Universidad de Deusto
Biblioteca

PANORMITANI

COMM. IN

DECRETALIUM

LUGDUNI

1586

Universidad de Deusto
Biblioteca

Est. 1 92
Plút. 1 4

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

ABBATIS

PANORMITANI

COMMENTARIA

In Quartum & Quintum Decretalium Libros.

Quamplurium Iurisconsultorum, qui probe hucusque aliquid iis addidisse apparuerunt, & nunc demum Alexandri de Neuo Adnotationibus illustrata.

Hac postera vero editione recognita, atque ab innumeris erroribus, quibus ob temporis vetustatem, et librariorum recentem iniuriam vbique deprauata, mutila passim, & plerisque in locis decurtata vsque adeo deprehendebantur, vt nullus plane sensus esset, tam in textu, quàm in allegationibus, summo studio vindicata, & integritati suæ restituta.

Quibus præter eiusdem Panormitani QVÆSTIONEM quandam in Parmensi Gymnasio disputatam, REPETITIONEM in c. Per tuas. de arbitris. in Alma Bononiensi Academia editam, & INTERPRETATIONEM ad Clementinas epistolas, quæ tamen omnes in veteribus cod. reperiebantur.

Profecto his nostris typis accessit Practica eiusdem Panormitani, vt Pontificij & Cæsarei iuris studiosi Theoricam haberent coniunctam cum praxi in omnibus ferè curiis obseruari consueta.

03413

LVGDVNI.

M. D. LXXXVI.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

EST. 44 PLUT. 5

Universidad de Deusto Biblioteca

DE FRANCIA. Matrimonium eōsensu cōtrahitur nec inualidatur, si consuetudo patriæ non seruatur. primo ponit casum. secundo diffinit. ¶ Casus literalis. Quidam iuuenis de Francia duxit in vxorem quādam nobilem mulierem de Saxonia secundum consuetudinem Saxonum. sed quia diuersis consuetudinibus Francigenæ & Saxones vtuntur in mattimonijs contrahendis, & ista non sua sed Saxonum lege ꝓxit, fuit accusatus ꝙ priore vxore omissa aliam superduxit. In concilio quęsitum fuit quid de hoc fieri deberet: ista fuit, vt transgressor euangelicæ legis subijciatur pœnitentiæ, & à secunda vxore separetur, & primam recipere compellatur. Ber.

1 ¶ † No. ꝙ valet matrimonium ꝓctum cum alienigena. & intelli ge de alienigena respectu patriæ non respectu fidei. nam tunc non teneret matrimonium. vt in c. caue. 18. q. 1. debent enim el-
a se maritus & vxor eiusdem fidei. a vt ibi. † Secundo not. iuncta
a gl. 1. & 2. ꝙ appellatione legis comprehenditur consuetudo: nā
b consuetudo est quædam lex. b vt in l. de quibus. ff. de leg. & j. dist.
3 consuetudo. † Tertio no. ꝙ defectus seu omissio consuetudinis
4 patriæ non vitiat matrimonium: de quo j. latius. † Quarto not. ꝙ causa matrimonialis potest tractari in concilio, ex quo infer tur ꝙ concilium habet iurisdictionem etiam in causis decidendis. † Item no. ibi: sancta synodus. ꝙ constitutio vel diffinitio cō
5 cilij editur sub nomine totius concilij, & non papæ tantum,
c pro hoc facit tex. in c. Ofius. de ele. & c. j. §. de pac. cum sim. quādoque tamen editur sub nomine Papæ cum consilio concilij. vt in cap. licet, de elect. & c. aduersus. de immu. eccle. & vide bonam gl. in c. ad apostolicæ. de re iud. li. vj. per Inn. & Host. in c. ex gestis. de cle. non resi. An. in d. c. j. de pac. per illum tex. simpliciter colligit ꝙ constitutio editur sub nomine concilij, quia licet Papa sit ibi vt caput: tamen potestas dependet ex toto concilio. sed in contrarium faciunt ea quæ statim allegaui. Sed in hoc dicēdum ꝙ aut materia originatur à toto concilio. & tunc fiat statutum sub nomine totius concilij. & ita loquuntur iura primò allegata. & vide tex. 1. q. 6. conuenientib. &c. Adrianus. lxxij. dist. Aut materia originatur à solo Papa, sed cum consilio concilij. & ha-
6 beant locum iura secundo loco inducta. † Vlt. nota, ꝙ notorius peccator potest compelli per ecclesiam ad agendum pœnitentiam. pro hoc c. ad audientiam. j. e. & vide gl. xxxiij. q. 2. quicunque. Item potest notari ex fine literæ ꝙ maritus potest compelli per ecclesiam vt redeat ad vxorem: & pondera quia nō dicit per censuram ecclesiasticam, sed purè redire cogat. Ex quo potest inferri ꝙ præcisè potest compelli vxor, vel maritus vt in vnum re deant. nam cum isti obligatio descēdat ex lege diuina, & humana, potest quis præcisè cōpelli ad factum: iuxta no. per Bar. & ali
7 os in l. stipulationes non diuiduntur. ff. de verb. ob. † In gl. 2. in fi.
d Ex hac gl. pōt colligi rō dubitandi. & decidendi, seu reuoco in
e dubium vitra gl. nunquid consuetudo d patriæ possit disponere circa matrimonium? Ia. dicit ꝙ circa substantiā matrimonij disponere non potest. arg. hic, sed circa dotem fortè ꝙ sic. arg. in c. Raynutius §. de test. Aut latius exorditur materiam dicens, ꝙ aut statū patriæ disp̄it circa substātialia mātimonij, puta inualidādo ꝓctū vel inualidādo psonas. & ñ valet statū vt hic. ex quo potes no. ꝙ leges ciuiles prohibentes matrimonium inter tutorem, & pupillam: rectorem prouincialem & inter similes personas non teneant. de quo vide latius per Fede. cons. xxxv. vbi generaliter tenet quòd statuta & leges laicorum circa matrimonium nulli⁹ sunt momenti, quia hæc materia non est de foro seculari, sed ec clesiastico. vt in c. tua. de ord cog. facit quod no. Bar. in l. Titia. ff.
8 sol. matr. & per Doc. in c. fi. de secun. nup. † Quando que statutum disponit circa pœnam erga substantialia matrimonij: & si hoc facit apponendo pœnam de nouo, & sic inferendo damnum, non tenet vt disputat Io. An. latè in c. statutum. de hæret. lib. vj.
9 † Et hæc faciunt ad cōnem in hac ciuitate Senensi, statuto cauetur quòd ꝓhentes matrimonium cum puella minore xxxv. annorum sine consensu duorum agnatorum incidit in certam pœnam, aunquid valeat tale statutum, Gaspar. Cal. in c. 2. de cland. despon. recitat in simili quæstione fuisse consultum quòd sic. nā erat statū ꝙ ꝓhens matrimonium cū puella minore xxv. an. absq; p̄sentia decē psonarū ad minus incurreret certam pœnam. Sed aliqui tenuerunt oppositum, & placeret mihi opi. Io. An. ꝙ talia statuta non teneant cum p hoc intimiderur matrimonium qđ debet esse liberū. vt c. cum locū. & c. Gēma mulier. j. eo. Item qa laici nō possunt disponere circa matrimonij materiam. vt §. dixi. Quandoque statutum imponit pœnam auferendo lucrū qđ lex secularis attulerat, & tenet Anto. ꝙ valeat statutum. & hic le quendo gl. ord. Ioan. in c. cū fm leges. de hæreti. lib. vj. Sed gl. est in ꝓhū. xxvj. q. 2. de puellis. & aprè sentit Fede. de Se. in cōsi. præal. & hoc mihi placet pl⁹. Qñq; statutū laicorū disponit circa dotē, & valet vt §. tenet Inn. qñq; circa solennitates, & tenet Anto. valere statutum, & peccant nō seruantes illam solennitatem.

Sed tu aduerte: nam decre. hæc non loquitur de statuto, sed de consuetudine patriæ. vnde ego crederem, ꝙ statutū laicorum sit nullū, quia materia non pertinet ad laicos. secus in ꝙsuetudine, quia in ea interuenit cōsensus episcopi & totius cleri. vnde con seruantes clericalē ꝙsuetudinē saltē vbi est talis, ex cuius ēt pe-
10 titione ecclesia redditur incerta de ꝓctu peccat mortaliter. & sic intelligo dictū Doc. hic. † Sed dubitabit circa prædicta maxi-
f mè pro declaratione tex. quid si ꝙsuetudo mariti & vxoris est di-
g uersa, g Pone Florentinus ꝓxit matrimoniū cū Senēsi hic Senis: & alia consuetudo est huius ciuitatis à cōsuetudine Florentina: nunquid attendemus cōsuetudinē vbi mattimoniū est ꝓctū, vel consuetudinē mariti. Fran. Vercel. dr (vt hic recitat Io. And.) ꝙ si in loco ꝓctus est certa ꝙsuetudo, illa seruabitur. viij. dist. quæ ꝙ. & xij. di. illa. & ibi gl. si nulla est cōsuetudo in loco ꝓctus, seruabitur consuetudo loci mariti, quia maritus est caput mulieris. Sed die latius, & clarius ꝙ aut ꝙsuetudo disponit super solēnitate ꝓhendi, & debet semp obseruari cōsuetudo patriæ vbi matrimonium ꝓhitur ēt si ambo ꝓhentes sint forenses, qa nō debent peregrini violare ꝙsuetudinem patriæ cū scandalo aliorū, vt in d. c. q. ꝓ. de
11 reg. iu. li. 6. facit l. si fundus. ff. ꝺ cui. & l. 2. C. quēad. test. ape. † Aut ꝙsuetudo, seu statutū disponit sup executione vel super alijs ob seruandis

ADDITIONES.

a ¶ Eiusdē fidei. vt l. ne quis. C. de Iudæ. & quilibet admittitur ad ac cusandum, etiam sine subscriptione, vt ibi per gl. regulariter, cōtrarium est in l. ij. C. qui accu. non possunt.

b ¶ Quędā lex. In ꝓhū vſ gl. in c. j. §. de trāſa. q̄ vult, ꝙ appellatione iuris, vel legis ītelligatur de iure cōi, qđ est singulare, & vtile, fm Philip. hic. Ex quo infertur, si est renūtiatum omni legis auxilio an videatur renuntiatum iuri consuetudinario, de quo Bar. in l. 2. C. de bo. quæ lib. & in l. illa institutio. ff. de hære. inst. vbi cōcludit, ꝙ sapiens vigore arbitrij sibi dati ꝺ iure poterit supplere. nō solū de iure cōi, sed ēt de ꝙsuetudine. De quo Rom. in rub. de arbi. Iaſ. in repe. l. omnes populi. ff. de iust. & iure. ver. hinc se offert. Barb. in l. in illa. ff. de verb. ob. vbi dicit, ꝙ ista est qō gloriosa. Cor. ꝙ. cclxxiij. inci. in hac 4. vol. in litera O. Nā consuetudo non dif fert à lege, nisi tanquam tacitum ab expresso, vt pulchrè per Socin. consi. xcix. incip. in causa eximij.

c ¶ Papæ tantum. Vide Decium in c. prin. in j. lec. §. de iudi. vbi la rè explicat quando constitutio dicatur conciliaris. Seb. Sap.

d ¶ Consuetudo. Latè p. Alex. consi. xcvj. in j. vol. magis cōiter con cluditur non valere statutū, Fed. de Se. consi. ccxxv. inc. casus est talis. Iac. Butrig. in l. j. ff. de constit. prin. & Pe. de Anc. in cōmēto c. canonū statuta §. de ꝓſt. ver. ex prædictis patet. Adhæret Baldus in l. 2 ditioni. C. de inſt. & substit. sequitur Aug. in l. ꝓsulta. C. de testamen. Pe. de An. consi. xix Io. An. in addi. Spec. in tit. de spon. & iura ciuilia requirētia ꝙsensum patris sunt correcta de iure canonico, vt per Ale. in d. cōsi. & per eundē in rub. sol. ma. in fi. & aliqua iura canonica quæ videntur requirere cōsensum intelligēda sunt de honestate, & non de necessitate.

¶ Circa hoc an ꝙsensus patris regratur in ꝓctu matrimonij filij. vel filiæ, dicas istū verum dicere de necessitate ad substantiam ip sius matrimonij in quo sufficit tā de iure cano. q̄ ciuili solus cō sensus ꝓhentiū verbis expressis si fari sciūt, alias nutu, & signis possent ꝓhere, vt in c. tuæ. de spōsa. & in c. tua nos. e. t. & in l. nup. tias. ff. de reg. iu. Tamen si filia nuberet sine consensu patris ante xxv. annū, nō posset petere se dotari à patre, vt in auth. sed si post xxv. an. C. de inof. test. nisi forsan diceremus ꝙ Imperator statuē do super matrimonio qd est speciale non potuisset illud facere per ea quę plene tractat in c. q̄ in ecclesiarū de cōst. de quo sem per dubitaui, an per similes leges ciuiles, vel statuta laicorū pos set aliquid disponi circa matrimonium, cū illud debeat regulare fm dispositionē iuris canonici, vt per gl. in §. fi. Inſt. de grad. cognat. & negari nō potest saltem ex similibus statutis, vt legibus non reddātur viri, & mulieres saltē timidiores ad matrimonium cōtrahendum, quod videtur esse improbandum, per ea quę haben tur in c. gemma. cum materia. j. eod. ideò puto super hoc multū cogitandum. Ant. Fran.

c ¶ Circa matrimonium. Vide multum per Petrum Rauennatem in conclusionibus consuetudinis. Aug. in consi. ccviij. inci. Titius existens. & Ant. de But. in consi. xl. inci. visa forma. Seb. Sap.

f ¶ Si ꝙsuetu Io. Ale. consi. 101. 3. vol. per Bal. in auth. omnes peregrini. C. com. de suc. Abb. in c. fi. §. de for. comp. Communis opi. est quòd attenditur domicilium viri, & non vxoris. per l. exigere dotem. ff. de iudic. latè Iaſ. in l. si arrogator. ff. de adop. vbi inueni es, an debeat ītelligi de domicilio ratiōe originis, vel incolatus.

g ¶ Diuersa. Vide Raph. Cuma. in consi. lxxij inc. visis pactis. Alex. in consi. c. inc. & inspectione. in 3. vol. Iaſ. latè in l. cunctos populos. in 2. le. C. de sum. trin. & fide cathol. vbi limitat pluribus modis. d. l. exigere dotem. ff. de iudi. Seb. Sap.

seruandis post ꝓctum, & debet attendi consuetudo domicilij ip
a sius mariti. a ratio: quia vxor sequitur domicilium mariti. l. si §. idem rescripserūt. ff. ad munici. vnde animi destinatione matrimoniū videtur ꝓctum in domicilio mariti. arg. c. Romana. §. ꝓhentes. de fo. compe. li. 6. & l. ꝓxisse. ff. de ac. & ob. vnde si cōsuetudo vel statutū domicilij mariti habet qđ maritus superuiuēs debet lucrari dimidiū dotis, seruabitur ibi illa cōsuetudo. l. in loco vbi fuit ꝓctū matrimoniū sit alia consuetudo, vel statutū, & hæc sunt de mente Bar. in l. exigere. ff. de iu. vbi tex. cū gl. & in l. cūctos populos. C. de sum. trin. sequitur in effectu Ant. hic qui dicit se putare ꝙ si maritus mutaret domicilium post ꝓctū matrimoniū ꝙ attendi tur consuetudo domicilij tpe ꝓctus. & nō domicilij vbi dissolui tur matrimoniū: qa debet attendi locus vbi fuit orta obligatio: & non vbi recepit purificationem. & p hoc optimè facit tex. iū cta gl. secundū intellectum quem sequitur. in l. si vxor. ff. de iud. & per hoc potes dicere quo ad textum nostrum quæ consuetudo seruanda erat Francorum, an Saxonum.

ADDITIO.

a ¶ Ipsius mariti. Nisi in petenda dote aut donatione propter nuptias, quia hoc casu cōsuetudo loci, vbi contractū est matrimoniū, non loci contrahentium inspicitur. Car. plene qui quæstiones. de quib. §. examinat in cle. sæpe. §. & quia positiones. in iij. quæstio. de verb. sig.

SVMMARIVM.

1 *Contractus dicitur purus vbi conditio aliqua non est expressa licet tacitè aliqua conditio intelligatur.*
Sponsalium contractus plures tacitas habet conditiones.
2 *Verba moneas, & inducas, non inducunt præcisam coactionem. & nu. 4.*
3 *Iusm ad commodum partiū præstitum per partem remitti potest. & nu. 5.*
Sponsalia seruare compelluntur etiam si iuramentum non interuenit.
Sponsalia etiam iurata per partes solui possunt.
Tolerantia & patientia superioris quid operetur.
Iuramentum sponsalium per sponsos potest remitti.
6 *Iuramentum quandoque principaliter dirigitur Deo & quandoque non.*

CAP. II.

PRAETEREA. Sponsalia de futuro soluuntur si sponsi se soluunt, etiam si fuerint iurata. h. d. primò iubet moneri. secundò diffinit. ibi, si autem. ¶ Casus literalis. Duo sine omni conditione fidei hinc inde data ma. contrahere promiserunt. mutata postea sententia hanc fidem inuicem remittere cupiunt, quę ritur an isti sint ad præstitam fidem seruandam compellendi, vel an eandem inuicem sibi remittere possint, respondet Papa quòd commonendi sunt & modis omnibus inducendi vt fidē præstitam seruent. si autem hoc facere noluerint, non sunt cōpellendi. ne deterius inde contingat vt illam ducat quam odit, sed ad instar eorum qui societatem contrahunt fide præstita cla
1 ra & postea illam sibi remittunt. Ber. ¶ † No. j. ꝙ contractus, dicit
a omnino purus & sine omni ꝙditione, ex quo non fuit certa cō-
a ditio expressa, licet subsistant multæ tacitæ conditiones, nam in sponsalib. multæ conditiones subintelliguntur. vt in c. quemadmodum. de iureiu. Conditio ergo subintellecta nō facit contractū conditionalē. vt in l. conditiones quæ extrinsecus. ff. de cōd.
2 & dem. & in c. significasti. & qd ibi no. de elect. ¶ † No. ij. ꝙ per
b hæc verba moneas, & inducas, b non inducitur præcisa coactio.
3 † Tertiò no. ꝙ iuramentum præstitum ad commodum homi-
c nis potest remitti cab homine ad cuius cōmodum fuit iuratū, ex quo infertur quòd si iuraui tibi soluere tali die non incido in periurium si remittis mihi iuramentum vel dilationem ad soluendum præstitam. facit c. j. de iure iurā. c. significauit. de censi.
4 ¶ † In gl. ij. ibi, & etiam compellendi. si iurassent. Vult ergo gl. re stringere istum tex. quando in sponsalib. interuenit fidei præstatio. & non iuramentum. sed hoc non procedit qñ respectu coactionis fiendæ per ecclesiam non est differentia inter iuramen
d tum, & fidei præstationem. dvt in c. peruenit. §. de fideiuſ. in fi. Itē ipsamet gl. in ver. interpositione. sentit ꝙ ista æquipollent. & vide ad hoc quod plene dixi in c. ad aures. quod me. cā. & per Arc. 22. q. 5. iuramenti. & ad c. ex literis. alle. pro ꝓrio dic ꝙ ibi tantū vnum dissentiebat. ideo præcisè compellitur ad ꝓhendum matrimoniū. & ad c. requisiuit. dic vt ibi no. & ad c. fi. j. e. ꝙ ibi priora sponsalia fuerunt sublata per ꝓctum matrimonij cū alia per verba de præsenti. Sed no. ex gl. iuncto tex. ꝙ dixi in notabilib. ꝙ per hæc verba moneas & inducas, non datur ptās coercēdi, l. 3 Fed.
5 multum dubitet consi. 103. & seq. ¶ † In gl. fi. in fi. Ex hac gl. colli guntur duæ lec. ad text. vna vt procedat de iure communi, & sic sine aliquo peccato possunt sponsi pari cōsensu dissoluere sponsalia & iurata. Alia lect. est vt procedat ex cōparatiua permissione quasi sine peccato sponsi hoc facere non possunt, sed ecclesia tolerat ne deterius inde contingat. Alij ponunt tertiam, dicēdo ꝙ non procedit ex comparatiua permissione, sed de iure. Sp. in ti. de leg. in §. nunc ostendēdum. ver. hæc quoque. sentit ꝙ de
mero iure. & hæc opi. videtur cōior. & mihi plᵒ placet: nam si tex. ꝓcederet ex tolerantia, Papa non induxisset similitudinē in dissolutiōe societatis. sicut ergo mero iure socij possunt sibi remittere iuramentum, ita sponsi. & ad tex. cū dicit in patientia: dic ꝙ habuit respectum ad vulgi opinionem vulgares putant ꝙ isti incurrunt periurium: & propter hoc isti sunt monendi & inducendi
6 ad ꝓriū. † hanc opi. quasi cōem sensit Inn. qui dixit ꝙ aut iuramen
c tum p̄statur Deo. & nō pōt remitti e ab homine, sed à solo Deo. aut iurm præstatur homini, & potest remitti ab homine, vt hic & in c. 1. de iureiu. & dicitur præstitum Deo, qñ quis iurat volēs principaliter complacere Deo: si autē intendit ad temporale cō modū hominis, tunc dicitur præstitum homini. Et aduerte, qa licet omne iuramentum principaliter tendat in Deum, qa obligatio primaria acquiritur Deo. vt in c. debitores. de iurei. tamē quando concernit cōmodum hominis Deus recipit iuramentum ad illius commodum, & sic illo remittente Deus etiam remittit. & hæc verba not. ex quib. potest inferri, ꝙ si intuitu Dei iuraui ducere aliquam mulierem in vxorem, non potest mihi il la remittere iuramentum. & vide latiùs ad materiam prędictam quod nota. Spe. in d. §. hoc quoque. Abb.

ADDITIONES.

a ¶ Certa ꝙditio. Per doc. in l. hæc verba. ff. de leg. j. limita. nisi illa ta cita ꝙditio exprimeretur, quia faceret actū ꝙditionalē, fm Dñi. in c. vnico. de sponsal. lib. 6. Im. & Bal. in l. qui filiab. ff. de leg. 1. Ex quo infertur, ꝙ si testator legauit sub ista conditione, si hrs adiuerit hereditatem, legatum redditur cōditionale. Bal. in l. vnica. in fi. prin. C. de ca. tol. Pau. de Ca. & Ale. in d. l. hæc verba.

b ¶ Moneas, & inducas. Cōtrariū tenuit Spe. de reseri. p̄sentati. §. ratione aut formæ. & ideo gl. in cle. j. de test. in ver. exhortamur, dicit ꝙ huic verbo exhortamur, & aliis prolatis à Papa est necessario parendum. vt in c. rogo. 11. q. 3. de quo hic latè per Fel. tenē tem opi. Abb. per iura, in quib. est verbū moneas, & inducas, & nō inducunt compulsionē, ex quo additur, ꝙ cōpellat: nam frustra exprimeretur vt hic, & c. præterea. & c. cum in tua, j. eo.

c ¶ Pōt remitti. Adde Bar. post gl. & doc. in l. 1. §. 1. ff. ꝺ fer. & ī l. quoties. ff. de iureiu. l. Labeo. vbi melius ad materiā p̄sentis qōnis. eo. ti. & Spe. eo. ti. ver. & no. in prin. ꝙ est verū, ante incursum periurium, quia pòst secus, vt per Bal. in auth. ꝙ eis. C. de nup. de quo plenè Fel. in ca. 1. in 2. not. §. de iureiurand. Nec omitto ꝙ potest etiam tacitè remitti. vt Fel. vbi §. ver. vnā etiam relatione. Zach.

d ¶ Fidei p̄stationem. Adde do. de Ro. deci. de iureiur. vbi ponunt an nō seruans fidem sit inhabilis ad beneficium, sicut periurus.

e ¶ Potest remitti. Quia pars, in cuius fauorem est interpositū iuramentum, habet vim apti in remittendo. c. 1. de iureiu. in fi. §. l. fin. ff. qui & à qui. Bar. in l. Labeo. ff. de iureiu. & in l. 1. §. & post operis. ff. de no. ope. nun. per Mod. in l. fi. ff. qui sat. cog. per Soc. consi. 68. ver. 2. respondetur, Ale. consi. 54. in 2. vol. ver. secundò quia.

SVMMARIVM.

1 *In dubiis & præcipuè vbi periculū animæ versatur tutior pars est eligēda.*
2 *Honestas in contrahendo matrimonio magis attenditur, quàm veritas.*
3 *Factum ipsum magis consideratur, quàm iuris effectus.*
4 *Impedimentum publicæ honestatis iustitiæ ex sponsalib. oritur, & vnde hoc procedat, & quid importet quādo sponsalia fuerunt contracta inter maiores, vel minores septennio, & inter maiorem & minorem.*
5 *Septennium requiritur ad validitatem sponsaliorum.*
Aetas certa vbi requiritur respectus discretionis præueniri non potest.

CAP. III.

IVVENIS. Si maior septennio cū proxima septennio in qua malitia supplet ętatem sponsalia ꝓxit, ex his oritur iustitia publicę honestatis, maximè si cōmisceri tentauerit. ita cōiter sum matur, licet in veritate summariū non colligiē ex lra, vt patet clarius ex. j. dicendis. sed inhęrendo literę pōt sic summari. Si maior septennio duxit vxorem minorem septennio, & eam traduxit & ad domum, oritur ex tali cōtractu publicę honestatis iustitia, diuiditur, primò narrat factū & casū dubiū, & dō duplici rōne diffinit ibi, qa agit. ¶ Casus literalis. Quidā iuuenis duxit quādā puellā nōdū. 7. an. sponsalia ꝓhēdo cū ipsa & attentauit cum ipsa, qđ explere non potuit, tandē mortua fuit vel dictus iuuenis ab ea recessit antę ꝙ fortè sponsalib. consentiret, & cū alia ꝙsanguinea illius puellæ matrimoniū ꝓxit. ꝙrebatur vtrum possunt insimul remanere. rādet Papa ꝙ in his q̄ dubia sunt quod certius
1 est, seruari debet, & iō pp honestatē eccl'ę, qa dicebat spōsa ipsi⁹
& pp dubiū prædictum debent adinuicem separari. ¶ † Not. j. ꝙ in concernentibus periculum animæ debemus in dubiis sem-
a per tenere quod certius a est, & quod sine periculo animę expli cari potest.

ADDITIO.

a ¶ Quod certius. Facit c. si quidem. j. de sent. ex.
¶ Quod certius. multa ad hoc accumulat Fel. in c. auditis. ver. secundo limita. secundò §. de prę. Sebast. Sap.

Universidad de Navarra Biblioteca

cari potest. vnde in istis illa pars est mitior, quę est tutior. ad hoc
2 vi le bonam gl. in c. j. de scru. & tex. in cle. exiui. de verb. sig. †No.
2 q. in matrimonio ꝙhendo magis consideratur honestas quã
rei veritas. vnde alibi dicit tex. iuris ciuilis q. in conditionib. nõ
3 quod liceat, sed quod deceat considerandum est. vt in l. semper.
ff. de ri. nup. †Item no. ibi. complere non potuit q. magis consi-
4 deratur q. um factum quam iuris effectus. †Vlt. not. q. ex sponsa
lib. oritur publicæ honestatis iustitia inter ipsum sponsum, & cõ
sanguineos sponsæ, & contra inter sponsam & omnes consan
guineos sponsi vsque ad quartum gradum habilis ad impedien
a dum, & dirimendum matrimoniũ a inter eos ꝙhendum. ad hoc
c. sponsam. j. eo. clarius. in c. 1. eo. ti. lib. 6. Et scias q. hoc impedi-
mẽtum nõ cõtrahitur ex cõsanguinitate, nec ex affinitate, ga ante ꝙsum-
mationem matrimonij seu carnis commixtionem non est orta
b affinitas: b sed oritur ex consensu præstito in sponsalib. & fuit
inductum hoc impedimentum ab ecclesia propter honestatem
duntaxat: quia quãdoque oriebãtur graues inimicitiæ inter cõ
sanguineos cum vni desponsatam alius cõsanguineorum quæ
rebat ducere in vxorem, & appellauit ecclesia illud impedimen
tum publicam honestatem, quia non poterat dari congruẽtius
nomen cum non posset attribui alicui ex cognationib. s. legali
vel spirituali vel carnali. nam triplex est cognatio. istud ergo im
pedimẽtum est de per se ex sola honestate ab ecclesia inductum,
de quo vide Io. An. in d. c. 1. li. 6. ¶In gl. in fi. Glosta nõ clarè ape
1 a git intellectum c. sed vt clarè habeamus materiam aduertẽdum
est q. aut sponsalia fuerunt ꝙcta inter maiores septẽnio & in du
bio oritur illud impedimentum publicæ honestatis, nec exigit
hoc casu q. sponsus tentauerit cognoscere sponsam, vt in c. spõ
sam. j. eo. & præal. c. 1. & iste non est casus noster. Quando spon-
salia ꝙhuntur inter minores septennio ferè nullam discretionẽ
habentes, sicut solet fieri, quandoque parentes contrahunt spõ
salia pro filiis, & nullum oritur impedimẽtum: quia talia spõsa
lia sunt nullius effectus ex defectu consensus. vt in præal. ca. 1. &
hic non est casus noster. Quandoque maior ꝙhuntur sponsalia cum
minori septennio: proxima tñ septennio. & gl. ista videtur senti-
re, q. discretio suppleat ætatem & clarius hoc sentit j. e. spõsam.
5 & sentiunt hic do. †Ex quib. infertur q. proxima c septenniopo
c test ꝙhere sponsalia. Sed certè hoc dictum nullibi probatur. nã
c. literas. & c. duo pueri. & c. attestationes. j. titu. proxi. aperte in-
nuunt oppositum, videntur enim præcisè requirere septenniũ
d ad validitatem sponsaliorũ. d. pro hoc facit q. septẽnium requi-
rit. quia in tali ætate præsumitur discretio cum exeat qs tunc
infantiam, sed vbi certa ætas requiritur respectu discretionis
illa ꝓuenire nõ põt vt apertè patet in ætate statuta ad cõfectio-
nem testamenti, vt legitur & no. in l. qua ætate. ff. de testa. itẽ pa-
tet ex no. in c. puberes. j. ti proxi. & in l. ad rẽ publicã. ff. de mune.
& honor. Item per totum ti. C. quando tutor vel cur. esse de. nul-
libi autem habemus ꝓrium. sed solum istum tex. qui hoc non ꝓ-
bat. nam tex. iste fundat se super dubio tentatus, quia forte tenta
uit. &c. nam istam puellam traduxerat ad domum. Item fundat
se super honestate ecclesiæ. quia illa dicebatur coniunx istius. vn
de si rectè ponderetur litera, hic fuit ꝙctum matrimonium per
verba de præsenti, licet facto, vt patet ibi duxit, & ibi, coniunx i-
psius. &c. Et hunc vltimum intellectũ ad tex. hic sentit Ant. licet
etiam ipse sequatur primum dictum. sed, vt dixi, iure non proba
tur, cum ergo illa diffinitio fundet se super duplici causa alia ces-
sante cessat dispositio. vt no. in c. quoniam. §. si verò. s. vt lit. non
contest. sed casus magis dubius esset fuerunt ꝙcta sponsalia cum
minore septennio & interuenit tenta us vel saltem sit dubium,
vt quia secum cohabitauit sponsus. & videtur q. oriatur hic pu-
blica honestas ex quadam æquitate tamen hoc iure non proba
tur, quia cessat alia ratio literæ dum dicit q. dicebatur coniunx
istius. Tamen do. An. tenet primum, sed, vt prædixi, licet sit ęquũ
non tamen iure probatur. Nico. Abbas.

ADDITIONES.

a ¶Matrimonium quod, qualiter honestas publica impediat ma-
trimonium. Spe. in ti. de consan. & affi. ver. si verò. Zach.

b ¶Affinitas. Impropriè tamen cadit affinitas ante cõsummatio
nem matrimonij Moder. post Bar. in l. quod Seruius. ff. de cond.
cau. data, causa non secuta. Seb. Sap.

c ¶Proxima Arch. in c. 1. de desp. impu. tenet duo requiri, primo
q. malitia ſuppleat ætatem, secundò, q. mulier tentata fuerit. Io.
An. ibi tenet, q. malitia supplet etiã, sicut in matrimonio, sequi-
tur ibi Dominic. ita tenet S. Tho. 4. Sen. dist. 26. ar. 3.

d ¶Sponsaliorũ. Pro hac opi. facit doctrina Arch. in c. fi. de iud. in
6. q. vbi lex requirit certum tempus annorũ. semper requiritur
perfectio, nisi aliud exprimatur. Sequitur Bal. i. c. cũ vicesimũ. s. d
of. dele. Are. in l. qua ætate. ff. de testa. sentit Abb. in c. cũ in cũctis.
iuncta gl. in ver. exegerit, s. de ele.

SVMMARIVM.

1 *Impedimentum matrimonij contrahendi quilibet allegare potest, & vn⁹ in*
mpe.
hoc casu potest esse denuntiator, & testis.

1 *Impedimentum publicæ honestatis iustitiæ oritur etiam ex sponsalib. omnino nullis quæ propter aliquod impedimentum de iure non subsistũt.*

2 *Consanguinei sponsam nullus vsque ad quartum gradum habere potest, & similiter sponsus non potest ducere consanguineas sponsæ.*

3 *Impedimentum publicæ honestatis iustitiæ non oritur ex sponsalib. conditionaliter contractis, ante conditionis existentiam.*

4 *Iurans tenere, mortaliter peccat.*

5 *Honestas semper consideratur in matrimoniis contrahendis.*

6 *Factum ipsum magis consideratur, quàm iuris effectus.* CAP. IIII.

7 A DAVDIENTIAM. Ex sponsalib. contractis cum eon
sanguinea oritur publicæ honestatis iustitia, primò narrat
factum. secundò decidit ibi, sed quoniam. Casus literalis. Quidã
ciuis Papiensis nomine Henricus volebat copulare filiam suam
in vxorem cuidam filiorum cuiusdam ciuis sui nomine *L.* iura-
uit, quòd si ille aliquo casu eã habere nõ posset alteri filio quẽ
de alia vxore genuerat eandem matrimonio copularet, & sic ꝙ-
xerunt sponsalia, postea quidam probauerunt ꝙsanguinitatem
inter eos, vnde præfatus *H.* eandem filiam dare vult alteri filio
vt iurauit, quæritur an possit, rñder Papa, scriptum est, q. frater
sponsam fratris habere non potest, mandat q. ille propositum
suum non adimpleat. & pœnitentiam accipiat de illicito iura-
mento, & si opus fuerit per excommunicationis sniam compel
latur. Ber. ¶†No. j. quemlibet de populo posse comparere ad im
pediendum matrimonium ꝙhendum subsistente impedimen-
to legitimo. ad hoc. c. fi. j. de clan. desp. & j. c. præterea. & vt in-
uere tex. qd in hoc casu idem potest esse denuntiator, & testis,
2 prout hic facit. in c. in omni. §. de testi. ¶†Secundo not. q. publi-
ca honestas oritur ex spõsalib. omnino nullis de iure positiuo
dummodo sint aliqua de iure nãli, satis est. n. ad contrahendum
hoc impedimentum. q. sponsalia teneant ratione consensus. &
hic clarius habetur. j. eo. tit. c. j. lib. 6. ex quo colligit ibi gl. q. ex
sponsalib. ꝙctis per sacerdotem oritur hoc impedimentum, sic q.
nullus de consanguinitate sacerdotis possit illam ducere in vxo
rẽ, nã talia sponsalia nõ peccant in cõsensu naturali, sed annullã
3 tur ex impedimento inducto per ecclesiã. †Itẽ no. q. sponsam fra-
tris frater habere nõ põt. & licet tex. hoc dixerit de fratre, idem
est in omnib. consanguineis sponsi vsque ad quartũ gradum.
vt in d. c. j. ex hoc tex. colligit clarè q. post mortẽ sponsæ nõ po-
test sponsus ducere in vxorẽ sororẽ defunctæ. nã publica hone
stas fuit orta inter ipsum spõsum & ꝙsanguineos spõsæ. vt j. e. c.
4 sponsam. & in d. c. vnico. ¶†Ex spõsalib. aũt cõditionaliter ꝙcta
non oritur hoc impedimentum ante existentiam cõdõnis vt di
cit tex. in præal. c. j & ideò intellige istũ text. q. sponsalia fuerant
hic purè ꝙcta, non aũt sub illa ꝙditione sub qua iurauit prius pa
ter. nam si ꝙditio intercessisset in ꝙctu potuisset postmodũ ꝙhe-
5 re cum alio filio, pro quo vide bonam glo. in d. c. vnico. ¶†Vlti.
not. q. temerè iurans peccat mortaliter, & potest compelli per
d ecclesiã ad agendũ pœnitẽtiam. vide qd legitur & not. xxij. q.
6 4. qui sacramento. †In gl. in ver. habere. in fi. Pro hoc facit, quia
in sponsalib. seu matrimoniis ꝙhendis consideratur semp hone
7 stas. vt in l. semp. ff. de ritu nup. ¶†Itẽ potiùs cõsideratur factum
quàm iuris effectus. vt in c. nuper. de biga. ex quo ergo spõsalia
tenuerũt de iure nãli nõ est honestũ, vt aliqs cõsanguineorũ il-
lã ducat in vxorẽ, & si diceres ex ꝙctu inuito lege resistente nul
la oritur obligatio. vt no. in l. cũ lex. ff. de fideiuss. Respõdet q. hic
non est orta obligatio inter ꝙhentes. sed ex illo ꝙctu inducitur
quædam honestas, vt non liceat matrimonium contrahere cũ
aliquo ex consanguineis sponsi. vel econtra. Abb.

ADDITIONES.

a Quemlibet de populo. Sic etiam quilibet de populo admittitur
ad istaurãdũ matrimoniũ. Fel. in c. cũ dilecti. s. d ma. & obe. S. S.

b Ex spõsalib. Qd verũ est qn̄ sponsalia ꝙcta sunt p ignorãtes, secus
si p sciẽtes: qa nõ inducũtur tũc impedimẽtum publicæ honesta-
tis. sm Pe. de Anc. in c. j. de spõ. li. 6. Phil. d Frã. ibi ꝓriũ tenet. Limi
ta insup q. hoc ipedimẽtũ publicæ honestatis ñ extẽdit, nisi sm
c. nõ debet. j. de cõsan. & affini. vt p Ab. in c. spõsam. j. e. Et an Pa
pa possit dispẽsare sup tali impedimẽto. vid Per. d Anc. i d. c. j. vbi
latè loquit qn̄ Papa ꝓt dispẽsare super impedimẽtis matrimonij.

c Oĩno nullis. Vide Ab. in c. duo pueri. j. de desp. imp. Ex cuius ver
bis ampliantur ista, vt procedant etiam si ex defectu cõsensus à
principio spõsalia fuerit nulla, & ptãte supueniẽte qualuerit. S. S.

d Per ecclesiam. Adde, an periurus possit puniri per laicum pœna
iuris ciuilis. Ro. sing. 5tus. SVMMARIVM.

1 *Matrimonium de præsenti non contrahitur per verba de futuro.*

2 *Sponsa libere cum alio contrahit si sponsus ad remota loca accedit, secus est in sponsa de præsenti.*

3 *Matrimonium contractum contra iuramentum tenet, licet periurus sit.*

4 *Iuramentum non inualidat actum spiritualem superuenientem.*

5 *Spon*

5 *Sponsa an teneatur expectare per aliquod tempus virũ absentem, & no ta quod aliud est secundum leges, aliud est secundum canones.*

CAP. V.

DE ILLIS. Si sponsus de futuro ante copulam ad re-
mota se transfert sponsa liberè cum alio contrahit, si tamẽ
per eam stetit quominus perficeretur matrimonium, sibi pœni
tentia imponitur h. d. Communis diuisio. secunda ibi, hoc tibi.
¶Casus literalis. Quidam promittunt iuramento interposito se
ducturos in vxores aliquas mulieres, & posteà antequam matri
monium contrahant transferunt se ad partes alias. Quærebatur
quid facere debent illæ mulieres, vtrum possint cum aliis cõtra
here? Respondet Papa quòd si amplius non fuit in facto proces-
sum liberum est illis mulieribus cum aliis ꝙhere recepta pœniten
tia de periurio, si per eas stetit quominus illi matrimoniũ adim
4 plerent. Ber. ¶†No. q. per verba futuri temporis seu tractumha
bentia ad futurum non ꝙhitur matrimoniũ de præsenti. sed dũ-
2 taxat sponsalia de futuro, vt dicam in c. ex parte. j. eo. ¶†Secun-
dò no. quòd si sponsus transferat domicilium ad loca remota
potest sponsa sine alterius licentia cum altero matrimonium
contrahere, & hoc denotat verbum liberum positum in tex. nõ
enim ei esset liberum si haberet expressam alterius licentiam. vt
no. in c. de multa. de præben. & in c. licet episcopus. e. tit. lib. 6. se
cus est in spõsa de præsenti, vt in c. in præsentia. j. eo. & quod ibi
8 no. ¶†Item no. quòd tenet matrimonium contractum ꝙ iura-
mentum, & sic periurium non impedit cõtractum matrimonij.
Et ex hoc infertur, quòd etiam actus spiritualis gestus ꝙ iuramẽ
a tum non est nullus, sed tenet mero iure alicet de periurio sit pœ-
b nitentia iniungenda. b & concordare videtur. c. sicut. j. eo. quod
est contra theoricam Inno. in c. dilecto. de præb. & vide ad hoc.
4 no. Io. An. in re. quod semel placuit. de reg. iu. libr. 6. in Merc. †In
gl. j. in fi. Dic quod sponsa non tenetur sequi sponsum, vt hic, &
c in l. ij. C. de repu. & in vxore dic, aut sciebat maritum vagabun-
d dum quando secum ꝙxit, puta quia erat iuxta locum mariti &
tenetur cum sequi. vt in c. vna quæque. xiij. q. ij & ibi bonam gl.
Aut ignorabat vel ex post facto est factus vagabundus, & non te
netur cum sequi, vt not. in d. c. vnaquæque. Si tamen ex causa se
transfert ad alia loca, vel etiam sine causa mutando domiciliũ
tenetur maritũ sequi. vt in c. vnaquæque. & vide qd legit & no.
in c. ex multa. §. de voto. in casu tamen in quo non tenetur sequi
maritũ non põt cũ alio matrimoniũ ꝙhere viuente primo, ẽt si
matrimoniũ non sit consummatũ. vt in c. in præsentia. & qd ibi
no. j. e. & ex his habes vnã differentiã inter spõsalia, & matrimo
5 niũ de futuro. In gl. 2. ibi secundũ leges. †Põdera bene hæc ver-
ba, quia põt intelligi gl. vt velit notare in hoc differẽtiã inter le
ges & canones, vt sm leges teneat spõsa expectare p triẽniũ, sec⁹
sm canones. Scdò põt intelligi, vt velit supplere istũ canonẽ p
legẽ & hũc vltimũ intellectũ vt sentire Io. An. q. dicit expectan
dũ esse sm tps legale nisi in ꝙctu spõsaliorũ fuit adiectũ certum
tps, nã tũc illud seruabitur, vt in c. sicut. j. e. Et intelligo qn̄ à prin
cipio fuerũt restricta ad certũ diẽ. si. n. fuissent purè ꝙcta licet spõ
sus, & sponsa posteà conuenerint de certa die ꝙhendi matrimo
nium, non puto q. post lapsum illius diei sit dissoluta obligatio
de quo in c. sicut. j. eo. dicit ẽt Io. An. q. tps triennij habet locum
quando nescitur vbi est sponsus, vel scitur & nõ retinetur impe
dimento probabili, aliàs debet expectari donec cessauerit impe
dimentum. vt l. sæpe. ff. e. & sic transeunt cõiter doct. hic. Sed ad
uerte quia in ꝓrium vr tex. in l. a. C. eo. vbi solum dicitur de bien
nio. & Cy. ibi tandem residet in illa opi. vt si absens tenetur im-
pedimento necessario tenetur spõsa expectare, donec cesset im
pedimentum. vt in d. l. sæpè. sed si detineretur sola voluntate, tũc
satis est expectare biennium. vt in d. l. ij. nec obstat. l. ij. alle. in gl. qa
narrat factum secundum Ci. nõ autem ponit iuris ministerium,
& hoc mihi plus placet secundum leges. Sed dubito vtrum hoc
procedat secũdum canones. nam Papa hic simpliciter respõdet
liberum esse spõsæ transire ad alia vota si sponsus trãstulit se ad
alias partes, non enim est liberum sponsæ si tenetur expectare p
biennium vel triennium, & forte Papa cõsiderauit periculũ for-
nicationis quod imminet spõsæ. arg. c. quoniam. §. porrò. vt lit.
non conte. intellige tamẽ tex. quando non est spes de proximo
reditu. & hoc denotat illud ver. transferẽtes. nam si Papa voluit
set intellexisse cum tẽperamento legis ciuilis non dixisset liber-
um, sed fecisset mentionem de tpe. arg. c. ad audientiam. de de-
ci. & forte hoc voluit gl. dum secũdum leges. ¶In gl. fi. Et alios
plures casus vide per Io. An. in summa sua. Abb.

ADDITIONES.

a ¶Iure. adde d. de Rota. dec. j. de despon. impu. in nouis.

b ¶Licet de periurio. Alex. in cons. 16. in 3. vol. vbi an periurus sit
infamis. Cotneus consi. 102. 1. vol. in litera N. & O seq.

c ¶Dic, aut. dic quòd ista fuit distinct. Bar. in l. Mæuia § fi. ff. de an-
nu. leg. licet. Abb. non dicat. quæ est communis secundum Ale.
in l. si cum dotem. §. si maritus. ff. so. mat.

d ¶Vagabundum. Adde doc. iuris ciuilis in l. si cõstante. ff. so. mat.
& aliquid per Pau. de Ca. consi. antepe.

SVMMARIVM.

1 *Generali petitione non tenetur quis distinguere omnes casus qui possunt sub genere comprehendi.*

2 *Violentia sed non omnis impedit matrimonium contractum.*
Coacta voluntas non habet locum in matrimonijs.
Consensus superueniens purgat metum præcedentem.

CAP. VI.

DE MVLIERE. Communiter non ſummatur quo ad titu
lũ, sed quo ad iteram, & h. d. Incerto quæsito nõ potest da-
ri certa responsio, sed quo ad tit. summarẽ sic. Non omnis violẽ
tia ipedit ꝙctũ matrimonij. ¶Casus literalis. Quædã mulier per
vim tradita fuit viro & detenta. q. rebat an iuter eos esset matri-
monium. respõdet Pa. q. inter vim & vim differẽtia est nec ꝙstat
an post violentiam consensus interuenit & ideò Papa certũ nõ
1 potest dare responsum. B. ¶†No. 1. ar. pro doc. ꝙsulente, vt si, ca-
sus narratur in genere, nontenetur distinguere per omnes casus
qui possunt sub genere comprehendi. sed petere, vt descendat
ad speciem, potuisset tamen hic Papa respondere per distinctio-
nem prout fecit in c. literas. de rest. spo. & multis aliis iuris. sed
2 noluit hic fortè impeditus multa verba frustra effundere. † Se-
a cundò. no. arg. quòd violentia a certo casu impedit contractum
b matrimonij. b vnde in matrimonio non habet locum illa regu-
la: coacta voluntas, voluntas est. de qua in c. merito. 15. q. 1. & est
ratio, qa in matrimonio requiritur de substantia liber consen-
sus. vt in c. cum locum. j. eo. & c. gẽma. vñ ꝙsensus, sed nõ libec.
& sic deficit qualitas libertatis, quæ est de substantia ꝙsensus ma
trimonialis. & ad hoc facit tex. cum gl. sup verb. licentia. 33. q. 5.
c. notificasti. & q. legitur & no. in l. fi mulier. §. si dos. qd met. cau.
Aliqui tñ voluerunt q. matrimonium tenear, licet sit per vim ꝙ-
ctum. sed venit rescindendum officio iudicis, vel intẽtata actio-
ne qd me. cau. qd ego nõ puto verũ, vt plenissimè dicã in c. cũ lo
3 cum. j. eo. vbi tangã plura iura restringenda. † Vlt. not. q. ꝙsensus
superueniens purgat metum præcedẽtem, &c. in contractu ma-
trimonij. facit c. ad id quod j. eo. Nico. Abb.

ADDITIONES.

a *Violentia.* Vide Fel. in c. pe. in prin. s. de prob. vbi tangit, an vxor
per vim cognita possit inuito marito ingredi monasterium.

b ¶Matrimonij. Quo ꝓbat q. sponsalia fuerint metu ꝙcta, Corne'
2. si. 41. incip. vt. in 2. vol. & si à principio metus fuit illatus postea
cessauit, an actus dicat meticulosus. per eũ in d. consi. in litera. E.

SVMMARIVM.

1 *Aetas & discretio siue scientia requiruntur in matrimonio.*

2 *Dubia verba in contractu prolata debent intelligi secundum communem & non singularem intelligentiam.*

3 *Verba non sophistice, sed communiter debent intelligi, & quomodo intelligantur quando contrahentes sunt eiusdem vel diuersæ linguæ.*

4 *Ignorantia iuris excusat contrahentes.*

5 *Verba sophistica & per circumlocutiones prolata quomodo intelligantur.*
Verba de præsenti quomodo proferantur in matrimonijs, & quid verbum placet, & volo, operentur.

6 *Iuramentum intelligitur secundũ intentionem iurantis in foro conscientiæ sed in foro iudiciali secundum intentionem dantis.*
Vxor aliqua põt esse in foro iudiciali, q. tñ non erit vxor in foro cõsciẽtię.

7 *Diffinitiua quandoque capitur & idem operatur, quod copulatiua.*

8 *Actor an melioris vel deterioris conditionis sit, quàm reus in matrimoniis, & quòd in probationib. interpretatio sit contra actorem.*

CAP. VII.

EX LITERIS. Si aliqui apti ad matrimonium contrahunt
per verba obscura communem verborũ intellectum sequi
tenentur: primò ponitur consultatio. secundò responsio. ibi, re-
spõdemus. ¶Casus literalis. Quidam vir & mulier ꝙxerunt spõ
salia, nec alter intellexit qd alter ꝓposuit, quærebatur qd de-
beret obseruari. respõdet Pa. iudex primò videre debet vtrũ illi
ꝙhentes sint idonei ad hoc discretione, & ætate vt p hoc ꝓsuma
tur ꝓ eo qd debẽt, vel ecõtra, quo facto seu cognito si alter nõ
intellexit qd alter proposuit, recurrẽdũ est ad cõem intelligẽtiã
verborũ, & vterque ꝓpellatur verba ꝓlata in eũ sensum retine-
1 re q. solent artẽ intelligẽtib. gñare hic. ¶†No. j. duo q. reqrũt ad
validitatẽ matrimonij. scilicet ia. s. & ætas. & capit hic scientia ꝓ di
scretione: nã indiscret⁹ nihil scit. nõ em̄ reqritur scientia positiua,
nã & ad indicãdũ necessariò nõ reqritur illa scientia. satis enim
est q. habeãt peritiã iudicãdi p exercitiũ. vt i c. certi. C. de iud. &
2 no. i c. sciscitat⁹. s. de rese. ¶†Scdò no. ibi: id cõe, &c. q. verba du
bia ꝓlata in ꝙctu intelligi debẽt, nõ sm opi. sing. sed cõem. ad qd
vide qd no. Bar. in l. Labeo. ff. de sup. leg. & facit ille tex. in ar. vt i
decisione causarum iudex nõ sequatur opi. sing. doct. sed cõem.
vnde si errat sequẽdo cõem excusatur, secus si errat sequẽdo sin

Universidad de Navarra Biblioteca de Humanidades

gū.arē.ad hoc facit quod no.gl.ist,de obl.quæ ex quasi deli.nasc. in prin.& in l.qui solidū ff.de leg.2.& vide qđ dixi in c.vt debit°. ĵ.de app & adde no.dictū Ioan.And.in c.j.de const.vbi dicit,q si cōis opinio doctorū est notoriè falsa,vel potest quinci apertissimis rationib.licitè iudex sequitur opi,singularem spernendo cō
a munē. a ¶Not.ibi recte intelligentib.q verba non debent intelligi sophisticè etiā si cōiter sic intelligantur,sed sunt referenda ad
3 sensum hoīs bene sensati.†In gl.i.in fi.Hæc gl.allegando.c.1.§.e. videt intelligere tex.qñ contrahentes erant diuersæ linguæ,sed gl.4.vī intelligere qñ etiam erant ciusdem linguæ. & dic quòd vtroque modo potest intelligi.Si enim erant diuersæ linguę primò possunt ꝫhere per interpretē.vt sentit gl.4.quā no.& quem-
b admodum alij ꝫ eius possunt explicari per interpretem. b vt in l.1.ff.de verb.ob.ita & ꝫ eius matrimonij.Item sine interprete vt si quisque ꝓfert verba idiomate suo.& hoc casu si alter posimodum dixit se non intellexisse verba alterius, recurrendum est ad cōem intelligentiā verborum,ꝫsiderando.s.verba p̄cedentia,tractatum locum,& tps.nā si p̄sumeret tractat° mr̄imonialis,& post tractatū masculus porrigat annulū dicēdo verba in vulgari suo, & mulier præparat digitum dum recipit annulū dicēdoverba i vulgari suo,certè satis iudicabit pro matrimonio,licet alleget nō intellexisse verba alterius.nam & multi prīt ꝫhere per signa, vt in c.cum apud.ĵ.eo.fortius pōt isti ꝫhere per signa exprimendo verba sm ꝓpositū idioma.Sedo casu qñ sunt eiusdē linguæ, pōt tex.multipliciter figurari.primò si alter dicat nō intellexisse verba.i.vim verborū,vt qa nō putabat q spōsalia seu matrimoniū haberēt tūc effectū.sed credebat se posse ad libitū relinquere mulierē.& hoc casu dicit no.Inn.recurrendum esse ad iuris i
4 tellectum:non.n.excusat ꝫhentē iuris ignorantia.†No.bene hoc verbum,facit.n.ꝫ rusticos, q post p̄fectū ꝫctum dicūt se non cōcepisse vim verborū,& effectū p notarii,ꝓtorū.debent.n.verba habere ītā vim,& ꝓprietatē sm iuris dispositionem,nec excusat ꝫhentem iuris ignorantia. Et ex hoc ēt infert,q si alter contrahentiū diceret q credebat ꝫhere p illa verba spōsalia,& nō matrimoniū vel eꝫ,nō est sibi acquisitū.dū,sed accipientur ver-
5 ba sm rectū & verū intellectū †Sedò principaliter pt.tex.intelligi
c qñ alter,ꝓposuit verba sophistica c forte ad decipiendū reliquū:
d vt puta ꝓmitto te tenere ꝓ lrīma ꝓinge donec terra cooperiet d oculos meos,non n.sufficit ad dissolutionē matrimonij quod ipse viuēs terrā suis oculis supponat,nā à rectè intelligētib. illa verba capiūtur ꝓ morte naturali:& idē dicit in similibus. & no. hunc in ellectū,qa est generalis ad oēs ꝫctus,Pet.& Abb.ponebant exēplū qñ masculus dixit,placet mihi hr̄e talē in vxorē.& mulier interrogata idē respondit,nā pōt dubitari vtrū hæc verba inducāt matrimonium de p̄senti Et vī Pet.q nō.qa aliud est vēdere,& aliud velle vendere.ar in l.in vēditionib.ff.de ꝫh.emp. sed Host.post multa tenet ꝫrium.dicens q p hæc verba,volo te habere in vxorē,vel placet mihi te habere in vxorē.ꝫhitur matrimoniū de p̄senti.Io An.distinguit q aut fuit dictū, placet mihi te despōsare,vel tecū ꝫhere:,& ꝓcedit ꝫria opi.aut fuit dictū placet mihi te habere in vxorē.& ꝓcedit sēda quasi plus importent hæc vltima verba q̄ potiora.Ant.multum instat sup ꝓprietate horū verborū dt.n in effectu q verbū, placet mihi,& verbū volo,significat sm tps de p̄senti.Itē uerbū infinitū ē aptū cō prehendere tps p̄sens & futurū sm uerba adiecta,nā de se infinitum uerbū nihil perfectè significat,sed determinatur sm uerba sequentia.His p̄missis dic q si uerbo uolo,uel uerbo placet,adiicitur infinitum denotans actum nō dependentē à libera uolūtate proferentis tunc nō inducitur dispositio de p̄senti,sed declaratur dispositio in futurū.Exemplū,si dico placet mihi ascēdere in arborē.Quandoq; uerbo uolo,uel placet,adiicitur uerbum infinitum,denotans actum dependentē à libera uoluntate proferentis,& tunc si uerbā denotant principium actus,non inducit dispositio de p̄senti,ut puta si dico uolo,uel placet mihi te despōsare,seu tecum ꝫhere,& in hoc uī ipse acquiescere opi.Io.An.qñque uerbum infinitum denotat executionem actus,tunc inducitur dispositio de p̄senti,ut si dico uolo te habere in uxorem,nam nō possum uelle te habere in uxorem nisi tecum prius ꝫham.& tūc inducitur matrimonium.Et circa hęc multum instat.Sed tu uide plenius per Bar.Il cunctos populos. in prin.C.de sum.trini.& in l.serui elect.de leg.1.& hæc sufficiāt.
6 quia multum est longa materia.†In gl.in verbo proposui, ibi,vt reus intelligit.No,gl.& vide bonum text.in decre. humanæ.in §. si ergo.& in §.item obiicitur.el 2.22.q.5.& vide Inn.in c. veniēs. de iureiu.vbi inter cætera ponit notabile verbum dicens quòd in foro animę iuramētum recipit interpretationem sm intentionem iurantis,sed in foro iudiciali secūdum ius.ita etiam quo ad propositam dicit hic Host.& bene.q si quis cum nō intendebat ꝫhere matrimoniū vsus fuit verbis sophisticis vt deciperet muherem non erit matrimonium in foro animæ quia sine consensu non potest matrimoniū cōsistere.& de hoc est casus nō.
in c.tua.ĵ.eo.sed in foro iudiciali iudicabit pro matrimonio,qa non est sibi credendum,sed recurrendum ad rectum sensum iuxta
7 borū.vt in d.c.tua.¶†Et in fi.gl.dic q l.cū quidam facit,q ibi disiunctiua ponitur pro copulatiua.& sic fit interpretatio ꝙ cōem intelligentiā,sed dic.q ibi fit illa expositio,cùm ex coniecturata mente testatoris,tū vt cesset absonus intellectus, & res potius
8 valeat q̄ pereat,& idē dic ad c.in calice.¶††In gl.fi.ibi, credit actori potiùs q̄ reo. Dic melius q respectu propositionis non est differentia inter actorem & reum,sed semper debemus intelligere verba vt conueniant intentioni proferentis, & sic propriè loquit tex.in l.si quis intentione ambigua.ff.de iudi.vbi plenius vide Bar.sed in probationib.fit interpretatio ꝙ actorem non in odium ipsius,sed quia dubia probatio non releuat probantē.&
idem est in reo probante exceptionē suam. vt in c.in præsentia. de probation.& coniunge istum cum p̄cedenti.Abbas.

ADDITIONES.

a ¶Communem.Facit l.j.C.de vet.iu.enu.§.sed neque ex multitudine.Alex.in l.cum prolatis.in fi.ff.de re iu.Ias.in l.2. ff.de iureiu. & latè Abb.in c.j.§.de consti.vbi reputat tex.in d.§.sed neq; singularem.Hinc dixit Bal.in c.veniēs.extra de testi.q consuetus vnius excellentissimi doct.excusat iudicem à syndicatu.per Abb.in c. capellanus.§.de fer.c.literas.de resti.spo.& c.finem litib. §. de do. & contu.& singularis opin.in causa matrimoniali p̄fertur cōmuni.Abb.singu.in c.si vir.de cog.spi.

b ¶Per interpretē Nam omnis ferè ꝫctus potest celebrari per interpretem quo ad ꝫctum matrimonij sequuntur hoc c.Ab.legistæ in § fi.l.j.ff.de ver.ob.ita in sententia l.iudices. C.de sen.& ibi Bal.testōr ēr pt testari corā teste non intelligēte dummō intelligat per interpretem.l.qui testamēto.§.fi.ff.de testi. & ibi Pau.de Cast.& Are.Bal & Sa.in l.hac consultissima.§.fi.C.de test.

c ¶Verba sophistica.Quomodo hoc procedat vide Alex.in cons. 152.in 5.vol.vbi sentit,qsi prædicta verba fuerunt à doloso prolata,adeò q appareat de dilleīsto ꝫhentis,vitiatur matrimoniū.

d ¶Cooperier.De quo Bal.Nouel.in l.j.§.si quis ita.ff.de verb.obl. vbi induco prædicta ad illam q quæ alias fuit in ciuitate Perusij cum esset facta pax coram summo pontifice.

SVMMARIVM.

1 *Impedimentum publicæ honestatis iustitiæ oritur inter sponsam & cōsanguineos sponsæ impediens & dirimens matrimonium, & habet locum in sponsalibus de futuro. & nu.2.*

2 *Impedimentū publicæ honestatis quandoque oritur sine affinitate & quādoque cum affinitate.*

3 *Affinitas quandoque oritur sine publica honestate.*
Dispensatio impetranda debet omnia clarè narrare.

4 *Impedimentum publicæ honestatis extenditur ad consanguineos vsque ad quartum gradum.*
Consanguinitas & affinitas quo ad probationem matrimonij hodie nō excedit quartum gradum.

5 *Matrimonium etiam contractum dirimitur si extat impedimentum publicæ honestatis iustitiæ,*

CAP. VIII.

SPONSAM.Breue est,& potest per alia verba sic summari. Inter sponsam & consanguineos sponsi oritur impedimētū publicæ honestatis impediens & dirimens mr̄imonium inter eos
1 ꝫhendū.h d.†Quæro primò ꝓ intellectu literæ vtrū hoc procedat in spōsis de futuro an autem de præsenti ?Dic sm Doc.quòd vtroque casu procedit dispositio.c.nam si non licet ducere spōsam cōsanguinei de futuro,multò minus si est de p̄senti. nam maior est honestas,vt nō ducatur sponsa de p̄senti cū qua matrimoniale uinculū est ꝫctum,q̄ sponsa de futuro cui solū facta est ꝓmissio futurarū nuptiarū,uerba tū huius tex.ꝓpriè adaptātur ad spōsam de futuro.quia loquitur de ea quę nō erat adhuc
2 pubes,& sic nō poterat ꝫhere matrimonium¶†Et ex his no q tam ex spōsalibus de futuro,q̄ ex mr̄imonio de p̄senti oritur publica honestas inter sponsam seu maritatam, & consanguineos sponsi seu mariti,superueniente uerò inter eos carnis copula oritur aliud uinculum.s.affinitatis,unde oēs consanguinei mariti sunt affines uxoris.& eꝫ.ĵ.de cōsan.& af.super his.& durant hæc uincula etiam post mortem alterius.ut in l.fraternitatis.35.
3 q.10.& in c.j.e.ti.li.6.¶†Sis ergo cautus maximè in impetranda dispositione.nam qñque oritur publica honestas sine affinitate quandoque affinitas simul cum honestate publica, ut patet ex prædictis,quandoque affinitas sine publica honestate, ut si circa sponsalia seu matrimonium quis cognoscat mulierem,nam inter eum & omnes consanguineos mulieris oritur affinitas & econtra.ut in c.discretionem.ĵ.eo.de eo qui cog.consang. uxo. suæ,nec oritur in hoc casu publica honestas.& de his uide quæ no.glo.super arbore consanguinitatis.& quod dicam in c non debet.

debet.de consan.& affi.vbi tractabo an sufficiat in dispensatione facere mentionem de affinitate tantum,si publica honestas con
4 currit cum affinitate.† Secundò quæritur quia text. dicit nullus
a consanguineorum &c.nunquid istud impedimentum a publicæ honestatis cōcernat oēs consanguineos in infinitū?Dic q non, nā si vinculū ꝙsanguinitatis& affinitatis non extenditur hodie vltra quartum gradum respectu prohibitionis matrimonij,multò fortius,nec istud impedimentum publicę honestatis,restringatur ergo hęc litera ad terminos dicti capituli. non debet. nam si intelligeretur generaliter,sequeretur q inter homines non posset ꝫhi matrimonium cum omnes homines sint consanguinei cum ex eodem sanguine processerint omnes,sed respectu prohibitionis matrimonialis illa impedimenta sunt restricta ad quar
5 tum gradum.vt in d.c.non debet.¶† Vltimò quęritur.text.dicit
b q non b possunt cōsanguinei ꝫhere,&c.quid si de c facto ꝫherent
c nunquid teneat matrimonium?Dic q nō,vnde hoc impedimentum impedit.& dirimit matrimonium contrahendum,vt dixi in summario,probatur hodie clariùs in c.vnico.eo.ti.lib.vj.Abbas.

ADDITIONES.

a ¶Impedimentum.Hoc impedimentum non habet locum in affinibus,secundum Doc.in c.j.de sponsa.li.6.tenet hic Phili.Fran.
c Quid si de.In quam pœnam incidant illi,qui ꝫhunt matrimoniū ꝫ impedimentum publicæ honestatis,vide in d.c.duo pueri. ĵ. ti.j.& in c.referente.ĵ qui fil.sint le.& Phi.Fran.in c.j. de sponsal. Ro.con.cxlvj.& Cal.cons.4.de spon.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium de præsenti contractum est si vir & mulier sibi promittunt quòd ab eo tempore se loco coniugum habeant. & n.6.*

2 *Tanquam, hæc dictio quandoque ponit veritatem non autem denotat similitudinem, seu improprietatem.*

3 *Matrimonium de præsenti quandoque contrahitur per verbum futuri temporis. & n.6.*

4 *Matrimonium non dissoluitur quo ad vinculum propter adulterium, sed quo ad separationem thori.*

5 *Maritus potest compelli non tantum ad vxorem redire, sed etiam quòd eā maritali affectione tractet.*

7 *Verba de præsenti, & de futuro quomodo proferuntur, & quid importent quando in præsenti sonant vel in futurum.*

8 *Verba, promitto quòd non habebo aliam vxorem nisi te, an matrimonium inducant.*

9 *Maritus non potest propria authoritate vxorem dimittere.*

CAP. IX.

EX PARTE. Si vir & mulier sibi promittit quod ab eo tempore se pro coniugib.habebunt cōtractum est matrimoniū de præsenti.& est casus no.vt ĵ.patebit,primò ponit casum narrat,secundò diffiniendum committit.secūda ibi,quia igitur. Casus literalis.Quidam qui vocabatur Andreas iuramentum p̄stitit quod E.mulierem ab eo tempore in antea provxore haberet &ei fidem seruaret,illa econuerso simili modo promisit eidem. quo facto dictus Andreas eam dimisit & aliam insuperduxit. vn de mulier illa domino Papæ fuit conquesta,dicit Papa nemini licere vxorem suam dimittere sine manifesta causa fornicationis,& tunc aut debet illam sibi reconciliare aut viuere continēter ea viuente,vnde mādat dictum Andream compelli vt illam quā superduxit dimittat,& ad suam vxorē redeat & affectu mari
1 tali pertractet.Ber.†No.i.a q vbi actus dedendet à mera volun
2 tate loquentis patria sunt dicere q talem vult pro vxore seu ꝓ ciue,quam dicere duco te in vxorem,vel facio te ciuem.& facit ad illam q.dicit statutum q si talis debeat haberi pro ciue nūqd ex hoc sit creatus ciuis,& videtur q sic.arg.opti.hic facit.qđ no. per Bar.in l.si maritus.ff.de adul.& in l.si is quis pro emptore.ff.
2 de vsuca.†No.2.q dictio, tanquā.b quandoque ponit veritatem
b non autem denotat similitudinem seu improprietatem, & hoc quādo verba ex subiecta materia hoc patiūtur.nam hic ista mulier promisit huic viro q ei tanquam vxori proprio fidē seruaret. nec per hoc denotatur similitudo , sed veritas.& hoc not, quia
c facit ad multa.c.Si ergo dicit statutum.quod tanquā ciues de scho
d lares debeant tractari videtur q per hoc sint creati ciues ex quo
3 actus dependet à mera volūtate disponentis.†Tertiò no.ibi,ha-
e bituram.& ibi seruaturam q per verba futuri temporis se ꝫhūt quandoque matrimoniū de præsenti quando scilicet verba denotant executionem matrimonij nō autem principium ꝫctus. nam qui vult cōsequens.tacite videtur velle &antecedens, in c. præterea,&c.prudentiam.de of.dele.l.illud.ff.de acq.hær.cum si
4 mi.et de hoc clarius.ĵ.¶†Not. q propter adulterium coniugis nō dissoluitur mr̄imonium quo ad vinculum sed quo ad thorū duntaxat.vnde tenetur quilibet continere.ad hoc 32.q.7. ca.2.
5 ¶†Item no.ibi,maritali actione,quòd ecclesia potest cōpellere laicū nedum vt redeat ad vxorem suam quam iniustè dimisit,sed etiā,vt eā tractet affectiōe maritali ad hoc.c.illud. de præsump.
6 ¶ †In gl.ibi.de cætero habebo te, &c.Aduerte quia licet prima fronte videatur gl.replicare quæstionem tex.tamē habet maiorem dubitationem.ꝙ quæstio decisa in tex.qui a in illa & in tex. concurrebant duo,nam promiserat illam tenere in cōiugem , & ei sicut vxori fidem seruare.hoc autem vltimum non ponitur in quæstione gl. Determinant gl.q matrimonium ꝫhatur per verba de præsenti,licet nō addātur illa verba.& satis bene facit tex. in auth.qui.mo.natu.effi.leg in §.penultimo.collat.6.& ca.canonizato.xxix.q.v.c.nec illud.§.si qs diuinis.de quo facit mentionē ista gl.& Gratia.incorporauit in Decreto in loco hic allegato.in gl.& hæc opi.Io.communiter tenetur hic per Doct.licet Bar.Lau. & magister sententiarum.in 4.sententiarū tenuerunt oppositum.
7 & vide per Arch.in §.si quis diuinis.alle in gl.¶† Et quia in fi.gl. oppo.de c.illis.§.e.& non soluit,tū dic clarè intelligendo mentem Decre.q quandoque verba in ꝫctu proferuntur de p̄senti,& tunc in dubio illico ꝫhitur matrimoniū. vt si vir dicit accipio te in vxorem,& eꝫ.vt in c.pe.ĵ.e. Quandoque verba sonant in futurū,& tunc aut denotant principiū actus& in dubio solùm ꝫhuntur sponsalia de futuro.vt si dicatur promitto q te ducam in vxorem.vel me ducturū talem,vel quid simile & iste est casus ca.de illis.§.eodem & ĵ.eo.c.pe.Quandoque verba sonant in futurum,sed denotant executionem actus consummati seu perfecti,exemplum,promitto q habebo te pro legitima coniuge,vel vxore,nam non potest haberi pro legitima coniuge nisi p̄cedat matrimonium,hęc enim verba & similia denotāt executionem matrimonij.vnde tacitè ex quo obligat se ad executionē, videtur de p̄senti ꝫhere.ar.opt.in d.ca.illud & arg.eorū quę no. Doct.in d.c.cum M.de cōsti.vbi dicunt q si prębenda quę solet conferri tantū canonico,confertur extraneo,videtur tacitè collatus canonicat° & hoc procedit maxime si apponatur verbum, ab hoc tempore,vel verbum,de cętero.nam immediatè se obligat ad executionē matrimonij.ergo tacitè ꝫhit de p̄senti.sed idem est si non apponantur illa verba denotantia extremitatem temporis,quoniam si in obligatione non apponatur dies,videtur incontinenti obligatio ꝫcta,vt in l.in omnib.ff.de re iudi.& in l.eum qui Calendis.ff.de verbo.oblig.& iste videtur proprius casus huius.c.quē notabis,quia facit ad multa.hæc procedūt ni si hęc verba denotantia executionem sequantur sponsalia d futuro,vt puta,promitto q ducam te in vxorem,& tenebo tes pro legitima cōiuge.nam propter verba p̄cedentia restringuntur sequentia.scil.in tempus in matrimonij ꝫcti.l.cum matrimonium erit contractum.arg opt.l.fin.§.cui dulcia.ff.de vi.tri.& oleo
g le.in c.sedes.de rescrip.& in cle.nō potest.de pro.c.†Et per hoc g
h potest decidi quæstio satis dubia,quidam dixit mulieri, promitto q non habebo aliam mulierem in vxorem , nisi te.nunquid per hæc verba sit contractum cum illa matrimonium,& de hoc in Spe.eo.ti.in prin.& ibi.Io.An.in addi.qui sentit matrimoniū esse ꝫctum,qa dictio nisi,cū seq̄ negatiua facit positionē,vt no. gl.in regula,peccatū.d re.iu.li.6.Do.Ant.vī hic sentire oppositū dicens,q dictio,nisi,facit positionē,qñq; sm habitū,qñq; sm actū.vñ cū illa verba q ñ habebo aliā nisi te sint d futuro,vī senti re & alias

ADDITIONES.

a ¶No.i.Vide ad hoc multa congesta per Cor.in fi.in ver.habetur. & Fel.in c.solitæ.ver.inquantum tangunt hic omnes.ĵ.de maio. & obe.Seb.Sap.

b ¶Tanquam.Adde Pau.de ca.consi.ccxij.

c ¶Multa.Ciuis an propriè dicatur ille qui quo ad quædam est ciuis.Ale.consi.clxxxj.in 2.vol.Et an appellatione ciuium veniāt incolæ.consi.xx.per eundem.eo.vol.& consi.clvij.volu.i.& ciuis factus per verba importantia meram fictionem dicitur vere ciuis.Corneus consi.clxxxix.ij.vol.

d Ciues.Adde Legistas latè in l.j.ff.de leg.j.

e Futuri temporis.hoc dictum refert,& sequitur do.Ias.in l.serui electione.ver.secundò principaliter confirmo.ff.de leg.j.S.Sapi.

f Tenebo te.adde Fran.de Are.p̄sc.xliij.vbi in arduo casu ꝙsuluit.

g Et per hoc.Late Ale.in ꝙsi.clij.ver.nec ob.in v.vol.& ibi.quid si dixi promitto,quòd ducam te in vxorem,& tenebo,& habebo te pro legitima vxore.quando est dictum promitto non habere aliam in vxorem,nisi te,communis est opi.vt refert hic Ph.Frā. quòd sit contractum matrimonium.quia dictio,nisi,ponit quā
h do sequitur negatiua,vt per Bal.& do.ĵ.de ista dictione nisi.in le.si eum.§.quæ iniuriatum.ff.si quis caut.vbi quærunt , quid si quis promisit non vendere fundum,nisi tibi,an cogatur tibi vēdere.Ias.Inst.de actio.in prin.

h Quæstio.Vide late Moder.in l.actione.C.de transactio.vbi late de dictione.nisi.Seb.Sap.

re & alias se disponere q̃ in futurum si est ꝫcturus ꝫhet cum illa: sed si verba fuissent prolata de præsenti, vt qa dixisset, nolo aliã habere in vxorem nisi te, tunc dictio, nisi, denotat actum de presenti. sed per prædicta vr̃ mihi concludendum pro prima parte. nã si dixisset promitto q̃ te habebo in vxorem, statim esset ꝫcũ matrimonium. vt s̃, dixi. ergo idẽ si dico q̃ nõ habebo aliam, nisi te. nam vr̃ velle q̃ istam habebit in vxorẽ, ergo incontinenti cũ nõ sit apposita dies. vt s̃. dixi. multa alia obscura tractant hic doc.

9 ¶ † *In* gl. in ver. fuit manifesta. & ibi, sententia secuta. no. bene gl. nam relata ad tex. apertissimè sentit, q̃ nõ licet marito propria auctoritate dimittere vxorẽ ẽt si adulterium vxoris sit manifestũ. de quo vide per gl. 32.q.1.& c.j. sed gl. ꝫriam habes & latiorẽ in c.fi. de adul. quam tenebis menti. & illam sequitur Host. & ibi sentit Inn. in c. inquisitioni. de sen. exc. & illa plus mihi placet per c. dixit. 32.q.1.& c. Agathosa. 27.q.2. vide quæ dixi in c. gaudemus de conuer. coniug. & latiùs tetigi in d.c.fi. de adult.

SVMMARIVM.

1 *Iurans cum aliqua contrahere, impedimento cessante, contrahere cogitur per ecclesiam.*
Pater licet non possit filiam obligare ad matrimonium, sed si iurat videtur promittere se curaturum quantum in eo erit.
2 *Filia de honestate non contrahit etiã sponsalia sine patris consensu, sed ad substantiam matrimonij & sponsaliũ non requiritur parentũ cõsensus.*
3 *Spõsalia si non sunt iurata an cõpellatur pars præcisè ad cõtrahendũ, s.*
4 *Laicus pt adire ecclesiasticum iudicem vt cõpellat sponsam ad cõtrahendũ*
6 *Promittens factum alienum an & quomodo obligetur.*
Impubes doli capax obligatur ex iuramẽto.
7 *Iurans contrahere cum vna ex filiabus alicuius, & deinde cum aliqua ex eis coeat, an teneatur illam ducere.*
Carnalis copula facit transire sponsalia in matrimonium.
Matrimonialis cã fauorabilis est, semp in dubio pro matrimonio iudicatur.
8 *Compelli an & quando debeant sponsus, & sponsa ad contrahendum.*
9 *Iudex ecclesiasticus est iudex competens inter laicos in causa peccati nedũ post peccatum, sed etiam ante, vt peccatum euitetur.*

CAP. X.

EXLITERIS. Qui iurauit cum aliqua contrahere si nõ subest impedimentum, per cẽsuram ecclesiasticam contrahere compellitur. Primo ponit casum, narratũ. Secundò committit ipsius diffinitionem. ibi, qa igitur, casus literalis. Duo nobiles viri Saluan. eṗar⁹. G.L.& *B.* filios & filias impuberes habebãt, cõuenerunt inter se q̃ eos adinuicem copularent, & hoc tam parentes, quàm filij iurauerunt se facturos, vnus illorum, scilicet. G. filiã alterius consentiente patre iurauerat ducere in vxorẽ postmodum volebat aliam ducere in vxorem, episcopus compellebat ipsum illam accipere q̃ iurauit accipere, q̃ssiuit eṗs à Papa quid iuris esset. Respondet Papa periculosum esse dicto G. ꝫ iuramentum suum venire, mandat Pr̃ Ianuen. epõ vt si de hoc constiterit ei, moneat illum & compellat q̃ recipiat quam iurauit, & eam maritali affectu pertractet nisi rationalis causa impediat.

1 Ber. ¶ † *Not* j. q̃ licitè potest promittere pater cum iuramento se daturum alicui filiam in vxorem, licet ergo pater non possit obligare filiam ad contractum matrimonij ea renuente, vt in c. vnico. de despon. impu. li. 6. 30.q.2.c. vbi tamen licite promittit, & iurat, quia videtur promittere se curaturum quantum in eo
2 erit, &c. de quo cum glo. j. ¶ † *No.* ibi, consentiente patre. q̃ filia non contrahit etiam sponsalia nisi patre consentiente quod intellige de honestate. 32.q.2. honorantur, sed ad substantiam ma
a trimonij seu sponsaliorum nõ requiritur parentum cõsensus. a vt c. sufficiat. 27.q.2, & in d.c. vbi. Præalle. facit c.fi annum. de iu-
3 di. li. 6. † *No.* 3. ibi, suum iuramentum, q̃ vbi sponsalia non sunt
b iurata, b ecclesia non compellit alterum præcisè ad contrahendum. nam hoc c. & regsiuit. j. eo. & c. prꝛterea. s̃. e. cum multis similib. semper in cõpulsione ponderant iuramentum seu fidei interpositionem. sed ego contrarium arbitror. quia cum hæc compulsio fiat rõe peccati, ecclesia cõpellit non solum iurantẽ, sed ẽt pactum nudum facientem. vt in c. 1.2. & 3. s̃. de pact. & in c. iuramenti. 22.q.v. vbi dt, q̃ *Deus* non facit differentiam inter iuramentum & simplicẽ promissionẽ. nam vtroque casu transgrediens peccat mortaliter, licet magis peccet veniens ꝫ iuramentum. vt no. in c. pe. de iureiur. & ad hæc iura respõdeo q̃ narrãt facti cõtingẽtia, tñ satis põt dici, q̃ nõ ita studiosè ecclesia cõpellit alterum vbi non interuenerit iuramẽtum & facit ad materiã.
4 c. requisiuit. j. c. ¶ † Item nota qd̃ ecclesia potest adiri p laicum vt sponsam cõpellat p excõicationem ad ꝫhendũ matrimoniũ fm promissionẽ, & rõe peccati ecclesia se impedit ꝫ laicum. Credo etiam q̃ iudex secularis potest adiri, vbi non verteretur in dubium de validitate sponsaliorum, sed solùm peteretur vt alter adimpleret promissionem etiam iuratam. nã & iudex secularis potest adiri vt cõpellat laicum ad obseruationem iuramenti, vt in c. licet. de iurei. li. vi. & facit quod no. Bar. in l. Titia. ff. sol. mat.

5 ¶ † Vltimò no. q̃ si alter ex sponsis non vult perficere matrimonium potest ad petitionem alterius cõpelli per iudicem, & compellitur qs præcisè ad factum. maximè, quia hic nõ potest solui interesse, quia spiritualia non capiunt æstimationem. facit qd̃
6 dixi. s. eo. c prꝛterea. ¶ † In gl. j. in fi. vult ergo gl. q̃ parentes ꝑmittendo pro filijs videntur promittere se curaturos c bona fide, q̃
c filij ꝫhent, & sic potius promittunt factum proprium. Sed aduertẽ q̃ ꝑ istud non satisfacit ꝫrio supra formato. nã iura ciuilia dicũt q̃ si promitto simpliciter factum alienũ in nullo obligor. d
vnde vt sim obligatus ad curãdum, oportet, q̃ specificè hoc ꝑmittam. vt Instit. de inut. stipulatio. s. si quis aliũ. & in l. stipulatio ista. §. si quis. ff. de verb. oblig. Ant. dicit quod sicut æquitas prætoria facit, vt in stipulationibus prætoriis promittendo sim[illiter] ter factum alienum in dubio videtur promittere se facturum & curaturum, vt in leg. quoties. de verb. obli. ita æquitas iuris canonici hoc inducit in materia canonica. hoc est notabile dictum, sed iure non probatur. Sed quo ad istum tex. & similes potest dari alia solutio. & melior & tutior vt in iuramento hoc procedit. nam iuramentum habet vim clausulæ, si non valet quod ago vt ago, valeat vt valere potest. vt in c. quanto. & in c. ad nostram. de iureiur. no. in l. cum pater. in §. filius matrem. ff. de leg. 4. 2. ideò in dubio promittẽdo factum alienum debemus interpretari quòd promiserit se curaturum, quantum in eo erit. fateor tamẽ æquissimum esse hoc obseruari in omni materia canonica. ar. in c. dilecti s̃. de iud. In glo. in ver. q̃ filij sub iuramẽto. ibi, sed alias si sint
7 doli capaces. no. bene gl. maximè iuncto tex. ex qua habes q̃ impubes doli capax obligatur ex iuramẽto suo. ex quo infertur, q̃
e si doli capax e ꝫhit & iurat, cogitur seruare ꝫctum, & facit ad intellectum auth. sacramẽta puberum. C. si aduc. ven. vt habeat locum etiam in doli capace, de quo ibi per Doct. & per Host. in c.
8 cum contingat. de iureiuran. ¶ † In fi. gl. ex hac vltima quæstione possunt elici duæ opi. vna q̃ ille non cogatur istam quam cognouit ducere, quia cum ea nunquam fuerunt sponsalia nec matrimonium & hanc opi. tenet Inn. dicens q̃ liberè potest cum alia ꝫhere cum non sit conditio restricta ad illam personam dum taxat quã cognouit. Secunda opinio in qua residet gl. est vt nõ virtute sponsaliorum, sed virtute iuramẽti cogatur illam ducere, & hãc opi. sequitur *Io. An.* sponsalia. n. semper fuerunt nulla, cum. n. nõ ꝑnt consistere ex ꝑte vni⁹ tm̃, oportet dicere, q̃ cum omnibus

ADDITIONES.

a ¶ Parentũ consensus. Addean patris dissensus sponsalia contracta dissoluat. *Bar.* in l. adoptiuum. in prin. ff. de iu. do. *Io.* de Imo. in l. quoties. & ibi Bar. ff. solu. mar. *Alex.* in d. l. adoptiuum. Bal. in le. cum à socero. C. de iure dot. Zach.

b Iurata. Facit secundum Phi. Fran. hic pro illa gl. in l. si pecuniam. ff. de condi. cau. dat. nam in contractibus innominatis est locus pœnitẽtiæ. l. explacito. C. de re. perm. de quibus in l. naturalis. ff. de præsc. verb. fallit. quando est interpositum iuramentum sicut hic. nam licet quis possit discedere à sponsalibus, fallit quando est interpositum iuramentum. Ita in simili tenent Doct. in c. j. s̃. de iud. q̃ licet in prorogando iurisdictionẽ sit locus pnĩæ. l. si cõuenerit. ff. de iur. om. iudi. fallit quando appositum est iuramentum per d. gl.

¶ Credo istam opinionem esse veram q̃ non possit resilire. similiter etiam in cõtractibus innominatis, quãdo est interpositum iuramentum. quia tũc debebit impleri pro parte etiam implentis propter illud iuramẽtum præstitum, quia illud est semper seruandum. si potest seruari sinẽ periculo animæ, & dispendio salutis æternæ, etiam si sit præstitum contra dispositionem legalem, imò etiam canonicam non resistentem obligationi quæ per iuramentum inducitur, vt in c. debitores. & in c. cum contingat. de iureiu. & in auth. sacramẽta puberum. C. de rescin. vend. & planè tradit ur in reg. non est obligatorium. de reg. iur & ibi plenè per Io. An. in Mercu. Ant. Fr.

b ¶ Iurata. Vide Ab. in c. requisiuit. & c. sicut. & c. prꝛterea. j. e. &c. de illis. Io. j. de despon. impu. Seb. Sap.

c ¶ *Se* curaturos. Adde Fran. de Are. cons. cxliij.

d ¶ In nullo obligor. Adde de hac q. s. an, & quando promittẽs factum alienum sub pœna obligetur per Bar. in l. continu⁹. §. illud inspiciendum. ff. de verb. ob. Fran. de Are. in l. si ita stipulatus fuero. §. possum. vtiliter. cõ. ri. eundem cons. cxlii. inc. ex facto proponitur. ver. venio igitur ad primam. & Fel. in c. ex rescripto. ver. & no. quòd promittens factum alienum. s̃. de iureiu. Zach.

e ¶ Dolo capax communiter tenetur secundum Bar. in d. auth. sacramenta puberum. Sed contrarium communiter teneri attestatur Alex. in l. qui iurasse. in prin. ff. de iureiu. vide Pau. de Ca. concordantem in d. auth. sacramenta puberum. vt opi. Bar. procedat de iure canonico, alia de iure ciuili, vt ibi per eum. Seb. Sap.

omnibus sororibus essent contracta sponsalia. vt sic nullam possit ducere obstante publicæ honestatis iustitia. *Host.* licet variè loquatur sentit tertiã opi. vt copula cum vna superueniẽs declarauerit seu certificauerit sponsalia prius dubia, & eodẽ momento fecerit illa trãsire in matrimoniũ prꝛesumptum. ar. c. is qui. j. e. D. Ant. videbatur primò sentire hãc opi. sed tandẽ residet in opi. gl. & *Io. An.* ex quo illa spõsalia ꝑius fuerunt nulla. Credo qd̃ opinio *Host.* satis possit sustentari. nã sponsalia trãseũt in matrimoniũ p̃ carnis copulã, nõ tm̃ virtute sponsaliorũ, q̃tũ ex prꝛesumpto cõsensu, vt in d. c. is qui. j. e. sed ex quo iurauit ducere vnã ex filiabus Titij & postmodũ vnã ex, eis cognouit, satis videtur illam elegisse, & iam in eam consensisse. nam in dubio non debemus prꝛesumere duplex pctm̃, scilicet stupri, & piurij, sed potius in fauorẽ maximè matrimonij debemus prꝛesumere copulã fuisse licitam, & q̃ ille voluerit adimplere iurm̃ suum, nam in dubio semper iudicatur ꝑ matrimonio. vt in c. licet ex quadã. s̃. de test. in c. fi. s̃. de re iudi. Item facimus semper interpretationẽ vt euitetur pctm̃ vt in c. est tote. j. de re iu. secus dic fm Host. si quis iurasset ducere vnam de certo loco. nã tunc cognoscẽdo certã nõ vr̃ cũ illa ꝫhere, cũ possit hoc casu ꝫhere, cũ possit hoc casu ꝫhendo cũ alia adimplere iuramẽtũ. vñ no. singulariter ex opi gl. q̃ licet iuramentum non sit restrictũ ad certã pſonã tũ ecclesia cõpellit iurantem ad obseruationem iuramenti, licet finis iuramenti cõcernat vtilitatem priuatã, & hoc fit vt iurans euitet peccatũ, ex
9 qua rõe iudex procedit ex officio, vt in c. j. de off. or. † In gl. j. ver. compellas. ibi. ecce crimina. hic debet cõtinuari finis gl. in ver. hic quidem, vsque ad fi. & ex prin. & fine gl. colliguntur quatuor solutiones ad c. requisiuit. j. eo. vbi dr̃ q̃ si spõsus, vel sponsa præcisè resistit & non vult ꝫhere matrimoniũ cum sponso præcisè non est compellenda. & tene secundam solutionem gl. vt ex cã ecclesia non compellat, vt puta si ita abhorret sponsam. ecõtra q̃ ex inuitis nuptiis vehementer prꝛesumerentur scandalum futurum. nam tunc ecclesia deberet sustinere minus malum vt maius euitetur. ar. c. duo mala. xiij. di. Et hanc solutionem tenet gl. in §. sic quippe. sed prꝛcedatur. 27.q.2. & Host. in d. c. requisiuit. vt
10 videt̃ satis ꝑbari iudicio meo in text. illius c. ¶ † In ea. gl ibi, sed etiam committenda ꝑ. hibere, no. bene. ex gl. q̃ ecclesia impedit se de pctõ laici nedum post pctm̃ ꝑpetratum. sed etiam ante vt pctm̃ euitetur, nã pro futuris culpis potest fieri excõicatio si est aliqua ꝑsumptio de pñti. vt in c. Romana. §. caueat. de sent. exc. li. 6. Sed credo aliã solutionem posse dari ad tex. nam cum iste puta promiserit illã ducere in vxorem, statim fuit obligatus ad ducendum, vt in l. in omnib. ff. d re. iu. peccat ergo sponsus si requisitus vt ꝫhat sine causa differt. facit l. sæpe. ff. de verb. sig. & j. e. c. prꝛterea. compulsio ergo hæc fit ratione promissionis instãtis, & non tantum ratione mali euitandi.

SVMMARIVM.

1 *Pater licet habeat filios in potestate sua non tamen potest filij vxorem retinere imo compellitur illam sibi restituere.*
Filius non est in potestate patris quo ad spiritualia, potest etiam nonnulla agere sine patris consensu.
2 *Filius potest in spiritualibus agere contra patrem, & econuerso.*
3 *Vxor repeti potest coram ecclesiastico iudice etiam si non agatur de validitate matrimonij. 6.*
4 *Populus tenetur ex facto principis.*
5 *Diuinorum officiorum appellatione venit baptisma, & pœnitentia.*
6 *Vxor an sit in potestate patris vel mariti, & quæ iurab habeat maritus in ea.*
7 *Excommunicatio etiam si feratur ad tempus requiritur absolutio, secus in interdicto & suspensione.*
8 *Interdicti tempore intelliguntur cepto quatuor sacramenta quæ etiam tũc confici possunt.*
Interdictum quandoque ponitur in personas, quandoque in loca.
9 *Pœnitentia an casu necessitatis possit ab hæretico recipi.*

CAP. XI.

NON EST. Per censuram ecclesiasticã pater cõpellitur restituere filio suo vxorem quam iniustè detinuit vel detinet. narrat factum. sed o ꝑuidet ibi nos. Casus literalis. Inter regem Anglorum & filios eius fuit, discordia, propterea quòd rex detinebat vxores filiorum suorum, ita quòd mariti earum ad eas accedere non valebant, conquesti sunt do. Pa. filij regis. Mandat Papa archiepiscopis & episcopis per Angliam constitutis quòd cũ sit iustum & æquum vt viri suas petant vxores quatenus eundẽ regem ad eas restituendas solicitè moneant, vt si intra constitutum terminum restituerit, ex tunc in quacunque terra vel prouincia detineantur vel transferantur donec ibi fuerint nulla diuina officia celebrentur, vel permittat aliquatenus celebrari prꝛeter baptismum patuulorum & pœnitentiam morientium. Ber.
1 † *No* j. q̃ licẽt filius sit in ꝑte patris nõ tamẽ per hoc potest pa-
a ter detinere inuito filio ipsius vxorẽ. a nã ꝫtũ ad ist[am] spõsalia filiũ censetur in potestate patris. vt in c. si annũ. de iudi. li. vj. Item si castrensia potest filiꝰ liberè tractare patre inuito. ff. de castren. pe. quasi per totũ. fortius ista spiritualia. & nor. hodie de sepul. l.
2 vj. in c. licet. ¶ † Secũdò no. q̃ in istis spiritualib potest filius agere ꝑ patrẽ. & quãuis gl. sup ver. melius. ver. & sic dico. in c. si eccle. 23.q.3. dicat q̃ de iure canonico filius ꝑt agere ꝑ patrẽ & econuerso per c. quæritur. 2.q.6. & segtur Gaf. de Cal. hoc dictum tñ nõ vr̃ verũ, nisi vbi subest pctm̃. nã rõe peccati hoc est admittendũ. alias secus, vt apertè videt̃ de mente literæ in d. c. si annũ. arguendo per locũ à spãli. ad hoc l. lis nulla. ff. de iud. & qd ibi no.
3 Tertio no. & tene menti q̃ vxor ꝑt repeti coram iudice ecclesiastico ẽt q̃ laicũ detinentẽ, q̃q̃ nõ disputetur de validitate. & substantia matrimonij. & de hoc j. cũ gl. ¶ † Quartò not. q̃ ex facto
4 principis ꝑ patria subiici iterdicto, & sic indirecte puniturpopuli ex facto principalis. d quo vide qd̃ no. gl. 24.q.3. in summa.
5 ¶ † Item nota q̃ appellatione diuinorũ officiorũ cõprehenduntur baptisma paruulorũ & pœnitentia morientium, aliàs nõ esset bona exceptio quæ fit in tex. ¶ † In † gl. j. ibi, per officiũ iudicis,
6 vel per cõm loc. pondera bene hãc alternatiuã gl. vr̃ em de mente gl. q̃ siue vxor detineatur inuita seu volẽs põt maritus adire tã iudicẽ secularẽ, q̃ ecclesiasticũ. Ex quo. n. ũ ptẽditur de subsitia vinculi matrimonialis tam ecclesiasticus q̃ secularis iudex ẽ iudex cõpetens. put ẽt sentit Io. An. in addi. Spe. in ti. qui fil. sint legi. §. j. & de iudice ecclesiastico satis ꝑbabitur hic. ẽt respectu actionis intentandæ dr̃ Host. q̃ fm canones non est curandũ de
a rõe p c. dilecti. de iud. põt em̃ maritus dicere peto q̃ vxor, &c. Sed nunqd maritus possit vendicare vxorẽ adiecta cã de iure diuino seu canonico. Io. An. in prꝛallegato loco in ver. cõpetit. di
b cit q̃ non, quia vxor de iure ciuili omnino non est in potestate
c mariti, sed in officio tm̃. cvt in l. sicut. ff. de ope. lib. ꝑ hoc bonus tex in l. ũ vxor C. de ꝑ. infer. vbi dicitur q̃ vxor est in potestate sui patris, nõ mariti nisi quò ad debitũ, & q̃uis multi sequantur hanc opinio. ego tũ ꝫriũ cõcludo in c. illud. de prꝛsum q̃ licet vxor nõ sit in potestate viri, sicut filius in ptẽte pr̃is, tñ maritus habet

ADDITIONES.

a Vxorẽ. Adde q̃ licet tpe belli sit pmissum capere bona alicuius nullo tñ casu est permissum capere vxorẽ alicuius. quod est notandũ fm Phil. hic ad dictũ Bal. in l. 2. C. si cõtra ius, vel vti. pu. q̃ stare statuto q̃ bãnitus possit impune offendi, poterit et impune derobari. ar. l. i suis. ff. de li. & posth tñ vxor eius ñ poterit derobari neq; dtineri, min⁹ adulterari, cũ dtẽtio vxoris sit ꝑhibita vthic.
¶ Adde ꝑ hoc vltimo mẽbro. f. q̃ vxor bãniti nõ possit adulterari, quis possit pmittere statuto impune offendi bãnit⁹. Bal plenissimè in l. fi. ver. & ideò si cauetur statuto C. si ꝫ ius vel vti. publi, & vtra ratione, q̃ hic ponitur, adde aliam quæ tibi forsasse potior videbitur, nam vxor banniti gaudet priuilegio viduæ, qa pro vidua est, cum habeat virum inutilem. vt no. gl. in l. fi. in ver. orbitates. C. de plagi. Zach.
¶ An stante statuto q̃ bãnitus possit impune offendi, possit eius vxor derobari. & ab eo abduci sicut eius bona, dicas opinionem de qua hic esse verã, quia cũ matrimoniũ sit à iure diuino introductum, & sit etiã inseparabile per leges humanas, vt in c. gaudemus. de diuor. imo dicitur dura. & crudelis separatio vxoris à viro, & e contra, vt l. posse. ff. sionum diuisiones. C. cõmu. vtri. iudi. cum ipsum matrimoniũ sit viri, & mulieris cõiunctio, vt in §. j. instit. d nup. merito, nõ potest p statutũ induci, vt ipsa vxor à viro bãnito possit abduci & separari, & marit⁹ ẽt adulterari, quia tale statutũ esset nutritiuum pcĩ. & pmitteret adulteriũ, qa esset ꝫ legẽ diuinã. illud semp & oĩ casu ꝓhibentẽ, & ideò ñ teneret, p ea quæ no. in simili. I. c. fi. de ꝓscr. & faciũt no. i c. ꝫro. de cõsu. Ant. Fran.
b ¶ In potestate. ex quo infertur q̃ si filia aliquid acquirit illud acquirit patri sub cuius potestate est. l. placet. ff. de acqui. hær. l. cum ope. C. de bo. quæ libe & si est instituta hꝛs, debet adire hæreditatem cum consensu patris. l. fi. C. de bo. quæ lib. l. si quis mihi bona. §. iussum. ff. de acqui. hær. insti. ad Sena. consul. Tertul. in gl. posita in verbo, parentis. idem est dicendum quòd si filia vult esse in iudicio non sufficiet consensus mariti, sed etiã consensus patris requiritur. d l. fi. §. necessitate. de quibus latè per Bald. nouellum in l. rei iudicatæ. §. socero. ff. so mat. vbi ponit, an vxor teneatur potius patri, quã viro obedire. adde, quòd licet pater possit in casu necessitatis vendere & obligare filium. l. j. C. de patri. qui filios distraxerunt. & c. ij. & ibi no. s. de pign. secus in vxore, quia maritus non poterit eam in casu necessitatis vendere, vt hic per Phi. Franchum.
¶ In officio tantum. Vide Alexan. in cons. cxxxiij. incip. circa primum. in 3. vol. Sep. Sap.

habet multa iura in ꝑsona vxoris,adeò ꝙ ter.in c.nō debet.ℨ.de consangui.& affi.¶ dixit ꝙ vxor nō habet potestatē sui corporis sed marit⁹.& ℨ.& istut verba apostoli.& alibi dixit,ꝙ vxor est pene famula viri.vt in c.hæc imago.& c.mulierē.xxxiij.q.v.vnde ratione istius iuris potest maritus vendicare vxorē,& vxor maritum,adiecta causa de iure diuino seu canonico,sicut in simili habetis per tex.&gl.notabilē in l.j.§.per hanc.ff.de rei vendi.&dixi de regu.iuris.¶ in gl.in ver.donec.ibi ad tēpus.dic.ꝙ in casu illius.l.remanet infamia.&ibi patet,hæc aūt suspēsio diuinorū strī
7 gitur solummodo vxoribus detentis in loco.¶ † Aduerte tamē quātūcunque excōicatio ferat⁹ ad tempus semper requiritur absolutio post tempus,secus in interdicto,vel suspensione.vnde si dicitur suspendo te donec satisfeceris,post satisfactionē non requiritur absolutio,secus in excōicatione.de quo vide tex. iūcta gl.no.in cle.j.de ver.sig.per Inn.in c.cum bonæ.de ætate.&qualit.¶ in fi.gl.hodie dic vt plenius habetur in c.fi.de sent.exc.lib.6.
8 ¶ † Ingl.in ver.baptismā.dic,ꝙ in quolibet interdicto censentur excepta quatuor sacramenta,vt baptismus,& non solum paruulorum,sed etiam adultorum.vt hodie habetur in c.quoniam.de sen.exc.Secundum est pœnitentia morientium vt hic. Tertium est confectio chrismatis.nam ex quo conceditur baptismus ꝑ consequens conceditur chrismatis confectio cum sine chrismate non fiat baptismus.vt in d.c.qm̄. Quartum est corpus Christi, de quo in c.qđ te.ℨ.de pœni.& remiſ.& de his vide tex. cū gl.in c.fi.de sen.exc.li.6.vbi disputatur de matrimonio nunquid possit ℨhi tpe interdicti.cōiter concluditur ꝙ sic.Sed de solennitate matrimoniali dubitatur,& sic habes quinque sacramēta excepta tpe interdicti.Dubitatur de sexto.s.ordinū collatione. & vide tur hic velle Inn. ꝙ laicis non possunt conferri ordines,sed alias clerici poterunt promoueri ad maiores,cum ipſi non sint interdicti.Aduerte quia hoc dictum est satis obscurū, & sine ratione.nam cū interdicitur locus nec laici nec clerici sunt interdicti. vnde extra locū licitè percipiunt diuina.quandoque enim ꝑsonæ sunt interdictæ.& tunc quocunque se cōferant interdictum sequitur eos.de quo in c.si sententia.de sen.exc.lib.6.& sic non videtur differentia inter clericos & laicos in hoc.vnde in casib. huius c.possent clerici,& laici alibi ordinari,posset etiam attētari,ꝙ ex necessitate poterūt ordinari in loco interdicto,ꝙa ex quo conceduntur aliqua,quę non possunt conferri nisi per clericos, ergo indirectè permittitur ordinatio clericorum,sicut de cōfectione chrismatis,vt dixi.Aduerte tū ꝙ in casu huius cap.nō est propriè interdictū,sed cessatio à diuinis secundum Inn.& bene. pro differentia inter ista vide tex.cum gl.in cle.j.de sen.exc.&qđ
9 no.Io.An.in c.si canonici.de off.or.li.6.¶ † Vltimo not.istam gl. in fi.dum vult ꝙ pœnitentia possit in necessitate recipi ab hæretico,sed contrarium sentit gl.3 1.di.c.præter.§.verū. & illam puto veriorē,ne adducat illum pœnitentē ad errorem & desperationem & in necessitate non nocet si prætermittitur oris cōfessio,vt in c.quē pœnitet.d.pœ.dist.j.no.gl.i c.pastoralis.d off. or.

SVMMARIVM.

1 *Dictum vnius asserentis impedimentum impedit matrimonium contrahē dum non iuratum.*
2 *Sponsa impeditur à sponso ne contrahat matrimonium.*
3 *Affinitas contrahitur etiam per illicitum coitum.*
4 *Vnius dictо,creditur vbi agitur de peccato vitando.*
Testis occulti dictum valeat absque publicatione sui nominis.7.
5 *Sponsalia non iurata soluuntur facilius quàm iurata.*
6 *Iuramentum & simplex promissio differunt, & facilius permittitur contra uentio contra promissionem quàm contra iuramentum.*
7 *Turpitudinem suam allegans auditur.*
8 *Peccata euitandi causa multa conceduntur,quæ alias non concederētur.*

CAP. XII.

1 PRETAEREA † Dictum vnius asserētis impedimētum impedit matrimoniū ℨhendū non iuratū , & est casus notabilis. primò consultatio,secundò responsio ibi taliter.¶ Casus litera lis,Quidā vir volebat ℨtrahere cū quadā muliere,cōsanguineus illi⁹ dicebat se deligisse cū ea,sed illud nō audebat publicè cōfiteri pp potentiam mulieris,qritur quid iuris sit? Rndet Papa ꝙ matrimonium illud fieri non permittatur ne deterius inde ꝙtin
2 gat,nisi iuramentum interueniſſet.Ber.¶ † No.j. ꝙ sponsa impedit a sponso vt ℨhat matrimonium sicut promisit.& facit tex.
3 cum eo,quod dixi in c.ex literis.ℨ.e.¶ † Secundò.no.ꝙ per illici
a tum coitum a contrahitur affinitas inter mulierē & consanguineos viri,quæquidē affinitas impedit matrimonium ℨhendum. Et potest colligi ar.hic ꝙ affinitas superueniens dissoluisset sponsalia de futuro.nam hic non exprimitur vtrum cognouisset post sponsalia vel ante,ergo generaliter debet intelligi.nam superueniit fortius vinculū.ad hoc c.discretionem.& c.j.&ij,ℨ.de eo qui
4 cog.consan.vxo suæ.& apertissimè probatur in d.c.ij.¶ † No.iij.
b casum valde notabilē,q̃ creditur dicto vnius,licèt publicè dictū non effundat,& sic valet dictū testis absq; publicatione sui nois.đ quo.ℨ.& ex hac lra potest colligi ar.ꝙ vbicunq; agit de
c peccato vitādo absque magno incōmodo localterius creditur dicto vnius ēt absque publicatione nois si ex causa timet prodire
5 in publicum.¶ † Vltimò no.& tene menti,ꝙ facilius ꝓmittit dissolutio spōsaliorū ñ ancedēte iuramēto q̃ si spōsalia essent iurata.& facit ad materiā c.requiuit.ℨ.e.vt ecclesia facilius absteneat à cōpulsione sponsi seu sponsæ qñ iurm non interuenit,&time
6 tur aliq̃ malū futurū,facit ad ea quæ dixi s̃.e.c.ex literis.¶ † Ex his ēt habes ꝙ ecclesia ēt facit differentiā iter iuramētū & simplicē ꝓmissionē.nā vt hic vides,facilius ꝓmittit quētio q̃ nudā ꝓmissionē q̃ q̃ iuramētū.¶ † In gl.j.in fi.aduerte.nā hæc gl.non videtur habere rationē in se de directo.prima fronte videtur q̃ tex.nā rōnes ipsius eriā militāt qñ in secreto fit confessio.imò fortius,quia ꝑsumptio est q̃ occultè loquētē.& de mēte literæ pri⁹ ista clādestinitas cōparatur ad detractionem fidei ipsius,q̃ ad augmētū,nā magis credit testi qñ iurat in ꝓntia partis,& dictū suū postea publicat,q̃ qñ in occulto deponit , vt satis colligit ex eo c.2.de testib.sed fortè gl.intellexit in casu ī quo interuenisset iuramentū,vt tunc nō credatur isti ēt si publicè ꝙiteretur.Sed qc qđ gl.senserit,dic ꝙ iste tex.posuit casum valde spāle rōe peccat cuitādi,attēto,ꝙ incōmodū magnū ñ surgit si matrimoniū iter istos nō seq̃,vnde tex.iste pōt intelligi dupliciter.Primò ꝙ iste veniebat vt dēnūtiator.& tūc habes casū notabilē.ꝙ pro peccato euitādo admittit denūtiator occult⁹ licet sit criminos⁹ & alleget turpitudinē suam,ſ̃ pctō ꝙmisso criminos⁹ non admittitur. iuxta no.in c.nouit.diudic.& p Goff.in sum.d accu.in fi.Sedò ꝑt intelligi ꝙ iste deponebat vt testis,& tūc ꝙcurrit tria spālia.Primum,ꝙ nō iurat in ꝑsentia partis,ℨ c.2.de test.Scdm ꝙ dictum suū cum nominē nō publicat ℨ.c,qualiter.in §.debet.đ acc.Tertium,ꝙa stat⁹ dicto vn⁹ ꝑiudiciū alteri⁹ ℨ.c.licet.& in c.veniēs. s.đ test.Pōt addi &quartū spāle,qa audit allegans turpitudinē suam ℨ.c.inter dilectos.de don.& hæc oīa admittunt pp peccatum euitandū,qa magis est pōderandum piculum animarum q̃ corporū.& hoc casu intellige vt sētit Io.An.ꝙ iste iurauit cor̄ iudice,sed nomē suum nō propalabat in publico,ex q̃ verisimiliter timet potentiā patris.Et facit hoc ad notabilē.q. nunquid possunt recipi testes sine publicatiōe nominis q̃do verisimiliter timet potentiā aduersarii vel aliud scādalum.d.Ant.ēt se credere in materia peccati duntaxat hoc esset admittendum, & de hoc q̃si videtur hic tex.Sed pro ℨ ꝑt adduci.c.fi.de hæret.li.6.vbi in cā hrēs ꝓpriomodo scadali futuri subticent nomina testiū.vnđ p locum à spāli possumus dicere aliud esse in aliis causis,sed per ar.à si⁹ posset colligi ℨrium,sed primum placet. Adde tu vnum dictum Host.singulare qđ sequit Io.An.in c.qm̄.in prin.vt lit.nō ꝙtest.vbi đt ꝙ si actor timeret cōuenire reum ꝓp ipsi⁹ potentiā, possunt testes de quorum morte,vel absentia timetur recipi in priuato, & faciant fidē tpe quo lis poterit inchoari.† Itē đt Host.
8 hic ꝙ casu huius c.etiā vbi interuenit iuramentum erit arbitriū an impediatur matrimonium ꝙsideratis circunstantiis ꝑsonarum.Sed ego nō discederem à verbis literæ,vt ad dictum vnius solius nō impediantur sponsalia iurata.quod fateor,qa dictum vnius q̃do q; nō est sufficiens etiā si non fuit iuratum, vt si aliqs est vilis persona,vel mulier reperitur virgo,vel quid simile.

ADDITIONES.

a Per illicitum coitum vide Fel.in c.per tuas.ver.no.secundò. s̃.de proba.vbi dicit ꝙ matrimonium impeditur ℨhere ex natiuitate filij bastardi,quia bastardi dicuntur de cōsanguinitate patris.& sic consanguinitas contrahitur per illicitum coitum.Seb.Sap.
b ¶ Casum.Alias casus est,quādo de concordia partium fuit conuētum,ꝙ staret dicto vnius.l.j.§.fi.ff.de ver.ob.& l. Theopōpus. ff.de do.præle.licet Bart.in d.§.fi.ver.item oppono.teneat quòd nō sit ꝓpriè testis.cōis opi.est in ℨrium,imò aduersarius ꝑt stare dicto aduersarij.l.fi.C.de fideic.l.i.C.de sen.pal.d quo Ant.&Ab. in c.2.s̃.de ꝓb.q concludunt quòd partes non possunt disponere quòd stetur dicto vnius,nisi ex euidenti,& necessaria cā, quia esset disponere contra ius diuinum,cum in ore duorum,&c.c.licet.c.in omni.s̃.d test.c cum esses.s̃.de testa.dic vt in dictis locis.
c ¶ Incommodo.Hoc dictum refert & sequitur Ias.in repe.l.admonendi.ver.item plenè creditur.ff.de iureiu.& ibi enumerat plures casus,in quib.dictum vnius test⁹ facit plenā probationē.S.S.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium metu contractum si postea in eum non consensit non tenet,& si alteri postea nubit valet.5.8.*
2 *Amor illicitus non tollit liberum consensum.*
3 *Filia si contrahat sponsalia etiam illicito more ducta parentibus ignorantibus,tenet.*
Parentum consensus non requiritur in matrimonio.
Inuitus dicitur qui voluntatem ostendit suam alio signo quàm voce.

3 *Reclamans dicitur qui voce & alio signo ostendit animi desistentiam.*
4 *Violentia & coactio etiam si à parentib.inferatur inualidat matrimonium.*
5 *Matrimonium contractum propter parentum reuerentiam etiam si alias nō contraxisset ḋumodo metus qui caderet in constantē nō interueniat tenet.*
6 *Carnalis copula sequens purgat metum præcedentem dummodo non sit omnino coacta.*
7 *Executioni resistentes excommunicari possunt etiam per delegatum.*
8 *Matrimonium metu contractum an sit ipso iure nullum vel annullandum.*
9 *Mulier superinducta à tertio viro an possit contra aliā opponere de iure suo.*
10 *Possessorio si a gatur matrimoniali non audiur proponēs de proprietate ni si incontinenti paratus sit probare.*
Possessorio si agatur proprietatis quæstio excluditur in odium spoliantis.

CAP. XIII.

1 VENIENS.† Si mulier inuita cum aliquo cōtrahat nec in eum postea consentiat tenet matrimonium,si alteri postea nubit.ita cōiter ſummatur,& secundū hunc intellectū esset hic casus apertus ꝙ matrimonium metu ℨtū esset ipso iure nullū, hoc tamen clarè non colligitur ex litera.vt ℨ.patebit.primò narrat factum,secundò diffinitionē cōmittit ibi.mādamus quaten⁹ si inueneritis,&c.Casus literalis.Quædam mulier.M. nomine in tantum adamauit quendam iuuenem ꝙ vterque illorū ꝑsentia trium testium præstitit iuramētum de matrimonio inuicē ℨhēdo.parentes mulieris hoc ignorantes eā inuitā & reclamantem cuidam alij in vxorem tradiderunt.sed illa intantum ipsum exhorruit ꝙ nullo modo se ab eo cognosci permisit, & cępit publicè cōfiteri ꝙ à primo viro cognita & iurata fuerit.tandē episcopus diœce.cognito quòd illi essent ꝙsanguinei ipsos abinuicem separauit,sed dum cā illa tractaretur & illa nollet consentire viro cui à parentib.tradita fuerat,ipse vir aliā duxit in vxorē, & illa cuidā alij.T.noīe publicè fuit despōsata,de quopostmodū filium genuit,pater illius viri ei opposuit quòd filium suum habere in virum non poterat eo quòd ab alio viro qui iā defunct⁹ erat fuerat despōsata.Vñ mulier illa ad do.pap.accessit exponēs sibi omnia supradicta.Mandat pa.quibusdam quatenus si inuenerint quòd d.mulier à priore viro iudicio ecclesiæ fuerit separata,& ab illo T.sine contradictione ecclesiæ in vxorē traducta: & ille cui à parentib.tradita fuit vita decesſit,moneāt dictū T.& compellant vt præfatam M.recipiat in vxorem,& eam maritali affectu pertractet.quòd si ℨdixerit excōicationi subiiciant.B.
2 † No.1.quòd illicitus amor præcedens nō tollit liberum consensum in matrimonio contrahēdo,vides.n.hic quòd hæc iuuenis adamauit illum adolescentem illicitè,& propter hunc amorem ℨxit secum spōsalia quę valuissent, & tenuissent nisi obstitisset ꝙ sanguinitas Et no.hoc dictum quia quotidie accidit inter adole
3 scentes.† Secundò nota.ibi,ꝙ parentes,&c.quòd de iure canoni co tenent sponsalia contracta per puellam etiam illicito amore ductam parentib.ignorantib.ad substantiam ergo matrimonij de iure canonico non requiritur quòd filius contrahat de consensu vel scientia patris.ad hoc c.cū locū ℨ.e.20.q.1 c.vbi. † Ter tiò no.ibi inuitā & reclamantem.differētiam inter ista.& dic qđ inuita dicitur quòd ostendit voluntatem animi cū alio signo quā voce.Reclamans verò dicitur quæ voce aut alio signo ostendit
5 animi desistentiā.& de hoc vide bo.gl.74.di.in c.1.† No.4. quòd coactio impedit vires matrimonij etiam si feratur à parentib. non.n.possunt parentes inferre violentiam liberis in matrimonio ℨhēdo etiam de iure ciuili.vt in l.nec filium.C.de nup.& ff. de rit.nu.in l.si patre.Aduerte tamen quia si filius ℨhit matrimonium cum puella ne incurrat indignationē patris ita quòd alias
a non fuisset ℨcturus nisi ob reuerentiam a paternā non tenet ni
b hilominus matrimoniū.ex quo non interuenit metus b q possit cadere in constantē,de hoc videtur tex.notabilis iuncta gl.in d.l. si patre.qđ tene menti qđ videtur multū limitari tex.in l.i.§.quę
6 onerādæ.cū ibi no.ff.quarū rerū actio nō da.† Itē no.ibi,cognoſci permisit.iuncta gl.quòd carnis copula sequēs purgat metū p cedētē.& qualidat matrimoniū saltē vt ex tunc,qđ intellige qñ copula non fuit omnino coacta sed voluntaria.secus si per vim
7 fuisset puella cognita.vt not.in c.consultationi ℨ.eo.† Item no.
8 de quo in c.1.de off.dele.† In gl.in ver.decesserit.in fi.no.gl.vult n.apertè relata ad tex.quòd matrimoniū ℨctū per metū sit ipso
c iure nullū c ita quòd nō sit opus petere rescissionē d per actionē
d quod me.ca.nā ſm istū intellectum hic est casus apertus,qa hæc puella ꝙtraxit cū tertio nō petita rescissione secundi matrimonij ꝙtracti per violentiam,& quāquā dictum sit verum in se vt dicam latius in c.proxi.non tū probatur per istam literā,sed potiꝰ pōt sumi ꝙtrariū,quia papa mandat inquiri si secundus decesserit, & forte ad istū finem,quia noluit vt discuteretur nūc devio lentia sine effectu,nā si tertius marit⁹ cohabitauit cū ista mulie re post mortē secūdi videt ratificasse matrimonium præsupposi
to ꝙ prius habuisset aliquā dubitationē.ꝙ hoc qđ leg.& not.in
9 c.1.de eo qui du.in ma.& hæc no.quia limitant ca.fi eo.ti.† Vltiscias qđ Inn.hic tractat nūquid ista superducta à tertio viro potuisset opponere ꝙra istā maritatā ꝓponēdo de iure suo,& ꝙclu dit quòd sic, dicēs quòd potuisset assistere viro suo in iudicio, & ꝓponere de iure suo.& ēt appellare à snīa.arg.l.à diuo Pio.§.si su per reb.ff.de re iud.& in c.cū super.e.ti.facit l.à snīa.ff.de app.di-
10 cit ēt aliud dictū satis no.si esset verū,† quòd si Maiorata egisset possessorio,non fuisset audita ista superducta ꝓponēs de proprietate iuris sui ad effectum impediēdi restitutionē nisi voluisset incontinenti probare.ar.in c.literas.de resti spo.& reddit rō nem prima fronte notabilē D.Ant.l.ꝙ ius istius superductę est ita cōiunctū cū iure spoliātis ꝙ nō posset audiri ista superducta,quominus ꝓdesset spoliatori,secus vbi ius tertij cōparentis nō esset ita coniunctū cū iure spoliātis.hoc dictū nūq mihi placuit,vt plenè dixi in c.itē cū qs.de rest.sp.qa odiū spoliatorū nō dēt obesse tertio,q nō fuit in culpa.& potiꝰ dēt tolerari odiosus q̃ innocens puniri.vt in c.sacris.de sepul.& 23.q.4.in c.q magnū facit l.absentē.ff.de pœ.Itē qō ꝓprietatis excludit in cā restituto ria in odiū spoliātis.vt in cle.j de cā pos.& ꝓpriet.qđ cessat hic respectu tertij,& maximè qa ista tertia erat in possessione,& sic potuisset impedire ēt executionē snīæ proponendo de iure suo. vt in c.veniens.de test.& in d.§.si super reb.& in d.c.cum super.

ADDITIONES.

a ¶ Ob reuerentiā. Adde Ale.in Bar.in l.quæ dotis.ff.so.ma.& Ale. in l.si cum dotem.§.eo autem tempore.ff.eo.an metus reuerentialis impediat consensum resultārem ex patientia & præsentia. Bar.in d.l.quæ dotis.tenet ꝙ sic,per i.pe.ff.de fur.sequitur Ant.in c.nonne.s̃.de præsump..Ab.ℨrium tenet ibi quem approbat Ale.in d.l.quæ doris.vbi posteā concordat istas opi.vt ibi per eum & per Ale.cons.101.in 4.vol.
b ¶ Metus.vide quæ scribit Dec.in c.1.in 2.no.s̃.de offic.dele.vbi tangit an ex eo ꝙ mulier patitur metū,sit iustus metus ex qualitate ꝑsonæ an verò requiratur ꝙ sit talis qui cadat in constantē,ad hoc vide ēt Fel.in c.causam matrimonij.s̃.de off.dele.s.S.
c ¶ Nullū. Latè Ale.cons.47.in 4.volu.& quis metus requiratur vt matrimonium metu contractum non valeat Alex.cons.99.per totum.in 2.vol.
d ¶ Rescissionē. Vide Ias.in l.interpositas.in primo no.C.de trāsa. & in l.pacta nouissima.versi.& no.ꝙ matrimoniū.C. de pac.S.S.

SVMMARIVM.

1 *Locus tutus assignari debet puellæ,si timetur de violentia*
2 *Metus & violentia excludit consensum & per consequens annullat actum in spiritualibus, vbi requiritur consensus liber,in aliis autem non.*
Coacta voluntas voluntas est,sed non in matrimonio & aliis quibusdam.
3 *Consensus contrahentium sufficit quò ad vinculum matrimonij.*
Sufficit,quid significet.
4 *Consensus quo ad matrimonium cōtrahendum non sufficit nisi sit cum plena libertate & securitate.*
5 *Iudex si timetur de violentia etiam parētum debet puellam surripere & in loco tuto ponere.*
Sequestrari puella vbi & quando debeat.
6 *Matrimonium metu contractum an ipso iure sit nullum.*
Metus an requiratur etiam ex parte viri & qualis.
7 *Metu & violentia facta quæ & quando teneant 9.*
Matrimonium est sacramentum,& significat vnionem inter Christū & ecclesiam in quo requiruntur fides & proles.
8 *Matrimonij secunda institutio facta fuit vt euitetur fornicatio.*
9 *Incarcerati acta & matrimonium an & quando teneant.*

CAP. XIIII.

1 CVM LOCVM.† Si timetur inferri violentia puellæ de cuius matrimonio agitur,debet iudex prouidere sibi locū tutū & honestum donec causa terminetur.h.d principaliter.Primò ponit regulam.Secundò infert genus.Tertio speciem.ibi,matrimonium.& ibi,quo circa & est tex.multum allegabilis.& quotidie accidit iste casus.Casus literalis.Inter duos ciues Papienses quę dam quæstio vertebatur super matrimonio cuiusdam puellæ,vterque illorum dicebat se cum illa matrimonium contraxisse, mulier illa timebat violētiam sibi inferri à prædictis qui ipsam petebāt,quæsitum fuit à papa,quid fieri deberet.respondet,vbi metus vel coactio intercedat consensus locum habere non pōt, sed vbi consensus requiritur coactio siue metus debet repelli, & matrimonium solo consensu contrahitur, & hic omnis metus vel coactio debet repelli, ne per timorem dicat sibi placere quod odit.vnde mandat pa.episcopo Papiensi vt puellam illam de cuius matrimonio quæritur,ponat in domo aliqua vbi nullo modo timeat,& etiā faciat custodire honestè,donec eā fuerit p snīam determinata,& snīa sine ꝙtradictione cuiusq̃ execu
2 tioni missa.B.† No.1.regulā ex principio lꝛæ ꝙ met⁹ vel coactio

Universidad de Deusto
BIBLIOTECA

excludit consensum,& per eõsequẽs annullat actum à consensu dependentem,sed intelligo hanc regulã in matrimonio & in aliis casib.spiritualib.vbi requiritur consensus liber.nam regulariter metus non excludit consensum nec annullat actũ ipso iure,quia coacta voluntas est,vt plenèle.& no.in l.si mulier.in §.pen.in fi.ff.quod me.ca.& in c.abbas.co.ti.vbi plene per gl.& quod voluit texr,patet ex illatione quã facit ibi,per matrimoniũ aũt,&c.Idẽ videtur in electione,vt in c.vbi periculũ.§.cæterum.de elect.lib.6.†No.2.q ad substantiam vinculi matrimonialis solus consensus a contrahentium sufficit,vt hic,& in cap. cum apud.s.eo.& j.de spon.duo.c.vlt.vnde requiruntur ad substantiam aliæ solennitates.vt in c.j.s.eo.pro hoc17.qu.2.c.sufficiat.vbi dicitur q sufficit consensus.& de significato huius verbj suffucit,est vt nihil aliud requiratur ad essentiã actus, vt dicit gl.notabilis in c.statutum in prin.de resci.lib.6.†No.ibi, plena debet securitate,qd ad matrimonium ptrahendum non sufficit purus consensus,sed debet esse cum plena libertate & securitate, pro hoc facit quod statim dicetur.†Item nota q vbi est indagãdus animus puellæ super contractu matrimonij debet iudex ex officio prouidere,vt collocetur in domo in qua nullũ metũ nullamque violentiam habeat timere.†Ex quo infero q si timetur de violentia & metu parentum,puta quia puella cõtraxit clam parentib.insciis q ad petitionem sponsi iudex debet puellam surripere de potestate parentum & collocare eam in aliqua honesta domo,puta in monasterio monialium,vt in c.pe.de probat. vel apud honestos consanguineos puellæ,& ita posset intelligi litera bene si ponderentur verba ipsius,licet gl.habuerit aliũ intellectum,& ex hoc no.casum in quo libera persona quasi sequestratur.†Sed hic reuoco in dubium nunquid matrimonium sit ipso iure nullum [b] si interuenit metus vel coactio.Et scias q metus propriè secundum Inn. est illud quod propter violentiam corporalem seu captionem metus infertur.Coactio verò est qñ fit cum captura,seu violẽtia corporali.gl.cõiter tenuerũt,q ipso iure matrimonium sit nullum,dummodo interueniat met⁹, [c] qui habet cadere in cõstantem.Et q requiratur talis metus c tã in masculo quàm in fœmina,est tex.de masculo in ca.j. proxi.in fi.de fœmina no.in c.consultationi.j.eo.tamẽ dicit hic gl. 1.quę est multum notanda,q minor metus excusat magis mulierem quàm masculum,quia fragilior est ratione sexus.pro hoc c. indi gnãtur.32.q.6.& sequitur Host.in sum.in tit.de matr.§.qualiter. ver.si verò Ideo dicendũ q ex parte mulieris requiritur metus, qui possit cadere in constantem mulierem.ideò tex.in præal.ca. consultationi.dicit solummodo de constanti.hãc opi.q matrimonium sit ipso iure nullum propter talem metum, tenet gl.s. ti.prox.& in d.c.abbas.& in c.inter cætera.22.q.4.& gl.iuris ciui.in l.si mulier §.fi dos.ff.qd met.caus.& in l.si patre.ff.de ri.nup. & est cõis sententia Doc.præter Car.qui in d.c.abbas.dicit,q de mero iure posset sustineri q matrimonium teneat licet veniat rescindendum actione quod me.caus.motus per regulam generalem,quia omnia quæ fiunt per metum tenent.& per illud ca. inter cætera.vbi tex.multum stringit.sed semper secutus sum opi.cõem,pro qua allego casum apertum in c.significauit.j.de eo qui dux.in ma.vbi tenuit secundum matrimoniũ non obstante primo per metum contracto nulla petita rescissione prioris.ad idem j.c.prox.videtur.n.tex.de iure ciuili in d.l.si patre.vbi dicit tex.q matrimonium inter inuitos non contrahitur.ad idem iste tex.dũ dicit,q plena debet securitate gaudere.nam verbum, debet.de sui natura importat necessitatem vt est gl.notabilis in cle.attendentes.de sta.reg.no.Doc.in c.1.de desp.impu.& Barr. in l.creditor.ff.de pig.Item vbi requiritur consensus cum qualitate libertatis,non sufficit consensus nisi adsit qualitas libertatis,no.gl.quã tenebis ment.33.q.5.notificasti.Et ad c.inter cætera.rnde prout no.ibi gl.& in d.c.abbas.†Sed est pulchrum videre rationem quare regulariter teneant quæ fiunt per metum, & non sic in matrimonio.multæ rationes possunt assignari,sed dic post Gal.de cal.q in matrimonio reperiũtur tria bona,fides, ples, & sacramentum.vt in c.fi.de condi.ap.27.qu.2.in c.omne. quæ omnia metus intercedens hẽt excludere. Nam primo matrimonium est sacramentũ,quia significat vnionem inter Christum.& ecclesiam.vt in c.de bitum.de biga. vnde sicut Christus voluntarie assumpsit carnem humanã,ita & matrimoniũ illam vnionẽ designans dẽt esse voluntariũ,vt signũ correspondeat signato ar.insti.de do.in §.est & aliud Secundo metus impedit p creationem sobolis,quæ est secundum bonum matrimonij, quia propter displicentiam non intendit procreationi prolis,seu sobolis Tertiò est contra bonum fidei,nam fides est vnum ex bonis matrimonij,vt nullum sit adulterium, sed propter metũ seu inuitas nuptias de facili coniuges labuntur in adulterium,quia quod quis non diligit facile cõtinit,vt c.præsens.20.q.2.†Item est contra secundam institutionẽ matrimonij,fuit enim matrimonium secundò institutum vt euitaretur fornicatio, sed si nuptiæ inuitæ valerent non sequeretur iste effectus imò cõtrarius. [d] & ideò iura induxerunt vt matrimoniũ sit ipso iure nullũ,d nec mirum cum & ipsa dos metu cõstituta nõ valet.vt in d.§.si dos. licet Bar.reddat ibi rationem minus sufficiente.n.intelligo q si interuenerit stipulatio valeret dos metu constituta, sed hodie hoc est inutile cũ ius fingat semper stipulationem interuenire. l.vnic.C.de rei vxo.actio.Item tex.in d.§.si do.loquitur indistinctè & hoc notabis.Inn.hic dicit plura.quæritur.n.quid de aliis actis gestis p metũ,vt pone q aliquis est in carcere,an teneat qd legit,dicit Inn.q vbi metus infertur super eo super quo detinetur,non valet. [e] tex.est in l.qui in carcerem.ff.quod me.cau.sed si metus sunt diuersi bene valet.puta quis est in carcere pro debito põt cõtrahere matrimonium.le.metum.§.quod licet.ff.qd met.cau.ex quo non fuit reclusus,vt ꝓheret matrimonium.& sic matrimonium contractum etiam in carcere valet,& tenet.dũmodo non sit ibi reclusus vt matrimonium cõtrahat, secus quã do est etiam captus ab hostib.tunc nõ tenet matrimonium,tamen q teneat,in contrarium est tex.in c.veniens.j.eo.ti.dictum tamen Inn.potest saluari quo ad præcedentia.s.q non possit cõstituere procuratorem ad matrimonium contrahendum.

ADDITIONES.

[a] ¶Consensus.Vnde quo ad sui essentiam non requirit copulam carnalem.Sali.conf.123.versi.nec ob.in 1.vol.quia consensus,nõ concubitus nuptias facit l.nuptias.ff.de reg.iur.

[b] ¶Ipso iure nullũ.Vide Old.in cons.25.cum allegatis per Jas.in l. pacta nouissima.in ver.& no q matrimonium.C.de pact.in l.interpositas.in primo not.C.de transl.Fel.in c.causam matrimonij. s.de offic.dele.Ale.in cons.146.in c.in causa & lite. ver.accedit ad confirmationem.5.vol.Seb.Sap.

[c] ¶Metus.Talis metus requiritur qui caderet in constantẽ virũ. & à iure est determinatum,quando subest metus mortis, vel cruciatus corporis.l.interpositas.C.de transl.l.si donationis.C.quod met.cau.Et dic q secundum opi.Abb.consuluit Ale.q matrimonium sit nullum.cons.47.in 4.vol.vbi subdit q ista est cõis opi. de quo Cor.cons.41.in 2.vol.

[d] ¶.Adde,q idem operaretur timor grauaminis,quod ipse metus, vt est bonus tex.in c.1.quem ad hæc ibi ponderauit Andr.Bar.in ver.timentes grauari.s.de dila.Pro quo facit,q no.Anch.cõs.87. dum dicit quod habentes patragium possunt consequi remissionem mercedis,non solum si superueniat guerra.sed etiam si timor guerræ,per quem timorem homines non audent transire vt solebant.pro quo facit.l.1.§.idem Labeo.ff.de vi,& vi arma.

¶Ipso iure nullũ.gl.est in l.1.in fi.ff.de au.tu.Bal.in tract.schisma tis.Bar.Cæpo.in rubric.de testi.Card.in cle.1.q.17.de consangui. & affi.& Host.in c.consanguinei.s.de re iud.Quod ego amplio, etiã si metus non accesserit tempore cõtracti matrimonij, imò præcessisset.vt no.Bar.in l.fi.ff.si quis alimenta.prohi.Bal.in l.1.C.eo. ti.gl.in l.si mulier.§.si dos.ff.quod me cã Inn.in c.cum matrimonij.s.de offi.dele.Rot.dec.1.267.incipit.fuit dubitatum.in nouis & per Ol.omnino.cons.35.nec omitto,quòd hoc procedit tam in carnali quàm spirituali matrimonio si modo talis fuerit metus qui cadat in constantem virum.Ita no.plene Ale.cons.incip.in cã publica.quod ponitur post 4.cons.Ale.de Im.vol.4. & eundem Ale.de Im.cons.45.& cons.48.&48.vo.eo.& cons.99.& cons.vi. vol.4.

[e] ¶Nõ valet.Latè Ale.in l.qui à latronib.ff.de testa.Ang.in l.si mulier.§.si dos.ff.quod me.caus.

SVMMARIVM.

1 *Sponsalia de futuro si secuta est copula nõ soluuntur per matrimoniũ de præsenti,secus est si copula nõ est secuta nisi p metũ q possit cadere in cõstantẽ.*
2 *Carnalis copula præcedens sponsalia non facit illa trãsire in matrimonium de præsenti,& ita probatio copulæ simpliciter nõ excludit matrimonium.*
3 *Verba promitto te ducere in vxorem,inducunt sponsalia de futuro,sed si diceret promitto te tenere in vxorem contrahitur matrimoniũ de præsenti.*
4 *Desponsare dicitur tã in matrimonio de præsenti,quã in matrimonio de futuro. Desponsatio & sponsus,quid significent.*
5 *Metus qui non cadit in constantem non impedit actum etiam summã libertatem requirentem,necetiam libertas per eum excluditur.*
6 *Præsumptum matrimonium habet tantam vim quantam verum,ex hoc infertur quòd dispositum in casu vero habet locum in præsumpto.*
7 *Matrimonium metu contractum est ipso iure nullum.*
8 *Occidere an possit pater mouentem cum filia in actu venereo.*
9 *Metus à iure approbatus an excusat,vt si comminatus fuerit alicui mors qui inuentus fuerit cum aliqua in actu venereo.*

CAP. XV.

1 VENIENS.† Sponsalia de futuro si secuta est copula nõ soluuntur per sponsalia de præsenti,alias tenẽt sponsalia de præsenti nisi per metum qui potuisset cadere in constantem contracta sint.primò ponit casum.Secundò diffiniẽdo committit.ibi: ideoque

ideoque. ¶Casus literalis. Quidam nomine Gul.quandam mulierem in domo sua recepit,de qua prolem habuit,& ei postmodum fidem dedit q eam duceret in vxorem.post hoc accessit ad domum vicini sui.& sic cum nocte illa in domo vicini stetisset in uentus fuit cum filia vicini dormiuisse:pater puellę inueniens illos simul in lecto cnmpulit illũ accipere in vxorem filiam suam per verba de præsenti.Iste Gul.accessit ad Pa.& oppossuit ei prædicta:vnde mandat Papa eꝓ loci quatenus si inuenerit q primam mulierem post fidem datam cognouerit cum ea remaneat:si vero ipsam post fidem præstitam nõ cognouit maneat cum secunda,nisi per talem motum fuisset compulsus eam accipere in vxo
2 rem,qui posset cadere in ꝓstantem virum.B.¶†Not.q sponsalia 2
de futuro non transeunt in matrimonium per præcedentem copulam:probans ergo sponsalia,& copulam simpliciter non concludit matrimonium cum copula potuerit præcedere vt hic.&
a probatio debet ꝓcludere necessario a vt in c.in præsentia.de prob.
3 ¶†No.2.q per ista verba promitto re ducere in vxorem nõ ꝓhi turmatrimonium de præsenti:sed solum sponsalia de futuro. secus si diceret,,promitto tenere in vxorem: vt in c.ex parte.& quod 3
4 ibi dixi s.c.¶†No.ibi,desponsare q verbum,desponso,ꝓt consti a
tuere matrimonium de præsenti.& ꝓt tunc dici desponsatio.i.promissio respectu traductionis ad domum & copulæ future,nõ autem respectu ꝓactus essentiæ matrimonij:quia propriè sponsus i- b
5 dem est quod futurus maritus.¶†No.ibi constante.tene menti
b q metus qui cadit in constãtem b si habet impedire actum etiam summã libertatem requirentem.si ergo excluditur libertas per 4
6 metum,quid si posset cadere in constãtem.¶††Item no q matrimonium præsumptum habet tãtam vim quantã matrimonium verum:nam vides hic,q si cõcurrit præsumptum cum vero præ-
c ferturpriustempore.Ex hoc infertur q dispositum c in casu vero habet locum in casu præsumpto.facit quod leg.& not.in l.si possessor.ff.de reli.& sum.fun.& in l.certe.ff.de preca.¶††Item ꝓt hic
7 not.tex.apertus q matrimonium metu ꝓactum est ipso iure nullũ. nam vt hic vides, nulla petita fuit rescissio per act.quod met.causa,sed simpliciter Papa respondet quid iuris est.†In gl.fi.in fi.hoc ꝓrium soluitur trib.modis.primo vt sentit Host. q patri licitum
d est occidere d turpiter inuentum cum filia quando commiscentes reperit. sed hic reperit eos in eodem lecto, non autem in eadem carne:sed hæc sol.non est bona:quia tex.in l.ait.ff.de adult. præstat hanc facultatem patri etiam si reperit eos in actibus venereis.i.actib.præpatoriis,vt sunt colloquia,oscula & similia, vt ibi no.in gl.& ideo si reperit istos in lecto vel solos in camera iuste poterat comminari mortem: & ideo talis metus vt à iure approbatus haberexcusare,vt in l.si mulier.alle.in gl. Secundò sol. per Abb.& Goff.q speciale est in matrimonio in prærogatiuam ipsius matrimonij.& hęc sol.multum mihi placet propter ea quę dixi s.c.prox. nam metus repugnat omnibus tribus bonis matrimonij.ideo ab omni coactione debet esse liberum. Tertiam sol. ponit idem Goff.q licet de iure ciuili patri permittitur illa vindicta,non tamen sit sine peccato.ex quo non concurrit auctoritas a
iuris diuini,vel canonici:ad hoc tex.cum gl.no.33.q.2.inter hæc. vbi dicitur quòd patri non licet sine peccato filiam occidere seu adulterum:iustè ergo potuit iste iuuenis timere mortem:& hęc
e solutio posset tolerari:præcedens e tamen melior. & quotidie casus huius c.euenit.

ADDIITIONES.

[a] ¶Necessaria.l.nõ hoc.C.vnde le.vbi latè de materia p Legistas.

[b] ¶Metus qui non cadit in constantem. Adde quid sit metus cadens in constantem virum,Ale.conf.47.& 48.Et quando,& quo modo præsumatur durare metus, conf.1.verf.fortifico.vol.3.& præall.conf.47.vol.4.Zach.

[c] ¶Dispositum.Vide gl.in cle.i.ver.ꝓhere.de consan.& aff.quæ sentit.q pœna imposita ꝓhenti matrimonium tali die habet locum in ꝓhente sponsalia secuta copula illa die prohibita.Contrarium tamen voluit Car.Ale.in c.is qui fidem.j.e.vide ibi per eum.S.S.

[d] ¶Occidere.facit gl.in l.vt vim.ff.de iu.& iu.& peccat,qui interfecit aliquem,quando etiam non poterat euitare mortem.nam in omnibus in quib.casibus de iure ciuili,vel canonico permittitur homicidium ille quoad Deum peccat:vide Bal.in nou.in l.si cui. §.si hæres.ff.de leg.1.

[e] ¶Præcedens. Vide Jas.referentem hæc verba in l.Titia.ver.6.ad de.ff.de verb.oblig.

CAP. XVI.

1 *Iurans contrahere cum aliqua,si vult vel ipsum ingredi debet prius contrahere & postmodum religionem poterit ingredi.*
2 *Propositum non consummandi matrimonium, non impedit vires matrimonij, dummodo in pactum non deducatur.*
3 *Matrimonium verum fuit inter Mariam & Ioseph, licet Beata Virgo in copulam non consenserit.*
4 *Matrimonium contractum cum concubina in mortis articulo causa prolis legi-*

timandæ,in verum sit.

1 OMmissum.† Qui iurauit cum aliqua ꝓhere si vult religionem ingredi debet primò ꝓhere,vt iuramentum seruet.& ante copulãmo nasterium ingredi poterit. Cõs diuisio. secunda ibi,fraternitati. ¶Casus literalis.Quidam dedit fidem cuidã mulieri q eam duceret in vxorem.& q cũ ea per verba de præsenti ꝓheret intra bienium interpositoiuramẽto:postea verò priuata lege ductus volebat religionem intrare. dubit:abatur an possit pp iuramentum. resp.Papa q tutius est illi religionem iuramenti seruare: vt prius ꝓhat,& postmodum poterit religionem intrare dummodo carnalis copula inter eos non interuenerit.B.¶†No.q propositum non consummandi matrimonium non impedit vires matrimonij. dummodo hoc ꝓpositum deducatur in pactum expressum, & sic intellige c.fi.j.de cond.ap. Et ex hoc innuitur q inter Beatam Virginem, & Ioseph fuit verum matrimonium, licet omnino Beata Virgo in copulam non consenserit.In hoc tamen sunt multæ opi.de quib.vide per text.& doct.27.q.2.c.omnis.§.cum g. 3
& c.Beata.& ibi doct.† Facit etiam ad quæst.quotidianam.nam multi habentes filios ex concubinis amore prolis legitimandæ
a inducuntur in articulo mortis a cum omnino desperant de salute & de morte sunt securi ꝓhendum cũ illis matrimonium:nunquid inter istos sit verum matrimonium b cum non videtur con- b
sensus in copulam:& certe per prædicta videtur dicendum q sic. de quo vide quod not.in c.tanta.qui fil.sint leg.& in reg.sine cul- 4
pa.de reg.iu.li.6.per Io.And.in mer.¶†In gl.h.ex hac gl.possunt colligi duæ lect.ad tex.vna vt sit necesse prius contrahere ex quo vtrunque bonum simul explicari potest.Secunda,q ꝓhere est possum in consilio & non in necessitate:& consilium sit, ne noretur periurio quo ad vulgi opinionem:vnde sine peccato potuisset intrare religionem & non contrahere:& hæc sol.mihi placet & probo alia ratione in iuramento de ꝓhendo matrimonium in telligitur conditio si res in eodẽ statu permanserit:vt in c.quemadmodum.de iu.iur.sed hic non permansit in eodem statu.nam si post contractum matrimonium per verba de præsenti licet intrare religionem sponsa inuita:vt in c.contra. & in c.ex publico. de conuer.coniu. fortius hoc fieri potest post sponsalia de futuro:quia turpius ejicitur quàm non admittitur hospes.d.c.quemadmodum. Tertiam sol ponit hic Inn.secundum aliquos q iste nolebat de præsenti intrare religionem sed prius disponere de factis suis vel domo propria quam experiri austeritatem religionis.vnde cum instaret tempus contrahendi matrimonium, Papa consuluit,vt contrahat: secus autem si de præsenti voluisset religionem intrare: quia tunc dixisset Papa vt statim intraret & non contraheret cum talis contractus hoc casu videatur deceptorius: pro quo facit l.qui sic soluit.ff.de sol.& vtraque solutio sustineri potest.pro præcedenti tamen multum facit c.scripturę.de vot.& c.peruenit.de iureiur.

ADDITIONES.

[a] ¶Articulo mortis. Vide latè de hoc articulo Jas.in l.sed est quæsitum.ff.de lib.& posth.Seb.Sap.

[b] ¶Matrimonium. vide Ale.in l.si quis posthumos. ff.de li.& post vbi dicit quod attendi debet potius natura,quã accidens. firma. Cy.q talis possit matrimonium contrahere in l.nuper.C.de nat li.Bal.in c.naturales.si de feu.fue.contr.inter do.& agn.Bal.in rub. C.de priuil.D.Ang.in aut.qui.mo.na.effi.leg.Imo.in l.Gallus.in prin. ff.de li.& post. Bal.autem tenuit contrarium in l.eam quam.C.de fideic.de quo Alex.in d.l.si quis posthumos.

CAP. XVII.

1 *Iurans cum aliqua contrahere moneri potius debet quam compelli.*
2 *Liberum debet esse matrimonium.*
3 *Cogi ad pactum quis non semper debet,et hoc vt maius malum euitetur futurum. Minus malum tolerandum est vt maius euitetur.*
4 *Cogi an & quando sponsi debeant ad matrimonium.6.*
Inuitæ nuptiæ multa procurant mala.
5 *Plura sponsalia contrahens secundum aliquos infamis efficitur.*
6 *Renunciare sponsaliis an & quando liceat.*

1 REquisiuit.†Qui iurauit cum aliqua ꝓhere monetri potius debet quam compelli:vt contrahat.h.d.inhærendo literæ.sed intelligo vt j.dicetur.secunda pars ibi,ad quod. ¶Casus literalis.Mulier quædam iuramento interposito promisit cuidam viro, q cum ea matrimonium contraheret : postea verò voluntate mutata nolebat cum eo contrahere.quæritur qua cẽsura sit ad hoc compellenda. Respondet Pap. quòd matrimonia libera debent esse & non coacta: & ideò monenda potiùs quam cogenda:quia coactiones huiusmodi frequenter solent habere difficiles exitus:vel prius est ad-
2 monenda,& nisi acquieuerit compellenda.Bern.¶†Not.quòd matrimonium debet esse liberum non solum in principio con-

tractus

Universidad de Deusto

tractus sponsaliorum: sed ex post facto in contractu matrimonij. Per hoc infero q̄ si is qui sponte ꝺ̄xit sponsalia de futuro compellatur metu ad ꝺ̄hendum matrimonium per verba de præsenti quod tale matrimonium non teneat. ¶ †Secundò not. casum
3 in quo ecclesia non compellit quem ad pœnitentiam, sed patitur
a aliquem stare in peccato vt euitetur maius malum [a] futurum, &
videtur not. probare hæc litera q̄ tolerandum est minus malum
2 de præsenti, de quo ecclesia carta est, vt euitetur maius malum a
4 verisimiliter futurum, licet illud posset non contingere. ¶ †In
3 gl. fi. Host. dicit q̄ regulariter sponsa est compellenda. sed omittitur compulsio quando que propter aliquem rationabilem causam. sed quę dicatur rationabilis reliquitur arbitrio iudicis: quid b
enim si sponsa odio capitali vel econuerso, ita q̄ timetur ex inuitis nuptiis futurum homicidium vel adulterium vel guerra inter parentes vtriusque? his enim & similibus casibus debet ecclesia desistere à compulsione. hanc sol. sentit gl. in c. ex literis. 2. ℈. e.
5 & in c. sic quippe. §. sed cōcedatur. 27. q. 2. ¶ †Sed contra hoc op. de l. j. C. e. vbi text. dicit q̄ vni desponsata alteri nubere prohibetur. Aduerte, nam de illa l. fit contrarium ad l. j. ff. de his qui no. in fam. in fi. vbi tex. not. dicit quòd contrahens binas nuptias. i. bina sponsalia efficitur infamis. Cy. in d. l. j. C. e. concordando dicit, q̄ aut sponsa non renuntiat sponsaliis, sed alteri nubit & incurrit infamiam. & ita loqtur d. l. i. aut prius renuntiauit spōsaliis postea contrahit cum alio. & procedit illa l. j. C. e. quasi tunc non videatur contraxisse bina sponsalia cum per renuntiationem recesse-
6 rit à prioribus, quod no. ¶ †Sed reuoco in dubium, nunquid saltem de iure can. licitum sit sponso seu sponsæ renuntiare sponsaliis. gl. in d. l. j. C. eo. videtur sentire, q̄ sic, dum allegat in contrarium. c. de sponsatas. 27. q. 2. respondet quod loquitur in sponsa de præsenti. & sic vī sentire q̄ etiam de iure can. licitum est renuntiare sponsaliis de futuro. ¶ Idem sentit ibi Cyn. dicens q̄ si iuramentum interuenit, tunc de iure can. compellitur sponsus seu
6 sponsa ad contrahendum: sic videtur intelligere ista capitul, quę permittunt compulsionem, de quo satis est dubitandum, nec tan c
gitur hic per doct. ¶ Sed gl. in c. de sponsatas. præal. sentit quod illa l. j. ꝺ sponsalia sit abrogata. & sic videtur velle, quod aliud sit de iure d
can. Sed Grat. dubiè tamen loquendo videtur sentire primum in §. sed aliud. & §. fi. cad. cau. & quæst. & multum pro illa opi. facit iste text. nam si vbi iuramentum interuenit text. dicit hic sponsam non compellendam fortiùs vbi iuramentum non adfuit. in c. ex literis. 2. ℈. e. fundat etiam se super iuramento. In contrarium tamen facit quod ibi dixi: quia ecclesia compellit ad pactum nudum seruandum: sed si velles tenere primam opin. posses dicere a
b hoc speciale in matrimonio [b] propter rationem literæ vt matrimonium sit omnino liberum. Item illa l. procedit indistinctè b
fortè cōsiderando facultatem marrimonij violenti. illud tamen est indubitanter verum quòd vbi iuramentum non interuenit non debet ecclesia ita de facili procedere ad compulsionem vt hic. & in d. c. ex literis. & in c. sicut. j̄. e.

ADDITIONES.

a ¶ Maius malum. Facit quòd traditur in c. priuilegia. 3. dist. vbi fuit c
permissum dare libellum repudij, ne grauiora fierent: nam & imperator permisit vsuras, vt per Bal. in rub. C. de vsu. in prin.
b ¶ Speciale in matrimonio. Quòd sit speciale in matrimonio, etiam tenet Fel. in c. j. ver. super gl. quinta. ℈. vt lit. non contest. S. S.

CAP. XVIII.

1 *Litis pendentia super matrimonio non impedit secundum matrimonium contrahi si primum erat nullum.*
2 *Mandatum indictum ad matrimonium contrahendum non impedit essentiam matrimonij.*
3 *Secundum matrimonium lite pendente super primo, contractum tenet si primum erat nullum: & an idem sit in spirituali matrimonio.*
4 *Electio secundo loco facta pendente lite prima an valeat.*
Impedimentum publicæ honestatis iustitiæ an ex nullo matrimonio oriatur.
5 *Bigamia oritur ex matrimonio nullo.*
6 *Credens impedimentum, quod tamen non est in matrimonio contrahendo quo ad Deum non contrahit licet verba proferat apta ad contrahendum.*
7 *Credens vxorem viuere quæ mortua est, si cum alia contrahit quo ad Deum non tenet secundum matrimonium.*

1 Vm in apostolica. †Litis pendentia super matrimonio nō impedit secundū matrimonium contrahi, si primum erat nullum. primò consultatio. secundò responsio, ibi, consultationi. ¶ Casus literalis. Quædam causa matrimonialis vertebatur inter quendam virum A. nomine, & vxorem eius coram ordinario, ante publicationem testium. ille reuersus domum cœpit publicè dicere q̄ inter ipsum & vxorem suam sententia diuortij fuerat promulgata. & sic falsitate suggesta quandam aliam inscium huius facti in vxorem cœpit: postmodum vero per quosdam delegatos quibus causa fuit commissa sententia diuortij fuit lata, dubitauit dioecesanus vtrum matrimonium illud teneat, cum lit. pen. inter virum illū & priorem vxorem cum illa contraxerit: quæsiit à Papa quid iuris esset. ipse respondet q̄ bene potuerunt simul remanere imposita illi viro penitentia competenti: & intra tempus pœnitentiæ carnali copula interdicta. B. ¶ †No. j. q̄ mendacium [a] mulieris inductum ad matrimonium contrahendum nō impedit essentiam matrimonij. ¶ †Secundò not. q̄ valet secundum matrimonium pendente litigio super primo, ex quo primum in veritate erat nullum. ¶ †Sed ꝺ̄ hoc & ꝺ̄ tex. op. q̄ non valet secundum matrimonium specialiter primo nō cassato, [b] vt patet in c. considerauimus. & c. auditis. de elect. vbi secundum veram lect. concluditur, q̄ licet prima electio sit nulla, ex quo tamen erat colorata non tenet secunda, prima non cassata. ergo idem videtur dicendū in matrimonio carnali. arg. in c. 2. de transl. epis. Sol. dicit Host. contrarium procedere in vinculo instituto per ecclesiam contra q̄ potuit ecclesia statuere ad libitum: sed hic loquitur de matrimonio carnali quod fuit institutum à Deo circa q̄ ecclesia non statuit difficultando consensum, & impediendo validitatem ipsius sine magna causa. vnde ex quo in veritate primum matrimonium erat nullum: nō debuit secundum annullari ex sola litis pendentia. ¶ †In gl. fi. ibi, ar. contra. ℈. e. ad audientiam. gl. non sol. sed dic, q̄ ibi fuit orta publica honestas ex sponsalibus quæ tenebant iure naturali: sed in casu nostro non erat ortum illud impedimentum: cum secunda mulier non esset consanguinea prioris: nec etiam apparet in tex. q̄ cum prima tenuit matrimonium de iure naturali: sed simpliciter dicit q̄ primum erat nullum. Ad c. nuper. de bigam. dic, q̄ ex matrimonio nullo contrahitur bigamia: quia solum in hoc ponderatur effectus cum opere subsecuto: sed hic agitur de validitate secundi matrimonij, quam non habet impedire nullitas primi. ¶ †Quid autem si iste credidisset primum matrimonium tenere: dicit Vinc. q̄ in foro animæ non teneret matrimonium cum secunda, quia non habebat consensum contrahendi. [c] quod no. Ex quo habes elicere regulam, q̄ credens impedimentum q̄ tamen non subest matrimonium quò ad Deum nō contrahit: [d] licet protulerit verba apta ad contrahendum matrimonium: & sic credens vxorem viuere, quæ est mortua, & cum alia contrahit non tenet quo ad Deum secūdum matrimonium: licet aliud senserit Ioan. 33. q. 1. in sum. sed tu tene primum pro quo j̄. e. tua nos. Abb.

ADDITIONES.

a ¶ Quòd mendacium. Nam alias dicimus quòd dolus in spiritualibus non viciat. c. dudum. ℈. de conuer. infi.
b ¶ Non cassato. Licet episcopus possit confirmare beneficium per alterum possessum, tamen quando est litigiosum. nō potest. c. licet episcopus. de præb. li. 6. excepto Papa. secundum Io. An. & Arc. in c. 2. vt lit. pen. in 6. facit cle. j. e. ti. hoc verum quando litigatur super beneficio principaliter, secus si accessoriè. c. dubium. de elect. in 6. fm Lap. & Domi. in d. c. 2. quos sequitur ibi Francus.
c ¶ Contrahēdi. vide Alb. de Ros. in diction. ver. matrimonium. 4. vbi vult, q̄ ille, qui contraxit matrimonium decipiendo, quia credebat non esse matrimonium. si veram vult facere pœnitentiam necesse habet sine aliqua fictione illam ducere in vxorem, vel si hoc fieri non potest, debet ei dare virum conuenientem. Et istud etiam voluit Host. in ti. de matrimoniis. sub rub. huius ti. §. qualiter contrahatur. & Io. de Pla. in §. item lex Iulia. inst. de pu. iud. vide Mar. Soc. in cons. 28. inc. circa primum. in j. par. Seb. Sap.
d ¶ Non contrahit. Sic attenditur quod est in opinione, & non quod est in veritate. l. is qui putat. ff. de acq. hæ. Ratio est, quia sumus in his quæ dependent merè ab animo nostro, vt gl. & Bart. in d. l. is qui putat, hanc opi. tenet hic Io. An. & sequitur Phi. Fran. & ideò cogetur iste iterum consentire. c. j. de eo qui dux. in mat. quam pol. per adult.

1 *Morte viri vxor non certificata non potest contrahere quamuis ignoret quid sit de marito qui longo tempore abfuit. 3.*
2 *Captiuus apud hostes, licet seruus efficiatur, & omnia bona perdat, non tamen vxorem perdit, nec matrimonium dissoluitur.*
Mors sola naturalis matrimonium soluit.
3 *Matrimonium de præsenti non dissoluitur per absentiam quantumcunque longam mariti etiam si de vita vel de morte ignoretur, secus in sponsalibus.*
4 *Mortuus quis nō præsumitur, licet habita diligēti inquisitione ignoretur vbi sit.*
Viuere quis posse præsumitur, etiam per centum annos.
Certificari quomodo debeat vxor de morte mariti: & quæ solennitas sit seruanda.
Verisimilis præsumptio de morte mariti excusat vxorem si contrahat.
5 *Mors tribus modis probatur, & quæ probatio excuset vxorem si ad secunda vota transeat.*
Ecclesia non dat licentiam transeundi ad secunda vota, nisi certa sit de morte viri.

In præsen

CAP. XIX.

a IN præsentia. a †Vxor certificata de morte viri contrahere non potest quamuis ignoret quid sit de marito qui longo tempore abfuit. Primò consultatio, secundò responsio, ibi consultationi ¶ Casus literalis. Quidam viri etiā in captiuitate, vel alias absentes causa peregrinationis ab vxorib. per spatium septem annorum & vltra, expectati, devita vel morte illorum vxores certificari non potuerunt quamuis super hoc diligentiam adhibuissent, iuuenes erant, non poterant continere. perebāt aliis copulari. quæritur quid iuris, respondet Papa quòd quantuncunque tempore ita remanserint viuentib. viris suis ad alia matrimonia non poterant conuolare, nisi primo certum nuntium receperit de morte virorum. B. ¶ Et istud. ca. habet magnam practicam in illis locis in quibus exercetur nauigium, & bellum, licet super hoc solicitudinem adhibuerint. No. hanc literam quantuncunque. No. istam generalem literam. nec authoritate ecclesiæ. No. & sic duo inhibentur. hic, donec certum nuntium. Not. certum
2 nūriū. †No. ibi, cām captiuitatis. q̄ per captiuitatē nō perditur vxor, licet captiuus apud hostes omnia bona perdat. ff. de cap. p totum. cum efficiatur seruus, non tamen per hoc dissoluitur matrimonium, vt hic in c. dominus. j̄. de secū. nup. sola enim mors
3 naturalis dissoluit matrimonium, in c. 2. 32. q. 7. †No. fò matrimonium, contractum per verba de pūti non dissoluitur per absentiam q̄tūcūque longā maritorum, etiam si ignoretur de vita vel morte eorum, ac ēt concurrente iuuenili ætate coniugū, secus in sponsalib. de futuro vt in c. de illis. ℈. e. †No. q̄ quis nō præ
4 sumitur mortuus licet habita diligenti inquisitione ignoretur vbi sit. nam præsumitur quis viuere posse per centū annos. vt in l. fi. C. de sacrosanc. In gloss. in fi. hic quæritur nunquid hodie de iure canonico sit seruanda illa solēnitas illius aut. hodie. vbi dī, quòd si maritus dicatur mortuus in bello debet vxor per se vel alium adire ducem belli & facere recipi dicta aliorū super hoc, & si deponunt de morte debet vxor expectare per annū & postea ꝺ̄here aliter enim q̄hēs potest puniri de adulterio vt ibi. Tan. Phi Goffr. dicunt non esse necesse. sed satis est fm eos q̄ de morte mariti constet verè, vel verisimiliter, puta quia nauis in q̄ maritus extiterat passa est naufragium & omnes dicūr mortui.
5 †Idem sentit Vin. dicens q̄ non sol' umper nuntium, sed ēt per literas vel alias probationes p̄t mulier certificari. ar. in c. pruden tiam. de of. del. vide ēt gl. no. in c. quoniam. in §. fiant. ℈. vt lit. non contest. in ver. p̄sumatur. q. ponit tres modos probandi mortē ad hoc q̄ vxori licitum est trāsire ad alia vota. & inter cæteros
b ponit probatiōem famæ. vnde sentit q̄ sola fama b sufficit, quo etiam facit gl. iuris ciuilis in l. si quidē. C. fo'. mat. quæ vult mortem probari posse per famam, facit quod no. gl. in l. 2. §. fi dubitatur. ff. quemad. test. api. quæ dicit sufficere vnum testem vel alias cōiecturas. sed Bar. ibi plenius mām examinans dicit requirendā probationem fm quantitatē præiudicij, nā vbi agitur de maximo præiudicio, puta quia accusatur quis de homicidio debēt esse probationes plenæ, vt q̄ testes viderunt eum mortuum, vel sepeliri ad hoc l. inde Neratius. ff. ad l. Aquil. si verò non agit de tanto præiudicio nō præiudicium est magnū, vt qa agitur de fama vel statu hois, & tūc dicit saltem habēda probationem qua in aut. hodie. C. de repud. est enim satis graue, q̄ vxor trāseat ad vota in vita mariti, & sic vult q̄ hodie debeat seruari solēnitas illius aut. sed Bar. in hoc ignorauit istū tex. cū apertè hic dicat q̄ sufficiat certus nuntius. & sic vnus testis, qñ non agitur de magno præiudicio, & etiam Doc. nostri cōiter sentiunt oppositū ei' quod dicit Bar. vt ℈. dixi. dicit tū ipse q̄ fama sufficit ad probādū mortem, vel vnicus testis quādo non agitur de magno præiudicio, & sic intelligit gl. superius allēg. sed quo ad materiā nostram nunquid fama sufficiat, dicit Ant. q̄ aut est de lōginquo, & tūc videtur sufficere maximè cum lōgo tempore maritus fuerit absens. Aut dicitur mortuus in vicinis partib' & fama sola nō sufficit, & quanquā hæc opi. multū videatur æqua: tñ iudicio meo multum resistit iste tex. dum requirit certum nuntiū. & pōdera verbum, certum. nam fama procedit ex authore incerto & p̄erunq; fallaci. vt no. in c. vestra. de coha. cle. & mu. Ac etiā in persona nuntij deberet considerari qualitas personæ & vtrū depona' per verba verisimilia. nā agitur non de modico præiudicio absent. s. & in summa hanc materiam relinquerem arbitrio iudicantis, vt diligenter omnibus ponderatis consideret vtrum de morte sit facta certificatio. ¶ In gl. 2. ibi excusatur. dicit hic Ant. q̄ ad hoc vt excusēt mulier à peccato, sufficit q̄ verisimiliter credebat maritum mortuū, sed quo ad hoc vt ecclesia det licētiā ꝺ̄hendi requiritur apertior probatio. vt hic, hoc dicūm videtur prima fronte ꝺ̄ finem textus, vbi coniunguntur illa duo vt vxor non possit ꝺ̄here nec etiam ecclesia dare licentiā nisi certū nūtiū receperit. rō, nam cum mulier hoc casu ꝺ̄hat lege resistente, nō p̄sumitur esse in bona fide. l. quemadmodum. C. de agri. & censi. lib. 6. & in reg. quæ ꝺ̄ ius. de reg. iur. lib. 6. in tex. in d. aut. hodie. dixit, q̄ si aliter vxor ꝺ̄hit, d adulterio punit' ita q̄ hodie cū habeam' tex. apertū nō excusarē mulierē ab adulterio, quia licet adulterium nō cōmittatur sine dolo l. pe. ff. de adult. tamen dolus præsumit' ex quo ꝺ̄xit lege prohibēte, & sic videtur q̄ vxor est seperanda à secundo viro. licet aliter senserit Inn. in c. dominus. de secun. nup. vbi dicam Abbas.

ADDITIONES.

a ¶ In præsentia. Vide Anch. cons. 402.
b ¶ Sola fama. adde, an mors probetur per famā, Ol. cōsi. 101. Ale. cons. 392. lib.
¶ An ex fama inducatur p̄batio mortis, vel alterius rei, vid. Bar. in l. de minore. §. tormenta. ff. de quæst. & Lanfran. plenè in repet. l. admonēdi. ff. de iureiu. vbi enumerat casus in quib. fama plenè probat, & in quib. semip' enè, & in quib. tantum facit indiciū. De qua materia etiam vide Ang. Are. & in apostil. in trac. malefi. in gl. in ver. fama publica præcedente. Ant. Fr.
¶ Adde qualiter probetur mors. Lanfrā. de Ori. in c. quoniā ꝺ̄. §. statuimus. ver. testium depositiones, & ibi in apo. n. 107. ℈. de p. ba. istum in c. quoniam frequenter. §. porrò. & ibi in apost. meis, ī versi. certitudinaliter. nu. 10. ℈. vt lit. pen. Ant. Cor. sing. 182. ī vermodo post Rebuffum. Bar. in l. quoties. & ibi apo Cel. C. de naufra. li. xj. & in l. j. C. de mutileg. eo. lib Bar. & Ang. in l. 2. §. si dubitetur. quemad. test. ape. Bal. in l. 3. C. de prob. & Io. And. in addi. ad Spe. in ti. de noto. cri. §. fama. ver. quid si ageretur. Zach.
b ¶ Sola fama. Vide Bart. in trac. de test. in ver. mortuū hominem. cum allegatis per Mar. Bono. in l. de minore. §. plurimum. ver. ad de etiam quòd mors. ff. de quæst. Seba. Sap.

SVMMARIVM.

1 *Meretricem in vxorē ducere quæ vult se corrigere pium est, & ad remissionem proficit peccatorum.*
2 *Meretricium quantumcunque publicum non prohibet matrimonium.*
Matrimonium contrahere potest omnis qui expresse non prohibetur.
3 *Charitatis opera prosunt ad peccatorum remissionem.*
Peccatorū remissio duplex est, culpæ. ſ. & pœnæ. & quomodo peccata remittantur, & an ex sola contritione.
Remissio peccatorum sine indulgentia plenaria Papæ quid operetur.
4 *Fornicatio est à iure diuino prohibita, & est peccatum mortale.*
5 *Meretrix dicitur quæ quæstus causa duos admittit.*

CAP. XX.

1 INTER Opera, †Licitum & pium opus est cum meretrice ꝺ̄here, intellige quæ vult se corrigere. vel sic, Cōtract' matrimonij cum peccatrice vouente se corrigere profici at remissionem peccatorum, duo facit. primò ponit causam statuti. Secundò statutum. ibi statuimus. ¶ Casus literalis. Dicitur quòd inter cętera opera charitatis magna charitas reputatur peccantem ad pœnitentiam reuocare: vnde Ale. Papa vult, quicunque publicas mulieres de lupanari extraxerint. & eas duxerint in vxores io remissionem eis proficiat peccatorum. B. †No. j. q̄ meretricium quantuncūq; publicum non priuat mulierem hoc sacramento matrimonij nam quisque ꝺ̄here p̄t qui expresse non prohibetur. vt ī
3 c. cum apud. j̄. eo. †Secundò no. quòd opera charitatis proficiūt in remissionē peccatorum, & intelligo de peccatis respectu pœnæ. nam duplex est remissio. ſ. culpæ & pœnæ. Culpa enim remittitur ex sola contritione peccatorum sine qua non sufficiunt opera charitatis. de pœni. dis. j. in c. dixi. & c. si peccatum. cum si. sed pœna peccati ex sola contritione non dimittitur nisi ex pœnitentia exteriori. nisi maxima esset contritio, nam illa maxima pœna est, vt no. gl. de consē. di. 4. baptismi vicem. Vnde intelligo tex. q̄ illud matrimonium proficit ad remissionem pœnæ.
¶ Sed est dubium nunquid omnia peccata dimittantur. Petr. & Ab. dicunt q̄ non, nihil tamen allegāt. Do. Car. dicit posse sustineri oppositum cum litera loquitur indefinitè, & sic videt quòd æquipolleat vniuersali, iuxta no. in c. vt circa. de ele. lib. 6. qa larga interpretatio est fiēda in hac materia fauorabili. Sed pro primo dicto facit tex. dum dicit, proficiat. Item quia quādo Papa indulget remissionem omnium peccatorum addicit plenā seu plenissimam. quod verbum hic non ponitur. vt no. in gl. in cle. 2. de pœ. &
4 remiſ. Io. An. in c. ad liberandū. ℈. de iudæ. †In gl. in fi. No. caudam gl. & dicit Host q̄ ecclesia dissimulat vt ceuitetur maius malum, tamen hoc peccatum debemus prosequi vt mortale. secūdum eum. allēg. quod habetur in aut. de leno. sed tu vide melioré text. 32. qu. 4. in c. meretrices. & c. nemo sibi blādiatur. de legi. & no. quòd fornicatio cum meretrice vel concubina est mortale peccatum, & à iure diuino prohibita, licet quidam vulgares
5 & ignorantes credant oppositum, quod est falsum. †In gl. 2. ibi, vidua. & vide ibi in gl. tamen ex quo mulier causa quæstus admittit inhonestè duos, videtur palam quæstum facere, & sic p̄or ap

Universidad de Deusto
Biblioteca

a pellari meretrix. a vt in l palam.ff.de ritu nup.

ADDITIO.

a †Meretrix. Adde Bal.in l.neq; natales.& ibi Cy.C.de proba.& in l.data opera.C qui acc non pos.in l.si qua illustris.C.ad Orfi.plenius Bal.in l.idem.2.quoties ff.de cond.ob tu.cau.Pau. de Cast.in l.4.§.sed q meretrici.co.ti.& istum in c.cum decorem.devita,& hone.cleri.Zach.

a ¶Meretrix.hoc no.quia effectus est maximus,si est meretrix.nāsi est meretrix,data non possunt repeti,& de illis pt testari, vt per Bal.in l.1.C.de cond.ob tur.cau.sivero non est meretrix,data auferuntur per fiscum,vt per Ang.in l.2.C.de cond.ob tur.cau.qd multum not.contra mulieres habentes amasios, à quib.extorquent iocalia in auro,& argento nam fiscus hæc pt auferre, vt ibi per eum,&per Ias.in l.4.§.sed quod meretrici.ff.de cond. ob turpem causam.Seb.Sap.

SVMMARIVM.

1 *Matrimoniū metu contractum spōtanea cohabitatione conualescit.sed dic quòd conualescit vt ex nunc, non vt ex tunc.*
2 *Cohabitatio spontanea vsque ad ætatem legitimam supplet defectum ætatis,& purgat vitium metus præcedentis.*
Probare quis non admittitur quod probatum non releuat.
3 *Compelli possunt coniuges ad redeundum & se maritali affectione tractādum per ecclesiam,propter periculum adulterij.*
4 *Cohabitatio,per quantum tēpus sit necessaria ad hoc vt metum excludat.*

CAP. XXI.

1 ADIDQVOD. †Matrimonium per vim ꝓtractum cohabi
a tatione spontanea cōualescit . a quotidie allegatur. In prima parte ponitur pars facti.In secunda responsio. cum reliquo facto:ibi taliter.Tertiò decidit ipsum factum ibi,mandamus.

¶Casus literalis.Quædam mulier contraxit matrimonium cum quodam viro inuita.& renitens vt dicebat in 11. ann. Postmodum per annum & dimidium cohabitauit eidem tandem recessit ab illo,& tam mulier q̄ àm vir ad illicitos concubitus transiuit.post hoc dicebat mulier,quòd inuita & renitens cōtraxit cum illo:& hoc volebat probare:vnde ab illo separari debebat. querebatur quid iuris sit?respondet Papa quāuis tr.ann. habens & inuita & renitens illi viro tradita fuisset,quia tamen postmodum per annum & dimidium cohabitauit eidem,consensisse videtur,& cogi debet ad ipsum redire.nec testes recipiendi sunt si quos illa mulier vellet inducere ad probandum quòd non cōsensit in illum,quia mora tāti temporis probationem huiusmodi excludit cum illa coactio iam trāsierit in consensum. vnde mandat ordinario vt per hoc non dimittat quominus compellat vtrunque ad tractandum alterum maritali affectu.nisi ambo vellent ad religionem transire,iniuncta eis pœnitentia ꝙ ad illicitos concubitus transierint.B.No.j ꝙ licet matrimonium metu ꝟ̄um sit ipso iure nullum,vt dixi §.eo.cum locum.tū potest conualescere ex tacito consensu subsequenti.sed dic ꝙ conualescit vt ex nūc,nō vt ex tūc.ad hæc quod no.in reg.non firma-
2 tur.de reg.iu.lib.6.†No.2.ꝙ cohabitatio spontanea, vsque ad legitimam ætatem supplet defectum ætatis & purgat vitiū metus
b precedentis ¶Item no.ꝙ nō dēt quis admitti ad probādum qd probatum non releuat.conc.c cum ꝓtingat.b de of.del.†No.ibi.
3 vtrūque compellas.& tene menti ꝙ ecclesia ex officio suo pōt compellere vtrūque coniugem qui sine legitima causa se separauerit ad redeundum in vnum & ad tractandum se maritali affectione.& hoc facit ecclesia propter periculū adulterij quod timetur ex cohabitatione separata.per hoc vide quod leg. & no.ī
4 c.veniens.de reg & ibi tetigi in c.tua.de iureiu.†Sed pro declaratione text quæro nunquid sit necessaria cohabitatio anni cum dimidio ad purgandum vitium metus prout recitatur in litera. *Host.*dicit ꝙ non.hic enim narrantur facti cōtingentia vnde sufficit fm cum si peruenerit ad ætatem legitimam & capta opportunitate fugiendi non fugerit.nō enim requiritur copula carnalis licet aliud senserit Inn (nā vt dicit Host.& bene)iste tex.solū ponderat cohabitationem spontaneam.& q̄q̄ ꝟ̄ hic faciat c.2.§. de regula vbi intrāti religionem per metum datur annus.ibi tamen loqu t in minori.25.an.& ibi requiritur probatio religionis,sed in casu nostro quo ad matrimonium sufficit sol⁹ consensus.vnde ex quo spont cohabitauit cum viro,vt cum marito uidef approbasse matrimonium pro quo.ca.unicum.de despō.īpu.li.9.iudex tamen habet considerare quātitatem moræ.& opportunitatem fugiendi,& si interim interc ssit copula omnino, pſumitur pro consensu,nisi probaretur per uim extorta. ut īc. consultationi.& quod bi no.ꝟ.e.ti.prox.c.ex literis.Abbas.

ADDITIONES.

a ¶Conualescit.adde ad declarationem huius Decr.Old cōs.36.
b ¶Cum cōtigat.Conc.l.ad probationem C.de prob.And.Barb.

SVMMARIVM.

1 *Spōsalia de futuro etiā iurata soluuntur per secunda sponsalia de presenti,*
sed non per secunda de futuro.
2 *Sponsalia de futuro purè contracta non soluuntur per lapsum temporis.*
3 *Iuramentū non impedit matrimonium sequens, l3 trāsgrediens sit periurus.*
4 *Iuramentum,an & quando inual.det actum spiritualem temporalem subsequentem.*
5 *Sponsalia iurata vbi sunt,ab eis resilire licitum non est.*
6 *Matrimonialis causa summaria est vbi testes possunt recipi ex officio etiā post publicationem & renuntiationem.*
7 *Sponsalia primò etiā nō iurata non soluuntur per alia sponsalia iurata.*
8 *Iuramentum non valet contra simplicem probationem alteri factam.*
9 *Sponsalia etiam si non sint iurata non est licitum ab eis recedere,licet alia iurata superueniant.*
10 *Sponsi an teneantur expectare vltra biennium , & quid agendum, vbi,& quando terminus est præfixus.& nu.1.*
11 *Terminus vbi & quando est præfixus in aliquo cōtractu an teneatur quis expectare,& quid operetur lapsus huius termini.*

CAP. XXII.

1 SICVT.†Sponsalia de futuro etiam iurata soluuntur per secunda sponsalia de præsenti,non autem per secunda de futuro:Communis diuisio.Secunda ibi,postulationi tuæ respondemus,& continet tria dicta.Secundum ibi,ꝙ si.Tertium ibi, ꝙ si de his.¶Casus literalis.Quidam nomine L. iurauit se ducturum P.mulierem in manu patris ipsius mulieris iurantis similiter , ꝙ ei filiam suam traderet in vxorem,nec stetit per virum, sed per mulierem quominus matrimonium contraxisset.postmodum. 4.annis vel 5.elapsis quandā aliam.E.nomine per verba de præsenti desponsauit,quæritur quam de istis habere debeat?respondet Papa mandans ex scopo loci ꝙsi constiterit ei ꝙ idem.L.primam mulierem per verba de futuro,& aliam postmodū per verba de præsenti desponsauit matrimonium secundo loco contractum legitimum iudicetur, imposita viro pnīa competenti pro eo ꝙ primam fidem irritam fecit,nisi iuramento suo certū terminum apposuerit intra quem illam duceret in vxorem,nec sterit per eum quin ad statutum terminum matrimonium consummauerit,& si forte cum vtraq; per verba de futuro ꝟ̄xit,primum iurm ipse seruare compelletur,& de sedo sibi pnīam iniūgar.si vero de his non constet ad plenum,tandiu adhuc de cau-
2 sa cognoscat donec super his plenius instruatur.Bernar.¶†No.
a j.ꝙ sponsalia de futuro purè ꝟ̄cta non dissoluuntur propter lapsum à tempore sponsaliorum,& sponsus remansit obligatus.
3 de quo tamen vide quæ dixi §.c.de illis.¶†No.ij.ꝙ iurm nō impedit vires matrimonij sequentis,valet ergo matrimonium ꝟ̄
4 iurm,licet transgrediens sit periurus.Ex quo infertur ꝙ mrīmonium valeret à periuro ꝟ̄ctum.¶†Item quia actus ēt spiritualis
b tenet contra iurm.bfortius debet tenere actus tēporalis.l.testamentum.de quo vide quod not.Io.An.in reg.qui semel.de reg.
5 iu.li.6.in Merc.& per gl.13.q.2.c.vltima voluntas.¶†Item no.ꝙ vbi sponsalia sunt iurata non est licitum alteri ab eis resilire.
6 ¶†Vle no.ex fi.literæ fm Host.ꝙ in causa matrimoniali non est
c seruandus rigor iuris.vnde quamuis attestationes sint publica-
d tæ,siue sit renuntiatum siue conclusum in causa , poterit iudex ex officio suo testes de nouo recipere , & hoc propter periculum animæ,omnia enim in hac causa pēdent ex officio iudicis. facit ꝟ.eod.c.cum in tua.& no.§.de testi.series.& facit satis illa li
7 tera in fi.¶†Sed hic quæro ad declarationem literæ quid si priora sponsalia de futuro non essent iurata,secunda vero sic.resp. Inn.priora prætalere ac si iuramentum fuisset interpositū. arg. c.quanto.

ADDITIONES.

a ¶Non dissoluuntur.*Vide* quod habetur.in l.2.C.eod.
b ¶Tenet contra iuramentum.nam si quis iurauit non reuocare testm,& reuocauit testamentū tenet. Ita tenet Io.An.in c.qd semel.de reg.iu.li.6.sequit Inn.in c.cū ꝓtingat.de iureiu.Bar.in l.si quis in principio testamenti.ff.de lega.2.erit tamen periurus ille:licet Bart ꝟ̄ium voluerit.in d.l.si quis in principio.qd si iurauit nō reuocare procuratorem,vide gl.in c.fi.de proc. Sed quid si mulier iurauit non alienare dotem.& alienauit,vtrum valeat. gl.tenet ꝙ non,in c licet mulieres.de iureiu.in 6. And.Barb.
c ¶In causa matrimoniali. Vide Fel.in c.1.e.ver.super gl.5.§.vt lit. non cont.& in rub.huius ver postremò,& vtrobique enumerat plura specialia matrimonij.Seb.Sap.
d ¶Publicatæ.Licet quis non possit sibi legem imponere,à qua recedere non liceat,vt in l.si quis in principio.hic alle.tamē cum ambulatoria sit hominis voluntas vsque ad mortem.l sancim⁹. C.de test.& habetur in c.cum Marthe.de cele mis. puto absque dubio esse verum ꝙ valeat reuocatio testamenti.etiam quando est iuratum non reuocare.sed nihilominus reuocans erit periurus:qa venit ꝟ̄ iurm.quod poterat seruari sine dispēdio salutis æternæ,vt in c.cū ꝓtingat.de iureiu.cū aliis.alle. in alleg. apost

8 c.quāto.de iurei.¶†No.singulariter hoc dictū ex quo potes inferre,seu elicere vnam regulam ꝙ non valet iurm ꝟ promissionē simplicé alteri factam:licet ꝟium senserit idē in c.veniēs. de iurei.sed primum dictum sequitur hic *Host.*& latiùs ibi tango.¶†Secundò colligitur ex hoc dicto Inn.ꝙ sponsalib. etiā nō
9 iuratis non est licitum recedere etiam si interuenerit iurm cum
10 alia.ad quod vide quod dixi,§.eo.requisiuit.†In gl.3.in fin. aduerte quia gl.loquitur nimium succinctè,& obscure,&maximè in fi,sed credo hunc fuisse intentum gl.enim voluit tacite opponere de l.2.C.de sponsa.vbi dicitur ꝙ sponsus non tenetur vltra biēnium cessante cā legitima expectare spōsam.sed hic quadriennium vel quinquennium fuit elapsum.ergo potuit hic impune cum alia ꝟ̄here,cuius ꝟ̄ium hic innuit tex.cum mandat sibi
11 pniam imponi.¶†Gl.videtur soluere ꝙ vbi terminus esset appositus debet fieri distinctio literæ an pro eo remāsit vel ne, quasi secus vbi sponsalia fuissent purè ꝟ̄cta vel ꝟ̄ium procedit vbi iuramentum non interuenerit,& hoc vltimū esset magna limitatio ad dictam l.2.Sed Io.An.& Host.videtur inhærere.d.l.simpliciter.dicunt enim,ꝙ hic non constabat,ꝙ per multū stetisset, licet sic esset allegatum,si autem constitisset non imponeret isti pœnitentia,quemadmodum distinguitur in tex.quando terminus fuit appositus.Et pro hoc intellectu facit notabile dictū In. in c.per tuas.de arbi.vbi dicit ꝙ iuramentum appositū in aliquo ꝟ̄ctu assumit naturam illius ꝟ̄ctus.pro quo facit l.fi.C.de non nu. pecu.& hoc satis placet,vt euitetur legum correctio.vt saluādo gl.pt dici.ꝙ vbi iuramētum interuenit debet expectari authoritas superioris.ar.c.venerabilem.de ele.¶In gl.in vers.ad statutū. ex gl.potes elicere tres solutiones,quæ tamen funditus nō tollunt ꝟ̄rium.vnde varia in hoc scribuntur per Doct.sed capiēdo mentem Goff.quæ videtur placere An.& magis amica veritati. dic ꝙ quæque terminus opponitur ad solicitandum implementum in obligationib.& tunc lapsus termini non liberat ab obligatione,& sic loquitur l.Celsus.alleg.in gl. quandoque apponitur ad faciendam seu limitandam obligationē,& tūc lapsus termini liberat ab obligatione,ex quo nō stat per promissorē quo
a minus satisfaceret in termino,si enim obligaui me ad dandū cētum vsque ad pascha,nec erā aliter per prius obligatus , nec stat per me,sed per te,non teneor post festum,& sic loquitur hic,sed difficultas est in videndo quādo dicatur terminus apponi ad primum vel ad fm effectum.a An.dat duas theoricas.Prima si terminus apponitur ab vno ꝟ̄hentiū respectu implendi ab altero.tūc enim vr apponi ad solicitandum implementū,ideò post tps nō tollitur obligatio,imò magis firmatur,sed terminus apponit ab vtroque respectu implendi ab vtroq;.& tunc videtur appositus ad finēdam obligationem.Ideò lapso tempore,si per aliumstat alter eximitur ad obligatione,quia ex quo ab alio non impletur contractus in die conuentionis,alter resilit à contractu,qa cōtractus recipit conditionem quandam.ſ.promitto & volo obligari si tu impleas tali die,si autem non impleas nolo obligari,sicut si tibi promitterem centum in pascha te si dares mihi librū in pascha post pascha obligatus non sum.Secunda est,ꝙ aut terminus opponitur ad solicitandum implementum cōtractus iā perfecti,& tunc non soluitur contractus lapsu temporis,aut ad solicitandum principium noui contractus ex parte vtriusque,& tūc tempus soluit primum contractum in fine contrahendi ordinatum,quia ex eo ꝙ labitur tempus contrahendi quilibet declarat se nolle contrahere,& consequenter ab anteriori cōtractu in fine cōtractus ordinati discedere,& hæc vltima theorica clarior & videtur de mente huius literæ,nā terminus fuit hic appositus ad solicitandum principium contractus matrimonij.& sic obligatio restricta & limitata fuit in tempus.Ex hoc alias consului,ꝙ si à principio sponsalia fuissent purè ꝟ̄cta,licet postea spōsus & sponsa conuenirent de die nuptiarum,nō per hoc lapsus illius diei liberat ab illa obligatione,quia terminus ex post facto fuit appositus pro solicitando implemento promissionis iam perfectæ & factæ. Abbas.

ADDITIO.

a ¶Ad secundum effectum. Vide quæ scribit Bar.& alii post eum in l.qui hoc anno.ff.de verb.obl.Seb.Sap.

SVMMARIVM.

1 *Muto & surdo,& non prohibitis,matrimonium contrahere licet 2.5.*
2 *Permissiua vbi est materia edictum dicitur prohibitorium,& non permissorium & dr edictum ad instar edicti prætorij,alij tamē oppositum dicūt.*
3 *Consensus solus sufficit quo ad substantiam matrimonij, & ideo verba,solennitates parentum,vel dominorum consensus, non sunt necessaria.*
4 *Mutus & surdus possunt explicare omnem contractum qui solo consensu contrahitur.*
5 *Sacramētum mrīmonij permissum est muto,& surdo,& an sic de aliis sit.*

CAP. XXIII.

1 CVM APVD.†Mutus surdus & omnes qui non prohibentur mrīmoniū ꝟ̄here possunt.Primò decisum exordiū.Secū dò consultatio ibi,sanè.Tertiò responsio.ibi.ad quod.quę tria facit:primò ponit duas rationes.secundò respōdet ibi videtur,tertiò soluit obstaculum.ibi:cum quod. ¶Casus literalis.Quæsitum fuit à Papa vtrum mutus & surdus possunt contrahere matrimonium,respondet Papa edictum de matrimonio contrahēdo prohibitorium est.quod est dicere quicunque non prohibetur per iura consequenter contrahere potest,& solus consensus sufficit ad matrimonium contrahendum.vnde si mutus & surd⁹ velint contrahere & inueniant cum quib.eis non deber denegari, quia quod non possunt verbis.per signa valent declarare.B.
2 †No.j.quòd vbi materia est in se permissiua edictū dicitur prohibitorium quasi sit prohibitorium certarum personarum , nō enim debet dici edictum permissorium ex quo materia de se est permissiua,& dicitur edictum ad instar edicti prætorij,de quo legitur,& no.2.dis.c.constitutio.Alij tamen dicunt oppositū, sed non est vis,nam si materia est permissiua & edictum dicatur per missorium.debet tunc intelligi permissorium regulariter & pro
3 hibitorium.certarum personarum.†Secundò no. ibi sufficit so-
a lus consensus a quò ad substantiam matrimonij,verba nō sunt
b necessaria nec solennitas patriæ , b nec consensus parentū vel dominorum sed sufficit solus consensus ꝟ̄hentiū. hoc denotat hoc verbum sufficit.ad hoc quod no.gl.in c.statutū.in princ.de
4 resc.li.6.†Item no.mutum & surdum posse explicare omnem ꝟ̄
5 ctum qui solo consensu perficitur.hoc colligitur ex ratione literæ.†Vltimò habes hic colligere vnum sacramentum ecclesiæ pmissum muto & surdo.Quid aūt de aliis sacramentis vt baptismo,confirmatione,eucharistia,penitentia,extrema vnctione & ordine,tractat hic Io.An.qui commentauit hanc Decre.quia.ſ. fuit prima Decretalis quam didicit:dic, vt hic plenè per eum,& dicit ꝙ regulariter vbi verba de substantia requiruntur non potest mutus & surdus sacramentum exercere,secus vbi sufficit,solus consensus.vnde potest baptizari,sed nō baptizare, suscipere
6 corpus Christi,sed non conficere,&c.†Vltimò cum quæritur quid de surdo,muto,& cæco simul.nunquid possit matrimonium ꝟ̄here.primo videtur ꝙ sic,quia naturaliter potest mulierem cognoscere.Itē habet rationem naturalem.In ꝟ̄rium ga nunquam vidit matrimonium ꝟ̄hi nec audiuit & sic cum ignoret quid sit matrimoniū.Host.dicit aduertendum vtrum possit exprimere suum consensum in ꝟ̄hendo,& debet admitti,alias autem repelli.ex gestis.n.& signis discretus iudex hoc considerabit,& in dubio consulendus erit princeps. Abbas.

ADDITIONES.

a ¶Solus consensus.Quod procedit in muto,& surdo simul à natura,&hoc speciale in contractu matrimonij,quia alias mut⁹,& surdus natura nō pōt testari,nec relinquere etiam ad pias causas.l.discretis.C.qui testa.face.pos.Nam non pōt legare libertatē, quæ est causa pia.l.1.§.finautem.C.de cōseruo manu.& l. qui id quod.§.mutus quoque.ff.de dona.tū de aliis ꝟ̄ctib.ad matrimonium non pt argui.est enim speciale in matrimonio pp periculum fornicationis fm Io.And.hic.Quid de eo q est surd⁹, mut⁹ & cæcus à natura vtrū possit ꝟ̄here matrimonium Host.& Ioan. dicunt ꝙ super hoc Papa esset consulendus. Et ad hoc vt mutus, & surdus possit ꝟ̄here matrimonium,requiritur eius consensus expressus.per signa,adeò ꝙ nō sufficeret consensus aliorum,dato etiam ꝙ essent eo rū procuratores.Ex quo infert hic Phi.Fr. ꝙ licet alias parētes possint ꝟ̄here pro filiis.c.j.de despō.impub. in 6.fallit,quando filius esset mutus,& surdus,qđ est notādum. Et per quæ signa poterit cōstare de voluntate muti,Bar.in l.mutū.ff.de acq.hær.& in l.j.ff.de bo.pos.q̄ est infanti.Et qualiter notarius debeat conficere instrumentum.Bar.in l.j.ff.de verb.obl.
b ¶Solennitates patriæ.Vide quod per illum tex.no.Bal.in l.si spōso.C.de donatio.ante nupt.vbi dicit, ꝙ si est consuetudo osculandi sponsam,vel bibendi,verba tamen,& consensus sufficiūt, & teneret matrimonium omissa illa consuetudine.

SVMMARIVM.

1 *Furiosus matrimonium contrahere non potest.*
2 *Consensus legitimus quo ad matrimonium contrahendum requiritur, & non sufficit nudus consensus, nisi sit legibus qualificatus.*
Clericus in sacris matrimonium non potest contrahere.
3 *Furiosus non potest contrahere seu actum à consensu dependentem exercere.*
4 *Consensus superueniens postquam furiosus ad sanam mentem rediit, an validet contractum.*
5 *Consensus an sit de necessitate ꝙ simul eodem tempore interueniet, vel satis sit quod alterius consensus interueniat.*

CAP. XXIIII.

1 DILECTVS.†Furiosus matrimonium contrahere nō po
test,primò decisè narrat factum secundò causas inserendo
respondet.ibi,cum autem.¶ Casus literalis. Quidam nomine
Robertus filiam suam cuidam iuueni matrimonialiter copula-
uit ignorans ꝙ ille iuuenis esset furiosus,vnde petebat filiæ suę
prouideri:respondet Papa,quòd cum mulier cum ipso viro qui
continuo furore laborat morari non possit,& propter alienatio
nem mentis legitimus consensus inter eos interuenire non po
tuit.mandat episcopo loci vt si aliter rem cognouerit esse,præ-
2 dictos studeat ab inuicem separare.B.†No.ibi:legitimus cōsen-
sus,quòd ad matrimonium contrahendum requiritur legitim⁹
consensus.non.n.sufficit nudus consensus nisi sit legib.qualifi-
catus,nam constitutus in sacris habet consensum non tamen le
3 gitimum,ideo valide non contrahit matrimonium.† Secundò
no.ꝙ furiosus non potest contrahere seu actum à consensu de-
4 pendentem exercere.†In gl.2.in fi.hoc intelligesecundum Host.
& bene quando mulier post sanam mentem consensisset taci-
tè vl̄ expressè,si.n.tempore furoris mulieris discessisset à viro &ad
ueniente sana mente nollet consentire non esset matrimoniū:
licet ipse nunc vellet consentire, quia non interuenit mutuus
consensus eodem tempore,nec obst secundum eum si dicatur,
ꝙ si quis consentit in absentem,& illa certificata ratificat & cō-
sentit est matrimonium:quia hoc casu is qui p̄sentit primò du-
5 rauit in primo p̄sensu.secus vbi recessisset.¶†Not. ex hoc dicto
Host.ꝙ ad matrimonium c̄hendum non requiritur, ꝙ consen-
a sus præstetur a simul eodem tempore,sed satis est,ꝙ vnus p̄sen
tiat per prius,& duret in proposito suo & alterius consensus po
terit accidere expost facto.idem tenet Host ℣.e.ex literis.el 2.sed
de hoc dubito per id quod no.gl.in l.p̄sensu.ff.de act.& obli.&
in l.1.ff.de c̄h.emp.& vtrobique notabiliter gl.dicit ꝙ etiā in c̄-
ctib.iurisgen.qui consensu perficiuntur debet consensus simul
præstari.idem quo ad materiam nostram vī sentire Spec.in ti.de
spon.vbi dicit,ꝙ responsio alterius debet sequi incontinēti, per
l.continuus actus,& l.1.ff.de verb.ob. & hoc videtur tutius, &
verius de subtilitate iuris.licet primum sit æquius.Et no.illud in
practica,quam videtur sequi Ioan.And.hic,& in d. ca. ex literis.
Abbas.

ADDITIO.

a †Consensus præstetur.Furiosus nullū negotium potest rectè a-
gere,donec est in furore,sed habens dilucida interualla,potest.
l.furiosum.C.qui test.fac.pos.Furor impedit matrimonium c̄hi,
tamē non dirimit c̄ctum.l.patre furiosō.ff.de his qui sunt sui, vl̄
alie.iuris. An actus gestus præsumatur factus in furore,vel tpe
dilucidi interualli.Bar.in l.i ff.de bo.po.infan.furio.vide Moder
niores.in d.l.furiosum.& qūo probatur.ibi latè Alex. & Im.in l.
cum dotem.§.si autem in seuissimo.ff.sol.ma.

SVMMARIVM.

1 *Consensu legitimo contrahitur matrimonium,verba tamen vel alia signa
requiruntur quo ad probationem.*
2 *Verba non sunt de substātia matrimonij si alias de mutuo consensu cōstat.*
3 *Mutus sine verbis potest contrahere matrimonium.*

CAP. XXV.

1 TVAE FRATERNITATI.†Per legitimū p̄sensum c̄hi
tur matrimonium,inter eos tū qui loqui pōt debet consen
sus verbis exprimi.Vel aliter secundum intellectū quem infra te
nebo,Solo consensu c̄hitur matrimonium,sed verba requiruntur quo ad probationem,& intellige vel alia signa æquipollentia,primò ponit quæstionem, secundò eius solutionem quam probat exemplis,secunda ibi:nos.¶Casus literalis. Quæsitū fuit à Papa,vtrū per sola verba possit c̄hi matrimonium,& si p verba solum quęritur,ex quibus respondet Papa ꝙ matrimonium in veritate c̄hitur per legitimum cōsensum viri & mulieris,sed verba sunt necessaria quantum ad ecclesiam exprimētia cōsensum mutuum de præsenti,& per cōsensum reuera c̄hitur matrimonium:quia muti possunt c̄here matrimonium per consensum mutuum sine verbis,dūmodo p aliqua signa cōsensum ex primant,sed pueri ante legitimos annos per sola verba nō p̄tra
2 hunt,cum antea eorum consensus non sit legitimus.B.¶†Not.
j.quo ad substantiam matrimonij verba nō requiruntur,sed suf
ficit solus consensus legitimus.¶Sed c̄ hoc opponitur: nā lite
ra hic vī velle c̄rium dum dicit,ꝙ verba sunt necessaria quo ad
ecclesiam,illud enim necessariò requiritur sine quo act⁹ est nul
lus,vt patet in fi.literæ.Sol.gl.militum.in hoc instat & inuolutè
loquitur.Doc.sunt varij.Inn.tenuit verba esse de substātia quò
ad ecclesiam militātem in loqui valentibus.Et hoc statuit eccle
sia ſm eū nē tm̄ sacramentum esset incertum.alias sequi posset
absurdum,ꝙ si vir videns mulierem cōtineret eam in corde &
idē faceret mulier ꝙ inter eos esset matrimonium.Ex quo pos-
sent sequi multæ absurditates.Host.tenuit verba nō esse de sub
stātia cēt quo ad ecclesiam.sed satis est qualitercūq; appareat de
consensu.Io.An.distinguit,ꝙ aut præcessit c̄ctus & non requīt
verba,aliàs verba sunt necessaria.Sd Doc.Moderniores cōiter sē
tiunt cum Host.cum satis sit ꝙ appareat de cōsensu per signa cēt
in loqui valentib.nam verba exiguntur solùm ad ostendendum
consensum:ideò satis esse debet ꝙper signa appareat de ipso cō
sensu:& hanc opi.semper tenui.& probo per istum tex.nam cō
sultatio hic fuit facta in genere:& Papa respōdendo probat ver
ba non esse de substantia adducendo exemplum in muto. Si cūm
quo ad validitatem matrimonij voluisset æquiparare mutū &
loqui valētem,ineptè adduxisset exemplum de muto,licet post
modum dixerit verba esse necessaria,habuit tū respectum, quia
communiter loqui valentes exprimunt cōsensum per verba.Itē
videamus quòd legatum & fideicommissum possunt relinqui tu etiam à loqui valentib.vt in iur.alle.in gl.Ad idem facit text.
℣.e.cum apud.vbi dr̄,quòd sufficit consensus.nam illud dicitur sufficere,quo posito nihil aliud requiritur ad substantiam act⁹, vt no.in gl.super verb.canonicis.c.statutum de resc.lib.6.Itē nō refert quid ex æquipollentib.fiat.vt in c.licet ex quadam.de test.
3 ¶†Item probo & alia ratione necessariò concludente,mr̄imoniū est de iure diuino.vt in c.j.de voto.lib.6.de iure verò diuino non distinguitur inter mutum.& loqui valente,illud aūt certū est ꝙ mutus p̄t c̄here matrimonium sine verbis dūmodo expri
a mat consensum signis.aut ℣.eo cum apud.vbi Papa respōdet nō
statuendo de nouo,sed ſm ius antiquū,ergo fortiùs poterit hic
valens loqui,quia cum melius sit sēnatus poterit melius cōsen
sum signis ostēdere.Item nullus tex.præcisè requirit verba.Nec
ob.istud.c.quia hic Papa respondet ad cōsultationem,& sic nō
ponit ius de nouo.no.in c.consultationi.de temp.or. & per hoc
tollitur motiuum In.dum dicit ꝙ ecclesia hoc statuit. nam hoc
statutum nullibi vī. Ad idem facit c.exparte.de rest.spo.& hanc
opi.sensit gl.no.in c.sufficiat.27.q.2.vbi gl.exponit tex.illum dū
dicit quo ad ecclesiam, i.quo ad probationem, probatio verò
p̄sensus non restringitur ad verba,vt in l.nutu.de leg.3.Abbas.

ADDITIO.

a ¶Consensum signis Adde licet aliqui voluerint dicere hoc dictum habere locū in muto & de hoc in l.ex facto.ff.de vul.& pupil.ꝙ hoc nihilominus procedit in alio,etiam qui loqui potest,vt in puella,quæ ex verecundia verbis expresè non consentit,sed capite tantum consensum demōstrās.vt in germania fit annuit, vt de hoc est gl.no.in c.si inter virū.& ibi Doc. ℣.e.gl.Inn.& Doc. in c.tenor.§.de re iud.vbi verba non interueniunt,sed tacitus p̄sensus per annuli immissionem.no.Host.in sum.de matri.§.qualiter.gl.in c.sit rector.& ibi Cel.in apo ad Gem.43 dist.Zach.

SVMMARIVM.

1 *Verba dubia prolata in matrimonio ad decipiendū mulierem si postmodū
eam cognoscit carnaliter,iudicatur pro matrimonio in foro iudiciali:se
cus in pœnitentiali.8.*
2 *Verba prolata in tertia persona si contrahens loquitur de seipso non vi
tiant contractum.*
3 *Nomen si dolo mutatur per contrahentem in propria persona non vitiat
contractum ex quo de corpore constat.6.*
4 *Matrimonium licet sit inductum causa sobolis procreandæ & incontinē
tiæ euitandæ tamen si ob aliam causam contrahatur tenet.*
5 *Creditur vnicuique pro se & contra se in foro conscientiæ.*
6 *Matrimonium per dolum vel deceptionem contractum si in veritate nō
consensit, non tenet quo ad Deum,secus est quo ad eccl'am in foro iu
diciali.*
7 *Dolosus turpitudinem suam allegans an sit audiendus.*
8 *Simulatæ nuptiæ tenent in foro iudiciali.*
9 *Protestatio facta ante matrimonium valet si iusta causa fuerit,sed si car-
nalis copula sequatur videtur recessisse à protestatione.*
10 *Protestatio facta ab vno in præiudicium alterius qñ contractus depen-
det à potestate vtriusque contrahentium non valet nisi ille consentiat.*
Duo requiruntur ad esse matrimonij,materia.s.& forma.
Consensus solus non sufficit in matrimonio.

CAP. XXVI.

1 TVA NOS.†Generaliter summari sic potest.Non est ma-
trimonium vbi alter contrahentium nō consentit,sed hoc
summarium nullam dubitationem habet,ideò specialius sum-
mo sic.Si alter contrahentium vtitur verbis dubiis animo de-
cipiendi mulierem & eam postmodum cognoscit carnaliter,iu
dicatur pro matrimonio in foro iudiciali,secus in pœnitentia-
li.h.d.secundum verum & communem intellectum.primò cō-
sultatio.secundò responsio ibi,super quo.secunda verò est du-
plex.prima quo ad forū iudiciale, secunda quo ad pœnitentia
le,secunda ibi nos autem.¶Casus literalis. Quidam iuuenis re-
quisiuit quandam mulierem sæpe vt ei carnaliter commisceretur, sed ipsa consentire no ebat,nisi desponsaret eandem, tan-
dem nullo præsente,nec vlla solennitate adhibita dixit illi mu-
lier

lieri Ioānes te desp̄sat,cū ipse nō vocaret Ioānes, sed finxit se
sic vocari,non credens propterea matrimoniū c̄here cū eāde
ex eo ꝙ ipse non vocabatur Ioannes nec habebat propositum c̄
hendi cum illa,nec consensit in illam,sed illa in eum cōsensit,& e
sic carnaliter cognouit eandē quæritur vtrum sit mrimoniū in
ter eos Rndet Papa ꝙ cū præfatus vir mulierem illam desponsauerit & in propria persona sub nōe alieno quo vocari se finxit,& inter eos sit carnalis copula secuta,vī pro matrimonio p̄
sumendum.nisi expresè dictū fuisset Papæ ꝙ ille nec proposuit
nec consensit illam ducere in vxorem.Itē dicit Papa ꝙ si res ita
se habet,videlicet quòd ille nō proposuit illam ducere in vxorē
nec in eam consentit,non debet ex illo facto matrimoniū iudicari,quia in eo non inuenitur substātia cōiugalis c̄ctus. nec for
ma c̄hendi matrimonium,quia ex altera parte solùmodo dolus
adest.& defuit consensus sine quo matrimonium non c̄hitur.
2 B.¶†No j.ꝙ non vitiatur c̄ctus si c̄hēs loquitur in tertia perso-
a na intelligendo tm̄ de seipso.ad hoc facit c.cum autem. de iu-
3 repatro.&c.dudum.de conuer.coniug.¶†Secundò no ꝙ cōtra
hēs in propria persona efficaciter obligatur licet dolosè muta
uerit sibi nomen:& est ratio quia nomina sunt inuēta significā
dorum hominum gratia.Insti.de leg.§.si quis.sed ex quo cōstat
de corpore non est curandum de nomine.vt in d.§.si quis in no
4 mine. ¶†Tertiò noīc.ꝙ q̄q̄ duæ sunt causæ principales ob q̄s
b fuit institutum matrimonium.s.cā sobolis&incontinentiæ eui
tandæ.vt no.27.q.1.in summa.tamen tenet matrimonium licet
alia cā inducatur quis ad c̄hendum,nā effectus libidinis inducit
hic istum iuuenē ad c̄hendū,& idem dr̄ de eo,qui c̄hit causa do
tis vel ꝓparentelam mulieris,vel ꝓp pulchritudinem eius,nam
multæ sunt causæ impedientes matrimonium, de quib. vide in
5 dicta gl.¶†Q uārtò no.ꝙ in foro animæ de omnib.creditur cō-
c fitenti etiam si allegat turpitudinem,& est ratio quia solum ibi
6 agitur de sui præiudicio.¶†Vltimò not.ꝙ quibuscūq; verbis qs
vtatur in c̄hendo vel quēcūq; dolum adhibeat si in veritate nō
consensit non est matrimonium quo ad Deum.¶Opp. c̄ tex.vi
detur.n.sibi c̄dicere,nam in versi.super.videtur iudicare pro ma
trimonio,sed contrarium postmodum dicit in ver.nos aūt.Sol.
duplex p̄t esse intellectus,primus ꝙ vsque ad versi.nos aūt.loqui
tur in foro iudiciali in quo quis non auditur allegans turpitudi
nem suam.vt in c.inter dilectos.de dona.sed ex præsumptioni-
bus iudicatur ℣.e.ex literis.el j.vnde ex quo constat illum desp̄o
sasse mulierem in propria persona,& eam cognouisse carnaliter
debet iudicari pro matrimonio non obstante mutatione nomi
nis.qa aut fuit facta ignoranter,& non ob.error,ex quo p̄stat de
corpore,aut scienter,& dolus non debet sibi prodesse, nā inter-
pretatio debet fieri c̄ dolosum & intelligi debē verba ſm illum
sensum quem solent rectè intelligentib.generare.vt in d.c.ex li
teris.ver.nos autem.vsque ad finem loquitur in pœnitentiali fo
ro,vbi statur confitenti & pura veritas considerat, sed attēta ve
ritate hic non erat matrimonium cum defuerit consensus ex p̄
te alterius.debet tamen sacerdos in foro animæ illum inducere
vt consentiat de nouo,& sic purget dolum ab eo cōmissum,&
vt aptet se foro iudiciali,& iste est verus intellectus c.& p̄t indu
ci ad multas similes qōnes.Alius intellectus est vt tota litera in
telligatur in foro iudiciali,sed in principio loquitur allegādo ſ
aūt decidendo pro matrimonio.pro quo facit illud verbum for
7 te,positum in tex.¶†Quare autem hic creditur doloso in foro
iudiciali.respondetur,ꝙ hic non constabat de facto nisi ex con
fessione illius iuuenis.vnde cum confessio sua esset qualificata,
seu contineret vnum factum qualificatum non poterat recipi c̄
fessio quatenus faciebat c̄ confitentem tm̄, sed oportebat ꝙ vel
ex toto reciperet̄,vl̄ ex toto repelleretur,iuxta no. ic j.de c̄fess.
li.6.& ꝓ Legis fas.l.Aureli.§.idē q̄sit.ff.de li.leg.facit c.cū olim.
de cēſi.sed iste intellectus mihi nō placet:qa vbi p̄sumptio est c̄
c̄fitentem,p̄t recipi confessio quatenus facit c̄ se & reiici qua-
tenus facit pro se.vt no.Bar.in d.§.idem quæsiit.in illa qōne.cū
qs c̄fitetur aliquē interfeciſſe se defendendo,& facit tex.ꝓducta
gl.ℒ.de insti.cum veniſſent.vbi dixi,hic enim erat præsumptio c̄
illū c̄fitentē eo,ꝙ illicitè extorsit copulā carnalem,& ꝙ in pro-
8 pria persona desp̄osauit,tene ergo primam lec.¶†In gl.j.ibi, qa
simulatæ nuptiæ,formaliter gl.non soluit c̄rium,ideò dic,vt ℣.di
xi procedit enim in foro iudiciali, vbi iudicatur de cōsensu ſm
extrinseca vt in d.ca.ex literis. secus in foro pœnitentiali, & hoc
9 sentit apertiùs gl.antepe.¶†Et in fi.gl.no.hanc vltimam q.nam
p̄t adduci generaliter ad omnes c̄ctus.& dic formalius, q̄ gl.ca
piendo mentem Hosti. Aut.n.fuit iusta causa protestandi,pura
mentis,& iuuat protestatio,nec ab ea vī recessum per c̄rium fa
ctū,vt in c.j quod met cau.& in c.Lotharius.31.q.2.& hoc verū
d nisi postmodum sequatur copula.dnam tūc indistinctè videret̄
recessum à protestatione.ar.c.cōsultationi.j.e.facit l.2.qd met.
cā.C.Aut nō suberat iusta cā protestandi, & procedit determi-
natio gl.rō potissima est vltra gl.quia cum c̄ctus dependeat à po
testate vtriusq; c̄hentis nō valet protestatio facta ab vno in præ-
e iudicium alterius nisi ille p̄sentiat. e vt in c.Cumana.iuncta gl.& in
c.in Geneti.de ele.facit l.cum in plures.§.locator.ff.loca.& quod
plenè no.per Bar.in materia protestationis.in l.non solū.§. mor
te.ff.de no.oper.nuntiatione,& per Io.An.in regula,in generali.
de regu.iur.lib.6.in Mercu.vbi plenè post Io Mo.de materia pro
10 testationis.no.etiam.in capit.cum M.de consti.† In gl.pe.no.gl.
iuncto tex.quòd ad esse matrimonij requiruntur duo substātia
lia.s.materia & forma,licet dentur multæ expositiones, placet
tamen expositio gl.vt substantia capiatur pro p̄sensu.Et ex hoc
notabis illud quod dr̄ de substantia sine quo actus subsistere nō
potest pro hoc facit quod no.Bar.in l.prolatam.C.de sen.& iter.
om.iud.Forma verò dicuntur ipsa verba ſupple vel signa ęquol
lentia verbis.℣.co.c.cū apud.& facit c.is qui.j.eo.& dixi.℣.c.pxi.
Non ob.si opponatur de iurib.communiter dicentib.solum con
sensum sufficere,℣.e.cum apud.& in c.sufficiat.17.q.2.qm̄ cōsen-
sus nō potest haberi nisi mediantibus verbis aut signis:nam si vir
ignorat mentem mulieris & econtra ibi non est consensus.i.si
mul sensus,sed dissensus & separatus sensus.pro hoc facit quod
legitur & no.in l.consensu ff de act & ob. Abbas.

ADDITIONES.

a ¶Tertia persona.iō nō vitiatur laudum datum ab ipsis arbitrato
rib.Imo.Bar.Are.in l.diuortio.in prin.ff.so.ma.Idem est in nota-
rio,qa nō refert an scribat in prima vel tertia p̄sona c.pe.de con
uer.coniug.& ibi Ab.& in c.cum autem.℣.de iur.pa.Anto.de Bu.
in c.qm̄ de falsa.℣.de probat.Imo.in l.si sic.§ j de leg.1.illum tex.
reputauit sing.Bal.ℐc.1.de noua forma fidelitatis.vbi dicit,ꝙ no
tarius non dicitur vitiare,si hodie conficiat instr̄m in prima p̄so
na & cras in tertia Bald.in ca.vnico.§.fi.qui feu da pot.tex.in l.le
cta.ibi,ego Lucius Titius ff.si cer.pet.& ibi Pau.de Cast.Idem di-
cendum est in sententia & rescripto,de quib.Iaſ. plenè.in d.l.di-
uortio.

a ¶*In* tertia persona.Vide quæ scribit per istum tex.Bal.in l.fi.in 1.
& 2.q.C.de hær.in ſt.& ibi etiam de mutatione nominis de quo
plura scribit Fel.in prœmio,Rex pacificus.versic.3.conclusio.
remissiuè tradit Ale in rub.ff.so.mat.Seb.Sap.

b ¶Causa sobolis.Vide Fel.in c.cum sit.ver.demum scito.℣.de for-
cōp.vbi dicit,quòd matrimonium cōtractum sine spe prolis,nō
est matrimonium,sed connubium.

c ¶Confitenti.c.pastoralis.de excō.c.præsentium.℣.de testib. c.j.
de homic.c.si verò.el 2.de sen.exc.Adde ad dictum Ab.gl.in cle.
1.de pœnis.in verbo,cōmode.Secundò limita,nisi præsumptio es
set c̄ iurantem.Ale.in l.j.ff.de acq.pos.ibi,nec obstat latè per Do-
mi.num Marianum Bartolinum in §.per procuratorem.

d ¶Sequatur copula.Vide Iaſ.in l.non solum.§.morte. ver. secun-
da conclusio.ff.de ope.no.nun.Fel.in c.cum M.Ferra.℣.de consti
tutio.

e ¶Nisi ille consentiat.Adde Dy.in l.qui in aliena,§.Celsus.& ibi ī
apostil.Cel.ad ipsum.vbi tenet vterq; c̄ Bar.ibi ad fi.ff.de acq.hę.
& Bal.in l.si repetendi.ver.vltimò per istam leg.C.de condit.ob
causam.quos sequitur Dy.vbi supra.Zach.

SVMMARIVM.

1 *Denuntiatione vel dicto vnius honesti viri qui defert consanguinitatē &
de fama vel scandalo docet,impeditur matrimonium contrahendum.*
2 *Testis dictum non inficitur licet non fuerit citatus,licet per partem oblat⁹,
secus tamen est si testis seipsum ingerat.*
3 *Probatio c̄traria admittitur cōtra probationem famæ,& si secūda est cla
rior offuscatur effectus prioris.*
*Probatio etiā contraria admittitur contra probationem de infamia, & si
per secundam probatur bona fama tollitur prima probatio.*
4 *Matrimonium debet differri & impedimentum contrahendum ad solam fam
deferentem impedimentum.6.*
*Scandalum si vehementer timetur ex contractu matrimonij potest,& de-
bet iudex matrimonium interdicere.*
5 *Ordinarius iudex potest inquirere de fama contra aliquem simpliciter &
de plano sine ordine iuris & testibus.*
6 *Fama si solum est nota iudici,& quæ & qualis matrimonium impedit cō
trahendum.*
7 *Probatio admittitur alias non integra vbi facultas probandi deest.*
Testis potest esse vilis persona in aliquibus.
8 *Fama probatur etiam per duos testes.*
9 *Probatio consanguineorum an admittatur super non consanguinitate con-
tra famam.*
Iudicis arbitrio relinquuntur multa.

CAP. XXVI.

1 CVM IN TVA.†Ad denunciationē honesti viri qui de-
fert consanguinitatē & de fama, vel scāda o docet impedi
tur matrimonium c̄hendum. Communis diuisio,secunda ibi,

Universidad de Deusto
Biblioteca

ad qđ.¶Casus litteralis.Quidam vir & mulier volebāt ꝙhere matrimonium fm ꝙsuetudinē loci:propositum fuit publicè in ecclesia, vt qui sciret impedimentum inter eos illud exponeret: sed nullus apparuit ꝙdictor,fama tñ priuatum impedimētū parētelæ deferebat,vt oīs suspicio tolleretur.ex parte ꝙhentium offerebantur iura maiorum suorum de propinquitate sua ꝙ nulla esset consanguinitas inter eos,quæritur quid sit in hoc casu vī articulo faciendum?Respon. Papa ꝙ si ꝑsona grauis,cui fides sit meritò adhibenda denuntiet ꝙ illi sunt ꝙsanguinei. & de fama probet vel scādalo,aut ēt ipse iudex de plano ꝑ se posset de hoc certificari,iudex non solū debet iuramenta parentum nō recipere,sed etiam debet illos compellere vt à tali ꝯctu desistant,ex quo fama vel scandalum est probatum si moniti induci nō pñt vel ꝙ famā hmoi fm tuę discretionis arbitrium iuramenta exhibent propinquorum,alioquin si persona denuntians talis non fuerit vel si talis fuerit de fama vel scandalo nō probauerit monendi sunt ne contrahant,sed non ꝙpellendi.B.¶†No.ibi offerātur,& ibi sponte oblata ar.opti.ꝙ non inficitur dictū testis licet non fuerit citatus sed per partem producētem iudici oblat⁹:nō enim ex hoc ꝓsumitur se ingerere,sed potiùs vī stimulatus à parte producente,& hoc notabis:tenent Dñs de Ro.dec.cclx.allas.ccclx.facit c.cōstitutus.de testi.secus dic vt ibi,si testis seipsum ingereret,qa tunc tanquam suspectus est repellendus.ar.l.v xori.6.j.ff.de falsis,& ibi Bar.& in l.quæ omnia.ff.de procu. facit c.qualiter,de elec.†No.j.iuncta gl.si & tenementi,ꝙ ꝙ probatio.famæ ꝑt admitti ꝓria probatio,& si secunda probatio est clarior.offuscatur effectus prioris probationis.Idem dic cum ꝓbat infamia ꝙ aliquem.& in eo casu quo infamia sufficeret ad tortura. si probaretur per aliam partem bona fama tolleretur prima probatio,& sic vī hic tex.de eo qđ no.Barto.in l.fin.ff. de quæst.
4 †Tertiò not.ꝙ ad solam famam deferentem impedimentum debet impediri matrimonium ꝙhendum,de quo vī tex.in cap.sup eo.de cōsan.& affi.Sed no.istum tex.singulariter in eo quod addit de scandalo.Ex quo potest inferre ꝙ vbi inter aliquas parētelas scandalum vehemēter timetur ex ꝯctu matrimonij, ꝑt & debet iudex interdicere matrimonium.facit c.nihil cumscandalo.
5 de prescri.& c.2.de noui ope.nun.†Quartò no.ibi: ꝓ ipsum,ꝙ
b iudex ordinarius ꝑt inquirere de fama ꝙ aliquem b simpliciter & de plano,& posuit hic Inno.notabiliter verbum dicens ꝙsine ordine iudiciario,& sine testib.ꝑt hanc inquisitionem facere.& intellige vbi inquiritur non respectu magni ꝓiudicij, alias secus,quia in ꝓiudicium absentis nihil est innouādum 3.q.9.caueant.& c.omnia.de caus.ꝓpos.& proprie.c.1.& c.inter quatuor.
6 de maio & obe.†In gl.2 in fi.hęc gl.multum obscurè loquitur, & videt quasi in ꝙdictione.sed ꝑt intelligi tex.dupliciter.primò ꝙ de fama iudici ꝓstabat,vt priuato,quia adhuc non erat probatio facta in iudicio,sed à multis in priuato audiuerat.& hęc fama quę ꝑt appellari priuata non sufficit ad impediendum matrimoniū,vt hic.sed dat facultatem iudici ad inquirendum &ad recipiendum probationem de fama.& ideò dicit hic Host.notādum ꝙ iudex non debet reputare famam,nisi probetur cotā eo. quod no.secus videtur quando aliquid notum est iudici vt notorium,nam licet probetur potest iudex fm id iudicare,vt videtur tex.iuncta gl.in l.1.C.qui & aduer.quos.Secundò potest ītel ligi exponēdo ibi,priuatum.i.priuatim, recidit in eūdē sensum,
7 sed hęc litera esset clarior.†In gl.in ver persona grauis reiicitur à persona denuntiante:dic clarius ꝙ potest ad ꝙrium responderi dupliciter primò ꝙ ibi factum erat tam clandestinum ꝙ non poterat ꝓbari nisi per personā illam licet vilem, nam vbi deest
c facultas probādi admittitur probatio aliàs nō integra vt est bonus tex.cum gl.in c.cū dilecti. de ele. & in c.ꝓterea.s.de testi. sed in casu nostro impedimen um ꝑt ꝓbari per alios probari,& denūtiari,meritò vilis persona nō debet admitti. Et no.ex hoc tex.vnum satis notabile ꝙ etiam vbi agitur ad impediēdum pactum futurum nō admittitur vilis persona ad denuntiandū,licet aliud sentiret Gof.in summa.de acc.in fi.Secundò potest rīderi ꝙ ꝙrio ille deponebat,vt testis,hic verò veniebat,vt denū
8 tiator.sed prima solutio vī prætantior ¶†In gl.in ver.de fama. ibi,inquisitionis. ic ꝙ illud capitulū solum probat ꝙ dicta paucorum nō infamāt,sed fama bene ꝑt probari et per duos testes. vt no.gl.2 q j in c.Deus omnipotens §.quādo.& 4.q.3. si testes. §.item sæpe.& in l.3.ff de testi.& no.per Bar.in l.de minore.§.1or
9 menta.ff.de quæst.¶†Vltimò opp.ꝓtra tex de ꝓrarietate.nā in principio repellit iuramenta ꝙsanguineorū fama in ꝙrium probata,sed in ver.vel ꝙ dicit oppositū.Sol.sunt multæ, sed duę sūt principaliores prima,ꝙ in principio ponit regula, posteà verò hoc relinquitur arbitrio discreti iudicis, nam secundum tēpus & qualitatē facti personarum,admittet vel repellet probatio nem in contrarium,vel secundò principium loquitur quādo ꝙsanguinei volebant deponere super nō consanguinitate vel ꝙtra,intelligitur quando volebant deponere contra famā,& hoc mihi placet. Abbas.

ADDITIONES.

a ¶Fama.Quando sunt famæ ꝙriæ,cui magis sit standū.Alex.ꝙsil. 24.in 2.vo.& cons.144 eo.vol.& cons.cx.eo.An testes deponentes de fama teneantur assignare rationem dicti sui, & non sufficit,ꝙ testis dicat se audiuisse dici,nisi dicat à maiori parte populi.Bar.in l.de minore.§.tormenta.ff.de quæstioni.Ias.refert Bald. tenere ꝙrium in l.nō hoc C.vnde legit.& vnde cognati.ibi,octāuo.Alex.plures allegat tenere contra Bar.in d.l.de minore.
b ¶Contra aliquem.Per Gandinum in rubrica quomodo de maleficiis cogn.per inquisitionem.per Angelū in tractatu maleficio.in verbo,mero officio.per Canonistas in c.qualiter & quando.ī.de accu.
c ¶Alias non integra.Vide Sal.in l.ea quidem.ver.ad quintā quæstionem.C.de acc.vbi vult ꝙ quando veritas aliter haberi nō ꝑt, admittunt lenones & infames,quod sequitur Ang.Are.in trac. maleficiorum,in verbo,mēritore dimaldadi.& in verbo,qui iudex statuit terminum ad opponendum ꝯ processum.& Alex.in cons.54.inc.viso themate.in j.vol.Seb.Sap.

SVMMARIVM.

1 *Mulieri q̄ negat in mr̄imonio consensisse nō creditur si maritus probat ꝙriū,secus si probatse per metū consensisse qui pōt cadere in ꝓstātē.*
2 *Benedictio quæ in aliquib.locis dari consueuit est de solennitate & nō de substantia.*
Consuetudo circa nuptialem benedictionem.
3 *Testes etiam extranei præferuntur partis assertioni.*
Matrimonium quod per duos testes probari potest valet.
4 *Metus sed non omnis excusat matrimonium,videlicet ille qui possit cadere in constantem.*
Metus minor excusat magis mulierem quàm virum.
5 *Matrimonium non præsumitur etiam probata cohabitatione.*
Cohabitatio per longum tempus cum aliis adminiculis facit præsumptionem pro matrimonio.
6 *Possessio longi temporis probat proprietatem matrimonij,secus regulariter in prophanis nisi probetur præscriptio.*
Non consensus probari pōt vt puta per absentiam vel minoritatē ætatis.
7 *Metus licet annullet ipso facto matrimonium tamen per copulam subsequentem conualescit, nisi etiam copula subsecuta fuerit per metum.*
Metus conditionis an excuset.

CAP. XXVIII.

1 CONSVLTATIONI.†Mulieri quæ negat se in mr̄imonio consensisse non creditur marito probante ꝙrium,secus si probat se consensisse per metum qui potest cadere in constantem,duos casus determinat.secunda ibi,sanè.Casus literalis.Cōsuetudo est in quibusdam locis ꝙ sponsus & spōsa cum debeāt benedici,veniunt ad valuas ecclesię.i.ostia ecclesiæ,sponsa tunc dicit ꝙ nunq̄ consensit in sponsum matrimonialiter, sed sponsus vult probare contrarium,s.ꝙ in matrimonium illius cōsensit,quæritur vtrum sponsa sit audienda,& dī ꝙ nō dēt audiri,cū illius simplex assertio non dēt legitimis testib.prævalere. Secundò ponitur alius casus. Quidam desponsauit aliquas in vxores, sponsæ benedictione recepta statim ante carnalemcopulam augiūt à sponsis dicentes se in illos nullatenus consensisse,sed compulsæ per metū proferebant verba ꝙsensus sed dissentiebāt, aīo,ꝙritur vtrū istæ sponsæ sint audiendę.Rñ.ꝙ sic. & si talis metus ꝓbatus fuerit q̄ possit cadere in ꝓstantē à spōsis meritò sunt
2 separandæ.B.¶†No.j.ꝙ sponsus & sponsa ante consummationē matrimonij benedicūtur ante valuas.i.fores ecclesiæ,alicubi tamen benedicuntur ante altare pallio super posito de quo in c. vir aūt.de secun.nup.hæc sunt tamen de solēnitate,& n de substantia matrimonij. vt in c j.s.e.& vide quod legitur & no.in c. aliter.30.q.5.¶†Secūdo no.ꝙ testes ꝓducti ab vna partiū etiā si sint extranei præferuntur simplici assertioni alteri⁹ ēt super ꝯctu matrimonij,valet ergo matrimoniū, quod probari ꝑt corā duobus duntaxat ꝓtractum,nam litera hęc admittit simpliciter testes idoneos.ergo duo sufficiunt.4.q.c.si testes. vbi numerus.
4 & in regula pluralis locutio.de reg.iur.li.6. ¶†Tertiò no. & te
a nementi.fi.c.ꝙ non omnis metus excusat etiam mulierem,sed oportet ꝙ fuerit talis,qui potuit cadere in constantem,&dic in ꝓstātem.i.mulierē nō aūt in ꝓstātē virū,quia minor met⁹ magis excusat mulierem ꝙ virum,vt dt gl.notabilis.s.e.c.cum locum.
5 ¶†Sed quæro ꝓ declaratione primæ partis. quid si maritus nō ꝑt probare matrimoniū per testes,dicit Host. ꝙ nō ꝓsumitur matrimoniū ēt ꝓbata cohabitatione,sed potiùs stuprū,vt in c. aliter.præal.nisi ꝛogo tpe puta ꝓxl.annos tenuisset eā in lecto & mensa vt vxorē.ad hæc.l.in liberæ.ff.de rit.nup.q̄ ad hūc casum

ADDITIO. debet

a ¶Non omnis metus. Vide Decium in c.fi.in c.fi.in j.no.s.de appo & in c.j.s.de of.del.Seb.Sap.

debet restringi.& facit qđ legitur &no.in c.illud.de præsum.vbi plenè de hoc.& notabis bene hoc dictum,ꝙ per possessionē saltem longissimā probatur proprietas matrimonij secus est regulariter in prophanis nisi probaretur præscriptio,vt plenè no.in
6 d.c.illud.†In gl.j.in fi.sed fm istum intellectum primus casus huius ca.non esset diuersus à sequenti.ideò dic melius ꝙ poterit ī directè probare non consensum,puta probando absentiam à loco,tpe ꝯctus.vt in c.ex tenore.de testib.& dic vt ibi. Vel probando ꝙ tempore ꝯctus erat minor septē annis.& sic nō poterat ꝙ c
7 sentire.vt in c.tuæ.s.eo.†In gl.2.no.gl.iuncta tex. ꝙ licet metus 6
annuller ipso facto matrimonium,tñ per copulā subsequentem conualescit.s.vt ex nunc,non vt ex tunc,& dicit Vinc.hoc verū nisi probet se fuisse cognitam,quod no.sed dubito quid in vi ꝯditionalj.Nam dictum Vincentij potest intelligi in vi præcisa,vt puta,quia fuit detēta & oppressa,nam potiùs dī quis tūc pati ꝙ agere.vt in ca.sacris.s.quod met.cau.sed in vi conditionali quis agere dicitur,puta metu mortis consensi,& credo ꝙ sit mr̄imonium,quia metus etiam conditionalis excludit libertatem ꝙsensus,vt in c.cum locum.s.e.& hoc puto verissimum,licet Host.in aliis terminis aliud videatur sentire,ī.e.is qui.

SVMMARIVM.

1 *Libertas in matrimoniis & sponsalibus debet esse.*
2 *Metus etiam pecuniæ solvendæ impedit libertatem cōsensus,& an metus perditionis alicuius rei faciat matrimonium esse nullum.*
3 *Pœnæ stipulatio nedum inter ipsos contrahentes nō valet sed nec etiam inter ipsorum parentes,ꝙ.*
4 *Libertas non solum requiritur in matrimoniis tempore promissionis de eo contrahendo,sed etiam tempore contractus.*
Cogi non debent sponsi ad matrimonium contrahendum vbi sponsalia nō sunt iurata.
5 *Ecclesiasticus iudex non solum est iudex competens in cā matrimoniali, sed etiam vbi agitur de consecutiuis ad ipsum matrimoniū & per cā sequens occasione pœnæ in eo promissæ,& de dote.*
6 *Septennij ætas habilis est ad contrahendum sponsalia de futuro.*
Infantia est inhabilis ad matrimonia & sponsalia contrahenda.
7 *Arrha an possit interuenire in matrimonio.*
8 *Arrhæ si quis velit à ꝯctu resilire,restituent duplicatæ,& quadruplicatæ si hoc fuit ꝙuentū,& an recipiēs eas lucrificiat secuto matrimonio.*
9 *Pœna an omnino sit prohibita in sponsalib.& matrimoniis inter ipsos cō trahentes & eorum parentes ac propinquos.*
Promissio facta sub certa pœna quòd aliquis certum contractū ratificabit, an,& quando teneat.
10 *Pignus an possit interuenire pro securitate matrimonij contrahendi,& quid iuris sit si interueniat.*
11 *Interesse an possit peti si sponsalia fuerint contracta per stipulationem.*

CAP. XXIX.

1 GEMMA.†In matrimoniis & spōsalib.dēt esse libertas, vñ in eis promissio pœnę non obligat.duo facit.In prima ponit mulieris querelam.In sęda dat iudicem.ibi,cum itaq;.Casus literalis.Teberga filiā Gēmæ dū esset intra septimū annum cōstituta ꝯxit sponsalia cū Petro filio.B.de Alferio præsentib. ipsa Gemma,& B.prædicto,& pœna fuit apposita à parentib. vt pars quæ ꝙueniret pœnam alteri parti ꝓsolueret,postmodum, d.T. ꝯxit matrimoniū cum alio C. nomine,vnde hac occasione dict⁹ B.à prædicta Gemma pœnam in stipulatione appositā nitiē extorquere.vnde cōquesta est Domino Papæ.dicit Papa cum matrimonia libera debeāt esse,& ideò stipulatio pœnæ ī matrimoniis vel sponsalibus appositā merito sit improbanda.Mādat Papa quatenus si est ita:iudex dictum B.per excommunicationem
2 compellat,vt à petitiōe dictæ pœnæ desistat.B.¶†No.j.ꝙ timor etiam pecuniæ soluendæ impedit libertatem cōsensus,puto tñ ꝙ si dñs temporalis incuteret metum amissionis alicuius rei.ni
a si ꝙhatur matrimonium,ꝙ per hoc matrimonium ꝯctum non esset nullum,qa iure non cauetur ꝙ metus ꝓditiōis alicui⁹ rei cadat in ꝓstātē virū nisi fortè esset perditio oium bonorum vel
b maioris partis:vt in c.Abbas.quod me.cā.facit ꝙ legi. & no.in c.frequēs.de rest.spo.li.6.& ad istum text.dic ꝙ Papa improbat omnem stipulationem pœnalem, quia posset in aliquo auferre plenitudinem libertatis.non tamen sequitur ꝙ pp talem metū matrimonium sit nullum.vt probatur ī c.prox.s.e. & c.veniēs.
3 ¶†Secūdo no.fm vnum intellectū ꝙ nedum inter ipsos ꝙhentes nō valet stipulatio pœnalis,sed nec ēt inter parētes ipsorū ꝙhētium.quod clarius probatur in l. Titia.ff.de ver.obl.de quo
4 j.¶†Item not.ꝙ libertas requiritur in matrimonio,nō solū tē- pore promissionis de eo ꝙhendo,sed etiam tempore ꝯctus,nam hoc principium fuit voluntarium.¶Ex quo ꝑt hic colligi arg.ꝙ ex sponsalib.non iuratis non dēt quis precisè compelli ad ꝙhēdum matrimonium,de quo vide quod dixi in c.requisiuit s.eo.
5 ¶†Vltimò no.& tene menti ꝙ eccl'astic⁹ iudex ꝑt adiri nedū vbi cōtendit de substantia vinculi matrimonialis,sed etiam vbi agitur de ꝓsecutiuis ad ipsum matrimonium,vt patet hic,vbi Papa fuit adit⁹ ꝙ laicos sup extorsione pęnę,& idem cauet si agitur de
c dotę c de quo in c.de prudentia.de dote post diuor. restit.¶†In
6 gl.j.ibi si post septennium:pondera gl.nā apertè sentit relata ad tex.ꝙ proximus septennio seu constitutus in septennio ex quo nondum compleuit septennium est ihabilis ad contrahendum sponsalia etiam de futuro,cuius contrarium rangit gl.s.eo.in c. sponsam.Sed ista gl.plus mihi placet,vt tetigi.s.eo.iuuenis.& idē hic Gof.tenuit dicens,quòd tria impediebāt hic pœnæ cōmissionem.primò libertas matrimonij.secundò quia non tenuit principalem.s.sponsalia.tertiò infantilis ętas,nam Infans non potest obligari.de quo in l.1.ff.de noua.Papa tamen hic se fundat sup libertate matrimonij duntaxat,nam non contendebatur hic de fectu ætatis & forte pœna fuit hic apposita inter parentes co-
7 rum,nam hoc extorqueretur à matre,vt innuit litera. †In gl.2. ibi,sed secus est secundum leges.hęc gl.mordetur ab Hosti.qa idem videtur secundum Canones,vt ipsamet gl.notauit in c.accedens.de proc.& in c.ex parte.de conuer.coniu.sed glo.pōt saluari dupliciter secundum Io.An.primò ꝙ gl.loquitur allegādo, nō decidēdo.Secundò & melius quòd dēt intelligi aliud esse fm leges,qa leges improbant pœnam & approbāt interuentum arrharum,& dixit de legib.quia canones non faciunt hanc differē tiam,non tamen sentit aliud esse secundum Canones, sed difficultas est in videndo rationem quare pro contrahendo matrimonio potest interuenire arrha & non pœna.cum eadem videa tur ratio in arrha,nam si is qui tradidit arrhas retrocedit à cōtra ctu eas perdit,& sic patitur pœnam.Si verò is qui recipit,vellet resilire,debet eas reddere duplicatas,& etiam quadruplicatas,si hoc fuit conuentum.vt in l.mulier.C.eo.& sic satis in effectu solu
d it pœnam si habet reddere quadruplicatas.Io.An.post Gof. dicit quòd rō diuersitatis est,quia arrhę solent tradi in parua ꝙtitate,pœna verò in magna.Item arrhæ traduntur de præsenti,sed pœnę promittuntur in futurū,sed quis facilior est ad promittendum quàm ad exbursandum.Host.reddebat aliam rationem, vi delicet,quòd in traditione rei suę quisque potest apponere pactū quod vult.l.in traditionib.ff. de pact. Vnde arrhæ traduntur sed pœna promittitur.Item si recipiens contrahit matrimonium lucratur arrhas,& sic lex ꝓsumit,quòd ꝓpter lucrum inducerē ad contrahendum matrimonium sponte sed metu pœnæ violētatur quis ad contractum.Aduerte quia hæc ratio nō cōcludit vt dicit Ioā.And.& bene:nā recipiens timore ne habeat eas reddere duplicatas vel quadruplicatas inducitur contra animū suum ad contrahendum matrimonium.Item pondera,quia Host. sensit quòd recipiens arrhas,eas sibi lucrifacit secuto matrimonio:sed ipsemet sentit oppositū in summa.eo.ti.§.j.& hāc ꝙriam sententiam tenet Fede.post Io.Pagliarum.consi.164. nam dictū Host.hic nullibi probatur & videtur,ibi approbare rationem diuersita

ADDITIONES.

a ¶Metus perditionis.Quando dicatur iustus metus, vide Ale.in consi.16.in 3.vol.& in consi.xcviij.per totum.eo.vol.3.& in ꝙsil. 157.ver.tertiò præsuppono.in v.vol.& in cons.127.eod.volu.& quòd metus perditionis omnium bonorū sit iustus metus,tradit Ias.in l.Titia.ver.septimò adde.ff.de ver.obl.Seb.Sap.
b ¶Maioris partis bonorum.Bal.ī l.isti quidē, §.fi is.ff.quod met. causa.omnium bonorum,vel maioris partis est iustus metus.& idem est,ac si inferebatur timor mortis.Inst.de excu.tut.§.item si propter litem.l.fi.C.de reuoca.dona & Inn.in c.cum dilectus. s.quod met cau.dicit ꝙ iustus metus est perditio omnium bonorum.Old.cons.538.
c ¶De dote.fmo.Host.& Io.An.in c.de prudentia.hic alleg.ꝙ de causa dotis potest principaliter cognoscere iudex secularis.Sequūtur Bald.Imola.& Pau.in l.j.ff.sol.mat.licet ibi Ang.teneat contrarium,quòd nō potest de ea cognoscere nisi in cōsequentia. Ita loquitur in d.c.de prudentia.de quo latè Alex.in d.l.1.facit. c.annum.de iud.li.6.ibi:in spiritualibus,& dependentibus ab eis dem.capitu.nuper.s. de do.ibi, cum ecclesia debeat dotes protegere.
d ¶Ratio ista est communis ratio, vt fatetur Aret.in l.Titia.ff.de ver.ob.Pro qua ratione addo tex. optimum.ī l.sed si ego.§.fi ff. ad Vellcia.vbi quòd mulier ꝓhibetur obligari pro alio,hoc tamen non habet locum,si mulier det aliquid actualiter pro alio, quia præsumitur,ꝙ faciliùs promittat,quam det.

Universidad de Deusto

uersitatis superiùs alle. & hoc bene notabis. ¶Et vt habeatur plenè materia huius ca. quia est quotidiana, concluſuè examinabo quatuor quæ possunt contingere in materia. Primò nunquid in distincte possit interuenire arrharum traditio: ſcdò nunquid pena indistinctè sit reprobata, tertiò nũquid possit interuenire pignus vt ſi matrimonio non ſecuto recipiens lucretur pignus, & quartò nũquid ſaltē intereſſe poſſit peti à retrocedēte. ¶†Circa primum & ſecundum dicit Io. And. hic conſiderandam qualitatem perſonarum & quantitatem arrharum ſeu pœnæ. a Si eñ inter viles perſonas interueniret traditio magnarum arrharum non valeret, quia eſt eadem ratio quæ in appoſitione pœnæ nõ ſæpe tradit pro arrhis quantitas mille florẽ & ſi inter magnas perſonas interueniat modica pœna valeret, quia eſt eadẽ rõ quę in arrha, nã ſolutio modicę pœnę non habet intimidare magnũ virum. & hanc opi. videtur ſentire & tenere Cyn. in d. l. mulier. ſed Barto. in dict. l. Titiam. videtur omninò reprobare appoſitionem pœnæ quantuncunque in modica quantitate ſit appoſita. quia ex indiſtincte prohibet ſtipulationem pœnalem, vt in l. fin. C. e. & in l. Titia. & hoc reſpectu arrharum vſ velle q indiſtinctè admittantur dummodo non excedant quantitatem doris vel donationis propter nuptias, & vbi iſta non interueniret non debent exc edere pœnam legalem de qua in l. iubemus. C. de repu. nam ſi diſſoluenti matrimonium lex nõ apponit pœnam ita grauem, vt in l. conſenſu. & in dict. l. iubemus. ergo fortius idem dicendum in recedente à ſponſalib. & dicit poſſe limitari d. l. fi. C. e. Item ad hoc vt valeat effectus arrharum eſt opus q verè interueniat, ita quòd quantitas ſit numerata & tradita parti. ſec' vbi
b pars confitetur tantum ſe recepiſſe, b vt *communiter* hodie fit & ꝫ ſtaret contrarium. & idem voluit Fed. conſ. 164. & vide ad materiam in conſi. 189. & hæc opinio multũ mihi placet, quia vbi arrha interuenit eſt quaſi eadem ratio quæ in appoſitione pœnæ, quia de facili quis confiteretur ſe recepiſſe arrhã in magna quãtitate, imò plus dicit ibi Bar. q ſi vtraq; pars confitetur ſe recepiſſe ab altera, non valet etiam ſiverè interueniſſet ſolutio, quia ſi ſolui tibi mille & excepi à te alia mille, non videor ſoluiſſe. ar. l. qui ſe ſoluit. ff. de ſolutionib. multi tamẽ tenent contra hoc vt ſtrimum. de quo per Bal. in d. l. fi. & vidi varia conſilia in hoc contra Bar. ſed nolui tunc conſulere contra, quia tunc credidi, & credo ſuam eſſe veriorem opinio. nam vt dixi, ratio legis fuit, quia facilius quis promittit, quàm exburſet. vt dixi, ſed ex quo tantũdem recipit ab alia parte non videtur exburſare, ſed maximè hoc procedit hodiernis temporibus in quib. contrahentes cõſtituntur recepiſſe alter ab altero magnam quantitatem arrharum quæ in veritate nunquam fuerunt numeratæ, ſed eſt nuda & ſimplex ꝫfeſſio. & Bar. in tantum inhæret huic opinioni, q ſubnectit fundum non poſſe dari loco arrharum etiam ſi tradens conſtituat ſe nomine alterius poſſidere: quod ſatis placet: quia l. fi. loquitur de arrhis traditis in quãtitate, & annullat etiam pœnam. ergo extra illum ca um non debemus arrhas approbare, & cum. præmiſſa ſententia Bart. videtur hic tranſire Ant. reſpectu arrharũ. multùm mihi placet opi. Io. An vt conſideretur qualitas & quãtitas perſonarum, maximè reſpectu recipientis, qui haberet reddere duplicatas vel quadruplicatas. mo. cor. quia per rationem naturalem legis debemus recedere à verbis legis & ſeruare ſententiam. vt not. in l. non dubium. C. de legi. & in regula ſi de reg. iur. lib. 6. ſed appoſitio pœnæ in quacunque parua quantitate nõ tenebit, quia odia non debent extendi, vt in l. quodverò cõtra. ff.
g de leg. & in regula. odia. ſ. de reg. iur. in 6. † Venio ad ſecundum
c reſpectu pœnæ. c ſ. vidiſti quid ſenſit Ioã. An. & qd Bart. ſed ampliando materiã colligendo dicta Doc. hic & in d. l. Titia. dic q ant appoſitur pœna inter ipſos contrahentes & indiſtincte nõ valet ſecundum opinionem communiorem. Aut inter parẽtes ipſorum contrahẽtium & idem vt hic, ſecundum vnum intellectum, vt in d. l. Titia. Aut inter alios, & tunc aut iſti ſunt ita conĩcti cum ꝫhẽtib, q veriſimiliter iſti inducer enẽ ad ꝫctũ, ne ꝫ iſti vel amici ſoluant pœnam, & idem quod ſ. ar. in l. hæres meus. in fi. ff. de condit. & demonſtrat aut non ſunt ita coniuncti, & *communiter* tenetur, quòd inter eos valet oppoſitio pœnæ, quòd
d procedit etiã ſi extraneus promiſerit de ſe nomine mulieris ſub certa pœna, licet Hoſt. hoc caſu teneat contrarium, ſed *communiter* indiſtinctè tenetur primum. Ad vnum tamẽ ſingulariter advertę quòd ſi extraneus promittit ſub pœna quòd Titia mulier contrahat matrimonium cum Sempronio, ſi facit quantũ ĩ eo
e eſt non incurrit pœnam e, quia difficultas ex quo factum in obligatione impedit commiſſionem pœnæ, vt eſt tex. no. in l. ſi vehẽda. in fi. ff. ad legem Rhodi. de iac. in l. 2. ff. ſi quis cau. & hãc opinionem in terminis noſtris tenuit Ioã. Paglia. de Senis. vt refert
f Fede. in loco prælegato pro hoc quia ſicut promittẽs ſper iuramentum euitat periurium ſi faci quãtum in eo eſt. vt no. gl. in c. ex literis el 2. & c. ſicut. ſ. eodem. ergo eodem modo debet eũitare pœnæ commiſſionem. pro quo facit capit. ſignificante. de pignorib. & hanc etiam opinionem tenuit hic An. & ad hoc etiam adduco authoritatem Bar. in ſimilib. terminis. in l. continuus. ſ. illud. ff. de verb. obl. Et no. hoc. nam communiter accidit q quis promittit pro filio, vxo ſeu amico, q ratificabit certum contractum ſub pœna, q ſi iſte promiſſor facit quantum in eo eſt euitat pœnam. hæc procedunt vbi pœna conſiſtit in perdendo ſeu in diminuendo patrimonium ſuum, ſed quando cõſiſtit in lucro perdendo, puta dono, vel lego tibi. c. ſi ꝫxeris matrimonium cum Sẽpronio, nunquid valeat? eſt dicendu quòd inter extraneos valeat, ſeu alios à ꝫhentib. vt per Bar. in l. Titio. ſ. Titio. & l. 2. ff. de cond. & demon. & l. Titio. in prin. ff. de verbo. ob. Sed inter ipſos ꝫhentes non valet. vnde ſi dico promitto tibi centũ ſi mecum ꝫxeris, non valebit matrimonium, vt probatur in l. ſi ita ſtipulatus. in ſ. ſi tibi nupſero. & ibi per Bar. ff. de ver. ob. ratio quia intuitu libidinis videtur illam inducere ad matrimonium, quæ ratio ceſſat inter alios à contrahentib. hoc tamen dictum limita ſingulariter niſi is cui facta eſſet promiſſio foret nobilior, quia tunc videtur donare potius animo compenſandi rõne nobilitatis pro hoc quod no. Bar. in l. j. C. de dona. ante nupt. & in l. ſi voluntate. C. de do. promiſſ. in l. ſi diuortio facto ff. de ver. obl.
10 ¶†Venio ad tertium nunquid pignus poſſit interuenire pro ſecuritate matrimonij contrahendi, & in hoc variæ reperiuntur opi. Inno. hic tenuit quòd ſic, quia loco arrharum poteſt pignus tradi, allegat. l. j. C. de remiſ. pign. quę nihil facit, ſed forte errore ſcriptoris l. iſta fuit allegata. ſed bene facit. l. j. C. ſi rector prouinciæ, quam forte allegar. Inn. & eam adducit Spe. e. ti. ſ. j. vbi ſequitur illam opinionem. mouetur quia per pignus quis ſe nõ obligat ſicut per pœnam. non traditur ſicut arrha, & conſulitur parti per retentionem nec eſt ne eſſe mouere actionem, & quanquam Io. And. dicat Hoſt. tenuiſſe contrarium, tamẽ in ſumma eo. tit. ſ. j. tenet hanc opi. vt perdatur pignus, ſi matrimonium poterat ſequi de iure, & deficit per tradentem. ſecus ſi nõ poterat ſequi. arg. in c. ſi neceſſe. de dote poſtdiuor. reſtit. Io. And. dicit diſtinguendum ſecundum qualitatẽ perſonarum & quantitatem pignorum, prout ſ. dixi in arrhis ſecundum eum, & quòd poſſit interuenire pignus, ſequitur Fed. conſ. 149. gl. in l. Titia. prælleg. diſtinguit vtrum pignus detur pro pœna & non teneat, an pro arrhis, & tenent alij aliter. Bar. ibi dicit q poteſt interuenire dummodo pignus conſiſtat in quantitate. & realiter traditur, q opinio non placet hic Ant. qui videtur in effectu cõcludere, quòd niſi pro intereſſe præſtando nõ poteſt pignus interuenire, quia cum ſimus extra caſum l. fi. C. e. non valet promiſſio alicuius pœnæ, nam illa l. ſolum permittit arrhas. Item pignus nõ poſſet duplicari ex alia parte, & ſic contractus nõ eſſet æqualis ex vtraq; parte, prout illa l. fi. requirit, & hęc opinio ſatis mihi placet in fauorem libertatis matrimonij, nec ob. l. j. C. ſi rector prouin. quia ibi contractus arrharum appellatur pignus, nõ autem diſponit vtrũ pignus poſſit interuenire, pro hoc facit quod no. gl. ĩ l. ſi ſtipuler. ff. de ver. oblig quæ dicit quòd omnis ſtipulatio in talibus
11 eſt reprobata. †Nunc deſcendendum eſt ad vltimum, nũquid poſſit ſaltem peti intereſſe ſi ſponſalia fuerunt contracta per ſtipulationem, & quo ad ius Canonicum non refert vtrum interuenerit ſtipulatio vel nudum pactum. vt in ca. j. de pactis. in quo etiam Doct. ſunt varij. nã gl. in d. l. Titia dicit quòd ſic, aliud ſentit in d. l. ſi ſtipuler & ibi Dynus tenuit quòd intereſſe conſiſtẽs in damno emergẽti poteſt peti, ſecus reſpectu lucri ceſſantis, primum non p dicit pœna nec ſpecies pœnæ nec etiam lucrum, ſed
g reſartio damni. glaco. de Are. & Cy. & *cõiter* doc. in l. j. C. de ſponſa. & ĩd l. Titia. ex hoc tenẽt indiſtinctè q nõ poſſit peti niſi doloſe pars ſe habuerit. nã tũc altera pars poterit petere intereſſe actione de dolo, nõ aũt principaliter propter ſtipulationem, qa ex conc

ADDITIONES.

a Seu pœnæ. vide ad hoc Soc. in conſi. 3. per tot. & Ange. in l. 1. ff. de in ius voc. Ro. in l. nolle. ff. de acquir. hære. & Imo. in l. hæres meus. ſ. fi. ff. de cond. & dem. Bal. in l. fi. C. de ſponſali. latè Mod. in l. Titia. ff. de verb. obl.
b ¶Recepiſſe. Adde Ant. de But. conſi. 71.
c ¶Pœnæ. Adde eundem conſi. 48. 1. lib.
d ¶Si extraneus promiſerit. Vide Bal. ĩ l. fi. C. e. tit. vbi hoc limitat.
e ¶Pœnam. Vide gl. in c. ſignificantibus de offi. dele. Ant. Barb. ¶Adde plenè qđ notaui in apoſtil. ad illum in c. ex literis. nu. 6. in ver. in nullo obliger. eo. Zach.
f ¶Sicut promittens. Vide Are. in conſ. 143. inci. ex facto proponitur Bar. in conſ. 226. inci. Martinus promiſit ſe facturum. Aret. in l. ſi ita ſtipulatus fuero te ſiſti. ſ. poſſum. ff. de verb. obl. vbi tenet contra Canoniſtas. Seb. Sap.
g ¶Reſartio damni. An quod debetur pro intereſſe, dicatur pœna. vide Soc. & Are. in l. 43. Cato. ff. de verb. obl. in notabilib. & Sap.

ex conceſſione iuris poteſt pars recedere à ſpõſalib. vt l. j. C. eo. Item ne aliquo modo intimidetur matrimonium propter ſolutionem intereſſe, hęc opinio ſatis placet, ſum in fauorem matrimonij, tũ quia ſumus extra caſum illius legis fina. & vide Hoſt. in ſumma. eo. ti. ſ. j. vbi ſequitur præmiſſam opinionem. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Carnalis copula ſuperueniens facit transire ſponſalia de futuro in matrimonium, ſed non niſus carnalis copulæ.*
2 *Præſumptio iuris & de iure tantũ operatur quãtũ veritas in foro iudiciali.*
3 *Præſumptum matrimonium tenet, licet ſecundum verum matrimonium ſuperueniet.*
4 *Probatio non admittitur contra præſumptionem iuris. 5.*
5 *Secundum matrimonium contractum poſt primum præſumptum eſt de iure nullum, & hoc an ſit verum in foro pœnitentiali.*
6 *Præſumptionis quot ſunt ſpecies & probatio cõtra eas quomodo admittit.*
Fictio iuris eſt quando ius certũ de aliquo facto fingit ſtatuendo oppoſitum.
Præſumptio quid ſit.
Præſumendi facultas datur iudici à iure, ita quòd ſecundum illam præſumptionem ſi eſt violenta poteſt ferre ſententiam, & quomodo.

CAP. *xxx.*

1 IS QVI. †Sponſalia de futuro tranſeunt in matrimonium per carnalem copulam ſubſecutam, ſed non per niſum carnalis copulæ tãtum, hoc dicit cum c. fi. ĩ. eo. primò ponit thema ex quo tacitè elicitur quæſtio. ſecundò illam ſoluit & rationem ſubmittit ibi, ad primam. Caſus literalis. Quidam iuuenis dedit fidem mulieri quòd eam duceret in vxorem, & eam poſtmodum carnaliter cognouit, poſteà in facie eccleſię cũ alia matrimonium contraxit. Quæritur quam iſtarum debeat habere. dicitur quòd ad primam redire tenetur, licet præſumptũ primum matrimonium videatur, tamen contra talem præſumptionem probatio in cõtrarium non eſt admiſſa. vnde ſequitur quod matrimoniũ poſtea de facto contractum nullum fuit. ß. No. primò q præſumptio iuris & de iure operatur tantum quantum veritas in foro iudiciali. nam vides hic q concurren ibus matrimonio vero, & præſumpto ſtatur priori, licet illud ſit præſumptum, & ſecundũ ſit verum, quod ergo diſponitur in caſu vero habet locum in facto præſumpto, per id quod not. in l. ſi poſſeſſor. ff. de reli. & ſum.
3 fu. †Secundò no. q quandoque ꝫ præſumptionem iuris non admittitur probatio in contrarium, quod quando ſit, ſ. dicam cũ
4 gl. †Sed qa hic dicitur q ſm matrimonium contractum poſt primum præſumptum eſt de iure nullum, nunquid hoc ſit verum ẽt reſpectu fori pœnitentialis. Circa qđ conſidera q aut vir cognouit ſponſam de futuro effectu maritali ita q eam tanq̃ vxorem cognouit, & tunc non eſt dubium quòd ſecundum ſit nullum primum in veritate teneat ex conſenſu tacitè præſtito in copula. Aut cognouit ſponſam non affectu vxoris nec habens animũ conſentiendi in eam tanquam vxorem, & tũc quo ad forum iudiciale ſecundũ iudicatur nullũ. & primum erit validum. vnde tunc filij erunt legitimi, & pro hoc iſte text. quo ad Deum verò tenet. Vin. dicit q ſecundũ teneat & non primum. vnde potiùs debeat pati excõicationem q adhęrere primę ſponſæ, cum ſponſalia illa ſint ſoluta per ſequẽs matrimoniũ. & idem tenuit Hoſt. primò, ſed poſtea videtur mutaſſe opinionem dicens q in vtroque foro parendũ eſt Papæ qui potuit ſtatuere quicquid voluit in matrimonio non conſummato. vt not. in c. ex publico. de conuer. coniug. ſed præcedentẽ opinionẽ approbat Anto. & illa videtur mihi veriſſima. nam Papa non poteſt ſupplere cõſenſum quo matrimonium ꝫhitur. facit l. literas. in fi. de reſtit. ſpol. Item tex. hic nõ annullat ſecũdum matrimoniũ diſpoſitiue, ſed loquitur illatiuè. ſ. ſi primum eſt præſumptum de iure ergo ſequitur q ſecundum eſt nullum, ita q illatio nullitatis eſt fundata ſuper præſumptione, ſed ſi præſumptio eſt falſa. ergo quicquid ſe-
5 quitur corruit. vt in regula. acceſſorium de reg. iur. li. 6. † Secundò quæritur nunquid aliqua probatio poſſet admitti ꝫ illam p-
a ſumptionem, videtur primò q ſic, per illud quod no. Cy. & cõiter legiſtæ. aut. ſed iam neceſſe. C. de do. ante nupt. vbi ponitur dictum notabile q ꝫ præſumptionem iuris, & de iure admittit
b probatio in ꝫrium per confeſſionem partis. & idem vult glo.
c ord. in corpore vnde ſumitur, illa aut. videlicet in auth. de æquando. in §. j. ſentit Inn. in c. quia plerique. de immu. eccle. vbi ponit dicta ſingularum dicens q licet ſententia tranſiuerit in rem iudicatam, tamen ſi pars pro qua lata eſt ſententia fatetur eam in-
d iuſtam debet illa ſentẽtia retractari quod ſingulariter notabis. ¶Sed aduerte, nã illud commune dictum procedit quando ius præſumit in fauorem alterius; tunc enim ille confitendo ꝫrium tollit præſumptionem iuris, ſed in caſu noſtro non agitur de fauore contrahentium ſed matrimonij. vnde coniuges cõfitendo non poſſunt præiudicare matrimonio. vt in c. ſuper eo. de eo q cog ꝑ ng. vxo. ſuæ. & ſic in caſu illius. c. non ſtaretur ſoli confeſſioni vtriuſq; ẽt ſi dicerent q cognouerunt ſed non affectu maritali, ſecus ſi vellent ꝓbare indirectè non ꝫ præſumptionem iuris, vt puta ꝓbando q per prius renuntiauerunt ſponſalibus, vel quia mulier non poterat eſſe vxor, quia conſanguinea, vel quid ſimile, nam ꝫ præſumptionẽ iuris & de iure, admittitur probatio in ꝫrium indirectè. vt eſt gl. no. in verb. feciſſe narramus. in clem. de prob. qđ no. In g ſcda ibi. præſumit. ſcilicet mulierẽ dotem ſtipulantẽ. aduerte, quia iſta gl. ꝓſequitur quatuor ſpẽs præſumptionis & confundit fictionem cũ præſumptione. nam duo exempla priora poſita in gl. loquuntur de fictione, ſed non rectè ponit ꝑſumptionem hoĩs, ſed proſequitur, non quatenus homo præſumit, ſed quatenus de hoĩe preſumitur. & ſic ẽt dicendum eſt in preſumptione facti, nã facti non preſumitur, ſed ex facto ꝑſumitur. & idẽ in præſumptione naturę, & forte ob hoc gl. no. in c. ferrũ. l. diſt. paruipendit diſtinctionem huius glo. vnde ego concluderẽ, q quædã eſt fictio, quędam eſt preſumptio. Fictio eſt quãdo ius certum de aliquo facto fingit ſtatuendo i oppoſitũ, exemplum, cũ fingit vxorem ſtipulatã dotem reddi ſibi. licet ſit certũ, qđ nõ fuerit ſtipulata, ſed in fauorem mulieris hoc fingit. Præſumptio verò eſt ſup dubio & veriſimili, vt in caſu huius c. q hoc qđ no. gl. in l. vnica. ſ. accedit. C. de rei vxo, actio. vbi gl. ita diſtinguit. & bene. Præſumptio vero ſubdiuiditur, nã quędã eſt præſumptio iuris, quędam hominis. præſumptio iuris eſt duplex. quædã ſimplex. vt cũ ius in aliquo facto dubio preſumit ſed non figit in tantum pedes q ſtatuat ſup facto ꝑſumpto, ſicut ſuper vero, ꝫ talem præſumptionem admittitur, ꝓbatio in ꝫrium. & de hoc eſt tex. hic & in cle. literis. de ꝓbatio. & illã appellamus ꝑſumptionẽ iuris, & de iure. vnde ſcias q iſta ſunt vltima vocabula magiſtralia & nõ iuris. vnde ꝫ omnẽ præſumptionẽ iuris admittitur ꝓbatio in ꝫrium, niſi ſtatuat ſuper illa ꝑſumptione. vt dicit gl. no. in d. c. ferrũ & appellatur præſumptio iuris, qa à iure originem habuit. appellatur de iure, qa ius in tãtum figit pedes q ſtatuit ſuper ea, & non admittit probantem ꝫrium, ſed habet illud ac ſi eſſet de mero iure. Præſumptio hominis eſt cum iudex preſumit in caſibus ſpecificè non præſumptis à iure. nã ius dat facultatẽ iudici præſumendi intantũ q ex ſola
e ꝑſumptione ſi eſt violenta poteſt ferre ſententiã. vt in c. affert. de præſum. in l. indicia. C. de rei vendi. & in l. ſciãt cuncti. C. ĕ proba. canonizata 2. q. 8. ſciant cuncti. neque ſuper his dari pot certa regula, nam ſm quod indicia ſtringunt præſumptio facit gradum probationis. facit quod no. Bar. in l. admonendi. ff. de iureiu. & vide quod plenè dixi, de præſumptio in ca. ĝto, hęc verò preſumptio iuris, & hominis cauſatur quandoque ex facto quã gl. appellauit præſumptionẽ facti, quãdoque ex natura, id enim ex cauſa naturali, quam gl. appellauit præſumptionem naturæ quandoque ex geſtis & conſuetudine hominis, quam gl. appellauit præſumptionem hominis, ſed certè illa habent ſe tãquam materia ad præſumptionem hominis & iudicis. Abbas.

ADDITIONES.

a ¶Præſumptionem. Fallit quando vellet probare ſe debere reſtituit ex clauſula, q̃ ſi mihi iuſta cauſa videbitur. Cy. in l. j. C. de ꝑd. inde. Sp de execu. ſententiæ. ſ. fi. Ant. inca ſuborta. ſ. de re iudic. Alex. in l. inter ſtipulantem. ſ. ſi Stichum. ff. de verb. ob.
b ¶Præſumptionem. Vide Alex. vbi ponit regulam cum tribus limitationibus. in l. à Diuo Pio. ſ. fi pignora. ff. de re iud. & Fel. in c. quanto. ſ. de præſump. Vide etiam Caſ. in l. ſi prius ff. de oper. no. nun. & Bar. Vero. cau. xxii. & Lanfran. de Ori. in c. quoniam ꝫ. in prin. ſ. de prob. Fel. in c. cũ Ioãnes. ver ſecũdus caſus. ſ. de fid. inſt.
b ¶Admittitur probatio. Facit gl. in l. j. C. de dolo. vbi Sal. Bar. in l. abſentem. ff. de pœnis.
c ¶Idem vult. Adde Lud. Roma conſi. cccc. And Barb.
d ¶Retractari. ſequitur Ro. in l. admonendi. ff. de iureiur. ſequitur hic Ant. de But. reputans hoc dictũ ſingulare. & in c. fi. de ſucceſ. ab inteſt. ſequitur Abb. in c. quanto. ſ. de præſump. & in quæſtione per eum diſputata, incipiente, ſtante ſtatuto q, Bal. in auth. ad hæc. de vſu. Bar. Cæpol. cautę. xxiij. Caſ. latè in d. l. admonendi.
e ¶Sententiam. Tamen non poteſt ferri condemnatoria. d. c. afferre. ſecundum Old. conſi. xciij.

SVMMARIVM.

1 *Sponſalia de præſenti non ſoluuntur per ſequens matrimonium etiam carnali copula conſummatum.*
2 *Sponſalia de futuro ẽt iurata ſoluũtur per ſpõſalia ſubſequẽtia de præſenti.*
Sponſalia dupliciter contrahuntur.
Sponſa etiã dicitur vxor de præſenti ante conſummationem matrimonij. Vtor an veniat appellatione ſponſæ & econtra.

Universidad de Deusto
Biblioteca

3 *Loqui quis prius debeat & interrogari in contractu matrimonij masculus vel fœmina.*
4 *Verba non sunt statuta certa pro contrahendo matrimonio, sed sufficit quòd per verba exprimatur consensus de præsenti.*
Iuramentum & carnalis copula nihil addunt ad substantiam matrimonij.
5 *Sponsalia de futuro ēt iurata nō impediunt matrimoniū cū alia contractum.*
6 *Verba etiam in loqui valente nō sunt necessaria ad matrimoniū, dumodo signa appareant, vt puta si mulier annuit capite, vel manum porrexit, & possit esse se subarrhari per immissionem annuli.*
9 *Verba placet, & consentio an sufficiant ad matrimoniū.*

CAP. XXXI.

1 SI INTER VIRVM. † Spōsalia de præsenti non soluuntur per consequens matrimonium etiam carnali copula cōsummatum, sed sponsalia de futuro etiam iurato soluuntur per sequentia de præsenti. duo sunt dicta, ſm ibi, verum. ¶ Casus literalis. Si inter virum & mulierem consensus de præsenti interuenerit sub hac forma verborū, Ego accipio te in meū, & ego accipio te in meā. vel per alia verba consensum exprimentia de præsenti, siue iuramentum interuenerit, siue non, licet alteri postea ad alia vota transire, quod si fecerint, etiā si carnalis copula fuerit subsecuta possunt separari, & primū matrimonium in sua firmitate remanet. Sed si inter eos verba interuenerint de futuro vtroque dicente alteri ego accipiā te in meam, & ego accipiam te in meū vel similia verba, si alter cū alia postmodum per verba ⁊xerit de præsenti non debēt separari, ēt si inter ipsum & primā iuſm interuenerit, sed de fide mentita, ei est pœnitētia iniungenda. B. ¶ † No. primò q̄ sponsalia ⁊huntur dupliciter; quandoque scilicet per verba de futuro, id est, per verba exprimentia cōsensum, non de præsenti, sed de futuro. & ista rectè & propriè possunt dici sponsalia, quia quis spondet aut promittit se futurum maritum vel vxorem, quædam dicuntur spōsalia de præsenti, id b est sponsalia ⁊cta per verba exprimentia consensum de præsenti, & ista impropriè appellātur sponsalia respectu vinculi matrimonialis, sed possunt appellari spōsalia respectu executiōis matrimonij, quia vterque spōdet ī futurū respectu executionis, sed respectu vinculi ꝓmittit de præsenti. & sic no. q̄ ante carnalem copulam & traductionem ad domū potest vxor appellari sponsa, & ita in multis locis appellatur, & hoc facit ad statuta odiosa faciēntia mentionem de vxore, vt nō cōprehendant istam sponsam de præsenti maximè ꝓp cōem vsum loquendi. de quo vide quod dixi ſ. eo. super rubric. † Secundò no. arg. ſm Io. An. q̄ in ⁊ctu matrimonij ꝺbet masculus primò loqui seu interrogari. ad idem c. licet. de spon. duo. fatetur tamen, q̄ alibi seruatur ⁊rium vt Paduæ, sed non est vis, quia hoc nō est de substantia matrimonij, & forte ob bonā causam in aliquib. locis seruatur vt mulier primò interrogetur, quia cum sit variabilis cautius est prius perscrutari consensum suū nevir primò cōsentiens remaneat cum 4 dedecore ea postmodum nolente consentire. ¶ † No. tertio ibi, vel alia verba. &c. q̄ in ⁊ctu matrimonij nō est statuta certa forma verborum, sed satis est q̄ per verba exprimatur consensus ꝺ præsenti. Item no. q̄ iurm non addit ad substantiā vinculi matri5 monialis nec etiam copula carnalis. † Vltimò no. q̄ sponsalia de futuro etiam iurata nō impediunt matrimoniū cum alia ⁊ctum, 6 de quo in c. sicut. ſ. e. ¶ † In gl. j. in fi. no. singulariter istā gl. q̄ apetit intelle&ū c. tuæ. ſ. eo. magis q̄ ibi fecerit, vult em̄ q̄ etiā in loqui valente sufficiant signa, præsertim si masculo expresse consentiente mulier annuit capite, vel porrexit manum, & passa est 7 se subarrhari per immissionem annuli. † Et per hoc dico decisam esse quæstionem Doct. quærētium hic, quid si masculus dicat, ego accipio te in meam, & fœmina dicit, placet vel cōsentio, nunquid sit matrimonium. & videbatur q̄ non, quia tex. videbatur exigere vt mulier proferat cōsimilia verba. sed in ⁊rium fuit hic iudicatum, vt refert Abb. nam non refert per quæ verba exprimatur ⁊sensus de p̄senti, vt patet in tex. ibi vel alia verb. Abb.

ADDITIO

8 ¶ Annuit. Hoc verum in his, quæ non requiruntur verba pro substantia. l. j. §. si quis ita. & ibi gl. ff. de verb. obli. in verbo, annuisset. l. si stipuler. ff. eo. gl. in l. item quia ff. de pac. in quibus locis gl. voluit, q̄ stringendo quis humeros dicitur consentire. Imo. in d. §. si qs. ita reprehendit illam gl. quia vt experientia docet, quę est rerum magistra, stringendo quis humeros dicitur dubitare.

SVMMARIVM.

1 *Nisus ad copulam non facit sponsalia de futuro transire in matrimonium.*
2 *Ius quando aliquid inducit ex præsumptione certa seu ex aliquo facto nō satisfit iuri nisi factum sit perfectum & non sufficit inchoasse.*
Pœnam imponi non a iure vel statuto propter aliquod delictum non incurrit ille qui delictum tantum inchoauit nisi perficiat.
3 *Inceptum delictum habetur pro consummato, & an hoc sit indistinctè verum in foro iudiciali, & in foro poli. 2.*
Sponsus si defloruit sponsam ex quo tamen non fuit subsecuta seminis cō mixtio non est iudicandum pro matrimonio.
4 *Receptio munerum, iocalium, & amplexus an faciat transire sponsalia de futuro in matrimonium.*

CAP. XXXII.

1 ADOLESCENS. † Nisus ad copulam nō facit sponsalia de futuro transire in matrimoniū. ponit dictum casum inferens ibi cū qua. ¶ Casus literalis. Adolescens quidā ⁊hit cū quadam per verba de futuro. Et nisus fuit iæpe illā cognoscere sed nō potuit, postmodū p verba de p̄ti cū alia ⁊xit. quæritur q̄ debeat habere, dicitur, q̄ primā hr̄e nō, potest, cū illud nō fuit verum matrimonium ex forma ⁊ius, nec præsumptū, qa cona 2 tus non habuit effectum, & ita secundam habebit vxorē. † No. primò & tenementi, q̄ vbi ius aliquid inducit ex præsumptione certa, seu ex aliquo facto non est satisfactum iuri, nisi illud factū sit perfectum, vnde non sufficit factum inchoasse sicut dicimus in simili, quādo pœna est apposita ipso iure ex aliquo maleficio ad incurrendum pœnam, non sufficit maleficium inchoatū nisi a etiam plenè sit cōsummatum, avt in ca. perpetuæ. de elec. iuncto c. cum in cunctis. co. ti. firmat Io. An. in regula, odia. de regu. iur. lib. vj. in Mercu. facit ad materiam l. si quis non dicam rapere. C. de episc. & cler. tetigi in c. j. de eo qui mit. in pos. & ratio eorum p̄t esse, qa hæc odiosa & deuiātia à regulis iuris dēt restrin3 gi, vt in c. pœnæ. de pœni. dist. j. ¶ † Contra istum tex. oppo. de c. iuuenis. ſ. e. vbi nisus ad copulā habuit effectum. Item delictum hr̄ p̄ summato saltē quo ad Deū ex inchoatione. vñ scribitur, qui viderit mulierē ad ⁊cupiscēdū eā, iā mœchatus est in corde suo. xxiij. q. v. nec solo. & c qui viderit. & de pœni. di. j. ſ. cui. & c. si ꝓpterea. Sol. ꝓp hæc ⁊ria Gaſ. de Cal. restringit istū text. vt intelligatur qñ spōsa erat impubes ita. q̄ nō poterat expresse, nec tacitè in matrimonio ⁊sentire, alias iter maiores nisus ad copulam b induceret matrimoniū præcedētibus sponsalibus. Sed hęc op. destruit istā literā q̄ indistinctè loquitur, & oēs Doc. tenent oppositū, nā cū copula sequēs inducat matrimoniū, ex p̄sumptione iuris deuiātis à cōibus regulis, non debem⁹ extēdere illā p̄sumptionē seu fictionem ad causam nō expressam. facit, qd no. in c. in nostro, de iniur. & in l. 3. §. hæc verba. ff. d ne. gest. imò plus sentit. Inn. hic q̄ si sponsus cōdefloravit sponsam, ex quo tñ nō fuit subsecuta seminis cōmixtio, non est iudicandū ꝓ matrimonio, ꝓ hoc ēt facit, qa duo spōsalia nō debent ⁊curr̄ere circa idem, vt in l. j. C. de do. ꝓmiſ. sed in casu nostro similus sufficeret ⁊currerent duo sponsalia, primū, q̄ copula transfunderet sponc salia in matrimoniū. Scdm. q̄ nisus ad copulam habeat ꝓ actu cōsummato. Tene ergò simpliciter, q̄ ⁊tuncūq; spōsi sint maio res nisi perfecte sponsus cognoscat spōsam nō trāseunt sponsa 4 lia in matrimonium. ¶ † Sed q̄ro qd si spōsa de futuro recipit iocalia & amplexata est sæpe sponsum nunquid ex his sponsalia trā seunt in matrimonium? Conclude sic aut spōsalia de futuro verbis & mente ⁊hentium fiunt, & pp hæc & similia non transeunt in matrimonium, sed videtur amplexari virum spe futuri matrimonij. & de hoc est casus in c. j. de ma. ⁊c. ⁊ inter. eccl. Aut præcesserunt sponsalia de p̄ti, verbis & mēte ⁊hentium, sed iuris iter pretatione sunt de futuro propter minorem ætatem vtriusq;, vl alterius, & tunc si perueniunt ad ætatem legitimam interceden tibus prædictis signis illa sponsalia transeunt in matrimoniū, & de hoc est casus cum gl. in c. 1. de despon. impub. li. 6. & ibi p Io. An. nunquid aūt per traductionē sponsæ ad domum viri transeunt spōsalia ī matrimoniū circa carnalem copulam, tenet Ioa. An. hic q̄ sic allegat. l. quæsitum. ff. & alia iura Canonica q̄ hoc non probant, vnde Io. Cal. & An. tenent oppositum q̄ mihi plus placet, qa hæc fictio siue præsumptio cū sit à iure exorbitās non debēt extēdi ad casum ī iure nō expſſum. qd no. ad aliā materiā.

De despon

ADDITIONES.

a ¶ Cōsummatū. Quia licet ī dlictis affect⁹ habeat ꝓ delicto ⁊sumpsit maio. l. q̄sq;. C. ad legē Iul. maie. c. j. ſ. d eo, qui mit. in pos. tamen secus est in contractibus, vt est hic text. secundum Phi. de Franc.
a ¶ Consummatum. de hoc latè Fel. in c. j. ſ. de præsump. & in tract. quando conatus puniatur, & Mod. in l. j. §. fi. ff. qd̄ q̄sque iur. S. S.
b ¶ Ad copulam. Vel distingue, quandoque ⁊huntur de præsenti, quæ iuris interpretatione censentur esse de futuro, vt ꝓp defectum legitimæ ætatis ista transeunt in matrimonium nō solum p copulam carnalē, sed etiam p alium modum, scilicet p oscula & cohabitationem. Et est vnum cōsilium plenum Cornelij. cxvj. vide Phi. Fran. in c. vnico. §. idem quoque. de desp. impub. li. vj.
c ¶ Si sponsus. adde quòd quando matrimonium non potest habere suum effectum. vt per impotentiam coeundi, in dubio nō iudicatur pro matrimonio, vt no. Abb. in c. fraternitatis. verſ. sed est dubium. ī. de frig. & maleſi. quod dicit esse mirabile. Seb. Sap.

¶ De desponsatione impuberum. Tit. ij.

¶ Continuatio Rubricæ.

¶ Supra visum est de sponsalibus in genere. nūc de eis submittit in specie. ſ. de his quæ contrahuntur per impuberes. Vide aliter & sic. Quia ad sponsalia contrahenda certa ætas determinata est à iure. Ideò post rub. precedentem subijcit istam in qua tractatur de ætate habili ad ipsa spōsalia. ideò, &c De materia huius rub. vide xxx. q. ij. facit xx. q. j. c. j. & repetitur. in vj. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Pater ꝓ filio impubere cōtrahit spōsalia, ꝓ pubere verò nō, nisi cōsentiat.*
2 *Ætas quatuordecim annorum dicitur perfecta respectu matrimonij contrahendi, quòd verò ad alia non, nisi xxv. annum attigerit.*
3 *Differentia. an sit inter filium puberem vel impubere quo ad sponsalia per patrem contrahenda.*
4 *Metus siue reuerentia paterna non facit matrimonium nullum, nisi sit talis metus qui possit cadere in constantem.*
Matrimonialis causa secundū canones, & non secundū leges terminatur.
5 *Filia quæ inscio patre matrimonium contraxit, an vitium ingratitudinis incurrat, & propterea possit à patre exhæredari.*
6 *Pater an teneatur filiā dotare quæ matrimoniū contraxit sine suo cōsensu.*
7 *Dotis causa fauorabilis est.*
Verbum debet, an importet necessitatem, vel honestatem.

CAP. I.

TVA FRATERNITAS. † Pater ꝓ filio ipubere spōsalia cōtrahit pro pubere verò nō, nisi ⁊sentiat. h. d. Habet tria dicta. secundū ibi, pōt. tertiò ibi, & post quā. Casus literalis. pater vult q̄ filiꝰ suꝰ ⁊trahat cū aliqua muliere, & filius adultus non vult contrahere cum illa, quæritur an pater filium compellere possit, vt cum illa contrahat. dicitur quòd si filius non consenserit id fieri non potest. sed filium non dum adultum potest pater, cui vult in matrimonium tradere, quia voluntas ipsius adhuc discerni non potest, sed postquam venerit ad ætatem legitimam debet factum patris ratum habe2 re si sibi placuerit. sed nō compellitur. B. † No j. quòd post 14. an. quis appellatur adultus & in perfecta ætate constitutus. & hoc respectu matrimonij contrahendi. nam quò ad alia non dicitur perfectæ ⁊tatis nisi attigerit xxv. ann. ff. de min. quasi per totū. 3 ¶ † Opp. cōtra tex. & videtur q̄ nulla sit differentia inter filium adultum, & minorem per tex. in c. vnico. co. ti. lib. 6 vbi dicitur quòd ex sponsalib. contractis per parentes non obligantur filij puberes, vel impuberes, nisi consentiant tacitè vel expresse, vel sint præsentes & non contradicant. So. dicendum est quòd in veritate quò ad iuris effectum nulla est diff rentia inter istos vt saluetur distinctio huius c. dicit Ant. rex. istū procedere quando filius est infans, vt sic pater possit pro eo sponsalia contrahere, tamen dico quòd illa sponsalia nullius sunt effectus. tex. st 30. q. 2. inc. vbi. & ī. eo. literas. Sed potest distinctio huius c. referri ad factum & honestatem quandam, vt pro filio in ætatē habili ad sponsalia contrahenda pater eo non consentiente, spōsalia contrahere non debet, sed pro filio infante ex eo quòd eius voluntas discerni non potest sponsalia contrahere potest, ponendo spem in ratificatione filij quando fuerit factus maior, tamē quò ad iuris vinculum nulla ex his sponsalib. oritur obligatio, 4 quò ad ipsum filium. vt in d. c. vbi. & ī. eo. literas. cum seq. ¶ † In gl. j. ibi. coactione paterna ductus. intellige gl. de coactione reuerentiali paterna, vt quia ob reuerentiam patris filius ⁊traxit cū ea cum qua non fuisset ⁊cturus si sui iuris extitisset. & ita ꝓprie intelligitur l. si patre. alle in gl. secus autē si fuisset coactus à parente vel metu, qui potuisset cadere in constantem. tunc matrimoniū nullum esset, vt patet ſ. ti. prox. c. veniēs. el. 2. &. lo cum. & no. in d. l. si pater. Et in fi gl. hodie ſtam⁹ Canonibus non autem legibus, quia materia matrimonialis, est Canonica & nō Legalis, vt de or. co. c. tuā. & no. gl. quòd de iure Canonico nō cogitur filia consentire sponsalibus per patrem contractis, quia tenet matrimonium per eam cōtractum sine consensu patris, 5 quod clarius probatur in d. c. veniens. † Sed circa hoc quæro nūquid filia incurrat vitium ingratitudinis, vt possit exhæredari à a patre, si contraxit matrimonium sine consensu patris. a Gof. dicit quòd sic. ad hoc quod habetur in auth. vt cum de app. co. § si alicui. matrimonium tamen tenet, vt hic. Sed Hosti. hoc dictum non approbat nisi filia eligeret turpem vitam, & hoc vltimū dictum cōiter approbatur. ī. de sec. nup. c. pen. & vlt. Ex quo enim filia vtitur permissione Canonica, nō debet incurrere vitium in 6 gratitudinis. ¶ † Sed quæro de quæstione quotidiana nunquid b pater b teneatur filiam dotare ex quo contraxit matrimonium sine suo consensu. Doc. non tangunt hic, sed quod teneat habes gl. notabilem. 32. q. 2. c. fi. & in c. de raptoribus. xxxvj. q. 2. quæ tamen gl. limitat primum dictum, nisi filia elegerit maritum moribus suis indignum. & idem ibi tenet Arc. Sed aduerte lari⁹ aut filia nupsit post. xxv. ann. & tunc pater nō potest sibi impingere aliquam culpam. ex quo tanto tempore dissimulit eam collocare, vt in d. ſ. si alicui. Si tamen nupsit sine promissione dotis non potest pater cogi ad dotem præstandam, quia pater cogitur præstare dotem vt possit filia reperire maritum, vt in l. qui liberos. ff. d ritu nu. & l. fi. C. de do. promi. sed ex quo filia reperit maritum sine dote, cessat cā compulsionis legalis, & idem est si contraxisset in minori ætate, vt voluit notanter Bar. post Gul. de Cu. in l. obligamur. ff. de act. & ob. sic limita gl. superius allegat. Aut filia contraxit ante xxv. annum, & tūc est dubium nunquid pater teneatur ad dotandum. credo q̄ sic, quoniam pater tenetur alere filiū nec ex contractu illius matrimonij, potest denegare alimenta, cū istis sponsalibus filia non sit sub potestate paterna, vt ī. in c. fi annum. de iu. li. vj. fortius ergo tenetur dotare quia causa dotis c est fauorabilior causa alimentorum, vt no. Cy. in l. non omnii. C. de admi. tu. & hoc intelligecum distinctione præmissa, quando nupsit promittendo dotem, & sic alias consuluī in quæstione ſa 7 cti. ¶ † † in gl. fi. no. gl iuncto tex. q̄ verbum debet, d quandoque d importat honestatem, & nō necessitatem etiam si præcedat verbum omnino. hoc ideo quia materia non necessitat, alias de sui natura importat necessitatem, vt est gl. not in cl. attendentes. de sta. re. per Bal. in l. creditores. C. de pig. actio.

ADDITIONES.

a ¶ Patris. Hodie est correctum per ſ. causas. in aut. vt cū app. co. & ⁊hunti sine consensu patris non fit præiudicium neque in dote, nec in communione actionis. Bal. in l. 2. §. q̄ si in patris. ff. fol. ma. Imo. in ca. accedens. ſ. de procu. videtur tenere q̄ pater tenetur dotare fil am, quādo nubit indigno. Ale. in l. j. ff. solu. mat. sed in hoc vltimo ⁊rium tenuit gl. & ibi Arch. in ca. de raptoribus. 36. q. j. Io. An. & Ant. in d. c. accedens. & Ab. in c. cum causa. ī. de rap. Bal. in l. si pater C. de sponſa. & in l. nec filium. C. de nup. Alex. sibi contrarius in ſi. xcv. j in j. vol. Sali. in l. si vt proponis. C. de nup. & ista est cōmunis opi. vt attestatur Ias. in d. §. q̄ si in patris. sic tene. q̄ etiam hodie est correcta auth. sed si post. C. de inof. testa. est ⁊ Pau. de Ca. ibi. & ita tenet Ab. hic & melius in consi. xij. inc. vt clarè materia. cum matrimonia debeant esse libera, vt ſ. tit. ꝓx. c. gemma. l. Titia ff. de verb. obli. ab omni metu pœnæ.
b ¶ Nunquid pater. vide Pe. de Anc. in c. quintauallis ſ. de iureiu. Bal. in l. fi. C. de sen. quæ sine certa quan. & Ale. in cōsi. cxxxix. incip. visis themate. in 2. vol. Seb. Sap.
c Dotare. Argumentum de dote ad alimenta non ꝓcedit, paret, quia pater non tenetur alimentare filiam diuitem. l. si quis. §. sed si filius. ff. de lib. agno. sed dotare tenetur. l. fin. C. d dot. promiſ. late per Alex. in l. j. ff. fol. ma.
d Debet. Vide Ab. in c proposuit ſ. de ap. Fel in c. nam concupiscē tiam. ſ. de const. vbi dicit, q̄ verbum, d bet, non importat necessitatem, quando adderetur verbum habuit.

SVMMARIVM.

1 *Impuberes ambo vel alter nisi pro bono pacis coniungi non debent. 6.*
2 *Ætas ad matrimoniū ñ tātū ſm Canones sed ēt ſcm Leges attenditur. Legum autem authoritas in matrimonialī causa attenditur.*
3 *Necessitate vrgente vel pro bono pacis potest q̄nque recedi à iuris dispōne.*
4 *Bonum pacis est quandoque causa inductiua ad matrimonium contrahendum nec peccant contrahentes.*
5 *Ætas septem annorum quo ad sponsalia communis est masculo & fœminæ sed respectu matrimonij differentia est.*
Ætas xiij. annorum requiritur in masculo, xij. verò in fœmina. Fœmina citius pubescit quàm masculus, & quare. CAP. II.

1 VBI NON. ¶ † Impuberes ambo vel alter nisi pro bono pacis coniungi non debent. Primo ponit dictum, secundo excipit ibi, nisi tertiò. exemplificat ibi, vt pote. ¶ Casus literalis. Dicitur hic q̄ aliqui quorū vterque vel alter ad ætatem legitimā non peruenerit coniungi non debēt, nisi forte aliqua causa interueniente, vt puta pro bono pacis, ⁊rium fuit causa huius prohibitionis. puta ⁊hebant aliqui in minori ætate, cum ad ætatem legitimam peruenirent. displicebat alter alteri, & sic nō ⁊hebāt, 2 pp quod scandalum. & odium inter parentes oriebatur. B. † No. ibi, legibus vel canonib. & tene menti q̄ respectu ætatis aptæ ad matrimonium non solum recurrimus ad Canones. sed ēt ad leges, & sic facit iste tex. in ar. q̄ ēt in materia matrimoniali possu3 mus recurrere ad Leges Canonibus non ⁊rias. ¶ † No. secundò q̄ ex vrgenti necessitate vel pro bono pacis potest q̄nque rece4 di à dispōne legali seu canonica. facit xxix. di. per tot. † Vltimò no. q̄ bonum pacis est q̄nque eā inductiua ad matrimonium ⁊hendum nec peccant ob hanc cām cōtrahentes. fa. qd̄ no. gl. 27. q. j. ī fi. sum. † In gl. ij. in fi. no. gl. q̄ in spōsalib. d futuro ætas 6. an. 5 a ē cōis masculo & fœminę. sed respectu mr̄imonij ⁊hēdi est dr̄iaa

ADDITIONES. inter

a ¶ Differentia. Est etiam in faciendo testm̄. l. qua ætate. ff. de testa.

Universidad de Deusto

ir ter masculum & fœminam, quia masculus regulariter dicitur ꝑpleuisse annū 14. fœmina verò 12. & est rō: qa ad mrimoniū ꝯhē duas reqrit pp potentiā coeūdi. sed mulier naturaliter citiùs pubescit, q masculꝰ: ō &c. ḡre aūt fœminæ citiùs pubescāt de gl. ff. 2. C. d nis q ve. æta. imp. q mala herba citò. crescit, sed alꝰ rationes reddunt Doc. ꝯ. c. literas. videlicet, qa mulier est ingeniosior, & callidior. itē sexus muliebris est debilior. vnd citius deficit fœmina q masculus, & naturaliter videmus ꝙ id qd citius deficit citius perficitur, quicquid sit experimento cōpertū est ꝙ fœmina citiꝰ pubescit & regulariter. ī xij. anno. accedit puberias. ideo iura ptē fixerunt illā ætatē. ¶ In gl. in ver. coniungantur. in fi. podera gl. nā vt intelligere tex. respectu matrimōij & spōsaliorū, & sic ante ætatē pubertatis nō debebāt alicui ꝯiūgi. & idē sentit In. & expressius Ho. dicēs, q cā huiꝰ ꝓhibitiōis fuit bonū publicū. nā ex spōsalib. q̄ tenēt, oritur impedimentū publicæ honestatis, cū aūt de facili dissoluātur cū ꝓ minores ꝯhūtur ñ ꝓt spōsa ampliꝰ ꝯhere cū ꝙsanguineis spōsi nec spōsus cū ꝙsanguineis spōsæ, vt in c. spōsam. s. ti. ꝓx. qd vt ꝯ mētē l. j. ff. so. ma. & sic apertè sentit ꝙma iores septēnio. impuberes tamē nō debēt admitti ad ꝯctū spōsaliorū, dicebat tamē Io. An. ꝙ iste tex. loqtur de honestate, qd nō putoverū, ꝓ illa verba districti' inhibem'. nec placet mihi eoꝝ intellect' gl. & do. primò qa tex. dicit nō ꝯiūgāt. sed p spōsalia ñ fit ꝯiūctio, sed ꝓmissio ꝯiūctiōis futuræ. fa. 30. q. 5. nostrates. itē presupposito ꝙ hoc verbū possit adaptari ad spōsalia ex alio capite, ñ ꝓcedit eoꝝ intellect', qm̄ tex. iste ꝓhibet ante q̄ vterq; pueniat ad ætatē canonib. determinatā. dē post septēniū respectu spōsaliorū puenerāt ad ætatē legtiā, vt ī c. literas. & ī c. fi. ĵ. e. ergo licite ꝯhūt spōsalia. vñ intelligo istū tex. strictè. qñ ꝓpuberes ābo, vel alt ꝯhūt mrimoniū, & volut ītedere copulæ carnali, talis. n. ꝯiūctio nō ꝯmittēda p eccl̄a, ne postmodū dubitet de validitate mrimonij, ꝓut accidit ī terminis. s. c. gtinebaī. & add hic qd hr ī c. vnic. ĵ. e. li. 6. Abb.

SVMMARIVM.

1 *Puberes sunt quo ad matrimonium, qui ex habitu corporis concipere & generare possunt.*
2 *Puberes dicuntur à pudicitia.*
Pudibunda loca olim inspiciebantur, hodie verò non.
Argumentum ab etymologia vocabuli.
3 *Pubertatis signa plura sunt.*
Puer nouem ann. nutricem ingrauidauit.
Habitu & aspectu corporis cognoscitur an quis sit maior vel minor.
4 *Aetate habilis sed impotens ad coeundum matrimonium licitè contrahit.*
Aetas decem & octo annorum est habilis ad coitum.

CAP. III.

1 PVBERES.¶ † Puberes sunt quo ad matrimonium qui ex habitu corporis concipere & generare possunt. primò narrat dictum, secundò refert vnā opinionē. ibi. gdam. tertiò aliud dictum ibi. cæterum. quartò aliud ibi & pucrpe. Casus literalis. Quia hæc rubrica de despon. impub. situata est, dubitatum fuit q essent impuberes. sed qa puber. b. cognitis cognoscuntur & ipuberes. ideò de puberib. dī. priꝰ tñ Isidori, & quorundā aliorū recitata snia, eos vere puberes esse dicimus qui ḡnare possunt. In fine dicit ꝙ illæ sunt puer peræ quæ in puer ilib. annis pariunt.
2 B. † No. arg. ab etymologia vocabuli, vocantur impuberes à pudicitia, scu pudore corporis quem ipsi & inspectores patiebantur cum loca pudibunda inspicerent, sed hodie hoc signum est sublatum ab Imperatore, quia cū dubitatur de pubertate non debent inspici loca pudibunda, vt in l. fi. C. qñ tut. vel cur. esse de
3 si. ¶† Secundò not. tria signa quibus cognoscitur pubertas, primum iuxta ordinem literæ est fallax, quia nonomnes pilosi sunt potentes. nec non pilosi impotentes. Sedm. ætatis est fallax, qa
a multi pubescunt ante ætatem 14. annorum. a vnde narrat Greg. in dialogo ꝙ quidam puer ix. ann. reddidit nutricem prægnan-
b tem. b vt refert gl. 26. q. 1. in summa. Tertium signum est infallibile, cum. s. quis habet potentiam coeundi. & no. ibi. ex habitu corporis, ꝙ quandoque minor vel maior cognoscitur aspectu corporis, ad hoc l. minor xx. annis. ex aspectu. ff. de mi. plenè Bar. in
4 l. de ætate. ff. e. † In gl. 2. ibi. contrarium credo. no. bene istam gl. vult enī. ꝙ habilis ætate impotens tamen ad coeundum validè non ꝯhit matrimonium, refert alios tenuisse ꝯrium, & hāc ꝯriam opinionem sequuntur hic cōiter Doct. reprobando gl. ex quo enim habet ætatem legitimam ad matrimoniū, nec apparet de impedimento ꝑpetuo tenet matrimonium, hoc probat. ĵ. de frigi. laudabilem. nā si maritus non potest cognoscere mulierē non dissoluit illico matrimonium, sed debent dare operā p triennium vt sic experiantur vtrum impedimētum sit perpetuū, alias sequeretur ꝙ impotens ad coeundū ꝓpter infirmitatē nō posset ꝯhere matrimonium. vnd in casu nostro debet iste adolescēs expectare vsque ad plenā pubertatē. s. 18. annorum. nā illa est plena pubertas. Item Mela. ff. de alimen. & ciba. legatis. & si adueniēte ætate nō potest generare, & mulier instaret pro dissolutione matrimonij, tunc poterit fieri solutio, quia præsumitur impedimentū esse perpetuum, & hæc opinio Doct. est æquior, sed opi. gl. forte ē verior restringendo eam ad minorem, put loquitur. nam ætas ad matrimonium cōsideratur ex eo quod cōiter accidere solet, sed ex quo clarum est. ꝙ non potest generari. ergo non est pubes respectu matrimonij. Potest ergo iste assimilari impuberi. & pro hoc facit hic tex. in ver. vlt. Abbas.

ADDITIONES.

a ¶ Xiij. annorum. Adde quod no. Io. An. in c. Iordanæ. ĵ. de eo qui cog. consan. vxor. suæ. ꝙ mulier potest esse apta ad copulam ēt si multum distet ab ætate legitima, & ꝙ ante ætatem. 14. ann. puberias possit considerari. tenet Raph. Cu. in cons. clxxxj. in c. ꝓponitur, quod Bartholomeus.
b ¶ Prægnantem. Referunt hoc dictum Bar. & Doc. in l. ī pupillari. ff. de vulg. & pup. ꝙ substitutio pupillaris expirat, quando filius impubes suscepit filium. quod est possibile.

SVMMARIVM.

1 *Septennio minorem qui desponsauit potest cum eius matre matrimonium contrahere, secus si tempore sponsaliorum erat maior vel si tunc erat minor vt in eadem voluntate permanens facta sit maior.*
Matrem sponsæ, qui in vxorem ducit & eam cognoscit nec matrem nec filiam habere potest.
2 *Impedimentum publicæ honestatis iustitiæ non oritur ex sponsalibus cōtractis cum minore septennio, secus si cum maiore, vel minore consentiēte post septennium.*
Affinitas sequens soluit sponsalia præcedentia de futuro.
3 *Septimus annus completus esse debet ad hoc vt quis possit sponsalia ꝯhere, & idē intelligitur de aliis annis requisitis ad matrimoniū ꝯhendum.*
4 *Affinitas etiam per illicitum coitum soluit sponsalia de futuro.*
5 *Aetate superueniente legitima, qualitas sponsalia cū minore septēnio.*

CAP. IIII.

1 LITERAS.† ¶ Qui desponsauit minorem septēnio cū eius matre contrahere potest, secus si tempore sponsaliorū erat maior, vel si tunc fuit minor eadem volūtate permanente facta sit maior. quia si cum matre ꝯhat, & eam cognouit nec matrem
2 habebit nec filiam. vel generalius sic. † Ex sponsalibus contractis cum minore septennio non oritur impedimētum publicæ honestatis, secus si cum maiore, vel minore consentiente post septennium, & affinitas sequens dissoluit sponsalia precedentia de futuro. cōis diuisio. Secunda ibi, ꝙsultationi. ¶ Casus literalis. Quidam cum esset ætatis legitimę ad ꝯhendum matrimonium desponsauit quādam puellam in cunabulis. postmodum cognouit matrem. & eam in vxorem accepit, dubitatur, an eā habere possit in vxorem. respondet Pa. ꝙ si prefatus vir matrem puellę in vxorem accepit antequam puella septimum annum complere
3 tur matrimonium. tenet, quia huiusmodi desponsationes q̄ intra septimum annum fiunt nullę sunt, veruntamen si postquam puella vij. annum compleuit, vir ille matrem accepit. ꝙ spōsalia ex tunc placere consueuerunt. matrimonium illud separari debet, nec matrem nec filiā habere poterit. B. ¶ † No. primo ibi septimum annum cōpleuisset. quę verba repetuntur ibi. septimum annum compleuit, ꝙ ad sponsalia de futuro contrahenda requ
a ritur. ꝙ septimꝰ annus sit completus. a & multum bene facit ista litera quòd ętas ista pręueniri nō potest. alias Papa distinxisset prout facit in matrimonio. ĵ. e. cōtinebatur de quo vide quod
4 dixi. s. ti. prox. Gemma. & c. iuuenis. ¶ † No. secundo quòd ex affinitate etiam per illicitum
b coitum contracta dissoluunt sponsalia de futuro. ¶ † Tertiò no. iuncta gl. pen. & tene menti, quòd
4 sponsalia contracta cum minori septennio cōualidantur per superuenientem ætatem si tacitè sponsalia præcedentia approba-
c uit. c vt quia sponsus venit ad domum sponsæ, seu mittit sibi iocalia tanquam sponsæ, vel quid simile. & vide hodie bo. tex. in c. vnic. e. ti. li. vj. vbi idem statuit in matrimonio ꝯcto per minores.

ADDITIONES.

a ¶ Completus. An ceptus annus habeatur pro completo. vide l. qua ætate. ff. de test. & ibi per Doc. Ex quo infertur quòd malicia nō supplet ætatem in sponsalib. de quo dixi in c. iuuenis. s. ti. ꝓx.
b ¶ Per illicitum coitum. Adde an per sodomiam contrahatur affinitas. adde Car. in c. j. de sponsa lib. vj. post Io. An. in arbo. affi. pleniùs per eundem Card in cle. j. de consang. & affi. & concludę, ꝙ quo ad matrimonij impedimentum contrahitur affinitas per sodomiam non quo ad aliud, vt no. gl. off. Innoc. & Ioan. de Fran. & Doct. in c. non debet. ĵ. de consan. & affi. no. iste in c. tertio loco, vbi plenè vide. s. de præsumpti. Zach.
c ¶ Si tacitè præcedentia sponsalia approbauit. adde D. de Ro. deci. cccv. inci. dubitat. In.

SVMMARIVM.

1 *Impedimentum publicæ honestatis iustitię non oritur ex sponsalib. nullis ex defectu cōsensus ex sponsalibus veris licet illa postmodū dissoluantur.*
2 *Desponsatio quid sit, & in quo differt à matrimonio.*
3 *Septimus annus debet esse completus quò ad sponsalia contrahenda, Aetas præueniri non potest.*
4 *Impedimentum publicæ honestatis durat vt sponsalia dissoluantur.*
Impedimentum publicæ honestatis vnde sit causatum.

CAP. V.

1 ACCESSIT.¶ † Summatum est. s. c. ꝓxi. Vel per alia verba summa sic. Sponsalia nulla ex defectu cōsensus nō creāt publicæ honestatis iustitiam. spōsalia verò aliqua sic, licet legitimo modo fuerīt dissoluta, distinguit duo mēbra, scm ibi, sanè. Casus literalis. Quidam, G. nomine ꝯxit sponsalia cum quadā puella intra septimum annū, & cū ipsa postea in dictū G. ꝙsentire nollet, ideò per Archiepiscopum absoluta, postmodū dictus G. cum matre puellæ matrimoniū ꝯxit, & ex ea filios suscepit, dubitauit Archiepiscopus vtrum matrimonium illud teneret, & an filij legitimi sint habendi. super hoc. Papa consultus respondet mandans Archiepiscopo quaternus si constiterit ei ꝙ puella non esset, vij. annorum qñ præfato G. desponsata fuit, & ꝙ idem G. fuisset absolutus ab ipsa cum post vij. annum consentire nollet matrimonium illud legitimum iudicet, & prolem eorum legitimum nūtiet, quia desponsationes intra vij. annum non tenet, si postea consensus non accedat, si verò dicta puella antequam deponsata d. G. fuisset, septimum annum compleuit quamuis ab ipsa absolutus fuisset, quia in eum consentire nolebat matrem puellæ
2 habere non potest. B. † No. ibi. desponsationes & matrimonia differentiam inter hæc nam matrimonium non est propriè despōsatio, nec despōsatio propriè matrimoniū. nam desponsatio idē est, quod promissio futurarū nuptiarum. de quo dic, vt dixi. s. de
3 spon. super rub. † No. secundò ibi, septimū annum compleuerat, &c. ꝙ ad sponsalia de futuro ꝯhenda requiritur tam in masculo
a q̄ in fęmina, ꝙ septimus annus aad minus sit completus, & sic videtur ꝙ hæc ætas non possit prævenire, & idē videtur velle tex. s. c. proxi. de quo vide quod dixi. s. ti. ꝓxi. c. Gemma. & c. iuuenis.
4 ¶ † No. tertiò ꝙ impedimentum publicæ honestatis durat. licet sponsalia sint soluta in morte, vel in vita, & no. vnde oritur hoc
b impedimentum. b fuit enim causatum ex quadam honestate, vt patet ibi, inhonestum. de quo vide quod dixi, in ca. iuuenis. s. ti. prox. Abbas.

ADDITIONES.

a ¶ Septimus annus. Adde quid si minor septēnio cum maiore de consensu sui tutoris contraxit sponsalia. an detur ei restitutio in. aduersus illa iam contracta. Spec. de resti. in integ. §. 3. vers. quid si quis. & de spon. §. j. in prin.
b ¶ Impedimentum. Vide glo. in c. vnico, de spon. lib. 6. positam in verbo, publicè. & ibi. Phi. de Fran.

SVMMARIVM.

1 *Impubes desponsata & traducta si petit ad licentiam pubes facta alteri nubendi non auditur si vir iurat eam cognouisse, nec etiam auditur proxima pubertati si probetur cognita. & 5.*
Impedimentum publicæ honestatis oritur ex sponsalibus cōtractis cum maiore septennio. 4.
2 *Impuberes licet matrimonialiter coniungi non debeant, tamen si coniunguntur, & puella apparet cognita, tenet matrimonium. 5.*
Potentia coeundi supplet ætatem.
3 *Aetatis xj. annorum puella & quandoque in decennio concipere potest.*
4 *Impedimentū publicæ honestatis extenditur vsque ad quartum gradū inter spōsum & cōsanguineos sponsæ, & inter sponsam & cōsanguineos spōsi.*
6 *Carnalis copula superueniens cum sponsa quæ tantū excessit septimum annum an faciat matrimonium. & similiter in aliis annis ante pubertatem, tam in masculo quàm in fœmina.*
7 *Viri assertioni an stetur si dicat puellam impuberem cognouisse.*
Statuto si cauetur quòd stetur iuramento alicuius officialis super maleficio intelligendum est, nisi per testes probetur contrarium.
8 *Iuramentum exigi potest à reo licet actor nihil probauerit vbi vertitur periculum animæ.*
9 *Proximus pubertati dicitur si ab illa distat per sex menses & ita de aliis ætatibus intelligendum est.*

CAP. VI.

CONTINEBATVR † Si impubes desponsata, & traducta petit licentiam pubes facta alteri nubendi non auditur si vir iurat se eam cognouisse nec auditur si nondum pubes, sed proxima pubertati probetur cognita, hoc primò ex sponsalib. ꝯctis cū ipbuere maiore septēnio oriē publica honestas, primò ꝙsultatio, secūdò respōsio, ibi ꝙsultationi. Casus literalis. Quædā puella intra nubiles annos constituta tradita fuit in vxorem cuidam iuueni & ab eo traducta. postmodum cū peruenit ad nubiles annos postulauit licentiā cum alio ꝯhendi dicēs ꝙ in illum non consensit. Iuuenis ille in ꝯrium allegauit qd & si forte cū desponsauit eam, nondum xij. annum attigisset, ita erat illi ætati ꝓxima ꝙ eā carnaliter cognouit. Quæsitū fuit à Papa, cui potius sit credendū respondet Papa ꝙ in Decretis expressum habet vt vir dicat ꝙ vxorem suam cognouit & mulier negauit, stādū est verbo viri. vnde in casu præmisso standum est viro dicenti & iurāti se illā cognouisse, si verò fuerit ætati proxima. vt in xj. anno vel circa xij. & cum assensu suo desponsata & cognita ab eo separari non debet, præcipuè cū parentes ipsius eā ætatis legitimæ fa
2 terentur. In fi. dicit si puella intra nubiles annos alicui fuerit desponsata, non licet alicui de consanguinitate illius cui despōsata fuerit eā ducere in vxorem, nec sponsus poterit aliam accipere
2 de consanguinitate spōsæ. B. ¶ † No. primò ꝙ licet ante ætatem legitimam nō sit permittendum, vt aliqui matrimonialiter coniungantur. vtś. e. c. ij. tamē si ꝯiunguntur, & puella apparet cognita tenet matrimonium, quia ex quo fuit cognita potentia co-
3 eundi supplet ætatem. vt s. e. puberes. in fi. & ĵ. c. à nobis. ¶ † Itē no. ꝙ possibile est ꝙ puella in xj. anno possit maturè cognosci, & concipere, habes etiātex. in c. fi. ĵ. de eo. qui co. consang. vxo. sue-
4 vbi dicitur de decennio. † No. tertiò ꝙ ex sponsalibus ꝯctis ēt cum impubere oritur impedimētum publicæ honestatis probi bens matrimonia ꝯhi inter sponsam & consanguineos sponsi, & inter sponsum & consanguineos sponsæ, & extenditur hæc prohibitio vsque ad quartum gradum & non vltra. vt dixi in ca-
5 sponsam. s. ti. prox. ¶ † Opp. ꝯ tex. videtur eīn ꝙ ver. consultatio ni. ponat idem quod in ver. si autem. nam in vtroque dicitur, ꝙ ante annos legitimos puella fuit cognita. So. Inn. intelligit primum ver. quando puella peruenerat ad annos legitimos tēpore traductionis, ver. si autem. intelligitur quādo erat adhuc impubes respectu ætatis. Host. dicit quòd primo versi. quærebatur an dbeat credi affertioni mariti in ver. fi autem. quærebat an es
6 set matrimonium ex quo puella erat in xj. vel circa xij. ¶ † Sed quæro quid si puella tantum excessisset septimum annum, nun quid copula superueniens habeat cōsummari matrimoniū. Guli Naso sentit. ꝙ non. et enim per istū text. requiri, quòd puella sit xj. annorum ad minus. Sed Io. de Deo tenuit ꝯrium, & verꝰ, p d. c. fi de eo qui cog. consan. vbi patet ꝙ in x. anno fuit matrimoniū ꝙsummatū. Item si masculus qui quandoque pubescit in ix. anno. vt no. gl. xx. q j. in sum. fortius idē dicendū in muliere quæ citius pubescit, vt dixi s eo. c. puberes. & ideo concludit Io. de Deo. ꝙ si maior septennio fuit cognita à sponso consummatū est matrimoniū, & circa hoc multū instat hic In. variādo nō parum. Sed mihi satis placet ꝯclusio sequens ꝙ aut puella est minor septennio, & tūc quantūcunque fuerit cognita non dicat matrimoniū consistere, qa nō videtur habere cōsensum aptum ad discernēdū quid sit matrimoniū nisi multū esset doli capax
7 & discreta. ¶ † Si verò est maior septennio ita ꝙ nō sit proxima pubertati nō stat simpliciter verbo viri dicentis se cognouisse illā puellā nā possibile est ꝙ puella sit deflorata, nō tamē sequitur ꝙ sit apta ad concipiendum. tūc iō deberent mulieres expertę assumi ad videdum an puella sit viri potēs si aūt puella esset ꝓxima pubertati, tūc eēt stādū verbo viri, & ex cognitiōe ēt prę sumpta debet præsumi ꝙ sit viri potens, & optime probat hoc in versi. aūt, & tene mēti istū tex. ad hanc materiā. In glo. 2. ibi, stādū est verbo viri. intellige qñ simul cohabitauerunt, & sic ꝓpriè loqtur tex. in c. fi qs acceperit vxorē. 32. q. j. & hic. nam pōderatur hic, ꝙ ista puella fuit inducta à marito ad domum. Et in fi. gl. no. bene ex gl. & clarè ꝓbat p istum tex. iuncto c. ꝓposuisti.
a de prob. ꝙ si ex statuto deberet stari iuramento alicuius officialis super aliquo maleficio, debet intelligi nisi accusatus seu denuntiatus, probet ꝯrium per testes, b licet aliqui ꝯ. vt no. in le. j. C. fi
b adue. li. & l. j. C. de reb. credi. sed primum dictum puto verius. nam videmus ꝙ statur testibus & instrumētis, nisi meliusꝰ & ꝓpinguius
8 probet ꝯrium, vt in c. cum Ioannes de fide inst. † In glo. in verb. iuro. in fi. & hoc vltimum tenet Tan. hic dicēs ꝙ vbi cūque ver-
c tit periculū aīæ ꝓt exigi iurm à reo licet actor nihil ꝓbauerit, c. & no. bene

ADDITIONES.

a ¶ Ex statuto. Vide An. in l. qui vas. in prin. ff. de furt. & in authen. de exhi. reis. in prin. Ba. in l. contra negantem. C. ad l. Aquil. & in l. j. C. de rebus cred. Seb. Sap.
b ¶ Per testes. de quo late Imo. Ro. & Ale. in l. qui bona. §. damni. ff. de dam. infect. cy. in l. fi quando. C. vnde vi. lac. But. in l. j. C. de re iud. vbi vult, ꝙ si statutum disponit, ꝙ debeat fieri citatio officialis. intelligitur nisi probetur cōtrarium. Spec. & Io. An. in ti. de citatione, ver. sequitur. Jo. an. in c. quoniam contra. s. de ꝓb. nam licet nuntio sit credēdum aliquem citasse. c. cum parati. s. de ap. l. magis puto. §. ne tamen. ff. de reb. eo. tamen potest ꝓbari contrarium, vt no gl in c. fi testes. §. item testes. in ver. executoribus. 4. q. 3. Arch. in c. venerabilibus. de sen. exc. lib. vj.
c ¶ Probauerit. Quod est notandum ad l. qui accusare volunt. C. de eden. ibi. & si reus nil præstiterit, quia videmus, ꝙ actori nō est defferendū iurm, qñ plenè probauit. c. 2. s. de prob. Do. in l. ad

Universidad de Navarra Biblioteca

& not.bene hoc dictum quod satis mihi placet. nam satis in hoc
9 exuberat iudicis officium. facit c.sicut.in fi.ſ.tit.prox.¶ †In gl.in
ver.proxima.ibi per ſex menſes not.bene gl.quæ facit ad ſtatuta
vt dicatur quis proximus alicui ætati cũ ab illa diſtat per ſex mẽ
a ſes vel minus.& bene facit a tex.in l.non tantũ.alle.in gl.quæ ꝓ-
bat.ꝙ diſtans per ſex menſes dicitur prope illã ætatem. quod be
ne no.Idẽ gl.hic ſentit Ioan.Hoſt.aliter,ſed dictũ ſuum cõiter non
tenetur,ſed in ꝟrium ego allego gl.iuris ciuilis in §. pupillus. In
ſti.de inuti.ſti.& in §.in ſumma.Inſti.de ob.quæ ex del. naſc. quæ
dicunt ꝙ maſculus dicitur ꝓximus pubertati cum eſt in decimo c
anno cũ dimidio,fœmina verò in nono cum dimidio.ar.§.fi.In
ſti.ex qui.cau.ma.nõ licet.& eſt rõ quia poſt pueritiam,quæ con
tingit in ſeptimo anno,reſtãt ſeptem anni vſque ad pubertatem
in maſculo,vnde ex quo excedit medietatem huius temporis vi
detur magis proximus pubertati: q̃ infantiæ. & idem in fœmina
quę pubeſcit in xij.anno.Ant.ꝟ.e atteſtationes.dt hoc relinquen
b dum arbitrio iudicis,ex quo à iure non eſt determinatũ b ſed reſ
pectu matrimonij tenet qd ſ.dixi ꝙ ſi fuit cognita dum eſt x deci
mo vel vltra,ſatis præſumitur viri potens vt matrimonium dica
tur conſummatum.ſi autem non fuit cognita,non eſt diſputan
dum de iſta proximitate,quia oportet ꝙ maſculus compleuerit
xiiij.fœmina xij.annum.ſ.c.puberes.& ſ.eo.atteſtationes. niſi ex
aliis ſignis poſſit deprehendi potentia coeundi,& vide quod di
cam in d.c.atteſtationes. Abbas.

ADDITIONES.

☞ monendi.ff.de iu.Ab.in c.atteſtationes,in fi.ꝟ.eo.
¶Nihil probauerit. Vide Fel.in c.j. ſ. vt li.non conteſt.& in rubr.
C.de ſponſa vbi hoc ponit inter priuilegia matrimonij.
a Bene facit.Adde bon.tex.in l.j.& ibi gl.Bar.Ale.& Do. ver. venio
ad verbum,illud.ff.de noua.Bal.in l.ſi quis in tantam.ver. tertiò
quærit.c.vndevi.bona gl.Inſti.de inuti.ſti.§.pupillus.inverb.pu
ximus.Car.in cle.j.q.v.de homicidio.vbi etiã dicitur doli capax.
& no.iſte in rub.de delict.pue.Zach.
b Determinatum.Idem firmat Io.Fab.in §.pupillus.Inſti.de inu.ſti
pu.Seb.Sap.

SVMMARIVM.

1 *Maiores ſeptennioſi contrahunt ſponſalia neuter ante pubertatem reſilire poteſt.* 5,
Pubes factus an teneatur expectare alium ſponſum impuberem donec ad ætatem peruenerit legitimam.
Pubes cum impubere contrahens reſilire non poteſt,ſed impubes factus pubes bene poteſt. 3.5.
2 *Ætas apta requiritur in matrimonio contrahendo& non ſimpliciter coeũ di poteſtas.*
3 *Maior ſi cum minore contrahit contractus claudicat.*
4 *Impubes maior ſeptennio licet ſponſalia contrahere poſſit,tamen non obligatur priuſquam ad ætatem peruenerit legitimam.*
5 *Iuramentum vbi interuenit in ſponſalibus facit quòd maiores cõpelli poſſunt ad contrahendum matrimonium.* 6.7.
7 *Cogi non debent ſponſi ad contrahendum matrimonium vbi iuramentum non interuenit.*
8 *Medicus ſemel approbatus reprobari poteſt.*
Doctor etiam cuiuſcunque facultatis ſemel approbatus reprobari poteſt.

CAP. VII.

1 DE ILLIS.†Si maiores ſeptẽnio ꝟhunt ſpõſalia neuter ante
pubertatẽ reſilire poteſt hoc primo.Et ille qui primò ſit pu
bes alterum expectabit.hoc ſecundo,ſecundum intellectum gl.
ſed plus mihi placet ꝙ non teneatur expectare,vt ꝟ.dicã.Tertiò
dicit ꝙ ſi tempore contractus alter erat pubes non ille.ſed alter
factus pubes reſilire poteſt,& tria ſunt dicta,ſecundum ibi,ſi ve
ro.tertium ibi,mulier.Caſus literalis.Aliqui ĩtra nubiles annos
conſtituti maiores ſeptennio ꝟhunt ſponſalia ſiue vterque ſiue
alter antequam ad annos legitimos perueniant ſi poſtulent ſe-
parari,non ſunt audiẽdi.Si verò alteruter iſtorum peruenit ad
legitimos annos,altero in minorib.adhuc exiſtente maior ſi pe
tat,non eſt audiendus niſi alter ad ætatem legitimam peruenc-
rit & petierit ſeparari,tunc iudicio eccleſiæ poterunt ſeparari.
Si verò quando ꝟhunt ſpõſalia alter eorum maior fuerit,& alter
minor ſi maior poſtulet ſeparari non eſt audiẽdus,quia ex quo
in cũ ſemel conſenſit non poteſt amplius diſſentire niſi minor
2 cũ ad ætatẽ legitimã puenerit petiit ſeparari.B.†No.ibi, annos
aptos matrimoniis.ꝙ in matrimonio ꝟhendo cõſiderãe ętas.& ſic nõ ſimpliciter poteſtas ſeu potentia coeundi,de quo vide qd
3 dixi ſ.eo.c.puberes.†Nota ij.qd ſi maior ꝟhit cum minore ꝟctus
claudicat,cum minor non obligatur maiori ſaltem priuſquam
a peruenerit ad legitimam ætatem,ſed maior obligatur minori.a
4 † Vltimo no.ꝙ licet maior ſeptennio poſſit ꝟhere ſponſalia,ta-
men non obligatur priuſquam peruenetit ad legitimam ætatẽ
vnde poterit petere ſeparationem,licet nullam cãm alleget. &

b hoc conceſſit ius,quia ante ętatem aptam matrimonio bnõ vi-
detur ꝙ qs habeat perfectũ ſenſum ad conſentiendum indiſſo-
5 lubiliter in futurũ matrimonium.¶ †In gl.j.in fi.aduerte vt cla-
rè habeamus intellectum vtriuſque dicti.nã in primo & vltimo
dicto omnes conueniunt in vna ſententia,primũ etiam loquit̃
quando tempore ꝟctus ſponſaliorum ambo erant impuberes
maiores tamen ſeptennio.& ante ætatem legitimam neuter de
bet audiri reclamans.ratio,quia ſicut non habet conſenſum ad
ꝟhendum.ita nec ad diſſentiendum.Tertium dictum loquitur
c quando aliter erat maior,alter minor,& deciditur ꝙ maior nõ
poteſt diſſentire ſed minor factus maior ſic,difficultas reſtat cir
ca itellectũ ſecũdi,videlicet.§ ſi verò,in quo variæ ſunt lect Gl.
tertia intelligit cũ ambo erãt minores tpe ꝟctus, & alter prius
peruenit ad ætatem legitimam,& deciditur,quòd nõ debet au
d diri re clamãs.ddonec alter peruenerit ad legitimam ætatem.po
ſtea verò quilibet poteſt ꝟdicere.Et ad tex.in ver.cũ ſpõſalia.gl.
reſpondet extorquẽdo literã. Alter intellectus eſt,ꝙ ille ver.lo-
quitur quando tempore ꝟctus alter erat maior alter minor,& ſi
te intellectus magis eſt literę amicus,per illa verba,cum ſponſa
lia ꝟhuntur,&c.Sed gl.nõ placet iſte intellectus, quia nõ differt
à tertio dicto.Sed certè iſte intellect⁹ ſeruari poteſt.& dic quòd
differt quia ver.iſte loquitur quãdo minor ꝟdicit factus maior.
ver.mulier.loquitur,quando ꝟdicit maior,nec placet iſte intel
lectus gl.quòd ſi alter prius pueniat ad pubertatẽ, teneatur ſpe-
ctare alterum,quia fruſtra expectatur euentus, cuius nullus eſt
effectus,vt in c.cum contingat.de offi.dele.cum ergo.ſecũdum
gl.4.prius factus maior poterat ꝟdicere alteropoſtea facto maio
re,ergo etiam & nunc poteſt ꝟdicere:hoc etiam probat princi-
pium.c.à ꝟtio ſenſu.& ſentit etiam Hoſt hic alium intellectum
ꝙ ver.ſi vero loquitur,cũ ſponſalia fuerunt cõtracta ĩter maio
rem.& minorem.ver.mulier.cum de facto fuit ꝟctum matri.in
ter maiorem & minorem.& vtroque caſu deciditur ꝙ is qui e-
rat maior tempore ꝟctus non poteſt reſilire ex quo ſemel con-
ſenſerit,& iſte intellectus ſatis etiam poteſt ſuſtineri,ſed prece
dens plus placet.quia deciduntur plures caſus,nã matrimoniũ
ꝟctum inter maiorem & minorem ſunt ſponſalia iuris interpre
6 tatione,vt in c.vnic.eo.ti.li.6.¶ †In gl.in verbo iudicio eccleſię,
in fi.no.ſingulariter duo ex iſta glo.primum ꝙ vbi iuramẽtum
interuenit in ſponſalibus etiã impuberes obligantur in tantum.
facit quod maiores cõpelli debeant ad ꝟtrahendum matrimo-
nium,& intellige de maioribus ſeptennio.¶ †Secundo ex fi.gl.
7 no.ꝙ vbi iuramentum in ſponſalibus non interuenit non con-
pellitur ſponſus,vel ſponſa ĩuita ꝟtrahere matrimonium.Et ad
uerte quia in gl.loquitur indiſtinctè,non reſtringens ſe ad maio
res.nam de minoribus non eſſet dubium,quia tex.eſt in hoc.&
idem ſentit Hoſt.in ſum.ti.de matrimonio.§.j.poſt prin. ſed hic
tenet oppoſitum dicens ꝙ ſiue iuramentũ interuenit,ſiue non,
ex quo maior exiſtẽs ꝟtraxit ſponſalia ſemp cõpellitur ad ꝟtra
hendum arg.c.iuramenti.xxij.q.v.in c.j.de pac.& per hæc iura i-
dem dixit in c ex literis el z.de ſpo. Sed tunc adduco iſtum tex.
qui iudicio meo clarè hoc probat in ver.mulierem.nam hic nõ
interuenit iuramentum,ſed Papa fundat ſe ſuper nudo conſen
ſu.& dicit ꝙ ex quo maior ſemel conſenſit ſponſalibus non po
teſt ꝟcunire,licet ꝟtraxerit cum minore.fortius ergo dicẽdum
cũ ambo erant maiores,& tene ad hoc menti iſtum tex.quia ſæ
8 pe de hoc dubitaui.& vide qd dixi ſ.ti.ꝓx.c.reg ſiuit.†In gl.fi.ibi:
e §.reprobari.vbi dr̃ qd medicus ſemel approbatus ꝑreprobari e-

ADDITIONES. & idem

a ¶Sed maior obligatur minori.addetũ ꝙ dom.de Rot.deci.468.
inci.itẽ ſi puberes.in no.alias eſt deci.ccclv.in c.ſi pubes.tenent
ꝙ ſi pubes ꝟhat matrimonium:ẽt per verba de pñti,& interueni
ente iuramẽto cum impubere,ꝙ poterit.non obſtante prohi-
bitiõe ſuperioris.à tali matrimonio pubes recedere,& aliud con
trahere.quod videtur contra iſtum.& quod hic dicit.Zach.
a ¶ Obligatur minori.Hoc tamen non procedit quando maior ĩ
uitus contrahit cum minore,tunc enim non tenetur expectare
minorem.vt no.Abb.per illum tex.in ca. ex literis. ꝟ.eo.Seb.Sap.
b ¶ Aptam matrimonio..Amplia hunc tex.vt per Abb.in c.atteſta
tiones.in quarto no.ꝟ.e.videlicet vt procedat,etiam ſi niſus fue
rit ſæpe mulierem corrumpere.
c ¶Minor..Added intellectu hui⁹ dec.do.Ro.dec.ſuis,hoc tit.j.dec.
d ¶Reclamãs ſi maior eſt effectus & non reclamauit.Ho.tenet.ꝙ
non poteſt,ſed in contrarium eſt veritas,vt tenet hic Phil.Fran.
& Do.de Ro.deci.cccxl.Ant.de But.in c.ex parte.ſ. de re.ſpoli.
e ¶ Reprobari.Idẽ eſt in medico animarum ar.in c.cũ infirmitas.
ꝟ.de pœn.& remiſſ.l.fancimus.C.de ſac.ſan.eccle.Old.conſi. xvij.
¶Adde idem eſſe in alio quouis doctore ignorãte,qui etiã poſt
ſuſcepta inſignia poteſt reprobari.gl.Bar.& doct.in l.pomponius.
ver.approbatum.d neg.geſt.Bar.in l.diſpenſatorem. de ſol.Bart.
poſt eum Iacob.Reb.in alleg. l.grammaticos.& ibi in apoſtil.

✻ Cei.C.de

& idem habetur in l.ſed reprobari.ff.de excu.tu.& dicũt quidam ſpeciale in medico propter hominum ſanitatem.vt ſi reperiatur inutilis, & inexpertus poſſit reprobari,ſed idem dic in quolibet doctore cuiuſcunq; ꝓfeſſionis,vt no.Ba in d.l. ſed reprobari & pro hoc all.tex in l.grammaticos.C.de profeſ.& med.li. x. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Impuberes ante pubertatem ſeparari non debent,ſed poſt pubertatem poſſunt ſi contradicunt, niſi carnalis copula interuenerit vel tacitus conſenſus poſt pubertatem.*
2 *Matrimonium per verba de præſenti per impuberes contractum iuris interpretatione ſponſalia ſunt de futuro& ab eis ante pubertatẽ reſilire nõ poſſunt.*
3 *Potentia coeundi anticipat tempus pubertatis.*
Carnalis copula etiam inter minores conſumat matrimonium ſed non niſus ad copulam.

CAP. XIIJ.

1 ANOBIS.†Impuberes ſpõſalia ꝟhentes ante pubertatẽ ſepa
rari non debent ſed poſt pubertatẽ poſſunt ſi ꝟdicunt ſpon-
ſalib.niſi copula carnalis interuenerit&in effectu idẽdicit tex.ꝙ
p̃cedẽs.niſi ꝙ addit de copula& cõſenſu tacito poſt aduentũ pu
bertatis.Primo poniꝭ qõ,ſcdò ſolutio ibi,ad qd.Caſus literalis.
Quidam intra nubiles annos iungũtur noĩe matrimonij ſi vter
que vel alter anteq̃ ad annos legitimos peruenerĩt petãt ſepara
ri,q̃ritur vtrum ſint audiendi. reſpõdet Papa ꝙ cũ ante annos le
gitimos coniugalem p̃ſenſum non habeant vſque ad ætatem le
gitimã expectare tenẽt̃,& tunc aut ꝟfirmetur matrimoniũ, aut
infirmet̃,niſi carnalis copula antea interuenerit cũ illa tps anti
2 cipare ſoleat pubertatis.B.†No.j.ꝙ quemad modum impuberes
ꝟhentes ſponſalia nequeũt ab eis reſilire ante aduentũ puberta
tis.vt ſ.ti.ꝓx.ita & matrimoniũ ꝟhere intendentes. nã tale ma
trimonium ante ætatem ꝟctum iuris interpretatione ſunt ſpon
a ſalia de futuro,a vt no.hic gl.& eſt hodie expreſſum ĩ c.j.c.ti.li.6.
Ex quo infertur,ꝙ ſicut ante aduentũ pubertatis non licet reſi-
3 lire à ſponſalib.veris,ita nec à præſumptis.†Secundò no. ꝙ po-
tentia coeundi anticipat tempus pubertatis, & ſic copula habi
ta ĩter minores ꝟſummat m̃moniũ,qd ĩte l ige.ſi verè intercel
ſit,ſec⁹ ĩ niſu ad copulã.vt ꝟ.e.atteſtatiões.vbi d hoc plenè. Abb.

ADDITIO.

a Sponſalia de futuro. Adde Bar.in l.quæſitum,& ibi bo.text. ff.de
ſpon,& ibi latius Alex & Doc.vbi tenent.ꝙ ſi matrimonium ꝟ-
hatur per inhabiles ad ꝟhendum matrimonium,ſed ad ſponſalia
ſic valet in vim ſponſaliorũ etiam ſi ꝟtrahatur per verba de præ-
ſenti,de quo plenè per Gem.in alle.c.j.& ibi in apoſt. Cel. eod.
ti.lib.6.& Pau.de Caſt.conſi.xl.Zach.

SVMMARIVM.

1 *Minores apti ad matrimonium ex contractu matrimonij obligantur niſi violentia intercedat.*
2 *Proximitas ætatis non ſufficit ad contrahendum matrimonium,ſed oportet quòd ſit talis quòd carnaliter coniungi poſſit.* 4.
3 *Malitia ſupplet defectum ætatis quo ad matrimonium contrahendum, ſed non in aliis rebus agendis,& quid ſit iſta malitia,& eius diffinitio.*
4 *Proximitas ætatis.& potentia coeundi an ſimul requirantur in matrimonio contrahendo,vel vſus de per ſe ſufficiat.*
Carnalis copula etiam cum minore an faciat ſponſalia in matrimonium tranſire.Potentia coeundi quomodo cognoſcitur.

CAP. IX.

DE ILLIS. † Minores apti ad matrimonium ex contractu
matrimonij obligantur,niſi violentia intercedat. Primò de
ciſa conſultatio.Secundò reſponſio.ibi. Reſpondemus. Caſus li
teralis.Quidam in minori ætate ſponſalia contrahunt & tradu
cuntur.poſtmodum diuortium petunt minorem allegantes æ-
tatem,aut vim ſibi illatam conquerentes, quæritur quid iuris
ſit.Reſpondet Papa quòd ſi ita fuerint ætati proximi, quòd po-
tuerint carnaliter coniũgi prætextu minoris ętatis non ſunt ſe
parandi ſi vnus in illum viſus eſt conſenſiſſe, quia in eis malitia
ſupplet ætatem.Sed cuiuſcunque ſint ætatis ſe poſſunt per illa-
tam ſibi violentiam excuſare,niſi poſt violentiam conſenſus ac
2 cedat.B.†No.i.quod proximitas ætatis ſola non ſufficit ad con-
trahendum matrimonium,ſed oportet ꝙ ſit talis ꝙ carnaliter
3 coniungi potuerint.& hoc no.pro limitatione c.ſeq. †No.2. ꝙ
a malitia ſupplet defectum ætatis quo ad ꝟtrahendum matrimo-
nium.& ad hoc quotidie allegatur,& quo ad propoſitum expo
nitur malitia i.vigor naturalis ſeu potentia coeundi, vt colligi-
tur ex verbis præcedentibus,ibi.ꝙ potuerint coniungi. non em̃
4 ſufficeret malitia in rebus agẽdis,vt ĩ cap.puberes.§.fi.ſ.e.¶ †Sed
quæro quia tex.requirit hic duo ad validitatẽ matrimonij ꝙ ſint
proximi ętati,& ꝙ potuerint carnaliter commiſceri, nunquid
ambo requirantur de neceſſitate.So.ſi incipis à primo neceſſa-
rio requiritur fm.quia ſicut dixit proximitas non ſufficit ſine po
tentia coeundi,ſed ſecundum bene ſufficit ſine primo dummo-

do ſint doli capaces.ita ꝙ potuerint diſcernere vires matrimo-
nij,nam matrimonium non ꝟhitur ex copula ſed ex cõſenſu.ſ.
ti.prox.c.cũ locũ.ſed diſceptatio non modica eſt inter Doc.quo
modo deprehenditur iſta potentia coeundi quę habet ſupplere
defectum ætatis,quidam enim vt Tancr. requirunt ꝙ verè inter
eos copula interceſſerit.qd etiam ſequitur Ho.exponendo tex.
ꝙ potuerunt coniungi.i.ꝙ de facto ſe cõiunxerunt.ſed Gof. In.
Ab.& Io.An.tenent oppoſitum dicentes ſatis eſſe,ꝙ potuerunt
coniũgi.Quid cũ ſi iuuenis minor alias mulieres cognouit,vel
ſi fœmina minor ab aliis fuerit cognita.certè nemo negabit ma
trimonium conſiſtere inter iſtos, ex quo apparet eos potentes
ad copulam,& ꝙ hac ſententia habes gl.in c.vnico eo.ti.li.vj.Sed
de hoc non videtur mihi magnũ dubium ex q̃ c arẽ conſtat de
potentia coeundi,ſed dubiũ eſt qñ non ꝟſtat clare, ſed tantũ ꝑ
ſigna,puta ex aſpectu corporis vel ex aliis ſignis intrinſecus mu
lier vel maſculus aptus ad copulã,& ſenſit Inno.not.hæc ſigna
b ſufficere,quod mihi ſatis placet.bar.c.ſeq.vbi niſus ad copulam
cum conſenſu adhibito prope ætatem legitimam ſufficit ad ma
trimonium.pro quo facit litera dum dicit ꝙ potuerint.& ſic ſo
lum requirit potentiam.& videtur eam requirere ex ſignis dum
dicit ſi fuerint ita proximi ætati,&c.Abbas.

ADDITIONES.

a Malitia.Tamen nõ ſuppleꝭ q̃tum ad ingreſſum religionis, vt hic
Inn.gl.& no.in c.poſtulaſti.de regularibus Idem q̃tum ad teſt.i.
qua ætate.ff.de teſt.cũ ibi notatis.& Ab.in c.atteſtationes.in fi.c.
b Sufficere. Facit l.j.§.ſi intelligatur.ff.de ædil.edi.ibi,plerunque ſi-
gnis.quem tex.alle.hic.D.Phil.

SVMMARIVM.

1 *Contractus ante pubertatem non facit matrimonium.*
2 *Niſus ad copulam non facit matrimonium.* 5.7.
3 *Niſus ad copulam non declaratur potentiam coeundi.*
Maritus & vxor poſſunt ſe ad inuicem vendicare,& quam poteſtatem habeat alter in alterum
4 *Proximus vel prope finem alicuius ætatis quomodo eſſe quis dicatur.*
Impubes maior ſeptennio aduenięte ætate legitima pòt ſine aliqua cauſa à ſponſalib⁹ & matrimonio reſilire,l 3 mulier ſæpe niſus fuerit corrũpere.
6 *Impubes factꝰ pubes ſi vult à ſponſalib,reſilire ꝓcedẽda eſt licẽtia ambobꝰ.*
7 *Annus quartusdecimus in maſculo & duodecimus in fœmina debet eſſe completus,& ſi deficiant aliqui dies an teneat matrimonium.*
Conſenſus præſtitus circa finẽ impubertatis vel principium pubertatis an faciat matrimonium.
8 *Confeſſio coniugum per ſe an ſufficiat.*
Iudex ſi dubitatur an mulier ſit cognita vel ne,quid agere debeat.
9 *Teſtes in matrimoniali cauſa recipi poſſunt poſt publicationẽ,imò poſt ſnã.*
10 *Ætas q̃requiratur in ingreſſu religionis,& an præueniat ex diſcretione.*
11 *Iuramentũ à reo exigi pòt in cã matrimoniali,ẽt ſi actor nihil ꝓbauerit.*

CAP. X.

ATTESTATIONES.†Cõtractus ante pubertatem etiam
cum niſu carnalis copulæ non facit matrimonium. Communis diuiſio,ſecunda ibi cõſultationi.¶Caſus literalis. Quædam
mulier ꝟtraxit matrimonium cum quodam q nõdum habebat
xij.annos,tamen eam tentauit corrũpere,ſed nõ potuit,poſtmo
dum ab ea receſſit,vnde ipſa mulier petiit illum in ſuũ maritum
coram ordinario,teſtes producti fuerunt in cauſa illa,dubitauit
iudex qualiter ĩ cauſa procederet.miſit atteſtationes do.Pap.at-
teſtation bus illis inſpect⁹ conſtitit domino Papæ ꝙ iuuenis il-
le nondum attigerat xij.annum quando præfatam G.in vxorem
accepit licet niſus fuiſſet eam corrumpere,ſecũdum quod vter-
que confitebatur,mulier tamen credidit ſe virginẽ euaſiſſe, ſed
ipſe antequam peruenisſet ad xiiij.annum ab ipſa receſſit, & cũ
poſtmodum ad annos legitimos peruenisſet, petebat mulier il-
lum in virum ſuum,reſpondet Papa eidem epiſcopo dicens ꝙ ſi
illa per idoneos teſtes probare nequiuerit, quòd poſt vel circa
finem xiiij.anni prædictus iuuenis conſenſiſſet in eam recepto
iuramento ab ipſo, quòd poſtquam ad ætatem legitimam per-
uenit ipſam habere non conſenſit in vxorem, dictum iuuenem
à prædicta G debeat ſeparare,& dare vtrique licẽtiam cum alio
2 contrahendi.B.† †No.j quòd ſolus niſus ad copulam nõ decla
3 rat potentiam coeundi.vide ſ.de ſponſa.iuuenis.& c.fi.c.ti.†Secũ-
a dò no.ibi vendicare.& tene menti quòd vxor poteſt vẽdicare a
maritum,

ADDITIONES.

a ¶ Vendicare Im.in d.c.illud,tenet quòd rutiùs eſt ſeruare opin.
Io.An.tamen ſuſtinetur libellus in quo ſimpliciter maritus ven
dicat.& debet concludere per medium poteſtatis,& nõ per me
dium rationedominij. Ang in l.j.per hanc.ff.de rei ven.Cy.in l.ſi
inuita.C.de nu.quod etiam procedit, ſi nunquam fuerit habita
poſſeſſio vxoris. Ange in d.§.per hanc.

Universidad de Deusto

marium intellige causa adicta de iure diuino,& Canonico.qđ etiam tenet hic Ho.nã multa iura habet mulier in marito adeò q̃ maritus nõ dr habere potestatẽ sui corporis nec eã,vt in c. nõ dr.ber.j. de consan.& aff.vnde ratione huius iuris pñt adinuicem se vendicare.ar.l.j §.per hanc.ff.de rei ven.& tene ad hoc menti ist̃um tex.cũ dicto Hosti.licet ꝑium senserit Io.An.in addi.Spe.q fil.sint leg post prin.& sequi videtur Ant.in c non est §.tit. proxi. sed primum dictũ verius,vt latiùs dico in cap.illud de præsump.

4 ¶†Nota ibi circa finẽ.xiiij.anni.iuncta gl.q quis dicitur esse pro
a pe hiem alicuius ætatis,cum distat ab ea per sex menses, quod no.prostatutis quis aũt dicatur proximus alicui ętati,dic vt dixi
5 §.eo.continebatur.¶†Itẽ no.mirabilem decisionẽ q minor puberrate,maior tamen septennio ꝑhens sponsalia, vel matrimonium potest adueniente ætate legitima sine alia causa resilire à talibus sponsalibus siue matrimonio,licet mulierẽ sæpe nisus fu
6 erit corrũpere.& hoc ampliat.c.de illis.§.eo.¶†Vltimò no.q si minor fatus maior vult recedere à sponsalibus,debet etiam ma
7 iori dari licentia ad alia vota transeundi.¶††In gl.j.in fi.dic q ille conatus non faciat sponsalia transire in matrimoniũ,vt in c fi.§. ti.prox.sed alium effectum hic induxit, nã induxit præsumptionem q circa finẽ xiiij.anni,iste erat potens ad generandũ,ex quo ante illã ætatẽ fuit nisus ad copulã,ideò Papa mandat hic inqri vtrũ ille iuuenis cõsenserit circa finem.xiiij. ann.nã cessante ꝓsumptione causata ex nisi copulæ,non sufficisset ꝑsensus prælitus circa finem 14 anni.quia vbi non constat de potentia coeundi expectatur pubertas sex annorum numero in qua reqritur qd annus. 14 sit completus in masculo,vt in l.fi.C.qñ tu.vel cu.facit tex.in c.j.prox.licet Host hic dubitet vtrũ in vltimo die. 14 anni vel xij.anni in muliere valeat matrimoniũ ꝛctum.nam videtur q sicut diximus in testamento, vt in l. qua ætate. ff. de testa,tandẽ videtur relinquere arbitrio iudicis considerata habitudine psonæ,& satis mihi placet primũ dictũ fauore matrimonij,& ideò non decipitur iste tex.cũ videtur velle sufficere consensum prẽstitum circa finem 14 anni.nam hic præcessit nisus
8 ad copulã,vt prædixi.†in gl.2.ibi ꝑ se confitebatur.no. gl.singu
b lariter q confessio b coniugis ꝑ matrimonium valet qñ emanavit ab eo q stat ꝓ matrimonio,non enim est præsumptio q falsum confiteatur ꝑ se dicit tamen Host. hoc relinquendum arbitrio iudicantis,nã posset fieri collusio inter cõiuges volentes separari matrimoniũ.nam fingerent lites & in progressu causæ is qui firmabat se stare pro matrimonio cõfiteretur ꝑ matrimonium & si iudex suspicaretur nõ deberet esse contentus tali cõfessione.sed dbet facere mulierẽ inspici an sit virgo,vel alias ꝓbationes exigere ꝑ matrimonium,nisi aliud impedimẽtum allegaretur.vbi aũt est præsumptio fraudis,stabitur confessioni cõiugis ꝑ matrimoniũ ex quo confitens stat pro matrimonio.qđ multũ notabis,quia multũ limitat c.super eo.de eo q cog. con-
9 san.vxo.suæ.†In gl.in ver.ꝓtestes. in fi.vel dic melius ſm Host, q hoc operatur fauor matrimonij.nã si nõ obsta sententia quo minus probationes de nouo accipiantur,in c.lator.& c.consanguinei.de reiud fortius non debet obstare attestationum publicatio de quo tamen vide quod plenè dixi in c.iurauit,de proba.
10 ¶††In gl.in.ibi illud.dic q ille tex.procedit quo ad ingressum religionis,vbi ætas non præuenitur ex discretione, sed requirit̃ præcise numerus annorum,vt in c.j.de regul.li.6.& no.in c. po
11 stulasti,& in c.ad nostrã e.ti.¶†In gl.fi.Host.& Doc. cõiter dicũt q vbi agitur de sacramento matrimonij,debet semper iuramentum exigi à reo licet actor nil probet vt veritas tanti sacramẽti melius eluceſcat,quod not.& idem dic vbi vertitur periculum animæ,vt no.Doc.§.eo.continebatur. Abbas.

ADDITIONES.

a ¶Prope finem.Ale.consi.cxx.in 2.vo.vers.nec ob l.si discretis.
b ¶Confessio.Nunquid autem confessio facta sacerdoti probet in causa matrimonij,vide gl.tenentem q sic in c.tua nos.in glo.pe. §.de sponsali.quam dicit sin.Ro.in l.si non speciali. C. de testamentis.refert Ias.in l.j.§ huius studij.ff.de iust.& iur.Seb.Sap.

SVMMARIVM.

1 *Inuita si aliqua maior sponsalia contraxit cum minore non tenetur illum expectare donec ad ætatem legitimam peruenerit.*
2 *Metus ita sponsalia sicut matrimonium impedit.*
3 *Verba de præsenti cum impubere nõ matrimonium,sed sponsalia de futuro faciunt.Parentum minæ iustum metum inducunt,& maximè in muliere,*
4 *Maior cum minore contrahens tenetur expectare minorem,donec ad ætatem peruenerit legitimam.*

CAP. XI.

1 EXLITERIS.†Si maior inuita contraxit sponsalia cum minore non tenetur ipsum expectare donec veniat ad ætatem adultã.C.omnis diuin.o.secũda ibi cũ aut̃.Casus literalis. Quædam puella.xij annorum desponsata fuit cuidam puero.ix. vel x.annorum & postmodum de voluntate parentum & non de sua,vt dicebat,ad domum patris illius pueri ducta fuit inuita & nolens,& minis parentum compulsa fecit ibi moram per annum,& tandem ad domum propriam est reuersa dicens,q nunquam in eum cõsensit nec vult consentire,imò petebat licentiam cum alio ꝛhendi,quærebatur quid iuris,respondet Papa cũ dictus puer nondum ad xiiij annũ peruenerit,nec ad eã carnaliter accessum habuerit.Mãdat,q si puella commonita ipsum noluerit expectare quousque ad ætatem legitimam perueneritꝫ si est ita vt propositum est tribuat liberam licentiam cum alio ꝛ
2 hendi Ber.¶†No.vnum bonum dictũ ex tex.q sicut metus impedit matrimonium ipso facto vt in c.cum locũ §.tit.prox.ita & sponsalia de futuro,vt hic nam licet isti intenderent ꝛhre matrimonium,tamen propter defectum ætatis alterutrius fuerunt sponsalia de futuro vt in c.vnico.c.ti.li.vj & tamẽ ipso iure non
3 valuerunt propter metum intercedẽtem. ¶†Secundo nota ibi
a minis parentum,q minæ parentum inducunt iustum metum
b maximè in muliere,quod ego admitterem considerata qualitate parentum & minarum.¶†Vltimò no.ampliationem ad cap.
4 de illis.el.primo.§.eo.q maior cõtrahens cum minore tenetur expectare minorem donec perueniat ad ætatem legitimam, vt in d.c.de illis hoc est verum,nisi maior inuitus contraxit cũ minore,tunc n.ñ tenetur expectare minorẽ vt est casus hic. Abbas.

ADDITIONES.

a Minis Voluit gl.in c.accedens.§.de cõuer.coniu.& c.fi.ꝑ.qui cle. vel vouẽ.In in c.causam matrimonij.§.de of.de l.licet ꝛrium voluerit gl.l.j.§ quæ onerandæ.ff.quarum rerum actio non datur. & male secundum Phi.hic.nam si metus reuerentialis in matrimonio non inducit iustum metum,vt hic,fortius non debet inducere in aliis ꝛctus,cum in matrimoniis requiratur liberalis consensus c Gemma.§.de spon.quod est ꝛ doctrinam Ang.i c. cum virũ.§.de reg.late per Bar.ale.& alios in l.q̃ doris.ff.sol.ma.
b ¶Minæ parentum.Hoc dictum refert & sequitur Ias.in l.Titia. in prin.ver.octauò adde.ff de verb.oblig.

SVMMARIVM.

1 *Sponsalia contracta cum minore septennio per cohabitationem mutuam post septennium conualescunt & inducunt publicæ honestatis iustitiam. Soluuntur tamen per matrimonium de præsenti.*
2 *Ætas superueniens cum aliis adminiculis validat sponsalia.*
Sponsalia nulla ex defectu consensus conualescunt tacito subsequente consensu ex communi habitatione.
3 *Impedimentum publicæ honoris oritur etiam ex sponsalibus cum minore septẽnio contractis,quæ postmodum si perueniente ætate conualescunt.*
Impedimentum publicæ honestatis oritur ex sponsalibus durat,et illis dissolutis.
4 *Impedimentum publicæ honestatis dum impedit matrimonium,sed etiam dirimit,licet carnali copula sit consummatum.*
5 *Consanguineam prioris sponsæ etiã post sponsalia rupta,cognoscẽs peccat. & priuatur saltem ad tempus potestate contrahendi matrimonium.*
6 *Viro & vxori quomodo & quando credatur quòd ad copulam.*
7 *Incestus matrimonium contrahere non potest.*
Incestus an inhibeat perpetuo vel ad tempus matrimonium contrahere.

1 DVO PVERI.¶†Sponsalia ꝛcta cũ minori septẽnio p cohabitationẽ mutuã post septẽnium qualescũt & inducũt publi
cæ honestatis iustitiã, soluuntur tamen per matrimonium de præsenti.primo narrat factum.secũdò respon.ibi,qa igitur.¶Casus literalis.Duo pueri G.vj.annos habẽs,& Guilelma.vij matrimonialiter iunt coniungi.qui simul per tres annos manserunt, & sic sponsalia tenuerunt quæ ab initio non valebant, postmodum pater puellæ ipsam copulauit cuidam alij.M.nomine,cum quo pacificè per septem annos permansit tamẽ dimisit eandem quia credebat ipsam alij virum.†Guli. habere,cui primò fuerat desponsata Dictus G.ad annos discretionis perueniens cum alia ꝛhendi licentiam postulauit, qua obtenta ꝛxit cum quadam.S. nomine consobrina dictæ G & cum ea per aliquod tempus cohabitãs vt dicebat non cognouit eandẽ,ipsa tamen se ab eo cognitã asserebat.postea vero pater Guilelmæ cum vidisset eam à secundo viro dimissam cõpulit dictum G. vt S. neptem suam dimitteret & ad G.rediret, quæ postmodum per biennium cohabitauit eidem,quæ si ita fuit à Papa quid super his esset agendũ & ipse respon.q inter Gulielmum,& Guilelmam nõ fuit matrimonium pueril ætate impediente,& licet potuerit postquam illa nupsit alij.idem aliam ducere vxorem,Guilelmæ cõsobrinam habere non potuit propter publicam honestatem siue eam cognouerit siue nõ,nec ad Guilelmã poterit redire quia fuit alteri legitimè copulata,cum ergo Guilelmus dicat se nõ cognouisse S.consobrinam G.aliam si voluerit poterit ducere in vxorem & S alteri viro poterit copulari,& cum fuerit, separati pnia debet vtrique iniungi ad tempus pro vitãdo scandalo.si vero constaret

staret Gulielmũ §.cognouisse neutri altero viuente dabit lnia ꝛhendi.& Guli.remanebit cũ Matthæo imposita ipsi. M.ad tps pœnitentia competenti,quia pro sua voluntate sine iudicio ec
2 clesiæ dimisit eandem.B.†No.j quòd sponsalia nulla ex defectu ꝑsensus conualescunt,tacito ꝑsensu subsequente ex cõi cohabitatione.& ex istis oritur publicæ honestatis iustitia sicut ex spõsalib.ꝛctis tpe maioris ætatis,& hoc clarius probatur.§. c.lris.&
3 c.accessit.¶†Secundò no.q impedimẽtum publicæ honestatis ortum ex sponsalibus durat etiam sponsalibus legitimè dissolu
4 tis,& idem vr̃ probari.§.c.accessit.¶††Tertiò no.q impedimentũ publicæ honestatis nedum impedit matrimonium, sed etiã dirimit q̃tuncũq; copula in matrimonio interceſſit,& hoc no.nã iste ꝛxit matrimonium cum consobrina prioris sponsæ, & eam cognouit.& nihilominus dr̃ q non est matrimoniũ &mãdauit
5 eos hic separari.facit c.vnicum.c.ti.li.6.facit c.j.de spõ.e.lib.†Itẽ no.q cognoscens consanguineã prioris sponsæ etiã post sponsalia rupta grauiter peccat,adeò vt priuetur saltem ad tẽpus po-
6 testate ꝛhendi matrimonium.†Vlt.no.q nedum creditur mari to,qñ dicit se cognouisse vxorem,vxore negante,vt in c.continebatur.§.eo.sed etiam creditur si negaret copulã mulierẽ asserente oppositum,tamen dicit Host.q si ꝑ copulam ꝛfirmaret matrimoniũ staretur potiùs assertioni mulieris asserẽtis copulam q̃ dictis viri negantis copulã,& hoc fauore matrimonij:qđ no.Et ad istũ tex.respondeo q hæc copula non faciebat ad confirmationem matrimonij:sed potiùs veniebat ad delictum probandum:quia matrimonium non poterat esse cum consobrina prioris sponsæ,& ex sola confessione mulieris non debebat vir
7 puniri.†In gl.in fi.siue antea ibi,propter delictum vtriusque, & sentiunt hic Doc.q ille commisit incestum ducendo & cognoscendo consobrinam prioris sponsæ.Sed tunc opponitur ad litteram quæ mãdat vtrunq; istorum stare sine matrimonio,altero viuente,nam delictum incestus priuat perpetuo facultate ꝛhẽdi matrimonium,vt in c.j.& c.discretionem ꝑ de eo q cog. cõsan. vxo.suæ.Sol.metu ꝛrij Doc.supplẽt ad tex.max me.sed hæc suppletio impropriat literam cum non sine misterio dicit,altero viuente.Ideò dicerem q quo ad hoc propriè non fuisset commissus incestus:quia ex sponsalibus non est orta affinitas inter spõsam & consanguineos sponsę sed publica honestas dutaxat,io non debet iste tantum puniri sicut si cognouisset affinem.ideò Papa hic temperauit sententiam & ad tẽpus interdicit facultatem contrahendi,& forte dixit altero viuente, quia vulgariter isti putabantur maritus & vxor.vnde ne videantur trãsire ad secunda matrimonia,& vt delictum non esset prorsus impunitũ, Papa processit vt hic dicitur,& sic dico q hic est casus specialis prouidens contra ꝛhentem matrimonium obitãte publica honestate & ductam cognoscentem. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Accusari non potest matrimoniũ quod non est,vt si cum minori septennio sit contractum,denuntiari tamen potest impedimentum, ne in posterum contrahatur.3.*
2 *Sententia super libelli ineptitudine lata interlocutoria est, habet tamen vim diffinitiuæ.*
Appellari an possit statim viua voce ab interlocutoria.
3 *Priuatio præsupponit habitum.*
4 *Pronuntiatio iudicis saluis exceptionibus,quid operetur.*
Exceptiones dilatoriæ possunt discuti post litem contestatam si iudex eas reseruauit.
5 *Pronuntiatio super non petito,fatua est.*
Pronuntiari potest super vna parte quando plura sunt petita & reliqua per iudicem recipiuntur.
9 *Libellus plura petit,retinere & pars inepta non potest vitiare nõdũ aptũ.*
Rescriptum plures gratias cõtinens,surreptio in vna non vitiat reliquas.
7 *Denuntiatio impedimenti matrimonij quomodo fiat.*
8 *Acta contra legem viuam vel mortuam an sint nulla.*
9 *Matrimonium contractum contra interdictum Papæ etiam cum clausula decreti irritantis,alio non obstante impedimento.*
Papa habet amplam facultatem super matrimonio non consummato.
8 o *Inferior à Papa non potest impedire virtutem matrimonij ex aliquo temporali impedimento.*

CAP. XIII.

1 AD DISSOLVENDVM.¶†Accusari nõ potest matrimonium quod non est, vt si cum minori septennio sit ꝓtractum.denuntiari tamen potest impedimentum ne contrahatur in posterum.Et tria facit.Primò narrat factum.Secundò interloquitur ibi,interloquendo.tertiò prohibet & decernit ibi: ne verò.¶Casus literalis.Quidam nomine Io.ꝓtraxit matrimonium cum quadam puella S.nomine,infra septennium cõstitutа.tandem ex parte puellæ accusabatur matrimonium ꝓpter consanguinitatem,& dum testes producerentur ad probandam cõsanguinitatẽ,ꝑ dictus Ioan.multas exceptiones proposuit per quas intendebat accusatores ab accusatione repellere,cum super exceptionibus ipsis fuisset multipliciter disputatum: Papa auditis quæcunque partes proponere voluerũt interloquendo pronũtiauit inter prædictum iuuenem & puellam,nec matrimonium nec sponsalia fuisse contracta,quia puella nondum ad 7.annum peruenerat:vnde accusatio locum habere non poterat, cũ non esset qui legitimè posset accusari:sed denuntiari poterat consanguinitas,vt interdiceretur matrimonium contrahendum.vnde dominus Papa statuit terminum ad denuntiationem probandã saluis exceptionib.propositis ac etiam proponendis: ne verò in puellam aliquid interim attentetur præcipit Papa ,ne in negotio vlterius procedatur de nouo,donec cessetur à denuntiatione,vel ea probata ordine iudiciario procedatur,qsi contra hoc mandatum in præiudicium puellæ aliquid fuerit attentatum,il-
2 lud decernit Papa irritum,& inane.B.¶†Not.1.ibi interloquendo pronuntiamus quòd sententia lata super ineptitudine libelli
a est interlocutoria,a habet tamen vim diffinitiuæ:quia diffinit primam instantiam,& pro hoc consuluit Io.Cal. quòd ab hac sententia potest appellari viua voce incõtinenti sicut appellatur à diffinitiua.in l.2.ff.de ap.& 2.q.6.c.ei,qui.§.diffinitiua.Contrariũ tamẽ hic tenet Gal.per istum text.in ver.interloquendo. & per cap.sua.de app.Sed certè licet sit interlocutoria,& sic loquantur
b ista iura.tamen ex quo habet vim diffinitiuæ b, & cessat rõ c.vt debitus.de app.videtur quòd ab ea possit appellari vt à diffinitiua,de quo remitto me ad ea quæ plenius dixi in ca. peruenit.de
3 app.¶†Secundò no.quòd matrimonium nullum ex defectu cõsensus accusari non potest,& quotidie allegatur quòd priuatio prę supponit habitum,de quo in l.decem.ff.de verb. obl.& 22.q.
2 in c.quod vero,non formatum,& ibi est gl.cõsimilis.gl.nostrę
4 in ver.nuntiari.†Not.3.ibi saluis exceptionib.& c.argum. valde singulare,quòd si iudex procedit ad litem contes.vel ad ea quæ solent fieri post contestationem in causa in qua non requiritur contestatio cum protestatione:& quòd exceptiones dilatoriæ sunt saluæ,non per hoc irritatur processus iudicis,sed tenet mero iure,saltem parte non appellante,& sic est casus no.in quo ex
c ceptiones dilatoriæ possunt discuti post lit.contesta.si iudex eas
c reseruauit c à principio:quod latius tango in c.exhibita.§.de iu
5 di.¶Contra tex.opp.Videtur enim q ineptè Papa statuerit terminum ad denuntiationem probandam,ex quo enim pars accusauerat & non denuntiauerat,fatuum est pronuntiare super nõ petito.l.fi.C.de fideicõ.lib.& in ca.licet Heli.de simo.Sol.Hostiquòd forte libellus continebat accusationẽ & denuntiationẽ, vt quia dicebatur accuso & denuntio.vnde repulsa prima parte
6 libelli.†No.singulariter hoc dictum,quòd licet libellus sit vnicus,tamen si potest ꝛcomprehendere multos modos agẽdi,quo
d rũ aliqui sunt inepti d pars inepta non hẽt vitiare modũ aptũ.

Idem est

ADDITIONES.

a ¶Interlocutoria.Mirum est quòd non allegauerit Bar.in l.Titia.ff. de accu.vbi concludit, q sniã lata ab obseruatione iudicij,est interlocutoria.quando absoluitur propter libellũ male conceptũ sed si fertur,q de cætero non possit agi,dicitur diffinitiua,vt per istum in c.examinata.§.de iud.per Arc.xx.di.c.j.§.sed aliud.§.j.Pe. de Anch.in cle.fi.de app.decidit secundum no.per Bar.in d.l.Titia.Bal.in l.fi.C.si tutor vel cur.& in aut.qui semel.C. quomodo & quando iudex.
a ¶Interlocutoria.Qũo cognoscat sententia interlocutoria,quæ habet vim diffinitiuæ.late tradit Fel.i Ru.§.de re iu.&ibi tradit, q sententia absoluens ab obseruatione iudicij est sententia interlocutoria habens vim diffinitiuæ.Seb.Sap.
b ¶Vim diffinitiuæ.Adde late per Ang.cons.114.
c ¶Reseruauit.adde Bar.in l.ille à quo.§.fi de testamẽto.ff. ad Trebel.& ibi Imo.& per Ab.in c.cum cõtingat.§.de of.del. Bal.in l. eã quam.C.de fideicom.ver.quæro quid operetur illa reseruatio.Bar.in l.fi.ff.pro suo.Bald.in l.si ea.C.qui accu.non possunt. Bar.tamen in sua disputatione incipiẽte,accusatus de vi turbati ua,tenet q talis reseruatio non potest fieri,nisi de cõsensu partium.Potest cõsiderari,aut pars offert se incõtinenti velle probare,& iudex non potest facere reseruationem, aut non offert se incõtinenti,& tũc poterit quid si statutum diceret,quòd iudex procedat reseruatis exceptionib⁹,de quibus intelligatur ? gl.est in cle.j.de seq.poss.& fru.per Bald.in l. exceptionem. C.de probatio.plenè Alexan.in dicto §.si de testamento. qui allegat hũc textum.
d ¶Quorum aliqui sunt inepti.Adde Lanfrã.de Oria.in c.quoniã contra fal.§.statuimus.ver.petitiones.ver.in iudicio autẽ.& ibi in apost.Celi.§.de proba.Zach.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Idem est in rescripto apostolico cõtinente plures gratias, vt surreptio in vna nõ vitiet reliquam, vt est pulcher tex. in c. si eo tpe. de rescri. li. 6. & solue fm Host. & Papa ex officio pfigit terminũ ad probandam denuntiationem. sed prima solutio melior, qa non pt dici denuntiatio si pars non denuntiat. ¶In gl. in ver. denuntiari. ibi: sine aliqua admonitione. no. bene gl. & cum denuntiat impedimentum matrimonij nõ est necesse prius admonere partem sicut seruatur in denuntiatione euãgelica. de quo tñ remitto ad plenè notata in c. nouit. de iud. †In glo. fi. ibi: secus esset si clausula, videtur hic gl. velle & gesta contra mãdatum Papæ teneant si in mandato non fuit apposita clausula decreti sed ẽ trarium notabiliter dicit Inn. in c. fi. de accusa. vbi dicit quòd sicut gestũ contra legem mortuam est nullum, vt in c. nõ dubium. C. de legi. ita contra legem viuam. nam Papa est lex viua in terris. q. 3. in c. ipsi. ad c. dilectus. alleg. in gl. dicvt ibi plenè dixi. vide ma
9 teriam gl. sing. in clc. 1. de iurepa. †Et in fi. gl. no. singulariter istã
a gl. & matrimonium a ℨctum contra interdictum Papæ etiam
b cũ clausula decreti irritantis. tenet mero iure b alio impedimẽto non suppositio, & idem videtur tenere Inn. sentiens aliud esse in sponsalib. tenet Host. contra, quia interdictum papæ est fortius quàm matrimonium non consummatũ, cum super illo possit statuere fm libitum, vt in c. ex publico. de conuer. coniu. Alij distinguunt inter clausulam generalem, & clausulam spãlem, vt primo casu non iteretur matrimonium, secundo sic ex quo cõstat de intentione Papæ, sed ego distinguerem & aut interdictũ papæ habet perpetuam causam prohibitionis, & tunc matrimonium est nullum, temporalem, & tunc matrimonium teneat & decretum debet referri ad causam, vt sic durante debeat matrimonium separari. & pro hac di. vide gl. no. in c. tua. de spon. duo. facit gl. in l. non dubium. præal. In casu verò nostro interdictum non habebat perpetuam causam prohibitionis, quia propter li
10 tis pendentiam fuit oppositum decretũ irritans, &c. † Notabis tamen & inferior à papa nõ põt impedire virtutem matrimonij
c ex aliquo impedimento temporali. nã & in ipso papa c est dubium vt patet ex prædictis. Abbas.

ADDITIONES.

a ¶Quòd matrimonium. Vide Fel. in c. ex parte. ver. quartus casus. ℨ de consti. Seb. Sap.

b ¶Mero iure. Adde do. de Ro. deci. 1. vbi etiam de contractu contra præceptum episcopi.

b ¶Adde gl. & ibi Arc. & Gemi. in ca. vir cum propria. in fi. & ibi in apo. Celsi. ad Gem. 33. q. 4. Zach.

c ¶In ipso Papa. De potestate papæ circa matrimoniũ vide remissiuè per Fel. in c. quæ in ecclesiarum. versi. secunda conclusio. ℨ. de consti. Seb. Sap.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium contractum per verba de præsenti cum impubere in qua malitia non supplet ætatem non matrimonium, sed sponsalia sunt, etiam si subarratio intercesserit.*
2 *Puella circa xij. an. constituta non est habilis ad matrimonium contrahendum nisi aliter sit potens ad concipiendum.*
3 *Circa plus, & vltra, quid & quantum importent.*
4 *Annuli immissio non inducit matrimonium vbi ætas deficit.*
5 *Aetatis defectus per paucos dies an matrimonium vitiet, & an illud per superuenientiam ætatis legitimæ validetur.*
6 *Annus xij. in fœmina, & 14. in masculo, quo ad matrimonium an debeat esse ℨpletº, vel sufficiat quòd sit incepto vel prope finem. & quò ad testamẽtũ. Perseuerantia tridui post ætatem an conualidet gesta ante ætatem.*
7 *Subarratio est desponsatio facta mutuo consensu interueniente per immissionem annuli.*
Annuli immissio matrimonium non facit nisi verba apta ad contrahendũ matrimonium præcedant.
Annuli immissio præcedentibus verbis de futuro sponsalia facit.
Annulus debet imponi in quarto digito vbi est quædã vena sanguinis protendens vsque ad cor.
Annuli immissio & arrarum traditio regulant contractum secundum præcedentia.
Consuetudo si est quòd in matrimonio contrahendo tradatur annulus cũ certa solennitate, si probatur annuli traditio cum illa solennitate, probatur & matrimonium esse contractum.
Matrimonialis causa fauorabilis est, & in dubio pro matrimonio iudicat.
Annulus si datur in manu, præsumitur donatio.

CAP. XIIII.

1 TVAE NOBIS ¶†Si quis per verba de præsenti ℨhit cũ impubere in qua ætatem malitia nõ supplet, intelr non matrimoniũ, sed sponsalia ℨxisse, etiam si subarratio intercesserit. primò quæstio. secundò distinguens responsio. ibi, quia verò. ¶Casus teralis. Quidam filiam suam circiter 12. annum habentem desponsauit cuidam nobili, qui subarrauit eãdem per annuli immissionem consensu mutuo accedente. postmodum puella ipsa fuit alteri copulata. dubitatum fuit vtrum ista puella deberet remanere cũ secundo, an deberet redire ad iliũ, cui primo fuerat desponsata. Consultus Pa. respondet & quia non cõstitit ei cuius ætatis esset puella, cũ primo viro extitit desponsata, cũ dicatur & circiter 12. an. habebat, vel vtrum malitia suppleret ẽ tatem dicit, & si puella non erat nubilis ætatis cũ primo viro extitit desponsata, & ætatem imprudẽtia non supplebat, proculdubio inter eos non matrimonium sed spõsalia contracta fuerũt, quamuis ab ipso viro eadem puella fuerit subarrata, & ita remanere debet cum secũdo cum quo postea ℨxit in ætate legitima.
2 Ber. ¶†No j. & puella circa 12. annum constituta non est habilis ad contrahendum matrimonium, nisi aliter esset potens ad
3 concipiendum ¶†No. 2. per ista verba talis est circa a 12. annum,
a vel talis, possedit circa 12. annos, vel quid simile non probatur certum & determinatum tempus, & facit cõtra testes deponentes. de quo vide quod no. in c. licet. de prob. à iure enim non est determinatum quantum tempus comprehendat hæc dictio circa
4 ca. sicut dictio plus, & vltra. l. hæc adiectio. ff. de ver. sig. ¶†No. & immissio annuli non inducit matrimonium, vbi ætas deficit in
5 contrahentibus. ¶†Sed hic quæritur pone & puella distet à 12. anno ℨpleto per triduum duntaxat, nunquid sit habilis ad ℨhendum matrimonium. Host. tenet quòd sic, si perseuerat in eodẽ proposito per triduum post ætatem perfectam tenet matrimonium contractum ante tempus. alleg. c. ad nostrã. de reg. aduerte, nam per hoc sentit Host. non tenere matrimonium contractum ante 12. annum completum. Item quòd nõ conualidetur ex superuenientia ætatis nisi detur perseuerantia tridui. Vin. di-
6 cit quosdam tenere, quòd annus debet esse completus. ¶†Item secũdum alios sufficit quòd sit inchoatus, ipse verò tenet quòd in masculo requiritur ætas 14. anno. & in fœmina 12. & ℨ in vltima die postremi anni teneat matrimonium cõtractum. sicut dicimus in testamento vt valeat si fuerit conditũ in vltima die 14. anni. vt in l. qua ætate. ff. de testam. ¶Vltimò dicit Host. relinquendum hoc arbitrio iudicantis. Io. An. in testamento dicit satis procedere. quod tenet Vin. vnde refert Ia. de Bel. disputasseq; si puer multum prudens distabat à 14. anno per triduum ex quo non complenit 14. annum non potest facere validè testamentũ per illam l. qua ætate. sed respectu matrimonij hoc relinquendũ est arbitrio iudicantis secundum eum, qui ex multis habebit cõsiderare vtrum ante ætatem completam sit potens ad generandũ. Et ratio diuersitatis est, quia in matrimonio statuitur ætas, non propter se simpliciter, sed respectu potentiæ ẽcundi, sed in testamento simpl'r propter se, & crederem, & vbi de potentia coeundi non constaret saltem ex signis quòd ante ætatem ℨpletam non tenet matrimonium, nisi saltẽ in vltima die postremi anni, neque placet Io. An. & aliis Doct. opi. Host. vt exigatur perseuerantia tridui post ętatem completam, quia c. ad nostram. lo
7 quitur in professione tacita, nos autem loquimur in matrimonio expressè ℨcto, vbi non requiritur probatio sicut in religione, & hoc tenebis. ¶†In gl. j in fi. no. gl. quia quotidie allegatur. & vide glo. clariorem. in c. renor. de re iud. tractat etiam glossa in c. fœminæ. 30. q. 5. & propriè subarratio est desponsatio mutuo consensu interueniente facta per immissionem annuli. Et concludendo hanc materiam post Doc. dic quòd quãdoque per im
b missionem annuli ꝓcedunt verba, & tunc ad illorum sensum declaratur effectus immissionis annuli, nam si procedũt verba apta ad cõtrahendũ matrimonium, immissio annulli declarat matrimonium, & debet mulieri annulus imponi in quarto digito, qa vt refertur ibi est quædam vena sanguinis vsq; ad cor protendens: ideò in signum mutuæ dilectionis imponit annulus, de quo vide latiùs per tex. in c. fœminæ. præal. Si verò præcedunt verba aperta solummodo ad spõsalia, tũc annulus solum denotat spõsalia, quia traditio annuli ex se non denotat aliquẽ contractum, sed regulatur secundum præcedẽtia, sicut dicimus in arris,

ADDITIONES.

a ¶Circa. De teste deponẽte, quòd Titius possedit x. annis, vel circa. per Gul. in l. & si post tres. & ibi Ale. ff. si quis cau. & Ale. cõ. 120. in 2. volu. Et quãdo testis deposuit se esse ætatis 40. annorum. vel circa. per Alex. cons. 88. in dicto vol. Corn. consi. 179. in 3. vol. Bald. in l. Celsus. ff. de vsu. & Bald. in l. si quis. in princ. C. de inoffic. test.

a ¶Circa. Vide Ab. in c. ex parte. ℨ. de rest. spo. Are. in l. qui Romę. ℨ. duo fratres. ff. de ver. obl. vbi ponunt de hac dictione circa, de qua etiam per Ale. in cons. 149. inci. viso processu causæ vertentis. in 5. volu. vbi dicit, & quando testis deponit de tempore per dictionem circa. nunquam dicitur concludenter probare. ℨ. ℨ.

b ¶Annuli. Vide plenè Alex. consi. 150. in 4. vol.

in arris, vt insti. de contrah. & imp. in prin. Aut præcesserunt verba vnius tantum, & tũc idem vt immissio annuli haberet denotare verbũ expressum, vt tenet gl. in c. pe. ℨ. ti. prox. Si verba non interceserunt, aut non apparet de consuetudine, nec ex facto circũstanti potest aliquid certum percipi. & nõ iudicatur pro matrimonio, quia cum hoc sit signum ad multa æquiuocum nõ probat certum quid præcisè. vt in c. illud. de præsum. Aut constat de consuetudine, vt puta in matrimonio ℨhendo solet tradi annulus cum certa solennitate, & tunc ex quo annulus probatur traditus cum solennitate quæ solet interuenire in matrimonio, satis probatur matrimonium ℨctum. & in hoc casu intellige istã gl. & gl. in d. c. fœminæ. In dubio tamen semper est iudicandum pro matrimonio, quia res est fauorabilis. vt in c. ex literis. de proba. & c. fi. de re iud. dicit tñ Ant. hoc procedere si ponitur in digito, sed si traditur in manu præsumitur donatio, vt dixi. credo in hoc spectandam consuetudinem loci. Si autem datur à parẽtib. dicit do. Ant. & præsumitur donatio, & non sponsa, quod satis potest admitti nisi consuetudo foret in contrarium.

¶De clandestina desponsatione. Tit. iij.

¶Continuatio Rubricæ.

¶Quia matrimonia & sponsalia quandoque contrahuntur palam, quandoque clandestine. Ideo post generales rubricas prędentes subiicit istam rubricam specialem, de clandestina desponsatione. nã qñq; puellæ subducuntur & inducuntur ad ℨhendũ clam à parentib. & quia de tali matrimonio potest dubitari ideo &c. De materia vide 30. q. 5. & 3. qu. 4. c. consanguineorum, non reperitur alibi. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Alleganti matrimonium incumbit onus probandi illud. 4. Præsumptio non fit pro clandestino matrimonio.*
2 *Clandestinitas non vitiat matrimonium. Collatio beneficij clandestina tenet, suspicione tamen non caret. Electio clandestina non valet.*
3 *Viro licet credatur super copula contra mulierem negatem, secus tamen est circa essentiam matrimonij.*
4 *Alleganti incumbit onus probandi.*
5 *Dispositio debet intelligi cum aliquali impropriet ate pro vitanda absurditate vel violatione aliarum regularum.*

CAP. I.

1 SIQVIS. ¶†Hoc dicit secundum communem intellectum. Et qui asserit matrimonium incumbit probatio. Vel sic. Pro clandestino matrimonio nõ præsumitur, sed il'ud alleganti incumbit onus probandi. Primò thema Secundò determinatio ib', viro. Casus literalis. Si aliquis occultè desponsauerit aliquam mulierem & ipse ea petit postmodum in vxorem, & ipsa negat desponsationem, vir debet hoc probare, & ecõtra si vir hoc negauerit, mulier hoc probare det,
2 alias absoluatur vterque. B. †No. & clãdestinitas non vitiat ma-
a trimonium solus ergo ℨhentium cõsensus sufficit ad matrimonium. licet clam sit præstitum. ℨ peccent sic clandestinè ℨhentes. vt ℨ. eo. c. fi. & 30. q. 5. in c. aliter. iuncta gl. Idem est in collatio
b ne beneficij. ℨ enim collatio clandestina nõ careat suspicione non tenet si de ea quo quo modo fides fieri potest. de quo vide tur tex. optimus in c. vnico. vt eccle. beneficia secus in electione, il
3 la enim valet. de quo in c. quia pp. de ele. & in c. fi. e. tit. lib. 6. †No. secundò, & licet credatur masculo super copula ℨ mulierẽ negãtem iuxta ea quæ habentur in c. ℨ tinebatur. ℨ. ti. prox. tamen ese cus est circa essentiam matrimonij. ¶†In gl. j. in fi. & hæc lectura a
4 vltima *cõiter* tenetur per Doctores. ex quo enim litera sic põt intelligi, licet cum aliquali impropria ione nõ debemus violare alias regulas iuris quibus *cõiter* nõ cauetur qd asserenti incũ
5 bit onus probandi. vt in iur. alle. in gl. ¶†Et no. iuncto tex. & pro vitanda absurditate, vel violatione aliarum regularum debet di spositio intelligi cũ aliquali improprietate si aliter saluari pot, pro quo bene facit tex. in c. cum dilectus. de consue. Abbas.

ADDITIONES.

a ¶Non vitiat. Alij contractus si fiant clam, valẽt. l. ab Anastasio. C. mand. & ibi Bar. Inn. in c. j de fi. instr. est magna suspicio ℨ notorium & instrumentum: sententia tñ clãdestina non valet. l. cum sentẽtia. C. de sen. latè Bal. in l. 3. C. de sum. tri. & fide catholi. Ad de & ad probationẽ actus clam facti requiruntur tres testes. gl. est sing. in auth de instr. cau. & fide. in verbo, hoc sanctũ. quam sequitur hic Phil. Fran. quod est notandum ad l. vbi numerus. 1 de testi. & c. in nomine ℨ. de testi.

b ¶Careat suspicione. Vide Ab. in c. j. ℨ. vt ecclesiastica benef. & in c. cum olim. ℨ. de causa poss. & proprietatis. Seb. Sap.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesia nõ iudicat de occulto matrimonio approbat tamẽ illud si publicat. Negans matrimonium quod ab altero clam contractum esse dicitur nõ cõpellitur si aliter probari non potest.*
2 *Iuramentum non est exigendum à reo in causa clandestini matrimonij etiã actore non probante.*
3 *Viro & mulieri asserentib. matrimonium creditur, ac si matrimonium esset in conspectu ecclesiæ ab initio contractum.*
4 *Filij nati ante publicationem matrimonij censentur legitimi.*
5 *Publicatio clandestini matrimonij qualiter fiat.*
6 *Confessio viri & mulieris de matrimonio clandestino non præiudicat matrimonio publicè contracto.*
Publicum matrimonium præiudicat clandestino, & quid iuris sit si per vnum testem & famam pro clandestino iudicatur.
Probatio per vnum testem & famam quid operatur.
Fama non semper semiplenam facit probationem.

CAP. II.

1 QVOD NOBIS. ¶†De matrimonio occulto nõ iudicat ecclesia approbat tñ illud publicare volentes, & habet duo dicta. fm ibi, verum. Vel sic & clariùs literæ inhærendo. Qui matrimonium clandestinè contraxerunt altero negante, vel vtroque nõ apparente legitima exinde probatione, simul cohabitare ab ecclesia non compelluntur. & si illud publicauerint tãquã in conspectu ecclesiæ factum comprobabitur: nisi aliqua rationabilis causa subsit quæ impediat. ¶Casus literalis. Aliqui ℨhũt matrimonium occultè, ita ꝓbatio fieri non potest, quæritur quid iuris sit, dicitur quòd ab ecclesia non sunt aliquatenus cõpellendi si alter negauerit. Veruntamẽ si illi voluerint publicare ab ecclesia talia matrimonia recipienda sunt. & approbanda tãquam à principio in conspectu ecclesię ℨ. Ita fuissent, nisi aliqua
2 rationabilis causa impediat. B. †No. primò ibi, aliquatenus compellendi. ar. & vbi deficit omnis probatio matrimonij non est exigendum iuramentum à reo, sed potiùs purè absoluendus, & facit contra theoricam Doc. in c. cõtinebatur & ca. attestationes. ℨ. ti. prox. Et ad illa inra posset responderi, & procedunt quando subest saltẽ aliqualis suspicio pro matrimonio, secus vbi pro eo
3 nihil apparet. †Nota secũdò & super ℨctu matrimonij debet credi a simplici verbo ipsorum ℨhentium, & habetur perinde tale
a matrimonium ac si ab initio in conspectu ecclesiæ fuisset cõtractum. vt in tex. †Ex quo inferunt Doctores quòd proles nata ante publicationem est censenda legitima, quod est notandum.
4 †Qualiter autem debet fieri ista publicatio clandestini matrimo-
5 nij, dicunt Doctores quòd secundum formam c seq. †In gl. 2. in
6 fi. intellige. De alio matrimonio publicè ꝓtracto, cui non debet ℨ iudicari per solam confessionem illorum, qui dicunt prius contraxisse, imò plus dicit Vinc & manifestum matrimonium præiudicat clãdestino, etiam si habeat pro se vnũ testem. & famam, quod dicit Gas. bene notandum. Sed hoc dictum nõ videtur placere domino meo, domino Car. mouetur, quia vnus testis & fa-
b ma ℨ plene probant, vt no. gl. in c. 1. ℨ. de ap. & c. veniens. el 1. de testib. Sed saluando primum dictum posset dici quòd vbi alia ℨ bario aptior concurrit cũ fama & vno teste & tunc standum est probationi clariori & meliori, licet testis & fama deponant de tempore anteriori, & erit istud dictum satis notabile & si quis ℨ bar cum vno teste & fama de titulo anteriori, alius verò probat per testes apertos de titulo anteriori, quòd iudicãdum est secun
c dũ probationẽ clariorẽ. non tamen semper est verum, quòd fama facit semiplenam probationẽ c sed vide quod plenè dixi ĩ c. veniens. & ℨ Bar. in l. de minore ℨ. tormẽta. ff. de quæstio. Abb.

ADDITIONES.

a ¶Debet credi. pro quo facit qd dixit gl. fi. in l. pen. C. de fideiuss. & si quis fuit repertus in adulterio cum aliqua muliere, si ambo ꝓfiteantur & matrimonium contraxerunt. statur eorum confessioni & ibi Bal. & Bar. in l. vnica. C. de cõfessis. vers. fuit quæstio de facto. Ale. consi. 1. in 3. vol.

¶Adde, quòd verum est & statur confessioni coniugum super matrimonio contracto, non autem in alterius præiudicium, vt plenè per Ro. sing. 618. incip. tu audiisti. vbi plenè. Zach.

b ¶Vnus testis & fama. Adde Bar. in l. de minore ℨ. tormenta. ff. de quæstio. Inno. in c. veniens. ℨ. de testi. & Spec. in ti. de noto. cri. ℨ. fama. ver. quid agente.

¶Fama facit semiplenam probationem. Vide ad plenũ Moder. post Bar. in l. admonendi. ff. de iureiu. & Matthę. Silla. singula. 2. incip. no. quòd in iudiciis possessoriis.

SVMMARIVM.

1 *Modus datur, & forma contrahendi publicum matrimonium.*
Filij nati ex clandestino matrimonio in gradu prohibito cõtra modũ ibi ex præsumpto contracto etiam ꝓ ignorantes de impedimẽto sunt illegitimi. 4.
Filij nati ex publico matrimonio in gradu prohibito cõtracto si ambo parẽ

tes sciunt impedimentum matrimonij sunt illegitimi.4.
Sacerdos non prohibens matrimonia interdicta per triennium à beneficio suspenditur.
Clerici etiam religiosi clandestino matrimonio interuenientes suspenduntur, & quandoque grauius puniuntur.
Clandestina matrimonia contrahentes puniendi sunt.
Denuntiantes calumniosè etiam puniuntur.
2 *Consuetudo vnius loci necessariò non est seruanda in alio loco, nisi reducatur ad ius commune.*
3 *Matrimonium quando contrahitur presbyter debet venire, vel saltem cum eius conscientia contrahatur.*
4 *Laici qui clandestinis matrimoniis interueniunt peccãt, & an puniri debeãt.*
6 *Sponsalia de futuro an eiusdẽ iuris sint, prout matrimoniũ si clãdestinè fiãt.*
Clandestina sponsalia contrahentes peccant.
Ordinarius potest interdicere sponsalia clandestina.
7 *Edicta huiusmodi publicationis in quib. & quot locis debeant proponi.*
8 *Forenses in aliquib. locis non admittuntur ad matrimonium contrahendũ nisi habeant literas testimoniales, quod vtile esset si vbique obseruaretur.*
9 *Clandestina matrimonia pluribus modis ꝓhuntur, & quot sunt eius species.*
Clandestinum matrimonium an dicatur si modus hic datꝰ non seruatur.
10 *Matrimonium quomodo dicatur contrahi in faciem ecclesiæ.*
Accusari an pluries possit matrimonium de impedimento.
Matrimonialis sententia non transit in rem iudicatam.

CAP. III.

1 CVM INHIBITIO.† Haber multa dicta & comprehendendo omnia sic summari potest. Cum matrimonia sunt contrahenda debẽt per presbyteros in ecclesia edicta proponi assignato termino intra quẽ qui voluerit impedire impedimẽtum opponat, & si probabilis ꝓiectura fuerit de impedimẽto, interdicatur matrimoniũ donec de hoc cognoscatur. hoc primò vsq; ad §. si quis. Si in gradu prohibito matrimonium clãdestinè vel contra interdictum de quo. j. contractũ fuerit, etiã ꝓ ignorãtes de impedimento, nati ex illo matrimonio sunt illegitimi. Idẽ est, si ambo parentes sciunt impedimentum matrimonij licet ĩ conspectu ecclesiæ contrahant. h.d.vsque ad §. sanè. Sacerdos q̃ tẽpsperit prohibere matrimonia interdicta & quilibet clericus etiam regularis qui interfuit per triennium à beneficio suspẽdũ. tur, & si culpa exegerit etiam grauius puniuntur ipsi etiã cõtrahentes contra hoc c. etiam aliàs licẽtè puniendi sunt, & idẽ in calumniosè denuntiantib. h.d.vsque ad fi. Et diuisio latis patet per §. licet possit aliis modis diuidi. ¶ Casus literalis. Prohibitio copulæ coniugalis in trib. vltimis gradib. est reuocata per idem ꝓcilium. j. de consang. & affi. c. non deber, & ideò Papa eam districtè præcepit obseruari, vnde inhærendo vestigiis prædecessorũ suorũ omnino prohibet coniugia clandestina siue occulta, præcipiẽs, vt nullus sacerdos talibus nuptiis interesse præsumat, statuens generaliter, vt cum matrimonia fuerint cõtrahenda in ecclesiis publicè proponatur per presbyteros termino competẽti statuto, vt intra terminum qui voluerit legitimum impedimẽtum opponat. & ipsi presbyteri per se nihilominus inuestigẽt vtrum aliquod impedimẽtum obsistat, si autem aliquod rationabile obiectum fuerit contra copulam contrahendã contractus interdicatur expressè donec impedimentum probet. Si autem huiusmodi matrimonia clãdestina vel taliter prohibita iure ꝓsumpserint in gradu prohibito etiam soboles tali coniunctione suscepta illegitima sit. & nullum habebit subsidium de parentum ignorantia, cum illa taliter contrahendo potius affectent ignorantiam, quàm sciant impedimenta, & eodẽ modo filij illegitimi erunt, si ambo parentes sciunt impedimentum & cõtrahunt cõtra omne interdictum, si verò parochialis sacerdos tales coniunctos prohibere contempserit aut interesse præsumpserit per triennium ab officio suspendatur, & illis, qui ꝓtrahũt contra huiusmodi formam etiam in gradu concesso pœnitentia imponatur condigna, & qui malitiosè ad impediendam copulam legitimam impedimentum obiecerit, similiter puniatur.
2 B. ¶ †No. quòd consuetudo vnius loci necessariò nõ est obseruanda in alio, nisi reducatur ad ius commune per habentem potestatem: vt hic facit Pa. facit de cõse. dist. 4. c. de trina & vide
3 quod no. in c. super eo. de censi. ¶ †Item not quòd in cõtractu matrimonij debet interuenire presbyter, vel saltem cum ꝑscriẽtia ipsius debet contrahi, ad hoc capit. aliter xxx. quæstione v.
4 ¶ †Item not. quòd filij nati ex matrimonio contracto in cõspectu ecclesiæ data ignorantia impedimenti ab ipsis contrahentibus sunt legitimi. a & hoc propter bonam fidem contrahentium, secus vbi contrahentes scirent impedimentum, vel vbi cõtraherent clandestinè. ¶ † Quæro quid in laicis præstantibus præsentiam in matrimoniis clandestinis, & dicũt Doctor. quòd ex verbis literæ non comprehenduntur, sed ex mente sic. argumentum. l. j. C. de fal. mo. & c quanto de sen. excommu. Est ergo eis imponenda pœnitentia sicut & clericis, peccant ergo tã ipsi ꝙ hentes clandestinè, q̃ interessentes siue sint clerici, siue religio
6 si, siue laici. †Sedò quæritur an dispositio huius capituli locum habeat in sponsalib. de futuro, dicunt Doc. ꝙ ex mente literæ idem dicendum, nam sponsalia in multis casib. transeunt in matrimoniũ ipso facto. vt in c. is, qui. §. de spõ. Ideò ne occurrat difficultas ꝙ prohibitionem ecclesiæ, debet etiam sponsalib. adhiberi hæc solennitas. facit l. oratio. ff. de spon. vbi dicitur, ꝙ prohibito matrimonio, videntur prohibita sponsalia, quia sunt præambula ad matrimonium. Ex quo no. ꝙ ꝙhentes sponsalia clãdestinè peccant, & ꝙ iudex loci ꝑt illa interdicere. † Tertiò quæritur vtrum hæc edicta debeant proponi in multis ecclesiis, & vt
7 primò ꝙ sic, quia litera loquitur in plurali, ibi, in ecclesiis. Doct. multum instant, sed conclusio vt hic. Si volentes ꝙhere, & eorũ aliqui traxerũt moram in certa parochia, tunc satis est in illa ecclesia edicta proponi. Si verò in diuersis parochiis traxerũt moram, tunc in diuersis debent proponi vel in locis publicis, puta ĩ prędicationib. vbi verisimiliter possunt peruenire in notitiã eorum qui sunt de impedimentis informati. vnde refert hic Abb. ꝙ quidam episcopi seruant vt forensis non admittatur ad ꝙhendum matrimonium nisi habeat literas testimoniales sui prælati, & esset valde optimum hoc obseruare, & satis puto de mẽte huius literæ cum respectu forensium non possit prouideri per illa edicta, nam sæpe contingit, ꝙ plebei habẽtes vxores in partib. suis le cõferunt ad partes remotas, & ibi demum matrimoniũ
8 ꝙhunt sicut vidi in facto. †In gl. in vers. clandestinis. in fi. not. bñ gl. ex qua habes vltra tres species clãdestini matrimonij. Host. vltra gl. enumerat alios modos, & tandem dat regulam generalẽ, dicens ꝙ matrimonium ꝙctum ꝙ prohibitionem ecclesię ꝙnalẽ vel specialẽ, & expressam vel tacitã dr clandestinũ & hẽt locum
9 pœna huius c. †sed aduerte in multis locis non seruatur huiusmodi denuntiatio de qua in litera. Vnde quæro nunquid matrimonium dicatur ex hoc clandestinum. vide ad hoc quod no. Io. An. in addi. Spe. eo. tit. in prin. & original ter lunt dicta Oid. cõl. 256. & ibi concludit, ꝙ dummodo matrimonium sit ꝙctũ in facie ecclesiæ non ꝑt tale matrimonium appellari cladestinũ. pro hoc c. ꝙstitutus. de reli. do. & c. s̃ prox. & licet verbum ecclesiæ, sumatur multipliciter, vt no. in gl. in c. fi. ne præl. vi. sumtũ in oppo
b sito sumitur ecclesia pro collectione fidelium. facit de cons. di. j. ecclesia. ꝙhens ergo corã multitudine b fm patri. consuetudinẽ non dr clandestinè contrahere, sed in facie ecclesiæ, quod not. & hoc habeo pro indubitato vbi non est ꝙsuetudo, ꝙ mittant edicta, sed vbi esset talis cõsuetudo dubito, vtrũ habeat locũ pœna huius capituli si qs ꝙxerit in facie ecclesiæ, nõ præmissis istis denuntiationib. & potiùs crederem, ꝙ non, licet gl. sentiat oppositum: quia pœna est apposita ꝙ ꝙhentes clandestine, & nõ ꝙ ꝙhentes edictis non præmissis, & non ꝑt dici clãdestinè, ex quo in facie ecclesiæ nemine prohibente cõtraxit, maximè cũ illud sit officium sacerdotis, & non ꝙhentiũ, & per hoc aperitur mul-
10 tum intellectus huius c. †In gl. in verb. voluerit. ibi: publicum crimẽ vr. & ex hoc dicit Got. ꝙ si vnus egit ꝙ illud matrimoniũ & succubuit, nemo auditur volẽs iterum proponere illud impedimentum. ga actio popularis consumitur vno agente, l. eum, qui. §. in popularib. ff. de iureiur. quod dictum non vr placere d. Ant. quia causa matrimonialis non transit in rem iudi. vt in c. tenеor. & in c. lator. & c. consanguinei. de re iud. nisi velimus dicere ꝙ ꝙrium procedit respectu ipsorum coniugum, & non respectu extraneorũ, & esset notabilis limitatio ad illa iura, sed nõ placet, sibi rõne pacti, & credo eum verũ dicere, tamen dico quòd non admitteretur alius, nisi iudex ꝑmissa causæ cognitione videat istu rationabiliter moueri, ꝙ hoc qd no. Inn. in d. c. teneor. vbi ita notabiliter dicit respectu sentẽtiæ, quæ trãsiuit in rẽ iudicatam. Et in fi. gl. Gas. de Cal. tenet oppositum, vt is qui fuit præsens, & tacuit, possit de nouo accusare, & sit speciale ĩ matrimonio pro per periculum animæ, & idẽ tenet Car. in alia causa, ex quo edicta nõ præcesserunt, sed certè puto ꝙ aliqualis suspicio generetur ꝙ tacentem, sed in causa matrimonij optimè procedit dictum Gas. ex quo edicta nõ præcesserunt. facit c. fi. qui mat. acc. poss. Nico. Abbas.

ADDITIONES.

a ¶ Legitimi. Adde in hac materia Anc. conf. 402.
b ¶ Corã multitudine. adde ꝙ ꝙhẽs corã pluribꝰ testibus mrimoniũ dr clandestinè ꝙxisse, si de ꝙsuetudine palã & publicè ꝙhi de beat. ita no. Bar. ĩ l. fi. ff. de ritu nup. Idẽ in l. 2. ibi Iac. Reb. & Cel. in apo. ad ipsum. C. de his qui ex pu. rati. mu. pec. acce. lib. x. Zac

¶ De ſponſa duorum. Tit. iij.

¶ Continuatio Rubricæ.

¶ Supra visum est de duabus speciebus sponsaliorum, s. manifestis, &

stis, & clandestinis, sed quandoque quis ꝙxit successiuè bina spõsalia cum diuersis mulierib. vel eã mulier cum diuersis viris, & potest dubitari quæ prævaleant, ideò post præcedentes subiicit istam. Quærit Inn. hic super rubrica, duo petunt eandem mulierem in vxorem, pariter probant, q̃ritur, mulier cui sit adiudican-
a da. Concludit quòd est differẽda sententia adonec habeatur certior probatio, & si alter potest priùs probare non est illi adiudi-
b candabmulier, sed differenda sententia donec alter probauerit,
c secus vbi ageretur de præbenda & aliis possessionibus, ęa primò probãti adiudicaretur res petita. & victor præstaret cautionem ipsi reo de cõseruando eum indemnẽ respectu alterius petitoris, vt in l. is, à quo. & l. seq. ff. de rei vẽdicatio. No. bene hoc dictum Inn. ex quo potes colligere notabilem limitationem ad illas leges, vt res nõ tradatur primò vincẽti. vt possit sequi periculum animarum ex adiudicatione seu traditione, sed differẽda est sententia, donec alius ꝑbauerit. Et no. secundò quid agẽdũ qñ duo æqualiter probant: & res petita nõ est diuisibilis nec potest insolidum possideri, qd limitat no. Bart. in l. si duo. ff. vti pos. & no. in c. licet. de proba. Abbas.

ADDITIONES.

a ¶ Differenda sententia. Hoc inter spõsalia matrimonij annumerat Fel. in rub. s̃. de sponsa. ver. 22. & ibi reputat hoc dictum Inn. singulare. Seb. Sap.
b ¶ Adiudicanda. fa. rex. in c. sicut. in fi. s̃. de spon. licet gl. in c. in nostra. s̃. de test. voluerit, quòd debeat adiudicari cui mulier cõsentit vel meliori vel deteriori, per gl. in c. afferte. s̃. de ꝑsum. Faciũt no. Bar. in l. j. in fi. prin. ff. de li. & posth. gl. & Doct. in c. licet. de sen. exc. lib. 6.
c ¶ Possessionibus. non procedit sine dubio, quia res videtur adiudicanda vtrique. quãdo probationes sunt pares. ar. l. Titię texto res. de le. j. vbi Dy. & Alb. ponũt quæstionẽ de duabus communitatib. contendentibus de nemore, quòd si vnaqueque probat de possessione, vtrique erit facienda adiudicatio vel possessio debebit sequestrari. gl. in l. j. C. vti. pos. ne partes deueniãt ad arma. l. æquissimum. ff. de vsufr.

SVMMARIVM.

1 *Contrahens successiuè cũ duab. per verba de præsenti tenetur adhærere primæ si autem primò contraxit per verba de futuro, & secundò per verba de præsenti debet adhærere secundæ.*
2 *Pactio & promissio potest appellari fides, & veniens cõtra promissionẽ dicitur venire contra fidem præstitam.*
Fides est de re non visa, & dicitur fides, quia fiet, vel à firmitate.
3 *Sponsalia etiam non iurata non seruans, peccat.*
4 *Matrimonium cõtractum ex mulieris pulchritudine seu appetitu copulæ extorquendæ, valet.*
5 *Matrimonium absque annulli traditione, & solennitate secundum loci cõsuetudinem tenet.*
6 *Carnalis copula superueniens sponsalib. sub conditione, an sponsalia faciant transire in matrimonium.*
7 *Sponsalia pura siue sub aliqua conditione cõtracta semper tolluntur per matrimonium de præsenti.*
8 *Sponsalia quatuor modis contrahuntur qui hic exprimuntur.*

CAP. I.

1 DVOBVS. ¶ † Contrahens successiuè per verba de præsenti cum duab. tenetur adhærere primæ. asi autem primò cõ-
a traxit per verba de futuro, secundò per verba de præsenti, adhærebit secundæ. & haberur hoc c. per Palea. xxvij. quæstione 2. c. duobus. & secundum Host. & bene istud c. idem dicit in effectu cum c. pen. & c. sicut. s̃. de spon. Duæ sunt partes. secunda ibi, est asit. & secũda subdiuidit. secunda ibi, fides. ¶ Casus literalis. Augustinus in c. isto ostẽdit, ꝙ fides cõiugalis ꝙctus duplex est. est enim fides pactionis. & est fides cõsensus, si aliquis dedit alicui fidem pactionis non debet aliam ducere. si aũt duxerit, valet, & agat pœnitentiã de fide mentita. si autẽ dederit fidem consensus non debet aliã ducere, & si duxerit dimittet illam, & adhærebit
2 priori. Et quid sit pactionis fides & cõsensus in text. & B. ¶ † No. primò quod omnis pactio quantumcũq; simplex potest appellari fides. vnde veniẽs ꝙ ꝑmissionẽ dr venire ꝙ fidem per eum præstitã, & sic capitur in l. j. ff. de cõstitut. pecu. & in l. j. ff. de pact. & potest promissio appellari fides ad instar religionis fidei, qa sicut ibi credimus quod non videmus, ita in promissione credo
3 facturum quod promisisti, licet non videam, vnde dicitur fides, quia fiet, vel à firmitate. ¶ † Secundò no. ex hoc tex. arg. optimũ & quasi expressum ꝙ ex spõsalibus sine iuramẽto ꝙctis qs obligatur ad cõtrahendũ, ita vt peccet veniendo contra promissionem cum alia contrahendo. ¶ † Not. tertiò ibi, si promiserit, &c.
4 ꝙ valet matrimonium, licet quis inducatur ad cõtractũ ex mu-
b lieris pulchritudine b seu appetitu copulæ extorquẽdæ. facit ca.
1 tua. & c. veniẽs. s̃. de spon. ¶ † Vltimò no. tenere matrimonium interueniente mutuo consensu, licet secundum loci cõsuetudinem non detur annulus seu non seruetur alius mos religionis. hoc vult dicere ista litera in fine. dum dicit, si nõ stringit manũ,
6 &c. †In gl. ibi pro non adiecta debet haberi. & hoc teneas, licet ꝙdam dixerint ꝙ ꝙctis sponsalib. sub illa conditione ꝙ ꝑ primum coitum non transeunt in matrimonium sed purificantur, sed ꝑ secundum transeunt, quod non placet Vin. nec communiter Doc. quia, vt dicit gl. si intellexit de coitu fornicario habetur illa cõditio ac si non fuisset adiecta & sponsalia remanent pura, quæ transeunt in matrimonium per carnalem copulam, vt in c. is q.
7 de spon. †Et in fi. gl. quilibet intellectꝰ potest adaptari ad text. & non est vis quis teneatur. sensus enim literæ est, ꝙ siue quis promittat ducere aliquam siue conditionaliter, siue sine aliqua conditione semper illa spõsalia tolluntur per matrimonium de præ-
8 senti cum alia contractum vt in c. sicut. & c. pe. s̃. de spon. †Host. hic format q. quot modis contrahuntur spõsalia de futuro. & dicit ꝙ quatuor. Primò per verba de futuro ad hoc apta. vt in d. c. pe. Secundò per verba de præsenti si contrahentes sunt impubes res, vel alter eorum. nã in iuris interpretatione sunt sponsalia de futuro, vt in c. fi. de desp. impub. & clarius in c. vnico. eo. ti. lib. 6. Tertiò per dationem arrharum. l. arrhis. C. de spon. hoc̃ intelligo quando præcesserunt verba vel signa hoc indicantia, quia datio arrharum non magis proportionatur sponsalib. quã aliis cõtractib. vt Inst. de contrahen. emp. in prin. Quartò per subarrhationem annuli, xxvii. q. ij. si quis desponsauerit. hoc dictum non est simpliciter verum. quia potiùs indicat matrimonium quam spõsalia. vt in c. fœminę. xxx. q. v. Ideò dic vt plenius dixi in c. fi. de de spon. impub.

ADDITIONES.

a ¶ Tenetur adhærere primę. Quod ego amplio, & si secundã cũ qua etiã per verba de præsenti ꝙxit, cognouisset carnaliter, per istum. & Doc. in c. si inter virum. & in c. veniens. lo ij. s̃. de spon. & ma. & Bar. Cæpo. caute. xlij.
b ¶ Pulchritudine. vide Ias. in l. Titia. ver. nonò & vltimò. ff. de ver. obli. vbi dicit hoc esse notandum: quia quotidiè inter adolescẽtes amore captos euenire potest. Seb. Sap.

SVMMARIVM.

1 *Desponsatam alterius in vxorem ducens, & cognoscens, nunquam in vxorem eam habere poterit. 5.*
2 *Sponsa etiam vocatur vxor de presenti ante carnalem copulam seu traditionem ad domum viri.*
3 *Pœnitentia publica imponitur accipienti spõsam alterius in vxorem, & ambo infames efficiuntur & sacrilegium committunt.*
Sacrilegium est vtriusque fori, & vterque iudex ecclesiasticus & secularis possunt cognoscere & pœnam imponere.
4 *Pœnitẽtia pro quolibet peccato mortali datur septem annorum spacio, ni si sacerdos eam abbreuiauerit, & quid pro tali pœnitentia agatur.*

CAP. II.

1 ACCEPISTI. ¶ † Alteri desponsatam ducens in vxorem, & cognoscens nũquam in vxorem eam habere potest. h. d. secundum vnum intellectum, sed clarius hoc habet in c. fi. ĩ. de eo qui dux. in mat. vel iuxta literã summa sic. Imponit pœnitẽtiam,
2 illi q alterius sponsam de præsenti accepit sibi in vxorẽ. †No. ibi desponsatã, & tenemẽti ꝙ ꝙhens per verba de præsenti ante car-
a nis copulam potest appellari spõsa, a nam iste tex. loquitur de tali sponsa de præsenti, patet ex eo, quia si fuisset sponsa de futuro valuisset matrimonium cum secunda contractum, vt in c. prox. & in ca. sicut. & c. pe. s̃. de spon. & facit hoc optime, vt in statutis odiosis appellatione vxoris non veniat desponsata p verba de præsenti ante traductionem ad domum viri, & carnalẽ copulam. pro hoc vide quod dixi super ru. de spon. & in c. ex publico.
3 de conuer. coniu. ¶ † Secundò no. ꝙ ecclesia imponit pœnitentiam publicam ducenti spõsam alterius in vxorem. & dic ꝙ mulier quæ contraxit cum duobus est infamis, & idem in masculo, vt in l. j. ff. de his, q. nota. infa. & credo, ꝙ ecclesia posset imponere pœnam in foro iudiciali, quia isti abutuntur sacramẽto matrimonij, & sic cõmittunt sacrilegium, vt in l. quãuis. C. de adul. sacrilegiũ verò est mixti fori, vterque enim iudex ecclesiasticus & secularis cognoscere potest, de quo in c. cũ sit generale. d. fo. compe. vbi plenè dixi, & facit ad prædicta tex. cum gl. xxxij. q. j. de benedicto. hic autẽ Papa nõ curauit de pœna fori iudicialis, quia ad hoc nõ fuerat actum, sed per viam salutis & cõsilij animæ hic Papa aditus fuit. ¶ † Vltimò nota. hanc pœnitentiam,
4 & est

ADDITIO.

a ¶ Potest appellari sponsa. adde hoc esse multum dubitabile, de quo dic, vt notaui in apostil. meis ad istum in c. j. in ver. ꝙtrahẽtes sponsalia. s̃. de postu. præla. & melius in c. tertio loco. nu. 5 in apo. in ver. sponsas. vbi concordo opi. contrarias. s̃. de ꝑsum. & in rub. s̃. de sponsa. & matr. nu. 5. ver. per prædicta. Zach.

Universidad de Navarra

& est regu're q̃ pro quolibet peccato mortali est pœnitẽtia in iungenda vij.anni.3.3.q.2.hoc ipsum.quod tñ intellige nisi sacerdos tempus ex cãa abbreuiauerit.vt in c.Deus qui.de pœ & remi. & de pẽ.di.1.quem pœniter. ¶Sed quæro quid dẽt iste agere in hoc spacio.7.an.nã tex.hic non aperit,sed dicit q̃ dẽt pœnitere eũ,vij.annis sequentib.Solu.dicit Abb. q̃ dẽt ieiunare semel vel pluries in septimana,vel aliud bonũ agere ſm discretionẽ & iudicium sacerdotis,& bene loquitur facit qd no.in d.c.hoc ipm, & sic debes intelligere oĩa iura q̃ imponunt pnĩam per numerũ dierũ vel annorum non specificãdo modũ pœnitẽtiæ.& hoc no
5 tabis. ¶†In gl.2.in fi.solue g̃ria,vt no.gl.in c.2.s̃.ti.prox.& in reg. non firmatur.de reg iur.li.6.& ad istum tex.dic q̃ aut duxit spõsam alterius & cognouit,& non p̃t amplius habere eam in vxorem etiam mortuo primo viro,vt in d.c.de eo qui dux.in ma.&
a dic vt ibi.Aut non cognouit a & tunc ex nouo consensu posset eam habere in vxorem mortuo primo viro,vt in d.c.fi. & sic intelligitur verbum nunquam,positum in tex.

ADDITIO.

a ¶Cognouit eodem modo fallit,qñ cognouit,sed ignorãter:qa probabilis ignorantia ipsum excusat.c.dominus noster.j.de secun.nu. secundum Phi.hic.

SVMMARIVM.

1 *Sponsalia de præsenti non soluuntur per sequens matrimonium carnali copula consummatum.4.*
2 *Verba matrimonium contrahendo in loqui valentib.vel alia signa æquipollentia sunt necessaria.*
3 *Iuramentum non est de substantia matrimonij licet fortiùs obliget.*
4 *Carnalis copula non addit maius vinculũ respectu essentiæ matrimonialis.*
Consensus mutuus solus est ad essentiam matrimonij.
Consummatum matrimonium fortiùs est quàm non consummatum.
5 *Papa sententiam prædecessoris sui revocare potest & contrariam constitutionem facere,& ius & diuinum interpretari.*
Constitutio ista an ad præcedentia matrimonij trahatur.

CAP. III.

1 LICET †Sponsalia de præsenti non soluuntur per sequens matrimonium etiam carnali copula g̃summatum,& clariùs hoc videtur in c.fi.& pe s̃.de spon.primò ponitur decisa g̃sultatio.secundò responsio.Ibi,consultationi tertiò alterius dubij solutio,ibi,& si nupserit quartò obstaculi remotio, ibi, quamuis.
2 †No.ibi,verbis consuetis expresè recipiat.q̃ g̃sensus in matrimonio g̃hẽdo dẽt verbis exprimi in fari valẽtib.& sic facit hæc litera in ar.q̃ verba sunt de substantia in loqui valẽtib.& hi sverbis formaſ vtitur tex.in c.pe.s̃.de spon.sed Hoſt.sup.ad literãvel alio signo æqualẽti,qd placet.dixit.n.de verbis.qa cõiter hoc accidit:,sed ad materiã vide qd plenè dixi in c.tuæ.s̃.de spõ.†Not.
3 ibi siue sit iuſm q̃iuſm non est de substãtia matrimonij,sed fortius obligar g̃hentẽ.†Vltimò no.,q̃ matrimonium hẽt suã essentiam ex solo mutuo consensu g̃hentiũ,vñ carnalis copula non addit maius vinculum respectu essentiæ matrimonialis.ideò nõ tollitur primũ per ſm g̃summatum.sed bñ addit respectu significati,quia aliud significat g̃summatum q̃ nõ g̃summatum,vt in c.debitum.de biga.& 27.q.2.c.qua propter.Item est fortius cõsummatum.hinc est q̃ non dissoluitur per ingressum religionis sicut consummatum.vt in c.2.& in c.ex publico.de conuer.con
5 iu.†Vltimò no.Papam posse reuocare a sniam sui prædecessoris.& contrariã cõstitutionem facere.vel aliter declarare,etiam
6 præcepta iuris diuinis,quam prædecessor declarauerit.† In gl.fi. in fin.quid autem de matrimoniis contractis hanc constitutionem,dicit Hoſt q̃ illa sunt toleranda propter consuetudinẽ cõtrariam,& quia nonnulli summi põtifices ita diffinierãt.de hoc in c.fi.j.eo.vbi dicetur.

ADDITIO.

a Reuocare licet dicatur quod par in parem nõ habeat imperiũ, c.innotuit s̃.de elec.c.fi.de reſcr.j.vt l.nam magiſtratus.ff.de arbi.ille à quo.§.tempestiuum.ff ad Treb.

SVMMARIVM.

1 *Appellanti in matrimoniali causa interdici debet q̃ cum alia non contrahat lite pendente,& si contraxerit separatur.2.*
3 *Lite pendente super matrimonio non licet transire ad aliud matrimoniũ.*
4 *Actis contra ius,an sit ipso iure nullus.*

CAP. IIII.

1 TVA FRATERNITAS.¶†Ei qui appellat in causa matrimoniali interdici debet ne aliud matrimonium g̃hat lite pendente, & si g̃xerit dẽt separari.primò thema, scdò præcepi fieri interdictũ bi.hoc arbitramur.tertiò dicit qd iuris si violetur ibi,& si g̃ ¶Casus literalis. Aliqs corã iudice suo petit aliq̃ in vxorem,vel aliqua petit aliquem virum quem dicit in cãa sensisse per g̃sensum mutuum de p̃senti,ille appel. ad sedem apostolicã.& ap.pendente añ cãę cognitionẽ siue ante snĩam aliã accepit in vxore,q̃ritur quid iuris sit?rñdet Pa.si aliquis à mõin tali casu duxerit appellãdum iudex interdicat ei publicè, ne ante decisionem causæ cũ alia g̃hat,qd si fecerit matrimoniũ tã præ
2 sumptuose g̃ctum debet irritari ſm formam iuris.B.†No.q̃ appellatione pendente p̃t iudex à quo interdicere matrimoniũ g̃hendum,& sic nõ suspẽditur in totum iurisdictio iudicis à quo.vnde potest agere ad ea q̃ tendunt ad faciliorem exitum cãæ appellationis.de quo vide bo.tex.cum gl.in c.ex literis.de matri.g̃cto g̃ interd ecc.l.vnde vſ quòd iudex possit hoc interdictum fa
3 cere.†Item no.q̃ pendẽte lite super matrimonio siue fuerit appellatum siue non,non licet transire ad aliud matrimoniumalicet per partem præiudicatur nullitas primi matrimonij.vt in c.cũ
a in apostolica s̃.de spon.& hic per illud c.non debes dispõnẽ huius tex.restringere ad pendentiã appellationis,idem etiã est seruandum pendente lite ante appellationem. vt in d.c. cum apo-
4 stolica.†In gl.2.in fi.no.bene distinctionẽ gl.solet.n.quotidie allegari,& hęc eadem distinctio solet fieri cum quæritur vtrùm a-
b ctus contra legem sit ipso iure nullus, b de quo vide in reg. ea q̃ contra ius.de reg.iur.li.6.& in c.videns.x.di.& in l. nõ dubium. C.de le.& dicitur perpetua cã prohibitionis qñ causa prohibitionis non est restricta ad certum tempus,sed est perpetua,puta si prohibetur aliquid fieri pp malum quod inde sequi potest,vſ prohibetur matrimonium fieri propter consanguinitatem, vel aliquid simile dicitur non habere perpetuã causam prohibitionis,quando causa est in re restricta ad certum tempus,puta prohibetur matrimonium propter venerationem diei.

ADDITIONES.

a ¶Ad aliud matrimonium.Adde q̃ si g̃hat ẽr s̃ præceptũ iudicis, vel ecclesiæ inhibitionem.Spe.de spon.&ma.§.2.& de matrimo. contra inter.eccl.contracto.in prin.
b ¶Nullus.De quo in c.fi.de post.præla.Lap.alle.97.Ab.in c.ad apostolicam s̃.de regularibus facit l.j.§ sexum. ff. de postulando. vbi illa prohibitio habet causam perpetuam.

SVMMARIVM.

1 *Duas qui per verba de præsenti desponsat,primã desponsatã hẽt in vxorem etiam si prius secundã cognouerit,& nõ valet cõsuetudo in g̃riũ.*
2 *Ecclesiæ inferiores circa sacramenta debent se conformare maioribus ratione metropolitanæ ecclesiæ.*
3 *Carnalis copula non est necessaria ad essentiam matrimonij.6.*
Consensus sufficit ad essentiam matrimonij.6.
4 *Constitutio an ad præterita trahatur.*
5 *Papa an possit statuere quòd tollatur primum matrimoniũ non consummatum per secundum consummatum.*
Papa amplissimam habet facultatem in matrimoniis non consummatis.
6 *Consensus solus perficit non tantum contractum matrimonij, sed etiam alios contractus qui sunt de iure gentium.*
Matrimonium habet essentiam à iure diuino.

CAP. V.

1 DVAS.†Qui duas per verba de p̃senti desponsat primam desponsaram habet in vxorem etiam si prius secundam cognouerit,nec valet contraria consuetudo,& hoc vltimum additur ad c.licet.s̃.e.In prima consultatio.In secunda respõsio ibi, ne verò.¶Casus literalis.Olim obtinuit consuetudo in ecclesia Mutin.vt si aliquis aliquam desponsasset per verba de præsenti, & ante carnalem copulam aliam accipiat & cognoscat, illa sibi adiudicabitur quã primò cognouerat,quia verò turpis est omnis pars quæ suo non congruit vniuerso,& ecclesia Mutin.tenere debet humiliter, & seruare quod Rom. ecclesia & sua metropolis seruat.præcepit Papa, vt ecclesia Mutin.i matrimoniis g̃hendis illud obseruet postq̃ inter psonas legitimas,legitimus g̃sensus interueniret de p̃senti si postea cum alijs de facto g̃trahant.quod prius de iure factum fuerat non potuit irritari. Ber.
2 ¶†No j circa sacramenta ecclesiastica,q̃ ecclesiæ inferiores debent se cõformare maioribus ratione metropolitanæ ecclesiæ.faci.c.ad abolendam.j.de hær.uide bo. gl.in c.j.de sum.tri.in 6.
3 ¶†No.secũdò ibi,qui sufficit,q̃ ad essentiam matrimonij copula carnalis necessariò nõ occurrit,est ergo verũ matrimonium post cõsensum de p̃senti præstitũ,nã id dicitur sufficere quo posito nihil aliud ad substantiam actus requiritur, vt not. gl.in c.statutum.de reſc.li.6.Et adde hic ea,quæ dixi.s̃.e.licet.& qd plenius dixi in c.publico.de conuer.coniug.¶†Quid de matrimoniis contractis ante istam g̃stitutionem?Doc.*cõiter* tenent q̃ illa
4 a tolerantur.a& hoc apertè innuit verbum. de cætero,hic positũ & potest adduci iste tex.pro & g̃.quod cõstitutio iuris antiqui declarato

ADDITIO.

a ¶Tolerantur.vide quæ dix in ca.fi.de constit.vbi ple. in c.j.de sum.tri.& fi.cath.li.6.& in cle.2.de reb.ecc.non al.

declaratoria non extenditur ad præterita habentia g̃riam consuetudinem,quasi rõne consuetudinis illa debeant tolerari,pro quo vide bo.gl.in c.cum venerabilis.de g̃sue.& in c. j. de postu. præl.lib.6.In g̃rium posset adduci iste tex. quia dicit de cætero. secus ergo si hoc verbum non fuisset appositum.vt in c.cum tu. & quod ibi no.de vſur.sed ad mãm plenè vide no.in c.fi.de con
5 sti.& in cle.2.de re.ec.non alie.& in cle.j.de ele.†Vltimò quæritur nunquid Papa possit statuere,vt per secũdum matrimoniũ consummatum tollatur primum non consummatum, & sic approbare consuetudinem hic reprobatam? Hoſt.tenet hic q̃ sic,
a Papæ,vt no.in d.c.ex publico.& ad hoc põderat ver.illud te volumus.positum in tex.q.d.q̃ potuisset statuere hic g̃rium.Sed ego dubito an hoc dictum sit verum.nam sine magna causa Papa non disponit g̃ istud matrimonium,vt in d.c.ex publico.Itẽ si hoc esset quare Papa retractasset diffinitionẽ prędecessorũ suorum si illi potuissent ad libitũ diffinire,vt in c.licet.s̃.e.sed ex ma
6 gna cã posset hoc facere.†In gl.ibi,nam g̃ctus perfectus est per solum consensum.non intelligas gl.ruditer.nam etiã g̃ctus emptionis & venditionis & cæteri qui sunt de iure gentium perficiuntur solo consensu,vt in l.consensu.ff.de act. & obl.l.ex hoc iure.ff.de iu.& iu.sed intelligas gl.q̃ g̃ctus matrimonij est perfectus per solum consensum.i.q̃ per solũ consensum est trãslatũ plenũ ius ita vt traditio corporalis nihil addat, & licet Doc.hic
b instẽt pro rõne diuersitatis maximè Hoſt.qui dicit,q̃ matrimonium hẽt suam essentiam à iure diuino. b Ideò sequitur conditionem sui authoris.nam Deus est immutabilis.Alij verò g̃ctus sunt ab homine ideò sequuntur nãm hominum.hæc ratio videtur mihi persuasiua,& non necessariò concludens, nam & aliqua sunt ab homine quæ tamen ex solo titulo habent suã perfectionem,vt est titulus bñficialis.nam per solam collationem beneficij acquiritur plenũ ius prouiso,vt hic.& in c.ſi tibi absenti.de præb.li.6.ideò facit regula q̃ in omn.b. spũalib.ex solo titulo transfertur plenum ius,vt in d.c.ſi tibi absenti.&per Inn.in c.inter cætera.de præb.Ista enim tanquam inuisibilia sine alia executione exteriori transferuntur,& solo consensu(vt dixi)perficiuntur.

ADDITIONES.

a ¶Potestas Papæ.Ad corroborationem vide Pe.de Anc.in cons. 41.inc.viso,& diligenter inspecto.refert Fel.in c.quæ in ecclesia rum, vers.2.ampliã.s̃.de const.Seb.Sap.
b ¶A iure diuino.Mat.19.Quos Deus coniunxit,&c. Ang.in aut. de trien.& se.§.quod autem ab aliquib.col.3.& Ale.cons.58.vol. 4.Zach.

¶De conditionibus appositis in desponsatione,& matrimonio vel in aliis contractibus. Tit.v.

¶Continuatio Rubricæ.

¶Continuatur hæc rubrica ad præcedentia hoc ordine.Quia g̃doq; sponsalia contrahũtur purè,de quibus visum est s̃. qñque sub conditione,meritò de his post præcedentia submittit,& qa conditio apponi potest non solum in matrimonio,sed etiam in aliis g̃ctib.ideò ne auctor haberet materiam geminandi rubricam,subnectit hic de conditionibus appositis etiam in aliis g̃ctibus.& quid sit conditio.no.super rub.ff.de condi.& demon.Sed dic latiùs & clariùs quia cõditio est quædam adiectio posita vel subintellecta in dispositione suspendens & resoluens ipsam dispositionẽ.& differt à modo,quia modus nõ suspendit, sed est quędam modificatio dispositionis.de quo clarius dicetur j.eo. verum.

SVMMARIVM.

1 *Conditio turpis in contractu matrimonij apposita non vitiat matrimoniũ, sed conditio ipsa frangitur.*
2 *Cõditio an possit apponi in contractu matrimonij,& qualis vitiet matrimonium.*

CAP. I.

1 QVICVNQVE.¶†Hoc dicit in summa. Defectus turpis conditionis in contractu matrimonij appositæ non vitiat matrimonium,sed vitiatur. primo ponitur thema ex quo resultat tacita quæstio,secundò responsio.ibi,respondemus. ¶Casus literalis.Si aliquis desponsauit aliquam sub conditione quæ non sit contra substantiam matrimonij,puta contraho tecum si furtum feceris, si voluerit eam relinquere,quæritur an possit?respon.quòd conditio fran-
2 gatur, & matrimonium firmiter teneat.B.¶†Opp. contra tex. videtur enim, quòd conditio possit apponi in matrimonio cõtrahendo,vt j.eodem titu.de illis.& c.super eo.Sol,metu cõtrarij.tex.intelligitur duobus modis.Primo quòd loquitur in conditione suspendente,turpi tamen.nam conditio turpis quæ nõ sit contra substantiam matrimonij habetur pro nõ adiecta, & g̃ctus remanet purus.j.e.c.fi.secus conditio honesta,de qua ĩtelligitur contrarium,& hunc intellectum ponit gl.hic.Secundus ĩtellectus extra gl.vt inrelligatur conditione resoluente, puta g̃ho tecum matrimonium & si,non donaueris mihi x.volo te relinquere,certe ex quo matrimonium à principio tenuit nõ põt dissolui,vt in c.cum sis,de conuer.coniu.& pro hoc intellectu facit litera in ver.relinquere,& hunc intellectum sensit Vin.Quidam tamen dixerunt,q̃ in matrimonio nõ põt opponi cõditio: quia consensus debet esse purus,& absolutus,sed hoc est falsum vt in g̃riis, nisi intelligas q̃ matrimoniũ non põt consistere, nisi ex solo q̃sensu puro & absoluto.nam existente conditione consensus remanet purus, & tunc verè incipit tenere matrimoniũ. vt in c.super eo.j.eo.& c.verum.& in c.vnico.de spon.lib.6.

SVMMARIVM.

1 *Seruus manumissus sub conditione vt fiat monachus & monasterio seruiat, alias in seruitutem redeat si monachus sit factus,manumittentis voluntatem seruare cogitur.*
2 *Conditio apponi potest resolutiua libertatis in manumissione serui.*
3 *Seruitus non impedit,quòd quis monachus non fiat vel ad sacros ordines promoueatur.*
4 *Seruus potest manumitti sub conditione vt fiat clericus vel monachus.*
5 *Libertas an sit res spiritualis.*
Simonia an sit aliquid pro ingressu religionis accipere.
6 *Conditionis acceptatio quid operetur.*
7 *Clericus & monachus an in seruitutem redigi possint.*
Degradatus clericus in effectu definit esse clericus.
Monachus nunquam desinit esse monachus.
8 *Papa an possit monachum à religione & voto liberare.*

CAP. II.

1 CVM SIT PROPRIVM.†Pertinet ad secundam partem rubr.& h.d.in summa. Seruus manumissus ea conditione vt fiat monachus & monasterio seruiat,alias in seruitutem redeat, si hoc acceptato monachus factus sit manumittentis voluntatẽ cogitur obseruare. Primò thema.secundò responsio ibi,tu ergo.¶Casus literalis. Quidam diaconus manumisit duos seruos sub ea conditione vt monachi essent,& permanerent in quodã monasterio,adiiciens vt si contra facerent iterũ seruituti subiicerentur,& vnus illorũ recessit à conditione,& de monasterio exiuit,& inter clericos seculares conuersabatur,vnde quidã pbyter illius monasterij conquestus est de hoc domino Papæ.vñ mandat epiſcopo diœcesis,vt si ita esse inuenerit, compellat eũ in monasterio permanere,nec monasterium deserat, vt volũtas
2 manumittentis non valeat præteriri.B.†No.j.quòd in manumiſ
a sione serui potest opponi conditio libertatis solutiua. a † Se-
2 cundò no.q̃ seruitus antiqua nonimpedit monachatum cõcor. 54.di.multos.nec promotionem ad sacros ordines,vt in c.nullª.
4 & in c.de famulis.de ser.non or.†Tertiò not.quòd seruus potest
5 manumitti sub eo modo vt fiat monachus vel clericus. ¶ † In
b gl.1 ibi,est res spiritualis.no.gl.q̃ libertas b põt dici res spiritualis,& facit quod no.gl.in d.c.præal.s̃.in c.nullus,sed hoc non procedit,quia si esset spiritualis non caderet in laicum.vt in c. cãm. de præscr.Item dominus quandoque manumittit interuentu peculiæ.l.3.ff manumiſ.quod non posset fieri si libertas esset res spiritualis& ideò tene sequentẽ solutionem glos. q̃ monachat' hic confertur purè.Item est hic quędam conditio intrinseca,vn de sicut non est simonia si datur prędium,vt ibi fiat ecclesia.vt i c.olim.el 1.de reſt.spo.ita & si manumittit seruus vt fiat cleric' vel monachus:quia nõ potest fieri monachus aut clericus nisi prius sit liber.s̃.de ser.non or.per totum.Hoſt.intellexit tex.q̃ nõ sub conditione:sed sub modo isti fuerunt manumissi, vnde cõditio hic ponitur largo modo.sed per hoc non mutatur intellectus iuris,& de differentia inter modum & conditionẽ habetur
6 in c.verum.j.e ¶†In gl.fi.ibi, quam cirò acceptauit cõditionẽ, intellige gl.sanè sc.q̃ acceptauit eam effectu faciendo professionem in manibus illius,qui potuit eũ incorporare religioni.iuxta no.in c.porrectum de regula.ex nuda ergo acceptatione cõditionis nõ esset effectus monachus.¶†Et in fi.gl.vult ergo gl.
7 q̃ promotus ad clericatum potest reuocari ad seruitutem si nõ seruat modum in manumissione appositum,secus in eo qui est effectus monachus,sed non reddit rationẽ diuersitatis,nec etiã Doct.sed

ADDITIONES.

a ¶Conditio libertatis solutiua.adde tamen quòd pendente illa habebitur pro seruo,vt no.Spe.de actio.ver. quod est.& versicu. lo,sed pone.Zach.
b ¶Libertas.alias dicitur causa pia.l.j.C.de commu.seruo ma.

Universidad de Navarra Biblioteca de Humanidades

Doct. sed potest dici q clericus degradatus desinit in effectu esse clericus, vt in a. degradatio de pe. li. 6, vnde sine violatione cleri cus potest degradari, & redigi in seruitutem: sed per degradatio nem, seu depositionem non desinit quis esse monachus. Est em monachatus quoddam votum à quo non potest liberari etiã p Papã saltem sine maxima causa: iuxta ea quæ no. ĩc. cum ad mo nasterium in fi. de statu reg. ex quo enim semel purè vouit non potest amplius redire ad seculum, & subiici seruituti corpali, sed si fuisset seruus illius monasterij, & tunc forte valeret q̃ditio, nõ vt ex toto desinat esse monachus, sed vt sit magis adstrictus mo nasterio quàm cæteri, vnde erit quasi seruus monasterij nec po terit intrare monasterium strictius. facit quod leg. & not. in c. de famulis, & in c. eo libentius. de ser. non or. & quod no. gl. in c. vt lex q̃tinentiæ. 27. q. 1. †Sed ñ hunc intellectum gl. opponit de fi. c. vbi Papa mandat seruari manumittentis voluntatem; ergo debet ille redigi in seruitutem, cum hic sit manumittẽtis voluntas, 2 ꝫrium vr̃ difficile. & hic non tactum per Doc. sed potest dici inhærendo primo intellectui Hostiẽ. q̃ isti fuerunt manumissi sub modo vt fierent monachi, &c. vnde conditio redigendi ad seruitutem debet referri ad tempus ante monachatum, nam voluntas manumittentis fuit vt fierent monachi, & si non vellent re dirent ad seruitutem, vnde si fiunt monachi seruant voluntatem manumissoris, eo q̃ compelluntur perseuerare in monasterio. 2

ADDITIONES.

1 *Iurãs aliquam in vxorem accipere si cẽtum sibi donauerit non tenetur illã in vxorem accipere, nisi postea purè consenserit vel eam cognouerit.* 3.

2 *Sponsalia possunt sub conditione contrahi etiam de futuro.*

Impedimentum publi. ho. iustitiæ non oritur ex sponsalib. conditionalib. ante conditionis euentum.

3 *Cõditio q̃ aliquid deꝰ ex cã dotium vel donatiõis an sit honesta vel turpis.*

4 *Cõditio in sponsalib. appesita tollitur per carnalem copulam supervenientẽ & consensum de præsenti.* 5.

5 *Consensus superueniẽs de præsenti spõsalib. de futuro, sub aliqua conditio ne quid operetur.* 4.

CAP. III.

1 DE ILLIS. †Qui iurauit aliquam in vxorem accipere si cẽtum sibi donauerit, accipere non tenetur, nisi postea purè consenserit vel eam cognouerit. primò thema. secundò determinatio ibi, reus. ¶ Casus literalis. Aliquis iurauit alicui mulieri sub hac forma verborum, ego accipiam te in vxorem si cẽtum n ihi donaueris, mulier nolebat soluere quod petiit. quæritur vtrum sit periurus si eam non accepit in vxorem, & respondetur, quòd non, nisi postea consensus de præsenti siue sit expressus siue tacitus accessit, vel 2 carnalis copula fuerit subsecuta. ¶ †No. 1. quòd spõsalia possunt contrahi sub conditione. tex. enim iste loquitur in sponsalib. de futuro, vt patet per verbum accipiam, quod est futuri temporis, 2 vt in c. pe. s. de sponsal. & ex talib. sponsalib. conditionatis nõ oritur ante conditionis euentum publicehonestatis iustitia. vt in 3 c. vnico. de sponsal. lib. 6. ¶ †Secundò no. tex. valde notabilem iudi 2 cio meo, quòd hæc conditio a est honesta, accipiam te in vxorẽ si tale quid mihi donaueris, nam si non esset honesta non suspẽ disset sponsalia, sed haberetur pro non adiecta. vt in c. fi. ĩ. e. Sed contra hoc & contra tex. fortiter opponitur. de l. si ita stipulat⁹ fuero. in §. si tibi nupsero. ff. de verb. obli. vbi tex. no. dicit quòd si mulier stipulatur à viro centum dari si sibi nupserit, non valet sti pulatio tanquam inhonesta, & idem dicit in persona viri ne videatur propter libidinem dedisse centum seu matrimonium cõ traxisse. Sol. contrarium est difficile & non tactum hic per Doct. sed credo posse dari duas solutiones. prima vt intelligatur q̃ vir fuit stipulatus aliquid sibi donari occasione. dotis. s. nã tunc bene valeret, vt in d. §. si tibi nupsero. Vel secundò potest dici q̃ qñ subest causa honesta petendi domum, tũc valet cõditio, seu sti pulatio. nam tex. in d. §. non annullat indistinctè illam stipulatio nẽ. sed dicit quòd causa cognita est annullãda. vnde vt dicit ibi Bar. si nobilis contraheret cum plebeia, nõ esset inhonestum si promitteretur aliquid ipsi nobili in cõpẽsationem nobilitatis, nam tunc cessat ratio libidinis. & idem vbi subesse potest ꝫsimi 4 lis causa. ¶ †Vltimò not. duos casꝰ in quibus cõditio apposita in sponsalibus tollitur, s. per carnalem copulã subsequẽtem, & no. bene hunc casum, maximè iuncta gl. fi. quia extendit c. is q. de spon. nam copula hic operatur duo, purificat enim spõsalia, & eodem momento ea transfundit in matrimonium. Secũdus 5 casus quando interuenit postmodũ cõsensus de p̃senti. ¶ †Sed quæro nũquid sufficit omnis cõsensus de præsenti? Vin. hic. Pe. & Ab. & Spe. eo. ti. in princ. miro modo intelligunt istum tex. di cunt enim sufficere consensum de presenti siue sit purus, siue sit cõditionalis, dummodo nõ conferatur in arbitrium alterius, & hoc vltimo casu intelligũt c. super eo. ĩ. e. quasi velint isti dicere q̃ si fuerit dictum cõtraho tecum si donaueris mihi centum in cõtinẽti est matrimoniũ, q̃a verba sunt de præsenti, nec consen sus est collatus in arbitrium alterius, vt puta si fuisset dictum q̃ ho tecum si pater meus consenserit, nam hoc casu non est matrimonium nisi pater consenserit: vt in d. c. super eo. Sed Io. An. hic & Inn. tacitè sentiunt oppositum & melius, dicunt. n. quòd li cet consensus sit præstitus per verba de præsenti, ex quo non in teruenit conditio suspensiua non tenet matrimonium nisi exi stat conditio, quia consensus à quo substantiatur matrimoniũ non est purus & absolutus, & hoc dictũ satis sentit hic gl. pe. & tenet D. Ant. in d. c. super eo. & hoc mihi videtur ipsa veritas. vn de tex. debet intelligi de consensu de præsenti purè præstito. Tñ est differentia vtrum dicam, accipiam te si centum dederis, nam in primo casu existente conditione purificantur spõsalia, sed ad huc non est matrimonium, sed secundo casu erit matrimoniũ, quia conditio suspendit consensum de præsenti.

ADDITIO.

¶ Hæc conditio, quando valeat matrimonium initum spe præmij. vide laf. post alios in l. Titia. ver. capio gl. in verbo. ob statutam. ff. de verb. ob. Seb. Sap.

SVMMARIVM.

1 *Donatio facta ecclesiæ sub mõ de aliquare, res donata statim efficit eccle siæ, nec reuocatur modo non seruato, nisi in ꝫctu fuerit expressum.*

Donator potest in donatione quam facit ecclesiæ conditionem seu modũ apponere etiam contractus resolutiuum.

Donator laicus an donationem factam ecclesiæ propria authoritate pos sit reuocare.

Conditio siue modus appositus in donatione facta ecclesiæ an præsuma tur q̃ sit causa finalis contractus, & quid operetur si est tanquam cã finalis vel non.

2 *Donatio facta ecclesiæ an possit reuocari propter conditionem non ser uatam per prælatum.*

Prælati delictum siue negligentia, an noceat ecclesiæ.

3 *Cond tio apponi potest in donatione facta ecclesiæ quòd res donata nõ possit alienari.*

Alienari, an & quando possint bona ecclesiæ.

CAP. IIII.

1 VERVM. †Et est tex. notabilis & multum allegatur, & se cundum intellectum veriorem. h. d. in summa. Res donata ecclesiæ sub modo, statim est ecclesiæ nec reuocatur modo nõ seruato, nisi hoc in ꝫctu sit expressum. primò dictum. secũdò exceptio. ibi: nisi. Casus literalis. Aliquis donauit aliq̃ possessionem alicui ecclesiæ sub aliqua cõditione, i. sub modo nisi aliquid fiat, & sic donatio tenuit, donator volebat reuocare donationem, q̃ritur an possit: respondetur q̃ non, nisi tali conditione, i. tali mo do vel pacto datum sit q̃ ea cessante donatio debeat reuocari. 2 B. ¶ †No. primò donatorem posse in donatione quam facit ecclesiæ conditionem seu modum apponere, a etiam contractus 2 resolutiuum. ad hoc c. cum dilecti. s. de dona. res ergo semel ecclesiæ effecta potest ab ea reuocari ex modo non seruato, vel p existentiam conditionis resolutiuæ. Nunquid tamen hoc casu possit laicus donator donationem propria authoritate reuoca re, dic vt no. Innoc. in c. verum. de foro compet. vbi plenè dixi. ¶ Pro declaratione c. opp. contra tex. videtur enim nullo modo posse procedere. Aut enim extat cõditio appositа in donatione & non potest donatio ampliùs reuocari. Aut cõditio non extat & frustra tractatur de reuocatione: qa conditio suspendit actũ in euentum conditionis, vnde antea non potest dici donatio cũ sola spes sit in obligatione. Insti. de verb. obl. in §. ex conditiona li. & ĩ. c. prox. reuocari ergo nõ potest, quod nõdum tenet. Sol. gl. ij. vt arbitror metu contrarij ponit duos intellectus ad tex. pri mus est, vt intelligatur in conditione resoluente, exemplum pa tet in ea. vnde ante euentũ conditionis non potest reuocari, & sic intelligitur prima pars c. sed post conditionem extantem po test reuocari si fuit dictum, & sic intelligitur secũda pars. Iste in tellectus est verus in se, sed nõ congruit literæ, quia si intellige retur in cõditione resoluente dixisset, q̃ ea existente posset re uocari, sed tex. dicit ea cessante. ideò gl. transit ad secundũ intel lectum meliorem, vt intelligatur in modo & non conditione, nam modus nõ suspendit actum, sed modificat. vt puta si datur prædium ecclesiæ cum hoc modo, vt nõ alienetur, tũc si eccle sia venit cõtra modum, & si cesset modus appositus, potest re uocari

ADDITIO.

a ¶ Apponere. Ratio est, quia quilibet potest in traditione rei suæ modum apponere. l. in traditionib⁹. ff. de pac. c. cum dilecti. s. de dona. Limita esse verum in continenti, secus ex interuallo. l. perfecta. C. de don. quæ sub modo. l. vnic §. j. accedit & ibi gl. C. de rei vxo. ac. gl. in c. præterea. el ij. s. de iurepatro. Intellige esse verum, nisi partes tali pacto cõsentirent. secundum gl. notabilem in d. l. perfecta.

uocari donatio. & hoc secundum gl. si fuit dictum in donatione, quasi velit glo. q̃ non obseruantia modi non præstat facultatem revocandi donationem, sed duntaxat agendi vt seruetur, nisi di ctum sit vt possit reuocari. hoc vltimum dictum gl. non est indi stinctè verum. Vnde concludendo breuiter ipsam veritatem, dic q̃ tam in cõtractib. nominatis, quàm innominatis si modus ap positus fuerit finalis causa cõtractus potest agi ad reuocationẽ 3 si modus nõ seruatur, a vt est tex. in l. cum te fundum. C. de pact. inter emp. & vend. & in l. j. C. de dona. quæ sub modo. Si autem modus non fuit finalis causa contractus, tunc nõ agitur ad revo cationem, sed ad obseruantiam modi. & ita debet intelligi tex. ĩ l. ea conditione. C. de resein. ven. sed respectu donationis factæ ecclesiæ. tex. videtur hic sin, quem nescio alibi, q̃ semper debet præsumi q̃ modus nõ sit causa finalis contractus. nam vt hic vi des, ex nõ obseruantia modi nõ reuocatur donatio facta eccle siæ nisi sit dictum in donatione vt possit reuocari, & hanc præter alios ego puto rationem, quia donãs ecclesiæ sub modo videtur principaliter donasse propter Deum, & pro remedio peccato rum suorum. arg. in cap. requisisti. de testa. Modus ergo appositus non videtur causa finalis contractus. & sic nõ potest agi ad reuocationem, sed solum ad implemẽtum nisi sit dictum vt pos sint reuocari, & per hoc reducemus ad concor. iuscitile & Ca nonicum & cum eadem sit ratio in vtroque & hanc lect. tene o- 3 missis quibusdam aliis, quæ dantur extra gl. † Sed hic quæro de quæstione quotidiana, nũquid donatio possit reuocari, si fuerit b dictum ex quo solus prælatus bnon seruauit modum. Vin. hic se- c tit q̃ non. quia delictum solius prælatic non debet nocere eccle siæ. vt in regula, delictum. de regul. iur. lib. 6. vnde si datur eccle siæ possessio, vt non possit alienari. & si alienetur, fuit dictum vt possessio possit ab ecclesia reuocari nec potest fieri reuocatio so lo prælato alienante. secus si prælatus cum capitulo. & idem dic in aliis modis. Idẽ sentiunt doct. in c. breui. de iureiu. vbi dicunt aliud eẽ respectu cõditionis implendæ. nã satis est, q̃ prælatus ñ impleat conditionem ad hoc vt res non acquiratur ecclesiæ, qd̃ singu. notabis. & hanc puto rationem diuersitatis, nam in acqui rendis solus prælatus potest nocere ecclesiæ, sed non in q̃sitis. vt dicit gl. no. & Doct. xvj. q. 6. c. illud §. fi. no. Inn. in c. fraternitatẽ. de dona. & per hoc habes declaratam gl. 2. & princ. vltimę.

4 ¶ †In gl. fi. in fin. no. istam gl. quia quotidiana est. & ex ea primo no. q̃ licitè in donatiõe facta ecclesiæ apponitur pactum, vt non possit alienari. & videtur expressum in §. sanctissimis. all. in gl. vbi dicitur q̃ res ecclesiæ possunt alienari pro redemptiõe captiuo rum. nisi sint donatæ eo pacto vt alienari non possint. Sed dubiũ d est, quid si immineat necessitas. dgl. ponit hic duas opiniones, & primam tenuit Hug. x. q. j. si quidem Io. & Lau. x. qu. 2. c. casellas. §. hoc. Item Damas. Go. Phi. & Inn. hic. Secundam opi. indistinctè vt non possit alienare. tenuit Inn. qui tamen postea mutauit op. & dixit standum c. aurum. xij. q. 2. primam op. sequitur hic ĩ effe ctu Ant. secundam sequitur hic Card. mihi placet prima, vt ex quo necessitati ecclesiæ aliter consuli non potest, i citè alienetur. nam si aliud sensit donator, non videtur fuisse mentis compos, cum instante tali necessitate pia ipse debuisset hoc facere, vt in c. sicut. xlvij. dist. facit quod in simili no. gl. 82. d. ft. ca. j. tene tamen menti glo. & generaliter an & quando valeat pactum de 2 non alienando inter priuatos, & an ex tali pacto ꝫpediatur alie natio. dic vt no. in c. Raynaldus. de testa. per Inn. & per Doc. & gl. in l. fi. C. de reb. alie. non alie. & in l. filius. §. diui. Io 2. ff. de leg. j.

ADDITIONES.

a ¶ Non seruatur. vide ad hæc quæ scribit Ab. in c. verum. s. de fo. compet. & Fel ibidem. & Pe. de Anc. in consi. ccxvij. inci. dubiũ facit. Bar. in l. fi. ff. vt in poss. lega. & in repe. l. crediiores. in 2. q. C. de pig.

b ¶ Solus prælatus. Dubia est illa decisio, q̃ in acquirẽdis solus p̃latus possit præiudicare. Contra dominum Abb. tenet Fede. cõsi. ix. vbi cõcludit, q̃ legatum factum ecclesiæ solus prælatus pos sit alienare. Et idem tenuit Lap. alleg. 26. per Inn. Abb. & Car. in c. tua. de his quæ fiunt à prælato sine cõsensu capituli. Pau. de Ca. tenet contrarium in l. legatũ. ff. de le. j. quia opi. Abb. habet text. contra se in l. magis puto. §. fundum. ff. de re. eo. communis opi. 4 est contra. Abb. hic, vt latè per Alex. in d. l. legatum. Oldr. consil. 274. & 280. de quo per dominum, & præceptorem meum Vin. Herculanum in d. l. legatum. vbi aliàs meliùs cæteris explicuit hunc articulum.

c ¶ Delictum prælati. Adde istũ in ca. si diligenti. n. 24. & ibi in apos. meis. in verbo. nocet ecclesiæ. s. de foro compe. & in c. Imperatorum. nu. 3. & ibi vide in apos. meis. in verbo, præiudicat eccle siæ. s. de iura. cal. Zach.

d ¶ Necessitas q̃ res possit alienari ita donata, consuluit Fede. cõ- 7 si. clxxxiij. Imo. in l. filius familias. §. diui. ff. de leg. j. tenet contrari um, quia quando prohibitio hominis & legis æcum- teat alienari etiam in casu permisso. l. 2. cum gl. C. de vsuca-, emptore. & quòd res prohibita possit alienari in casu necessita tis est gl. Alex. & omnes in l. Marcellus. §. res. ff. ad Treb. Paul. de Ca. in auth. res quæ. C. de communia de leg. facit differentiã an prohibitio sit facta in vltima voluntate, vel in ꝫtractu. pro quo est gl. ordinaria & approbata in l. nulla. C. de inre dot. quã Cy. & Bal. tenent. sequitur Ale. in d. §. diui. lo. 2. subdendo, q̃ forte non est alibi. & in cõsi. cxlv. inci. visis scripturis. Bal. ĩ c. j. §. donare. qua liter feudum olim poterat alienari. latè per Mo. der. in d. aut. res quæ. Ang. consi. clxviij. Ang. in auth. de alie. & emphy. §. hoc etiã. ver. sed nunc quæro.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium contrahens sub cõditione non improbata non compellitur illud consummare.*

Conditio hęc si pater consentiat in matrimonio apposita honesta videtur.

2 *Matrimonio contracto per verba de præsenti potest alter coniugum compel li ad consummandum.*

3 *Matrimonium potest conferri in alterius arbitrium.*

Testamentum non potest conferri in alterius arbitrium.

Conditio non improbata potest apponi in matrimonio.

5 *Matrimonium etiam de præsenti sub conditione contractum non habet effe ctum de præsenti sed suspenditur in euentum conditionis.*

6 *Matrimonium spirituale cõtrahi non potest sub ditione. secus est in matri monio carnali.*

7 *Matrimonium purè contractum post matrimonium conditionale ante cõ. ditionis euentum an teneat.*

Matrimonium conditionale habet vim sponsalium de futuro.

8 *Matrimonium cõtractum inter quos extat impedimẽtum sub cõditione si Papa dispensauerit, vtrum sit matrimoniũ sine alio consensu vel cõtractu.*

Obligatio non oritur ex facta à iure improbato.

CAP. V.

1 SVPER EO. †Qui per verba de præsenti cum muliere con trahit sub conditione si pater cõsentiret, nisi pater consentiat ad matrimonium nõ est cogendus, vel generaliùs sic. Contra hens matrimonium sub conditione nõ improbata nõ compel litur matrimoniũ consummare ante conditionis euẽtum. Com munis diuisio, secunda ibi. respõdemus. & ibi primò soluit. secũ dò remouet obstaculum ibi, nam licet. ¶ Casus literalis. Quidam cõtraxit matrimonium cum quadam muliere sub hac cõditio ne, si patri eius placeret. quæritur vtrum sit compellẽdus ad ma trimonium consummandum. respondetur, q̃ consensus liber di ci non debet qui in alieno arbitrio reseruatur, & conditio talis non improbatur à iure. ideo nisi voluntas patris accedat, nõ est matrimonium contrahere cõpellendus, postea respondet Alex. Papa dicens sponsalia interposita, & non secuta conditione cõtracta, sequenti de præsenti consensu, vel carnali copula tale ma trimonium non debere dissolui, quia talis consensus non est de præsenti habendus, quamuis per verba de præsenti exprimatur, 2 qui in alieno arbitrio habendo consistit. Ber. †No. i. ibi, ad con summandum. q̃ contracto purè matrimonio per verba de præ senti potest alter cõiugum ad petitionem alterius compelli ad consummandum matrimoniũ, & sic licet adhuc non sit habita possessio tamen ex iure quæsito per cõsensum potest agi ad cõ 3 summationem matrimonij. quod no. ¶ †Secundò no. quod ma trimonium potest conferri in alterius arbitrium, & non solum stantientis in cuius potestate est conditionem apponere, sed etiã alterius, vt c. seq. & ex hoc habes vnam differentiam inter matri monium & testamentum. nam testamentum non potest confer ri in voluntatem alterius, vt in l. capratorias. & in l. illa institutio. ff. de hære. insti. de quo dicendum, vt no. in c. cum tibi. de testa. se cus in matrimonio, vt hic. & ratio potest esse, nam matrimoniũ est de iure diuino, vnde sufficit solus consensus qualitercunque habeatur, sed testamentum dependet ex gratia, quia confertur in illud tempus quod testator non est futurus dominus, scilicet post mortem. vnde satis est q̃ ipsi committitur libera facultas testandi. vt no. dicit glo. in d. l. illa institutio. ¶ † Tertiò not. hic 4 regulam quòd omnis conditio à iure non improbata potest ap- 5 poni in matrimonio. ¶ † Vltimo no. quòd licet consensus expri matur per verba de præsenti, tamen ex quo apponitur conditio non habet effectum de præsenti, sed suspenditur in euentum cõ- 6 ditionis, & declara vt dixi. s. e. de illis. ¶ † In gl. j. de hoc dic vt ple nè no. in reg. actus legitimi. de reg. iur. li. vj. per gl. & Dy. & habes ex hoc vnam differentiam inter matrimonium carnale & spiritu ale. Nam carnale potest contrahi sub conditione, vt hic spiritua le nõ, vt in c. ij. de ele. li. 6 & dic vt ibi. † In gl. ij. in fi. ego nõ dubito quin ſm matrimonium teneat ꝫctum ante euentum conditio- 7

Universidad de Navarra Biblioteca de Humanidades

...de futuro. vnde sicut illa tollũtur per sequens matrimonium. vt in c.j.§. de sponsa duorum. ita & matrimonium conditionale tollitur per sequens purum. pro hoc. c. vnicum. de sponsa. li. vj. sed si nõ intercessit matrimonium dubito de decisione gl. qa ex quo obligauit se sub conditione non potuit recedere ab illa obligatione. arg. l. qui prior. ff. g po. in pi. ha. si superuenerit ergo euentus conditionis primũ matrimonium remanet purum nisi forte aliud dicatur in matrimonio, sed ego non bene video ra-
a tionem diuersitatis. a ¶ † Extra gl. quæro de quæstione quotidia
g na, duo inter quos obstante impedimento canonico, non potu-
rat esse matrimonium ꝫxerunt sub conditione si Papa dispensa-
b ret. b, demum Papa dispensauit. quæritur nunquid sit matrimonium sine alio consensu. Innocen primò refert quosdam tenere ꝙ sic. secundò refert alios tenere cõtrarium, quos ipse sequitur. mouentur isti. quia primus cõsensus omnino erat iure reprobatus, ad hoc tex. in l. inter stipulantem. § sacram. ff. verb. ob. Primã opi. sequuntur hic. Gasp. & Ant. secundam sequitur Car. & dicit se in facto consuluisse sic motus principaliter, quia quod dependet à voluntate vnius dicitur impossibile. l. apud Iulianum. in fin. ff. de leg. j. Item id quod fit per remedium extraordinarium
c dicitur fieri non posse. c. vt no. Inn. in c pastoralis. de causa. pos. & proprie. istud ergo matrimonium videtur fuisse ꝯctum sub conditione impossibili, sed ego assigno aliam rationẽ ad hoc vt actus retro extendat, oportet ꝙ potuerit intercedere à principio. vt l. si is qui pro emptore. ff. de vsucap. sed matrimonium nõ poterat esse à principio tempore ꝯctus obstante ipedimẽto. ergo non potest retrotrahi. Item ex facto à iure improbato non potest aliqua obligatio. l. cum lex. ff. de fideiuss. sed in ꝯctu cõditionali sola spes est in obligatione. & propter illam spẽ ꝯctus retrotrahitur, sed in casu nostro nulla nata fuit obligatio ratione prædicta, ergo opus est vt matrimonium de nouo cõtrahatur & sic altero nolente contrahere non erat matrimonium.

ADDITIONES.

a ¶ Rationem diuersitatis. Colligitur ex c. si. de procu. li. 6. & in c. j. de spon. eo. li. & ita tenent hic Ant. de But. & Philip. Fran.

b ¶ Dispensaret. Vtrum valeant sponsalia ita contracta si Papa dispenset. Are. consi. cxlij. incip. ex facto proponitur. ver. sed est aduertendum, vbi concludit ꝙ valeant. facit ꝙ volunt Bal. Ang. & Mod. l. si quis ita hæres instituatur. ff. de hær. inst. inquantum volunt ꝙ institutio possit fieri sub conditione si filius legitimabitur. Et per hoc tollitur ratio Car. adducta hic per Abbat. facit. l. suus quoque. & ibi Ang. ff. de hæ. inst.

¶ Adde in alio casu an si contrahatur matrimonium illicitũ & ꝯfirmetur per Papam, an tollatur pœna excommunicationis p ꝯctum commissa. Car. in cle. j. q. xviij. de consan. & ꝙ. tenet ꝙnõ nisi expressum tollatur. Quæ etiam faciunt pro quæstione hic tacta, ibi vide, & remi. in apo. Celsi ad ipsum, & ibi quid si cõtrahens sit pupillus vel furiosus an committatur pœna. Zach.

c ¶ Non posse. vide ad hoc tex. sing. in l. 4. §. j. ff. de fideicom. liber. quem tollit Bal. in cap. j. ver. modo venio ad glo. in ti. hic finitur lex. vide Georgium Nattam in repe. cle. sæpe. in prin. in 4. no. de ver. sig. Seb. Sap.

SVMMARIVM.

1 *Sponsalia sub honesta conditione contrahens & ante conditionis euentum desponsatam agnoscit, à conditione recedit.*
2 *Matrimonium in causa vbi super vero matrimonio fundatur petitio, actor probando matrimonium præsumptum præsumptione iuris & de iure obtinet ac si verum probasset matrimonium.*
3 *Matrimonium potest conferri in arbitrium etiam extranei.*
4 *Carnalis copula facit transire sponsalia nedum pura, sed etiam conditionalia in matrimonium.*
Conditione deficiente sponsalia ex toto euanescunt.
Carnalis copula an probari debeat quòd sit secuta postquã defecerit cõditio.
Excommunicatio an probari debeat quòd sit emanata post appellationẽ.
Mulieri an sit credendum de copula.
5 *Protestatio turpis & contraria facto non releuat.*
Protestatio ꝙ carnalis copula facit trãsire sponsalia in matrimoniũ nõ valet.
6 *Cautela ad hoc vt carnalis copula nõ facit trãsire spõsalia i matrimoniũ.*
7 *Matrimoniũ purè cõtractũ post matrimoniũ cõditionale iudicat primo.*

CAP. VII.

1 PER TVAS. †Qui sub honesta conditione sponsalia contrahit, & ante conditionis euentum desponsatam cognouit, à conditione recedit. Communis diuisio, secunda ibi, consultatio. Casus litera. is. Quædã mulier P. nomine petebat quendã. N. ĩ virum, dicens ꝙ mutuus consensus inter eos & carnalis copula accesserat, vir ille non negabat sponsalia ꝯcta & carnalem copulam, debebat tamen se non teneri illã ducere in vxorẽ, quia sponsalia inter ipsos tali conditione contracta fuerunt, si pater ei⁹ & patruus sponsalibus consentirent, sed ipsi quam citò sciuerunt, contradixerunt, super hoc testes recepti fuerunt, testibus receptis, & publicatis dicebat mulier ꝙ licet sponsalia ꝯracta fuissent sub conditione prædicta, non tamen fuit à patre viri, vel patruo contradictum & ante tempus cõditionis expressum à testibus, & post dicebat inter se & illum carnalem copulam accessisse. Ita dex dubitauit qualiter esset in hoc negotio procedendum. processum causæ ad dominum Papã remisit. Ipse examinatis attestationibus respondet eidem ꝙ cum manifestè constet post contracta sponsalia, ꝙ carnalis sit inter eos copula subsecuta ꝓ matrimonio est præsumendum. quia recessisse videtur à cõditione apposita, quia & si cõstet, ꝙ postquam pater, & patruꝰ viri ꝯdixerunt sponsalibus, & idem vir carnaliter non cognouit eandem, non est tamen aliquo modo probatum ꝙ antequã ipse cognouisset eandem, pater eius & patruus contradicere curauissent. B.
2 ¶ † No j. ꝙ fundãs se super vero matrimonio etiam obtinet probando matrimonium præsumptum præsumptione iuris & de iure. Ista enim mulier fundauit se super vero matrimonio, & post probauit præsumptum, & nihilominus obtinuit. quod no. qa fa
3 cit ad multa. Secundò not. ꝙ matrimonium potest conferri in arbitrium etiam extranei. Item no. ꝙ spõsalia nedum pura sed ẽt additionalia transeuntia matrimonium per carnalem copulam.
4 ¶ † Vltimo no. ꝙ deficiente conditione sponsalia ex toto euanescunt, adeo ꝙ copula sequens nihil operatur. Opponitur ꝯ text. de c. cum tu. de testi. vbi sufficit probare excommunicationem fuisse secutam appellationem. & per hoc infertur eam esse nullam, nec est opus probare ꝙ excommunicatio nõ fuit lata ante appellationem, ita in ꝓposito videtur dicendum. satis est enim ꝓbasse, ꝙ eam cognouerit post quam defecit conditio. maximè quia actus nõ debet præsumi geminatus. Sol glos. j. & vlti. metu contrarij dicunt, ꝙ iuuenis fuit cõfessus se pluries illam cognouisse, ideò nõ sufficit postmodum probare, ꝙ eam cognouerit post ꝯditionẽ parentũ. hæc solutio diuinat ad tex. qui a tex. nõ dicit hoc. Host. sentit aliã solutionem dicens ꝙ iuuenis purè fuit confessus copulam nõ restringẽdo ad vnicam tm, ideò debuit postmodum ꝓbare, ꝙ ante eã non cognouit, sed post. tertio soluit Ant. ꝙ quemadmodum statur cõfessioni mariti super copula. vt in c. cõtinebatur. de despo. impub. ita debet stari confessioni mulieris ex quo eam asserit ad validitatem matrimonij, debuit ergo marius probare, ꝙ ante nõ cognouit ad excludendam assertionẽ mulieris. Et pro hoc intellectu adduco not. per Host. in c. duo pueri. de despon. impub. vbi dicit credendum mulieri quãdo cõfitetur copulã ad validitatem matrimonij. Sed ad
uerte quia Papa hic se nõ fundat super assertione mulieris. Sed quia de copula hic simpliciter cõstabat. Vnde dicendũ & quarto ꝙ vbi plenè actor fundat intentionem suam debet obtinere nisi reus clarè illam confundat, nec sufficit, ꝙ reddat eam dubiam, mulier enim ꝓbando sponsalia & copulã fundauit clarè intentionem suam. excepto verò viri penitus non euacuauit illã probationem, licet eam aliquatenus redderet obscuram & per hoc videtur tex. in c. in præsentia. de proba. & vide quod ibi plenè dixi, facit quod notat gl. in cle. fi. de rescrip. licet in criminalib⁹ vt euitetur delictum videtur reus hoc casu absoluẽdus. & sic saluarem vnã opin. Bar. notabilem in l. nõ tollam. in §. sed vt probari. ff. de no. ope. nun. & hæc lectura multum cõuenit literæ quam etiam tacitè sentit Ant. licet non sic declaret, sed stat in pendẽti.
5 † In gl. in verb præsumendum. ibi, neq; illud prodest. & est ratio, quia hæc protestatio tanquam turpis debet haberi pro nõ adiecta fauore matrimonij, vt no j. c. prox. & nota hãc particulã gl. sponsus ergo non potest cognoscere sponsam, quin transeant sponsalia in matrimonium quantuncunque protestetur in ꝯriũ. Vnde non est nisi vnũ remedium, scilicet, ꝙ priùs renũtiet ipsponsalib. nam tunc copula superueniens non potest inducere matrimonium cum non reperiuntur ibi sponsalia. vt no. in c. veniens.
6 & c. tua. de sponsa. ¶ † In ea gl. ibi, talis error, &c. dic hanc conditionem reijci tanquam turpem, quia præsupponit primum coi-
7 tum tanquam fornicarium. ¶ † In ea. gl. ibi, sed secus in matrimonio. & ratio apertissima est, quia secundum matrimonium purè contractum præiudicabit primo conditionali, vnde conditio postea existens nõ reperit extremum, ad quod possit trahi. Item reperit matrimoniũ in medio, & sic trahi non potest retro. ad hoc c. quamuis de rescri. li. vj. & in fi. gl. secũdum Host. tenet primam opi. quæstionis, ex quo conditio est omnino extitura, exemplũ si sol clarescit non habet suspẽdere effectum matrimonij, ita notatur ĩ. e. ti. c. si conditio. ver. quid si ꝯho. & hæc opi. mihi placet.

SVMMARIVM.

1 *Conditio turpis vel impossibilis in contractu matrimonij apposita habetur pro non adiecta nisi sit contra substantiam matrimonij.*
2 *Conditio apposita contra substantiam matrimonii vitiat matrimonium, & non vitiatur ipsa siue sit suspensiua siue resolutiua.*

3 Conditio

3 *Conditio turpis, vel impossibilis regulariter vitiat contractum & non vitiatur, secus est in matrimonio.*
4 *Conditio contra substantiam actus vitiat ipsum actum cuiuscunque qualitatis existat.*
Substantia quid sit.
5 *Matrimonium cum infideli, vel hæretico contractum est nullum.*
6 *Conditioni turpi vel inhonestæ ad hoc matrimonium vitiet an sit necesse quòd ambo coniuges consentiant.*
7 *Conditio in professione religionis quòd religiosus possit habere proprium vel contrahere matrimonium an valeat. & an talis remaneat monachus.*
Conditio quòd clericus ordinandus in sacris possit contrahere matrimoniũ non valet, & ordinandus remanet in sacris.
Religiosus habere potest administrationem bonorum iure sibi delatam, sed non ex pacto.
Matrimonium, professio, & ordo, an principaliter dirigantur Deo.
Conditio quòd monachus habeat proprium est contra substantiam religionis.
Conditio in consecratione ecclesiæ an apponi possit.
Patronus an possit conditionem apponere quòd ecclesia non subsit episcopo.

CAP. II.

1 SI CONDITIONES † Notabile. c. & multum allegabile. h. d. in summa. Si in contractu matrimonij apponitur cõditio turpis vel impossibilis hat e ur ꝓ nõ adiecta nisi contra substantiã matrimonij, quia tunc vitiat ꝯctũ sunt duæ partes. In prima tractatur de cõditione turpi quæ est ꝯ substantiam matrimonij. In secunda de turpi vel impossibili. secunda ibi, licet. Casus literalis. Si aliquis ꝯhat matrimonium sub conditione quę est ꝯ substantiã matrimonij hoc modo, ꝯho tecum si prolem euites vel donec inuenią aliam digniorem honore vel facultatibus, vel si pro questu aduterandã te tradas. quęritur vtrum in talib. casib. teneat matrimonium, & conditio ꝓ non adiecta habeatur. Respondet Pa. quãtũcunque matrimonialis ꝯctus sit fauorabilis, tñ in casibus prædictis caret effectu. quis alias appositæ cõditiones in matrimonio si turpes fuerint, aut impossibiles debeant ꝓ nõ
2 adiectis haberi pp fauorẽ matrimonij. B. † Not. j. duas regulas notabiles in materia matrimonij. prima ꝙ omnis conditio appositaa ta ꝯ substantiã coniugij a vitiat matrimonium & non vitiatur, licet tex ponit tria exempla istarum conditionum ꝯ substantiã, tamen multa alia possent reperiri. puta sicut fuit in facto. Quidã habens suspicionem de incontinentia futuræ mulieris ꝯxit secum sub conditione ꝙ si cõmitteret adulterium liceret sibi recedere à matrimonio & aliã ducere. certè nõ est ibi matrimoniũ & licet ille sit condi io resolutiua, tamen idẽ operatur quo ad propositũ sicut conditio suspensiua, vt clarè colligitur hic in secundo exemplo dum ꝯxit donec inuenerit aliã honore, vel facultatibus digniorẽ. nam hæc conditio non erat suspensiua, sed resolutiua. Ex quo tamen notabis ꝙ conditio ꝯ substantiã impedit matrimoniũ nedũ qñ est conditio suspendens sed etiam resoluens, licet aliqui & male ad hoc non aduertant putãtes ꝙ ex quo semel matrimoniũ tenuit cõditio resoluens debet haberi ꝓ non adiecta. qd⁹ est falsum, vt hic vides. Itẽ dico ꝙ nunquã
3 fuit matrimonium, & sic propriè nõ potest dici resolues. † Secũda regula. ꝙ conditio inhonesta, vel impossibilis, q̃ non est contra substantiam matrimonij habetur fauore matrimonij ꝓ non adiecta. & sic vitiatur & non vitiat. Et notãter dixi fauore matrimonij. quia in aliis ꝯctib. regulariter conditio impossibilis vitiat & non vitiatur. vt Inst. de inuti. stip. §. impossibilis. Item no. ꝙ omnis conditio ꝯ substantiam actus vitiat ipsum actum, nam, si vitiat ipsum matrimonium tam fauorabile. fortius habeat vitiare actũ non ita fauorabilẽ, & est ratio huiusdicti, nã remota substãtia alicuius remouetur & ipse actus. nam sine substantia nihil potest subsistere. ad c. tua. s̃. de spon. vnde ad cognoscendũ substantiale alicuius ꝯctus debemus semper videre vtrum actus, ille sine
b illo potest cõsistere. b pro hoc quod no. Bar. in l. ꝓtatã. C. de sent.
5 & interl. om. iu. ¶ † In gl. j. ibi Iudææ, vel hæreticæ. vult ergo glo. ꝙ matrimonium ꝯctum cum Iudæa, vel hæretica sit nullo respectu Iudeæ bene loquitur, & idẽ in pagana. nam ad hoc vt matrimoniũ consistat oportet ꝙ ꝯhentes sint eiusdem sectæ, vel fidei. vt in c. caue. & in c. nõ oportet. xxviij. q. j. sed respectu hæreticæ, quæ suscepit iam baptismũ, cõiter tenetur oppositũ, qa ex quo habet sacramẽtũ baptismi nõ potest ꝓpriè dici alteri⁹ sectæ, vt no. in capit. non oportet. alleg. in glos. facit quod legit. & notatur in c. decreuit. de hære. li. 6. & vide in Spe. tit. de diuor. post princ.
6 ¶ † In ea gl. ibi, quædã sunt ꝯ substantiã matrimonij Inn. intelligit tex. qñ vterque consensit ꝯditioni appositæ ꝯ substantiã. si autẽ alter ꝯdixit tenet matrimoniũ, si fuit processum ad consummationem ipsius. idem dicit fauore matrimonij si alter tacuit. & sic tacendo habetur pro contradicente. arg. in c. aliquando. xxij. q. 2. & no. bene hoc dictũ Inn. videtur enim per hoc velle ꝙ in aliis actibus tacens videatur consentire contractui secundum protestationem alteri⁹, licet ꝓstatio sit onerosa & odiosa. de quo vide qd no. in c. Cumana. & in c. in Genesi. de elec. & dicit Host.
7 hic sæpe prædicanda, ne simplices mulieres decipiantur. † Et in fi. glo. aduerte ad hanc vltimam quæstionem gl. nã reperiuntur in
c ea multæ opiniones cinter Legistas, & Canonistas & referendo principaliores, scias ꝙ Inn. & Host. in c. insinuante. j. tit. prox. & ĩ c. 2. eo. tenuerunt professionem tenere, licet sit apposita conditio de tenendo proprium, & idem sentit gl. in c. solet. xxxij. q. 2. Idem Accur. in auth. ingressi. C. de sacrosan. eccl. sed cõtrarium sentit in l. per seruum. ff. de vsu, & habi. nam ibi distinxit, ꝙ aut ꝯditio fuit apposita à principio, & tunc vitiat professionem. Aut ex interuallo, & vitiatur. & vide ad materiã plenè Spe. in ti. de status reg. ver. xlviij. Io. An. hic tenet oppositum ꝓtra istã gl. sequendo priores Doct. & reddit rationẽ diuersitatis inter matrimonium, & professionẽ. dicit enim ꝙ in matrimonio tractatur de fauore ipsorum contrahentium, vnde ex quo alter acceptauit cõditionẽ potuit sibi præiudicare, sed in ꝓfessione acquiritur Deo per ministerium abbatis vel alterius prælati. factum ergo ministri acceptantis illam conditionem nõ debet obesse Deo, qui videtur velle professionem recipere & idem dicit ad c. diaconi. qd gl. allegat cõtrarium. nam si quis ordinatur in diaconum obligatio acquiritur Deo, à quo imprimitur character, vnde non potuit episcopus acceptando conditionem de contrahendo matrimonio præiudicare obligationi acquirẽdæ Deo. Sed Pau. d Leaza. in cle. eos. de regu. impugnat hanc opi. Io. An dicẽdo ꝙ etiam in matrimonio obligatio acquiritur Deo, hinc est, ꝙ ciuges nõ possunt illud diuidere communi consensu, vt in c. super eo. d eo qui cog. consan. & in hoc multum ibi insistit. Bar. in auth. ingressi si prælat. satis colorate distinxit, qa aut profitẽs reseruauit sibi ꝓprium, scilicet vt habeat administrationem, & tenet ingressus ad hoc ca. insinuante. Aut constat. ꝙ voluit sibi retinere ꝓprietatẽ, & vitiatur ingressus. In dubio verò dicit interpretãdum ꝙ voluerit habere administrationẽ, vt sic res pori⁹ valeat. nam religiosus potest habere administrationem bonorum de consensu superiorum, vt in c. 2. de statu. regu. Do. Ant. impugnat hanc rationẽ Bar. dicens, ꝙ licet possit religiosus habere administrationẽ iure sibi delatam, nõ tamen ex pacto, quia tunc haberet qd ꝓprium, & sic idem dicendum esse, quòd sibi reseruauit proprietatem, vnde sequendo ipse opi. Io. An. dicit professionem tenere si ue retentio proprij sit apposita per viã causæ, siue modi, siue cõditiõis resolutiuæ, siue suspensiuæ. nã licet in matrimonio obligatio acquiratur Deo, tamẽ principaliter quis intendit placere parti, cum qua contraxit. sed in professione principaliter quis intendit placere Deo non abbati. ideò factum abbatis non hẽt vitiare. Gas. de Cal. tenuit ꝙ in foro iudiciali procedat hæc opin. sed in foro animæ opi. contraria. d. Car. tenet indistinctè opi. huius gl. vt professio sit nulla, ex quo præcisè ille stetit in sua volũtate, nec aliter se voluit obligare. & hæc opi. mihi plꝰ placet. mouetur principaliter, quia remota parte substãtiali, actus remouetur. vt in c. tua. de spon. & s̃. dixi. Sed retentio proprijd est contra substantiam religionis. vt in c. cum ad monasterium. in fi. de statu reg. ergo talis conditio, siue modus habet vitiare actum etiã si sit cõditio resolutiua per supra dicta. nec obst. si dicatur quòd abbas seu alius prælatus professionem recipiens nõ potuit ꝓiudicare

ADDITIONES.

a ¶ Contra substantiã coniugij. Quare hic pactum appositum ꝯ substantiam matrimonij vitiat, & non vitiatur, in precario verò vitiatur, & non vitiat, vide Bart. declarantem in authe. ingressi. C. de sa. san. eccle. vbi dicit, hic vitiat & non vitiatur, quia fuit appositum in vim conditionis, secus si apponeretur in vim modi, vt in præcario. quod multũ extollit Ioan. de Imo. in l. vbi ita donatur ff. ddo. causa mor. Et ratio diuersitatis potest esse, quia modus adiectus contractui contractum non suspendit, conditio verò sic. l. cum ab eo. ff. de contrahen. emp. Seb. Sap.

b ¶ Potest consistere. Facit quod no. Bal. in l. j. ff. de libe. & posth. & no in l. j. ff. de verb. ob.

c ¶ Opiniones. In quo articulo sunt quatuor opi. principales. vt latè prosequuntur Doct. Papienses in auth. ingressi. C. de sacrosa. eccle. cõs opi. est contra gl. & Abb. hic, ꝙ reseruatio vitiatur. & ĩ gressus remanet purus secundum quam cõsuluit Ang. qi. cclxxj in c. cum M. Ferrarien. s̃. de const. vbi dicit hanc esse communẽ opi. vt latè per eum in l. si quis ita hæres. ff. de hær. ĩsti. Roma. in l. j. § si quis stipulanti. ff. de ver. ob. & in cons. xxxix. & consi. io clxxxiiij. incip. pro declaratione. & in cõs. cxcj. inc. spectabilis dominę. & sunt tres glossæ. quæ tenent hanc opinio. vna in c. auditis. s̃. de elect. & in c. 2. de do. & contu. lib. 6. glo. in c. diaconi xxxviij. dist. & hanc tene.

d ¶ Retentio proprij. Contrarium renet Pau. de Castr. in consilio cccxv. incip. visa quadam conuersione. Seb. Sep.

Universidad de Navarra Biblioteca de Humanidades

care Deo.quia dico illud ꝓcedere in obligatione quæsita. sed nos sumus in quærenda. nam & seruus præiudicat domino in acquirendis, licet non in acquisitis. vt in l.fi.C.de acqui. poss. sic & prælatus non potest præiudicare ecclesiæ in quæsitis sed in acquirendis sic. xvj.q.vj.c.illud §.fi. vbi gl. dixit plene. in c.tua. ḋ his quæ fi. à præla. Item Deus nō recipit obligationem nisi à voluntario. xv.q.j.nō est. xiiij.q.v.c.si quid inuenisti. hinc est, ꝙ votū emissum per metum nō obligat. in c. j. quod met. cau. no. in c. abbas. eo. ti. sed iste voluit aliter obligari nisi posset tenere propriū. ergo non est præsumendum ꝙ Deus voluerit ipsum vinculare ꝫ voluntatem suam, cum non indigeat Deus religione nostra, sed quisq; recipiet mercedem secundum opera sua. vt in c. pueri de pœ. dist.

3 Item etiā videmus inter homines ꝫhentes, vt nisi ambo idem sentiant non valet ꝫctus. l.j.ff. de verb.ob. & in l. in omnibus. ff. de act. & oblig. & hanc opi. puto verissimam. ¶ † Nunc restat respōdere ad ꝫria formata in gl. quæ veniunt cōtra texad c.2.x.q.j. dic ꝙ ibi conditio nō fuit contra substantiam consecrationis ecclesiæ, sed contra consecutiua ad ordinationem ecclesiæ. Et ideò habetur pro non adiecta cum sit contra ius commune, quia nō potest facere patronus, vt ecclesia nō sit sub ordinatione episcopi ad c. diaconi. dic ꝙ matrimonium est cōtra substantiam ordinis clericalis, vt no. in c. cum olim. de cleri. coniug. sed illud processit ex ordinatione ecclesiæ, ad hoc. Nicena. xxxj. dist.

¶Qui clerici vel vouentes matrimonium. contrahere possunt. Tit. vj.

¶Continuatio Rubricæ.

Cōtinuatur ad præcedētia hoc ordine, Supra visum est de vno impedimento matrimonij, nūc restat videre de aliis impedimētis. Et aduerte quia rubrica ista nihil ponit dispositiuè, sed ꝓcedit interrogatiuè. s. qui clerici, vel vouentes matrimonium contrahere possunt. Et respondendo ad rubrum dic, ꝙ clerici in minoribus licitè contrahunt matrimoniū. Si verò sunt in sacris nō possunt contrahere, & si contraxerint est nullum. vt in c. vnico. de voto. lib.6. & ṡ. de cler. coniu. quasi per totum. & licet omnes ordines largo modo dicāt sacri, vt no. 32. dist. in summa. tamen per excellentiam, & quo ad propositum nostrum sacri dñr subdiaconatus, diaconatus, presbyteratus, & ordo epālis vt j. c. ꝓx. respectu vouentium dic. ꝙ votum ꝫtinētium impedit matrimonium, sed non dirimit si de facto contraheretur, quia fortius vinculum superueniens tollit votum nisi esset solennizatum ꝑ ꝓfessionem tacitam, vel expressam factā alicui de religionibus approbatis, vel per susceptionem sacri ordinis, vt habet in d.c. vnico. de voto. lib.6. Et per hoc ad effectū tituli habes summatum nigrum, licet incidenter habeat alia dicta quę satis apparebunt in processu.

ADDITIO.

a Ordines. & dic ꝙ sunt nouem, quos enumerat glo. in solutione sexti. & iste titulus, secundum Car. hic illaqueat multas animas, ideò credit ipse, ꝙ ecclesia reuocabit tale præceptum. nam apostolus inquit de virginib. præceptū non habeo, sed consiliū do.

SVMMARIVM.

1 *Diaconus vel subdiaconus matrimonium contrahere non possunt, & si cōtraxerint efficiuntur irregulares & separari debent.*
2 *Circunstantiæ aggrauant delictum, vnde delictum solenni die commissum augmentatur.*
3 *Irregularis efficitur clericus in sacris matrimonium contrahens.*
4 *Dispensatio fit ex pluribus causis.*
5 *Dispensatio non imponitur, nisi post pœnitentiam.*
6 *Depositus clericus vel irregularis matrimonium contrahere non potest. Subdiaconatus est sacer ordo.*
7 *Episcopus an possit dispensare cum clerico in sacris qui matrimonium contraxit. & an cum clerico percutiente alium clericum.*
8 *Papa an dispenset cum clerico percussore cum magna sanguinis effusione. Irregularitas non causatur ex sanguinis effusione nisi mors sequatur.*
9 *Membri mutilatio an intelligatur esse quando membrum debilitatur & inutile fit, & an ex hoc sequatur irregularitas.*
10 *Membrum quid dicatur. Digitus an sit membrum vel pars membri. Digitum incidens alicui an fiat irregularis.*
11 *Deponitur clericus propter homicidium & non actualiter degradatur. Depositio potest appellari degradatio, licet non sit actualis.*
Degradatus matrimoniū cōtrahere nō ꝑt licet ꝑdat oē priuilegiū clericale. Degradatur si celebrat conficit verum corpus Chri. sti. CAP. I.

1 PE DIACONO. † Diaconus, vel subdiaconus matrimoniū contrahere non possunt, & si ꝫxerint ēt si sint facti irregulares debent separari, habet duo dicta fm ibi subdiaconū. Casus literalis. Quidā diacon⁹ aliū diaconū in sabbato sancto vulnerauit, & vxorē accepit, quæriē quid agendum sit de ipso? Resp. Papa si corde contrito, & humiliato ad ecclesiam redire voluerit, absolutione obtenta & impōsita sibi pœnitētia de vtroque excessu ea peracta poterit episcopus suus cum ipso dispensare & officiū diaconatus sibi reddere, & si bonæ vitæ apparuerit in presbyterū ordinari. In fi. dicit, ꝙ diaconus qui homicidium fecerat siue etiam non fecerat, matri
2 monium non potest contrahere. B. † No. j. ꝙ augmentatur delic
a tum propter excellentiā diei ā in qua fuit cōmissum. vnde pon derat hic, ꝙ in sabbato sancto vulnerauit diaconū, de quo vide bo tex. cū gl. in c. homo Christianus, xl. di. & in c. cū quidā. & q.ḋ
3 ibi no. de iureiu. & c. sicut dignum. de homi. † Secundò no. ꝙ cōstitutus in sacris matrimonium ꝫhens efficitur irregularis, adeo vt neq; in susceptis administrare possit, nec ad maiores ordines susciꝑēdos admitti, quod clarius probatur in c. prox. potest tamen cum tali dispensari, vt hic. ¶ † Ītē no. ex hoc & ex tex. casum
4 notabilem in quo dispensatur ex sola cōtritione, & humilitate peccatoris, licet non subsit causa necessitatis vel vtilitatis ecclesiæ vel euidens prærogatiua meritorū, nā ꝓp hæc tria, vel eorū alterum dispensatio indulgeretur, vt in c. tali. j.q.vij. & vide bo. gl. in c. requiritis. §. rigor. ea. cā, & quæstione. & in hoc bene no.
5 istum tex. quia facit ad materiā c. ar si cleri. s. d iudiciis. † tem no. ꝙ dispensatio non imponitur nisi post actam pœnitentiam, sed
6 dic vel eius partem, vt in c. ex tenore. de temp. ord. † Vltimo no. iuncta gl. pe. ꝙ irregularis non potest matrimonium cōtrahere, nam quantuncūque quis sit depositus ab ordine, tenetur tamē viuere clericaliter. de quo vide bo. tex. cum gl. in c. dictum. lxxxj.
7 dist. Et no. ꝙ subdiaconatus est sacer ordo. cōcor. c. j. ꝓx. † In gl. in ver. absolutionē. in fi. vult ergo gl. quòd ep̄s cū isto diacono suo iure dispensare non possit. Sed tu aduerte latius. hic. n. fuerunt duo delicta. primū in eo quòd vulnerauit aliū diaconū. secundum in eo, quòd de facto iam ꝓtraxit matrimonium. Respectu primi dicebat Vin. quod episcopus poterat dispensare. si ille erat clericus conuentualis. vt in c. qm. de vi. & ho. cleric. vel tōne legationis ille archiep̄s poterat absoluere, quod non placet Host. quia licet ep̄s possit absoluere clericū cōuētualē si iniuria fuerit mediocris, sec⁹ si fuerit atrox. vt hic erat. vt no. in d.c. qm. nec placet sibi quod legat⁹ de hoc possit absoluere. vnde sensit, quod authoritate Papæ archiepiscopus hic absoluit. respectu legati remitto ad plenius no. in c. nemini. & c. excōicatis ṡ. de of.
8 leg. † Sed op. & videtur, quòd ēt Papa non debuisset cum isto dispēsare. vt in c. miror. l. dist. vbi dicitur ꝙ cum irregulari ex effusione sanguinis nunquā debet ecclesia dispensare. Sol. dic ꝙ irregularitas non causatur ex sola effusione sanguinis. sed oportet, ꝙ iterueniat mors vel mēbri detruncatio, vt in c. in archiepiscopatu. de rap. & in cle. si furiosus. de homi. vbi tex. requirit mu
9 tilationē mēbri. † Sed est dubiū quotidianū quid si quis debilitauerit mēbrum, ita vt quasi sit inutile. qd tn̄ non detruncauit, nunquid sit effectus irregularis, dubium facit. ga paria videntur
b non esse, & inuti'ebesse. in c. ij de transla. episcop. Cōtrarium sentit, hic Gal. & puto verius. ar. bo. c. sicut vrgeri. j.q.j. nam mēbrū debilitatum valet saltem ad decorem. & in pœnis est mitior īterpretatio, licet aliud in simili sentiat Cy. ī auth. sed nouo iure. C.
10 de ser. fug. & ibi plenius per Bal. † Quid autē appellatur membrum, c & nunquid digitus sit mēbrū, vide Bar. in l.2. ff. de pub. iu
c di. vbi

ADDITIONES.

a ¶ Diei. & hoc casu quando dies aggrauat delictum accusator in libello debet exprimere Bar. in l. libellorū ff. de accu. faciunt no. per Bar. in l. non solum. §. sed vt probari. ff. de no. ope. nun. Ang. in trac. malefi. in verbo. in festo omnium sanctorum.

b ¶ Inutile. l. quoties qui satisf. cog. l.j. §. qb. ff. qḋ cuiusque vniuersi. nomi. sicut paria sunt, vxorē nō hr̄e maritū, vel hr̄e inutilē. l fi. & ibi. gl. C. ad le. Fla de pla. quemadmodū est ecclesiā nō hr̄e prælatū, & habere inuti'em c. inter corporalia. ṡ. de transla. epi. Ale. in l. eleganter. §. qui reprobos. ff. de pig. actio.

b ¶ Inutile. Vide Bal. in l.j. C. de edi. actio. versi. & ideò si statutū. vbi ponit an statutū imponēs pœnā debilitāti mēbrum habeat locū in eo ꝙ debilitauit mēbrū iutile, ḋ quo Fel. in c. inter cæteras. ver. aduerte quia hæc restrictio. ṡ. de referi. Ang. in trac. malefi. in ver. bo. mēbrū. Ias. in l. de qb. ver. nota tamen ex gl. ff. de legib. Et qḋ dicatur membrum, ponit Fel. in c. ego. in princi. ṡ. de iureiu. & in c. cum illorum. ī. de sen. exc. Seb. Sap.

c ¶ Mēbrū. Bar. in l. nō sunt. ff. de sta. ho. vbi ꝑcludit ꝙ stāte statutō ꝙ si qs amputauerit alicui aliqḋ mēbrū nō habet locū, si amputauerit qs digitū. Cōsuluit Bar. in ꝑ. inc. q̄riē an digitus. Bal. in c. i. ꝙ no. for. fid. Ang. in trac. malefi. in verbo, ex qb. Bal. in l. reos. C. de accu. ver. q̄ro hic qḋ est mēbrū. Et an barba dicatur mēbrū, ibi p cū. Bal. & Im. ī l. ij ff. ḋ pub. iu. Bal. in l. dara opera. C. ꝙ accu. ñ poner. ī corpore. vbi q̄rit ḋ mammillis, genitalib. de barba, & la

di. vbi concludit membrum appellari, quod habet officium tepa ratum & distinctum ab alijs membris vt oculus. lv. dist. fi. Euāge lica. vel manus, aut pes, vt in d. auth. sed nouo iure. digitus autem non est propriè mēbrum, sed pars membri. Ego ad hoc alleg. bo. tex. lxxxix. dist. fing. vbi appellatur membrum quod habet officium distinctum, ex quo potest inferri ꝙ incidēs alicui digitū non est effectus irregularis, secus totam manum vel oculum aut pe-
dem. Respectu secundi delicti quis possit dispēsare, dicam latiūs
11 ī. prox. ¶ † In gl. pe. ibi degradari debeat, dicunt Doc. ꝙ meliùs dixisset deponi, qa propter homicidiū clericus non degradatur, sed deponitur. vt in c. cum ab homine. de iud. sed dic ꝙ depositio tex. in c. tuę. ī. de pœnis. & puto ꝙ etiā degradatus actualiter non possit ꝫhere matrimoniū, quia licet ille perdat omne priuilegiū clericale, vt in c. ij. de pœ. lib. vj. tamen semper remanet character
a sti. a vt no. ibi Io. An. in nouel. & tenent *communiter* Theologi, licet gl. aliter ibi sentiat.

ADDITIONES.

a ¶ Conficeret verum corpus Christi, adde quod no. iste in c. non potest. & ꝙ ibi posui in app. ad ipsum nu. 1. s. de sen. & re iu. Zach

SVMMARIVM.

1 *Subdiaconus matrimonium contrahere non potest.*
2 *Religio appellatur ordo.*
3 *Clericus in sacris ducens vxorem debet compelli illam abiurare.*
4 *Clericus in sacris contrahens matrimonium perdit executionem omnium ordinum, nec de facili secum dispensatur.*
5 *Episcopus an possit dispensare cū clerico in sacris q matrimoniū cōtraxit.*

CAP. II.

1 EX LITERARVM. † Subdiaconus matrimonium cōtrahere non potest. In prima consultatio. in secunda responsio. secundum membrum ibi, super quo. Casus literalis. Quidam subdiaconus copulauit sibi quādam mulierem in vxorem. Episcop⁹ eius fecit illum abiurare ipsam, mittens ipsum domino Papæ, petens quid sit de ipso faciendum. Papa commendans ipsum mandauit quatenus si ad religionem transire voluerit & dignus apparuerit poterit concedere illum ad maiores ordines promouere, ꝙ si ad religionem transire noluerit nec in subdiaconatu
2 permittat illum ministrare, neque ad maiores ordines transire sed in minorib. poterit ministrare. ¶ † No. j. ꝙ religio appellatur
3 ordo, forte sic dicta secundum Doct. ga ordinata & approbata est se debet, vt in c. fi. de relig. do. † Secundò no. ꝙ clericus in sacris ducens vxorem debet compelli ad illam abiurandam. i. cū iuramento remittendam & renuntiandam, ita ꝙ vlterius eam non
4 admittet. † Tertiò not. ꝙ constitutus in sacris contrahens matrimonium perdit executionem omnium ordinū, nec de facili dis-
5 pensatur secum in sacris. † In gl. pe. ī fi. no. vltimam solutionem, ꝙ episcopus potest iure suo dispensare cum clericis q in sacris ꝫxerunt matrimonium, & hanc opi. tenet hic Inn. sentit etiam Host. dicens, ꝙ in c. præcedenti Papa ostendit episcopis potestatem eis concessam ad iuris rigorem temperandum, hic verò loquitur de rigore, qui seruandus est in duobus casibus. Primus si populus scandalizetur, cessat autem scandalum isto volente intrare religionem. Secundus casus cum timet ne multis graffantibus locus sit exemplo in c. j. de postula præla. vel secundū Gof. in præcedenti erat pœnitens & contritus, hic autem secus, nam iste expectauit compulsionem episcopi. vnde sponte non dimisit vxorem & vtraque solutio bona D c ergo concludendo materiam quòd aut iste clericus incidit in bigamiam, vt quia de iure aut de facto contraxit cum duabus, vel vna corrupta. & cū tali non dispensat episcopus, vt in c. nuper. & c. 2. de biga. Aut ꝫxit cum vnica virgine. & tunc si est contritus & pēnitēs episcop⁹ potest dispensare, vt in c ꝑcedenti. & clarius in c. sane. de cler. coniug. alias autem non debet dispensare, vt hic.

SVMMARIVM.

1 *Votum solenne impedit matrimonium & dirimit post contractum.*
Votum simplex impedit matrimonium contrahendum, sed non dirimit post contractum.
2 *Vouens religionem, compelli debet ad intrandum religionem, sed si matrimonium contraxit non compellitur, & tenet matrimonium.*
Vinculum fortius superueniens tollit votum primum.
3 *Votum religionis dicitur votum simplex nisi professio subsequatur.*
4 *Votum religionis solennizatur per professionem tacitam, vel expressam.*
Habitus religionis susceptio an votum solennizet.

CAP. III.

1 MEMINIMVS. † Votum solenne impedit & dirimit matrimoniū post contractum, votum simplex tantum impedit ꝫhendum, sed non dirimit post ꝫctum. In prima decisa consultatio. In secunda distinguens responsio, secūdum ibi. verum. ¶ Casus literalis. Aliquis suscepit habitum religionis, quæriē an post postea ꝫhere matri. respondet Papa, ꝙ si sedeuouit religioni, & professionem fecit postea matrimoniū ꝫhere non potest, ꝙ si ꝫxerit compellendus est eam dimittere, & ad monasteriū redire, sed si nec habitum susceperit nec professionem, sed solummodo votū fecit ī postea ꝫxit non est cogendus ad religionē trāsi
2 re, nec ma. debet rescindi. B. ¶ † No. j. ꝙ licet vouēs se intraturū religionem debeat compelli ad intrādum. iuxta no. in c. porrectum. de regul. & in c. ex parte, de censi. tamen si antequā ingrediatur ꝫxit matrimonium, non debet compelli ad dimittendū vxorem, quia per fortius vinculum superueniēs tollitur votū
a primum. a. vt in c. vnico. de voto. li. 6. facit ca. post votum. de re-
3 gul. e. ti. & li. ¶ † Secundò no. ꝙ votum de intrando religionem dicitur simplex & non solennizatum quoad matrimonium diti mendum, nisi per professionem subsequentem, de quo in c. vni-
4 co. præalleg. li. vj. & idem dic in voto continentiæ, vt ibi. ¶ † In gl. nec habitum. in fi. de hoc dic melius, vt dixi. in c. ex parte. & ī c. consulti. & in c. statu mus. de regul. & vide tex. cū gl. in cle. eos. de reg. Et in effectu dicendum ꝙ votum solennizatur per ꝓfessionem nedum expressam sed tacitā vt in d.c. vnico. vnde dicendum est, an & quando susceptio seu dilatio habitus iuducat professionem, & dicendum vt dixi in dictis iuribus præalleg.

ADDITIO.

a ¶ Votum primum. Facit quia multa facta tenent, quæ fieri prohibētur. c. quemadmodum. ṡ. de iureiu. l. patre furioso. ff. de his qui sunt sui, vel alieni iuris.

SVMMARIVM.

1 *Habitus susceptio sine professione impedit matrimonium contrahendum, sed non dirimit contractum.*
Habitus professorum susceptio extra religionem à non habente potestatē incorporandi religioni impedit matrimonium contrahendum, sed non dirimit contractum.
2 *Professio religionis quomodo fiat.*
3 *Habitus probationis vel professionis an & quando matrimoniū impediat & dirimat.*
Coniugatus intrans religionem & reuocatus ad vxorem tenetur, quantū in se est seruare continentiam.
Habitus probationis delatio per annum extra religionem an obliget.
Professionem recipere seu dimittere quis possit.

CAP. IIII.

1 CONSVLVIT. † Susceptio habitus sine professione non dirimit matrimonium contractum, sed contrahendum impedit. hæc summatio est nimis generalis & nimium extēditur, vnde fm intellectū quem teneo, summo sic. Susceptio habitus ꝓfessorū ex̄ religionē à nō hāte potestatē incorporādi religioni impedit in dubio matrimoniū ꝫhēdū, sed nō dirimit ꝫctum. primò ꝑ. sultatio. secundo responsio. ibi. ꝑ. sultationi. Casus literalis. Quædā nobilis mulier vestibus pretiosis abiectis mutauit habitum, & de manu presbyteri velū assumpsit, sed non renuntiauit propriis, nec intrauit clausturū, nec in manu alicui⁹ ꝓfessa est, nec obedientiā ꝓmisit, postmodum anno elapso matrimoniū ꝫxit. vnde q̄rebatur qd iuris sit de ipsa? Respo. Pap. sicut simplex votum impedit matrimonium ꝫhendum, sed non dirimit iā ꝫctum. ita habitus sine professione susceptus impedit ne ꝫhatur,
2 sed non dissoluit contractum. B. ¶ † Not. j. ibi. super altare. quòd
a q̄nque professio fit super altare. non in manibus superiorū qḋ intelligunt Do. & bene quādo fit sciente superiore & permittē te, nam de more quarūdam religionū est vt profitēdus scribat professionem propriis manibus & sic conscriptam ponat super altare præsente toto cōuentu, & acceptante. nā non potest quis seipsum incorporare religioni. sed oportet, ꝙ interueniat ꝑsensus præsidentis in illa, vt in c. ad apostolicæ. ṡ. de regul. & vide qḋ
3 ibi dixi. ¶ † Secūdò no. tex. mirabilē. ꝙ susceptio habitus religionis impedit matrimoniū ꝫhendum, sed non dirimit de facto ꝫctum. ¶ Contra hoc oppo. videtur enim, ꝙ debeat dirimere. vt in c. super eo. de reg. c. vidua. ṡ. c. ti. Sol. gl. ij. intelligit text. de habitu probationis, contrarium loquitur in habitu professionis, vel fm gl. iij. quandoque apparet ꝙ suscipiens habitum probationis voluit mutare seculum. sed hic cessabāt signa mutandi seculum, prima solutio non videtur bona, quia habitus probationis etiā non impedit matrimonium contrahendum imò liberè potest redire ad vitam priorem, in d. c. super eo. & maximè ex quo cessabant hic signa penit⁹ murādi vitā, cū nō renunciauerit ꝓprijs nec ītrauerit clausturū, vt ī litera, & multū ꝫuoluit ꝑ Do. intellect⁹ huius. c.

ADDITIONES. Host. in

a ¶ Quandoque professio fit super altare. adde quinque modos, quibus fit professio, per Car. in cle. eos. q. ij. de reg. Arch. in c. qui interrogasti. xxvij. dist. Spe. ḋ sta. mo. ver. xix. queritur. & ibi Io. An. in apo. & Car. in cle. j. §. sanè. & ibi in apo. Celsi. de sta. mo.

Host.intelligit inter cætera, q̃ loquit̃ur de habitu susceptο extra religionem. Sed ouiittendo ea quæ concernunt titulum.s.de regul breuiter quod ad intellectum huius cap.dico, q̃ tex. procedit in assumente habitū professorum extra religionem à non hñte
a potestatem incorporandi eū religioni, si presbyter iste non habebat ptāt̃ rec piendi illā ad pfessionem, & eā incorporandi religioni vt plenè dixi in c.porrectū.de regul.& sic ex susceptione illius habitus, non potest ista judicari professa, sed ex quo simpliciter mutauit habitū videt̃ voluisse q̃tum in se erat vitam mutare, & obtenuare cōtinẽtiam, ideo ex hoc signo impeditur matrimoniū ꝑhendū, sicut in simili dicimus in ꝓiugato intrāte religionem. q̃ si reuocatur ad petitionē vxoris debet q̃tum in se est seruare continentiam, q̃a quantum ad illam seruandā potest se obligare, vnde text. hic appellat illū habitum religionis & non probationis, & æquiparat hāc susceptionē habitus voto simplici, q̃a tacitè videtur vouisse continentiā, secus puto si ab habente potestatem habitum recepisset professionis, etiā extra monasteriū. ar.in c.porrectum.& in c.sicut.de reg.& pro hoc vide bo.gl. in c.
4 de viduis el j.xxvij.q j.¶ † Quid aūt de illo qui porrauit habitū probationis per annū extra religionē. dic vt habet tex. cum glo.
5 in c.e eos.de reg.& per hoc habes clarè intellectū huius c.¶ † In gl.in ver.super altare.i fi.d hac materia quis possit recipi efficaciter ad pfessionē, dic vt dixi supra post Innocēriū, id.c.porrectū.

ADDITIO.

a ¶ Habente potestatem. ideo Gaf.Cal. voluit hic, & cōiter sequuntur Do. q̃ si quis imposuit in domo sua habitū filio suo al quorum religiosorum propter aliquam particularem deuotionem, dato quod filius portauerit habitum maior factus, non inducit votum, nec solenne. nec simplex. sequitur hic Car. Alex.

SVMMARIVM.

1 *Votum castitatis de præsenti impedit matrimonium contrahendum. ecclesia tamen quandoque permittit matrimonium contrahi.*
2 *Metus fœuitiæ sponsi non habet dirimere sponsalia, nisi maxima sit fœuitia.*
3 *Heremita potest nomine vniuersalis ecclesiæ votum continentiæ recipere.*
4 *Dispensatio fit quandoque contra votum continentiæ.*
5 *Sponsalia de futuro non tolluntur per votum simplex castitatis sequens.*
Votum solenne non valet contra matrimonium consummatum.
6 *Matrimonium contrahens post votum simplex peccat, sed ecclesia permittit vt euitetur maius malum.*
Licentia contrahendi matrimonium non datur post votum simplex sed nō prohibetur contractum.
Dispensatio contra votum castitatis ex quibus causis fiat.
Episcopus an possit dispensare in voto continentiæ.
Papa potest dispensare super voto continentiæ & castitatis. CAP. V.

1 VENIENS.† Votum castitatis de p̃senti impedit matrimonium ꝑhendum, ecclesia tamen ex causa matrimoninm ꝑhi quandoque permittit. h.d.in hærēdo literæ. Primò narrat casum præmissa cā. secūdo ponit mandatum, ibi, nos itaq;. Casus literalis. quædam mulier promisit fidem dādo, nupturam se cuidam viro absenti, postmodū audiuit plura de crudelitate ipsius, noluit cum eo contrahere & cum timeret, ne compelleretur contrahere ipsa in manu M. heremitæ votum continentiæ promisit, non tū locum vel vestē mutauit, vir hoc audito cum alia contraxit. dictus heremita ad dām Pa. accessit proponens ei prædicta. Ipse considerans tutius esse vt prædicta mulier post fidem & votum simplex matrimonium contrahat quàm fornicationē incurrat, mandat q̃ si nō est amplius in facto processum de fide mentita & de voto violata pœnitentiam imponat, & ei det li-
2 centiam ꝑhendi. Ber.† No.j. q̃ timor fœuitiæ sponsi non habet sponsalia dirimere, videtur eū metus vanus, q̃d puto verū, nisi
3 maxima fœuitia accessisset ex post facto. arg.c.literas. in fi.de ref. spo.† Secundò no.ar. q̃ heremita potest nomine ecclesiæ vniuer
4 salis votum continentiæ recipere, vide quod dixi post Inn. in cadudum.de conuer.coniug.¶ † No. tertiò casum mirabilē quem nescio alibi, q̃ ꝑ votum continentiæ seu castitatis ecclesia quā-
5 doque dispensat, de quo ꝑlatius dicetur cū gl.fi.¶ † In gl.in ver. de fœueritate ibi, non obstāte voto simplici no.gl.fi. vsque ad fi. q̃ nescio alibi. vult enim apertè q̃ sponsalia de futuro non tollantur per simplex votū castitatis sequēs. & ideò aliqui vt refert hic Inn. dicebant. q̃ votum illius mulieris non tenuerat, ex quo prius ꝑ xerat sponsalia, vnde sicut votum solenne nō valet ꝑ matrimonium consummatum vt in c.quidam.de conuer.cōiu. tā nec votum simplex ꝑ sponsalia de futuro. Host. dr q̃ votū istius mulieris tenuit. & q̃ Pa. de gratia dedit sibi ptāt̃ ꝑhendi, nō tū apertè tangit dubiū supradictum. Anto. videtur hic velle quòd votum castitatis sit fortius, quàm sponsalia de futuro, & sic sentit, quòd sponsalia tolluntur per tale votum, quòd etiam hic sentit Gaf. Sed contrarium apertè tenet Host. ꝑ. ca. fe. & sequitur ibi Ant. dicit enim Host. ibi q̃ si votum præcedit sponsalia non valent sponsalia, vt ibi. si autem sponsalia præcedūt votum tunc compellitur vouens aut solennizare votum. f. intrando religionē aut perficere sponsalia. arg.c.ex parte. de conuers.coniug. &
a hanc puto opinionem. nam cū sit orta obligatio sponsionō videtur, q̃ in ipsius ꝓiudiciū possit vouere castitatē. ar.in d.c.ex parte. & ꝓ hoc facit iste tex. nec obstat, q̃ dicat hic, pōderat votum post spōsalia emissum, dico cm̃ q̃ votū obligauit mulierē quo ad se & solutis sponsalibus per sequens matrimonium per
6 virum ꝑ tum remansit in suo robore. † In gl.o. fin. ibi cōparatiua permissio. vult dicere q̃ illa ꝑhendo non euitat peccatū, ex quo venit ꝑ votum, sed ecclesia permittit. vt euitetur maius malū, & hanc opinionem tenuerunt multi extra gl. maximè Inn. qui exponit tex. in fi. non ponas. i. nō prohibeas, quasi velit, q̃ ecclesia ñ dabit licentiam ꝑhendi, sed non prohibebit ꝑ tum ne deteri⁹ in de contingat. sed Host. videtur velle q̃ ex dispensatione eccl̃æ ista ꝑheret. & tria fuerunt quæ induxerunt Papam ad dispensandum. Primo pertubatio mulieris. quia votū emisit non inspirata. sed in fraudem sponsi. Secdo ꝓp maius periculum euitādum, quia mulier videbatur incōtinēs. Tertio quia erat iuuenis & fu specta, vnde Papa accepit à nō idoneo debitore, q̃ potuit. hanc op.q̃ ex dispensatione ꝓcedat. sentit Spe. in ti. de leg. in §. nūc de
b episcoporū. ver. cxxxiij. vbi dicit episcopū posse dispensare circa votum simplex, & volēs allegare hoc c. allegauit per errorem c. præcedens. quod nihil facit & no. fin. Istud dictum Spe. q̃ nescio alibi q̃ episcopus possit dispensare in voto continentiæ. nā gl.j.c. prox. dicit q̃ ecclesia pōt dispensare, & nihil dicit de epis-
b copo. Host. ibi sentit. q̃ Papa solꝰ dispenset, & ex causa vide gl. in c.j. de voto. quæ voluit, q̃ etiam papa non possit dispensare in voto continentiæ, quia nō est reperire maius bonū in quo possit fieri commutatio. Sed quantū ad hoc vltimum Doc. cōiter tenent ꝓtium in c. cum ad monasterium. de sta. reg. concluderem, hanc materiam sic, q̃ aut quæritur an Papa possit. & dico q̃ sic, ex maxima tñ causa. & loquor de directa dispensatione per quam euitatur peccatum. & de hoc dixi in c. cum ad monasteriū. Aut quæritur ā episcopo & in terminis huius c. puto q̃ episcopꝰ poterit, ex quo reperimus casum concessum ab ecclesia, nec reperitur sibi prohibita dispēsatio, facit quod no. In. in c.ex tenore. de temp.or. sed extra casum huius c. seu consimiles terminos puto quod episcopus non poterit. quia casus est valde arduus & dubius, adeo q̃ multi dicunt etiam Papam non posse, vt ṡ. dixi, vnde iste casus tanquam arduus debet reseruari Papę, vt in c. maiores. in prin. de bap. Et puto attentis causis quæ induxerunt hic Papā ad dispensandum q̃ sine peccato ista ꝑhat matrimonium, tamē aget pœnitentiam in satisfactione cuiꝰ æ si qua fuit à principio, hoc videtur velle ista litera eam non cauillando, nec suppendo.

ADDITIONES.

a Veriorē. Dubia ē ista opi. firmata hic p Ab. vt latè hic Car. Ale.
b ¶ Papa solus. Vide tamen Bal. in c.lator. ṡ. de re iud vbi tenet, q̃ si rex habet vxorem sterilem potest Papa dispensare quod ducat aliam vxorem vel cōcubinam. Sequitur Fel. in c. quæ in ecclesia rum. ver cæterum limitatio. ṡ. de consti. Contrarium tamē tenet Bal. in l. si pater. §. in adoptionibus ff. de adopt. & sentit Abb. in c.j. in fi. ṡ. de voto. Seb. Sap. SVMMARIVM.

1 *Votū simplex impedit sponsalia de futuro sed nō dirimit matrimoniū sequēs.*
Votum solenne dirimit matrimonium contractum.
2 *Votum castitatis seruendum est, & alio non intercedente simplex dicitur.*
3 *Sponsalia etiam iurata post votum simplex non valent.*
Contractus iuratus contra votum non tenet.
Iuramentum non est fortius vinculum voto.
4 *Compelli potest quis ad vota simplicis executionem.*
5 *Quæstio debet esse dubia, potest tñ responderi ad satisfaciendum quærenti.*
6 *Votum solenne, & simplex quid sint.*
Votum solenne & simplex æqualiter obligant apud Deum in genere, sed in quantitate reatus differunt ex transgressione.
Votū solēne nō dirimeret matrimoniū cōtractū nisi ex constitutione ecclesiæ.
Ecclesia non potest errare, & hæreticum esset dicere quòd ecclesia erret.
6 *Votum per quod quis promisit castitatem respectu certæ religionis sed non vouit omnia substantialia regulæ nunquid dirimit votum post contractū.*
Votum solenne an sit si quis profiteatur aliquā regulam de non approbatis.

CAP. VI.

1 RVRSVS.† Votū solenne dirimit matrimonium contractum scilicet sequens, simplex votum impedit sed non dirimit, vel aliter & clarius, Votum simplex impedit spōsalia de futuro, nō autē dirimit matrimonium sequens, secus in voto solenni. primò ponit quæstio, secundo distinguens solutio ibi. vnde. & secundum membrum ibi, quòd si. ¶ Casus literalis. Quidam emisit votum castitatis, & postea iurauit se ducturum quandam in vxorem, quæritur quid istorum seruari potius debeat votum, vel iura? Resp. Pa. q̃ simplex votum apud Deum non minus obligat q̃ solenne, vnde pro eo q̃ iurauit temerè agat pnīā & votum

& votum suum studeat obseruare, vero si post quam iurauit ꝑxit matrimonium tenet. & valet, quia votū simp ex matrimoniū im
2 pedit ꝑhendum, sed nō dirimit in iam ꝑctum. B. ¶ † No.j. q̃ votū castitatis seruandum est, alio non intercedente dicitur simplex.
3 ¶ † Secundò no. q̃ sponsalia ēt iurata post votū simplex non valent. ex quo infero q̃ ꝑctus ēt iuratus ꝑ votū non tenet, qđ notabis, & sic iuramentū non est fortius vinculū voto, vnde non va-
5 let iuramētū ꝑ uotū, sed est temerarium. ¶ † Item no. quem possē compelli ad executionem simplicis uoti. ¶ † Vltimo no. q̃ de
a bet esse dubia, tamen potest a respōderi ad satisfaciendum quæ-
6 renti. ¶ † In gl.ij. hæc gl. principaliter facit duo, primò instat ponendo diuersitatem inter uotū simplex & solēne. secundò declarat quod dicitur solenne, & qđ simplex & incidenter tangit vim simplicis. & solennis. secunda ibi, & quia. ¶ Circa primā partem
b conclude, q̃ votū solenne b & simplex æqualiter obligant apud Deum in genere. sed in quātitate reatus differunt ex trāsgressiō-
ne, nam transgrediens votū solenne grauius peccat q̃ trāsgrediens votū simplex, vt colligitur ex c. virginibus. xxvij. q j. iuncto ca.
c præcedenti. Itē in se eandē vim obtinent a quo ad impediendum futurum matrimoniū, sed ex constitutione ecclesiæ votū solen ne est fortius. qa impedit & dirimit matrimoniū post ꝑctum & sic vult gl. q̃ si cōstitutio eccl̃esiæ nō esset teneret matrimoniū ꝑctū à religioso, vel ꝑbytero seculari, qđ clarius tenet Host. & cōiter Doct. sequitur nā vt dicit Host. de iure diuino quædā persōnæ prohibētur à ꝑhendo matrimonio, de qb. no. in ca. literas. de resti. spoliatꝰ inter quas vouens non reperitur prohibitus, vnū oportet dicere q̃ aut ecclesia errat in seruando matrimonium post votū simplex, aut etiā hodie possit statuere vt matrimoniū ꝑctum post solenne votū teneat. nā si vtrunque æqualiter obligat apud Deum sicut seruatur ī simplici, ita possit seruari in solenni. nec est dicendū q̃ ecclesia erret, quia nō lōge esset ab hæresi. xxiiij q.j. hęc est fides. & hanc opi. tene, pro qua facit c. vnic. de voto. li. 6. & ibi videas per Io. An. quare ecclesia nolvit matrimoniū tenere post votū solenne, quidā tñ tenuerunt oppositū, dicētes oē votū impedire & dirimere matrimoniū post ꝑctū. sed votū simplex nō dirimit ex ꝑstōne ecclesię. sed tene primū. Circa sedam qōnē tene hodie, q̃ hī in d.c. vnico. de voto. p qđ
7 determinatur ista concertatio antiquorū. † Sed circa vnum videtur dubiū non modicū, pone q̃ aliqs ꝓmisit castitatē respectu certæ religionis, sed nōvouit oīa substantialia regulæ. nūqd matrimoniū post ea ꝑctū teneat. D. An. multū instat & in effectu cōcludit. q̃ aut qs vouit oīa substātialia religionis, sed non respectu religionis, & tunc votū dr simplex. vnde nō dirimit matrimonium post tractū per illud ca. vnicū. de voto. aut vouit oīa substantialia respectu certæ religionis, ita q̃ efficaciter est obligat⁹ religioni. & tūc est certū q̃ matrimoniū nō tenet, vt hic. Aut vouit castitatē tñ respectu certæ religionis, & tūc dr q̃ votū est solennizatū, & nō tenebit matrimoniū sequens, licet iste nō sit verè & strictè religiosus, vt quia nō obligauit se ad paupertatē seu obedientiā, & hoc per illud c. vnicū. Sed ego semp tenui oppositū. qa illud c. regit ad solennitatē voti q̃ pfessio fiat alicui de religionib. approbatis, & sic q̃ qs ꝓfiteatur religionē approbatā ergo votū nō dr solenne. Vnputo q̃ ad hoc vt votū nō dicat̃ solēne, oportet q̃ qs ꝓfiteatur alīq̃ de religionibus approbatis, ita vt verè sit religiosus illius religionis. & hæc videtur vniuersalis litera illius c. vnici, si bene consideretur.

Pactum quòd monachus habeat proprium an valeat.
Pactum contra naturam contractus quid operetur.
7 *Metus an sequatur ex regis siue principis imperio.*
8 *Dignitas, & potentia aduersarij, an sufficiant ad probandum metum.*
Reuerentia parentum vel mariti an causet iustum metum.

CAP. III.

1 INSINVANTE.† Votum solenne impedit, & dirimit matrimonium post contractum. Primo ponit factum. Secūdò diffiniendo committit. ibi nos igitur. Casus literalis. Quidā curiales regis Legion. supplicauerūt ipsi regi, vt l. nobilem mulierem faceret copulari in matrimonium cuidā viro, cum istud ad notitiam consanguineorū peruenisset, ipsi eidem mulieri consulue runt, vt virum acciperet, & ipsa respondit, q̃ nubere nollet. cōsilium recipiens ab eisdem q̃ votū emitteret castitatis, qđ & fecit in manibus cuiusdam de fratribus sancti Aug. hoc adiecto tenore, q̃ in domo sua cum omni substantia remaneret, & sic habitu eiusdem ordinis postea per biennū permansit, tandem cōsiderans q̃ inuita metu regio, vt asserebat, votum emiserat, eo dimisso matrimonium publicè ꝓxit de parentum consilio, quę desiderans animę suæ cōsulere significauit hoc d. Pa. vnde ipse scribit duobus episcopis, cōsiderans q̃ in emissione voti quod pre
cesserit, nulla vel modica coactio interuenit, quam etiam patiē tia sequentis temporis profugauit, & cō unctio iniqua fuit. Mā dat quatenus si prædicta vera sunt, mulierem prædictam mone ant, vt habitum malè dimissum reassumat, & seruet quod vouit, & si fuerit opus per censurā ecclesiasticam compellant eādem.
2 Ber. † No.j. q̃ tenet professio facta in manib⁹ vniusæ religiosis
a b alicuius monasterij, sed quidam intelligunt, & bene, q̃ iste fra
b ter habuit mandatū cà superiore, seu toto capitulo, alias nō po-
c tuisset istam incorporasse religioni. de quo vide not. in c. porrectum. & c. ad apostolicam. de regula. Secundò no. q̃ promissio alicuius ex substantialibus regulæ vna cum susceptione habitus religionis inducit plenam professionem, & obligat quo ad omnia substātialia, q̃ hoc facit, q̃ sola susceptio habitus religionis
3 pro se fuisset sufficiēs, vt in c. super eo. de regulari. † Tertio no. q̃ modica coactio non excusat etiam mulierem, pro hoc c. cōsultationi. §. j. de spon. † In gl. 2. in fi. no. ex ista gl. iuncto text. q̃ fœmina potest profiteri religionem masculorum in manibus eorum, & erit vera religiosa, licet nō intret monasterium monialid um sed moretur in domo olim suad, & inquantum gl. ponderat susceptionem habitus professorum, dic idē sine susceptione habitus, dummodo fecerit professionem expressam, vt in c. porrectum. ṡ. de reg. sed ponderatur susceptio habitus ad inducendū
5 tacitam professionem, vt in c. vnico, de vot. li. vj. † In gl. in ver. in domo. in fi. no. bene vltimam lect. gl. quæ tenendo opinionem suam, de qua in c. fi. ṡ. de cond. ap. dat mirabilem intellectū ad istum tex. & hanc lec. sentit primò Inn. hic dicens q̃ in domo ꝓpria potest quis profiteri in manibus episcopi vel abbatis, & q̃ episcopus vel abbas potest sibi statuere certū locū vbi moretur, & dare sibi sua bona in administratione, nec hoc est ꝑ substātiā monachatus, cum possit esse sine ꝓprio, & in obedientia superioris. dicit tamen q̃ nullus citra Papā pōt se obligare, vt relin quat perpetuo monachatū in certo loco. fatetur tñ q̃ si hoc te ducitur in pactum non est contra substantiam monachatus.
6 † Not. hoc dictum singulariter, q̃ abbas non potest perpetuare monachum in prioratu manuali vel in alio loco quominus possit eum reuocare ad libitum. art.in ca.cum ad monasterium. de ista. reg vbi retigi. Et intellectum huius glos. & Inn. ponit Bart. in auth. ingressi. C. de sacr. san. eccle. licet non alleget gl. vel Innoc. Et videtur hoc contra dictum dom. Anto. in fin. ṡ. d condi. app. vbi dicit

ADDITIONES.

a ¶ In manibus vnius Ita not. Spec. & Io. And. in locis in proxima mea apost. alleg. Quod ego amplio, etiā si à nemine esset recepta, quia valeret nihilominus talis ꝓfessio, vt no. gl. in ca vidua. ṡ. de regularibus. & Gemi. & quod post eum addidit Celsus in ca. quod interrogasti. xxvij dist. & xxvij. quęstio. j. in c. vidua. & ibi Archi. quòd an sit indistincte verum. not. Car. in cle. j. §. sanè, de sta. mo. & Spe. e.ti. vers. xix Zach.
b ¶ Ex religiosis. Iste tex. allegatur ad hoc, quòd sacerdos potest tanquam publica persona alteri stipulari. Iaſ. in l. j. §. huius studij. versi. item per istum tex. ff. de iust. & iu. vbi ponderat istum text. vel è hoc procedere etiam in sacerdote non parochiali. Seb. Sa.
c ¶ Mandatum. fuit opi. Io. And. secundum Car. Blo. hic, quia sufficit ratihabitio, vt per Inno. & Io. An. in c. porrectum. ṡ. de regul.
d ¶ Sua. Cum suis rebus ad vsum suū & proprietatis erit monasterij Et de intellectu istius capituli posuit In. in c.ex parte. el ij. ṡ. de conuer. coniug. & ibi Ant. de But. Calderi. consil. v. de regularib.

Universidad de Deusto Biblioteca

vbi dicit non valere pactum etiam vt habeat bona in administratione.quia videtur saltem appropriare sibi ex debito illam administrationem.hic autem volendo sustinere nūc cōem intellectū dicit hoc posse procedere non ex iure quæsito monacho,sed ex pollicitatione obligante abbatem.ar.eorum quæ no.Io.And.in regula,nō est.de reg.iu.li.vj.in Merc.& est dictū satis coloratum. Sed ego vltra ea quæ tetigi in d.c.fi. sic distinguerem in materia, q aut qs simpliciter profiteretur cum protestatione seu conditione de suis bonis tenendis & videtur in dubio q reseruauerit sibi illa bona vt obedientiarius monasterij. Quia verba apposita in ḡctu debent intelligi fm naturam ḡctus.vt in l. si vno. in prin.ff. loca. maximè vt res potiùs valeat q pereat.l quoties.ff. de verb. ob.& in c.abbate.j.de verb. sign. ēt improprietatis verbis,vt hic in tex.fm vnū intellectū quem ad hoc bene notabis. Aut ꝑstat q sibi voluit reseruare propriū.ita,q non est locus interpretationi & tunc si sit reseruatio per viā conditionis suspensiuè vel resolutiuè vitiatur actus & non conditio.per d.c.fi.& qd ibi plenè dixi. Itē si fiat per viam pacti,si fuit dictum q nec aliter nec alio modo profiteri intendo,nec verba habent vim conditionis vt sentit Bar.in d.auth.ingressi. Aut simpliciter p vim pacti vel modi reseruat sibi proprietatem vel facultatē ḡhendi matrimonij,& iste casus est multum dubitabilis.NāBar.tenuit in d.auth.ingressi. q vitiatur factum & nō professio,& fortè tenuit illā opinio.qa alibi ipse tenuit nō valere pactū ḡ substantiā ḡctus,vt ipse notat in l.vbi ita donatur,ff.de dona.cā mor.per l.cum præcario.ff.de preca.Sed ego putarē oppositum,dum dicerē q illud pactū facit transire istam ꝓfessionē in aliam speciē,quia vbi pactū est ḡ naturā ḡctus.& impropriatis aliquatenus verbis potest transire in aliū ḡctum,& sit interpretatio alterius ḡctus,vt est tex.not. in d.l.vbi ita donatur,& in l.cum manu sata.ff.de ḡhen. emp. ideò dico q iste erit quasi obligatus monasterio licet nō in totū,& sic obligat ad omnia prætermissa ad reseruata. Si autem non patiuntur verba vt fiat transitus ad aliū ḡctum,tūc puto pactū inficere ḡctum,vt in l.per seruum.ff.de vsu,& ha.iuncta gl.in d.l.cum manu sata.Et ad l.cum precario.dico q ibi constituitur precarium non tm ex verbis præcedentibus quantū ex conditione re ipsa facta.idem dicerem ad l.j.§ pe.ff depo.†In gl.in ver.metu regio. in fi.no.sing.hanc gl.iuncto.tex.q regis seu principis imperium non inducit iustum metum †In ḡrium tamen facit.l.pen.C. qd met.cau.dicit hic Io An.q dignitas aduersarij non sufficit ad p.bandum metum,vt est tex.in l.ad inuidiam.alle.in gl. nisi aliter ꝓbetur oppressio & sic potest procedere d.l.pe.fatetur tamē q si rex consueuit tyrannicè tractare non parentes suis præceptis seu precib.q tunc satis probatur iustus metus quod no.sin. & idē sentit Bar.in tract.de tyrannia.facit quod ipse no.in d.l.ad in uidiam.vbi dicit q sola reuerentia mariti non causat iustum metum in vxore.nisi præcesserint minæ,vel verbera.& idem voluit Inn.in c.causam matrimonij.de of.del.& bene facit c.accedens. de conuer.coniu.& ex his habes quæstionem quotidianam nūquid teneat matrimonium si mulier contraxit ex imperio, vel precibus principis.

ADDITIONES.

a ¶Putarem oppositum.Hanc opi.reprobat Ias.in d.aut. ingressi. dicens se non videre quæ sit ista tertia species professionis. vnde aduertendum est,q illud,quod Ab.hic dicit,quòd pactum contra naturam contractus transformatur in alium contractum,ꝑcedit duab.concurrentibus.primò q sit alius ḡtractus in quem fiat transformatio,si enim non sit,non fit trāsformatio,vt patet in l.cum precario.ff.de preca.Declarat Bar.in d.l. vbi ita donat. ff.de donat.cau.mor.Secundo q appareat saltē ex verbis, q de mente contrahentium fuerit,velle celebrare illum contractum in quem fit trāsformatio,vt sentit Bar.in l.si quis ante.ff. de acq. pos.Ale.in l.j.§.si quis ita ff.de verb.ob.& in l.iurisgentium.§.sed cum nulla.in prin.ff.de pac.Ias.in l.fi.ff.de cond.cau.dat.cau.non seq.Seb.Sap.

b ¶Iustus metus.Vide gl.in l.j.C.si rector prouinciæ.q est differētia inter b'anditias,& præceptum potētum.cle.j.in verbo,exhortamur.de testib.l j.ff.quod iussu.adde q nō solum per minas,sed & per terribilem vultum causatur iustus metus.Host.in Summa de alie.iud.mut.cau.fac.Ion in c.petitio.§.de iureiu.Bart. facit festum de dicto Inn.in tract.de tyrannia.q.7.Vide plenius in trac. clausularum,in ru.de metu regum,& tyranni.

¶De eo qui duxit in matrimonium quam polluit per adulterium. Tit. vij.

¶Continuatio Rubricę.

a ¶Supra visum a est de quibusdā impedimentis matrimonij. s.ordinis & voti,nunc subiicit de alio impedimēto quod s.causatur ex adulterio vel ex machinatione in mortem coniugis &declara,vt plenius dicetur j.c.j.

ADDITIO.

a ¶Visum.Cum ista continuatione *communiter* transeunt Doct.secundum Car.& Alex.hic.

SVMMARIVM.

1 *Viuente prima vxore si quis ꝓtrahit cum secunda hoc ignorāte,primamor tua ad sui petitionem non separabitur à secunda.*
2 *Legem in sui fauorem ad actum inualidādum allegare non potest qui sciēter contra legem venit.*
Impedimenta tria ponuntur in matrimonio.
3 *Viuente vxore si quis alteri fidem dedit ea mortua illam non potest in vxorem ducere.& an impediat & dirimat matrimonium.*
Machinata in mortem vxoris,vxore mortua non potest in vxorem ducere, & an impedit & dirimat matrimonium.
Matrimonium si contrahatur cum alia mortua vxore non obstāte fide præstita & matrimonio contracto cum alia an teneat.
4 *Matrimonium contra impedimenta prædicta contractum ad cuius petitionem possit & valeat separari.*
Matrimonium non potest claudicare.

CAP. I.

1 PROPOSITVM.¶†Si quis viuente vxore cōtrahit cū secunda hoc ignorante prima mortua ad sui petitionem non separabitur à secunda.Communis diuisio.secundā ibi.licet autem.¶Casus literalis.Quidā hns vxorem ea ignorante ꝺxit cum alia,tandem prima mortua vult recedere a secūda,quæritur quid iuris sit,respon.Pa.licet ī Canonibus habeatur vt nullus ducat in matrimonium quā pri' polluit per adulterium,& precipuè illam cui fidem de ea ducenda viuente vxore vel quæ machinata est in mortem vxoris, tñ quia mulier illa inscia fuit,q ille aliam hñet vxorem viuentē,& ne ille vir de dolo suo commodum sentiat dicit Pap.q nisi mulier illa diuortium petat,ad petitionem viri nō sunt aliquaten' separandi.B.¶†No j.q veniens scienter contra legem non pōt legem allegare ad sui fauorem ad actum inualidādum,pro hoc c.inter dilectos.de dona.¶†Secundo no.ex superficie literę tria impedimenta matrimonij.Primum si viuente vxore cū alia cōtraxit,& commisit adulterium.Secundū si viuente vxore dedit alteri fidem vt illam duceret mortua vxore.Tertiū si mulier fuit machinata in mortem alterius cōiugis,vt ipsius efficiatur vxor. ¶Sed quæro pro declaratione tex.& totius tituli,nūquid quod libet istorum impedimentorum per se sufficiat.Dic q iura vario modo loquuntur,vt habetur per totum hunc ti.31.q.1.per totam.Sed concludendo veritatem dicēdum est,q aut solummodo ꝺcessit adulterium,& non impeditur matrimonium sequēs, vnde alio non interueniente,quis ꝑt ducere in vxorem illā quā prius polluit per adulterium,vt est tex.in ca.significasti.j.e.&31. q.1.c.si viuēte.aut quis ḡxit cum muliere superstite propria vxore.nec ad aliam fuit processum,& solus ḡctus matrimonij nō impedit matrimonium ḡhi mortua vxore.& idem est si nō ḡxisset de pūi,sed dedisset fidē ḡhēdo post mortē cōiugis,vt est tex.in c.fi.Aut cum ḡctu matrimonij fuit mixtum adulterium,& tunc a aut cum ignorante& ꝑt inter eos esse matrimonium post mortē cōiugis,vt est casus hic,& ītellige q superinducto ignorauit toto tpe ante mortē primę vxoris.Si aūt certiorata de vita prię coniugis permisit se cognosci ab illo viro,non ꝑt amplius eū habere in maritum ad hoc.c.fi.j.e.& sequuntur Doc.hic.Itē posita dictū ē.q ꝺcessit fides de ducēdo sēdam secuto adulterio.Et q hæc declarātur prima duo impedimēta.vñ ad tex.dū dixit maxi b me,b dic id est tm,vel si vis capere ꝓpriè ītellige primū casum qñ præcessit adulterium cum ḡctu matrimonij.fm casum intellige qñ præcessit fides de ducēndo illā,& sequitur adulterium. nā isti duo casus parificātur.j.c.fi.quo ad tertiū varia sentiūt Doc.in c. sup hoc.j.e.& in c.1.de cōuer.infide.sed mihi placet opi.q tenet ibi Io An.vt sine adulterio requiratur machinatio vtriusq; pura si qñx machinatur in mortē mariti cū extraneo,vt illum possit haberę

ADDITIONES.

a ¶Ignorante.quia adulterium sine dolo malo contractum non cadit in delictum.l.pe.ff.de adulte.& facit quia in istis atrociorib' dolus requiritur.l.3.ff.ad le.Cor.de sica.& l.nec exemplum.& ibi Bart.C.ad leg.Cor.de fal.& l.quid si falsum.& ibi Bar.ff.de fal. Bar.in l.j.§.non autem ff.si quis test.liber esse iuss.fuerit.

b ¶Maxime.alias ista dictio ꝛcludit idem in casu omisso.c.ad abolēdā.& ibi gl.§.de fil.presby.no.in c.2.in verbo.in nullo.§.de sumtri.& fid.ca.& in l.qui se patris.C.vnde liberi.ideo exponit,id est tantum,pro qua expositione addo facere gl.in d.c. ad abolendā. & no.in c.cum contingat.§.de foro compe-

habere in virum secuta morte,non potest inter eos esse matrimoniū,vt est tex.in d.c.j.Si verò interuenit machinatio alterius tm non impeditur matrimonium nisi sit machinatio coniuncta cum adulterio,ad hoc.c.si quis viuente.31.q.j. sic intellige istum tex.& d.c.super hoc.& per hoc habes fundamentum totius tit.

4 †In gl.j.in fi.no.ꝙclusionē gl.quæ vt *communiter* placere Doct.& adde hic in fi.gl.vltimæ quæ dicit q si iste post mortē primæ vxoris,intellige antequam ḡheret cum ista tacitè vel expressè duceret aliā in vxorē teneret matrimonium cū ista tertia,quia cū secunda non fuit matrimoniū obstante impedimēto matrimoniali,& ꝓ hoc vide bo.gl.in simili.in c.si quis ingenuus. 29.qu.2. Nam matrimoniū non pōt claudicare,vt teneat pro parte vnius tm,vt in c.tuas.§.de spon.no.gl.in c.de illis.el j.de despon. imp. & in d.c.si quis ingenuus,sed ratione promissionis vir compelli tur ad ḡhendum,mulier aūt quæ fuit decepta non.vnde ad tex. cum dicit q nō sunt separandi ad petitionem viri sup.de facto, quia non cadit hic separatio iuris antequam matrimoniū constiterit ad iura allegata in gl.pro contrariis dic:q ibi actus tenet ex nouo consensu saltem tacito.quæ notabis.

SVMMARIVM.

1 *Viuente prima vxore etiam non cognita,si quis cū alia sciēter matrimoniū contraxerit,& consummauerit prima mortua secundam habere nō pōt.*
2 *Matrimonium metu contractum est ipso iure nullum.*
3 *Adulterium solum non inhabilitat aliquem ad ḡhendum matrimonium.*
4 *Existentia matrimonij sola ēt ante carnalē copulā cāt impedimentum per petuū ḡhendi matrimonium cū qua cōsummauit viuente prima vxore.*
5 *Metus sufficiens impedit matrimoniū ḡhi ēt si interueniat iuramentum.*
Iuramentum metu præstitum non est obligatorium.
Iuramentum contra bonos mores non valet.
Iuramentum contra substantialia matrimonij non tenet.
Iuramentum metu extortum non tribuit libertatem consensus.
6 *Factū legitimē nō retractat̄ l3 cas' post eueniat à quo inchoari ñ potuit.*

CAP. II.

1 SIGNIFICAVIT.†Si viuente prima vxore & non cognita quis ḡxit cum secunda scienter,& eam cognouit,etiā mortua prima,tecundam habere non potest,secus si prima erat non legitima vxor.In prima decisa ꝓsultatio.In secunda ibi,mandamus.distinguens cōmissio.Et fm mēbrū ibi,alioquin. Casus literalis.Quidam Q.per metum coactus fuit iuramēto interposito .4.in vxorem recipere,postmodum aliam duxit. quapp ab A.in causam coram suo iudice tractus iurauit non accedere ad spon te acceptam donec lis cum A.terminaretur,qua pendēte A.mortua est,quia & pp iuramentum ad sponte receptam redire timebat,quæsiuit coram Pa.quid sibi agendū esset,Vnde mandat cui dam abbati quatenus si constiterit q illi Q tanta vis fuerit illata q coactus in illā A.consensit,nec post iuramentum præstitum illam cognouit,ad aliam quam postea sponte accepit, liberè reuertatur,alioquin eidem præcipiatur per excommunicationem ne ad illam reuertatur,aliā tñ accipiat si voluerit in vxorē. Ber.

2 †No.j.tex.expressum quem ad hoc vltra alios soleo allegare q matrimonium metu ḡctum est ipso iure nullum nec est opus q petatur rescissio actione qd me.cau.nā(vt hic vides) post ḡctum cum prima tenuit matrimoniū cū secunda nulla remissione pri' facta,& iudicatur fm matrimonium legitimū si probatur metus in primo,quod non esset si fuisset opus petere rescissionē.arg.in c.considerauimus.de ele.& vide quod plene dixi in c.cū locum.

3 §.de despon.imp.†No.secundò,q solum adulteriū non inhabilitat quem ad ḡhendum matrimonium, imò eccleſia dat sibi li

4 centiam ḡhendi mortua prima vxore.¶†Tertiò no.& tene mē ti,q sola existētia matrimonij ēt ante carnalem copulā causat impedimentum perpetuum.vt quis nō possit habere illā in vxorem cum qua ḡxit,& matrimoniū cōsummauit viuente prima

5 etiam non cognita.¶†In gl.ij.in fi.no.sing.gl.iuncto tex.qa nescio alibi,q metus sufficiēs impedit matrimonium ḡhi etiam si

a interuenerit iuramētum, & sic habes casum in quo iurm metu præstitum nō est obligatorium & fortè ideò, quia est ꝓ bonos

b mores.b Item ꝓ substantialia matrimonij,nam iuramētum metu extortum non tribuit libertatem cōsensus,nullus ergo est consensus coactus intercedente iuramento, nam matrimoniū ḡhi

6 tur libero consensu,vt in d.c.cum locū.¶††In gl.fi.ibi.ar.ḡ ista,q sequūtur nō sunt ꝛria,vt dicit Io.An.& bene.sed potiùs ponūt casum conuersum.s.q legitimè factū nō retractatur licet peruenīat ad eum casum,à quo nō potuit habere initium,& de vtro que brocardo dic,vt le.& no.in regula,non firmatur. & in regula,factum legitimē.de reg.iur.lib.5.

ADDITIONES.

a ¶Metus sufficiens.Hoc dictum refert,& multū extollit Ias.in l. Titia.ver.quintò amplia.ff.de verb.oblig.Seb.Sap. 2

b ¶Bonos mores.Facit l.fi.C.de non num.pec. quia iuramentum non debet in plus aliquem obligare.q simplex consensus,nō tamen videtur esse tuta.cum alio modo intelligantur boni mores de iure Canonico,& alio modo de iure ciuili.Pau.de Cas.in l.pacta quæ ḡ.C.de pac.& per Bar.in l.nō dubiū.in xvij.op.C.de leg. & c.vnico.§.item sacramenta.de pa.iu.fir.& in rub.C. de cōd.ob tur.causam.& in l.pactum quod dotali.in xix.q.C.de col.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium cum illa quis contrahere non potest,quam vxore viuente, cognouit si machinata fuit in mortem coniugis.*
2 *Adulterium solum non impedit matrimonium contrahendum cū muliere prima vxore viuente cognita, nisi machinata fuerit in mortem cōiugis vel sibi data fuerit fides de ea ducenda.*
3 *Machinatio in mortem coniugis sufficit ad impediendum matrimonium.*
4 *Homicidium coniugis non impedit matrimonium contrahi nisi hoc propositum factum fuerit.*
Machinatio vnius tantum in mortem coniugis non sufficit ad impediendū matrimonium, nisi adulterium præcesserit.

CAP. III.

1 SVPER HOC.†Non potest quis cum illa ḡhere, quā vxore viuente cognouit si machinata fuerit mortē vxoris, præmittit quæstionem cui respondet ibi:taliter.¶Casus literalis.Ali quis viuente vxore sua de facto aliā sibi matrimonio copulauit: tādē vxor sua mortua est,quæriē an iste possit ḡhere cū illa, quā sibi de facto matrimonio copulauit sua vxore viuente, rñ.Pa.q si adultera in mortē vxoris aliqd machinata fuit, siue fidē dedit illi,q eam duceret post mortē vxoris,illam habere nō potest,& hæc ꝓhibitio est perpetua.B.†No.1.ibi,si adultera.q solū adulterium cū muliere cōmissum,nō impedit quominus mortua legitima cōiuge,possit adultera in vxorem duci,nam vt hic vides, hæc mulier præsumitur fuisse cognita ab isto viro,& tamen nō impeditur matrimonium nisi fuerit machinata in mortem coniugis illius:vel nisi fuerit sibi data fides de ea ducēda.de quo dic 2 vt latius dixi.§.eo.c.j.†Secūdò not.q vbi intercessit adulterium, sufficit machinatio alterius in mortē dumtaxat,qd declara,vt dixi.in d.c.1.¶Vltimò not.q hæc prohibitio est perpetua quasi nedum impediat matrimonium ḡhendū, sed etiam dirimat iā ḡctum.†In gl.in ver.machinata.ibi.ita scriptū est. Io.And. dicit q 4 hic nullibi præcisè reperitur scriptū.nam c.si quis viuente. alle.ī gl.loquitur de occiso,& sic cū machinatio habuit effectū istud c.præsupponit vxorem illius fuisse mortuam,& sic sentit Io.An. q machinatio sola sine effectu nō impedit matrimonium cum adultera q satis mihi non placet,quia cum illum sit impedimē-

a tum iuris positiui a nō debet ita taxari, vt restringatur facultas ḡhendi matrimoniū ḡ dispositionem iuris diuini.arg.c. licet ex quadam.§.de testib.&in quantum gl.in fi.dicit,& ex sola interfectione mariti non impeditur matrimonium cū vxore. puto gl. procedere, etiā si eo proposito interfecit quis maritum alterius mulieris.vt vxorem eius habeat in coniugem,quia machinatio vnius tantum non sufficit sine adulterio,vt dixi.§.eo.c.1.& tene quod ibi no.licet aliud sentiat hic Inno. & vide quod dixi in c. laudabilem.alleg.in gl.

ADDITIO.

a ¶Positiui.Bene facit quod not.in c.cum olim.el 2.in glo.4.§.de off.dele.vbi Dauid rex commisit adulterium cū Bersabęa, & est machinatus mortē Vriæ,& tamen accepit Bersabæam in vxorē.

SVMMARIVM.

1 *Viuente prima vxore etiam ab eo separata quò ad torum, cū alia si quis matrimonium contrahat etiam prima mortua separabitur à secunda,sed cū alia contrahere poterit.*
2 *Separato matrimonio quò ad torum propter adulterium remanet nihilominꝰ matrimoniale vinculum,etiā si adultera intrauerit monasterium.*
Matrimonium contractum, & consummatum nō soluit nisi morte nāli.
3 *Matrimonij secundi contractus cum adulterio secuto nō impedit quominꝰ mortua legitima coniuge possit adulter cum alia contrahere.*
4 *Adulterij deprehensio sola,an sufficiat ad puniendum deprehensum.*

CAP. IIII.

1 EX LITERARVM.†Qui viuēte vxore etiam ab eo separata quo ad torum secundam conscium ducit vxorem. etiā prima mortua separabitur à secūda, sed cum alia ḡhere poterit. Communis diuisio.secunda ibi,fraternitati.¶Casus literalis.Quidam authoritate prelati dimisit vxorē suam.in adulterio deprehensam quæ postmodum assumpsit habitum monachalem,ille aliam insuper duxit, viuente prima, qua mortua q̄rit an simul debeant remanere.Respondetur q sunt adinuicem separādi, & ille vir pœnitentia ei de adulterio iniuncta poterit aliam ducere

2 in vxorem.Ber.¶†Not.j.q separato matrimonio quò ad torū propter adulterium remanet nihilominus vinculum matrimoniale etiam si adultera intrauit monasterium,nā matrimonium

Universidad de Deusto
Biblioteca

a semel consummatum non dissoluitur nisi morte naturali a 33. q.7.c.2. Ideò iste vir ꝺ̄hendo cum secunda prima viuente & eam
b cognoscendo commisit adulterium. b † Vltimò no. ꝙ ꝫctus secundi matrimonij adulterio secuto nō impedit quominus mor
3 tua legitima cōiuge possit adulter aliam ducere in vxorem. † In
4 gl. 1. in fine. no. gl. que solet satis allegari ad hoc ꝙ sola deprehensio in adulterio non sufficit ad puniendum deprehensum c ni-
c si aliter conuincatur. sed in ꝺ̄rium facit quod no. glo. in c. cū nō ab homine. de iu. & dic vt ibi plenè no. & vide gl. in c. si quis dia
conu. 1. di. & 3 1. di. c. presbyter. Gof. hic dicit deprehensionem sufficere si adulterium effectum est notorium. Hos. dicit ꝙ fides semper est facienda ecclesię de adulterio, sed dic, vt in c. cum nō ab homine. dixi.

ADDITIONES.

a ¶ Morte naturali. Adde quod no. in apo. ad istum in c. in præsentia. nu. 2. in ver. sola enim mors. s̄. de sponſ. & ma.
b ¶ Adulterium. In tantum, ꝙ non possunt se tueri ex ignorantia iuris ad conseruādum secundum matrimonium. Et est ratio ſm An. & Car. Flo. quia licet mulier possit ignorare ius scriptum. l. illa. ff. de iur. & fa. ig. l. fi. C. de iu. & fac. ig. non tamen potest ignorare legem Dei: quia ignorātia legis diuinæ non excusat mulierē. Facit quod no. in l. 2. C. de in ius vocā. vbi circa naturalia ignorātia iuris non excusat vt per Doc. in l. iuris ignorantiam. C. qui ad mit. & in l. si quis id quod. ff. de iurisdom. iu.
c ¶ Deprehensum. Facit. c. 1. ꝺ̄. de adul. l. quæro. §. fi. & ibi Ang. ff. de ædil. edi. capite quinto. ff. de adul. l. palam. ff. de ritu nupt. Barto. in l. fur. Bal. in l. hæredes palam. ff. de testa. Fede. de Se. cons. 8. inci. quæritur quomodo accipitur manifestum.

SVMMARIVM.

1 *Viuente prima vxore legitima si quis cum secunda contrahit adultera, etiā prima mortua vxore separabitur à secūda.*
2 *Adulter compelli potest per ecclesiā ad abiurandum adulteram, & quòd ad coniugem redeat.*
Adulterium est mixti fori, & iudex ecclesiasticus ratione peccati se de eo impedire potest, etiam si non agatur ad separationem tori.
3 *Matrimonium secundum contrahens, viuente vxore cogi potest per ecclesiam adagendam pœnitentiam & puniri de delicto.*
Pœna duas vxores vel duos viros habentis.
Ecclesiasticus iudex quandoque imponit pœnam & publicam ignominiam.
4 *Diuturnitas ꝛpeccato nō minuit sed augmētat peccatū, & an pœnā minuat.*
Præscriptio siue lapsus tēporis facit ꝙ amplius de delicto iquiri nō possit.
Præscriptio siue lapsus temporis non minuit peccatorum pœnitentiam in foro conscientiæ.
5 *Filij naturales etiam ex illicito coitu ali debent à parentib. 7. 9. & 10.*
Filia etiam spuria ali & dotari debet à parentib. etiam in testamento.
6 *Multiplicitas prolis siue filiorum, dispensationem quandoque inducit.*
7 *Alimenta quib. debeantur.*
8 *Matres tenentur lactare filios proprijs vberib. causa legitima cessante, aliter earum expensis lactentur. 9.*
9 *Filij minores tricennio ali debent apud matrem, maiores vero expensis patris. & quid de legitimis & spuriis filiis sit.*
10 *Filij in quib. casib. non debent alimentari à parentib.*
11 *Filij spurij non succedunt parentib. licet eis decernantur alimenta.*
Filij sacerdotum non possunt succedere patri nec matri.
Filij legitimi naturales tātū, quia non sunt nati ex coitu ita damnato succedunt matri etiam cum filiis legitimis, nisi mater sit illustris, patri verò vel aliis coniunctis per lineam paternam non succedunt.
Filij illegitimi naturales tantum non dicuntur agnati.
12 *Filij ex cōcubina in domo detenta cum qua poterit esse matrimoniū succedunt patri ab intestato in duab. vncijs hæreditatis, nō extantib. filiis legitimis nec coniuge.*
13 *Illegitimi etiam spurij licet à parentibus non possint hæredes instituj, possunt tamen ab extraneis.*

CAP. IIII.

1 CVM HABERET. † Qui viuente vxore legitima cum secunda contrahit adultera, etiam prima mortua, separabitur à secūda etiā si lōgo tēpore cohabitauerit, vel filios ex ea susceperit. Primò ponitur consultatio. Secundò resp̄nsio. ibi, tale. ¶ Casus literalis. ¶ Quidam Ioan. nomine habens vxorem A. nomine commisit adulterium cum M. & cum super hoc vocatus fuisset in ius illam adulteram abiurauit, tandem iuramento cōtempto viuente vxore sua cum adultera matrimonium contraxit diutius cohabitādo cum eadem, de qua vxore mortua decē filios suscepit, quæsitum fuit à Papa vtrū tale matrimoniū stare possit, respondet vt separentur omnino & posita pœnitentia eis perpetua continentia indicatur, qui tanto tempore in adulterio & piurio ex certa sciētia perdurarūt. Leo enim statuit vt nullus ducat in matrimonium, quam polluit per adulteriū, sed hic plus fuit processum, quā fo fides tātum data fuisset adulteræ, vt defuncta vxore, eam duceret in vxorē, quia legitima vxore viuente copulauit sibi adulteram, & iuramētum violauit, & si etiam iuramentum non interuenisset, tam Greg. quam Triburiensis synodus tale connubium detestatur, & ꝙ tanto tēpore permanserunt insimul nullum præstet adminiculum, vel ꝙ de cē filios susceperunt, quia diuturnitas tp̄is pc̄ī non minuit, sd augmentat, tamē sollicitus sit eps, vt vterq; filiis suis ſm facultates suas necessaria subministret. B. † No. ibi, abiurauit adulteram, quòd iudex ecclesiasticus a potest compellere adulterum, vt abiuret adulteram, & ad coniugem redeat. Et dic abiuret, i. ꝙ eam à se remittat cum iuramento de ea vlterius non admittenda. Ex quo infertur, ꝙ iudex ecclesiasticus potest se impedire de b adulterio non solum cum agitur ad separationē mr̄imonij, sed etiā vt reintegret matrimonium & desistatur à pc̄ō adulterij, qd no. nam Io. And. in c. fi. de fo. cōp. li. 6. dicit iudicem ecclesiasticū nō se ꝛpedire de adulterio, nisi cū agitur de separatione tori, forte motus p c. rex dēt. 23. q. 5. vbi dr̄, ꝙ iudex secularis dēt adulteria punire. Sed in ꝺ̄rio facit iste tex. in c. j. ff. de of. ord. vñ vr̄ ꝙ sit mixti fori, saltē vbi agit, vt desistat à pc̄ō, qd plenius prosequor in c. cum sit gnale. de foro compe. † Not. scdò ꝙ ꝫhens ſm matrimonium viuente vxore pt̄ cōpelli per ecclesiā ad agendū pn̄am de delicto. Credo etiam ꝙ in foro contentioso potest ecclesia talem punire. Et vide mirabilem pœnam. c. 32. q. j. de benedicto. vbi abscinduntur p̄ani ante & retro. & etiā si sit mulier crinib. incisis ad maiorem ignominiam, vnde potest ecclesiasticus iudex istum habentem duas vxores publicè dehonestare modo prædicto, vel alio. Vnde in quibusdam locis mitrantur, vel aliā ignominiam patiuntur, & tene menti istum tex. & vide tex. in simili. 26. q. j. c. epi. vbi ecclesia irrogat publicam ignominiam istis
4 diuinatorib. † No. 3. ꝙ diuturnitas in pc̄ō nō minuit peccatū,
d sed augmentat, ꝫ hoc facit l. si diutino. ff. de pœ. vbi dr̄, ꝙ alleuiatur pœna. ad idē l. adul. C. de adul. vbi dicit ꝙ post quinquennium nō potest quis accusari de adulterio ad idem l. quere. ā. C. de fal. per quem tex. cōiter tenēt ibi Doc. quòd aduersus quodlibet crimen regulariter procedit præscriptio 20. anno. vt post lapsum xx. an. non possit accusari. Io. An. hic instat. sed dic clarius cæteris, ꝙ quo ad Deum & forum animæ diuturnitas temporis auget peccatum etiam si non sit reiteratum, quia non pœnitendo vr̄ contempsisse diuinum iudicium & præceptum ecclesiæ. vt i c. omnis. de pœ. & remiſ. facit c. fi. de pœnis. & ratione peccati pt̄ procedere iste tex. Aut quæritur respectu pœnæ imponendæ, & peccatum fuit reiteratum seu successiuum, diuturnitas aggrauat, & sic alio modo potest intelligi iste tex. & no. gl. in d. l. diutino. Si verò peccatum fuit momentaneum, vt homicidium, tūc lapsus temporis alleuiat pœnam, vt in d. l. si diutino. & q̄nque ex toto tollit. vt in d. l. adulter. & l. quere. am. Sed de iure Canonico nō currit præscriptio in peccatis quominus saltem in foro animæ imponatur pœnitentia pro delicto, vt no. gl. super verbo, pœ
5 nitentia. in c. admonere. 33. q. 2. & Doct. in c. licet. de prob. † Vltimò tenebis perpetuò menti finem huius text. qui non est etiam alibi. ꝙ de iure Canonico etiā filij spurij, vel nati ex dānato coitu debent ali à parentib. secundum facultatē eorum, & huic iu-
c ri Canonico ſtatur hodie, etiam de iure ciuili, equia ecclesia hoc induxit ex quadam æquitate naturali, & ne filij alimentis priuati, pereant, vt etiam sentit Bar. in aut. ex complexu. C. de incest. nup. vbi per rationem istius tex. notabiliter dicit parentes posse legare filiis spuriis ratione alimentorum, & quòd potuerunt
f parentes donare vel relinquere dotes filiabus, f cum dos succe-

ADDITIONES.

a ¶ Iudex ecclesiastic⁹: vide Pau. de Ca. & Mod. ī l. iustitia. §. iuris p̄cepta. ff. de iusti. & iu. vbi dicunt ꝙ iudex p̄t compellere maritū ꝙ abiuret cōcubinam, & ꝙ iudex ecclesiasticus possit punire adulterum vltra separationem tori, tradit Fel. in c. cum sit generale. ver. subdit Maria s̄. de foro comp. Seb. Sap.
b ¶ De adulterio. Ro. sing. 157. secundi temporis. Ab. in c. gaudemus. s̄. de conuer. coniu. Anc. in cle. dispēdiosam. de iud. Bal. in l. quoties. C. de iu. Ang. in trac. malefi. in verbo, che hai adultera-
to. Fed. de sen. cons. 97. inc. mulier accusata.
c ¶ Et vide mirabilē pœnā. adde q̄ sit pœna ſm leges capiētis duas vxores, vel mulieris capiētis duos viros: & dic ꝙ ē pœna capitis, vt est tex. sing. in l. eum qui duas. C. de adul. quam ꝙ sing. refert & sequit̄ Lu. Ro. sin. suo. 533. inc. tu scis quæ pœna sit, vbi etiam dt q̄ pœna sit de iure Ca. vt per istum hic. & allegat pro singul. c. de benedicto. per istū hic alle. ad hoc qđ per eum adducit. Zac.
d ¶ Diuturnitas. Multa ad hoc accumulat domin⁹ meus Rochus Cur. in rep. c. fi. in j. no. s̄. de consue. Seb. Sap.
e ¶ Iure ciuili. An dispositio huius c. sit seruāda in foro ciuili. ponit Fel. in c ecclesia sanctæ Mariæ. s̄. de consti. Seb. Sap.
f ¶ Dotes filiabus. Adde Matth. Mathesi. sin. 147. inc. no. singulariter dictū ꝙ pr̄ pt̄. & ibi in apo. Celsi, & ꝙ per eū adducit. Zach.

succedat loco alimentorū, qđ sin. notabis. † Ingl. in ver. multiplicitas. in fi. sed gl. non respondet ad istum tex. quare hic Papa nō dispensauit propter multiplicitatem prolis. Host. & Io. An. sentiunt super tex. ꝙ vbi errore probabili diu steterunt aliqui in cō nubio, tunc multiplicitas prolis inducit dispēsationem, vt in iuribus alleg. in gl. Sed circa delinquentes, & præsumptuosos nō datur materia dispensandi, & ideò litera ista dicit, multiplicitas
7 plis ita susceptæ. vndepondera verbū, ita susceptæ. † In gl. fi. nota primò totam gl. & generaliter de alimentis filiorum, vel parē tum & similium, vide Spe. qui filij sint legit. & in contractu Bar.
8 de alimentis. † Et in hac gl. ibi, alī debet apud matrem. Alia dicit
a hoc verum, nisi dedeceat matrem a eum lactare, vt quia magna princeps, vel forte post diuortium est processa, & idē dicit Gas. si subest alia causa legitima, vt quia mater est infirma, vel alit⁹ impedita. In his enim casib lactabitur expensis patris. arg. ff. de lib. agno. l. si quis à liberis. Cessante autē causa debet mater lactare filium propriis vberib. 5. dist. in c. ad eius. quod no. vnde hoc casu si mater non velit lactare filium ex certa causa legitima recu
9 sandi, debet facere expensas ablactationis. † Et aduerte quia gl. hic & Doct. scribentes videntur velle textum istum reducere ad distinctionem gl. vt minor triennio alatur apud matrem, maior verò expensis patris. Sed ego puto hoc dictum non procedere in textu nostro, nam iura allegata in gl. loquuntur de filiis legitimis, qui cum sint in potestate patris & non matris, & sequantur familiam, & agnationem patris, & non matris, vt in c. a. de 2 uer. infid. meritò debent à patre ali, & non à matre nisi tempore ablactationis: quia tūc indigent auxilio materno, vt in d. c. si. Sed in casu nostro vbi filij sunt spurij, crederem ꝙ parentes nō habita distinctione ætatis tenentur æqualiter alere filios ſm facultates eorum, hoc propriè voluit ista litera in fine si bene pōderetur. Et diuersitatis ratio potest esse, quia filij spurij nō sunt in potestate patris nec matris: Instit. de ag. § aliquando. & in l. vulgo concepti. ff. de statu hom. Item ista alimenta decernuntur filiis spuriis ex instinctu naturæ secundum quem non magis obligat filius matri, quàm patri, vt no. Inn. in c. a. de regu. Et idcò debent mater & pater contribuere in necessitatib. filiorum, secundum
10 eorum facultates, & hunc puto verum intellectum c. † In ca gl. ibi, si forte eum accusauit, & ex hoc habes vnum casum in quo pater non tenetur alere filium. Secundus casus si est minor triennio, qa tunc debet ali à matre cum distinctione tamen præmissa. vt s. dicitur in gl. Tertius casus si pater eget, nam non tenetur vltra quā facere potest. vt sequitur in gl. Quartus casus si filius
b est spurius, & hoc de iure ciuili, sec⁹ de iure canonico. b & hodie statur indistinctè iuri canonico, vt subiicitur, & supra dixi. Quintus casus, si filius commisit ingratitudinem contra patrem. no.
c gl. super verb. promeruerit. in l. si parrem tuum. C. de alen. libe. à parētib. in primo resp̄nso. Sextus casus si filius habet artem. vel aliud vnde viuere possit. ff. de li. agnoscen. l. si quis à liberis. §. sed si filius. & §. alimenta. hoc tamen vltimum limitat Bar. in contractu alimentorum nisi filius sit nobilis ita ꝙ dedeceat ipsum artē exercere, tunc enim tenetur pater filium egentem alere. Et gña
d liter dic quòd omnes causæ sufficientes ad exhæredandum d filium sufficiunt ad priuandum eum alimentis. Et causæ legitimæ ad exhæredandū notantur per gl. in c. quintaualli. s. de iureiu. &
11 vide circa hoc quod dixi. in c. 2. de conuer. infide. † Et in fine gl. nota gl. quod etiā de iure Canonico filij spurij nō succedūt parentib. licet eis decernantur alimenta, & ad hoc vide tex. 32. qu. 4. in c. dicat aliquis. Et intellige gl. dum dicit quòd de iure ciuili spurij priuantur alimentis in spuriis, natis ex coitu dānabili, qui non poterat esse vxoris tempore conceptionis. Per quod infertur, ꝙ filij sacerdotum nō possunt succedere patri, nec etiā matri. pro quo vide gl. in c. per venerabilem. qui fi. sint leg. in ver. adulteriis. & quod no. in d. aut. ex complexu. Filij verò naturales tantum, quia non sunt nati ex coitu ita damnato succedūt matri etiam cum legitimis filiis nisi mater sit illustris. vt in l. si qua illustris. & ibi gl. & Bar. C. ad orfi. patri verò vel ꝫiūctis per lineā paternam succedunt, quia nō sunt agnati. de quo vide quod habetur Inst. de succe. agna. in §. vulgo. & Instit. ad Orfi. in §. nouiſ-
12 simè. ¶ † Nati verò ex concubina in domo detenta, cum qua poterat esse matrimonium succedunt patri ab intestato in duab⁹ vnciis hæreditatis nō extantibus filiis legitimis nec cōiuge, de quo dicendum, vt habet in aut. ex patri. C. de na. lib. & vide gl.
13 in c. tanta. qui fil. sint leg. & in c. nisi. de renun. ¶ † Illud vltimo
c notabitis, ꝙ licet parētes nō possint instituere spurios, extrane⁹ c tamen potest, quia non prohibentur, nisi parētes. vt no. gl. in auth. qui. mo. na. effi. sui. §. vlt.

ADDITIONES.

a ¶ Matrem. Azo. in summa. § alimēta. in fi. C. de pa. potest. fallit, quando est nobilis, vel secundum morem patriæ, quia nō tenetur. plerique Canonistæ impugnant hoc in c. fi. s̄. de cōuer. cō iu. Bal. nouel. in l. j. ff. so. mat.
b ¶ Iure Canonico. vide Ro. in consi. 43. in fi. ver. quæro, &c. & d. præpositum. in c. nō satis. 86. di. & in c. ius naturale. j. di. ad hæc ēt vide Ale. consi. 48. in 3. vol. & Bal. Nouellum, in tractatu de dote. in 6. parte. priuil. 9. Seb. Sap.
c ¶ Artem. l. si quis à liberis. §. sed si filius. ff. de li. agnoscē. Ale. in l. j. ff. sol. mat. quando filius potest exercere, & nō exercet, pater nō tenetur. Bal. Nouel. in d. l. j.
¶ Adde Mat. Math. in sing. 106. inc. no. ꝙ si pater, & quod ibi no. in apo. vbi rem vide ad saturitatem. Zach.
d ¶ Ad exhæredandum gl. notab. super verb. detulerat. in l. si quis à liberis. §. idem iudex. ff. de lib. ag. & ibi Bar. & gl. in l. fi. C. de al. li. Bar. in l. diuus. ff. ad l. Pōpe. de parri. imò ex omnib. causis, ex quibus potest exhæredari, perdit priuilegium filij, & ideò si pater interfecit ipsum, non tenetur lege Pompeia de parri. Bar. sing. in d. l. diuus. Ia. multum commendat in l. ius autem ciuile. ff. de iusti. & iu.
¶ Adde Fran. de Are. sing. 19. inc. tu scis ꝙ ex omnib. causis alleg. gl. sing. in l. si quis à liberis. §. fi quis ex his. ff. de lib. agno. Zach.
e ¶ Extraneus. Gl. est sing. in aut. quib. modis natura. effi. sui. §. fi. iō non prohibetur succedere fratri. l. fi is qui. ff. de vulg. & pu. illam sequitur Bar. ibi, & in l. quod conditionis. ff. de don. caus. mor. & l. 1. ff. de iu. fis. Bar. in l. eam quam. C. de fideic. & in c. vnico. §. naturales. si de feu. fue. contro. inter do. & agn.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium contractum cum ea, quæ viuente vxore sine fidei datione cognouerat, tenet, dummodo in mortem defunctæ non fuerit machinatus.*
2 *Adulter excommunicari potest & vt ad vxorem redeat compelli.*
Laicus propter adulterium subiicitur foro ecclesiastico.
3 *Excommunicatus matrimonium contrahere potest, & matrimoniū tenet.*
Excommunicatus professionem admittere potest, & character imprimitur ordinatio.
4 *Contractus cum excommunicato initus tenet.*
5 *Matrimonium contrahi potest cum polluta per adulterium, alio non interueniente.*
6 *Machinatio in mortem coniugis adhibita ab adultero, vel adultera, dirimit matrimonium postea cum tali contractum.*
7 *Absolutio non est impedienda nisi petenti.*
Excommunicatus compelli potest ad petendum absolutionem.
Excommunicatus compelli potest ad satisfaciendum de causa pro qua fuit excommunicatus inuocato etiam brachio seculari.
Inuitus absolui potest excommunicatus.

CAP. V.

1 SIGNIFICASTI. † Si quis mortua vxore ꝫhit cum ea quā viuente vxore sine fidei datione cognouerat, tenet matrimonium dummodo in mortem defunctæ neuter fuerit machinat⁹. Communis diuisio. secunda ibi: nos igitur. ¶ Casus literalis. Quidam ciuis Spoletanus P. nomine dimissa vxore legitima cuidam meretrici adhæsit, & quia monitus non dimittebat, eadem fuit excommunicatus, tandem vxor sua mortua est, ipse verò cum meretrice matrimonium ꝫxit, quæritur an tale matrimoniū teneat? respon. Papa ꝙ nisi alter eorum in mortem defunctæ vxoris fuerit machinatus, vel ea viuente sibi adinuicem fidem dederit de matrimonio contrahēdo, matrimonium illud legitimum est censendum, & si ille absolutionem petierit absoluatur. Bern.
2 † Not. ꝙ coniugatus persistens in adulterio potest excommunicari, ni ab adulterio desistens ad vxorem redeat. nam sub illa dictione infra. de qua in tex. decidit⁹ secundum verum intellectum, ꝙ ille fuit excommunicatus, qa adhærebat meretrici, & sic habes vnum casum, in quo iudex ecclesiasticus exercet iurisdictionem ꝫ laicum. ¶ † Secundò ex hoc & ex tex. no. ꝙ matri-
3 a monium contractum ab excommunicato tenet. nam tempore contractus matrimonij, iste erat excommunicatus ſm cōem intellectū, & hoc tene mēti, qa ad hoc quotidie allegatur iste tex.
b & sic professio ob facta per excommunicatum valet, ac character
4 imprimit ordinato, vt in c. illorū. j. de sen. exc. ¶ † Et ex hoc po-
c test colligi arg. quòd contractus initus cum excommunicato tenet. facit. c. si verè j. de sent. exc. no. plenè per Doc. in c. veritas. de do. &

ADDITIONES.

a ¶ Quod matrimonium. Vide Fel. in c. j. ver. matrimonium contractum. s̄. vt lite non conte. Seb. Sap.
b ¶ Professio. intellige in manibus ordinarij, secus in manibus delegati à papa à se impetrati. Car. fi. ī rub. s̄. de resc. & cōſ. 4. Doc. in c. j. de reſcr. li. 6. In. & Car. in c. porrectum. s̄. de reg.
c ¶ Contractus. Io. An. in c. j. de excep. li. 6. & gl. & do. in c. decernimus. de sen. exc. eo. li.

Universidad de Deusto
Biblioteca

5 de do.& contu.†Not.3.quem posse ducere in vxorem illam quã prius polluit p adulteriũ,alio nõ interueniẽte,& p hoc aperit intellectus.c.1.5.eo.& dic vt ibi.†Not.ibi: alter eorũ. q̃ sufficit machinatio ĩ mortẽ ꝙiugis adhibita ab adultero vel adultera.& iõ dr Inn.q̃ si qs machinatur in mortẽ vxoris suæ vt adulteram du
7 cat in vxorẽ,nõ tenet matrimoniũ cũ ea postmodũ ꝯctũ.†¶In gl.fi.no.istã gl.iunct.o fine.c.1.q̃ absolutio non est impediẽda nisi petenti.Scdõ,q̃ excõicatus p̃t cõpelli indirectè,vt petat absolu
a tionem.a nam ꝙpellitur satisfacere de cã pro qua fuit excõicatus,& ad hoc p̃t cõpelli ẽt inuocato brachio seculari, ſm Hostiẽ vt in c.2.in §.p tpalẽ.ĩ.de maledi.de hac materia dicvt plenè no. in c.ab excõicato.de reser.&per Io.And.in c.1.de sen.exc.lib.6.Et conclude breuiter ſm opi.verioré,q̃ aut quæritur,nunquid possit absolui excommunicatus etiam inuitus:& dicẽdum q̃ sic, nõ tamen intelligas q̃ remittatur culpa sed pœna duntaxat,quia sicut excõicatio p̃t ferri in suitum quatenus est pœna,ita p̃t tolli ab inuito.Aut quæritur nunquid iudex debeat absoluere excõicarum inuitum aut non petentẽ,& dicendũ q̃ non regulariter, vt hic,si tamen excommunicatus magis indureſceret & efficeretur deterior,tunc iudex debet excõmunicationẽ relaxare ex quo videtur medicinã non ꝓdesse,sed obesse. & tene mẽti hoc dictum.facit 23.q.5.c.prodeſt.Aut quæritur nunquid excõicat⁹ possit compelli ad petendam absolutionem saltem indirectè: & dicendum quòd sic,vt hic in gl.

ADDITIO.

a ¶Petat absolutionem.vide Io.de Ana.in c.j.ĩ.de male.cum multis allegatis per Fel.in c.apostoliçæ§.de excep.Seb.Sap.

SVMMARIVM.

1 *Viuente prima vxore si quis secundam hoc ignorantem duxit,mortua prima licitè remanet cum secunda, nouo interueniente consensu.*
2 *Matrimonium contractum cum secunda viuente prima, post mortem etiam primæ non tenet nec conualescit, nisi nouo interueniente consensu.*
3 *Consensus tacitus facit conualescere matrimonium.*
Cohabitatio scienter facta cum secunda vxore,mortua prima, prima tacitum inducit consensum.
4 *Confessio mariti & primæ vxoris nõ nocet secundæ, nisi de primo matrimonio aliter constiterit.*
5 *Lite pendente super primo matrimonio vxor secunda non debet de sua possessione amoueri,& interim licite debitum petit,& exigit.*
Filij secundæ vxoris viuente prima,vel illius cui fidem dedit nati,si de fide probare non possunt,an cum aliis legitimis filiis succedant.
Cautela pro parentib.qui filios susceperunt illicitè ex secunda vxore quò ad bona.
Cautela pro mre q̃ filios peperit ex adulterio,quo ad bonorũ successionẽ.

CAP. VI.

1 VENIENS.†Si quis viuente prima,secundam huius rei nescium duxerit vxorem, mortua prima licitè remanet cum secunda nouo consensu interueniente.Ponit casum quem decidendum committit ibi:licet autem.¶Casus literalis.Quidam G.nomine contraxit matrimonium cum quadam muliere in ciuitate Leomouicen.tandem ab ea recedens iuit Messanam, vbi cum M.muliere matrimonium contraxit ignorante q̃ ipse aliã haberet vxorem,postmodum pœnitentia fuit sibi iniunctavt ad legitimam rediret vxorem:ipse rediit ad patriam suam,& inuenit eam defunctam,& sic reuersus est ad ciuitatem Messanam & supradictæ M.cohabitauit, ubitatum fuit vtrum possit remanere cum ea.Respondet Pap.licet vxore sua viuente dictã M.in vxorem sibi nequiuerit copulare,tamen vxore defuncta solutus fuit à lege ipsius & de nouo potuit in dictã M. matrimonialiter consentire:dũmodo non præstiterit fidem adulteræ, vel machinat⁹ fuerit in mortẽ vxoris:vñ mãdat capitulo Melsan.quaten⁹ si est ita,concedat eidem licẽtiã,vt ipsũ *M.*affectu adhæreat cõiu
2 gali.B.¶†No.j ibi,de nouo potuit consentire,q̃ consensus præstitus secundæ viuente prima nõ inducit matrimonium etiam quod ad ꝙsentientem,licet prima postmodũ moriatur,& sic nõ ꝙualescit ſm matrimoniũ primo extincto nisi de nouo cõsentiat,& optimè iste text.probat opi.gl. de qua in c.j ſ. eo.¶Item
3 not.†q̃ ſm matrimonium potest conualescere extincto primo ex tacito consensu,ex quo eũ scienter post mortẽ primæ simul
4 cohabitabant,satis confirmatur ſm matrimonium.¶†Sed quæro,pone q̃ vir cõfiteatur in iudicio se aliam hre in vxorem quã fortè venire fecit,& idem ꝙfitetur,nunquid hæc ꝙfessio præiudicet scdæ vxori.Doc & bene dicũt,q̃ nõ. qa nõ debet credi confessioni in proprio facto.14.q.2.in fum.& in c.super eo.de eo q cog.cõsang.vnde nisi aliter plenè probetur primum matrimoniũ nõ tenet scda discedere à viro & licitè interim pẽdẽte lite petit debitũ,vt i c.laudabilẽ.vt lit.pen.ipe tñ vir, qui habet sciẽtiã primi mrimon.j,ñ dẽt exigere aut reddere debitum,sed po
5 t⁹ excõicationẽ pati.vt ĩ c.literas.de rest.spo.†Scdo q̃rit, pone q̃ viuẽte legitima vxore q̃s ꝯxit,vel dedit fidẽ scdæ, & eã cognouit ex qua sustulit filios,nunqd succedẽt cũ legitimis ex quo probari nõ p̃t,q̃ fidẽ dederit viuente prima,dicunt Doc. q̃ succedunt cũ legitimis ex quo impedimẽtũ probari nõ p̃t, deberẽt
a tñ parentes aeos inducere ad intrandũ monasterium mendicantium,vt excludant à successione,qd ſi fieri non p̃t relinquat eis modicam quantitatem,quia nõ p̃nt agere nisi ad supplemẽtũ, vt in l.omnimodo.C.de inof.test & eandẽ cautelam debet semper mater seruare qñ scit aliquem ex filiis ab alio, quàm à mari to suo suscepisse.quod multoties contingit.

ADDITIO.

a ¶Parentes.ista fuerunt dicta An.& Car.in c.prox.ĩ.c.Ab.in c.officij.ĩ.de pœ.& remiſ.vbi quæritur, an mater teneatur reuelare. Anc.in c.possessor.& in c.peccatum.de regul.in l.filium.ff.de his qui sunt sui vel alieni iur.Ab.in c.trãsmissæ. ĩ. qui fil ĩ sint legi. & de alimentis præstitis huic à patre putat iuo, *Ber.*in l.j.§. cõpetit.ff.si mu.ven.nomine in pos.

SVMMARIVM.

1 *Viuente prima qui cum alia contraxerit:quam tamẽ non cognouit,prima mortua potest contrahere cum secunda.2.*
2 *Fidem dare non quis debet alicui mulieri deducendo eam in vxorem post mortem vxoris,contra faciendo grauiter peccat.3.*
Occasio captandæ mortis dari non debet tam in matrimonio quàm prouisione beneficiorum ante vacationem.
Promissio vacaturi beneficij non debet fieri nec etiam futuri matrimonij.
3 *Matrimonium contrahens cum aliena viuente prima vxore peccat,& efficitur infamis.*
Infamis matrimonium contrahere potest.
4 *Contractus matrimonij secundi viuente prima vxore non impedit matrimonium cum eadem,mortua prima si eũ non cognouit viuente prima.*
5 *Qui viuente prima vxore fidẽ dedit alteri de ea in vxorẽ ducenda,& eũ nõ cognouit,mortua prima ꝯxit cũ alia,& stante secundo matrimonio cognouit illã cui fidẽ dederat,an mortua secunda possit eã ducere.*
Voluntas siue affectus machinationis in morte coniugis effectu non subsequente an noceat,& quid operetur?

CAP. VII.

1 SIQVIS.¶†Contrahens cum secunda viuente prima,quamtamen nõ cognouit nec ante ꝯctum nec post mortua prima potest ꝯhere cum scda,& duo membra ponit,ſm ibi,cæterũ.Casus literalis.Dubitatũ fuit an matrimoniũ post mortẽ legitimæ vxoris cũ illa ꝯctum,cui viuente vxore fidẽ de ꝯhendo aliqs dedit,vel de facto ꝯxit,q̃ tamen nec ante nec post fidem datam cognouit,sit dirimendum.Videbatur dicendum q̃ sic,quia pluries dictum est matrimonium ꝯctum cũ illa,cui fides data est nõ tenere,hoc tamen nõ obstante ꝯrium dicit Pa.videlicet,q̃ si nec ante nec post fidem datam vel matrimonium de facto ꝯctum legitima vxore viuẽte ille eam cognouit,tale matrimonium post
2 mortem vxoris ꝯctum non esse dirimendũ,alias secus.B.†Not.j.q̃ viuente prima coniuge non dẽt quis dare fidem alteri mulieri de ducendo eam post mortem vxoris:qd ſi fecit grauiter peccat,vt hic,quia præstat votum captandæ mortis,vnde sicut non valet promissio beneficij vacaturi,vt in c.2.de concess.præbẽ. ita
3 nec promissio futuri matrimonij carnalis.†Secundò no.q̃ ꝑtra hens cum secunda viuente prima,licet secundã non cognoscat grauiter peccat,& dic q̃ efficitur infamis,vt in l.j.in fi.ff.de his q no.infa.Et ex hoc,& ex tex.infero q̃ infamis p̃t ꝯhere matrimo
4 nium.†Item no.q̃ ex solo ꝯctu matrimonij secundi non impeditur futurum matrimonium cum eadem,mortua prima cõiuge,dummodo non interceſserit copula cum scda,viuẽte prima
5 coniuge.¶†Sed hic quæro ponea q̃ viuente legitima coniuge
a quis dedit fidem scdæ,& eam non cognouit,demũ mortua ꝑiuge non illam cui dedit fidem,sed aliam duxit in vxorem.ꝙstante illo secundo matrimonio cognouit illam cui primò fidẽ dederat.nunquid mortua secũda vxore possit ꝯhere cũ illa cui dedit fidem ꝙstante primo matrimonio legitimo, & cognouit ꝙstante secũdo.*Io.An.*tenet hic q̃ non,quod verum est dicere q̃ ꝙstante matrimonio legitimo dedit illi fidẽ & eã cognouit.vñ matrimoniũ ſm nõ habet remouere impedimentũ.facit ix.q.j. scripturas.& in l.singularia ff.si cer.pe.Gal.tenet ꝯriũ cuius opi. puto verioré,quia ꝯhendo primò cũ scda vt receſſiſſe à fide illi data & ꝑ ꝯs nũc solum reperit adulteriũ qd nõ hẽt impedire matrimonium,vt in c.significasti.ſ.e.Itẽ iura induxerũt istud impedimẽtũ,ne pp spẽ ꝯhendi matrimoniũ ĩducat machinatio ĩ mortẽ alteri⁹,qa rõ hic cessat ex q̃ mortua prĩavoluit ꝯhere cũ
6 illa cui fidẽ dderat.¶†In gl.ĩ fi.licet gl.clarè ñ rñdeat ad ꝯriũ ſ. forma

ADDITIO.

a ¶Quæro.pone.Ant.hic tenet opi.Io.An.qui allegat Spe.ita tenere.Car.Flo.dicit Papam in hoc esse consulẽdum. adhæret tamen opi.Io.An.quam sequitur Car.Alex.& Philip.Franc.hic.

formatum,tamen satis sentit q̃ solus effectus non sufficit, & ꝓbatur apertè in litera,& dic q̃ ideò non sufficit effectus,quia copula hic apertè requiritur pro causa finali impedimenti,requirtur enim duo. ſ. ꝯctus & copula,& ideò non sufficit alterum, & forte ad hoc,quia matrimonio non consummato non sic induc untur isti ad machinandum in mortem alterius.

¶De coniugio leprosorum. Tit.viij.

¶Continuatio Rubricæ.

¶Viso de quibusdam impedimentis matrimonij, quia morbus lepræ soluit spõsalia de futuro p̃t dubitari nunqd impediat ꝯhẽdũ vel dirimat ꝯctũ,ideò ꝙtẽti ordine subiicit hæc Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Lepra superueniens matrimonium non soluit, nec eius effectum.*
2 *Leprosi licitè excluduntur à communione fidelium.*
3 *Vxor virum sequi tenetur,& vir vxorem ex causa necessaria.8.*
Consuetudo non valet quòd vxor non teneatur sequi virũ. (consummatũ.
4 *Infirmitas superueniens quãtunc ũque grauis, non soluit matrimonium*
5 *Maritus,& vxor vltra debitum tenentur sibi ad mutua obsequia, & seruitia necessaria etiam in infirmitate.nu.9.*
6 *Concubinam vel aliam mulierem admittere quis non potest etiam si vxorem habeat leprosam,& excommunicari potest.*
Laicus ejicitur de foro ecclesiæ propter adulterium.
7 *Maritus potest se absentare ab vxore dummodo diutius non fiet absens. Diutius quid significat.*
8 *Iudex ex officio prouidere debet quòd coniuges iuuenes non stent seorsum propter periculum adulterij.*
9 *Iudex non impartitur officiũ q̃ coniunx sit cũ leproso coniuge, nisi petat.*

CAP. I.

1 PERVENIT.†Lepra superueniens non dissoluit matrimoniumnec matrimonij effectum,ideò adinuicem maritali affectione coniuncti se tractare debent, aut ad perpetuam continentiam vouendã induci.primò narrat casum,secundò diffiniendum cõmittit.ibi,q̃ſ. Casus literalis.Cantuarien.eps habebat in sua diœcesi multos leprosos,& cum ibi euenisset,q̃ quidã viri,& vxores lepra percussi nollent simul habitare, nec etiam necessaria ministrare,dubitauit apud Papam quid esset agendum,allegans quandam cõsuetudinem gñalem,cui Papa rñdet dicens q̃ si ex consuetudine gñali leprosi à cõioe hominum separentur,ex qua nec vxores viros.nec viri vxores taliter ægrotãtes sequunt.tñ qa vir,& vxor vna caro
2 est,& nõ dẽt vnus sine altero esse diutius,mandat vt in tex,sequtur.B.†No.j.iũcta gl j.q̃ leprosi licitè excluduntur à cõione fide
a liumatum ex consuetudine gñali,vt in tex.tũ ex dispositione Ca
3 nonum,& veteris testamenti,vt in iurib.allegan gl.†Secũdò not. ꝙ iuncta gl.j.q̃ nõ p̃t introduci cõsuetudo,vt vxor non teneat seq̃ maritũ,vel ecõ:& no.q̃ si vxor absentat se ex cã necessaria te
4 net maritus eã sequi.†Itẽ no.q̃ morb.lepræ non dirimit matrimoniũ ante ꝯctũ,& dic q̃ nulla infirmitas sb ꝯruncũq; grauissima
b dissoluit mrimoniũ semel ꝙsummatũ,vt ĩ c.hi,q.37.q.7.& ea.cã,
5 & q.c.oẽs causationes.†Itẽ no.q̃ maritus,& vxor vltra debitum carnis tenent,& obligant sibi ad mutua obsequa,vt patet ibi gñali affectione ministrẽt,& sic tenet maritus administrare vxori ægrotãti & sic nõ solũ tenet sua reddere debitum leprosæ,sed
6 ꝑt seruitia necessaria impendere.†Itẽ no.q̃ hũs vxorẽ leprosã nõ p̃t aliquo mõ concubinã,vel aliã mulierẽ admittere,q̃ ſi fecerit p̃t per ecclesiã excõicari.Itẽ ex hoc habes casum apertũ,q̃iu dex ecclesiasticus p̃t ꝯ laicum adulterũ ꝓcedere,nã ex actu excõicandi deprehendit iurisdictio ĩ foro attentioso, vt plenè dixi in
7 c.cum sit generale.de fo.comp.¶†In gl.in ver.diutius.no.gl.iuncto tex.q̃ maritus p̃t se absentare ab vxore dummodo diutius nõ stet seorsum.& dicit Host.vltra gl. q̃ diutius dr donec ĩcrela perueniat ad iudicẽ ecclesiasticũ.j.donec alter fuit ꝙqueſt⁹ ñ dr stare diutius,vel donec notoriè liqueat, q̃ viuat incõtinenter,si eñ alter nõ petit,iudex se nõ impedit.hoc dictũ ego puto verũ ĩ casu huius c. qa si leprosa nõ impedit virũ suũ iudex tolerabit,sed cessante hac cã nõ dẽt iudex pati,vt ꝑiuges iuuenes stẽt seorsũ pp periculum adulterij,vt dixi post Host.in c.venicns. de reg.& vide Inn.ĩ c.dudũ.in prin.de ꝑiu.& dic,vt ibi.& satis placet
c opi.gl.vt ver.diutius referat ad arbitrium boni viri.c¶†In glo.in
8 ver.sequañt.no.bene istã gl.& quatenus dt mulierẽ nõ teneri ad
d sequẽdum virum vagabundum,dic hoc ꝓcedere nisi tpe ꝯctº matrimonij eẽt vagabũd⁹, qa tũc vr approbasse mores suos,de quo vide gl.in c.vnaquæq;.12.q.2.& in c.si quis necessitate ine
9 ntabi.34.q.j.ſ.& qd no,ĩ c.de illis.de spõ.¶†In gl.si ibi bene ꝓ pellereretur gl.verũ dicit.sed nõ bene concordat istud c.cũ seq.ideò dic,q̃ leproso nõ petente iudex est cõtẽtus sola exhortatio ne,& ita loquitur iste tex.sed si instaret petẽdo vt cõiunx teneaẽ sequi & debitũ reddere,tunc fiet compulsio,vt in ca.seq.& hoc voluit gl.in c.si vxorem.32.q.4.quam no.

ADDITIONES.

a ¶A cõione fideliũ.Bonus est tex.in aut.iusiurãdum quod prẽstain fi.coll.v.Spe.de spõ.ver.5.& ibi Bal.in addi.ad ipsum.glo.in cle.j.de vsu,& Bar.Cæpo.in suo tractatu de seruit.rusti.prædi.ti.de pascuis.Gui.de Cug.in l.nullus.nu.1.C.de sum.tri.& fide cath.Zac.
b ¶Infirmitas.Bene facit l.si cum dotem.§.si maritus.ff.sol.ma. ibi quid enim tam humanum est,quam fortuitis casib.mulieris maritum participem esse.
c ¶Boni viri.Ex quo tempus non est determinatum,l.j. ff.de iure delib.
d ¶Virum vagabundum.An & quando vxor teneatur sequi virũ, vide Pau.de Ca.in l.qui manumittũtur.C.de ope.lib. & l.1.C.de vxo.militum.Seb.Sap.

SVMMARIVM.

1 *Coniuges propter lepram separandi non sunt à coniugio.*
Leprosi matrimonium contrahere possunt,& inuicem sibi debitum reddere tenentur.
2 *Exceptio firmat regulam in contrarium.*
Coniuges separari non possunt excepta causa fornicationis.
3 *Infirmitas superueniens quantumcunque grauis non soluit matrimonium etiam quò ad torum & mutuam seruitutem,siue furor sit vel dementia, etiam si claudus efficiatur mulier.*
4 *Infirmitas non impedit matrimonium contrahendum.*
Matrimonium etiam in mortis articulo contrahi potest,& filij ante geniti per contractum huiusmodi legitimantur.
5 *Sanus an possit compelli ad reddendum debitum coniugi leproso,vel alias infirmo:& quid in vtris sit si infirmitas illa est contagiosa.*
6 *Infinita an & quando æque polleat vniuersali.*

CAP. II.

1 QVONIAM.† Coniuges propter lepram separandi non sunt à coniugio & contrahere possunt matrimonium & inuicem sibi debitum reddere tenentur,& sunt tria dicta.secundũ ibi,leprosi.tertium ibi, quòd si. Casus literalis. Dubitatum fuit nunquid mulier lepra vel graui alia infirmitate detẽta à viro sit ſeparanda vel dimittenda,& vtrum leprosi possunt contrahere matrimonium,& tertiò si leprosus à sano possit debitum exige
2 re maritale:respõ.vt in tex.†No.1.ibi,excepta causa fornicatiõis,
a quòd exceptio a firmat regulam b in contrarium.32.q.7. in c.
b dñs.ita arguit hic Pa.cum enim Christus solum excepit causam fornicationis,vr q̃ in aliis casib. non possit maritus dimittere
3 vxorẽ vel eã.†No.2.ibi graui infirmitate.regulam.q̃ nulla infirmitas quantuncunq; grauis p̃t facultatem dissoluendi etiam quo ad totũ seu mutuã seruitutẽ,siue ergo supueniat furor siue dementia,siue efficiatur claudus nõ dẽt matrimoniũ separari,de quo vide bonũ rex.32.q.7.hi,qui.& in c.hi vero.& 32.q.5.si vxo
4 rẽ.†No.3.q̃ infirmitas non impeditmatrimonium ꝯhendũ imo ç in articulo c mortis potest quis ꝯhere mrimoniũ adeò quòd filij ante geniti legitimentur,vt no.in c.tanta.ĩ. qui fil.sint le.& p
5 Io.An.in regula,sine culpa,de regu.iu.l.b.6.in mer.†Not.4.q̃ ex præcepto ecclesiæ tenetur sanus coniugi q̃tunc ũq; leprosæ vel alia infirmitate depressæ red.dere debitum carnale.& no.q̃ præceptũ apostoli ligat.¶Sed circa hoc quæro.quid si sanus pp horrorem nõ potest reddere debitum.dic q̃ si ecclesiæ ꝑstaret.non compelleret eum,quia non debet compelli ad impossibile,quia impossibilium nulla est obligatio.vt in regula.impossibiliũ.ff.de reg.iu.& c.fi.de pac.& c.Odoardus.de sol.sed ex quo ecclesiæ ñ cõstat de impossibilitate excõicabit sanũ ad reddẽdũ debitũ, & quo ad ecclesiam militantẽ habebitur pro excommunicato,nõ autem quo ad Deum.& ad hoc c.literas.de rest.spo.& c.inquisitioni.de sen.exc. & per hoc sentiunt Doc.& bene q̃ sanus, ꝓcisè potest compelli ad reddẽdum debitum leprosæ facit ad hoc quod dixit in c.præcedenti.vbi an teneatur ſecũ esse in eodẽ lecto,& vide bo.gl.in d.c.si vxorem.quæ dicit,q̃ non teneatur secũ assiduè morari.¶Secundò ad idem quęritur quid si maritus est ethicus,vel alia ægritudine detẽtus ita,vt sine personæ periculo non possit reddere debitũ nunquid mulieri petenti fit obligatus ad reddendũ debitum, Doct.*communiter* q̃ non, qa ordinata
6 charitas incipit à se.vr in c.nisi de aut.& vsu pal.& in c.nõ satis.

ADDITIONES.

a ¶Exceptio.d hoc ẽ tex ĩ.nã qd §.fi.de pe.le.& ibi Ale.ĩ additio.
b ¶Regulam Hanc regulam exornat copiosè Fel. in c.quoniam frequenter.ĩ. vt lit.non conte.Seb.Sap.
c ¶Articulo.Vt in l.cum quis.& l.nuper.C.de na.li.& ibi Cyn.Io. An.in c.fine culpa.& in d.c.tãta.Bal.in c.naturales.ſi de feu.fue. controuer.inter do.& ag.& in rub. C.de priuilegio dotis,sed in l.eam quam.C.de fideic.tenet contrarium,de quo latè Alex.in l.ſi quis post humos.ff.de lib.& posthu.

Universidad de Deusto Biblioteca

6 lxx.di.†In gl.pe.ibi.in fi.de hoc an & qñ ĩdefinita a æquipolleat
a vniuersali.b vide bo.gl.in c.vt circa.de ele.lib. 6.per Dy.in p̃e.re
b gulatum.per Doc.in l.si plurib.ff.de leg.1.& vltra *communiter* not.
c ibi ponit hic Gaf.vnum verbum satis notandum Oldra. c dicẽ-
tis,q̃ aut dispositio cõcipitur per nomina collectiua, & tunc in-
definita æquipollet vniuersali,exemplum, si dicitur capitulum
aliquid fecisse,perinde est ac si fuisset dictum omnes de capitulo
ad hoc c.capitulũ S.Crucis.§.de rescri.aut concipitur per nomi
na singularia,puta canonici talis ecclesiæ hoc fecerunt,& tũc ñ
æquipollet vniuersali.imò verificatur in duob.canonicis, quia
pluralis locutio verificatur in duob.vt in c.pluralis.de reg.iu.li.
6.& 4.q.3.c.si testes.§.vbi numerus.& facit hoc ad instra p̃cura
tionum.si.n.d.q̃ canonici talis eccl'æ fecerũt talẽ p̃curatorem,
certè nõ p̃bat q̃ cap'm fecerit rõne supradicta.de quo vide qd
dixi i c.vnico.de syndi.& qd no.in l.fi.ff.de Alb.scriben. Abbas.

ADDITIONES.

2 ¶Indefinita.De quo Bar.in l.fi plurib.de leg.2.per Ange.in l.pe.
C.de impu.& alius substitutionib.nam in fauorabilib.æquipollet
vniuersali,secus in odiosis,per Ale.& Doc.in l.nominatim.ff.de
lib.& posthu.

b ¶Vniuersali. Vide limitationẽ ad hãc regulã q̃ ponit Dec.in c.cũ
oẽs.in 2.lec.§.de constit.(in mã probatoria,quod ẽt ponit Fel.in
c.auditis.de præsc.Ial.in l.nõ hoc.C.vnde leg.Aliam declaratio
nem ponit Dec.in c.nam concupiscentiam.in 3.not.in 1.lect.§.d
consti.videlicet,quòd indefinita affirmatiua æquipollet vniuer
sali propriè: secus in indefinita negatiua. Sebast.Sapia.

c ¶O.d.Adde quòd eius consc.

SVMMARIVM.

1 *Sponsalia de futuro p̃cisè non compellunt ad matrimonium contrahen-*
dum cum leprosa,lepra post sponsalia superueniente.
2 *Sponsalia de futuro soluuntur lepra,& quacunque alia enormitate.*
In obligatione generali de cõtrahẽdo matrimonio subintelligitur nisi quod
quam turpe superueniat.
3 *Matrimonium de præsenti non consummatũ per carnalẽ copulam, non so-*
luitur superueniente lepra.
Matrimoniũ de præsenti etiam non consumatum non soluitur, nisi per in-
gressum religionis.
Matrimonium de præsenti etiam dicitur cõsummatum per consensum quò
ad sui essentiam.

CAP. III.

1 LITERAS.†Sponsalia de futuro precisè non compellunt
ad contrahẽdum matrimonium cum leproso,lepra post spõ
salia superueniente.Cõmunis diuisio,secunda ibi, respondem⁹.
¶Casus literalis,Aliqui contrahunt spõsalia de futuro, alter an
te cõtractum matrimonium efficitur leprosus.quæritur vtrum
alius sit compellendus ad contrahendum matrimonium, & resp
2 pon.quòd nõ debet compelli.Bern.†No.quòd sponsalia de fu-
turo dissoluuntur per superuenientiam lepræ ad instantiam sa-
ni.& idem dic in qualibet alia enormitate superueniente,quia ĩ
obligatione generali de contrahendo matrimonium intelligit̃
nisi quicquã turpe superueniat,vt in tex.not.& in c.quemmad-
3 modum,de iureiu.†Sed quæro quid si matrimonium est ꝯ̃ctũ p
a verba de p̃ti a & ante copulam carnalem superuenit lepra. Iste
tex.quo ad corticẽ vr̃ innuere q̃ dissoluatur per illud verbũ cõ-
summatum,sed tene ꝯriũ,p d.c.quẽadmodũ. Irẽ qa m̃rimoniũ
non consummatum nõ dissoluitur nisi p̃ ingressum religionis,
nec reperit̃ alius casus in iure,vt est tex.in c. ex publico. & c.ex
parte.de q̃er.coniu.Et ad istum tex.dic q̃ verbum ꝙsummatum
capitur largè.f.ratione consensus: nã per consensum de præsen
ti matrimonium dicitur consummatum quod ad sui essentiam.
vt no.in d.c.ex publico.

ADDITIO.

a ¶De præsenti.Ant.de But sequitur,& est *communis* opi.secũdum
Car.& Alex.hic.

¶De coniugio seruorum. Tit.ix.

¶Continuatio Rubricæ.

¶Supra visum est de impedimento lepræ, an & quando impe-
diat,vel dirimat matrimonium,sequitur nunc videre de impedi
mento conditionis seruilis.Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Seruus contradicente domino matrimonium cõtrahere potest,sed propter*
hoc non liberatur à seruitute domino debitis.
2 *Seruus admittitur ad omnia sacramenta ecclesiæ etiam dño cõtradicente.*
Seruus infidelis potest petere baptismum etiam domino contradicente,&
an propterea à seruitute liberetur.
3 *Seruitus est de iure canonico approbata.*
Seruitus quandoque inducitur à iure canonico.
4 *Serui etiam obligant ad suscipienda sacramenta necessitatis.*
Pœnitentia qualis debeat iniungi seruis.
Seruus percutiens clericũ an teneat̃ pro absolutione ire ad Romanã curiã.
5 *Filij seruorum an patrem vel matrem sequantur.*
6 *Seruus an teneat̃ prius obedire dño: q̃ necessaria vxori subministrare.*

CAP. I.

1 SIGNVM EST.† Seruus contradicente dño ꝯhere
potest matrimonium,sed propter hoc non liberatur
à seruitijs dño debitis.primò ponit dictum & eius rõ
nem.secundò q̃dã dubitationem soluit.ibi,debita. Ca
sus l'alis Quærebatur vtrũ seruus ꝺicente dño possit ꝯhere ma
trimonium.rñ.Pa.q̃ secundũ apostolum sicut à sacramentis ec-
clesiæ neque seruus,neq; liber est remouendus,ita inter seruos
matrimonium prohiberi non debet,q̃ si dñis ꝺicentib.ꝯhunt
non sunt pp hoc separandi,tũ seruitia debita nõ minus debẽt
2 dñis suis exhibere.*B.*†Not.i.regulam quòd seruus admittitur a
a ad omnia sacra ecclesiæ,nec pp ꝺictionem domini ẽt ab eis
abstinere.Ex quo infertur q̃ seruus paganus p̃t petere baptismũ
dño ꝺicente,non tñ per assumptionem sacrorum deponit ser-
3 uitutem,de quo dic,vt habetur in c.fi.de Iudeis.†No.2.quòd de
iure Canonico etiam seruitus est approbata, imò quandoque
per ius canonicum inducitur seruitus.vt in c.ita quorundam.j.
4 de Iudæ.¶†In gl.ibi,imò tenetur ea recipere. Vult gl.& bene q̃ si
cut liber obligatur ad suscipienda sacramenta necessitatis,ita &
seruus.Dicit tamen Host.& bene quòd seruo non debet iniun-
b gi pœnitentia b itinerationis vel ieiuniorum, vel alterius absti-
nentiæ,per quam possit inutilis reddi domino,qa ex delicto ser-
ui non debet dñs priuari iure suo:hinc est quòd si seruus percus
sit clericum non compellitur pro absolutione ire ad Romanam
5 curiam.sed dicendum,vt habetur in c.relatum.de sen.exc. ¶†In
gl.in ver.dissoluenda.in fi.Guli.Naso tenet contratium dicẽs q̃
filij nati ex legitimo matrimonio sequuntur patrem, vt in l.cũ
legitimè.ff.de sta.ho.Quasi velit q̃ partus sequitur cõditionem
vẽtris,vbi nullum præcessit matrimonium.Sed Doc. *communiter*
hic sequuntur gl.& bene,pro quafacit tex.in l.partum.C.de rei
ven.& videtur probari.j.ti.seq.in c.vnico.& vide quod no.in c.
6 fi.de ser.non ordi.¶†In gl.fi.ibi,nisi periculum fornicationis ti
meatur.dicit Host.quòd aut contraxit cum voluntate dñi, & te
netur prius obedire vxori quò ad necessaria impedimenta,quia
ex quo dñs promisit matrimonium contrahi videtur assensum
præbuisse accessoriis ad ipsum matrimonium.vt in c. prudẽtiã.
de of.dele.& in l.ad legatum.& l.ad rem mo.ff.de procu. Si verò
dominus non cõsensit debet prius obedire domino, nisi timea
tur periculum fornicationis.An distinguit:quòd aut alter est in
maiori necessitate,& illi prius obediendum est si eodem tempo
re vtrique seruire potest.facit l.si quis in graui.§.sed cum om-
nes,ff.ad Syllan.Aut cętera sunt paria,& tunc distinguendũ,aut
contraxit cum voluntate domini,& tenetur prius satisfacere v-
xori aut sine,& tũc tenetur prius domino nisi immineat pericu
lum fornicationis,& satis credo hoc fuisse de mente gl. De hac
materia vide gl.in c.fi.29.q.2.Et distingue hic post Host.q̃ aut ser
uus ꝯxit cum serua aut cum libera.Primo casu aut maritus,& v
xor sunt serui diuersorũ,aut vnius.Primo casu debet dominus
ita vendere seruum,vt vxori possit debitum reddere,& idẽ in ef
fectu vult In.& sic sequuntur opi.gl.Si verò sunt vnius,compel
litur dñs aut ambos vendere,aut ita distrahere, vt matrimoniũ
non careat effectu.ar.in l.possessionum.alle.in gl.Si verò ꝯxit cũ
libera,aut scienter,& tenetur libera sequi maritum. Aut igno-
ranter,& non tenet matrimonium,vt in c.seq.& hoc no.Abbas.

ADDITIONES.

a ¶Admittitur.Ex quo sequitur q̃ leges in hoc sunt correctæ.l.
cum ancillis.C.de ince.nu.gl.Init.de nu.in prin.Alex.consi.97.
in 1.vol.Ex quo etiam infertur, q̃ iura sunt correcta,quæ dicũt,
quòd Doct.non possunt esse inter seruos.l.si mulier.ff. de iure
do.& l.Proculus.eo.

a ¶Pœnitentia.Poterit iniungi seruo pœnitentia, ne aliquid sub-
trahat domino.& erit maxima pœnitentia, secundum Host.&
Io.*An.*cum seruorum semper sit subtrahere, si deberẽt cineres
furari.gl.in l Iulianus.in prin.ff.de act.emp.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium ignorante contractum per liberum cum serua separatur,*
nisi postea hoc sciens illam cognouerit.
2 *Error conditionis seruilis impedit matrimonium.5.*
3 *Matrimonium potest esse inter liberum & seruam.*
Distat conditio non impedit matrimonium inter scientes, & hoc de iure
Canonico secus de iure ciuili.
Ius Canonicum attenditur in materia spirituali.
Iudex ecclesiasticus potest inter laicos de causa dotis iudicare.
Error quadruplex est,conditionis,personæ,fortunæ,& qualitatis,& quis
eorum matrimonium impediat.

Error

Error extrinsecus matrimonium impedire non videtur,& in dubio iudi-
catur pro matrimonio.
Adscriptitius matrimonium potest contrahere,& si contraxerit cum igno
rante an teneat.
6 *Lite pendente super matrimonio ex causa seruilis erroris an debitum,&*
alia præstanda sint.
7 *Restitutio dotis an facienda sit seruo,vel domino.*

CAP. II.

1 PROPOSVIT. †Separatur matrimonium quando liber
ignoranter cum ancilla contraxit,nisi postea hoc sciens illã
cognouit.primò ponitur factum.secundò diffinitionis cõmis-
sio.ibi,mandamus.sed ibi distingue.& secundũ membrum ibi,
si verò.Casus literalis.Quidam vir ꝯxit matrimonium cum qua
dam,&cum ea diutius permansit,tandem ei opposuit q̃ esset an
cilla credens eam liberam,qñ cum ea contraxit, quæritur quid
agendum,mandat Papa q̃ si constiterit q̃ idem vir præfatã mu
lierem postquã audiuit, & credidit illam esse ancillã carnaliter
cognouit,moneat illum & compellat,vt eam sicut vxorem ma-
ritali affectione pertractet,si verò aliter fuerit,& contigerit di-
uortij sniam ferri mulieri pecuniam restituere faciat q̃ viro præ
2 fato pro dote concessit.B.†No.j.q̃ error cõditionis seruilis im-
a pedit matrimonium.quid aũt de aliis erroribus.adicam cum gl.j.
3 †No.secundò q̃ inter liberum & seruã potest esse matrimoniũ
sicut inter seruos,vt s.c.prox.dispar ergo conditio non impedit
matrimonium inter scientes,& hoc de iure Canonico,nam de
iure ciuili non potest esse inter eos matrimoniũ,vt in l.cũ ancil
lis.C.de ince.& inuti.nup.sed standum est iuri Canonico in hac
4 materia spirituali,vt in c.pe.& vlt.& j.de sec.nup. †Vltimò no.
q̃ super dote restituẽda potest iudex ecclesiasticus inter laicos
iudicare cum venit accessoriè ad matrimoniũ de quo ecclesia-
sticus cognouit.vt in c.de prudẽtia j.de dot.post dnor.rest. vb
5 de hoc.†In gl.j.in fi.dic latius q̃ quadruplex est error. Conditioi
nis,vt hic.Personæ,vt si quis credebat ꝯhere cũ Berta.& ꝯxit cũ
Sẽpronia.Fortunæ,vt si credebat ꝯhere cũ diuite,& ꝯxit cũ pau
pere.Qualitatis.vt si qs ꝯxit cũ corrupta, cũ crederet ꝯhere cũ
virgine Duo vltimi errores non impediunt.vt 29.qu.j.in princ.
Secundus error impedit,quia non est ibi consensus in personã.
vt no.in c.tua.s.de spon.Primus error.f.cõditionis, aut est error
in libero,vt quia liber credit cum libera ꝯhere,& ꝯxit cũ serua,
& ĩ dubio nõ tenet matrimoniũ,& hoc fauore libertatis,vt hic.
29.q.2.per totũ.Aut eẽ,seruus & credebat ꝯhere cum serua &
b ꝯxit cũ libera,b & hoc casu sunt opi.Quidã dixerũt q̃ nõ est ma
trimoniũ,qa est error in dispari ꝺitione,& idẽ esse dicunt vbi-
cunque ꝙringit cõsimilis error. Secus dicunt si est error in pari
cõditione puta quia seruus credebat ꝯhere cũ libera & ꝯxit cũ
serua.nã ex quo ambo sunt serui,error non hẽt impedire,ita fi-
na it tenuit gl.29.q.2.in fin.Sed cõis opi Doc.hoc habet,vt
tantum fauore libertatis impediatur matrimonium,& sic vbi de
terioratur cõditio ꝯhentis,secus si melioratur, vel conseruatur
in qualitate,& hęc opi.plus mihi placet,quia ex quo ꝙsensus est
in p̃sonã,isti errores extrinseci non debent impedire tm̃ sacra-
c mentũ,& in dubio iudicandũ est pro matrimonio,vt in c.licet
ex quadã.de testi.qd aũt in adscriptio,cõiter tenetur q̃ talis er-
d ror nõ impedit matrimoniũ,qa adscriptitius d est persona libe-
ra,& inuito dño,p̃t stare in possessione,vt in l.iubemus.& in aut.
adscriptitios.C.de epis' & cle.vide qd legi.& no.in l.diutius.C.d
6 agri.& censi.lib.xj.†In gl po.ibi.Tã.dixit q̃ hæc opi. tenetur per
Inn Io.An.& multos alios.licet Host.sequatur vltimã opi.gl.sed
mihi plus placet hęc opi.quia ex quo credit illã esse seruam mo
uendo sibi litem,nõ debet aliquo modo eã cognoscere carnali
ter,qa oportet necessariò,q̃ aliquo affectu ipsã cognoscat. s.v-
xorio cũ fuerit matrimoniũ,si fornicaẽ peccat mortaliter, nec
pp præceptũ ecclesiæ debet venire ẽ ꝙscientiam suã iustè infor
matam,vt in c.literas.de restitu. spo. facit qd in simili no.in c.si
cuius.34.di.debet tamen pendente lite sibi alimenta præbere,vt
7 no.in c.cuius.xxix.q.ij.¶†In gl.fi.sed ẽ hãc gl.& tex.opp.ex quo
ꝙstabat istã esse seruã non debuit sibi pecunia restitui, cũ pecu-
nia sit domini,qa seruus nihil habet in c.illud. xiij.q.ij.& placet.
ff.de acq.hær.Solu.Inn.dicit, q̃ deberet restitui dño ancillæ,vel
dicit hoc esse spãle,sed nõ specificat rationem specialitatis,ego
crederem,q̃ si dominus cõcurreret cum serua ad petendum pe
cuniã præfertur dñs,vt l.bona fides.ff.depo. aut dominus nõ
cõcurrit,& tũc intelligo istã literã ꝓpriè, nã p̃t seruus detineri
loco domini,vel conniuentibus oculis domini.l.4.ff.de manu.
quinimo si ancilla spoliaretur illa pecunia absente domino,p̃t
agere ad recuperationẽ illius pecuniæ. vt in l.j.C. si per vim vel
alio modo.facit in simili l.filius.ff. de verb.ob.& l.si longius.ff.
de iudi.& c.cum dilecta.de rescri.& quod ibi no.

ADDITIONES.

a ¶De aliis erroribus. Adde gl.in l.in vẽditionibus. & ibi Doc.ff.
de ꝺh.emp.gl.24.q.1.in gl.2 Doc.in l.fi.C.de spon.& matr.& istũ
ponit alios.in c.cum locum.& c.tua.s.de spon.Zach.

b ¶Cum libera.Tenent Io.An.& Inno.hic,q̃ intelligitur de errore
deterioris conditionis.l.soluendo.ff.de negot.gest.& l.1. & 2.ff.de
libe.cau.

c ¶Pro matrimonio.Vide Fel.in c.1.s.vt lite non contes.vbi dicit,
quod opi.vnius Doctoris pro matrimonio prævalet communi.
Idem dicit Fel.in c.1.s.de consti.Seb.Sap.

d ¶Adscriptitius.Hanc tenet Vin.vt refert Io.And.& Host. hic.&
Ant.& Card.Fl.qui rñdent ad l.ne diutius.quia non est differen
tia.q̃ seruus vendatur cũ peculio & adscriptitius cum gleba.

SVMMARIVM.

1 *Filius natus ex libero,& ancilla liber est si consuetudo loci extat̃ q̃ partus*
sequatur conditionem patris,& vt liber matrimonium contrahit.
2 *Partus sequitur de iure conditionem ventris,valet tamen statutũ & consue-*
tudo in contrarium.
3 *Præscriptio currit contra seruitutem & quanti temporis.5.*
4 *Libertatis causa fauorabilis est,& in dubio pro ea iudicatur.*

CAP. III.

1 LICET.†Si ꝙsuetudo est in loco q̃ partus ꝺitionẽ patris se-
quat̃ nat⁹ ex libero & ancilla liber est,& vt liber m̃rimoniũ ꝯ
hit,primò ponit.factum.secundò determinationem ibi,videtur,
¶Casus literalis.Quædam mulier ꝯxit matrimonium cũ quodã,
dicebatur quòd erat seruus cuiusdam monasterij,volebat ab eo
separari pro eo,quia dicebat,quòd tempore contractus m̃rimo
nij ignorabat illum esse seruum,econtra respondebatur,q̃ idem
vir conditionem patris debet seruare secundũ legem prouincię
qui tẽpore mortis pro libero ꝙgerebat,& iã elapso decẽnio nec
nomine suo,nec nomine patris statuscõtrouersiam passus fuit,
quæritur quid iuris sit.resp,q̃ ratione temporis,& fauore liber-
tatis pro parteviri iudicandũ est,& sic remanebit cũ illo tanquã
2 cum libero.B.†Not.i.q̃ licet de iure cõi partus sequatur cõditio
a nem ventris,a & matre libera vel serua filius sit censendus liber,
vel seruus,vt no in c.fi.de ser.non or.& habetur Institu.de iu.per
so.tñ valet statutũ vel consuetudo vt sequatur conditionem pa-
tris.& hæc cõsuetudo in multis locis viget,& ideò tene ad hoc
3 mẽti istum tex.†Secundò no.q̃ fauore libertatis currit p̃scri-
ptio ꝯ seruitutem ¶Tertiò no.ibi,videtur,q̃ per hunc vers.respõ
4 detur de iure,†Vltimò no.ibi,fauore libertatis quòd in dubio iu
dicandum est pro libertate,& quòd fauor maximus liberrati de-
5 betur.concor.c.fi.de re iud.& ĩc.ex literis.de prob. †In gl.2.in fi.
b & istę leges alleg.in gl.hoc probãt,q̃ si pater gessit se ꝙ libero b
tempore mortis,& quinquennium postea elapsum sit intra qd
nec ex persona patris nec propria filius est passus status ꝙtrouer
siam censendus est liber.Et sic est casus notabilis in quo ĩtra qn-
quennium præscribitur ꝯ seruitutem.forte.n.si pater viueret, ha
beret,p̃bationes libertatis.vnde tamẽ in fauorẽ defuncti,tum in
fauorem libertatis statutum est,quod s. dixi.Si autem quis vẽdi
caret libertatem ex persona suã duntaxat,requiritur tempus xx.
anno.& bona fides,nec requiritur alius titulus fauore libertatis,
vt in l.2.C.de præsc.long.tẽp.quæ pro lib.& iste est casus not.in
quo currit præscriptio longi temporis sine titulo.Abbas.

ADDITIONES.

a ¶Vsuris.Ratio est ꝺm Bal.in l.fi.C.de ser.fugi.quia mater potest
prodesse partui trib.temporib.tẽpore conceptionis,natiuitatis,
& medio tempore.l.& seruorum.§. ingenuum.ff.de sta.ho.Aret.
Insti.de iure perso.§.serui.

b ¶Pro libero.Vide Io.Fran.Balbum in trac.præscriptionum.in 4.
par.quartæ part.principalis.q.7.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium cum serua ignoranter contractum si postquam liber sciuit*
non consensit,separatur,& cum alia contrahere poterit.
2 *Legatus apostolicus matrimoniales causas in sua prouincia audire potest,*
& matrimonium separare in casibus à iure permissis.
3 *Matrimonialis causa est dignitatis episcopalis.*
4 *Legatus in sua prouincia concurrit cum episcopo in his quæ pertinent ad*
dignitatem episcopalem.
5 *Carnalis copula cõfirmat matrimoniũ contra errorem seruilis cõditionis.*
Punitur quis ingrerendo se actui,quem exercere non potest.
9 *Allegans ignorantiam seruilis conditionis quomodo probet.*
Ignorantia præsumitur in facto alieno.
Scire quis præsumitur id quod communiter alijs innotescit.
7 *Serua eo ipso,quòd matrimonium contrahit de domini voluntate & con-*
sensu cum libero libera efficitur.

CAP. IIII.

1 AD NOSTRAM.¶†Si liber ꝯtraxit cum ancila igno-
ranter,ex quo sciuit,&nõ ꝙsensit separatur matrimoniũ,&
cum alio contrahere poterit.sunt duæ partes.secunda ibi,ideo-
que.¶Casus literalis.Quidam miles contraxit cum quadã mu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ser: tandem ei oppositi coram Cardinali apostolicę sedis lega
so, q̃ esset ancilla. Cardinalis rationib. vtriusque partis intelle-
ctis eos pp cõditionis errorem abinuicem seperauit: lata senten
tia dicebatur q̃ postquam intellexit illam esse ancillam cõsen-
serat, vnde q̃here non poterat cũ alia sed illã retinere debebat nõ
obstante sententia cardinalis: significatum fuit istud domino pa
pæ: vnde mandat quibusdã quatenus si constiterit q̃miles igno
ranter q̃xerit cũ ancilla: ita q̃ postq̃ intellexit cõditionem illius
nec verbo nec facto q̃sensit in illã pp q̃ Cardinalis separauit eos-
dem, eidẽ militi dare debeãt liberam facultatẽ cũ alia q̃hẽdi. B.
2 †No primò q̃ legatus sedis apostolicæ potest in prouincia sibi
3 decreta audire causas matrimoniales & ẽt separare matrimoniũ
in casib. à iure permissis. † Et hoc facit ad limitationem q̃. accedẽ
tib. de excet. præla. vbi dicitur quòd audire causas matrimonia-
les est dignitatis episcopalis. & ad idem. c. 1. de consan. & affi. 1 fi.
4 †Ex his duob. capitulis potest inferri quòd legatus in prouin
cia concurrit cum episcopo, etiam in his, quæ pertinẽt ad digni
5 tatem episcopalem p̃ hoc c. j. de offi. le. & c. 2. co. ti. lib. 6. †Nota
secundò q̃ copula carnalis non firmat matrimoniũ q̃ errorẽ cõ-
ditionis seruilis. Imputandum est enim mulieri quòd non dete
xerit conditionem, & statum personæ suæ. Facit quod habetur
in l. 2. C. si ser. vel li. ad decu. aspi. lib. 10. vbi punitur quis ingerẽ-
do se actui quem exercere nõ põt, non detegendo qualitatẽ suę
6 personæ, & vide ad hoc quod no. in c. sciscitatus. 5. de resc. †Not.
4. ibi, si constiterit, &c. argu. q̃ dicens se ignorasse conditionem
mulieris habet hoc p̃bare. sed certè dic q̃ probat eo ipso q̃ nõ
probatur q̃rium, quia in facto alio non præsumitur scientia, vt i
regula, præsumitur ignorantia. de re. iu. li. 6. facit l. verius. ff. de p̃
ba. ¶ Quod puto verum nisi conditio mulieris esset communi-
7 ter nota in loco. quia quis præsumitur scire ad id, quod cõiter
aliis innotescit. vt in c. i. de postu. præla. & xv. dis. quod dicitis. fa-
cit l. latæ culpę. de verb. sig. †In gl. fi. ibi, si verò ab initio: nec ob-
stat si dicatur q̃ si matrimonium non teneat propter q̃ditionis
errorem non debet tenere datio libertatis, quæ surgit ex quere
la matrimonij. nam secundum Goff. & bene eo ipso q̃ domin⁹
ancillam tradidit libero, incontinenti confertur libertas, & sic
tenet matrimonium tanquã cum libera contractum. ¶ In fi. glo.
idem no. gl. in ca. si quis ingenuus. 69. q. 2. & vide quod not. eadẽ
causa & q. j. in summa.

ADDITIO.

8 ¶Præsumitur scire. Hoc tñ non procedit in eo, qui fuit absens, vl⁹
fuit infans, vt declarat Bar. in l. is potest. ff. de aq. hær. Ale. in l.
Titius testamento. §. 1. ff. de lib. & posthu. Sebast. Sap.

¶De natis ex libero ventre. Tit. x.

¶Continuatio Rubricæ.

¶Quia error conditionis seruilis impedit matrimonium, & ex
hoc sæpe dubitari contingit vtrum natus ex libero ventre sit iu
dicandus seruus vel liber: ideò post rub. præcedentem congruo
ordine ista subiicitur.

SVMMARIVM.

1 *Natus ex libera vel liberta liber est.* 3.
2 *Consideratur quandoque id quod decet, & propriè refertur ad honestatẽ.*
3 *Partus sequitur conditionem matris.*
4 *Filij libertæ liberi sunt.*
5 *Instrumentum reprobari potest per aliud instrumentum dignius.*
Testes reprobantur per testes digniores.
6 *Liber homo qui se vendi permisit an, & quando seruus efficiatur.*

CAP. I.

1 INDECENS. †Natus ex libera, vel liberta liber est. a
2 Et primò ponit generale dictum ex quo casum diffi-
niri mandat ibi. præterea ¶ Casus literalis. Quædã ec-
clesia manumisit quandam suam ancillam quæ post-
modum filios suscepit, ecclesia volebat eos reuocare in seruitu
tem, mulier ista accessit ad Papam, & ostendit ei instrumẽta ma
numissionis suæ conquerẽdo de ecclesia quę filios vocabat in
seruitutem. super hoc dicit Pa. q̃ indecens est, vt filij nati ex libe
ra seu liberta ad seruitium ecclesię reuocentur, vnde præcipit, vt
si ex parte ecclesię nulla alia documenta ostendantur quę ob-
uient instrumentis istius mulieris compellat iudex ecclesiam
ab eius molestatione sine aliqua retractatione, quia durum est,
vt ecclesia libertatẽ debeat reuocare, quę libertatẽ defendere
2 debet. B. ¶ †No. q̃ quandoque consideratur id qd decet. & hoc
verbum propriè refertur ad honestatem. vt in c. magnę. 5. de vo-
3 ro. ¶ †Secundò no. regulam, quòd natus ex libero ventre est li-
ber, nec curamus de seruitute paterna, nam respectu liber a is
seu seruitutis consideramus conditionem matris, vt no. in d. c.
4 fi. de ser. non or. † Item no. q̃ filij libertæ sunt liberi nec possunt
5 per dominum reuocari in seruitutem. † Vlt. no. q̃ instrumentũ
potest reprobari per aliud instrumentum. nã sicut testes repro-
bantur per testes digniores, ita instrumenta per instrumenta di
6 gniora. facit c. cũ Ioannes. de fide instru. & c. licet. de prob. ¶ † In
gl. j. in fi. Item fallit in eo qui maior 20. annis permisit se vẽdi ad
pretium participandũ. idem si erat minor, si factus maior sciens
participauit. de pretio. Inst. de iu. perso. §. pe. & vide qd no. Io. An.
in addi. Spe. de in integ. resti. in §. ij. post prin. Itẽ libertus propter
b ingratitudinem reuocatur in seruitutem. bxij. q. ij. in c. liberti.

ADDITIONES.

a ¶Liber est. Vult iste innuere q̃ libertatis cõtemplatione partus
sequitur ventrem, quod est speciale. casus verò, quib. non sequi
tur ventrem, ponit Bar. in l. ne diutius. C. de agri. & censi. libr. 11.
idem in l. fi. & ibi Bal. C. de ser. fug. Zach.

b ¶Reuocatur in seruitutem. Adde pro hoc, tex. in l. 2. C. de liber.
eo. li. Et quid in legitimato, an ex talibus causis possit reduci ad
illegitimatem, vide Lu. Rom. sing. 224. inci. vltimò quæritur. &
Fran. de Cre. sing. 19. inc. tu scis, q̃ ex omnib. causis. & Mod. in l. ex
hoc iure. ff. de iust. & iure. Ia. Rebu. in l. nati. C. de decu. lib. x. & in
l. filios. & ibi in apo. Cel. fi. ad eum. C. de muni. & orig. Zach.

¶De cognatione spirituali. Tit. xj.

¶Continuatio Rubricæ.

¶Viso de plurib. impedimentis matrimonij, submittit de impedi
mento cognationis, tam spiritualis q̃ legalis & carnalis, & q̃ a co
gnatio spiritualis inter alias est dignior, ideò tractaturus author
de triplici cognatione p̃misit de spirituali. & scias q̃ ipsa cogna
tio spiritualis proprie oritur quò ad impedimentum, & dirimẽ
dum matrimoniũ post q̃ctum ex duob. sacramentis trñ. s. ex sa-
cramento baptismatis, & confirmationis, vt est tex. in c. fi. j. e. ti.
lib. 6. Ex catechismo autem qui fit ante baptismũ oritur impedi
mentum, sed non dirimitur. vt in c. per catechismũ. j. e. ti. libr. 6.
Et propriè catechismus est illa exhortatio seu instructio q̃ fit an
te baptismum. Nam olim instruebatur veniens ad fidẽ ante ba-
ptismum. Hodie verò propriè appellatur catechismus ille actus
q̃ fit ante portã p̃ sacerdotẽ anteq̃ puer admittatur ad eccle sia,
ad suscipiendũ baptismũ. Vñ multi errant credentes se veros es-
se cõpatres ex detentione infantis ante ostiũ ecclesiæ. Nã illa de
tentio nõ sufficit saltem ad dirimendũ matrimoniũ post q̃ctum;
sed oportet q̃ quis leuet puerũ de baptismo. Vñ illa cognatio
spiritualis proprie est quoddam vinculum proueniens ex eo q̃
quis aliquem baptizauerit vel confirmauerit, seu baptizatum le
uauerit, seu tenuerit in baptismo, vel in cõfirmatione, seu chris-
matione. Et ideò oritur hæc cognatio ex his duob. sacramentis
tantũ. & non ex aliis, quia hæc cognatio spiritualis imitatur na
turalem seu carnalem cognationẽ, q̃tum põt. Vñ sicut cogna-
tio nãlis oritur per natinitatẽ q̃ p̃sistit in carne, ita & spiritualis p̃
natiuitatem q̃ consistit in spũ. Nam in sacramento baptismatis,
quis dr renasci. i. iterum nasci. quia primò fuit natus carnaliter,
nunc aũt spiritualiter. vnde in euangelio, nisi quis renatus fue-
rit ex aqua & spiritu sancto. & ibidẽ, Oportet vos nasci denuo,
&c. Chrismatio verò vel confirmatio confirmat sacramentum
baptismatis. de conse. dist. 5. & in c. j. & ij. hoc aũt non contingit
in aliis sacramentis. Item scias q̃ ista cognatio spiritualis quan-
doque appellatur paternitas: q̃nque cõpaternitas: & q̃nque fra-
ternitas ẽm diuersitatem personarũ, nam respectu leuati seu bp-
tizati, & leuantis seu baptizantis dicitur comparentitas à con,
quod est simul, quia isti sunt simul parentes baptizati, vnus car
naliter, & ali⁹ spiritualiter. Respectu leuati seu baptizati filiorũ
leuãtis seu baptizãtis appellatur fraternitas, q̃a inter se sunt fra-
tres spiritualiter, nec extẽdit̃ ista cognatio ad nepotes, q̃a hoc
non reperit̃ iure cautũ. & xx. psonas q̃ p̃hibentur ad matrimo-
niũ p hãc cogationẽ spiritualẽ. vide p Io. An. in sua summa su-
p 4. lib. & in gl. c. 1. eo. ti. li. 6. vbi aliquot casus vide. ¶An autem
hæc cogna io q̃hatur p Iudæũ paganũ, vel hæreticũ baptizatẽ
vel leuantẽ remitto ad Io. An in regula. ex eo. de reg. iur. libr. 6.

SVMMARIVM.

1 *Filij duorum compatrum per quorum neutrum deuentum est ad compater*
nitatem licitè inter se contrahunt, nisi consuetudo repugnet.
Filius compatris per quem ad compaternitatem deuentum fuit non potest
contrahere cum filia alterius compatris.
3 *Consuetudo an & quando tollat ius commune, vel ab eo tollatur.*
3 *Consuetudo potest inhabilitare personas habiles ad contrahendum ma-*
trimonium.
4 *Persona per quam deuentum est ad compaternitatem non potest contrahe*
re matrimonium cum filiis baptizantis seu leuantis siue sint antea siue
postea geniti.
Baptizat⁹ & filij baptizantis seu leuãtis sunt adinicẽ fratres spirituales.

Baptizans

Baptizans seu leuans potest cõtrahere matrimonium cum sorore leuati seu
baptizati.
Pater potest contrahere cum filia spirituali filij sui.
Cognatio spiritualis descendit de patre in filium, sed non ascendit de filio
in patrem.

CAP. I.

1 VTRVM AVTEM. † Filij duorum compatrum
per quorum neutrum deuentum est ad compaterni
tatem licitè q̃hunt nisi consuetudo repugnet. Sepa-
rantur autem si per eorum alterum, vel vtrunque
compaternitas est q̃cta. hoc dicit cum c. super. eo. j.
e. primo dubitatio. secundò duorũ Canonũ q̃trariorũ inductio.
ibi. & licet. tertiò posterioris approbatio. ibi, vnde. quartò excep
tio. ibi, nisi. ¶ Casus literalis. aliq̃ p̃traxerũt adinuicẽ q̃paternitatẽ,
quærebatur vtrũ filij istorum nati ante cõpaternitatem vel post
possunt adinuicem copulari, cõsultus. Pa. resp. q̃ Canones secun-
dum diuersorum locorũ cõsuetudines q̃rij reperiũt̃ primus Ca
non super hoc editus prohibet natos post cõpaternitatẽ adinui
cem copulari, alter Canõ posteriùs editus primum videtur cor-
rigere in quo dicitur quod siue ante, siue post compaternitatem
nati sunt simul coniungi possunt illa persona excepta, qua me-
diante cõpaternitas p̃tracta fuit. vnde secundum posteriorẽ Ca
nonem debet obseruari nisi cõsuetudo ecclesiæ quæ scandalum
2 generaret aliter se habeat. B. † No. primò arg. opt. q̃ vbi consue-
tudo concurrit cum iure communi, si ius commune tollitur per
contrariam constitutionem, tollitur etiam per consequentiam
a consuetudo aniũ sit talis consuetudo, quæ ex omissione generet
scãdalum, vt hic no. probatur & singulariter multum cautè sen
b tit. gl. in c. super eo. j. e. & hoc facit ad quæstionem b diu agitatam
3 in c. j. de consti. li. 6. † Secundò no. ex hoc, & ex tex. q̃ consuetu-
do potest inhabilitare personas habiles ad contrahendum ma-
trimoniũ quando est talis q̃ ex eius præteritione generatur scã
4 dalum. de quo plenius dicetur in d. c. super eo. † Vltimò no. q̃ il
la persona per q̃ deuentum est ad q̃paternitatẽ non potest con-
trahere matrimonium cum aliquo de filiis baptizantis seu leuã
tis, siue sint geniti post q̃paternitatem siue ante. & est rõ, quia ad
inuicẽ efficiuntur isti fratres spirituales. & quod dixi de persona
per quam deuentum est ad compaternitatem, intellige de bapti
zata seu leuata, secus in baptizante, seu leuante. Nam baptizans
seu leuans bene potest contrahere cum sorore leuati seu baptiza
ti. Item potest cõtrahere pater cum filia spirituali filij sui. & hoc
ideò q̃a cognatio spiritualis descendit de patre in filium. sed nõ
ascendit de filio in patrem. Vnde (vt vides) filius non potest duce
re filiam spiritualem patris, vt hic, sed pater bene potest ducere
filiam spiritualem filij, vt no. in c. fi. xxx. q. 3. & per gl. i c. j. eo. tit. li.
6. In gl. fi. & dic de hac materia, vt plenius dicetur in c. super eo.
& in c. super his. de consanguini. & affinitate.

ADDITIONES.

a Consuetudo. Vide Fel. in c. ius generale. j. dis. Alex. in p̃s. cxxvij. in-
cip. viso testamento. in primo vo. Ias. in l. præscriptio. C. si contra
ius vel vtili, pub. And. Siculum in consi. lxvj. inci. illud in medium
referam. in 3. vol. Seb. Sap.
b Ad quæstionem. Latè Imo. Bar. & Ale. in l. j. in prin. ff. ad l. Fal. Bar
batias in l. si ita stipulatus fuero. ff. de verbo. obl.

SVMMARIVM.

1 *Compaternitas scienter vel ignoranter inter coniuges superueniens ma-*
trimonium non dissoluit.
2 *Parẽtes carnales nõ dẽnt filios q̃prios ẽ sacro fõte vel cõfirmatiõe leuare.*
Pater alius debet esse carnalis, alius spiritualis.
Parentes in casu necessitatis possunt filios baptizare.
3 *Varij quando sunt doctores sequenda est opinio æquior & rationabilior, si*
verò vtraque est rationabilis sequendum est plurimorum iudicium, quod
non sequitur in matrimonio separando.
Compaternitas non contrahitur nisi animo & certa scientia p̃cedentibus.
3 *Leuans in baptismate filium vnius & credit esse alterius an contrahat cõ-*
paternitatem.
5 *Maritus & vxor si efficiuntur compatres spirituales per talem cõpaternita*
tem non dissoluitur matrimonium & tenentur debitum reddere & exi
gere. Fraus & dolus non debent alicui patrocinari.

CAP. II.

1 SIVIR VEL MVLIER. † Compaternitas sciẽter vel igno
ranter inter coniuges per superueniens coniugium non dis
soluitur. Communis diuisio. secunda, ibi, consultationi. Et ibi
primò recitat Canonum antiquorum contrarietatem. Secun-
dò alteram partẽ approbat. & rationem addit, ibi, iũque. ¶ Ca-
sus literalis. Aliquis, vel aliqua filium suum scienter vel ignorã
ter de sacro fonte susceperit, quæritur an propter hoc debeant se-
parari: Resp. Papa. quòd in quibusdam Canonib. gñaliter statu-
tum est, vt debeant separari, alij aliter & melius statuerunt, vnde
dicit Ale. siue ex ignorantia siue ex malitia hoc fecerũt nõ sunt
separãdi, q̃a si ex ignorantia, ignorãtia eos excusat, si ex malitia,
2 cõmodũ ex ea hꝭ nõ debẽt. B. ¶ No. primò q̃ parẽtes carnales
non debent filios q̃prios de sacro fonte, vel cõfirmatione leua
re. Alius. n. debet esse pater carnalis, & alius spiritualis, instante
tñ necessitate licite parentes baptizant filios, vt in c. ad limina.
xxx. q. j. nec ex hoc oritur aliqd impedimẽtũ inter eos qui instã
3 te necessitate fecerũt. ¶ † Secũdo no. ibi humanius, q̃ vbi Doc.
in aliquo articulo sunt varij sequẽda est opi. humaniorum. i. ratio-
nabilior, & ęqor. Si verò vtraq; op. est rõnabilis, sequẽdũ est pluri
a morũ iudiciũ. fm Host. & bñ. ad hoc allegat bo. tex. in simili. xix.
di. in Canonicis. Et circa hoc dat Host. notabilẽ regulã dicẽs. q̃
vbi Doct. & magistri p suas gl. mꝛimoniũ separãt nec assignãt ca
sum i iure expssum, si reperiẽ vn⁹ Doctor vel magister matrimo
b niũ sustinẽs, tũc illi⁹ opi. est sequẽdus. Et hoc vꝛ singulariter vel-
le Host. q̃ vbi agit̃ de matrimonio sustinẽdo sing. opi. est p̃feren-
c da cõmuni c, qd bñ notabis, nisi vt dixi cõis opin. haberet quasi
4 tex. p se. † No. 3. ibi, ignorãtia. ar. opt. q̃ ad q̃paternitatẽ q̃hẽdã req
rit animus, & certa scia. ex quo p̃t inferri. q̃ si qs credens renere
filiũ vni⁹ tenuit filiũ alteri⁹, nõ efficit̃ ille pꝛ spiritualis baptizati
saltẽ ad dirimẽdũ matrimoniũ post q̃ctũ. circa qd tñ satis p̃t du
5 birari. & dic, vt dicam in simili quæstione in c. veniẽs. j. e. ¶ † Vlti-
mò habes ex tex. casum in quo marit⁹ & vxor sunt cõpatres spi
tuales, nec p talẽ cõpaternitatẽ dissoluit̃ matrimoniũ. rõ reddit̃
in litera, quasi ignorãter fecerũt, puta qa instãte multitudine par
uulorũ credes susc ipere filiũ alteri⁹, & susc epit ꝓpriũ, ignorãtia
habet eos excusare. si fecit sciẽter, & dolosẽ, vt separaret mꝛimo
niũ, dol⁹ nõ dbet eis patrocinari. ¶ In gl. in ver. debitum. in fi. vꝛ
glo. recedere à præcedẽti dicto, & tenere, q̃ siue ignoranter, siue
sciẽter, cõpaternitas interpũges sit q̃cta p̃t q̃libet debitũ exige-
re. Gof. & Vin. distinguunt, q̃ aut alter solus fuerit sciẽs, & ille pri
uat̃ facultate exigẽdi, aut vterq;, & tunc fit cõpẽsatio. vñ q̃libet
habebit facultatẽ exigẽdi, facit c. pe. & vl. j. d adul. & l. si ambo. ff.
de cõpen. hæc opi. mihi nõ placet, qa cõpẽsatio fit vbi agit̃ d vti
litate, & cõmodo delinquẽtium, & sic loquũt̃ iura ſuperi⁹ alle. s;
in casu nꝛo priuatio eligẽdi debitũ nõ fit ad vtilitatẽ alteri⁹, sed
ob reuerentiã cognationis spiritualis, & sic vnius delictum aliũ
nõ excusat. Host. finaliter tenet, q̃data sciẽtia vtriusq; neuter po
terit exigere nec subtrahere, quasi dicat, nõ dẽt, qs exigere, si tñ
exigit, tenet̃ alter reddere debitum. Tu d̃ hoc vide gloꝛam satis
late in c. nosse. 30. q. j. q̃ 2. Iudit, q̃ sciẽter hoc attẽtãs est priuat⁹
facultate exigendi dbitum. & mihi satis placet opi. primo p tex.
in c. de eo. xx. q. j. vbi dr, q̃ talis mortua cõiuge debet remanere
sine spe q̃iugii. ecce ergo. q̃ q̃tum ĩse ẽ priuatur exercitio mꝛi-
monialiter. Ité adduco rõnẽ huius tex. nã sustinet̃ hoc q̃iugium, ne
fraus doloso patrocinet̃, s; q̃ ad priuãdũ istũ iur suo fraus isti nõ
patrocinatur. sed potius obest. vñ litera in hac rõe habuit solũ
respectũ. vt q̃iugiũ ñ separaretur ex toto. fateor q̃ litera p̃cedẽs
innuit q̃riũ dũ dicit, nec alteri dẽt debitũ subtrahere, sed intelli-
go, q̃ scienter nõ debet ignorãti debitũ subtrahere, vel intelligit̃
indistinctè respectu ignorãtiũ, nec ob. si dicatur Christũ excepis
se solã cãm fornicatiõis, vt in c. j. s. de q̃iu. lepro. qa, vt dicit gl.
notanter in d. c. nosse, illud est verũ quo ad repellendũ vxorem
à domo propria, & à cura sua, sed quo ad debitum subtrahen-
dum multi casus inueniuntur citra fornicationem.

ADDITIONES.

a ¶Plurimorũ. l. j. ver. & sanè. ibi, creditor. apud veteres opini. est. ff.
de off. queſt. & ibi Bal. in c. nouimus. ibi à pluribus approbata. j.
de ver. sig. & ibi Ant. per Mod in l. si idem. ff. de iurisdi. om. iu. & in
l. 3. ff. de iureiu.
b ¶ Est sequenda. Hoc dictum sequitur Fel. in c. Canonum statuta.
ver. tertiò limita. s. de consti. & in c. j. s. vt lite non contesta.
c ¶ Præferenda cõmuni. Sequitur hoc Io. An. Car. Floren. & limi-
tant quando illa opi. potest̃ ꝓbari aliqua probabili ratione. Bũ
facit tex. in l. j. §. sed neque ex multitudine. C. de veteri iure enu.
¶ Adde quod no. in apost. ad istũ in c. prudentiã. n. 4. & in apost.
in ver. in q̃ plures. s. de offi. dele. vbi amplio. qd hic dicatur. Zach.

SVMMARIVM.

1 *Filij duorũ cõpatrũ p quorũ neutrũ deuẽtũ est ad cõpaternitatẽ adinuicẽ*
matrimoniũ contrahere possunt, consuetudo tamẽ contraria seruãda est.
2 *Compaternitas potest dupliciter esse inter aliquos.*
3 *Filij leuantis & baptizantis nulla rõe possunt inter se matrimoniũ q̃here.*
4 *Consuetudo loci quo ad cõpaternitatẽ & matrimoniũ quando sit seruãda.*
5 *Consuetudo an valeat habilitandi vel inhabilitadi aliquos ad matrimoniũ.*
6 *Consuetudo an possit tollere impedimentum publicæ honestatis.*

CAP. III.

1 SVPER EO. † Summatũ est. s. c. j. sed specialius attẽgẽdo mẽ
tẽ. c. hoc intẽdit. Filij duorũ q̃patrũ p quorũ neutrũ deuentũ
est ad conpaternitatem licitè inuicem cõtrahũt matrimonium.

si tamen

Universidad de Deusto

si tamen subest consuetudo impediens,& dirimens talia matrimonia seruanda est loci consuetudo.h.d secundum intellectum magis communem.primò ponitur quæstio,secundo ibi,respondemus, distinguens responsio. & secundum membrum ibi,fertur.¶ Casus literalis. Aliqui sunt compatres,quæritur vtrum si illi istorum possunt adinuicem contrahere matrimonium. Resp. ꝙ si tales sunt per quorum alterum vel vtrũque parẽtes ad compaternitatem peruenerunt coniungi non possunt & si coniuncti sunt,debẽt separari,si verò per neutrum filiorum illorũ compaternitas contracta fuit,de his consuetudo metropolitanæ ecclesiæ seruari debet,& aliarum ecclesiarũ circũpositarum,ita videlicet ꝙ si non consuetudo Metropolitanæ ecclesiæ habet inter eos,matrimonium non fieri,tactum firmitatem habere.& iste episcopus in sua ecclesia idem obseruet.verũtamen si de consuetudine habeatur vt talia matrimonia permittãtur ex quo cõtracta sunt,iste episcopus illud i sua ecclesia dissimulare poterit, ita ꝙ nec contradicere nec consentire videatur,quia sicut graue est super his contemnere consuetudinem circumpositarum ecclesiarum,ita grauius videtur, si propter talem consuetudinem hujusmodi coniugis præstet assensum,cũ posset ab alijs in exemplum assumi.B.¶ † No.primò ibi,alterum vel vtrũque.ꝙ cõpaternitas potest dupliciter esse inter aliquos,vt puta. qa quilibet suscepit filium alterius de sacro fonte.ex quo no,ꝙ si ego tenui filium tuum in baptismo,tu licitè potes tenere filium meum.& tunc per vtrumque istorũ filiorũ cõpaternitas ẽ inter eos ꝯcta. pridiè de facto super hoc fui interrogatus,& nonnulli parũ intelligentes responderunt oppositum.† Secũdò no.ibi nulla ratione sustinens.ꝙ inter filios leuantis & baptizantis nulla ratio ne potest consistere matrimonium .Ex quo infertur secundum Host.& hñ ꝙ etiam consuetudo non valet in ꝓrium,pro hoc facit tex.in c.qđ super his.j.de consan.& affi.† No. tertiò, ꝙ circa facultatem ꝯhendi matrimoniũ multũ attendenda est loci consuetudo.Opp.ꝯ tex.videtur enim implicare ꝯdictionem & absurditatem in multis.Nã præsupponit ꝙ propter cõsuetudinem possit separari matrimoniũ intra habiles ꝯctum quod est ꝯ c.fi. de consue.vbi patet ꝙ consuetudo non præiudicat legi diuinæ, qua cauetur ꝙ iuncti matrimonialiter per hoiem separari nõ possunt.xxxiij.q.2 quos Deus cõiunxit,&c.Itẽ inter filios duorum cõpatrum.p quorũ neutrũ deuentũ est ad cõpaternitatem ꝉcitè matrimonia ꝯhuntur vt ꝟ.e.c j.& tamen tex.hic in ver.verum.dicit ꝙ eps nõ debet approbare talia matrimonia etiam si consuetudo habeat vt permittantur ,nam si citra consuetudinẽ potest inter eos matrimonium cõsistere.ergo fortius consuetudine concurrente,Sol.metu ꝯrij ex his quę scribũtur hic per gl, & Doct.possunt elici quatuor intellectus ad tex,Primus intellectus vt principium tex.loquatur in filiis duorũ cõpatrum p quorum alterũ vel vtrunque ꝯcta est cõpaternitas.& inter istos non potest esse matrimonium ẽt si consuetudo hoc habeat. vt ꝟ. dixi,& iste casus est planus.vt ver.cæterum.intelligatur quando p istos filios non est deuentum ad cõpaternitatem,&tũc debet attendi loci consuetudo.Nõ tamen hæc consuetudo est tãtæ efficaciæ vt dirimat matrimoniũ post ꝯctum,licet possit illud impedire,sicut in simili diximus in voto simplici qđ impedit,sed non dirimit.vt in c.rursus.qui cle.vel vo.ver.itaque. non cõtinuatur ad ver.immediatè præcedentẽ,sed ad principium c.vt sic loquatur de filiis,per quorũ alterũ deuenũ est ad cõpaternitatẽ,& disponitur ꝙ debent separari.si hoc habeat consuetudo.ver. verũ. loquitur de eisdem,& disponit ꝙ si cõsuetudo habet ꝙ possint coniungi debet eps dissimulare,nõ autem prębere assensum.ne detur aliis materia sic ꝯhendi,& hunc intellectum quorundam recitat gl.mag.Sed certè iste intellectus non cõgruit literæ nec iuri,qa ver.itaque,venit aduersatiuè ad ver.cæterũ & sic debet intelligi de filiis p quorũ neutrũ deuẽtũ est ad compaternitatem. Item secundum istũ intellectũ sequeretur ꝙ valeret cõsuetudo vt fratres spirituales inter se ꝯherent matrimonium ꝯ principiũ ca.vbi dicitur,nulla ratione sustineas.Secundus intellectus ẽ vt principium.& ver.verũ intelligantur modo prædicto,sed ver.itaque inteligitur de separatione quo ad temp.non autem in perpetuum quasi valeat consuetudo impeditur matrimonium & dirimens ad tempus non autem in perpetuũ.ex quo per neutrũ istorum fuit deuentum ad cõpaternitatẽ,& sic cessaret arg.ſ.formatũ,& hunc intellectum senserũt Inn.& quidã alij. Tertium intellectum ponit Host.vt principiũ in ver.verũ.intelligatur,vt ſ. ver.verò,itaque.referatur ad §.cæterũ.& sic loquitur de filiis p quorum neutrũ deuentũ est ad compaternitatẽ,vt si consuetudo habet inter eos nõ posse consistere matrimoniũ ꝙ debet tũc seruari ꝓsuetudo. nã talis consuetudo approbata hic per Papã potest inducere nouum impedimentũ. Nã sicut si ipse Papa hoc potuisset per suã constitutionem item & cõsuetudo debet hoc posse.ex quo habet cõsensum Papæ.Et nec miretur de his qui volunt fateri hãc consuetudinẽ posse dirimere matrimoniũ. vers. verum.intelligitur ꝼm eum,qñ consuetudo vicinarũ ecclesiarũ habet vt coniugia permittantur inter istos,p quorũ neutrũ deuentum est ad cõpaternitatẽ,sed ꝓsuetudo loci habet ꝯriũ.tunc enim eps non debet expresse reprobare,illa matrimonia ne scãdalizet vicinos,nec expresse approbare ne veniat ꝯ consuetudinem propriam.& ideò dicit tex.& debet dissimulare,& tollitur ꝯrium.c.j.nã procedit vbi nulla subest ꝓsuetudo in ꝯrium.Hæc sect.est satis bona quo ad ver.itaque.sed ad ver.verũ diuinat,qa in eo non dicitur,ꝙ locus ꝓprius habeat ꝯriam consuetudinẽ. Ideò retẽto intellectu Hosti.ad ver.itaque.dic & quarto ad ver. verũ.ꝙ loquit qñ ꝯsuetudo habet,vt inter istos filios duorũ compatrũ p quorũ neutrũ ꝯcta est cõpaternitas impediatur matrimonium,sed non,ꝙ dirimatur.& ꝓ hoc tex.ibi coniugia permittantur,quo casu,ex quo ꝓsuetudo impedit,licet nõ dirimat, non dẽt eps ẽt ex post facto approbare tale matrimoniũ,ne det aliis materiã ꝯhendi ꝯ cõsuetudinem.sed debet dissimulare,puta vtendo verbis dispensatiuis,vel transeundo ꝓ inuentibus oculis,hunc intellectũ sentit gl.mag.in fi.Et tacitè d.Ant.& mihi satis placet.quia minus per hũc intellectũ violatur litera ꝙ per alios.Cõcludo ergo ꝙ inter filios duorũ compatrum per quorum alterũ,vel vtrũque ꝯcta est comparternitas,nõ potest matrimoniũ consistere,& si de facto fuerit ꝯctũ debet separari nulla consuetudine ꝯriã opitulante,& sic intellige prin c.vsque ad §.cęterum.Si vero per neutrũ istorũ deuentũ est ad cõpaternitatem, si nulla subest ꝓsuetudo circa hoc pñt liberè matrimonia ad iuicẽ ꝯhere,vt in §.cæterũ.& clarius in c.j.ſ.eo.Si vero consuetudo disponit,vt permittantur matrimonia tunc fortius pñt ꝯhere,cũ consuetudo concurrat cum iure communi. Si verò consuetudo disponit oppositum.& tunc aduerte.aut habet cõsuetudo,vt matrimonium penitus inter istos non ꝯhatur,& ꝙ de facto pręsumptũ separetur,& tunc serua consuetudinem,si est talis,ꝙ ex eius præteritionẽ generetur scandalũ,qa sic loquitur.c.in fin.ſ. eo.& ita intellige ver.itaque.Nec ob.ꝯrium supra formatũ,qa vbi subest talis consuetudo inhabilitans maximè approbata per Papam,vt hic,nõ potest dici qꝫ isti ꝯuenientes sint à Deo ꝯuncti, & sic cessat illud arg.quos Deus coniunxit. Aut habet cõsuetudo vt inter istos per quorum neutrũ,&c.impediatur matrimonium,sed nõ dirimatur,& tunc serua vers.verum. ¶† Et ex his potes decidere aliam quæstionem,.nunquid valeat cõsuetudo circa facultatem inhabilitãdi,vł habilitãdi aliquos ad matrimonium.& dic clarius,ꝙ aut consuetudo habilitat alias inhabiles p ius canonicũ puta,vt tertio gradu possit matrimoniũ ꝯhi,vł vt frater possit ꝯtrahere cum sorore spirituali,& non valet ꝓsuetudo,vt vł hic tex.inducendo,vt ſ.iuncto c.ꝙ super his.de consan.& affi.& vtrobique hoc tenet Host.quasi consuetudo nõ sit rationabilis,cum sit ꝯ omnem honestatem.† Ex quo infero cõsuetudinem à Papa non approbatam non posse tollere impedimentum publicum honestatis,quia nõ valet consuetudo contra honestatem ecclesiæ,vt in c.cum decorem.de vi. & ho.cleri. Aut consuetudo inhabilitat alias habiles,vt in filiis duorũ compatrum per quorũ neutrũ.&c.&tunc aut habet solũ ꝓsuetudo, vt impediat,non vt dirimat.& valet ar.hic in ver.itaque .& vers. cæterũ.facit c.cũ olim.de cle.coniu.Aut habet,vt dissoluat cõiugium.& sic ꝛd tempus valet,vt voluit hic Inn.nam peccauerũt ꝯhendo ꝯ cõsuetudinẽ patrię.xxx.q.v.aliter.Aut habet vt dissoluatur in perpetuum. & si est approbata per Papam ſaltem tacite valet.vt probatur hic ꝼm lect.Host.Aut nõ apparet de approbatione Papæ.& videtur velle Host.consuetudinẽ non valere.dicit enim casum huius c.non extendendum, sed ego putarem oppositũ vbi cũ ꝓsuetudine ꝙcurrit scandalũ ꝙ sicut Papa potest ius diuinũ interpretari & augere,ac diminuere,vt not.Inn.in c. quæ in ecclesiarũ.de consti.ita & ꝓsuetudo,vt no.idem Inn.in c.fi.de consue.Itẽ video.ꝙ ꝓsuetudo ꝙ generat scãdalũ inhabilitat quẽ ad mrimoniũ ſpuale,vt no.i d.c.cũ olim.de cle.ꝓiu.ergo pari rõne, dbet posse inhabilitare ad matrimoniũ carnale.& p hoc habes declaratã ẽt gl.hui°c.& notabis ſing gl.mag.ꝼmedio,qa nescio alibi vnũ,dictũ qđ idẽ sentiat.đt.n.ꝙ si in aliquo loco esset hodie ꝯsuetudo,vt ꝙ quinto gradu ñ possit ꝯhi mrimoniũ.& ex ꝯctu gnaret scãdalũ ꝙ ñ valeret mrimoniũ.c.nõ dbet.đ ꝓsan.& affi.hoc pmittat,& pt cẽ duplex rõ,qa ꝓsuetudo ꝙcurrit cũ iur antiquo nec cẽsetur

ADDITIONES.

1 ¶ Potest consistere matrimonium. Adde hoc esse verum,si modo per illorum alterũ ad compaternitatẽ deuẽtũ est , vt no.Bar. in l.si quis aliũ nã.C.de nup.& Do.in c.j.e.ſ.e. imo etiã matrimonium iam ꝯctum dirimit & no.Io.An.in c.ꝙsanguinei.ſ.de re iu.

b ¶ Aliam quæstionem.Vide ad hoc quod scribit Petrus Rauẽnas in conclusionibus consuetudinis quem refert.do meus Rochus Curtius in repe.c.fi versũ.infertur etiam.§.de consue.Seb.Sap.

fetur sublata per ius nouum.ex quo nõ reprobatur per illud ius, & concurrit secum scandalũ. & hãc rationem sentit gl.Secũda ratio colligitur ex his quæ prædixi.quia consuetudo continẽs in se scandalum ex præteritione,potest inhabilitare alias habiles sed vbi à principio nullum fuisset impedimentum solum scãdalum,superueniens non potest dissoluere matrimonium.vt dicit ista gl.quam notabis.quia propter scandalum non est recedendum à veritate iuris diuini,vt in c.ij.de no.ope.nun. & in regula, qui scandalizauerit.de reg.iur.

SVMMARIVM.

1 *Inter patrem baptizati & vxorem leuantis prius ab eo cognitam contrahitur compaternitas efficax ad matrimonium dirimendum.*
2 *Verba suscepit,vel leuauit aliquem de sacro fonte,idem operantur.*
3 *Compaternitas an possit per procuratorem contrahi.*
4 *Compaternitas siue actus spiritualis communicatur per coniugem cõiugi. Compaternitas contracta per virũ extendit ad eius vxorẽ iã cognitam.* 6.
5 *Connubium etiam dicitur matrimonium consummatum.*
6 *Vxor non cognita non efficitur commater leuantis,vel baptizantis. Cognatio spiritualis an extendatur ad filios legitimos.*
7 *Concubina an efficiatur commater parentibus baptizati.*
8 *Compatres an efficiantur illi duo vel plures qui simul aliquẽ tenent in baptismo,dic quòd non ,& tales possunt contrahere. Maritus & vxor an possint simul aliquem de sacro fonte leuare.*
9 *Personę cum quibus oritur spiritualis cognatio sunt viginti.*

CAP. IIII.

1 MARTINVS. †Inter patrẽ baptizati,& vxorem leuantis prius ab eo cognitam contrahitur compaternitas efficax ad matrimonium dirimendum,& duo facit.primò ponit quæstionem,secundò eius solutionem,ibi,nos.Casus literalis.M.cõtraxit ma.cum Berta,& Lotharius filium Martini & Bertæ de sacro fonte leuauit,tandẽ Lotharius,& Berta mortui sunt,&M. ꝯxit cum Teberga, quæritur vtrum tale matrimoniũ teneat.resp. ꝙ cum vir & vxor per connubium vna caro efficiantur,patet ꝙ Teberga non potest esse vxor Martini qui fuit compater Lotha
2 rij cum quo Teberga vna caro noscitur extitisse.B.† No.ibi. sus cepisse.quòd patrinus dicitur baptizatum suscepisse de sacro fonte.alibi,dicitur ꝙ eũ tenet.vt j.c.seq.alibi dicitur cum iquare de sacro fonte.vt j.e.c,veniens.quandoque dicitur cum susti
3 nere,vel propriis manibus tenere, 30.q.j.de his.&c.limina.† Et faciunt ad quæstionem nunquid per procuratorem possit contrahi ista cognatio spiritualis,cum hæc verba denotent actũ proprium,& personalem ipsius patrini,de quo dicam ia ius.j.e. ca.
4 veniens.† Secundò no.quòd coniunx,cõicat coniugi actus spirituales,nam(vt hic vides)si maritus contrahit compaternitatẽ extenditur hæc cognatio ad vxorẽ quæ effecta est vna caro cum
5 marito tpe compaternitatis.† No.ibi.connubiũ,ꝙ appellatiõe
a connubij qñque comprehenditur matrimonium carnali copu
6 la consummatum.† In gl.fi.in fi.no.hãc gl quæ in effectu vult ꝙ cognatio spiritualis ꝯcta per maritũ extendatur ad vxorẽ prius cognitã,secus si non erat cognita.& hoc ideò quia vt prædixi. maritus cõicat vxori actiones spirituales,non autem passiones. vnde si filius mariti ex aliamuliere baptizaturvxor ipsius etiam cognita non efficitur commater leuãtis vel baptizantis,vt no. xxx.q.4.ca.si quis ex vno coniugio.& per gl,in c.j.j.e.li.6.An autem ipsa cognatio extendatur ad filiũ illegitimũ illius leuantis seu baptizantis.Doc.ꝙ sic,& videtur tex.in ca.fi.j.e.& 30. q.3.ſ
7 summa.† Sed quæritur nũquid dispositio huius tex. habeat lo
b cum in concubina,ꝛpone exemplum,habẽs concubinã leuauit puerũ de sacro fonte,nunqd cõcubina efficiatur cõmater parentib. baptizati,sicut hic dicimus in vxore.gl. hoc examinat.in d. cap.si quis ex vno.& nihil concludit.sed ibi Arc.& Ioan.An.j.e. in c.j.li.6.tenẽt ꝙ nõ,& hoc habet cõis opinio,ne ipsa cognatio spiritualis extendatur ad illicitũ & fornicariũ coitũ,quod nota.
8 † Vlti.quæro post Inn.de quæstione quotidiana,pone ꝙ duo vel plures tenent aliquem in baptismo,nunquid isti inter se efficiãtur compatres.Inn.& bene,dicit ꝙ non. vnde possunt adinuicẽ ꝯhere matrimoniũ.nã quemadmodũ compatres carnales vt concubinarius & concubina non prohibentur ad ꝛtrahendum matrimonium,vt in cap.tanta.qui fil.sint legiti.ita & isti q sunt compatres spirituales respectu baptizati non debent prohiberi ad ꝯhendum matrimonium,& pro hoc facit tex.& ibi gl.in c.fi. xxx.q.4.vbi dicitur,ꝙ maritus &vxor non debent aliquẽ simul de sacro fonte leuare,ne infametur de facto matrimonium.nam
c vulgares existimant illos esse compatres.c Et vt habeas materiã
9 huius cognatiõis spiritualis† scias ꝙ xx. personæ prohiberi possunt ex hac cognatione spirituali,quinque ex persona leuantis in baptismo,quinque ex persona Baptizantis, quinque ex persona confirmantis,& aliæ quinque ex persona leuantis & confirmantis. & si cognoueris quinque ex prædictis habebis reliquos casus notos,quia sunt omnino similes.Primò enim contrahitur hic cognatio inter leuantem &baptizantem. secundò inter leuantem & parentes baptizati.tertiò inter baptizatum& filios leuantis,quarto inter baptizatum & vxorem leuantis prius cognitam,quinto inter parentes baptizati,& vxorem leuantis prius cognitam,vt hic.Eosdem casus repetas respectu confirmantis,& respectu baptizantis & respectu tenentis in confirmatione,hoc probatur in c.j.eo.ti.li.vj.per totum istum tit.

ADDITIONES.

a ¶ Connubium.Connubium vocatur , quando matrimonium est contractum sine spe prolis.Fel.in c.cum sit generale.vers.de mum scio.ſ.de foro competen.

b ¶ In concubina.Sequitur hic Io.An.quod intellige procedere, quando concubina vel concubinarius leuaret,secus si cõpaternitas contrahatur eo quia filius alicuius concubinæ sit leuatus de sacro fonte,quia tunc cõpaternitas extenderetur tam ad cõcubinam,quàm cõcubinariam.c.fi vir,de cognatione spi.& ibi gl.sanctus Th.4.distin.arti.2ª.tenet,ꝙ ꝛtrahatur compaternitas. Sequitur Bart.in sua Pisanella in verbo,impedimentum. Communis opinio est in contrarium,nec obstat.ꝙ affinitas cõtrahatur per fornicationem,quia affinitas,cum sit vinculũ corporale potest acquiri per illicita opera,nõ sic compaternitas,qnæ est vinculum spirituale.

c ¶ Esse compatres.vide pulchre Christoph.Porcum in §.fi.inst. de gradibus.

SVMMARIVM.

1 *Compaternitas per catechismum contracta impedit matrimonium cõtrahendum,sed non dirimit contractum.*
2 *Consanguinei coniugum possunt impedire matrimonium ratione impedimenti.*
3 Vix *quid significat.*
4 *Pœnitentia imponitur pro voluntate siue affectione siue affectu.*
5 *Plures debent interuenire compatres in catechismo,baptismo,& confirmatione,omnes debent puerum tenere,sed si fiat contrarium non vitiatur actus,& cognatio spiritualis quæ oritur inter omnes.*

CAP. IIII.

1 CONTRACTO. †Cõpaternitas per catechismum ꝛtracta impedit ma.ꝯhendum , sed ꝯctum non dirimit.Duo facit.primo ponit casum,secdo ibi,verum,diffiniẽdum committit, & in cõmissione,prius exprimit diffinitionis cãm,vsq; ibi,ideoque.Casus literalis.Quidã P.nomine ꝯxit matrimoniũ cũ A.muliere tandem consanguinei ciusdem A.ꝯ ma.obiecerunt.ꝙ illa non poterat esse vxor ipsius pro eo,ꝙ eadem tenuit filium ꝓcubine ipsius P.in primo pabulo sacramẽtali.iudex dubitauit quid agendum esset.consultus Pa.respon.ꝙ si constaret vera esse prædicta matrimonium ꝯctum non dissolueretur,quæ res vix pberet impedimentum matrimonio ꝯhendo,vnde mandat quatenus præfato P.iudex iniungat,vt dictam A.sicut vxorem pertractet,siue hoc factum fuerit ante contractum matri.siue post.sed si fraudulenter hoc fecit causa matrimonij separandi pœnitentiã inde accipiat,matrimonio in sua firmitate durãte.B.† No. j. ꝙ etiam consanguinei cõiugum possint impedire matrimoniũ ratione impedimenti.ad hoc cap.videtur.qui matri. accu. poss.
2 † No.de dictione vix.anam quod vix fit,tamen fit.illud enim dicitur vix fieri quod fieri potest.licet cum difficultate, vt clarius
3 a probatur in c.per catechismum.j.e.ti.li.vj. ¶† Vltimo no.ꝙ pœ-
4 nitentia imponitur propter solam affectionem delinquendi,licet affectio non habuerit effectum.pro hoc.c.si cui.& c.si propterea.de pœ.dist.j.† In glo.fi.in fin.hodie cessat dispositio huius
5 gl.per c.ij.e.ti.li.vj.vbi dicitur,ꝙ compaternitas ꝯcta in catechismo impedit matrimo.sed nõ dirimit.ideò tex.hic dicit ꝙ vix cõtrahendo matrimonio impedimentum affert.Et sciasꝙ cessante necessitate honestum est vt in catechismo , baptismo & confirmatione interueniant singuli patrini, non autem debet vnus & idem in omnibus his puerum tenere,tamẽ si de facto fieret contrarium,actus tenet.de quo vide bo.tex.in c.catechismo de cõse.dist.ij.& de iure vnus debet tenere vnũ baptizandũ, seu chris-
b mandum,si plures b tamen interceserint cum omnibus cõtrahitur hæc cognatio spiritualis.vt probatur in c.non plures.de cõse.dist.4.& meliùs in c.fi.eo.li.vj.

ADDITIONES.

¶ Dictione vix.Vide gl.in l.si hæres institutus.per Angel.& Fel. in l.si iure.& ibi Bar.& Dy.ff.de lega.3. gl. in proœ. cle. Corneus consi.cxci.in litera A.in 5.vol.

¶ Si plures.Et quòd valeat consuetudo quòd plures sint compatres in baptismo,tenet Fel.aliqua adducens.in c.nam conequiscentiam.ſ.de constit.

SVMMARIVM.

1 *Inter patrem baptizati,& leuãtem seu tenentem baptizatum oritur cognatio spiritualis impediens & dirimens matrimonium.*

Inter

Universidad de Deusto
Biblioteca

2 *Inter compatrem & commatrem oritur cognatio impediens & dirimens matrimonium.*
Mulier effici potest mater spiritualis, sed non legalis.
3 *Mulier adoptare non potest nec arrogare.*
4 *Cognatio spiritualis an possit per procuratorem contrahi.*
Cognatio legalis an possit per procuratorem contrahi.
Procurator qui pro alio in baptismo interuenit, an prose cognationem spiritualem acquirat.
5 *Vniuersitas an possit compaternitatem contrahere.*

CAP. VI.

1 VENIENS,† Inter patrem baptizati & leuantē seu tenentē baptizatū ꝯhit cognatio spiritualis valida ad impediendum & dirimendum matrimonium post ꝯctum. ¶ Casus literalis. Quidā Anglicus. E. nomine ꝯxit matrimoniū cū H. muliere. dicebatq; dicta mulier suscepera.t filiū p̄dicti E. viri sui de sacro fō te, quærebatur an pp hoc debeat separari ab ipso. mandat Pa. quatenus, si cōstiterit dictā H. filiū viri sui añ ꝯctū matri. de sacro fonte leuasse separet̄ omnino, sec⁹ esset post matrimoniū. B. ¶†No. q; matrimonium non potest consistere inter compatrem, & cōmatrem. & si de facto fuerit ꝓtractū dēt separari, hæc ergo cognatio spūalis, nō solum impedit, sed ēt dirimit matrimonium post ꝯctum, seu ꝯhendum.† Sextò no. mulierem posse effici matrem spiritualem, & ex hoc habes vnam differentiam inter cognationē spiritualem, & legalem, nam mulier non p̄t adoptare. vt in §. fœminæ. Inst. de adop. tamen p̄t in baptismo puerum tenere, & acquirere filiationem spiritualem. & ratio diuersitatis p̄t esse, qa per istam cognationem spiritualem filius non transit in potestatem patris spiritualis, sed per arrogationē filius transit in potestatem arrogatoris, sed quia fœmina nō potest hre filiū ipotestate, ideo arrogare non p̄t, quæ ratio cessat in præcedenti casu.† Et hæc faciunt ad quæstionē quotidianā, & satis vtilē, nunquid per 3 procuratorē a possit ꝯhi ista cognatio spiritualis. & videtur q; non, nam quemadmodum non potest ꝯhi legalis vel carnalis per procuratorem. l. neq; & l. post mortē. §. fi. ff. de adop. ita nec ista spiritualis. Tres enim sunt cognationes, vna carnalis, alia legalis, alia spiritualis, & istæ duæ vltimæ imitantur carnalem inquantum possunt, vt in d. §. fi. sicut ergo duæ primæ non possunt b ꝯhi p procuratorē, ita nec ista vltima. Contrariam opi. b disputādo tenuit Marsi. Do. Io. An. quia regulariter quisq; actus p̄t explicari per procuratorem nisi expressè sit prohibitus à iure, in l. j. §. vsus autem. ff. de prec, & in regula. potest quis per aliū. de regul. iur. li. 6. sed nullibi specialiter hoc prohibetur, &c. Io. an. plene hanc q̄em disputauit in d. regula, potest quis. vbi recitatis opi. cōcludit oppositum. Et fundamentum suum principale est super c. de his. & c. ad limi. 30. q. j. vbi vī requiri actus corporalis. Idem tenet Arch. in c. j. e. ti. li. 6. per c. j. & c. omnes. 30. q. j. & vide per Fed. consi. xv. Præceptor meus Car. sequitur opi. Marsi. & ad iura alle. per Ioan. An. & Arch. Respondet, q; loquuntur quando quis per se vult ꝯhere istā cognationem spiritua'em, quo casu non sufficit sola præsentia, nisi puerū per se sustentet, seu eū tāgat tempore sacramenti. Ant. hic nihil eligit. vnde ante factum seruanda esset opi. Io. An. vt non admittatur quis per procuratorem. sed post factum placet mihi opi. contratia. nam iura solum requirunt leuantem vt respondeat pro puero & obliget se apud Deum, vnde constituitur fidejussor pro eo apud Deum. de quo vide bo. tex. in c. vos ante omnia. de cons. di. 4. hæc autem obligatio debet posse contrahi per procuratorem cum nō eligatur in dustria psonæ, nec agitur de magno facto hic. Item quia multa fieri per procuratorem prohibentur, facta tamen tenent, vt sentit gl. no. in l. vniuersis. C. de prec. Impe. offe. in c. j. de iud. li. 6. facit quod no. Bar. in d. l. post mortem. § fi. licet ipse videatur sequi opi. Io. An. in l. Gallus §. forsitan. ff. de li. & posthu. Secūdò est etiā c alia quæstio e nō minus difficilis, presuppositō q; per procuratorem non possit contrahi, nunquid salrem de facto contrahitur p procuratorem qui de facto tenuit baptizatum? Io. An. in d. regula, potest. tenet q; sic. quia re ipsa procurator interuenit, & licet non intenderet obligari, tamen sæpe extra id quod agitur nascitur obligatio. vt in l. is qui. in fi. ff commo. Cōtrariam opi. tenuit Fed. in d. consi. xv. & illam credo veriorem, quia vbi non est consensus alterius non nascitur obligatio. vt in l. in omnibus. & in 5 l. consensu. ff. de act. & oblig.† Alia quæstio quotidiana est, nunquid vniuersitas possit contrahere istam compaternitatem, nā d sæpe ciuitates constituunt syndicos ad hunc actum. Fed. in d. cōsi. xv. cōsuluit quòd non, quia nemo qui non fuit baptizatus, potest alium tenere in baptismate, vt in cap. baptismate, de consecra. 4. sed vniuersitas non habet animam, ergo non est capax huius cognationis spiritualis. pro hoc cap. Romana. §. vniuersitatem. &c. si sententia. de sent. excom. lib. 6. Sed credo posse attentari, vt isti constituentes syndicum efficiantur compatres, quia dispositio concepta in vniuersitatem resoluitur, vt cōcernat singulares personas de vniuersitate, si actus nō cadit in vniuersitatem, vt res non careat effectu. Iste est tex. not. qui facit ad multa in c. si sententia. præal. facit. quod no. gl. in d. §. in vniuersitatē. facit l. si stipulatio ista. §. sed si serui. ff. de ver. obli. & c. nouerit. &c. graue. de sen. exc. vbi excommunicantur singuli statuentes contra libertatem ecclesiasticam licet statuant nomine vniuersitatis. Fede tamen tenuit oppositū. Et no. has tres quæstiones quas puto quotidianas, & disputabiles. Abbas.

ADDITIONES.

a ¶ Procuratorem. Bar. Imo. Ale. & *communiter* Legistæ, in l. Gall⁹, §. forsitan. ff. de libe. & post. tenent, q; non possit contrahi, aliqui tenent contrarium, inter quos est Bald. in l. vnica. §. ne autem. C. de ca. tol. Consuetudo tamen approbat, q; possit cōtrahi in magnis dominis. Ang. in d. §. forsitan. per Phi. de Fran. in c. vnic. eo. ti. li. 6.

b ¶ Contrariam opi. Hanc opi. tenet Bal. in le. vnica. §. ne autem. C. de cad. tol. vide Ang. Are. in §. illud. Inst. de nu. & Bal. ponderantem ad hoc illum tex. C. de nup.

c ¶ Alia qō. Opi. Io. An. tenet Imo. in d. §. forsitan. ꝯriam opin. Fed. & Abbatis tenent Pau. & Ale. in d. §. forsitan. per regulam, quod potui nolui, quod volui ad implere nequi. l. multum interest. C. si quis alteri, vel sibi. bonus est tex. & quod no. ibi, Bald. in l. si absentis. C. si cer. petat.

d ¶ Vniuersitas. Opinio Fel. est *communis*. Are. in d. §. forsitan. in fin. per Imo. in c. accedens. s̄. de præbendis.

SVMMARIVM.

1 *Filij duorum compatrum per quorum alterum ad compaternitatem deuētum est, si matrimonium contrahant separantur.*
2 *Inter baptizatū & filios leuantis etiam antegenitos oritur spiritualis cognatio impediens, & dirimens matrimonium.*
3 *Denuntiare impedimentum tenetur vnusquisque sciens illud.*
4 *Denuntiator admittitur in impedimento matrimonij etiam post terminū præfixum.*
Denuntiator in impedimento Matrimonij quilibet esse potest non criminosus.

1 TVA NOS.† Si filij duorum compatrum p̄ quorum alterum deuentum est ad compaternitatem matrimonium cōtrahāt, separantur, & tempore ꝯctus scientes impedimentum illud denuntiare tenentur. h. d. Et sunt duæ partes. In prima trimē bris consultatio In secunda cuique responsio, ibi, sup quo. Casus literalis. aliqs puta Martinus habebat filium quo nato suscepit filiā Petri de sacro fōte, ꝙrebatur an filius iste natus ante cōpaternitatē contractā inter Martinum & Petrū posset accipere in vxorem filiam Petri. per quam compaternitas illa contracta fuit, & si iā ꝓtraxerūt debeant separati, & an alij q; conscij sunt talis matrimonij debeant illud accusare. resp. q; huiusmodi pactæ matrimonium non possunt ꝯhere, & si ꝯxerint debēt separari, & qui ꝓtractum sciuerint debent illud ecclesiæ nuntiare. Ber.

2 †No. primò q; inter baptizatū, & filios leuantis etiam antegenitos ꝯhitur cognatio spiritualis quæ nō solū impedit matrimonium, sed ēt dirimit.† Not. secundò quēlibet de populo teneri ad prōpalandū, & denuntiandum impedimentū existens inter contrahere volentes. nā qlibet tenetur, quātum potest obuiare peccato futuro ne cōmittatur. 2. q. j. si peccauerit. & xxij. q. 2. per to-
4 tum. & in c. dilecto. de sen. exc. li. vj.† In gl. fi. ibi, nō tamē repellitur à denuntiatione Noc. bene hāc gl. q; exclusus ab accusatione, quia non comparuit tempore debito, puta tpe edicti, admittitur per viam denuntiationis, & est hic magna limitatio ad c. fi. j. qui ma. acc. pos. sed gl. ibi tenet ꝯrium. Ho. hic dt q; per denunciationē perē principaliter agitur ad pœnitentiā est iste admittendus, qa ad talē denuntiationem admittitur quilibet qui non est criminosus, iuxta plenè no. in c. nouit. de iud. non tamen poterit ille pœnitere, nisi relicta ista coniuge, & sic indirectè sequitur separatio matrimonij, tamen huic intellectui multum ob tex. in c. fi. nā præsumptio est contra denuntiantem, ex quo tacuit tempore quo edicta emanarunt, sed si edicta emanassent, satis posset procedere dictū huius gl. ad hoc quod no. in c. fi. de clan. despon. & sic possent reduci ad concor. istæ duæ cōtrariæ. & iste tex. non ob. non enim quòd dicit conscij tempore contractus & edicti debeant nunc admitti post tempus contractus. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Inter baptizatum & filios baptizantis oritur cognatio spiritualis impediens, & dirimens matrimonium. 6.*
2 *Sacerdos baptizans licet hoc ex debito officij faciat, nihilominus efficitur pater spiritualis, & propterea oritur cognatio spiritualis in omnibus & per omnia prout ex persona leuantis.*
Monachus etiam baptizans efficitur pater spiritualis.
3 *Cognatio spiritualis etiam oritur & extenditur ad filios illegitimos.*

4 *Matrimonialis causa agitari potest coram vicario episcopi.*
Exceptio peremptorie probari potest etiā post publicationē attestationū.
6 *Cognatio spiritualis solū oritur ex sacramento baptismatis, & cōfirmationis.*
7 *Pœnitentia non causat cognationem spiritualem, licet ille dicatur filius spiritualis sacerdotis.*
8 *Laicus baptizans etiam efficitur pater spiritualis, & per hunc actum oritur cognatio spiritualis prout in aliis dictum est.*

CAP. VIII.

1 EX LITERIS.¶ † Inter baptizatū & filium baptizātis oritur cognatio spiritualis impediēs & dirimēs ma. inter eos cō trahendū. Diuiditur in duas partes. In prima iudicum consultatio. in secunda mandatū. ibi, mandamus.¶ Casus literis. *Quædam* mulier M. nomine catam officiali Cantuarien. archiepiscopo petiit quendam A. nomine in maritum. dicens se affidatā ab ipso, & carnaliter cognitam. ad hoc probandum induxit testes publicatis attestationibus per quas mulieris intentio probata erat. dictus A. excipiendo proposuit quòd eam habere non poterat in vxorem pro eo quòd pater eiusdē mulieris qui sacerdos fuerat ipsam baptizauit, sed non obstante huiusmodi exceptione tulit diffinitiuam sententiam pro matrimonio contra ipsum A. q ad se. apost. appellauit. mādat Pa. q; si est ita eundem A. iudex ab impetitione mulieris absoluat eidem super hoc silētium impo-
2 nendo.† Not. j. q; sacerdos baptizans licet hoc faciat ex debito officij, nihilominus efficitur pater spiritualis baptizati & idem i monacho baptizante, vt no. gl. in c. peruenit. xviij. q. 2. & in c. omnes. 30. q. 1. & per hunc actum baptizandi oritur hæc cognatio spiritualis in omnibus & per omnia sicut oritur ex persona le-
3 uantis seu tenentis in baptismo. vt in c. j. j. e. li. 6. ¶† No ex hoc tex. ar. opt. & quasi expressum, q; cognatio spiritualis extēditur etiam ad illegitimos filios, nā hæc ipsa mulier erat filia sacerdotis qui baptizauerat inuicem. & nihilominus inter inuenem & eā fuit orta cognatio spiritualis quæ poterit appellari fraternitas, & fororitas, erant enim soror & frater spiritualiter. de quo vide quod no. per gl. 30. q. 3. in fum. Et no. q; hoc etiam extenditur ad spurios, vt hic patet in filia sacerdotis, licet tex. possit etiam intelligi de filia legitima vt nata ante clericatum. Sed primum dictum *communiter* tenetur. vt no gl. in fum. prædicta j. ti prox. c.
4 j. & Doc. s̄. eo. Martinus, & tacitè sentiunt hic.† No. q; coram vicario episcopi potest agitari causa matrimonialis. quod no. pro limitatione c. accedentibus. de excess. præla & eorum, quæ not. j.
5 de consan. & affi. c. j.† Vltimò no. q; exceptio peremptoria potest
a opponi & probari post publicationem attestationum. aconcor. c. finem. & c. prout. de do. & contu. quod intellige, vt plenè dixi in
6 c. j. de or. cog.† In gl. j. ibi, sed hoc nō inueniebatur prohibitum. hodie verò est tex. satis clarus in c. 1. e. tit. lib. 6. & forte vt dicunt Doct. dubitauit. iste vicarius q; sacerdos ex debito officij baptizauit, sed non animo ꝯhendi istam compaternitatem seu cognationem spiritualem. Sed isto non ob. ꝯriū hic decidetur, nam ex quo eum efficit christianum, effect⁹ est pater illius spūalis. ergo velit nolit. pater est, sicut dicimus in parte carnali. vbi considerat factum & non voluntas seu propositum. facit c. omnes. 30. q. 1.
7 †Et in 1. gl. hodie probatur conclusio gl. in c. fi. j. e. li. 6. dicitur q; hæc cognatio spiritualis solū ꝯhitur in sacramēto baptismatis & confirmationis. vnde per pœnitentiā bene efficitur filius spūalis sacerdotis. sed non oritur cognatio impediens & dirimēs ma-
8 †Et quæ prædicta sunt de baptismate, procedunt etiam in alio qui baptizaret in necessitate. quia iura loquuntur indistinctè in baptismate. Nam si laicus leuans seu tenens in baptismate ꝓtrahit istam cognationem spiritualem, forti⁹ idem dicendum in laico baptizante, & idem dicit si mulier baptizaret tempore necessitatis, quia non est differentia inter masculum, & fœminā quo ad istam cognationem spiritualem, vt in c. fi. j. e. ti. li. 6. & in c. veniens. s̄. eo.

ADDITIO.

a Post publicatiōem attestationum. Adde an hoc sit indistinctè verum, per Lanfran. de Or. in c. qñ ꝯ falsam. §. statuimus ver. exceptiones. nu. 2. ver. quędam sunt peremptoriæ. s̄. de prob. Zac.
a Attestationum. Vide Fel. in c. pastoralis. ver. respectu verò fallentiarum. s̄. de exceptio. Seb. Sap.

a *De cognatione legali.* Tit. xij.

Continuatio Rubricæ.

¶ Viso de cognatione spirituali meritò subiicitur de cognatiōe legali. & vide ad materiam huius ti. tex. cum gl. 30. q. j. c. j. §. per adoptionem. Et dic q; adoptio legalis est quædam propinquitas à lege inducta per quam efficitur quis filius, vel nepos, vel deinceps seu frater vel affinis, qui non est, potest naturam imitās in-
quātum. l. adoptiōes. ff. de adop. Et qualiter ꝯhitur ista adoptio, dic vt in gl. cap. seq. Et no ex rubro iuncto nigro quod lex ciuilis quandoq; inducit impedimentum habile ad impediendū & dirimendum matrimonium, sed puto hoc procedere nō ex dispositione iuris ciuilis, sed ex speciali approbatione ecclesiæ. vnde ius ciuile, p̄hibet matrimonium inter pupillam, & tutorem, & inter senatorem, & subditam seu rectorem prouinciæ, & prouincialē, nihilominus de iure Canonico tenet inter istas matri
b monium b, puta ius Canonicum specificè illas leges nō approbauit. ad hoc vide bo. gl. 30. q. 3. in c. j. per Host. in c. pen. & vlt. de secun. nup.

ADDITIONES.

a ¶ Cognatione legali. An appellatione filiorum vel parentum p̄ tineatur filius, vel pater adoptiuus. textus est q; sic in l. 4. §. parentes. ff. de in ius voc. cōiuncta l. adoptiuum. e. ti. Sed in contrarijs facit l. filiū diffinim⁹. ff. de his, qui sunt sui vel alie. iu. Et ideo potes dicere, q; l. adoptiuum, intelligitur quo ad exhibitionē reuerentiæ, quia alias filius adoptiuus non dicit filius verè, sed fictè vt l. filio, quem pater. ff de lib. & posth. nisi quādo dispositio loquens de filiis, non posset intelligi nisi de adoptiuis, qa tunc illi comprehenduntur appellatione filiorum. & notat glo. in l. si qs posthumos. in prin. ff. de lib. & posth. alias autē regulariter ī dispositione testatoris appellatione filiorum nō continetur adoptiuus, vt l. fideicommissum. ff. de cond. & demon. & l. si sta qs. §. fi. de le. 2. Similiter nec in ꝯctibus. vnde recipiens in emphyteusim pro se & aliis nō intelligitur de adoptiuis filiis, vt nota. Spe. de locato. §. nunc aliqua. ver. sf. lxviij. p. tex. in d. le. fideicommissū. & per textū. in c. ita diligere. 30. q. 3. Sed melius probatur in c. v
b nico. §. adoptiuus. si de feu. fuer. controuer. inter do. & agnatos. ī j. nota. ibi. durāte, &c. Quid sit adoptio, & quid arrogatio & quādo, & qūo possit ꝯhi ista cognatio legalis, & an tales filij transeant in potestatem patris legalis, vide latè Beatum Tho. in 3. Sen
ten. dist. xlij. q. 2. art. j. 2. & 3. vbi etiā ponit an ista cognatio legalis aliquo casu præstet impedimentum matri. Et concordat cum his, quæ dicit gl. hæc vsque ad medium. Et in ista materia vide gl. magistram. 30. q. 3. in fum. in ver. secundo quæro nunquid presbyter. Et vtrum sacerdos possit adoptare sibi aliquem in filium, vide Paul. de Ca. in l. si quis posthumos. in prin. ff. de lib. & posth. Bar. de Bellentzinis.
b ¶ Matrimonium. Ang. consi. xcij. in fi. Gof. Io. An. vt refert Cy. in l. fi. C. de interd. ma. Ang. Inst. de adopt. §. & illi. Vin. Hercu. in dif putatione sua in c. Perusinus quidam. vbi latè.

SVMMARIVM.

1 *Inter adoptatum & filium adoptantis adoptione durante non potest matrimonium subsistere. 5. 6.*
2 *Cognatio seu propinquitas oritur per adoptionem nedum inter adoptantem & adoptatum, sed etiam inter adoptatum, & filios adoptantis.*
Cognatio legalis non durat nisi durante adoptione.
Cautela pro volente matrimonium contrahere adoptione non obstāte.
3 *Adoptio non iuridicè facta non causat legalem cognationem.*
Forma quando dat esse rei, illa non seruata, inualidat actum.
4 *Clerici castrati, & spadones an adoptare possint.*
Aetas xviij. an hoc est plena pubertas, requiritur in adoptante.
Senibus indulgenda est potestas adoptandi, vt in solatium vitæ possint filios acquirere.
5 *Adoptata si non transibit in potestatem adoptantis, an possit in vxorem duci per filium naturalem adoptantis.*
6 *Adoptio sine legalis cognatio an impediat, & dirimat matrimonium.*
7 *Illegitimus nō potest matrimonium contrahere cū filia spirituali patris sui.*
Illegitimus non potest contrahere cum filia adoptata patris sui.

CAP. I.

1 SI QVA.† Inter adoptatum & filium adoptantis nō potest durāte adoptione consistere matrimonium & nō diuidit. ¶ Casus literalis. Pater meus adoptauit sibi aliquam in filiam, quærebatur an ego possem illā recipere in vxorem. Dicit Nic. q; quandiu durat adoptio inter me
2 & illam, matrimonium consistere non potest. Ber. ¶† No. j. q; per adoptionem legitimè factam oritur propinquitas, seu cognatio nedum inter patrem adoptantem & adoptatum, sed etiā inter adoptatum & filium adoptantis. hæc tamen cognatio respectu filiorum non durat nisi durante adoptione. si quis ergo vult filium suum naturalem tradere in virum filiæ adoptiuæ remedium est, vt emancipet filiam adoptiuam. ita dicit textus in
3 c. per adoptionem. xxxiij. q. 3.¶ † Sed hic quæro de duobus. primò pone quòd circa solennitatem legalem aliquis coram vicinis seu honestis viris recipiat aliquem in filium, nunquid ex ista adoptione impediatur matrimonium prout hic dī, & nūqd iste filius acquirat iura filij legitimi adoptati. Hosti. tenet. hic q; non.

quod

Universidad de Deusto

quod bene notabis, quoniam nō seruata forma corruit ex toto
iste actus. Forma enim dat esse rei & conseruat eam in esse, vt in
c.tua.ṡ.de spo.& c.quia propter.de elect.& pro hoc tex.in l.non a
nudis.& l.non epistolis.ṡ.de prob.debet enim adoptio a fieri co- 1
ram magistratu prout habet in gl.j.& dic vt in ca. ¶ † Secundò
quæro nunquid presbyter posset legitimè adoptare Host.sentit
super rubr.q̄ sic, nec obst.Inst.de adop.ṡ.sed & illud.quia loqui
tur in castris & spadonibus.q̄ naturaliter generare non possunt
vnde sicut nō possunt habere filios naturales, ita nec adoptiuos.
quia ista cognatio legalis est inducta ad instar naturalis, vnde imi
tatur naturam inquantum potest. hinc est, q̄ nisi quis præcedat
adoptatum xviij.annis.& sic in plena pubertate non valet adop
b tio. Instit.de adop.in ṡ.minorem. sacerdos b verò de facto & natu
raliter generare potest. per hoc allego bonum text.in l.si pater.ff.
de adop. vbi dicitur q̄ permaximè senibus est indulgenda hæc
potestas adoptandi, vt in solatium vitæ eorum possint sibi acqui
rere filios quos naturaliter de facili habere non possunt. ¶ † In
gl.ibi, alij dicunt. primam partem tenuit Inn.sed opi.contrariam
quæ sequitur, tenet *communiter* Doct.& Spe.co.ti.in prin.& satis
placet mihi. Dic ergo q̄ inter filios naturales adoptantis & adop
tatam non potest consistere marr.quanquam adoptata non trā
siuerit in potestatē adoptantis, quia nihilominus de familia est
durante ista adoptione. † Et in fine glo.no. istam gl.quę videtur
sequi opi.Hug.vt illud impedimentum cognationis legalis nō
solum impediat matrimonium, sed etiam dirimat, & hanc opi.
tenet Ioan.de lig.& satis mihi placet per istū tex.cū dicit q̄ adop
tione durante nuptiæ non possunt inter istos consistere .q̄ ver
ba clarè innuunt q̄ matrimonium de facto contractum sit nul
lum, ad idem c.per adoptionem xxx.q.3.& Insti.de nup.ṡ. sed si
quā licet Spe.tenuerit primam opi.& videtur ibi sequi Io. And.
eo.tit.in princ. Fundamentum suum est, quia si matrimoniū se-
pararetur, separatio esset frustratoria, cum facta dissolutione per
emancipationem statim possit ꝫhere matrimonium. Sed hæc
imaginatio mihi nō placet quia satis est impedimentum existe
re ante emancipationem. Item satisfaciendū est iuri, vt in simi-
li est bonus tex.cum gl.in cle.j.de sup.neg.præla. Item satis est hoc
impedimentum posse esse perpetuum quia idem iuris est de eo
quod est perpetuum, quod de eo quod potest esse perpetuum,
vt l.iurisperitos.ff.de excusa.tuto.& no.gl.in cle.& si principalis,
7 de rescript. † Vltimò no. ex ista gl.q̄ filius illegitimus non potest
contrahere matrimonium cum filia spirituali patris sui. dixi la,
tius ṡ.ti.præce.& idem sentiunt hic Doc.respectu filiæ adopti-
uæ, vt quemadmodum filius illegitimus non potest contrahere
cum sorore carnali legitima vel cum consanguinea, in c.tuas.de
proba.ita nec cum filia adoptiua.Nico.Abbas.

ADDITIONES.

3 ¶Adoptio.Bar.in l.2.de adopti.ff.q̄ nec sufficeret authoritas po
puli in arrogatione, etiam permittente statuto.Bar.in l.non am
bigitur.ff.de legi.Io.Fa.Inst.de adop.ṡ.j.
a ¶Adoptio. Vide latè practicam Pap.in forma libelli in actione
reali.in verbo, iure dominij.vbi dicit ex hoc irritari plures adop
ptiones q̄ fiunt in monte ferrato authoritate magistratus. S.S.
b ¶Sacerdos.Pro quo faciunt no.per Bal.Imo.& Alex.in l. si quis
posthumos.de lib.& posthu.vbi concludunt, q̄ si existens in sa-
cris instituat sibi posthumum, intelligitur de adoptiuo. Intellige a
secundum Per.de Anch hoc nō procederein monacho ex quo 1
filium in potestate habere nō potest.gl.in l.si ex causa.ṡ. Papinia
nus.ff.de minor.& c.j.xx.q.2.Guli.in l.qui vxores.ff.de adopt.

De eo qui cognouit consanguineam vxoris suæ. Tit. xiij.

Continuatio Rubricæ.

¶Viso de cognatione spirituali & legali, de carnali videndū re-
stat. Sed quia ex copula habita cum consanguinea vxoris oritur
affinitatis cognatio, de qua poterat dubitari vtrum dirimeret
vel impediret matrimonium, ideò subiicitur hæc rub. & virtus
totius tit. consistit in hoc q̄ affinitas contracta ex copula cum
consanguinea vxoris non dirimit matri.prius cōtractum, sed sol
uit sponsalia de futuro. Item priuat facultate contrahendi ma-
trimonium & exactione debiti in vxore habita, vt patebit in
prosecutione tit. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Affinitas superueniens nō soluit matrimoniū, sed exactionem debiti impedit.*
2 *Incestus inhabilitat aliquem ad matrimonium contrahendum.*
Incestus propriè committitur cum consanguineis propriis vel vxoris.
3 *Affinitas oritur etiā ex copula ignoranter habita: tamē nō est punibilis.*
Episcopus in aliquib.casib. dispensat quòd incestuosus possit matrimoniū
contrahere.

CAP. I.

SIQVIS CVM.a † Affinitas superueniens post mat. a
contractum non soluit mat. sed exactionem debiti 1
impedit, & crimen incestus inhabilitat quò ad mat.
ꝫhendum. primò ponitur thema. ex quo triplex eli-
cit q̄. secūdo soluit ibi, nec à matre. Casus literalis. Dicitur hic,
q̄ si quis cognouit filiastram suam non potest petere debitum
ab vxore, ne filiastram habere in vxorem, nec vnquam filiastra,
vel ille poterunt se alij matrimonialiter copulare. ¶ † Not.j. duas 2
pœnas committētis crimen incestus, prima, quia priuatur facul
tate exigendi debitum carnale à propria vxore, ſcda quia priua
b tur facultate contrahendi matri. Et incestus b propriè committi
tur cum affinibus, id est cum consanguineis vxoris, vel cum p-
priis consanguineis, vt in l.ex illo.ṡ.cum igitur.35.q.j.& in l.iter.
3 ff.de adul. ¶ † In gl.in ver.scienter.in fine.sentiunt tamen Docto.
hic q̄ex copula ignoranter habita oritur affinitas, vt in c.discre
tionem.j.c.nō tamen talis copula est punibilis respectu ignorā-
tis, vnde non priuatur facultate exhibēdi debitū, nec inhabilita
retur ad ꝫhendum mat. pro quo vide bo.tex.in ca.in lectum.34.
q.2.& facit in c.inebriauerunt.xv.q.j. In gl.fi.ibi, tenet matrimo
4 nium.& hoc probatur.j.eo.c. transmissæ. † Et in glo. Sed quæro
quis poterit dispensare? So.de Papa nō est dubium, cum illud sit
impedimentum iuris positiui, ad hoc c.proposuit.de cōsec.pb.
c De epō c puto q̄ aut commissum est verū crimen incestus, & nō
p̄t dispensare nisi ratione inuētuti, quo casu dispensare poterit,
p̄ hoc allego.c.si duo.in fi.35.q.vj. Aut non est propriè crimen in
cestus, vt puta quia commissum cū consanguinea sponsæ, & tūc
poterit episcopus dispensare etiam citra inuentutem. sic intelli-
go c.j.prox.in prin.

ADDITIONES.

a ¶Si quis cum. An ille qui cognouit consanguineam. postea eā
ducat in vxorem puniatur pœna incestus, prouc leges puniunt,
vide Pe.de Anc.qui concludit, quòd non, ḉonsi.262.Bar.de Bel
lentzinis.
b Incestus. Quid sit incest°, gl.in aut.de incest.nup.ṡ.j.sup verb.illi
citas nup.& cum quibus committatur. l.fi.de rit.nup. pœna ince
stus per Bar.in l.si adulterium.ff.ad l.Iul.de adult. Corneus cōsi.
xix.inc. constat.in 4.volu.
c De episcopo. Ab.in c.at si clerici.ṡ.de adulteriis.ṡ.de iud.ver.sed
circa prædicta dubitatur.

SVMMARIVM.

1 *Affinitas superueniens soluit sponsalia de futuro, sed non matrimonium.*
Incestuosus matrimonium contrahere non potest.
2 *Affinitas superueniens est maius vinculum quàm sponsalia de futuro.*
Episcopus an possit dispensare cum incestuoso vt contrahat.
4 *Vxoris consanguineam cognoscens, grauius peccat, quàm cognoscens cō*
sanguineam.
Incestus propriè non committitur nisi cum affinibus vel consanguineis.
5 *Pœnitentia quæ sit imponenda pro incestu & violatione publicæ honest.*
iustitiæ.
6 *Sponsalia carnali copula subsecuta, nō soluūt affinitatē postsubsequētē.*
Matrem sponsæ cognoscens, nec matrem nec filiam habere potest.
Incestuosus non potest petere debitum licet exigere possit.

CAP. X

VENIENS. a † Affinitas superueniēs, etiam per illicitū coi- a
tū dissoluit sponsalia de futuro, sed non matrimoniū & ince 1
stuosus cōtrahere non potest. h.d. primò decisa consultatio. secū
dò distinguens rāsio. ibi, inquisitioni. & fm mēbrū ibi, cæterum.
¶ Casus literalis. quidam ꝫxit spōsalia de futuro cū quadā, tādē
instigante Diabolo matrem sponsæ suæ cognouit dum moleste
retur vt matrimonium de præsenti cum spōsa consummaret, ipse
noluit donec super hoc epō factum proponeret. Eps consuluit
dominum Papam & ipse respon. q̄ si matrem sponsæ cognouit,
& sponsæ carnaliter non adhæsit imponenda est ei pœnitentia
paulò maior quàm pro adulterio. & ea peracta vel parte ipsius
eps dispēsset cum eo vt aliam recipiat si voluerit in vxorem, si ve
rò sponsam cognouit anteq̄ matrem vel pòst, nunq̄ eam vel aliā
poterit accipere in vxorem pp incestū. sed à sponsa propterea ñ
separabitur. & in hoc non tenet qđ dicit, nunq̄ eam. l.sponsam p̄t
accipere in vxorem. B. ¶ † No.j. quod affinitas superueniens est 2
maioris potētiæ quàm sponsalia de futuro. Nam per affinitatem
dissoluuntur sponsalia. Et ratio est, quia spōsalia de futuro nihil
aliud sunt quàm futurarum nuptiarum promissio, vt in c.nostra
tes. xxx. quæstione v. sed per affinitatem superuenientem non
potest

ADDITIO.

d ¶ Venīēs. Vide oīno ad idē in terminis qđ hoc scribit pulchrē d
Beatus Thomas.in 3.Sent.distin.34.q.j.arti.j.Bar.de Bellentzinis

potest adimpleri illa promissio, cum inter affines non possit cōsi
stere matri. vt in c.nō debet. j.ti.prox. quæ ratio cessat in matri.
2 am ꝫcto carnali copula non consummato. ideò illud nō dissol- 2
uitur per affinitatem superuenientem. ¶ † Not. secundò qđ cog
noscens consanguineam sponsæ inhabilitatur ad matrimonium
ꝫhendum etiam cum alia, sed potest secum de facili dispensari,
vt hic, & cum ius non reseruet Papæ dispensationem, tacitè vide
tur episcopo potestatē indulgere, iuxta theoricā Inn.in c.dilect°.
4 de temp.ord. ¶ † Item no.q̄ grauius peccat cognoscens cōsan
guineam vxoris quàm consanguineam sponsæ. Nam in primo
casu non indulgetur dispensatio saltem ex facili causa, vt in vers.
cæterum. sed in alio casu sic, vt in princ. Nam ratio diuersitatis est
quia cognoscens cōsanguineam vxoris propriæ, committit cri
men incestus, quoniam ex copula habita cum vxore ꝫcta fuit af
finitas inter eā & consanguineos vxoris. Sed ex sponsalibus non
est ꝫcta affinitas cum consanguineis sponsæ, sed quædam publi
ca honestas. incestus autem propriè non committitur nisi cum
a affinibus vel consanguineis a vt in l.ex illa.ṡ.igitur.xxxv.q.j.& fa
cit quod j.dicam cum gl.in ver.paulo maior. ibi qñ nupta erat. ī
5 hoc gl.diuinat. ¶ Item si verum esset quod sequitur in gl. † q̄ il-
le commisisset incestum cognoscendo matrem sponsæ, non es-
set opus supplere, q̄ mater habebat maritum, quia crimen īces-
tus est grauius, quàm adulterij, vt in ca. adulterij malum.32.q.
7. vnde dic meliùs q̄ hic in primo respō nō intercessit propriè
crimen incestus, ex quo sponsa non fuerat cognita, vt ṡ.dixi. sed
quasi crimen incestus in eo q̄ violauit publicæ honestatis iusti
tiam ortam inter se, & matrem sponsæ & pro hoc benefacit ca.
duo pueri.ṡ.de despon.impu.& quod ibi dixi.& ideò imponitur
pœnitentia paulo maior, quàm pro adulterio, nam si commisis
set verum crimen incestus, puta quia cognouisset consangui-
neam vxoris, tūc imponeretur grauior pœnitenta, & multō ma
ior quàm pro adulterio, quod patet ex iiijs. quia adulteriū non
inhabilitat ad matrimonium ꝫhendum. vt in cap. ex litterarū. de
6 eo qui dux. in ma. quam pol. per adul. sed crimen incestus sic, vt
ṡ.c.prox. † In gl.in ver.eam. vt clarius intelligas gl.& textū opp.
q̄ si iste cognouit sponsam antequam matrem, ergo fuit matri
monium cum sponsa, vt in c.is qui.ṡ.de spon. quod nō debet dis
solui per affinitatem superuenientem, vt j.eo.tit. transmissa. &c.
fi. cuius contrarium innuit tex.in fi. Solu. metu cōtrarij gl. legit
ṡ.cæterum dupliciter. primò vt exponatur verbum, eam, scilicet
matrem, sed spōsam quam prius cognouerat bene habebit. Sed
ista lect. est fugienda, quia esset indubitabilis. quoniam si nūquā
cognouisset sponsam, non posset adhuc habere matrem obstan-
te publicæ honestatis iustitia. vt in c.sponsam. de spon. frustra er
go Papa ponderaret hic si sponsam cognouerit. Secunda lex.
gl. est vt exponat eam, s. sponsam & tunc dic quòd hodie iste tex.
non procederet per illud quod dixi in contrario, sed euitanda é
iurium correctio. & maximè in hac compilatiōe per illud quod
habetur supra in primo. Host. exponit extorquendo aliqualiter
literam, sed dic ponendo veram conclusionem iuris quòd si spō
sam cognouisset antequam matrem, sponsam tenebit in vxorē,
sed quò ad facultatem exigendi debitum dicitur eam non habe
re, tenetur tamen sibi reddere debitum. vt j.c. transmissæ. Siverò
cognouit sponsam postquam cognouit matrem, non potest vn
quam habere sponsam, propter affinitatem superuenientem. vt
ṡ.in prin. & sic potest exponi illa dictio, eam, referendo ad spon-
sam propriè, & impropriè. & per hoc nō variat intellectus iuris.

ADDITIO.

a Cum affinibus & consanguineis. Adde ita tenere Ang. Aret. in
ṡ.aduersus. Inst.de nup. per gl.& in aut.de incest.nup.in prin.& l.
si adulterij. C.de adul.& no. Ang. in tract. maleficiorum, in glo. in
ver. Che hai adulterata la mia dona. Et an cum moniali, vide Ar
chi.27.q.j.c.virginib. Zach.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium non separatur ad dictum vnius asserentis affinitatem inter*
coniuges præcessisse.
1 *Affinitas etiā ex illicito coitu oritur impediens & dirimens matrimoniū.*
3 *Maritus & vxor efficiuntur vna caro.*
4 *Fornicarius & fornicaria efficiuntur vna caro.*
Fornicatio potest esse notoria.
5 *Carnalis copula potest esse notoria.*
6 *Iudex sententiam ferre potest sine testibus de ea quod est sibi notum vt no*
torium.

CAP. III.

DE ILLO. Nō separatur matrimoniū ad dictū vnius asseren
tis affinitatem inter coniuges præcessisse. Primò ꝫsultatio.
secundò responsio, ibi, respōdemus. Casus literalis. Quidā dice-
bat, quòd cognouerat vxorem fratris sui antequā cum illa ma-
trimonium contraxisset. quæritur quid sit iuris, respondetur pro
pter hoc non sunt separandi nisi hoc esset notorium, aut pido-
2 neos testes legitimè probaretur. B. ¶ † Not.j. quod ex copula illi
a citè habita contrahitur affinitas impediēs, & dirimēs matrimo
nium inter affines. & sic non solum maritus & vxor efficiuntur
vna caro per copulam sed etiam fornicarius, & fornicaria, vt p
batur clarius in c.in eo.32.q.4.& sic oritur affinitas ex illicita ꝫ-
3 iunctione, sicut ex coniugio. † Secundo nota quod copula p̄
esse notoria, vt puta secundum Doctores, si publicè tenebat istā
mulierē. arg. in l.si vicinus scientibus. C.de nupt. iis. Et nota hoc
dictum. quia facit ad materiam capi. vestra. de cohabi. cle. & mu
lierum, vt fornicatio clerici dicatur notoria sine alia probatiōe
si publicè tenet cōcubinam. pro quo videtur tex. in ca. tua. eo. ti-
iuncta gl. in ver. non ex euidentia. quæ hoc clarè vult, & eam no
4 tabis. † Vltimò no. q̄ex eo, quod est notum iudici, vt notorium,
b potest iudex ferre sententiam sine testibus. b etiam si fit notorium
facti trāseuntis, vt hic notabiliter p̄batur. pro quo vide bo. tex.
cum gl.in l.j.C.qui & aduer. quos.

ADDITIONES.

a ¶Contrahitur affinitas. Adde quod notaui in aposti. ad istum, in
c.literas. nu.5.& in apo. in ver. per illicitum coitum. ṡ. de despo.
impub. Zach.
a ¶Affinitas. Vide Fel. in c. per tuas. versi. no. secundo. ṡ. de probat.
Seb. Sap.
b ¶Testibus. Vide gl. in l.j. C. qui & aduer. quos. Bar. Bal. & Ang. in
l.si vnus. ṡ. pactus. ff. de pac.
b ¶Sine testibus. Vide Andr. Siculum in ca. euidentia. j. de accus.
Ab. in c. ad nostram. ṡ. de iureiu. vbi Bal. dicit, q̄ in notoriis ordo
est, ordinem non seruare. Seb. Sap.

SVMMARIVM.

1 *Incestuosus matrimonium contrahere non debet, sed si contrahit tenet, &*
tunc tenetur reddere debitum sed non potest petere, & nihilominus te-
netur vxori necessaria ministrare. 2.3.
2 *Maritus priuatur facultate exigendi debitum.*
3 *Incestus non soluit matrimonium prius contractum.*
4 *Delicta plura quandoque oriuntur ex eodem facto, & ambo punienda.*
5 *Adulterium committit etiam coniugatus cum soluta.*
6 *Episcopus dispensare an possit super facultate petendi debitum.*
7 *Vxor an possit denegare debitum marito incestuoso petenti.*
Vxor an possit remittere marito pœnam petendo debitum.

CAP. IIII.

1 TRANSMISSAE. † Incestuosus matrimonium contra-
here non debet, sed si contrahit, tenet, & tunc tenetur reddere,
sed non potest debitum exigere, & non minus tenetur vxori ne
cessaria administrare. primò cōsultatio. secundò responsio. ibi,
q̄ vero. Casus literalis. Quidam habebat vxorem, ea defuncta
filiā vxoris defunctæ cognouit. postmodum aliā accepit, & ni
hilominus cum priuigna publicè delinquebat, quæsitum fuit à
Papa qualiter in facto isto esset agendum. & ipse respondet, q̄ v
xori legitimæ cohabitet, & necessaria subministret, nec eam co
gnoscat quamdiu vixerit, nisi ab ea fuerit requisitus, & donec cū
ea permanserit pro incestu, & adulterio pœnitentiā agat pro im
ponentis arbitrio, & si superuixerit vxori sine spe coniugij p̄ce
2 ret, B. † No.j. q̄ licet maritus priuetur facultate exigendi debitū,
non tamen per hoc releuatur ab onere ministrandi vxori neces
3 saria. † Secūdò no. q̄ incestus non dissoluit matrimonium prius
4 contractum, licet priuet facultate exigendi debitum. † Vltimo
no. q̄ ex eodem facto oriuntur quandoque duæ species delicti,
ambę punibiles, nam hic ex copula cum priuigna, commisit iste
incestum, & adulterium. incestum, quia cognouit affinem, a-
dulterium, quia ipse erat coniugatus, & de quolibet potest accu
sari & puniri. pro hoc l.si adulterium cum incestu. ff. de adul ple-
nè per Bar. in l.senatus. ff. de accusa. & vide quod no. in c.virgini-
5 bus.27, quæstione.1. ¶ † Et ex hoc nor. quòd de iure Canonico
a coniugatus dicitur committere adulterium a etiam cognoscen
b do solutam b pro quo vide tex.xxxij. quæstion.3. in c.nemo. & c.
dicat

ADDITIONES.

a ¶ Adulterium. Ex parte viri committitur adulteriū, ex parte ve
ro mulieris committitur stuprum & adulterium, iō filij dicuntur
incestuosi adulteri. Io.An. in addi Spec. super rubri. qui fil. sint le
gitimi. latè Ioan.Bapti. de sancto Seuerino in l.si qua illustris. ad
Orfi. in 14.q.
b ¶ Solutam. Coniugatus cognoscens solutā cōmittit adulteriū
de iure Canonico, secus de iure ciuili. Et inquantum dt Abb.
iure ciuili, addę q̄ idem dicit glo. in l.eum qui duas. in verbo, in-
fertur. C.de adulter. Et vide Doctores in ca. presbyter. in 2. nota-
bili. 28. distinct. & Bart. in l.si vxor. in princ. ff. de adulter. Bart. de
Bellentzinis.

Universidad de Deusto

dicat.licet aliud videatur de iure ciuili,de quo vide tex.& gl. in l.
6 j.C.de adulter.& l.inter.ff.eodem.¶ † Primò hic quæritur nũqd
possit dispensari cum isto super exactione debiti.Doc.q̃ sic.nam
si ecclesia dispensat vt possit contrahere de nouo,vt no.s. eod. c.
j.fortius potest dispensare vt post contractum possit exigere,in
7 tellige causa subsistente,puta iuuẽtutis ¶ † Vltimò quæritur nũ
quid vxor possit denegare marito incestuoso petenti debitum.
Host.q̃ sic.fret⁹ authoritate domini xxxj.q.j.in c.dixit.dicit tamẽ
2 q̃ si vxor semel petit debitum tenetur postea reddere,a quasi vi
deatur reconciliatio facta.alle.c.si vir.j.de adul.&c.proposuit.&
quod ibi no.de coniug.ser.Sed Cardinalis & Ant.tenent oppositum & melius.nam in isto casu maritus non priuatur exactione debiti ex contemplatione vxoris,sed propter atrocitatẽ sui delicti,ideò vxor non potest sibi hanc pœnam remittere.nec etiam exigendo sibi debitum videtur velle sibi remittere. Sed in contrarijs contemplatione vxoris duntaxat vir erat priuatus,vt puta propter adulterium,ideò si vxor petit debitum à viro,videtur illum reconciliare & sibi remittere.¶ In glo.ij.in fi. intellige istos tres casus prout plenè dixi in cap.j.& fin.s.de eo,qui dux.in mat.quam pol.per adulte.

ADDITIO.

3 ¶Reddere.Opi.Host.tenet Io.An.hic.opin.Abb.est *communis*, vt hic per Cardi.Alex.& Phi.Fran.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium non separatur ad confessionem coniugum,qui dicunt affinitatem præcessisse,etiam si rumor viciniæ consentiat.*
3 *Matrimonium non ab homine,sed ab ipso Deo dependentiam habet.*
Confessio coniugũ quare matrimonio non noceat,quãdoque tamẽ nocet.
3 *Rumor vicinæ quid sit.*
Fama quid sit.
Medietas venit appellatione partis.
Pars aliqua quid importat.
4 *Matrimoniũ separatæ propter affinitatẽ præcedẽtem,etiã ex illicito coitu.*
5 *Matrimonium ex quorum dicto seu confessione impediatur, & dirimatur.*
6 *Fama per se non sufficit ad dirimendum matrimonium nisi cum alijs concurrat adminiculis.*
7 *Consanguinitas quomodo probatur hodie.*

CAP. V.

2 1 SVPER EO.a †Non separatur matrimonium ad confessionem coniugum qui dicunt affinitatem præcessisse, etiam si rumor viciniæ consentiat.est casus multum allegabilis & notabilis.primò ponit quæstionem.secundò solutionem.ibi,tuæ. Casus literalis.Quidam ẽxit matrimonium cũ quadam muliere,& tam ipse,quàm vxor confitebantur.q̃ quandam consanguineã vxoris suæ antequam cum ea ẽxisset carnaliter cognouit,& aliqua pars viciniæ illud acclamabat,quæritur an sint separãdi.respondet q̃ propter eorum confessionem tantummodo non sunt separandi,vel etiam propter rumorem viciniæ,quia multi quãdoque colluderẽt adinuicem,& ad confessionem incestus facile prosilirent,si per eorum confessionem crederent separari,& rumor viciniæ non est adeò validus quòd bene coniuncti debe
2 ant separari nisi rationabiles probationes accedant.Ber.† No.j. regulam quòd ad confessionem coniugum contra matrimonium non debet fieri matrimonij separatio.Et ratio huius dicti est quia matrimonium non habet dependentiã ab homine,sed
b ab ipso Deo.respicit indissolubilitatem.33.q.2.quos Deus con
3 junxit.& 35.q.10.in c.ideo confessio non nocet,cum principali ter non sit ẽ confitentem.† Secundò no.ibi,est aliqua pars vicinæ,iuncto vers.rumor. q̃ rumor viciniæ propriè dicitur cum aliqua pars viciniæ aliqd asserit,& in hoc differt rumor à fama. nam fama propriè est quando tota ciuitas seu vicinia vel maior
c pars acclamat.vt no.in c.inquisitionis.i fi.j.de accu.Rumor autẽ
d est,quando aliqua pars clamat,puta tertia vel quarta pars. nam licet appellatiõe partis veniat medietas.d.vt in c.2.1.respon.de deci.li.6.& in l.nomen filiarum.ff.de ver.sig.tamen vbi adiicitur verbum,aliqua,tunc verificatur in qualibet minima particula, quia dictio aliqua,restringit.de quo vide bo.tex.in verb. aut ea rum parte.in cle.j.de foro comp.q̃ tenebis ad hoc menti. Et sic intellige gl.hic,quæ dicit aliud est fama,aliud rumor, & q̃ minꝰ se habet rumor quàm fama.&similem gl.habes in c.si duo.35.q.
4 vj.† Vltimò no.q̃ matrimonium separatur propter propinquita
5 tem præcedentem cõtractam etiam per illicitum coitum.† In gl. 1.in fi.no.bene istam gl.& expediendo hanc materiam cum gl. fi.distingue plenè sic.cũ quæritur nunquid valeat confessio cõiugum in causa matrimoniali,aut agitur de matrimonio cõtrahendo,aut de iam ẽcto.primo casu sola fama de impedimento, sufficit ad impediendum matrimonium etiam si in spõsalib.interuenisset iuramentum.tex.est no.in c.super eo.j.ti prox. Item ad dictũ vnius.scilicet tertij,impeditur matrimonium ẽhendum si non interuenit iuramentum.vt est bo.tex.in c præterea.el.2.de spõ.& in c.super eo.de testi.Et ex illis duobus c. videtur inferẽ dum,q̃ plus probet fama q̃ vnꝰ testis,quia,vt dixi,sola fama impedit etiam si interuenit iuramentum,secus in dicto vnius.Sed crederem,q̃ si vnus testis omnino integer confiteretur impedimentum,impediretur matrimonium etiam si iuramẽtum interuenerit,quia vnus testis non minus probat quàm fama. ad hoc quod no.in c.veniens.de testi.& in c.j.de appel.facit c.super eo. §.j.s.de testi vbi videtur quasi casus.Et ad c.præterea.resp. q̃ ille testis nõ erat omnino integer.tum quia allegabat turpitudinẽ suã.tum etiam quia deponebat sine publicatione sui nominis. ẽ c.2.de testi.Aut sponsi confitentur impedimentum&puto sufficere eorum confessionem ad impediẽdum matrimonium,etiam si interuenisset in sponsalibus iuramẽtũ.Ratio,quia possunt sibi remittere illam obligationem iuratam,vt in c.2.de spo.præsumptio est,q̃ nõ cõfiteantur falsum,& sic restringo istum tex. vbi agitur de contracto matrimonio.& sic ꝑpriè loquitur.Aut alter ex sponsis confitetur impedimentum.& tunc aut confitetur ille qui stat ẽ sponsalia,& non puto sufficere,quia confessio per se non valet.xiij.q.ij.in prin.Et si diceremus ẽrium facilè dissoluerentur spõsalia,cum apperentes separationem confiteren tur impedimentum,aut confitetur is qui stat pro sponsalibus,& tunc sufficit eius confessio.ar.c.attestationes.& qd no.ibi.Host. s.de despon.impub.Secundo casu principali cũ agitur de ẽcto, dic q̃ aut confessio tendit ad separationem thori,& valet cõfessio ẽ confitentem.vnde si vxor confitetur adulterium sibi præiudicat.vt in e.ex literis.de diuor.quia per hoc non separãt vinculum matrimoniale.Aut confessio fit super substantia vinculi matrimonialis,& sic pro matrimonio valet,dũmodo nõ veni
6 at in præiudicium alterius matrimonij,de quo constat.vt leg.& no.in c.2.de clan.despon.aut ꝑfessio fit ẽ matrimonium,& tunc aut coniuges confitentes stant ẽ matrimonium.& nõ valet cõfessio etiam cum fama.ratio,quia cõfessio de se nihil probat ex quo est pro confitentibus.† Fama tamen per se non sufficit ad dirimendum matrimonium.vt in d.c.si duo.hoc tenuit hic Ant. quod satis placet,& sic limita istud c.si duo.Aut ꝑfessio fit à coniugibus stantibus pro matrimonio,puta quia iudex inquirit ex officio,vel tertius accusat,& tunc si concurrit fama cum cõfessione videtur tex.no.in d.c.si duo.q̃ debet separari matrimonium.& hoc voluit ista gl.hic respondendo ad contrariũ illius c.
7 ¶† Abbas tamen dicit hic dispositionem illius c.processisse de iure antiquo quando prohibitio coniugij extendebatur ad vij. gradũ.quia probatio ꝙsanguinitatis nõ poterat de facili haberi vsq; ad aliũ gradũ,sufficiebat fama de impedimẽto ꝙsanguinitatis cum confessione coniugũ,sed cũ hodie prohibitio sit restricta ad quartum gradũ,vt in c.nõ debet.j.ti.prox.debet aliter probari consanguinitas.prout habetur in c.licet ex quadã.de testi. Ant.admittit dictum Abb.cum agitur de impedimento consanguinitatis.sed vbi ageretur de alio impedimento clandestino puta.de affinitate illicitè ẽcta.putat sufficere famam cum cõfessione coniugum.latis hoc dictum vltimum mihi placet,sed puto q̃ etiam in primo casu sufficeret fama cum confessione coniugũ, non ob.dicto Abbatis,ratio,quia ex quo confessio emanat prostantibus pro matrimonio,nec est præsumptio collusionis,stãdum esse confessioni etiam sine fama,quia non est præsumptio q̃ quis confiteatur falsum ẽ se.l.fi.C.arbi.tute.Et hoc voluerũt communiter Doc.in d.c.attestationes.& Host.hic.fortius ergo valet confessio,quãdo habet concomitantiam famæ. Nec obst. c.licet ex quadam.quia loquitur qñ non adest confessio coniugũ stantiũ pro matrimonio,ita q̃ indistinctè intelligerẽ text. in c.si

ADDITIONES.

a ¶ Super eo.Quòd talis confessio præiudicet,si concurrat cum ea fama,tenere videtur Arc.in c.si duo.xxxv.quæstione vj.Iecus dicens de rumore Bart.de Bellentzinis.
b ¶Sed ab ipso Deo,Adde illũ in c.fi.& ibi remissiuè posui in apo. ad ipsum in ver.iure diuino.in fi.s.de sponsa dnorum.Zach.
c ¶ Rumor.Alex.in l.de minore.§.plurimũ.ff.de quæstio. vide singulare dictum Bar.in l.Pacumæuius.ff.de hæred.instituen.gl.in l. iij §.eiusdem.ff.de testib.per Cardina.Floren.& Host.in capi. qua l ter & quando.j.de accu.
d ¶ Veniat medietas.Adde videre de hoc Ant. Cors. sing. cciij in ver.vbi fermè in terminis. & ibi quid veniat appellatione partis, & quid si subdatur dictio,aliqua,vt hic,qd tamen limitabis,vt p cũ.scilicet ni roe adiuncti appareat non posse intelligi de particula aliqua,seu medietate partis,vt plenè Bar. in l. interdum.ff. de hæred.insti.de quo etiam notaui in apostil.ad istum.in cap.paralis.n.9.in ver.bona gl.in cle.vnica.j.de offi.dele.Zach.
¶ Medietas. Vide diligentissimè Fel.in c.ij.ver. & non petens p tem.s.de libel.obla.Ial.in l.3.in no.C.de pact.& in l. de pupillo.§ qui nuntiat.ff.de ope.noui.nun

in c.si duo.Aut alter eorum tantum confitetur matrimoniũ,& tunc aut ille qui confitetur stat ẽ matrimonium, & nõ valet ẽt si concurrat fama per rationem supra dictã. Aut confitetur ille qui stat pro matrimonio,& tunc dicit Ant.q̃ si allegat turpitudinem suam non probat ẽt cum fama.alleg.Arch. in d.c.si duo. Sed certè Arch.ẽt infert ẽriam opi.& illã puto veriorẽ,quia vbi agitur de periculo animæ,auditur allegans turpitudinẽ suã, vt plenè dixi in c.cum super.de consang.præb. Item ex quo iste stat pro matrimonio,& cõfitet ẽ se,non est præsumptio,q̃ dicat falsum.vt no.in d.c.attestationes, maximè cum fama adiuuet suã assertionem.Et ex prædictis habes plenè hanc mãm an,& qñ valeat confessio coniugum,vel alterius ex eis contra coniugium, & non habes alibi materiam ita collectam.

SVMMARIVM.

2 *Affinitas superueniens non soluit sponsalia de præsenti.*
2 *Restitutionem petere potest alter coniugum etiam ante consummationẽ ad sui quasi possessionem.*
3 *Mulier potest inuita cognosci.*
Carnalis copula violenter extorta non firmat matrimonium,& quid sequatur si fuit vis conditionalis.
4 *Adulterium committitur cum sponsa de præsenti nõdum cognita,& quid de sponsa de futuro.*
5 *Vxor sicut dimitti potest à viro propter fornicationem,ita & ipsa ex eadem causa virum dimittere potest.*
Maritus & vxor ad paria iudicantur.
6 *Illicitus coitus etiam affinitatem inducit.*
Maritus,& vxor si affines sunt,matrimonium exercent ad petitionẽ illius qui non fuit affinitatis conscius.
7 *Papa non astringitur sequi diffinitionem prædecessorum*
Papa non debet sequi diffinitionem non iuridicam prædecessorum.
8 *Maritus an possit obiicere vxori adulterium,de quo ipse fuit causa,& quæ causa sit sufficiens.*
9 *Præsertim quid sit.*
10 *Affinitas quid sit.*
11 *Factum legitimè retractari non debet licet casus sequatur à quo non potuit inchoari.*

CAP. VI.

1 DISCRETIONEM.† Affinitas superueniẽs non dissoluit sponsalia de præsenti.Communis diuisio. secunda ibi, nos igitur.Et in prima dicit mulierem ad continentiam inducendã. secunda ibi,q̃ si forsitan,dicit quid iuris,si ad hoc non potest induci.tertiò soluit tria obstacula.Casus literalis.Quidã ẽxit matrimonium cum quadam per verba de præsenti, & anteq̃ eam cognosceret tradidit inq̃tum potuit renitentem,& inuitam cuidam suo consanguineo in vxorem,& ille accepit licet inuitam. sed mulier quamcitò fuit reddita libertati aufugit ab ipso,& primo viro restitui postulauit,quærebat an deberet illi restitui. respon.Pa.q̃ viro pro tam turpi facinore grauis pœnitentia debet imponi,& mulier monenda est eam pp publicam honestatem, vt nec primũ repetat cuius consanguineus eam cognouit,l3 in uitã:nec redeat ad ꝺm cui pp adulterium non ẽt se commisceri, sed in continentia maneat donec primus vir viã vniuersæ carnis fuerit ingressus,si autem ad hoc induci nõ poterit, prior vir cogatur eã recipere,& matrimoniali affectione tractare,nec potest ei adulteriũ obiicere,qui eã adulterãdã tradidit, præsertim innitã,licet dicatur in Euangelio,q̃ propter fornicationem vir dimittere potest vxorẽ, nõ tñ pp eãdem cãm vir semper potest dimittere vxorẽ,nec vxor virũ cũ possit p exceptionẽ,vel repli cationem repelli,& affinitas supueniens matrimonio ei obesse non debet,qui conscius seu particeps huius iniquitatis nõ fuerit,cùm iure suo sine culpa non debeat defraudari. Ale.tamẽ in
2 simili casu dixit distinguendũ prout sequit.B. ¶† No.j.ibi,restituj postulauit,q̃ etiam ante consummationẽ matrimonij ẽt alter ẽiugũ petere restitutionẽ alterius si habuit illius quasi possessionẽ,& hoc tene mẽti.nam bene facit ad no.per Do.in c. ex
3 parte.de restit.spol.¶† Secundò no.ibi, licet inuitã cognouerit
a q̃ mulier potest inuita cognosci.Ex quo arg.q̃ talis copula violenter exorta non firmat matrimoniũ ẽ metũ ꝓcedentẽ.& facit optimè ad id quod dixi.in c.consultationi.s.de spon.& hoc est ĩdubitatũ.vbi interuenit vis præcisa,vt puta,qa detẽta ꝑ alios, vel ligata fuit cognita.¶ Quid aũt si interuenisset vis cõditionalis.dic,vt no.in c.is qui fidem.de spon.vbi Io.An tenuit hoc nõ excusare mulierẽ,sed Ant.ibi ẽ respectu matrimonij conualidandi,& hoc vltimum puto verius,quia nõ reperitur liber consensus qui requiritur in matrimonio.vt in c.cũ locum,& c.Gõ
4 ma.de spon.¶† Itẽ no.ꝑter reatum adulterij iuncta gl. q̃ adulte
b rium committitur cũ sponsa alterius de præsenti.licet nondum cognita,& idẽ videtur cum sponsa de futuro saltẽ ad hoc vt spõsa,& vir possit accusari de adulterio,per tex.not.in l.si vxor.ff.de adul.vbi dicitur q̃ nec matrimonium nec spẽ matrimonij violare.licet quatenus dicit de spe loquitur propria in sponsalib.de futuro.& hoc ẽt voluit gl.in c.quemadmodũ,de iureiu.licet ꝓrarium renuerit hic Car.allegãdo pro se gl.in c.quidam.27.q.2.sed
5 primũ puto verius.† Itẽ not.q̃ sicut maritus potest dimittere vxorẽ ꝓp fornicationẽ,ita eã mulier maritum.nec æquè in hoc iudicantur ad imparia.qđ clarius probatur in c.Apostolus.32.q.
6 7.& in c.j.vt lit.nõ cõtest.† Itẽ no.ibi,sed nec affinitas text.apertissimũ,& nescio alibi ita clarũ,q̃ copula ẽt illicita inducat affi
c nitatẽ.& habes hic casum in quo maritus,& vxor sunt affines,c & nihilominus exercetur matrimonium ad petitionẽ illius, qui
7 non fuit affinitatis conscius.† Vltimò no.Papa non astringi ad se quẽdã diffinitionẽ suorũ ꝓdecessorum,nec debet sequi eã quã
8 non putat iuridicã.† In glos. i.in fi.aduerte:quia intrat materiam
d nunquid maritus possit obiicere vxori adulterium,cui ipse occasionem dedi:& allegauit pro & ẽ,& nõ fuit causa firmare pe-
e des.D.Ant.dixit,q̃ si vir est occasio deiicti e mulieris inuitæ non imputatur mulieri,vt hic.Si verò fuit occasio mulieris non inuitæ,& tunc quo ad Deum non fuit excusata ex quo non compelatur.sed quò ad virum fuit excusata vt ẽ eum possit replicari,& hæc distinctio videtur de mente Io.An.& Host.qui referunt qõ. Bar.Brix.de quodã ægrotante.ad cuius preces vxor concubuit cum medico.nunquid possit vxori adulteriũ obiicere,concludit quòd non.ex quo ipse fuit causa.& vide gl.32.qu.7.concubuisti. Sed ego adderẽ vnum membrum ad illam distinctionem quòd aut vir fuit causa mediata adulterij mulieris, & tunc non potest sibi obiicere adulteriũ vt hic,aut fuit causa mediata, puta quòd vxor deserta à viro commisit adulterium:& tunc non sufficit illa occasio,quia est nimis remota,vt videtur probari in c. signifi casti.de diuor.& ita potest gl.intelligi.in c.si tu abstines.27.q.2. & per hanc distinctionem reducerẽ istã gl.ad ꝺcor. vide in simili
9 bo.gl.in c.de cætero.de homi.† In glo.ver.præsertim, ibi,tantum aduerto,quia hęc expositio impropriat tex,vnde licet vxor non sit excusata quò ad Deum,ex quo non fuit inuita,& sic loquuntur iura alleg.in gl.tamen quo ad maritum est excusata.& tex.,ꝓ priè loquitur de marito,vnde hic est casus apertus,quòd maritꝰ non potest vxori obiicere adulterium ipse fuit auctor adulterij,
f licet vxor fuit spontanea.nã dictio præsertim, f propriè sumpta ponit idem in casu contrario,vt no.in c.auditis.de elect.& in ca.
10 quoniam.vt lite nõ contest.† In gl.in ver.nec affinitas.in fi.glo. non resp.ad contraria Io.An.remittit ad arborem cõsanguinitatis.dic q̃ quò ad impediẽdũ g mrimoniũ orit affinitas, & sic loquitur
g

ADDITIONES.

a ¶Inuita cognosci.Nũquid vxor cognita per vim,inuito marito possit ingredi monasterium,tradit Fel.in c.pe.in prin.de pb.S.S.
b ¶Cum spõsa.Ex quo infertur q̃ dispositio.c.plerunque.j.de do, inter vir.& vxo.habet locum etiam in sponsa.facit glo.cum qua *communiter* transeunt Doctores in d.c.plerunque.
c Affines.Nunquid autem statutum faciens mentionem de affinibus habeat locum in marito,& vxore,qui propriè non sunt affines,vide Pau.de Ca.in l.j.C.vnde vir & vxor. & in l.maritus.C. de procu.Seb.Sap.
d ¶Obiicere vxori.Not.hic,vtrum maritus possit obiicere vxori adulterium.qñ ei dedit cãm adulterandi.Caue tamẽ,ne decipiaris,quia Abbas hic,iudicio meo,infideliter recitat dictaAnt.ideò vide ipsum originaliter,Bartho.de Bellentzinis.
e ¶Occasio delicti. Nota hic de expositione lenocinij,de qua vide omnino gl.in c.nihil vtique.32.q.6.& quod not.in l.cũ mulier.ff.sol.mat.& Sal.in l.quoniam Alexandrum.C. de adul.& p totam illam legem. Et quot modis dicatur committi lenocinium,vide gl.32.q.1.c.apud misericordiam.§. crimen. per Sal.in l.crimen.circa prin.C. de adul. vbi etiam ponit aliam pulchram quæstionem in materia lenocinij. & vide omnino quod scripsi post gl.in d.§.crimẽ.ver.sed.ego adderem vnum membrum.ibi, quod aut vir fuit causa,&c.
Adde etiam gl.in Canone,de pudicitia,32.q.5. Bart. de Bellentzinis.
f ¶Dictio præsertim.Adde gl.in l.illud.in ver.nõ ita. & ibi Floriã. ff.ad l.Aquil.& in l.quòd si minor.§.restitutio.ff.de mino.dixi de ista dictione in apo.ad istum in c.licet ex suscepto.n.11.in ver.litera.præsertim.s.de fo.compe.
g ¶Impediendum. Istã solu.habuerunt Canonistæ à gl.in d.l.non facile.§.affines.ff.de gradibus.Et ex hoc credo q̃ stante statuto, de quæstionibꝰ.inter affines fiat cõpromissum, q̃ si habeo quæstionem cum aliqua,cuius cõsanguineam illicito coitu cognoui,non cogar compromittere: quia non dicuntur affines, nisi quo ad prohibitionem matrimonij.Bart.de Bellentzinis.

Universidad de Navarra Biblioteca

quitur.c.de illo.& c.super eo.ẽ.eo.& tenet in §.affines.alleg.pro cõtraria, quę allegat ad istum tex.sed quò ad alios effectus pro cedat ꝓrium,& hoc plus placet q̃ dictum Ant.qui dicit ꝙ lex so lum dicit ꝙaffinitas est quædam propinquitas ex nuptiis proue niens.vnde nõ loquitur ille tex.negatiuè,sed affirmatiuè,non.n. sequitur,quòd alio modo non possit affinitas ꝯhi.sed certè respõsio non est bona quo ad totum illum tex.vt patet ibi in tex. §.affines non loquitur negatiuè.ſ.quãdo non ꝯhitur nisi ex nu ptiis,& ideò intellige.vt ẽ.dixi.†In gl.in ver.officio in fi.dic vt no.in regula factum legitimè.de reg.iu.lib.6.& in l.si à me.alleg.in ꝓrium factum erat inchoatum non aũt perfectum.ideò ir ritatur si deueniat ad eum casum à quo non potuit habere prin cipium.hic verò matrimonium erat perfectum ex cõsensu de p̃ senti:ideò non irritatur ex affinitate superueniente.

SVMMARIVM.

1 *Carnalis copula cum puella vij anno.dirimit matrimonium postea cum cõ sanguinea contractum.*
2 *Impedimentum pu.ho.oritur ex attentatu copulæ cum sponsa vij.annorum.*
3 *Impedimentum pu.ho.solùm oritur ex sponsalib.cum puella post vij. annũ completum.*
4 *Affinitas non oritur extraordinaria pollutione,& necesse est quòd inter ueniat seminis commixtio intra claustra pudoris.*
5 *Semen vtriusque an sit necessarium ad affinitatem causandam & ad prolem procreandam,seu ad matrimonium consummandum*

CAP. VII.

1 FRATERNITATI.†Legitur duob.modis ſmvnum intel lectum.h.d.h.Ex sponsalib.contractis cum puella quæ nõdũ compleuit ſeptennium interueniente copulæ attentatu oriẽ publica honestas impedies matrimonium contrahendum cum ꝯsanguinea. secundum alium intellectum hoc intendit. Copula carnalis habita cum puella xij.ann.dirimit matrimonium po stea contractum cum consanguinea Communis diuisio.secũda ibi: diuortij.¶Casus literalis.Quidã contraxit sponsalia cũ quadam puella vij.an.quam polluit extraordinaria libidine.postea contrahit matrimonium cum sorore ipsius. postmodum verò archiepiscopus Bisuntinus cum de hoc ad ipsum quæstio esset delata diuortij tulit sententiam inter eos quam dominus papa approbat.B.†Opp.contra literam,& videtur nullo modo posse de iure procedere,aut.n.publica honestate fuit separatum matrimonium contractũ,cum sorore & videtur hoc ꝯ.c. literas.& accessit.de despon.impu.nam publica honestas solum oritur ex sponsalib.ꝯctis post ꝓpletũ septennium,aut etiam cum matre puel læ potest ꝯhi matrimoniũ.vt ibi. Aut ex affinitate orta ex libidi ne exordinaria,hoc ẽ.stare non potest,q̃ affinitas ꝯhitur nisi p fectè cognoscat,ita ꝙ interueniat sanguinis, seu seminis cõmi stio vt est tex.bo in c.lex diuinæ constitutionis.27.q.2.ad idem
a bonus tex.cũ gl.in c.extraordinaria a pollutio.2 5.q.3.vbidici tur quòd licet quis cognouit puellam circa naturalia,ex quo tũ copula non fuit habita intra claustrũ pudoris nõoritur affinitas cũ consanguineis puellæ.vnde non ob.ista pollutio extraordinaria,& p̃ ducere ꝙsanguineã puellæ in vxorẽ.Sol.metu fortè ꝯ rij hoc c.legitur duob.modis,vt præmisi,primò, ꝙ matrimoniũ fuit hic separatũ non pp affinitatẽ,sed pp publicã honestatem q̃ insurrexit ex sponsalib ꝯctis cum sorore,& tunc ſm Io.An.hoc c.non facit ad ti.sed tu aduerte:aut enim illa sponsa compleue rat ſeptennium,& tũc intellectus est indubius perc.sponsam.& c. ad audiẽtiã.ẽ.de spon.nec esset tũc necesse nonderare extraordi a nariã libidinẽ;ga so a publica honestas sufficeret vt in dictis iu ris.b.& ideò intelligo tex.ꝙ illa nondum compleuerat ſeptenniũ tpe sponsaliorum,sed erat intra ſeptennium. & tunc ad ꝓria diç ꝙ interuenientibus istis duobus.ſ.sponsalibus ꝯctis cũ proxima ſeptennio.& extraordinaria libidine oriẽ publica honestas:nõ enim est honestũ,vt qs ducat in vxorem consanguineã puellæ
b cũ qua ꝯxit spõsalia & extraordinaria libidine polluit. & facit b ad tex.in eo,ꝙ sponsalia de ſe nõ sufficeissent ad dirimẽdũ matri monium,sed ponderatur etiam extraordinaria libido. & iste in tellectus extendit c.literas.præal.& est cõformis cum intellectu c.iuuenis.ẽ.de spon.Sed ſm intellectum quẽ ibi tenui, multum differt à decisione istius tex.nã ibi puella fuerat ducta in vxorẽ & conducta in domũ viri.nec ꝯstabat de attẽtatu, sed præsume batur.hic verò fuerunt ꝯcta sponsalia & præsumebatur copula, & sic ponit casum omnino diuersum.Secũdo legitur iste text.ꝙ affinitas fuit causa dirimendi hoc matrimonium, & tunc ad ꝓriũ dic,ꝙ ex quo puella apparet cognita,præsumitur ꝙ maturè poterit cognosci,nisi doceatur ꝓrium,& tũc oportet intelligere tex.ꝙ fuit extraordinaria libido.id est extraordinariũ.& insolitũ tempus pubertatis & tunc cessant ꝓria quæ procedũt cum libi 3 do fuit extra claustrũ pudoris.¶†Et hinc sumpta occasione di cit Ian.ꝙ nisi detur commixtio seminis vtriusque inter claustra pudoris nõ causatur affinitas:nec cõsummatur matrimonium:

vnde non sufficeret emissio seminis vnius.Ponit exẽplum in fri gidoqui potest prouocare mulierẽ ad seminis emissionẽ,nõ tñ per hoc erit matrimonium ꝙsummatũ,vel ꝯcta affinitas,ex quo c alter non est potens.ad matrimoniũ,& idem dicit econtra respe ctu mulieris.hæc opi.Inn.non multũ placet Host.qa de facili nõ põt probari emissio seminis vtriusque nisi forte generata prole, qa tunc satis ꝙstat de cõmixtione seminis vtriusque.per hoc vt sentire Host.quòd ad generationem prolis necessariò concurrat semen vtriusque,quod quidam medici tenuerũt,licet(vt au dio)communis opi.medicorum est in ꝓrium.ſ.vt semẽ mulieris necessario non concurrat ad generationem,ob hoc maximè di cit Ped.cons.cexc. ꝙ ad causandã affinitatẽ,seu ad matrimoniũ consummandũ necessario nõ requiritur ꝙ mulier emittat,satis est ꝙ viri semen sit commixtum naturæ vxoris,ex ꝓrio.n.seque retur magna absurditas,nam pone ꝙ per annum mulier non e-miserit,tamen concepit ex semine viri & peperit, absurdũ esset dicere ſm Host.quòd matrimonium non sit consummatum,vel affinitas sit contracta.& hæc opinio satis placet data habilitate vtriusque ad contractum matrimonij,& per hæc habes præ cete ris hoc c.clarè lectum.

ADDITIONES.

a ¶Extraordinaria.Io.An.in arbore affinitatis.
b ¶Facit.Et ista est communis lectura secundũ Car.Alc. hic in fi.
c ¶Non est potens.Vtrum ad generationem prolis necessaria sit emissio seminis tam in viro,quàm in muliere,addẽ quod no.gl. in c.hi qui.32 q.7.Bar.de Belient.

SVMMARIVM.

1 *Affinitas superueniens etiam ex illicito coitu soluit sponsalia de futuro, & priuat facultate contrahendi matrimonium.*
2 *Affinitas superueniens non soluit matrimonium de præsenti,sed soluit spõ salia contracta cum impubere etiam per verba de præsenti.*
3 *Sponsalia contracta per verba de præsenti cum impubere non matrimoniũ sed sponsalia de futuro iuris interpretatione dicuntur.*
Incestuosus matrimonium contrahere non potest,sed si contrahit tenet,vi delicet cum extraneis,sed non cum propinquis.
Ignorantia in aliquo excusat.

CAP. VIII.

1 EXLITERIS.†Affinitas superueniens rumpit sponsalia de futuro,vel latius sic.Affinitas causata ex copula illicita rumpit sponsalia præcedentia & priuat facultate contrahendi matri monium.Communis diuisio.secunda ibi,nos autem.¶Casus li teralis.Quidam G.nomine contraxit sponsalia cum quadã puel la intra nubiles annos.& postmodũ matrem puellæ carnaliter sæpe cognouit.postea puellam ipsam carnaliter tractauit adul tam;& hoc notorium erat.petit episcopus loci illi viro prouideri,& vtrum ipsa mulier possit cum alio viro contrahere, dãs Papa dicto viro pœnitentiam fecit injungi,mandans episcopo vt illos debeat abinuicem separare & mulier alteri viro non nu bat si postquam sciuit delictum viri, & matris eius non erubuit commiscere.& vir & mater ipsius mulieris non debent ad alias nuptias conuolare,sed continenter viuere debent,& suum fiere delictum,si de lapsu carnis non timeatur ipsorum.Ber.†Opp. contra tex.ex quo enim filiam despõsauit in vxorẽ,vt dicit tex. non potuit eam amplius dimittere propter affinitatem superuenientem ex persona matris, quia affinitas superueniens non dissoluit matrimonium,licet nondum cõsummatum. vt in d.c. a discretionẽ.ẽ.eo.Sol.dic ꝙ tex.potest intelligi dupliciter,aprimò ꝙ desponsauit puellam in vxorem,i.cõtraxit per verba de præsen ti,& tunc ad contrarium dic ꝙ ex quo ista puella nõdũ erat nu bilis non esse potuit matrimonium inter eos.sed iuris interpre tatione fuerunt spõsalia de futuro.vt in c.vnico.de desp.impub. li.9.& antequam puella peruenire ad ætatem legitimam ipon sus cognouit matrem puellæ.& sic spõsalia fuerunt sublata per b affinitatem superuenientem:quia promissio matrimonij nõ po 3 test adimpleri.vt in c.ij ẽ.eo.¶†Secundo potest intelligi, ꝙ iste desponsauit puellã in vxorem,scilicet futurã.& sic inserta in ver bis ita fuerit ista sponsalia de futuro, quæ tollumtur ex affinita te superueniẽte ex persona matris. & hunc intellectũ sentit gl. j.& gl.in ver.separatis. Et ex his patet decisio ad totũ tex.nã ma ter & vir no possunt amplius ꝯhere pp crimen incestus qd cõ miserunt,si tamẽ cõtraherent de facto teneret matrimoniũ in tellige cum extraneis,vt in c.transmissæ.ẽ.eo. nam inter se nõ te neret matrimoniũ pp affinitatẽ ꝯtractã ex persona puellę,& pu blicã honestatẽ ortã ex spõsalibus cũ filia spõsa,verũ poterit ꝯ

ADDITIONES.

a ¶Dupliciter.ſm Io.An.& Tanc.non attẽdendũ, per quæ verba here fuerit desponsata. cũ puella erat innubilis,quia semper intelligitur de futuro.c.vnic.de desp.imp.li.6.Inn. hic tenet cõtrariũ.
b ¶Sublata.Adde Bar.& Dy.in l.miles.§.quæritur.ff.de adult.& in l.si vxor.§.si minor.eo.tit.

here cũ alio si ã fuerit particeps iniqtatis,vt qa admisit istũ virũ, ignorãdo,ꝙ priꝰ cognouisset matrẽ,secꝰ ãt si fuerit ꝙscia,vt ĩ lra.

SVMMARIVM.

1 *Cõuersatio,& cohabitatio virorũ,& mulierũ est valdè periculosa;& ideo*
2 *Peccatum luxuriæ an sit maius cum pulchra,vel turpi. (vitanda.*
Peccatũ an maius cõmittat cum sorore sponsæ ante ꝙ post contractum ma trimoniũ,vel cũ ipsa sponsa post affinitatem subsequẽtẽ in vxorẽ ducta.

CAP. XI.

1 VENIENS.Idem quòd ti.dicit ꝙ decretalis.ẽ.proxi. prĩa pars narrat factum.sequa rñdet.ibi,cum igitur.¶Casus literalis. Quidam E.noie contraxit sponsalia cum quadã puella iuxta interposito ꝙ eam duceret in vxorem,q̃ cito illa ad legitimam pueniret ætatem,pr̃ puellæ cum recepit in domo.dictus E.sorori sponsæ ipsius carnaliter se coniunxit.postmodum ad instantiã amicorum suorum puellam illam in vxorem accipit.& postmodũ,qñ facultas se offrebat cognoscebat vtrãq;, postea verò ad cor rediens consiliũ suæ salutis petiit sibi impendi. archiepisco pus suus misit eum ad D.Papam,& ipse sup hoc scribit eidẽ dicens cũ non solũ à malo,sed ab oĩ specie mali ꝑcipiat Apostol' abstinere,mandat ꝙ prædicto E.pro tanto excessu pœnitentiã q̃ petentem imponat,& moneat illũ,& cõsulat ei,vt de cætero ab
1 stineat ab vtraq;,qđ inferius aptius declarabitur.B.†No.ꝙ periculosa est sexuum commixtio.iõ vitanda ẽtiter affines.ad hoc c.mulieres. iũcta gl.de iudi.li.6.& alibi dicit tex.ꝙ cohabitatiõe intercipit adulterium.vt in c.diffinimus.18.q.2. Quæro cum qua plus iste deliquit.Vin.dicit ꝙ cũ sponsa magis deliquit quo ad Deum,vbi magis ꝓmpsit,sed quò ad ecclesiam vt magis deli quisse cum illa cũ qua sponsalia non ꝯxit.& no.primũ dictum Vin.ꝙ in decernẽda ĝritate reatus quò ad Deũ attẽdit' principal'r cõtẽptus peccatorũ,& nõ qualitas peccati,& idẽ voluit gl.in c. cũ qđã.ẽ.de iu.ei.vbi plenè dixi in c.homo christianus.xi.dist.& 2 sic dẽt decidere qõnẽ tacitã.4.q.vlt.c.fi vbi†formatur qõ vtrum cũ turpi vel cũ pulchra magis peccet In gl j.in fi.vel potes intel ligere.text'ſi propriè.& cũ dic,qđ ij à principio ñ tenuerũt spõ salia tũ tractut tpis ex supueniẽtia tpis ætatis ligitime fuerũt rati a ficata,cũ iste puer habitaret in domo sponsæ.vt in c.literas.iun b cta gl.de desp.impub.& de istis ætatib.bqualiter distinguatur vi de bo.gl.quam tenebis menti in proœ.Sexti.

ADDITIONES.

a ¶In domo.Adde consi.Alex.cxlix.in v.vol.
b ¶Ætatib.Vide gl.ĩ l.hæreditatũ.ff.ad leg.Fal.Io.de Ana. in rub. de deli.pue Bal.in l.si pr̃.de testa.& in l.si infanti.C.de iu.deli.
c ¶Adde meliorẽ gl.de iure.in l.inuiti.ff.de testi.Cy.Sal, & Doc. in alleg.l.si infanti.& Bal.in c.j.de pace iura.fir.Zach.

SVMMARIVM.

1 *Affinitas superueniens non soluit matrimonium.*
2 *Affinitas superueniens inter maritum,& vxorem priuat solum culpabilẽ iure petendi debitum.*
3 *Impedimẽtum publicæ honestatis nõ oritur ex illicito coitu,sed affinitas*

CAP. X.

1 TVAE FRATERNITATIS.¶†Affinitas superueniens non soluit matrimonium.Communis diuisio. secunda ibi, nos igitur,¶Casus literalis.Quidam matrimonio contracto cõsummato cum quadam,eius sororem cognouit. quæritur vtrũ possit exigere debitum ab vxore,& soluere requisitus. respon. Papa quòd vxor monenda est,vt à commixtione viri abstineat & in continentia permaneat donec vir eius mortuus fuerit pp honestatem publicam.si aũt parere noluerit,& talis fuerit,vt de lapsu timeatur ipsius,vir poterit ei debitum reddere,cum affini tas post ipsum matrimonium iniquè ꝯcta illi nocere ñ debeat, 2 q̃ in culpa ñ fuit.B.¶†No.ꝙ affinitas supueniẽs inter maritũ,& vxorẽ priuat solũ culpabilẽ iure exigẽdi dbitũ,sed ñ absoluit eũ à reddẽdo dbitũ,ꝓsiliũ tñ ẽ,vt de cętero vterq; abstineat, & ꝓti neat,& de hoc dic,vt leg.& no.ĩ c.trãsmissę,& in c. discretionẽ. 3 ẽ.¶†In gl.j.ibi,idẽ affinitatẽ.aduerte,ꝙ iõ gl.sic exponit, quia ex copula illicita cũ affine nõ oriẽ publica honestas, sed affini b tas,vt in c.discretionem.ẽ.e. sed publica vtilitas oriẽ ex ꝯcta spõ salium,vel matrimonij.vt in c.vnico.de spon.li.6. & quod ibi no.vñ in casu hui9 c.fuit orta affinitas ex copula cũ sorore vxo ris,& nõ publica honestas. & ideò gl. sic exponit,& ꝓsimilẽ ex positionem facit in d.c.discretionem.sed p̃t dici,ꝙ licet ñ oriaẽ publica honestas,de qua ĩ d.c.vnico,tñ honestũ est, id est hone stas expostulat,vt vxor nõ ꝯiungat se viro,q̃ sororem suã turpi ter cognouit.vnde vltra affinitatẽ hoc requirit honestas, & sic p̃t stare tex.ꝓpriè qui in principio facit mentionẽ de honesta- 1 te in fine de affinitate.& sic põt intelligi tex.in d.c. discretionẽ.

SVMMARIVM.

1 *Affinitas superueniens nõ soluit matrimoniũ præsumptũ,sicut nec verũ.*
2 *Pubertas potest multum præueniri.*
Puella decem annorum quandoque potest matur̃è cognosci.
3 *Carnali copula cum minore habita,præsumitur potentia coeundi.*
Potentia coeundi probari potest per aspectum corporis.
4 *Compelli possunt coniuges ad reddendum debitum.*
Maritus exactus verbo,vel signo tenetur reddere debitum.
5 *Exactus,quid significat.*

CAP. XI.

IORDANAE.Sũmatum est suprà,c.proximo.In prima par te ponitur mulieris petitio.In secunda cãe commissio.ibi ea p pter.¶Casus literalis.Quædam Iordana nomine,quæ nõdũ cõ pleuerat decimum annum ꝯxit cum quodam per verba de futu ro,qui eam intra spacium eiusdem anni cognouit, postmodum matrem ipsius in vxorem accepit & carnaliter cognouit eandẽ. vñ petebat dicta Iordana à do.Pa.sibi super hoc prouideri cum sine sua culpa viro suo priuari non debeat.nec ipsa valeat ꝺtine re.mãdat Papa eꝓ dicęc. ꝙ si res ita habet vtrunque ipsorum moneat & inducat ad perpetuam continentiam obseruandam, ꝙ si ad hoc induci nequiuerint injuncta pnĩa competenti viro, eum per cẽ.ecc.compellat vt eidem mulieri cohabitet, & con- 1 iugale debitum reddat.B.†No.j.ꝙ affinitas superueniens nõ dis soluit matrimonium prę̃sumptum sicut necverũ,nam si ista puella eratmatrimonium præsumptũ,quia ꝯxit sponsalia & eã postmodũ cognouit.vt in c.is qui.ẽ.de spon.& sic istud.c.potest nobis seruire.vltra capitula prędentia in matrimonio prę̃sum 2 pto.†Secundò no.& tene menti,ꝙ pubertas potest multũ pueni a ri. a nam hæc puella nondũ ꝓpleuerat x.annum,& tñ potuit ma turè cognosci.quod patet ex eo,quia ex illa copula fuit ĩductũ 3 matrimonium.†Ex hoc infero quòd ex copula habita cum mi nore præsumitur potentia coeundi in ipsa minore, sed aliter nõ probatur quod tenet Vinc.ẽ.eo.c.fraternitatis.dicit tamẽ, quòd posset probari contrarium per aspectum corporis,quod placet. 4 arg.fraternitatis.ĩ.de frig.†Tertiò no.ꝙ ecclesia potest compel- 5 lere coniugem ad reddendũ debitũ ꝓiugi.†Vltimò not. qa text. hic dicit ꝙ vir exactus tenetur reddere debitum,quæro quando dicatur exactus?dicit Vin.ꝙ exactus dicitur siueverbo siue signo exigatur debitum,nam sępe signis loquimur. vt in c.cũ apud.de despon.nam sæpe mulieres verentur verbis petere debitum.nun quid autem vir ille poterit exigere.dic ꝙ non,quia priuatus est propter delictum suum,vt in c.transmissæ.& cap. discretionem. ẽ.eo.vnde peccaret mortaliter exigendo secundum Vin.quia ꝯ preceptum Canonis,ar.in c.2.de ma.& obe.nec mulier debet ſi bi acquiescere b etiam si timeat de incõtinentia viri.sed dic ꝙ b ecclesia poterit secum dispensare si timetur de incõtinentia ipsius,vt dixi in d.c.transmissæ.

ADDITIONES.

a ¶Præueniri. Idem dicit Ab.in c.puberes.ẽ. de despon.impub.vbi ponit exemplum in masculo, qui in nouẽnio reddidit nutricem prægnantem.Seb.Sap.
b ¶Acquiescere.Mulier tamẽ eo tempore rationabiliter faceret exigere, vt inuitatus vteretur,ex quo per se petere nõ potest.l. pe.C.de temp.in inte.rest.secundum Ant.Car.& Alex.

¶De consanguinitate, a & affinitate. Tit.xiiij.

¶Continuatione Rubricę.

¶Viso de cognatione spirituali,& legali,ac de proximitate quadam quę contrahitur ex copula cum consanguinea vxoris, me ritò restat videre de cognatione carnali,quæ consistit in cõsan guinitate& affinitate,ideò post rubricas præcedentes subiicitur b ista.Et quid propriè sit affinitas,aut cõsanguinitas.bdic,vt habe tur in gl.super arbore.

ADDITIONES.

a ¶Consanguinitas.Quid sit cõsanguinitas.gl.Bal.& Ale.in l.Ari sto.§.quod dicitur.ff.de acq.hær.Bal.in l.fi.C.de verb.sig. Pet.de Anc.c.Canonum statuta.ẽ.de cõsti.Ale.cons.82.vol.1. latè Cor neus cons.21.in 1.vol.
b ¶Aut ꝙsanguinitas.Sed qd sit ꝙsanguinitas,diffinias,aut elegã ter super eius diffinitione disputando tradit Beatus Thomas in 4.Sen.di.xl.q.j.vbi omnino vide. Item circa secundã partẽ Ru bricæ,ſ.de affinitate,videlicet quomodo causetur,& quãdo ge neretur impedimentum ad matrimoniũ, vide omninò multa, quæ scribit Beatus Tho.in 4.Sen.dist.41.q.1.art.1.cũ seq.Statu tum autem odiosum loquens de cõsanguineis,quomodo intel ligatur.vide Pet.de Anc.cons.72.in fi.Bar.de Bellentzi.

SVMMARIVM.

1 *Affinitas primi generis vsque ad quartum gradum si matrimonium inter se contrahunt separantur.*
2 *Impedimentum non probatur sufficienter etiam ad matrimonium impediẽ di per vnum testem de auditu & alium sine iuramento.3.*
3 *Fama maiorem fidem facit quàm vnus testis de auditu,alius sine iuro.*
4 *Testis vnius deponentis de veritate dictum valet.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Testes debent esse iurati etiam in causa matrimoniali.
Testes debent esse omni exceptione maiores & præsertim in mrimoniali causa.
Testes qui dicantur omni exceptione maiores.
6 Denunciator & accusator quando agitur ad impediendum, vel dirimendũ matrimonium possunt esse testes.
7 Iudex qualis esse debeat & præcipuè in matrimoniali causa.
8 Ordinarius iudex deli gare potest.
9 Theologus vel Canonista quis eorũ præferendus sit in eorum electionib.
10 Scientia qualis requiritur in episcopo, vel prælato.
Matrimonialis causa delegari potest etiam non episcopo.
Abbas Cassinẽsis habet omnimodam iurisdictionem in castris monasterij.
11 Consuetudo curiæ Ro. est non delegare causas matrimoniales.
Iudicium iudicandi causas matrimoniales ex consuetudine seu præscriptione acquiri potest.
Ad episcopum spectat matrimoniales causas decidere, & ideo nullus alius prælatus de eis se intromittere habet.
12 Matrimonialis causa non transit in rem iudicatam.
Testes in matrimoniali causa produci possunt etiam post publicationem.
Prohibitio matrimonialis hodie est restricta ad quartum gradum.

CAP. I.

1 EX LITERIS.†Separatur mrimonium ꝙctum inter affines primi gñis, & quarti gradus: & sunt tres partes. In prima casus narratio. In scda rñsio. ibi: quo circa. In tertia iudicũ instructio. Ibi cæterũ. Casus literalis. Quida E. subarrauit quandã viduã per annuli imissionẽ, & eã carnaliter cognouit, tandem cum vellet in conspectu ecclesiæ cum ea contrahere, duo proposuerunt, quòd eam habere non poterat in vxorem ex eo, quòd priorem virũ attigit quarto gradu consanguinitatis, vnus illorum iurauit quòd ita audiuit, alius noluit illud iurare, & sic publicè ꝙxerunt: postmodum venerũt alij duo & iurauerunt, ꝙ primus vir fuit isti superstiti quarto ꝙsanguinitatis gradu cõiunctus. Dubitatur quid esset in hoc faciendum. Consultus Pa. mandat cuidã abbati, quatenus vtranq; partẽ ante suã psentiã ꝙuocet & testes iurare faciat corã ipso, & siper testes legitimos ꝫliterit ꝙ primus vir attinet viro superstiti quarto gradu illos debeat abinuicem separare: quia (vt dicunt Canones) mulier illa non poterat aliquẽ habere de ꝙsanguinitate prioris viri vsque ad quartum gradum, in fi. dicit causæ mrimoniales non sunt tractandæ, per quoslibet, sed per viros discretos, ꝙ potestatẽ habeant iudicandi, & qui sciant Canones. †No.
2 a j. text. iuncta, gl. v. quòd per vnum testem a de auditu & per aliũ sine iuramento non probatur sufficienter impedimentum etiã ad impediendum matrimonium contrahendum: quod bene notabis ad intellectum & limitationem cap. præterea. el ij. sup.
3 de spon. ¶†Et ex hoc infero, quòd maiorem fidem facit fama vel vnus testis cum iuramento quàm duo testes quorum vnus deponit de auditu & alius sine iuramento, nã sola fama de se sufficit ad impediendum. vt in d.c. prox. Item dictum vnius deponẽtis de veritate valet. vt in d.c præterea. hæc autem duo non sufficerent ratione prędicta. ¶†Et ex hoc & ex text. not. quòd in cau
4 b sa matrimoniali testes debent esse iurati b etiã si agatur ad matrimonium impediendum, & per hunc tex. puto quòd d.c. præterea debet intelligi quòd ille iuratus a lerebat impedimentum.
5 †Item no. quòd testes præsertim in cã matrimoniali debẽt esse
c omni exceptione maiores, c & tenebis menti vnam glossellam hic, quæ dicit illos dici omni exceptione maiores, qui nulla exceptione legitima possunt repelli, vide etiam gl. not. Institu. de inutil. stipulatio. §. item verborum obligatio. quæ dicit illum
6 testem dici idoneum qui nulla exceptione repelli potest. quod no. pro statutis sæpe requirentibus istas qualitates. ¶†Item no. quòd cum agitur ad impediendum, vel dirimendum matrimonium, iidem qui denuntiant, vel accusant, possunt esse testes, & hoc ratione peccati, cum non agat de commodo, vel incõmodo eorum, pro hoc bonus tex. i c. in omnium negotio. supra, de
7 test. ¶†Vltimo no. duo requisita i eo qui vult diffinire causam matrimonialem primo, vt habeat iudicandi potestatem. secundò, vt statuta canonica non ignoret. & per hoc arguit hic Host. contra theologos qui dicũ ecclesiam posse regi ex sola theologia. ¶Sed hic quæro quid si alterum istorũ deficiat, nunquid teneat sententia? Concludẽ post Ho. quòd aut deficit potestas & indubitanter non valet sententia quantumcunq; detur peritia, quia sententia à iudice non suo lata nulla est. vt in c. at si clerici. & in c. 3. supra, de iud. & C. si à non compe. iud. per totũ. Si verò adest potestas, & deficit peritia, tũc tenet sententia, sed peccat iudex iudicãdo. debet enim iudex alteri peritiori causam delegare, aut peritos consulere. facit 2. q. 2. c. fi. de pœ. dist. 6. c. 1. & l.
8 certi. C. de iud. ¶†Et not. ex hoc iudicem ordinarium posse de-
9 legare cãm matrimonialẽ. †Hinc sumpta occasione, quęrit Ho
d sti. dpone ꝙ duo sunt electi ad eundem prelatum, quorum vnus
e est Theologus, alter Canonista, equis eorum sit præferendus da
f ta paritate? Concludit ꝙ si in loco magis versatur causarum fven tilatio præferendus est Canonista. Si autem ibi pullulant hæreses, vel locus est vicinus hæreticis, & tunc præferendus est Theologus. ar. in c. causis. §. de cle. fact. c. super specula. de magi. mixtus tamen esset præferendus vtrique. dicit etiã ꝙ non est necessarium ꝙ episcopus sit magister Canonum. satis enim est ꝙ habeat scientiam competentem, quia cõpetens scientia toleratur in prælato, licet eminens desideretur, vt in c. pe. de præb. & in c.
10 cum nobis. §. de elec. & hæc no. †In gl. 4. no. duo. sing. ex ista gl. primum, ꝙ causa matrimonialis potest delegari non episcopo, nam ista causa fm vnum intellectũ fuit delegata isti archipresbytero per istum Abbatem Cassinen. qui habet iurisdictionẽ plenariã in castris monasterij, & eidẽ iste archipresbyter est subiectus, & hoc voluit Gost. hic & hoc no pro limitatione eorũ quæ dicunt Doc. in c. causam matrimonii. de off. deleg. vbi dicunt de consuetudine curiæ causas matrimoniales non cõmitti nisi episcopis. de iure vero possunt committi cuicunq; clerico salua di
11 spositione c. statutum. de rescrip. libr. 6. †Secundò no. glo. ꝙ ex consuetudine, seu ex præscriptione potest acquiri potestas diffinendi, & cognoscendi causas matrimoniales. similem gl. habes in c. literas. de testi. spo. licet Host ibi ꝙ, sed tene primũ, pro quo adduco tex. quasi expressum in c. auditis. de præscrip. Quis autẽ de iure cõi habeat potestatem iudicandi de causa matrimoniali. dicit Host. ꝙ episcopus quia cum causa sit grauis ad eum est deferenda. 2 5 di. perfectis. & in c. j. de off. Arch. Ego allego tex. expressum qui nõ est alibi in c. accedentib. de excess. prælа. vbi dr ꝙ dignitatis episcopalis est cognoscere de causis matrimonialib. & sic nullus prælatus citra epm potest de iure cõi hoc attentare,
12 nisi iuuetur iure speciali. †In gl. in ver. coram te. ibi, speciale in matrimonio, & hæc so. placet. nam si sententia non transit in rẽ iudi. vt in c. tenor. & c. lator. de re iudi. fortius post publicationẽ solam possunt produci testes. & hanc mãm plenè explicauit in c. iurauit. de prob. & no. in c. cum in sua. & in c. series. de testi.
13 †In gl. in ver. quarto gradu. ibi, dispẽsatiuè, hæc so. lutio diuinat idem dicendum, & melius quod in antiqua decretali dicebatur de. 5. 6. 7. sed mentio aliorum graduum fuit decisa propter c. non debet. j. e. vbi prohibitio fuit restricta ad quartum gradum.

ADDITIONES.

a ¶Testem. Qui testes dicanẽ idonei in cã matrimoniali. Ale. cõs. 184. vbi ét de fama, & qñ testes dicãtur eẽ oĩ exceptione maiores, gl. & Abb in c. j. §. de test. gl. in c. at si clerici. §. de iud. Ale. ꝙsi. 18. j. vol. & cons. 146. in 5. vol. vbi ponit an testes deponẽtes ꝙ matrimonium debeant esse omni exceptione maiores. & cons. 70. vol. 2. & requiritur quòd sint rogati. Ro. sin. 198.
b ¶Iurati. Adde ꝙ & rogati, vt dicit Ro. sing. suis, all. gl. in c. nostra tes. 30. q. 5. Dicit tamen ꝙ Bart. Brix. in q. suis, tenet contrarium. secundum quod sibi placet gl.
c ¶Maiores. istud enumeratur inter specialia matrimonij. Fel. in c. j. ver. super gl. quinta. §. vt lite non contest. & in rub. §. de sponsa. ver. 4. in causa matrimoniali. Seb. Sap.
d ¶Quærit Host. Istud dictum Host. allegat, & sequitur Ab. in c. licet. de prob. & c. tuæ. circa fi. de cleri. nõ resid. Bar. de Bellentzi.
e ¶Canonista. quis sit præferendus an Canonista, an Theologus, vide Decium in c. clerici. ver. 3. regula fallit. §. de iudiciis.
f ¶Causarũ. Et facit. c. in causis. ad finem. de elec. Bar. de Bellentzi.

SVMMARIVM.

1 *Affinitas supueniẽs de qua saltẽ ꝙstat per famã soluit sponsalia de futuro.*
2 *Sponsa de futuro virũ petere pt vt sponsus matrimoniũ ꝙhere cõpellatur.*
Sponsalia sunt futurarum nuptiarum promissio.
3 *Turpitudinem propriam allegans audit ex quo versatur periculum animæ.*
4 *Fama probat impedimentum, & quandoque facit plenam probationẽ, sed non vbi agitur de maximo præiudicio. 7.*
5 *Iuramentum non est de substantia mrimonij, tamen addit fortius vinculũ.*
6 *Manifestum quandoque capitur pro notorio, & quid operatur.*
7 *Testis qui non vult nomen suum publicari, nec iurare in præsentia partis, an probat.*
Testis vnius integri dictum maiorem fidem facit quàm fama.
Testes duo in quacunque causa sufficiunt.

CAP. II.

1 SVPER EO. ¶†Affinitas superueniens de qua saltem constat per famam soluit sponsalia de futuro. Communis diuisio. secunda ibi, inquisitioni. ¶ Casus literalis. Quidam iuuenis ꝓxit spõsalia de futuro cum quadã puella q̃ nõ erat nubilis ætatis, sed facta nubilis petiit illum, & ipse excepit dicens, qđ eã in vxorẽ habere nõ potest, quia postquã affidauit illã, consanguineam illius carnaliter cognouit. Consultus Papa respondet, ꝙ si manifestum est quod illam cognouit, vel si etiam non est notorium, & fama loci hoc haberet, debet ille ab impetitione illius absolui cum fuerit sponsa tantummodo de futuro. B. †No. primò sponsam de futuro posse repetere sponsum, vt cogatur matrimoniũ ꝓhere iuxta promissionẽ suã: nã spõsalia sunt futurarũ nuptiarum promissio. 30. q. 5. nostrates. & l. j. ff. de sponsa, qđ autem promittit necesse est adimpleri. §. de pactis, c. 1. 2. & 3. & idem
3 dic in sponso. facit c. præterea. el j. de sponsalib. †Secundò not. ꝙ
a allegans turpitudinem a propriam audit, ex quo versatur picu-
4 lum animæ. ad idẽ c. præterea el 2. §. de spon. †Tertiò not. ꝙ sola fama probat impedimentum matrimonij: & licet iste tex. loquatur in affinitate, idẽ dicas in quolibet alio impedimento. qa vbi est eadẽ rõ, eadẽ dẽ esse iuris dispositio, in c. cum dilecta. de constit. vti, vel inuti. & sic habes hic casum in quo fama facit plenam ꝓbationem, & hoc ideò quia agitur de modico præiudicio. vt in dubio euitetur periculũ animæ. Ex istis infero, ꝙ in causis modi
b ci præiudicij fama b facit plenam probationem maximè si ex hoc euitatur periculum animarum, & vide quod dico in c. veniens. el j. §. de testi, secus vbi ageretur de magno ꝓiudicio. vnde si matrimonium hic fuisset contractũ sola fama impedimenti nõ suf
5 feciisset. vt in c. si duo. 34. q. 6. †In gl. 2. in fi. no. ex hac gl. ꝙ licet iuramentum non sit de substantia matrimonij vel sponsaliorum, tamen addit fortius vinculum. pro hoc c. fi. de fo. comp. lib. 6. &
6 vide quod dixi in c. pe. de iureiu. †In gl. in ver. manifestum in fi. adde quod gl. sentit quòd manifestum hic capitur pro notorio, quasi non sufficit impedimentũ esse manifestũ, sed certè gl. nõ bene loquitur, quia manifestum in plus se habet, quã fama. vt no. in c. vestra. de coha. cle. & mulie. maximè per Io. An. & Ioã. Cal. sed fama per se sufficit vt hic. ergo, & manifestũ. & ideo nõ impropriãdo literã tex hic probat ꝙ plus in se habet manifestũ
7 quàm fama, qđ no. & dic vt no. in d.c. vestra. †In gl. fi. ibi plus facit fama. no. multum istam gl. & idem no. gl. 4. q. 3. c. si testes. §. nã sæpè. sed certè non puto gl. illam verum dicere, & error oritur ex intellectu illius c. præterea. nam vt dixi in c. super eo. §. ti. ꝓx. in c. præterea. non fuit ille testis omnino integer. tum quia alleg abat turpitudinem suam, tum ét quia nõ deponebat in forma testimonium, nec volebat nomen suum publicari, & sic nõ iurauit in præsentia partis sicut fieri debet. vt in c. 2. de testib. ergo nõ male ille tex. allegatur per istas gl. vnde credo ꝙ dictũ vnius testis integri deveritate maiorem fidem faciat. q̃ fama, quod patet ex eo, quia in omni causa etiam duo testes sufficiunt, sed nõ sic vnus testis cum fama. Et sic fama non semper hẽt vim vnius testis. de quo vide quod no. Bar. in l. de minore. §. tormenta. ff. de quæstio. per text. iuncta gl. in c. tã literis. de testi. & quod dixi in d.c. veniens. & d.c. super eo.

ADDITIONES.

a ¶Turpitudinem. Bar. plenè in l. iusiurandum. §. procurator. ff. de iureiu. & ibi per Ias. per Abb. in c. super. §. de concess. præb. gl. in c. ex tenore. in verbo, statuta. & Bal. in l. cum mulier. ff. sol. ma. Sal. in l. transactione. C. de transac.
b ¶Fama. Plenè probat in causis modici præiudicij. Bar. expressè tenet ĩ l. de minore. §. plurima. ff. de quæstio. gl. in l. vbi adhuc. C. de iur. dot. Item sola fama plenè probat in factis antiquis, vt no. Inn. in c. veniens. j. de ver. sig. Bal. in auth. quas actiones. C. de sac. san. ec. l. no. in c. cũ cãm. §. de prob. Ale. ꝙsi. 659. inci. visis & põderatis. Fr. Are ꝙsi. 37. inci. ordine quæsito. & latè Ias. in l. admonendi. ff. de iureiu. Itẽ sola fama probat iudicẽ esse consuetũ incarcerare, & violentias appellationib. inferre. Bar. in l. de pupillo. §. si quis ipsi prætori. in 8. q. ff. de no. ope. nun. Item si Papa testetur de fama, tunc plenè probat. Io. An. in addi. Specula. de inquisitione. §. nunc tractemus. Ab. in c. cum oporteat. j. de accu.

SVMMARIVM.

1 *Dispensatio acta de contrahendo matrimonio in aliquo gradu intelligitur, quòd vterque contrahentium toto gradu distet à stipite.*
2 *Graduum computatio quomodo fiat. 6.*
3 *Consuetudo valet in interpretatione indulgentiarum legis, priuilegij & statuti. 7.*
4 *Consuetudo potest inhabilitare habiles ad matrimonium.*
5 *Papa solus dispensat in gradibus prohibitis.*
Legatus etiam de latere non dispensat contra concilium.
Priuilegium seu principis beneficium debet latè interpretari. 7.
Gradus remotior à stipite attenditur, & ideò anho in remotiori gradu es se licuntur.
7 *Dispensatio latè, vel strictè, an sit interpretanda.*
Mens disponentis colligitur ex causæ expressione.
8 *Dispositio huius c. hodie remanet si hodie Papa dispensaret, vt distantes à tertio aut quarto gradu possint contrahere adinuicem.*

CAP. III.

3 QVOD DILECTIO. †Si dispensatur cum aliquibus, vt possint cõtrahere in certo gradu prohibito, requiritur ꝙ vterque ꝓhentium toto gradu distet à stipite, præsertim si hoc habet ꝙsuetudo, alias sumatur sine dictione præsertim. vt j. de-

clarabo. primò ponit casum. secundò alleg. pro & ꝙ ibi, quod vi detur. tertio resp. ibi, nos itaque. Casus literalis. Quidã legatus authoritate domini Papæ fecit quãdam indulgentiam hominibus suæ legationis, vt possent ꝙhere matrimonium, in sexto gradu, sed vir & mulier qui vocabant ꝙhere matrimoniũ, vnus distabat à communi stipite per lineam descendentem in sexto gradu, mulier ex altera linea distabat secundo, vel tertio gradu. Quæritur vtrum possint matrimonialiter copulari propter indulgentiam prædictam, quod videbatur fieri posse secundum regulam illam qua dicitur, quoto gradu quis distabat à stipite, & à quolibet per aliam lineam descendentium ab eodem, consuetudo tamen illi terræ est, si aliquãdo talis casus emerserit, homines illi proximiores gradu coniunctos separant, & impediunt copulari vo entes. Resp. pa. quòd indulgentia illa sic est intelligenda quòd vterque cõiungendorum distet à stipite sexto gradu, & ita in casu
2 misso coniungi non debebant. vnde in hac parte potius deferẽdum est multitudini & obseruare consuetudinem, q aliud in scandalum populi adhibita nouitate statuere. Ber. ¶† No. regulam in computandis gradib. inter collaterales. nam quoto gradu distat alter à stipite, tanto distat à quolibet descendentium per aliam lineam ab eodem stipite. & procedit ista regula quando collaterales sunt in linea æquali. Si vero sunt in linea inæquali, exẽplum in fratre & filio alterius fratris, tũc copulatio fiat à remotiore. vt
3 in c. fi. j. eo. vbi plenius dicetur. †Secundo no. quòd consuetudo multum valet in interpretatione indulgẽtiarum, sicut enim cõsuetudo interpretatur legem vt in c. cum dilectus. de consue. & l. si de interpretatione. ff. de legi. Eodem modo interpretatur priuilegium seu indulgentiam, vt hic est casus no. idem eadem ratione dicit Io. An. in interpretatione statuti, erat enim statutum Paduæ, vt in singulis quatuor mensib. fieret concilium super malè ablatis, fuit factum concilium in fine quatuor mensium, quærebatur nunquid de decima die sequentis tẽporis quatuor mẽsiũ possit fieri aliud ꝓcilium. & rñdet ipse ꝙ non. ne contingeret differri concilium post o menses ꝙ cõsuetudinẽ loci, quæ habebat vt vnum concilium non obstaret ab alio per quatuor menses fa
4 cit qđ no. in c. in singulis. de sta. reg. †Tertiò no. ꝙ suetudo potest habiles inhabilitare ad matrimoniũ, de quo dic vt dixi in c.
5 super eo. §. de cog. spi. & aliqđ dicã. j. eo. quia circa. †In gl. 3. tene
a menti gl. ꝙ solus Papa a dispensat in gradib. humana lege prohi-
b bitis. b Idẽ no. j. eo. c. quia circa tenet Spe. in ti. de leg. in §. nunc ostendendũ. ver. 75. & idẽ Io. And. in addi. & hodie videtur satis clarum per c. non debet. j. eo. vbi ponit prohibitio concilij generalis, constat aũt ꝙ nullus citra Papã ét si sit legatus de latere potest dispensare ꝙ conciliũ. vt Ie. & no. in c. dilectus. & in c. dilecto.
6 §. de præb. & vide gl. in c. cũ dilecti. §. de elect. & qđ ibi dixi. ¶† In gl. in ver. vterque coniungendorũ. ꝓintellectu gl. opp. beneficiũ principis debet latissimè interpretari. vt in iurib. alleg. in prin. gl. sed de iure est, ꝙ quo gradu distat remotior à stipite, tanto gradu, & c. vt §. dictum est. ergo ista indulgentia legati non debebat ita strictè interpretari. Gl. dat duas solutiones. prima ꝙ ipse ꝓcedens potest interpretari indulgentiam vt vult hæc solutio non est rationabilis, quia si hęc interpretatio nõ fuisset iuridica, iste textus non poneret ius. & sic non fuisset redacta in hac compila
7 tione. †Alia solutio est quòd hoc fecit Papa propter consuetudi
c nem terræ, quasi dicat quòd cessante consuetudine, Papa c fuisset

ADDITIONES.

a ¶Solus Papa. Legatus de latere nõ potest dispẽsare in tertio, vel quarto gradu consanguinitatis. Et hoc etiam tenent omnes in c. quod translationem. de offi. dele. & Ant. in c. vlt. de transa. Bart. de Bellentzi.
a ¶Solus Papa. vide Pe. de Anc. in cons. 41. inci. viso, & diligenter inspecto. vbi vult, ꝙ papa dispẽsando potest approbare matrimonium nullum ex defectu inducto à Canone, secus vbi esset impedimentum legis diuinæ. Refert, & sequitur Fel. in c. quæ in ecclesiarum. ver. secundò amplia. §. de consti. Seb. Sap.
b ¶Prohibitis. Adde Anc. cons. 410. Rom. cons. 307. & ibi vide an Papa dispensando cum eo qui contraxit incestas nuptias eum videatur absoluere ab excommunicatione.
c ¶Papa. Vtrum tolerantia Papæ habeat vim dispensationis. addit Archi. in c. non confidat. l. dist. vbi refert Hug. dicentem, ꝙ licet episcopi nõ debeant ordinare illiteratos, vt ibi dicitur, tn & qa Papa scit, ꝙ per tacitum permittit, sunt excusati ex generali cõsuetudine ecclesiæ, quæ generaliter ferè hoc facit. Sed Arch. ibi non recipit istud dictum per c. fin. de tempo. ord. in 6. tamen ipsa ratio supra dicta vtilis est ad propositum. Et vide Arch. in c. sanctorũ. 10. q. 2. & c. obeuntibus. 63. dist. & Ant. post Io. And. in c. Ioannes. de cleri. coniugat. & rub. de consuet. in fine. & Anto. c. fina. de consuetu. & cap. ex parte. in primis verbis. de priuileg. & Docto. in capit. 2. de supplenda negligentia prælat. & Abbas. &

Universidad de Deusto Biblioteca

fuisset interpretatus indulgentiam secundum ius, sed consuetudo fuit causa restringendi priuilegium, & hunc intellectū not. quem sequitur Host. Io. An. Inn. ponit alium intellectum dicēs ꝙ priuilegium contra ius commune, cum sit odiosum, debet latissime interpretari. & de tali loquuntur ꝟria hoc dictum Inn. est verissimum in se, & solet quotidie ad hoc allegari iste tex. sed allego tex. magis apertum in c. 1. & 2. de fi. presby. lib. 6. vide gl. de off. ord. in c. ordinarij. & plenè per Io. An. in c. olim. de ver. signi. Bar. in l. fi. ff. de ꝟsti. prin. Sed quò ad istū rex. nō placet mihi dictū Inn. quia licet dispēsatio sit stricti iur. tū debet recipere interpretationem à iure communi ex quo loquitur in materia iuris. facit. c. ad audientiā. de deci & in c. his. de priui. & statura licet sint odiosa, capiunt nihilominus interpretationem à iure. vt not In. in c. causam. de rescri. & Bar. in l. omnes populi. ff. de iusti. & iur. ꝙ hoc sit verum induco finem huius c. vbi Papa fundat se super cōsuetudine, nā ex causæ expressione colligitur mens disponentis. vt in c. intelligentia. de verb. sig. & l. cum pater. §. dulcissimis. ff. de leg. 2. per Dy. in regula fi. de reg. iu. lib. 6. & licet gl. hic in fine dicat hodie non procedere hanc indulgentiā: dic, quòd licet hoc c. sit sublatum quò ad exempla, quia sextus gradus nō est in prohibitione: hodie tamen remanet dispositio huius capituli. si hodie Papa dispēsaret, vt distātes à tertio, aut quarto gradu possint adinuicem ꝟhere, multum tū debent verba indulgētiæ attendi.

SVMMARIVM.

1 *Infideles coniuncti in gradu prohibito à lege Canonica post baptismum nō separantur.*
2 *Iudæi non adstringuntur legib. Canonicis circa sacramenta.*
3 *Legis nouæ superuentione non debet mutari id quod gestum est secundum legem antiquam.*
Iudæorum gesta secūdum legem antiquam non mutantur post baptismum.
Iudei possunt compelli per Papam ad obseruantiam legis diuinæ.
4 *Matrimonium verum est inter Iudæos, & alios infideles.* §.
5 *Priuatio præsupponit habitum.*
Matrimonij in gradu prohibito contracti separatio non separat quos Deus coniunxit.
6 *Iudæus an possit matrimonium contrahere cum pacto quòd liceat dare libellum repudij.*
Pactum licitè fit de eo quod lege permittitur.

CAP. IIII.

1 DE INFIDELIBVS. †Infideles cōiuncti in gradu prohibito à lege Canonica post baptismum non separantur. Cōmunis diuisio, secunda ibi. consultationi. Casus literalis. Aliqui infideles contraxerunt matrimonium in gradu prohibito à Canone, postmodū conuersi ad fidē baptizati sunt, quæritur vtrum post baptismum debeant separari. resp. Pa. ꝙ non sunt separandi, quia dominus à Iudæis requisitus vtrum liceret ipsis vxorem ex quacunque causa dimittere, ipse respondit. quos Deus coniunxit, homo non separet. per hoc dedit intelligere ꝙ matrimoniū
2 sit apud eos. B. †No. j. Iudæos non adstringi legibus Canonicis a
1 circa sacramentalia & concernentia animam. vnde licitè ꝟhūt matrimonia in gradib. prohibitis humana lege tm̄. ad hoc c. gau
3 demus. de diuor. vbi bonus tex. †No. i. ꝙ per superuentionē nouæ legis non debet mutari id quod gestum est sm̄ legem antiquam ex quo adhuc non emanauerat noua lex. Iudæus. n. nō adstringitur ad seruandam legem Canonicam nisi post baptismū. id ergo quod gessit ante quā se subiiceret legi Christianæ debet tenere ex quo non est gestū contra legem diuinam: alias secusnā lex diuina eos adstringit adeò, ꝙ de transgressione posset Pa
4 pa eos punire, vt no. Inn. in c. quod super his. de voto. ¶† Tertiò
b no. ꝙ inter Iudæos, & alios infideles est verum matrimoniū, b& sic habes vnū sacramentum quo vtūtur Iudæi, & alij infideles.
5 ¶† Item vltimò no. ꝙ priuatio præsupponit habitum. c. & sic ar-
c guit hic Papa. si enim Christus dixit Iudæis, quos Deus ꝟiunxit homo non separet, ergo præsupponit matrimonium inter eos subsistere. Sed ꝟ hoc & ꝟ tex. op. nam eadem est ratio si Christianus ꝟhat in gradu humana lege prohibito, quia quos Deus cōiunxit, &c. cuius cōtrarium innuit tex. in c. prox. in fin. Sol. dicit Io. An. & bene, ꝙ um Papa vicarius Dei hæc matrimonia ꝓhibeat Christianis, Deus non dicitur cōiungere tales prohibitos, sed infideles qui nō includuntur lege Canonica bene coniun-
6 guntur ex quo lex diuina eos nō adstringit. ¶† In gl. fi. in fi. sen tit hic gl. ꝙ si Iudæus ꝟheret cum Iudæa pacto expresso, vt liceat dare libellum repudij secundum ritum eorum, ꝙ nō teneat matrimonium, quia apponitur pactum ꝟ substantiam matrimonij. Docto. tenent oppositum, quia ex quo lex eorum hoc pmittit, licitè deducitur in pactum: non enim consequitur effectum, vt pacti, sed vt legis. sicut in simili dicimus cessare simoniam si id quod inest deducatur in pactum. in c. significasti. & quod ibi no. de electio. & in c. olim. el j. de resti. spolia.

ADDITIONES

☞ Ant. post gl. in c. inter opera. de sponsalib. & Abbas. & quod ibi scripsi. in c. j. de treug. & pace. & c. cum olim. de cler. pjug. & Ab. in c. quia circa. in fi. de consang. & affi. & Dom. in c. incip. istis. §. leges. 4. dist. & c. si quis viuorum. 30. dist. & Petrus de Ancha. in c. Canonum statuta. de consti. & consilio 289. inci. iure, & consuetudine. & Io. de Ana. in c. j. de torneamē. & gl. j. in §. decreuit sancta synodus. 22. qu. 5. & gl. in verbo, conuincitur. in c. de libellis. 20. dist. & Cy in l. 2. C. quæ sit long. consuetu. & Imo. in c. vt quisque. de vita, & honesta. cle. & gl. & quod ibi notaui in c. cū multæ. 15. q. 6. & Ro. sing. 71. incip. inter fructus ecclesiæ. Sed hæc faciunt optimè ad ea q̄ scribit Bar. in tracta. de tyrannis, in j. q. quē refert Bal. in l. decernimus C. de sacrosc. eccl. & Ioā. de Anania, in c. j. de schismatic. vbi dicit ꝙ Imperator scit, & tolerat qd Genuēses, & Veneti eligant sibi Ducem sine consensu suo. vtrum eorū regimen sit bonum, & respondet ꝙ sic, quia ista tolerantia dispēsat, nec sunt proprij domini, ex quo habent consilia populi. Itē ad istam materiam adduco optime, quod scribit Sali. in l. nullus. C. de Iudæis vbi dicit ꝙ bannitus de aliqua ciuitate. si reuertitur ad eam, habitat in ciuitate, non enim est cancellatus de matricula bannitorū, qd si princeps scit, & dormit, vtrum videatur tacitè dispensare super statutis volentib. bannitum posse impune offendi. & dicit. ꝙ sic. quod dictum commendat Io. de Ana. & ibi dixi in c. sicut. de Iudæ. Item pondero nouum verbū Angeli nō pōderatum ad hæc proposita in l. iniuriatum actio. §. si quis me prohibet. ff. de iniur. vbi dicit. ꝙ expressa concessio principis potest alicui conferre proprietatem maris, vel alterius aquæ, iuxta gl. in l. vtum aquę. C. de aquæ duc. libro x. Vtrum tolerantia principis videatur inducere hanc tacitam concessionem. Respōdet ꝙ si sciente, & patiente principe per tantum temporis, cuius initij memoria non extat, nauigantes per talem gulphū maris solunt alicui pedagia, & gabellas, ꝙ tunc ille talis acquisiuit ius ī illo gulpho, quia hic ꝟcurrit præsumptio tacitæ concessionis resultans ex scientia, & patientia principis. Et ista verba refert Io. de Ana. in c. 2. de cle. vna. Item pro ampliatione huius materiæ possunt accumulari ea, quæ dicuntur super illa quæstione an, & qn̄ verba, vel effectus principis inducunt tacitam dispensationem, dato ꝙ nō dicatur dispensatio. de quo per omnes legistas plenè in l. quidam consuebant, de re iudic. & Ioannes de Ana. in c. fraternitatis. de schismaticis. & possunt reuolui ea, quæ dicūtur in illa quæstione, an, & quando taciturnitas inducat cōsensum. de qua ponit Rom in l. quæ doris. sol ma ego scripsi super In. in c. in Genesi, de cle. Adde in materia quod notat Bal. in l. obseruare. §. fi. vlt quæstio. de oft. procon. Et vide quod notat Inn. in c. 2. de consti. & Barb. in rub. de reb. ecc. non alie. in ver. 9. & tex. in c. Abbate. ad finem ibi, præsertim. de re iud li. 6. & Spe. de legatis. §. Iudeum. prope prin. Et dicit Car. in c. à nobis. de decimis. ꝙ ex quo Papa scit, & tolerat statuta Venetorum, ꝙ laici non soluant decimas in vita, sed in morte, tale statutum valet, & ista excusant omnia scelera Cardinalium, quæ sunt scelera de iure positiuo, vt est venatio, pluralitas beneficiorum, pompa vestium, & similia, quę de sui natura possunt esse sine peccato. Bar. de Bellentzinis.

a ¶ Legib. Canonicis. Adde Io. An. in c. super his. §. de voto. G. in c. mulier. & ibi in apo. Cel. 15. quę. j. plenissimè Fel. in c. Iudæi. cl 2. ver. de hac materia, vtrum Iudæi. ī. de iudæis, vbi tenet, ꝙ in spiritualibus non ligantur lege Canonica, in aliis autē sic, nisi habeant casum decisum in lege eorum Zach.

b ¶ Est verum matrimoniū. Adde Gul. de Cug. in l. nemo. & ibi remissi. in apoth. Ccl. C. de Iudæis. Ant. Ro. in arbo. consan. Host. in c. fi. ī. qui fil. sint legi. & Anto. in c. si solus. 8. dist.

c ¶ Habitū. De hac regula tradit Ias. in l. manumissiones. in ij. no. ff. de iust. & iur. & in l. decem. ff. de verb. oblig. Seb. Sab.

SVMMARIVM.

1 *Consanguinei mariti cum consanguineis vxoris licitè contrahunt.*
2 *Consuetudo, ꝙ matrimonia possint ꝟhi in gradibus prohibitis nō valet.* 4.
Affinitas inter consanguineos viri & vxoris, & econtra, contrahitur.
Affinitas quid sit, & quare dicatur.
Affinitas nulla est inter virum & vxorem.
3 *Affinitas nulla oritur inter consanguineos vxoris, & consanguineos viri.*
4 *Consuetudo non potest habilitare inhabiles lege Canonica ad contrahēdum matrimonium, sed bene potest habiles inhabilitare.*
Consuetudo an valeat contra ius canonicum, vel diuinum.
Consuetudo & statutum contra bonos mores non valent.
Consuetudo ꝙ matrimonium non possit contrahi in quinto gradu tenet.

Quod sup

CAP. V.

1 QVOD SVPER. †Consanguinei mariti cum consanguineis vxoris licitè contrahunt. hoc primò in gradib. prohibitis non possunt matrimonia contrahi. etiā si hoc habeat cōsuetudo. hoc secundò, & sunt duo dicta. sm̄ ibi. ne autem. Casus literalis. Pater. & filius contrahunt matrimonium cum matre & filia, duo cognati cum duab. cognatis. auunculus. & nepos cū duabus sororib. quæritur quid sit faciendum, respondet Papa licet omnes consanguinei vxoris sint affines viri & econuerso, tñ inter consanguineos viri, & consanguineos vxoris nulla affinitas est contracta per quam inter eos matrimonium debeat impediri. in fine præcipit vt infra gradus prohibitos nulli debeant matrimonium contrahere non obstante aliqua consuetudine quę
2 potius est corrupte la. B. †No. i. regulam, ꝙ inter cōsanguineos viri, & vxoris contrahitur quædam proximitas. ita econtra inter consanguineos vxoris, & ipsum virum, & hoc appellatur affinitas. quia contrahitur ex eo quia extranea persona venit ad finem generationis alterius, vt dicit tex. in l. non facilè. in §. affines. ff. de gradi. & vide gl. super arbore affinitatis, sed inter maritum, & vxorem nulla contrahitur affinitas, alias non posset esse
a matrimonium inter eos, sunt enim ipsi affinitatis acā. vt no. in palleg. locis. & ratio huius dicti est, quia per connubium vir & vxor efficiuntur vna caro. ideò vxor communicat marito suo cō
3 sanguineos, & econtra vir vxori. †Secundò no. ꝙ inter consanguineos viri. & consanguineos vxoris nulla oritur proximitas, nullum vinculum. vnde absq; omni peccato licitè inter se ꝟhūt
4 matrimonium. †Vlti. no. & tene menti ꝙ consuetudo non pōt habilitare inhabiles lege Canonica ad contrahendū matrimonium. Contra qd op. de c. j. & c. super eo. de cog. spi. & ſ. c. c. ꝙ dilectio. so. dicit gl. fi. consuetudo potest inhabilitare aliàs habiles, vt in ꝟiis, sed non habilitare alias inhabiles, vt hic. Vin. dat duas sol. Prima ꝙ consuetudo habens fomentum iuris antiqui pōt inhabilitare ꝟ ius nouum, & sic loquuntur contraria vt ibi dixi. secùs autem vbi consuetudo nulla lege iuuatur, vt hic. Seda sol. est, ꝙ consuetudo pōt inhabilitare: quia inhabilitatio est onus, non autem habilitare: quia est honor. 8. q. 1. in scripturis. idē vo luit Goff. in effectu dicens potest ꝟhendi posse restringi ꝙ consuetudinem sed non laxari. Host. damnat istas sol. dicens, ꝙ sm̄ eas plus operatur consuetudo, vbi est debilior, nam quando inhabilitat est ꝟ ius diuinum, & ꝟ ius Canonicum, qn̄ habilitat est ꝟ ius canonicum, sed sm̄ ius diuinum, & sic sm̄ illas opi. sola ꝙ suetudo valet ꝟ ius Canonicū, & diuinū, sed qn̄ est iuuata lege diuina non potest vincere legem Canonicā. qd sonat in absurdū exemplum. si cōsuetudo habet, vt in quarto gradu possit matrimoniū ꝟhi, hæc ꝙ suetudo est sm̄ legem diuinam. vt ſ. c proxi. & ꝟ legē Canonicā tm̄, & non valet sm̄ illam opi. si verò sit consuetudo, vt in quinto gradu non possit matrimonium ꝟhi, hæc consuetudo est contra legem diuinam, & Canonicam, quæ permittunt tale matrimonium, & tunc valet hæc consuetudo sm̄ illam opi. vide tu quod dixi in d c. super eo. & puto, ꝙ hæc ratio Host. parum valeat, & sustinendo rationem gl. dico ꝙ consuetudo inhabilitans potest esse rationabilis, habilitans verò non, qa prima est inducta ad charitatem ampliandam, vt homines potiùs ꝟhant cum extraneis, q̄ cum cōsanguineis. vt amplietur vicissitudo charitatis. nam per hanc rationem matrimonia fuerūt interdicta inter cōsanguineos. vt plenè habetur. in c. 35. q. 1. sed in secundo casu consuetudo est ꝟ bonos mores, & ꝟ bonū charitatis in eo, ꝙ relaxat prohibitionem inter cōsanguineos, consuetudo autem vel statutum ꝟ legem nutrientem bonos mores non valet. in c. fi. de consue. vt no. Bar. in l. omnes populi. ff. de iusti. & iur. Item nō est verum, ꝙ in primo casu cōsuetudo disponat ꝟ legem diuinam, & Canonicam. quia licet ius Canonicum & diuinum permittant matrimonia in quinto gradu non tamē præcipiunt, vt ꝟhantur, vt in l. non quicquid. ff. de iudi. & in c. cō suluit. de offi. deleg. sed in secundo casu consuetudo de directo disponit ꝟ præceptū Canonis. ideò aliud ī primo casu, q̄ in 2do. Item pōt interpretari ius diuinū sicut lex. vt no. in c. fin. de ꝙue.

ADDITIO.

a ¶ Affinitatis. l. nō ideò minus. C. de hær. insti. notatur in l. affinitatis. C. cōia de succe. Et aut statutum faciens mentionē de affine comprehēdat virum, & vxorem. Bal. in d. l. affinitatis. Sal. in d. l. non ideò minus. Pau. de Cast. Lud. & Alexand. in l. j. C. vnde vir & vxor. Ias. in l. quod Seruius. ff. de cōd. cau. da. & cau. nō secuta.

SVMMARIVM.

1 *Dispensatio matrimonialis ex falsa cā obtenta nō valet nisi postea cōfirmet.*
2 *Dispensatio matrimonialis ex quibus causis concedatur.*
Pacis bono, & scandali euitandi cā, recedit à dispensatione iuris positiui.
3 *Narrata in impetratione probari debent per impetrantem, & opponens ea probare non tenetur.*
4 *Narratorum veritas consideratur secundum tempus impetrationis.*
5 *Surreptio in expressione falsæ causæ vitiat dispensationem ipso facto.*
Dispensatio est nulla ipso facto non solum per surreptionem in exprimendo sed etiam in verum tacendo.
Falsum narrare peius est, quàm verum tacere.
6 *Falsa causa expressa qualis esse debeat ad impediēdū rescriptū, vel legatū.*
7 *Motus proprius papæ an tollat surreptionem, & obreptionem.*
8 *Tolerātia principis seu patiētia an inducat suppēsionē, & à peccato excusē.*

CAP. VI.

1 QVIA CIRCA. 2 †Non valet dispensatio obtēta à Papa super matrimonio inter ꝙsanguineos ꝟcto, si ibi cā falsè ut
a expressa, nisi postea eam papa ꝙfirmaret. h. d. sm̄ verum, & cōem intellectū. primò recitat dispēsationē, & eā tacitè dānat. secundò ibi. cum tamen. tolerat dispēsationē ex causa. Casus literalis. Quidam nobilis ꝟxit matrimonium cum quadam muliere quę ipsū attingit quinto gradu ꝙsanguinitatis, de qua filiam vnicam susscepit, tandem mortua fuit post mortē filię. supplicatum fuit do. papæ. vt fauore filiæ quam de illa susceperat dispēsaret vt simul possent remanere, & sic allegata falsa causa dispēsauit vt insimul remanerent. Episcopus loci visa indulgentia obtēta ex falsa causa dubitauit vtrum possent prętextu huius indulgētię sic remanere, significauit hoc domino papæ. addens, quòd ex separatione illorum magnum scandalum imminebat. Resp. papa quòd ipse poterit dissimulare vt remaneant in copula sic ꝟcta propter
2 graue scandalum quod imminebit si separentur. B. †Not j. duas causas dispensandi super matri. contrahendo seu contracto in gradu lege Canonica prohibito. Prima quando ex tali matrimonio de facto cōtracto soboles est superstes. vnde fauore filiorum in tali matrimo. dispensatur, quod intellige sicut dixi in c. cū haberet, de eo qui dux in matri. quam pol. per adul. Secunda causa
b propter scandalum b curandum. vnde hodie quotidie Pa. dispensat inter ꝙsanguineos pp bonum pacis futurum, vel scandalum euitandum. & hęc causa sufficiens nedum post matrimo. contractum, sed etiam ante. quia propter scandalum recedendum est à
3 positione iuris positiui. vt in cap. 2. de noui ope nunci. † Nor. secundò ar. opti. ex tex. ꝙ narrata in impetratione debent verificari per ipsum impetrantē. si ergo impetrās dispēsationem narrat plures causas, oportet eum primo illas verificare. Vnde onus probandi non incumbit opponēti. de quo vide ꝓ Ioan. And. in c. v-
4 nico. de lit. cōtes. lib. 6. & in add. Spe. de clan. desp. post princ. †Itē no. quòd veritas narratorum est consideranda secundum tēpus impetrationis. non. n. sufficit narrata prius fuisse vera vl post impetrationē verificata. hic. n. ille impetrans habuerat filiam, non tamē eam habuit tēpore impetrationis, & intellige quādo veri
5 tas causarum narratur de presenti. †In glo. fi. no. duo sing. ex ista glo. primò ꝙ surreptio in expressione falsę causę vitiat dispēsationē ipso facto. & licet gl. hunc articulum disputet, alleg. aliqua iura, quæ faciunt in ar. ego tamē alleg tex. apertum in ca. 2. in fin. de fil. presby. libr. 6, vbi apertè probatur quòd dipēsatio est nulla non solum per surreptionē in exprimēdo, sed ēt in verum tacendo. nam detestabilius est falsum exprimere, quàm verum tacere: & tamen dispensatio corruit ex taciturnitate, & idem dicit in qualibet gratia seu priuilegio, vt leg. & no. in c. audientiam. el 2. de rescr. secus est in literis impetratis ad lites. i. læ. n. ex surreptione non sunt ipso iure nullæ, sed per exceptionem annullandæ, vt no. in c. cæterum. & c. plerunque. & c. si autem. de resc. rationem
6 diuersitatis dico. in c. ad audiētiam. † Ad contra. alle. in prin. gl. dicit Host. quòd ponunt casus speciales propter fauorē in eis contentum, sed tu dic specialius, quòd in c. ex parte. causa falsa fuit impulsiua, & nō finalis: nā causa finalis ingrediēdi religionē est Dei seruitium & sic non fuit peccatum in causa finali. Itē respectu legati dicimus, ꝙ si talis causa exprimit. quasi esset falsa, testator nullo modo legasset, nō valet legatum. vt in l. cum tale. §. falsam. & quod ibi no. ff. de cond. & demon. sed regulariter causa falsa nō vitiat, qa causa nō cohæret legato. vt ibi. Ad §. semel. dic, ꝙ procedit fauore libertatis, qa semel concessa non debet
c revocari, sed in dispensatione, vel aliagratia semper præsumendum est principē fuisse motum ex causa expressa ī c. cum adeò.
7 §. de rescript. & cap. postulasti. c eod. titul. ¶† Sed quæro quid si motu

ADDITIONES.

a ¶ Quia circa. Pro intellectu huius decretalis. vide omnino Old. consi. 255. ibidem. hic est casus, quòd dispensatio obtenta ex falsa causa est ipso iure nulla. Ad idem tex. & ibi Bar. in l. 1. ff. de nata. resti. Bart. de Bellentzi.

b ¶ Scandalum. Adde Lu. Ro. cons. §. proximè allegato.

c ¶ Et c. postulasti. Vide ibi Abbatem extollērem illum tex. quem sequitur ibi Fel. versi. per istum tex. & ibi ponit, quæ dicatur causa impulsiua. & quæ finalis. Seb. Sap.

Universidad de Deusto

a motu proprio. a Papa dispensat, vel aliam gratiam concedit, nun
b quid fatiras per eum expressa habeat vitiare gratiam, b aliqui du
bitauerunt, sed ego simpliciter tenerem, ꝙ si ratio est causa, quæ
tacita vel expressa vel nō existente, Papa gratiā non concessisset
tunc vitiatur, quia licet motus proprius excludat surreptionem
non tamen firmat gratiam ꝫ intentionem concedentis. ita no.
sentit Io.An.in c.si motu proprio. de præb.li.6. & vide do.de Ro.
decis.xlv.vt alibi dixi, in verb. motu proprio. no.gl.in cle.si Roma
nus. de præb. ꝙ motus proprius nihil operatur vltra casus in iure
c expressos, & hoc no. † Secundò no.ex gl.& tenebis semper men
ti ꝙ tolerātia c & dissimulatio principis in actu à iure prohibito
inducit dispensationē. cuius ꝫrium videtur probare tex.in c.cū
iamdudum. in §.fi. de præb. vbi dicit tex. ꝙ multa per patientiā to
lerātur. Ant. dicit hic aliqua pulchra verba. aut.n. constitutio Pa
pæ à principio cōiter non recipitur ipso Pa. sciente & tolerante,
& tunc tolerantia excusat à peccato. pro hoc no.gl.4.dist.in c.in
istis. §. leges. & ī c.1. de treu. & pa. & in c.cum multi. xv.q.vlt. Aut
à principio à quibusdam recipitur, & à quibusdam non, & tunc
tolerantia non excusat à peccato. ad hæc d.c. cum iamdudum. hoc
ergo intelligo & limito, quando maior pars populi receperit, nā
tunc peccat minor pars nō absoluendo. secus eꝫ. qñ minor pars a
popu. obseruāsset. & maior pars non recepisset, nam in consue
tudine inducenda attenditur maior pars populi, & non quod fa
cit minor pars, vt no. Io. And. in c.fi. de consue. in gl.fi. & idem in
tractatu de consuetudine. in cap. circa quintum. Aut constitutio
Pa. à principio fuit recepta cōiter, supple vel à maiori parte. quia
idē est. vt §. dixi. sed si ex post facto aliqui transgrediuntur, & rūc
b aut Papa specificè scribit, ꝙ vult certum a dum tolerare, seu dissi
mulare, & tunc talis dissimulatio habet vim dispēsationis. & iste
est propriè casus huius c. nō est enim verisimile ꝙ Papa citra di
spensationem mandasset istos tolerari in peccato ꝓp scādalum,
ꝫc.2. de no.ope.nun. Aut Pa. nihil specificè scribit & non videtur
dispensare. & loquitur d.c.cum iamdudum. quod ego intelligo
verum, nisi papa dispēsasset cum istis transgressoribus circa aliquē
actum, tanquam habilib. ad hoc. facit l. Barbarius, & quod ibi no.
ff. de præto. & idem dic per omnia quo ad statuta episcopi.

ADDITIONES.

a ¶Motu proprio. Bal.in l.præscriptione. C.si ꝫ ius vel vti.pub. Ale.
consi.124.in 1.vol.ver.vnde dicit Bal.ꝙsi.152. Old.consi.325. Cor
neus consi.114. inci. tenet in j.vol. in litera O.

b ¶Motu proprio. Hoc dictum refert & cōprobat Fel.in c.ad au
res. c. iistis. versi quartus casus. §. de resc. vbi plura de effectu clau
sulæ. Motu proprio.

c ¶Gratiam. Adde quid operetur motus proprius. Lud.consi.352.
& Old.cons.325. vsque ad finem consiliorum.
¶Adde eundem Ro.sing.371. incip. regula.53. & melius per Hip
po.de Marsi.sing.443. inc. ad hoc vt inquisitio. in fi. Zach.

d ¶Tolerantia. Ideò bannitus qui toleratur in ciuitate non potest
impunè occidi vigore statuti. quia talis tolerantia pstat ei secu
ritatem. Bal. & Sal. in l. nullus. C. de Iudæis. Io. de Ana. in c. sicut. ī.
de Iudæis. subdens se vidisse Bononiæ seruatum. Et est sin. fin eū
de quo per Ang. in l. si duo. ff. de acq. hær. & hic per Ant. de Butr.

SVMMARIVM.

1 *Testes qui de consanguinitate deponunt debent incipere à stipite, videlicet à parentib. vel a fratrib.3.*
2 *Negotum appellatione veniunt filij fratris, vel sororis.*
3 *Testium dicta super consanguinitate an valeāt si à parentib. vel à fratrib. non incipiant.*
4 *Testimonium de auditu non valet.*

CAP. VII.

1 TVA NOS. ¶† Testes qui de consanguinitate deponunt
computationem debēt incipere à stipite, vel germanis. Cō
munis diuisio. secūda, nos igitur. ¶Casus literalis. ¶Quidā ꝫxe
rūt matrimonium prohibitum, accusatum fuit matrimoniū pp
consanguinitatem induc i fuerunt testes ad ma. dirimendū pro
pter 2 sanguinitatem, qui inceperunt consanguinitatē ab auun
culo & filio fratris, vel sororis quæritur. an tale testimoniū suf
ficiat ad ma. dirimēdum. resp. Pap. ꝙ cum ma. sit res fauorabilis,
testes inducti ad probandam cōsanguinitatem incipere debēt
à stipite, vel à parentibus, vel fratribus, & sic per ordinē distin
guere gradus propriis nominibus, vel æquipollentib⁹ indiciis
designādo personas ab vtroque latere, quia cum frequēter per
hibeant testimoniū de auditu, & illud sit minus validū. nō est ī
hoc articulo laxāda facultas: qa qua ratione inciperēt à secun
2 do gradu eadem ratione incipierent ab vltioribus. B ¶† Not. j.
3 & tenemēti, ꝙ appellatione nepotis a venit fratris, vel sororis
filius. & non recordor de alio tex. in iure Canonico, quia clarè
hoc exprimat, vt in hoc textu declaratur. vide multas concord.
quas ponit Io.An.in c.fundamenta. de elec.li.6. Fed.de Se.con c.
38. cōclude quòd ex propria significatione vocabuli nepos pro
priè dicitur filius ex filio vel filia. vt est tex.in l.iurisconsultus. in
§. nepos. ff. de gradi. sed filius fratris vel sororis potius dicitur ne
pos ex communi vsu loquendi. Et facit ad quæstionem nunqd
in statutis appellatione nepotis veniat fratris filius, & credo ꝙ
sic, quia communis vsus loquendi præfertur propriæ significa
tioni verborum in quacunque dispositione, vt not. Bar. in l. om
nes populi. ff. de iusti. & iur. & Inn. in c. olim. de verb. sig. vide gl. ī
c. nonnulli. §. de rescrip. ¶† No.2. non valere testimonium super
consanguinitate probanda ad effectum dirimendi matrimoniū.
nisi testes incipiant computare à communi parente vel germa
nis. i. fratribus à quibus descenderunt isti de quorum consangui
nitate quæritur hodie. vide text. magis expressum in c. licet ex
4 quadam. §. de testibus. † Vltimò no. quòd testimonium de audi
b tu. alieno est minus validum, & quòd regulariter tale testimo
niū non valet. vnde propriè non possunt dici testes. vt no.gl.in
l.in summa. §. Labeo. ff. de aqua plu. arcen. & vide quod dixi in c.
quoties, §. de testib.

ADDITIONES.

a ¶Nepotis. De quo latè Ale.in l.si auiæ. C. de succes. edic. post gl.
ibi bonus est tex. de iure ciuili. in c j. §. similiter. in verbo Nepos.
quib. mod. feu. ami. Et dicit ibi Bal. ꝙ aduocati Bononiēses mul
tum allegant illū tex. Io. de Imo. in l. si dotali. ff. sol. mat. per Ab.
in c. non sine. §. de prob. Bar. in l. si instituta. ff. de inoffi. test. Fed. de
Se. in consi. 39. inc. viso puncto. de quo latissimè Ias. in d.l. si auię.

b ¶Nepotis. Huius meminit Fel. vbi multa ponit circa hoc in c. ꝑ
tuas. versi. j. conclusio. §. de probatio. Vide Ange. Are. in §. quarto
gradu. in fi. Inst. de gradi. Dy. in consi. 16. inci. diligenter considē
rata. Abbas in consi. 79. inci. illud de iure. in j. vol. Alexā. in consi.
37. ver. consideratis his. 3. volu. Corn. in consi. 139. inci. placet. &
in consi. seq. in j. vol. Soc. in l. cum vir. ff. de cond. & dem. Seb. Sap.

b ¶Testimoniū. Vide Bal. in l. si quis in hoc genus. & in l. conuenti
culam. C. de episc. & cle. vbi dicit ꝙ in probandis finibus antiqs
sufficit probatio de auditu auditus. & in l. j. C. ex deli. def. & dicit
Io. And. ꝙ vbi non admittitur testimonium de auditu non facit
aliquam ꝓsumptionem, vt in sua sum. de testib. versi. testes de
auditu. Arch. 22. q. 5. per Lu. Ro. in l. si vero. §. de viro. ff. solu. ma
trimo. in antiquis. sufficit testis de auditu c. licet. §. de testib. & ibi
Ant. de But. per Ale. consi. 11. & consi. 25. in 4. vol. Soc. consi. 64. in
ci. vt ꝫ in j. vol. Corneum consi. 107. inci. videtur. in litera O. in j.
vol in antiqui.
¶Adde Lud. Ro sin. suo. 749. inc. omni casu. & ibi quid requira
tur ad hoc, vt testes possint deponere pro auditu audit⁹. de quo
etiam vide Fel. plenè in c. literis. ver. item nota istos casus. & ibi
amplè per istum ver. venio ad gl. §. de testib. Zach.

SVMMARIVM.

1 *Affinitatis secundum & tertium genus hodie non prohibetur, secus erat de iure antiquo. 6. 11.*
Filij ex secundis nuptiis hodie licitè ꝓtrahunt cū cognatione prioris viri.
Prohibitio matrimonij nunc non excedit quartum gradum. 8.
2 *Temporum mutatione mutari etiam debent iura humana.*
Lex debet conuenire tempori.
Ætas nostri temporis non patitur rigorem antiquorum iurium, cùm nobis defecerint merita, & virtutes corporales.
Clericus hodie non deponitur sicut olim ex fornicatione, & simplici pecca to mortali.
Scientia iuris scientia est. licet muta bilis.
Finis legis est inuariabilis, licet constitutiones mutentur.
3 *Necessitate vrgente vel propter euidētem vtilitatem recedendū est à dis positione iuris communis.*
Finis legis concernit necessitatem, vel vtilitatem subditorum.
4 *Leges summorum pontificum, & conciliorum appellantur statuta humana, & sic non possunt dici ius diuinum.*
5 *Deus mutat aliqua, & an incommutabilis sit.*
6 *Affinitatis secundum, & tertium genus qu d sit.*
Maritus & vxor quomodo habeant potestatem alter alterius corporis. & ad quid teneatur vxor marito.
7 *Prohibitio matrimonij vsque ad quartum gradum restricta intelligitur de collateralibus.*
9 *Prohibitio matrimonialis ex quibus causis hodie sit restricta ad quartum gradum tantum.*
10 *Affinitas quandoque oritur ex vna copula, quandoque ex duplici, vt in vxoribus duorum fratrum.*
11 *Impedimentum publicæ honestatis quod accessoriè procedit ex secundo, & tertio genere affinitatis hodie fu tum est, secus de aliis.*
12 *In dispensatione, an facienda sit mentio de affinitate, & publica honestate vbi simul concurrant.*
13 *Impedimentum publi hone. ex sponsalibus de futuro, & de præsenti oriē.*
14 *Constitutio & statutum non trahuntur ad præterita.*

Excom

Excommunicatus ante legis reuocationem indiget absolutione etiam post legem reuocatam.

CAP. VIII.

1 NON DEBET. a ¶† In secūdo & tertio affinitatis gñe tol
a litur prohibitio quæ olim erat in matrimonio ꝫhendo, si
militer tollitur ꝓhibitio de sobole suscepta ex secūdis nuptijs q̄
olim nō poterat ꝫhere cū cognatione prioris viri, & ꝓhibitio 2
iugij vltra quartum consanguinitatis & affinitatis gradūnō ex
tenditur. & allegatur quotidie iste tex. q̄ est sing. in materia sua
diuiditur. nam primo excusat correctionem iuris antiqui. secū
da ibi. cum ergo. excusationem declarans in duobus illud tollit,
tertiò restringit, restrictionis causam reddēs ibi, prohibitio. quar
tò prohibitionem restrictam fortificans cōstitutiones ꝫrias tol
lit & causas reddit, ibi, cum ergo. ¶Casus literalis. In prima parte
huius constitutionis præmittit concilium causam ipsius cōstitu
tionis dicens ꝙ nō debet reprehensibile iudicari si secundum va
rietatem temporum statuta quandoque variantur humana, ma
ximè cum vrgens necessitas vel euidens vtilitas hoc exposcit. &
hoc probat exemplo Domini qui ex his quæ in veteri testamen
to statuerat nōnulla mutauit in nouo, quia in secundo & tertio
genere affinitatis & de sobole suscepta ex secundis nuptiis non
copulando consanguineis viri prioris difficultatem frequenter
inducunt. & aliquādo periculum pariunt animarum cum cessān
te causa cesset effectus, concilium illud hmōi prohibitiones re
uocat & statuit, vt sic ꝫhentes de cætero liberè copulentur. In
secunda parte dicit ꝙ prohibitio copulæ coniugalis de cætero
nō extendatur vltra quartum gradum consanguinitatis & affi
nitatis, quia in vterioribus non potest absque periculo hmōi ꝓ
hibitio generaliter obseruari. ostendens hoc quasi naturali ra
tione. quaternarius enim numerus bene competit prohibitioni
corporalis ꝫiugij. de quo dicit apostolus, ꝙ vir nō habet potesta
tem sui corporis, sed mulier, & ecōuersò, ga quatuor humores
sunt in corpore qui ꝫsistunt ex quatuor elementis & in his qua
tuor gradib. ita debet perpetuo obseruari non obstantib. anti
quis constitutionib. super hoc promulgatis vt si aliquis circa
hmōi prohibitionem ꝓsumpserit copulari nullo tractu tempo
ris defendat, cum diuturnitas temporis nō diminuit peccatum
2 sed auget. B. † No. j. ꝙ ad varietatem temporū debent mutari sta
tuta humana, quia lex non debet conuenire tempori. 4. dis. erit
autē lex. ideo alibi dicit tex. notabilis quòd ætas nostri tpis pati
tur rigorem antiquorum iurium cum nobis defecerint merita
& virtutes corporales. vt habetur in c. fraternitatis. 34. dist. Ideò
hodie ex simplici fornicatione clericus nō deponitur sicut olī
indistinctè deponebatur. vt in c. à multis. de æta. & qual. imò quod
libet peccatum mortale erat olim depositione dignum, de quo
dic vt no. in c. at si clerici. de iud. per hoc dicunt quidam volen
tes detrahere scientiæ iuris ꝙ non est propriè scientia, quia sciē
tia est de corruptibilibus, & de impossibilibus aliter se habeni, vt
habetur primo posteriorum, sed scientia iuris mutatur quoti
die. Sed dicendum ꝙ licet mutentur constitutiones particula
res non tamen mutatur ipsum dictamen seu causa finalis iuris,
nā semper lex prodit vt appetitus noxius sub iuris regula limite
tur, & c. vt habetur §. in prooem. finis iuris est inuariabilis. sed ꝫsti
tutiones mutantur & deseruiunt fini. semper tamen debet esse
rationabilis, & sic fundata super ratione naturali immutabili, a
3 liàs non est lex. i. dif. consuetudo. & 4. di. erit autem lex. † No.2. ꝙ
per necessitatem vrgentem vel vtilitatem euidētem recedendū
est à dispositione iuris. nam finis legis concernit necessitatem
4 vel vtilitatem subiectorum. † Tertiò no. ꝙ leges summorum pon
tificum & conciliorum appellantur statuta humana, & sic stri
ctè non possunt dici ius diuinum, quod no. pro limitatione c. ni
5 mis. de iureiur. & in c. j. de iura. calū. & c. qualiter. de accusa. † No.
quòd Deus nonnulla mutat, & sic videtur commutabilis ꝫ c. in
commutabilis. 22. q. 4. Sed tu vide bon. gl. ibi, & quod habetur 6.
dist. in c. non est peccatum. §. his itaque. & quod no. in c. fi. de cō
6 sue. † † item no ꝙ hodie matrimonia licitè contrahuntur in secū
do, & tertio genere affinitatis. gl. laborat in declarando ista ge
nera, sed dic breuiter, ꝙ persona adiuncta per carnis copulam
sanguini alterius inducit primū genus affinitatis. persona verò
addita primo generi inducit secundum genus. & persona addi
7 ta secūdo inducit tertium. quod declara. vt in gl. † Itē no. ꝙ mu
lier dicitur habere potestatem corporis mariti sicut eꝫ. est ergo
inter maritum & vxorem quædam reciproca obligatio, & dic ꝙ
parificantur quò ad debitum reddendum, sed non sic in aliis, nā
magis tenetur vxor seruire marito, quàm eꝫ. vnde alibi dicit ꝙ
vxor est plenè famula viri. vt in c. hæc imago. & c. mulierem. 33.
8 q.v. & vide quod dixi in c. literas. de resti. spo. † Sed quæro nun
quid inter ascendentes. & descendētes possit esse matrimonium
vltra quartum gradum. quod est quærere nūquid dispositio hu
ius. §. concernat omnes cōsanguineos tam collateralesquàm as
cendentes, & descendentes, vt vltra quartum gradum ꝓhibitio
non extendatur. vide Gof. in summa. eo. tit. §. idem quæritur. q
dixit, ꝙ sic. vnde ītellexit istum tex. generaliter. sed ꝫrium tenuit
Io. An. in gl. sua, super arbore ꝫsanguinitatis, & ordinaliter Host.
in summa. eo. ti. §. qui ꝫsueuerant. sub. §. qualiter arbor. in versi.
ix. quæritur. & hanc opi. credo veritissimam, cū text. iuris ciuilis
indistinctè prohibeat matrimonium inter ascendentes & descē
b dentes in infinitum, bvt in l. nuptiæ. ff de ritu. nup. vnde glos. ibi
colligit, ꝙ si Adam viueret non repetit vxorē, ga omnes descē
dimus ab eo, & ꝙ ius ciuile non reperiatur expressè correctū
& sic fundatum super honestate maxima, non debemus per ge
neralem dispositionem Canonicam dicere ꝫrium. ar. bo. in c. 2.
§. de desp. impu. hæc tū quæstio propter breuem hōum vitam
9 rarò practicatur. Not. ex tex. causas quare matrimonium est ho
die correctum ad quatuor gradus, vide alias per Ioan. And. hic.
10 In gl. 4. ibi, quandoque ex vtraque, vt in vxorib. duorum fratrū.
hæc glo. vult, ꝙ affinitas quandoque ex vna copula, quādoque
ex duplici ꝫhitur, vt in vxoribus duorum fratrum. illæ enī sunt
ibi affines in secundo genere ex copula vtriusque. nam frater
mariti est sibi affinis in primo genere. vxor ergo sua cum sit iū
cta primo generi affinitatis inducit secundum genus, & idem
11 est reperire in vxore alteri⁹. † In ca. gl. ibi, publica honestas, vt in
vxoribus duorum fratrum. hic intendit, ꝙ olim quis non pote
rat ducere successiuè vxores duorum fratrum, ratio, qa ibi erat
tertium genus affinitatis cum secunda. nam, vt supra dixi, duo
rum fratrum vxores sunt in secundo genere affinitatis, sed si al
tera post mortem mariti nupsit Sempronio, ille Sempronius at
tinet vxori alterius fratris in tertio genere, quia est persona ad
dita secundo generi, ideo mortua vxore sua & marito alterius
non poterat olim illam ducere obstante tertio genere affinita
tis, & vltra impedimentum affinitatis suberat impedimentum
publicæ honestatis, vt dicit text. in ca. porro, allegat. in glo. sed se
cundum & tertium genus sit sublatum, ergo videtur ꝙ publica
honestas tanquam accessoria sit hodie sublata. Sed gl. not. con
cludit, ꝙ illa publica honestas quæ veniebat accessoriè ad secun
dum & tertium genus affinitatis est hodie sublata, quia sublato
principali, &c. sed publica honestas quę nō venit sic accessoriè,
vt in ea quę oritur ex contractu sponsaliorum seu matrimonij
cum consanguineo meo, nō est hodie sublata, cū de ea hic nul
la sit mentio, & ꝙ sit vnum, apertè probatur in c. j. de spon. lib. 6.
c ¶ Et no. vnam bonam regulam ex hac gl. in materia extēsionis,
d ꝙ vbi sic se habent, ꝙ vnum venit cōsecutiuè ad reliquum vno
immutato seu sublato etiam cōsecutionem intelligatur immuta
tum seu sublatum ad hoc tex. optimus, in c. miramur. de ser. nō
ordi. in c. quamuis. in fi. de elect. li. vj. & hoc dictum gl. potest ad
e duci ad quæstionē. e † Nunquid in dispensatione sit fienda men
12 tio specifica d affinitate, & publica honestate, vbi simul incidūt,
an sufficiat facere mentionem de affinitate, quæstio fuit ardua ī
Romana curia, credo ꝙ adhuc pendeat, & allegabatur ista gl. ꝙ
sufficiat

ADDITIONES.

a ¶Non debet. Rationem quare per hanc decretalem facta fuerit
cognatio consanguinitatis, & quare olim erat prohibitus grad⁹
altior quarto, quare de lege diuina fuit prohibitum solū matri
monium inter patrem & filiam, & certas alias personas, vide om
nino elegantissimè beatum Thomam in 4. Sent. dist. xl. q. j. arti.
3. vbi longè melius declarat medullam huius decretalis. Barth.
de Bellentzinis.

b ¶ In infinitum. Et ad hoc vide gl. xxxv. q. j. in summa, & idem di
cit gl. in l. nemini liceat. C. de nupt. & gl. Inst. de nupt. §. ergo non
omnes. Barth. de Bellentzinis.

c ¶ Regulam. No vnam bonam regulam, vbicūque duo sic se ha
bent, ꝙ vnum venit consecutiuè ad alterum. mutato vno. muta
tur & aliud. Et vide omnino quod notaui post Ant. in d. ca. mira
mur. Barth. de Bellentzi.

d ¶ Extensionis. Bar. firmat in l. omnes populi. ff. de iust, & iu. in 4.
q. vj. principalis. facit l. cui iurisdictio. ff. de iu. om iu. & l. si ita stipu
latus fuero. ff. de verb. obli. l. non distinguemus. §. de officio. ff. de
arb. Cald. & Salic. & in l. j. C. si rector prouinciæ.
¶ Extensionis. Vide Bal. in l. non dubium in quinto nota. C. de le
gi. Signo. de Homo. in consi. lvj. inc quæstio talis est. in prin. cum
allegat sper Decium in c. nam concupiscentiam. in primo no. in
prima lec. vbi bonus tex. §. de consti. Seb. Sap.

e ¶ Ad quæstionem. Vtrùm in dispensatione impetrata necessariò
debeat fieri mentio de sponsalib. & de publicæ honestatis iusti
tia. & vide omnino quod in simili scribit Anto. in c. fi. de fil. pres
byt. & quod ibi latissimè notaui. Barth. de Bellentzi.

Universidad de Deusto

sufficiat facere mentionem de affinitate, quia in consequentiam
sit de publica honestate. In contrarium facit gl. super arbore con
sanguinita. post prin. sed concordãdo dixi, q̃ si publica honestas
necessariò comprehendit sub affinitate satis est de affinitate fe
cisse mentionem. & sic procedit ista gl. exemplum, si impetro dis
spensationem, vt liceat mihi ducere vxorem cõsanguinei mei de
functi, nõ obstante affinitate in tertio gradu, nã ex quo feci men
tionem, q̃ fuerat vxor consanguinei mei cõsequenter feci men
tionem de publica honestate. & sic per consequentiam videtur a
sublata virtute dispensationis. Si verò non comprehendi ex nar
rõne verborum, vt puta impetraui dispensationem vt liceat mi
hi ducere Titiam ĩ mulierem nõ obstante q̃ sit mihi affinis in ter
tio gradu, non valet dispensatio si vltra affinitatem erat publica
honestas, ex quo de ea non fuit facta mentio expressè vel tacitè.
arg. c. ex tuarum. de auctor. & vsu pal. nam affinitas potest ḡhi si
ne matrimonio. vt in c. discretionem, ẽ. tĩ. prox. & hoc casu proce
1 3 dat gl. super arbore. ¶ † In gl. in ver. secundis nuptijs, ibi, in spõ
sa de futuro. idem dic & fortius in spõsa de præsenti. nam maior
honestas exigit, vt non ducam eam in vxorem quę fuit sponsa
de præsenti consanguinei mei. quam abstineam ab ea, quæ erat
sponsa consanguinei mei de futuro. & hoc voluit glo. in fi. & sic
1 4 tenent Doct. in c. sponsam. & ibi dixi. ṡ. de spo. † In gl. in ver. de
cętero. ibi, non trahũtur ad præterita. no. gl. quia potest seruire
in aliis terminis, ex hac enim gl. potest inferri, q̃ si reuocatur ista
a tutum, non censetur reuocatus effectus iam causatus per statu
tum nec videtur approbatus actus gestus ḡ antiquum statutum.
& ideò excõicatus ex antiqua lege indiget absolutiõe, etiã post
legem reuocatam. dic hoc ꝓcedere nisi in reuocatione dicatur
q̃ aliqua lex debeat haberi pro infecta, tunc enim omnino effe
ctus antiquæ legis est sublatus, ita vt excõicatus non indigeat ab
solutione, vt est gl. in cle. j. de ista. re. in cle. vnica. de immu. eccle.
& tene mẽti istas duas gl. sic ītellectas, & in fi. gl. hæc vltima opi
nio cõiter tenetur, & mihi satis placet fauore matrimonij.

ADDITIO.

a Reuocatus effectus. Vide multa allegata per Fel. in c. fi. ṡ. de con
stit. ex cuius verbis in vers. amplia quarto limitantur dicta Abba
tis hic, vt non procedant quando effectus actus præteriti expe
ctaret in futurum, vt ibi per eum. Seb. Sap.

SVMMARIVM.

1 *Distans à stipite quarto gradu vel citerioris, potest contrahere cum distante quinto vel vlteriori.*
2 *Regula magistrorum approbata à iure, debet etiam pro iure seruari.*
3 *Graduum computatio etiam in linea inæquali quomodo fiat.*
Ascendentium personæ quot sunt, tot gradus faciunt, dempto stipite.

CAP. IX.

a VIR QVI. a † Distans à stipite quarto gradu vel citeriori cũ
1 distante quinto, vel vlteriori contrahere potest. h. d. cum gl.
Casus literalis. Duo volũt contrahere matrimonium, distat vir
1 à stipite quarto gradu, mulier verò ex alio latere distat ab eodẽ
stipite quinto, quæritur, an possunt contrahere matrimonium,
& resp. q̃ sic ſm regulam illam qua dicitur, quoto gradu remo
tior persona distat à stipite, & à quolibet descendentium p aliam
2 lineam ab eodem stipite. B. † No. j. q̃ regula magistrorum b appro
b bata iure debet pro iure seruari. † c. cundò no. regulam infallibi
3 lem in computandis gradibus ĉin linea transuersali seu collate
rali, vt quoto gradu distat remotior, & c. vt in litera. & procedat
hæc regula in linea transuersali etiam inæquali exemplum in pa
truo, & nepote, sunt enim isti in linea inæquali, quia nepos descẽ
dit per vnum gradum. vnde vbi linea non est æqualis semp
fit computatio à remotiori, si verò sunt in linea æquali, exem
plum in filiis duorum fratrum non est vis. vnde fiat computa
tio, sed quoto gradu distat altera à stipite, toto gradu, sibi attri
buet, & istæ sunt duę regulæ in computandis gradibus siue æqua
lis inter collaterales. Sed secunda ascendentium regula est, q̃
quot sunt personæ, tot sunt gradus, dempto stipite, & ideò de
mitur stipes, qui filius est ex sanguine patris, vnde non fit descẽ
sus per duos gradus, sed tantum per vnum, de quo plenius in ar
bore consanguinitatis.

ADDITIONES.

a Vir qui. Materiam graduum, & qualiter sunt computandi tam à iure ciuili, quam Canonico eleganter scribit Beatus Thomas in 4. Senten. dist. xl. q. j. art. 2. Bar. de Bellentzi.
b Magistrorum. Simile est quod dicitur de consuetudine, vt ṡ. de cognatio. ſpi. c. j. quod intellige, quando approbatio fieret p Pa
pam, quia alterius approbatio nihil operatur, c. super his. & c. de
infidel. lib. ṡ. eo. secundum Phil. hic.
c Gradibus. Secus de iure ciuili, de quo, qualiter fiat computatio, ponit Instit. de gradibus. per totũ. per gl. in l. 2. C. de succes. edic. ideò Car. Flo. dicebat hic, q̃ in matrimoniis statur iuri Cano. se
cus quantum ad hæreditates, & per gl. Insti. de gradibus. ṡ. fexto.
facit tex. in ratione sui. in c. fi. ĩ. de secundis nup. gl. in l. j. C. e. Bal. in l. meminimus. C. de leg. hære. Pau. de Ca. in l. 2. C. de suc. edic. Corneus consi. xlj. & lvij. & consi. ccj. in j. vo. Et quid si statutum faceret mentionem de gradibus, quomodo fiet cõputatio. Pet. de Anch. hic arguit pro & econtra, & concludit, q̃ secundũ ius ciuile, sequitur Io. And. in addi. Spec. de succes. ab intesta. voluit Bal. in d. l. j.

¶De frigidis & maleficiatis a& impotentia coeundi. Tit. xv.

¶Continuatio Rubricæ.

¶ Viso de plurimis impedimẽtis matrimonij, quia frigiditas & maleficium, & generaliter impotentia coeundi sunt impedimẽ
ta matrimonij, ideo post rubricas præcedẽtes subiicitur ista, nã
aduerte, quia hæc rubrica habet tres partes, tractat eñ de frigi
dis. Item de maleficiatis. Item de impotentia coeũdi, & ideo ad
iecit de impotentia, quia vltra frigiditatem & maleficium, sunt
alij modi impotentiæ, vt puta si vir est sectus seu caret virilibus.
Item potuit actor addere istum tertium ad denotandum q̃ suf
ficit allegare impotentiã coeundi, licet nõ specificatur impotẽ
tia coeundi, pro quo facit c. 2. ĩ. eo. quia aliter disponitur de frigi
do, & aliter in maleficiato, & aliter in alia impotentia coeũdi.
ideo auctor in rubrica voluit omnia ista specialiter attingere. de
his omnibus etiam tractatur in nigro.

ADDITIO.

¶Maleficiatis. Vide Bal. in l. fi. C. de sponsal. q̃ de iure ciuili non
separatur matrimonium. Item de materia huius rub. vide omni
no Beatum Thomam in 4. Sent. dist. 34. q. j. artic. 2. vbi inter alia
dicit, q̃ ille, qui frigid' est omnino inhabilis est ad matrimoniũ
ḡhendum, & dicit, q̃ soluitur matrimonium per eum ḡ cũ sed
ab ecclesia ad hoc cognoscendũ statuitur terminus triennij, &
quandoque plus. Quod limitat esse verum quando est tanta fri
giditas, quæ reddit inhabilem ad generãdum, & ad generalem
copulã Sed dicit, q̃ si quis non haberet caliditatem sufficientẽ
ad generandum, sed bene sufficientẽ ad carnalem copulam, tũc
tenet matrimonium. ſ. quia est ei remedium, quamuis non com
petat ei secundũ quod est ofũcium naturæ, vt ibi plenè per eũ,
& dicit, q̃ non potest esse perpetuum naturale impedimentũ,
imo respectu vnius personæ & non respectu alterius, sed si non
posset implere carnalẽ actum cũ virgine, & posset cũ corrupta
tunc mediante aliquo instrumento possent clausura pudoris frã
gi, & ei coniungi, nec esset hoc ḡ matrimoniũ. Dicit ẽt ibi sanct'
Thomas in fine, q̃ nulla frigiditas mulieris potest impedire ma
trimonium, sed in muliere potest esse impedimentum naturale
ex alia causa, scilicet arctatio, & tũc idẽ iudicium est de arctatio
ne mulieris, quod de frigiditate viri. Barth. de Bellentzinis.

SVMMARIVM.

1 *Maritus põt separationẽ matrimonij petere etiã ex impedimento ꝓprio.*
2 *Confessioni coniugum super impotentia coeundi non standum, sed requiritur alia probatio quo ad separationem.* 5.
3 *Maritus dicitur caput vxoris.*
4 *Libellus quomodo formatur propter impotentiam mariti.*
5 *Separatio propter frigiditatem vel impotentiam coeũdi an statim vel post aliquod tempus & ex quibus probationibus fiat.*
Impotentia coeundi ex quibus arguatur, & quomodo probatur separatio propter impotentiam post longum tempus petita.
Iudex potius debet admittere, & audire probatiões superfluas defectiuas vbi agitur de periculo animæ.
6 *Triennalis cohabitatio an sit indicenda propter impotentiam.*
7 *Potentia si appareat post separationem an matrimoniũ sit redintegrandũ, & quid iuris si ad alia vota sit deuentum.*
8 *Separatio facta per ecclesiam deceptam falsis probationibus, an teneat.*
9 *Potentia coeundi si sit cum alia muliere, & non cum vxore quid sit agẽdũ.*

CAP. I.

1 ACCEPISTI ¶ † Difficilis est in suo intellectu, & habet tria dicta. secundum ibi, illa. tertium ibi, si aũt & cõi. non summat' pp varietatem intellectuũ. Ca
sus literalis. Aliquis accepit aliq̃ in vxorem, & cum ea pmãsit p mensem, vel p tres, vel p annum. postmo
dum dicit q̃ est frigidæ naturæ, ita q̃ cum illa vel alia rẽ hãre non
potest. & si hoc ꝓbari p verum & rectum iudicium potest, dõt se
parari. ita tamen q̃ si postea aliam accepit, reus erit periurii, & ac
ta pœnitentia priora cõnubia restaurabuntur. Si verò illa prior
post annum aut dimidium ad episcopum reclamauerit dicens
q̃ eam cognouit, ipse autẽ ḡrium affirmat, ei credendum est, cũ
sit caput mulieris, quia si proclamare voluit cur tantum tacuit
cum ĉito potuit scire si eam cognoscere potuit. si vero ab ini
tio post mensem aut duos ad episcopum proclamauerit dicens,
volo

volo esse mater, sed vir quẽ accepi frigidæ naturæ est, si hoc pro
bare potest per rectum indicium separentur, & mulier ĩ si volue
1 rit nubat in domino. B. † Nota. j. q̃ maritus apotest reclamare &
a petere separationem etiam ex impedimento proueniente à se.
interest enim sua vt separentur si non est inter eos verum matri
2 monium, vt nõ teneatur ad onera matrimonij. † Secundo no. q̃
confessioni coniugum super impotentia coeundi plenè non
creditur, vnde requiritur alia probatio, vt possit sequi separatio
3 nis sententia. † Tertiò nota. q̃ vir dicitur caput mulieris, pro hoc
4 c. cum caput. 33. qõ. 5. † Vlt. not. formam & practicam libellandi
ex parte mulieris cum petit separationem pp impotentiam ma
5 riti. † Opp. contra tex. primò de c. laudabilem. ĩ. e. vbi dicitur, q̃ si
allegatur frigiditas debent simul cohabitare per triennium, &
postmodum iurare cum septima manu propinquorum, sed hic
nihil dicitur de triennio, ergo, &c. Item ḡ verba illa facit tex. in c.
fi. ĩ. e. vbi mulier fuit audita post octo annos allegans impotẽtiã
mariti. & hic videtur innui ḡrium sed propter hoc, & multa alia
ḡria, quæ patitur iste tex. Doct. maximè Inn. tria scripserunt, ita
vt potius intricetur, q̃ aperiat intellectus huius c. & vt clarius di
cam. capiendo meliora dicerem q̃ principium c. debet intelligi
quando ambo coniuges confitẽtur impedimentum. & potest p
bari impedimentũ p aliqua signa frigiditatis, & cũ iuramẽto cõ
iugum, & propinquorum, ſ. vt coniuges iurent de veritate con
sanguinei. & de credulitate inquãtũ credũt illos verũ iurare. his
concurrentibus potest matrimoniũ separari incontinenti, non
expectato laptu triennij. Illud verò triẽnium requiritur vbi pr̃
per alia signa vrgentia probari non potest. & hoc innuit text. in
d. c. laudabilem. ibi, si frigiditas prius probari non possit, &c. & sic
intelligo illa verba posita in tex. ibi, per verum indicium, &c. nã
tria sunt arg. ad probationem impotẽtiæ, primum aspectus cor
poris. vt in c. fraternitatis. ĩ. e. nam sicut mulier potest inspici, ita
& masculus. secundum ar. est cohabitatio triennalis, iuxta for
mam. d. c. laudabilem. tertium est iuramentum proprium cũ se
ptima manu propinquorum modo prædicto vt ĩ. e. c. laudabilẽ.
vt ergo iste tex. concorder cum d. c. laudabilem. debemus appel
lare, hoc verum iudicium qñ vltra iuramenta offertur probatio
per signa impotentiæ, licet gl. videatur tñ intelligere de iuramẽ
to, sed certè hæc non est sufficiens probatio vt incontinenti de
beat separari, vt apertè probatur in d. c. laudabilem. verba illa de
bent intelligi quando mulier confitetur impedimentũ & vir ne
gat, nec mulier proclamauit in exordio matrimonij, tunc enim
quia concurrunt duæ præsumptiones ḡ mulierẽ. prima quia tar
dè proclamauit, secunda, quia vir dicit se eam cognouisse, nõ de
bet mulier audiri, intelligo quando veraciter non potest proba
re intentionẽ suã, licet aliqua signa inducat, tunc enim debet ex
cludi. ſ. vt non audiatur petẽs probationem de præsenti. sed post
cohabitationem triẽnalẽ audietur si probet per alia signa, puta
quia adhuc reperitur virgo & offert iuramẽtum proprium, cũ
septima manu propinquorum ar. in c. laudabilem. ĩ. e. posset etiã
intelligi iste ver. quando mulier erat corrupta, nam tunc de faci
li nõ pot probari impedimentũ mariti. ver. si autẽ, loquitur qñ
mulier in nouitate proclamauit & per aliqua signa potest proba
ri impotentia mariti, tunc enim debet audiri in continenti, ut
dictum fuit in princ. vnde discretus debet esse iudex, & semper
potius exigere probationes superfluas, quã defectiuas cum agã
tur in separatione de periculo animarũ, vt dicit Inn. & bene, vn
de quandoque exigit duo ex illis tribus prædictis argumẽtis, qñ
que omnia tria, quæ sufficit vnica probatio, vt si est necessa
6 rio cõcludens. † Exempli gratia. si ex toto virilia sunt amputata mari
b to, nam tunc frustra exquireretur probatio b. & iste tex. loquitur
in impedimento frigiditatis, nam cum impedimento maleficij
semper ad minus debẽt cohabitare priùs per triennium, quia cum
illud impedimentum non sit naturale, sed accidẽtale, potest tem
pore remoueri, vt probatur in c. fi. ĩ. e. & sic intelligo istum tex.
licet multa, & varia hic scribantur. ¶ In gl. j. vult ergo gl. q̃ istud
iudicium appelletur hoc iuramentum coniugum cum septima
manu propinquorum, sed mihi non placet hæc expositio, vnde
dicerem q̃ aut coniuges volunt incontinenti separari non expe
ctato triennio, & oportet q̃ impedimẽtũ ꝓbet p iustũ iudiciũ.
i. p aspectum corporis, vt saltẽ appareat aliqua euidentia signa
impotentiæ. & tũc cũ iuro proprio & propinquorũ potest fieri
separatio. qa sentit tacitè hic Ab. & ad hæc adduco c. laudabilẽ.
ĩ. e. ſm intellectũ, quẽ ibi teneo, vt rectũ indiciũ ponat' p remedio separato à iuro cõiugum & propinquorũ. & dic vt dicã in d.
7 c. laudabilem. ¶ † In gl. 3. ibi. sed non credo q̃ hoc obstat. intelli
ge hanc gl. q̃ primum matrimonium debet restaurari quò ad vin
culum, ex quo nunc apparet de potentia viri, sed respectu thori,
seu mutui seruitij serua distinctionem præcedentem, vt si solus
maritus fuit i' dolo possit vxor petere separationem quò ad tho
rum propter adulterium commissum cum illa alia. Si verò non
fuit in dolo, vel vterque commisit dolum, tũc matrimoniũ re
probatur quò ad omnia, pro hoc c. fraternitatis. ĩ. e. & c. pe. & vl.
de adul. & sic distinguo no. hic per Io. An. & ḡ hãc separationẽ
primi matrimonij venit ḡriũ, quod sequitur in gl. d. c. cũ per sor
c tiarias, c. 33. q. 1. vbi dicit. q̃ si matrimoniũ fuit separatũ pp male
ficium viri, licet vir postea ducat aliq̃ & cognoscat, & non per
hoc separatur primũ matrimoniũ cuius ḡrium hic dr & in c. lau
dabilẽ ĩ. e. Sol. gl. dicit aliud in separatiõe pp frigiditatẽ. & aliud
pp maleficium. & non reddit rationem diuersitatis. vnde aliqui
dicere voluerunt, q̃ illud c. in hoc sit correctum. Sed tu tene gl.
dic hanc esse rationẽ diuersitatis. nam frigiditas est impedimẽ
tum naturale non restrictum ad certam personã. vnde si vir po
stea cognouerit aliam apparet ecclesiam fuisse deceptam, cũ eo
dem modo potuisset cognoscere primam, sed maleficium, qđ
fit instigante diabolo restringitur sæpe ad certam personam, vt
omnes possit cognoscere præter vxorem, ideo si post diuortiũ
ducat aliam, & cognoscat, non per hoc apparet ecclesiã fuisse
deceptam. ideo nõ debet separari secundũ, & restaurari primũ.
& ita propriè loquitur illud c. si per sortiarias. pro hoc c. fi. ĩ. e. &
sic intelligo istum tex. qui solet difficilis reputari, quia videt de
uiare à decisionibus aliis.

ADDITIONES.

a ¶Maritus. Quod procedit etiam contra voluntatem vxoris, nec potest mulier renuntiare tali impedimento, secundum Phi. hic. quod intellige quãdo frigiditas erat à principio, secus si ex post facto superueniret, quia non dissoluitur matrimonium. xxxij. q. vij. c. hi qui matrimonium. Quis autem debeat probare priorita
tem vel posterioritatem, gl. est no. in ver. probare. 33. q. j. c. qđ au
tem. quę voluit, q̃ fauore matrimonij præsumatur posterioritas.
Sequitur Host. in Summa. de frigi. Contrarium tenet Panor. in
ca. fraternitatis, eo.
b ¶Probatio. Non enim debet iudex admittere aliquem ad pro
bandum quod probatum non releuat, vt plenè Antonius Cor
se. fin. clxvj. qđ incipit, iudex non debet admittere aliquẽ. Zach.
c ¶Sortiarias. Pro solutione huius difficilis contrarij, vide An. in
c. fraternitatis. ĩ. e. Barth. de Bellentzinis.

SVMMARIVM.

1 *Impotens ad copulam est impotens ad matrimonium contrahendũ siue impedimentum ætatis sit siue naturæ.*
2 *Puer non præsumitur qui generare potest.*
Puer dicitur vsque ad xiiij annos.
3 *Impotentiam allegare sufficit etiam si qualitas non specificetur.*
4 *Impotentia temporalis, & perpetua an idem operentur.*
5 *Senex quomodo possit matrimonium contrahere.*
Spado carens vno testiculo contrahere potest, secus est si careat ambobus.
Semen qui non potest emittere, licet habeat virgam erectam, contrahere non potest.

CAP. II.

1 QVOD SEDEM. † Impotẽs ad copulã est impotens ad
matrimonium contrahendum, siue sit impedimentũ, æta
2 tis, siue naturæ. † No. j. quod non præsumitur puer qui generare
possit, & dicitur puer vsque ad xiiij. an. de quo dic, vt in c. pube
3 res. & c. 2. de despons. impub. † Secundò no. art. q̃ sufficit allega
re viri impotentiam absque eo, q̃ specificetur qualitas impotẽ
4 tiæ, † Item nota. quod idem operatur impotentia temporalis
quo ad tempus, quod perpetua in perpetuum. vt patet in parifi
5 catione, quæ hic fit inter puerum, & impotentem. † In glo. fi. ibi,
a humanitatis a solatium, &c. expone ista verba, prout not. in cap.
b nuptiarum. præalleg. in gloſ. in verbo, in quibusdam. senex b enim

ADDITIONES.

a ¶ Humanitatis. Vt sciatur veritas huiꝰ passus, bonũ est scire, quis dicitur senex. Et dicẽdũ, q̃ senex est q̃ pfecit septuaginta annos. Tex. ẽ in l. 3. ff. d iur. immu, et in l. ij. in prin. de excu. tu. et ṡ. maio
res. inſt. de excu. tu. gl. in c. ſi testes. ṡ. idẽ inuiti. 4. q. 3. & gl. in ver.
perfectus. in proœ. Sexti. & planè An. in c. qm̃ frequẽter. vt li. non
ꝓce. Et adde, q̃ licet dicat' ſm iura q̃ nõ est senex ille, q est minor
lxx. annis. tamẽ quo ad bellũ exercẽdũ, vel ferendũ militiã dr se
nex ille, q̃ habet qnquaginta annos. Ita dt gl. nota. in l. ij. in prin.
ff. de excu. tut. Et ita Flo. in l. inuti. ff. d testib. qs dicat' senex, vide
Domi. post Arc. in c. j. ṡ. verũ. d cler. ægrot. lib. 6. & Spe. in ti. de tes
te. ṡ. nũc tractem'. & ṡ. fi. ver. sed quos vocat senes. & gl. magna
in l. non aliter. ṡ. j. ver. seniores. de leg. 3. Barth. de Bellentzinis.
b ¶ Senex. Quantumcunque senex potest ḡhere matrimonium,
& hoc probatur à speciali in c. cum haberet. de eo qui dux. in ma
tri. quam pol. per adulter. Et est casus iuncta gl. j. in l. sed est quæsi
tum. in prin. ff. de lib. & post hu. Et est casus apertus in l. sancimus.
hic allegata, in gl. & facit l. si maior. C. de legit. hæred. Bal. in c. ex
transmissa de restit. spol. Bart. de Bellentzinis.

enim ideò ꝓxit, quia habet habitum qñque reducibilẽ ad exercitium. sed tex. debet intelligi de omnino impotente, ideò dicunt
a hic Doct. q̃ spado a carens vtroque testiculo non potest ꝓhere
b matrimonium. b secus autem si careat vno testico tãtum. & sic potest intelligi l. si seruo. in §. si spadoni. ff. de iure dot. & vide gl.
c in c. hi qui c. xxxij. q. vij. qui tractat quid de eo qui habet virgã erectam, sed non potest emittere semen propter impedimentum naturale, vel accidentale, & tenuit ibi gl. q̃ talis potest matrimoniũ ꝓhere cum possit, mulierem prouocare. sed communiter tenetur ꝓrium, & hoc puto verius, quia ex quo non potest generare, potest vxor dicere. ego volo esse mater, &c. vt c. prox. in fin. & de hoc aliquid ꝛ. c. consultationi.

ADDITIONES.

a ¶ Spado. Ad intellectum d. §. si spadoni. aduerte q̃ tale nomẽ est nomen generis, vt l. spadonum. ff. de verborum sig. & ideò dicit illa litera in d. §. spadoni, q̃ aut spado est castratus, quia fuerunt in ciuili testes, iuxta l. si seruus seruum. §. & si puerum. ff. ad l. Aquil. & tunc non potest esse matrimonium. Ex quo infertur, q̃ talis non potest adoptare, vt est casus in l. ij. ff. de adopt. per ea quæ ponit Bar. in l. si is qui pro emptore. ff. de vsucap. Aut spado non est castratus, & tunc est matrimonium. Soci. in l. j. ff. sol. mat. vide So. in consi. cxxiij. incip. Bononiæ dum eram.

Adde quod mendose alle. hic fin. debuit enim allegare fin. nu. 634. & secundum veriorem nu. fing. 936. Zach.

b Matrimonium. Vide ad hæc quæ scribit eleganter do. Bart. Soci. in l. j. fol. mat. Seb. Sap.

c Hi qui. Adde hic quod notant Doc. in c. fraternitatem. ſ. de eo, qui cogno. consang. vxor. suæ. Bar. de Bellentzinis.

SVMMARIVM.

1 *Impedimẽtũ naturale irreparabile arte medicorũ matrimoniũ impedit. 4.*
2 *Impotentia coitus non omnis matrimonium impedit nisi sit talis quod arte medicorum reparari non possit,*
3 *Impedimentum superueniens post matrimonium contractum licet nondum consummatum non soluit matrimonium.*
Matrimonium de præsenti etiam non consummatum non soluitur nisi per ingressum religionis.
Papa an possit soluere matrimonium nondum consummatum propter superuenientem impotentiam coeundi.
Impedimentum accidentale idem operatur quod naturale.

CAP. III.

1 EXLITERIS. †Naturale impedimẽtum ad coitum irreparabile arte medicorum matrimonium impedit. primò ꝙsultatio, secundò ꝛsponsio, ibi. ꝛspondemus. Casus literalis. Quidã contraxit cum quadam, quæ cum debitum reddere non posset licet vterque legitimæ fuisset ætatis, mulier traxit tam grauem infirmitatem, vt omnino inutilis sit facta viro, q̃ nullo modo eam cognoscere potest. quæritur an debeat separari? Respondet Pa. si vitium illud à natura contraxit mulier, nec ope medicorum potest ei subueniri, vir potest aliam ducere in vxorem. *B.*
2 † Not. q̃ ad dirimendum matrimonium non sufficit quodlibet impedimentum ad coitum nisi sit tale quod arte medicorum curari non possit. & intellige q̃ possit fieri reparatio absque periculo corporis, vt exponit tex. j. eo. fraternitatis. † In gl. j. in fin.
3 vult ergo gl. relata ad tex. q̃ impedimentum accedens post matrimonium contractum licet nondum consummatum non tribuat facultatem separandi matrimonium, quod no. nam matrimonium contractum per verba ꝺ præsenti quod semel tenuit non reperitur posse separari, nisi per religionis ingressum, vt in c. ex parte. & c. ex publico. de conuer. coniug. credo tamen, q̃ sit
a sufficiens causa, vt Papa possit illud separare, si multum timeẽ de incõtinentia sani, ad hoc quod no. in d. c. ex publico. † In gl. ꝛ ver. à natura. aduerte liter. tex. loquatur de impedimento à natura contracto. Idem dic si impedimentum fuit accidentale dum-
b modo præcesserit matrimoniũ pro hoc c. præce. & c. seq. in quibus solũ ponderatur impotentia coeundi, & hoc sentiunt Doct. ꝛ. eodem c. proximo. ibi dicam.

ADDITIONES.

a Papa. Sequitur Ant. de But. in c. prox. ſ. c. in fi. & Phi. hic. nam talis impotentia facit mulierem adhiberi. l. quæritur. §. mulierem. ff. de ædil. edic.

b Accidentale. si verò mulier erit effecta arcta propter semen viri impotens ad coeundum nõ potest matrimonium amplius dissolui. xxij. q. j. dicit Dominus. secundum Anto. de Butr. hic. & in c. j. & 2. ſ. de coniug. lepro. & per Car. Ale refetentem Host. ita tenere ꝺ quꝺa mulierẽ, q̃ꝑ medicamẽta erat effecta ꝛcognoscibilis.

SVMMARIVM.

1 *Contrahens scienter matrimoniũ cũ impotente ad copulã nõ separatur. 2.*
2 *Matrimonium verum esse non potest cum impotente ad coitum.*
Matrimoniũ institutum est propter spem sobolis & vt eu̇itetur fornicatio.
Mat. imoniũ secundo loco contractũ per potentem cum potente tenet, non obstante quod prius scienter cum impotente contraxerit.
Pubes qui cum impubere contraxit si postmodum cum impubere contrahit tenet secundum matrimonium, sed teneretur expectare donec peruenirent ad ætatem legitimam.
Maritus qui scienter contraxit cum impotente ad coitum etiam quod cũ alia contrahat tenetur necessaria subministrare illi impotenti mulieri.
Mulier arcta, vel alias impotens non est apta ad contrahendum.
3 *Matrimonium scienter contrahens cum impotente tenetur cum ea castè morari, tanquam cum sorore.*
Apostolorum vxores castè vt sorores cum eis viuebant.
Coniuges etiam sororesappellantur, vbi carnale commercium non exercet.
4 *Iudicandum an sit secundum Roma. eccles. vel curiam.*

CAP. IIII.

1 CONSVLTATIONI. a Contrahens scienter cum impotẽti ad copulam ab ea non ſeparatur. b ꝺ. primo cõsultatio. secũdò ꝛsp̃sio. ibi, taliter. Casus literalis. ¶ Quæ mulieres ita sunt clausæ, & impotentes, quòd viris carnaliter commisceri nõ possunt. Quæritur an possint ꝓtrahere matrimonium, & si contraxerint an debeant separari ꝛsp. Pa. nõ videt credibile q̃ aliqs cum talibus contrahat matrimonium, tamen Romana ecclesia consueuit in talibus iudicare vt si non possunt eas habere vt vxores, habeant, vt sorores. B. ¶ † No. j. q̃ cum omnino impotenti
2 ad copulam nõ potest consistere verũ matrimonium, nam desinit causa institutionis matrimonij, cum nec ꝓpter spem sobolis nec vt euitetur fornicatio hoc matrimonium potest dici cõtrahi, & ideo dicunt Doct. hic & bene, q̃ si potens qui prius scienter contraxit cum impotente, contrahit cum alia tenet matrimonium cum secunda non obstante q̃ esset obligatus cum prima ad morandum tanquam cum sorore, vide instãtiam in eo q̃ contraxit cum minore, nam licet sit obligatus ad expectandum donec peruenerit ad maiorem ætatem, vt in c. de illis. ſ. de desp. impub. tamẽ si matrimonium cum alia ꝺxit, tenet matrimoniũ, vt no. in d. c. de illis. facit ca. sicut. de spon. dicunt tamen Inno. & Host. q̃ tenetur iste semper alere illam impotentem cum qua scienter ꝺxit matrimonium, quod bene no. plus etiam dicunt, q̃ si timeretur de fornicatione potẽtis. poterit ecclesia sibi subuenire dando sibi licentiam cum alia contrahẽdi, ex quo cum prima nõ est verum matrimonium, remanebit tamẽ obligatus ad reddendum necessaria primæ. Sed quæro de qua impotentia verificatur iste tex. quidam volunt inte ligere quando mulier est multum arcta, sed Doct. communiter intelligunt in quacunque impotentia etiam si accidentaliter proueniret impedimentum ante contractum matrimoniũ. pro hoc facit, quod dixi ſ. c. px.
3 & hoc placet, quia cadẽ est ratio in quolibet impedimẽto. † Vltimo quæro quid intrendit litera dũ dicit. q̃ si talis scienter ꝺhit cum impotente habebit illam vt sororem. dicit Io. An. q̃ tecũ debet castè viuere sicut cum sorore, nam sicut veri cõiuges possunt promittere continentiã simul morando. 33. q. v. quod Deo. ita & isti potuerunt simul morari in continentia. Et pro hoc adduco tex. in c. omni no. 31. di. vbi Paulus de vxoribus apostolorum dicit, nunquid non habemus potestatem circunducendi mulieres sorores & c. vnde coniuges appellantur sorores in qui bus nõ exerçetur carnale cõmercium, sic puto q̃ capiatur ꝛ er.
4 sorores. ¶ † In gl. fi. ibi, sic præcepit iudicandum, hoc non procedit in sententia lata ordine iudiciario seruato, quia tenentur alij iudicare secundum quod Papa iudicauit, licet non præcipiat sic iudicandum. vt in c. in causis. alleg. in gl. ꝛ ibi ligne gl. nõ in sententia. sed in consuetudine curiæ Romanæ & sic sentit. in fi. nã talis consuetudo necessariò non est in alijs seruanda nisi Papa ꝑ cipiat. de quo vide gl. in c. vnico, de sum. trin. in ver. docuit li. vj. vn de Lan. exponit hic tex. indicare. i. tenere. vt sit sensus q̃ assueuit Ro. ecclesia tenere vt habeatur vt soror. non autem ecclesia Romana præcipit vt sic fiat. & ex hoc posset inferri q̃ vbi est contraria cõsuetudo illa seruanda est, & non dispositio huius c. quia (vt prædixi) inter istos nõ est matrimoniũ. & ita intellige istã gl. &c.

ADDITIO.

a ¶ Consultationi. Quòd sit firmum matrimonium, quod scienter contrahitur cum frigido concludere videtur Beatus Thomas. in 4. Sent. dist. xxxiij. q. j. ar. ij. post medium. Bar. de Bellentzinis.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium separatur statim si constat de impotentia coeundi, alias cohabitabunt simul per triennium. & si probatur quòd operam dederunt carnali copulæ & non potuerunt coniungi statim separantur.*
3 *Triennalis cohabitatio non est necessaria, vbi statim probari potest impedimentum.*
4 *Iuramentum præstatur tactis sacrosanctis scripturis, & si non tanguntur non valet.*
5 *Tactura si datur pro forma in aliquo actu, si non intercuniat actus vitiatur*

4 Coniuges non tenentur iurare super aliquo impedimento. Confessione coniugum an bene probatur impedimentum.

CAP. V.

a 1 LAVDABILEM. a † Si de impotentia coeundi constet, statim matrimoniũ ſeparatur, alias cohabitabunt coniuges per triennium, & si cum septima manu propinquorum iurant q̃ dederunt operam carnali copulæ & non potuerunt ꝓiũgi, statim separantur. ita cõiter summatur, sed ego aliter intelligo vt dicam infra, & diuiditur in duas partes. prima loquitur quando vnus ꝓiugum dicit matrimonium ꝓsummatũ & alter diffiteꝛ. sed ꝺ aibi, si autem. q̃ꝫ vterq; fatetur matrimonium non esse cõsummatum. Et prima pars subdiuiditur, nam prima loquitur quãdo simul eẽ non consentiunt. Secunda quando consentiunt. ibi, q̃ si. ¶ Casus literalis. Quidam ꝺxit matrimonium cum quadam, tandem dicit esse frigidæ naturæ. Quæritur hic quantum tempus ꝺ dum sit illis ad experientiam copulæ coniugalis. Papa ꝛsp. q̃ ab eo tempore quo celebratur coniugium. & incipiunt simul cohabitare per triennium dando operam carnali copulæ si ante triennium probari non possit frigiditas, quo elapso si postea simul cohabitare noluerint. si mulier per iustum indicium probare potuerit q̃ cum eo coire non possit, alium accipiat, & si ille aliam acceperit ſeparentur, si verò ꝓsentiũt simul eẽ habeat eã vt sororẽ. si aũt ꝙ iteatur q̃ nũq̃ se inuicẽ cognouerint. cũ 7. manu propinquorũ vel vicinorum bonæ famæ si, ꝓpinqui deficiant iureiurãdo dicat vterq; q̃ nunq̃ vna caro effecti sunt, & tũc mulier poterit ꝙalium accipere, & si ille illam acceperit, de periurio notent, & acta pœ-
2 nitentia cogantur ad priora connubia redire. B. † No. j. ibi, si frigiditas prius ꝓbari nõ possit, bonũ & no. tex. q̃ vbi impedimẽtũ ꝑt in prin. ꝓbari nõ est opus q̃ cohabitent ꝑ triennium vel q̃ induc ant ꝙsanguineos ad iurandum, vt puta si ꝓbat q̃ vir habet mẽbrum aridum, vel q̃ ex toto sit sẽt' vel qd simile, nam frustra ex
b pectat euentus cuius nullus induceret effectus. b vr in c. cum cõtingat. ſ. de off. del. qd intellige in impedimento pp maleficium. qa cũ sit accidentale. & possit remoueri ad tps debet prius semp
3 cohabitare ꝑ triennium, iuxta formam c. si. j. c. † No. 2. casum in quo iuratur tactis sacrosanctis scripturis, seu euangeliis, & sic regriẽ tactura euangeliorum. ñ enĩ esset iuri satisfactũ si iurareꝛ sine tactura, de quo vide gl. sing. in c. vt circa. de elec. lib. 6. in ver. corporali. vbi dicit q̃ q̃ forma dispositio exigit tacturã nõva
c let actus nisi iurm fuerit corporaliter prestitũ, c & tenebis semper
menti illam gl. & vide ad materiam gl. valdè no. in cle. j. de hæreti. in ver. tacta q̃ vide & no. † Itẽ no. q̃ ꝙiuges non habent iurare
4 specificè super aliquo impedimẽto. sed sufficit q̃ generaliter dicant q̃ nunq̃ potuerunt consummare matrimonium. † Op. ꝓtra
5 tex. de ꝛrietate, nã in prima parte requiritꝛ cohabitatio triennij, in secunda parte vꝛ innui oppositũ. So. Inn. intelligit primã ptẽ, q̃ alter ꝙfiteꝛ impedimẽtũ. & alter negat. sed am partem itelligit q̃ vterq; ꝙfiteꝛ. hoc eĩ casu põt statim separari matrimonium ad iurm coniugũ, & ꝓpinquorum, & licet iste intellectus videat cõis ꝑter Host. q impropriat literam in suo intellectu, mihi tamen non placet. qa istud cohabitare p triennium daꝛ ad experientiam copulæ ꝙiugalis, vt est q̃ frigiditas prius verè ꝓbari n põt, patet in text. sed hæc rõ fortius vendicat sibi locum q̃ vter q; ꝙfitetur frigiditatem sine alia probatione q̃ q̃ vnus asserit & alius negat. nam sæpe dubitatur vtrum frigiditas sit naturalis & perpetua, an accidentalis & temporalis. & ideò ex quo verè probari non potest, voluit text. vt debeat expectari per triennium, vt appareat ex cursu temporis an sit perpetua & temporalis. Item tex. in principio dat indistincte triennũ. vbi prius frigiditas probari nõ potest, sed per confessionem coniugum non habet probatio, vt in c. super eo. de eo qui cogno. consanguineã vxor. suæ. nec iuramentum propinquorum sufficit, quia illi iurãt de credulitate, vt in gl. Item non sine misterio litera in principio fecit mẽtionem de iusto indicio. & in secunda parte de iuramento cõiugum, & propinquorum, & ideò itellige q̃ aut potest impedimẽtum veraciter probari & tunc non est opus cohabitatione triẽnij, & iuramento propinquorum, vt in prin. literæ, à cõtrario autem non potest probari verè, & tunc si vnus confitetur & alter negat non debet separari matrimonium, nisi is qui stat ꝙ matrimonium probet impedimentum per iustum indicium. & intelligo hoc casu iustum indicium, quia cohabitauerunt p triennijũ. ẽt postmodum probat per aliqua signa, puta quia probat se virginem. facit ad hoc quod no. gl. super verb. indicium. in c. quod aũt iterrogasti. 33. q. j. si tñ haberet signa magis euidentia posset illico tũc separi mrimoniũ cũ iusto ꝓprio & ꝓpinquorũ, vt ꝛ c. 1. in vl. resp. ſ. c. Si verò cõfitetur vterq;, sed alter non probaret debẽt simul cohabitare per triennium, & postmodum iurare cum septima manu propinquorum, & sic intelligo. ſ. si autem. vñ quod dꝛ hic de triẽnio ꝙcernit tota literã sequẽtem fm qd ego intelligo, & iste intellectus applaudet literæ & est multum tutus

ADDITIONES.

a Laudabilem. An ista decretalis ita hẽat locum, si impotẽtia coeundi est pp frigiditatẽ, sicut si pp maleficiũ. vide Spec. de test. §. nũc tractandũ. in fine. vbi refricat in dubũ Bar. de Bellentzinis.

b Effectus. l. si quis ita scripserit. ff. de hære. instit. quia si hodie, hodie agatur, vt per gl. & Doc. in l. j. ff. de no. ope. nun.

c Corporaliter præstitũ. Adde q̃ hoc casu si ẽt corporaliter prestitũ sup alia scriptura q̃ Euangeliorũ nõ sufficeret, nisi ꝙstudio ita introduceret, ſ. q̃ sufficeret, tangere aliam scripturam, vt multum sing. no. Alex. in l. ait prætor. §. fi. ff. de iureiur. Fel. in c. fraternitatis. post istũ. ſ. de test. & Lanfr. in c. q̃n ꝙ §. statuim. ver. testiũ depositiones. in j. & ibi in apo. Cels. ſ. de pb. in ver. tactis scripturis. vbi concor. Doctorum opi. quia iste in ca. tuis. ver. quarto extra gl. ſ. de test. videtur tenere contrarium. Zach.

c Corporaliter præstitũ. Vide Abb. in c. & si Christus. in gl. in verbo. testis. ſ. de iur. & Bal. in aut. sacramenta puberum. C. si aduer. vend. Seb. Sap.

SVMMARIVM.

1 *Arcta si est mulier & non appareat quòd absque periculo corporali habilis reddi non possit separatur matrimonium. 6.*
2 *Matrimonium separatum propter impedimentum redintegratur si postea appareat ecclesiam fuisse deceptam. 13.*
Impedimentum etiam post multos annos allegari potest.
Matrimonium nullum tractu temporis non firmatur.
3 *Matrimonium alis causa per inferiorẽ episcopo cognoscitur, quandoque index ex officio allegato impedimento potest impotentes inspici facere.*
4 *Inspectio mulieris quomodo per matronas fiat.*
Votum potest esse solenne ad impediendum & dirimendum matrimonium postea contractum citra religionis ingressum.
5 *Impedimentum viri vel mulieris quod facto humano sine corporali periculo remoueri non potest, reddit quem inhabilem ad contrahendum, secus si reuocari potest.*
6 *Mulier ab vno cognita præsumitur quod sit cognoscibilis & à quocũque.*
Duo vbi parificantur data potentia exercitij in vno præsumitur in alio.
7 *Sponsa de præsenti nondum cognita si fornicatur cum alio potest vir ab ea quo ad thorum separari, sed non in totum matrimonium separatur.*
8 *Sponsa de futuro si fornicatur cum alio potest ꝙsponsus ab ea in totum separari. Error iuris, & probabilis non excusat. nu. 9.*
10 *Adulteriũ nõ cõmittit mulier, ꝓbabiliter ꝙsumens se solutã si alteri nubat.*
11 *Periti in arte illa consulendi sunt, de qua dubitatio seu quæstio vertitur.*
Impedimẽtũ vbi p testes ꝓbari ꝑt, ꝓpinquorũ iuramẽtũ nõ est necessariũ.
12 *Periti ꝛ arte, q̃ iudicẽ ad aliqꝺ faciẽꝺũ deputati an iurare ꝺ beãt, aut testes.*
13 *Matrimonium separatum propter impotentiam ex maleficiis proueniente non reintegratur si postea aliam ducat, & cognoscat.*
14 *Impotentia viri, & mulieris an idem operetur.*
15 *Triennali cohabitatione facta, si coniuges consummare non potuerunt, impedimentum præsumitur perpetuum.*
Matrimonium separatur etiam propter præcedens impedimentum.
16 *Impedimentum quomodo præsumatur præcessisse.*
In dubio non semper iudicatur pro matrimonio.
Præsumptio ex futuro fit ad præterita.
17 *Sententia reuocari potest si error probabilis detegatur.*
18 *Sñia notoriè iniusta nulla est vel saltẽ reuocari ꝑt, ẽt si nõ sit appellatum.*
19 *Mulier impotens separata à primo viro si postea ab alio cognoscitur an sit restituenda primo. 20.*
21 *Sententia in causa matrimoniali quomodo possit in rem transire iudicatã.*
Appellari an possit tertiò. in causa matrimoniali.
22 *Mortuus resuscitatus an recuperet vxorem, filios, & alia bona.*
Mortuus resuscitatꝰ an sit baptizãꝺꝰ vel iterũ ordinãꝺꝰ, an soluatꝛ religio

CAP. VI.

1 FRATERNITATIS. † Propter arctationem mulieris si appareat q̃ præter diuinũ miraculum absque periculo corporali habilis reddi non pt, separatur matrimonium, redintegratur tamen si postea appareat ecclesiam fuisse deceptã. h. d. primò ponitur quæstio. secundo distinguens solutio. ibi quis. tertiò infert ad alias duas quæstiones, ibi, per hæc. Casus literalis. Quædam mulier ꝺxit matrimoniũ cũ qꝺm viro, & cũ eo p plures annos pmansit nec potuit ab ipso carnaliter cognosci, archipresbyter Alcisiodoren. negotium istud significauit epo suo, eps sup hoc volens veritatem inquirere quasdam matronas ad præsentiam suam vocauit districtè illis iniungens sub piculo animarum, vt illam inspicerent, vtrum esset idonea ad copulam coniugalem, quæ tandem ea inspecta dixerunt, quòd nunquam poterit esse mater, & ideò inter eos diuortium promulgauit, mulierem inducens vt religionem intraret perpetuam continentiam seruaturam, viro dedit licentiam contrahendi, qui cum alia contraxit, post modum mulier illa carnaliter ab alio fuit cognita reiecta continẽtia q̃ ꝓmisit & cuidã Gul. noie nupsit. negotiũ istud Alcisiodoren. eps significauit dño Papæ quærẽs qd sup hoc esset agẽ-

Universidad de Navarra Biblioteca de Humanidades

dum,rescribit Papa vt in tex,ibi,q̃uis igitur.Et postea in fi,ibi,per hoc.dr q remanent declaratæ duæ quæstiones ex narratis s.in p
2 senti c.& dic.vt ibi.B.¶† No.j.ibi,per multos annos,q impotentia alterius coniugum potest allegari post plurimos annos.nam tractu temporis non firmatur matrimonium nullum,pro hoc j.
3 c.prox.vbi post octo annos mulier ꝓclamauit.¶† Secundo no. ibi per archipresbyterum,q inferior episcopo potest cognoscere de causa matrimoniali,& forte fm Doc iste cognouit ex delegatione episcopi,& de hoc vide vt plene dixi in c. j. de conjang.
4 & affini.¶ † Tertiò no,ibi,ī suæ parochiæ,q iudex ex officio suo pt allegato impedimento facere impeditam,& inporentem inspici,& q matronæ inspicientes debeãt esse prouidæ & honestę. & de parochia mulieris,quam inspicere debent,& hoc ideò,ga præsumitur habere pleniorem notitiam ar.c.scriptum,& ca.post q̃,s.de elec.& consuluit Host.q prius faciant lauari mulierem in
5 aqua calida,& diu ibi morari,nã per medicinas reddũt se q̃nque arctas.quibus prædicto modo obuiandum est.¶† No.etiam ibi, simpl ci verbo an voto solẽni &c.q votum pt esse solenne adimpediendum &dirimendum matrimonium posteà ꝫctũ citra religionis ingressum,& clarius hoc ꝓbat lra in ver.nisi se voto.& ñ recolo de alia litera quæ ita bene hoc probet sicut ista,& facit p
6 opi.do.Ant,in c.rursus.s,qui cler,vel vo.sed hodie stamus c.1.de voto.li.6.& dic vt ibi dixi.in d.c.rursus.†item no.hic regulam satis notandam in materia matrimoniali q omne impedimentũ viri,vel mulieris q facto humano sine corporali periculo remoueri non pt reddit quem inhabilem ad ꝫhẽdũ matrimonium,se
7 cus ergo si facto humano pt impedimentum reuocari.† Not.ibi cuius a simili,q si mulier est cognita ab vno viro præsumitur q sit cognoscibilis à quolibet viro.puto tamen quia hæc præsumptio recipiat probationem in ꝓrium vt patebit ex infra dicẽdis.
8 †Et ex hoc infertur,q vbi duo parificãtur data potentia exerci
9 tij in vno,præsumitur potẽtia etiam in alio.†No.etiam ibi, præ textu fornicationis,q si spõsa de præsenti committit fornicationem pt sponsus eius consortium declinare,non tamẽ matrimonium separatur,secus in sponsa de futuro,vt ī c.quemadmodũ.
10 s.de iureiu.†No.ẽt ibi articulus iste dubitabilis,&c.q licet regulariter error non excusat, vt in regula ignorantia.de reg. iur. li.6.si tñ error,ẽ ꝓbabilis excusat.ad hoc l.regula ff.de iur.& fac. igno. Et no.ex hoc eodẽ verbo q si ꝓbabiliter præsumens se solutã alteri nubat ñ ꝓmittit adulteriũ.licet postmodũ reperiat nupta, qa adulterium non ꝓmittit sine dolo.l.pe ff.de adul.3 3.q.2.c.cũ
11 per bellicã.†In gl.i.ibi, & peritæ in arte illa. & idem dic in aliis artibus,vt credatur eis cum deponunt super peritia artis eorũ. ad hoc.c.tua.& c.significasti.2.de homi.vnde iudex debet in tali
12 bus adhibere peritos,a vt debeant æstimare sumptus factos in aliquo edificio,vel medicos ad perhibendum testimonium an percussio fuerit letalis & idem in similibus dicendum.Et in fin.gl.dicit Host.q ista præstatio iuramenti propinquorum habet locum in omni casu in quo non constat de euidentia impedimẽti.& hoc forte fuit adhibitum,licet litera non dicat,sed quò ad casum huius c.placet dictũ gl.vt iuramentũ propinquorum vel cõiugum non sit necessarium,ex quo per testes euidenter probari pt impedimentũ.vt hic satis bene ꝓbatur,& in c.laudabilem.s e.ia pri.
13 a ꝫrio sensu.no tñ dictum *Host.*†In gl.2.in fi.vene menti.glo.iuncto tex.& idem tenet *Inn.* in c.proposuisti.s.de prob. Ex hoc enim infero ad qõnem qua quæritur an periti adhibiti per iudicem ad aliquid discernendũ fm artis peritiam debeãt præstare iuramentum sicut alij testes?vt primo q non,quia posset d facili subire periurium cum non deponũt de re ꝑceptibili sensu cor
b porali,sed iudicio intellectus,b sed ꝫrium est verũ,& dic q debẽt iurare de credulitate.& non de veritate,& sic tollitur præcedẽs motiuũ,& dic q firmat Bar.ī pro.fforũ.& facit l.hac edictali. C. de secun.nup.& ad ill ũ tex.dic q isti iurauerunt,pro hoc tex.ibi. in fide sua.vel q illa ꝓbiuratio epi habetur vim iuramenti,vr no gl.
13 in cap.constitutis.de ap.†In g.in ver.diuinũ miraculũ.not.bene istam gl.vsq; ad fi.quia est materia quotidiana,& instat gl.super intellectu c.si per sortiarias,3 3.q.vbi melius. q̃ alibi probatur q per impotentiã ex maleficio ꝓuenientem pt separari matrimoniũ nec redintegratur si postea ducat alã & cognoscat.Sed illi c.videtur obstare iste tex sed gl.primò respondet.q illud c.ẽ hodie correctũ.& idem tenuit Inn.in c.s prox.sed Doct. *communiter* tenent oppositum,tñ quia ex quo non apparet expresse correc
14 tum,non dẽt per gl.magistrorum induci correctio.† Scdò soluit,q aliud est impotentia viri vt ibi,aliud impotentia mulieris vt hic,quæ solu,etiam reprobatur.quia vir & vxor non debẽt ad
15 imparia iudicari.vt in c.gaudem'.de diuor † Tertiò soluit glo. & bene,q ex quo vir & vxor cohabitauerũt per triennium nec potuerunt matrimonium consummare,præsumitur impedimẽtum perpetuum,nam,vt dicit Gof.ſæpe ista impedimẽta sunt ꝑpetua,vnde quando mortuus est ille,qui fecit,vl maleficium est perditum.vel si fuit datum in potu,vel cibo.Item cũ ipse actor solus possit tollere,non videtur possibilis reuocatio siue remotio cum dependeat ex facto vnius,vt l.apud *Iulianum*,§.fin.ff.de leg.j.facit quod no,Dy.in regula semel Deo.de reg.iur.li.6.& io
16 tene quod propter maleficium præcedens matrimonium,pt fieri separatio,seruatis tamen his q̃ habentur in c.prox.& potest q
16 libet transire ad alia vota.& hoc vltimum no. Sed est dubium vtrum præsumatur præcessisse matrimonium, an sequutũ fuis-
c se.Doc.licet hic dubitent,videntur tamẽ magis inclinare in sententiam,vt præsumatur præcessisse.& sic expediantur isti,& non maneant impediti.nec obst.c.sicut ex quadã.in fi s.de testib.vbi dicitur q in dubio est pro matrimonio sñandum illud cm̃ procedit,vbi matrimonium potest habere suum effectũ.secundo ne fornicationis,vel bonum prolis,quod hic nõ est pp impotẽtiam coeundi.& no.mirabilem limitationem ad illud c.vt nũ q̃ præsumatur pro matrimonio in dubio quãdo non pt habere suum effectum.& hanc opi.seq.Do.Ant.in c.proxi.sed ego alle
17 go gl.in contrarium xxx.q j.in sum.quæ dicit q impedimentum præsumitur subsecutum fauore matrimonij.primum dictũ p us mihi placet,ex quo nũquam potuit cognoscere illam mulierẽ, nam ex futuro præsumitur circa præteritũ,vt no.gl.in c.scribã,
17 s.de præsum.¶†In gl.in ver.per errorem.ibi.si error probabilis postea detegatur.no,sin.hanc particulam gl.q sententia potest reuocari si error probabilis postea detegatur.quod intelligo q̃ detegitur non per probationes admittendas,quia,vt nõ admittantur,potest excipi de transitu in rem iudicatam, vt in c.cũ in ter.de re iud,sed intellige quãdo alias in ipsa re apparuit de erro re,vt hic & per iura allegꝫ ī gl.patet.q hoc dictum nõ sit restringendum ad cãm matrimonialem,& vide quod latius dixi i c.2. de pur.vulg.tamen si probationes iniustæ de facto admitterentẽ iudex debet retractare sententiam non obstante q transierit in rẽ
18 iudicatã,ita sing.dixit Inn.in c.cum dilecta.de reicrip.& in c.cũ Bertoldus,de re iudica.†Item ponit Inn.hic aliud singulare dictum q si notoriè appareat sententiam esse iniustam,dẽt reuocari non obstante.q non fuit appellatũ.vt hic,& c.2.de purg.vul. quia veritati cedit opinio.8.dist.veritate.& ca. consuetudo.¶Et no.ex hoc singu.q sententia notoriè iniusta est nulla,vel saltem reuocabilis non obstante,q appellatum non fuerit, & etiam si notorietas iniustitiæ post ea acciderit,vt hic.quod nunquam tra
d datur obliuioni.dEt potest esse ratio,quia sententia iniusta à iure sustinetur,quia præsumitur iusta propter authoritatẽ iudicis. vt in c.bonæ.de elec.& in c.præsentia.de renũ.quæ ratio cessat cum notoriè constat de iniustitia,&ideò alibi dicit *Inn.*aliud sin
e gulare dictum q si pars in cuius fauorẽ lata est sententia ꝫtiẽte cam in

ADDITIONES.

1 ¶Peritos.Ad hoc,vt vulnꝰ dicatur letale,est stãdũ peritis in arte. Bar.& Alex.in l.si ab hostibus.§.si vir vxorẽ.ff.de.l.mat.Bar.in l.ff.ad leg.Cor.de sica.facit l.semel,C.de re mili.li.xij.l.qparatiões. C.de fi.instr.Idẽ videm' in alluuiõe.§.præterea.Inst.d re diui.Itẽ in dono recurritur ad magros,vt in aut.de alie.&emph.s.quod aũt.Bar.& gl.in l.j.ff.de vẽ.insp.Ro.in l.§,eadem autẽ.ff.de ver. ob.Et an teneatur iurare dic,vt d.gl.Quibus adde q sententia lata fm consilium peritorum non adeo trãsit in rem iudicatam qn possit ex consilio peritorum retractari.Ant.de But.& cõiter Canonistæ.in c.proposuisti.s.de prob.Bal.in d.s.si vir.*Ang.* ī l.qd si nolit.s.si mancipium.ff.de ædi.edi.Alex.reputat fin.in d.s.si vir. Ideò Bal.in l.super testibꝰ.in fi.C.de test.dicit q alias de facto fecit exhumari corpus mortuum.Rom.q̃s.228.Are.in d.c.ꝓposuisti.videtur tenere ꝫ hãc doctrinam.Et an propriè dicãtur testes. Sali.in l.hac edictali.§.his illud.C.de sec.nupt refert, & exclamat Ale.in d.§.eadẽ.Sed de hoc est tex.quẽ ipsi non allegant in c. pe. s.de proba.vbi Bal.& Ab.ponderant ad hoc.

b ¶ Intellectus.Ita *communiter* tenendo attestatur Ias.in repeti.l.admonẽdi.versiculo an aũt perito in arte.ff.de iureiu.nunquid puniri possint periti in arte de falso.licet testimonium eorum sit de credulitate,tradit Bal.in l data opera.C.qui accu.non possunt.refert Ias.in ru.ff.de iureiu.ver.primò quando testes deponũt.& q periri in arte debeant iurare de credulitate tenet etiam Feli.vbi plura all in cap.proposuisti.ver.tertia conclusio.s.de prob.S.Sap.

c ¶ Inclinare.No.pro limitatione.c.licet ex quadam.in fi.de testi. Et huic dicto adde quod notaui ī j.proximè in 2.notab.Bartol.de Bellentzinis.

d ¶ Obliuioni.Vide Iasonem, & Mod.Taurinenses.in l.penul.ff.de iusti.& iure.Seb.Sap.

e ¶ Cõfiteꝫ.Sequiẽ Ro.in l.admonendi.ff.de iureiu.Et rõ pt esse.qa qñ sententia transiuit in rẽ iudicatã,succedit ꝓsumptio iuris,et d iure,ꝫ q nõ admittitur ꝓbatio,nisi p confessionẽ ptis.gl.& Doc. et Bar.in ver.itẽ qro,in aut.sed iam necesse.C.de don.ante nu.Hoc dictũ reputat sing.An.de Bu.in c.is qui fidem.s.de spon.et in c.fi.

✻ s.de

cam iniustam dẽt eã iudex retractare, ita no.in c. quia plerique.
19 de immu.eccle.¶ In gl.in ver.cuius similis in fi.no.gl.& idẽ sentit gl.in ver.debeat,sed Inn.& *Ho.*tenent oppositũ dicentes q ex quo facto humano est facta apta primo viro, debet illa restitui. nã saris est q sine periculo mortis potest cognosci,ex hoc enim patet q impedimentum non erat perpetuum,& exponit Hosti. tex.absque corporali periculo,id est absque morte,quasi velit q si cum periculo sit reddita apta.ex quo tamen mortem nõ induc it est restituenda primo,& ita coiter videntur sentire Doct. sed ego dicerem hoc dictum procedere ex præsumptione qñ non constat de differentia inter vtrunque virum & vxorem, nam si vir est adeò carnosus q nunquam posset defflorare mulierem sine periculo mortis, secundus verò vir magis gracilis potuit eã cognoscere puto q non sit restituenda primo,licet per frequentem vsum cum secundo sit redd ta apta primo,& hoc tacitè iudicio meo,sed senserunt Petr.& *Abb.*in quadã distinctione quã ponit Io.An.hic in fi.sed ego hoc probo per istum tex.qui dicit q ista erat cognoscibilis à primo ex quo potuit cõmisceri secũdo, quia erat similis primo,secus ergo vbi non erat similis,vnde tex. arguit præsumptiuè à communiter accidentib. secus ergo vbi
20 probatur apertè dissimilitudo modo prædicto.¶ † In gl. in ver. fornicatio.ibi,appareat retro fuisse factã iniuriam,hæc solu.non videtur bona,quia idem concluderet respectu matrimonij cuiꝰ ꝫrium innuit litera in ver.quãdiu,ideò dic q prius vir pt obiicere fornicationem,& non matrimonium,quasi fornicãdo dedit operam rei illicitæ,ideo imputãtur sibi omnia,licet præter intẽtum eueniant.vt in c.tua.de homic.sed ꝫhendo cũ secundo dabar operam rei licitæ cum putaret se solutam à primo,ideò primus nõ potest sibi opponere de adulterio,sed hodie est dubium nunquid ꝫhendo cum secundo possit repelli à primo prætextu adulterij,aliqui tenẽt q sic per istum tex.in ver.sed modo,id est post illam decretalem,vt sentit Inn quasi olim hæc quæstio erat dubia,hodie verò aperta.Alij exponũt a modo id est,post primũ coitum quia post primum debet cognoscere q matrimonium erat cum primo,& hæc opi.mihi placet.nam credo q etiam hodie ista mulier licitè ꝫheret cum secundo post sententiam diuortij latam per eccle siam.nam potest præsumi q alteri viro erat apta,qd est possibile secundũ ea quæ s.dixi.nec tenetur mulier redire ad primum nisi verisimiliter cognoscat primũ fuisse aptum à prin.secundum distinctionem supra dictam.Et in fi.gl.In.decidit opi.primam Io.quia quilibet etiam insipiẽs videret quam sit absurdum q coniux alterius ita tractaretur vnde dicit Inn. q ex quo fuit cognita à secundo dẽt irreuocabiliter restitui primo. Host.dicit & melius iudicio meo q debet primo restitui. & si p triennium non potest ab eo cognosci,debet secundo restitui irreuocabiliter.Nam præsumendum est ex cursu tãti temporis dif
21 ferentiã esse in corporibus istorum.† Vltimo ponderabis finem huius gl.quæ ponit vnũ dictum sing.quod no.& nõ ẽ alibi.sentit enim fm vnum intellectũ quòd sñia in causa matrimoniali transit in rem iud.cum est confirmata per duas sñias,quod dictũ non placet Anto.quia nullum vinculum pt firmare sñiam, quo minus error possit detegi,per ea quæ no.in c.lator.& in c.tenor. de re iud.sed soluendo aliquatenus gl.dic,q cum sententia sit bis confirmata non debet quis ꝫ eam audiri,nisi cum stricta causæ cognitione,nam,vt dicit *Inno.*in c.tenor.de re iud.etiam cõtra vnam sñiam non debet quis audiri de facili, ergo fortius quando fuit his consummata.Item ego do alium intellectum ad gl.vt etiam in causa matrimoniali non possit tertiò appellari,nõ tñ per hoc excluditur,quin possit probari siue proponi iniustitia sñiæ per viam querelæ,& ill ẽ intellectus est verissimus in se pro hoc quod in simili dicit gl.no.in c.ad reprimendam.de offi.ord. Et est differentia magna,vtrũ audiatur quis per viam appellatio-
22 nis,an per viam querelæ,vt no.in d.cap.ad reprimẽdã. † Vltimò scias q hæc litera inducitur ad quæstionem an Lazarus,&alij re
a suscitati recuperent vxorem,b& filios & alia bona. c Item q̃rit
b de baptismo.ordine.& professione religionis.Ita si reliquit aliq̃
c ecclesiis nunquid possit illa reperere.de his vide gl.& Arc.32.q. 7.c.2.& per Io.An.hic.qui allegat pro & econtra post Bar. Brixi. & alios antiquos, & vl ꝓcludere q ea q̃ imprimũtur animæ nõ perdiderit,& sic non est opus tractare de recuperatione. exemplum in ordine,baptismo,& similibus sacramẽtis,ex quibus character imprimitur animæ,nam sicut anima ipsa non moritur,ita nec sibi impressa.Item sentit Io.An.in professione.non q per professiõem imprimatur character,sed quia obligatio inde orta acquiritur Deo,qui non moritur,vt no.in c.fi.de condi. app.In aliis verò quæ inhærent corpori tenet.q si verè fuit mortuus nõ recuperat illa bona de rigore,secus si credebatur mortuus, & nõ erat,vt quia reperitur viuus in monumento.Idem in casu dubij & facit hæc litera in eo,q dicit impedimentum esse perpetuum q sine miraculo diuino recuperari nõ pt siue remoueri,sed gl.

d in l.nam ad ea.ff.de leg.d& in l.seruus.de act.& ob.sentit oppositum vt indistinctè bona recuperet.dicit enim q resuscitatus rũpit testm quod antea fecerat,& aufert bona hæredibus,&idẽ generaliter vt sequi Ray.& Guil.de Cug.& Bar.in d.l nã ad ea.Mutiuum eorum principale est,quia si restitutio principis refert se ad omnia.l.j.in fi.C.de sen.pal.& 3.q.2.in fi.fortiꝰ restitutio Dei debet operari hoc.nam resuscitatus videtur per summum principem restitutus,vnde vt plena sit restitutio debet omnia recuperare.in vxore tamen secus sentiunt,quia illam non recuperat restitutus iure postliminij.vt in l.non à patre.& in l.cũ duæ.ff.de ca.& post.reuer.Sed certè de iure Canonico non est differẽtia inter filios,& vxorem,quiaper captiuitatem non separatur matrimonium sicut de iure ciuili.vt in c.dominus.de sec.nup.33.q.2. cum per bellicam.de rigore placet mihi opinio.Arc.& Io. An.qa actio semel extincta amplius non reuiuiscit, de cõsec.dist.4 c.q ris.facit c.ex transmissa,de renun.sed de æquitare procedit opi. Legistarum.*Dico* igitur,q per mortem soluitur religio,quia nihil aliud est religio nisi quoddam votum obligans in humanis. ad hoc quod no.gl.in c.fi.de sepul.li.6.&sic non ob.mortuũ Io. *An.*quia licet obligatio acquiratur Deo.tñ est restricta ad tempus,vnde post resuscitationem est noua vita,sed de equitate potest procedere dictum suum,sed nõ est speciale in religione, qa id in aliis temporalibus,vt supra dixi,nec amplis inisto,quia rarò vel nunquam practicabitur ista quæstio,&c.

ADDITIONES.

✻ s.de suc.ab intest.& *Abbas.*in d.c.is q fidẽ.& ī c.2.de purg.vulg. &in c.j.de consi.vti.vel inut.Anc.in regula iuris,possessor.de re. iur.l.6.*Bal.*in l.si quis instituatur.& ibi Imo.§.sed si sub condone. ff.de hære.instit.vbi plus dicunt,q pars quæ confitetur,potest cogi per ecclesiasticam cẽsuram.præster liberationem.Hoc est verum,quando sententia esset lata in fauorem confessi.Sed quatenus cõtineret eius damnum,debet exequi.Ro.vbi s.facit l.si seruus p urium.§.j.de leg.j.Bar.Veron.cautela 23. in fine.
Adde ad hoc Lud.Ro.sing.ccclij.inci.sententia lata est pro re.& An.Corse.sing suis,xx.in ver.appellatio.quæ incipit.si ille, pro quo lata est sententia.vbi habes remissiuè ad nauseam vsque. Zach.

a ¶Resuscitati.No.de resuscitatione,& vide Spe.de statu monac. ver. 13.quæritur.Et vide Per.de Anc.in cle.vnica.de test.& Bartholo.Brixien.in quæstione dominicali quæ incipit,esto q resuscitati.Et de isto articulo.an mortuus,qui resuscitatur debeat recuperare bona,vide Ang & Imo.in l.si marito.in prin.ff.sol.ma. Et vide gl.ī l.ea,quæ rarò.ff.de reg.iuris. Et vide quod notat Bar. in l intercidit ff.de condit.& demon.vbi dicit, q resuscitatus nõ recuperat legatum conditionale,quod facit extinctum per mortem,quia æquiparatur damnato in metallum,qui postea fuit restitutꝰ.Et circa hoc adde quod Arc.in ca.nemo.per ignorantiã. de consec.di.j.disputat.Vtrum in die iudicij homines resuscitabũtur nudi,&concludit,q oẽs nudi,quia tunc esse nudũ nulla erit deformitas.Itẽ infinitas pulcherrimas quæstiones de resuscitatione,quæ fiet in die nouissimo,& qño,& qñ fiet.quas Canonistæ nunquam viderunt.vide beatum Thomam in 4.Senten.dist. 44.q.j.2.& 3.art.j.2.& 4.q.j.ar.j. De Bellentzinis.

b ¶Recuperent vxorem Breuiter,vt paucis absoluas,dic q vxorẽ non recuperat.vt no.latè Gul.de Cu.&ibi Cel.in apost.ad ipsum & Bar.etiam in l.3.ff.de legi.&latius per Alex.in l.si marito.ff.soma.filios verò sic,vt per Doc.vbi s.&Bar.& Ale.post gl.in l.4.ff. de legi.& Flo.in l.seruitutem.§. si sublatum.ff.de seruitu.vrb. pd. Bona etiam recuperat.contra *Ange* in l.si marito. ff.solu.matri. Bart &Bald.in l.iis,quæ.ff de legi &in l.seruus. effectus.de act.& ob.Imo.& *Ale.*in al.l.si marito.item ordines sacros recuperat ẽt si fuit degradatus,ipse iterum non debet ordinari,vt per istũ & Doc.in c.non potest.s.de re iud.glos.in c.2. & ibi. Gem.& remis. Cel.in post.32.q.7.Et vtrum patriam potestatem,vide Spe.de statmo.§.2.q.13.Zach.

c ¶ Et alia bona.Vide Bal.in l.j.C.de sac.san.eccl.Bal.in consi.113. in tertia parte.And.Sicu.in cum contingat.s.de of.del.Seb.Sap.

d ¶ De leg.Et ibi dixit Bal. q licet recuperet bona ab hæredib. nõ tamen recuperat fructus ab eis perceptos ar.aut.idem est de Nestorianis.C.de hæreti.Item adde hic q resuscitatus dicitur nouus homo.Tex.& ibi Bald.in c.vnico.§.ad hæc.de pace iura.fir.Bar.de Bellentzinis,

SVMMARIVM.

1 *Maleficiatus si triẽnio habitauit cum vxore,& non potuit consummare,ipsis cum septima propinquorum manu hoc iurantibus matrimonium separatur,& idem est de frigido.6.*

2 *Matrimoniũ propter impedimentum separatur, non obstante lapsu multorum annorum.*

Universidad de Navarra Biblioteca

Impedimentū ſi per alterum cōiugum cōfitetur altero negāte qd dgēdū ſit.
3 *Impedimentum præſumitur præceſſiſſe ſi matrimoniū non eſt conſummatum,& illo probato ſeparatur matrimonium.*
4 *Confeſſio amborum coniugum cum ſeptima propinquorum manu an ſufficiat allegato impedimento ſine cohabitatione triennij.*
*Virginitatis probatio quid operetur,& quomodo probatur.*10.
*Mulier petens ſeparari propter impotentiam non tenetur ſpecificare cauſam impotentiæ.*7.
In actione perſonali non ſemper quis tenetur cauſam exprimere.
Impedimentum cauſam ſpecificans, & ſuccumbens non poterit poſtmodum aliud impedimentum allegare.
Sententia ſuper impedimento lata tranſit in remiud catam.
5 *Matrimonium fuit inſtitutum à Deo in ſtatu innocentiæ in paradiſo,& alia excellit ſacramenta propter multa.*8.
Sacramenta alia fuerunt inſtituta à Deo poſt peccatum.
6 *Matrimonium ſeparatur propter impedimētū rā frigiditatis quā maleficij.*
8 *Adam an fuerit inſtitutor matrimonij.*
9 *Triennalis cohabitatio requiritur in maleficiato.*
10 *Virginitatis probatio neceſſarium eſt non ſeparandum matrimonium.*
11 *Probatio propinquorum cū iuramēto neceſſaria eſt ad ſeparādū matrimonium propter impotentiam,& quot debeant eſſe numero, & in eorum defectum loco propinquorum aſſumantur vicini.*
Confeſſio coniugum non eſt multum neceſſaria.
12 *Triennium quō ad cohabitationem quando incipiat currere,* CAP. VII.

5 LITERAE,2 †Legitur tribus modis. Primò ꝙ loquatur in
1 maleficiato,& ſm hunc intellectum ſummo ſic: Si vir maleficiatus nunq̄ potuit cognoſcere vxorem cui p triennium cohabitauit ipſis cum ſeptima propinquorum manu hoc iurantib. matrimonium ſeparatur.h.d Secundo mō legitur ſic,ꝙ non loquatur in maleficiato,ſed in frigido,vt tenuit Inn.cuius lec. *communiter* non recipitur,ſed tamen in ſe vera eſt, & dicēdū vt habuiſti. in c.laudabilē.ſ.e.Tertio mō legitur inhærendo verbis literę generaliter,cum vxor dr virū ñ hre potentiam ſecum coeūdi, nec exprimit ex qua cā.& ſic facit ad tertiam partem rubricæ,& duo ponuntur hic,primò conſultatio.ſecò rñſio,ibi quo circa. Caſus literalis.Quædā cā matrimonialis vertebatur inter M.mulierem.& A virum ejus,illa fuit commiſſa qbuſdā iudicibus per ſe. apo.coram quibus ex parte mulieris fuit propoſitum ꝙ iam octo annis elapſis fuit dicto viro matrimonialiter copulata,& diu cohabitauit eidem,& adhuc integra permanebat,quia dictus A. non habebat potentiam coeundi,quare petebat diuortium celebrari predictus vir fatebatur ꝙ nunq̄ eam cognouerat,tamen dicebat ſe hre potentiam alias cognoſcendi.Iudices timētes ne illud confiteretur in fraudem,fecerunt illam inſpici per matronas fide dignas & expertas in opere nuptiali.quæ perhibuere illam adhuc virginem permanere.& poſtmodū fecerūt inquiri p parochiam illius viri ſi aliquam cognouiſſet,nec potuerunt inuenire ꝙaliqua cognita fuerit ab eodem.Mulier inſtanter diuortium poſtulabat, vir verò dicebat ꝙ paratus erat ſtare conſilio eccleſiæ,iudices preceperunt eiſdē vt pñtam agerent de commiſſis,& ſic forte Deo volente matrimoniū ꝓfirmarēt.tandē reuerſi ad iudices dicebant ꝙ ñ poterāt carnaliter commiſceri,vn de totum negotiū domino Papæ p ſuas lras intimauerunt, petē
tes quid ſuper hoc eſſet agendū.mandat Papa quatenus ſi ē ita & conſtiterit illis ꝙ intra 8.annos prædictos vir & mulier per ꝙ-
tinuum triēnium ſimul habitaſſent,ſi iurauerint cum ſeptima manu propinquorum,ꝙ nō potuerint carnaliter cōmiſceri,ſen
3 tentiam diuortij proferāt inter eos.B.†No.ibi.8.annis elapſis.ꝙ non ob.annorum numerus quominus poſſit allegari impoten tia alterutrius coniugum & peti ſeparatio mrimonij,hoc é ĩdubitatū cū vterq; impotentiam ꝓfitetur vt hoc,vel cū clare ꝓbari p̄t.vt ſ.c.prox.quid aūt ſi ꝓfitetur & alter negat non habent ꝙ bationes euidentes,dic vt dixi in c.j.& 2.ſ.e.qui tex.ad hunc ca-
3 ſum propriè adaptari dñt.†Secundò colligo hic vltra alios caſum aptum intelligendo tex.ꝙ loquatur in maleficiato,vt *cōiter* tenetur,ꝙ ex quo matrimonium non eſt conſummatum male ficium præſumit præceſſiſſe matrimoniū.nā(vt hic vides) nec allegatio nec probatio facta fuit ſuper prioritate rēporis, ſed probato maleficio matrimoniū ſeparat, & nemo ad hoc ponderauit illum tex.nec ego alle.ſed nūc nihil accidit legēdo lecturas. & eſt ꝙ gl.or.33.q.5.c.requiſiſti.& facit pro opi.quam recitaui &
4 tenui.ſ.c.prox.†Tertiò no.bo.tex.pro his quæ tenui ꝙ cōem lec. in ca.laudabilem.ſ. eo.ꝙ confeſſio vtriuſq; coniugum vna cum ſeptima manu propinquorum non ſufficit ad ſeparandum ſine cohabitatione triennij,imò plus probatur hic,ꝙ non ſufficit ꝓbatio virginitatis lōgo tempore habitæ,& licet vir diceret ſe alias cognouiſſe, hoc tamen nō probatur.Nec ob.ſi dicatur literam loqui in maleficio,quia in tex hoc nō exprimitur,ſed ſo tū gñaliter allegatur impotētia coeundi.Et ex hoc & ex tex bñ notabis ꝙ petēs ſeparari matrimoniū pp impotētiā mariti ñ tenetur ſpecificare cauſam impotentiæ,ſed ſatis eſt dicere virū non habere potentiā ſecum coeundi,qđ tenet hic Hoſt.& tenet Io. An.& *cōiter* ſequuntur omnes,& idē tenuit ſuper rubrica.Et ex hoc habes caſum ꝙ in actione perſonali non tenetur qs expri mere cauſam,& hoc ideò vt arbitror,quia dubietas prouenit ex
b facto aduerſarij,quo caſu admittitur libellus generalis,b&alter nativus.vt in c.conſtitutus,ibi per Inn.de reſtit.in inte.facit l.q̄ de tota.§.incertæ.ff.de rei ven.& in l.2.quorum leg.ſentit gl.no. 30.4.j.c.requiſiſti.quę etiam dicit ꝙ proponens erā generaliter impotentiam coeundi vr omne ius ſuum in iudicium deduxiſſe,vt in c.abbate ſanè.de re iudi.li.6.per quod arguit Ioa.An.ꝙ ſuccumbens in hac generali petitione nō poterit poſtmodum allegare frigiditatem,vel aliud impedimentum,ſecus vbi prius ſe fundaſſet ſuper cā ſpecifica.& no.ſingulariter ex hoc dicto,ꝙ ſnĩa in tali cā tranſit in rem iudicatam qđ nō memini alibi me legiſſe,& ꝙ hoc facit,quia in hoc caſu ceſſat periculum animę, ratione cuius ſnĩa non tranſit in rē iudicatam.nā ſi non p̄t ſtare. vt vxor.ſtabit vt ſoror,& ſic nullum p̄ſũ imminet.ſed meritū vt in c.ſi tu abſtines.27.q.& in c.quod Deo,patri.33.q.5.facit c.
5 conſultationi.ſ.eo.& hoc no.& ſemp tenebis menti.¶†Not.ꝙ Deus fuit author,& inſtitutor matrimonij,& ex hoc habes vnā excellentiam iſtius ſacramenti,alia excellentia eſt ratione ſtat⁹, quia fuit inſtitutum in ſtatu innocentiæ.ſin paradiſo,vt in c.j. de vo.li.9.Alia verò ſacramenta fuerunt inſtituta poſt peccatū. Itē excellit rōne temporis,quia ab initio mundi fuit inſtitutū,
6 Itē rōne loci,quia in paradiſo.Item rōne cōmunitatis,quia om nes gētes vtuntur eo.& vide de his q̄ no.hic Hoſt.†In gl.2.in fi. ex hac colligitur prima lect.ad tex.quā not.& dic vt no.fuit.ſ. ca.prox.in vlt.in ver.diuinum miraculum.vbi dr latius de hac materia.Inn.hanc lec.non approbat dicēs,ꝙ propter maleficiū non dēr matrimonium ſeparari cum non ſit impedimentū perpetuum.& intelligit iſtum tex.in frigido,nā de maleficio nulla mentio fit hic,ſed allegabatur impotentia coeundi in generali, & ad c.ſi per ſortiarias.dicit.ꝙ eſt correctum.hæc lec.cōiter non approbatur.vt ſ.dixi.& ꝙ poſſit ſeparari propter maleficium ſatis dixi in c ſ.prox.in gl.præal.nō vt dicit Hoſt.& bene ſi loquetur de impotentia naturali non fuiſſet hic iniuncta pœnitentia de commiſſis,quia per pœnitentiam non tollūtur de facili impedimenta naturalia.Item vir allegabat ſe potentiam habere mulieres alias cognoſcendi.& hæc lec.eſt bona& *communiter*
7 appprobaꝫ.†Tertia lec.eſt vt tex.intelligatur generaliter vbi cū que allegatur impotentia coeundi,nō enim tenetur mulier ſpecificare cām impotentiæ cum de facili non poſſit percipi maximè per mulierem,& iſte intellectus eſt etiam bonus in ſe & notabiles,&pro hoc facit rubrica in tertia parte,vbi fit mētio de frigiditate & maleficio,& gñaliter de impotentia coeundi.¶†In
8 gl.in ver.inſtitutor ibi,ab Adam.licet gl.reprobet primam opinionem

ADDITIONES.

a ¶Literæ.De iſtis maleficiatis vide plura,quæ ſcribit Beat⁹ Thomas in 4.Sen.di.34.q.1.art.2.vbi inter cætera dicit,ꝙ aut maleficium eſt temporale,& non dirimit.Sed ad hoc ſciendum,ꝙ modo eccleſia prefixit triennium,ſicut in frigiditate. ſed dic, ꝙ ſñ in hoc eſt differentia inter frigiditatem &maleficium,quia qui eſt impotens propter frigiditatem,ita eſt impotens quo ad vnā perſonam,ſicut quo ad aliam,& ideo quando dirimitur matrimonium,non datur ei ſnia,vt alteri iungatur. Sed ex maleficio bene poteſt eſſe impotens ad vnam & non ad aliam.Et ideo ga iudicio eccleſiæ propter maleficium dirimitur matrimonium, vtrique datur licentia.vt alteram copulam ſibi quærāt.Et ideo dicit ꝙ maleficij poteſtas permiſſa diabolo,in nos per actum generantem deuenit *Et* dicit,ꝙ diabolus poteſt quādoque præſtare impedimentum maleficij,quo ad omnes,quandoq; voluntariè ad vnam perſonam tantum.Et dicit,ꝙ illud dicitur maleficiū perpetuum,quod non poteſt habere remedium humana opera, quamuis Deus poſſit remedium adhibere.*Et* dicit, ꝙ non ſemper oportet,ꝙ illud,quod per maleficium eſt factum,per maleficium deſtruatur,vt ipſi maleficiati confiteantur.dicit tamen ꝙ ſi poſſet per maleficium remedium dæmonis adhiberi,perpetuum maleficium reputaretur,quia nullo modo debet aliquis per maleficium auxilium dæmonis inuocare.Bar.de Bellentzinis.

¶ Gñalis.Bar.in l.j.ff.quorum le.& l.edita C.de edē.q oēs in l.j.ff. e.Idē qñ incertitudo ñ relcuaret.qa cauſam actorū cogit exprimere.Bal.in l.Gallus.§.ſi eius,ff.de li.& poſt.& in l.vbi aūt.§.illud. & in l.ſtipulationes non diuidunt ff.de verb.oblig.Bal.in l.j.in 4. op C.de fur.Imo.in c.conſtitutus.ſ.de reſti.in inte.Bart.in l.& an eadem.§ actiones.ff.de exce.

b ¶ Generalis.Vide Ias.in §.ſed iſte.ver.tertia ergo forma libelli.in ſti.de actio.Ale.in l.ſtipulationes nō diuiduntur,in 7.q.ff.de verobl.Ro.in conſ.339.in ſecundo dubio.& Alex.in conſil.132.incviſus.in primo dubio.in 2.voln.Seb.Sap.

nionem.tutē amtenę.nec ob.motiuum gl. quia Adam dixit illa verba ore propherico,vt eſt tex.3 5.q. 10.c.fraternitatis.& vi-
9 de de hoc tex.cum gl.in c.j.de voto.lib.6.†In gl.in ver.continuū. in fin.no.gl.& dic ꝙ in maleficio iſta cohabitatio triennij ſem per requiritur,quia illud impedimentum eſt accidentale,& non nunquam tempore temouetur, maximè poſt actam pœnitentiam.In aliis verò impedimentis naturalib.vbi de his veraciter non conſtaret,vel per aliqua ſigna euidentia non eſt opus trien nio,vt in c.j.ſ.e.Sed vbi ſigna eſſent dubia,tunc datur trienniū, & iſte eſt proprius caſus d.c.laudabilem.ſ. eo.& dic vt ibi dixi,&
10 in c.j.ſ.c.†In gl.fi.ibi.tamen adult. rium committeretur. no.bene gl.& dicit Io.An.ꝙ ſi per alterum intellexit probationem virginitatis per reſpectum gl.verum dicit,ſecus ſi intellexit de iuramento propinquorum no ſm dictum Io.An.licet enim iuccinctē loquatur,habet tamen dictum ſuum iuncta gl.hanc ſententiam,quòd ad ſeparationem matrimonij fiendam propter maleficium neceſſariò non requiritur probatio virginitatis,quod dictum ſatis mihi placet,vt viduatum nuptiis non deſit hoc reme diū ſeparationis,& pro hoc allego c.ſi per ſortiarias.33.q.1.vbi nihil dr de probatione virginitatis.Vnde ad cautelam iudices ſe ceruntˢ hic mulierem inſpici.non enim eſt veriſimile coniuges falſum iurare,ex quo propinqui præſumuntur habere noti iam ſtatus matrimonialis,iurant ꝙ eos credunt verum dicere,ſed iu
a tio virginitatis a eſt arg fallax.¶†Cum ratione odij poſſent ma-
11 trimonium non conſummare,& confeſſio coniugum non eſt multum valida,vt in c.ſuper eo.de eō quicog.conſan. vxo. ſuæ. Quid autem ſi non poſſint haberi propinqui ſaltem numero ſe
b ptem,concludunt doct.ꝙ pauciores ꝛ ſufficiunt maximè cū fama.arg.c.ſi duo.ſ.q.6.In defectum tamen propinquorum dēnt vicini adhiberi,& ſi non poſſunt haberi propter diſcordiam vel quia ibi ſunt forenſes,tunc ſufficiunt pauciores,vt ſ. dixi,non
12 eſt enim de facili recedendum a forma huius c.†Vlt.hic quæritur quando incipit currere iſtud trienniumd cit Hoſt.ꝙ a tempore peractæ pœnitentiæ,& monitionis factæ per iudicem.Inn. Vin.& Ab.dicunt ſufficere ꝙ per triennium continuum cohabitauerint.ſiue ante,ſiue poſt.& hoc mihi placet per iſtum tex.ſi. ibi,intra prædictos 8.annos.nam loquitur de illis annis qui præceſſerunt querelam nunc expoſitam coram iudicibus.fateor tñ quòd poſt pœnitentiam iniunctam debent cohabitare aliquo tempore ad arbitrium iudicis moderādum,vt probat litera hic in ver.& ſi forte placeret Do.&c.& dicūt aliqui neceſſario non requiri ꝙ iſtud triennium ſit continuum,ſed ſatis eſt,vt computatis temporib cohabitationis reſultet triennium continuum, vnde ſi in triennio maritus fuit abſens per ſex meſes in peregrinatione,poterit illud ſuppleri ab interiori tempore,alàs tolleretur peregrinatio,& alia negotia neceſſaria,credo ꝙ hoc fuit de mente literæ,ſed quo ad corticem litera vr innuere cōtrarium, dum requiritur triennium continuū,& non interpolatum, &c.

ADDITIONES.

a ¶Virginitatis.Quomodo autem poſſit probari.Ab.in c.propoſuiſti.ſ.de prob.gl.33.q.5.quæ inſtruit patrem puellæ ad probandam virginitatē,vt in c.hæc imago.quæ dicit ſi prima nocte reperta ſunt linteamina ſanguinolēta.per Legiſtas in l.item apud Labeonem.§ ſi quis virginem.ff.de iniur.

b ¶Pauciores.Facit quod voluit Bal.in l.j.C.vnde vir & vxo. quod ſtante ſtatuto ꝙ mulier non poſſit contrahere ſine cōſenſu propinquorum,ſi nō habet niſi vnum,ſufficit conſenſus illius.de quo Bar.Bal.& Ang.in l.Stichum qui me⁹ erit.ff.de leg.j.Paul.de Ca. in l.ſi cum dotem.§.ſi patris ff ſol.mar.Bal. vbi omnino vide in l. in coniunctione.C.de nup.Abb in c.quoties.ſ.de teſtib.

¶De matrimonio contracto contra interdictum eccleſiæ. Tit.xvij.

¶Continuatio Rubricæ.

¶ Quia interdictum eccleſiæ ſuper matrimonio contrahendo quandoque impedit ipſum matrimonium, quandoq; impedit
a & dirimit.Et ideo a poſt multa ĩpedimēta ſupra tractata auctor ſubiicit hanc rubricam,& vide ad materiam huius rub. qđ not. gl.ſ.de ſpon duo.in c.tua.

ADDITIO.

a ¶Et ideo.Alio modo poteſt continuari ſecundum Goff.& Hoſt. quia interdictum ſit ex cauſa perpetua.& quandoque ex tempore ali,& aliquando ſeparatur ad tempus, & aliquando in perpetuum.& in hoc eſt ſimile impedimentum,de quo in rub præcedenti, ideò ponitur iſta rub.De hac materia habetur 33 q.4.ca. non oportet tribus ea.ſeq.& de aliis ſacramentis contra interdictum Papæ vide in cle.vn.c.de rer.perm.in cle.j.de conc.præb.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium contractum contra interdictum iudicis vel eccleſiæ propter hoc ſolum non dirimitur pœnitentia tamen contrahentibus imponitur, & ſeparentur donec de cauſa interdicti cognoſcatur.*
2 *Soror an obligatur ex ſponſalib. contractis p̄ fratrem ſola præſentia niſi expreſſe,vel tacitè per aliqua ſigna conſentiret.*
Filius obligat ex ſponſalib. ꝛctis p parentes ipſa pſente & non contradicēte.
3 *Munerum receptio,amplexus,oſcula,& vſus ad copulam, niſi plenè cognoſcatur,non faciunt tranſire ſponſalia in matrimonium.*5.
Matrimonium poſt ſponſalia de futuro contractum tenet, non obſtante receptione munerum,amplexib oſculis & niſu ante copulam.
4 *Interdictum iudicis vel eccleſiæ,& an & quando matrimonium impedi ant.*
5 *Frater promittens alicui ſibi ſororem in vxorem dare,obligatur ad inducendum illam vt contrahat.*
6 *Cautela pro ſponſo qui vult impedire ſponſam ne cum alio contrahat.*
ſponſalia ſine cauſa ſolui non debent.

CAP. I.

1 LITERAE.†Matrimoniū ꝺ interdictum eccl'æ,vel iudicis factum,ſeu ꝺ tū pp hoc ſolū nō dirimit:imponit tū pœnitētia ſic ꝺ hentib.vt ſeparēt donec cognoſcat de cā interdicti.h.d.in effectu totⁱ iſte titulus.Sūt duæ partes In prima facti narratio In ſecunda reſpōſio.ibi, mādam⁹. Caſus literalis Quidam iurauit ſe daturū cuida ſororē in vxorē ea præſente,& conſentente,quæ poſtmodum munera, & dona ſecundū morē terræ recepit ab illo ipſumtāq̄ proprio ſpōſum ſę pius amplectēdo,tandē mortuo fratre ſuo a tratre ſponſi ſe deſponſari permiſit dicēs ꝙ ab eo cognita fuiſſet. Ep̄s loci p̄cepit eidē ne alicui illorū nuberet aut ēr aliſ ipſa ſpreto mandato epi cū alio ꝺxit pp ꝙeps ei p̄cepit,vt ad domū matris rediret.ipſa ad ſed.apoſt api fauit.Ep̄s factū dño Papę ſignificauit.Mādauit Papa quatenus ſi eſt ita p̄fatā mulierē ad domū matris redire cōpellat, impoſita ſibi pœnit nta ꝙdigna de tāto exceſſu,ne mādatū ꝓtēpribile videatur, & poſt menſem ad tertiū virum reuertatur.B.
2 †No.ibi.præſente conſentiente,ꝙex ſponſalib.ꝺctis p tratrē ſoror non obligatur ex ſola præſentia,ſed oportet ꝙ ſentiat ſaltē tacitè per aliqua ſigna.ſecusin ſponſalib.ꝺctis per parentes,quia tunc ſola præſentia habetur pro conſenſu.vt in ca.vnic.de deſp. imp.lib.6.in fi.& ibi Io.An.firmat hāc concluſionem in nouella, ſic intelligendum tex.†No.2.quòd receptio munerum, ample
3 xus,& oſcula non faciunt ſponſalia tranſire in matrimonium, a & non eſt mirū cum attentatus copulæ non ſufficiat, ſed oportet,quod plenè cognoſcatur,vt in c.adoleſcens.iūcto c.is qui.de ſpon.& no quòd tenet matrimonium cum alia contractum nō obſtantib.ſponſaliis & receptione munerū & oſculis,& amplexib.&in hoc tenementi iſtam literam,quia neſcio alibi ita bo.
4 tex.†No.bo.tex.quòd matrimonium ſequens cum alia muliere rumpit ſponſalia præcedentia etiam ſi præceſſit interdictum eccleſię.Interdictum ergo iudicis factum ſponſo de futuro ne ꝺhat,nō habet dirimere mrimonium cum alia ꝺctum.vincit ergo mrimonium,ſponſalia,& interdictum,& intelligе de interdicto facto ex cā tpali,ſecus ſi propter impedimētum ppetuum,quia tunc tale interdictum ēt dirimit,vt no.gl.ī in c.tua de ſpō. duo.In gl.2.ibi expreſsè,idē dic ſi tacite,pura recipiēdo poſtmodū dona ab alio viro tāq̄ à ſponſo vel aliū amplexādo,vt ſponſum. no.gl. j. in ver.tanq̄.& no.ſing illam gl.facit c.ad id quod.ſ. de ſpon.&
5 tex.cum gl.i c.literas.de de p.imp.†In ea.gl.ibi ſed frater ad hoc obligatur.no.gl.ꝙ promittēs ſe daturum alicui ſororem in vxorem,obligatur ad inducendum ſororem vt cum illo contrahat,
6 quod declara,vt plenius dixi in c.ex literis.2.de ſpon. †In gloſ.in ver.prohibuiſſet.ibi,& bene no.ex gl.iuncto tex. vnum remediū proditū ſpōſo ſi dubitat,ne ſpōſa ꝺhat matrimoniū cū alio,vt īploret offiū iudicis,ꝙ ſub pena excōicationis interdicatur ſpōſæ,ne ꝺhat cū aliquo matrimoniū. Et ex hac gl. iūcto tex.no.ꝙ ēt vbi non interuenit iuram non licet ſponſo reſilire à ſponſa ſine cā,quod ēt ſentit gl.fi.nam hæc mulier nō iurauit,ſed frater.

ADDITIO.

a ¶Matrimonium.Concordat c.ex diuinæ.27.q.2.circa hęc vide vnum notabiliſſimum dictum Io.An.in c.j.§.j.de ſpō.in 6.Et ad de,ꝙ etiam ſi diſſoluentur ſpōſalia,quælibet perſona recuperat quod donauerat.text.eſt in c.ex publico.§.cæterum.de conuerſ. coniug.fallit niſi vir oſculatus fuiſſet ſpōſam,quia tunc non recuperat,niſi dimidium rerum datarum.gl.eſt notab.ſuper damno.in fi.in c.decreta.27.q.2.alleg.l.ſi à ſponſo.C.de don.ante nu. Et adde,ꝙ ſponſalia contracta inter infantes, quæ tamen nulla erant,tranſeunt in ſponſalia de futuro ſi poſt contractum inter ueniant oſculum.Textus eſt cum gl.in verb.facto.in c.j.in prin. de deſp.imp.in 6.Bart.de Bellentzinis.

SVMMARIVM.

1 *Sponſalia de futuro etiam accedente interdicto eccleſiæ non dirimunt matrimonium cum alia poſtea contractum.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

2 Iudex ecclesiasticus potest præcipere sponso ne contra promissionem suam ad alia vota transeat, etiam si sponsalia non fuerunt iurata.
3 Interdictum ecclesiæ ex impedimento non perpetuo non dirimit matrimonium postea contractum.
4 Iudex à quo licet appellationi deferat, potest tamen præcipere parti ne attemptet id propter quod appellatur.
Appellatio nō tuetur appellātē, vt possit id facere propter quod appellat.
Iudex à quo, potest attentare omnia tenentia ad faciliorē exitum cāæ appellationis, non tamen de iur. b. appellationis cognoscendo.
5 Præceptum sub pœna excōicationis factum non inducit excōicationem in contra facientem si ad vlteriora non fuerit processum, nisi dicatur, quam ex nunc profero, vel alia similia verba.

CAP. II.

1 EX LITERIS.†Sūmatū est sē. c. proxi. vel alias sic. spōsalia de futuro cum vna etiam ꝑ interdictum ecclesiæ ꝓtta nō habēt dirimere matrimonium postea contractū cum alia. in prima nar rat factum. in secunda illud diffiniendum committit, ibi, manda mus. Casus literalis. Quidam filiam suā M. nomine absentem des ponsauit cuidā R. nomine, postmodum orta suspicione quòd i dem R. aliā vellet accipere in vxorē delata fuit quæstio sup hoc ad archiepm. qui sub interminatione anathematis prohibuit ne anteꝙ de causa constaret vir aliam acciperet in vxorem, sed ipse non obst. prohibitione quādam aliam sibi solenniter copulauit. sed cū archiepūs vellet cognoscere de primo matrimonio mulier ad sedem apo. appellauit. archiepiscopus eius appellationi dese rens præcipit eidē mulieri sub pœna excōicationis ne alicui nu beret donec causa finem debitū sortiretur: ipsa tamen de appel latione cōtinua alium in virum accepit, archieps negotium istud d. Papæ significauit, vnde ipse mandat eidem quatenus si nihil constiterit quòd impediat præter consensum de futuro, qui in ter præfatum R. & M. dicitur intervenisse: sm matrimonium legi timum iudicet non obstāte appellatione ꝙuis circa mandatum ecclæ ꝓhere non debuisset, non tamen mrimonium pp hoc dēt dissolui, pnām tamen imponat illis ꝓ eo. ꝙ ꝑ phibitionē ecclæ
2 ꝓxerunt. B.†No. j. iudicē ecclesiasticū posse præcipere sponsę, ne
ꝑ promissionem transeat ad alia vota, ēt si promissio non fuerit iurata. & sic facit iste tex. in arg. ꝙ sponsalia sine iuro efficaciter
3 obligant. †No. 2. quòd solum interdictum ecclesię factum ex im
4 pedimēto nō ppetuo dirimit matrimoniū post ꝓctum. †Vl. no. 2
3 iuncta gl. in ver distinctius. vnū dictum satis no. ꝙ licet iudex de ferat appōni, nihilominus ꝑ præcipere partine attētet id pp qd appellauit, & sic appō non tuetur appellātē, vt possit id facere pp qd appōauit; qd sing. no. & hoc idē tenet Ioā. And. in c. cū ap pellationib. de ap. lib. 6. Et ex hoc ēt dicit Ant. iudicē à quo pos se attentare omnia tēdētia in faciliorē exitum cāæ appellatiōis, non tamen cognoscendo de virib. appellationis, pro hoc. c. qua fronte. de ap. & vide qd ibi dixi. & latius in c. cum teneamur. eo.
5 ti. †In 2. gl. ibi, conscientia. No. bene gl. ꝙ per hæc verba, ꝑcipio
b sub pœna excōicationis, non fertur excōicatio in ꝙ facientem ipso facto si ad vlteriora non fuit processum, sed oportet ꝙ dica tur. ꝙ ex tunc ꝓfero si ꝑ feceris. vel similia verba, & est cōis sēia Doc. pro qua facit tex. in c. sicut. de sīmo. & ibi gl. vide etiam gl. in c. 1. de sagl. & ad iura alleg. in gl. pro contrariis, dic vt in eis.

ADDITIONES.

a ¶Vlt. no. Adde in terminis Ant. Corsi. sin. xj. in ver. appō. quod in ci. liet iudex deferat appellationi. vbi in ꝓpriis terminis allegan do istum ponit hoc sing. dictū. de quo etiam no. iste. in c. sacri. j. desent. exc. Zach.
b ¶Præcipio quomodo intelligantur hæc verba, declarat Fed. in c. delectæ. ver. secundò sunt dicta verba §. de excep. Seb. Sap.

SVMMARIVM.

1 Contrahentes matrimonium contra præceptum iudicis ex eo quòd cōsanguinei dicebantur, debent separari donec de causa cognoscatur.
2 Iudex debet interdicere matrimonium si de impedimento suspicatur.
2 Matrimonium contractum contra interdictum si causa impedimenti est perpetua est nullum, secus si sit temporalis.
Matrimonium contractum contra interdictum propter suspicionem consanguinitatis, si consanguinitas non reperitur tenet.
Contrahentes matrimonium in gradu prohibito sunt hodie ipso facto excommunicati.
4 Absolutio ab excommunicatione est necessaria, nec sufficit satisfactio, se cus in suspensione, & interdicto, si ad tempus proferuntur, & quid de excommunicatione ad tempus lata etiam si per Papam intelligatur.
5 Papa non videtur vti potestate absoluta, nisi expresse dicat.

CAP. III.

1 DE MVLIERE.†Si hi qui dicebantur ꝙsanguinei ꝓxerūt contra præceptum iudicis, debent separari, donec de causa cognoscatur. ¶Casus literalis. Aliqui volunt ꝓhere matrimo nium, dicitur, quòd sunt cōsanguinei, ecclesia præcipit illis ne ꝓhant, donec de ꝙsanguinitate ꝓstiterit, ipsi ꝑphibitione ꝓtēpta ꝓhunt. quæritur quid iuris sit. rndet Papa ꝙ debent adinuicem separari quousque cognoscat, an de iure possint insimul rema
2 nere. B.†No iudicē debere interdicere matrimonium, nisi vehe
3 menter suspicet de impedimēto inter ꝓhentes. †Itē not. ꝙ si cā impedimenti est perpetua matrimonium ꝓctum ꝑ interdictū est nullū, secus si tpalis, nā hic (vt vides) valet matrimoniū ꝓctum ꝑ ꝑceptū iudicis factū pp suspicionē ꝙsanguinitatis si postmodū nō reperiat ꝙsanguinitas, & hodie ꝓhēs in gradu ꝑphibito est ex
4 cōicatus ipso facto, vt in cle. vnic. de ꝙsang. & affi. †In glo. 3. ibi, sed tutius est. dicit Io. An. ꝙ imò necessariū. ga ī absolutione ab excōicatione requīt certa forma, nec sufficit solū satisfactio, vt i c. cū desideres. & c. à nobis. de sen. exc. secus dicit in absolutione à suspensione, vel in relaxatione interdicti. si enim ista feruntur ad tps non requiritur post tps absolutio, & est ratio diuersitatis, ga in his casib. vltimis nō requiritur certa forma in absolutione, vnde satis est ꝙ constet de mente iudicis. Ego alle. tex. quās ex
5 præssum cū gl. in cle. j. de decī & vide In. & alios in c. cū bonæ. de æta. & qual. †Quid aūt dicendū in Papa si excōicauit ad tps puta donec satisfaceret, nunquid requiritur absolutio post satisfactionē, dubiū facit, quia Papa non subiicitur formæ, sed ex illa sola voluntate potest absoluere quem ab excommunicatione, vt cle. si summus. de sen. exc. Ant. o. credit ꝙ in dubio requiritur absolutio, quia alio nō apparente nō vī Papa vti ptāte absoluta,
a sed ordinaria, a & sic debet impediri absolutio sm iuris ordinē.

ADDITIO.

a ¶Ordinaria. hoc dictum reprobat Gemi. in c. in primis. 2. q. j. quē sequitur Fel. in c. j. ver. secundus casus §. §. de iudi. Seb. Sap.

¶Qui filij sint legitimi. a Tit. xvij.

¶Continuatio Rubricæ.

¶Supra visum est de multis impedimentis matrimonij, sed quia sæpe filij nascuntur ex matrimonio ꝓcto ꝙ impedimenta eccle, & dubitari potest, an & quando filij sint legitimi, ideò subiicitur ista rub. de materia. vide 26. dist. deinde. 34. di. viduam. vj. q. 2. nu per. 22. q. 4. dicat. & 25. q. 7. c. fi.

ADDITIO.

a ¶Legitim. An indistinctē filij qui nascuntur extra verum matri monium, nō sint legitimi, vide disputationem Beati Thomæ in 4. sen. dist. 1. qu. 1. arti. 3. Adde, ꝙ conuenit huic rub. c. tuam. de ord. cog. c. per tuas. de prob. c. accessit. de despon. impu. c. cum in hibitio. de clandest. desp. Bar. de Bellentzinis.

SVMMARIVM.

1 Matrimonium subsequens legitimat filios naturales ex soluto, & soluta genitos etiam quo ad hæreditatem.
2 Iudex ecclesiasticus cognoscit de legitimatione inter laicos.
3 Filij legitimantur per subsequens matrimonium etiam sine dote, & dotalibus instrumentis, & præferuntur patruo in hæreditate paterna.

CAP. I.

1 CONQVESTVS.†Naturalis ex soluto genitus, & soluta legitimatur per subsequens parentum coniugium etiam quò ad hæreditatem. Primò impetrantis querela. Secundò causæ commissio. ibi, deoque. Casus litera'is. Quidam H. nomine quandam mulierem accepit. R. patruus ipsius mulieris volebat eam priuare hæreditate paterna, pro eo quòd ipsa nata fuit antequam patruus ipsius matrē acciperet in vxorem dicens eam legitimam non fuisse. Vnde di ctus H. conquestus fuit domino Papę. vnde mandat quatenus si est ita illā iudicet legitimam, ꝑdicto R. prohibendo ne hac oc casione super hæreditate paterna eā debeat molestare. ꝙ si ꝙ fe
2 cerit excōicet. B. ¶†No. ꝙ iudex ecclesiasticus cognoscit inter laicos de legitimatiōe cū venit accessoriè ad causam matrimo nialem. etiam si contentio sit propter hæreditatem temporalē.
3 ¶†No. ij. ꝙ si ius genitus ante matrimoniū legitimatur ꝑ matri monium subsequēs, etiam ad hoc, vt præferatur patruo in hære
a ditate paterna. & no. ꝙ sine assignatione dotis seu instrumētis a dotalibus proles ante nata legitimatur, licet aliud videt innuere ius ciuile de quo dicā latius ī. eo. tanta. vbi ponitur clauis hu ius materiæ. ¶In gl. fi. in fi. Hæc vlt. solutio vera est in se, sed diui nat. ideò tene præcedentem sol. Vel secūdum Inn. dic, ꝙ hic nō probatur restitutio bonorum, sed solum, vt pronuntiaretur ista legitima virtute matrimonij. vt postmodum non inquietaretur tanquam illegitima. & hęc sol. est bona. Ho. dicit, ꝙ ista persona erat miserabilis. hæc sol. diuinat. &c.

ADDITIO.

a Instrumentis. Gl. Insti. de hered. quæ ab inte. defe. §. 1. in ver. in strumenta. & gl. Insti. de nup. §. fi. Ang. in cons. 29.

SVM

SVMMARIVM.

1 Filij geniti vel concepti ante sententiam separationis matrimonij sunt legitimi si bona fides præcessit.
2 Bona fides coniugum sine alterius eorū facit filios legitimos etiā si postmodum tale matrimonium propter aliquod impedimentum separetur.
3 Filij concepti habentur pro natis vbi de fauore filiorum agitur, secus si de odio agatur.
Filij concepti lite pendente super impedimento matrimonij dūmodo sint cōcepti ante sententiam diuortij sunt legitimi. 6.
4 Lite pendente, exercitium matrimonial. suspendi non debet.
5 Matrimonium quo ad legitimationem filiorum an sit necesse, quòd fuerit contractum præmissa denuntiatione.
6 Tempus natiuitatis vel conceptionis an, & quando attenditur.

CAP. II.

a 1 CVM INTER. a†Separato matrimonio in facie ecclesiæ cō tracto, filij geniti, vel concepti ante sententiam sunt legiti mi. primò ponit causam diffinitionis. Secundo diffinit ibi. ideo que. Casus literalis. Ioannes ꝓxit matrimonium cum Teberga in facie ecclesiæ de qua filios suscepit, tādem cum grauida esset, accusatum fuit matrimonium de consanguinitate, lata fuit sen tentia diuortij inter eos, dubitabatur an filij nati ante sentētiā, & qui conceptus ante fuerat esset legitimi. Cōsul. Papa respō det quòd filij non debent inde sustinere iacturam, cum paren tes in facie ecclesiæ publicè contraxissent, & ideò statuit Papa, vt filij eorum quos habuerunt ante sententiā, & qui conceptus fuerat ante ipsam sententiam legitimi habeantur, & in bonis pa
3 ternis hæreditario iure succedant, & parentum facultatib. nutriā
2 tur. B.†No. ꝙ propter bonam fidem parentum ꝓhētium in facie ecclesiæ filij iudicantur legitimi, licet postmodum matrimoniū constet inter illos non potuisse consistere, puta propter consan guinitatem vel affinitatē. Idē dicī alter cōsugū solus erat in bona fide: puta ꝙa si reliquus sciebat impedimentū. vt in c. ex tenō
3 re, j. e. & vide quod dixi in c. j. §. de eo qui dux in m. ꝙ pot. †No. 2. maximè iuncta gl. ꝙ vbi agitur de fauore filiorum concepti ha bentur pro natis, ad hoc l. qui in vtero. ff. de statu hominum. se
4 cus vbi agitur de odio. †No. ꝙ concepti post litem contestatam super impedimento, perinde sunt legitimi, ac si fuissent cōcepti ante lit. contest. satis est. n. ꝙ ante sententiam diuortij fuerunt ꝙcepti & puto, rōnem esse, quia pendente lite super impedimen to, non debet suspēdi exercitiū matrimoniale. vt in c. 2. §. vt lite pen. non debet ergo prodire pœna ex eo quod legitimè factum
5 est. †In gl. j. in fi. Vult ergo hæc gl. & idem sequens non sufficere ad legitimationem filiorum matrimoniū fuisse ꝓctum publicè, & sine ꝙdictione, nisi etiam fuerit præmissa denuntiatio, de qua
6 in c. fi. de clā desp. sed tu dic, vt ubi plenius dixi. † In gl. pe. in fin. Dic clarius ꝙ respectu legitimationis inspicimus tēpus conce
b ptionis, b & tempus sententiæ, c & nō tempus litis cōtestatæ, ga
c etiam post litis cont. coniuges vtūtur legitimo matrimonio, vt §. dixi. Sed quò ad hoc ꝙ filij sequantur conditionem matris, in spicimus tempus post lit. cont. quia partus sequitur ventrem, & vterque incipit esse in mala fide post lit. cont.

ADDITIONES.

a ¶Cum inter. Iste tex. est singularis in fidum dicit, mater vna cū patre tenetur alimentare filium natum ex matrimonio, etiamsi illud postea dec areī nullū. ita no. Ro. in l. j. ff. ol mat de Bellent.
b ¶Tempus conceptionis. Adde Bal. in l. in testamento. q. 9. C. de test. mili. vbi dicit Dy. fi. cōsuluisse cūdē Bal. & plenius in addi. ad Spe. in ti. de proc ver. sm ſtylum. & Bar. in l. ij ff. de vul. & pup. & Pau. de Cast. cons. 237. Zach.
c ¶Sententiæ. Host. est contra textum in l. penul. C. de natur. liber. & vide quæ ibi dixi post Baldum De Bellentzinis.

SVMMARIVM.

1 Statur verbo viri, & mulieris qui negant aliquem filium nisi testibus, vel indiciis probetur contrarium. 34.
2 Nutritus in domo non præsumitur filius.
Nutritor non tenetur nutritum, vt filium instituere.
Filij non semper nutriuntur in domo.
3 Fama vicinię pro filiatione non attenditur alio non apparente, vbi dictū parentum est in contrarium. 8. 10.
Parentū negatiua iudicat filio nisi ꝓrium indicio, & testib. phet. 5. 10.
Filiationis in possessione existens non debet excludi ab hæreditate nec à iure filiationis ex sola negatione parentum.
Filius nō tenet credere verbis parentum ex quo est in possessione filiationis.
6 Filius potest legitimam petere parente intrante monasterium.
8 Pater potest in vita hæreditatem filiis cedere aliquo sibi retento.
8 Probationes diuersæ differentes in modo & conuenientes quo ad intentionem agentis an coniungi debeant.
6 Filius de vxore natus præsumitur filius mariti, & de legitimo matrimonio n. tus. 10.
Filiatio non potest probari ex parte patris. ꝙ quomodo probetur. 10.
Pater incertus est, & ille præsumitur pater quem nuptiæ demonstrant.
Mater est certa.
Filius concubinæ quæ in domo tenetur præsumitur filius concubinarij.
10 Iudicia sufficientia ad probationem filiationis.
Fama quid operetur in probanda filiatione.

CAP. III.

1 TRANSMISSAE.†Stat verbo viri, & mulieris quæ ne gant aliquem filium nisi indiciis & testib. probetur ꝓrium. primò ponitur consultatio. secundò responsio. ibi consultationi. Casus literalis. Quidam nomine N. nutriuit quēdā puerū vsq; ad iuuentutem, cohabitante sibi M. vxore na, tunc non despo sata, sed postmodum desponsauit, & ex ea filios suscepit. predict iuuenis sic nutritus gerens se filium, & hēdem, hēditatē N. prædi cti possidebat quamuis à vicinia credebatur eorum spurius, & di cebatur, sed prædicti vir, & vxor negabāt illū spurium esse, aut legitimum filium esse. sed dicebāt ꝙ cum nutriuerāt pietatis in tuitu, si ij istorū petebāt ab illo hereditatem paternam, ipse verò contradicebat. qō sup hoc delata est corā archie. iscopo Rotho mag. prædictus iuuenis ga corā eo citatus venire noluit, fuit ex cōicatus. Papa ab archiepo ꝙsult. qd sup hoc esset agēdū, rndet, ꝙ in tali casu stādū est verbo viri & mulieris, nisi certis indiciis, &
2 testib. iuuenē ꝑdictū illorū ꝓstiterit esse filiū. B. Not. i. quòd ex eo ꝙ qs sit nutritus in domo alicui nō ꝑsumit filius nec tenet nu tritor eū vt filiū instituere, qa nō ꝓbat hoc esse qđ ab hoc cōtin git abesse, vt in c. j. de trāsl. epi. nā filij nō semp nutriūt in domo.
3 vt in l. quidā cū filiū. ff. de verb. obl. †No. 2. arg. op. ex tex. quòd v bi fama vicinię stat, p filiatione, dictū aūr parētū est ī ꝓrium alio nō apparēte stat dicto parētū. vt satis innuit hic in fine literæ iū
4 cto medio: qđ satis est. †No. 3. ꝙ assertio parentum negatiua, ꝑudicat filio nisi posset se ꝓbare filiū indiciis. & testib. & ex hoc infert ꝙ si qs est in possessione filiationis nō dēt excludi ab hēdi tate, nec à iure filiatiōis ex sola negatione parētū, p hoc tex. cū gl. in l. 1. § 2. C. de Carb. ed. & in l. si posthumus. §. fi. ff. de li. & post.
a ēt hæc faciunt ad qōnem Legistarum a in l. filium. ff. de his qui sunt sui vī alie. iur. vbi dī ꝙ regina qdā veniēs ad mortē vocauit filiū q cōiter reputabat filiº regis, & sibi in secreto dixit eum nō esse filiū regis, sed cuidā militis, & sic regnū ad eū non pertine re, ipse verò parū sapiēs renūtiauit regno, nā vt patet ex ꝑcedēti bus non tenet filiº credere verbis parētū, ex quo est in possessio ne filiatiōis, maximè cū ipsi parētes priº tra tauerūt eūvī filium,
5 & eū nominauerūr, ad hoc c. per tuas. de prob. ¶In gl. ver. nega bāt. ibi sed pīud cīū non gñabat hoc intellige cum effectu, eo ꝓ bāte ꝓrio. i. ꝑsit filius, sed eo nō probāte, negatio parentum facit p cenū ꝑiudiciū. vt hic apertè probat, & dic de materia vt plenius
6 & latiùs dicā super gl. fi. ī in ver. qō mota. ibi, querant facti mona
b chi. No. g. sing. q̄ nescio b alibi, ex qua potes colligere quòd pa
c rente intrāte monaste. um pōt illico filius petere legitimam. & facit ꝓ in electu c. cū sciamus. §. de regula. vbi plenissimè exami nauī hoc dictū, & adde ad ibi no. istā gl. & dictū Bar. in l. si qs à li beris. in §. itē rescriptū. ver. q̄ro qd si ff. de lib. agn. vbi vult ꝙ mo
c naster. ū viuēte patre tenetur alere filiū, c no aūt tenetur ad legi
7 timā nisi post mortē. de quo in d. c. cū sciamus. ¶No. ēt seq. fol. ꝙ pater pōt invitacædere hēditatē filiis, retētis sibi aliquib. bonis.
8 †In ca. gl. ibi, & quia vicinię fama hoc habebat. Aduerte quòd hoc videtur cōtra tex. nam fama vicinię habebat ꝙ iste erat spu rius & dicebāt eū non esse filiū ēt spuriū. nisi gl. intellexerit ꝙre pectu intentionis agentium concordaret, quia filij legitimi solū agebāt. t excluderent istum solum ab hæreditate: & adhūc esse cū nō refert, an sit filiº, an spuriº, & ex hoc ꝑt colligi vnū notabi le dictū ꝙ diuersæ ꝓbationes differētes ī domo, & quēlibēt es quo ad ītētionē agentis dēnt ꝓportionaliter qd si placet d. An. hic, nec ēt mihi. quia

ADDITIONES.

a ¶Legistarum. Bar. post Ia. de Are. in l. filium. ff. de his qui sunt sui vel a ie. iu gl. in l. j. § si mulier. & § idem per contrarium. ff. de lib. agno. Bar. & Bal. in l. Gallus. in fi. princip. ff. de libe. & ꝓsolth. gl. in c. per tuas. j. qui fil. sint legi. per Bal. in l. non nudis. C. de proba. ꝙ Abb. in 3. no. §. de prob. per Bart. & doct. in l. si posthumus. §. fi. ff. de lib. & posth.
b ¶Quam nescio. Vtrum filius debeat incontinenti habere legiti mā, si pater ingrediatur monasterium, an verò debeat expectari mors naturalis, vide Ant. c. in præsentia. de prob. & Bar. in l. re petitio. C. de sac. san. eccl. in auth. ingressi. e. tit. De Bellentzinis.
c ¶Alere filium. De hoc vide Bart. in l. fi. ff. de ado. vbi dicit, quod monasterium subit omnia onera ingressi. Et hoc quod dicit Ab bas intellige secundum ea, quæ singulariter scripsi in textu inc. quicunque. 18. q. 4. Vide Beatum Thomam. 2. 2. q. 189. art. 1. de Bel lentzinis.

Universidad de Deusto Biblioteca

quia cū resultet ☞rietas respectu modi non dēt coniungi. arg. in l.vbi repugnātia.ff.de reg.iu.& c.solicitudinē.in fi. de appel.& 9 no.hoc dictum.qa facit ad multa.†In glo.pe.ibi natus de legitimo matrimonio.Vult dicere ꝙ ex quo quis est natus de vxore alicuius præsumitur filius illius:nā filiatio ex parte patris non potest probari.Ideò dicit lex,ꝙ mater est certa,pater autem est ille. i.præsumitur quē nuptiæ demōstrant.arg.in l.quia semper.ff.d in iusvoc.hoc procedit si maritus erat pns,secus si fuisset absens tanto tpe,ꝙ non potuisset istū gnare.nā tunc potuisset istum negare esse filium & vxorem conuincere de adulterio,finge enim ꝙ absens per biennium.reperit filiū in domo triū mēsium.vt in d.l.filium.ff.de his qui sunt sui vel alie.iu.Sed si pater cohabitat vxori:tunc præsumitur filius suus ēt si probaret ꝙ eo tpe vxor commisisset adulterium cum alio.nam cum posset esse filius vtriusque debemus præsumere ꝓfauore filiationis,ꝙ sit potiꝰ mariti quàm adulteri,ꝓ quo allego in simili bonū text. in l.miles.§. a defuncto.a ff.de adul.& idē dr de eo qui nascitur ex concubina detenta in domo,vt præsumatur filius concubinarij, vt habes gl.sing.in c.Michael.de fi.presby.quā tenebis mēti pro filiis presbyterorū.†In gl.fi.ibi,nisi per indicia exteriora.vt puta, quia in secreto appellabant istū filiū,& ita tractabant,sed in publico ob aliquā cām negabant.Sed vt plenius habeas hāc materiam cum quæritur qualiter probetur filiatio capiēdo aliq ex dictis Anto. hic concludo,ꝙ si probatur natus ex muliere retenta in domo satis probatur filius mariti,seu ꝛcubinarij.vt ☞dixi,nec crederetur verbo patris asserentis ☞rium,quia nō potest pater filiū non cognoscere.vt in d.l.filium.maximè si fama viciniæ est pro filiatione,vt in l.si vicinis.C.de mu.Aut probatur solùm tractatus parentū,qa eū tractabant vt filiū,& iste illos vt parentes, & ex hoc solo probatur filius,vt no.Bar.in l.1.qdā quasi.ff. de prob. & apertè hoc voluit hic gl.pen.quæ plus dicit ꝙ probatio huius modi tractatus præfertur negationi parētū postea subsequenti, & bene no.facit c.per tuas.de probat.Aut probatur sola fama.& tunc si nihil probatur in ☞rium illa sufficit an probādum filiatione,quia cū hæc res de facili ꝓbari non possit sufficiunt ꝓbatiōes coniecturales,qā tenet hic Ant Istudtū dictum vī satis durum,ꝙ sola fama sine probatione tractatus seu sine vocatione parētum debeat plene probare in præiudicium venientiū ab intestato,cū regulariter fama plenè nō ꝓbat,vt dixi in c.veniens.§.de test.Qñ que fama viciniæ habet vnum,& dictū parētū hēt oppositum,& stādum est dicto parētū.vt hic.Quandoque parētes negāt aliquē filiū,& ille est in possessione filiationis,& non statur dicto parentum.vt hic.iuncta gl.in d.l.1 §.2.C.de Carb.edi.secus vbi filius nō esset in possessione filiationis.& in fi.gl.ꝙ concurrentib. contrariis præsumptionib.standū est fortiori.si autem nulla est fortior, tunc mutuo se tollunt,vt in c.literas.de præsumpt.Abb.

ADDITIO.

a ¶Defuncto.Old.in l.filium.ff.de his,qui sunt sui vel alie.iur.Bart. in rub.C.de prob Bal.in l.si vicinis.C.de nup.& Bal.reputat illum § defuncto.sing.in l.si à matre.C.de su.& leg.Bal.in nouel.in l.Titi.ff.sol.ma.Imo.post Bald.in l.3.§.1.ff.ad Syllania.dicebat ꝙ hoc habet locum si confiterentur filium esse ꝑpurium.

a ¶Defuncto.Tex.in d.§.defuncto.dicit esse aureum.Bal.in l.fi. C.de con.ser.manu.& Pau.de Ca.in l.3.in prin.ff.de lib.& posth. And. sicu.in consi.25.in i.vo.Fran.Cre.in singu.126.inc.mortuo marito.Pau.de Cast.in consi.75.inci.super primo.Et qūo probetur filiatio vide Ale.in consi.9.inc.in cā.& lite.in 2.vol.Bar.in tra.de tyrannia.Ias.in l.neque professio.in prin.G.de testa.S.S.

SVMMARIVM.

1 *Illegitima proles est quam viro viuente vxor ex adulterio concepit,siue cum viro moretur,siue cum adultero.*
2 *Probari potest quem esse filium adulteri licet mater cum viro moretur.*
3 *Illegitimi filius licet ipse sit legitimus, excluditur tanquam illegitimus quo ad successionem aui & aliorum ascendentium, & sic successiue eius descendentes.*

CAP. IIII.

1 CAVSAM,QVAE.†Illegitima proles est quam viro viuēte vxor ex adulterio concepit siue cum adultero siue cū viro moretur.& pone casum prout gl.in c.causam.quæ.ꝛ.e.¶Casus literalis.Dicebatur ꝙ Agatha de cuius hæreditate agebat, non erat de legitimo matrimonio,mādat Papa inquiri de hoc, si cōstiteri,ꝙ Agatha nata fuerit de Anelina muliere,& Rodulpho Sanarici eo tempore,quo ipsa Anclina publicè morabatur cum Alano viro suo,ve si constiterit,ꝙ prædictus Rodulphus Anelinā virum habētem publicè teneret.& eo tēpore nata fuerit,pronuntietur ipsam legitimam non fuisse,quia nō potuit esse vxor,quæ viuēte viro suo alij se copulare præsumpsit,de hoc 2 facto plenè dicitur ꝛ.eo.causam,quæ.B.¶†Not.i.ꝙ potest quis probari filius adulteri,licet mater moretur cū marito,quod intelligo quando potest probari,ꝙ tēpore conceptionis maritus non vtebatur coniuge,aliàs puto ☞riū per id quod dixi.s. prox. 3 †No.2.ꝙ excluso ascendente tanquā illegitimo excluduntur ēt descendentes quantunq; sint legitimi. In hac. n. causa Agatha non litigabat,sed filius ipsius,vt in c.causam,quæ.ꝛ.e.sed quia filius petebat hæreditatē aui,ex persona Agathæ matris disputabat hic de legitimatione Agathæ.Ex quo infertur,ꝙ licet filius sit legitimus,ex quo pater fuit illegitimus non debet admitti ad hæreditatem ascendentium,vt aui,& aliorum,pro hoc tex.in c. prox. Nam ex sobole naturali tantū non potest haberi soboles legitima,quia omnes descendentes ex filio naturali tīn prouenium tex radice infecta,& sic non sufficit,ꝙ ipsi sint legitimi ad hoc vt admittantur ad hæreditatem illorum,quib.pater illegitimus non potuit succedere.ad hoc l.fi.C.de natu.libe.&c.

SVMMARIVM.

1 *Natiuitatis quæstio opposita petenti hereditatem coram iudice laico est ad ecclesiasticum iudicem transmittenda.*
2 *Filius illegitimi licet sit legitimus excluditur a successione aui,& aliorū ascendentium,& similiter eius descendentes.*
3 *Spiritualis incidens quæstio coram iudice seculari opposita supersedendū est in principali causa per secularem iudicem donec incidens quæstio terminetur per iudicem ecclesiasticum.*
4 *Terminus præfigi potest per iudicem ecclesiasticum intra quem incidens quæstio spiritualis terminetur.8.*
Cautela pro scholarib.& aliis volentib.recedere,vt non detineantur.
Terminus ad appellationē prosequendam restringi pōt ex causa spirituali.
Iudex ecclesiasticus,licet de incidenti quæstione coram seculari iudice opposita cognoscere habeat,tamen de principali coram eodem seculari iudice cepta se intromittere non potest.
5 *Iudex ecclesiasticus si de legitimatione principaliter quæstio corā ipso fuerit proposita poterit accessoriè de principali causa cognoscere.7.*
6 *Clandestinè contrahentes an præsumantur coniuges.*
Filius ex masculo,& fœmina simul habitātib.natus,an præsumat legitimꝰ.
Legitimus quis esse quomodo probetur.
Coniuges esse quomodo probetur.
Incidentia causæ non semper ampliat iurisdictionem.
7 *Iudex ecclesiasticus cognoscit de incidenti quæstione temporali coram ipso opposita.*
8 *Libellus,& ordo iudiciarius an sit seruandus super incidenti quæstione ad ecclesiasticum forum delata.*
Terminus duorum mensium datur ad finiendam incidentem quæstionem.

CAP. V.

LATOR a†Quæstio natiuitatis opposita petenti hæreditatem coram iudice seculari est ad ecclesiasticum iudicē transmittenda.Et est tex.multum no.& allegabilis.Sunt duæ partes. in prima appellantis qō.in secunda causæ commissio ibi:ideoq;. Casus literalis.Quidam R.nomine accessit ad Papam coram ipso proponens ꝙ auus ipsius duas habuit vxores,de quarū vna patrem ipsius,de altera Hug.patruum suum suscepit,qui hæreditatem aui sui totamdetinebat nec ei volebat partem debitam exhibere,vnde cum ipse Hug.patruum suum super parte hæreditatis paternæ coram iudice conuenisset,idem patruus ei obiecit quòd pater eius de legitimo matrimonio natus non fuit, & ideo de hæreditate aui sui nihil poterat vendicare successorio iure.tandem fuit tractus super quæstione natiuitatis coram episcopo Noruicen. propter tergiuersationem ipsius Hug. patrui sui ad se opp.appellauit,vnde Papa mandat iudicibus quatenus causam super quæstione natiuitatis ipsius R. intra duos mēses app.remo.debeant terminare.si verò intra duos menses dictus H non probauerit legitimè quòd obiecit extunc seculari iudici corā quo hæreditatis quæstio vertit, debeāt intimare,vt ꝓ quæstione natiuitatis nō dimittat quin causam hæredi 2 tatis audiat.& decidat.B ¶†No.j.ꝙ nepos b legitimus ex filio b nāli tantum non succedit auo,quia cū veniat ex persona patris & pater excluditur tanquam illegitimus debet excludi ipse tāquam veniēs ex radice infecta.latius dixi ſ.c.prox.a liud dicam 3 j.¶†No.ij.id ad quod allegatur quotidie ista litera,ꝙ si quæstio c spiritualis incidat coram iudice seculari dēt remitti ad iudicē ecclesiasti,

ADDITIONES.

a ¶Lator.Vid Petrū d Anc.in regꝛa,ea q̄.in 22.q.li.6. De Bellent

¶Nepos.Ex testamēto tamen potest capere,de quo ar. remitto ad Bar.& Do.in l.Gallus.§.ꝙ si is.ff.de lib.& posth.plenè Ale. consi.44.in 2.vol.per Doct.in l.fi de natu.lib.

b ¶Nepos.ꝙ nepos legitimus habilis ad succedendū nō succedat ex persona patris,sed ex sua,tenet Ias.in l.ij.C.de lib. præte. Ale. in l.illam.C.de col.& in l.in quartam.vbi latè Mod. repetentes. ff.ad le.Fal.S.S.

c ¶Iudicē.Ista est cōis opi.latè Bar.& Ale.in l.Titia.ff.sol.mat.consuluit Fede.de Se.consi.77.Bar.& Alc.in l.omnes innouatione.C. de san.eccl.per Doct.in l.2.ff.de off.eius cui manda est iurisdi.

ecclesiasticū,& supercedendū est in quæstione principali per iudicem secularē donec qō incidens terminet p iudicē ecclesiasticū.cōcor.c.ruā.de ord.cog.Vñ intelligendus est iste text.ꝙ reus obiecit defectū naliū ,puenientē ex inualiditate matrimonij, ita ꝙ qō incidens erat iuris,& nō facti,vt qa dubitabat vtrū matrimoniū tenuisset inter istū actoris auū,& auiā maternā,de hac 4 mā vide,vt plenius dixi.in d.c.ruā.†Tertiò no.vnū dictum,qd a libi non ita bene probatur,iudicē ecclesiasticū,ad quem cā spiritualis incidens est delata posse terminū peremptorium præfigere opponenti exēptionē illā.intra quē tenebat probare,& hoc a debet facere iudex a vbi vehemēter præsumitur de calumnia excipientis.Nunquid aūt hoc ſp sit fiendum,cum cā incidens deferatur ad iudicem ecclesiasticū:dicunt Doc.ꝙ non. Sed hoc poterit iudex ecclesiasticus fm quod viderit expediri ex circunstātiis,& malitia opponentis.Et inducitur iste tex. ad probandum b ꝙ ex cā pōt præfigi terminus b ad agendum simile,cū scholaris intendens recedere,& dubitās ne puncto recessus malitiosè cōueniatur,petit,vt imponatur edictum cumcerto termino intra quē volentes petere cōpareant.de quo vide per gl.& Doc. in l. vnica.C.vt ne.inui.iste tñ tex.hoc nō ꝓbat,qa loquitur in exceptione.Itē potest induci ista litera in argumentū satis notabile c ꝙ ex causa potest restringi terminus c præfixus ad appellationē 5 fiendā,de quo in c.cum sit Romana.de appe.†No.ꝙ vbi quæstio principalis fuit intentata corā iudice seculari non potest iudex ecclesiasticus qui cognouit de incidenti postea cognoscere de principali,sed debet partes remittere ad iudicem secularem, qa ex quo causa principalis fuit inchoata coram seculari non pōt postea venire accessoriè ad cām incidentem secus,si nulla quæstione mota corā iudice seculari ageretur de legitimatione coram ecclesiastico,qa tūc incidēter posset ecclesiasticus cognoscere de cā principali.vt no.in c.de prudētia.ꝛ.de do.post dinor. & facit tex.in c.j.ſ.eo.In gl.j.in fi.de hac materia dic.vt dicā ꝛ.c. 6 prox.†In gl.pen.ibi,ꝑ clā cōiunctos.No.gl.ꝙ clādestinè ꝓhētes non præsumuntur coniuges.dicit Ala.hoc procedere respectu virtutū,sed respectu filiorū præsumūtur coniuges,qd est dictum d satis notabile.Ex quo infertur ꝙ natus d ex masculo,& fœmina simul habitantib.præsumitur legitimus,quasi fauore legitimationis præsumat inter illos matrimoniū,proquo facit l.in libere.ff. de rit.nup.Sed respectu ipsorū viuentium,qui simul diu cohabitauerunt tiùs in stupru.vt in c.aliter.alle.in gl.& hoc vt inducatur ad palā ꝓhendū & satis ,pcederet hoc dictū si isti vocabāt se coniuges, vt voluit Inno.in c.ex parte.de resti.spo.cuius dictū no.qa habes ex his modū facilē ad probādū quem esse legitimū.Item vt habes in gl.satis est probare ꝙ mater credebatur vxor.& faciūt hęc ad limitationem eorum quæ no.Legistæ in l.filium.ff. de his qui sunt sui vel alie.iur,& in l.si vicinis.C.de nup.dicit etiam Host.ꝙ respectu ipsorum viuentium,qui simul diu cohabitauerunt tanquam coniuges præsumendum est coniugium,nā pp diuturni tatem temporis difficile est probare ꝓctum matrimoniū,qd be- 7 ne no & facit,ꝙ ipse no.in c.illud.de præsump.†In gl.fi.ibi.inci- e denter.e Gl.non reddit rationē huius dicti.nam si incidētia causæ ampliat iurisdictionem,vt in l.quoties.alle.in gl.vbi rōne incidentiæ iudex cognoscit de causa status de qua alias principali ter cognoscere non poterat,quare non ampliat hic iurisdictionem iudicis secularis,maximè quia si causa tēporalis incidit coram iudice ecclesiastico potest de ea cognoscere rōne incidentiæ.vt ſ.dixi.solu.dic.veram rationem esse,quia iudex secularis est incapax cognoscere de causa spirituali.vnde incidentia causæ ampliat iurisdictionem iudicis ecclesiastici,qui saltem in habitu habet illā iurisdictionē, vel qui saltem est capax illius iurisdictionis.ideò iudex ecclesiasticus cognoscit incidēter de causa temporali,quia non incapax illius iurisdictionis, imò eā habet 8 in habitu,secus in iudice seculari.¶†Sed quæro nunquid in ista f quæstione ſpirituali fincidēti corā iudice seculari delata ad forum ecclesiasticū libellus,& alius ordo iudiciarius sit seruādus, videtur ꝙ non,qa ecclesiasticus succedit loco secularis iudicis. Sed corā illo non erit offerendus libellus super exceptione peremptoria,nec his contestanda,qa sufficiunt libellus,& litis contest.in principio litis.vt no.in c.prudētiam.§.sexta.de off.deleg. ergo nec corā iudice ecclesiastico surrogato.Inn.refert hic ☞rias opi.dicens,ꝙ tutius est,ꝙ libellus offerat.& ꝙ sit offerēdus, placet Host.qa hæc quæstio est præiudicialis ad principalem.idem g Antonius.qa cum instantia iudicis g secularis nō transit in ecclesiam,reperietur ista quæstio sine fundamento. Et satis mihi placet respectu libelli,sed respectu litis,qtest. est magis debitū. nam vī ꝙ ☞ absentem procedi possit lit.contest.ar. hic dū dicit, 6 si intra duos menses iste non reprobauerit,&c.Tu de hoc vide, 7 h quod latiùs dixi in c.tuam.hde ord.cogn.duas quæstiones super hoc tactas per Doct.dicā ꝛ.c.prox.vbi meliùs cadit. ideo omitto hic.Abbas.

ADDITIONES.

a ¶Iudex.Bar.in l.2.ff.de re iud.tenet,ꝙ nō.& l.præses.C.de app.Baltenuit ☞rium.in d.l.2.ff.qui satis.cog.p.tenē A lex.in l. Titia ff sol. mat.vbi eriam ponit,vtrum requiratur citatio partis.quando iudex ecclesiasticus vult inhibere iudici seculari,cōmunis est opi. quòd sic,vt ibi per eum.Zach.

b ¶Terminus.potest iudex ex causa statuere terminum ad finiendam causam,quando calumnioſè trahit eam ad alium iudicem. credo ꝙ istud non procederet,quando causa traheretur ad tribunal dignioris iudicis,nam tunc non videtur,ꝙ inferior possit ligare manus iudicis superioris,& ad hoc pōdero textum in c.ex insinuatione.vbi optimus casus de app.per quem dicit Bart.in l. 2.ff.de re iud.& l.præses.C.de app.ꝙ iudex secularis,corā quo ponitur exceptio cognoscenda coram iudice ecclesiastico non potest statuere terminum,intra quem ille debeat probare exceptionem.& idem dicit in l.quoties.C.de iud.ad istū tex. dico qd loquitur Papa vel in iudice superiore,in quo non procedit rō. c.ex insinuatione,per istum textum,tamē habes limitatum bellissimè dictum Bar.singularisatum ab omnib.Nec placet mihi ꝙ hodie dicebat mihi quidam in plateis, videlicet ꝙ iudex secularis possit statuere terminum duorum mensium per istum textū: quia statim insurgeret ratio.c.ex insinuatione. Item vide Alex. in l.Titia.ff.sol.mat.& Abbatem de foro comp.in ij.dic.& quod scripsi in d.c.ex insinuatione.& Ale.post Ang.& Imolam in d.l. qui pro tribunali.& l.quoties.C.de iudi.& in l.de die.§.iubemus. ff.qui satisf.cog.De Bellentzinis.

c ¶Terminus.Adde limitando hoc dictum Ludo.Ro.sing.clxvj. quod inc.iudex à quo.quem refert,& sequitur Fel.in c.cum Bertoldus.vers.dum Abbas.seq.all.ſ.de re iud.pro quo dicit esse texin c.peruenit.& ibi no.iste post Inn.ſ.de appo.de quo etiam per eundem Feli.in c.cum prælatorum. ver. secundo casu.ꝛ. de acc.

d ¶Natus.vide Bal.in l.non epistolis.& in l.non nudis.C.de prob. Ale.in cons.50.inci.viso,& discusso.in j.vol.seb.Sap.

e ¶Incidenter,Quare iudex secularis non potest cognoscere de causa spirituali coram se incidenter mota:pro ratione hic assignata adduco quod notare voluit Archid ac.xj,q.j.in summa.vbi dicit,quòd si causa incidat coram iudice seculari spectat de natura sui ad forum ecclesiasticum sed iudex secularis non potest de illo incidenti cognoscere:secus dicit si non spectat de sui natura ad forum ecclesiæ,sed ratione personę possidētis.vt in possessione.Et procedit in casu illo d.l.quoties.C. de iudiciis.de Bellent.

f ¶Spirituali.Vtrum in casu legitimitatis, incidenti coram iudice seculari sit seruādus ordo iuris.Et adde omnino hic Pet.de Anc. in repe.reg.ea quæ.in xxij.q.de reg.iu.li.6.Et adde hic quòd si alia causa incidit,vtrùm consuetudo vel statutum de iure valeat,iudex de hoc cognocit,iuris ordine non seruato, ita dicit notanter Inn.in c.cum inter.in fine.de consue.quod refert,& multum commendat Bal.in repe.l.de quibus.ff.de legib.& vide Anto.in c.j.vt lite penden.& gl.j.in cle.2.vt lite pen.qui dicit ꝙ quæstio restitutionis attentata lite pendente, expeditur absque libello,vel alio ordine iudiciario,sec° dicitur in quæstione restitutionis spoliati per interdictum vnde vi.Ratio,quia magis est priuilegiatum remedium restitutionis attentatum,quàm interdictum Vnde vi.Et dicunt D.de Rota,deci. 14.fm ordinem meum. Sed dubito valde vtrum verum sit illud quod dicunt in spoliatione incidenter intentata requiri libellum,si vera est doctrina hic tradita per Doctores.maximè Inn.quia super causa incidenti, quæ venit tractanda corā eodem iudice non sit necessarius libellus. de Bellentzinis.

g ¶Instantia iudicis.Adde hic Arch.in c.bene quidem.xcvj.di.vbi dicit,quòd quando coram iudice laico cognoscenti de hæreditate incidit quæstio legitimationis, potest de ea cognoscere,si non sit quæstio de viribus matrimonij, sed de solo facto dubitetur.de Bellentzinis.

h ¶Tuam.Et hic adde Anto.latè in sexta colla.de Bellentzinis.

SVMMARIVM.

1 *Illegitimi filij legitimantur per subsequens matrimonium inter parentes, spurij verò non.*
2 *Matrimonij tanta est virtus quòd filios illegitimos legitimat etia m si cō trahatur sine dotibus instrumentisque dotalibus.*
3 *Matrimonium si aliud contrahatur intermedium, an filij illegitimi legitimentur per aliud matrimonium.*
4 *Legitimati per subsequēs matrimonium an sint verè legitimi,vel habeant tanquā legitimi,an veniāt in dispositione statuti loquētis de legitimis.5.*
6 *Legitimati per sequens mātimoniū nō excluduntur ab hæreditate paterna.*
7 *Legitimati per sequens matrimonium an succedant patri in feudo.& quid de legitimis per rescriptum principis.*
Legitimatus per sequens matrimonium potest esse episcopus.
8 *Illegitimus de adulterio natus non legitimatur per sequens matrimoniū*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Filij nati ex illo qui ignoranter contraxit matrimoniũ cum cõiuga'a sunt legitimi.

9 *Legitimi filij tm dicuntur adoptiui, & si sunt emãcipati nõ succedũt pñt.*

10 *Legitimi & naturales dicũt filij nati ex vero matrimonio, vel putatiuo, & istis exclusis, aliis succedũt parẽtib. & sunt quasi dñi illis viuentibus.*

Comitum filij etiam in vita parentum dicuntur comites.

11 *Legitimi, & spirituales filij dicuntur suscepti in baptismate vel confirmatione, & isti innihilo parentib. succedunt.*

Filij spirituales papæ dicuntur omnes Christiani.

Filij spirituales episcopi dicuntur omnes de eius ciuitate, & diœcesi.

Filij spirituales sacerdotis dicuntur omnes de sua parochia.

12 *Naturales tantum filij dicuntur largo modo omnes nati ex illicito coitu, sed proprie dicuntur nati ex concubina in domo retenta, & isti in aliquo parentib. succedunt.*

Imperator potest filios naturales habilitare ad hęreditatem per ius, rescriptum, & per legem.

13 *Spurij propriè qui dicantur, & isti in nihilo succedunt parentib.*

Alimenta filijs etiam spurijs per parentes debentur de iure Canonico, secus de iure ciuili.

Filijs illegitimis an possit aliquid legari per parentes.

Filius illegitimus quando succedit matri, nisi sit illustris.

Parentes non succedunt filijs in illis casib. in quib. filij nõ succedũt parẽtib.

14 *Filij illegitimi non legitimantur per sequens matrimonium.*

Concubinatus de iure Canonico est omnino damnatus, & magis prohibetur quàm simplex fornicatio.

Filij ex christiano & infideli an legitimentur per sequens matrimonium.

CAP. VI.

1 TANTA. † a Famosum est, & quotidie allegatur in vtroq; foro, & inhærendo verbis literæ, h. d. in summa. Naturales legitimãtur per subsequens parentum coniugium, spurij verò nõ, & sunt duæ partes. Secunda ibi, si autem. Casus literalis. Aliquis filios suscepit de aliqua muliere. postmodũ contraxit matrimoniũ cũ eadẽ, quæsitũ fuit vtrum filij ante matrimonium susceptilegitimi sint habendi. respõdet Papa q tanta vis matrimonij, vt qui ante matrimonium sunt geniti, post ma. contractum legitimi habeantur: tamen si vir vxore sua viuente aliã cognouerit, & & ex ea filios suscepit nihilominus spurius est habendus, & repellendus ab hæreditate, licet post mortem vxoris cum illa contraxit, & præcipuè, si in mortem vxoris alteruter eorum aliquid
2 machinatus fuerit. B. †No. 1. ibi tanta est vis. i. virtus seu potetia, &c. q legitimatio filiorũ anteà genitorũ firmatur super virtute, & potentia matrimonij, & sic propter bonum matrimonij qđ est fauorabile fingitur ma. à principio fuisse contractũ. Ex hac litera infertur ad qõnem, nunquid indistinctè per subsequens matrimonium legitimantur antea geniti, & videtur q non, quia iura ciuilia requirunt q matrimoniũ ḡhatur cũ instrumentis dotalib. vt Inst. de nup. §. aliqñ. b & de hære. quæ ab intest. defe. post prin. & in auth. qui. mo. natu. effi. sui. §. fi. vnde ſm leges, vbi nõ interuenit instrumentum dotale non sufficit matrimoniũ ad legitimationem filiorũ ante genitorũ, & ita expresſè sentit Bal. ī lib.
c feu, c in ti. si de feu. fue. contro. c, vnico. §. naturales. Sed Canonistæ moder. cõiter tenent oppositũ, & ita semper consultum d est per Gasp. de Cal. & Ant. & ita pluries in facto ſndi. sequendo hãc opi. q qua apertè facit iste tex. qui fundat se super potentia & virtute matrimonij ad cuius esse nõ requiritur instrumentum dotale, & sic Legistæ cõiter in practica sequuntur hoc dictum, &
3 pro hoc. c. 1. §. eo. †No. 2. ibi. post ḡctũ matrimonium, qius istud non requirit vt nullum matrimonium sit intermediũ, i. inter natiuitatem filiorum. & ḡctum matrimonij cum illa muliere. Et ex hoc infert, q si habens filios ex ꝙcubina ḡhat cum alia muliere, & ea mortua ḡhat cum ꝙcubina, q filij legitimantur nõ obstãte
e matrimonio intermedio. & ita decidit Io. An. in reg. sine culpa. de reg. iu. li. 6. in *Merc.* ¶ †No. ibi; legitimi habeantur, q isti ante
4 f geniti nõ verè sunt legitimi: f sed debẽt haberi pro legitimis, qa verbum habeantur, est verbum fictitiũ. Et ex hoc dicit *Ant.* q si statutum facit mẽtionem de legitima non cõprehenduntur isti legitimati per sequens matrimonium: quia statutum nõ verificatur in casu ficto. vt in l. 3. §. hæc verba. ff. de neg. ge. secus dicit si hæc verba proferantur à iure cõi: & sic transit hic. sed ipsemet tenet oppositum in c. per venerabilem. in repet. ī. eo. istud puto verius: qa isti sunt authoritate iuris legitimi. nec obst. verbũ, habeantur, quia vbi profertur ab habẽte potestatem paria sunt di

1 cere, sint

ADDITIONES.

a ¶ Tanta. Adde quod notat Abbas in c. cõmissum. de sponſ. Ad de hic vnum singulare, q Papa nõ posset statuere, q filius illegitimus non legitimetur per sequẽs matrimonium: quia talis legitimario est de iure diuino, vt probatur ī c. recurrat. 32. q. 4. vbi de filij Iacob, de ancilla nati, cum qua postea cõtraxit matrimonium, posſederunt terram promissionis. Et est clarior gl. in c. non omnis. in verbo constituente. 32. qu. 2. Item adde omnino hic Baldũ in ca. transmissa. de resti. spo. Et pro intellectu huius decretalis, vide omnino Ang. consi. inci. Titius existens, & quãtum sit fauorabilis legitimatio per subsequens matrimoniũ, vide Imo. post Ant. c. innotuit. post glossam ibi, de electio. Item vide Imolam in l. quod dicitur. de verborum obl. vbi dicit, quòd licet emphyteusis non transeat ad legitimatos à principe, vt notant Bar. in consi. inci. Neratius Coradus ij. & Ang. in disputatione inci. Nobilis quidam genere. in j. dubio. & Ang. in l. filiũ eum diffinimus. ff. de his, qui sunt sui vel alieni iuris. cũ concordã. tamen legitimatus per subsequens matrimoniũ succedit. allegat illum textum. Item vide qđ no. Host. & Io. An. in c. lator. ī. eodẽ. & Iac. de Beluis. in §. dubitatur. in aut. de incest. nup. vbi concludit q quamuis naturales legitimati nõ succedãt in feudis, vt in c. vnico. §. naturales. si de feu. fue. controuer. inter do. & agna. tamen intelligitur secundum eos. præter quàm in legitimatis per subsequẽs matrimonium, per id quod habetur hic. Et ita cõiter tenetur, quamuis Ang. consi. 18. inci. Titius existens in fi. videatur tenere ǒrium: & non bene. Nã tales legitimati per subsequẽs matrimonium admittuntur ad episcopatum. No. Pe. de Anc. cõ si. 221. & admittuntur ad dignitates. c. innotuit. cum ibi notatis, de e eđ. ergo pariratione ad feuda dignitatis admitti debent. de Bellent.

b ¶ Aliquando. Et ibi gl. in verbo dotalib. tenet, q filij non legitimentur, nisi interueniant instrumenta dotalia. & idem dicit gl. ī verbo, instrumenta. Inst. de hære. quæ ab intest. §. j. Et de hoc vide gl. in auth. de incest. nup. super verbo confessionis. & Ang. in suo cons. 17. inci. in Dei nomine, pro decisione quæstionis, &c. & in suo consi. 28. secundum ordinem meum. Item ad legitimationẽ per subsequens matrimonium, quòd non sunt necessaria instrumenta, tenet Ang. in aut. qui. mod. nat. effi sui. §. trib. autem. circa medium quia ius Canonicum non exigit hanc solenniratem. q opi. e iam tenet Arch. in c. j. circa fi. 35. q. 7. reprobãdo gl. Accur sij. Et hanc opi. credo veram. etiam si filij essent nati ex illustrib. personis, in quorum matrimonio ius ciuile necessario exigit instrumenta, vt est textus in auth. maximus. C. de nu. Et no. gl. in c. aliter. in ver. contubernia. 30 q. 5. & latè in d. l. donatio. quia dicit ilia iura esse correcta per ius Canonicum, dicens indistinctè in matrimoniis sufficere solum consensum, vt est textus in c. cũ locum. de sponsa. & in c. sufficiat. 27. q. 2. Et pro hoc vide optimè quod no. Bal. in c. ex parte. in fi. de consue. post Arch. in c. Ossius. 11. dist. Item quòd instrumenta dotalia non requirũtur de iure Canonico, a legitimationem filiorum per sequens matrimonium, firmare vt Bar. in l. cum quis. ff. de natural. liber. de quo vide Ang. in quodam consi. inc. Titius existens de nobili. de Bellẽt.

c ¶ In li. feu. Tamẽ in l. si qua illustris. C. ad Orfi. circa medium, dicit q per sequens matrimonium non legitimantur filij quò ad successionem, nisi interueniat instrumentum matrimonij, & dotis. Pro quo est textus ī §. fi. Insti. de nup. Sed dicit q absq; instrumento bene legitimabũtur quò ad ordines, & dignitates ecclesiasticas, vt in hoc c. quod refert Sali ī auth. maximis. C. de nup. licet de hoc Bal. mentionem nõ faciat. Dic quia indistinctè legitimantur per sequens matrimonium absque aliquo instrumento per hanc decretalem. de Bellent.

d ¶ Consultum. Gl. & tex. Inst. de nup. §. fi. dicunt q licet solo consensu contrahatur, nõ sequitur filiorum legitimatio. tenet Azo. in sum. C. de natu. libe. § item legitimantur. Bal. in c. vnico. §. naturales si de feu. fue. contro. in vsi. feu. Bal. in l. cum quis. C. de na. li. dist inxit. vt ibi per eum. Ang consi. 28. inci. ex themate. quod alle. hic Francus consideratquòd valet legitimatio quantum ad sacros ordines. & ad alia quæ ꝙfert ecclesia, secus quò ad ea quę confert potestas Cæsarea

e ¶ Matrimonio. Hoc dictũ ponit Pau. de Ca. in l. in his. §. vxor. ff. sol. mat. & idem Pau. in l. Gallus. §. & quid si tantum. circa fi. ff. de lib. & post. vbi ponit an rales recuperent ius primogenituræ. Et de quæstione hic posita p. Abb. vide Imo. in d. l. in his. §. vxor. ff. sol. matr. Guli in l. Paulus. ff. de statu ho. & l. benignius. ff. de legi. Ant. in c. ad extirpandas. circa fi. de fil. presb. ver. item quid si ali quis est natus. & Im. ī l. ex facto. in prin. de vulg. & pup. d Bellẽt.

f ¶ Legitimi ex quo inferrur, q stante statuto, q stantib. filiis legitimis, & naturalibus filia non succedat, habet locũ in filio legitimato. Bal. in l. cã q. C. de fideic. Pau. de Ca. in l. sed si hac. §. patronũ ff. de in ius vo. cõsuluit Pau. de Ca. in cons. 222. & 223. Bar. tenet in l. si is qui pro emptore. ff. de vsuc. ver. item quæritur circa prædicta, vbi ꝓcludit, q legitimatus verè dicitur legitimus. ideò legitimatus excludit substitutum datum in casu, si hæres decesserit sine filiis legitimis, & naturalibus. Alexan. in l. ex facto. ff. de vulga. & pup. & ibi Imo. Et an legitimatus dicat verè legitimus, habes Alex. consi. 87. in 2 vol.

cere, sint legitimi, & habeãtur pro legitimis, & pro hoc c. ex parte. ſ. de spõ. sicut in simili dicit Bar. paria esse q statutũ dicat habeantur pro ciuib. vel sint ciues. vt not. in l. si is, qui pro empto
re. ff. de vsu. & in l. si maritus. ff. de adul. pro hoc facit quod ī. sub
5 jiciam. †No. ibi, spurius. q natus ex adulterio dicitur spurius, & de spuriis, & alijs vocabulis filiorum non legitimorũ habes bonam gl. in c. nisi cum pridem. de renun. in ver. manzeres. Et vide Bar. in l. si gener. ff. de his, qui. vt indi. qui dicit spurium appellari quemlibet natum ex coitu à iure reprobato. Vin. sentit hic q so lũ natus ex cõcubina appellatur naturalis. simpliciter, alij verò li cet ex soluto, & soluta possunt appellari spurij, & ibi vide pleni'
6 quod verbum no. quia non solet allegari per Canoni. †No. ibi, & ab hæreditate repellendus, &c. arguendo per locum à specia
7 li ab hæreditate. quod probatur clarius. ī. c. proxi. †In glosſ. ibi.
a quo ad omnia. No. gl. sing. q legitimatus a per sequẽs matrimo
b nium, b est legitimatus quo ad omnia, & no gl. quæ sentit, quòd sunt legitimi, quia facit pro his, quæ dixi super tex. Et hanc gl. ad duco ad quæstionẽ quam ponunt Doct. ſ. c. proxi. vtrum legitimatus per sequens matrimonium succedat parentib. in fundo vẽ quòd non, per tex. sing. in c. vnico. §. naturales. in li feu. in ti. si de feu. fuerit contro. vbi dicitur q naturales etiam legitimati ñ succedunt in feu. patris, sed in terminis nostris cõtrarium tenet ibi Ia. de Bel. & communiter Doct. & Hosti. ſ. c. proxi. & ille tex. intelligitur, de legitimato per rescriptum principis, quia cum il la legitimatio sit stricti iuris tãquam dispensatio ḡ ius est restrin
8 genda. vt in c. quod dilectio. ſ. de cõsan. & aff. Sed †matrimoniũ tanquam fauorabile purgat omnia præcedentia. Item si rescriptũ principis posset illum habilitare ad feudũ si de hoc facit mẽtionem, vt not. vult ibi glossa vltima ḡ notabis, fortiùs ergo matrimonium subsequens quod trahitur retro, & fingitur ḡctum, ante natiuitatem filiorum vel filij censentur nati tunc tempore ḡctus matrimonij. Et pro hac opi. optimè facit illa glo. quæ non solet allegari ad hoc, & hoc teneo indistinctè. Sed Bal. ī d. l. naturales. distinxit vtrùm in confessione feudi sit dictum vt transferatur ad posterosex se legitimè descendentes, & tunc secundũ eum, non succedunt. Aut fuit dictum simpliciter, vt trãsferatur ad posteros legitimos, & procedit prima opi. Sed, vt dixi mihi in distinctè placet prima opin. matrimoniũ retro fingi fuisse ḡctũ, & sic sunt isti habendi ac si legitimè descendissent fauore matrimonij, & pro hoc adduco bonum tex. in c. cum in cũctis. de ele, vbi dicitur, q promouendus in episcopũ debet esse natus de legitimo matrimonio, & tñ legitimatus per sequens matrimoniũ potest eligi in episcopum. vt no. gl. & communiter Doct. in c. in
9 notuit. de ele. †In gl. 2. in fi. Nota sing. istam gl. quę hoc concludere intendit, q filius susceptus in adulterio non legitimatur etiã per sequens matrimonium, licet alter ignoraret q committeret adulterium, & in hac opi. residet gl. Io. And. dicens hoc procedere vbi non interuenit matrimonium, vult dicere q si quis ignoranter ḡxit matrimonium cum coniugata, filij inde geniti sunt legitimi. vt in c. ex tenore. ī. eo. secus vbi nõ interuenit ḡct' matrimonij, & hæc põt esse diuersitatis ratio, quia ḡhens matrimonium dat operã rei licitæ, ideò ignorãtia sua excusat, sed admittens virum sine matrimonio dat operam illicitæ, ideò ignorantia sua non est probabilis, nec debet inde consequi præmium, & hæc opinio vt etiam placere Anto. & eam puto verissimam, qa danti operam rei illicitæ imputantur omnia, quæ sequuntur præter voluntatem suam, vt in c. tuam. ī. de homi. ¶ In gl. fi. in fi. No. sing. hanc gl. ad q quotidie fit remissio. sed tu dic plenius q̃ gl. & Doc. hic, quòd quidã sunt legitimi filij tantum, vel adoptiui vel arrogati. & dicuntur legitimi tantum, quia secundum naturam nõ sunt filij, sed secundum legẽ duntaxat, quia lex inuenit illã cognationem, vt pater ſ. de cogna. leg. in rubro, & nigro. & isti si sunt legitimè emancipati à patre legitimo in nullo succedunt. Sed si nõ sunt emancipati succedunt ipsi patri legitimo, vna cũ aliis legitimis, & naturalib. & de his dic, vt plenius no. ī l. fi. C. de adop. & in §. adoptiui. Insti. de hære. quæ ab intest. defe. & in l. si
10 pr. ff. de adop. ¶ †Quidã sunt filij legitimi, & naturales, vt sunt nati ex legitimo matrimonio vero vel putatiuo, & dicũtur naturales, quia secundũ naturam sunt geniti, & dicuntur legitimi, qa coniunctio parẽtum est approbata à lege, isti succedunt parentibus ab intestato, vnde omnib. exclusis ipsis præferũtur. vt in auth. de hæredi. ab inte. veni. & sunt quasi domini viuẽtibus parẽtibus, solùm enim deest eis administratio. vt Inst. de hæred. quali. & diffe. in §. sed sui. & ideo ex cõsuetudine legis inducta fi
c lij comitum appellãtur comites etiam in vita parentum. evt no.
11 24. q. 1. c. fi. & in l. 1. C. de dig. lib. 12. vbi per Bar. ¶ †Quidam sunt
d filij spirituales, & legitimi, vt suscepti ex baptismate, vel ꝓfirma
d tione, & isti in nihilo succedunt d parentib. spiritualibus, qa nõ reperitur iure cautum, & forte ea rõne, qa cum ista cognatio ꝙ-

sistat in spiritu nõ debet extendi ad bona temporalia exteriora idem, & fortius dicendum in spiritualibus filiis tantum. nam omnes Christiani possunt dici filij Papę, & omnes diœcesani filij episcopi, & oẽs de parochia filij sacerdotis. vt in c. omnes. xxx. q.
12 Isti. n. (vt dixi) in nullo succedũt parẽtib. spiritualib. † Quidã sunt filij naturales tantum, & generaliter omnes nati ex coitu posſit dici naturales, sed quia aliquis coitus est reprobatus à iure ciuili expresſè, vt cum consanguinea vel cõiugata vel simili, aliquis non approbatus, nec reprobatus, vt cum concubina retenta in domo. vt in l. in concubinatu. ff. de concubi. ideò lex distinxit inter naturales tantum, & spurios. Naturales tantum appellantur isti qui sunt nati ex concubina retenta in domo loco vxoris, & isti succedunt patri ab intestato in duabus vnciis totius hereditatis, dummodo non extent filij legitimi vel coniunx legitima. vt in authenti. licet patri. C. de natu. li. Et not. quia gl. hic, & in ca. precedenti. & in capi. nisi cum pridem. de renun. videtur sentire hoc procedere de iure Canonico. & c. Sed Go. in c. ſ. proxi fuit in contraria opi. quia cum iure Canonico oĩs coitus prẽter vxorium sit expresſè reprobatus. 32. q. 4. c. nemo. & c. meretrices. nõ debent isti parentib. in aliquo succedere. Sed Host. ibi sentit opp.
e dicẽs, q hodie ẽt de iure ciuili oĩs coitus est reprobatus e, per auth. de lenonib. & auth, scenicas mulieres. colla. v. & auth. vt nõ luxu. ḡ natu. coll. 6. & in simil ib. in quib. Imperator dicit, q est castitatis amator, & q in istis spiritualib. vult sequi dispositionem Canonũ, vt ſ auth. de eccl, ti. colla. 9. Sed imperator sicut prescri prũ põt filios nãles habilitare ad hẽditatẽ. vt in aut. qui. mo. natefſi. sui. §. illud. ita per generalem legem quasi velit dicere pro prę supposito, q coitus concubinarius sit hodie reprobatus, lex tñ voluit, & potuit reuocare filios ab intestato ad duas vncias, & hęc opi. plus placet mihi, quia in hęreditatib. standum est iuri ciuili. ex quo ius Canonicum non disponit expresſè in contrariũ,
13 allego tex. in c. per venerabilẽ. ī. eo. in fi. ¶ Quidã sunt filij spurij, & pñt dici spurij oẽs nati ex coitu à lege ciuili reprobato, vnde vulgò

ADDITIONES.

a ¶ Legitimatus. Vide Pau. de Ca. in cons. 223. inc. super eo. quod primo loco quęritur, vbi tene t q statutũ disponens de filiis legitimis, nõ habet locũ in filio legitimato per subsequens matrimonium, & idem tenet Abb. in cons. 75. inc. per reformationẽ. & in cons. seq. de quo latè Ias. in repe. l. si is qui pro emptore. ff. de vsu. Seb. Sap.

b ¶ Matrimoniũ. Vtrum legitimatus per sequẽs matrimoniũ succedat in feudo, adde hic vnum notab. & dicit Bal. in extrauag. de pace Constan. in verbo, libellarius. in fi. vbi dicit q de iure mut' & furdus, & similes succedunt in feudo q non habeat annexum seruitium personale sed pecuniarium, vel simile, vt spatulã porcelli, nisi pactũ vel cõsuetudo patriæ aliud disponeret. Et de qu. hic posita vide Old. consi. 247. Et adde Bald. in c. vnico. §. naturales. si de feud. fue. contro. vbi etiam dicit, q filij nati ex matrimonio prohibito propter publ. honestatis iustitiã, succedunt ī feu. Adde Bal. in l. benignius. ff. de legib. vbi dicit post Guli. q si filius naturalis moriatur antequã pater ḡheret matrimonium cũ matre sua, licet posteà cõtrahat, legitimatur nepos ex illo filio. nec transibit in potestatem aui, & ibi etiam disputat, an quis possit legitimari per subsequens matrimonium, etiam inuitus, adeò quòd talis pater eo inuito incipiat quęrere vsumfr. in suis bonis. Et concludit post Gul. q nõ legitimetur, Et pro intellectu huius c. tanta. & de ma. vide Ang. ad 27. & cons. 29. secundum or. meum. Item si clericus in officio constitutus retinuit concubinam, an legitimentur filij per illam subsequen. matrimo. vide omnino Bar. in l. 1. ff. de cõcub. plenè Bar. & Bal. in l. & si ḡ. C. de nup. Bal. in d. §. naturales. circa med. in ver. quero an natus ex clerico, in ti. si de feu. fue. contro. Sal. in l. quæ contra. C. de ince. nup. & Bal. in §. fi. in. de nup. in recollectis. Itẽ adde qa id, quod dicitur in hoc c. tanta. filios legitimari per sequẽs matrimonium est verum, nisi mulier illa quæ habuit filios ex illo viro cum quo nunc ḡtrahit, nõ esſet digna matrimonio talis viri, vt qa est meretrix, vel vilissima fœmina habito respectu ad huius viri cõditionem, qa tunc filij nõ legitimabuntur per sequens matrimonium. Ita singulariter determinat Ang. in auth. qui. mo. natu. effi. sui. §. j. Et ita dicit, q vidit de facto seruari. & tene menti. Bart. de Bellentzin.

c ¶ Vita parentum. Adde Bal. in l. in suis. & ibi bonus tex. ff. de li. & post. tex. 7. q. 1. c. quam periculosum. & Bal. in l. liberti. C. de ope. li. & Old. cons. 94. quod facit ad dictum multum notabile scilicet, quòd debent citare ad iudicium contra patrem motum, vt diffusè tractat Old. consi. 114. Zach.

d ¶ In nihilo succedunt. idem dicit Bald. in auth. nisi rogati. C. ad Treb. de Bellentzinis. Seb. Sap.

e ¶ Reprobatus. Quòd d iure ciuili hodie sit reprobat' ꝙcubinat' firmat Fel. in c. cũ sit gñale, respectu ꝙcubinatus. ſ. de for. comp.

Universidad de Deusto

a vulgò ꝙcepti pñt appellari ſpurij: vel nati ex ſoluto,& ſoluta, ex quo nõ erat ꝙcubina, vt ſentit hic gl.& expſſi⁹ Bar.in d.l. ſi gener. & iſti in nihilo ſuccedũt patri. ꝓ hoc vide qđ no.Io. An.in add. Spec.ti.qui ſi.ſint leg.circa prin.vbi dicit, ꝙ propriè naturales tantum ſunt nati ex concubina retenta in domo.quinimo natis ex coitu reprobato iura ciuilia denegant alimẽta.vt in aut.ex ꝙple xu.C.de ince.nu.ſed de iure Canonico alimenta præſtantur ꝓp ætatẽ naturalẽ.vt c.cum haberet.de eo.qui du.in matri. quam pol.ꝓ adul.Nũqđ aũt aliqđ poſſit relinqui iſtis filiis, dic, ꝙ ſic ꝓp alimenta.Itẽ ꝓ dote.de quo vide per Bart.in d.aut.ex ꝙplexu.& plenius.in d.l.ſi gener.& vide q̃ dixi in d.c.cũ haberet, ꝑdicta ꝓcedũt reſpectu patris; ſed reſpectu matris dic breuiter, ꝙ aut eſt ſi ius natus ex concubina,& ſuccedit mẽi pariter cũ legitimis.vt in §.vulgo concepti.Inſti.de ſucceſ.cogna.& in l.ſi qua illuſtris. C.ad Orfi.ẽt ſi mater ſit illuſtris ꝑſona, vt ibi no.Aut eſt filius natus ex non concubina, ſed vulgo q̃ſitus,& ſuccedit matrivna cũ aliis legitimis niſi mater ſit illuſtris, vt in d.l.ſi qua.aut eſt natus ex dãnato coitu,& tũc in nihilo ſuccedit ẽt matri.vt in d.auth.ex complexu.& idẽ dic eã ꝙ parẽtes nõ ſuccedũt filiis eo caſu quo parentib.filij nõ ſuccedunt.vt no.Bar.in d.l.ſi gener.in aliis filiis dic, vt §.dixi.in patre.& vide reſpectu matris qđ no.gl.& Bart. in
14 d.l.ſi qua,& ꝓ hoc habes plenè materiã huiꝰ gl.explanatã.†Quę
b ro nũqđ nati añ mſimoniũ b indiſtinctè efficiãtur legitimi poſt ꝙctũ matrimonij, Io.An.in quadã apoſtil.vſ ponere regulã, ꝙ ex quocũque coitu ſint nati dũmõ potuerit eſſe vxor eiꝰ ſũſenſus affuiſſet.legitimanẽ p ſequẽs mſimonium, ſecus autẽ ſi nõ potuerit eſſe vxor eius, vt in caſu ſcdo huius c.vel qa Saracenꝰ habuit filiũ ex Chriſtiana, nã licet poſtea efficiaẽ Chriſtianus & cũ illa ꝙhat, nõ tñ ꝑples legitimatur, qa tpe natiuitatis nõ poterat eſſe matrimoniũ.vt in c.caue.29.q.1.Idẽ dicit Vin.in natis ex coitu inceſtuoſo, licet poſtmodum ꝙhat matrimoniũ ꝓ diſpenſatio-
c nẽ eccleſiæ, non tamen filij antea geniti legitimãt, c quia tunc non poterat eſſe matrimonium obſtante impedimẽto affinitatis vel conſanguinitatis, niſi aliud dicatur in diſpenſatione. Aduerte diligenter, nã ex primodicto Io.An.ſequitur ꝙ nati ex ſoluto, & ſoluta indiſtinctè efficiũt legitimi, q̃ꝙ inter eos nõ eſſet concubinatus. Contrariũ reperio aptè tenere Bar.in l.in concubina ꝙ.in §.j.ff.de concu.vbi dt ꝓ ſequẽs matrimoniũ ſolũ legitimari natos ex cõcubina retenta in domo,& credo, ꝙ verũ dicit. inſpecto iure ciuili, vt patet Inſt.de nu.§.aliqñ.& Inſti.de hær. quæ ab in.defe.poſt prin.& ꝓ tales filij legitimantur,& nõ alij. ꝙſuluit ẽt Ol.ſed in ꝙriũ allego gl.ord.in c.innotuit.de ele.q̃ tenet ibi Ioã. An.& Goff.in ſum.de ſi.presby.§.qd ſi qs,& Cõpoſtel.in d.c.inno tuit.& in c.qualis.30.q.5.& placet mihi hæc opi.inſpecta mente Canonũ.nã iſta litera nõ ſe fundat ſup ꝙcubinatu, ſed indiſtinctè ꝓp potentiã matrimonij legitimat antea natos vel genitos: nec debem' aduertere ad ꝙcubinatũ, qa ꝙcubinatus eſt exꝑſſe dãnat' à iure Canonico.vt in c.nemo.32.q.3.Et ex ꝙria opi. ſequeretꝰ ꝙ magis faueretur peccato diuturno & ꝙtinuo q̃ momẽtaneo. Sed ius ciuile tpe ſuo habuit bonã ꝙſiderationẽ, qa cũ concubinat' nõ eſſet dãnatus, ideo ex illo genitos voluit legitimare, ſed cum ius Canonicũ magis reprobat cõcubinatũ q̃ fornicationẽ ſim plicem, iuxta no.in c.ex parte A.de teſt.fortius debent legitimari nati ſine ꝙcubinatu q̃ in ꝙcubinatu, & hoc no.qa aperit multũ i tellectũ huius c.nec expreſsè tãgitur hic ꝑDoct. Ad id qđ dixi đ nato ex Sarraceno, Gaſp.de Cald.tenet hic ꝙriũ dicẽs, ꝙ cũ iſte tex.nõ excipiat niſi vnũ caſum, nõ debemus impedire legitimationẽ in caſu ꝑdicto, nã poterat eſſe mſimoniũ ſi ille effectus eſſet Chriſtianus.vnde ſatis eſt, ꝙ nõ ſuberat impedimentũ perpetuũ. Sed mihi plus placet opi.Io.An qa mſimoniũ hoc caſu nõ poteſt retrotrahi ad tps natiuitatis.nam ad hoc, vt fictio operẽt vim ſuã, oportet, ꝙ habeat extrema habilia.ſ.tps ad quod,& tps à quo.vt no.in l.ſi is, q̃ pro emptore.ff.de vſuca. Cõclude ergo,
d ꝙ vbi coitus nõ poterat eſſe vxorius, obſtãte aliquo impedimẽto nõ reuocabili ſine diſpenſatione eccleſiæ, non legitimantur filij per ſubſequẽs matrimoniũ. Et ſic intellige iſtũ tex. nã ea ratio, quæ eſt in exiſtẽtia matrimonij procedit ĩ quolibet alio impedimẽto perpetuo. & ad p'eniorem intellectum huius c.vide quæſtiões, quas format Io.An.ĩ reg.ſine culpa.in Merc.li.6.&c.

ADDITIONES.

a ¶Spurij. Qui ſint ſpurij,& multa de ſpuriis tradit Bar.in l.ſi.ff.de his qui.vt indi.& no.Mod.in l.2.in prin.ff.de verb.obl.Fran.Cur. ſenior in repe.l admonendi.ff.de iureiu.vbi tangit, an ſpurij ſint infames.Seb.Sap.

b ¶Nati ante matrimoniũ. Adde de hac q. quod poſui in prima mea aposti.in ver.per ſubſequens matrimonium.§.e.c.Zach.

c ¶Legitimantur.Bar.in l.eum, qui.ff.de ſta.ho.ver.inducit hæc. Bal.in c.vnico.§.naturales.ſi de feu.fue.contro.in vſi.feu.& Bal. in l.ſi ſ̃.C.de nup.& per eundem in l.ex libera.C.de ſuis,& legiti.

d ¶Non legitimantur.Adde quod latè voluit Petr.de Anch.con-
ſi.410.§.etiam alleg.

SVMMARIVM.

1 *Iudex eccleſiaſticus inter laicos non cognoſcit de cauſa ciuili, cognoſcit tñ an quis ſit ex legitimo matrimonio natus.*
2 *Papa in tpalib.non debet iuriſdictionẽ ſuã inter laicos exercere. & n.9.*
Papa delegat cauſas clerici contra laicum.
Iuriſdictio temporalium cauſarum ſpectat ad regem in regno ſuo.
4 *Spolij cauſa inter laicos non cognoſcitur per iudicem eccleſiaſticum ſeu Papam, niſi ſint perſonæ miſerabiles.*
5 *Papa pronuntiat ſuper hæreditate cum venit acceſſoriè ad cauſam legitimationis, ſecus ſi principaliter agitur.*
6 *Papa poteſt punire Imperatorem ſi deliquerit.*
7 *Petere an quis poſſit pronuntiari ſe legitimum.*

CAP. VII.

1 CAVSAM.†De cauſa ciuili inter laicos nõ cognoſcit eccleſia.cognoſcit tamẽ an quis ſit de legitimo matrimonio natus. Primò ponitur commiſſio. Secũdo eius forma,& limitatio. ibi, verum. ¶Caſus literalis. No.ordinem huius facti. Rodul.de quo habes ſ̃.c.cauſam quæ.& iſte F.de quo agitur hic, fuerunt fratres. Rodul.iſte ſuſcepit Agathã de Anelina vxore Alani mu liere. Agatha iſta de legitimo matrimonio ſuſcepit iſtum R. de quo fit nic mentio.& ſic Rodul. fuit auus iſtius R. iſte Ro. auus huius R.iuit vltra mare,& dimiſit iſtum R.& Agatham matrem ſuam filiam ipſius Ro.in poſſeſſionem omnium bonorũ ipſius, audito ꝙ Rod.frater R.de quo hic habetur, eſſet mortuus vltra mare, F.iſte ſtatim ſpoliauit iſtum R. poſſeſſione oĩm bonorum Rodul.aui ſui in quorum poſſeſſione remanſit qñ iuit vltra ma re, quia dicebat Agatham neptem ſuam matrem iſtius Rodul. non fuiſſe de legitimo matrimonio natam.ſ.eo.cãm quæ.& ſic nec ipſa nec R. filius eius Rodul.debebat ſuccedere Rod. fratri ſuo ſed ipſe F.vnde iſte R.ſic ſpoliatus ab F.auunculo ſuo impetrauit literas ſuper reſtitutione ſua ad ipſos eꝑos London.& Vigoren.ſub hac forma, vt deberent cognoſcere ſuper eo ꝙ mater ipſius R.dicebatur de non legitimo matrimonio nata. ita tñ vt ante ingreſſum principalis cauſæ deberent ei reſtituere hæreditatem aui ſui, ſed quia rex turbatus fuit & motus ꝙ Papa iudicium poſſeſſorium commiſerat illis, reuocauit iudicium iſtud de reſtitutione, quod pertinet ad regem,& mandat vt procedãt ſuper qõne natiuitatis ipſius Agathæ.ſ.vtrum nata ſit de legitimo matrimonio, licet incongruum videatur vt matrimoniũ de quo nata fuit Agatha genitrix dicti R. imperatur quod ea viuẽte non fuerit impetitum. ſed quia iudices iſti forte non procedebant, impetrauit eandem cãm cõmitti eꝑo Exonen. Vigorien.& eidem London.& quia F. habebat ſuſpectum eꝑm London. facit illum remoueri loco,& ſibi ſubſtitui abbatem Herfo. idem. vt ſ̃. de of.dele.cãm quæ.& ſ̃.eo.cãm, quæ.& ſic habes totã cõtinentiam iſtarũ decr. etiam hoc deberet ꝓcedere in ti. iſto illã dec. cau
2 ſam. B.†No.j.ꝙ inter laicos non debet Papa iuriſdictionẽ ſuam exercere in temporalib. ex quo clariſſimè infertur Papam non hꝛe ſaltem executionẽ iuriſdictionis temporalis de quo in gl. de
a conſue. tñ dat literas clerico q̃ laicum, a ſed non laico q̃ clericũ. vt in c.ſi clericus.& in c.ex tranſmiſſa.de fo.compe.†No.2.ꝙ iu
3 riſdictio cauſarum temporalium pertinet ad regem in toto ſuo
4 regno,& ſic reges de iure habẽt iuriſdõnem in regno.†No.3.ꝙ etiam de cauſa ſpoliationis non poteſt Papa inter laicos cogno ſcere, quod intellige niſi ſint perſonæ miſerabiles. de quo dic vt in c.ſignificantib.de of.dele.& in c.ex parte.de fo.comp.& in c.
5 ſuper quibuſdã.de ver.ſig.†Op.q̃ tex.de c.j.§.e.vbi Papa pronun tiat ſuper hæreditate cũ venit acceſſoriè ad cãm legitimatiõis, cuius ꝙriũ hic innuitur. Sol.ibi pronuntiauit incidenter. ſ.poſtq̃ cognouit de legitimatione. vnde acceſſoriè poteſt bene pronũtiare ſuper tpalib.vt in c.prudentia.de do.poſt diuor.reſti. Secus erat principaliter, vt hic, nã ante ingreſſum cauſæ legitimatiõis mãdat reſtõem fieri.& tene menti iſtum tex. quia quotidie ad
6 prædicta allegatur.¶†In gl.2.in fi.No.bene iſtam gl.ad q̃ quotidie fit remiſſio. & varij fuerunt Do.circa hanc quæſtionẽ.& inter cæteros Hoſt.tenet vlt.partẽ gl.dicit tamẽ, ꝙ in præiudiciũ aliorũ Papa nõ debet vti iuriſdictione tpali. vt ĩ c.ꝓ venerabilẽ. de elec.vt hic.ſed imperator ſic. Dicit etiã, ꝙ ſi imperator b delin
b queret

ADDITIONES.

¶Contra laicum.c.ſi clericus.11.q.1.Alex.cõſ.69.in 1.vol.ver.ſi quis igitur,cum ſeq.Spe.de comp.iudi.in addi.§.j.ver.30.Io.Cal. & Ant.de But.in c.ex tenore.in fi.ſ.de fo.comp.

¶Si Imperator.Sequitur Car.in cle.vnica, de iureiur.in 18.q.ſi de voluntate principum accuſetur,& conuincatur,& tũc moue bitur.& ſi nolit ſatisfacere, excõmunicabitur, & ſi nõ reſtituit, poterit à Papa deponi.eſt enim Papa maior eo.96.diſt.c.duo.& de re iud.c.apoſtolicæ.libr.6.per Bal. in l.cunctos populos.C.de ſum.tri.& fide cath.& Corſ.tra.in regia poteſtate.q.47.

queret etiam in temporalibus poſſet puniri à Papa ſicut inferior per ſuperiorẽ. qđ dictũ tenebis ſemper mẽti.& hodie tenendum eſt in dubio qđ dicitur hic in vlti.opi.gl.qđ hꝛ in extraua. Bonifa. vnam ſanctã. Et vide qđ no.Bar.in l.j.ff.de requi.re.& plenã & bo nã gl.in cle.aduerſus.de hær.& pleniſſimè tetigi in c.noui.de iudi.dic vt ibi.vbi tãgo an habitũ iuriſdictionis in tpalib.poſſit Papa in aliquib.caſib.adducere ad actũ. ¶ In gl.pe.in fi.Not.gl.et vi
7 de qđ no.gl.24.q.2.in ſum. ¶† Extra gl. q̃ro poſt Inn. nunquid poſſit qs petere ſe ꝑnũtiari legitimum. In.inſtat. finaliter et ꝙcludit ꝙ nõ, niſi ad aliquẽ effectum, puta ſi agit de ſucceſſione et opponit ſibi, ꝙ nõ eſt legitimus, nã tunc põt petere ſe ꝑnuntiari legitimũ, vt in c.j.§.e.vel ſi diffamat ſuper legitimitate ar.l.diffamari.C.de inge.manu. Quidã tñ dicunt (vt ipſe refert) ꝙ in hoc caſu nõ petit, vt ꝑnuntietur legitimus, ſed vt ceſſet diffinitio. ſed
a primum dictum eſt ſatis æquum. An aũt hæc ſententia a in cã legitimationis noceat et profit aliis, vide hic plenè Inn.q ꝙcluit, ꝙ no.ꝓ reg. res inter alios acta aliis,&c.et no. hoc dictum Abb.

ADDITIO.

a Sententia. Iſta opinio videtur eſſe maximæ reſtrictio ad l.ingenuum.ff.de ſta.ho.ſecundum Inn.in c.quãuis.ſ.de ſen,et re iudi. latè per Alex.in l.ſæpe.ff.de re iud.

SVMMARIVM.

1 *Si mulier per iudiciũ eccleſiæ ſeparata à primo viuente illo contrahit cum ſecundo, legitima erit proles quam ex illo ſuſcepit. & nu.1,2.5.*
2 *Abſentia coniugis quantuncunque diuturna non præſtat cauſam legitimã ſeparandi matrimonium.*
3 *Iudex poteſt nuntium cõſtituere ad citandum etiam conſanguineum citandi.*
4 *Iudex eccleſiaſticus vbi de legitimatione cognouit, poteſt & debet ſe inter ponere ne is quem legitimum pronuntiauit ab hæreditate excludatur.*
Abſente coninge an debeat procedi ad matrimonij ſeparationem altero cõiugum inſtante & nu.6.
Sententia diuortij licet ſit nulla, tamen ſi ad alia vota tranſeatur filij exin de ſuſcepti ſunt legitimi.
Error iuris an & quando excuſet.

CAP. VIII.

PERLATVM. Si mulier p iudiciũ eccleſiæ ſeparata à primo, viuente illo contrahit cum ſecundo, legitima erit proles, q̃ ex illo ſuſcepit. h.d. Sunt duæ partes. in prima facti narratio. in ſecũda cõmiſſio, ibi. ideoque. Caſus literalis. Quidam H. nomine habens vxorem ad partes Conſtantinopolis ſe tranſtulit,& per decem annos & amplius moram ibi faciens ad vxorem ſuam non rediit. vnde ipſa coram diœceſi eꝑo aduerſus eum quærelam depoſuit,& ꝙ ipſum vlterius expectare nolebat. Eꝑs mandauit partib. ſuis, vt ꝓ ipſo mitterent,& ipm ad propria reuocarẽt. Cũ ergo diutius expectatus fuiſſet, nec rediret, eꝑs auditis rõnib. mulieris inter eos ſniam diuortij ꝓmulgauit & dedit mulieri licentiam cum alio contrahendi,& ſic authoritate eccleſiæ cum alio contraxit, de quo filios ſuſcepit. contra iſtos filios obiiciebaꝫ ꝙ nõ erãt legitimi,& ideo ab hæreditate paterna repellẽdi. Conſultus Papa mandat qbuſdã quatenus ſi cõſtiterit ꝙ eꝑs iter eos diuortij ſniam tulerit filios quos de alio ſuſtulit ad cuius copulã authoritate eccleſiæ trãſiuit legitimos iudicẽt. & hac occa
2 ſione ñ patiãt eos ab hæreditate repelli. B.† No.j.ꝙ ſola abſentia cõiugis q̃tũcũque diuturna non ꝓſtat cãm legitimã ſeparandi matrimoniũ, & ſi vxor dicat ſe amplius non poſſe ꝓtinere. concor.c.in pñtia. de ſpõſa. vnde intellige hic, ꝙ iſta mulier allegabat impedimentũ ꝓpetuũ, puta conſanguinitatẽ, vel forte dicebat
3 maritũ mortuũ. †No.2.iudicẽ poſſe cõſtituere nũtiũ ad citan-
a dum ẽt conſanguineũ acitãdi, facit c.cũ dilecti.& qđ ibi no.de do.&
4 cõtu.†No.3.in fi.ꝙ eccleſia cũ cognouit de legitimatione ꝓt & dẽt ſe interponere ne is quẽ legitimũ ꝑnũtiauit ab hæreditate excludat, & ſic impedit ſe de tpalib.cũ veniũt acceſſoriè ad ſpũa lia. In gl.j.in fi.aduerte vt clariũs intelligas iſtũ tex. Opp. de cap. qñ.§.porro.&§.ſin aũt.vt lit.nõ conte.vbi dr q̃ ꝙiugem abſentẽ nõ ꝙtumacẽ nõ debere ꝓcedi ad inſtãtiã alterius ꝙiugis cũ petit mſimonium ſeparari ab aliquo impedimento, qa cũ cã iſta ſit grauis, nõ debet ꝓcedi ad ſniam q̃ abſentẽ. qa ſi forte illa eẽt ꝓſens haberet ĩ ꝓptu defenſiones cuius ꝙriũ hic dicit. Sol. hoc legit multipliciter. Primò vt ſentit hic glo.ꝙ iſte fuit ꝙtumax.& hãc opi.tenuit ẽt Goſ.ſed certè hæc lect.nõ cõgruit literæ, quia ñ apparet, ꝙ citatio nũq̃ iſtũ affecerit. Secũda lect colligit ex ſecũda gl.ꝙ hic fuit ꝓceſſum, ne ius mulieris periret. forte eꝫ nõ potuit reſiſtere ſtimulis carnis. hæc lect.nõ ẽ vera, qa in hoc caſu licet mulier puniat ſine culpa, nõ tñ ſine cã. vt dicit tex. in d.§.ſi aũt. Tertia lect.ꝙ hodie iſtud c.nõ ꝓcedat, ſed ſtandũ eſt ꝙrio, ſed iſta lect.eſt q̃ id qđ hꝛ in ꝓmio huius cõpilationis. Quarta lec.
5 ponit in fi.gl.ꝙ iſte eꝑs male ꝓceſſerit, ſed qa mulier nupſit authoritate eccleſiæ, filij debent eſſe legitimi. †No.ſin.iſtam lec. ex qua habes, ꝙ licet ſnia ſeparationis ſit nulla ex quo lata eſt ab eccleſia, filij geniti ex alio matrimonio ſũt legitimi. Ego tñ aliq̃ tulũ dubito, vtrũ ſit vera, qa error iuris nõ deberet excuſare ẽt mulierẽ niſi in caſibus expreſſis, vt in l.pe.C.de iu.& fact.ign. niſi dicamus ꝙ error erat ꝓbabilis, q̃ hẽt regulariter excuſare. vt in
6 l.regula.ff.de iu.& fact.ign.†Quintã lec. tacitè ſentiunt hic. Do. ſed clari⁹ loquitur Inn.in c.fi.de eo q mit.in poſſ.cau.rei ſer.di-
b cit enim ꝙ ex quo maritus hꝛ abſentat à muliere ſi nõ apparet đ cã legitima ꝑ'umitur ſe abſentare in fraudẽ & malitioſè. ideo ſicut q̃ abſentẽ malitioſè ꝑt ꝓcedi. vt ĩ d.§.ſi verò. ita, & q̃ iſtũ q abſentauit ſe cã legitima nõ apparẽte, qa ꝑſumitur abeſſe ẽt in fraudẽ, nã qd operatur veritas in caſu vero, operatur ꝓſumptio in caſu ꝓſumpto. vt in l.ſi poſſeſſor.& qđ ibi no.ff.de reli.& ſum.fu.fa.c. is qui & qđ ibi dixi ſ.deſpo & tene mẽti iſtũ tex ſm hãc lect.& facit qđ leg.& no.in c.j.ĩ.ti.px.& ꝓ hac lc. facit iſte tex. dũ dt, ꝙ eꝑs ĩ hoc negotio fuit ꝓuid⁹ & diſcret⁹, ergo iuſte ꝓceſſit. Abb.

ADDITIONES.

a ¶Conſanguineum. Quinimo poteſt committere patri.gl.in l.ſi vt ꝓponis.C.qũo & qñ iu.Bar.in extraua.ad repr.in gl.per Iraſ.

b ¶Maritus. vide Abb.in ca.quoniã frequenter.§.porro.vt lit.non conteſt.& in c.ex tuæ,ſ.de cle.non reſi.& Fel.in c.dilectus.2.ver. ſeptima concluſio.ſ.de reſcrip.Seb.Sap.

SVMMARIVM.

1 *Filij nati ex clandeſtino mſimonio per eccleſiã approbato ſunt legitimi.5.*
2 *Petere poteſt quis pronuntiari ſe legitimum.*
3 *Iudex eccleſiaſticus vbi pronuntiat quem eſſe legitimum poteſt etiã ſimul pronuntiare eum hæredem.*
Filius præſumitur hæres.
Agens contra filium tanquã hæredem an teneatur probare illũ eſſe hæredẽ.
4 *Filij nati ex coniugibus qui poſt per aliud impedimentum ſeparantur, an ſint legitimi.*
5 *Filij nati ex coniugibus inter quos aliquod impedimentũ eſſe dicitur, tamẽ poſtmodum pronuntiatur nullum eſſe impedimentum, an ſint legitimi.*

CAP. IX.

1 QVOD NOBIS.†Filij nati ex matrimonio clãdeſtino p eccleſiam approbato ſunt legitimi. h.d. inhærendo literæ.
2 ſed). Clarius patebit verus ĩtellectus.†No. primò ꝙ cum dubita tur de legitimitate, poteſt qs licitè petere pronuntiari ſe legiti-
3 mum. facit ad ea quæ not. Inn.ſ.e.cãm.†Secundo no.ꝙ iudex ec cleſiaſticus qui pronuntiat filiũ legitimum põt ſimul pronũtia
a re eum hæredem a.†No.arg.ex tex.ꝙ filius ꝑſumitur hæres. vn-
4 de ad Galatas 4. filius, ergo hæres. Et faciunt hæc ad quæſtionẽ, nunquid agens q̃ filium tanq̃ hæredem patris debeat probare il lum eſſe hæredẽ, & vſ ꝙ non per prædicta. Contrariũ dicit Bar. in l.neceſſariis.ff.de acquir.hære. quia cum filius habeat hodie beneficium abſtinendi ab hæreditate paterna, oportet, ꝙ probe
5 tur ꝙ ſe immiſcuerit hæreditati. quod nota.† Sed q̃ro nunquid omnes filij nati ex clandeſtino matrimonio ſint legitimi poſt approbationem eccleſiæ ſiue ſint nati poſt approbationem ſiue antea. Gl. concludit hic, ꝙ aut nullum impedimentum probatur q̃ matrimonium & omnes indiſtinctè ſint legitimi. & hoc omnes ſequuntur. & vſ probari in c.2.ſ.de clande.deſpon. nam approbatio retrotrahitur,& perinde eſt ac ſi à principio in cõſpectu eccleſiæ matrimoniũ fuiſſet q̃ctum, vt ibi. Aut impedimentum probatur poſtmodum q̃ matrimonium, & tunc ſecundum gl.geniti poſt approbationem ſunt legitimi. ſed ante approbationem non. Io.An. tenet indiſtinctè ꝙ omnes legitimantur, licet matrimonium poſtea ſeparetur detecto impedimento. mouetur, ꝙ matrimonium omniꝫ ꝓcedentia purgat. ſ. eo. tanta. & hæc lect. placet etiam do. Ant. Sed Io. Cald. tenet oppoſitum, qa ad hoc quòd matrimonium ſequens legitimet filios præceden tes, oportet, ꝙ potuerit eſſe tempore conceptionis & tempore matrimonij q̃cti. vt ſ.e. tanta. ſed iſtud matrimoniũ non poterat eſſe tempore conceptionis obſtante impedimento. ergo, &c. & pro opi. Ioannis facit cap.ij de clan.deſp. vbi dicitur ꝙ operatur approbatio clandeſtini matrimonij. ac ſi à principio in coſpectu eccleſiæ fuiſſet q̃ctum. Sed ſi eſſerã principio q̃ctum, filij fuiſſent legitimi, licet poſtea ſeparatur, detecto impedimento. vt in c. ex tenore. ĩ.e. ergo &c. Et hanc opi. quandoque tenui, ſed multum me vrget nunc in oppoſitum c.fi.§.ſi quis. de clan.deſp. vbi dicitur ꝙ ſoboles ſuſcepta ex matrimonio clan. prorſus eſt illegitima detecto impedimento. & ad d.c.ij. poteſt reſponderi ꝙ fingitur ab initio q̃ctum, quando nõ apparet poſtmodum de impedimentis. nã ꝙhendo ſic in occulto videntur affectores ignorãtiæ: & ſic præſumuntur ſciuiſſe impedimentum. & hanc opi. puto verioꝛem de rigore iuris. &c. Abbas.

ADDITIO.

a ¶Heređ. bona ẽ.n.illatio, filiꝰ, ergo hꝛes. vt ẽ tex.ĩ auth. vt hi q obl.§.vt aũt ñ dem'.vt ibi bo.gl.ĩ ver. parẽtes.& Inſti. đ hær. q̃ ab

Universidad de Deusto Biblioteca

SVMMARIVM.

1 *Scientes inter se impedimentum esse si matrimonium contrahant proles exinde secuta illegitima est.*
2 *Impedimentum publicæ honestatis impedit & dirimit matrimonium, & filij exinde nati sunt illegitimi.*
3 *Papa dispensare super impedimento publicæ honestatis potest.*
4 *Dispensato super matrimonio dispensatur super legitimitate filiorum etiam quo ad hæreditatem.*
Papa dispensat cũ laicis super legitimatione vbi super matrimonio dispensauit.
5 *Filij nati ex matrimonio non obstante impedimento contracto duobus modis sunt legitimi.*
Ignorantia facti an excuset.
Error an tollat bonam fidem.

CAP. X.

1 REFERENTE.† Si sciẽtes inter se impedimentum, matrimoniũ ꝯhãt illegitima est proles eorũ. vel specialius sic, Nati ex matrimonio ꝯcto ꝑ publicæ honestatis iustitiam illegitimi sunt,& ab hæreditate parentũ excludendi. & tene menti hunc casum, quia sæpe per ignorantiam accidit. Primò ponitur cõsultatio. secundò responsio ibi, fraternitati. ¶ Casus literalis. Quidã ꝯxit sponsalia de futuro cum quadam. tandem illa mutata volũtate ꝯxit matrimoniũ de præsenti cum alio,& sic soluta fuerunt sponsalia. vel mortua est antequam venerit ad nubilem ætatem. Ille vero postmodum ꝯxit matrimonium cum quadam consanguinea illius. cum qua spõsalia ꝯxerat. & ex certa scientia. dqua filios suscepit. quæritur an filij sint legitimi,& respõdetur ꝙ nõ, quia impediẽte publicæ honestatis iustitia, nõ fuit matrimoniũ inter eos, nec excusat eos ignorãtia parentum, quia sciẽter ꝯxerunt, nec dispẽsatio ecclesiæ fuit secuta & matrimoniũ debuit separari,& ita non sunt admittendi ad successionẽ paternorum
2 bonorum. B.† No. ꝙ impedimentũ publicæ honestatis qd oritꝰ ex sponsalib. inter sponsum,& cõsanguineos sponsæ & e contra, ne dũ impedit matrimonium inter eos ꝯh. sed ẽt dirimit.& sic filij
3 ex tali matrimonio nati sunt illegitimi, nec succedunt in bonis parentum,& sic extende c. sponsam. ſ. de sponsa.† No. ibi, ecclesiæ permissione. ꝙ ecclesia potest dispensare ꝯ impedimentum publicæ honestatis. nam illud impedimentum non est à iure diuino, sed humano, scilicet ꝙ Papa potest dispensare. vt in c. pro-
4 posuit. ſ. de concess. præb.† No. 3. ꝙ papa dispẽsando super matri-
a monio per consequentiam dispensat super legitimitate afiliorũ ẽt respectu hæreditatũ,& sic est casus in quo dispensat papa cũ laicis super legitimatione. de quo in c. per venerabilem. ꝯ. eo.
5 †No. vlt. duos casus in quibus non obstante impedimento ꝑples est legitima. Primus si præcessit dispensatio ecclesiæ. Secũdus si
b parentes ignoranter ꝯxerunt. Sed est dubium. nũquid quelibet ignorantia excusat. certè ignorantia facti probabilis excusat. vt in c. ex tenore. ꝯ. eo.& fortius ignorantia iuris,& facti. Sed de ignorantia iuris tm̃, potest dubitari pro quo vide bonum tex. in l. qui in prouincia. ff. de ri. nu. vbi videtur probari ꝙ error iuris cũ longinquitate temporis excusat ad hoc vt filij dicãtur legitimi. Ad hoc etiam facit l. sed & si lege. §. scire. ff de pe. hær. vbi dicitur ꝙ error iuris non tollit bonã fidẽ quo ad faciẽdũ fructus suos, sed in ꝯrium facit c. per venerabilem. ꝯ. e & dic vt ibi dicam. Abb.

ADDITIONES.

a Legitimitate. Io. An. impugnat, quia per dispensationem non legitimantur filij ante geniti, nisi de filiis fiat mentio. arg. c. quod dilectio. ſ. de consan. & aff. doct. in c. tanta. ſ. e. Phil. Franc. hic. Adde istum in c. per venerabilẽ. ꝯ. e. quod procedit, nisi in terris imperij. no. Bal. in l. j. C. d iureiu. à mo. pſ. Bar. in aut. ex complex. C. de incest. nup. Alex. in l. qui in prouincia. de ri. nup. Rota decis. cciij. inc. inferior. in nouis.& Pau. de Ca. cons. ccxxiiij. inci. visa quadam dispensatione.& cons. ccxxvii. inc. videndum est Zach.
b Sed est dubiũ. Vide Bal. in l.& si ꝯ. C. d nup. gl. in cl. j. de ꝓsan. & af. Et an iuris ignorãtia excusẽt, per Bal.& alios in l. iuris. qui admit.

SVMMARIVM.

1 *Probare impedimentum matrimonij non sufficit ad docendum prolem illegitimam si matrimonium fuit in facie ecclesiæ contractum.*
2 *Probare se legitimum quis potest per matrimonium inter eius parentes cõtractum in facie ecclesiæ.*
3 *Petere debet ab ecclesia pronuntiari se legitimum ille contra quẽ de illegitimitate agitur.*
4 *Mortuis coniugibus inquiritur de validitate matrimonij quò ad legitimationem filiorum,& vsque ad quod tempus possit.*
Legitimatio quomodo probatur & similiter contra eam quomodo probat.

CAP. XI.

1 PERVENIT.† Ad docendũ ꝑplem illegitimam non sufficit ꝑbare impedimentum matrimonij si fuit in facie ecclesiæ contractum. Primò ponit mulieris querela super qua datur iudex. Secũdò instituitur super modo decidendi. ibi, mãdamus. Casus literalis. Quidã post mortẽ parentũ Luciæ viduæ nitebãtur eam mouere ab hr̃ditate paterna dicentes eã non fuisse de legitimo matrimonio natã. ipsa verò dicebat. ꝙ inter G. patrẽ suũ & A. matrem ipsius matrimoniũ fuit legitimè celebratũ,& ꝙdiu vixerũt quietè simul ꝑmanserunt sine alicuius reclamatione,& ideo tã-
2 ꝙ legitima iudicari debebat. vnde mulier illa significauit hoc domino Papæ,& ipse mandat ꝙbusdã quatenus si est ita ipsam vi-
2 duã legitimã debeant iudicare. B.† No. i. modũ probandi quem esse legitimũ, scilicet si ꝓbatur, ꝙ parentes sui legitimè ꝯxerũt, scilicet, quo ab solẽnitates extrinsecas,& ꝙdiu vixerũt matrimo-
3 nium eorum nõ fuit impeditum. i. accusatum. de quo. ꝯ. pleni⁹.
¶† Secundò no. ꝙ qñ qs molestatur rõne illegitimitatis prouc
4 nientis ex defectu matrimonij debet petere ab ecclesia vt legitimus pronuncietur.† Contra istũ tex. opp. de c causam. ſ. eo. vbi post mortẽ parentũ inquiritur ɗ validitate matrimonij ipsorũ, hic aũt Papa nõ admittit ꝓbatiões sup impedimẽto. dumò⁹ post ꝯtare ꝙ in facie ecclesiæ ꝯxerũt, vel mr̃imoniũ fuit ꝯctũ. Sol. gl. instat ponendo varias sol. Prima sol. ꝙ qnquẽniũ erat hic lapsum à morte parentũ,& sic nõ poterat matrimoniũ accusari, ꝑti. C. ne de ſta. defun. sed hæc sol. diuinat ad tex. Itẽ per Mod. cõiter reprobaꝝ. qa materia illius tit. loqtur in casu diuerso. ſ. cũ vertitur in dubiũ de ſtat u seruilis ꝙditionis de quo dixi in c. licet. ſ. de coniu. ser. hic verò loqmur de legitimatione probanda. & ex hoc sentiunt Mod. ꝙ ẽt longe post qnquẽniũ ꝑt filius impediri de legitimitate. qd̃ satis placet, licet Host. videaꝝ seq dictũ gl. sed̃ practica tenebis semper mẽti dictũ gl. corroboratũ autho
ritate Host. Secda sol. est ꝙ hic dicebaꝝ ꝙ matrimoniũ fuerat nul
lũ impediẽte ſtatuto, q̃ sol. nõ placet gl. qa diuinat. Et no. ex hac gl. ꝯ sol. diuinates. Itẽ dic ꝙ ex alio hæc sol. nõ procedit, qa ꝑsup posito ꝙ aliter fuisset seruus, aut scienter ꝯx erunt. & tenet matrimoniũ. vt ſ. d. ꝙiu. ser. ꝑ totũ. Aut ignorãter,& ꝓp ignorãtiã ꝓples est legitima. vt hic ſ c. ex tenore. ꝯ. eo. Tertia sol. gl. est, qa hic ꝗta bat ꝙ mr̃imoniũ ꝯxerãt. Sed in ꝗrio dicebaꝝ opponitũ. Et, vt ha-
a bes gl. & dicta Doct. in effectu, sic distingue. ꝙ aut filius aagit. dicens se legitimũ, aut ꝯ eũ agitur. primo casu debet ipse ꝓbare se esse legitimũ, cũ sit cã suæ intentionis, vt hic. & ꝓbat se legitimũ multis modis. Primo mõ si docear parẽtes suos ꝯxisse matrimoniũ publicè, vt hic. Secdo si cõis opi. viciniæ habebat, ꝙ erãt maritus & vxor, vt dixit gl. hic in fi q̃ no. Ex qua habes ꝙ cõis op. viciniæ ꝓbat matrimoniũ quo ad effectũ legitimitatis. Tertio mõ, si ꝓbat, ꝙ parẽtes sui tractabãt se sicut marit⁹,& vxor. vt no. In. c. ex parte. de rest. spo. Et adde alios modos q̃ no. ſ. c. trãsmissę & in l. vicinis sciẽtib. C. de nup.& in l. finũ. ff. d̃ his q̃ sunt iui vl alic. iu. An aũt aduersari⁹ debeã admitti ad ꝓbandũ ꝗriũ. gl. hic sentit, ꝙ sic, sed Inn. ꝯ. Et dic larius ꝙ aut aduersari⁹ vult ꝓbare ꝙ ũ ꝯxerũt. & debet admitti ad hoc. c. ex tenore. de test. Aut vult probare ꝙ sciebãt impedimẽtũ, vel ꝙ clãdestinè ꝯxerũt, cũ impedimentũ ſubesset,& ẽt debet admitti. vt in c. fi. de clande. dſpõ. aut vult ꝓbare solũ impedimẽtũ,& nõ debet admitti, qa ꝓbatio sua non releuaret, qa ꝓp ignorantiã parentũ ꝑples est legitima impedimento nõ obstãte. vt in d. c ex tenore.& in c. 2 ſ. eo.& in hoc casu ītelligitur iste tex. pſumitur. n. ignorãtia, nisi ſit factũ manifestũ, vt ī reg. pſumitur. de reg. iu. li. vj. Secdo casu principali cũ ad uersarius agit ꝯ filiũ. dic ꝙ aut negat mr̃imoniũ, & tũc filiꝰ dẽt ꝓbare modis pſcriptis, aut ꝗtetur mr̃imonium, sed dicit, ꝙ nõ fuit legitimum propter impedimentum.& nõ debet admitti ꝑ pter rationes supradictas. sed oportet ꝙ probet vel malã fidem ꝯhentium vel clandestinitatẽ. vt supra dixi, & ꝓdicta no. &c. Ab.

ADDITIONES.

a ¶ Aut filius. Vide Petr. de Anc. in cons. ccxvii nec videtur prima. facie dicendum. Fel. in c. ſ. de ſum. trin.& in c. per tuas. ſ. de prob. & in c. illud. ſ. de præſump. Alex. in cons. 2 5.4. vol.& in consi. 74. in 2. vol.& consi. xc. vol. 2.& Capran. in consi. 2. in j. dub. Sab. Sap.

SVMMARIVM.

1 *Testium dictis ſtatur qui probant aliquem esse legitimum, licet fama vicinię & tractatus parentum habeat contrarium.*
3 *Probans per maiorem partem vicinię parentes illius fuisse legitimè coniunctos satis legitimationem probat.*
Probans parentes illius fuisse concubinarios per maiorem partem vicinię illegitimationem probat.
Testium probatio præualet famæ vicinię.
4 *Parentum dicto etiam cum iuramento super filatione non ſtatur si tractatus præcedens & fama vicinię habebat contrarium, & nu. 5. 6. & 7.*
4 *Filius ex sponsa de futuro legitimus est aliquo impedimento non apparente.*
5 *Pater si nominat filium suum in testamento, vel alibi legitimum, an illegitimus censeatur. nu. 6. & 8.*
Falsa causa si est expressa in sententia, sententia est nulla, & quid si plures causæ exprimantur, & nu. 6.
6 *Iudex non multum doctus quomodo moueatur.*
Legitimandi multi sunt modi.

CAP. XII.

Per tuas

1 PER TVAS. Statur † dicto testium qui ꝓbant aliquem legitimum, licet fama viciniæ & tractatus parentum habeat contrarium. In prima ponitur consultatio. In secunda responsio. ibi, nos igitur. ¶ Casus literalis. Quidam R. nomine quandam habebat concubinam ſm opin. maioris partis viciniæ de qua filium ſuscepit, postmodum ea dimissa accepit aliam in vxorem & illa concubina alium in maritum. Processũ tpis in præsentia multorum firmauit proprio iuramento ꝙ illam, quam videbatur ha bere pro concubina affidauerat in vxorem,& post fidem datam prolem ſuſceperit ex illa. tandem dum ageret in extremis illum quem ex ea ſuſceperat legitimum filiũ appellans hæredẽ sibi in
7 ſtituit. Sed cũ dubitaretur, an filius sic ſuſcept⁹, legitimus esset hęres ipsius, cõmissum fuit cuidã vt de hoc cognosceret. Iudex, ꝑter id qd ex quadam decr. Ale. habetur in qua dicitur ꝙ ſtandũ est verba viri,& mulieris, testes recepit à filio prædicti R. inductos quib. probauit quòd dictus R. matrẽ ipsius affidauerat ante q̃ illũ ſuſcepiſſet ex ea:& ita pronunciauit illũ legitimũ hæredẽ ipsius R. dubitatũ fuit postea an iudex legitimè proceſſiſſet. consul. Pa. respondet eidem iudici considerãs ꝙ plus est quod in veritate agitur q̃ qd̃ simulatè concipitur, licet dictũ R. videatur ipso facto ma. denegaſſe qd inter eos fuerat celebratũ. cum ad alia vota transiuit, tamen quia desponsatio ꝑ testes legitimos ꝓbata fuit siue ꝑ verba de ꝑsenti, siue per verba de futuro, carnali copula subsecuta fuerit celebrata, non tã innitentes decr. Ale. quæ in ea
2 su dissimili loqtur, q̃ inductis probationib. resp. Papa iudicẽ legi timè ꝓcesſiſſe, eius sententiã cõfirmãs. B.† No. ibi, maioris partis viciniæ. bonũ tex. in ar. ꝙ ad ꝓbandũ legitimationem sat. s est ꝓbare ꝙ opi viciniæ habebat parentes illius fuisse coniunctos legitimè,& sic eã ad ꝓbandũ illegitimitatẽ satis est ꝓbare ꝙ opi viciniæ habebat parẽtes illius fuisse cõcubinarios. & no. ꝙ ſufficit maior pars viciniæ. & hoc, ꝓcedit nisi ꝑ testes ꝓbaret oppositum. Et ex hoc & ex tex. colligę ꝙ ꝓbatio testiũ ꝑtẽ cõi opi-
3 viciniæ,& tractatui parentũ. nõ qa ex dictis testiũ colligit vera ꝓbatio, nõ sic ex opi. viciniæ & tractatu parentũ.† No. 2 tex. aptum ꝙ dicto parẽtũ super filiatione non ſtatur ẽt cum iuſo ſi tractatus præcedens & fama vicinię habebat ꝯrium, qd bene not.
4 † No. ꝙ natus ex sponsa de futuro est legitimus, licet matrimo-
a nium aliter non fuerit publicatum, quod videtur procedere impedimento matrimonij non probato. aliàs secus p c. fi. de cland.
5 dest. †Et vt expediam intellectum huius c. simul formo tres opi-
ꝯ tex. primò n. videt ꝙ ex quo pater asseruit illũ legitimum in
b testamento. videtur illum legitimasse, eprę ſuppoſito ꝙ alias nõ
c fuisset iste legitimus, cũ esset natus ex cõcubina. vt in auth. item si quis. C. de na. li. item & ſe. ũdò si ſtatur dicto parentum cum negãt aliquem esse filiũ, vt in c. trãsmissæ. ſ. e. fortius videtur stan
d dum cum profitentur aliquẽ esse filiũ. dcuius ꝗrium innuit hic cum Papa noluit se fundare ſuper verbo patris. sed super proba
e tionib. Tertiò arguitur, vbicũque iudex exprimit falsam causam sententia est nulla. licet ex alia causa possit sententia tolerari. vt in c. cum ex literis. de rest. in inte. & melius in c. ex parte. de ꝓcess. præb. Sol. gl. 3. quò ad primũ. sentit, non tamen clarè ꝙ iste habebat alios filios legitimos,& sic cessat ꝗriũ ɗ aut. itẽ si qs. hæc sol. diuinat. Io. An. dt ꝙ forte mater istiꝰ erat mortua, quasi sentiat ꝙ ad hoc vt inducatur legitimatio cum pater appellat filiũ natura
f lem ſimpliciter, oportet ꝙ mater viuat, quasi videaꝝ tũc cũ ea fi-
ctè ꝯhere matrimoniũ, qd̃ nõ placet, hic Ant. quia tex. in d. aut. loqtur indistincte. & instat ipse super sol. huius ꝗrij. Sed ego clarius dico ꝙ illa aut. nõ poterit hic habere locũ. qa ꝑ ꝓ illa verba non intendebat tũc legitimare. cũ prius dixisset ꝙ matrimoniũ ꝯxerat cũ matre anteq̃ ſuscepiſſet filiũ, & sic illa confeſſio non diſponebat. Hinc ẽ ꝙ testes deposuerũt postmodũ sup ꝯctu matrimonij secus si filius fundasset ſe ſup illa nominatiõe dũtaxat, tunc enim habebat locũ ꝗriũ. hoc quò ad primum. Ad ſm verò ꝗriũ dic ꝙ assertioni parentũ ſtatur sup filiatione vbi nõ probatur ꝗriũ. vt in l. j. §. Julianus. ff. de li. agn. & sic potest ītelligi c. trãsmissæ. ſ. eo. sed hic ꝯ assertionẽ patris erat fama viciniæ. Item tractatus suus præcedẽs, qa tractauerat illã vt concubinã nõ vtuxorẽ. Itẽ factum ipsius pſis ꝓcedens, nã relinquendo illã mulierẽ,& trãseundo ad alia vota tacite vł cõfessus illã nõ fuisse suã vxorẽ, ideò non creditur sibi postea asseręti ꝗriũ. Et forte ob hoc papa
8 dixit in d. c. transmissæ. ¶† Quò ad tertiũ ꝗrium dic vt sentit Host. ꝙ ꝓcedit qñ vnica causa & falsa est expressa in sṅia, secus vbi ex primuntur aliæ causæ. tunc enim virtute aliarum sustinetur sententia, vt hic est casus not.& ad hoc c. cũ I. & A. de re iu. hic enim episcopus fundauit se super decr. transmissæ. quæ loquitur in casu dissimili. Item super probationib.& sustinetur sententia vigo
g re probationũ.& facit not. iste tex. pro dicto Inn. & in c. in præsentia. de renun. vbi dt ꝙ si duæ causæ exprimuntur in sṅia vna ꝯ ius litigatoris, alia ꝯ ius commune, sustinetur sṅia ꝓp illã quæ est ꝯius commune.& hæc ꝓcedunt intelligendo ꝙ istud verbũ, nõ tam, positũ in tex. stet priuatiuè, vt sit sensus ꝙ Papa fundauit se in cõfirmatione nõ sup illa decr. trãsmissæ. sed sup ꝓbationib. Si autem ītelligitur, ꝙ ſtat cõparatiuè vt sit sensus ꝙ magis fundauit se sup ꝓbatione ꝯ sup illa decr. tunc illud dictũ nõ colligitur. Et ex hoc colligit Io. An. aduocatũ fouentẽ iustã cãm debere ẽt allegare iura non multũ efficacia, qa si iudex nõ est multũ doctus mouetur potius qbusdã coloratis non cõcludẽtibus, q̃
7 ex dictis necessariò cõcludentibus. [In gl. in ver. filiũ. ibi, in publico instro.& differt iste casus à primo, qa ibi loqtur de testamento, hic de alio ĩstrumẽto. & no. gl. ex qua habes quatuor modos legitimãdi filios naturales, vid alios modos ꝙ Host. in sum. e. tit.
8 §. qualiter, & à quo.† Et in fi. gl. an aũr,& qñ nominatio parentũ ꝓfit vel noceat filijs dixi in c. transmissæ. ſ. eo.& Bar. in l. j. ſ. Iulianus. de libe. agno. & no. in locis prælleg. ſoluitur ꝗrium hic formatum. In glo. fi. ibi, hic verò pro ipso filio, hæc dissimilitudo q̃ assignat gl. parum valet ſm Io. And.& bene, quia assertio parentum facit fidem in præiudicium filiationis, vt ibi, fortius debet facere in fauorẽ, ideo Io. An. allegat alias dissimilitudines, dicit enim ꝙ ibi negatur filiatio, hic autem qualitas, quia dicebaꝝ nõ legitimus. Itẽ ibi assertio parẽtum non habebat tractatum in ꝗrium, hic aũt secus, vt ſ. dixi. Item ibi erat dictum vtriusque, hic alterius tantum. Itẽ adde id quod ſ. dixi. Ex qbus clarè patet, ꝙ c. transmissæ. loquitur in casu dissimili huius c. merito hic nõ debebat simpliciter stari dicto patris.

ADDITIONES.

a ¶ No. ꝙ natus. Adde ꝙ filius est natus mihi ex alia q̃ ex concubina,& postea ꝯho matrimonium cum cõcubina qua mortua ꝯho cum illa ex qua filium suscepi, ille filiꝰ erit legitimus, ita dicit Pau. de Cast. in l. j his. §. vxor. ff. sol. mat. Et ad hoc allegat Io. An. in regula, sine culpa. in Merc. de Bellenzinis.
a ¶ No. ꝙ natus. Vide Alex. in ꝗ. xxv. inc. cã vertente. in 3. vol. S. S.
b ¶ Intestamẽto. Limita qñ tales filij nãles sunt nati ex ea muliere cũ qua pater potuisset honestè ꝯhere. vt in §. ad hæc. in au. vt lic. mat.& autæ. ita consuluit Bar. in cõsi. inci. Neratius corraducij. Bal. in l. 2. in ix. op. C. quib. res iu. non no. Ange. in §. ad hæc. in auth. qui. mo. na. eff. leg. Nico. de Peru. in tract. de succeſ. ab intesta to. Bal. in c. innotuit. ſ. de elect. vbi limitaꝝ alio singulari modo vt procedat qñ pater nominat filium cum adiectione. suum. secus si ſimpliciter nominat filiũ. ratio, quia dicendo suum, vult dicere in potestate,& per consequens legitimũ, sequũtur moder. in l. neque professio. C. de testamentis.
c ¶ Legitimasse. Adde Ale. consi. xc. lib. 2. Old. consi. cxcvj.
d ¶ Esse filium. Vide latè Bal. in l. non epistolis. C. de prob.& Pe. de Anc. in cle. ſi summus pontifex. de ſen. exc.
e ¶ Falsam causam. Vide istũ in c. inter cæteras. & quod ibi posui in apost. ad ipsum nu. 9. in apo. in ver. falsam causam. ſ. de præscr. & Ale. consi. lxxiiij. vo. 2. Zach.
f ¶ Dicto Inn. Vide quod notaui ad Bart. in l. quod ait prætor. §. ignominiæ. ff. de iis, qui no. inf. And. Barb.

SVMMARIVM.

1 *Papa non legitimat in temporalibus alienæ iurisdictioni subiectos. nisi ex magnis causis.*
Clericus trahere potest laicum.
Clericus potest esse procurator laici in iudicio ecclesiastico & quo ad non nulla in foro sęculari.
2 *Legitimatio est honor & decor.*
Illegitimatio est ignominia licet non sit peccatum.
Illegitimi non possunt promoueri.
4 *Dispensatio cum legitimis non fit nisi ex causa.*
Papa dispensat vbicunque in iure positiuo erĩã sine causa, & an peccet hoc faciendo.
Papa gerit vices Dei, & debet se quantum potest ei conformare.
Dispensatur etiam cum adulterinis.
5 *Illegitimi ex dispensatione non solum possunt promoueri in episcopos, verũ etiam in summos pontifices.*
Christus natus ex linea nata ex adulterio.
6 *Argumentum potest fieri à maiori in dispensationis materia.*
Episcopus licet possit de iure in aliquibus casibus dispensare, non tamen indistinctè potest.
7 *Donatio facta ecclesiæ per Constantinum est in pluribus locis approbata.*
Papa habet omnimodam potestatem in terris ecclesiæ.
8 *Gratia eadem non est indifferenter omnibus concedenda.*
9 *Rex Franciæ non cognoscit superiorem in temporalibus. 37.*
Rex Hispaniæ an cognoscat superiorem in temporalibus.
10 *Principes non cognoscentes superiorem in temporalibus possunt exercere ea quæ sunt reseruata Imperatori. 29.*
Italiæ ciuitates quæ non cognoscunt superiorem in temporalibus possunt exercere reseruata Imperatori. 26.

Imperator

Universidad de Deusto

Imperatori reſeruata, quæ ſint.
11 Legitimare eſt iuriſdictionis.
Subiectus alteri non poteſt in legitimatione filij alicui ſe ſubijcere. & 2.
12 Legitimatio eſt quædam diſpenſatio.
13 *Princeps poteſt etiam filios proprios legitimare.*
Qualitates diuerſæ poſſunt in eodem homine concurrere, quæ faciunt, vt vices plurimorum ſuſtineat.
14 *Cauſarum in excisionibus recurri poteſt ad nouum & vetus teſtamentũ.*
15 *Papa in terris alienis regulariter non poteſt exercere iuriſdictionem tẽpo ralem, ſed caſualiter ſic.*
16 Papa ex cauſa deponit Francorum regem & principes.
17 *Papa appellatur ſacerdos & Imperator in ſpiritualib.*
18 *Romæ diuinitus apoſtolica ſedes eſt collata, & an Papa poſſit exinde ſedẽ transferre.*
19 Cardinales an ſint de iure diuino vel poſitiuo, an ſine eis poſſunt arduæ negotia explicari per Papam. 20.
30 Papa an debeat arduæ negotia explicare ꝺ̃ conſilio Cardinaliũ vel epiſcoporũ.
Mortis pœna vbi à iure Canonico imponitur debet exponi pro ſententia excommunicationis. Epiſcopi ſunt loco apoſtolorum.
Papa eſt loco Petri.
Epiſcopatuum diuiſio eſt de iure poſitiuo.
31 Legitimatus in ſpiritualibus videtur legitimatus ad alios honores & dignitates ſeculares.
Legitimatus in ſpiritualibus an cenſeatur etiam legitimatus in temporalib. quo ad ſucceſſionem. 22.
Legitimatio propriè ad quem ſpectat, & an Papa poſſit indiſtinctè vbique legitimare etiam quo ad temporalia. 22. 25.
Papa ex cauſa diſpenſat in caſibus, diuina lege prohibitis.
Papa poteſt diſpenſare cum religioſo vt contrahat matrimonium.
32 Papa an poſſit legitimare prolem ſuſceptam ex matrimonio per clericum in ſacris contracto.
Papæ poteſtas contra ius poſitiuum maxima eſt, & tollere poteſt conſtitutiones quo ad effectus præteritos.
23 *Imperator & eius comites Palatini an poſſint intimare in terris eccleſ. 26*
24 *Legitimati ꝑ comites Palatinos an ſuccedant cum præiudicio agnatorum*
26 *Imperator non poteſt legitimare in ſpiritualibus.*
Reges & principes qui recognoſcunt ſuperiorem non poſſunt legitimare.
27 *Solennitates quæ debeant in legitimatione adhiberi.*
28 Exprimenda quæ ſunt in legitimatione.
Cõſenſus legitimãdi requir. & an requiratur ꝙ parẽtes & agnati cõſentiãt.
29 *Mortuo patre an filius poſſit & debeat legitimari in præiudiciũ agnatorũ.*
30 *Legitimatus non extantibus filiis legitimis ſi poſtmodum filij legitimi naſcantur, an ſuccedere habeat vel ſaltem legitimatio euaneſcat,*
31 *Illegitimi filij inceſtuoſi & adulterini & ſimiles etiam dicuntur naturales licet propriè naturales dicantur ex concubina nati, & quid requiratur vt naturales omnino dicantur.*
32 *Preſbyterorum filij & aliorum clericorum in ſacris ordinibus adulterini dicuntur, & non poſſunt matri ſuccedere.*
33 *Clericorum in minoribus conſtitutorum filij & beneficiatorũ an adulterini dicantur, & an matri ſuccedant.*
34 *Illegitimi nobilium filij an dicantur de domo parentum, & an eorum arma ſiue inſignia deferre poſſint.*
35 *Deus proles eſt in matrimonio.*
36 *Sententia ſeparationis ſi eſt nulla, an filij ex ſecundo matrimonio geniti ſint legitimi.*
Filij poſt prohibitionem eccleſiæ geniti an ſint legitimi.
37 *Rex Francorum & rex Hiſpaniæ & rex Angliæ an potuerint præſcribere contra imperium, & an peccent ei non obediendo.*
Rex Angliæ an ſubſit imperatori.
Epiſcopalia iura an poſſint præſcribi per prælatum inferiorem.
38 *Iudex eccleſiaſticus debet eſſe talis vt ſciat diſtinguere inter lepram & leprã. Papa adeundus eſt vbicunque aliquod dubiũ ſeu ambiguum oriatur.*

CAP. XIII.

PER VENERABILEM. † Difficile & multũ famoſum. c. & poſt Abb. Io. An. ſummat ſic Papa nõ legitimat in temporalib. alienæ iuriſdictioni ſubiectos. *Ego* verò latius ſic ſummo ſm intellectum qui mihi plus placet. In terris eccleſiæ põt Papa liberè ille gitimos legitimare, in terris verò alicuius nõ niſi ex cauſis multum arduis, vel niſi in ſpiritualibus, tunc tamen indirectè & per quandam conſequentiam intelligitur legitimare & quo ad tpalia. hoc tamen vltimum non eſt ſine ſcrupulo. vt ⁊. clarius patebit. Diuiditur principaliter in duas partes. in prima petitio. in ſecunda reſponſio. ibi, quod autem. Secunda ſubdiuiditur in quatuor. In prima probat quinque rationib. ꝙ diſpenſationem petitam facere poteſt. In ſecunda, ibi, videbatur, ponit ſimilitudinẽ q̃ inducebat petitor q̃ quinque rationib. improbat. In tertia ibi, rationib. probat authoritatibus veteris teſtamẽti & noui, ꝙ vbique terrarum certis ex cauſis inter Chriſtianos poteſt ſe Papa ꝺ̃ temporalib. intromittere. In quarta ibi, licet petitionem exaudi re noluit, quia omnis lex ꝺ̃dicebat. ¶ Caſus literalis. Nobilis vir V. ꝺ̃ monte Peſſulano legitima ſua vxore excluſa[1] aliã ſupduxit, de qua filios ſuſcepit. tandẽ p archiepm Arelaten. petijt à ꝺ. Pa. vt filios legitimaret quatenus eis natalium obiectio nõ noceret quominus ſibi ſuccederẽt. ꝙ aũt apoſtolica ſedes ſupra hoc diſpẽſare poſſit oſtẽdit pluribus rationib[9]. primò ſi apoſtolica ſedes diuerſis cauſis inſpectis diſpẽſauit cũ quibuſdã minus legitimè genitis non ſolũ naturalib[9], ſed ẽt adulterinis, vt poſſint in ẽpos promoueri. multò fortius vẽ vt eos ad actus legitimare valeat ſeculares ꝓcipuè ſi ſuperiorem alium ĩter homines præter Ro. Põt. nõ cognoſcãt, ꝙ legitimãdi habeat poteſtatẽ, ꝙa qđ ꝑt ĩ maiori, multo magis ꝑt ĩ minori. Sed o ꝓbat idẽ p ſimile tale. Eo. n. ipſo ꝙ aliqs ad dignitatẽ epalẽ ꝓmouetur eximitur à patria potestate ꝓterea ſi eps ſcienter ſeruũ alterius in presbyterũ ordinaret liber efficitur, licet ordinator ſatisfacere dño teneat, & mõ ſtruoſum videtur vt qs legitimus fieret ad actus ſpirituales, & ad actus ſeculares illegitimus remaneret. vnde eo ipſo ꝙ in ſpiritualibus diſpenſatur, ꝙ conſequentiã intelligitur in temporalib. diſpenſatũ, ſed in patrimonio beati Petri illud poteſt ſedes apo. liberè facere in quo ſummi principis obtinet ptãtẽ. Tertiò ẽt videbatur ex hoc poſſe trahere audaciã poſtuladi, ga rex Frãcię regina Frãcorũ vxorẽ ſuã dimiſit & aliã ſupduxit ex qua filios ſuſcepit. ſicut & iſte nobilis cũ qb. Pa. diſpẽſauit, ſic cũ filijs iſti[9] nobilis poteret diſpẽſare. Poſtmodũ reſpondet Papa ad id qđ dictũ eſt ꝙ diſpẽſauit cũ filijs Regis Frãciæ, dicẽs ꝙ res illa ñ ſimilis ſed valde diſſimilis inuenitur. Rex enim Franciæ à Regina fuit per legatũ apoſtolicę ſe. p ſententiã ſeparatus, iſte nobilis temeritate propria ſuã reiecit, & Rex Francię anteq̃ ad eũ ꝓbatio pueniret de nõ ꝭ̃hẽdo cũ alia ſupduxit aliã ex q̃ filios ſuſcepit, ſed iſte nobilis in ꝓtẽptũ eccleſiæ aliã ſupinduxit. Prẽterea Rex Fran. circa matrimoniũ impedimentũ affinitatis obiecit & corã legato reſtes induxit, qui ſentẽtiam tulit quę reprobata fuit ſolummodo pp iudiciariũ ordinẽ nõ ſeruatũ. iſte nihil obiecit pp qđ diuortiũ fieri deberet, & vtrũ filij regis legitimi fuerint vel illegitimi pt immerito dubitari quãdiu pendet q̃ſtio affinitatis appoſitæ, ga ſi affinitas ꝓbata fuerit, apparebit, ꝙ illa ñ fuit vxor Regis, & ita per conſequẽs alia vẽ ſibi legitimè copulata, & ita filij legitimi fuerunt. Prætera cũ rex ſuperiorẽ in tpalib. nullũ habet, quæritur ſine alicuius iuris læſione an in eo ſe poterat ſedi apoſtolicæ ſubiicere, in quo videri poſſet aliquibus ꝙ per ſeipſum nõ tanq̃ pr̃ cum filiis ſed tanquã princeps cum ſubditis poſſet diſpenſare, iſte verò nobilis alij eſt ſubiectus. Iſtis ergo rationib. cõſideratis, Papa diſpenſauit cum filijs Regis Franciæ cãm trahens tã ex veteri teſtamento quã ex nouo, ga nõ ſolum in patrimonio beati Petri in quo plenã habet in tpalib. ptãtẽ, verũ ẽt in aliis regionib. certis cauſis inſpect[9]s caſualiter tpalẽ iuriſdictionẽ exerceret. & hoc oſtendit p legem veteris teſtamẽti. Si difficile & ambiguũ apud te iudiciũ eſſe perſpexeris inter ſanguinẽ, & ſanguinem, cãm, & leprã, & leprã, & iudiciũ inter portas videris variari, venies ad ſacerdotes leuitici generis & ad iudicẽ q̃ fuerit illo tpe q̃ iudicabit ibi iudicij veritatem, & facies q̃cunque dixerit, &c. Tandem exponit auctoritatem Deuteronomij quid intelligendum ſit per eam expoſita authoritate veteris teſtamenti, dicit Papa licet cum filijs regis de quibus ab initio dubitabat an legitimi fuerint duxerimus diſpenſandũ, quia tñ lex Moſayca ſobolem ex adulterio ſuſceptam deteſtatur dicẽte domino, ꝙ manzeres. & ſpurij vſque ad decimam generationem nõ intrabunt eccleſiã. & canon vetat tales ad ſacros ordines promoueri, & ſm leges à paterna ſucceſſiõe repelli debẽt, & denegari ẽt alimẽta, petitionẽ illi[9] nobilis nõ duximus annuendum. B. ¶ † Not. j. ex prin. iuncta ſupra ſcriptione clericorum etiam prælatum promoueri poſſe cauſam laici apud Romanum põti. & ex hac litera colligit Ab. ꝙ clericus a poteſt eſſe ꝓcurator laici in iudicio eccleſiaſtico. & de hoc vide quod no. in c. in noſtra. de procuratorib. vbi plenius dico, & per Fed. conſi. clxiij. quinimo plus dico, ꝙ etiam in foro ſeculari b poteſt clericus procurator laici in vna cauſa & iura ꝓhibentia talẽ ꝓcurationẽ debẽt intelligi de gñali ꝓcuratore. ita voluit ſingulariter In. in c. vnic. de ob. ad ra. & ſentit ſ. in ij. ne c cle. vl[9]mo. & notabis iſta dicta, c ga ignorãt, & vid Arc. ĩ c. puenit. lxxxv.

ADDITIONES.

a ¶ Clericus. vide gl. Bar. in l. filiusfa. §. veterani. ff. de proc, Ab. in c. ij. de poſtu. in c. cũ l. & A. ſ. de re iud. Fed. de Se. qui malè allegatur per Abb. hic in conſi. cclxxvij. per Maria. Soc. bene declarantem in c. conſtitutis. §. de appel. in j. not. facit. l. placet. C. de epi. & cle. & cl. religioſos. cum ibi no. de procu.

b ¶ In foro ſeculari. Vide Fel. in c. cum l. & A. ſ. de re iud. ver. eſt etiam clerico vbi exornat dictum Inn. in d. c. vnico. Seb Sap.

c ¶ Iſta dicta. vide quæ dixi in c. ſopitæ. de cenſi. vide Abb. in c. ij. de poſtul. vbi tenet contrarium, imo quòd poſſit eſſe in vna cauſa, allegat Cald. in c. ij. eod. tit. And. Barb.

lxxxvj. diſt. & Collecta. in c. dilecti. de arb. & per hoc alias dixi in quæſtione facti, ꝙ etiam in foro ſeculari poteſt eſſe clericus pro
3 curator clerici cum poſſet eſſe laici, qđ fortius eſt vt ſ. ¶ † No. ſecundò ibi, decorare, ꝙ legitimatio eſt decor, & honor. Ex quo infertur ꝙ oppoſitum eius eſt ignominia, nam licet non ſit peccatum generati, eſt tamẽ defectus. quare autem illegitimi nõ poſ-
4 ſunt promoueri, vide bonã gl. in c. 2. de fil. presby. li. vj. ¶ † Not. ibi diuerſis cauſis inſpectis ſ. cauſa legitimatio vel diſpenſatio cũ illegitimis non debet fieri ſine cauſa rationabili, peccant ergo q̃ ídi ſtinctè diſpẽſant ſine cauſa. nam, vt dicit Io. An. & bene, Papa eſt hõ & peccare poteſt, ſicut alij. 9. q. 3. aliorum dicit tamen Anto. ꝙ in Papa hoc eſt de honeſtate. nam, ipſe poteſt de ſola volũtate diſpenſare in beneficialibus, & in alijs prohibitis lege Canoni
ca. pro hoc dicit eſſe tex. ben. e notabilem in c. cum noſtris. in ver
ſi nos. de conſeſ. præ. ſed certè ille tex. non clarè probat ſed textest melior in c. propoſuit. e. t. & in c. innotuit. de ele & hoc dictũ
d. An. dico ꝙ originaliter eſt Inn. in c. ad monaſterium. de ſta. re. & ibi dixit. ergo limita hic quo ad eccleſiam militantem. ga ne mini eſt licitũ diſputare, an licitè & bene diſpenſauit, ſed quo ad Deũ dico ꝙ peccat ſi diſpenſat ſine cauſa maximè ex affectione carnali. quia debet eſſe prudens & diligẽs paterfa. & cum gerat vices Dei, ſe confo: mare quantum poteſt voluntati Dei. vt ĩc. vt noſtrum. vt eccle. benefi. in prin. vide quod dixi poſt Beatum
Tho in c. de multa. de præb. Item vide per Io. An. in c. ſi quando.
5 de reſ. & in c. ſignificauit. de off. dele. † No. ibi. ſed adulterinis. ꝙ etiam cũ adulterinis poteſt diſpenſari eccleſiã, vt promoueantur etiam in epiſcopos, dic etiam in ſummos põtifices poſſunt promoueri. & vidi plures qui ex clericis geniti fuerunt ꝓmoti in ſummos pontifices. in c. Oſius. lvj. Item Chriſtus defendit ex adulteriꝰ no cõplexu mediatè, non dico immediatè. quod intelli
6 ge vt habes in c. dominus. ea. di. † No. ibi. quod in maiori conceditur valdè ſin. quem neſcio alibi. ꝙ in materia diſpenſationis alicitum eſt arguere à maiori, & facit q̃ op. quæ habet ꝙ licet epiſcopo concedatur aliquis caſus non pp hoc ſibi videtur data poteſtas, vt poſſit in maiori diſpenſare, iſte tex. qui nõ allegatur per aliquem. nec vnquam ad hoc inducitur. facit multum ĩ oppoſitum de materia vide quod no. in c. at ſi clerici. i §. de adulterij. de
iud. Sed ſi vis tenere illam opi ꝓ̃iam dic. ꝙ hic Papa loquit. alle
7 gando. † No. ibi. id autem in patrimonio, & c. ꝙ donatio facta ecclesiæ per Conſtantinum probatur hic, & clarius in cle. Romani. de iure. ꝙ de illa donatione nõ reperiunt ſcripturam authenticã. ideò vide as tex. no. in d. c. fundamenti. vbi dicitur præſertim de Roma, ꝙ miraculosè & ex diſpenſatione diuina illa donatio fuit facta. Et no. ꝙ in patrimonio eccleſię habet papa plenã poteſtatem in temporalibus & ſpiritualib. & tex. in d. cle. Romani. dicit, ꝙ pleniſſimam habet. ergo ibi papa iura imperij, & iura põtificis. ſtandum eſt ergo iſtis teſtibus & determinationi eccleſiæ,
b licet Legiſtæ diſputant de validitate illius donationis, b & vide ꝑ
8 Bal. in proœ. C. † No. ibi, in ver. videbatur. ꝙ nõ indifferenter omnibus eadem gratia eſt concedenda. facit c. petiſti. 8. q. i.
9 † No. in ver. ſuper. ꝙ Rex Franciæ nõ cognoſcit ſuperiorem in temporalib. idem ꝺ̃ gl. de Rege Hiſpaniæ. in c. Adrianus. 90. diſt.
10 an aũt iſti peccãt nõ obediendo imperatori dicam ⁊. † No. text. ſi. quem tenebis ſempmenti ꝙ principes non recognoſcentes ſuperiorem in temporalib. ſaltem de facto, poſſunt exercere ea
c quæ ſunt reſeruata Imperatori in ſignum ſpãlis priuilegij, vt legitimare, famę reſtituere, interponere authoritatem in arrogatione, & ſimilia. Et ex hoc infertur quòd ciuitates d Italiæ q̃ hodie non recognoſcunt ſupetiorem in tpalib. poſſunt exercere
d hæc iura. pro hoc vide quod no. Bar. in l. infamem. ff. d publ. iud. & in l. j. de aqua plu. arc. ſed hic eſt text. aptus. & vide alium text. ſin. in c. ſup qbuſdã de ver. ſig. ꝓbãtẽ ꝙ hæc iura principis poſſunt præſcribi p tm̃ tps de cuius initio nõ eſt memoria & no. perpe-
11 tuò il[9]ũ tex. & iſtũ. † No. ibi. iuriſ. nãx. ꝙ legitimare ẽ iuriſdictionis. qđ apertè ꝓbatur hic. An aũt ſit voluntariæ an contentioſæ aut prorogabilis, ex cõſenſu partiũ ⁊. ſubijciã Iſte tamẽ tex. multũ ſin. facit ꝙ nõ ſit ꝓrogabilis, eo ꝙ Papa ꝺ̃t ꝙ Rex Francię potuit ſe ſubijcere iuriſdictioni Papæ, ga ñ recognoſcebat ſuperiorẽ in tpalib. iſte vero nobilis erat ſubiect[9] alteri, ergo, vt aptè hęc allegatio concludat manifeſtè colligitur hic, & alibi non ita bene, ꝙ pater non poteſt in legitimatione filij ſubijcere ſe iuriſdictioni alteri[9] ſine ꝯenſu ſui dñi, qđ eſt ꝯ multos maximè ꝯ Cal. in
12 ꝓœ. C. vt ⁊. ſubijciã, ¶ † No. ibi. diſpẽſare ꝙ legitimatio ẽ q̃dã diſ
13 pẽſatio ¶ Itẽ no. ſin. † ꝙ princeps põt cũ filijs, ꝓprijs diſpẽſare e ſi cut cũ alijs ſubiectis nõ tã̃ pr̃ cũ filijs, ſed tanq̃ princeps ũ ſub iectis. Ex quo ẽt collige, ꝙ diuerſæ q̃litates põt ꝓcurrere in eodẽ homine q̃ faciũt vt ſuſtineat vices plurimorũ. facit ad materiam
14 qđ le. & no. in l. q. iuriſdictioni poteſt. ff. de iu. om. iu. ¶ † Not. ibi. in ver. rationibus, ꝙ ad deciſionẽ dubiorũ licitè recurrit ad nouum
15 & vetus teſtm̃. ¶ † No. ibi. tpalẽ iuriſdictionẽ caſualiter exercẽs, tex. valde notabilẽ, ꝙ in terris alienis Pap. regulariter non poteſt exercere iuriſdictionẽ tpalem, ſed caſualiter ſic. Et ꝓbat hic litera ꝙ vbi factum eſt valde arduũ poteſt Papa vti iuriſdictione tẽporali ex authoritate & ꝓ hoc c. j. de ho, li. vj. & vide qđ p. enè di
16 xi in c. nouit. de iu. ¶ † Ex hoc põt adduci iſta litera in arg. ꝙ ex magna, & ardua cauſa poteſt Pa. deponere principes ſeculares licet ſibi non ſint ſubiecti in temporalibus, nam alias depoſuit ẽt
17 Regẽ Frãciæ. vt in c. alius. xv. q. vj. ¶ † No. ibi ſacerdotis imperio ꝙ Papa appellatur ſacerdos. Itẽ q̃ dicit hñe imperiũ eſt enim im
18 perator in ſpiritualib. ꝓ primo facit ca. legimus. xciij. diſt. † No. ibi. vrbem fugiẽs, &c. ꝙ ſedes apoſtolica eſt diuinitus collocata apud vrbẽ Romanã. Ex quo infero ꝙ Papa ſine cauſa nõ poteſt
f inde transferre ſedẽ. de quo vide per Io. An. in c. fundamẽta. ꝓal.
19 ¶ † No ibi, fratres, intelligendo de Cardinalib. tex. valde no. pro
g bantem iudicio meo ꝙ Cardinalatus ſit de iure diuino g cũ Pa. hic arguat ex veteri teſtõ, & ꝙ ſacerdotes leuiticos intelligit ipſos Cardinales. nec ſcio alibi tex. melius ꝓbãtẽ hoc. vide quod
20 dixi in c. geſtus. de cle. non reſi. ibi per Hoſt. † No. ibi, iudicabũt, &c. tex no. ꝙ Papa non debet ardua explicare ſine conſilio Cardinalium. & ad hoc teneri de iure diuino. vnde licet Io. Mo. in c. ſuper eo. de hær. li. vj. dicat, ꝙ collegiũ Cardinaliũ eſt in iſta qua ſi poſſeſſione ex conſuetudine & c ego dico ꝙ de iure diuino, ĩ telligendo iſtã authoritatẽ hic contentã modo prædicto. & licet aliqui intelligant de epiſcopis, non tamen hoc multũ congruit literæ, ga ipſi nõ præſunt vrbi Romanæ, niſi dicas, ꝙ diuiſio epiſcopatuũ ſit de iure poſitiuo. licet primò Petrus & alij apoſtoli pẽrant toti orbi, epi aũt tenent locũ apoſtolorũ, & pa. locũ Petri
vt in c. in nouo. xxj. di. & in c. videntes. xij q. j. No. vlt. ꝙ vbicũque. iure Canonico reperitur pœna mortis ꝺbet exponi ꝓ ſnĩa excõi
cationis. qđ tene mẽti, quia alibi nõ ita bene, ꝓbatur, ga duplex eſt mors. qđã tpalis, quæ eſt illa ſeparatio animæ à corpore, alia ciuilis, vt excõicatio. ꝙ q̃ ſeparat̃ anima à gña Dei. nã Deꝰ eſt vita animarũ & ideò iſta eſt difficilior mors q̃ prima, niſi qs ab illa li
21 bereť. † In gl. ⁊. in fi. ex hac gl colligũt explicitæ tres opin. prima ꝙ Pa. nõ legitimat principaliter in tpalibus in terris imperij, ſed legitimãdo quẽ ad ſpiritualia ꝑ q̃dã conſequẽtiã legitimat quo ad tpalia. & hæc fuit opi. Io. Sed a op. eſt Bart. gloſſato aſſerẽtis ꝙ in terris imperij Papæ legitimatio ſe nõ extendit niſi ad actus ſpirituales. Sed tertia op. ponit in fi. gl. ꝙ q̃ legitimat quo ad ſpũalia cẽſetur legitimatus quo ad alios honores ſeculares inhærẽtes
ꝑſonæ. puta vt poſſit eſſe iudex & hñe alias dignitates illegitimis interdictas. non aũt quo ad hñditatẽ, & rõ diuerſitatis põt eſſe ſm Hoſt. ga primo caſu nõ tractat de ꝓiudicio alterius, ſed ſcdo ſic. ga aufertur hñditas veniẽrib. ab inteſtato. Extra gl. eſt quarta op. q̃ Hoſt. ponit dicẽs, ꝙ nedũ directè. ſed ẽt indirectè principaliter poteſt Pa. legitimare vbiq;, & ꝙ ad eũ ꝓprie ꝑtinet legitimatio & nõ ad aliũ, ga illegitimitas ꝓ̃unit ex defectu m̃imonij. Pa. autẽ ſolus eſt, q̃ ꝑt ſup matrimonio diſponere, non aũt Imperator. vt in c. tuã. d. or. cog. vũ ſi. ut in pricipali, ita & in accẽſorio ſpectat ad cũ diſpẽſatio. videm[9]. n. ꝙ papa inducit illegitimationẽ ꝑſuas ąſtitutiões impediẽdo m̃imoniũ. nã filij duorũ fratrũ licitè cõtrahunt

ADDITIONES.

a ¶ Materia diſpenſationis. Vide Fel. in c. poſtulaſti. verſ. limita ſecundo. ſ. de reſcrip. Seb. Sap.

b ¶ Donationis. Cõiter ꝯcluditur, ꝙ valuerit, vt p Abb. in c. ĩtellecto. ff. de iureiur. Bar. in prin. ff. orum. verè. ibi, & ſic quære Imo. & Alex. in rub. ff. de verb. ob.

c ¶ Reſeruata. Vidẽ Iaſ. in l. imperium. ff. de iuriſdictio. om. iud. Alberic. de Roſ. in tract. legitimationum. & Lud. de Sardis. in tract. legitimati. Sig. in conſ. cclj.

e Ciuitates. vide Bar. in l. ij. ff. de iu. fiſc. qui cõcludit, ꝙ habent merum & miſtum imperium, & alia regalia. vt l. relegati. ff. de pœnis. & in l. ij. ff. ne quid in loc. publ. fiat. & in l. hoſtes. ff. de capti. & poſtli. reuer. Et an poſſint reſeruata principi præſcribi per Abb. in c. ſuper quibuſdam. ⁊. de ſent. excom.

f ¶ Diſpenſare. Vide Bal. in l. ſi conſu. in iiij. q. de ado. tenet, ꝙ comes Palatinus poteſt legitimare filium ſuum naturalem coram ſe ipſo. Sequitur Io. de Ana conſi. xxix. inci. viſa imperiali, & apoſtolica. Ponderat tex. hunc in §. inſuper. & gl. in ver. gratia. in contrarium. Iaſ. in l. qui iuriſdictioni. ff. de iu. om. iu. & in l. eſt receptum. eo. tit.

g ¶ Transferre ſedem. Adde iſtum text. in c. ego. ver. de hoc not. ſ. de iureiu. & ibi Fel. ver. in tex. ibi apoſtolorum. & Inn. in cap. expoſuit. ſ. de dila. Zac.

h ¶ Diuino. Ideò Bal. in conſi. ſchiſmatis. appellat cœtum Cardinalium, cœtum diuinum. de qua quæſtione latè habetur per And. Sicu. in tract. de prælatia Cardinalium. in j. q. baſilica, qui mouet Abb. ponderantem hunc text. ad hoc. de quo Oldra. conſil. lxiij. Ro. conſi. ccccxcviij.

Universidad de Deusto Biblioteca

trahunt de iure diuino ꝙ diuor.c.gaudemus. & in c.de infidelibus.s.d consan.& affi.sed lex Papæ impedit,& alios legitimos facit illegitimos ex tali matrimonio susceptos. sicut ergo pōt illegitimare,quod est odiosum,sic legitimare,quod est fauorabile.hæc opi.videtur colorata,sed nullum bonū habet fundamentum,quia illegitimando disponit super matrimonio quod spectat ad iurisdictionem suam.Sed legitimare principaliter non suscipiēdo à radice matrimonij est disponere de temporalibus principaliter quorum exercitium nō pertinet ad eum in terris imperij,vt in c.causam.s.c.Io An.ponit quintam opin.& satis notabilem.Scit enim ꝙ aut Pa vult legitimare prolem susceptā ex coitu nō matrimoniali saltē consensu & affectione,non potest,qa ex quo inter parētes nō fuit matrimonium saltē facto, non pōt Papa inducere matrimoniū supplēdo consensum, & sic cū non possit supplere consensum nec disponere in matrimonio nō potest legitimare,qa disponere directè sup temporalibus,hoc verū, nisi vellet legitimare in terris suis,vel vacāte imperio.vt in c.licet ex suscepto.de fo cōp.vel quò ad forū suū vel quò ad spūalia. Aut ples fuit suscepta ex coitu matrimoniali,licet matrimoniū de iure non tenuerit,&tūc aut matrimonium nō tenuit impedīēte lege diuina,& nō potest legitimare,quia non potest disponere īre lo matrimonio ꝓ legē diuinā.aut nō tenuit impediente lege Ca nonica.& tūc aut Pa.vtit verbo legitimatōis legitimādo.s. matrimoniū,& plem.& effitur ples legitima à quò ad vtrunq; forū,quia Pa.pōt tollere impedimētū inductu p Canonē, & sic remanſit matrimoniū validum Aut vtit verbo dispensationis & tunc qa dispensatio est strictiuris,refertur solū ad ea in quibus expresse est dispensatū pro hoc c.j.& 2.de fil.presb.li.6. Nec obsi dicatur Papā posse ex causa dispensare in gradibus diuina l. phibitis,vt no.p aliquos in c.literas de resti.spol. qa illud verū ē in eū disponēdo & legitimādo matrimoniū vt ex nūc, nō aūt ex tūc.ita vt filij antegeniti cēseāt legitimati.Cōstat aūt Papam hīe maiorē ptātē in gradib.humana lege,q̄ diuina,phibitis,vt in d.c.literas,& notabis hoc vltimū ppetuo, qa pō.pbat expresse aliquibꝫ ꝙ Papa possit ex cā in gradib.diuina lege prohibitis dispēsare.& facit qd no.in simil.in regla semel.de reg.iu.li.6.i Mer. vbi q; ludit Papā posse dispēsare cū religioso.vt ꝫhat matrimoniū.ad idē qd no.in regula actus legitimi in Merc.& alias memini audiuisse agitari in curia nūqd papa possit dispēsare vt pa.ꝰ ducereꝰ neptē ī vxorē nā iste gradus de diuina l.phibitꝰ,vt no. in d.c.literas.& in d.c.gaudemus.& ad instantiā magni principis audiui fuisse dispēsatū.Sed tuto tā ē dispēsationē fieri nō posse n si ex maxima cā,& ardua †Et ex hoc dubitat hic Io An.nunquid papa possit legitimare plē susceptā ex matrimonio ꝛcto p clericū in sacris vel p̄fessum.Et primo p̄dicta vī ꝙ sic,qa matrimoniū est eis interdictū de iure positiuo, ergo papa pōt dispēsare tollēdo impedimentū Canonicū.& p̄sequens legitimare ꝓ lem.cū ꝫrū facit,qa votum est de iure diuino,& imped t matrimo.ꝫhi p̄tos,licet ius Canon.dirimat tale matrimonium. ad hoc c.vnicum.de voto.lib.6.& si est impedimentum diuinū non potest legitimare,vt saltem retrotrahatur,& quæstio est satis dubitabilis Gas.deCal nititur in multis improbare hāc opi.Io.An. sed rationes suæ non videntur mihi cōcludere.ideò omitto.Ipse aūt Gas.tenet opi.vt papa possit legitimare etiā in terris imperij,qa legitimare est iurisdictionis voluntariæ q̄ potest exerceri in nō subditum & extra territorium.vt in lem.cipariis.ff.de adop. & in l.2.de offi.pco.Bar in aut ex cōplexu.C.de incest.nup.aperte tenet ꝫdicēs p̄fessū ex ea nō posse legitimare in terris imperij.& idē tenti Io.An.si bñ pōderētur pdicta.nā solū Io An.pmittit,qd papa legit mat incipiēdo à radice matrimonij.Ant mutat hic dr,sed in effectu videt cōcordare cū opi.Io.An.nisi in duobus.primò enim vult ꝙ impedimētū licet fuerit canonicū in matrimonio,ex quo ples fuit suscepta.tamē legitimatio sequēs nō trahitur ad p̄ē iā suscepta,sed futurā.qa nō pōt retrotrahi cū īminuat impedimētū Can pp susceptionē plis,sed quò ad plem futurā bene valet legitimatio, cū nullū impedimētū reperiatur pp legitimationē ma.p̄cedē ego p̄cordia dicere.ꝙ aut pa.simpliciter legitimat vt nūc ma.& p̄ce opi.Ant aūt legitimat ma.vt est tūc.ac si à prin.fuisset legitimē ꝫctū,tunc legitimat ples præcedens,& sic intelligatur opi Io.An. moueor p tex iūcta gl. sin in cle.j.de immu.eccl.vbi dicitur,ꝙ tāta est pa.potās circa ius positiuum, vt possit tollere cōsuētudinē etiā quò ad effectus p̄teritos, adeò ꝙ excōicatus vigore illius cōstitutionis non indigebit absolutione.quod est valde notandum.Secundo differunt.& sequitur opi.Io.de qua in gl.cū limitatione tamen.dicit enim ꝙ legitimatus quò ad spūalia secutō tamē clericatu erit legitimat⁹ quò ad temporalia,secus vbi non esset secutus clericatus.& hāc opi.sensit etiam Cas.& certè hoc dependet ab intellectu huius tex.in prin.nā si intelligimus,ꝙ ponat veritatem, procedit hæc opi.Si in eligimus,ꝙ papa loquatur allegādo procedit opi. ꝫria. Inn.ponit vtranque opi.& videt sibi plus placere,ꝙ in prin.iste tex.loquatur allegādo,quæstio videtur mihi satis dubia & æquitate placet opi.Io.An.& An.Sed de subtilitate iuris plus placet opi.Io.An.& Ber.& illam video seruari in practica, nam legitimati quo ad ordines non admittuntur ad successionē parētū, vna cū aliis legitimis.& p̄tuetudo est optima legum interpres, vt in c.cū dilectus.de p̄sue.& in l.si de interpretatione.ff.de le.& pro hac cōsuetudine facit.quia spiritualia & temporalia sunt diuersi iuris.& dispensatio est odiosa,& ideo nō ampliandа,sed restringenda,vt nō excedat terminos ꝓprios,vt in c.j.& 2.de fi.presby.li.6.& maximè tenerem hāc opi.qñ dispēsantur quo ad spūalia cū filiis adulterinis,vel incestuosis.nā isti etiam iure diuino videntur repulsi ab hæreditate parētum.vide duos tex.quos renebis mēti.32.q.4.c.dicat.&in c.vnico.xxxv.q.vij.¶†Fran.ēq̄ subtilia quid mihi videatur,attingā aliam qōnem quid in Imperatore,&in istis habentibus ab eo p̄rātē,vt sunt comites Palatini.in quid possunt legitimare d in terris ecclesiæ omnibus multis ar. q̄ in materia fieri possunt, hic ꝙ in hoc variæ sunt opiones.Nā Iac.de Bel.disputauit,& ponit Iaut.C.q.mo.na.effi.sui.& recitat Io.An. & cōcludēdo dicit,ꝙ sit motus principaliter,qa legitimare est iurisdictionis voluntariæ & sic potuit prorogari iurisdictio istorum per non subiectum.Contrariam opi.tenuit Iac.But in l.3.ff. de off.præsi.qui Imperator nullā habet potestatem in terris ecclesię imò censetur p̄uata persona.ar.d l.3.Sed extra territorium qs non exercet potestatem vt in c.2.de ost.lib.vi,Bar.d in prooe. feu.& super rub.C.concordando dicit ꝙ de consentu partis potest hoc fieri qa non tractatur de p̄iudicio alterius,ꝰ sic fecit ꝙ ista iurisdictio sit ꝓgabilis per partē.Anto.videtur hic dubitare,sed potius in hoc videtur inclinare,vt non sit prorogabilis per partem,& ꝙ non sit prorogabilis ego tenerem indistinctè p tex.apertum hic in ver.insuper.vbi pater perebat,ꝙ Pa.legitimaret filios suos sicut legitimauerat filios Regis Franciæ.& Papa ter cætera respo ꝙ Rex Franciæ nō recognoscit superiorem in temporalibus,ideo potuit sine iuris alterius læsione se in eo subiicere iurisdictioni Papæ.Ariste nobilis erat alteri subiectꝰ,ergo apertissimè ꝓbatur ꝙ a teri subiectus non potuit ꝓgare in hac iurisdictionē alterius ēt principis.cuius dicti potest esse duplex ratio.Prima quia legitimare videtur reseruatū principi in signū priuilegij specialis,tē tanq̄ arduum.qa videtur monstruosum vt non legitimus efficiatur legitimus.& hoc ꝓbatur hic in ver. insuper facit.j.§ eum.qui,ver.de qua.ff.de posth.videtur tex in auth.q.mo.na.ff.ui in §.aliud.vbi dicit tex per rectum nostrum,&c.ista ergo quæ sunt reseruata principi nō dēt subiectꝰ posse in aliū transferre.Secunda rō.qa licet legitimare sit iurisdictionis voluntariæ eo respectu,quia exercetur in p̄sentiente qa pater non potest obtinere legitimationē filij nisi filius consentiat qa filiꝰ nō cogitur trāsire in potestatē patris inuitꝰ,vt i aut. palle.in §.generaliter.rō alio respectu ista p̄tās seu iurisdictio nō est pure voluntaria in ꝝtum excludit agnatos inuitos ꝙ succederent ab intestato.vnde si Imperator non habet iurisdictionem in terris ecclesiæ nō videt ꝙ possit hoc præiudicium afferre non subiecto.is & tollere honorē reseruatū principi.Ité illud indubitatum est,ꝙ Imperator vel habens p̄tātē ab eo nō potest legitimare quo ad spiritualia.Et ideo legitimatus ab imperatore nō potest promoueri ad ordines.hoc tenet gl.in c.x.dist.& in c.si officia.& c.lege.lix di sentit Io.An.hic & Bar in d.auth.ex cōplexu.

24 ¶†Aliud dictum valde notabile,si esset verū,ponit hic Anto. dicens,ꝙ isti comites habentes p̄tātem legitimādi ab imperatore nō possunt legitimare in p̄iudiciū agnatorum vnde oportet ꝙ non solum pater sed etiam agnati consentiant qa hæc potestas tanquam aliꝰ p̄iudicialis restringenda est.arg.l.j.§ si qs à principe.ff.ne quid in lo.publi.Ego dicerem inspiciendа verba potestatis collatę.nā si simpliciter esset data potestas, crederem ꝙ possent legitimare etiam in p̄iudicium agnatorum,quemadmodum imperator,quia in hac legitimatione iura non faciunt mentionē nisi de patre,qa agnatis nō p̄iudicatur nisi respectu speciei.

ADDITIONES.

a ¶ Proles legitima. Vide Pe.de An.in cons.40.tom.viso,& diligēter inspecto.Soci in consil.ccxxvj.per totum.in ij.parte.Pau. de Cast.in cons.ccccxxxij.in ij.parte.Seb.Sap.

b ¶ In vxorem Adde quod Per.de Anc.cons.cclxxiiij. consuluit in facto,quòd sic.

c Prolem. Adde Anc.consi.ccccx.vbi latè,an Papa possit dispensare,vt matrimonium prohibitum valeret prout ex tunc.

d ¶ Legitimare. Adde in hac materia Anc. cons.cccix.do.de Ro.dici.hoc.ri in nouis.lege Card.consi.cxxxviij.Alex.consil.lxvj.& xcvj.j lib.Io.de An.a consi.xxix.Paul de Ca.consil.ccxxvij.Raph. Cu.consil.lxviij.Ful.consil.33.& 72.Caldl consi.2.hoc tit.

speciei.hanc opi.reperio sentire Bal.in loco præal.Sed tene menti Ant.opi.quia non est modicæ authoritatis.Et prædicta reassumendo sub epilogo dicendum,ꝙ aut quæritur de legitimatione fienda per Papam aut per Imperatorem.seu habentē potestatem
25 ab eo.¶† Ibi,Primo casu si vult legitimare ī patrimonio ecclesiæ liberè pōt,vt hic,si in terris alienis,aut subest maxima cā & ardua,& credo.ꝙ possit,licet legitimandus recognoscat alium ī dominum.moueor per istum text. in ver.rationibus, nam si istæ authoritates noui,& veteris testamenti non concluderunt in actu legitimationis,frustra ea Papa adduxisset hic.Finge enim, ꝙ ex legitimatione filij alicuius principis sequaē magna fidei dilatatio.nam tunc ob eam causam,vel similem poterit Papa exercere iurisdictionē temporalem,vt hic.& in d.c pro humana de homi.li.6.aut cessat arduitas cāæ,& si vult legitimare regnoscentē superiorem.seu filios,& potest vt hic in ver.insuper.aut vult legitimare non recognoscentem superiorem seu filios,& non potest nisi superior consentiat.vt arguit ista litera in ver.insuper & latius patet ex prædictis,nisi vellet legitimare in spiritualibus.vt s.de fil.presby.in c j & ij.li.vj.vel nisi vellet incipere à radice matrimonij.vt in c.tantæ.s.e.&in c.quia circa.s.de consan.&affi.qd
26 declara.vt s.dixi in dist Io.An.†In Imperatore dicendum, ꝙ incipiendo à radice matrimonij nō potest legitimare de iure, qa legitimatio est famæ restitutio,qa non potest ipse disponere super matrimonio.vt in c.tuam.de or.cog.aut per rescriptū vult legitimare,& tunc in spiritualib. non potest. vt s.dixi. maximè propter rationes quas tangit gl.in c.2.de fil.presby.li.6. In tēporalib.verò potest in terris sibi subiectis mediatè, vel immediatè, imò de iure ipse solus potest in toto imperio.vnde reges & alij principes qui recognoscunt Imperatorē in dām de iure ñ pūt legitimare.quia legitimatio sicut & famæ restitutio,& similia vidētur reseruata soli principi.vt s.dixi secus si essent principes ñ recognoscentes superiorem,vel ciuitas.nam habent isti tantam ptātem ꝗtam habet imperator in imperio suo.ad hoc iste tex.in ver.insuper.& qd no.Bar.in l.infamē.in fi.ff.de publ.iud.Et vide ad prædicta.Inn.in c.cum p.de fi.inſtr. Aut vult legitimare in terris ecclesiæ & non potest eisdem rationib.de quib.s. in pa.idem
27 & fortius dicendum in habente potestatē ab eo.†His p̄missis quæro de solennitate adhibenda in actu legitimationis.solu.dic quòd primò debet qualitas illegitimationis plenè reseruari
a principi 4,vt puta ꝙ est incestuosus,vel adulterinus,vel incestuosus, & adulterinꝰ,simul,aliàs legitimatio esset surreptitia,per ea quę dixi in c quia circa.regulariter dicendū est ꝙ omne tacitū quo expresso princeps nō ita de facili cōcessisset legitimationē, habet ipsam vitiare.de hoc c.postulasti.de rescrip.& in l.j ff.d nata.resti.per hoc notanter dicit Io. An.in addi.Spe.e.ti. ver. sed q ro ꝙ si legitimādus dixit se spurium si erat spurius duplicatus. vt puta natus ex vxorato,& vxorata.non valet legitimatio. idē dicendū in similib. Per hoc ēt dico ꝙ si habens fratres legitimos & naturales impetrauit legitimationē & fecit mentionē ꝙ habebat fratres legitimos,nō valet legitimatio,qa princeps nō solet legitimare qñ legitimandus habet fratres legitimos,vel saltē nō ita de facili.vt sentit Io.An.in addi.Spe.de succes.ab intest.§. j.ver.sed ex facto quæritur.qd bene notabis. proquo facit text.
28 in §.illud.in auth.quib.mo.na.effi.sui.†Secundò requiritur, ꝙ
b legitimandus cōsentiat,bitem quòd pater,vt in d.§.generaliter.
29 †De agnatis dubitatur vtrū debeant vocari & consentire. Ia.de Bel.in aut.qb.mo.na.effi sui.disputat,tādem sentit,ꝙ sic,aliàs nō valebit in iudicium eorum,sed cōiter tenetur oppositum,vt no. Io.An.in d.ver.sed ex facto sentit,& hoc ipsemet,& Bar.in l.Gallus.§.& quid si tantum.ff.de libe.& posthu.vnde cóncludo ꝙ aut pater viuit & satis est.ꝙ pater consentiat, ideò q̄ēt agnatis ab intestato succedit iste legitimatus.nam princeps q̄ abstulit istis bastardis ius agnationis & cognationis.potest eos restituere sine alterius iniuria ad ius naturale primæuū,vt i d.§. generaliter. Si verò pater est mortuus,& tunc si pater disposuit vti ste legitimare;& nō est necesse vocare agnatos.arg.in auth.item si quis. C.de nat.li.Aut pater nihil disposuit.& tunc est opus ꝙ vocent agnati,quib.hæreditas paterna acquisita est,ar.in l.j & fi. de nata.resti.aliàs non valeret rescriptū legitimationis seu saltem nō haberet regressū ad bona paterna:hæc vera,nisi princeps ex certa scientia velit legitimare agnatis nō vocatis.vt nor. dicit Bar. in d.§.& quid si tantum.Potest enim princeps ex certa sciētia restituere in integrum cū p̄iudicio alterius,ad hoc quod not. C.
30 de sent.passis.l.j.& l.in causæ.ff.de minorib. † Sed alia quæstio notabilis est,pone ꝙ pater non habens filios legitimos fecit legitimari naturales,demū habuit filium legitimū nunquid euanescat illa legitimatio in qua quæstione sententiæ requiruntur variæ,vt no.Spe.& Io.An.in d.ver.licet ex facto.latius per Bar.ff. de vul.& pu.in l.ex facto.& tener Bar.vt succedat vna cum legitimis.quia ex quo legitimatio fuit perfecta nō debet irritari ex sa
c cto superuenientic arg.regulæ factum leg me.de reg.iur.li.6.ꝙ
31 mihi satis placet.& vide latius in loco pr l.†In gl.in ver non naturalibus.no.bene istā gl.in eo quod d t,ꝙ largo modo ce stuosi,adulterini,& similes filij possunt d naturales.& vide p Io.An.in addi.Spe.eo.ti.circa prin.vbi di .ꝙ licet omnes nati ex soluto,& soluta ex cōi vsu loquēdi dic ntur nāles propriè,tamen naturales sunt nati ex concubina retenta in domo,qa alij licet naturaliter ꝓpriè sunt geniti,non tamen merentur appellari naturales ex quo sunt nati ex damnato coitu,vt habet ī aut. qb.mo.nat.effi.sui.§.si quis autem defunctus. & hoc etiam sentit gl.in c.nisi cum pridem.de renun.& vide Spe.in d suc.ab inte. d §.j.ver.nunc de naturalib.vbi dicit tria requiri ad hoc ꝙ filij dicā
tur naturales d Primo ꝙ sint nati ex soluto & soluta.ita ꝙ inter eos esse matrimonium potuisset.Secundò ꝙ ex concubina retēta in domo.Tertiò,ꝙ sit vnica concubina,nam si qs habens plures cōcubinas suscepit ex eis filios,isti non merentur dici naturales propter effrænatam libidinem parentū.hoc videtur d mēte tex auth.præalle.Et hæc no propter statuta quæ faciunt mentionem de naturalibus.& vide bo.tex.xxxij.q.4.c.fi.Et ideo glo. nō bene dicit dum inquit,ꝙ plerūque,&c.nam debet dicere ꝙ regulariter illi dicuntur naturales &c.& ratio prædictorū est,qa iure ciuili concubinatus non est reprobatus cum retineē vnica in domo loco vxoris.vt ff.de concu.per totum.sed iure Cano.é
32 reprobatus.vt in c.nemo.32.quæ.4.†In gl.in ver.adulterinis.no. istam gl.& tene eam menti,ꝙ filij presbyterorū dicuntur adulterini.ex quo infertur ꝙ etiam matri succedere non possunt,qa tales nati ex damnato coitu repelluntur ab hereditate parētum, vt in auth.ex complexu.C.de incest.nup. Idem dicit d natis ex aliis clericis constitutis in sacris.de quo vide gl.in l.2.C.de episc.& cle.qd ꝓcedit ēt si sunt nati ex vnica cōcubina cleri.vt no.Bar. in l.gener.ff.de his qui.vt indi.ꝙ cōcubinarius est specificè damnatus in ipsis clericis.vt s.de coha.cl.& mu.per totum.† Sed dubitari potest quid de natis ex clericis non cōstitutis in sacris.beneficiatis tamen.collige solutionem ex no.per Io.An.in regula sine copula.de re.iu.in mercē.& ex no.per Bar.in l. concubinatu.
34 ff.de concu.†In gl.in ver.non seruatum.in fi.no.bene istā gl.& vide quod hodie habetur in clem.dispēdiosam.de iudi. Et quia super gl.præcedenti feci mentionem de filiis adulterinis,scias,ꝙ Bal.in l.cum legitimæ nuptiæ,ff.de sta.ho.dicit ꝙ filij nobiliū bastardi non dicuntur de stirpe parentum,quia sordes non merētur copulari inter ꝓcipuos.ar.l.si qua illustris.C.ad Orfi.nec possunt etiā portare arma parētum,quod etiam sequitur Ant.hic. An aūt bastardi dicanē de domo nobiliū,vel aliorū parētū maximè ꝓpter statuta,quæ qūdoque puniūt oēs de certa domo,nū quid

ADDITIONES.

a Principi. Adde Old.consi.ccxlvij.Ful.consi.23. Alex.consili.67. 3.li.Rom.cons.cxciiij.vbi concludit contra multorum consilia, quod legitimatio non vitiatur,licet qualitas illegitimitatis nō sit expressa,nec ex eo quod non fecit mentionem de carentia liberorum.& vide Anc.consi.cccxxxiiij.

a Reseruati principi. Vide Fel.in c.postulasti.versi,seruit etiam ad hæc.s.de rescrip.

b ¶ Consentiat. Adde Anc.consi.lxxj.inci. pro parte negatiua.Et rō est,quia non potest liber homo nolens alterius subiici potestati.& an infans possit legitimari.Bar.in l.iubemus.C.de emancipe.& in l.inuiti.ff.de his qui sunt sui vel alie.iu.Vide varia cōsilia relata per Ias.in l.tanquam.C.de fideic.& in l.posthu.in prin. C.de bo.posse.ꝫtab. Adde Corneum consi.clxxix.Et an sciēs & tacens habeatur pro consentiente Ro.in sin.lxvij.secūdi tempo ris.Et vnum casum sing.in quo pater potest legitimare filiam in uitam.vide per Ro.in sing.ccxxxj.primi temporis.

b ¶ Consentiat. Vide Bal.in consi.cxliij.in prima parte.Pau.de Ca. in consi.xxvij.inc. dicendum est.in prima parte.Soci.in cons.ccxij.ver.quoniam adhuc.in secūda parte.Fran.Cur.in cons.4.p totū.

c ¶ Superuenienti. Ista est communis opi.eā tenet Bar.Bal.& Alc. in d.l.ex facto.Alex.consi.cxxxix.incip. opportunè consideratis. primo volu.Dy.& multi tenuerunt ꝫrium, inter quos est Areti. & secundum eum consuluit Old.consi.cxxxvij.inci.factum tale est.pro hoc facit l.si vnquam.C.de reuo.don.Pan.in d.l.si vnquā. singulariter limitat,quando esset legitimatus per oblationem curiæ,quia tunc per superuenientiam filiorum reuocaretē donatio.

d ¶ Naturales adde Old.consi.cxvj.

c ¶ De stirpe.adde Anc.consil.cccxc.

e ¶ De stirpe. Vide Fel.in c.pertuas.versi. no.secundo.s.de proba, vbi dicit,quòd filij bastardi sunt de ꝙsanguinitate patris quò ad matrimonium dirimendum.sed quòad alia,secus. Vide etiam Feli.in c.in presentia.de probat. Alex.in l.ex facto.§.si quis rogatus. ff.ad Trebellia.Seb.Sap.

Universidad de Deusto
Biblioteca

quid co nprehendantur bastardi, vide plene per Bart in l.fi.C.de verb.sig. & in l.pronunciatio.ff.eo.ti.l.j. & l.tutelas ff.de ca.di.vbi
35 plenè de hac qõne. ¶ †In gl.in ver.de tribus.ibi, ipse Deus, põt gl.intelligi dupliciter, Primò q ipse Deus pro eo sit ex matrimonio ẽcto inter Ioseph & ipsam beatam virginem sicut no.l omne.alle.gl. Secundò potest intelligi q in quolibet matrimonio Deus est proles, i. quò ad seruitium Dei habẽt homines intendere ad generationem prolis, i. vt proles, seruiat ipsi Deo. & vterque intellectus bonus est in se. primus tamen mihi plus placet.
36 ¶ In gl.in ver.dubitari. in fi. vult ista gl. q isti filij Regis Franciæ in veritate erãt legitimi, ex quo ẽxerat matrimonium cum secũda authoritate ecclesiæ. Sed gl. sequens in fi. aperè tenet ẽrium, dicens q ex quo sententia separationis fuit nulla propter iudicium ordinem non seruatum, proles ex secunda fuit illegitima. & attende, quia hoc dictum gl est directè ꝓ gl.in c.perlatum.§. e. Doct. videntur hic velle q null tas sententiæ non haberet reddere filios illegitimos ex quo parentes de sententia cõfisi ẽxerunt in facie ecclesiæ. vt in c.perlatum.§. eo. ad istum tex. resp. quando licet tex. suscepisset secundam coniugem post sententiam. & ante prohibitionem tamen filios suscepit post prohibitionem, & vt intelligas scias, quòd cõtracto matrimonio cum secunda regina proposuit se spoliatam & petiuit se restitui allegando nullitatem sententiæ, Pa. non constito de nullitate sententiæ mandauit reginam restitui & regi interdixit ecundum matrimonium in euentũ causæ post hanc prohibitionem rex suscepit filios ex secunda. & sic non potest dici, q bona fide filij fuissent suscepti, & ex hoc intellectu sentiunt Doct. dic. ũ valde no. q ignorãtes impedimentum tamen filios suscepit post prohibitionem, & vt intelligas scias, quòd cõtracto matrimonio cum secunda regina proposuit se spoliatam & petiuit se restitui allegando nullitatem sententiæ, Pa. non constito de nullitate sententiæ mandauit reginam restitui & regi interdixit ecundum matrimonium in euentũ causæ post hanc prohibitionem rex suscepit filios ex secunda. & sic non potest dici, q bona fide filij fuissent suscepti, & ex hoc intellectu sentiunt Doct. dic. ũ valde no. q ignorãtes impedimentum tamen filios suscepit post prohibitionem, & vt
37 ibi dixi, nam puto hoc procedere vbi error fuit probabilis †In gl.in ver.recognoscat.in fi.no.sing. istam glossã. ex qua habes q
a rex Franciæ ade iure non est exẽptus à Romano imperio. imo dicit q de iure subest Papæ. & non Imperatori. Host tenet primũ. dicens q omnes principes seculares dẽbet etiam recognoscere Imperatorẽ in dominũ. vt in c. Adrianus. lxiij. di. Et ex hoc dicit q reges Franciæ, Hispaniæ & Angliæ tenent de iure obedire Imperatori, licet de facto non obediant. Nunquid autem peccent non obediendo & nunquid potuerunt præscribere ẽ imperium respectu præscriptionis. entit q nõ, nisi præscripsissent passiuè. i. nomine Romanæ ecclesiæ ad hoc. quod le. & no in c. cum ex offic i. & c. cum non liceat, de præscr. Respectu primi dic t. q excusant forte à peccato, dum Imperator non exigit ab eis obedientiã sicut in simili not. in decimis. vt in c cũ homines. de dec, cũ hoc dicto transit Io. An. & do. An sed d. Card. dicit posse defendi q isti præscripserũt ẽ iuerũ nã reges non possunt esse Imperatores, quẽadmodũ q̃ plures eligantur in discordia. & de consuetudine vterque administrat. vt no. gl. in cle. Romã de iureiur. puto q isti principes possunt præscribere iura imperij in eorum regnis. ar. ca. super quibusdã. de ver. sig. Et ex his quæ no. Io. An. in ca. si episcopus. de off. ord. li. 6. vbi dicit q prælatus inferior episcopo potest præscribere iura episcopalia in certa parte dioœesis quo plenius dico, in c cum contingat. de fo. compe. Sed q princeps possit præscribere vt ipse non sit sub imperio non video. hoc possibile de iure, quia sine possessione præscriptio nõ procedit. Sed quis nõ potest possidere seipsum. ideo licet Papa vel alius potuisset præscribere ẽ imperatorem tamen actiuè non procedit præscriptio quod declara, vt dixi in d.c. cum non liceat. In gl.in ver. regi. ibi, vbi succederet sibi ẽrium dic esse verum vt colligit in ver
38 ũ. insuper. †In gl.in ver.inter sanguinem, hæc verba vario modo exponuntur per Doc sed placet intellectus qui elicitur ex gl. vt per illa verba sanguinem & sanguinem, denotetur causa criminalis fori ciuilis, & per verba lepram, & lepram, denotetur causa criminalis fori ecclesiastici, illa autem verba causam, & causam, notant causam ciuilem vtriusq; fori. Et in summa hoc vult ista auctoritas, q qualitercunque oriatur difficultas & ambiguitas siue in foro secu. ari, siue ecclesiastico siue i causa criminali siue ciuili recurrendum est ad iudicium Papæ. Ex quo no. do. ẽ Legistas qui in casib. de iure ciuili nolunt stare determinationi factæ per Canones pone exemplum in detractione duarum quarumdam de quibus in c. Raynutius & Raynaldus. de testa. & c. Abb.

ADDITIONES.

a ¶ Rex Franciæ. de iure. Adde hanc quæstionem. Bal. in c.i. de inuesti. in matr. facta. in vsib. feu. qui tenet, q nec etiam de iure. Idẽ in l.j.§ j ff. de offi. præfect præto Spe. in ti. de actore. §. 3. Card. in c.e.j in fi. & ibi in apostil. Cels. de iureiur. no. idem Cels. in apo. ad decisiones Gratio. decisio. cxci. inc. eos qui de cętero. in apost. in ver. natio. Franciæ. & dec. 239 inc. Rex Franciæ. in apo. in ver. sit sub iurisdictione Imperatoris. & Ord. cos 89 inci. consueuit dubitari. Za.
a ¶ Rex Franciæ. Hanc quæstionem nouissimè latè explicat Ignæus Aurelienſis in disputatione sua an Rex Franciæ recognoscat Imperatorem. vide etiam Fel. in cum non liceat. de præscriptionibus. vbi ponit tres reges non recognoscentes Imperatorem, regem Franciæ, Hispaniæ, & Angliæ. Seb. Sap.

SVMMARIVM.

1 *Si coniugatus viuente prima contrahit matrimonium in facie ecclesiæ cũ secunda hoc ignorante, proles erit legitima.*
2 *Nepos legitimus filius illegitimi non succedit auo.*
3 *Ignorantia alterius coniugum sufficit ad legitimationẽ prolis, etiam si extat impedimentum.*
4 *Matrimonium quomodo dicatur esse contractum in facie ecclesiæ.*
5 *Matrimonio sic enter contracto non obstante impedimento, an filij sint legitimi etiam si in facie ecclesiæ fuerit contractum.*
6 *Pæalis constitutio an debeat extendi.*
7 *Filij ex matrimonio contracto inter liberum & seruam quem putabat esse liberam, an sint legitimi & ingenui.*
Filij sequuntur ventrem.
8 *Filij ex matrimonio putatiuo sunt legitimi etiam quo ad ordines.*
9 *Ignorantia parentum an, & quando filios legitimos faciat.*

CAP. XIIII.

a EXTENORE. †Si coniugatus viuente prima in facie ec-
1 clesiæ ẽxit cũ secunda hoc ignorante, legitima erit eorum proles. & sunt duæ partes, In prima iudicum consultatio. In secunda responsio, & eius ratio ibi, inteligentes. ¶ Casus literalis. Quædam vidua G. nomine perebat hæreditatem R. quondam mariti restituti sibi & pupillo filio suo. pars aduersa petitionem illius repellere nitebatur eo. q dicit R. maritũ ipsius de adulterio genitum allegebat dicens q dictus R. ignorante vxore legitima aliam M. nomine suscepit ex qua dictum R. maritum ipsius vi duæ susceptæ. Pars vero duæ respondebat, q dicta M. nesciens q pater dicti R. aliam haberet vxorem in facie ecclesiæ cum eo ẽxit, vnde dictus maritus ipsius debebat legitimus reputari cum ille legitimi dici no debeat, q de adultera conscia nascuntur. Iudices qui de causa ista cognoscebant super hoc dubitantes consuluere dominum Pa. vnde ipse intelligens q pater ipsius R. matrem ipsius in facie ecclesiæ ignorans, q aliam haberet vxorẽ cum eo matrimonium ẽxit. & dum legitima vxor putaretur ipsum R. suscepit ex ea, in fauorẽ prolis dictũ R. legitimũ iudicauit, B. ¶ †Nota licet nepos sit legitimus, tamen ex quo supposito
2 ex patre illegitimo, non admittitur ad successionem aui sui, cum enim filius venit ex persona patris, si pater excluditur, per
3 consequentiam excluditur filius ¶ †No. secundò q ad legitimationem prolis sufficit ignorantia alterius coniugis etiã si subsit impedimentũ coniugij, & ad hoc quotidie allegat iste text.
b ¶ Nec. vltimò q ignorantia debet subesse tempore cõceptionis filij. vnde non sufficit ignorantia tempore contractus matrimonij. ¶ †Sed quæro quia tex. dicit q ad legitimationem prolis requiritur, q in facie ecclesiæ fuerit ẽctum matrimonium. sed qñ dicaẽ in facie ecclesiæ ẽctum. Sol. dicũt Doct qñ coadiunctis amicis nullo seriosè excluso matrimonium ẽxit. pro hoc. l. si vicinus scientibus. C. de nup. non tamen & Host. requirunt, vt seruetur solemnitas c. fi. de claude. desp. & hoc dictum no. sed vide quod ibi dixi. ¶ †Vltimò hic quæritur quid si coniuges sciebant impedimentum, sed ẽxerunt in facie ecclesiæ nemine ẽdicente nũquid proles sit legitima dic q non, ar. hic dum ponderatur ignorantia mulieris, vt in d.c.fi. Nam licet Gof. restringat. c.fi quãdo subest impedimentũ cõsanguinitatis, tamen dicit Io. An. bene q acsit in quo bet impedimento, qã enim illud c.fi. videatur pœnale, tamen ex quo emanauit fauore animarum non debet restringi, sed dilatari cũ per dispensationẽ eniteatur animarum pericula & homines retrahuntur à ẽctu illiciti matrimonij. ¶ †No. fin. hanc ra-
c tionem Io. A. & non tradas obliuioni quia constitutio pœnalis
d debet extendi d & largo modo interpretari quando emanat vt euitentur animarũ pericula. vide quod in simili no. gl. in c. sciat
7 cuncti. de elect. lib. vj ¶ †In gl. fi. ibi. l. 3. vbi dicitur q si libera ẽxit cũ seruo, quẽ putabat liberũ sol. mat. pp errorẽ, filij sunt ingenui, sunt ẽ spurij. ex quo sunt suscepti sine legitimo mrimonio. Io. An. hic tenet ẽrium, dicens q de iure Canonico ex quo matrimonium tenebat inter seruam & liberum data ignorantia dẽt proles

ADDITIONES.

a ¶ Ex tenore. Adde omnino quod de hoc scribit Bal. in auth. contra. C. de incest. nup. de Bel entzinis.
b ¶ Legitimationem prolis. Vide ad hoc quæ scribit Bald. in l. qui contra. C. de incest. nup. Seb. Sap.
c ¶ Quia consuetudo pœnalis. Adde gl. in auth. sacramenta puberum. C. si aduer. vend. istam reg. tradit Ant. de But. in c. fi. ẽ. de consue. in i. fi. Inn. & Pet. de An. in c. quamuis. de pac. lib. vj. Ale. in l. qui iurasse. in prin. de iureiu. Ab. in consi. cxxj. inc. in q. mouenda.
d ¶ Debent extendi. In quibus casibus constitutio Pœnalis extendatur, tradit Iaſ. in l. in cũ. ver. ex secunda parte. gl. ff. de in ius voc.

proles censeri legitima. secus si data scientia ar. hic. Sed de iure ciuili secus, qa fm illud ius inter eos non pt esse matrimonium, vnde in hoc dicit q aut libera ẽxit cum seruo quẽ putabat liberum, & filij sunt legitimi. Item sunt liberi: quia sequuntur conditionem vẽtris. ẽ. de nat. ex li. ven. c. vnico. Aut liber ẽxit cũ seruã q putabat liberã, & tunc filij nõ sunt legitimi pp ignorantiã patris, sed serui, quia sequuntur conditionem matris, nam ignorã
8 tia patris non potuit facere, quin filij sequantur ventrẽ. ¶ †Et ex hoc dicto iũcta gl. not. q suscepti ex matrimonio putatiuo sunt legitimi. ẽt quo ad ordines, quod est bene notandum. Posset tñ
a instari in ẽrium, quia in spiritualib. attenditur veritas, a & non
9 opi. & no. Arc. ĩ c. vnic. de vot. li. 6. † Sed pt rñderi q filij sunt verè legitimi pp ignorantiã parentũ, nec debẽt filij illegitimi pro parte reputari. & legitimi p parte. Vlt. circa ignorãtiã ꝑcludere q aut matrimoniũ est clãdestinũ, & tũc ignorãtia parẽtũ nõ prodest, vt in c. fi. de clan. despon. Aut fuit in facie ecclesiæ ẽctum, & tũc si ambo sciebant impedimentũ proles est illegitima dummodo sciebant impedimentum cui coniuges renũtiare non poterãt. puta impedimẽtũ consanguinitatis, vel alterius cõiugi, aut ignorabant ambo vel alter eorum, & si est ignorantia facti proles ẽ legitima, vt hic. Si verò est ignorantia iuris, tunc est magis dubium, & dic vt in c. præcedenti. & c. referente. ẽ. eo. Abbas.

ADDITIO.

a ¶ Veritas, & non opi. Contrarium videtur velle Abb. ẽ. de spon. c. cum in apostolica. versi. quid autem, si iste.

SVMMARIVM.

1 *Infidelium filij etiam qui matrimonium cõtraxerunt in casu à lege canonica prohibito post baptismum sunt legitimi.*
2 *Fides in dilatione versatur publica vtilitas.*
3 *Infidelium matrimonia contracta in casib. à lege Canonica prohibitis tenẽt. Infideles non adstringuntur lege Canonica, sed diuina sic.*
4 *Verbum volumus, importat ius nouum.*
Infidelium filij ad fidem conuersi nati post repudium ex secunda vxore prima viuente, an sint legitimi, & an secunda reputetur vxor.
5 *Dispositio huius c. loquitur qñ suberat impedimentum lege Can. tantum.*

CAP. XV.

1 GAVDEMVS. †Proles infidelium qui postea conuertunt, legitima est etiam si parentes sunt in gradu prohibito lege Canonica. Casus literalis. Infideles quidam in scdo, vel tertiogradu fm opi. suã matrimoniũ ẽxerunt, & de tali matrimonio prolem susceperunt, tãdem quersi sunt ad fidẽ, quæritur an filij isto rum legitimi sint censendi. Resp. Papa q vtilitate publica suadẽ-
2 te debent legitimi reputari. B. ¶ †No. j. q in dilatione fidei versatur publica vtilitas. †No. secundò q inter infideles tenet matrimonium a ẽctũ in gradib. lege Canonica prohibitis tantũ. & est
a b ratio. quia lex Canonica non astringit infideles b vt in c. gaudemus. ĩ. de diuor. vnde consideratur ipsum ius diuinũ ad hoc c. de
4 infidelibus. ẽ. de consan. & affi. ¶ †Et ex his ap. ẽ. tex. ibi, dũ Pa. dixit volumus, nam istud verbum importat ius nouum vel quandam gratiã. vt no. in cle. vnica. de off. vica. Sed de iure scripto isti filij sunt censendi legitimi cum inter infideles sit verum matrimoniũ. ex quo non subest impedimentum nisi lege Canonica inductũ. vt d. c. de infidelib. Sol. iste tex. intelligitur dupliciter secundũ gl. & Doct. Primò, vt intelligatur in matrimonio ẽctο in gradu cõsanguinitatis prohibito lege Canonica tñ, & fm hũc intellectum, vt fileat, ẽrium exponit Host. verbũ volumus, i. velle debemus. Secundò intelligatur de prole suscepta ex secundo matrimonio reprobato repudiata prima coniuge secũdũ legẽ infidelium. & tunc verbũ volumus, stat proprię, qa matrimonium ideo valet cum secũda prima viuẽte, vt in c. gaudemus. ĩ. de diuor. sed de æquitate, & de gratia filij etiam reputãtur legitimi post conuersionem. pro hoc facit secundum Io. An. quia si inter Christianos sufficit opi. ẽtium ad legitimationem prolis, fortiùs debet sufficere inter fideles, qa credebant legitimè posse ẽ-
5 here post repudium datum primæ coniugi. ¶ †No. bene hoc dictum: quia certè nullibi probatur. nam hoc c. si bene põderetur, loquitur quãdo subesset impedimentum lege Canonica tantũ, sed in alio intellectu subest impedimẽtum de iure diuino, cum Christus expresse prohibuit duci secundam viuẽte prima, vt in c. gaudemus. Ignorantia verò iure diui. nõ debet excusare, vt in c. quia ea. 28. dist. & sic de rigore iuris hæc opi. est verior. sed habito respectu, q filij fuerunt suscepti ex matrimonio putatiuo secundum legem infidelium potest hoc dictum sustineri, sed (vt dixit) nulli bi probatur, &c.

ADDITIONES.

a ¶ Matrimonium. Sed an Iudæi habeant filios in potestate. videtur, q non. quia nõ ẽ hunt secundum morem ecclesiæ. ẽrium tenet Bald. in l. item in potestate. ff. de iis qui sunt sui. vel alien. iur. & Insti. de iure perso. gloss. 27. q. 1. cap. Iudæorum. & 1. dist. c. ius Quiritum. Car. in cle. j. de iud. Ro. & Ale. in l. multum interest. ff. de verb. obl. Ale. consi. 71. in 1. vol. & ipsum cõsi. 73. quia esse Iudæũ non est delictum, vt per gl. in l. multũ interest. per Doct. in l. idẽ Iulianus. § constat. de leg. 1. sed Arch. tenet ẽriũ. 45. dist. c. q syncera.
b ¶ Infideles. vide Decium in c. canonum statuta. ẽ. de constitutionib. versi. quarta conclusio. post do. Abbatem ibi.

¶ Qui matrimonium accusare possunt, & contra illud testificari. Tit. xviij.

¶ Continuatio Rubricæ.

¶ Viso de matrimoniis, & de impedimentis eorũ, sequitur videre merito de separationib. seu diuortiis, fed quia ad diuortia pertinitur accusationib. & testimoniis præcedentib. ideò tractaturo auctor de diuortiis præmisit istam rub. qui matrimoniũ accusare possunt, & ẽ ipsum testificari, & sic habet ista rubr. duas partes, tractat enim qui sunt accusatores idonei, & idonei testes. q tra matrimonium. Inn. hic prosequitur materiam rubricæ huius, & circa primum dicit, q aut agitur ad separationem thori, & solũ admittuntur coniuges ad accusationem, quia alterius non interest, & pro hoc c. quemadmodum. ẽ. de iureiu. aut agitur ad separationem vinculi, & admittuntur omnes consanguinei. tũ præferuntur extranei cũ agitur de impedimento cõsanguinitatis. vt ĩ. eo. vſ, & inter extraneos præferuntur maturiores, & antiqores. de vicinia, 35 q. 6. in ca. 1. & 2, hoc intellige verum nisi subsit tale impedimentum cui ẽhentes possunt renuntiare, puta impedimentum erroris conditionis, & statꝰ, vel frigiditatis, nam possunt partes simul stare. vt in c. consultationi. ẽ. de frigi. & malefi. & de coniugio fer. per totum, & ideò non debet admitti extraneus ad accusationem. Circa secundam partem rub. dicit Inn. q quisque idoneus ad accusationem matrimonij est idoneus testis ad matrimonium & admittuntur consanguinei, & parentes in testimonium, dicit dicam. ĩ. eo. c. videtur Sed quæro nunquid in causa matrimoniali idem possit esse accusator, & testis. Inno. dicit. q sic, & facit c. cum in tua. & c. præterea. ff. de spon. Io. And. in addi. Spe. eo. ti. post prin. dicit se non posse concipere q accusator qui tenetur saltem ad expensas, si succubuit fit idoneꝰ testis. Sed posset procedere dictum Inno. quando officialis publicus denuntiauit. vt in c. præterea. de test. cogẽ. vel quãdo quis ductus cõscientia denuntiauit impedimẽtum iudici, vt iudex ipse ex officio inquireret. tũc enim iste poterit esse de veritate, & nota bis semper hanc limitationem. Abba.

SVMMARIVM.

1 *Matrimoniali in causa vbi de fœdere matrimonij agitur reo contumaciter absente, possunt testes recipi & sententia ferri. 3. 6.*
Citari potest subditus extra territorium existens, & an sit necesse requirere iudicem illius territorij.
3 *Absente reo culpa sua proceditur ad sententiam. 9.*
4 *Vxor non semper tenetur sequi virum.*
5 *Pactum apponi an possit in contractu matrimonij, quòd vxor non teneatur sequi virum, & quòd vir teneatur stare in certo loco.*
Noua causa superueniens facit recedere à pacto, & à pœna liberat.
Societas ex causa superueniente dissoluitur ante tempus.
Pœna proponi potest in matrimonio dummodo non sit contra liberalitatem matrimonij.

CAP. I.

a RELATVM. a † Cũ agit de fœdere matrimonij reo
1 absente, ẽtumaciter possunt super impedimento matrimonij recipi testes, dũmodo sint legitimi, & ad dicta eorũ fertur sententia, communis diuisio. secunda ibi, cæterum. ¶ Casus literalis. Quidam filiam cuidam tradidit in vxorem cum qua per aliquot annos permãsit, tandem propter homicidium quod cõmisit de ciuitate timore mortis recessit, postmodum dicebat, q pater puellæ illum de sacro fonte leuauit. Episcopus loci per literas suas fecit illum inquiri, & p quinquennium expectabatur, & non potuit inueniri. consul. Pap. respõdet, q si manifestum est, quod asseritur, aut legitimi accusatores, & testes appareãt postquam ille iuuenis fuerit cum omni diligentia

ADDITIO.

a ¶ Relatum. Vide omnino quod dixi in l. fulcinius. §. quid sit latitare. ff. ex quibus cau. in posse. ea. circa finem. in ver. quæro. quid si est factum pactum in ꝑtractu matrimonij, valet pactum appositũ in matrimonio, q maritus teneatur recedere in certo loco & de hoc dicto exclamat Ro. in l. stipulationes non diuiduntur. ff. de verb. obl. dicens ita cõsuluisse vrbanis, quamuis omnes auditores Rotæ dixerint contrarium. Et ita refert se obtinuisse, & appellat hoc dictum peregrinũ. Adde Gothum in c. 1. in 1. q. de coniug. lepro.

Universidad de Deusto
Biblioteca

diligentia requisitus, etiam si nō poterit inueniri testes poterūt
2 recipi & fine cabonico negotium terminari. B. †No. 1. iudicem
a posse citare sub dium, extra territorium existentem literis a suis.
& sic, non habet necesse requirere iudicem alterius territorij, vt
illum citet ad hoc facit l. omnes. C. de epis. & clericis. & vide Io.
And. in c. Romana. §. ꝑhentes. de foro comp. libr. 6. & dixi plenè
3 in c. si. eo. ti. †No. 2. ꝙ absentem necessario procedit ur ad senten-
tiam quando absentia sua culpa seu ex delicto proprio est ꝓcta.
nam debebat procuratorem dimittere. Et not. ꝙ procedi potest
etiā ad ea quæ sunt grauis præiudicij, quod no. ꝙ istos qui timo
re accusationis faciunt fugam, pro quo facit quod legi. & no. in
l. Papinianus exuli. ff. de mino. In gl. 1. in fi. dic, ꝙ nō expedit hoc
inuestigare, quia quod hic dicitur de numero annorum est nar-
4 ratio facti. † In gl. 2. in fi. de materia an & quando vxor teneatur
sequi virum vel econtra, dic vt dixi in c. 1. de coniu. lepro. & ad
istum tex. dic. ꝙ ex duplici capite vxor non tenebatur seqvirum.
Primò, quia negabat matrimonium esse inter eos saltem legiti-
mum obstante cognatione spirituali. Secundò ꝙ iste vir vagaba
5 tur, † Sed quæro nunquid in contractu matrimonij possit appo-
ni pactum, vt vxor non teneatur sequi maritum; seu vt maritus
moretur cum vxore: & in certo loco. Petr. & Abbas, & commu-
niter Doct. sequēres tenent, ꝙ sic. nam sicut in traditione rei po
test apponi pactum vt in c. verum. de cond. ap. & in l. 1. C. de pac.
conuen. ita & in traditione mulieris. & hoc verum nisi oriatur
noua causa propter quam oporteat maritum se absentare, vtpo
test poni exemplum hic in tex. nostro. facit l. si conuenerit. cum
seq. ff. pro so. vbi societas potest ex causa superuenièri dissolui an
te tempus. An autem committetur pœna si fuit apposita, refert
d. Anto. respondisse in q. facti, quòd nō existente noua causa cō
mittitur pœna, quia non est contra libertatem matrimonij, nec
in cōiungendo nec in separando. Sed si noua causa absentię ori
tur, tunc non committitur pœna, quia esset contra libertatē cō
cernentem ipsum matrimonium, vult dicere, ꝙ si ex causa super
ueniente oportet maritum se absentare pactum videtur illicitū
vt vxor non teneatur sequi eum, nam sic daretur via vtrique ad
adulteriū, nec per pactum expressum possunt se obligare ad
hoc etiam cum iuramento. vt in c. tua. de iureiu. Et not. semper
hanc q. quia sæpe hoc accidit quādo matrimonium cōtrahitur
6 inter ciuem, & forensem. † In gl. fi. in fi. ibi corrigit. hæc so. non
est bona per id quod habetur §. in pe. ideò dic, ꝙ ex quo maritus
absens culpa sua, & diligenter perquisitus non reperitur, potest
contraprocedi ad diffinitiuam sententiam nam fuit in culpa nō
dimittēdo procuratorem. Item delictum suum dedit causam ab
sentiæ. ad c. quoniam. alleg. pro ꝛrario dic, ꝙ ibi loquitur quan
do ex causa probabili, & non malitiosè seu culpa sua coniux se
absentauit, istud verò quādo ex delicto suo. c. perlatum. §. ti, pro
ximo. loquitur quādo ignorabat cām absentię. ideò in dubio ꝓ-
sumendum est, ꝙ in fraudem vxoris se absentauit. ex quo tene-
batur cohabitare vxori & causa non apparente se absentauit. de
materia, & intellectu istorum capitulorum dic, vt plenius nota.
Inn. in c. fi. de eo qui mit. in pos. & retigi in c. quoniam. alle. in ꝛ-
rio, & hodie quod habetur in cle. dispendiosam. de iud. & no. be
ne istum casum secundum intellectum præalle. Abbas.

ADDITIO.

a Literis. Articulus est dubius, adeò vt Ange. in l. extra territoriū.
ff. de iur. om. iu. dicit ꝙ egeret Cæsarea dicisione. Cy. in d. l. tenet,
ꝙ sic, per l. omnes ij. apparitor. C. de epis. & clericis. vbi Bar. & Bal.
in contrarium. est tex. in cle. pastoralis. de re. iu. communiter te
netur opi. Bar. l. j. §. j. ff. de requi re. & in extrauag. ad reprimendū.
in verbo per edicta per Ol. consi. 87 incipit. tertiò quæritur.
¶ Adde de hoc dubio qd no. Celsus in apo. ad Lanfran. de Oria.
in c. quoniam contra falsam. nu. 6 ver. notandum est, quòd cita
tus, & ibi dem. nu. 2. 3. ver quæro vtrum. §. de proba.

SVMMARIVM.

1 *Accusatio & testimonium in matrimoniali causa fieri debent personali-*
ter, & non per literas.
2 *Præsumptiones variæ coniungi possunt ad sententiam proferendam.*
3 *Testis an possit præscribere dictum suum.*

CAP. I.

1 ANOBIS † Accusatio & testimoniū in causa matrimonia
li personaliter, & non per literas fieri debēt. In prima parte
ponit quæstio. in secunda respōsio ibi, ad hoc. ¶ Casus literalis.
Aliquis vult accusare matrimonium, vel etiam testificari ꝛ illud
per chartulam in qua conscribit accusationē siue testimoniū su
um, nihil dicens voce propria quærit vtrum talis accusatio siue
testimonium sit admittēdum? respond. Pa. ꝙ in talibus nullius
est momenti tale testimonium quò ad sententiam proferen-
dā, nisi quantum ad præsumptionem nisi alia adminicula suffra
getur. Et quod dicitur hic meliùs intelligitur de testibus quam
2 de accusationib. sed de vtroque verum est. B. † No. j. ꝙ variæ præ
sumptiones possunt coniungi ad sententiam proferendam. pro
3 hoc c. cum causam. & quod ibi dixi, de proba. ¶ Item not. iuncta
a gl. j. ꝙ testis a nō debet deponere per scripturam, sed voce viua,
& sm hunc intellectum videtur hic rex. ꝛ Bar. in l. Theopōpus.
ff. de do. præle. vbi dicit per illam legem valere testimonium si te
stis scripsit dictum suum, & potuit iudici, licet fateatur iudicē
posse respuere talem dispositionem, & peteret, vt viua voce de
ponat, vt ex trepidatione, & titubatione facilius posset veritatē
comprehendere, sed illud dictum nunquam mihi placuit, & tex.
in ꝛrium videtur hic vt dixi. vbi dicit ꝙ tales cōscriptiones nō
sufficiunt ad sententiam. Item a leg. alium text. 3. q. 9. in c. testes.
vbi dicitur ꝙ testis in præsentia debet deponere, & c. facit etiam
in simili quod habetur de confitent. de pœnitent. a dist. j. quem
pœnitet. & ad l. Theopompus. super qua se fundat Bart. dic ꝙ ibi
ille non erat propriè testis. sed loquitur in eo cuius fidem testa
tor elegerat. Et dicendum vt vbi plenè nota. Abbas.

ADDITIO.

2 ¶ Testis. Vide Bal. in l. in bonæ fidei. C. de reb. cred. versi. sequitur
videre. tenet, ꝙ nō valent, dato ꝙ prius iurasset in iudicio, & per
Bal. in l. iurisiurandi. C. de testib. versi. sed hic quæro.
¶ Adde ꝙ contrarium est veritas, & not. plenè Lanfran. de Oria.
in c. quoniam cōtra falsam. & ibi in apost. Bene. Va. & Cel. in ver.
scriptum. nu. 5. §. de prob. limitando tamen vt per eosdem ibi.

SVMMARIVM.

1 *Parentes, & propinqui in matrimoniali causa possunt esse testes super con*
sanguinitate, & contractu.
2 *Parentes, & propinqui præsumuntur habere plenam notitiam consangui-*
nitatis, & contractus matrimonij.
3 *Præsumitur quis scire genealogiā suā. & ignorantiā allegans non audit.*
4 *Matrimonium contractum per filium sine patris consensu secundum leges*
non tenet. secus est secundum Canones.
5 *Pater generaliter in causa filij non testificatur, nec filius in causa patris.*
6 *Disparitas diuitiarum, & nobilitatis excludit parentes, & propinquos a te*
stimonio in matrimoniali causa.
Disparitas qualis esse debet satis remittitur arbitrio iudicis.

CAP. II.

1 VIDETVR. † In causa matrimoniali sup consanguinitate
& ꝛctu testificari possunt cōsanguinei. & parentes. Ista ra
cit primò ponit dictū. secunda ibi, ideoq; . & ipsius rōnes. tertia
ibi, qd verò. Solut ꝛrium quoddā. Et incipe sic ponere casum, si
tius petebat qdā in vxorē. & ad probandū ꝛctū inducebat parē
tes suos, ipsa verò mulier cōiuncta excipiebat de cōsanguinita-
te ad q̄ probandā inducebat suos consanguineos, querebat an
illi essent admittendi, & rñdetur vt in litera. Casus literalis. Quæ
rebat vtrū parentes. & cognati vtriusq; sexus admitti debeant
in testimoniū suum ad ma. coniugēdū. Resp. Papa ꝙ bene admit
tūtur, & hoc probatur tā ex iqua consuetudine q̄ legib. & ideo
maximè admittuntur parētes, & si defuerint admittuntur pro-
pinquiores quia vnusquisque suam consanguinitatē scire labo
rat testibus. & chartis, & recitatione maiorū, & illi melius recipi
debent qui melius sciunt, & quorum interest, quod etiam dici
tur pater nō recipiatur ꝓ filio nec filius pro patre ī causa, illud
verum est, in criminalib. causis, & contractibus. sed in matrimo-
nio coniugendo vel distinguendo, admittuntur fauore matri-
2 monij Ber. ¶ † No. regulam ex tex. isto ꝙ in causa matrimonia-
a li siue agatur de matrimonio coniungendo siue separando pa-
rentes & consanguinei vtriusque sexus coniugum sunt admit
tendi, vt idonei testes: quinimo ipsi reliquis præferuntur. ga ꝓ
sumuntur habere plenam notitiam tam consanguinitatis, quā
3 contractus matrimonij. † No. 2. ꝙ quis præsumitur scire genea
logiam suam. ex hoc infertur, ꝙ allegans ignorātiam cōsangui-
4 nitatis suæ nō est de facili audiendus. ¶ † No. 3. ꝙ secundum le-
ges non tenet matrimonium contractum per filium, nisi pater
cōsenserit, quod tamen non procedit in filio emancipato, vt in
l. si filius. ff. de ritu nup. Sed secundum Canones indistinctè te-
5 net matrimoniū, vt dictum fuit in c. j. de desp. imp. ¶ † No. aliam
b quartam regulam, ꝙ in causa matrimoniali ipse seu ciuili pater nō
testificatur in causa filij. nec econtra quinimo nec volētes pos-
sunt inter se seu aduersus se referre testimonium. 4. q. 3. ca. si te-
stes. §.

ADDITIONES.

a ¶ In causa matrimoniali. Vide d. Maria. Soc. in cons. 38. inci. cir-
ca primum. in versi. cum igitur, in prima parte.
b ¶ In causa matrimoniali. Vide de hoc dicto cū suis fall. Lanf. de
Oria. in c. qm̄ ꝛ falsam n. 7. vbi an & qui parentes pro eorum na-
tis admittantur. ver. tertio fallit in matrimonio. §. de prob. Zac.

stes. §. parentes. fallit tñ in quibusdam casib. quos vide per Spe. ī
6 ti. de teste. §. j. post prin. In gl. j. in fidē. vt ꝙ firmare gl. pe. vt iste tex.
a admittat parentes ad testimonium, a q̄do agitur de cōsanguini
tate probanda, vel improbāda, secus si ageretur an matrimoniū
sit ꝛctum. Sed certè iste text. potest intelligi vtroque casu, patet
ex eo, quia admittit parentes, qui solent interuenire in ꝛctu, er-
go admittuntur ad deponēdum super ꝛctum. Quare concludo
post Host. ꝙ aut sponsus filiæ est ditior aut notabilior, & tūc te-
stimonium ipsius est suspectū, siue quæratur de cōsanguinitate,
siue an matrimoniū fuerit ꝛctum, arg. c. super eo. de testi. nam &
super ꝙsanguinitate possunt parentes deierare ponendo primū
gradum pro secundo, ar. c. series. §. de testi. Si verò filia est æqua-
lis sponso, & tunc indifferentèr admittuntur parentes vt hic, & in
d. c. super eo. de testib. nisi appareat, ꝙ filia affectet illud matrimo
nium, vel ex circunstantiis eorum testimonium appareat suspe
ctum, ibidem & fortius esset dicendum si filia esset superior. Et ī
hac mā in veritate nō potest dari certa regula, sed relinquendū
est arbitrio iudicis, vt ex circūstantiis deprehēdat an testimoniū
sit suspectū. pro hac l. 3. de test. vide bo. gl. in c. in lris. c. ti. & c. Ab.

ADDITIO.

a ¶ Ad testimonium. Adde Fran. de Are. cons. 14.

SVMMARIVM.

1 *Inuita desponsata, & postea sponte cognita, non auditur ꝛ matrimonium.*
2 *Matrimonium nullum ex defectu ætatis ratione metus conualidatur ex spō*
tanea cohabitatione, & maximè si interuenit copula carnalis.
3 *Ætas xij. annorum in fœmina, & xiiij. in masculo est apta ad matrimoniū.*
4 *Mulier non reclamans contra matrimonium post xij. ann. nō audit postea.*
Præscriptio in casu currit minoribus.
5 *Carnalis copula per vim extorta non facit matrimonium.*

CAP. IIII.

1 INSVPER. † Inuita desponsata postea sponte cognita ꝛ ma-
trimonium non auditur. In prima parte ponitur consultatio.
In secunda responsio. ibi, in hoc. Casus literalis. Quidam ꝛxit cū
quadam puella intra nubilem ætatem, tandem facta maior & ab
illo pluries cognita contra matrimonium proclamauit dicens
ꝙ semper ab initio dissensit, & hoc probare volebat per testes,
quæritur an sit audienda? Rñ. Pa. ꝙ amplius audiri non debet ad-
uersus matrimonium quæ ante cognitionem sui legitimum an
num attingens, cū potuit minimè reclamauit. Sicut. n. ante 12. an
num posset dissentire, ita postq̄ carnaliter cognouit eādem, nō
2 potuit reclamare ratihabitione sequente. B. † Not. j. ꝙ matrimo
nium nullum ex defectu ætatis, & rōne metus interueniens cō-
ualidatur ex spōtanea cohabitatione interueniente post ætatē
legitimā, maximè si intercessit copula carnalis. de quo satis fuit
dictum. in c. ad id, quod. & in c. consultationi. §. de sponsa. & vide
3 quod leg. & no. in c. j. de desp. imp. li. 6 † No. 2. ꝙ ætas 2. an. est le-
gitima in fœmina ad ꝛhendum matrimonium. In masculo vero
4 requiritur 14. an. vt in c. attestationes. de desp. imp. † No. casum ī
quo minorib. currit præscriptio. nam vides ꝙ si puella non ꝛdi
cit post 12. an. non auditur reclamans ꝛ matrimonium. & hoc ē
spāle in cā matrimoniali, quia alias multa matrimonia legitima
5 dissoluerētur. fa. c. si annum. de iud. lib. 6. † Quæro quid si ista fuit
a inuita cognita, a dicit Inn. ꝙ tunc non firmaretur matrimoniū,
quod not. & vide quod dixi in d. c. consultationi. & quod not. ī
d. c. is qui fidem, & c. Abbas.

ADDITIO.

a ¶ Cognita. Vide Bal. & Fel. in c. pen. in prin. §. de prob. vbi ex hoc
dicunt mulierem cognitam per vim a marito posse ingredi reli
gionem inuito marito. Seb. Sap.

SVMMARIVM.

1 *Accusans matrimonium propter quæstum repellitur.*
2 *Mater sponsæ siue vxoris potest accusare seu denuntiare matrimonium.*
3 *Malum plerique non faciunt, quia non possunt.*
4 *Accusatio ob turpem causam facta non debet admitti.*
Iudex an. ex officio possit reiicere accusat onem ob turpem causam factā.
5 *Probari quomodo potest quòd accusatio fiat propter quæstum.*
6 *Matrimonium est vnum de septem sacramentis, & an per illud cōferatur*
gratia.

CAP. V.

1 SIGNIFICANTE. † Repellit accusans matrimoniū pro-
pter quæstum. In prima parte ponitur facti narratio. In secda
causæ cōmissio. ibi. cum igitur. ¶ Casus literalis. Quidam duxit
quandam in vxorem, mater mulieris nititur matrimonium ac-
cusare, vt ab illo pecuniam extorqueret, licet voluntati suæ pra
ua non possunt opera respondere, nihilominus vult habere pe
cuniam, vt ab accusatione desistat. Cum ergo malitiis hominū
obuiandum sit, mādat papa quatenus est ita ipsam ab accusatio
2 ne matrimonij repellant. B. ¶ † Not. 1. matrē sponsæ seu vxoris
posse accusare matrimonium de ꝙsanguinitate seu alio impedi
mento, potius tamē est quędam denuntiatio, ꝙ accusatio, cuius
finis tendit ad vindictā. sed finis huius cāe tendit ad separatio-
3 nē matrimonij. ne stēt ꝙiuncti in pctō, vt no. 3. e. c. 2. † No. 2. quòd
plerique malum non agunt, quia desunt eis instrumenta nequi
4 tiæ explicandæ. † No. 3. ꝙ accusatio instituta obturpem causam,
non debet admitti, & dicunt quidam Doc. hic. ꝙ iudex ex offi-
cio suo in casu huius capituli posset repellere istos accusatores,
qa timet in hac materia periculū animarū. Ego credo, ꝙ eadem
in aliis accusatorib. hoc idem posset iudex parte non opponen
5 te, vt leg. & no. in c. quærēdū, & c. ĝ qui sunt. 2. q. 7. ¶ † Sed quęro
qualiter probari potest, ꝙ causa quęstus ista mulier instituit ac-
cusationē. Sol dicunt Doct. ꝙ per mediatores. Ité per testes, quos
6 ipsa voluit corrumpere ob istam causam. † In gl. fi. in fin. de hac
materia vtrùm in matrimonio, cum sit vnum de septem sacra-
mentis ecclesię non conferatur gratia. dic vt not. per Doct. in c.
1. de sacra vnct. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Repellitur ab accusatione matrimonij qui denuntiationis, tempore tacuit,*
nisi denuntiationem probabiliter ignorauerit, vel iuret de nouo didicisse,
& quòd malitiosè non accusat.
2 *Notitiam quis habere præsumitur de his quæ palam fiunt in ciuitate.*
Edicta, & bānimēta quæ fiunt in ciuitate afficiunt existentes in diœcesi.
3 *Ignorantia quandoque præsumitur de his quæ palam fiunt in ciuitate.*
Banna, & edicta quæ homines afficiunt, & super quib. fiant.
5 *Citatio per edictum generalis vel specialis quando fiat.*
6 *Minor ex defectu ætatis excusatur de ignorantia.*
7 *Minor cuius ætatis possit accusare vel denuntiare.*
Doli capax admittitur ad denuntiandum.
8 *Ab accusatione repulsus, an ad denuntiationem admittatur.*
9 *Iuramentum non recipitur contra iuris præsumptionem.*
Præsumptio iuris est quem sensisse impedimentū quod nunc denuntiari in
tendit, potest tamen iurare de nouo didicisse.
10 *Accusator & testis qui loquuntur de auditu, an sint audiendi.*
11 *Termino præfixo volentib. agere contra discedentem an eo elapso possit quis*
agere, similiter, de voluntate matrimonium contrahere, an post terminū
audiatur actor.
Termini præfixio à iudice in iudicio, vel extra, quid operetur.
Acta iudicis in iudicio facta transeunt in rem iudicatam, secus de his quæ
fiunt extra iudicium.

CAP. VI.

a CVM IN TVA. a † Repellitur ab accusatione matrimonij,
1 qui denuntiationum tempore tacuit, nisi denuntiationē pro
babiliter ignorauerit, vel iuret de nouo didicisse, & ꝙ nō obiicit
illā malitiosè. primò ponitur cō. sed ò distinguens fol. ibi. super
quo, & secundum membrum ibi alioquin. tertio excipit ibi, nisi.
¶ Casus literalis. Consuetudo est in aliquo loco, vt quando ali-
qui volunt contrahere matrimonium publicè proponitur in ec
clesiis, vt quicunque scit aliquod impedimentum exhibeat, &
dicat, nullus apparet contradictor, & sic contrahunt. Postea appa
ret aliquis accusator, quæritur an sit admittēdus? Resp. papa, ꝙ si
tempore præmissæ denuntiationis extra diœcesim existebat ille
qui nunc matrimoniū accusat vel alias ad eum denuntiatio, nō
potuit peruenire, puta quia infirmitate nimia laborabat vel in ta
li erat ætate, q̄ ad ꝓhensionē talium eius ætas non sufficiebat,
vel alia cā legitima erat impeditus accusatio eius de audiri. a-
lioquin ranꝙ suspectus debet repelli, quia præsumptio est cōtra
ipsum, ꝙ denuntiationem publicè factā non ignorauit dum in
diœce. existebat, nisi proprio firmauerit iuramēto, ꝙ postea didi-
cit quod

ADDITIO.

a ¶ Cum in tua. Tetigit hic Io. An. an delegatus possit citare p ce-
dicta. Et pondera vt hic per d. Ab. & vide Bar. in extraua. ad repr.
in ver. per edictum. in prin. Et pro dicto Inn. vide tex. opt. in c. fi.
in fi. de elect. in 6. Et vide Bal. in l. 2. C. quō & qñ iud. ver. quæ-
ro an delegati. & ver. sed nunquid. Et ibi dicit, ꝙ delegati vel ar
bitri nō possunt citare per edicta, nisi specialiter fuerit data po-
testas. Secus si dicit de ꝙsulibus mercatorum, qa illi ponunt edi
ctum in foribus audientiæ suæ. Et de delegato est bona gl. in d.
l. 2. & in l. sancimus. C. de iud. Scias tamen, ꝙ licet delegatus non
possit taliter citare per edicta, tamē delegatus a principe potest
citare per præconem, text. est in auth. qui semel. C. quomodo &
quando iud. vbi vide omnino gl. in verb. delegatus. quæ limitat
prædicta, & de ista citatione vide Ant. in c. dilectus. in versi. quę
rit hic Inn. de excep. & Inn. in c. 1. in gl. super ver. consilio. de po
stul. præla. & D. de Rot. decis. 218. in nouis. glo. in ver. literis. in l.
consentaneum. C. quomodo & quando iud. Et de ista citatione
vide gl. magn. in l. & post edictum. ff. de iudic. Et de delegato, an
possit taliter citare. vide per d. An. in c. si quis contra clericū. de
foro comp. Bart. de Bellentzinis.

Universidad de Navarra Biblioteca

cit,quod obiceit,& q ad hoc de malitia non procedit,& tunc etiã si didiciſſet ab illis qui denuntiationis tpe tacuerunt,ei tamẽ claudi non debet aditus acculandi,quia licet ab accusatione illi repellentur pp culpam silentij,iſte tamen repelli nõ debet, cum culpabilis nõ exiſtat.Ber.†No.j.q exiſtens in diœce.præſumitur habere notitiã eorum quæ palam fiunt in ciuitate,& no. q illa edicta,& bãna quæ fiunt in ciuitate publicè afficiunt omnes exi
a ſtentes in diœceſi. a † No.ij.tres caſus,in quib.præſumitur ignorantia eorum,quæ palam fiunt in ciuitate.Primus ſi quis exiſte
b bat b tunc temporis extra diœceſim,& valet iſte caſus ad multa,maximè quando fit ſtatutum pœnale aliquo exiſtente extra
f diœceſim.Secundus caſus,ſi quis erat tunc tpis in tenera ætate. nõ valebat geſta ꝓhẽdere.Tertius caſus ſi ex infirmitate patiebatur mentis exilium.Idem tamen eſt in alia legitima cauſa,vt ſequit in tex.vt puta ſecundũ Abb.quia erat excõicatus tẽpore denuntiationis,& ſic non poterat matrimonium ꝓhendum denuntiare.facit c.quia diuerſitatẽ.de conceſ. præb.†Sed quæro de quib.bannis intelligatur iſte tex.ſol.dicit Inn.quòd banna quãdoque capiuntur pro edicto c facto ſub pœna pecuniaria. vt 16. q.1.ſtatuimus,ſed hic ſumitur pro denuntiationib.quæ fiunt tẽpore ꝓhendi matrimonij,tinentib.q quicunq; ſcit impedimẽtum debeat illud denuntiare infra certũ tps,& ſi ſit ꝓfixum certũ tps,dicit Inn.q debet quis cõparere ſtatim cũ põt,cum tẽperamento tamẽ quia nõ ꝓpellitur illico currere ad hoc l.quod dicimus.ff de ſol.Et no.hoc dictum Inno.quando edicta poſſunt poni ſine prefixione tpis certi,& vide quod in ſimili dixi in c.cũ parati.de ap.dicit etiam Inn.q iſta edicta generalia admittũtur quando plures admitti poſſunt ad agendũ,vel accuſandũ,& ne
g ſcitur quæ perſona ſit citãda ſpecialiter. †Not.ſin.iſtud dictum, nam potes colligere iſtã concluſionem,q valet etiam citatio generalis per edicta quãdo neſcitur quis ſ ſpecialiter ſit citãdus.vt in l.j.& auth.ibi poſita.C.ſi mi.ab hær.ſe abſti.alia aũt citatio nõ debet eſſe generalis per edicta ſed ſpecialis, vt in cle.1.de iudi.& quod ibi no.Et facit iſte tex.p conſuetudine quæ inoleuit,q ſcholari volenti recedere à loco ſtudij fiant proclamata, & edicta in ſcholis,vt volẽtes aliquid ab eo petere,compareant intra certũ tps.de quo per gl.in l.vnica.C.vt nemo inuitus,& per Bar.in l.Ti
a tia.ff.de accu.†In gl.in verb.in annis.in fi. vel ſm Io.An.ſciebat iſte conſanguinitatẽ,ſed ex defectu ætatis nõ ꝓhendebat,q illa diſrimeret matrimonium.†Sed extra gl. q̃ro de qua ætate debeat intelligi iſte tex.dicit Inn.q vſque ad 13.annum videtur quis excuſari,vel ſm eũ vſque ad doli capacitatẽ.Nã ſicut doli capax poteſt peccare.vt in c.1.de deli.pue.ita poteſt denũtiare peccatum committendum.Omnib.n.fuit dictũ ſi peccauerit in te frater tu
us,& c.2.q.1.ſi peccauerit,alias aut minores nõ admittunt ad agendũ.vt Inſt.de curato.§.ité inuiti,& in c.ſi annum.de iud.li.6. Ego hæc dimittere iudicio iud cantis, vt habeat diſcernere qualitatẽ & diſcretionẽ pueri.nam iſte tex.ſolũm conſiderat vtrum iſtas ſolùm ſufficeret ad ꝓhenſionẽ impedimenti, & denuntiationem.Et no.ſingulariter ex iſto dicto Inno.q doli capaces admittuntur ad denuntiandum delictum alterius iuxta formã
e uangelij.†In gl.in verbo,repellendus.ibi remouetur à denuntiatione,vult ergo gl.q repulſus ab accuſatione,quia non comparuit in termino non debet admitti e etiam ad denuntiandum impedimentũ.Sed q̃rium no.gl.in c.tua.de cogna.ſpirituali.Hoſ. hic dicit,q aut denuntiatio ſit præciſè ad peccatum corrigẽdũ, & debet admitti,aut ad diſſolutionem matrimonij, & nõ debet admitti.certè hæc ſolutio videtur mihi verbalis,& quia nõ poſſunt iſti agere pnĩam niſi diſſolueretur matrimoniũ probato impedimento,& ſic idẽ prorſus eſſet effectus in denuntiatione quę eſt in accuſatione item quia denuntiãs etiam ad peccatum corrigendum debet eſſe ſine omni ſuſpicione.vt 3.q.7.porro.vnde
p tenerem iſtam gl.indiſtinctè.¶†In gl.pe.in fi.no.gl.dicit tamen Io.An.q hic iuramentum nõ recipitur ſuper eo articulo.in quo erat iuris præſumptio.præſumptio iuris eſt iſtum ſciuiſſe,& denuntiationes emanaſſe,& iuramentũ recipit, q impedimẽtum ſcinit,& didicit poſt denũtiationes.Io.Ca dicit,q gl.habet bonum intellectum.nã præſumptio iuris eſt, q iſte ſciebat impedimentum tempore denũtiationis, & ad iſtam præſumptionem excludendam recipitur iuramentum.¶Ego dicerem,q tecũdũ qualitatem præſumptionis iudex arbitratur,an ſit iuramentum ſuffi
cies nam quandoque præſumptio eſt ita lenis,q per iuramentum excluditur.ad hoc tex.in c.nulli. de elec.li.6.vbi electores admittuntur ad opponendum ꝛ electum ſi iurant,q ea quæ obiiciunt de nouo didicerint,ad idẽ tex.in c.ſuper eo.de ſen.ex com.& no.gl.in c.innotuit,de elect.quandoque præſumptio eſt ita ſtringens,& vrgens,q iuramentum proprium nõ ſufficit ad eam excludendam.pro hoc tex.cum gl.in c.vidua.de reg.ex q-
bus cõcludendum eſt,q dictum gl. nõ eſt vniuerſaliter verum.
10 ¶†In gl.ſi.ibi,modicum ſit præiudiciũ,vel dic clarius, q accuſator non cauſat fundamentum ex ſubſtãtia accuſationis ab ea perſona,à qua audiuit impedimentum,ſed à teſtib.& probatio nib.Et ideò non obſtante q accuſator ſciens excludatur ex culpa propria,debet iſte admitti quinõ fuit in culpa,ſed teſtis qui deponit de auditu totã ſubſtantiam teſtimonij fundat ex perſona alterius à qua audiuit,ideò ſi actor repellitur tanquã inhabilis,debet & iſte repelli.& ſic propriè loquitur c.licet ex quadã
11 de teſti.alle.pro q̃rio.†Et in fi.gl.no.fi.gl. quæ facit ad quæſtionem quam prædixi,ſi ſcholaris volens recedere à loco ſtudij pfigit terminũ volentib.agere:vtrũm poſt terminum debet quis audiri. ſiſta gl.facit q ſic,ſi res eſt integra.ſed ego intelligo rẽ eſ ſe integram.qñ non fecit præparamentum ad ea quæ ſine dãno ſuo obtinere non poteſt.arg.in c.in cauſis.& quod ibi no.de e le.Quid.n ſi ſponſus elapſo termino edicti præparauit multa q̃ non poſſunt deferri ſine magno diſpẽdio.Certè abſurdum eſſet dicere accuſatorem admittendum poſt terminum,& dic latius; q̃ gl.comprehendendo mentem In.q aut terminus fuit præfi-
g xus à lege cõi.vel municipali,& poſt terminũ g nõ dẽt qs audiri niſi ꝓbato iuſto impedimento,pro hoc l.cõmiſſa.c.de adul.& in l.ſi.ff.de decre.ab ordine faciẽ.Aut terminus fuit ꝓfixus ab homine,& tunc aut iudex tulit ſniam imponendo ſilentiũ omnib, & non debet quis audiri eriã re integra niſi per appellationem, vt in l.Titia.& quod ibi no.ff.de accu.& quod no.in l.diffamari. C.de inge.ma.& in c.cõquerente.& quod ibi no.In de offi.ordi.aut ſententia nõ fuit lata,ſed iudex ſimpliciter præfixit termi nũ,& tunc tene diſtinctionem gl.q aut res eſt integra,&c.cũ tẽperamento qd ſ.tetigi.An aũt valeat præfixio termini ſine cãæ cognitione.Dy.in regula indultũ.de re.iu.li.6.dicit q ſic. ꝓrium ſentit gl.in d.l.vnic.C.vt nemo inuitus.& Bar.in d.l.Titia.Pro cõcordia dicerem,q in caſu quo ius mandat præfigi terminũ,ſeu edictũ emanare non requiritur cauſæ cognitio.Exemplum hic, & in ſi c.de clan.deſp.Sed vbi edictũ ſit ꝓ iuris regulas,puta quia ſtatuitur terminus valentib.agere,& tũc nõ debẽt fieri ſine cãæ cognitione.qa eſt ꝛ tex.illius l.C.vt nemo inuitus.& dicit Bart. in l.Titia.q ſi ſine cauſæ cognitione præfigitur terminus ps releuabitur per remediũ appellationis, quaſi ſentiat q niſi appellet non dẽt audiri.Ego aliter dicerẽ,q aut iudex in iudicio præfigit terminũ,& hẽt locũ dictũ Bar.q actus iudiciales tranſeunt in rem indicatã.niſi appelletur.vt in c.cũ inter.de re iud.ẽt ſi ſit interlocutoria.vt in c.dilecti.de ele.in fi Aut iudex extra iudiciũ præfigit terminũ hũc ſine cauſæ cognitione,& dico q circa appellationẽ poſt terminum volens agere debet admitti,quia gratuamina illata extra iudicium non tranſeunt in rem iudicatã,vt in c.

ADDITIONES.

a ¶In diœceſi.Adde latè Federicum conſi.16.

b ¶Tres caſus.Hos caſus ꝓlectitur ẽt Bar.in l.is pt.ff.de acq.her. & quo intelligaẽ quis abſens,ita q per abſentiã præſumat ignorantia,vide doctrinam Abb.in c.i de poſtulatio.præl.Seb.Sap.

c ¶Pro edicto.de edicto poſito ꝛ vſurarios,an audiant oppoſitiones poſt terminũ,vide Car.in c.cũ tu.de vſuris.Et totũ hoc text. ponit Tho in 4.ſen.diſt.41.q.1.art.5.circa finẽ.Et adde q edicta q ponunt in valuis eccl'æ vel aliis locis publicis, debẽt eſſe de literis groſſis,& claris,& dẽt poni baſſè vt ſint legibiles,& nõ alte.ſm Pau.in l.ſi pupillus.§.præſcribere.ff.de inſtitor.vbi tex.aureus in mã.Et de citatione facta p præconẽ,vide Bart.poſt gl.in l.hoc aũt.§.nõ defendi.ff.ex q.cau.in poſ.eat.& in l.ſi ſeruus.ff.d bo.auth.iud.poſ.& in l.decẽ.ff.dever.ob.Et de citatione edicta vide Paul.vbi.§.& vide bonũ tex.in c.ſi aduerſarius.i verb.publicè.& ibi An.dco q mit.in poſ.& diſta citatiõe vid per Ang.in l. q añ calẽdas.ff.de ver.obl.& oino Im.in l.4.§. hoc aũt.ff.de dã.in fe.aliqd p Bal.in l.ſi.C.de iure dotiũ.& i l.ſi accuſatorib. C.de accu.& oino.Do.poſt Arc.ic.ſi.de elect.in 6. & q̃ dixi in reptorio i verbo citatio,vid Do.in c.ſi.poſt Pet.d Anc.d ele.16. vid oino do.Car.2.c.76.inc.dñs Abb.ſancti Bndicti.in 2.dubio.& do.Car. oĩo cõſ.154.in 4.dubio.& latè.d. d Rota in nouis dec.425.vide omnino Alex.in l.ſi inſulam.de verbo.obli.de Bellentzinis.

d ¶Neſcitur quis.adde d.Car.conſi.134.Oldr.conſi.3.Pau.de ca.cõſi.1.Alex.conſi.86.Rom.conſi.454.

¶Adde Bal.in l.pperandũ.§.& ſi qdẽ.ver.3.oppoſi.C.de iu.Car. in cle.1.e.ti.Spe.de cita.§.ſeqtur videre. ver.qñq; fit p edicta.& plenius.in ver.no.q minores.& Pau.de Caſt.cõſ.48.Ité qñ nõ eſt certus aduerſarius,vt no.idem Specula.de dolo,& cõtu.§.reſtat.in prin.& Bal.in l.2.C.quomodo & quando iudex.Zach.

e ¶Admitti.Adde Old conſ.167.& conſ.216.

f ¶Audiri.Adde Petrum de Anch.conſi.307.

¶Adde q odnotaui in apoſt.ad iſtum in c.lator.nu.4. in apoſt. in ver.cum certo termino.§ qui filij ſint legi.Zach.

g ¶Poſt terminum.Vide ad hæc quæ ſcribit Fel.in c.licet.verſi.limitatur tertio.§ de prob.Seb Sap.

in c.legitima.de appel.lib.6.Et loquitur,quando præfigit terminum contra iuris regulas.vt §.dixi.Abb.

2 ¶De diuortiis.a Tit.xix.

¶Continuatio Rubricæ.

¶Continuata eſt hæc rubrica in præcedenti tit.vel poteſt ſic cõtinuari. Supra in præcedentib. viſum eſt,qualiter matrimonia coniungantur,& qualiter accuſentur meritò,reſtat videre qualiter diuidantur.Et ſcias,q diuortium ſit dupliciter. Primo quò ad ſubſtantiam vinculi matrimonialis,vt qñ ſeparatur matrimonium pp impedimentum perpetuum.Quãque fit quo ad thorũ, & mutuam ſeruitutẽ,vt ꝓpter adulterium cõiugum,&c.Ab.

ADDITIO.

a ¶De diuortiis.Adde ſuper hac rubr.quæ differentia eſt inter diuortium,& repudium,q ſc.repudiũ ſit inter ſponſos,diuortium inter coniunctos.Textus eſt in l.inter ſtuprum.§.diuortium.ff.d verb.ſigni.Item an inſeparabilitas vxoris ſit de lege, vel non,vide Thomam in 4.ſent.diſt.33.q.2.art.1.& in ea.diſt.2.q.art.2.vltra medium.ponit vtrum ſub lege Moyſis fuerit licitum dimittere vxorem,& vtrum liceat vxorem repudiare,& habere alium virum,& in eadem diſt.2.q.art.3.ponit vtrum cauſa repudij,&c. Item q vir regulariter poſſit dimittere vxorem ſuam pp fornicationem tenet latè Thomas in 4.Sen.di.35.in q.1.art.1.Item cauſus quare olim licitum fuerit dare libellũ repudij, vide pulchrè Dom.in c.ab exordio.35.di.de Bellentzinis.

SVMMARIVM.

1 *Homicidium neceſſarium non priuat ſpe coniugij.*
Machinatio in mortem coniugis priuat quem ſpe coniugij ſi aliquod ſequatur homicidium.2.
3 *Homicidium cauſa defenſionis non imputatur ad culpam etiam quò ad pœnitentiam imponendam.*
4 *Machinatione mulieris in morte viri,an vir poſſit eam deſerere & ecõtra. Sæuitia viri vel mulieris ſeparatur matrimonium quò ad thorum.*
5 *Homicidium in vxorem vel aliàs perſonam, in quibus caſibus priuat homicidam quòd non poſſet contrahere matrimonium.*
6 *Conatus ſeu voluntas,an & quando pro opere,& delicto puniatur.*
7 *Delicta quædam ſunt quæ impediunt matrimonium contrahendum, ſed nõ dirimunt iam contractum.*

CAP. I.

1 SIQVA.†Breue eſt,& per alia verba poteſt ſic ſummari Homicidium neceſſarium non priuat ſpe coniu
2 gij,ſed machinatio in mortem coniugis ſic †Not.j.q
3 homicidium cauſa defenſionis a nõ imputatur ad culpam etiam quò ad pœnitentiam imponendam,ad hoc tex.cum
3 gl.in cle.ſi furioſus.de ho.& vide gl.23.q.8.in ſum.†No. ſecundò quòd pp machinationem in mortem coniugis ſecuto inde aliquo homicidio priuatur machinator ſpe coniugij,vnde poſt mortem coniugis non poterit cum alia ꝓhere matrimonium.
4 †Sed quæro quid ſi in mortem mariti mulier continuò inſidiatur,nec poteſt quoquo modo compeſci,nunquid liceat hoc caſu marito eam deſerere,tex.hic non aperit,ſed Ho.format qõnem,& dicit q ex quo cautionis remedio,puideri nõ pt,põt eã repellere,& ſibi petenti reſtõnẽ obſtabit exceptio ſæuitię,phoc bonus tex.in c.literas.in fi.de reſti.ſpo. vbi vẽ probari idem fore in marito proſequente vxorem odio capitali,& illum tex. dico per iudicẽ hoc caſu poterit ſeparari matrimoniũ quo ad mutuã cohabitationem,& notabis ſemper illũ tex.in ſi quẽ neſcio ali-
b bi.remanebuntbtamẽ maritus,& vxor.licet ſeparati.vt j.i c.px-
5 facit c.hi qui.32.q.7.¶†In gl.1.ibi niſi,in caſibus.gl.nõ rectè excipit à præcedẽtib.nã §.locuta eſt de homicidio neceſſario,ſed iura allegata in exceptione loquũtur de homicidio volũtario, qñ quis l.volũtariè interfecit vxorẽ,& ſenſus eſt.q pp homicidium generaliter cõmiſſum nõ priuatur qs ſpe coniugij,niſi in caſibus exceptis,d quibus vide gl.cũ tex.in c.2.de pœnit.& remiſ.
6 & in c.hoc ipſum.§.de pœnitentib.33.q.2.¶†In glo.2.ibi,vbi de hoc.Et dic,q regulariter punitur qs, licet nõ perfecerit delictũ
c ex quo puenit ad actum propinquũ c nec per eũ ſtetit quin delictũ perfeciſſet,de pœni.di.1.ſi quis cũ telo.& c.ſi quis non dicã
7 rapere.Et vide plenè de materia in c.j.de eo q mit.in poſ.¶†Et in gl.no.gl.q delicta quę impediunt matrimoniũ ꝓhendum nõ dirimunt iam contractum,quod intellige niſi in caſibus expreſſis.& vide de hoc quod dixi in c.j.§.de conuerſio.infide.Abbas.

ADDITIONES.

a ¶Cauſa defenſionis.Gl.tenẽt ꝛrium in l.vt vim.ff.de iuſt.& iur. in glo.in c.inter hæc.33.qõ.2.q in omnib.caſibus,in quibus eſt cõmiſſum homicidiũ tpe cõfeſſionis, eſt iniungenda pœnitentia.Ro.in auth.ſimiliter.C.ad leg.Fal.in 34.ſpeciali præterquam inter vltimas volũtates.Abb.in c.2.j.de homicidio.Im.in l.quid ergo.ff.de leg.j.Ale.in l.ſi plagij.ff.ver.ob.vbi tenet,q interficiẽdo bannitum vigore ſtatuti,non peccat.Bal.in l.3.C.vnde vi.

b ¶Remanebũt.Per hoc corrigitur l.cõſenſu.C.de repud.ſm quæ propter inſidiationẽ fiebat ſeparatio,etiam quo ad vinculũ matrimonij.ſecundum Io.An.Phili.Fran.hic.

c ¶Ad actum propinquum.vide Legiſtas.in l.ſi quis non dicã rapere.C.de epiſc.& cle.& in l.quiſquis.C.ad legem Iul.maie.Bar.in l.1.ff.de extraor.cri.Ale.in l.j.in fi.ff.quod quiſque iur.per.Cino. in c.felicis.de pœnis.lib.6.

c ¶Actum propinquum.Vide latè Fel.in c.1.verſi.regula eſt.§.de ꝓſumpt.vbi ponit regulam cum nouem limitationib.Seb.Sap.

SVMMARIVM.

1 *Coniuges propter alterius crimen non ſeparantur, niſi ſpiritualiter fornicentur,& tunc durat coniugium eis etiam ſi ſeparatis.2.*
2 *Matrimonium ex alterius coniugis delicto etiam non ſeparatur.*
3 *Matrimonij ſeparatio fit propter adulterium, & crimen ſodomiticum à marito commiſſum.*
Matrimonij ſeparatio fieri non poteſt ſi maritus conatur vxorem ducere ad aliud delictum.
4 *Separati coniuges propter fornicationem ſpiritualem an abſolui videantur à redditione debiti.*

CAP. II.

a QVAESIVIT.a † Cõiuges propter alterius crimen nõ ſe
1 parantur,niſi ſpiritualiter fornicent,& tunc durat cõiugium eis etiam ſeparatis,& ſunt tria dicta ſm ibi,verũ. tertium ibi,in viris.Caſus literalis.Quærebatur in c.iſto.vtrum mulier ꝓ furto, vel alio quolibet crimine viri ſui ab eo debeat ſeparari.rñ.Papa, q mulier ꝓ furto,vel alio crimine viri ſui ab eo ſeparari non debet niſi velit religionem fidei ſuæ corrũpere,ſed ſi vir vxorẽ ad infidelitatem traxerit,à viro poterit ſeparari quò ad mutuã ſeruitutẽ.ita tñ q alij nubere non licebat,qa licet ſeparẽt, manent
2 tñ ſemper cõiuges ẽt ſeparati,& idem ſeruatur in viris.Ber.†No. j.hic regulã,q qualẽcũque delictũ cõmittat alter cõiugum, nõ poteſt reliquus ob hoc petere ſeparationem conjugij,ẽt quò ad thorum,fallit in delicto fornicationis,ſiue ſit fornicatio carnalis.vt j.eo.c.ex literis.ſiue ſit fornicatio ſpiritualis.vt j.eo.cto. vt quia incidit in hæreſim.de quo vide quod legitur,& no.decõper.conju.c.ſi.An aũt pp crimẽ ſodomiticũ cõmiſſum à marito poteſt vxor petere ſeparationẽ matrimonij,quemadmodum petit pp adulteriũ,vide Inn.in c.1.de adul.vbi plenè dixit,& p gl.i c.
omnes cauſatiões.23.q.7.& in c.maritis.de adul.& ibi vide opi-
3 †Secundò q̃ro qd ſi maritus conaẽ vxorẽ ducere ad aliud delictũ ꝓter hæreſim nũqd vxor poterit ob hoc petere ſeparationẽ quo ad mutuã cohabitationẽ.Idẽ ſentit hic,q ſic,& remittit ad no. j.eo.q̃to.idẽ tenet in c.1.de adul.præal.In q̃riũ facit qd no.gl.in c.vxor.28.qu.1. Sed ad primũ dictũ facit c.idololatria.28.q.1.& ſatis poteſt dici,q ſi nõ põt ꝓeſci ab inſolentia,poterit fieri ſe paratio.nam præſumptio eſt cuiuſdam infidelitatis.ſi perſiſtit ꝓiux in trahendo ꝓiugẽ ad delictum,nec ab hac prauitate compeſci poteſt.†Quæritur tertiò,ſi ſeparetur matrimoniũ ꝓpter fornicationẽ ſpuale nũquid innocens ſit abſolutus à reddi tione debiti carnalis?Quidã tenuerũt,q nõ,ſed tãtũ à mutua ſeruitute, quia Chriſtus ſolũ excipit delictũ fornicatiõis,q̃rium hic tenet Hoſt.& melius.qa licet exceperit fornicatiõẽ,nõ tñ diſtinxit inter ſpiritualem,& carnalem,vnde fauore fidei debem° intellige re de ſpirituali,& pro hoc c.idololatria præal.& no. bene hoc dictum,q in materia pœnali verbum generale intelligitur largo modo ſi diſpoſitio tendit in fauorem fidei.Abbas.

ADDITIO.

a ¶Quæſiuit.ponit hic do.Abbas,q ĩ materia pœnali verba intelliguntur largè,quando diſpoſitio eſt in fauorẽ. Adde d.Dominicum in c.pro humani.§.fin.de homici.libr.6.de Bellentzinis.

SVMMARIVM.

1 *Vir non poteſt dimittere vxorem etiam propter impedimentum parentelæ notorium abſque iudicio eccleſiæ.2.9.*
Iudex ex officio poteſt inquirere de impedimento matrimonij ſi fama refert illud exiſtere.4.
Iudex ex officio ſi impedimentũ eſt notorium poteſt matrimoniũ ſeparare
3 *Maritus compelli poteſt per excommunicationem ad recipiendum vxorẽ incautè dimiſſam.*
5 *Conſanguinitas de facili poteſt eſſe notoria,& hæc parentela ex communi tractatu dicitur notoria,præſumptione iuris.*
6 *Secundum genus affinitatis hodie non prohibetur.*
8 *Separatio matrimonij propter adulterium facta eſt pœnalis ſententia.*
Lite pendente ſuper impedimento coniuges debent ſibi debitum reddere.
Reſtitutionem petenti obſtat exceptio defectus proprietatis notoriæ.
9 *Reſtitutionem marito petenti obſtat adulterium notorium mulieris.*
Impedimentum parentelæ obſtat matrimonio quò ad carnalem copulam non autem quò ad mutua ſeruitia.
Notorium quale ſufficiat ad ſtatim diſſoluendum matrimonium.

Universidad de Deusto
Biblioteca

CAP. III.

PORRO. a †Vir non potest dimittere vxorem sine iudicio
1 ecclesiæ,etiam propter impedimentum parētelæ notoriæ.h.
d.primò.& ſcdò.Si fama refert impedimentū ꝙiugij etiā nemine
opponente,eps ex officio ſuo poteſt de eo inquirere.Si verò im
pedimētū eſt notorium,pōt eps ex officio ſuo matrimonium ſe
parare,& ſm dictum ib.præterea.Caſus literalis.Quidam comes
Pontini authoritate ſua ſine iudicio eccleſiæ dimiſit vxorem
ſuam,quia eam dicebat fuiſſe cognatam vxoris ſuæ defunctæ,
mulier petebat eum ſibi reſtitui.quæritur an potuit eā ſic dimit
tere.Reſp.Papa,ꝙ ſi etiam parentela publica,& notoria eſſet ſine
iudicio eccleſiæ vxorē dimittere non poteſt,vnde comes cōpel
li debet vt eam recipiat,quæ reſtitutionem ipſius petebat quod
ſi facere contemſerit excōicetur.Præterea quidam H. nomine
ḡdam cognatam vxorem ſuam duxit in vxorem,quæritur quid
fieri debeat.Rñ.Papa,ꝙ ſi non appareant accuſatores, & parēte
la manifeſta ſeu publica exiſtit.ꝙ credibile non eſt niſi eſſent cō
ſanguinei in primo,& ſecundo gradu illud matrimonium diſſol
2 uatur,quod illicitè eſt ḡtum.B.†Not. j.ꝙ matrimonium ſemel
ḡtum non debet abſque iudicio eccleſiæ,etiā ſi impedimētum
ſit notorium ſeparari.& no.hoc vltimum,ga neſcio alibi.Et ra
tio poteſt eſſe quia multa dicuntur notoria quę non ſunt.at ī c.
conſuluit.de app.ideò non debet tantum ſacramentū reſcindi
ex ſola opi.coniugum credentium fore iniuſtè impedimentum
3 notorium.de hoc aliquid.j.†¶Not. 2.coniugem poſſe compelli
per excommunicationem,ad recipiendum vxorem incautè di
4 miſſam ſeu temerè.†No.in §.præterea,ꝙ ſuper impedimento ma
b trimonij iudex poteſt ex officio b ſuo procedere.†Item no.non
5 eſſe facile vt conſanguinitas ſit notoria in primo, vel ſecundo
gradu conſanguinitatis, nam fratres qui ſunt in primo, & filij
duorum fratrum qui ſunt in ſecundo,de facili exhibent ſe cun
ctis pro conſanguineis,nō autem ſic contingit in vlteriorib.gra
dibus.Et ſic no.ꝙ licet parentela probetur ex præſumptione,pu
ta ex cōi tractatū,nihilominus poteſt eſſe notoriū, & appellatur
6 hoc notorium pſumptionis, ſeu iuris.† Opp.ḡ primū dictum,
nam videtur,ꝙ cognatam vxoris defunctæ licitè quis ducat in
vxorem,aut enim erat cognata vxoris,quia fuerat vxor fratris
vxoris,& tunc cum iſta ſit ex ſecundo gne affinitatis non videt
cū ea prohibitum matrimonium,vt in c.non debet.de cōſan.&
affi.Aut erat cognata vxoris,quia ambæ fuerant coniuges duorū
fratrum,ꝙ etia non debet impediri:quia attinebat iſti in tertio
gradu affinitatis de quo hodie non eſt curandum,vt in d.c.non
debet.Sed intelligimus,ꝙ erat cognata vxoris modis ꝓdictis,di
cēdū,ꝙ ꝓcedit iſtud de iure antiquo,ſed poteſt intelligi,ꝙ erat
cognata vxoris defunctæ.i.ꝙſanguinea.nā ꝙſanguinei dicūt co
7 gnati,vt ff.vnde cog.l.j.†In gl.i.in fi.no.bñ ſine gloſ.maximè in
eo.ꝙ nullā mētionē facit de citatione.ſed aliter dt i c.ad noſtrā.
ſ. de iureiu.ſed tu dic,vt plenè dixi in c.veſtra.de coha,cle.&mu.
8 †In gl.2.ibi pœna c eſt.not gl.Io.And.dicit quòd cum ſit ſeparatio
ç propter adulterium eſt propriè pœnalis ſententia,& credo ꝙ
melior ſit ratio,quam tetigi in notabilib.quia homines fallun
tur in diſcernēdo an aliquid dicatur notorium,quia vt dicit Io.
2.q.1.de manifeſta.de notorio loquimur, & quid ſit notorium
ignoramus,& ideo debet requiri iudicium ecc'eſię in ſeparatio
ne tāti ſacramenti.non tñ interim debent ſibi debitū reddere,ſi
firmiter credunt parentelā eſſe inter eos,vt in ca.literis. de reſt.
9 ſpo.& pro hoc qđ dr in gl.ſeq.†In gl.3.in fi.ſed ḡ hanc ſol.gloſ.
& tex.opponit nam petenti reſtitutionē obſtare debet quòd ad
omnia exceptio defectu ꝓprietatis notorię.vt eſt tex.in c.ad de
cimas.de reſt.ſpo.lib.6.optimè facit j.c.prox.vbi adulteriū no
torium mulieris obſtat eidem petēti maritū reſtitui.dt ibi Inn.
hoc ꝓcedere nedū in cauſa matrimoniali, ſed in qualibet alia.
Hoc ḡrium difficillimū eſt,& vario modo ꝑ Modernos ſoluitur
hic.& j.c.ſeq.Primò dicūt,ꝙ iſte tex.nō dt exceptione non ob
ſtante,ſed ꝙ maritus nō debet dimittere vxorē ēt ꝓp parentelā
notoriam ſine iudicio eccleſiæ:nam ſi bene pōderatur text.hic
d nō excipiebatur de parēntela.Secūdo ſoluitur d,ꝙ parentela ob
ſtat matrimo.quò ad carnalē copulā,nō aūt quò ad mutua fer
uitia,nam poteſt quis hre mulierem,vt ſororē, q̄ nō poteſt ha
bere,vt vxorem.vt in c.conſultationi.ſ.de frigi.& malefic.& ſic
hæc exceptio nō cōcludebat ex toto defectu proprietatis.Ter
tia ſo.ꝙ hic loquitur de notorio præſumptionis.quod certitu
dinaliter probari non poteſt.Contrarium procedit in notorio
facti.quod clarè probari poteſt.Hæc vltima ſol.nō multum mi
hi placet,quia hoc notorium ſufficit ad diſſolutionē matrimo
nij ſine alia probatione,vt patet hic,in fi.c.ergo debet ſufficere
quò ad repellendum cōiugem à petitione reſtitutionis.Et ideò
tene præcedentes ſolutiones,& ſic habes clarè intellectum hu
ius c.quod à pleriſque difficile reputari ſolet.

ADDITIONES.

a ¶Porrò.Sed videtur ꝙniſi ſit ſuſpicio adulterij ēt notorij,ꝓpria
auctoritate non poſſit quis vxorem dimittere,per tex.in c.dixit
dominus.32.q.2.Sed poteſt reſponderi ꝙ verbum liberè, nō ex
cludit,vt ſcis,& probatur in c.j.de offi.ordi.iunc'o c.decimas.de
reſti.ſpo.lib.6.de Belent.

b ¶Ex officio.de quo in c.qualiter & quando. j. de accuſ.in l.ea
quidem.C.eo.& in l.ſi maritus.ff.de adul.& facit iſte tex.pro gl.
in c.presbyter ſi à pleb.2.q.4.ꝙ per iudicem non pōt procedi ꝓ
inquiſitionem,niſi priùs detur terminus offenſo ad accuſandū
& deliberandum.Bal.in l.ſenatuſconſulto.C.qui accu.non pōt.

c ¶Pœna.Hanc gl.reputat ſing.Florenti. hic.ꝙ ſententia diuortij
dicitur pœna.Addo aliam in c.per venerabilem.ſ.qui fil.ſint le
gi.in verbo ſeparaſti.quod intellige ſm Inn.in ſeparatione quæ
ſit propter ſeparationem carnalem,vel ſpūalem;ſecus ſi ex alia
cauſa.Et an annullatio actus ſit pœna,vide tex.in l.ſenatus.ff.de
ḡh.emp.& qd in vltimis volūta.no.in l.turpia.ff.de leg.j.Inn.in
c.ſententia.j.de ſen.exc.Bal.in l.prætor.ff.de no.oper.nun.Bal.in
l.nemo.la 2.C.de ſa.ſan.eccl.Bal.Nouellus,in rub.ff.de verb. obl.
in fi.in ſua ſolenni repetitione.

d ¶Soluitur.Vide Anto.in c.literas.de reſtit.ſpolia.& Abbas poſt
Cal.in c.ex parte.e.ti.ſuper gl.in verbo,deſtitutus. Et eleganter
ſuper iſtis ḡrierat.b.per Sal.in l.ſi quis aliquem. ad l. Iuliam de
vi priua.De Bellent.

SVMMARIVM.

1 *Reſtitutionem mariti vxor petens repellitur ſi notoriò fornicata eſt & ma
ritus continuit.7.10.*
Maritus excommunicatur ſi abſque iuſta cauſa vxorem amittit.
Marito non creditur de adulterio vxoris. (commiſit,
2 *Vxor dimiſſa etiam temerè à marito nō excuſatur ſi poſtmodum adulteriū*
3 *Mulier non excuſatur à fornicatione etiam propter paupertatem.*
4 *Adulterium quomodo poteſt eſſe notorium.*
5 *Reſtitutionem petenti obſtat exceptio notoriæ proprietatis ſiue defectus
notoriè concludens ad executionem notoriæ proprietatis.*
6 *Adulterium non ſeparat matrimonium,ſed tantū priuat eius executionē.*
7 *Adulterio an excuſetur vxor,ſi à marito fuit cauſatum.*
8 *Mora vltima nocet.*
9 *Adulterium mariti etiam notorium an vxor poſſit obiicere.*
10 *Reſtitutio mariti propter exceptionem de adulterio non retardatur, niſi
excipiat de adulterio notorio.*
Reſtitutionis materia eſt valde priuilegiata.
Paria delicta ſiue adulteria mutua compenſatione tolluntur.

CAP. IIII.

1 SIGNIFICASTI.† a Repellitur vxor petens reſtitutionē
a mariti ſi notoriè fornicata eſt,& maritus continuit.Cōis diui
ſio,ſecunda ibi,conſultationi.Caſus literalis. Quidam ſine iudi
cio eccleſiæ dimiſit vxorem ſuam pro eo,ꝙ ſuggeſtum fuit ip
ſam cum quodam ſuo conſanguineo inceſtum commiſiſſe,ꝓp
quod ēt fuit excōicatus,ſed mulier illa de alio ſobolē ſuſcepit,
& nihilominus petebat viro ſuo reſtitui, dicens ꝙ iniuſtè eam
dimiſerat,& ſibi mām adulterandi dediſſet,quæritur quid iuris
ſit.Reſp.Papa ꝙ ſi notorium ſit mulierem ipſam adulterium cō
miſiſſe ad eam recipiendam vir cōpelli non debet,niſi conſtaret
2 ipm cū alia adulterium cōmiſiſſe.B.†No.1.maritū poſſe ꝓcclc
ſiā excōicari ſi ſine iuſta cā dimittat vxorē,nec credit ſibi aſſerē
ti vxorē fuiſſe adulterā pro hoc.j.c.prox.¶No.2.ꝙ vxore dimiſ
ſa temere à marito nō excuſat ab adulterio qđ ſic relicta ꝓpetra
uit,nā ꝓtextu pauptatis nō dēt mulier ꝙmittere tāta ignominiā.
4 ff.de ri.nu.l.palā.§.nō.n.†No.ꝙ adulteriū mulieris pōt eſſe no
toriū qđ pōt ꝓtingere multis modis,puta ꝙfeſſionē ipſius, vel
5 qa peperit filiū,licet marit⁹ ſecū nō habitauerit ꝓannū. ¶†No.
ꝙ petēti reſtitutiōē obſtat exceptio defect⁹ notorię ꝓprietatis
ſiue defectus ꝓcludēs ad executionē ꝓprietatis notorię,nā adul
teriū nō priuat ſeu ſeparat mr̃imoniū. ſed priuat dūtaxat execu
tionem mr̃imonij. & vid qđ dixi.ſ.in c.ꝓx.& tene mēti ī hoc i
ſtū tex.¶†In gl.j.ibi,niſi eā inuitā.Idē ſentit Io.An.ſi volētē eam
adulterādā tradidiſſet alteri.tñ nō reſp.ad ḡriū.S3 dic,ꝙ aut ma
b ritus dat vxori īmediatā cām adulterādi ꝑputa induxit eā ad cō
mittēdū adulteriū,& tūc ñ ꝓt ſibi adulteriū obiicere.& ſic ītelli
ge iura all.in prin. gl.non tamē per hoc excuſat mulier à pœ-

ADDITIONES. na leg

a Significaſti.Vide Th.in 4.ſen.di.35.q.1.ar.8.circa mediū,vbi di
cit,ꝙ maritus ꝓp fornicationē ꝓt ꝓpriam vxorē ſeparare à tho
ro,ſed à cohabitatione non poteſt ſine iudicio eccleſiæ.Et ſi a
lias dimiſſa fuerit,debet cogi ad cohabitandum, niſi offerret ſe
maritus incontinēti probaturum Hęc autē dimiſſio diuortium
dicit,& ideo concludēdum eſt,ꝙ diuortium non poteſt celebra
ri,niſi iudicio eccl'iæ.Et vide Do.īc.ſi laici.in fi.33. di.de Bellēt.

b Immediatam cauſam adulterandi.Adde Pau.de Caſt.conſ.126,
& Fel.in c.ſi.ver.item per Inn.ſ.de conſti.Zach.

na legis:imò vtērq; punietur maritus & vxor.vt in l.2.§.ſi publi
co.ff.de adul. Aut præſtat cām mediatam ſeu remotam, puta qa
eam reliquit vel in neceſſariis non prouidit,& tunc non poteſt
ſibi obiicere adulterium vt hic,& in ca.ſeq.& vide quod dixi in
7 c.diſcretionem.alle.in gl.†In ea.gl.ibi,ſpoliata intelligitur.no.be
ne hanc particulam gl.& idem tenet gl.in c.literas.de reſt.ſpo.&
in c.intelligimus.de adul.& Inn.in c.veniens.de regu.Spe.in tit.
8 de ſpon.§.ſi ver.j.& ſeq.†In ſi.gl.not.hanc quæſtionem. & ratio
deciſionis eſt:quia vltima mora nocet.vt in l.illud.ff.de peri. &
9 commo.rei vend.†In gl.ſi.ibi oporteret probare.vult ergo gl.ꝙ
10 vxor poſſit replicare de adulterio mariti etiam nō notorio.†In
contrarium facit quod no.gl.præcedens,ſed concordando, dic
ꝙ maritus non eſt audiendus ad impediendum reſtitutionē cō
iugis,niſi excipiat de adulterio notorio.Ratio,quia cauſa reſti
tutionis eſt priuilegiata,vt in c.ſi.de ord.cog. Sed vxor bene re
plicat de adulterio mariti non notorio,quia maritus non petit
reſtitutionem,ſed excipit ꝑ petentem, & ſic ceſſat ratio quæ eſt
in priori caſu.Et ex hoc no.ꝙ adulteria coniugum mutua cōpē
ſatione tolluntur,licet differāt in qualitate,vt quia adulterium
vnius eſt notorium,reliquum verò occultum,&c.Abb.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium ſeparatur propter adulterium vxoris,& ſi vir poſtea forni
catur,& redintegratur.6.*
2 *Confeſſione ſolius vxoris ſeparatur matrimonium quò ad thorum, ſecus
vbi agitur de ſubſtantia matrimonij.*
3 *Maritus tenet ad prouidēdū vxori de neceſſariis,ēt ſi dotē nō habuit.4.*
4 *Maritus poteſt accuſare vxorem de adulterio.*
Vxor poteſt agere contra virum,& petere alimenta.
5 *Matrimonium ſeparatur propter adulterium,niſi quò ad thorum,& mu
tuam cohabitationem.*
6 *Matrimonium redintegratur propter viri incontinentiam.11.*
Separati coniuges debent ex voto continentiam ſeruare.
7 *Pater vendit filium propter famem.*
Adulterium committere alicui non licet,etiam propter famem.
8 *Filia innupta ætate 25.annorum ſi peccat in corpus ſuum non poteſt à pa
tre exhæredari.*
9 *Iudex an debeat ſupplere.*
10 *Confeſſio facta calore iracundiæ,an & quando præiudicet.*
Confeſſio propria an poſſit reuocari.
11 *Sententia ſeparationis matrimonij quò ad thorum an tranſeat in rem iu
dicatam.*
13 *Separati coniuges an inuiti poſſint redintegrari.*

CAP. V.

a EX LITERIS. a †Matrimonium ſeparatur pp adulterium
1 mulieris,& ſi vir poſtea fornicetur redintegratur,& eſt bon⁹
caſus,& multū allegabilis.ſecūda pars ibi,vnde fraternitati.Ca
ſus literalis.Gulielmus duxit in vxorem quandam, tandem na
ta diſcordia inter eos dicebat idem G.per violentiam ſibi illatā,
& metum etiam illam duxiſſe,poſtquam accuſauit eam ſup cri
mine fornicationis,quæ cępit publicè profiteri, ꝙ cum vir eius
negaret ſibi in neceſſariis prouidere,crimē compulſa fuit incur
rere ſupradictum.Sed cum admonita fuiſſet ne ad ſuggeſtionē
alicuius illud tam turpe ḡ ſe confiteretur ipſa id manifeſtius aſſe
rebat.Epiſcopus cōuocato capitulo ſuo,de conſilio ipſius capi
tuli vtrique illorum priuatim continentiam induxit obſeruan
dam.ita ꝙ caſtè viuerēt abinuicem ſeparati.Sed dictus G.ſtatim
cum alia furtim ꝓxit.Epiſcopus hoc audiēs ab ipſo G.veritatem
inquirens ipſe rei ſeriem explicauit,& ad ſedē apoſt.appellauit,
ꝙ epiſcopus ordinē huius negotij domino Papæ ſignificauit,
vnde mandat epiſcopo quatenus ſi res ita ſe habet virum prædi
2 ctum ad vxorem legitimam redire cōpellat.B. ¶† Not j.& tene
menti,ꝙ confeſſio cōiugis valet ḡ executionē matrimonij ſeu
ḡ ſequentia ad ipſum matrimoniū.vel per alia verba ſic. ¶No.
ꝙ vbi agitur de adulterio ad ſeparationem thori valet ꝙfeſſio ſo
lius coniugis,nam ad ſolam cōfeſſionem mulieris fuit hic ſepa
ratum matrimonium quò ad thorum,ſecus eſt vbi agit̄ de ſub
ſtantia vinculi.vt in c.ſuper eo.de eo,qui cog.cōſan.vxo.ſuæ.&
ibi plenius dixi.ratio diuerſitatis,quia primo caſu ſolum tracta
3 tur de præiudicio cōfitentis.¶†No.ſecūdo maritum teneri ad
prouidēdum vxori in neceſſariis, & ſi habuit dotem tenetur ꝓ
b uidere ſecundum quantitatem dotis.vt in l.ſi cū dotē.§. ſin au
tem.ff.ſol.mat.Si non habuit dotem tenetur prouidere de ſuo,
4 vt dicitur in c.per veſtras.ti.prox.¶†Not.tertiò maritum poſſe
accuſare vxorem de adulterio, licet tēpore adulterij denegaue
rit ſibi ꝓuidere in neceſſariis,nō.n.excuſatur ꝓp hoc mulier de
3 adulterio,debet.n.agere ḡ virū,& petere alimēta. ¶†Item no.ꝙ
pp delictū adulterij nō ſeparatur matrimoniū quo ad vinculū,
ſed tantum quò ad thorum & mutuam cohabitationem. vnde
6 ſeparati remanent cōiuges.ad hoc c.2.ḡ.32.qu.6.cap.fin.†No.
quòdſi vir innocens nō continet poſt ſeparationem factam pro
pter adulterium mulieris debet matrimonium redintegrari, &
eſt caſus hic ſingularis,q̄ non eſt alibi ſm vnum intellectū,quòd
adulteriū viri,& vxoris compenſatur non ſolum ante ſententiā
latam,ſed etiam poſtea,de quo pleniùs dicetur cum gl.pen.Et i
ſtum tex.includit Io.An.in c.quod Deo patri.33.qu.5.& in c.no
ſce.30.q.1.ꝙ ſi coniuges pari conſenſu vouent continentiam,&
alter poſtmodum non continet,quòd matrimonium debet re
dintegrari.Sed dicit Io.An.ꝙ parū facit ad hoc iſta decr.& remit
tit ad no.in c.dudum.de conuer.coniu.Et dic,ꝙ parum facit ex
eo,ꝙ mulier hæc quæ deliquit non tenetur ſeruare ꝓtientiam
ex voto,ſed tm̄ quia priuata eſt iure ſuo propter ſuum delictum.
Sed marito poſtmodum delinquente compenſatur adulterium
ſuum cum adulterio mariti.ſed in caſu præmiſſo ſemper illi obli
gantur ad continentiam ex proprio voto.vnde credo,ꝙ etiam ex
officio iudicis non debet matrimonium redintegrari,ne veniāt
ḡ vorum continentiæ,& hoc videtur velle tex.in d.c.quod Deo.
7 †In gl.o.r.ibi.l.vlt.vbi excuſatur pater qui propter neceſſitatē fa
mis vendit filium.Sed dic,ꝙ illud non eſt delictum, maximè cū
facit autoritate legis,ſed adulterium in ſe eſt malum,omni lege
prohibitum,nec ex aliqua cauſa pōt fieri bonum.vt c.& ſi Chri
8 ſtus.de iureiu.†In ea.gl.ibi,auth.ſed ſi poſt.vbi filia quæ poſt 25.
annum innupta peccauit in corpus ſuum,non poteſt à patre ex
hæredari,quaſi pater fuerit in culpa differendo nuptias eius tan
to tempore.ſed dic illud procedere in odium patris,& quia alia
neceſſitate videtur inducta quàm famis,ſecus autē in vxore, qa
9 aliis remediis debet ſibi quærere victū,& no.hunc caſum.†In gl.
2.ibi:ipſum factum reſpicere.quaſi velit dicere ꝙ cū iudex nō de
beat ſupplere de facto,vt no.in c.bonæ.de poſtul. præl.non de
beat epiſcopus per profeſſionē habitam,inſtare.ſed tene ḡrium
vt etiāprobat iſta litera.Et huius dicti triplex poteſt eſſe ratio,pri
ma.propter periculū animarū quod imminet pp ſeparationem
mr̃imōij,ſeda pp fauorē mr̃imonij.tertia ne cā colluſiōis iſta ꝓfi
10 teret.arg.c.audiuimus.j.de col.deteg.†Et in fi.no.ſing. vltimum
c dictū gl.nō tradas obliuioni ꝙ confeſſio facta calore iracundiæ. c
non præ

ADDITIONES.

a ¶Ex literis.Maritus,& vxor quo ad diuortium ad paria iudicā
tur,ſed nō equali cauſa,quia maior cauſa eſt in muliere, quia di
citur magis peccare,quia plus habet de bono rōnis,& qa præ
nialet quibuſdam motib.paſſionum corporalium. Ita Tho.in 4.
Sen.diſ.25.q.1.art.4.Et vide eundem Thomam in 4.diſ.30.q.1.ar.
3.Et pro hoc vltimo,quòd alter coniugum poſt diuortium factū
non debet aliam ducere,ſed continenter viuere, vide latè Tho.
in 4.Sen.diſ.35.q.1.arg.5.Et an maritus propria authoritate poſ
ſit ſibi conciliare vxorem adulterā ab eo ſeparatā, vide text. &
quod ibi dixi.in c.ſi vir.j.de adul.Et ꝙ maritus,poſtquam recon
ciliauit ſibi vxorem,quæ commiſerat adulteriū, propter quod
petat vxoris ſeparationem non poterit excipere de hoc adulte
rio vxoris ab eo remiſſo.gl.eſt in c.nihil iniquius.inverbo par
tus.32.q.6.de Bellentzinis.

b ¶Secundum quantitatem dotis Iſta cōſideratio Abb.eſt dubia,
quia maritus tenetur in omnib.& non ſolum ipſe, ſed hęredes
eius.Bar.Ang.& communiter Doc.in l.diuortio.ff.ſo.ma.ar.l.quod
ſi nulla.ff.de reli.& ſum.func.Doc.in l.quod in vxorem.C.de ne
go.geſt.

c ¶Iracundiæ.Adde Rom.ſing.615.per Bald.& Sal.in l.ſi filiam.C.
de inoffi.teſt.ideò votum factum calore iracundiæ nō valet.gl.
in c.dudum.& ibi Abb.ſ.de conuer.coniug. fallit in delictis. l.ſi
non conuitij.& ibi Cy.C.de iniu.Ab.in c.j.j.de his qui fil.occid.
¶Calore iracūdiæ.vide Decium.in c.at ſi clerici.ver.tertiò limi
tatur.ſ.de iud.Fel.in c.Matthæus.j.de ſimo.& in c.ſicut ex lite
ris.de iureiu.& ī c.ſi verò.e.ti.in c.dilecti filij.ſ.d excep.Seb.Sap.
¶Calore iracundiæ.Confeſſio facta calore iracundiæ nō nocet:
& hanc gl.allegat pro ſingulari Lud.Ro. ſing.ſuo 508.in c.volo
commentare.Io.de Im.poſt d.Ant.in c.olim.de reſcr.& d.Abb.
quem omnino vide in cap.at ſi clerici,in prin.de iudic.& in c.ſi.
de ꝙfeſſis.& in c.afferte.de præſumptionibus.&pro hoc videtur
ꝙ iniuria verbalis,& manans calore iracundiæ nō noceret, qđ
eſſet valde pulchrum ad euitādum pœnam ſtatuti.Sed in ḡrium
de hoc eſt text.ſingularis in l.ſi non conuitij.C.de iniur.Sed ta
men gl.voluit limitare illum text.vt procedat,ſi quis perſeuera
ret,alias ſecus,per l.quicquid.de reg.iu. de quo dubito,quia illa
lex hoc modo quaſi violaretur.Item vide Inn.in c.ſi. de confeſ.
vbi facit feſtum de iſta gl.Et vide etiam Do.Abbatem in c.cum
veñerabilis.de exce.vbi no.iſtam gl.& dicit,quòd repentina cō
feſſio nō præiudicat.Et circa prædicta vide omnino Io.de Ana.

Universidad de Deusto

non preiudicat nisi detur perseuerãtia,alias autẽ valet confessio facta in criminali nec exigitur alia perseuerantia,vt in l.si cõfessus.ff de custo.& exhi.re.& in c.2.de confes.& in ca.per inquisitionẽ,de ele.Vel põt intelligi tex.secundum Host. q incontinenti antequam confessio sit descripta in actis potest fieri reuocatio. & no sin.hoc dictum,pro quo allego gl.in c apud.32.q.1.&in c. & si Christus.de iureiu.Potest,& tertiò intelligi tex. q coram episcopo,& sociis extra locum iudicij ista mulier fuit confessa.ideo eps a monuit, vt dicat veritatem. Aliæ præcedentes solu-
21 tiones sunt notabiliores.†In gl.in ver.inuicem.no. bene istam gl.& vtitur nam q si matrimonio separato pp adulterium alterius coniugis reliquus non continet,debet matrimonium redintegrari non obstante q sententia separationis lata fuerit.idem fit mat gl j.c.prox.Quidam tenuerunt ꝗrium, q ex quo sententia fuit lata perdidit ius seruitutis omne,qd habebat in marito, qd videtur non posse recuperare ex delicto viri superueniente, & vide bo.gl.quæ hoc latè disputat in c.apostolus.32.q.7.& Doct. antiqui fuerunt varij in hoc.Sed opi.cõior,& fauorabilior est vt
a matrimoniũ redintegretur saltẽ ex officio iudicis.a quod tenet Inn.in c.prox.& hoc satis mihi placet,ne isti sic separati incidãt in adulterium.Et quia stante vinculo matrimoniali,non potest dici, q iniuria sit illata mulieri seu ipsi mrimonio,ideò dẽt hinc inde fieri compensatio,& ex hoc no. q sentẽtia fuit lata super separatione matrimonij quo ad thorum, non tñ transit ex toto
12 in rem iud.pro quo facit quod no.in gl.seq.†In gl.fi.not.conclusionẽ gl.& hæc conclusio cõior est,vt dicamus, q antequã vxor confiteatur possit in vita reconciliari mariro si fuerit separata iudicio ecclesiæ,nam illa snia separationis fuit lata in fauorem non delinquentis:ideo non debet retorqueri in eius læsionem, maximè cũ duret vinculũ matrimoniale inter eos.& pro hoc facit optime,auth.sed hodie.C.de adul.& quod not.gl.in c.gaudemus.s.de conuer coniu.& multum bene facit tex.ibi,& de vltimo contrario gl.dic vt not,in regula,factum legitimè,de regu. iu.lib.6.&c. Abbas.

ADDITIONES.

* Post do.Abbatem in c.2.de maled.Et hic adde gl.& d.Ant.in cadudum.de conuers.coniug.& c.sicut j.de iureiu.& vide c.sunt q opes.17.q.4.de blasphemante.vide Abba.in c.2.de mal'ed.& q requiritur inconsultus calor.vide in §.notandum.2.qu.4.in fine. & in c.si quis iratus,eadem causa.q.8.Et vide Abb.in c.j.in 2.no. de his,qui fil.occid.vbi dicit, q iracundia nõ excusat à peccato, nisi inducat alienationem mentis.Et vide Abb.post Doctores in c.de multa.de præb.vbi dicit, q acceptans per iracundiam secũdum beneficium iuratum, q incurrit pœnam illam,de qua ibi,& ibi dixi.Et Card.in cle.1.in 6.q.de offi.de materia iracundiæ Bal. latè in l.si non conuicij.C.de iniur. Quid de snia,dic q valet. casi eps forte,11.q.3.Et adde q verbum iniuriosum calore iracũdiæ non excusat ab accusatione iniuriarum.d.l.si non conuicij.de ista materia gl.meminit Abbas in c.olim.el 2.de priuil. & Ant.in c.attestationes.de despon.impube.& per hãc dicit Bal.in l.si quidem.in fi.C.de excep. q quando datus fuit terminus ad deliberãdũ,nõ potest reuocari.Et hanc gl.sequitur Bal.in l.error.in prin. C.de iur.& fac.igno.Et eam sequitur Domini.in ca.1.accusat.in 6.de Bellentzinis.

8 ¶Ex officio iudicis.Vide Fel.in c.lator.s.de re iud.vbi ponit,quid tenendum,Seb.Sap.

SVMMARIVM.

1 *Separati coniuges sine iudicio ecclesiæ etiam propter hæresim redire compelluntur.2.& 4.*
2 *Adulterium & hæresis seu carnalis,& spiritualis fornicatio an idem operetur quò ad separationem coniugum.4.*
3 *Matrimonium separatur etiam propter spiritualem fornicationem.*
4 *Separati cõiuges pp hæresim an reconcilientur si alter eorũ sit conuersus.*

CAP. VI.

1 DEILLA.†Si vxor à viro lapso in hæresim propria auctoritate diuertit,ad eum reuersum redire compellitur, secus si per iudiciũ ecclesiæ ab eo fuisset separata.& secunda ibi,si verò.¶Casus literalis.Quidã vir lapsus fuit in hæresim, vxor eius statim sine iudicio ecclesiæ ipsius consortium declinauit.tandem ille reuersus est.& petebat vxorem,ipsa nolebat ad eum redire.quæritur quid iuris sit.Respon.Papa,quòd si mulier maximè ea intentione discessit à viro,vt ille in hæresim lapsus tædio pariter,& confusione affectus ab errore suo se conuerteret ei reuerso esset reddenda,& si redire noluerit est compellenda.Si verò iudicio ecclesiæ ab eo recesserit ad eum recipiendum non est
2 ꝯpellẽda,sed hoc qd in fi. dr corriget p.c. sequẽs B.¶†No.j q si maritus spiritualiter fornicat põt vxor propria auctoritate ab eius ꝯsortio declinare,nec ꝯpellitur p ecclam redire ad maritũ pseuerantem in infidelitatis errore.& ex hoc not.vnũ casum in quo differunt fornicatio spiritualis,& carnalis,nam pp spiritualem licitum est innocentem recedere propria authoritate nec compellitur redire,secus in carnali sm Host.sed aduerte,nam si fornicatio carnalis eẽt notoria,puto q posset recedere alter pro pria authoritate,nec compellitur redire,vt est gl.in c.fi.de adul. & ibi plenè dixi.Sed differentia prædicta posset admitti propter
3 periculum infectionis:quod est crimen hæresis.†No.2.q propter fornicationem spiritualem pt separari matrimonium quo ad thorum.de hoc in c.fin.de conuer.coniu.& j. prox. Oppo.ꝫ text.de cap.prox.vbi maritus compellitur redire ad vxorẽ post sententiam separationis:cuius ꝫrium hic in fi.dicitur.Sol,ibi maritus commisit adulteriũ post sententiam,sed vxor hic non deliquit post sententiam,vel ibi non fuit lata sententia.Sed tene pri
4 mam sol.†Sed opp.videtur enim, q ex quo maritus incidit in hæresim, q non teneatur vxor cum eo reconciliari.quncumq; sit conuersus,sicut dicimus in matrimonio separato propter adulterium carnale.sol.dic,vt legitur & no.in c.fi.de conuer.coniug.& vide ibi alias differẽtias inter separationes factas ob adulterium carnale,& spirituale.In gl.fi.in fin.vult ergo ista gl.quòd siue iudicio ecclesiæ siue non,mulier recessit à viro lapso in hæresim,compellitur tamen redire ad eum reuersum nisi vellet intrare religionẽ,& fuerit separata iudicio ecclesiæ,& idem tenet gl.in gl.fi.j.c.prox.& in gl.in c.fi.de ꝯuer.coniu.aliqui ꝫ reducẽtes istam decre.ad cõcordiam cumd.c.fi.licet opi.gl.sit cõis,facit tamen tex.iste multum in ꝫrium,vnde per ar.sumptum à ꝫrio sensu.d.c.fi.nõ debemus impropriare istum tex.qui apertissimè loquitur,concludendo ergo dic, q aut altero coniugum lapso in hęresim alter recessit propria auctoritate,& non compellitur redire ante conuersionẽ alterius,sed post conuersionem compellitur,vt hic.Aut recessit iudicio ecclesiæ,& si vult intrare religionem non compellitur redire ad conuersum.vt in d.c.fi. Aut non vult intrare religionem,& sunt opi.de quib.s. & dic vt ibi. Nunquid possit propter hęresim separari matrimonium,dicam in c.proxi.Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium non soluitur altero coniugum in hæresim lapso.*
2 *Matrimonium verum,& consummatum quo casu soluatur.*
Infidelis conuersus ad fidem potest cohabitare cum vxore infideli, ex quo vult secum cohabitare sine peccato.
Matrimonium non potest esse inter Christianum,& infidelem,nisi infidelis conuertatur,& eius vxor remaneat in infidelitate.
3 *Matrimonium et iam est inter infideles.*
4 *Matrimonium consummatum inter Christianos nunquam potest dissolui.*
5 *Matrimonium quare inter conuersum ad fidẽ,& infidelem solui possit, & non inter Christianos.*
Ecclesia interpretatur ius diuinum.
6 *Infidelis qu ad fidem non vult conuerti eius coniuge conuersa relictus non est,sed reliquit coniugem.*
Matrimonium claudicare non potest quò ad substantiam, secus quò ad debitum reddendum.
7 *Sententia diuortij,an sit necessaria inter infidelem, & eius coniugem & eius conuersum.*

CAP. VII.

a 1 QVANTO.a†Vinculum coniugale nõ dissoluitur, altero cõiugũ fidelium in hęresim lapso,sed & si vnus infidelium conjugũ conuertatur ad fidem,& alter nolit sibi cohabitare,vel nõ sine blasphemia,vel sine peccato mortali soluitur coniugium, conuersus ꝫhere poterit.Cõis diuisio,secunda ibi,nos igitur,q distinguit & secũdum membrũ prosequitur ibi,si verò, rõnem diuersitatis ponẽs ibi,nam obstaculũ.soluens ibi,nec submittẽs duplicem solutionis effectum ibi,per hãc.¶Casus literalis.Duo erant ꝫugati,alter eorum transiuit ad hæresim qui remansit in fide volebat ad secunda vota trãsire.Episcopus Ferrarien.quęsiit vtrum posset.respon. Papa distinguendo inter infideles,& fideles si duo sunt coniuges infideles,& alter ad fidem catholicã conuertatur,altero nullo modo,vel nõ sine blasphemia diuini nominis,vel vt eum trahat ad mortale peccatum altero cohabitare nolente,alter q relinquitur ad secunda vota, si voluerit poterit trãsire.& in hoc casu intelligitur, quod dicit apostolus si infidelis discedat discedat,frater enim,vel soror non est huiusmodi seruituti subiectus.Et canõ eodem modo intelligitur qui dicit contumelia creatoris soluit ius matrimonij circa eum q relinquitur.Si verò alter fidelium cõiugum labatur in hæresim, vel tran

ADDDITIO.

a ¶Quãto.Vide Thomam in 4.sen.di.35.q.1. art.1. circa finem.vbi dicit,quòd infidelitas alterius coniugum facit diuortium,quia dicitur spiritualis fornicatio,& contra bonum matrimonij,qd est pro'es,vt ibi per eum.de Bellentzinis.

vel transeat ad gentilitatis errorem, in hoc casu is cui relinquitur viuente altero non põt ad secunda vota transire,licet in hoc casu maior videat cõtumelia creatoris.licet enim inter infideles sit verum matrimonium,non tamen ratum existit.sed inter fideles ratũ,& verum est matrimonium,vt illis viuentibus contingium ipsum perduret.nec ob.q à quibusdam forsan possit opponi q infidelis relictus non debeat iure suo fraudari sine culpa, cum in multis casib,hoc contingat,vt si alter coniugum incidat.Per hanc responsionem quorundam malitię obuiatur,q in odium coniugum quando sibi inuicem displicerent si possent eas in tali casu dimittere simularẽt hæresim, vt altero qui remãsit in fide matrimonium ꝫhẽte ab hęresi reuerteretẽ. Et p hanc responsionem soluitur quæstio,quia quæritur vtrum ille qui remansit in fide cogatur redire ad illum qui ab hæresi vel infideli
2 tate reuertitur.B.†Not.casum in quo verum matrimonium cõsummatum dissoluitur.s. quando alter infidelium venit ad fidem,reliquo nolente secum cohabitare,vel nõ sine blasphemia diuini nominis.Et ex hoc casu habes quotidianũ in istis Iudæis qui quandoque veniunt ad fidem vxorib.remanentib,in Iudaismo,possunt enim cũ aliis mulierib.de nouo ꝫhere, si vxores eo rum nolunt secum cohabitare,vel non sine peccato. Et ex hoc no. q conuersus ad fidem licitè habitat cum vxore infideli, ex quo velit secum habitare sine peccato.Ex quo no.sin. casum in quo potest esse matrimoniũ inter Christianum,& infidelẽ, hoc ideo est,quia matrimonium fuit ab initio ꝫtum, alias non teneret matrimonium,si ꝫheretur inter Christianũ,& infidelẽ, vt in
3 c.caue.28.q.j.†No. q inter infideles est verum matrimonium,licet non sit ita firmũ,& indissolubile sicut inter Christianos.
4 †No.3. q matrimonium consummatũ inter Christianos durat
a semper a nec potest dissolui aliquo casu & est iste text. ad hoc
b optimus.& per rationem suam posset argui q etiam ecclesia nõ posset illud dissoluere,de quo vide disputationem 10 And.in regula,actus legitimi.li.6.in Mercu.& vide quod dixi in ca.ex pu-
5 blico.de conuer.coniug.†Op ꝫ prædicta,& ꝫ tex.nam cum matrimonium sit verum inter infideles,vt hic in tex.& in c.j.prox. non videtur q possit separari non obstante defectu baptismi,nã Christus interrogatus à Iudæis, qui non habebant baptismum respondit quos Deus coniunxit,homo non separet,vt in c.de infidelib.de consan.& affi.& sic ostendit indissolubilitatem matrimonium etiam inter infideles.& sic idem facit, quia matrimonium institutum fuit lõge ante baptismum. s.in statu innocentie in parad so. & ibi recipit indissolubilitatem suam cum fuit dictum,& erunt duo in carne vna.vt legitur & no.in c.j.de voto. lib.6.& in c.fraternitatis.34.q.x.Sol.Doc.non tangunt,sed puto sic dicendum q ideò ponderatur baptismus in indissolubilitate matrimonij,quia vbi non est fides Christiana matrimoniũ non habet suum significatum,nam matrimonium consummatum denotat vnionem,& conformitatem quæ est inter Deum & ecclesiam per assumptionem carnis humanę,vt in c.debitum. §. de biga.vnde sicut figuratum est indissolubile, quia carnem quam Deus assumpsit nũquam dimisit,ita & matrimonium illud figurãs debet esse indissolubile sicut figuratum,pro quo vide bo.gl. in c.quia propter.xxvii.q.2.Hoc autem significatum non habet matrimonium quod est inter infideles,quia negãt assumptionẽ carnis.& sic matrimonium inter eos non est ita firmum & indissolubile.quia cessat inter eos ratio indissolubilitatis.Nec ob. q
c dicitur,quos Deus coniunxit homo non separet.c &c. quia non est homo qui dissoluit in casu sed ecclesia authoritate diuina.nã ecclesiæ interpretatur in hoc ius diuinum & inducit hoc etiã fauore fidei ne infideles repeterent redire ad fidem,videntes se arctari ad continentiam vxoribus renuentibus secum cohabitare.
9 ¶†In gl.in ver.qui relinquitur.ibi circa eum.j.qui conuertitur, vult ergo gl.& melius tex.q remanens in infidelitate dicitur relinquere transeuntem ad fidem.sed potius videretur dicendum oppositum,quia infidelis fuit relictus à coniuge transeũte ad fidem,sed dic q ideò dicitur ille relictus,quia cum ambo deberẽt accedere ad fidem,sed alter accedit & reliquus nõ sequitur,dicitur illum relinquere.Et no.gl.in eo.qd dicit, matrimonium nõ potest claudicare.i.ex parte vnius tenere & ex reliqua non.Et intelligo hoc quò ad substantiam vinculi.nam quò ad debitũ sed dendum quandoque claudicat vt in c quidam.de conuer. cõiu. vel quò ad obligationem expectandi reliquum.vt in ca. de illis.
7 de desp.imp.¶ †In ea gl. ibi, & non per ecclesiam.h.d.non esse opus vt iudex ferat sententiam diuortij,sed ipso facto ex contumelia Creatoris separatur matrimonium.dicit tamen Host.tutũ esse,vt à iudice statuatur terminus infideli ad cohibitãdum cũ conuerso,quo elapso,si noluerit cohabitare solutum erit matrimonium.de quo dic vt latiùs dicam in c fi.j.c.¶ In gl.fi.in fi.gl. hic inhęret opi.quam s.tenui in c proxi.sed tu dic clatius, vt ibi dixi,& iste tex.parum facit pro opi.gl.quia non loquitur,quando matrimonium separatur iudicio ecclesiæ ꝓpter hæresim alterius,vnde volendo tenere opi.contrariam posset iste tex.reduci ad terminos.c.præcedentis,&c.Abbas.

ADDITIONES.

a ¶Durat semp.Adde,an ꝫ illud possit Papa dispensare.Be.Alex. in l.Deo nobis.ver.vlterius not.C.de epis.& cle.& Fel.in ca.quæ in ecclesiarũ.ver.cæterũ limitatur.ibi.& p istis facit s.d ꝫt.Zac.
b ¶Dissolui.Quòd possit dissolui ex causa tenet Abb.in c.j.in fi.s.d voto.& Bal.in l.si pater.§.in arrogationib.ff.de adoptio.vbi ponit casum quando rex habet vxorem sterilem.Seb.Sap.
c ¶Homo non separet.Adde qualiter hoc intelligendum sit.Ancha.consi.ccxlj.

SVMMARIVM.

1 *Pagani contuncti in gradu prohibito lege canonica tantum conuersi ad fidem non separantur.*
Paganus conuersus ad fidẽ q̃ plures prius habebat vxores adhæret primę. & si repudiata vxore cum secunda contraxit secundam dimittat,& adhæreat repudiatæ, etiam si repudiata cum alio ꝫxisset, secus si fornicata.
2 *Infideles quo ad probationem matrimonij,& alia spiritualia non includũtur lege canonica,lege autem diuina sic.12.*
3 *Infideles delinquentes contra ius diuinũ puniri possunt,secus si delinquũt contra ius canonicum.*
4 *Fratris appellatione veniunt q̃s Christiani,& vnũ patrẽ habẽt.s. Deũ.*
5 *Matrimonium potest esse inter fidelem & infidelem si ante conuersionem contractum fuit,alias secus.*
6 *Baptisma abluit crimina ẽt quo ad pœnã,& an hoc sit verũ in foro fori.10.*
7 *Infidelis simul & eodẽ tpe de iure diuino plures non põt habere vxores.13*
8 *Matrimonium propter fornicationem ẽt inter infideles nõ soluitur quo ad vinculum.*
9 *Repudium factum in infidelitate non valet.10.*
10 *Repudiata secundum ritum paganorum contrahendo cum alio non committit adulterium.*
11 *Secundus gradus in linea inæquali prohibitus est de iure diuino,sed in linea æquali prohibetur tantum à iure canonico.*
12 *Infideles ex quibus per iudicẽ ecclesiasticum, vel secularẽ puniri possunt.*
13 *Plures simul habere non licet,successiuè autem sic.*
Pluralis numerus quandoque ponitur ad exclusionem maioris & quandoque minoris numeri.
14 *Maritus & vxor quandoque iudicantur ad imparia.*
Maritus renocat votum vxoris sed non contra.
Maritus accusat vxorem criminaliter,sed non econtra.
15 *Sententia diuortij an sit necessaria inter conuersum,& infidelem.*
16 *Baptismus an tollat irregularitatem,& alia vt bigamiam.*
Accusatio criminalis an possit fieri post baptismum.
17 *Vxor infidelis ad fidem conuersa an gaudeat omnibus priuilegiis dotium.*
18 *Infidelis si dicat pluribus mulieribus,ego duco vos in vxores & illa pariter respondeant,an illæ sint eius vxores vel saltem aliqua earum.*

CAP. VIII.

a 1 GAVDEMVS.a†Hoc c.principaliter habet tria dicta.h.d.ĩ sum.Pagani iuncti in gradu prohibito lege Canonica tantũ conuersi ad fidem non separantur.hoc primò.Si paganus prius plures vxores habebat post fidẽ susceptã adhærebit primæ. hoc secundo.Et si repudiata vxore cum secunda ꝫxerit etiam post baptismum dimittet secundam,& adhærebit primæ repudiatæ, etiam si repudiata cum alio ꝫxisset,secus si fornicata fuisset.hoc tertiò vsque ad fi.& sm dictum ibi verum.tertium ibi,qui autẽ. ¶Casus literalis.Pagani accipiunt vxores in secundo,vel tertio gradu,vel vlteriori,paganitaliter cõiuncti cõuertuntur ad fidẽ. Quæritũ fuit à do.Pa.vtrũ post baptismũ teneanẽ insimul remanere,vel adinuicẽ separari.rñdet pa. q sic.Ñ ꝫiugi apud fideles, & infideles existit,vñ dr aps.Si g̃s frater infidelẽ habet vxorẽ,& hæc q̃sentit habitare cũ illo nõ dimittat illã.& ĩ pdictis gradib.pagani licitè ꝫhunt matrimonium:quia constitutionibus canonicis non arctantur:ideò fideles huiusmodi in fauorem fidei Christianæ mrimonia fr copulari liberè pñt.& illicitè remanere ꝓiuncti.cũ p sacm baptismi nõ soluant ꝫiugia sed crimina dimittãt.
Quia verò

ADDITIO.

a Gaudemus.aduerte,quia cõsideratione, q alter coniugũ trahat alium ad infidelitatis errorẽ,potius est præsumendũ,q vir trahat vxorem q̃ vxor maritum.Et est ratio,quia non de facili persona vxoris mariti animũ mutare potest sicut eẽ,vt dicit tex.in §.mater quæ.in auth.de nup.& in auth. hæc quoque. C. de reuocan. donatio.Et pro hoc facit,quia maritum sequi debet mulier, nõ econtra.xiij.q.ij.c.vnaquę que.&gl.xxxiiij.q.j.si quis necessitate. concordat quia sequitur domicilium mariti,vt in iuribus vulgatis,& est pene famula mariti.xxxiij.q.v.c.hæc imago. sed in contrarium vrget textus in c.Salomon.xxxij.q. 3.& illud Virgilij in Georgicis,*Carpit ei vires paulatim vritq; videdo Fœmina, nec memorẽ patitur meminisse nec herb.& illud,illa subigit decus*, &c.De Bellẽtã

Universidad de Navarra Biblioteca de Humanidades

Quia verò pagani, plures habent simul vxores quæ conuertuntur ad fidem, quæritur vtrum omnes vel q̃ illarũ habere debeãt post baptismum. rñ. pa. ostẽdẽs q̃ vnã tm̃ debẽt hre, cũ ab initio vna cõsta in vnã fœminam est quersa, & scriptura diuina testat q̃ pp hoc relinquet homo patrẽ & matrẽ. & adhærebit vxori suæ, & erunt duo in carne vna. nõ dixit tres vel plures, sed duo, nec dixit adhærebit vxoribus, sed vxori, nec alicui licet insimul plures hre vxores nisi diuina reuelatione alicui fuerit pcessum p q̃ sicut Iacob à mẽdacio, Israelitę à furto, & Sanson ab homicidio excusati fuerunt, sic & patriarchæ & alij iusti viri qui plures habuerũt vxores ab adulterio excusanť, & hæc sñia in euãgelio cõprobatur. Quicũque dimiserit vxorẽ suã excepta fornicatiõis cã, & aliã acceperit mœchatur, ergo si vxore dimissa alia duci non pt, multò fortius nec ea retenta. p qd euidenter apparet, quòd nullus pt simul habere plures vxores, nec aliqua plures maritos, ergo sequitur q̃ post baptismũ primã debet hre. Qui aũt pagani siue infideles dant vxoribus suis, qñ volũt, libellũ repudij, quæritur vtrũ illis viuentib. possint accipere alias ad fidẽ conuersi, vel ante quersionem. Rñdet q̃ in euangelio tale repudium reprobatur, & ideò viuente vxore ẽt conuersus ad fidẽ aliam habere nõ pt, nisi post cõuersionem ipsius illa renuat habitare cum illo, vel si ꝑsentiat, non tñ sine contumelia creatoris, vel vt eũ traheret ad mortale peccatum. In quib. casibus mulier restitutionem petere non posset, ẽt si de iniusta spoliatione cõstiterit, quia fm Apl'm, alter alteri nõ est hmõi seruituti subiectus. Quid si aliquis paganus dedit libellũ repudij vxori, & illa nupsit fm ritũ suũ, vir quersus est ad fidẽ, & vxor sua quæ nupsit alij post repudiũ similiter est conuersa ad fidẽ, & petit illũ, quæritur an possit nõ obstante eo, q̃ nupsit alij. Rñdet q̃ licet fm euãgelicã veritatẽ, q. duxerit dimissam mœchabit, nõ tñ dimissor poterit obiicere fornicationem dimissæ post baptismũ, p eo q̃ nupsit alij post repudiũ, & sic eã tenet recipere nisi alias fuerit fornicata. B. †No. j. vnã regulã generalem q̃ lex canonica in prohibitione matrimonij nõ extẽditur ad infideles. & idẽ dicẽdũ in aliis spiritualib. p illã authoritatẽ Apli, quid ad nos de his qui foris sunt iudicare, dic foris. i. extra ecclesiam, vel fidem catholicã. † Secundò rl'a colligitur ex textu, q̃ lex diuina oẽs infideles cõprehẽdit, vnde matrimonium eorum ꝑ dum ꝑ legẽ diuinam est nullum. Ex quo infero, q̃ pagani seu Iudæi delinquentes ꝑ legẽ diuinam phr puniri, secus si delinquerent ꝑ legẽ canonicã disponẽtẽ super spiritualib. de his vide, q̃ pulchrè notat Inn. in c. quod super his. devoto. †Nota ibi, frater. q̃ appellatione fratris cõprehenditur quilibet Christianus. nam omnes Christiani sunt adinuicẽ fratres, quia habent vnum patrẽ, scilicet Deũ. & vide tex. cũ gl. in c. ad mẽsam. xj. q. 3. † Nor. q̃ inter fidelẽ & infidelẽ potest esse matrimonium, qd intellige qn matrimoniũ fuit ꝑctũ ante cõuersionẽ ad fidem. alias aũt inter dispares fidei non põt esse matrimonium, vt in c. caue. xxviij. q. j. † No. q̃ per baptismum dimittuntur crimina. & dic q̃ dimittuntur oĩa ẽt quò ad pœnam, ita q̃ si baptizatus tunc moreretur non sentiret ẽt pœnã purgatorij, vt dicit Augus. de pœni. di. 7. c. fi. †No. in §. quia verò. q̃ non est licitũ cuicũque quantũcunq; infideli ducere seu habere eodem tpe plures vxores, hoc. n. est ꝑ legẽ diuinã. Et no. ex tex. plurimas rones, ex quib. ꝓcludit vnicã vxorẽ esse debere. †No. q̃ pp fornicationẽ cõiugis nõ separatur matrimoniũ quò ad vinculũ ẽt inter infideles. Not. in §. qui autem, q̃ repudiũ factũ in infidelitate nõ valet post conuersionem ad fidẽ, nec ẽt primò valuit fm veritatẽ. †No. q̃ repudiata fm ritũ paganorũ ꝑhens cũ aliquo nõ cõmittit adulteriũ, ideò maritus quersus ad fidẽ non põt illi volenti redire obiicere adulteriũ. Sed ꝑ hoc opp. ignorantia iuris diuini neminem excusat, habet. n. locũ illud dictũ Apostoli, q̃ ignorat &c. 38 di. in c. qui ea. sed de iure diuino nemin. licet mittere libellum repudij, ergo repudiata alteri nubendo committit adulterium. Sol. ꝑ rium prima frõte videtur difficile. sed potest sic solui. Repudium erat ap ꝓbatũ lege antiqua. s. veteris testamenti. vnde vtentes lege illa antiqua videnť excusari ab adulterio. nã adulterium non cõmittit sine dolo, vt in c. in lectum. 34. q. 2. & in l. pe. ff. de adult. non enim videntur esse in dolo infideles, ex quo non recognoscunt fidem Christianam. nec subiiciuntur euangelio à quo repudiũ fuit reprobatum. Concludo ergo q̃ repudium non tenuit, & q̃ non ꝑhens excusatur ab adulterio ratione prædicta. †In gl. j. ibi sed non omnes, dic clarius. q̃ secundus gradus est prohibitus lege diuina in linea inæquali, exemplum in patruo, & in nepte, nã isti prohibentur lege diuina, vt ĩ gl. fed secundus gradus in linea æquali est prohibitus solum lege canonica. Et de isto gradu loquitur iste tex. exemplum in duorum fratrum filiis. & no. ex gl. personas prohibitas lege diuina, & dic latius vt dixi in c. literas. de resti. spol. †In gl. in ver. constitutionib. ibi. sed indirectè, sed dic melius, q̃ si Iudæi non subsint ecclesiæ quo ad temporalem iurisdictionem, canones ad eos nõ extendũtur nec directè, nec indirectè, qa ecclesia nõ se impedit de laicis nisi ratione animę. Sed de animabus Iudæorum ecclesia non curat. ex quo nolũt redire ad fidem, si tamẽ delinquerent Iudæi ꝑ legem diuinã bene posset papa, vt vicarius Dei, illos punire etiam directè, vel si essent infesti fidei Christianæ. vt patet. j. per totum ti. de Iudę. & illa authoritas Apostoli, qd ad nos, &c. procedit quo ad sententiam excõicationis. Itẽ quo ad fidẽ, & quo ad spualia sunt aũt Iudæi subiecti Romano imperio, & delinquẽtes possunt puniri p iudicem secularem, betiam dum veniunt ꝑ legem diuinam in ꝑhendo matrimonium, vt in l. 2. & l. nemo. C. de Iudęis. Et vide ad materiam plenè no. per Inn. in d. c. qd super his. de voto. ¶ † In gl. in ver. duo. ibi, q̃ si dormierit. dic q̃ ibi pmittũtur plures vxores non eodem tempore, sed successiuè. Et no. gl. q̃ numer' pluralis quandoque ponitur ad exclusionẽ maioris numeri, vt hic, quandoque minoris, vt in c. licet vniuersis. & quod ibi no. gl. de test. debet ergo capi ille intellectus secundum quẽ euitatur absurditas. ¶ † In gloſ. in ver. nõ ad imperia. in fi. no. bene gl. & pro huius conclusione facit, nam maritus reuocat votum vxoris & non econtra, vt in c. noluit. xxxiij. q. v. & vide bonam gl. in c. manifestum. eadem q. Itẽ maritus accusat vxorem de adulterio criminaliter, & nõ econtra. 33. q. j. c. apud. §. publico. & vide qd not. in c. tuæ. de procu. † In gl. in ver. compellentur. ibi dixit Io. & hoc etiam tenet gl. in c. si infidelis. xxviij. q. j. & in c. fi. ea causa & q. 2. Host. dicit hic q̃ inter fideles matrimonium non dissoluitur. vt ŝ. c. prox. Inter infideles verò debet iudex præfigere terminum remanenti in infidelitate, vt cohabitet fideli, q̃ si noluerit, dissoluitur matrimonium, & sic sentit, q̃ ante præfixionem termini non est matrimonium solutum. hoc dictum mihi non placet. licet vtile sit illud à principio seruare, & clarè appareat de voluntate infidelis. satis est tamen q̃ aliis modis apparere possit, q̃ nolit cum fideli habitare. † In gl. ibi, beneficium alicui competẽs. No. bene gl. & dicunt hic Doct. maximè Inn. q̃ per baptismum c nõ tollitur accusatio criminis, & potest esse ratio iudicio meo, nam pœna in foro iudiciali imponitur, qa delinquendo læsit rẽ publicam, baptismus verò operatur remissionem peccatorũ respectu læsionis Dei, alias quisque Iudæus de facili post delictum diceret se velle effici Christianum, vt euitaret pœnam, item per baptismum secundum Doc. tollitur omnis sequela peccati, vt ĩ fama ꝓtracta ratione delicti, exemplum in vsurario. idẽ in irregularitate, quæ ꝓuenit ratione delicti, vt si infidelis titu. occidit reuertus ad fidem possit promoueri ad ordines. qa tollitur irregularitas. cum sit sequela pctĩ. pro hoc. l. dist. c, si quis viduã. Sed dubium est quid de irregularitate cõtracta sine pctõ, pone. q̃ paganus ratione officij publici aliquem facit mori. Et in hoc Do. sunt varij. Host. & Io. An. & do. Ant. sentiũt, q̃ hæc irregularitas non tollatur per baptismũ, quia non est sequela peccati. ꝓ hoc dictum c. si quis viduam. Sed Hug. Tancre. Io. Cal. tenent ꝑrium, quod indistinctè omnis irregularitas ꝑcta ex homicidio tollit, quod mihi plus placet. primò par. à ꝑrio sensu generaliter sumptum ex d. c. si quis viduam. & di. c. j. item quis efficitur irregularis ex homicidio commisso sine pctõ ratione cuiusdam erroris. videtur enim quidam error, q̃ is promoueatur, qui fecit hominem mori. quæ ratio cessat in infidelibus, cum per baptismũ videatur nouus homo. l. dis. ferrum. item ista irregularitas processit ex ꝓstitutione ecclesiæ, ideò nõ debet extendi ad infideles, vt hic, iuncto. c. is qui. de sen. exc. li. 6. facit notabile dictum Inn. in c. ad audiẽtiam. de hom. vbi dicit, q̃ cũ irregularitas sit de iure positiuo, debemus in dubio interpretari quemnon esse irregularẽ. Irregularitas verò contracta ex defectu sacramenti non tollitur per baptismum, vt est bigamia. xxvj. di. in c. acutius. & c. deinde. Ex prædictis infertur ad claram decisionem istius quæstiõis. nã eo ipso quòd vxor commisit adulterium fuit ius acquisitum marito, vt possit vxorem adulteram à se abijcere, ideò per baptismum hoc ius marito competens non tollitur. ¶ † Extra glosſam quæritur, nunquid vxor reuersa ad fidem gaudeat priuilegio dotium concesso mulieribus ab Imperatore in dotibus repetend

ADDITIONES.

a ¶ Qui foris. Adde qualiter intelligantur illa verba Calder. consilio 2. de Iudæis.

b ¶ Per iudicem secularem. Vide Decium in c. j. ver. quarta conclusio. in j. lectu. s. de cõsti. vbi dicit quòd infideles non ligantur canonibus in his quæ animam respiciunt, vt in censuris ecclesiasticis & pœnis spiritualib. Et ita intelligit illud, de his q foris sunt, nihil ad nos. Secus est in pœnis corporalib. & pecuniarijs. S. Sap.

c ¶ Per baptismum. Vide. Fel. al'egantem Abb. hic in ca. de his. ver secunda conclusio. ĩ. de accu. Seb. Sap.

repetendis. vt præferatur omnibus creditoribus, de quibus in l. assiduis. C. qui pot. in pign. hab. dixi in c. ex literis. de pign. Concludunt Doct. q̃ sic, quia si Imperator potuit cõcedere, fortius ipse idem Deus, hæc ratio parum concludit, quia non apparet, q̃ per baptismum Deus voluerit concedere. Sed ego alleg. tex. ĩ auth. item priuilegium. C. de hære. vbi dicitur q̃ priuilegium dotium non competit his, qui non participant de fide, à ꝓrio ergo omnibus participantib. competit. satis est ergo, q̃ tempore quo vult vti priuilegio est in fide. arg. eorum quæ no. Bar. in l. ex facto. ff. de vul. & pupil. satis enim est qualitatem fidei in esse tempore vsus priuilegij. ¶ † Vltimò inducitur hæc littera ad quæstio. quid si fidelis dicat pluribus mulieribus, duco vos in vxores, & illæ pariter respondeant, & nos te in maritum, quæ istarum sit coniux, concluſio est q̃ nulla, qa non habuit animũ obligãdi se præcisè vni, quod procedit etiam si inter illas vna tantũ fuisset apta ad matrimoniũ istius, deficit enim hic consensus respectu ... ius viri tantum, &c. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Fratris relictum in vxorem ducere non licet.*
2 *Infidelis conuersus ad fidem potest vti matrimonio cũ relicta fratris prius per ipsum contracto.*
3 *Fratris relicta in vxorem potest duci secundum legem Moysis, si frater sine prole decesserit & si ducatur ad suscitandum semen fratris, & tunc filij dicuntur filij defuncti.*
4 *Papa ex causa dispensat contra testamentum nouum.*

CAP. IX.

1 DEVS. † Ponit dispensationem ecclesiæ cum nouiter conuersis ad fidem vt vrantur matrimonio cum relictis fratrum contracto secundum legem Mosaycam. Vel summa aliter sic. Nõ licet relictam fratris in vxorem accipere, & de facto ducta separanda est nisi ecclesia aliter dispenset. Casus literalis. Quidam infideles, s. Liuonien. contrahebant matrimonium cum relictis fratrum suorum Liuon. isti de nouo conuersi sunt ad fidem, quærebatur vtrum deberent remanere cum relictis fratrum suorum. dominus papa cõcedit eis propter infirmitatem illorum, vt matrimoniis contractis cum relictis fratrum vtantur dũmodo fratribus decedentibus sine prole cum talibus cõtraxerunt, vt iuxta legem Mosayçã semen defuncti suscitarent prohibendo ne tales de cætero sibi copulent post fidem receptam. † No. primò q̃ secundum legem Mosaycam licebat ducere vxorem fratris, defuncti duobus tamen interuenientibus. Primò quod frater decesserit sine prole. Secundò, vt duceret causa suscitandi semen defuncto, nam soboles inde suscepta attribuebatur fratri defuncto. vnde iste superstes erat pater carnalis, defunctus verò erat legalis. vnde filij attribuebantur defuncto. & illud olim fuit institutum in figura, quæ hodie cessat cum veritas illuxerit, à quo vide tex. in c. olim. 8. q. 1. & Deuter. 26. † Secundò no. q̃ papa ex maxima causa posset dispensare contra nouum testamentum.
4 ¶ † Not. vltimò hodie non licere ducere vxorem fratris relictam in vxorem etiam secundum dispositionem legis Mosayçæ. a &c.

ADDITIO.

a Secundum dispositionem legis Mosaycæ. Adde quid in dispensatione apostolica, istum in c. per tuas. in prin. & quod ibi no. in apost. ad ipsum. s. de resti. spo. Io. An. in cap. sup. j. de vsur. Ant. de prato consi. 2. & Gem. plenè. in c. sicut. & ibi in apostil. Celsi. ad ipsam. 14. dist. Zach.

a De donationibus inter virum & vxorem, & de dote post diuortium restituenda. Tit. xx.

ADDITIO.

a ¶ De donationibus. Quid de promissione facta ante nuptias, dic vt per Roma. in l. si diuortio. ff. de ver. ob. de Bellentzinis.

¶ Continuatio Rubricæ.

Supra visum est de diuortiis, sed quia diuortio facto dos repeti solet, & contenditur plerunque de donatione facta constante matrimonio. Ideò post rubri. præcedẽtem subijcit istam in qua tractatur tam de donatione facta inter virum & vxorem, quam de dote post diuortium restituenda. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Dos debet integrè restitui matrimonio licite separato etiam si separatio fiat quò ad thorum. 2. 3.*
2 *Dispositio huius c. habet locum etiam si sit separatio facta quò ad thorum & mutuam seruitutem.* (*cere.*
3 *Maritus propter onera matrimonialia nõ potest nisi fructus dotis lucri fa*
4 *Priuilegium dotis marito tributum cessat aliquando & non transit ad hæredes mariti extraneos.*

CAP. I.

1 MVLIERES. † Separato licitè matrimonio dos est restituenda, gl. ¶ † Not. 1. quod quandoque matrimoniũ ex causa licita separatur. puta ꝓpter consanguinitatẽ, & affinitatem, vel aliud impedimentum. Et quia iste
2 tex. loquitur indistinctè & generaliter vbi matrimonium fuerit separatum, credo dispositionem tex. habere locum etiam si sit separatio facta quò ad thorum, & mutuam seruitutem. eo casu in quo mulier non venit dote priuanda, vt puta si propter nimiam viri sæuitiam separatur matrimonium, vel quia vxor ad
3 fidem est conuersa, vel in casu simili. † Vltimò not. q̃ matrimonio separato dos debet integre reddi, nihil ergo de iure maritus debet lucrifacere propter expẽsas factas. nam solummodo concedit sibi fructus dotis ad onera matrimonij supportanda, vt in
a c. salubriter. de vsuris. & in l. vnica. C. de rei vxo. ac. † In glo. 2. ibi,
4 in quantum facere potest. Io. And. dicit gl. loqui cõtra tex. cum tex. dicat totam dotem reddi debere. nec ob. iura alleg. in gl. loquuntur enim quando est verum matrimonium, tunc enim propter reliquias prioris matrimonij defertur marito, vt non cõue
b niatur nisi in quantum facere potest. Sed iste textus debet ĩtelligi de matrimonio putatiuo, puta cum matrimonium separatũ de facto propter impedimentum aliquod, nam tunc, cum appareat illum nõ fuisse maritum, non debet sibi consuli cum præiudicio vxoris. Item isto casu non datur actio de dote, sed agit cõ
c dictione ob causam, vel sine causa, vt no. gl. ĵ. c. c. d prudẽtia, me rito cessat priuilegium tributum marito in redditione dotis. c Et not. bene hoc dictum, quia multum limitat iura ciuilia alleg. in gl. eo. tamẽ casu quo marito competit priuilegium. dicit Io. An. & bene, q̃ non transit ad hæredes mariti extraneos. Et debet cõ
d siderari quantum facere poest maritus, habito respectu ad tẽpus condẽnationis. vt l. maritũ. & in l. rei iudicatæ. ff. sol. mat. Ab.

ADDITIONES.

a Vxo. ac. Doctores dicunt, q̃ hæc lex habet locum etiam quãdo dos debet restitui extraneo, secũdum Im. in l. 2. in prin. ff. sol. ma. quod dicit singulariter notandum. Aduerte, quia dispositio dicti §. exactio. non habet locum, quando est matrimoniũ putatiuo bene habet priuilegia sua circa dotem, videlicet vt præferat in hypotheca. casus est notabilis in l. si cum dotem. §. fi. sol. ma. sed econtra maritus putatiuus nõ iam habet priuilegium veri mariti. Nam licet maritus lucretur omnes fructus dotis vltra quanti tatem alimentorum præstitorum vxori. l. fructus. ff. sol. ma. tamẽ nihil amplius lucrabitur nisi pro qualitate alimentorum præstitorum. l. insulam. §. j. ff. sol. mat. vbi nõ lucratur fructus dotis. Pa. de Ca. ponit aliam differẽtiam inter matrimonium verum, & putatiuum. Et adde quod no. Ab. in c. de prudentia. de don. inter vi. & vxo. in ver. & an valeat. vbi dicit, q̃ l. vnic. §. exactio. C. d rei vx. act. quæ dat annum ad restitutionem mobilium, nõ habet locũ in matrimonio putatiuo. qa tunc debebũr statim oĩa restitui, & vt dicit Im. l. in diuortio. §. impendia. ff. sol. ma. vbi dicit, q̃ priuilegium quod habet maritus, ne prò dote conueniatur, niũ inquãtum facere pt non habet locum in mrimonio putatiuo. & alleg. tex. & Io. An. hic. Et quid si spõsa dedit dotem sponsa antequam pfiteretur matrimonium, & fuerint soluta sponsalia, mulier in repetitione suæ dotis habet priuilegium & hypothecam in bonis sui sponsi. vide tex. & gl. in l. quæsitum. §. si sponsa. ff. de priuil. creditor. & ibi. tex. coniuncta. seq. quæ incipit, interest. ponit de illa, quæ fuit traducta in domum, sed non cognita, & ibi videt casus apertus, q̃ pro dote conuenitur maritus in solidum. Et adde q̃ si militer priuilegium quod habet maritus q̃ circa dotem exigendam seruetur consuetudo fori mariti, per l. exigere. ff. de iud. nõ habet locum in dote putatiua. secundum Bal. singulariter in c. curauit. de prob. Itẽ adde hic Pau. de Ca. in d. l. fi cum dotem in fi. ff. so. ma. Et adde q̃ si statutum dicat q̃ instrumentũ dotis habeat executionem paratam, sicut sententia diffinitiua, habet locum etiam in instrumento quasi dotis secundum Bal. in l. j. in fin. C. de ꝓd. ob cau. quẽ segẽ Pau. de Ca. in d. §. fi. Adde hic, q̃ legatũ factũ à marito vxori ñ tenet, si detegitur matrimoniũ ñ fuisse verũ, sed putatiuũ, text. est ĩ l. vxori marit'. ff. d vsuf. leg. Itẽ add q̃ vxor putatiua ñ sortit̃ domicilij mariti, tex. ẽ ĩ l. de iur. §. fi. ff. ad mu. d Bellẽ.

SVM

Universidad de Deusto
Biblioteca

SVMMARIVM.

1 *Soluto matrimonio cogitur vir dotem restituere & bona diuidere, quæ cõmuniter obuenerunt eis.*
2 *Iudex ecclesiasticus potest adiri principaliter in dotis restitutione matrimonio prius separato.*
3 *Maritus & vxor quomodo communiter acquirant bona.*

CAP. II.

1 SIGNIFICAVIT.† Soluto matrimonio cogitur vir dotem restituere,& bona diuidere: quæ communiter eis obuenerunt, hoc dicit. Primò ponit duplicẽ mulieris querelã. Secũdò causæ cognitionem.ibi: ideoq́ue.¶ Casus literalis. Inter P. mulierem & H. virum suum fuit diuortium celebratum, sed dictus H. dotẽ suam illicitè detinet,& reddere contradicit,& possessiones quasdam habebant communes,& illas similiter retinere contendit: vnde mulier conquesta fuit domino papæ: mandat papa qui busdam, quatenus si est ita, nec est aliud quod impediat virum illum compellant ad restitutionem dotis,& ad diuisionem eorũ,
2 quæ olim communiter habuerunt. B.¶† No. j. optimum ar. q́ ecclesia põt principaliter adiri super restitutione dotis matrimo-
3 nio prius separato.¶† No. ij. q́ obuenientia communiter mariti & vxori debent diuidi soluto matrimonio. Et intellige vt dicitur in gl. d acquisitis ex bonis vtriusque. Vel extra gl. intellige d donatis vel relictis vtriusque. Vel secundum consuetudinẽ quorundam locorum secundum quam acquisita per alterum cõiugum constante matrimonio efficiuntur communia & veniunt
a diuidenda soluto matrimonio: & secundum istum intellectum
b colligetales consuetudines seu statuta vendicare sibi locum etiam in matrimonio puratiuo, & sic declarato matrimonio illa bona p alterum acquisita veniunt diuidenda, ac si matrimoniu tenuisset, cessantib. autem istis causis vel similib. vxori restitui dos duntaxat, quia omnia præsumuntur acquisita ex bonis ma-
c riti dyt in l. etiam si. C. de don. inter vi & vxo. & in l. quintus. ff. eo. ti. Et ideò si mulier reperitur aliquid habere vltra dotẽ, illud potest per maritũ vendicari, quia præsumitur acquisitum de bonis suis, nisi ipsa contrarium doceat. non enim debet præsumi, quòd illicito modo acquisiuerit. Abbas.

ADDITIONES.

a Solut. matr. Adde Pet. de Anch. consi. cj. vbi multa dicit super statuto disponente, q́ acquisita constante matrimonio, sint communia inter maritum & vxorem.
b Statuta. Statuta de dote lucranda nõ habent locum in dote putatiua. l. j. C. de condi. ob cau. & ibi Bal. Ang. & Salice. & Bal. in l. pe. ff. quod falso tu. aucto. Angel. in auth. de nup. § adscriptitios. vbi bonus tex. sed melior in §. si verò ab initio. in auth. de nup. nisi præcessisset dolus dantis dotem secundum Ro. in l. si cũ dotem. §. si mulier. ff. sol. ma. sed contrarium tenet ibi Pau. de Ca. p l. à diuo. ff. de ritu nup. de quo per Alex. in d. §. si mulier.
c Bonis mariti. An quæsita per vxorem præsumantur quæsita de bonis viri. adde quod notat gl. in c. constitutus. in verbo, cõmunes, de in integ. restit. & vide Ant. in cap j. de pecu. cler. vbi inter cætera dicit q́ mulier habet tanta organa ad acquirendum quãta vir. Et de hoc vide Bal. in l. si vxorem. de condit. insert. vbi allegat Inn. in c. cũ esses de testa. Et de hoc etiã vide do. de Rota dec. cclxij. quæ incipit, q́ existẽs. gl. Bar. & Bal. in l. cum oportet. C. d bonis q̃ liber. & vide omnino Salic. in d. l. etiam. & eundem in aut. sed iam necesse. C. de dona. ante nup. & Ang. consi. lvj. & in terminis Ang. consi. xciiij. vbi omnino vide. de Bellentzi.

ADDITIONES.

1 *Delegatus in matrimoniali causa si diuortij sententiam ferat pronuntiare debet dotem restitui.*
2 *Iudex ecclesiasticus iudicat de causa tẽporali laicorum, si venit accessoriè ad causam ecclesiasticam, & similiter de incidenti temporali quæstione.*
Iudex secularis non iudicat de incidenti quæstione spirituali, sed remittit ad iudicem ecclesiasticum.
Dotium causa est accessoria matrimonij.
3 *Accessoria causa commissa videtur si principalis est commissa.*
4 *Delegatus in causa diuortij lata sententia super matrimonio non est functus officio si non pronuntiauit super dote.*
5 *Dotium repetitio qua actione vel conditione petatur, & intra quod tempus debet restitui.*
6 *Vxor si non habet vnde viuat an alimentari debeat ab hæredibus mariti donec dos restituatur.*
Statutum, an valeat super dotium restitutione.
7 *Iudex exclesiasticus est iudex, competens in dotium restitutione etiam si principaliter de ea sine matrimonio agatur.*
Iudex lata sententia super principali an possit se postmodum de accessorio intromittere.

CAP. III.

1 DE PRVDENTIA.† Delegatus ad causam matrimonij si ferat sententiam diuortij pronunciare debet dotem restituisse,& est casus multum allegabilis. Duo facit, primò ponit delegatorum reprehensibile factum, secundò illud emendari præcipit ibi, quia igitur. Casus literalis. Causa matrimonij, quæ vertebatur inter H. & M. commissa fuit quibusdam iudicibus. Iudices consanguinitate probata tulerunt sentẽtiam diuortij inter eos, sed de dote, quam mulier repetebat à viro, nihil dixerunt. vnde mulier hoc significauit domino papæ. Respõd. papa eisdem iudicibus, quia ipsi de matrimonio principaliter cognouerunt, & de dote q̃ est causa incidens accessoriè cognoscere debuerũt & diffinire. vnde mandat quatenus prædictũ H. compellant, vt præ-
2 dictæ mulieri totam dotem, sicut iustũ fuerit restituat. B.† Not. primo iudicem ecclesiasticum posse cognoscere de causa tẽporali laicorum, cum venit accessoriè ad causam ecclesiasticã, & ad hoc allegatur quotidie iste tex. secus autem si causa spiritualis incidit coram iudice seculari. nam de ea valet cognoscere secularis, sed illam remittit ad ecclesiasticum, vt in ca. lator. q filij sint le. & c. tua. de ordi. cog. sec° est in ecclesiastico quo ad tẽporalia vt hic vides, & rationẽ diuersitatis tetigi ĩ d. c. lator. Et ad uerte ga plus probat iste tex. quam solet allegari. nam non solũ ecclesiasticus cognoscit de temporali causa incidẽti seu præiudiciali, sed etiã de causa temporali, quæ venit accessoriè ad causam ecclesiasticam, licet non sit ipsius præiudicialis. nam sine cã dotis potest occidi causa matrimonialis, & sic non est præiudicialis ad causam matrimonialem, & nihilominus iudex ecclesia-
a stic° cognoscit ratione accessorij, a dependet enim à cã matrimonij. q. a vbi non est matrimonium nõ est dos. leg. 3. ff. de iure dot.
3 quod bene notabis.¶† Not. q́ commissa causa principali, videtur commissa causa accessoria, facit c. prudentiam. de offi. deleg.
4 ¶† No. vltimò secundum verum intellectum, iudicem delegatũ non dici officio suo functum. si non pronuntiauit sup dote, q́d declara, vt j. latius. In glo. j. ibi, condictione sine causa. not. bene gl. q́ vbi constat matrimonium nullum fuisse nõ agitur actione de dote ad restitutionem dotis, sed condictione sine causa, & q́ hoc tex. in l. fin. ff. de cond. sine causa. dicunt Doct. q́ hæc condictio est ita priuilegiata quo ad ipsam mulierem sicut actio d dote. ff. de pec. l. ex facto. & in l. 2. ff. de priui. cre. vide Spe. eo. tit. §. fiver. sed si matrimonium. & sic præfertur aliis creditoribus, sicut si verum fuisset matrimonium, prout habetur in le. assiduis. C. q́
5 po. in pig. ha. & in c. ex literis. cum ibi no. de pig. † In ea. gl. ibi trima. dic. i. primo anno restituebat tertia pars, in secundo anno alia tertia, in tertio reliqua tertia, sed hodie procedit quod dicitur in fin. gl. vt immobilia restituantur statim, mobilia vsque ad
6 annum. † Quid autem si interim vxor non habet vnde viuat, dic q́ debet alimentari ab hærede mariti. vt no. in l. j. alle. in gl. an va-
b leat statutũ vt quãdiu hæres distulerit restituere dotem soluat certum quid mulieri pro cẽtenario. vide per Io. de lig. in cle. vnica. de vsuris, vbi videtur cõcludere, q́ non, & credo q́ annus iste debet dari vbi matrimoniũ tenuit, secus si separatur ꝓpter im-
7 pedimentum, vt dixi in c. j. §. eo. † In glo. 2. ibi, coram iudice seculari. no. bene gl. q́ vbi de dote agitur principaliter. vt puta, quia non fuit disputatũ de viribus matrimonij iudex ecclesiastic° nõ est competens inter laicos contrarium hic tenet Inno. dicens q́ cum causa dotis sit multum coniuncta matrimonio potest de ea iudex ecclesiasticus cognoscere, & sic vterque, s. ecclesiasticus, & secularis erit competẽs. Ant. tenet dictum gl. nisi repetens dotẽ esset vidua & oppressa, ꝓ dicto Inn. allego tex. in c. j. & ij. §. e, & c. per vestras. ĵ. e. nam ratione cõnexitatis ampliatur iurisdictio. vt in c. quãto. de iud. Item ecclesia debet esse fauorabilis mulieribus in dotibus recuperandis. ĵ. eo. nuper. & tene menti dictum Inn.
8 ¶† In fi. glo. vult ergo gloss. quòd iudex deputatus super causa principali, si in diffinitione ipsius nihil dicit de accessorio, non potest

ADDITIONES.

a ¶ Ratione accessorij. Hoc ponit inter speciala matrimonij Fel. in rub. §. de spon. ver. xvj. Sceb. Sap.
b ¶ An valeat statutum. vide Bar. in l. fi. §. præterea. C. de iure do. tenet quod sic, Pau. de Cast. in l. diuortio. ff. solut. mat. dicit, q́ in aliquibus locis sunt statuta, quòd mulieribus debeant solui quinque pro centenario nomine alimentorum, donec dos restituatur. Credo, quod talia statuta sint bona. sed an possit cum bona conscientia retineri, cõcludit quòd si mulier non habet aliunde vnde alatur, potest, alias secus. tamen Bal. & Pau. de Ca. in l. j. C. de sumin. trin. & fi. cat. tenet contrarium. Panor. in c. salubriter. ĵ. de vsuris, dicit quòd sæpe fuit de hoc interrogatus, tandem concludit eo modo quo Pau. d. i. diuortio. per Bar. in l. vnica. §. exactio. C. de rei vxor. act. per Ias. in l. de quibus. ff. de iudi. bus.

potest amplius de illa sine noua ꝓmissione se interponere. quod bene notabis. ꝓ quo bene facit c. cũ appellationib. de app. lib. vj. & in l. terminato. C. de fru. & li expen. d. Ant. dicit ꝓtiam opi. posse sustineri quando pro causa accessoria cõpetit actio vt in casu nostro, quia tunc vtraque causa videtur principaliter commissa, secus vbi expediretur officio iudicis, nihil allegat. sed, phoc dicto quod mihi placet allego text. no. in l. 4. C. depo. vbi videtur text. apertus in eo quod ibi põderatur vnicam actionem competere pro deposito & pro vsuris restituendis, & pro dilatione restitutionis depositi, ideo iudex qui pronunciauit super restitutione depositi & nihil dixit de vsuris nõ potest amplius de illis cognoscere. quasi secus si pro vsuris accessoriè venientibus competeret alia actio, sed in casu nostro pro restitutione dotis competit alia actio. vt in prima gl. ergo non potest dici iudicem functum officio suo. quia dos nõ restituitur ex officio iudicis. Et notabis hoc dictum, & sic limita dictũ gl. & ita loquũtur iura allega. in ea. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Vxor à viro propter adulterium separata perdit dotem.*
2 *Fornicationem generale nomen est, & comprehendit omnẽ illicitum coitũ.*
3 *Martus non lucratur dotem separato matrimonio propter adulterium per secularem iudicem.*
Iudex secularis non est competens in causa separationis matrimonij.
4 *Vxor si recedit à marito propter adulterium, vel aliam causam an perdat dotem, & an excusetur, si maritus eam propria auctoritate expellat.*
Maritus an possit propria auctoritate vxorem adulteram expellere.
Vxori dotem repetenti obstat exceptio adulterij.
5 *Vxor adultera conciliata viro non perdit dotem.*
6 *Maritus adulter perdit donationem propter nuptias, quam facit vxori.*
Maritus & vxor ad paria iudicantur.
Matrimonium instante vxore, separatur propter viri adulterium.
7 *Adulterium post viri mortem an possit obiici per hæredes mariti vxori dotem repetenti.*
Adulterium post mortem vxoris an possit obiici per maritum hæredibus vxoris dotes repetentibus.
8 *Vxor propter adulterium separata perdit donationem propter nuptias, & quid de paraphernalibus.*
9 *Dotes repetere an possit vxor separata propter adulterium si postmodum stat de aliquo impedimento propter quod nullum inter eos potuit esse matrimonium.*

CAP. IIII.

a 1 PLERVNQVE.† Mulier pp adulterium à viro separata perdit dotem. b. h. d. † Not. ibi, fornicationis. q́ fornicatio est
b nomen generale comprehendens in se adulterium & omnem illicitum coitum. xxxvj. q. j. in prin. & quod plene dixi in c. cum
3 sit generale. de for. compe. † No. secundo ibi, iudicio ecclesiæ. q́
c maritus non lucratur dotem ob adulterium vxoris separato matrimonio à iudice seculari nam iudex secularis nõ est in hoc
d competens, d quando agitur ciuiliter. vt in c. tuæ. & quod ibi no.
4 de procu. vide per Io. An. in c. j. de fo. cõp. li. 6. † No. tertiò ibi, aut propria voluntate. & tene menti quòd si vxor recedit à viro, ꝓpria voluntate, intelligepropter adulterium, vt quia timuit maritum sibi reperẽti dotem, obstat exceptio adulterij. Ex hoc no. sing. quòd maritus potest consequi dotem sine accusatione adulterij excipiẽdo modo prædicto. Alij exponunt vt de propria voluntate mariti possit cõsequi dotem. vt quia maritus eam expulit. & secundum istum intellectum quẽ non approbant Doct. not. quòd maritus potest propria auctoritate à se abiicere vxorem adulteram. quod intelligitur adulterio existente notorio, vt dico plenè in c. fi. ĵ. de adulte. vbi gl. & hoc etiam casu vxori re-
e petenti dotem obstat exceptio adulterij, e & sic nota quòd quò ad dotem lucrandam paria sunt matrimonium separari iudicio ecclesiæ, vel propria voluntate vxoris, vel mariti ob causam fornicationis.
5 ¶† Not. ibi, reconciliata. quòd vxor adultera reconciliata f per
6 maritum non debet perdere dotem.¶† Sed quero quid de viro committente adulterium? dico quòd debet perdere donationem propter nuptias quam fecit vxori, & pari modo potest matrim

ADDITIONES.

a Plerunque. Vide Rom. in l. Lucius Titius. ff. sol. mat. & limita singulariter istum text. vt per Inn. in l. 2. §. 1. ff. sol. ma. Quid in dote
* promissa nondum data, credo q́ sic, per l. si mulier. & ibi Bal. ff. de cõdi. insti. & latius dixi in c. fi. ĵ. e. in fine. Et quod hic dicitur de lucranda dote. dic idẽ, si fuit in balneo cũ alio viro. gl. in c. nõ oportet. lxxxj. dist. facit l. fi. C. de repu. & notat Ange. in §. minores in aut. de repud. Et an propter adulterium vxoris lucretur mari tus dotem vna cũ patre vxoris cui alias deberetur. l. dos à patre profecta. C. solu. mat. vide Cast. in l. 2. §. voluntatẽ. in prin. ff. solu. ma. qui in hoc reprobat gl. in l. si dotem. C. de iure dotium. & in le. consensu. C. de repu. Adde quod titulus. C. vnde vir, & vxor non habet locum in muliere adultera. c. ex parte. de consue. tud. & qñ sponsus lucretur dotem propter adulterium spõsæ, an teneatur restituere si ingrediatur monasterium, vide Anto. in c. ex parte. de conuer. coniuga. de Bellentzi.
b ¶ Perdit dotem. Quid autẽ si mulier permisit se osculari, vel tangi mamellas an perdat dotem, vide Bal. tenentem, quòd sic. in c. tuæ, §. de proc. de quo latè per Dec. in rubri. de iudic. in j. lect. S. S.
c ¶ Adulterium vxoris, Vide Pet. de Anc. consi. ccccij. vbi consuluit, q́ mulier, quæ fictè conuincitur commisisse adulteriũ, puta per præsumptiones, nõ perdit dotem. Et vide gl. in c. j. vt. lite nõ contest. & est textus in l. consensu. §. fi vero filio. C. de repu. quæ dicit, q́ mulier habẽs filios non perdit dotẽ propter adulteriũ. Vide Bal. d. in simili etiam in l. cum omnia. C. de do. luc. vbi loquitur de statuto, de lucro dotis vxore præmoriente. Et istis adde q́ iste textus procedit si vxor vidua ante repetitiones cõmittat adulterium, ita dicit Pau. de Ca. & in l. fi ab hostibus. ff. sol. mat. pro quo optimè facit quod notat Ba. in l. pen. per illum tex. C. d adul. Pau. de Cast. in l. sororem. C. de his quib. vt indi. vbi concordat cum Bal. in d. l. pen. scias, q́ propter adulterium filiæ, non lucratur maritus dotem in prẽiudiciũ patris, ita dicit Ba. Im. & Roma. in l. 2. §. j. ff. sol. mat. & Cyn. & Bar. in d. l. fi dotem reprobãt. in gl. C. de iure dotiũ, & Bal. in l. cum dos. in reportatis antiquis, de pact. dot. notat gl. in l. consensu. C. de repud. est tex. in §. cit quoque. in auth. de nup. Exemplum si filia non erat emãcipata, sed ĩ patris potestate constituta, iuxta notata per Ab. in cillud. de p̃sumpt. & vide d. Ant. hic in fi. Et vide qd dixi in c. tuæ, de pro. Itẽ vide Bal. in c. accedens. de procur. vbi dicit, q́ dispositio huius c. habet locum in sponsa. per l. nihil interest. in prin. ff. rerũ amotarum, facit l. si vxor. §. j. ff. de adulte. Quod limita in sponsa de præsenti, alias secus, quia cum illa non dicitur committi adulteriũ, vt dixi super gl. in c. quidã. xxvij. q. 2. Ita dicit Pau. de Cast. ĩ le. an in patrem. ff. quod falso tuto. aucto. facit quod dixi in text. ca. ex publico. de cõuer. coniug. Item vide gl. pen. in c. ex parte. de consuet. & quod ibi dixi. Et ad illud de spon. vide Pau. de cast. in l. de diuisione. ff. sol. matrim. Et vide Ant. & Abb. in c. discretionem. de eo qui cogno. consangui. vxor. suæ. vbi quid si maritus dedit causam adulterio, cessante tamen lenocinio. de Bellentzinis.
d ¶ Competens. Vtrum hoc cap. habeat locũ si mulier fecit alium a sum impudicũ, puta si posuit manus ad pect° causa adulterij, dic q́ sic, secundum Bal. in c. tuę. de procu. Secus si alias haberet bonos mores, puta quia si esset ebria, & inquantum iste text° loquitur de dote lucranda habet locum, nisi maritus commiserit lenocinium. textus est in l. cum mulier. ff. sol. mat. facit ca. discretionem. de eo qui cogno. consan. vxo. suæ. Et hoc est verum, si ista exceptio lenocinij opponatur ante litem contestatam, quia non potest opponi nisi emergat. vt dicit gl. in ca. nihil iniquius. xxxij. qu. 7. in verb. cõueniat. Adde etiam q́ iste textus procedit nisi maritus vxorem adulteram interficiat, gl. est singularis ĩ c. ĩter hæc. xxxiiij. q. 2. & in c. admonendi. in ver. prædo. cad. causa & q. & est casus secundum vnam lecturam in l. si ab hostibus. §. j. ff. sol. matri. de Bellentzinis.
e ¶ Exceptio adulterij. Adde q́ sicut propter adulterium mulier perdit dotem, ita si mortuo viro committit stuprum, ita consuluit Pau. de Ca. consi. cxcix. in c. reuocatur. in dubiũ. facit text°. & ibi Bar. in l. pe. ff. de adul. Idem tenet Pau. de Ca. in l. sororem. C. de his quib. vt indig. & in l. fideicommissum. C. de fideicom. Ale. contrarium tenet in d. l. sororem. Faso. variauit in d. l. fideicommissum. ab his quæ tenui in dicta l. ij ff. sol. mat. & adulterium filiæ non præiudicat patri. gl. in l. consensu. §. virum. C. de repu. Bar. & Doct. in d. l. 2. §. quòd si patris fi. sol. ma.
f ¶ Reconciliata. Adde q́ si fuisset reconciliata per patrem mariti, ipso marito ignorante, nihilominus perderet dotem. Casus est singularis in Lucius Titius. ff. sol. ma. Vide et singularem limitationẽ ad istũ tex. quẽ posuit gl. fi. in auth. sed hodie. C. de adult. quæ dicit, q́ ad illud quod dicit de lucranda dote propter adulterium non habet locum quãdo maritus eam accusauit criminaliter de delicto. Idem tenet Pau. de Ca. in l. rei iudicatæ §. j ff. sol. ma. allegando pro singulari dictam gl. Adde simile in l. consensu. in verbo, sibi. C. de repud. Item in quantum alleg. l. Lucius. vide Bal. & ibi Pau. de Cast. vbi licet ex contractu sponsaliorum facto à patre filio sufficiat taciturnitas filij sine alio consensu. c. j. ĩ fine, de despon. impub. li. vj. tamen illo casu lucri dotis taciturnitas non operabitur consensum. Et ad intellectum glo. in d. auth. sed hodie. vide omnino Pau. de Cast. in l. fi cum mulier. ff. sol. ma. de Bellentzinis.

matrimonium separari quò ad thorũ instante vxore.vt est tex.ĩ c j.ẽ.vt lit.non conte.Non.n.quò ad hoc iudicantur ad imparia
7 maritus,& vxor.vt in c.gaudemus.ẽ.ti.prox.& xlij. q.vi.nihil ini quius.¶ † Secundò quæro nunquid hęres mariti a possit vxori
b obijcere adulterium ad effectum impediendi restitutionem dotis.Spec.tangit.c.ti.ij.fin.ver.quid si mulier agat.& in tit.de exce. in §.dicto.ver.idem quæritur.sed plenius ꝓ Bartol.in l.rei iudicatæ.ff.sol.matri.vbi concludit ꝙ non per illum text.ex quo maritus tacpit in vita,quod satis mihi placet.ar.in c.fi.de don.sed nun quid maritus possit obijcere contra hæredes vxoris defuncti,dicendum est,vt habetur in tex.& gl.in l.fi.C.de adul.¶ † In gl.in
8 ver.dotalium.no.duas vltimas expositiones gloss.Prima ꝙ vxor etiam donationem pp nuptias perdit,quã debebat lucrari ex pacto soluto matri.Secunda quia perdit etiam bona paraphernalia,b & dicuntur paraphernalia bona quæ mulier habet vltra dotem,hæc tamen vltima expositio non videtur procedere, quia appellatione dotis vel dotalitij ex propria significatione non veniunt paraphernalia,& ideò cum simus in materia pœnali verba non debent extẽdi,sed potius restringi.vt in c.statutum.decc.li. vj.& in regula.odia.& in regula,in pœnis.de re.iu.lib. vj.& ideo Doct.videntur approbare expositionem precedentem in gl. Tamen tenebis menti gl.pp ipsius authoritatem & potest appellari
9 dotalitium dotis pretiũ.† In gl.fin.ibi, & istud credo verius not. gl.fi.quia facit ad multa & communiter Doct.& Inn.& Host. & Gof.& Io.An.sequuntur gl.pp rationes ipsius.& maximè pp l.si vxor.§.diuus Seuerius. ff.de adulte.vbi dicitur ꝙ nec matrimonium,nec spem matrimonij violare licet.vnde pp prauam intentionem mulieris,& quia iam sententia transiuit in rẽ iudicatam non debet mulier dotem recuperare licet nunc appareat matrimonium fuisse nullum,& maximè hoc est tenendum, ne detur mulieri causa falsandi probationes,vt dotem recuperet.& facit pro hac parte quæstio disputata in regula cum quis. de reg.iur. li.6.in mer.vbi decidit ꝙ ille q cognouit solutã credẽs cognoscere maritatam punitur pro crimine adulterij.& licet aliqui aliter distinguant,mihi tamen placet,vt ẽ.dixi opi.gl.quæ etiam videtur esse *communis*.Abbas.

ADDITIONES.

a Hæres mariti an possit obijcere adulterium cõtra mulierem. Ad hoc facit gl.notabilis in l.omnimodo.in verbo licebit.C.de inof fi.testa.quæ dicit ꝙ si vasallus commisit feloniam in dominum, & dominus in vita nihil dixit,post ea hæredes domini non poterunt obijcere feloniam vasallo.Idem dixit Ant.in c.fi. in fi.de donatio.vbi gl.Et de quæstione hic posita vide in terminis Pau. de Cast.in l.2.§.voluntatem.circa princip.ff.solu.matri.& late in d.l. rei iudicatæ.§ j.Et quid si maritus ignorauit adulterium,& non opposuit,an hæredes poterũt opponere,vide Imolam post Bar. in l.si cum mulier.circa fi.ver.in auth.hæredes.ff.solu. matrimo. Sed ad id quod dixi de ignorante.vide Do.Ant.in d.c.fi.in fi. de don.de Bellentzinis.

b Paraphernalia. De veritate huius expositionis vide multa per Fel.in c.pastoralis.ver.mulier impudica.ẽ.de iud.Seb.Sap.

SVMMARIVM.

1 *Cogitur mulier ex officio iudicis donata sibi à viro propter nuptias per eõ seruationem illiciti matrimonij relaxare si talis donatio præstat impeditum dissolutioni talis matrimonij.*
2 *Maritus quandoque dotat mulierem & hoc seruatur in Hispania, & an post contractum matrimonium hoc facere possit.*
3 *Pacta per dissolutionem matrimonij facta non tenent.*
4 *Dos non potest esse vbi non est matrimonium.*
5 *Dotis repetitio super matrimonio nullo fiat.*
6 *Coramodum quis sentire non debet, vnde pœnam substinere non debeat.*
7 *Iudex ecclesiasticus se intromittit de dotis restitutione.*
8 *Dotes an perdere debeant & donationes propter nuptias contrahentes matrimonium contra iuris dispositionem.*
Coniuncti in propinquo gradu presumunt habere notitiã cõsanguinitatis.
Ignorantia iuris an excuset.
Coniuncti in propinquo gradu quandoque excusantur à pœna, & an possint ex huiusmodi matrimonio aliquid lucrificare.
Pœna confiscationis imponitur contrahentibus matrimonium in gradu prohibito.9.& 10.
9 *Papa an vendicet sibi pœnam in reges & principes non recognoscentes superiorem.*
In pari causa turpitudinis potior est conditio possidentis.
10 *Pœna imposita contrahentibus contra legem an habeat locum in contrahentibus contra canones.*
11 *Canones dicuntur leges.*
Matrimonium contrahentes in impedimento pub.honestatis an pœnas incurrant impositas contra leges contrahentibus.

CAP. V.

a 1 ET SI NECESSE,a† Propter varietatem lecturarum nõ solet summari,& secundum intellectũ qui plus placet hoc intendit.Cogitur mulier ex officio iudicis donata sibi à viro ꝓpter nuptias ꝓ conseruatione illiciti matrimonij relaxare,si talis donatio præstet impedimentum dissolutioni talis matrimonij.Diuiditur,nam ponit mandatum præmissa triplici ipsius causa,quarum prima consistit in facto,reliquæ in iure,secunda ibi, cũ castra.tertia ibi,ne autem.Casus literalis.Rex Legion.accepit in vxorẽ filiã regis Castellæ,&eidem dedit in donationem propter nuptias castra q̃dam,ita videlicet si aliquo casu ipsam relinqueret,castra ipsa redirent in ius eius,sed ipsi propter cõsanguinitatem in simul non poterant remanere.vnde papa mandauit,ꝙ deberent ab inuicem separari,sed rex Legion. nolebat eã dimittere,nisi castra sibi restituerẽtur,& ita castra illa præstabãt impedimentum dissoluendæ copulæ,vnde mandat papa archiepiscopo Compostel.& vniuersis episcopis regno Legion.constitutis ꝙ cum castra ipsa quæ impedimentum præstant copulæ dissoluendæ non tam ob turpem,quam ob nullam causam sint data cum inter eos matrimonium esse non possit,idcò nec dos, nec donatio propter nuptias esse poterit,& ne ad ꝯmodũ ei cedat quod debet in pœnam eius potius retorqueri, castra ipsa restitui faciat.& ad id per excommunicationis sententiam puel
2 lã coarctari.B.† No.j.ibi in dotẽ.ꝙ vir quandoque dotat mulierem.glo.tamẽ prima exponit dotem.i.donationẽ propter nuptias.& tunc non colligitur illud notabile.sed tenendo text.pro priè dicit Vin.ꝙ loquitur secundum consuetudinẽ Hispanorũ qui vxores dotant.Ex quo not.ꝙ licitè maritus dotat vxorem.i. constituit sibi dotem ex propria substantia,sed tu hoc limita q̃ do ista donatio dotis sit ante contractum matrimonij.secus autem si post tractum,vel si effectus donationis referretur in tempus matrimonij,tunc non valeret.vt in le.j.& quod ibi no.C.de dona. ante nup.nisi plebeius reciperet nobilem in vxorem & tunc videatur donasse causa recompensandi cum nobilitate,fa
3 cit Bart.in l.si diuortio.ff.sol.ma.† Not.2.non valere pacta quæ dissolutionem matrimonij ꝙ traiuris dispositionem difficultãt, nam matrimonia debent esse libera in ꝯhendo,& in dissoluendo,vt in l.liber.de inut.stip.† Not.2.ꝙ vbi non esset matrimonũ
4 non potest dici dos,& ꝙ talis dos soluta prætextu matrimonij nullius potest repeti.condict.sine causa.de quo in l.aunculo. ff.de condi.sine causa.erant enim isti consanguinei in gradu ꝓhibito,vt in gl.¶ † Not.ꝙ non debet quis sentire commodum
5 6 vnde debet pœnam sustinere.† Vltimò collige iudicem ecclesiasticum posse se intromittere de restitutione dotis,maximè cum
7 difficultat dissolutionem illiciti matrimonij.† In gl.in fi. no.sin. istam glo.quæ satis plenè discutit an & quando contrahentes
b matrimonium contra leges ddebeant perdere dotem & donationem propter nuptias.& collige ex ea quinque solutiões seu lect.Prima,ꝙ isti ignoranter cõtraxerunt ideò fit restitutio hinc inde,& bona non applicantur fisco.hæc solu.vera est in se & probatur in l.qui contra.& auth.incestas.C.de incest.& inutil.nup. vbi pœna confiscationis imponitur scienter cõtrahentibus. sed hæc sol.non placet gl quo ad istum tex.quia isti dicebantur cõsanguinei in secundo gradu,& sic non erat præsumptio ignorantiæ.No.diligenter hoc dictum,ꝙ coniuncti in gradu propin quo præsumuntur habere notitiam consanguinitatis.Secunda lect.seu sol.ꝙ isti sciebant,factum,sed ignorabant ius,forte enim credebant,ꝙ regibus liceret contrahere in gradu prohibito lege canonica, & fuit hæc lect.Ioan.ex qua collige, quòd ignorantia iuris excusat ab illa pœna confiscationis bonorum,quod non videtur placere Ioann.Andr.hic,dicit enim quòd ignorantia iuris non excusaret istos: quinimo nec feminam cum illa
c non excusetur: nisi in casibus à expressis cvt est text. not. in l. ne passim C. de iur.& fact.ignoran. posset tamen procedere secund

ADDITIONES.

a ¶ Et si necesse.Hic est casus de conditione,quam ponit late Bal. in c.iurauit.ver.no.quòd in matrimonio.de prob.licet ibi nõ dicat,Et vide in simili bonum tex.in l.vxori maritus,per fideicommissum.ff.de vsufruct.lega.De Bellentzinis.

b ¶ Contra leges. Vide de ista quæstione gl.in l.ij.ff.de condi. cau. data.& omnino quod de hoc not.Bar.in l.si adulterium cum incestu.§.j.post medium.ff.de adulte.De Belentzinis.

b ¶ Contra leges. In isto articulo sunt quinque opi.principales. Bal.Nouel.in trac.de dotib.in xj.parte.Bart. in l. si adulteriũ. ff. de adult.Bar.& Alex.in rubri.ff.sol.mat.

c ¶ Casibus à iure expressis.*Vide* moder.in l.iuris.C.de iur.& fact. ign.Bar.& alios in l.j.§.nuntiatio.ff.de ope.nũ.Bal.in l.fi. in prin. in ij.q.C.de iure delibe.

secundũ eum,si errassent in facto.puta quia credidissent dispensatũ & sic transeunt *cõter* Doct.hic & videntur tenere legistæ in l.qui ẽ.præalle.& in l.aunculo.ff.de condi.sine cau.sed Bart. tenet ibi ẽrium sequendo istã opi.Io.licet de ea non faciat mentionem,& hoc per d.authen incestas.vbi pœna apponitur scienter ẽhentibus.facit l.si adulteriũ.ff.de adul.vbi errantes in iure excusantur à pœna incestus,& adulterij.nec ob.d.l.qui ẽ. quæ regrit iustũ errorẽ.nã loquitur,ꝓ eum,qñ agitur de pœna amissionis lucri,non enim ex pacto præcedenti poterit alter coniugum ex tali matrimonio aliquid lucrari nisi iusto errore tale matrimonium ẽxisset.Et ideo conclude tria.ꝙ aut agitur de pœna adulterij,seu incestus,& error iuris excusat.vt l.si adulterium. vbi text. not.aut agitur de pœna ꝑditionis propriæ substãtiæ,vt dotis,seu donationis propter nuptias.& idem arg.d.authen.incestas. Aut de
a pœna perditionis lucri a & non excusat,vt in d.l.qui ẽ.& hãc opteneo maximè cũ simus in pœnalibus.& sic assumẽda est mitior opi.vt in re.in pœnis,li.vj.Et no.bene hãc opi.quia nemo ponit hic,sed Doc.Moderni *cõter* transeunt cũ opi.Io.An.hæc tñ sol.li cet sit vera in se,non tñ puto eã congruere huic literæ, quia hic præsupponitur ꝙ ista puella erat digna pœna ex tali coniunctione.ergo non erraverat in iure per d.l.si adulterium. Tertia sol.ꝙ pœna cõfiscationis habebat locum.sed papa pro bono pacis ex officio suo hoc prouidit.& de hoc.ẽ.in c.fi.Quarta sol.ꝙ hic nõ poterat pœna confiscationis habere locũ,quia isti reges non recognoscunt superiorem,vt dixi in c.per venerabilem.qui fil.sint
8 legi.† No.hãc so.fing.ex qua ego colligo notabile dictũ,ꝙ in nõ recognoscentib.superiorẽ de facto papa nõ vendicat sibi pœnã à lege impositã.& sic videt,ꝙ in istis papa non succedit loco Imperatorũ.& si esset vera,singulariter limitabit dicta Inn.in c.licet ex suscepto.de fo.cõp.vbi dicit,ꝙ vbi deest superior de iure vel de facto,recurrendũ est ad papã ex gñali potestate,q̃ à Deo recepit.& idẽ sentit Ho.in c.nouit.de iudi.posset.n.dici ꝙ papa succedit,vt faciat iustitiã,nõ aũt,vt exigat pœnã à lege impositam. posset tñ instari,sed pro nũc trãseat,& tene semp menti illã solsic ẽtelectã Quinta sol ꝙ tex.nõ poterat aliter induci,vt recederet ab illa ꝯiunctione,nisi castris restitutis,&hæc vltima sol.inci
9 dit cũ tertia,ꝙ papa ex officio suo ꝓuidit.† Alij extra gl.dicunt, ꝙ ista erant bona regni quæ non poterant alienari.vt in c.intelecto.de iureiur.*Hæc* sol.est bona in se,sed non congruit literæ cuius rationes sunt vniuersales. Alij dicũt ꝙ hic fuerũt bona donata ꝓ conseruatione illiciti matrimonij,& sic nõ valebat pactũ cũ impediret dissolutionem matrimonij,& sentit hãc solu. *Ant.* sed certè licet sit vera in se ante traditionem rei,non tamen debet post traditionem,qa in pari causa turpitudinis melior est ꝯditio possidentis,vt in regula in pari.de reg.iur.in vj. Et conclub dendo materiam cũ dictis Doct.hic dic aut ẽ ta sponsalia b tantum de futuro.& non habet locũ illa pœna confiscationis bonorum ẽt in scienter ẽhentibus.vt est tex.fin cõm lec. in d.auũculo.Idem putat hic Ant.si fuit ẽ tũ matrimoniũ,& nondũ consummatũ.de hoc dicto satis potest dubitari.& ẽrim apertè sentit Bar. in d.l.auunculo.vbi videtur sentire,ꝙ ẽcto matrimonio per verba de ꝑsenti habet locũ illa pœna.nã nullus tex.expresse exigit copulã.facit l.cũ hic ſtatus.in fi.ff.de dona.inter vi.& vxo. Tene tñ mẽti opi.Ant ga cũ sim⁹ in pœnalib.posset obseruari.Aut matrimonium fuit consummatum.& tunc si scienter ẽxerunt habet locum illa pœna cũ limitatione prædictorũ,nisi superior ex officio suo velit prouidere pp bonũ pacis,vel vt facil⁹ dissoluatur tale matrimoniũ.Et in hoc casu intelligerẽ propriè istũ text. nã non video,ꝙ isti regi cõperiisset actio,quia dedit ob turpem, causam,& causa fuit secuta de facto,licet aliter iuuat ratio literæ sed videtur tex.de hoc in d.l.auunculo,nisi dicas ꝙ licet fisco cõperat ius auferendi,non tamẽ delatori deest ius repetẽdi ẽ vxorem,sed ẽ hoc facit illa regula,in pari cã.Aut ẽxerũt ignoranter
10 &distingue qualitatẽ ignorantiæ,vt supra dixi. † Extra glo.hic quæro nunquid illa pœna confiscationis habeat locũ ẽ ẽhentẽ in gradibus,ꝑhibitis lege canonica. Aliqui dixerunt,ꝙ non,quia tex.in d.l.q ꝓtra.loquit in ẽhentib.ꝓ ẽges. Contrariũ consuluit Dominus meus Car.cuius dictũ approbo,quia ex quo lex approbat in istis specialib.canones,videt ẽhere ẽ leges q contrahit
11 ẽ canonem,facit.c.j.de no.oper.nun. † Item canones dicuntur leges,vt in c.Nicena.lxxxj.di.hoc apte sentit ista gl.relata ad tex. & tene semper menti hoc dictum,quia facit ad consimiles quæstiones.& poteris adducere hanc materiam cõtra contrahentes matrimonium impediente iustitia publicæ honestatis.Abbas.

ADDITIONES.

a ¶ Perditionis lucri. *Adde* pro hoc articulo Ludoui.Roma.consi. ccccvij.Pet.de An.consi.ccxcij.

b ¶ Contracta sponsa.vide gl.in cle j.de consan.& affi.tenet,quòd non.Bald.in l.pe.§.docere.ff.ne quis eum qui in ius voc.tenet ꝙ

statutum puniens ẽhentem matrimonium nõ verificatur in ẽhentem sponsalia.idem tenet in l.vnica.C.si rector prouin.in ẽrium vẽ facere tex in l.j.ff.de his qui no.infa.vbi pœna imposita ẽhẽti binas nuptias imponitur ẽhenti bina spõsalia.de quo articulo,an prohibito subsequẽti censeatur prohibitum omne.p quod peruenitur ad illud,per Bald.& Cy.in d.l.vnica. & Bart.& alij in l.cui iurisdictio.ff.de iurisd.om.iudi.

SVMMARIVM.

1 *Vsufructuarius donans rem ipsam vxori propter nuptias sine consensu domini non transfert in eam plus iuris quàm ipse habeat.*
2 *Concessionis tres sunt species.*
3 *Ecclesia tenetur defendere viduarum dotes.*
Fauorabilis causæ ratione non est alicui iniuria inferenda.
4 *Hæredis appellatione quandoque veniunt filij legitimi tantum.*
5 *Vsufructuarius potest ius suum alteri concedere in vita sua.*
6 *Feudum alienari & in dotem dari potest.*
7 *Dominus consentiens alienationi de re sua sibi præiudicat.*
8 *Vocabulis propriis vti debet consultor.*
9 *Maritus & vxor an possint vel debeant post alterius mortem aliquid lucri facere.*

CAP. VI.

a 1 NVPER AAnOBIS.† Vsufructuarius sine consensu domini donãs rem ipsam vxori propter nuptias nõ trãsfert in eam plus iuris,q̃ ipse habeat,idẽ de eo,qui sub ꝓditione adimẽte habet rem in hæreditatẽ vel feudum.h.d primo duplex quæst o.secundo vtriusque solutio ibi,nos autẽ. tertio quædam in structio.ibi illud.Prima & secunda pars diuiditur in duas partes. quia quælibet ponit quæstionẽ,& solutionẽ,vt patet in lra.Casus literalis.Aliquis dedit alicui aliq̃ terrã non in feudũ vel hereditatẽ,sed tñ quandiu viueret possidendã,ille postmodũ partẽ illius terræ dedit vxori suæ in donationẽ suam pp dotẽ,decessit vir,quæritur vtrũ vxor eius ꝑfatã donationẽ habere debeat dũ vixerit,& tenere,cum ecclesia dotes protegere tenetur viduarũ. Sedꝰ ponitur alia quæstio. *Aliqs* dedit alicui & hæredi suo de legitimo matrimonio nato in hæreditatẽ vel feudum aliquam terram postmodũ partem ipsius terræ vxori suæ dedit in dotẽ. Quæritur an donationẽ illam de iure possit habere.consul. Papa respondet,ꝙ regulariter nullus possit plus iuris in alium transferre q̃ habeat,vir ꝑdictus non potuit vxori relinquere quod ei non licuit, nisi quoad vixerit possidere,nec mulier illã terrã habere potest,nisi ille,ad quẽ terra illa spectat donationi voluerit consentire.Et idem est in secunda quæstione dicendũ, nã licet ecclesia in causis viduarum fauorabilis debet esse, tñ ẽ iustitiã non est eis fauor ecclesiæ concedendus in fi.dicit,ꝙ vxor vẽ do-
2 tem dare viro,vir autem vxori donationẽ pp nuptias.Ber.† No ta tres species cõcessionis,quæ de re aliqua fieri pñt,nã qñque datur seu conceditur in hæreditatẽ,i.vt possit donatarius ad libitum disponere,& hæredem in alia instituere sicut in re ꝓpria. Quandoque conceditur in feudum vt vile dominium trãseat in vasallum,directum vero remaneat penes dñm.de quo in c.j. de feu.Quandoque conceditur donec vixerit is,qui recipit,& vi
3 detur hoc casu concessus vsufructus rei.† Item no ꝙ ecclesia tenetur defendere dotes viduarum,non tamẽ ẽ iustitiam.Ex quo not.ꝙ ratione fauorabilis & pię causæ non est alicui inferenda iniuria,& facit ad aliud vulgare,vnum altare non esse discooperiendum,vt cooperiatur aliud,concor.c.cum causam.ẽ.de præ-
4 ben.¶ † Item no.ibi,& hæredi.quòd appellatione hæredis quan
b doque veniunt filij legitimi tãtum,de quo tamen dicendum vt
5 plenè no.Bar.in l.Gallus.ẽ.& si parẽte.ff.de li.& posth.¶ † Item
6 no ꝙ vsufructuarius potest ius suum alijs concedere in vita sua.
c ¶ † Itẽ no.ꝙ vasallus ꝑt ẽcedere feudũ seu partẽ feudi in dotẽ c seu do

ADDITIONES.

a ¶ Nuper.vtrum feudum possit dari in dotem,adde Imolam post gl.in c.quę in ecclesiarum.de consti.vbi concludunt,ꝙ potest dari quousque vixerit dans,sed non in perpetuum. Et allegat istũ tex.& idem dicit Host.in Summa de immu.eccle.§.inquantum. verſ.sed nec illa immunitas.& vide in c.in j.prin.in tit.an maritus succe.vxo.in feu.& Im.in c.j.causa,de feu.& quis si maritus obligat bona dotis,quæ sunt feudalia.vide Bal.in j §. rursus.in ti.qualiter olim feu.alie.pote.& vtrum res emphyteutica possit dari in dotem.vide do.de Rot.decis.ccxciij. in ordine nouissimo.& Imo.in c.potuit.de loc.de Bellentzi.

b ¶ In l.Gallus. Vide Fel.in c.in præsentia.versi.in ea.gl.ibi,nomine hæredis.ẽ.de probat.vbi etiam Decius.Seb.Sap.

c In dotem.Adde Lud.Rom.consi.ccccxlvij,Alex. consi. lx.iij libr.

c ¶ In dotem.vide Alb.de Ros.in j.parte sta.q.cxlviiij.cum al c.per Ias.in l.iij.ver.quid autem sit.in j.q.C.de iure emphi.Seb.Sap.

Universidad de Deusto
Biblioteca

seu donationē ꝓpter nuptias. Et dicit Inn. ꝙ ex cā dotis aliter nō
pmittatur alienatio feudi. & no. bene hoc dictū, de quo vide ple
niùs no. in c. quæ in ecclesiarū, de const. Host. dicit, ꝙ ēt ex alia cā
pōt alienari dūmō ad tēpus, vt hic remittit ad no. in c. fi. ne prel.
7 vic. iu. ¶ † Vlt. no. ꝙ dominus cōsentiens a alienatiōi factæ de re
a sua sibi præiudicat. ¶ † Potes ēt colligere in fi. literæ, ꝙ cōsulens
8 debet vti vocabulis proprijs. hic. n. papa quo dām odo reprehen-
dit istum de ineptitudine vocabulorum in eo ꝙ in cōsultatione
dicebat virū dedisse vxori dotē, nā debebat dicere donationem
propter nuptias. Posset tū intelligi tex. propriè, ꝓut dixi s. c. ꝓx.
9 ¶ † Opp. videtur. n. hęc lra sine dubio, nā sol. mat. donatio debe-
ret redire ad virū sicut dos ad mulierē. vt j. c. fi. ergo ista vxor nō
posset cōpellere retētorē huius rei ēt si fuisset propria mariti ex
quo vir erat mortuus. Sol. Doc. intelligunt vt decr. habeat dubiū,
ꝙ erat pactum vel consuetudo vt vxor superstes lucrarē donā-
tionem propter nuptias, vel saltem in vita sua teneret. sed ratio
decidendi in ꝺrium patet in litera, ꝙa maritus non potuit plus iu
ris, &c. & ex hoc no. ꝙ maritus non poterit sibi retinere partem
dotis secundum consuetudinem loci si res dotalis fuit donata v-
xori ad vitam suam lex quo colˈige quod resoluto iure auctoris,
resoluitur ius successoris. cōcor. text. ff. de pig. l. lex vectigali. Ab.

ADDITIO.

3 Consentiens. De quo latè per Bar. & alios in l. quæ dotis. ff. sol-
ma. & per Bar. in l. si fundum. ff. de leg. j.

SVMMARIVM.

4 *Marito ad inopiam vergēte peti potest satisdatio pro dote.* 12. 13. 14. & 15.
2 *Iudex ecclesiasticus potest se impedire de dote.*
3 *Iudex ecclesiasticꝰ est iudex cōpetēs ēt inter laicos ꝓ miserabilib. personis.*
4 *Maritus repellere potest vxorem si dos promissa sibi non soluitur, & illa expulsa potest petere.* 5.
Maritus non tenetur ad onera matrimonialia dote non soluta.
Dos fuit instituta propter onera matrimonialia supportanda.
5 *Fideiussionem idoneam præstare obligatus, & si illam præstare nō potest, iu ratoriam cautionem præstabit, & aliam cum poterit.*
6 *Pecunia deposita apud mercatorē licitè potest capi pars honesta lucri.* 7. 8.
Lucrum honestum prouenire potest ex pecunia.
7 *Depositio apud mercatorem pro lucro acquirendo quomodo fiat.* 8.
8 *Viuram an committat deponens pecunias apud mercatorem pro lucro ac-quirendo cum pacto quod capitale sit saluum.*
Pactum quod periculū spectat ad recipientē pecunias an sit fœneratitiū.
Societas inter ponentem pecuniam & operam, quomodo sit licita & peri-culum ad quem habeat spectare & lucrum quomodo diuidatur, & certa pars pecuniæ loco lucri an possit deputari.
9 *Restitutione nō facta nō audit vir petens dotem qui vxorem à se expulit.*
10 *Rescriptum ad lites surreptitium est, si in eo non fiat mentio de processu causæ & sententia.*
11 *Mentio an fieri debeat in rescripto ad lites de sententia & processu nullo.*
12 *Marito ad inopiam vergente potest vxor dotem repetere, & idem est si ma le incipit vti substantia sua etiam agere potest ad donationem sibi factā propter nuptias.* 13. 14. & 15.
13 *Dos quando maritus vergit ad inopiam non assignatur vxori, sed marito pro cautione vxoris.*
Consuetudo loci an valeat super dotis restitutione quando maritus vergit ad inopiam.
14 *Alternatiuè quando aliquid faciendum est cui datur optio.*
15 *Vxore quæ à principio contraxit cum paupere, vergente ad inopiam, vel substantia ita male vtente an possit postea dotis restitutionem petere.*
Publicæ honestatis est quod dotes saluæ mulieribus remaneant.
16 *Curator de iure canonico non tenetur animam suam ponere pro pupillo.*

CAP. VII.

a 1 PER VESTRAS. a † Marito vergente ad inopiam pro dote, sa-
tisdatio potest peti. Ita summat Abb. & fm hunc intellectum
esset hic casus sing. qui non est alibi, sed inhærendo verbis literæ
potest sic summari. *Vir* agens pro dote non omnino excluditur
ex eo, quòd vergat ad inopiam, nec præcisè cogitur satisdare v l
tra facultatem propriam. sed dos sibi assignatur sub cautione
quàm præstare potest, & sic per illam cautionem non esset suffi
cienter prouisum cōsumptioni dotis, deponetur dos apud mer
catorem. vt de honesto lucro vir sustineat onera matrimonij. h.
d. secundum intellectum quem teneo. & est casus notabilis, &
quotidianus. Diuiditur, nam in prima cōsultatio, in secunda res-
ponsiō cum mandato ibi, cum ergo. Prima pars ponit causæ de
legationem. actor s petitionem, rei exceptionem, & iudicis in-
terlocutionem. Secunda ponit duas causas mandati alternatiui
quod inter illos interseˈit. ¶ Casus literalis. Inter H. virum, &
vxorem suam coram consulibus ciuitatis Ianuæ super dote ip-
sius muneris quæstio vertebatur. coram quibus dictus *H.* pete-
bat dotem vxoris sibi assignari, mulier dicebat econtra quod as
signari non deberet ei cū ad inopiam vergeret, nisi cautionem
pria staret de dote saluanda. Et quia eam à se expulerat, & ad ino-
piam vergere videbatur, iudices pronuntiauerunt, ꝙ dos illa nō
assignaretur eidem nisi præstaret idoneam cautionē de ipsa nō
peritura, & sic dos illa remansit penes quendā magistrū R. post
modū verò dictus. H. impetrauit literas ad archiepm, & archidia
conum Ianuen. ꝺ illum magistrum. R. super dote prædicta, iudi-
ces dictum magistrum. R. ad suam ꝑsentiam citauerunt, coram
quibus dictus. H. petebat à dicto magistro. R. dotem vxoris suę.
Sed idem. R. exceptionem opposuit ꝺ ipsum, videlicet, ꝙ vxorē
suam à se repulerat, & tacita veritate super hoc literas impetra
uerat. videlicet, ꝙ alia vice super eadem dote quæstio mota fuit
coram consulibus ciuitatis, & pronuntiatum fm quod superius
præmissum est. Iudices cum de hoc constitisset eidem, præcepe
runt eidem. vt de dote saluāda caueret, & vxorem reciperet. Sed
cum ipse cautiones ꝑstare non posset ad ipsius instantiam domi
no papæ hoc rescribere curauerunt, vnde Dominus papa his p-
missis mandat eisdem quatenus dotem faciant assignari eidem
sub ea cautione, quam potest præstare, vel saltē alˈcui mercato-
ri eam committāt, vt de parte honesti lucri dictus vir onera pos
sit matrimonij sustentare. ne occasione dotis detentæ vxor à vi
ro dimissa, vel vir qui dimisit vxorem adulterij reatū incurrat,
satis enim potest ei credi modicum dotis cui creditur totū cor
2 pus vxoris. B. ¶ † No. primo arg. optimum ex tex. ꝙ ecclesia po-
test se impedire de dote non solū in fauorem viduarum vt s. ca.
prox. sed etiā in fauorem mariti petētis dotem sibi promissam.
& sic facit ꝓ op. Inn. q̄ terigi in c. lator. s. qui fil. sint leg. nisi dicāt
vt dixerunt quidam ꝙ iste actor erat pauper & miserabilis perso
3 na, ideo ꝙ potuerit recurrere ad ecclesiam. lxxxvij. dist. j. c. j. † Et
ex hoc intellectu no. ꝙ pauper, & miserabilis ꝑsona potest aliun
cōuenire coram iudice ecclesiastico. per hoc. c. super quibusdā.
j. de verb. sig. & c. significantib. vbi per Inn. de off. dele. & tene
menti vtrunque dictum. nam reus hic erat laicus, quod patet
ex eo, quia primo fuerat conuentus coram cōsulibus ciuitatis.
4 ¶ † No. se. ūdo arg. optimum ex tex. ꝙ vir potest repellere vxo
b rem ꝺsi dos sibi promissa non soluitur. quia cum ex dote tenea-
tur sustinere onera matrimonij, vt i c, salubriter. j. de vsu. & in le.
si cum dotem §. si maritus. ver. si autē. ff. sol mat. potest recusare
hæc onera, ex quo non habet vnde sumat emolumenta. & prius
notanter ꝓbat ex litera, ꝙ ēt vxore ex hac causa abiecta potest
c maritus agere ad dotem sibi promissam ex quo paratus fe red-
dit soluta dote vxorem reassumere, & hoc sentit Hosti, hic. Ex
quo etiam infero maritum non teneri ad traducendum vxorē
dote prius sibi non soluta. Quid autem si quis duxit vxorē sine
d dote, dic ꝙ maritus tenetur eam alere de suo fm statū ꝑsonæ, d
ita notanter vult Inn. hic & gl. d. ver. autem facit tex. in l. ꝙ si nul
5 la. ff. de relig. quod bene notabis. † Item no. ꝙ si obligatus ex iu
ris disp

ADDITIONES.

a ¶ Per vestras. Pro intellectu huius decretalis vide Bal. post Dyn.
in l. si mater tua. C. de vsur. & Bal. in l. vbi adhuc. C. de iure do. &
in auth. quod locum. C. de collatio. de Bellentzinis.
b ¶ Repellere vxorem. Vtrum maritus possit expellere vxorem,
quæ non soluit dotem sibi promissam, adde Bal. ꝙ sic in l. fi. C. ad
Vellei. sed Paul. de Ca. in l. si cum dotem. §. finautem in sequissimo.
ff. so. mat. dicit si non soluit ei dotem promissam potest ei dene
gare alimenta. Allegat ad hoc Cy. in l. ꝙ in vxorē. C. de neg. gest.
vbi videas omnino Bal. & adde quod notatur in ca. cū haberet.
§ de eo qui dux. in mat. quam pol. per adul. Et adde hic Bal. in l. j.
C. de senten. quæ sine certa quanti. in ver. pone, vir accepit. vbi
dicit, ꝙ si maritus accepit vxorem diuitem nulla promissa dote,
ꝙ postquam eam traduxit potest eam compellere, vt ex suis bo
nis restituat, & tradat dotem competentem ad sustinēda onera
matrimonij. & adde hic ꝙ si maritus expellit vxorem suam sine
causa, perdit lucrum dotis fm Bal. in l. j. C. de iati. liber. tollen. p
l. si ab hostibus. §. j. ff. solu. mat. Itē tenetur ei assignare dotem si-
bi datam. fm Bald. in l. fin. C. de sen. quæ sine cert. quanti. Et facit
quod no. gl. in c. significasti, in gl. magna. in fi. de adulte. imo etiā
si mulier dedisset ei dotem, neque promisisset, si maritus eam ex
pelleret sine causa tenetur ei darequartā partem bonorum suo
rum. textus & gl. in auth. quib. mo. natu. effic. legiti. §. pen. & de
hoc an maritus possit expellere dotem non dantem vxori pro-
missam, vide gl. in auth. de nō elig. secundo nuben. in verbo one-
ra. quam allegat Bal. in l. de diuisione. ff. sol. ma. Et vide in l. si do-
naturus. ff. de cond. cā. da & an ille qui semel iurauit aliquam du
cere in vxorem teneatur eam ducere sine dote. vide Bal. in c. iu-
rauit. de proba. Item an bona mariti sint tacitè obligata pro ali-
mentis vxoris, vide Bal. in l. si cum dotem. §. finautem. ff. sol. mat.
& Bar. in tract. de alimen. circa fi. ver. quid autem. de Bellentzin.
c ¶ Promissum. Adde eundem consi. 80. Lud. Rom. consi. 417. vbi
late. Et an lapso decennio vir possit dotem petere.
d ¶ Statutum personæ. vide Abb. in c. accedens. in fi. ꝺ de proc. S. S.

ris dispositione ad præstandum cautionē idoneam, vt fideiusso
tiam. seu pignorantiam illā præstare non potest admittitur ꝓ ç
a stans eam, quam potest, puta iuratoriam. a pro hoc iura alleg. in
gl. antepen. & ad hoc solet allegari iste tex. qđ tū limita fm no.
6 in c. fi. §. de pig. † Item nota casum sing. qui non est alibi de iure
canonico, quòd ex pecunia deposita apud mercatorem licitè
potest capi pars honesti lucri, & sic ex pecunia cum misterio al
terius potest prouenire honestum lucrum, & facit optimè hæc
b litera in arg. vt solitus mercari b ex pecunia possit agere ꝺ debi
torem morosum, vt soluat loco interesse id quod verisimiliter
fuisset lucratus si pecunia fuisset tradita: de quo vide qđ latius
c dixi in c. conquestus. c j. de vsur. ¶ † Sed quæro qualiter fiet ista
7 depositio apud mercatorem. Ioā. And. dicit ꝙ mercator ꝑstabit
cautionem de pecunia integraliter restituēda, & de parte lucri
reddenda, ita ꝙ compensato lucro cum damno de eo quod su-
peresset de lucro soluatur certa pars pro onerib. matrimonij su-
stentādis. ad hoc insti. de societate. §. de illa sane. & in l. si nō fue
rint. §. Aristo. ff. eo. & ad primum dictum de cautione pręstanda
8 à mercatore adduco. l. 2. ff. so-ma. ¶ † Not. sing. hoc dictum, quia
nescio alibi, nam ex hoc infertur vnū mirabile vt pecunia pos-
sit deponi apud mercatorem cum hoc vt capitale semper sit sal
d uum, d & ꝙ de lucro soluatur certa pars. Et vide hāc quæstionē
plenius tactam per Host in summa in tit. de vsur. in §. an aliquid.
vbi tenuit expreſsè valere pactum, vt deponens pecuniam non
sentiat damnū in capitali, mouetur, quia hoc pactū nō est ꝺ. sed
præter naturam ꝺctus, pactum autem factum præter naturā ꝺ-
ctus valet. l. j. ff. depos. & in c. vnico. §. de commo. Dicit tamē po
stea, ꝙ si capitale esset perditum casu fortuito deberet deponēs
dimittere in foro animæ, sed ego non credo ꝙ talis sit honesta,
& licita societas, qm̄ posset contingere, ꝙ deponens operā sen
tiret damnum in operis amissis, & in capitali pecunia. quod est
contra naturam societatis, cum societas sit quædā frarernitas. l.
verum. ff. pro socio. hæc autem societas esset potius leonina. l. si
non fuerint. prealleg. & prō hoc allego bonam gl. in c. plerique.
14. q. 3. quæ dicit ad hoc, vt societas sit honesta, & licita interpo
nentem pecuniam. & ponentem operam, oportet ꝙ ponens pe
cuniam sentiat de lucro, & de damno, hanc etiam sentētiam vi-
detur iudicio meo sentire Cal. in repe. c. nauiganti. j. de vsur. Et
ad §. de illa sane. qui multum obstat vbi videtur valere pactū, vt
alter non sentiat de damno, sed de lucro, respondet Cal. ꝙ debet
intelligi non de capitali, sed de damnis, & lucris contingentib.
saluo capitali. Ego verò do aliam solutionem clariorem, dico. n.
ꝙ ille tex. procedit quo ad ponentem operā, est enim licitum &
honestum pactum ex persona ipsius, vt ipse non sentiat damnū
in operis, si amissis in capitali, ratio, quia ipse sentit damnum in
operis, nam tm̄ adfert opera illius, quantum pecunia alterius,
quinimo (vt ibi tex. dicit) opera & industria potest esse tāta, vt va
e leat pactū, vt ipse lucretur duas partes, e & tertiā habeat ponēs
pecuniam. In dubio autem cum duo ꝺhunt societatem, & vnus
ponit pecuniam, & alter operam, vr pactum vt lucrum æqualiter
diuidatur inter eos. de hoc est gl. no. quam omnes tenent in l. j.
C. pro soc. nec ista litera ꝺ dicit prædictis, cū nihil dicat vt capi-
tale debeat esse saluum, nec est speciale in pecunia dotali, vt qui
dam somniauerunt quia etiam pro redimendis captiuis nō l3
fœnerari, vt in c. super eo vero. j. de vsur. quinimo tex. ista aper-
tè dicit vt capiatur pars de honesto lucro nec etiā credas ꝙ sit
licitum à principio pacisci, vt habeat deponens. x. ꝙ centenario.
vel aliam quantitatē sicut faciunt quædā viduæ credentes hoc
eis licere, & solent aliqui ad earum defensionem allegare istum
tex. cum illa opi. Io. An. Certè hoc nō est licitum: quia nō licet
ex pacto quantumcunq; minimo capere ex pecunia si non sub-
9 iicit se periculo. 14. q. 3. per totum. & hoc notabis. ¶ † In glo. 2.
ibi audiri nō debuit. hoc videt ꝺ tex. vbi fuit auditus restitutio-
ne prius non facta. Host. dicit, & bene. ꝙ ille qui dotem promise
rat, cum conueniretur ex promissione sua nō poterat obiicere
de spoliatione mulieris maximè cū ipse dedisset causam huic
spoliationi dotem nō præstādo, nec obstat si dicatur, ꝙ ex quo
non sustinebat onera matrimonij nō debebat audiri petens do
tem, quia secundum eum iste paratus erat vxorem reassumere
soluta dote. & hoc mihi placet, licet Inn. dicat, ꝙ illa exceptio, ꝙ
vxorem abiecerat nō erat vera in facto. nam dico, ꝙ præsuppo-
sito, ꝙ esset vera nō tenebatur subire onera matrimonij, ex quo
dos sibi nō soluebatur, nisi velis dicere, ꝙ ex quo recepit promis
sionem ab extraneo debebat agere ꝺ extraneum, & non repelle
re mulierem. arg. l. si extraneus. ff. de iure doti. & satis hoc posset
admitti in marito diuite, sed iste erat pauper, vt dicitur in litera.
10 ¶ † In glo. in ver. tacita veritate, not. gloss. ꝙ literæ impetratæ
ad delegatū sunt surreptitiæ, si in eis non fiat mentio de proces
su negotij corā ordinario, & idē sentit gl. in c. vt debitus. de ap-
pel. Sed tūc obstat iste tex. vbi hæc exceptio nō fuit amissa, hoc
ꝺrium multipliciter soluitur, primò ꝙ ob hoc fuit appellatū, &
papa ꝓuidit vt sequitur in litera, vel ꝙ isti iudices nihil noui fe-
cerunt, sed adhæserunt sententiæ illorum consulum, vel per re-
lationem retulerunt negotium ad papam, vel fm Hostiē. senten
tia consulum erat nulla tanquam obligans istum pauperem ad
impossibile. l. fi. ff. quæ sen. sine appel. & sic non fuit opus de tali
11 sententia mentionem facere in literis. † Not. bene hoc dictum,
ꝙ de processū nullo, seu sententiæ nullā coram ordinario nō est
f opus facere mentionem. f in impetratione literarum super ea-
dem causa, quemadmodum nec de priorib. literis nullis. de quo
vide gl. in c. ex tenore. de rescrip. & in c. suggestum. de iurepat. in
12 c. cum nostris. de concess. præb. † In gl. in ver. ad inopiam. no. solu
tio. gl. ꝙ licet aliqui hāc limitationem teneant ad iura ciuilia al
leg. in principio. glo. tamen *communiter* non tenetur maximè per
Legistas. in l. vbi adhuc. C. de iure dot. & ibi per Cy. & plenissimè
Bar. in repetitione. l. si constante. ff. sol. ma. Et conclusio *communis*
legistarum est, quòd qualitercunque maritus vergat ad ꝺopiam
g etiam sine culpa sua potest vxor agere ad dotem, g pro hoc est
tex. vbi non ponderatur culpa istius mariti nō solum quia vide-
batur vergere ad inopiam, & scias ꝙ variatura emanauerunt in
hac materia. primum fuit ius Digestorum. vt in di. l. si constante.
vbi dicitur, ꝙ si substatia mariti nō sufficit ad satisfactionem do
tis, & aliorū creditorū potest vxor repetere dotem, postea ema-
nauit ius Codicis vt habetur in di. l. vbi adhuc, vbi disponit, ꝙ si
maritus ita gerit, ꝙ vergit ad inopiam potest vxor repetere do-
tem, & sic prouidit latius quàm ius fori, quia non requiritur vt
substantia mariti non sufficiat, sed satis est, ꝙ vergat ad inopiam:
vt puta, quia est nobilis, & vult facere sumptus, vltra, ꝙ patiantur
facultates suæ. Tertium fuit in §. vt habetur in auth. de æqualita
te dotis. vbi dicitur si maritus male incipit vti substātia sua, pōt
vxor repetere dotē, & prouidit ad hoc latius, ꝙ ius Codicis, ꝙa
præsuppositio ꝙ nō vergat ad inopiā, vt puta quia ditissimus est,
ex quo tamen male vtitur substantia sua, potest sibi vxor recipe-
re dotem, vnde in quolibet istorum casuum potest vxor ad do-
tem agens, & fortius excipere ꝺ maritum petentem dotē, vt hic.
ita notanter voluit Bar. in d. l. si constante. & sic non debemus ha
bere respectum, vtrū sit suspectus de dilapidatione an non, sed la
tis est, ꝙ simus in aliquo dictorum casuum. Ius enim timet in il-
lis casib. consumptionem dotis. Et scias, ꝙ vxor potest in his casi
bus nedum agere ad dotem, sed etiam ad donationem à marito
sibi factam propter nuptias. vt est rex. no. in l. vbi. nam dos & do
natio propter nuptias subiiciuntur hodie onerib. matrimonij. vt
ibi. Et ex his habes vnum notabilem effectum istius donationis
13 propter nuptias. vide alios. j. c. prox. † Sed nunc opp. ꝺ istum tex.
de iurib. ciuilib. superius allegatis. Nā in eis videtur ꝙ in dicti sca
sib. potest vxor repetere dotem, vt sibi assignetur. Hic autem nō
assignatur vxori sed ipsi marito cum cautione vel deponitur a
pud mercatorem, & cum isto tex. videtur aliquatenus concorda
re tex. in l. si cum dotem. ff. so. mat. vbi dos sequestrabat pp suspi
cionem mariti. Sol. An. primò dicit, ꝙ istud. c. limitat illa iura su-
perius alleg. Vel loquitur iste tex. quando vxor à principio ꝺxit
cum paupere, & ideo est quid sibi imputetur, vnde procedet, vt
hic dicitur. secundò hic dicit, ꝙ vtrumque remedium potest ob
seruari, plus tamen sibi placet præcedens solutio, sed Inn. quem
non allega. Anto. dixit, ꝙ vxor erat suspecta, seu non erat idonea
ad dotem excipiendam, ideo fit depositio apud mercatorem, &
hanc so.

ADDITIONES.

a ¶ Iuratoriam. quando sit standum iuratoriæ cautioni post Ro. &
Aret. in l. 2. ff. sol. ma. bonus est tex. in l. omnes. §. in hac autem in-
clyta vrbe. C. de epis. & cler. ibi Bar. & Bal. in auth. cui relictum.
C. de indi. vid. tol. & ibi Paul. de Ca. subdens, ꝙ ille est text. melior
de corpore iuris, & adde ꝙ quando quis est admissus ad iurato-
riam citationem, & non seruauit fidem amplius admitti nō de-
bet. Rom. in d. l. 2. tex. est fin. in auth. & qui iurat. & ibi Bald. C. de
bon. auth. iudi. possiden.
b ¶ Solitus mercari an possit petere interesse lucri cessante dāno,
vide Paul. de Ca. & Mod. in l. 3. §. fi. ff. de eo quod cer. lo. cum alleg.
per Dec. in consi. 111. ver. tertio generaliter. & in cōsi. 116. & So
ci. in consi. 2. in 1. parte. Seb. Sap.
c ¶ In c. conquestus. Adde quæ ibi inuenies in apostillis.
d ¶ Sit saluum. Adde an hoc liceat Ludo. Rom. consi. 237.
e ¶ Duas partes. Adde Alex. consi. 117. lib. & 187. 2. libr. 1.
f Mentionem. Adde Cal. consi. 7. de rescrip. Car. consi. 27.
g ¶ Ad dotē. Adde in hac materia, & qualiter sit formādus libel-
lus, cum agitur ad dotem ob inopiam mariti. Paul. de Ca. consil.
cccxij. vbi latè examinat & dicit Ro. consi. clxxvij. ꝙ vbi viro ver
gente ad inopiam si ad mulierem tanq̄ negotiorum gestricem
peruenerint tot bona, quòd potuissēt sibi cōsulere in cautione
dotis quòd repellitur à repetitione dotis.

Universidad de Deusto Biblioteca

hanc sol. sentit Bar. in d.l.si constante, dicens, si mulier a est idonea, & industriosa, dos sibi restituetur, vt alat se & maritum & liberos. d.l. vbi alias fieri sequestratio, put dicetur in d.l.si cū dote, & sic etiam potest rnderi ad istum tex. Itē (vt dicit Inn.) satis habet vxor si deponitur apud mercatorē loco vxoris, & hæc solutio est bona. Iste tamen tex. puidet de vno qđ non reperitur in iure ciuili: quia reuertitur dos penes maritum vergentem ad inopiam si præstat cautionem, & ex hoc sumitur vna singularis limitatio ad totum titulum. C. ne fideiusd. do dentur. vbi dicit, q si deiussores non possunt interuenire pro dote restituēda marito, ne oriat pdidia inter vir. & vxo. nam procedit illud nisi maritus vergat ad inopiam: tūc. n. licitè possunt interuenire fideiussores, pro dote soluenda, & restituenda. vt hic est tex. valdè singularis, & hoc allegat eum Bar. in d.l.si ꝙtāte, & hoc teneas licet Io. An. timore huius ti. dixerit. q hoc debet intelligi de cautione iuratoria, qđ certè non pcedit, qa papa dicit, vt ꝙter q̄ pr, nam iuratoriam quilibet pstare pr ꝙtuncūq; sit pauper, ergo intelligit̄ simpliciter de iuratoria, si ergo potuisset maritus præstare fideiussoriam, vel pignoratitiam fuisset obligatus ad illā prestādam, & sic potuisset interuenisse fideiussor pro dote restituenda. Tancr. dicit, q forte iste tex. pcedit ꝙsuetudine loci, & no. hanc solutionē
b in se. vt valeat consuetudo b vt marit' pstet fideiussorem pro do
g de restituēda, qđ nō puto ꝓcedere c cessante cā, quia non vr rōnabilis. argu. in d.l. 1. C. ne fideiusd. do. dentur. Et ad prædicta vide Inn. hic, q dicit, q ista cautio pstat p maritum vt euitet restitutionē dotis: dic ēt clarius q ista satisdatio exigit̄ à marito in fauorē suum, vt releuet se ab onere dotis restituendę. nā maior perfidia, & maius scandalum oritur cum dos ex toto eripitur à manib. viri, q̄ qñ administratione sibi relicta pstatur ab eo cautio, & sic cessat prohibitio illius ti. ne fideiusd. dentur. cū hoc fiat i fauorē
14 ipsius mariti. †Sed quæro quia tex. hic loquitur alternatiuè, vt dos soluatur à marito sub cautione, q̄ pstare pōt, vel vt mercatori committat &c. cui dabitur optio illius alternatiuę. Quidā dixerunt, q vbi p satisdationē non esset sufficienter prouisum periculo dotis, potest vxor petere, vt fiat depositio apud mercatorem. Ego credo totum hoc relinquendum arbitrio iudicātis, vt si videat cautionem sufficeret sit contentus prima parte alternatiuę si videat non satis cautum, facit fieri depositionē seu tradat vxori secundum distinctionē prædictā. nā in alternatiuis iuris optio
15 datur iudici, nisi verba dirigantur ad partem. vt dixi in c. à crapula. de vita & hone. cle. & ibi gl. vbi vide. † Vlterius queritur d qđ
d si vxor in principio ꝓxit cum paupere vel cum vergente ad inopiam, vel cum male vtente substantia sua, nunqd posset agere ad
e repetitionem dotis e vt s. dictum est, & videtur quòd non, quia semel approbauit mores illius. vt 32. q. 5. horrendus. & l. fi. C. de sponsa. ꝓrium tenet Bar. in d.l.si constante. quia non potuit vxor per tacitum pactum sibi præiudicare, & pro Bar. videtur hic tex. nā publicæ vtilitatis est vt dos remaneat integra mulieri. b.l.j.ff.so.
16 mat. †In gl. pen. in fi. hoc non procedit de iure canonico, quia non tenetur curator animā suam impēdere cōmodis pupilli. 46. dist. in c. sicut non suo. quod ibi no.

ADDITIONES.

a ¶Si mulier. vide Bar. Nouellum in tract. dotis. in 6. par. priuilegio. 21. Seb. Sap.

b ¶Consuetudo. in ꝓrium facit l.j. C. de fideiusd. do dentur. vbi prinꝯ ceps reprobat talem consuetudinem. vide Bal. nouel. in tract. de dotib. in 21. speciali. 5. partis. in fi. vbi saluat opinio. Tancr. & Io. And. & limitat 30. modis in quib. fideiussor poterit interuenire.

c ¶Non puto procedere. Adde, quod Rom. consi. 339 dicit, quòd hic est casus specialis, & an fideiussores p dote interuenire possint, vide latè Pau. de Cast. consi. 169.

d ¶Quæritur. vide Bald. in authē. quod locum. in 7. q. C. de colla. Benedictum de plumbino, in l. seruum dotale m. ff. de manumiss. Per. de Anch. & Imol. in c. propter sterilitatem s. de loca.

e ¶Ad repetitionem dotis. Hoc procedit etiā si mulier à principio scienter ꝓhat cum vergente ad inopiā, nihilominus potest petere restitutionem dotis. sed cōtra hoc facit tex. in c. propter sterilitatem. in simili de locato. quem ad hoc notat do. Alb. in c. cum non ab homine. de iudi. Sed contrarium eius, quod prædixi, tenet Ang. in l. omnes. §. si ff. quæ in frau. cred. & Bal. in l. promittendo. § fi. de iure dotiū. opi. Bar. in l.si constante. hic allegatam, tenet etiam Bar. in l.si is à quo. §. fi. ff. vt in poss. leg. & Bal. in l. procurator. C. de collatio. de quo etiā per Bald. in l. vbi adhuc. C. de iure dot. Item adde, q si vxor recuperat dotem à marito, vt quia maritus vergebat ad inopiā, licet postea maritus efficiatur diues non potest de nouo repetere dotem ab vxore: glo. est notabilis. in l. vbi adhuc. ī verbo dubitat. C. de iure dot. Pro hac opi. facit quod notat gl. in verbo pristinā. in l. adeo. in princ. ff. de æqui. re. do. & gl. in c. illud. de cler. coniug. li. 6. Sed contrarium in hac quæstione in terminis tenet Bal. in l. ad cōparandas. in fine. C. mandati. vbi omnino vide. de quo vide omnino Barto. in l. plurib. §. & si placet. ver. induco ad quæstionem. ff. de verb. ob. & in l. si constante. ff. sol. mat. de Bellent.

SVMMARIVM.

1 *Donatio inter coniuges facta, an & quando valeat. 3.*
2 *Donatio confirmatur morte donatoris etiam facta constante matrimonio.*
4 *Donatio facta constante matrimonio tribus casibus reuocatur.*
5 *Maritus non lucratur de dote vxoris nec vxor de donatione mariti soluto matrimonio. Sed dos restituitur vxori, & donatio marito, & nu. 6.*
7 *Donatio inter coniuges an distinctè annulletur. 8.*
Donatio pura, quæ dicatur.
8 *Locupletior, & pauperior quando dicatur fieri donator, vel alius.*
9 *Donatio propter nuptias an confirmetur iuramento.*
Iuramentum contra bonos mores non est obligatorium.
10 *Dos soluto matrimonio non indistinctè reddit ad mulierem.*
Dos an soluto mīmonio siue vxore mortua sit restituēda illi q eā dotauit.
Filius non semper succedit matri in dote.
11 *Pactum de lucranda dote, & donatione propter nuptias soluto matrimonio valet, dummodo sit æquale, & quomodo fieri debeat.*
12 *Consuetudo de lucrando dotem, & donationem propter nuptias valet. 5.*
Donatio propter nuptias facta à marito quid operetur.
Vxor pt renuntiare iuri hypothecarū in bonis mariti, sed nō insibi donatis.
Vxor vergente marito ad inopiam petit dotem, & donationem sibi factam.
Maritus propter adulterium vxoris lucratur dotem, & econtra.
13 *Donatio sine insinuatione facta alias nō valebit nisi vsque ad ccc. aureos, hodie vero valet vsque ad quingentos, sed non vltra.*
Insinuatio quid dicatur.
14 *Donatio facta concubinæ an teneat.*
Donatio facta vxori vbi non est verum matrimonium vel vbi est putatiuū matrimonium an teneat.
15 *Donatio facta vxori de pecunia pro reficiendis ædib. dotalib. tenet.*
16 *Donatio facta filio per patrem an teneat, & quid si filius est emancipatus.*

CAP. VIII.

a 1 DONATIO. a †Prima pars demonstrat qñ, & qualiter donatio facta inter coniuges valeat vel reuocata intelligatur, in secunda docet an reddenda sit dos, & donatio propter nuptias,

AD DITIO.

a ¶Donatio. vtrum donatio remuneratoria sit permissa inter cōiuges, vide Bar. Imo. & Ro. omnes in l. diuortio. ff. de verb. ob. & Io. de Ana. in c. cum in ecclesia. de simo. & Io. de Ana. post Abb. hic & in c. super eo. el 2. de testib. & in c. Gēma. de spon. & in c. & si necesse. §. eo. & Lu. Ro. in l. si vero. §. de viro. in 48. fallen. ff. soluto matri. & Sali. in l. 2. C. de dote caut. non numer. & Cyn. Bald. Ang. & Sali. in l. si voluntate. C. de do. promiss. & Bart. & alios in l. si pater puellæ. C. de inof. test. & Bal. in c. accedens. de procu. & Ang. consil. 5. facit quod no. Bal. in l. sed & si lege. §. consuluit. ff. de petit. hære. vbi dicit, q donatio remuneratoria dicitur esse permutatio. Facit. c. quicunq; & c. ecclesiasticis. 12. q. 2. & c. per tuas. de donatione, quæ iura probant bona ecclesiæ posse donari propter remunerationem. Facit l. diuus. ff. de bonis damnatorum, vbi bona prohibita alienari, donari possunt propter remunerationē. Facit glossa in l. si dotis. C. de colla. vbi licet pater non possit donare filiis, tamē propter bene merita potest, & valet donatio inter eos. Fa. l. si verò non remunerandi. §. papinianus. ff. mandati, facit l. Aquilius Regulus, cum sua gl. ff. de dona. vbi donatio remuneratoria non reuocatur pp ingratitudinem. Facit quod voluit Bal. in l. si vnquā. C. de reuoc. dona. vbi dicit, q illa lex nō habet locū in donatione remuneratoria. Facit quod not. Guil. de Cu. in l. 3. & ibi vide. ff. quod quisq; iur. Et in simili, q valeat, facit tex. in c. quicunque. & sequen. 12. q. 2. vbi permittit donatio remuneratoria. Et in terminis, q valeat. vide Bart. & Ang. in l. si ita stipulatus fuero. §. fi. ff. de verb. ob. & Bal. in l. j. in fi. C. de donatio. aute nup. & do. Ab. in c. & si necesse. circa prin. s. eo. ri. Facit quod no. Io. An. in c. fraternitatem. de don. vbi dicit, q prælatus pro seruitio facto ecclesiæ potest remunerare. Facit gl. in l. si pater. ff. de adop. Et pro ista quæstione in terminis. vide Bar. idē tenentem. in d.l. si diuortio. Item Ang. consi. 5. inci. Andreas, Ioannes de Vulteris. circa finem. Et idem concludit in l. 1. ff. sol. ma. & Imo. in rubri. ff. sol. mat. alleg. gl. sing. secundum eum in d.l. si voluntate. C. de dot. promiss. Facit optimè in simili, quod no. Rom. consil. 139. circa fi. & multa specialia in donatione remuneratoria. vide per Io. An. in l. si pater. §. j. ff. de don. vbi omnino vide. Et istis adde notata in l. si vnquam. C. de reuo. dona. vbi dicit, q illa lex nō procedit in donatione remuneratoria. Item cum gl. in d.l. si pater. §. j. accordat alia glo. in l. si in verbo inueniat. C. de reuo. don. Facit tex. notabilis. in l. metum. §. sed licet. ff. q met. cau. vbi donatio facta metu si sit remuneratoria valet. facit dictū Bart. in

* l. iurisgen

tium. so. u. mat. secunda ibi, sane. Et hęc diuisio sufficit pro summa rio, quia decretalis satis seipsam summat. Casus literalis. Quæsitum fuit a papa, vtrum inter virum, & vxorem durāte matrimonio donatio. hinc & inde facta teneat. Resp. papa q donatio durante matrimonio inter coniuges facta ex qua alter fiat locupletior, & alter pauperior firmitatē non hēt nisi donatio firmetur obitu donatoris, & donatore viuente penitus euanescit si reuocatur ab eo tacitè, vel expressè, vel si prius moriatur, q̄ donationem accipit. Sanè dicitur in isto §. q soluto matrimonio, dos redire debet ad mulierē, & donatio ad virum nisi de cōsuetudine ꝓrium obtineat, vel nisi ex pacto facto inter virū, & vxorem de lucranda dote, & donatione pp nuptias contrarium inducat, &
9 pactum istud æquale debet esse ex vtraque parte. B. †No. regulam. q nedum de iure ciuili sed etiam canonico non valet dona
a tio a facta inter coniuges constāte matrimonio, dūmodo ex illa donator efficiatur pauperior, & recipiens locupletior, à ꝓrio ergo vbi donator non efficeretur pauperior nec recipiens locupletior valeret donatio, quod qñ contingere possit, dic vt in gl.
3 2. Et quæ fuit causa huius prohibitionis, dic vt in gl. j. †Secundò not. quòd donatio facta constante matrimonio non est omnino nulla, nam (vt vides) confirmatur obitu donatoris eo existen
4 te in eadem voluntate. †Tertiò no. tres casus in quib. prorsus reuocatur donatio facta constante matrimonio, ita, vt non confir matur obitu donatoris. primus si donatio fuit tacitè reuocata per donatorem. secūdus si expresse, pone exemplum. vt in gl. 3.
5 tertius casus. si prius moritur donatarius. †Not. in §. sane. q de iure communi sol. mat. nihil lucratur maritus de dote vxoris, nec vxor de donatione sibi facta à marito propter nupti. sed dos integra reddit ad mulierem, siue ad eius hæredem, & donatio pp
6 nuptias ad virum, seu ad eius hæredem. †Item not. quod valet
b consuetudo b de lucranda dote vel donatione propter nup. soluto matrimo. & fortius valebit statutum cum statutum habeat consensum expressum consuetudo solum tacitum. l. de quibus.
7 ff. de legi, †Circa intellectum decr. primo quæro nunquid donatio inter coniuges indistinctè annulletur. d c q regulariter pro hibetur donatio omnino pura, & illa dicitur pura donatio quæ nulla ratione cogente fit. sed sola libertas est causa donationis. l. j. ff. de dona. & in l. donari. ff. de reg. iu. ideò donatio remunerati va non prohibetur inter virum, & vxorē vt in l. quod autem. §. si vir. ff. de dona. inter vir. & vxo vbi patet q si maritus donauit vnā
c rem vxori, & vxor pro eo marito, fit hinc inde compensatio. c Et per hoc notanter dicit Bar. in l. si voluntate. C. de dot. promis. q
d si nobilis d nubit plebeo, pōt sibi constituere dotem aīo donandi. licet conferatur in tempus matrimonij, quia ista non est simplex donatio quę prohibetur inter coniuges. sed est remuneratiua, quia nobilis nubendo plebeo videtur sibi quoddā munus conferre, & sic maritus donando videtur remunerare, & nō simpliciter donare. & ad hoc. l. Aquilius. ff. de donationib. vide qđ no. gl. in d.l. donari. & Bar. in procœmio Digestorum, & sic limita istum tex. & multa alia iura annullantia hanc donationē, & hoc
8 nota, quia non solet tangi hic. †Secundò quæritur quando alter dr̄ fieri locupletior, & alter pauperior, solutio, pauperior fit donator quando tradit de substantia sua, ita q diminuit patrimonium suum, vt in l. sponsus. § maritus. ff. eo. ri. secus ergo si repudiat hæreditatē vt veniat ad vxorē sibi substitutam, nam tūc non acquirendo non dr̄ fieri pauperior, & idem in simili casu locupletior fuit recipiens, qñ conseruat rem sibi donatam, vel eam expēdit in vtilem cām. Secus autem si inutiliter expendit, puta vxor emit vnguēta sibi, vel consumpsit in conuiuio fiendo vel aliter inutiliter: tunc enim illa talis donatio nō reuocatur. quia vxor nō est effecta locupletior. vt in l. quod autem. §. si vir, ff. e. secus esset si hæres mariti inutiliter expendisset: quia tūc tenetur reficere. vt in l. quod de bonis. ff. ad legem Falcid. qa satis
9 est q donatarius fuerit effectus locupletior. ¶ † Tertiò quærit,
c nunquid hæc donatio confirmetur iuramēto vel saltem valeat vigore iuramenti. Quidam voluerunt, q non: quia fuit prohibita propter bonos mores, ne maritus, & vxor ex nimio amore se spoliarēt adinuicem l. j. & 2. ff. eo. sed iuramentum ꝓ bonos mores non valet, vt in regula, nō est obligatorium. de reg. iur. lib. 6. & hęc est pars multum probabilis, sed opinio ꝓria communiter tenetur per Doct. vt no. Bar. in l. si quis pro ea. ff. de fideiuss. Ioan. de lig. in clemen. ne Romani. de iureiur. vide Ab. in c cum contingat. de iureiur. optimè facit ille textus pro ista secūda parte, nec obst. quod dixi de bonis moribus, quia debet intelligi quādo iuramentum est cōtra bonos mores naturales, nō autem de bonis mo

ADDITIONES.

* l. iurisgentium. ff. de pac. vbi dicit, q l. si quis argētum. C. de don.

non habet locū in donatione remuneratoria. facit qđ no. Ang. i l. sed hoc ita. ff. de reiu. vbi dicit q exceptio, ne quis conueniat, vltra quam facere possit. nō hēt locum in donatiōe remuneratoria. facit q no. Gul. de Cug. & Bar. in l. j. ff. de iusti. & iur. & in l. j. de non præb. sala. l. b. x. & in l. i lud C. de Cano largit. libr. x. Facit gl. in auth. vnde si parens. C. de inof. test. l. 2. §. possea cum Apius. ff. de or. iu. & in l. cū omnes. §. fi. ff. de re mili. & dicit Bal. in l. sed & si lege. §. consuluit. de petit. hære. q donatio remuneratoria est q̄dam permutatio. Istis adde Ale. in l. iurisgentium. §. quinimo. de pact. ad hoc vide tex. optimum in l. Aquilius Regulus. ff. de donatio. & Petrus de Anch. consi. 213. inci. dubium facit in præsenti quæstione. de Bellentzinis.

a ¶Nō valet donatio. Adde Ant. de Peru. in repe. l. j. in 2. lec. in prin. ff. de iureiur. vbi ponit multas rōnes, quare talis donatio nō valet. qđ limita, nisi donans iurasset se non reuocaturū donationē ꝓdictam, quia ita iuro vallaretur, vt confestim valeret. vt no. Bar. in l. si quis p eo. versi. idē in donatione. ff. de fideiuss. & in l. eius, & Augerius. versi. quæro quis in donatione. ff. ad l. Falcid. quod ibi Bar. intelligit in l. cum mulier. C. de dona. ante nup. & in l. j. de do. inter vir & vxo. si expresse per talem donatorem fuerit iuratum non reuocare huiusmodi donationē, secus in simplici, quia tūc posset non obstante tali iuramento, reuocari. Ita notab. decidit idem Bal in reper. l. 2. versi. iuxta prædicta. ff. de iureiurand. Zacharias.

b ¶ Consuetudo. Sed an pactum de dote lucranda habeat locum etiam in dote promissa, nōdum tamen numerata. tex. est cū glo. & ibi Bal. in l. mulier. ff. de cond. insti. Item ad statutū, q maritus, præmoriente vxore lucretur dimidiam dotis, an habeat locū in sponsa præmoriente. vide Barto in l. nihil interest. ff. rerum amotarum. & Bal. in l. Deo nobis. C. de epi. & cle. Item pone nurus dedit dotem socero, si præmoriatur an maritus lucretur dimidiā dotis. vel pater mariti lucretur, quæstionem magni effectus. qa si lucrum cedit patri, mortuo patre, illud lucrū veniret cōmunicandum cū fratrib. quod non esset, si illud lucrum cederet marito. De qua qōne vide latè Pau. de Cast. in l. si cum dotem. §. trāsgrediamur. ff. so. ma. Et ad illud. quod dixi de sponsa. vide Bald. in l. si non sine. C. de bo. quæ liber. vbi cōcludit, q nō procedit in spōsa, quia nō est vxor. l. an in patrē. ff. qđ fal. tuto. aucto. Et scias, q credo. q si sponsa faciat pactum cum sponso de lucrando dotem si præmoriatur, istud pactū nō posset valere, nisi cōsummatū fuerit mīmoniū, quia pactū de dote lucranda habet tacitam ꝓditionem, si nuptiæ sequantur. l. item quia. ff. de pactis. Sed ꝓriū tenet Pau. de Ca. in l. si marito. §. j. ff. sol. ma. ita dicens se consuluisse. ibi etiam dicit, q pactū de lucrāda dote habet locum in dote promissa. Et tenet Ang. consi. 156. ꝓriū tenuit idem Ang. cōsi. 180. & q statutum, de dote lucranda habet locum in dote nō tradita. Pau. de Cast, post Dy. in l. sed hæc ita in prin. per illum tex. ff. de reiud. Item adde q statutum de lucrāda dote non procedit ī illa muliere quæ consensu mariti efficitur monacha. Lapus allegati. 128.

¶Itē adde quod no. Bald. in ca. capellanus. in fin. de fe. Et peo q dixi de monac. adde tex. & Bal. in l. j. Deo nobis. C. de epis. & cler. & gl. in c. placuit. el 2. 16. q. 1. Item an quis licitè in foro conscientiæ retineat, qđ lucratur ex pacto dotali, vide Lau. in trac. devsur. q. 66. Item, de prædicta qōne, an habeat locum in dote pro dote ꝓmissa, vide omnino Pau. de Ca. in l. peculiū. ff. de pecu. vbi dicit promittēs dotē fuit in mora, & maritus ceperat sustinere onera matrimonij, & tunc habet locum in dote promissa, alias secus. Vide quod de quæstione ista ponit Bal. in l. non sine. versi. quæro nū quid. C. de bo. quæ lib. vbi vide Do. Alexan. Sed de hoc vide per Bal. in s. inc. statuto ciuitat. Lugubij, ver. verbis. de Bellentzinis.

c ¶Compensatio. Adde Ludoui. Roman. consilio 147. Fulg. consilio 109.

d ¶Nobilis. Idem dicit Bal. in l. 2. §. fi. ff. si cert. pet. quando senex, q acceperat vxorem iuuēculam, de quo plura laf. in l. ex hoc iure. ver. tertius effectus est. ff. de iust. & iur. & in l. si nō sortē. §. libertus. ver. secundus effectus. ff. de cond. ind. Seb. Sap.

e ¶Iuramento. Sed an confirmetur morte naturali donantis, vel etiam ciuili, vt per ingressum religionis, vide l. Deo nobis. C. de episcop. & cleric. Vide quod etiam tenet glos. in cap. placuit. el 1. 16. quæstio. 1. & idem erit in pacto de lucrando dotem, vel donationem propter nuptias, sed secus si alter coniugum propter delictum detrudatur in monasterium. tex. est notabilis cum gl. in auth. sed hodie. in verbo, habitum C. de adul. per gl. in c. gaudemus. de conuc. coniu. De Bellentzinis.

e ¶Iuramento. Secundum istam opi. quòd firmetur pluries cōsuluit Alex. vt ipse refert in d.l. Seius. & Augerius. consuluit in cōsi. 7. in 2. volu. Bal. in l. j. ff. de dona. inter vir. & vxo. Anto. de Bur. & Imo. in c. cum contingat. s. de iureiurand. Ang. in l. pen. §. mulier. ff. so. ma. Pau & Moder. in l. pacta quæ contra. C. de pact.

Universidad de Deusto Biblioteca

bonis morib.ciuilib.nam omne iuramentum contra legem potest dici ꝙ bonos mores ciuiles, quia quælibet lex est fundata super bonis morib.ciuilib.4.dist.erit autem lex,sed videmus,quòd in multis casib.renet iuramentum ꝙ legem,vt in d.c.cum contingat,& in c.debitores.eo.ti.†Quartò quæritur in §.sane. vtrum, dos redeat inditinctè ad mulierē sol.ma.dic,ꝙ non,sed tex.verificatur qñ ipsa mulier donauit dotē de propria substantia,vnde debes scire,ꝙ aut extraneus cōstituit dotē mulieri aut mulier sibi ipsi,aut pater pro filia,& extraneum appello quēlibet qui non habet mulierem in potestate.vt dicit tex.in l.vnica.§.accedit. C. de rei vxo.actio primo casu qñ extraneus constituit dotē, tunc aut stipulatus fuit dotem sibi reddi,soluto matrimonio,& reuertitur dos non ad mulierem,sed ad illum extraneum,aut nō fuit stipulatus vt sibi redderetur,& tunc videtur donare ipsi mulieri, & sic redit ad ipsam mulierē,vt est tex.no.in d.§.accedit.Secūdo casu quando ipsamet mulier constituit sibi dotē.tunc dos ad eā reuertitur.& fingitur stipulata dotē sibi reddi,vt d.l.vnica.Tertio casu,quando pater restituit pro filia aut fuit stipulatus dotem sibi reddi,& redit ad patrem,aut simpliciter,& tunc si pater emancipat filiam,efficitur filiæ,si autem prius moritur mulier actio cōpetit patri.l.2.ff.so.ma.& in d.l.vnic.& dicit hic Vinc.ꝙ dos hoc casu redit ad patrē,quando filia prædecesserit etiam ꝙ extent liberi ex ipsa filia.per l.dos à patre.C.sol matri.& no,singulariter hoc dictum vltimum.nā Canonistæ cōiter trāseunt cum hoc dicto,& idē videtur tenere gl.ī d.l.dos à patre.pleniſſimè disputat Bar.in l.post dotē.ff.sol.ma.Et tandē sequitur istā partē,sed multi tenuerunt ꝙ rium.vt ipse refert.Et ex hoc habes casum.in quo dos matris non venit ad filios,quando scilicet dos fuit profecta à patre,& filia moritur non emancipata,viuente patre, & cessat hoc casu regula illius auth.ꝙ in successione prima causa est filio

1 rum,de qua in aut.in successione.C.de fuis,& legiti.¶†Vltimò quæritur quid intendat ista litera in ſi dum dicit,ꝙ valet pactum de lucranda dote,& donatione propter nup.sol.ma.dum tamen sit æquale hincinde.sol.dicit Inn.ꝙ post nuptias ꝓctas debet esse equalitas dotis,& donationis ꝓpter nupt.& ēt lucri querēdi.Nō enim potest augmentari dos,quin augmentetur donatio propter nup.arg.l.ſi.cum auth sua.C.de do.ante nup.Item ſi ſit pactū de lucrāda dote debet fieri pactū de lucrāda donatione propter nupt.per ipsam mulierem,vnde ſi ſit pactum ſolum de lucranda dote.extēditur ad donationem ꝓp nup.vt mulier lucretur donationem propter nup.viro premoriente,ſi aūt pactum fuit de lucranda maiori parte dotis.ꝙ donationis ꝓp nup.tunc pactum de maiori reducitur ad minorem ꝙritatē.l.ſi.C.de pac.conuē.tā ſup do.& procedit hoc vt dixi poſt nuptias ꝓctas.& hoc factū extitit ne fraudib.excogitatis veniant cōiuges ꝙ prohibitionem factā, ne fiat donatio conſtante matrimonio ſed ante nup.dicit Inno. quòd poteſt eſſe diſparitas in dote.& donatione ꝓp nup.& in ꝙritate lucri.alleg.l.ex morte.C.de pac.conuen.tā ſuper do.& no. hocdictū,ſed iudicio meo tex.videtur hodie de iure auth i aut. æqualitas.C.de pac.conuen.ꝙ dos,& donatio debent eſſe æquales,& pacta de lucro dotis vel donationis debent eſſe æqualia.

2 ¶†Et ita ſeruatur in hac ciuitate vbi communiter donatio propter nupt.eſt eiuſdem quantitatis cum dote,ſed in multis locis non ſeruatur.vnde vt ibi dicit glo.illa auth.eſt ſublata hodie per cōſuetudinē,quia ꝓtituitur dos,& ſæpe nulla donatio fit à viro: ſed tu dic conſuetudinē ſeruandā vbi viget,alias ſerua diſponē illius auth & tene eam menti.Sed tu diceres, quid operatur iſta donatio propter nup.quæ fit à marito cum maritus etiam teneat bona donata conſtante matrimonio,& facit fructus ſuos,ſoluto verò matrimonio redit ad eum.Primum probatur.in l.adhuc.C.de iur.do.Secundū probatur hic.So.dicit Io.An.poſt Pe. & Abbatē,ꝙ operatur multos effectus.primum ꝓp pactum,qđ ſit de lucranda dote:nam extēditur in fauorem mulieris ad donationem ꝓp nup.& ſicut maritus expacto lucratur dotem præmortua vxore, ita vxor lucratur illam donationē præmortuo viro,vt hic.Secūdo fortius ius habet mulier in rebus ſibi donatis,propter nup.in dote recuperāda quā in aliis bonis mariti.nā in aliis bonis poteſt vxor renuntiare iuri hypothecarum,ſed in iſtis rebus donatis nō,vt ſic ſit vnde poſſit cōſuli mulieri in dote recuperanda.de quo in auth.ſiue à me C.ad Velleia.dixi plenè in c.peruenit.de emptor.& venditor.vbi vide. Tertiò operatur,quia marito vergente ad inopiā vxor poteſt ēt à creditorib. mariti vendicare tam dotem, ꝙ donationē ꝓp nupt. nam debet deſeruire oneribus matrimonij,vt d.l.vbi.Quartò ſi vir cōmittit adulterium mulier poteſt agere,vt lucretur illā donationem propter nuptias ſicut agit vir qui lucratur dotem mulieris,quā do mulier adulteratur,vt in c.j.vt lit non conteſt. vbi de hoc.& in c.pletunq;.ſ.eo.& hoc no.Ex quibus ſis cautus,vt ſemper fiat iſta donatio propter nuptias ipſi mulieri,& vide quod dixi in d.

3 c.peruenit.¶†In gloſſ.ibi legitimum modum.no.ꝙ olim non licebat donare ſine inſinuatione vſque ad cc.aureos,cuicunque vero hodie valet donatio vſque ad quingētos, abinde vltra nō valet,niſi inſinuetur.vt in l.ſancimus.C.de don.Et eſt inſinuatio deſcriptio ipſius donationis in actis publicis corā iudice,& fuit hoc adinuentum ne ex clandeſtina donatione homines multū fraudentur.de hac inſinuatione vide plenè Bar.in l.Modeſtinus.

4 ff.de do.& in l.donationes.C.eo.¶†In ea.gl.ibi, ſed fas non eſt. Doctores hic concludunt.ꝙ aut donatio eſt facta concubinę,& valet ex quo non tenebatur vt vxor,intellige,niſi donator fuerit miles.vel clericus.vt in l.2.& qđ ibi no.C.đ do,inter vi.& vxo. dicit plenius.vt in c.j.de cle.ægro.ſed iſta gl.ꝓcedit in matrimonio putatiuo,ita ꝙ donator credebat matrimonium tenere. Nā tunc eſt eadē ratio quæ in vero matrimonio, ſed ſi donator ſciebat matrimonium non tenere vel vtrumq; ſciebat, donatio applicatur fiſco.l.cum hic ſtatus.in fi.ff.de dona.inter vir.quod no.

5 ¶†In gl.2.ibi.rem alienam.intellige qñ ipſam vſucapit. Item ibi,

a ff.e.ꝙ ſi vir.vbi dī ꝙ ſi maritus dedit vxori pecuniam a pro refectione ędium dotaliū valet donatio quatenus refectio poſtulat, & alios caſus,in quib.valet donatio inter virum & vxorem,vide

6 per Hoſt.in ſum.e.ti.§.quęro quæ donationes.ver.porro.†In gl. 3.ibi inter parētes,& liberos.& hoc probatur in l.donationes.

b C.de dona.& hoc procedit quando donatio b ſit filio exiſtenti in patris poteſtate.& non tanꝙ bene merito, ſecus fieret emancipato, c vel filio in poteſtate tanꝙ bene merito vel fatione caſtrenſis peculij.de quo dicendum,vt plenè no.Bart.in l.frater à fratre.ff.de cond.inde.& in l.j.§.nec caſtrenſe.ff.de colla.bono.vbi etiam no.ꝙ ſi pater donauit filio ſcholari libros, vel pecunias

d pro ſumptib.nunquid debeant computari in legitimam ſuam,ꝙ vel nunquid filius moriens poſſit de illis teſtari,& dic vt ibi aliquid de mā etiam no.in l.ex teſtamēto.C.de colla.& vide quod no.Hoſt.in ſumma huius ti.§.qualiter inutiles.ad ſi.

ADDITIONES.

a ¶Pecuniā.Sed quid ſi maritus dedit veſtes vxori.quæritur, vtrū videatur eas ſibi donaſſe,& quid de burſis,& iocalib. & quid ſi maritus moriatur,& nihil dixerit.an eius hæredes poſſint ab ea repetere,vide Old.conſi.288 incip.formo quæſtionem, de qua conſueuit,&c.& dixi in c.plerunque,ſupra eo.vide domi.de Rota.in nouiſſ deciſ.154.incip.exiſtens in matrimonio.Bar.& Bald. in l.ſi vt certo.§.interdum.ff.commodati.& in l.pen.§.j.ff.ſol.ma. vbi diſtinguit,aut ſunt veſtes feſtiuæ,& præſumuntur commodatæ,aut quotidianæ.& præſumuntur donatæ.Item de iſta q.vide Ang.conſi.132.& latiſſimè per Imo.in d.l.pe.in gl.i.ff.ſol.matri.vbi etiam ponit quid de veſtib.vidualib.datis ab hęre lib.mariti.& de illa quæſtione vide omnino Bald.in l.id veſtimentu.in lectura antiqua,de pec.& do.de Rota ī d.deciſi. inc. viri donatio facta vxori.de quo late per Bart.in l.ſed ſi plures.§. in arrogato. ff.de vul.& pup.Facit quod pulchrè,& eleganter ſcribit Bal.in l. nec plures.C.de ſacroſan ecclę.latè Bal.in l.cum te.C.de donatio.ante nup.vbi etiam ponit de dictis iocalib.Et vide etiam Bal. in auth.ex teſtamento.de col.& in c.iurauit.in fi.de proba.& Pet. de anch.conſ.ſuo.197. Pro qua quæſtione vide Modernos in l. ſed ſi plures.§.in arrogato.ff.de vul.& pup.de Bellent.

b ¶Donatio.Quæ propter benemerita valet.Barto.in l.ſi quis pro eo.ff.de fideju.& in authen.vnde ſi parens,C.de inof.teſta.& ibi Bal.concludens,ꝙ benemerita debeant eſſe æquiualentia donationi,& non ſtatur aſſertioni partis,niſi quando eſſet aſſertio iurata.Bal.in l.ſi donatione.ver.quæritur in gl.C.de colla.Alex.ibi reprehendit quæ donatio firmatur iuramento.Bald.in l.3.C.de vſuc.pro don.& in l.2.ff.de iureiur.& in cōſ.430.videtur eſſe de mente Ab.in c.cum contingat.ſ.de iureiur. Alex.in d.l.ſi donatione.& in conſi.105.Franc.Are.in l.placet.ff.de acqui. hæ.Bal. Noue.in ru.ff.de verb.obl.Cor.tenet contrarium in auth.ſacra menta puberum.C.ſi aliquer.vend.& ita conſuluit Pau.conſ.103. communis opi.eſt,quòd firmatur.

c ¶Emancipato.Vide Bar.in l.in quartam. ff.ad leg. Falc. Alex.in conſ.142.inc.circa primū,in 2.vo.Soc.in conſi.93.inc.circa primum.in prima parte.Iaſ.in l.ſi quando.§.& generaliter.C.de inof.teſt.Seb.Sap.

d ¶In legitimā ſuam.Vide Bar.in l.filiæ cuius.C.fam.erc.Bald.omnino,in l.donatione.C.de colla.& Pau.de Ca.conſ.182.Zach.

a ¶De ſecundis nuptiis.a Tit.xxj.

ADDITIO.

a ¶Nuptiis. Quare ſecundæ nuptiæ ſint de iure permiſſæ? vide Thomam diſputantem in 4.ſententia.diſt.47.q.2. ar.2.Et quando nuptiæ ſint ſacramentum.& concludit,quòd ſic.De Bellēt.

Cont

¶Continuatio Rubricæ.

¶Supra in præcedentib.titulis dictum eſt de matrimonio in genere,nunc poſtremo ſubiicit de ſecūdo matrimonio,vel magis ad proxima continua ſic.Quia diuortio facto, ſolent homines transire ad ſecundas nuptias,ideò viſo de diuortiis competenti ordine ſubiicitur de ſecundis nuptiis,& ſatis ꝙ nedum ſecundæ nuptiæ approbantur ab eccleſia ſed etiā tertiæ,& vlteriores,vnde non ſolum bigamus,& trigamus,ſed etiam octogamus quis effici poteſt.vt dicit tex.in c.aperiant.31.q.1.

SVMMARIVM.

1 *Secundæ nuptiæ non benedicuntur,& benedicens puniendus eſt.3.*
2 *Capellanus poteſt dici rector parochiæ qui capellæ deſeruit.*
4 *Pœna benedicentis ſecundas nuptias eſt ſuſpenſio ab officio,& beneficio, & nunquid ſit ordinaria.5.*
5 *Benedicens ſecundas nuptias,an ab alio quam à papa abſolui poſſit.*
Conſuetudo pœnis ſeruanda eſt.
6 *Sacramentum non eſt iterandum.*
Benedictio nuptialis non eſt ſacramentum,ſed rei ſacræ ſignum.
Matrimonium eſt ſacramentum.

CAP. I.

a CAPELLANVM.a†Secundæ nuptiæ non bñdicū

1 tur,& benedicens puniendus eſt.Caſus literalis.Quædam mulier mortuo viro ſuo tranſiuit ad ſecunda vota,quidā capellanus benedixit mulierē iſtam tranſeūtem ad ſm matrimonium,quia ſecundæ nuptiæ bñdici nō debent.Quæſitū fuit qualiter capellanus iſte puniri debeat. mandat papa eꝑo ſuo quatenus capellanū illum ab officio & beneficio ſuſpendat,& ſic ſuſpenſum ad apoſtolicā ſedem rāſmittat.

2 B.†No.j.illud verbū capellanum.rector.n.parochiæ ad quē ſpectat benedictio nuptiarū poteſt dici capellanus inquātū præeſt

3 illi capellæ.idem verbū habes in c.capellanus.ſ.de fer.†Nor.2.ꝙ

b ſecundæ nuptiæ non ſunt benedicendæ,b rationem videbis cū

4 gl.& no.j.c.c.vir aūt.†Sed quæro pro intellectu literæ nunquid

5 iſta pœna ſuſpenſionis ab officio,& bñficio ſit ordinaria.¶†Ité nunquid benedicens ſit ſemper mittēdus ad ſedem apoſtolicā, dic ꝙ non.Fuit.n.iſta quædam prouiſio apoſtolica,vnde pœna hoc caſu eſt arbitraria.Et ꝓ hoc infertur ꝙ iſta ſuſpēſio de qua in tex.non infligitur ipſo facto,vt voluit Hoſt.& bene.licet quidam ꝙ,quinimo ex gratitate pœnæ putat Io.An iſtum tex.procedere cum viuente prima ſacerdos bñdixit ſecundas nuptias, hoc tū dicit ex antiqua nō patere.& ideo ſatis puto ꝙ prædixi. vt hodie attentis circunſtātis.& loci conſuetudine imponatur

6 pœna arbitraria †In gl.ibi.quia ſacramentū non debet iterari, ſentit per hoc gl.ꝙ benedictio quæ impenditur nuptiis ſit ſacramentū ꝙ non approbat Io.An.& bene.Non.n.reperitur interſe piem ſacramenta eccleſiæ de quib.per gl.in c.veniens.de tranſa. & gl.in c.j.ſ.de coniu.ſer.& per Io.An.in rubr.de ſacra.non ite. ſed potiùs eſt quoddam ſacramētale,i ſacræ rei ſignum, ipſum tamen matrimonium ſacramentum eſt,vt in c.debitum.de biga.& vide ad hanc materiam quod no.j.eod.vir autem.

ADDITIONES.

a ¶Capellanum iſta benedictio nuptiarū poſſet fieri parte inditta,& quid ſi alter ex iſtis benedicendis,eſt interdictus,vide Cald.in tit.de eccle.interdict.in 6.membro.in qu.32.43.& 55.Ité an pro ea poſſit aliquid recipi.vide tex.& gl.in c.cū in eccleſia. de ſimo.& in c.honorentur.32.q.2.De Bellentzinis.

b ¶Non ſunt benedicendæ.Sed quare non benedicanē,& quare alibi,& dic.ꝙ quicquid leges diſponunt de tranſeunte ad ſecūdas nuptias habet locum in vidua luxurioſè viuente, vt dixi.in c.ex parte.de app.De Bellentzi.

SVMMARIVM.

1 *Dubitans de morte coniugis niſi certificetur contrahere non debet, & ſi contraxit reddat,ſed non exigat debitum,& ſi poſtmodum ſciat primū viuere dimittat ſecundum.4.5.*
2 *Matrimonium non ſoluitur propter captiuitatem etiam apud infideles.*
3 *Matrimonium ſola morte ſoluitur.*
Captiuus & incarceratus matrimonium contrahere poteſt.
4 *Secundam vxorem dimittere non debet quis niſi certioratus de morte primæ & certioratus ſi non dimittit,committit adulterium.5.*

CAP. II.

1 DOMINVS.¶†Dubitās de morte ꝙiugis niſi prius certificet ꝓhere nō debet,& ſi ꝓxit reddat,ſed nō exigat debitū.& ſi poſtmodum ſciat primam viuere, dimittat ſecundam, & tria ſunt dicta.ſecundum ibi,ſi verò.tertium ibi,ꝙ ſi. Caſus literalis.

Quidam Chriſtiani erant in captiuitate Sarracenorum,quidā de his cōiugati nulla certitudine habita de morte vxorū ꝙrahebat ſecunda matrimonia.Quærebatur an deberēt ſic remanere coniuncti.Reſpondet papa,vt nullus amodò præſumat ad ſecundas nuptias cōuolare donec certificetur ꝙ vxor ſua de hac luce deceſſit,ſi verò aliquis vel aliqua hoc nō ſeruauerit,& dubiter adhuc de morte prioris coniugis,ei cui nupſit debitum nō denegetur poſtulāti.ſed nullatenus exigat ab eadem.Si verò poſtea conſtiterit de vita prioris coniugis ſtatim eā relinquat,& ad priorē cō

2 iugem reuertatur.b †No.primò iuncta ſuprāſcriptione ꝙ propter captiuitatem etiam infidelium non diſſoluitur matrimoniū de iure canonico.licet ſecus eſſet de iure ciuili,vt in l. non ſicut.

a ff.de capti.Sola.n.mors naturalis,a ſeparat matrimonium,vt in

3 c.1.& 2.32.q.7.& in c.penul.& vlt.j.eo.†Secundò no.quòd exiſtens in captiuitate poteſt contrahere matrimonium.Ex quo infertur,quòd exiſtens in carcere poteſt matrimonium contrahere,& renet matrimonium ex quo viſ nō infertur in matrimonio ꝓhē lo.Et ex hoc infero,qđ matrimoniū tenet ꝙ requirit libertatem maximam,vt in c.cum locū.ſ.de ſpon.fortius tenebūt alij ꝓctus in carcere geſti.de quo vide quod dixi in c.cum locū, præall.& quod no.in l.qui in carcerem.ff quod me.cauſ.

4 ¶†Tertiò no.ꝙ ꝓhens cum ſecunda non habita certitudine de morte prioris coniugis non debet illico dimittere ſecundā, ſed debitum reddere,non autem exigere.quod intellige vbi veriſimiliter dubitat de morte prioris.†Vlt.no.ꝙ ſi quis pēdente ꝓctu cum ſecunda certificatur de vita prioris ſi non illico dimittit ſe cundā,committit adulterium,licet à principio non fuerit in dolo.Et facit iſte tex.in arg.ꝙ licet à prin litigij.quis fuerit in bona fide,tamen in proceſſu cāe inſtituitur de iniuſtitia ſua,& cām nō

b deſerit,ex tunc venit condemnandus b in expenſis, pro hoc bo. tex.in l.ſi quis inficiatus.ff.depo.& ibi Bar.ad materiam huius,& vide quod plenè dixi in ca.in præſentia.ſ.de ſponſalib.

ADDITIONES.

a ¶Sola enim mors naturalis.adde quod not.in apoſt.ad iſtū poſt eum in c.in preſentia.nu.3.in apo.inver.ſola enim mors.ſ.de ſpō ſa. Zach.

b ¶Condemnandus.Adde Bar ponentem iſtam practicam.Imo. & Io.An.in l.quæ in alterius.ff.de reg.iu.& in l.properandum.§. ſinautem.C.de iudi.Bal.in auth.generaliter.C.de epiſc.&cle.Bar. in l.non ignoret.C.de fruc.& lit.expen.

SVMMARIVM.

1 *Benedici non debent coniuges ſi alter eorum fuit benedictus.*
2 *Bigamus dicitur nō tantū vir.ſed & vxor quæ ad ſecundas nuptias tranſit.*
3 *Benedictus trahit ad ſe non benedictum ſed hoc indiſtinctè non ſequitur.*
Benedictio iterari non debet.
4 *Vnctio extrema ſacramentum eſt,& tamen iterari poteſt.*
5 *Pœnitentia iteratur,ſed non ſolennis.*

CAP. III.

1 VIR AVTEM.¶†Breue eſt ideo non ſummatur,vel ſic,ſi vnus ex coniugib.fuit alias benedictus non debent coniuges

2 de nouo benedici.†No.ꝙ non tantū vir,ſed etiā an mulier dicitur tranſire ad bigamiam cū tranſit ad ſecundas nuptias.¶†No.

3 2.arg optimum ex tex.ꝙ coniux alias benedictus.in primo matrimonio communicat benedictionem ſuam ſecundæ vxori.vn de text.hic dicit,quòd iſti ſunt benedicti licet alter ipſorum tantum fuerit benedictus.ſicut in ſimili dicitur,quòd ſi oleum non conſecratum admiſcetur oleo conſecrato,totum efficiatur cōſecratum,in c.quod in dubiis.de conſe. eccle.vel alta. In contrarium tamen facit:quia maritus licet communicet vxori actiōnes ſpirituales,non tamen paſſiones,vt no.gl.c.j.de cog.ſpi.li.6. facit.c.cum Marthæ.& quod ibi dixi de cele miſ.vbi patet,quòd ſi vinum additur ſanguini Chriſti poſt conſecrationem nō effi citur ſanguis,vnde verior ratio videtur, ꝙ cum iſta benedictio ſit cōmunis marito, & vxori ex quo alter fuit benedictus nō debet benedictio iterari, quia iteratur in perſona alias benedicta.

4 ¶†In gl.ſi.ibi non ſit ſacramentum.no.quia gl.vult,quòd extrema vnctio non ſit ſacramentum,cuius contrarium not.in c.veniens.ſ.de trāſac.vbi gloſamet enumerat iſtud inter ſeptē ſacramenta.& ponit Io.An.ſuper rub.de ſacra.non ite.Sed quia in iſto ſacramēto nō imprimitur character,ideo poteſt iterari ſine ipſius iniuria ſecundum Io.An.& bene,& tene menti in hociſtam gl.¶Item no.gl.in eo quod dicit,quod ſolennis pœnitentia non debet iterari,& intellige de pœnitentia ſolenni,& publica.de qua in c.in capite.50.diſtinct.quæ non imponitur,niſi pro ſcelere,adeò graui,quod commouet totam vrbem, vt ibi not. & vide ad materiam,quod not.in cap.quamuis.allegat.in gloſſ.

Universidad de Navarra Biblioteca

¶Vltimò not.ex gl.q etiam si virgo ducitur in vxorem à trāseũte ad secundas nuptias non debent tales nuptiæ bñdici nisi subsit consuetudo loci quam Papa tcit,& tolerat.Et no.q in cõsuetudine exigitur tacitus cõsensus papæ,cuius grium not.gl.4.dist. l.g.s Sed cõcordando dicistam gl.procedere in sacramentalib. & in hoc tenebis semper mentiistam gl.

SVMMARIVM.

1 *Mulier nubens intra annum lugubrem hodie infamiam non incurrit.*
2 *Mulier debet lugere virum defunctum per annum,& vestes lugubres deferre,sed hodie aliud est.*
3 *Vxor morte viri à lege ipsius soluitur.*
4 *Apostolorum dicta præferenda sunt legib.ciuilib.etiam in decisionib.cārũ.*
5 *Verba ista,nubat in domino,significant,quòd nubere possit secundum Deũ & leges Christianorum.*

CAP. IIII.

1 SVPER ILLA.†Mulier nubens intra annum lugubrem in fam am non incurrit.h.d.seq.Ponit qõnem cui respondet ibi respõdemus.Casus literalis.Secũdũ leges si mulier mortuo marito intra annum nubat an debeat dici infamis,respõd. pa.quòd cum dicat apostolus,mulier viro suo mortuo, soluta est à lege viri sui nubat in domino,cui vult.Ex licentia igitur,& auctoritate apostoli,omnis infamia aboletur.nec debet legalis infamia sustinere iacturam cum in his sacræ leges non dedignantur sacros canones imitari.B.†No.j.q mulier debet per annum lugere
5 mortem mariti,hodie tamẽ est sibi remissus omn s luctus, & solennitas vestis lugubris, vt fatetur in l.decreto.C.ex quib.caus. irrog.infa.& tenetur luctum ducere in vita viduali duntaxat, vt
3 ibi habetur.†Secundò no.q illico post mortem mariti soluitur mulier à lege ipsius,vnde in alio seculo non recognoscunt se,q
4 coniugib.vt in c.lite.33.q.7.†Item no.q dicta apostoli,a sunt præ
2 ferenda legib.ciuilib.etiam in diffinitionib.cautatum occurrentium,quod satis potest procedere generaliter in istis spiritualib.
5 †Sed quæro quid intendat iste tex.cum dicit nubat in domino. Solu.dicendum est,q potestas est sibi indulta vt tandem nubat regulariter,scilicet secũdum Deum,& leges Christianorum.Materiam huius c.vide j.c.seq.

ADDITIO.

3 ¶Dicta apostoli.Quòd corrigantur leges ciuiles,quæ imponunt pœnam mulieribnubentib.intra annum luctus,firmat Fel.in c. ecclesia S.Mariç.vers.limita quartò regulã.3.de const.post.Abb. ibi.Seb.Sap.

SVMMARIVM.

1 *Leges ciuiles,& presertim in spiritualib.subiiciuntur Apostolorum dictis, & canonib.*
2 *Prohibitum ad tempus prohibitum dicitur.*
Concessum simpliciter concessum videtur sine temporis præfinitione.
3 *Pœnæ variæ imponebantur per leges mulieri nubenti intra annum luctus, & an hodie per istud ca.sublatæ sint.*
Annus luctus incipit à die mortis mariti.
Imperator non habet facultatem interdicendi matrimoniũ etiã ad tempus.
4 *Communis opi.Doct.seruari debet & in iudicando vel consulendo graue est ab ea recedere.*

CAP. V.

a CVM SECVNDVM a Apostolum.¶Summatur, vt præcedẽs,& præmissa ratione ponit dicũ, & soluit obstaculũ.
1 ¶†Not.q leges ciuiles in istis præsertim spiritualib. subiiciũtur
2 dictis Apostoli,& canonum.¶†Not.2. quòd illud quod prohibetur ad tempus,potest dici prohibitum, & illud quod simpliciter concedi tur videtur concessum sine temporis prefinitione. Et per istam rationem, quæ ponitur in fine literæ, dicit hic no.
b Joã.And.& omnes ll.ciuiles,quæ ex aliqua speciali causa prohibent matrimonia contrahi,vt intra tempus luctus propter turbationem sanguinis,vt in l.liberorum.ff.de his qui not.infa.vel ne suspicio ex festinatione oriatur marito,vt in auth. de rest.& ea quæ

ADDITIONES.

a ¶Cum secundum. Vide omnino Petr de Anch.in c.canonum. ver iuxta prædicta de cõst.vbi ponit de materia huius c.& vide eundem cons.67.Et an omnes pœnæ sint correctæ,maximè vbi resultaret corruptio sanguinis& incertitudo prolis.Et refert opin.Bar.& aliorum in l.liberorum.ff.de his qui no.infa. & Bal.in l.decreto. C.ex quib.caus.infa.Et q sint correctæ omnes pœnæ non obstante illa ratione tenet hic Ant.& Abb.in c.ecclesia sanctæ Mariæ.de constit.in lectura,& in repet.eiusdem.Pro quo facit etiam ratio,quia correcta videtur omnis pœna ex quo correctum est delictum,vt probatur in c.de grauib.3 5.q.8.iuncto c. non debet.de consang.& affi.Item facit ille tex.in verbo liberã. quia vbi requiritur libertas, non potest stare pœna,vt probatur in c.cum locum.iuncto c. gemma.de sponsa. Item adde ad materiam quod scribit Pet.de Anc.cons.92.Fred.cons.36 & Bal. in c.clerici.de iudi.& Ang.in aut.de rest.& ea quæ pa.ff.& Bal. in l.omnia.C.ad Tertyl.& in l.j. C. de sec.nup. & in l.liberorum. ff.de his qui no.infa.Item vide d.Abb.in d.c.clerici.in j.no.cuius dictum posui hic super text.Item quid si maritus dat licentiam vxori,vt nubat intra annum vide Bald.in l.filium quem habentem.C.fam erc.& in l.j.C.de his quæ pœnam,& in l.j.C.de sec. nupt.& latè ponit Rom.singu.248.incip. tu scis q si mulier nubat,&c.& ibi vide.Et credo,q eius motiua procedunt solum de iure ciuili.Item vide omnes in l.mulier.§. cum proponeretur.ff. ad Tre.& ibi inuenies qualis debet esse habitus viduæ,& multa alia.Item vide quæ dixi in reperto.in isto tit.in primo dicto.Et quid si vidua ducit turpem vitam,dixi ibi,&c.Item vide Ang. in §.sin autem tutelam.in authen.de nup.vbi dicit q pœna mulieris transeuntis ad secunda vota non dato tutore filiis non est correcta,quia illud est delictum,q non apparet correctum. Et in hoc vide Bal.in l.cum oportet.§.fi.de bon.quæ liber.vbi hoc limitat, nisi mater esset simpliciter in administratione bonorum suorũ orphanorum,quia tunc euitabit dictam pœnam Et pro conclusione,de qua 3.dixi,audio disputatum fuisse Ferrariæ,& defensatum fuisse quod prædixi.Et vtrum omnes pœnæ impositæ vxori secundo nubenti sint hodie sublatæ per Canones,adde hic gl. 2.q.3.§.fi.& ib: Bal.Sal.in l.fi.C.de sec.nup.Et certas pœnas mulieris transeuntis ad secundas nuptias,vide per Bald.in l. si qua mulier C.ad Tertyll.& adde q omnes pœnæ statutæ contra secundo nubentes habent locum in muliere ducente turpem vitãfm Bar.in l.his solis,C.de reuoc.don.Ego verò dixi post Abb. in c vxoratus.de conuer coniug.Facit quod no.Spe.in ti.de rut. §.nunc videndum.ver.item excipitur,&c.Et adde hic q licet sit castitas cum propria vxore,vt in c.Nicena.31.dist.si tamen maritus legat vxori,si honestè,& castè vixerit, non intelligitur q habeat secundas nuptias,sed de castitate viduali,quia anima mariti contristatur de secundis nuptiis vxoris.Ita dicit Bal. in authẽ. cui relictum.ver.not.q anima.C.de ind.vid.toll. Vnde etiam in l.Deo nobis.in fi.prin.C.de epis.& cle.Sed Bar.& multi alij tenẽt contrarium in l.mulier.§.cum proponeretur.ad Trebel.vbi vide Alex.nisi fuisset,& vitam viduälem,& in quo vide quod melius notatur in auth.de non elig.secundo nuben.§ optime. & §. præcedente.Et ad istud de pœnis istis adde d.Abb.in c. causam. de rapt.& in c j.de sponsa.& vide Arch.in §.fi.2 qu.3.vt.; referens hæc in fine videtur transire,dicens q omnes,pro eo solo q ante cõtrahit.infamia remittitur.De quo etiam tu vide per Dom.in c.placuit.circa fi.32.dis.per Bal.in c.clerici.circa prin.de iudi.Bar. in l.liberorum.in prin.ff.de his.qui not.infa.Et an mulier incurrat aliam pœnam,si extaret statutũ,&c vide pulchre d. Abb. hic, & in c.ecclesia sanctę Mariæ.de const.vbi firmat idem quod hic. Vide Bart.in l.omnes.in vit.qu.C.ad Tertyl.Bal.in l edicimus. C. de murileg.lib.xj. Et adde quòd opi d. Abb.hic,videlicet quòd nullas pœnas incurrit mulier,&c.confirmatur primo ratione, quia ratio istius tex.& d.ca.fundat se super libera facultate contrahendi matrimonium nõ potest negari,quia cessaret libertas, si adesset aliqua pœna.arg.c.fœmina.de sponsa. Sed quia quãdo per legem nouam statutum coniungitur,per consequens cẽsetur sublata pœna C.ex qb.cau.irrog.infa.licet huic rationi posset responderi,q hic est sublata infamia,quia cum de iure ciuili esset inualidum matrimonium,ius canonicum debet hoc addere.Sed huic communi rationi posset eodem modo responderi. Et tu vide Ang.in auth.de nupt.§.si autem tutelam.vbi dicit,q ista correctio pœnarum,quæ olim imponebatur mulieribus nubentibus intra annum,non haberet locum in muliere,quæ trãsit ad secunda vota non redditis rationibus,nec petito tutore filiis,cum debet punirii iis,quæ imponebantur mulieribus nubẽtibus intra annum luctus,vt ex tex.in d.§ si autem tutelã.qui secundum eum in aliquo non reperitur correctus.Et dicit Ang. ibi,q idẽ tenet Host.in c.fin.Sed aduerte,quia dispositio d §.sin autem tutelam.non habet locum in matre,quæ nõ erat tutrix, sed solum administratrix bonorum filij, secundum Bald.in l.cũ oportet §.fi.in fi.C.de bon.quæ lib.Istis adde Lothum in c.tãta. 8.q.3.qui fil.sint leg.& Bald.in l.decreto. C.ex quib.caus. irrog. infa.de Bellentz.

b ¶Leges ciuiles. Nunquid huiusmodi pœnæ cessent si testator dedit licentiam nubendi,vide Ias.in l.filium.2.no.C.fam.erc.aliquid per eundem in l.a.C.de ind.vid.tol.Seb.Sap.

ra q in par.§.verum.Item in matrimonio interdicto inter pupillam,& tutorem seu curatorem,& liberos eorũ, vt C. de interd. ma.inter tuto.& pup.per tot.Item inter rectorem prouinciæ,& prouincialem,vt C.si rect.prouin.l.j.recipiunt correctionem à l. canonica.Et nor.bene hoc dictum,& tenebis semper menti, q hodie licitè contrahitur matrimonium inter pupillam, & tutorem,seu curatorem,seu eorum liberos,vel alias personas,suprà numeratas.Item q lex secularium,non potest prohibere matrimonium ad tempus vel etiam inter certas personas, & idè per
3 omnia sequitur Fed consi.35. ¶†In gl.2.ibi.C.de sec.nup.l.j.pro euidentia scias,q multæ pœnæ inferuntur mulieri transeũti ad secundas nuptias intra annum luctus,intra annum à die mortis mariti compurando,nã efficiebatur infamis tam ipsa, quàm secundus maritus,& non poterat dare marito secundo vitra tertiam partem bonorum suorum,nec sibi relinquere in testamento.Item mulier non poterat capere hæreditatem,legata,fideicõmissa,& donationes causa mortis,& perdebat omnia sibi donata,& relicta à marito.primò istæ pœnæ habentur in l.1.& 2.C.de sec.nupt.Aliæ etiam pœnæ inferuntur mulieri transeunti ad secundas nuptias post annum,si habet liberos ex primo matrimonio,de quib.in l.fœminæ.& in l.hac edictali.& in l.fi.& in auth. iisdem pœnis.C.eo.& in auth.de rest.& ea quæ par.in authẽ. de nup.§.quia verò hactenus.& in l.omnem matri.C.ad Tertyl.Vn
a de nunc dubitatur vtrum per hoc c.sint sublatæ omnes pœnæ,a gl.variat vt hic vides.Inn.& communiter alij Doct.sic distingũt, quòd pœnæ impositæ in odium secundi matrimonij seu propter festinationem,vt quia voluit contrahere intra annum luctus sint sublatæ,nam ex quo mulier licitè contrahit non debet ex contractu licito, & permisso sustinere iacturam, & sic hodie sunt sublatæ pœnæ,de quibus in l.1.& 2.C.de sec.nup. sed pœnæ
b appositæ fauore filiorum,bvt sunt illæ,quæ apponuntur mulieri transeunti ad secundas nuptias post annum non sunt hodie sublatæ,quia non sunt appositæ in odium matrimonij,sed fauore ipsorum filiorum,& cum hac opinio.videtur transire Bart. & gl.in d.l.liberorum.& in l.1.C.de sec.nup.licet aliud senserit glo. in l.decreto.C.ex quib.cau.irrog.infa.reperio Bal.in d.l.decreto. referentem q Rayne.de forli.solennis legum Doctor, Paul.de Leaza.Doct.decre.satis famosus tempore suo, cõsuluerunt q si oritur incertitudo prolis habent locum omnes pœnæ legales,vt quia mulier peperit in vndecimo mense post mortem maritinam potest attribui primo,& secũdo,quia in nono,& septimo potest mulier producere fœtum completum,vt in leg.septimo mense.& quod ibi not.ff.de stat.hom.& sic mulier volens euitare illas pœnas debet saltem differre per tres menses, & licet Bal. hanc opin.simpliciter non approbet in d.l.decreto.sed sola recitatione sit contentus,tamen in d.l.liberorum,eam approbat,& eam sequitur Pet.de Anc.in repe.c.canonum.de constit.Et videtur prima fronte hæc opin.multum probabilis.nam ex causa interdicitur ad tempus huius matrimonij contracti.5.dist.ad eius verò.& no.30.qu.4.in sum.fortius ex causa potest matrimoniũ contrahendum ad tempus impediri.Sed iudicio meo ista litera multum obstat,dum dicit,quòd intra tẽpus luctus liberè potest mulier contrahere.vnde pondera illam dictionem,intra,quæ apertè denotat licentiam concessam in qualibet parte anni. Si ergo mulier licitè à principio nupsit nõ debet deludi auctoritate legis,& sic ex incertitudine quæ postmodum oritur debeat incurrere pœnas legales,& quanquam illa litera loquatur de infamia,tamen ratio literæ est vniuersalis quo ad omnes pœnas,probatur hoc satis in antiqua dum papa prohibuit, ne ad iacturam vel infamiam allegaretur iste transitus ad secundas nuptias contra istam mulierem,& si audacia concederetur,tenerem contra communem opin.q etiam pœnas illici tas fauore filiorum mulier non deberet incurrere,primò, quia fauor filiorum non debet esse causa puniendi mulieres vel impediendi matrimonium à Deo concessum.Item ex defectu potestatis statuentis,nam imperator non habet potestatem interdicendi matrimonium ad tempus vel apponendi pœnam.per quam tollitur indirectè libera facultas contrahendi.facit quod no.Io.And.in c.statutum.de hæret.lib.6.nec lex tollit hoc casu lucrum,quod ipsamet impenderit,sed tollit relicta vxori ab ipso marito,& sic sumus extra gl. c.cum secundum leges.de hæret.lib.6. Non enim negari potest, quin ex istis pœnis etiam inflictis fauore filiorum intimidetur matrimonium,& tollatur libera contrahendi facultas, & sic posset mulier incurrere peccatum fornicationis,abstinendo se à secundo matrimonio ne incurrat pœnas iuris.Admitterem tamẽ illas pœnas quas incurrit ex facto,vt puta quia obligauit se ad tutelam filiorũ,& postmodum non reddita ratione nec petito tutore filiis transiuit ad secundas nuptias,vt in d.l.omnẽ matri.& in d.auth. eisdem pœnis. nam tunc non punitur quia contraxit, sed quia non licitè administrauit sicut tenebatur administrare.
4 ¶†In iudicando tamen vel consulendo graue esset recedere à communi opinio. Doct. quam non reperio in hoc per aliquem violatam,& ideò non attentarem venire contra opinio.Doct.tãtorum.Et ista sufficiant quò ad finem libri.Ad laudem Dei omni potentis, necnon sanctæ,& indiuiduæ Trinitatis Patris, & Filij, & Spiritussancti,ac gloriosæ Mariæ Virginis,& beati Sebastiani totiusque curiæ triumphantis,Amen.

ADDITIONES.

3 ¶Omnes pœnæ.Adde q pater in suo testamento potest ordinare,quòd vxor nubendo intra tẽpora luctus non incurrat pœnas impositas in fauorem filiorum.Bal.in l.filium quem habentem. C.fam.erc.& ibi Pau.de Cast.meliùs loquitur Bal.in l.1. vers.ibi his etiam,&c.C.de sec.nupt.Ro.in conf.219.Et idem est quando nubit de consensu filiorum.gl.in auth.de non elig.secund.nub. quam sequuntur Bal.& Ang.in l.mater.C.ad Tertyl.Et pœna secundo nubentium intra annum luctus non habet locum in masculis,secus in pœnis inductis in fauorem filiorum,secundum gl. & Bal.in l.fœminæ.C.de sec.nup.licet Bal.in auth.vnde si parens. teneat contrarium C.de inoffi.testam.
b ¶Fauore filiorum.Vide Petr.de Anc. in cons.95.& 97.incip.ex prædicto themate.in prin.cum multis alleg.per Felin.in d.c.ecclesia S.Mariæ.ver.prima declaratio.3.de consti.Seb.Sap.

Universidad de Deusto
Biblioteca

NICOLAI DE TVDESCHIS SICVLI, ABBA. MONACEN.

Archiepiscopi Panormitani, sacrosanctæ Romanæ ecclesiæ Cardinalis, Commentaria in quintum librum Decretalium cum Apostillis, & summariis hactenus apponi solitis. Adiectis nouiter apost. egregij vtriusque censuræ doct. Sebast. Sapiæ Genuensis, fœliciter exordiuntur.

LIBER QVINTVS. Tit. j.

1 ¶De accusationibus a, inquisitionibus. & denuntiationbus,

ADDITIO.

a ¶De accusationibus. Ista rub. de accusationib. est prima rub. quinti libri. nam cum omnib. suis rubr. vsque ad finem debet postponi ti. de sponsalib. And. Barb.

¶Continuatio Rubricæ.

¶Hæc rubr. continuari potest duob. modis, primò ad præcedentia. secundò ad sequentia. Et primo modo est de accusationib. ciuilib. sequitur videre de criminalib. vel sic, & secundo ad sequẽtia. Tractaturus author in Quinto de criminib. & pœnis eorum, quia super eis quandoque proceditur per accusationem, quãdo que per inquisitionem, quandoque per denuntiationẽ, ideò primò de his præmittit.

SVMMARIVM.

1 *Legitimatio personarum ante omnia discutitur in iudicio.*
2 *Exceptio de illegitimatione personæ est dilatoria, & idẽ in exceptione, Tua non interest.*
3 *Accusatus si quam exceptionem habet contra accusatorem debet illam opponere ante cõtestationem litis secus nisi de nouo venerit in sui notitiã.*
4 *Accusator non debet esse criminosus nec malæ famæ nec inimicus.*
5 *Accusator criminosus repellitur de iure canonico ab accusando quãdo prosequitur vindictam publicam secus si propriam.*
6 *Criminosus an possit alium criminosum accusare.*
7 *Infamis tam infamia iuris quam facti repellitur ab accusando secundum canones sed secundum leges tantum repellitur infamis infam a iuris.*
8 *An quelibet inimicitia repellat accusantem.*
9 *Mulier pauper, & pupillus regulariter non admittuntur ad accusandum nisi forte prosequendo iniuriam propriam.* 10.
10 *Minor xx. annis non repellitur ab accusando, licet repellatur à testificando in criminalib.*
11 *Pauper quando repellatur ab accusando, & quis dicatur pauper, & multa in hoc relinquuntur arbitrio iudicis.*
12 *Accusator quando repellitur tanquam indignus, absoluitur accusatus ab obseruatione iudicij.*
13 *Accusatus non tenetur comparere ad instantiam illegitimi accusatoris. Iudex potest repellere illegitimum accusatorem ex officio suo, licet non petatur à parte.*
14 *Iudicium agitatum cum illo qui poterat exceptione repelli, & non repulsus valet & tenet.*
15 *Accusator si post inchoatam accusationem efficiatur illegitimus non repelletur à iudicio.*
Accusatus si post inchoatam accusationem inceperit habere aliquod priuilegium potest illo uti, vt à tali accusatione excusetur.

CAP. I.

a I b SI LEGITIMVS. a H. d. in sum. De persona accusatoris prius est q̃rẽdũ in iudicio vel aliter, & sic, ad petitionẽ illegitimi accusatoris re' non est in iudicium trahendus, et non diuiditur. ¶†Not. 1. b ex text. quòd ante omnia quærendum est de legitimatione personarum contendere volentium in iudiciis. ff. de testament. l. si quæramus. 2. q. 1. in primis. cum concor. ¶†Not. secundò ibi non fatigetur, &c. ar. q̃ exceptio de illegitimitate accusatoris est dilatoria. c & ideò est proponenda ante lit. contest. facit tex. in l. si maritus §. præscriptiones. ff. de adult. in c. exhibita. de iudi. facit quod in simili no. gl. in c. j. de elect. lib. 6. & plenè in c. exceptionem. de excep. & gl. in l. reum. C. de proc. Bar. tenet in l. j. §. accusationem. d ff. ad Turp. Idem de illa exceptione, Tua nõ interest, d vt not. gl. in c. ex parte Adæ. de testi. & per Inn. in c. super his. j. e. & si omit e titur hæc exceptio ante li. conte. postea proponi nõ potest, e vt no. in iur. præal. Ego puto hoc verum nisi ignorauerit hãc exceptionem sibi competere, & tunc in posterum admittatur. pro hoc gl. not. 3. qu. 6. c si quis episcoporum. §. exceptio. & in c. ad audiẽtiam. el 2. de resc. & quod no. in c. 2. de ord. cogn. facit optimè c. nulli. de ele. libro 6. †Et idem per quod s̃. dictum est de accusatore dicendum est de accusato, vt si habet beneficio personæ aliquam exceptionem contra accusatorem debeat eam proponere ante lit. contest. seu antequam nomen receptum sit inter reos, postea verò non auditur in l. hos accusare. §. hoc etiam beneficio. ff. eo. sed puta limitandum, vt s̃. dixi. quãdo sciebat, & 4 non excepit. †In gl. in fi. hæc gl. in effectu ponit tres qualitates illegitimationis accusatoris. prima quia non debet esse criminosus. secunda quia debet esse bonæ vitæ, & non malæ famæ, tertia quia non inimicus. ¶† Sed circa primam qualitatem quæro nunquid quodlibet crimen repellat accusatorem. nec gloss. nec Docto. aperiunt hunc passum. Sed puto sic dicendum quòd f de iure ciuili non repellatur criminosus, f nisi sit de tali crimine cond

ADDITIONES.

a ¶Si legitimus. Vide gl. & ibi Arch. in verbo. poterunt, & quæ ibi habeo in apostilla. in c. quidam. 5. q. 1. Itẽ an criminosus de iure ciuili admittatur ad accusandum, vide latè per Salicet. in l. si magnum. C. qui accus. nõ pos. Item de iure ciuili an infamis admittatur ad accusandũ, vide tex. & ibi Sal. in l. criminis. C. qui accu. non poss. de Bellent.

b ¶Not. j. Vide Bal. in l. damni. §. si alieno. ff. de damno infect. And. Barb.

c ¶Dilatoria nota, q̃ exceptio non legitimi procuratoris est dilatoria. vide quod not. Bar. in l. si quæramus. ff. de testa. l. libe. de ẽdi. actio. & quæ dixi in c. exhibita. de iudi.

c ¶Dilatoria. vide Fely. in c. exceptionem. ver. item exceptio non potest, s̃. de excep. vbi tangit an exceptio, Tu non potes accusare impediat litis ingressum. Et de exceptione, Tua non interest, vi de Mod. in l. ille à quo. §. si de testamento. ff. ad Trebellian. Sebasapia.

d *Tua* nõ interest. Adde an talis exceptio impediat litis ingressum. Alex. post Bar. in l. posthumus. ver. si quis. vbi plene de hac exceptione, & quòd sit dilatoria. ff. de inoffi. testa. Pe. de Anch. in cle. constitutionem. de elect. & Bart. in l. si pupilli. §. videamus. ff. de neg. gest. Zach.

e ¶Non potest. Adde an exceptio dilatoria omissa ante lit. conte. possit postea opponi. Lud. Ro. consi. 179.

f ¶Criminosus. Adde de accu. c. de criminibus. in §. 3. vbi dicit, q̃ accusatio, ordo & testimonium parib. passib. ambulant. & idẽ dicit Anch. consi. 416. vbi vide materiam.

f ¶Criminosus. Idem dicit Fel. in c. super eo. j. in gl. j. s̃. de testa. post Abb. ibi. Seb. Sap.

ne condemnatus quòd meritò appelletur criminosus, vel q̃ sit effectus infamis ipso iure, hoc videtur velle iudicio meo. tex. in l. qui accusare. ff. eodem. vbi patet quòd condemnatus de crimine admittitur ad accusandum de nouo, si non perdidit ciuitatẽ a vel libertatem, vt ibi, & in l. is, qui reus. de pub. iud. a ¶† Vtrum 6 autem criminosus admittatur ad accusandũ criminosum, vide tex. in c. pagani. §. in hoc. 2. q. 7. & ibi bo. gl. quæ reprobatur præalle. tex. & declarat in quibus casibus admittantur criminosi contra criminosos b. Item faciat simile de teste. nam de iure ciuili nõ b repellitur, nisi sit condemnatus, & effectus infamis. l. 3. de test. ff. & no. in c. super eo. & c. testimonium. §. de test. b. De iure autem canonico nõ proceditur ita strictè, vnde satis est, q̃ non possint conueniri de crimine graui, ad hoc c. cum dilectus. j. eo. c. si qui sunt. & c. quærendum. 2. q. 8. non enim videtur velle accusare bono zelo pro vindicta publica ex quo ipse perseuerat in crimine. Idem puto de quolibet crimine & peccato mortali ex quo perseuerat in eo licet aliàs fuerat condemnatus, vt in iuribus præalle. Et hæc sunt vera vt prætextu criminis repellatur q̃ prosequi 7 tur vindictam publicam, secus enim si propriam, tũc enim qui c libet criminosus admittitur c. ij. q. v. omnibus. & ij. q. j. prohibentur, & ita limita istam gl. ¶† Circa secundam qualitatem. s. infamiæ quæro an quælibet infamia tam iuris quàm facti repellat quem ab accusatione, & de infamia iuris nõ est dubium, tam de iure canonico quàm ciuili, vt 6. q. j. infames. & in c. quærendum. d 2. q. 7. & l. qui accusare. ff. e. De infamia facti est dubium d gl. hic sentit idem q̃ repellat. & idem Goff. in c. omnipotens. j. eo. & in Spec. e. ti. §. j. ver. item quid si suspectus. sed Bar. tenet oppositum præalle. l. qui accusare. dicens, q̃ de infamia facti nõ est iure cautum. & idem Spe. in alio vers. qui incipit. item quid de his. eo. ti. Ant. dicit relinquendum arbitrio iudicis. Ego puto q̃ de iure ciuili non repellat, cum non reperitur iure cautum. & omnes admittuntur ad accusandum. qui non prohibentur, vt in d. l. qui accusare, & adduco d. l. is qui reus. vbi cõdemnatus de crimine admittitur ad accusandum, & ex condemnatione criminali oritur infamia facti. l. honori. ff. de obse. facit. c. testimonium. de testib. & quod no. Dy. 1 regula infamibus. de reg. iur. lib. 6. Sed de iure canonico illam opin. puto procedere per c. si qui sunt. præalle. e & per c. cum in tua. s̃. de spon. nõ enim videt integra persona. e 8 †Circa tertiam & vltimam qualitatem, scilicet inimicitiarum f dico sic, q̃ de iure ciuili inimicus non repellitur, f ita sentit gl. in l. qui accusare. præalle. & induco pro illa gl. quia hoc non reperitur iure cautum, ergo, &c. Item ex accusatione oriuntur graues inimicitiæ. facit c. meminimus. j. eo. & per Bar. in l. j ad Turpil. tamen de iure ciuili accusatus reaccusat accusatorem suum, vt d. g l. is qui reus. sed de iure canonico secus, gvt in iuribꝰ. hic allegatis in gl. sed debent esse inimicitiæ graues non leues, facit l. si inimicitiæ. ff. de his qui. vt indig. & in c. cum oporteat. j. e facit l. 3. in 9 fi. ff. de adi. leg. †Extra gl. sunt aliæ qualitates, nam mulier h pupillus, propter ætatem & pauper. &c. regulariter non admittuntur ad accusandum quod prosequere vt habes bonum tex. 2. q. j. c. prohibentur. ff. ad l. Iul. ma. l. in qõ. & ff. e. ti. j & 2. & Insti. d sus- 10 pec. tut. §. consequens. †Sed dubitatur de minore nunquid repellatur ab accusando prætextu minoris ætatis. & dic q̃ pupillus regulariter nõ accusat, nisi prosequatur iniuriam propriam, vel parentum. vt ff. eo. ti. 2. §. pupillus, & tunc si est infans accusat tutor nomine suo & inscribit sẽ ad pœnam talionis. vt not. Bart. in præal. l. 2. si vero est maior infante. impubes. tñ tũc põt accusasare cum authoritate tutoris. de quo dic vt in præal. l. fi. C. de autho. præstan. l. clarũ. si verò est pubes, tunc sunt opi. sed communiter videntur Doct. concludere in locis præal. q̃ requiritur, q̃ 3 sit in vicesimo anno, nam non admittitur in rei veritate ad denuntiandum testimonium in criminali, nisi in illa ætate. 4. q. 3. c. si testes §. in testimonium. sed puto q̃ si excesserit. 14. annum possit cum authoritate curatoris, licet Bar. velit cõtrarium in præal. l. 2. mouetur per l. clarum. de aut. præst. vbi permittitur minori accusare cum authoritate curatoris, item quisque admittitur ad accusandum qui non prohibetur. de pubere non inuenitur prohibitum, imo concessum à contrario sensu, quia cum interdicitur pupillo tacitè cõceditur puberi, item ar. per locum à speciali minor. xx. an. prohibetur accusare de adulterio. l. si maritus. §. lex Iul. ff. de adult. ergo in aliis criminibus non reperitur ista ætas, nec obstat motiuum Doc. iuris ciuilis inquantum se fundant in simili, de teste. quia maior idoneitas requiritur in teste, quàm in accusatoribus. quia crimina probantur testibus non accusatoribus, sic no. gl. in c. cum R. de offi. deleg. Inn. in c. cum venerabilis, de exce. & vide de hoc tex. in c. licet. de simo. k †Vltimo 11 scias quòd inter cæteras qualitates illegitimitatis numeratur paupertas, nam pauper repellitur ab accusando vtroque iure, 2. q. 1. prohibentur. & in præal. l. qui accusare. cum l. seq. sed adiuerte. quia glo. in vtroque loco dicunt, q̃ si pauper est honesta l perso

ADDITIONES.

a ¶Sed aduerte. Abb. Sic. meo iudicio, non bene intellexit præallegatam. l. is qui reus. Nam cõdemnatus publico iudicio est infamis, vt in l. infamem. ff. de publi. iud. Sed infamis de iure repellitur ab accusatione, etiam de iure ciuili, vt in l. qui accusare. ff. e. & 2. q. j. phibentur. Dic ergo quòd l. is reus. ff. de pub. iud. pmittit condemnatum de crimine accusare suum accusatorem, si ñ perdidit ciuitatem, vel libertatem, quia quodammodo psequitur suam iniuriam, sed non permittitur illi alium accusare, cum per sententiam sit factus infamis infamia iuris. & hoc modo intelligit Barto. in d. l. qui accusare. ff. eodem. & hoc teneas. Alexand. de Neuo.

b ¶Adde etiam gl. bonam in c. nulli. j. eod. Alex. de Ne.

c ¶Admittitur. Adde, q̃ illi dicuntur suam vel suorum iniuriam prosequi, qui prosequuntur iniuriam illorum qui pro se testimonium ferre non possunt, vt per Spec. in d. §. tertiò videdum. s̃. alleg.

d ¶Est dubium. Adde Ro. consi. ccxvij. Et an adulter, vel facilis litigator repellatur ab accusando, adde quod voluit Ro. sin. 324. quod incip. an adulator. quod tamen non loquitur de adultero sed de adulatore, & facili litigatore, vbi tenet pro parte affirmati ua. alleg. casum. fin. in c. similiter. 3. q. v.

e ¶Sed de hoc scilicet, an ex condemnatione criminali oriatur infamia facti, vel iuris, dic vt in l. infamem. ff. de publi. iud. non est bonus tex. Vlterius saluando ius ciuile. & opinionem Bart. dic q̃ aut criminosus, vel infamis de facto, accusat clericum, & tũc repellitur ab accusatione hoc modo debent intelligi iura, quæ dicunt criminosos, vel infames de facto repelli ab accusatione, & hoc tenet Spec. in 3. parte sui operis. eo. titu. §. tertiò videndũ. vbi dicit q̃ laici contra laicos admittuntur ad accusationem, nec repelluntur respectu criminis, vel infamiæ, intellige sc infamiæ facti, secus si esset infamis infamia iuris, vt in l. qui accusare. ff. eo. & 2. q. 1. prohibentur. Alex. de Nc.

f Non repellitur. vide Bal. in l. præscriptione. vers. tertium exemplum. C. si ꝰ ius vel vti. pub. Ro. in l. si vero. §. de viro. ver. quintadecima. ff. sol. ma. & Ang. de Aret. in tract. maleficiorum. in ver. necnon ad querelam. ver. 20. Seb. Sap.

g Secus. Adde Rom. consilio 324. q̃ in notoriis inimicus ex causa etiam repellitur. & vide in sing. suis.

h Mulier. Adde Alex. consi. 143. lib. Oldr. cons. 145.

i In vicesimo anno. Adde alexan. consil. lxiij. in iiij. libr. Oldr. consil. cxxi.

h Sed aduerte, istum articulum examinat Specu. in titu. de accus. versi. sed quid de pubere, & recitat opiniones, nihil approbãdo. Idem facit Io. and. ibi in additione, quæ incipit, Scire debes. communis tamen opinio est quòd minor 20. ann. non possit accusare in causa criminali, ficut etiam non potest testificari, vt le. clarum. C. de auctor. præsta. allegata per abbatem. qui non probat opinionẽ suam, quia l. qui accusare. loquitur de minore 25. ann. & loquitur tam de pubere, quàm de impubere. Nam dicitur ibi quòd tam impubes, quàm pubes potest accusare cum auctoritate tutoris, vel curatoris, & sic illa l. non facit differentiam inter pupillum, & adultum, quia vterque potest accusare, vt ibi dicitur. Sed pupillus non potest accusare. vt in l. 2. ff. de accusa. & dixi s̃. ergo illa lex nil facit ad l. si maritus. §. lex Iulia. ff. d adult. Resp. quòd est speciale in adulterio, vt minor 25. ann. nõ admittatur ad accusationem. Nam in aliis criminibus minor 25. ann. maior tamen 20. admittitur ad accusationem, & istam opinionem tene, quia communis est. Sed mihi videtur quòd l. si maritus. §. lex Iulia. ff. de adulter. debeat intelligi generaliter in omni crimine, vt minor 25. an. non admittatur ad accusandum. Nam ratio quę ibi assignatur habet locũ in accusatiõe cuiuslibet criminis. nec obstat iij. q. iij. in testimonium. & l. in testimonium. ff. de testib. nam ideò minor. 25. maior tamẽ 20. admittitur in testimonium in causa criminali, ne veritas pereat. ad hoc l. quoniam. C. de hæret. & de test. cogen. c. vlt. & quod ibi not. in glo. vlt. in fi. faciliùs enim repellitur accusator, quàm testis, quia plures accusatores reperiri possunt, quàm testes. Ad hoc quod no. gl. in c. cum R. de offi. deleg. & in c. insinuante. eo. tit. & 3. q. 5. consanguinea. & ista tetigit Io. And. in additione Spec. in loco præall. Alex. de Neuo.

¶ Pauper est honesta. Adde Ro. consi. cccl xxxij. Pet. de Anc. consi. ccccxij

l ¶ Honesta. Vide ad hæc Fel. in cap. si quis testium. vers. gl. fin. s̃. de test. & ibi declarat, quis dicatur pauper. de quo late lat. in l. si constante. in ij. q. j. partis principalis. ff. sol. mat. & ibi quomodo probatur paupertas.

Universidad de Deusto Biblioteca

persona,& non est suspecta non repellitur prætextu paupertatis, & dicitur pauper, qui non habet quinquaginta aureos.ij.q.j. p. hibentur.in præal.l.qui accusare.sed dic illud procedere, vbi est expressum.Et conclude tria membra quòd vbi exprimitur in iure standum est expressioni iuris,vt in iuribus præal.nisi cesset causa statuti.vt dixi,vbi autem non est expressum sed fit de paupertà
a remotio,tunc statur vulgari opinioni in his, quæ sunt leuis præiudicij.an sit pauper.In his verò quæ sunt magni præiudicij,hoc relinquitur arbitrio boni iudicis.secundum qualitatē personarū,& causæ,facit gl.in c.fi.de re iud.li.vj.quæ dicit q causa est magna vel parua secundum qualitatem personarum,nā magnus dominus iudicaretur pauper si tantum haberet tria millia florenorum in bonis,& plebeius iudicaretur diues.ar.in c.de causis. de of.delegat.b ¶† In glo.ij.in fi.no,duo ex hac gl,primo practicam proce-
b 12 dendi quando accusator repellitur tanquā indignus,debet enim reus absolui ab obseruatione iudicij.&sic perimuntur omnia gesta,item no.ex fine gl.q etiam cōtra infamatum de crimine non admittitur illegitimus accusator. sed infamato inducitur purgatio ex officio iudicis.quod limita prout no.in c.cū.P.j.eo. & in
13 c.per tuas.de simo ¶† Extra glosse.op.contra tex.& videtur q si accusatus fatigatur ad petitionem illegitimi accusatoris,quia salem debet venire ad excipiendum cōtra accusationem. vt in c. veniens.j.eo.&c.licet.& in l.si quis ex aliena.ff.de iud. Solu. duplex secundum Doct.Prima,q nō debet fatigari reus etiā in venijēdo si notorium est accusatorem esse indignum,sed debet iudex ex officio suo ipsum repellere,& non ex hac solutione q iudex ex officio suo debet repellere illegitimū accusatorem fa.gl. in c.nulli.j.e.& bona gl.in c.alieni.2.q.7.facit l.quos prohibet.ff. de postula.non ob q iudex non debet procedere ad commodū priuatum.vt in c.ad nostrā.de iureiu.per Inn.& in l.4.hoc autem iudicium.ff.de dam.infe.quia ista excep.non tantum concernit commodum priuatum sed honorem iudicis: & commodum publicum.vt in c.quærendum.2.q 7.Secunda solutio est,q non debet reus fatigari in prosecutione iudicij.q. d. cōparere debet
14 sed non cōpellitur prosequi,pñata exceptione.†Sed circa hanc solutionem quæro quid si accusatus comparet in iudicio & iudicium est inchoatum &non incipit & accusator est indignus, nunqd tenebit iudicū,de hoc vide in l.q accusare,&in l.hos accusare.ff.eo.vbi dicitur q sic.tex.in c.pia.de excep.li. 6. vbi valet
15 iudicium suum excommunicato.si contra eum non fuit excesptum.& vide gl.in c.j.de rescr.lib.6.vbi dicitur quòd sic.† Vltimò quæro quid si accusator tempore accusationis erat idoneꝰ, sed in prosecutione superuenit indignitas,nunquid possit repeli.c Bar.in l.Vranius.ver.deinde quærit ff. de fideius. tenet quòd non,& in l.is qui reus ff.de publ.iud.per illum tex.nam cōdemnatus ibi & etiam deportatus admittitur prosequi volens accusationem inchoatam,sed de nouo inchoare non potest. nō obstat,si dicat quòd reus quādo deuenit ad eum statum à quo nō potuit habere principium inficitur,vt l.Neratius.præal.& no.in regula factum legitimè.in 6.q illud procedit,quando est defectus in superuenienti vel originali.ar.in l.quamuis.C. de adul.socus si superuenerit ī persona accusatoris,quia iudicium sustinetur propter bonum publicum.& iudiciariam authoritatem.ff.d adult.l.si quis.secus vbi beneficium superuenit accusato ex persona sua,quia tūc potest illo vti.facit l.hos accusare.§.hoc beneficio.ff.e.intellige ergo hoc c.quando accusator tempore accu-
d sationis erat illegitimus.d

ADDITIONES.

a Mentio.Quando quis probetur pauper,vide plenè Lu.Ro.in l. si constante.ff.sol ma.And Bar.

b De quo vide plenè per Bart.in l.si constante.ff.sol.matr.vbi etiā tractat qualiter probetur aliquem esse diuitem, vel pauperem, & in l.vbi adhuc.C.de iure dot.& in l.qui verò.§.qui pro rei qualitate.ff.qui satisd.cog. Alex.de Ne.

c Possit repelli.Vide per hoc tex.in l.is qui reus.ff.de public.iud.& ibi hoc tenet Rapha.cu.& Ang.& Io.And.in addi. Spec. de accu.And.Barb.

d Istam conclusionem Bar.quam sequitur Abbas Sic. sequitur Io. And.in addit.super rub.de accusat.in j.parte.Spe.& Bal.in l j. C. qui accus.non poss.in ista quæstione.& Doct. prædicti ponunt exemplum in statuto disponente,quòd querimoniæ bannitorum non audiantur,& stante tali statuto accusator fuit bānitus pendente accusatione.& dicunt q talis poterit prosequi accusationem iam inchoatam antequam esset bannitus, secundum Ang.in d.l.Vranius.ff.eo. quòd si statutum dicit quòd querimoniæ bannitorum non audiantur.repellitur bānitus ab accusatione ante bannum inchoata,quia semper noua querela videtur intentari,sicut dicimus in excōmunicato,& in procuratore reuocato,vt in l.nihil.C.de procur.pro quo vide notata per Doct.in c.dilectus.& c.Saracenus.de except.& in c.ex parte.de appe.Sed dicit Ang.q opinio Bar.&Doct.procederet,si statutum diceret q accusationes bannitorum non recipiantur, Sed præceptor meus D.Ioan.de Prato,saluat dictum Barto.dicens q querela p petitione accipitur,& dicit,quòd aliud est querelam intentare, & aliud est intentatam prosequi,& hoc mihi placet,& ita audiui ab ipso dum legeret dictam l.Vranius.&hoc tene,q Doctor s. allegati loquuntur per eadem verba,per quæ loquitur Bar. Extra ea,quæ tangit Abbas Sic.si vis scire quando quis dicatur p. sequi suorum iniuriam,& quæ personæ sub hoc numerentur,vide in Spec.e.titu.§.Tertiò videndum.in 3.parte sui operis.& ibi etiam per Io.And.& Bar.in l.2.in prin.ff.e.tit.& plenè per Doct. in c.decætero.s.de testi.& tene menti vnum verbū notabile,sc. quòd qui potest accusare prosequendo suam, vel suorum iniuriam admittitur ad accusandum de crimine commisso in Maiestatem.& hoc sensit gl.in auth.quomodo op.episc §.sed neque. & in hoc firmat Ang.Alex.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Conueniri dicitur ille qui etiam extraiudicialiter interpellatur,licet secundum communem vsum loquendi aliud sit, quia in similibus attenditur.*
2 *Accusari non debet quis à pluribus vindictam publicam prosequentibus, contrarium tamen est in pluribus pro suo interesse agentibus,si quidem si plures sunt omnes debent admitti.*
3 *Archiepiscopus est iudex suorum suffraganeorum in non requirentibus depositionem,vel quando non agitur ad depositionem.*
Archiepiscopus cum suis suffraganeis potest cognoscere de crimine, quod exposcit depositionem sed non potest diffinire.
4 *Monitio an requiratur quando agitur ciuiliter de crimine vel quando agitur in causis mere ciuilibus.*
Citatus si comparet,& confiteatur non condemnatur in expensis si primo non fuit monitus vt satisfaceret.
5 *Contumax in prima citatione,& in aliis non debet expensas primæ citationis referre.*
6 *In accusationibus non est necessaria monitio de qua in textu isto.*

CAP. II.

a SI QVIS EPISCOPVS.a A denuntiatione repellitur is, qui non præmonuit.h.d.& nō diuiditur.Casus literalis, dicitur in c.isto q si aliquis qui dignus sit voluerit denuntiare episcopum suum super excessibus suis debet illum charitatiuè admonere.vt se emendet.si autem corrigere se noluerit, postmodum causam eius deferat ad primates,alioquin charitatiuè & legitima admonitione omissa à denuntiando repellitur. Bern.
1 ¶†No.j.ex tex.ibi conueniatur ,de significato huius verbi.Dicitur enim quis conueniri etiam quando extra iudicium interpellatur.nam hic exponitur conuentus.i.commonitus.Et facit si ali
b quis obligatur sub pœna non conuenire alium q si interpellat extra iudicium incidit in pœnā quentionis,tñ cōis vsus loquēdi habet oppositū,cui standū est,vt no.in c.ex literis §.de de'p.&in mīa statutorū& de ǝsimilib.verbis,vide per Bar.in l.amplius.ff.
2 rē ra.ha.& in l.omnes populi.de iusti.&iu.¶†No.2.q licet plures non debeant admitti ad accusandū.l.si plures.ff.e.ad denuntiandum tamen admittuntur,vt hic.Ego tamen dico,quòd idē sit in denuntiatoribus,quod in accusa.vt ex pluribus volentib⁹
c accusare vel denunciare eligatur magis idoneus.c si tamen non excipitur & admittuntur omnes,valet iudicium,vt in l. si accusatoribus.C eo.& in c.j.de collu.dete.& in c.quoties.de purg.canō.& no.Bar.in præall.l. si plures. & hoc intellige quando plures agūt ad vindictā publicā,sed p suo interesse agētes omnes de
d bēt admitti,vt in l.iij.§.si plures.de sepul.vio.& in c.olim.j.e.ti.d

¶† No.

ADDITIONES.

a ¶ Si quis episcopus.An autem ad formandam inquisitionē necessaria sit monitio,vide latè per d.Mar.post gl.in repetit. c.qualiter.& quando.in 4.q.De Bellentz nis.

b ¶ Sub pœna.No.de illo.qui promisit non contrauenire sub pœna,an dicatur contrauenire per monitionem extra iudicialē.Sed contra istum tex.vide text.quem aliqui Doct.ibi notant vt in c. plerunque.de rescrip.de Bellentzinis.

c ¶ Magis idoneus.Adde Spec.in tit. de accus.§. j. versi. item quòd sunt plures.

d ¶ Quod declara,vt Bart.ibi.Item dic quòd plures possunt prosequi inquisitionem.de quo vide in Spec.de inquisit. in §.j.in 4. col.in fi.versi.hoc etiam scias.Alex.de Ne.

3 †† No.i.q de crimine episcoporum potest agi corā primatibus.& dicuntur primates secundum Doct.vel concilium prouinciale cui præsunt primates,patriarchæ, vel archiepiscopi,vel intelligitur propriè de archiepiscopis , qui sunt iudices episcoporum.Sed tu dic clarius & melius,quòd si crimen exposcit depositionem,solus archiepiscopus non audit talem causam : sed debet consilium episcoporum suorum requirere , & post audire causam,sed non diffinire:quia solus papa episcopos deponit.iij. q.vj.accusatus.& c.quamuis.sed si crimen est paruum non exposcens depositiones:vel magnum,sed non agitur ad depositionē, tunc etiam solus archiepiscopus potest cognoscere:vt in ca.sacro.de sent.exc.& per Io.An.in c.vt litigantes.de offi. ord.libr.6.
a ¶ No.4.q denunciās crimen alterius monitione a non præmissa,non ex toto repellitur,sed potest emēdare,& monere.Et no. q monitio debet esse charitatiua,& vt crimē emēdet,& in casu huius capituli requiritur triplex monitio,vt in c.nouit.§.de iud. sed si sit extra iudicium,sufficit vnica monitio,vt in casu.c.si episcopus.xviij.di.& in cle.j.de sup.negl.præla. & intellige quando fit ad conuincendam negligentiam superioris.tunc enim debet
b esse trina b,& ita vult illa cle.j.e Opp.contra text.& videtur q isti
c accusatores debent admitti , licet non prænouerūt accusatū, quia nullo iure cauetur accusatorem debere prænonere accusa
d tum,vt in c.veniens.& c.licet.j.e.gl.in c.licet.Heli.din gl.2.de simo.Sol.gl.metu huius cōtrarij intelligit istum tex. in denuntiationibus,& non in accusationib.& exponit accusatus, id est de nuntiatus. qa ī denūtiatione regulariter requīt admonitio,vt in c.nouit.de iudi.tā in denūtiatione euangelica,q iudiciali, canonica,& regulari,vt c.præalle.tex.nouit.Ex hoc no. q accusato-
4 res largo modo possunt dici denuntiatores.† Nunquid autem in ciuilibus requiratur,q debeat præmitti admonitio,dic necessitate nō requiri vt no.in d.c.licet heli.in gl quæ incipit , ex hoc patet,& illa gl.intelligit istum tex.& c.accusatio &c. sequens.2. q.7. quando ciuiliter agitur de crimine,vt Guidam Hyberus. ff.de ser.vrb.præ.sed de vrbanitate bene requiritur. Habet tamē
e prmonitio in ciuilibus evnum no.effectum.nam si reus comparens confiteatur,non condemnatur in expensis citationis, si non fuit prmonitus,quia non fuit ī culpa.secus si fuit prmonitus
f 5 secundum Guil.de Cug in l.omnes.C.de epi & cler. & in l.edita C.de eden.& refert.Ang in l.debitores.C.de pig.† Et no. istud dictum per quod limitatur no.gl.in c.querelā.de procu.& gl.in c.j.de dolo & 2tu.li.6 & gl.in c.honoratus.lxxiij.di.ſ. & gl. in c.quisquis.4.q.v.quæ volui.q licet quis non fuerit cōtumax in secunda,nec tertia citatione nihilominus condemnetur in expensis primæ,si non venerit,& ideò in libellis dicitur q reus
g requisitus noluit satisfacere.&c.g.& hæc procedunt quò ad intellectum huius ca.Aliqui etiam dicunt q hoc c. ponit speciale in episcopis,q nō accusentur,nisi prmoneantur,quod non credo per c.veniens.&c.licet.j.eo.sed bene speciale est in episcopo in casu c.si quis erga.2.q.7.scilicet,cum subditus habet causam ciuiliter contra episcopum.non enim debet adire iudicem, nisi
6 primò prmonuerit episcopum,& est casus no †Et ideò intelige hoc c.in denuntiationibus,secus in accusatore , quia tunc non est necesse vt prmoneatur,sed bona est ipsa monitio Con
h clusio est,quòd in accusatione non est necessaria monitio,sed in denuntiatione sic h.no.bene.

ADDITIONES.

a Monitione Adde quòd hæc monitio non solum debet præcedere in denuntiatione criminum,sed etiam in denuntiatione excommunicati,vt not.Abb.in ca.potentia.j. de sentent. excommunic.Seb.Sap.

b Esse trina. not.quòd ad corrigendum superiorem debet esse trina monitio,sed in contrarium est casus in clement.quamuis. de appellat.ibi.

c Et vide gl.in clem.j in verbo.requisierit,de hæret. de quo dic, vt plenè habetur per Burrig.& Doct.in c.ex literis.de constitu.& in c.cum causa.de off.deleg.& per Dom.Dominic.in c.si contra vnum.de off.deleg.in 6.Alex.de Ne.

d Licet Heli.Quæ est magna.in c.accusatio.& ibi Arch.3 q. viij.gl. 2.q.2.indigne.De Bellentzinis.

e In ciuilibus.No.q de iure ciuili requiritur monitio in causa ciuili.Adde Angel.in l.si manumissori.C.de obse.vbi pulchrè loquitur.& in l.in fideicommissi.ff.de vsur.& pondera , quia Ange.in d.l.si manumissori.dicit q de iure ciuili est dhonestare, & ideò si non præcessit monitio non tenetur ad expensas de æquitate canonica,sed de necessitate.alle.Spec.de denun.& ita dicit vidis se de facto Miror de Lud.& d.Ab.& vide Lud.no.cccl xiij.vbi alleg.An.in d.l.debitores.& quærit cui incumbat onus probandi de ista monitione,q præcessit,&dicit,q reo.alle.d.l.in fideicommissi.in princip.And.Barba.

e ¶In ciuilibus.Hunc effectum ponit Iason le.certi condicio. ff.si cert.pe.& in §.sic itaque discretis.in gl.in ver denuntiare. Instit. de act.Seb.Sap.

f ¶Prænomitus.Lu.Ro.in sing.ccclxiij.dicit aliter,q aut debitor citatur ad iudicium,negat debitum,& tunc non fuit opus monitione extraiudiciali,aut confitetur,& tunc dicit,q sic.And.Bar.

g ¶Et intellige illud quod dicit Abbas Sic.nisi promisisset quis solu ere ad certum terminum,quia tunc elapso termino esset constitutus in mora.&sic non requireretur alia monitio,cum dies interpellet pro homine,vt in c.potuit.s.de loc.& in l.tractectitię. §. de illo.ff.de actio.& obli.& in l.magnā.C.de contrah.& commit.stip.& hoc tenet Abbas Sic.j.de simonia.licet Hely.in gl.prę allegata. Alex.de Ne.

h ¶D.Cardin.dicit,quòd communiter hoc caput intelligitur de denunciationibus.& hoc tene,licet Butrig.sentiat quod loquatur de accusatione,& quòd sit speciale in episcopo,vt debeat p moueri antequàm accusetur. & hoc modo intelligit hoc c.sed primum est communius.Alex.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Accusatio debet fieri ab eis quorum interest.aliàs esset nulla.*
2 *Abbas potest de suis excessibus non solum per monachos monasterij accusari,sed etiam per conuersos.*
Conuersi non sunt nec monachi,nec purè laici.
3 *Abbas potest ex sola negligentia deponi.*
Negligentia prælati est peccatum mortale.
4 *Subditus siue sit monachus vel quicunque sit accusator,potest superior cō parere pro suo interesse.*
Innocentia accusati,q interfecerit bannitum,potest per quemcunque allegari,& probari.
5 *Parochiani & patroni ecclesiæ possunt agere ciuiliter contra prælatum de crimine,vt priuetur ecclesia.*
6 *Sententia lata per rel.tionem ad aliam scripturam non valet , nisi talis scriptura.*
7 *Sententia lata hoc modo,sententiamus secundum consilium talis Doctoris,non valet.*

CAP. III.

1 ILLA PRAEPOSITORVM.† Illi debent accusare quorum interest,alias accusatio est nulla.vel sic.criminatio prælati debet tractari coram illis quorum interest. & primo ponitur decisum factum,& exordium,secundo dispositio.ibi,si verò.
¶ Casus literalis. Quidam Abbas infamatus erat apud papam vnde mandat duci Campaniæ,q si aliquis est de monasterio ipsius abbatis qui velit aliquid dicere contra ipsum abbatem ipsum accusando,vel denuntiādo,Pa.paratus est audire ipsum cū illis quorum interest & causam districtè perscrutari, condemnā
2 do ipsum,vel absoluendo.B.† No.primo ex text.q illi de monasterio possunt abbatem proprium accusare , vel de criminibus nuntiare,& cum hæc litera loquatur indistinctè,infero,q nedū monachi,sed conuersi laici debent admitti ad accusationem abbatis.cum eorum interesit habere bonum abbatem,nec sunt puri
3 laici,pro quo facit gl.in c.ex eo.de elect.li.vj.¶ † No. ij. q culpa & reatus ponuntur hic,vt diuersa,& vt differant potest dici, q licet culpa sit generale crimen, tamen ponitur hic vt species , vt comprehendat delictum sine dolo,sed reatus est cum dolo, quasi tex.velit dicere , quòd tam de negligentia etiam non dolosa, quàm de delicto possit accusari.pro quo optimè facit c. si quis Abbas.xviij.quæstione.ij.vbi pro sola negligentia potest Abbas
a priuari,a vide gloss.in cap.ea quæ.de offic.archi. quæ dicit quòd
b negligentia prælati b est peccatum mortale , sic & alias fit differentia inter peccatum , & delictum. de quo vide gloss.in capit. peccatum.de regul iuris. libro sexto. & facit lxxxj. distinctione. c.j.¶ No.

ADDITIONES.

a Priuari.Not.quòd propter negligentiam solam potest prælatus priuari.quod intellige quando est crassa negligentia,vt est gl.in c.dictum.xxxj.dist.

b ¶ Negligentia prælati Vide Mod.de negligentia prælatorum , p Fel.in l.c.j.de treug.& pac.Corse.in c.grandi.vbi Card.de sup.negl. præla.in vj.Scb.Sap.

Universidad de Deusto Biblioteca

2 c.j.a ¶ † No.3.q accusatio prælati tractat,cùm his quorum interest:qui autem sint illi,glo.videtur intelligere de Cardinalibus, quando pa.cognoscit,vel de canonicis quando cognoscit episcopus.& hoc sentit dum alleg.c.si quid verò.lxxxvij.di Inn.exponit dupliciter.primò pro subditis accusantib.secundò pro prælatis accusatorum,qui intersunt vt consulant. & sic transeunt cõmuniter doc.Sed clarius,& melius,q accusatores semper debẽt esse præsentes,nec valet q agitur in eorum absentia nõ data cõtumacia,vt in l.si accusatorib.C.eo.& 3.q. 3. caueãt.& c.omnia. Prælati vero & superiores accusatorum de necessitate non sunt vocandi,ar.in c.veniens.& in c.licet.j.e.sed possunt ad cautelam vocari.& sic intellige Inn.hic,si tamen sponte se offerunt pro interesse suo,dico eos admittendos & per se & per procuratorem. ar.in l.si seruus.ff.de publi.iud.& sic potest intelligi ista lite
4 ra.¶ † Et facit quod no.Bar.in l.pe.§ ad crimen.ff.de publi.iudi. vbi not.dicit q ꝓ seruo,monacho,vel subdito accusato admittitur dominus vel superior pro interesse suo,dico etiam q & tertius in fauorem reipublicæ potest admitti ad defensionẽ accusati & absentis.vt sing.no,Bar.in l.vbi.C.de transac.vbi dicit q si quis occidit bannitum,& non audet comparere,tertius volens probare occisum esse bannitum,debet admitti,quia interest reipublicæ.ar.in l.j.C.quãdo li.se vin.& hæc not.quia limitant iura generalia,q in causa criminali non admittitur quis pro alio, vt
5 dicam plenè in c.veniens.j.eo.† In gl.j.no gl.& tene eam menti ex qua iucto tex.colligo q patroni ecclesiæ & parochiani possunt agere ciuiliter de crimine contra prælatum vt priuetur ecclesia,quia eorum interest habere bonum prælatum.ar.s.q.j. audacter.& idem no.in c.Maximianus.8 1.di.& 16.q.7.filius.& vide bo gl.in c.ex parte adæ.de restib.& in c.venerabili de offi dele. Alij verò laici nõ admittuntur etiam ciuiliter, vt hic probatur iuncta glo.quod est ꝙ Fed.de Sen.consi.24. qui tenet quemlibet laicum admittendum ad agendum ꝙ prælatum ciuiliter.per eam literis.de testib & c.quoniam.eo.ti.quod etiam dictum videtur sequi Io. An.& Ant.in præalle.c.ex parte Adæ.Sed primũ plus mihi placet,ar.op,hic iura in ꝓmum alleg,loquuntur de testib.qui cum sint citati non præsumuntur dolose venire,sicut accusatores qui veniunt sponte,& laici clericis oppido sunt infe-
b sti.2.q.7.c.laicos.& c.laici.b † in gl.in fi.no.bene finem glo.q
6 non sufficit ad validitatẽ sententiæ vt possit certificari per relationem ad aliam scripturam,nisi sit illa scriptura in actis,oportet ergo q sententia sit certa ex se vel q possit certificari ex aliqua parte actorum,& hoc vult sing.lex,quam alle.gl.& idem vult inno. in c.2 de libel.obla.& idem tenet Io.An.in addi.Spe.in ti.de sen.
7 prola.§.qualiter.ver.quid si iudex.† Ex quo inferẽ.q si in lexo ꝓ
d nuntiat secundum consilium talis sap entis non valet sententia,maximè,quia consilium non est in actis.& de hoc in l.2 C. si
e aduer.li.per gl.& Doct.tenementi.

ADDITIONES.

g De qua autem culpa teneatur prælatus.& per quam possit removeri,seu priuari,d c vt per gl.in d.c.ea quæ.quæ est multum nobilis.Alex.de Ne.

b Sed gl.in c.Maximianus.8 1.di.& 16.q.6.filiis. videtur velle q laicus cuius interest admittatur ad accusandum prælatum. Sed Arch.& Io.de Fanto.in dictis locis dicunt q admittuntur solum ad denunciandum,& hoc est verius, quia non cõceditur laico accusare clericum,nisi prosequatur suam vel suorum iniuriam, vt est tex.in c.de cætero.§.de testib.& non in criminibus excepti.de quibus j.e.cum P. vbi etiam Abb. Sic. aliquid tangit de isto articulo.Sed glo.in cil.ud.28.dist.& 2.q.7. in summa. tenet quemlibet laicum admitti ad denunciandum.Sed pro opinione Abb.Sic.optimè facit c.consulendum.in fi.28.dist. Alex.de Ne.

c Sit certa.De horum veritate.vide per Alex.in l.ait prætor.§ si iudex.ff.de re iudi.Fel.in c.accedens.j.vt lit non conte.Deciũ in c. consuluit.§.de app.

d Quòd si iudex.si iudex dicat in sua sententia,pronuntio secundum consilium sapientis,ita sententia non tenet.Sed de hoc vide.An.in c.cum venerabilis de except.Seb.Sap.

e Tu dic quod aut iudex refert se ad acta,vt puta,quia dicit condemno te ad id quod petitum est in libello,& tunc valet sententia,quæcunque sint acta,ad quę iudex se referat,dummodo in illis cõteneatur certa quãtitas,aut iudex non refert se ad acta,sed simpliciter dicit,cõdemno te in eo ad quod teneris,& tunc si in actis probatoriis continetur certa quantitas tenet sententia, secus si tantum in assertoriis actis contineretur certa quãtitas,pura in libello,vel in positionibus,& similia,nam tunc non valet sententia,& hoc dicit gl.& Bar.in l.3. C. de sent. quæ sine certa quant.in l.ait prætor.§.j.ff.de re iud vbi plene examinat hunc articulum.Can & quando per relationem ad illud certificetur sententia.Sed in eo quod Abbas Sic.infert ad sententiam in qua iudex pronunciauit secundum consilium sapientis.Io.An. nõ dicit in d.§.qualiter.ver.quid si iudex,allega.per Abbatem Sic.sed in titu.de except.§.viso.ver.porrò in Italia.in addit. quæ incipit, Dat intelligere.formar quæstionem in iudice qui pronunciauit in omnibus,& per omnia.vt in consilio continetur, & in consilio continebatur reum absoluendum vel condemnãdum,& in hoc casu Bar.in d.l.j.C.si aduersus libertatem,dicit q non valet sententia.Sed Io.An.in loco prælegato dicit,q non,si est diffinitiua sententia,secus si est interlocutoria.Sed lac.de Arc.Bal. & Pau.de Cast.in d l.j.C.si aduer.lib.dicunt,q etiam diffinitiua valet,& hoc videtur verius per rationes,& iura,quæ allegant.& dicit Pau.de Cast.q hoc tenuit Io.Phasol. doctor antiquus.& qd etiam Bar consuluit.Ex hoc infertur,q si iudex ex statuto,phibetur extrahere aliquem de banno vltima die sui regiminis,vel condemnare,vel absoluere,pronunciare poterit esse de banno extrahendum,vel condemnandum,vel absoluendum.& hoc dicit Iac.de Are.& Bal.in d.l.j.C.si aduer.liber.& idem tenet Bar.in l.solent.ff.de off.procon.& leg.& communiter Doctor.hoc sequuntur.Sed d.Pau.de Cast.in d.l.j dicit quod hoc videt fieri in fraudem,& sic talis pronunciatio non est seruanda,sed successor habet videre,an sit condemnandus,vel absoluẽdus.Dicit tamen,q iudex non incidit in pœnam statuti cum sua pronunciatio non sortiatur effectum,& hoc mihi magis placet,licet in iudicando tenenda esset communis sententia,& hæc notabis.Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Accusatus de aliquo crimine vel denuntiatus non potest iterum promoueri neque ad seculares,vel ecclesiasticas dignitates.*
2 *Accusatus pendente accusa.non priuatur iuribus vel dignitatibus suis licet de nouo interim non possit acquirere.*
3 *Inquisitus accusatus vel denuntiatus an possit eligi ad dignitates.*

CAP. IIII.

a OMNIPOTENS.a¶† Qui de aliquo crimine accusatur vl
1 denuntiatur interim promoueri non potest.hoc dicit.Casus literalis. Quærebatur vtrum infamatus possit ad honores promoueri.Et respondetur,quòd aliquis infamatus non debet ad honores promoueri donec de hoc inquiratur,vel inde se purgauerit B.† Nota primò ex textu quod pendẽte accusatione,ꝰ
2 b seu inquisitione contra aliquem non debet iste promoueri ad aliquod beneficium,vel officium.vt in fi.§.de testa.vbi omnino vide,& hoc procedit ẽt in dignitatib.secularibus,vt est text.in l.qui

ADDITIONES.

a ¶Omnipotens Pro intellectu huius decretalis,vide quod not. Abbas post Doct.in operibus.eligrande.in fine,de simo & Bal. in l.reas delarus.ff.de manc.& bonus text.est,& quod ibi notaui.in textu.in c.fi.§.de test.b.& omnino quod scribit dom.Mari.in c.qualiter.& quando in x.q.xj q.principali.j.e.Item adde q contra decisionem huius tex.facit tex.in l.reos criminis ff de Io.tẽ pro intellectu hujus decretalis,q scribit Ioan.de Imo.per An.in l.si quis à latronibus.§ si quis in capita.l.circa prin.ff.de testam. Item pro intellectu huius decretalis,vide omnino Arch.in c.tãtis.lxxxj.di.vbi multa dicit.& inter alia dicit,q ad hoc vt accusatus de crimine possit promoueri,oporter,q præcesserit sentẽtia interlocutoria innocentiæ,& non superfetio,q sequatur.Et ita dicit tenere Vincentium in c.non debet.& ibi ponit Archid. Sed post accusationem quis fuit electus,sed postea fuit pronuntiatus immunis à crimine,recõualescat electio.Et dicit,quòd de hoc satis no.Inn.in c.accusatio.de simo,ponit,& Arch.in d.c.tãtis.nunquid accusator præcedente accusatione cum inscripserit se ad pœnam talionis,possit promoueri,dicit,q sic.cum hæc decretalis,omnipotens,sit pœnalis & non extendenda,vt in capit. pœnæ sicut.de pœniten.di.j ponit etiam Arch.in c.tantis.vtrum accusato collegio,possint singuli de collegio promoueri.Et cõcludit q illi de collegio,qui fuerunt simpliciter nominati,non possunt promoueri,reliqui vero sic.Et dicit tenere Vin.in c.per inquisitionem.de elect.in addc quod istud vltimum dictum Vincen de collegio,refert & sequitur Ant.in d.c.per inquisitionem. De Bellentzinis.

b ¶ Accusatione.Sed quid si aliter accusatus ante accusationem esset electus ad dignitatem,adeò q parum restabat consequi,an postea accusatus possit habere dignitatẽ ante accusationes præparatas.est quæstio nota,& per aliquem non cognita,quod viderim pro nunc putarem istum posse consequi dignitatẽ.moueor per simile,nam appellatio de sui natura suspendit quicquid in futurum attentatur,per iura vulgaria,nisi illud futurum dependeret à præterito.ita Abb.in c pastoralis.§.1 in prin.& in ca.dilectis.§.quia vero.in pr n.§ de app.& per ea,quæ ponit Alex. in c.j. in fi.§.eo.cogita tamen,quia nunc formam istam quæstio.& alibi melius & latiùs ponam Aene.Fal.

a l.qui de libertate a.ff.de li.cau.& in l.reus.ff de mu &ho.vbi cleri
3 cus.& in l.qui status.ff.de re mi.& ratio redditur hic in gl.¶† No.
b secundò q ex pendẽtia accusationis grauatur opinio accusati b, vt interim non dicatur persona integra omnino, licet ergo pendentia accusationis non priuet quem inpleinam acquisito neque exercitio illius iuris.vt no.gl.in c.sæpe.de ap.fac.tex.ff.vt nil inn. app.interpo.in l.j.§.integer.& §.vt li.pen.per totum:tamen inha-
4 bilitatur quo ad acquirendum de nouo.¶† In gl.j.in fin.quæro, quia hic dicitur q non debet honorari.pẽdente accusatione seu denũtiatione,nũquid ergo interim possit eligi.Inn.recitat duas opin.aliqui tenent electionem fieri posse,alias de facili posset impediri electio alicuius,quia si separaretur electio de aliquo in cõtinẽti posset accusari,& sic fraudulenter impediretur, sed via figmentis aperienda non est, de diuor quanto.alij tenent oppositum.& dicunt q terminus debet præfigi accusatori, Host,etiam dicit q inquisitus eligi nõ potest, quia inquisitio nõ fit nisi præcedente infamia,vt in c.qualiter & quando.el ij.j.eo.Si verò est accusatus distinguit,aut nõ est infamatus & potest eligi,aut est
1 infamatus & nõ potest eligi ratione infamiæ hunc articulum latiùs examinat Inn.in c.accusatum.de simo.& ibi cõcludit quòd inquisitus eligi non potest ratione prædicta, sed accusatus vel denuntiatus,vel is contra quem excipitur de crimine potest ne
b dum eligi,sed etiam confirmari,& consecrari.sed certè ista opi. in accusato videtur cõtra l.reus.præal.nam si nõ potest promoueri pẽdente accusatione ad dignitatem secularem, fortius nec ad ecclesiasticam vbi maior requiritur idoneitas.arg.lxj.di.mirabilem.in fi.& in denuntiato videtur tex.hic.Et ideo sic puto dicẽdum q inquisitus etiam eligi non potest,quia iam præcessit infamia.& electio de tali fieri non potest.vt in c.cum in cunctis. §.
c de elect.& in c.tantis Daniel.lxxxj.di.si vero est accusatus.c& tũc aut præcessit infamia,& etiam nõ potest eligi,quia sola infamia facti impedit.l.2.C.de digu,li.xij.& in regula infamib.de reg.iur. li.6.vbi Dy.si verò non præcessit infamia,& tunc promoueri nõ potest.vt in l.reus.præal.& in d.l.qui de libertate.& hic,sed eligi
d porerit,ne malitiosè sit attentata accusatio.ar opti.j.§.cum qs. ff de quæstioni.si verò est denuntiatus,& tunc si præcessit infamia.etiam eligi non potest ratione prædicta.si non præcessit, aut superior inquirit,& interim potest eligi,sed non promoue-
d ri,vt hic,sed si denuntiatio fit debent conferre,vel eligere,vel eligere q nõ tenetur habens conferre,vel eligere,obtemperare,sed potest eligere seu conferre,& si postea constiteri eum criminosum priuabitur,& hunc vltimum arcu um prosequere, vt plenè no. Inn.in c.ad dissoluendum de desp.impu.& in c.cum inter.de ele. & idem dic,si agitur de crimine per viam accusationis vt possit promoueri si non est orta infamia.de quo in cap.super eo.de
e elec.& ea.super his.j.eo.tit.e.

ADDITIONES.

a Qui de libertate.limita istam l, nisi esset accusatio calumniosa, quia tunc non operaretur istum effectum.de quo hic. ita dicit d.Bened.de Plum.in l.q de libertate ff de li cau.per illum text.q est singulariter no.facit quod voluit Bar.in l.cum his.§. si cum lis.ff.de trãsac.quem vide omnino & Inn.in c.grauis.de res.spo. & quid si quis accusatur,& eligitur & postea absoluitur,an confirmabitur electio,vide ibi Benedict.Et an præsumatur quòd calumniosè aliquis acculetur,ne eligatur.Vide Io.An.& ibi. Abb. in c.fi.de testi.

b Accusati.Limita hunc tex.duobus modis,vt per Arch.in capit. memin mus.j.eo.Seb.Sap.

c Accusatus.Ifamia facti impedit quem promoueri ad dignitatẽ. De quo vide latius Anto.in c.super eo.de elect. & gl.in l. quid ergo.§.quantum.in verbo,sint elocuta.ff.de iis.qui no.infa. De Bellentzinis.

d Debent conferre.Sed quid si vnus fuit electus pendente accusatione.pro qua constat eum non criminosum, an reconualescat electio.Arch.in d.c.tantis.arguit quòd sic,& dicit de hoc satis habere per Inn.in d.c accusatus,de simo.de Bellentzi.

e De materia huius c.vide j.de simo.in c.per tuas.& c.accusatum. & etiam in Spec.de inquis.§ pen.vers.quid sit inquisitio.vsque ad fi.§. vbi tractat, an si committitur inquisitio in capite,& in membris,an iterum clerici possunt promouere,& an mortuo prælato possint eligere,& multas alias quæstiones facit,vbi vide. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Habens in honestos familiares,vel socios habet præsumptionem contra se.*
2 *Accusator non repellitur tanquam inhabilis ab accusato.*
3 *Accusatus eo casu in quo non potest suum accusatorem repellere potest ipse accusatus per iudicem ex officio suo repelli.*
Iudex an possit supplere illud qd nõ põt facere pars vigore alicui⁹ statuti.
4 *Procurator non põt interuenire in criminalibus,sed si interuenerit & oppositum non fuerit,valet iudicium,potest tamen iudex & debet remouere.*
5 *Procurator non cogitur post litem contestatam ostendere mandatum ad instantiam partis si ante non fuit oppositum,sed ad instantiam iudicis bene poterit cogi ad ostendendum.*
6 *Familiaris à primæua ætate nutritus in domo alicuius non potest ipsum accusare,alias secus.*
7 *Subditus si accusat superiorem,an possit superior opponere de crimine.*
8 *Laicus non potest accusare clericum criminaliter.*

CAP. V.

a NVLLI EPISCOPORVM.c Episcopus per exceptionẽ criminis illum ab accusatione repellere nõ potest quem ante à sua familiaritate neglexit separare.Casus literalis. Quidam familiaris ep.scopi volebat ipsum episcopum accusare.oppone batur sibi q erat vilis opinionis & malæ famæ. quæritur vtrum sit admittend⁹,Resp.pa,q nõ licet episcopo illos a sua accusatione repellere quos à se separare neglexit antequam accusarent eundem.B.† No.i.præsumendum contra prælatum detinentem
1 inhonestos familiares,iudicatur enim quis ex moribus sociorum.† No.2.q repellens à familiaritate eum à quo sciebat se ac
2 cusandum,etiam excipere contra eum non potest, debet ergo ista expulsio fieri antequam sciat te impetendum ab eo, nam si fecit,postea præsumitur fecisse in fraudem.ar.in c.suggestum.&
b in c.meminimus.§,de appel.b † In gl.j.in fi.No.semper hanc glo.
3 ex qua colligo q licet accusatus in odium sui non possit excipe
c re contra accusatorem de sua indignitate,iudex tamen ex offi-
d cio suo,dhoc potest.Contrarium tamen in simili videtur sentire Bar.in l.non solum in fin.ff.de iniur.vbi tenet, quòd si alicui denegatur audientia vigore statuti non potest ex officio proce
e dere contra offensorem illius.

Sed mihi

ADDITIONES.

a Nulli episcoporum.Adde quod no.Io.And.in add.Spe.in vers. 4.quæritur.& vide Arc.in c nulli eporum 4.q.v.vbi dicit,quòd Inn.intellexit istum tex.quòd episcopus non potest ita facile repellere,sicut eos à se remouisset.De Bellentzinis.

b Nunquid familiaris expulsus de domo possit esse testis contra dominum,qui eum expulit,dic q sic,de quo vide Io.An.in addi. Spe.in R ubr.de teste.Alex.de Ne.

c Accusatorem Not.q licet accusatus non possit excipere,poterit tamen iudex ex officio suo,vide Io.de imo.in l.de pupillo.§.si procurator.ff.de ope.no.nun.vbi dicit,q excommunicatus non possit petere restitutionem.gl.in c.ex insinuatione.de procu.tamen poterit iudex ex officio suo,ibi Ludo. tenet contrarium per dictum Bar.in d.§.quamquam.vide Pe.in d.c.cum P.Manconella.j.e,vbi dicit quòd si quis iniuriatur excommunicato, potest iudex ex officio suo illum punire.alle.l.item apud.§. si quis sic fecerit.& ibi Ol.ff.de iniur.vide tex.& ibi Dominic.in c. indẽnitatibus.§.sanè.de elec.in vj.q licet pars non possit opponere, tamen iudex potest ex officio illum actum dicere nullum.vide Pe.in c.dilectus filius.de rese.vbi vult,quòd iudex non possit inquirere contra percutientem excommunicatum,& si quis non potest accusare,an possit implorare officium iudicis.& Pe.concludit,q sic,per no,per Bart.& Bald.in l.j.C,si tutor non gesse.& vide Bal.in l.j.C.de manu.vin,vbi licet pars non possit se defendere ex forma statuti,tamen potest iudex ex suo officio opponere.And.Barb.

d Ex officio suo.facit ad hoc quod no.Inn.in c,intimauit.de test. vbi dicit quòd licet pars non opponat,tamen iudex ex officio potest repellere testem criminosum.& vide omnino.in c.alienij.q.v.& facit quod no Anr.in c.de illo.§.de eo,qui cog. confanvx.suæ.& circa id quod dixi de teste,vide omnino Ant. in c.bonæ.el j.de postul.præla.& c,cum dilectus.de consue.Facit ad hoc tex.in c.pia de exce.& vide omnino quæ scribit latissime Ludo. Ro.post Bar.in l.4.§.hoc autem iudicium. de dam.infe.vbi ponit omnes casus in quibus possit iudex aliquid agere ex officio post Ant. in cap. bonæ. el j.de postu. præla.& vide quæ latè scripsit Lud.Ro.in l.inter quos.§.alieno.ff.de dam. infe. vbi plene post Bar.& Imo.examinat intellectum huius.c.Gl.in c.j in verbo.absentia de ele.lib.6.vbi vide omnino q̃ signaui in margine.& vide quæ latè notaui allegando multas gl.post Ant.in c.ij.de resc.& vide omnino elegans dictum Inn.inc.cum olim.de cens.& omnino vide ibi An.item quòd iudex ex officio possit repellere illegitimum accusatorem.tenet Arch.iij.q.v.in c.cum pastoris.in fi. & etiam si accusatus vellet eum admittere.vt dicit Arch.in c.ecce.ij.q.v.Item quòd cum illa gl.in d.c.j.de Iu.in 6 quæ vult quòd iudex ex offi.possit repellere procuratorem inhabilem, concordat Bart.in l.filiusfamilias.§.veterani.per illum text.ff.de procurat.de Bellentzinis.

c ¶ Offensorem.Adde latè Rom.consi.cxiij.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Sed mihi placet multum hæc gl.ar.in l.si licitatio.§.quod illicitè. de pub.ex delicto,enim acquirit ius priuato,& reipublicæ, licet priuatus non admittatur,vel non velit agere,tamen ratione rei-pub.iudex poterit ex officio agere,facit quod not.Bar.in l.inter oēs.§.rectè.ff.de iureiu.nam illegitimus accusator, debet repelli nedum ad cōmodum accusati,sed pp dignitatē iudicis.ideò poterit eum ex officio repellere.ar.l.quos prohibet & qđ ibi no.ff.

4 depositi. & facit quod no.glo.in c.j.de ele.li.v.¶† Facit etiam pro ista opi.gl.no.in c.j.de iu.li.vj. quæ vult ꝙ licet in causa criminali non possit interuenire ꝓcurator,a tamen si interuenerit tenet iudiciū cū eo agitatū.Sed gl.postea no.dicit ꝙ iudex talē procuratorē potest ex officio suo repellere,& nō tm̄ potest,sed etiam debet.& sic dicimus,ꝙ non absolutè,quia si per statutū denegaretur audientia parti,posset iudex ex officio ꝓcedere,vt hic not.

5 dicit.¶† Dic ꝙ licet post lit.conte.nō possit reus petere cautionem à procuratore, tamen iudex ex officio suo ne officiū sit frustratorium,potest compellere procuratorem ad ostendendum

b mandatum vel ad docēdum de mandato.b ¶In gl.fi.ibi,de crimine excepto.hæc sol.vera est in se, de quo dicitur plenè in c.cum P.j.e.sed non congruit huic literæ,& ideò tene secundam sol.sequentem,vt sit speciale in odium episcoporum.& idem no.gl.ij,

6 q.7.c.paganj.§.in hoc.†Sed ꝫ hoc opp.nam familiaris non auditur accusando dñm,imò debet puniri.vt 3.q.vlt.c.fi.& l.iniquū. C.qui accusā.non pos.Sol.duplex,ꝙ traria loquuntur de familiaribus nutritis à primæua ætate in domo,secus in aliis. Secunda sol.vt etiam illi nutriti in domo admittantur ad accusandū episcopum & hoc in odium ipsorum,quia debent habere personas honestas.prima tamen sol.plus mihi placet, nam familiaris ī domo nutritus repellitur pp odium sui,& quia non videtur honestum,vnde quantuncunque sit bonæ famæ non debet admitti ꝫ dñm pro vindicta publica,& hoc i.tem puto ꝓcedere in epō.li

7 cet alig ꝫ.†Vlti.quæro,qđ si epūs accusatur à subdito,nūquid possit ꝫ eū opponere de crimine.& videtur ꝙ nō pari ratione, quia neglexit eum prius punire.Contrarium tenet Inn.& cōiter alij. nam licet prælatus non punierit subditum,non propter hoc approbauit eius mores,forte enim nō habebat ꝓbationes ideo silebat.2.q.7.plerunque.vel omisit ratione scandali.de præb.cum iamdudū.in fi.vel etiam si neglexisset aliud enim est nō corrigere subditum,& aliud est approbare aliquem ad officium familiaritatis,cum debeat habere honestas & prouidas personas.2.q.7.cum pastoris.& hoc ꝙ.intellige quando sunt familiares cle

8 rici.†Nam si essent laici non admitterentur,quia laicus clericū criminaliter accusare non potest.vt in c.de cætero.de testibus.

c & quod ibi dixi tene menti.

ADDITIONES.

a ¶Interuenire procurator. Limitabis hoc dictum per ea, quæ no. in apo.ad istum in c.ex parte.Io.j.in ver.in criminali.n.7.§.d testi. cui adde aliam li.per Fel.in c.cum te.in prin.§.de re iud.de quo Bar.in l.furti.§.si quis.ff.de iis qui not.infa.& Bal.in l.nihil.C.de proc.nisi accusatus esset illustris persona.

a ¶Procurator.Idem tenet Bal.in l.ita demum.C.de proc.vbi dicit hanc esse communem opi.vt in l.reos.C.de accu, vide Ro.in consil.ccv.inci.duo sunt.Fel.in c.memin.mus.ī eo.Seb Sap.

b Theorica Bar.mihi placet,& argumenta Abb.sic non faciunt contra Bar.si rectè considerantur,nec gl.in c.j.de iud.in vj.est vera,vt dicam ī eo,veniens.Item licet Doct communiter sequantur istam gl D.Car.dicit,probabilius posset dici,ꝙ etiam ex officio iudicis talis non possit repelli tanquam inhabilis, quia quò ad episcopum,qui eum tolerauit secū habetur pro habili,& ista opinio mihi placet,licet hæc gl.cōmuniter teneatur. Itē aduerte,licet episcopus non possit repellere familiarem prætextu criminis,vt hic,potest tamen ipsum repellere prætextu excommunicationis.Et dicit Inn.Vincent.Tancretus.& communiter Doctores.Item ille tex.procedit in episcopo,qui teneatur habere cubicularios,secus in aliis ꝙ non tenentur habere cubicularios, vt sentit hic Inn.& D.Car.Item dicit Butr.vnum nobile verbū, ꝙ quemadmodum cubicularius est sufficiens testis vitæ episcopi,ita œconomus est sufficiens testis administrationis episcopi, de quo allegat gl.notab.lxxxix.di.quia ī quibusdam.Ale.de Ne.

c Si tamen esset casus in quo laicus admittitur contra clericum, admitteretur familiaris episcopi contra episcopum, per istum tex.Alex.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Absolutus ab vno crimine non potest de eodem vltrius accusari.*

1 *Sententia criminalis etiam corporis afflictiua transit in rem iudicatam.*
2 *Sententia criminalis post decem dies non retractatur si appareat de innocentia ex speciali gratia principis.*
3 *Absolutus ab vno crimine siue per viam sententiæ vel conuentionis vel quomodocunque puta in foro pœnitentiali,an possit iterum accusari maximè per eundem accusatorem,& an absolutus ciuiliter possit criminaliter accusari de eodem delicto.nu.6.vsque ad finem.*
4 *Punitus à iudice ecclesiastico de crimine,potest etiam puniri à iudice seculari de eodem crimine quatenus versetur pœna ciuilis.*
6 *Iudæus siue alius infidelis si commiserit aliquod maleficium,an per assumptionem baptismatis possit de illo vltrius puniri.*
7 *Absolutus ab inquisitione non potest de eodem crimine accusari.*
8 *Accusator & accusatus si simul conuersantur præsumitur collusio siue præuaricatio inter ipsos.*
Inimicitiæ capitales oriuntur ex accusatione.
9 *Ignorantia quomodo probetur.*
Animus probatur per iuramentum.
Scientia quomodo præsumatur.

CAP. VI.

a DE HIS.a¶†hoc dicit. Absolutus de certo crimine,de eo-
1 dem iterum accusari non potest,& non dicit dicitur,quia continet vnum dictum.

2 ¶†Not.primò,ꝙ sententia in criminalib lata transit in rem iudicatam etiam quo ad tertium.vnde si non fuit appellatum, non potest accusatio institui etiam à tertio.& hoc clarè procedit,qñ sententia fertur absolutoria pro eo.Quid autem, si fertur contra reum,nunquid transeat in rem iudicatam.Doct.in cle.pastoralis.de re iud.videntur velle ꝙ non,si imminet pœna mortis,vel alia pœna corporalis quia transitus in rem iudicatam causatur ex quiescentia condemnati.c.quo ad consultationem.de re iud. sed cum nullus sit dominus membrorum suorum.vt in le.liber homo.ff.ad l.Aqui.& 23.q.v,si non licet.& in c.cōtingit.j.de sen. exc.ergo condemnatus in corpore non potest acquiescere sententiæ & hanc opinio.qñque etiam fui secutus.Sed inuestigata diligenter veritate puto eam non procedere,primò per tex.notīn lege diui.ff.de pœnis.vbi patet,ꝙ sententia corporis afflictiua non potest iure communi retractari post lapsum x.dierum,licet apparent probationes innocentiæ,sed ex gratia spāli fit restri-
b ctio à principe& in hoc est ibi tex.sing.nec obstat moriuum, ꝫrium quod procedit,qñ iniustè qs velit exponere corpus suū, sed quando nō appellauit,tacitè consentire videtur art.i.furti.ff. de iis,qui no infa. nam &hoc videmus in confessione vera,cuius virtute ét ad pœnam capitalem qs damnatur.l.qui fatām.C. de pœnis.& quod no./nn.in c qualiter,et j.j.c.& hanc sententiā non potest reuocare,nisi aliter impetretur.ad hoc quod not.in
c c.speciali.de appel,vbi tetigi.c†In glossa.j in fin.nota.glossa.quæ
3 quotidie allegat.& vide quasi consimilem glossam 2. quæstione. quarta,habet. Et circa hanc materiam aduerte latius colli-
d gendo multa dicta,nam quādoque accusatus absolutus est ab

observa

ADDITIONES.

a ¶De his.De intellectu huius c.vide omnino Spe.de notorio crimine.§.sciendum.Quid autem si nondum esset absolutus.sed pēderet accusatio,an possit ab alio accusari de eodē crimine. vide Spec.de accusatore.§.j.ver.pone quidam.& ver.seq.Et ad intellectum huius c.vide Ang.consi.clxxxviij.& Bar.in l.sepulchri violati.ff.de sepul.viola.Et adde hic Arch.in c.non tamen.vl.ra medium.2.q.j.vbi dicit ꝙ quidam dicunt,ꝙ bene sæpius inquiritur de eodem,quando quis fuit condemnatus,sed non quando fuit absolutus,vt in c de his.de accu.& dicit ꝙ de hac materia notat Inn.in c.cum dilectus.in de purga.cano. De Bellentzinis.

b ¶ Restrictio à principe. Adde Ang.consi.cccviij.

c ¶ Sed dic,quòd daro quòd reus non appellauerit ī decem dies, non debet iudex sententiam mittere executioni sed debet super sedere in executione,& scribere superiori si reus vellet facere fidem de sua innocentia,vt est tex.in d.l.diui.ff.de pœn.& in l.j.§.si quis vltro.ff.de quæst.quod declara, vt ibi per Bart. & hoc tene menti,quia per hunc modum potest quis liberari à morte,etiam postquam sententia transiuit in rem iudicatam./tem dic, quòd dato,quod sententia in causa criminali transeat in rem iudicatā, tamen si reus non vult appellare,quilibet de populo admittitur ad appellationem interponendam.etiam reō contradicente,vt in l.non tantum.ff.de appel.& in l.aditos.C.de app.&C.de episc. aud.aditos.Alex.de Ne.

d ¶ Multa dicta.Ad hanc materiam vide Alex l.in consi.lxiiij.in j. volu.in v.dubio.Ioan.de Ana.in capit.j.ī.de collusio.

a obseruatione iudicij,& potest iterū accusari.a l.libellorum.ff.de
a.t.& c.canonizata.ij.q.8.c.per scripta libellorum. & facit c.cū
P.j.e.& an hoc casu ille idē possit accusare.vide text.ij.q.j.prohibentur.& vide bo.gl.ibi in ver.publica.Quandoq; qs est absolutus vigore transactionis,quia transegit cum accusatore.& tūc si
transactio tenet,potest accusari tertiò,quia nō facit præiudiciū
tertio.vt no.in l.trāsigere. C. de transl.led ab eodē accusari non
potest.si verò transactio non tenet cum à tertio.in dubio accusari potest,sed an ab isto qui trāsegit.dic vt no.Bar.in l.si maritus.
§.si negauerit.ff de adul.Quādoque quis fuit absolutus per viam
exceptionis & tunc aut erat tale crimen,quod etiam per viā exceptionis debuit puniri pœna naturali.& non potest iterum ac-
b cusari b,& q̄ sunt ista crimina.no.in c.j.de excep.& in c.ij. de or-
c cog.& in l.ij.§.si publico.ff.de adul.c si verò non sunt talia crimina,& tunc poterit iterum accusari,& exceptio de sui natura nō
rendit ad vindictam.facit.c.ij.& quod ibi no.de or.cog. & c.fi.c.
ti..Aut fuit absolutus per viam denūciationis,& dicit Inn.in c.cū
dilectus.de purgat.cano.ꝙ potest iterum accusari,quia renūtiatio non fit ad vindictam.quod putat verum secūdum quosdam,
nisi satisfeciſlet ex toto delicto,quod ego puto verum,quando
per viam denūtiationis soluisset pœnam naturalem delicti alias
secus.quandoque quis fuit absolutus in pnīa.& gl.hoc concludit ꝙ potest iterum accusari,quia limitatur duobus modis secūdum aliquos.nam si pēnitentia fuit publica secundum aliquos,
potest iterum accusari,quod tenet hic Anto.alleg.Host.in c.tuę.
d de procur.sed mihi non placet.nam pro delicto imponitur pœnitentia in foro animæ vt satisfaciat Deo & animæ, ideò ponit
à confessore suo tantum,vbi deliquit.2.q.v.placuit. item puni
e tur in foro contentiosi,seu iudiciali.quia læsit rem publicam.vt
l.licitatio.§.quod illicitè.ff.de publica. hinc est ꝙ debet puniri
vbi deliquit.3.q.6.c.1.&auth, qua in prouincia.C.vbi de crimagi
opor.Cum ergo ista tendat ad diuersos actus,siue effectus ipositio vnius non tollitur per impositionem alterius.ar. in l.& an
eadē.ff.de excep.rei iud non ob.ꝙ est publica,qa semper est idē
finis vt satisfaciat Deo & animæ suæ,sed imponitur publica quā
4 doque ad sedandum scandalum xxvj.q.6.c.ij.†Ad hoc optimè
facit.c.felicis.§.fi.de pœ.li.6.vbi singulariter probatur ꝙ punitus per iudicem ecclesiasticum de crimine ecclesiastico potest
iterum puniri per iudicem ciuilem quatenus pœna excedit le
galis,sed pnīa eius si sit publica leuior est quàm pœna naturalis
5 delicti,vt 32.q.2.admonere.†Secunda limitatio est ꝙ absolutus
f ī in penitentia non potest iterū accusari de crimine commisso
g ante baptismum.quod tenuit gl.32.q.j.quod autem.& xlix. di.
in prin.& sentit etiam hic Anr.Sed ꝫrium sentit gl.in c. gaude-
h mus.de diuor.& in præal.c.admonere.& hoc mihi plus placet,
quia baptismus tollit peccatum & pœnam peccati quo ad Deū,
adeo etiam,ꝙ pœnam purgatorij non sentit.vt est tex. Ange. de
pœni.dist.7.nullus,sed non tollit quò ad rempub. Ita ēm sunt
diuersa sicut nō tollit ius competens tertio,ita nec ius quæsitū
reipublicę,primum tamen æquius est,si daretur baptismus sine
6 simulatione,†Qñque quis fuit absolutus.dum ageretur ciuiliter de crimine,& nūc accusatur criminaliter,nunquid possit.& circa hunc casum aduerte,si vtraque pœna tendit ad vindictam
absolutus ciuiliter non potest accusari criminaliter.& hoc vult
tex.in l.prætor edixit.ff.de iniur.vnde absolutus ab actione iniuriarum non accusatur criminaliter ꝙ illū occiderit. si verò ciuilis accusatio tenderet ad rem familiarem,criminalis verò ad vindictam,& tunc aut fuit absolutus,quia accusator non probauit
& potest iterū accusari criminaliter.vt in l.j C.qñ ci.act.præiudicat crimi.not.Inn.in præal.c.cum dilecti.de purg.ca si fuit pronuntiatum super facto quod non cōmisit.& tunc non potest accusari etiam ciuiliter.arg.l.si quis cum totum. ff.de except.rei iud.
quod est verum ab eodem.Sed si à tertio poterit accusari.vt vo
i luit Barto.in l.3.ff.vi bo.rapt. per l. qui de crimine.C. de accusa.

quandoque

ADDITIONES.

a Accusari.In hac materia.vide gl.bona.in c.ex tuarum. de purg. canon.Itē adde hic Inn.in c.cum dilectus.quod est.c.pe.in fi.magnæ gl.de purg.cano.vbi dicit ꝙ denuntiatus de crimine, iterū potest accusari,cum denūtiatio fiat ad pœnitentiam. nisi denuntiatus perviam denuntiationis satisfeciſlet de crimine,Sed bene dicit ꝙ accusatus iterū potest denuntiari,vt c. quemadmodum. de iureiu. &c.cum eius dicto simpliciter referendo transit Arc.
2.q.8.in summa.An aūt inquisitus semel de delicto iterū possit accusari,vide omnino late Inn.in c.cū dilectus.in gl.magna. de purga.cano.Item de hoc an inquisitus, seu conuictus per viam exceptionis possit de eodem crimine accusari.vide Bart.in l.2.§.

si publico.circa fi.in vers.vlterius q̄ro,pro declaratione.ff.de adult.& Ant.in c.dilectus.§.fi.de ord.cogn.Item circa id quod dixi de inquisito.an possit accusari,vide plenè Bar.in l.si maritus. §.quod autem extraneus.ff.de adul.vel vltrius ista lex inducit. & vide quod no.Ant.in c.ad vestrā.circa prin.ver.per hoc dicit. de probat.Item adde hic Bal.in l.fi.C.de pœna iudi.qui male iudi.ver.extra gl.quæro.si potestas.vbi dicit,ꝙ si de crimine facta est generalis inquisitio contra officialem ꝙ super vno crimine fuit facta specialis inquisitio,absolutio facta in inquisitione generali non liberat à crimine,ex quo facta fuit inquisitio specialis.Ad quod vide Barto.in l.obseruare.§.proficisci.in x.quæstio, ff.de off.proconsul.& legat.item adde hic optimè l.si cui.§. eisdem.ff.de accusat.& l.hi tamen omnes.ver.ab alio delatum.cotri.Item an absolutio lata super denūtiatione,prosit reo,ne amplius possit de illo crimine accusari,vel ingri.vid Bar.in l.diuus. la 2.circa fi.versi.sed an absolutoria.ff.de custo.reo.& an de eodē,de quo nō possit accusari.possit institui inquisitio,vide latè Sali.in l.falsi.C.de falsis.item vtrum possit ꝫ eum inquiri vel agi, vide latissimè Mar.a.in repe c.qualiter,& quando.in 14.q. de accusa.Item an accusatio superueniens faciat silere inquisitionē prius inchoatam,vide plenè Angel.in repet.le.si vacantia.C.de bonis vac.lib.x versi.quæro igitur an accusatio.versic.an superueniens faciat eam silere ipso iure,vel ope exceptionis.Bartho. de Bellentzi.

b ¶/terum accusari.Adde Specul.de accusatore.Lud.Ro.consilio ccxiiij.

c ¶Et vide quod no.Bar.in l.qui Romæ.§.duo fratres. ff. de verbo. obli.Alex.de Ne.

d ¶Nam pro delicto.Vtrum per pœnitentiam impositā & perfectā per sacerdotē tollatur facultas accusandi in foro ꝫtentioso, & ꝙ nō tollatur,tenet gl.hic.& gl.in c.admonere.33.q.2.& in c.q
crimen.in gl.2.vj.q.ij.& in c.ij.§.j.de schismati.& in c.quod aūt.in glo.fi.xxxij.q.j.& gl.in c.quis.quod est c.pe.in verbo,quibus.de pœ.di.j.&gl.in c.gaudemus. de diuor.in verbo,obiectum. & gl.in verbo damnationis.in c.fi de temp.ord.& Arc.4. qu.j.in summa.circa prin.in c.ipsi apostoli.vltra medium.2.q.v.de qua etiam vide gl.in cap.quicunque.13.q.2.& gl.in verbo pœniteat. in cap.2.de empt.& vend.& gl.in c.cum percussio.vij.q.j. & plenè Petrum de Anch.in repe.regulæ peccati venia.in j.oppo.lib. vj.& Abba.in c.fi.in ij.& 3.notabili.de purga.canonica.& Maria. in reper.c.qualiter,& qñ.in 13.quæst.vj.qu.principali, de accusa. vbi allegat quædam alia,& gl.in c.solicitè.in verbo adhuc. in fi. xix.dist.sed super hoc distingue vt elegantissimè & melius quā alibi,tradit Dominic.in c.j.circa medium.xxv.di.& vide ét quę de hoc scribit Ab.post Io.An.in c.accusatti.circa prin.vers.& hoc solvitur.e.tit.Quid ꝫ,an per pœnā fori contentiosi pro delicto, tollatur pœnitentia quæ debetur in foro purgatorij. vide omnino Abb.in c.super eo.circa fi de rapto.& pulcherrimū rex.Hiero.in c.quid ergo.2.q.5.item de prima quæstione vide Dominic.in c.deinde.xxvj.dist.& an per pœnitentiam de delicto tollatur irregularitas proueniens ex delicto,& dic ꝙ non,vt latè examinat Dominic.in c.miror.circa medium.l.dist.c.peruenit.in j. notabi.l.dist.de Bellentzinis.

c ¶Rempublicam.Adde Ludouic.Roman.consi.cccl.xxv.Lap.allegat.xxx.

f ¶Quòd absolutus.Vide Abba.in c.gaudemus.de diuor.Petr.de Anch.in regula.peccati venia.in j.oppositi.de regu.iu.in vj. Gem. in ca.j.circa medium,xx.distinct.Ioan.de Ana.in ca. 2. de maled. Sebast.Sapia.

g ¶ Ante baptismum.Adde hanc q.latè vētilatam,& decisam per me in apost.ad istum in c.firmiter.§.vna.in apo.in vers.sacramentum.s.de sum.tri.& fid.ca.& aliquid.in c.quæ in ecclesiarum.nu. 11.& ibi etiam in apostil.meis post alios.in versi.infidelium.s.de constit.Zach.

h ¶ Gaudemus.Vide quod ibi latissimè scripsi post Anto.ꝙ non per baptismum tollatur delictum.De Bellentzinis.

i ¶ Abbas sic.omittit tertium casum,scilicet quando absoluitur simpliciter,& Bart.in præal.l.ff. vi bon.rap.dicit quòd præsumitur absolutus,quia actor non probauit,vt in l.Iulianus.ff.de condict.ind. Et idem tenet Bal.&Ang.in l.ex morte. C.ad l. Aqui.ni si ex actis appareret maleficium non fuisse commissum, quia tunc sententia præsumeretur lata super facto, nam sententia intelligitur referri ad acta probatoria,vt dicit glo.& Bart.in l.iij.C. de sent.quæ sine certa quant.prof.et in l.ait prætor.§.j.ff.de re iudi.Idem dicit Cyn.in l.j.C.quando ciuil.ac.præiud.in 4. quæst.licet dicat,quòd nisi causa appareret ex actis.præsumatur absolutus super facto,sed in hoc tenet Bar.quia communiter tenet, vt dicit Bal.Sed inquantum Bar.in d.l.ij.ff.vi bon.rap. et Abbas Sic

hic d

Universidad de Deusto

a quãdoque fuit absolutio facta per dispensationẽ,&dic.vt in gl.a x adde quod no.in c.at si clerici.ſ.de iud.q̃nque absolutio est facta,quia purgauit se delicto.& dic vt in c.ij.& in c.ex tuarum.de purga.cano.vbi dicam,quandoque fuit absolutus,quia cõfugit ad ecclesiam præstito iuramento per iudicẽ ciuilem de impuni
7 tate ipsius accusati,xvij.q.4.id constituimus.¶ † Quandoque fuit absolutus per viam inquisitionis,& dubitatur nunquid potest accusari.Inno.ponit duas opi.in c.cum dilectis.de purg.cano. vbi tenet q̃ non potest accusari.et tenet Bar.in l.si cui.ff.e.tit.et mihi placet,nam de iure ciuili non videtur tantum dubium,qa eadem pœna imponitur,siue agatur per accusationẽ,siue per denuntiationem,siue per inquisitionem,vt dico super rub.de iud. Sed de iure canonico potest esse dubium,quia imponitur minor pœna per modũ inquisitionis,vt in c.qualiter.el ij.ẽ.eo. Sed hoc non obstante puto primum dictum procedere,quia licet minor sit pœna,vtraque tamẽ tendit ad vindictam,ergo non potest ite
b rum agi.ar.opt.d.l.prætor edixit.ff.de iniur.b quandoque actum fuit primò criminaliter et fuit absõlutus,et quæritur vtrum iterum poterit accusari criminaliter,et dicitur q̃ non,vt hic.et præal.l.si cui.ff.eo.tit.fallit in casibus exceptis,primus,quando potest probari q̃ primus accusator fuit prævaricator.qualiter probabitur,dic q̃ ptestes qui interuenerunt quando accusator & reus conuenerunt super collusione fienda.sed quia hoc difficile est probare,vide notabilem theoricam Bar.in l.j.§.prævaricato
8 rem.ff.ad Turp.† vbi dicit q̃ si accusatus conuersabatur cum accusatore præsumitur collusio,quia ex accusatione criminali oriunt inimicitiæ capitales.l.j.& l.si inimicitiæ.ff.de his qui. vt indi.si ergo accusatus non curat de accusatione & familiariter cõuersabatur cum accusatore præsumitur collusio,quod est bene notandum ad hoc c.j.proximum,adduco in arg.c.repellãtur.ẽ. c.& c.eiiciens.83.di.& c.53.de hære.li.6.Secundus casus exceptus est,quando accusator secũdus prosequitur iniuriam propriam & probat se ignorasse accusationem institutam per aliũ.
9 † Et not.circa hunc casum qualiter probabitur ignorantia.& vi de gl.in præal.l.si cui.& in l.pe.C.de peri.tu.& Spe.in ti. de abol. §.j.ver.sed qualiter.& dic q̃ animus probabitur per iuramẽtum, arg.in c.nulli.de elect.li.6.& quod no.gl.in c.innotuit.eo.tit.in antiquis.item probabit absentiam à loco tempore accusationis vel q̃ erat in minori ætate constitutus.vt est bon.tex.in c.fi.qui ma.ac.possciẽtia enim præsumitur si in loco erat fama de accusatione,vel iste erat victus.arg.c.quosdã.&c.quanto.de præsum. & in c.j.de post.præla.& gl.in d.l.pen.q̃nque quis fuit accusatus de crimine sine certa qualitate,& absolutus,nunc alius vult eũ iterum accusare addendo certam qualitaté,puta primo est accusatus q̃ percussit Sempronium,nunc accusatur q̃ percussit eũ cum sanguinis effusione,vel cum absscissione membri nunquid
g potest,magna & no.est quæstio.c ideò distingue,aut fuit absolutus,aut condemnatus.Si fuit absolutus,& dic,vt per Bar.in l.denuntiasse.ff.de adul.Si fuit condemnatus & nũc agitatur,vt gravius condemnetur propter qualitatem adiectam.& dic. vt not. Bar.in l.senatus,ff.eo.ti.& vide ad propositum per eundem in l. si sepulchra.de sepul.viola.

ADDITIONES.

* hic dicunt,q̃ sententia lata super facto non obstat tertio accusare volẽti.Ang.in præal.l.ex morte.tenet ẽ,& dicit q̃ aut est idẽ factum,& vnus titulus criminis.& tunc nõ potest accusari à tertio,nisi in casib.de quibus in hac gl.aut est idẽ factũ,& plures tituli criminis,& tunc procedit secundũ eum,opinio Bar.& opinionem Angel.sequitur Cyn.in l.j.in 5.q.C.quando ciuil.ac.præiud.criminali.& p hoc facit l.q.de crimine.C.de accu. Sed dom. Pau.de Cast.in d.l.ex morte.dicit q̃ sententia lata ciuiliter super crimine,non debet obstare volenti accusare,quia clariores probationes exigũtur in criminali causa,quàm in ciuili,vt in l.sciant cuncti.C.de prob.& 2.q.8.sciant.Vnde tutius est tenere opinionem Bar.tamen illud quod dicit Pau.de Cast.non procedit indistincte,sed restringe,vt ſ.dixi.Alex.de Ne.

Et vide omnino gl.optimã in c.2.& in gl.ẽ.de apost. Nunqd autem si probato crimine per accusatorem,reus ostẽderit se egisse pœnitentiam possit iudex dispensare cum reo,inuito accusatore,vide in Spec.de abolit.§.1.prope fin.vers.sed cum ſ.dixerim,qui videtur dicere quòd sic,& iunge etiã versiculos sequentes,vsque ad finem illius.§.Alex.de Ne.

b Butrig.autem hic non firmat,& videtur verius q̃ quãdo per inquisitionẽ,non imponitur pœna originalis delicti,q̃ idem esset,ac si ageretur ciuiliter,nam inquisitio non fit ad vindictam, sed ad correctionem,vt sentit idem Abb.Sic.ẽ.eo.inquisitionis. in princ.& hoc tenet Butrig.in d.c.cum dilectus.ẽ.de purgat.cano.quia pœna,quæ imponitur per inquisitionem,nõ est pœna naturalis,sed accidentalis,quæ imponitur propter quandam accidentiam,quia talis vt indignus non debet gaudere dignitate, vel officio,& hoc mihi magis placet.Alex.de Ne.

c ¶Est quæstio.Adde Ang.consi.xxvij.

SVMMARIVM.

1 *Familiares inimicorũ meorum repelluntur ab accusatione mea ac si essent mihi inimici.*
2 *Inimicitia & amicitia probantur ex coniecturis.*
Inimicitia probatur ex hoc quod aliquis multum familiariter conuersatur cum inimicis meis.
3 *Amicitia debet tantum causare honestos effectus,& non q̃ pro amico geramus turpia.*
4 *Inimicitia capitalis dicitur quando quis minatus est mortem vel accusauit criminaliter,vel quando est contentio de maiori parte bonorum.*
Inimicitia capitalis tantum repellit quem ab accusatione.
5 *Inimicitia capitalis causatur siue, quis habeat iustam cãm litigandi vel nõ.*
Quis potest excipere contra inimicum,licet inimicitia causata sit culpa ipsius excipientis,nisi in hoc commiserit dolum,

CAP. VII.

a REPELLANTVR.a† Se summat.vel potest sic summari.Cohabitantes inimicis accusati ab accusatione repellun
1 tur.primò ponit statutum.secundò rationem.ibi,quia. Casus literalis.Dubitabatur vtrum cohabitãtes inimicis possunt ab accusatione repelli.& dẽ hic,q̃ illi qui morantur cũ inimicis meis à mea debent accusatione repelli,cum mei inimici præsumãt, quia affectio amicitiæ solet incitare huiusmodi accusationem.
2 Ber.† No.j.ex tex.vnũ modum probãdi amicitiam & inimicitiã. nam amicitia probatur ex frequenti conuersatione cum amicis arg.opti.l.latæ culpæ.§.amicos.ff.de verb.signi. Inimicitiæ probantur si conuersatur quis cum inimico meo,& intellige,de cõuersatione frequenti.vt ſ.dixi.& facit c.eiiciens.lxxxviij.di.& ex hoc no.q̃ amicitia,& inimicitia probatur ex coniecturis cũ orientur ex affectione animi,& animus nisi per coniecturas probari non potest.vt in c.2.de renunc.lib.6.& l.dolum.C.de dolo,& circa hoc vide quod no.in c.cum Adrianus.lxiij.d.& ibi gl.quæ dicit,q̃ si alium nõ salutat,præsumitur esse inimicus,quod intelli
b go quando erat solitus salutare.b† Not.q̃ affectio amicitiæ q̃n
3 que inducit hominem ad male loquendum,& blasphemandũ inimicum amici,quod tamen esse nõ debet.Nõ enim pro amico aliquid inhonestum faciendum est.nam,vt inquit Cice.Hæc lex amicitia sanciatur,vt nec rogemus res turpes nec vt rogati faciamus,&,vt narrat Valerius,dum quidam improperaret amico cur nõ faceret,quod rogabat,dicebat,Quid mihi pdest amicitia tua si q̃ rogo nõ facis.ille sapientissime respõdit,imò,Quid tua mihi si pro te aliquid inhonestum facturus sum.In glo.j.ibi,
c nam socius socij mei non est meus socius.vt in c.legitur.lxxxj. dist.vbi dicitur,q̃ quæ sunt cũ sorore mea nõ sunt sorores meę, ergo ad propositum cõuersantes cum inimico meo nõ debent
d dici mei inimici d.sol.duplex,vt colligitur ex dictis doc.primò, quia iura alle.innituntur veritati,quia in veritate nõ est meus socius,sed istud.c.fundatur super præsumptione,quia,vt dixi,inimicitia probatur ex coniecturis,quia omnino socius socij mei nõ est socius meus,probatur,quia ad contrahendam amicitiam vel inimitiã sufficit affectio,quæ præsumitur ex conuersatione ista.† Sed
4 an omuis inimicitia sufficiat ad repellendum ab accusatione. Vin.quòd non,sed debet esse capitalis.vt in auth.de testa.§.si vero.quod

ADDITIONES.

a ¶ Repellantur.Adde hic q̃ sicut vasallus potest priuari feudo,si habet inimicitias cum domino suo,eodem modo priuari potest,si fecit amicitiã cum inimicis domini.Ita dicit glo.notab.in l.j.§.cum patronus.ff.de off.præf.vrb.& pro hoc optimè facit tex. in l.sciẽdum.§.accusatio.ff. de legationi.& omnino Bal.post Cy. in l.si quis testib.C.de testibus. vbi ponit an amicus inimici mei repellatur à testimonio contra me.& ad prædicta vide Bar.in d. l.sciendum.per illum tex.& Bal.in l.j.C.si quacunque prædi.potesta.item an consanguineus consanguinei mei possit priuari in causa iusta,sicut posset consanguineus meus,vide Car.in c.insinuante.de off.del.de Bellentz.
b ¶ Salutare.Adde bonam gl.in c.si inimicus.xciij.distin.& alleg.c. Adrianus.lo.2.lxiij.dist.Zach.
b ¶ Salutare.Vide Fel.in procem.huius lib.in ver.salutatio.& in c. cum super.ver.quarta causa est.ſ.de offic.Seb.Sap.
c ¶ Nam socius. Vide omnino quod de vasallo vasalli mei scripsi in meo repertorio.in tit.de feudis.de Bellentzinis.
d ¶ Mei inimici.Adde Oldr.cons.xlij.
e ¶ Adde Specul.de appel.§.j.vers.si verò appelletur.& de cita.§.j. ver.item q̃ sit.& de accus.ver.item q̃ cum inimicus.& seq.& omnino Alex.consil.xcix.vol.j.Zach.

a ro.quod no Et dicitur inimicitia capitalis,aq̃ fuit sibi minatus mortem,seu accusauit eum criminaliter,vel est cõtentio de maiori parte bonorum.de quo dic.vt no.gl.in c.cum oporteat.ẽ.c.
3 & l.licet.ff.de arb.& in d.auth.de test.† Vltimò scias q̃ ad contrahendum inimicitias non inspicitur iustitia, vel iniustitia causæ,sufficit enim q̃ tale quid præcessit quod habuit prouocare animum alterius ad inimicitiam,pro hoc tex.in l.j. ff.de iis qui. vt indi.vbi Bar.pro hoc c.cum l.& A.de re iud.vnde etiã infero
b q̃ ille qui fuit causa inimicitiæ potest excipere b q̃ inimicũ suũ de inimicitia,vt vult Arch.in c.statutum.de rescrip.lib.6.ar.l.nec timorem.ff.quod me.causa.licet gl.in ver.si minus. rationabiliter cõtrarium sentiat,& male.in c.vt debitus.de ap.in fi.c Ad vnũ
c tamen aduerte,quòd ille qui fuit causa inimicitiæ indistinctè non repellit inimicum,sed debet considerari an hoc fecerit malitiose,ideò relinquitur arbitrio iudicis.vt est tex.no.in l.j.cum quis.ff.de quæst.vnde Barto.recitat ibi de quodam qui cum sciret non posse probari debitum ẽ cum nisi per vnum testem,de dit illi alapam,vt sic postea si produceretur in testem contra eũ posset repelli prætextu inimicitiæ,hoc tamen iudex considerabit ex circunstãtiis,nec malitia debet sibi prodesse.vt in c.inqui
d sitionis.in §.& an fides.ẽ.eo. d

ADDITIONES.

a ¶ Capitalis.Adde quis dicatur capitalis inimicus,Alex.cõs.118. Bal.cons.26.
a ¶ Capitalis.Adde quis dicatur inimicus capitalis.Bal.in c.accedens.2.ſ.vt lite non contest.Bar.in l.j.ff.de testi.Ange.cons.261. incip.ponderandum est primo.Petr.de Anch.cons.27. incip.rõnes inductæ.circa fi.& in cons.63.incip.in causa,quæ vertitur.Ale.in cons.99.inci.in causa inquisitionis.in j.vol.S.S.
b ¶ Potest excipere. Vide Abb.in capit.j. de iudic.& quæ ibi dixi. And.Barb.
b ¶ Potest excipere.An ille,qui est causa inimicitiæ possit excipere de inimicitia.adde hic bonum tex.in c.veniens.ol 2. de sponſ. & vide gl.in c.abbas.quod me.causa.& vide Inn.quẽ ad hoc subtiliter ponderaui in c.cum l.& A.in fi.de re iud.cuius verba ad literam ponit Bar.in l.præscriptione C.si ẽ ius,vel vti.pub.& vide Anto.in c.cum causam.el j.de testi.vbi refert Cynum dicere. in l.prouidendum.C.de postulan.q̃ ille,qui hac de causa contraxit inimicitias cum testib.aduersæ partis,vt aduersario subtrahat copiam probandi,q̃ ex hoc solo perdit cãm.& ad istud dictum vide Flor.in l.3.in prin.super gl.in verbo.inimicus.de test. & pro isto dicto Bar.vide l.j.§.cum quis.ff.de quæst.Optimè facit quod no.Ioan.And.in Spe.de arb.§.finitur.versi.item si capitales inimicitiæ.Et ad hoc facit quod not.Bar.in l.cum tabulis. §.j.ff.de his qb.vt indig.& facit quod no.Dy.& Bart.in l.miles §. j.ff.de adul.& Bal.in l.j.ff.de iis,quæ pœnæ nom.& tex.iuncta gl. sua.in l.athletæ.§.dat remissionem.ff.de excusat.De Bellent.
c ¶ Sed dic,licet Abbas Sic.non alleget,quod etiam Inn.in d. cacum l.& A.de re iud.in sua gl.vltima. tenet,q̃ etiam ille,qui prestitit causam inimicitiæ potest excipere contra inimicum,dicit enim,quòd dato,quòd ex culpa prælati canonici conspirent contra episcopum,& solum propter bonum ecclesiæ,puta,ne prælatus indebitè alienet bona ecclesiæ,nihilominus possunt repelli à testimonio,quãquam conspiratio sit licita,& laudabilis, cum fiat propter bonum ecclesiæ.& hoc dictum Doct.communiter sequuntur in d.c.cum l.& A.Alex.de Ne.
d ¶ Idem videtur tenere Bal.in auth.si dicatur.C.de testib.& ibi ponit quæstionem de eo qui accusauit testem de crimine graui, an pendente accusatione admittatur ad testimonium cõtra accusatorem.& dicit quòd sic,si constat de fraude ex verisimilibus coniecturis,sed si de fraude nõ apparet,debet expectari finis accusationis,& si apparet accusatio falsa,tunc præsumetur accusasse in fraudem,de quo etiam planè per Doct.in c.fi.ſ.de testib.Alexan.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Accusans criminosum,sed potius ex odio quàm ex zelo peccat,alias secus.*
Irregularitatem quis incurrit,quòd bono zelo accuset aliquem qui ex hoc patitur pœnam corporis afflictiuam.
Irregularitas incurritur sine peccato.
2 *Absolutio facta in foro pœnitentiali non tollit quin possit condemnari,& accusari in foro iudiciali.*
3 *Ieiunium impositum,vt fiat tanto tempore,non intelligitur,quòd fiat omnibus diebus illius temporis,sed quibusdam à iure determinatis,idem in aliis pœnitentiis,*

CAP. VIII.

ACCVSASTI.Ponit pœnitentiam accusatoris calumnio si cum sequitur inde mors vel mẽbri debilitatio. ¶ No.j.q̃ in foro pœnitẽtiali imponit minor pœna,quàm in foro iudiciali, nam in foro iudiciali imponeretur pœna acrior.& facit quod di
1 xi.in c.de iis.ſ.eo.† In gl.in ver.nisi propace.in fin.vel dic clarius colligendo dicta doct.q̃ ista dictio,nisi,posset etiam referri ad sequentia,vt pœnitentia imponatur nisi omittatur pro pace;& p scandalo,quod indeimminet.potest etiam referri ad peccatum, vt sit sensus,quòd si in veritate accusauit criminosum.sed malo
a malo zelo accusare proximum:a sed si fecit pro pace,& zelo iustitiæ,vt aliqui quietè viuant,tunc non debet puniri etiam in foro animæ,vnde talis est immunis etiam quò ad Deum.sed non cuitat irregularitatem,quia illa contrahitur etiam sine peccato.
2 & de hoc dic.vt no.in cl.j.de homi.& per gl.in sum.† Et ex hoc soluitur quæstio,quidam interfecit patrem meum vel tutorem meum,& pœnituit,nunquid licitè possum eum accusare. nam si non accuso,perdo hæreditatem.vt l.j.C.de his qui.vt indig.sive rò accuso,videor moueri malo zelo ex quo egit pœnitentiam. Vin.dubitat,& plus placet,vt abstineat ab accusatione.Io.And. tenet,q̃ licitè potest eum accusare per no.in c.de his.ſ.eo.& hoc verius.nam,vt dixi,absolutio facta in foro pœnitentiali.non tol
3 lit accusationem in foro iudiciali.† Item quæro,quomodo intelligitur litera.dum dicit,q̃ pœnitere in pane,& aqua per xl.dies cum septem sequentib.annis,nunquid quolibet die debeat ieiunare.dic,quòd non.sed imponetur pœnitentia secundum arbitrium sacerdotis,vt per certas ferias ieiunet,sic in qualibet septimana,& sunt tres feriæ canonicæ.& vide text.in ca.hic alleg.qui non facit mentionem nisi de quarta & sexta feria,tex.est in c.pe. 11.qu.3.& ibi videas,& sic intellige omnia iura,quæ imponunt
b pœnitentiam certorum annorum. b In gl.fi.in fi.ista gl.exponit ignotum per ignotius,nec dicit verum secundum proprium significatum vocabuli,& dost.hic simpliciter transeunt.ideò dic,
c quòd propriè debilitatio c cõtingit quando impeditur exerciti um alicuius membri.vt propter percussionem non possit liberè exercere officium brachij,vel pedis.ita q̃ contingit debilitatio si ne absscissione membri.vide aliquid in c.sicut vrgeri.1.q.1.& ĩ c. ego ſ.de iureiu.& ĩ c.1.qui cleri.vel vo.& no.Bar.in l.2.ff.de pub. iud.& ibi tãgit propriè quid sit membri mutilatio.contingit enim ex absscissione mẽbri.vnde mutilare idem est,quod detrũcare.ad hoc quod no.ĩ cle.j.de hom.& in d.c.j.qui cler.vel vo.& hoc no.pro statutis facientib.mentionem de hoc.

ADDITIONES.

a ¶ Accusare proximum. Nũquid accusare aliquem sit peccatũ, vide lo.Fab.inſt.de pub.ind in fi.prin.Et nunquid quis præsumatur accusare bono zelo,vide Are.in c.qualiter,& quando.2.§.licet.ẽ.de accus.vbi dicit quòd sic,nisi quando accusat prælatum.
b ¶ Sed Vin.dicit,quòd debet intelligi de 2.4.& 6.feria.de contecr. dist.3.c.1.& 12.q.2.de viro.& dictum Vinc.videtur sequi Io.And. Do.Car.& Buttrig,& ista opinio est verior,quia feriæ Canonicæ, qb.debẽt ieiunare pẽnitẽtes sunt 2.4.& 6.feria.& de hoc est tex. cum gl.82.dist.presbyte.& 12.q.5.c.1.& de cõse.dist.3.ieiunia.& ad tex.11.q.3.c.pe.quòd solùm dicit de 4.& 6.feria.debet suppleri, quod idem est in 2.feria.& sic talis debet ieiunare trib.diebus in septimana,& ita supplet Io.de Fãtu.in figuratione casus.in d.c.pe. 11.q.3.pro quo facit gl.de conse.di.3.ieiunia.quę dicit,q̃ hodie addita est secunda feria.& vide quod dixi in c.2.de spõs.duorum. vbi hæc adde.Ale.de Ne.
c ¶ Debilitatio.Quæ dicatur debilitatio mẽbri,& quæ mutilatio, vide bene quæ notaui post do.Abb.in c.1.qui vouentes. De Bellentzinis.

SVMMARIVM.

1 *In notoriis potest iudex procedere sine accusatione.*
2 *Euidens dicitur illud quod semper apparet.*

CAP. IX.

a EVIDENTIA.a† Super notorio procedit iudex nemine
2 accusante.h.d.¶† No. primo casum in quo iudex ex officio suo procedit,vt quando delictum est euidens,& notorium.& hac ratione illud pstitutum fuit: nam accusator requirit,vt crimen manifestetur,& in indicio publicè per probationem,sed hũc finẽ habemus per euidentiã facti,frustra ergo requiritur accusator.& aduerte:quia licet nõ aperiant hic intellectum huius c.ego tamen puto hoc c.procedere in notorio facti permanentis,quod indicat tex.ibi euidentiam.nã euidens est id quod sem
per ap

ADDITIO.

2 ¶ Euidentia.Quid dicatur euidens,vide Arch.in c.eorum.& vide notabile dictum,quod ponit Dominic.in c.si forte.de elect.ĩ 6.vbi dicit,q̃ illud non dicitur euidens,licet oculis subiiciatur, quando id quod oculis subiicitur potest verificari in casu.item adde hic Domin.in c.scimus.circa prin. 34.dist.item an in notoriis admittatur aliqua excusatio,vide omnino Dominicum.ibi c.in tantum.21.dist.de Bellentzinis.

Universidad de Deusto Biblioteca

per apparet.de quo vide gl.in c.2.de ver.sig.lib.6.in vers.manifestum,& ita tali notorio non requiritur accusator vt hic,nec probatio.2.q.1.de manifesta.vbi bona gl.secus puto in notorio facti transeuntis.licet illud fuerit notorium aliis.non tamē est notorium iudici,vt iudici.ideò debet,pcedere ordine iudiciario[a], vt etiam sentit Io.And.in c.fi.de fo.comper.lib.6.in nouella,sed ad hoc vide gl.in c.ad nostram.de iurein.& ponebant hic aliqui exēplum de eo,qui deliquit in præsentia iudicis, & aliorum.Sed tu de hoc dic melius.vt no.in c.vestra.de coh.cle.& mu.& 2.q.1.ca. Deus.§.j.& §.quandoque,& persequere materiam.vt no.in d.c. vestra.& no.non esse intelligendum hoc c.de notorio facti transeuntis,quod non habuit permanētiam,si tamen habuit permanentiam certo tempore,ita q̄ non potuit tergiuersari.nec iudici nec aliis:tūc iudex ex officio suo potest iudicare de hoc,licet non iudicet de eo quod est sibi notum,vt notorium,& sic intelligo gl.singularem.in l.1.C.qui & aduersus.quos. quam videas. [b]

ADDITIONES.

[a] ¶Iudiciario.Adde Franc.de Are.cons.64.& do.præceptorē meū Hierony.Torum.consi eius edito in eo casu,in quo consuluit præfatus Fran.

[b] ¶Sed Doc.communiter intelligunt istūm text. in notorio facti transeuntis,& exemplum.quòd refert hic Abb. Sic.sc. quòd iste tex.intelligatur.de eo qui deliquit in præsentia iudicis,& aliorū fuit exemplificatio Petri,& Ab.quos Doc communiter sequuntur.Nec obstat illud quod dicit Io.And.in d.c.fi.de for.comp.in 6.quod oquitur.de notorio facti transeuntis.de quo iudici nō constabat,& hoc dicit expresse Io.And.& D.Domin.ibi.iste autem tex.loquitur in notorio,quod iudici erat notum,& licet dicatur euidens.quod semper apparet,tamen notorium facti trāseuntis,potest dici euidens,si penes iud cem,& alios est scientia notorij,quia satis ēt nunc dicitur notorium , & euidens,ex quo nulla tergiuersatione potest celari,sed si iudici non constaret de notorio facti trāseuntis,tūc est duplex practica. Prima est,quòd procedatur non seruato ordine iudiciario,tanquam non sit notorium.Alia est quod allegans notorium faciet fidem iudici de notorio,nec poterit probare notorium per duos testes, vt dicit gl.2.q.1.§.quādo.facta autem probatione notorij,poterit posteà iudex procedere non seruato ordine iudiciario,ac si à principio iudici non stitisset de notorio.Istas duas practicas ponit gl.notabilis in c.nostram.el .de iureiu.dic tamen,quòd in probatione notorij facienda,est seruandus ordo iuris,vt dicit Ioan. Andr.in præl.c.fi de foro comp.in 6.quod sequitur ibi D.Domini. & sic intellige secūdam practicam.gl.in d.c.ad nostram.& vide quoad hoc Spec.in tit.de notor.crim.§.iam de notorio.vers. testes quoque. Item quòd si testes examinati super maleficio dicunt illud notorium.an sit reus condemnandus.vide elegantia verba Ioā. And.in præal.vers.testes quoque.in additione magna,quæ incipit,Nicolaus Matherelli.Item an ea quæ sunt nota iudici dicantur notoria,vide Io.And.in addit.Specu.in loco præallegato, in vers.pen.de sponsa.in additione,quæ incipit,ibi tractat quando potestas de fenestra,quæ sunt menti tenenda. Itē aduerte quòd Bart.in l.ciues.C.de appel.dixit,q̄ ea quæ nunquam habuerunt actum permanentem,vt vox prēconis, non possunt transire in notorium,quod non examino.Sed dic,vt c. vestra.de coha.cle. &mul.vbi hæc materia plenè traditur.Ale.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Laici siue inimici non possunt accusare clericos criminaliter etiam si de crimine sint infamati.*
2 *Inimicus præsumit ille qui vult testificari cōtra aliquē in causa criminali.*
3 *Inimicitia contracta cum vno ex attinentibus transit in alios propinquiores in gradu.*
4 *Accusatus ab illegitimo accusatore,potest ab alio legitimo accusari.*
6 *Laicus patronus non potest clericum criminaliter accusare , secus ciuiliter.vide supra.c.illa. nu.5 & 1.nu.7.*
Laicus accusat clericum criminaliter si vult aut suam aut suorum iniuriam prosequi.
7 *Clerici non possunt accusare laicos criminaliter siue veniat imponēda pœna sanguinis siue non , si vero prosequitur iniuriam suam vel ecclesiæ suæ potest,etiam si veniat imponenda pœna sanguinis.sed debet protestari,quòd non intendit quòd pœna sanguinis imponatur.* 10.
9 *Aduocare prohibetur clericus,ne videatur alteri nocere cum ipse debeat omnibus prodesse.*
11 *Clerici an & quando possint clericos accusare.*
12 *Laici an indistinctè vnus accuset alium.*
13 *Clerici si duo dicant Titium commisisse tale delictum tali die & duo laici asserant illum diēto die fuisse cum eis, & ideò non potuisse tale delictum committere.statur laicis.*
Testes si reperiantur contrarij super aliquo maleficio statur illis qui deponunt pro reo.licet alij sint magis idonei.
Testes deponentes verisimiliora præferuntur alijs licet sint pauciores.
Inimicitia non repellit testem inimicum q̄n coactè venit,secus si sponte.
Testis sponte venicus ad ferendum testimonium in criminali præsumitur inimicus.
14 *Testis qui perhibuit testimonium contra aliquem in causa criminali non prohibetur perhibere contra eundem in alia causa.*

CAP. X.

1 CVM P.MANCONELLA.† Laici vel inimici clericos accusare non p̄nt,& facit tria.Primò repellit vnū accusatorem,quia laicus. Secundò repellit alium:quia inimicus. Tertiò repugnationē includit.secunda ibi,cumq;.tertia ibi, sed vtriq;. Casus literalis.Petrus Manconella presbyter ex vna parte,&Bonus presbyter & Io.laicus eius frater ex altera erant in præsentia papæ constituti.Io.laicus cepit accusare Pe.Manconellā de simonia,pa.quia Io.laicus erat non admisit eum ad accusandum dictum P.Manconell.quo repulso Bonus presbyter frater eius cepit illū statim accusare super crimine simoniæ,& papa eū etiā repulit.pro eo q̄ cū idem Io.accusasset dictū Pe.Bonum presbyterum fratrē suum duxit in testimoniū ꝑ ipsum Pe. & quia etiā frater Pe.dictū Bonū presbyterum de causa cōsimili accusauit, & ideo neutrum illorum admisit in accusationē dicti Petr.sed quia vterq; super obiectis erat infamatus,vtrique pp infamiam purgationē indixit,vnde mandat q̄ vterque illorū cum trib.sa-
2 cerdotib.debeat se purgare.B.†Not.j.q. volens testificari contra aliquem in causa criminali p̄sumitur eius inimicus,& propter hoc potest postea ab eius accusatione repelli.ex quo infe-
a ro,a q̄ ex tali testificatione.seu conatu ipsius testificationis oritur inimicitia capitalis,nam alias nō repelleretur ab accusatione,vt dixi in d.ca repellantur.s.eo.& facit l.j.& l.si inimicitiæ.ff.
3 de iis,qui.vt indign.& hæc limita.vt j. dicam.†No.2.q. ex accusatione criminali nedū oriunt graues inimicitiæ inter accusatorem,& accusatum,sed etiam inter accusatum.& fratrem accusatoris.quod not.ex quo no.q̄ inimicitia ꝑcta cum vno ex attinē
b tibus transit ad alios propinquiores in gradu.b Perusini hoc nō seruant,quia non faciunt vindictam publicam,nisi de fratre carnali.facit l.j.C.si qua.pau.fec.dica.& opti.c.accedens.2.vt lit. nō
4 contesta.¶†No.3.q̄ sublata accusatione propter indignitatem accusatoris potest accusatus iterum accusari ab alio si alia ratio nabilis causa non obsistat.de quo plenius dixi in c.de his.s.eo.
5 tit.†No.vt laicum repellendum ab accusatione clerici, etiam si clericus sit infamatus.item colligi potest singulariter ex tex. isto,q̄ de iure canonico adeo inimici repelluntur ab accusatione,vt etiam contra infamatos non admittantur etiā in criminibus exceptis.quod tene menti.& facit c.per tuas.j.de simon.In
5 gl.j.ibi,& laici bonę famæ ¶†No.hanc gl.& colligendo totam materiam distingue faciendo quatuor membra,q̄ aut quæritur
c nunquid laici possunt accusare clericos.c itē nunquid clerici laicos,& nunquid clerici clericos , & laici laicos. quo ad primum
d membrum distinguo quòd aut laicus vult accusare clericum criminaliter,aut ciuiliter,primo casu regulariter non admitti-
e tur, ēt si laicus esset patronus ecclesię.vt no.gl.2.q.7.i summas.e & est

ADDITIONES.

[a] ¶Infero.Facit quod no.Bar.in l.post legatum.ff.de iis qui.vt in d.§.his vero.ad statutum prohibens auxiliū præbere bannito, quia vī prohibere testificationem,q̄ procedit,quando sponte, secus si coactè mandato iudicis illud faciat, secundum Pe.all. quod no.in c.ad aures.de temp.or.facit gl.in d.§.fi is.Bart. ibi videtur velle,si est coactus licet enim testis cogatur dicere testimonium non cogitur tamen sic dicere,q̄ si aliquis fuit procurator,vel aduocatus, vel fideiussor , vtrum præsumatur inimicus meus?P.dicit,q̄ sic sub dubio forte,per no.in d.§.his verò.tu pōdera,quia tex.ibi loquitur de teste fideiussoris: & postea subdit, ei deneganda est actio qui accusationi affuerit Dy.tamen intelligit tanquam procurator.Bart. intelligit tanquam aduocatus. & inducit ad q.de præstante auxilium banni o, quòd nemo sit aduocatus banniti.de quo Per.in c.aduersus.de hær.And. Barb.

[b] ¶In gradu.Vide Alex.in consi.90.incip.in causa,& lite.in 2.vol. & in consi.18.in 1.volu.& in consi.42.incip. ex his.in 1.volum. Seb.Sap.

[c] ¶Accusare clericos.adde Fel.cons.23.Lap.alle.

[d] ¶Clericum.vtrum laici possunt accusare clericos,vide Arch.in d.summa.20.q.7.&quod no.gl.1.q.fi.in summa.& i c.Maximianus.81.distin.& de hoc vide omnino multum eleganter Mariānum,& Franc.de Are.post alios in c.ex parte Adæ.circa prin.de testibus.& Spec.de accu.versi.item quòd est laicus. & versi.secō de Bellentzinis.

[e] ¶Vide additionem,quam feci in c.illo.s.eo.Alex.de Ne.

& est ratio huius prohibitionis,quia laici præsumūtur ex odio accusare clericos.vt 2.q.7.laicos. & c.laici.Item,quia debēt cle-
a ricos reuereri tanq̄ patres.2.q.7.oues.& c.sacerdotes.fallitahęc regula in casibus,vt si laicus vellet prosequi iniuriam suam,vel suorum.vt in c.decætero.s. de testi.vel si crimē est exceptum, & tunc distingue,vt in gl.oportet tamen q̄ accusator possit ascendere ad illum ordinem in quo est accusatus.2.q.7.ipsi apostoli. vnde irregulares non admittūtur ad accusationem clericorum, quia non possunt ordinem habere,vt in præal.c.ipsi apostoli. &
b per Inn.hic.b†Si verovult accusare de crimine ciuiliter,c& tūc
7 patronus admittitur etiam si priuetur beneficio,vt not.in c.ex
c parte Adæ.de testib.& in c.filiis.16.q.7. De parochianis est dubium,sed dic,vt dixi in c.illa.s.eo.& dixi etiam in præal.c.ex parte Adæ.Alij verò laici non admittuntur ꝑ clericum , ex quo nō
8 prosequuntur iniuriam propriam,vt dixi.in d.c.illa. ¶†Secun-
d dum membrum fuit nunquid clerici possunt accusare laicum.d Inn.in hoc variauit,primò dixit hic in isto c.q̄ nunquam clericus criminaliter potest accusare laicum etiamsi prosequatur in iuriam suam.xj.qu.j.clericum nullus.nam & testimonium ferre non potest in causa criminali.xj.q.j.testimoniū referet alios dicere q̄ potest accusare si non venit imponenda pęna sanguinis. ego latiùs distinguo,q̄ ad vindictā publicam clericus laicū accusare non potest.etiam si non venit imponenda pœna sanguinis.& pro hoc adduco c.sicut sacerdotes.2.q.7.& ratio est , quia accusatio dicitur genus illaudabilis intētionis 2.q.7.si quis episcopus.vnde clericus se immiscere nō debet huiusmodi odiosis
9 litigiis,quod no.item clerici debent esse segregati à vita laicorū.
c vt no.in præal.c.sicut.†Item vides in simili q̄ clericus non po
e test aduocare,ne videatur alteri nocere,cum ipse debeat velle
omnib.prodesse,vt in c.fi.de postu.fortius ergo debet remoue-
10 ri ab accusatione,quæ est magis odiosa.vt s.dixi.¶†Aut clericus prosequitur iniuriam propriam,vel ecclesiæ suæ , & tunc si pœna sanguinis non venit imponenda,potest licitè accusare laicum.vt in c.cum sit generale.de fo.comp.& in c.præsentis.de ho
f mi.li.6.& c.olim.de iniur.facit c.grauis.de rest.spo.Si verò venit imponenda pœna sanguinis etiam potest accusare laicū prosequendo iniuriam propriam,debet tamen protestari q̄ non intendit accusare,vt pœna sanguinis emittatur.de hoc in d.c.pla-
11 tis.de homi li.6.†Tertium membrum fuit nunquid clerici clericos possunt accusare.& dic q̄ si sunt bonæ famę possunt accusare etiam eorum superiores.vt in c.ex parte.& c veniens.& c.licet.j.eo.si verò sunt malæ famæ,non admittuntur,vt in c.cū dilectus.j.eo.nisi in exceptis criminib.quia in illis admittuntur e
g tiam ꝑ non infamatos.g& in hoc differunt à laicis.de hoc.in c.
12 j de confes.& 15.q.3.c.fi.h†Vltimum membrum fuit , nunquid
h laici possunt laicos indistinctè accusare.& dic breuiter q̄ si crimē sit publicum strictè,largè,vel largissimè quilibet de populo admittitur si specialiter non prohibetur.l.j.ff.de publ.iud.Institut. eod.in prin.& l.qui accusare.ff.de accusationibus.si verò est crimen priuatum,& tunc ad pœnam corporalem tantum,accusat ille,cuius interest,sed ad pęnam pecuniariam admittitur q̄libet de populo & hoc vltimum voluit glo.& Bar.post eam in rub.ff. de popu.ac.& cui applicetur pęna pecuniaria.dic vt no.in l.3.ff. de sepul.vio.& in l.agraria.de ter.mo.& dico.s. de iudu rub.& i tellige quando laici accusatores sunt bonæ famæ.si autem sunt malæ famæ,non admittuntur vt dixi in c.j.s.e.nisi crimin b.exceptis.nā in illis etiam admittuntur ꝑ non infamatū. vt in d.c.j.
i de confess.& 15.q.3.c.fi.& hoc per Inn.quæ autem sint crimina excepta.hic habes gl.& aliam magis notabilē.3.q.7. In summa. In ea.gl.in fi.licet hæc sol.sit vera in se,non tamen cōgruit literę:qa papa repellit eum,quia laicus,nō quia inimicus.Ideo Inn. soluebat aliter,q̄ forte iste accusator erat malæ famæ, vel secūdum Vin.tempore, quo fuit iste repulsus non erat iste clericus infamatus,sed ex iis quæ postea surrexerunt in iudicio, surrexit
k in famia,& hæc ratio est melior. ¶In glo.fi.ibi fuo iuramento k. no.gl.& vide quod no.Host.in c.inter.de pur.can.¶Et in fi.gl.illud.c.in primis.alle.per gl.nihil,vel parum. facit secundū Io.And. & bene,sed melius.facit.c cum in iuuentute.de pur.cano.vbi gl.
13 fi.hoc tenet.& 18.q.§.in decima.†Et vide bon.glo.18.dist.c.cle-
l rici.quæ dicit,q̄ si duo clerici dicunt me cōmisisse vnum crimē tali die,& duo laici dicunt me fuisse cum illis tota die,& nō viderunt me illud delictum committere,q̄ tūc statur dicto laicorū,quod no.singulariter.ex quo habes,q̄ laici possunt testificari in causa criminali pro clerico.licet non ꝑ facit l.nō eo minus. C.de procur.Item aliud singulare colligitur ex illa gl. q̄ quādo partes,vel quando testes vtriusque partis sunt ꝑ ri. standum est
m dicto illorum,qui deponunt pro reo m , licet alij sint magis idonei,& hoc quia illi deponunt verisimiliora: qa de quolibet præ
14 sumēdum est bonū.& sic limita no.per gl.in c.in nostra de test.
n ¶†Vltimò extra gl.opp. & videtur quod iste presbyter n B.non debeat repelli ab accusatione ex eo,quia fuit productus in testē illius causæ,quia necessarium officium testis,& compellitur perhibere testimonium.l.si quando C.de test.& no.in c.dilectorum. de testi.cog.facit c.dilecti.de testi.ergo ex hoc non debet reputari inimicus.excusatur.n.ratione publici officij.ad hoc quod no. in c.inter dilectos.de fide instrum.& in c.ex literis.de transa. hoc ꝑrium videtur difficile,& dixerunt quidam quòd ad contrahendum inimicitiam non debemus respicere,an præcessit iusta causa,vel non.sed satis est,q̄ animus sit prouocatus ad inimicitiam, vt dixi in ca.repellantur. s.eo.nam ex testimonio criminali solet accusatus prouocari ad inimicitiam,hęc ratio mihi non placet, ex eo,quia ille qui perhibuit testimonium,potest reum repellere vt prouocatus ad inimicitiam,sed non econtra: quia ille qui tulit

ADDITIONES.

[a] Fallit.Fallit etiam quando laici accusant suum presbyterum parochialem.vt per Lapum all.11.vide Feli.latè in c.ex parte Adæ.s. de testi.vbi ponit regulam cum quinque limita.& vide eundem in c.decætero.de test.s.Sap.

[b] §¶Et dic q̄ habet locum,etiamsi irregularitas processerit absq; culpa,vt puta si non potest bibere vinum.vel si casu amisit membrum,nam talis est irregularis,nec potest accusare illum qui est in superiori ordine,sed bene illum qui habet parem ordinem, vide gl.in d.c.ipsi apostoli.Item dic,quòd infamis de facto,vt puta.ille cui probatum est crimen in modum exceptionis repellitur ab accusationevt dicit gl.in d.c.ipsi apostoli.vidi.fit s.eo.tit. c j.Ale.de Ne.

[c] De crimine ciuiliter.Dic,quod sic,quod tamen fallit in quinq; casib.per Fel.enumeratis.in c ex parte,& ibi bon° tex.& iste,versecunda differentia.& ver.reliqui autem.s.de testi.vbi reprehēdit Fed.de Sen.consi.23.incip. Titius electos.s.in prox.apost.alleg.Zach.

[d] ¶Laicum.Vtrum clericus possit accusare laicum,vide gl.notabilem.in c.laicos.21.q.2.& omnino quod ad hoc notauit ibi. De Bellentzinis.

[e] ¶Aduocare.Potest tamen esse procurator laici,vt cōsuluit Fed. consi.129.

[f] ¶Laicum.Quid de iudice,qui tulit sniam capitalem:an ꝑsanguinei decapitati dicantur sui inimici propter hoc,sicut si de facto occidisset.iuxta no.in l.lex Cornelia.ff.de iniur.d.Pe.dicere videt q̄ non:quia necessitas officij eum excusat,vt l.post legatum.§.iis verò.§.aduocatum in verb.officij,& l.tutorem.ff.de iis,quib.vt i dignis.Per. tenet ꝑ:quia in ꝑsideranda inimicitia non ꝑsideratur an iustè,an iniustè,vt patet in teste:quia licet dicat verum prętu matur inimicus.And.Barb.

[g] ¶Infamatos.Vide quod de hoc notaui in c.tanta.in prin. in ti.2. De Bellentzinis.

[h] §¶Dicit tamen Inn.hic quòd nullus ignotus, vel suspectus de fide,vel de inimicitia admittitur ad accusationem,vt 3.q.5.accusationib.& c.canonica.& c.accusationes.el2.vbi etiam habetur, quòd alienigena non admittitur ad accusationem,nisi priùs inquiratur de vita,& fide,& intentione eius.2.q.7.si qui.& c.quærendum,vel nisi habeat aliquas literas authenticarum personarum,quæ pro eis testimonium ferant,vel testimonium populi. 2 q.7.criminationes,& hæc verba Inn.sequitur.Ioan.And.D.Car. & Butrig.Et dicitur ignotus cuius vita,libertas,& fides nescitur, vt dicit Hugo.& Arch.3.q.5.canonica.etiam c.accusationes.Ignoti enim,vel de alia gente non admittuntur nisi primo approbentur.debent enim esse noti,& iudici,& alij.ff.de iur. delib.l.1. & in auth.de fide instru.§.si verò ignoti.vt dicit Inn.ꝑ.eo.inquisitione & in sua gl.quæ incipit.ex hoc loco.& dicit hoc procedere in ciuilibus:secus in criminalibus.Idem dicit Archid.& Io.de Fantu.in d.c.canonica.Alex.de Ne.

[i] ¶Intellige hoc quando laicus accusat laicum.Ale.de Ne.

[k] ¶Iuramento.Adde hic gl.in c.Artaldus.7.q.4.de Bellen.

[l] ¶Vide bonam glo.Vide Bal.in l.data opera. C.qui accusare non possunt.And.Barb.
¶Adde eādem gl.reputasse ad hoc dictum pro sing. istum in c. ad nostram.s.de proba.& d.And.Barb.in c.in præsentia. eo.tit.& in commen.rubr.de plus pet.prin.& Anto.Corset. singul.457.in ver.testis.quod incip.duo testes clerici,quod facit ad dictum in apost.seq.Zach.

[m] ¶Pro reo.Adde Cœpo.consi.1.

[m] ¶Pro reo.Vide text.in l.lege Iulia.ff.de mann.quem dicit singu. Bal.in l.cum magistratus.C.quando prouo.non est ne.Fel in c. ex literis.s.de proba.& aliquid per eūdem.in c.in nostra.in prin. s.de testi.Seb.Sap.

[n] ¶Presbyter.An ex solo testimonio in alia causa apud eundem præsumatur prius inimicus,adde quod not.Abb.post glo.fi.in c. meminimus.ꝑ.eo.De Bellentzinis.

Universidad de Navarra Biblioteca

tulit testimonium non habuit causam prouocandi animũ suũ ꝛreum,& pro hoc gl.no.4.q.3.placuit.§ item in criminali, quæ tenet,ꝙ teitis qui semel perhibuit testimonium in causa criminali potest in alia cã ꝛ eundem phibere testimonium,&pro hoc adduco tex.in c.præterea.ś.de testi.cogen.vbi dixi,& ideò in hac materia concludo,ꝙ aut testis inuitus perhibuit testimonium ī causa criminali,& non pōt repelli vt inimicus in illa causa, vel ī alia, aut ipse sponte venit ad ferendum testimonium,&tunc præsumo cum inimicum,arg.l.quæ omnia. ff.de procu.facit c.cum in tua.de spōs.& hoc casu intelligo istum tex.quem ad hoc not. vt singularem,& maximè quando frater accusabat. a

ADDITIO.

2 Sc̃ Et in hoc articulo idem dicit Host.& Doct.ꝛ eo meminimus de quib.Abb.Sic.non fuit recordatus.sed idē dicunt quod Abb. Sic.hic,& al egant alias rationes,& iura.Alex.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Monachus potest accusare Abbatem,& expensas quas facit in accus.debet soluere monasterium,quia versatur vtilitas etiam monasterij. 3.dic tamen vt ꝛ nu.9.*
2 *Inferior an & quando superiorem accusare queat.*
4 *Monachi teuentur pendente accus.abbati obedire,dummodo ex hoc accu. non turbetur.vide ꝛ eo.in c.cum dilectus,in fi.*
5 *Abbas remotus ab administratione tanquam non idoneus debet habere expensas à monasterio,secus si priuatur etiam titulo.*
6 *Monachus an & quando admittatur ad accusandum abbates proprios vel alios.*
Monachus potest accusare abbatem non petita venia.
7 *Monachi non possunt aliquam rem etiam peculiarem obligare, sed eleemosynam competentem facere sic.*
8 *Monachi an,& quando possint obligare monasterium pro eorum propria necessitate.*
10 *Vxor pauper quæ accusat matrimonium de consanguinitate an debeat habere expensas à marito.*

CAP. XI.

1 EX PARTE. a † Monachus accusare potest abbatem.& de
1 bonis monasterij expensas b litis necessarias habebit.h. d.se-
b cunda ibi licet.tertia ibi,quib. Casus literalis.Monachi debent abbati suo obedientiam,& reuerētiam,dubitaturvtrū hoc nō obstante possunt ipsum abbatem accusare:Resp.pa.ꝙ monachi non sunt repellendi ab accusatione abbatis pro eo.ꝙ de obediē tia,& subiectione ipsius esse noscuntur,nisi alia rōnabilis causa impediat quib.debent de bona monasterij expensæ necessariæ min.strari vsque ad finem causæ cum propriū non habeant.ber.
2 †No.1.ꝙ ratio subiectionis,& obedientiæ, quam inferior tenet superiori adstringit quominus inferior possit accusare superiorem si malus est,non.n.in hoc venit contra obedientiam, quia in licitis tenetur obedire non autem tolerare si malus est.
3 †Secundò no.ꝙ monachi dicuntur procurare vtilitatem accusando proprium abbatem,quia interest monasterij non habere pro pastore lupum,& ideò debent habere expensas à monasterio.†In gl.in.ubi non tenentur obedire,&c. non intelligas glos. ꝙ pendente lite,isti accusatores non tenentur obedire abbati:imò tenentur ei interim obedire.8.q.4.nonne.dummodo ex hoc
4 causa non impediatur.vt in c.olim.j.eo. c sed non tenentur obedire,si abbas præciperet eis vt non accusarent eum.quia tunc nō est parendum,quia est iniustum præceptum.11.quæ.3.Iulianus.
5 †Et in fi.gl.1.no.ꝙ totum litigium explicatur sumptibus monasterij,nam monachi dicuntur procurare vtilitatem monasterij inquantum dicunt abbatem indignum,& similiter abbas dicitur procurare vtilitatē monasterij:quia si ipse est idoneus(vt asserit)interest monasterij non mutare superiorē.Et dicit hic Vin. & Io.An.ꝙ abbas habebit expēsas etiam si esset remotus ab administratione.ar.in l.si instituta.ff.de inof.test.& intellige quando est remotus ab administratione tātum,nō autem si esset priuatus tit.quia tūc nullam communionem haberet cum mona
d sterio.d† In gl.2.ibi,sed ꝛ videtur.Inn.hic tenet,ꝙ monachi pos
6 sunt denūtiare quemcunque licet non accusare,& Lau dicebat ꝙ hoc etiam poterant,abbate ꝛ dicēte.Vin.dicit,ꝙ in forma iudicij non admitteret monachum denuntiantem alium,quā abbatem proprium,quasi iniuriat,ꝙ extraiudicialiter,& ad pœnitētiam possunt denūtiare in virtute.& hoc communius,& verius, nec ob.c.placuit.16.q.1.quia ibi exiuit monasterium pro lucro animarum,& non pro lucro terreno,quod no.Et circa hoc dic latiùs,ꝙ aut quæritur,nunquid monachus potest accusare ꝑlatum proprium.& est tex.hic ꝙ sic, veruntamen Arch.1.q.7.c.
e cum pastoris.f.post Gof.tenet,ꝙ nō deber admitti nisi petita venia,& licentia ab abbate.sicut seruatur in filio circa patrem,sed Inn.ś.c.prox.tenet,ꝙ exigatur hoc casu licētia, quod mihi plus
f placet per istum tex.& aut quæritur nūquid potest alium accusa
g re,quam

ADDITIONES.

a ¶Ex parte.Vide Bal.in l.etiam.in fin.C.manda. & vide omnino quod multum eleganter scribit Franc.de Aret.in c.si qui testiū. de testi.& do.de Rota.dec.328.in fine,in ordine meo nouissimo. de Bellentzinis.

b ¶Expensas.Canonistæ de hoc habēt gl.in c.de his.2.q.7.vbi dicitur ꝙ si clericus secularis denuntiet vel procuret inquisitionē ꝛ suum prælatum,si agit ad vtilitatem ecclesiæ,debet habere expensas ab ecclesia,secus dicit si accusaret,quia accusatio est grauis.& illaudabilis intētionis.2.q.7.si quis episcopus.& quod de hoc notatur in Spe.de inquisitione.§.vlt.item casus, in quibus monachus potest agere ꝛ suum Abbatem,vel ꝛ alium, vide enumeratos per Dominic.in c.cum pastoris.circa prin.2.q.5.vbi dicit ꝙ quando monachus accusat proprium abbatē,debet prius petere veniam,& licentiam ab episcopo, quemadmodum fit, quādo filius agit ꝛ patrem,& dicitur ꝙ de hac materia satis no. Inn.in hoc.c.ex parte.& Rofr.Beneuenta.in libello iuris canonici.in rubr.de statu mon.§.licet.quomodo hoc procedit.& §.sed quæritur an monachus.sed pro hoc ego allego tex.ī l.generaliter.ff.de in ius vocan.& ibi gl.iuncto.c.quorūdam.in princ.de elect.vbi episcopus non vocatur in ius sine venia. Cuius dictum probatur.in d.l.generaliter.coniuncto c.qualis.2.qu.6.& cle.j.§. pen.de pœnis.Sed in cōtrarium facit quod no.gl.in c.j. de milite vasal.qui contu.est.quæ dicit ꝙ vasallus potest vocare in ius dominum sine venia.& ibi Bal.in fi.ꝙ potest agi ꝛ ecclesiam, & ꝛ fiscum sine venia.Sed ꝛ istud vltimum dictum Baldi inquantū loquitur de ecclesia.videtur tex.in l.minimè.ff.d reli.& sump.fu ne.iuncta l.5.§.j.ff.de in ius voc.Contra ipsum adducitur tex.in l.bene à Zenone.cum glo.C.de quad.præscr.item pro illo dicto Arch.in d.c.si qs super his.ś.allegato.facit quod not. Arch.in d. c.quia ea.ante medium.3.q.2.vbi dicit ꝙ accusanti prælatum de dilapidatione debentur expēsæ,de bonis ecclesiæ,vt c. ex parte. & c.clim.de accus.& ita dicit tenere Vin.in c.venerabili.de offi. deleg.& ibi etiam circa fi.dicit ꝙ pendente accusatione accusatus potest vendere de mobilib ecclesiæ pro suis moderatis expensis.ita dicit tenere Arch.de accusa.hoc eo.tit.& adde quibus ꝛ dictum est,de prælato ꝙ requiritur veniæ impetratio quando monachus agit contra abbatem,vt tenet Io.An.in addi. ad Spe. de inquisitione.§.fi.in prin.de Bellent.

c ¶Vide omnino gl.nobilem.in c.sæpe.in verbo,rata manet,de appel.Alex.de Ne.

d ¶Tu dic,ꝙ aut depositus appellat à sentētia depositionis.& tūc pendente appellatione debet habere expensas, & subditi debēt obedire,sicut tenebantur ante sententiam,quia appellatio suspendit sententiam,vt in c.venientes.de iureiu.de quo vide gl.in c.sæpe.de appellat.in verbo,rata manet. Aut non appellauit,& sic sententia transiuit in rem iudicatam,& hoc casu adhuc debet ali,ne cogatur mendicare.vt c.cum studeat.l.di. de quo vide gl.in c.pastoralis.in gl.fi.ś.de appellat.& Ioā.Alan. Vin. & Io. An.melius dixerunt ꝙ Abbas.Sic.in hoc etiam sequitur Butrig. & D.Car.Alex.de Ne.

e ¶Prælatum proprium. Adde do.de Ro.hoc tit.in nouis, vbi an debeat habere expensas à monasterio,& per Spec. de criminib. §.vlt.loco.

e ¶Prælatum proprium.An & quando monachus possit accusare,adde hic Arch.2.q.1.ī summa.vbi dicit ꝙ monachus cubicularius episcopi possit ipsum accusare propria authoritate sine licentia abba.& ita dicit tenere Inn.in c.cum P.ś.eo.& idem dicit Arch.in §.qui incipit,item Io.2.q.7.& all.Inn.in d.c.cū P.& dicit quòd etiā denuntiare tenetur,saltem crimen committendum. & hoc magis consulitur monachis,referen Io Inn. in d.c.cū P. An autem monachus possit accusari.dic ꝙ non,cum nō potuit in ius vocari,vt l.j.ff.de in ius vocando.ita notanter determinat Spe.de accu.§.j.ver.j.item omnes qui in ius.& de reo.§.j.ver.sed an ignarus.de Bel lent.

f ¶Cum pastoris.Tu dicas,ꝙ Abb.minus bene,& infideliter recitat verba Arch.in d.c.cum pastoris.quia Arch. loquitur quādo monachus vult accusare abbatē.& retuli.ś.in prin.quo casu impetrare debet prius veniam ab episcopo tanquam rectore & iudice cōpetente.ar.in l.sed si hoc.§.pe.ff.de in ius vo.Sed si monachus vult accusare episcopum cuius est cubicularius, nō impetrabitur venia ab abbate,quia abbas est cōpetens iudex episcopi,sed impetrabitur à superiori iudice cōpetenti ep scopi, & sic Archid.nullo modo contradicit Inn.in d.c.cum P quia loquuntur in diuersis casibus,ad quod non aduertit Abb.imo Arch.in duobus locis sequitur illud dictum Inn.prout allegaui in d.c.ex parte.De Bellentzinis.

g ¶Sed Io.de Fantutiis,in d.c.cum pastoris.sequitur opinionem Archid.Idem videtur tenere Io.An.post Goff.in Spe. de inquis. §.fi.in additione quæ incipit,Tetus dicit,necessariis.dicūt enim

✻ quòd

re,quam prælatum proprium,& tunc aut vult accusare prelatū, cuius est cubicularius,& potest secūdum Inn.ś.c.prox.pro hoc. d.c.cum pastoris,aliter officium suum laudabiliter non exequeretur vel saltem denuntient crimen illius.& hoc magis sibi con
a sulitur,a aut vult accusare extraneum,b& potest duob.concurrentib.ſ.ꝙ interſit monasterij,& habeat licentiam abbatis, alias
b 7 secus.16.q.j.monachi.†In ea.gl.ibi pro alienis debitis.Item nec possunt obligare libros seu alias res peculiares sicut nec filiusfamilias.l.j.§ j.ff.quæ res pi.ob.pos.& fortius,nec donare, vt ī præal.l.j.& l.filiusfa.ff.de don. Sed an eleemosynam competentem
c facere possunt,vide gl.in cle.j.c de vi.& ho.cle.quę dt ꝙ sic.d†In
d ea.gl.ibi si Ab.&c.no.gl.& fuit additio ſm Host.ex qua etiam di
8 cit Host. ꝙ etiam pro necessitate propriae non potest obligare
e monasterium ſine speciali concessione abbatis, hoc dictum nō est verum,& ideò distingue sic,quia aut habuit licentiam à superiore,& promisit superior sibi facere expensas, & tunc sine alia concessione potest obligare monasterium vsque ad expensas quas promisit sibi mittere superior.optimè hoc probatur in filiosa.vt in l.sed Iulianus.§.ꝙ dicitur.ff.ad mace.namvno concesso videtur concessa omnia sine quib.& c.prudentiam.de of.dele.sed si fuerit conuentum,vt aliquis ex attinentib. faceret sibi sumptus.vt vellet obligare monasterium vltra expensas solitas sibi mitti,tunc non potest intelligi hæc glo.& hoc etiam tenet
f Archi.in præl.c.cum pastoris.& in cap.2.ne cle.vel mona.lib.6.f
9 †In gl.fi.in fi.ex ista glo.not.doc.ꝙ istæ expensæ debuntur etiam pro lite exequenda.Sed certè pro hoc est tex.clarus.ꝛ eo.olim.vn de accusatores habebunt nedum expensas victus,sed etiālitis. Et circa hoc intelligendo dicta Doc.distingue ꝙ aut monachus ꝓsequitur causam propriam,puta causam electionis suæ, & tūc non habebit expensas à monasterio victus,ad hoc c. cupientes.
g §.si verò in discordia.de elect.lib.6.g aut prosequitur causam monasterij,puta accusando abbatem,& tunc aut habet aliquod peculium,& non habebit à monasterio expensas.arg.c.quanto.de off.ordin.& facit etiam iste tex.à ꝛtio sensu.& etiam not.Spe.in tit.de inqui.§.fi.prope fi.aut non habet peculium,& habebit expensas à monasterio.dicit tamen Inn. & bene,ꝙ indistinctè nō admittitur monachus ad accusandum abbatē,sed causæ cognitione præcedente etiam sine præsentia partium an procedat bono.vel malo zelo,vt 2.qu.7.quærendum,&c.si qui sunt.& si admittitur ad accusandū,vel prosequendū denūtiationē habebit
h expensas incontinenti,licet alij aliter dicant,& minus bene, h si vero est clericus secularis qui vult aliū accusare siue denuntiare,& tunc si est pauper,& denuntiat,habebit expensas ab illa ec clesia.secus si accusat,quia accusatio est illaudabilis intētionis.
10 2.q.7.si quis epś. † Quid de vxore quæ accusat matrimoniū de consanguinitate,vel alio impedimento,an debeat habere expēsas à marito,cum nihil habebat,do&o. ꝙ sic. quod etiam tenet Host.in summa.eo.tit.§.quis possit.in versi.quid si cōtingit.Spe.
i tit.de inquisit.§.fi.versi.si matrimonium.i.Et hoc nota.

ADDITIONES.

✻ quòd licet monachus non debeat habere Abbatis licentiam, iudex tamen non admittet illum,nisi licentiam,vel veniam ab abbate petierit,sicut dicitur de filio, & liberto quo ad patrem, vel patronum ff.de in ius voc.l.4.§.1.& sic debet intelligi Inn.in c.præced. Dicit enim ꝙ monachus potest Abbatem accusare sine ipsius licentia.nam non requiritur ꝙ obtineat licētiam ab Abbate,ad hoc vt possit ipsum accusare,& hoc dicit Goff.& Io. And.vt ś.dixi.Sed requiritur ꝙ petat veniam, vel licentiā ab Abbate,& talis licentia idem est ꝙ venia.& petita venia, seu licētia potest monachus accusare Abbatem, etiam si nolit dare licentiā,& hoc modo etiam debet inteligi iste tex.& Inn.in c.præce. & hoc intellige,qñ monachus accusat Abbatem.Sed si denunciaret non esset necessarium, ꝙ peteret veniam,quia denunciatio est pia causa,cum tendat ad pœnitentiam, vt dicit Archi.& Io de Fantu in d.c.cum pastoris.2.q.7.Alex.de Ne.

a ¶Dicit tamen Inn.in c.præcedenti,quod potest accusare illum, cuius est cubicularius,etiam sine licentia Abbatis.& idem dicit Archid.& Io.de Fantu.in d.c.cum pastoris.Sed non habebit monachus expensas à monasterio si accusat alium, quàm Abbatē, vt dicit gl.1.in d.c.cum pastoris.& Butri.& D.Card.Alex.de Ne.

b ¶Extraneum.Monachus potest accusare quemcūque dummodo interſit monasterij,& habeat licētiam abbatis.Et dt Arch. in §.fi.2.q.7.Et ita dicit notari in hoc c.ex parte. quod not.pro extensione d.c.monachi.de Bellent.

c ¶In cle.j.Et est in verbo,conuertendum.Cui adde gl.aliam in c. cum dicatis.12.q.1.& Abbas in c.si quis.de furt.De Bellētzinis.

d ¶Vide etiam gl.12.q.1.si dicatis.& Spec.in tl.de actore.§.1.ver. Item excipitur contra actorem,quòd est monachus.& vers.seq. Alex.de Ne.

d ¶Quæ dicit, ꝙ sic.Hoc est verum,si habet administrationē.vt no.Car.in cle.j.de vit.& hon cle.Et quid an alibi sit cum abbatis licentia,vt no.gl.12.q.1.c.non dicatis.& 16.qu.1.c.si cupis.& Car.in præalleg.cle.j.§.j.

e ¶Necessitate propria.Adde eundem Abb.consi.84.lib.2.Zacha.

f §✻ Et pondera,dum Abb, Sic.dicit,ꝙ vltra solitas expensas non potest monachus obligare monasterium,quia videtur sentire,ꝙ possit monachus obligare monasterium vsque ad quantitatem, quam Abbas consueuit ei mittere singulis annis,& hoc ad literam dicit Arc.& Io.de Fan.in d.c.cum pastoris.Alex.de Ne.

g §✻ De quo in Spe.de actione.§.1.ver.item excipitur, ꝙ est monachus.Nunquid autem debeat habere expensas à monasterio ad quod est electus.D.Car.dicit,ꝙ sic,allegat de elect.vt prætextæ. de quo dic,vt ibi.& vide gl.magistram in c.cupientes.§.fi.in gl.fi. de ele.in 6.& D.Domin.super ea.Ale.de Ne.

h ¶Dicit tamen Inn.hic,licet Abb.Sic.non referat integrè quòd Papa,vel alius ordinarius,hoc per se diligenter inquirit, delegatus autem,cui causa committitur debet reputare pro admisso, nec amplius de aliqua causa inquirere,& cū ipso transit Io.An. Butrig.& D.Card.Alex.de Ne.

i ¶Sed quid si Abbas inquirit contra monachum, & monachus petit ab Abbate,vt ministret expensas pro aduocatis.& procuratorib.& pro aliis necessariis ad defensionem suam, an teneat Abbas ministrare?dic vt per Spe.in tit.de inquisit.§.fi. versi.Item pone Abbas.& vide Spe per totū illum §.quia ponit multas quæstiones quæ multum declarant materiam huius c.Ale.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Presbyter ebrius celebrans nō ꝓmissa digestione debet priuari ecclesia.4. quomodo probatur quòd non digesserit.vide nu.14.*
2 *Ecclesia præsumitur concessa alicui in perpetuum non autem ad tempus, & dicenti contrarium incumbit onus probandi.*
Ecclesia non potest concedi alicui ad tempus titulo commendæ vel seruiendi etiam ab inferiore à papa,in titulum verò non conceditur nisi à solo papa.
3 *Ebrietas sola nō est causa sufficiens ad priuandum sacerdotem sua ecclesia.*
Ebrietas rara est peccatum veniale,& non mortale.
4 *Eucharistiam conficit sacerdos etiam celebrans ante digestionem.*
5 *Condēnatus si appellauit remanet in statu, in quo erat ante latam sniam.*
6 *Agenti possessorio non potest obiici exceptio criminis.vide nu.6.*
7 *Spoliatus iudicialiter non potest agere possessorio.*
8 *Agenti possessorio potest obiici defectus proprietatis notoriæ vel delicti notorij.9.& 11.*
10 *Presbyter notoriè criminosus potest incontinenti ecclesia spoliari etiam sine accusatore.*
11 *Agenti possessorio adipiscendæ beneficialib.obstat exceptio criminis infamiæ etiam si habeat titulum.*
12 *Ecclesia quando est data in commendam alicui ad certum tps,tunc ante illud non potest ex cā reuocari,secus si est data simpliciter in commendā.*
13 *Dictio per,denotat perfectionem,& augmentum rei,cui additur.*
14 *Iudex in concernentib.vtilitatem publicam supplet ex officio.*

CAP. XII.

1 SI CONSTITERIT.†Potest multipliciter intelligi,& vt conueniat omnib.lecturis sic summari pōt.Presbyter ebriosus missam celebrans non ꝓmissa digestione ecclesia priuari debet.h.d.Diuiditur.nam primo instruit iudicem quando ꝛ factorē pronuntiandum sit.secundo quando contra reum.ibi cæterum. ¶Casus literalis.Quidam sacerdos.D.nomine petebat ecclesiam sibi restitui,quia dicebat se spoliatum fuisse iniustè: respondebatur ab aduersario suo.G.nomine ꝙ non erat audiendus,qa fuerat spoliatus,cum ipsam non intitularam,sed tantum commendatam habuerit.item quòd quasi ebrius in taberna pernoctauerat,& nulla dormitione facta sequenti mane missam celebrauerit,& ideo iustè per iudicem suum priuatus fuit,corā quo super iis fuerat accusatus.Ipse verò omnia negauit,dicēs,ꝙ in ea canonicè fuerat institutus,& iniustè post app.spoliatus.Mandat papa primo inquiri de præmissis,& si constiterit,ꝙ ecclesia nō fuit ei concessa,sed ad tempus commēdata,vel ꝙ in taberna pernoctauerit,& mane sequēti nulla dormitione prēmissa celebrauerit, imponatur ei silentium super ipsa ecclesia,& desistere compellatur ab impetitione aduersarij.sed si cōstiterit,quòd ecclesia fuit ei canonice concessa,& postea de crimine conuictus nō fuerit.
2 vel si post app.fuerit spoliatus restituatur sibi ecclesia. B¶†No. primo ex tex.quòd in dubio ecclesia præsumitur cōcessa in perpetuum & non ad tempus,& dicenti cōtrarium incumbit onus probandi,vt hic.An autem possit ad tempus concedi concludo quòd titulo commendæ,seu seruiendi sit, nam hoc etiam fieri potest ab inferiore de quo dicendum.vt in c.nemo.de elect.li.6.

Universidad de Navarra Biblioteca

2 in titulum potest concedi ad tempus à solo papa a non autē ab inferiore, vt in c. ſ̄ gratioſè. de reſc. lib. 6. iuncta gl. & no. 7. q. 1. pa
3 storalis, & plenè de hoc no. in præal. c. nemo. ¶ †No. ſecundo q̄
b ſolum delictū ebrietatis non eſt priuatione beneficij b dignum, hoc. n. non ſolum mandatur inquiri de ebrietate, ſed q̄ celebrauerit non facta digeſtione. Primum enim p̄ ſe non ſufficit. imò ebrietas, ſi rara eſt, peccatum veniale eſt, ſed non mortale. 25. di. c. vnum. §. alias ea demū. & de hoc. in c. crapula. ſ̄. de vita, & honeſta. cle. & in c. clerici. eo. ti. † Tertiò, no. vnū delictū priuatione beneficij, dignum. ſ. qñ̄ presbyter celebrat nulla præmiſſa digeſtione: an autem tunc conficiat verum corpus Chriſti, cōiter tenet q̄ ſic. licet grauiter peccet. vt no. gl. de conſe. diſt. 2. c. liquido. & ī
4 c. quod à patribus. 75. diſ. nam & Chriſtus hoc ſacramentum inſtituit in cœna. facit c. fi. de cele. miſ. & vide p̄al. c. liquido, vbi not. quare nos conficimus ſacramentum eucharistiæ iciuno ſtomacho. cum hoc ſacramentum fuerit inſtitutum in cœna. † No. vltimò, q̄ presbyter priuatus, & condemnatus per ſententiam eccleſia ſua, ſi appellat non debet interim ſpoliari, quia appellatione pendente integer manet eius ſtatus, quia virtus ſententiæ tollitur ſeu ſuſpenditur per appellationem. ff. nihil inno. app. pend. l. vnica. §. Iteger. & in c. dilecti. ſ̄. de app. vnde ſi eſt prælatus poteſt interim excommunicare ſubditos. & officium ſuū aliter exerce
6 re. de quo in c. ſæpe. de ap. † In gl. 1. in fi. opp. contra tex. & videtur. q̄ cum iſte ageret poſſeſſorio, & peteret reſtitutionem non debeat admitti, exceptio criminis, vt in c. item cum quis. de reſt. ſpolia. nec exceptio concernens proprietatē ſeu defectum tituli, vt in c. in literis. eo. ti. nā & p̄do ante oīa reſtituendus eſt, vt ibi. Sol. hoc capīm multipliciter (vt præmiſi) intelligi poteſt, & dixi
c q̄ male declaratur c per gl. & doc. Dic ergo. q̄ iſte eps̄ proceſſit contra illum presbyterum iudicialiter, & poſt conuictionem eū priuauit, & eccleſiam ſuam contulit iſti. vt in tex. presbyter verò dicebat ſe iniuſtè ſpoliatum, & petebat ſe reſtitui. ex aduerſo dicebatur, q̄ iſte iniuſtè fuerat ſpoliatus per ſentētiā. Hanc lecturā ſentit hic gl. & Io. An. ſuper tex. qui ad literam ſupplet, q̄ ēt fuit
7 condēnatus. † Et tunc ad ꝯria dic, q̄ cum iudex ſpoliat iudicialiter non pōt agi poſſeſſorio d: quia iudex non dicitur facere violentiā, qñ̄ iuſte p̄cedit. 7. q. 1. præſentiū, & c. q̄querente. de reſtitu. ſpo. facit l. 3. ff. de met. cau. Item iſtæ exceptiones cōcernunt etiā poſſeſſorium, qa ſi fuit quictus, & p̄dēnatus. ergo non ſpoliatus, ſed licet hæc lec. ſit vera in ſe. tñ̄ non habet dubium, nec cōgruit huic literæ vbi nihil dicitur de condemnatione, ſeu de ſententia priuatiua. ſed tm̄ fit mentio de ſpoliatione quæ ſonat in vitium: ideo hoc modo poteſt intelligi q̄ iſte presbyter fuit conuict⁹ & con-
8 dēnatus per eps̄m ſuū, ſed poſtea ſpoliatus per iſtū, & ꝯ eum
c nunc agebatur poſſeſſorio. † Sed tunc obſtat ꝯrium e: quia non debebat admitti exceptio criminis, ſed reſpondetur defendēdo hanc lec. ſ. quòd cum hæc exceptio non poterat eſſe non notoria, quia in iudicio fuerat cōdemnatus. ideò nō ob. exceptio petenti reſtitutionem, quia erat exceptio defectus proprietatis notorię, quæ obſtat petenti reſtitutionē maximè in beneficialibus, vt no. Inn. in c. conſtitutus. de filiis presby. ad idē ca. ad decimas, de reſt. ſpo. lib. 6. & de hoc dic. vt no. in c. in literis. ſ̄. de reſt. ſpol. Tertiò retentis eiſdem terminis, pōt intelligi, q̄ agebatur petitorio quod innuit litera dum perpetuum ſi lentium mandat impo ni, & in fi. dum mandat, q̄ dimittatur poſſidere in pace, & ſecūdū hunc intellectū quē ſentit hic Inn. litera eſt valdè clara. nam iſtę exceptiones continebant ꝓprietatē, & non poſſeſſionem, & in ferebāt defectū tituli ipſo iure: iō admitti debuerūt iuxta theori
9 cam Inn. in c. inter dilectos. de exceſ. præla. † Quarto modo ſubtilius, & congruentius ex litera poteſt intelligi, q̄ iſte presbyter fuit conuictus vel confeſſus de crimine, ſed antequam fuit per ſniam priuatus: fuit ſpoliatus per iſtum. G. ꝯ quē agebatur nūc poſſeſſorio. Sed apponebatur prout dicitur in litera, q̄ fuit cōuictus, vel confeſſus de crimine, q̄ ſufficit ad priuationem. ſed tūc fortiſſimè obſtat ꝯria: quia ex quo non erat priuatus nō debet admitti exceptio criminis. quæ nō infert priuationē ipſo facto, licet concludat facultatē priuandi iuxta theoricā Inno. in præal. c. inter dilectos. ſed tenēdo iſtam lec. quæ eſt notabilis & literæ cō ſentanea, vbi nihil dicitur de ſuīa, ſed tantum mādatur inquiri an fuerit conuictus, vel confeſſus, dic q̄ hoc delictum non erat notorium, quia in iure ꝓtabat de cōuictione, vel cōfeſſione. ad hoc c. cum olim. de ver. ſig. & exceptio delicti notorij debet obſtare petenti beneficij reſtitutionem, ex quo concludit facultatem priuandi, & hoc potiùs ſupplente iudicis officio, quàm vir
10 tute excipientis, non enim debet ſuperior reſtituere eccleſiam notorio criminoſo. ¶ † Quinimo debet incōtinenti ipſum priuare eccleſia etiā ſine accuſatore. vt in c. de manifeſta. 2. q. 1. & in c. euidentia ſ̄. c. & turpius eiicitur. & c. vt in c. quemadmodū. de iureiur. & criminoſis & infamibus non debent patere portę

dignitatis, & vt in regula, infamib. de regu. iur. lib. 6. nec debent
pmitti ēt in Dei eccleſia miniſtrare, vt in præall. c. inter dilectos.
11 & 2. q. 5. presbyt. † Item ſicut agenti poſſeſſorio adipiſcendæ in beneficialibus obſtat exceptio criminis infamiæ non obſtant q̄ habeat titulum. vt in c. accedens. ꝯ e. ita agēti poſſeſſorio recupe
f randæ debet obſtare exceptio criminis notorij. f licet nō cō c udat nullitatē ipſo iure. ſatis. n eſt q̄ det facultatē priuandi, & ita limita dictum c. cū inter. vt procedat quando delictum non eſt notorium. ſic etiam reſtringit theorica Inn. in præal. c. inter dilectos. & licet hæc lec. videatur difficilis ad ſuſtinendum. tamē poteſt per prædicta ſatis ſuſtineri, quia videtur magis conſentanea literæ. & facit. c. ad petitionem. infra eo. & quod not. & per eam habetur not. caſus & ſingularis hic limitans infinita iura, & per
g petuo eſt talis limitatio notanda, quia ſæpe venit in practica. g

¶ † In glo.

ADDITIONES.

a ¶ Ad tempus à ſolo papa. adde Fel. in c. fin. ver. in quantum dī officia non eſſe. & ibi q̄ etiam ſub conditione & ad tps̄ per Ro. potif. conferuntur. ſ̄. de iudi. Zach.

b ¶ Priuatione beneficij. vide Car. Alexan. in c. venter. 35. diſt. & in c. denique. 4. diſ. vbi latè attingit quando ebrietas ſit peccatum mortale.

c ¶ Declaratur. No. multiplicē intellectum huius decretalis. Sed de hoc vide omnino Dominic. in c. quo iure. De Bellentz.

d ¶ Poſſeſſorio. Adde quod voluit Lapus. alle. 38. ver. fin. Old. conſilio 224.

e ¶ Contrarium. An exceptio notorij defectus obſtet petenti reſtitutionem in beneficialib. adde tex. cū gl. in c. quia ſuſpecti. 3. qu. 5. & q̄ not. Abb. S. culus, in diſputatione ſua, quæ incipit Titius electus in 3. dubio principali, vbi plenè hunc art. cuium diſputat. Et vide Anto. in repe. c. veſtra. de cohabi. cleri. & mulier. Et quod latè ſcribit Ant. in c literis. & capitulo item cum quis. de reſt. ſpo. & ibi oīno vide Abb. & vide pulchram gl. 3. q. 1. in ſumma. Adde q̄ petenti reſtitutionem obſtat exceptio hæreſis. glo. 54. diſt. & de aliis cauſis pp quas denegatur reſtitutio. vide gl. ci. 23. di. c. in nomine domini. gl. & doc. in c. ex inſinuatione. de p̄c. & adde hic omnino quod no. Abb. poſt Ant. ꝯ e. c. ad petitionē. ſuper gl. in verbo reſtituendus. & eundem Abb. in c. accedens. ꝯ eo. Et adde hic quod ſcribit Abbas poſt Cal. in c. ex parte. de reſt. ſpo. ſuper gloſ. in verbo. deſtitutæ. & vide omnino d. de Rot. dec. 14. vbi doctrinæ hic traditæ dātur nam ſingularem limitationē. ſcilicet quod licet in beneficialib. agens poſſeſſorio recuperandæ neceſſario debeat iuſtificare poſſeſſionem ex titulo, vt dicit glo. in cle. j. de cauſa poſſ. & proprieta. tñ̄ hoc non erat opus, qñ̄ fuit ſpoliatus lite pendente. Sed ſcias aliud ſingulare verbum, q̄ regula, quæ dicit q̄ ſpoliatus ante omnia eſt reſtituendus, nō habet locum in ſpoliato beneficio, ſi poſt ſpoliationem ſuperuenit gñalis vel ſpecialis reſeruatio papæ. quia reſeruatio illa facit bñficia illa non ſolum quò ad proprietatem, ſed etiam quò ad poſſeſſionem. ſi ſit facta, maximè cum decreto. iſtud ſingulariter dicunt do. de Rot. deciſ. 16. & licet fauorabilior ſit reſtō per viam attentati lite pendēte, quam p̄interdictum vnde vi, vt ſ̄. dictum eſt, & tenet Ant. in c. j. vt lite pen. in ver. in hoc eſt differentia. tamen ſicut ſpoliatus non reſtituitur ante omnia, qñ̄ ius commune eſt contra ſpoliatum, vt in c. ad decimas. de reſti. ſpo. libro 6. Sed nec is contra quem facit ius commune permittetur in ſua poſſeſſione lite pendente. Hoc colligitur ex iis, quæ pulchre ſcribit Abb. in cap. j. in ver. ſecundo oppo. vt lite pendente, allegando ad hoc text. quem dicit ſingularem. in c. cum perſonę. de priui. lib. 6. De Bellentzinis.

f ¶ Crimins notorij. Vide tex. in c. ad petitionē. ꝯ e. ti. vbi eſt text. ſingularis. And. Barb.

g ¶ Pro hac opinione Abb. Sicul. facit capit. ad petitionem. ꝯ eodem. ſecundum intellectum, quēm ponit ibi Butrig. & Abb. Sicul. Sed iſte intellectus communiter reprobatur, & contrarium tenet Innoc. & Dom. Card. in d. cap. inter dilectos. Nam Innoc. ibi dicit, quòd, aut agenti petitorio ſuper beneficio opponitur crimē, ex quo ipſo iure eſt priuatus beneficio, verbi gratia. ſi eſt hæreticus, vel ſententialiter de crimine condemnatus, & tunc agenti petitorio obſtat exceptio criminis, ſecus ſi ageret poſſeſſorio, quia tunc non obſtaret exceptio, niſi notoriè conſtaret de crimine. vt in capit. ad decimas. de reſtitut. ſpoliato. in 6. & ſ̄. de diuort. ſignificaſti. & pondera hæc verba Innocen. ſcilicet quòd vbi crimen eſt dignum priuatione beneficij ſi iudex ſimpliciter condemnat de crimine, intelligitur etiam priuare beneficio, & idem ſi condemnatur de crimine quod inducit infamiam, vel etiam quando crimen ipſo iure inducit

12 ¶ † In gl. 2. in fi. not. gl. ex qua collige q̄ commenda eccleſiæ poteſt tolli ad libitum commendantis, nec cōmendatarius de hoc poteſt conqueri. & quæ idem ſentit gl. in c. qui plures. 21. q. 1. ſed
a glo. in præal. c. nemo. tenet oppoſitum. aquia titulus commendæ eſt legitimus, ergo non ad libitum poteſt extingui, ſed concor. quia aut commenda eſt facta ad tempus, & ex cauſa nō poteſt
b renocari, b & ſic intellige illā glo. aut eſt facta ſimpliciter, & tūc
13 renocari poteſt, ita procedit iſta gl. † In gl. pernoctauerit. not.
c ex ea q̄ iſta dictio per, c no. perfectionē, & augmentum eius cui
14 additur. † In gl. in ver. dormitione. not. gl. nam relata ad tex. vide tur ſentire. q̄ dormitio ſit de ſubſtantia digeſtionis, & q̄ non debet presbyter celebrare dormitione non facta, & aliqui hoc cau tē ſeruant in vigiliā natiuitatis Domini, quia habent celebrare media nocte præmittunt dormitionē, ſed dic quòd illud nō eſt neceſſarium, ſed ſatis q̄ ſit perfecta digeſtio ſine dormitione, nā ille dicitur iciunus, qui perfecit digeſtionem. vt in c ſacramēta. de conſe. diſtin. 2. & ideò dicit hic Hoſt. & bene, q̄ neque intrare tabernam neque celebrare dormitione non præmiſſa fuit cauſa priuationis, ſed vera cā fuit, qa ebriоſus celebrauit, quod præſumitur, quia per totam noctem ſterit in potatione. & mane incō tinenti celebrauit, ſic præſumitur non iciunus. & dicit hic Abb. q̄ habuit quendam ſocium qui per 8. dies nō dormiuit, neſcio
d tamen, an ſit verum, & tamen potuiſſet celebrare. d † In gl. in ver.
15 ante eps̄m, ibi, & præſente aduerſario. dic q̄ aduerſarij p̄ſentia requiritur in his quæ tendunt ad cōmodū priuatum, ſed non in tendentib. ad publicum, vbi iudex ſupplet ex officio, de hoc dic
e vt no. in c. cum dilectis. de appel. & in c. dilecto filio. ſ̄. de ele. e

ADDITIONES.

✻ infamiam abſque aliqua ſententia iudicis, exemplū in le. 1. & 2. ff. de his qui not. infam. & in l. j. ff. de poſtul. & dicit Abbas Sic. in d. c. inter dilectos. hæc eſſe perpetuò notanda. Aut crimen non inducit ipſo facto priuationem beneficij, & tunc ꝯ beneficiatū agentem petitorio, ſuper beneficio, nō admittitur exceptio criminis. quia etiam ſi probaretur crimen, non repelleretur à beneficio, vt in c. cum dilectus. de ord. cogn. ecce q̄ Inn vult, quòd ſi exceptio criminis ſit notoria, vt quia ſit probatum crimen. nihi lominus non repellit agentem petitorio, & cum hoc tranſit Io. And. & D. Card. ibi. & pro hoc eſt caſus ſecundum communem intellectum ꝯ e. ad petitionem. vt ibi dicam, licet Butrig. & Abb. Sic. aliter intelligant, non obſtat exceptio criminis, cū infamia retardet traditionē poſſeſſionis bñficij, vt ꝯ e. accedēs. qa loquitur in eo qui nunquam habuit poſſeſſionē beneficij. ſecus ſi habuiſſet, quia tunc non obſtaret exceptio crimi nis cum infamia, vt in d. c. item cum quis. de reſti. ſpol. Et ita dicunt Doct. in d. c. accedens, & ideò tene alios intellectus, quia iſte eſt contra cōmunem ſententiam. Alex. de Ne.

a ¶ Oppoſitū. Adde hunc tex. gl. & doc. in c. ex parte. de cele. miſſarum. gl. notabilis in d. c. nihil. 7. q. 1. De Bellent.

b ¶ Reuocari. Adde quod voluit Lud. Roma. conſ. 330. vbi an, & quando commendatarius facit fructus ſuos, & quod ius habeat in eccleſia commendata.

c ¶ Notat perfectionem. Adde Bar. in l. quinquaginta. in lect. Nicol. de Neap. de excu. tu. & in l. 3. §. fi. ff de arb. & in l. qui procurator. ff. de proc. no. in l. vrbana. §. pernoctare. & in l. ædificia. §. perfeciſſe. ff. de ver. ſig. eundem, & doct. in l. ſi cui. in princ. ff. de leg. 1. & in c. vnic. §. ſi quis p triginta. in tit. ſi de feu. fue 2tro. & omni no in apoſt. Cel. ad Dyn. in l. iuriſperitos. §. j. ff. de excu. tu. & in apoſt. eiuſdem Cel. ad Car. in cle. cauſam. ſ̄ de conſtit. Zach.

d ¶ Communiter. Doct. tenent, q̄ dicatur ieiunus qui fecit digeſtionem, etiam dormitione nō præmiſſa, & q̄ talis poteſt licitè miſſam celebrare, & hoc tenet gl. in d. c. ſacram. de ꝯſe. diſt. 1. Idē dicūt Doct. in c. ex parte. de cel. miſſ. & dicit ibi Hoſt. q̄ ſi cibus eſt ſumptus hora prima, debet abſtinere vſque ad ſextam. vt de tertia vſque ad veſperam, vel ſecundum alios debet abſtinuiſſe à media nocte citra, cum tunc incipiat dies. de of. del. conſuluit. de quo etiam per Hoſt. in ſum. de cel. miſ. §. & qualiter. ver. debet autem dormire. vſque ad §. ſed nunquid prātus. Sed D. Car. in d. c. ex parte. dicit, q̄ ſufficit digeſtio ſecundū quantitatē cibi ſumpti. dicit tamē. q̄ Phiſici dicunt, q̄ bona digeſtio perficitur in 7. horis, intellige prædicta niſi ſentiret cibum. nam tunc eſſet ſi comediſſet ante medium noctis debere abſtinere à celebratione, vt dicit glo. not. 7. q. 1. nihil dicit vlteriùs hic Hoſt. q̄ ſi quis poſt cibum, vel potum ēt minimum diuina celebrauerit, excommunicationi ſubiacebit, vt in d. c. nihil. 7. q. 1. Sed dic, q̄ eſt excōmunicatus excommunicatione minori, & non maiori, vt in c. nullus. de conſec. di. 1. & hoc tenet Hug. & Arch. in d. c. nihil. Sed qd ſi ſacerdos in mane abluendo os deglutiat aliquam ſcintillam aque, nunquid impediatur miſſa. Hoſtin ſumma. de celeb. miſſ §. & qualiter. ver. & quid ſi ſacerdos in mane. dicit, q̄ non, niſi accideret ex oppoſito, q̄ tunc potus etiam minimus impediret, celebrationem, vt in c. nihil. 7. qu. 1. vbi habetur, q̄ etiam medicina impedit celebrationem miſſæ, de quo etiam dic in præalleg. ca. ex parte. de celeb. miſ. Ale. de Ne.

c §. ¶ De quo vide Cy. in l. vn. in 6. q. C. de Confeſſ. & in c. per inquiſitionem. de elect. & vide etiam Io. An. in add. Spe. in ti. de cōfeſſ. verſ. 7. de appe. §. in quib. ver. ſed nunquid hæc tria. in add. magn. Quid autem de eo qui pro vno furto eſt poſitus ad torturam, & confeſſus eſt multa furta? dic. vt per Spe. & Io. An. in ti. de accuſ. §. 1. ver. quid ſi latro. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Abbas vel abbatiſſa poteſt appellari etiam ſi adhuc non ſunt benedicti, ſi fuerint electi. & confirmati.*
Electus & confirmatus in archiepiſcopum vel epiſcopum ante conſecrationem, dicitur electus, non autem epiſcopus vel archiepiſcopus.
2 *Contra petentem cōſecrationem epiſcopalem vel benedictionem quæ abbati datur excipi poteſt, quod non habet plenum ius.*
3 *Confirmatus à papa non poteſt conſecrari vel benedici per inferiorem ſine licentia papæ.*
4 *Inimicus manifeſtus debet repelli ex iudicis officio.*
Abbatiſſa debet benedici ſi eſt in loco vbi hoc fieri ſolet, & ſi ītra annum nō fuerit benedicta, perdit omne ius quod haberet ſi autem in loco vbi non ſolet fieri eſt ſecus.
5 *Abbas poſt benedictionem poteſt conferre ordines minores ſecus abbatiſſa. & num. 7.*
8 *Inimicitia cauſatur ſiue præceſſerit iuſta vel iniuſta cauſa.*
Teſtis teſtificans in cauſa crimi. li, tunc præſumitur inimicus.
Diſpoſitio c. omnipotens. ſ̄. eod. loquitur quando pendebat accuſatio ſeu denunciatio actualiter.

CAP. XIII.

MEMINIMVS. Inimicus etiam à voluntaria exceptione repellitur, & primo ponit mandatum non executum, & ei⁹ cauſam ſecundo cauſam improbat, & illud exqui mandat. ibi, qui a verò. Caius literalis. Quædam monacha fuit electa in abbatiſſam cuiuſdam monaſterij, cuius electionem pap. confirmauit, mandans diœce. epiſcopo, vt ei munus benedictionis conferret, Dum eam benedicere vellet quidam H. nomine propoſuit ex aduerſo q̄ eandem de ſimonia accuſare vellet, appellans ne ipſam beneficeret, propter quod eam non benedixit. Proponebat q̄ ille non debebat audiri, quia inductus fuerat in teſtem contra ipſam in cauſa electionis, quam papa confirmauit. Significatum fuit hoc domino papę, vnde mandat eidem epiſcopo, q̄ propter appellationem prædicti H. eam benedicere non poſtponat, cum fuerit requiſitus, quia cum teſtimonium tulerit ꝯ ipſam, eius p̄-
a ſumitur inimicus. b. Nor. 1. q̄ electa a in abbatiſſam, & confirmata poteſt appellari abbatiſſa ante benedictionem, & idem videb tur dicendum in abbatib. licet in eis ſit maius dubium. b ad hoc, c. 1. de ſup. neg. præ. a. ſecus in electo in epiſcopum, vel archiepiſcopum, quia licet ſit confirmatus, nō debet appellari epiſcopus vel archiepiſcopus ſed electus. vt in c. tua. de his quæ fi. à p̄la. facit quod no. in cle. vna. de baptiſ. & in c. niſi ſpecialis. de auth. & vſu pal. Et poteſt eſſe diuerſitatis ratio, quia per conſecrationem
c epiſcopi confertur ordo, c vt no. gl. in proœ. Sexti. ſed nō ſic per benedictionem abbatis, vel abbatiſſæ. ītē in epiſcopo reſtat maior dignitas. nā nō conſequitur nomen pontificale antequam obtineat

ADDITIONES.

a ¶ Electa. Vtrum electa in abbatiſſam ante benedictionem ſit vocanda abbatiſſa. & videtur q̄ tantum debeat appellari electa, per tex. in c. cum ad monaſterium. de ſtatu monach. & ibi vide per d. Ant. in pen. no. & de hoc vide Arch. qui arguit pro & ꝯ in c. alienationis. 12. q. 1. Et adde hic Old in ſuo conſilio 14. vbi concludit, q̄ electus in abbatem appellatur Abbas ante benedictionē, & ibi etiam ponit quædam de benedictione iſta. De Bellentzin.

b ¶ Magis dubium. Adde de hoc latè Old. conſi. 14.

¶ Adde quod notaui in apoſ d iſtum in c. ſuper his. §. cum verò. nu. 6. in ver. pen. & ꝯ. c. j. ſ̄. de elect. & in c. inter monaſterium. nu. 26. in Apoſt. in ver. benedicatur. & ibi Fe. i prin. ſ̄. de re iud. Zac.

b ¶ Magis dubium. Vide Fel. in c. eam te. verſ. tertio, reſtringuntur prædicta ſ̄. de reſcrip. & ibi latè de electo in epiſcopum, an poſſit epiſcopus appellari. Seb. Sap.

c ¶ Ordo. Vide gl. in clem. 1. de fo. comp. And. Barb.

Universidad de Deusto

obtineat ordinem,ex quo non exercet pontificalia. a †Not.2.q̃
sicut ꝫ petentem consecrationem episcopalem potest excipi,q̃
nondum sit consecutus plenum ius,vt in c.super his. j. eo.ita &
contra petentem benedictionem quæ solet conferri abbati vel
abbatissæ.Ex quo infero,q̃ ista benedictio nõ sit meri facti, sed
tribuit aliquid iuris,alias non admitteret exceptio ꝫ habẽtẽ ple
num ius.vt in c.constitutus.de app.& quod ibi no.†No.1.bonũ
arg.ex tex q̃ confirmatus per papam non põt consecrari,seu be
nedici per inferiorem sine licentia papæ.vt in c.distribuendis.de
remp.or.& in c.antepe. de elect.lib.6.in g.& hoc nisi aliud habe-
ret consuetudo.b No.quartò, q̃ inimicus nedum repellitur ab
accusatione.vt in c.cum P.s̃.eo.sed etiam ab exceptione volunta
ria:& dicitur exceptio voluntaria, quando non molestatus ve-
nit ad iudicium.sed sponte se opposuit vt faciebat iste:nec prę-
tendebat aliquid speciale.hæc enim exceptio voluntaria in mul
tis habet vim accusationis.vt no.Inn.c.super eo.& in c.dudum.
2.s̃.de ele.& in c.cum inter.& c.dilecti.de excep.†Item not. quòd
manifestus inimicus debet repelli ex iudicis officio.†Vltimò no,
quòd abbatissa c benedicitur sicut abbas. vt in c.indemnitatib.
de ele.lib.6.an autem de necessitate sit benedicenda.dic,q̃ in mo
nasterio vbi abbatissa solita est benedici nisi faciat se bñdici in-
tra annum est priuata beneficio iam quæsito,sed vbi non est cõ-
suetudo,bene potest omitti talis benedictio. vide tex.cum gl.in
cle.attendentes.de sta.reg.†Et aduerte quia ista benedictio non
habet eũdem effectum,quem habet benedictio abb.quia abbas,
potest conferre ordines minores.vt in c.cum contingat.de æta.
& qua.Sed abbatissa non potest conferre ordines,quia illud est
virile officium,& vide de hoc glos.in præal.cle.attendentes.quæ
hoc prosequitur plenè.†In gl.2.in fi.hæc gl.facit pro his, quæ di
xi super text. vt benedictio conferat aliquid iuris in abbatissam.
vnde potest ꝫ eam excipi,vt repellatur à benedictione obtẽta,pt
etiam accusari vt repellatur à iure iam obtento,& acquisito per
electionem,& confirmationem, & ita intellige istam gl.†In gl.
fi.in fi.ibi,& ob hoc solum,&c.No.bene gl.iuncto text. d q̃ex so
la testificatione in causa criminali testis præsumitur inimicus,&
potest in alio iudicio tanquã inimicus e repelli,& sic facit,quòd
ad ꝫhendum inimicitiam non debet attendi an præcesserit cau
sa iusta,vel iniusta,sed an potuit prouocare animũ ad inimicitia f,
de quo dixi in c.repellantur,& in c.cum P.s̃ eod.intelligi Hosti.
hoc procedere,quãdo se obtulit testimonio sine coactione, sed
spontevenit,secus si requisitus,quia tunc mãdato iudicis paruit
& bonum obedientiæ excusat ab omni calumnia,& suspicione.
23.q.1.quid culpatur.s̃.de tẽpo.ord.ad aures.§. j. & in hoc non
repellitur.& idem tenui in c.cum P.s̃.eo.& tene menti hoc di-
ctum Host.†Extra gl.op.& videtur q̃ pendente accusatione seu
denuntiatione criminis non debeat abbatissa benedici.p c.omni
potens.s̃.eo.Sol.dic,q̃ illud c.omnipotens.loquit,quãdo pende
bat accusatio seu denuntiatio actualiter:hic autem nulla pende
bat denuntiatio seu accusatio:imò tanquam inimicus fuit repul
sus.Vnde nulla infamia fuit inde orta.facit ca. cum in iuuentute,
de psum.& gl.in c.qualiter in versi.maleuolis.s̃.e. Secundo opp.
& videtur,quòd ex quo iste episcopus detulit appellationi non
debebat se amplius de negotio impedire.vt in c.cum appellatio
nib.de app.lib.6.Sol.dicunt doct.q̃ iste non detulit sed videbatur
deferre non impendendo munus benedictionis.vel etiã posito,
q̃ detulisset:tamen ex quo inuste potuit iudex ad quem remit-
tere causam ad priorem iudicem sicut fecit hic papa.ad hoc præ
allegatum.c.cum allegationibus.& quod ibi no.

d ¶Iuncto tex.ad hoc istum tex.alleg.Abb.in c.1.in 2. no. vbi latè
dixi.s̃.de iudi.Seb.Sap.
e ¶Inimicus.adde Alex.cons.99.1.lib.
f ¶Ad inimicitiam.An ex solo testimonio ꝫ aliquem quis præ-
sumatur eius inimicus.super quo vide Io.An.in additio. Spe.in
rub.de testi.circa fi.& Ant.in c.j.de iud. Adde textum & gl. in §.
itẽ tenendo q̃ causa appellationis sit diuersa à causa principali,
est bonus tex.in c.fraternitatis.de test.probans q̃ quis non põt
repelli à testimonio,ideo q̃ testificatus est ꝫ eundem in alia cã.
Et ibi vide gl.2.Ant.sed vide de hoc latius Spe.de teste.§.j.ver.ltẽ
quòd in alia causa criminali,& vide Bart.in l.post legatum. §.is
vero.circa fi.vbi alleg.istud c.& c.cum P.s̃.e.& vide tex.in l. pro-
duci.ff.de testi.& Ioã.de Imo.in l.2.in prin.ff.sol.mat.vbi dicit q̃
ex sola accusatione vel testimonio criminali ꝫ aliquẽ quis dici-
tur effici eius inimicus.ita q̃ per hæc ab alia accusatiõe vel testi
monio ꝫ eum repellit.& alle.c.cum P.s̃.eo.sed secus dicit esse in
eademmet causa.Bar.de Bellent.

SVMMARIVM.

1 *Accusator potest ante descriptionem ab accusa.desistere, tamen super hoc vlterius non audietur.4.*
2 *Accusatio non potest fieri per literas,sed denuntiatio sic.*
Citatio inquisiti an possit fieri ante inscriptionem.
3 *Inquisitus quãdo citatur an debeat in citatione poni tenor inquisitionis.*
5 *Accusator si non prosequeretur accusationem intra terminum sibi vel à iudice vel ab accusato illarum,post illum terminum non audietur.*
6 *Accusator,an & qñ potest desistere ab accusatione sine metu Turpiliani,*
7 *Inquisitio sup fama pt formari etiam nõ præcedentib. legitimis indiciis.*
8 *Citatus à iudice si ille moreretur,& venit alter,debet iterum citari,alias non comparens non est contumax.*
9 *Citatio facta alicui sub nomine dignitatis illo remoto an liget alium qui in eadem dignitate successit.*

CAP. XIIII.

a 1 LICET IN BEATO.a †Ante inscriptionem potest accusa
tor ab accusatione desistere sine pœna,& si ad terminum nõ
venerit silentium imponitur.h.d.vel aliter & sic,dicens se aliquẽ
accusaturum coram iudice ante inscriptionem potest sine pœ-
na desistere,& non accusare,sed ei desistenti silentium imponi-
tur in perpetuum,& secundum hoc summarium iste tex.est no
tabilis.Diuiditur,nam primò narrat factum.secundò ibi,nos igi
tur.duo definit,& tertium committit.secundum ibi, quia verò,
tertium ibi,ne autem.Casus literalis.Quidam canonici ecclesiæ
Bisuntinæ per suas literas super crimine periurij.simoniæ,& in-
cestus, archiepiscopum suum denuntiauerunt domino papæ
Clem.ipse iuris ordine seruato,archiepiscopo Bisuntino mãda
uit,vt ad certum terminum ante pœnitentiam suam accederet
respõsurus obiectis.archiepiscopus ad terminum sibi præfixũ
accessit.Inno.C.interim sublato de medio,cum nullus apparuis
set qui diceret aliquid ꝫ ipsum quæ fuit ab I.& O.archidiaconis
ꝫstitutis in præsentia sua si aliquid ꝫ ipsum super præmissis vel-
lent proponere,& legitimè ostendere,quod scripserat ꝫ ipsum.
Ipsi respõderunt q̃ non proposito accusandi illa scripserãt, sed
quia super quibusdam incorrigibilis videbatur, denuntiauerãt
illa d.pap.& nuntius,qui pro literis accesserat impetrandis, mã-
dati formam excessit.vnde pa.illis silentiũ duxit imponendum.
ne de cætero super his accusarent,vel infamarẽt eundẽ, & quia
circa inscriptionem desistere voluerũt non imputatur eisdem:
ne ergo pa.minus canonicè in ipsius archiepiscopi absolutione
procedere videatur, inquisitionem super fama ipsius cõmittit
2 faciendam.B.¶†No.primò q̃ licet accusatio nõ potest fieri per
b literas b vt 2.q.8.per scripta.tamen denunciatio criminum po
test fieri per literas.Item potest peti,vt reus citetur,vt veniat re
sponsu

ADDITIONES.

a ¶Licet.Adde hic Arc.in c.Steph. circa fi.5.q.6.vbi dicit,q̃ accu-
sator non potest desistere,quando inscriptio secularis est post li
belli oblationem,nisi ex causa,vt l.2.C. de abolit,& 2.q.2.c.Pau
lus.& dicit,q̃ etiam tũc licet petere abolitionem,dummodo nõ
sit passus aliquam iniuriam carceris seu membrorum.vt l fœli-
citer.ff.de abo.Ita dicit tenere Goff.in suroma.de lib.obl.§.sed li
bellus accusatorius.itẽ adde hic tex.in l.qui accusare.C. qui ac-
cu.non pos.de Bellentzinis.
b ¶Per literas.Vide tex.in c.cum dilectus.j.eo.And.Barb.

sponsurus libello,nam prima citatio de facili conceditur.ideò ẽt
hoc per nuntium fieri potest secundum Inn. quod est notandũ.
Huic tamẽ dicto Inn.& literæ obstat l.ij.C.de exhi.& introdu.re.
vbi dicitur quòd quando reus est citandus de longinquo nõ de
bet fieri citatio ante inscriptionem, ergo ille qui vult accusare,
debet esse præsens, & per se petere citationem & facere inscrip-
tionem ad pœnam talionis.doct.non tangunt, sed potest dici,
quòd illa lex procedat de iure, sed de consuetudine non serua-
a tur ĩ aliquibus locis.quod fiat citatio inscriptione præmissa.a &
b ita vult hic tex.b alias autem pa.non seruasset iudiciariam graui
tatem,sicut in principio testatur se seruasse,& potest allegari ista
litera q̃ valeat talis consuetudo.& hoc no.¶ No.secundo q̃ ca-
nonici,& sic inferiores possunt accusare proprium prælatum,&
3 eius crimina denuntiare.¶†Item no.tex.& tene mẽti perpetuò,
q̃ in citatione fienda in causa criminali non est necesse q̃ insera
c tur tenor libelli c. vnde iste fuit citatus, vt veniret respõsurus
d obiectis libello nondum oblato.& ad hoc alleg. d Barto. hanc
decretalem in l.inter accusatorem.ff. de public. iudic. Sed huic
dicto vehementer ob.c.si primates.v.q. ij.vbi non debent citari
in criminali,nisi in citatione exprimatur cã citationis.vt sic pa
ratus veniat ad respondendum,& idem no.gl.in cap.ij.de dila.&
e pro hoc quod not.3.q.2.in summa,scilicet quod dilatoriæ e non
sunt dandæ,quare puto sic dicendum,q̃ aut citatio fit de longin
quo,& tunc non est opus q̃ inseratur tenor libelli de necessita-
te,sic loquitur istud c & dictũ Bar.sed debetur exprimi i citatio
ne in effectu q̃ opponitur reo q̃ paratus veniat.vt id.c.si prima
tes.& ideò dictum Bar.non est simpliciter verum dum dicit suf
ficere q̃ citetur,vt veniat respõsurus,accusatus,vel inquisitus,
aut citatio fit de propinquo,& maximè si est in eodem loco, &
tunc procedit dictum Bar. quia citatus poterit scire, & citò se-
parare,ex quo est quasi præsens.vnde istum tex. intelligo q̃ hæc
crimina fuerunt expressa in citatione.vt probat tex.ibi, sup per
4 iurio.& crimine simoniæ iuncto versi.ibi,respõsurus.†No. viteri9
q̃ desistens ab accusatione nõ potest aliquis de illo crimine ac-
cusare reum,& iudicio meo plus probat litera ista q̃ nedum ac-
cusans,& desistens repellatur,sed etiam ille,qui dicit se accusa-
turum coram iudice,& post ea desistit.nam isti non poterant ac
cusare per literas nec per nuntium,sed dicebat nuntius q̃ vole-
bat accusare.& nihilominus istis non prosequentibus imponit
silentium in perpetuum.quod est valde notãdum.& ad hoc ne
mo allegat istum tex.licet Bar.faciat magnum festum.in l miles.
§.socer.ff.de adul.de illo tex.sed iste tex.longè melius probat in
ducendo.vt s̃.Vltimò potest colligi q̃ ad denuntiationem alicu
ius personæ probè ꝫmittitur inquisitio super fama denuntiati,
5 non super criminis veritate,& de hoc.j.†In gl.j.ibi,quia accusa
tor monendus est,no.gl.& vide quod no.4 q.v.quisquis.&Host.
f dicit q̃ ideo fuerunt requisiti,quia ante inscriptionem desiste-
bant,& non per modum accusationis,sed denuntiationis crimi
na proposuerunt.tu dic clarius.& melius,q̃ quãdoque statuitur
terminus accusatori,vt debeat accusare,seu accusationem pro
sequi,& tunc si hoc non fecit intra terminum imponitur sibi si-
g lentium gvt l.diffamari.C.de inge.ma.in præal.c. quisquis. & in l.
si ea.C.qui accu.non possunt.Quandoque terminus statuitur ac
cusatori ad instantiam accusati.& tunc si accusator non compa
ret in termino non debet incontinenti imponi silẽtium accusa
tori,sed debet iterum citari,saltem quo ad hoc vt accusatus ab
soluatur ab instantia iudicij.ad hoc l.qui crimen.C.qui accu.nõ
pos.& vide quod no.in c.consuluit.de off.deleg.& si nõ compa-
ruit post istam citationem,imponitur sibi silẽtium,vt hic.& ista
requisitio,de qua in text.fuit necessaria ad hoc, vt imponeretur
absentibus silẽtium in perpetuum.& sic potest reduci ad cõcor
diam opi.gl.In ea.gl.ibi.sed excusantur per nuntiũ. opponitur
fortiter,si enim nuntius excessit fines mandati non debebãt isti
haberi pro accusatoribus & per consequens non debebat eis im
poni silentium in perpetuum tanquam desistentibus.item vana
videtur ratio literæ,dum dicit q̃ eo q̃ destiterũt citra vinculum
inscriptionis non imputatur eis,si enim accusauerunt nec accu
sare intendebant,ergo non dicuntur desistere,quia præsupponi
tur q̃ inchoassent.Item & fortius si nuntius iste habebat potesta
tem faciendi citare archiepiscopum & proponendi accusatio-
nem,quare papa adhibuit sibi fidem,cum tamen dicatur in lite-
ra papam seruasse grauitatẽ iudiciariã, & propter hec ꝫria spe-
cificè non tacta per doctores hæc litera mihi valdè est visa itri-
cata,maxime pr̃supponẽdo id,quod dicitur hic in gl. q̃ parcitur
eis,quia nuntius excessit fines.& certe tenendo gl.hæc ꝫria vidẽ
tur insolubilia,ideo in hac materia puto sic dicẽdum q̃ ista fuit
allegatio canonicorum q̃ nuntius excessit fines mandati,cui pa
pa noluit stare.vnde processit ꝫ istos tãquam ꝫ accusatores seu
pfessos se velle accusare.& ideò in litera imponitur eis silẽtiũ
quia desistiterunt,nec imputatur eis,quia hoc fecerunt ante in-
scriptionem.vt in litera,sed in expensis non fuerunt condemna
ti,vel quia forte hic non fuit petitum vel quia illi,citatio non
fuit omnino frustratoria,nam habuit effectum respectu denun-
tiationis.vnde in fine cõmissa fuit inquisitio famæ respectu illi9
denuntiationis,posset etiam dici q̃ ideo eis imponitur si entiũ
præsupposito q̃ non accusassent,sed denuntiassent,quia ex quo
aliquis alium infamat de crimine,potest sibi terminus præfigi
ad accusandum,q̃ si non vult facere imponitur sibi silẽtium.vt
præal.l.diffamari.& licet hæc sol.sit vera in se,tamen hæc litera
non patitur,quia silentium imponitur eis tanquam desistenti-
bus,vt in litera,ideò tene primam sol.& per hoc satis declaratur
ista litera.In gl.in ver.formam excessit.ibi,nec præiudicat e.s.ꝫ
ꝫ hoc limitauit extraria,quæ formani s̃ in præcedenti gl.ideò dic
melius.vt ibi dixi.In glo.in ver.de cętero.in fin. dic q̃ de hoc est
tex.hic,nam tantum imponitur istis silentium super criminibus
contentis in tex.non autem super aliis,& facit quod no.in c.ad 6
uersario.de excep.†In glo.in vers.citra vinculum inscriptionis.
h No,ex gl.q̃ accusator hpotest ante lit.contest.desistere,nec inci
dit in Turpilianum.& hanc opi.quidam tenent vt refert Ioa.An.
& nihil vltra dicit.sed tamen aduerte latius,nam Legistæ & ma
ximè Bar.prosequitur hanc materiam in l.quæsitum.ff.ad Turp.
& dicendum q̃ quoddam est tempus post lit.conte.& secũdum
omnes post istud tempus nõ licet desistere impunè vt in l.sena-
tus ff.eo.quo idam est tempus ante lit.cõte,sed post datos fide
iussores de lite prosequenda, & adhuc non licet desistere im-
pune.vt in l.j.ad Turp.quoddam est tempus ante li.conte.& an
te datos fideiussores,sed post datum libellum,& tunc non licet
desistere si citatio est facta.vt in l.absente.ff.de pe.cum aut.q̃ se-
mel.C.quomodo & quando iu.quoddam est tempus ante datũ
libellum,& tunc licet fuerit professus se velle accusare, tamen
impune potest desistere etiam si citatio sit facta. & ita loquitur
proprie hoc c.ad idẽ.l.miles.§.soror.ff.de adul.& per hoc restrin
ge istum tex sed ideo iste tex.facit mentionem de inscriptione,
quia inscriptio soler fieri ad pœnam talionis communiter in li-
bello.vt in leg. libellorum ff.de accusa.canonizata.ij. quæstione
viij.capitu.per scripta.§.libellorum.ideo qui desistit post libel-
lum oblatum videtur desistere post inscriptionem præmissam.
& eam

ADDITIONES.

a Inscriptione præmissa.Adde an hodie sit necessaria inscriptio,
Io.de Ana.cons.ix.& Old.cons.xlv.
b Imo dicit Bart.in l.si cui.ff.de accu.q̃ inscriptio non est in vsu,
præterquam in Rom.curia,de quo etiam per Doct.j.c.super his.
vbi etiam dicunt Doc.Nunquid si est consuetudo quòd nõ fiat
inscriptio,an habeat locum pœna talionis:de quo dic vt ibi per
Doct.Alex.de Ne.
c ¶Tenor libelli.Vide quæ plenè dixi in c.2.de dila.& late notaui
ad Bar.in d.l.inter accusatorem.And.Barb.
c ¶Tenor libelli.Vtrum in citatione in causa criminali debeat in-
seri tenor accusationis,vide quod de hoc plenè notaui in meis
recollectis.in c.2.de dila.in j.gl.& 2.de Bellentzinis.
d ¶Alle.Bal.ad hoc etiam istum tex.al.Barto.in auth.offeratur. C.
de li.conte.& in extraiag.ad reprimendũ.in verbo.de dilecto cri
mine.Sal.l.ij.C.exhiben.reis.vbi late de hac materia.Seb.Sap.
e ¶ Dilatoriæ.adde an accusato sit danda dilatio ad componen-
dum Ro.sing.suis.
f ¶ Host.dicit.adde Arch.in c.quisquis.3.q.v. q̃ accusator abiens
est citandus,antequam accusatus absoluatur.ar.l.qui crimen.C.
qui accusare.& c. Epyphanium.v.q.vj.& dicit q̃ non ob textus
huius.c.quia erant præsentes illi,à quorum accusatione absolue
batur.& ita dicit hic notare Inn.de Bellentz.
g Silentium.adde Old.cons.3.
h ¶ Accusator. an autem desistens ab accusatione probatum li-
bellum ante litis contestationem,incidat in pœnam senatuscon
sulti Turpiliani.vide Angel.in rubr. de in ius vocand. tenentem
quòd non.& ita dicit tenere lac.de Aret.in l.denuntiasse.in prin
cipio.ff.de adulteriis.de quo etiam vide Bald.in l.j.C.vt iuramen.
cert.tempor.& Salic.post Cyn.in l.j.C.ad Turp. de Bellentzinis.
i ¶ Hoc intellige,nisi in casibus in quibus licet desistere ex quali-
tate personæ accusationis,ut ff.ad Turp.l.j.§.accusatorem. & in l.
in senatus.§.eos.uel exqualitate delicti.ut in l.Athletas.ff.de fals.
nam tunc non incideret in Turpil. dato, quod desisteret post
litem contestatam,vel post inscriptionem,ut dicit Bartol.in d.l.
quæsitum.Alexan.de Ne.

& eam no.a & ¶ † gl.fi.ibi.priuilegium bonæ famæ,&c.sed opp. q̃ gl.& tex.si enim papa magis delectatur in fama bona, quã in fama mala,quare hic p̃missit istam inquisitionem fiẽdam q̃ archiepm cum non appareat q̃ infamia præcesserit.& sic q̃ c.cum oportet,& c.qualiter & quando.ĩ.eo.sed fm doct.dic q̃ quædam est inquisitio famæ,& no.super veritate criminis.& ista cum non sit multum præiudicialis,potest fieri modica infamia b pcedente, vel ad denuntiationẽ probæ personæ,vt hic probatur.Quædam est inquisitio super veritate criminis.& ista non debet fieri nisi præcedat infamia.& ita loquitur,q̃rium hic enim non fuit p̃missa inquisitio super veritate,sed super infamia.¶ Et ex hoc no.singularem modum procedendi quando denũtiantur crimina nõ infamati.si enim denuntians est persona idonea non debet p̃mitti,sed debet fieri inquisitio super infamia priusq̃ super veritate. Si verò psona denuntians non est idonea,nulla fit inquisitio.ni si ad cautelam.ad hoc ca.cum in iuuentute.& quod ibi not.s.de præsum.& si p̃stiterit de infamia procedit̃ postea super veritate, vt in c.qualiter & quando.ĩ e.¶ † Opp.ij.q̃ tex.videntur q̃ cũ c citatio fuerit facta p̃ celestinũ, qui decessit ante quã reus ꝓpareret,q̃non tenebatur comparere nisi de nouo citaret.vt in l.edictum.ff.de iudi.licet enim successor in dignitate succedat in causa,vt in c.quoniã abbas.de of.de.& in l.mortuo.ff.de iud. tamen non succedit respectu edicti,sed iterum debet citari.vt in præal. l.edictum.& facit l.post edictum.ff.de iud.Solu.dicit Host. q̃ iste ꝓparuit sponte,non enim tenebatur comparere sine nouacitatione per iura prædicta.Sed cõtra hoc facit cle.ne romani. in fide cle.vbi dicitur q̃ illi qui tenentur venire ad curiam debentve nire non obstante vacantia,quia de proximo sperat̃ reformatio.Io.dicit q̃ debet attendi forma citationis.arg. c. si gratiosè. de rescr.li.6.dic plenius,vt no.in præal.l.edictum.q̃ aut numerus citationum non fuit completus per prædecessorem.& tũc successor debet complere,aut fuit completus.& tunc debet saltem d semel citare,maximè si mutauit tribunal.d facit l.oratione. in fi. ff.de fer.vbi si citatio passiuè facta est à prædecessore non trãsit in successorem,sed debet iterum citari,e& hoc puto indistinctè e procedere qualitercunque sit facta citatio siue sub nomine dignitatis,siue non,quia ilta citatio sit ex humanitate iuris ne successor possit prætendere ignorantiã vt in cle.ne romani. præal. Dicit etiam Anto.q̃ procedit in curia Rom.quia cum citatio sit f de longinquo debet iterari.tene menti f

ADDITIONES.

a ¶ Item dic,q̃ si ex libello orta est infamia, libellans tenetur actione iniuriarum reo quem diffamauit,dato q̃ non fuerit reus citatus,vt in l.item apud Labeonem.§.si quis libellos.ff.de iniu. & hoc dicunt doct.procedere.etiam ante inscriptionem.Spe.autem in tit.de li.concep.§.an actor.dicit q̃ potest accusare desistẽte ante inscriptionem,etiam post citationem rei,sine pœna Turpiliani,licet teneatur iniuriarum, quia infamauit eum contra quem porrexit libellum.& hoc videtur probari in l.in senatus. §.qui post.ff.ad Turp.licet Bar.in d.l.quæsitum,aliud dixerit. de hoc art.etiam tractatur in l.j.C.ad Turp.& per Spe.& Io.And.in ti.de accus.§.quintò tractandum.ver.sed leges,& vide Io. An. in add.mag.& hæc procedunt in manifesto delatore.secus in occulto,quia talis compellitur accusare,vt in l.i.C.de fam.li. & 5. q.1.quidam.& q.vlt.eriphanium.q̃ no.gl.4.q.5. si quis. & Butr. hic in fine commenti Secundò limita in denũciatione. nam de nunciator potest recedere à denunciatione absque pœna, etiã si nõ impetrata absolutione desistat,vt dicit Inn.& doct.in c.2. ĩ.tit.seq.Alexand.de Ne.

h ¶ Modica infamia. Addẽ q̃ etiam habente ortum à malẽuolis personis,vt per Ro.in sing.suis.

c ¶ Citatio.An citatus à prædecessore teneatur comparere coram successore sine noua citatione,adde Ant.c.dudum.ei j. de elect. & vide omnino Io.de Imo.in d.cle.ne Romani. & ad hoc facit quod no.Bal.in l.si de interpretatione.ff.de legi. vbi dicit q̃ si iudex mandauit nuntio,vt daret tenutam aliquorum bonorũ tuorum,antequam nũtius exequeretur.finitum fuit officium illius iudicis poterit nuntius dare tenutã absque alia noua licentia.de quo scripsit latè post Ant.in c.si.de offi.leg.& q̃ successor iudicis teneat mittere vnam citationem,quãdo mandauit peremptorium.tenet Arc.in c.de illicita.28.q.3.& c.caueãt.3.q.9. semper allegando Lu.de quo vide Arch.2.q.3.c. episcopus ægrotans. circa prin.& pro hoc vide quod notanter scribit Ant. post Arc. in c.qualiter.de cleri.non resid.de Bellentzinis.

d ¶ Mutauit tribunal.Adde quæ in facto consuluit Archid.consil. cccvij.

e ¶ Vnde Archid.5.qu.3.si ægrotans. dicit quod si delegatus qui ignorauit de causa citauit peremptoriè ad sententiam audiẽdã, & postea alteri committat sententiæ ꝓnuntiandam,is cui committunt,iteratò citare debet,& idem not.per gl.& Bar.in l.cõsentaneum.C.quomodo,&quand.iudex.& hoc sequitur Ioa.de Imo. in d.cle.ne Romani.de elec.quod intellige nisi iudex citasset ad sententiam ferendam per se,vel eum cui commisit, vt dicit Io. And.in Spe.de citat.§.edicto.vers. Item quæritur ecce.& hoc sequitur Butr.hic.Alex.de Ne.

f ¶ Sed D.Card.in secunda oppositione dicit,q̃ debet distingui forma verborum citationis,vt dicitur in c.si gratiosè.de excep. in 6.& sic tenet opinionem Io.An.quæ fuit etiam opinio Host. Idem dicit Butrig.& Io.de Imola.in cle.ne Romani.in fi.de ele. Quid autem si nomẽ proprium,&appellatiuum fuit expressum, dic,vt not.in c.quoniam abbas s.de off.dele.& sic quicquid dicat Butri.& Abb.sic,hic,etiam in citatione Papæ debet considerari forma verborũ,sc.an citatio fiat sub nomine ꝓprio,an sub nomine dignitatis.Alex.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Iurans non accusare aliquem repellitur ab accusatione,si ipsum accusauerit,vide latè infra nu.25.*
Procurator non admittitur in criminalibus nisi ad allegandum absentiam inquisiti,vel alias exceptiones ipsum crimen non tangentes.15.&21.
2 *Prælatus potest accusari ab vno canonico suæ ecclesiæ.*
3 *Præstans homag ũ sine tributũ alicui cẽsetillũ superiorẽ recognoscere.*
4 *Ecclesia fundataria recognoscit vigore temporalium aliquẽ dominum temporalem in superiorẽ,alias si non sit feudataria& possideat temporalia.*
5 *Citatio ad diem feriatam an valeat.*
6 *Viæ si non sint tutę vigore inimicorum,est legitima causa non comparendi, secus si sunt lutosæ &huiusmodi.*
7 *Contumax reputatur ille,qui cum sit personaliter citatus mittit ꝓcuratorẽ.*
8 *Procurator in criminalibus pôt comparere ad allegandum inhabilitatem accusatoris,&idẽ fortè ad allegandũ q̃insitio est formata sine inaicis.*
9 *Citatus debet comparere ad instantia m illegitimi accusatoris ad allegandum priuilegium suum.*
Citatus punitur tanquam cõtumax si non comparet,licet postea appareat quod non fuit legitimè citatus.26.
10 *Cõtumax n̄ mulctat̃ īcõtinẽti,sꝫ dẽt̃ ipsa multa ponẽdaq̃ nouo citari.*
11 *Procurator ī actionib⁹ popularibus nõ interuenit ex parte actoris,nisi post litem cõtestatam,ex parte vero rei quandocunq;,idẽ in publicis iudiciis. Tutor vel curator ante lit cõtest. non ꝓhibuunt ꝓcuratorẽ,postea vero sic.*
12 *Procurator admittit in cã suspecti tutoris vt remoueat,sed vt puniat nõ.*
13 *In causa criminali admittitur procurator comparens pro interesse tertij, non autem pro interesse inquisiti.*
Superior siue per se,siue per procuratorem admittitur ad defendendum suum subditum ratione iuris quod habet in eum.
Negotiorũ gestor,vel factor alicuius si fuerit ꝺẽnatus p̃t dominus p se, vel p procuratorem cõparere,vt differatur executio donec reddat rões.
14 *Procurator potest interuenire in criminalibus,quãdo inquisita est vniuersitas quæ per se comparere non potest.*
15 *Procurator in criminalibus admittitur pro persona quæ impedimẽto iuris non potest comparere,prout est monialis.*
16 *Procurator excipiens q̃ crimen notoria exceptio admittitur, alias secus.*
17 *Procurator non admittitur quando pro crimine venit imponenda pœna capitalis vt mortis,vel amissionis libertatis vel ciuitatis.*
18 *Procurator in criminalibus non admittitur quãdo pro eis imponitur alia pœna,quàm pecuniaria.*
19 *Procurator quare non pôt interuenire in casu vbi venit imponenda alia pœna quam pecuniaria.*
Intellectus ad l.seruum quoque.§.publice.ff.de procu.
Iudex potest ex officio inuestigare innocentiam ipsius rei inquisiti.nu.22.
20 *Procurator admittitur in criminali quando reus est in vinculis,vel quando est conclusum in causa.*
21 *Excusator admittitur etiam sine mandato ad excusandum inquisitum qui non potest comparere.*
Excusator non admittitur allegando impedimentum rei, quòd non possit comparere propter inimicitias vel allegando incompetentiam iudicis.
22 *Innocentia inquisiti potest per quemcunque allegari.*
A sententia condemnatoria in criminalibus appellare potest tertius etiam condemnato inuito.
23 *Procurator vbi non debet interuenire &interuenerit,iudicium est nullũ.*
24 *Frustra,ista dictio denotat quendam annihilationem,& nullitatem actus.*
25 *Improprietates sunt excusandæ,& fugiendæ.*
26 *Contumax an puniatur habens legitimam causam non comparendi.*
27 *Infamia proueniens ex calumnioso accusatione,an sit purganda.*

CAP. XV.

a VENIENS. a † Qui iurat aliquem non accusare repellitur
1 ab eius accusatione.h.d. Sed qa hoc capitulũ ad aliud solet allegari.& ĩ hoc est valde vulgatũ,ideo aliter summo & sic.ad.p sequẽda accusationẽ criãlẽ nõ admittit̃ ꝓ.licet posset allegare causam

ADDITIO.

a ¶ Veniẽs.vid Bal.ĩ l.exigẽdo d ꝓ.vbi alleg.Inn.hic.itẽ vide Spe. de acc.§.j.ver.item q̃ facit pactũ vt non accuset.de Bellentzinis.

causam absentiæ seu alias exceptiones non tangẽtes crimen ꝓpositum,& qui iurauit stare mandato alicuius nõ admittitur ad accusandum illum si virtute iuramenti sibi fuit iniunctum,vt nõ accusaret.diuidit,nã prima pars narrat factum. Secunda pronũtiationem,citationem & purgationẽ secunda ibi,cũ igitur.¶ Casus literalis.Quidã canonicus Pragẽsis.A.nomine, in presentia Papę propoſuit q̃ episcopum Pragẽsem q̃ cum esset filius sacerdotis in Pragensem ecclesiam non fuerat canonice ingressus,& q̃ priuilegium ecclesiæ Pragensis duci Boemiæ homagium prę stitisset sic subiscẽdo ecclesiam seruituti, vnde papa citauit cũ vt ad certum terminum compareret corã ipso. Ipse verò ad suã excusationem per nuntios allegauit viarum discrimina consecrationem chrismatis imminentem, & q̃ filius ducis baptizandus erat tunc temporis per eundem.Papa audiens huiusmodi allegationes,eas friuolas reputauit &ipsum habuit contumacem, & licet procuratores eius in causa criminali recipi non possent, tamen eis concessit auditores, vt si possent ipsum aliquatenus excusarent,coram quibus prędictus A,obiecit prędicta q̃ episcopum.Sed ex aduerso fuit responsum q̃ cum olim super hoc litteræ impetratæ fuissent ad archiepiscopũ Magdeburgæ,idem A.in ꝓbatione deficiens ad pedes epi se prostrauit veniam postulans ab eodẽ,& cõfessus fuit q̃ calumnioſè processerat q̃ ipsum propter qd iurauit stare mandatis ipsius,& ipse p̃cepit ei sub debito iuramenti vt q̃ ipsum decætero proponere talia non auderet, qd totũ ĩ pñtia domini papæ fuit confessus,vnde imposuit ei silentium super impetitione epi.Tum qa cõtumax fuit citauit ipsum ad præsentiam suã,& propter infamiam induxit ei purgatio
2 nem.Bern. †Not.j.ex tex. q̃ solus canonicus põt accusare ꝓriũ prelatũ.& maximè si dicat eũ intrusum,cum.n.interfit eius talẽ in statum non habere fac.c.ex parte & qd ibi dixi. & ca. cum p.
3 s.eo.†No.2.q̃ pstare homagiũ alicui est quasi quædam species
a seruitutis,non recognoscit eum in dñm,& de homagio hodievi
4 de text.cum gl.in cle.pastoralis.de re iudic.†Et no.quia dicit litera q̃ priuilegium ecclesiæ hoc iuramentum præstiterit, ex quo infertur secundum quosdam q̃ princeps seculi habet intẽtionem fundatam de iure cõi super talibus ẽt ab ecclesia cõcessis,& tenent prælati pstare homagium rõne horũ talium, nisi exi matur priuilegio.sed ego intelligo qñ hæc bona fuerunt ꝓcessa ecclesiæ in feudum,tunc enim dño feudi licet secusari præsumitur fm.ad hoc.c.verum.de for.compe.& c.solitę.de maio.& obe. secus si hæc bona talia simpliciter essent concessa ecclesiis, & non in feudũ,quia tũc dñs talis in aliquo non recognoscitur. facit in c.nouerint.x.q.j.& l.vt inter diuinum.C.de sacrosc.eccle. qd no.Inno.in c.solitæ.præalleg.& fm hanc disc. intelligo istum
5 tex.& dicta doct.†No.ibi ad festum Resurrectionis.qd valet cita
b tio ad diem feriatam,de b de quo tñ dic vt no.Inn.in c.si. de fer. & Host.exponit text.ad festum.i.vsque ad festum.& credo q̃ tuerit mens lr̃æ apponere illum terminum non vt in eo procedat, sed ad designandũ quo tpe debeat ꝓcedi,quasi immediatè post festũ illud sit procedendum,vnde in festo debebat esse in curia
6 non tñ ad procedendum.†No.q̃ discrimina viarum non inducunt iustam excusationem non ꝓparendi,sed intellige hoc sanè qñ est allegatio gñalis,puta ꝓpter friuolam, vel quia viæ e
c rãt lutosæ cliste enim non excusatur,vt in c.cum diligenti.de do. & ꝫtu.secus si allegaret discrimen viarum propter legitimum timorem hostium seu inimicorum.vt in c.accedens.s.vt lit. non cõte.& in cle.pastoralis.§.nos.circa vers.pisana.de reiu.& sic in
7 tellige istum tex.†No.contumacem reputandum qui personaliter citatus comparet per ꝓcuratorem ér si alleget excusationes
8 friuolas.†No.sing.q̃ licet procurator non admittatur in causa criminali ad disputãdum super crimine,tamen admittitur ad ꝓponendum exceptiones q̃ accusatorem de ipsius indignitate,qd no.& nescio alibi ita bonũ tex.vt nõ admittit̃ procurator ad allegandum causam absentiæ domini sui quæ cõstitit in facto, sed ẽt causam absentiæ,quæ q̃stitit in iure ad proponendũ exceptiones excluſiuas indigni accusatoris,& sic concorda istum text. q
d videtur sibi ꝓrius,quia primò dicit,q̃ non poterat admitti procurator & postea tamen admisit.d †Item not.qd citatus ad instã
9 tiam legitimi accusatoris tenetur comparere saltem ad allegandum priuilegium suum,& si non comparet potest puniri pro cõtumacia sua.licet postea constet,q̃ accusator fuerit illegitimus, nam ex quo constabat tempore citationis debebat comparere, vñ in fine propter ꝓtumaciam papa istum denuo citat,& sic procedit.l.2.ff.si quis in ius voca.non ierit & l.circa.ff.si quis ius di. non obtem.vt possit iudex punire contemnentem præceptum suum non solum qñ adhuc non ꝓstat de indignitate actoris seu accusatoris.sed etiã postq̃ constiterit,quia iam contumacia per
10 prius erat commissa,& hoc not.†Item collige optimum argumẽtum ex fi.literæ & tex.ibi,contumacia.quòd non debet quis mulctari incontinenti,sed debet in ipsa multa infligenda de no
e uo citari,ad hoc quod no.in d.l.2.si quis in ius voca.non ierit, e dixi plenè

ADDITIONES.

a ¶ Homagium.Vide latè Iacob.de S.Georg.in tract.de homag.
b ¶ Ad diem feriatam.Adde Lantr.de Oria in c.qñ q̃ §. ſtatuim'. ver.citationes.nu.14.vers.tandem.s.de prob.Zach.
c ¶ Lutosæ.Vide Deci.in le.2.§ si quis in iudicio.ff.si quis cau.S.S.
d ¶ Sed videtur q̃ isti allegauerint causas causæ,quia exceptio de qua hic est peremptoria, Host.soluit q̃ exceptio peremptoria causæ potest ꝓponi in modum excusationis & habere virtutẽ causæ absentiæ,sicut ẽt peremptoria in modum dilatoriæ ꝓponitur,vt in c.veniens.el 2.de testibus.& dere iud.cum l.& A.sed Io.And.dicit q̃ hic exuberauit officium iudicis.Butr.autem tenet opinionem,q̃ tenet Abbas Sic.& dicit q̃ qñ concessio concernens causam principalem est connexa excusationi cõtumaciæ,potest opponi ꝓcuratorem in modum excusationis contumaciæ,& ea probata iudex poterit imponere silentiũ accusatori,ex quo constat de eius inhabilitate.& sic intelligit istũ tex. sed quantum ad istum tex.mihi magis placet opin.Io.An. Nam isti vt simplices accusatores fuerunt admissi per Papam.& ideo non debuisset attẽta forma iuris ciuilis,imponere silentiũ accusatori,sed solum pronunciare,q̃ non erat obligatus ad comparendũ cum accusator nõ erat legitimus.Nam excusatio solum fuit,vt ea probata iudex in causa non procedat,vt not.in l.quæsitum.ff.de re iud.& in c.2.de procur.Vnde non debuit imponere ꝓpetuum silentium accusationi.Nam hoc debuisset si ꝓcuratorem fuisset petitũ.Item si Papa non ꝓcessisset ex officio nõ debuisset indicere purgationem canonicam.& ideò dic concordãdo opiniones,q̃ aliquis cõparet,vt simplex accusator,& tũc nõ põt exceptionem peremptoriam ꝓponere,ꝓ quam imponatur silentium accusatori,nisi exoneret officium superioris,licet possit ad excusandum reum,quasi in futurum non teneatur comparere,aut comparet,vt procurator,& tunc põt opponere talẽ exceptionem ex quo non tangit crimen,vt dicit Bart.in l.pe.§. ad crimen.ff.de pub iud.Alex.de Ne.
e ¶ In gl.j.hæc glo.tangit materiam.an procurator interueniat in causa criminali quæ est difficilima.Sed comprehendendo oia, discurre per casus.Primus est quãdo sumus in casibus merè ciuilibus non descendentibus ex delicto, & in hoc casu regulariter procurator potest interuenire,vt in l.j.§.vius.ff.de procu.& s.de procu.per totum.Nũquid autem possit iudex compellere principalem vt compareat personaliter,vel vt periuret,vel vt respõdeat positionibus per se,& non per procuratorem,dic,vt in c.i. de iud.in vj.& in l.fi.C.de procur.& in c.in pertractandis.s.de iuram.calum.Et nunquid quis possit compelli ad comparendum per procuratorem,si non potest comparere personaliter,dic,vt in c.querelam.de procu.Secundus casus est in populari actione quæ descẽdit ex delicto,vel quasi,& in hoc casu dicit q̃ exparte rei põt interuenire procurator,vt in l.qui populari.ff.de po.act. Ex actoris autem parte,aut agit ratione priuati damni, vel ꝓsequitur suam,vel suorum iniuriam,& potest dare procuratorem, vt in l.licet.de proc.aut non agit ratione priuati damni,nec prosequitur suam,vel suorũ iniuriam,& tunc non pt ꝓstituere ꝓcu. vt d.l.licet. nam ꝓsequitur interesse pupilli,cum istud ita pertinet ad illum quem vult dare proc.sicut ad illũ qui vult ꝓstituere.nam ꝓcurator ꝓstituitur à domino,sed ante litem cont.ꝓstituens non est magis dominus q̃ ille,qui cõstituit,ergo non pt constituere.sed post litem cont.cum sit secundus dominus litis bene pt dare proc.indistinctè,licet accusatio sit popularis,vt ĩ l. si cui.ff.de ver.sig.& hoc tenet Bart.in d.l.licet.in prin.facit c.2.de proc.ĩ 6. Simile in tutorib.quia ante litem cont.nõ possunt dare proc.sed bene pòst.vt l.neque. C.de proc. Quid autẽ in prælato, dic vt per gl.5.q.3.quia epi.Tertius casus est, qñ sumus in criminalibus in quibus agitur ciuiliter de crie,& hoc casu pt proc. interuenire,vt in c.tua.de proc.& c.seq.sub isto casu ꝓhenditur casus exceptus in gl.sc.crimen suspecti tutoris,nam ille casus propriè non excipitur à regula.Nã aũt agitur q̃ suspectũ tutorem vt remoueatur ab administratione,& ista cã est ciuilis, quia tendit ad priuatum ꝓmodum,& ideò tunc interuenit procurator, hoc modo loquitur l.nõ solùm.§.fi.ff.de proc. alleg per gl. Aut agitur vt tutor suspectus puniatur, & tũc est cã criminalis,quia agitur ad vindictã,vt in l.i.& l seq.ff.de suspect.tut.& in l.i.§.solẽt. ff.de off.præf.vrb.& in l.liberti.C.de admin.tut.vnde in hoc casu non admitteretur procurator, sicut nec in actione iniuriarũ. ita dicit Bart.in pe.l.§.ad crimen.ff.de pub.iu.in prima oppositione,& sequũtur Doct.hic,sub isto casu cõprehenditur alius casus exceptus in gl.sc.quando libertus accusatur de ingratitudine.vt propter ingratitudinem redigatur in seruitutem.Nam ista causa est ciuilis,quia ad commodum partis redigitur in seruitutem,& hoc tenet Bart.in d.§. ad crimen.in 2. oppositione. & sequuntur

Doct.hic

Universidad de Deusto Biblioteca

Docto hic. Quartus casus est quando criminaliter agitur de crimine,& tunc,aut tertius comparet pro suo interesse,& tunc potest interuenire,quia quo ad eum non dicitur causa criminalis. Et sub isto casu comprehenditur casus exceptus in glo.dum dicit quòd dominus potest defendere seruum pro crimine, quia comparet pro suo interesse,vnde iste casus non rectè excipitur, idem dicendum si comparet Abbas pro monacho,vel pater pro filio,vel superior pro subdito,de hoc Bart.in d.§.ad crimen.in 5. col.arg.l.1 ff.de lib.hom.exhib.& dicit Bart. hoc esse notandum propter statuta quarundam ciuitatum, quæ dicunt,quòd si quis accusatus,vel inquisitus declinauerit iurisdictionem potestatis, vel capitanei possit impunè offendi. Nam cautela est quòd cleri cus,vel monachus inquisitus non declinet, sed abbas,vel superior. Eodem modo declinauit pater pro filio, & sic pœnam euitabit. Et his sequitur quòd si factor, vel procurator alicuius esset condemnatus ad mortem, potest dominus petere vt differatur executio,donec administrationem reddat, & hoc tenet Cy. in l.1.C.de bon.dam. Not.bene hæc verba Bartol. quæ sequuntur Doct. hic. Nam per ipsa habes quòd quantuncunque sit causa capitalis,tamē admittitur pro suo interesse ad defensionem rei, pater pro filio,vel abbas pro monacho,& hoc tenementi, præsertim in eo quod dicit de patre,ideò sis cautus,quòd facias sic scribi vel dici,talis pater pro tuo interesse comparet ad defensionem filij,quia si tanquam simplex procurator posset repelli per iudicem,si causa esset talis,in qua procurator nō potest interuenire. Quintus casus est quādo causa est criminalis,in qua terti⁹ non potest comparere pro suo interesse,sed tamen reus contra quem proceditur non potest personaliter propter impersonalitatem facti,in qua est vniuersitas,& tunc potest interuenire procurator,vt in c.dilectus.cum ibi no. j.de simo.in l.aur facta.§. fi. ff.de pœn.Sextus casus est quando non potest comparere personaliter propter impossibilitatem,quia est monialis,quę pro nulla causa debet egredi monasterium,vt in c.1.de stat.reg.lib.6. & in hoc Doct.videntur dicere,quòd potest interuenire procurator.Sed Abba.Sic. distinguit, quòd aut est talis iudex qui potest accedere ad monasterium,vt si est episcopus,& tunc procurator potest interuenire,vt in simili dicitur in reste,in c.2.de iud.in 6.Mihi videtur q̄ indistinctè possit dare procuratorem,cum nō possit recedere de monasterio quemadmodum dicimus,quando reus est in carcere,de quo j.dicam. Vnde videtur,quòd in q̄bus casibus reus existēs in viculis potest dare procuratorem ad causam criminalem,in eisdē casibus possit monialis dare procuratorē.etiam si superior,ad quem spectat punire de crimine ꝫ monialem. Septimus casus est,quando potest reus per se comparere,& sumus in casu in quo vult constituere procuratorem ad proponendum exceptionem dilatoriā contra accusatorem,vel contra iudicem,vel similem,& tūc potest interuenire procurator cum non disputetur de crimine,& hoc vult hęc glo. in prin. dum dicit quòd ad excipiendum potest procurator interuenire.Idē tenet gl fi.5.q.3.reos.&Inno.&.c.prox.& Bart.in d.§.ad crimen.in 7.col.& hoc probatur in hoc c.vbi proposita fuit exceptio ꝫ accusatorem per procuratorem,& fuit admissa, & secundum eam fuit pronūciatum,quia Papa imposuit perpetuum silētiū super accusatione episcopi.& sic fuit repulsus tanquam nō idoneus accusator,& ideò Butr.& Abbas Sic.dicunt Io.An. nō bene dixisse,q̄ hic exuberauit officium iudicis,in eo quod Papa imposuit silentium accusationi,accusato absente contumaciter,& in eo q̄ suppleuit in alio, quia admisit excusationem sup principali. Nam hoc nō est bene dictū, quia potuit procurator interuenire cum non disputaretur de crimine.tamen quantum ad istum tex.Ioan.And.videtur dicere verius vt dixi in apostilla, quam feci in quarto notabili.tamen etiam Io. And. tenet quòd admittatur procurator ad excipiendum,quando exceptio est dilatoria,& dicit q̄ aduocati ciuilis fori si possunt perēptorias adaptare declinatoriis,volunt ipsas p̄ ꝓcuratores ꝓponi, & per hoc dicit Io.and.q̄ per procuratorem potest opponi accusatori q̄ est excōmunicatus,quia non tāgit principale,nec potest dici causa causę,nec defensio criminis,sed hoc intellige nisi dilatoria esset talis quæ concerneret crimen,puta si dicitur,quod accusator non potest accusare reum,quia aliàs fuit absolutus, vel q̄ nō potest accusari,quia interfectus poterat occidi impunè ex forma statuti,vt refert Bart.in d.§.ad crimen,disputauit Iac. Butr. & finaliter determinauit,q̄ aut ē notoriū illam exceptionem esse veram,& procurator admittitur,aliàs secus. Idem etiā tenet Cy. in l.reos.C.de accus.& idem disputādo tenuit Iac.de Belusio,& consuluit Franciscus Tigrini in ciuitate,vt refert Bart. qui idem tenet,& dicit ita se consuluisse.& addidit rationes. Nam quādo est notorium debet iudex absoluere reum,ēt nemine petēte, vt in l.qui cum maior.§.si libertus.ff.de bon.li.& qd no.in l.vbi patrum.C.de transl. Sed q̄n est dubium,tunc ꝓcurator non pōt admitti,ne factum ꝓcuratoris noceat reo. Hoc tū vī limitari Ioa. And. inquantum Bart. loquitur de illa exceptione,q̄ accusator non pōt accusari,quia occisus erat bannitus. Nam dicit Io. An. q̄ si statutum diceret,q̄ querelæ bannitorum non audiantur,q̄ tunc talis exceptio posset opponi per ꝓcuratorem.& istud sequitur D.Car.in 4.q. Idem tenet Butr.in 12.col. Ego puto mentem Io.An.& doctor.esse q̄,aut exceptio banni opponitur cōtra accusatorem,& tunc talis exceptio pōt per procuratorem opponi,qa q̄ repellatur accusator ab accusando.ista est merè dilatoria,& pōt per procuratorem opponi, aut dicitur eum non posse accusari,quia ritè occisus erat bannitus,& statutum disponit,q̄ querelæ bannitorum non audiantur,& hoc casu non putarem istam exceptionem posse opponi per procuratorem, nisi esset notoria,nam ista exceptio tangit crimen.quia per illā exceptionem declaratur reum iustè potuisse occidi. Vtrum autem si statutum dicit q̄ querelæ bannitorum non audiantur,an hoc casu si aliquis occidat bannitum possit accusari,vel an saltem iudex possit ex officio ꝓcedere ꝫ occisores,vide notabilia verba Bar. in l.non solùm.§.quanquam.ff.de iniur.& Bar.ibi formal quæstionem in statuto disponente,q̄ non soluens collectas non audiatur,nec in ciuili,nec in criminali,& dicit q̄ nedum nō potest accusari interficiens ipsum,sed nec ēt iudex ex officio pt inquirere,quia cum ipse non possit conqueri,nec ēt Resp.poterit.& dicit q̄ disputando ita determinauit Iac.But.Octauus casus est, qñ est exceptio peremptoria merc.quæ in vim perēptoriæ proponitur,s.post litem cōtest.ad perimendum crimen,& tunc sine dubio non pōt ad eam proponendam ꝓcurator interuenire,qa discutitur crimen,& pronunciatur super crimine, & non super exceptione,vt in l.1.C.de ord.iud.& in c.1.de ord cog. vnde videtur constitui procurator ad causam criminalem,perinde ac si constitutus esset ad totam causam,quia cum iudex procedat super ista exceptione,& super crimine.& ex sententia lata super crimine,videatur facta pronunciatio super exceptione peremptoria,saltem incidenter,non pōt negari quin procurator intelligatur datus ad causam criminalem,& hoc tenet Bart.in d.§.ad crimen.in fi.vij.col.seu in principio octauæ,& idem tenet Abb.Sic. & etiā Butr.qui dicit,q̄ si exceptio proposita in vim perēptoriæ sit notoria,non pōt super ea ꝓcurator interuenire vt ꝓcurator, sed tene,vt simplex allegator,non assumens in se iudicium. Nā dato,quòd peremptoria sit notoria si venit vt procurator non excusatur à modo proponendi,licet excusetur à probando, vt in cap.accedens el j.vt lite non contesta. Et nota.gloss.in clem. appellanti.de appellat. Sed si dubium est de illa exceptione propter ius non propter factum,puta, certum est quòd occisus fuit bannitus,sed dubium est an sit bannitus de iure. an super isto dubio iuris examinando sc.an fuerit bannitus, de iure possit procurator interuenire.Barto.in d.§.ad crimen.in 8.col.tenet,q̄ non,quia dubium iuris æquiparat dubietati facti,vt in l.an prolatis.de re iud.& in le.non possunt.ff.de leg.& in prima constitu. Cod.§.quibus.iuncta glo.& istud procedit quando exceptio peremptoria non examinatur separatim à crimine. Sed quid si examinatur separatim,puta,excipitur coram iudice corā quo fuit pfecta accusatio q̄ occisus fuerat bannitus,accusator replicat, q̄ fuerat cancellatus de banno. Iterū replicat accusatus q̄ cācellatio nō valuit,iudex cōmisit alteri cognitionē isti⁹ exceptionis, an possit ꝓcurator interuenire,Bar.in d.§.ad crimen.in pe.col.& terminat,q̄ nō,qa tēdit ad decisionē criminis.nā aut cācellatio tenuit,& occisor venit puniēdus,aut non tenuit,& venit absoluēdus.non pōt ergo dari procurator,cū hæc exceptio cōcernat crimē,secus si exceptio non concerneret decisionē criminis:sed ad aliū finē opponeretur. nam tūc ꝓcurator posset interuenire, vt in l.1.§.& si præses.C.ad l.Fla.de pla.& Bar.dicit q̄ ita fuit obtētum,& q̄ pro ista parte venerūt multa cōsilia.Idē sequunt Doct. hic.Sed intellige supradicta q̄ nō pōt interuenire procurator super exceptione qñ nō pōt cōstitui ad totā causam:eadē ratione posset constitui ad proponēdas.& ꝓbandas quaslibet exceptiones,quia si admittitur ad totam causam, fortiùs ad actus particulares ipsius causæ.Nonus casus est quando cōstituitur ad totā causam,& tunc,aut venit imponēda pœna capitalis, vel mortis, vel amissionis ciuitatis, vel libertatis,vel ciuitatis,& tunc nō pōt procurator interuenire vt i l.j.ff.an p al. cau. app. & in l.absente. ff.de pœ.& in præal.§.ad crimen.pōt tn dari procurator ad appellationem interponendum.licet causa sit capitalis,vt in l.non tā tùm.ff.de app.& hoc tenet Spe.in 2.pte.Spe.in ti.de ac. §.1.in vj. col.ver.si verò crimē.Itē in casibus in quib pōt damnari absens, pōt interuenire accusator,vt dicam statim,aut venit imponēda pœna relegationis,vel minor,& tūc glo.ista tenet,q̄ pōt interuenire procurator,& idē tenuit gl.iuris ciuilis.ī pręal.l.pen.§.ad crimen.ff.de pub.iud.& in l.seruum quoq;.§. publicè.ff.de proc.& hanc opi.tenuerunt Fran. Acc.Ia.But. & Gul.de Cu. Sed Iac. de Ar.Pe.&

Ar.Pe.& Cy.in l.reos.C.de accu.tenent contrarium.sed Bartol. in d.§.ad crimen.in 3.col.dicit quòd opin.gloss.communiter tenetur,& quòd minimè sint mutāda, quæ certam interpretationem semper habuerunt.& sic dicit se iudicaturum, dicit tamen quòd in puncto iuris,opin.Iac.de Ar.& Cy.est verior.Præmittit tamen Barto.vnum,videlicet,Anin casibus,in quibus potest absens damnari possit procurator interuenire. Nam de iure communi in tribus criminibus capitalibus potest absens damnari. Primus, quando aliquis facit aliquem spadonem,seu amputauit ei testiculos ad hoc vt sit eunuchus,nam talis tenetur lege Cornelia de sic. & tamen potest absens damnari, vt in l. lex Cornelia. §. item diuus Adrianus. versic.& qui crimen.ff. ad l. Corne.de sic Secundus est quando proceditur contra aliquem apparitorem de crimine capitali. nam & hoc casu potest absens damnari, vt in l.ne diu. C. de pœn. Tertius est in crimine læsæ Maiestatis, nam & hoc casu potest absens damnari, vt patet in quadam constitutione Hentici Imp. quam ipse fecit in ciuitate Pisarum.Modò dubium est an in istis casibus possit procurator interuenire, & videtur quòd sic, vt in l.seruum quoque. §. publicè. ff.de procur. Sed Bartol.in d. §. ad crimen. dicit quod quando potest quis damnari absens, admittitur quilibet qui vult allegare pro eo causas innocentiæ,vt in d.§.publicè.imò si nemo alleget,iudex deberet quęrere de eius innocentia,vt in l. fi.in fi.ff.de quæstion.& in l.si non defendantur.& ista est regula, vbicunque ferri potest sententia diffinitiua contra absentem, tunc potest iudex tupplere de facto,& quærere defensiones absentis,vt in authen.qui semel.C.quomo.& quan.iud.& in l. ampliorem.C.de app.licet glo.ibi dicat,quòd ibi est speciale in causa appellationis.Sed malè dicit,& communiter reprobatur, & istud etiam sentit Inn.hic,de quo Bart.quo adhoc se remittit ad l.quartam.§.hoc autem iudicium.ff.de dān.inf.dicit tamen Bar. quòd licet quilibet admittatur ad allegandum causas innocentiæ,tamen iste non est procurator qui hoc facit.sicut etiam dicitur in casu l.non tantum.ff. de appella. vnde si vellet facere aliquem actum in præiudicium, rei absentis non admitteretur, quia ei non potest præiudicare,& mouetur Bart.per d.l. penul. §.ad crimen.vbi ad literam sic dicitur, Ad crimen publici iudicij prosequendum frustra procurator interuenit,multoque magis ad defendendum.Sed excusationes absentium ex Senatusconsulto iudicibus allegantur,& si iustam rationem habeant.sententia differtur,& pondera illum text.quia vult quòd non possit cōstitui procurator nec per accusatorem, nec per reum, sed vult quòd debeat admitti excusator.Item pondera illum text. dum dicit,Et si iustam rationem habere videatur, sententia differtur. Nam per hoc innuit quòd erat casus in quo absens poterat dānari,nam sententia non posset differri propter excusationes, si absens damnari non posset.& sic frustra excusaret se excusator, quando absens damnari non posset.vnde ille textus,apertè probat,quòd licet absens possit damnari,nō potest interuenire procurator,nec ex parte accusatoris,nec ex parte accusati,sed bene accusator potest interuenire,vt ibi dicitur.& dicit Bart.de hoc esse casum in l.j.ff.an per al.cau.app.Nam in causa appellationis sententia potest ferri contra absentem,vt in l.fin.§. illud. C.de temp.app.& tamen non potest procurator interuenire si causa est capitalis,vt in d.l.j.ff.an per al.cau.app. Vnde concludit Bart. quòd quando absens potest damnari,non admittitur vt procurator,quia posset domino prodesse,& obesse,sed bene admitti tur vt excusator ad allegandum causas innocentiæ,vt in l.seruū quoque.§.publicè.ff.de procu.vbi ad literam dicitur publicè vti le est absentes à quibuscunque defendi.Nam in capitalibus iudicibus defensio datur vbicūque.ergo itaque absens damnari potest ibi,quamuis verba facientem pro eo,& innocentiam excusantem,audiri æquum est,& ordinarium admittere.Et aduerte, quis sit verus,& communis intellectus illius tex.Nam ille tex.intelligitur,quòd vbi sententia fertur in absentem quæcunque sit causa, quilibet admittitur,etiam sine mandato ad ostendendum de eius innocentia,& ad verba illa,quamuis verba facientem,quæ sunt posita in d.§ publicè.debet subaudiri,siue cū mandato,siue sine mandato,siue sit masculus,siue fœmina, seruus, vel liber,conuenta persona,vel non conuenta. Idem tenet Io. And.in tit de procu.§.j. versi.item quòd causa est criminalis. & Io.Cal.& Doct.hic.quod perpetuò notabis.hoc præmisso, dicit Bar.quod Vltramontani,verius dicunt quàm gl.ista &quàm gl. iuris ciuilis.sc.q̄ in criminalib.non possit interuenire procurator,nisi vbi ꝓponit pœna pecuniaria.& dicit probari in d.l.pe.§. ad crimen.ff.de pub.iud. vbi dicitur q̄ ad crimen publici iudicij non interuenit procurator,& hoc modo debet intelligi l.j.ff.an peral.cau.app.quia dictio,vsque,imponitur inclusiuè,& ad ham, in illa l.dicitur in versi.sin autē.non sit cā pecuniaria, sed capitalis per procuratorem agi non licet,sed,& sic ea cā sit, ex qua se qui solet pœna,vsque ad relegationē, non oportet per aliū cās agi,sed ipsum adesse auditorio debere.scieadū est planè si pecuniaria cā est,ex qua ignominia sequitur,p̄ potest &per ꝓcuratorē hoc agi,& sic ille tex.distinguit triplicē cām Nam quædā est capitalis,& in ista non pōt interuenire ꝓcurator.Quædā est nō capitalis,in qua imponitur pœna,vsq; ad relegationē,& in ista similiter non pōt ꝓcurator interuenire,vnde dictio,vsq;,stat inclusiuè ſm Bar.quia etiā vbi imponitur pœna relegationis non pōt ꝓcurator interuenire.Quædam,& tertia est cā pecuniaria,& in ista pōt procurator interuenire,etiā si ex tali cā re⁹ debet effici infamis,& dicit Bar.esse casum in l.fi.ff.de iniur.coniuncta l.fin. C.eo.ti.Nam in crimine iniuriarum imponitur pœna relegationis,vt in l.fi.ff.de iniu.& tamen non pōt ꝓcurator interuenire in tali cā,nisi in personis illustribus.Nec obstat si diceretur, q̄ in crimine iniuriarū pōt imponi maior pœna.sc.fustigationis,vt d.l.fi.ff.de iniur.vnde propter dubium non debet admitti procurator,quia ſm Bart.in illustribus non pōt imponi talis pœna,vt in leg.mortis.§.iste fere.ff.de pę.Et ista est conclusio Bar.in d.le. pe.§.ad crimē.ff.de publ.iud.& in l.seruū quoq;.§.publicè.ff.pe. Sed primā opinionem,sc.q̄ in criminalibus possit interuenire procurator,qñ ex eo sequitur pœna relegationis. vel minor,tenuit Host.hic,in c.tua.de ꝓcur.& idem consuluit Federic.de Se. suo consilio 198.& secundū omnes Doct.secundum istam opinionē est ꝓsulendum,& hanc opinionem tenendo dicendum est q̄ dictio,vsque,quæ est in d.l.j.ff.an per al.cau.app.stet exclusiuè.Nec obstat argumentū dicētium,q̄ si staret exclusiuè, non esset dare casum,in quo non posset interuenire procurator, si cā nō est capitalis.Nam ille tex.dicit q̄ triplex est cā,sc.capitalis, & in ista non potest interuenire procurator.Item non capitalis,sc.vsque ad relegationē,& in ista similiter non pōt interuenire ꝓcurator,vt dicit ille tex.Ité pecuniaria, & in ista pōt procurator interuenire.etiā si ex cā sequatur infamia, modo dicūt ipsi si tu intelligis,q̄ dictio,vsq;,stet exclusiuè,sc.vbi cā est non capitalis vsque ad relegationē non possit interuenire ꝓcurator &sic q̄ possit ꝓcurator interuenire in causa relegationis,sequeretur q̄ poterit ꝓcurator interuenire in quacunque cā non capitali.qa non est dare cām non capitalē maiorem relegatione, q̄dicunt esse contra illam.le.Sed profectò isti malè sentiunt in hoc,qa est dare pœnā non capitalem maiorē relegatione,vt si est corporis afflictiua,puta amputationis membri,tamen mihi videtur q̄ opinio Vltramontanorū,& Bar.sit verior in puncto iuris.& ipsam etiam tenet Abb.Sic.hic.dicit enim q̄ licet sit communis opinio, q̄ vbi imponitur pœna relegationis,vel minor, possit ꝓcurator interuenire.Tamen inspecta veritate potius est tenenda opinio contraria,sc.vt in nullo crimine possit interuenire ꝓcurator,nisi vbi imponitur pœna pecuniaria.Inter alias rationes,dic q̄sibi placent duæ vrgentes.Prima qa ꝓcurator non pōt defendere aliū,nisi legitimet personā suam per satisdationē, de iudicato soluēdo,vt in l.qui ꝓprio.ff.de proc.& Inst.de satisf. §.si verò.& dicit hoc esse clarissimū,sed vbi nō venit imponenda pœna pecuniaria,sed alia,non pōt procurator suscipere in se iudicium.Nā si quis est ꝫdemnatus vt sit relegatus in certa prouincia,ꝓcurator nō pōt soluere hanc pœnā,nam ex relegatione hoc fieri pōt,vt in l.relegatorum.ff.de interd.& releg.Idē dicendū est si ictus fustiū,vel alia similis pœna venit imponenda. pro hoc facit l.4.ff.de cust.reo.vbi est casus singularis,sc. q̄ fideiussor,qui ꝓmisit repræsentare reū, qui erat accusatus non punit similitudine supplicij,dato q̄dolo nō repræsentauerit ipsū,sed punitur pœna arbitraria,vñ qñ venit imponenda corporis pœna afflictiua nō pōt ꝓponi ꝓcuratori ꝓdelicto dñi,sicut nō ꝓponit fideiussori.vt in d.l.4.ff.de cust.reo.& hoc ꝓbatur ēt in l.furti. ff de his qui not.in fa.& in l.nihil.eū ibi not.C.de ꝓcur.Sed qñ venit imponenda pœna pecuniaria,dicit Abb.Sic.q̄ tunc pōt ꝓcurator optimè legitimare personam suā,qa pōt soluere illā pœnā. Et ideo non sine mysterio iura aperte dixerunt, q̄ vbi imminet pœna pecuniaria pōt ꝓcurator interuenire,& nō sic dixerūt de alijs pœnis.Secūda rō est ſm Abb.Sic.licet nō sit ita efficax.nam vbi venit imponenda alia pœna,quàm pecuniaria,tractat de magno ꝓiudicio, qa quælibet pœna corporalis maior est qualibet pecuniaria,vt in l.in seruorū.ff.de pœ.Sed p ꝓcuratorē qs nō ita diligēter ꝓsequitur factū suū,sicut p se ipsū,ergo &c.vñ interest rei ne qs dānetur innocēs,vel nocēs absoluatur: quare vt hoīes inducant ad ꝓsistendū in iudicio p se ipos,nolueruṅ q̄ in istis gra uib⁹ interueniret ꝓcurator.& dicit Ab.Sic.q̄ tota difficultas cōsistit in respōdēdo ad l.absentē.ff.de pœ.& ad l.seruū quoque. §. publicè.ff.de pœ.Ex quib.cōiter dixerūt gl.(& est cōis opin.) q̄ vbicūq; absens pōt dānari,pōt interuenire ꝓcurator,qa melius est q̄ defēdat p aliquē, q̄ à nemine,vt in d.§.publicè.sed ll.absentē clarè ꝓbat,q̄ pœna relegatiōis pōt ī fligi ꝫ absētē,ergo dbet posse iteruenire procurator,vt d.§ publicè. Sed ad hoc resp.Ab.Sic

q̄

Universidad de Navarra Biblioteca

quia licet absens contumaciter, possit relegari, tamē nō potest procurator interuenire, quia non potest legitimare personam suā, & sic non potest iudicium recta via in se suscipere. Item homines consilii, q procurator possit interuenire, de facili eos constituerent, & quandoque p negligentiam procuratorū damnarentur. cui est obuiandum. ad §. publicè. resp. secūdum quod Bar. respondet, quia nō loquitur in procuratore, sed in excusatore. nec obstat q ille textus dicat q admittatur. ad ostendendum in nocentiam, & sic super crimine, quia excusator admittitur etiam super crimine. vt dicitur in d. §. publice. & inferiùs dicam. & hoc procedit in illo casu, quando iudex ꝫ absentem potest procedere ab sententiam, quia ex officio supplere potest præsentiam absentis, & inuestigare de eius innocentia, qđ dic vt §. latiùs dixi referendo Bar. ad idem facit l. inter accusatorem. ff. de publ. iud. vbi admittitur excusator quando ꝫ absentem potest ferri sententia. & est casus in l. pen. §. ad crimen. ff. eo. tit. vbi non admittitur ꝓcurator ad crimē publici iudicij, sed si absens potest damnari, ad mittitur excusator, & si excusatio habet iustam rationē, sententia differtur, quia non proceditur ꝓtra absentem, vt ibi dī. Tamē concludendo quid debeat is tenere dic q quædam est pœna capitalis, videlicet quę imponit mortem, vel aufert libertatem, & ciuitatem, vel ciuitatem tantum, quod quando sit vide Inst. de ca. diminut. in prin. §. 1. & 2. per Inn. ff. eod. qualiter, & quando. el secūdo. & hoc casu secundum omnes non potest procurator interuenire. Quædam & secundò est pœna non capitalis maior relegatione, vt puta, abscissionis membri, tunc etiam secundum omnes non potest interuenire procurator, & hæc probantur in l. j. ff. an per al. cau. app. Quædam, & tertiò est pœna non capitalis, s. relegationis, vel æqualis. & in hoc sunt opiniones, vt supra vidistis. Sed potes dicere pro cōcordia quòd, aut talis pœna est exequibilis in absentem, vt putà, q relegatus non possit amplius stare in tali ciuitate. & hoc casu q ista pœna est exequibilis in absentem potest procurator interuenire, & hoc modo procedat ꝫmunis opinio. aut quis est relegatus, vt stet in certo loco, & q de illo non possit recedere, & hoc casu non potest interuenire procurator, quia ista pœna non est exequibilis in absentem, nec procurator potest interuenire, quia nō potest satisdare de iudicato soluendo, & ista fuit opinio Gulli. de Cunio. cum qua videtur transire hic Butrig. & istud videtur tenere Pau. de Cast. in d. l. seruum quoque publicè. ff. de procur. Et ex hoc infertur quòd si reus venit puniendus pœna fustigationis, q non possit ꝓcurator interuenire, quia talis pœna nō est exequibilis in absentem & hoc etiam tenet Guilli. de Cunio. plus dicit Pau. de Cast. in d. §. publicè. q etiam si pœna non est corporis afflictiua, si tamen exigit p̄sentiam personę nō potest procurator interuenire. Quædam, & quartò est pœna minor relegatione, & hoc casu videtur q procurator possit interuenire. hoc videtur probare in d. l. j. ff. an per al. cau. app. quod tamen intelligas si sententia potest exequi in absentem, alias non posset procurator interuenire, vt ꝓximè dixi. Quædam & quintò est pœna abdicatiua alicuius honoris, puta priuatio dignitatis, vel alicuius commodi inhærētis p̄sonæ, puta si priuatur. vt non sit amplius de consilio ciuitatis, & ista pœna est exequibilis in absentem, quia trahit secum executionem, vnde potest procurator interuenire, vt dicit Pau de Ca. in d. § publicè. Sed ꝫ hoc videtur tex. in c. super his. j. eo. Nam ibi dicitur, q quando agitur ad depositionem per viā accusationis non potest procurator interuenire. & tamen potest ferri ꝫ absentem, vt no. in c. veritatis. de dolo & contu. Butr. in hoc multum se inuoluit. Non curo referre, sed mihi, videtur, q si ageretur ad solam depositionem ab officio, vel beneficio q posset ꝓcurator interuenire, quia talis sententia est exequibilis in absentē. Sed quia qñ aliquis accusatur vltra depositionem potest condemnari ad perpetuos carceres, vt in c. tuæ. de pœn. & isto respectu ꝓcurator nō potest interuenire, & sic intelligo c. sup his. j. eo. Quædam, & sextò est pœna pecuniaria, & hoc casu etiam si ex ea sequatur infamia potest procurator interuenire, vt in l. j. ff. an per al. cau. app. Sed aduerte in omnibus casibus in quibus dixi ñ posse interuenire procuratorē, eo quia sententia nō est exequibilis ꝫ absentem, tamen potest excusator interuenire. Et ad uerte ne erres, aliud est dicere q sententia posset ferri ꝫ absentē, aliud est q possit mandari executioni. Nam in multis casibus potest ferri ꝫ absentem, sed non potest executioni mandari, vbi ergo potest ferri ꝫ absentem, sed non potest executioni mandari non potest procurator interuenire, sed excusator, & sic intelligo s. dicta. Ex prædictis infertur nunquid si reus est in vinculis posit procurator interuenire, & Bar. in d. l. pen. §. ad crimen. dicit q potest constitui procurator ad omnes actus præterquàm ad sententiam & ita dicit practicari quia cessant rationes prohibitæ quia iudicium non potest esse delusorium cum reus sit in vinculis, & hoc tenet Butrig. Sed Abbas Sicul dicit, q licet obseruetur opinio Bar. & etiā sit æqua, tamen ipse dicit, q de subtilitate iuris potest dici oppositum, ga licet esset ratio, q iudicium non erit delusorium. non tamen cessant rationes aliæ prohibitiuæ. nam non potest procurator legitimare personam suam p satisdationem. Item melius quis agit causam suam per se, quàm per alium, & dicit, q hoc vī probari in l. j. ff. an per alium cau. ap. vbi dicitur, q reus debet interesse in auditorio iudicis. & dicit, q iō in aliquibus locis obseruatur, q reus ducitur vinculatus ad iudicium, & per seipsum se defendit. Sed Ange. & Pau. de Cast. in d. l. seruum. §. publicè. ff. de procu. dicunt, q ad respondendum inquisitioni, aut accusationi, vel positionibus, non potest reus ꝓcuratorem ꝫstituere sed debet personaliter duci ad bancum, & per se ipsum respondere. Nam procurator ꝫ si rendo inferret grauissimum præiudicium carcerato, vel negando inferret difficultatē curiæ in probando. Nam si reus esset præsens, fortè non audiret negare, ideò iudex debet videre qua trepidatione, &c. vt ī l. de minore. §. tormenta. ff. de quæstio. ad alios verò actus, vt ad producendos testes, & ad dandū articulos, procedit dictum Bar, & istud mihi placet, quod tene mēti. Item prædicta sunt vera an te conclusionem in causa, sed post potest interuenire procurator in causis criminalibus, vt no. in l. quamuis. C. de adult. & hoc tenet Bar. in d. l. pe. §. ad crimen. & Abb. Sic. hic. qui dicit, q si crimen est probatum, nihil obstat quin ex parte accusatoris procurator possit interuenire post conclusionem in causa. & sic sentit, q ex parte rei nō possit procurator interuenire, quia ex quo constat reum esse condemnandum non potest ꝓcurator satisdare de iudicato soluendo si sententia non est exequibilis in absentem, vt s. dictum est. Sed de hoc artic. latius vide in d. l. quamuis. Sed vlterius pro declaratione prædictorum quęro de aliquibus. Primo, quid si pro delicto capitali per statutum imponatur pœna pecuniaria, an possit procurator interuenire. Guid. de Suz. vt refert Io. An. in Spe. de procu. §. j. ver. Item q causa est ciuilis. tenet, q non admittatur procurator, quia subrogatum sortitur naturam principalis, vt lit. pen. eccles. ia. el 2. Sed cōiter tenetur ꝫ rium per l. 2. C. de ꝓcur. vbi dicitur, q in causa, quæ est pecuniaria indistinctè potest interuenire procurator, & hoc etiam probatur. s. de procur, tuæ. Item in hoc casu cessant rationes ꝓpter quas in causa criminali non potest procurator interuenire, & cum hoc transit D. Car. hic in 6. q. Sed Bar. in d. §. ad crimen. in 6. col. dicit q hoc procedit ex parte rei, quia ex genere pœnæ iudicatur crimen capitale, vel non capitale, de quo plene per eū in l. 2. ff. de pub. iu. Sed ex parte accusatoris dicit esse distinguēdū. an crimen sit publicū. Nam si est publicū nō potest procurator interuenire, nisi secūdum distinctionem legis, licet in princ. ff. d ꝓcur. qđ declara. vt dixi in prin huius ar. In secundo casu, quæ cicantur crimina publica, vel non, d. c vt plenè per Bar. in l. j. ff. d pub. iud. Ex hoc sequitur hic Butrig. in 8. col. & dicit q idem tenet Fede. de Senis. consi. 299. Secundo quæro circa hoc, quid si pro delicto imponitur pœna mille lib. & si non soluitur infra mēsem reo debeat manus amputari, an possit procurator interuenire Bar. in d. l. pe. §. ad crimen. remittit se ad l. 2. c. ti. & ibi tenet q ꝓcurator non potest interuenire, & fuit originaliter opinio Dyni: quam tenet Io. And. in Spec. de procur. §. 1. versi. Item si est causa capitalis criminalis. Nam sufficit, q causa potest esse capitalis reo non soluente. Non obst. l. 1. ff. de in lit. iur. vbi dicitur q non debet inspici q obligatio possit excrescere, quia ibi loquatur de augmento quod venit extrinsecus: non ex natura obligationis, sed iudicis officio. l. centum Capuæ. ff. de eo quod certo loco, & hoc sequitur hic Do. Car. in 8. q. Dicit tamen, q deberet fieri commutatio ex officio iudicis, tunc prima causa non esset capitalis, & sic in ea procurator admitteretur, sed cū per officiū iudicis debebit fieri commutatio, tunc tanquam causa sit capitalis procurator non potest interuenire. sed optimè declarat Bart. in d. l. 2. ff. de pub. iud. de quo dic, vt ibi per eum, & in l. quicunq;. C. de seruis fug, vbi per Doct. Tertiò quæro, qnid si pro crimine imponitur pœna capitalis, & pecuniaria alternatiuè, Bart. in l. 2. ff. de pub. iud. videtur tenere, q procurator non possit interuenire, dicit enim Bartol. quod talis causa videtur capitalis. Nam sicut legatum dicitur conditionale quando vna pars alternatiuè contenta in legato est conditionalis. vt in l. cum illud. & in l. cū ita. ff. quando dies legat. Ita hoc crimen etat totum capitale cū vna pars sit capitalis. l. si ex toto. in fin. ff. de leg. 1. & licet Bartol. non dicat expresse q non possit procurator interuenire, tamen satis colligitur ex eius verbis. quia in causis capitalibus procurator non debet admitti, vt in l. 1. ff. an per al. cau. app. Sed Do. Car. in 8. q. nullam facit mentionē Bart. dicit, q si electio est iudicis non admittitur procurator, quia sufficit q potest eligere capitalem. Est aūt electio iudicis qñ verba referuntur ad iudicem, vt in l. j. §. expilatores. ff. de effract & expil. & C. de seruis fugitiuis. l. quicunque. postea dicit q etiam si electio esset iudicis debet eligere minorem pœnam. mouetur per glos. fi. in c. sicut. de homic & qñ electio sit iudicis, remittit se ad no. in c. sicut. de iud. in gl. fin. Sed si electio est rei dicit q procurator pōt interuenire, qđ tamē intelligit, qñ electa pœna pecuniaria nō fit transitus ad corporalem, mihi magis placet opi. Bar. s. q nō possit interuenire procurator indistinctè ga tota censetur causa sanguinis, vnde siue sit electio iudicis, siue rei non poterit procurator interuenire. Nā quando electio spectat ad iudicem, iudex potest imponere pœnam quam vult, siue minorem, siue maiorē, ex quo datur ei electio, dicit Bar. in §. expilatores. ff. de effractor. & in l. quicunque. C. de ser. fug. Bald. in l. si fugitiui. e. ti. Si ergo cum causæ cognitione potest eligere q pœnam vult, poterit eligere maiorem, si ex circunstantijs apparet reum dignum maiori pœna. facit ca. quoniam frequenter, in fi. s. vt lite non contest. fatetor tamen quòd vbi circunstantiæ non assuaderunt maiorem pœnam imponi, q tunc iudex debet eligere minorem, quia in pœnis est eligenda via mitior, vt in reg. in pœnis. de reg. iur. in 6. & hoc modo debet intelligi. gl. fi. in d. c. sicut dignum. de homic. Quartò quæro, quia s. dixi procuratorem interuenire posse in criminalibus. in quibus imponitur pœna relegationis, vel minor, si talis pœna est exequibilis in absentem, an iudex teneatur admittere procuratorē interuenientē, Bar. in d. l. seruum quoque. §. publicè. ff. de procu. dicit qđ cōiter iudices nolunt procuratores admittere, & dicūt volumus q veniat principalis qui melius nouit veritatem, vt in l. fi. C. de procur. sed dicit Bar. q Iac. Butr. dabat tale remedium, videlicet vt fiat instrumentū procuratoriū limitatè, ad sic respōdendū. Nam tūc procurator sm eū debet admitti, ex quo apparet apud eū instrm de veritate. Bar. tenet ꝫriū, si q procurator ēt cū tali ꝓcuratorio limitate ad sic respōdendū, nō debeat admitti, ga veritas colligitur ex aspectu, ga iudex ppendit quo vultu, & qua trepidatione, & qua ꝫstantia qs loquatur, vt in l. de minore. §. tormenta. ff. de quæstion. vnde in his iudex nō pōt informari per procuratorē, quia alius est aspectus dñi, alius procuratoris, & per hoc dicit q est in arbitrio iudicis facere cōparere per se, non per procuratorē. Idem dicit Pau. de Cast in d. l. seruum quoque §. publicè. ff. de procur. dicit enim q iudices seruāt talē modum, q nūq admittitur procurator, etiam in causis, in quibus de iure debet admitti. Nam citant vt cōpareat formaliter ad informandum curiam de veritate, quæ sine sui præsentia nō habetur, quæ citatio permittitur iudici ex causa, vt in c. 1. de iud. in 6. & in l. fi. C. de procur. & dicit, q si hoc non fieret nūq daretur aliqua sententia in criminalib. quia mitteretur procurator, qui cum suis cauillationibus obuiaret. Sed Bal. in d. fi. de procur. distinguit, q aut iudici sint probata indicia ꝫ reum, & tunc potest reum compellere personaliter, siue locus sit torturæ, siue simplici interrogationi, & quali quali districtione, aut ꝫ reum nō sunt aliqua indicia legitimè probata. & tūc dic, qđ nunq̄ potest sibi auferri beneficium legis, qđ est immittendo procuratorem legitime constitutum. sed tu indistinctè tene opinionem Bart. quæ cōiter tenetur. & hoc bene probat in isto c. vbi dicitur q iudex causa legitime subsistente potest cōpellere reum ad comparendum personaliter corā se, sed in criminalibus sæpe datur causa legitima, quia iudex melius inueniet veritatem à reo q à procuratore, ergo &c. Puto tñ qđ admittitur procurator in omnibus præterq̄ vbi erit responsio faciēda per reum, & sic restringo opinionem Bar. Nam rationes assignatæ per eum solum militant in respōsionibus faciēdis, nō autem in aliis actibus faciendis, ita limita opinionem Bar. nisi cōpareret tertius pro suo interesse, vt pater pro filio, abbas pro monacho. nam iudex tenetur talem admittere quod declara, vt s. dixi in prin. huius arti. in 4. casu. & hoc tenebis menti. Quintò quæro, quia s. dixi, q excusator pōt interuenire, qñ sententia potest ferri ꝫ absentem, & in causis capitalibus qđ sit officium iudicis excusatoris, & quas excusationes possit proponere. Inn. hic dicit q quidam est simplex excusator sine mādato, & iste non potest proponere excusationes nisi circa factum. puta q reus est infirmus, vel q fuit impeditus, & similia, & de tali excusatione loquitur l. inter accusatorem. ff. de pub. iud. & l. liberto. §. fi. in fi. ff. de neg. gest. Excusatiōes verò circa ipsa puta q reus non venit, quia non tenebatur venire, quia accusator est excōicatus, & similes excusationes circa ius non possunt proponi sm Inn. per simplicem excusatorem, sed oportet q habeat mandatum. & hoc probatur sm eū in c. cum dilecti. de dolo, & contu. & hic sm Bar. in l. pe. § ad crimen. ff. de pub. iud. dicit q quædam sunt excusationes necessariæ, quæ impediunt reum venire, velit vel nolit, puta est infirmus, vel incarceratus ab alio, vel non potest transire per iter, & istæ exceptiones possunt opponi per quemlibet, nec requiritur q excusator habeat mandatum, vel q caueat de rato. quia velit nolit absens nō potest comparere. Quædam sunt excusationes probabiles, quæ excusant reum à veniendo, posset tamen venire si vellet, vt puta si ī loco

habet inimicitias, nam excusatur à veniendo, vt in c. accedēs, vt lit. non ꝫtest. & in cle. pastoralis. de re iud. posset tñ venire si vellet, & tunc sm Bar. excusator non admittitur sine mandato ad alegandā talem excusationē, ga nescit, qđ ille absens velit. Quæ dā sunt excusationes merè voluntariæ, vt puta, tu non es meus iudex, & hoc casu dt Bar. qđ reꝰ si vult pōt ꝓgare iurisdictionē: iste excusator nō pōt ꝓponere sine mādato. cū hoc ꝫsistat in voluntate absentis, & istā dist. Bar. segtur But. & Ab. Si. Et ex s. dictis infertur, q si excusator habet mādatū, pōt proponere exceptiones seu excusatiōes, & ꝓbabiles, & volūtarias. & satis hoc ēt colligitur ex verbis Inn. & Bar. Sed si exceptiones seu excusationes ꝫcernerēt crimē, excusator nō admitteret ēt cū mādato, vt s. dixi, nisi esset casus, in q̄pt ferri ꝫ absentē sn̄ia, ga tūc admitteret excusator ad allegandu cās cāæ vt ē casus fin. l. d. l. seruū quoq;. §. publicè. ff. de ꝓc. & hoc tenet ibi Bar. in d. §. ad crimē. Nā text. ibi dt q admittit ad excusandū innocētiā, & sic loq̄, qñ excusat de crīe ostēdēdo reū innocētē, & fa. ad hoc sm Ab. Si. nō tm. ff. de ap. vbi in criali, qs appellat, palio, de quo 2. q. 2. in sum. & dt q excusator absentiæ admittit, qñ nō pt ꝓ ꝓcuratorē ꝫparere, vel pp naturā cāæ, vel ga citatus fuit, vt ꝓsonaliter ꝫpareret. sed si poterat ꝓcuratorē, mittere, tūc excusator absentiæ n̄ admittit, ga imputatur ei quare nō miserit ꝓcuratorē. sicut excusatorē, vt ē casus in c. cū dilectus. de do. & ꝫtu. talis aūt excusator absentiæ nō tenet cauere de rato. nec de p̄sentādo absentē. vt ē tex. cū gl. ī l. ī eo. §. j. ff. de re. iu. Sed ꝫrium sensit gl. in l. j. ff. in ius vo. vt eant, vel satisdēt. Sed Pau. de Ca. in d. l. seruū quoq;. §. publicè. d ꝓc. soluit. & dt. qđ si excusator vult ꝓbare impedimētū absentis, n̄ ꝫpelliē ꝓbare de rato, nec de reo p̄sentando. Sed si solū allegat impedimētū, & nō ꝓbat. iudex nō tenet a limittere, sed si vult admittere, p̄t, dū tñ excusator caueat de repræsentādo. & sic loq̄. l. t. & 2. ff. in ius vo. vt eāt, vl p̄satisdēt. Et sic intelligo Io. An. ī add. Spe. ī rub. de defensor. q dt q excusator nō tenet de repræsentādo reo finita absentia, & alle Tho de Pipe, & Gui. de Su. hoc tenuisse. nā debēt intelligi sm, qđ dt Pau. & Ca. ité excusator allegās cās absentiæ, vel aliud iustū impedimētū debet iurare, q nō aīo calūniādi allegat, seu excusat reū vel accusatorē absentē, vt dt Gui. d Su. ī d. l. seruū quoque. §. publice. & istud segt Io. And. in add Spe. in ti. de iur. cal. §. seqt videre. ver qdde qōib. incidētib. in add. mag. ī fi. Vltq̄ro circa ꝑdicta, qd si ꝓcurator interuenit vbi nō debet interuenire, an teneat iudiciū? gl. in c. 1. de iud. in 6. tenet, q sic. Idē tenuit gl. ī l. j. quis. C. de adul. Sed Bar. ī d. §. ad crimē. ad fi. q mēti tenet q iudiciū sit nullū, siue ꝓcurator interueniat ex parte accusatoris, siue ex parte rei. & movet p tex. ibi dicētē, q frustra procurator interuenit. ergo iudiciū nullū, alioqn no esset frustra, ga si iudiciū esset aliqd, ꝓcurator nō interueniret frustra, qa snia saltē posset mādari executioni, qñdocūq; caperet reꝰ, si nō pt habere d priti, sicat dicim⁹ in iudicio cępto ꝫ cedētē bonis. vt s. d sol. Odoard⁹. ité vna d rōib. quare ꝓcurator nō pt ītervenire ē, ga principalis diligēt⁹ ageret cām ipe q p. ꝓcuratorē. Est. n. detrimētū Reip. q ꝓcuratore interuenīēte ex parte accusatoris reus absoluatur ex facto ꝓcuratoris. ité esset indignū q reꝰ ꝫdēnaret ex negligētia sui ꝓcuratoris Io. de Li. tenet primā opi. s. q iudiciū teneat, & ad ꝓdictū §. ad crimē. rñder, q dictio, frustra, ñ reddit iudiciū nullū, vt in c. qa frustra. d vsur. & istā ēt partē tenet d. Car. q dictio inducat nullitatē ipso iure, debet ergo sm ipsum ītelligi ꝓd. l. pe. §. ad crimē. dū dt, q frustra ꝓcurator interuenit. s. opposita exceptiōe, vt in l. rescripta. C. de diuer. resc. But. aūt dt, q̄ casib. in qb. dictū ē ꝓcuratorē posse ītervenire clarū ē, q tenet ꝓcessus. in casib. verò vbi dictū ē ꝓcuratorem nō posse interuenire, dt distinguēdū, q aut sumus in casib. in qb. absens pt ꝫdēnari. & tūc tenet iudiciū: qñ tm ē defectꝰ ī solēnitate, videlicet, qa non potuit p̄stare cautionē de iudicato soluēdo, q cautio nō pt peti post ꝫtest. litis: imo eiꝰ defectꝰ p litis ꝫte tollit, vt in l. Pōponi⁹. §. rari. ff. d ꝓc. Aut sumꝰ in criālib ī qb. absens nō pt dānari, & tūc dt q ꝓcedit opi. Bar. f. q ꝓcessus sit nullꝰ. Ab. Si. dt, q licet ꝫsideratio But. videt optima: tū tutiùs ē tenere opi. Bar. f. vt iudiciū sit nullū, qa, aut interuenit ꝓcurator ex parte accusatoris, & fortè reus fuit absolutꝰ, qđ nō interuenisset si accusator fuisset pn̄s, qa diligētiùs tractasset cām suā. aut interuenit ex pte rei, & tūc fortè ex negligētia ꝓcuratoris innocēs fuit ꝫdēnatꝰ, & si fuisset pn̄s, euitasset ꝫdēnationē, vñ interest Reip. ne innocēs ꝫdēnet, vl nocēs absoluat, & hoc ī fauorē publicū statū fuit, vñ ptes renūciare ñ pn̄t, vt l. j. publicū. ff. d pac. Itē qa tex. id §. ad crimē. dt, frustra interuenit ꝓcurator, & de ꝓpria ſignificatione huius est denotare q̄dā annihilationē, & actus nullitatē, licet quandoque aliud importet, & ita loquitur ca. quia frustra. de vsur. & improprietates sunt euitandæ, & fugiendæ, non autem ad cōsequētiam trahendæ, vt in c. intelligentia. & in c. ex parte. de ver. sig. Sed Io. de Imo. & D. Domin. super verbo, criminalis, aliter dicunt. sed me non extendo vlteriùs, & hæc sufficiant de isto arti. Alex. de Ne.

dixi plenè

Universidad de Navarra Biblioteca

dixi plenè in c.j.de iud. ¶† In gl.j.hæc gl.procedit in hac difficilima materia ponendo regulam, excipiendo casus, & comprehendendo omnia contenta in glos.& alibi scripta tam per Legistas, quàm per Canonistas. sic potest distingui, ꝙ aut quæritur, nunquid in criminali a potest interuenire procurator, aut nunquid possit intercedere excusator, qui scilicet nullum habuit mandatum, primo casu in procuratore dic comprehendendo etiam casum ciuilem, ꝙ in ciuilibus regulariter interuenit procurator. vt in l.1.§.vsus.ff.de procu. & ℈.de proc. per tot. Sed in accusatione populari, licet interueniat procurator ex parte rei, nõ tamen ex parte actoris. vt in l.licet.ff.de proc. & in hoc casu procedit dictum huius gl. nam illa lex propriè loquitur in ciuili, vn de puto, ꝙ nõ recte iste casus excipitur à regula formata. in prin. gl.& est ratio, quia ex parte agentis non interuenit procurator, quoniam non potest dici causa ista propria, cum sit popularis, ergo non habet locum constitutio procuratoris, quia procurator constituitur à domino, vt in præalleg.l.1.item nõ magis interest constituentis, quàm constituti, ex quo popularis est actio, frustra ergo dicetur procurator alterius. l. neque tutores. C. de procu. & hoc procedit ante lit.cont. sed postea cũ sit effectus dominus ex lit.cont.l.si cui.ff.de ver.sig.& in d.c.2.de proc.li.6. poterit iste constituere procuratorem, licet actio sit popularis, quia tenet Bar. in præal.l.licet. simile in tutoribus. & curatorib. qui ante lit. cõt. non constituunt procuratorem, quia non sunt domini. sed post lit.cont. sic, vt in præal.l. neque tutores. & ex hac ratione infertur ꝙ in publicis iudiciis ante lit.cont. nullo casu potest interuenire procurator, quod etiam voluit Bart. in præal.l.licet. & sic limita, & intellige istam gl. quo ad istam partem. †In criminalib. verò nunquid possit interuenire procurator. vt in c.tuæ. de proc. & ℈. c.prox. in fi. & sub isto casu ꝓhenditur casus exceptus. in gl. vi delicet in crimine suspecti tutoris, nam ille casus propriè nõ excipitur à regula, quia aut agitur contra suspectum tutorem ad hoc vt remoueatur, & ista est causa ciuilis, quia tendit ad cõmodum priuatum, ideò interuenit procurator, aut agitur vt suspectus tutor puniatur, & tunc quicquid dicat ista gl. nõ interuenit procurator, sicut nec in actione iniuriarum, cum pœna sit arbitraria. ita dicit Bar. in l.pe.§.ad crimen ff.de pub.iud. Item sub illo casu potest comprehendi alius casus exceptus in gl.ſ. cum quis accusatur de ingratitudine, illa. n. cã est ciuilis, cum agatur ad cõmodum priuatum vt libertus redigatur in seruitutẽ, vt etiã voluit Bar. in præal.§.ad crimen. & ideo non rectè excipitur à regula. †Quãdoque agitur de crimine criminaliter, b tunc aut quis comparet vt tertius pro interesse suo, aut tanquam principalis, si tanquam tertius, tũc potest interuenire procurator, quia quo ad eum non potest dici causa criminalis, & sub isto potest intelligi casus exceptus in gl. dum dicit ꝙ dominus defendit seruum in crimine, nam dominus venit pro interesse suo, & sic nõ rectè excipitur iste casus à regula. Idem fm Bar. in præal.§.ad crimẽ. Si abbas venit ad defendendum monachum suum, eps pro clerico, omnes. n. isti, & ℈similes admittuntur, & per se & per procuratorem. l. si seruus. ff. de pub. iud. & ideò si factor alicuius esset ꝑdemnatus ad mortem, potest dominus petere vt differatur executio donec administrationẽ reddiderit. vt no. per Cy. in l.1. C. de bo. dam. †Si verò venit tanquam principalis, & tunc aut nonpõt ꝓparere per se ꝓpter impossibilitatẽ facti, quia est vniuersitas d, & tũc potest interuenire procurator, vt no. in c.dilectus. desimo. & in l.aut facta. ff. de pœ. & dixi in c.1. ℈.e. vel si non põt impedimento iuris, vt quia est monialis quæ pro nulla causa debet egredi monasterium, vt in c.1. de sta. mo. li.6. & tunc potest interuenire procur. In monialibus tamen potest distingui, qa si iudex potest accedere ad monasterium debet ibi causam agitare, sed si esset talis iudex quem si decet ire, vt eps, & tunc potest interuenire procurator, vt in simili dr de teste. in ca.2. de iud. li.6. †Si verò potest per se interuenire, & tunc ad exceptionem e proponendam non concernentem crimen potest procur. interuenire. vt puta ad proponendam exceptionem dilatoriam cõtra accusatorem, vel ꝙ iudicem, vel similem, nam cum non disputetur de crimine

vbi examinat. Et an si ex statuto pro homicidio veniat imponẽda pœna corporalis, in illa causa possit interuenire ꝓcurator. Et an illis casibus, quibus absens potest de crimine dãnari possit interuenire procurator. vide Alb. in 2.par.ſta q. 125. Item an ꝓcurator simpliciter constitutus in cã criminali possit allegare causas absentiæ, vide do. de Rot. decis. 302. Adde ꝙ in his casibus, de quibus potest qs accusari, si accusatur memoria alicuius defuncti potest tũc interuenire procurator. Ita dicit Bal. in l. reos. cir. fi. C. de ac. Ad quod vide tex. in l. fi. in fi. ff. de bo. co. qui sibi mor. conſci. & l. fi. §. pen. ff. de adim. leg. Item adde ꝙ quando agitur d crimine capitali, per viam inquisitionis, fm canones admittitur procurator. secus de jure ciuili. Ita sing. dicit Bal. in d. l. reos. vbi ponit quamplurima singularia dicta in hac materia, vbi omnino vide. Item adde hic An. in l. absentem. cir. med. C. de ac. vbi dt, ꝙ etiam ad dicẽdum de nullitate sententiæ in causa criminali, nõ admittitur procurator. Ire de isto arti. an in criminali admittat procurator, vide omnino Arch. tria genera causarũ distinguentem in c. in criminibus. 5. q. 2. & vide quæ hic no. super Inn. Item materiam istam quando in causa criminali interuenire possit ꝓcurator, vide latissimè examinatum per Sal. in d. l. reos. C. de ac. & vide ad ꝓpositũ pulchram qõ. quam ponit Sal. in le. præses. C. ad leg. Fla. de plag. Item rationes quare in crimininalib. nõ possit interuenire procurator. vide omnino Arc. & Domi. in ca. q generale. in prin. de proc. in 6. Item quando per statutũ ꝙ crimine venit imponẽda pœna corporalis in defectũ solutionis pecuniariæ, vide omnino Spec. de procu. §. ratione igitur sui. Item an quis possit promoueri per inquisitionem, vel procuratorem, vide Maria. in repet. c. qualiter. & quando. in 12. q. 6. q. prin. de ac. & vide quod ipse no. in eã. repet. in 12. q. 7. Item an in causa criminali, quæ agitur per viam exceptionis, possit interuenire ꝓcurator, vide Ant. post Bar. distinguentem in c. cum dilectus. de or. cogn. de qua q est tex. in ca. super iis. in fi. ℈. et item alium casum, in quo in causa criminali regulariter, & licitè interuenit ꝓcurator, vide l. Lucius. ff. de ap. sed vide ibi gl. Item adde quando ĩ iudicio venit cã criminalis ratione cõnexitatis, quam habet cũ cã ciuili in iudicio principali põt tractari per procuratorem, quem admodum ipsa ciuilis principaliter deducta. ita not. determinat Dom. post doct. in c. ex antiquis. vers. nota primò incidenter. 54. di. item adde ꝙ defensor potest interuenire in crimine, pro quo veniret imponẽda pœna priuationis beneficij. Et similiter in cã inquisitionis potest interuenire procurator, vel defensor, dummodo non sit tale crimen ꝙ impediat ordinis executionẽ, etiã post peractam pœnitentiam, ita latè examinando firmant do. d rot. decis. 402. vbi et ponunt an talis defensor possit substituere. item adde ꝙ vbicũq; possibile est ꝙ pro crimine imponitur pœna à relegatione supra, fortè quia lex vel statutũ imponat pœna alternatiuam, quarum vna excedit relegationem, tunc non potest interuenire procurator, fm Bar. & Bal. in l. fi. C. de iureiur. Et idem de mente Bar. ibi, quando pœna delicti crescere possit per inficiationem relegationis, vel qñ in defectum pœnæ pecuniariæ imponetur corporalis excedens relegationem. de Bell.

b ¶ Criminaliter. Vide Feli. hanc materiam plenè discutientem in c. meminimus. ℈. eod. Seb. Sap.

c Administrationem reddat. Et idem tenet Bar. in l. fin. in prin. ff. d pub. & idem dicit Pau. de Cast. in l. si maritus. la j. ff. sol. mat. Et ad hoc est bo. gl. in c. cum apud. xj. quę. 3. Item alios casus in quibus differtur executio in criminalibus, enumerat Lud. Rom. in repe. l.j. in fi. ff. de re iud. Vnus est casus singularis, quem ponit tex. in l. ad bestias. ff. de pe. Alius est in casu legis, diu. ff. atres. ff. de pœn. Alius in casu l.j. §. si quis ex pluribus. de hoc etiam vide Lud. Ro. in l. interdum. in prin. ff. de pub. vbi dicit ꝙ ille tex. ꝓcueit allegari, ad hoc tamen non probat hoc, sed dicit ꝙ melior text. est de mundo in l.j. C. de bon. dam. Sed pro isto dicto adducas tex. in l. Pomponius scribit. in prin ff. famil. er. & in l. si. vbi ex hæredibus. in prin. ff. de leg. j. & idem dicit Bart. in l. 3. §. exhæredi. vltra med. ff. de custo. reo. vbi alleg. d. l. 1. C. de bon. dam. Et idem dicit Ang. in d. l. interdum. in prin. ff. de pub. & Bar. in d. l. j. de Bellentz.

d ¶ Vniuersitas. Quæ agit per procuratorem in causa criminali. Et hoc tenet Bart. in l. tam collatores. C. de ss mil. li. 12. Et idẽ dicit Arc. xj. q. 1. in sum. Et idem dicit Arc. c. in criminalib. circa prin. 2. q. 3. & alleg. d. l. tam collatores. Et fa. quod no. Ab. post doct. in c. fin. in ij. not. de his quæ fi. à præl. Vtrum procurator ꝓstitutus ad causas simpliciter, videatur etiam constitutus ad causas criminales, in quibus de iure interuenire potest procurator. vide multũ latè in meo repertorio, de proc. in 24. q. quæ incipit, quemadmodum in procuratore. de Bellentzinis.

e ¶ Exceptionem. Vide Bar. in l. prætor. in prin. ff. de damn. infect. Rot. decis. 302. incip. item ꝙ procurator. & decis. 238. incip. item no. ꝙ vbi agitur, in antiq. Alb. in ij. part. statu. q. 125. Sal. in l. reos. ver. quæro an procurator. C. de ac. Seb. Sap.

mine, nihil ob. ꝙ non põ ſit interuenire procu. & ita vult. glo. dã dicit, ꝙ ad excipiendum potest interuenire procurator. Inn. vult idẽ. S. c. prox. & clarius Bar. in præal.§. ad crimen. & ꝓbatur optimè hoc in isto tex. vbi ꝓposita fuit exceptio ℈ accusatorẽ p procuratorem, & admissa. & fm eum fuit pronuntiatũ, & iõ non puto esse verũ dictum Io. An. ſ. ꝙ exuberauit iudicis officium in eo ꝙ papa imposuit ſilẽtium accusatori absente cõtumaciter accusato. & ꝙ in alio ſupplenit ex officio, qui admisit excusationẽ ſu per principali, hoc puto non bene dictum, quia hic potuit ꝓc-

16 interuenire. cum non disputaretur de crimine. ¶† Si verò exceptio ꝓcernit crimẽ, & tunc si opponitur in vim dilatoriæ, vt quia vł quòd aliàs fuit absolutus, & tunc si notoria est hæc exceptio, potest interuenire proc. quia iudex debet ex officio suo absolue re accusatum si notoriè sibi competit exceptio. l. qui cũ maior. ff. de bo. libe. secus si dubium, vt no. Bar. in præalle. §. ad crimen. si verò exceptio est talis, quæ separatim à crimine discuteẽ, tunc communiter tenetur, quòd aut infertur ad decisionem cris, & non potest interuenire. Exemplũ, accusatur Lucius de homicidio, excipitur, ꝙ occisus erat bannitus, & sic poterat impunè occidi, replicatur ꝙ bannum erat cancellatum, triplicatur ꝙ cãcellatio non valuit, & de hac triplicatione seu exceptione tantum nunc discutitur, sed certè non potest interuenire procu. quia infertur ad decisionem criminis, quia si cãcellatio fuit iustè facta tenetur de homicidio, secus si nõ infertur ad decisionẽ criminis, vt l. præses. C. de plagia. & sic fuit consultum per Bar. & multos, licet qdã ℈. Si verò est exceptio perẽptoria, & tũc idem dicendũ ac si cõstituereẽ in tota causa criminali. quia à quocũque remouetur genus, & eius quælibet ſpẽs, vt in le. j. ff. de suis, & legi. & c. pastoralis. §. item cum in totum. ff. de offi. deleg. & etiã maximè, quia ſuper accessorio non pronuntiatur, sed ſuper principali, vt

17 in c. j. ℈. de ord. cog. & ideò dic, vt ℸ sequẽti mẽbro. †Si verò ꝓc.

a instituitur ad totam cãm, a & tunc si venit imponenda pœna capitalis, vt mortis, vel amissionis libertatis vel ciuitatis fm oẽs ñ interuenit ꝓcurator, vt in l. j. ff. an per alium cau. appel. & in l. ab

18 sentem. ff. de pœ. & in præa. §. ad crimen. ¶† Si verò venit impo-

b nenda pœna relegationis. gl. hic tenet ꝙ põt interuenire proc. b & idẽ dicit in qualibet pœna citra relegationẽ. & fuit hæc cõmunis opi. gl. j. iuris ciuilis in l. seruum quoque. ff. de ꝓc. & in præal. §. ad crimen. qd tenuerunt Iac. But. Guli. de Cu. Fran. Accu. & cõmuniter oẽs. sed Iac. de Are. Pe. & Cy. sentiunt ãrium in l. reos. C. de accu. Bar. in præal. §. ad crimen. dicit ꝙ consuleret fm primã opi. quæ est satis cõis, sed disputatione alia videtur verior, vnde cõclude post illos, qd in nullo crimine publico, vł priuato, ꝓcu regulariter interuenire põt nisi veniat imponenda pœna pecuniaria. ar. in l. 2. C. de ꝓc. vbi permittit in pecuniaria, ad idẽ text. in l. fi. C. de iniur. iuncta l. fi. ff. eo. nam in crimine iniuriarum nõ interuenit procurator, nisi persona sit illustris, & tũ venit imponenda pœna relegationis. non autem ictus fustium ex quo eẽt illustris, ad hoc l. fi. C. de iniur. & multa alia ad hoc inducunt, sed primam opi. tenet Hosti. & Fed. de se. consi. 94. & (vt dixi) secũdũ eã est consulendum, quia est cõis, sed veritate inspecta potiùs est tenenda ℸria op. vt nullo crimine regulariter interueniat ꝓ-

19 curator, nisi veniat imponenda pœna pecuniaria. †Et inter alias rõnes placent mihi duæ vrgentes. prima ꝙ procurator non põt defendere alium nisi legitimè personam suam per satisdationẽ de iudicio soluendo. l. qui proprio. ff. de proc. & Insti. de satisd. §. si verò. & hoc est clarissimum. Sed vbi non venit imponenda pœna pecuniaria, sed aliàs nonpotest procurator in se ſuscipere iudicium, quia non potest ſoluere condemnationem, nam si condẽnatur quis vt ſit relegatus in certa prouincia qũo potest procurator hãc pœnam ſoluere: nam relegatio etiã hoc modo fieri non potest. l. relegatorum. ff. de interdic. & rele. Itẽ si ictus fustiũ venit imponendus, vel alia ſimilis pœna, sed quãdo venit impone nda pœna pecuniaria optimè potest ꝓcurator legitima re per ſonam ſuam, quia potest ſoluere illam pœnã. & ideo non ſine miniſterio iura apertè dixerunt, ꝙ vbi imminet pœna pecuniaria põt procurator interuenire, non ſic dixerunt de aliis pœnis. Secunda ratio, licet nõ ita efficax est, quia vbi venit imponẽ da alia pœna, ꝙ pecuniaria, tractatur de magno præiudicio, quia quælibet pœna corporalis maior est qualibet alia pecuniaria. l. ĩ ſeruorum. ff. de pœn. ſed per procuratorẽ quis non ita diligẽter proſequitur factũ ſuũ, ſicut per ſeipſum. &c. vnde interest Reip. ne quis dãnetur innocens, vel nocẽs abſoluatur, quare vt hoẽs inducantur ab inſiſtendum in iudiciũ per ſeipſos voluerũt iura ꝙ in iſtis grauibus nõ interueniret ꝓcu. ſed tota difficultas ſtat in reſpondendo ad l. abſentem. & ad l. ſeruum quoque. præal. in quibus cõiter dicunt gl. & est communis opi. ꝙ vbicunqae absens potest dãnari, ꝙ ibi potest procurator interuenire, qa melius est, ꝙ defendatur per aliquem, quã a nemine, vt in d. l. ſeruũ quoque. Sed in l. absentem. clarè probatur, ꝙ pœna relegationis põt imponi etiam abſenti, ergo põt interuenire procurator. vt in d. l. ſeruum quoque. ſed ad hoc rndeo, ꝙ licet absens contumaciter possit relegari, tamen non potest interuenire proc. quia non potest legitimare perſonam ſuam. vt ℸ dixi, & ſic non potest iudicium recta via in ſe ſuſcipere. Item homines confiſi, ꝙ põt interuenire procurator de facili eos constituerent, & quãdoque per negligentiã procuratoris damnarentur cui fuit obuiandum. nõ ob. §. publicè. quia ille §. vt notanter dicit Barto. non loquitur in procuratore, ſed in excuſatore, vt patet, quia dicit, à quibuſcunque, &c. & vtitur ſimilibus verbis q ræ clarè dicunt, quemlibet admittendum, ſiue ſit fœmina, ſiue minor, ſiue ſit alia perſona legitima: vnde non potest intelligi in procuratore, nec ob. ꝙ text. ibi dicit, ꝙ admittatur ad excuſandum innocentiam. quia excuſator debet admitti etiam ad excuſandum ſuper crimine. vt ℸ. di cã. quia ex quo iudex põt procedere in illo caſu cõtra abſentem debeat ex officio ſuo ſupplere pſentiã abſentis, & inueſtigare ẽt de eius innocẽtia: ad hoc l. properandum. C. de iud. & in aut qui ſemel. C. quomodo, & quando iud. facit c. 2. de arbit. ſi per ſe hoc debet facere fortius debet admittere quemlibet volentem oſtẽdere innocentiã accuſati, quia excuſator qualiſcunque põt prodeſſe, ſed non obeſſe cum non habeat mandatũ, ſed procurator

20 etiã poteſt obeſſe. †Hæc omnia intelligo procedere. niſi reus ſit c in vinculis c: quia tunc communiter tenetur, & obſeruatur ꝙ d admittatur proc. d ꝙ tenet Bar. in d. §. ad crimẽ. quia indiciũ non põt eſſe deluſorium, cum reus ſit in vinculis, & certè licet hodie ſit æquum, tamẽ de ſubtilitate iuris poteſt dici oppoſitum, quia (vt dixi) licet ceſſet ratio, quia iudicium non erit deluſorium, nõ tamen ceſſant aliæ rationes prohibitiuæ, quia non poteſt procurator legitimare perſonam ſuã per ſatiſdationẽ. Itẽ melius quis agit cauſam ſuam per ſe quã per aliũ, & hoc videtur probari in l. j. ff. an per alium cãæ appellatio. vbi dicitur ꝙ reus debet intereſſe in auditorio iudicis, & ideò in aliquibus locis obſeruatur ꝙ reus ducatur vinculatus ad iudicium, & per ſeipſum ſe defendat. itẽ hæc limita vera, vt ꝓcu. non poſſit interuenire ante c cluſionem in cauſa ſed poſt ſic e: nam tunc ex parte actoris, ſi crimẽ eſt ꝓbatũ poteſt interuenire ꝓcurator, quia nihil ob. vt l. quãuis, &

21 ꝙ ibi not. C. de adul. & hæc ꝓcedunt quò ad procuratorem. †Si verò quæritur de excuſatore, qui non habens mandatũ venit ad excuſandũ, nũquid iſte debeat admitti, & qd poſſet proponere Inno. hic tractat, ſed clariùs, & latiùs Bar. qui etiã aſſumpſit hæc dicta Inn. dicit, ꝙ quædam ſunt excuſationes neceſſariæ, vt quia reus eſt infirmus, vel tenetur in vinculis ſeu alio impedimẽto ĩ-

f euitabili f, & fm eum has oẽs excuſationes põt proponere excuſator, licet non habeat mandatum. vt in d. l. reos. C. de accuſat.

canon

ADDITIONES.

a In criminali. An & quãdo procurator poſſit interuenire in criminali. Et de hoc latiſſimè Spe. de proc. §. ratione igitur ſui. verſ. item ꝙ cã est cã criminalis. Et vide An. in c. tuæ. de proc. Et quia tex. in c. pro primo. in fi. dicit, ꝙ vbi directè non agitur de crimine criminaliter interuenire poteſt. hoc mihi vł dicere ℸ tex. in c. tuæ. de proc. quia non agitur criminaliter. Sed papa ponderat ibi neceſſitatẽ, & ℸ videtur dicere, vbi non est neceſſitas. Ant. ibi non dat aliam ſolutionem. niſi ꝙ vbi ſuppletur maximè quę ſolutio in nullo mihi ſatisfacit, & est ℸ text. j. e. c. prox. Concor. bo. tex. in c. ex parte. Adde tex. Et de hoc art. an & quando in cã criminali poterit interuenire ꝓcurator. vide plenè Arc. xj. q. j. in ſum.

¶ Totã cauſam. In quib. caſib. admittitur procurator conſtitutus ad totam cauſam criminalem. Et adde ꝙ etiam in cauſa criminali criminaliter intentata poteſt ad certũ articulũ cãæ cõſtituí procurator. puta ad videẽdum iurare teſtes, vel ad videndũ publicationẽ atteſtationũ. Ita cõcludit An. poſt Inn. in d. c. ex parte A. de teſti. §. publicè. ver. venio ad fm. Et vide Ant. in c. 1. de iura. cal. vbi dicit, quòd in cã criminali poteſt conſtitui procurator ad vnum articulum, puta ad iurandum de calumnia. de Bellentzinis.

b ¶ Interuenire procura. Adde an & quãdo in cauſa criminali poſſit interuenire proc. Cæp. cõſ. 20. & conſ. 41. & 47. Ale. conſ. 16. 3. li. Calde. conſ. 3. hoc titulo.

c ¶ In vinculis. Exiſtens in vinculis conſtituit procuratorem in cã criminali. Et adde ꝙ cũ Bart. tenẽt d. de Rota dec. 160. & 224. & vide Bald. in l. eos. §. ſuper his. C. de appel. licet Abbas hic teneat cõtrarium. Et ad idẽ vide Bar. in l. is qui reus. prope finem. C. de publ. iud. de Bellentzinis.

d ¶ Admittat ꝓcurator. Idẽ tenet Bald. in l. minime. C. de app. Sed ℸrarium videtur tenere Ang. poſt Odofre. in d. l. minimè. dicit ꝙ carceratus ꝓ ſeipſum cauſam dicit in vinculis, ſi cauſa eſt talis naturæ, vt ibi procurator non admittat. Et de hoc vide omnino latè Bald. in l. reos. ver. ſecundò, circa hoc quæritur, ꝙ ſi reus etiam carceratus. & in eadem l. verſ. vlterius quæro. procurator pro domino. de Bellentzin.

d ¶ Admittat ꝓcurator. Vide Rot. dec. 296. incipien. itẽ licet cauſa criminalis. in antiquis.

e ¶ Sed poſt ſic. Adde de hoc eſſe caſum ſing. & vnicũ. in l. quãuis indubitati. C. ad l. Iul. de adul. quã ad hoc ꝓ ſin. refert, & ſequitur And. Barb. in repe. c. paſtoralis. in princ. de cã poſ. & proprie. & Ant. Cor. ſing. 233. in verſi. procurator. quod incip. licet quia in cauſa criminali. Zach.

¶ Impedimento inevitabili. Adde Anto. Corſ. ſing. 113. in verſ. neceſſitas inevitabilis. & quod dixi in apo. & ad iſtum in c. quo

f niam frequenter. §. porro. nu. 4. in apo. in verſ. ægritudo, & captiuitas. ℸ. de ſo. compe. Zach.

canonizata.§.q.1.c.si eps ægrotãs.§.reos nã velit vel nolit reus: factũ sic se habet,& ideò non est mirũ si quilibet admittit etiãsi ne mãdato. Quædam sunt exceptiones probabiles non tamen necessariæ,vt puta quia reus non potest venire propter inimicitias & tunc excusator nõ admittitur,quia ignorat voluntatẽ rei. Quædam sunt exceptiones omnino voluntariæ.vt puta tu non es iudex rei.& fortius non admittitur excusator,quia reus posset prorogare iurisdictionẽ istius,& iste excusator cum non habeat
12 mandatũ non debet interpretari voluntatem alterius.¶†Item ad allegandum causas causę solet dici quòd non admittitur excusator ad disputandum super crimine,sed dic quòd in veritate etiã ad excusandũ innocentiã super crimine debet admitti excusator ex quo potest procedi in absentia,vt est casus singularis in § publicè,& sentit ibi Bar.nam cum iudex ad hoc teneatur ex officio suo.vt dixi.s.fortius debet admittere quẽcunque.itẽ tex. ibi dicit,q admittitur ad excusandũ innocentiam,& sic loquit quando excusat de crimine ostendendo eum innocentẽ,& facit optimè tex.in arg.in l.non tamen.ff de appe.vbi in crimine quis
13 appellat pro alio eriã inuito.de quo.2.q.6.in sum.¶†Vltimò circa prædicta quæritur quid si procurator a interuenit,vbi nõ debeat interuenire,nunquid tenet iudicium. gl.in c.1.de iud.lib.6.
c tenet,q sic.idẽ gl.in l.quãuis c.C.de adult.aliquis ꝫ Barto.mutauit opin.in d.§.ad crimen.& tenuit ipse finaliter,q iudicium ist nullũ siue interueniat ex parte actoris,siue ex parte rei,& mouetur per tex.ibi dicentẽ,q frustra interuenit procurator:ergo si iudicium esset aliquod,nõ interueniret frustra,quia saltem posset mandari executioni qcunque caperetur reus,si non potest haberi pro præsenti,sicut dicimus in iudicio incepto contra cedentem bonis,vt ꝫ.de solut.Odoardus.Item quia ille procurator nõ ita prouide,pmouet causam,vt principalis,fallit in casu l.quãuis. C.de adu.vt s.dixi.Aduertendum tamen quòd in multis casib.ꝑt interuenire validè procurator.vt s.dixi & in illis nõ est dubiũ,q valet iudicium,sed vbi dixit procuratorẽ non posse interuenire, ibi est dubiũ,d.Ant.hic distinguit aut sumus in casib. vbi potest absens condemnari,& tunc tenet iudicium,quia ibi est defectus in solennitate,quia non potuit præstare cautionem de iudicato soluendo,quæ cautio non potest peti lite contesta,imò defectus tollitur per contestationem litis,vt in l.filiusfam.§.veterani.ff. de procu.si verò sumus in casib.in quib.absens non potuit condemnari,& tunc non valet iudicium,quia est hic defectus in solennitate:sed cum absens non poterat condemnari,contestatio videtur nulla.& quanquã in veritate hic videatur optima consideratio,tamen tutius credo tenendum esse opi.vt indistinctè iudicium sit nullũ.quia aut ĩteruenit procurator ex parte actoris, & reus fuit absolutus,fortè ex negligentia procuratoris,qui nõ fuisset,si actor fuisset ꝑsens,quia diligenter tractasset causam suã. Aut interuenit ex parte rei,&tunc forte ex negligentia procuratoris innocens fuit condemnatus,ita q si fuisset reus præsens euasisset condemnationem.& interest reipublicæ,ne innocens
24 demnetur vel nocens absoluatur,& in fauorem publicum,hoc statutum fuit cui partes etiam expressè renuntiare non possunt. l.ius publicum.ff de pac.item tex.in d.§.ad crimen.dicit simpliciter,& indistinctè,q frustra interuenit procurator.¶†Et de pro-
d pria significatione huius verbi,frustra d, est denotare quãdam annihilationẽ,& actus nullitatem,licet quandocũque improprie, aliud importet,& ita loquitur.c.quia frustra.ꝫ.de vsur.sed improprietates excusandę.& fugiendæ,non autem in consequentiam trahendæ.vt no.in c.intelligentia,& c.ex parte.de ver.sign.& hoc dico, quia quidam & minus bene mouebantur in contrariam sniam per d.c.frustra Et intellige q non valet iudicium ante conclusionem in causa.sed post cõclusionem seruat.l.quamuis.C.de adult.vt s.dixi.¶In gl.in versi.filentiũ.ibi.de iureiu.quemadmo-
25 dũ.& dic de hoc vt dixi plenè ibi,& s in notabili.¶†In eadem gl.ibi dixit se velle accusare,dic melius,q aut qs renũtiat accusationi propositæ,aut proponendæ,si propositæ dic,vt dixi in c. præcedenti.si proponẽdæ,aut renũciauit in casu, quo licitũ est transigere,vt super iniuriis.& similibus, & nõ auditur ampliùs, & hoc casu procedit ista gl.aut non erat licitũ transigere,&tũc aut fuit præuentus ab alio,& non auditur, secus si nõ fuit præuẽtus,& tunc auditur.vt in l.3.§.is qui.ff. de sepul. vio. de quo Bar.in l.si maritus.§.si negauerit.ff.de adul.& in fi.glo.sed iste nõ fuit absolutus à crimine,sed propter illegitimitatẽ accusatoris ideò alius audiri debet,vt in c.cum.P.s,eo.& no.2.q.1.prohibetur.¶in gl.fi.no.bene per gl.quando citatus debeat comparere
26 & quando non.dic.vt dixi.in c.2.de fer.¶†In ea gl.in fi.not.gl. qa semper allegatur.& vide no.2. q.3.c.si episcopus. & plenè ꝑ Inno.& alios in c.præterea. de dilat.per Io.An.in regula scienti. de reg.iur.li.6.in ercu.vbi disputat,nunquid valeat processus contumaciæ punitiuus ꝫ non comparentem habentem tamẽ
27 legitimam causam non comparendi.¶†Vltimò opp ꝫ hanc ite-

teram,& videtur q purgatio nõ erat indicenda huic episcopo propter infamiam insurgentem ex calũnioso accusatore.arg.c. qualiter,& quando.el 2.ꝫ.eod.& in c.cum in iuuentute.de præsum.Solu.dicit Gof.q non pp talẽ accusatorem,sed pp infamiã quæ forte prius insurrexerat,fuit indicta purgatio, vel fortè ꝑ dici q infamia trãsiuerat ad bonos,& graues viros.vnde pp eos hæc purgatio erat indicenda, ad hoc qd no.in c.cum dilectus. de pur.ca.& per gl.in d.c.qualiter,& quando.ꝫ.eo.& ex his dicit gl.not.bene dicere.2.q.5.omnib.quæ dicit quod pp infamiam ortam ex calumniosa accusatione est indicenda purgatio, sed tu dic.vt s.dixi & forte posse attentari.q si certum esset infamiã peruenisse ad graues personas ex facto tantum calumniosi accusatoris,quod purgatio non esset indicenda.iuxta no.per Bart.in
e l.de minore.§.tormenta.ff.de quæstio.e

ADDITIONES.

a ¶Procurator.Vtrum valeat processus factus per procuratorem in casu,in quo non pòt interuenire ꝓcurator.si non fuit oppositum.Et q valeat,facit gl.in l.vniuersis.C.de preci.Imp.off.& gl. in §.si quis.ver.si cogat.in auth.quib.mo.nat.effi leg.quę dicunt q quãdo in actu prohibetur interuenire procurator,tũ si interueniat,& non opponatur,valebit iudicium.facit etiam quod not. Ant.in c.in præsentiq.de procu.vers.opponitur extra.& supradictam l.vniuersis.allegat.Abb.in c.veniens.circa medium.de cognat.spirit.& alias.s.alleg.in auth.quib.mod.natur.effi.legiti.cõmendat Bart.in l.post mortem.§.vlt.ff.de app.& facit ad hoc qd no.gl.in l.j.C.de preci.Impe.offe.Et de qnæstione hic posita per Abb.vide omnino Dom.de Rot.deci.196.& Bald.in l.reos.vers. quæro,quid sit ista exceptio.C.de accu.vbi vr singulariter limitare quod hic dr,facit ad hoc quod not.Bar.in l.j.§.accusationẽ. ff.ad Turpil.vbi dicit q si personæ prohibitæ accusare ꝓponunt accusationem,& non fuerit eis oppositum,valebit iudicium, & ibi etiam dicit q si his casib.prohibitum est in eodẽ libello plures accusare,& accusator plures accusauerit, nec fuit oppositũ valebit iudicium,qd vltimum dictum replicat Bar. in l.hos accusare.§.lex Iuli.in fin ff.de accus.item ad hic posita per Abb.vide omnino Pet.de Anch.post Ioan.And.in d.c.j.de iudi.in 6.vbi de hac q.allegat Io.mona.& Arch.in c.quod generaliter.de procu.lib.6.Cyn.in l.fi.C.de adul.Bar.in l pen.§.crimen.in vltima qstione,de publ.iud.de Bellent.

b ¶Tenet iudicium. Adde do.de Ro.deci.suis nouis,& antiquis. de procu.Vide Ro.in cons.255.in c.duo sunt.Gemi.in c.j.de iud. lib.6.& Fel.in c.scisitatus.ver.sed ꝫ opi.cõem s.de rescr. & in d. e.meminimus.vers.vltima conclusio.s.eo.tit.

c ¶Quamuis.Adde quod Bal.in c.ex conquestione.de restitu.spo lia.dicit illam gl.esse vnicam in iure,cum qua concordat Spec. de procu.§.j.vers.item q est minor.vbi dicit,q valet iudicium in procuratore minore viginti quinque annis si non opponatur, & facit l.ita demum.& l.non eo minus.C.de procura. sed ꝫ illã gl.in d.l.quamuis indubitati.est gl.in c.j.de iud.in 6.per plura elegantia motiua tenet Sal.in d.l.quamuis.sequendo Fran. Accursium sed ex illis glossis in terminis concordat Dominic.in c.qui generaliter de procu.lib.6.de Bellent.

d ¶Frustra.de his verbis,frustra aliquid fieri.vide Fel.in c. Rodolphus.in ver.frustra.s.de rescr.Seb.Sap.

e ¶Tu dic quòd si constat infamiam ortam à maleuolis quæ non transiuit apud bonos,& graues,nec oritur scandalum, sine dubio non esset indicenda purgatio,ad hoc ꝫ. eod. titul.qualiter. el 2 Fit idem si infamia est orta à leuibus personis, & dicuntur leues,illi qui de facili credunt.de quo vide text.& gloss.2.qu.5. omnibus.& 10.q.3.in cunctis.Aut transiuit apud bonos, & graues,nec oritur scandalum,& hoc casu gloss. pen.in cap.pen.de purg.cano.dicit quòd purgatio est indicẽda. & hoc dicit verius Abb.Sic.Nam si constat famam esse ortam à maleuolis,vel à leuibus viris,& non est indicenda purgatio.hoc probatur in c.cũ in iuuentute.de purga.cano. vbi infamia orta à benuolis,transiuerat ad regem,& maiores regni,& sic ad personas graues,& tamen Papa ibi dicit purgationem non esse indicendam, licet deuictus importunitate potentium illam indixerit. Aut subest scandalum,& tunc est purgatio indicenda, quia solùm scandalum & est causa indicendæ purgationis, vt probatur in c. inter. de purga can.& hoc tenet glo.ꝫ.eo.el 2.in verbo.à maliuolis.Vn de Host.quem sequuntur Doct.ibi dicit,q si omnino constaret infamiam esse ortam à maliuolis,nec scandalum immineret, nec esset multùm sparsa infamia, non esset de necessitate purgatio indicenda,vt in c.cum in iuuentute.de purg.can.Alex.de Ne-

SVMMARIVM.

1 *Denuntiator criminis non se inscribit,prout facit accusator.*
2 *Excipiens de crimine,& non probans punitur extraordinariè.nu.12;*

Tocra

Procurator interuenire pòt qñ de crimine discutitur per viã exceptionis.
2 *Accusatio tendit ad finem punitionis,s.vt accusatus puniatur secundũ qualitatem delicti,denuntiatio verò qualifcunque sit tendit ad finem corrigendi.*
Crimen per exceptionem probatum non est causa aliquem puniendi ex illa probatione,s.q non punitur,vel priuatur beneficio quod iam habuit,sed illo quod vult consequi priu abitur. nu.14.
3 *Per electionẽ acquirit ius ad rem,sed per collationem acquiritur ius in re.*
4 *Accusatio non dicitur criminalis quãdo per eam non agitur ad pœnam,sed solum vt accusatus priuetur certa re.*
Procurator admittitur in illis criminalib.in quib. non agitur ad pœnam,& potest esse quando de crimine agitur ciuiliter.
Parochianus vel patronus possunt agere de crimine ciuiliter contra clericum,vt priuetur illa ecclesia. nu. 1.ad fi.
5 *Exceptio intentionis,vel facti quæ sit.*
6 *Accusator debet regulariter se in accusatione inscribere, fallit, vt hic dr.*
7 *Inscriptio quã faciunt accusatores nihil aliud est nisi quod ipsi se obligent ad pœnam talionis.*
8 *Inscriptio ad pœnam talionis non est necessaria.*
Pœna talionis quæ sit,& vnde dicatur.
9 *Accusator criminosus non repellitur qñ prosequitur iniuriam propriam.*
10 *Clericus criminosus an poterit excipere cõtra electum seu confirmatum qui est futurus suus prælatus.*
11 *Contra excipientem de crimine non admittitur triplicatio criminis.*
12 *Procurator capituli non admittitur contra electum,excipiendo contra ipsum de crimine,si canonici sunt inspiratores,vel criminosi.*
13 *Princeps alicuius regni,an possit se opponere contra electionem alicuius prælati qui habet stare in regno suo.*
14 *Electus si fuerit repulsus ob crimen contra ipsũ probatũ efficit inhabilis ad alias dignitates cõsequendas, non autem priuatur cõsecutis.n.2.sed si talis poterit se purgare,non repelletur à dignitate consequenda.n.15.*
16 *In cõmissis arbitrio iudicis potest pars appellare,si iudex iniquè arbitret. Iudex quando cognoscit vt bonus vir ab eo non appellatur,idem quando committitur conscientiæ suæ.*
17 *Appellari non potest à pœna legis,sed an inciderit in pœnam vel non, & super hoc sit pronuntiatum bene potest appellari.*
18 *Iudex in commissis arbitrio suo debet seruare æquitatem vbi ius scriptũ non est.*
19 *Archiepiscopus an possit de criminib.obiectis contra electum in episcopũ cognoscere.*
20 *Testes an sint compellendi ad testificandum quando excipitur contra aliquem de crimine.*
21 *Contra electum in episcopum vel ad aliam dignitatem qui admittentur ad excipiendum de crimine ipsius.*

CAP. XVI.

1 SVPER HIS.†Denuntiator criminis non se inscribit, quia ad correctionem tendit.accusator verò se inscribit.quia tendit ad pœnam,excipiens verò se inscribit ad pœnam extraordinariam si per exceptionẽ deiicitur ab obtento. alias secus.hoc primò.Secundò dicitur quòd dum discutitur de crimine per modũ exceptionis potest interuenire ꝓcurator. Diuiditur in duas partes principales.Secunda ibi,licet.& prima subdiuiditur,quia primo ponit modos tres opponendi crimen.Secundò illos ꝓsequitur ibi,quando. Casus literalis.Quidam electus fuit in episcopum Lucanum,quidam canonici opponebant se illi electo quædam impedimenta contra ipsum proponentes,s.quòd erat malæ famæ,& opinionis,& quòd contraxerat matrimoniũ cũ vidua,& sic repelleretur tanquam indignus,super his mãdauit papa inquiri,opponebatur ꝫtra illos,qui se opponebant,& impetrauerãt de his inquiri,quòd debebat se obligare ad pœnam si deficerent in probando.Vnde iudices illi super hoc consuluerunt papam & ipse respondit,quòd tribus modis potest crimen opponi.sc.denuntiando,excipiendo,& accusando,quando crimen in modum denuntiationis opponitur nõ est necessaria inscriptio,sed cum opponitur in modum accusationis tũc debet inscribi cum talis accusatio fiat ad depositionem,cum verò crimen opponitur in modum exceptionis distinguendum est quare opponitur,& quando.Si autem subiicitur, vt aliquis repellat ab accusatione nõ est necessarium inscribi, sed cum opponitur, vt aliquis repellatur à promotione officij, vel beneficij, si ante confirmationem opponitur secundum quod hic opponebatur non debet quisquam inscribere,quia crimen hoc modo probatum impedit promouendum,sed non deiicit iam promotum,si verò obiicitur post confirmationem,cum electus debet consecrari,debet obiiciẽs se obligare ad pœnam extraordinariam ad arbitrium iudicis discreti: quia deiicit ab obtento,& repellit ab obtinẽdo:quia crimine sic probato,perdit quod per electionẽ & confirmationem fuerat consecutus, sed ob hoc prius habita non admittit.Et in casu isto licet agatur de crimine non tamen est quæstio criminalis,vnde per procuratorem pòt tractari.Ber.
2 ¶†No.1.ex tex.finem accusationis,denuntiationis,& exceptionis:nam accusatio tendit ad depositionem,quia accusatus deponit ab officio,& beneficio,si fuerit conuictus,dic etiam si crimẽ est enorme,debet detrudi in perpetuum carcerem.vt in c.tuæ.ꝫ.
a de pœnis.denuntiatio averò tendit ad correctionem,non autem ad puniendum delictum pœna condigna.sed vt cogatur desistere à peccato & agere pœnitentiam,& hoc procedit tam in denũtiatione euãgelica,quàm canonica,regulari,& iudiciali:nam finis principalis cuiuscunque est, vt denuntiatus se corrigat,sed quandoque compellitur satisfacere,si aliter se corrigere nõ potest.sed aduenit per quandam cõsequentiam.de quo in c.nouit. de iudic.Exceptio verò propriè & secũdum naturam suam propriam tendit ad repellendum.vt in c.2.de ord.cog.& capi.à no-
b bis.de exce.& l.j.ff.eo.sed quandoque propter connexitatẽ b iuris obtenti cum iure à quo repellitur deiicitur à iure etiam qũ to.& ista est ratio huius literæ quòd priora beneficia non amittit probato crimine per viam exceptiõis,quia(vt dixi) exceptio non tendit ad vindictã. & no.pro eo quod dicitur quòd crimina vbicunque clarucrint sunt punienda.24.qu.3.c.ecce.debet.n. intelligi.quòd sunt punienda secundum modum propositum,
3 &probatum.†No.quòd ante confirmationem non dicitur quis
c adeptus beneficium c:sed agit,&certat de obtinendo beneficio, sed post confirmationem dicitur obtinuisse beneficium,licet ad hoc restet consecratio vel aliud ius,ex hoc infertur quod per electionem,& confirmationem quæritur ius in beneficio,sicut per collationem,nam collatio habet tantum vim electionis,confirmationis.vt no.Inno.in c cum olim.de cau.poss.& proprie.& per collationem acquiritur ius in re.vt in c.pen.de præb.libr.6.& in c.fin.de concess.præben.eo.lib.infertur etiam ex prædictis, & ex tex.quòd per electionem acquiritur tantum ius ad rem, non in re.& de hoc 63.dist.quanto.vbi bo.gl.& C.de iur.om.iud.l.priuatorum.& quod not.in c.transmissa.s.de elect.in gl.No. quòd petens ordinari,seu consecrari dicitur petere aliquid iuris, ideò petenti rectè excipitur,secus autem si peteret aliquid facti consecu
g tiuum ad ius obtentum de præterito,tunc enim non potest excipi,sed debet accusari.de quo in cap constitutus.de appel.& in
4 cap.accedens.ꝫ.eod.titu.†Vltimò not.quòd cum disputatur de crimine obiecto per viam exceptionis,quæstio non dicitur criminalis etiam si exceptio deiiciat ab obtento ratione connexitatis.cum iure futuro,criminalis ergo dicitur quæstio cum finis tendit

ADDITIONES.

a Denuntiatio.Vtrum autem denuntiator necessario habeat se inscribere,vide gl.2.& ibi omnino Ab.in c.inquisitionis.in prin.ꝫ. eo.& gl.2.& ibi Ab.in c.3.ꝫ.de calumnia.& aliquo casu crimen de quo constat per denuntiationem sit depositione dignum,vide elegantissimè & melius quàm alibi per Dom.in c.1.19.dist.de Belientzinis.

b ¶Propter connexitatem,an & quando excipi possit contra prælatum,vide plenè Abb.in c.accedens.& in ver.fi.vbi etiã dat optimas remissiones in materia.& adde omnino quod no.Inn.c.dudum ecclesiam Rothomagensis.in 1.gl.s.de elect.& quod scribit Ant.post gl.in c.ex parte Adæ.de testi.& vide latiùs Abb.ꝫ.eo.c. versi.extra gl.quæro,pro declaratione.& quod multum latè scribit Ant.in c.quod sicut.versi.ad primam autem confirmationẽ. de elc.& plenè per eundem in c.super eo.eod.titu.& aliquid per Inn.in c.cum dilectus.in fi.i.gi.de causa poss. & proprieta.& Domi.in c.si fortè.ver.quid si obiectio.de elec. in 6.& Anton.in c. cum olim.de causa possess.& proprieta.in cap. constitutus.post gl.fi.de app.Quis autem admittatur per viam accusationis contra prælatum petens electionem cessare, latè Anto. post Inn.in c.cum Bertholdus.de re iud.& gl.in c.vt circa.de elect.li.6.cum nomẽ rei dicatur receptum inter reos,vide Bar.in l.adulterij.C. de adul.& elegãtissimè & latissimè.in l.j.C.qui accu.nõ possunt. & ĩ l.adulteriũ.post gl.C.de adul.& gl.& ibi latè Bar.circa med. in l.is qui reus.ff.de publi.iudic.& latissimè Io.Andr.in additio. Spec.de accusatore:§.j.in additio.quæ incipit not.q soluit quæstionẽ qualiter probat ille qui deficit in probatione dotis quæ obiecit per viã obiectionis. vide omnino quod scripsi post Abba.in c.culpa.circa finem.de iniuriis,& damno dato.& tex.in c.j. de elect.in 6.dicit Bart.in l. adulterij.C.de adult. quòd receptio rei potest fieri reo absente exceptio,quòd accusatio ei procede re non debet,esto quia in ea non interuenit inscriptio,non potest opponi post conclusum in causa,secundum Bart.in ſ.is qui reus.ff.de publi.iud.de Bellentz.

c ¶Beneficium.vide de hac materia plenissimè Fel.in c. eam te.ꝫ. de rescr.Seb.Sap.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tendit ad vindictam publicam,& vt delictum puniatur de pena debita.& naturali,ex quo soluitur quæstio quotidiana.si agitur contra clericum solùm vt priuetur beneficio propter crimen,nunquid ista quæstio sit criminalis vt non possit interuenire procurator. a Fed.de Se.consi.23.consuluit,quòd non est criminalis, quia finis accusationis tendit ad dispositionem,non ad priuationem beneficij tantum.vt hic.item quando agitur,vt solum priuetur beneficio:hoc videtur attẽtari propter inhabilitatem ipsius clerici,non autem principaliter vt delictum puniatur,hinc est q̃ parochianus,vel patronus potest hoc modo agere contra clericum,vt priuetur beneficio,vt ipse Fede.not.consi.23.alias 28.& vt dixi in c.illa.ſ.eod.& in ca.ex parte Adæ.ſ.de teſt.pro hoc dicto,quòd dicatur agi ciuiliter,ego allego tex.expressum in c.per tuas.el 1.ff.de sino.in ver.ral.s.vbi text.not.dicit, quòd non agebatur criminaliter vt deponeretur ab ordine sed ciuiliter, vt ab administratione amoueretur tanquam immeritus,&damnosus,& ille est tex.iudicio meo valdè singularis, vt licet tendatur ad bonum publicum,& non ad commodum priuatum,nihilominꝰ dicitur agi ciuiliter,ex quo nõ agitur,vt imponatur pœna naturalis ipsius delicti.imò(vt dixi)non videtur agi vt pœna imponatur,sed potiùs vt immeritus amoueatur,dicit tamen hic Anto. quòd si pœna delicti esset tantum priuatio beneficij,puta vt si ista tutum dicit,quòd si quis luserit ad aſardum priuetur beneficio, tunc satis accusatio dicitur criminalis,quia agitur ad pœnam naturalem ipsius delicti.quod satis puto verum.nec Fede.sentit op posi.†Oppo.contra tex.& contra prædicta.& videtur quòd contra petentem confirmationem, vel consecrandus,& tunc procedit secunda opinio Innoc.vt ſ.eod.omnipotens.& ita debet intelligi prædicta authen.quomo.op.episco.ſi quis autem.& de sanctiſſ.episco.ſ.si quis autem.aut opponitur per viam exceptionis, & tũc est vera prima opinio Inn.Nam ordinatio,vel cõsecratio est actus extraiudicialis,vnde appellatio interposita ab ipsa nõvitiat ipsam ordinationem, vel consecrationem.nisi probetur veritas causæ appellationis,vt in ca.j.de his quæ ſi à maiore cap.& per Inn.& Doct.in c.dilecti de maior.& ob.& in c.dilectis.de appel. vel nisi interponatur ex causa verisimili,in c. bonæ. de appellat. vbi plenè examinatur natura appellationis extraiudicialis, & q̃ dicatur causa verisimilis declara,vt per Inno.in c.dilectis.& pro hoc vide quæ dicit Abb.Sic.in c.omnipotens. in vltimis verbis suis.sed limita vtramque opinionem In. quia secundum ipsum beret intelligi,nisi opponens longo tempore tacuisset,quousq; videt ordinationem,vel consecrationem imminere.Nam tunc suspectus de calumnia reuouetur,vt in dictis auth.nisi ex causis quæ habẽtur in c.fi.qui ma.acc.poſſ.& hoc sequitur Butr. & est veriſſimum,vt probatur in dictis auth.licet idem In. in verbo.à promotore,in gl.ſua,quæ incipit,dicimus.in fi.ipsius,sentiat cõtrarium,sed tene primum.Alex.de Ne.

ADDITIONES.

a ¶Interuenire procurator.idem tenet Bal.in l.non solum. ſ.fi.ff. de procu.de quo per Mod.in rub.ſ.de iud.

b ¶Ista exceptio.Vide quæ scribit Fel.in rub.ſ. de except.vbi latè an exceptio facti,seu intentionis sit propriè exceptio.

c ¶Sed Abb.Sic.diminutè refert verba Inn.dicit enim Inn. super verbo,excipiendo,q̃ ordinator debet supersedere proposita exceptione,si verisimile est q̃ opponitur, vt i auth. quomodo op. epiſc.ſ.si quis autem.& 23.dist.illud.Sed si non est verisimile procedat ad ordinationem,& consecrationem,nec debet dimittere propter aliquam appellationem,quia nunquam reuocabitur quod fiet ab eo,nisi probetur veritas causæ,vt in capitul.j.de his quæ fiunt à maio parte cap.Secus in confirmatione,vbi requiritur forma iuris,vt no.in c.constitutus.de ap.& plenè habetur in c.fi.de elect.lib.6.& istam opinionem sequitur Butr.in 6.col.ibi, venio ad ver.cum autem.Sed Inn.recedit ab ista opin. & dicit q̃ sibi non placet,quia est speciale in ordinatore, vel cõsecratore, q̃ nisi ordinator.vel consecrator audiat accusationem,irritatur quicquid factum fuerit,& ipsi puniuntur,vt in aut.quo op.epiſi quis autem.tamẽ sunt intelligendæ prædictæ auth. secundum Inn.nisi excipietur de crimine.calumnietur,vel suspendetur.vt de calumnia,& dicit q̃ hoc probat d.auth.quomo.op. episc.ſ.si quis.& C.de accuſ.l.fin.& istam vltimam opinionem Inn.sequitur Abb.Sic.si bene inspicis verba sua.Et illæ authenticæ multũ vergent pro vltima opinione.Sed ego sic concordarem opi. q̃ aut antequàm quis ordinetur vel consecretur, accusatur de crimine ordinandus,vel consecrandus,& tunc procedit secunda opinio Innoc.vt ſ.eod.omnipotens.& ita debet intelligi prædicta authen.quomo.op.episco.ſ.si quis autem.& de sanctiſſ.episco.ſ.si quis autem.aut opponitur per viam exceptionis, & tũc est vera prima opinio Inn.Nam ordinatio,vel cõsecratio est actus extraiudicialis,vnde appellatio interposita ab ipsa nõvitiat ipsam ordinationem, vel consecrationem.nisi probetur veritas causæ appellationis,vt in ca.j.de his quæ ſi à maiore cap.& per Inn.& Doct.in c.dilecti de maior.& ob.& in c.dilectis.de appel. vel nisi interponatur ex causa verisimili,in c. bonæ. de appellat. vbi plenè examinatur natura appellationis extraiudicialis, & q̃ dicatur causa verisimilis declara,vt per Inno.in c.dilectis.& pro hoc vide quæ dicit Abb.Sic.in c.omnipotens. in vltimis verbis suis.sed limita vtramque opinionem In. quia secundum ipsum beret intelligi,nisi opponens longo tempore tacuisset,quousq; videt ordinationem,vel consecrationem imminere.Nam tunc suspectus de calumnia reuouetur,vt in dictis auth.nisi ex causis quæ habẽtur in c.fi.qui ma.acc.poſſ.& hoc sequitur Butr. & est veriſſimum,vt probatur in dictis auth.licet idem In. in verbo.à promotore,in gl.ſua,quæ incipit,dicimus.in fi.ipsius,sentiat cõtrarium,sed tene primum.Alex.de Ne.

d ¶Postea furatur cum sociis.Adde,quid si sibi postea furto capiãtur per alium.Bal.in l.fi.C.de cond.ob turp.cau.& in l.j.§.abigei. & ibi Bar.ff.de abigeis.omnino per Alex.in l.sanè.ff.de ver. obli. & in l.vbi fideiussor.ff.de sol.Zach.

e ¶Alij casus.Alios complures,vide per gl.not.2.qu.8.in summ.& gl.in l.qui crimen.C.qui accuſ.non poſſ.de Bellent.

f ¶De hoc planè habetur.in c.tuæ.de procu.& 2.q.8. in summa.& ibi bona gl.fm Bar.in l.is cuius.§ fi.ff.de adult.distinguit, q̃, aut maritus accusat post 60.dies,& tunc tenetur de calumnia,quia nõ accusat iure mariti,sed iure extranei,vt in l.miles.§.sexagintaff.de adulter.aut accusat ỹ.60.dies,& tunc non tenetur de calumnia præsumpta,sed de euidenti bene tenetur,vt in d.l.is cuius.§.fi.Ale.de Ne.

g ¶Falsa moneta.Istum casum,& sequentem enumerat etiã Archi.2.q.8.in summa.& allegat Host.in hoc c.super his.& dicit,q̃ etiam in accusatione de falsa moneta nõ requiritur inscriptio, vt l.j.C.de falsa moneta,& dicit,quòd de hac materia notat Gofred.in summa de accusat.§.debet autem accusator.Bart.de Bellentzinis.

h ¶Sit necessaria.adde Io.de Ana.consi.59.Old.consi.46.

h ¶Necessaria.Et adde quòd etiã his casibus exceptis,quibus defunctus potest accusari,tũc accusator debet se inscribere ad pœnã talionis quam passus fuisset defunctus si viueret.gl. est singularis in c.si fortè isti liberi.in verbo,de iuramento. 38.q.item ad de hic quod no.Abbas, & quod ibi post eum notauiin c.j. ỹ.de calumniator. itẽ an episcopus accusans subditum suum debeat se inscribere ad pœnam talionis,vide Old.consil. 13. itẽ de hoc an hodie inscriptio sit necessaria de consuetudine vide omnino Bald.in l.qui crimen.circa prin.C.qui accuſ. non poſſ.item adde quòd illud idem quod tenet gl.in c.si forte isti liberi.tenet Domi.in c.filij.de hæret.li.9.& illam gl.allegat pro singulari Ludo.

Io.An.

✱Rom.in

Io.Añ.4.q.4.c.nullus.§.inscriptio.dicit q̃ sic.& facit l.qui crimẽ. C.qui accuſ.non poſſ.& 2.q.8.c.quisquis.sed Accu.in le.2.C.de fide instr.& in d.l.in causis.C.de accuſ.cõcludit, q̃ licet non fiat inscriptio deficiens,tum in accusatione debent puniri pœna talionis,a & est hæc cõis opi.hoc etiam sentit Barto.in d.l.sicut,& Io.And.hic.& pro hoc adduco tex.2.q.3.qui non probauerit,& dicit Spec.in ti.de accu.ver.item q̃ non recte.quod hodie in multis locis non seruatur ista solennitas inscriptionis,b & satis potest tolerari.per l.ordo.ff.de pub.iud.& per l.hodie.ff. de pœnis. vnde autem dicatur talio,& quid est dicere, dic,q̃ propriè talio est idem q̃ repræsentatio,seu ꝛsimile,quia quis debet pati cõsimile eius quod infert siue iniuriam siue beneficium secundum Papiam.¶†In gl.in ver.accusatori.ibi, accusare non debet,hoc verum est,nisi prosequeretur iniuriam propriam,quia tunc nõ reperitur prætextu criminis.4.q.6.omnibus.& dixi in cap.j.ſ.eo. item in casu capituli,nulli.ſ.eo.¶††In ea.gl.ibi,sed ab excipiendo non repellitur.pondera gl.quia sentit quem posse excipere contra electum seu confirmatum,licet sit criminosus, & licet prosequatur interesse publicum.sed Inno.circa hoc multum laborat nunquid criminosi possunt excipere de crimine contra electum seu confirmatum,primò dicit q̃ non debet admitti criminosus,nisi prosequatur interesse proprium,vt quia ille contra quem excipit est suus futurus prælatus, vel aliud proprium interesse prætendit,& no.singulariter hoc dictũ, q̃ subditus excipiendo de crimine,vel agendo contra prælatum suum dicitur c prosequi proprium interesse,c & sic non dicitur reus excipiens voluntarius.facit quod dixi in c.cum inter.de exceptionibus. & c.dilecti.eo.titu.Et pro primo dicto, q̃ criminosus prosequens interesse publicum nõ admittatur ad excipiendum,induxit Inn. q̃ iste excipiens voluntarius tenet vices accusatoris. vt no.in c. super eo.de elect.vnde sicut accusator repellitur prætextu criminis.ita & iste voluntarius excipiens, & pro hoc videtur text. in c.illud.24.dist.nec ob.tex.in l.apud Celsum.§. Marcellus.ff.de 11 do.except.& quod no.in c.dilecti.de excep. †quod contra excipientem de crimine non obstat replicatio criminis, quia illud verum,quando alius agit ỹ excipientem,sed ille qui petit confirmationem,vel consecrationem,nihil petit ab excipiente.Refert secundo Inno.alios tenere contrarium quos ipse sequitur, vt criminosi admittantur ad excipiendum,quia ille qui petit cõfirmationem, vel consecrationem si habet aduersarium debet dare libellum,& litem contestari,& sic agit.ergo cõtra excipiẽtem de crimine non debet admitti replicatio criminis,vt in iuribus præall.non ob.secũdum eum c.illud.præal.vbi dicitur,quòd priùs sunt examinandæ personæ quę obiiciunt crimina,quia secundum eum non debent examinari nisi habeant probationes in promptu ne diu differatur prouisio ecclesiæ,vel debeant examinari,an veniant bono zelo,an per inuidiam, vel odium. Sed Archi.bene prosequendo hanc materiam in d.c.illud.cõcludit, q̃ quando criminosus prosequitur suum interesse admittitur 12 ad excipiendum. ¶†Et plus dicit,quod etiam procurator capituli non admittitur,si canonici sunt conspiratores.seu criminosi.& hanc opi.sequitur hic Ioã.Andr.& videtur verior,vt distinguamus,an prosequatur proprium interesse,& admittatur, an publicum,& possit repelli, quia(vt dixi) in veritate iste tenet 13 locum accusatoris.†Et ex prædictis infertur ad decisionem quę d stionis,d nunquid princeps regni admittatur ad excipiẽdum de crimine contra electum?& dicit Inno.q̃ prima fronte videtur suspectus,quia præsumitur facere causa extorquendi pecunias, ideo non debet admitti,sed si cessaret suspicio,esset præ aliis ad mittendus.ar. 16.q.1.?stitutus.ea.cã.& q.7.c. filiis. & plus dicit, quid etiã si princeps esset suspectus si excipit ỹ electum, quòd eum timet de coniuratione,seu de proditione patriæ, seu reuelatione secretorum suorum,& hoc tõne patriæ,vnde electus est oriundus vel propter parentes suos,qui sibi fuerunt infesti. & e tunc satis est audiendus princeps:equia satis prosequitur interesse proprium,hoc dictum singulariter nõ.quia sæpe accidit in f practica.f¶††In gl.in ver.impedit promouendum. in fi.no.gloſſ. 14 quæ vult,quod virtute huius exceptionis probatur repellatur iste electus nedum ab illa dignitate ad quam fuit electus, sed etiam à qualibet dignitate consequenda in futurum, sed gloſſ.sequens videtur hoc limitare verum, quando ex tali probatione est grauata eius opinio.sed dic,quod in veritate semper videtur grauata.argumẽ l.Lucius.ff de iis qui no.infa.in c. cum tu.ſ. de testi.& in c.super eo.de elect.¶Sed tunc oppo.excep. q̃ non debet operari vltra eius naturam,& intentum excipientis:sed hęc exceptio fuit opposita ad repellendum tantum à dignitate, ista ergo debet operari remotionem à qualibet alia.Sol.dic, q̃ non operatur virtus exceptionis,sed aggrauatio opinionis quæ insurrexit ex prima repulsione,vt dic vt not.in d.ca.super eo.ſ.de 15 elc.¶†Et aduerte quia gl.sequens in fi.valdè sing.dicit, q̃ iste potest se purgare non repellitur ab aliqua dignitate cõsequenda,nam ỹ hoc opponitur.quia purgatio non habet locum, nisi quando delictum est verè probatum.vt in capitulum dilectus.de purg.cano.& in ca.ad nostram.de proba.Sol.dicit Io.And.q̃ aliter potest intelligi ſ.de purgatione fienda per probationem innocentiæ,& non per iuramentum tantum simile in c.si diligenti.de foro compet.vel contrarium in probatione directa,ex qua potest ferri sententia,secus autem in probatione ista indirecta, quæ est facta per viam exceptionis, & tunc admittat purgatio vera cum iuramento.& similib.vt admittatur ad alias dignitates, quod semper tenementi,& vide quod no.in c.inter.de purg.cano.in gl.2.& pro hoc dicto facit quia(vt ſ.dixi)aggrauatio opinionis est illa, quæ repellit à dignitate futura.quæ satis tollitur g per purgationem.2.q.4.presbyter.& quod ibi no.& no.istam gl. 16 qua reputo ipsam sing. g †In gl.in ver.arbitrium.in fi.not.tria h ex ista gl.primò q̃ in cõmissis arbitrio iudicis potest appellari. h si ini

ADDITIONES.

✱ Rom.in suis singularib. item adde omnino Beatum Thomam in 2.2.q.68.art.vlt.vbi dicit q̃ regulariter deficiens in accusatione debet puniri pœna stellionatus,nisi iudex cognouerit aliquẽ accusasse falsò non voluntate nocendi, sed propter ignorãriam exiusto errore imponit ei pœnam talionis Quando autẽ iudex pronuntiare debeat deficientem in accusatione calumniatiſ esse vide omnino beatum Thomam in 2.2.q.68.art.2 item vide omnino latè Io.An.in additio.Spe.in d.versi item.quod non videt. circa finem illius §.hic allegati per Abb.de Belsentzi.

a ¶Pœna talionis.Et idem dicit gl.in d.l.qui crimen.Et idem dicit Archi.in §.inscriptio.4.q.4.sed adde cautelam, q̃ accusator deficiens in accusatione vel probatione non punietur pœna talionis,nec alia,quæ forte imponeretur per statutum,prout hodie q̃muniter imponitur per Italiam,videlicet quòd accusator deducat in libello,& de hoc cõis rumor,& fama.& tunc probata infamia excusabitur ab omni pœna,licet deficiat in probatione. qa propter illam infamiam per præcedentem habui instam causam credendi.ita dicit Barto.notab.in l.fi.ff.de hære.instit.& l.2.circa finem.C.si ser.vel li.ad decur.aspira.Item adde hic Arch.2.q.1.in summa.vbi dicit,q̃licet accusator se non inscripserit,tamen pœnam accusationis tenuit pœna calumniæ.Et alleg.l.Lucius.C.de accu.& ibi Cy.in 1.q.Et ita dicit tenere Gof.in sum. de accu.§.itẽ crimen.Et all.l.pe.C.de acc.& dicit q̃ de hac materia no.C.de accu.§.item qui crimen.in gl.inscribit ex.Et per Gof.Bonaventura in suis libellis iuris canonici.in rub.de libellis, qualiter in accusatione procedatur,&c.Sed vide de hoc omnino Sal.in dic.l.qui crimen.C.qui acc.non poſ.& ibi etiam dicit q̃ pœna talionis nõ est in vsu,& q̃ tollatur talis cõsuetudo per l.ordo.& l.hodie.hic alleg.Abb.& Ang.in d.l.qui crimen.circa prin.dicunt q̃ talis inscriptio recessit ab aula:tamen ipso iure videtur facta inscriptio. Item adde hic Sal.in auth.sed nouo iure.ante med.C.de adult. vbi dicit esse text.q̃ accusator se inscribat,siue non, est obligatus ad pœnam talionis.& ita dicit etiam tenere gl.in l.fi.C.de acc.de Bellentzinis.

b ¶Inscriptionis.vide Ang.in l.qui crimen.C.qui ac.non poſ.vbi dicit talis pœna hodie recessit ab aula.& idem dicit Sal.in aut.sed no.iure.C.de adul.Seb.Sap.

c ¶Proprium interesse.Adde Old.consi.102.& 182.& 183.

d ¶Decisionẽ quæstionis. An princeps possit excipere contra electum in sua ciuitate,q̃ sit suspectus,est de statu suo. Et circa istã quæstio.vide omnino Ant.in c.nobis.de iure patr. & eundem in c.quod sicut.de ele.& gl.in c.j.91.dist.& ibi dicit Dom.ỹ.c.vt circa.§.j.& in d.c.ỹ.62.Et idem dicit Host.in terminis in sum.de ele. §.quis possit eligere.ver.laicus autem.de cõsuetudine.& Dom. in c.in vno.in fi.21.dist.de Bellentzinis.

e ¶Princeps.Adde Rom.sing.suis.

f ¶Pro quo alleg.Inn.de iureciu.petitio.& istud sequitur Io.And. & doct.hic.Idem ponit Inn.in ca.nobis.in ver.honestus.de iure patr.& d.Dom.in c.idcireo.in glo.in ver.aliqui,de elect.in 6.pro quo optimè fa.text.cum gl.61.dist.nullus.& 53.dist.si fortè.Sed Oldr.in 9 c. dicit,q̃et vasallus ecclesiæ admittitur cõtra promouendum.cum ipse teneatur ecclesiam defendere,& à noxis præseruare,vt de fama fidelitatis.c.j.& sic etiam sua interest habere bonum dominũ,cum ipse postea sit futurus suus index in causa feudi,de iudi.cæterum.de foro compe.verum.& istud dictum sequitur D.Dom.in loco præall.Alex.de Ne.

g ¶Sed non est singularis,quia idem dicit gl.in d.c.inter.in glo.2. de purg.can.Alex.de Ne.

h ¶Potest appellari.Vide c.2.ad fi.de iur.cal.lib.6.Ioan.de Im.in l. 2.ff.de leg.1.And.Barb.

h ¶Appellari.Vide latè Fel.in c.exceptionem.ſ.de excep.Mod.in l.vbi factum.C.de tranſa.post Pan.de Cas.ibi.Seb.Sap.

Universidad de Buenos Aires

si iniquè arbitretur,& facit c.1.de dila.& qđ ibi no.nã ītelligitur ꝓmissum arbitrio iudicis nõ vt faciat ad libitũ,sed vt faciat vt q libet bonus vir.l.fideicõmissa.§.ggg.ff.de leg.3.& qđ no.in c.2.de corpore vitia.in gl.Sed ꝑ hoc fortiter obstat dictũ Inn.in c.statutum.de reſcr.lib.6.vbi dicit,ꝙ qñ iudex cognoscit vt bonus vir ñ potest ab eo appellari,sicut nec appellatur à dicto boni viri, & illud dictũ Inn.sequitur Bart.in l.in fi.ff.de leg.2. licet quædam lect.nõ habeat illud dictũ. Sol. pro conco.puto sic dicendum, ꝙ qñque iudex cognoscit,vt iudex,licet illud super quo agitur, & cognoscit,sit ꝓmissum arbitrio suo.tunc nihilominus potest appellari,& ita ꝓcedit ista gl.vt ꝓbo p tex.in l.si qua.iuncta l.aliud. §.inter.ff.de ver.sig.ibi n.imponitur mulcta arbitrio iudicis,& tñ põt appellari si modum excedit,vt ibi hoc idem sentit gl.apertè.ī d.l.si qua.& clarius ibi Bar.in fi.vbi propriè in his terminis dicit in vltima q.ꝙ si pœna debeat imponi ad arbitrium iudicis potest ab eo appellari,secus dic qñ aliquid liberè committeretur arbitrio iudicis.arg.in l.nunquid.ff.de iud.& in c.consuluit.de off. de leg.tunc ab eo non appellatur,ad hoc qđ no.Io.An in add.Spec. in tit.de cita.§.sequitur. ver.sed nunqd credetur.ītẽ si ꝓmittitur
a ꝓscientiæ iudicis a, de quo vide gl.in c.statutũ.§.assessorẽ de ref. lib.6.q̃ tamen gl.limit per gl.cle.1.de iure patro. vbi superior ex officio suo potest reducere illud ad bonã æquitatem,& c.pastoralis de appell. b Qñque iudex cognoscit non vt iudex,sed tanquam vir bonus,seu succedit loco boni viri,& tũc nõ põt ab eo appellari,& hoc casu ꝓcedit dictũ Inn.& Bar.& ideo dicitur, qđ à iudice rursus non appellat,posset tñ attentari,quod posset petri reductio ad bonã æquitatem per superiorem,& ita ītelligitur gl.sequens quæ dicit, ꝙ si iudex excedit modum debet factum suum reduci ad arbitrium boni viri.Vel põt intelligi illa gl.quã-
c do iudex c processit extra iudicium in cõmissis arbitrio suo,puta in imiungendis pœnitentiis,vel dispensationibus fiendis,& in hoc no.illam gl.singulariter,quia non legi alibi,sed si iudex procederet iudicialiter,opus esset appellatione etiam in commissis arbitrio suo,alias transiret sententia in rem iudicatam,quod tenet ibi.An.& pro hoc allego tex.in c.ꝙ ad ꝓsultationem,& quod
17 ibi.no.s̃.de sen.& re.iud.& dico plenè in c.j.de consti.†Secundò no.ex ista gl.ꝙ à pœna legis non appellatur.hoc verum, qñ lex esset gñalis secus si specialis ꝑ ipsum facta esset lex vel statutũ secũdum Bar.in l.si qua pœna.in prin.ff.de ver.sig.quod intellige,qñ quis confitetur factum,licet vult redarguere legem de iniquitate,& ꝙ imponat magnam pœnam,& non potest, secus autẽ vbi allegaret se non incidisse in pœnam legis,quia tũc,iudice declad rante ipsum incidisse,optimè potest appellare, d vide gl.not.in c.cupientes.de elect.li.6.& facit c.peruenit.de appella.tunc enim
18 potius appellat à iudice,quàm à lege.†Tertiò no.ex glo.hac ꝙ
e indexe in commissis arbitrio suo debet æquitatem seruare,vbi i' expressum non est.Et hoc vltim.prosequere,vt no.Inn.in c.1.de consti.& istæ duæ gl.cum materia sua habent vnam lect.quæ nõ
19 solet examinari per doct.†In gl.in ver.criminalis.ibi, præsentia plurium episcoporum.Idem Io.& Philippus,& dicit Host. quòd solus metropolitanus non posset cognoscere de hac causa contra electum,ad hoc c.2.de transla.episcopi. hoc dictum doc.intellige,quãdo excipitur ꝑ cõsecrandum in episcopum, quia tũc cum probata exceptione veniunt electus,& confirmatus reiiciẽdus,non potest inferior à papa hanc quæstionem diffinire sine presentia aliorum episcoporum.Sed vbi excipitur ꝑ promouendum ad inferiorem dignitatem,ibi sufficit solus episcopus cum non agatur de depositione ab ordine,ad hoc 15.qu.7. in sum.&
20 18.quæ.2.si quis abbas.†In ea.glos.in fin.& de hoc an testes sint compellendi cum agitur per viam exceptionis,dic vt no in c.di
21 lectorum.de testi.cog per doct.¶†Extra gl. quæro pro declaraf tione literæ qui admittentur ad excipiendum de crimine ꝑ electum,siue cõtra petentem confirmationẽ,ꝙ secrationẽ, vel ordinẽ.Inn.videtur multum dubitare de hac q.vnde in diuersis locis varias refert opin.Primò enim dicit,ꝙ sicut quilibet admittitur ad defendendum alium,l.seruum quoque.§.publicè.ff. de procu.ita etiam quilibet debet admitti ad excipiẽdũ. cum defendit ecclesiam,& maximè quia ius publicum consistit in sacris sacerdotib⁹,& magistratibus.j.dist.ius publicum, vnde cuiuslibet interest,ne malus præficiatur,vt dicit Bonaguida. Aretinus.& de eo fecit mentionẽ Archi.de elect.li.6 c.j.In gl.prima dicit sic dixisse,non determinando tamen,vt quilibet admittatur,cum cuiuslibet intersit ecclesiam habere bonos seruitores. & in hac opin.videtur residere Innocẽ.licet(vt dixi)plures referat opi.sed contra formam electionis dicit tantum illos admittendos quorum interest,& videtur tantum interesse eligentium, & debentium confirmare.sed ipse Inn.in ca.1.de elect.lib.6.sentit,quòd etiam contra formam admittitur quilibet,qui potest de crimine excipere,& illud dictum tenet ibi Archi.& iuuatur secundũ Io.And.ex illo c.j. prælleg.& ca.vt circa.& c.procurator.& c.is qui.de elec.lib.6.& hanc opin.videtur sequi Io.An. hic.vide tñ gl.in d.c.vt circa.quæ refert aliam opi.in c.cupientes.præall.do. Ant.hic dicit ꝙ ꝑ electum in episcopũ admittitur quilibet subditus tam contra personam.quã ꝑ formam electionis. Contra promouendum ad ecclesiam curatam admittitur quilibet paro chianus,ꝑ promouendum ad dignitatem principaliorem post episcopum admittitur quilibet de diœcesi,quia quodammodo est eis superior.Contra canonicos,& alios electos ad particularia beneficia admittuntur omnes de ecclesia,& etiam illi,quorũ specialiter interest tam contra personam , quàm contra formã electionis.Ego puto aliter dicendum , ꝙ laicus nullo modo põt excipere,& maximè de crimine ꝑ electum, nisi sua interfit,vt ga
g patronus.vel parochianus,vel aliter sua interfit,arg.ca.illa.& qđ ibi dixi s̃.c.habet.n.vim hæc exceptio cuiusdam accusationis,vt dixi,à qua laicus remouendus est nisi suũ prosequatur interesse, vt in præalle.c.illa.& quod ibi no.& in c.ex parte Adæ. gl.c.de testi.Aut clericus excipit,& tunc credo ipsum indistinctè admittendum si alia causa rationabilis non obsistat, nam interest cuiuslibet clerici,ne præficiatur malus in ecclesia. Item sicut clericus potest accusare alium clericum prosequẽdo ius publicum, vt in c.cum P.s̃.eod.ita & fortius debet admitti ad excipiendũ, vt in regula,qui ad agendum. de reg.iur.li.6.nam turpius ejicit, &c.vt in c.quemadmodum.de iureiuran.pro hoc facit,quia clericus non reperitur prohibitus , imò potius videtur admissus, cum hoc c.loquatur generaliter.& sic etiam loquitur præal.c.j.
h & c.sit circa.& c.procurator & c.is qui.de elect.lib.6.†Sed quę
22 ro nunquid obiiciens contra electum non confirmatum,& succumbens sit aliqua pœna puniendus.Host.& communiter doc. quòd sic.nam punitur pœna ca.j.de elect.lib.6.vnde dicit Ioã. And.ꝙ aut electio non est confirmata,& habet locum illa pœna,aut est confirmata ,& deber excipiens condemnari ad graniorem pœnam,& hoc quando pœna imponitur ad arbitrium iudicis.Certè illud c.j.loquitur in excipiente,vel appellãte, ideò concluderem,quòd aut excipitur contra electum,& non appellatur,& tunc succumbens nulla pœna venit puniendus,& ita videtur innuere ista litera,aut excipitur,& appellatur, & tunc ga magis aggrauauit aduersarium ineundo ad iudicem appellationis,habet locum dispositio ca.j.de elect.li.6.&c. alia vide hic per Inn.qui multa refert.

ADDITIONES.

a ¶Conscientiæ iudicis.Adde videndum de huiusmodi commissis,Lud.Ro.in rep.rub.de arb.per me nouiter apostillata.& Alex cons.106.j.lib.

¶Adde de hac materia duas gl.contrarias,vnam in c.statutum.§.assessorem.in ver.relinquatur.de reser.lib.6.& alteram in cle.j. in ver.& oneramus.de iure pat.pro quarum cõcordia vide Fel.ī c.j.ver.& si dicatur,conscientiæ tuæ.s̃.de const.Zach.

b ¶Nunquid autem possit iudex cuius conscientiæ est commissum alteri causam delegare?D.Dom.in c.2.de testi.lib.6.dicit ꝙ non,quasi videatur electa industria personæ.Contrarium tenet Petr.de Anch.in cle.1.de for.compet.in 15.not. & alleg.dom.de Rot.quos dicit idem tenere,vbi vide.& in c.fi.de offic. delegat. Alex.de Ne.

c Quando iudex. Not. pro concordia istarum glossarum contiguarum,quæ videntur contrariæ.Et pro hoc, gl.in ver. Astringendus,& alia bona in verbo iudicauerit.in c.tua.36.qu.2.Et fac. quod no.Io.And.in nouel.in c.episcoporum.in fi.de priuil.in 6. super ver.Arbitrium.Et vide d.Ant.in c.j.de const.versi.qualiter autem concordatur. vbi facit mentio nem de contrarietate harum glossarum.Et pro hac gl.in ver.astringendus,allegat.& alia gl.in c.quemadmodum.13.q.4 De Bellentz.

d ¶Appellare.Adde Ludo.Rom.sing. suis 215.incip.à pœna legis non potest appellari.pro quo vide quod not.in apost.ad istum, in c.peruenit.num.6.in ver.tenebris.s̃.de appellat.vbi etiam allegatur hoc sing.Zach.

e ¶Quòd iudex.Iudex non potest arbitrari æqualem pœnam,nisi quæ statuta est à iure de alio maiori delicto.gl.est in c.inquisitionis.in ver.alioqui.ꝑ.eod.Nam arbitrabitur maiorem pœnam ea,quæ consueuerit imponi pro simili delicto.gl.ost.est not.in l. quod ergo.§.pœna grauior.ff. de his qui not.infam.Et vide omnino Ant.in c.de causis.in vlt.not.de offi.del.De Bellentz.

f ¶Literæ Vide quod not.s̃.eod.quia hic competentius scribere debuissem.De Bellentz.

g ¶Ex parte Adæ.Illic omnino videas de hoc articulo latissimè, & fortè melius quàm alibi in iure in verbo,tacito.De Bellentz.

h ¶Sed istum articulum plenissimè examinat D.Domin. in d.c. vt circa.super gl.in ver.aliqui,ibi ipsum vide.Alex.de Ne.

SVMM

SVMMARIVM.

1 *Pœnax dꝛ ille,qui vult persistere in suo errore,& nõ vult se corrigere.*
2 *Delegatus ad vniuersitatem causarũ potest sententiam suam corrigere,si errauit in iudicando,secus si est delegatus ad vnam causam.*
3 *Delegatus ad vniuersitatem censetur quasi ordinarius.*
4 *Iudex an possit corrigere errorem suum siue factum processus, siue extra iudicium siue in iudicio,aut in parte,aut in toto,aut in diffinitiua,aut in interlocutoria.*
Iudex potest interpretari sententiam,quam tulit capiendo,si interpretationem pro congrua verborum expositione.
5 *Sententia si transiuit in rem iudicatam potest reuocari per ipsum principẽ & non per alium.*
6 *Transitus in rẽ iudicatã est de iure positiuo cui princeps potest derogare.*
7 *Arbiter siue iudex delegatus,an,& quando possint corrigere eorum sententias etiam quòd sint nullæ.*
8 *Testis tenetur dicere id quod alias iurauit non dicere.*
Sacerdos inductus in testem non debet testificari de eo quod habuit in confessione.

CAP. XVII.

QVALITER ET QVANDO Generales inquisitores,si non seruauerunt debitum inquisitionis ordinem prudenter & cautè seipsos corrigere debent,hoc primo. Secũdo ponit formam iuſi quem inquisitores exigunt ab inquisitis. secunda ibi,formam verò Prima subdiuiditur.Nam in principio & in fi. commendat,& confirmat inquisitores , si benè processerunt.In medio verò.s̃.in versi.si vero.instruit si malè processerunt.Casus literalis.Inquisitores quidam legati apo. se. cœperunt facere inquisitionem contra epm Nouarien.significatum fuit dño pape, ꝙ inquisitores ipsi non seruauerunt debitum ordinem inquisitionis cõtra episcopum Nouarien.vnde papa super hoc scribit inquisitoribus illis dicens,quòd si ordinem inquisitionis debitũ seruauerint commendat eos,si verò non seruauerunt debitum ordinem inquisitionis,vult quòd ipsum tempore oportuno debeant obseruare ne inde nascantur iniuriꝫ,vnde iura nascuntur, si autem tanquam homines excesserunt non pudeat eos errorem suum corrigere,quia qua mensura mensi fuerint remetiet eis,& a quam occasionem inuenient congruentem ne sua videat authoritas,ꝙ ex his quæ inordinatè sunt acta potest aliqd ordinabiliter agi,si verò ordinem debitũ seruauerint omni gratia,& timore postpositis Deum solum habentes præ oculis via regia incedentes sine personarum acceptione in negotio procedant.Formam verò iuramẽti q̃ à clericis Nouarien in hoc negotio receperunt in similib⁹ debeant obseruare hoc modo,vt iurent clerici ꝙ super his quæ sunt,vel credunt in sua ecclesia reformanda tam in capite quàm in membris, exceptis criminib. occultis plenam & meram dicant inquisitorib. veritatem. Ber-
a Not primò ex isto textu ꝙ inquisitio habet ordinem suum,& non mirum.nam & notoria habent ordine suum,vt in c. ad nostram.de iureiu.& de ordine inquisitionis habetur maximè in c.
1 qualiter & qñ iudex.§.debet.ꝑ eo.¶† Secundo not. ꝙ iudex & quælibet discreta persona debẽt errorẽ suũ caute corrigere , nã & si in aliquo errauit,nõ debet ꝓtestatem errorẽ suũ,ne vilescat eius authoritas,nec debet errorem suũ defendere seu in eo perseuerare,sed debet cautius,& prudẽtius q̃ põt , se corrigere, & alibi dicit rex.magnæ sapientiæ est hominem corrigere qma lè locutus est,22.q.4 magnæ.qđ no.ꝑ istos qui volentes pertinaciter defendere vnum errorem incidũt in infinita incõueniẽtia nec talis potest dici sapiens,sed potiùs pertinax. ¶Nor. 3.iudicem debere laborare ne vilescat eius authoritas, & alibi dicitur authoritatem dignitatis debet iudex suo ingenio augere.l.observandum.in fi.ff.de offi.præsi. ¶Not 4.contra malè præcipientes aliqđ negotiũ,nã non põt inde aliquid ordinabiliter sequi, & alibi notabiliter dicit cañ.difficile est vt bono peragatur exitu ea quæ malo sunt inchoata principio.& exponit ibi gl.difficile,i.impossibile.j.q.i.principatus.¶No.v.in s. formam verò practicam vnam recipiendi instrumentum ab inquisitis seu à testibus recipiendis super inquisitione, vt iurẽt se dicturos plenam & meram veritatẽ exceptis occultis criminibus.aliã formã videb bitis in c.sequenti.L¶Item not.vnã differentiã inter modũ inquisitionis & accusationis nã in inquisitione nõ discutitur de occultis criminib⁹, ut a nõ debet fieri inquisitio de veritate criminis nisi præcedente infamia,vt in c.quatter.ꝑ.eo.sed accusatio põt fieri de occultis criminibus dumtodo possint ꝓbari.ij.q.
2 7.plerunque.¶†In gl.j.bi.secus in casu isto no.glo.ibique ad fi. quæ ponit duas sol.ad ꝓpositum.Tertio,ꝙ generalis inquisitor seu gñalis delegatus,i.delegatus ad vniuersitatẽ causarum,põt corrigere sñam suam diffinitiuã si errauit in iudicãdo, secus in de-
3 legato ad vnam causam tantum.¶† Et in hoc no.bene istã gl.& eã diuersitatis ratio,qa delegatus ad vniuersitatẽ causarũ c.ſe-
tur quasi ordinarius,& ideo dicendum est ꝓut de ordinario,& pro hoc l.locũ ꝓtor.ff.de iúd & vide bo gl.in c.cũ cãm.de appe. sed delegatus ad vnam causam desinit esse iudex p̃ pronunciationem quo ad principale negotiũ vt in c.ij.eris, de off.dele.&
4 sentiunt do.de Ro.dec.315.alias.317.†Secũda sol.est,ꝙ isti errauerunt in processu.& non in sñia diffinitiua,quasi velit dicere ꝙ qualiscũque sit iudex.si errat in processu, quia adhuc remanet iudex põt errorẽ suũ corrigere.secus est si errat in sententia diffinitiua.Host.dicit aliqua verba,sed tu distingue secundum Ioan. Cal.ꝙ aut quæritur nunquid extra iudiciũ possit quis errorem suũ corrigere aut in iudicio.Primo casu dic vt no.in ca.nostri.de elect.& in c.si quis presbyterorũ.de reb.eccl.nõ alie.& dixi in c. diuersis fallaciis.de cle.coniu.Si verò in iudicio aut in parte aut in toto.si in parte an & qñ possit reuocare,dic vt in c.fin.de cons. & in c.cum cãm.de app.vide gl.in ca.cum impositionis.de iure-
c iudi.lib.6 & aliquid in c.seq.In iudice verò esset materia nostra & dic,ꝙ aut errauit in processu,& põt corrigere errorem suũ vt plenè no.in dictis ibi.Aut errauit in diffinitiua,& tũc aut quæritur nunquid iudex possit interpretari,aut nunquid possit corrigere seu addere vel in totum aliter pronuntiare Et sicut interd pretari d põt si habet merum imperium capiendo interpretationẽ pro congrua verborũ expositione,vt est tex.nor. cum gl.in ab executore.ff.de app.Si verò vult corrigere,vel addere circa accesse soria vel circa expensas e potest illa die.vt in c.cum appellationi, f bus.de appel.lib.6.& l.Paulus.ff.de re iud. Item pót expedire ea quæ veniunt ex officio nobilisicet sine extrinseca, vt remittere vel mitigare multam impositã illiciras.§.fi.ff.de off præsi. Aut vult disponere circa ipsum principale.& tunc aut corrigendo delatinitate suã,& pót,vt l.a forum.ff.de re iud.Aut circa effectum sententiæ, vt si reseruat sibi potestatem iterum pronuntiandi & potest.vt l.item Labeo.ff.fa.erci.facit quod not.Bart.in g l.quid tamen.ff.de arbi. g Aut non reseruauit sibi hanc potestatem

ADDITIONES.

a ¶Inquisitio.nũquid autem peruersio ordinis in inquisitione habeat vitiare processum.& iudicium retro agitatum,vide Inn.cõcludentem ꝙ sic,in c.nostra.de coha.cler.& mulier.& Bar.in l. 2.§.si publico.ff.de adul.sentit Pet.de Anch.& hic per hunc text. plus dicens,ꝙ peruersio ordinis vitiat,non autem omissio,de cuius quæstionis veritate latè disputat Fel.hic.Seb.Sap.

b ¶In c.sequenti.vide quod ibi notaui.de Bellentz.

c ¶In iudice verò.An & quando iudex tulit sententiam diffinitiuam,vel interlocutoriam possit eam mutare,& quid quando tulit sententiam nullam.vide omnino Inn.in c.fin.de re iudica Et his casib quib.quis potest declarare sñam sentẽtiam dicit quòd ista declaratio non permittitur nisi semel,secundum Bal.in l.2. C.de sent.ex breuicu.recitan.versi.nunquid si semel.Et adde hic gl.in §.quia ergo.25.q.3.& ibi gl.fi.inter alia ponit an iudex possit interpretari suam sententiam.De quo vide omnino Bal.Abb. & Imolam,& quod ibi notaui in c.ex parte el 3.de verb.sig.& de qõne hic posita vide per Bal.in l.si accusatoribus.circa princip. C. de accus.& omnino quod eleganter notat Bar.in l.j.§ quisvltro. in versi.item no.ad hoc quod tota die occurrit.ff.de quæstio.tẽ vide Archi.in d.§.quia ergo.35.q.9.vbi post gl.videtur concludere,quòd iudex possit reuocare suam sententiam iniquam.Et ita dicit etiam tenere Gof.in summa de re iud.§.diffinitiua.de Bellẽt zinis.

d ¶Interpretari. Adde Alexand.consilio 3 & an.& quando possit corrigere per eundem consi.90.1.lib.Ro.consi.307.

e ¶Expensas.Adde Lu.Ro.consi.362.& ibi quando eadem die posſit addere,& mutare.vide quod voluit Anch consi.182.

f ¶Sed hoc intellige quando accessoria veniunt ex officio iudicis mercenario,secus si possent peti iure actionis:quia quando.cũque etiam ex interuallo iudex posset ferre,& ideo si expẽsæ, vel alia accessoria essent promissa, posset agi ex promissione ad talia accessoria.& idem si statutum diceret, quòd victus victori condemnaretur in expensis.si sunt omissæ tempore sententiæ, poterũt peti quandocunque conditione ex statuto , de quo vide gl.& Bar.in l.nõ solum.ff.de rei vend.& in l.3.s.fi rẽ.ff.de leg. 3.plus dicit Ang.in aut.de indi.§.oportet.ꝙ in aut. de exhi.reis. in prin.ꝙ vbicunque quis ꝓmisit refisere expensas.vel si statutũ de hoc disponit,vt dixi, debet succumbens ꝑdemnari, etiam si haberet iustam causam litigãdi,& etiã si prætitisset iuramẽtũ calumniæ,quod dictum si esset verum,valde limitat notata in c.finem.Intibus.de dolo,& contum.sed tene menti. Ale. de Ne.

g ¶Hoc dictum etiam tenet D.Car.hic,sed nõ est verũ, nec probatur in d.versi.sed si purè.Et contrarium no.Cy.& Bart.in l.terminato.C.de fruct.& lit.exp.& Bart.in l.iudex.vlt.q.ff.de re iud Alex.de Ne.

Universidad de Deusto

rem,& tunc si est appellatum,spectat ad iudicē ad quem mutare sententiam,& confirmare.vt 2.q.6.c.fi.& c.vt debitus.de appel.

5 †Si verò nō est appellatum aut sūa transiuit in rem iudicatam, &nō pōt reuocari ab inferiore à principe.quia iā fecit ius inter partes,vt in c.cum inter.de reiud.& l.res iudicata.ff.de re iudic. sed princeps pōt,qa trāsitus in rem iud. est de iure positiuo cui princeps nō est subiectus, vt in c.propoluit de concessio.præb.

6 & in l.princeps.ff.de leg. †Aut non transiuit in rem iudi. & tunc aut quæritur de arbitro aut delegato aut ordinario.Primo casu

a aut non seruat formam a compromissi,& tunc potest iterum pronuntiare, b vt est tex.no.in d.l.quid tamen. c & idem in delega-

c to,vt no.tenet Inn.in c.j.de offic.deleg.& idē si delegatus errauit

d in facto vt iterum possit pronuntiare,d quod no. Aut seruauit formam cōpromissi,& tunc si est ad vnam cām deputatus nō pōt iterum pronuntiare siue teneat siue non,& hoc modo intellige iura quædicunt eum functum officio suo siue bene siue male.vt

e l.si vt proponis.e C.quomodo &quando iud.& in c.in literis.de offi.dele.Si verò est delegatus ad vniuersitatē idem tunc puto dicendum vt in ordinario per supradicta,in quo dic q aut sententia sua tenuit.licet fit iniqua & nō potest aliter pronuntiare.l.cū quærebatur.ff.de re iud.& l.2.C.sen.rescind.nō pos. Aut sententia fuit ipso iure nulla.& tunc cōmuniter dicitur,quòd aut nullitas surrexit ex turpitudine iudicis,& non potest ipsemet corrigere,

f & aliter pronuntiare.vt in l.absentem. f C.eo.tit.aut aliunde fuit exorta nullitas,& pōt ipsemet corrigere,& aliter pronuntiare. l.si preces.C.quomodo &quando iudex.& l.si accusatorib.C.de accusat.De hac materia vide Dy.in regula,qui semel.de regulis iuris.lib.6.& Bar.in l.iudex.de re iudic.per Canoni.in prælic.c.in literis.de officio dele.& hanc distinctionem bene nota.& pro ea

g facit capit.de testib.& quod ibi notabis.ē.de testib. g Sed oppono extra gl.& videtur,quod iūramentum non debebat sibi præstari, imo sunt exhibenda capitula.de quib.est facienda inquisitio,vt in c.qualiter.§.debet.j.eod. So.dicunt doct.quòd ille §.loquitur in inquisitione speciali.illud c.in inquisitione generali,&dic quod quando fit inquisitio specialis contra aliquem debent illa crimina super quibus fit inquisitio exprimi,& testes tantum iurant super illis capitulis,& dic plenè,vt ibi not.Si verò inquisitio est generalis,vt puta fit inquisitio contra episcopum,& canonicos, vel in vna ciuitate generaliter,& tunc testes iurant.vt hic.f.q dicent veritatem quam sciunt vel credunt in illa ecclesia reformā da,exceptis occultis criminib.vt hic.nam de occultis non fit inquisitio,vbi non præcesserit infamia,quia deficit verus & rectus ac

h cusator. h

¶Secundo quæritur in quo isti prætermiserunt ordinem iuris. So.dicit Hostiens.quia forte inquisuerunt de veritate criminis priusquam inquirerent de infamia quod non est faciendum,vt in c.cum oporteat.j.eo.c.qualiter.& ideo dicit q isti iterum debeant inquirere de infamia,& licet post eā de ea constaret, non tamen valebant dicta priorum testium super veritate, quia non pr cesserat infamia,vnde dicit quod licet sit præsens inquisitus & non opponat q non videtur per hoc renuntiare iuri sibi cōpetenti vt prius fiat inquisitio super infamia,sed (vt dicit Io.An. & benè)hoc dictum est talium & hodie apparet in c.2.eo.ti.li.6. quia si inquisitus non opponit,quòd infamia non præcesserit,& patitur procedi super veritate non potest amplius opponere q infamia non præcesserit,& ideo debet poni aliud exemplum,& forte non vocauit inquisitum vel non tradidit illi capitula,su-

7 per quibus erat fienda inquisitio, vel quid simile. ¶ † Vitimo quæro, nunquid super occultis circunstantiis criminis testes sint interrogandi.Inn.& Host. cōcludunt quod sic,satis est enim q crimen non sit occultum, sed si esset infamatus de fornicatione in genere,& mulier esset incerta,non debet testis reuelare hanc fornicationem,quia est occulta quod est notandū, sed si mulier etiam est infamata,tunc testis debet super hoc de-

i onere,etiam si prius iurasset i extra iudicium hoc non pandere,quia aut quando iurauerit nō pandere cogitauit textus hūc casum & tale iramentum est temerarium,vt in c.intimauit.de testibus.& in c.j.de cr.fal.aut non cogitauit hūc casum.& nō extēdit iramētum ad hoc ar.in c.j.de iureiu.lib.6.Et hoc verū nisi habuisset in confessione.quia tunc non debet reuelare etiā

k si producatur vt testis.qa scit vt Deus.& producitur,vt testis,& hō,vt in c.si sacerdos de of.or.& in c.dilectus.de excess.præl.Sed caue tibi.quia non dicitur peccatum reuelatum in confessione ex eo,quòd quis dicat amico, & hoc tibi dico in cōfessione aut per similia verba.sed oportet,quòd dixerit in confessione ad salutem animæ suæ.vt Inno.sin.dicit in c.omnis vtriusque sexus.

l de pe.& remis.& hoc bene no.l

ADDITIONES.

a ¶Formam. An arbitrator possit mutare,corrigere,vel emenda-

re suam sententiam,vide latissimè per do.An.in rep.c. qualiter. vers.oppono quòd non possit,de iureiu.de Bellentz.

b ¶Pronuntiare. Adde quod per verbum arbiter dicatur functus officio suo.Ang.cons.42.& an possit addere vel mutare.per Ful. consi.145.Anc.cons.90.

c ¶Et dic vt plenè ibi probat.Alex.de Ne.

d ¶Sed Inno.in præall.ca.j.de re iud.solùm dicit, quòd delegatus potest sententiam reuocare quando errauit in facto, nec iste ponit casum,quando pronunciauit contra formam excep.& sic refert Ioan.And.in d.c.j.Tū mihi placet illud quod dicit Ab.Sic. qui idem dicit in c.ex literis.de off.del.idem tenet Pau.de Castr. in l.iudex.ff.de re iud.qui etiam refert Inn.vt refert Abba. Sicu. Sed profectò iacet sicut dico.& Ioā.And.in sua reatione ponit solum casum quando errauit in facto.quæ opinio satis mihi placet,vt dixi.Item gl.notab.35.qu.9.§ qa verò addit. dicit enim quòd vbi delegatus tulit sententiam nullam propter iuris ordinem non seruatum potest iterum pronuntiare, & ita intelligit hoc c.Sed glo.ista,& Doct.sentiunt contrarium & ideò illa gl. est periculosa, præsertim quia non reperitur in iure expressum, quòd iudex delegatus in hoc casu possit corrigere sententiam nullam. Item Dñi de Rota conclusione 336.ad fin.dicunt,quòd delegatus potest reuocare sententiam quæ non transit in rem iudicatam,si error est euidens,& hoc est videre in carnali matrimonio,& in causa beneficiali,& alegant notata per Inn in cap. cum Bertholdus.de re iudic.Sed Butr.hic.in fine commenti tenet contrarium,quia si non potest corrigere errorem sententiæ nullæ,multò minus iniquæ,dato, quòd non transeat in rem iudicatam,quid in aliis actib.præter sententiam factis à iudice ordinario,vel delegato,an si possint actus iterari si actus facti nō tenent,vide Inn.& Doct.in c ex literis.de offi.deleg.& imponit, an si executor contulit vnum beneficium impetrāti, an possint illam collationem reuocare,& conferre aliud beneficiū, dic vt ibi not.Alex.de Ne.

e ¶Si vt proponis,Bald.in d.l.si vt proponis.la j.in fine respondet ad istum textum,dicens q loquitur de interlocutoria,super qua si delegatus nulliter pronuntiauit non impeditur postea iudicare.de Bellent.

f ¶Absentē.Istum intellectum ad d.l.absentem. ledit Iac.de Aren.in l.iudex post eaquam.ff.de re iudi.& in l.si vt proponis j.C. quomodo.& quando ind.vbi Bar.ponit alios intellectus.Se.Sa.

g ¶sed an coram superiore possit peti reuocatio sententiæ nullę, & quòd iterum pronuncietur.Bart. fuit varius. nam vno modo dixit in l.si expressit.ff.de app.& in l.iudex.ff.de re iud. & hoc sequitur Do.Card.hic,in prima quæstione,sm Abb.Sic.in c.in literis.de offi deleg.sed aliter loquitur Bartol in l.si vt proponis.prima opinio est communior,sed secunda videtur mihi verior, vide in locis prædictis.Alex.de Ne.

h ¶Vide omnino quod dicam in c.se. vbi videtur, q non solùm potest iusm deferri sub forma,de qua in tex.sed etiam vt iurent ad inquisita respondere.Alex.de Ne.

i ¶Si prius iurasset.Vide omnino Abbatem in c.j.& quod ibi latè notaui de testibus cogen.de Bellent.

k ¶Quia scit vt Deus.hoc prosequere, vt latè ponit Ang de Are.in trac.male.ig.Che hai tradito la tua patria.in vlt.q vbi latè Aen. de Fal.

¶Adde Fel.in c.intimauit.post istum ibi in secunda leā.ē.de testibus.Car.cons.38.incip.quidam habens vnum filium per quę ampliabis hoc dictum procedere etiam.in loco assumpto in cō fessoris locum in casu necessitatis,de quo Arch.in cap.sanctum. de consue.dist.4 Cal.cōsi.4.quòd no.in apost ad istū.in c.si sacerdos.per eum hic alleg.nu.5 in ver,non potest.Zach.

l ¶Et ibi etiam vide, quòd si quis confitetur sacerdoti peccatum committendum,puta quòd vult hominem interficere.vel quid si confitetur delictum, de quo dicit se non posse corrigere an, sacerdos possit hanc confessionem reuelare,vel quid debeat facere,vel quid si quis confitetur se hæreticum,quid in his debet agere sacerdos.dic,vt per Archid.& Io.de Fantu. de pœnis d.6. sacerdos.Alex.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Monachi possunt deputari legati sedis apostolicæ.*

2 *Inquisitores generales possunt procedere ad inquirendum non receptis testibus super infamia.*

3 *Confessio emanata præcedente iuramento de dicendo plenam & meram veritatem non recipit aliquas excusationes, x post facto.*

4 *Confessio iurata etiam cum iuramento calumniæ recipit excusationem, & declarationem. nu.13.*

5 *Confessio iurata quæ potest retorqueri ad bonū & ad malum,ex quo tamen prima fronte sonat in malū interpretatur in malam partem, nisi cōfitēs se excu-*

se excuset si prima fronte non sonat in malum.nu.10.

6 *Ex confessione alicuius capitur illud quod est contrarium, non autem quod pro eo potest elici.*

7 *Iudices possunt deponere super gestis coram eis & credetur eis de posito officio,sed an faciant plenam probationem vide in nu.9.*

8 *Acta faciunt fidem contra partem & deponentem.*
Dicta testium probantur per scripturam notarij.

11 *Accipiens res repertas in naufragio an,& quādo faciat suas vel commettat furtum.*
Res inuenta in naufragio an præsumatur habita pro derelicta.

12 *Reperiens rem alterius si ignorat dominum & putauerit ipsum habuisse illam rem pro derelicta potest vsucapere.*

CAP. XVIII.

CVM DILECTI.Si is,cōtra quē inquiritur,iurauit respōdere tantū ad interrogata post cōfessionem.auditur volēs probare excusationes,quæ confessionem non permunt sed exponunt.secus si iurauit plenam& meram veritatem dicere.h.d. Primo ponitur legatorum inquisitio.In secunda ibi, quia verò dubium propter q fuit facta commissio. Tertia ibi, mandamus. ¶ Casus literalis.Ab.cistercien.P.& R monachus apost. sc.legati cū per frequentē clamorem multa sibi de Agath epō nuncia fuissent accesserunt ad ecclesiam Agath.vt super his inquirerent veritatem recipientes iuramenta tam epi quām canonicorum.& in illa inquisitione confessus fuit eps q ipse commiserat simoniam,& dilapidationem & q habuerat res naufragij.Confessionib.his in scriptis redactis eps timens ex confessionibus illis sibi præiudicium generari,voluit postea se excusare contra illas confessiones dicēs q iurauerat rndere tantū ad interrogata.legati illi dicebant qd sub alia forma iurauit.videlicet,q plenā & meram diceret inquisitoribus veritatem.& quia tunc se non excusauit postea audiri non debuit.& quia ipsi iudices non audiebant eundem.delatum est ad sedem apost.negotium.Corā dño Papa,proposita fuerunt prædicta ex parte epi Agathen.à quo producti fuerunt quidam testes ad probandum q iurauerat rndere tantum ad interrogata,sed quia non constitit papæ sub qua forma iurasset cum depositiones iliæ nō fuerint publicate nec ipse renuntiauerit testibus producendis,mandat Pa.quibusdam quatenus ipsi super hoc veritatem inquiran.ab illis inquisitoribus sub qua forma iurauit eps.& si per illorum responsionem constiterit,q iurauit ad interrogata solūmodo rndere.vel si ipse eps hoc probauerit per depositiones testium quos apud se.apo.produxit,aut per depositiones aliorum.quia ecundū illam formā non tenebatur ex debito iramenti rndere, nisi solummodo ad interrogata quare admittant excusationes epi super confessionibus prædictis cum excusationes illæ confessiones eius non permirant sed exponunt,quę tales sunt vt ad bonum & ad malum valeant retorqueri.& ideò iudicari debent ex eā,quas si probauerit illum ablo uant,quia licet culpabilis fuerit in quibusdam ex labore tamen & pudore quos per hanc cām incurrit huiusmodi leuis culpa leuiter valet indulgeri.Si autem excusationes illas non probauerit,vel si iurauerit plenam,& meram inquisitoribus dicere veritatem,cum sm illam formam nec veritatem tacere nec admiscere debuerunt falsitatem, non obstantibus ex cusationibus illis quas de nouo proposuit.remoueant ipsum ab ecclesia Agath.licet dixerit q plures ex illis excusationibus prædictis legatis exposuit,cum hoc per se probare non posset, tan-

1 quam qui solus examinabatur ab illis.Ber¶.† Not. t.monachos

a posse deputari generales inquisitores ad apost.hodie dic vt in

2 c.statutum.de reseri.li.6.& vide quod dixi in c.cām.de iud.† No. 2.argumentum ex tex quod generales inquisitores possunt procedere ad ingrendū de veritate criminū etiā non receptis testibus super infamia,satis cōm est,quòd eis constet de infamia propter frequentem clamorem,secus in delegato ad vnam cām tā

3 tum,de quo dic.vt dicetur inc.seq †Not.3.duplicem formam iuramenti præstandi in cā inquisitionis,nam possunt testes vel inquiri iurare meram & plenam dicere veritatē & de hac forma habet ē.c.pxi.in fi.ltē iurare qđ ad inquisita & interrogata veraciter rndebunt de quo aliquid.j.dicā.Not.4.q confessio facta præce

b nesbex post facto,qa à principio nihil debebat facere quod iret sū factum attingeret neque admiscere aliqd falsitatis.q no. Sed cō fessio facta sub secunda forma iuramenti qđ respondebit ad interrogata recipit excusationes quę tamen confessionem nō pe

4 rimunt sed exponunt,vt in litera. ¶†Ex hoc no.duo,primo q confessio etiam iurata recipit excusationem & expositionem. Item quod respondens præm sso iramēto de calumnia potest confessionem excusare,tamen hoc iuramentū calumniæ fit vt respondeat veraciter ad interrogata de quo in c.j.de in.calum.

5 † No.v.sing.ex tex.quod vbi confessio etiā iurata pōt retorque

ri ad bonum &ad malum.c ex quo tamen prima fronte sonat in

c malum debet fieri interpretatio in malam partem,&contra cō fitentem nisi confessionem excusans probat illas excusationes, & de hoc est hic tex.sin.nam dicit text.q ille confessiones poterant retorqueri ad bonum & malum,& tamen si iste eps vult vitare condemnationem,oportet,q excuset confessionem datam & excusationes probet.facit qd dico in ca.cum venissent.de iust.† Item no.q ex confessione alicuius capitur illud qd contra ctum est,non autem q pro eo elici potest,&hoc qñ insurgit mala præsumptio contra illud q facit pro eo,de quo tamen plenè no.in c.j.de confess.lib 6.per Io.An.& Cy.in l.j.C.eo. dico plenè

7 in c.j.de post.præla.& in c.bonæ.co.rit.†No.q inquisitores seu iudices possunt deponere, super gestis coram se,& eis creditur depositio officio.& ad hoc solet allegari hoc ca.& concor. c. inter dilectos.de excess præla.& ca.2.ē.de arbi.& c.cum dilectus.de

8 ele.& plenè retigi in cap cū à nobis.ē.de testi.†No.vt qd creditur actis contra partem seu contra deponentem, licet pars seu deponens nunc dicat se aliter dixisse,facit ca.ad audientiam. de præscri.& vide q dico in c.sicut.de testi.Et facit iste tex.in argu. in eo quod dicit,q solus iste examinabatur,&c.qd in examinane testis,seu partis non est necesse adhibere testes formidecos, sed pōt probari dictū ex sola scriptura notarij de quo in c. qñ. & in ca.post cessionē.ē.de proba.& l.in donationibus.ff. de dona.facit de quo in capitu.vt inquisitionis.de hæreti libr. 6.alias incipit,vt officium.†glo.in ver.responsionem.ibi non creditur

9 iudici in præiudicium &c.Hoc dictum videtur contra text.istū, nam hic creditur istis inquisitoribus nisi isti inquisitus probet contrarium per testes.Inno.hic dicit qđ isti inquisitores non recipiuntur hic,vt testes,sed quia fuerunt iudices consuluntur in ista causa,& sic non ob.ij.qu.vj.stat.secundum.nam & alias ille qui non potest esse testis interrogatus de facto suo.l.prouinciarum. C.de fer. & creditur istis quo ad præsumptionem non quo ad plenam probationem sicut dicimus in matre quæ deponit super ætate filij,vt in l.eriam.ff.de proba.Host.dicit q quicquid dixerit Inn.istis quandoque creditur etiam ad plenam probationem,vt in ca inter dilectos de excess.præla.sed concludit quod durante officio non possunt esse testes super gestis coram se,qa alius debet esse iudex & alius testis.4.quæstio,4.ca.j.&d.cap.statuendum.& in cap.dilecto.de testi.sed depositio officio vel si alia

d quis articulus ventilatur coram alio iudice possunt adhiberi,vt testes de gestis coram se,si laus.vel vituperium deis ascribi non potest,de gestis per se indistincte non creditur,de hoc dic vt in

e c.cum à nobis.ē.de testi.c¶†in gl.in ver.valeant retorqueri.in fi.

10 Ista gl.videtur contra tex.nam hic fiebat interpretatio confessionis in deteriorem partem,nisi fuisset secuta excusatio & excusationis probatio,&ideo dic vt dixi in notabilibus,q quædam sunt quæ pariter possunt retorqueri ad bonum & ad malum, & tunc fienda est interpretatio in meliorem partē.&sic intelligatur gl.Quæ tam sunt quæ licet possint retorqueri ad vtrunque, habent tamen prima fronte aspectum mali &sonant in vitium, & tunc fiat interpretatio in deteriorem partē,& de hoc est tex. hic.idem &fortius quando aliqua sunt mala in se.& licet possint excusari,recipiunt tamen interpretationem in deteriorem par-

11 tem.vt in c.fin.de transatio.prælator.¶†In gloss.in verb.dilapidatione.ibi,nihilominus furtum commisit,&c. Sed contra hoc videtur textus.in leg.falsus.§.si iactum.ff.de fur.sed concludevt ibi nota.quod aut res ex naufragio erat habita pro derelicta, &

eam cap

ADDITIONES.

a ¶Inquisitores. Vide Abb.in c.per inquisitionem.ē.de elec. Ro. in l.2.ff.de ver.obl.Seb.Sap.

b ¶Excusationes.Et ideo dicit Bal.in c.j.§.item si vasallus.in ti.de prouer.inuest.q si fuerit professus se fecisse homicidium pōt allegare se fecisse ad suam defensionem, & all istud c.cū dilecti.de Bel.

c ¶ In malum.Vide Petr.de Anc in cons.175.inci.prima facie videtur.q instrumentum.In contrarium tamen faciunt no. per Bar. in l.non solum.§.sed vt probari.ff.de ope.no.nun. vbi vult q vbi aliquid est de se malum,ita q præsumptio sit contra facientem, si tamen potest aliquo modo licito excusari, præsumitur fecisse illo modo licito,sic interpretatio fit ad bonum.quam difficultatem mouet Are.hic,& declara vt per eum cuius declarationem sequitur Feli in c.1.de re iud.sed al.tet declarat Fel.in ca. auditis, versi obstat tertio.ē.de præsumpt.vide Deci.in c.in præsentia.in 12.not ē de prob. Seb.Sap.

d ¶ Vel vituperium Adde an inquisitor possit esse testis in causa inquisitionis.Old.cons.10.& an iudex possit esse testis de gestis coram se.Fran de Are.cons.13.

a ¶ De quo etiam per Bar.& Doct.in l.ne in arbitris.C.de arbit.& ibi etiam tractatur an arbiter possit esse testis de gestis coram se & de eo est idem dicendum quòd in iudice.Alex.de Ne.

a cam capies nõ committit furtũ, imo efficitur occupantis a.quia
q in null usbonis est naturali ratione occupanti q creditur, vt In
sti.de rerum diuisi.§.qd no.Si verò res non erat habita pro dere
licto,sed fuit proiecta vt euaderet maius periculũ,& tunc proi-
iciens remanet dominus & eam occupans animo retinendi com
mittit furtum, vt in gl.& si simpliciter accepit rẽ non q̃sideran-
b do an haberetur pro derelicta b vel ne,cria excusatur à furto, vt
est ibi text. no. an autem sit præsumendũ q proiiciens haberet
eam pro derelicta,vel ne,recurrẽdũ est ad q̃iecturas,si em̃ q̃icit
librum apertum in mari præsumendũ est q animo derelinquen
di proiecit,secus si clausum & pannis inuolutum.& sic de singu
12 lis.¶ c Quid autem si reperiens rẽ alterius c non reperiat domi
c num nunquid licite possit retinere,cõclude post Bart. in præall.
l.falsus.§.qd alienus.quod aut putauit eam rem pro derelicta. li-
cet non esset, & tunc potest eam rem vsucapere.ff. pro dereli. p
totam. Aut hoc non putauit, & tunc si non reperit dñm facta
proclamatione debet eam donare pauperibus.argu.in auth.om
nes peregrini.C.cõi.de succes facit quod ꝛc.& no.14.q.v.si quid
inueni.& quod no.in c.quia frustra.j.de vsur.¶ Extra gl.opp.ẽ
tra text.& videtur q ex sola infamia orta ẽ episcopum non de-
beat fieri inquisitio super statu totius ecclesiæ nec ẽ canonicos
ex quo non erant infamati.Sol.Inn.hic & in c.licet nefi.j.de si-
mo.dicit quod vbi infamia est extra caput põt fieri inquisitio e-
d riam contra membra,quia est præsumptio ẽ canonicos,ex quo
episcopus est malus.nam corpore seu capite languente, cetera
membra corporis inficiuntur,secundum eum hic canonici e-
rant infamati,primum dictum hic non placet Hostien.qui dicit
hic,q licet eps sit infamatus non debet tamen fieri inquisitio ẽ
canonicos,nisi præcedente infamia,& hoc plus mihi placet, in-
cet enim sit aliqua præsumptio ẽtra canonicos,quia ex sola le-
ui præsumptione nõ potest fieri inquisitio de veritate criminũ,
vt in ca.qualiter.j.e.sed potest fieri inquisitio ẽ canonicos: nã
inquisitio de fama,vel de infamia sic faciter: cum non sit mul-
tum præiudicialis ad hoc.c.j.prox & c.licet.§ eod & potest res-
ponderi secundum Host.vel q canonici erant infamati,vel me-
lius q hic non dicitur inquisitionẽ fuisse factã ẽ canonicos, sed
quòd fiebat inquisitio super statu ecclesiæ: nã ex infamia epi de
bet fieri inquisitio tam in capite quã in membris,quia debet in
quiri qualiter eps se habeat circa canonicos,& alios clericos,&
qualiter se gessit tam in ciuitate quã in diœcesi.¶ Secundo op p
& videtur hoc sacramentum debere præstari secundũ formam
in c.prece.posiram.vbi papa dicit quod in illa inquisitione vult
illam formam obseruari.Sol.dicit Host.secundum aliquos q vtra
que forma potest immisceri,vt.s.iurẽt dicere pœnam & me
ram veritatem,& qd ad interrogata veraciter respondebunt:nã
bonorum optima est mistura.Alii dicunt quod in.§.Inn.c.licet heli.
j.de simo.dicit quod aut fit inquisitio de certis criminibus, &
debet seruari illa forma vt dixi aut pœna & meram veritatem,aut
fit inquisitio generaliter de criminibus,& tũc periculum est iu
rare secundũ illam formã vnde subrepit iurans anceps periurio.
e Sed ẽ hoc obstat præcedens qđ loquitur cum inquisitione genera
li,& ideo cõcludit,quod sufficit iurare à vero illorum modo ũ
qualitercunque agatur.& hoc communiter videtur placere doct.
Sed ego hoc non puto verum,quia papa in c.præce. dicit q in
similib.vult obseruari illam formã,ideo dico q iudex semp debet
exigere iuramentum sub illa forma & si non facit male fa
cit,actus tamen tenet,vt hic non dicitur q iudex bene fecerit
sed tantum quæritur an admittatur excusatio quando iurauit
f sub illa forma.f¶ Vltimo oppono contra literam,& videtur indi-
18 structe q sub quacunque forma fuerit iuratum debeat admit-
ti excusatio,nam ante sententiam potest quis ex toto errore cõ
fessionem reuocare,vt in cap.si de conf.si error. C.de iu.& fa.
igno.& l.non fatetur.ff.de conf. Sol.dicit Hostien.& bene q aliud
est confessionem reuocare propter errorem,& aliud confessio
nem excusare, nam reuocans propter errorem habet probare
errorem probando contrarium, vnde si ille voluisset reuocare
confessionem habuisset probare,quod nullam rem ecclesiæ ha
nasset vel quod nihil receperat ex naufragio & hoc fuisset difficile probare,sed excusans confessionem non habet necesse pro
bare contrarium,sed tantum excusationes suas,& hoc tenet, li-
cet alij dixerunt eõfessionem iuratam non posse excusari, quia
hoc est falsum,vt hic in cap. cum in positionibus,de iureiuran.
lib.6.

ADDITIONES.

a Occupantis Adde de hoc Ped.consi.107.

b ¶Pro derelicta. Adde an & quando merces de naui projectæ ha
beantur pro derelictis.Bar.in l.qui fenandæ.ff.ad leg.Rho.de iactu.
& in l.interdum & ibi Bal & do.& omo Alex §. q ex naufragio.

ff.de acqui.pos.vbi dicit in speciẽdũ qd ex qualitate rei deprehẽ
datur,vt in libro aperto projecto in mare,per l.falsus.§.si iactus.
ff.de furtis.& in l.fi.ff.ad legem Rho.de iactu. Zach.

c ¶Reperiens rem alterius.Not.de recipiente rem alienã,qd face
re debeat,& adde q notat do.Abb.in c.vl.de fur.& d.An.in c.du
dum.el.2.de electio.de Bellent.

d ¶Contra membra.Adde,& quando & qualiter possit fieri in-
quisitio contra caput,& membra.Ol consi.278.

e ¶Quod loquitur.Alia videtur mihi bona solutio ad ca.§. pxi
mum.videlicet q loquatur in iuramento delato episcopis, qui-
bus datur oprio quomodo vellint iurare,quia cum eis minus a-
gitur circa iuramenta.c.si quis contra licum.2.q.v.& c.fi.de iu
ra.calum Et hanc solutionem non vidi tactam.de Bellent.

f ¶Sed Spec.in tit.de teste.§.nunc tractandum.in vlt.versicu. di-
cit,quòd quando super statu ecclesiæ tam in capite, quàm in
membris fit inquisitio,testes iurant super omnibus quæ sciunt
vel credunt in sua ecclesia reformanda,tam in capite, quàm in
membris,exceptis occultis criminibus.& meram,& puram dice
re veritatem allegat c.præcedens.& hoc.& dicit addendum, si
ue fuerit interrogatus,siue non, & dicit etiam quòd aliqui ad-
dunt,quòd non teneabit dictum suum alicui,donec testes fue-
rint publicati.de quo Spec.remittit ad §.sequitur.eo.ti.in prin.
dicit vlterius Spec.quòd est alia forma,quæ non seruatur.ic. q
ad inquisita iurabunt respondere,de qua in hoc.No.bene quod
Spe.dicit,quod non seruatur forma,q testes iurant ad inquisita
respondere,quãdo fit generalis inquisitio.Item dicit Spe.quòd
iste tex.loquitur de iuramento præstando ab illo contra quem
inquiritur & sic intelligit illum tex.quòd fiebat inquisitio,tam
contra episcopum,quam contra canonicos, & sic iurauerunt
non vt testes sed vt rei contra quos procedebatur, & per hoc
magis communiter est intellectus,quòd hic canonici erant infa-
mati: sicut episcopus.Dicit etiam Spec.quòd quidam vt euitent
omnem fraudem vtcunque iuramentum faciunt præstari, tam
ab his contra quos inquiritur,quàm etiam à reliquis,& hoc vi
detur tenere Spe.ubi.§ sequitur.verũ potrò vbi autem sit in
quisitio de certis criminibus,dicit Spec.in præal.verũ ex præ-
missis quod nõ debent testes deponere,nec de occultis,nec ma
nifestis,sed solum de quibus est facta copia infamato vt j.e.qua
lis.§.debet.Alex.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Conuersantes cum amicis & consanguineis inimicorum sunt suspecti.*
2 *Inquisitus licet absoluatur,quia contra eum nihil extitit probatum omnino debet purgari propter aliqualem infamiam.*
3 *Consanguinei an admittantur in testes pro consanguineis siue in causa qui li,siue in causa criminali,in qua agitur ciuiliter aut criminaliter.*
4 *Inimicitiæ capitales quomodo oriantur.*
5 *Inimicitia an sit legitima causa repellendi aliquẽ à testimonio relinquitur arbitrio iudicis.*
Amicus de nouo reconciliatus,non est idoneus testis.
6 *Amicitia si superueniat post accusationem non conualidat ipsam.*
7 *Inquisitio si fuit commissa alicui simpliciter à papa an possit vel debeat prius inquirere de fama.*
Verba assertiua vel narratiua papæ quæ sint.
8 *Inquisitio super veritate criminis non facta prius inquisitione super fama, an valeat siue sit facta per ordinarium vel delegatum, siue opponatur, siue non.*
9 *Lite contesta inducitur peractum qui potest fieri post litem contestatam.*
10 *Inquisitus cõtra quẽ sit probata infamia per testes,an possit probare per alios testes se esse bonæ famæ,& sic repellere inquisitionẽ super veritate.*
Testes deponentes de infamia,& alij deponentes de bona fama qui sint præferendi.
11 *Testes deponentes verisimiliora præferuntur aliis.*

CAP. XIX.

CVM OPORTEAT.De veritate criminum non inquiri
tur nisi prius constet de infamia,& tunc non inimici,vel per
iuri,sed idonei viri ad prosequendam inquisitionem & testimo
nium admittuntur & non probato crimine inditur infa-
miæ purgatio.In prima denuntiatione episcopi & inquisitorum
datio. In secunda ibi, verum,comparatio, & allegatio episco-
pi contra denuntiantes, & testes. In tertia ibi, discretioni. in-
quisitorum triplex instructio secunda ibi. quod si,tertia ibi.& si
nihil.¶ Casus literalis. Quidam canonici vicen.ad.ecc.apost. ac-
cedentes,multa enormia coram papa contra episcopum suum
proposuerunt,vnde papa super his inquisitionem committit fa-
ciendam.Episcopus hoc intelligens antequam à iudicibus cita
retur ad apostol.sed accessit, proponens q illi qui enormia illa
proposuerunt contra ipsum, odio & non bono zelo dixerant
do.papæ ut mandaret,cum sint eius inimici manifesti,& cum eius
hostib

h quotidie fit remissio.Et primo inquantum dicit q inimicitiæ h
capita

ADDITIONES.

a ¶De veritate.Idem no.Abb.in c.fi.in j.no.j.eo. vide Rot.in dec.
404.inci.item fuit dubitatum in antiquis.Seb.Sap.

b ¶Pro consanguineo.Adde Alex.consi.212.2.li.& 222. consi.5.&
70.1.lib.
Pro consanguineo. An & quando admittatur consanguineus.
adde quod not.do.Ant.in c.insinuante.de off.del.& q not.in c.li
teris.de præsump.de Bellentr.

c Pro fratre.Vide Alex.in consi.18.in j.vol.& in cõsi.70 in j.vol.&
consi.94.in ij.vol.Fel.in c.in literis.ver.fallit sexto.§.de testi.& in
c.cum inter.§.de except.Seb.Sap.

d Intelligo hoc sanè,quando ratione societatis spectat ad testifi-
cantem commodum,vel incommodum,vt puta quia sunt socij
omnium bonorum,vel res de qualis est communis inter eos.
de quo vide Spe.in titu.de teste.§.ver.sed nunquid frater.cum
ver.seq.& ver.sed nunquid socius.& per doc.inl.quoniam.C.de
testi.& in l.parentes.C.eo.ti.& in c.insuper.de testi.Specu. tamen
in locis prædictis rangit istum ar.quem examinat hic Abba.Sic.
Nunquid autem scholaris possit esse testis pro socio cum quo
manet in cad.domo,Io.An.in Spe.de teste.§.1.ver.sed nunquid
socius.tenet q sic,sed ad testificantem non spectat commodũ
vel incommodum,& idem tenet gl.in §.testes.seu §.legatarius.
Inst.de testa.Alex.de Ne.

e Gradum.Vsque ad quem gradum repellatur testis consangui-
neus à testificando.adde q no.glo.& Ant.in c.requisisti.de testa.
de Bellentr.

f Quid si est quæstio inter duos,quis sit ille,qui producitur in te-
stem in eod.gradu,puta si frater contra fratrem producit in te-
stem illum,qui est frater amborũ,dic q par affectio tollit suspi-
cionem,vt in l.non solum.§.1.ff.de rit.nupt.& hoc tenet Bart.in
d.l.qui testamento.ff.de teste.de quo vide Spe.qui idem tenet in
ti.de teste.ver.sed quid si testis.Alex.de Ne.

g Iudiciali.Adde Pet.de Anch.consi.317.

h Inimicitiæ.quæ inimicitiæ repellant ab accusando,vel testificã
do,adde omnino circa hoc tex.& q ibi plenè scribit Abb.in ca.
inquisitionis.§.3.j.eo.Et quantum ad testimonium vide glo.&
Bal.& ibi Flo.in l.1.in prin.ff.de test.& glo.& tex.& Bal.in auth.
si testis productus.ver.si vero dicatur.C.de testi.& in l.cum tabu
lis.§.1.ff.de his qui.vt ind.& Bar.in l.j.§.si quis seruus.ff.de quæst.
& gl.in c.accusatorem.el j.3.q.3.& in c.quocunque.xj.q.3.gl. in
ver.inimicus.in c.in primis.2.q.1.& gl.in ver.capitales.in ca.per
tuas.el j.de simo.hic alle.in gl.& hoc q hic dicitur à testimonio
propter inimicitias capitales non solum habet locum in inimi
citia apparẽte,sed etiam in ea.quæ in animo præsumitur, vt qa
habet causam inimicandi,vt no.voluit Inn.in c.cum I.& A.in fi.
de iudi.quem refert & sequitur Bal.in l.præscriptione.C.si con
tra ius vel vtil.pub.& vide ad hanc materiam Bar.in l.j.§.cũ quis.
ff.de quæst.quem refert d.Ab.in c.repellatur.in fi.§.c.vbi omnes.
post vide quæ ibi latè notaui,vt dixi q ille qui repellere vult te
stem vt inimicum si fuit causa inimicitiæ non potest eum repel
lere.Item adde q non solum repellitur testis,à testificando ẽtra
me si est inimicus meus,sed etiam si habet magnas amicitias cũ
inimicis meis.Ad hoc adduco opt.tex.in arg.in l.debitores sciẽ
dum.§.si accusatio.ff.de legatio.& in l.liberi.in fi.C.de inoff.test.
& facit gl.in l.i.§.cum patronus ff.de off.præf.vrb.Et in terminis
huius q.vide Bal.distinguentem in l.si quis testibus.C.de test.Et
quæ inimicitiæ repellant à testificando, vide pulchrè per Bal.in
auth.test.s productus.ver.si vero dicatur.C.de testib. Item circa
hoc quando inimicus repellatur à testificando,vide Spe.in ti.de
accu.§.viso.ver.item q est inimicus.adde hic Bal.in extrauag. ꝺ
pace constan.in ver.vasalli.el j.vbi dicit, q inimicus repellitur à
testificando etiam si de recenti receperit corpus Christi. Et vide
gl.in ver.Ieuis.in l.3.§.fi.ff.de adim.legat.quæ in tex.distinguit an
inimicitia leuis vel capitalis sit.Et adde, q si producitur testis ini
micus contra partem præsentem,cui inimicatur,& pars nihil op
ponit,non poterit post publicationem attestationis opponere
exceptionem inimicitiæ.Et ita dicit Bald.in l.si quis testibus.in
versi.dubitatur hic.C.de test.de amico autem an repellatur à te-
stimonio.vide Anton.in c.quoties. & quod ibi plenè notaui sic
de testib.Et de primo an inimicus repellatur à testimonio,vid
text.in d.l.3.in prin.ff.de testibus.& in l.ob carmen.§.fi.cod.titu
Et an iudex qui vt iudex fecit aliquem incarcerari possit ex hac
causa eum repellere à testimonio vt inimicum.dic, quòd non,
sed bene ex hoc fidei testis detrahitur.vt dicit Ioan.An.in addit.
Specul.in rubr.de testibus.in versicul tertio quærebatur. Et ad
hoc Bald.in cap.si vasallus.el 1.si de feud.fuer.controuers. vbi
dicit, q

hostibus conuersentur & consanguineos suos & complices in-
tendunt ad testificãdum producere contra ipsum: qui ad testifi-
candum seu denuntiãdum admitti non debent:cum sint periuri
& alijs criminibus irretiti.Quo audito mandat pa.iudicib. ipsis,
quatenus ad inquisitionem non procedant: nisi super prædictis
criminib. episcopus fuerit infamatus.Si verò ad inquisitionem
fuerit procedẽdũ si prædictos vel alios duos ipsius episcopi esse
constiterit inimicos,nec ad prosequendum inquisitionem nec
ad testimonium perhibendum admittant:sed per viros idoneos
veritatem inquirant,& si nihil probatũ fuerit contra ipsum pur-
gationem canonicam indicant eidem.Ber.¶ Not.j. q ad denun-
tiationem alicuius probæ personæ debet superior cõmittere in
quisitionem seu per se inquirere,non tamen debet inquirere su
per veritate criminum denuntiatorum,sed prius super infamia,
an licet sit de criminib. prædictis infamatus.Et ex hoc not.quod
ex sola denuntiatione criminum facta contra aliquem,non ori-
tur infamia sufficiẽs ad inquirẽdũ de veritate,quod not.¶ No.
ij.quod simpliciter commissa inquisitione super crimine,tacitè i
telligitur commissum,vt prius fiat inquisitio super fama. Illud
a enim est quoddam præambulum ad inquisitionẽ de veritate. a
Et ex hoc not. quòd commisso consequente intelligitur com-
missum antecedens,& sic omne id,per quod peruenitur ad con
sequẽs,sicut aliquo prohibito intelligitur esse prohibitũ omne
id per quod peruenitur ad illud,vt l.oratio.ff.de spon. Et hoc fa
cit ad extensionem materiæ.c.P.& G.ẽ de offi.dele. vt sic literæ
1 delegatoriæ extendantur vltra expressa.†Not.quòd non solum
inimici repellũt ab accusando,vt dixi in ca.j.§. eod. sed etiam à
denuntiando,& ab eã prosequendo.Item quando conuersantes
cũ inimicis & cõsanguineis inimicorũ sunt suspecti, de quo.j.
2 †Not.quòd licet per inquisitionem nihil sit probatum contra
infamatum tamen simpliciter non absoluitur reus sed indicitur
sibi purgatio propter infamiam,vt no.gl.2.quæ.v.presbyter. in
c.2.de purg.cano.In glo.1.ibi,nã & socius.solue hoc contrarium
3 vt dixi in c.repellantur.§.eod.†In glos.2.in fi.vult ergo ista gl. q
in causa criminali non admittitur consanguineus pro consan-
b guineo,b& ideo isti poterant repelli.Abbas dicit, q videtur seq
Ioan. And.quod si agitur de crimine,criminaliter tũc procedat
gl.secus si agitur de crimine ciuiliter,quia tunc etiam potest es-
c se frater testis pro fratre,vt c.literas.§ de præsump.Item quia de
hoc casu non reperitur prohibitum.ergo admittendum, vt l.i.ff.
de testib.& in c.j.eod.tit.sed glo.2.qu.v.in summa,videtur velle,
quod etiam in causa criminali admittatur consanguineus,si est
adeo bonæ opinionis,vt non præsumatur deuiare à veritate ra-
tione consanguinitatis.Anton.dicit hoc arbitrarium,sed Bar.in
l.qui testamento.ff.de teste.vbi prosequitur hanc materiam sim
pliciter dicit eum repellendũ in causa criminali. Circa hoc ego
sic puto posse dici, q aut est causa mere ciuilis.& vide bo.gl.in c.
in literis.§.de testi.& nõ est propriè materia nostra,& quod no.
in gl.in l.parentes.C.de testi.Aut agit de crimine ciuiliter,& tũc
in actione iniuriarũ nullo modo debet admitti consanguineus
vel affinis pro consanguineo,quia iniuria illata vni de cõsangui
neis suis videtur illata omnibus de consanguinitate,aut affinita
te.ad hoc bo.tex.in l.lex cornelia.ff.de iniur. Si vero ẽ alia causa
si sunt in potestate eiusdem non debent admitti.vt no.in d.l. paren
tes.s.si vero non sunt in potestate eiusdem,tũc debent admit-
d ti,sed cum distinctiõe affectionis,& minus creditur cum agitur
de crimine ciuiliter,quàm si ageretur mere ciuiliter,ad hoc q in
simili not.in c.in literis.§.de testi.Si vero agitur de crimine crimi
naliter,& tunc aut prosequitur vindictam publicam, & erit arbi
trarium quãtum credatur & an admittatur, & sic procedit gl.3.
q.5.in fi.m.& pro hoc vide bo.tex.in c.cum p.§.e.vbi frater car
nalis fuit adductus in testem in causa criminali,nec illo respectu
apparet ibi repulsus.Aut prosequitur iniuriam propriam,& indi
stinctè consanguineus repellitur,& sic procedit dictum Bar.& fa
e cit l.lex cornel.prçal.& vsque ad quem gradum erepellatur,satis
potest dici,quod vsque ad illum gradum infra quem compelli-
tur testificari contra consanguineum,de quibus in l.lege Iulia.
ff.de test.canonizata.4.q.3.c.si testes.§.Iulia.vel potest dici & me
lius,q attenditur qualitas affectionis secundum consuetudinẽ
patriæ,nam in aliquibus locis,dilectio strictè durat indifferenter
inter consanguineos vsque ad certum gradum tantum, in qui-
busdam locis durat indifferenter inter omnes eiusdem cogna-
f tionis,faciunt no.in simili in c.postremo.§ de appel.per Io. An.f
¶In gl.in ver.ad denuntiandum in fi.Io.An.dicit quod in Euan-
gelica denũciatione procedit opi.Ioan.vt admittatur infamis si
g non est criminosus.f ꝺ in denunciatione iudicialigvel canonica
procedit opi.Bar sed prosequere hic arti.vt plenè no.in c. nouit.
4 de iudi.& ibi dico.† ¶ In glo.in ver.inimicos. not. glo.ad quam

ADDITIONES.

a ¶De veritate.Idem no.Abb.in c.fi.in j.no.j.eo. vide Rot.in dec.
404.inci.item fuit dubitatum in antiquis.Seb.Sap.

b ¶Pro consanguineo.Adde Alex.consi.212.2.li.& 222. consi.5.&
70.1.lib.
Pro consanguineo. An & quando admittatur consanguineus.
adde quod not.do.Ant.in c.insinuante.de off.del.& q not.in c.li
teris.de præsump.de Bellentr.

c Pro fratre.Vide Alex.in consi.18.in j.vol.& in cõsi.70 in j.vol.&
consi.94.in ij.vol.Fel.in c.in literis.ver.fallit sexto.§.de testi.& in
c.cum inter.§.de except.Seb.Sap.

d Intelligo hoc sanè,quando ratione societatis spectat ad testifi-
cantem commodum,vel incommodum,vt puta quia sunt socij
omnium bonorum,vel res de qualis est communis inter eos.
de quo vide Spe.in titu.de teste.§.ver.sed nunquid frater.cum
ver.seq.& ver.sed nunquid socius.& per doc.inl.quoniam.C.de
testi.& in l.parentes.C.eo.ti.& in c.insuper.de testi.Specu. tamen
in locis prædictis rangit istum ar.quem examinat hic Abba.Sic.
Nunquid autem scholaris possit esse testis pro socio cum quo
manet in cad.domo,Io.An.in Spe.de teste.§.1.ver.sed nunquid
socius.tenet q sic,sed ad testificantem non spectat commodũ
vel incommodum,& idem tenet gl.in §.testes.seu §.legatarius.
Inst.de testa.Alex.de Ne.

e Gradum.Vsque ad quem gradum repellatur testis consangui-
neus à testificando.adde q no.glo.& Ant.in c.requisisti.de testa.
de Bellentr.

f Quid si est quæstio inter duos,quis sit ille,qui producitur in te-
stem in eod.gradu,puta si frater contra fratrem producit in te-
stem illum,qui est frater amborũ,dic q par affectio tollit suspi-
cionem,vt in l.non solum.§.1.ff.de rit.nupt.& hoc tenet Bart.in
d.l.qui testamento.ff.de teste.de quo vide Spe.qui idem tenet in
ti.de teste.ver.sed quid si testis.Alex.de Ne.

g Iudiciali.Adde Pet.de Anch.consi.317.

h Inimicitiæ.quæ inimicitiæ repellant ab accusando,vel testificã
do,adde omnino circa hoc tex.& q ibi plenè scribit Abb.in ca.
inquisitionis.§.3.j.eo.Et quantum ad testimonium vide glo.&
Bal.& ibi Flo.in l.1.in prin.ff.de test.& glo.& tex.& Bal.in auth.
si testis productus.ver.si vero dicatur.C.de testi.& in l.cum tabu
lis.§.1.ff.de his qui.vt ind.& Bar.in l.j.§.si quis seruus.ff.de quæst.
& gl.in c.accusatorem.el j.3.q.3.& in c.quocunque.xj.q.3.gl. in
ver.inimicus.in c.in primis.2.q.1.& gl.in ver.capitales.in ca.per
tuas.el j.de simo.hic alle.in gl.& hoc q hic dicitur à testimonio
propter inimicitias capitales non solum habet locum in inimi
citia apparẽte,sed etiam in ea.quæ in animo præsumitur, vt qa
habet causam inimicandi,vt no.voluit Inn.in c.cum I.& A.in fi.
de iudi.quem refert & sequitur Bal.in l.præscriptione.C.si con
tra ius vel vtil.pub.& vide ad hanc materiam Bar.in l.j.§.cũ quis.
ff.de quæst.quem refert d.Ab.in c.repellatur.in fi.§.c.vbi omnes.
post vide quæ ibi latè notaui,vt dixi q ille qui repellere vult te
stem vt inimicum si fuit causa inimicitiæ non potest eum repel
lere.Item adde q non solum repellitur testis,à testificando ẽtra
me si est inimicus meus,sed etiam si habet magnas amicitias cũ
inimicis meis.Ad hoc adduco opt.tex.in arg.in l.debitores sciẽ
dum.§.si accusatio.ff.de legatio.& in l.liberi.in fi.C.de inoff.test.
& facit gl.in l.i.§.cum patronus ff.de off.præf.vrb.Et in terminis
huius q.vide Bal.distinguentem in l.si quis testibus.C.de test.Et
quæ inimicitiæ repellant à testificando, vide pulchrè per Bal.in
auth.test.s productus.ver.si vero dicatur.C.de testib. Item circa
hoc quando inimicus repellatur à testificando,vide Spe.in ti.de
accu.§.viso.ver.item q est inimicus.adde hic Bal.in extrauag. ꝺ
pace constan.in ver.vasalli.el j.vbi dicit, q inimicus repellitur à
testificando etiam si de recenti receperit corpus Christi. Et vide
gl.in ver.Ieuis.in l.3.§.fi.ff.de adim.legat.quæ in tex.distinguit an
inimicitia leuis vel capitalis sit.Et adde, q si producitur testis ini
micus contra partem præsentem,cui inimicatur,& pars nihil op
ponit,non poterit post publicationem attestationis opponere
exceptionem inimicitiæ.Et ita dicit Bald.in l.si quis testibus.in
versi.dubitatur hic.C.de test.de amico autem an repellatur à te-
stimonio.vide Anton.in c.quoties. & quod ibi plenè notaui sic
de testib.Et de primo an inimicus repellatur à testimonio,vid
text.in d.l.3.in prin.ff.de testibus.& in l.ob carmen.§.fi.cod.titu
Et an iudex qui vt iudex fecit aliquem incarcerari possit ex hac
causa eum repellere à testimonio vt inimicum.dic, quòd non,
sed bene ex hoc fidei testis detrahitur.vt dicit Ioan.An.in addit.
Specul.in rubr.de testibus.in versicul tertio quærebatur. Et ad
hoc Bald.in cap.si vasallus.el 1.si de feud.fuer.controuers. vbi
dicit, q

Universidad de Bibl

capitales seu graues sunt a quæ sunt de statu hominis vel bonis eius, vide gl.ff.licet.ff.de arb.&aut.de teste.§.si verò, vbi gl. dicũt
b qd inimicitiæ b capitales sunt cũ qs alicui minatur mortẽ, c vel
c cum odit, vel mortẽ desiderat, vel qui accusauit eum criminaliter.& idem dic qñ est quæstio de omnibus bonis vel maiori parte d argu.c.frequens.de restit.spo.libro vj.nam bona temporalia
d sunt verba hominũ l.aduocati.C.de aduo.diuer.iud.& dicit etiã qd licet istud sit regulare tñ qñque ex spoliatione particularis rei oriuntur inimicitiæ capitales.ad hoc ca.accedens, vt lit. non conte.& c.item cũ quis.de restit.spo.& ex facto honesto qñque oriuntur tales inimicitiæ.vt in l.j.& qd ibi no.ff.de his q.vt indi, facit 23.q.5.non est crudelis.& ideo in hoc iudicio multũ versatur arbitrium an inimicitiæ sint graues vel leues. & hoc ad primũ dictum gl.Sed inquantũ gl.postea dicit.q hic relinquitur arbitrio iudicis,quæ inimicitiæ repellant.Tancr.dicit &bene q capitales indistinctè repellunt,vt hic.& in d.c.accedẽs.si verò non sint capitales,& tũc procedit gl.vt recurramus ad iudicis arbi-
5 trium fa.l.j.ff.de quæst.¶ † Item aduerte qd ad repellẽdũ quem prætextu inimicitiæ nõ sufficit q sit facta reconciliatio dũmodo
e sit recens,qa inimico de recenti reconciliato nõ est credendũ. e
f vt est text.bo.3.q.5.c.2.f ¶ † Sed quid si rpe redditi testimonij
6 erat inimicus,sed ante sniam erat reconciliatus,dic q non creditur,qa cũ præsumatur tũc dixisse falsum pp inimicitiam, reconciliatio superueniens licet tollat inimicitiam nõ rñ tollit falsitatẽ si quã dixit,vide gl.in aut.de testi.§.qñ verò.in ver.adsit. & po-
g nit Io.An.in addi.Spe.in ti.de teste.§.opponitur.in prin.g & vi-
h de multas quæstiones consimiles in addi.& no.istam gl.b Gl.
inver.

ADDITIONES.

¶ dicit,q inimicitia præsumitur durare vsque ad quartũ gradũ exclusiuẽ.Adde hic Bal.in l.j.circa finem.C.si quacũque prædit, potestate. vbi q nõ solũ est inimicus qui facit iniuriã,sed etiam qui conatur facere iniuriã.& libenter si posset. Et de hoc dicit esse gl.in l.athletę.§.dat remissionẽ.ff.de excusf.Et inquantum.ŝ. dixi de iudice carcerante aliquẽ.adde qđ omnino videtur posse cum repellere tanquam inimicum cum ei fecerit iniuriam.Nam carcerans aliquem etiam iustè,videtur ei facere iniuriam. Textus est notabilis in l.cum & filij.C.qui bonis cæde.pos. Item adde omnino,quod no.Io.An.in addi.Spe.in tit.de iudice legato. §.sequitur videre.vers.item si est inimicus.& versi.quid de magistro in causa scholari.Item vide Archid.in ca.quemadmodũ.circa prin.20.q.6.vbi dicit quòd iudex in accusando non debet admittere illum,qui libidine vindictæ accusat. Et idem dicit no, Inn.in c.dudum.el.2.in verbo electionis de elec.& ibi etiã *Host*, Item de inimico an admittatur ad testificandum, vide gl.3.q.v. in summa.Et adde hic Archid.in c.2.3.q.5.vbi dicit quòd leues inimicitiæ non expellunt testem,sed eiusfidem debilitant,quod arbitrio iudicis relinquitur.Sed subiungit ibi Arch.q hoc dictũ Inn.in hoc inquantum dicit nullam fidem est verum indistinctè vt plenè dicit textus.in d.c.2.& seq.3.q.5.& sic in effectu Archi. videtur concludere quòd de iure canonico testis inimicus nullã faciat fidem,licet inimicitia non sit capitalis.dicit etiam Archi. in cap.2,3 quæst.5.quòd non solum inimicus repellitur ab accusando,sed etiam ab exceptione.Et allegat c.meminimus.ŝ.e. vbi etiam dicit Inn.dicere in d.cap. meminimus. idem esse in conspiratore,secus de aliis.Item adde quòd licet inimicitia surgès ex spoliatione purgetur facta restitutione,vt est text.in ca. cum quis.ad finem.de restitut.spolia.tamen non purgatur quominus ille,qui spoliauerit restitutione facta detur iudex in causa spoliati possit per eum recusari.textus est cum gl.penu.in cap. conquereute,circa finem,de restit.spolia.quod singulariter tene mẽti.Et illum text.ita non ponderat viua voce meus Franc.de Arctio,secus dicens esse in accusatione,vel testimonio, quia iudex facilius repellitur iudicando.Et quòd inimicitia sit sufficiès ad repellendum quem à iudicando vel testificando,vide per do.Anconium in c.accedens.el.2.vt lite non contestata.in versi. aduerte,&c.Ad hoc vt inimicus non possit repelli, non sufficit quòd reconciliatio fuerit facta de recenti Et ad idem vide Io. And.in Spe.in tit.de iudice deleg.§.sequitur videre.versiculo, q item q fuit olim.& faciunt quæ plenè notaui post.gl.44.dist.in summa. Sed Arch.in d.c.2 3.q.5.dicit q erit in arbitrio iudicis an admittatur,vel repellatur,considerata qualitate inimicitiæ præcedentis.de Bellentzinis.

a ¶ Graues sunt.Vide quæ dixi in ca.accedens. vt lite non conte. And.Barba.

b ¶ Inimicitiæ.Adde Bald.in d.c.veniens.in fi.ŝ. de iureiu.vbi dicit qđ ex verbis iniuriosis oritur inimicitia capitalis. Vide Alex. in
ast.99.inci.in causa inquisitionis.in primo vol.& ibi etiam ponit quod inimicus reconciliatus non admittitur ad test.ficandum
de quo vide Rom.in fin.306.inci.Inn.in ca.cum I.& A.Seb.Sap.

c ¶ Nec obstat l.metum,ca.quod met.cau.vbi dicitur quòd minimè non inducunt,nisi personam minans sit talis, q consueuerit verba sua mittere executioni.licet enim non inducant iustum metum,inducunt inimicitiam capitalem,& ita dicit Bald.in d.l. metum.& D.Car.hic.in 4.q.Ale de Ne.

d ¶ Vel maiori parte.Adde videndum Alex.consi.93.2.lib.& Baldconsi.316.4.li.qui sequitur dicta Inn.hic.

e ¶ Credendum.Adde Lud.Ro.consi 382.

f ¶ Sed die quòd etiam si sit remissa iniuria, ex quo reconciliatio est recens non est considendum.Nam dato quòd sit remissa iniuria,si est de recenti remissa viget ratio illius c.vnde eod.modo debet repellere à testimonio,& hoc tene,quia communiter etiam Doctor. indistinctè repellunt quando reconciliatio est recens.Reconciliatio nihil aliud est quàm remissio iniuriæ, & reintegratio amicitiæ,vt Institut.de iniur.§.fin.iuncta gl.Alexa.de Ne.

g ¶ Idem dicit Barto.in le.athletæ.§.amplius.ff.de excusf.tut. Ale. de Ne.

h ¶ In hoc articulo distingue latius,& dic quòd quædam est inimicitia capitalis,quædam grauis,quædam leuis. Inimicitia capitalis dicitur quando quis occidit consanguineum illius contra quem producitur ad testimonium,vt in l.lex Cornelia.ff.de iniur Idem si non occidit sed de crimine capitali accusauit,vt in l. qui cum alio.ff.de bono.lib Idem si est minatus mortem, vel si odit ad mortem,vt dicit glo.in l.licet.ff.de arbi.& in auth.de testi.§.si verò quis.secus esset si præstitisset aduocationem,contra eum in causa capitali,vt in l.qui cum alio.§.pen.ff.de bon.lib & hoc tenet Bar.in l.4.§.fi.ff.de adim.leg.Quæ dicuntur inimicitiæ grauissimæ,seu graues,& hoc quando est quæstio de omnibus bonis,vel maiori parte,vt Inst.de excu.tut.§.item propter litem. & in leg.propter litem.ff.de excusf.tuto.Idem dicas si est causa merè pecuniaria magnæ quantitatis,licet non sit de maiori parte bonorum,vt dicit Bart.in l.3.ff.de testib.& probatur in capit. accedens.ŝ.vt lit.non contestata.el 2.& hoc tenet Abb.Siculus in d.cap.accedens.Ex quo infertur,quòd caput frequens.de restitut.spoliatorum.in vj.vbi requiritur spoliatio omnium bonorum,vel maioris partis,ad hoc vt criminaliter agens repellatur ab accusatione procedit contra tertium non spoliantem,secus si excipitur contra spoliantem,vel eius consanguineum , vel amicum:quia tunc sufficit spoliatio particularis rei ex qua orta est inimicitia capitalis,vt in d.c.accedens.& ratio differentię est, quia in cap.frequens requiritur spoliatio maioris partis,vt cõcludatur inopia accusati.&c.spoliatio,vel retentio rei particularis.sufficit ad concludendum inimicitiam capitalem , vt in dictis cc.Sed dic quòd inimicitiæ orta ex spoliatione rei particularis,facta restitutione cessat,& sic intelliguntur illa cc. Ioann. And.hic.dicit tamen Abb.Sic.quòd res possit esse ita modica,& vilis,quòd cessantibus aliis circunstantiis non oriretur inimicitia capitalis,& sic dicit debere intelligi gl.3.quæst.2.oportet.Sed in quantum Abb.Sic.Item ortam appellat,ex re particulari inducere inimicitiam capitalem.idem dicit Barto.in l.3.ff.de testib. sed debet dici grauis.non autem capitalis.& melius locutus fuit Bar.in d.l.4.§.fi.ff.de adim.leg.vt ibi talem inimicitiam grauissimam,sed non capitalem asserit.& hoc probatur ibi in textus qui facit duas species inimicitiæ,sc.capitalis.& grauissimæ.& dicit ibi Bartol.quòd inimicitiæ dicuntur grauissimæ in omnibus casibus,in quibus dicitur fieri atrox iniuria,vt in litem apud Laheonem.§ atrocem.ff.de iniur.qualiter autem dicatur fieri offensa.dic vt per Bartol.in leg.licitatio.§.quod illicitè.ff.de publica.Ex his potes colligere quæ dicantur inimicitiæ leues, nam si non sunt capitales, vel grauissimæ: aut graues erunt leues. Quæ autem inimicitiæ repellant à testimonio. dic, quod si est capitalis,vel grauis repellit à testimonio, secus si est leuis, propter leuem inimicitiam non præsumitur quis deierari.ita dicit Bald.in authen.si dicatur.C.de testi.& illud dicit glo.notabilis quanquam Bald.eam non alleget.3.q.6.ca.2.quæ dicit quòd inimicus semper repellitur ab accusatione , & testimonio , nisi sint leues,& mod cæ inimicitiæ.Sed Inn.hic in verbo (inimicus) dicit quòd si inimicitiæ non sunt capitales iudex admittet ad testimonium , sed minorem vel nullam fidem adhibebit quod iudicis arbitrio relinquitur. Tancredus autem dicit quòd omnes capitales inimici repelluntur in omni causa. Aliæ verò inimicitiæ non omnino repellunt , sed fidem minuunt vt in auth. de testib.§.si verò quis dicat. Opinio Inno. videtur mihi verior propter prælegatum §.si verò quis dicat. & idem tenet Spec. in titu.de teste, in princi. & dicit quòd non creditur inimico, etiam si in articulo mortis fuerit confessus , & receperit corpus Christi , & postea fuerit examinatus , quia propter hoc non est credendum inimico. vnde etiam tale testimonium potest reprobat

in ver.per viros idoneos.in fin.not.gloss.quotidiana.& Inno.hic in hoc ar.sic distinguit,quòd aut impetrator adhibuit nudũ ministerium eo repul.poterit iudex ex officio procedere vel alium per maiorem inquisitor s , instituere,aut non adhibuit nudum ministerium,sed fuit author & tunc eo repulso debet iudex supersedere per rationem positam in gl. Quando autem dicatur adhibuisse nudum ministerium,et dic q si nõ est expressum no men impetrantis,vt quia papa dicit ad audientiam nostram per uenit multorum clamor.&c.tunc videtur adhibuisse nudum ministerium,nam dedisset papa etiam literas sine illo,secus autem vbi ẽ expressum nomẽ impetrãtis.et hoc mihi satis placet.Quid autem si impetrans fuisset excommunicatus.Inn.idem cõcludit secundum distinctionem prędictam.Sed vide gl.in c.j.de rescri. lib.vi.et prędicta sunt vera secundum Inn.nisi papa mandasset in quiri de fama,quia tunc si constat de fama per viros idoneos pt procedi ad vlteriora,licet repellatur impetrãs,quasi velit Inn. q vbi mandauit inquiri de fama papa non habuit respectũ ad impetrantem,et ideo omnino procedendum est in causa.¶ † Sed
7 a extra gl.quęro nunquid papa a simpliciter inquisitionem cõmittendo tenetur semper delegatus prius inquirere de fama. Concludę q aut papa simpliciter commisit inquisitionem et nullam mentionem fecit de fama,& tunc semper delegatus debet prius
b inquirere de fama b.quia videtur hoc commissum tanquam præambulum,vt ŝ.dixi,& si vellet procedere super veritate non facta prius fide de fama,poterit appellari.arg.hic,& in c.2.e.ti.li.6.
c & hoc omnes concedunt.c.Aut papa facit mentionem de fama, vt,quia dicit multorum clamor ad nos peruenit talẽ infamatũ de tali crimine.& ideo iniquitas,&c.tunc dicit Io.And q delegatus nõ tenetur inquirere de fama.ex quo papa asserit eum infamatum.Contrarium tenet Tancre.quia potest hoc peruenire ad papam per inimicos,& conspiratores istius denũciati. vel falsa relatio facta est papæ,licet per alios.Io.And.distinguit&bene quod aut papa hoc asserit p verba assertiua,& procedit opi. Io. And..Aut per verba narratiua & procedit opi.Tancre.& vide in Spe.in ti.de inqui.§.nunc tractemus.ver.hoc autem notandum. & ibi dicit Io.An.q verba assertiua sunt,si dicit cum constet nobis talem infamatum vel relatũ fide dignorum percepimus talẽ infamatum,&c.vel per similia verba,tunc enim non est opus inquirere de fama,& facit cle.literis.de prob. verba verò narratiua sunt si dicat multorum clamor ad nos peruenit talẽ infamatũ, &c.nam tunc papa non asserit talem infamatum vel hoc percepisse à fide dignis,& idem dic si papa diceret relatũ fide dignorum percepimus talem commisisse hoc crimen , nam per hoc nõ tollit ꝓcessus fiendus super fama,nam ꝓsupposito quod à dignis fide percepit delictum commissum.non sequitur q ille de
8 hoc sit infamatus,vt probatur in c.inquisitionis.§.tertio.j.eo.
d † Sed iuxta hoc quæritur nunquid generaliter valeat processus super veritate criminis non facta prius inquisitione de fama.Cõcludo assumendo multa dicta doc.hic & in c.qualiter.j.e. & aliqua addendo,quòd aut iudex est delegatus,aut ordinarius.Si delegatus,aut est facta mentio de fama in rescripto modo prædicto,& valet processus super veritate.vt ŝ.dixi.Aut non est facta mentio in rescripto de fama,& tunc iudex processit inquisito præsente & non contradicente super veritate.omisso processu infamiæ,&etiam valet processus,quia ista exceptio q non præcessit infamia,est dilatoria inducta in fauorem inquisiti,&ideo sibi imputandum si in principio non excepit,vt est tex.no.in d.c.2.e.ti. li.6.Aut inquisitus erat prius sed ignorabat q testes deponerẽt super principali & non valet processus ad hoc.c. inquisitioni. §. tertie.j.e.vbi tex.Si vero erat absens aut non contumaciter , & idem ar.dicti.c.2..Aut contumaciter & tunc non potest oppone re istam exceptionem.qđ nõ præcessit infamia nisi processus sit
9 in eo statu,in quo si esset præsens.posset admitti. † Ideò si esset processum ad actum,qui solet fieri post lit.contesta. non admitteretur amplius,ad hoc gl.no.in c.j.de elect li.6.Et ad prdicta vide no.dictum Inn.in c.præterea.de dila.non enim debet esse melioris conditionis contumax in facultate opponẽdi,q̃ obediẽs, qui fuit præsens,& per illud dictum Inn.ita limita præal.c.2.eod. ti.vbi tex.exigit præsentiam etiam contradicentis, sed idem intelligo si erat absens contumaciter per illud dic.Inn.&vide opt. tex.in auth.quas in prouincia.C.vbi de crimi.agi.oport. Si vero inquisitus præsens opposuit,vt plus inquireretur de fama.& appellauit,& tunc non valet processus super veritate quia est legi
e tima causa appellandi.vt hic.& in d.c.2.e Et si est delegatus debet recipere testes super infamia.nec satis est quod dicat sibi constare de infamia.arg.hic.&in d.c.2.& tenet Hot.hic. Si vero est ordinarius,& tunc aut procedit alio principaliter promouente in quisitionem.& idem quod ŝ. Aut ex officio puro , & tunc si vult potest recipere testes super infamia,sed si non vult constat sibi de infamia per inuestigationem extra iudicialiter facta quã

ADDITIONES.

¶ pbari de falso si deposuisset q̃ non inimicum.&hoc dicit notabiliter Bald.in vsib.feud.in titu.de pace constan.§. vasalli nostri. si est inimicitia leuis secundum omnes repellit à testimonio, ſ minus creditur,vt dicit hic Io.An.post Arch.in c.2.3 q.5.& vide Ang.in auth.de nupt §.fi.vbi dicit q aliud est esse minus beneuolum,vel amicum,& aliud esse inimicum vel maliuolum,quia inimicus & maliuolus repellit à testimonio,modicè aũt inimicus, & beniuolus non.In quantum loquitur de inimico,& maliuolo q repellitur,intellige,vt ŝ.dixi.& bene nota q licet leuitas inimicitiæ detrahit fidei testis,non tamen leuitas amicitiæ. Nunquid autem si aliquis fuit quòdam inimicus semper esse præsumatur? Bald.in d.auth.si dicatur.C.de test.b.dicit q sic,nisi probetur cã reconciliationis,vt in l.in ipsius.C.fam.ercisc.& in l.3.in fi.ff.de adim.leg.sed si post inimicitiam secuta est conuersatio,præsumitur facta reconciliatio,vt dicit gl.instit.de iniur.§.fi.Item qd si q̃ xi inimicitiam cum illo quem volebas producere in testem,an hoc prosit mihi? dic vt per Bar.in l.j.§.cum quis.& in §.si seruus. ff.de quæstio.Item quid si petebas à me mille,& cum non haberes nisi duos testes accusaui eos de graui crimine.an possim de inimicitia propter accusationem exorta q̃ ipsos opponere,vide Bal.in auth.si dicatur.C.de testib.& Io.An.& doctores in c.fi.ŝ. de test.& quia Abb.Sic.remittit ad Io.And.in rub.de teste , vide ibi an incarcerati per episcopũ,vel familiares ab eo expulsi , vel qui aliquam cum ipso habuerũt,vel habebant contentionem, vel qui sunt de genere accusantium episcopum,an admittantur ad testimonium,& But.hic sequitur Ioa.An.ibi,tene menti ista, & considera q in hac distinctione non resumpsi omnia quę dicit Abb.Sic.& de isto argumento tractatur etiam per Doct.in c. ex parte Adæ ŝ.de testi.Ale.de Ne.

a ¶ Nunquid papa.Si papa committit simpliciter inquisitionem nunquid delegatus possit inquirere de crimine non præmissa in quisitione super fama.Et vide omnino quod notat do.Ant.in c. venerabili.de off.deleg.ver.vltimo addecal.Et de quæstione hic posita per do.Marianum in repeti.c.qualiter & quando.in xij.q. ij.q.principalis.j.e.de Bellentzi.

b De fama.Adde Fulg.consilio cvij.& ibi vide q. sequentem & latius per Ang. Are.in trac.malefi in gl.fama publica præcc. cum apostillis ibi per me positis.

c Gl.tamen in c.2.in gl.j.de acc.li.6.dicit q si Papa proprio motu committit inquisitionem, approbat infamatum,&sic iudex nõ tenetur de fama imponere.Sed Io.And.ibi in nouella,& D.Do. intelligunt hoc quando Papa asserit infamatum,secus si simpliciter narrando de hoc diceret,& sic vult Io.And.& D.Domin.ibi. q etiam si papa committeret inquisitionem motu proprio,habeat locum distinctio facta hic.Ale.de Ne.

d Nunquid generaliter.An,& quando iudex delegatus vel ordinarius possit procedere ad inquisitionem non præmissa cognitione super infamia.& vide Philip.in cap.causam.de re iudi.de Bel.

e ¶ Et licet Doct.videantur velle q sit necessaria appellatio,q̃et tenuit gl.fi.in c.ibi.e.ti.in vj.& in c.2. in gl.in verbo , reclamante, e.ti.& lib.Ego tamen puto q sufficiat cõdictio sine appellatione, & moueor per illud c.2.vbi sola reclamatio.i.condictio non autem appellatio exprimitur.Ale.de Ne.

f ¶ Vltimo quæro.vide quod not.Bal.in l.diuus.ff.de test.mili. & in l.fi.ff.de fer.& l.si tutor.C.de peric.tut.& de pe.in repe. ca.j.de constit.And.Barb.

f ¶ Vltimo quæro. Si infamatus probet cõtrariam famam an tollatur prima fama,vide Bal.in l.diuus traianus.ff.de milit.testa.in ver.quæritur,est argumentum,de quo vide late per Petr. de Ancha.in repe.c.canonũ.de cõst.in vj.principali quæsito illius quæsiti in versiculo subijcio similem quæstionem.Et quando testes inducuntur ad probandum infamiam , & alij testes inducuntur ad probandum contrarium qui debent præferri.ponit Bald.in l. hæredes palam.prope finem prin.de testa.vbi allegat Inn. in c.veniens.de verb.sig.li.vj.de quo tu vide late per Arch.in c. omnib. xx.q.v.Itẽ vide Bal.in l.si mater.circa prin. C.ne de statu defunc. vbi dicit quòd secunda fama dummodo sit posterior elidit & absorbet primam famam contrariam,si in eo tempore cõcurrunt duę contrariæ famę.dicit quòd illa est potior , quę habet origi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Aunquid probata infamia per testes potest inquisitus ꝓbare se esse bonæ famæ &sic repellere inquisitionem super veritate & tollere malæ famæ probationem,&hæc quæstio est subtil.& no- & quotidiana , & sunt variæ opiniones , & Io.hic sentit quod non debet admitti probatio super bona fama , quia videtur frustratoria,nam si centum dicerent quem esse malæ famæ.& mille quod esset bonæ famæ probatio super bona fama non releuat quin saltem,remaneat infamatus apud alios , & illorum respectu fienda est inquisitio,Tancr.tenet ꝫrium ,concludens probationem admittendam in ꝫrium,& ſtādum dicto plurimorum. & idem Spe.ind.§.nunc tractemus.ver.quid si plures.Host. dicit ꝙ probatio admittitur,sed an præiudicet ꝫriæ probationi debet attendi quid habeat communis vox exterior. & attenditur qualitas testium,& personarum,& secundum hoc iudex arbitrabitur, quæ probatio valeat.Inn.tetigit in c.inquisitionis,ſ.c.ti.& per vnum verbum in fi.positum quod reperitur in originali non apparet.quid voluit ſm Io.An.ibi.Sed ipse Io. An. dicit quod si primi.& secundi testes deponunt super fama vicinię,tūc procedit dictum Tanc.Aut primi testes deponunt de vicinia,& alij de alio loco aliter,& procedit opi.aliorū,& sic erit probata infamia.hoc dictum idistictē ꝓcedit,licet putet Io.habuisse bo. ītellectum vt ſ.dicā in prosequendo.Ant.referendo dictū In.in d.c. inquisitionis.dicit,quod ſi testes deponunt de infamia & communis vox est in oppositō de quo iudex propriis auribus se poterit informare,& tunc non fiet inquisitio ad dictum illorum testium pro hoc.c.inquisitionis.ſ.c.Aut iudex prædicto modo non potest se informare se recipit testes super bona fama,& tunc aut vtrique testes deponunt supfama habito respectu ad communem opi. & habet locum dictum Tanc.Aut habito respectu ad ſe, qa testes vnius partis dicunt eum infamatum apud ſe,alij dicūt oppositum,& tunc induceretur purgatio ex quo est infamatus apud
a viros prouidos.2.q.v.omnib.aEgo assumēdo aliqua dicta Bar. quæ posuit in tribus quæstionib.in l.de minore.§.tormenta. ff. de quæst.sic distinguo,aut testes vtriusque partis deponunt sup
b fama b eiusdem loci & eiusdem temporis,aut deponunt super tama diuersi loci.Primo casu ex quo probationes sunt ꝫriæ omni no habito respectu ad tempus &ad locum,standum est testibus magis idoneis.ad hoc quod not.in l.ob carmē.ff.de testi.&in c. in nostra.de testi.facit l.3.ff.e.rit.& ꝙ no gl.in c.cum in tua.ſ.de spon.si testes hinc inde sint æquales,& tunc debet stari numero,
11 vel data æqualitate numeri probatione magis verisimili. † Et
c puto quod probatio magis verisimilis ꝓferatur alteri probationi,licet illā aliqualiter excedat numero,vel qualitate testium,licet Bart.aliter senserit,pro hoc tex in d.l.3.& l ob carmen. ff. de testi.& 4.q.3.testes.quod no.Inn.in c auditis de præscri. & glo. in c.j.e.ti.li.6.&maxime in infamia debet attendi verisimilitudo, quia vt singulariter dixit Bart.in d.§.tormenta. nō sufficit testes dicere infamiam inesse apud populum quia vanæ voces populi non sunt audiendæ,vt in c.Ofius.de elect.sed debet reddi causa surgens ex aliqua simili præsumptione,quod not. & idem facit Inn.hic in hoc vltimo.Si verò testes vtriusque partis deponunt super diuerso tempore.vt quia probatur infamia existēs tempore commissi maleficij,& bona probatio p alios testes de presenti,& tunc præferenda est ista secunda probatio,quia potuerunt omnes mutare opin.ad hoc.l.2.ff.quis ord.in bo.poss.serue.& fa. c.non debet.de conſ.& aff.&c.certè.xij.q.j.Si verò probationes ꝓcludunt super diuersitate loci,vt quia testes vnius partis dicūt cum infamatum in tali loco vel castro,alij dicunt eum bonæ famæ in ciuitate,& tunc attendi debet ex circunstantiis quæ probatio ꝓualeat.Finge enim delictum commissum in loco pariter distante à ciuitate,&castro,nam tunc si infamia est in castro &bona fama in ciuitate debet iudex attēdere ad rationem super qua se fundāt testes,& si omnia sint pariter verisimilia, ꝓbatio super bona fama confundit aliam.vt no.in simili in l. admonendi.ff.de iureiu.& in c.fi.eo.ti.secus esset vbi infamia esset in loco commissi delicti.& in alio loco esset bona fama,quia tunc procederet opi.Io.quam ad hunc casum restringo,& sic puto eum
d intellexisse.d Abbas.

SVM-

ADDITIONES.

¶ nē ab honestioribus vel credibilioribus,vel mediocribus, vel melioribus iudiciis cōprobatur.de hoc etiam per Bal.in c. j.§.fi. qui feu.dare poſſ.& in l.ſi tutor.in fi C.de peric.tut.& per Bar.in l.cum quidam.§.quod autem ff.de acq.her & vide gl.in c.qualiter,& quando.circa med.gl.magn.ſ.c.& gl.d.c.cum intua.in verbo contra famam.de ſponſali.nam Arch.in d.c.omnibus.verſic. quid ſi testes.dicit ꝙ ſi testes ſunt omnino pares iudex attendat qualitatem testium.Et an vox communis exterior concordat cum fama,vel infamia,vt ſuper hoc arbitrabitur. Si autē plures testes deponētes ſuper bona fama,&pauciores ſuper infamia, tunc dic ꝙ pluribus ſtabitur deponētibus ſuper bona fama dūmodo ęquè probēt bonam famā,ſicut ille malam,& ita dicit notare Spe.in ti.de inquiſi.§.tractemus.ver.ſed quid ſi teſtes. Itē vide omnino quod de hoc notat Inn.in c.inquiſitionis.in gl.ſuper ver.infamatum.ſ.c.cuius gl.totam ad hanc refert,&cum ea trā ſit Are.in d.c.in omnibus.3.q.v.Item de hoc omnino vide per Salicet.in l.ea quidem.verſi.xl.quæro.C.qui accu.non poſſ.Bar. in l.de minore.§.tormenta ff.de qō.Et ꝙ poſſit tenet Lapus alle gatione lxxxij.in fi.& de hoc vide omnino Spe. in tit.de inquiſitione.§.nunc tractemus.ver.quid ſi teſtis hinc inde,& latiſſimè ꝙ Marianum in repetit.c.qualiter,& quando.in lxj.q.principali.ſ. c.vbi omnino vide.Item ad prædicta vide omnino Bart. Bald.& Imo.in l.poteſt.ff.de acq.hær.Et adde ꝙ ſi duæ famę ꝫriæ concurrunt illa eſt præponenda,quæ fundat ex cauſa,vel ex iudicio.Ita videtur ſentire Bal.eleganter in c.j.§.fi.in tit.qui feu.dare poſ.in conſ.ego ſumo aliqua.in §.tormenta.verſi.quid ergo ſi probata eſt fama,& de duobus ver.ſequentibus.de Bellenzinis.

a ¶Sed illud c.inquiſitionis.in fi.videtur probare contrariū, dum dicit ꝙ infamato eſt indicenda purgatio ad arbitrium iudicis,q non debet reputari infamatus ꝓpter dicta,ſi eius opinio nō eſt læſa apud bonos,& graues.Sed ille tex.loquitur , quando pauci teſtes deponunt illum apud ſe infamatum,ſecus ſi eſſent multi, qui eſſent perſonæ honeſtæ,& graues,& ſic intellige Ioan.And. Alex.de Ne.

b ¶Super fama.Adde qualiter teſtes debeant deponere ſuper bona vel mala fama,Alex.conſi.lxxxv.4.li.& an teſtes deponentes de bona fama inquiſiti ſunt pręponendi deponentibus de mala, vide Ro.in conſil. clxvij.

¶Adde Bal.& Arch.in c.j.e.ti.li.vj.iſtum poſt In.in c.cū cauſam, ſ.de teſt.Sali.in l.ea quidem.ver.ad q.quintam.C.de accuſ. Lud. Rom.in l.j.& ibi Ale.ff.de op.no.nun.& eundem Ale. conſi.24. vol.4 Zach.

c Quod probatio.Idem videtur velle Bal.in l.j.ff.de teſta.& Alex. alia allegans in conſi.clxiiij.in c.quoniā abunde in 2.vol.S.Sap.

d Vt habeas iſtam materiam claram facias ſex concluſiones,Prima,quando teſtes deponentes de fama , vel infamia non referunt ſe ad opinionem vicinię,ſed ſimpliciter dicunt eſſe famam vel infamiam,& tunc non probant ſi nihil auditur in publico, vt ſ.c.inquiſitionis.§.quæſuiſti.& ibi Butr.Inn.hic dicit ꝙ teſtes debent reddere cauſam ſufficientem infamię,aliàs non ꝓbant. & iſtud videtur velle gl.in l.3.§.eiuſdem quoque.ff.de teſti.quæ dicit ꝙ teſtes debent dicere quod maior pars populi hoc ſentit. Bar.in d.l.de minore.§.tormenta.ff.de quæſtio.& allegat l.ſi arbiter.ff.de prob.& ſic intelligit Inn.in c.veniens.de verb ſign,ſecūda concluſio,ſi aliqui ex teſtibus referunt ſe ad opinionem vicinię,& aliqui non ſolum illi probant qui ſe referunt, vt dicit Io. And.Tertia,ſi vterque ſe referunt ad opinionem vicinię,ſed iudex poteſt ſe informare proprijs auribus de opinione vicinię, & tunc ſequi debet informationem. quam proprijs auribus poteſt percipere. Quarta , quando vterque referunt ſe ad opinionem vicinię,& deponunt de eodem loco,& tempore, & iudex non poteſt ſe informare de opinione vicinię proprijs auribus. & hoc caſu quia probationes ſunt omnino contrariæ,ſtandum eſt teſtibus magis idoneis,vt in l.ob carmen.in fi.ff.de teſti.& in hac concluſione aduerte,q Abb.Sic. male reprehendit Bart. Nam Bart.in d.§.tormenta.dicit quòd quando ab vna parte eſt probata fama affirmatiuè, ab altera negatiuè,primò ſtādum eſt teſtibus magis idoneis,vt in l.ob carmen.in fi.ff.de teſti.& in c.licet cauſam.de probat.& not.in c.in noſtra,de teſt.& vt poteſtis videre. Abb.S.c.intelligit quando infamia non reperitur eſſe in loco commiſſi delicti ſed in duobus locis diuerſis reperitur contraria fama,ſecus ſi in loco cōmiſſi delicti,etiam infamia probata, quia tunc præferretur bonę famæ probatæ in loco diuerſo. Sed Bart.in loco præallegato intellexit idem , ſi infamia eſt probata in loco delicti,attendatur veriſimilitudo probationis, & in omnibus exiſtentibus paribus præferatur probatio bonæ famæ,qa probationes inuicem ſe tollūt,ex quo ſunt æquales.& clarè colligitur ex exemplo quod ibi ponit Bart. ſed mihi magis placet opinio Abb.&ipſam tenet Bal.in c.j.§.fi.q feud.dare poſſunt.vbi dicit quòd ſi duæ famæ ſunt contrariæ in locis diuerſis præualet illa,quæ eſt in loco contractus,vel delicti,vel vbi alius caſus occurrit,puta mortis,vel in loco viciniori,quia in his locis ſcientia præſumitur.vt in l.j.§.ff.de flumi.& in l.j.C.vbi de crimine agi opor.Alex.de Ne.

a ¶ Non præmonuit. Hoc extende vt non ſolum debeat fieri in denuntiatione criminum,ſed etiam in denuntiatione excōmunicati,vt per Abb.in c.in preſentia,in j.no.ſ.de ſen.exc. Seb.Sap.

b ¶ Sed contra iſtum textum opponitur quòd etiam nulla facta de

* proced

SVMMARIVM.

1 A *denunciatione repellitur publicus cōcubinarius,conſpirator,& excommunicatus.4.*
2 *Accuſatio non poteſt fieri per alium vel per ſcripturam,ſed denūciatio ſic.*
3 *Reſcriptum an fuerit impetratum per idoneam perſonam attenditur tempus impetrationis,& non tempus præſentationis.*
5 *Superior ſi fuit per ſubditum aut denuntiatus aut accuſatus non poterit in aliqua cauſa contra ſubditum procedere.*

CAP. XX.

1 CVM DILECTVS.† A denūtiatione repellitur publicus cōcubinarius excōmunicatus & conſpirator,& is qui non præmonuit 2. h. d. Primo inſtruit iudicem ſuper declinatorijs & eis deficientibus ſuper principali. Secundo inhibitionem fieri mandat ſecundo ibi:idem.¶ Caſus literalis. Quidam clerici ſup quibuſdam exceſſibus denuntiauerunt epiſcopum ſuum impetrantes ꝫ ipſum inquiſitionem.Coram inquiſitoribus propone bant ex parte epiſcopi,quod clerici illi audiendi non eſſent:quia erant publici concubinarij,& ſic indigni ad denuntiādum propter quod fuerant excommunicati.Item non præmonuerant epiſcopum.Item erant cōſpiratores ꝫ ipſum.Iudices ſuper hoc conſuluerunt papam,& ipſe reſpon.quod ſi conſtiterit eos publicè concubinarios,vel conſpiratores fuiſſe ꝫ eum à denuntiatione repellantur,alioquin audiant quæ hinc inde propoſita fuerunt. & eidem epiſcopo prohibeant ne ſuper his,ſuper quibus ad ſe. apo.appellatum fuit clericos ipſos grauare ꝓſumat donec cau-
2 ſa ſecundum mandatum apoſtolicū fuerit terminata.B. † No.j. ibi quorum nomine.&c.q licet accuſatio nō poſſit fieri per alium ſeu p ſcripturam,vt 2.q.8.per ſcripta,ſecus tamen eſt in denuntiatione,quæ per alium fit,vt hic.& in cap.licet ſ.e.& poteſt interuenire procurator de quo in c.ſuper his.& in c. veniens. ſ.
3 e.†No.2.ibi,tunc fuiſſe,&c.quod ad conſiderandum validitatem reſcripti reſpectu idoneitatis impetrātis attenditur tempus impetrationis,de quo.ſ.de reſc.cauſam te.& gl.in c.dilectus.de ꝓb.
5 †No.3.arg.quod concubinarius,& ſic vilis perſona poteſt denūciare.nam hic conſideratur excōmunicatio lata ſuper concubinatu,ergo ſolus concubinatus nō ſufficit.Sed ꝫrium puto verū, vt ſ.c.prox.&2.q.j.ſi peccauerit.&c.nouit.de iud.Et ad iſtum tex. reſpon.quod hic fit mentio de excommunicatione ad maiorē
5 aggrauationem.†Vltimo no.ex fineliterę,q pendente denuntiatione contra ſuperiorem non debet ſuperior procedere in aliqua cauſa,contra ſubditum.Sed puto ſic dicendum,qđ aut impeditur aliquo modo denuntiationis cauſa,per proceſſum fiendū in alia cauſa & debet ſuperior ab opere ceſſare,vt in c.olim. ſ. e. non.n.tenetur inferior denuntiās obedire præcepto ſuperioris denuntianti.ſi inde ſurgat impedimentum cauſę,vt ibi.Aut tale impedimentū nō ſurgit,& tunc tenet ſubditus obedire&cām ſub eo agere.8.q.4.quæſtione.& d.c.olim.ſed poterit eū tanquā ſuſpectum recuſare,quia ex hac denuntiatione ſolent oriri inimicitiæ capitales inter denuntiatū &denūtiatorem.arg.in l.j. ff. de his qui.vt ind.facit c.propoſuit,& c.ad hæc,ſ.de ap.b

ADDITIONES.

¶ Procedit,vt ſciamus,quibus magis credendum,vt puta, delictū eſt commiſſum in loco pariter diſtante à ciuitate,& à caſtro.Nā ſi infamia eſt in caſtro,& bona fama in ciuitate, debet iudex attendere ad rationes,in quibus fundant ſe teſtes. & ſi omnia paria eſſent,probationes inuicem ſibi derogarent, & neutri adhiberetur fides,vt in l.ob carmen.in fi.ff.de teſti.& in c. licet cauſam.de probat.& not.in c.in noſtra,de teſt.& vt poteſtis videre. Abb.S.c.intelligit quando infamia non reperitur eſſe in loco commiſſi delicti ſed in duobus locis diuerſis reperitur contraria fama,ſecus ſi in loco cōmiſſi delicti,etiam infamia probata, quia tunc præferretur bonę famæ probatæ in loco diuerſo. Sed Bart.in loco præallegato intellexit idem , ſi infamia eſt probata in loco delicti,attendatur veriſimilitudo probationis, & in omnibus exiſtentibus paribus præferatur probatio bonæ famæ,qa probationes inuicem ſe tollūt,ex quo ſunt æquales.& clarè colligitur ex exemplo quod ibi ponit Bart. ſed mihi magis placet opinio Abb.&ipſam tenet Bal.in c.j.§.fi.q feud.dare poſſunt.vbi dicit quòd ſi duæ famæ ſunt contrariæ in locis diuerſis præualet illa,quæ eſt in loco contractus,vel delicti,vel vbi alius caſus occurrit,puta mortis,vel in loco viciniori,quia in his locis ſcientia præſumitur.vt in l.j.§.ff.de flumi.& in l.j.C.vbi de crimine agi opor.Alex.de Ne.

a ¶ Non præmonuit. Hoc extende vt non ſolum debeat fieri in denuntiatione criminum,ſed etiam in denuntiatione excōmunicati,vt per Abb.in c.in preſentia,in j.no.ſ.de ſen.exc. Seb.Sap.

b ¶ Sed contra iſtum textum opponitur quòd etiam nulla facta denūciatione nō potuiſſet epiſcopus procedere nec etiam fuit denuntiatione. Nam appellationem interpoſuerunt.vt patet tex.Sed pendente appellatione iudex à quo nō poteſt ꝓcedere ſuper articulo à quo eſt appellatum quando eſt appellatum ab interlocutoria,nec ſuper articulo connexo.vt eſt tex. notabilis in c.ſuper eo.el 2.de appel.& ſi eſt appellatum à diffinitiua,in tota illa cauſa ſunt ligatæ manus iudicis à quo & iuriſdictio eſt ſuſpenſa,vt in c.non ſolùm,de appellat.in vi.Sed hic epiſcopus volebat procedere ſuper his,ſuper quibus fuerat legitimè appellatum.ergo videtur etiam q denuntiatione ceſſante non potuiſſet procedere,contrarium eſt difficile.Sed dic quòd appellatio fuerat deſerta,vel quòd iudex volebat procedere ſuper his quæ tendunt in faciliorem exitum appellationis,quod de iure potuiſſet etiam pendente appellatione,vt no.in c.cū tencamur.de appellat.& in c.ex literis.de matrimonio cont.contra interd.eccle.ſed propter denuntiationem non poterit,& ita intellige illum tex.licet Doct.non declarant.Alex.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Inquiſitus mitius punitur quàm accuſatus.& num.6.*
2 *Infamiam non incurrit inquiſitus,ſed accuſatus ſic,& quando eſt tale crimen quod ſoleat irrogare infamiam.*
3 *Crimina digna depoſitione an impediant quod clericus non adminiſtret ordines ſuos.peracta pœnitentia.*
4 *Inpœnis arbitrariis iudex habet conſiderare qualitatē perſonæ & exceſſus.*
5 *Exempla non arctant regulam.*
6 *Accuſatus degradatur ſed inquiſitus non.*
7 *Degradatio & priuatio beneficij & officii an ſint idem.*
8 *Pœna talionis indubitanter habet locum in accuſatione,ſed in denuntiatione non,tunc demum quando ex tali denuntiatione poteſt quis deponi etiam ab ordine.*
9 *Simonia an & quando committitur in ordine vel beneficio,& an per eam fiat depoſitio ſine priuatio beneficij.*
10 *Sicut,iſta dictio denotat omnimodam ſimilitudinem , & aliquando alios effectus ſecundum ea ad quæ refertur.*
11 *In pœnis arbitrariis iudex non debet excedere pœnas ordinarias nec ſecundū eas punire,ſed ipſas diminuere,vel ſecundum cōſuetudinem taxare.*

CAP. XXX.

INQVISITIONIS.Si crimen in modum inquiſitionis ꝓbatum impedit eriam poſt peractam penitēriam ordinis exe cutionem vel beneficij retentionem punitur quis ſicut in accuſationis iudicio,alias pœna erat arbitraria.h.d.ſecundum cōmunem ſummationem vſque ad §.tertię.ſed cōprehendendo men temlitere & veram lec.ſic ſummo,videlicet,Crimen probatum
a per modum inquiſitionis aregulariter pœna ordinaria non punitur,ſed ſi impedit ordinis executionē ſit depoſitio ſicut in accuſatione.& ſi impedit tantum beneficij retentionem,ſit priuatio à beneficio,nec poterit iudex hāc pœnam moderari.& iſte eſt verus intellectus huius capituli non bene declaratus per ſcribētes. Diuiditur,quia in prima conſultatio.In ſecunda reſpōſio.ſecūdā ibi,in quo.Caſus literalis.¶ Quædam relata fuerunt domino papę de epiſcopis &canonicis valentinen.quæ non debuerunt ſilentio pręteriri,vnde papa ſuper his commiſit inquiſitionē faciendam,inquiſitores ſuper quibuſdam articulis dubitantes cō ſoluerunt papam.Secunda quæſtio illorum hæc fuit. *Ecce* per inquiſitionem, tale crimen probatum eſt quod ſi criminaliter accuſatus fuiſſet conuictus deponeretur,quæſitum fuit qualiter ſit puniēdus.ſuper hoc diſtinguit,vtū ſit tale crimen,quod impediat executionem ordinis aut etiam retentionem beneficij etiā poſt peractam pęnitentiam. puta ſi homicidium commiſiſſet. vel adeptus eſſet ordinem vel benefic um vitio ſimoniæ , in iſtis caſibus ita eſt procedendum ſicut in iudicio accuſationis.

In alijs

ADDITIO.

a ¶ Inquiſitionis.Item ad de hic Arch.in fi.in c. calumniator. ij.q. ij.vbi dicit poſt gl.ꝙ licet quandoque procedere per viam inquiſitionis & imponitur pœna arbitrio iudicis,tamen hoc non eſt verum quando proceditur per modum inquiſitionis ſuper crimine.Sed ꝙ de iure ſit impoſita certa pęna cum proceditur per viam inquiſitionis eſt tex.ſ.eo.c.qualiter &quando.circa mediū ibi,ſed ſi ſuper exceſſibus.Sed tu vide caſus, in quibus de iure canonico conuncto per viam inquiſitionis enumeratos per ordinaria pulchre imponitur pęna.Maria.poſt Inno. in c.qualiter & quando.in v.q.xiij.q.principalis.de accuſ. Et quę pęna imponatur conuicto per viam inquiſitionis de iure ciui.ponit d. Maria in repetitio.in ij.quæſtio.xiij.q.vbi omnino vide Bart. de Bellenzinis.

Universidad de Deusto Biblioteca

In alijs verò criminibus, discretus iudex poterit pœnam moderari secundum meritum personæ.& qualitatē excessus.B ¶ † No. primo ex text.quod mitius punitur quictus de crimine per viam inquisitionis,quam conuictus per viam accusationis,finis enim accusationis si crimen est graue est depositio ab officio & beneficio,vt hic,& in c.super his.ſ.e.& j.de pœ.c.tuę. sed finis inquisitionis non.sed debet imponi mitior pœna.vt j.dicam.& cōcor. c.qualiter.j.eo.& hoc indubitanter de iure cano. de iure autem ciuili non reperio.q fiat hæc differentia in modo procedendi in imp̄ositione pœnarum,sed par imponitur pœna, & pro hoc adduco bonum text.in l.iiij.C.de sepul.viol.facit l.ordo.ff. de pub.
2 ind.& q not.in l.ij.§.si publico. ff.de adui.† Et ex hoc infero ad vnum no.dictum quod ꝑdemnatus de crīe per viam inquisitio
a nis,a de quo condemnatus per viam accusationis efficeretur īfa
b mis euitat b infamiam.& sic saltem de iure canonico procedāt gl.iuris ciuilis quæ hoc communiter dicūt,vt in l.iij.§.prętereaff.de suspe.tuto.l.fi.C.eo.& l.j.C.de modo multa.licet Bart. oppositum sentiat in l.infamē.ff.de publi.iud.Sed potest satis æquè distingui inter ius canonicum, & ius ciuile,vt de iure ciuili nō cuitetur īfamia,& procedit dictum Bar.quia ex modo procedēdi non alteratur pœna,sed iure canonico procedat dictum gl.de cūdum prædicta,& hoc bene no.Et potest esse tunc ratio diuersitatis inter ius canonicum,& ius ciuile,quia de iure ciuili regu
c lariter non procedit̄ per viam inquisitionis,sed tātum in quibusdam casibus exceptis.vt no.in d.§.si publico. Sed de iure ca
d nonico ꝓcedit indistincte d ꝓcedente infamia,vt in ca.qualiter. j.e.In vno ergo quis grauatur,quia ꝓceditur sine accusatore,iō non est mirum si in alio releuatur vt sic mitior pœna imponat.
e ar.l.eum qui.in prin.ff.de iniur.& q no.in c.cum R. de offi. dele.e
3 †No.2.quod non omnia crimina depositione d̄gna impediunt ordinis executionem aut beneficij retentionem, post peractam pœnitentiam.& pone exemplum in adulterio vel furto. Nam si quis peragat pœnitentiam licite postea administrat,in ordine suo,ex quo in iudicio non conuincitur,vt in c.quæsitum. ſ. de temp.ord.& dic vt ibi denotat. Quædam verò sunt crimina, quæ impediunt executionem ordinis vel beneficij retentionem,etiam post peractam pœnitentiam quantuncunque sit crimen occultum,vt homicidium,nam homicida non potest vnquam sine peccato ministrare in ordine suo quantuncunque pœniteat & quantuncunque sit crimen occultum.j.dist.miror.& in ca.fi. de tempo.or.& in c.sicut j.de homi.& idem in simoniaco in ordine,nam cum ordo sit vir̄ tose receptus nec habuit executionē, nunquam ex pœnitentia potest hoc purgari,& ordo inde ortus
4 occidit,vt dixit tex.in quibusdam.†Not.3. quod cum procedit̄ per viam inquisitionis iudex potest moderari pœnam, & ad eam moderandam debet considerare qualitatem personæ &
f excessus.f Et no.quod hæc duo sunt cōsiderandā in impositiōe pœnæ,vbi pœna est arbitraria.facit q no.in c.cum quidam.de in
5 renu.†In glo.j.in fi.hoc dictum gl.communiter damnatur, quia multa illa sunt quæ impediunt ordinis executionem etiam post peractam pœnitentiam,de quibus plenè no.in c.nisi.§. propter. ſ.de renun.&c.ex tenore.& c.fi.ſ.de temp.ord.& dic vt ibi, sed hic ponuntur ista duo causa exempli.& ea quæ causa exempli dicuntur non restringunt dispositionem vt no.in c.j. ſ.ne cle. vel mo.vnde Vlpia.fuit vno exemplo contentus in l.ita vulneratus. ff.ad l.aquil.& Inn.vnicum tantum exemplum posuit in c.in audientia.j.de sen.exc.ideo non bene dixit hoc gl.q hic confirma
6 tur regula in oppositum,exceptis istis duobus casibus. In gl. in ver.accusationis ibi,sed non credo,&c.Inno.dicit quod. etiam ad pœnam extraordinariam iste non obligauit se,quia licet sit similitudo in accusatione,& inquisitione,vt vtroque casu priue
g tur quictus officio & bōficio.tn̄ est dissimilitudo, qa accusatus g degradatur,sed inquisitus non,sed tantū remouetur ab administratione,scilicet à beneficio.j.e.qualiter. Host.tenet quod debebat se obligare ad pœnam talionis,quia in istis casib.fit depositio sicut in accusatione,nec procedit dictum Inn.ar. c. qualiter. j.e.vbi ponit regulam,sed hic sunt casus exceptivbi fit depositio,ne appareat differentia realis inter degradationem & priuationem beneficij & officij,sicut sentit Inn.nam perpetuo priuatus beneficio,& officio,satis dicitur degradatus.lex enim nō est imposita verbis.vt in c.commissa.de elect.li.6.Item videmus q calumnioſe denuntians punitur.vt in c.2.de calum. Item excipiēs obligat se ad pœnam extraordinariam cum deiicitur ab obtento.vt inc.super his.ſ.eo.ergo fortius debet iste promotor inquisitionis puniri si deficit cum tendat ad depositionē in istis criminibus exceptis.Et si diceretur ꝓrium via aperiretur fraudibus,fatuus enim esset qui accusaret cum per viam inquisitionis posset impune suam intentionem consequi.& cum hoc dicto Host.communiter transeunt Mod.doc.Sed ego puto distinguendum,q aut crimen impedit ordinis executionem,& tunc tūm mineat depositio ēt ab ordine debet fieri inscriptio ad pœnam talionis,vt procedat op.Host.Ius enim in hoc cōsiderat effectū pœnæ imponendæ,& non modum procedendi,vt clare colligitur in cap.super his.ſ.eodem.si recto ponderetur.ibi enim dicitur, q accusans debet se inscribere.quia tendit ad depositionē, denuntians non.quia tendit ad correctionem.ergo vbi denuntians & promouens inquisitionem,tendit non solum ad correctionem,sed etiam ad depositionem,vt est in istis criminib' receptis,debet fieri inscriptio ad pœnam talionis.Et si diceres finis denunciationis est correctio.sed propter qualitatem criminis alteratur pœna,dico quod idem est videre in excipientem.nā excipiens ꝓ ipsum consecrandum tantum nititur repellere à consecratione,sed propter connexitatem cum isto iure de futuro per datur etiam ius quæsitum,& hoc respectu obligatie ad pœnam extraordinariam,vt ibi.sed non ad talionem,quia non priuatur omnibus beneficiis habitis,vt ibi dicit tex.Si ergo priuaretur ēt habitis haberet locum pœna talionis,vt etiam satis innuit illa litera.Cum ergo in casibus hic exceptis,& similib' fiat depositio ab ordine,& ab omni beneficio debet habere locum pœna talionis.&hæc ratio videtur inconuincibilis.Si autem sit tale crimen quod non impediat executionem ordinis sed tantum beneficij retentionem,& tunc cum(vt j.dicam)nō debeat fieri depositio ab ordine sed tantum priuatio ab illo beneficio, non habebit locum pœna talionis,quia non tendit ad depositionem, sed quia deiicitur à beneficio obtento debet se inscribere ad pœnam extraordinariam,sicut facit excipiens quādo deiicit ab obtēto, vt in d.c.super his.In ea glo.ibi,licet heli.& huic ꝓrio stat Ioa. And. & bene,licens,q imo admonitio potest habere effectum, quia sponte potest dimittere beneficium,& non expectare iudicium. Item posset desistere ab executione ordinis.Concludit ergo,qd omnino fienda est ista monitio vt aperte probatur in d.ca.licet heli.In ea glo.ibi,vt priuetur officio.&beneficio glo.Sed in hac particula videtur sine ratione,nam priuatio officij, & beneficij est depositio,licet forte gl.intellexit,vt dicit Io.An.de officio administrationis,vt sequitur in gl.quasi velit dicere in hac prima solutione, q quictus per viam inquisitionis de crimine q tantū impedit retentionem beneficij non debet opponi,sed debet priuare administratione,& retentione beneficij.&forte habuit respectum ad officium ecclesiasticum,vt est officiū sacristę,& magistri scholarium, &c.Ista tamen litera hic non tangit.Sol.tamē est vera in se si simonia esset cōmissa in officio,& beneficio.Alia sol.in qua gl.videtur residere est,vt fiat differentia inter regulares,& seculares.vt seculares deponantur etiam ab ordine,si per simoniam acquisiuerunt beneficium.sed regulares non,sed dēt
7 considerari modus procedēdi.vt in c.dilectus.j.de simo.¶ † Sed ꝓ hoc dictum facit q ipsemet Bar.dicit in gl.vbi vult remouere facilius regulares quàm seculares.& super hac glo.doct.quasi nihil dicunt nec declarant aliter.licet super tex.dicit Host.quòd licet beneficium sit simoniacè receptum,non tamen debet fieri depositio ab ordine,nisi in duobus casibus,vt in casu.capi.2.j.de simo.

ADDITIONES.

a ¶Per viam inquisitionis.Vtrum damnatus ex inquisitione efficiatur infamis,vide Ang.declarantem in l.2.ff.de his qui not.infa. Bal.in l.etiam.C.de fur.Sal.in l.ea quidem.C.de accuſ.Cal.in cō si.j.inci.iudex officio.sub tit.de accuſ.& latè Maria.Soc.in c.qualiter &quando.q.xvij.arti.v.j.eo.Seb.Sap.
b Euitat.vide.Bal.C.de fur.in l.etiam.And.Barb.
c Non proceditur..Adde q aliqn̄ proceditur,vt per Rom. fin. suis.
c Non proceditur.Adde hic quod no.Ant.in c.j.de off.ordin.in 2. no.vbi dicit post Spec.in ti.de inquisitione,quia iura ciuilia tractant de inquisitione semiplena,iura autem canonica de plenissima.Et adde q inquisitio dicitur fauorabilis,& accusatio odiosa. Gl.est,in c.in fidei fauorem.de hæreti.li.vj.vide etiam do.Marianum in c.qualiter,& quando.in j.q principali.j.e.de Bellentzin.
d ¶ Indistinctè.Sed hanc regulam de iure canonico tradit d. Ant. in c.j.vt eccle.benefi.Sed de hoc omnino vide per Bart. in d.§. si dubito,&per Sal.in repet.l.ea quidem.in materia inquisitionis.C. de accu.cuius verba refert Io.de Imo.in d.ca.super glo.in ver.in verbo Accusatione,vt eccleſi.benefi.de Bellentzinis.
e ¶ Mihi hoc nō placet,qa oēs q sunt infames d iure ciuili pp de lictū sunt ēt d iure cano.6.q.1.oēs verò. Sed dānatus de publico crimine est infamis,vt in l.j.ff.de his q no.inf. Dānatus p inquisitionē dr d publico crimine condēnatus,ergo erit infamis.vnde intellige Bart.indistinctè.& vide ipsum in d.l.infamem.quia declarat,an & qn̄ dānatus per inquisitionē sit infamis.Alex.de.Ne.
f ¶ Excessus.Adde Fulgo.consi.xxxiij.
g Accusatus.vtrum necessaria sit inscriptio ad pœnam talionis si ad denuntiationem alicuius peruenit via inquisitionis super exceptis crimimbus.Et adde hic omnino gl.ij.& quòd super ea scribit do.Abb.in c.j.j.de calumniatorib.de Bellentzinis.

simo.ſ.quando acquisiuit beneficiū viuentis simoniacè.Secundus casus,ſ.qn̄ beneficium haberet certum ordinem annexum, sed non video rōnem efficacem quare hoc vltimo casu debeat fieri depositio ab ordine,ex quo fuit ꝓcessum per viā inquisitionis,nā licet bñficiū habeat connexū ordinē,simonia tn̄ non est cōmissa in ordine,sed in beneficio,nisi velis dicere,q quis dedit pecuniā,vt reciperet ordinē requisitū in beneficio,& ipsum beneficium,nā tūc simonia est commissa etiam in ordine,secus si habebat ꝓprius illū ordinē,& pecuniā dedit,vt haberet beneficiū.certè simonia non est commissa nisi in bñficio.ideo in hoc articulo aperiēdo intellectū c.puto sic dicendū,q similitudo in ter accusationē,& inquisitionem in istis criminibus est tantum
a ista,videlicet vt si crimen impedit tm̄ executionem ordinis fiat depositio ab ordine,sicut in accusatione,sed non imponet alia pœna acrior quā imponeretur accusato conuicto de graui crimine, vt perpetua detrusio in monasterio siue in alio carcere.
b vt in c.tue.j.de pe.& c.vt fame.de sen.exc.Si verò crimen impedit beneficij retentionem,& tunc tantum imponetur pœna priuationis beneficij.& in hoc proceditur sicut in accusatione,qa
d sicut priuaretur beneficio in accusatione,ita debet priuari per viam inquisitionis,nec poterit iudex moderari istam imponendo aliam,dimittere sibi bñficiū,sicut posset in aliis criminibus, & hoc voluit ista litera dū dicit.q in aliis criminib. poterit moderari pœna,q.d.in aliis potest sibi dimittere beneficiū. & impo
8 nere aliam pœnam,sed impedit beneficij retentionem,hoc non pōt,sed debet priuari bñficio sicut faceret in accusatione.¶ † Et
a ideo dictio,sicut, a posita in text.non denotat omnimodam similitudinē,sicut in simili.no.in c.dānamus.de sum.tri.& fid.ca.& hæc dictio relata ad diuersa,denotat varios effectus sicut in simili habetur ī c.ab excōicato.ſ.de resc. & hunc intellectū bene probo per rationem huius literæ,nam rō alienādi pœnā in istis criminib.est,qa non prodest pœnitentia, quin impediatur ordinis executio,vel beneficij retētio,sed certè vbi simonia est commissa in beneficio tm̄ dimisso bñficio à se vitiosè acquisito non impeditur ordinis executio,ergo nō debet fieri priuatio ab ordine supra nām ipsius inquisitionis,nam ratio ſpecialis restringit dispositionem generalē l.cū pr̄.§.dulcissimis.ff.de lega.2. qd no.Cyn.in l.non dubiū.C.de leg.& per Dy.in regula vl.de regu. iu.in 6.& per hoc cessat etiam differentia q̄ gl.ponebat inter regulares,& seculares,quia hoc 2.casu.ca.dilectus.de simo.loquitur,quia simonia fuerat cōmissa in ipso monachatu.ideo retento ordine.poterit pœnitere.& ob hanc cām nō fit ibi depositio ab ordine,sed priuatur illo iure vitiosè quæsito ex receptione, & derruditur in alio monasterio.& per hoc clare habetur intel
b lectus.c.huius gl.Sed ꝓ prædicta text.op.de c. qualiter j.eod.vbi dicitur.q per viā inquisitionis proceditur ad priuationē administrationis beneficij,ergo in inquisitione est pœna certa,malè ergo dicit hic litera in fi.dum dicit q in aliis criminibus iudex potest moderari pœnā.Ex dictis Goſ.hic.& Spec.in tit.de inquisi.§. pen.in prin.colliguntur aliquæ ſolutiones. Prima q istud ca.loquitur in ſimplicibus clericis ꝓriū loquitur in prælatis,& habē.
c tib.administrationē.Secunda sol.q hoc c. pōt procedere in leuiorib.criminib.in quib.iudex moderatur pœnam,ca.verò qua liter.loquitur de grauiorib.in quib.dicitur quis priuari beneficio,& administratione.Tertia sol.quòd illud ca.qualiter.loquit: cum iudex procedit alio denuntiante,& promouēte inquisitionē.& tendente ad hoc,vt denuntiatus priuetur administratiōe, ideo imponitur illa pœna,ad q̄ agitur. vt c. licet heli.j. de simo. hic verò loquitur quando iudex proprio offō processit. Quarta sol.& notabilior q regulariter si crimen est graue probatu per viā inquisitiōis fit priuatio ab administratione, sed si delictū nō impedit accusationē ordinis,vel retētionem beneficij post per
d peractā pnām,pōt iudex ex illa moderari ſm qualitatem excessuum,& personæ,& hāc sol.ſentit etiā Ho.& d.An. & placet mi
b hi plus cæteris.b ¶ † In gl.in ver.alioqn,ibi,nō punientur in plus
9 &c.No.bene gl.ex qua collige vnū modum cognoscēdi,qn̄ iu
c dex in arbitrariis excedit modū imponēdi pœnā: nā si imponit
d ordinariā vel maiorē excedit modū:dnā si datur sibi arbitriū, vt moderetur,non debet augere vel punire tm̄ sicut ordinariè puniret, & ideo si crimē nō impedit executionē seu retentionem beneficij non pōt iudex priuare clericū officio & beneficio, qa puniret tm̄ ac si ordinariè fuisset aō̄um,sed bñficio tm̄ posset priuare,vt dixi.ſ.in præce.gl.sic intelligo hanc glo.Addit gl.vnū alium modum cognoscendi indiscretionem iudicis in istis arbitrariis,scilicet quando excedit pœnam consuetam imponi pro
e tali delicto,ista est gl.no.in l.hodie.ff.de pœnis.& vide bo.gl.in l.quid ergo.§.pœna grauior.ff.de his qui no.infa.Et not.hoc dictum perpetuo,quia arbitrium iudicis in impositione pœnę restringitur ex consuetudine.Et in ſi.gl.hæc differētia inter regulares,& seculares procedit quo ad istū articulū, quia (vt dixi in præce.gl.)in vtrisque est pœna priuationis ab administratione.si delictum est graue,licet iudex possit moderari pœnam, sed potest saluari gl.vt in regularib.sufficiat delictum,non ita graue si cut in secularib.& in c.per tuas.j.de simo.nec iudex ita de facili inducetur ad dispēsandum cum regularib.sicut cum secularib. quia magis notandum est delictum in istis regularib.quàm in secularib.per rationem supra positam,quod est bene notandum, quod tamen intellige & restringe.vt no.Io.An.in c.accusatus.de hæret.lib.6.

ADDITIONES.

a ¶Dictio sicut.Adde de ista dictione Sicut,& qn̄ denotet similitudinem,& qualiter ponatur,q no.in apo.ad istum in c quia V. nu.6.in apo.in vers.dictio.Sicut.ſ.de iud.&in c.venerabilis.nu.9. j.eo.ver.in apo.meis.ſ.de confir.vti.vel inuti.Zach.
b ¶Et dic quod poterit moderari dispensatiuè,etiā si esset ꝓcessum in modum accusationis,de quo vide in Spe.in ti.de aboli. §.1.vers.sed cum ſ dixerim.Ale.de Ne.
c ¶Modum. Istam gl.multum commendat,& dixit non esse alibi An.in c.de causis.de offi.deleg.de Bellentzi.
d ¶Excedit modum.Adde qualiter puniatur iudex,qui sine causa mutat pœnas iuris,siue augendo,siue minuendo eas.Lud.ro.fin. suo 77.inc. veni,quia tu habes q iudex.& fin.692.q incip.tu habes ſti.l.& si seuerior.Zach.
e ¶Pro tali delicto.Multa quæ intelliguntur regulariter,ſm ꝓsuetudinē accumulat Ias.in l.certi condictio.§.si nummos.ff. si certpe & in l.liberis.de colla.& Fel.in c.cum M.Ferrarien.ſ.de consti. Seb.Sap.

SVMMARIVM.

1 *Inquiri non habet contra aliquem de veritate,nisi præcedat infamia,vt in nu.2.& 3*
4 *Libelli diffamatorij clam producti an & quando possunt esse causa inquirendi contra illum in eis infamatum.*
5 *Licite interrogatur testis si est amicus vel inimicus parti,nec per hoc dicitur interrogari super crimine.*
6 *Inimicus censetur ille,qui asserit aliquem non diligere.*
7 *Asserenti se inimicum alterius creditur absque eo quòd nullam inimicitiæ causam alleget,vide latè de veritate in nu.10.*
8 *Non omne peccatum mortale repellit quem à testimonio.*
9 *Testis si dixerit vnum extra iudicium,& aliud in iudicio statur primo dicto.*
11 *Testi inimico citra inimicitiam capitalem,quanta fides sit adhibenda relinquitur arbitrio iudicantis.*

1 TERTIAE.†Contra nō infamatū super veritate criminum inquiri non dēt,etiā si libellus famosus contra eum oblatus fuerit in secreto.nec super principali creditur testi qui iuratus dixit se illius contra quem inquiritur inimicum idem si hoc ante iuramentum.nisi prę ſumatur hoc dixisse in fraudem.h.d.vsq; ad §.quæsiuisti.Primò ponit tres quæstiones.Secundo soluit ibi ad hæc.Et potest ſubdiuidi prima pars,ſimiliter ſecunda ſecundū quæstiones,& totidem ratione ad eaſdem.¶ Casus literalis. Quæsitum fuit ſi duo vel plures iurati affirmant aliquem eis vidētib.crimen commisiſſe,de quo aliqua infamia non laborat, vtrum illi pœnam debeant infligere. Item ecce aliquis occultè tradit inquiſitori ſchedulam vel quartam,infamiam ſpi ꝓtinentem,quæritur vtrum ſit procedendum ad inquiſitionem eorum quæ continentur ibidem. Item aliqui iurauerunt vt deponant contra illum,de quo ſit inquiſitio,& in ſecreto examinanturvel interrogantur.vtrum diligant illum contra quem inquiritur, vel ſint eius inimici,& ipſi reſpondent,quòd non diligunt illum vel expreſsè dicunt ſe inimicos illius, aut etiam ante iuramentum publicè confitentur ſe inimicos eius, ſed non oſtendunt aliquas inimicitiæ probabiles cauſas.Ad hæc tria reſpondet papa quòd nullus debet puniri propter dicta paucorum pro crimine de quo non laborat infamia ſeu clamoroſa inſinuatio non præceſſit nec ſuper hoc teſtes ſunt recipiēdi.cum inquiſitio ſolummodo fieri debeat ſuper his,ſuper quibus infamia præceſſit. Item ad petitionē illorum qui ſchedulas infamationis porrigunt in occulto ad inquiſitionem eorum quæ continentur ibidem non eſt procedendum.Item non eſt adhibenda fides dictis illorum qui poſt iuramentum, vel ante tacitè vel expreſsè aſſerunt ſe inimicos eorum niſi forſitan ante iuramentum in fraudem hoc dicere præſumatur.Ber.¶ † Not.primo ex iſto.§.q iu
2 dex non debet procedere ad aliquem puniendum,licet conſtet de delicto illius per depoſitionem quorundam, niſi tela iudicij rite procedat contra illum.Et poteſt iſte tex.in prima queſtione multipliciter intelligi.Primo extra iudicium vel in iudicio,nulla tela iudicij præcedente, aliqui comparebant, & iuramento affirmabant Titium commiſiſſe certum crimē.certè per hoc iudex moueri non debet ad puniendum vel ad inquirendum. Ad

Universidad de Navarra Biblioteca

puniendum non,quia non præcessit tela iudicij,ad inquirẽdum contra illum,& sic deficit accusator verus,& fictus,& ordo iudiciarius. Ad inquirendum etiam non,quia sine clamosa insinuatione non debet fieri inquisitio,& dicta paucorũ nõ infamãt.vt
3 j.§.fin.†Secundo põt intelligi a quod formata tela iudicij super
2 infamia,testes deposuerunt super veritate criminis,& etiam in in hoc casu iudex non debet procedere ad puniendũ.tum quia testes deposuerunt non iurati super veritate,tũ etia quia omissus est ordo iudiciarius,quia primo debet fieri inquisitio super fama,hoc tamen vltimum limita,vt in c.2.e.ti.li.6.& dixi in c.cũ
4 oporteat.§.eo.& per hoc declaratur prima quæstio,tex.†Secundo no.quod inquisitio nõ debet fieri ad eorum petitionem, qui clam schedulas porrigunt ad infamationem alterius.Ratio,quia tales schedulæ,non infamant, per id quod habetur.j.e.in c.fi.Et hoc intellige,quod non debet procedi nisi is cui schedulæ porrectæ fuerunt,& petat statui terminũ porrigentib.ad probandũ ea quæ scripserunt.5.quæstio.j per totum.& l.diffamari.C.de inge.manu.& per hoc declaratur.2.q.tex.†Tertiò no.quod testis li
5 citè interrogatus an sit amicus,vel inimicus partis, nec per hoc dicitur interrogari super crimine,cum inimicitia potest esse sine crimine,vt dixi in c.repellantur.& c.cum P.§.eo.
6 ¶†Not.quòd respondens se non diligere partem,tacitè & indirectè videtur asserere se esse inimicum partis,nam tenentur homines se adinuicem diligere,cum natura quandam cognationem inter eos constituerit.l.vt vim.ff.de iust.& iu.de pe.distinct.2.ca.
7 proximos.†Vlterius nota quòd testi asserẽti se esse inimicum alterius,creditur quoad hoc vt repellatur à testimonio. licet nullam cãm inimicitiæ alleget.cum enim deponat de facto ꝓprio seu propria conscientia,non est necesse exprimere cãm, satis e-
b nim est,ꝙ est inimicus.b †Vlterius collige ꝙ non omne c pec-
8 catum etiam mortale repellit à testimonio,maximè quando ta
c le peccatum fuit expressum,vt vitiaretur onus testimonij:hoc regulariter ꝓbatur hic melius quàm alibi,& hãc literã allegauit in c.testimonij.§.de test.nam fraudulenter dicens se esse inimicum vt eniter onus testimonij,peccat mortaliter,qa dicit mendacium in causa proximi. 12.q.2.ne quis.j.de crimin.falc.c.1.& nihilomi-
9 nus talis reperitur in testem,& ei credit.vt hic.†Vltimo signãter facit ista litera ad materiam tractatam per Barto. in l.eos.ff. de fal.& dixi in c per tuas.§.de proba.videlicet, ꝙ dicens vnum extra iudicium non valet dicere ꝓprium in iudicio.vnde stat prio
d ri dicto d nisi præsumat hoc dixisse in fraudem.Et ex hoc posset singulariter elici limitatio ad no.in locis præal.vt si testis fortè vilis fortunæ dixit in præsentia partis petentis aliquid,quod venichat in fauorem illius partis,si postea in iudicio iuramẽto prẽstito dicat contrariũ,quod non debeat stari primo dicto, quia satis presumi potest testem illud dixisse extra iudicium,vt placeret parti timẽs eius potẽtiam,sed in iudicio metu iuramẽti dixit veritatẽ,secus vbi talis præsumptio bona subesset, & hoc tenebo-
10 nẽ menti perpetuo.†Sed ꝑ hanc vltimã quę.tex.opp.hoc enim fuit quæsitum,an debeat adhiberi fides dictis illorum testium q post iurm dicunt se esse inimicos partis,respondetur distinguendo quod nõ videtur enim qex quo testis deponit semel dictum suum nec in principio dicit se inimicum,nam sicut directè non potest testis corrigere dictum suum,vt no.in c.præterea.de test. cog.ita nec indirectè.arg.in c.tue.de procu.& in regula cũ quid vna via.de reg.iu.lib.6.Sol.distingue cõprehendendo totã materiam huius vltimæ quæstionis,ꝙ aut testis dixit se inimicũ antequam iuraret seu produceretur in testem,& si præsumitur hoc dixisse in fraudem alterius debet nihilominus recipi, vt hic in tex.Si verò non constat eum dixisse in fraudem.tex. videtur hic velle eum non recipiendum,puto hoc procedere qñ inimicitia erat capitalis sed si hic erat vel de hoc dubitatur, ſi debet iudex propter solum dictũ testis desistere, sed debet interrogare testẽ de qualitate inimicitiæ.nam non sufficit aliud proponere,in genere qñ non quæ ibet spẽs contenta in genere sufficit ad intentum,vt est bo.tex.cum gl.in c.pia.de exce.lib.6. Cum ergo omnis inimicitia indistincte repellat,vt dixi in ca.cum oporteat.§.
11 e.nõ sufficit generaliter dicere se inimicũ sed si dicat se capitalem inimicum nõ debet recipi vt aut.de testi.§.si verò qs dicat,
c & no.in c.ex parte.adæ,& c.cum cãm.§.de testi. ¶†Si verò inimicitiæ non sunt capitales debet testis recipi,& quanta fides sit ei adhibenda relinquitur arbitrio iudicãtise,&cũ hac temperie intelligo istum tex.Et no.contra iudices qui sunt contenti solarẽsione,cum testis dicit se esse inimicum partis, hoc enim fieri non debet,vt paret ex prædictis.Si verò dicit testis se esse inimicum partis postquam iurauit,sed antequam deponeret,tunc qc quid senserit Hosti.dicit Io.An & rectè,ꝙ etiam si præsumatur hoc dixisse in fraudem,nõ est adhibenda fides super principali, quia aut dixit verum,& non debet credi tanquam inimico. aut dixit falsum,& non debet credi tanquam periuro.& ideo litera in fine huius §.dum dicit de fraude tantum fecit mentionem, qñ ante iuramentum hic fraudulẽter dixit.secus si post iurm respondens ad prædicta.Si verò postq̃ iurauit,& deposuit dixit se inimicum,& tunc aut incontinenti in fine depositionis in generalib.interrogatoriis,prout solet cõiter fieri, & credit.ratio qa propriè non corrigit dictum suum,& si hoc fecit incontinenti anteq̃ recessit à conspectu iudicis,vt in præal.c.præterea.Si verò primo deposuit & ex interuallo dixit se inimicum,non debet sibi credi,sed stat̃ priori dicto.ar.præal.c.præterea. Putet tñ ꝙ licet ex toto dictum super principali non reprobetur,debilitatur tamen in aliquo iuxta notata per Inn.in præal.c.præterea. & ex hoc remanet clare declarata tertia quæstio.

ADDITIONES.

a ¶Intelligi.vide c.tua.& ibi.d.abb.de coh.cle.& mu. And.Bar.

b ¶Secus si diceret testis se nõ esse magnum amicum , vel multũ beniuolum illius,contra quem deponit.Nam per hoc non repelitur à testimonio,nec eius testimonium vitiaretur,de quo vide gl.& Ang.in auth.de nup.§ fi.Ale.de Ne.

c ¶Non omne Declara vt per abb.in c.forus.in fi.de ver.sign. & in c.testimonium.§.de testi.& in c.ex parte.§ de cel.missa.

d ¶Priori dicto.Vide quæ dixi in ca.cum ecclesia.de causa pos.& proprie.And.Bar.

e ¶Arbitrio iudicãtis,Adde ꝙ statur arbitrio iudicis, quis dicatur inimicus,sic Bal.in aut.si testis producẽtus.ver.si verò dicatur. C. test.ro.in ru.ff.de arbi.in 16.q.vbi allegat Inn.hic.

SVMMARIVM.

1 *Inquisitus si non probatur contra eum si per famam vel testium credulitatem non punitur,sed requiruntur probationes clarę. nu.2.*
2 *Dictum testis non valet,si in actu perceptibili sensu corporeo deponit de credulitate. (priori dicto.*
Testis si primo dixerit se scire,postea dicit se credere censetur recedere a
3 *Fama probatur per duos testes se ita audiuisse apud bonos, & graues viros,idem de infamia.*
Fama non potest habere originem à duobus tantum.
4 *Infamia nõ nascitur à turpib.& vilib.psonis,seu à grauibus & honestis.*
5 *Infamia siue fama quomodo inducat ex maiori parte viciniæ vel vniuersitatis siue alicuius magni viri siue non.*

1 QVAESIVISTI.†Non punitur quis de crimine, de quo non constat nisi per famam,& testium credulitatem,& per dicta paucorum non debet quis apud iudicem infamatus reputari.h.d.vsq; ad fi.Diuiditur.nam primo formatur duas qõnes.Secundo so.ibi ad quod.Casus literalis.Aliqui inquiruntur sup excessib.aliquorum,sed dicunt se nihil scire per certã scientiã.sed totum per famã,& credulitatẽ,q̃ritur qd statui debeat ꝑ illos.trẽ duo vel tres vel eriãplures dicunt aliquem infamatum de aliquo crimine in publico nihil sinistri refert,q̃ritur vtrũ de crie illo debeat reputari infamatus.R.ñ.pa.ꝙ pp famã & crudelitatem deponentium solummodo non est deponendus , sed infamato purgatio canonica põt indici fm arbitrium iudicantis.Ad fm respondet ꝙ pp dicta paucorum infamatus dici non debet, cuius
2 opi.apud graues & bonos læsa non existat.B.†No.j.ex tex. ꝙ in probando crĩa,non sufficit fama iuncta cũ credulitate testium iuratorum,qa in crĩib.requiruntur probationes luce clariores.
3 l.sciant cuncti.C.de prob.canonica.2.q.8.c.sciant.†No.j.quòd re
a gr non valet dictum testis,a si in actu perceptibili sensu corpo
b reo deponit per credulitatem,bde quo in c.si cãm.& c.quoties.§.de testi.Et ex hoc,& ex tex.collige arg.posse testẽ interrogari
c an credat.c i.an deponat ex credulitate,ꝙ dr Io.An.sustinẽdũ ꝙ singulariter interrogatur.sed in generalib.inrerrogatorijs non dẽt fieri ista interrogatio an credat,qa sępe testes simplices decipiunt.& vbi prius dixerãt se scire,nũc dicẽdo qd credũt,vident recedere à priori dicto,& non reddere sufficienté cãm scientię.

Idem

ADDITIONES.

a ¶Dictum testis.Vide latissimè per Ias.in rubr. ff.de iureiur. cum seq.vbi ponit plures casus in quibus statur dicto testis deponentis de credulitate.

b ¶Per credulitatem.Adde Lanfrã.de Ori.in c.qñ ꝑ.§.statuimus. ver.testium depositiones.n.17.ver præterea sciendum est.& bi in apo.Cel.§.de prob.istũ in c.firmiter,n.1. & ꝙ ibi polui in apo. ad eum post alios ĩ apo.in ver.firmiter.§ de sum.tri. & fid.cath. Bar.Soc.in suo tract.fallen.regul.420.& reg.407.eundem Soc. cons.54.ver.verum est,ꝙ sufficit.vol.2. & Phil. Cor.cons. 27.in litera,f.& cons.94.in litera,c.& h.Zach.

c ¶An credat.Si testis postquã dixit se scire,interrogatus an hęc credat dicit se credere.non probat.Et de teste,qui dicit,sic vt mihi videtur.non probat,vide gl.de Imol.in cle.gratiæ.in ij. no.de resc.de Bellentz.

d ¶Quod credunt.Adde Fran.de Are.cons.73.

Idem dicit de illo interrogatorio an sciant ex auditu vel visu,tẽdit enim ad decipiendum testem.quia qualitercunque respondeat non reddit causam sufficientem,& de hoc in Spec. de teste, in §.iam de interrogatoriis.in fi. & hoc dictum Io.An.quotidie allegatur in iudiciis.& vide quòd plene.no.in c quoties.§. de testi.ibi vbi dico.†Tertio collige ꝙ duo testes,vel plures dicuntur
4 pauci,& quòd dicta paucorum non infamant.ꝙ intellige qñ dẽ ponunt de fama apud eos existente , nam si deponunt de fama apud bonos & graues existentes duo tantum põt probare infa
a miam,seu famam.a ita dicit hic Goff.& Io.And.Idem no.gl.in l. 3.ff.de testib.& 2.q.1.cap.Deus.§.qñ.in fi.quæstionis, & Bar.in l. de minore.§.tormenta.ff.de quæsti.facit text.in c.in lris. de testi. melius in c.tertio loco.de præsum.vbi dico.& facit in simili.l.2. C.de bo.pos.fm tab.vbi inscriptio septem testium probatur per duos,nam & notorium potest probari per duos,licet non consistat ex duob.vt no.in præal.§.quando.& nec præcedunt secundum vnum intellectum huius §.Sed potest intelligi,& alio modo.vt ibi.deposuerunt super infam.a per aliquos testes ; potest iudex inquirere de illo loco vbi dicitur esse infamia,& propriis aurib.percipere & indagare de infamia,& si nihil reperit,nõ de
b bet procedere b ex dicto illorũ testium , & hũc intellectũ puto veriorẽ,tangit literæ magis cõsentaneũ ex eo,quòd litera dicit te
c stes dixisse illum infamatum.c No.ibi fm arbitrium iudicantis, &c.quòd purgationes sunt arbitrariæ.vnde secundum qualitatẽ personæ,& infamiæ iudex moderabitur numerũ cõpurgatorũ.
5 ad idem.2.q.5.omnib.¶†No.quòd quis propriè dicitur infamatus,quando ei cius opi.est læsa apud bonos & graues,secus si est læsa apud maleuolos & viles,nam de tali infamia non est curandum,quinimo turpe est à turpib.laudari,& à vilib. quia videtur de complicibus laudantium,facit ca.magnæ.de voto. & succedit illud dictum Christi,cum dixissent apostoli,ꝙ Pharisæi scandalizabantur in eum,non curandũ,sed rñdit sinite, cœci sunt &
6 duces cœcorũ,vt in præal.c.magnæ.†In gl.ff.in fin.Ex hoc dicto gl.infert secundum aliquos,ꝙ vbi in vicinia non sunt nisi tres non pt̃ qs esse infamatus.sed dicit abbas hic non procedere,qa attenditur fama vicinarũ parochiarũ,vt in c. super eo.de cognspi.& cum hoc dicto gl.& Abb.transeunt hic communiter doc. sed aduerte,quia nec glo.nec Abb.loquuntur rectè.nam de esse famæ non requiritur certus locus,potest.n.quis esse infamatus apud aliquos nõ habito respectu ad locũ,vt apud aliquod collegiũ seu vniuersitatem scholarium,ad hoc l.vulgaris.ff.de fur.vbi dr ꝙ vulgaris qõ est apud sapiẽtes.& sic pót esse fama, vel infa
d mia apud prouidos non habito respectu ad certum locũ,& hoc voluit Bar.& benè in præall.§.tormẽta. Et ex hoc infero gl.hic non rectè dixisse dum simpliciter voluit maiorem partẽ viciniæ requiri.d Vnde pro intellectu materiæ præmitto post Bar.in d.§. tormenta.ꝙ fama est nomen generale, & habet se tã ad bonũ, quàm ad malũ.vnde ꝑ appellari famosus latro,vt in l.capitaliũ. §.famosos.ff.de pœ.& fama dr à fundo.i.à loquendo. quiasi homines non loquãtur de aliquo licet habeant hoc in mente nõ pót dici infamia,sed est opi.eorum qui debent scire,vel ad quos spectat vero similiter scire,voce manifesta,& quod dicit cõmunis op.Idem est de maiori parte illorũ,qui debent scire.l.ꝙ maior.ff.ad muni.in c.j.de his quæ fi.à maio.par.ca.& in l.aliud.§.refertur.ff.de reg.iur.& qui sunt isti debentes scire vel ad quos spectat scire,dic ꝙ debet cõsiderari qualitas facti,& personarum.Si enim factum est graue,& persona est magni pretij requiritur fama ciuitatis seu maioris partis.Itẽ si factum restrictũ ad certos homines qui debent verisimiliter scire, sufficit maior pars illorum,exemplũ,ęps eum viuit cũ canonicis, est infamatus de fornicatione,certè ad probandũ infamiã sufficit maior pars canonicorũ,qa isti sunt illi q verisimiliter debẽt scire. Si verò factũ est paruum & psona humilis & abiecta,tunc sufficit maior pars viciniæ,& non intelligas quod requiratur maior ps indistinctè vt mulierũ & puerorũ,& similiũ.sed sufficit maior pars proborũ.& hoc voluit ista litera ĩ fi.dũ dicit illũ infamẽ cuius opi. est læsa apud bonos.& graues,vnde nihil dicit de loco,neq; de maiori parte viciniæ,sed nõ sufficiunt pauci,vt patet in litera. & p hoc remanet satis declarata hæc materia.& vide quod plenè dixi.in c.cum oporteat.§.e.vbi tetigi an probata infamia admittatur probatio bonæ famæ,& per ibi dicta restringo aliqua dicta.
c do.hic ibi plenius discussa.e

ADDITIONES.

a ¶Seu famam.Adde Lud.Ro.consi.167.

b ¶Non procedere.Et vide Arch.in c.non sunt audiendi.11.quæstio.3.vbi dicit,ꝙ fama nõ habet locum certum.qa plurimũ mẽdax est,adiciens multa & diminuẽs de veritate.Et in quo loco debeat esse fama,vidẽ per Salic.in l.ea quidem.ver.ad quartam ꝙæstio.in quo loco.C.de accu.de Bellentzinis.

c ¶Et dic,ꝙ istum intellectum ponit Inn. & Doc.sequuntur. Nã Inn.dicit,ꝙ licet aliqui testes dicant eum infamatum,si communis vox non habet eum infamatum,communis vos præfertur dictis plurium testium,vt hic,& hoc dicit Inn.in gl.sua, super verbo infamatum,quæ est prope finem huius c.& mitor ꝙ Abbas. Sic.non alleget.Ale.de Ne.

d ¶Requiri.Vide ad declarationem,quæ scribit Fel.in c.cum dilecti.versi.adde etiam.§.eo.Seb.Sap.

d ¶Requiri.Ad hoc vt de aliquo dicatur fama,penes quot debeat esse,super quo vide omnino Bar.& Imo.in l.quod dicitur. ff.de acqui.hæred.Et vide Archi.in c.vno.j.q.3.vbi dicit,ꝙ decem possunt infamare.Vnde dicit,ꝙ si presbyter est infamatus apud decem vel plurib.de suis dicitur infamatus à plebe.Itẽ vide quod de hoc notat Arch.in c. de manifesta.circa medium.2.q.1.Itẽ vide Arch.in c.si duo.3.5.q.6.vbi dicit,quod minor est particularis assertio ex certo authore ex sola suspicione prouenieas. Nam rumor non est.cum pauci aliquid tantum non publicè dicunt , vt satis probatur extra de regu veniens.circa prin.& ita dicit nota re Spe.in tit.de notoriis.§.nunc de rumore.Quid si,& qualẽ probationem inducat,vide quod notant doctores in c.super eo.de eo,qui cogn.consang.vx.suæ.Et de isto articulo penes quot debeat esse,vt dicatur fama.vide latè Sali.in l.ea quidem.versic.ad secundum,per quot homines fama.C.de accu.& ibi in ver.seq. qui incipit pro cuidẽtiori declaratione,latè ponit an in hac minori parte sint cõputandæ mulieres,quas duas quæstiones post eum reassumit d.Maria.in rep.c.qualiter.& quando.in 22.& 23.q. 10.q.principalis.de accus.de Bellentzi.

e §.= Vide omnino Spe.& Io.And.in ti.de notoriis.§.fama. Alexãder de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Legatus de latere non potest se impedire in specialiter cõmissis per papã.*
2 *Inquisitio generalis si fuit facta,& fuit repertus aliquis culpabilis,an possit puniri vigore probationum in generali inquisitione productarum.*
Testes examinati in inquisitione generali an faciant fidem in speciali.
3 *Contra inquisitionem formatam contra aliquod collegium vel vniuersitatem possunt omnes singulariter contraiicere.*
4 *Electio papæ,mortuo alio pertinet ad Cardinales,sed si papa est depositus ad quem spectet electio dubitatur.*
Electio prælati inferioris siue alter sit mortuus vel priuatus semper spectat ad eundem.
Beneficium illius,qui deponitur in curia an dicatur vacare in curia.
Criminosus non auditur petens sibi restitui dignitatẽ ecclesiasticam , si de eius crimine notoriè constat.nu.5.
6 *Spoliatus per iudicem ordine iudiciario nõ seruato põt petere restitutiõẽ.*
7 *Iurisdictio alterius iudicis an porrigatur ex tacito partium consensu litigando coram ipso siue in causa ciuili siue criminali.nu.8.9.*
Iudex vnius loci patiendo,vel sustinendo iudicem alienum procedere , non per hoc prorogat eius iurisdictionem.
8 *Iurisdictio iudicis delegati potest,vitiari si partes volunt coram alio litigare,siue cã sit ciuilis siue criminalis,intellige corã alio.s.cumulatiuè,sed nõ priuatiuè.s.quòd in totum velint à iudice delegato recedere.nu.9.*
Processus non annullatur si sententia reddatur.
Defectus iuris notorius non obstat petenti restitutionem.

CAP. XXII.

a AD PETITIONEM.a † Si qua inquisitio per papam specialiter delegẽ legatus ẽt de latere se de ea intromittere non potest.ita cõiter summatur,sed licet summatio ista sit vera.& generaliter intellecta non tamen videtur,congruere huic literę,vt j.dicã.ideo sic summo.Si is de cuius crimine in iudicio constat petit restitutionem propter iudiciorum ordinem non seruatum,non est audiendus , sed cum tanquam notorium criminosum debet superior de nouo priuare.Et est casus valdè no. secundum hunc intellectum & in dubio procedit intelligendo quod non ponitur hic aliqua specialitas in Papa. Diuiditur in duas partes.In prima facti narratio. In secunda diffinitio.ibi,cũ igitur,&c.¶Casus literalis. Ad petitionem Gualterij quondam abbatis Corbiẽ.Papa commisit inquisitionem super statu ipsius monasterij tam in capite , quàm in membris , inquisitione commissa legatus apost.se. ad monasterium accedens prædictũ ipso abbate præsente,nec reclamante,cœpit inquirere diligenter super statu monasterij. Inquisitione finita legatus dictum Abb.Parisiis euocauit, vt contra inquisitionem proponeret si quid posset rationabiliter.Abba. ad ipsum accedens allegauit, quòd in correctione monasterij procedere non valebat cũ prędictis

ADDITIO.

a ¶Ad petitionẽ.Per istum tex.dicit Arch.in c.si quis Abbas cautus.circa prin.18.q.2.ꝙ in inquisitione debet seruari ordo iudiciarius,& si pertertatur,cassabitur processus.de Bellentz.

Universidad de Navarra Biblioteca

dictis iudicibus inquisitio prius commissa allegans cardinalem ipsum ex iustis causis sibi esse suspectum ad sedem apostolicam appellauit. Cardinalis app. non obstante, inspectis quæ probata fuerant contra ipsum à regimine abbatiæ amouit eundem, dando monachis licentiam alium eligendi qui concorditer elegerunt priorem de argentolio in abbatem, super hoc delegata est quæstio ad papam. Ipse verò auditis hinc inde propositis dicit, q̃ de talib. facta fuit fides propter quod dictus Gul. debuit amoueri à regimine abbatiæ quamuis restituendus esset propter ordinem iudiciarium non seruatum. Papa nihilominus voluit ipsum manere priuatum officio abbatiæ, & amouit dictum priorem à regimine abbatię qui non legitimè fuit dicto G. substitutus pro eo q̃ ipse ꝯ. pp ordinẽ iudiciarium nõ seruatum fuit inordinatè remotus, sed quia dictus prior non fuit remotus pp vitium psonæ, sed pp iuris solennitatẽ omissam papa ipsum restituit in abbatẽ. Ber. †No. primò ex tex. q̃ si in inquisitione gñali aliquis reperitur culpabilis potest ꝓtra eum procedi ad impositionem pœnæ ex illis probationibus inquisitione generali receptis, nec est opus vt de nouo illæ probationes specialiter recipiantur, sed (a) est vtique nominatim citare, vt veniat ad opponendũ si qd opponere vult, & hoc intelligo quando inquisitio erat formata contra certum collegium, seu certum genus personarum. nam tunc in effectu inquisitio videtur formata contra quemlibet. & ideo repertus culpabilis ex priori rela iudicij venit puniendus, pro hoc videtur similis tex. secũdum vnã lec. in c. per inquisitionem de ele facit quod no. in c. 2. ẽ. de confes. Quid enim si inquisitio esset gñaliter formata a non restricta ad certũ genus psonarum, vt puta reperto homine mortuo iudex gñaliter procedit (b) ad inquirendum, & in hac generali inquisitione, p testes inculpatus est Titius. q nu lo modo fuerat vocatus in gñali inquisitione, nunquid ex illis probationib. posset iste puniri, an iterato de nouo ĩ istum debeant idem testes recipi, dubium est pulchrum. vide sis. Inn. in c. bonæ. de elect. c. † Secundo not. quod formata inquisitione gñali ꝯ certum collegium pòt quilibet de collegio per se & singulariter opponere contra inquisitionem, quia cuilibet singulariter interest cũ agit̃ de interesse, & pœna cuilibet, secus secundũ Inno. si exceptio cõcerneret fauorem collegii, quia tunc debet proponi per ipsum collegium, vel maiorem partem. ad hoc quod no. in c. edoceri. de resc. Quãdoque tamen dictũ vnius præfertur dicto aliorum, vt no. in ca. 1. de his quę fi. ma. par. c. de hoc vide not. in ca. dilecti. de ma. & ob. & in cã. cum olim. de testi. † Tertiò no. quod collegium d spectat electio non solum vacante ecclesia per mortẽ prælati, sed etiam per priuationem prælati iudicialiter factã, & de electione papę fuit aliàs alter catum in consilio Pisano vtrum vacante ecclesia per priuationẽ factam per consilium, electio veniret ad Cardinales, an ad ipsum consilium, & allegabatur quod iura tribuentia potestatem eligẽdi Cardinalib. loquuntur quando Papa moritur. vnde aliter videbatur si erat depositus, vt in c. licet. ẽ. de ele. sed in istis inferioribus hic quòd indistinctè potestas redit ad collegium. Quid autem si abbas, vel alius prælatus inferior priuaretur in curia Romana, nunquid beneficium diceretur vacare, ibi dic, vt not. gl. in (c) c. j. vt lit. † Nota singulariter ex isto tex. q quòd criminosus non auditur petens restitutionem beneficij si de eius crimine notoriè constat non solum notorietate facti, sed & notorietate iuris, vt per probationem contra quã nihil obiici potest & prosequerevt plenè dixi in c. si constiterit. §. eo. vbi ad hoc allegaui istud c. & de hoc aliquid ĩ. † Item not. q priuatus per iudicem ordinem iudiciarium non seruantẽ, potest peteree restitutionem tanquã spoliatus. ad hoc c. cor querente. & qd ibi no. de resti. spo. ¶ Vltimò collige, & tene menti. q substitutus in loco alterius minus legitimè destituti, nõ dicitur succedere in locum viuentis quoad pœnam, licet enim errauit in iure: excusatur tamen ꝓpter superiorum authoritatẽ, vel fortè errauit in facto credẽdo, q̃ omnia solenniter in destitutione fuissent agitata, & ideo non venit puniendus, secus autem videretur si scienter successisset in locũ minus legitimè destituti, quia tunc non posset iterum reassumi ad eandem prælaturam, vt in c. j. ẽ. de conce. præben. ad hoc no. quia sæpe accidunt in practica. ¶ In glo. j. ibi, non valuit quod fecit iste legatus, &c. Ex hac particula glo. colligitur prima lect. ad istum tex. q̃ priuatio abbatis non valuit propter defectum potestatis legati, quia nõ habebat iurisdictionẽ in hac causa ex quo papa alteri (e) specialiter cãm istam delegauerat, & in causa alteri (f) delegata non habet locum prorogatio in persona alterius. Inn. hic variauit, & vnam ſm eum prorogatio non fit nisi aliquid facti interuenerit coram iudice, vt puta, quia pars adiuit iudicẽ. & coram eo litigauit, hic autem ille abbas non adiuit legatum, sed tãtum patiebatur illum procedere. ¶ † Et no. ex hoc primo dicto duo pulchra in materia prorogationis. Primum q̃ prorogatio potest fieri tacitè, scilicet, alienum iudicem adeundo, & coram eo litigando, nec requiritur expressus consensus, & idẽ tenuit Bart. in l. j. de iud. dico in c. significasti. de foro cõp. Secundum dictũ est q̃ sola patientia in sustinendo iudicem alienum procedere, non prorogat iurisdictionẽ iudicis. sed oportet q̃ interueniat ex parte ipsius aliquid fact̃, quod bene no. & facit qd no. ipsemet Inn. in c. olim. 3. de rest. spo. Itẽ ſm Inn. ad hoc vt fiat prorogatio, oportet q̃ nõ erretur, neque in iure, neque in facto, vt in prælle. l. j. sed iste abbas hic errauit in iure, qa credebat se non posse declinare iurisdictionem legati, ideo non fuit facta prorogatio, sed hæc ratio non est bona ſm eum, quia legatus erat iudex suus. † Not. benè hic vltimum dictum. quia colligitur singularis limitatio in mã prorogationis, vt error iuris vitiet prorogationem, q̃n verè fit prorogatio iurisdictionis, secus autem, q̃n procedit iudex proprius, qui tamẽ poterat ex aliqua legitima exceptione repelli. f nam si non repellatur, etiam ex errore iuris, non potest amplius repelli. de quo aliquid no. in l. si per errorem. ff. de iurisd. om. iud. & in l. si conuenerit. c. ti. & in c. j. de iud. Item ſm In. ex alio capite non valuit hoc factum legati, qa licet in causa ciuili possint partes recedere à delegato, & cõsentire in alium. hoc tũ facere non possunt in causa criminali: siue in causa inquisitionis, quia non possunt tollere iurisdictionem inquisitoribus per papam cõmissam, quasi velit, q̃ taciturnitas huius abbatis in non excipiendo a principio non potuit dare iurisdictionem legato. & tollere iurisdictionem cõmissariis. Et hãc opi. videtur sequi Io. And. hic, sed Ant. hanc rationẽ impugnat, quòd licet partes non possint in alium iudicem consentire priuatiuè, tamen accumulatiuè sic in earũ præiudicium sicut in cã criminali habet locum prorogatio in præiudicium partium, vt no. in ca. si diligenti. de fo. compet. vnde intelligit ipse istum tex. quòd iste Abbas nullum actum positum fecerit etiam coram isto delegato, nec erat deuentum ad aliquem actum per quem fieret prorogatio, & sic in effectu sequitur lect. glos. eam tamen limitando. sed (vt dixi) ipsemet Inno. sentit aliam lect. in alia glo. Dicendum est, quòd imputandum fuit isti abbati quare à principio non excepit. hæc enim exceptio tanquam declinatoria erat ipso iure à principio proponenda, vt in c. ĩp. inter. de re iud. & in hoc vt sentire, quòd potuit prorogare, & consentire in istum legatum per hunc modum procedendi solent reddi lect. Innoc. difficilimam, quia vnum sentit in vna gl. contrarium in alia, & nihil respõdet motiuis priùs factis per eundem Host. etiam sentit hanc lect. dicendo, q̃ tardè abbas opposuit hanc exceptionem, & q̃ hic non valuit priuatio abbatis, non propter defectum potestatis, sed propter iudiciarium ordinem non seruatum, vt in litera. † Putarem in hoc art. satis dubio sic distinguendum, q̃ aut inquisitio est commissa ad petitionem partis. & tunc re integra litigando, seu patiendo proprium iudicem procedere in illa cã, videtur renuntiare rescripto per eum impetrato, vt in c. vt debitus. & quod ibi no. de ap. & quod no. in c. conquestione. de rest. spo. & ita pũctua iter fuit hic. nam ista inquisitio fuit commissa ad petitionem huius abbatis re integra, & passus fuit legatum procedere, & ideo videtur renuntiasse tacitè impetrationi per eum factæ, & hoc videtur velle litera si bene ponderetur vbi in nulla parte sui fit mentio de defectu potestatis, sed solummodò de defectu solennitatis, & ordinis iudiciarij. Aut inquisitio fuit commissa motu proprio, & tunc si papa ex certa sciẽtia ad se uocauit negotium non valet processus factus per inferiorem quantumcunque per partem non fuerit exceptum, vt not. in c. cum M. de constit. & c. vt nostrum. de appel. Aut papa cognouit de causa

ADDITIONES.

a ¶ Formata. Vtrum probationes receptæ in inquisitione generali faciant fidem in speciali, de hoc vide ſ. Bart. in l. fi. ff. de quæst. & per Abb. in c. graue. de præb. de Bellentz.

b ¶ Generaliter procedit. Adde Raph. Fulg. cons. 107.

c ¶ De quo etiam per Bald. in c. j. §. iniuria. in princ. 6. col. de pace iur. firm. in vsib. feud. Alex. de Ne.

d ¶ Ad collegium. Vide Abb. in disp. sua incip. episcopus quidam rector Parmensis. in vit. dub. Sep. Sap.

e ¶¶ Restitutionem. Adde Oldr. cons. 223.

f ¶ Repelli. Vide de materia prorogationis, Ang. cons. 93.

¶ Adde Ludo. Rom. singu. 683. incip. tu habes. l. si per errorem, quod singulare refert simpliciter, & sequitur Feli. in c. P. & G. in fi. ver. de offi. del. & in ver. secundò not. Zach.

g ¶ Repelli. Solet allegari ad hoc glos. in l. 2. §. j. in ver. ꝓsensus. ff. de iudi. tenet Sal. in l. 1. in 7. q. C. de iu. refert Jas. in d. l. si per errorem. ver. quarò limita. ff. de iurisdict. om. iud. Seb. Sap

de causa, aut alteri commisit iure ordinario, & tunc si alius inferior iudex de causa cognouit hoc sciẽs à parte absente: dic vt in c. si duobus. de ap. Si verò parte præsente, & non excipiente, & tunc valet processus factus per inferiorem, qa licet pars nõ possit tollere iurisdictionẽ tributam commissario, pòt tñ in sui præiudicium consentire in alium iudicem, exemplum in causa criminali qua pòt priuatus ꝓgare iurisdictionẽ alterius iudicis in præiudicium sui, non aũt in præiudicium iudicis proprij. vt no.
10 in c. si diligenter. de fo. cõpet. & in l. j. C. de in. orn. iu. † In glos. 2. in fi. istæ sol. glo. sunt bonæ sequendo ipsarum lect. q̃ præmissi in præcedenti. sed tenendo aliam lect. facilis est responsio ad cõtrarium, nam probationes fueruut factæ coram iudice suo, ex quo abbas non excepit à principio, sed priuatio non valuit propter defectum alicuius ordinis iudiciarij, & defectus fuit commissus post probationes receptas. nam licet sententia sit nulla ꝓ defectum, seu vitiũ ipsius. probationes tamen remanẽt validæ iuxta
11 no. in c. ad ꝓbandum. de re iudi. & in l. si expressum. ff. de ap. † In glo. in ver. si restituendus. in fi. vel dic q̃ hic non fuit facta restitutio, quia notoriè constabat de delictis abbatis huius, per ea quæ plenè dixi in c. si constiterit. ẽ. eod. Et hanc sol. ponit hic An. dicens q̃ defectus iuris notorius obstat petenti restitutionem, nõ solũ quando soluit ius ipso facto, sed etiam q̃n refert soluẽdo. remittens ad no. per se in c. literis. & c. item cum quis. de rest. spo. Ego plenius inserui hanc materiam in d. ca. si constiterit. & per ibi dicta potest dici q̃ nõ potuit aliquid speciale in papa licet glo. hic in ver. prouidimus. aliud sentiat. & q̃ idem sit in quolibet superiore habente potestatem delegandi. Et ex his respondetur ad c.
a qualiter. ẽ. e. ibi enim fuit prætermissus ordo iudiciarius. non tamen constabat notoriè de criminibus inquisitis sicut hic. a ¶ In gl. in ver. non seruatum. in fi. sed hæc sol. non videtur bona, quia defectus potestatis non est propriè defectus ordinis iudiciarij, ideo dic vt ſ. dixi, q̃ hic fuit peccatũ in modo procedendi. Nec obst. q̃ ꝯ regulares non seruatur ordo vsquequaque, quia licet ex toto, ordo in eis non sit seruandus, tamen in aliquo seruari debet, vt in c. qualiter. in fi. ẽ. e. vbi dicã. & in illo potuit esse peccatum. In glo. in ver. prouidimus. in fin. hæc gl. sentit q̃ Papa hic procedit ex plenitudine potestatis suæ. & dicitur fic procedere q̃ non seruat solitum ordinem iudiciarium. & dicit Hostien. q̃ multa per viam prouisionis expediuntur in curia. Sed potest dici, vt prædixi tenendo, q̃ probationes criminum volebãt, quòd quiliber superior potuisset hoc facere procedendo ex illis probationib. tanq̃ ex notorio. & facit qd̃ no. In in c. qualiter. in fi. ĩ. eo. In gl. in ver. per consequentiã. in fi. solue hic ꝓriam. vt ibi no. & de materia plenè habetur in c. cum super. & c. pe. de re iud.

ADDITIO.

a ¶ Sed contra hoc quod dicit Abb. Sic. tenet Inn. in ca. inter dilectos. ĩ. de concess. præb. vbi dicit Inn. quòd si aliquis agat possessorio super dignitate, vel beneficio quod obtinuit recuperando, nullo modo obstat exceptio criminis, sed si agatur petitorio ad petendum beneficium, vel dignitatem amissam, tunc distinguit, dicens, quòd si obiicitur crimen, vel aliquid aliud, quòd inducit ipso facto probationem illius beneficij, vel dignitatis, verbi gratia, q̃ sit hæreticus, vel sententialiter de aliquo crimine cõdemnatus admittitur talis exceptio contra petẽtem beneficiũ, secus si obicitur crimen, ſc. quod est adulter, periurus, vel simoniacus, quia per huiusmodi crimina ipso iure non admittit ius suũ, quia etiam probato crimine cum remaneat prælatus, vel canonicus, adiudicandũ est ius petitum, & sic nihil ꝓdest ꝓbatio exceptionis huius. Ergo non est admittenda. C. de proba. l. ad ꝓbationem, no. bene verba Inn. dum dicit, q̃ etiã probato crimine remanet prælatus, & q̃ propter hoc nihil prodest ꝓbatio exceptionis. Ex quo infero, q̃ licet notoriè cõstet, q̃ sit priuãdus, tamẽ auditur super petitorio, & fortiùs super possessorio. & sic ei adiudicandum est beneficium, ex quo ꝓbatio nõ infert ipm ipso iure esse priuatũ, & tamẽ probationes inducũt notorium, iuxta no. in c. nostra. de coha. cler. & mul. & 2. q. 1. de manifesta. Et ex hoc infertur, q̃ nec Abb. Sic. nec Butr. bene dicunt. & si ps rectè inspexerit istum, expressè vult, q̃ restituẽdus erat de iure, propter iudiciarium ordinem non seruatum, licet de criminibus esset facta fides. sed Papa de plenitudine potestatis prouidit, vnde glos. in verbo, prouidimus, bene dicit. Vnde tene Inno. in d. c. inter dilectos. quem sequitur ibi Io. An. & doct. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Agenti possessorio adipiscendæ non obstat exceptio criminis nisi de eo sit infamatus. nu. 3.*
Infamatus si se non purgauerit habetur pro conuicto, de quo vide plenè in nume. 4. & 5.
2 *Filius clerici legitimus non potest immediatè consequi ecclesiã, si bene fuit ficium paternum, nepos verò potest.*
3 *Nepos propriè dicitur filius ex filio vel filia, ex fratre verò vel sorore dicitur nepos etiam sed improprie.*
4 *Collatio beneficij facta alicui homicidæ est ipso iure nulla.*
5 *Vbi proceditur ex præsumptione iudex debet multum temperare sententiã suam, intellige de præsumptione hominis non iuris. nu. 6.*
7 *Infamatus si est in possessione bñficij, & non se purgauerit non per hoc priuatur beneficio, sed si tñ petebat, & nõ se purgauerit priuatur beneficio.*
8 *Exceptio contra petentem beneficium an & quando admittatur.*
9 *Electus ad aliquam dignitatem, indistincte potest repelli exceptione criminis, idem est in electo, & confirmato petente confecrationem, nisi illa fuerit opposita & discussa tẽpore electionis, nõ tamen si fuerit admissa. nu. 10.*
11 *Agens possessorio recuperandæ in beneficialib. non repellitur exceptione criminis etiam cum infamia, nisi tale crimen esset notorium vel infamia manifesta.*
Clericus vigore vehementis infamiæ potest suspendi à suo beneficio.
12 *Agens petitorio in beneficialib. non excluditur per exceptionẽ criminis.*
13 *Clericus agens pro iurib. sui beneficij nõ potest aliqua exceptione repelli.*
14 *Clericus an teneatur ostendere titulum sui beneficij, & petit possessionem, quam nunquam habuit, an possit aliqua exceptione repelli.*

CAP. XXIII.

a ACCEDENS. a ¶ Exceptio criminum possessionem prela
1 tionon retardat nisi fuerit de his publicè infamatus, & sic sũmatur communiter, sed ego summo sic, agenti possessorio adipiscendæ in beneficialib. non ob. exceptio criminis nisi de eo sit infamatus, & infamato accusatore non probante. vel non apparente indicitur purgatio, in qua si defecerit, punitur vt conuictus, & sunt duæ partes. In prima narrat factum. secundò sub certa forma diffiniendum committit, ibi: mandamus. ¶ Casus litera lis. Quidam subdiaconus domini papæ *H.* nomine, canonicus Cremon. apud sedem apostolicam decessit, papa præbẽdam quã obtinuerat in ecclesia Cremo. *H.* nepoti huius H. concessit super hoc executorib. sibi datis, qui concessionem prædictã executioni mandarent, & dum executores vellent mandatum apostolicũ adimplere ex parte capituli Cremo. in modum exceptionis, q̃ positum fuit corã eis q̃ dictus *G.* de periurio & homicidio erat publicè infamatus: vñ præbenda nõ erat sibi ꝓferenda, sed potiꝰ auferenda, ꝓpter ꝙexecutores in negotio non processerunt, vn de G. ad se, apost. accedens prædicta in præsentia domini papę al legauit petens vt concessionem sibi factam faceret executioni mandari, contradictores in expensis puniendo. vnde mandat Papa executorib. quatenus concessionem factam dicto G. debeant executioni mãdare, nisi ipse super obiectis criminib. in modum exceptionis publicè fuerit infamatus, quo facto si legitimus apparuerit accusator, audiãt quæ hinc inde fuerint proposita. si crimina illa vel alterum eorum probatum fuerit q̃ ipsum super eadem prębenda silentium imponant eidem, si verò nullius contra ipsum apparuerit accusator, & ipse prędictis criminib. fuerit infamatus purgationem canonicam indicant eidem, in qua si defecerit, imponent ei silentium. si autem eam præstiterit, contradictores ab eius molestia compescant eos qui nixi sunt eum im
2 pedire in expensis legitimis condemnando. Ber. † No. 1. ex text. quòd licet filius clerici legitimus non potest immediatè ꝓsequi ecclesiam. si est beneficium paternum. vt in cap. ad extirpãdas. & quasi per totum de fil. presby. secus tamen est in nepote, vt hic.
b Et aduerte quia aut iste erat nepos. quia natus ex filio vel filia b istius clerici, & tũc est aliud dubiũ, de quo plenè in d. c. ad extirpandas, & ille propriè dicitur nepos, vt in l. iurisconsultus. §. nepos. ff. de gradi. affinit. Pòt etiã intelligi de nepote impropriè, vt est filius fratris, qui propriè non dicitur nepos, vt ſ. dixi. & tunc in dubio potest habere immediatè beneficium patrui, vel auun culi. ad hoc c. ex parte. de offi. dele. & c. 2. de arb. quia ille ti. de fil. presb.

ADDITIONES.

a ¶ Accedens. Decretalem multipliciter limitat Inn. in c. sciãt. de elect. & ibi vide Anto. versi, hic Inno. ponit. Item ad intellectum huius decr. inquantum loquitur in purgatione indicenda infamato, vide quod latissimè scribit Maria. in repet. cap. qualiter & quando. in 16. q. principali. ĩ. e. ti. de Bellent.

b ¶ Natus ex filio vel filia. Et iste propriè dicitur nepos, vt no. gl. Bal. Cy. & doct. in l. fi. C de succe. edicto. Bal. in l. j. de cond. inser. & in c. j. §. similiter quibus mo. feud. amit. in vsi. feud. & in l. vxor. C. qui accu. non pos. & omnino Alex. in l. quæro. de inoffi. testa. & in l. si dotale. ff. solu. matr. & plenissimè cons. 36. volum. 4. Zacharias.

Universidad de Deusto
Biblioteca

presby.non extenditur ad transuersales: imò nec ad descẽdẽtes
a vltra filios.sm quosdam.vt no.in præalleg.ca. ad extirpandas. a
3 †Secundò colligo,q agenti possessorio adipiscendæ b in bene
b ficialib.nõ obst.exceptio criminis,siue infamię, etiam si inferat
nullitatem tituli ipso iure,& sic intellige istum text. nam hic op-
ponebatur de homicidio,q præcedens collationem ipsam insi-
cit ipso facto.vt no.in c.cum nostris.de concel.præben. & exce-
ptio hic non admittitur, & verisimile videtur,q hic opponere-
tur de ipso delicto precedente collatione,quia nõ est verisimile,
q post collationẽ & ante adeptam possessionem, in breui tem-
4 pore commisisset homicidium,& periurium.†Tertiò not.q de-
c ficiens c in purgatione punitur,vt conuictus sm modum agẽdi
qui præcessit.Et dicit Abb.alibi non ita bene probari,& quoti-
die ad hoc allegatur iste text.Sed contra hoc insurgit do.meus
Card.de Zabarel.nam purgatio indicitur de officio iudicis,ergo
deficiens in purgatione debet puniri tanquã cõuictus per inqui
sitionem,quasi velit q licet præcessit accusatio,& per infamiam
remanentem sit indicta purgatio,deficiens in ea non debet puni
ri tanquam conuictus per inquisitionem,sed tanquã cõuictus
per accusationem,& pro hoc q no.in c.inter.in fi.de pur. cano.
Item quia ratio quare deficiens in purgatione punitur vt cõui-
ctus est,quia probabilis præsumptio ĩsurrexerit ratione infamię
contra reum quæ transit in violẽtam præsumptionem si postea
5 deficit in purgatione.& ita dicit glo.not.in c.insinuatum,ĩ.de si-
d mo.†Cum ergo procedatur in hoc casu ex præsumptione de-
bet iudex multum temperare d suam sententiam. vt dicit Inn. in
c.quia verisimile,& no.in c.afferte.de præsump.Sed hoc dictum
non puto verum,& contra hoc apertissimè induco istum text.
nam hic opponebatur crimen homicidij, de quo condemnatus
per viam inquisitionis debet deponi ab officio.vt in ca.inquisi-
tionis.s.eo.& tamen deficiens hoc casu in purgatione, non de-
ponitur ab officio.sed tantum imponitur sibi silentiũ super be-
neficio.& sic non punitur tanquam conuictus per inquisitionẽ.
& ideo vltra alios in hoc pulchro articulo sic distinguo, quòd
aut nullus modus agendi præcessit indictionẽ purgationis, sed
propter infamiam iudex à principio indixit purgationem infa-
mato,& deficiens in ea non punitur tanquam conuictus per in
quisitionem,vel accusationem sed extraordinario,& particula
ri modo,quis suspendetur ab officio.iste est tex.fin.in c. signifi-
c. casti.de adul. e & sic debet intelligi.vt ibi not.Io.An.aut præces-
sit aliquis modus agendi,& tunc deficiens in purgatione puni-
tur secundum illum modum agendi,vnde si præcessit accusatio
punietur vt conuictus de accusatione,vt hic apertè probatur,si
præcessit inquisitio punitur vt conuictus per inquisitionem, vt
in capitulo,inter,& quod ibi no.in gl.fi.de purg.can.& hanc arbi
trõr rationem,forte,quia iudicium purgationis non facit ex to
to primum iudicium cessare,sed propter infamiam ortam transi
fertur onus probandi innocentiam per purgationem, in qua si
defecerit habetur p conuicto.s.in primo iudicio instituto.ar. opti
nũ in c.cum nostris.de concel.præ.& in c.ordinarij.§.2.de of.or.
6 lib.6.& c.dist.ẽ morem.†Nec ob.qđ dicitur q iudex debet tẽpe-
f rare sniam f suam qñ procedit ex præsumptione hois, non autẽ
ex præsumptione iuris,quia non ita fallitur sicut præsumptio ho
g minis. g Sed ẽ prædicta ob.ille tex.nam si conuincitur p accusa
tionem debet deponi.cũ ista crimina sint grauia.ergo deficiens
in purgatione deberet etiã sic deponi. Sol.vt hic sentiunt do.&
satis innuit litera,hic non agitur de vera accusatione,sed de qua
dam ciuili accusatione,seu ciuili modo agendi, quia accusabat
tantum vt priuaretur beneficio,ideo si deficiente probatione in
stituta accusatione indicitur purgatio accusato, debet deficiẽs
7 beneficio tantũ priuari,quia ad hoc tẽdebat accusatio. ¶††Sed
ẽ id quod dixi in principio distingue,q vbi non præcesserit cer
tus modus agendi,debet deficiens tantum suspendi. ¶Op.forti
ter de isto tex.in ver.si verò.vbi dicit,q si nullus appareat accu-
sator debet indici purgatio infamato,& si deficit imponitur si-
bi silentium,& nõ tm suspẽditur,sed priuatur beneficio,q est ẽ
dictum.c.significasti.sol.contrarium videtur difficile,& non ta-
ctum.& ideo puto per hunc tex.dari posse no. limitationem ad
d.c.significasti.& ad dictum Io.An.ibidem,q illud procedat,qñ
infamatus erat in possessione beneficij.vt suspendatur tãtum,si
deficit in purgatione nullo modo agendi præcedente. sed si de-
ficiens nõ est in possessione beneficij,sed eam petit.& tunc etiã
non præcedente aliquo modo agendi debet tali beneficio pri-
nari.& super eo imponi sibi silentium.Ratio,quia turpius eiici-
tur, &c.vt in c.quemadmodum.de iureiur.Item quia infamato
non debet tradi possessio beneficij.vt in c.inter dilectos.de ex-
cess.prælat.& hic.Item cum non habeat possessionem beneficij i
frustra ab eo suspenderur.Item quando petenti possessionẽ pur
gatio indicitur,tacitè videtur agi, vt repellatur si se non purga-
8 uerit,& hoc propriè videtur velle ista litera,quod no.¶††In glo.
in fi.de hac materia,an,& quãdo admittatur exceptio cõtra pe
tentem beneficium,aliquid fuit tactum in c.super his.s.e.& no.
in c.cum olim.de ele.& in c.post cessionem.de con. præbend.&
in c.constitutus.de app.& per Inn.in ca.inter dilectos. de excess.
præla.& per Compo.in c.q sicut.de ele.d.Ant. hic colligẽdo for
mabat duas regulas.Sed prosequere hanc mãm plenius per p-
9 secutionem casuum.†Primus casus sit,qñ quis est tm electus,&
tunc in dubio admittitur exceptio tam ẽ personam quàm con
tra formam,siue sit infamatus de crimine obiecto, siue non,de
quo dicendum,vt in c.j.& c.vt circa.de elec.lib.6.& in c.sup his.
s.eo.Ratio huius casus est.quia electus non habet adhuc plenũ
ius in beneficio,ideò exceptio indistinctè admittitur,quia venit
10 ad cõflictum actionis,vel iuris petiti,quod est in facultate petẽ-
di,vt in præal.c.super his.vbi dixi.†Secundus casus, qñ quis est
electus,& confirmatus,& petit consecrationẽ,vel ordinẽ annexum
illi beneficio,& admittitur etiã exceptio, vt in præall.c.su
per his.& est rõ.quia licet iste habeat ius in beneficio,tm petit
aliquid iuris consectuium ad ius obtentũ.ideo exceptio opera-
tur hoc casu officium suum,vt differant,cum(vt dixi)exceptio
veniat ad cõflictum actionis seu iuris,hoc tm intelligo prout di
xi.in d.c.super his.nam si exceptio fuit discussa tẽpore cõfirma-
tionis non debet admitti tempore consecrationis vel ordinis, qa
de delicto vnius sæpius quærendum nõ est,vt in c.de his.s.eo.&
l.licet possumus.ff.nau.cau. sta.sed si non fuit exceptũ tpe cõfir
mationis,potest excipi nunc,ex quo petit aliquid iuris,vt in præ
alle.c.super his,vbi de hoc per Inn.& sic limita c.fi.de elect.lib.6.
& vide quod no.Fed.consi.23.& consi.28.& idem est si petit ali
quid,quod habet in se executionem alicuius iuris, exemplum
h in petente sigillum,iuxta not.in cap.vt nostrum.de appellat.h
11 ¶† Tertius casus est quando quis ius plenum i consecutus est
i in beneficio,& tamen petit aliquid facti. Et aduertendum, quia
aut ille

ADDITIONES.

a ¶De quo dic,vt ibi per Io.An.& doct.in ca.ex transmissa.eo.tit.
& per gl.8.q.1.apostolica.& ibi per Doct.Alex.de Ne.

b ¶Adipiscendæ.Adde hic Ang.in l.cert.C.de interdi. vbi dicit q
agenti possessorio adipiscendæ obstat exceptio dominij,si obij-
ciens vult incontinenti probare.& allegat l.2.C. de edicto diui A
dri.tollen.aliàs secus,vt est tex.in l.fi.C.quorum bonor. vbi hoc
idem replicat vtrobique reprobando gl.in l.si de vi.ff.de iud.Sed
tu sup hoc distingue omnino,vt elegãter tradit d.An.post Host.
in c.2.de cau.pos.& propr.Et multò elegantius per d.Ant.& In.
in c.cum olim.de cau.pos.& prop.de Bellent.

c ¶Deficiens. An deficiens in purgatione habetur pro conuicto,
& an debeat puniri ordinaria pœna delicti,vide Arc.in c.primis.
in fi.2.q.1.vbi dicit,q si agatur de crimine per viam exceptiõis,
& infamato sit indicta purgatio,si deficiat in purgatione nõ de
bet indici aliqua pœna pro illo crimine,nisi quæ fuisset imposita
probato crimine per viam exceptionis.Et ita dicit tenere Goff.
in hoc c.accedens.de accu.in glo.fi.& in c.inter solicitudines.de
purg.can.Et vide omnino q de hoc no.Ab.in c.insinuatum.cir-
ca prin.ĩ.de simo.de Bellent.

d¶ Temperare.hinc est,q ex præsumptionibus,& indiciis,etiam
indubitatis,non potest quis puniri capitaliter,vt latissimè dispu
tat Tancr.in suo tract.sub rub.de præsum.& indiciis indubitatis.
idem concludit Ias.multos referens in l.vt vim.ff.de iust.& iu.d
quo Ab.Sic.in c.afferte.in ver.inducitur præterea. s. de præsum.
& in c.literas.nu.3.& nu.5.eod.ti.vide quæ scribo ad Bar.in l.si
quis mihi bona.§.pater Seio.ff.de acq.hær.Aen.de Falco.

e ¶De adult.Ad hoc allego alium tex.in ca.inter solicitudines.de
purg.can.de Bellentz.

f ¶Temperare sententiam.Vide Ias.post Alex.in l.j. si cert.peta.&
quæ dicatur præsumptio,& quæ præsumptio hominis,declarat
Bal.in l.siue possidetis.C.de prob.& Fe.in c. afferte.in 4.not.s.de
præsumpt.Seb.Sap.

f ¶Temperare sententiam.No.limitationem ad doctrinam Inn.
in c.quia verisimile.de præsum.quam sequitur Ant.in c.afferte.
eod.tit.de Bellentz.

g ¶Opinio Abb.Sicul.est verior,quàm opinio Dom.Card.& com
munior,quàm distinctio Abba.Sicul. est distinctio, quam facit
Io.Andr.& Butrig.& communiter Docto.in d.c. significasti.A-
lex.de Ne.

h ¶Idem dicas in petente benedictionem post confirmationem,
vt ĩ.eod.meminimus.Alex.de Ne.

i ¶Ius plenum.quid autem si obijcitur crimen cum infamia con
tra iam cõsecratum ad impediendam acquisitionem possessio-
nis,& non probat,qua pœna puniri debeat, vide Inn.in c.super
his.s.eodem.Sebast.Sapia.

aus ille petit possessionẽ quam alias habuit,& agit possessorio
recuperandæ.& tunc non admittitur exceptio criminis etiam
cum infamia.arg.in c. itẽ cum qs.de rest.spo.no.Inn.in præal.ca.
inter dilectos.& no.in præall.c.quod sicut.hoc puto verum,nisi
infamia esset adeò manifesta.vt reddatur notoria.vt iudex tunc
sine aliqua probatione ex officio suo possit differre restitutio-
nem.nã cum possit propter vehementem infamiam eum suspẽ-
dere.2.q.4.presbyter.idẽ & fortius pòt in differendo restõnem.
suspendere.2.q.4.presbyte.idẽ.& fortius potest in differendo re
12 stitutionem.†Idem puto si crimina essent notoria per id quod
dixi in c.præcedenti.& c.si constiterit.s.eo.& sic limito præall.
a dictum Inn.a aut non petit restõnem,sed agit contra occupan-
tem dignitatem,vel beneficium suũ petitorio cuius possessionẽ
iam habuerat.& tunc non admittitur exceptio criminis,etiam
cum infamia,nisi crimen sit tale quod inducat priuationem be
neficij ipso facto,vt puta exceptio hæresis, vel homicidij præce
b dẽtis collationem vel similis b Ratio est,quia probata exceptio
ne adhuc iste remaneret prælatus,nec finis exceptionis eum pri
uaret,ergo cum illa exceptio nõ vulneret actionem non debet
admitti,ita sin.dicit Inno.in præal.c.inter.sed hoc dictum etiam
13 intelligo cum limitatione præcedenti. †Aut quis est in posses-
sione beneficij,& nihil plus petit,sed agit nomine beneficij pro
iurib. ipsius,& non debet admitti aliqua exceptio,quia ex quo
toleratur in beneficio debet sibi responderi de iuribus ipsius. 8.
q.4.nonne.& quod in simili no.in ca.scisscitatus.de reseriptis.
14 ¶† Nunquid autem possunt compelli ad ostendendum titu-
c lum.c dic vt no.Inn.& Host.in c.j.de concess.præben.lib.6. Quan
doque quis petit confirmationem collationis sibi factæ vel suũ
titulum declarari legitimum,& tunc dicendum vt in seq.mem-
15 bro. ¶†Quandoque,& vltimò quis consecutus est plenum ius
in beneficio,& petit possessionem, quam nunquam habuit,&
tunc distingue prout habetur in hac litera cuius mẽs est hæc se
cundum Host.Aut excipitur de crimine cum infamia, aut sine.
Primo casu admittitur exceptio,& differtur executio,& si crimẽ
fuerit probatum imponitur sibi silentium, si non fuerit proba-
tum,& tunc si remaneat infamia indicitur isti purgatio.in qua si
defecerit,ipso iure imponitur sibi silentium,si autem præstiterit
absoluitur.Ex hoc habes tres effectus huius infamiæ,primus qa
differt executionem collationis,secundus,qa suspensa possessio
ne admittiẽ probatio exceptionis.tertius indictio purgationis,
& si præstat purgationem,absoluitur,vt hic.Si verò op. crimen
d sine infamia.d tunc fit executio,& facta executione si apparet ac
cusator,debet admitti,& probato crimine imponitur isti silen-
tium.si non apparet,non debet molestari,& dicit hunc intelle-
ctum non mutandũ,quia sic hactenus hæc decret. intellecta est,
& minimè sunt mutanda.&c.ff.de legi.l.minimè.& ita Clemẽ.
tertium obseruasse in facto dicit,etiam qđ ẽ petentem possessio
nem beneficij.q nunq habuit.ideò non admittitur exceptio cri
minis sine infamia,quia exceptio proportionatur iuri venien-
tium ad conflictum iuris,sed ille qui petit possessionẽ non petit
aliquid iuris,sed aliquid facti consecutiuũ ad ius obtentum de
præterito,ideò exceptio nõ admittitur nisi qñ subest infamia p
rõnem glo.alia autẽ exceptio concernens defectum potestatis
conferentis,vel surreptionẽ gratiæ admittitur:quia exceptio in
trinseca vulneransipsum ius principale rõne cuius petitur pos-
sessio,vt in ca.cum olim.de cau.pos.& propri.quod no.

ADDITIONES.

a ¶Sed Inn.quem sequitur Ioan.And.in c.inter dilectos.de excess.
præ.tenet cõtrarium.quia si notorietas est super crimine,quòd
ipso iure non inducat priuationem beneficij.Sed vide apostillã
quam feci in fi.c.præced.vbi latius dixi,&c.Alex.de Ne.

b ¶De exceptione homicidij,vel irregularitatis an fundit vitiet
collationem,vide Inn.& Doct.in c.cum nostris.de concess.preb.
Alex.de Ne.

c ¶Ad ostẽdendum titulum.vide Bal.plenè disputantem in l. inci
uile.C.de fur.in j.opp.& in l.cogi.C.de pe.hære.Gemi. in c.j.nu.
7.& ibi remis.in apost.Cels.in versic.probare titulum. de eo qui
mi.m pos.causa rei ser.li.6.& do.de Ro.decisi.65.& decisi.679.in
antiquis.Zach.

d ¶Sine infamia.Limita hæc vt per Abb.in c. cum olim. s.de cau-
sa posse.& proprie.Seb.Sap.

SVMMARIVM.

1 *Inquisitio geri non debet nisi infamia præcedat.* (causarum
2 *Authoritas Noui,& Veteris testament. possunt allegari in decisionibus.*
Authoritas alicuius sancti fulcita authoritate Noui vel Veteris testamen
ti præfertur constitutioni Papali,etiam in depositionibus causarum.
Papa condens constitutionem contra legem diuinam, dicitur potius erra-
re,quàm legem condere. (ciuili.
3 *Ius canonicũ hẽt dependentiã à iure diuino in multis, & ĩ multis à iure*
4 *Administrator diffamatus de dilapidatione potest compellivt reddat admi*
nistrationem.
5 *Fama habet se ad bonum & malum,& differt à clamore.*
6 *Episcopi non possunt exercere iurisdictionalia sine capitulo de iure,sed fa*
cus est si ipsi præcipserint.
7 *Duplici officio incompassibili nemo potest fungi.*
Iudex in inquisitionib. non tenet locum partis.
8 *Iudex debet esse omnib.idem,& nemini complacere contra veritatem.*
9 *Contra prælatos,& alios superiores non inquiritur,nisi præcedente infa*
mia,quę scandalum,& periculum potest afferre, sed contra alios sufficit
simplex infamia,quod dic vt hic 13.
10 *Depositio verbalis ab ordine dicitur degradatio,& in ea requiritus nume*
rus episcoporum, non autem in actuali.
11 *Inquisitio sine generalis,siue specialis dummodo non fiat ad pœnã imponẽ*
dam sed tantum ex debito officij non requirit quòd precedat infamia.
12 *Inquisitio quando fit ad denunciationem alterius puta officialis, vt sunt*
syndici castrorum non requirit quòd precedat infamia.
14 *Infamia an , & quando debet præcedere ad instantiam inquisitionis siue*
fiat per ordinarium,siue per delegatum.
15 *Appellari potest à iudice si excedat modum corrigendi.*
Iudex non recusatur si ab eo non appellatur.
16 *Iudex ordinarius non potest repelli,vel reculari per exceptionem criminis,*
quid autem de delegato.
17 *Inquisitio facta ex officio,& facta ad instãtiã alterius differunt in multis.*
Inquisitus ex officio nõ potest producere probationes super bona fama,sed
si est inquisitus ad instantiam alterius potest.
Testis in causa criminali admittitur post publicatas attestationes quando
scilicet est processum ex officio,secus ad instantiam partis.
18 *Dictio,omnino,vel nullo modo,excludit omnem gratiam,& dispẽsationẽ.*
19 *Eps potest dispensare super crimine adulterij,de quo sibi constat per viam*
inquisitionis,& super omni crimine quod non impediat ordinis executio
nem,vel beneficij retentionem,etiam post peractam pœnitentiam.
20 *Inquisitus mitius punitur de iure cano.quàm accusatus,quia non punitur*
extraordinariè.
Confessus mitius punitur quàm conuictus.
21 *Inquisitio propriè est illa quæ fit ex officio iudicis puro,& mero nemine*
deferente,vel impetrante inquisitionem.
22 *Semiplena probatio excusat quem à calumnia vel à pena talionis.*
Accusator si desistat ab accusatione pòt iudex ex officio prosequi & inqui
23 *Parochianus potest denunciare suum prælatum.* (rere.
24 *Prælatus,presbyter,parochialis,& similes,an possint accusari aut denun*
ciari per alios,quàm parochianos,vel subditos.
25 *Prælatus non potest assimilari tutori,curatori,aut procuratori.*
26 *Administratores quando reddunt rationem administrationis nõ fiatur re*
gulariter eorum inramento, nisi in minoris.
27 *Fama posito quòd aliquib.casib.faciat aliqualem probationem,tamen qñ*
est causa quòd inquiratur contra aliquem, tunc nihil probat.
28 *Infamia a malenolis orta,an,& quo casu debeat per taliter infamatus*
purgari.30.
29 *Inquisitio non debet fieri contra aliquem ex sola infamia à malenolis orta.*
30 *Episcopo asserenti aliquem criminosum an credatur.*
Vel,ista dictio exponitur aliquando pro &.
31 *Contra iudicem non ita de facili præsumitur sicut contra alium.*
32 *Pena vbicunque non est in iure expressa est arbitraria.*
33 *Denuntiatio canonica quos effectus operetur.*
34 *Condemnatus ciuiliter de aliquo crimine potuerit postea per inquisitionẽ*
ex officio condẽnari criminaliter& sententia lata in prima causa pariet
præiudicium in secunda.
Acta facta in uno iudicio cum de crimine agitur ciuiliter, non faciunt fi-
dem si de eodem crimine post agitur criminaliter.
35 *Confessio facta in iudicio in quo de crimine agitur ciuiliter non præiudi-*
cat si de eodem crimine agitur postea criminaliter, potest bone compelli
confessus vt perseueret in confessione,& quod interpretatur illam.

CAP. XXIIII.

1 QVALITER, ET QVANDO.† Superior contra sub
ditum maximè prælatum de his tantum inquirer,sub qui-
bus processit infamia,& tunc vocabit eum, & tradet sibi capitu
la,& nomina testium,dicta publicabit,& ipsius legitimas exce
ptiones admittet,& probato graui crimine,cum ab administra
tione remouebit.in regularibus verò prælatis ad vnguem ser-
uandus nõ est hic ordo.h.d.Et quatuor sunt partes. In prima di
cit quãdo est fienda inquisitio.In secunda qualiter.in tertia cõ
tra quem.Quarta ibi.hunc tamen.& per se patet quid sintendat.
Et quanquam in hac summatione communi videatur modica
agi differentia inter prælatos, & subditos contra quos inquiri-
tur.in veritate tamen fienda est.vt patet in litera,& subiiciam ĩ.
¶Casus literalis.In c.præsenti ostendit papa,quando prælati de
beant inquirere de subditorum excessibus, & qualiter eos de-

Universidad de Do

beant punire cum in culpa fuerint inuenti.quod euidenter col
ligitur ex authoritatibus Noui,& Veteris testamenti,ex quibus
authoritatibus processerunt postea canonicæ sanctiones,prout
2 in tex.istius c.videre poteris.B.†No.q in decisionib. causarum,
& super modo procedendi possunt allegari authoritates Noui&
Veteris testamenti,nam lex Dei præfertur legi positiuæ,& papa
condens constitutionem contra legem diuinam potius dicitur
errare,quàm legem condere.25.q.1.in c. sunt quidam, quod in-
a tellige.vt no.Inn. a in c.quæ in ecclesiarum.de consti.& vt not.
b in fi.de consue.& vide bonam gl. b in cap.de libellis.20.dist.quæ
c sing.dicit c quòd dictum aliquius sancti fulcitum authoritatibus
Noui,vel Veteris testamenti,præfertur constitutioni papali etiã
in decisionib causarum,secus autem si cessaret lex diuina: quia
tunc constitutio papæ in diffinitione causarum præfertur dicto
cuiuslibet sancti,quia Papæ,& nõ sanctis fuit data potestas legis
d condẽdę,& vide q no.in c.ne innitaris.ś.de consti. d † Secundo
3 no.q ius canonicum habet dependentiam à iure diuino. ideo in
quibusdam locis appellatur ius diuinum.vt in c. nimis. de iure-
e iu. e non tamen intelligas q totum ius canonicum f processerit
f ex authoritatib.Noui & Veteris testamenti,quia in multis habet
g dependentiam à iure ciuili. g sed intelligeistum tex.q canonicę
sanctiones processerunt ex authoritatibus Noui,& Veteris testa
menti,scilicet quo ad modum procedendi per inquisitionem,vt
4 subijcit in litera.†Tertiò no.argu.opt.quia prælatus diffamatus
h maxime de dilapidatione h potest compelli vt rationem admi-
nistrationis reddat.ergo ante diffamationem non tenetur hanc
administratio.rationem reddere quòd limita vt no.in ca.cum &
5 plantare.j.de priuj.†Quarto no.ibi,cum per clamorem & famã,
&c.differentiã inter ista.& dicunt quidam vt Host.q clamor est
paucorum,& cum scitur author,fama est multorum cũ author
ignoratur,vel melius secundũ Inn.pro eo hic ponitur,& expo
ne per clamorem,& famam.i.per famam clamosam.ſ.bñ sparsã.
6 Et collige ex hoc,& ex tex.q fama est nomen gñale, habens se
cundum ad bonum,sed etiam ad malum,pro hoc l. capitalium.§.
famosos ff.de pœn.†Quintò no.superiorem non debere proce-
dere contra subditum etiam per inquisitionem,nisi habeat secũ
canonicos ecclesiæ cathedralis,nam iurisdictionalia,nõ exercet
episcopus sine consilio capituli.15.q.7.eps nullus.vt in ca.nouit.
& in cap.quanto.de his quæ fiunt à præla.sed hodie (vt arbitror)
per ignorantiam canonicorum episcopi præscripserunt contra
canonicos,vt ipsi soli iurisdictionem exerceant.&valet talis pre
scriptio,seu consuetudo.vt in cap.cum non est.de consuet.lib.6.
7 †No.6.q in inquisitione iudex non tenet locum partis, sed infa-
mia est loco accusatoris,seu denuntiatoris,& sic iudex non est
accusator,quia non fungitur duplici officio incompassibili,quia
alius debet esse accusator,alius judex.4.q.4.c.1.& 2.& in c.forus.
de verbo.signi.Not.7.ordinem debitæ correctionis.nam primò
debet prælatus subditum arguere.i.reprehendere.secundò increpare,i.comminari.tertiò suspendere.interdum ligare, id est ex-
communicare.& vide quod no.in tex & in gl.in c.cum non ab
8 homine.ś de iud †No.8.contra inquirentes officio. incurrunt
enim odium plurimorum, vt in litera cum non possint omni-
9 bus complacere,& quanto quis est iustior, tanto minus potest
omnibus complacere, cum diligenter habeat suum officium
exequi sine acceptatione personarum,hinc apostolus, Si homi-
nibus complacerem, Christi seruus non essem.47.distin. cap fin.
& in Psalm.Dissipat Deus ossa eorum,qui hominibus placent,& intellige quando placent contra veritatem, alias autem vnus-
quisque tenetur proximum,vt seipsum diligere,& ei complace
re,& ita succedit illud philosophi,Amicus Plato, amicus Socra
10 tes,sed magis amica veritas. ¶†Not.ix. differentiam in inquisi-
tione fiendam inter subditum & prælatum,nam contra subditum
sufficit præcedens fama,etiam nõ scandalosa: sed contra præla-
tum oportet,q præcedat fama,quæ sine scandalo& periculo dis
simulari non potest,& sine scandalo dic, vt quia diffamatur de
delicto incõtinenti,& subditi multum scandalizantur,ita quòd
timetur scãdalum futurum nisi fiat inquisitio,& dic sine pericu
lo,vt quia est infamatus de dilapidatione, vel de hæresi.vnde si
superior dissimularet,posset interim sequi rerũ ecclesiasticarũ
distractio.& respectu hæresis aliorum infectio.& est speciale in
prælato propter rationem literæ, quia de facili infamatur sine
iusta causa cum incurrat propter executionem officij odium
10 plurimorum.¶Decimo†not.ibi, quæ ad diminutionẽ capitis,
&c.ar.q depositio est capitis diminutio,sed certè impropriè est
ista capitis diminutio,quia nec minimam capitis diminutionẽ
quis consequitur ex amissione dignitatis,ex quo personæ status
non mutatur,vt instituto de cap.dimi.post princ.& in l.3. ff.de se-
na.&ideò tex.posteà hic exponit,id est,degradationem intẽdit,
11 &c. ¶Not.xi.ibi,degradationem. q depositio verbalis ab ordi-
ne dicitur degradatio,qa à gradu suo dicitur remotus,sed actua
lis degradatio quæ fit secundum formam ca.2.de pœn.lib.6.est
huiusmodi verbalis executio,quia iam per prius degradatus ẽ.
vnde in verbali non autem in actuali numerus episcoporum re
quiritur,vt in præal.c.2.& in nouel. & tango in c.at si clerici.de
iudi.Not.12.quòd non quodlibet delictum sufficit ad depositio
nem nec etiam ad remotionem à beneficio,sed debet esse gra-
ue Et in hoc tex.not.cui concor.16 q.7.inuentum.& q delictũ
dicatur graue relinquẽdum est arbitrio iudicis,qui fm alia delic-
ta à iure notata,& comprehensa informabit conscientiã suam,
vt plenè dicam in præal.c.at si clerici. Not.13.in §.debet.ordinẽ
procedendi in inquisitione,& procedit iste §.secundum doct. in
inquisitione speciali,sed cum sit inquisitio generalis non datur
capitula,quia non est cui detur.Nunquid autẽ valeat processus
in inquisitione speciali si sit inquisitio capitalis, non traditio,di
co q sic,si non fuit oppositum,vt habetur in c.j eo.ti.lib.6.Not.
14 quatuor modos procedendi super crimine.Primus est in cri-
minib.notoriis, in quib.iudex procedit puniendo.2.q.1.de mani
festa.& vide in gl.& qd ibi dixi in c.ad nostram de iureiu.Secun
dus modus per acculationẽ.Tertius per denunciationem.Quar
tus per inquisitionẽ Et largo mõ potest dari quintus,ſ.per excep
tionẽ,vt in c.super his.ś.e.Sextus per viã actionis q̃ impropriè
dr̃ accusatio.ad hoc c.per tuas.j.de simo. Itẽ no. literã q̃ ad hoc
quoridie allegatur,vt in quolibet istorũ modorum iuxta formã
iudicij sequi debeat forma sententiæ.& dicit lex fatuũ esse iudi-
k cem qui aliter cõdemnat.q̃ fuerit petitũ l.fi.C.de fideic.lib.& cõ
cor.c.licet Heli.kj.de sim.l Et declaro,nã si processum est per in-
l quisitionem debet iudex imponere pœnam ordinariam,& non
pœnitentiam tantum. Si verè est actum per denunciationem
euan

ADDITIONES.

a ¶Vt no.Inno.Vide Abb.in ca.cum apostolica.in 5.notab.de his quæ fi.à præla.& q ibi latissimè scripsi in meis recollectis.Et vi de Maria.in repetition.in j.notab.Et vide quod notat Dominic. post gl.20.dist.in summa.circa medium.Et vide Pau.de Cast.om nino post Iac.Bu.in l.j.circa medium ff.si cer.pe.& omnino vide do.Abbat.in cap.ne innitaris.de constitu.& quod ibi plenè scri psi post domi.Ant.de Bellent.

b ¶Bonam gl.Hanc gl.in d.c.de libellis.inducit ad quæstionẽ Iaſ. in §.quædam.Inst.de actio.& in l.j.ff.si cer.per.Seb.Sap.

e ¶Dicit.Vide alium tex.& gl in § fi.36.q 2.de Bellent.

d ¶Non tamen Papa potest statuere aliquid indecens seu inhone stum,quia sicut omne indecens vel inhonestum est Deo impos-
sibile,ita etiam Papæ,quia qui est Dei vicarius,vt dicit Hostien.
quem Docto sequuntur in c.constitutus.de religio.domib.Alex.
de Ne.

e ¶Idem dicitur 50.dist.si quis diaconus.in prin.& c.si ille.& j.de simo.ex diligẽti.iuncta gl.in ver.diuinis.& de ætat.& qualit.tuã. Alex.de Ne.

f ¶Ius canonicum.Circa hoc vide tex.& doct.& quod ibi not. de iuramento calumniæ. Quotuplex sit fama,& qui sint eius effe-
ctus,& quot modis oriatur,vide latè per Arch.in ca.restes.2.q.8, qui hoc examinat latissimè latius per Bar.in l.de minore.§. tor-
menta.ff.de quæst.& latissimè Sal.in l.ea quidem.in vlt.parte re
pe.C.de accus.de Bellentz.

g ¶Sed nunquid omnino gl.in procem.Clem.in glos.2.ibi,super ver.iuris,sed intelligeistum tex.q canonum sanctiones proces-
serunt ex auctoritatibus veteris.& noui testamẽti,ſ.quoad mo
dum procedendi per inquisitionem,vt dicit hic litera.Al.de N.

h ¶De dilapidatione.Adde bo.gl.Bart.& doct.in l.is, cui bonis.ff. de verb.oblig.Bal.plenè in l.2.ad fi.C. de hære.vel act. ven.dixi aliquid in apost.ad istum in c.venerabilis.num.9.in apost.in ver. etiam prælatum.ś.de offi deleg.Et quid de illo, qui cõuertit in suos vsus,vide Bal.in c.j §.sancimus.in tit.quo tempor.miles.in vsib.feud.eundem in l si fideiussor.§.fi.ff qui sat.cog.Ange.in l.si seruus.§.ait prætor.ff.de acqui.hæred.& Arch.in ca.ecclesiæ.12. quæst.1.Zach.

i ¶Est iustior.Vide ad quid allegatur text.iste per Abb.in ca.1.in 2.not.ś.de iu i.Seb Sap.

k ¶Licet heli.Vide ibi Fel.ponentem regu.cum pluribus limita tionibus.& Iaſ.in l vinum ff si cert pet.

l ¶Sed vide omnino Inn.in c cum Bertholdus. de re iud. vbi di-
cit.q Papa adiudicando ecclesiam censetur confirmare,si in li-
bello petita est confirmatio quia non est ius in verbis, & idem
dicit D.Car.in c.causam.in 5.col.prope prin.ś qui fil.sint leg. Ex
quo nota.q sufficit sententiam quo ad effectum esse conformẽ
libello,licet in verbis videatur deformis. & hoc perpetuò not.
pro saluandis sententiis.Alex.de Ne.

euangelicam non debet imponere pœnam ordinariam, sed tan-
tum ad pœnitentiam compelere,& sic de similibus, quilibet e-
nim modus procedendi habet suum separatum finem & effe-
a ctum.a ¶ Vltimò in fi.litera,no.tria specialia in regularib.præla-
tis,primo vt ꝫ eos non seruetur ordo vsque quaque. i.ad vnguẽ.
deberet tamen seruari aliquis ordo & intelligo q remouetur or
do quo ad subtilitatẽ non quo ad veritatem. illa enim omitten-
da non est,vt in cle.sæpe.de verb sig.Et huius specialitatis dupli
cem arbitror rationem.Prima quia regularibus facilius permitti
tur iura ignorare,q̃ secularibus,iuxta no.in c.cum in cunctis. de
elect.per Inn.& q no.in c.veniens.& c.qm̃ de simo.ideo cum eis
non debet strictus ordo iuris seruari.Ratio,quia non habẽt titu
los ita fixos,& ita firmos sicut seculares,cum non multũ debent
curare q remoueantur ab administratione. Secundum speciale
est,quia facilius potest remoueri:nam leuiores causæ & proba-
tiones ꝫ eos sufficiunt,secundum Io.An.Tertium speciale,quia
liberiùs remouentur,non enim tot exceptiones admittuntur,si
cut quando agitur ꝫ secularem,nec superior tenetur formã exa
ctam seruare.& sic quodlibet istorum verborum positum est hic
cum ministerio.In gl.j.hanc gl.pro faciliori intellectu diuido in
octo partes.In prima ponitur quãdo prælatus debet inquirere.
In secunda ibi,& tunc distingue,prosequitur qualiter debeat in
inquisitione procedi.In tertia ibi,crimine verò sic probato. po-
nit pœnam imponendam vel effectum inquisitionis. & in hoc
gl.aliquantulum ineptè procedit,quia interseruit istam q.j.tra-
ctatam secundæ partis,sed prosequere,vt dixi.In quarta ibi, &
cum proceditur,quærit nunquid admonitio debeat procedere
quando fit inquisitio per viam denuntiationis.In quinta parte
ibi,item nunquid reus queritur,nunquid inquisitus possit recõue
nire suum denuntiatorem, scilicet petendo vt etiam ꝫ eum fiat
inquisitio.Sextò ibi,item testes,quærit nũquid in causa inquisi-
tionis testes sint compellendi.In septima parte ibi,item & illud
querit nunquid præcedente infamia potest prælatus non inqui
rere,sed statuere terminum accusare volentibus.In octaua,& vl
tima parte ibi,quid si aliquis quærit nunquid homo alterius diœ
11 cesis,vel parochiæ potest inquisitionem ꝫ alium impetrare.†In
ea.gl.ibi,cum per famam & frequentẽ clamorẽ, &c.gl.ista exi-
git indistinctè famam vt prælatus valeat procedere ad inquisitio
b nem.Sed tu aduerte latius post Hosti.nam quædam inquisitio d
generalissima est,vt qñ prælatus inquirit super statu totius pro-
inciæ,& de hac materia in c.seq.& in c.romana.de censi.li.6.& in hac non est opus infamiam præcedere.Imo tenetur quolibet
anno hanc generalem inquisitionem facere.vt in c. cum vene-
rabilis.ś.de censi.&iuribus superius alle.Quædam est inquisitio
generalis,vt quãdo inquiritur super statu ciuitatis vel castri vel
alicuius loci,& tunc nõ exigitur q infamia proceda.ad hoc c.
j.de offi.or.& l.congruit.ff.de offi.præſi. Quædam est inquisitio
specialis,vt illa,quæ fit ꝫ certam personam,& fit,non ad pœnam
imponendam, sed ex debito officij,vt matrimonium carnale
nõ ꝫhaꝫ propter aliquod impedimentum,vel vt non promoueatur quis ad prælaturam, seu non confirmetur electio si reperire
tur promouendus vitiosus.& etiã nõ exigitur infamia, quia, vt
dixi,non agitur ad pœnam ex quo fit ex debito officij,ad hoc c.
postq̃.&c.cum dilecti.& c.nihil.cum multis simi.de ele. & c.fi.de
clandesti.desp.& vide quod no.Inn.in c.j.de excess.præla.Host.in
12 c.vnico.vt eccle.benefi.†Quandoque ista specialis fit ad pœnã
imponendam,& tunc si ad denuntiationem publici officialis ñ
est etiam opus,q infamia præcedat.l.ea quidem.C.de act & c.pre
terea.de test.cog.sed non denuntiatur nisi notoria,aliàs non cre
ditur denuntiatoribus,de quo tamen dic,vt in iuribus præl.no.
13 4.q.4.c.nul'us.§.aliquando.†Quandoque fit ex speciali infamia
deferente,& tunc aut procedit ꝫ prælatum secularem,aut cõtra
subditum etiam secularem,aut contra regularem. Primo casu
contra prælatum secularem non debet fieri,nisi præcedat tanta
infamia,vt sine scãdalo,vel periculo dissimulari nõ possit,vt hic
in tex.& declara vt ś.dixi in no Sed contra prælatum secularem nõ
requiritur scandalum,vel periculum.sed satis est infamiã clamo
c sam præcessisse.vt in litera.Tertio casu cõtra regularem cauit agitur
ad pœnitentiam seu ad correctionem & non est necesse seruare
hunc ordinem,licet de facili & sine strepitu procedi possit.vt in
c.reprehensibilis.de app.Si verò contra prælatum regularẽ, vt cõtra
abbatem,priorẽ cõuentualem,vel alium habentem curam auctori-
tate episcopi debet iste ordo seruari,sed non ad vnguem.vt ś.di
xi.si contra aliũ regularẽ obedientiariũ, & tunc non seruatur iste
ordo,quia potest remoueri ad libitum abbatis ab administratio
ne.vt in ca. cum ad monasterium.de stat.re.An autem talis sine
causa remotus possit implorare officium superioris,vide Inn. in
c.insinuante,qui cle.vel vouen.& per Io.And.in c.cum singula.
d de præb.li.6.dputo tamẽ q si agitur cõtra regularem ẽt simplicẽ
ad depositionẽ ab ordine,tunc si non seruatur ad vnguẽ, aliquis
tamen ordo seruari debet cũ agitur de grauissimo præiudicio.
Et quia

ADDITIONES.

a ¶Sed Inn.j.de simo.licet Hely.in verbo,formam.dicit,q quando agitur per accusationem fertur sententia depositionis. Sed si
procedit per iquisitionẽ,fit remotio ab administratione,&hoc
secundum ꝑbatur in hoc c.versi.sed si super excessibus. Sed si
proceditur per denunciationem inungitur pœnitentia,vt ś. eo.
super his.& ista doctrina Inn.est verissima,& eam sequũtur Do
&o.in d.c.licet Hely.Alex.de Ne.

b ¶Inquisitio.No.hic de multiplici genere inquisitionum,& quæ requirat præcedentem infamiam,& quæ non,& adde quod scri
bit Ant.in c.j.super gl de off ord.& ibidem quando requiritꝫ q
infamia ꝑcedat,puta quando fit inquisitio de speciali delicto ꝫ
specialẽ personam si adsit grauis suspicio, siue infamia,episco-
pus poterit indicere purgationem,aliàs procederet ad inquisi
tionem,vt dicit Inn.in c.cũ oporteat.ś.eo.tit.in fine gl.magnę, licet in prin.in ver.si aliquis petat,&c.videatur dicere ꝯrium.Et
idem dicit Spe.in ti.de inquisition.§.j.ver.propter suspicionem.
Arch.in c.non enim.de consuet.lib.vj.&do.de Rota decis.cxvij.
idem etiam Domini.de indictionepurgationis,vt propter vehe
mẽtem suspicionem sine infamia possit fieri,vt notat Inn. in c.
ex parte.de off.or.& dicetur.j.super gl.in verb.à maleuolis. Itẽ
adde q quando proceditur ad inquisitionem præcedente infa-
mia,prius debet præfigi terminus accusare volentibus,vt si qui
sunt volentes accusare,proponant intra tale tempus.gl.est sin-
gularis in c.presbyter si à plebe.ij.quæst.v.qd alleg.Ludi.in suis
singulari.Et de multiplici genere inquisitionum plenè Bald.in l.
videmus.C.de prob.Et an valeat statutum episcopi quòd possit
procedere ad inquisitionẽ nulla præcedente infamia his casib.
quib.alias deber procedere.Dic q non,vt refert Ioa.de Imol.in
cle.j de off.or.Item de hac materia,adde omnino q scribit dom.
Abbas in c.fi.de purg.can.post Inn in ver.in gl.oppo.Item dum
dixi posse procedi ad inquisitionem,sine infamia præcedẽte,qñ
adest suspicio,adde quòd idem dicit Archi.in c.omnib.ij.q.v. &
de multiplici genere inquisitionum vide Ange.in l.ea quidẽ.&
ibi plene Sal.C.de accu.vbi ponit de inquisitione generali quo
ad delicta,&speciali quòd ad personas,&eꝫ ibi ponit de speciali
quò ad delicta &personas,&an in eis exigatur solennitas.& vi-
de qd ponit Ange.plenè in l.fi vacantia.C.de bonis vacan.li.x.ĩ
repet.Et de multiplici genere inquisitionum,vide per Bar.in le.
congruit.ff.de off. præſi.& aliqui casus in quibus ratione scan-
dali proceditur ad inquisitionem non præcedente infamia,vide
singulariter Inn in c.licet Heli.in j.gl.de simo.Pro quo facit tex-
tus notabilis in c.cum in tua.de ſponſ.ibi,fama,vel scandala.vbi
textus non probat,q tantum operatur scandalum,quantum fa
ma.Item adde q licet ꝫ iam promotum nõ possit procedi ad in
quisitionem,nõ præcedẽte infamia,tñ ꝫ promouendum potest
inquiri nulla præcedente infamia.ita dicit notanter Anto.post
Inn.& Io.An.in c.x.ver.secundum cõtrarium.de post.prela,&se
quitur ibi,& multũ cõmendat Abb.in fi.& ratio diuersitatis ꝑ
esse,quia maior solennitas exigitur ꝫ promotum,q̃ qñ agitur ꝫ
promouendum,cũ agitur de maiori præiudicio.c.super his.e.ti.
item de multiplici genere inquisitionum,vide Bal.ĩ rub.ś.de iu-
reiu.item adde q contra argentarium seu nummularium potest
procedi ad inquisitionem non ꝑcedẽte infamia,textus est quẽ
ita ad hoc allegabat singulariter d.meus Fran.de Aret.in l.j.pre
terea.ff.de off.præfec.vr.& de multiplici inquisitione, vide om-
nino Spe.in ti.de inquisitione.§.nunc tractemus.versi.sed neque
vt præmissa.& late Maria.in repetitione huius ca.qualiter,&qñ
diffiniatur inquisitio.vide latissimè d.Maria.in isto ca.in ij.q. prin
cipal.Item vigintiquinque casus in quibus proceditur ad inqui
sitionem non præcedẽte infamia,vide enumeratos pulcherrimè
per do.Maria.in repe.huius ca.in vj.q.ix q.principalis.materiam
inquisitiõis plenè prosequitur Bar.in l.ij.§.si publico.ff.de adult.
& in extrauag.ad reprimend.in verbo inquisitionem. & latissi-
mè Ang.in rep.l.si vacantia.C.de bo.vac.lib.x.& Sal.in l.ea qui-
dem. C. de acc.& latissimè & diffusissimè plus præ cæteris per d.
Maria.in rep.huius c.de Bellentz.

c ¶ Contra regularem.Vbi agitur ad pœnitentiam,vel vertitur pe
riculum animarum iudex potest procedere ad inquisitionem,
non præcedente infamia Hoc est dictum singulare Inno. quem
sequitur ibi Host.& dom.Abb.in c.ad nostram.de iureiur. Item
adde quòd vbicunque iudex vult procedere non præcedente in
famia secundum dom.An.post Host.in c.j.vt eccle.benefi.per il-
lum textum. Item adde hic quod notatur j. eod.capit. olim.de
Bellentzinis.

d ¶ Lib.6.Et per cundẽ Ab.in cle.j de supp.neg.præl.de Bellentzinis

d ¶ Ibi vide Do. Dom. & Butr. & Io.de Imo. in clem. vn.de supp. ne
neg.præl.Alex.de Ne.

Universidad de Deusto Biblioteca

Et quis possit inquirere contra regularem, plenè tetigi in repe. capituli, si quis contra clericum. de fo. comp. hęc in dubio procedunt de iure canonico. Ex quibus habes quòd modus inquisitionis a regulariter, & ordinariè permissus de iure canonico, & maximè cum infamia præcedit: vnde hunc ordinem procedendi p inquisitionem appellat Inn. ordinarium. c. delicto. de verb. sig. li. vj. in c. cum oporteat. s̃. c. appellauit extra ordinarium, sed vide q̃ dico super rub. de iud. de iure autem ciuili regulariter non admittitur iste modus procedendi per inquisitionem, etiam præcedẽte infamia, sed fallit in quibusdam casibus. vnde nos facimus regulam affirmatiuam, & Legistæ faciũt negatiuam, licet excipiãt aliquot casus, & de iure ciuili prosequere. vt eleganter no. Bart. 14 in l. ij. §. fi publico. ff. de adult. ¶ † Item limita istam gl. inquantũ requiritur infamiam præcedere, vt dixi in c. cum oporteat. s̃. eo. nam si fit inquisitio per ordinarium de officio mero non est necesse recipere testes super infamia, sed satis est sibi cõstare, vt hic, vbi tantum exigit q̃ ad aures superioris perueniat à viris prouidis, & honestis, &c. secus in delegato, vel ordinario procedente ad instantiam alterius. quod tamen prosequere. vt dixi in præl. c. cum oporteat. s̃. e. & per hoc remaneat expedita prima pars gl.

b ¶ In gl. ibi. potest illum recusare. b † Not. bene gl. q̃ iudex potest 15 recusari vt suspectus, non solũ si procedat via ordinaria, sed ẽt si procedit ad correctionem per viam inquisitionis. Non obst. si dicatur, q̃ à correctione non appellatur, vt in c. reprehensibilis. de ap. ergo nec recusari potest cum illa procedant à pari. vt in c. super eo. el. 2. de app. ad hoc enim respondetur q̃ iudicant à pari quòd ad hoc, vt neutra sine causa admittat, vnde appellari potc test à iudice procedente ad correctionem si excedat modum c, vt in c. vt debitus. de app. vt no. in d. c. reprehensibilis. & vide q̃ 16 no. gl. fi. in c. si s̃ vnum. de offi. dele. li. 6. † In ea gl. ibi q̃ iudex cri d minosus, d. Spe. in ti. de inqu. §. fi. ad fi. tenet, q̃ iudex ordinarius non potest repelli per exceptionem criminis. Idem tenet Io. An. hic. & bene. quia q̃diu prælatus toleratur ei obediendum est. 8. q. 4. nonne. nec modus excipiendi sufficit ad priuationem. vt in c. super his. s̃. e. accusat ergo prælatum de crimine, si vult, de delegato verò an possit repelli prętextu criminis. dic vt no. In. & alij 17 in c. sciscitatus. s̃. de rescrip. † Et pondera gl. in hac secũda parte dum tractat qualiter sit fienda inquisitio nam videtur tacitè ponere tres differentias inter processum fiendum ex mero iudicis officio, & illum, qui fit alio impetrãte, & promouente inquisitionem. Prima differẽtia est, quia quando procedit ex mero officio tunc recipit iuramentum ab illis q̃ quos est fiẽda inquisitio. sed quando procedit ad instantiam alterius tunc non recipit hic iuramentum, ne instruat aduersarium. Sed ipse aduersarius habet probare ea quæ denuntiauit. Secunda differentia est, quando procedit ex officio non tenetur recipere probationem super fama, satis enim est q̃ constet sibi, secus quãdo procedit ad instãtiã, quod dic vt dixi s̃. plenius in c. cum oporteat. s̃. c. Tertia differẽtia est quia si procedit ad instantiam alterius admittit probationes q̃rias super bonam famam. secus quando procedit ex officio. ratio diuersitatis est, quia non ita præsumitur q̃ iudicem sicut q̃ partem. arg. in c. in nostra. de proc. & in c. ad audientiam. de præscri. Quarta differentia vltra gl. ponitur per Doc. quia q̃ conceditur ad instantiam fit lit. conte. cum prom̃uente inquisitionem, vt in c. cum dilectus, de nunc. cano. secus quando ex officio proceditur, quia ibi nõ est cum fiat lit. conte. sed fit quædã quasi conteſt. inter infamiam, quæ tenet locum accusatoris, & responsionem inquisiti. Quinta differentia, quia quando procedit ex officio, possunt recipi testes. etiam publicatis attestationibus, tunc enim cessat ratio timoris subornationis, cum semper dicta testium sint nota iudici. secus quãdo procedit ad instãtiam partis. vt no. in c. cum clamor. s̃. de testib. & has differẽtias bñ no. In ea glo. ibi. debet remoueri ab administratione. ex hoc dicto gl. colligitur concor. inter hoc c. & c. inquisitionis. s̃. e. vt si crimẽ graue probetur q̃ prælatum per inquisitionem, fiat remotio ab administratione, & sic pœna in prælato non erit arbitraria, sed si non habet inquisitus administrationem, tunc pœna est arbitraria. & ita loquitur. c. inquisitionis. s̃. e. & plures alias solut, ibi tradidi. & Io. An. hic sensit super tex & Host. in præl. c. inquisitionis. q̃ licet in prælato sit pœna remotionis ab administratione, tamen poterit secum misericorditer agi vt dimittatur in administratione, & imponatur alia pœna. & sic quasi volunt intelligere illud c. inquisitionis. dum dicit, q̃ potest moderari pœna, scilicet. ex dispensatione & misericordia. & hoc dictum commu 18 niter tenet. † Sed cõtra hoc adduco istum tex. fortiter in eo. q̃ dicit q̃ debet remoueri omnino ab administratione, hæc enim dif dictio omnino, excludit omnem gratiam, & dispẽtationem, sicut & illa nullo modo. vt dicit gl. no. in cle. vt hi qui. de æta. & quag li. & ideò pro concor. hic distinguerem, q̃ aut non potest prælatus conuictus remanere in administratione sine scãdalo, vel periculo, & potest fieri dispensatio, sed omnino debet remoueri ab administratione. & ita loquitur iste tex. si bene põderetur, & omnis ratio hoc suggerit. arg. c. venerabili. de offi. dele. & in c. nisi cũ pridem. de renun. & ibi Inn. in c. 2. de no. oper. nun. & in c. nihil cum scandalo. de præsc. Aut ista cessant, & tunc potest fieri dispẽh satio, & pœna moderari, & ita loquitur c. inquisitionis. h † Gir19 ca hoc moueo dubium vnum, quod expresse hactenus non reperi tactum per doct. nunquid cum constat de crimine per viã i inquisitionis possit episcopus dispẽsare i cum prælato in maioribus criminibus adulterio. Et inclinãdo in humaniorem partem credo q̃ sic, & hanc sententiam arbitror probari per d. c. inquisitionis. in prin. vbi dicitur, q̃ potest superior pœnam moderari, nisi tale sit crimen q̃ impediat ordinis executionem vel beneficij retentionem etiam post peractam pœnitẽtiam. ergo vbi ista cessant quantuncunque crimẽ sit graue, semper poterit superi or dispensare, vt non remoueatur ab administratione pro hoc, qa videm' q̃ vbi ꝓceditur p viã inquisitiõis venit imponẽda pœna mitior. nec etiam fm vnam opi. inquisitus efficitur infamis. nõ mirũ, si potest hoc casu dispẽsare in maioribus criminibus adulterio. secus qñ ꝓceditur p viã accusationis. & ita intelligo c. At si clerici. s̃. de iud. Et ex hoc hẽ sing. limitatio, alias non consi derata

ADDITIONES.

a ¶ Inquisitionis. An modus inquisitionis dicatur ordinarius vel extraordinarius. adde gl. in verbo, extraordinarium. in c. q̃m cõtra. s̃. de prob. quę dicit, q̃ remedium inquisitionis est extraordinarium. Et idem dicit Bal. s̃. in rub de iudi. & Bal. in c. j. de cõcef. Et de hoc vide latissimè, & melius q̃ alibi per Maria. in reper. huius c. qualiter & quando. in 4. q. principali. de Bellentz.

b ¶ Recusare, vtrum iudex recusari possit. quãdo procedit per viã inquisitionis, & de hoc vide latè, & multum eleganter Mari. in repeti. c. quia plerique. de off. ord. lib. vj. de Bellentz.

c ¶ Excedat modum. Adde Lud. Ro. consi. ciiij.

d ¶ Criminosus. An iudex ordinarius, vel delegatus possit repelli à iudicando. adde q̃ plenè scribit An. post Inn. in c. cum super. de offi. dele. & vide quod no. Spe. in ti. an possit ordinarius. rubr. de off. ord. §. penult. vers. quæritur an exceptiones. Et vide quod hoc amplissimè scribit dict. Marian. in repet. huius capituli. qualiter, & quando. in xv. q. v. principalis. de Bellentz.

e Ad instãtiam. Caue ne ista verba sub tanta generalitate decipiant, quia post publicatas attestationes semp possunt examinari testes ad defensam. Ita Bar. in l. j. §. fi. ver. 2. not. & in l. vnius. §. fi. ff. de quæst. & in l. diui. in fin. ff. de pœn. sequitur Are. in tract. malefi. in ver. compa. dist. inqui. & to. nega. vers. quæro postea. quinimo iudex ex officio, etiam nisi reo petẽte, potest eius defensionẽ p quirere, secundum Bar. in l. fi. vers. reintro. ff. de fer. de quo vide plene Ale. in add. ad Bar. d. l. j. §. fi. & secundum hos terminos nõ loquitur Abb. hic, sed loquitur. quando testes post publicatum processum petuntur examinari ad probãdam inquisitionem, si primi non probauerunt. & ita credo q̃ debeat intelligi istud dictũ, alias theorica communis q̃ practica teneret. Et ad hoc dicẽdum moueor ex dicto Bald. in consi. cclxxvj. in j. libr. vbi dicit, q̃ iudex ex suo officio potest quandocunque pro parte curię examinare testes, non autem ad instantiam partis, quia nullus esset torturæ finis, aut modus. nam semper pars quæreret nouos testes, vt inquisitus torqueatur. tene menti, quia est notabile dictũ. Acne. Falco.

f ¶ Dictio omnino. De hac dictione vide remissiuè Fel. in c. Rodulphus. vers. omnino. s̃. de rescrip. Are. in l. j. ff. de leg. j. Seb. Sap.

f ¶ Omnino. De dictione, omnino, adde, quòd interdum importat honestatem. textus est in c. j. de desponsa. imp. de Bellentz.

g ¶ Et est in verbo. ꝓcedatur, & in verbo, nullo modo. Ale. de Ne.

h ¶ Et Inno. in c. nisi cum pridem. de renun. dicit vnum notabile. sc. quòd vbi subest scandalum potest prælatus priuari beneficio, etiam cessante culpa, dato tamen sibi bono cambio, quod est valdè notandum. Alex. de Ne.

i ¶ Dispensare. Episcopus potest dispensare in maioribus criminibus adulterio. de quibus ei constat per viam inquisitionis. Et ad de quòd hoc non videtur procedere in prælato, cum in administratione dispensare non possit. vt s̃. proximè dicitur, & contra prælatos non possit fieri inquisitio, nisi præcedat infamia scandalosa, vt dicit hic tex. præterea alia ratio hoc mihi suader, nam iste textus loquitur in prælato, & imponit certam pœnam, est tex tus concilij generalis. contra quem inferior non dispensat, vt dicit gl. in c. dilecti. de elect. & in c. pen. de fil. presbyt. ergo videtur quod cum prælato dispensare non poterit. de Bellentz.

a derata ad d. c. at si clerici. a ¶ † Et in quãtum dixi q̃ mitior pœna 20 i nponitur quando proceditur per viam inquisitionis, Innoc. dat hic duas sing. limitationes, & semper cordi tenendas. Prima b est, quod si de crimine constat per confessionem, b tum enim, attento non procedendi imponitur pœna ordinaria quantũcunq; grauis. all. l. proinde. §. notandum. ff. ad l. aq. & c. 2. de cõfes. 2. q. j. c. j. & ij. all. text. melius hoc probantem in c. fi. de cel. mis. vbi procedebatur per viam inquisitionis. & per confessionem constitit de criminibus non impedientibus ordinis executionem, & tamen fuit facta depositio ab ordine, & vt prima fronte hoc mirabile vt durius agatur cum confesso q̃ cum conuicto, sed potest dici q̃ illa confessio fuit facta ex timore probationis, & sic nõ debet agi mitius ad hoc quod no. gl. j. de sim. inc. de hoc. vbi gl. no. hec' puto, vbi sponte confiteretur, tunc enim habent locum iura dicentia mitius agendum cũ confesso. 2. q. 1. non dicatis. Item q̃ confessionem nihil obiici potest, ideò imponitur pœna ordinaria, sed q̃ conuictionem multa possunt opponi. & quod dixi de confessione intelligẽ, nisi facta incidenter. sic limitat Bar. in l. si confes- c sus. ff. de cust. reo. per l. si filium. C. de lib. cã. ego all. gl. in c. ex pœnitentibus. l. di. Secunda limitatio. Inn. est, q̃ licet nõ constet de crie per cõfessionem, si tamen est notorium iuris, imponitur ẽt pœna ordinaria. all. l. si quis. C. qui ac. non pos. vt in eo, qui accusat dominum in iudicio, sed certè illa lex nihil probat in qõe nostra, quia loquitur de iure ciuili, fm q̃ par est pœna inquisitionis & accusationis. vt dixi in c. inquisitionis. s̃. e. sed de iure cano. extendo hunc casum vbicunque crimen esset notorium, vt tunc non attendatur modus procedendi. & all. text. no. in c. cum non ab homine. s̃. de iud. vbi deprehensus in furto punitur tanq̃ quictus per accusationem, & no. hoc. In ea. gl. ibi, non credo necessariam admonitionem. No. gl. quæ est vtilis valdè in practica. sed Gul. in Spe. in ti. de inquisi. §. j. ver. sed nunquid, tenet ẽrium, dicit n. q̃ autem impetratur inquisitio per alium, & tunc proceditur per viam denuntiationis. & iõ est necessaria admonitio prędens, ad hoc all. tex. hoc probantẽ in cap. licet heli. de simo. post prin. & hoc tenet Arch. 2. q. 2. indignè. in fi. vbi vide, & idem no. j. de cal. c. 2. & hanc opi. Spe. dicit Io. An. tenẽdam. Quandoque etiam admonitio trina non solum requiritur in denuntiatione evangelica, sed ẽt in canonica. vt in c. nouit. de iud. sed si inquisi tio fieret, & ex officio puro, licet alias coadiuuaretur officio in 21 quisitionis. tunc putat Io. An. hanc gl. procedere. † Nor. ergo ex prædictis q̃ propriè processus inquisitionis est q̃ iudex facit ex officio suo puro, & mero nemine deferente, & impetrante inquisitionem, sed quando fit ad denuntiationem alterius, tunc est propriè processus per viam denũtiationis. pro hoc facit, quia ex quo iste denuntiat superiori, & elegit viam quasi extraordinariã debuit præmonuisse. quia forte inquisitus se correxit. in ea. gl. ibi, sed melius est, q̃ inquirat. No. semper istam gl. quia limitat gl. in c. inter. de pur. ca. & c. presbyter. 2. q. 4. vbi simpliciter datur ordo procedendi, vt præmittitur. hic in gl. vt primo. s̃. statuatur terminus volenti accusare, & c. Ex ista n. gl. habes, q̃ ille ordo nõ est necessarius. sed cõsultiuus. & illud consilium gl. hic non damnat, q̃ non possit obseruari. sed melius est non obseruare à principio. ex quo enim constat de infamia, consultius est vt prælatus procedat ad acquirendum. assignat gl. hic rationem, quia de facili nullus accusaret. & idem tenet Spe. in ti. de inquisi. §. nũc tra &emus. vers. porro. & ibi assignat rõem aliam. quia accusatio est genus illaudabilis intẽtionis. vt dicit tex. 2. q. 7. si quis episcopus. idem etiam sequitur Io. An. in add. Spe. assignãs etiam aliã rõem quia põt submitti accusator amicus accusati & colludere cum eo, & sic absolueretur. dicit tamen, q̃ pœna calumniæ tollit istam 22 suspicionem. sed in quibusdam locis, † non seruatur pœna talionis. & ideò posset fieri fraus, quia puto q̃ ẽt posset timeri vbi habet locum pœna talionis, quia accusator amicus accusati posset tantum semiplenè probare. & sic excusaretur à calumnia. & reo absolueretur. vt in c. j. de ele. lib. 6. & no. in c. fi. j. tit. prox. & ideo serua consilium glo. vt iudex à principio inquirat. & dicunt do. q̃ non tenetur superior desistere ab inquisitione, licet inquisit' petat statim terminum accusare volentibus, & offerat se paratũ purgare in casu, in quo nullus apparebat accusator. & hoc mihi placet per istum tex. vbi datur facultas inquirendi vbicunque etiam infamia præcessit. & concor. 2. q. 1. Deus omnipotens.

23 ¶ † In ea. gl. in fi. no. gl. j. q̃ parochianus potest denuntiare suum prælatum, & impetrare inquisitionem ęcum. interest. n. sua ne habeat lupum pro pastore. ar. 8. q. j. audacter. & idẽ not. gl. in cap. ex parte. s̃. de test. & in c. venerabili. de off. del. & plenè tetigi in d. c. 24 ex parte. & tetigi in c. illa præpositorum. s̃. e. ¶ † Secundò no. ex d gl. quod non parochianus detiam denuntiare non potest crimina clerici, vnde literæ inquisitionis impetratæ erunt subreptitiæ hoc tacito. & idem Io. An. in c. ex parte. prę. al. gl. ibi, & Spe. in ti. de inquisi. §. j. in vers. sed nunquid extraneus. hoc puto limitandum in denuntiatione canonica quæ fit ad pœnam, secus autem in denuntiatione euangelica, quæ fit ad pœnitẽtiam. arg. eorum quæ not. in c. si peccauerit. 2. q. 1. & in c. nouit. de iudi. Item forte posset hic gl. distingui quando aliquis non parochianus denũtiaret clericum, secus forte si clericus denuntiaret alium clericum, quia sicut admittitur ad accusandũ pro vindicta publica, ita deberet admitti ad denunciandum ratione interesse publici, 25 iuxta ea quæ dixi s̃. e. cum P. ¶ † In gl. in ver. reddere rationem e & c. ibi, quia comparatur tutori. dic, quòd in veritate non potest propriè comparari tutori f nec curatori, nec procuratori, quia habent ampliorem potestatem, quàm isti. vnde prælatus viuit de bonis ecclesiæ, & etiam potest sustentare consanguineos suos inopes. vt in c. j. de cohab. cler. & mulie. & in c. pastoralis. de his quæ

ADDITIONES.

a ¶ Sed istud mihi non placet. nec ea. inquisitionis. probat istud q̃ dicit Abb. Sic. nam dicit ibi tex. quòd vbi delictum non impedit ordinis executionem, potest iudex moderari pœnam secundum personæ merita, & qualitatem delicti, & text. ibi debet intelligi, q̃ quando proceditur per inquisitionem, potest superior eo casu non imponere pœnam à iure statutam, sed poterit arbitrari minorem pœnam. & istud conceditur episcopo, nunc autem vt faciat directam dispensationem, quam potest facere in adulterio, & minoribus criminibus. vt d. c. at si clerici. Alex. de Ne.

b Per confessionem. Quando quis confitetur in iudicio inquisitionis, debet puniri ac si fuisset conuictus per viam accusationis. Et hoc dictum sequitur Io. de Im. in cle. constitutionem. de ele. vbi vide. Inn. in c. j. de excep. super gl. sua, quæ est super ver. confessio. Et vide Abb. idem dicentem quod hic in c. de hoc, de sim. Et pro isto dicto Inn. facit no. dictum Spe. in ti. de teste. §. iam de interrogatoriis. ver. sed nunquid quæritur ab eo. vbi dicit, q̃ licet testis per exceptionem conuictus de crimine non debeat puniri pœna ordinaria pro delicto, vt in c. 2. de or. cog. cum si. tamen si confiteatur illud delictum testis, poterit puniri pœna ordinaria. Et alleg. tex. in c. per inquisitionem. de elect. sed illud dictum Spe. ad literam mihi videtur contra casum in c. j. de excep. in vlt. resp. ibi siue confessi. Et adde istud dictum Inno. inquantum loquitur de confessione facta in iudicio inquisitionis simplicis sequitur Abb. in c. per inquisitionem. in fin. de elect. Sed vide q̃ de hoc not. Abb. in c. fi. de cel. mis. Sed contra dictum Inn. hic, mihi videtur casus apertus in ratione sui doc. j. de excep. t. in vlt. resp. dum tex. dicit siue confessi. pœna ordinaria iudicari non debet, cum accusatio in ipsos, &c. Item adde hic omnino quæ not. super Inn. Idem pro intellectu huius dicti Inn. quod cõsuetudo quotidie per legistas & canonistas allegari hoc mõ, videlicet quod confessio requirit tale indicium, vide omnino quod not. scripsi post do. Ant. in c. causam. el. j. de testi. Et vide quod plenè not. d. Abb. in c. at si clerici. in prin. de iud Sed pro dicto Inn. hic, videlicet quod confessus in causa inquisitionis puniatur pœna ordinaria delicti, est casus secundum vnam le. gl. ibi in c. 2. s̃. de confes. Sed respondet q̃ ille tex. loquitur in crimine, simoniæ, in quo est speciale, q̃ inquisitus, sicut & accusatus, punitur pœna ordinaria delicti, vt est tex. in c. inquisitionis. in prin. s̃. e. siue conuincatur. item de intellectu huius dicti Inn. dum loquitur de cõfessio. vide omnino d. Maria. in repe. istius c. qualiter. in 1. q. 13. qõ. principalis. ver. secundò limitatur. Et vide Ant. in c. j. de except. vbi sequitur hoc dictum Inn. de Bellentz.

c ¶ Secunda limitatio. Si delictum est notorium, imponitur pœna ordinaria, licet agatur iudicium per viam inquisitionis. & quod de hoc not. Abb. in c. insinuatum de simo. vbi idem dicit Ant. in c. cum dilectus. §. nos igitur. de ord. cog. de Bellentz.

d ¶ Non parochianus. Vtrum non parochianus possit denuntiare inquisitionem contra prælatum, & de hoc vide latissimè Maria. in repe. huius c. in 9. q. 6. principalis. de Bellentz.

e ¶ Reddere rationem. Alia est differentia, quæ assignatur, q̃ prælatus tenetur reddere rationem episcopo singulo anno. text. est in c. 1. 10. q. 3. & similiter rector hospitalis, vt in cle. quia contingit. §. illi autem. de religio. dom. Sed tutores non reddunt, nisi semel, vt in l. finita. ff. de tut. & rat. dist. dum tamen eas plenè reddiderint, per ea quæ no. Io. An. in nouel. in c. j. circa fi. de cle. ægr. li. 6. Item adde omnino circa istam redditionẽ rationum, quod not. Lap. allegat. 30. versi. viii. an episcopus. & primum quod dixi vide de text. cum gl. in verb. gerit. in l. si finita. §. fi. de tut. & rat. distr. de Bellentz.

f ¶ Comparari tutori. Quomodo procedat huiusmodi æquiparatio, vide plenè Fel. in cap. cum deputati. versic. quando prælatus æquiparetur tutori. s̃. de iudi.

Universidad de Deusto

a his quæ fi.ā.prela.x sed curator,tutor,seu procurator,hoc nō pos
sent de rebus pupilli vel domini.l.ā tutoribus.ff.de admi.tut. Itē
isti sunt temporales,prælatus verò perpetuus.illud onus,ista di-
26 gnitas est,& multas differentias vide per gl.v.q.iij.in c.fi. † Et in
b quantum ista gl.dicit b q debet stari iuramento prælati super ad
ministratione.dicit Host. sub dubio fortè non habere locum in
rectoribus hospitalium qui tenētur singulis annis reddere ratio
nem.vt in cle.quia contingit.de reli. do. quasi velit,q in eis non
statur iuramento,sed satis putarem distinguendum, q in mini-
c mis stetur iuramento eorum,c quia non possunt semper habere
notarium,vel testes vocare.arg.eorum quæ no.in ca.ij.de testib.
li.6.sed in maioribus procedit dictum Host. quia cum sciāt se o-
27 bligatos ad reddendum rationem debent sibi prouidisse,& gra-
ue esset eis reddere rationes.ar.in l.exemplo.C.de probā.¶ † In
gl.in ver.ad famam.in fi.An & quando fama probet,plenè no.in
c.veniens.ij.de testi.& Bar.in l.de minore.§.tormenta. ff. de quę-
stio.& in casu huius c.quando fama est loco accusatoris siue de
nuntiatoris,nihil probat,quia non debet tenere locum testis, &
28 accusatoris.iiij.q.iiij.c.j.& in c.forus.de verb.sig.¶ † In gl.in vers.
à maleuolis.No.gl.& eam pondera,nam videtur velle quòd prop
ter infamiam ortam à maleuolis nō est fienda inquisitio,sed po
d terit induci purgatio propter scandalum euitandum.si ergo ſ
esset scandalum,purgatio non esset inducenda secūdum illam
gl.sed alibi dicit gl.q ſ infamia esset nūc apud bonos:& graues,
quamuis processerit à maleuolis,purgatio est indicenda, vt nō
remaneat incredibilis penes bonos,& graues.& sic non regrię
scandalum,vt est gl.in c.cum dilecti.j.de pur.cano.Host. & Gof.
hic dixerunt,q ſ constaret infamiam ortam à maleuolis nō est
inquisitio fienda nec purgatio inducenda,nisi infamia esset mul
e tum sparsa,& scandalosa.tunc enim indiceretur purgatio,e & sic
in effectu sentiunt cum ista gl.Inn.dicit q pp infamiā ortā à ma
leuolis,vel ēt ab vno potest ēt fieri inquisitio,quia ſi suspect⁹ est
quis,soli ēpo potest indici purgatio.2.q.4.omnib.ergo & inqui
sitio fieri poterit.sed aliter dixit in c.licet heli.j.de sim.ibi.n. dā
nat snīam illorū qui indistinctē pp scandalū nolunt fieri inquisi
tionē,qa posset inq̄sitio esse cā maioris scandali, & ideò dixi su-
periorem debere arbitrari.an possit sequi maius scandalum, &
f tūc non faciat inquisitionem.si verò speratur sedatio scandali, f
tunc fiet inquisitio,quia si suspectus esset superiori indiceretur
purgatio,ergo inquisitio fieri potest cū purgatio sequat̄ inquisi
tionē,refert tamē alios sentire ḡrium.& ex his remanet mate-
ria,hic inuoluta.pro cuius dilucidatione duo sunt inuestigāda,
primum nunquid si infamia est orta à maleuolis,possit fieri in-
29 quisitio.vel indici purgatio.† Quòd ad primum breuiter puto,q
vbi constaret q infamia esset orta à maleuolis, q tunc nec in-
quisitio esset orta à maleuolis, q tunc nec inquisitio fieri pote-
rit.sed aliter dixit in c.licet heli.j.de sim.ibi.n. dānat snīam
illorū qui indistinctē pp scandalū nolunt fieri inquisitionē,qa
posset inq̄sitio esse cā maioris scandali, & ideò dixi superiorem
debere arbitrari.an possit sequi maius scandalum, & tūc non
faciat inquisitionem.si verò speratur sedatio scandali, tunc fiet
inquisitio,quia si suspectus esset superiori indiceretur purga-
tio,ergo inquisitio fieri potest cū purgatio sequat̄ inquisitionē,
refert tamē alios sentire ḡrium.& ex his remanet materia,hic
inuoluta.pro cuius dilucidatione duo sunt inuestigāda, primum
nunquid si infamia est orta à maleuolis,possit fieri inquisitio,
vel indici purgatio.† Quòd ad primum breuiter puto,q vbi
constaret q infamia esset orta à maleuolis, q tunc nec inquisi-
tio esset orta à maleuolis, q tunc nec inquisitio fieri poterit.
in iuuentute.s.de presum.vnde posset illud dici.vanæ voces popu-
li non sunt audiendæ.in c.Ostiens.de elect.& populus cum ma
lè mouetur est docendus non sequendus.lxij. di.docendus. facit
quod no.Bar.in præl.§.tormenta.vbi dicit non curandū de infa
mia,siue fama qñ non p̄cedit ex p̄babilibus coniecturis,sed si es
set infamia scandalosa,vt quia populi p hoc abstinerent à diui-
nis,vel aliud scandalū inde timeretur,tunc si potest sedari p pur
gationem,indicenda est purgatio,arg 2 q.3 mandastis. & ita in-
telligo istā gl.sed si nō potest sedari nisi fieret inquisitio, & tūc
satis puto inquisitionem fiendam.& procedit dictum Inn.ratio,
quia pp scādalū euitandū relinquitur veritas iuris positiui,& qs
quandoq; priuatur iure suo vt in c.2.de no.ope.nun.& c.cum
teneamur.de præb. & in c.nihil cū scādalo.de præscr.& hoc quò
30 ad primum.† Sed quo ad secundū quando sit indicenda purga
g tio vtrum per suspicionem solius epi.Et est iste pulcher articu-
lus,vt s.retuli.Inn.sentit,q sic,sed Pe.vt refert Io.An.in c.ex par-
te.de offi.or.tenet ḡriū,quia soli ēpo non creditur asserenti quē
criminosum.6.q.1.si tātum.& c.placuit.&c.omnib.2.q.6. intelli-
git,vt dictio vel ibi posita ponatur pro &.nam textus ibi dicit,q
si esset suspectus episcopo suo,vel aliis de plebe, vnde exponen
do,vel pro &,non sufficit suspicio solius episcopi.Card.dixit ibi
nunquam indicendā purgationem pp suspicionem. nisi sit tāta,
q inducat scandalum.alle.c.rua.decoha.cle.& mulie. vbi videt
bo.tex.sed certè dictum Pet.nimis impropriat illud c.omnibus.
exponendo vel,pro &,nec ēt dictū do.Car.videtur indistinctē p
cedere per rex.qui sonat ḡriū in c.inter.de pur.cano.vbi tex.no.
dicit,q pp tria potest indici purgatio,videlicet pp infamiam vul
garem graue scandalū.& vehementē præsumptionē,ergo nō re
quiritur vt semper suspicio inducat scandalum,alias tertium su
perfiueret propter secundum cum s.in secundo fecerat mentio
nem de scādalo.quare concluderem sic,q aut quis est suspectus
soli episcopo,& suspicio est probabilis.& tūc poterit indici pur
gatio.& ita loquitur p̄prie c.omnib.& remanet clarum dictum
Inn.Aut est suspectus aliis,& si est p̄babilis & tanta,vt inducat
scandalum indicetur purgatio secus si nō induceret scandalum,
&procedit c.tua.præal.ex hoc restringitur multum c.illud om-
31 nib.† Et quod dixi de ēpo,idē est si est suspectus alteri superiori
suo iudici.vt sentit Inn.in d.c.inter.Et est diuersitatis ratio inter
suspicionem iudicis & aliorum,qa nō ita de facili præsumitur
ḡ iudicem sicut ḡ alios.vt in c.ad audiētiam.de præsc.& in c.no
stra.de procu non tamen istis casibus pp suspicionem fiet inqui
sitio,licet aliud sentiat Inn.qa infamia debet præcedere inquisi-
tionem non sola suspicio, vt hic habetur.& mitius agitur ḡ defi
cientem in purgatione,q ḡ conuictum in inquisitione, vt dixi
in c.accedens s.c.In gl.in ver.iudicij forma.in fi.Vel dic melius &
clarius.vt dicit hic Ioan.An.super rex.vt intellectus literę sit iste
iuxta formam iudicij,&c.i.iuxta formam petitionis,& modum
procedendi,vt si agatur ciuiliter,consequatur quis propriū ite
resse,& aliquando satisfactionem iniuriæ.vt in c.cū olim.de in
iu.Si verò agitur criminaliter,si pœna est in iure expressa impo
nerar illa quantūcūque grauis.ar.in l.non ignorat.C.qui accus.
32 non pos.& in c.j.de hom.li.vj.† Si verò non est in iure expressa
erit arbitraria.ar.in c.in causis.de offi.del.Si verò agitur per viā
inquisitionis,& tunc si graue crimen est probatū ḡ prælatum re-
mouebitur ab administratione nisi secū misericorditer agatur.
de quo dic,vt s. si agitur per viam denūtiationis sicut varię sunt
denuntiationes,ita varius poterit esse ordo.nam si est denūtiatio
euangelica imponitur pœnitentia,si iudicialis compellit⁹ ad sa-
tisfactionē,si canonica,quandoque prohibetur peccatum,qñq;
imponitur pœna secundum modum,& conclusionem denun-
33 tiationis canonicæ.¶† Et no.bene hoc vltimum q denuntiatio
canonica potest habere triplicem effectum secundum p̄clusio
nem ipsius denūtiationis.Nam quandoque quis denuntiat pec
catum committendum,& tunc tantum est effectus,vt prohibea
tur illud peccatum.Quandoque peccatū est commissum.& tūc
quandoque agitur.vt priuetur beneficio suo.vt in c.ex parte A-
dæ.de testib.& in c.licet heli.de simo.Quandoque vt certa pœna
imponatur,& semper aduertendus est modus procedendi in iu
dicio.vt hic in tex.& p̄cor.c.super his s.co.& cap.cū dilectus.de
34 or.cog.† Faciūt hæc ad q.no.quidā quictus fuit de crimine,cau
sa agitur ciuiliter,nunquid lata snīa possit suus superior.eū pri-
uare bene

ADDITIONES.

a ¶De quo etiam vide bonum tex.&glo.xxxj di.omnino.dic tā-
men q licet possit subuenire eorum necessitatib.non tamen po
test licite tantum dare vt faciat eos diuites.de quo vide bonum
tex.lxxxvj.d.non satis ver.est etiam alia probanda liberalitas.ali
as est c.& xvj.q.i.si cupis.Nunquid possit de bonis ecclesiæ alere
filios per coitum illicitum habitos,Ab.Sic.dicit quòd sic,in c.j.
de cohab.cler.& mulierum,vbi vide.Alex.de.Ne.

b Gl.dicit.Not.istam glo.singularem, quæ dicit debere stari iura-
mento prælati super ratione administrationis,ego intelligo ve
rum esse,nisi ḡrium per legitimas probatiōes probetur per tex.
in c.fi.j.e.& in c.licet Heli.j.de simo.& ad hoc adduco optimū
simile.q no.Io.An.in c.statutum §.eum verō.de resc.li.6.& Ioa.
An.&d.Ant.in c.quia propter.de ele.& quod ibi notant,&cum
ista gl.in terminis quod stetur iuramēto prælati concordat Dy.
in l.si quis pro redemptione per illum tex.C. de dona.&optimè
faciunt quæ de executore testamēti habente distribueret dicta
sunt.& an stetur iuramento suo super distributione late scripsi
post Ant.in c.Ioannes circa prin.de testa.de Bellentz.

c ¶ Iuramento eorum.Pro hoc optimè facit gl.in l.fi.§.in compu
tatione.C.de iure del.quæ dicit,q paruæ expēsæ, quæ coacerua
tæ ascenderēt ad magnam summam,secundum Bar.in l.iiij.ff. de
confessis.Pro quo facit text.in l.sancimus.§. si quis autem per di
uersa.C.de dona.de Bellent.

d ¶ Euitandum.Adde hic Bal.in c.j §.item si vasallus.in tit. de con
trouer.inuest.vbi dicit q quando fama est apud bonos &graues
præsumitur orta ex iustis indicijs.secūs si sit apud leues,&à quib.
debeat habere ortum fama,ponit Bar.in l.de minore.§.plurimū.
ver.3 quæro à quib.ff.de quæstio.Salic.in l.ea quidem.de accu.Et
an fama possit induci à mulierib. vide hic Sal.Et de q̄stione hic
posita per gl.vide multum latè Maria. in repet.huius c. qualiter.
in xxv.q.ix.q.principalis.de Bellent.

e ¶ Vide apostillam, quam feci in fine c.veniens..s.& dic vt ibi di
xi.Alex.de Ne.

f ¶ Scandali.Vide quæ de hoc scripsi post Inno.in c.ex parte.de of
fi.ord.de Bellentzinis.

g ¶ Purgatio.Vtrum ex sola suspicione criminis siue infamiæ pos
sit indici purgatio,de hoc vide plenè quòd scripsi post Inn. in d.
c.ex parte.de offi.ord.de Bellentz.

uare beneficijs suis vigore illius sentētiæ Inn.dicit hic,q sic,nō
super priori iltātia,qa sic obstaret istud c.& aliaiura ꝛ.alle.sed de
nouo formabit inquisitionem,& assumet illam sententiam tan-
quā inducentem notorium,& punietur iuxta modum procede-
ndi,& cum hoc dicto transeunt communiter doct.Sed aduer
te quia hoc dictum est valde per culo ium.& ipsemet Inn. sentit
oppositum in c.per inquisitionem.s.de edendo.vbi apertè dicit,
q acta facta in vno iudicio cum agit ciuiliter non faciunt fidem
a in alio vbi agitur criminaliter.a qa fortè multa obiecisset ḡ pro-
pria acta si fuisset actū criminaliter quæ omisit propter leue præ
iudicium.Item ad alium effectum agitur nunc,quam tunc,sicut
ergo non obstaret exceptio rei iudicata nec illa acta debent face-
re fidem ar.l.cum quæritur.cum duabus seq.ff.de exce.rei iud. &
hoc tenet gl.ciuilis in l.si qui à se fundum.C.ad l.Iul.de vi.pu. se
b quitur Bar.in l ij § prætor.ff.vi bono.ra.b ¶† Sed dubium ma
35 gis est in confessione.nunquid faciat fidem nunc cum agitur cri
minaliter.& sentit Inn.in c.per inquisitionem.q sic,quia ḡ con
fessionem propriam nil potest obijcere.ar.c.per tuas.de prob. &
in l.generaliter.C.de non nu.pe.Sed contrarium sentit gl.in c.ex
pœnitentibus.l.dist.facit quod no.Bar.in l.confessus.ff. de custo.
re.vnde concluderem,q sola confessio non sufficit ad condem
nationem,sed potest compelli reus vt perseueret in confessio-
ne sua.vel vt det intellectum confessionis suæ.& sic procedit di-
ctum Inn.in d.c.per inquisitionem.nam orta est suspicio non le-
uis contra eum,ex illa confessione.ar.l.capite quinto.ff. de adul.

ADDITIONES.

a ¶ Criminaliter.Vide Pau.de cast.in l.fi.C.de probat.cum multis
alle.per Dec.in c.at si clerici.ver.secunda cōclusio.s. de acc. vide
Fel.in c.j.s.de excep.& Ange.de Are.& Augusti.Arimi.in tracta.
maleficiorum.in ver.necnon ad denuntiationem.Seb.Sap.

b ¶ Sed dic quòd aut probationes in causa ciuili sunt factæ ad ab-
solutionē.& faciunt fidem in causa criminali,vt in l.j. & in l.præ
ses.C.de plagia.Aut probationes in causa ciuili mota,sunt factæ
ad condemnationem,& tunc non faciunt fidem plenā in causa
criminali,quia in ea requiruntur p̄bationes luce meridiana cla
riores.2.q.8.sciant cuncti.adminiculantur tamen vt in l.quæro.
in fi.ff.de ædil.ed.& in l.capite quinto.ff.de adul. & hoc etiam est
verum.quando probationes in causa ciuili sunt factæ super cri
mine,secus si essent factę super aliquo adminiculo, puta super
dominio,quia tunc facerent fidem eciam in causa criminali, vt
in l.j.& in l.si præses.C.de plagiar.Sed probationes factæ in cau-
sa criminali indistinctē præiudicant in ciuili inter easdem perso
nas,& ista sunt verba Bart.in l.2.§.prætor.ff.vi bon.rap. per quæ
supple Abb.Sic.& dic,vt plenè per Doct.in d.c.per inquisitionē.
de elect.Alex.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Archiepiscopus debet esse in qualibet prouincia cum decem episcopis.*
2 *Archiepiscopi præsumūtur scire vacationes beneficiorum quæ sunt in pro-
uincia.*
3 *Prælati visitatores prouinciæ an,& quando debeant habere expensas.*
4 *Archiepiscopus potest visitare totam prouinciam,etiam non apparente ne
gligentia suffraganeorum.*
Prælati plures si concurrant in eadem visitatione,an vnus impediat alium.

CAP. XXV.

SICVT OLIM.Metropolitani ad correctionem excessum
& reformationem morum singulis annis facere debent pro
uinciale cōcilium in quo statuere debēt personas idoneas per sin
gulas diœceses,qui solicitè inuestigent,& in sequenti concilio
referant corrigenda,& episcopi debent facere synodos episco-
pales singulis annis,& publicare agitata in prouinciali concilio,
& hæc negligentes ab executione officij suspenduntur.h.d.vsq;
ad fi.Diuiditur in tres partes.In prima prouidet de prouinciali cō
cilio,& de agēdis in illo.In secunda de testib. synodalibus,& eo-
rum officiis.In tertia de pœna hæc non seruantium,& tacitè in
terserit de episcopalibus synodis.Secunda ibi,vt autem. Tertia
a ibi,quisquis.N.j.ex tex.duas species concilij : a nam quoddam
est concilium prouinciale,& quoddam episcopale.Prouinciale
dicitur illud,q quilibet metropolitanus, seu archiepiscopus fa-
cit in sua prouincia cum reliquis episcopis sibi subiectis,vt voca
1 tur prouinciale à prouincia.† nam quælibet prouincia debet ha
bere vnum archiepiscopum & decem episcopos.de quo vide q.
b 3.in c.1.& 2.b Concilium episcopale est,quod facit episcopus so
lus in sua diœcesi,vbi vocat clericos diœcesis tantum,& aliàs ap
pellatur synodus,& ista vocabula sunt synonima, idem in effec
tu significant,& de istis variis nominibus vide tex.xv.distinct.in
c.j.Et est aliud concilium q appellatur generale,quia concernit
totum orbem in quo papa præsidet.& de hoc xvij.dist.in c.mul
tis.cum multis ibi positis.Et qui debeant conuocari ad ista con
c cilia.dic vt no.Inn.in c.graue.de præbend. ¶ Secundò no.q ista
concilium prouinciale,& episcopale debent necessariò fieri sin
gulis annis,& olim fiebant bis in ann.de quo in c.quoniam.18.
q.sed hodie & male,cōiter non celebrantur. Tertiò no.qa sum
d in quo fit inquisitio non procedente infamia.d.& hoc ideo quia
hic nō agitur ḡ certam personam,neque fit inquisitio de certo
crimine.Inquisitio ergo generaliter potest fieri non præcedente
infamia.ad hoc c.j.de off.or.& l.congruit.ff.de off.præ.& facit
2 quod dicit s.c.proxi.† Vlt.inducitur iste text.per doct. in argu.ḡ
archiepiscopos prætendentes ignorantiam circa vacationes be
neficiorum prouinciæ.nam præsumuntur scire cum debeat ibi
habere personas idoneas,vt hic in tex.& si non statuūt tales per
sonas sunt in affectata ignorantia,de quo dic.vt plenè no.in ca.
3 ex parte.& c.2.de concess.præb.† In gl.2.in fi.Vinc.dicit,q aut isti
sunt de loco in quo inquiritur,& viuunt de proprio.sunt enim
electi in partem solicitudinis. facit pro hoc quod no.gl.in c.sta
tutum.de resc.li.6.& l.item veniunt.ff.de pe.hære.aut mittuntur
vt legati,& tunc mittens debet eis facere expensas.& concludit,
q nisi in casibus à iure expressis,vt in p̄secratione ecclesiæ,visita
tione.nunquam expensæ sunt fiendæ prælatis.vt in c.cū sit.j.de
simo.Host.& Io.And.videntur sequi.opi.gl.& ad c.inter cetera.
respondet,q loquitur in alio casu.scilicet cum episcopus visitat
per alium,& habet locum tunc.c.fi episcopus.de off.& lib. 6.sed
hic loquitur de visitatorib.deputatis per concilium. dicit tamē
Host.q si istis denegarentur expensæ non possent aliquem co-
gere cum non habeat iurisdictionē.vt in tex.sed debent referre
ēpo qui coget eos.ar.c.j.de emp.& ven.& in c.fi.de of.archipres
by.& hoc satis placet.cum clerici teneantur alias ad hospitalita
tem,fortius debent recipere istos qui veniunt pro communi v
tilitate.In glo.fi.ibi,sed sufficit,q sunt honesti.Host. dicit bene
non esse improbandum,q etiam isti iurent.arg.c.episcopus ſ sy
nodo.xxxv.q.6.vbi consimiles personæ,quæ statuuntur per epi
4 scopum in synodo sua iurant.vt in c.præterea.de test.cog.¶† In
ea gl.ibi alias superflua,& onerosa,&c. Dic melius post doct. qd
ista pars gl est superflua,quia iste tex.loquitur de cōcilio puin-
ciali.& non de archiepiscopo tātum.vnde archiepiscopus pōt
visitare totam prouinciam etiam sine relatione istorum.de qui
bus in textu.& q̄q̄ non appareat negligentia episcoporum.vt in
c.j.de censi.li.6.In ea gl.minus creditur,q alijs.Host.dicit, q aut
isti nuntiant notoria,& eis creditur sicut alijs.arg.l.ea quidē.C.
de accu. & 4.q.4.c.nullus.§.aliquando. Aut nūtiant nō notoria,
& vni creditur,pluribus autem iuratis creditur donec ḡrium p-
5 betur.vt in c.præterea.de testi.cog.† in fi.glo.Io. format q. quid
si archidiaconus volens visitare concurrat cum istis visitatorib.
c cum dicit,q iudicibus certum,q apud plures e in diuersis indi-
ciis quis fatigari non debet.vt in c.ex tenore.de resc.& l. vbi ce
ptum.ff.de iud.sed in casu nostro vna visitatio non præiudicat
alteri,sed non debēt illi visitare sine licentia archidiaconi.qa ple
ne visitatio,præiudicant semiplene.hoc mihi nō placet, qa hic
visitant isti absque illa iurisdictione interrogando seculares &
alias personas discretas. vnde non impediunt archidiaconum
seu alium prælatum iurisdictionaliter visitantem. tene menti.

ADDITIONES.

a Species concilij.No.hic de variis generib.cōciliorum,de quib⁹
etiam vide gloss. 19.dist.in summa.& adde aliud concilium, de
quo non fit mentio videlicet de quo in c.in singulis.& c.ea quę
de statu monachorum.de Bellentzi.

b Et tenebis menti illum tex.quia ibi est tex.quòd x. vel xj. ciuita-
tes faciunt prouinciam,& Regem,& Metropolitanum,quod te
ne menti.Alex.de Ne.

c ¶ Et vide omnino gl.quæ dicit, quot modis dicatur concilium
generale,prouinciale,vel episcopale.Alex.de Ne.

d ¶ Infamia.Inquisitor deputatur secūdum formam huius decre-
talis inquirit non præcedente infamia.Et idem firmat gl.i.& ibi
Inn.Host.d. An.& d.Abbas in ca. graue. de præb. de Bellentzin.

e ¶ Plures.circa hoc vide Inn.& quod ibi notaui in c.Romana.de
censib.in 6.de Bellent.

SVMMARIVM.

1 *Subditus si accusauerit suum prælatum superiorem de crimine, non potest
taliter accusatus,vel denuncians inchoare aliquod negotium cum subdi-
to per quod impediatur principalis negotij prosecutio.6.*
2 *Appellare quis potest pro se,& adhærentibus suis.*
3 *Monachi denuntiantes abbatem,& denuntiationem prosequentes debent
habere expensas à monasterio,& eas propria authoritate accipere.*
4 *Excommunicatio facta vel fulminata à non habente authoritatem,non re
quirit aliquam absolutionem.*
5 *Suspensus potest ferre testimonium, nisi sit suspensus pro graui delicto.*
6 *Excommunicatus non potest ferre testimonium propter periculum commū
nionis.*
7 *Inimicitiæ graues oriuntur inter denuntiatum,& denuntiantem.*

Universidad de Deusto Biblioteca

8 Inquisiti, accusati, vel denunciati debent habere copiam testificatorum, & nomina testium.

9 Inquisitiones quæ non tendunt ad pœnam, possunt fieri nulla præcedente infamia, secus si tendunt ad pœnam.

10 Agens possessorio recuperandæ debet probare possessionem, & spoliationē.

11 Possessorium recuperendæ datur etiam pro iuribus, licet non habeatur dominium illorum iurium.

Monachi, & alij regulares licet nihil possideant, tamen possunt possessoriū recuperandæ aliquo casu intentare.

12 Monachus, vel alius regularis, spoliatus per suum superiorem aliqua dignitate, an possit agere possessorio recuperandæ ad ipsam dignitatem.

CAP. XXVI.

OLIM. Sententiæ excōmunicationum, suspēsionū, vel interdicti latæ post denuntiationem per abbatem denuntiatum pro ipso in monachos denuntiantes, vel adhærentes eisdem relaxantur, spoliati restituuntur, & iuramenta de tacenda veritate relaxantur. dicta testium denuntiato traduntur. & expensæ de bonis monasterij monachis denuntiantibus ministrantur. propter hoc tamen ab obedientia abbatis nō eximuntur. sine tamen litis præiudicio. h. d. & partes patent. ¶ Casus literalis. Inquisitio super statu cuiusdam monasterij ordinis Turon. tam in capite q̄ in membris commissa fuit quibusdam inquisitoribus ad petitionem V. & P. monachorum dicti monasterij præcedente inquisitione coram ipsis, abbas quasdam sententias suspensionis, & excommunicationis tulit in quosdam de monachis ipsius monasterij, prosequentes inquisitiones & inhærentes eis, & etiam per quosdam iudices delegatos fecerat promulgari. quosdam etiam spoliauit ꝑ iustitiam ipso negotio pendente, & quosdam inducit ad iurandum q̄ veritatem non dicerent ꝑ ipsum. Et quia propter huiusmodi impedimēta retardabatur reformatio monasterij, significata fuerunt hæc domino Papæ. petierunt insuper dicti monachi à papa, vt faceret eis expensas factas. & faciendas sibi ministrari de bonis monasterij, super hoc mādat Papa inquisitoribus quatenus ne reformatio monasterij valeat retardari, debeant relaxare sententias suspensionum, & excommunicationū quas abbas protulit, vel per quoscūque iudices fecit promulgari post ineptum negotium in eos, & adhærentes eis. ac eis restitutis quos idem abbas pendente negotio ꝑ iustitiam spoliauit, & relaxatis iuramentis, si qua de tacenda veritate abbas extorserat, procedant in negotio de plano, & absque iudiciorum strepitu, inquirentes quæ circa personas & obseruantias regulares viderint inquirēda, & corrigant quæ fuerint corrigenda, tam in capite, q̄ in membris, prouiso vt negotio ipso pēdente, prefati monachi eidem abbati obediant, & intendant, ita tamen q̄ hæc reformatio monasterij non valeat impediri. Sivero testes ꝑ eundē abbatem producti fuerint, copiam faciant ei dictorum ipsorum & faciant fieri prædictis monachis tribus, vel quatuor, vel aliis quas assumpserint ad dictum negotium prosequendum, expensas necessarias factas, & faciendas ad negotium prosequendum de bonis monasterij computatis si qua propter hoc receperint

1 de bonis monasterij. B. †Nota j. ex tex. quod pendente negotio inter superiorem, & subditos super criminibus superioris prædicti debet ipse superior abstinere ab omni processu ꝑ subditū incho

2 plenius. ſ. subiiciam. ¶† Tertiò no. ibi, & adhærentes eisdem pro communi consuetudine appellantium, qui appellant pro se & si

a bi adhærentibus. a & cuius appellationis virtute etiam adhærentes quò ad pœnam, fortius debent gaudere priuilegio principalium. ar. c. j. de of. dele. facit quod nō. in c. vna sententia. ſ. de app. Quartò no. q̄ in inquisitione fiēda ꝑ prælatum regularem seruandus est aliquis ordo, sed non vsquequaque sicut seruari debet ꝑ seculares. nam hīc papa mandat dicta testium exhiberi abbati inquisito. secus si fit inquisitio ꝑ clausirales simplices. vnde hic de monachis nihil dicitur, & dic vt plenè dixi in c. qualiter,

3 & quādo. 2. in fi. ſ. eo. †Item no. si monachi denuntiāt abbatem, & non possunt habere expensas ab ipso abbate, licitū est ꝓpria authoritate capere de bonis ipsius monasterij cum ipsius vtilitatem procurent, nec potest ꝑ eos agentes excipi de spoliatione. arg. opt. hic. In gl. j. in fi. Sentit hic gl. quod istæ sententiæ poterunt legitimè ferri, sed relaxatio fit solum vt posset ferri testimonium in causa. Sed ꝙra hoc dictum gl. potest multipliciter insta-

b ri. bnam cum isti denuntiassent, & sic constituissent se principales in causa non potuerunt ferre testimonium. vt in c. cum dilectus. & in c. cum l. & A. & quod ibi no. Inn. de re iud. Item ex quo negotium inceptum est ꝑ superiorē, non debet superior aliquid attentare per quod possit impediri prosecutio ipsius negotij, vt patet in tex. ibi, vt per hoc prosecutio negotij non valeat impe-

4 diri, &c. †Et ideo conclude, q̄ propter hoc, c & iniustitiam huius

c modi sententiarum fuit facta hic relaxatio. dad hoc optimè fa-

d cit litera. dum dicit relaxatis. nam quando excommunicatio est iniusta, fit absolutio, & non simplex relatio. vnde hic non præstatur aliqua cautio, sicut præstatur, cum fit absolutio à iusta excōi catione, de quo plenè no. in c. sacro. ſ. de sent. exc & in ca. ex parte, j. de ver. sig. ¶† Ex ista gl. & ex tex. colligę, q̄ suspensus nō po-

5 test ferre testimonium, quod intelligit Host. de suspenso ab homine. ar. c. fi. de cleri. excommu. Io. An remittit ad not. in Spec. in ti. de teste. ſ. j. ver. quid de. Sed in veritate vera conclusio videtur hæc, q̄ prætextu solius suspensionis non potest quis repelli a testimonio cum hoc iure nō caueatur, & quilibet admittitur ad testimonium qui expresse non prohibetur, in c. j. ſ. de testib. & i. j. ff. e. facit c. decernimus. de sen. exc. li. 6. vbi tantū fit mentio de excōicatione. ipsi enim repelluntur propter periculum cōionis quæ ratio cessat in suspensis cum eis licite communicemus, sed si suspensio esset facta pp̄ graue delictum, tunc talis suspēsus est repellendus à testimonio, cum virtute sententiæ, sed virtute delicti in quo perseuerat. vt in c. testimonii. & quod ibi plene dixi ſ. de testib. Et in hoc casu posset saluari dictum Ho. & multas spē

6 cies suspensionum, & effectuum earundem vide per bonam gl. in cle. cupientes. de pœnis. in ver. non nouum. ¶† In glo. 2. in Inn. Host. hic concludit, q̄ pendente lite inter prælatum, & subditum debet iudex inferior abstinere ab illo negotio super quo pēdet lis, & à dependentibus ab eo. arg. cum M. ſ. de contu. & ca. vt nostrum. de ap. Super alias verò potest ꝑ subditos sua exercere iurisdictionem, nisi tractione pendentis negotij inter eos recusetur. arg. c. adhæc. de appell. ita tamen vt per hoc prosecutio negotij

7 principalis nō impediatur. & hoc satis bene dictum, licet vbi notorium esset delictum inferioris, & pœna ellet iure expressa, certe non valeret superior recusari. arg. in. c. proposuit. & quod dixi ſ. de ap. & quod no. Inn. in c. ex parte. j. ſ. de verb. sig. alias posset recusari. †cum ex denuntiatione soleant oriri graues inimicitię inter denuntiatum, & denuntiantem. arg. in l. j. ff. de his quib. vt ind. & quod plene dixi in c. repellantur. & c. meminimus. & cap. cum P. ſ. e. & no. qd ſ. dixi. & aperte colligę ex tex. q̄ monachus non tenetur superiori obedire, quando per eius mandatum impeditur negotij ꝓsecutio. alias ergo secus. In gl. in verbo. de tacenda veritate ipso iure relaxata sunt. vt in c. plerique. de offi. or. li. 6. nā talia iuramenta sunt illicita, & ꝑ bonos mores. ergo non

8 obligatoria, vt in reg. non est obligatorium. de reg. iu. li. 6. vide qd legitur & no. in c. iurauit. ſ. de testib. †In glo. in ver. copiam. ibi, testium nomina. Pondera gl. sentit. n. aperte q̄etiam prælatis regularibus inquisitis exhibenda sunt, nedum dicta testium, sed ipsorum nomina. Host. sentit ꝓrium, qa in litera non fit mentio de nominibus, sed tātum de ipsorum dictis. tumqa exhibere nomina consistit in subtilitate iuris, quæ non obseruatur ꝑ regulares, sed certe hoc vltimum dictum Host. est ꝑ tex. in c. qualiter. 2. §. debet. ſ. eo. vbi dicitur quod per suppressionē nominū ipsorū præbetur audacia infamandi, quia audacia consulit ad infamandum cum sciunt ipsorum nomina supprimenda, ergo non cōsistit tantum in subtilitate, sed in indagatione veritatis, quia indagatio non est ommittenda etiam ꝑ prælatum regularem, vt no. in præal. c. qualiter. vnde mihi placet dictum glo. ad tex. pōt responderi, q̄ tacite includit ipsorum nomina cū in depositionib. dicatur talis iuratus sic. & sic dixit. fateor tamen q̄ ex causa possent supprimi etiam nomina. ad hoc tex. notab. in c. fin. de hęr. lib. 6. & quod no. Inno. in c. quoniam frequenter. in princ. vt lit.

e non cont. & ipse etiam dicit in casu huius c. hoc esse arbitrariū. ¶† Et ad

ADDITIONES.

a ¶ Adhęrentibus. Adde Bar. in l. quoties in v. op. C. ſi plu. vna sen. & in l. fi. C. ſi vnus ex plu. ap. melius. in l. ſi qui ſeparatim. & ibi omnino Alex. ff. de ap. Zach.

a ¶ Adhęrentibus. Qui dicantur adgęrentes. declarat Ang. in aut. de hęre. & fal. in prin. & Pe. de Anch. in repe. c. canonum statuta. ver. vidi dubitari. qui dicantur viri adhærentes. ſ. de consti. Se. Sa.

b ¶ Instari. Differentiam inter absolutionem, reuocationem, siue relaxationem, vide per gl. in c. vnic. q̄ metus causa. lib. 6. de Bel.

c ¶ Propter hoc. Adde quod ibi no. gl. & ibi d. Ant. in c. ab excommunicato. de rescr. de Bellent.

d ¶ Relaxatio. Quod non fiat simplex relaxatio, vbi excommunicatio est insuſta. vide Abb. in c. veniens. ij. in fi. de test. Fel. in c. apostolicæ. de except. Seb Sap.

e ¶ Istud, quod dicit Abbas Sic. tenet etiam D. Car. hic, in xiiij. notabili, per c. qualiter el 2. §. debet. ſ. e. & quia non est iure cautum quòd debeāt nomina testium supprimi, præterquam in crimine hæresis. vt in c. fi. de hæret. lib. 6. Alex. de Ne.

9 ¶† Et aduerte, quia doct. hic videntur sentire aliā spāliatem in regularibus, vt ꝑ eos possit fieri inquisitio ēt sine infamia alle. c. in singulis. cum seq. de sta. reg. sed hoc dictum non puto verum: quia illa iura hoc non probant, loquuntur enim in inquisitione generali, in qua si reperiretur abbas culpabilis remoueretur ab administratione, & idem est, in secularibus vt in c. præced. & in c. j. de of. or. & quod plene no. Bar. in l. 2. §. ſi publico. ff. de adult. & plene tetigi in c. qualiter & quādo. ſ. e. Sed inquisitio spālis ad pœnam non potest fieri ꝑ prælatum regularem sine infamia, pro hoc adduco c. qualiter. præall. vbi ꝑ omnem prælatum. & subdit tum exposcit infamiam præcedere, vt possit fieri inquisitio, & posteā ibi fit mentio de regularibus & facit c. licet heli. de simo. vbi text. facit mentionem de infamia ēt ꝑ regularem. ¶ Extra gl. oppo. ꝑ text. & vī q̄ isti monachi, non potuerunt petere restitu

10 tionem, quia nihil proprietatis habent, nec possessionem nomi-

10 ne proprio. 12. q. 1. nolo. c. non dicatis. & hic in fi. literæ, † & ad petendum restitutionem opus est probare possessionem, & spo-

a liationem, a vt in c. consultationibus. de off. del. c. Sed dicit Inn. q̄ isti fuerunt auditi ex gratia, & per viam prouisionis. Host. dicit q̄

11 imo per viam iuris saltem ex vi denuntiationis. ¶ † Circa hoc possumus animaduertere. de quo facta fuerit spoliatio, nam si facta fuit monasterio, vt quia fuerunt expulsi de monasterio, tunc tali casu potest procedere opin. Host. quia per ingressum mona

b sterij acquiritur ingressis ius in ipso monasterio, vt ibi deseruiāt & alimententur. bar. in c. fi. de reg. & quod no. in c. porrectum. c. ti. vnde sicut clericus secularis expulsus à beneficio suo, vel à iure præstandi vocem in electione pōest petere restitutionem, li cet non habeat dominium illorum iurium, ita & religiosus po test rectè repetere se restitui ad monasterium à quo iniustè fuit

12 abiectus saltem implorando officium superioris. † potest & secundò intelligi, q̄ isti fuerunt spoliati prioratibus, quos possidebant. & tunc dicit Inn. q̄ isti non debent audiri perentes restitutionem. arg. c. cum ad monasterium. §. tales. de sta. reg. quia proprio nomine nō possident, nec monasterium dicitur spoliatum, cum possideat. Host. & Goff. hic ꝑ. Potest dici q̄ per viam ordinariam non audiuntur cum sint removibiles de prioratibus ad nutum superioris, sed per viam denuntiationis, & imploratiōnis officij superioris deberēt audiri, quia videtur abbas malitiosè eos spoliasse, vt posset prosecutio negotij principalis aliquātum impediri. & facit quod not. Inn. in c. insinuante. ſ. ne cler. vel mo. &

c Io. An. in c. cum singula. de preb. li. 6. in nouel. c idem potest dici in spoliatione aliarum rerum necessariarum, vt vestium, librorū, & simi. de quo vide quod leg. & no. in c. cum dilecta. ſ. de rescri.

ADDITIONES.

a ¶ Spoliationem. Adde Ale. in l. naturaliter. §. nihil commune. ff. de acqui. possessio. Car. in cle. j. in ix. opp. de cau. pos. Spe. de teste. §. nunc dicendum. ver. sed pone. Gem. in c. vnic. in fi. & ibi in app. Fel. ver. sola possessione. de eo qui mit. in possess. cauſ. rei seruan. libr. 6.

b ¶ Et alimententur. Quod monachus possit petere se restitui ad monasterium vnde fuit electus, & vt prestentur alimenta, tenet Fel. in c. cum dilecta. ver. fallit tertiò. ſ. de rescr. Seb. Sap.

c ¶ Et Io. de Imo. post But. in cle. vn. de sup. neg. preal. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Si contra prælatum in famatum de dilapidatione inquiratur inter ea inter dicitur sibi omne genus alienandi, exceptis bonis quæ seruando seruari non possunt. 6.*

2 *Princeps mandans inquiri contra aliquem, censetur mandasse vt primò in quirat super infamia, quoniam de veritate.*
Infamia sufficiens ad inquirendum non potest causari ex dictis paucorum. sed sufficiens ad denuntiandum sic.

3 *Prodigus suæ famæ & inimicus sui ipsius dicitur quis, qñ non curat de infamia turpi, vel quādo agit contra propriam honestatem, & vtilitatem.*

4 *Venditio, ista verbum positum cum commemoratione pretij non comprehendit alias species alienationis, aliàs secus.*

5 *Contra prælatum bona dilapidantem quomodo procedatur, & an debeat ei dari coadiutor.*

6 *Alienatione interdicta, non censetur interdicta alienatio rerum quæ seruando seruari non possunt.*

7 *Iudex cui est commissum vt se informet & referat potest citare partes vt se præsentent coram iudice ad quem fit remissio.*
Iudex à quo potest statuere terminum infra quem appellans compareat ad iudicem ad quem.
Iudex qui cognoscit super subreptione, vel obreptione potest condemnare partem in expensis, pronuntiando literas subreptitias.

8 *Iudex à quo licet non detulerit appellationi, tamen potest statuere terminum ad appellationem prosequendam.*

9 *Alienatio facta per aliquem posiquam est sibi prohibitum alienatio est ipso iure nulla, secus si non est prohibitum.*

CAP. XXVII.

1 PRAELATORVM. † Contra prælatum infamatum de dilapidatione inquiritur de veritate, & interim interdicitur sibi omne genus alienandi. Vel potest iuxta literam aliter sumari, & sic. Contra prælatum denuntiatum de dilapidatione fit cōmissio super veritate inquirenda, & pendente negotio dēt sibi interdici potestas alienandi. Diuiditur. nam in prima ponitur episcopi denuntiatio. in secunda ipsius cōmissio. ibi, discretioni, q̄ duo facit. primo mandat inquisitionē fieri, & remitti. secūdò inquisitionis terminum assignari, & alienationem interdici. ibi eidem. Casus literalis. Quidam canonici Frisigien. denuntiauerunt domino papæ q̄ eorum epūs minus canonice epātum adeptus, bona ipsius episcopatus adeò grauiter dilapidat, & cōsumit, q̄ nisi celeriter adhibeatur remediū ad dissolutionis opprobriū deducetur, & non solū rerum, verum etiam famæ suæ prodigus est, & salutis, vt pote qui vitam ducit nimium dissolutam. ꝓpter quod mandat papa quibusdam iudicib. quatenus personaliter accedentes ad locum veritatem inquirant, & eam ad ipsum sigillis suis transmittāt. inclusam, eidem episcopo terminum assignantes, quo conspectui domini papę se ꝑsentet pro meritis recepturus, interim tñ potestate vendendi, dandi, infeudandi, seu quoquo modo alienandi bona episcopatus eidem penitus interdicta. B. †Not. j. ex tex. q̄ licet dicta paucorum nō infament.

2 vt in c. inquisitionis. in fi. s. eo. tamen ad dictum paucorum denūtiantium cōmittit inquisitio. & tenuit Host. ibi, q̄ primò debent inquirere de infamia. Io. And. hic ꝑ per tex. qui dicit, iniquitatis veritatem &c. Sed primum dictum plus mihi placet, quia ex quo papa hic nō expressit, q̄ istum haberet pro infamato commissa simpliciter inquisitiōe veritatis, videtur tāquam præambulum & antecedens commissum negotium super infamia, quia nō est verisimile, q̄ in simplici commissione Papa voluerit violare regulas iuris, pro hoc videtur tex. cum ibi no. in c. cū oporteat. ſ. e.

3 ¶† Secundò no. q̄ nō solum rerum quis est prodigus, sed etiam quandoque famæ suæ, & dicitur prodigus famæ suæ, quando qs non curat de infamia turpiter viuendo, & talis negligens famā

a suam crudelis est, vt dicit tex. xij. q. j. nolo. cic quandoque qs dicitur inimicus suipsius. vt quando agit ꝑ propriam vtilitatem,

4 honestatem. vt in c. & qui emendat. xlv. dis ¶† No. vlt. ex fi. literæ, q̄ verbum vendendi, non concernit alias species alienationis sed tantum illam speciem alienationis, in qua interuenit pre

b tium. In ꝓrium facit tex. l. j. ratu liberi. §. Quinetus ff. de ita. li. & c facit tex. in l. illicitas in prin. ff. de off. præſi. vbi verbum emptio, seu venditio, comprehendit omnem speciem alienationis. Sed conclude q̄ vbi nō fit commemoratio pretij verbum venditio comprehendit omnem alienationem, vt in iuribus præalle. Sed vbi fit commemoratio pretij, vt puta quia dicitur non vendidit pro exiguo pretio, vel similia verba apponūtur, tunc verbū venditio. non comprehendit alias species alienationis. ad hoc adduco tex. in l. ij. C. de prædi. decu. sine decre. non alie. li. x. & vide qd no. Bar. in le. filius familias. §. diui. lo. 2. ver. quæro, phibita. de leg.

5 j. & Cy. in l. 3. C. de vſu cap. pro emp. †in gl. in fi. De modo procedendi ꝑ prælatum sup dilapidationis negotio plenè no. in ca. venerabili. de offi. dele. & per Arc. in c. vulteranæ. xij. q. 2. & ego plenissime tango in d. c. venerabili. vbi tract an. & quādo possit fieri interdictio alienationis. & quando debet dari coadiutor. †Sed

6 d circa istum tex. quæro nunquid omnis alienatio d erat isti ꝑlato interdicta. Inn. hic dicit q̄ poterit alienare res, quæ seruando seruari non possunt, facit C. de admi. tut. le. lex quæ tutores. Host. ꝑ per istum tex. qui generaliter prohibet omnem alienationem, ergo non tñ interdicitur alienatio rerum immobilium, sed etiā mobilium. item cuilibet prælato est interdicta potestas alienan di immobilia. vt in c. nulli. de re. eccl. non alie. ergo vt istud c. seu istud interdictum ponat aliquam specialitatem debet intelligi etiam de omnibus mobilibus, fatetur tamen q̄ poterit alienare pendente inquisitione pro expensis sibi fiendis, ex quo remanet in administratiōe. dictū Inn. plus mihi placet. qa intelligēdo indistinctè, vt nō possit alienare res, q̄ seruando seruari nō pōt. istud interdictum

ADDITIONES.

a ¶ Vide alium bonum tex. xj. q. 3. non sunt audiendi. Ale. de Ne.

b Pretium. Adde Spe. de loc. §. iam dicendum restat. ver. ad audientiam plenius per eundem de cel. aū. §. ij. versi. item secundum Goffre. Zach.

c ¶ Vtrum appellatione venditionis comprehendatur omnis species alienationis, & vide gl. in c. ij. Et videomnino qd de hoc plenissimè scripsi in meis recollectis in c. j. circa princ. de his, quæ fiunt à præla. de Bellentz. mis.

d ¶ Alienatio. Et adde quod no. do. Ang. post Host. in c. venerabili. de offi. deleg. super gl. in verbo alienationis. Et vide glos. cum tex. in c. 1. de cleri. coniuga. in 6. De Bellentz.

Universidad de Deusto Biblioteca

interdictum esset ꝑ vtilitatem ecclesiæ. Item videmus ꝙ in generali prohibitione alienationis, quæ fit tutori non venit interdictum bonorum quę seruando seruari nō possunt. vt l. tutor qui repertorium. ff. de admin. tut. & in prælega. l. lex quæ tutores. a
a 7 ¶ † Secundò quæro hic, iudices quibus facta fuit commissio, statuerunt terminum parti vt compareret coram iudice ad quem fit remissio, & hoc, quia expresè hic ista potestas fuit eis tributa, nunquid possint, cessante speciali commissione hāc citationem facere, ꝙ est quærere nū quid iudex certi articuli, vt se informet, & referat possit citare partes vt cōpareant coram iudice ad quē fit remissio. Et Inno. hic, ꝙ sic, nam iudex à quo appellatur hoc
b potest, b vt in c. personas. & in c. cum sit romana, de app. fortiùs ergo poterit iste iudex ne causa remaneat sine termino, & hoc
c dictum c satis placet. nam commisso principali videntur commissa & concomitantia, & accessoria ad causam. vt in c. præterea. & in c. prudentiam. de off. del. & reg. accessorium. de reg. iur. & melius in cle. j. de resci. vbi tex. vult no. ꝙ iudex impetratus per literas subreptitias potest pronuntiādo literas subreptitias etiam cō
8 demnare impetrantem in expensis. ¶ † Subnectit Inn. ꝙ si ab isto iudice certi articuli fuit appellatum, & ipse non deferens appellationi processit in causa non potest amplius hunc terminum statuere mouetur, quia super principali non potest cum appellatum sit, & prius expediendus est articulus appellationis. vt in ca. vt debitus §. de ap. Super appellatione non potest, quia sibi non detulit. hoc vltimum dictum non procedit, quia iudex, qui non detulit, bene potest statuere terminum ad appellationem prosequendam vt in c. oblatæ. & quod not. in c. cum appellationibus. de app. li. 6. nisi saluetur dictum Inn. vt illa iura procedant quando immediatè statuitur terminus ad appellandum & prosequēdum, secus si prius processit in tota causa. & postea vult & hunc
9 terminum statuere. † Vlt. quærit nunquid pendente hoc negotio ꝑ prælatum valeat alienatio facta per eum. Dicendum est ꝙ si fuit facta post interdictum, est ipso iure nulla, secundum Inno. sicut enim non valet alienatio facta ꝑ legem mortuam. xij. q. 2. sine exceptione. & in reg. quæ ꝑ ius fiunt. de reg. iur. lib. 6. & ita
d nec facta ꝑ legem animatam. contra principis præceptum. d, nā pro eodem debet haberi. secundum Inn. ꝙ aliquid fiat ꝑ legem animatam, vel mortuam. quod no. secus si per ꝑctum aliquis se obligaret de non alienando, quia tunc non impeditur alienatio. De hac tamen materia dic vt plenè not. in c. Raynaldus. de testa. per Inn & Doct. iuris ciuilis in l. fi. C. de re. alie. non alie. & p Bar.
e in l. filius. §. diui, lo. 2. ff. de le. j. e Si vero intentio non est factum, & tunc valet alienatio si est facta cum solennitate iuris, & in casu debito, ex quo remāsit in administratione, quod sentit hic Io. An. videtur tex. in c. veritatis. in fi. de do. & contu. vbi retractantur tātum alienationes factæ post interdictum, vel excommunicationem sine suspensione.

ADDITIONES.

a ¶ Quæ autem dicantur ea quæ seruando seruari non possunt, quòd sunt fructus, vel alia quæ ꝓ triennium corrumpuntur. nec dicit gl. singularis. quam Doct. sequuntur in l. j. C. si aduersus vsucap. Pecunia etiam computatur inter res quæ seruando seruari non possunt, vt dicit gl. & Bar. in l. j. §. fuit quæsitū. ff. ad Trebel. ꝙ est verum nisi esset deputata ad emptionem prædiorum, quia tunc pecunia computaretur inter immobilia, vt in l. à diuo Pio. §. fi ff. de re. iud. & hoc tenet ibi Raphael per illum tex. Non tamē putarem, ꝙ ille cui est interdicta alienatio propter suspicionem dilapidationis possit pecuniam expedire, seu aliquid aliud de ea facere. nam potest conseruari in capsa si nō periculo corruptionis, quod non est in aliis rebus quæ corrumpuntur quod tamen intelligo, nisi pecunia expenderetur pro temperatis expensis. nā hoc potest fieri non obstante interdicto alienationis, vt dicit Host. Alex. de Ne.

b ¶ Potest. Adde Lud. Rom. sing. inci. iudex à quo potest præfigere. de quo Fel. hic, versi. secundo casu istomet. ita & Gem. ca. cum appellationibus. §. fi verò. num. 3. & ibiin apostil. Cel. de appel. li. 6. Zach.

c ¶ Et hoc dictum. Adde text. per quem ita tenēt Ioan. An. & Abb. in c. dudum. j. §. de elect. & Abb. idem tenet in c. cum Bertholdus. de re iud. vbi Fel. refert etiam dictum Inn. relatum hic per Abb. ꝙ si à iudice certi articuli, fuit appellatum, & ipse non detulit appellationi sed processit in causa, non potest terminum statuere & dicit istud dictum communiter reprobari. Seb. Sap.

d ¶ Præceptum. Vide Abb. in c. dilectus §. de præbend. circa fin. S. S.

e ¶ Sed Bart. in d. §. diui. principaliter tractat quando per testatorem prohibetur alienatio testamento, licet etiam tractet, quando prohibetur alienare per statutum ciuitatis, vel per contractū. Sed Bar. latius examinat in l. si ita quis. §. ea lege. ff. de verb. oblig. & Doct. etiam tractāt, in l. ea lege. C. de cond. ob cau. Alex. de Ne.

a ¶ De calumniatoribus. 1 Tit. ij.

Continuatio Rubricæ.

Continuari potest hæc rub. ad ꝓcedentes hoc ordine. Supra visum est de accusatoribus & delatoribus criminum, verūtamē quia isti quandoque calūniantur, ideo cōpetenti ordine subnectitur hæc rub. de calum. Et aduerte diligēter, quia accusantium temeritas deregitur tribus modis, quandoque enim calumniantur, quandoque præuaricantur, quando tergiuersantur. Calum
b maribest falso crimina intendere, & pena regularis calumniantium est similitudo supplicij. Præuaricari est colludere cum eo admittendo falsas probationes, & veras simulando, & dicuntur isti præuaricatores, quia consistunt ex vtraque parte, nam videtur esse ꝓreum, & tamen eius partem fouent tacitè, & isti puniū tur arbitrio iudicis, vt l. j. & ff. de præua. Tergiuersari est in totū recedere sine licentia iudicis ab accusatione, & isti tergiuersatores puniuntur in quinque libris auri. l. 3. ff. de præua. propræditis vide bonum tex. 2. qu. 3. c. si quem pœnituerit. 2. notab. & in le. j. ff. ad Turpil.

ADDITIONES.

a ¶ De calumniatoribus. Adde hic, ꝙ calumniator vocatur græce sycophanta, tex. est in §. porro. 2. qu. 8. & ꝙ sic vocetur ponit Archidicens, ꝙ cū esset cōtentio inter duos seruos, quia vnus dicebatur comedisse ficus. & dominus fecit eos bibere aquam calidam, & statim ille, qui culpabat aliū, & calumniabatur euomuit ficus. Et an calumniator sit infamis ipso iure, vel per sentētiam, vide tex. gl. & Arch. in c. j. 3. qu. 3. Item ad intellectum huius vide omnino quædam pulchra, quæ scribit Bar. in l. athletas. §. calumniator. ff. de his qui notan. infa. de Bellentzinis.

b Calumniari. calūniator est, qui sciens se ius nō habere litē mouet iniustè siue agendo, siue defendendo, vel ꝓdicendo etiam ciuiliter. vt l. j. in prin. & per totum. ff. de calumnia. ita dicit Arch. x. q. j. in summa, & de quo vide Barto. in l. athletas. §. calumniator. in prin. ff. de his, qui no. infa. & tex. 2. quę. 3. §. in omnibus. de Bel.

SVMMARIVM.

1 *Accusans aliquem calumniosè debet off. iudicis puniri & iudex ipsam non puniens est redargutione dignus. 2.*
3 *Pœna exilij & verberum citra tamen sanguinis effusionem reperitur de iure canonico etiam in personas clericorum.*
4 *Calumniator à quibus, & quando potest puniri, & intra quantum tempus.*
5 *Calūniator si non potest puniri similitudine supplicij puniatur alio modo.*

CAP. I.

a CVM FORTIVS. d subdiaconus calumniose accusans diaconum subdiaconatu priuatur, & publice verberibus castigatur, & in exilium mittitur. Duo facit, primò punit, & aggrauat culpam iudicis, secundò ponit calumniatoris pœnam, ibi, quia. Casus literalis. Hilarius subdiaconus accusauit Ioannem diaconum, causa cuius accusationis commissa fuit Antonio subdiacono, & quibusdam alijs. Iudices in negotio procedentes, cum ille Hilarius nihil probasset contra Ioannem diaconum absoluerunt eundem, nullam pœnam imponentes Hilario subdiacono pro calumnia, peruenit hoc ad notitiam papæ, vnde ipse scribit Antonio subdiacono, dicens ꝙ illa crimina fortius sunt punienda, quę inferuntur illis q culpabiles non fuerunt, & præcipuè sacratis hominibus. vnde reprehēdit iudices illòs qui in causa illius Ioannis diaconi, resedē runt, pro eo ꝙ nullam pœnam dicto Hilario calumniatori imposuerunt. vnde mandat dicto Antonio quatenus cū tm malū nō debeat transire impunitum prædictum Hilarium priuet officio subdiaconatus, & verberibus castigatus publicè in exiliū faciat deportari. B. ¶ No. j. ex tex. ꝙ constitutus in ordine sacro videtur homo sacratus. vnde Inn. exponit tex. ibi, sacratis hominibus. id
1 est hominibus constitutis in sacris. ¶ † No. ij. inuicem debere ex officio suo punire accusatorem calumniosum, & si non facit est maxima redargutione dignus. & pondera tex. ibi, ex diffinitione vestra. &c. ꝙ calumniator debet puniri ex officio iudicis in ipsa sententia, quia reus absoluitur: concor. l. j. C. eo. & hic vt plenè dicam in gl. fi. ¶ † No. iij ꝙ si calumniator non est punitus tempore suo, & reus fuit absolutus potest postea puniri ex nobili officio iudicis. & videtur hic tex. secundum hunc intellectum & qđ no. in l. j. ff. ad Turp. ¶ No. iiij. quem posse accusare clericum maioris ord

ADDITIO.

a ¶ Cum fortius. An incontinenti lata absolutoria sententia pro reo possit accusator de calumnia accusari. vide latè Sal. in l. j. in fine. C. de calumnia. Imò plus dicit Bart. in l. athletas. §. calumniator. ff. de his qui not. infam. quòd etiam in eadem sententia, qua reus absoluitur, potest accusator condemnari de calumnia. de Bellentzinis.

loris ordinis, qa licet non possit ex toto puniri similitudine supplicij: ga non habet illum ordinem potest tū pœna cōmutari, vt
3 hic. † Vltimò collige ex tex. duo. a Primò ꝙ ecclesia habet pœnā
a verberum etiam respectu clericorum, ita tū ꝙ non tendat ad ef
b fusionem sanguinis. b vt in c. in archiepiscopatu. j. de rap. Secun
c dò ꝙ habet pœnā exilij: cpōt ergo ecclesia clericū delinquētem publicè verberare, & in exiliū mittere. qđ no. & concordat. ibi leg. in gl. & vide Inn. in c. qualiter. 1. §. ti. prox. ¶ In gl. in ver. priuari. & ista gl. hoc intendit ꝙ si calūniator nō puniatur in ipsa tota quia reus fuit absolutus non ꝑ postea puniri nisi per viam accusationis. & tunc ille qui accusat debet se inscriberead pœnam talionis. hoc verum, nisi iudex pronuntiauerit accusatorem fuisse calumniatū. nam tunc pōt ex interuallo pœnā calumniæ infligere, quia satis est iudicem pronuntiare super delicto, quia statum venit imponenda pœna iuris. 2. q. 3. c si quē. §. notandum & l. j. ff. ad Turp. Vinc. extra gl. dicit ꝙ fortè hoc crimen erat notoriū. vel fm Host. iste diaconus accusatus appellauit, & ideò in cā appellationis potuit infligi ista pœna. & cā fuit remissa ad eosdē iudices de consensu appellantis. & sic non obst. c. accepta. de appel. Et ex his habes duas limitationes ad l. j. C. de calum. a l. pto
4 cōtrario. † Et comprehendendo clarius materiam aduerte post Bar. in l. j. §. j. ff. ad Turp. & adde l. athletas. §. item prævaricator. ff.
d de his qui no. infa. ꝙ de calūniadpōt quis puniri multis modis. e
e Primo ex officio iudicis mercenario, & tunc pœna debet inferi in ipsa sententia. & ita intelligatur l. j. C. de calum. vel saltem per illam diem, qua lata est sententia absolutoria, quia tanto tēpore durat iudicis officiū in accessoriis. vt in c. cum appellationib. de app. lib. 6. & l. Paulus. ff. de re iud. postea puniri non potest ex officio iudicis mercenario, quia expirat, ex quo lata est sententia super principali. venit enim accessorię ad ipsum factum principale pro hoc, l. 4. C. de depos. Secundo modo calumniator potest puniri ex officio iudicis nobili, & sic potest intelligi text. in præalle. l. j. §. j. ad Turpil. & no. probatur hic secundum vnum intellectum, & ex tali officio potest procedere etiam longè post sententiam absolutoriam. Et quo enim commisit delictum in præsentia iudicis, potest iudex etiam secularis ex offi. suo nobili postea inquirere, & punire. arg. l. nullum. C. de testi. & quod no. Bar. in l. 2. §. si publico. ff. de adult. Et secundum hanc opi. non oportet dicere ꝙ istud processit hic ex speciali dispositione principis, quia idem est in quocunque iudicio, vt §. dixi. Tertio modo potest puniri calūniator per viam accusationis, vt si non fuit punitus in ipsa sententia absolutoria potest de nouo accusari si cut de quolibet alio delicto, vt hic in g. & in præal. l. j. Et si queri tur intra quantum tempus potest accusari. vel ex officio nobili puniri. sunt opi. quidā dicunt, ꝙ statim absoluto reo arg. præal. §. j. Bart. ibi dicit, ꝙ intra tantum ips potest inquiri, vel accusari quanto tpe durat accusatio delicti in quo fuit calumniatus. qa punitur ca omnia ad instar illius delicti, quod videtur satis rationabile, & notandum. Pōt etiam, & quartò puniri suo modū hic traditum in gl. vt primò pronuntietur super calumnia, postea ex interuallo fiat executio plena iuris, quæ statim venit imponēda ex ipsa pronūtiatione vt §. dixi. pro hoc habes declarationē
5 huius gl. & materiæ. † In gl. in ver. verberibus. f Opp. & videtur ꝙ
f iste subdiaconus accusator non debeat propter calumniam subiici verberibus nec in exilium deportari, quia calumniator tā tum punitur similitudine supplicij, & sic sustinere debet illam pœnam tantum, quā sustinuisset accusatus conuictus. 2. q. 3. qui non probauerit, sed accusatus de crimine fuit depositus, vt in c. tuæ. j. de pœnis. non autem verberatus, ergo nec iste calumniator debebat verberari. Solu. hoc factum fuit in supplementum pœnæ. fm gl. q. d. accusator non poterat puniri similitudine supplicij, quia nō habebat ordinem diaconatus quem habebat accusatus, quapropter priuatur ordine quem habet. & in supplementum imponitur ei pœna, quod no. ex quo habes modum puniendi laicum criminatorem clerici, vt si conuincetur de calumniosa accusatione cum non potest puniri similitudine supplicij, quia non habet ordinem, puniatur alia pœna ad arbitriū iudicij, sicut obseruatur, quando pro delicto de quo quis accusatur, non reperitur certa pœna, vt not. in præal. § item prævaricator. & in d. l. j. ad Turpil.

ADDITIONES.

a ¶ Ex textu duo. Schola potest vti pœna fustigationis, dum tamē fiat sine sanguinis effusione. & ad idem est tex. in c. j. v. q. j. Similiter ecclesia vtitur pœna cauterizationis, seu bullationis, dum tamen fiat sine læsione cutis. Textus est notabilis in c. ad audientiam. j. de crimine fal. de Bellentzinis.

b ¶ Sanguinis effusionem. Adde quòd etiam imo cum sanguinis effusione, potest enim Papa statuendo pœnam mortis imponere, licet non exequendo. ita no posuit Fel. in ca. si quando. versi. vnde dicit Bald. §. de resc. Zach.

c ¶ Exilij. Ecclesia imponit pœnam exilij. Et ad idem est textus in c. fœlicis. circa prin. de pœnis. li. 6. & in c. pro humani. de homicidi. 6. & in c. quod vinum. 11. q. 1. in c. hi qui. 1. q. 3. tex. cū gl. 63. dist. in synodo. Et de multiplici genere exilij, vide omnino Dominicap. cum beatus circa medium. versū quæro quid sit. 45. dist. de Bellentz.

d ¶ De calumnia. Qualiter possit consuli contra accusatorem, quādo accusatus fuit tortus, ac repertus inculpabilis, vide Ale. in cōs. 11. in 1. vol. Seb. Sap.

e 5 ¶ Et no. istam distinctionem. Nam eandem etiam distinctionē debes facere in statuto imponenti pœnam accusatori non probanti, vt notabiliter dicit Bart. in l. athletas. §. calumniator. ff. de his qui not. infam. Ale. de Ne.

f ¶ Verberib. Vide de hoc optimum tex. 1. c. quia iusta. 3. q. 6. quem tex. etiam allegat hic quædam gl. parua. & quando nobilis accusat ignobilem, de quo alias de iure mitius punitur nobilis, quam ignobilis. vtrum si nobilis deficeret in accusatione, deberet ꝓpriè puniri eadē pœna, qua punitus fuisset ignobilis. distinguitur, nā si lex dicit ꝙ deficiens in probatione punitur eadē pœna, quę debebat imponi accusatori, secus si dicit eadem pœna puniatur, ibi est gl. notabilis, & ordinaria in l. ad cōmentariēsem. ff. de custod. reor. quam commendat multum Bal. in l. si veteris. in fi. C. de fide instru. de Bellentz.

SVMMARIVM.

1 *Ad denunciationem vnius potest inquiri etiam contra prælatum.*
2 *Causa si est cōmissa examini alicuius non censetur cōmissa eius diffinitioni, sed diffinitio debet reseruari & remitti ad delegantem.*
3 *Denuntians aliquod crimen punitur, si deficiat in probando.*
4 *Iuramentum in defectum probationis plenę non datur denuntiatorib. vel accusatoribus.*
5 *Calumniosus dicitur accusator, vel denuntiator eo ipso quòd non probat regulariter.*
6 *Quòd aliquis sit calumniator non est præsumptio iuris, & de iure.*
7 *Purgatio infamię vel calumniæ quomodo fieri debeat.*
8 *Denūtiator siue agat ad pœnam siue ad denuntiationem, & non probet, est puniendus de calumnia.*
9 *Infamare aliquem est grauissimum delictum.*

CAP. II.

CVM DILECTVS. Denuntiator in probatione criminū deficiens ab officio & beneficio suspenditur donec innocētia suā purget. Et prima denuntiatio, & causæ ꝓmissio. In secūda, ꝓcessus examinatio, & absolutio denuntiantis. In tertia pœna calumniosè nuntiantis. secunda ibi, cum autē. tertia ibi, vobis. Casus literalis. Magister scholæ Palestin. ad apo. se. accedens de suo ep̄o excessus varios denuntiauit. Pa. examinationem eorum cōmisit quibusdam inquisitorib. faciendam, & vt examinationem factam sub sigillis suis sibi destinarent inclusam, quo facto Pa. examinauit, ꝓcessum negotij diligenter, nec inuenit aliquid de ꝑdictis sufficienter esse probatū, vñ, absoluit eum ab obiectis. Mā dans quibusdam quatenus dictum magrum suspendāt ab officio, & beneficio donec se purgauerit ꝙ calumniandi animo nō ꝓcessit ad hmōi crimina ꝓponenda, vt cæteri simili pœna perterriti ad infamiam prælatorum suorum de facili ꝓcedere nō præsumant.

1 B. † No. j. ex tex. ꝙ ad denuntiationē vnius tm̄ pōt cōmitti inquisitione ēt ꝑ eum denūtiatū. ad hoc qđ dixi post Io. An. in c. licet. §. ti. ꝓxi. † No. 2. ꝙ cōmissa examinatione alicuius cāæ non videtur commissa diffinitio, sed debet diffinitio reseruari, & remitti ad
2 delegantē. de quo in c. j. de seq. pos. & tru. ¶ † Itē not. ꝙ licet de
a nūtiator nō se inscribit ad aliquā pœnam, tñ puniri debet si de
4 ficiat in probando. a ¶ † Item collige denuntiatū absoluēdum si

ADDITIO sufficien

a ¶ In probando. No. est tex. in l. diuus. ff. de cust. re. & l. ab accusatione. §. annuntiatores. & ibi Bart. ff. ad Turpil. nō tm̄ de cōsuetudine fm quam probare non tenentur, sed solum nomina testiū iudici dare debent, secūdum Bart. in apost. ad Spec. in tit. de acc. ver. sed ne syndicus. Sal. in l. ea quidem. C. de accu. Angel. Aret. in trac. malefi. in ver. ad denuntiandū. Bar. in præal. §. annuntiatores. & l. diuus. vbi etiam tangit de primo membro huius apostil. & Car. in cle. sæpe. q. 5. de verb. sig. & Bald. in sua margar. in ver. denuntiatio. ver. fi. & l. sancimus. C. de iud. Zach.

a ¶ Quòd non debeat se inscribere denuntiator, probatur in c. super his §. ti. prox. Nam per denuntiationē agitur ciuiliter de crimine. Ergo nō debet denuntiās se inscribere, & hoc satis patet, & d. c. sup his. vbi in denunciatione dicit monitionē tm̄ necessariā, & nō facit mentionē de inscriptione, sicut qñ ꝓcedit ꝙ accusationē. ad idē ꝑ. tit. prox. licet Hely. & hoc ꝓbatur in l. ea quidē, C. de accu. Sed in quantū dicit Abb. Sic. ꝙ punitur si deficit in ꝓbādo, dicit ꝙ punitur extra ordinem, non autem pœna talionis, vt dicit Bart. in l. Diuus. ff. de custo. reo. Alex. de Ne.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ſufficienter crimina nuntiata probata nō ſunt,& ſic non eſt locus delationi iuramētiin ſupplementū probationis,pro hoc vide bonum tex.cū gl.in c.tam literis.ſ.de teſtī.In gl. 1.in fi.no.gl. quòd licet in accuſatione,velin pura inquiſitione nō regrat admonitio.vt no.in c.licet heli.j.de ſimo.ſecus qñ inquiſitio committitur ad denuntiationē alicuius.no.gl.quia ꝛtium ſentit in c. 3 qualiter & quando.ſ.ti.prox.& ibi dixi.†In gl. 2. ibi calumniari præſumitur ſicut in accuſatore.no.bene gl.iuncto rex. ꝙ de calūnia conuincitur accuſator ſeu denuntiator eo ipſo ꝙ non probat.& idem tenet Bar.in l.1.ff.ad Turpilia,& in l.athletas.§.item prævaricator.ff.de his qui no.infa.& ibi eſt gl.ſing.de hac materia ponens caſus exceptos,in quib.non ſtatim præſumitur calūnia,quia deficit in probādo.Primus caſus eſt,quando quis accuſatur ex neceſſitate officij a vt eſt in tutore.vt in c.2.C. qui accu. a non poſ.Secundus caſus eſt,quando ex neceſſitate hoc facit, vt quia hæres,qui tenetur vindicare necem defuncti.l.cum fratrē. C.de his qui.vt indi.Tertius ratione immenſi doloris.vt quādo maritus accuſat vxorē de adulterio,vt in l.quamuis.C. de adult. Quartus quando propter immenſitatem delicti, vt quando accuſat de falſa moneta,nāvt facilius reperiatur accuſator,ius non vult vt deficiens incontinenti præſumatur calumniari.vt l. 1.C. de fal.mone.Item fallit ſecundum Bartol.ibi,ratione infamię,vt ſi accuſatus erat infamatus de delicto, pro hoc bonus text. in l. miles.§.mulier.ff.de adul.Item ſi audiuit illum criminoſum à ſi de dignis perſonis,ſecus ſi à vilib.facit c. inquiſitionis j.de ſententex.com.Item fallit ſi teſtes deceperunt accuſatorem.vt quia promiſerunt teſtificari,& promiſerunt, & defecerunt. pro hoc vide bonam gl.2.q.3.paulum.Item fallit ſi ſemiplenè accuſator probauit,ſecundum Vincen.& facit quod no.Io.An.in c.cum dilecti.de elect.& ſpec.in tit.de accu.ad fi.In his ergo, & ſimilibus caſibus,licet quis deficiat in probando,non præſumitur tamen ſtatim calumniari,ſed iudex ex officio ſuo debet inquirere,vtrū fuerat calumniatus,& ſi reperiret euidenter calumniam puniet calumniatorem etiam in iſtis caſibus.vt in præalle.l.j.§.j.ad Turpil.& no.gl.in præal.§.item prævaricator.Regulariter ergo extra hos caſus,& ſimiles,communis eſt opi.ꝙ eo ipſo quòd quis deficit in probando,preſumitur calumniari,& ſine aliis indiciis poteſt puniri de calumnia quod euidenter probatur hic, vbi Papa ſe tm fundat ꝙ non reperit aliquod delictum probatum, & facit 6 2.q.3.qui non probat.& 2.q.3.quiſquis.†Dicit tamen Bar.in d.§. prævaricator.quod iſta non eſt præſumptio iuris,&de iure,imò admittitur probatio innocentiæ.& ideò dicit ſe putare, ꝙ anteꝙ iudex puniat calumniatorem debet ſibi ſtatuere terminū ad probandū innocentiā ſuā.Sed hoc dictum videtur prima fronte cōtra iſtū tex.vbi papa non ſtatuit terminum ad ſe excuſandū,imò incōtinenti mādauit eum puniri.ſ.ſuſpendi donec probaret innocētiam ſuam,& videtur in hoc iſte tex.mirabilis,vt primò puniatur calūniator de calūnia,& poſteà recipiat probationes ſuper innocentia.cum deberet eſſe totum oppoſitū,maximè ſm illam theoricam Bar.& ſentit hic Hoſt.& ideò admittitur iſta probatio innocētiæ,qā ſi nō plenè tñ aliqualiter ꝓbauerat,vt ī text. alias.n.ſm cum no admittitur purgatio innocentiæ alleg.habetur in auth.de ind.§.porro.& ſic ſentit apertè ꝙ ex toto deficiēs in probādo venit puniendus pœna calūniæ,nec admittitur probatio innocentiæ,qđ eſt ꝙ Bar.in loco præal nec Doct.hic hāc ꝙ rietatem tangunt.ſatis putare poſſe æquè diſtingui,vt accuſatore ex toto deficiente iudex non debeat imponere pœnam momentaneam accuſatori,niſi priùs admittat ſuas probationes ſuper innocētia.nam ſatis eſſet inhumanum & acerbū nō admittere probationes.cum poſſet ex cauſa calumnia excuſari.& pro hoc bonus tex.hic in fi.& in c.j.de elect.li.6. ſed pœnam ſucceſſuam propter præſumptionē ortam ex deficiētia, poteſt impone cum illa limitatione donec ſe purgauerit. & ita poteſt intelligi iſte tex.& ſic non procedere opin. Hoſt.hic,ꝙ purgatio nō admittitur,ſi ex toto defeciſſet in probando. pōt tamē ſaluari dictū ſuum,quādo vellet ſe purgare per iuramentum, tñ put ipſe Hoſt.ſentit,ſecus ſi per alias veriſimiles præſumptiones, vt 7 ſ.dixi.& hoc not.¶†In ea gl.ibi per ſacramētum ſuum,&c.Sed prope fi.gl.concludit,ꝙ iſtud arbitrariumerit,quia purgationes hodie ſunt arb trariæ,quaſi velit,ꝙ iſti comiſſarij poterunt indicere purgationem per ſuum ſacramentū, vel ad iungere duos, vel tres compurgatores ſm quod eis videbitur.Hoſt.dicit ſufficere ſolum iuramentum,quia non habetur tex. de purgatione. Sed certè opi.gl.mihi plus placet,quia tex.dicit,ꝙ canonicè debet ſe purgare,& purgatio canonica eſt arbitraria.vt j.de pur.ca. per totum.2.q.4.omnibus.& c.conſuluiſti.item poterit canonicè purgare innocentiam ſuam probando aliquem modum de ſupradictis,vel conſimiles.¶†In ea gl.ibi pœna illius qui denunciat&c.Sed contra hoc & contra tex.fortiter op.ille qui denunciat agit pœnitentiam,& ideo non tenetur ſe inſcribere ad a.i-

quam pœnam etiam extraordinariam.vt dicit tex.in c. ſuper his. ſ.ti.proxi.Item pœna calumniæ eſt, vt pœna puniatur ſimilitudine ſupplicij,ſed iſte denuntiator non agebat ad aliquam pœnam.ergo deficiens hic non debebat puniri.Inn.hic non reſpōdet ad contrarium.ſed dicit no.ꝙ grauiori pœna afficitur denū tiator calumnioſus,quàm denuntiatus conuictus. quia denuntiatus conuictus fuiſſet compulſus tātum agere pniam,ſed denuntiator calumnioſus hic ſuſpēditur ab officio, & beneficio. Car.dicebat ꝙ oportebat intelligere iſtum text. ꝙ agebatur ad certam pœnam,quaſi velit,ꝙ hic loquatur de denuntiatione canonica,& finis erat ad certam pœnam imponēdam Iſta eſt magna reſtrictio ad iſtum tex.& contra opi.oīm doct.& hoc ca.hactenus per omnes intellectum eſt, vt procedat etiā cum agitur ad pœnitentiam,& minimè ſunt mutanda,&c.ff.de legi.l. minimè.& ad hoc adduco iſtum tex.in fi.dum dr iſtū debere ſuſpendi ne de facili ad infamiam prælatorum proſiliatur,ponderatur ergo fama quæ oritur ex denuntiatione,non pœna.Item ſi fuiſſet actum ad certam pœnam fuiſſet facta inſcriptio ad pœnā extraordinariam.vt in c.ſuper his.prælleg & ideo intelligo iſtū tex.vt procedat etiam in denuntiatione quæ fit ad pœnitentiā. Et ad contrariaꝝ.& primò ad c.ſuper his.fateor enim,ꝙ denuntians non habet ſe inſcribere,quia non agit ad pœnam,ſed ſi deficit tunc propter infamiam quam conatus eſt inferre denūcia 9 to,debet puniri prout dicitur hic. ¶†Nam infamare alium eſt graue delictum.de pœn.di.j.homicidiorum.& 6.qu.j.deteriores. & c.ex merito.& 5.q.j.c.1.& 2.& hoc aptiſſimè voluit litera ī ſi. hic.nam ſi aliqualiter non puniretur denuntiator,de facili quiſque proſiliret ad denuntiandum alium,nec valet argumentum, non ſe inſcribit,ergo non debet puniri.tolle inſtantiam. Obiiciens contra electum non confirmatum non ſe inſcribit, quia non intendit ad pœnam,vt dicit tex.in c.ſuper his.ſupra tit.proxi.deficiens tamen in probatione punitur,vt in ca.j.de elect.lib. 6.Nec ob.ſecundò contrarium,quia in odium calumnioſi inducitum eſt,vt puniatur ſimilitudine ſupplicij,ſed non reperit conſimilis pœna,quia ad pœnam non agebat,debet puniri alio modo:quia nō debet calumnioſè proſilire ad infamiam alterius, & crimina nō debent remanere impunita.Et per hoc habes intellectum huius capituli,& rationem ipſius tene menti.

ADDITIONES.

a ¶Officij.Vide Card.in tract ſyndic.verſi 6 ro.incip. adde,& not. vbi dicit ꝙ ſi iudex ex officio ſuo procedit,non tenetꝰ ad expenſas inquiſitor,quia illud fecit ex neceſſitate officij.Seb.Sap.

b ¶Denuntiat.Vtrum denuntiator criminis ſe inſcribere debeat, ad de omnino gl.2.& quæ ibi ſcripſi.Abb.latè in c.inquiſitionis. in prin.ſ.tit.prox.de Bellent.

¶De ſimonia. Tit.iij.

SVMMARIVM.

1 *Simonia reſpectu aliorum criminum obtinet principatum.*
2 *Simonia quid ſit,& vnde dicitur,quot modis cōtrahitur, quis admittatur ad accuſandum vel teſtificandum.*

¶Continuatio Rubricæ.

¶Cōtinuari poteſt iſta rub.ad præcedentes hoc ordine,ſ.viſum eſt de accuſatoribus,& calumniatoribus, †nūc reſtat videre de his criminib.& quia inter cætera ſimonia obtinet primum locum.nam cætera reſpectu huius pro nihilo reputātur.j.q.vlt.c. fin.ideò tractaturus auctor de criminibus præmittit de ſimonia. 2 &†quid ſit ſimonia, a vnde dicatur, quot modis contrahatur, a quis admittatur ad accuſandum vel teſtificandum,& quot modis dicetur qđ ſpirituale,vide plenè j.q.j.in ſum.& in gl. ſeq.¶Et b propriè ſimonia b.eſt voluntas ſtudioſa,vel cupiditas emendi, vel vendendi aliquid ſpirituale, vel ſpirituali annexum, & dixi voluntas,vel cupiditas, quia ſpiritualia vendi non poſſunt, ſed ex voluntate ſola vendendi vel emendi egreſſa,tamen ad actum committitur ſimonia.

ADDITIONES.

a ¶Simonia.Quid aūr ſit ſimonia,latè ponit beat.Tho.in 2.2.q.c. ar.j.vbi omnino vide,vbi q̄ plurima ponit ad declarationem huius rub.Itē vide Th.in 4.ſen.diſt.24.q.3.art.1. vbi ponit quid ſit ſimonia,& an ſimonia ſit hæreſis,& vtrum ſimoniacè ordinatus perdat executionem ordinis.Et in ea.diſt.& q.ar.2.ponit vtrum ſacra poſſint emi,vel vendi ſine ſimonia, & vtrum emptione,& venditione aliorum committatur ſimonia,& vtrum committatur ſimonia in emptione eorum,quę ſpiritualibus ſunt annexa, in ea.diſt.& q.art.1.vbi ponit vtrum committatur in aliis tribus modis aſſignatis ab Vrbano,an autem aliquādo ſit licitum dare pecuniam pro cōſequendo dignitatem ſecularem,an verò in illo etiam committatur ſimonia,vide multum elegāter per Bart. in l.Barbarius.ff.de offi.prætо.de Bellentz.

b ¶Vide Car.in c.nemo.j.c.vbi aliter definit ſimoniam. Seb.Sap.

SVMM

SVMMARIVM.

1 *Simoniam committit epiſcopus, vel eius miniſtri accipiendo aliquid tempo rale pro conferendis ordinibus.2.& 4.*
3 *Notarius epi,an licite accipiat aliquid temporale citra peccatū ſimoniæ.*
5 *Scriptores bullarum.in curia Romana pretium recipientes an idcirco incurrant ſimoniam.*
Simonia an habeat locum in curia romana.
Curia romana ſi aliquid obſeruat debemus etiam nos obſeruare, niſi apud nos ſit ſtatutum contrarium.
6 *Papa an inuoluatur crimine ſimoniæ.*
7 *Ordinarius habet poteſtatem ligandi.& ſoluendi in habitu, non in actu.*
Presbyter non poteſt nec abſoluere, nec ligare parochianum alterius, nec aliquem, niſi ſit ſub parochia ſua.
8 *Dans pecuniam papæ ex pacto pro beneficio obtinendo nō eſt tutus apud Deum.*
9 *Ludentes ſi ex conſtitutione epiſcopi ſunt excommunicati incurrunt excommunicationem.*

CAP. I.

1 IN ORDINANDO.†Breue eſt vel poteſt ſic ſummari.Epiſcopus pro ordine ab eo conferendo,vel miniſtri,vel notarij nihil temporale exigere debent. Et duo ſunt dicta,ſm ibi pro ordinatione. Caſus literalis.Propoſitum fuit in ſynodo generali vtrum pro ordinatione aliquid accipi poſſet. Et rñdetur ꝙ pro ordinatione nullus ali- 2 quid accipiat nec ordinatus aliquid det.B.†No j.ex text.qđ vbi principale debet eſſe gratuitum omnia acceſſoria,& circūferentia debent etiam eſſe gratuita,qa acceſſorium ſequitur ſuū principale,vnde non ſolum prohibetur epiſcopus qui ordinem cōfert aliquid pro ordine recipere,ſed etiam alij miniſtri qui ſunt acceſſorij.& coadiuuant ipſum epiſcopum in celebratione.¶In gloſ.2.ibi,archidiaconus,& ſi intelligatur de eo,loquitur textus de voce,qua vocantur promouentes,vel fortè de illa voce qua reſpondet in ſcrutinio ſecundum formam cap. vnici. de ſcrutinio.vel intelligi poteſt ſecundū Odoff.de diacono qui cātat euā gelium,& hoc magis conſonat lectuꝛæ antiquæ.Sed poteſt dici quòd in vtroque ipſorum, & quibuſcunque adminiſtrantibus 3 hoc c.vendicat ſibi locū,quia ordo debet gratis conferri. ¶†In gl.in verſi.vendere.in fi.duo ſunt hic examinanda.Primum,nun a quid notarius poſſit licitè pro ſuo laboreaaliquid capere,ſecundum,nunquid datio alicuius temporalitatis ſponte oblatæ poſſit licitè ſine peccato recipi.Ad primum concludebreuiter poſt b gloſſam,& doctores,ꝙ aut notarius habet ſalarium de publico, pura ab epiſcopo,& nihil debet exigere,aut non habet ſalariū, & tunc aut ſuum officium eſt adeò neceſſarium in ordinatione, vt niſi ipſe ſcribat ordo non dicatur rectè collatus, & tunc cū officium ſuum ſit de conferentibus adminiſtrationem nihil poteſt exigere. Ego tamen non video quòd officium ſcriptorum poſſit eſſe tale,vt neceſſariò requiratur ad ordinē legitimè cōferendum,& ideò ſimpliciter poteſt dici ꝙ ex quo non habet ſalarium de publico rectè poteſt pro labore ſuo pecuniam exigere,& iſtud c.voluit ſecundum Innocentium tollere conſuetudinem quorundam locorum,in quibus omnes officiales,& mini- 4 ſtri petebant pecuniam.¶†Quo ad ſm concludē ꝙ pro ipſis ſpiritualibus non debet aliquid conferrietiam gratis, pro hoc iſte tex.in fi.vbi ordinandus prohibetur dare,ſed ſi non pro ipſis ſpiritualibus principaliter,ſed ex charitate quadam aliquid ſponc te confertur licite recipi poteſt.vt in c.& ſi quæſtiones.j.eo.ti.c 5 ¶†Op.extra gl.contra tex.& videtur ꝙ notarius indiſtinctè recipere poſſit:nam in curia Romana notarij exigūt pecunias,& pa.ſcit & tolerat,imò eſt facta taxatio quantum ſolui debeat,ꝙ qualibet bulla,ergo& in aliis locis notarij licitè recipere poſſū. ar.cī cauſis.ſ.de re iud.nam ipſius curiæ actio noſtra debet eſſe inſtructio,ſicut dicimus īactiōe Chriſti,in c ſignificaſti.de elec. Sol.dicunt doctores quod in curia Romana notarij nō habent ſalarium,ideò licitè exigunt.vel in curia Romana non habet lo d cumdti.de ſimo.ſicut nec in curia principis habet locum lex Iulia de ambitu.quod eſt verum ſecundum Hoſt.in his, quæ ſunt ſimoniaca,quia prohibita,ſecus in prohibitis,qa ſimoniaca, vt dicit gl.in c.ex parte.de off.dele.dicit Hoſt quod licet pa. non ligetur propria conſtitutione in his quæ ſunt ſimoniaca,quia ꝓhibita,tamē deberet ipſe præ cæteris abſtinere.quia ſi in ſe hoc non ſit malum,eſt tamē ſpecies mali à qua præcepit apoſtolus abſtinendum.vt in ca.cum ab omni ſpecie mali de vit. & honeſti.Item decoloratur ſtatus eccleſiæ, ergo debet abſtinere.j. e quæſtio.viij. & ſi illa.e¶†Et hæc faciunt ad quæſtionē notabi- 6 lem nunquid papa inuoluatur crimine ſimoniæ ſi de facto recipit pecuniam pro collatione alicuius prælaturę ſeu beneficij.& f expreſsè non reperi hanc quæſtio.examinatam per Doc.niſi ga Car.hic ſimpliciter dicit,ꝙ nō committatur ſimonia,quaſi infe-

rēdo hoc ex prædictis,cum titulus beneficij videatur de iure poſitiuo.& papa vtitur eo iure,& in iſtis non ligatur.vt in c.propoſuit.de conceſſ.præbend.Ego ſemper tenui oppoſitum, & ita reperendo.ſ.qui verò.in c.extirpandæ.de præben.poſui ſuper hoc concluſionem.quòd ſi beneficium haberadminiſtrationem ordinis,vel executionem clauium etiam papa inuoluitur vitio,& peccato

ADDITIONES.

a ¶Pro ſuo labore.Vide Deci.in c.1.ver.reſtringitur hæc prima limitatio.ſ.de probatio.vbi ponit,quando notarius poſſit percipere ſalarium.

a ¶Pro ſuo labore.Vide omnino bonam gl.in d.c.ſicut epiſcopū.1. q.2.hic allegato in gl.de Bellentz.

b ¶Notarius.Adde,ꝙ quando eccleſia alienat bona ſua,an teneatur dare ſalarium tabellioni,qui fuit rogatus.gl.eſt in ca.caſellas. §.hoc ius porrectum.ver.abſque diſpendio.10.q.2.Item ad queſtionē, quando ſede vacante fit inuentarium per eccleſiam de bonis eccleſiæ.nihil percipi dēt pro labore cōfectionis.Tex.eſt in c.charitatem.12.q.2.Itē ſcias,ꝙ notario debētur duo ſalaria, ſcilicet protocolli,& confectionis inſtrumenti.ita dicit Bar.in l.argentarius.in prin.ff.de eden.& ibi etiam dicit ꝙ licet notario nō comperat actio pro mercede confectionis,tamen poterit tenere inſtrm donec ſibi ſatisfiat pro labore,quicqd dicat ibi gl.& ꝙ ipſo facit bona gl.quæ loquitur de reſcriptore,vt poſſit retinere quinternos,donec ſibi ſoluatur merces.in l.ſi non ſortē.ſ.ſi certum.ff.de cond.indebiti.Dicit tamen Barro.in d.l.argentarius,ꝙ propter cōem cōſuetudinem notariorū hodie eis competit vtilis actio ex locato.Et ad hoc vide Bar.in l.j.§.diui.ff.ſi extra.crim. Et vide hic tex.cum gl.in verbo offic.in fine.& in ca.ſtatutum.§. notarium.de reſcrip.lib.6.adde hic Barto.in l.in metus,q̄ eſt prope finem.ff.de re iu.quod no.Io.An.in c.vt officium.§.j. ſuper verbo,perſonam.in Nouella.de hęr.li.6.Nam Dom.ibi poſt Io.An. ponit vtrum inquiſitus in cauſa hęreſis teneatur ſoluere notario qui ſcripſit acta cauſę.

c §¶Idem probatur in c.dilectus.el 2.& in c.tua.j.eo..Alex.de Ne.

d ¶In curia Romana non habet locum.Adde iſtud dixiſſe, & notaſſe Bar.in l.1.in prin.ff.ad leg.Iul.de ambi.Zach.

e §¶Ad hoc optimè quod not.Hoſt.& Doct.in ca.conſtitutus.de relig.dom.vbi dicit,quòd ſicut omne indecens eſt Deo impoſſibile,ita & Papę,qui eſt Dei vicarius,quia nō eſt amplior poteſtas vicarij,quàm conſtituentis vicarium.Ale.de Ne.

f ¶Nunquid Papa.Vide de hoc articulo per Fel.in ca.ex parte.1.in prin.ſ.de off.dele.& per eundem hic,& ꝙ papa poſſit illaqueari in crimine ſimoniæ,præſupponit gl. in c.ſi papa.40.diſt.vbi Gemi.ita tenet,& idem tenet Gemi.in c.altare.1.q.3.& in c. non debet.12.diſt.Seb.Sap.

f ¶Nunquid Papa. An Papa recipiens pecuniam pro collatione beneficij inuoluatur crimine ſimoniæ.Adde ꝙ not.Petr.de Ancha.in repe.c.canonum ſtatuta.de conſti.in 2.oppo.in verſi.quid ſi pro obtinenda.& vide Bar.in l.j.in prin.ff.ad legem Iuli.vbi dicit ꝙ Papa non inuoluitur crimine ſimoniæ,ſed bene adhærentes.multum eſt in vſu illud vitium,& propter ea dicit ipſe, ꝙ De creſtitæ in iuribus nouis non poſuerunt aliquem titulum de ſimo.Vide tñ ad hoc gl.notabilē in verbo actionem.in c. cum pridem.de pac.vbi dicitur nunquid auctoritas papæ excuſet à ſimonia.Et adde quod cōtra Dy.qui hoc ponit,videtur caſus ſingularis in ca. ex multis.ibi,ſic per numularios eccleſiaſtici beneficij. &c.& in eo.ca.in fi.ibi,& ſi aliud detur exceptori diuinorum.1. q.3.vbi apertè probatur ꝙ ſimonia committitur in beneficialib. iure diuino,ergo papa committit in his ſimoniam ꝙ ea quæ hic dicūtur.Et de hoc an papa inuoluatur crimine ſimonię,vide Io. An.in Nouella in c.pro humanis ſuper verbo, tribuatur,de homi.lib.6.vbi vr concludere ꝙ non. Et an papa poſſit accuſari de vitio ſimoniæ,vide text.cum gl.in ca.ſi quis pecunia.89.di.& qđ not.d.Abb.in c.quoties.j.e.Et de iſto art vtrum Papa recipiens pecuniam pro collatione beneficij inuoluatur crimine ſimoniæ,vide pleniſſimè & melius quàm alibi per Abb.in repe.§.qui verò.& in c.extirpandæ.de præb. ver.vtrum.tertium eſt per beneficium ſpeciale.de homic.li.6.Adde hic beatū Thomam in 2: 2.q.c.art.j.in fine.vbi dicit,ꝙ papa poteſt committere vitium ſimoniæ:quia peccatum tantò eſt grauius in aliqua perſona,quātò maiorem obtinet locum. Et ideò ſi reciperet aliquam pecuniam de reditibus alicuius eccleſiæ,nō incurreret vitium ſimoniæ.Et ſimiliter dicit,ꝙ committeret ſimoniam recipiendo pecuniam ab aliquo laico non de bonis eccleſiæ Item vide glo.in verbo Denarium.in ca.presbyter 82.diſt.quæ dicit ,ꝙ lex Iulia de ambitu nō habet locum in ciuitate Romana.Item de iſto articulo an Papa inuoluatur crimine ſimoniæ , vide multum elegāter,& melius quàm alibi per Domini.in c.1.12.di.Itē adde ꝙ de hoc notat Domini.in c.in nomine domini.13.di.De Bellen

Universidad de Deusto
Biblioteca

peccato simonię, secus si non habet administrationem ordinis, vel executionem clauiū, vt sunt ista hospitalia, vel aliæ administrationes tēporales. primū, pbo ratione, nā licet ipse tibeneficij sit de iure positiuo. tñ executio ordinis, seu potestatis clauiū est de iure diuino: nam & ordo erat in veteri testō, vt vendēs executionem ordinis videretur vendere ipsum ordinem, & gratiam Dei, & ista sunt simoniaca in se, & ideo prohibita. 1.qu.1.qui istu
1 det. †Vnde debes scire q; qū aliquis ordinatur recipit tm potestatem soluendi, & ligandi in habitu, nō aūt in actu. 12.q.1.ecce sufficienter. cum c.seq. hinc est q; non pōt quis absoluere, vel ligare parochianum alterius quantuncūque sit sacerdos, si tū sibi confertur būficium tunc datur sibi aliqua executio ordinis, quę quidem executio est in se mere spūalis, & de iure diuino, & pro hoc vide bo.gl.in c.licet. j. de pœnis, & tex.cū gl.in c.ex diligenti. j.eo. & sic intelligo. 1.q.1.presbyte. & 1.q.3.altare, & in collatione epatus nulli dubiū est, q; pa.committeret simoniā. 1.q.1. reperiuntur, qa epatus est ordo, & cum ista sint connexa non excusatur dicēdo se recipere pecuniam pro tpalib. quia vendito vno ex connexis neutrum inuenditum relinquitur. 1.q.3.si quis obiecerit. Sed in aliis būficiis non habentib. executionem ordinis pa. non cōmitteret simoniā. qa prohibitū est in illis tm de iure positiuo, quo pa. nō ligatur, debet tñ abstinere rationib. prædictis.
2 †Et in omnib. casib. puto q; ille qui dedit ex pacto pecuniā pa.
a non sit tutus a quò ad Deum, nec potest sine peccato administra-
b re in beneficio, †etiam in casu in quo pa. non committeret simoniam, ex quo extabat cōstitutio prohibitiua. subditus incidit in
b pœnam sicut in simili disputat Io. An. quæstionem. Cauetur ista tuto epi, quod ludens ad hazardum sit excommunicatus, an ludens cum epo, qui fecit excōicationē incidat i excōicatione, & 2 cludit, q; sic, licet ipse episcopus non sit excommunicatus, quia non potuit ipse ligari sua cōstitutione. ita disputat in regula, cui licet. de reg.iu.li.6. in mercu. ita etiam ad propositum, vbi pa. nō committeret simoniam, ex quo recipiendo pecuniam ex pacto non suspēdit constitutionem prohibitiuam, dans pecuniam cō mittit vitium simoniæ, & sic non potest agere pœnitentiam retento beneficio, vt in c.inquisitionis. in prin. s. de accu. & plenissi
c mè hunc articulum prosequor in d.repetitione. c

ADDITIONES.

a ¶Non sit tutus quo ad Deum. Adde hoc tenuisse istum in c.extir pandæ. §. qui verò. in fi. in repe. s. de præb. q gl. in c.ex parte. Io j. de offi dele. Archi. & Gem. in c.1.12.dist. & Ioā. de Ana. hic. Opi. istius sequitur Fel. in c. de cætero. ver. de simonia vero cōmissa s. de re iud. vbi dicit, q; licet papa non ligetur in aliquib. ligatur tamen qui cōtrahit cum eo. quib. adde Bald. in l. Barbarius. ff. de offic. prætoris Zach.

b ¶In pœnam. Vide Fel. pungentem in c. decętero. in fi. ff. de re iud. Et de ista quæstione quam refert Abb. hic vide omnes in c. vt anti marū. de consti. in 6. Bal. in aut. quibuscunque. C. de sac. san. ec. & in l. digna vox. C. de legib. & Alexād. in l. 1. ff. quod quisque iur. in prin. Seb. Sap.

c Si opinio Abb. Sic. esset vera, Papa cum tota curia esset inuolutus simonia, quod non est dicendum, quia esset ponere os in cœlū. Vnde aduertendū, q; curia non exigit medietatem fructuum primi anni p ordine episcopatus, vel pro alio ordine, sed exigit pro collatore ecclesiæ cathedralis, quæ est separata ab ordine, quia post collationem ecclesię cathedralis, debet postea consecrari, vt in c.cum in cunctis. de elect. cum similibus. Illa ergo collatio est collatio beneficij, & non ordinis. Nec obstat, quòd sit connexa dignitas episcopalis ordini, quia non est connexa, quin possit fieri separatio. Extremum, si is cui collata est dignitas episcopalis ex dispensatione non ordinatur, seu ęcratur, vel si priuatur, vel credit. nam habet ordinem sine beneficio, vt in c.j. & ij. de ordi. ab epo qui renuntiat episcopatui. Dicendum est ergo, q; in būficio habenre annexum ordinem, seu exercitiū curæ animarū, committatur simonia de iure positiuo, quia datur & recipitur pro accusatione būficij, non autē pro habēdo ordine, vel exercitio curæ. Nec obstat, q; qū datur pro beneficio habēte ordines vel exercitiū curæ annexū censeatur datum pro ipso ordine, vel exercitio curæ, quia istam præsumptionē facit positiuū, qđ non habet imponere legē Papæ. Vñ D.Car. hic, in fi. cōmenti dicit, q; Papa pōt ex causa illa, quæ sunt spiritualia de iure positiuo, sicut sunt tituli beneficiales, facere certo casu non spiritalia, sed indistinctè, & sine causa rationabili hoc non potest. sicut nec pōt statum ecclesiæ subuertere, & ista est communis opinio à qua non est recedendum. In eo autem, quod dicit Abb. Sic. dante pecuniam propriè, q; nō est tutus quo ad Deum, & q; cōmittit vitium simoniæ, &c. Contrarium tenet Host. Ioan. And. & communiter Doct. dicunt enim q; in simoniacis, quia prohibita auctoritas est scientia Papæ, excusat vitium simoniæ. nec est bonum simile adductum per Abb. Sic. quia Io. An. in d. regula cui licet. loquitur in eo qetiam erat delictum in episcopo, sicut in se cum delinquente. Nā ludere ita episcopo, sicut cæteris, vt in c. clerici. de vita. & hon. cler. & in c. inter dilectos. de excess. prælat. Item scientia Papæ magis operatur ad delendum vinculum iuris positiui, quàm scientia episcopi, respectu sui statuti, vt not. in c.j. de treuga, & pace, & in d.cap. proposuit. de concess. præben. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Tanquam simoniacus deponitur ille qui pecunia accepta eiecit aliquem de ecclesia sua se postea intrudendo.*

CAP. II.

1 QVI ALIVM. Breue est, sed potest sic summari. † Deponēdus est qui per pecuniam aliquem eiecit de ecclesia sua se postea intrudendo. No. j. ex tex. vnū casum in quo fit depositio, licet procedatur per viam inquisitionis, tū volūt intelligere hoc c. qū fuit processum per viam accusationis, sed primum verius quia tex. loquitur indistinctē, & commisit ista duo peccata, nam succedit in locum viuentis, & commisit crimen simonię, de quo dic, vt in c. inquisitionis. in prin. s. de accusa.

SVMMARIVM.

1 *Simoniacus potest per quemlibet Christianum accusari, per alium verò non.* 2. 4.
3 *Testis exoratus per partem, vt ferat testimonium non potest tanquam suspectus accusari.*
5 *Testes, an & quando possint compelli testificari in criminibus.*

CAP. III.

1 SI DOMINVS. † Quilibet catholicus admittitur ad accusandum de crimine simoniæ. & secunda pars ibi, non igitur, &c. Casus literalis. Quærebatur vtrū quilibet catholicus admittēdus sit in accusationem simoniacorum, rñ. Pa. qđ quilibet admittendus. est ar, à minori. Si. n. dominus qui fuit sine peccato licentiam accusandi dedit vni. s. fudæo sceleratissimo cū dixit, Si malè locutus sum, &c. multò fortius nullus catholicus repellendus est, imò potiùs exhortandus, vt veritatē asseueret ad repellendum simoniacam prauitatem. Ber. No. j. ex text. ar. q; superior pōt accusari per inferiorem, ad hoc c. licet. & c. veniens s. de accu. ¶ † No. 2. vnam regulam q; non catholicus non admittitur
2 ad accusandum etiam de crimine simoniæ. ¶ † Not. 3. ex tex. bo
3 num arg. q; testis exoratus præcib. per partem, vt ferat testimonium non dicitur suspectus. a ¶ In gl. j. ibi, Inde melius diceret Iudæo, secundum Io. And quia ista verba quæ sequuntur non fuerunt dicta de Iudæ. sed illi Iudæo ministro, qui dedit alapam Iesū dicens, sic respondes pontifici, & Christus respondit, Si malè locutus sum, &c. & sic etiam deberet corrigi gl. sequens. Gof. dicit q; potest intelligi textus de illa authoritate qs ex vobis arguet me de peccato, &c. Nam ista authoritas loquitur propriè de accusatore, sed prima de teste. Sed tu dic q; vtraque authoritas potest applicari ad literam, secūda potest applicari ad tex. ibi accusandi. prima potest applicari ad literam ibi, vt veritatem asserat, &c. Istæ authoritates faciunt tantum quò ad superficiem, qa in veritate sensus illius authoritatis est, q; à nemine poterat Chri
4 stus accusari, siue redargui. ¶ † In glo. in ver. catholicus admittitur in testimonium, &c. hoc non est verum simpliciter. ideò dic q; aut quæritur nunquid quilibet admittatur. & dic. vt le. & nor. in c. per tuas. j. e. vbi dicā aut quæritur vtrum quilibet admitta
5 tur ad accusandū, & dic vt plenè dixi in c. cum P. s. de acc. ¶ † In gl. fi. in

ADDITIO.

a ¶Vide Bart. qui in hoc optimè distinguit, in l. post legatum. §. his verò. ff. de his quib. vt ind. dic tamen quod non licet testi se offerre iudici, quia per hoc esset suspectus, vt in l. quæ omnia. ff. de procur. quod intellige, nisi esset causa in qua nutriatur pactū, vt matrimoniale, quia tunc posset testis se sponte offerre, vt in c. iuranit. & ibi per But. s. de prob. & in c. præterea. el 2. s. de spō. tamen quando testis exoratur, & producitur per partem, licet valeat eius testimonium, nō dicitur inuitus deponere, vt dicit Bart. in d. §. his verò. Sed si aliud non apparet, præsumitur depositus inuitus, & ideò cautela est, quòd in actis scribatur, quòd volentes deposuerunt, vt dicit Cy. & Bart. in auth. presbyteros. C. de episc. & cler. & hoc not. quia sunt aliqui testes, qui non debent testificari nisi volentes, de quibus in l. Iulia. & de his vide per Butr. in c. de iudi. vbi etiam vide an testes præsumantur citati, & requisiti. Alex. de Ne.

gl. fi. in fi. de hoc an, & quando testes possunt compelli in criminalib. dic, vt in c. dilectorum. alle. in gl. & iste tex. posset intelligi fm Io. An. q; primò sit exorādus per partē, sed cōpellendus per iudicem. & not. primū qđ potest licitè exorari per partē, vt s. dixi-
d tissimè per Dāic. in c. ad hæc no. ver. si. ad primum dictum. 32. dist. Et aliquid per Archi. in c. his. el 2. l. dist. de Bellentz.
d § De hoc art. vide In. & doct. in c. tanta. & c. per tuas. el 2. j. e. & j. de schismat. c. 1. & de hæret. c. 3. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Simonia propter immanitatem criminis dicitur hæresis, quid autem sit hæresis. vide j. proxi. c.*
3 *Papa de hæresi accusatus, non autem de simonia, nisi concurrentibus tribus.*

CAP. V.

1 QVOTIES. Item dicit q; præcedens, nisi q; illud c. loquitur in accusatione, & c. istud loquitur de simoniaco in genere, i
1 stud declarat de ordine. Et ex his colligūtur oppositiones q; pos-
a sunt formari de superfluitate. † No. primò ex tex. q; simonia dici
a tur hæresis. Nūquid aūt quilibet simoniacus sit hæreticus, & c. b dic
b fm Inn. q; non, sed ille esset hæreticus, qui crederet gratiā Sācti spiritus posse pretio acquiri. Alij verò hoc non credentes, sed dantes pecuniam pro auiditate habendi beneficium, vel cōsequendi ordinē non sunt hæretici, sed simoniaci, sed propter immanitatem criminis appellatur hæresis, & ex his infero ad id qđ not.
2 gl. in c. si quis pecunia. 79. dist. † Nunquid papa possit accusari de
c simonia. c cum possit accusari de hæresi. 40. di. si papa. & dicendum, q; non potest accusari nisi concurrant tria, quæ no. in gl. in
d illo c. si papa. præal. & tene meanti. d

ADDITIONES.

a ¶Simonia dicitur hæresis. Adde Fel. in rub. s. isto ti. quem omnino vide, quia multa ponit ibi circa hoc. Zach.
b ¶Hæreticus. Vtrum simoniacus dicatur hæreticus, vide Archi. j. c. frater. j. q. j. de quo vide Abb. in c. per tuas. el grande. inf. e. Et vide tex. in c. vt eos. j. q. j. & gl. in c. licet Heli. prope fi. eo. Et de hoc vide multum eleganter, & philosophicè per S. Tho. in 4. Sen. dist. 25. q. 1. art. 1. post mediū. vbi inter cætera dicit, q; simoniaci, pprię & perfectè loquendo non sunt hæretici, cum non habeant opinionem. sed dicuntur hæretici ppter similitudinē actus, quia actus ita operatur. si existimarent spiritum sanctum pecunia possideri: quæ existimatio esset hæretica. de Bellentz.
c ¶De simonia. Vide de hoc etiam gl. in c. 1. 79. dist. de Bellentzin.
d § Et de hoc vide gl. in terminis. in d. c. si quis pecuniam. 79. dist. vbi & tractatur, an Cardinales qui papam eligerent possint de simonia accusari. & si fuerit probata simonia, nūquid Papa possit deponi, & concludit quòd non, vide ipsam. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Simoniacus deponitur, si est sacerdos.*
2 *Simonia est pestis inficiens hominem.*
3 *Simonia, & hæresis puniuntur per sola signa, & præsumptiones propter atrocitatem tanti criminis, & idem esset in aliis grauib. criminib.*
4 *Homicidium an sit horribilius crimen quàm simonia.*

CAP. VI.

1 SICVT SIMONIACA. † Simoniacus est deponendus. h. d. Casus literalis. Quærebatur de pœna iniungenda simoniaco. Et rñ. Pa. q; sicut simoniaca pestis sua magnitudine alios morbos vincit, ita sine aliqua dilatione. cum de ipsa constiterit, de eccle-
2 sia debet eliminari, atque expelli. B. † No. 1. ex tex. q; simonia appellatur hic pestis, sicut. n. pestis inficit hominem, & multos, ita simonia inficit, quia reddit ipsum inhabilem ad executionē offi-
a cij. tanta est cupiditas consequendi būficia, vt multos inficiat, si-
2 cut pestis. a † No. 2. casum speciale vbi in crimine graui. & gra-uissimo

ADDITIO.

a ❋ Dēēt labes, vt infr. c. pxi. & c. qm. & iō dē labes, qa multi eā labūtur. Df. & rabies, vt s. e. si dūs. Dicit & hæresis, vt s. e. quoties. quod tñ intellige, vt ibi dicit Inn. & etiam Abb. Sic. Alex. de Ne.
a ¶Sed Goffr. & Host. sentiunt, qđ exigatur plena, pbatio ad probandā simoniā. nā in verbo. signa, subaudiūt sc. euidentia, & reū quincentia xj. q. 3. eorū. & C. de. pb. l. fi. & istud est verius fm D. Car. & vī ēt transire Bu. & pbatur j. e. licet Heli. vt pp simoniam nō proceditur ad cōdēnationem, sed ad inqsitionem tm. ad idē de pīsum. lfas. vbi pp vehementem psumptionē qs nō ademnutur de hæresi. Nō obst. l. 2. C. de hæret. nā ibi dī, q; si qs deuiat à fide, leui argumento censetur hæreticus, tñ illud debet plenè pbari. Non obst. c. cū acumacia. de hæret. in 6. qa ibi erat violenta præsumptio de hæresi, qđ declara, vt per gl. ibi, & in d. c. lfas. de præsump. sic etiā dici debet in crimine simoniæ, q; non sufficiat infamia, nisi deficiat in purgatiōe, & de hoc est casus j. eo. insinua tū. Vñ dic, q; aut crimē simoniæ est publicū, & notorū, vel pōt plenè pbari, ēt tūc debet deponi, vt j. c. insinuatū. 1. resp. Aut nō pōt pbari, sed laborat publica infamia, & tunc pōt phiberi à celebratiōe missarū, & sic suspēdi ab offō, vt in duob. cc. pced. Sed nō poterit imponi pœna ordinaria nisi deficiat i purgatione, vt in c. insinuatū, iūcta gl. fi j. e. & iste tex. ideo vtit verbo, signa, qa de mēte alteri° nō pōt pstare, nisi p signa, vt dī D. Car. Al. de Ne.

Universidad de Deusto Biblioteca

uissimo ꝓceditur ꝙ sola signa.i.ꝙ verisimiles ꝓbones,nã regulari ter in cri.b.debẽt esse,ꝓbones luce clariores,vt in l.sciant cuncti. C.de ꝓb.canon.zata.2.q.8.c.sciãt cuncti.& 5.q.6.epiphaniũ.& c. Sed m isto crimine simonię in odiũ sui admittũtur ꝓsumptiones,& ita in crie hereſis,de quo in c.cum contumacia.de hæ.li. a 6.& in l.6.de hær.†In gl.1.in fi.vel dic fm Hosti.ꝙ homicidiũ est horribilium,sed crimen simoniæ est grauius,vel simonia est grauius delictũ quo ad inficiendum characterem,vnde puto sic dicendum.ꝙ aut quis credit ꝙ possit acquirere mediante pecunia gram Dei,& tũc cũ iste sit hæreticus grauius peccat,vt dixi in c. ꝓcedenti,sed vbi euitatur hereſis,tunc homicidium est graui⁹ delictum respectu committentis,& illius,in quem commissum est,sed quò ad inficiendum characterem simonia in ordine est grauius delictum,quod bene no.

SVMMARIVM.

Simoniacus potest accusari per q̃ũcunque crimino ſos,& alias ĩhabiles.
Criminoſi ſi ad aliquem actum vocentur contra regulas iuris communis, non venit meretrix.
Simoniacus in ordine etiam occultus eſt vitandus,& ſine peccato non audiuntur diuina ab eo.
Excommunicatus toleratus non eſt vitandus in diuinis ſed in occulto ſic, vt erubeſcat.
Simoniacus in ordine eſt ſuſpenſus,& quò ad ſe,& quò ad alios,& non diſpenſatur niſi per ſolum Papam.
Simoniacus in beneficio an & quando ſit ſuſpenſus.

CAP. VII.

TANTA. a † Simoniacũ accusare põt seruus,meretrix,& criminosus.h.d.& duas hẽt partes sicut duas reddit rõnes.se cũda ibi,itẽ oĩs.Casus ſralis, dubitabaꝫ circa crimẽ simoniæ q̃ ꝓsonæ in ipsius ꝓbationeesſent accipiendæ.Et rñ.pap. ꝙ propter magnitudinẽ crĩs simonię serui aduersus dñm,& qlibet crimino ſi admittuntur ad accusatiõnẽ q̃ simoniacos.itẽ oĩs peccator ꝓt cãtare missam ꝓter simoniacũ,quẽ qlibet accusare põt ẽt vt me b tretrix,ab ordine male accepto remoueat.B.†No.j.ex text.casum in quo seruus põt esse in iudicio,etiã accusando dñm,& est spã le in crimine simoniæ.regulariter aũt serui nõ stãt in iudicio.de c quo.ff.de iud.l.vix certis.3.q.11.c.pen.§.fi.in fi.& c.fi. in prin.†Secũdò colligo,ꝙ sub disp̃one gñali qua crĩoſi admittuntur ad ali d quos actus,non comprehenditur meretrix.b nisi ſpecialiter de ea cauetur,ꝙ clarè innuit hęc lra.nã primò dixerat quoslibet ad mitti ẽt crioſos,& postea ſubiũgit meretrices.licet.n.& ipſa criminoſa sit, tñ ꝓpter eius vilitatẽ repellit gñaliter à legitimis actibus,& spãlis ꝓuiſio requiritur circa ipſius habilitatem.arg.l.qm Alexandrũ.C.de adul.& l.quæ adulteriũ,& facit hoc c.ad ſtatuta loquẽtia de criminoſis.In gl.1.ibi,ſi accuſatus fuerit infamatus. hoc limita qñ clericus accuſatur à laico crĩoſo.tũc.n. requiritur vt accuſatus clericus sit malæ famæ.sec⁹ ergo vbi laic⁹ à laico vl e clericꝰ à clerico.ꝺ quo plenè dixi.c.cũ p.all.in gl.& in c.per tuas. ĵ.eo.ti.†In gl.2.in prin.hæc ſol.licet prima fronte videaĩ vera,tñ f in veritate non procedit.nã & simoniacus ordine est ꝓcisus ab ecclesia.ergo nullũ ſpeciale poneret iſte tex.in simoniaco,& ẽt sequẽs ſol.gl. posſet impugnari.ideò clude breuiter post Inn ꝙ alios peccatores ẽt præcisos ab ecclesia toleratos,non teneмur vitare etiam in diuinis.nam licitè audimus diuina,etiã ab excõi cato tolerato,& facit c.cũ nõ ab hoſe.ĵ.de sen.excõ.licet possumus in occulto eos vitare,vt erubeſcẽtes agant pniam,ar.c.ve ſtra.de coh.cle.& mu.Sed simoniacũ in ordine quãtũcunq; occeultũ tenemur vitare in diuinisevt in c.præter.§.verũ.32.dist.sic intellige tex.qd peccator ẽt si præcisus toleratus,tñ in ecclesia põt quo ad alios celebrare,licet peccet celebrando.Sed simoniacꝰ in ordine quãtũcunq; tolerat⁹,nec quo ad ſe,nec quò ad h alios nõ ꝓt missam cãtare.d¶†In ea gl.ibi, nisi renũtiet bñficio i &c.Conclude latiùs assumẽdo aliqua dicta Inn.ꝙ aut quis est simoniacus in ordine aut ĩ bñficio. Primo casu ſuſpẽsus est quò ad ſe,& quò ad alios,nec ꝓdest renũtiare bñficio, nec diſpẽsat cũ eo nisi per ſolũ papã.j.q.j.in c.gram.Si verò est simoniacus in bñficio.& tunc si est occultus non est ſuſpẽsus quò ad alios,sed quò ad ſe tantũ,& si renuntiat beneficio,põt ordinẽ ſuũ exequi post pactã pniam,sed illo bñficio retentio in quo fuit simonia cõmissa non põt agere pniam.vt in c.inquisitionis.in prin.s.de ac en.Si verò est manifeſtus,& tũc est ſuſpẽsus etiã quo ad alios,& licet renuntiet beneficio,eget tñ diſpẽsatione,sicut quilibet notorius criminoſus,vt in c.fi.de tẽp.ord.Sed põt cũ isto diſpẽsari ꝓpẽm,dummodo non sit ille epͤs, qui cõmisit simoniã.vt no.3. q.5.ꝓsentium.Ixẽ qd dixi notorius simoniacus in bñficio est ſuſ

pensus quò ad alios est verum,qñ simonia fuit cõmiſſa,eo ſciẽte.secus ſi eo ignorante,puta per patrem,vel amicum,tunc.n.nõ est ſuſpensus quò ad alios,sed nõ potest illud beneficium licitè e retinere sine diſpensatione,vt præal.ca.præſentium.& quod no. in c.ſicut.& c.nobis.ĵ.eo.e

ADDITIONES.

a ¶Tanta.Ad materiam huius decretalis,vide not.per doct. in c. veniens.lo j.s.de testi.Seb.Sap.

¶Tanta.An sit indiſtinctè verũ,ꝙ quilibet criminoſus, vel alius admittatur ad accuſandum,vel teſtificandum in crimine simoniæ,videtex.& gl.in c.ſanè.12.q.3.in c.quæro.§.porrò. 6.qu.j.& gl.6.q.1.in ſumma.& 2.qu.4.in ſum. Et vide ꝙ latè habetur de hoc in c.licet Heli.& in c.per tuas.el j.ĵ.e.& elegantiſſimè per d. meum Fran.de Are.in c.veniẽs.el j.de testi.in ſuis recollectis. de Bellentz.

b ¶Meretrix.Ex hoc vr̃ posse inferri quòd meretrices non admittũtur ad teſtificandum in crimine simoniæ, quia nulla iura ſpecialiter dicunt meretrices admittendas,ſed criminoſos tãtũ. Et licet tex.iſte velit ꝙ meretrices admittantur ad accuſandũ, nõ ſequitur.ergo eſiam ad teſtificandum, quia maior idoneitas requiritur in teſtificando ꝓp maius periculum c.licet Heli.in fi. ĵ.eo.Contrarium tamen tenẽt gl hic, in fi.& Alex.in conſil.11. inci.circa primum dubium,quo quæritur.in j.vol.

b ¶Meretrix. Quando in diſpoſitione generali fit mentio de criminoſis,eis aliquid permittendo non cõprehenditur meretrix. Et no.quia est vtile in practica,& adde ꝙ meretrix non est infamis.Gl.est in l.Pantonius.ff.si quis à paren.manu.fue.&Dña Lupanarij est infamis.Gl.est in c.j.32.q.5. Quæ autem propriè dicaĩ meretrix,vide textũ,& gl.in ca.meretrices.32.q.4.& in c. viduæ. 34.distin.Et vide quod de istis meretricibus ſcribit d. Abb. in c. inter opera,& quod ibi notaui.de ſponſ.& vide opti.text.in l.palam.in princ.ff.de rit.nu.Item vide quod ſingulariter ſcripſi poſt Domini.in c.mulieres.§.j.in prin.de iud.libro ſexto.Itẽ vide pulchrum tex.in l.per adulterium.C.de adul. Et adde ꝙ illud,quod dicitur de meretrice,habet etiam locum in illa, quæ fuit meretrix.Tex.est notabilis in l.palam.§.non ſolum ff.de ri.nup.Et bene facit text.in l.prætor.§.his etiam ff.de eden.& quod ſcribit d. Anto.in procœmio Gregoria.in j.char.Sed forte illud est verum ſolum quò ad pœnam infamiæ.Tex.tamen ibi reddit rationem generalem.Et pro hoc facit quod not.Barto.in l.j.in princ.ff.de ædil.edict.Et dic,vſurarius dicitur etiam ille,qui deſiit fœnerari. De quo vide Bar.in d.l.palam.§.non ſolum.Item adde ꝙ priuilegio,quo gaudent mulieres,vt non poſſint capi pro debito ciuili,iuxta l.j.C.de offi.di.iud.& auth.nouo iure.C.de cuſt.reo. non gaudet mulier meretrix.fm Bal.in l.conſentaneum.ver. in gl. ad cogendum.C.quomodo,& quando iu.argumento tex.in auth, reſti.& ea quæ par.§ ſi quod limitat Lu.to.in l.ſi verò.§. de viro. in 2.fallen ff.ſo.ma.niſi mulier eſſet nupta,& luxuriosè viueret. Et alle.in ſimili notata per Io.An.in rub.de iniur.arg.l.ſi vxor §. j.ff.de adul.Sed dictum Bal.in d.l,conſentaneum.amplio eſſe verum etiam in muliere,quæ deſiit eſſe meretrix,per tex.in d.l.palam.§.non ſo.um.ff.de ritu nupt.Et iſta tenementi ad ea,quę habentur per gl.& do.in l.plerique.cum l.ſeq.de in ius voc.de Bellentzinis.

c ¶Tenetur vitare in diuinis.Adde Fel.pulchrè in c.accuſatum.in fi.ſ.eo.tit.Zach.

d ¶Et ideo gl.in prædicto §.verum dicit,ꝙ ſi quis ſcit aliquem ſimoniacum,licet sit omnino occultus,non debet audire eius officium,& idem dicit hic Inn.pro hoc ergo quod no.gloſſ.j.q.j.ſi qui à simoniacis,quæ dicit,ꝙ ſi aliquis ſcit epiſcopum ſuum ſimoniacum,licet ſit occultus, potiùs debet pati excommunicationem,quàm ab eo ordinẽ recipere.& inquantum Abb.Sic.dicit,ꝙ alij criminoſi tolerati non ſunt vitandi, & ab eis ſunt recipienda diuina,intellige,niſi ſint per ſententiam ſuſpenſi,vel depoſiti,quia tũc toleratio non prodeſſet,vt dicit Inn. Alex.de Ne,

e ¶Et adde remiſſiones,quas dedi in fin.ca.accuſatum.ſ.eodem. Alex.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Simonia in quibus rebus committatur.*
2 *Quicquid datur vt quis recipiatur in aliquam religionem ſimoniacum eſt.*
3 *Simonia committitur ſiue detur aliquid quando beneficium confertur ſiue datur poſtea in progreſſu temporis.*
4 *Simoniam incurrunt recipientes,dantes,& mediatores.*
5 *Conſuetudo tolerans ſimoniam vel inducens eſt nulla.*
6 *Moniales quando recipiunt aliquam in ſororem, non debẽt ab ea,vel eius conſan-*

conſanguinei aliquid petere,ſed vel ipſi conſanguinei aliquid ſponte offeriant monaſterio, vel quod ipſi dicant volẽti intrare,vt aliquid portet pro victu non autem paciſcantur.
7 *Simonia non committitur eo quòd beneficiati recipiunt beneficia reſeruata eis annua penſione dantes reſiduum fructuum alteri.*
8 *Cardinales locantes beneficia ei commendata ſub certa penſione non committunt ſimoniam.*
Simonia non committitur ſi inſtituens in beneficio ſoluit certam penſionẽ alicui Cardinali,quæ pẽſio fuit impoſita beneficio vacanti ſoluenda per inſtituendum.

CAP. VIII.

a NON SATIS.a† Simoniacũ est pretiũ recipere pro ingreſſu religionis,& pro prioratib.vel capellis concedendis pro 1 prælatis inſtituendis,& ꝙ cõcedẽda ſepultura,ꝙ chriſmate,pro eo facto,pro benedictionibus nubentiũ, vel aliis ſacramẽtis, nec valet cõſuetudo in ꝯrium.h.d.cum ſeq.Diuiditur.nam primò ponit conciliũ tripliciter prohibitiuum diuiſim cuius transgreſſores,& contemptores dicit simoniacos. ſecundò coniunctim ponit aliam triplicem prohibitionem damnans contrariã conſuetudinem,& causam reddit.tertiò ibi,pro ſepultura.¶Casus literalis.In ca.iſto prohibetur,ne ab his qui tranſeunt ad religionem,aliqua pecunia requiratur nec prioratus,vel capellania pro aliquo pretio alicui committatur,& qui contrafecerit tam ille qui dedit,quam qui recepit,vel conſenſit ſimoniam cõmittit nec pro aliquo ſpirituali vlla exactio attentetur non obſt.ali qua conſuetudine,quia diuturnitas temporis non diminuit pec 2 catum,ſed auget,& in ſe.c.idem dicitur.Ber.¶†Not.j.ex tex.ꝙ b ingreſſus religionis est quid ſpirituale.vade pro eo non debet aliquid temporale exigi.alias cõmittitur simonia,vt hic.de quo pleniùs dicetur.vt in cap.qñ.ĵ.c.vbi habetur de illis monialibus. 3 †No.2.ꝙ pariter simonia committitur ſiue à principio temporis inſtitutionis aliquid tẽporale ex pacto detur,ſiue annua pars redituum conſtituatur,nam videtur conferre beneficium propter illum annuum red tum,qui eſt quid temporale de quo aliquid ſupra tangam.†Not.3.quòd tam recipiens temporale pro ſpirituali quàm dans,& conſentiens ſiue mediatores inuoluuntur vitio simoniæ.ad hoc c per inquiſitionem.ſ. de elc. & c.2.de conſ.†Vltimò no.ꝙ conſuetudo non excuſat in iſtis.imò aggraꝫ peccatum,quod intelige quãdo diu perſeuerauit in peccato prætextu cõſuetudinis.de quo 6.q.j.imitare.in c.ſi.de cõſue. 6 & ĵ.c.prox.¶†In gl.j.in fi.no.ex gl.duas bonas theoricas,& practicas conficiendi inſtrm quando aliqua puella recipitur in mo c nialẽ,vt non detur aliquid ex pacto,ſed purè,ꝙ deuotione ſua ipſa puella, vel eius pater offerat monaſterio aliquid. Secunda practica est,vt ſi hoc contingat ex defectu facultatis reddituum monaſterij,& per viam cuiuſdam protectionis ſue intimationis dicetur volenti intrare,vt ſecum aliquid quęrat,& aportet,vnde poſſit viuere,non autem debet duci in pactum, & ita intelligo Innoc.in c.tua ĵ.eo.vbi videtur ſentire contra iſtam gl.de quo 7 etiam Ioan.And.in c.quoniam ĵ.eo.†Sed quæro extra gloſſ.di citur hic ꝙ non debet concedi eccleſiæ,ſeu capellaniæ ſub annuo redditu,nunquid religioſi quibus ſunt conceſſæ aliquæ ecclesiæ ad vſum proprium poſſint licitè concedẽdo omnes fructus retinere ſibi annuam penſionem,& cõcludunt hic doct.ꝙ ſic.Nec ob.c.prohibemus.nec c.ſignificauit.ſ.de cenſi.quia verũ est,quod cenſus non debet imponi eccleſiis.ſed fructus qui debentur alicui bene poſſunt vendi,vel locari,vt in c.veſtra.de loc. & facit quod not.in c.de monachis.& in c.auaritiæ.de præben. 8 & in cle.j.de iurepa ¶†Et hæc faciunt ad q quotidianam, nunquid Cardinales poſſunt concedere beneficia eis commendata ſub annua penſione.Et circa hoc ſic conclude,ꝙ aut volunt locare commendam exiſtentem apud eos. & poſſunt ſicut quilibet beneficiatus vendere, & locare fructus ſui beneficij, vt in præalle.c.veſtra.ſpirituali tamen non debent locari.de quo dic vt dicam in c.quoniam.& c.fi.ĵ.ne præla.vi.ſu.aut volunt renũtiare titulo commendæ,vt beneficium conferatur alij per papã, & tunc ſi præcedit pactum,vt habeat certam pecuniam non est dubium ꝙ committitur ſimonia,& magis cõmitteret ipſe Cardi.quàm ille qui confert,quia ipſe nihil confert, ſed tantum renuntiat commendæ & recipit pecuniam ex pacto, eſt enim illa renuntiatio ſimoniaca.ad hoc quod no.gl.in c.ex parte.ſ.de ofd fi.deleg.Sed cautela poſſet ſic adhiberi dum tamen non præcedat prius priuata pactio,vt Pa.ex officio ſuo inducet Car.ad renunciandum & poſtea opponeret certam pẽſionem beneficio vacanti ſoluendam Car.annuatim per inſtituendum.& hoc trã ſiret ſine vitio ſimoniæ.argu.opti.c.niſi.de præbend.nã & ſi pro vita religioſorum quandoque apponuntur iſtæ penſiones ecclesiæ fortiùs pro ſuſtentatione Cardinalium quorum conſilio regitur orbis,& abſque dubio conſultus prouideretur vniuerſa

li eccleſiæ apprehendo huiuſmodi penſiones potius quàm concedendo eis eccleſias in commendã,quia deſtituuntur ſic eccleſię proprio rectore,& malè deſeruitur ipſis eccleſiis in ſpiritualibus,& temporalib.

ADDITIONES.

a ¶Non ſatis.Extende hunc tex.vt per Abb.in c.ad noſtram.ĵ.eo. & in c.ea,quæ.ĵ.eo.Seb.Sap.

a ¶Non ſatis.Vide Bar.in l.Titia.in fi.principij.de ver.ob.& Bal.in l.fi.in fin.C.de ſponſal.& Bar.in l.Titio centum.ĵ.1.& ibi Imo.de condi.& demon.De Bellentz.

b ¶Ingreſſus.Vide Abb.in ca.2.in primo notã.de ſtatu monacho. Seb.Sap.

c ¶Qñ puella recipitur in monialem.Adde ad dilucidationẽ huius dubij Bar.in l.2.C.de inſti.& ſubſti.& ibi omnino Ale.in fi.eidem Bar.& malius in l.Titio centum.§.1.ff.de cond.& demon.& in auth.res.q̃.C.com de leg.& fideic.ver.quæro.an pro filia Zac.

d ¶Dum tamen Vide mirabilẽ deciſionem adverba Abb.hic,quã ponit Fel.in c.ad audientiam ſ.de reſcri.Seb.Sap.

SVMMARIVM.

1 *Conſuetudo licet praua,& inhoneſta excuſat à pœna temporali.*
2 *Simonia an poſſit committi circa ſacramentum matrimonij.*
3 *Marītus ignobilis ſi aliquid dat vxori nobili in recompenſationem parentelę licitè dat,& huiuſmodi donatio valet.*
4 *Donatio remuneratoria inter virum & vxorem valet,etiam non expecta morte alterius coniugum.*
5 *Presbyter ſi non vult baptizare aliquem ſine pecunia an debeat illi dare dictam pecuniam,an vero baptiſmum relinquere.*
Pro baptizato habetur qui habet voluntatem baptizandi ſe.
Baptiſmus etiam collatus à laico tenet.
Simoniam non committit ille,qui eſt neceſſitatus dare pecuniam pro ſpiritualitate.
6 *Vſuram non committit ille,qui neceſſitatur accipere pecunias ſub vſuris.*
7 *Simonia non committitur ſi quis dat,vel pollicetur pecunias alicui pagano vt faciat ſe chriſtianum,niſi ille paganus efficeretur chriſtianus ob illas pecunias.*
8 *Simonia committitur ex parte recipientis ſi accipit pecuniam ne conferat ſpiritualia ſimoniacè.*

CAP. IX.

CVM IN ECCLESIAE.Summatim est ſ.in c.præced.& diuiditur,quia primò ponit factũ horribile,& excuſationem conſuetudinis improbat.ſecundò illam reprobat,quia simonia 1 cam ibi,ne igitur.†No.1.ex tex.ꝙ prauа conſuetudo poteſt appellari lex mortis,appellatur enim lex,quia ab impijs,vt lex.& priuilegium obſeruatur,ideò radicitus,& velociter extirpanda. vt 8.dis.mala conſuetudo appellatur lex mortis,quia infert mor a tem æternam.ſed quò ad pœnam temporalem multũ excuſat, a vt no.4.dist.denique.& in c.cum venerabilis.de conſue. Secũdò ex eodem verbo colligo quòd peccatum ſucceſſiuum est grauꝰ & grauiori pœna afficiendum,quàm ſit momentaneum,& quòd peccatum detinet temporaliter,& inuiſibiliter animam vinculatam ſeu alligatam ſicut vincula tenent corpus viſib liter. Vltimò not.quòd omnia ſpiritualia largo modo poſſunt appellari ſacramenta,vt colligitur ibi ſeu a iis ſacramentis, &c.propriè tamen ſunt ſeptem ſacramenta de quibus in capitul. veniens de tranſact.per gloſſ. ¶ In gloſſ.ij in fin. vel dic ſecundum Vincen. quòd hoc procedit de iure ciuili.de iure verò canonico non valet conſuetudo aliqua, vt pro ſpirituali aliquid detur temporale,& an, & quando poſſit aliqua conſuetudo in b talibus introduci,dicam in capitu. ad apoſtolicam. infrà eod.b ¶†In

ADDITIONES.

a ¶Quo ad pœnam temporalem multum excuſat. Adde Lu.Ro. ſing.19 inci.an conſuetudo.& Fran.de Cre.ſing.149. quod inci. nos puerorum.allegat vterque ad hoc gl.ſi.in ca.cum venerabilis.per iſtum hic alle.ſ.de conſue.quam diligenter vide,& quod ibi notaui in apo.ad iſtum.nu.5.in apo.in ver.quò ad pœnã.dixi inſuper in apo.ad eundem poſt alios in c.quoniam.nu.13.in apo.in verſi.tex.cum gl.ſ.de conſtit.Fel.in c.j.ſ.de re iudic.Alex. conſi.22.volu.1.& conſi.108.vol.2.Bald.conſi.39.vol.2.Rom conſi.466,Card.conſi.132.& Petr.de Ancha.conſi.46.inci.cõſuetudo.& conſil.271.incip.iure ſcripto. & conſuetudine. Zacharias.

b ¶Habetur etiam in c.ſuam.& in c.ſicut pro certo,& in ca.Iacobus.ĵ.eo.Alex.de Ne.

Universidad de Deusto
Biblioteca

2 ¶†In glo.ver.benedictionibus nubētium a &c. ibi gratia non
a confertur.Io.An.hic & in c.vnic.de fac.vnc.determinat contra
rium,dicens q̄ ēt in matrimonio gratia confertur, & ad c.cōnu
bia.allc.pro contrario resp q̄ in benedictionib.nubentium,& in
aliis sacramentis adest præsentia sancti spiritus, & gratia,sed in
matrimonio in actu.f copulæ carnalis licet non adsit præsentia
sancti spiritus propter horrorem, & quia homo efficitur totus
carnalis,potest tamen ibi adesse gratia,puta si facit causa reddē
di debitum.nam tunc coniux meretur.3.q.5.c.1.27.q.2.si tu abs
tines.Nec etiā valet ar.gl.dum dicit,q̄ pro benedictionibus nu
bentium non debet aliquid exigi,quia confertur gratia Spiritus
sancti,& tamen prohibetur exactio pecuniæ,exemplum in ele
b ctione. b Et an sit indistinctè verum,q̄ in matrimonio possit li
citè interuenire pecunia,concludę q̄ pro dote,& pro donatiōe
propter nuptias licitè potest interuenire, quia propriè non da
tur pro matrimonio.i.vt ꝓtrahatur ipsum matrimonium,sed p
onere matrimonij.vt in c.per vestras.ś.de dot.post di.restit.Item
ante matrimonium contractum potest interuenire donatio in
ter sponsos,dummodo conferatur in tempus matrimonij,vt in
l.j.C.de don.an.nup.sed in matrimonio ꝫhendo si inducatur al
ter ad matrimoniū non valet donatio,seu promissio facta ab al
c tero coniugū c : quia vē fieri ob turpē cām.f.libidinis extorquē
dæ.ita vult tex.not.in l. si ita stipulatus.§.si tibi.& in l.si diuortio.
3 ff.de ver.obli.†Dictum tamen sing.Bar.in vtroque loco,q̄ si puel
d la deret nobilis,& vireſſet plebeius,tunc licitè potest aliquid do
nari vt ꝫhatur matrimonium,quia vē donatio remuneratoria,
& in compensationem parentelæ, & non causa libidinis,quod
4 est valde notandum.†Et per hæc dicta Bar.audio Bar.de Sal.cō
suluisse,quòd valet donatio facta inter coniuges,quando est re
muneratoria seruitij recepti,vt vitra affectum coniugalem ma
ximum beneficium collatum est vxori per virum,& eē, ita q̄ al
ter alteri sit obligatus ad antidora.tunc.n.tenet donatio,& obli
gatio facta etiam non expectata morte alterius cōiugum,quia
simplex donatio prohibetur inter coniuges,vt in c.fi.de don.in
ter vir.& vxo.non aūt donatio remuneratoria:illa.n. propriè &
strictè non est donatio,cum non procedat ex mera liberalitate:
vt l.i.ff.de don.sed procedit vt satisfiat obligationi ad antidora.l.
sed & si.§.cōsuluit.ff.de pe.hæ.& in c.cum creatura.de cel.mis.&
5 in c.cum in officiis.de testa.& hæc no.†Extra gl.quæro nūquid
e possit licitè dari pecunia e sacerdoti,qui non vult aliter baptiza
re,an potius sit sacramentum baptismatis relinquēdum, de hoc
vide bo.gl.in c.baptizandis.1.q.1.vbi videt ꝛcludere,q̄ aut iste
baptizandus est adultus,& non debet aliquid cōtribuere,sed po
tius baptisma relinquere,quia ex quo credit,& non deficit p eū
quominus baptizetur,habetur pro baptizato.arg.in c.debitū,&
qđ ibi no ś.de bap.& in c.2.de presby.non bap.& qđ ibi no.in gl.
alias baptizet seipsum fm illam gl.hoc tñ vltimū parum prodes
set, quia differētia debet esse inter baptizārem,& baptizatum in
præall.c.debitū. Item dic q̄ pōt se facere baptizari à laico, quia à
quocunq; collatū sit tenet.vt in ca.1.in ver.sacramentum.ś.de
sum.tri.Si verò est infans,tunc sunt opi.Quidā.n.dicūt nihil esse
tribuendū,sed potius infantē dimittendū sine baptismo, ga nō
dēt quis peccare,vt infans acquirat vitam æternā,14.dist.quod
ait Zot.& ibi glos.& 46.dist.sicut.alij dicunt,q̄ licet non deberet
dari,tamen potius quā dimittere infantē sine baptismo pecunia
esset danda,& hoc intellige qñ non reperitur alius qui sciat bap
tizare,& putarē,q̄ licitè pōt hoc casu dari pecunia,licet illicitè
recipiatur,ga iste donat ductus necessitate,nō vt emat spiritua
le,sed potius tollat impedimentū illicitè præstitum huic testa
6 mento.¶†Sicut in simili dicimus de recipiente pecuniā ad vsu
ram,vt si voluntariè hoc faciat inducēdo aliū ad vsuram cōmit
tēdam peccet,secus si hoc faciat ex necessitate,vt no. in c.super
7 eo.ī.de vsur.& facit quod no.ś.c.proximo. ¶†Secundo quæri
tur nunquid licitè detur pecunia pagano,vt se baptizet, de quo
vide gl.in c.quam pio.j.q.ij.& recipiāt opin. & quidam dicunt
q̄ licitè potest dari exēplo beati Siluestri,qui bona temporalia
pollicebatur paganis,vt facerent se Christianos, alij contra,mi
hi placet hæc opi.quòd aut faciunt propter paupertatem,quia
pagani nolunt venire ad fidem christianā,& tunc licitè eis pos
set pecunia promitti:nam multi iudæi multas diuitias congesse
runt ex vsuraria prauitate,& timent venire ad fidem,quia opor
tet eos omnia malè ablata restituere.hoc enim casu licitè puto
pecuniam eis posse ꝓmitti,vt veniant ad fidem, sed si nō habēt
propositū veniēdi ad fidē,nisi ex cupiditate pecuniæ promissæ,
tūc puto ꝫrium,quia in talibus parū ꝓdesset baptismus. xv.q.j.
non est.imò peccant,quia abutuntur bono,& dantes non euā
derēt peccatū ar.33.q.5.ad fidem,sed fm primū membrū arbi
8 tror fecisse beatū Siluestrū.¶†Vltimò quęritur quid si pecunia
datur ep̄o,vt simoniacè non conferat spūalia.dicunt Doc. q̄ si
monia est ex parte recipientis,non autem ex parte dantis.

ADDITIONES.

a ¶Nubentium. Adde hic bonam.gl.32.qu.2.in gl.j.& gl.in ca.ad
applicā,in verbo desponsata.ī.e.& gl.in c.licitè.32.q.2.quæ mani
festè sentit.q̄ per sacramentū mrimonij non cōfertur gratia.Et
vide omnino d.Ant.in c.j.de sacra vnctio.& vide oīno quod ibi
notaui,vbi latè examinando concludit etiā ipse q̄ per sacramē
tū matrimonij confertur gratia.Itē inquantū gl.dicit hic licere
dare pecuniā pro matrimonio,intellige hoc prout elegāter di
cit B.Tho.2.2.qu.1.art.2.in fi.vbi dicit q̄ matrimoniū non solū
est sacramentum ecclesiæ,sed etiā est officium naturę,& ideò di
cit pro eo inquantū est naturæ officium,licitè datur pecunia.Et
de isto articulo,an liceat dare pecuniam pro sacramento matri
monij,vide gl.fi.in c.significante.qui matri.accusa.pos.& omni
no per Dominic.in c.his ergo.circa fi.23.di.post gl.& Bart.in l.
fi.ad fi.C.de transact.de Bellentz.

b ¶Dominus Cardi.hic.in 2. oppositione dicit,q̄ quando copula
est meritoria,non videtur sibi ratio quare spiritus dedigneē ad
esse in opere diuinitus instituto. Mihi tñ magis placet illud qđ
dicit Abb.Sic.f.q̄ præsentia spiritus sancti nō adsit operi carna
li.etiam si sit meritoria,quia de hoc est tex.apertus in præalle.c.
connubia.32.q.2.& qñ copula sit meritoria,& quando incurra
tur peccatum mortale,vel veniale,ex ipsa,vide gl.in c.quicquid.
32.q.2.& 5.di.ad eius vero concubitū.plenè dixi post Butr.in ru
br.de spons.Nunquid autem gratia spiritus sancti maneat sp in
sacramētis,donec sunt in corpore mortali,dic q̄ sic, quò ad vir
tutes, sed quò ad miracula, & virtutem prophetandi manet ad
tempus,& recedit ad tempus,vt de pœ.dist.2. quærendum,& c.
potest.Alex.de Ne.

c ¶Ab altero coniugum.In contrarium ponderat Abb.text. in c.
de illis.ś.de condit.app.vbi respondet duob.modis,vt ibi per eū.
Seb.Sap.

c ¶Ab altero coniugum.Valet donatio,per quam alter coniugū
inducitur ad contrahendum matrimonium, nisi sit remunera
toria. Et adde omnino quod not.dom.Abb.in ca.gemma.ś.de
spons.& in c.fi.de dona.inter virum,& vxorem.& quod ibi latè
notaui.De Bellentz.

d ¶Quòd si puella.Vide Ias.in l.si non sortem.versi.secundus effe
ctus.ff.de condi.inde.& latè in l.ex hoc iure.versiculo, tertius ef
fectus.ff.de iust.& iure.vbi ad hoc plura allegat.

e ¶Pecunia.Nunquid liceat dare pecuniam ei,qui alias non vult
baptizare infantem morientem Et idem determinat in termi
nis Beatus Thomas.2.2.q.c.ar.2.circa med.vbi omnino vide. Sc
tu de hoc omnino vide elegāter in terminis per Sanctum Tho
mam.in 4.Sent.di.5.q.2.art.2.in fi.quantum ad adultum volen
tem baptizari concludit illud idē quod dicitur, sed quātum ad
petentem infantem baptizari,dic quòd si sacerdos non vult illū
baptizare,poterit ipse baptizare,& si non habet aquam, potest
emere ob hoc,& etiam poterit emere aquam consecratam, ga
emit eam,vt puram aquam,non vt consecratam, quia ipse nō
baptizat aqua illa, & nonnullam dicitur committere simoniā.
Item vide Sanctum Thomam.in 4.Sent.di.2.q.2.art.j.ante fi.vbi
dicit,q̄ si baptizans intendit baptizare,vt lucrum ipse consequa
tur,baptisma verum est,quia conformatur intentioni ecclesiæ.
Et de hoc an possit pecunia dari pro baptismo,vide gl.& ibi om
nino Dominic.super ea in c.qui syncera.45.di. Quare autē non
est danda procuratio pro baptismo,sicut pro consecratione,de
clarat gl.in c.relatum.4.q.4.De Bellentz.

SVMMARIVM.

1 *Procurat onē non debet petere prælatus, nisi in casib.à iure expressis,vel his similibus.*
2 *Procuratio debetur episcopo non solum si visitat, vel conferat loca remota,sed etiam vicina.*

CAP. X.

1 CVM SIT.Breue est,nec pōt summari.¶†No.primò casum,
in quo præter visitationem debetur procuratio,quando.s.
a eps,siue prælatus vadit ad ꝫsecrandū a ecclesiā.& dicit hic Vinc.
b & doct.cōiter post eum, q̄ in nullo casu præstabitur ꝓcuratiō
prælato

ADDITIONES.

a ¶Consecrandum.idem esset si episcopus iret ad recōciliandum
ecclesiam solutam,vt dicit Ant.in c.proposuisti. de consec.eccle.
vel alta.Sed cōtrarium dicit Io.An.in addi.Spe.in tit.de salario.
§.j.in ij.char.De Bellentz.

b ¶Procuratio.Episcopus, vel alius prælatus non debet habere
procurationem à subditis,nisi in casibus à iure expressis. Et idē
dicit Vinc.in c.conquerente.de off.ord. prout refert Ant.in d.c.
proposuisti.Et idem dicit Vinc.in c.cum ab omni.de vita & hone
.cle.prout latè referendo dicit Archid.in c. quærendum.iiij.q.
vj.Et

prælato pro officio suo impendendo nisi in casibus à iure expres
sis.& no.hoc dictū,tanq̄ singulare.quia quotidie allegat.Exigēs
ergo procurationem debet allegare casum expressum secūdum
doctores.Sed ego putarē,quod in similibus expressis possit pro
curatio exigi ad hoc q̄ no.gl.& doct.in cap.sicut.supra,de accu
satio.& tex.iuncta gl.in simili.in l.j.C.de condictio.indeb.& in c.
statutum.post princ.de reser.li.vj.non.n.omnes iuris articuli pos
sunt lege cōplecti, sed est de similibus ad similia ꝓcedendū. vt l.
non possunt.ff.de legib.& in c.cum dilecta.de confirmatio. vtili
a vel inutili.a ¶†In gl prima.ibi,potiùs pro labore,&c.hanc opin
2 tenuerunt quidam,sed non placet Host. quia sequeretur q̄ data
vicinitate locorum nō deberetur ista procuratio. No.bene hoc
dictum Host.ex hoc.n.sentit.q̄ quantumcunque ecclesia conse
cranda sit vicina episcopatui, nihilominus potest à cōsecratore
exigi procuratio.quod placet, tum quia ista litera loquitur indi
stinctè,tum quia idem videmus in procuratione debita ratione
visitationis,quia debetur etiam ab ecclesiis,quæ sunt in propria
ciuitate,vt in c.venerabili.de censi.Est ergo hæc procuratio an
nexa visitationi,& consecrationi.& datur non pro labore sacra
menti,quia daretur pro ipso sacramento,cum sit connexa.j.q.iij.
si quis obiecerit. sed prælatur in signum cuiusdam superioratis
& vt facilius prælati inducantur ad visitandum,& consecrandū.
facit pro no.Inn in c.Romana.de censib.li.6.Quare autem in cō
b secratione b& visitatione exigi potest procuratio. & non sic à
baptizandis.vide gl.x.q.3.relatū. quæ dicit hoc fieri ne propter
auaritiam,seu paupertatem hoies subtraherētur seu submoue
rentur à sacramento baptismatis.Et no.hanc gl.in qua tum di
cit,propter defectum facultatum ecclesiæ,debet episcopus pro
priis sumptibus ecclesiam consecrare.tene menti.

ADDITIONES.

¶ iij.Et ideo dicit quòd episcopi vocati ad depositionem clerico
rum debent venire sumptibus propriis.Et idem dicit de episco
pis,qui vocantur ad consecrationem eporum,de quib. dicit Ar.
in c.si forte.xij.di.Et dicit notare Arc.in v.c.cauendū.q̄ qñ aliqs
tenetur aliquid præstare,debet illud præstare sumptib. propriis,
nisi iure reperiatur expressum.Sed in ꝫrium videtur gl.& ibi Ar.
in c.nos autem.xvj.q.j.& gl.in l.quoniam liberi.C.de testi. Attа
men illam gl.approbat ibi Bal.Et cum eo quod ś.dixi episcopos
comprouinciales vocatos ad depositionem clericorum,debere
venire propriis sumptibus.vide quodno.do.Abb.in c.quibusdā.
circa prin.de pœnis.& do.Ant.in c.cum veteri.de elect. Et vide
c.cum pro causa.de proc.& quod no.gl.in c.cupientes.in fin.de
ele.li.6.& omnino quæ plenissimè notaui post gl.in d. c.nos au
tem.16.q.1. De Bellentz.

a ¶ Sed ego tenerem indistinctè dictum Vincentij, ex quo Doct.
ipsum sequuntur simpliciter.nec est bonum argumentum à si
mili,quia in exorbitantibus non procedit argumentum de simi
libus ad similia,vt in auth.quas actiones.C.de sac.sanc.ecc.& in
l.si verò.§.de viro.ff.sol.matr.cum simi.& ideò cum sit contra re
gulas iuris,quia episcopo debeatur procuratio, non est faciен
da extensio.Nam est dicendum,quòd debeat habere,nisi vbi re
peritur expressum.& ideò tene opinionem Vinc. quæ est com
munis. Alex.de Ne.

b ¶Consecratione.Et pro ista gl.facit tex.in c.statutum.§.insuper.
de rescrip. i.6.& ibi etiam gl.dicit q̄ ordinarius à pauperibus li
tigantibus non exigit sportulas.vt in auth.de manda.prin. §.si ti
bi.Pro ista gl.etiam facit l.vna.C.de sala.hospi.non præstan.li.xij.
Sed ꝫ istam gl.facit tex.in c.procuratores.de censib.& pro sol.vi
de Ant.ibi. de Bellentz.

SVMMARIVM.

1 *Conuictus de simonia,vel infamatus si se non purgauerit deponendus.* 5.
2 *Electus simoniacè in prælatum est deponendus.*
3 *Notoriè simoniacus punitur tanquam si foret,vel confessus,vel cōuictus.*
4 *Simonia non punitur per solam famam.*
6 *Principes etiam laici,qui accepta pecunia consentiunt electioni alicuius in prælatum,committant simoniam,& tenentur illas pecunias restituere il li ecclesiæ de cuius prælatura agebatur.*
7 *Confessio extraiudicialis facit indicium ad torturam,& aliquando ad pę nam,& est sufficiens ad priuandum quem beneficiis suis.*
Glorians se commisisse tale crimen ponitur pro delicto gloriationis.
8 *Confessus in iudicio timore futuræ probationis,non dicit sponte confessus.*
Confessio spontanea quę dicatur.
Confessus per viam inquisitionis acrius punitur,quàm conuictus.
9 *Simoniacus in ordine debet deponi ab ordine malè accepto.*
10 *Patronus laicus alicuius ecclesiæ collegiatæ an habeat consentire in electionem prælati.*
Collatio beneficiorum non potest fieri per laicum,nec per ipsum acquiri etiam ex consuetudine,de cuius initio non sit memoria.
11 *Pecunia simoniacè accepta per regentes ecclesias, quomodo distribuatur,*

& qualiter accipientes puniantur.

CAP. XI.

a 1 DE HOC.a†Conuictus de simonia deponendus est. Idem
est in infamato qui se purgare non potest secunda pars prin
cipalis ibi,regē.Casus literalis Episcopus Exon.ante suā electio
nē promisit Arch.quoddam beneficium,& cuidam clerico quē
dā prioratum,vt vterque electioni suæ consentiret.Item rex, &
alij principes pecuniam receperunt,vt electioni consentirent,q̄
fuit archiepiscopus quid esset ibi agēdum super prædictis. Rñ.
papa q̄ si notorium est dictum Archi. & clericum recepisse pro
missa ob causam illam,vel exinde confessi fuerint in iure vel le
gitimè cōuicti ab altaris ministerio perpetuò sunt deponendi.
Si verò non est notorium,nec conuicti sunt,vel cōfessi,ſ3 publi
ca laborant infamia,indicenda est illis purgatio,in qua si defece
rint sunt puniendi.Rex autem,& principes sunt inducendi,vt si
quæ receperunt à dicto episcopo,vt electioni præstarent assen
sum ecclesiæ Exon.restituant.cum illa sine periculo animę reti
2 nere non possunt.B.†Nota.j.ex tex.q̄ propter vitium simoniæ
eriam commissum in electione prælati debet quis deponi ab of
ficio,& beneficio.quod intelige,vt dixi in c.inquisitionis.ś.de
3 accu.†No.2.q̄ pariter punitur de simonia is,de cuius crimine
4 notoriè constat,vel confessus,seu conuictus.†Not.3.q̄ licet cri
mē simoniæ sit exceptum,& multa in ea sint specialia,sola tamē
b infamia non sufficit ad puniendum de hoc crimine.bItem no.q̄
infamato etiam de graui crimine potest à principio indici pur
gatio,& deficiens in ea potest puniri , vt author sceleris,quod
5 limita secundum ea,quæ dixi.in ca.accedens.ś.de accusa.† Vlti
mò no.q̄ reges,& principes,& alij laici recipientes pecuniam,vt
consentiant electioni seu promotioni ad aliquam prælaturam
tenentur illam pecuniam restituere ecclesiæ,de cuius prælatura
agebatur,licet non prouenerit ex bonis ecclesiæ,& hoc ideo,ga
in ignominiam illius ecclesiæ fuit data pecunia,ideò in recom
c pensatione iniuriæ est illic ecclesiæ restituenda,quod bene no.
in practica,nam confessores principum,vel ignorātia ducti,vel
vt applaudant principibus,negligunt eos ad pœnitentiam indu
cere.& multi tales sunt hodie in orbe de quorum salute diffidē
dum est,cum decedant in tali peccato , nam peccatum non di
mittitur nisi restituatur ablatum.vt in regula,peccatum.de reg.
6 iur.li.vj.& in c.cum tu.ī.de vsu.†In glo.in ver.confessi. ibi extra
iudicium nō præiudicat.&c.intellige gl.q̄ confessio facta extra
iudicium super crimine non præiudicat.f.ad plenū,producit ta
d men indicium validum ad supponendum cōfessum torturæ.vt
nor.gl.& doct.in l.capite quinto.ff.de adult.Et quando trānsit in
nomen specificum delicti etiam pœnæ præiudicat , vt si quis ex
tra iudicium gloriatur se commisisse tale crimen.nam tūc puni
tur pro delicto gloriationis,vt est tex.in ca.quàm sit.infra,de ex
ces.præla.& sentit Inn.in capit.per inquisitionem.de elect.quod
confessio extra iudicium de crimine est sufficiens ad priuan
dum quem

ADDITIONES.

a De hoc.Quando prælatus donat suo promotori,an hæc dona
tio censeatur simoniaca,vide Bal.in le.ab Anastasio. circa fin.C.
mandati.DeBellentz.

b Quod dic,vt plenè dixi in apostilla quam feci in ca.sicut.ś.cod.
Alex.de Ne.

c Restituenda.Pro hoc facit,q̄ illi cui est facta restitutio , debet
applicari pœna,vt dicit gl.magna.in fi.in c.sacrilegium.xvij.q.4.
& in c.si quis in atrio.in textu & gl.ea.causa & q.& tex.in c.pres
byteri.ī.de pœnis.De Bellentz.

d ¶ Adde supponēdum confessum torturæ. Adde Bar.in l.quoniā.
ff.de iis,qui no.infa.Bal.in l.iustus fustium.e.ti An.in l.j.ff. de con
fes.iustum,& Io.de Ana.in c.ij.ś. eo. & illum in c. at si clerici.vers.
sed quia supra facta est mentio.ff.de iudi.Ro.decis.clxxx.incipit.licet
confessio extraiudicialis.& Rom.consil.vij.incip.visis necessarijs
in facto proposito.Quod tamen dictum limita.vt notaui in apo.
ad istum in c.olim.in 6.in ver.subijci torturæ,vbi etiam Fel.versi.
secundò,nisi reuocet.ś.de reser.Zach.

d ¶ Torturæ.Adde,quòd huiusmodi confessio facit plenam pro
bationem.quando est verisimilis,vt concludit Tindarus in tra
ctat.de probatio.vbi tractat de confessione. ver.nunc d crimina
lium.in princ.Et cuius sit effectus talis confessio , tradit Paris de
Puteo in trac.syndicatus.col.iij.vbi dicit quòd licet talis confes
sio non probet.Facit tamen quòd confessus possit extraordina
riè puniri quòd gloriatus fuerit de delicto. Et de tali confessio
ne,vide multa per Ang.de Arc.in trac.malefi.in verbo , fama pu
blica.ver.quæro an vnum iudicium,& in verbo,necnon ad den
citiationem.ver.quæro an confessio.Seb.Sap.

Universidad de Deusto

dum quem beneficiis suis,cuius ꝓrium ipsemet sensit in præall.
7 c q̃ sit.de hac materia plenissimè dixi in c.at si clerici.de iudi.†In
a ea gl.ibi.timore probationū ,a no.sing.gl.qui a quotidie solet alle
gari.& idē no gl.15 q.vlt.in sum.& dicitur confiteri timore pro
bationis quando iam accersitus erat ad iudicium, secus autem
quando non præcedente aliquo stimulo,ponte iuit ad iudiciū.
& confessus est crimen, quia tunc hæc confessio dicitur omni-
b no spontanea.& per hanc gl dico limitandum dictum In.b in c.
8 qualiter & quando.2.de accus.vbi dicit,q ¶† si quis cōfitetur cri-
men quantumcunque graue,non præcedente directo ordine,ꝑ
eum poterit imponi pœna quantumcunque grauis, statuta pro
delicto confessato,intelligo.n.quando iam vocatus erat ad iudi
cium,licet nō per accusationem,secus si ponte accessisset. Host.
tamen dicit hic,quòd ēt si timore probationis quis confiteꝛ
ēt in aliquo,parcendum est sibi,licet non in totum,& erit arbi
trarium quanta pars pœnę indulgeatur.ar.in c.fi.de transac.sed
hoc dictum Host.nullo iure probatur,quinimo omnia iura parē
pœnam infligunt convictis & confessis in iudicio.vt hic & in l.si
confessus.ff.de cust.reo.& in ca.2.de confess.cum multis similib.
& facit illud notabile dictum Inn in præal.c.qualiter. vbi vult a-
crius puniri confessum pervia inquisitionis,ꝙ convictū.vt ibi di
c xi.†In gl.in ver.deponendi.ibi,si agatur in modū inquisitionis,
9 &c.hoc procedit vbi agitur ꝙ simoniacum in ordine,tunc.n.in-
distincte fit depositio etiam ab ordine,quia retēto ordine malē
accepto,non potest agere pœnitentiam.& ita intelligo c. inqui
sitionis.alleg.in gl.& ibi dixi.Sed si esset simoniacus in benefi.o
tunc non videtur,q per viam inquisitionis debeat fieri deposi-
tio.ar.j.e.c.insinuatum.& plenè tetigi in præal.c.inquisitionis.
10 & die vt ibi.In gl.in ver regem.ibi,nō confirmatur electio,&c,
pondera gl.quia apertè sentit,q patronus etiam laicus eccleſiæ
collegiatæ habet consentire in electione prælati adeo q eo no-
lente consentire non firmatur electio.sed in veritate hoc est fal-
sum de iure.si patronus non prætendit aliq̃ causam legitimā ꝙ
dicendi,nisi hoc haberet de iure speciali,& à solo Pa.de quo vi-
de bo.ex.cum gl.ſ.de iurepa.c.nobis.facit tex.in.c.cum terra &
de elect.& forte iste tex.habebat hoc priuilegium sicut audio re
gem Fraciæ & aliquos principes orbis habere ex priuilegio po
d testatem conferendi certa beneficia de consuetudine.tamē hoc
non posset acquiri per laicum etiam si esset tanti temporis cui⁹
initij memoria non esset,vt no.dicit Io.An.in c.2 de præb.l.b.6.
11 in nouella.†In gl fi.Vel distingue clarius e ſm Host.& d.Ant.
e q̃ aut quæritur de ecclesia seculari,aut regulari.Primo casu vt il
le qui dedit pecuniam non habet vnde viuat,& tunc restituetur
isti qui dedit.ar.in c.veniens.ſ.eo.& ar.eorum quæ no.in c.quod
te.de cle.coniu.Aut habet vnde viuat,& tunc aut omnes de ec
clesia delinquerūt,aut particulares de eccl'a, primo casu omnes
de ecclesia debent deici,& pecunia debet applicari illi eccleſiæ
quia non applicatur ipsis criminosis,cum inde eiciantur.secus
si non ejicerentur,quia tunc debet applicari fisco principis.ſ.pa
pæ,ſm Host.qui distribuat in pias causas.turpia enim lucra à fi-
co extorquentur.l.fiscus.ff.de iur.fisci.Si verò solus prælatus seu
particularis de ecclesia reliquit,tunc ipse solus punitur,& pe-
cunia applicabitur ecclesiæ in cujus ignominiam data fuit,vt
hic.Secundò membro principali cum quæritur in ecclesia regu
lari aut omnes in ecclesia deliquerunt,& tunc datur pecunia ei,
q dedit vt iret ſm monasterium.vt in c.veniens.ſ.e.Si verò par
ticularis de ecclesia deliquit,tunc ne delictum suum noceat ec-
clesiæ,tenetur dare pecuniam secundo monasterio quo ad vſū
fructum tantū,& mortuo ingresſo,redibit ad primum mo-
sterium.& sic potest intelligi finis glosſæ,vt limitet illud capitu
lum veniens.

ADDITIONES.

a ¶ Probationum.Cum ista etiam concordat gl'o.in c.j xv.quæst.
8.& glo.in c.noua,24.dist glo.in c.ex literarum, de tempo ord.
& gl in c.presbyteri.l.dist.Ité an ille,qui semel negauit, si postea
confitetur,gaudere beneficio debeat statuti.vel iuris canonici,
vel canonis premiantis confitentem,vide multum latè Bal.in l.
ꝙ negantem.ver.quæritur,circa hoc nunquid. C.ad legem Aq-
uil.Et vide Bal.in l.j.circa fi.C.de fur.Et an ille qui cōfitetur fa
ctum,si negat qualitatem facti,gaudere debeat beneficio statuti,
vide per Bal.in c.j.§ porro.in tit.quæ fuc.pri.caut.benefi amit.&
plenissimè Bar.in disp.sua quę incipit,per Italiam coiter sunt sta
tuta.Item de prædicta quæstione,videlicet an ille,qui primò ne
gauit.& modo confitetur gaudere debeat beneficio confitentis
concesso à iure communi vel statuto vide omnino Bar.& Pau.
de Cast.in l cum qui in prin.ff.de iureiur.Et de isto beneficio co
fessionis,vide omnino Bar.in d.disputa.per Italiam.& per Bal.in
l.ea quæ.C.de condic.inde.Et alias quæstiones tangit Bar.in d.l.
cum qui.in prin.Item si statutum pro certo maleficio imponit
pœnam centum aureorum,& si confiteatur, dimittit quartam
pœnæ,an fidejuss.simpliciter intercedens sit obligat⁹ ad integra
centum.Dic sic.Ita eleganter.no.Pau.de Cast.in l.j de in ius vo-
can.Item no.istam limi.& eius concor.& intellige,vt Pau.& ele
ganter tradit Dominic.in d.ca.fin.vltra medium.xxiiij.distin.De
Bellentzinis.

b ¶Dictum Inn.Vide ibi eum in gl.magna.versi.sed non magnus.
& ibi d.Abbatem post eum.Et per illud dictum Inn.videtur ꝙ
bari,ꝙ mitius agitur cum confesso,quàm cum convicto.Quod
etiam aliter probatur,nam condemnato in actione p̃sonali p
sententiam diffinitiuam dantur quatuor mēses,vt in c.ꝙ ad cō
sultationem.de re iud.Sed confesso non dantur nisi decem dies,
vt no.gl.in l.si debitori.in fi.ff.de re iudic.quòd videtur esse cō
tra doctrinam hic traditam.de Bellentz.

c ¶Illud posset procedere,quādo proceditur.vt infligatur pœna,
secundum quod debet imponi inspecto iure communi,vbi au-
tem deberet procedi dispensatiuè, potius esset dispensandum
cum confesso quàm cum convicto,ad hoc quod not.Bart.in l.
eum qui.in princ.ff.de iureiu.& hoc casu potest procedere opi-
nio Host.Alex.de Ne.

d ¶Et hoc etiam priuilegium habet rex Apuliæ,vt dicit gl.16.qu.
7 in summa.Alex.de Ne.

e Clarius.7u de hoc articulo vide per Beatum Thomam.in 2.ij.
q.lxij.art.v.circa medium vbi conc udit,qci,qui ded.t per simo
niam non est faciendā restitutio,licet is,qui accipit illam, non
possit eā retinere,e,sed debet eam cōuertere in aliquos pios vsus.
Sed vide de hoc latius per beatum Thomam.ij.ij q.c.art.j.in fin.
vbi dicit,q licet ille,qui recipit pecuniam eam retinere non pos
sit,tamen ille,qui dat,cū turpiter facit,eam repetere non potest.
Et si pro ecclesia consequenda datum est,debet pecunia,vel pos
sessio,vel fructus simoniacè percepti restitui eccl'się in cuius in
iuriam data sunt,non obstante,q prælatus,vel aliquis de collegio illius eccleſiæ fuerit in culpa.quia eorum pactum nō debet
nocere aliis,ita tamen q quantum fieri potest ipse qui peccaue
rit in de commodum non consequatur.Si vero prælatus & totū
collegium fuit in culpa debet tunc auctoritate superioris, vel
pauperibus,vel alteri eccleſiæ erogari.item pro illo dicto Tho
mæ in q.lxij.art.v.ad idem vide Thomam in 4.Sen.dist.xvj.qu.3.
art.4.vltra medium.de Bellentz.

SVMMARIVM.

1 *Simonia est,& quādo pro aliquo obsequio promittitur beneficium ecclesiasticum.*
2 *Clericus in curia papæ vel in foro ecclesiastico potest esse procurator laici,in curia verò seculari non.*
3 *Excommunicati sunt ipso iure illi qui recipiunt aliquid ex eo quod proponunt aliquod negotium pro aliis apud sedem apostolicam.*
4 *Familiaris alicuius prælati si seruit ei pro beneficio obtinendo committit simoniam.*
Beneficium collatum in aliquē obseruitia tēporalia recepta est simoniacū.
5 *Prælatus habens aliquem ad sua seruitia sub certo salario donec beneficio prouideat sibi,an committat simoniam dando tale beneficium,retinendo maximè sibi salarium præteritum quod promiserat.*
Electus,promittēs dantibus vocem suæ electionis,ad beneficium committit simoniam.

CAP. XII.

1 CVM ESSENT.†Simoniacū est pro temporali obsequio
beneficium eccl'siasticum promittere. primo ponit deci-
sam controuersiam,& procuratoris dationem,secundo diffini-
tionem & eius causam ibi,cunique.Casus literalis. R. clericus,
& nobilis vir.Gul.erant in præsentia domini papæ ꝙ controuer
sia quam inter se habebant,quia nobilis ille incuria domi.papæ
moram diutius trahere nō poterat,pro se in causa illa cōstituit
procu.atorem partibus in præsentia papæ constitutis,clericus il
le confessus est,ꝙ mi es ille promiserat ei dare eccleſiam illam
sup qua litigabant,si quoddam negotium ipsius militis posset in
pra sentia papæ promouere.& quia promissio illa continebat si
moniacam prauitatem eidem R.Papa imposuit silentium super
2 eccleſia ipsa.B.¶† No.j ex tex.arg.clericum posse esse procura-
torem siue solicitatorem in causa laici,quod dicit verum abbas
in curia Romana,seu in foro ecclesiastico,& pro hoc c.pervene
rabilem,iuncta suprascripta rione.ſ.qui fil.sint legit.secus sentit in
foro seculari. Sed d c.potest etiam in foro seculari non prohibetur
clericus promouere vnum negotium laici, & iura quæ prohi-
bent clericum exercere negotium laici debent intelligi gener
a in vno negotio , & ita intelligo in officio aduocationis ,a hoc est

ADDITIO.

a ¶ Officio aduocationis.vide Feli.multa allegātem ad hoc in c.
cum l.& A.ſ.de re iud.Seb.Sap.

hoc est singulare dictum Inn.menti commendandum in ca.vni
cō.de oblig.ad ratioci.& idem tacitè sentit.in c.sed nec. ne cleri.
a vel mona.a ¶† Secundò no.ex tex.ꝙ de promouendo negotio
3 apud se.apost. non debet quis recipere promissionem,maximè
alicuius spiritualitatis consequendæ.& hodie curialis, vel alius
recipiens vel faciens promissionem de aliqua vtilitate, vel de re
consequenda,vel obtinenda gratia apud se.apost.est ipso iure ex
b communicatus.de quo plenè dic,vt in extrauagāti Bonifacij b
quæ incipit,excommunicatus.& hodie multi incidunt in hanc
4 excommunicationem.¶† In gl.j.in fi.no.duo sing.c in ista gl.pri
c mū, ꝙ potest quis licitè seruire alicui prælato , & sperare ab eo
beneficium spirituale,nec ex hoc committit simoniam.licet se-
quatur collatio,tamen hic gl dicit ꝙ non debet seruire principa
liter hac intentione,quasi dicat ꝙ pōt ab eo in genere sperare
bonum temporale. & secundario etiam beneficium spirituale.
secus si non esset idoneus ad illud beneficium,vel seruitium nō
esset honestum.Ant.pro concordia dicit ꝙ ant seruiens,& reci
piens seruitium habent respectum ad certum beneficiū & pro-
cedat ista gl.vt non liceat hac intentione principaliter duci,aut
tendant ad beneficium incertum,& procedit illa gl.Io.Et nonvi
deo bonam rationem diuersitatis iter beneficium certum,& in
certum.nec puto ꝙ in aliquo casu licitum sit principaliter seruī
re pro spirituali beneficio consequendo,nec prælatus licitè cō
fert si principaliter ducatur ad conferendum pro seruitio tem-
porali recepto,quia id quod in se debitum est,& honestum,non
debet exerceri fauore humanæ gratiæ sed recto iudicio,vt in c.
nemo.ꝙ.eo.& xj.q.3.c.episcopus.§.si ergo.& in c.graue.de præb.
sed secundariò bene potest haberi talis spes,& ita voluit gl.in c.
quid proderit.lxj.di.& Inn.in c.venerabilem.de elec in fi. in ver
sicucia.& intelligo gl.in il'o c.sunt nonnulli.j.q.j. secundum ista
d gl.& illud c.quid proderit.ć†Et faciunt hæc ad quæstionem q̃
5 ponit hic Ho.episcopus recipit quendam clericum ad seruitium
spirituale præstandum promittens sibi certum salarium annua-
tim donec sibi prouideret de beneficio cōpetenti,nunquid hoc
sit licitum & concludit,ꝙ sic,dummodo specialiter ex pacto se
non obligauerit ad seruitium temporale præstandum. nec com
mittitur simonia si remittatur postea salarium cum cōfertur be
neficium,quia salarium,erat sub conditione,& facta conditione
expirat obligatio.Inst.de ver.ob.in §. omnis. secus si promissio
fuisset pura,& perpetua,quia tunc bene committitur simonia
si remitteretur temporale pro spirituali cōsequendo.ar in c.ve-
niens.ſ.de testi.ego putarem primum dictum Ho. procedere q̃n
non inducitur ad conferendum principaliter propter seruitium
temporale,vel spirituale recipiendum,sed quia ille meretur in
causa impulsiua & non finali,sic præstatio seruitij.arg.in c.graue
de præb.nam video, ꝙ non est licitum recipere promissionem
beneficij conferendi pro voce præstanda in electione,vt in c.de
e hoc.ſ.eo.Eodem modo nō videtur licitum etiam pro spirituа-
f lib.seruitijs recipere promissionem beneficij cōferendi, f secus
vt dixi si ista esset causa impulsiua.Et ex his habes decisum ꝙ se
cundò potest colligi ex gl'o nunquid sit licitum clerico seruire
prælato pro beneficio consequendo,nunquid prælatus hoc ca-
su licitè confert.

ADDITIONES.

a ¶ Idem tenet Arch.in c.peruenit.86.di.& Fede.de Senis in con
si.262.Sed Collect.in c.1.de postul.& in c.dilecti de arbit. tenet
ꝓrium,quia iura in hoc loquuntur dissimiliter.Sed Abb.Sic.in c.sa
cerdotibus.ſ.ne cle.vel mon.dicit,quod clericus est procurator
laici in iudicio seculari,vel extra iudicium ex cupiditate lucran-
di & nō potest,vt in d.c.peruenit.& hoc modo procedit opinio
Collect.Aut ex charitate,vel ex amicitia,vel ex necessitate,quia
aliter non habet vnde se alat,& tunc ad vnum negotium indif
ferenter admittitur,vt d.c.peruenit.à ꝓrio sensu.Secus si velit es
se generalis procurator vt patet ex prædictis.Ad hoc dictum In.
in c.cum l.& A.de re iud.vbi dicit,ꝙ etiam religiosus de licētia
Abbatis potest assumere vnam procurationem laicorum amico
rum monasterij,si abbas fuerit arbitratus hoc in cōsequentiam
tendere ad commodum monasterij. Alex.de Ne.

b Bonifacij. Vide ad illam extrauagantem pulchram limitationē
quam tradit Fel in c.decætero.ſ.de re iu. S.b.Sap.

c Duo singularia.Vide gl.in c.sunt in ecclesia.8.q.1.gl.in c. consue
uit.& c.ordinationes.in hac gl alle.& vide Arch.in c.habeat.xij.
qu.vbi dicit ꝙ non est licitum seruire Deo principaliter propter
temporalia,sed secundariò sic.Et alleg.cap.quia proderit.xj.dist.
Sed tu de hoc vide omnino per Arc.in c.per laicos.xvj.q.xij.vbi
videtur concludere ꝙ ingrediens monasterium non potest spe
rare ꝙ promoueatur ad abbatiam.Item de hoc etiam quod hic
dicitur per gl.vide Thomam in 2.2.quæstio.c.artic.v. circa me.
vbi concludit ꝙ non est simonia.Et facit ad hoc quod no.d.Lau
ren.de Rodu.in tract.suo de iure.in appos. principali.Et ideò
hoc in terminis vide elegātissimè,& melius quàm alibi in c.hęc
ad nos.li.di.De Bellentz.

d Sed cōiter tenetur opinio gl.ſ.allegati c.sunt nonnulli.& illam
videtur tenere Io.An.& D.Car.hic in 3.qu.& idem etiam tenet
Vinc.hic,qui dicit,ꝙ hic interuenit pactum.vel non fuit licitū
seruitium clerici ad laicum quia non debuit esse procurator lai
ci.& opinio Bart.videtur esse satis rationabilis, quia vbi seruit
respectu beneficij in genere,non potest dici emptio, cum non
constet de corpore,nec etiam sit certum seruienti.ꝙ respectu
illius seruitij conferat beneficium, licet propriè hoc intendat.
posset enim episcopus sibi non conferre beneficium.sed vbi be
neficium est certum,tunc spes,& seruitium cōcernit quem cer-
tum,& sic super illo facilius potest cadere cōtractus,& hoc modo
debet intelligi glo in d.cap.quid proderit. Tamen quicquid sit,
dic,ꝙ etiam si committatur simonia,non est simonia,nisi mēta
lis,quæ deletur per pœnitentiam,vt suprà.eod.c.fi.Alex.de Ne.

e Illud loquitur,quando beneficium in certum,& quando dedu
ctum est in pactum.Nam pactum non est licitum,sed bene est li-
citum sperare beneficium , dum tamen sperans sit dignum,per
not.in c.tuam.de æta.& qual.& sic intellige quod dixi in gl.præ
ced.Alex.de Ne.

f Conferendi.Vide ad hoc Cardina.Flo.in cle.j.in prin.q. xvij.de
reb.eccle.non alie,vbi dicit,ꝙ si constituatur pensio in pecunia
vel in possessionibus alicui pro aliquo seruitio temporali. hoc
pacto ꝙ adepto beneficio sufficiēti debeat eam dimittere.istud est
illicitum.Secus si talis pensio concederetur loco beneficij,vt ibi
per eum.Seb.Sap.

SVMMARIVM.

1 *Notorie simoniacus vel de simonia infamatus si se nō purgauerit deponit.*
2 *Simoniacus in beneficio non deponitur ab ordine sed priuatur beneficio.*
3 *Infamatus de crimine simonia si non se purgauerit deponitur.*
Simonia punitur ex sola præsumptione præcedentibus aliquibus signis notabilibus.
4 *Infamatus de aliquo crimine si de eo non purgatur,punitur tanquam conuictus.*
Præsumptio probabilis orta ex infamia transit in violentam cum reus deficit in se purgando.
Præsumptio non est sufficiens ad aliquem condemnandum, nisi sit violenta.
5 *Infamia licet teneat locum accusatoris , tamen facit aliqualem gradum præsumptionis.*
6 *Statuta facientia mentionem de conuictis non verificantur indeficientes se purgari,licet illi reputentur vt conuicti*
Statuta an ,& quando,& qualem recipiant interpretationem.
7 *Depositus à beneficio quia deficit in purgatione simoniæ an possit per dispensationem episcopi ad illud admitti.*

CAP. XIII.

1 INSINVATVM.†Notorius simoniacus in beneficio abillo
deponitur.Ité in infamato qui se purgare nō potest.primo po-
nit pa.narrationem sibi factam,ꝑ quam secundò prouiderima
dat.secunda ibi,vnde.Casus literalis. In eccleſiis Cisternensis
episcopatus q̃ plures clerici per simoniam dicuntur habere in-
gressum,de quo sunt infamia notati.vnde mandat pap.diœcesa-
no episcopo quatenus si publicum,& notorium fuerit aliquos
in eccleſiis illis per simoniam intraſſe eosinde removeat , illis
aut quorum crimen publicum notorium non,est si tamen labo
rat infamia publica,indicat cum v.vel vj.manu sui ordinis pur-
gationem. in qua si defecerint beneficiis illis perpetuò priuet
2 eosdem.B.¶† No.j.ex tex.ꝙ simoniacus in beneficio non depo
nitur ab ordine quando nō convincitur perviam accusationis,
sed priuatur beneficio simoniacè acquisito,de quo dic,vt dixi in
c.inquisitionis.ſ.de accus.posset etiam alia pœnā mulctari.cum
ista non sit propriè pœna pro hoc bo.tex in c.cum clerici. ſ. de
a pa.a ¶† Secundò no.ꝙ infamato potest à principio indici pur
3 gatio alia inquisitione super ver.rate criminis non præcedente,
sed in ea deficiens punitur,ac si fuisset convictus per inquisitio
nem.Contra hoc tamen fortiter obsta.significasti j.de adult. &
quod dixi in c.accedens.ſ.de accusat.nam vbi indictionem pur-
gationis non præcessit certus modus agendi,debet deficiens in
ea tantum suspendi à beneficio,sed hic non apparet, quòd cer-
tus modus præcessit,ergo nō debeat isti priuari beneficiis suis,
in casu quo defecerunt in purgatione.Solu.contrarium videtur
difficile,& non tactum hic. Sed oportet respondere altero de
duobus modis,quòd autem præcessit inquisitio formata ad
priuatio

ADDITIO.

a ¶ Et ibi vide,quæ pœna imponatur,& est pœna depositionis.vt
ibi dicit gl.fi.& Doc.hic.Alex.de Ne.

Universidad de Deusto

Priuationem beneficiorum, & deficientibus probationibus fuit indicta purgatio, vel secundò potest intelligi quòd sit speciale in crimine simoniæ, vbi non requiruntur probationes ita claræ & manifestæ, sed debent inconsinenti repelli de ecclesia cum aliqua signa notabilia constant de crimine ꝺ simoniacum, vt in c. sicut simoniaca. ſ. e. Et etiam circa vnum aliud, videtur hoc c. deuiare à not. in c. qualiter, el ij. ſ. de accu. vbi dictum fuit, ꝙ data notorietate criminis, qualitercunque procedatur, etiam si per viam inquisitionis debet fieri depositio, etiam ab ordine ex quo crimen est graue, & facit c. cum non ab homine. ſ. de iud. vbi deprehensus in crimine deponitur, fortiùs qñ crimen est notorium deponi debet. hoc etiam ꝺrium non tangitur hic, sed potest dici ꝙ etiam ab ordine isti potuissent deponi: vt factum fuit in c. de hoc ſ. eo. sed hic episcopus iste tantum quæsiuit de priuatione beneficiorum, & pa. respondet vt in litera. ¶ † In gl. fi. ibi transit in violentam &c. no. istã gl. sing quam soleo quotidie allegare ad reddendam rationem veram quare deficiens in purgatione punitur vt conuictus. non enim punitur ex præsumptione probabili tantũ, quia illa non sufficit ad condemnandum quem de crimine, vt in c. literas. de præsumptio. sed præsumptio probabilis orta ex infamia transit in violentam, cum reus deficit in se purgando, & violenta sufficit ad condemnationem, vt in cap. afferte. ſ. de præsum. & l. indicia. C. de rei vendi. quæ sic debet intelligi, vt dico in c. 3. de probatio. Simile not. gl. notabilis. in ca. cum contumacia. de hær. li. 6. vbi præsumptio orta ꝺ suspectum de hæresi transit in violentam si stat in excommunicatione per annum, simile et in c. rursus. &c. quicunque. xj. q. 3. † Collige etiam ex hac glo. ꝙ ex infamia orta ꝺ aliquem oritur probabilis præsumptio. licet teneat locum accusatoris, & facit aliquem gradum probationis, licet ꝺrium sentiant doct. in præl. cap. qualiter. Et an, & quãdo infamia, seu fama inducat certum gradum probationis. no. p. ca. noniſas. in c. veniens. j. ſ. de testi. & per Bar. in l. de minore. § tormenta. ff. de quæstioni. † Et prædicta possunt induci ad statutum, quo cauetur ꝙ conuictus de certo crimine debeat puniri certa pœna, nunquid deficiens in purgatione habeatur pro conuicto, vt possit puniri pœna statutaria, & videtur ꝙ sic. quia deficiens in purgatione punitur, tanquam actor sceleris vt hic. & in c. de hoc ſ. e. & in c. accedens. ſ. de accu. Item statuta recipiũt interpretationem à iure cõi, vt in c. cum dilectus. ſ. de cõsue. no. Inn. in c. cãm. ſ. de restr. & Bar. in l. omnes populi. ff. de iusti. & iu. Contrarium puto verum, qñ deficiens in purgatione est interpretatiuè & non c. verè cõuictus, vt dicit gl. no. in fi. in c. inter. j. d purga. cano. Sed in statutis nõ habet locum intellectus interpretatiuus. debent. n. verba. propriè & strictè capi, non autem fictè. quia fictio in eis locum non habet. l. 4. ſ. in hæc verba. ff. de neg. gest, & no in c. nostra. j. de iureiu. Non obst. quod dixi statuta debere interpretari ſm ius cõe. quia debet intelligi quãdo ius procedit non per fictionem, & impropriatem, sicut procedit in hac materia, & facit quod no. Io. An. in regula pro possessore. de reg. iu. li. 6. in merc. vbi eleganter ponit an, & quando, & qualem interpretationem recipiant statuta. hæc puto vera n. ſ. statuta disponerent in materia iuris non deuiando à dispositione iuris, sed potius alienando pœnam, nam tunc statutum recipit omnes limitationes, & interpretationes iuris. & impropias, & strictas, vt in c. cum dilectus, & c. ad audientiam. de cleri. non resi. et quod no. Cy. l. quicũque. C. de ser. fu. † Vltimò hic quæritur de vna quæstione tacta per Host. nunquid iste deficiens in purgationem post priuationem factam possit dispensatiuè per episcopum restitui ad beneficium. Et concludit ꝙ non, quia cum infamia duret non posset sine scandalo dispensari. 2. q. presbyter. Sed hoc dictũ non puto indistinctè verum, quia non debet plus operari fictio seu præsumptio violenta ꝙ veritas. vt no. in gl. in l. j. ff. pro socio. Sed si iste fuisset vere conuictus de simonia posset certo casu dispensari, ergo fortius quando nõ fuit conuictus vere sed interpretatiue. & an, & quando possit dispensari cum simoniaco ad illud beneficium. vel ad aliud, plene not. in c. post translationem. de renun. vbi Io. cal. ponit vnam distinctionem. not. etiam in c. pe. de elect. f

ADDITIONES.

a ¶ Illa tamen glo. videtur requirere tres gradus. ſc. quòd sit præsumptio probabilis, & deinde illa probabilis transit in vehementem, & postea vehemẽs in violentam. Hic autem ff. cõtr. duo gradus. ſc. probabilis, & violenta. Sed dic quòd ꝺtur post præsumptionẽ probabilem, quis deficit in purgatione, & tunc illa præsumptio probabilis transit in violentam, vt hic. Aut surgit alia præsumptio post probabilem præsumptionem, & tunc via probabilis non transit in violentam. sed in vehementem. sed si post vehementem adsit alia præsumptio, tunc demum transit in violentam, & ita loquitur in d. c. cum contumacia. Alex. de Ne.

b ¶ Ad statutum. Statutum quod loquitur de conducto, qui defecit in purgatione. Et de hoc vide etiam per do. Abb. in ca. inter solicitudines. j. de pur. cano. de Bellentz.

c ¶ Non vere conuictus. Idem tenet Abbas in c. at si clerici. ſ. de iudiciis. Seb. Sap.

d ¶ Per fictionem. an, & quando statuta loquẽtia in casu vero trahantur ad casum fictum, tradit Alex. in l. j. §. lex Falcidia. ff. ad legẽ falci. & remissiuè in l. Gallus. §. & quid si tantum. ff. de lib. & posthu. & vide Bal. declarantem. in l. vnica. C. de nundinis. ver. si vero intra nundinas. Seb. Sap.

e Sed Io. de imola, & D. Domi. in c. fin. de consuet. in vj. dicunt ꝙ vbi statutum est prærer ius commune, vel secundum ius commune extenditur ad casum fictum, sed si est contra non extenditur. Alex. de Ne.

f Et plene tractatur. j. eod. cap. de simoniace. vbi etiam plene per Abb. Sic. Sed Host. non meruit reprehendi, quia loquitur de eo qui erat infamatus, quòd scienter commisisset simoniam procedendo ad ecclesia, seu beneficio obtinendo, Nam cum tali episcopus nõ potest dispensare, vt obtineat illud beneficium, vt ca. pen. de elect. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Simoniam committit ille qui pretio, vel fauore celat peccatorem, vel ante pœnitentiam reconciliat.*
2 *Simonia committitur quotiescunque cõmittitur vel omittitur aliquid spirituale pro temporali.*
3 *Sacerdos potest ferre testimoniũ de reconciliatione, & penitẽtia peccatoris.*
Doctor potest ferre testimonium de vita & peritia scholaris.
Doctores promouentes scholarem sunt idonei testes, vna cum aliis qui habent scholarem examinare.
4 *Iustitia non debet præuaricari respectu consanguinitatis, vel amicitiæ.*
5 *Dictio vniuersalis, si stare non possit in sua vniuersitate resoluitur in particularem, & hoc in interpretatione dispositionum.*
6 *Simonia est studiosa cupiditas emendi, vel vendendi spiritualia.*
7 *Simonia non committitur ex sola voluntate.*
8 *Simonia quotuplex sit.*

CAP. XIIII.

1 NEMO. † Simoniacum est pretio, vel fauore celare peccatorem, vel reconciliare ante pœnitentiam, vel digne pœnitentem à reconciliatione remouere. h. d. Et secunda pars principalis ibi nec quemquam. Casus literalis. Statuit Alex. quòd nullus presbyter aliquod emolumentum recipiat à quocunque publice peccante, vt episcopo, vel eius ministris celat peccatum illius. nec pro respectu cuiuscunque consanguinitatis, aut familiaritatis dimittat quin peccatum innotescat. Secundò dicit, ꝙ nullum digne pœnitentem, vel etiam minus pœnitentem propter gratiam vel fauorem ad reconciliationẽ adducat, & testimonium reconciliationis ferat eidem, vel propter aliquem lucrum siue odium remoueat à reconciliatione, quia vtrunque simoniacum est Ber.

2 ¶ Not. j. ex tex. ꝙ simonia committitur non solum impendendo aliquid spirituale pro temporali, sed etiam omittendo spirituale, quod tenebatur impendere propter commodum alicuius tẽporalitatis, & sic committitur simonia quodcunque spirituale committitur vel omittatur pro commodo temporali, a † Secundò not. arti. quòd sacerdos potest ferre testimonium de reconciliatione & pœnitentia peccatoris, idem not. in ca. testimonium. de testib. Sic etiam doctor potest ferre testimonium de vita, & b peritia scholaris, vide b. o. tex. cum glo. xij. q. j. in c. j & in l. nemini, C. de aduo. diu. iud. & per hæc iura semper putaui, ꝙ in numero septem doctorum debentium approbare scholarẽ do. storandũ possunt computari doctores præsentantes quia cum semper ipsi assumantur tanq̃ proprij magistri scolaris examinandi melius, & verius ipsi pñt ferre testimonium de peritia scholaris, q̃ alij doct. forenses qui p. alia tpa non hñt notiũ de peritia scholaris, nec tanq̃ suspecti sunt repellendi quia eo ipso. ꝙ præsentãt cũ tan 4 q̃ idoneũ videntur eũ approbare. ¶ † Vlt. not. ꝙ id ꝙ est iustũ, & honestum nõ debet exerceri fauore ꝺsanguinitatis, vel priuatæ amicitiæ. alias ꝙ in se est honestũ, & iustũ efficitur inhonestũ, & iniustũ. imò et iniq̃ põt esse iusta ex cã. & ex ordine, tñ ex alio efficitur iniusta. vt cũ ꝺdenat subditi potiùs odij cã, q̃ delicti. xj. q. iij. c. epis. § si ergo. & facit ad ea quæ dixi in c. cum essent. ſ. eo. 5 † In gl. j. in fi. not. hãc gl. qa facit ad interpretationẽ statutorũ, & ꝺ uum

ADDITIONES.

a ¶ Et iste tex. facit ꝙ corrumpẽs commodum, vel testem in causa spirituali committat simoniam. & hoc tenent Doct. j. eo tua. secus si causa esset temporalis, vt dicunt ibi doct. Alex. de Ne.

b ¶ De vita, & peritia scholaris. Adde Bar. in l. non aliter & in l. nemini. & ibi etiam Bal. C. de aduo. diuer. iud. in j. constit. Digestorum ſ. omnem. & Gemi. in alle. c. j xij. q. j.

ꝺctum, & alterius dispositionis. vt dictio vniuersalis resoluatur in particularem, vt euitetur absurditas, nam impossibile esset. vt sacerdos posset habere quodlibet temporale pro celãdo peccato, ideò exponitur quodlibet. i. aliquod de quibusdam. ¶. In gl. ij. in fi. Item ex alio ꝺrium est multum à remotis, nam loquitur qñ quis recipit mercedem vt indicet furem seu seruum fugitiuum, nec posset recipere pecuniam, vt non indicet, quia esset ꝺbonos mores, vt dicit præal. l. iiij. de condi. ob tur. cau. & an ex officio iudicis possit compelli ad indicãdum, no. ibi, & dicam in l. qui cum 6 fure, j. de fur. ¶ † Sed opp. ꝺ gl. & ꝺ tex. & videtur quòd hic nõ sit cõmissa simonia, quia simonia est studiosa voluntas, vel cupiditas emendi, vel vendendi spiritualia, vt no. j. q. j. in summ. sed hic nõ venditur aliquid spirituale. ergo &c. Sol. quidam dicunt ꝙ illa diffinitio non est authentica. Hostien. ꝺdicens ꝙ illa est simoniæ mentalis diffinitio & debet addi cum opere subsecuto, quia sola volũtas nõ facit quem simoniacum, nisi sequatur effectus. Triplex est ergo simonia, quædam mentalis, qñ nullo præcedente pacto expresso, sed tacitè agitur, vt detur spirituale pro temporali, & diffinit. vt ſ. dixi ꝙ est studiosa volũtas, seu cupiditas opere subsecuto vendendi, vel emendi aliquid spirituale, vel spirituali annexũ. Et simonia conuentionalis, quando partes expresè conueniunt inter se, vt detur spirituale pro temporali. & iste diffinitur sic secundũ Ho. ꝙ est spiritualium, vel spiritualibus annexum præcedente pacto promissionis, conditionis, modi, seruitij, vel alicuius temporalitatis receptio, vel donatio, & puto ꝙ comprehendendo vtrũque. possit sic breuiter diffiniri, ꝙ est rei spiritualis vel spiritualibus annexæ cum aliquo temporali facta commutatio, de qua simonia cõuentionali no. in c. & si qões. j. c. & sic vẽ intelligere Host. istũ tex. de simonia conuentionali. alij dicunt vt Tan. ꝙ largè hic committitur simonia, & nõ strictè. Inn. ita dicit hic ꝙ isti puniuntur ad instar simoniæ quasi nõ sit vera simonia, sed hoc est ꝺ finem c. nõ enim, hic loquitur de pœna, sed tantum declarat vtrumque esse simoniacum. nam paria sunt exercere, seu impẽdere spirituale pro temporali, & committere spirituale seu exercitium spiritualitatis pro tẽporalitate. vtroque enim casu fit quædam commutatio. In gl. fi. in fin. & iste vltimus intellectus est melior. quia non apparet ratio diuersitatis inter duos vltimos casus, & priores, sed propter similitudinem q̃ est inter priores duos casus illi habẽt ꝙ vno, & idem dicendum de duobus vltimis casibus. Sed extra gl. opp. tex. in eo, ꝙ indicat tantùm simoniacum quando pretium recipitur à publicè peccante, nam idem videtur. si ab occultè, vt 2. q. j. si peccauerit in te. &c. Satis est ergo, ꝙ tu scias vt tenearis denuntiare. Solu. doct. fatentur cõtrarium quãdo esset occultus & nollet se corrigere, secus autem si esset paratus se corrigere, vt ibi. & in c. no mit. ſ. de iudi.

SVMMARIVM.

1 *Prælatus solus non põt remittere aliquid ꝙ quod sit quæsitum ius ecclesiæ.*
2 *Alienatio illegitimè facta ꝙ prælatum põt per illos de collegio retractari.*
3 *Missio in possessionem causa rei seruandæ habet locũ etiam inter religiosos.*
4 *Ius patronatus transit cum vniuersitate vendita, ius verò mere spirituale non transit cum vniuersitate.*
5 *Copulatiua copulat rem copulatam principaliter, & non accessoriè, secus dictio, cum.*
6 *Ius patronatus non potest vendi hoc modo, vendo tibi villã & ius patronat. quod habeo in ea sed isto alio modo sic, vendo villam cũ iure patronatus.*
7 *Venditio plurium rerum, quarum aliquæ nõ poterant vendi, ve tractatur respectu illarum, non autem omnium.*

CAP. XV.

QVERELAM. Ecclesia emi, vel redimi nonpõt. h. d. quòd ad literam. Et primò ponit querelam monachorum. secundò committit causam. instituendo iudicem in principali ibi, vnde quia. Casus literalis. Monachi de Acra quoddã manerium cum pertinentiis suis, & ecclesia quondam adepti fuerunt à monachis de Cardonio sub annuo cẽsu xv. librarũ. & super hoc charam ab ipsis monachis habuerunt. postmodum verò prior monachorum de Acra capitulo suo inconsulto chartam prædictã, acceptainde pecunia, dictis monachis Cardonio resignauit, vnde monachi isti de Acra conquerebantur se iniustè grauatos. Quare mandat Pa. quibusdam, quatenus partibus conuocatis, vt causam prædictam cõcordia, vel iudicio terminare procurẽt, Scientes ꝙ sicut ecclesia prædicta emi non potuit: ita nec redimi. Si verò monachi de Cardonio legitimè citati fuerint contumaces, iudices, monachos de Acra inducant in possessionem eorum, de quibus controuersia vertitur inter eos, nec permittant 1 eos exinde absque iuris ordine molestari. B. ¶ † No. j. ex text. solum prælatum non posse rescindere ꝺctum, per quem aliquod 2 ius ecclesiæ quæsitum est. ¶ † Secundò no. illos de collegio posse gere ad remotionem eorum quæ prælatus illicitè alienauit, de quo in c. si quis presbyterorum. de reb. eccle. non alie. & c. cũ olim. de test. † Vltimò no. ꝙ etiam inter religiosos habet locum missio in possessionem causa rei seruãdæ propter contumaciã, quod no. pro limitatione. c. ex literis. de do. & contu. vbi intuitu religionis fit sequestratio & non missio in possessionem. potest 4 etiam fieri missio, vt hic. † In gl. in ver. emi. in fi. no. plura ex hac glo. & primò quod spirituale transit cum vniuersitate vendita, licet per se vendi non possit. Sed hoc non est verum simpliciter, & iura alle. in gl. loquuntur in iure non speciali, sed in annexo, a vt in iure patronatus. quod cum habeat participium non solũ cum spiritualitate, sed etiam temporalitate transit cũ vniuersitate, sed merè spirituale non transit. quia non potest accedere cum nullum habeat participium cum temporalitate, nec possit venire accessorie, de quo tamen dic vt plene no. Inn. & alij in c. 5 ex literis. de iure pat. † Secundo no. ex glo. ꝙ copulatiua b facit b copulatum venire principaliter. & non accessorie, & si copulatum quæ principaliter venire nõ potest, sed accessorie, sic impedit actum. quia vt dixi copulat principaliter, quod & principaliter venire non potest. & simile no. de hac copulatiua in l. regulade iur. & fact. igno. c † Et induco hanc glo. ad quæstionem, certũ c 6 est ius patronatus trãsire cum vniuersitate secularis. vt in iur. all. in gl. quid si facta venditio hoc modo, vendo tibi talem villam, & ius patronatus quod habeo in ea, nunquid teneat venditio respectu iuris patronatus, & credo ꝙ non, vt aperte colligitur ex ista glo. quia ex quo copulatur per hanc copulam, & videtur venire, & venditum esse principaliter sicut villa, quod esse non potest, vt in c. j. de iure pat. & per hoc puto limitandum dictum Io. An. in c. j. de iurepat. li. vj. vt procedat quãdo ponitur dictio cũ, quæ denotat accessionem quandã, & non qñ ponitur dictio, Et. 7 ¶ † Vltimò collige ex hac gl. ꝙ ibi plura venduntur principaliter, & est aliquid quod vendi non potest, quia non retractatur vẽditio in omnibus rebus, sed tantum in re prohibita vendi. arg. l. j. ff. de euic. & facit. l. domum. ff. de ꝺhen. emp. & regula vtile, & qd ibi no. de re. iu. li. 6. Extra gl. vltimò op. ꝺ tex. & videtur ꝙ illa ecclesia non poterat concedi sub annuo censu. vt in c. non satis. ſ. eo. ergo ex quo de hoc cõstabat per confessionem istorum monachorum debebat eis Pa. imponere silentium, vt fecit in ca. cũ essent. ſ. e. So. dicunt doc. hoc quod ecclesia non fuit vẽdita, sed ipsi fructus fuerunt venditi, seu locati, & quandoque locatur ecclesia. i. fructus ecclesiæ, vt in c. querelam. ne præla. vi. su. vel secundò pòtest intelligi ꝙ fuit concessa istis religiosis retento censu. simile in c. constitutus. de reli. do. & an. & quando ecclesia sic pos. d sit concedi, dic vt ibi no. dIn gl. fi. in fi. no. ex gl. iuncto tex. iudicem delegatum posse vendere possessionem per eum traditam causa rei seruãdæ vsque ad sententiam diffinitiuam. & hoc mihi plus placet habito respectu ad tex. q̃ qd ponit hic Inn. dicens, ꝙ pista verba posita in fi. litere isti fuerunt ꝺstituti conseruatores, & sic tanq̃ ꝺseruatores pũt defendere inductũ in possessionem.

Et no

ADDITIONES.

a ¶ Vt in iure patronatus. Adde Bar. in l. hanc legem. ff. de ꝺh. emp. Pau. de ca. & doct. in l. j. in fi. ff. de off. eius cui manda. est iurisd. Bal. consi. 4. vol. v. So. consi. cccl xviij. & istum in c. quanto. num. 7. vbi plenè dixi in apo. ad istum in ver. est falsum. ſ. de iudi. Zach.

b Copulatiua. Vide Isa. in l. j. in prin. ff. de iustit. & iure. & Soci. pulchre. in l. si is q̃ ducẽta. §. j. ff. de reb. dub. vbi Pau. de cast. & alij. ſ. s.

b Copulatiua. Nota differentiam inter copulata per dictionem, &, & copulata per dictionem, cũ, vide latissime, & melius quàm alibi per Ant. in c. in literis. de resti. spo. Sed ꝙ æquè & pariter copulẽt, dictio, Cum, & dictio Et, est tex. in l. Titiæ textores. §. pe. de leg. j. & in l. si quis inquilinos §. si ita legatum. e ti. Et de differentia inter dictionẽ Si, & Cum, vide p. Bar. in l. quodcũque. §. non solum. ff. de verb. obl. Et de quæstione hic posita in terminis. vide tex. in ille cum illo. ff. de vsufru. leg. Sed pro concordia horum iurium. vide magistraliter Bar. post glo. in l. j. ff. de manumis. testa. De Bellentz.

c ¶ Vide omninò Bar. in l. prima. ff. de pec. leg. vbi dicit ꝙ dictio Et, copulat æquè principaliter. Sed dictio Cum, et est copulatiua sicut dictio, Et, sedin modo coniungendi est differentia, quia si ponitur inter res. quarum vna potest alteri accedere, copulat accessoriè. sed si ponitur inter res. quarum vna nõ ꝑt alteri accedere, vt est homo, qui non potest venire accessoriè, quia natura nihil æquè dignum creauit, vt in l. iustissimè. ff. de ædil. ed. & hoc casu dictio, Cum copulat æquè principaliter ex quo non potest copularum accessoriè venire, & de hoc etiam per Cy. in l. intelligere. ff. de lib. pign. Alex. de Ne.

d ¶ Sed Abb. intelligit istum tex. ꝙ dantes priùs recipiebant plus temporalis commodi, quàm sibi retinerent in annuum censum, & hoc modo confessio fuit licita etiam probatur in d. c. cor sttitus. & cum ipso transeunt Doct. hic. Alex. de Ne.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Et no.hoc dictum Inn.quod dictum est satis notabile,quoniam
a alibi non vidi scriptum per ista verba.a

ADDITIO.

a ¶ Ex quo infertur q si Papa scribat alicui,q talē inducat in pos-
sessionem,& q non permittet ei fieri aliquam molestiam, quòd
tanquam conseruator poterit eum perpetuò defendere. Et per
hoc etiam sequitur,q si Papa dat delegatum cū clausula,vt post
diffinitiuam sententiam inducat illū in possessionem, qué con-
stiterit ius habere.& quòd non dimittet ei inferri molestiam,q
perpetuò poterit tanquam conseruatur ipsum defendere.quod
no.pro limitatione eorum, quæ habentur in c. quærenti. de off.
deleg. de quo tamen dic vt ibi,& vide nota.in ca pro illorum.de
præb. ed quātum ad istum tex.mihi etiam placet intellectus hu
ius g̃.per tex.qui dicit q non permittat molestari absque ordi-
ne iudiciario.Nam conseruator nō habet iudicialem indaginē.
sed solum d manifestis cognoscit,in quibus ordo iudiciarius nō
est seruandus. Vnde conseruator non potest procedere seruan-
do ordinem iudiciarium,vt in c.j.de of.deleg.li.vj. Et istud etiam
tenet D,Card.hic,licet non alleget has rationes.Alex.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Pro chrismate non debent exigi pecuniæ ab ecclesiis,etiam si de hoc sit cō
suetudo.*

CAP. XVI.

1 EA QVAE.†Pro chrismate ab ecclesiis pecunia exigi nō de-
bet etiam si hoc habet consuetudo,& primò factum reprehē
sibile narratur.quod secundò fieri prohibet ibi,quia verò.tertiò
pœnam cōminatur ibi.pro certo.Casus literalis.Quidam episco
pi extorquebant nummos à clericis pro chrismate, & illos de
narios aliquando appellant cathedraticum,aliquando paschalē
præstationem,aliquando appellant illos consuetudinem episco
palem,sed quia hoc simoniacum est,mandat Pa. quatenus præ
textu alicuius cōsuetudinis,vel prælationis,denarios prædictos
nullatenus exigant,quod si fecerint periculum sui ordinis,& di
gnitatis non immerito poterunt formidare.B.No,j.ex tex.quòd
nedum prohibetur pecunia exigi p chrismate inquantum est
sacramentum,vt pro chrismando aliquē,sed etiā pro ipso liquo
re chrismatis,nam hic non exigebatur pecunia à chrismato, seu
confirmato,sed ab inferioribus ecclesiis fortè baptismalibus,&
2 etiā clarius probatur.j.q.j.placuit.2.ergo chrisma quid spiritua
le non solum cum est sacramentum,sed inquātum est liquor.er
go nec à cōfirmato,nec ab ecclesiis,quibus cōfertur aliquid tem
b poralitatis exigendum est.b Secundò nota.q variatio,seu muta-
tio nominis non excusat id quod sui natura est malum, maximè
cum nomina appellatiua immutabilia sint.l.si quis in feudi vo-
c cabulo.ff.de lega.j.nomina tamen propria possunt mutari ad li-
bitum nisi fiat in fraudem.l.vna.C.de mut.no.cpro spiritualibus
ergo nihil temporalitatis exigi debet quodcunque nomen tali
præstationi imponatur.

ADDITIONES.

a ¶ Chrisma.Vide Abb.omnino in ca.ad nostram.j.hoc tit. Se.Sa.
b ¶Nunquid autem sacerdos possit inungere veteri chrismate,&
quo tempore chrisma sit conficiēdum,& quæ sit pœna sic facer
dotis inungētis veteri chrismate,vide tex.cum gl.in c.quoniam,
de sent.exc.li.6. Alex.de Ne.
c ¶Vide etiam in proœmio 6.vbi gl.tangit. Alex.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Homagium & fidelitas,quomodo differant.*
2 *Allegans turpitudinē suā est audiendus, quando vult desistere à peccato.*
3 *Gratia concessa per sedem apostolicam non potest probari nisi per literas,
& non per testes,excepto quando scriptura sit deperdita.*
4 *Homagium vel fidelitas an licite præstentur citra periculum simoniæ pro
beneficio consequendo.*
5 *Penitentia alicuius criminis si fuit apposita illicita,& minor per sacerdo-
tem minus discretum,an peccator sit tutus in conscientia.*
6 *Simoniacus efficitur infamis infamia iuris,nō ipso facto,sed per sententiā.*
Crimen simoniæ equiparatur crimini lesæ maiestatis.
Infamia facti tollitur per contrarium factum.
Infamia canonica q̃ irrogatur pro peccato mortali tollitur p pœnitētiam.
Infamia iuris tollitur per solum principem.
*Constitutio odiosa debet in dubio intelligi vt sit potius ferendę sententię
quàm latę.*
7 *Simoniacus an dispensęt ad beneficia ecclesiastica per alium,quā principē.*
Pōt esse q̃s nō sit simoniacus,tamē ei⁹ electio,vel collatio sit simoniaca.
*Filius sacerdotis non potest succedere in ecclesia paterna,etiam cum dis-
pensatione episcopi,ne noterur quædam successio in ecclesia Dei.*
Episcopus an possit restituere quem famæ.

CAP. XVII.

EX DILIGENTI.Pro habendis spiritualibus homagiū
facere simoniacū est.In prima supplicātis narratio, petitio,
& obligatio.In secunda petitionis exauditio cū determinatio-
ne,& literarū datione ibi,quo circa.Casus literalis. Arch. Can-
turien.induxit quendam clericum,vt faceret ei homagium & fi
delitatem,ita q ipse illi clerico annis singulis beneficiū exhibe
ret,clericus ille videns q hmōi obligatio illicita erat,petiit istā
ter à do.pa.absolui,dicens q de prædicto beneficio nil amplius
acciperet.Pa.videns huiusmodi petitionem honestam.& favo-
rabilem,ipsum ab illa fidelitate absoluit,cū illud ꝓprium fuit diui
nis legibus,&humanis,ita q ab episcopo, vel sacerdote discre-
to pœnitentiam accipiat.& ne aliqua nota infamiæ possit aspe
gi,concedit sibi has literas,quas possit ostēdere in testimoniū
I a suæ indulgentiæ contra infamantes eundem.Bern.¶ †Nota j ex
tex.q homagium,& fidelitas sunt diuersa.b Et propriè homagiū
b est quando quis facit promissionem alteri genibus flexis, &
manibus intra manus illius positis.ita q efficitur homo illi⁹,&
talis appellatur homo ligius,& solet homagium præstari impe-
ratori,seu regi,ita q non recognoscit alterum superiorem,& de
c hoc homagio vide gl.in cle.pastoralis.de re iudi.& plenè Spe.in
ti.de feu.§.2.Fidelitas verò est cū quis promittit alteri seruare fi
delitatem,& continet in se hoc iuramentum fidelitatis multa ca
pitula,de quibus vide bo.tex.xxij.q.v.de forma.& quod no. in c.
ego N.de iureiur,& hoc iuramentum potest pluribus præstari.
¶Secundo no.q ex reditibus alicuius dignitatis seu ecclesię po
test certa pensio annua pro beneficio spirituali constitui,& pro
hoc bo.tex.in c.querente.de cle.non re.& sic vno mō pt intelli
gi iste tex.pt ēt intelligi,q de bñficio ꝑstitutio recipiebat certā
pensionem annuam,sed primus intellectus videtur magis con-
2 gruere literæ.& placet Host.†Tertiò no.q allegans turpitudinē,
d & peccatum suum audiendus est cum intendit desistere à pec-
catod.¶†Vltimò collige,q de gratia à se.apost.facta debet con-
3 stare per literas,vnde de stylo curiæ est vt non possit probari e-
tiam per testes.de quo Arch.in proœ.vj.nisi litera semel habita
c fuisset deperdita.vt in c.cum olim.el j.de priui.†In glo.j.in fin.
4 sed per hoc non habetur vera rō decidēdi,& maximè,quia vide
tur obstare.c.cum clerici.j.de ver.sig.& xxiiij.dist.quanquam.&
c.ego N. de iureiu cum ſ. vbi patet,q clerici recipientes benefi
cia à superioribus eis præstant iuramentum fidelitatis,& etiam
iuramētum homagij,& de hoc vltimo videtur tex.in c.quam sit
graue.de exce.præla. Sol.dicunt Doct.q iuramentum fidelitatis
potest bene pstari superiori habito beneficio ecclesiastico, sed
iuramentum homagij non.&c.quam sit graue.debet intelligi
de homagio largo modo sumpto,vt comprehendat tantum fi-
delitatē.vt ibi no.& potest esse vera diuersitatis ratio,quare ho-
magium non debet præstari pro spiritualibus,sed iuramētum fi
delitatis sic.quia homagium continet temporale commodum
illius,cui præstatur.nam efficitur eius subditus & vasallus,& obli
gatur sibi ad certa seruitia,quæ pro spiritualibus consequendis
præstari non debent,& hoc forte voluit hic gl.cum dicit,q istud
erat munus ab eo obsequio.i.munus obsequiale,quia plura ser
uitia inde sequuntur quod non sic est in iuramēto fidelitatis cū
præstatur prælato,quia tātum se obligat,q erit sibi fidelis,& p-
statur potius dignitati quàm personę.Ad hoc c.venerabilem.in
fi.ſ.de elect.Sed dices quare iste absoluitur nedum ab homagio
sed etiam à fidelitate.puto duplicem fol.posse dari.Prima quod
iste Arch intendit istum omnino ligare,vt esset sibi vasallus, &
subiectus ideò in totum vitiatur obligatio,ar.in c.cum super ab
batia.de of.dele.Secundò potest dici,q propter indignitatem,&
peccatum

ADDITIONES.

a ¶ Homagium.Quid sit homagium declarat Ia.de sancto Geor-
gio,in tract.de homagio.vbi plura in materia homagij.
b ¶ Sunt diuersa.Adde Spe.titu.de feud.§.quoniam.versi. & no. in
ver.secundò quæritur.& ver.primò autem.& ibi Bald.in apost.in
ver.homagium.vbi etiam vnde dicatur, & quare, & quotuplex
sit,de quo etiam per Inno.in regula indignum.de reg.iu. in anti-
quis.Zach.
c ¶ Vide omnino glo in d.cle.pastoralis.in ver.peligius, qui ponit
differentiam inter hominem ligium, & feudatarium, seu vasal-
lum,& inter homagium,& vasallagium.Alex.de Ne.
d ¶ De quo art.dic,vt per glo. & Doct.in c.inter dilectos.de dona.
& in c.ex tenore.de concess.præb.& per Bartol.in l. iusiurandum
quod ex conuentione.ſ.fi.cum l. seq. ff. de iureiur. Alex. de Ne.
c ¶Glo.tamen in Clem.dudum,in fine.in verbo,& xxv.q.2.institu
tionis,tenet quod valeat gratia apostolica,licet scriptura non sit
confecta de ipsa, & dic, vt per Dominicum in proœmio sexti.
Alex.de Ne.

pec.atum suum(quia voluit recipere homagium,& sic commi
sit simoniam)vitiatur obligatio in totum,vt nullum commodū
inde sequatur.Tertiò etiam posset dici, q iuramentum fidelita-
tis præstandum est episcopo,vel alteri habenti iura episcopalia
pp præeminentiam dignitatis,secus videtur in alijs prælatis infe
rioribus habentibus collationem certi beneficij. hoc enim iure
non probatur.habeant ergo tantum de iure episcopali,quantū
est concessum vel præscriptum.arg. c.auditis.& c.cum olim. de
præscri.& quod leg & no.in c. cum ex iniuncto.in fin.de hære.
& per hoc declaratur intellectus huius.c.¶ In gl.super verbo di-
uinis.in fi.Host.dicit q ideo dixit,diuinis,in plurali, vt cōprehē
deret regulas theologicas,& canonicas simul.vt in c.j. de iu.cal.
quasi velit Host.dicere q per verbum,diuinis, comprehendatur
ius diuinum,& canonicum,per verbum humanis legibus,cōpre
hendatur ius ciuile.& vbi sit istud ius ciuile allegatur in gl. seq.
Ab dicit q non memiait se legisse vbi sit istud ius humanum,sed
potest dici q iste tex.habuit respectum ad ius diuinum.& huma
num generaliter disponentia nihil tēporalitatis exigendum ꝓ
5 spirituali,& specificè,q homagium non debet præstari pro re
spirituali habetur in regula indignum.j. de reg.iu.in auth.¶† In
gl.in ver.discreto.in fi.nunquid aut peccator sit tutus,si sacer-
dos indiscretus imponit pœnitentiam minorem debito,vel alie-
ter minus debitè exercet officium suum.vide bo.gl.in c.meus-
6 ram.de pœni.dist.j.†In gl.in ver.infamia.ibi,infames sunt.no.bene
gl.& q simoniaci sint infames,probatur in c.vltimo,alleg.in
gl.hic,sed allego tex.meliorem xv.q.3.in c.sanè.sed doct. nostri
hic non declarant de qua infamia intelligatur ista gl.& iura præ
al.nūquid de infamia iuris,an canonica.an facti, sed puto quòd
dēt intelligi de infamia iuris.nam de infamia canonica nō dēt
intelligi,quia illa ꝓhitur ex quolibet peccato mortali,& sublato
peccato tollitur talis infamia. vt no.6.q.1.cap.2.& 3.& in c. testi
monium.de testib.& iura loquētia de hac īfamia respectu simo-
niacorum disponunt valdè specificè,& in pœna specifica,& ma
xime hoc videtur velle tex.in d.c.sane.vbi æquiparat hoc crimē
simoniæ criminilesæ maiestatis.hoc etiam put voluisse hāc gl.
dum dicit per solum principem cum tali dispensatur, nam infa
mia canonica tollitur per ꝓriū factū,vt no.2.qō.2.c. Euphemiū.
§.hic colligitur.q infamia canonica tollitur,vt dixi per pæniten
tiam,sed infamia iuris est illa q̃ tollitur per solum principem.
vt no.in c.cum te.ſ.de re iud.& in j.§.de qua ff.de postulan. Pu
toramen q simoniaci non incurrūt hanc infamiam iuris ipso
a facto,sed cū per sententiam a de hoc crimin fuerunt damnati,
& hoc videnſ sonare iura superius alle cum o quantur p verba
de futuro,& constitutio odiosa debet i dubio intelligi.vt sit po
b tius ferendæ sententiæ q latæ,vt no.glo.in regula.in pœnis.de
reg.iu.li.6.Item quia hoc est regulare in aliis crimnibus publicis,
vt demum quis efficiatur infamis sequuta sentētia l.j ff de his q
not.infa.facit quod no.Dy.in regula infamibus.de reg.iu.li.6.&
hoc no.Ante autem per sniam cōdemnatoriam posset simonia
cus notari infamia facti,quæ de facili irrogatur ex publico,& sic
intelligo istum textum in eo q papa dicit q ne iste notaretur
infamia tradidit sibi literas indulgentiæ & vt ꝺ latrantium mor
sus,& c.quæ verba clarè indicant q loquantur de infamia facti,si
7 mile in c.cum dilectus.in fi.de or.cog.& ī c.cum tu.de testi.† Et
inquantum gl.hic subijcit q cum simoniaco non dispensatur
ad aliquod beneficium ecclesiasticū,nisi per principē.dicit Host.
q etiam per episcopū poterit dispensari ad beneficium simplex,
allega.in c.pen.ſ.de elect.Io.An.dicit q illud c.non loquitur in
simoniaco,sed vult dicere q simonia fuit commissa illo ignorā
te & sic non erat simoniacus,licet electio seu collatio fuisset si-
moniaca.Et per hoc videtur Io.An.tacite sentire q cū simonia
co si potest dispensare per episcopum etiam ad simplex benefi
cium,& certe nec dicta Host.nec Io.An.procedunt, quia p epi
scopum dispensari potest cum simoniaco in beneficio, nedum
ad simplex beneficium.sed etiam ad curatum.vt probatur j.q.j.
c.j.& c.pe.de ele.loquit de dispensatione fiēda ad illud beneficiū
pro quo fuit commissa simonia,nā vt habeat illud idem.non ita
de facili dispensatur,sicut vt habeat aliud,ne videatur per præce
c dotis,quī ecclesiam paternam ex dispensatione episcopi habere
non posset,ne noterur quædam successio in ecclesia Dei sed a-
liud beneficiū etiam sine dispensatione bene potest habere. Et
an,& quando potest dispensari cum simoniaco in ordine,vel in
d beneficio.dic vt no.Cal.post gl.in c.post translationē de renun.d
Sed dices quomodo poterit inferior à papa dispensare cum si-
moniaco,cum sit effectus infamis infamia iuris vt ſ.dictum est.
& episcopus non possit restituere famæ,vt no in præl.ca cū tu.
respon.q directe non potest episcopus infamem restituere, sed
dispensando in casibus à iure sibi commissis tollitur infamia tā
quam sequela per quandam consequentiam,& pro hoc adduco
bo.tex.in simili in præalleg.l.i.§.de qua.ff.de postu. & probatur
in simili in c.ai si clerici.§.fi.de ind.secundum intellectum quem
ibi ponunt doc.tene menti.Abbas.

ADDITIONES.

a ¶Per sententiam. Adde Fel.hic re vera ꝺrium. Sed iste forte me-
lius per ea,quæ no Gemin.post g̃.in c.j.de testibus.lib.vj.& qd
no.in apost.ad istud in c.sciscitatus nu.8.in apost.in ver.ipso fa-
cto s̃ de reser.Rom.sing.suo 456.incip.fuit à me quæsitum.Ant.
Corse.sing cccxlvij.in ver.sententia.inc.p.clericus homicida.&
istum in c.nisi.nu.4.& ibi dixi in apostil.in ver.ipso iure.s̃.de re
nun.de quo vide remissi.Cel.in apost ad Gui.de Cug.in l. cuctos
populos.nu.5 in ver.& dignitate.C.de sum.trinitate.
b ¶Quam latè.Vide Fel.in ca.dilecte.versi.2.sunt dicta verba.s̃.de
exce.vbi dic t q si iudex dicat,mandamus sub pœna excommu-
nicationis.intelligit in dubio ferendæ & non latæ.sch.Sap.
c In simo legitimo sacerdotis.Infero ex hoc dicto dum dicit filiū
legitimum non posse habere ecclesiam,in qua pater præfuit,fi-
lium natum sacerdotem ante sacerdotium,dico filium sacerdotis,
de quo Fel in c inter cæteras.in prin.s̃.de rescrip.& bonus tex.in
c.ad extirpandas.ſ.de fil.presby.
d Et videbis.j.eo.de simoniaco. Alex.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Munera an inducant simoniam considerari debent personæ dantis & recipientis,& qualitas,& quantitas muneris.*
2 *Ordinatio,vel consecratio non cēsetur simoniaca si ordinatori aliquid fuerit donatum non tamen ex pacto.*
3 *Conscientia debet esse consona iudicio rationis,& ex tenui,& ex scrupulosa conscientia quis non est laudandus,sed vituperandus potius.*
4 *Donatio an præsumatur per ista verba,tolle hanc pecuniam.*
5 *Mutuum probatur si testis dixerit,vidi pecuniam sibi numerari,licet non dicat nomine mutui.*
6 *Verba formalia non curantur dummodo substantia non mutetur.*
7 *In simonia considerandaattenditur multum an talis consueuerit committere simoniam.*
8 *Eleemosyna debet dari condecens non munus recipienti quàm danti,adeo quod potius est peccatum dando pauperi cibos delicatos.*
Officiales an licitè possint aliquod munus accipere.

CAP. XVIII.

a ET SI QVAESTIONES.a†Summatur sic secundū Ab.
1 Cardinalis pro palafreno à nobili viro recepto non præsumi
tur committere simoniam.h.d.Vel sic.In arbitrandis muneribus
an inducant simoniam,debent considerari personæ dantis, &
recipientis.qualitas,& quant tas muneris,& donationis.h.d. vel
aliter,& melius.Ordinatio vel consecratio non censetur simo-
niaca.licet ordinatori aliquid donatum fuerit non ex pacto. h.
d.Diuiditur.In prima quærentis conscientiam à puritate com-
mendat,scrupulosam curiositatem reprehendit.in secunda ibi,
in hoc ita que.factum narrat distinguendo,soluit, & concludit
soluendo,secundum ibi cum in accipientis.tertium ibi, si ergo.
in tertia principali ibi,q autem respōdet authoritati,ex qua du
bitatio insurgebat.Casus literalis.Quidā electus fuit in archie-
piscopum Strigon.& confirmatus,papa per quendam cardina-
lem euntem per mare transmisit ei pallium,frater illius electi oc
currit obuiam cardinali,& cū cardinalis paucas equitaturas ha
beret,obtulit ei palafrenum episcopo electo ignorante,& reci-
piente postmodum pallium ab eodem, postea archiepiscopus
hoc intelligens dubitauit an esset sibi in aliquo imputādum,cō-
suluit papam super hoc,& ipse respondet, q in his vltraq̃ opor-
teat dubitare non debet cum dicunt humanæ leges, q quidam
contemnunt sacramenta etiam necessaria exhibere quadam te-
nui religione dicentes tenuem religionem,quæ dubitat,vbi du
bitandum non est,& ideò frater eius cardinalis, equum vnū illo
ignorante transmisit,nullo modo ipsum dubitare oportet cum
paucas equitaturas veniens per mare secum haberet. quia in ac
cipiendis muneribus,vel dandis tria sunt maxime considerāda,
scilicet qualitas dantis,& accipientis.& quantitas muneris,& ꝑs
donationis.qualitas personarum,vt à quo. & cui,videlicet an à
paupere diuiti,vel econuersò quantitas muneris scilicet an ma
gnum,vel paruum sit donum, ꝑps, an instāte necessitate,vel alio
tempore donetur.Si prædicta considerantur,non fuit magnum,
si frater ille equum vnū cardinali donauit quem histrioni, & nō
petenti

ADDIDIO.

a ¶ Et si quæstiones. Adde hic Bal.in l.furti.§.pactus.ff. de his quę
no infa.vbi per illum tex.in verbo quæcunque.dicit,quòd simo
nia,vel barataria committitur in vno nummo.Et vide gl fi.in c.
fi xiij.q.iij de Bellentz.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Petenti donaret,& potius hoc fecit necessitate inspecta, quàm alia intentione. Quòd autem dicit beatus qui excutit manus suas ab omni munere, de donis illis dictum est quę solent accipientis animum allicere, vel peruertere. In alijs quæ accipiētis animum non mutarent Romana ecclesia interprerari consueuit accipiē
2 tem non delinquere, vel donantem. B. ¶ †No.j.ex tex.q purita ti cōscientiæ non debet deesse iudicium rationis, vnde ex tenui conscientia,& scrupulosa non est quis commendandus, sed potiùs reprehendendus, deberenim conscientiam ex iudicio ratio nis informare. ad idem videtur tex.in c.non solum.de reg iur.li. vj.& in psal.Trepidauerunt vbi non erat timor, &c. Et an debeat quis venire ꝫ ꝙscientiam scrupulosam antreq̄ eam deponat no. in c.per tuas el ij.j.e. Et no.ex hoc, & ex text.ꝫ istos fratricellos abstinentes à iuramentis licitis tanquam à peccatis. Item ꝫ dubi tantes in minimis q est redaguēdum in iurisperito. vt in c.cum in iure peritus.de ele&. & in c.cum in iure peritus.de off.dele.fa
a cit.l.quòd Labeo.ff.ad Carb.in l.j.ff.ad municip.a ¶Secundò no. q quandoque cardinalis mittitur ad tradendum pallium archie piscopo.& in effectu tunc dicitur nuntius.vt in c.significasti.de
3 cle.licet pro honore cardinalis detur sibi legatio. ¶ †Tertiò no. sing.istum tex.quando in dubio debeat præsumi donum gratui tum, vel ne,nam debent considerari circunstantiæ qualitatis se cundum personam dantis,& recipientis.nam à diuite locupleti facilius præsumit libera donatio,q̄ à paupere diuiti. Item debet considerari quantitas muneris.nam de facili quis non præsumi tur conferre liberè ea quæ sunt maximi pretij,quia nemo presu mitur iactare suum,in c.super hoc.de renun.& l.cum de indebi to.ff.de prob. Item consideratur,& donationis tempus.nam faci lius quis præsumi debet donare instante necessitate alterius quā
b vbi nulla subest necessitas.b Et per istū tex.& supradicta defendi tur,& ampliatur gl.valdè no.in l.cum quid.ff.si cer.per. in illa q. si quis dixit alteri in vulgari,tolle hanc pecuniam, nunquid præ sumatur donatio,an depositum,seu mutuum, & certè ex præce dentibus coniecturis debet præsumi quādoque mutuum, vel de positum,seu donatio,& in cessantibus istis cōiecturis debet præ sumi mutuum,vel depositum propter illam præsumptionem,q nemo præsumitur iactare suum. Et ex his no.Bart.in d.l.cum qd. testem probare mutuum si simpliciter dicat vidi pecuniam sibi
c numerari.sed nescio,an donauerit seu mutuauerit, de quo dic
4 vt per eum plenius ibi no.† Vlt.collige,q in traditione spiritua lium pñt interuenire aliqua xenia mod ci pretij, pacto omnino cessante,& intellige vt dixit i §.c.tit.vt ex q dam charitate,&
5 non pro ipsa re spirituali conferantur.† In gl.ij.ibi in l.dicitur,&c. Nota quòd aliter seu sub alia conceptione verborum loquūtur leges.q̄ papa hic referat in tex.& per hoc arguit Host.reprehen
d dendum si docentes,vel legentes aliquando verba mutent,nam de verbis non est curandum dummodo substantia nō mutetur. de verb.sig.intelligētia.& in c.nihil obstat narrādi diuersitas,&c. In gl.in ver.dandis muneribus.ibi,munus species Item donum sine causa munus ex causa ista,duas differentias inter munus, & donum ponit tex.in l.inter donum.ff.de ver.sig.vel secundum Host.potest dici donum exile.& renue,munus verò pretiosum, sed hoc non placet,per istum tex.vbi appellat munus rem modi ci pretij.item & donatio constitit in re pretiosa.vt ff.de do.inter vi.& vxo.per totum,& in fi §.eo.In gl.ibi attendas, quatuor ista aduerte quia fm hoc videtur hic papa diminutus, cū dicat hæc tria,præsertim attendēda.Item quo ad tex.nostrum gl. ista non procedit,quia si interueniret petitio, non euitaretur simonia. vt in c.ex tuæ.j.e.& ideò seruanda glo. in aliis muneribus,seu i alio
6 casu,quàm in isto de quo in tex.† Item pondera tex.in eo.quòd
e ponit dictionem maximè,evt ista tria hic expressa maximè attē di debeant,ergo & quædam alia attendenda sunt, puta cōsuetu do capientis,quid.n.si à clerico ordinādo datur res modici pretij ordinatori suo,qui sine pretio non consueuit ordinare.certè
f iudicatur simoniacum,quia attendenda est consuetudo patris fam.c.illo vos.in fi.de pig.& in l.qui semisses.ff.de vsur. & idem in aliis circunstantiis.item attendi debent verba precedentia.ar.
7 l.si seruus plurium.§.fi.de leg j †In ea gl.ibi cynicus quasi ribal dus reprehensor,& dicitur à cynos,quod est canis,quasi repre hensor mordax.siue mordens,siue latrator.facit c.ex diligenti §. c.in fi.& in gl.Vel dic melius,q in conferendis muneribus, seu in faciendo eleemosynam virtus semper tenere debet medium, vt non solum habeatur respectus ad dantem.sed etiam ad reci pientem.vnde Seneca reprehendebat Alc.qui cum daret ciuita tem quidam pauperi illi asserenti non cōuenire humili fortunæ suæ.Respondit tex.non quæro quid te oporteat accipere, sed quid me oporteat dare.appellat Sene. Alex.hoc casu tumidissi mum,quia ex superbia,& elatione quadam illa verba protulit. ad idem videbo tex.in c.non cogantur xl.dist.& in c.vnū.§.alias eadem.xxv.dist.vbi no.q potius quis peccat q̄ mereatur præ
stando pauperibus epulas delicatas,& pretiosas.vide etiam bon. tex.de modo faciendi eleemosynam.xlij.di.c.quia scamus.& bo. tex.lxxxvj.dist.non satis.In gl.in ver.equum vnum.in fi.hic glo. tacitè opponit,& non soluit.nam si ex soliditate inducit simoniā. ergo fortius donatio vni⁹ pretiosi equi.Sed solue fm Host.qibi interuenit pactum,hic donatio fuit ficta pura,& exliberalitate
8 quadam.dic plenius vt dicam in d.c.ex tuæ.† In gl.fi.in fin.sed ꝫ gl.& tex.op.& videtur quòd nihil debebat capi ab administrato re seu iudice,vel superiore quantumcunque modicam. vt in l.j. C.ad leg iul.rep.& le.3. C.de ædil.& in auth.vt iud.sine quoquo suf.in §.si quis.facit c.exigit.de censi.lib.vj.imò debet reddi qua druplum j.q.j.iubemus & c.concussionis.so.dupliez fm doct.vt ꝫria ꝙcedant in exigente.hoc c.& similia quando sponte aliqd donatur,vel ꝫria procedant in habente salariū de publico,galia
g verò iura in non habente fm Host.de iure canonico potest dici arbitrarium an,& quātum possit recipi,dummodo non excedat qd habetur in c.statutum.§.insuper.de resc.li.6. Et certè illud c. loquitur in iudice delegato qui non potest recipere,nisi esculē ta,& poculenta,quæ in paucis diebus possunt consumi,& idem potest dici in ordinario,in legato.& etiam in aliis prælatis.forte
h licitè pñt fieri alia dona si oīo cessat fra⁹.ar.in isto tex.h Abbas.

ADDITIONES.

a ¶Dic tamen q conscientia scrupulositas est signum bonæ con scientiæ,quia bonarum mentium est ibi culpā cognoscere, vbi non est.v.dist.in.ad eius concubitum,& in c.2.de obseruat.ieiu. Alex.de Ne.

b ¶Sed iste tex.omittit quando pauper donat pauperi. Solue,se cundum Host.quia ideò hoc nō tetigit iste tex.quia raro accidit quod ex hoc oriatur suspicio.tumqa qui nihil habet.nihil dare po est,ff.de fur.l.ita quòd fullo.& j.q.vij.Daybertum.rum quia multi iudices parum curant de pauperta.e.alias de paupere.xj. q.3.pauper. Alex.de Ne.

c ¶Numerari.Adde an testis tunc mutuum probat.Lu.Ro.ꝫ.cc.
d ¶L.inter donum.Vide tex.in l.munus.ff.de ver.sig.& quę hic di xit And.Barb.

e Maximè.De hac dictione,vide Franc.de Are.consi.l.Alex. consi.lxvij.

f Simoniacum.Bene facit quod not.Abb.in cap.cum dilectus.de cle.non resi.

g De publico.An ordinarius possit accipere esculenta,vide glo.in l.plebiscito.ff.de officio præsidis.quæ dicit q non licet aliter di cat Abbas hic.Ja.Butr.ibi sequitur illam gl.& Petr.de Anch.in d. §.insuper.& Io.de Imo.in c.cum ab omni.de vita & hon.cle.licet Bart.& Guliel.contradicant gl.

h Sed de hoc arti.dic vt pènè habetur in c.cum non ab homine. de vita & hon.cle. Alex.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Abbas si pro aliquo recipiendo in monasterijs acceperit pecuniam, committit simoniam.*
2 *Simonia committitur ex sola conuentione.*
3 *Simonia committitur non solum si donatur prælato, sed etiam si datur suis familiaribus. vide j.e.proxi.in ij.notabili.*
4 *Simonia non vitiat monachatum.*
Excommunicatio non impedit monachatum.

CAP. XIX.

1 VENIENS.† Abbas & maiores de conuentu si p receptio nc monachi repetunt pecuniam pacto,ab officio,& benefi cio,suspendūtur.& taliter recepta pecunia restituitur.& in aliud monasteriū transfertur prima pars ponit querelā presbyteri.se cūda dat iudicem cui tria mandat,ibi,qñ. ¶ Casus literalis. Qui dam presbyter F.nomine,voluit fieri monachus in quodā mona sterio.Abb.& fratres noluerunt eū recipere in monachum,quo usque conueniret eis dare xxx.sol.facta conuentione, sequenti die receptus fuit in monachum.monachi postulauerunt ab ipso xxx.soli. Abb.x.familia.xij.pro pastu.dicentes hanc esse consue tudinem monasterij.monachus ille accedit ad papam proponēs coram papa prædicta. Vnde mandat papa cuidam,quatenus si est ita,compellat abbatem,& monachos ad restituēdam pecuniam prædicto presbytero indignè acceptam,& eidem F.præcipiat vt in alio monasterio in habitu monachali studeat domino deseruī re,abbatem,& maiores personas monasterij ab executione offi
2 cij sui suspendens pro tantæ prauitatis excessu.Ber.¶† Not.j. ex tex.q ex sola conuentione dandi temporale pro spirituali ꝙmit titur simonia spirituali recepto,licet nō tradatur temporale pro misso,nam hic ante ingressum religionis interuenit duntaxat conuen

a conuentio.a ¶†Secundò collige q simonia committitur ne-
3 dum quando temporale confertur conferenti,sed etiam quando confertur ministris,& familiaribus cōferentis,sicut dicimus
b in Giezi qui fuit seruus Heliſei.j.q.j.in summ.& c.cito turpem.b ¶Tertio not.q ex malitia Abbatis.& monachorum puniuntur Abbates,& maiores de conuentu.sed hoc intellige quando ip si tantum fuerunt culpabiles,secus si cōmunicato consilio om nium delictum extitit explicatum.nam tunc omnes debent pu niri.arg.c.Romana.§.in vniuersitatem.de sen.exc.libro 6. Puniū tur etiam illi qui fuerunt in c.licet tacuerint,quia debebant cō tradicere,vt not.sing.Inn.in c.j.de his quæ fi.à ma.par.cap. ¶Vlt. not.q receptus in monachum per simoniam non debet in eo dē monasterio remanere,nec etiam in seculo viuere, sed debet intrare aliud monasterium. An autem sit verè monachus ꝫ subij
4 ciam.¶†In gl.fi.ibi apparet q monachus fuit. no. bene hoc pri. gl.ex quo apparet q simonia cōmissa in monachatu nō vitiat monachatum. Nec obst.quod subiicitur in gl.quia hic nō fuit
c pactum factum,vt iste existens monachus c haberet pecuniam, sed vt monasterio traderet pecuniam.& hoc non est ꝫ substan tiā monachatus. Item pecunia restituitur sibi vt intret aliud mo
d nasterium ne sit onerosus.d secundo monasterio,non autem, vt eam sibi retineat ille ingrediens,& hoc etiam videtur hic senti re doct. Quidam verò dicunt quòd hic non probatur istum re manere monachum,nam in principio appellatur presbyter, & monachus. Nec ob.finis c.vbi mādatur, vt intret aliud monaste rium,quia hoc potuit esse vt ibi ageret pñam.& hanc confide
e rationem facit hic Ant.e sed ego sequor primā dictum. primo per finem huius c.vbi dicit q debet deseruire in habitu monasti co.ergo non vt agat pñam tantum. Item non mandatur vt fiat monachus,sed vt in alio monasterio deseruiat i habitu, ergo re mansit monachus. Ad idē induco tex.qui iudicio meo hāc sen tentiam probat in c.quoniam ꝫ.e.vbi dicitur q deberet sic rece ptus intrare monasteriū,ne dānabiliter in seculo vagetur, quæ verba clarè iudicant sic transeuntem remanere monachū, nec præcipitur,vt agat pœnitentiā,sed ne in peccato stet in seculo. arg.c.fi.de reg.Item propriè simonia committitur nō respectu monachatus,sed vt habeat locum in illo monasterio, vñ ingres sus respectu illius monasterij vitiatur,sed monachatus tenet.est enim quædam obligatio Deo quæsita quæ non impeditur p fa ctum recipientis pecuniā.nā cū iste intendat se obligare Deo pa rum factū alterius non impedit hanc obligationē.facit qd not. Io.An.in c.fi.de cond.ap.sicut videmus in simili q excoicatio mo nachatum non impedit,vt in c.cum illorum.j.de sent.exc.& ex hoc habes casum in quo simonia non vitiat actum. Abbas.

ADDITIONES.

a ¶Idem dicit hic Host.nam dicit q sola conuentione committitur simonia.dato,q non seruetur promissum.& hoc sequitur Io.And.Butr.& D. Card.& satis probatur hic,quia non fuerunt solutæ 30.libræ,de quib.conuenit,vt in prin.huius dec. sed tan tùm 30.solidi pro consuetudine monasterij Alex.de Ne.

b ¶Idem probatur in cap.seq.vbi idem dicit in secundo notabili. Alex.de Ne.

c ¶Monachus. An sit simonia,si fiat promissio abbati de dando aliquid si receperit talem in monachum,vide Bar.tenentē q sic, in l.Titia centum.§.j.ff.de cond.& demō.vide Ias.in l.Titia.ver.3. limita.ff.de ver.obl.& l.3.C.de'insti.& sub.

d ¶Onerosus.Adde pro hoc quod consuluit Anto.de Butr. consi lio 33.

e ¶Imò Butr. idem dicit quod Abb.Sic. hic.Sed fuit consideratio Dom.Cardi.qui tamen non firmat, & vltimo adhæret opinioni gl.sc.quòd moncchatus teneat.Alex.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Prælatus si receperit pecuniam ex pacto pro ordine conferendo committit simoniam.*
2 *Sacerdos si aliquid scit tanquam Deus puta confessione etiam si sit papa, reuelauerit,sibi non creditur.*
3 *Per ista verba,moneas& inducas,non datur potestas præcisè compellēdi.*
4 *Simoniacus in ordine si ingrediatur monasterium non habilitatur ad exercendum talem ordinem simoniacè receptum,*
Ingressus religionem non tollit defectus contractus cum peccato ingredientis,secus sine peccato.
5 *Simonia an, & quando inducatur siue ante,siue post aliquid dando,& quā do debeat restitui.*
6 *Religiosi an impediantur promoueri ad sacros ordines ex sola prohibitione superioris alia causa non apparente.*
7 *Religiosi non impediuntur exequi sacros ordines susceptos ex sola prohibi tione alia causa apparente.*
8 *Simoniacus in ordine ipso iure est suspensus ab ordine.*
Suspensus,& excommunicatus à iure poterit iterum suspendi,& excommu nicari ab homine.

CAP. XX.

1 EX TVAE.† Si ordinatus presentatori suo aliquid dedit ex pacto,simoniacū est,nō tñ deponit si est occultū.primò ponitur ꝙsultatio,sed ò rñio ibi,vnde. Casus l'alis.qdā dū vellet ad sacerdotis ordinē ascēdere,accessit ad Archi. vt eum præsentaret ad ordinē sacerdotis.qui nolebat eū ad ordinem presentare,nisi prius 6.soluisset eidē,& sic ordinē ipsum q eū presentatus accepit. Eps diœcesanus cui sacerdos hic in secreto fuerat confessus quærit quid de ipso est agendum. Rñ.papa si hoc est secretū eūdem sacerdotē moneat.& inducat, vt ordinē alicuius religiōis assumat.& perpetuò abstineat ab officio sacerdotis quod illicitè acquisiuit. alioquin non debet ipsum ab officio sacerdotis arcere cum sit secretus eius excessus pœnitentiam tñ secretam
2 sibi iniūgat.B.†No.ex tex.q ex confessione facta in foro pœnitē tiali non potest quis deponi nec aliter ab officio coerceri inuitus,eriā si cōfessio fuit facta ep̄o,vel etiā papæ,quia eorum vterq; sit vt Deus,non vt homo.concor.c.si sacerdos.de offi.ord.quod not.in c.dilectus.de except prælato.hic n.ista confessio fuit facta papæ & episcopo in foro pœnitentiali.ideo dicit Papa quòd si excessus secretus,&c. Posset etiam intelligi qñ confessio esset fa cta in præsentia solius iudicis,sibi enim non creditur confitente negante.6.q.2.si tantum,& c.placuit ꝫ.de testib.c.cū à nobis. Secundò no.q simonia cōmittitur in ordine,non solū,qñ pecunia
3 datur confitenti ordinem,sed etiam cum datur ministro seu mi nistranti ad ordinem,vt hic,& c.t.ꝫ.eo.†No.quòd per ista verba
a moneas,& inducas.a non datur potestas præcisè compellendi.b
b De quo tamen dic vt no.in ca.2.de spon.† Vltimò colligitur q
4 per ingressum religionis simoniacus nō habilitatur ad exercen dū ordinem simoniacè receptum, quanquā per ingressum religionis toliatur defectus sine peccato ingredientis ꝫctus.vt in c.t. de fil.presby.non tñ tollitur ꝫctus per proprium delictum,vt le
5 gi.& not.in c.t.de apostat.†In gl.t.ibi intentio consideranda est, Host.dicit.q sola intentio nō inducit simoniā quentionalē,sed tantū mentalē quæ per solam pœnitentiam aboletur absq; resti tutione.vt in c.pen.eo.ti.& dic.q gl.habuit bonū intellectum,& eius mens est ista,q sine intentione nō committitur simonia,vt quādo ex liberalitate ꝓfertur aliquid & recipitur,& sic loquit. c.& si quæstiones,secus autē vbi adest affectus committendi si moniam. Et dic latiùs prosequēdo quatuor mēbra. Aut.n. ex pa cto aliquid tēporale confertur,& illud quantūcunque modicū sit inducit simoniam.sicut dicimus in furto,& vsura,& ita loqui tur iste tex.& dī tunc simonia quentionalis,nec dimittitur pec catum,nisi restituatur malè receptum.vt in c.de ho.ꝫ.eo.& c.ve niens. Aut non interuenit peccatum,sed mēs deprauata.vt quia nō præsentasset,seu ordinasset,nisi primò habuisset aliquid tem porale,& tunc inducitur simonia mentalis,quæ aboletur per so lā pœnitentiā.vt in c.pe.j.eo.t.cus in vsuris,quia ibi opus est re stitutione,vt in c.cōsuluit.& qd ibi no.j.de vsuris. Aut mens nō fuit deprauata,sed ex liberalitate aliquid donatū fuit,& receptū, & tunc simonia non inducitur.vt in c.tua.j.eo.tit. Aut sumus in dubio an præcesserat praua mens,& haber locum propriè ca.& si quæstiones.ꝫ eo.vt ad coniecturandum animum ponderātur
6 ea quæ ibi habentur in tex.& per hanc distinctionem reducunt ad cōcordiā multa iura.† In gl.in versi.secretum.in fi. Ex hac gl. collige duas bonas limitationes ad ca.ad aures.allegat.in glos.j. vt procedat duntaxat in regularibus,secus in clericis. allegat in gl.ex sola inhibitione superioris cā nō apparēte,nō possunt im pediri quominus ꝓmoueantur ad ordines.& fac.c.ex tenore.e.tit. Inn.tamen disputat,& non firmat in præalleg.c.ad aures.sed mi hi hoc placet,vt non habeat locum in seculoribus.arg. in c.si tā tum.& c.placuit.6.q.2.& q illud c.ad aures,loquatur propriè in regularibus,quia magis sunt subiecti eorum prælato.quam cle rici seculares proprio epo.arg.c.si religiosus.de elect.lib.9.& in
7 c.fin de sepul.eo.li.& 12.q.1.nolo.& c.non dicatis.¶†Secunda limitatio est,vt licet regulares possint ex sola inhibitiōe prelati impediri,ne promoueantur ad certum ordinem,tamen ab exe cutione ordinis iam suscepti non possunt coerceri ex sola inhi bitione prelati alia causa non apparente.nā turpius eiicitur,&c. de iureiur.quemadmodum.& multa impediunt promouendū, quæ non deiiciunt iam promotum, qui cle.vel vo.ca.rursus.de
8 cle.ægro.ca.j.cum seq.& hoc not.¶†In gl.inver.coercere,in fi. dic vt

ADDITIONES.

f ¶Et inducas.adde Federicum de Sen.consi.160.
g ¶Præcisè compellendi. Vide Gar.in cle.j in xj.q. ꝫ. de off.deleg. Gemi.in c.si pauper.de præben.in 6.vbi reprobat Arch. tenentē contrarium.
¶Adde istum in ca.1.& ibi Fel.latè in princ.ꝫ.de testi.co.& in c. ij.de sponſ.Zach.

Universidad de Deusto
Biblioteca

dic vt dixi in c.accusatum,&c.tanta.alle.in gl. & veritas est,q̃ si moniacus in ordine ipso iure est suspensus ab ordine. 32.di.ca. præter.§.verum.sed hoc ca.intelligitur de coertione facti,vt de facto coerceatur à celebratione & executione ordinis. põt etiã intelligi de suspensione ab homine.quia sicut excõmunicatus à iure potest excommunicari ab homine. vt in c. ita quorundam. de iud.ita dicendum est in simoniaco de suspensione.In gl.finali in fi.hæc pœnitentia ſm Host.est potius monitoria & consolatoria quàm salutifera,quò ad vitam æternam. Et quid operetur & quos effectus habeat huius pœnitentiæ peractio.vide gl. in c.quidam.de pœ.& remiſ.& de pœ.dist.3.c.si quis.§.fin. & ibi etiam no.nunquid hoc peccatum teneatur iterum confiteri cum ab eo omnino resipuerit.

SVMMARIVM.

1 *Simonia committitur si accipitur aliquid tẽporale pro consecrandis vestib. calice & similib.*
2 *Sacerdos locando operas suas in aliqua ecclesia an committat simoniam. Simoniam committit etiam ille qui dat pecunias vel recipit,ad hoc vt alius deserviat tanquam vicarius.*
3 *Simonia non committitur ex hoc quòd aliquid donetur sponte, nulla exactione subsequente.*

CAP. XXI.

AD NOSTRAM.Breue est,&c.Casus.&c.No.j.ex tex.vnã regulam generalem q̃ ministerio ecclesiastico exercẽdo nõ debet tradi,vel exigi pecunia,& idem dico pro mysterio,& fortiùs est.n.differentia inter ministerium & mysterium.nam ministerium propriè dicitur officium à ministrando. Mysterium est idem quod sacramentum:quia habet virtutẽ secretam,& recondam vnde dicitur sacramentum,quasi sacræ rei signum.1.q.1. multi.non.n.debet pecunia exigi pro sacramento, vt in c. cũ satis.cum seq.§.e.nec pro officio ecclesiastico exercendo. †Ex his infertur ad qõ.nunquid pro calice,& vestib. bene dicendis cõmittatur simonia si aliquid temporale exigatur de quo Goff.in sum.eo.ti.versi. sed nunquid simonia,quidam dicunt q̃ non,quia non reperitur prohibitum:ipse verò concludit ꝯrium,& melius per istum tex.vbi generaliter dr̃ q̃ pro ministerio ecclesiastico exercẽdo,&c.ibi.n.versatur officiũ ecclesiasticũ,& est quid spirituale.†Secũdò no.ibi,pro vicarij,q̃ nõ solum cõmittitur simonia in institutione beneficij,sed etiam vt quis deserviat tanquã vicarius in ecclesia Dei,& vide bo.tex.cum gl.in c.licet.§.de pœnis.an autẽ sacerdos cõmittat simoniã locando operas suas spirituales in aliqua ecclesia,dicam in c.q̃m.j̃.ne prælati.suas. a Tertiò no.ibi pro christmate,q̃ indistinctè nihil debet exigi p̃ christmate.& cum tex.loquatur generaliter prohibitio procedit,nã si confertur vt sacramentũ siue concedatur vt ecclesia inferior vtatur seu quocunque modo: nam propter benedictionem est quid speciale.†Vltimò no.ibi,exigatis,q̃ in spiritualib. tantum prohibetur exactio,si ergo spõte aliquid offertur,hoc non est,q̃ prohibitum secundum Host.quòd intellige,vt dixi in c.1.§.eo.

ADDITIO.

a §. Inn.tractat in d.c.quoniam.& Doct.plenius examinant in c. significatum.de præb Abb.verò Sic.non tractat in d.c.quoniã. sed tractat in c.suam.j̃.eo.& in d.c.significatum.Ale.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Simoniacè ordinatus qui non sit simoniacus,rectè potest dispensationem. 2. 3.& ante dispensationem non recte promouetur ad altiores ordines.*
4 *Simoniacus à quo dispensatur.*
5 *Simoniacè ordinatus scienter suspenditur ab omnib.ordinibus,secus si eos ignorante fuit commissa simonia.6.*
7 *Episcopus non potest dispensare, nisi in casibus à iure expressis.*

CAP. XXII.

1 DE SIMONIACÈ.†Cum simoniacè ordinato qui simoniacus nõ est dispensari põt.Et nõ diuiditur.¶Casus literalis Quidam ordinati fuerunt simoniaci. Quæsitũ fuit de his qd esset agendũ.rñ. Papa sup hoc certũ non possumus dare respõsum nisi primò sciamus qualiter fuerint ordinati, quia ſm quãdam speciem simoniæ quidam licet simoniacè sint ordinati.vt pote ipsis ignorantibus simoniaci non sunt & illi dispensatiuè
2 possunt in suis ordinibus remanere.Ber.¶No.j. ex text.q̃ quidam sunt simoniacè ordinati non tamen sunt simoniaci.vt q̃s eis ignorãtibus,pecunia ordinati fortè per amicũ data fuit.Quidam verò sunt simoniaci,& simoniacè ordinati.vt q̃s ipsi dederunt pecuniam,vt ordinarentur,vel data fuit eis cõsentientibus tacitè vel expressè.quidam verò sunt simoniaci,sed non simoniacè ordinati,vt q̃s simonia fuit cõmissa non in ordine.sed q̃s
3 ipsi dederunt pecuniam,vt alij ordinarentur. †Secundò colligetur cũ simoniacè ordinatis qui simoniaci non sunt,põt dispensari,vt remaneant in suis ordinib.& cum hoc non dicatur, per quæ infertur,q̃ eps põt dispensare iuxta theoricã Inn.in c.dilect⁹. de temp.ord.& de hoc plenius dicã statim cum gl.†In gl.j. in fi.
4 Circa hanc mãm vtrum quis possit dispensare cum simoniaco, aliquid ponunt hic doct.& plenius no.per gl.in ca.pen.de ele.& in c.post translationem.de renuntiat.& ibi Io.Cal.colligendo opi.aliorũ formauit distinctionẽ q̃ retulit hic Ant. nihil addẽdo. Sed in veritate in multis iudicio meo eget reformatione.Distingue ergo.qd aut qs adipiscitur per simoniã ordinẽ,aut bñficiũ. primo casu aut simonia fuit commissa eo sciente,& consentiente tacitè,vel expressè,vel ipsomet pecuniã dante,& tũc ſm oẽs solus Papa dispensat,nec etiam papa solet dispensare.j.q.j. erga. & in c.pen.j̃.eo.tit.†Et iste sic simoniacè scienter ordinatus, nõ
5 solum est suspensus ab ordine simoniacè recepto,sed etiam ab omnib.ordinib.vt 32.dist.c.præter.§.verum.& j q. reperiunt. Aut simonia fuit commissa eo ignorante, nec postea ratũ habente, & tunc Lauren.Tancre.& Host.hic quos sequitur Io.Cal.in loco præall.distinguunt,quòd aut delictum est manifestum,& solus papa dispensat.arg.in c.ex tuæ.§.c.Aut non est manifestũ,& dispensat episcopus.Sed certè licet doc.transeant cõiter cũ hoc dicto, nõ tñ puto hoc verum,sed indistinctè dicere q̃ cum tali dispensat eps.Primò per istum tex.vbi indistinctè permittitur dispensatio.ergo eps dispensare poterit.vt j̃.dixi.Itẽ adduco c.præsentium.j.q.5.vbi sponte illefuit cõfessus ordinẽ recepisse eo ignorante,& tñ dispensat eps,nec poterat esse nõ manifestũ ex quo illemet cõfitebatur.Itẽ cũ hic iste grauaretur od o alterius, nec põt dici simoniacus,debet fieri benigna interpretatio,vt eps possit dispensare.arg.regulæ odia.& regulæ sine culpa. & regulæ nõ debet.de regu.iu.libr.6. a †Et aduerte quia isto casu,q̃ simonia
7 fuit commissa eo ignorante,non est iste suspensus ab omnibus ordinib.Sed vt dicit hic Inn.& bene quòd tñ est suspensus ab ordine simoniacè collato,vnde alios ordines licitè receptos exequi potest,& beneficia retinere,& recipere de nouo,quia(vt dixi)iste nõ est simoniacus,sed non põt promoueri ad maiorem ordinem nisi dispensetur in ordine simoniacè recepto, qa alias videretur per saltum promotus.52.dist.in c.j de cle.per sal.pro.
b mo.per totũ.hnec obst.prædicto ca.ex tuæ.§.e. per qd remouerit videntur ad distinguendum inter manifestũ,& occultum, quia ad alium effectum fit illa distinctio, videlicet vt possit coercere ab executione ordinis:quia occultus,& confessus pœnitentia non coercetur.quoniã forus pœnitentialis nõ habet præcisam
c coertionem.vt ibi.& in c.fi sacerdos.de off.ord.c Idem loquitur de simoniacè ordinato,& simoniaco cum quo solus papa dispõsat,vt §.dixi,ergo illud c.nihil facit ad propositum. Et q̃ indistincte possit eps dispensare quãdo non est simoniacus, facit etiam tex.in c.de regularib.j̃.eo.vbi permittitur dispensatio,tam cum monachis,quàm cum canonicis regularibus quãdo interuenit simonia eis ignorantibus.& hoc quo ad primum mẽbrum principale.d Sed quò ad ſm de adepto beneficio per simoniam distingue,q̃ aut est beneficiũ curatũ seu dignitas,quæ in hoc æquiparantur.arg.c.de multa.de præben.& in c.cum in illis.eo.tit.lib.6. Aut est beneficium simplex.primo casu dicit Io.Cal.in lo.præal, q̃ aut fuit sciens,aut ignorans.Si sciens,& sponte renuntiat beneficio põt dispensari secum ad aliam ecclesiam,sed vt habeat illam vbi

ADDITIONES.

a ¶Sed tu dic meliùs quàm Abb.Sic.in hoc,quòd quando simonia in ordine cõmittitur ignorante illo qui fuit ordinatus.qd si is ꝓfitetur sponte,nõ debet deponi ab ordine suscepto,remanet tamen suspensus.sed si adest penuria sacerdotum,vel est vtilitas ad quam est ordinatus,quod assumatur ad curam animarũ potest episcopus dispensare,aliàs non,& text.ibi.e in dicto cap.præsentium.Ex quo infertur,quòd si vltro nõ aditet iudicem confitendo se per simoniam ordinatum,episcopus dispensare non posset etiam si crimen esset detectum per confessionem factam non vltro,sed ad instantiam iudicis,vt probatur in princ.d.cap. præsentium.Item si non adest ecclesiæ vtilitas.sed to ũm merita istius ordinati,episcopus non potȩrit dispensare, vt d.ca.præsentium.& in hoc Doct.bene dicunt.facit c.nobis.in fi.j̃.eo.secundum intellectum communem Alex.de Ne.

b ¶Idem dicit Inno.in cap.tanta.§.eod.& in ca.per tuas.j̃.eo,el ij. Alex.de Ne.

c ¶Sed Butr.etiam perpendit quòd ille text.non facit,& dicit,q̃ quidam inter quos fuit Host.idem dixerunt in ordinato scienter per prædictum c.ex tuæ. Sed Butr.se remittit ad illud ca.vbi idem intelligit sicut Abb.Sic.Alex.de Ne.

d ¶Salua reuerentia Abb.Sic.ca.de regularibus.loquitur de simonia commissa in beneficio, quia receptio ad monachatum, vel ad aliam religionem non est ordo,sed beneficium,vt not.gl.in clem.dispendiosam.de iudi.Alex.de Ne.

lam vbi fuit commissa simonia dispensari non potest,nisi vt habeat ibi aliquod beneficium,sed tunc non dispẽsatur, nisi vt ministret in minoribus ordinibus,& ꝓbatur.j.q.5.& c.j durius ergo agitur vt habeat beneficium ecclesia empta,q̃ vt habeat alibi,quia[vt dixi]aliam potest habere dispensatiue,cum executione omnium ordinum,sed istam vbi commissa est simonia habere non potest.licet ibi possit habere simplex beneficiũ,& cũ executione minorũ ordinũ tm̃.Sed nõ attingit specificè Io.Cal.qd in nõ renuntiante.sed expectãte sniam ꝑdemnatoriam,& in eo puto q̃ nullo modo dispenset eps nec vt habeat bñficium alibi nec in ista ecclesia.Pro hoc adduco,text.in c.nobis.in fi.j̃.eo.vbi dr̃ talem non posse aliq̃ dispensationẽ obtinere.item facit tex.j. q.5.c.j.vbi permittitur dispensatio cum tali,& si omnino dimiserit beneficium,& si sponte renuntiauerit, secus si expectauerit sniam.Et potest esse ratio duplex,prima,quia mitiùs agitur cũ confesso,quàm cum conuicto.12.q.1.nolo.Item quia qui dãnatus est de simonia per sentẽtiam efficitur infamis infamia iuris. 15.quæstio.3.c.sanè.& 1.q.3.c.fi.& cum infami non dispẽsat eps nisi in casibus iure expressis.vt no.in c.cum te.de re iu.& hoc casu potest optimè saluari gl.in c.ex diligenti.§.eo.in gl.pen. Item episcopus dispensat regulariter in adulteriis,& minorib.vt in c. at si clerici.§.fi.de iud.sed crimen simoniæ est grauius,vt in c. sicut.§.e.& in c.licet.j̃.e.ergo non dispensat,ex quo nõ reperitur expressum.Si verò ignorauit,vt quia alius pro alio ignorãte dedit pecuniam,& tunc aut fuit data à suis æmulis,& sibi non nocet,vt in c.nobis.j.respon.j̃.eo.& c.sicut. quia videtur fecisse in fraudem,aut ab amicis,& tunc si sponte renuntiat, põt secũ dispensari magna misericordia.& idem ſm Host.& Cal.si expectetur sententia ex eiusdem ti.vtilitate vel necessitate ecclesiæ.hæc differentia simpliciter mihi non placet.nam primò vr̃ q̃ c.pe.de elect.maximè in ver.fin.& in ver.quamuis.nam ille ver. venit ad uersatiuè ad præcedentia,& permittit dispensationem in simplici beneficio,& quando sponte renuntiat.secus ergo vbi beneficium non est simplex,vel vbi sponte non renuntiat. & pro hoc tex.in præal.ca.j.in fi.j.q.5.vbi non permittitur dispensatio epo,
7 vt quis habeat dignitatẽ illam vbi fuit commissa simonia. †Itẽ
a dispensatio non permittitur epo nisi in casibus iure expressis.a vt no.in c.dilectus.de tempor.ord.& per Arch.in ca.licet cano. de ele.lib.6.sed iste casus nullibi est expressus,ergo &c. Et iõ in hoc membro sic distinguerem,quod vbi beneficium curatum vel est dignitas acquisita simoniacè isto clerico ignorãte quod nullo casu dispensatur in ea vacante,vt habeat tale beneficium curatum,seu dignitatem,sed in alia vacante sic.Alia verò beneficia põt habere etiam sine dispensatione,ex quo ipse non cõmittit simoniam.vt §.dixi,& voluit hæc Inno.nec iura alleg.per Hostien.& Cal.hoc probant: quia dispensatio hoc casu prohibetur.ergo indistinctè fieri non põt etiam ex vtilitate,vel necessitate ecclesiæ.& pro hoc j.q.5.c præsentium.vbi permittitur dispensatio cum ignorante tantũ in beneficio simplici, de quo di
b cendum vt statim subiiciam.b Si verò beneficium fuit simplex, & si sponte renuntiat.& eo ignorante fuit cõmissa simonia põt eps dispensare etiam vt habeat illud beneficium ea vice, vt probatur in d.ver.quis.si verò sponte non renuntiat vel eo sciente fuit commissa simonia,non admittitur dispensatio secum per epm,per ver.quãuis.nisi ſm Hosti.& Cal. ex euidenti vtilitate, & necessitate ecclesiæ,sed certè hoc vltimum sic intellectũ non probatur.nam ver.quamuis,permittit dispensationem in simplici duob.concurrentibus.f.vt quòd sponte renuntiauerit,& eo ignorante simonia fuerit commissa.Secus ergo si sciente,vel expectante sententiam.& pro hoc tex.j.q.v.præsentium.& not.gl. in c.ex insinuatione.j̃.eod. Vnde hoc casu concludo,q̃ si scienter acquisiuit quis beneficium simplex per simoniam nõ dispẽsatur secum,vt habeat beneficium illud,ea vice,maximè si expectauit sententiam.nam tunc est effectus infamis,& cum tali nõ dispensat eps ex quo non reperitur permissum, vt §.dixi.Sed si fuit ignorans,& expectauit sententiam.tunc si distulit renuntiationem donec fuerit certioratus de simonia,nõ iudico eũ culpabilem,nec impeditur,sed dispẽsatur:secus si certior factus voluerit expectare sententiam.ar.in c. si beneficia. de præben.li.6. & in omnibus casibus,in quibus dixi epm dispensare posse,intelige si pecunia sibi non fuerit data,sed prædecessori,vel alteri.aliàs secus.vt no.in gl.d. ca.præsentium. Et per prædicta cõclude dictum Inno.hic non procedere in eo,q̃ dicit in dignitate nunquam dispensat eps cum simoniaco,etiam si pro illa nõ fuit data pecunia,& videtur tex.in contrarium.j.q.v.c.j.in fi.vbi dispẽsatio prohibetur in dignitate seu in ecclesia empta, secus ergo in alia,&c.Abbas.

ADDITIONES.

a ¶ Iure expressis.An episcopus dispensare possit cum simoniaco,vide latè Gemi.in c.præter.§.verum.32.dist.Abb.in c.si clerici.§.de adulte.ñ.de iud.d.Ant.in c.post translationem.ñ.de renun. Seb.Sap.

b ✻ Sed cum reuerentia.c.præsentium permittit dispensationem, vt assumatur ad curam regiminis,vt probatur in fine illius c. clarissimè, ergo potest dispensari,vt assumatur ad beneficium curatum.Vnde considera,q̃ aut quæritur,an possit eps dispensare, vt retineat dignitatem in qua fuit commissa simonia eo ignorãte,& hoc casu gl.in c.post translationem.de renun. in verbo.nequeat,videtur tenere,quòd si sponte renunciat,quòd episcopus
a potest dispensare vt retineat illam dignitatem,& in eadem vacatione.secus si expectat sententiam,vt dicit illa gl. Sed illa gl.non est vera,quia loquitur contra tex.in c.pe.de elec.vbi probatur,q̃ etiam si sponte renunciat episcopus non potest dispensare illam vel ce.i.illa vacatione,& istam partẽ tenet gl.in c.nobis.in gl.pen.j̃. eo.Vnde Bernardus fuit sibi contrarius.& hoc videtur intellige re Host.Io.But.& Io.Cal.& communiter Doct.nisi necessitas,vel euidẽs vtilitas aliud suadeat.Sed vt videtis Abb.Sic.tenet.q̃ etiã si subsit necessitas,vel euidens vtilitas,non possit episcopus dispẽsare,& hoc probatur in c.pe.de elect.in quo casu non reperitur permissa dispensatio,& hoc mihi placet.Ale.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Electus si pecuniam dedit suæ electioni dissentiẽtib.vt consentirent simoniacus est.*
2 *Sacerdos confessor potest reuelare dictũ sibi confessatum de voluntate cõfitentis,alias non.*
3 *Simonia committitur dando pecuniam pro aliqua re spirituali,quã habere nil prodest.4.vide in simili.j̃ c.nobis.in fi.*
4 *Simonia non cõmittitur si quis dat pecuniã,ne vexetur in iure quesito,sed in quærendo sic,vide j̃.c.proxi.nu.4.& 6.*

CAP. XXIII.

1 MATTHEVS.Si contradicens electo pro pecunia devolũtate electi tradita ꝺdictione cessar,electus postea cõfirmat est simoniacus,& beneficio ipso ipsa[ꝑ]ipso iure tenetur.h.d.Cõis diuisio secũda ibi igitur.Casus literalis.Quidam electus fuit ad regimen cuiusdã ecclesiæ de voluntate maioris partis paucis ꝺdicentibus quidã amicus illius de voluntate electi turbata quãda pecuniam exoluit ei qui discordiam faciebat,& sic ꝺdictio conquieuit,postea dubitãs,q̃ simoniã cõmisisser pCar.istud factũ secretè dño papę intimauit,petens super hoc cõsilium salutare,& papa rñ.ei dicens,q̃ multũ cõsuluit ei,vt administrationẽ spõte dimittat,memor existens istius verbi.Nihil prodest homini si vniuersum mũ
2 dum lucretur,animæ verò suæ detrimẽtũ patiaẽ Ber.†No.1.ex tex. q̃ pactum detectum in pœnitentia põt per cfessorem alteri detea gi,consentiente tñ ipso peccatore pœnitente . a Et ita intellige istum tex.secundum Do.nã iste Card.habuit hoc in pœnitẽtia,& postea in secreto reuelauit papæ,certe debet intelligi,q̃ fuit de
3 voluntate illius,aliàs non posset per c.oĩs.de pœ.& remil. †Secũ dòcollige ex litera q̃ pro habenda voce electionis alicuius etiã
b non necessaria ad validitatẽ electionis cõmittit simonia, b hęc eũ electio erat facta à maiori parte,& tñ fuit ꝺmissa simonia, vt minor pars desisteret à ꝺdictione.Fortiùs ergo committeretur si daretur pecunia pro voce habẽda,quia est quid spirituale.Tertiò collige q̃ volũtas turbata in peccato peccatum nõ excusat.
4 †In gl.2.ibi & ita ius habebat,& põdera gl.qa multũ restringit tex.vt habeat locũ in ꝺdictione iuris,& nõ facti.Si ergo datur pecunia ꝺdicentib.de facto non committitur simonia ſm gl.o.pro hoc facit,qa videretur electus potiùs redimere vexationẽ suã q̃ emere aliquid spirituale.Inn.hic tenet ꝺrium dicẽs,q̃ ante cõfirmationẽ non debet dari pecunia siue contradicatur de iure,sive de facto.arg.in c.significasti.§.de elect. Et hoc dictum placet mihi:qa pro iure quærendo non est licitũ dare pecuniã etiã ad redimẽdũ vexationẽ,secus pro iure quæsito,ad hoc qd no.in c. dilectus.j̃.eo.nam videtur pecuniam dare, vt liberiùs possit cõsequi istud ius spirituale.Sed q̃n est iam ius cõsecutum,& vexatur in eo,tunc pecunia propriè datur pro vexatione. Et nota hoc dictum Inno.Abbas.

ADDITIONES.

a ¶Pœnitente.Adde Lupum allegat.94.

a ¶Pœnitente.Vide Fely.in c.j.versi. inquantum tenet Abbas.§.de exceptionibus.

b ¶Simonia.Adde Lud.Rom.consi.317.

SVMMARIVM.

1 *Simoniacus est qui petit pecuniam vt absoluat excommunicatum.4.*
2 *Debitor potest excõicari ad petitionem creditoris,si non soluat debitum.*
3 *Excommunicatus debet absolui etiam si satisfecerit rei, pro qua erat excommunicatus.*
4 *Præscriptio currit contra excommunicatum,quia non potest interrumpere cum non agat.*

3 *Statutum quo cauetur, vt excommunicatus soluat certum quid singulis ne sib quib. steterit excommunicatus valet.*
6 *Simonia an committitur si quis dat pecuniam alicui ne molestet, vel vexet ipsum.*

CAP. XXIIII.

a AD AVRES.a †Pro absoluēdo excōicatū pretium aliquod
1 exigi non dēt. Primò ponitur querela. secō iudicis datio, ibi
qm. Casus literalis. Quidā. G. nomine propter pecuniam quā de-
bebat, excōicatus fuit, quia eam requisitus ad terminū non per
soluit. tādē creditorib. satisfecit, sed absolutionis beneficium ha
berenon potuit excōicatorib. petentib. x. libras pro absolutione,
conquestus fuit ille papæ. vnde mandat quibusdam quatenus si
prędictus G. debitum soluit ipsum gratis absoluant si excommu
2 nicatores inquisiti ipsum non duxerint absoluendum. B. †Not.
primò ex tex. debitorem posse excōicari ad petitionem credi-
rum pro non satisfactione debiti. de quo dic vt legi. & no in c. O-
3 doardus. de solutio. †Secundò collige argu. q excōicatus b do-
b nec satisfecerit, eget absolutione etiā post satisfactionem, secus
in suspensione, si sit promulgata, de quo per Inn in c. cum bonæ.
c de ætate & quali. & melius per gl. singu. in clem. 1. de dec. c †In
4 gl. ibi, cum vexationem suam redimat. Inn, hic tenet contrarū,
non enim pro absolutione, debet aliquid temporale impendere,
sed debet habere recursum ad superiorem, arg. c. nullus. de iure
patro. Io. An. concor. dicit q aut isti imminet aliquod præiudi-
cium dilata absolutione, puta quia speratur eligi, vel debet eligę
re, vel prescriptio currit ꝫ eum nisi agat, & tunc procedat opi. gl.
vt dicatur potius redimere vexationem suam. Aut nō subest ta
le periculum, & procedat opi. Inn. & videtur distinctio satis pro
d babilis, & æqua. d In eadem gl. ibi debet reficere antequam ab-
soluatur, &c. pro hoc dicto gl. est tex. in c. venerabilib. in §. secus.
5 de sen. exc. lib. 6. †In fi. gl. Sed quæritur quid si statuto cauetur vt
excommunicatus soluat decem libras pro quolibet mense quo
e steterit excōicatus, nunquid valeat. Host. hic dicit q sic, e qa non
exigitur hoc casu pro absolutione, sed pro contumacia, nā pro
pecuniaria pœna quę exigitur de iure canonico. vt in c. dile-
ctus. de offi. ord. & sic pōt intelligi tex. in c. j. §. de ind. cum loquit
de satisdatione, dicit tamen fm quosdam vt prius absoluatur, &
f postea cogatur satisfacere fm formam statuti. f † Vltimò ponit
6 hic Inn. qō. an liceat vexato impunè dare aliquid temporale, vt
g redimat vexationem g suam. Et cōcludit q si vexatio sit in tem
porali pōt, quia ibi nullū subest peccatum ex parte dātis. Si verò
vexatur in re spirituali, aut est in possessione, & tūc non peccat,
si dat pecuniam vt non vexetur. Sed si non habet possessionem,
1 quia fuit spoliatus: tunc non est licitum pro ea dare pecuniā, qa
non solum redimit vexationem, sed etiam possessionem. & hoc
no. licet. n. possessio non propriè sit quid spirituale: tū est conne-
xa, & coniuncta spiritualib. quia per eam consequitur exercitiū
spiritualium. Et de hac materia dicetur in ca. dilectus. j. eod. & ç.

ADDITIONES.

a ¶Ad aures. Allegatur iste tex. in fi. ibi, si fuerint requisiti, q nō de 2
betexcōicatus absolui nisi petat. de quo per Abb. in c. significasti.
§. de eo. qui duxit in mat. quam polluit per adulterium. cum alle.
per Fel. in c. apostolicæ. §. de exceptio.
a ¶Ad aures. Vide Bal. in l. athletas. ff. de his qui notan. infa. Itē ad-
de hic beatum Thomam in 2. 2. qu. c. art. 2. circa medium, vbi di
cit, q licet non possit exigi pecunia ab eo qui absoluitur quasi
pretium absolutionis, potest tamē exigi quasi pœna culpę pręce
dentis pro qua fuit excommunicatus. Item vide glo. notabilem
in cap. nullus episcopus. in verbo restituat. j. q. j. quæ vult q pro
pretio non sit danda absolutio, nisi hoc dictet cōsuetudo. Et ad
hoc alleg. tex. in c. nemo. §. eo. tit. De Bellent.
b ¶Excōmunicatus. Quid autem si excommunicatus absoluitur
propter aliquid, an eō cessante reincidat in excōmunicationē.
vide Fel. post Abb. in c. ad reprimendam. §. de offi. ordina.
c ¶Quæ dicit, q in excommunicatione indistinctè exigitur abso
lutio, sed in suspensione distinguitur, aut suspensus est ad certū
tempus, puta vsque ad mensem, & elapso tempore non requiri
tur absolutio, nec declaratio. Sed in suspensione ad tempus in-
certum, puta donec satisfecerit requiritur declaratio non abso
lutio. & illa gl. est in verbo, donec, sed dic vt ibi per Ioā. de Imo.
super ipsa. Alex. de Ne.
d ¶Sed dominus Car. tenet indistinctè opinionem Innocē. quia
non tantùm datur pro redimenda vexatione, sed etiam pro cō
sequenda absolutione, & dicit quòd ratio Io. nō procedit, quia
nunquam quis debet peccare, vt à maiori malo cesset. vt in ca.
quod ait. 14. dist. de quo vide gl. & quod ibi scribo, in c. nō ma-
gno. ne cler. vel monā. & ad interesse quod considerauit Io. re-
spondet denegans absolutionem sine causa tenetur excommu-
nicato ad interesse, vt in c. sacro. de sent. excom. & ista opinio v
derur mihi verior, quàm opinio Io. licet etiam Bu. cum ipsa trā-
seat. postea D. Car. distinguit, quam distinctionem non refero,
sed dicam, j. eo. dilectus Alex. de Ne.
c ¶Quòd sic. Adde Lud. Rom. sing. 345. incipi. statutum episcopi.
dicit q quilibet excōicatus. vbi allegat Io. And. idem tenentē cū
Host. in isto c. vbi etiam idem tenet Fely. pro quo dicit facere in
se. c. q quidam. j. de pœniten. & remissio. & Ro. deci. 37. quę inci.
an iste qui in ecclesiis. And. Bar.
¶Quod sic. Vtrùm valeat statutum q excōicatus soluat decem
libras quolibet mense, quo steterit in excōicatione. Et vide qd
no. Ant. in c. ab excommunicato. versi. venio ad secundum. de re
scr. de Bellent.
¶Do. Card. & bene iudicio meo dicit, q si consuetudo, vel sta-
tutum, habet q excōicatus soluat, antequā absoluatur, cogi tur
soluere ante absolutionem, nec dicitur exigi pro absolutione,
sed pro contumacia, dicit tamen q esset honestum priùs absol-
uere, & deinde cogere ad solutionem. Alex. de Ne.
g ¶Vexationem. Adde Oldra. consi. 280.

SVMMARIVM.

1 *Simoniacus non solum deponitur, sed debet agere pœnitentiam de peccato commisso.*
2 *Beneficiū simoniacè acquisitum in manib. cuius debet assignari, vel cedi.*
3 *Simoniacus in beneficio scienter non dispensatur per episcopum.*

CAP. XXV.

DE REGVLARIBVS. Monachi per simoniā recepti sunt
simoniaci, & ad arctiora monasteria trāsferuntur, alias post
renuntiationem, vel in eisdē vel in aliis monasteriis eiusdē ordi
nis poterunt collocari. h. d. Primò consultatio, secundò rūsio.
Casus literalis. Quidam regulares canonici ipsis scientib. per si-
moniam ingressum in monasteriis, & ecclesiis regularib. habue
runt. quæritur, quid de ipsis agendum. rūder Papa q cum multę
super hoc reperiantur authoritates expressæ, nihil aliud est sta-
tuendum nisi, vt locum quem taliter adepti sunt omnino dimit
tant, & alia monasteria strictiora adeant, in quib. pœnitentiam a
gant. Si autem ignorantib. ipsis, pecunia data fuit, compellendi
sunt vt eidem loco renuntient, & postmodū reducantur in idip
sum si absque scandalo ibi potuerint remanere, vel in alio eiusdē
ordinis collocentur. Ber. †Not. j. ex text. q simoniacè receptus,
& simoniacus non solum eiicitur à loco sic quæsito, sed debet
agere pœnitentiā de delicto cōmisso. Itē no. q simoniaci simo-
niacè recepti debent collocari in monasterio actiori in solitu-
dinem sito, & de istis hodie dicendum est, vt habetur in c. qm. j.
e. No. q cum simoniacè recepto qui simoniacus non est, potest
per eūm dispensari præcedente priùs renuntiatione. Et no. q hic
non fit differentia inter manifestum, & occultum: indistinctè er
go dispensat episcopus, ex quo isti nō sunt simoniaci, licet simo
2 niacè recepti, & facit ad ea quæ dixi in c. de simoniacè. §. e. ¶†In
gl. in ver. dimittam. ibi, in manibus prælatorum. dic etiam secun
dum Host. q si isti prælati inferiores sunt exempti non renūtiāt
nisi in manibus papæ vel legati. vt in c. cum venerabilis de con-
sue. & in c. si abbatem. de elect. lib. 6. Et in eo q gl. subiicit q si su-
periores nolunt recipere resignationem, nihilominus debent
isti cedere, dic melius secundum Inn. q debent recurrere ad su-
periorem superioris, & facere illum compelli ad resignationē
recipiendam. ar. in c. nullus. de iure patro. Et no. gl. quæ extē dit
& ampliat c. admonet. & c. quod in dubiis de renū. vt cessio fiat
in manibus prælati, nō solum de beneficio licitè acquisito, sed
3 etiam de acquisito illicitè, & per simoniam. facit c. nisi cum pri-
dem. de renun. ¶†In gl. in ver. ignorātibus. in fi. No. ergo ex gl.
iuncto text. q etiam in beneficio simplici acquisito simoniacè
non dispensatur per episcopum cum sciente. facit ad ea quæ di-
xi in ç. de simoniacè. §. e. ti. no. bene, &c.

SVMMARIVM.

1 *Simoniacus ignoranter ad beneficium receptus, si eo renuntiato iterum ad illud canonicè admittatur nihil ex prima receptione vendicabit.*
2 *Beneficium quod quis habet alio committente simoniam, eo ignorante, non potest cum conscientia teneri.*
3 *Renuntiatio beneficij in cuius manibus debet fieri. 4.*
5 *Episcopus dispensat cum simoniaco ignoranter ad aliud beneficium conse quendum, non autem ad aliud quod simoniacè habebat.*
6 *Simonia ignoranter commissa quare punitur.*

CAP. XXVI.

Exin

1 EX INSINVATIONE. †Si quis canonicatui renuntiās
ad quem fuerat per simoniam ignoranter assumptus, postea
d de nouo assumatur ad illum non potest ex prima receptione si
bi aliquid vendicare. vel aliter & sic. Renuntians beneficio sim-
plici, ad quod per simoniam eo ignorante fuerat assumptus, po
test ex dispensatione in ea vacatione denuò ad illud assumi, ni-
hil tamen ex prima receptione sibi vendicabit. Communis diui
sio. secunda ibi, respondemus. ¶Casus literalis. Quidam paterna
cupiditate, ipso tamen ignorante, in canonicum cuiusdam eccle
siæ fuit receptus. postmodum ad annos discretionis veniens si-
gnum crucis assumpsit, & præbēdam. quam taliter adeptus fue
rat in manus præpositi fratrum sponte resignauit. Sed idem pre
positus, & fratres sibi compatientes ipsum de nouo in canoni-
cum elegerunt ita, videlicet quod post istam electionem postre
mum locum in choro, & in aliis obtineret. Iste quæsiuit à papa
vtrum primum locum quem habuerat secundum primam ele-
ctionem valeat recuperare. respond. ei papa, vt indulgentia quā
illi fratres misericorditer sibi fecerunt contentus existat, & q
2 idem ratione primæ receptionis nihil audeat in ipsa ecclesia vē
a dicare. ¶†No. j. ex tex. q adeptus a beneficium alio committen-
te simoniam ipso ignorante non potest salua cōscientia retine
re, sed debet illud resignare in manibus superioris. concor. c. pe-
xi. Secundò no. canonicum posse renuntiare canonicatui in ma
nibus capituli, etiam non interueniente authoritate superioris,
quod dicit Inno. fortè procedere in odium simoniæ, vel fortè
spectabat ad capitulum electio, & confirmatio. Si autem electio
3 spectaret ad capitulum, & confirmatio ad episcopum, †tunc re
nuntiatio debet fieri in manibus confirmatoris, & eligentium.
alleg. 19. qu. 3. statuimus. de hac materia in cuius manibus de-
bet fieri renuntiatio beneficij. dic vt plenè not. in c. admonet. &
c. quod in dubiis. de renun. & per Pau. in cle. j. eo. ti. & plenè dixi
b in repe. ca. si quis contra clericum. de foro compe. b Et si intelli-
gatur hic q institutio canonicorū, & destitutio spectabat ad ca.
tunc in dubio potest fieri renuntiatio in manib. capituli. vt no.
4 in iuribus. ¶†Not. tamen vltimum dictum Inn. vt renu..tiatioc
c non possit fieri in manibus solius confirmatoris, sed etiam re-
quiritur assensus eligentium, nam eorum interest, & quasi qui-
d dam contractus geritur inter eligentes. & electum. darg. in cap.
cum inter canonicos. de ele. & in c. nisi cum pridem. de renū. vn-
de sicut in contrahendo requiritur consensus eligentium, ita &
in destituendo. arg. reg. j. de reg. iur. in antiq. & in l. nihil tam na-
e turale. ff. eod. et tem not. q simonia ignoranter commissa in ad-
eptione beneficij non impedit dispensationem superioris etiam
in illa vacatione, interueniente tamen renuntiatione, & q bene
5 ficium sit simplex, de quo dixi in c. de simoniacè. §. eo. †In glos.
in ver. elegerunt. intellige gl. q episcopus non potest dispensare
cum simoniaco, scilicet circa illud beneficium ad quod obtinē
dum committit simoniam, sed vt habeat bene potest dispensa
6 re. 1. q. 3. c. 1. plenè dixi in c. de simoniacè. ¶†In glo. in ver. ratione
primæ. in fin. Item secundum Hostien. fuit hoc statutum ad hoc
vt obuiaretur fraudibus personarum interponendarum, ne de
facili quisquam interponeret alium qui daret pecuniam, & si-
mularet se ignorare. Item de facili non potest probari scientia,
vel potest solui contrarium iudicio meo. & melius quod hic il-
le qui adeptus est beneficium nō propriè punitur ex facto alte-
rius, nam collatio fuit illegitimè, & simoniacè facta & pecunia
tantum dantis, ergo nullum ius saltem legitimum fuit sibi acq
situm, licet enim persona cui facta est collatio non sit in culpa,
ipsa tamen collatio simoniaca est, & sic tanquam simoniaca de
bet retractari, est tex. pro hoc. j. ca. proxi. j. respon. in fi. & quod
f ibi not. in versi. reprobanda. f¶In glos. fi. in fine. Ioā. And. remittit
ad ibi not. Et dic, q istud contrarium non multum restringit, vt
ibi dicit Ioan. And. & bene. ibi ius iam creatum extinguitur cau
sa cessante, qa tollitur appellatio, reuocato grauamine: hoc ius
extinctum per renuntiationem non reuiuiscit ex noua causa, se
non referente ad antiquam. Item ibi per appellationem iurisdi-
ctio non est extincta, sed in pendenti, sed hic per renuntiatio-
nē totale ius primo acquisitum extinguitur, & omnino ius de
nouo acquiritur. Abbas.

ADDITIONES.

a ¶Quod adeptus. Quid autem si commisit simoniam cum papa,
an sit securus quò ad Deum, vide Fel. in ca. de cætero. ver. com-
missa. §. de reiud. S. b. Sapia.
b ¶Sed dic, q melius examinat in ca. cum contingat. in antep. &
præced. tene menti gloss. in clem. j. in verbo, manibus, de renun.
quæ dicit, q renunciatio est facienda in manibus illius, qui po-
test inuitum destituere. Alex. de Ne.
c ¶Renunciatio. Vtrum valeat renunciatio beneficij, non suffi-
ciat. q fiat in manibus eligentium. Et vide gl. in cle. j. circa fin. de
renuntia. & quod ibi notaui super Abbatem, vbi vide. de Bellen.
d ¶Et electum. Adde q ideo Old. consi. 200. dicit, q electus nō po
test præiudicare electorib. per aliquod factum suum.
e §¶ Requiritur etiam consensus patroni, qui habet ius presentā
di, vt no. Doct. in præall. cle. vn. & idem dicendum est in permuta
tione, vt sensit gl. l. i. in cle. vn. de renunc. vbi doct. hoc tenent. Ale.
de Ne.
f §¶ Ista ratio fuit de mente D. Card. si eius verba rectè inspician
tur. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Simoniacus ignoranter debet beneficio priuari.*
2 *Simonia commissa per vnum aliis ignorantib. vitiat actum respectu omniū ratio est forte de qua j. c. prox. nu. 6.*
Excommunicatus si interueniat in actib. vniuersitatis non vitiātur gestare spectu aliorum, nisi fuerit scienter admissus.
3 *Simonia inducitur ex sola promissione dandi temporale pro spirituali.*
4 *Fraus, & dolus probantur per coniecturas.*
5 *Simonia an, & quando committatur ob dationem pecuniæ electorib. vel ordinatorib. vel eorum amicis per eligendum vel per alium etiam si absque pecunia debeat.*

CAP. XXVII.

1 NOBIS FVIT. †Electio simoniaca est cassanda si propter
hoc electorib. promissa fuit pecunia quamuis electus ignoret, nisi hoc factū fuerit in fraudē electi. h. d. ptimò. Cum electore
probato per vitium simoniæ non dispensat episcopus hoc secū
dò. Et duæ sunt partes principales, secunda ibi: adulterium. ¶ Ca
sus literalis. Vacante quodam plebanatu capitulum eiusdem ple
bis dedit potestatem eligendi quatuor, qui elegerunt plebanū.
Amici illius, de cuius electione iperabatur promiserant vni de
prædictis quatuor, vel omnibus pecuniam se soluturos, eo tamē
ignorante, & sic interueniente huiusmodi promissione electus
fuit. Quæritur an talis electio si de hoc constiterit sit reproban
da. Respon. papa. nisi constiterit illos qui talem promissionem
fecerunt fraudulenter in dispendium illius qui fuerat eligendus
id malitiosè fecisse quamuis ipse tempore promissionis con-
scius non fuit, eius tamen electio tanquam simoniaca prauitate
præsumpta, est pœnitus reprobanda, secundò de alia quæstione
quæritur. Ecce aliquis est electus in prælatum alicuius ecclesiæ,
illa electio reprobata est propter prauitatem simoniacam. vt di-
ctum est. quæritur, vtrum episcopus in talib. valeat dispensare, &
2 respondet quòd non. Ber. †No. i. ex tex. quòd electio dicitur si-
moniaca non solum cum pecunia promissa est, seu data est om-
nib. electorib. sed etiam si data est seu promissa est vni ex eis, &
sic prauitas vnius inficit totum actum, quod videtur mirabile cū
interueniat excommunicatus in vniuersitate, & tamen non vi-
a tiat totum actum a nisi scienter fuerit admissus. vt in c. fi. de, pc.
3 & no. in c. illa. de elect. †Secundò no. quòd sola promissio dādi
temporale pro spirituali inducit simoniam. concor. c. veniens. §.
4 eo. & in c. 2. de confessis. †Item no. casum sing. in quo electio fa
cta per simoniam non vitiatur, quando. f. simonia commissa est
b in fraudem illius qui sperabatur eligi. b Qualiter autem poterit
apparere de fraude. dic q per coniecturas, vt puta illi qui oppone-
bant electioni, dederunt pecuniam, vt eligerentur. fraus enim, &
dolus per coniecturas probantur. in c. 2. de renun. lib. 6. & in l. do
lum. C. de dolo. Et pondera tex. quia primò dicit quòd amici de
derunt pecuniam, & posteà subiicit q si in fraudem hoc fecerūt,
non nocet. nam si erant amici quomodo fecerunt in fraudem.
sol. secundum Ioā. And. videbantur amici, sed non erant, ex quo
collige q fraus probari potest per coniecturas etiam contra eū
5 qui videbatur amicus. ¶†In gl. ij. ibi. §. vlti. vbi quasi videtur ex-
pressum, &c. nō enim debet nocere prauitas, & factum alterius,
ex quo alias iste erat electurus, sicut dicimus, q preces nō indu
cunt simoniam, ex quo alias eligendus est idoneus: de quo in c.
tuam. de æta. & quali. & hanc opin. tenuit hic Gof. sed Vin. &
Host. tenent opi. contrariam, quæ sequitur in gl. dicebat tamen
Host. §. eo. rāta. q aut pecunia data fuit alteri, quàm ordinatori,
vel consecratori, vel electoribus, & procedat prima opi. Aut
fuit data

ADDITIONES.

a ¶Nō vitiat totum actum. amplio istud dictum quod dicit, q si
aliqui inhabiles admittātur in aliquo actu vniuersitatis cum ha
bilibus, q actus non vitiatur. Amplio ergo etiam si tales inhabi
les admissi sint præsidentes. ex tex. meliori de corpore iuris secū
dum istum in c. fi. §. de proc. Pro qua facit, q no. Bal. in c. j. §. fi au
tem. si de feu. fue. contro. & Ang. consi. 1. Refert, & sequitur An-
to. Corse. sin. suo in ver. vniuersitas. lo ij. quod incipit regula est
not. aliquid in singu. in ver. vniuersitas. lo j. & ibi limita hoc di-
ctum. Zach.
b ¶Alium casum habes j. eod. sicut tuis. Alex. de Ne.

Universidad de Navarra Biblioteca

fuit data istis electoribus,seu ordinatori,& tunc procedat secũda opi.Io.An.videtur sequi secundum opin. glo.nam non videtur quo pacto possit probari illa intẽtio eligentis,nisi per ipsum, cui vt solo criminoso,& deponenti in facto suo non creditur,& facile esset cuique,qui pro pecunia elegisset,dicere quod aliàs erat electurus,& si diceres hoc posse probari per alios,quibus dixit esse prius se istum electurum.Respõ.fortè falsum dixerat,vel mutasset opi.si pecunia,non fuisset data iuxta no.in simili in ca. tua.ſ.de spon.Sed aduerte, quia Ioan.Andr.clarè non exprimit quando pecunia fuisset data alteri,quàm eligentibus,nam tunc rationes suæ concluderent,vnde concordando opi.potest sic ęquè distingui,& aut pecunia fuit data electorib.& procedat secũda opi.gl.quia electio non fuit libera.Item fortè mutassent opi. nec posset probari intentio eorum,cum sint criminosi, & hoc casu concludunt omnes rationes Ioan.Andr.aut pecunia fuit data tertio fortè consanguineo, vel amico debentium eligere,& tunc si pecunia fuit data per ipsum,qui sperabatur eligi omnino vitiatur electio,etiam si fuissent alias electuri ipsum,quia pro iure spirituali quærendo non debet aliquid dari.vt no.in c.ad aures.ſ.eo.& dicam.inc.proxi.Item quia locus religionis quærentib.& ambientib.denegandus est,& tanquam ambitiosus ille esset reprobandus.8.q.1.c.in scripturis.aut fuit per alium data, & tunc satis potest procedere prima op.nam intentio eligentium & alias erant eum electuri satis potest probari per eosdẽ cũ non sint in crimine.& fortè habẽdo tractatũ,ad inuicemdecreuerũt vnanimiter eligere.Et hoc casu rectè procedat rex.in §.vlti.præalleg,& cessant omnes considerationes Io.An.a In gl.fi.in fi.not. secundum intellectum gl.quia facit pro opi.quam retigi in c.de simoniacè.ſ.eo.expedias hanc materiam prout ibi plenè dixi.& ibi vide,&c.Abbas.

a

ADDITIO.

2 ✻ Istud dictum Inn.& Host.in c.tanta.ſ.eo.vbi dicit Inn.& si qs obtinuit beneficium, vel ordinem alio dante pecuniam, non tamen ordinatori,& non committitur simonia si ille sine pecunia erat obtenturus.vt 1.q.6.§.fi.secus si ipse dedit pecuniã, quia etiam si sine pecunia habiturus erat ordinem,simoniacõmittit. 1.q.2.quam pio.& q.3.§.si quis obiecerit.& c.vlt.& q,6. c.1.q.2. quæsitum.& dicit Host.idem qñ alius dedit pecuniam,si ille obtinuerit beneficium,vel ordinem,aliàs non erat obtenturus.Et cum Inn.& Host.transit ibi Io.& idem tenet But.ibi,& D. Car. ibi,& hic.Alex.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Pecunia si fuerit data alicui, nedantem de facto molestaret,si promissis nõ steterit,pecunia de iure repeti potest nisi turpitudo ex vtraque parte versetur.& nu.2.*

2 *Simonia non committitur per dationem pecuniæ pro iure quæsito conseruãdo,secus pro quærendo.*

3 *Simonia an,& quando committatur pro iurib.temporalib.vel spiritualibꝰ quærendis,vel quæsitis conseruandis.*

CAP. XXVIII.

1 DILECTVS FILIVS.†Qui dat prælato pecuniam ne ipsum in iure suo de facto molestet illam repetit si prælatus promissa non seruat.h.d.secundum vnum intellectum inhærendo literæ,vel generalius secundum alium intellectum.dans pecuniam alicui ne in iure suo de facto molestetur,a potest illam repetere.Diuiditur in prima querela.in secũda dat iudicẽ,ibi,ideoque.Casus literalis. Archidiaconus Eboracen. R. præpositum multis grauaminibꝰ,& iniuriis affligebat,vt Archidiaconus ab iniuriis desisteret,præpositus promisit ei certam quãtitatem pecuniæ se daturum, & persoluit,sed post receptionem pecuniæ, Arch.super dignitatibus,& beneficiis ab eius molestia non quiuit.vnde præpositus domino papæ fuit conquestus,mandat Papa quibusdam,quatenus, si est ita, compellat Archid. restituere quod accepit.si ipsum contra promissionem suam veniße cõstiterit.B.¶†No.j.ex tex.casũ no.& sing.q sine aliquo vitio potest dari pecunia prælato ab eo, qui iniustè vexatur in iure suo, vt sic redimat vexationem facti, ex quo infertur illud generale, q datio pecuniæ pro iure quæsito conseruando cõtra molestationem indebitam non inducit simoniam,nec turpitudinem,alias non potuisset iste repetere,quia quando turpitudo versatur ex vtraque parte non est locus repetitioni,b vt l.3.ff.de cond.ob 3 turpem cau.& in regula.in pari delicto.de reg.iur.li.6.¶†In gl. in fi.Host.hic dicit,& pro iure spirituali quærendo non est licitum aliquid dare nec accipere,vt in c.Matthæus.ſ.Sed pro quæsito conseruando sic,vt hic,sed dic melius vt ibi dixi. Et aduerte quia gl.pro se fi.sequitur opi.secundam quam posui in ca.ad aures.ſ.c.vt q absolutione iniustè denegata possit licitè aliquid

4 dari,sed tu dic melius,vt ibi dixi.†Et comprehendendo totam materiam sic distingue,q aut quærimus in temporalibus,aut in spiritualibus.primo casu,licitè redimitur vexatio,tam pro iure quæsito,quàm pro iure quærendo.Sed recipiens pecuniam indebitè tenetur ad restitutionem.vt le. 1.& l.generaliter.ff.de calumn.& l.4.§ quories.de cond.ob turpem causſ. In spiritualibus verò pro iure quærendo non est licitum aliquid dare, etiam vt cessет impedimentum facti,quia videtur iste ambitiosus dando pecuniã,vt facilius illud inquirat,& sic propriè loquitur c.Matthæus.ſ.eod.nec ,ppriè redimitur vexatio, sed datur,vt facilius acquiratur ius speciale.Pro iure autem acquisito,aut est in possessione illius iuris, & si molestetur de facto licitum est aliquid dare.vt probatur hic,licet recipiens teneatur ad restitutionem.

c Si verò iste vexatur.cvt quia eps vult eum iustè deponere,vel alius iustè accusare,vel fortè prætendit ius in bñficio,& tunc vexato non ſ3 aliquid dare,q non redimitur tunc vexatio facti. vt no.ſ.c.nemo.ſ.facit c.nisi.cum ibi no.de præb. & c. cũ pridẽ. de renunc.Aut non est in possessione illius iuris iã quæsiti,& tũc aut habet possessionẽ etiã illicitè detentã,& nõ l3 aliquid dare. vt no.In.in c.ad aures.ſ.eo.& tenet gl.16.q.7.decimas.nã possessio est quid spirituale,hinc est,q non cadit in laicum. de præscript.c.cãm.vel saltem est connexa cum spiritualib. pp administrationem quæ inde sequitur. 1.q. 3. si quis obiecerit. Puto tñ q si pp potentiam aduersarij, vel impotentiam suam non posset de facili ita consequi apud superiorẽ,q tunc,vt euiter magnũ præiudicium,l3 dare,& accipere pecuniã,sicut in simili de ablolutione ab excõicatione obtinenda,dicit Io.An.in c.ad aures. ſ.eod. & sm hoc.& ibi not.intellige mãm huius gl.q̃ singulariter nota

d bis.dIn gl.fi.ibi sqple maximè.hæc gl.*communiter* tenetur. ar. l.j. §.hoc aũt iudiciũ ff.de calum.nã si dedi pecuniã,vt negotium ca Iumniosè mihi nõ faceres,possum repetere etiã cum pena qua drupli. q̃tũcunq; pacto recipiens paruerit. Vel pt intelligi ista litera sm alium intellectum.quem sequitur Host.& Ioan.Andr. q hic interuenit compositio inter archidiaconum, & præpositum illum

ADDITIONES.

a ¶De facto molestetur.Adde,ad quid teneatur, qui promisit aliquem de facto non molestare,vide Bar.in l.in illa.la 2.ff. de ver. obli.vbi dicit molestiam de facto dici extraiudicialem. De quo Alex.in l.amplius.ff.rem rat.habe.Et quid si non subdidit de facto,sed promisit ei nõ inferre molestiam,de qua intelligatur,an de molestia facti,vide late Ant.Corſ.hanc quæstio.ponentem in tex.sing.in ver.molestia.& ibi in apostil.ad ipsum,& Alex.plenè consi.52.vol.2.Zach.

b ¶Repetitioni.Quid igitur si aliquis dedit pecuniam sponte pro iure conseruando an detur repetitio,vide Fed.de Sen.in consſ.23. vbi concludit quòd sic.Seb.Sap.

c ¶Vexatur.De hac materia,vide etiam In.in c.super eo.de transſ. & gl.in c.nullus episcopus,in ver.Restituat. 1.q.1.& Do.in c.qui syncera.in gl.45.dist.de Bellent.

d ¶Sed Do.Card.non tenet ibi opinionem Ioan. quòd ad illud qđ dicit ibi Ioan.de absolutione ab excommunicatione,& Domi. Card.ibi,in apostilla secutus fui.tamẽ quòd ad istud,quod hic dicitur Dom.Card.in præalleg.cap.ad aures.dicit quòd si quis de facto tantum vexatur,& hoc constat,tunc licitum est redimere vexationem,etiam si redimens consequatur possessionem beneficij. Nam hoc casu non potest dici, quòd possessio sit quid annexum spirituali,cum sit omnino nuda facti,& per hoc etiam dicit, quòd si vexans non contendit se habere ius, vel etiam si contendit,tamen constat eum non habere, si ex datione pecuniæ consequitur possessionem beneficij non dicitur committere simoniam,secus si est dubium.& sic debet intelligi Inno.in d. cap.ad aures.& istud mihi placet,& hoc tenet communis opinio,vt dicit Dom.Card in præalleg.cap.ad aures.Sed hoc intelligerem, quando iste quem constat habere ius,non potest de facili recuperare possessionem beneficij coram superiore,alias si de facili posset,non diceretur redimere vexationem,sed consequi possessionem ex datione temporalis. Vbi autem dubium esset de iure dantis pecuniam,putarem quòd ex datione pecuniæ committatur simonia,etiam si coram superiore non posset de facili ipsam consequi, quia ex quo ius redimentis est dubiũ, posset ex illa datione consequi titulum beneficij,quem non habet.Vnde cautela quòd quando non potest consequi possessionem beneficij propter potentiam aduersarij, quòd prius faciat fidem de iure suo.Nam postquàm constiterit eum habere ius,tunc poterit dare pro redimenda vexatione,& sic consequi possessionem,& ita intellige Innoc. in cap.ad aures.ſ. cod.titul & Abb.Sicul.hic.Alex.de Ne.

tum illum,interueniente authoritate superioris,quo casu licitè reperitur pecunia,nec repertus tenetur ad restitutionem si cõpositionem seruat.vt in c.nisi essent.de præb.& c.2.& c.decætero.de transact.& vterque intellectus est bonus in se.& in fi.glo. *solue hoc contrarium*,vt not.in c.peruenit.alle.in gl.Abb.

SVMMARIVM.

1 *Pro benedicendis nubentib.& pro mortuis ad sepulturam ducendis nihil exigi potest.*

2 *Presbyter parochialis dẽt gratis spiritualia parochianis suis administrare.*

3 *Simonia mentalis committitur,quando aliquis sacerdos vadit ad officium animo lucrandi aliquid,quæ remittitur sola pœnitentia citra aliquã restitutionem,& an idem sit in simonia conuentionali.*

4 *Simonia an committatur si aliquid recipitur pro mortuorum exequiis,vel benedictionibus nubentium stante de hoc consuetudine.*

Consuetudo quæ non habet vitium,nec fundamentũ vitiosum,se l potiùs quæ ex mera liberalitate,& deuotione populi introducta est, semper & vbique seruanda est.

5 *Consuetudo quæ non inducitur per actus qui sunt meræ facultatis,nisi fauore ecclesiæ.8.*

6 *Consuetudo inducitur si omnes de vniuersitate aliquid faciebant,& vnus postea tali obseruatione desistens fuit ab aliis redargutus,ne faceret,qui postea obseruauit aliorum mores.*

7 *Continuata præstatio per aliquod tempus de quo infra proxi.relata ad certam obligationem,inducit consuetudinem.*

8 *Modus probandi consuetudinem.*

9 *Consuetudo qua quis adstringitur ad aliquid dandum in casu licito inducitur spatio x.anno.& tribuit actionem volenti vigore dictæ cõsuetudinis aliquid petere.*

10 *Sacerdos an possit cessante consuetudine aliquid pro exequiis mortuorũ, vel similium petere.*

Clericus habens tenue beneficium debet sibiipsi imputare qui tale acceptauit vnde debet ex aliqua laudabili industria victum sibi quærere.

11 *Sacerdos si non habet vnde viuat,nec potest aliunde honestè victum quærere,episcopus debet sibi prouidere,vel populus poterit cõpelli ad præstandum sibi necessaria,& nisi præstiterit,poterit de iure sibi subtrahere spiritualia,alias secus.*

12 *Sacerdos siue pauper siue non,potest suas operas spirituales extraneo locare & quomodo hoc intelligatur.*

CAP. XX IX.

1 SVAM NOBIS.†Pro benedictionib.nubentiũ,& exequiis mortuorum nihil exigi debet.h.d.primò ponitur querela.secundò iudicis datio.secundò ibi,discretioni,&c.¶Casus literalis.Capellanus de villa franca pro exequiis mortuorum,& benedictionibus nubentium exigebat pecuniam à parochianis suis, & iniuste extorquebat.parochiani illi conquesti sunt papæ.Vn de mandat quibusdam quatenus capellanum illum moneant, vt à tanta præsumptione desistat,& pro excessu satisfaciat competenter,si autem obedire noluerit ipsum puniant pœna canonica.Ber. ¶†Not.j.ex tex.q proprius sacerdos debet sacramen

2 ta.& alia spiritualia suis parochianis gratis impendere.†Secundò collige q presbyter,qui tenetur gratis spiritualia impendere,si aliquid recipit ex pacto,tenetur illud restituere,q intellige in simonia conuentionali,secus in mentali vbi nõ præcessit pactum,sed intentio deprauata.tunc enim per solam pœnitentiã aboletur peccatum.vt in c.vlt.ſ.c. vbi de hoc,& vide gl.in c.vnico.de cler.non resi.libr.6. quæ ponit quæstionem in canonico, qui vadit ad diuina sola intentione,vt percipiat distributiones quotidianas.est enim illa simonia mentalis,non conuentionalis,vnde per solam pœnitentiam, absque restitutione aboletur

4 peccatum.de quo dic,vt plenè ibi notatur.¶†In gl. ibi licet sacerdoti non detur actio,&c Host.dicit etiam q actio competit vbi est talis consuetudo.Sed contra hæc ob.text.in c.cum in ecclesiæ.ſ.c.vbi text.specificè loquitur de exequiis mortuorũ,& de benedictionibus nubentium,& damnat consuetudinem cõtrariam.Ant.breuiter,& succinctè dicit,q fortè p ipsis spiritualibus impendendis non potest induci consuetudo,vt aliquid detur:secus pro labore.& sic potest intelligi ista glo.sed certè hæc sol.non videtur posse procedere:quia vt dicunt doct.communiter in c.cũ sit Romana.ſ.c.etiam pro labore non potest aliquid peti,quia pro ipsis spiritualibus videtur exactum, vnum namque sine reliquo non procedit, & sic pro vtroque, scilicet pro labore,& spiritualibus videtur exactum.j.q.ij.si quis obiecerit. vnde pro intellectu huius facit c.ad apostolicã.j.c. ex quo mouetur ista glo.ad consuetudinem approbandum, varij notãtur ibi intellectus,vt ibi plenè dicam.Sed hanc opi.semper tenui,vt possit induci consuetudo quando non præcessit exactio, vt sic ex mera liberalitate,& deuotione populi consuetudo talis sit introducta,tunc enim non habet vitium,nec fundamentum vitiosum,sed laudabile,quia non est magnum, nec mirum si ab eo metuntur temporalia,qui seminant spiritualia.vt in ca. si eps,de offi.ord.lib.6.& ſ.de offi.or.c.quoniam,& hoc videtur velle literaillius c.ad apostolicam.dum dicit laicos compellendos ad obseruandũ laudabilem consuetudinem erga suam ecclesiam pia deuotione fidelium introductam,&c.Sed vbi exactio præcedẽs dedit causm consuetudini,tunc talis consuetudo non valet,qa quia habuit initium vitiosum,& ita loquitur text.si rectè inspi-

5 ciatur,& ponderetur in præalle.c.cum in ecclesiæ.†Sed q primũ huius distinctionis membrum fortissimè opponitur nam ex his

a quæ sunt meræ facultatis a nõ introducitur consuetudo, nec ex datione annua gratis facta vt legitur & not.in l.1. C.de seruit.& aqua.per Bar.in l.cum de in rem verso.ff.de vsur.per Cy.in l.1.& 2.C.quæ sit lon.consue.& per Io.An.in ca.Ioannes.de cle.cõiug. & Inn.in c.bonæ 2.de postu.præl.vbi dicit q licet recipiamus in domũ nostram amicum à longe venientem:nõ tñ per hoc acquiritur illi quasi possessio,licet plures receptus fuerit,nec aliqua 2 suetudo inducitur,vt dicit Bar.in præall.l.cum de in rem verso.ff. de vsur.& licet rusticus per decennũ detulerit alicui annuatim vnũ par caponum sponte ex liberalitate,non tamen ex hoc induciturr aliqua consuetudo,vt in posterũ inuitus astringatur. Itẽ vt dicit Cy.in locis præalleg.quod licet quis per decennium continuauerit ire ad molendinum,vel furnum alicuius,& sic lucrum attulerit illi,non tamen per hoc introducitur cõsuetudo aliqua vt in futurum astringatur ire & continuare, quia isti sunt actus meræ facultatis. Ad propositum ergo si populus aliquid gratis offerebat ecclesiæ quando recipiebat sacramentum non videbatur introducta consuetudo,vt in futurum ad idem astringatur ĩ

b uitus,puto contrarium hoc posse trib.modis solui. b †Primò

6 modo intelligendo.hoc enim satis apparet de consensu populi volentis introducere illam laudabilem consuetudinem sicut in

7 simili not.in iurib.superiùs alleg in contrarium. †Secundò potest solui quòd contraria procedunt,vbi donatio est pura nõ relata ad certum quid.Sed in hoc casu cum tempore sacramenti, seu exhibitæ rei spiritualis aliquid conferebatur videbatur populus longo tempore hoc obseruando se ad hoc velle obligare,& constituere illam spontaneam obligationem in recompensatio nem spiritualium recognoscendo Deum in munerib.suis:& redimendo peccatum eleemosynis.de pœ.dist.1.medicinam.sicut in

c simili no.Bar.in præalle.loco,de rustico qui per longum tẽpus c soluit par caponum aliqua causa prætensa,quia tenebat aliquid

8 à dño.†Tertiò potest solui q sit speciale fauore ecclesiæ,vt lõgo

d tẽpore populus sic impendẽdo tẽporalia videatur d velle induce re consuetudinem in futurum.facit c.ex parte.& quod ibi no.ſ.

e de concess.prẽb.c.ex parte Astensis e, & hæc bene not.per quæ elicitur modus probandi consuetudinem laudabilẽ in istis spiri

9 tualib.& in simili aliquid tangam in c.Iacob.j.eo.†Quantũ verò tempus exigatur ad introducendum hanc consuetudinẽ,puto sufficere tempus x.ann.tñ quia ista consuetudo laicos astringit & non clericos inter quos indistinctè procedit consuetudo ex cursu decennij.vt cõmuniter no.in l.de quib.ff.de legi tamen quia ista consuetudo non est contra ius imò pia, & fauorabilis. vt in præ-

ADDITIONES.

a ¶Meræ facultatis.Vide ad hoc multa per Fel.in cap.cum accessiſſent.ſ.de constit.& Iaſ in l.fin.ff.de constitutio.principum. Sebastia.Sapia.

b ¶Ista solutio non placet mihi,quia potest esse, quòd fuerit redargutus,non quòd ex hoc voluerit populus inducere obligationem,sed quia ille nõ erat deuotus,sicut alij, nisi intelligatur, q comminati fuerint illum cõpellere ad solutionem,nam tunc procederet ratio Abb.Sic.Alex.de Ne.

c ¶Per longum tempus.Adde Bal.in apostil.ad Spec. de rest.spo. ver.spoliatur.& ibi Spec.in §.nunc dicamus.ver.sed pone rusticus.Pau.de Ca.consi.32.quod inci.in causa spectabilium.Alexã. consi.113.volum.1.& consi.104.volu.4.& quod dixi in apost.ad istum in c.querelam.nu.14.in apostil.in ver.in futurum.ſ. de eleq̃uòd tamen limita,vt per Hippo.de Marsi.sing.105.incip.præstatio diuturna.Zach.

d ¶Hæc ratio non est bona,quia Bart.loquitur in causa obligatoria,sed receptio spiritualium non est causa obligatoria ad solutionem.Alex.de Ne.

e ¶De ista materia,quando ex tempore aliquod ius quæratur,& quantum tempus exigatur in quacunque præscriptione, & an exigatur titulus,dic,vt plenè per But.in c.peruenit.de censibus, vbi istam materiam repetij.Alex.de Ne.

Universidad de Navarra Biblioteca de Humanidades

vt in præal.c.ad apostolicam. videtur etiam de iure canonico q̃ sufficit tempus x.ann. vt est gl.no.in c.fi.de consue.lib.6.& puto etiam q̃ data hac consuetudine laudabili competat actio ipsi actori ad faciendum obseruare hanc laudabilem consuetudinem
10 vt dicit Hosti. & hoc procedat quo ad primam partem gl.†Sed quòd ad primam partem in eo q̃ videatur velle q̃ tam proprius sacerdos,quàm alienus non possit aliquid exigere cessante cõsuetudine,nisi ei sumptus desint,distingue latius, & sic,q̃ aut proprius sacerdos habet vnde viuat,& tunc cessante consuetudine non possit aliquid exigere vt hic,& in c.cum in ecclesiæ. ſ.e.sed gratis oblatum licitè recipere potest.vt ỹ.c.prox.in fi. & c.tua.ſ. e.& c.etsi quæstiones.ſ.eo.Si verò desunt ei sumptus necessarij, & tunc si potest honestè sibi aliunde acquirere victũ,puta scribendo,pueros docendo,vel quid simile exercendo,& nõ potest aliquid exigere.imputetur.n.sibi si tale tenue beneficium acceptauit,quærat ergo sibi victum manibus,vel industria.9 t.di.clericus victum,& ibi bona gl.nam & Paulus quærebat sibi victum manib.tempore prædicationis.vt in c.cum apostolus.de censi.sic etiam videmus simile in patre vt non teneatur alimenta præstare filio si honestè filius potest seipsum regere & nutrire. vt dicit
11 tex.in l.si quis à liberis.ff.de lib.ag.†Si verò non potest propri⁹ sacerdos honestè sibi victum aliter quærere,tunc vel eps sibi prouidebit,vel populus poterit compelli ad præstandũ sibi necessaria.pro hoc vide bo.gl.de consue.di.1.in c.omnis Christianus.qui dicit sacerdotẽ indigẽtẽ posse subtrahere spiritualia populo nisi faciãt oblationẽ,vnde possit viuere,& vide quod no.in c.de his.
12 ſ.de eccle.ædifi.†Si verò est sacerdos alienus forte est inuitatus ad exequias faciendas,vel ad alia spiritualia impendenda, & tũc põt licitè suas operas spirituales locare non vt directè pro spiritualib.recipiat tẽporale,sed in cõpẽsatione dãnorũ quæ sustinet exhibendo præsentiã suam,& trahendo morã in spiritualib.impendendis.vt no.In.in c.quoniam.ỹ.ne præla.vices suas,& sic restringe gl.3 1.q.2.præcipimus.quæ simpliciter dicit sacerdotem posse suas operas spirituales locare.Et amplia hanc gl.quę videtur hæc permittere etiam in extraneo sacerdote duntaxat quãdo sumptus sibi desunt.nam etiam si abundat potest exigere in recompensatione damnorum,cum adhæc ex officio non teneatur,&
3 per hoc remaneat declarata tota materia gl. a *In* gl.in ver. benedictionib.in fin.dic q̃ propriè,& strictè illa benedictio nuptialis non est sacramentum,sed largo modo sic. vt no.in rubri. de sacrament.non iteran.& quæ sunt sacramenta strictè sumpta tam necessaria quàm voluntaria,vide bonam gl.in c.veniens.de transa.Item videtur innuere ista glos.q̃si benedictio non esset sacramentum posset aliquid peri,dic vt in c.ad nostram.ſ.eodem. Abbas.

ADDITIO.

a ☞ Sed dic,vt per Inn.in d.c.quoniam.ne præl.vices suas.& plenè per Doct.in c.significatum.de præbend. Ale.de Ne.

SVMMARIVM.

Simoniacè aliquem recipiens,& simoniacè receptus deponuntur.
Conuictus per viam inquisitionis de simonia non in ordine commissa non deponitur ab officio.sed tñ priuat̃ beneficio,vel loco simoniacè acquisito.
Archiepiscopus potest deponere subditos sui suffraganei.
Monachus simoniacè receptus est priuandus illo monasterio,& est in arctiori detrudendus.sed in eodem non, nisi dispensatiuè.
Simonia non committitur in his quæ gratis dantur,nisi præcesserit exactio.
Simonia non committitur si receptus in canonicum aliquid soluit vigore statuti hoc disponentis.
Simonia an committatur dando pecuniam infidelib.vt cõuertãtur ad fidẽ.
Exigendum nihil est ab illo,qui gratis inuitare debet.
Pecuniæ datio in quibus toleretur.
Priuatio præsupponit habitum.
In simonia an mitius procedatur contra clericos seculares quàm contra regulares.
Ex delicto commisso per totum capitulum an puniantur singuli.
In delictis non præsumitur præsumpta scientia,sed vera.
Delictum si fuit commissum non tamen capitulariter, puniuntur tantum maiores de capitulo.
Tacens in maleficio habetur pro consentiente.
Pœna debet sequi suum authorem.
Vniuersitas,collegium siue capitulum,an possit delinquere siue omittẽdo, siue cõmittendo siue mandando siue ratũ habẽdo.item an possint punire.
Innocens in quibus casibus puniatur pro nocente.
Vniuersitas est quædam persona ficta,& repræsentata.
Vniuersitas non excommunicatur.
Vniuersitas quando dicatur tota delinquere.

14 Vniuersitas si fuit punita,an postea̅ poterunt puniri illi de vniuersitate.

CAP. XXX.

a DILECTVS FILIVS.a†Si per accusationem cõstat monachum simoniacè fuisse receptũ,receptus & recipiens deponentur.*Si* vero per inquisitionem receptus b in arctius monasterium detruditur, recipienti vero & maioribus pœna condigna imponitur,& interim ab executione ordinum sacrorũ suspẽduntur.Diuiditur,nam in prima ponitur consultatio.in secũda distinguens responsio.ibi.nos.in tertia mandat ibi,iniungẽs. in quarta instruit,ibi,illud tamen.¶Casus literalis.Archiepiscopus Cãtuarien.dũ ipse diœcesim suam visitaret in monasteriis, & aliis locis religiosis inuenit pullulasse simoniacam prauitatẽ, ita quòd in eis multi pretio sunt recepti,qui gratis recipi debuerunt.sed quia multitudo erat in causa,quæsiuit à papa,an sæueritati sit aliquid detrahendũ,& ipse rñdet,q̃si prædicti corã ipso fuerunt accusati post quã crimen ordine iudiciario fuerit comprobatũ,tam dantes,q̃ recipientes canonica pœna puniat.Si autem per solã inquisitionem de hoc sibi constiterit,illos qui per simoniam in locis talib.sunt recepti inde remouear,& ad monasteria dirigat arctiora,ad pœnitentiam peragendã.& abbatib.& prioribus prælatis quibuslibet & officialibus eorum iniungat pœnitentiam competentem.& donec illam peregerint ab executione sacrorum ordinum,suspendat eosdem. iniungens eis suis,vt hanc formã per suas diœceses faciant obseruari,tamẽ si gratis sine aliqua exactiõe fuerit aliqd eis oblatũ gratis,illud re-
2 cipi poterit.B.†No.j.ex tex.q̃ conuictus per viam inquisitionis de simonia non in ordine commissa non deponitur ab officio, sed tantum remouetur à beneficio,vel à loco simoniacè acquisito,nam potest talis post peractam pœnitentiam in suo ordine licitè ministrare ex quo transfertur ad aliud monasterium,seu ad
c aliud beneficium.c¶†No.2.q̃ archiepiscopus potest deponere
3 subditos suffraganei,pp crimẽ,q̃ videtur ꝛ̃ c.pastoralis.ſ.de of. or.Sed doct.intelligũt speciale hic in archiepiscopo Cantuariẽsi qui non solũ vtitur iure metropolitico,sed etiam legationis,vt in c.j ſ.de of.leg. *Vel* possumus dicere, q̃ crimina notoria erant quæ archiepiscopus visitando prouinciam punire potest, vt in
4 c.Ro.ſ.notoria.de censi.lib.6.†Tertiò collige q̃ receptus in monasterio per simoniam,seu simoniacam prauitatem inde remotus debet collocari in arctiori monasterio ad hoc vt agat pœnitentiam de delicto commisso.Si vero non reperiuntur arctiora monasteria,tunc ſm Doc.pũt collocari in quolibet eiusdẽ ordi
d nis vel dispensatiuè post renũtiationẽ in eo.vt in c.de regulari.
5 ſ.e.& p hæc remanet declarata tota materia gl.¶†Vlt.collige q̃
6 gratis oblatũ tẽpore receptionis alicuius spiritualitatis potest
e recipi,si nulla pcessit exactio.†Et ex hoc infero ad quæstio. e est

statutum

ADDITIONES.

a ¶Dilectus filius.Ex isto tex.in fi.notãdum est.q̃ multi & multi tudo capitur pro eodem.Cuius contrarium tenent Ang.& Im. in l.licet imperator.ff.de leg.j.vbi Ale.reprobat.Seb.Sap.

a ¶Dilectus filius.Nota istum tex.tam in dantes,quàm in recipiẽtes,cum quo etiam concordat tex.in c.2.ſ.qui vero.in fi.de statu monacho.& qd̃ no.Bal.in l.j.ff.de calumnia.vbi dicit,q̃ statum puniens iudicem accipientem pecuniam pro barataria,vbi deciditur etiam ex hoc quod no.Bar.in l.fi.C.de indic.vidui.tollen.vbi dicit,quòd pœna imposita vendenti frumentum in plateis,intelligitur imposita illud ementi propter naturam correlatiuorum.Et pro eo,quod dixi,de barataria optimè facit text.& quod ibi notat Bar.in l.libellorum.ſ. notatur. ff.de his qui notan.infa.Et vide quod plenè scripsi post Abb.in c. nonnulli.ỹ.de Iudæis.De Bellentz.

b ¶Receptus.An valeat relictum factum monasterio, si receperit talem in monachum,vide Bar.in l.ij.C.de institu.& substitutio. Dic quòd reiicitur alis conditio tanquam simoniaca, Petr.de Anchara.in regula,nemo potest.lib.6. Post Bart. videtur tenere cõtrarium,vbi omnino de hoc disputatur.Sed omnino de hoc vide Bart.in l.Titio centum.de condit ionibus,& demonstrationibus.de Bellent.

c ¶Sed Abb.Sic.decipitur,quia receptio ad monachatum, vel ad professionem non est ordo,& hoc est clarum, quia omnes homines numerantur.2 1.dist.clericos.&2 5.di.perlectis.inter quas non numeratur professio, & q̃ sit beneficium, & non ordo vide gl.in Cle.dispendiosam.in verbo,beneficiis.de iud.Al.de Ne.

d ¶Vbi gl.dicit idem quod Abb.Sic.Alex.de Ne.

e ¶.Ad quæstionem. De hac quæstione multa tradunt in ca.cum *Mꝛe rrarien*sis.ſ.de constitutio.Seb.Sapia.

statutum in ecclesia,vt nouiter receptus in canonicũ rel in monachum teneatur certum quid soluere,quidã receptus sine aliqua exactione soluit,nunquid licitè hic recipiatur,& dico q̃ sic per istum tex.quia ex quo præcessit exactio,illa oblatio videtur
a facta virtute illius exactionis.facit j.q.3 ex multis.a¶†In gl.ij ibi
7 bene potest dari pecunia,&c.sed pondera qa hoc dictum,& sequentia prima fronte videntur ꝛ̃ tex.nec gl.soluit, sed in veritate ponũt diuersos casus,nã ab eo,qui inuitare debet gratis,non debet aliquid exigi,ita loquitur iste text. Sed in casibus positis i gl.pecunia datur ab inuitante,non ab inuitato.& dicit hic *Ho.* q̃ vt quis recipiat sacramẽta necessaria,possumus dare pecuniã, quia sine eis saluari non potest,ideo toleratur pecuniæ datio,vt alliciatur quis ad fidem, & ad salutem.sed pro alijs sacramentis voluntarijs recipiendis,non debet aliqd dari,vndè nõ debeo dare pecuniã vni vt intret religionẽ,qa sine religiõe saluari potest, vt in c.j.in fi.de sum.tri.& fi.ca.Item dicit Phi.q̃ etiam pro sacramentis voluntarijs non debet aliquid dari ex pacto,& est verbũ satis notabile,& limita ſm eũ,quæ dixi in c.cum in ecclesiæ.ſ.e. non tamen debet infideli dari pecunia ex pacto vt conuertatur
b ad fidem,sed gratia liberalitatis sic,vt ipsum ad fidem aliciant. b ¶ In gl.in ver.dantes ibi,de hoc accusantur.& hæc.so.verior est vt satis probatur in l.denuntiasse,alle.in glo.nam potuisset dans conuinci per falsas probationes,vel iniustè condemnari p iudi cis etiam iniuriam.ideo nõ debet prædicari alteri.qui dicitur recepisse.& p intellectu gl.facit tex.ibi q̃ si aduersus eos, &c. q̃ litera potest cõprehendere tam dantes,q̃ recipientes.In glossi.in ver.queritas,sed tũc quæritur quod operabitur ista depositio à
c monasterio,dicunt *In.*& *Host.*c̃q̃ non vocabitur ad capitulum, nec alios tractarus,nec recipiet prebendam suam, nec victualia cum aliis,sed erit in ergastulo.i.in loco stricto,seu carcere. hæc dicta doct.puto p̃cedere in monacho,qui non est clericus,in tali enim nõ potest cadere depositio ab ordine,cũ priuiligiũ supponat habitũ,de despon.impu.ad dissoluendũ & 32.q.3.q̃ vero non formatũ.Sed in monacho clerico operatur depositio sicut in clerico seculari,quia deponet ab ordinib.& non habebit am
8 plius eorum executionem.†In gl.in ver.amotos.in fi.hæc glo. videtur innuere.q̃ seculares clerici conuicti de simonia commissa etiam in beneficiis debent deponi,& si fuerit actũ per viã inquisitionis.& doct.ad confirmationem huius dicti inducunt aliquas rationes spiritualitatis.inter regulares,& seculares. Prima,quia inter regulares non seruatur ordo iudicij,vsque quaq; vt in c.qualiter.el 2.ſ.de acc.idéo cum grauentur in isto releuẽ tur in quantitate pœnę.l.eum qui.ſ.in popularibus.ff. de iureiu. & in c.j de parochiis.Secunda ratio,regularis videtur hoc fecisse intuitu eleemosynæ & pro anima saluanda, nam dederunt pecuniam vt possent in monasterio Deo seruire.Tertia ratio,qa fauore religionis mitius dicitur agi.cum eis.*Ant.* coniungendo has rões intricat hanc materiam.Vnde dic,vt dixi in c. inquisitionis.alle.in gl.& dico q̃ in hoc nulla est differentia inter secularẽ,& regularem.nam secularis conuictus de simonia commissa in beneficio,nõ debet deponi,ex quo fuit actum per inquisitionẽ,secus si fuisset cõmissa in ordine,vt ibi plenè dixi, & optimè ꝓbat hoc c.non inducẽdo specialitatẽ aliq̃ in regularib. Sed vnũ ꝛ̃rium forte elicitur ex tex.qa ex quo hic fuit actũ p viã inquisitionis,abbas & abbatissa non remouentur ab administratione,cum ꝓ graui pctõ secularis remoueatur ab administratione.vt in c.qualiter.præal.& regulares facilius deponũtur ab administratione,vt ibi,dic q̃ hodie seruari debet c.quã.ỹ.c.Sed ad istud c.suo tpe.potest dici q̃ mitius agebatur cũ istis, qa ipsi nõ exigebant pecuniã,vt ipsi eam lucrifacerẽt,sed vt monasteriũ ip
sum lucri faceret,& sic ñ videt tñ peccasse sicut alius ꝓlatus se
9 cularis,q̃ ex ꝓpria cupiditate ꝓmittit simoniã.†In gl.in ver. officiali. & ibi oẽs de capitulo intelligũt scire.Host.dicit,q̃ licet alij de capitulo ꝓsumant scire facta capituli.vel ꝓlati,tñ nõ puniunt nisi ꝓbentur cõsensisse,delictũ.n.regrit verũ dolũ.vnde nõ sufficit illa præsumptio scientiæ,& sic cũ hoc dicto cõiter transeũt doc.sed p hoc articulus nõ videt dilucidatus.ideo pleni⁹ in hoc distinguo,q̃ aut delictũ fuit cõmissum prius cõicato toto capitulo.& tunc oẽs puniendi sunt q consenserũt expresse,& ét q ta-
e cuerunt,dqa debebant expresse resistere maleficio committendo,&dare vocẽ in ꝛ̃rium.vt no.Inn.in c.j.de his quæ fi.à ma.part. ca.Si verò aliq expresse ꝛ̃ dixerũt,& in capitulo,tunc isti nõ sunt puniendi,vt in l.j.ff.de magi.conue.vbi bo.tex.& in c.romana.ſ. in vniuersitate.de sen.exc.li.6.in ver.culpabiles,nam pœnã debet tenere suos auctores.in c.quæsiuit.de his quæ fi à ma. par. capituli.& in l.sancimus.C.de pœnis.Si autem non capitulariter delictum fuit commissum,tunc officiales,& maiores de vniuersitate puniri debent vna cum ꝓlato, quia præsumpti⁹ est q̃ prælatus cum consilio,& authoritate istorum facinus commisit,vel saltẽ præsumitur in eis scientia,& ideo debebãt resistere,& sic potest

intelligi,& restringi ista gl.quam sic intellectam no.diligenter sed inferiores de vniuersitate non debent puniri,tunc, quia nõ ita præsumuntur scire,tum quia non hñt tãtã audaciam in resistendo.Vnde & ipsis maioribus & officialibus.dicẽdũ puto q̃ si constiterit eos ignorasse,nõ sunt puniendi,sed tñ ipse prælat⁹. qui deliqt.ar.c.2.de constituti.& præal.c.quæsiuit.xvj.q.6.si epi-
10 scopum.†In ea gl.ibi,sed nunquid collegiũ.no hãc glos.vsque ad si.nam quotidie ad eã fit remissio,cum quæritur no. qd collegiũ,vel vniuersitas possit accusari,vel puniri e,&est quasi similis
c gl.xij.q.2.episcopus qui mancipium.ista tamẽ gl.nihil boni cõcludit hic.*In* hoc c.& in c.grauem.ỹ.de sen.exc.concludit,q̃ criminaliter vniuersitas non possit accusari,quia in ea sunt infantes, furiosi,& similes personæ,quia non possunt delinquere.vnde si vniuersitas tota puniretur criminaliter,contingeret hoc ab⁹ dum,q̃ punirentur innocentes.Itẽ eadem est vniuersitas respe de licti,quæ erit istis mortuis,& aliis surrogatis.l.propon.batur. ff. de iud.vnde sequeretur inconueniens q̃ futuri,qui non deliquerunt punirentur.sed rationes confutat Bart.in l.aut facta.ſ.nonnunquam. ver.hoc præmisso quæro.ff.de pœnam in multis de lictis innocens punitur propter nocẽtem,vt est videre in crimine lesæ maie.vbi filius punitur pp patrẽ.l.quisque.C.ad l.Iu.ma. & vj.q.j.si qs.cũ si.item in sacrilegio,de quo in c.fælicis. de pœn. li.vj.& ad idẽ tex.in l.vsusfruct⁹.ff.quẽad.vsufr.ami.vbi ciuitas qñ
f que subiicitur aratro.f Doctores nri,parũ boni hic dicunt,vnde concludo hanc materiã post Bar.hunc articulum eleganter examinantem in præal.l.aut facta.Et duo principaliter examinanda sunt.Primũ nunqd vniuersitas,seu collegiũ,vel capl'm,quę noĩa

ADDITIONES. idem

a Et de istis statutis plenè tractatur per Abb.hic.ỹ.eo. ad apostolicam.& plenius.in c. iacobus.ỹ.eo Alex.de Ne.

b De quo dic,vt in c cũ in ecclesia.ſ.e.vbi per Ab.Si.Ale.de N.

c Et Host.de hoc dicto faciunt mentionem doctores in c.quãto. de off.ord.Sed adde q̃ interdum quando clerico pro delicto venit imponenda pœna priuationis beneficij,si beneficium nõ habẽs delinquat,inhabilitatur ad futurum beneficium, textus est in cle.quoniam.de vita & hone.cler.cle.ne in agro. ſ. fi verò.de statu mona.& bene facit textus in c.qa iuxta.l.v.q.vj. interdum verò qñ habenti beneficium imponitur pœna priuationis, monachus non hñs beneficium detruditur in monasteriũ ad pœnitentiam peragendam. Textus est in c.postulasti.in fi.de clerico excommunicato.&adde q̃ istud dictum Inn.allegat.&dicit esse notandum Arch.in c.abbatib.xij.q 2.& quid operetur suspẽsio à beneficio,& officio in mãdato,tradit arch.in c.quia sæpe.de ele.li.vj. Item adde d.de Rota.dec.cclv. Item adde hic in simili d pœna clerici.& laici pro eodem delicto,scripsi post *Abb.* in c.præterea.in prin.ỹ.de vsu.Et adde q̃ illud dictũ Inn.allegat.&sequitur Ioan.de Imola.in c.nouit.de his quæ fiunt à ma.part. ca.*An* autem syndicus alicuius vniuersitatis possit aliquem syndicario nomine accusare.vide latè Sali.in l.2.C.qui accu.nõ poss.Et fo.And.in addi.Spe.de accusatore.ſ.fin.in addit.quæ incipit, ad intellectum huius.ver.an vniuersitas possit poni in bãno,& qualiter debeat citari,&qualiter debeat frigare vide Nellum de Florentia,in tractatu suo de bãnitis.in 3.parte.in 2.q.adde q̃ vniuersitas poni potest in bãno,& damnari de crimine,pro quo alius damnatus deportatur,& efficitur seruus pœnæ.secũdum Bald.in extrauã.de pace Cõstã.in verbo damna.Statutum exorbitãs lo quẽs per verbum,si quis fecerit tale quid &c. nõ comprehendit vniuersitatem tale quid facientem,cum vniuersitas non dicatur habere personam nisi fictè,vt in c.sivero.ſ.in vniuersitatem. de sent.exc.li.vj.Secus si statutũ nõ sit exorbitans à iure cõi.sed sit præter ius,notanter decidit Io.de Imol.& Abbas post Per.de Anch.in c.nouit.circa prin.de his,quæ fiunt à prælat. *De* Bellent.

d ¶ Etiam q̃ tacuerunt.Vult iste inferre,q̃ tacens in maleficio habeatur pro cõsentiente,q̃ an sit verum,nescio, examinaui ſ. sed nũc ñ meminiloci.sed p hac materia recurre ad Ant.Corse.sin, suo xiiij.in ver.taciturnitas.inc.in oneroſis.Ro.sin.cccclxxxv.in ci.inferior à principe.Pe.de Anc.cons.ccxxv.& Ge.c.si post.n.1. & ibi remi.ĩpo.Cel.ẽt remissiuè in ver.taciturnitas.de ꝓcu.li.6.

e ¶ Vel puniri .Adde Ang.latè consi.clxvij.& Fran.de Aret.consi. clxiiij.Anch.consi.clvij.Old.consi.lxv.

c ¶ Vel puniri.an vniuersitas possit puniri,& cõueniri criminaliter,vide Fe.in c.dilecto in Christo.ver.q̃ aũt de excõiatiõe.ſ.d excep.Iaſ.l1.si qs maior.C.d trãſac.vbi latè Mod.Taurinẽn. S. 2.

f ¶ Sed aduerte,licet De⁹ puniat sæpe innocẽtẽ ꝓ nocẽte,vt in c. in scda.d ꝓsec.di.j.d quo vid gl.magist.1.q.4.in fuma. tñ homo ꝓ suã cõstiõẽ facere ñ pt vt vn⁹ patiat pœnã corporalẽ ꝓ alio, vt notabiliter dt In.d sen.exc.in c graue.Nã licet humana cõstiõ possit i reb.& quòd ad famã,& quòd ad honores punire vnũ ꝓ alio, & sic restringe Bar.in d.l.aut facta.ſ.fi.gl.pal.qd no.& ibi Inn.assignat rõem differẽtiæ inter ꝛ̃stiõẽ humanã & diuinã. *Ale.de Ne*

Universidad de Deusto

idē significant possint delinquere. Secundò nunquid possint pu-
11 niri. ¶ † Ad primum dicendū q̄ secūdum veritatem collegium
nō est aliud à singulis de collegio, sed secundum iuris fictionē
aliud collegium, aliud singuli. vt xij. q. ij. qui manumittitur. & c.
nouit. de his quæ fi. à. prǽla. vnde collegium, seu vniuersitas est
a quædam persona ficta, a & repræsentata, l. mortuo. ff. de fideiuss.
b & prǽal. c. nouit, vbi dicitur q̄ episcopus b, & canonici faciunt v-
num corpus. & certè hoc corpus non est verum, sed fictum. i. fi-
ctione iuris repræsentatum. propriè ergo vniuersitas non potest
delinquere, quia nō habet verū corpus, sed propriè delinquunt
c singuli. & singulares de vniuersitate. c sed istud corpus habetur, q̄
vero quo ad multos iuris effectus vnde aduertēdū q̄ quoddam
delictum consistit in omittēdo. & illud bene cadit in vniuersita-
te, loquendo tamen ſm illam fictionē iuris. ad hoc l. iubemus. C.
de sac. san. eccl. & q̄ vniuersitatem præscribitur q̄ delictum ne-
gligentiæ, fa. qd no. in c. de illis. ſ. de cond. ap. Quoddā verò deli-
ctum consistit in faciendo, & in tali delicto, est cōsiderandum, q̄
propriè concernit ipsam vniuersitatem ita nō singulos, vt face-
re statuta iniqua, & imponere collectas, seu datia illicita, & sīlia.
ista. n. non pūt adaptari ad singulos, licet ad ipsam vniuersitatē.
vnde in istis ipsa vniuersitas delinquere potest, vt in auth. nulla
cōitas. & auth. cassa. C. de ss. sanct. ec. & in ca. grauem. & in c. no-
uerit. ſ. de sent. exc. Quædam verò sunt delicta quæ propriè non
cadunt in ipsam vniuersitatem, vt dolus, homicidium, & similia.
& talia delicta potest vniuersitas aliis demandare, vel ex post fa-
cto rata habere. & sic intelligantur l. metum. §. 2. & l. si ex dolo. al
le. in gl. Et per hoc patet sol. primi dubii an & quando vniuersi-
tas propriè, & impropriè delinquere potest. Quò ad ſm nunqd
vniuersitas possit puniri, aduertēdū, q̄ quædā sunt delicta, in qui
bus innocēs potest puniri ob culpā alterius, vt in exemplis supe
rius alle. & tunc vniuersitas vbi tale delictū cōmisit potest puni
ri etiam criminaliter, & ciuiliter poterit decapitari destruendo
ipsam vniuersitatem, vt in prǽlle. l. vsusfructus. vnde & olim Im
perator dedit sententiam q̄ ciuitatem Brixiæ quæ fuit sibi rebel
lis, vt subiiceretur aratro. & sic puniebat ciuitatem criminaliter
licet ex misericordia talem sententiam postea reuocauit. legit
d etiam de ciuitate Bononiæ q̄ propter eius delictum ex senten
tia Imperatoris fuit prius destructa. & passa aratrum, sed post ex
indulgentia reædificata, vt no. in proœ. digestorū. Sic videmus q̄
ipse Deus deleuit funditus Sodomam, & Gomorrā, & tres fini
timas ciuitates, & tamen ibi erant multi infantes, & furiosi q̄ nō
poterāt delinquere. Ex atrocitate ergo delicti sæpe taliter vnus
punitur q̄ alio, & vide q̄ hoc bo. gl. 24. q. 3. in sum. & 1. qu. 4. in
summa. & d. l. vsusfructus. ff. quemad. vsusfr. amit. facit c. non est.
e ſ. de sponsa. Et in huiusmodi delictis cessant rōes In. vt patet ex
prædictis. Et cōcluditur glossam malè dicere in c. episcopus, qui
mancipiū. xij. q. ij. vbi Bar. Brix. dicit q̄ illa vniuersitas poterit cri
minaliter accusari, vbi nō sunt infantes. & similes psonæ. In aliis
aūt delictis vbi vnus non punitur pro alio, tunc in casibus in qui
bus dixi vniuersitatē ꝓpriè delinquere, & non singulos. & tunc
aut collegiū est paruū, vt ē collegiū priorū seu doctorū, vel capi
tulū ecclesiasticū, aut est collegiū diffusum, vt ciuitas. primo ca
su qū pœna à iure pro delicto statuta concernit ita ipsam vniuer
sitatem, & non singulos. & tunc punitur ipsa vniuersitas. Exem
plū publicatur res ex certo delicto, si tunc illa res ē vniuersitatis
& vniuersitas deliquit, ipsa punitur, q̄ hoc tex. in l. iubemus. præ
al. ad idē tex. in simili in c. cum dilectus. de or. cogni. si verò pœ
na pōt æque cadere in singulos, vt quia est pœna pecuniaria, &
tunc debent puniri tm̄ consentientes. vt prǽal. l. i. ff. de magi. cō
f ue. & sic pōt intelligi prǽal. § in vniuersitate. in vers. culpabiles. f
Si verò collegium est diffusum, vt castrū vel ciuitas, tunc quia ꝺ
facili non possunt discerni delinquentes à non delinquentibus
cadit ꝓprie in vniuersitatē. qa ex quo hic mandauit aliis, vel ha
buit ratū ipsa teneť. vt in pal. l. metū. §. 2. facit tex. in c. fœlicis. de
pœnis. li. 6. & i c. ita nos. xxv. q. ij. vbi ciuitas priuať dignitate epa
li pp delictū homicidij. & tūc dixit ꝓprie nō cadit in vniuersita
tē, teneť ex eo qa mādauit vel ratū habuit. sed in modo puniē
di est aduertendum, q̄ aut pœna est talis, q̄ cadere in ipsā vni
uersitatem. & punitur ipsa vniuersitas. Aut nō est talis, vt qa pro
homicidio imminet pœna capitalis, & tunc cōmutabitur in aliā
g pœnā ꝺ hoc qd̄ no. in l. quid ergo. § pœna grauior. ff. de his qui
1a no. infa. † Et ē ista rō vera quare vniuersitas nō excōicatur, h qa
h excōicatio non cadit in vniuersitatē sed regritur verū corpus,
& anima baptizata, & verū. & propriū delictū excōicandi. xj. q.
3. omnis christianus. & c. audi denique. & c. si qs ꝑsbyterorū. de
i rebus eccle. non alie. & vide ēt no. 24. q. 3. in summa. Nec debet
hoc casu vniuersitas decapitari totaliter destruendo. s. totū col
legium. vt ſ. dixi, ne sequeretur illud absurdū, de quo dixerat In.
videlicet innocentes q̄ nocentibus puniri, si delictū nō est tale.
& ob hanc rationem putat Bar. in loco prǽal. q̄ cū vniuersitas
condemnatur pecuniariter, executio fit solū p̄ delinquentem,
sed si non potest apparere quis deliquit, vt quia positum, fuit
partitum per lupinos albos & nigros, & tunc puniuntur omnes
k ne dilectum remaneatim punitum. argu. l. ita vulneratus. ff. ad l.
13 Aqui. k & per hoc habes secundum dubium declaratum † Sed
l iuxta prædicta quæro quando vniuersitas dicatur delinquere l, hoc te-

ADDITIONES.

a Ficta. Vide quod ideo dixit Lu. Ro. consi. dclxx. q̄ stante statuto
q̄ inter personas fiat compromissum, non habet locum, cum
lis est cum vniuersitate.

b Quod episcopus. vide multa ad hoc per Fel. in c. eam te. vers. se-
cunda declaratio. ſ. de reser.

c Istud etiam not. in c. dilecta. ſ. de excess. prǽl. vnde D. Car. hic di-
cit. q̄ vniuersitas, seu collegium est corpus repræsentatum, i. ad
similitudinem veri corporis, sicut enim ad vnum corpus verum
concurrunt eius partes, si simul collecta, ita ad constituendum
hominem fictum p̄currunt singuli homines, non tanquam sin-
guli, sed coniuncti, & collecti per modos, de quibus in prǽal. ca-
dilecta. Et ex hoc infert, q̄ sicut vniuersitas est corpus repræsen-
tatum, ita repræsentatiuè delinquere potest. Alex. de Ne.

d Bononiæ. Adde hic Iono. in c. graue. de sent. exc. & quod ibi no-
tani. de Bellentr.

e Quas gl. limita, vt dixi in j. apost. huius c. Alex. de Ne.

f Et ad hoc Bart. in d. l. aut facta. § fi. ff. de pœn. alleg. l. j. in prin. ff. de
magistr. conue. vbi hoc bene probatur in eo, quod ibi dicitur, q̄
præsentes fuerunt. Alex. de Ne.

g Pœnam. Istud dictum Inn. in c. graue. & sen. exc. quem sequitur
Ang. in l. si familia. ff. de iur. omnium iud. de Bellentr.

h Non excommunicatur. Quomodo vniuersitas possit excom-
municari. tradit Fe. l. c. dilectæ. in prin. ſ. de exceptionib. post Ab
batem ibi in primo notabili. Seb. Sap.

i Sed glo. fi. in c. Romana. §. in vniuersitatem. de sent. exc. in 6 te-
net, q̄ licet vniuersitas non debet excommunicari, tamen si ex
communicatur tenet excommunicatio secundum Host. Archi.
tenet ibi contrarium, vt refert ibi Domin. qui dicit postea, quat
excommunicans profert excommunicationem in vniuersita-
tem eo animo, & intentione, vt non ligentur singulares, sed vni
uersitas, vt vniuersitas. & planum est, q̄ sententia est nulla. Nam
excommunicatio, quæ ordinatur ad ligandum animam, vt in c.
cum medicinalis. de sen exc. in 6, non potest adaptari vniuersita
ti, cum careat anima, & sit persona ficta, vt ſ. dictum est, & hoc
probatur in c. si sententia. §. fi. c. tit. & lib. Aut intendit ligare sin
gulos de vniuersitate, quod in dubio est præsumendum, ne sen
tentia careat effectu, vt in d. c. sententia. & in d. §. fi. & hoc apertè
innuit tex. in d. §. in vniuersitatem. Nam ibi dicitur q̄ vult proui
dere periculis animarum, ne innocentes excommunicentur. si
hoc non posset contingere, nisi singuli intelligerentur excom
municati, & tamen ille text. dicit penitus prohibemus, sed dic-
tio, penitus, est exclusiua potestatis, & sic importat defectum
potentiæ, vt not. dicit 10. an. in c. vn. de post. prǽl. in 6. ergo talis
k sententia non debet valere, tanquam lata à non suo iudice. c. at
si clerici. de iud. & hoc etiam tenent Doct. hic, & ideo illa gl. non
est tenenda cum sit contra communem sententiam. Alex. de Ne.

l Istud etiam est de mente Inn. in d. c. grauem. Alex. de Ne.

l ¶ Delinquere. Vtrum collegium, vel vniuersitas possit delinque
re, nisi faciat illud communicato consilio, vt dixit Io. de Im. post
Paul. in cle. si quis suadēte. de pœnis. de quo est bona gl. in l. ficut.
§. j. ver. debetur. ff. q̄ cuiusque vniuersi. no. & gl. in l. possunt. & l.
sed ex dolo. §. j. ff. de dolo & cont. & l. aliud. ver. refertur. ff. de re-
iur. Et vide quod no gl. in verb. collegium. cum suo tex. in l. me
tum. §. animaduertendum. ff. quod met. causa. & ibi Bar. Item ad
de Brix. in extrauag. ad reprimēdum. in ver. ad hoc si qua cō-
tas. vbi dicit ibi esse casum expressum, q̄ vniuersitas possit delin
quere, sed p̄ eam potest procedi, licet quidam p̄. De quo vide la
tissimè Sali. in l. j. C. de seditiosis. vbi vniuersitas potest puniri pro
delicto. Et adde q̄ videtur q̄ sic, per ea quæ no. Abb. §. de accusa-
veniens. vbi dicit q̄ vniuersitas potest exercere causam crimina
lem per procuratorem. & vide omnino quod de hoc scribit An
ge. cons. clxij. Et Adde quando vniuersitas est condēnata, & non
habet bursam communē, nec reditus, in quibus fieri possit exe
cutio, debet imponi collecta inter illos de vniuersitate per as,
& libram. Et de hoc est gl. in l. j. §. quibus autem. vers. pro consul-
tione. ff. q̄ cuiusque vniuer. nom. & idem dicit Bar. in l. 3. §. actor.
ff. de re iudic. de quo vide Spe. de sententia. §. sequitur. ver. sed qd
si. & Bal. plenè in l. etiam. C. de exec. rei iu. & l. omnium. C. de ve-
ctig. & Inn. in c. grauē. ver. iuē dicūt qdā q̄ fiat collecta. d sen. ex.

✻ Et facit

hoc tetigit gl. in l. sicut. ff. q̄ cuiusque vniuer. & non bene firma
uit pedes, sed melius firmauit, & tetigit gl. i l. aliud. ver. refertur.
ff. de reg. iu. Bar. in prǽal. l. aut facta. ff. de pœ. Io. An. in prǽal. c. fœ
licis communis & vera solu. est, vt tunc attribuatur vniuersitati
quando fuit prius deliberatum in ipsa vniuersitate pulsata cam
pana, & alijs requisitis ad congregationem vniuersitatis, vnde si
omnes homines huius ciuitatis insurgerent, & certum delictum
committerent. nō diceretur factum per vniuersitatē. sed per sin
gulos, de vniuersitate, etiā q̄ plus est si facerent compulsari cam
panam, & eleuarent vexillum vniuersitatis, nam isti potius sunt
incitatores singulorum. oportet ergo vt prius fiat deliberatio i
a vniuersitate. facit quod no. in c. cum omnes de consti. a ¶ † Vlti
4 mò quærendum est, vtrum punita vniuersitate pro eo delicto
possint puniri singulares d vniuersitate, qui delicta cōmiserunt,
de quo per Io. An. post Io. de Im. in prǽal. c. fœlicis. vbi concludit
q̄ sic. & facit iste tex. in prǽal. §. in vniuersitatē. c. Romana. & per
Bal. clarius in prǽlle. l. aut facta. vbi subtiliter concluditq̄ in illis
delictis quæ dixi s. quæ possunt propriè cadere in vniuersitatem
puniretur vniuersitas tanquam propriè faciens, sed singuli puni
b entur b tanquam incitatores, & fieri facientes. In alijs verò quæ
non propriè cadunt in vniuersitatem, est totum e contra, quia sin
guli punientur tanquam facientes, & vniuersitas tanquam fieri
faciens vel ratum habens. & pro hoc facit iste tex. in c. veniens.
ſ. eo. & quod no. in prǽlle. c. fœlicis. & hoc bene no. quia vtilia,
c & quotidiana sunt. c. Abbas.

ADDITIONES.

¶ Et facit quod no. gl. in c. dilecta. de rese. Item qualiter puniri de
beat vniuersitas delinquens, vide latissimè Salice. in l. j. C. de se-
ditio. & omnino Spec. de accu. §. j. vers. sed nunquid potest accu
sari. vbi dicit, q̄ vniuersitas potest de crimine accusari. & omnes
criminaliter punientur. per l. tam collectatores. C. de re milita. li
bro 13. de Bellentr.

a ¶ Et per hæc Paulus vt refert Io. de Im. in cle. j. in prin. 2. colu. de
pœnis. dicit se consuluisse, q̄ ciuitas Bononiæ non fuit legitimè
interdicta propter rebellionem factam, quia non fuit facta com
municato consilio. & dicit sic defendisse in curia Dom. Papæ, &
postea in presentia Cardinalium. quod dicit procedere nedum
si maior pars fecit rebellionē, sed etiam si omnes fecissent, dum
modo fecissent vt singuli nullo præmisso tractatu, vel consilio.
& hoc ibi sequitur Io. de Im. quod no. Et aduerte, quia suprà dic-
tum est, q̄ ciuitas propter delictum aliquādo subiicitur aratro,
die q̄ hoc non potest fieri nisi per imperatorem, vt dicit Bart. in
d. l. aut facta. & Petr. de Anc. in cle. pastoralis. de re iud. ad fi. com
menti, vbi tractat istam materiam. Alex. de Ne.

b ¶ Singuli punientur. Adde quod no. in apost. ad istum in c. bonæ-
lo. j. in apost. in ver. non potest. nu. 20. ſ. de elec. & in c. tuæ frater
nitatis. nu. 5. & ibi iterum posui in apost. in versi. non excommu
nicetur. vt lit. non cont. Zach.

c ¶ Sed aduerte, quia omnia, quæ dicit Abb. sicul. sunt dicta per
Bar. in d. l. aut facta. §. fi. ff. de pœn. vbi etiam aliqua alia dicit, ibi
vide. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Testes inducti ad probandum quem esse simoniacum, possunt reprobari ex hoc solo quòd sunt inimici, vel conspiratores.*
2 *Prælatus licet in se sit bonus & sanctus, tamen non solum æternaliter in alio seculo sed aliquando in isto temporaliter punitur, & hoc q̄ excessus suorū subditorum non punit, & idem in patre non puniente malos filios. Prælatus in offensas subditorum suorum non animaduertens homicida nō immeritò dici potest.*
3 *In notoriis non requiritur ordo iuris.*
4 *Simonia an requirat charitatiuam monitionem.*
5 *Inquisitio non requirit vnam solam clamosam insinuationem, sed plures.*
6 *Faciliter credere, quando tendit in præiudicium alterius, est vitupērādum, Iudex procedens per inquisitionem, non tenet locum iudicis, sed accusato-ris, seu denunciatoris.*
7 *Iudex pōt ꝓcedere ex offō suo p̄ inquisitiōē si accusator vel denūtiator desistat.*
8 *Prælatus suspectus contra quem inquiritur non remouetur ab administra-tione pendente inquisitione secus est in tutore.*
9 *Dilatio quæ fit in bonis, ex quibus coniecturis appareat.*
Expēdi non dēt id totū qđ ex reditib. ꝓcipiē, sed annuatim aliqd superesse.
10 *Testes quātūcūq; criminosi admittūť i crimine læsæ maiestatis, & hæresis.*
11 *Simonia non semper æquiparatur crimini læsæ maiestatis.*
12 *Notorium facti permanentis non requirit aliquam probationem, sed noto-rium iuris, vel facti transeuntis secus. (dici.*
13 *Interpellatio extraiudicialis regritur q̄do debitor tenetur sine adiectione*
14 *Actio quāto minoris, si fuerit ſtetata poterit iudex p̄dēnare reū in habitoria.*
15 *Inimicitia causatur non inspecta causa vnde processerit, iusta, vel iniusta*
16 *Proxeneta non est idoneus testis. (fueriz.*
Procurator, vel aduocať i prima ſtātia, sunt idonei testes in cā appl'onis.
17 *Testes criminosi, vel suspecti, an admittāť, reseruata exceptione post publi-*

cationem processus.
18 *Quomodo proceditur contra prælatum suspectum de dilapidatione.*
Suspectus de dilapidatione an deponatur tam ab administratione tempo-4 lium quàm spiritualium.
Coadiutor an sit dandus prælato suspecto de dilapidatione.
19 *Infamia tollit exercitium cuiusque dignitatis, & quæsitum, & quærēdum, & operatur quod non habet amplius exercitium ordinum.*
20 *Suspectus de dilapidatione debet remoueri, licet velit dare fideiussores de conseruando ecclesiam indemnem.*
21 *Crimen hæresis est maius crimine simoniæ.*
Hæresis probatur non solum per criminosos, sed per excōmunicatos, simo niа vtro non probatur per excommunicatos, hic.
22 *Clericus an & quando possit cogi ad ostendendum titulum sui beneficij episcopo, qui asserit eius collationem ad se pertinere.*
23 *Clericus q̄ longo tpe tenuit aliqua beneficia, vel plura incōpatibilia, nōpt tñ ostendere titulū, vel dispensationē an possit probare per iuramentū.*
24 *Prælatus tolerans beneficium, in beneficio commorari, & seruire, non po-test postea eum cogere ad titulum ostendendum.*
Beneficiatus licet toleratur in beneficio de recenti, non per hoc est inductus consensus superioris, quando scilicet habet præsumptionē iuris contra se.
Clericus tenetur facere plenā fidē de titulo sui beneficij de recēti habiti, q̄do non pt cōsiderari cōsensus prælati tacitus, vel expressus, vel et patroni.

CAP. XXXI.

1 LICET HELY. † Abbas p̄ testes q̄ deposuerūt p̄ eum de si- 8
monia in iudicio inquisitionis excipere pōt, q̄ sunt inimici
& ꝺspiratores. aliàs vero exceptiones criminū opponere nō pt.
h. d. Et clari⁹ declarat hoc c. p. c. sequens, q̄ venit ad declaratio-
nē huius. Et diuidit in tres partes. In prima pōit exordium. In se
cunda narrationem, & factū, & ordiné ꝓcessus, & allegatur ꝓ &
p̄. In tertia interloquit. Scda, ibi cū igit. Tertia ibi, ne verò. Casus
literalis. Ostendit Pa. in decretali, ꝑsenti, q̄ prælati tanto diligen e
tius grauari & deprimi debēt q̄to dānabilius subditorum suorū
offensas deserūt incorrectas. qđ ostendit exemplo Hely, q̄ licet
in se bonus existeret, qa tñ filiorū excessus efficaciter non corri
puit, & in ipsis animaduersionis diuinæ vindictā accepit, dum fi d
lijs eius in bello peremptis, ipse de sella corruens, fractis cervici-
bus expiranit, prælatus. n. p̄ subditos tribus modis exceptis no-
toriis, ꝓcedere pt, quæ oīa clarè videre poteris in tex. ꝑsentis ca.
2 B. † No. primo ex tex. qđ ꝑlatus q̄tumcūq; bonus & sanctus in se 2
pt grauari, & deprimi ex subditorū excessibus, quos negligēter
omittit incorrectos. ipse. n. videtur eos occidere, nōcorripiēdo.
ecor. c. ephesis. 43. di. & c. irrefragabilis. ſ. de off. or. & iō prælatu
ra nō est modicū onus, cū nedum sibi sed ēt aliis oportet qđ sit
bonus. 7. q. 1. c. q̄ ēpatum. & iō alibi dt, qđ oē qđ hic eminet, plꝰ
mœrorib. afficitur, q̄ honorib⁹ gaudet. 13. di. nerui. Et pondera q̄
ꝑlatus ex hoc q̄nque punitur nō solū æternaliter in alio seculo,
sed ēt in isto, morte violēta, & tpali. Ex quo iferē q̄ pp peccatū
citius q̄nque qs moriť, nec ꝓplet dies suos. iuxta illud Psal. Viri
sanguinū nō dimidiabūt dies suos, & vide gl. 11. q. 3. c. Epi. & idē
qđ dixi in ꝑlato, dic in parte negligente corripe excessus filiorū
suorū, teneť. n. ad hoc. 23. q. 4. duo ista noia. vide bo. tex. 47. di. si-
cut. § necesse. a facit c. nō putes. 22. q. 5. † No. q̄ in notoriis sñ ser
3 uatur ordo iuris, vñ nō regriť inscriptio, nec mōitio p̄cedēs, nec
b clamosa insinuatio, & iō tex. hic dt, vt d notoriis excessib. taceať,
c &c. d quo tñ dicēdū, vt no. in c. ad nostrā ſ. d iureiu. c † Itē no. q̄
4 denūtiationē ēt canonicā dēt præcedere charitatiua monitio, &
no. q̄ dēt monitio esse charitatiua, i. ex sola charitate p̄cedens,
nō aūt ex odij fomite, aut pp lucrū tpale. Et colligitur ēt ex tex.
q̄ in crimine simoniæ regritur ista monitio, sicut ī aliis crimini
bus, & sic videtur hic tex. p̄ decisionē gl. in c. ingressum. in prin. ſ.
de accu. hoc tñ ar. non ex toto colligiť ex tex. qa dt hic Io. An.
fortè hæc simonia nō fuit p̄missa in receptiōe ordinū, vel in ade
5 ptiōe abbatiæ. Itē potuit hic requi monitio ꝓ alia delicta. † No. 5
vlteriùs q̄ inq̄sitionē dēt p̄cedere frequēs insinuatio, ergo non
sufficit q̄ semel tm̄ cria fuerūt nūciata ꝑlato, sed ēt fm quosdā re
griť trina sīnuatio. ar. īc. cū eccl'ia. ſ. d cau. pos. & ꝓprie. alij dicūt.
quòd sufficit vna. ar. l. 3. C. de epīs. audi. & in c. ita nos. xxv. q. ij. &
satis dici

ADDITIONES.

a ¶ Et de isto articulo, sc. quis teneatur alium corrigere, seu eius
peccatum denunciare, dic, vt in c. si peccauerit. 2. q. j. & in c. no-
uit. de iud. Alex. de Ne.

b ¶ In notorijs. In notorijs ordo est ordinem nō seruare, inquit
Bal. in c. ad nostram. iij. ſ. de iureiu. vide And. Sic. in c. euidentia.
de accusat. Seb. ap.

c ¶ Vbi gl. notabilis dicit qđ in notorijs non regritur nisi citatio
ad summā. Et dicūt ibi Doct. q̄nō regritur citatio peremptoria,
sed sufficit vnica, & nō peremptoria, qa in summarijs, in quibus
aliqs ordo exigiť, et maior q̄ in notorijs, vt patet in cle. sæpe. de
ver. si. sufficit vnica citatio n peremptoria. vt in d. cl. sæpe. ī fi. Al. dN.

Universidad de Deusto

satis dici potest hoc secundum arbitrium: cū nō sit iure expressum,& habebitur respectus ad numerum, & ad qualitatem denuntiantium,& ad qualitatem denuntiati.arg.c.qualiter.el ij.de
6 acc.¶ † Not.ibi non facile credere &c.quòd prælatus seu iudex non debet facile credere referenti in præiudicium alterius.hæc ergo facilitas in credente in præiudicium alterius reprobatur, sed vbi credere non tendit in præiudicium proximi non est tūc
vituperanda facilitas,sed laudanda bonitas in signum innocen-
3 tiæ,vt in c.innocens credit omni verbo.xxij.q.4.a Item collige, quòd quando iudex procedit per inquisitionem non tenet locum iudicis,& partis,sed habetur loco accusatoris,seu denūcia-
7 toris.¶ † In ver.cum igitur primò no.quòd si in denunciatione ſgeritur aliqua difficultas potest superior,ea posthabita,ex suo officio procedere per inquisitionem, nec punitur denuntians hoc modo desistendo,vel non procedendo denunciationem ad finem,secundum Inn.Host.sentit ꝯrarium, & dicit hoc esse speciale in papa.Sed primum dictum mihi plus placet,quia cū agatur ad commodum publicū alteratio denuntiantium,& denuntiati,non debet esse causa impedimenti,nam hoc solum bene agitur,vt vita hominum corrigatur.xxiij.q.v.prodest.Et not.hic expressum,quòd fit inquisitio virtute denuntiationis præcedē-
tis quando requiritur præcedens monitio.secus quando fit ex puro,seu mero iudicis officio,& facit contra gl.in c.qualiter. 2,
8 de acc.& ibi dixi.†No.hic expressum, & tene menti quòd pendente inquisitione contra prælatum suspectum,non fit inconti
nenti remotio ab administratione.secus est in tutore,quia si accusatur vt suspectus debet incontinenti desistere ab administratione,pendente iudicio.l.eum quem.C.de susp.tu & Inst.eo.§.si quis.& est ratio secundum Doct.quia pinguius ius habet prælatus in prelatura,quàm tutor in rebus pupilli, & circà hoc vide
9 bo.gl.v.q.3.in c.quia episcopi.†Item no.quòd suspicio dilapidationis probatur ex solis coniecturis,etiam ad effectum suspendendi prælatum ab administratione,quod bene no.Et est speciale in hoc crimine propter præiudicium imminens,alias coiectu
b ra non sufficit ad probandum crimen.vt 2.q.8.c.sciāt cuncti.bEt no.bene,quòd conuincitur prælatus de suspicione dilapidationis si constat ecclesiam esse diuitem in se,& nunc apparet eam debitis esse oneratam,nec debet excusari prælatus prætextu no
bilitatis,quia,vt dicunt doct.& bene, quantumcunque nobilis
c facere debet sumptus secūdum quantitatem redituum ecclesiæ quinimo dic, quòd nunquam debet quis expendere quicquid percepit ex reditibus.imò consilium est vt semper annuatim ali quid supersit propter necessitates superuenientes, sic cōsulitur in administratione rerum pupilli.vt est tex.no.in l.ius alimentorum.ff.vbi pup.edu.de.& si quis faceret ꝯrarium de facili deue
niret ad inopiam.No.ibi,quasi ex dilapidatione suspectus,ꝙ in consumptione rerum mobilium dicitur esse quasi dilapidatio, sed circa immobilia propriè consistit dilapidatio,ideo hic appo
suit dictionem quasi.hæc enim dictio,quasi,diminuit.ad hoc qđ
10 not.in c.prout.de dol.& contum.†Not.quòd in crimine læsæ maiestatis admittuntur omnes testes indifferenter, quanquam criminosi,sicut dicimus ī crimine hæresis,de quo in c.in fidei favorem.de hære.li.6.& vide quod no.gl.in c.j.de confess.& xv.q.
11 3.nemini.†Item no.quòd crimen læsæ maiestatis,& simonię ñ æquiparantur per omnia.& no.ex tex.bonum modum eua cuādi.arg à simili probando dissimilitudinem in eo,à quo conferd tur.d Vltimò collige quòd facilius admittitur accusator, quàm testis,quia non est tantum præiudicium in accusatoribus, sicut in testibus quia crimina probantur per testes, & non per accusatores,vnde de iure ciuili non reperitur cautum,quòd inimic' non possit accusare.vt dixi in cap.j.§.de accusa.sed dic quòd à te
12 stimonio repellatur,vt in auth.si testis productus.§.si verò dicatur.C.de testi.†In gl.in ver.notorij.vel dic hoc procedere in no
c torio facti permanentis, nam in notorio iuris bene requiritur probatio,ɐvt si negatur sententia lata,vt in c.sicut.de re iu.& idē in notorio facti transeuntis,&c.de quo dic vt no.in cap. vestra.
f de coha.clc.& mu.& vide bo.glo.2.q.1.de manifesta.fIn glo.in ver.inscriptio.no.gl.quia quotidie solet allegari.& vide gl.12.q.
indignè.Et inquantum hic glo.dicit quòd vbi agitur de crimine ciuiliter requiritur admonitio, intelligo,& restringo quando agitur ad commodum publicum per viam quasi denuntiationis cuiusdam,vt quia agitur ciuiliter, vt prælatus solum remoueatur ab administratione vt hic.iuncto c.prox.in fi.secus si
ageretur ad commodum priuatum,tunc enim nō requiritur ad
13 monitio.arg.in c.tuæ.§.de procur.†Item in quantum glo.dicit
g quòd in pecuniariis causis non est necessaria admonitio,nisi ḋ honestate,dicit Io.And.quòd requiritur de necessitate.vt si dies non fuit adiecta obligationi,nam tunc requiritur interpellatio ad constituendum quem in mora,vt in l.debitores.alleg.in glo.

Concludo latius,quòd aut obligatio est sine die,& tunc nō cōstituitur aduersarius in mora nisi moueatur,vt in le.si ex legati
h causa.ff.de verb.ob.& no.in præalla.l.debitores. h & si facit recitari ante interpellationem,puto,quòd teneatur sibi ad omne interesse,quia temerè fecit eum citari,cum adhuc non esset in mora,sed illa interpellatio iudicialis debet sufficere ad cōstituēdum reum in mora.vt si fatetur debitum,fiat sibi præceptum de soluendo.arg.eo.quæ no.in l.nuda.C.de contrahen.& commit.stip.i Si verò dies appositа est obligationi,& tunc si actor & reus sunt eiusdem fori,tenetur reus sine aliqua interpellatione pecuniam offerre creditori,quia dies interpellat pro homine.vt l.c.
k poruit.de loca.& in l.magnam.C.de contrahen.& commit.stip. & hoc casu puto quòd reus vocatus ad iudicium sine aliqua interpellatione extra iudicium teneatur ad expensas citati, & ad omne interesse actoris.Sed si non sunt eiusdem fori,tunc nō tenetur sponte ire reus ad forum alterius, licet debet interpellari iuxta

ADDITIONES.

a Vide pulchrum tex.xj.q.3.non solum.vbi dicitur quòd non solum ille reus est,qui falsum de aliquo profert,sed etiam qui aurem cito criminibus præbet.& vide bonum tex.& glo.86.dist.si quid verò.& 20.quæ.4.quàm magnum.Et conclusio est, quòd bona sunt de facili credenda,mala verò non,& in d.cap. quàm magnum. dicitur quod homines innocentes de facili non debent credere mala nocentium , nec etiam si sciunt debent demonstrare,quod intellige,quando occulta sunt, nam tunc non debent publicare,vt in c.si sacerdos.de offic.ord.& 2.q.1. si peccauerit.& q.7.plerique.Secus si essent manifesti,vel possent probari,nam tunc,saltem vt criminosus reducatur ad pœnitentiam, tenetur denuntiare,vt in c.si peccauerit.cum ibi no.2.q.1.& plenè per Doct.in c.nouit.de iudi.Alex.de Ne.

b ¶Sed Abb.Sic.meo iudicio non bene aduertit,quia hic non agitur,vt priuetur in perpetuum,sed vt suspendatur,vel remoueatur ab administratione ad tempus,donec cognoscant de veritate criminis,& ideo sufficiunt coniecturæ, quia non paratur perpetuum præiudicium prælato.In secunda autem inquisitione,scilicet quando inquiritur de veritate criminis.si crimen probatur , in perpetuum duponitur.& ita debet intelligi iste text.& per hoc concluditur quod non est verum inde,quod dicit Abb. Sic.quia licet coniecturæ sufficiant ad suspendēdum prælatum, vel ad ipsum remouendum ab administratione ad tempus,scilicet donec de causa cognoscatur,tamen non sufficerent ad probandum crimen.Ad finem vt perpetuo remoueatur,primo probationes debent esse liquidæ,vt in d.cap sciant.sufficere tamen violatam præsumptionem,vt in ca.literas.de præsumpt.& in c. insinuatum.ſ eo. Alex.de Ne.

c Istud totum originaliter fuit dictum Host.quem Doct.sequuntur.Alex.de Ne.

d De quo vide tex.cum gl.j.q.j.sicut vrgeri.Alex.de Ne.

e Requiritur probatio.adde saluaiſta distinctione, quod notaui in apost.ad istum in c.quoniam.num.1.in apost.in ver.cōstat iudici.ſ.de fil.presby.Zach.

f Vide etiam per Abb.Sic.in c.euidentia.ſ.de accus.&apostil.quā ibi feci.Alex.de Ne.

g Admonitio.vide glo.& ibi scribentes in §.sic itaque discretis.in verbo,denuntiare.inst.de actioni.& cuius effectus sit interpellatio extrаiudicialis.tradit Iaſin l.certi condictio.ff.si cert. petat. Doc.in c.nouit.ſ.de iu.circa fi.Seb.Sap.

h ¶ Et dic quòd sufficit monitio extraiudicialis ad constituendū in mora.vt not.in d.l.si ex legati causa. & in c.fi.de empt.& vendit.quod intellige,quando reus est obligatus iure actionis : secus si officio iudicis.quia tunc non cōstituitur in mora, nisi per interpellationem iudicialem,vt est casus singularis in l.cum postulassem.ff.de damn.infect.Alex.de Ne.

i ¶ Et est bonus tex.in l.si debitori.ff.de iudi.vbi etiam glo.& Bar. Alex.de Ne.

k ¶ Ad expensas.Adde istum in c.ij.ſ.de accus.Fel.latè in c.nouit. ſ.de iudi.& Pau.de Ca.in l.quidam Hyberus. ff.de ser.vrb.prę.& in l.ex hoc iure.ff.de iust.& iur.melius per eundem Bal.in l.non ignoret,C.de fruc.& litium expen.Vide Ro.sin.suo.cccxcvj.inc. alio sero do.Emanuel.Et quis teneatur probare illam monitionem,seu extraiudicialem interpellationem præcessisse,vide eundem Ro.sin.seq.quod est sin.cccxcvij.inc.quis debet probare,& Fel.vbi.ſ.qui melius Romano sentit.Zach.

k ¶ Ad expensas adde hic quòd notat D.An.in c.j. xix. col.de libel.oblat.Et vide quæ plenè notaui in le.iur.dom.Anton.in caquærelam.de procurat.Et adde hic Archi.in c.indignè.in fin.xij. q.ij.de Bellentz.

a iuxta no.in l.item illa.ff.de consti.pec.¶In gl.in ver.& iudex.ibi, nisi in causa denuntiationis.hoc videtur verum in denuntiatione euangelica,vbi solum agitur ad pœnitentiam,& sic debet intelligi.c.in omni negotio.de testi.Item dicunt doct.ꝙ vbi tolum litigat cum iudice ibi est index &pars,t in c.cum speciali.de appel.sed certè respectu illius articuli vbi est iudex non est pars.nā respectu recusationis.cum eligunt arbitros non est iudex vnde proprie circa eundem articulum non ptest quis fungi duplici
b officio incompatibili.b ¶ In gl.in ver.iudicij formam, ibi,soluitur,dic,vt ibi dixi.¶In ea.gl.ibi ex parte dic ꝙ ibi papa suppleuit
14 ex officio volens facere gratiam.vt ibi inter.¶ † In fi.gl.& vt in intelligas.hoc ꝓrium scias pro re vitiosempta,vbi vitium est latens competit duplex actio.vna quæ apellatur redhibitoria.qa ad petitionem emptoris facit in totum tractari venditionem. Alia,quæ appellatur quanto maioris,injua agit emptor vt retituatur sibi totum illud ꝙ dedit vltra iuum pretium si vitiū fu-
c isset patefactum.c vnde dicitur in l.donm.allega.in gl.ꝙ si emptor agit quanto maioris poterit iudex ondemnare in redhibitoria.j.vt retractetur vēditio in totum Sd aduerte,quia ille tex. loquitur cum iudex reperit vitium esse tantum,vt pronullo pretio iste fuisset emprurus.vnde si bene inspiciatur non ita pronū tiatur ꝫ naturam actionis.quia quod nihil valet minus valet. & totum pretium videtur superfluum.ar.id.minus.ff.de ver.signi-
d fi,b & sic non ob.istud cōtrarium In gl.iver. ex officio nostro. in fi.sed ꝫ hoc facit,quia in c cum P.ille tit repulsus, qui venerat ad ferendum testimonium.item quialias accusauit dominum.Antonius dicit sub dubio forte,ꝙ aud in accusatione,ali
15 iud in denuntiatione,quæ fit ad correctionem.†Sed certè hæc sol.non est bona , quia licet denuntians trat ad correctionem, tamen denuntiatio solet ad inimicitiam trouocare,& ad ꝫhendam inimicitiam nō inspicitur iustitia casæ præcedētis, sed sufficit,ꝙ potuerit prouocari animus alteris,vt l.j.ff.de his qui. vt
16 indi.dixi.in c cum P.& ca.repelluntur.ſ.e accu.†Item si proxeneta repellitur à testimonio propter affectionem,quā habet, vt
e contractus perficiatur iuxta no.in c.j.de est.li.6. & ille qui fuit aduocatus & procurator in instantia principali repellitur à testimonio in instantia appellationis propte affectionem,quam habuit ad causam.vt in c.fi.c.ti.li.6.fortius debent repelli isti denuntiantes,qui præsumuntur appetere,vt crimina per se denuntiata probentur videanturq iniustè denuntiare.Item timere possent prælatum,si remanerent in administratione,argumentum.decima sexta.quæstione secunda.cap.visis.A hoc not.dictum Inno. in cap. cum I. & A. & de re iudica.vbi dixit quòd conspiratores etiam ad bonum admittantur ad testimonium contra eum in
17 quem conspirauerunt.†Et ideo dici potest istum tex. quòd hic in fin.pa.reseruat has exceptiones,admit exceptiones inimicitiarum sed à principio recepit omnes teles.& reseruauit disputationem post publicationem,vt in c præsentium.de testibus.&
f succinctè hoc sensit Io.An.super ista gl.fin gl.in ver.dilapidationem.ibi.iterum dum cognoscitur,&c.pondera verba gl.quia in veritate hęc glo.videtur ex toto contra istum tex. Primò in eo, quòd dicit quòd cum denuntiatur suspectus,interdicitur denūciaro potestas alienandi,quod tamen hic non interuenit. Item dicit gl.quòd si postea reprobaretur suspectus debet isti dari coadiutor,& tamen hic non fuit datus.sed simpliciter suspensus ab administratione,vnde ll.hic considerant alia iura quæ allegat quæ videntur esse contra istum tex.nec glo.aliter respondet ad
18 istum text.†Sed doc.super text.multum instant & finaliter vūr concludere ꝙ super dilapidatione fiunt duæ inquisitiones vna expeditur summariè,& tantum discutitur an sit suspectus, de dilapidatione,quo cognio suspenditur ab administratione, & fit inquisitio secunda superveritate,& fit primo illa summaria, qa timetur si ille remaneat in administratione ne corrūperet officiales,& impediret inquisitiones super veritate. Vnde suspenditur tantum ab administratione temporalium non autem spiritualium.vt in c.venerabilis.de of.dele.nisi timeretur , quòd non induceret canonicos vel alios clericos ad proponendum contra
g eum,quia tunc fieret suspensio etiam à spiritualib.g Et si secunda inquisitione deveritate constiterit illum esse dilapidatorem, & tunc ex toto remouebitur ab administratione,quia priuatur prælatura.vt in c.qualiter & quando.ſ de accus. non autem deponetur ab ordine ex quo agebatur ciuiliter. Sed dicit Hostien. ꝙ in effectu deponatur ab ordine,quia nō habebit executionem ordinum

terpellare reum,ex quo dies est apposita solutioi,licet teneatur mittere ad domum debitoris pro solutione recipienda.nam in d.l.itē illa tractatur materia,videlicet,an debitor teneatur portare debitum ad domum creditoris,an verò ipse creditor tenea tur ire vel mittere ad domum debitoris pro solutione recipiēda quod declara,vt ibi per Bar.Item Abb.Sic.omittit casum,quā do reus non est obligatus aliqua obligatione, sed facit aliquid contra ius circa rem actoris,& hoc casu dic,quòd de honestate debet reum monere,vt desistat antea quàm eum faciat vocare ad ius,sed de necessitate non compellitur,vt in l.quidam Hyberus.ff.de seruit.vrb.præd.& de isto art.tractat etiam Abb. Sicu.c. 2.ſ.de accus.ibi vide.Alex.de Ne.

b ¶Vide gl.in c.statutum.in verbo,copia.de excep.in vj. quæ dicit,quòd quando iudex constituit se aduersarium nō potest cognoscere an sit sua iurisdictio.Sed gl.videtur tenere cōtrarium in c.cum personæ.de priuil.in vj.in verbo,ordinariis.Sed D.Dominic.in d.c.personæ.§.sin autem.in fi.dicit,quòd quādo partes alterantur inter se an sit iudex,& iudex adhæret alteri parti, & tunc est suspectus,vt in c.accedens.vt lit.non contest.& sic non potest cognoscere an sit iudex,&hoc modo loquitur gl.in d.c. statutum.Quandoque iudex procedit ex officio,volendo exequi id quod sibi sit iniunctum,& tunc potest cognoscere, an sit iudex.hoc modo procedit gl.in d.c.cum persona.& per hoc infertur quòd quando iudex procedit ex officio,& renocatur in dubium de iurisdictione,quod possit renunciare, an sit iudex. de quo per Butrigar.in cap.super literis.de exceptionibus.& de hoc videtur casus in capitul.si iudex laicus.de sententia excommunicationis.in sexto.Dic tamen quando iudex procedens ex officio quo ad vnum effectum censetur pars, quia si appellatur ab eius sententia,vel petitur retractari tanquam nulla est citandus per iudicem,ad quem,secus si processisset non ex officio, sed ad instantiam partis,de quo vide in cap.cum speciali.de appel.Alex.de Ne.

c De quo dic vt in l.Iulianus.in princ.ff.de act.empti.vbi etiam dicitur,quod duplex est actio quanto minoris,vna ciuilis , Alia prætoria.Alex.de Ne.

d Est etiam bonus tex.in l.illud.§.minus.ff de tributoria.vbi dicitur minus tribuere,qui nihil tribuit.Alex.de Ne.

e Contractus perficiatur.An proxeneta possit esse testis in causa, in qua fuit mediator.vide Fel.in capit.cum à nobis.versi.de proxeneta.suprà,de testib.& in capit.penult.suprà,de testib.cogend. Sebast.Sapia.

f Sed opinio Butr.potest sustentari,nec obstant rationes Abba. Sic.Et primò dum dicit ꝙ denunciatio solet contrahere inimicitiam , & quod ad contrahendam inimicitiam non inspicitur instantia causæ præcedentis.Respon.ꝙ illud est verum respectu illius,qui recipit iniuriam. Nam & si cum instantia offendatur dicitur effici inimicus,licet ille,qui facit actum iustum non dicatur effici inimicus,ſ ille in quem fit.& hoc fuit dictum Host. quem sequuntur Doct.in c.meminimus.ſ.de accusat. Secundò non obstat illud quod allegat de proxeneta aduocato,& procuratore,quia non videtur eadem affectio in denunciante, quia non denunciat,nisi ad correctionem. nec est verisimile ꝙ affectet crimina per se denunciata probentur nisi sint vera, quia affectat correctionem. Sed vbi crimina non sunt commissa,non potest habere locum correctio.ex quo delictum non est commissum.Item non est præiudicium quòd corrigatur,quia correctio prodest,& non est præiudicialis correctio. Præterea testes qui repelluntur ratione affectionis,in subsidium admittuntur a lijs deficientibus,etiam in causis præiudicialibus, vt dicit gloss. notabilis in cap.cum dilecti in verbo, & si in tres.de electionib. facilius ergo debebunt admitti in causa non præiudiciali.& hoc videtur probari in capitulo.in omni.suprà,de testibus.& secunda quæstione prima.cap.si peccauerit.neque debet timere quòd prælatus remaneat in administratione , quia finis denunciationis quæ fit ad correctionem est vt corrigatur,& remaneat in administratione.Alex.de Ne.

g ¶ Abb.Si c.non refert Host.cuius est illud quod dicit ita clarè sicut ipse loquitur.Nam Host dicit quòd prælatus suspectus de dilapidatione,suspenditur, nedum à temporalibus,quando de ipsius malitia verisimiliter præsumitur , puta si astringit sibi illos, qui veritatem sciunt,vel alio modo corrumpit , vel eis minatur ne veritatem dicant,de testi.tam literis.&c.constitutus.Nam ad huc subditi illum iustè timere possunt,cum ipsius iudicio nunc possunt opprimi,nunc erigi pro libito voluntatis, decima sexta quæstione secunda.cap.i.post medium.de accusat.olim.§.proinde.Alexand.de Ne.

ADDITIONES.

a ¶ Sed dic,quòd etiam si sunt diuersi fori, non tenetur actor in-

Universidad de Navarra Biblioteca

ordinum, tum quia per sententiam remansit infamis, vt sequitur hic in glo. tum quia notorium est crimen suum notoriè criminosus non celebrat sine dispẽsatione, vt in c.fi. de temp. ord. Sed per hoc non est responsum ad istum tex. Arc. tractat hanc materiam in c. vulteranæ. 12.q.2.& ibi cõcludit q̃ cum initiatur inquisitio super dilapidatiõe interdicitur omnis potestas alienã di. per c.fi.§. de accu. Et postmodum procedit super inquisitione.& si de ea cõstiterit, deputabitur coadiutor, iuxta c. venerabilis. præal. vt fiat inquisitio super veritate de qua cum constiterit remouebitur in totum ab administratione Sed (vt dixi) illud. facit in p̃riũ, quia non fuit datus hic coadiutor, nec à principio fuit interdicta potestas alienandi, & in veritate super modo procedendi p̃ dilapidatorem vario modo loquuntur iura, & principaliter habemus hoc c.& illud c. venerabilis. &d.c.fi. &c. quia ea. iij.q.ij.& c. nobis.& c. vulteranæ. xij.q.ij cum similibus. Nec videtur q̃ rectè possint ad concordiam reduci nisi vnum suppleatur per aliud, & ideò vario modo hic alibi dicunt scribentes. Vnde putarẽ varios modos procedendi esse à iure traditos, & per hãc varietatem putarem iudicis arbitrio committẽdum, q̃ viam debeat accipere, iuxta illa quæ habentur in simili in c. quoniã frequenter. in fi. vt li. non conte. ideo considerata qualitate denuntiantium, & denuntiati, & fama si qua habetur, vt hic quãdo iudex à principio interdicit potestatem alienãdi prout factum fuit in c. fi. de accu. quandoque ea interdictione non facta procedit super suspicione, vt hic. Item, probata suspicione, ex eius qualitatem, & quantitatem poterit in partem, vel in totum suspendere vt hic fecit papa, vl̃ dari sibi coadiutor vt fecit in d.c. venerabilis. Et sic possunt reduci ad cõcordiam iura, & opi. plurimæ, quæ

a versantur circa hoc. d.† In ea gl. ibi infamis efficitur. no. gl. & tene

18 menti, q̃ iura bloquentia in tutore qui efficitur infamis si remo

b uetur per dolum hõ etiam locum in prælato, & ista est infamia iuris propter quã non habeb. t amplius executionem ordinum vt §. dixi post Host. quod no. nam infamia tollit exercitium cuiuscũque dignitatis & admit. quæsitum honorem, nedum quærẽdum, vt dicit tex. no. in l. infamiam. C. de decu. li. x. Et ideo bona cautela, est vt si prælatus vehementer suspicetur de sua depositione propter dolosam administrationem, non expectet sentẽtiam ne efficiatur infamis, sed sponte à principio cedat ante sententiam sicut fecit iste abbas vt dicitur. j.c. prox. in fi. & est consiliũ Bar. in l. si reus. ff. de proc. in quocunque quis est ceretur in

c famis p̃dẽnationẽ vt antea soluat & nõ expectet sententiam c

†Et in

ADDITIONES.

a ¶ Ioan. de Lign. in c. venerabili. de off. delegat. cum quo transit Io. de Fantut. in c. quia ea. 3.q.2. dicit quod quãdoque solum est porrectus libellus p̃ prælatum de dilapidatione, & tunc interdicit omne genus dilapidationis, vt in c. fi. ff. acc. Sed profecto ille tex. loquitur in infamato de dilapidatione, & ideo si porrigeretur libellus accusationis, quæ potest fieri etiam non præcedente infamia, vt hic. & in c. super his. de accus. non deberet interdici alienatio, nisi infamia probetur. Idem videtur probari in c. venerabili. de off. deleg. vbi suspecto de dilapidatione, datur coadiutor. & interdicitur omne genus alienationis. Vnde videtur ibi inferre à p̃rio sensu, q̃ nisi fuisset suspectus de dilapidatione, ñ debuisset interdici alienatio. Tamen Arc. & Io. de Fant. idem videntur tenere in c. vobis. & in c. Vulteranæ. 12.q.2. vbi dicunt q̃ quando initiatur Iquisitio super dilapidatione, interdicitur omnis potestas alienandi. Sed Abb. Sic. in d.c. venerabili. saluat hoc dictum, si vt Ite lligatur quando prælatus præsumitur suspectus de dilapidatione, & hoc mihi placet. Vnde concludo, q̃ per solũ libellum accusationis. non debet interdici facultas alienandi, nisi. nisi prælatus sit infamatus. vel nisi sit præsumptio q̃ sit suspectus de dilapidatione, quandoque procedit vlterius in causa dilapidationis, & tunc si surgit suspicio quæ non est vehemens datur coadiutor, secundum Io. de Lig. vbi. §. & sic intellige ca. venerabili. aut suspicio est tunc vehemens de dilapidatione, & tũc remouebitur ab administratione, siue ab ea suspenditur, vt in c. quia ea. 3.q.2. Sed certè in ca. venerabili. dicitur q̃ prælatus erat suspectus de dilapidatione, & tamen ibi non remouetur, sed datur coadiutor, & c. quia ea loquitur quando aliter non poterat consuli ecclesiæ nisi prælato remoto ab administratione. Sed pro saluando Io. de Lig. cum quo transiuit Io. de Fantu in d. cap. quia ea ego sic dicerem, q̃ quandoque suspicio est vehemens, tamen non est ita vehemens vt præsumatur ecclesiæ non posse consuli, nisi prælato remoto, vel suspenso ab administratione, & tunc debet dari coadiutor, vt in d.ca. venerabili. Aut suspicio est ita vehemens, q̃ præsumatur non bene posse consuli ecclesiæ nisi prælato suspenso, vel remoto ab administratione, & tũc debet suspendi, vel remouet, vt in d. cap. quia ea. & sic intelligehunc tex. Et differentia est. n prælatus remouendus vel suspendatur ab administratione, n verò detur coadiutor. quia primo casu datur administrator. ui per se administrat. sed secundo casu administrat prælatus cm cõsilio coadiutoris. vt in d.c venerabili. & hoc dicit Ioan. de ign. & Ioan de Fantu. in d.c. quia ea. & dic quòd postquàm prætus est remotus ab administratione temporalium adhuc remnet prælatus. & ei est obediendum à subditis, 9.q.4. nomine. & administrabit in spiritualibus, & hodicit glo. in d.cap. quia ea. & larius Archid. & Ioan. de Fantu. in c. nobis. & in cap. Vulteran. 12.q.2. quod intellige nisi etiam sit remotus ab administratione spiritualium. quia tunc nullam iurisdictionem exercere potet in subditos, vt §. dicit Abb. Sicul. & clarius dixi in addit. præd. Item glo. 2. in d.cap nobis. tenet, q̃ vbi prælatus est remotus b administratione temporali auctoritate eius sit dandus administrator. Sed Hug. & Archid. & Ioan. de Fantu. ibi tenent contrium. Nec obstat prælegatum c. nobis. quia ibi fuit concessum per Papam vt prælatus remotus ab administratione daret tertium administratorem ad solatium suæ verecundiæ, & afflictionis. Item dic, quòd quando sit secunda inquisitio, prælatus q̃ fuit in prima inquisitione remotus ab administratione potuit purgare coniecturas suspicionis, vt in c. cum dilectus. de acusat. & si hoc faciet recuperabit primũ statum. quia ei restitueur administratio temporalium, & hoc dicit Arch. & Io. le Fan. in c. vobis. & d.c. Vulteranæ. xij.q.ij. Ex his pater quòd non est verum quod dicit Abb. Sic. quod relinquatur arbitrio iudicis, in quo iudex debet seruare distinctionem supradictam. Nec obst quod non interdixerit potestatem alienandi, quia hic non apparean interdixerit vel nc. & debemus intelligere quòd sic per aegatum c. fi. de accusat. & c. venerabili. de offi. deleg. Nam iuramribus sant concordanda. vt in ca. cum expediat. de elect. in vj. & in l. vnic. C. de inoffic. do. vel forte Papa non interdixit potestatem alienandi, quia erat regularis, qui non habet separatam aministrationem à conuentu, cum nihil possit habere proprium sed omnia sunt communia sibi, & conuentui. vnde nihil potest administrare absque conuentu. vt in c. edoceri. cum ibi non de escrip. & ista fuit causa quare Papa nõ interdicit potestatem lienandi. Item ideò Papa hic non dedit coadiutorem, sed suspendit ab administratione. quia suspicio dilapidationis erat adeò ehemens, quia non præsumebatur aliter posse consuli ecclesiæ. vt d.cap. quia ea. & hoc tenc. Et nota, quod dicit hic Inno. no. abiliter ad finem in verbo, dilapidationem, vbi notabiliter dicit quod ad inquisitionem sufficit solafama de dilapidatione etiam si non sit suspectus. Sed ad remotionem. seu suspensionem ab administratione non nisi sit suspectus de dilapidatione. Ex quo infert quòd maior suspicio requiritur ad remouendum, seu ad suspendendum ab administratione, quàm ad procedendum ad inquisitionem. Et hoc sequitur Archid. & Io. de Fan in c. vobis. 12.q.2 Alc. de Ne.

d *Quod iura. Quomodo procedat a quipartio de tutore ad prælatum, vide Fel. in c cum deputati. §. de iudi*

c *Sed Bar. dicit. hoc clarus in l. actus fustium. ff. de his qui not. in fam. Sed Bnt. in c. seq. videtur hoc limitare. nisi timore probationis cedat, quia tunc non debet habere aliquod priuilegium. & mouetur per glos. finaibi. Sed videtur esse contra text. in dict. l. si reus. ff. de procurator. vbi dicitur quòd reus euitat infamiã. & sic etiam si esset prolatum cõtra eum. & hoc sensit Barto. in d.l. si reus. & d.l. actus fustium. Et clariùs aul. de de Castro, in d.l. reus. vbi dicit quòd quando prouinciales in syndicatu veniunt condemnandi pro alicua brorotaria, vel furto, vel debito vt euitent infamiam iuris. vel facti offerunt solutionem. & postea faciunt se absolui. quæ oblatio debet admitti per syndicos, aliàs facerent eis iniustitiam. & tenerentur, si syndici, si nihilominus condemnauerunt & mouetur p. illum textum notabilẽ vbi bene probatur. ad idem Instit. de perpetuis. & temporalis. §. fin. vbi dicitur quòd omnia iudicia sunt absolutoria, sed offeratur solutio ante sententiam. non obstat glos. fin. in capit. sequen. quia fateor quòd ille qui cedit timore probationis non debet habere aliquod priuilegium, & debet intelligi quando venit imponenda alia pœna quàm priuationis beneficij. Nam tunc iudex non debet admittere cessionem, ex quo vult cedere timore probationis vel fiendæ, vel factæ, vel aliter, dato quòd non debeat habire aliquod priuilegium, non tamen incurrit infamiam iuris quia regulariter nõ infligitur ex crimine, nisi ex sententia, vt in. l. & in l. ath. eras. §. fin. de his qui notantur infamia. & in l. infamem. ff. de public. iudic. Ex prædictis*

✻ infertur

20 ¶ † Et in fi. gl. ibi in d.c. q̃ sicut, communiter tenetur nõ sufficere reddere ecclesiam indemnem. Et tenent hoc cõiter doct. licet Vin. & minus bene aliud dixerit. nam satisdatio nõ mutat male uolum animũ. inst. de suspe. tu. in fin. & maximè si est episcopus,

21 qui est periurus cum iurauerit non alienare. & in c. i. de feu. † In gl. in ver. indifferẽter. in fi. hęc. gl. videtur p̃ tex. huius c. & sequẽtis. vbi patent ista duo crimina nõ æquiparari quò ad accusarionem, & testimonium in omnibus. Nec etiam verum dicit gl in alio. q̃ omnes testes qui admittuntur in crimine hęresis debent admitti in crimine simoniæ q̃ in crimine hæresis admittũtur testes quantuncunque criminoli, & excommunicati non habita differentia an agatur p̃ secularem. & an p̃ regularẽ & an sint alia adminicula, &c. vt in c. fidei fauorem. de hære. li. vj. Sed in hoc crimine simoniæ criminosi non admittuntur indistinctè, nec etiam admitteretur excommunicatum. quia hoc. c. & sequens tantum loquuntur de criminosis: non autem de excommunicatis, qui indistinctè repelluntur, nisi in casibus expressis. de sent. exc.

a c. decernimus. lib. vj. a Sed forte gl. fuit decepta p illud ca. eos. al

le. in gl. vbi dicitur q̃ crimen simoniæ est maius q̃ sit crimen hæresis. Sed tu intellige illud c. in eo simoniaco, qui credit gratiã Spiritussancti posse emi & vendi. iste. n. est deterior hæretico. Et dic vt dixi in c. quoties §. e. & accipiendo simoniã ita stricte, tũc gl. vèrum diceret, sed tunc admitterẽtur tales testes prædicti potius propter hæresim, q̃ propter simoniam. In gl. fi. & declara fi. huius c. prout habetur j. c. seq. vbi clarius habetur. quæ exceptiones fuerunt admissæ, & quę repulsæ. Sed vide hic Cal. & d. Ant.

22 & Fed. consi xcviij. & lix. † Extra gl. quæro de ratione quotidiana. Episcopus instat p̃ clericum subditum beneficiatum, vt ostẽdat titulum sui beneficij. ille respondet petendo libellum sibi offerri. cum sit in pacifica possessione beneficij. Episcopus replicat q̃ intẽdit procedere per viam inquisitionis. quia beneficium est deuolutum ad eius collationem. iste replicat q̃ ex hoc habet eũ magis suspectum, quasi velit procedere ad commodũ proprium, quæritur quid iuris. Host concludit istum clericũ teneri ad ostẽ

b dẽdum titulum. b sine alia libelli oblatiõe, nec admittitur appellatio in p̃rium, sicut enim non appellatur à correctione in c. ad nostram. & c. reprehẽsibilis. de appel. ita nec ab isto actu qui explicatur occasione correctionis. nam si nõ habet titulum tenet beneficium cum peccato, & decipit animas parochianorum, vt in c. dudum. el. 2. de elect. Item quia ista inquisitio tituli potest fieri etiam generaliter ex officio iudicis. ar. in c. graue. de præb. & in c. 3. de instit. hoc tamẽ restringit ad factum recens, secus si est antiquum, tum quia imputandũ episcopo qui diu tacuit. ar. c. 1. de frigid. tum qa videt tacendo consensisse. ar. in c. ex ore. de his quæ fi. à maio. par. c. tum etiam quia probationes nõ p̃nt de facili haberi cũ sæpe pereant ex longinquitate temporis. Et ideò dicit q̃ hoc casu satis poterit recurri ad iuramẽta em probationem. q. d. q̃ vbi factum est antiquum, vt quia diu steterit in pacifica possessione beneficij sufficit probare titulum per iuramentum. Sed aduerte, quia hæc videntur contra no. per gl. & Io. Ant. post eam in c. j. & de reg. iur. lib. 6. & per Arch. in c. ordinarij. de off. ord. li. 6. & c. contra morem. c. dist. nam communis conclusio videtur q̃ vbi episcopus tacitè consentit, non possit amplius etiam ex officio compellere subditum ad ostendendum titulum.

23 † Et ideo in hoc articulo potest latius distingui concordando opiniones, & supplendo q̃ aut factum est antiquum, sed superior exquirens titulum nunquam consensit tacitè vel expressè, vt quia de novo adeptus est episcopatum, vel diu stetit in captiuitate, & tunc habebit locum illa opi. Host. & propter antiquitatem facti admittitur probatio per iuramentum. arg. l. singl. ff. de prob. & eorum quæ no. in c. illud. de præsump. Item quia aliqua præsumptio est pro titulo, de quo fuit toleratus per prædecessorem. & hanc opin. Host. sic restrictam no. singulariter, quia quotidie venit in practica. nam statim cum quis promouetur in episcopum solet hodie ponere generale decretum. vt quilibet debeat facere fidem de titulo beneficij. Sed dubitari posset nunquid sufficit talis probatio iuramentalis cum concurrẽte antiquitate facti sit ius commune esse p̃ eum qui tenet beneficium, vt quia possideret duo beneficia incompatibilia. vel est minor & incapax ad illud beneficium & allegar se habuisse dispensationem. & eam perdidisse, & q̃ non sufficeret. optimè facit in ar. c. ordinarij. præal. & c. p̃ morem. c. dist. Satis puto q̃ desideretur hæc quæstio, considerata longinquitate temporis, & qualitate beneficiati superioris prædecessoris huius, qui cum toleranit sicut alias dicimus in simili an. & quando præbeatur in supplemẽ

24 tum probationis, vt no. in c. fi. de iureiur. ¶ † Aut factum est antiquum seu non multum recens, & iste superior ipsum tolerauit tanquam beneficiatum, & tunc vrgetur ad illum titulum probãdum etiam per iuramentum, quia visus est consensisse. ar. præal.

c. ex ore. tenent gl. & do. in præalle. locis. Sed ipse superior bene poterit in se assumere onus probandi tituli defectum. ar. in c. de listo. de præb. hoc dictum doct. puto limitandum nisi ius cõe esset in p̃rium p̃ possedentem, vt tunc non sufficiat ille tacitus consensus cum consentire non possit. & pro hoc præal. c. ordinarij. quod loquitur indistinctè, quando factum est recens, aut superior non consensit tacite vel expresse. & tunc potest eum compellere ad faciendum plenam fidem de titulo. præal. c. 3. de inst. & no. in præalleg. gl. & facit 2.q.j. legum. & quod no. Inn. in c. super his. de accusa. Et idem dicit in parochiano, vel patrono vel alio cuius speciàliter interest. vt si non sit visus contentire in istum possit instare, vt ille compellatur ostendere titulum beneficij quod voluit fede. consi. xcviij. Et dicas plenius vt ibi per eum, & hæc

e nota, quia quotidiana sunt, & tene menti. c

SVMM.

ADDITIONES.

a infertur, q̃ confessus crimen non efficitur infamis, si confitetur & soluit condemnationem. Secus si confitetur, & non offert solutionem condemnationis. nam tunc efficitur infamis, qa habetur pro condemnato ex quo est confessus, vt per Bar. in d.le. ictus fustium. qui dicit hoc procedere vbi quis confitetur sine oblatione solutionis in actione famosa, secꝰ si causa est crimina lis, quia in criminalibus confessus non habetur pro condemnato, sed requiritur sentẽtia, vt in l. si confessus. ff. de custo. reo. Sed quid si non reperitur ille, an debet fieri solutio. dic q̃ reus adeuitandam infamiam debet pecuniam offerre coram iudice, & auctoritate ipsius iudicis deponetur. vel apud ædẽ sacram, vl̃ apud campsorem vel aliquam aliam personam, vt d. l. si reus. & hoc declarat Bart. & Paul. de Cast. Nunquid autem si bannitur cancellatus de Banno. cancellatio tollat infamiam, dic vt per Barto. in l. non solum § fi. ff. de proc & in l fi. C. de sen. passis. Alex. de Ne.

b Istud vltimum ea dictum Aegidij quod doct. communiter sequuntur Alex. de Ne.

c *Ad ostendendum titulum. Adde Balad. in l. inciuile. in j. opp. C. de furtis. ver. item si tenet rem. & in l. cog. C. de petitione hæreditatis. & l. 2. ver. porro. C. quomodo & quando iud. Ang. fin. l. le. qui in aliena. §. sed & si non adierit. ff. de acqu. poss. & Gemi. in ca. ordinarij. de offi. ord. & in c. j. de reg. iu. li. vj.*

d ¶ Sed Inn. in c. illud de præsump. tenet quòd etiam si factum sit antiquum, q̃ ex hoc non probetur titulus beneficij. Dicit enim quòd licet quis probet multo tempore stetisse in ecclesia, vel cum vxore, & famam viciniæ sic se habere, q̃ ecclesiam tenebat pro sua, & mulierem pro vxore, non tamen valet sibi in tantum quòd sententia feratur pro actore, quia cum vtroque casu perat ecclesiam, vel mulierem, vt suam. nisi probet de iure suo reus absoluetur, vt C. de probat. l. actor. Sed Host. 10. An. & Butr. videntur dicere quòd satis probat de iure suo, si est factum antiquum. Sed mihi plus placet Inn. & puto quòd dicat verissimum. Nam Inn. loquitur quãdo agitur petitorio, & actor dicit beneficium suum, vel aliquam esse vxorem suam. Nam tenetur probare ex quo agit, vt d. l. actor. Sed D. Dom. in ista materia distingult post Paul. post Gasp. Cal. in c. ordinarij. §. quòd si forte. de off. ordinar. in vj. supplendo ipsum in aliquibus considera tres casus. Primus est, quando possessor beneficij, vel qui dicit ad se spectare beneficium agit. secundus, quando conuenitur ab ordinario, electoribus, vel præsentatore, vel à parochiano, vel ab alio cuius interest, vt institutus habeat titulum canonicum. Tertius, quando conuenitur à tertio, & extraneo. In primo casu principali consideo tres casus. Primus est quando agit super titulo beneficij, puto, quia petit declarari se habere titulum, & tunc debet probare titulum, vt in l. actor. C. de probat. & vj. q. vlt. actor. & istud fuit dictum Inn. in c. ex insinuat. one. de procur. in verbo, institutione, vbi Inn. dicit quòd obligatus fuit probare titulum suæ possessionis, quia petebat suam possessionẽ ratam decerni. & hoc intelige, etiam si actor longo tempore tenuisset beneficium illud, vt dicit Inn. in d.c. illud. de præsumpt. licet Host. & Io. And. & Butr. aliud dicant ibi. Sed non consideraverunt causam in quo loquitur Inn. Nam loquitur quãdo agitur petitorio, & actor petit beneficium pronunciari suum. Secundus casus est quando nõ agit super titulo beneficij, sed super re spectante ad beneficiũ. & opponitur quòd non habet titulum canonicum, & tunc nõ cõpellitur titulum probare, per notat. in c. nihil. de elect. per Compostellanum, quod debet intelligi, dum tamen constat de colorata possessione, vt ibi nota. ur. Tertius casus est, quando agitur possessorio recuperandæ super beneficio dicendo se spoliatum, & tunc an habeat probare titulũ, dic vt in c. literis. de rest. spo. & per gl. fi. in cle. vn. de causa poss & propr. vbi plenè per Io. de Im.

✻ agens

Universidad de Deusto

SVMMARIVM.

1 *Criminaliter aliquãdo non dicit agi, licet nõ agatur ad cõmodũ priuatũ.*
2 *Testes crimin osi & etiam infames an admittantur in crimine simoniæ, sicuti in hæresi. 3. 6. 11. 12. 13.*
4 *Testes alias inhabiles si in aliquo casu ad mittantur, non faciunt plenam probationem, nisi addantur alia adminicula. 9.*
5 *Præsertim, ista dictio si stet comparatiuè, stat propriè. si stat taxatiuè, stat impropriè non pro statutis. 13.*
7 *Abbatia non dicitur dignitas excellens, sed potiùs numeratur inter dignitates inferiores.*
8 *Æqualitas est seruanda in iudicãdo data pſonarũ æqualitate, aliàs secus.*
10 *Simonia quæ habet communionem cum hæresi videlicet quia credit gratiã spiritussancti posse emi, est forte maius crimen, quòd reperiatur, aliàs simonia, quæ in communi solet committi habet alia crimina maiora.*
12 *Testes criminosi si admittuntur ad aliquam probationem, non comprehendentur periuri, nisi de eis fiat specialis mentio.*
Improprietates sunt fugiendæ.
14 *Inquisitus si pendente inquisitione efficiatur episcopus an ab inquisitione sit desistendum.*

a PER tuas.a ¶ Hoc est precedentis.ca nã rẽdit ad declaratio nem illius an & quando testes criminosi admittuntur in crimine simoniæ, & in effectu idẽ dicit q̃ pcedẽs. Diuiditur in duas partes principales.in prima consultatio, in secunda resp̃õsio, ibi, noueris. Et hæc secunda pars diuidit in quatuor, nã prima distinguitur circa quinque, secundo coaptat illa quinque proposita repetens factum & declarans interlocutoriam præcedẽtis de cretalis.tertiò transsumendo cõcludit, quarto recitat cessionẽ. secunda ibi, hæc omnia.tertia ibi, talis.quarta ibi, vnde. Casus literalis.In decretali præcedẽti dicitur q̃ abbas Pomposianus plures exceptiones opposuit contra testes inductos contra ipsum in crimine simoniæ.& papa quasdam exceptio.admisit, quasdã repulit.vnde videbatur q̃ testes criminosi admitti debeãt in crimine simoniæ, quæsitum fuit à pa.qualiter esset intelligenda. & ipse respondet vt in tex.ibi, noueritis igitur.B. No. 1.ex tex.quòd cum agitur cõtra beneficiatum, vt remoueatur tolum ab administratione, dicitur agi ciuiliter, & non criminaliter, nec proprie
1 tunc dicitur accusari. †Et ex hoc bene no.& singulariter q̃ licet
b non agatur de crimine ad commodum priuatum non dicitur agi criminaliter, licet agatur de crimine, agitur ergo criminaliter quando tendit ad vindictam.vt crimen puniatur pœna condigna.sed quando agitur solum ad remotionem beneficij, tunc
c principaliter non agitur ad puniendum delictum, sed ad bonũ
2 publicum vt immeritus.& damnosus non præsit ecclesiæ. †No. 2. quòd

ADDITIONES.

¶ agens possessorio recuperandæ licet non teneatur probare titulũ tenetur iustificare suam possessionẽ, probãdo se habuisse possessionem auctoritate superioris, vel q̃ possederit patiẽte superiore. Sed Abb. Sic. in c. in literis. de restit. spolia. & in c. ex insinuatione. de procur. dicit q̃ non tenetur eam iustificare possessionem, per præallegata in literis. vbi dicitur q̃ ẽt prædo est restituendus. & dicit esse casum de hoc in c. ex insinuatione. de p̃cur. vbi fit restitutio ex sola probatione, q̃ reuocauit procurato rem ante sententiam. nec ibi fit mentio de aliqua iustificatione possessionis. Sed But. ibi respondet, q̃ cõstabat illum possedisse scienter, & patiente superiore. Sed Ab. Sic. & q̃ hoc est destruere illũ tex. vbi dr. si eius restõni aliud canonicũ nõ obstat. dicere. n. aliqd canonicũ obijcere, si q̃ dicẽte, vel ignorãte superiore. In secũdo vero casu principali, scil. quũ conuenitur ab ordinario, electoribus, confirmatore, vel præsentatore, vel parochiano. fac etiam tres casus. Primus est quando ius commune restituit possessori, vt qa possidet plura beneficia incompatibilia de iure. & tunc compelli tur ostendere titulum canonicum, & si infra terminũ non ostẽderit poterunt illa conferri, & iste est casus in c. ordinarij. de offi. ordin. li. 6. Sed Abb. Sic. limitat hoc, vt viditis ibi. Sed aduerte Ab. Sic. videtur sibi ipsi cõtrarius, quia primo dicit q̃ vbi factum est antiquũ, licet nõ fit ille, qui tolerauit, sed suus prædecessor. erit arbitrio iudicis relinquendum. an debeat stare iuramento beneficiari considerata longa inquitate temporis & qualitate beneficiari, & prædecessoris, qui eum tolerauit sed postea dicit. q̃ non obstante, q̃ idem superior, qui petit vt ostendat titulum, tacitè eum tolerauit nihilominus, iste tacitus consensus non sufficit vbi possidet q̃ ius commune. quia etiam consentire non potest, vt in d. c. ordinarij. qd loquitur indistinctè, & sic tenebitur ostẽ
d de titulum, ex quo possidet contra ius commune. Sed salua ip
e sum, & dic. q̃ in primo casu loquitur quando possessio est valde antiqua. In secundo quando non est multum antiqua, licet nõ sit multum recens, & sic loquitur Ab. Sic. in Secundo casu. Secũ
dus casus est quando non possidet contra ius commune, sed superior constituit se eius aduersarium, & tunc nõ potest compelere, vt ostendat titulum, nec cognoscere, an habeat titulum canonicum, vt dicit gl. pe. in c. conquerente. de restit. spoliat. quam tenemẽti. Sed Hostien. intelligit hic illum tex. quòd constituit se aduersarium, quia nullus ordo fuit ibi seruatus. sed episcopus clericum non citatum, non conuictum, non confessum, nec aliqua præmissa inquisitione, voluntate capitanea spoliauit. Sed hoc melius declara, vt dixi in apostilla, quam feci super gloss. in verbo, & iudex. Tertius casus est, quando superior non constituit se aduersarium, & tunc si nõ est visus consensisse tacitè, vel expressè, tenetur ostendere titulum. Sed si est visus p̃sentire, tũc Gasp. Cald. & D. Dominic. vbi s. distinguunt, an consenserit expresse, & tunc non tenetur ostendere titulum, pone exemplum, si eum inuestiuit de beneficio. tamen licet non teneatur ad petitionem eius ostendere titulum, nõ tollitur, quin via directa possit contra ipsum procedere, & ostendere, vt nõ habeat titulum canonicum, vt in c. diuersis fallaciis. de cler. coniug. & istud fuit dictum Arch. in d. c. ordinarij. & ponit Io. And. in reg. j. Aut tacite consensit, vt quia in eius aduentu recepit ad osculum ipsum cum aliis clericis, & tunc hoc non obstante poterit eum compelere, vt ostendat, vt in c. dilecto. de præb. & quod ibi not. Sed certe illa opinio Gasp. Cal. & D. Dom. non videtur vera, & Innocẽt. tenet. de contrarium. vt ca. ex insinuatione. de procur. in ver. institutione, vbi dicit, q̃ si quis probat collationem beneficij ad se pertinere, possessor beneficij debet probare se canonice institutum per eum, ad quem pertinet, nisi tacite, vel expresse in eũ consenserit. Sed hoc non obstante poterit collator ostendere collationem q̃ ius fatuum. & sic intelligit c. dilecto. de præb. Idẽ etiam intelligit Abb. Sic. in d. cap. dilecto. vbi tenet opi. innoc. & hoc cõiter tenent doct. vt dicit Abb. Sic. & s. viditis. vnde non insto circa hoc. Sed dubium, quid si successor illius qui tacite vel expresse consentit, petit vt ostendat titulum. Abb. Sicu. hic sentit, q̃ teneatur ostendere titulum, nisi factum sit antiquum, quia tunc admittitur probatio per iuramentum, & sic intelligit opi. Host. quod not. & indistincte vbi factum est antiquum, etiam si non constet de cõsensu superioris tacito, vel expresso, quia non tenetur ostendere titulum. si dicit se instrumenta sua perdidisse, & debet stari eius iuramento. vt dicit hic Host. & sequuntur docto & idem dicit Paul. Gasp. Cal. & D. Dom. in d. c. ordinarij. Sed Io. Cal. & Lapus de Castellhono hic dicunt hoc procedere quando iudex ex officio compellit ostendere titulum. Sed si procederetur via ordinaria, vt quia daretur libellus. & agens vult probare non canonicam institutionem, tunc debet admitti. quantumcunque possessio sit antiqua. alleg. c. dilecto. de præb. Sed melius facit reg. j. de reg. iu. in 6. Sed ad vnum aduerte. q̃ licet quis non possit consequi beneficium sine canonica institutione quantũcunque possessio sit longa, tamen illa possessio sufficit ad p̃scribendum contra illum qui ius habebat, vt dicit glo. sing. in c. cõtingit. circa med. ver. si vero petit ecclesiam. de dolo & contum. Quando autem dicatur possessio longa. siue factum antiquum, dic, vt per Inn. & Doct. in c. 2. de rest. in in. eg. & in c. illud. de p̃scrip. & per D. Dom. post Io. And. in cap. 1. de præscr. in 6. Tertius casus principalis est, quando conuenitur ab extraneo, & tunc secundum Paul. nõ tenetur probare titul. quod intelligit verum Gasp. Cal. etiam si agatur contra pluralem. Sed Io. & Lau. tenent contrarium in c. contra morem. c. di. & idem videtur tenere ibi Io. de Fant. Sed ego teneo opi. Gas. Cal. quam etiam tenet D. Domi. in d. c. ordinarij. quia tenet gl. in reg. 1. de reg. iur. in 6. & idẽ sentit Inn. in c. ex insinuatione. de procur. in ver. institutione, & est communis sententia. Vnde no. dixit Inno. in c. capitulum. de rescr. q̃ si quis impetrat beneficium ab alio concessum tanquã vacans, debet ipse probare q̃ valet, nec tenetur possessor ostendere titulum, & Abb. Sicu. refert, & sequitur hoc dictum in c. ex insinuatione. de procurat. vbi Innocẽ. idem tenet in ver. institutione, & dicit ibi Abb. Sic. hoc notandum contra practicam quorundam executorũ qui ruditer & iniustè citant possessorem beneficij, vt veniat ad docendũ quare non debeat prouidere impetranti de beneficio per eum possesso, & dicit Abb. Sicu. q̃ hoc casu possessor dẽt comparere & dicere q̃ iustè possidet. & si aduersarius dicit oppositum, debet hoc probare & hæc tenebis menti. Alex. de Ne.

a ¶ Per tuas. Vide Bar. in l. in quæstionibus. ff. ad leg. Iul. ma. de Bel.
b ¶ Agi criminaliter. Quando dicatur agi criminaliter. vide Mod. in rub. de iudi. vbi latẽ. & vtiliter insistit Aretinus. Seb. Sap.
c ¶ Et per istum textum Abb. Sic. in rub. de iud. reprobat opinionem gl. & Bar. in l. 3. ff. de sepul. vio. vbi gl. & Bart. dixerunt, quod si agitur ad pœnam applicandam parti, dicitur agi de crimine ciuiliter. sed si agatur ad pœnam applicandam fisco, dicitur agi criminaliter, siue pœna applicanda fisco, sit pecuniaria, siue corpo-

q̃ cum agitur de simoniæ crimine criminaliter ẽtiã contra regulares nõ admittuntur testes criminosi. & ex hoc patet differentia inter hoc crimen, & crimen lesæ maiestatis, qa ibi admittunẽ ẽt infames, l. 1 agatur criminaliter. vt s. c. px. & hoc intellige, nisi simonia sit hæresis, vt dixi in c. proxi. sup gl. in ver. indifferenter.
3 & dic vt ibi dr. †No. 3. q̃ simoniacum habilitãtur testes criminosi concurrentib. istis qualitatib. de quib. in tex. Vnde secus vr in excõicatis, quia illi nõn videntur hic habilitati. ar. c. decernimus. de sent. exc. lib. 6. nam requiritur specialis dispositio nec veniunt habilitari criminosi. ar. c. in fidei fauorẽ. de hære. lib. 6. † Itẽ
4 no. fm cõem intellectum, quòd in istis criminib. exceptis admittuntur testes criminosi concurrentib. qualitatib. de quib. in tex. non tñ, vt faciant plenam probationem, sed oportet, q̃ adsint alia adminicula. hoc notanter probat tex. in ver. qm̃. Item vltimo colligo q̃ contra regulares prælatos non solũ remittit in parte ordo iuris, sed etiam fit remissio, iustitiæ cã, qa ex facilioribꝰ. causis ẽt nõ seruato vsquequaque ad vnguẽ ordine iuris possunt removeri. In gl. j. ibi qui emendati sunt de crimine, &c. Gl. hic succinctè tangit duas lect. ad istũ tex. Prima vt criminosi admittant in testes si sint emendati, & tunc dictio, præsertim, posita in ver. quoniam sit pro tantum. Secunda lect. est q̃ criminosi etiam perseuerantes in criminibus admittuntur in testes cum aliis ad
5 miniculis, † & tunc dictio, præsertim, potest exponi dupliciter fm varietatem lecturarũ, & quæ istarum sit vera plenius discutitur. j. in gl. in ver. taliter. & ibi dicam. & per hoc sit declarata gl. quæ est in ver. præsertim. si exponitur, p tñ, est expositio impropria. Nota tñ eã sing. in eo qd vult q̃ qñ hæc dictio præsertim, exponitur pro tantum, est expositio impropria. propria ergo expositio est, vt stet comparatiuè, vt etiam voluit gl. præal. sup. ver. taliter, prope fi. & dr stare cõparatiuè, qa idẽ præsupponit in suo positiuo seu in casu contrario, vt sit sensus, præsertim cũ testes fuerint de crimine emendati. q. d. q̃ etiã si non sunt emẽdati admittuntur. sed maximè admittuntur qñ sunt emẽdati. Et ex his infertur q̃ cum in statutis verba debeant stare propriè, vt no. in c. in nostra. de iniur. & in l. 3. §. hæc verba. ff. de neg. ge. hæc dictio præsertim. in eis propriè stabit comparatiuè. Et idem dic de dictione maximè, vt stet comparatiuè. vt no. gl. in ca. auditis. de e-
a lect. & in c. q̃ frequenter. in §. porro. vt lit. nõ contest. a † In gl. in
6 versi. de simoniacè. in fi. gl. simpliciter vult q̃ idẽ sit in aliis trib. exceptis. & licet doc. simpliciter transeant, tamen hoc non videretur verum q̃ q̃ non fateor q̃ illi qui admittũtur in simonia admittuntur in aliis criminib. exceptis, sed non omnes qui repelluntur hic repelluntur in aliis criminibus exceptis, instantia patet in crimine hæresis, & in crimine læsæ maiestatis, vbi indistincte admittuntur infames, & criminosi. vt s. c. proxi. & in c. fidei fauorem. de hære. libro 6. & tamen hic in simoniæ crimine indistinctè non admittuntur, imo debent haberi considerationes de quibus in tex. licet. n. hæc, & quædam alia dicantur crimina excepta, quia non per omnia sequuntur regulam aliorũ, vnum tamen est magis priuilegiatũ quàm aliud propter magnitudinem criminis, vel propter priuilegium principis, vel ecclesiæ vel ex
7 alia consideratione. ¶ † In gl. in ver. excellentioris. no. istam glo. iuncto isto tex. quod abbas non dicitur habere excellentem di
b gnitatem, b sed potius iudicatur abbatia in numero dignitatum
c inferiorum. c † Et in fi. gl. aduerte quia finis huius gl. non soluit
8 contrarium imo fortificat, quia in iudicio seruanda est æqualitas, ergo non debent aliter puniri maiores, & aliter minores, & ideo rectius soluendo potest dici q̃ æqualitas seruanda est in iudicio data æqualitate personarũ, nã ibi est differentia tunc seruare æqualitatẽ, & esset potius illa dicẽda inæqualitas. ar. c. de multa. in fi. de præb. & de hoc vide q̃ no. in c. nouit. de iud. ¶ In glo. in ver. minora ibi, quia socius non admittitur, & c hodie dic me
9 lius, vt habetur in c. j. de test. lib. 6. ¶ † In gl. in versi. paria. ibi, quãto maiora crimina, &c. No. gl. q̃ in istis criminibus exceptis admittũtur testes etiã inuoluti maioribus criminibus quàm sint illa, super quibus deponũt, sed tunc nõ adhibetur tanta fides. vn de secundum qualitatem, & quãtitatem criminis obiecti iudex
10 meretur fidem eis adhibendam. ¶ † Sed contra hoc opponitur, nam crimen simoniæ est maius crimen aliis. nam certa crimina ad p̃parationem huius pro nihilo reputantur, vt hic dicit tex. ergo nõ possunt obiici maiora crimina. So. dicunt doc. super tex. q̃ etiam in ipso crimine simoniæ est dare maius, & minus. vt qa agitur de simoniaco, quia prohibito, & excipitur de prohibito, quia simoniaco. iuxta ea quæ habentur per gl. in ca. ex parte. de
d of. del. & dixit in c. j. s. c. d & sic videntur sentire. simpliciter, q̃ crimẽ simoniæ sit maius aliis criminib⁹, quod ego putarẽ verũ vbi simonia haberet in se hæresim, vt quia credit gratiam spũssancti posse ẽtio acquiri. Sed secus puto in simonia, quæ committitur hodiernis temporibus. dãtes enim pecuniam dant potiùs vt inducant superiorem ad ordinãdum, vel ad conferendum beneficium, quàm quod æstiment illam gratiam posse emi, vel vendi, quam ipsi in veritate intendant emere, vel vendere, & ideo puto quòd

ADDITIONES.

§ Oralis. Nam Abb. Sic. ibi dicit hic esse tex. in contrarium, quia qñ agitur ad priuationem beneficij, pœna non applicatur agenti, & tamen dicitur agi ciuiliter, & ideo ipse dicit q̃ tunc propriè dicitur agi criminaliter, quando directa via crimen deducitur in iudicium vt puniatur acrius quàm potest, & sic vt imponatur pœna ordinaria, siue applicetur fisco, siue parti, quia debemus p̃sidere, quòd venit principaliter, & non per consequentiam. vt in l. 1. ff. de aucto. tut. & in c. de cætero. de homic. cum ibi not. Aut crimẽ nõ sic deducitur via directa, vt s. dictum est, & dicitur agi ciuiliter quanquam pœna non veniat applicanda parti, & hæc optimè probatur secundum ipsum in hoc ca. & c. super his. de accusat. Sed D. meus Ant. de Rosell. à quo didici hunc tex. vt singulariter dicit q̃ quando agitur ad remotionem beneficij, istud concernit commodum illius ecclesiæ particularis à quo debet priuari, & ideò dicitur agi ciuiliter. Sed quando agitur vt deponatur ab ordine agitur pro interesse ecclesiæ vniuersalis, & ideò dicitur agi criminaliter, & hæc opinio huc vsque mihi placuit, & sæpe ita allegaui hunc tex. Sed modò non placet, quia etiam q̃ quis remoueatur à beneficio respicit cõmodum publicum, scilicet, quòd indignus non habeat beneficium. Item ius publicum constituit in sacris, sacerdotibus, & magistratib. vt j. di. ius publicum, quomodocunque ergo agatur ad correctionem sacerdotis, vel ad eius cõmodum, dicitur agi ad publicam vtilitatẽ. Sed mihi videtur q̃ Abb. Sic. non bene cõsideravit istam materiam. Nã istud c. & c. super his, & c. qualiter, & quando. de accusa. loquitur in materia pœnitus diuersa. Nam aliquando agitur ad pœnam, & tunc procedit distinctio gl. & Bar. in d. l. 3. ff. de sepul. vio. Aliquãdo nõ agitur ad pœnam. sed vt quis remoueatur propter defectũ inhabilitatis, & tunc dicitur, agi ciuiliter, licet pœna non applicetur agenti, sed remoueatur ad publicam vtilitatẽ, & hoc vult iste tex. dum dicit, tanquam immeritus, & damnosus. Idem dicit text. in capit. qualiter, & quando. el 2. vers. verum. de accus. But. in c. super his. in fi. commenti. co. Host. & Compost. in c. quærelam. de elect. Archi. 2. q. 1. ca. si quis. Nam illi Doct. dicunt quod vbi agitur ad priuationem beneficij, videtur agi ciuiliter, quia nõ tendit ad vindictam delicti, sed agitur propter inhabilitatem, vt excludatur inhabilis, si ageretur, vt remoueatur ab ecclesia, tanquam non habeat titulum, ratione præcedentis criminis, quod quando sit, not. de elect. q̃ sicut dudum. el 2. Sed But. in d. capitu. super his. dicit hoc procedere, nisi remotio à beneficio imponatur specificè in pœnam & vindictam delicti, & hoc sequitur Abb. Sic in d. c. super his. Illud tamen caput videtur facere in contrarium, dum dicit, quòd excipiens contra ordinandum, vel consecrandum debet se subscribere ad pœnam extraordinariam, quia exceptio illa nedum repellit ab obtinẽdo, sed etiã deiicit ab obtento, & sic videtur ille tex. q̃ priuatio beneficij sit pœna. sed dic q̃ finis agendi non est pœna, sed defectus inhabilitatis, vt hic, & d. c. qualiter, & quando. vers. verum. in gl. licet ex priuatione reus sentiat pœnam, & propter hoc agens, vel excipiens debet se inscribere ad pœnam extraordinariam. sicut in simili dicitur in interesse respectu agentis, & pœna respectu rei, si actor est passus dãnũ, & reo nullũ lucrum adest. l. si per alium. ff. ne quid per eũ. & l. 1. §. si plures. ff. de eo per quem factum. A. e. de Ne.

a § De hoc plenè dixi in c. sponsam. de sponsa. Alex. de Ne.
b ¶ Excellentem dignitatem. Adde, q̃ imo dicitur habere excellentem & primam post episcopalem, ita no. Bal. in ca pastoralis. in gl. in ver. superiores. s. de offic. dele. quem ibi sequitur Fel. gl. in versi. superiores. & ver. virũ ergo abbatia. & ibi. eum etiam sequuntur moder. pro quo alle. text. in aut. habita. C. ne fi. pro pa. & in c. decernimus. s. de iudic. bonum text. in c. fi. de offi. dele. li. 6. vbi primo nominat abbates, quàm qui habẽt personatus. Quibus adde, q̃ notaui in apo. ad istum in c. exposuisti. in apo. in ver. dicitur officium s. de cor. vit. & in alle. c. decernimus. num. 2. in ver. dignitatem s. de iud. Zach.
c ¶ Quidam tamen dicunt, quòd Abbas dicitur habere dignitatẽ superiorem aliis qui sunt in diœcesi citra episcopum, & sic debet habere locum immediatè post ipsum ante alios prælatos. vt in ca. ex orc. de priuil. de quo dic, vt ibi tangitur. & per Abb. Sic. ibi. Alex. de Ne.
d ¶ Vult dicere, q̃ si agatur de eo, quod de iure positiuo est simoniacum, & excipitur contra testem. qui commisit simoniam in his quę de iure diuino sunt prohibita, & simoniaca, & sic crimẽ simoniæ, quod obiicitur testi, est maius quàm simonia, super qua agitur contra reum. Alex. de Ne.

Universidad de Deusto

q̄ multa alia sunt grauiora isto gñe simoniæ sic acceptæ.q̄ patet
11 ex facultate dispensandi,iuxta no.in c.de simoniacē.s.eod. †In
gl.in ver.distinguenda,ibi tunc ꝺ̄ secularem ꝓlatū non admittūt
testes criminosi ēt in crimine simoniæ,nisi sint emendati,& de
clara hanc gl.vt dicam j̄.in gl.in ver.taliter,vbi declarabitur in
tellectus huius c.In gl.in vers.capitales,&c.no.gloss.&loquitur
melius,& clarius,quàm gl.in c.cum oporteat.s.de ac.& quæ di
cantur capitales inimicitiæ,dic,vt ibi dixi,&no.hanc gl.prope fi.
12 †In gl.in ver.vt furti,& adulterij.in fi,no.bene gl.q̄ sub generali
dispositione,qua habilitātur testes criminosi non videtur habi
a litatus periurus,nunquam ergo debet admitti periurus ꝫ in te
stem nisi de eo admittendo specialiter caueatur,& facit ca.testi-
b monium,s.de test. b In gl.in ver.debilitarent.Aduerte,quia hæc
gl.videtur sentire illam lect.Lan.vt emendati tm̄ non admittan
tur:nisi cum aliis adminiculis.& in hoc videtur ista gl.dicere ꝺ̄
tex.expressum in c.testimonium.de testib.vbi patet q̄ nedum in
crimine excepto,sed ēt in aliis criminib.admittuntur testes emē
dati cum agitur ciuiliter ēt sine aliis adminiculis,& ideo dicme
13 lius,vt j̄.in ver.taliter †In gl.in ver.taliter. c in fin. ex hac glosſ.
c colliguntur duæ lect.ad istum tex.Prima vt intelligatur in testib.
criminosis emendatis tm̄ vt sic dictio præsertim posita in tex.po
d natur pro tm̄,d & fuit ista opi.Lan.Sed hęc de modico,vel nihilo
seruiret hodie per c.testimoniū.s.de testi.vbi text.generaliter in
quocunq; crīe.& ꝺ̄ quēcūque agat admittit testes crīosos emē
datos,ex quo agitur ciuiliter.& iō hæc lec.nō est sequēda.arg.l.
qd̄ labeo.ff.ad carb.vt euitet iurīū correctio,vt in c.cū expediat.
de ele.lib.6.Itē qa ꝑ hāc lec.impropriatur tex.ī illa dictiōe ꝑser
tim,nā de eius vero significato ē,vt ſter ꝓpriatiue,&vt imponat
idē in casu ꝯrio,vt s̄. dixi.Et istæ impropietates fugiendæ sunt,
vt no.in c.intelligētia.& in c.preterea j̄.de ver.sig. & in l.nō a
ff.de leg.3.Secunda lec.fuit Io.Vin & Lan.ꝑ q̄ dñt admitti tes
tes criminosi ēt in crīb.perseuerātes in hoc crīe simoniæ,cū sit
exceptum concurrentib.tamen cōsiderationib.de quib.in litera,
quas specificē j̄.subiiciam,& tunc d.c.testimonium,non cor
rigitur nec restringitur,sed procedit regulariter.& hoc c.proce
dit in hoc crimine simoniæ cum sit exceptum,& hæc lect. est a
mica literæ.probatur in c. quoniam,intelligendo præsertim pro
maximè.secundum q̄ debet exponi.Host.tamen dicit q̄ licet in
hoc multa sint sparsa & in multis instruantur iudices,per hoc c.
tamen tenendū est,q̄ hæc materia sit arbitraria cū papa hic spe
cifice non loquatur quasi posuerit istas considerationes genera
liter ad institutionem iudicum.vnde dicebat ipse & Inn.iudicē
debere considerare,an agatur per viam denuntiationis, & tunc
admittentur omnes testes criminosi, & etiā mulieres,& īfames
dummodo sint emendati tam ad denuntiandum,quam ad testifi
cādū.ad hoc no 2.q.1.si peccauerit.& in c.nouit.de iud.si verò
agitur per viā inquisitionis.& crimē est exceptū.& tunc admit-
tentur criminosi & mulieres nō ꝑm rigorē iuris,sed ꝑm temperā
tiā equitatis,q̄ habebit iudicis arbitrio moderari,debet.n. iudex
multas considerationes hīe.Prima est circa modū procedendi,
vt magis ꝓcedat æquitate pēsata per viā inquisitionis.sēda cōsi
deratio circa psonā ꝺ̄ quā agitur.vt facilius admittat testes crimi
nosos ñ regulārē.Et faciliùs si regularis est inferioris gradus quā
excellētioris dignitatis.Item facilius si est infamatus & possit re
moueri sine scandalo q̄ si sit bonæ opinionis & immineat scāda
lū in eius remotione.Tertia cōsideratio circa psonas testiū vt ad-
mittat facilius honestos,quā criminosos,& faciliùs criminosos
emēdatos quā pseuerantes.Item facilius si testificanē zelo iusti-
tiæ quā odij fomite.Quarta cōsideratio circa crimina quæ obii-
ciuntur an sint crimina minora vel paria,quā maiora.Quinta cō-
sideratio,an subsint adminicula,vt facilī admittātur testes alij,
adminiculis existētibus,quā cessantibus. Alij aliter dūt,sed ipse
met Inn.posteà recessit ab hac opi.& tenuit,q̄ ista rēperantia cē
quitatis ñ sit relinquēda arbitrio iudicis, cū sit iure expressa ge
neraliter.ar.c.fi.de trāsa.qd̄ tm̄ non placet Host.qa ꝑm eum licet
sit iure expressa,tm̄ exprimitur gñaliter, vt nō appareat an & qñ
sit ea præcise vtēdum.& cū hac opi.trāseūt do.cōiter.satis puta
rē opi.Inn.posse saluari,vt vbicunque agatur de crimine simo-
niæ ciuiliter & ꝑm ætatē & psonā ꝺ̄ quā agitur sit irregularis
inferioris gradus malæ famæ & sine scādalo possit removeri,&
subsint adminicula,tūc testes criminosi debēt admitti etiā non
emendati velit nolit iudex.s.quanta fides sit eis adhibēda iudex
cōsiderabit secundū qualitatē & quātitatē criminū obiectorū,
minor em fides adhibetur vbi obiiciuntur crimina maiora,quā
paria vel minora,& minor qñ paria,quā quando minora,& ma
ior fides saltē qñ sunt aliquatenus emendati quā qñ ex toto p-
seuerant,& ad hanc fidē mittendā fiunt istæ cōsideratiōes cir-
ca crimina obiecta,& etiam sensit glo. hic in ver.an pia.Si verò
deficeret aliquod ex prædictis,nō putarem testes criminosos ad
mittendos, vt si persona ꝯtra quā agitur esset secularis vel si es
set regularis ageretur criminaliter vel esset excellentioris digni
tatis vel non subesset alia adminicula,&c.nā cū ꝑ dispositionē
huius c.recedatur à cōib.regulis iuris ꝑm quas criminosi perse
uerantes non dūt admitti,debet hoc c.restringi intelligēdo ma
ximè,vt s̄.dixi,qñ est crimen simoniæ nō habens annexā hære-
sim.nā sequendo opi.Host.nimis esset larga iudicis ptās in hoc
iure relaxando & restringēdo.Clare ergo cōcludēdo dic q̄ hoc
c.debet intelligi in criminib.exceptis,& specifice simonia,vt ad
mittantur testes criminosi,licet non emendati cōcurrētib.qua-
litatib.supius expressis,sec⁹ si aliqua illarū deficeret.ar.l.si vnus,
C.de testi.& c.quia pp.de elect.& per hæc remanent ferè declara
e tiones gl.huius c.In fi.gl.Host.dicit gl.procedere si iste paratus
est agere pœnitentiam,alias secus.2.q.1.si peccauerit.Item cer
tat iudex ab inquisitione vbi potest prætendi aliquod interesse
rōne expensarum,vel fructuum,vel vt sciatur à quo, & de quo
f sit ecclesiæ prouidendum.ar.c.ex parte.de arbi. Satis putarem
attendendum finem agendi,vt si agebatur solum ad remotionē
tunc iudex nō procedat,facta cessione nisi subsit aliquod aliud
interesse.ar.in l.post finitam.alle.in gl.nam & sententia formān
da est ꝑm conclusionem libelli.vt s̄.c.proxi.Sed si agebatur sim
pliciter ad correctionem,tunc qa facta cessione crimen non est
g punitum poterit procedere opi.Host.g†Et quærunt hic doc. de
14 alia quæstione consimili quid si pendente inquisitione contra
abbatem abbas promoueatur in epm,nūquid iudex desisteret ab
inquisitione,& concludunt,quod procedit inquisitio,vt impo-
natur pœnitentia non vt remoueatur ab ep̄atu.promotio tamē
facta pendente inquisitione non valet.73.di.tantis. Quo ad pri-
mam partem satis posset distingui,vt s̄.distinxi post gl.vt consi-
deretur finis agendi. Quō ad secundam partem,an teneat pro-
h motio,dic,vt plenè dixi in c.omnipotens s̄.de accu.h

ADDITIONES.

a ¶Periurus. Quod semel periurus non debeat admitti amplius
ad testimonium.tradit Fel.in c.ex parte.ver.no.quinto.s.de test.
& in di.c.testimonium.ver.tertia cōclusio.e.tit.q̄ non possit ad
mitti ad iurandū generaliter tradit Sal.in repe.l.admonendi.ver.
trigesimo octauo.ff.de iureiu.Seb.Sap.

b ¶Sed iste tex.multūm facit in contrarium,quia prætextu crimi
nis neminē repellit,dum tm̄ non sit præsumptio odij ad hoc c.in
fidei.de hęret.in 6.vbi comprehendit periuros sub vocabulo cri
minosorum,sed non excōicatos.Non obstat c.testimonium qa
loquitur in alio crimine,q̄ simoniæ,& iste tex. loquitur speciali
ter in crimine simoniæ,tamen Butr.& cōmuniter Doct.sequūtur
gl.vnde in practica deberet seruari.Alex.de Ne.

c ¶Taliter.No.hic plenissimè,vtrum criminosi & non emendati
de crimine indistinctē admittantur ad testificandum in crimine
simoniæ.& vide q̄ de hoc scripsi post Ab.in c.tanta.in prin.s̄.eo.
Et de hoc latè scribit subtiliter Fran de Are.in ca.veniens.el j in
suis recollectis.de test.De Bellent.

d ¶Ponatur pro tantum.Adde Car.in cle.j.de re.permu.no. in c.j.
s̄.de exce.in c.continebatur.de spon.impub.Zach.

e ¶Idem dicit D.Card.hic,in ver.tales.in fi. primæ qō. Ale.de Ne.

f ¶Host.exigit ista duo copulatiuè,s.q̄ sit paratus agere pœniten-
tiā,& quod nō prætendatur interesse,quod refert Ab.Sic.Alex.
de Ne.

g ¶Ista distinctio est de mente Host.& Doct.Alex.de Ne.

h ¶Et vide hanc quæstionē,& similes in Spe.de inquisit.§.pe.ver.
quid si inquisitio.& vers.seq.Alex.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Simoniacè electus non dicitur ille,si eo prohibente pecunia fuit datæ,vide latè in nu.7.an teneatur beneficium dimittere in fine.*
2 *Monachus potest promoueri ad rectoriam ecclesiæ secularis,vel episcopatum,an ad inferiores ecclesias.*
3 *Electus in abbatem debet confirmari per episcopum,cui subest ipsum monasterium.*
4 *Simoniam committit etiam ille qui pro alio promouendo pecuniam soluit.*
5 *Capitulum habet potestatem sede vacante electum confirmare, non autem conferre beneficia.*
6 *Prælatus si præcipit alicui sub pœna excommunicationis vt aliquid faciat si non fuerit paritum non per hoc quis incurrit excommunicationem.*
8 *Ratum habere an possim illud quod nomine meo gestum non est.*

CAP. XXXIII.

1 SICVT TVIS.¶†Nō imputatur electo cōfirmato,si eo pro-
hibēte pipsius ꝓfirmationē pecunia data fuit.h.d.In prima po
nitur cōsultatio.in secūda rōne ibi,quāuis.in tertia parte poni-
tur quædā determinatio.ibi,illos.¶Casus literalis.Vacante mo
nasterio Iamblacen.quendam monachum suum prouidum &
discretum elegerunt in abbatem,& quia Leodien. ecclesia Ca-
thedralis pastore carebat,ad Colenensem ecclesiam metropoli
tanam ipsius accessit,& de licētia ipsius interim ministrauit in mo
nasterio Iāblacen.postmodū in Leodiēsi ecclesia fuit institutus
eps:qui requisitus ab ipso electionē ipsius noluit cōfirmare,sed
cōperto q̄ hoc fiebat pro extorquēda pecunia,ꝓtulit excōica-
tionem ne pro facto huius aliqua pecunia persoluatur,& qui ꝺ̄
faceret esset excōicatus,sed quidam de fratrib.eius eo ignoran-
te,promiserunt pecuniam,& etiā exoluerunt, & sic ab epo inui
tus ꝓfirmationē,& institutionem accepit liberē,quēadmodū
postulauit.Mō peruenit hoc ad notitiā ipsius abbatis,& dubitās
an possit licitè ministrare in officio abbatiæ quæsiuit à do.papa
quid facere deberet.rū.pa.ls ꝑm canones ēt paruuli,qui cupidi-
tate parentū ecclesias ꝓ pecuniā sunt adepti eas dimittere reně
tur,tm̄ qa illud est longè diuersum non pbēre ꝓsensum,& aliud
est expresè prohibere,nihil dēt sibi ad pœnā,vel culpā imputa-
ri eo q̄ ꝺ̄ phibitionem,& voluntate suā, à qua postmodū ñ re-
cessit alius pecuniā,pmisit & exoluit eo ignoranter,pertim cū ille
nō sit ei aliqua consanguinitate ꝓiunctus nisi posteà cōsenserit
soluēdo pecuniā,pmissam aut reddēdo solutā,alioquin ꝓtinge
ret q̄factū alicuius parātis insidias inimico suo ei dānosum exi
steret,cui oīno displiceret,& sic aliqs de dolo suo cōmodū re-
portaret.Illi vero q̄ pecuniā dederūt aut ēt receperūt intātū cul
pabiles sunt q̄ si eorū excessus manifest⁹ esset eccl'æ,pœna essent
2 canonica feriendi.Ber.†No.ex tex.ibi,aut regimē eccl'æ florē.
ar.q̄ monachus ꝓmoueri pōt ad rectoriā eccl'ę secularis,de epa
tu,non est dubium,vt in cle.j.de ele.Sed an ad eccl'am inferiorē
secularē possit promoueri.vide tex.cū gl.in pal.cle.j.& plenè tā
3 go.in c.qd̄ Dei timorē.de statu.reg.†No.2.q̄ confirmatio electi
in abbatem spectat ad epm loci cui subest ipm monasteriū.vide
tex.cū gl.18.q.2.c.j.& bonā gl.p̄sequentē gñaliter circa prouisio
nes electorum.in c.quāq̄.de ele.li.6.No.3.q̄ monachus habetur
loco filij,abbas vero loco patris,facit ad mām no.in ca.in pntia.
de proba.Itē no.q̄ 13 taciturnitas qñq; habeatur pro ꝺ̄dictione,
tñ veritate inspecta maxima est differentia inter expresā prohi
4 bitionem,& taciturnitatē.†Vltimò no.q̄ cōmittentes simoniā
a ēt in fauorē aliorūsunt deponendi facit.c.2.de confes.†In gl.2.
5 in fi.vel ꝑm In.forte ista eccl'a Metropolitana erat patrona mo
nasterij,vnde vacante monasterio sicut habet potestatem custo
diendi,vt in c.cum vos.de offi or.ita potuit hic electo dare ptā-
tē administrandi.Sed hodie ista opi.In.non procedit p ca. auari
tiæ.de ele.lib.6.qa electus ante cōfirmationē nō pōt aliquo qīs
to colore administrare,alias in pœnā incidit vt ibi,ideo tenę opi.
gl.Et quare capitulū pōt vacāte sede electū cōfirmare,nō aūt pt
cōferre bñficia ad epm spectantia,dic vt no.in c.cū olim.alle.in
b gl.b†In gl.in ver.sub interminatione.in fi.No.gl. quia quotidie
6 solet allegari,& quotidie venit in practicam inter istos regula
res præcipientes simpl'r aliquid fieri sub pœna excōicationis,nā
c in dubio nō fertur excōicatio,eportius est quædā cōmunatio de
excōicando si nō fuerit paritū ꝑcipiēti,& facit qd no.Tit.cōmi.
vel epi.quasi ꝓ totū.Et facit ad illam qōnē qñ iudex præcipit ali
cui,vt aliqd faciat vel nō faciat,sub pœna mille librarū, vt nō pa-
rēs nō incidat incōtinenti in pœnā,cū illa fuerit quædam cōmi-
natio de pœna infligenda,vide tñ q̄ no.Spe in ti.de sen.exc.in §.
j.post prin.Et habes plures gl.cōsimiles in c.a.de matri.ꝺ̄ duo ꝯ in
terdi.eccl.& in c.salonitanæ.63.di.& in c.vnico.j̄. de sagittariis.
& ibi plenius dicam post Ant.an aliquo casu habeantur loco ex
d cōicationis.dīn gl.in ver.non præbere.in fin.de hoc, an & qñ ta
cens habeatur pro consentiente,dic vt not.in regula qui tacet.
de reg.iur.lib.6.plenius dixi in c.nōne.de pēsum. Sed aduerte qa
hoc c.non loquit̄ de præsente & tacente,sed de absente & igno
rante,vnde longè diuersum est expresè contradicere, & igno-
e rare:qa ille,qui ignorat in veritate nō cōtradicit.e ¶†In glo.in
ver.imputari.in fine.aduerte qa licet gl. ponat differētiam quo
ad casum huius c.inter ꝓfirmatū & electū,tñ apertè non aperit,
nunquid ꝓfirmatio fuerit inualida rōne simoniæ. & Inn.loquit̄
hic generaliter secundū gl.Sed Io Phi.& Host.tenēt, q̄ licet nō
valeat electio taliter facta,ꝺ̄firmatio bñ valet.sed Gof.tenet op
positū dicēs,q̄ illa ꝓfirmatio tanq̄ emptitia,& simoniaca nō va
let.Et ad istū tex.dū dicit,q̄ nō debet ei imputari,rñdet q̄ debet
intelligi quo ad hoc vt nō reprobet electio pri' facta de eo.Pro
opi.Gof.facit ꝑm Io.An.qa pe ēs cōfirmari tractat de iure quæ
rēdo,vñ vr̄ acquisiuisse ius,mediāte simonia licet p aliū ꝓmissa.
Sed ꝓ opi.Host.& aliorū facit iste tex.qui facere vr̄ differentiam
inter ignorātē & expresè ꝺ̄dicentē,tenens aliquē ꝺ̄dictionis ef
se effectum:Vnde ipse Io.An.sic distinguit,vt ignorāte & cū ꝺ̄di
cēti ꝓcedat opi.Gof. vt nō teneat cōfirmatio,sed in expresè ꝺ̄-
dicēte ꝓcedat alia opi.Ant.vr̄ sequi opi.Gof.qa quātūcūq; ꝺ̄di-
xerit non poterit negari gn talis ꝓfirmatio sit simoniaca.Vnde
adhuc qdā alij magis restringētes hanc materiā dicunt idē esse
etiā qñ pecunia fuit data in fraudē ipsi⁹ q̄ debebat eligi.vel ꝓfir
mari.vt talis electio siue ꝓfirmatio dicat simoniaca.Nec ob.iste
tex.q̄ debet intelligi,q̄ nō debet imputari ad pœnā vel quo ad
facultatē dispensandi,sed certè hæc rigiditas nō placet.vnde se-
quor aliā opi.& siue pecunia sit data cōfirmatori sine fraude vel
cū fraude ꝺ̄dicēte electo,vel etiā eo non ꝺ̄dicēte vbi interuenit
fraus,nō debet talis ꝓfirmatio annullari.& vt hęc opi.pbari per
istū tex.sic inducendo.nā ver.quis.venit aduersatiuè ad sequen-
tia.& dicit,q̄ quis etiā paruuli teneant dimittere bñficia acqui-
sita per simoniā eis ignorātib. tñ qa lōgè diuersum est,&c.nō de
bet imputari ꝺ̄dicēti ad culpā vel pœnā, debet ergo intelligi ad
pœnā vt annullet ꝓfirmatio.& teneat dimittere bñficiū.alias aūt
iste ver.quis,nō aduersaret in aliquo.nā certum est q̄ ignorans
nō ꝺ̄dicens nō inuoluitur culpa cū pœna,nec etiā erit aliqua du
bitatio de ignorāte,vel ꝺ̄dicēte,qd̄ esset extra oēm noxam,& iu
ra debēt reduci ad casum dubiū.l.qd̄ Labeo.ff.ad carbo.nec ob.si
dicat q̄ ista ꝓfirmatio sit simoniaca, qa & si interuenit simonia
expte dātis ne factū dānabile ipsius ꝑiudicet expresse ꝺ̄dicti,tole
ratur tm̄ talis ꝓfirmatio.nā exquo alias erat idoneus forte,fuisset
cōfirmatus etiā sine pecunia.Itē ꝺ̄dicens expresse æquiparat ei,ī
cuius fraudē data fuit pecunia.sed factū illi⁹ nō debet retractari,
vt clārē probat nō cauillādo literā in c.nobis.s̄. eo. qcqd alij di-
cāt.ergo nec factū ipsius expresse ꝺ̄dicētis erat retractandū.Et pos
set ēt dici ꝺ̄dictis rōnib.cōiuncto.d.c.nobis.vt ita sit in electione.
s.annullet ꝓp interuentum pecuniæ datæ ꝺ̄dicēte vel eo ignorā-
te in eius fraudē.qa nō apparet rō diuersitatis inter electionem
& confirmationē,nā vtroq; casu agitur de iure quærendo,& for
tius & pinguius ius acquiret ꝓfirmationē q̄ per electionem.nā
vtroque casu agitur de iure querēdo,vt patet in c.sup his.s̄.de ac
f cusa. †In gl.in ver.consenserit.ibi,qnon sit simoniacus.ꝓ hoc fa
cit ꝑm Io.An.in c.cum quis.de sen.exc.lib.6. potest tamen illud
c.ꝑm eum adduci in contrariū,& nihil aliud plus dicit nec ipse,
8 nec alij. †Ideo aduerte,q̄ aut quæritur nunquid de iure canoni-
co possum

ADDITIONES.

a ¶In fauorem aliorum.Videtur iste innuere q̄ soluens pecuniam
vt alicui conferatur beneficium,committit simoniam, q̄ est ve-
rum,vt per vulgaria iura.Sed vtrum ille qui pro alio taliter pecu
niam soluit possit ab eo pro quo soluit illā repetere,dic q̄ non,
vt per istum in c.bone memor.q̄ el 2.& ibi Barb.& apost.ad ipsum
s̄.de post.præl.& Ant.Cor.sing.suo in ver.simonia.

b §¶Item dic,quod capitulum sede vacante potest instituere pre
sentatū perpatronum,licet institutio spectet ad solumepiscopū.
vt est casus in c.1.de institt.lib.6.Ale.de Ne.

c ¶Nō fertur excōicatio.Adde istū in c.relatum.in vlti.no.vbi idē
tenet q̄ hic.s̄.de iure patr.Inn.tamen in c.1.in gl.in vers.sub ana
themate.j̄.de sagittariis.paulus videtur ab eo declinare.& Ge.
in c.salonitanæ.63.dist.Seb.Sap.

c ¶Excommunicatio.VideFel.in c.dilecte.versi.secundo dicta sunt
vera.s̄.de exceptionib.vbi dicit q̄ talia ver.intelliguntur ferēdæ
sententiæ,non latæ.Seb.Sap.

d §¶Sed gl.in c.relatum de iure patrona. dicit,q̄ aut aliquid præ-
cipitur sub pœna excōicationis,vel sub pœna anathematis,& tūc
est quædam comminatio,non autem excommunicatio,aut præ
cipit sub interminatione excōicationis,vel anathematis,& tunc
est canon latæ sn̄iæ,seu per illa verba quis incidit in excōicatio-
nem.sed illa gl.est falsa,& loquitur contra illum,& contra c.cle
ricis.ne clerici,vel monachi.vñ ista gl.melius dicit.Item gl.pe.in
c.1.de loca.dicit quod per illa verba profertur excōmunicatio.
Sed illa gl.non dicit verum,& ad illum tex.resp.vt ibi per doc.&
vide quod dixi post Abb.Sic in d.cap.clericis.ne cleri.vel mona.
Alex.de Ne.

e ¶Hoc ꝓbatur hic,& i c.nobis s̄.e.vbi simonia cōmissa ignoran-
te electo vitiat electionem.& etiam collationem ordinis,vel di
gnitatis.& j.q.j.præsentium.& c.j.& hic, & etiam collationem
beneficij,vt in c.pe.de elect. ergo plus est contradicere, quàm
ignorare,vel quàm scire.Alex.de Ne.

f ¶Butr.nititur resp.ad c.nobis.s̄.e.& dicit,q̄ vbi pecunia est data
ab æmulis,nō præiudicat quantum ad cu'pam,vel pœnam pro-
moti,nec quo ad difficultatē dispensandi.qa episcopus poterit
illa vice ēt dispensare cum electo,sed si nō esset data ab æmulis
nō posset illa vice dispensare, vt dictū est s̄. eo.de simo.ꝑiudicat
tamen secundum eū quo ad validitatē electionis,& cōfirmatio
nis.& idem dicit quādo pecunia est data ꝺ̄dicente electo,vel cō
firmato.Sed Bu.loquitur ꝺ̄ tex.illius c.nobis.vbi tex.dicit quod
si pecunia est data ignorāre electo,electio est reprobanda.nisi in
fraudē & dispēdiū ipsius electi sit data pecunia, ergo si in fraudē
electi esset data non esset reprobanda.& sic nulla exigit dispen-
satio,aliās non esset bona exceptio.Item Butr. loquitur contra
hunc tex.circa quod nō insto, quia hoc satis declaratur per Ab.
Sic.hic,quæ est opinio Io.An.quam etiam D.Car. sequitur in §.
oppositione.Alex.de Ne.

Universidad de Navarra Biblioteca

co possum hꝫ̄atū ꝙ meo nolē gestū non est,& dicēdū ꝙ non, intelligendo de ratihabitione.vt trahaꝫ retro.tex.est in regula ratū.de re.iur.lib.6 & dicit no.in c.cū qs.de sen.excō.lib.6.& no.in ꝓl iur.vbi rndi ad alle.hic à gl.Et ex hoc infero ꝙ iste soluēs pecuniā post ꝙditionē,& ius acqsitū nō ꝓprie ꝙmittit simoniam, qa aliud est vēdere seu emere,& aliud vēditioni seu emptioni iā factæ postea cōsentire.vt in haliud.ff.de reg.iur.nec hēt hic locū ratihabitio,ex quo venditio seu emptio,seu pecuniæ dario non fuit facta nōie suo:sed fateor ꝙ inuoluitur peccato approbādo factū dānabile.& ita intelligo dictū.c.cū quis.qđ Io.An.dicit facere ꝓ & ꝙ.An aūt teneatur iste ex hoc dimittere bñficiū,vl̄ possit priuari.Et dico,ꝙ sic, ꝙiungendo simoniā à principio commissam cum eius facto,& pacto cōsecuto postea.& hoc vult tex.hic in ver.nisi postea consenseris &c.alias non esset bona exceptio.

SVMMARIVM.

1 *Simonia committitur si aliquis dat bona sua sub conditione alicui ecclesiæ, vtin ea recipiatur in canonicū,& ipsa bona pro sua præbenda retineat,secus si non præcessit pactum.4.*
2 *Simonia non committitur,si quis emit preces,vel dat aliqua bona temporalia ex mera liberalitate,pro aliquo beneficio consequendo.*
3 *Præbenda quæ consistit in temporalib.potest esse penes laicum,secus si est annexa canonię.*
5 *Simonia an inducatur per solam simoniacam intentionem.*
Simonia conuentionalis non remittitur nisi per restitutionem rei datæ & acceptæ,simonia verò mentalis per solam pœnitentiam aboletur.
6 *Simonia committitur si quis corrūpit iudicem, vel vestem in cā spirituali.*

CAP. XXXIIII.

1 TVA NOS.†Si clericus cum pacto ꝓfert eccl'æ bona sua,vt in ipsa recipiaꝫ in canonicū,& illa sibi retineat pro p̄benda,simonia committitur,secus si hoc fiat sine pacto.h.d.Et sunt duę partes.in prima qsultatio.in scđa rñsio.ibi,deuotioni tuæ,qui distinguendo prosequitur duo mēbra.fm.ibi,si vero. cuius determinatiōē submittit ibi.licet.Casus literalis.Aliqs clericus aliqua de bonis suis obtulit alicui ecclesię perens,vt idē cleric⁹ in canonicū admittatur.& eadē bona sibi retinere liceat pro p̄bēda in vita sua,q̄rit,vtrum illa bona recipere liceat,& idē clericus in canonicum assumi absque vitio simoniæ.rñ.pa.ꝙ si qs cleric⁹ cū ꝙditione,vel pacto offerat bona sua,vt ea postmodū retineat ꝓ præbenda & in canonicū admittaꝫ, hmōi oblatio vel receptio fieri nō poterit sine vitio simoniæ,cū in talib.oīs pactio,aut conuentio cessare debeat iuxta canonicas sanctiones. Si verò purè ac sine pacto,& conditione qualibet offerat rogās humiliter vt in canonicum admittatur,& bona sua retinere sibi liceat ꝓ p̄bēda,& clerici pure ꝙsentiant,talis receptio bene pōt fieri absque simonia.in fi.dt pa.quis talr duxerim⁹ rñdēdū,si tñ ille q talē facit donatiōē ea intētione ducatur,vt per tpalia bona,q̄ offert,spūalia valeat adipisci,clerici eū alr non recipiēt alr sine dubio tam isti,q̄ illi apud Deū,cui nullū latet secretū,culpabiles iudicāt.B.

2 †No.1.tex.ꝙ humiles p̄ces emissæ à digno pro bñficio spūali ꝙ-
a sequendo,no inducunt simoniā : a nec aliquod aliud pactū est ambitiosum ꝙ ꝓcedit ēt si p̄cesserit donatio rei tpalis ex libera litate tñ facta,& optimè hic colligitur ex tex.ꝙ semper tenemē ti pro istis cardinalib.seu aliis plat̄is qb.aliqua munuscula,seu xenia conferunt rogantes pro aliquo beneficio consequendo,si.n. non ducuntur principali intentione vt spūalia adipiscātur,q̄q̄ secundario habeāt talē spē extra oēm noxā iudicātur. nam vix ista possunt fieri sine spe secūdaria,vt dicūt Inn.& Hosti.hoc facit ꝙ legitur &no.in c.quid proderit.6 i.dist.1 q.sunt nōnulli,& in c.tu.
b de æta.& quali.b † Secundo collige ꝙ p̄benda pōt ꝙsistere in re
3 bus temporalib.tm̄,& talis p̄bēda pōt cadere etiā in laicū,& de hac intellige gl.in c.cū M.de ꝙsti.q̄q; tū p̄benda appellatur ius spūale.& ꝓcedit illud, qñ est annexa canoniæ,& ita intelr c.dilecto filio.§.de p̄bē.& vide qđ no.Inn.in c.maiorib.e.ti.item no. ꝙ ius canoniæ est qđ spūale,hinc est,ꝙ nō cadit in laicū,vt i c.ij.de insti.& ꝙ ibi no.In.& iō ꝓ eo hndo nō licet ꝓmittere, vel
4 donare tpalia,vt hic & in c.Iacob⁹.j.e.¶† In gl.i ver.purè.ibi tpe ingressus.no.gl.ꝙ ēt tpe receptiōis spūaliū pōt fieri donatio alicuius tpalitatis,dūmō liberaliter fiat.& facit c.in pūtia.de ꝓb.& in c.ad aplicā.j.e.& vide gl.q̄ hoc disputat in c.emēdari.j. qō.j.
5 & c.q̄ pio.i.qō.ij.¶† In gl.fi.in fi.In.dicit,ꝙ in prohibitis,qa sola simoniaca intētio inducit simoniā, & illa dūr ꝓhibita,qa simoniaca,qa sunt spūalia & de iure diuino.vt vēdere scra &similia, sed in simoniacis,qa ꝓhibita sola intentio nō inducit simoniā, vt si qs renūtiat bñficio suo cū intentione hūdi aliquid tpale.de quo vide ꝙ no.gl.in c.ex pte.de of.dele. Io.An.tenet indistinctè ꝙ nunq̄ sola intētio inducit simoniam nisi mētalem & bñ loquitur quia dr̄ia maxima est inter simoniā mentalē. & quentionalē.Nā in quētionali teneē qs restituere talia spūalia,vel tpalia illicitè recepta nec pt aliter pœnitere.vt in c.inquisitiōis.in prin. §.de acc.sed in mētali pōt aboleri p̄cm̄ p solā pnām, vt ꝓbatur in c.fi.c.ti.vbi tex.loquitur indistinctè de oīb.spūalib.,ꝓcedit ergo siue sint spūalia de iure diuino siue ex cōstōne eccl'ę,ex quo aliter nō distinguit.xix.dist.si Romanorū.& 3 i.q.1.qđ si dormie
c rit.& optimè illud c.sic inductū probat opi.Io.An.c† Extra gl.q̄-
6 ro quid si aliqs corruperit iudicē,vel testē in cā spūali, nunquid cōmittitur simonia.Hos.concludit,ꝙ sic ꝓ quandam connexitatem,q̄ habet cum reb.spūalib.vel erit quasi simonia.arg.c.nemo.§.eo.secus si datur pecunia in causa merè temporali.ꝙ not.

ADDITIONES.

a ¶Simoniā.Vide ad hoc,q̄ scribit Car.in c.tuā.§.de æta.& quali. vbi ponit.an q dat pecuniā familiari alicuius prelati,vt solliciter cām bñficij,an cōmittat simoniā.Et ꝓcludit,ꝙ non,nisi ille familiaris sit talis,quòd eius intuitu daretur beneficium.Seb.Sap.

b ¶Hoc dicit In.hic.in verbo,intentione.dicit.n.ꝙ tex.debet intelligi,qñ princip'r quis dat tpalia vt per tpalia ꝙsequatur spiritalia.Nam vix est ꝙ quis hanc intentionē secundariò nō habeat, & hoc sequitur Host.Io.And.& D.Car.hic in 2.oppositione.dicit esse signandū,ꝙ secundaria intentio non inducat peccatū,& quia hic sit mētio de precib.si vis scire qñ preces sunt licitæ, vel non,§.pro beneficio obtinēdo,dic vt per gl.magistram in c.tuā. de æta.& qual.& ibi Doct.Alex.de Ne.

c ¶Cum ista opinione transit hic D.Car.& But.ambo in fi.sui cōmenti.Sed aliter dicit Butr.in ca.fi.eo.vbi dicam,quid sit tenendum.Nam ibi Abb.Sic.non firmat pedem.Alex.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Ordines sacri non debent recipi à prælato simoniaco.*
2 *Prælatus simoniacus non potest conferre ordines.*
3 *Contra suam conscientiam erroneam non debet quis venire antequam ipsam deponat,& aliter veniens præparat sedem ad ignem æternum.4.*
5 *Simoniacus an sit ipso facto suspensus siue sit simoniacus in beneficio,siue in ordine conferendo siue in ordine recipiendo.*
Suspensus ab officio an sit etiam suspensus à beneficio.
6 *Simoniacus ignoranter tantum deponitur à simoniacè receptis, & ab aliis non legitimè receptis,vel recipiendis.*
7 *Simoniacè conferens ordines est perpetuo,& ipso facto ab ordinib.suspensus, nec ab eo licitè recipiuntur sacramenta,nisi in casu necessitatis.*
8 *Simoniacus in beneficio notorius est suspensus ipso iure,si verò occultus est suspendendus.*
Episcopus qui simoniacè emit episcopatum non potest validè clericos ordinare,& ab eo ordinati non habent executionem.
9 *Intelligere legem vel canonem,male non est peccatum, nisi ex hoc male intellecto committatur aliquod peccatum.*
10 *Ordines sacri non sunt recipiendi à simoniaco prælato,vel excommunicato,aut deposito,& suspenso.*
11 *Clerici an possint licite propria authoritate recedere à prælato notoriè criminoso.*

CAP. XXXV.

1 PER IVAS.†Non dēt qs ordinē recipere ab eo quem credit simoniacū,sed ministrare pōt in illis quos prius ab isto recepit.Cōis diuisio.scđa ibi,nos igitur.Casus literalis. quidā B. noīe monachus ordinis Chartusiensis à diœcesi.epō suscepit ordinē subdiaconatus,postmodum intellexit ꝙ epūs ille multoties cōmiserat vitiū simoniæ,pp qđ idē monachus timebat in susceptо ordine ministrare,nolēs ēt ab eod.epō ꝓmoueri ad maiores,sup q̄ ꝙsultus pa.rñ.vt secure i ordie iuscepto ministret,sd ꝙ ꝙsciam ad supiores ordines ñ ascēdat,ne fortè ædificet ad gehēnā.& l3 in hmōi difficultatē sit collapsus ex eo,ꝙ ꝙsciam hūit ni
2 mis scrupulosam,ea tñ nō euadet,nisi deponat errorē.B.† No.j. ex tex.ar.simoniacū nō posse ordinis executionē conferre,cū ipse nō hēat tāq̄ suspēsus nō pt alij ꝙferre,qa nemo dat qđ non
3 hēt,1.q.7.dabertū.& dicā.j.latius.† No.2.ꝙ vbi ñ subest p̄cm̄ i credēdo,vel ñ pt qs informare ꝙsciā suā,vt libet,ñ tñ dēt venire ꝙ ꝙsciā,ēt erroneā,nisi pri⁹ eā dpōat,& ad hoc quotidie alleg.iste
4 tex.† Vlt.collige ꝙ veniēs ꝙ ꝙsciam scrupulosam ędificat ad gehēnā.i ꝓmittit p̄cm̄ mortale,pp qđ puniet pœna gehēnæ.i.ignis æterni.Et dr̄ ędificare ad gehēnā.qa vr ꝓstituere sibi ædificiū ad
a mortē ęternā.& no.q̄ hntes ꝙsciā nimis scrupulosā & erroneā.a

ADDITIO.

a ¶De quo dic,vt ipse Abb.Sic.in c.& si qōes.§.e.in j.no.& qđ ibi addidi.Sed Io.Cal.hic tractat.an erronea ꝙscia obliget,ita ꝙ faciēs q̄ ipsā peccet,& arguit ꝓ & q̄.& finaliꝫ ꝙcludit ꝙ sic, qa cāt à rōe q credit illd bonū, & iō faciēdo q̄ manēte tali rōe ꝙ ēnit ad hoc c.d̄ hoīe.d̄ cel.mis.& c.significauerit.d̄ cor.vi.cū si.d̄ tñ, ꝙ iudiciū rōis errātis bñ ę q̄ legē diuinā,sed nō fm credulitatem habentis illā,q credit fm illā legē facere.ideò ligaē. & ita debet intelligi c.nemo.32.q.4.& c.fi.de ꝙsue.Nam illud qđ est q̄ ꝙsciē tiam erroneā,nō est in se malum,sed fit sub rōe mali,qa ille,qui eā het & q̄ facit,credit se facere q̄ Deū.Et ex hoc infert Io.Cal. an faciēs fm ꝙsciam erroneā peccet,& arguit ꝓ,& q̄, & d̄terminat,ꝙ talis cōsciētia nō excusat,qa iste incidit in eā vel voluntariè,vel ex negligētia, q iure diuino,vel canonibus, vel doctori-
✻ bus,&

¶In gl.j.in fi.dic vt dixi in c.13 heli.§.eo.videlicet,ꝙ in ꝓiudiciū alterius,& infamiam nō debet qs alij facilè credere.& ita loquit hic.Sed vbi cessat alterius præiudiciū non vituperat facilitas in credēdo.20.q.4.c. nuocēs.Iste ergo monach⁹ nō debuit de facili credere litis relatorib.in ꝓiudiciū,& infamiā epi.& ideò induc
e it in errorē de quo j.a† In gl.2.in fi.pro intellectu huius gl.&c.
5 prius quærendū est nunqd simoniacus sit ipō facto suspensus.& hic multa inuoluunt per doc.Sed breuiter;& clarè expedio per tria membra Aut.n.est simoniacus in ordine recipiendo,aut simoniacus in ordine conferendo,aut ī bñficio.Primo mēbro,cū est simoniacus in ordine recipiendo,dic,ꝙ iste est suspēsus nedū ab isto ordine simoniacè recepto,sed etiā ab oībus aliis ordinibus etiā licitè receptis,& per ꝙs est ēt remotus ab administratione tpalium bñficiorū suorum,q̄q̄.n.multi sint ordines,vnum tñ est facm ordinis.ideò si cōmittit simoniā in vno vulnerat totum sacm ordinis:ideò est suspensus ab executione oīm.& per cōsequēs ab administratione bonorū,hoc voluit Inn.hic & in c. tanta.§.e.facit tex.in e.ꝓter.§.verū.32.dist.& j.q.j.reperiuntur.in c.eos etiam.81.dist.vide gl.in cle.cupientes.in ver.non nouā.de pœnis.& ibi gñaliter tractaꝫ an suspēsus ab officio sit suspensus etiam à bñficio,& faciunt no.in simili.22.di.c.nullus.& ca. ꝓter.
6 †Et hæc intelligo vera in eo qui cōmisit simoniam secus in eo qui recepit ordinem alio simoniā cōmittēte,eo ignorāte, tunc. n.iste est tm̄ suspensus ab ordine simoniacè recepto,nō aūt ab a liis quos prius licitè recepit nec à bñficiis prius licitè adeptis,vl̄ adipiscendis.ad hoc c.de simoniace §.e.& ibi hoc voluit Inn.idē puto in eo,qui recepit ordinē ignoranter à simoniaco suspēso,
b vt j.q.j.si qs à simoniacis.b† Sedo membro principali, qñ qs est
7 simoniacus in ordine ꝙferēdo.doc.videnē varij.vñ tenuit Gof. talē nō esse suspensum quò ad aliios,& sentit ēt hic In.nisi ꝓ triē niū tm̄,vt in c.pe.j.e.& sic plus puniaꝫ recipiens ordinem simoniace q̄ sic cōferens, qa recipiens habet ordinem vitiosum.nō sic cōferens,l3 peccet indignè cōferendo.Sed ipsemet In.sentit oppositū in pal.c.pe.& illud credit verū, ꝙcludo ergo qđ conferens ordinem p̄ simoniā ipse est facto suspensus ꝓpetuo ab ordinib.pro hoc tex.iuncta gl.in pal.c fi q à simoniacis,facit etiam iste tex.& melius.32.di.c.ꝓter.§.verū,& ibi bo.gl.vñ à tali simonia
co q̄tūq; occulto nō debemus recipere aliqua sacra, nisi baptis
8 mum,& corpus Christi rge necessitatis tm̄,vt i pal.§.verū.c.† Ter tio membro principali qn qs est simoniacus in bñficio, aut est notorius simoniacus,& est suspensus ipso iure.vt no. in præal. §.verum.& no.In.hic.& in c.tanta.§.eo.aut occultus,& nō est suspensus,sed suspēdēdus,ar.j.q.3.in c.j.& 2.dicit tñ notabiliter In. hic,ꝙ respectu illius bñficij,ꝙ simoniacè acqsiuit est suspensus ab oīb.ordinib.vñ si qs emit epatum,l3 non ordinem nō pōt valide clericos ordinare,qa illa collatio procedit ex illa emptione bñficij.& ideò ordinati ab eo nō habent executionē ꝙ est valdè no.alleg.j.q.3.ea q̄.Et ex his nunc infert ad intellectum illius c.& ad declarationem primæ partis huius gl.Nā pōt primo hoc c.intelligi,ꝙ iste monachus errabat in iure.vt quia credebat simoniacum occultum in beneficio cōferendo esse suspēsum.&
9 ideo dicit papa hunc esse in errore.†Sed nō placet hoc In.dicēti,ꝙ l3 nō sit peccatum malè intelligere canonem cum sit de iure positiuo,tamen postq̄ est doctus,& instructus ꝓ superiorem grauiter peccat nō deponere de errore.ar.19.di.nulli.& no. hoc dictū,qa solet allegari,ꝙ malè intelligere legē vel canonē nō ē peccatū,qđ intellige nisi ex hoc ꝙmittatur aliqđ delictum,quia ignorātia non excusat in delictis.de pe.di.2.sciendū.& in ca. per
d tuas.j.eo.d Sedo pōt intelligi,ꝙ ille errabat in facto, qa credebat ex aliqua ꝓsumptione illū epm simoniacū in ordine,sed cū de hoc nō esset certus nō debebat abstinere ab ordine recipiēdo,vñ habebat cōscientiā nimis scrupulosam. ¶ Sed ꝙ prædicta instatur:nā sicut nō debet venire ꝙ cōscientiam quo ad ordines suscipiēdos,ita nec ad ordines susceptos, cuius ꝓriū innuit ista litera.So.dicit Inn.ꝙ ordines suscipere est liberū, sed ī susceptis ministrare est necessariū.vt in c.quæris.de æta.& quali.vñ ille debuit cōsciētiā suā informare fm ius quo ad ordines susceptos, sed in suscipiendis nō debuit cōpelli ratiōe prædicta.Itē secūdū Host.facilius frangitur cōscientia in susceptis,q̄ in suscipiendis, quia multa impediuntur faciēda,&c.vt in c.j.& c.rursus.qui cle.
e vel vo.& in c.quēadmodum.de iureiu.vel(vt sentit hic Inno.)
f papa dispensauit hic in susceptis, quia tunc ignorabat.argum.
10 in præal.c.ꝙ à simoniacis.f ¶† Ex prædictis declaratur vltim.q.
g gl.an possem recipere ordinem ab eo, quē scio simoniacum:g nam

ADDITIONES.

✻ bus,& magistris non credit cum ad hoc teneatur, vt hic,& de sen.excommu.inquisitioni,cum ergo hoc ex voluntaria ignorantia procedat,sequitur quod nō excusat.xv. quæstio.j.in prin. & xxxij.distin. §. vt itaque.vnde tali imputatur ex eo quòd non deponit erroneam conscientiam,nec potest dici perplexus, nisi quia non deponit errorem suum,quem deponere debet,vt hęc dicta refert,& sequitur Dom.Card.in pen.& vlt.quæst.Ex præmissis faciasduas conclusiones.Prima est, ꝙ faciens secundum cōscientiam erroneam non excusatur à peccato,etiam si ipsam deponere non possit,quia ei est imputandum.ꝙ non credit iuri diuino,vel canonib.vel Doctoribus, & Magistris hoc intelligere nisi sibi deessent magistri à quib.posset informari, quia tunc ex quo non potest inuenire à quo instruatur.excusatur à peccato 37.distinct.§.vt itaque.vers.vnde ait Augustinus. & Cald debet intelligi,quando erronea conscientia est contra ius naturale vel contra ius diuinum,secus si esset contra ius positiuum. Nam non inuoluitur peccato mortali,qui malè intelligit ius positiuum,vt dicit notabiliter hic Innocē debet intelligi,nisi postquàm esset instructus vt ī dicetur.Est tamen differentia interius diuinum,& naturale.quia eius ignorantia non excusat à peccato,nisi vbi non potest inuenire qui eum informet.vt s.dixi. Sed ignorantia iuris positiui excusat à peccato mortali,etiam si posset inuenire qui eum instruat,dum tamen postquàm instructus est non sit pertinax,& ita intelligo Cal.& Inn.facit quod dicam supplendo Abb.Sic.secūda ꝙclusio.vbi non ꝓt conscientiā erroneam deponere,debet omnino eam sequi,quia licet nō excuset à peccato,tamen minus peccatum est sequi erroneam conscientiam,quàm facere contra ipsam,vnde debet eligere minus.13.d. nerui. Alex.de Ne.

a §✻ Host.dicit plenius quàm Abb.Sic.dicit enim ꝙ iste non debuit credere in infamiā,vel præiudicium alterius ff.de act.empt. Iulianus.§.quod autem diximus,aliàs autē dicimur scire,quod ab aliis audimus.22.q.5.hoc videtur.vbi de hoc.Item quantum ad literam,ibi relatione quorūdam,dicit ꝙ alij habent,relatione multorum,& sic videtur habuisse Host.in hoc tamē secundū D. Car.non est facienda differentia,an dicat,quorundam an dicat, multorum,facit ꝙ dicit hic Inn.qui dicit, ꝙ hæc decret.debet intelligi,ꝙ iste credebat ex relatione multorū, ꝙ ordinator suus esset simoniacus,& ꝙ ex hoc nō haberet ordinis executionem, & ꝙ vlteriùs non deberet ab eo ordinari.Sed si in tex.est verbū quorundam,subaudit Host.putà vicinorum,seu etiam collateralium,quantumcūque secretorum.dū tñ priuatorū,secus si superior denunciaret ipsum esse talē,& euitandum mādaret, tunc.n. secundum Host.prima facie esset ei credendum,& parendum.de ꝓbat.post cessionem.de treu.& pace.c.1.11 q.3.curæ. nota bene hęc verba Host.ꝙ licet multi dicāt aliquod delictum, de aliquo non est credendum,imò plus etiam si familiares,vel collaterales seu secretarij alicuius referant malum de ipso,non est ipsis credendū.Sed si superior denuncier prima facie est credendū,& ꝓrendum ei,hoc etiam tenet Io.An.& D.Card.in prima oppositione.& Butr.super hac gl.& hæc notabis.Alex.de Ne.

b §✻ Idem dicendum est in eo qui coactus recepit ordinem simonia interueniente-Nam & cum tali est dispensandū,vt ministret in ordine,quem recepit coactus,vt in c.constat.j. q j.& hoc dicit Inn & Doct.

c §✻ Vide omnino glo.ibi quæ incipit,ab hoc loco,quæ ponit tres differentias inter simoniacum,& notorium fornicatorē ex vna parte,& hæreticum,& scismaticum ex alia parte, & ꝙ quis non debet audire missam simoniaci quantumcunque occulti,nec recipere aliqua sacramenta,præter baptismum,& Corpus Christi tempore necessitatis tantùm,tenet gl.in eo.§.quæ incipit, Hugo istud intelligit.Ale.de Ne.

d ✻ Butr.autem dicit quòd error iuris excusat à peccato,sed non pœna temporali,de quo videbimus in c.per tuas.ī. eo.Alexan. de Ne.

c ¶Do.Car.in tertia oppositione dicit, quòd si iste non habuisset conscientiam contrariam potuisset etiam ad superiores ordines ascendere,& mouetur per literam,vbi contra conscientiam ad superiores non ascendat, & istud etiam est de mente Doct. Dictamen,quòd magis tenetur conscientiam erroneam deponere respectu ordinis susceptі,quàm recipiendi,per rationes Inno.& Host.Alex.de Ne.

f ¶Cum reuerentia Papæ non dispensauit, nunc apparet de aliqua dispēsatione.sed ideò debet ministrare in ordine susceptо, quia non constabat sibi ordinatorem esse simoniacum,& hoc est de mente Doct.Alex.de Ne.

g ¶Quem scio simoniacum.Adde ꝙ si à tali receperim an sim solum ab illis ab eo receptis suspēsus.an verò ab omnibus, etiam quos à non simoniaco suscepi, & quis mecum dispēsabit adde istum in ca.de simoniacè.versicu.circa hanc.§.eodem.& ibi Felver.in gl.fi.gl.Arch.& Ge.32.di.c.præter.§.verum.vbi tenent talem esse suspensum etiam ab ordinibus benè susceptis, & cura quo papa solus dispensat.Zach.

Universidad de Navarra Biblioteca

uerū in casibus in quibus dixi cum esse suspensum procedit decisio gl. secus in aliis, quia tunc cessat eius ratio: a& q dixi de simoniaco suspenso idem dicit Inn. & bene de excōicato. idem de deposito, vel suspenso vt isti quantuncunque sint occulti non b ferant executionem ordinum. b † Ex his decidit aliqualia quæstio, 1 nunquid propria authoritate sit licitum recedere à prælato notorie criminoso, & dicit quidam, q non, nisi in duob. casib. vt si sit notorius fornicator vel simoniacus in ordine, vt præal. §. verum. sed Inn. concludit hic idem esse in quolibet peccato q impedit executionem ordinis etiam post peractam pœnitentiam, quia eadem est ratio in istis. & quæ sint illa delicta. not. in præall. c. nisi. in §. propter conscientiam. de renunt. & hunc articulū examinaui latius in c. cum non liceat. de præscri.

ADDITIONES.

a ❋ Imò etiam si simonia esset omnino occulta, illa qui scit simoniacum potiùs debet pari excōicationem, quàm ad ordinem recipere, vt dicit hic gl. 1. q. 1. fi qui à simoniacis. facit q dicit gl. 32. d. §. verum. quæ dicit, q quis non debet audire missam nec recipere sacramēta ab eo, quem scit simoniacum, licet sit occultus. Ale. de Ne.

b Et idem dicendum est secundum Host. in quocunque peccato q post pœnitentiam impedit executionem ordinis, & de quib. i c. nisi cum pridem. §. propter conscientiam. de renunt. Ale. de N.

SVMMARIVM.

1 *Archiepiscopus licet non habeat iurisdictionem in subditos suffraganeorū potest tamen tollere prauam consuetudinem totius prouinciæ.*

CAP. XXXVI.

IN TANTVM. Pro chrismate, vel inuestitura ecclesiarum nil exigi debet, nec excusat consuetudo vel nominis variatio, h. d. Et prouidet circa duo. secunda ibi, prauā. Et ij. subdiuiditur, nā primo narrat factum, secundo corrigi mandat & puniri ibi, cum vero. Casus literalis. Quidam suffraganei Cāturarien. archiepiscopi recipere consueuerunt certam quantitatem pecuniæ pro chrismate. isti timentes pœnam canonicam, & correctionem eludere cupientes tempus fiendæ solutionis anticipabant, recipiētes i media quadragesima, quod recipere consueuerant in paschate, & nomē denariorū variabāt. Denarios quos primo dicebāt chrismale, secundo appellabant paschales, consuetudinē mediæ quadragesimæ nuncupantes. peruenit hoc ad notitiam do. pa. q rū. q cum gratia sit gratis conferēda, & qui primo recipit ptium q rem conferat prætiosam, & expressius specie exprimat venditio nis. Mandat pap. archiepo quatenus huiusmodi excessus corrigat & suffraganeos suos & eorū officiales talliter puniat q aliorū culpa sibi propter suam negligentiam non imputetur ad pœnā. In fi. dicit q illam prauam consuetudinem de sua prouincia studeat extirpare secundum quam inuestituram ecclesiarum Arch. marcam argenti exigebant. alij verò prælati vaccam albam vel certam quantitatem pro vacca. B. No. 1. ex tex. ex principio, q ex vno peccato quandoque gnatur aliud, & peccata inducunt peccatorem ad peccandum. a No. 2. q variatio temporis in solpendo, vel mutatio nominis b non excusat contractum alias illicitum. Et ex hoc collige. quod considerandum speciem tractus non solum sunt attendēda verba, sed etiam natura contractus, facit l. si vno. ff. loca. No. 3. q fortius declaratur venditio, quando pretium præcedit traditionem rei, quàm quando sequitur, quia traditio rei potest se habere ad multos contractus, non sic traditio prerij. c Item no. solum archiepiscopum posse punire suffraganeos suos, de quo in c. vt litigantes. de off. or. lib. 6. & in ca. sacro. de sen. exc. & etiam officiales suffraganeorum quādo delinquunt vt officiales. de quo d c vt no. in c. j. de of. vi. li. 6. & in c. romana. de of. or. e. li. ¶ † Vltimò no. & tene menti archiepiscopū posse tollere prauam consuetudinē totius prouinciæ suæ. cōc. c. ex frequentibus. de inst. licet eū nō habeat iurisdictionem in subditos suffraganeorum. vt in c. pastoralis. de of. preſ. tñ prauam consuetudinē tollere potest cū cōcernat totā prouinciā & peccatū sit notoriū. facit c. romana. §. notoria. de censi. li. 6. ¶ In gl. in verbo. qui prius. d in fi. vel fm Host. cauetur de re tradenda, prætium fuerit intra certū tps solutū. ff. de ædil. edi. l. ædiles. §. fi. cum l. seq. & idem no. in l. si traditio. C. de act. emp. ¶ In gl. notergo. ex gl. iuncto text. q etiam pro inuestitura facti. i. pro inductione in corporalem possessionem nō potest aliquid exigi. Archi. enim habet inuestituram facti & nō iuris, vt in c. ad hæc. de of. arc. & sic pro possessione habēda nō debet aliquid trahi vbi etiam subest consuetudo. vt hic. quod tene menti. Abbas.

ADDITIONES.

a ¶ Ad hoc de pœ. di. 6. considerat. & j. de reg. iu. defleat. in quibus dic quòd qui in vno delinquit factus est omnium reus, & inter alias rationes amorem huius peccati deterit peccator omnes virtutes, & conuertit ipsas ad vitia. vt d. c. considerat. Ale. de Ne.

b ¶ Mutatio nominis. De ista mutatione nominis vide exemplum, in l. nemini. C. de aduoc. diuer. iu. vbi dicit Bar. q si statutū cauetur quòd qui fuit assessor non possit assidere hic ad quinq; dies, non poterit Potestas illum, quem retinebat sub noīe assessoris, retinere subnomine consiliarij. nam secundum Bal. ibi est fraus de nomine ad nomen. Seb. Sap.

c ¶ Vnde dicit Butr. q clariùs arguitur ꝯ actus venditionis qñ principaliter à principio propriæ suæ naturæ tantùm proportionali, q quando principiatur à principio alterius speciei contractus communicabilis. Alex. de Ne.

d ¶ Qui prius. de quæstione huius gl. vide Antonium. in c. 2. in fi. de sequestra. pos. & fruct. de Bellentz.

SVMMARIVM.

1 *Ordinatus ad titulum ecclesiæ alterius clerici cum consensu tamen suo debet viuere de reditib. ipsius ecclesiæ. 2. dummodo ibi in diuinis seruiat, alias secus, vel facultates ecclesiæ non sufficerent. 4.*

2 *Ignorantia iuris non excusat quem à delicto, licet mitius puniatur quàm si ex proposito peccaret.*

3 *Episcopus si ordinauerit aliquem qui non habet vnde possit viuere tenetur ad prouidendum sibi.*

4 *Episcopus potest facere omnia quæ sibi papa specialiter non reseruauit.*

5 *Simonia committitur si quis fuit ideo in ordine receptus, & assumptus.*

CAP. XXXVII.

PER TVAS. Ordinatus in subdiaconum, qui primo præsentatori suo promisit. q nil ab eo peteret in suscepto ministrare, vel ad superiores ordines ascenderet sine dispensatione nō pr, etiam si peccare non crediderit. h. d. secunda ibi, nos. ¶ Casus literalis. Quidam clericus cum vellet in subdiaconū ordinari, & titulum non haberet, rogauit quendam presbyterum, vt ipsum ad titulum ecclesiæ suæ præsentaret, sed cum presbyter hoc facere nollet, promisit eidem, q nunq portionem aliquam peteret in ecclesia illa si præsentaret eundem, & sic ad eius præsentationem fuit ordinatus: quærebatur quid iuris esset de clerico. respond. pa. q nisi cum eo fuerit misericorditer dispensatum, nec in eo ordine debet ministrare, nec ad superiores poterit promoueri. B. ¶ No. j. ex tex. q non solum abbates, sed etiam inferiores prælati, & rectores ecclesiarum possunt ordinare alios, & in titulum suarum ecclesiarum eos constituere sine præiudicio tamē patronorum ipsarum ecclesiarum, vt patet in c. pe. s. de iur. pat. 1 ¶ † Et ex hoc ampliatur. c episcopus si &. c. non licet. de præb. vt non possit quis ordinari sine beneficio. s. proprio vel alterius, nā sufficit q ordinetur ad titulum ecclesiæ alterius, ex hoc. n. consequitur vt debeat habere substentationem ex fructib. illius ecclesiæ quasi censeatur sibi constitutum beneficium in reditibus illius ecclesiæ. ¶ † Secundò nor. ibi. aliquam petere portionem, &c. q ordinatus ad titulum ecclesiæ alterius petit licitè ibi portionem. Et intellige q dixi, q debet ibi habere portionem, & sustentationem vitæ, tamen non debet habere tantam partem, vt videatur facta sectio beneficij per c. maioribus. s. de præb. sed debet sustentari tanquam clericus. arg. cap. proposuisti. s. de temp. ord. ¶ † No. ibi, egisset illicitum, &c. q ignorantia iuris non excusat à delicto. minus tamen peccat, quàm ille qui peccat ex studio vel scienter. de pœ. di. 2. sciendum. a ¶ † Sed contra tex. opp. de c. conquerente. de cle. non resi. Sol. quando quis ordinatur ad titulum alterius ecclesiæ, & ecclesia sufficit ad prouidendum vtrique tunc potest iste ordinatus directè petere hanc portionem, & tenetur ibi residere, & deseruire in diuinis. si autem non faceret residentiam, tunc posset priuari hac portione, siue hoc titulo, secundum Ioan. And. r. in d. cap. conquerente. idem si facultates ecclesiæ, non sufficerent, sed posset dici secundum eū quòd illud ca. non loquitur in presbytero præsentante, quia est quid sibi imputetur quare præsentauit, sed potest loqui i succes-

sore qui non

ADDITIO.

a ¶ Est etiam bonus tex. in c. in ipsarum. 22. q. 2. vbi dicitur quod quantum pertinet ad hominis voluntatem semper minus peccatum est falli quā mentiri: licet non excuset omnino ignorantia in his, sine quib⁹ nō potest haberi notitia fidei, vel Deus colinon potest. Nam in his multùm distat à vitio decipere, vel decipi, 16. q. 2. & si cupis. In his verò quæ nō sunt necessaria ad capiendum regnum Dei error, vel ignorantia eorum nullum vel leuissimum peccatum est, vt in c. in quibus. 22. q. 2. Vnde Inn. super c. per tuas, dixit q ignorantia iuris positiui nō ligat, à peccato mortali. Sed Butri. & Abb. Sic. inducunt, q excusat à peccato, sed non à pœna rpali, si illa ignorantia cadat in delictū. quod intellige si potuit p̄uidere peritiores, aliàs excusatur et à pœna rpali, vt in l. regula. ff. de iur. & fact. ign. & 37. dist. §. fi. Item debet intelligi nisi essent personæ priuilegiatæ, quæ excusantur ab ignorantia iuris, vt in c. ignorantia. 1. q. 4. & de hoc vide gl. magistrā ead. quæst. §. notandum. Alex. de Ne.

qui nō fuit in cu' p1. & hoc no. pro intellectu illius c. cōquerēte.

5 † Sed caueat eps ord.nator, quia si nullo mō presentator possit illi subuenire, cōpellitur eps ordinator ad p̄uidendum. vt in c.

a eps. de præben. & in c. cū fm. e. ti. a ¶ In gl. ij. in fi. q dicit hic Inn. q per so. ū pa. poterit cū isto dispēsari, & cū hoc dicto similiter trā seūt alij doct. sed ego puto, q ēt pēm poterit dispensari in casu

6 huius c. ¶ † Primo per theorica Inn. in c. dilectus de tēp. ord. v bi sing. dicit q qñ in iure pmissa est dispēsatio ex quo eā sibi papa nō reseruauit, vt epis indulsisse potestatē: & facit in simili. ca. nuper. j. de sen. exc. & c. nobis. in fi. s. e. Nec ob. si dicatur q p alia iura caueatur, vt in ordine solus papa dispenser: & dixit in c. de simoniacè. s. e. qa dico, q hic p̄prie & strictè nō cōmittitur simonia: vel si est simonia nō tñ est peccatū, sicut qñ p̄prie interuenit donatio alicuius temporalitatis. nam & iste p̄sentatus in effectu nullū lucrū ex hoc consequebaē, & iste ordinatus nihil donat: qa si nō fuisset ordinatus i effectu, nullam obligationē habuisset ad uersus illū p̄sentatorē, vñ isti mitius puniuntur: vt patet in ca. pe.

b j. e. vbi dicā. & fatetur etiā Inn. ibi. b Ex prædictis, & ex tex. colligi tur alia limitatio: vt licet in alijs casibus simoniacus in ordine nō solū sit suspēsus ab illo ordine simoniacè recepto: sed etiā ab a-

c lijs c. j. q. j. reperiūtur. & dixi in c. per tuas s. eo. tñ in casu huius. c. tñ est suspēsus ab ordine illicite recepto sed nō ab alijs: vt patet in tex. & hoc contingit ratione prædicta. sic, & tali pacto ordinās

d vel præsentans mitius punitur, vt in c. pe. j. e. vbi tangam. d ¶ † In

7 gl. fi. in fi. Sed q gl. & tex. sic opponi pōt q nulla interuenit hic simonia. nā non interuenit hic munus ab obsequio: qa nullū obsequium indebite impensum fuit. nec interuenit munus à lingua. i. fauor humanus seu sordidæ p̄ces imo humiles, & iustas emisit, nec interuenit munus à manu. qa nullū qd tpale tradidit, nec remisit aliq obligationē de p̄nti. Sol. licet de p̄nti non esset orta aliqua obligatio: tñ post ordinationem nō obligatur præsentator ad dandum isti certā portionem, quæ quidem portio consideratis fructib. est quid tpale. remisit ergo istā obligationē rei tpalis vt adipiscereturius spirituale. & remittere in istis idē est quòd da-

e re, vt c. veniens. el j. de testi. lib. vj.

ADDITIONES.

a ¶ Ista sunt verba Host. hic, cum quib. transeunt Doct. qui dicit q si facultates ecclesiæ nō sufficiunt imputet sibi præsentator, qui consensit. Vnde si habet de patrimonio. vel aliunde, coget eum episcopus ad assignandum titulum, aliàs ille qui ordinauit tenetur prouidere de præbenda. c. 2. & 4. & c. cum secundum. de quo Do. Car. se remittit ad c. accepimus. de æta. & qual. in vij. quæ. Et hæc sunt vera in eo qui præsentauit, successor autem qui nō fuit in culpa non tenetur si facultates ecclesiasticæ non sufficiunt, secundum Ioan. And. qui ita intelligit c. conquerente. de cler. non resid. Alex. de Ne.

b ¶ Sed Inn. non fatetur ibi q alius q Papa possit dispensare, & cū opinione q tenet hic Inn. transit Io. And. & Bart. & communiter Doct. & est casus in c. pen. in fi. j. e. q alius q Papa non possit dispensare, & ideò non obstat theorica Inn. in c. dilectus. de temp. ordi. qa illa theorica habet locū, nisi in canone caueatur q alius quàm Papa non possit dispēsare, prout caue tur in d. c. pen. in fi. & licet ille tex. non exprimat q remittens ius petendæ portiōis crederet illam remissionem licitā, tamen ille tex. debet in distinctè intelligi cum loquatur in distinctè, præsertim cū ignorantia iuris comparatur dolo, vt in l. qd Nerua. ff. de dep. & hic. fateor tamen q per sedem Apostolicā faciliùs debet dispensari cū tali ignorante, quàm cū sciente, sed tamen alius quàm Papa non poterit dispensare, vt in c. apostolicæ. de cler. exc. mini. Alex. de Ne.

c ¶ Sed etiam ab aliis. Adde q posui in apostil. ad istum in cap. per tuas. lo. ij. in fi. in apo. in verſ. quem scio simoniacum. s. eo. tit. vbi tango materiam huius verſ. zach.

d ¶ Et hoc quod dicit Abb. sic. tenet ibi Inn. & Doct. Alex. de Ne.

e ¶ Sed an idem sit remittere, quòd dare in debitis in cap. pe. j. eo. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Simoniam committit si quis dat vel recipit pecuniam pro administratione rerum spiritualium. 2.*

3 *Spiritualia quibus modis capiantur, in iure.*

4 *Ius patronatus non potest vendi nisi cum vniuersitate, nec potest diffiniri in iudicio seculari.*

5 *Simonia conuentionalis est detestabilior mentali.*

CAP. XXXVIII.

1 CONSVLERE. † Non eget summario quia breue. Sed per alia verba potest sic summari. Simonia est dare pecuniā pro vicariatu, vel alia administratione rerum spiritualium, vel ecclesiasticarum habenda, & dantes, & recipiētes ab illa ecclesia sunt eiciendi. h. d. ¶ Casus literalis. Quærebat à dño pa. q p̄prie dicerenē simoniaci. Papa rīdet q quicunque p pecuniā aliquā administrationē obtinuerint tam dantes q accipientes cum Simone percellūtur & ab illa ecclesia repelluntur, in cuius ignominiam dare & accipere pecuniam voluerunt Ber. ¶ No. j. ex tex. q cōtumelia quædam & iniuria irrogatur illi ecclesiæ, quæ acquiritur pecunia intruente: & idem si administratio conceditur per pecuniam illa ecclesia. & hoc qa stituit illam ecclesiam, seu ei⁹ administrationes venales. concor. c. de hoc s. e. & c. audiuimus. j.

2 eo. ¶ † Secundò no. q simonia nō solum cōmittitur in beneficio spirituali obtinendo, sed etiā in qualibet administratione rerum ecclesiasticarū. & tūc est hoc simoniacum, quia p̄hibitum. & de

a istis administrationibus latè habetur. ij q. iij. ita quator. a ¶ † Vnde

3 aduerte b post Io. An. q quædam sunt spūalia fm essentiam suā & b horū qlam incorporalia, qdam corporalia. prima. s. incorporalia non possunt vendi etiam de facto, quia non cadunt in cōuentionem, nec æstimantur vt sunt virtutes, & dona Dei. & de his. j. q. j. cap. j. & ibi gl. ij. sed corporalia de iure vendi non possunt, sed de facto venduntur, nō tñ sine vitio simoniæ, exemplum in reliquijs sanctorū, vt in c. j. & ij. s. de reli. & ve. san. Quædam sunt spūalia p cām vt sunt sacramenta stricte & large sumpta, sacramenta cūi sunt spūalia rōne causæ: qa per eam conſequimur gratiam. & ista qa corporalia cadunt in ptio, sed nō sine vitio simoniæ: vt in c. non satis. & in c. cū in ecclesiæ. s. e. Quædam sunt spūalia propter statū, vt est religio. & de istis dicendū est, vt in c. dilectus. & in ca. veniens. s. e. Quædā sunt spūalia quæ dependent à ptate spūali. vt in c. ad aures s. e. Et quędam rōne officij. vt in c. ad nostrā. s. e. & in istis nō pōt interuenire aliqua vēditio. vñ quicqd competit clerico rōne ordinis, vt pulsare cāpanā, claudere ostia ecclesiæ, & similia. vel si est administrator rerū ecclesiasticarū vēdi non pūt, habent em dependentiā quādā à rebus spūalibus, vt præbēda & beneficia vt declarauimus. Quædā sunt annexa spūalib⁹, quia sunt

c deputata ad vsum spūaliū, vt vasa sacra, vestes sacerdotales. & si.

4 † Et de iure patronatus certum est qd cum sit annexum spūali-

d bus vēdi nō potest, vt in c. j. de iurep. sed transit cū vniuersitate d tpali. vt in c. ex literis. e. ti. de iurepa. nec cā iuris patronatus p lai

5 cū iudicio diffiniri pōt. c. quāto. de iud. † In gl. fin. ibi fuit processum ad actū, & tūc aduertēdū, qa aut iteruenit pactū, & cōmitti tur simonia cōuentionalis quæ est valde detestabilis. Aut nullū pactum interuenit, sed prava intentio, & tunc est simonia mentalis quæ non est tā execrabilis, qa per solam pœnitentiam absque restitutione aboletur, vt dixi in c. tua s. e. & habetur in c. fin. j. eo.

ADDITIONES.

a ¶ Intelligede administratione ecclesiastica habente aliquid spirituale annexum, alias non committeretur simonia. vt dicit hic Inn. & doct. Alex. de Ne.

b ¶ Vnde aduerte. Vide Abb. in ca. quanto. vbi mod. suprà, de iudic. vbi quot modis quid dicatur spirituale. Seb. Sap.

c ¶ Et ratio est, quia ea quæ sunt deputata ad diuinum cultum nō debēt conuerti ad humanos vsus, vt in dictis iuribus, & in regula semel Deo dedicatum. Hinc est q de vestibus personarum ecclesiasticarum non est facienda vestis sacerdotalis, seu casula, nec alius ornatus ecclesiasticus, vt dicit gl. notabilis. de consecra. di. j. ad nuptiarum. Alex. de Ne.

d ¶ Transit cum vniuersitate. Adde istum in c. quanto. nu. 7. & qd ibi posui in apostil. ad ipsum in ver. est falsum. suprà, de iud. & in ca. quærelam. nu. 4. & ibi iterum notaui in apost. ad eundem post eum in apos. in ver. vt in iurepatronatus. suprà isto. & eo. ti.

SVMMARIVM.

1 *Simonia committitur si aliquid accipitur ex consecratione episcoporū, vel ex benedictione abbatis, vel ordinatione clericorum non obstante aliqua consuetudine.*

2 *Simonia non est si ad ordines assumpti compelluntur aliquid pro fabrica dare, stante de hoc aliqua constitutione.*

3 *Simonia non est si tempore chrismatis datur episcopo census alias sibi debitus stante de hoc consuetudine.*

CAP. XXXIX.

1 SICVT PRO CERTO. ¶ † Simoniacū est aliquid exigere p consecratione eporum & benedictionibus abbatum, & ordinationibus clericorū, nec excusat consuetudo. h. d. Primò narrat excessum: & ipsius excusationē. Secūdo excusationem reprobat & excessum prohibet, & pœnā adiicit, ibi tantum. Casus literalis. In plerisque locis à multis prælatis fiunt turpes exactiones pro cōsecrationibus eporum, benedictionibus nubentiū, & consimilibus. & est taxatū quātum debeat dari isti vel illi quātū, vel alteri vel alij hmōi prauitatē per cōsuetudinē defendentes. concilium hmōi cōsuetudinem, quæ dicenda est potius corruptela pœnitus reprobat, p̄hibendo expresse ne pro talibus quocunque prætextu aliquis extorquere præsumat aliquid vel exigere, alioquin & qui dederit, & qui acceperit cū Giezi & Simogere, alioquin & qui dederit, & qui acceperit cū Giezi & Simo-

Universidad de Navarra Biblioteca de Humanidades

ne condemnetur, Ber. No. j. ex tex. q̃ episcopus dicitur consecrari, Abbas benedicti, clericus ordinari: sed satis potest dici, quod etiam ep̃s copus ordinatur, quia episcopatus est orco, vt not. in
2 pr̃e. sexti. ¶ † No. ij. ibi exactiones, & extorsiones: quod nec pro conferendo ordine nec pro iam collato potest introduci consuetudo vt aliquid detur: & vult tolliere palliationem quorundam, qui exigebant ex post facto: dicit tamen Host. consuetudine posse induci vt ordinandus aliquid daret ad fabricam ecclesiæ vel ad cultum diuinum, ita tamen vt ordo liberè conferatur, sed postea compellatur ordinatus ad obseruandum laudabilem consuetudinem. vt c. ad apostolicam. j. eo. & no. bene hoc dictum Host. vt non solum à laicis, sed etiam à clericis potest prætextu consuetudinis aliquid haberi ad cultum diuinum conuertendum: non tamen valeret pactum, vel statutum etiam in fauorem eccleſiæ. vt j.
3 q. 3. ex multis. in fi. vbi bo. text. in c. Iac. j. eo. vbi dicam. ¶ † Valet etiam consuetudo ſm doct. vt census alias debitus episcopo defe ratur tempore christmatis: quia non datur principaliter prochris mate. quod no. &c.

SVMMARIVM.

1 *Abbatissa vel priorissa vel aliter prælata non venit appellatione monialiũ.*
2 *Monialium appellatione non veniunt monachi*
3 *Cõstitutio antiqui iuris declaratoria addẽs pœnã dicit̃ noua respectu pœnæ.*
4 *Iuris ignorantia excusat moniales, & etiã monachos, q̃ claustra nõexcit.*
5 *Iuris ignorantia an excuſet clericos.*
Necessitas excusat quem à furto tam respectu pœnæ quàm culpæ.
Committens peccatum propter paupertatem quando excusetur.
Necessitatis tempore omnia sunt communia.
Moniales etiam prætextu paupertatis non debent recipere aliquid ab intrare volentibus monasterium.
6 *Simonia non impedit monachum adeo quod non posset fiae damnatione redire ad seculum, sed bene impedit, quod non habet locum in illo monasterio.*

CAP. XL.

QVONIAM. Religiosi prætio recepti vna cum recipienti bus de monasterio repelluntur & in arctiorib⁹ monasteriis ad agẽdum pœnitentiam detruduntur. Sed recepti ante istud cõ cilium ponebantur sic recepti in alijs locis eiusdem ordinis, nisi multitudo sit in causa, ita tamen quod renuntiant primæ receptioni & de nouo recipiũtur. h. d. Et sunt quatuor partes. Primò prouidet circa futura. Secundò circa præterita ibi, de his. Tertiò prorogat ibi hoc etiam. Quartò publicationem fieri mandat ibi: verum. ¶ Casus literalis. Simoniaca prauitas apud multas monia les in tantum inualuit q̃ vix recipere voluerunt aliquas in soro res sine prætio paupertatis prætextu. Præcipit concilium, ne de cætero istud fiat statuens, vt quæcunque de cætero talem com miserit prauitatem tam recipiẽs, quàm recepta siue subdita fue rit si ne prælata sine spe restitutionis de monasterio expellatur in arctius monasterium ad agendum perpetuam pœnitentiam de rudenda, de his verò, quæ ante istud concilium taliter sunt recepr̃ statuit, vt de illis monasterijs quæ perperam sunt ingres fæ remoueantur & cum alijs eiusdem ordinis collocentur si fortè propter multitudinem hoc fieri non poterit, ne damnabiliter in seculo euagentur de nouo di spensatiuè in eiusdem monaste riis recipiantur muratis locis prioribus, & inferiorib. assignatis. & hoc quod dictum est de monialibus obseruandum est de mo nachis & aliis regularibus, ne per simplicitatem vel ignorantiã aliquid se valeant excusare, prẽcipit vt episcopi per suas diœce-
1 ses singulis annis hoc faciant publicari Ber. ¶ † No. ex tex. q̃ appellatione monialium nõ venit abbatissa vel priorissa, vel aliter prælata. nam primo fecit mentionem de monialibus in genere, & posteà subdit prælata, vt in c. si j. eo. ¶ Secundò no. q̃ receptio monialium spe rat simul ad p̃ e atum & ad alias moniales. & vi-
2 de qd̃ no. in c. fi. de reg. li. vj. a ¶ † Tertiò no. in ver. hoc etiã, q̃ appellatione monialium bnon veniunt monachi, quia licet mascu
b linum comprehendat fœmininum non tamen econtra, vt ff. de
3 le. ij. l. si ita. ¶ † Vti. nota q̃ constitutio iuris antiqui declaratoria addens nouã pœnam non extenditur respectu pœnæ ad præteri ta, & sic respectu illius pœnæ censetur noua constitutio qd̃ opti mè probatur hic. nam licet ante concilium hoc simonia com mitteretur in hmõi receptione, tamen ista pœna non erat sic sta tuta, vnde aliter puniuntur recepti ante hanc constitutionẽ ali ter recipiendi & concor. c. cum tu j. de vsu. & no. Pan. de Lea. in
c præ. cle & no. in c. fi. de constit. c ¶ † Potest etiam colligi ex fi. lite
4 ræ quod monachi, moniales & alij regulares excusant̃ ab igno rantia iuris, de monialibus non est dubium, quia & aliis mulieri bus permissum est ignorare iura. l. cum de indebito. ff. de prob. l. si emãcipati. C. de iur. & fac. ign. vide bo. gl. quę generaliter hoc prosequitur. j. q. 4. c. turbatur. §. norandũ. & 38. di. in summ. & for

tius debent excusari moniales, quæ non exeunt claustra monasterij. vt in c. j. de sta. re. li. vj. sed in monachis est bene notãda hęc litera. Sed dicit Host. q̃ potest procedere in monachis, qui nunquam exeunt claustrum. Sed cum hodie vadunt ad audiendum
d iura non de facili eis permittitur hæc ignorantia d. posset ẽt dubitari in clericis secularib. quia & militibus pmissum est ignora re iura. l. 1. C. de iur. & fac. ign. & clericus gaudet priuilegio milita ris, vt no. gl. in l. miles. ff. de reg. iu. nam sicut miles armatæ militię debet intendere armis, ita & miles cœlestis militiæ debet intendere diuinis. Sed tamen forte aliud posset in eis dici, quia & ipsi, si possunt debent mitti ad studia literarum & eis suadetur & præci pitur. vt inc. cum ex eo. de cle. lib. 6. & 38. di. c. ignorantia. & cum multi sc. illius di. sed milites armatę militiæ non debent studere:
5 sed intendere circa salutem reipublicæ. ¶ † In gl. j. ibi non debet quis pecccatum operari mortale &c. Sed ꝫ hoc op. de c. discipu los. de conse. di. v. & de ca. 3. j. de fur. vbi prætextu paupertatis qs excusatur à furto. dicit hic Io. An. q̃ necessitas non excusãt à cul pa, sed alleuiat pœnam. hæc so. mihi non placet quo ad furtum, p c. discipulos. vbi etiam à culpa excusantur discipuli. secundo sol uit, q̃ paupertas habens in se necessitatem excusat. ista so. non est generalis. & ob. ca. ficut. 32. q. 4. vbi dicitur potius quis debet fa me mori, quam idolothitis vescì. & vide ibi text. cum gl. Et ideo conclude sic, quòd quædam sunt in se mala vt adulterari, occide re & peierare, & similia. & illa prætextu paupertatis non sunt cõ mittenda & habet locum istud dictum potius omnia mala pati quàm malo consentire: vt in cap. ita. & in c. sacris. alleg. in glosſ. Quædam sunt quæ licet in se sint mala: tamen tempore necessi tatis desinũt esse mala vt furtum, nã tempore necessitatis omnia
e debent esse cõia. e 47. dist. sicut. & ideo non cõmittit furtum illo tpe, qa nõ ꝫtractat rẽ alienã. Sed intellige q̃ est tãta necessitas, q̃ fame periret, si non caperet, ex quo sibi ab aliis nõ dat̃, & tũc excu

ADDITIONES.

a ¶ De hoc plenè dixi, in c. ad apostolicam. de reg. Alex. de Ne.
b ¶ Monialium. Vide And. Sic. nouiter ponderantem hunc tex. in c. si quis. §. de rebus eccl. non alienan. Seb. Sap.
c ¶ De hoc vide gl. notabilem, quæ hoc tenet in clem. j. in verbo, de cætero, de vsur. Alia limitatio est quando constitutio antiqui iuris declaratoria habet ibi contrariũ. cõmunẽ opinionem Doc. vel consuetudinem contrariã non trahitur ad præterita, vt dicit gl. notab. in c. vn. in verbo, de cætero, de postu. prælat. in vj. quod intellige, nisi constitutio dãnaret consuetudinem: quia tunc trahitur ad præterita non obstante consuetudine contraria, vt di cit gl. pen. in clem. si vna. de reb. eccle. non alienand. quã tenebis menti. Sed de hac materia, quãdo constitutio trahitur ad præte rita, dic vt plenè per Doct. in c. fi. de constit. Alex. de Ne.
d ¶ Ego puto quòd hæc non sint indistinctè vera. Nam licet præ sumatur ignorantia iuris in muliere: tamen non excusat ab igno rantia iuris, nisi in casibus in iure expressis, vt in l. final. C. de iur & fact. ignor. Et qui sint illi casus, dic vt ibi per gl. Hoc etiam te nuit glo. in d. §. notandum. & tenebis menti illam gloſſ. quia po nit differentiam inter mulierem minorem xxv. ann. militem, & rusticum, quòd ad excusationem ab ignorantia iuris. Verum est tamen, quòd mulier excusatur indistinctè ab ignorantia iuris quando non habuit peritiores, quos posset consulere: imò etiã masculus hoc casu excusatur ab ignorantia iuris, vt in l. in bono rum. ff. de bon. poſſ. & in l. 2. §. fin. quis ordo in bon. poſſ. ſerue. & in l. regula. §. sed iuris ff. de iur. & fact. ignor. & 37. distinct. §. final. & per hoc ego infero, quòd si moniales potuerunt consulere pe ritiores, licet claustrum non exeant, non excusantur ab igno rantia iuris, nisi in casibus, in quibus excusatur mulier: quia non est dare rationem diuersitatis, & iura loquuntur de muliere in distinctè. Vnde debet intelligi indistinctè de muliere, siue laica, si ue religiosa: & idem puto dicendum in monachis eadem ratione: & dic quòd licet clericus teneatur esse literatus: non tamen monachus, vt est text. cum gloſſ. 16. quæſt. 1. legi. sed tamen non excusatur ab ignorantia iuris si potuit peritiores consulere. non obstat iste text. in fi. quia non dicit quòd excusatio sit de iure ad mittenda, sed ad tollendum excusationem ignorantiæ, puta si di cerent, quòd non potuerunt consulere peritiores: vel q̃ in deli ctis requiritur dolus, & simplicitas excusat à dolo, vt in l. si quis id quod. de iurisd. & omn. iudi. Vnde ad tollendas tales excusa tiones Papa mandat publicationem fieri, & sic intellige istũ tex. Alex. de Ne.
e ¶ Communia. A quib. necessitas excuſet, tradit Fel. in ca. querelã. in fi. §. de iureiu. And. Sic. in rubr. §. de fer. Jas. in l. principalib. ff. si cer. petat. & nunquid excuſet à simonia, tradit Fel. post Abb. in c. cum in ecclesia. §. eod. Seb. Sap.

a excusatur ab omni culpa & ita intellige ca. discipulos. licet qñ est necessitas sed non tanta tunc alleuiatur pœna & culpa, nõ ta men ex toto excusatur. & ita intellige. cap. 3. de fur. ſm vnam lec. Ad propositũ dic q̃ istæ moniales non pñt excusari à vitio simo niæ prætextu paupertatis, quia debent à receptione abstinere, & tot debent recipi quot pñt viuere de reditibus monasterij, vt in c. vnico. de sta. reg. li. vj. Et in fi gl. no. gl. consimilem glo. habes in c. non satis. §. e. & hãc gl. sequitur Host. Inn. ꝫ in c. tua. §. e. nam est remittere debitum à iure, vt sit monachus, & non habeat victum
b à monasterio ꝫ c. per tuas. 3. §. e. Item paupertas non excusat. b vt hic, sed dic, vt dixi in c. non satis. q̃ per viam pacti & conditionis hoc non est licitum sed per viam cuiusdam protestationis simpli cis potest gl. satis sustineri. q̃ etiam voluit hic Ant. cautius tamẽ
c est vt nullo modo hoc fiat. ar. illius. c. vnici. de sta. reg. li. vj. c. In gl. 2. ibi credo. q̃ hodie standum sit &c. vult ergo gl. quod hodie re gulares recepti per simoniam nunq̃ deponantur, siue agatur per viam inquisitionis, siue accusationis. & ſm hanc lect. erit sublata distinctio. c. dilectus. §. e. Sed Inn. & host. tenent primam lec. gl. vt distinguatur modus agendi. q̃ mihi satis placet, in monialibus ta men, quæ non hñt ordinem vt in c. noua. de pœ. & re. indistincte seruabitur hoc. Nec ob. q̃ gl. dt q̃ in effectu deponuntur, ex quo detruduntur sine executione ordinis, quia hoc esset verũ in mo nacho non clerico, sed in monacho clerico fortius operatur de positio, q̃ simplex suspensio, saltẽ respectu dispẽsationis, ad hoc q̃ no. in c. tuæ. de cle. non re. Et in gl. vel ſm Host. detrudentur in ergastulo intra septa monasterij & ibi agent duriorem vitã, quã
6 alij. ar. l. di. studeat. † Et ad vltimum pondera gl. cum tex. maxime ibi, ne damnabiliter in seculo euagentur, & c. vbi eleganter pro batur, q̃ simonia non impedit monachatum, licet impediat lo cum habere in illo monasterio. nam si non essent moniales, impe diente simonia, possent redire ad seculum sine dãnatione, quod tene menti.

ADDITIONES.

a ¶ Ab omni culpa. Adde bonũ tex. c. 2. de obserua. ieiu. & ibi doc. Bar. in l. diuus. ff. de peti. hære. & Fel. in c. querelam. in glo. in vers necessitate. §. de iureiur. & ibi habes. à quibus delictis excuſet ne cessitas. Item quòd propter eã tollatur lex & ſtatutum. quòd ta men intellige de necessitate ineuitabili, vt per Fel. vbi. §. Zach.
b Item paupertas non excusat. Adde q̃ licet paupertas non excu set à simonia vt hic, necessitas tamen excusat etiam in spirituali bus. vt no. iste in c. cum in ecclesiæ §. eo. pro quo alle. gl. in c. bap tizandis. j. q. j. quod tamen restringe, vt per Fel. in alle. c. cum in ec clesiæ, in j. no. vt procedat hoc dictum, dummodo illa necessitas sit ineuitabilis, per gl. in cle. j. in gl. fi. de bapti. & à sancto Tho. in 4. q. 2. art. 2. Zach.
c ¶ Butrig. hic dicit q̃ aut interuenit conuentio, seu pactum, & tũc etiam si non fiat ad fraudem, sed ad releuamen paupertatis alle gatę, committitur simonia, aut fit protestatio sine pacto condi tionaliter tamẽ, puta recipimus te si tecum apportaueris cum si mus pauperes, nec possimus te alere, &c idem §. eo. tua. Aut recep tio fit simpliciter interueniente prestatione, q̃ debeat aliqd ap portare pro se alendo, & tunc est licitum, ar. d. cap. tua. & hoc est quod vult dicere Abb. Sic. hic. & dum dicit q̃ cautius est, vt nullo modo fiat talis protestatio. ar. d. c. vn. de statu. reg. in 6. vult dice re, quod in monasteriis monialium protestatio est superflua, qa in ipsis non tenet receptio vltra facultates monasterij, secus est in monasterijs masculorum, quia licet non debeat recipere ali quid vltra facultates, tamen si recipiant receptio tenet, & etiam profeſſio. vt dicit gl. in d. c. vn. in verbo, irritum. & dic q̃ tot sunt recipiendæ in monasteriis monialium, quot possunt viuere ab sque penuria, & quid importat vtrunque, vide gl. in d. c. vn. in ver bo, absque penuria, quæ singulariter allegatur. Ale. de Ne.

SVMMARIVM

1 *Simoniacè receptum per extorsionem restituitur duplicatum, si vero recipia tur ex communi concordia secus.*
Pœnæ in foro animæ non sunt soluendæ.
2 *Simonia committitur non solum in spiritualibus meris, sed etiam in annexis spiritualitati.*

CAP. XLI.

AVDIVIMVS. Episcopi nil exigere debent vt permittant in ecclesiis sibi subiectis clericos instituì, monachos profite ri, vel mortuos sepeliri, alioquin exacta restituentur duplicata. h. d. Et sunt tres partes principales. In prima narrat factum. In secũ da inhibitionem facit ibi cum igitur. In tertia puniri mandat ibi q̃ si quis. Casus literalis. Quidam episcopi decedentibus ecclesia rum rectoribus, ecclesias ipsas subiiciunt interdicto, nec permit tunt aliquos in eisdem institui, donec pecunia persoluatur. Item cum miles aliquis, vel clericus domum religionis ingreditur vel apud religiosos eligit sepulturam, si nihil reliquerit loco religio so difficultates ingerunt donec aliquid muneris recipiant. Per

uenit hoc ad notitiã pa. q̃ rũdet. Cũ ergo non solũ à malo, sed etiã ab omni pẽ mali ꝫcipiat aps's abstinere, ꝫcilium hmõi exactiones duxit inhibẽdas, & q̃ ꝫ fecerit exacta duplicata restituat in vtilita tem locorum in quorum fuerãt soluta diſpẽdiũ fidel'r cõuerten da. B. No. j. ex rex. q̃ p̃ instõnẽ rectoris seu p̃ alterius præstãdo ipsi instituto nihil exigi dẽt. No. 2. q̃ iniuria sit illi ecclę de qua recto
1 ris instõne tractat̃ li. p̃ instõne pecunia exigitur. † Vl. no. casum in quo simoniacè exactum dẽt restitui duplicatũ. sed ꝫ hoc ob. tex. in c. de hoc. §. eo. vbi tñ restituit illicitè exactũ. nec in aliquo alio iure nuius ti. cauetur de ista duplicatione. Sol. pr dic. q̃ grũ. pce dit q̃ aliquid simoniacè exigitur ex cõsuetudine datis & recipiẽ tis. ista vero tex. pcedit in exacto per superiorem quasi per extor tionẽ. & quãdã concussionem. nã rõe superioritatis isti epi ingere bant difficultates, & sic potius violenter, & per impressionẽ ptę quębantur hãc pecuniã. q̃ ex spõtanea voluntate dãtis & p hoc q̃ no. 1. q. 1. iubemus. & in c. procurator. de censi. & in c. exigit. eo. ti. li. 6. An aũt in foro pniæ teneãt illi exactores sic exacta restituere duplicata, credo q̃ non. qa in foro aiæ necessario nõ est soluẽdũ,
a q̃ rõe pœnæ imponit̃. p hoc vide gl. a fin. 12. que. 2. fratermitatis. b
b In gl. ibi: qa redimit ius suũ, &c. Aduerte, qa gl. male dicit quocũque se vertat, aut. n. capit hæc institõ p̃ libera collatione bñficij seu p̃ confirmatione electiõis, & sic p̃ instõne iuris. & sic indubitãter simonia p̃mittitur, q̃runcunque denegetur indebitè talis sltõ: qa non debuit iste emere instõnẽ, sed ad superiorẽ superioris erat re currendum, & hic est tex. aptus in c. sicut. §. e. fa c. nullus. de iurep. nec dr talis redimere vexationem sua, imo indebit ius suũ de no uo q̃rere. nã hoc casu tractat̃ de iure spuali q̃rẽdo, nõ aũt de iure quæsito defendendo. & p hoc q̃ dixi in c. dilectus. §. eo. aut capiẽ hic institõ, put ẽ facti, vt est introductio in possessionẽ que fit polt plenũ ius transtatũ. de quo in c. ad hæc. & c. vt nſm. de off. arch. & tunc ẽt p tali possessione adipiscẽda nõ est aliquid tpale ex pacto dãdũ, cũ possessio sit qd̃ iuris. hinc ẽ q̃ laic⁹ rẽ spuale ẽt possidere nõ p̃t. vt in c. cãm de p̃sc. vel saltẽ ẽ giũcta cũ exercitio iuris spua-
2 lis. † Et p annexo spualib. nihil est soluẽdũ. 1. q. 2. c. si quis obiecerit. & in c. de iure. §. de iurepa. & hoc voluit Inn. in c. ad aures. §. eo. est gl. no. in c. maiores. 16. q. 7. vide tamen, quod dixi in pal. ca. dile c ctus. vbi tetigi an. & qñ sit licitũ redimere vexationẽ suam, &c. c

ADDITIONES.

a ¶ Illã gl. copiosè exornat Fel. ī c. 1. ver. tertius casus. §. de cõst. S. S.
b ¶ Et illã gl. sequũt Doc. in c. qa plerique. de im. ec. Alexand. de Ne.
c ¶ Et adde quod dr Ab. Sic in c. in tñ. in fi. §. eo. vbi dicit q̃ p̃ corpo rali possessiõe habẽda nõ dẽt aliquid tradi, ẽt vbi subest p̃suetudo, & mouetur per illum tex. & gl. fi. ibi, sed quia iste tex. dicit. Sed pla ti ingerebant difficultates. sed dt Host. quas difficultates ingere bant: & respon. difficultates. intercedendo, excommunicando, pignorando, vel alias vexando, in episcopis conquerentib. iustitiam denegando. §. eo. dilectus. & de pœ. c. 3. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Simonia non committitur, si post ordines receptos aliquid datur ordinatori stante de hoc consuetudine, non tamen debet præcedere aliqua taxatio vel cautio de dando, sed liberè debent ista conferri. 2. an autem post ordinatio nem possit cogi dare, vide j. nu. 4. vsque ad fi.*
3 *Episcopus habet iurisdictionem in laicos ad cogendum ipsos obseruare laudabilem consuetudinem ecclesiæ.*
4 *Consuetudo in fauorem ecclesiæ inducitur per actus qui sunt meræ voluntatis, etiam per laicos.*
5 *Veneri in vita non soluunt aliquid de decimis, sed in morte decimantur omnia bona mobilia.*

CAP. XLII.

a AD APOSTOLICAM. a Sacramenta sunt libere conferenda, cogi tamen ordinarius laicos obseruare laudabiles consuetudines. h. d. & primo ponit clericorum, & laicorum exces sum, sec

ADDITIO.

a ¶ Ad apostolicam. Adde quòd licet non sit licitum accipere pe cuniam pro prętio ministrationis sacramentorum, tamen si ipsi ministrantes recipiunt aliqua pro sua sustentatione quasi stipen dia, secundum ordinem ecclesiæ, & consuetudinem approbatam præcipuè, quando aliquis voluntariè solvit non est simonia, neq; peccatum. Ita notanter determinat beatus Thomas. 2. q. 6. arti. 2. in duabus lineis in illo articulo, & idem concludit in q. 100. arti. 3. ante medium. addens quòd hoc non debet exigi ab inuitis per subtractionem sacramentorum quæ sunt exibenda: quia hoc es set quędam species venditionis. Item adde hic quod singulariter scribit Ant. in repet. c. cum M. Ferrariensis. de constit. & Abb. in c. Iacobus. j. eo. & Bartol. singulariter in l. priuilegia. in fi. per illum textum. C. de sacr. sanct. eccles. Lud. Rom. in repe. authen. similiter adde Sal. in 9. priuilegio piæ causæ circa contractus, vbi etiam allegat Io. And. in addi. in Spe. de instrum. edit. §. nunc vero aliqua. in fi. de Bellentz.

Universidad de Deusto

sum. secundo contra vtrumque procedet ibi: quapropter. Casus literalis. Quidam clerici, pro benedictionib. nubentium, & exequiis mortuorum, & similibus pecuniam exigūt, & extorquēt: & nisi eis fuerit satisfactum fraudulenter impedimenta fictitia opponunt. Econuerso quidam laudabilem consuetudinem erga sanctam ecclesiam deuotione fideliū introductam infringere nituntur sub prętextu pietatis. Vnde concilium super his prauas exactiones prohibet fieri, & pias cōsuetudines præcipimus obseruari, statuens vt liberè conferantur ecclesiastica sacramenta. & per episcopum loci veritate cognita competantur, qui malitiosè laudabilem consuetudinem commutare nituntur. Bernar.

1 †No. ex tex. quòd licet tempore sacramētorum collatorum nihil temporalitatis, præcedente exactione sit tribuendum, tamen sponte, & libere potest, ecclesiis aliquid conferri nec ex hoc dicuntur sacramenta vendi: ad hoc c. quanto. & c. dilectus. ij. eo. Et potest introduci consuetudo vt laici aliquid conferant ecclesiis,

2 de quo dic vt latius ꝛ. dicam cum gl. †Not. 2. ibi liberè quod etiā vbi subest consuetudo aliquid dandi sacramenta ipsa liberè sunt conferenda, ex quo infertur quod aliqua cautio prius exigi non potest. Item no. ibi episcopum loci, q̄ rector ecclesiæ non potest ex se aliquid circa consuetudinem decernere vel populum ad obseruandum hanc consuetudinem compeliere, sed & rationabilitas consuetudinis per episcopum est seruanda & declaranda, &

a per eundem compulsio facienda. a ¶ †Ex hoc & ex text. no. vnū

3 casum singu. in quo episcopus habet iurisdictionem in laicos, vt scilicet compellat ad obseruandum laudabilem consuetudinem erga ecclesiam introductam, & tene menti hunc tex. vt non solū episcopus sibi vendicet iurisdictionem vbi de rationabilitate cōsuetudinis apparet. Sed in cognoscēda an ipsa consuetudo sit laudabilis, pro hoc tex. ibi de veritate cognita. sicut enim iudex cognoscit an sua sit iurisdictio in capitu. super literis. ꝛ. de rescript. & in l. si quis ex aliena. ff. de iudic. ita ipse potest cognoscere de hoc suæ iurisdictionis fundamento, an. t. consuetudo sit laudabilis. nā data rationabilitate cōsuetudinis laici committunt sacrilegium, seu excedunt in ipsam ecclesiam, quo casu episcopus etiam in laicos vendicat sibi iurisdictionem, vt in c. cum sit generale. ꝛ. de fo. comp. In glo. fi. in hac gl. colligitur duplex lect. ad tex. vna ponit in fi. vt intelligatur de consuetudine, qua abutuntur laici in volendo instituere clericos in ecclesiis patronatis, vt in volendo eligere vbi ecclesia est collegiata. Sed certe ista lect. non est applicabilis ad tex. qui loquitur de cōsuetudine introducta per laicos in fauorem ecclesiæ, sed quòd laicus præsentet vel quòd consentiat electioni non fuit introductum ex consuetudine laicorū nec principaliter in fauorem ecclesiæ siue clericorum imo in fauorē ipsorum patronorum & fuit introductum ex tolerātia, & permissione ecclesiæ & gratiosè vt laici inducerentur ad constructionē ecclesiarum, vt in c. quoniam. de iure patronat. sic etiam potest tolli quòd hic dicunt aliqui, vt intelligatur de consuetudine per quā laici volunt punire clericos ante degradationem dicentes quòd propterea hoc faciunt, vt prouinciam purgēt malis hominibus, nam hæc & similia exempla non sunt huic literæ consentanea, quę vt dixi loquitur de consuetudine laudabili introducta per laicos in fauorem ecclesię quam nunc quidam laici volebant infrin-

4 gere. †Et ideo datur. 2. lect. quæ ponitur in principio glos. quæ est not. & singularis & nō probatur alibi nisi hic, vt intelligatur de consuetudine qua laici consueuerunt liberaliter offerre ecclesiis aliqua temporalia, quando percipiebant sacramenta. & idem vo-

b luit gl. per istum tex. in c. suam. ꝛ. eo. b Sed Inno. videtur multum restringere hanc lect. dicendo eam intelligendam quando laici nituntur immutare hanc consuetudinem solicitando, vel contrarium statuendo. non debet autem intelligi vt si aliquid consueuit conferri tempore collationis sacramenti. q̄ ad illud soluendū possit nunc compelli. Vnde concludit, q̄ si pro pœnitentia cōsueuit dari manus, non potest quisquam compelli ad illud persoluēdum. Reddit rationem, quia aut inuitus qui soluit, & tunc illud fuit simoniacum & cōtra ius diuinum inductum, ergo & imprescriptibile, vt in c. fi. de consue. aut sponte quisque soluit, tunc nō potest compelli ad soluendū, sed si aliquid consueuit dari non tē pore collationis sacramentorum sed ex post facto, vt est Venetiis vbi homines in vita nō soluunt aliquid de decimis, sed in morte decimantur omnia bona mobilia & etiam in britannia vbi etiam in morte datur tertia pars omnium bonorū conuertenda ad cultum diuinum, & eleemosynam pauperum. tūc bene, ꝛm eum nō seruantes talem consuetudinem possunt compelli, quia tanto tē pore soluendo videntur voluntariè se ad hoc obligasse. Cōclusio ergo Inn. in breuib. sit ista, vt si est consuetudo q̄ aliquid liberaliter detur tempore sacramenti, laici qui volunt ꝛrium statuere vt nil detur seu solicitāt possunt compelli vt desistāt, vt hic. Sed ille qui non vult soluere non est cogendus. Sed si consueuit aliquid dari tēpore sacramenti est præsumptio simoniæ, quasi nō habue

rit principiū volūtariū. & iō non dēt quis togi, secus vbi ꝙsueuit aliqd dari post liberā collationē. Host. vī in oībus tenere ꝛrium, vt ēt si ꝙsueuit aliqd dari tpe sacri ex quo liberè nulla exactiōe pcedēte soluit, qa tūc pt cōpelli ad obseruātiā ꝙsuetudinis. tñ cōpulsio fiet post collationē sacrorū ad hoc alle. c. ex parte. d censi. Et ad illā rōnē Inn. in eo q̄ dt q̄ vbi ꝙsueuerūt dari post, viderentur voluntariè se ad illud obligasse. dt quasi idē sit pe collationis ex quo nulla pcessit exactio. Et idē sentit Gof. ponēs exēplum q̄

c forte in exequiis cmortuorū erat solitū ꝓut est, dari cereū, in bñ dictionibus nubentiū solet dari panis. in ordinatione clericorū solet dari manutergiū, & sic expresse sensit de eo, q̄ dabatur tpe collationis sacrorum. Itē nō placet, Host. illa opi. ꝛo. vt valeat cō suetudo ꝓquā bona decimātur post mortē nisi esset approbata ꝓpapam. Mouet ga hæc ꝙsuetudo pt esse dānosa ipsis ecclesiis, licet qūq; possit esse lucrosa. Nā si paterfamilias viueret centū annis, bonailla decimarentur tñ semel in centū annis & sic ecclesia pderet. c. q̄ pōt ꝛtingere, q̄ in tribus diebus succedentes morerē turpater, filius, & nepos, & sic decimarentur illa bona tribus vicibus in tribus diebus. Circa hoc an & qñ valeat ꝙsuetudo sup de cimis, dic vt no. in c. j. de dec. li. vj. & c. ad apostolicæ. & ca. à nobis.

d & c. tua. ꝛ. d deci, d Ant. licet distinguat, tñ nihil boni in eo video. Dicit. n. q̄ aut illud q̄ est pstandū de ꝙsuetudine habet aliq̄ legitimā cām vt rōe cathedratici, & tūc illud est pstādū. Idē si nō habet cām, ꝛspecificā, sed est illud quertēdū ad cultū diuinū. Sed ista sunt dicta Host. in c. sicut. ꝛ. e. & debet vltimō intelligi q̄ valeat ꝓ cultu diuino, ita, q̄ ꝛcta prius liberè ꝓferāt, vt ibi dt Host. Siverò aliqd est pstandū tpe sacri q̄ tēdit in vtilitatē ipsorū clericorū, tūc debet fieri cōpulsio. secus si soluit ex post facto sine fraude, & in

e hoc vī seq opi. In. hic. e Pro intellectu huius c. vid̄ q̄ plene dixi in d. c. suā ꝛ. e. q̄clude q̄ iste tex. debet inteligi d eo, q̄ ꝙsueuit liberè dari vl tpe collatiōis vel ex post facto, ita tñ vt nūq̄ fiat ēt pſuppo sita ꝙsuetudine ꝓpulsio, vl aliqua exactio tpe sacri, & q̄ ꝙsuetudo fuerit inducta nō ex pcedēti exactione, sed ex pia deuotiōe fidelium, vt dicitur in litera, & ita videtur apertè ꝓbare ista lra, nam in principio fecit mentionem de clericis exigentibus pro sacro, & statim subiecit de laicis volentibus immutare consuetudinem laudabilem, vt ergo cauda non ſeparetur à capite iuxta not. in c. maiores

ADDITIONES.

a ¶ Quære aūt sacerdotes non ꝓpellant ad obseruationē laudabilis ꝙsuetudinis. Host. reddit rōem, q̄ sacerdos non pt esse iudex in re propria, & vt procedat dictum Host. necesse est intelligere, q̄ isti sacerdotes habebant iurisdōrem in subditos, quod quando sit, dic vt in c. cum ab ecclesiarum. de offi. ordin. & plenè per Abb. Sic in c. cum contingat. de foro comp. Alex. de Ne.

b ¶ Et idem dicit gl. 63. dist. qui sancta. Alex. de Ne.

c ¶ Exequiis. An valeat q̄ suetudo q̄ aliquid deē pro sepulturis, vide Pau. de Cast. in cōs. 401. inci. viso processu, in fi. & cons. 363. inci. circa primum. & Bellame. in cons. 31. inci. quod mulier. & ibi quę requiruntur ad hoc quòd valeat talis consuetudo. Seb. Sap.

d ¶ Gl. no. in d. c. nobis. dicit q̄ Papa pōt aliquos eximere a decimis, vel concedere aliquib. laicis ius exigendi decimas de nouo, sed ñ posset facere ꝓstōnē gnalē, vt ñ soluāt decimas. ga non pōt i⁹ diuinū i totū tollere, licet possit ī pte remittere, & illā gl. tenebis ppetuò mēti, qđ qua'r itelligat dic vt ibi p Doct. Alex. de Ne.

e ¶ Sed Ab. Sic non refert But. vt iacent eius verba, Bu. n. distinguit dicens q̄, aut illud quod dicitur consuetudo, esse præstandum ob iustam causam, puta si est præstandum loco decimarum, vel census, vel loco cathedratici, vel alterius iuris, & tūc licitè potest exigi, vt no. in c. sicut. ꝛ. eo. Aut secundo consuetudo est vt illud qđ est præstandum applicetur ad cultum diuinum, vel religioni, vt cereus, vel cādelæ accēdendæ quando celebratur officium mortuorum, & hoc est licitum. & possunt adhuc cogi ad consuetudinem seruandam, vt no. hic. & ī. eo. Iacobus. Aut, tertiò habet cōsuetudo q̄ detur aliquid tpe collationis sacramentorum applicandum burſæ ptiuatæ, & tunc dicit Butr. q̄ non potest esse licitum si non apparet aliqua iusta causa præstandi, nisi fortè esset quid leue. quod nō debet verisimiliter mouere animum ad conferendum spiritualia propter hoc. dicit tamen Butr. q̄ licet non valeat consuetudo vt laici compellantur soluere, tamen si aliqui vellent destruere consuetudinem liberalis oblationis, non possent destruere, & possunt compelli, vt desistant à tali destructione, quia liberalis oblatio non est illicita. Aut, & quartò ista dātur ex cōsuetudine alio tempore, & si in fraudem. planum est, quod non valet consuetudo. si non in fraudem. & habet causam iustā & tunc consuetudo valet. Idem si sumus in dubio, an subsit causa iusta, quia ex longitudine temporis, causa præsumitur, & ista sunt verba Butr. quę sunt vera, & dicam ī. c. Iacobus. Ale. de Ne.

maiores. de bap. oportet q̄ intelligatur de cōsuetudine laudabili aliquid dandi præcedentib. sacramētis, & certe ista litera satis innuit in donatione tempore sacramentorū, nā si fuisset cōsuetudo vt daretur post, non fuisset dubium ne clerici exegissent à principio. vnde pa. hic prouidit capiēdo medium vt sacrā libere cōferantur, & laici post ea cōpellantur. ad obseruandā cōsuetudinē. nec ꝓcedit restrictio Inn. dū intelligit literā de volentibus ꝛrium statuere, non aūt q̄ aliquis possit cōpelli, nā vehementer obstat sibi hæc litera ibi. & pias cōsuetudines præcipimus obseruari. ergo fiet cōpulsio cū effectu. nā licet alibi cōpellantur desistere à molestia, per hoc tñ necessario obseruaretur cōsuetudo cuius ꝛrium hic præcipit pa. Cōcludo ergo tria. q̄ non valet cōsuetudo vt tpe sacri aliqd ꝙferatur ab initio. Sed q̄ nō pōt ꝙsuetudo introduci, vt aliqd detur ꝓ sacris vbi præcessit exactio, qa

a initium fuit simoniacū. & vitiosum, a & in istis duob. casib. intelligo modos, qui annullant cōsuetudinē. Tertio q̄ valet ꝙsuetudo vt aliquid detur tpe collationis siue ex post facto, vbi ex mera liberalitate ppli fuit introducta, ita tñ vt sacra prius liberaliter ꝙferantur. Aut ergo voluit libere dare tpe sacramenti, & pōt recipi, aut voluit, & tunc ne videantur sacramenta vēdi, debent libere cōferri, sed postea fiet cōpulsio ad obseruandū ꝙsuetudinem. &

b hoc videtur sentire ista litera b. Quo aūt pōt induci ꝙsuetudo ex libera donatiōe. & ex his quæ sunt merę facultatis ꝛ no. per Bar. in l. cum de in rem verso. ff. de vsur. & per Cy. in l. j. de fer. & aqu. & in l. 2. C. quæ sit lon. consue. dixi in præal. c. fuam. & dic vt ibi.

ADDITIONES.

a ¶ Et de hoc est text. in c. cum in ecclesia ꝛ. eod. Alexand. de Ne.

b ¶ Sed D. Car. hic in sua qō. videtur intelligere istum text. quando consuetudo laudabilis concernebat priuatam vtilitatem, secus si illud quod est soluēdum deberet applicari ad cultum diuinum, vel ad fabricam ecclesię, quia tunc posset peti ante præstationem sacramentorum, vel in ipsa traditione ipsorum, & etiam exigi cautio ante sacramentorum collationem, & istud fuit dictum Host. ī. eo. Iacobus. vbi dicam, quia ibi etiam examinat ista materia, & ideo in hoc c. me amplius non extendo. Ale. de Ne

SVMMARIVM.

2 *Abbates tria debent episcopis locorum, & quæ.*

2 *Monachi an teneantur obedire pontifici contra eorum regulam, & an papa possit dispensare cum religioso vt ducat vxorem.*

CAP. XLIII.

NE DEI ECCLESIAM. Prohibet abbates Cistercienſiū solenniter installari. Et pōt formam obedientiæ q̄præstāt suis epis. h. d. & secta ps ibi, adiicimus. Casus literalis. Abbates Cistercienses consueuerunt dare archiepo palafredum in sua installatione vel aliud æquipollens. præcipit hic ne de cætero talis cōsuetudo debeat obseruari q̄ de cupiditatis radice processit prohibendo installationis solennitates abbatib. electis ordinis Cisterc. adiiciendo vt archiepiscopi ea sint forma professionis cōtēti quę ab origine huius ordinis fuit instituta, quę talis est, Ego frater abbas, &c. vt in ipsa litera continetur. B. N. o. j. quòd monachi & abbates ēt ordinis Cister. sunt subiecti archiepiscopis loco rum, licet ergo habeant isti multa ptiuilegia, vt le. & no. in c. cum ordinem. ꝛ. de resc. non tū sunt exempti à iurisdōne eporum. habēt ergo ipsi probare priuilegium. si allegant exemptionem de iure. n. cōi est, vt oēs clerici & prælati citra epm cuiuscunq; sint dignitatis & status sint subiecti epis, locorum, fundant. n. epi in tentionē suā de iure cōi sup tota diœcesi. vt in c. cū venerabilis. de rel. do. & in c. j. de of. or. & in c. cum eps. e. ti. li. 6. & 18. q. 2. c. 1. & quasi p to. No. 2. q. ēt abbates ordinis Cister. capiunt possessionē pinstallationē, vt electus & cōfirmatus introducitur in stallū positū in choro deputatū pro loco abbatis. Et an ex sola installatione nanciscatur installatus possessionē bñficij, & rerū ipsius

1 vide pulchre per Inn. in c. in literis. de rest. ipo. †No. 3. tria quæ debent abbates epis locorū, videlicet subiectionē, reuerentiam, & obedientiam. non solum ergo subiiciuntur epis, sed ēt debēt eis exhibere reuerētiam, & ēt obedire eorū licitis præceptis, dū

2 tamen non sint ꝛ cōem regulā eorum. a In gl. j. ibi palafredum in in sua installatione, &c. & in hoc facit hæc decr. ad titulum, nam dabatur quid tpale pro ista installatione siue installatione, vnde pa. hoc prohibuit & voluit q̄ epi essent contenti promissione obēdientiæ, cuius forma hic exprimitur in tex. In gl. 2. in fi. no. quia gl. non dicit q̄ isti abbates Cister. non debeant installari, sed prohibetur tñ solennitas installationis. & per hoc Gof. reprehēdit Vin. q dixerat q̄ licet seculares prælati installētur non tū religiosi. & dicit Host. q̄ potuerūt isti installari de plano p monachos eligentes. Io. An. dicit standū interpretationi cōsuetudinis inter eos per tpa seruatæ. Sed puto q̄ vbi non apparet de consuetudine quod installatio debeat fieri per archidiaconum, quia ad eū spectat regulariter de iure communi. vt in c. vt nostrum. de offi. arch. & hic tantum tollitur solennitas, non autem mutatur persona quæ habet installare. † In glo. in fi. nunquid autem papa pōt re

2 b ncantur obedire ꝛ regulam b dic vt plene no. in c. cum ad monasterium. de sta. reg. & quod no. in regula semel dicto. de reg. iu. lib. per Io. An. in merc. vbi plene disputauit nunquid papa possit di

c spensare cum religioso, vt ducat vxorem. & vide ibi. c & c.

ADDITIONES.

a Dicit Host. q̄ differentia est inter hæc tria verba, quia per primum, ſ subiectionem, recognoscit epm dominum. per secundū, ſ. per reuerentiam recognoscit eum patrem, per tertium ſ. p obedientiam recognoscit eum iudicem. Sed in dic q̄ episcopi, scire debent se esse sacerdotes. & non dominos clericorum, vt dicit tex. notab. xcv. d. e. sto subiectus. & clerici debent amare episcopos, tanquam parentes animæ suæ, vt ibi dicitur, & episcopus debet tractare sacerdotes, & alios clericos, vt socios, vl vt fratres, non vt subditos, vt d. c. esto subiectus. Ad idem ꝛ. q. 3. cauendū. vbi clerici dicūtur socij episcoporum. Similiter 8. q. 1. quia autem. vbi dicuntur fratres. vnde gl. in d. c. esto subiectus. reprehendit episcopos, qui cum scribunt clericis, vocant eos filios. Nam debent eos appellare, vel fratres, vel socios, vt in dictis iuribus. tamen quando clerici scribunt episcopo non nominant eum fratrem, vel socium, sed debēt eum honorare in salutione, eum ipsi sint inferiores episcopo, vt dicit gl. in d. c. esto subiectus. Hinc est, q̄ eps in quolibet loco sedens, non debet permittere presbyterum stare. vt 95. dist. episcopus in quolibet loco. Nam licet in ecclesia episcopus debeat sedere in loco subliniori, tamen intra domum debet scire se esse collegam presbyterorū, vt dicit text. ead. dist. episcopus in ecclesia, & hæc not. quæ sunt allegabilia, & multoties possunt facere honorem. ☞ lex. de Ne.

b Contra regulam adde late Felin. hunc passum examinantem in c. ad abolendam. ī. de hære. in prin. Item in c. si quando. ver. prætea dicit Hosti. ꝛ. de rescr. vbi plenissime habes hanc materiā, & vtrum papa possit de monacho facere non monachum, & dispensare cum eo, vt ducat vxorem, & multa alia id genus. Zach.

c Inn. hic dicit vnum notabile verbū, ſ. q̄ propriè non est obediēdum, si aliquid mandat, quod est contra substantiam ordinis vl quod continet in se peccatum, & hoc etiam tenent Doct. quod intelligas, nisi mandatum propriè faceret illud desinere esse peccatum per notata in c. cum ad monasterium. de stat. monacho. & istud sensit Host. in c. significauit. de off. ordin. vbi dicit q̄ vbi superior non potest dispensare super mandato iniusto, non est ei parendum. ergo si posset dispensare, esset ei parendum. Ad idē notabile dictum Ioan. An. in c. cum adeò. de rescri. vbi dicit, q̄ si Papa scribit pro indigno tanta indignitate, q̄ salua conscientia ei prouideri non potest. non est Papæ parendum. Vnde Inn. in c. inquisitioni. de sen. exc. dicit q̄ non est parendum Papæ, si ex ei⁹ mādato iniustè facto multa mala, seu scandala, verisimiliter sint futura. quod est dictum valdè singulare, & fuit in practica seruatum tempore Gregorij, Ioannis, & Benedicti, quia contendebāt de papatu, dicam ibi. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Canonicatus plures quis potest habere in diuersis ecclesiis de iure speciali.*

2 *Receptus in canonicum non debet aliquid inuitus dare etiam minimum aliis canonicis.*

3 *Receptus in canonicum an, & quando possit compelli aliquid dare, vel conuertendum in vtilitatem aliorum canonicorum, vel in fauorem cultus diuini, ante vel post receptionem stante vel non de hoc consuetudine.*

CAP. XLIIII.

IACOBVS. Prætextu cōsuetudinis non debet exigi prādium à canonico de nouo recepto. Vel aliter & sic. Recepto in canonicū debetur præbenda & reditus consuetudine non obstante quod non seruauerit prauam consuetudinem de aliquo temporali dando ipsis canonicis. h. d. Diuiditur. nam prima pars ponit quęrelam. secunda dat iudicem, ibi, quo circa. ¶ Casus litera lis. Iacobus est canonicus. Esculanus receptus erat in fratrem & canonicum in ecclesia. A prutinensi. canonici illius ecclesiæ partem prouentuum ac præbendam sibi assignare recusant, nisi primo reciperent prandium ab eodem consuetudinem prætendentes, vt à canonico de nouo recepto prandium recipiant. Mandat pa. cuidam priori quatenus si ita est, consuetudine illa nequaquam obstante compellat canonicos illos appellatione remota vt sibi præbendam illam sicut vni ex aliis assignent. Bernard.

¶ † Not.

Universidad de

1 ¶ † No.j.quem posse instituí in canonicũ in plurib. ecclesijs. & hoc procedit de iure spāli. de hoc tamen dicendũ, vt plenè no. ī c.literas. de concess. præb. & c.sanctorum. lxx. di. & per Inno. in c.
a cum iam dudũ. de præb. & colligitur hoc notabile, si habetur ī litera à prutiñ. sed aliqui habent à pueritia. & tunc hoc notabile non colligeretur. ¶ Secundo no. q vltra præbendam debentur canonico alij fructus, seu reditus & fortè loquitur text. de reditibus communibus qui in quibusdam ecclesijs appellantur mẽsa grossa. vel forte loquitur in distributione quotidiana quæ datur vltra præbendam. & de vtrisque vide quod legitur & not. in
b c.vnic. de cle. non resi. li.vj. b ¶ † Vltimo no. hic tex. quod nec re
2 cipiendus nec receptus in canonicu teneatur aliquid temporale etiam prætextu consuetudinis dare alijs canonicis. Sed nũquid
c hoc sit verum indistincte. c. vt non valeat l'la consuetudo donandi aliquid temporale. Host. hic dicit, quod non valet illa consuetudo, vt detur aliquid canonicis quod tẽdat ad repletionem vẽtris, vel bursæ eorum. Sed si petatur aliquod paramentum vel aliquid aliud tendens ad cultum diuinum, tunc illud licitè exigit, & pt à principio et cautio recipi. de præb. c. significasti. quasi hoc casu Deus cum canonico pmutet spiritualia cum spiritualibus. Sed q detur aliquid ad vtilitatem canonicorũ
e non valet. consuetudo, a laicis tamen prætextu consuetudinis pnt clerici aliquid exigere. iuxta. c. ad apostolicam. s. e. Et plures reddit diuersitatis rationes quare valeat consuetudo vt laici debeãt clericis, non clerici clericis. Et prima est sm eũ, quia qđ iudicatur privatę vtilitatis, quãdo clerici dant clericis, est publice quãdo à clericis. l. j. ff. de iusti. & iur. j di. c. ius publicum. Itẽ quia laici sunt clericis infesti. 2. q. j. c. laicos, & non curãdum quæ ecclesia habeat, sed non sic cum remaneat apud laicos in c. cum apostolica. de his quæ fi. à præla. alle. etiam consimiles rationes. cum his dictis Host. transeunt hic cõiter docto. Et ex his dictis Hosti. possunt colligi aliquæ conclusiones. Prima quod non valet cõsuetudo vt clerici p spiritualib. receptis, vel recipiendis dent aliquod tpale aliis. Secunda conclusio q valet consuetudo, vt laici dent aliquod temporale clericis receptis spiritualibus. Tertia cõclusio, quod temporale tendens ad augmentum cultus diuini
3 potest dari prætextu consuetudinis. l. in recompentatione spiritualium collatorum. † Sed ꝫ prædicta adduco tex. sing. in materia. 1. q. 3. ex multis. prope. fi. vbi dicitur in c. quod à clerico instituendo seu instituto in beneficio non debet in recompensatione institutionis peti aliquod temporale etiam conuertendum in pauperes vel in fabricã ecclesiæ, quia q male accipit & bene dispensat potius grauatur q̃ iuuatur, vt ibi dicit tex. ergo in fauorem cultus diuini nõ debet aliquid exigi pro ipsis spiritualib. d. ad idem. c. veniens. & c. quanto. s. e. vbi ab eo qui vult ingredi religionem etiam prætextu consuetudinis non debet aliquid exigi, & tamen istud applicatur ecclesiæ, nec licitum est dare bona tẽporalia ecclesiæ vt ex illis fiat præbenda. quæ postea assignetur
e canonico receptо, vt in præl. c. quãto. e vnde in hac materia sic distinguerem, q aut nullum subest statutum, vel consuetudo & tunc nihil debet exigi et conuertẽdum in diuinum cultum vt in iuribus præal. licet possit imponi on' cuilibet canonicorum, vt contribuat aliquid in fauorem pię causæ vt ī c. fin. de his quæ fi. à maio. par. cap. Sed à recipiendo tantum non debet aliquid exi
f gi ne videatur fieri in recompẽsationem spũalium. f Si vero sub est statutũ ecclesiæ, & tunc aut statutũ imponit hoc opus præbẽdæ & valet in fauorem cultus diuini ar. in c. significatũ. de præb. & c. vnico. vt eccl. benefi. & ar. c. si ꝓpter tua debita. de reser. li. vj. Aut imponitur hoc onus ipsi recepto vel recipiẽdo, vt recipiẽ-
g dus vel receptus de nouo teneatur dare paramentũ ecclesiæ & forte tale statutũ nõ valet, pillud c. notabile. ex multis superius
h alle. haut subest consuetudo & tunc si à laicis clericis aliquid debetur, dic vt dixi in c. ad apostolicam. & in c. suam. s. e. Si à clericis tunc ad priuatam vtilitatem clericorum non valet. sed in fauorẽ diuini cultus valet, vbi tñ non præcessit exactio potest esse vera ratio diuersitatis inter clericos, & laicos, qa laici in dubio, ex quo libere soluerunt videntur se ad hoc obligasse sub nomine cuiusdam obligationis, quam obligationem laici solent facere clericis tempore spiritualium, vt de cons. di. j. omnis christianus, sed secus videtur in clericis, qui recipiuntur in canonicos,
i quia tunc nõ cadit ista præsumptio oblationum, facit quod no. in c. nouum genus. s. de deci.

ADDITIONES.

a ¶ Vide gl. notabilem in cle. fi. in gl. fi. de præb. quæ dicit q quis non potest in eadem ecclesia habere duo beneficia vniformia, puta duos canonicatus, vel duas capellanias absque dispensatione Papæ. Sed bene potest habere duo difformia, puta vnum canonicatum, & vnam capellam ex dispensatione episcopi, sed nõ potest esse triplex. i. habere tria beneficia absque dispensatione Papæ, vt dicit illa gl. notabilis. Alex. de Ne.

b Scilicet, an debeatur priuilegiato, vt habeatur pro præsente, seu pro residente. & de vltimo sc. de distributionibus quotidianis, vide gl. in d. c. vn. in verbo, fuerint. quæ incipit, nota quòd siquis de primo, s. de mensa. glossa. vide gl. pen. ibi. quæ etiam dicit, qd sit tenendum in ecclesia in qua non sunt distinctæ præbendæ. Sed cuilibet canonico datur certũ quid quolibet die pro victu, puta, xx. solidi. & sic de similibus. vide etiam ibi Dominicũ, si in ecclesia non sunt distributiones, sed omnia soluuntur, & percipiuntur de communibus reditibus. Alex. de Ne.

c ¶ Nunquid hoc sit verum indistincte. Adde Io. de Ana. in rub. s: eo. ti. Scribentes in c. quoniam. e. tit. & istum in c. non satis. & ibi late Fel. ibidem sanctum Tho. 2-2. q. c. art. 2. in fin. & Bar. in l. e. 3. ff. de verb. ob. Zach.

c ¶ Indistincte. Adde hic quod notat Bal. in l. qui hæredi. §. Plauti°. ff. de cond. & demon. de Bellentz.

d ¶ Dominus Cãr. allegat etiam illud c. ex multis pro contrario, & resp. q illud c. loquitur qñ hoc fit ex pacto cessante cõsuetudine, quia tunc videtur conferens vendere spiritualia, quod est simoniacũ, quando autem fieret ex cõsuetudine dẽ esse bonus. & sic non videtur conferens vendere spiritualia. Alex. de Ne.

e ¶ Sed est melior tex. in c. tua. s. eo. Alex. de Ne.

f ¶ Vinc. cum quo transit Ioan. An. Do. Car. & Butr. dicit q si onus prandij. est annexum præbendæ. tũc bene debetur. arg. C. de do. quæ sub modo. l. j. & de præb. nisi. & c. significatũ. & dicit Io. An. q etiam tota præbenda posset deberi. de res. c. ti propter. li. vj. sal ua moderatione extrauagãti, susceptis. Ioannis xxij. & intellige, q vacante præbenda ex causa fuit ei adiectum onus. Nam si postea confertur intelligitur conferri cum illo onere, vt in c. significatum. de præb. Alex. de Ne.

g ¶ Paramentum. Vide Fel. in c. cum M. ferra. s de const. Ab. in ca. sicut pro certo. suprà. eo. Seb. Sap.

h ¶ Istud mihi placet, nec ꝺicit sibi Ab. Sic. in sequenti casu, qa loquitur in consuetudine. Nam inferior à papa non potest facere statutum q̃ ius. vt in c. quod super his. de maio & obe. & in cl. ne Romani in prin. de elect. Sed bene valet consuetudo contra ius. vt in c. fi. de consue. Et quæ sit ratio differentiæ, dic vt ibi per Butr. & per Ab. Sic. & ideò non valebit statutum, q receptus, vel recipiendus de nouo teneatur aliquid dare ad cultum ecclesię, vel piam causam, quia hoc est contra illud c. ex multis. & sic ꝛtra ius quod intellige nisi statutum sit confirmatũ per papam. sed bene valet consuetudo, quia consuetudo rationabilis, & præscripta tollit ius, vt in c. fi. de consuet. Alex. de Ne.

Cum opinione Host. transit etiam hic Butr. sed Do. Car. dicit, quòd præmissa differentia inter clericos, & laicos sibi non placet. Nam etiam si exigatur à laicis, tamen ex quo exigitur, q spiritualibus censetur esse simoniacum. s. eo. non satis. & c. cum in ecclesiæ. & c. sicut. el 4. cum similibus. Vnde ipse dicit q spiritualia non sunt differenda, vel deneganda laicis, ex quo non detur illud quod est ex consuetudine. sed post collationem populus compellitur ad illa præstanda, & dicit q iste monachus est sine scrupulo, sed si illud quod debetur concernit diuinum cultum, vel fabricam ecclesiæ, adhuc dicit tutum esse quod fiat prędicto modo. sc. q petatur post factum, tamen etiam ante traditionem spiritualium, vl' in ipsa traditione potest peti, & istud sensit Host. hic cum quo transit Io. An. Butr. Do. Car. & Abb. Sic. hic. Dicit. n. Host. q si aliquid est præstandum ex consuetudine ad cultum diuinum, q omnino seruanda est consuetudo, & qante receptionem spiritualium potest exigi cautio. arg. de præb. significatum. & de elec. ffignificasti. & quod no. de censi. quanto. perinde enim est ac si Deus permutauit spirituale cum spirituali, de rer. perm. ad qões. & idem tenuit D. Car. in c. ad apostolicam. 2. q. s. eo. sed dictum c. ad apostolicam. multùm facit ad ꝓrium. ibi. n. dicitur q illa erat cõsuetudo laudabilis introducta pia deuotione fidelium, & ita etiam vł intelligere gl. 63. dist. quia facta. quæ intelligit q ꝛsuetudo d qua in d. c. ad apostolicã. ꝛcernebat pietatẽ. & tñ ille tex. vult, q sacra pri' liberè ꝛferãtur. & postea fiat ꝛclusio, vt seruetur laudabilis ꝛsuetudo, & hoc tenuit Host. & Doct. in c. sicut. s. e. & Abb. Sic. in d. c. ad apostolicã. Vnde nõ vł ꝓcedere dictum D. Car. q vult q possit fieri petitio ante traditionẽ sacrorũ, & q intelligit q ꝛsuetudo, de qua in d. c. ad apostolicã. ꝛcernebat privatã vtilitatẽ. qđ et videntur Doct. sentire. Sed vt salues opin. D. Car. & Doct. dic, q ꝛsuetudo erat laudabilis & ꝛcernebat pietatem, illud tamen quod soluebatur debebatur cõuerti in privatã vtilitatem clericorum, putà, si erat ꝛsuetudo, q pro anniuersario vel pro exequijs detur certũ qd clericis. pro anima defuncti, vel pro eleemosina. nã ista ꝛsuetudo est laudabilis, & ꝛcernit pietatem, tñ illud qd soluitur vadit in bursam privatã clericorũ, & sic debet intelligi c. ad apostolicã. & qđ ibi dicunt Doct. & iõ ꝛclude q aut ꝛsuetudo ꝛcernit cultum diuinum, vel fabricam ecclesiæ, & illud quod soluitur debet conuerti in bursam clericorum.

* & tunc

SVMMARIVM.

1 *Ordinatus si fuerit aliquis sub promissione de non petendo ab ordinatore prouisionem per aliquod tempus, vterque punitur ad tempus, vt infrà nu. 3. & præterquam à papa non restituitur.*
2 *Simoniacus in conferendo est ipso facto suspensus à collatione ordinum.*
Simoniace scienter ordinatus à solo papa dispensatur, secus si ignoranter.
4 *Clericus ordinatus si promiserit ordinatori quòd per tot annos non quæret ab eo prouideri, an valeat talis promissio etiam iurata, tam respectu ipsius, quam ordinatoris.*
5 *Simoniace in ordine ordinatus deponitur non solum ab ordine simoniace habito, sed ab alijs.*
6 *Simoniacus in consecutione ad ipsum ordinem non dispensatur nisi à papa. Pœna debet esse commensurabilis delicto.*

CAP. XLV.

1 SI QVIS. ¶ † Qui ordinauit aliquem sub promissione de nõ petendo ab ipso prouisionem per triennium, ordinator à collatione, præsentator verò ab executione ordinũ ẽt per triennium suspensi sunt, ordinatus vero ab ordine perpetuo sit suspẽsus, & solũ per sed. apost. cum eis dispẽsatur. h. d. ¶ Casus literalis. Quia frequenter ordinatur aliquis sine certo titulo, pp quod fiunt promissiones, vel accipiuntur iurã quod super prouisione sua non inquietent eundem. Statuit ergo, q si aliquis ordinauerit seu ordinẽ præsentauerit aliq̃, recipiens ab eodẽ promissionẽ, vel iurm quod super sua prouisione nõ inquietabunt eundẽ, ordinator à collatione, & præsentator ab executione ordinũ per triẽnium nouerint se suspensos, & ordinatus ab ordine sic suscepto nouerit se suspẽsũ donec dispẽsationẽ p se. ap. meruerit obtinere.
2 B. No. j. ex tex. qđ ꝛferẽs ordinẽ simoniacè ẽ ipso fcõ suspensus à collatiõe ordinũ. & ordinatus ẽ suspensus ab illo ordine sic si-
3 moniacè recepto. † Sc̃ do no. qđ cum simoniacè ordinato solus pa. dispẽsat, qđ intellige qñ & ipse fuit simoniacus, vt qa ipse dedit pecuniã vel aliquid tpale, secus si eo ignorante pecunia per
4 aliũ data fuit. vt s. e &c. de simoniacè. & q ibi no. † In gl. j. ibi, nulla inducit obligationẽ. Aduerte qa gl. tangit vnũ de quo in text. nulla fit mẽtio. s. an ista ꝓmissio valeat. Et cõclusio est, q non, ẽt si interuenit iurm, sed gl. in c. si epͤs. de ꝓb. li. 6. ꝺt, q ex post facto valet illa ꝓmissio seu renũtiatio qđ nihil petet ab eꝺo, vel pson tatore. nã sicut põt qs renũtiare bñficio, ita & huic obligationi canonicæ cũ succedat ī locũ bñficij. 7. q. j. q̃ periculosum. Sed renũtiatio facta ante ordinationẽ nõ valet, qa simoniaca, vt hic. hoc dictũ puto verũ vbi non interuenit iurm, qa hoc pactũ tanquam de iure turpi, non valet. Sed si interuenit iurm, tunc non putoq̃ iste ordinatus possit aliqd petere q̃ iurm, qa quo ad eum hoc iurm pt seruari sine interitu salutis ætern æ. ar. c. debitores. ꝺ iure. vbi hac ratione tenet iurm, & nó simplex ꝓmissio. Sed ordinator, vel præsentator non põt sine peccato virtute illius obligationis desistere, quominus illi ordinato prouideat, qa quo ad eũ non potest seruari promissio sine interitu salutis æternæ. nam hanc renũtiationem acq̃siuit simoniace. ergo non pt pœnitere nisi renũtiet, & resignet oẽm vtilitatẽ ide ꝛsecutã, vt in c. ꝺ hoc
a s. e. & in c. inquisitionis. de acc. in prin. al n gl. in ver. præsentator. in fi. ex hac gl. colliguntur duæ lect. ad istum tex. prima est quòd hic non propriè fuit ꝓmissa simonia, ideo fit hic suspensio tũ q triennium, nã hic non interuenit aliqđ ptiũ vel remissio obligationis iã natæ, & hanc lec. fi. tenet hic In. dicẽs qđ hæc simonia ñ fuit commissa in ordine, sed in cõsecutione ad ipsum ordinẽ. nã & ordinator volebat ordinare & ordinatus ordinabat, nullo dato.
5 † Si aũt propriè cõmitteretur simonia in ordine, ordinator esset ppetuò suspẽsus à collatione ordinũ, & ordinatus esset suspenperiuntur. & dixi in c. p tuas. 2. s. e. Ex hac lect. infertur q vbi ẽt di recte simonia non cõmittitur in ordine ex quo est commissa in ꝛsecutione ad ipsum ordinẽ, non dispẽsat alius citra papã, vt hic ꝓbatur in tex. q est q̃ id q dixi in c. p tuas. 3. s. e. nisi dicat q illud
b procedit qñ ignoranter qs excessit, hic qñ sciẽter. nã minus peccat ille q peccat p ignorantiã. de pœ. di. 2. sciendũ. b Sed a lec. colligitur ibi. & hoc intellige. & fuit additio q̃ restringit hoc c. vt habeat locũ qñ crimẽ est occultũ, secus si esset manifestũ. & hanc tenet Host. & tenuit primo ẽt In. licet postea mutauerit. & Arc. 32. di. c. ꝓtor. §. verũ. Sed prima lec. plus mihi placet, qa in veritate ordinator non habebat liberã facultatẽ non ordinandi nõ ductus aliqua turpitudine, sed tñ voluit euitare dãnũ q indꝺ posset cõsequi, sicut ordinatus nõ intendebat emere ordine sed voluit seruare indemnẽ suũ ordinatorẽ. & ideo nõ ꝺnt isti puniri sicut
6 illi qui directe cõmittũt simoniam. † Nam pœna debet esse commensurabilis delicto. 24. q. 1. non afferamus. in c. q̃siuit. de his quę fi. à ma. par. c. Nec ob. c. veniens. s. de resti. licet. n. obligatio ibi iã non esset orta, vt dicit hic Io. An. tñ hoc verum respectu præsentandi, sed respectu ecclesiæ obligatio erat orta, & illi parochiani non solum volebant seruari indemnes, imo quod debitum ec-
c clesiæ eis remitteretur ex illa præsentatione c &c.

ADDITIONES.

* & tunc procedat opi. Host. D. Car. & Do. s. q possit peti solutio, vel cautio ante collationẽ sacramẽtorũ, licet tutũ sit q prius spiritualia ꝛferãtur. & deinde petat solutio iuxta ꝛsuetudinẽ. & ita debet intelligi Host. & Doc. in c. sicut. s. e. s. q loquantur de consilio, ne sibi ꝺicãt. qa hic ꝺt, q pt peti cautio ante collationẽ spiritualiũ, qñ illud qđ est soluẽndũ rõne ꝛsuetudinis debet cõuerti ad cultũ diuinũ, & qđ istud sit verũ, patet prõnẽ. nã cũ illud q est soluẽdũ non remaneat penes cõferentẽ, sed conuertatur ad fabricam ecclesiæ, vel cultum diuinum, non pt dici q censeatur vendere spiritualia, cũ nihil remansurũ sit apud eũ. Aut illud qđ debet solui tendit ad repletionẽ ventris, vel debet conuerti in bursam priuatam clericorũ, & tunc non faciendo differentia inter clericos & laicos prius sunt conferenda sacramenta, & deinde potest agi vt soluatur illud qđ est de consuetudine, siue illi q debẽt soluere sint clerici, siue laici, vt ꝺt D. Card. & hoc ẽt tenuit Vinc. & Goff. q dixerũt, q exactio hic inducebat simoniã, & q si prębendã liberè contulissent, datio prandij postea superueniẽs nõ induceret simoniã hoc tñ intelligo, nisi ꝛsuetudo cõcernẽs bursam priuatã deponeret illud esse dandũ tpe collationis spiritualiũ, qa tunc consuetudo non valet, nisi sit qd leue, ita q sit verisimile, q pp illud ꝛferantur spũalia, vel nisi subsit aliqua iusta causa petendi, & dicetur iusta causa petẽdi, si illud qđ petitur ratione ꝛsuetudinis consuevit solui tpe collationis, vel loco decimarũ, vel loco cẽsus, vel cathedratici, vel alteri' iuris, vt ꝺt Ho. & Doc. s. e. sicut. & ista sunt verba Butr. in c. ad apostolicam. quæ mihi placent. Extra hos casus consuetudo conferendi aliqd ad bursam priuatã tpe collationis nõ tenet, quia præsumitur simoniaca, vt in c. emendari. 1. quæ. 1. qui est bonus tex. ad hoc. & voluit inn. in præd. c. ad apostolicã. Nec obstat c. sicut. s. e. vbi reprobatur consuetudo. q daretur aliqd tpe sacramẽti, vel postea. Nã ille tex. loquitur qñ erat ꝛsuetudo q daretur pro ipsis spiritualibus, & hoc apertè dicit ille tex. idem si apparet de fraude. Sin autem fumus in dubio, vt quia non apparet de fraude, constat qđ illud qđ est præstandũ ratione consuetudinis sit soluẽdum pro ipsis sacramentis, valebit consuetudo. ex quo non est soluendũ tempore collationis. & ex longinquitate tpis præsumitur iusta causa soluendi, vt in c. peruenit. de censi. & hoc tenet But. in d. c. ad apostolicam. & cum isto temperamento intellige Abb. Sic. ibi, & in c. suam. s. eo. Alex. de Ne.

a Ego dicerẽ q aut ordinatus deponitur, & tunc planũ est, q non habet ius petẽdi aliqd rõe ordinis, ex quo ab ordine est depositus. ttẽ si nõ est depositus, vt quia non sit q̃ ipsum facta aliqua ī quisitio. Nam ipso iure est suspẽsus ab executione illius ordinis, vt hic. Cũ ergo nõ habet executionẽ ordinis, p consequens nõ debetur sibi ꝓuisio ratiõe ordinis. Aut papa secum dispẽsauit super executione ordinis, & tunc puto q possit petere vitæ necessaria ab ordinatore nõ obstante iuro. Nã remissio fuit illicita ex parte vtriusque continet simoniã, & sic turpitudinẽ. Vnde iramentum non est obligatoriũ, vt in regula, non est obligatoriũ, &c. vlt. de pact. & sentit gl. hic. Nõ obstat c. debitores. qa ibi turpitudo nõ erat ex parte iurantis, & ideò iurm valet, vnde ego teneo indistincte gl. fi. in c. si epͤs. de ꝓb. in 6. q̃ ꝺt q remissio nõ valet pp simoniã vtriusq; si interuenit in ipsa ordinatione, & istud ẽt sentit gl. hic. Dicit tñ hic inn. q nõ põt ordinatus agere ꝺordinatorẽ vel præsentatorẽ, vt remittat sibi promissionem, vel iurm, qa obstaret sibi sua turpitudo sed dic q licet ñ possit agere, nõ tamen tenebit promissio, vel iuramentum propter turpitudinẽ quæ est ex parte vtriusque. Alex. de Ne.

b ¶ Dic vt dixi in d. per tuas. in apostilla. Alex. de Ne.

c ¶ Prima lectura communiter tenetur. sed istud quod dicit Abbas Sic. de c. veniens. fuit opin. D. Card. qui dicit quòd Ioan. An. reprehendit glo. quia in c. veniens. remittitur illud quod non dum debebatur, & tamen ibi dicitur quòd remittere, idem est quod dare. Dom. autem Card. dicit quòd imò in casu c. veniens. obligatio erat iam nata, licet adhuc non posset peti, & sic remittitur ibi ius de præsenti, scilicet ipsa obligatio. sed dubium est, quia iste text. dicit quòd præsentator tenetur prouidere in vitæ necessarijs præsentato, nunquid habeat locum in quolibet præsentante. Hostiensi dicit quòd non, sed tantum in clerico, puta archidiacono præsentante ad ordines. de prębend. cum secundum apostolum. Secus dicit de laico, vel de clerico præsentante ad ecclesiam vel beneficium, de quibus hic non loquitur. Nam ipsi non tenentur prouidere sicut ille, qui præsentat ad ordines. & cum hoc transit Ioan. Andr. & tenet Dom. Card. in fine commenti. Alex. de Ne.

SVMM.

Universidad de Deusto
BIBLIOTECA

SVMMARIVM.

1 *Abbas venit appellatione monachorum.*
Scholarium appellatione venit rector.
2 *Beneficiorum appellatione non veniunt dignitates vel rectoriæ.*
3 *Dispensatio respectu illorum quibus conceditur intelligitur stricte, sed respectu illius à quo emanat interpretatur large.*
4 *Appellatione ecclesiæ parochialis in materia odiosa non venit ecclesia parochialis collegiata.*
5 *Habens potestatem legitimandi spurios item incestuosos an possit legitima re spurium & incestuosum simul.*
6 *Simoniacus non tenetur restituere quicquid consecutus est ex re simoniace aquisita.*
Vsurarius tenetur restituere quicquid vltra sortem principalem habuit.
Super simonia papa potest dispensare, quia est prohibita iure tantū positiuo. 7.

CAP. XLVI.

a MANDATO. a Habet duo dicta. fm ibi & ad resignationes. Et pp breuitatē & varietatē lecturarū aliter nō summatur. ¶ Casus literalis. Quidā recipit in mādatis à Papa vt fm quistitutionē gnalis quilij.s.e.qm. dispēsaret cū monachis.q p simoniā aliam aliquo dato in monasteria sunt recepti nulla de abbatib. in mandato papæ habita mentione, consuluit papā iste vtrū authoritate illius mandati possit dispensare cū abbatib. Item aliq sunt adepti spiritualia nullo dato ptio nullo pacto dandi vel recipiēdi præcedente, sed solo affectu animi antecedente hincinde, quęritur vtrū isti pp istū affectū teneant ad resignationē hmōi spūalium. Ad primū respondet pa. q mandatum apostolicū ad abbatem ēt extenditur, & sic constitutio illa qm simoniaca continet dispensationem per pa. exhibendam. Ad fm respondet q isti p hmōi simonia non tenētur ad resignationē spūaliū vel tpalium quæ nullo pacto sed affectu animi pcedente ex vtraque parte taliter acquiruntur, sed sufficiat delinquentibus per solā pnīam in hoc casu satisfacere creatori. B. No. j. ex tex. q appellatiōe monab chorum venit abbas, b & ad hoc solet allegari quotidie istud c. q pp abbatiā nō desinit esse monachus, & per hoc dicit Io. And. s. in proœ. in prin. q appellatione scholariū venit eorū rector, qa c per rectoratū non desinit esse scholaris q no. d † Sed ꝺ primum d opponitur de c. fi. de præb. vbi appellatione beneficij nō veniūt e rectoriæ, vel dignitates e & tū nō desinūt esse beneficia. ad idem e c. fedes. s. de resc. vbi expressis inferioribus adiecta clausula generali non veniunt superiores. solu. dicit Inn. hic multū succincte q hoc c. procedit vbi agitur de salute ipsorū monachorū. sed in ꝺriis aduersatur odium ideo erat fienda stricta interpretatio. Et hoc sentit fm. hic in dispōne odiosa, q appellatione monachorum non venit Abb. f Host. ät p vtroque casu cōsideranda est intentio scribentis. ꝺ dever. sig. c. intelligēda. Et intentio papæ fuit vt isti saluarentur, videtur ergo idē intellexisse de abbatib. eadē 3 ratione. † Vel fm Io. An potelt dici q dispensatio est stricti iuris & odiosa quo ad illos cū quibus dispensatur, sed quo ad illum cui cōceditur facultas dispensandi personis non expressis, est large interpretanda, quia quo ad eum videtur beneficium, & est dictum not. sed non pfitit, sed simpliciter dicit quod plus sibi placet præcedens sol. Ant. tener q in dispēsatione cum sit stricti iuris non venit abbas appellatione monachorum, sed hoc iō comprehēditur, quia papa hic se retulit ad cōstitutionem generalis concilij, vbi tex. loquitur tā de prælatis q de subditis, ergo & hoc mandatum iuris executiuū debet intelligi prout loquitur ius in g terpretatū. ad hoc q habetur in auth. de fi. ante do. instr. na. §. j. g Sed certe hoc dictū, licet sit verum, in se tamē nō congruit huic literæ, quia papa hic se retulit ad constitutionem generalis concilij non vt dispensaret cum omnibus ibidem contentis, sed vt dispensarer secundum illā constitutionem, scilicet mutatis prio h ribus locis & inferioribus assignatis. ibidem Ioan. An s. in ꝓœ. sentit quòd etiam in dispositione odiosa appellatione monachorum venit abbas, sed contrarium postea sensit post Arch. in i c. vnic. de sta. reg. li. 6. Breuiter concordando sic distinguerem i quòd in

ADDITIO.

a ¶ Mandato. Ad materiam huius decretalis vide Roma. in consi. clix. per totum. Seb. Sap.

a ¶ Mandato. Vtrum Abb. depositus remaneat monachus, & habeat vocē in c. vide Bal. in l. si quis. C. de aduo. diuer. iud. de Bel.

b ¶ Venit abbas. In contrarium vide text. quem ibi notat Do in j. no in ca. abbati. 54. di. Et vtrum appellatione monachorum contineatur abbas, vtra Abb hic vide q no. Spec. de leg. §. diximus. in fi vbi dicit q si mandatur alicui vt dispenset cū monachis talis monasterij, dispēsare poterit cum abbate. Item de materia misturæ, quæ melius hic cadit, quam alibi in iure nostro. vide q pleniſſimè scribit Lud. Ro. l. 2. in prin. de verb. obl. & quòd multum late notaui post Ant. in c. cum nuper. de cēsibus. Item iste tex. facit, q si relinquit fratribus cappam pro quolibet, debeatur etiā priori, vel abbati eorum vna cappa. Sed si testator reliquisset fratribus cappam, & priori, vel abbati pallium, magis dubium esset. an hoc casu deberetur etiam abbati, vel priori. Vide Cynum in l. cum quasi. C. de le. & hoc notatur in l. alimenta. §. basilicę. ff. de alimen. & cibar. le. & pleniſſime Io. de Imo. post Ang. in l. cohæredes. §. qui partem. ff. de vulg. & pupil. & Abbas. in c. cum olim. de re iud. de Bellentz.

b Venit abbas. adde plene Barto. in l. 4. ff. de stip. seruo. vbi dicit q quando relinquitur fratribus cappa, & priori biblia, ipse prior habebit, & cappam. Zach.

b Venit abbas. Facit tex. in ca. ad petitionem. s. de accus. vbi commissa correctione monasterij, videtur commissa correctio abbatis, vbi no. Io. de Ana. vide Bertach. de firmi. in repet. in verbo abbas. ver. j. Seb. Sap.

c Scholaris. Vide Bal. in l. nec patronus. C. de op. no. nun. & in leg. quisquis. C. de epis. & cleri. Fel. in proœ. Greg. ver. si. cæterum in proposito, Seb. Sap.

d Nunquid autem appellatione scholarium veniunt Doctores legentes, & quid de Doctoribus, qui desierunt legere, & quid de scholaribus qui desierunt studere, vel qui non intrant, vel parū student, an isti veniant appellatione scholarium, & an gaudeant priuilegio scholarium, dic vt per Doc. in proę. Greg & in salutatione Clementinarum, & quid de licentiato, an iste magis sit cō prehendendus appellatione doctoris, an appellatione scholaris dic, vt per Io. de im. & D. Dom. in proę. vj. Et plene ista examinantur in salutatione clementinarum. Alex. de Ne.

e ¶ Rectoriæ, vel dignitates. Adde Car. in cle. auditor. n. 9. & ibi remi. in apo. Cel. in ver. comprehendit dignitates. de resc. Gemi. in c. j. in prin. & ibi etiam in ap. eiusdem. Cel. vbi examinat de veritate huius dicti in apost. in versi. non est dignitas. de eo qui mit. in possess. causa rei ser. li. vj. & istum in c. in nostra. & quod ibi dixi i apost. ad eum. n. 1. in ver. sine præbenda. s. de resc. Zach.

f Et idem sentit gl. j. hic. Alex. de Ne.

g Sic etiam vbi constitutio supplet aliam debet intelligi in omnibus casibus in quibus loquitur constitutio, quæ suppletur, vt dicit gl. not. in ca. vt circa. in ver. appellare. de ele. in vj. Item vbi ꝺstitutio, vel statutum declarat, aliud debet intelligi in omnibus casibus, in quibus loquitur cōstitutio vel statutum declaratum, licet statutum, vel cōstitutio declarans strictius loquatur, & hoc dicit gl. z. & D. Dom. no. super ca. in c. is qui. de elect. in 6. gl. in c. qui contrà. eo. tit. & lib. Alex. de Ne.

h Sed profecto opinio Butr. potest saluari, vt etiam congruat literæ, in c. quoniam. s. eo. Primo dicitur de his qui sunt recepti per simoniam post illam constitutionem, & hoc casu tam subditus, quàm prælatus debet expelli de suo monasterio, detrudi in monasterio arctiori. Secundo ibi dicitur de receptis ante illam constitutionem, & isti non tantum puniuntur, & licet non possunt remanere in monasterio in quo sunt ingressi per simoniam debent collocari in alijs monasterijs eiusdem ordinis, & sic non tenentur ingredi monasteria arctiora, verum si propter multitudinem non possunt colocari in alijs monasterijs, recipiūtur in eisdem mutatis locis prioribus & posterioribus assignatis. modo iste tex. debet intelligi q Papa mandauit dispensari cum monachis receptis per simoniam post illam constitutionem, secūdum tamen tenorem cōstitutionis, s. vt mutatis locis prioribus, & posterioribus assignatis recip antur in eisdem monasterijs. Nam secundum illam formam papa consueuit dispensare cum monachis receptis post illam cōstōnem per simoniam. modò cum illa cōstitutio in sui principio loquatur tam de subditis quàm de prælatis. Ita si Papa mādat dispensari cum monachis debet intelligitam de monachis, quàm de abbate, quia istud mandatum est executiuum dispensationis concessæ secundum tenorem illius constitutionis, & per hæc censetur mādatum iuris executiuum, & hoc modo saluatur opinio Butr. Alex. de Ne.

i ¶ Distinguerem. cum in quodam articulo publicata fuisset ista conclusio q appellatione clericorum in materia stricta veniūt canonici, quæ principaliter per. c. per exemptionem, de priui. li. vj. & per plura alia iura & motiua contra eam adducta fuerunt. ista duo iura hic allegata per Abbatem. videlicet. c. licet canon. coniuncto. c. statutum. de elect. vbi appellatione simplicis nō venit mistum, quibus neque respōsum fuit neque aliquis alius sciebat respondere. Tunc facto silentio do. meus subtiliſſimus incepit respondere distinguendo q aliquādo simplici additur certa qualitas, quę non alterat naturam rei tunc appellatione simplicis venit mistum. Et ita dicebat esse in terminis contrarijs, quia cum canonicatus non sit dignitas, sed officium, vt c. statutum. §. i. de rescrip. lib. vj. ista non est qualitas substantialis quæ alteret naturam clericatus. Sed in terminis. cap. licet canon. coniuncto c.

✻ statutum

q in materia odiosa nunquam appellatione monachorū venit
4 abbas. pro hoc alle. tex. in fi. in c. statutū. de ele. li. vj. iūcto c. licet canon. e. ti. & li. † Vbi habetur q appellatione ecclesiæ parochialis in materia odiosa nō venit ecclesia parochialis à collegiata. quia habet qualitatem collegij vltra parochiam, vnde licet sit ecclesia parochialis tamē habet illā qualitatē collegij super parochiā, ita in simili licet abbas sit ēt monachus tñ habet qualitatē superioritatis super alios monachos. ideo in materia odiosa nō debet comprehendi. & idem in rectore scholarium. & facit hoc
a dictum generaliter ad statutum a quod punit scholarem deferē tem arma vel aliud facientem vt non comprehendat eorum re
b ctorem licet sit scholaris. b Si vero materia non sit odiosa, & tūc si prouisio est fienda per ipsum abbatem, vt quia mādatur abbati vt possit absoluere monachos suos & tunc ipse non comprehenditur, vt no. Io. de lig. in cle. attēdentes. de sta. reg. facit. c. fi. de insti. Aut prouisio est fienda per alium: tūc comprehenditur abbas. ar. optimum ex no. in præal. c. statutum. & optimè probatur
5 hic in tex. hic enim agebatur de salute eorū. † Et no. qd dixi q dispensatio nō est stricti iuris qñ cōceditur in fauorē illius, cui datur
c potestas, c qd optimè, pbatur hic fm istū intellectū, secus si hr respectus ad pſonas, cū quibus est fienda dispēsatio, qa tunc debet fieri strictiſſima interpretatio, qa oīs recessus à iure cōi est odiosus. vt est tex. in c. fi. de fil. presb. li. 6. & in c. qd dilectio. de consan.
d & affi. Et ista notabiliter defendunt dictum Bar. bin l. 2. ff. de ver. ob. vbi dicit, q si datur prās legitiādi filium adulterinum, item incestuosum poterit ille legitimare adulterinū, & incestuosum simul. qa in materia larga sub simplici veniūt mixta, vt ī l. si ita, ff. de li. & posth. Cōtra hoc dictū vitimū Bar. tenēt cōiter Canoniſtæ. in c. p venerabilē. q fi. sint legi. qa dispensatio est stricti iuris. Sed potest dici, vt ꝫ. dixi saluādo vtrūque dictū, q vbi datur prās alicui in eius fauore dispensandi cū aliqb. non expressis, tūc tan q principis beneficiū est latiſſimè interpretādū. Et ita sentit hæc gl. j q no. & hoc casu procedit dictū Bart. secus vbi exprimuntur
6 personæ, cū quibus debet fieri dispensatio. ar. c. sicut. de præb. li. 6. † In gl. fi. ibi, sed secus videtur in vsura. no. ergo ex gl. q vsurarius tenetur restituere quicquid ex mutuo consecutus est, licet nullū pactū expresse præcesserit, sed dūtaxat sola affectio mutuā tis, vt qa nō erat alias mutuaturus nisi habuisset spē cōsequendi aliq̄ vtiliratem, secus in simoniaco vt ex sola affectione non teneatur restituere qcquid inde cōsecutus est, sed satis est agere pœnitentiā de mēte deprauata. Sed hæc gl. nō dat rōnē diuersitatis. Host. ät diuersitatis rōnē fore, qa vsura est ꝓhibita vtroq; e testamēto, nec papa in ea dispēsare pōt e, sed simonia ī bñficio est
f ꝓhibita ex sola cōstōne ecclesiæ. & in ea papa dispensat. & no. ex hoc dicto Host. q in bñficio nō cōmittit simonia de iure diui no. sed dic. vt plenè dixi in c. j. ſ. e. Sed hæc sol. Ho. restringit mul tū istā literā, vt nō ꝓcedat in simonia de iure diuino, qa tūc papa dispēsare nō posset, & vtroq; testamēto est ꝓhibita. 1. q. 3. ex multis. Alij dicūt, q hic nō fit restitutio, qa simonia g. ꝓprie concernit actū exteriorem. & venditionē, sed vsura cōcernit animā, iuxta illud euangelicū, mutuum dantes, nil inde sperātes. & hæc
h sol. fuit abbatis in c. cōsuluit. de vsur. h sed per hoc vt ät Io. an nō reddit rō quare vsura magis cōcernat aīam, q̄ simonia. Alij dicunt aliter, & vario mō. Io. And. ät q magis vulneraī bonū charitatis sperare lucrū ex mutuo, q̄ ex bñficio qa in mutuo teneris mihi reddere tm̄dem, sed in beneficio tu cōsequeris vtilitatē, sine alia restitutione. Item magis quis obligaī ad mutuū, q̄ ad bñficiū cōcedēdū. qa ex mutuo minus lædit mutuās, sed in donatione secus. Itē in simonia mēs vtriusque scilicet dantis, & recipientis pōt esse de prauata, & ideò melior est cōditio possidētis, sed in mutuo tm̄ est deprauata mēs mutuantis, & ideò tenetur restituere. Sed aduerte, qa istæ rōes nō concludunt. si bene ponderēt. Ista. n. vltima rō ñ ē gñalis, qa possibile ē vt in simonia tantū sit deprauata mens vnius, exēplū, Eps ꝓtulit bñficiū clerico cū intentione principali ꝫsequēdi aliq̄d tpale, ille clericus liberaliter ignorās intētionē epi in remunerationem fecit aliqua dona epo, certè hoc casu solū est deprauata mēs vnius, sicut ī vsura, & tñ tex. logē inditinctè, ergo ratio non est bona, cum debeat esse gñalis, præcedentes rōnes ēt ñ ꝓcedūt, nā militaret vbi qs conferret bñficiū de suo, qa tūc plus grauat donādo. q̄ mutuādo, secus aūt vbi ꝫferret spūalia, ad quæ tenet rōne officij sui, nec in aliquo grauat. sed ille q mutuat cessat à lucro. qd inde posset cō sequi. ſi ñ mutuasset, vel ex mutuo forte consequeret aliq̄d dam
h num. † Do. An. adducit vnā rōnē valde gñalem, & quasi per alia verba incidit cū opi. Host. q in vsura qs tenet q̄ ius diuinū, & humanū, ideò tenet restituere, sed ī simonia tenet q̄ ius humanū, quòd quidē ius ꝓhibet actum exteriorē, k sed certe hoc non procedit indistinctè, nā Giezi q primo commisit simoniam in vete ri testamento nullū pactum expresse fecit, sed ex sola animi pra

uitate fuit à Deo lepra percussus. j. q. j. c. cito turpem. Item sicut dicit euangelium mutuum dantes &c. ita dicit alibi in istis spiritualibus, gratis accepistis, gratis date. item facit c. tua. in fi. s. e. & ideò male potest reddi ratio diuersitatis, nisi dicamus illud idu ctum ī odium vsurarū, qa si hoc esset ꝓmissum, daretur sæpe materia figmentis, vt sine peccato soluerent vsuras, vel vt restringatur hoc c. ad simoniā ꝓhibitā ex cōstitutione ecclesiæ, vel vt in 1 telligatur in effectu, spe secū daria. & nō primaria, & hoc esset tutius tenendū, vt vbi intētio fuit principalis, immineat restitutio. l

ADDITIONES.

✻ statutum. abiicitur qualitas substātialis per q̄ alteratur. & mutatur natura simplicis, qa eo ipso q̄efficitur collegiata efficitur dignitas, fm notata in c. j. de consuetudi. in vj. & sic mutat naturā sui simplicis, non mirum si tunc appellatione simplicis non contineatur mistum. Et istam solutionem dicebat colligi ex eleganti doctrina Bar. in l. denuntiasse. §. quid ramen. ff. de adult. Et isti solutioni omnes, tā doctores quàm scholares vno ore acquieuerunt. de Bellentz.

a Ad statutū. An appellatione scholariū cōprehendatur rector, ad de q̄ notat Ant. in proœmio Greg. Et adde qd maximè in materia pœnali appellatione scholaris nō cōprehēditur. Et hoc optimè probatur per tex. in c. licet canoni. coniuncto. c. statutū. de ele. li. vj. vbi dispositio q̄aliter loquēs de presbytero parochiali non extenditur ad illū qui præest collegio. Et ita respōdet Hostien. Et de ista q. vide Abb. in proœm Greg. de Bellentz.

b Hæc puto vera nisi appareret de intentione scribentis, quia tūc etiam in constitutione pœnali, appellatione monachorum comprehendetur Abbas, vt dicit hic Host. quem sequitur Ioan. An. & Do. Card. & idem eadem ratione dicendum est, q̄ appellatione scholarium comprehendatur rector. Alex. de Ne.

c Potestas. Vide Fel. in c. postulasti. versi. limita quarto. s. de resc. vbi alle. 10. An. comprobat ex pluribus hoc dictum. Seb. Sap.

d Dictum Bar. Si datur alicui potestas legitimandi adulterinum vel incestuosum. & de ista quæstione vide Anto. in c. si clerici. de iudi. de Bellentz.

e De quo est bonus tex. in c. super eo. de vsur. Alex. de Ne.

f ¶ Constitutione. pro ista doctrina vide gl. in c. ex parte. el j. de of. dele. & vide omnino quod no. Abb. in c. ex tuæ. s. eo. de Bellent.

g ¶ Simonia. De differentia inter vsuram mentalem, & simoniam mentalem vide Arch. in c. si fœneraberis. xiij. q. 3. vbi concludit, q̄s tenet percepta restituere ex vsura mentali, sed non ex simonia mentali. Et est ratio diuersitatis fm eū, qa in simonia est turpitudo, tam ex parte dantis, quàm recipiētis, sed in vsura nō est turpitudo, nisi ex parte recipientis tantum. de Bellentz.

h Sed Abbas magistralius loquitur, q̄ ipsum referat Abb. Sic. ät em q̄ proprium est vsuræ q̄ committatur ex animo, quod patet ex verbis prohibitionis. s. date mutuū nihil inde sperantes. Sed simonia propriè respicit factum, ne sc. spirituale vendatur, vel emātur. Alex. de Ne.

Vnde in collatione beneficij ät esse liberalitas non in conferendo, aliàs per eius negligentiā deuoluitur collatio ad superiorē, vt in ca. 2. de concess. præb. sed est liberalitas in cui conferendo, potest conferre cui vult, dummodo conferat idoneo. Vnde respectu illius cui confert dicitur esse liberalitas, siue donatio, vt dicit gl. notabilis, in c. relatum. in gl. fi. de præb. Alex. de Ne.

k ¶ Nunquid autem constitutio canonica liget peccata omnia occulta quò ad pœnas censuræ ecclesiasticæ, l excommunicationis, & suspensionis, dic quòd sic, licet de ipsis non iudicet ecclesia, ex quo sunt occulta, vide gl. in clem. j. in verbo, eo ipso incurrant. de hæret. Alex. de Ne.

l ¶ Vides quòd Abb. Sic. hic non firmat pedes. sed in c. tua. s. eo. tenet opinionem Io. And. & in se firmat cum opinione Io. And. & etiam transit ibi Bar. D. Car. hic tenet opinionem Io. And. Sed cōtrariam opinionem. s. quòd in his quæ sunt simoniaca. i. quę de iure positiuo tantùm sunt simoniaca procedit istud c. sc. vt simoniam mentalis non inducat suspensionem, nec obliget ad restitutionem. In his verò quæ sunt prohibita quia simoniaca. i. quæ de iure diuino sunt simoniaca, licet non est vt in vsura, & istam opinionem tenuit gl. in c ex parte. de off. dele. & Inn. in c. tua a. s. eo. & Host. hic. & idem tenet hic Io. Cal. & But. qui dicit hoc tenere Doct. & hoc intellige de spe principali, spes autem secundaria est permissa, & talis habens spem secundariā non peccat aliquo modo. vt in c. tua. s. eo. vbi dictum est. & idem est in vsura, quia mutuās principaliter propter amicitiam, vel charitatem, licet secundario speret aliquod lucrum ex mutuo, tamen fuisset mutuatus sine illo lucro. licet libentiùs propter spem lucri, non tenetur restituere lucrum, vt not. in cap. consuluit. ī. de vsur. Alexand. de Ne.

Ne pra

Universidad de Deusto
Biblioteca

x ¶ Ne prælati vices suas, vel ecclesias a sub annuo censu concedant. Tit. iiij.

ADDITIO.

3 ¶ Ecclesias. Qualiter ecclesia possit committi sub annuo censu, & non iurisdictio, dic, q primum est onus rei, secundum est onus personæ. Ita dicit Arch. in c. præcipimus. 21. q. 2. & ita dicit tenere Vin. in c. querelam. ne prælа. vices suas de Bellentr.

¶ Continuatio Rubricæ.

¶ Supra visum est de simonia in genere, nunc subditur de quadam ipsius specie, scilicet, ne prælа. vices suas.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus non potest vendere suã iurisdictionem* §. *vide* ff. c. *px. Iurisdictio spiritualis si venditur, simonia committitur, secus si temporalis. Simonia nõ committitur si episcopus vendit suam iurisdictionem temporalem quam habet in diœcesi.*
2 *Constitutio antiqui iuris declaratoria apponendo nouam pœnam respectu pœnæ non extenditur ad præterita, sed ad futura tantum.*
3 *Verba futuri temporis important actum fieri per sententiam non ipso iure.*
4 *Salariũ licite capiũt assessores, vel aduocati & similes locãtes operas suas.*
5 *Iurisdictio non debet vendi. vide* ff. c. proxi. *in primo no.*

CAP. I.

PRAETEREA. Qui dat pecuniã vt episcopalem, vel spiritualem iurisdictionem exerceat officio suo priuatur, & sic conferens illud amplius conferre non potest, & canonicè punitur. h. d. cum c. leq. & primò ponit excessum, quem secundò punit. ibi, præsenti. Casus literalis. Quidam episcopi, pro certa quantitate pecuniæ vendebant episcopalem iurisdictionem quibusdam, qui decani vocabãtur, statuit cõci. Latè. quòd qui de cætero iurisdictionem ẽpalem taliter receperint, officio suo priuentur, & episcopi conferendi hoc officium potestatem amittant. B. †Not. 1. ex text. quòd iurisdictio episcopalis non potest pretio vendi. Est. n. quid spirituale, p hoc quod no. in c. decernimus. §. de iu. & idem dicendum de alia iurisdictione temporali, non. n. debet vẽdi, ne subditi grauentur. in aut. vt iu. sine quoquo suf §. j. ver. administrationes. & auth. de man. prin. §. illud tamen. secundum Inn. & Ho. qui dicunt quòd vbi venditur iurisdictio spiritualis, simonia committitur, secus si venditur temporalis iurisdictio, licet tale lucrum sit turpe, & contra legem, vt §. dixi. dãs ergo pecuniam, vt habeat iurisdictionem temporalem, nõ committit simoniam. licet alias grauiter peccet. ad hoc quod no. in c. nemo. de sim. & 1. q. 3. in sum. licet contrarium videatur notare gl. j. c. proxi. Sed limita vt ibi dicã.

2 †Secundò collige ibi, de cætero præsumpserit, &c. q constitutio antiqui iuris declaratoria apponendo nouam pœnam tantũ respectu pœnæ extenditur ad futura, & non ad præterita, & concor. c. cũ tu. j. de vsur. & c. qm̃. §. ti. prox & ibi remissiue, nam ante quam emanaret hoc c. iurisdictio epalis vẽdi non poterat. vt §. ti. prox. in c. ad nostram. sed hic apponitur noua pœna. Sed ẽtra hoc, & ẽ tex. op. de c. j. proxi. vbi imponitur grauior pœna Goff. soluit primò, q hic loquatur de obuentionib. iurisdictionis. ibi cum venditur ipsa iurisdictio. Sed certè hæc sol. nõ est bona, ga tex. dicit, q exercebant iurisdictionem, data pecunia. ergo non dabatur duntaxat pro obuentionibus. Item ipsæ obuentiones licitè vendunt vt j. c. fi. Secundò soluit q hæc pœna apponit ipso iure. ibi tex. loquitur instituta accusatione. hęc etiam sol. non est bona, quia hic est pœna apponenda, & non ipso iure impoñ

3 ta. vt probat tex. ibi priuetur. & ibi amittat. †Nam vbi pœna apponitur per verba futuri tpis, requiritur sententia, evt dicit gl. &
a bene in regula. in pœnis. de reg. iu. li. 6. & in c. quisquis. de elec. & in l. in criminali. C. de iur. om. iud. & plenè dico. in c. fi diligenti. in l. in criminali. C. de his quæ pœ. nom. Zach.
d de fo. comp. b Dic ergo ſm Hoſt. q istud capitulum limitatur, & suppletur per c. sequens. expone ergo text. sic. priuet officio suo, id est. remoueatur à clero. scilicet p depositionem. & sic perdet omne officium ecclesiasticũ. & dum dicit in fi. poteſtatem amittat. supple, & canonicè puniatur, vt j. c. prox. & pœna canonica est, vt deponatur, & notetur infamia. j. q. 3. in c. fi. & perdit potestarem hoc officium cõferendi, vt hic, prima tamen pœna inclu-
4 dit in se istam. †In gl. 2. ibi constituere salarium de camera, &c. ratio diuersitatis inter hunc casum, & præcedentem est, quia vicarius recipiendo salarium videtur locare operas suas, nõ. n. debet quis stipendiis suis militare, vt in c. cum ex officij. de præscr. sic & assessori statuit salarium, in c. statuũ. §. assessorem. de reser. li. 6. & sic aduocatus licitè vendit patrocinium suum. xii. j. q. v. nõ tamen. Sed in casu præcedenti, quando episcopus capit pecuniam ab officiali, tunc videtur vendere ipsam iurisdictionem, & tendit in grauamen subditorum, quia officians, vt aliquid lucretur vltra pecuniã datã superiori p fas & nefas induceretur ad extorquendum pecuniã. & modicã culpã faciet grauiorẽ, & sæpe loco pœnalis pœnæ pecuniariam irrogat. Ex hoc ergo multa mala proueniunt. ad hoc tex. j. c. prox. In ea. gl. ibi. arg. contra, dic quod illud arg. præcedens non colligitur ex tex. nam possent habere iu-
c risdictionẽ, non tamen epalem. pro qua nũc statuebant pretiũ. c Et an isti inferiores prælati citra epm habeant iurisdictionẽ in foro contentioso. dic vt plene no. in c. cum ab ecclesiarum. de of. or. & xj. q. j. experientiæ. & in c. cum in cunctis. §. inferiora. de
d clc. d ¶ In gl. fi. in fi. sentit hic gl. q obuentiones iurisdictionis tãquam fructus pñt vendi. Sed dicit Inn. q nõ debet vendi exercẽti illam iurisdictionem, & bene loquitur, nam pp connexitatem videntur ipsam iurisdictionem vendere. 1. q. 3. si quis obiecerit, sed alij fructus ecclesiæ bene possunt vendi vnicuique secundũ
e Hoſt. tene menti. e

ADDITIONES.

a Requiritur sententia. Limitabis hoc dictum, nisi esset insertum aliquod istorum verborum omnino, vel ipso iure, mox, illico, & alia id genus. de quibus per Fran. de Cre. sing. 7. inc. tu scis q verbum. Matth. Mat. sin. cxij. inc. no. q vbicũque. & sin. cl. inc. no. q vbi lex. & Fel plene in c. Rodulphus. §. de reseri. de quo plene per Bald. in l. j. C. de his quæ pœ. nom. Zach.

a Sententia. Vide Ia. in l. cum posita quam. in 3. no. C. de pact. & in l. ij. in v. no. C. de iur. emphy. vbi limitat hanc regulam. vt ibi per eum post Sali. & vide Fran. Cre. in sin. vij. incip. tu scis. Seb. Sap.

b Et est etiam bona glo. in c. 2. in verbo. innodetur, de hæret. in 6. Alex. Ne.

c Io. And. dicit q habebant suam iurisdictionẽ, quam non emebant, sed emebant iurisdictionem episcopalem, quam non habebant. D. Car. dicit istum text. posse intelligi de decanis ruralib' q non sunt prælati, nec iurisdictionem habent iure proprio, de q. bus, de off. arch. ad hæc. Quæ autem dicatur iurisdictio episcopalis, quanquam iurisdictio episcopalis dicitur illa quam de iure cõmuni dẽt habere episcopus, & non inferior, vt dicit gl. in c. ab bates. in verbo, episcopalem, de priui. in vj. Et hoc no. quia sæpe tractatur, an iurisdictio episcopalis possit præscribi. de quo vide in clem. in agro. ordinarios. de sta. mona. Alex. de Ne.

d Et plene per Abb. Sic. in c. cum contingat. de foro compet. Alex. de Ne.

e Male refert Hoſt. nam dicit, q obuentiones iurisdictionis pñt vẽdi exercenti iurisdictionem, dummodo non vendatur iurisdictio, sed committatur simpliciter, & ex altera parte vendantur fructus, ita q contractus non misceantur, arg. de rer. permut. ad quæstiones quia tunc esset simoniacum, vt j. ca. 1. in glo. j. dicit tamen Hoſt. q vendi non possunt fructus, nam qui illos ement iurisdictionem ineptam relinquent, arg. j. qu. 3. si quis obiecerit. Sed hoc vltimum D. Car. Nam quis potest per se exercere iurisdictionem, & vendere emolumentum illius. Ergo aliud est iurisdictio, aliud fructus ex iurisdictione prouenientes. Ex quo sequitur q qui emit fructus prouenientes ex iurisdictione non videtur emere iurisdictionem. Sed Butr. intelligit Hoſt. de fructu immediato iurisdictionis. sc. de exercitio iurisdictionis. Nã non potest vendi, quia per consequens censeretur empta iurisdictio, cum exercitiũ iurisdictionis cohæreat ipsi iurisdictioni, & de hoc est tex. hic, & in c. seq. & hoc mõ saluatur opinio Hoſt. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Dissimulatio inducit consensum.*
2 *Simonia non cõmittitur in venditione temporalium, puta officiorum, &c. Simonia committitur in venditione temporalium quando temporalia habent dependentiam à rebus spiritualibus.*
3 *Vicarius generalis episcopi habet iurisdictionem ordinariam, siue sit ad tempus siue in perpetuum. Episcopus quibus casibus possit dare ordinariam iurisdictionem.*
4 *Consuetudo dat ordinariam iurisdictionem. Canonica pœna quæ dicitur.*

CAP. II.

QVONIAM. Summatũ est §. c. prox. Diuidit quia primò ponit excessum, quem expressa causa finaliter prohibet. secundò pœnam addit ibi, q si quis. ¶ Casus literalis. Episcopi & Arch. ad agendas vices suas, & causas ecclesiasticas terminãdas quibusdã de causis archipresbyteris sub annuo pretio cõmittebãt, quod in subuersionẽ iudiciorũ, & gratiam sacerdotũ redundabat, statuit conci. Turo. q istud de cetero non fiat. Et si quis cõtra fecerit remouetur à clero. & episcopus, qui hoc sustinuerit, & iudicia ecclesiastica dissimulat puerti, canonicè puniat. B. ¶ No. j. ex tex. q vẽditio iurisdictionis spiritualis tendit in grauamen sacerdotũ, & subuersionẽ iudiciorũ. nã sæpe, vt dixi in præcedenti c. isti emptores iurisdictionis grauant subditos per fas & nefas vt extorqueant pecuniam. Item subuertuntur iudicia, q a sæpe punitur res, vbi deberent puniri personæ, & sæpe feruntur sententiæ contra iustitiam per iudices datione pecuniæ corruptos

a ruptos. a ¶ † Vlr. colligitur epm puniri ex sola dissimulatione. nã
1 cũ teneatur ex offo suo obuiare, dissimulando vt cõsentire. b 43.
b di. ephesijs. c ¶ † In glo. j. ibi. maximè cũ iurisdictio sit spiritualis.
c no. gl. nam ppter hanc dictionem maximè vt velle q simonia cõmittatur cũ venditur etiam iurisdictio tpalis, q est ẽ id quod dixi post Inn. & Hoſt. §. c. pcedẽ. Sed accordando põt dici hãc gl. pcedere qñ iurisdictio tpalis habet dependẽtiam, ab officio ecclesiastico: nã p illam connexitatẽ, & dependẽtiam cõmittitur simonia, ad hoc qd dixi in c. ẽsulere. §. ti. px Cõtraria opi. pcedit vbi iurisdictio est merè tpalis, nullam hñs dependẽtiã ab officio ecclesiastico. d ¶ † In glo. ij. in fin. Hoſt. dicit q in duob. casib. eps dat iurisdictionẽ ordinariam. Primus qñ cõstituit officialẽ gñalẽ i ppetuũ, vel ad tps, put sibi placet, qa appellatur vicarius, vel vicedomin⁹.
e nam vicarius gñalis epi habet iurisdictionẽ ordinariam, vt no. in
f ca. fua. de of. vica. & in c. pe. e. ti. li. 6. & in c. per lectis. 2 5. di. f Secundus casus qñ confirmat vel instituit prelatũ habentem iurisdictionem. Põt addi & tertius de quo in gl. qñ hoc habet consuetudo.
4 ¶ † Sicut enim consuetudo dat iurisdictionem ordinariam: vt in
g c. cum cõtingat. de fo. compe. ita põt dare & ptãrem danẽ hanc iurisdictionem ordinariam, vt in c. cum contingat. de fo. cõpe. g Posset etiam dici q in duobus precedentibus casibus non est proprie ipse eps qui dat ordinariã, sed lex ipsa interueniente ministerio & facto epi. Et an generaliter qs possit dare ordinariam iurisdictionem, dic vt elegantissimè no. Inn. in c. cum ab ecclesiarum.
h de offi. or. q etiam notatur in l. & quia. ff. de iuri. omn. h ¶ † In gl. fi. vel dic ſm Io. An. quòd pœna canonica est pœna depositionis cum nota infamiæ. & dic, vt dixi §. c. proxi.

ADDITIONES.

a ¶ Et fuerunt originaliter verba Hoſt. qui allegat ad hoc auth. de manda. prin. §. oportet. colla. 3. & de offi. ord. irrefragabili. Dicit etiam, q isti vt exigant pecuniam minimam culpã faciũt magnã, arg. hic & 23. q. j. militare. Dicit ẽt, q vbi eps gratis faceret, isti vẽdunt, de quo per eundem Hoſt. in summa. c. ti. ante fi. vers. in summa notandum. & seq. Alex. de Ne.

b ¶ Consentire. vide quod not. Bar. per illum tex. in l. desertores. C. de deserto. lib. 12. Seb. Sap.

c ¶ Et dicit Hoſt. q eps dissimulabat, vt posset censum recipere: licet audiret querelas subditorum grauatorũ, imò qd peius est qñ eps fouet, & excusat vicarium ẽ id quod dicitur 86. dist. ca. j. & 2. & 83. dist. error, & c. seq. & præced. Alex. de Ne.

d ¶ Istud est dictũ But. hic, qui dicit q opinio gl. pcedit in iurisdictione, quã quis habet in ecclesia, quæ iudicatur quid spirituale, arg. eorũ quæ no. j. qu. 3. c fi. Vnde respectu eius à quo iurisdictio tpalis habet dependẽtiam põt iudicari spiritualis, vel annexa iuri spirituali. sed ego hoc intelligo qñ iurisdictio ista habet aliqd spiritualitatis annexum: aliàs iudicaretur esse tpalis, & non spũalis: licet talis iurisdictio recipiatur ab ecclesiastica pſona. & hoc tenuit Inn. cum quo Doct. transeunt. §. tit. prox. præced. cõsulere. Opinio verò Inn. & Hosti. in c. præced. procedit in iurisdictione, quam quis habet à persona seculari: quia talis iurisdictio, nec respectu essentiæ principalis, nec accessorij, nec dependentiæ põt iudicari spiritualis: & per hoc dicit q si prælatus haberet iurisdictionem in feudum à principe, seu à domino tẽporali iuxta notata in c. Romana. §. debet. de appel. in vj. quòd ipsam vendens nõ committeret simoniam, quanquam esset valdè illicitum. Et ex his potest inferri ad quæstionem de qua sæpè fui interrogatus. An si quis dat aliquid temporale, vt eligatur in rectorem scholarium, an committatur simonia ex parte dantis, & recipientis, & dubium facit, quia necesse est vt rector sit clericus. Item habent iurisdictionem in clericis secularibus, & scholaribus. ego puto ẽ rium. §. quòd non committatur simonia. tũ quia ista iurisdictio incipitur ab ipsa vniuersitate in qua pro maiori parte sunt laici, & ad iudicandã vniuersitatem an sit ecclesiastica vel secularis inspicitur maior pars, quia si pro maiori parte sunt clerici iudicabitur ecclesiastica non secularis, si laici seculares, & subiecta laico iudicabitur, si sunt in numero æquali, tunc propter dignitatem clericorũ, q laicis sunt digniores cẽsebitur ecclesiastica, vt in ca. quod in dubiis. de consec. eccle. & hoc tenet Bar. in l. fi. de colle. illic. & idem sentit gl. in c. j. de locato, vbi etiam Doc. Itẽ dato, q rector habet iurisdictionem in clericos scholares, illam tñ iurisdictionẽ non exercet, nec in causis criminalib. nec in spiritualib. sed solũ cognoscit de causis merè pecuniariis, & tẽporalib. Vnde hoc respectu nõ potest iudicari spiritualis, cũ talis causa existẽs inter clericos possit laico delegari, vt no. gl. & Doct. in c. decernimus. de iudi. & tñ laicus non potest de causis spiritualib. cognoscere. vt ibi dicitur. de isto tñ satis dubito, & ideo debent scholares ab hoc crimine cauere. Alex. de Ne.

e ¶ Iurisdictionem. multa ad hæc allegat Ias. in rubr. ff. de offi. eius, cui mãn. est iur. quæ limita, vt per gl. in cle. ij. in glo. antepe. de reser. p. Seb. Sapia.

f §. Et dicit Hoſt. quòd non est vis an nominetur vicarius vel officialis, de proc. petitio. quòd potest eum facere ad vnum, duos vel plures annos, de quo vide tex. & glo. in cle. & si principalis. de reseri. Alex. de Ne.

g §. Et dicit Hoſti. q licet hoc secundo casu non debeat concedi sub nouo censu, vel veteri augmẽtato: potest tamen concedere sub antiquo non diminuto. de censi. prohibemus. Alexan. de Ne.

h ¶ Abb. Sic. non nominat præceptorem suum sc. D. Car. & est de eius more: quia rarò ipsum nominat, nisi quando ipsum reprehendere vult. D. eñ Car. dicit q potest dici, q in his duobus casibus episcopus non facit de nouo ordinarium. Nam primo casu vicarius non habet nouam iurisdictionem sed facit idem consistoriũ cum episcopo, vt in ca. Romana. primo resp. de app. in vj. Hinc est quòd non valet consuetudo q appelletur à vicario ad episcopum, vt in ca. non putamus. de consuet. in vj. & hoc intellige d vicario episcopi generali. secus de dato ad certas causas, vel in certa parte diœcesis. nãm tunc censetur delegatus. nec habet idem consistorium cum episcopo: & ab eo potest appellari ad episcum. vt dicit gl. notab. in cle. etsi principalis. in verbo foraneo, de rese. Dicit enim D. Car. quòd secundo casu episcopus non dat iurisdictionem: sed vel ius commune, vel consuetudo, secundum quam hæc iurisdictio competit beneficio. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Rector alicuius ecclesiæ si fuerit impeditus, aut temporaliter, aut perpetuò, debet sibi adiungi vicarius ex prouisione, & consensu episcopi, aliquãdo ipse rector propria authoritate facit.*
2 *Clericus an licitè possit operas suas spirituales locare, siue sit diues, vel nõ. Laicus an possit relinquere aliquid ecclesiæ cum onere, vt dicantur singulis mensibus tot missæ, vel huiusmodi.*

CAP. III.

QVONIAM. Regimen ecclesiæ sub annuo censu committi non debet. h. d. Et primò narrat consuetudinem, quam secundò prohibet. ibi ne id. Tertiò causam reddit. ibi. quia. Casus literalis. Cõsuetudo erat in quibusdam locis cõtra institutionẽ sanctorum patrum introducta, vt sacerdotes sub annuo pretio ad regimen ecclesiarum constituerentur, præcepit concil. Turonen. ne id de cætero fiat, quia dum sacerdotiũ taliter venale dispositur, ad præmium retributionis æternæ consideratio nõ haberetur. Ber. ¶ Not. primò ex tex. ex fi. literę q sacerdos in regimine ecclesiæ debet habere considerationem ad præmium æternę retributionis, non autem ad lucra temporalia, ideò tpalis promotio semper quærit temporalia, spiritualis verò semper quærit æterna, quia quod natum est ex spiritu sancto spirit⁹ est, quod natum est ex carne caro est, ideò quia impossibile est, vt bonum sit regimen illius, qui per pecuniam illud acquirit, vt j. q. j. principa
a tus. a quem aut seditio extorsit, &c. †In gloss. j. in fin. videtur hæc
1 glo. sentire q ppter impedimentum rectoris eps debeat sibi statuere vicarium in ecclesia de hoc vide quod not. lo. And. in cap. cum ex eo. de elect. lib. vj. in nouella. & vide bo. glos. 21. q. 2. præcipimus. & tex. in c. extirpandæ. §. qui vero. de præb. & gl. in cle. j. de excess. prælat. Et concludit q aut impedimentum est perpetuum, vt quia habet ecclesiam curatam annexam præbendæ ecclesiæ cathedralis. & tunc debet ibi institui vicarius perpetuus cum
b consensu episcopi. de quo dic, vt in præallegat. §. qui vero. b aut

ADDITIONES.

a ¶ Ibi dicitur q principatus, quẽ aut seditio extorsit, aut ambit⁹ occupauit pernicioſus est, quia difficile est, vt bono peragantur exitu, quæ malo sunt inchoata principio, & vide Hoſt. hic. cuius sunt verba quæ dicit Abb. Sic. hic & dicit Hoſt. q caueant illi qui currunt ad iuitum vsurarium mortuum, & iustum pauperẽ vili pendunt: nam hoc modo faciendo ostendunt se quærere temporalia, & non spiritualia contra illud quod debet facere sacerdos. Huius consideratio debet esse pura, & spiritualis, & sic eius oratio, vt solus Deus sit eius retributio, non spes pecuniæ, vel alicuius temporalis præmij præ oculis habeatur. Alex. de Ne.

b §. Et ipse habeat curam animarum, an rector seu prębendarius, an vicarius perpetuus habeat etiam ipse curam animarum. Et nunquid rector possit exercere iurisdictionem spiritualem, nedum in parochianos, sed etiam ī vicarium perpetuum, dic vt per gl. not. b. in c. super eo. in gl. 2. de præben. in vj. & adde glos. in clem. dudum. in verbo sacerdotibus, de sepult. & vide D. Dom. in preal c. super eo. Alex. de Ne.

Universidad de Deusto

aut impedimetum est temporale, & si est ad tempus modicùm, puta ad vnam, vel duas septimanas: & tunc ipse per se potest sibi instituere vicarium temporalem, ad hoc quod no. in c. præcipimus præal. Aut impedimentum est magis longum: & tũc debet hoc facere cum consensu episcopi, vt in præalle. c. cum ex eo. &
2 quod ibi no. & facit c. peruenit. de appel. ¶ † An autem clericus possit licitè operas suas spirituales locare, sine sit diues, vel pauper: & an laicus dando rem temporalem ecclesiæ possit apponere conditionem spiritualem: puta vt fiat anniuersarium, vel dicãtur tot missæ: tractat hic Innoc. sed Doct. communiter tractant in c. significatum. de præben. vbi cadit melius: & aliquid dixi in c. suam. s. ti. prox. & vide gl. in præal. c. præcipimus. tenementi. Abb.

SVMMARIVM.

1 *Reditus siue fructus ecclesiæ possunt concedi alteri sub annua pensione, & etiam obuentiones ecclesiæ cum moderamine, de quo infra nu. 9.*
2 *Alienatio rerum ecclesiarum vsque ad vij. ann. potest fieri sine consensu episcopi, & sine solitis solennitatibus.*
3 *Fidem suam frangens potest sua ecclesia priuari.*
4 *Rector ecclesiæ potest locare fructus ecclesiæ sue toto tempore vitæ suæ.*
5 *Successor in beneficio, vel alia re temporali, an teneatur stare colono durante tempore quo habuit à prædecessore.*
6 *Tempus longum dicitur vltra decennium, modicum verò intra decennium.*
7 *Fructus beneficij prouenientes post mortem, & ante collationem reseruantur successori.*
8 *Pupillus tenetur stare contractui iuto per tutorem.*

CAP. IIII.

2 1 QVERELAM. a † Fructus ecclesiarum suo annuo censu cedi possunt. Et primò ponit conductoris querelam. Secundò dat ei iudicem ibi, ideóque. Casus literalis. G. rector ecclesiæ de capella prouentus illius ecclesiæ locauit seu concessit magistro. G. vsque ad septennium, certum censum eidem rectori annuatim reddẽdo pstita fide ab ipso rectore dicto magistro, q vsque ad dictum tempus nullam iniuriam, vel grauamen inferret sup ipsa ecclesia eidem, sed ipse ꝫ fidem præstitam veniens ante vnius anni spatium ecclesiã ipsi G. auferre præsumpsit, vnde idẽ magister conquestus est domino papæ. Ideóque mandat papa e piscopo Exoñ. quatenus si est ita rectorem illum compellat, vt præfatam ecclesiam dicto G. restituat, & vsque ad tempus constitutum, secundum quod inter eos conuenerit ipsum eandem ec-
2 clesiam permittat pacifice possidere. Ber. † Not primò ex tex. rectorem ecclesiæ posse fructus ecclesiæ suæ, & omnes obuentiones locare vsque ad. 7. annos etiam non interueniente authoritate superioris alicuius. quod not. Ex quo infertur quòd si cessio vsq; ad septẽnium non exigit solennitatẽ quæ solet, & debet interuenire in perpetuis alienationibus. Secundò nota locatorẽ posse compelli ad standũ præcisè ꝫctui locationis, nam ꝫctus à principio sunt voluntarij, ex postfacto necessitatis. l. sicut ab initio. C. de a. & ob. b † In gl. prima in fi. no. bene gl. q nedum trans-
b 3 gressor iuramẽti, sed etiã fractor fidei põt priuari ecclesia sua: c
c & idem no in cap peruenit de fideiuss. Sed an hoc sit verum, plenius dico in c. ad aures quod me cau. & in c. 2. de spo. & vide Ar-
d chi. 22. q. 5. iuramenti. e † In glo. 2. in fi. no glo. quæ quotidie solet
4 allegari. Et primò not. ex ea q rector ecclesiæ potest locare fructus pro toto tempore vitæ suæ, quod etiam sensit Fede. consil.
5 1. Host. in summa de his quæ fi. à præla. § fin. † Sed an successor teneatur stare contractui inito per prædecessorem decedentem ante finitum tempus locationis, multa hic, & alibi scribuntur, & vario modo dicitur, sed clarè prosequendo, & capiendo opiniones efficaciores tam canonistarum, quàm legistarum duo principaliter videnda sunt. Primum nunquid successor in beneficio teneatur stare contractui modo prædicto. Secundũ quid de alio successore. Quò ad primum distingue, q aut locatio fuit facta ad non modicum tempus, aut ad modicum. Primo casu non tenet locatio. vnde ipsemet locator non tenetur stare nisi facta fuerit in casu licito, vt in aliquo illorum casuum, qui not. xij. quæstio. 2. in summa. & seruata sit solennitas quæ debet interuenire in perpetuis alienationibus. ad hoc cle. j. de reb. eccle. non alien. & x. qu. 2. hoc ius porrectum. § perpetuò. iuncta gl. & si ista interueniunt tunc successor tenetur stare. & si ecclesia esset læsa posset petere restitutionem in integrum aduersus contractum, vt in ca. j. de in integrum restitutione. & in c. ad nostram. de rebus eccle. non a-
e lie. e † Quod autem dicatur tempus longum, cõiter dicitur si excedit decennium, nam ex tali contractu videtur alienari vtile dominium, ideo debet interuenire solennitas consueta in perpetuis alienationibus, vt in iuribus præallegat. & facit cap. nulli. §.
f de rebus eccle. non alie. f Si verò locatio facta est ad modicum tempus, & quòd dicatur modicum est arbitrarium, sed communiter dicitur vsque ad decennium. argu. hic, & not. in cle. j. de rebus eccle. non alie. & tunc si erat clericus nõ habens administrationem, vt simplex canonicus, & non tenetur successor stare cõ-
g tractui, quia non potest g canonicus, seu alius nõ habens administrationem obligare beneficium vltra tempus vitæ suæ: nam datur sibi præbenda, vt inde viuat: & sic æquiparatur vsuario, vel vsufructuario, secundum varias opiniones, vnde non habet obligare successorem sicut dicimus in locatione facta per vsuarium: vt l. si quis domum. ff. loca. hoc verum secundum doctores, nisi ex causa rationabili, & interueniente authoritate episcopi ad ma-
h ius tempus locatio facta sit, tunc enim successor tenetur stare: quia tunc videtur facta ab habente administrationem. h Si verò sit clericus habens administrationem, vt plebanus seu alius
i rector curatus: & tunc aut locauit nomine proprio: i & non tenetur successor stare, & si quid præceptum fuerit post mortem prædecessoris ante beneficium collatum, potest iste successor petere ab hærede clerici, vel etiam à conductore. ¶ † Quia fructus prouentes post mortem, & ante collationem reseruantur successori, vt in capitulo, relatum. de test. & in ca. præsenti. de offic. ordi. libro sexto. Si verò locauit nomine ecclesiæ, tunc communiter distinguitur quòd aut in vtilitatem ecclesiæ, & successor tenetur stare, Aut inutiliter, & aut fuit seruata solennitas, quæ solet ꝫteruenire in alienatione, & successor tenetur stare, alias secus. argument. in capitulo 2. de præca. & in capitul. 2. de rerum
8 permu. ¶ † Sed Anton. tenuit quòd ex quo habuit administrationem, licet solus locauerit tenetur successor stare, sed si soluit vltra

ADDITIONES.

a ¶ Quærelam. Adde nobilissimum consilium Ange. 240. Item ad de hic quod notat Bald. & Imola in l. diuortio. §. quod in anno. ff. solu. matr. vbi dicit q si archidiaconus vendit omnes fructus archidiaconatus, non videtur vendidisse ea, quæ debẽtur in eius iucundo aduentu per l. scio. §. medico. ff de annuis leg. item quã plurimas quæstiones de his, qui succedunt in loco aliorũ, an teneantur subire coloni, vide in meo repertorio in tit. de loca. in j. Item vide omnino quod de materia huius decretalis ponit Bal. in l. emptorem. C. locati. & in c. j. in vsi feudo. qui succes. teneant. Et vide quæ plenissimè scripsi super text. & quæ latè scripsi post Ant. in c. j. de sol. Item in fructuario vide optimum tex. in l. si quis domum. §. j. ff. locati. de Bellentz.

b ¶ Butr. hic dicit, quòd hoc est propter iuramentum. & ratio est, quia vbi non est iuramentum nemo compellitur præcisè ad factum: sed succedit obligatio ad interesse, vt in l. si quis ab alio. ff. de re iud. & in l. stipulationes non diuiduntur. ff. de verbo. obli. & ibi Bar. plenè examinat, an & quis possit compelli præcisè ad factum. Alex. de Ne.

c ¶ Ecclesia sua. Vide latè per d. Abb. in c. querelam. s. de iureiur. Sebast. Sapia.

d ¶ Plenè dixi in c. 2. de sponsa. Alex. de Ne.

e ¶ Dum Abb. Sic. allegat. §. perpetua, videtur velle quòd locatio ad longum tempus cõparetur contractui emphyteutico, & idẽ dicit hic Butr. Sed vide Ioan. And. in Spe. de loca. §. nunc aliqua. vers. quarto quæritur, vbi singulariter dicit quòd non est arguendum de contractu emphyteutico ad locationem ad longum tẽpus, nisi in quantũ in iure reperitur expressum, & ideò dic, quòd comparatur locatio ad longum tempus contractui emphyteutico, quantum ad hoc, vt in vtroque requiratur causa & solennitas, quæ requiritur in perpetuis alienationibus: quia hoc in iure reperitur expressum, vt patet in clem. 1. de reb. eccles. non alien. Alex. de Ne.

f ¶ Idem tenet hic But. & D. Car. qui dicit hoc communiter teneri. Idem dicit Bart. in l. j. §. quod autem. ff. de superfi. qui dicit Canonistas hoc communiter tenere. Alex. de Ne.

g ¶ Non potest. Quòd successor in canonicatu non tenetur stare colono, tenet Ang. in cons. 215. incip. quia omne datum optimũ. & Abb. in dispu. inci. Sempronius clericus, & Imo. & Ro. in l. si filio. §. si vir in quinquennium. ff. solu. mat. Bald. & Sal. in l. emptorem. C. locat. Alex. in l. iubemus nullã. in apo. C. de sacr. eccl. Bald. in cons. 38. in Christi nomine papa in j. parte. & cõs. 222. in 3. parte. & in cons. 126. inci. reuerendus parte. in 3. pater & Bald. in c. j. qui suc. ten. & in l. 2. vers. 4. opp. C. de li. præter. Abb. Aret. & Mod. in c. ex literis s. de proba. Pet. de Anch. in cons. 15. inci. secõdum ordinem dubiorum. Seb. Sap.

h ¶ Nunquid autem Canonicus dicatur habere successorem, vide gl. in c. quod sicut, in verbo, conscientiæ. de elect. & in c. relatũ, el 2. de testam. ibi per Doct. Alex. de Ne.

i ¶ Nomine proprio. Vide Petr. de Anch. idem tenẽtem cons. 299. aliàs 295. inc. viso diligenter tenore instrumenti.

a vltra tempus a, vitæ illius sibi est inputandum, pro hoc l. si tutelæ. ff. de administratio. tuto. vbi tenetur pupillus stare contractui inito per tutorem: quasi velit dicere, quòd solutio facta vltra tempus vitæ illius non præiudicat successori, si contractus teneat me ro iure. & certè iste articulus videtur satis dubitabilis, & doctores communiter tenent primum, vt si inutiliter fecit non tenetur successor etiam stare contractui. Sed posset dici quòd, aut apparenter contractus fuit initus in damnum ecclesiæ, & non teneatur successor stare. Et sic procedet prima opinio. quia non habet potestatem deteriorandi conditionem ecclesiæ: vt in cap. 2. de donatio. Aut apparenter contractus videbatur initus in v-
b tilitatem ecclesiæ, & tunc tenet contractus: sed prætextu læsionis poterit petit restitutio in integrum. argu. ca. j. de in integr. resti. b Sed con

ADDITIONES.

a ¶ Vltra tempus. Insuper hic conclude, quòd si locatio facta fuerit legitimè, & colonus soluit pro futuro tempore, est tutus quò ad prælatum successorem dummodo contractus non fuerit factus in fraudem & prælatus locauerit, non nomine suo, sed ecclesiæ, sed prælatus habebit regressum aduersus hæredem prælati, si est soluendo: aliàs si non est soluendo: poterit habere regressum ad uersus ipsum colonum. Ita firmat Gof. cuius dicta disputando istum passum firmat Ab. in disputatione sua quæ incipit. Sempronius in v. dubio principali. & Ange. consil. ccxlij verb. nunc est videndum, & Bald. in l. iubemus. la. ij. in princi. de sacro. sanc. eccles de quo etiam vide Petrum de Anc. cons. cx. & cons. ccx. & Pe. de Anc. in c. j. de reb. eccle. non alienandis. de Bellentz.

b ¶ Do. Car. dicit q si rector ecclesiæ locat reditus nomine ecclesiæ, & ad vtilitatem ecclesiæ, quòd tenetur successor stare cõtractui locationis, si ad longum tempus non sit facta locatio: quia tunc censeretur alienatio. & dicit de hoc esse casum in c. x. de loca. Vnde ipse dicit, q aut de consensu capituli fuit facta locatio, & tunc tenetur successor stare contractui, etiam si pecunia fuerit soluta pro toto tempore quo durat locatio: quia etiam si cõtraxisset mutuum, tenetur ecclesia, dato q creditor non probet versum fideiussoribus. quod quibusdam de quo tamen dic vt ibi, & in c. j. de depo. Aut locauit sine consensu capituli, & adhuc dicit q tenet contractus quò ad hoc, vt conductor non possit expelli ante tempus, sed an teneatur iterum soluere, dic q, aut pecunia fuit versa in vtilitatem ecclesiæ, & non tenetur iterum soluere: aut non fuit versa, & tunc non est liberatus cõductor, nisi pro tempore quo vixit locator: est enim quid sibi imputetur quòd soluerit pro tẽpore quo fructus nõ debebãtur locatori sed successori, ff loc. l. si quis domũ. § sed an ex locato. & seq. Debuit. n. cogitare hoc euenire posse. Dicit tamen quòd si ecclesia esset læsa posset petere restitutionẽ in integrum, vt in c. j. & per totũ. de rest. in integ. & dicit se ita consuluisse, & ista opinio videtur mihi satis æqua & in pũcto iuris est verissima. Nec obstat l. si quis domum. ff. j. ff. loca. ga loquitur in vsufructuario, qui non habet legitimam administrationem: sed solùm potestatem disponendi de fructibus tpe quo durat vsufructus. Nam finitur locatio finito vsufructu, etiamsi facta in longũ tempus, vt ibi dicitur. Prælatus autem nedum habet potestatem disponẽdi de fructibus, sed etiam res ecclesiæ potest alienare iusta causa interueniente, qd non potest vsufructuarius. Non obstat l. emptorem. C. loca. quia loquitur in successore singulari, qui succedit de voluntate locatoris: hic in vniuersali, & qui succedit absque voluntate locantis, & istam opinionem sequitur Abb. Sic. hic. vt vidistis, nisi euidenter appareat q ꝫctus sit initus in damnum ecclesiæ. Sed Bu. in hac materia plenius distinguit quàm alij. Vnde vt ipsum habeas discurrere per casus. Primus quando locatio est facta ad longum tempus, & tunc non tenet, nisi interueniat omnis solẽnitas quæ requiritur in alienatione, vt in clem. j. de reb. eccle. non alie. & de hoc dictum est s. per Abb. Sic. Secundus casus, quando est facta locatio ad modicum tempus nomine proprio: & non nomine dignitatis. & in ista planum est quòd successor non tenetur stare locationi, vt patet ex forma contractus. ad hoc, de offi. deleg. quoniam Abbas. & de testi. cũ venissent. & quod ibi not. & hoc voluit glos. hic. & omnes tenet. Tertius casus qnãdo locatio est facta ad modicum tps subnomine dignitatis cum omni solennitate ad ppetuas alienationes requisita, & realis fuerit vtilitas ecclesiæ, vt quia pecunia sit versa in vtilitatem ecclesiæ, & tenetur successor stare contractui locationis. Sed si ecclesia est læsa potest petere restitutionem in integrum, vt in c. i. & per totum. de restit. in integ. Quartus casus quando non fuit seruata solennitas requisita in alienatione rerum ecclesiæ. & in hoc But. distinguit, quòd aut deficit solennitas causæ, vt quia est facta locatio non ad vtilitatem ecclesiæ. & hoc casu planum est, quòd nõ valet ad præiudiciũ successorũ, vt in c. 2. de præca. Aut deficit solennitas, & consensus episcopi, & idem s. quòd non valet in præiudicium successorum secundum Host. & Io. Cal. & hoc placet Butr. quia ad hoc vt concessio sit realis exigitur consensus episcopi. vt s. de arbit. peruenit. & patet de transact. de cætero. Aut deficit consensus capituli ipsius prælati facientis locationem, & hoc recidit in dubium. An in alienatione temporali exigatur consensus capituli. Et dicit Butr. quod videtur casus quod non, in cle. j. de reb. eccl. non alie. & hoc firmat gloss. Io. And. in cap. j. in verbo perpetuis, de reb. eccl. non alien. & scribentes in d. cle. & Host. hic, qui dicit quòd consensus capituli non requiritur, nisi in perpetuis alienationibus, & nisi vbi agitur de retentione, quam facit sibi episcopus, vt eccle. benef. c. vn. §. fi. de his quæ fiunt à prælatis, tua. & de reb. eccl. non alie. cle. si vna. But. autem dicit, quòd licet tenendo illam opinionem, s. quòd quantum ad validitatem talis concessionis non exigatur consensus capituli. quam opinionem dicit But. se indistinctè non putare veram. hoc ideo dicit, quia si esset concessio temporalis magnæ rei exigitur ad ius validitatẽ consensus capituli, & omnis solennitas, vt dicit Io. And. in Rubr. de reb. eccl. non alie. in fine. in Add. Spe. & hoc sequitur But. in c. ij. de his quæ fiunt à prælato. Sed Io. de Imola, & Abb. Sic. intelligunt opinionem Io. Andr. quando concessio temporalis fit ad non modicum tempus, secus si ad tempus modicum: quia tunc indistinctè nõ exigitur consensus capitu, Dicit autem Butr. quòd dato, quòd non exigatur cõsensus capituli ad validitatem cõcessionis temporalis: tamen ad hoc, vt concessio sit realis exigitur consensus capituli per iura præallegata. & ideò vbi deficit non tenetur successor stare colono: etiam si sit facta ad vtilitatem ecclesiæ: nisi fortè realis versio in vtilitatem ecclesiæ probaretur. quo casu dicit satis posse tolerari, q successor teneatur stare, licet deficiat solẽnitas. nisi ipse esset paratus de pretio satisfacere. Nam sibi volenti reuocare locationem factam per prædecessorem, obstaret exceptio doli. Dicit tamen Butr. quod nõ putat, q non exigatur solennitas tractatus in tali locatione, nec ad eius validitatem, nec ad faciendum ipsam tealẽ, & dicit Butr. hæc omnia, quæ dixit in hoc vltimo casu procedere, & si non fiat cõcessio rei. sed fructuum ad tempus. ad hoc d clem. 1. de reb. eccl. nõ alie. vbi etiam per Docto. Ego puto quòd vbi tenet concessio ad tempus sine capitulo, quod etiam intelligatur esse realis concessio. Vnde tenenda est opinio Host. quò ad hoc quod communiter Docto. sequuntur. s. quòd si cõcessio fit ad tempus modicum, sufficit quòd interueniat consensus episcopi. Ad hoc glo. & Archid. xvj q. j. possessiones. quæ dicunt quòd concessiones temporales facit episcopus sine capitulo & tenet Io. An. & Doct. Dom. in c. j. de reb. eccl. nõ alien. in vj. nec reperitur expressũ quòd ad faciendum contractum realem exigatur consensus capituli, vt d. c. de cætero de transact. & omnes isti casus procedunt quando conductor non soluit prælato locatori, nisi pro rata tẽporis quo vixit. Sed quid si soluit pro toto tẽpore locationis, an successor teneatur stare locationi. Dicit Butr. q in casibus in quibus dictũ est in præcedente membro non debere stari, multò minus hoc casu tenebitur stare. Vbi autem dictum est q tenetur stare, dicit Butr. esse ponderandam causam propter quam recepit pecuniã pro toto tempore locationis. Aut enim causa vtilitatis est momentanea & apparet causæ prouisum, puta si debitum imminebat, quod reperitur solutum, & tenetur successor stare locationi. Aut non est momentanea, sed successiua, vt quia accepit pecuniam pro studendo, vel pro se adendo, & tunc si pecunia verisimiliter in illam causam est sumpta tempore quo vixit prædecessor, & tunc tenetur stare successor illi locationi. Aut pecunia nõ est verisimiliter in totum consumpta in illam causam, & tunc successor non tenetur stare nisi pro rata pecuniæ quæ verisimiliter in illam causam est consumpta, & imputet sibi soluens. Et Butr. dicit hæc vera. nisi aliud disponeret priuilegium Papæ, vel episcopi cuius causa, & sic intelligit quod not. hic Ioan. Andre. & in decis. ad liberandam. infrà, de sudæ. Ego autem credo quòd quando pecunia tota non est verisimiliter consumpta in illam causam q teneatur successor stare locationi, sed tenebitur conductor soluere successori pro rata pecuniæ, quæ non est consumpta in illam causam. nam non potest conductor expelli, ex quo locato est facta iusta causa interueniente cum consensu episcopi. vt dictum est. & hoc voluit Do. Car. vt s. reruli in princi. huius apostillæ. Butr. autem dicit q putat hanc materiam procedere. quando locatio fit per prælatum principaliter, quia cum tunc quòd ad ipsum alteretur persona de prædecessore ad successorem, contractus vt personalis non transit ad successorem, secus vbi contractus fundatur principaliter, quia cum non varietur persona contrahentis, supposita validitate contractus, motuo prælato successor tenetur stare ei, quod facit capitulum, quia hoc casu contrahens non variatur, allegat notata per gl. notabilem in clem. fi. de procu. Nunquid autem in hoc contractu locationis ar tetur conductor ad probandum versionem, Butr. dicit,

Universidad de Deusto

Sed contra prædicta, ob. tex. in l. emptorem. C. loca. vbi emptor rei locatæ: & sic successor non tenetur stare contractui locationis factæ per prædecessorem. Sol. illa lex loquitur in successore singulari, & in eo qui nō habuit administrationem respectu successoris: nos verò loquimur in successore vniuersali, & in eo qui habuit administrationem respectu successoris. Item locatio est facta nomine ecclesiæ: & ecclesia nunquam moritur: vt in capi. si gratiosè. de reser. lib. vi. & hoc quò ad primum membrum. Quò ad secundum, videlicet quid iuris in alio successore, quam in beneficio, distingue: quòd aut est successor vniuersalis, vel hæres. &
a tenetur stare locationi a iam factæ per defunctum, vt in l. viam ve
b ritatis. C. loca. Aut est successor singularis b & tunc non habet plenum ius in re, vt quia missus fuit in possessionem illius rei cau
ſa seruandæ, & tenetur stare contractui locationis iam factæ. vt in l. in vēditione. §. j. ff. de bo. author. iu. possi. Aut successor habet plenum ius: & si colonus habet ius in re, tenetur successor stare illi contractui. l. j. & ibi not. ff. de superfi. & not. in l. j. & ij. ff. si ager vec. vel emphyteutic. pet. & no. in d. l. viam veritatis. Et per hoc
c datur bona cautela c conducenti rem aliquam, vt per obseruantiam cōtractus recipiat obligationem omnium bonorum ipsius locatoris: nam tunc, cum habeat ius in re locata pro obseruātia contractus, non potest expelli per successorem, etiam singularem. quod no. Si verò clericus non habet ius in re: & tunc aut prędecessor, qui locauit non habebat plenam administrationem respectu illius rei, vt est vsufructuarius, qui licet habeat administrationem plenam respectu vsufructus, non tamen habet respectu rei, & successor non tenetur stare illi contractui, vt in præall. l. si quis domum locati. Aut habebat plenam administrationem respectu rei, & etiam respectu successoris, & tunc tenetur successor stare contractui. exemplum in prædio dotali locato per maritū, constante matrimonio, si enim soluitur matrimonium ante locationem vxor tenetur stare contractui locationis, quia, vt dixi, maritus habebat plenam administrationem rei illius, & etiam respectu vxoris, vt est text. nota in l. si filio. §. si vir. ff. solut. matrimon. & idem dicendum est in pupillo vt teneatur stare contractui locationis factæ per tutorem, vt in præalleg. l. si tutelæ. ff. de
d admi. tut. d Aut prædecessor habebat administrationē respectu rei, & non successoris, & tunc successor in dubio non tenetur sta
e re illi contractui: vt in l. emptorem. C. locati. e Successor verò in administratione tenetur stare contractui si ritè factus est, de hoc vltimò plenius tetigi in primo membro. & de hoc per Bart. in l. si filio: & per alios in præalle. l. emptorem. & in l. viam veritatis.

9 ¶† In gl. fi. ibi. ipsę obuentiones ecclesiasticæ, &c. no. bene glo. iuncto tex. ibi: ꝙ non solum possunt locari prædia omnia ipsius ecclesiæ, sed etiam ipsę obuentiones ecclesiæ, vt sic quicquid ob
f uenit ecclesiæ cedat conductori, & dicit hic Host. ꝙ laico f non potest talis concessio fieri. argu. cap. j. & 2. ne clerici, vel mona. &
g remittit ad sum. huius titu. & ibi etiā tenet ꝙ laico g potest fieri, quomodo ipse ponat clericum loco sui pro recollectis obuentionum ecclesiasticarum, ne contingat laicum aliquid spiritualitatis attingere, quod not. Nam posset præsumptuosè accedere ad altare qñ fiunt oblationes, vel decimæ defunctorum vel quid
h simile. h In ea gl. ibi, sed ideò ponitur ne videretur prohibita &c. vnde prima, & secunda decretalis faciunt ad primam partem rub. tertia verò facit ad secundam. & ista vltima excipitur à materia, & prohibitione aliarum, & ideò fuit hic posita &c.

ADDITIONES.

a ¶ ꝙ quicquid scripserit in ca. j. de depo. dicendum est ꝙ non, sed sufficit, ꝙ ad hoc fuerit facta locatio quia de verisimile nō debet esse sollicitus, nisi in duobus casibus. Primus est in mutuo. Secūdus est quando res venditur ad hoc, vt debitor satisfiat. & idē credit, si quò ad hoc fiat locatio, per authen. Hoc ius correctum. C. de sacro. sanct. eccle. & hoc no. Inno. in c. j. de depo. & idem tenet Bar. in d. Auth. Hoc ius. Sed D. Car. hic dicit, ꝙ si locatio est facta non debet probari versio, alias sic, & dixi in princ. huius apostillæ. Sed dic, vt plenè habetur in d. c. j. de dep. & in c. quod quibusdam de fideiuss. Item nunquid hæres prælati locatoris teneatur conductori ad interesse, dic secundum Docto. ꝙ aut quæritur de tempore post mortem prælati, & dicendum est ꝙ non teneatur, nisi quatenus ad eum peruenit, puta si soluisset pensionem pro toto tempore locationis, quia tunc teneretur restituere locatori pensionem pro tempore futuro post mortem prælati. Ita etiā dicitur de hærede vsufructuarii, qui locauit fundum. & decessit ante finitum tempus locationis, vt in leg. si quis domum. § hinc subiungi. ff. loc. Aut quæritur an hæres teneatur pro rata temporis, quo vixerit prælatus & dicendum est quod sic. vt dicit Gof. fred. & Docto. si fuisset facta locatio cum damno ecclesiæ, hæredes rectoris tenentur ecclesiæ, vel successori, sicut hæredes tutoris tenentur pupillo, vt in l. vlt. C. de hered. tut. & si non esset solūendo, tenetur conductor modò habes hunc articulum expeditum clarius quàm dicunt Doct. Alex. de Ne.

a ¶ Locationi. Limitat Io. de Ana. hoc non procedere in colono partiario: quod etiam tenet Bar. in l. merce. §. vis maior. ff. loca. dicens. quòd ad hoc pauci aduertunt, & idem tenet. Pan. in l. si filio. §. si vir. ff. sol. matr. Contrarium tenet Bal. in l. certi iuris. 3. q. C. locat. & in l. j. de fruct. & lit. expen. Ale. in d. §. si vir. vbi multa ad hanc materiam diligenter examinat. Seba. Sapia.

b ¶ Singularis. Adde Lu. Ro. consi. j. vbi de hoc.

c ¶ Cautela. Vide de hoc quod eleganter scripsi in add. in repertorio in ti. de locato. in j. quæstio. vbi plenè. de Bell.

d §☞ Istam cautelam ponit Barto. in d. l. filio. §. fi. ff. sol. mat. & clariùs, & meliùs in l. qui fundum. ff. loc. vbi dicit quòd si in instrumento locationis continetur, quòd locator obligauit omnia bona conductori pro obseruatione dicti contractus, colonus potest dicere, ego sto in fundo isto iure pignoris, & sic transit ad quē cunque successorem. Dicit tamen quòd oportet, quòd antequam conductor compellatur, incipiat possidere iure pignoris. Nam ex eo quòd tenet iure conductoris potest expelli. vt in l. emptorē. C. loca. & ideò dicit Bar. esse consilium. quòd instrumento apponatur, quòd ex nunc colonus, vel inquilinus detineat dictam rem iure pignoris, vel hypothecę pro obligatione prędicta, & hoc nota. Alex. de Ne.

e §☞ Hoc intelige, si locatio est facta cum causa iusta, aliàs non tenetur pupillus stare contractui, vt ibi probatur. Alex. de Ne.

f §☞ Melius dixisset, & clariùs Abb. Sic. si in duobus præcedentibus casibus dixisset, Aut successit ex necessitate, quia proprietarius finitov sufructu, succedit vsufructuario invsufructu, ex necessitate. Et similiter vxor soluto matrimonio succedit viro in fundo dotali ex necessitate. quia soluto matrimonio reuertitur ad vxorem. Sed quando aliquis vendit rem suam alteri, emptor est successor voluntarius: & similiter venditor vendit voluntariè, & ideò successor non tenetur stare colono, vt l. emptorem. C. loc. Hoc tū fallit in fisco, cuius successor tenetur stare colono, in l. fin. §. fi. ff. de iur. fisci. & notat. Bar. in d. l. si filio. §. fi. ff. solu. matr. Secundo fallit qñ locatio est facta ad longum tempus. quia tunc nō potest conductor expelli à successore. Nam habet ius vtilis dñij, vt in le. j. ff. de superfi. Idem si haberet bona obligata, quod declarat vt s. dixi, in præcedenti apostilla. & ista sunt de mente Bart. in l. si filio. § fi ff. sol. mat. Et omnia, quæ dicit Abb. Sic. sunt dicta Bar. in d. l. si filio. §. fi. Alex. de Ne.

g ¶ Laico. Adde ꝙ laicus spiritualium obuentionum collector esse potest, vt consuluit Rom. consi. 267.

h ¶ Vide quod dixi post Abb. Sic. in c. fm. ne cle. vel mo. & miror ꝙ Abb. Sic. non ponderat istam gl. ad q̄ quotidie remittimur qū quæritur de significatione huius verbi ecclesia, & ideò tu ipsam signa. Et vltra gl. Doct. addunt aliquos casus. Dicunt. n. ꝙ ecclesia qñq; significat viros ecclesiasticos tantum. 63. dist. c. j. vbi de hoc 7. q. 1. scire de verb. signifi. cum clerici. Item ecclesia quandoque mater, qñq; filia, qñque vxor vocatur. qd dic vt no. 63. dist. vices. Sed quæro pro intellectu tex. Quid si conductor non soluit pensionē, an locator, qui iurauit eum non expellere ante locationē finitā, possit q̄uenire iuramento. Vinc. dicit ꝙ sic, quia iurm hēt in se tacitam conditionem, si conductor soluerit pensionē, arg. l. quæro. §. inter locatorem. ff. loca. Sed ille tex. dicit, ꝙ si locator fecit pactum de non expellendo conductorē, subintelligitur, si soluerit pensionem. Sed dic idem, si est appositum iurm: quia clausula, vel conditio, quę subintelligitur in ꝙcto, subintelligitur etiam in iuramento, vt in l. fi. C. de non num. pecu. & in c. peruenerit, el 2. de iureiur. & in c. quemadmodum. eo. tit. vide gl. magistram, q̄ ponit omnes conditiones, quæ tacitè subintelligūtur in iuramē to. Dicit etiam Vinc. quòd si conductor ante tempus sine iusta causa deserit rem locatam, tenetur ad pensionem totius temporis, vt ff. loca. l. dominus horreorum. §. fin. & cum vtroque dicto transeunt Doct. Alex. de Ne.

¶ De magistris, & ne aliquid exigatur pro licentia docendi. Tit. v.

¶ Continuatio Rubricæ.

¶ Supra in præcedentib. visum est qualiter spiritualia pretio cōcedi aut quoquo modo alienari non debent: nunc submittit de quibusdam habentib. instar spiritualium, vt de magistris, & licētia docendi, vt in nigro videbitis.

SVMMARIVM.

1 *Filius dicitur diues, si eius pater est diues, & tantum habere in bonis quantum habet eius pater.*

Pater tenetur alere filios, & alia necessaria præbere, etiam si sint spurij, & hoc de iure Canonico.
Diues vt aliquis dicatur non refert an possit per se vel per alium.
2 *Habilitatus ad studendum in aliqua facultate an censeatur habilitatus, vt possit in ea doctorari, vel legere.*
Causa in omni re semper attendenda est.
3 *Beneficia pinguiora sunt danda literatis potius quam ignaris.*
Clericus debet viuere ẽ fructib. sui beneficij, licet habeat vnde possit viuere
4 *Doctor conductus ad legendum quas qualitates debeat habere*
5 *Scholaris conducitur aliquando ad lecturam potius vt discat, quam vt alios doceat.*
Doctor post promotionem factus inutilis debet degradari à doctoratu.

CAP. I.

QVONIAM. Io. And. summat totum tit. simul. & primò quò ad primam partem rub. Secundò quò ad secūdam. h. d. rotustit. secundū eum. Ecclesia cathedralis, & quelibet collegiata, quæ ad hoc sufficit, debet assigna re competens beneficium, seu reditum vnius præbendæ vni magistro in grammatica, qui clericos illius ecclesiæ, & alios scholares pauperes gratis doceat, & eligitur à prælato cum capitulo, vel maiori parte ipsius, quorum negligentiam supplebit ordinarius loci, metropolitana ecclesia habebit etiam theologū, cui fructus vnius præbendæ, quādiu docuerit ministrentur, non tamen erit canonicus, & si ipsa vtrique magistro prouidere non sufficit, prouideat grammatico de aliqua eccclesia suæ ciuitatis, & diœcesis. & vt possit haberi copia doctorum in theologia, prælati, & capitulum mittere debent personas dociles ad studium quibus si proprij reditus non sufficiunt, eis in expensis per quinquennium ministrabunt, doctores verò quamdiu docuerint, & studentes per quinquennium recipiunt fructus præbendarum suarum: & hoc quò ad primam partem rub. Pro licētia docendi etiam prætextu cōsuetudinis nil debet exigi, vel promitti. & ob hoc promissum remittitur, & solutum restituitur.
Idonei ad legendum non debent impediri in facultate, & licentia obtinenda, contra facientes officiis, & dignitatibus priuabuntur, & hoc quò ad secundam partem. Potest etiam quęlibet dec. per se summari pro clariori intellectu, & ista prima. h. d. in summa. Ecclesia cathedralis prouidere debet magistro de beneficio qui clericos eiusdem ecclesiæ & alios pauperes gratis doceat, & denegans licentiam docendi, aut interdicens idoneum ad docēdum beneficio priuatur. Et diuiditur in tres partes. In prima prouideri mandat de magistro. In secunda factum reprehensibile inhibet. Tertiò pœnam imponit reddens cām. secunda ibi pro licētia, tertia ibi qui autem. Casus literalis. Volens ecclesia tanquam pia mater pauperib. scholarib. qui parentum opib. sustentari nō possunt prouidere, ne legendi opportunitas subtrahatur, eisdem statuit conci. Lateranē. quòd per quamlibet cathedralem ecclesiam vni magistro competens beneficium assignetur, qui clericos, & scholares eiusdem gratis doceat. Secundò dicit ꝙ pro docendi licentia nullus pretiū exiget, ne sub obtentu alicuius consuetudinis ab eis quos docet aliquid petat: ne docere aliquē qui sit idoneus petita licentia impediat, qui autē ꝙ hoc venire præsumpserit ab ecclesiastico beneficio fiat alienus, ꝙa dignū vī, vt in ecclesia fructum sui laboris non habeat, ꝙ ecclesiasticum profectum nititur impedire. Ber. † No. primò ex tex. quòd non dicūtur pauperes, a qui parentum opibus possunt adiuuari, b nam pater tenetur alere filium, & alia necessaria præbere, vt leg. si quis à liberis. ff. de libe. agno. etiā si sint spurij. & hoc de iure canonico, vt s. de eo qui du. in ma. in c. cum haberet. in fin. non ergo refert an quis possit per se, vel per alium, sed si nō potest nec per se, nec per parentes tunc dicitur pauper, de quo dic vt no. Barto. in l. si
c constante. ff. sol. ma. & dixi in c. j. s. de accus. c † No. ibi: legendi &
2 proficiendi, quòd verbum legendi potest adaptari etiā ad scholares: dicuntur enim legere dum studeant. concordat ca. non magnopere. iuncto c. fi. s. de cle. vel mo & Et facit ad istam quæstionem nunquid habilitatus ad studendum in aliqua facultate, possit in ea legere, & doctorari, de quo vide Ioā. And. in regula, cum quid. de reg. iur. lib. 6. in mercu. ¶ Not. tertio neminem debere legere non petita & obtenta licentia. Et dicit Abb. hoc esse contra scholares facientes publicari receptiones per scholas, nō petita, & obtenta licentia ab eorū magistro. ¶ Item not. ꝙ cuicunque idoneo non est deneganda licentia docendi. qd est verum fm Inno. & alios doc. nisi existente cā: vt quia adest magna copia magistrorum, & vnus impeditur per alium. nam semper in omni
3 re, causa attendenda est, vt s. de accu. c. cum dilecti. † Not. quintò ibi, fructum sui laboris, & cæ. ꝙ beneficium dī fructus laboris, ex eo enim prouenit fructus. beneficium ergo cum defertur clerico, est fructus laboris. ex quo enim seruit ecclesiæ debet viuere de reditibus ecclesiæ, vt in c. cum secundum apostolum. de præben. etiam si sit diues in patrimonio, dummodo auarè non thesaurizet, & no. dicit Innoc. in ca. episcopus. s. de præben. vnde ad scientiam habetur respectus in collatione beneficiorum, vt pinguius prouideatur literatis, quam ignaris, vt in ca. de multa. de
d præben. & in c. fi. j. eo. d ¶ In gl. in ver. magistro. in fi. vel potest dici magister, quasi maior, & ibidem vt dicit in gl. in cle. 2. de magi. & apud Italicos in iure canonico, & ciuili appellantur doctores, in artibus verò appellātur magistri, sed in quibusdam locis vltra
e montanis omnes appellantur magistri. e ¶ In gl. in ver. consuetudinis. ibi, quasi simoniacum reputatur. no. bene glo. maximè in dictione quasi. nam per istam dictionem quæ habet diminuere infertur q̄ stricto modo non committitur simonia, quod placet, sed
4 largo modo sic. ¶ † In gl. in ver. qui sit idoneus. fin fi. & dic quòd
f multæ qualitates requiruntur ad hoc, vt iudicetur quis capax & idon

ADDITIONES.

a ¶ Pauperes quis dicatur pauper latè explicat Iaſ. in l. si constante. ver. in 2. q. j. partis. ff. solu. mat. Et ꝙ filius non dicatur pauper, qñ pater est diues tenet Bal. in l. 2. C. de le. hę. & in l. etiam. C. de exe. rei iu. & in l. sciendum. ff. qui satis. cog. Sebast. Sapia.

b ¶ Adiuuari. Adde ꝙ idem tenet Alex. consi. xcij. ꝙ stante statuto ꝙ nullus admittittur ad officium, qui non habeat centum in bonis, quod estimum patris hoc casu profit filio nihil habenti in bōis.

b ¶ Adde prædictis quòd no. Bal. in l. in suis. ff. de lib. & postu. Old. consil. 114. & facit quòd no. in c. tanta. nu. 10. in apo. in versi. in vita parentum. s. qui fi. sint leg. Zach.

c §☞ Vide xxx. di. omnino. & in c. j. de colla. cler. in quibus habetur qui teneantur clericos alere. Et dicit Abb. Sic. ꝙ sacerdotes tenē turalere etiam filios spurios, licet enim peccauerint ex fornicatione, tamen filios debent alere, quia quò ad naturam sunt ipsorum filij. Sed intelligo. ꝙ debent alere ipsos, & alios sanguine coniunctos, non tamen debent eos facere diuites, nec vltra necessaria præbere, sed in necessariis debent clerici illos præferre extraneis, de quo vide pulchrum tex. lxxx. di. non satis. verb. est etiā alia. aliàs est c. & 16. q. 1. si cupis. Alex. de Ne.

d ✻ Et in c. 3. s. tit. prox. vbi etiam per eundem Inn. Vnde ad scientiam habetur respectus in collatione beneficiorum vt pinguius prouideatur literatis, quàm ignorantibus, vt in cap. de mult. de præb. & in c. fi. j. eo. Alex. de Ne.

e ¶ Et est gloss. in verbo, doctoratum. Sed vide gloss. sequentem in verbo, honorem. in d. clem quę dicit, ꝙ quis sine peccato potest postulare doctoratum in quacunque scientia, si est dignus, quia petit opportunitatem communicandi ꝙ habet, quod est laudabile, & ad charitatem pertinens. In indigno verò est peccatum præsumptionis, quam glo. perpetuò notabis. Alex. de Ne.

f ¶ Idoneus. Quæ requirantur, vt aliquis iustè possit effici miles, ponit glo. magna in l. pe. ff. ex quib. cau. maio. & Ioan. An. in cap. cum desideres. de sentent. excommuni. Et priuilegia omnia militum ponit Barto. in l. neque enim. ff. de milita. test. Et circa hoc quod hic dicitur, adde quando doctor præsentat scholarem pro doctoratu, & iurat de peritia, debet iurare de credulitate, secundum Bart. in j. consti Digestorum, quem refert, & sequitur, vide Anto. & Abb. in c. proposuisti. de proba. Sed circa doctorata iocosa, vide omnino Abba. in lectu. in d. c. proposuisti. Et vide etiā quod notat Ioan. And. de Imo. in cle. cum sit. de magi. vbi ponit quæ requiruntur, ad hoc, vt aliquis sit doctor. & quæ sint eorū priuilegia, & requirantur ad hoc, vt aliquis sit verus miles, scias tamen quòd omnia priuilegia, quæ competunt militibus competunt etiam militibus cœlestis militię. vbi subest eadem ratio. Ita notanter concludit Abb. in ca. j. de cle. ęgro. & est bona glo. & ibi Bar. Ange. & doctores in l. miles. in princ. ff. de re iudic. Sed contrarium videtur determinare Bald. in l. in fi. C. de iuris, & facti ignoran. Item adde hic, quod priuilegia concessa doctoribus; extendantur ad eorum vxores, & filios. text. est cum gloss. & ibi Barto. itl. medico. C. de profes. & medic. lib. x. Item quis inter doctores præferri debeat vide omnino quæ late scripsi post Anto. in c. per mas. de maior. & obed. Item adde, ꝙ filius doctoris, seu aduocati debet gratis doctorari. text. est notabilis in le. iubemus. §. & filios. C. de aduo. diuer. iudi. Item an episcopo de iure communi competat facultas doctorandi, vide glo. in clem. cum sit. de magistris. & vide omnino quod ibi latè notaui super Ab. Item an capitulum sede vacante succedat episcopo in potestate doctorandi. vide Anto. in capit. j. & Abba. in cap. verum. de foro competen. & quod ibi notaui post Abb. Item pro eo quod dicit Barto. in dl. medicos. de filio doctoris, allegando textum in leg. iubemus. ver. & filij militis. C. de aduoc. diuer. iudic. Item an insignia doctoralia sint de substantia doctoratus, & quid significent illa insignia, vide latè Baldus. in proœmio Cregor. de Bellentzinis.

Universidad de Deusto

& idoneus ad docendum primò, vt habeat peritiam docendi, secundò, vt habeat facundiam dicendi: tertiò, vt habeat subtilitatē interpretandi: quartò, copiam differendi. quintò, quòd sit approbatus ab habente potestatem: & hæc omnia probantur in l. vna. C. de profes. qui vr. Constan. li. 12. iuncta l. magistros. C. de profes. lib. x. & debet nedum in scientia, sed etiam in moribus excellere
a & se aptare ingenio adiscentium. 8. q. j. oportet. a Et ex his infertur videretur, quòd scholaris legere non posset, & dic quòd in veritate legere non potest vt alios doceat: nec præesse cathedræ
b doctorali: & si diceret se doctorem, & non esset b pœna falsi tenetur. l. cos. ff. de fal. & quod ibi no. ¶ † Sed scholaris potest legere,
5 vt addiscat. Et ideò in aliquibus locis lecturæ statuuntur scholaribus, vt addiscant potiùs, quàm vt doceant: & vt se assuefaciant. nam multum proficit quis in docendo alios, iuxta illos versus. Discere si cupias doceas, sic ipse doceris. Nam studio tali tibi proficis, atque sodali. & no. gl. in l. 2. C. de exc. arti. li. x. & vide aliquid per Io. And. in præalle. regula, cum quid. Et si primò tempore approbationis habuit doctor has qualitates, si postea effectus est in utilis debet degradari à doctoratu: vt in l. grammaticos. C. de profe. li. x. facit l. vt gradatim. in §. reprobari. ff. de mune. & hono. & in l. sed & reprobari. ff. de excu, turo.

ADDITIONES.

a §. Et dic quòd nedum propter defectum morum debet quis repelli à doctoratu, vt in d. l. magistros. C. de profes. & medicis. li. x. Et ibi hoc dicit Bart. Item dic, q scholaris est examinatus, & opponitur q est indignus, idem defectus scientiæ debet iterum examinari & si reperitur insufficiens, debet reprobari, vt dicit Bar. in l. sed & reprobari. ff. de excu. tut. Alex. de Ne.
b ¶ Et non esset. Ad hoc vide gl. in c. vt apostolicæ, de priuileg. lib. vj. de Bellentz.

SVMMARIVM.

1 *Scholaris si se obligauerit ad intrandum cum certo doctore, talis obligatio non valet.*
2 *Simoniam committit superior, si exigit pecuniam à clerico pro danda sibi licentia eundi ad studium.*
3 *Negligentia alicuius antequam accusetur, debet præcedere monitio.*

CAP. II.

PROHIBEAS. Pro licentia docendi nihil exigi debet, vel promitti, & exactum restitui, & promissum remitti debet, & negligente inferiore prælato, ad magistrum constituendum. supplebit hoc superior. Et sunt duo dicta: secundum ibi, sanè. Casus literalis. Quia quidam pro licentia docendi pecuniam exigebant. Præcepit papa Vintoñ. episcopo, vt taliter prouideat ne pro licentia docendi in parochia sua aliquid exigatur, aut etiam promittatur, & si postea solutum aliquid fuerit, illud faciat restitui: & si aliquid promissum fuerit, faciat remitti promissum appellatione cessante. quia scriptum est: Gratis accepistis gratis date. Secundò dicit q si aliquis distulerit instituere magistros in locis congruis, liceat huic episcopo appellatione postposita ad instructionem aliorum ibi præficere viros ad hoc idoneos. Bern.
¶ Nota. primò ex tex. q episcopus loci supplet negligentiam aliorum prælatorum, nedum in conferendis beneficiis, sed etiam in instituendo magistros, in eorum ecclesijs. Secundò no. in fine q magister debet esse prouidus & discretus, sed dic, vt dixi in ca.
1 præcedenti &c. ¶ † Sed quæro nunquid possit scholaris se obligare ad intrandum sub certo doctore. doctores communiter dicunt, q nō. nam videtur turpis promissio, cum multum valeat affectio doctorum & modus tradendi. vnde facilius data etiam æqualitate scientiæ quis proficiet sub vno, quam sub alio, facit. l. j. §. proinde. ff. de var. & extraor. cog. Nunquid autem doctor cōmittat vsuram mutuando pecuniam scholari, vt intret sub eo q aliquando non erat intraturus, dicam in ca. in ciuitate. j. de vsur.
2 ¶ † Secundò quæritur nunquid exigens pecuniam à clerico volente ire ad studium pro licentia tradenda committat simoniā. Inn. dicit q nō, licet malè faciat, sed nihil allegat. sed Hosti videtur sentire contrarium, per no. in c. pe. j. eo. & facit c. ad nostram. de simo. Et satis potest dici hoc esse quasi simoniacum, & non
a strictè. vt no. fuit in simili. §. c. prox. a ¶ In gl. j. in fi. idem Inn. dum tamen ille qui soluit sit idoneus. Tunc dicit q ex parte recipientis fuit commissum crimen concussionis, cum propter superioritatē exigit hanc pecuniā, quasi ab inuito facit. j. q. j. c. iubemus. & c. concussionis. non tamen secundum cum committitur simonia, cum non sit istud officium spirituale. sed contrarium tenet Vinc. j. c. proxi. sed potest dici vt ibi dixi. ¶ In glo. fi. ibi de cōcess. præben. nulla. videtur gloss. sentire per hanc allegationem q isti prælato datur tempus semestre ad instituendum magistrum, quo elapso, deuoluitur potestas ad superiorem, si est in beneficialib.
3 ¶ † Sed Io. And. & alij communiter tenent hoc esse arbitrariū,
b b & debet præcedere monitio. ad hoc quod no. gloss. fina. in cap. ad apostolicæ. de re iud. libr. vj. & no. in c. ex parte. de concess. præben. Et no. bene hoc dictum, vbi non præfixo tempore deuoluitur ad alium potestas aliquid agendi, propter negligentiam de-
c bet ad conuincendum negligentiam præcedere monitio, c tenend menti. d

ADDITIONES.

a §. Et hoc communiter tenetur, licet aliqui aliter dicant, & tenet etiam D. Car. Alex. de Ne.
b §. Et hoc tenet, quia vbi ad instituendū, vel alius faciēdum etiā in spiritualibus non reperitur tempus in iure limitatum, relinquitur arbitrio iudicia, vt dicunt Domini de Rota decisione ccl. & per hoc dicunt, quòd quia ad instituendum præsentatum per habentem ius patronatus, non habetur præfixum tempus episcopo habenti instituere est arbirrarium, infra quantum tempus debet instituere. & adde vnam gloss. singularem, quòd si patronus differt præsentare infra tempus statutum deuoluitur potestas ad illum, ad quem spectat ius instituendi, etiam si non sit tempus, de quo vide gl. in cle. vn. in princ. in verbo, depositionem, de suppl. neg. præl. & vide de his pulchrè per Abb. Sic. in ca. 2. ad finem. de concel. præb. Alex. de Ne.
c ¶ Monitio. Vide quæ scribit Card. in consi. 56. inci. dum reuerendus. v bi firmat hanc doctrinam, & infert q stante statuto, q massarius capituli possit locare possessiones, in quibus conductores sunt negligentes ad culturā, non poterūt locare, nisi conductores moneātur. & postea negligant. Et hoc refert, & sequitur Fel. in c. sinautem. vers. negligentia, probatur s. de rescrip. Seba. Sapia.
d ¶ Tu autem pondera verba gl. in d. c. apostolicæ. Nam dicit, q Papa non potest eligere Imperatorē, nisi prius admoneātur principes ad quos spectat electio talis vt illum eligāt infra certū tempus, quia tunc tēpore elapso deuoluitur potestas eligendi ad Papam. & ex illa gl. colligit D. Dom. ibi, q vbi conceditur potestas exercendi actū simpliciter, non potest dici q exercere debentes sunt negligentes dato, q non exerceant. Sed modus est vt per superiorem terminus præfigatur, nam per lapsum illius termini cō stituitur in negligentia. vide qđ not. in simili in c. ex parte. de cōcess. præb. Sed illa eadem gl. hoc limitat. Nā dicit q hoc procedit vbi tempus non est à iure præfixum: quia tunc nō requiritur monitio: qa dies interpellat pro homine, vt in c. potuit. de loc. & sic intellige Abb. Sicu. hic. Et ex hoc infertur ad quæstionem, sc. an vbi ex facto negatiuo, puta si propter non residentiam, vel aliud simile imponitur pœna. Nam vbi quis non facit affirmatiuum ad quod tenetur, dicitur pœna committi ex facto negatiuo, vt in exemplo præmisso quis tenetur residere, nō residere est delictū, siue factum negatiuum: quia non faciēdo factum ad quod tenetur, dicitur negatiuè delinquere, sed propter non faciēdo. modò vbi quæritur, an pœna committatur ex tali facto negatiuo requiratur monitio. Dicendum est, quòd aut certum tempus est præfixum, & non requiritur monitio, aut non, & tunc monitio requiritur per gl. fin. in præall. c. apostolicæ. de re iud. in 6. & hoc tenet Ioā. And. in c. licet canon. de elec. in 6. & idem Dom. ibi, in §. is etiam. eod. c. de quo etiam per Innoc. & Doct. in c. extirpandæ. de præb. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Doctoratus est dignitas.*
Iudeus non potest Doctorari.
2 *Doctor præfertur militi.*
3 *Studia literaria an possint constitui in omni loco.*

CAP. III.

QVANTO. Pro licentia docendi pecunia exigi non debet, etiam si hoc habeat consuetudo. Primò ponit factum damnabile. Secundò pœnam apponit. ibi: si qui verò. Casus literalis. Consuetudo erat in ecclesia gallicana, quòd magistri scholarium sine certo pretio alicui docendi licentiam non concedebant. Papa volens illam prauam consuetudinem extirpare, quæ de radice cupiditatis procedit, prohibet sub anathematis interminatione, vt quicunque idonei fuerint regere scholas sine molestia, & exactione aliqua permittantur, & si qui huiusmodi prohibitionis fuerint transgressores officiis, & dignitatibus spolien
1 tur. 8. ¶ † Not. j. ex tex. ibi: & dignitatem assumunt, &c. arg quòd docto

a doctoratus a est dignitas, & concor. quod habetur in procē. C. ibi: magisteria dignitate &c. tamen iste tex. posset intelligi, q non loquatur de doctoribus, sed de his, qui in quibusdam ecclesijs consequuntur certum officium docendi, & appellantur magistri scholarium & in quibusdam ecclesijs reputatur dignitas: & pro hoc facit tex. ibi de vestris ecclesijs extirpata, &c. Bar. tamen in l. ex eo. ff. de mili. testa. videtur concludere q nec miles, nec doctor dicatur habere dignitatem, sed aliud dixit in l. fin. C. de iu-
b dic. vbi concludit Iudæum non posse effici doctorem: b cum doctoratus sit dignitas, de quo etiam per eum in prima consti. ffor. & in l. j. C. de nouo Cod. facien. & satis dici potest quòd doctor saltem legens incontinenti, cum incipiat dicatur habere dignitatem, maximè ex eo probatur, quia habet à lege iurisdictionem ordinariam super scholares. vt in auth. habita. C. ne filius p pat. Et si continuat lecturam per viginti annos acquirit maiorē honorem scilicet dignitatem comitatus: vt in l. vna. C. de pro-
1 fess. qui in vrbe constan. li. 12. ¶ † Ex his infero q doctor, c maxi-
c mè. qui diu legit, est præferendus militi, qui in veritate nullam dicitur habere dignitatem. vt no. Bar. in præalle. l. ex eo & maximè loquendo de militibus nostri temporis, qui non sunt veri mi-
d lites: vt no. in l. j. C. de iu. & fac. igno. d Sed turba doctorum, & in quibusdam locis ingens inopia facit cōtemptibiles. vtī simili di-
2 cit tex. ca. 3. dist. legitimus. ¶ † Vltimò potest adduci iste text. in arg. pro illa opi. q in quolibet loco, vel in qualibet ciuitate possunt constitui studia literarum, & non tantum in ciuitatibus regalibus. de quo tamen in proœmio ff orum. & plenius dico in c. tuæ. de cleri. non resi. Angl. pe. in fi. & idem tenent cōiter Doctnam (vt dixi s. proxi.) talis cum alio præficeret, qui cum eo fortè propter ineptitudinē legendi non proficeret: quia isti profectus
e impediri non debent. e

ADDITIONES.

a ¶ Doctoratus. an doctoratus sit dignitas, gl. dicit q habet aliquid dignitatis, vt l. Iulianus. la. j. C. ad l. Iuliā peculatus. Sed de hoc vide Bar. in l. j. & l. iudices. C. de dig. lib. x. Sed Abb. in c. super eo. el 2. de testi. dicit q doctoratus est honor, & dicit, q doctor dī habere offiū nobile. Sed de hoc an doctoratus sit dignitas, vide Card. in repe. c. perpendimus. de sen. exc. circa fi. in vers. an excōicatus possit doctorari, cum non possit habere dignitatem, vt dicit Abb. in cle. cum sit. de magis. & Bal. tenet q nō. in l. vnica. §. ideoq;. de nouo C. componen. Sed dicas q est dignitas. Ad hoc est tex. singularis in auth. vt li. matri & auiæ. §. qa circa, in ver. cuiuslibet dignitatis militię aut studij, & per tex. in gl. l. fi. C. de aduo. diuer. iud. de Bellentz.
b ¶ Effici doctorem. Quòd doctoratus sit dignitas, firmat Alex. in consi. 94. inci. videretur. in j. vol. Deci. in ppositi. in c. fi. s. de proba. Seba. Sapia.
c ¶ Doctor. An Doctor præferendus sit militi, adde quod omnino videtur q miles sit præferendus. quia Imperator vocat se cōmilitonem. Vide Bal. in l. j. ff. de milita. testa. Et de hoc vide Bal. in pę mio Digestorum. in fin. vers. vltimo potest quæri. vbi dicit, q insignes doctores debent præferri militib. sed non doctorelli, secundum Bal. in l. j. circa prin. per illum tex. C. de instit. vbi dicit, q milites sunt præferendi doctoribus. de Bellentz.
d ¶ Cynus ibi, & Bar. dicunt q milites nostri tēporis non gaudent priuilegio militum. idem dicit Bar. in l. filiusfamilias. §. veterani. ff. de procu. & in l. fi. §. substituitur. ff. de appellat. Alex. de Ne.
e ¶ Et dicit Host. cum quo Doct. transeunt, q aut cupiditas mouet ipsum, & non est audiendus, vt hic. aut inuidia, & idem. 8. dist. qui contenta. aut odium vel alia corruptela, & idem. arg. 11. q. 4. quatuor. Nam & si ipse sit valdè idoneus, tñ expedit vt collegam habeat, vt in c. fi. de offi. archipresb. & potissima ratio, quia talis cū alio proficiet qui non cum ipso, &c. & pro hoc dicit vtile fore vt ad eandem lecturam plures sint. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Monachus an possit assumi in magistrum.*
2 *Monachus promotus ad ecclesiam secularem, non tenetur obseruare austeritatem regulæ suæ religionis.*
3 *Doctores siue magistri conducti ad legendum, an, & qñ possint petere salarium, siue à pauperib. siue diuitib. siue de publico salarientur, siue non.*
4 *Magistri qui conducuntur ad docendū in aliqua ecclesia collegiata, an debeant percipere de præbendis singulorum, si non vacat alia quæ sit ibi assignanda.*
Spirituale potest commutari cum spirituali.

CAP. IIII.

QVI ANONNVLLIS. In qualibet cathedrali ecclesia, vel alia in facultatib. sufficienti, debet à prælato, vel capitulo vnus magister eligi cui reditus vnius præbendæ debent assignari. In metropolitana verò ecclesia etiam eligi debet theologus: & si ad grammaticum, & theologum non sufficit, prouideat ipsa theologo, ex reditibus suæ ecclesiæ, quòd grammatico faciat prouideri aliqua ecclesiarum suę ciuitatis, vel diœcesis. h. d. Et primo ponit antiquum concilium: q secundo imponat & supplet ibi: verum. ¶ Casus literalis. Statutum fuit in Laterañ. concilio, q in vnaquaque cathedrali ecclesia institueretur magister: qui pauperes clericos gratis doceret, sed quia illud malè obseruabant, concilium generale illud præcipit obseruari, adijciens vt non solum in cathedrali ecclesia, sed etiam in qualibet alia, vbi facultates sufficiunt, constituatur magister idoneus à prælato cum capitulo, seu maiori, & saniori parte capituli, & in metropolitana ecclesia theologus constituatur, qui sacerdotes, & alios in sacra pagina doceat, & in alijs quæ ad curam pertinent animarū, & cuilibet magistrorum à capitulo assignetur prouentus vnius præbendæ, & pro hoc theologo à metropolitano tantundem, non tamen q propter hoc efficiatur canonicus, sed tandiu reditus ipsos percipiat, quandiu perstiterit in docendo, quòd si fortè metropolitana ecclesia de duobus grauetur, & de theologo prouideat, & grammatico faciat in alia suæ ciuitatis ecclesia prouideri. Ber. ¶ Not. j. ex text. quòd non solum in cathedrali ecclesia, sed etiam in qualibet collegiata debet institui magister, dum tamen illa ecclesia ad hoc sit sufficiens. Duo ergo requiruntur, vt in ecclesia inferiori instituatur magister, vt quod ad hoc sufficiat, & quòd sit collegiata. nam ex quo tex. dicit illum eligēdum, & per prælatum, & per capitulum ecclesiæ. satis innuit hoc debere fieri in ecclesia collegiata, & hodie prouisum est, vt etiam in monasterio instituatur talis magister qui doceat monachos in primitijs scientijs, vt sic non deest eis opportunitas in alijs proficere: vt in cle. in agro. de stat. re. Non solum ergo monachi debēt in grammaticalibus insistere, sed etiam in alijs principaliorib us scientijs. eis tñ non interdictis, vt satis innuit tex. in d. cle. ne
1 in agro. & idem probatur in c. sic viue. & c. fi clericatus. 16. quę. j. vbi Hyeronimus hortatur monachos, vt lōgo tempore studeāt
a quæ possint postmodum docere. ¶ † Et ex his infertur ad quæstionem. nunquid monachus, a seu alius religiosus possit assumi in magistrum. & primo arguit Hosti. q non, per capi. monachos. 16. quæstio. j. vbi dicitur, quòd non habet officium docendi. Itē homines disparis professionis non sunt coniungendi. 16. quæsti. 7. noua. & in cle. j. de ele. Item obst. tex. xvj. q. j. nemo potest. vbi dicitur q non potest insistere pariter in diuinis obsequiis, & in monastica regula ordinatè perfistere. Sed his non obstantibus concludit Host. & Io. An. post eum: q aut se ingerit, & repellitur: aut assumitur per habentem potestatem cum licentia sui superioris, & admittendus est, per c. doctos. & in c. moderamine. & c. sunt nonnulli. 16. q. 1. patet q si promouetur ad ecclesiam secularem licitè prædicat, & omnia sacramenta ministrat. Item promouetur ad hoc officium docendi, quod redundat in vtilitatem totius ecclesiæ vniuersalis, vt j. c. c. fi. vbi pulcher tex. Nec obstāt iura in contrarium allegata. nam c. monachos loquitur quando non est assumptus ad officium docendi per habentem potestatem c. noua. loquitur de contraria professione, & hi omnes magistri tendunt ad vnum. s. ad docendum. vnde eorum studia non sunt diuersa, nam videmus q in eadē vniuersitate sunt diuersorum hominum corpora, diuersa genera, & homines etiam diuersarum scientiarum faciunt vnum corpus, vt videmus in Canonistis, & Legistis. Item in clericis, & laicis, qui constituunt vnam vniuersi

ADDITIO.

a ¶ Monachus. adde Cal. consi. j. hoc ti.
a ¶ Monachus. Vide ad hæc, quæ scribit Abb. in cap. de multa. s. de præb. Sebast. Sapia.
a ¶ Monachus. An monachus possit promoueri ad dignitatem doctoratus. Et de ista quæstione vide etiam Abb. in c. de multa. in ver sic. non posse promoueri ad doctoratum per officium legendi. Sed Archidi. in d. c. monachus. 13. q. j. concludit idem in hac quę stion. quòd Hostien. & Ioann. Andr. hic. Sed fortè posset teneri q monachus non possit promoueri ad doctoratum. Nam cum monachus æquiparetur seruo, vt in ca. multos. 54. dist. quia seruus est incapax dignitatis, vt l. quod attinet. de re iu. & doctoratus est dignitas, vt dicit Barto. in l. fin. C. de Iudæ. & not. in capit. quanto. s. eo. ergo non videtur monachus posse promoueri ad dignitatem, maximè cum illa sit dignitas secularis. Quod patet, quia illa cadit in laicum, quod non esset, si esset ecclesiastica, argum. ca. cum causa. de præscri. Et ideò hoc dico, quia ad dignitates ecclesiasticas bene potest monachus promoueri. vt probatur per text. in ca. si religiosus. de elect. & in c. nullus religiosus. e. titul. coniuncto capitul. vt apostolicæ. de priuileg. libro 6. de Bellentzinis.

Universidad de Navarra

vniuersitatem respectu studij. Nec ob. cap. nemo potest. 116. q. 1. quia in eodem tempore non potest insistere diuersis, sed diuersis temporibus sic. ¶ † Item vide gl. in d.c. nemo potest. quæ per illum text dicit, quòd cum religiosus promouetur ad ecclesiam secularem, non tenetur obseruare austeritates regulæ. & certè magis proficit ecclesiæ vniuersali doctor in legendo, quàm simplex curatus in sacramenta ministrando. quod satis euidenter colligitur in c. cum ex eo. de ele. li. vj. vbi propter scientiam capessendã dispensatur cum curato, vt per septennium possit se absentare. ad idem j. cap. proxi. si ergo religiosus potest promoueri ad curam, ergo fortius ad officium docendi, & maximè scientiam quę habet in se pietatem. ¶ † In gl. j. in fi. de hac materia b vide bonã gl. in c. de quibusdam. xxxviij. distin. & Goff. hic tenet quòd docto res iuuenes nouiter incipientes legere non debent facere collectam, qui potiùs docent, vt doceantur, & inuitant antequam inuitentur: sed doctores antiqui licitè collectam petunt. Hosti. dicit quòd si doctor non eget, non debet collectam facere: sed si eget, est à diuitibus sua necessitas releuanda: dicit tamen se nunquam fecisse collectam propter sui sustentationem. Aut concludit, quòd nouitij non exigunt collectam: antiqui verò quibus salarium constitutum est à scholaribus illius loci, vel à pauperibus nihil exigere debent: nec etiam à diuitibus, nisi egeant. Sed si non est eis constitutum salarium, tũc possunt & à diuitibus petere. Ego concluderem aliter hanc materiam, videlicet quòd aut in loco est consuetudo vt fiat collecta, aut non. Primo casu quantuncunque sit salariatus potest collectam facere secundum consuetudinem loci: vt in l. quod si nolit. §. qui mancipia ff. de ædil. edic. facit l. si fundus. ff. de euic. & quod no. Barto. in l. nemo est qui nescit. ff. de duobus reis. à pauperibus tamen non puto aliquid exigendum. arg. 47. dist. in ca. sicut. Secundo casu quando non apparet de consuetudine: & tunc subdistingue: quòd aut magistro prouidetur de beneficio. vt hic dicitur. & iste potest à diuitibus, non tamen à clericis illius ecclesiæ præmium laboris exigere, quia beneficium tantum constituitur pro clericis illius ecclesiæ, & aliis pauperibus: ergo alios docere gratis non tenetur. & in hoc casu saluatur dictum huius gl. Aut doctori constituitur salarium de publico, prout hodie communiter fit in Italia in studiis generalibus, & tunc puto quòd nihil petere potest à quibuscunque etiã diuitibus. quia salarium eis statuitur, vt non solum doceant indigenas, sed etiam forenses vndecunque proficiscentes, imò hodie solent eligi potius, vt confluant propter forenses, quàm propter indigenas. non ergo salarium quod hodie præfigitur est ita restrictum ad certas personas, sicut prouisio huius capituli, ex quo enim simpliciter conducitur ad legendum debet legere, & quoscũq; docere, alio præmio non exacto. Non obstat si dicere tur quòd hoc salarium succedit hodie loco prouisionis huius capi. ergo debet eodem iure censeri. arg. eorum quę no. Inn. in cap. ex ratione. de app. & per gl. nota in l. fori. C. de aduo. diuer. iudi. quæ singulariter dicit, quòd salarium receptum per aduocatum à parribus, succedit loco salarij quod percipiebãt olim à publico. ideò debet censeri eodem iure, vt sit quasi castrense: quia dico quòd in veritate istud salarium nõ procedit loco prouisionis huius c. imò diuersa est ratio in vtrisque. nam huic ecclesia prouidet, sicut tenetur pauperibus, & clericis illius ecclesiæ, de diuitibus se impedit. 2. q. 1. videntes. sed hodie salarium statuitur doctoribus vt forenses confluant ad ciuitatem bonificandam, & ampliandam, & famosam reddendam. quę ratio plus vendicat sibi locum in diuitibus, quàm in pauperibus. † ¶ In gl. fi. ibi, expectetur quousque vacet. &c. doctores hic concludunt aliter, quòd donec vacauerit præbenda debent canonici contribuere de suis præbendis ar. c. fi. de his quæ fiũt à ma. par. cap. & crederem quòd hoc possent, & deberent facere si eis reditus supersunt, non ramen vigore huius constitutionis, quia ista constitutio intendit vt prouideãt de præbenda ecclesiæ, & non de singulis, quod innuit iste text. dum dicit quòd propter adeptionem istius præbendæ non efficitur canonicus. procedit ergo decisio glo. quòd ad terminos huius c. sed dictum doc. procedit de honestate, secundum quod habetur d in c. fi. a. ¶ In ea gl. ibi modicum potest expectare &c. & pro hoc vltimo est text. in c. si tibi concesso. de præben. l. vj Et in fin glo. dicit Host. quòd licitè potest intervenire hæc pactio, quia scientia est quid spirituale, & spirituale commutatur cum spirituali, vt in ca. ad quæstiones de re. permu. quod satis placet, & facit. ſ. de simo. e c. ex insinuatione. &c.

ADDITIONES.

a ¶ Hoc etiam tenet D. Car. hic. ego hoc intelligo de monacho seu alio religioso idoneo ad docendũ, & quando subest necessitas, vel vtilitas, quòd assumatur ad officium legendi alias non debet religiosus deserere claustrum, & inuenire materiam vagandi, quæ est sibi prohibita, vt in c. fi. de regul. facit quod no. in simili in ca. quod Dei timorem. de statu monacho. & in c. non est. de voto. Alex. de Ne.

b ¶ Materia. Sed de hoc vide in terminis beatum Thomam in ij. q. 100. art. 3. vltra medium, qui concordat cum distinctione istius gloss. Et vide Dom. elegantissimè in d. c. de quibusdam. 37. distin. de Bellentz.

c ¶ Eget. Quod quando doctor eget, sit à suis scholaribus sustentandus probat text. in l. 3. §. fi. ff. de iur. quem ad hoc allegat Ro. in sing. 138. inci. volo vnum dicere. Seba. Sapia.

d §ꝛ Vinc. & Abb. dicunt quòd magistro prouidebitur de communi donec præbenda vacet. Sed illud quod dicit Abb. Sicu. est opinio Hostiẽ originaliter sed vtraque est probabilis opinio, Vnde debebant prouideri magistro, vel de communibus reditibus, vel de reditibus suarum præbendarum debebunt singuli canonici contribuere. Et hoc vltimo casu postea vacante præbenda receuperet quisque quod dedit, & reuertitur res ad naturam suam, vt ff. de pact. l. si vnus. §. pactus. Assignata enim præbenda ipsi magistro cessat causa defalcationis: ergo & ipsa defalcatio, vt in ca. cũ cessante. de appellat. & de voto. magnæ. secundum Hosti. Butr. & Do. Car. Alex. de Ne.

e §ꝛ Io. And. & But. etiam transeunt cum opinione Hostien. Sed Do. Car. in hoc cap. in §. assignetur. in 3. q. hoc reprehendit. Nam non est verum quòd receptio in canonicum secundum formam huius ca. fit quid spirituale, imò est merè temporale: quia magister, cui assignatur præbenda non efficitur canonicus. Sed si fieret canonicus dicit quòd tunc procedet opinio gl. f. quæ cessare debet conditio. nec procedit quod dicit Host. l. quòd doctrina est spiritualis. Nam non est spiritualis, vt dictum est in c. 1. & 2. ſ. eo Sed dicit Do. Card. quòd opinio Host. potest saluari alia ratione: quia præbenda non conceditur in titulum spiritualem sed tanquam salarium, & est quid temporale. Vnde potest interuenire cõditio, & ista opinio mihi placet. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Scholares euntes ad studium debent ex reditib. sui beneficij gubernari, & si non sufficiunt, debet eis prælatus cum capitulo prouidere.*
2 *Scholares quib. natura resistit non sunt mittendi ad studium, ne inanib. sumptibus, & laboribus vexentur.*
3 *Scientia tribuit habentibus eam, perpetuitatem, & æternitatem. Scholaris debet, inquantum potest, defendere opinionem magistri sui.*
4 *Clericus doctor, qui alios absentes docet semper in eius absentia percipit fructus beneficiorum suorum, si autem est scholaris, percipit fructus per quinquennium tantum, postea oportet quòd seruiat.*
5 *Ingenium supplet tempus in bene studentibus.*
6 *Scholares absentes non debent percipere fructus in absentia, nisi studeant in studiis generalibus.*

CAP. V.

1 SVPER SPECVLA. † Prælati & capitula ad studia theologiæ scholares dociles transmittere tenentur, qui in absentia reditus præbendarum suarum & beneficiorum per quinquẽniũ integraliter percipient: & si proprij reditus ad sustentationẽ studij eis nõ sufficiunt, debet prælatus cum capitulo eis prouidere. magistri verò donec docuerint integrè percipiunt fructus beneficiorum suorum. h. d. Primo ponit statutum antiquum quod se cũdo addẽdo corroborat. ibi statuẽtes, & c. Casus literalis. Quod statutum fuit per cõcilũ generale in c. præced. de magistris theologis præcipit. Hono inuiolabiliter obseruari statuentes, ne pp raritatem magistrorum se forsan possint aliqui excusare, vt ab ec clesiarũ prælatis, & capitulis ad theologiæ studiũ aliqui dociles detinentur, qui cum docti fuerint alios postmodum instruant & informent: quib. si proprij ecclesiastici prouẽtus nõ sufficiũt, prælati, & capitula necessaria subministrent. In fi. dicit quòd docentes in theologica facultate, & studẽtes in ipsa integrè per annos v. de licentia sed. apostol. percipiant beneficiorum, & præbẽdarũ suarum prouentus, non obst. ꝯria consuetudine vel statuto cum denario fraudari non debeant in vinea domini operantes.
2 B. † No. j. ex tex. quod deputandis ad studia literarum non debet obstare natura, nihil decet in hac vita contra naturam: vnde nõ est cõtendendũ aduersus naturam, sed quisque ad studium man
a cipandus est prout patitur ingeniũ, & natura sua expostulat: a ad quod

ADDITIO.

a ¶ Expostulat. Vide Host. in c. j. de offi primic. Bar. in l. Macedonia ni. C. ad Maced. And. Barb.

quod multum debent attendere parentes scholarium ne se, & filios inanibus sumptibus, & laboribus vexent. † Secundò not quòd per scientiam quis æternitatem & perpetuitatẽ acquirit in hoc
a seculo, vnde dicitur doctor fulgere. nã sicut splẽdor firmamenti suis radiis illuminat totam terram, ita vir literatus scientia illuminat mundum, vt in auth. habita. C. ne fil. pro pa. & dicitur splẽdor firmamenti, quia sicut firmamentum semper manet, ita vir literatus præstans scientiam semper manet pp memoriam præstitæ scientiæ, & quia instruit multos discipulos, qui merebuntur ascendere ad cathedram, & conseruare famam sui doctoris, tene-
b tur enim scholaris quantum potest defendere opi. sui magistribus cui fecit iurisconsultus in l. dicere §. vnde videndum ff. de arbitr.
4 † No. quod magis amplum priuilegium habent docentes quàm addiscentes, qa docentes, q̃diu docuerint percipiunt in absentia fructus suorum beneficiorum, sed addiscẽtes per quinquẽnium tm̃. & est ratio quia intra quinquẽnium bene studendo præsumitur quòd quis debeat esse prouectus, vltra ergo illud tempus non videtur excusandus pp studium. sed doctor in docẽdo semper pro
c mouet vtilitatem ecclesiæ vniuersalis. c Vltimò no. quòd insistentes in scientia capescenda dicuntur corroboratores ad profectum ecclesiæ vniuersalis. facit c. cum ex eo, de elect. li. 6. In gl. inver. docibiles, id est habiles ad docendũ dicit Io. An. super tex. quòd melius diceret dociles, qa scientia est docibilis, homo docilis Et aduerte quia gl. intelligit quod debent isti esse apti ad docẽdum alios, sed potest intelligi tex. de aptis ad discendum, quia de scholaribus loquitur, & non de doctoribus. vel potest dici quòd debent esse apti ad addiscendum qui mittuntur, vt alios possint docere. Et in fi. gl. hoc potest procedere in his, qui iam fuerunt electi, sed non electis non videtur data facultas aliquid petendi, sed iudex ex of
d ficio debet compellere prælatos ad mittendum dociles. d In gl. in ver pro quinque annis. in fi. no primò ex gl. quod maiori tpe debent esse in studio illi qui postea volunt docere alios, quia debẽt esse magis prouecti, sed quo ad tex. nostrum gl. potest impugnari, qu'a cum mittuntur hic dociles citius proficient ipsi in quin-
5 quennio, quàm alij in duplicato tpe. † Quia ingenium supplet tẽpus in bene studentibus. vt dicit gl. in c. cum ex literis. de in inte. rest. & mens literæ videtur ista, vt docentes percipiant fructus, quandiu docuerint, nisi ex causa fm̃ doctores reuocentur ad ec
e clesiam, sed scholares siue sint missi, siue non habeant hoc priui legium per quinquennium, nam ista determinatio per quinque annos, &c. debet determinare omnia precedentia non ea, quę habent specialem determinationem, docentes enim habent hic suam determinationẽ, quia quandiu docuerint &c. ideò non determinatur per clausulam generalem in fine positam. vt in c. cũ dilecti. de don. & quod ibi no. & sic non ob. c. inquisitio. alle. hic in
f gl. pro ꝯrio. Sn gl. in ver. de licẽtia. in fi. potest dici fm̃ doctores quòd si est contentio inter prælatum & capitulum an transmittẽdi sint
g docentes quia tũc expectanda est licentia superioris. g † Et in fi. gl.
6 quæro qui gaudeant hoc priuilegio h sol. dicit hic Host. & cõiter
h alij doct. quòd studentes in theologia in studiis generalibus, non autem in villis, seu castris, vt in c. tuę. ſ. de cle. non resi. Item non sufficit morari in studio, sed quod dent operam, vt addiscãt. xvj. q. j. generaliter. Et licet qñq; diuertant ad curiam romanam, vel aliũ locũ, gaudent tamen priuilegio, ex quo habent animũ redeũdi.
i de pœ. di. j. diuortium. i Item oportet quòd nedũ in scholis, sed etiam in domo studeant in theologia. vnde dicit Host. quòd si quis in scholis audiret theologiam, & post reditum scholarũ haberet baccha
k laureum in domo qui sibi legeret ius canonicũ, vel ciuile nõ gau
l deret hoc priuilegio. k Et per hoc sentiunt hic doc. quod studentes in iure ciuili, vel canonico non gaudent hoc priuilegio, vt percipiant fructus in absentia. Sed ꝯrium tenet Arc. in c 2. de priuil. in vj. & in c. de quibusdam 37. dist. quia in præal ca. 2. loquitur indistinctè. hunc articulũ latius prosequor in c. tuæ. præl. & ibi sequor opi. quòd saltẽ in iure canonico studentes dẽt habere hoc priuilegium. nam promouent vtilitatem nedum propriæ ecclesiæ, sed etiam ecclesiæ vniuersalis q̃ ad sui regimen indiget viris literatis, nedũ in theologia sed etiam in iure canonico, vt in c. cũ ex eo. de elec. li. 6. & in c. j. de constan. & aff. tex. est ſ. ca. proxim. vbi dicit quòd sacerdotes debent addiscere ea maximè quæ concernũt curã animarũ, & promouentes nedum vtilitatem ecclesiæ particularis, sed etiam vniuersalis habentur pro residentib. vt possint percipere

ADDITIONES.

a ¶ Doctor. Vide quod dicit An. de Iser. in proœ feu. quòd doctores legentes non minus merentur quàm sacerdotes, vnde doctorib. attribuit illud Danielis. Fulgebunt sicut stellæ in regno Dei, de quo etiam per And. Sic. in c. proposuisti. ſ. de prob. Seba. Sap.

b ¶ Sui magistri. Et tm̃ est verum, quòd si iudex in iudicando sequitur singularem opi. magistri sui, non tenetur ipse syndicatu. & debet ex cusari à condemnatione expensarum. Fuit originale dictum Old. in l. quæsitum. § 1. ff. de fund. instr. quod sequitur Abb. Sic. in cap. 1. ver. sed vide. ſ. de postul. prælat. & sequitur Ias. in l. generaliter. ad fi. ff. de in ius vo. quod dictum solet intelligi dummodo talis magister sit doctor insignis, prout sunt præceptores mei Vin. de Her culanis, & de perusio, & d. Camillus de Balionib. doctores celeberrimi, prout eorum fama per totum orbem vagatur. Aeneas de Falco.

c ¶ Idem est in iure ciuili: quia quinque anni dantur ad proficiendum in legib. vt in procemio D. gestorum §. pro responsis. Vnde Hyeronimus super Ezechielem Pythagoricorum doctrina est tacere per quinquennium: & postea eruditos loqui. Idem dicit Seneca epist. lij. Sed in iure Canonico dantur septẽ anni, vt in c. cũ ex eo. de ele in 6. D. Car. hic in d. §. docentes. in 2. notabili dicit, quòd nó potest tradi certum tempus cum vnus propter ingenium, & diligentiam citiùs proficiet quam alter vt dicit gl. in c. tum ex literis. de resti. in integ. Dicit tamen, quòd si quis vult attentè studere potest in vna prędictarum facultatum infra quinquennium adeò proficere, quòd ampliùs Doctore non indigebit. Dicit tamen Io. de imo in prælegato c. cum ex eo, quòd hodie propter multa scripta Doctorum exigitur adhuc maius tempus. Dicit tamen quòd infra quinquennium quis potest adeò proficere quòd per se poterit omnia intelligere, vt dicit D. Car. Ale. de Ne.

d ¶ Iacobus. & Philippus, cum quibus Doctores transeunt dicunt quòd differentia est inter missos, & non missos, quia electi, & missi prælatos, & capitula possunt petere, vt suppleatur illud quod deest ad substentationem studij si reditus proprij non sufficiunt illis non qui non sunt missi, licet assignentur propria beneficia, nisi tamen suppletur. Sed in quantum quòd hæc gl. dicit quòd hæc constitutio membranas occupat inutiliter Host. dicit quòd non est culpa statuti quod in se fuit rationabile, & vtile, sed subditorum inobedientiũ excessus, & prælatorum negligentia. Vnde caueãt sibi de eo quod legitur, de simon. licet Hely. 1. resp. ttẽ dicit quòd adhuc possent superiores exequi, & ad hoc compellere. de accus. sicut olim. & sic etiã hodie possunt prælati facere hanc constitutionem seruare. Alex. de Ne.

e ¶ Pone exemplum si à prælato vel capitulo reuocetur magister vt id quod erogauit extraneis, in remotis partib. cõicet his à quibus est beneficiatus de testa. cum in officiis. Ale. de Ne.

f ¶ Quid si tempus quinquennij est prorogatum, nunquid stu dẽtes gaudent priuilegio huius ca. But. dicit quòd sic: quia prorogatio intelligitur facta cum eisdẽ qualitatib. ff. de precario, sed & si manente. Alex. de Ne.

g ¶ Ista sunt verba Host quæ truncatè refert Nã vlterius dicit Host. quòd si secus diceremus, sequeretur absurdum quòd omnino inhabilis posset ire ad discendum, quod non est dicendum per notata in c. 1. & 2. ſ. eo. Item secundum Host. obstaret nimis multitudo. arg. de cle. non residen. c. pe. hoc etiam voluit Inn. in c. 1. ſ. eo. Alex. de Ne.

h ¶ Qui gaudeant hoc priuilegio. Adde quod no in apost. ad istum post eum in c. si diligẽti. n. 30. in vers. in scholares clericos. ſ. de fo. comp. de quo Bal. ad plenum in auth habita. ver. sed hic quæritur. iuncto ver. prox. C. ne fil. pro pa. Zach.

i ¶ Nã intelliguntur præsentes in loco studij, ex quo habent animũ redeundi, & idem est dicendum de eo, qui debet esse continuus per mensalis. vel cõtinuè cum aliquo manere. Nã censetur continuè manere, licet qñque se absentauerit animo redeundi. de quo vide optimũ tex. in fi. de verb. sig. in 6. Quãtũ autẽ tẽpus requiratur vt scholaris per absentiam perdat priuilegium: vel desinat esse in matricula, dic, vt per Bar. in l. aut facta §. tẽpus. ff. de pœ. & ibi Bar. videtur dicere quòd ex eo quòd scholaris assumat aliquod exercitium, puta, si est factus assessor, vel aduocatus desinat esse in matricula, seu perdat priuilegium scholaris. Aut non assumat aliquod exercitiũ, & tunc dicit quod per lapsum quinquennij desinat esse in matricula.

k ¶ Hoc intellig. But. qõ principaliter vacaret erga studium aliud, q̃ Theologiæ, secus si teneret locum in domo, qui ipsum declararet in iure ciuili, vel canonico necessariò ad eius eruditionem. Nã hoc casu gaudet priuilegio cum veniet accessoriè ad declarationem ipsius Theologiæ. Ale. de Ne.

l ¶ Studentes. Non solũ studens theologiæ, sed etiã studens iuri canonico priuilegio gaudet perceptionis fructuũ beneficij in absentia. Et idem concludit Abb. in c. licet. ver. an autem studens in iure. de præb. Et de hoc vide elegantissimè Dom. in d. c. de quibusdam. 37. dist. de Bellentz.

percipere fructus a beneficiorum suorũ in absentia. pro hoc bo. rex. in c. cum dilectus & c. ad audientiam. de cle. non resid. facit c. cum expediat. de elect. li. 6. vnde ad tex. istũ supplerẽ maximè. An autem isti studentes possint vendere fructus beneficiorũ per quin quennium, & in principio percipere pensionem totius temporis? doct. hic q̃ non, quia rex. iste permittit q̃ per quinquennium percipiant fructus in absentia: debent autem capere annuatim. Quid autem si hoc faciunt, nunquid succesſor teneatur stare ꝛ̃ctui, dictum fuit in c. fi. ſ. ti. prox. vide ibi, & c.

ADDITIO.

a ¶ Percipere fructus. Quid autem si essent plures studentes in theologia de vna ecclesia, an omnes gaudeãt hoc priuilegio, an verò solum vsque ad certum numerum vide doct. in c. ad audiẽtiam. ſ. de cle. non resi. Seb. Sap.

a ¶De Iudæis [a] & Saracenis, & eorum seruis. Tit. vj.

¶Continuatio Rubricæ.

¶ Supra visum est de his qui spiritum sanctum per simoniam vendendo blasphemant, consequenter submittit de his qui Deum de honorãt male colendo vt Iudæi, & Saraceni, & de his author tractaturus submisit etiam de eorum seruis. Et aduerte quia serui dicuntur stricto modo carentes libertate, sed largo modo etiã seruientes pro mercede. vt famuli dicuntur etiam serui à seruiendo,
b & de vtrisque tractatur in hoc ti. Et dicũtur Iudæi [b] à tribu Iuda, quia illa trib. erat præstãtior cæteris. Saraceni verò dicuntur à Sara. vxore Abrahæ, sed po ius deberent dici Agareni ab Agar quæ fuit ancilla Abrahæ, ex qua descenderunt Saraceni, &c.

ADDITIONES.

a ¶De Iudæis. Quare puniatur Iudæus transiens ad sectam Saracenorũ, vide Old. cons. 51. Et de quo Iudæo, qui improperabat christiano, q̃ sua secta est Deo magis accepta, quàm nostra, vide qd scribit Are. & ibi Do. in fi. in c. vſq; adeo. 33. di. Adde q̃ dispositio faciens mentionẽ de iudæo, non habet locum in pagano, nec ecõtra, secundum Do. in c. qui vero. odij 33. dist. de Bellent.

b ¶Iudæi. Vide omnino Do. post Arch. in ca. dominus, circa mediũ. 56. dist. de secundo quare appellentur Saraceni, vide omnino Do. post Raymum. & Arch. in c. 1 smael. circa fin. 56. dist. de Bellent.

SVMMARIVM.

1 *Christiani prohibentur habitare cum Iudæis in loco aliquo.*
Iudæi scholares non prohibentur intrare scholas cum christianis.
2 *Iudæus non potest doctorari.*

CAP. I.

a PRAESENTI. [a] Si seruus à Iudæo emptus causa mercimonij factus est, vel fieri desiderat Christianus pro xij. sol. redimitur. Et primò ponit constitutionem de baptizato vel baptizari volente. Secundò eius causam, ibi, qa. Casus literalis. Iudæi retinebant seruos christianos, statuit concilium istud quod de cætero iudæi seruos christianos non retineant, sed liceat christiano datis xij. solidis pro quolibet mancipio ipsum redimere, siue ad libertatem, siue ad seruiendum sibi: & si seruus Iudæi Christianus fieri desiderat, & non permittitur, idem fiat, quia nephas est iudęum in seruitutis vinculis retinere illum, quem Christus sanguine suo redemit. B. No. ex tex. ibi pro quolibet bono mancipio, & c. quod istud pretium xij. sol. ſtatuitur pro mancipio bono. est ergo istud supremum pretium. si ergo mancipium non est ita bonum non debetur tantũ pretium. No. 2. christianum posse emere seruum christianum, tamen ad ingenuitatẽ. i. vt producat eum ad ingenuitatem. ſ. vt non sit ad tricius vinculis alicuius seruitutis, & nõ potest emere ad seruiendum sibi. Tertiò no. quod Iudæus non potest habere seruum christianum, siue erat christianus tempore emptionis, siue post emptionem fuerat factus christianus, vel desiderat fieri christianus. Sed cõtra textum, & prædicta opp. c. 1. de na. ex li. ven. & inſt. de inge. in princ. & in c. 1. de pur. c. nam ingenuus dicitur ille, qui statim cum nascitur liber est. ergo iste qui fuit seruus non potest produci ad ingenuitatem. Sol. ingenuitas capitur hic largo modo, & ille fit ingenuus quò ad commoditatem, & omnem effectum vt etiam iuſ
1 patronatus in eo non retineatur. † In gl. 1. in prin. no. ex gl. & in iurib. alle. in ea quod non solum prohibetur christianus seruire iudæo: sed etiam prohibetur cohabitare. vnde non debent simul cõmorari in eadem domo, imo euitanda sunt consortia iudęorum. vt in c. sæpe. alle. in gl. quia malorum consortia sæpe bonos corrumpunt, vt ibi dicit tex. nec debet à iudęis recipi medicina: nec debemus cum eis esse in balneo, vel lauari. vt in capitul. nullus. al-
b leg. in glo. [b] Ex his infero ad quæſt. de qua alias fui interrogatus, nunquid sit permittendum iudæo intrare scholas christianorum causa addiſcendi, & p iura superius allegata videtur saltem de rigore q̃ non, quia ibi ꝛ̃hitur consortium & quædam cohabitatio, nam si ꝛ̃hiberur sola balneatio, vbi est cohabitatio tpalis & qua si momentanea, fortius debet prohiberi ingressus scholariũ vbi inter scholares ꝛ̃hitur nedum consortium sed ẽt intrinseca amicitia, & quia iuuenes habẽt annos ætatis molles, de facili possent subuerti ex astutia, & perfidia Iudęorum, consuetudo tamen ha-
2 bet ꝛ̃tium. † Tamen illud est verum quod Iudæi non debent do-
c ctorari quia cum doctoratus sit dignitas vt dixi. in c. quanto. ſ. ti. prox. non cadit in Iudæum. vt j. c. c. cum sit. no Bar. in l. fi. C de Iudę. In gl. 2. in fi. sed distingue latius. aut iste est seruus vernaculus.
d i. natus ex ancilla Iudæi, aut est seruus emptitius. Primo casu si est, vel desiderat fieri christianus statim eripitur in libertatẽ nullo dato pretio. l. Deo nobis. C de episc. & cle. Aut est seruus emptitius, & tũc erat christianus tpe emptionis, & statim est liber, quia Iudæus non potest habere commerciũ christiani. 54. dist. mancipia. Aut nõ erat christianus tpe emptionis, licet postea effectus sit christianus, & tũc aut fuit emptus à Iudæo, vt sibi seruiret, & statim eripitur in libertatem cũ efficitur christianus nullo dato pretio, vt 54. dist. fraternitatẽ. Aut seruus fuit emptus causa mercimonij & si non fuit expositus venalis intra tres menses statim eripitur in libertatem nullo dato pretio, ex quo vult effici christianus, vt in c. fi. j. c. Aut fuit expositus venalis intra tres menses, & habet locum iste text. vt tredimatur xij. solidis. pro prædictis vide bo. gl. 54. dist. c. generalis. §. hoc tunc obseruandum. de hoc no. in fi. j. eo d. Sed quæritur de quibus solidis intelligatur ista litera. Et conclude q̃ debent intelligi secundum consuetudinem loci, & olim 72. solidi constituebant vnam libram auri Venetorum seu Florentinorum, vel quoties. C. de suſce. & prępoſ. arca. li. x. hodie verò isti aurei Venetorum seu Florentinorum non sunt tanti põderis, sed solidi. xcvj. faciunt vnam libram auri. vnde nunc esset inuestigandum nunquid debeant dari duodecim aurei currentes, & vtuales, an verò habito respectu ad illam antiquam mone
e tam quæ erat maioris ponderis equàm nunc. In gl. o. 3. ibi §. dominus. no. gl. quia tamen probatur à simili, sicut. n. seruus datus pro noxa, i. pro delicto eripitur in libertatẽ auxilio prætoris, si nouo domino pretium attulerit. vt in §. dñs. allegg. in gl. ita & iste debet eripi in libertatem, dato pretio. cum hic etiam concurrat fauor christia

ADDITIONES.

a ¶Pro intellectu huius c. & c. fi. e. ti. vide gl. nostram in c. obseruandum. 54. di. & vide omnino Domi. post Arch. in ca. mancipia. vbi bonus tex. & gl. de Bellentz.

b ¶Nec etiam debet manducare eorum azima, vel comedere cum Iudæo, nec recipere ipsum ad prandium. & pœna ꝛ̃ facientis in aliquo de istis, in clerico est depositionis, in laicovero excommunicationis, in d. c. nullus. cum seq. Alex. de Ne.

c ¶Doctorari. Iudæus non potest doctorari. Et idem dicit Bar. in l. curiales. C. de decurio. li. x. vbi dicit se habuisse id. cum essent duo Iudæi valẽtes scholares, q̃ volebant doctorari in medecina. Quid autem de excommunicato, an possit doctorari, dic q̃ sic, ſm Car. in repeti. c. perpendimus. de sen. exc. circa fi. ver. an excommunicatus possit doctorari, tenet Bar. in l. generaliter. §. fi. ff. de decur. & Abb. in c. cum sit nimis. circa prin. j. e. ti. de Bellentz.

d ¶Iudæi. Et ita se respondisse duobus Iudęis dicit Bar. in l. omnes. C. de decur. li. x. & in l. generaliter. §. fin. ff. de decu. Pet. de Anch. in cle. 2. de magi. Seb. Sap.

e ¶Maioris põderis. Istud est notabile dubium, in quo reperio veritatem quam nullus consideravit, quem viderim, valet q̃ tempus attendatur super valorem monetæ, an tempus, quo facta fuit dispositio. an tẽpus in quo non est. Iaſ. in l. cum quid. in j. lec. ff. si certet. refert quosdam, quos ipse sequitur, q̃ debet attendi tempus factæ dispositionis, per tex. no. hoc probantem in l. vxorem. §. testamẽto. el. j. ff. de le. 3. Contrarũ tenet Bar. in l. j. § cum certum. ff. de aur & arg. leg. per illum tex. qui est fin. secundum Rom. in fin. ccccxiiij. inci. modo quæro. vbi idem dicit. Ego verò pro primo dicto allego fin. dec. Pau. de Ca. in l. fi. in prin. C. communia de le. quem refert Iaſ. non tamen ad illud propositum in l. puniri. C. si contra ius vel vti. publ. qui voluit, q̃ ad donationem quingentorum solidorum insinuandam attenduntur solidi non valor. l. sancimus. C. de dona. Cogita pro decisione in materia, faciunt dicta in c. pen. ſ. de censi. & vide vnam qõ. per Ang. in tractatu de male. in gl. dictum Sempro. in ccc. & c. verſ. quæro. vide Iaſ. per opi. Pau. de Caſt. in l. 2. §. ex his. ff. de verb. obl. No. quia sunt vtilia. Primã opi. sequitur Cor. in pulchro casu in cons. 287. inci. in hac. in primo volumine. vbi voluit, quod dos est restituenda secundum æstimationem monetæ tempore quo fuit data, vide eundem in cons. cclxxix. incip. consul. eo. li. & in cons. cix. incip. viſo. in princip. in 4. vol. Aene. de Falco.

christianitatis, & facit l. fi. C. de cap. In ea. gl. ibi, locus erit gratificationi, & dicit Io. An. q̃ episcopus dẽt eligere magis idoneum, vt in c. cum autem. de iurep. & in l. si plures. ff. de accu. fa. c. si duob. de reſcri. lib. 6. & est semper eligendus, qui meliorem offert conditionem, & ideò si vnus vult emere, vt perducat in libertatem alius vt sibi seruiat per aliquod tempus, primus præferendus est, quia potior est eius causa, arg. præal. c. si duobus.

CAP. II.

MVLTORVM. Iudæus christianum in seruum habere nõ potest, in adscriptitiũ verò habere potest. Et sunt duo dicta ſm ibi, Hi vero. Casus literalis. Q̃ærebatur à domino papa vtrũ liceret Iudæo christianum mancipium in suo dominio retinere. Et respondetur, quod nulli Iudæo licet christianum mancipium in suo dominio retinere, sed si apud eos inueniunt, libertate. donentur. Secundò dicit, q̃ originarij qui in possessionibus iudæorum sunt qui in colendis terris eorum diutius adhæserint quam uis liberi sint ad colenda rura illorum, iura sua eis exhibeant & nihil amplius ab eis exigant. Tertiò dicit q̃ si aliquis iudæorum aliquẽ de originariis suis, vel colonis, ad alium locum transferre voluerit, vel in seruitio suo secum retinere ius coloniatum, q̃ habet in eo, amittat. B. Not. j. q̃ licet iudęus non potest habere christianum in seruum, potest tamẽ habere originarium, seu adscri-
a ptitium. [a] Et dicitur originarius q̃ qui est natus ex obligatis & ad-
b scriptitiis ad colendum certas possessiones, ita q̃ non possunt in de recedere deferendo possessiones. de his vide gl. 54. dist. c. generalis. C. de agri. & censi. per tot. li. xj. Itẽ no. q̃ adscriptitij sunt libe
c ri. licet teneantur ad certa seruitia. Item quia non tenentur domi nis vltra ea quæ iure ex pressa sunt, vel quę consueuerunt exhibere. In gl. 2. ibi, non repellantur à legitimis actibus. Et ex hoc infertur q̃ possunt condere testamentum, & vide notab. in Spe. in tit. de instr. edi. §. cõpẽdiosè. circa prin. In gl. in ver. diutius. in fin. dic q̃ illa l. vlt. loquitur de libertate contra quam ex tpe non præscribitur, sed iste tex. & alia iura alle. in gl. loquuntur in iure colonario, q̃ ex tempore præscribi potest. quia, vt ſ. dixi, isti coloni retinent libertatem, licet ad aliqua seruitia teneantur præstanda dominis prædiorum incolæ. d

ADDITIONES.

a ¶Adscriptitium. De his differentiis inter originarium, adscriptitium, & censitum, vide plenè Ant. in c. diaconatum. de imm. ecc. Adde hic Arch. 4. qõ. 2. hoc ius. super ver. immobile. vbi dicit, q̃ adscriptitius, vel originarius dicitur esse res immobilis. Et de differentiis inter prædicta nomina vide Host. in sum. de na. ex li. vẽt. §. in quibus. de Bellentz.

b ¶ Originarius. Iste originarius non habet filios suos in potesta te, secundum gl. in c. j. in ver. neptis. 32. q. 3. de Bellentz.

c ¶Liberi. Vide de hoc bo. gl. Inſt. de iure perſo. & adde hic gl. mirabilem. 29. q. 2. in sum. Et vtrum adscriptitius possit ordinari sine aliqua licentia domini, vide Ant. c. fi. de fer non or. Et adde q̃ adscriptitius potest esse testis. Glo. est in auth. si testis productus. in ver. impleatur. C. de testi. Et idem dicit Spe. & ibi Io. An. in addit. de testa. §. j. ver. quid de adscriptitiis. Item adde q̃ adscriptitij scientes, & tacente domino contrahere possunt matrimonium, per hoc tamen non liberantur serui, qui contrahunt sciente, & tacente domino. Ita dicit Host. in sum. de nat. ex li. ven. §. & quibus. ver. itẽ adscriptitij. de Bellentz.

d ¶Adde q̃ Host. inducit istum text. in argumentum in verbo, trãs ferre, q̃ si quis habens ius pedagij transfert illud de loco ad locũ debet amittere ius pedagij, & de his pedagiis vide per Host. in summ. de cens. § ex quibus causis. & de pedagiis, vide q̃ plenè dixi in c. innouamus. ſ. de censi. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Acquisitione prohibita non prohibentur acquisita retineri.*
Synagoga quid dicatur.

CAP. III.

IVDAEI. Iudæi antiquas synagogas retinere possunt, nouas exigere non possunt. & synagoga apud iudęos idem est quod ecclesia apud nos. & synagoga græcè latinè interpretatur congregatio, quia ibi se congregant, sed nos appellamus ecclesiam græcè, latinè idem est quod conuocatio, & nostrum vocabulũ est præstantius illo. nam conueniunt etiam pecoribus illud, quia cõgregantur, & inde dicitur grex. quia congregantur. de his p Arc. de consec. dist. j. ecclesia. Saraceni verò appellant mesquitam. vi
1 de gl. cum tex. in cle. j. eo. tit. † Not. quod d. spositio vetans aliquid
b de nouo acquirere non vetat iam acquisitum retinere, de quo vide tex. latiorem in c. consului. j. eo.

ADDITIONES.

a ¶Synagogas. vide Alexan. in l. j. §. si quis ædificium. ff. de oper. nouũ & Iaſ. in l. ius autem ciuile. ff. de iuſt. & iure. vbi allegat hunc tex. ad hoc q̃ prohibitus de nouo facere non ptohibetur reficere. Seb. Sap.

b ¶Acquisitũ. Per istum tex. dicit hic Ant. q̃ si vigore statuti de quolibet instrumento debeat solui gabella, non soluetur de renouatione instrumenti. de Bellentz.

CAP. IIII.

QVIA SVPER. Breue est, vel potest sic summari. In die veneris sancta, nõ licet Iudæis tenere ostia, vel fenestras apertas & vocatur illa dies Paraſceue: quia iudæi in die veneris solẽt parare escas pro die sabbati, & dicitur Paraſceue ab apparatu ciborum, vel escarum, &c.

SVMMAIRVM.

1 *Iudæi ad fidẽ conuersi non tenentur dimittere bona iuste acquisita exvsuria prauitate.*
2 *Iudæi conuersi ad fidem non perdunt ius succedendi in o. ſc.*

CAP. V.

a IVDAEI. [a] Excõicari debent christiani, qui in domo seruiunt Iudæis, vel saracenis, siue paganis, & principes seculares excommunicari debent, qui iudæos baptizatos suis bonis spoliare præsumunt. h. d. Secunda pars ibi, si qui. Casus literalis. Primò dicitur q̃ iudæi siue saraceni christianas mulieres nulla de causa secũ debent habere, & quicunque christianas cum his habitare præsumpserit excommunicetur. Secundò dicitur: quòd si aliqui iudæi, vel saraceni Deo inspirante ad fidem christianam se conuerterint à possessionibus suis nullatenus expellantur cum propter hoc melioris debeant esse conditionis quàm ante fidem receptam. Si autem secus factum fuerit præcepit Pap. potestatibus locorum vt portionem hæreditatis suæ & omnium bonorum suorum ex integro faciant eis exhiberi. B. Not. 1. q̃ indistinctè prohibetur hic cohabitatio cum iudæis: pro hoc bo. tex. j. eo. ad hæc,
1 & ibi dicam. † No. 2. quòd iudæi conuersi ad fidem non perdũt eo
b rum bona, [b] nec tenentur illa distribuere in pauperes, contra cõmunem opinionem vulgarium. sic inualuit illa opin. quia iudæi habent, vt plurimum bona ex vsuraria prauitate acquisita, & talia tenentur dimittere: quia non dimittitur peccatum nisi restituta
c tur malè ablatum. j. de vsur. c. cum tu. c sed iste tex. intelligitur de bonis iustè acquisitis, pro hoc de consec. dist. 4. iudæi. nam etiam existentes iudæi licitè habent rerum dñia dummodo iuste acqui
2 sita. vt not. Innocent. de voto. quod super his. † Vltim. not. quod iudæi non perdunt agnationem post conuersionem ad fidem, vn
d de debent succedere d suis attinentibus, & parentibus, sicut primò. non. n. debent esse deterioris conditionis conuersi ad fidem.
f quàm quando erant in iudaiſmo. e In gloſſ. in ver. permittrãtur. in fi.

ADDITIONES.

a ¶Iudæi. An & quando licitum sit auferre iudæo bona sua, vide omnino eleganter Do. post Arch. in c. fraternitatem. vltra mediũ. ver. oppono secundò. 54. dist. de Bellentz.

b ¶Bona. An iudæi, qui conuertuntur ad fidem, cogantur relinquere bona. vide cons. Andreoli, quod habeo in recollectis super tertio. Et audio q̃ in vltimo concilio Basilienſi fuit statutũ, vt iudæi, qui conuertuntur: nequaquam teneantur restituere acquisita ex vsuris. Et motum fuit concilium ex hoc, q̃ propter hoc multi retrahantur à conuersione. Dicit tamen Ant. in c. debitũ. circa prin. de bapt. q̃ vsurarius non potest baptizari, nisi restituat vsuras. de Bellentz.

c ¶Imò non debet baptizari, nisi priùs restituat vsuras, vt dicit gl. no. de conſe. dist. 5. Iudæi. in gl. ſi. Ale. de Ne.

d ¶Succedere. Vide bo. gl. in c. iudæi. 1. q. 4. & c. iudæorum. 24. q. 1. vbi etiã dicit, q̃ filius iudæi, si conuertatur ad fidem, liberatur à patria potestate. Itẽ ex isto tex. probatur, q̃ iudæi possunt acquirere bona immobilia. quod etiã probatur per tex. in c. multotũ. ſ. eo. ita consuluit Bal. cõſ. 5. Et de hoc fuit qõ Ferrariæ. Sed credo hoc verum, vbi vellent acquirere immobilia ad exercendas vsuras, vt puta domum: quia cũ domus prohibeatur locari: vt in simili not. in cle. 1. de reb. eccl. non al. Et quòd iudæi possint acquirere immobilia, probatur per tex. in c. quanto. in fi. de vſu. & in c. de terris. de deci. de Bellentz.

e ¶Sic etiã melior est conditio illius, qui religionẽ ingreditur, vñ non debet tãquã ingratus à paterna, vel ab alia hæreditate excludi, vt in auth. de sanctiſ. epiſc. §. pe. in fi. & § nullã. & C. de epiſ. & cle. l. Deo nobis. §. 1. excepta cã feudali, de quo in c. mutus. ſi de feud. fue. atre. & c. si clericus, & de bene fi. semel. c. ex hoc. vide plenè, in c. in præsentia. de prob. Ale. de Ne.

f ¶Permittantur. Huic gl. addo alium actum ad quẽ inhabiles sunt iudæi, videlicet ad præscribendum contra ecclesiam secundum vnam opi. quam recipit gl. 16. q. 3. in c. porro. de Bellentz.

Universidad de Navarra Biblioteca

in fi.dic idem in simlib.casib.nam isti casus positi sunt hic causa exempli,vide quod no.Inn.in præalleg.c.quo super.de voto. & ibi ponit quam iurisdictionem habeat ecclesia in infideles.In glo.in ver.excõicationis:ibi vbi iudex secularis est negligens. hoc intel
a lige vt no.de fo.com.c.licet.a

ADDITIO.

a ¶ Inn.not.q̃ ideò ecclesia se intromittit de laicis nouiter ad fidẽ conuersis:quia hi personæ miserabiles singuntur,de verb.sig.sup quibusdam.& cum hoc transit 10.An.& But.Sed D. Card.q̃ hoc non procedit,niũ illi cõuersi ad fidẽ alias sint pauperes,& remittit se ad notata in c.significantib.de off.dele.& credo hanc fuisse mentem Inn.& hoc modo loquitur c.super quibusdam de ver. sign.alleg.per Inn.

SVMMARIVM.

1 *Victualia portantes ad saracenos qua pœna puniantur*
2 *Papa habẽt iurisdictionem in laicos in concernentib.decorem fidei.*
3 *Excommunicatio quos effectus pariat.*
4 *Excommunicatio quò ad ecclesiam triumphãtem parum aut nihil operatur. Excommunicatio euidenter nulla non est timenda.*

CAP. VI.

ITA QVORVNDAM.Christiani deferẽtes Saracenis merces prohibitas,vel in ipsorũ nauib.nauigantes excõicandi sunt & reb.ipsorum priuandi,& efficiuntur capientium serui. Primò ponit duplicem christianorum excessum Secundò tripliciter punit ibi,tales.Casus literalis.Quidam christiani nimia ducti cupiditate deferunt,Saracenis arma,& ferrum, & lignamina galearu,& dum ad impugnationem christianorum prædicta eis ministrant pares aut etiam superiores fiunt illis in malitia.Item sunt alij qui cupiditate sua in galeis & in nauibus saracenorum curam gubernationis assumunt omnes prædictos Lateran. concilium excommunicauit, & præcipit illos per potestates locorum bonis suis priuari,& capiẽtium seruos fieri,& præcipit vt per ecclesias maritimarum vrbium crebra & solẽnis excõicatio proferatur.B. No.j quod præstantes auxilium ad delinquendum pari delicto se
a altringunt de quib.dicendum,vt no.in c.1.de offi. dele. a † No.2.
1 triplicem pœnam illorum qui deferunt arma ferrum,& lignamina saracenis.primo sunt excõmunicati ipso facto, secundò priuari debent omnib.suis bonis.tertiò efficiuntur serui capientium, & de iure ciuili capite puniuntur cum confiscatione bonorum.
2 l.2.C.quę res expor.non de.†Tertiò no.q̃ vbi delictum concernit totam christianitatem.seu decorem fidei,papa iurisdictionẽ etiam in laicos exercet:ad idem tex.in c.pro humani de homi.li.
b 6. b No.vlti.quod etiam ecclesia potest imponere pœnam seruitutis,& sic ingenuus christianus propter delictum suum potest redigi in seruitutem de iure canonico. In gl.inver.ferrum.ibi.n.nõ habet ferrum ista gl.videtur velle quod pœna huius c. locum habeat etiam si xp̃iani deferunt huiusmodi res prohibitas absque ĩtentione vt impugnentur christiani:quia satis est quod christiani possint impugnari.& idem 10.An.licet quidam contra exigentes intentionem,vt christiani impugnentur: sed primum verius. ĩ.e.in c.significauit.Expone ergo tex.ibi,ad expugnandum christianos,i.ex quib.possunt expugnari christiani.In ea.gl.ibi fustes. & lapides.vide tex.qui loquitur magis specifice.ĩ d.l.2.vbi fit mẽ
c tio de loricis,ensib.& similib.armis c vide bo.gl in cl.ne in agro d
d sta.reg.in ver.arma. d In gl.in ver.subministrant.in fi.no.gl.& di
3 cam plenius de hoc in c.audientiam.† In gl.fi.in fi.no.bene e gl.q
e quotidie solet allegari & tenetur cõiter per doc. omnes.& dicit no.Host.q̃ excõicationis iustæ triplex est effectus quòd ad primã pronuntiationem.Primus quia excõicator declarat istud separamentum,nam nõ excõicatio sed pactum est illud quod separat à Deo,nec põt quis separari à Deo nisi velit 11.q.3. illud facit.ca.
f cum æterni.de re iu.lib.6. f Secundus effectus est,quia separat à cõmunione fidelium,& quò ad istos duos effectus secunda excõicatio nihil operatur.Tertius effectꝰ est retinendi eum extra cõionẽ donec fuerit absolutus:& quò ad istum operatur secunda excõicatio,nã declarat eum proiectum à deo ex nouo delicto:& quod non debet cõicari secum,nisi prius absolutionẽ obtineat ẽt à se
g cunda,& idem dicẽdum de tertia,& quarta,& infra,& vlteriori,g & illud firmiter tenendum est secundum Hosti. quod excõicatus non ita faciliter resurgit nec recipit gratiam dei, sicut ãlius peccator non excommunicatus.& quia orationes & alia bona opera,sunt in eo debiliora.quã in alio.Et q̃ angelus deputatus ad custodiendum eum non ita operatur in eo,sicut in alio.Et quod angelus malus.id est diabolus habet maiorem potestatem quàm in alio peccatore,vnde si rusticus vrit ur asino vel iumento ita dia-
4 bolus excommunicato.†Ex quib.patet quòd etiam quoad ecclesiam triumphantem, aliquid operabitur excommunicatio lata per prelatum bsic limita gl.24.q.1.quodcunque. quæ dicit qd nullam vim potestatis quo ad ecclesiam triumphantem exercet prælatus excommunicando. hoc procedit intelligendo in iusta excommunicatione vt dixi. Iniustæ verò excommunicationis vnicus est effectus,quia non debet illi communicari,donec fuerit absolutus.& idem dicendum de secunda & tertia. Si verò excommnnicatio euidenter est nulla,nullũ habet effectum, in c.cũ contingat.de off.dele.&in c.per tuas.de sen.excom.Vlt.quæritur nunquid illi qui incidunt in seruitutem propter delictum possunt manumitti.Io.An.dicit quòd non,ad hoc l.j.qui.ad liber.proclama.non li.1.tenementi.

ADDITIONES.

a ¶ Et vide omnino gl.in cle j.in verbo,destinauit,de pœn. & plenè per Bart.in l.non solùm. §. si mandato.ff.de iniur.& in l.sed si vnus.co.ti.Alex.de Ne.
b ¶ Goff.dicit q̃ Papa hic ostendit quicquid principi facere incumbat,& D.Car.in 2.oppositione.dicit q̃ hæc solutio est cum præcedenti iungenda,vult dicere,q̃ ratione huius criminis Papa potuit per constitutionem suam declarare quæ pœna sit imponenda,debebit tamen imponi per dominum temporalem,& hoc tenet Inn.ĩ.e.ad liberandam.quem Doct.ſ.quuntur.Ale.de Ne.
c ¶ Armis,Quæ dicantur arma,vide Car.in cle.ne in agro.§. ne potestate.vt v.q.de sta.mon.refert Fel.in gl.j.proœ.huius li. vers.sic etiam,& hic.de quo Alb.in 2.par.sta.cxxvij.Seb.Sap.
d ¶ Sed aduerte,illa lex 2.exprimit loricas,scuta,arcꝰ,sagittas,spata, gladios,ferrum,factum,vel infectum, & generaliter cuiuscunq; generis arma secundum l.cotem.ff.de publica.quę etiam allegatur in gl.loquitur de lapidibus necessariis ad ferrum acuendum, qui appellantur cotes.Et de ferro in frumẽto,& sale.Nam omnia ista sunt prohibita deferri hostibus,& deferentes sunt decapitãdi vt in dictis iurib.Et idem dicẽdum est de illis, qui docent eos facere naues cum prius illius rei peritiam non haberent vt in l.fi. C.de pœn.In quantum autem Abb.Sic.allegat gl.in cle. ne in agro.§ quia verò.in verbo,arma.de stat.monach.dic q̃ illa gl. dicit,quid veniat appellatione armorum, & dic quod hoc verbũ, arma,accipitur in communi significatione,nõ autem in latissima,vt patet ex hoc.& ĩ.e.ad liberandum.Alex.de Ne.
e ¶ No.bene.Vtrum excõicatus possit excommunicare, vide glo. nostram.3.q.4.in c.Engeltrudam,& tex.in c.3.quod met.cau.lib.vj.gl.in cle.j.de sepul.Bar.in l.de pupillo § si in pluribus.de no.opnun.gl.Cy.& alios in l.2.C.vt intra certũ temp. causa cri. termi. Bal.in l.nihil.de manda.prin.& aliquid per gl&.doc.in c.capitulu. de resc.& vide gl.in c.cum pro causa.de sen.exc.&c.cum ex parte.de off.or.Item an suspensus pendente suspensione possit iterũ suspendi,vide tex.& gl.ord.in cle.2.de magiſ.& Io.An.in ca.cum in cunctis.de elect.Item de illo art.an requirantur plures absolutiones quando quis fuit pluries excõicatus, vide omnino Arch. in d.c engeltrudam.3.q.4.An autem infamis possit iterum infamari,vide glo.& ibi Sal. latè in d.l.2.C.vt intra certum temp.Item q̃ bannitus ex vna causa possit iterum bãniri ex alia,tenet Sal.in l.si seruus.C.de sepul.viola.Et ita dicit practicari.Item de.q. hic posita vide tex.optimum in cl.j.circa fi.prin.de vsur.Et q̃ excommunicatus possit iterum excommunicari,tenet apertè sanctus Tho. 4.sen.di.18 q.2.art.3.circa fi.de Bellentz.
f ¶ Sed dic q̃ excommunicatio non est ferenda ab homine,& cõtra criminorum,nisi sit contumax in se non emendando,&sic excommunicatio ab homine non est ferenda nisi pro contumacia de quo vide gl.notabilem. 11.q.3.nemo.Alex.de Ne.
g ¶ Idem dicendũ in bannito,vt possit iterum banniri,& dicit Bar. in l.de pupillo §.si pluribus de noui oper.nun.vbi declarat hanc materiam & vide de hac materia in c.cũ pro causa.de sent.exc.& de off.ord.ex parte.& 3 q.4.engeltrudam.Alex.de Ne.
h ¶ Hinc est q̃ cõstitutio militãtis ecclesiæ ligat delicta omnino occulta,quò ad censuras ecclesiasticas,licet de ipsis non iudicet.vide gl.notab.in clem.1.inverbo,eo ipso incurrant.de hæret.Alex de Ne.
i ¶ Hoc est verum nisi alia l publica libertas comperit etiam inhabili,& incapaci,vt est tex.in l.3.hi quoque.ff.ad Syllani.Lex enim facta ob publicam vtilitatem non excipit de personarum habilitate,facit quod no.Bal.in l.j.in fi.C.de prec.Imp.of.Al.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Prohibita noua constructione alicuius ædificij an videatur prohibita reformatio.*
9 *Licet comedere porcum illis diebus quibus licitum est comedere oua. Mutata forma rei,substantia mutata videtur.*
3 *Synagoga antiqua funditus diruta non licet nouo in eoden loco synagogã ædificari.*

Co-ſu

CAP. V.

a CONSVLVIT. Iudæi veteres synagogas in priorẽ statum reformare possunt,de nouo erigere nõ possunt. & duæ sunt partes.secunda ibi,verum.Casus literalis.Quærebatur à domino pa.vtrum iudæi nouas synagogas erigere possint. Et respondet, qd̃ iudæi nouas synagogas erigere non debent,sed antiquas, si corruerint possunt reædificare in pristinam formam siue statum, & non amplius exaltare,aut ampliores, & pretiosiores faciant, quã antea fuisse noscuntur & hoc pro magno beneficio habere
1 debent.B. †Not. primo quod cui prohibetur noua constructio alicuius ædificij,non videtur prohibita antiqui ędificij reformatio,& facit pro constitutione quorundam locorum, qua cauetur vt non liceat alicui priuata castra de nouo erigere. nunquid
b liceat antiqua castella ruinam minãtia,vel corrupta reformare,b & dicendum quod sic,vt hic probatur ad hoc quod habetur in
c l.j.§.si quis ædificium.ff.de no.ope.nun.cita tamen vt noua reparatio non commutet antiquam formã,vt fiat ædificium prætiosius vel amplius,nam vbicunque mutatur pristina forma videtur nouum ædificiũ,& cadit sub protectione noui ædificij.vt singula
2 riter probatur in isto tex.† Et facit qd̃ in simili no gl.33.q.2.admonere,&c.proposuisti.82.dist.quæ singulariter dicunt licitum esse comedere sagimẽ illis diebus quibus licitum est comedere oua,
d d licet tunc non sit licitum vti carnib. quasi mutando formam videtur rei substãtia mutata,facit quod no.ſ.de testib.c.cum causam.in ver.tempore,& in gl.magna,& ff.ad exhi.l.Iulian°. §.sed si quis.† Sed circa hũc text. & declarationem prædictorum posset dubitari quid si antiqua synagoga funditus corruit nũquid liciẽ tũ sit de nouo ædificari in loco,vbi fuit antiqua,& potest dici qd̃ non,quia videtur omnino nouum ędificium ex quo funditus destructum est.ad hoc quod leg.& no.in l.inter stipulantem.§.sacrã ff.de verb.obli.vide bo.gl.in simili in c.3.de iure patro.& quod ibi no.intelligitur ergo iste tex.quando antiqua synagoga minatur ruinam seu corruit,non tamen ex toto,vel funditus. Sed quæro, Iudæi tolerantur in antiquis synagogis.Sol.dicit Ioan.An. quod spes est de eorum cõuersione.& vt facilius trahantur ad fidem,ar-
f xlv.di.qui syncera.& quia ipsi semper sunt parati seruire. f In gl.j. ibi Constantinus imperator.dic melius quod ipse Christus morte sua subiecit iudæos in seruitutem,& ecclesiam erexit.ſ.co.c. iudæos.in princ. sed Constantinus imperator fuit executor,&c cedendum.In ꝑrium tamen facit glo.in cle.fi.de re.in gl.pen. quæ dicit q̃ beneficium extinctum,&postea renouatum non censetur nouum,sed illud est, quia suppressio non extinguit ipso iure beneficium,sed solùm facit cessare eius effectum,vt dicit But. & Io.de imo.Sed requisitus fuit,quid si antiqua synagoga Iudæorum est iuxta nostram ecclesiam,ita q̃ iudæi inde quicquid faciũt clerici,& clerici audiunt iudæos sua sacrificia facientes,an hoc sit tolerandum?puto q̃ non:quia secreta nostræ fidei non sunt indelib.reuelanda.43.di.in mandatis.item pagani non debent exercere sua sacrificia in loco vbi audiantur à Christianis,vt in cle.ieo.ti.Et per hoc puto illam synagogã,licet veterem destruẽdam, non tamen poterit concedi licentia vt alibi ædificetur ab alio q̃ à papa:quia ista secũda esset noua synagoga ergo nullus inferior à papa poterit hanc licentiam concedere:quia ꝑ ius dispensare nõ potest,vt in c.dilectus.de temp.ordinat.& hoc tenet D.Card.ſ.eo. iudæi. Ale.de Ne.
f ¶ Nunquid autem posset ecclesia concedere iudæis licentiam faciendi sua sacrificia:& suas ceremonias,gl.multùm notab.in d.c. qui syncera dicit q̃ non:quia non potest consentire peccato,sed solum ecclesia eos tolerat,& liberat à pœna,& aufert impedimẽta,quod tene mẽti. Ad idem vide gl.4.di.denique.inverbo,veniaplenè dixi in c.nam magno.nec cler.vel monachi.& in c.inter opera.de sponſ. Ale.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Socius malus corrumpit mores alterius socij.*
2 *Iudæi an possint habere nutrices christianas extra domum.*
3 *Argumentum a contrario sensa validum est in iure.*
4 *Episcopus an possit dispensare quòd iudæus habeat nutrices christianas.*

CAP. VIII.

a AD HAEC. 2 In familiari seruitio iudæorum, christiani esse non debent prohibet,& prohibitionis causam reddit ibi, quoniam.Casus literalis.Præcipit hic papa prælatis ecclesiarum, quod ipsi prohibeant omnib.christianis:& compellant si necesse fuerit per censuram ecclesiasticã,ne seruitio iudæorũ assidue morentur nec infantes iudæorum nutrices mulieres in domib. eorũ nutrire præsumant: quia iudæorũ mores morib.christianorum non concordant.& ipsi de facili per assiduam conuersationẽ simplices ad suam superstitionem inclinarent.B Not.1.christianum non debere se exponere seruitio iudæi,per quod ꝑhat familiaritatem intrinsecam cum ipso iudeo,& ideò prohibetur hic assidua
1 mora,& seruitium in domo.No.2.quod non debent illi cohabitare & coniungi quorum studia sunt diuersa.† Item no.ex fi.text. ꝑ malam societatem sæpe.n.ex malo comite socio,corrumpuntur mores alterius.ad hoc 23.q.1.sæpe malorum,& collige ex mẽte literæ in fi.quod magis prohibetur simplicib.conuersatio cum iudæo quã cum viris literatis.quia simplices de facili subuertuntur:sed literati possent porius eos ad christianitatem adducere, facit quod no.de diuor.quanto.& c.gaudemus. in gl.1.ibi.ſ.e.multorum.dicit Host.quod ibi assiduitas non reprobatur,imò approbatur ibi:indissolubilis astrictio.ideo cõcludit quod extra domũ potest christianus seruire iudæo,sed in domo ipsius iudæi nõ:sic videtur intelligere istum tex.quando in domib.iudæorum christiani se exponebant seruitio. b Sed puto quod alia sit mens.cap.
b ſ.quod extra domum nõ debet christianus assidue seruire iudeo, nec etiam in domo licet nutrite infantes eorum vnde iste tex.voluit æquiparare assidue seruitium extra domum & seruitium qd̃ sit in domo,& certe ista videntur paria habito respectu ad causã prohibitionis,nam si bene omnia iura huius materiæ ponderentur duæ sunt principales causæ prohibitionis:vna est ne propter continuam conuersationem & assiduam familiaritatem subuertantur animi simplicium,vt hic in fi.literæ.Secũda ratio ne iudæi videantur superiores si christiani eis famularentur:cum potius iudæi debeant recognoscere se seruos christianorum vt dicit tex.in c.si iudæos ĩ.eo.& certè quælibet istarũ rõnũ militat in seruitio continuo extra domũ:cũ & ibi ꝑhatur familiaritas,& denotetur quædã superioritas. Item iste tex.facit mẽtionẽ de domib. qñ loquitur de nutricib,sed cum in præcedenti casu nullã facit mentionẽ de domo,intelligo prædicta:& tex.qñ christianus vult seruire personæ iudæi,secus si ædificium vel aliquod aliud fabricet ad vtilitatẽ
2 eorum mercede constituta. † In glosſ. 2.ibi, eadem prohibitio est not.

ADDITIONES.

a ¶ Ad hęc.Ad materiam huius decretalis vide Abb.in c.post miserabilem.ĩ.de vsu.Seb.Sap.
b ¶ Ista sunt verba Host.in domib.aũt iudæorũ, & si qñq; qs intret nõ astringat se ad morã ꝑpetuã nec ꝑmn.nec Hosti.ꝑdicit Ab.Sicnã Host,cet intelligi vbi nõ seruit psonæ,sed colit possessiõẽ iudæi,nã hoc est licitũ,& si qñq; intret in domũ iudæi,& si qs bñ sideraverba Host.loqt d his q̃ stãt ĩ possessiõib. iudæorũ.A.de N.

Universidad de Deusto Biblioteca

est.no.tamen glo.quia quotidie venit in practica,& loquitur nimis succincte,potest habere duos intellectus, primus quod eadē prohibitio est etiam extra domum, & hūc intellectum videtur etiam sensisse 10.And.hic qui super hac particula gl. dicit supple extra domum,& nihil vltra dicit,& idem videtur hic sentire Anto.Et breuiter se expediendo Card.sentit oppo.& sic secundum intellectum vt extra domū liceat habere,& credo q̄ iste vltimus fuit intellectus gl.vt referatur ista cauda glos.ad tex.& non ad id quod proxi.dixerat,quāuis voluerit dicere quod similis prohibitio huius de qua in tex.habetur in c.fi.j.co. Et pro hoc intellectu facit d.c.& si iudæos.in fi.vbi indirectè excommunicantur iudæi si non dimiserint nutrices christianas,& sic videtur innuere quod non habeant eas in domo,ex quo compelluntur ad dimittendū & iste intellectus est humanior:nam possent iudæorum creaturę perire si non reperirent nutrices christianas extra domum. Itē ille tex.expresse facit mētionem de domib.à contrario ergo permittit extra domum.arg.à contrario sensu est fortissimū,si nō reperitur oppositum.de his quæ fiu.à prę.cum apostolica. † Sed quęro nunquid ex dispensatione episcopi possit iudæus habere nutricem christianam in domo,& videtur concludendum q̄ nō quia episcopus non dispēsat p̄ ius nisi expresse,vel tacite permittitur,vt no.inn.de temp.ord.dilectus.& arch.in c.licet canon. de elec.lib.6.plenè dico in c.at si clerici.in §. de adulteriis de iud maximè,quia ista prohibitio iuris tenditad fauorem,& decorem fidei christianæ,& dispensatio tendit in dedecus fidei,& ad cōmodū priuatum ipsius iudæi,& pro hac parte consuluit Car.quod satis mihi placet.

a ¶Sed profectò But.tenet opinionem gl.s. q̄ etiam extra domum non liceat nutrire pueros iudæorum.D.autem Car.dicit q̄ cessāte effectu de quo j.& si iudæos videret permitti quòd extra domum retineantur per hunc tex.à contrario sensu.Dicit tamen,q̄ melius est indistinctè ab hoc abstinere.Ego autē puto opinionē Ioannis.& But.esse veriores.s.q̄ etiam extra domum non liceat nutrire infantes iudæorum,& de hoc est tex.in d.c. & si iudæos. ibi.n.dicitur quòd iudæi inhibētur habere nutrices,vel seruiētes Christianas,vt filij liberæ dominentur filiis ancillæ.Nec obstat q̄ dicit ille tex.in fi.quia ibi ponitur casus separatus,vt patet per diuisionem versi,& per verbum:& infra. Vnde illud quod dicit in fi.illius capituli non debet referri ad superiora, quia vbi diuisio est facta per §.vel ver.clausula in vno posita nō refertur ad aliud, vt dicit glos.notab.in capi.vnic.de postul.præl.in 6. & hoc tene Ale.de Ne.

b ¶Nutricem christianam.Adde de hac plenè Fel.in c.at si clerici. §.de adulteriis.ver.episcopus non potest.s.de iud. Zech.

SVMMARIVM.

1 *Iudæi inuitinec baptizandi,nec sine iudicio puniendi sunt,nec reb.suis spoliandi,nec in festiuitatib.molestandi,nec eorum cœmeteria violanda sunt aut eorum corpora exhumanda.*
1 *Iudæus fugiens ad christianos, & petens baptismum non debet incontinē ti baptizari.*
3 *Iudæi non compelluntur suscipere fidem christianam.*
4 *Pœnæ alcernatiuæ impositæ iudicis est electio.*

CAP. IX.

SICVT IVDAEI.a† Iudęi nolentes non sunt inuiti baptizandi,nec ad hoc cogendi sunt,nec sine iudicio puniendi, aut reb.suis spoliandi,vel in suis festiuitatib.molestandi,nec ipsorum cœmeteria violanda,aut eorum corpora exhumanda. partes patent.Casus literalis.Statuit Clemens pa.q̄ nullus iudæus compelatur ad fidem vnire inuitus,& si aliquis ad fidē confugerit Christianam postquam voluntas eius patefacta fuerit,absque impedimento Christianus efficiatur.Fidem Christi habere non creditē.q̄ non spontaneus ad fidem accedit.Secundò dicit q̄ nullus christianus sine iudicio secularis potestatis iudæum occidere,vel mutilare,vel pecunias suas auferre præsumat,vel bonas consuetudines iudæorum immutet:nec in festiuitatib.suis perturbet vel coacta seruitia exigant.Tertiò statuit,vt nullus cœmeterium iudęorum mutilare,aut inuadere,aut obtentu pecuniæ humana corpora et fodere,præsumat.Si quis contra hoc fecerit honoris & officij sui
2 periculum patiatur,aut excommunicetur nisi satisfecerit.B.†No. ibi:postquam voluntas eius fuerit patefacta.q̄ iudæus fugiens ad christianos,& postulans baptismum non debet incontinenti baprizari,sed expectari debet,donec voluntas eius fuerit patefacta, i.q̄ non rancore animi:vel ex aliqua causa venerit ad baptismum sed recta deuotione: vnde debet stare inter christianos xl.dies antequam baptizetur.vt in c.ne absit.de conse.dis.4.quòd tamen in multis locis,non seruatur,& malè.nam quandoque iudæus propter discordiam,q̄ habet cū patre dicit se velle fieri xp̄ianum, & sedata discordia proficiscitur ad illam regionem,& redit ad in
b fidelitatem pristinam,debet ergo stare modo prædicto.b†Not. se
3 cundò q̄ iudęi non sunt compellendi ad fidem christianam susc cipiendam,q̄ est verum in adultis,sed de paruis sunt opi.egl.inc. iudæorū.28.q.1.tenet q̄ idem vt non possit eripi à parentibus eorum & baptizari,Sed alij tenent opp.quia cum sint serui non habent filios in potestate,vnde principes seculares eorum domini p̄t pueros inuitis parentibus eorum,facere baptizari. & hanc
d opi.sentit Io.An.hic licet apertè non firmet,sed q̄riumd expresse tenet Arc.xlv.d.qui syncerè. Ego multum dubitarem cū strictè & propriè non sunt serui,imò ab eis non p̄t coacta seruitia exigi.vt hic. Item indirectè cogerent parentes eorū ad fidem susciendam q̄ non est fiendū vt hic & in præal.c.qui syncere. In gl. in ver.effodere ibi,hęc actio infamat.videtur tex.in l.j.alle.in gl.
4 de materia in l.infamē.ff.de pub.iu.†In glo.fi.ibi, optionem iudi. no.bene gl.quod vbi pœna imponitur alternatiue, oprio datur iudici,q̄ pœnam illarū imponat.Idem no.gl.de vi.& ho.cle.in c.à crapula.In q̄rium videtur tex.cum ibi no.in l.quicūque.C.de ser. fugi.sed dic quod aut verba referuntur ad reum & tūc eius est electio,vt in præal.l.quicunque.aut ad iudicem. vel impersonaliter proferuntur verba,& tunc procedit ista gl.sed potest ille tex.intelligi aliter,& cessabit decisio.huius gl. q̄ habeat locum priuatio honoris,& officij,quando quis est in honore,& officio constitutus,sed si non est talis habet locum secunda pars alternatiuæ,vt excommunicetur,& hunc intellectum sentit Host. intelle
f ctus tamen gl.plus mihi placet,vt consideratis circunstantiis,iudicis sit eligere pœnam.

ADDITIONES.

a ¶Sicut iudæi.Vide text.in l.christianum.C.de sacri. paga.& vide quod plenè scripsi per illum tex.in meis recollectis in c. fi. circa med.de fer.de Bellentz.

b ¶Secundum antiqua tempora non debeant baptizari ante octo menses,vt in c.Iudæi.ea.dist.sed postea fuit reuocatum per illud c.ne qd absit,& sic hodie debēt teneri inter Christianos per xl. dies,antequam baptizentur.Alij verò infideles per xx.dies, vt in c.ante xx.dies.ead.dist.Alex.de Ne.

c ¶Sunt opi.An filij iudæorum possint eripi per principes seculares.& baptizari parentibus eorum inuitis. de hoc Io.de Imol.in cle.j.de iudæ.ver.tertiò quæritur hic. & adde hic Bal.in l.nam cium.ff.de his,qui sunt sui vel alie iur.vbi dt q̄ ex quo iudęi viuunt legibus Romanis,habent filios suos in potestate,sicut cæteri ciues Romani.Et vide Lud.Ro.in l.multum interest. ff. de ver. ob.vbi latè,qui etiam allegat gl.in d.c.qui syncera. Et de quæstione hic posita per Ab. vide in terminis late & eleganter beatum Thom.in 2.q.x,arti. xj. dequo vide omnino in repertorio audito,in verbo Iudæus.& Domini.latè in d.c.qui syncera.circa princi.& Domi.in c.frarernitatem,vltra medium.ver.oppono tertiò li.2.di.vbi etiā ponit an liceat propria authoritate auferre iudęis seruos suos,& bona sua,& possessiones eorum.de Bellentz.

d ¶Contrarium.Adde quòd idem tenet Cal.con.vj.hoc tit.

¶ Adde q̄ voluit allegare Cal.cons.3.quod inci.an filij Iudęorū Idem tenet sanctus Tho.2.2,q.x.ar.vl.Car.in cle.j.in fi.e.ti.& Felin.hic in prin.& dum iste dixit.s.proxi.quod Iudæi non habent filios in potestate.vide Bal.& Petrum de Anch.in l.item in potesta te.ff.de his qui sunt sui,vel alie.iur.& Fel.in c.Iudęi.el.3.ver.& istæ inducuntur.s.eo. Zach.

e ¶Idem tenet Butr.hic,& dicit q̄ hanc opinionem firmat Arc. in d.c.qui syncera.sed gl.tenet q̄rium in c. Iudæorum.28.q.1. & idē ibi Io.de Fantu.& Beatus Thomas.2.2.q.ar.vlt.& D.Car.hic.Nec est verum quod Iudæi sint serui, vt probatur hic in vers. neque aliquis.Vnde non possunt vendi,& ita seruatur de consuetudine & ideò tenenda est opinio quam tenet hic Abb. Sic. quia est verior & communior.Sed dubium est,quid si filius iudæi excessit 7.annum,an possit inuitis parentibus baptizari,dic q̄ sic,qa post 7.annum quò ad baptismum censetur doli capax,vt dicit glo.referens Augustinum in quadam epist.ad Renatum episcopum,de consec.di.4.paruuli.& idem tenet gl.in c.j.de delict.puer.& plenè examinaui in c.2.de conuer.infid.Alex.de Ne.

f ¶Hic nihil addo.sed dicam in c.sicut dignum.vbi gl.fi.tangit.j.de homicidio.Alex.de Ne.

SVMMARIVM

1 *Socij priuilegiati gaudent eodem priuilegio quo priuilegiatus.*
2 *Cibis infidelium non licet vesci regulariter.*
3 *Religiosis non licet ire ad prædicandum infidelibus sine licentia.*
4 *Volenti intrare strictiorem regulam sufficit petere licentiam à superiore,licet non obtineat.*

CAP. X.

QVAM SIT.Ponit duas indulgētias illorum qui paganis p̄dicant.secunda ibi,insuper.Casus literalis. Quidam episcopus qui volebat fidem catholicam prædicare paganis,quæsiuit à pap.vtrum deberet vti cibis illorum,concedit ei dominus pa. & sociis eius,vt cum exhiberet se ad prædicandam fidem paganis liceat eis vti his cibis,cum gratiarum actione,quæ sibi ab ipsis in fidelib apponentur,dummodo abstineant ab esu carnium quib. vti non liceat iuxta canonicas sanctiones.Insuper cōcedit eisdē vt quicunque religiosi aut clerici idonei ad annūtiandam prædi
1 catam fidem sibi adhærere voluerint liberam habeant facultatem
a petita & obtenta prælatorum suorum licentia B. †No.j. q̄ socij priuilegiatia gaudēt eodem priuilegio, quo priuilegiatus, quod intelligo,quando priuilegium esset inutile priuilegiato. nisi socij hoc eodem priuilegio gauderent,de quo dic.vt plenè no. de
2 priui.licet.li.6.†No.2.q̄ regulariter non licet vesci cibis infidelium,nam hic hoc permittitur ex causa.Item no. quod etiam infidelibus quis non potest prædicare,nisi habeat licentiam à superiore.Sed quęro nunquid hodie fit necesse petere licentiā de nouo.Lau.videtur hic sentire,quod non.vnde exponit tex.concedimus.i.concessum esse ostendimus.Host.sentit opp.& dicit q̄ ista priuilegia fuerunt concessa de iure speciali.Idem videtur sentire Inn.dicens q̄ licet olim fuerit licitum communicare cum paga
3 nis,hodie secus per id quod no.in gl.†Vltimo no.quod religiosi non possunt ire ad prædicandū infidelibus,nisi habeant licentiā
a suorum superiorum,& habeāt authoritatem sedis apostolicę vt
b hic.b†n gl.2.in fi.Io.An.in c.omnes.28.q.j.reddit aliam rationem,
c quod maior familiaritas c̄hitur in cibo sumēdo,q̄ in colloquio & facilius decipitur inter epulas.22.q.4.vnusquisque.In gl. fi. ibi, nisi ex officio sibi commisso,& est ratio,quia prædicare est officium curæ,& ideò non competit illis qui non habent curam animarum,vt dicit gl.no.in cle.j.de regu.vnde isti fratres mendicā tes de iure communi prædicare nō possunt,quia non habent cu ram animarum,sed eis competit ex priuilegio,& audiunt cōfes-
4 siones,vt in cle.dudum.de sepul.†In ea gl.ibi de regularibus.licet. vbi volenti intrare strictiorem religionem sufficit petere licentiam à superiore licet nō obtineatur,& hic est opus,vt etiam obtineatur.& sic facit q̄rium Inn.& Goff.& dicunt quod religio,& prædicare habent se tanq̄ excedētia,& excessa.nam pro religione sufficit petere licentiam,sed pro prædicatione est necesse, qd obtineatur,sed in aliis prædicatio excedit religionem, quia pro hoc officio prædicandi religiosus assumi potest ad ecclesiam secularem,& exire monasterium.vt i c.quod dei timorem.de stat. regularium.Sed vera ratio diuersitatis inter hunc casum.& c. licet.est,quia hic subest periculum in prædicādo,quia posset corrū pere proximum.Item est extra iugum obedientiæ.Vnde superior fm qualitatem personę conceder, vel negabit licentiam.sed in c.licet.non est hoc periculum,cum intret religionem strictiorē & erit ibi sub obedientia,& ideo sufficit petere licentiā à primo
d superiore,d nec ob.c.cum olim alleg.in gl.quia ibi ex forma arbitrij tantum obligabatur ad consilium petendum,& non consensum,sed hic debet habere consensum superioris.

ADDITIONES.

a ¶Priuilegiati.vide Abb.in c.quanto.in 3.no.s.de cens. & Bal. in l.j.C.de vxo.mil.Oldr.in cons.xj.inc.thema tale.Alex.in l.lecta.in gl.in verb.in domo.ff.si cert.pet.Seb.Sap.

b ¶Et sic non habet quis prædicare infidelibus sine licentia Papæ, & hoc communiter tenetur. Alex.de Ne.

c ¶Familiaritas. an & quando liceat christiano communicare cū infidelibus,vide omnino per beatū Tho.2.q.x.art. vbi distinguit an Christianus sit firmus, & bene fundatus in fide an non. De Bellentzinis.

d ¶Istam rationem ponit Io.An.hic.Alex.de Ne.

SVMMARIVM

1 *Dispositio cōcernens tempus guerræ videtur etiā concernere tempus treugæ.Tempus guerræ in pœnalibus comprehendit tempus treugæ.*
2 *Dispositio loquens personaliter concernens actum personæ comprehendit reddum facientem,sed etiam mandantem.*
3 *Iurans non ire nisi facta pace, si vadit facta tantum treuga an incidat in pœnam excommunicationis,seu periurij.*

CAP. XI

SIGNIFICAVIT.Habet tria dicta.& h.d.in summa.Pro redimendis captiuis licet ire.Alexandriam iurantibus, quod nihil deferent auxilij seu subsidij extra redemptionis articulū, portans,vel mittens etiam post treugas merces prohibitas excommunicatus est,& pacis appellatione non veniunt treugæ. secundum dictum ibi.illi.tertium ibi,ad vitimum.Casus literalis. Quidam erant in captiuitate Saracenorum:amici siue consanguinei illorum volebant ire illuc pro ipsis recuperandis:quæritur quali ter valent illuc proficisci.R̄n.pa q̄ bene possunt ire dūmō nihil i mercib.suis portent:vel alio mō secū illuc deferant: vnde possit saracenis aliquod subsidium prouenire excepto redemptionis articulo,ita tamē quod hoc prius firment proprio iuro.Sed dicit, q̄ illi,qui post treugā factā inter christianos,& saracenos portant illuc merces prohibitas ab excōicatione nullatenus excusantur: sicut nec illi excusantur,qui per alios merces prohibitas illuc trās mittunt. Tertiò,aliqui iurauerunt in terram saracenorū cū mercib.prohibitis se amplius non ituros,nisi pax esset inter christianos,& saracenos reformata,& post factā treugam iuerūt illuc cū mercib.prohibitis:quæritur,an excusentur ab excō.R̄n.pa.q̄dō illa de pace,vel treuga eos ab exc. vinculo nō absoluit:nec etiam à periurio.B.No.4.q̄ durante guerra inter christianos,& infideles non debet per aliquem christianum subsidium aliquod infidelib. afferri,& sic nō tm̄ illo tpe prohibetur delatio prohibitarū mercium:de quib.in c.ita quorundā §.eo.sed ēt aliarū non prohibita rū:vt probat euidenter lr̄a ibi,aliquod cōmodū,vel subsidiū,&,p hoc dicto facit dictū Inn.in c.seq. No.2.qd licitū est redimere cap
1 tiuos christianos ēt durāte guerra:licet ex redēptione cōmodū vel subsidiū,pueniat infidelib.†No.3.in §.illi.quod dispō acernēs tps guerræ vt ēt acernere tps treugę,qa per treugā guerra nō est extincta,vt probatur in §.seq.& fm vnū intellectū vt iste tex.no.ēt quod in pœnalib.tps guerræ aprehendat tps treugæ quo ad hoc,
a vt inimicis nullū subsidiū veniat.a†Itē no.4.q̄ dispō b loquens p
2 sonaliter,& concernēs actū personæ cōprehendit nedum faciēb tē,sed ēt mandantē,seu fieri facientē,quātūcūq;cōsto sit penalis, nam c.ita quorūdā.s.eo.punit ducētes merces prohibitas ad infideles,& hic dr̄ q̄ non solum illi incidunt in pœnā,qui tales merces personaliter deferunt,sed etiā probatur,quod illi quiper nuntium destinauerunt.& probatur ex c.mulieres.de sen.exc.iuncto c.si quis suadēte.17.q.4.de quo per Bar.ff.de adul.l, hæc verba.& l.aut qui aliter.ff.quod vi aut clā.& in præal.ca.mulieres.vbi hoc dico.Si tamen q̄stō puniret facientem personaliter,& tunc faciēs per alium peccat,tamen non incidit in pœnā,vt dicit gl.in cle. 1. de vi.& ho.cle,in ver.personaliter.secus si non apponeretur personaliter,qa tunc faciēs p aliū incidit in culpā & in pœnā,vt hic& in iurib.superius all.c 1 n gl.1.ibi.fm qd dr̄ s.eo.ista gl.hic vī velle restringere istū tex.ad merces ,phibitas,vt sit sensus.qd portās alias merces ēt tpe guerræ,nō incidit in pœnam excō.sed certè ex
c hoc resultat q̄dā grietas ingl.nā si in tex.intelligi dēt de mercib.,p hibitis tm̄,ergo ,p redēptionis articulo licitum est eas deferre,cū text.excipiat hunc casum cui q̄rium q̄cludit gloss.& iō pt dici vt s.dixi,q̄ tpe guerræ nō est licitū deferre aliquas merces.ēt nō ,phibitas.p c.ita s.eo.& hoc vī velle tex.iste & hoc not.p dictum c.ita, & p c.seq.Aduerte tū,q̄ Inn.& Host.hic tenēt q̄riū,& q̄ decisiōē hui⁹ gl.dicētes,q̄,p redēptione captiuorū licitū ē deferre merces ,phibitas,ar.l.sancimus.C.de sacrosc.ecc.& in c.1.de pig.nā vasa q̄ phibētur alio tpe vēdi,distrahi possunt ,p redimēdis captiuis.12. q.2.aurū.Io.An.q̄cludit,q̄ ante factū sequēda est opi.gl.nā si insideles ppenderēt quod pro redēptione possent q̄seq istas merces ,phibitas nō vellēt aliud ,p redēptione,itē volēti fraudē q̄mittere paratū esse velamē,qa semper diceret fecisse pro redimēdis captiuis,sed post factū q̄sulēdū est,fm opi. Inn.& Host.& sic necessitas redimēdi captiuos eos excusat.ar.de sen.exc.c.inter. & facit d iureiu.verū.tenerē tū indistinctè,quod tales merces ,phibitas nō sit licitum deferre ēt ,p redemptione,nec excusatur deferens etiā ex post facto,qa cū ex illis armis veniāt impugnandi postea christiani,nō dēt impēdi subsidiū ad malū q̄mittēdū pp bonū, qd insequitur.talis.n.q̄sensatio à iure reprobatur. de vsuris, c.super eo & in canon magnopere.iuncta gl.i.ne cler. vel mon. pro hoc tex. s.e.ca.ita.vbi deferentes dicuntur pares,aut superiores in malitia cum illis qui postea impugnant.& facit gloss. in ver. subministrant. & hoc puto procedere durante guerra. sed tempore pacis

ADDITIONES.

a ¶D.autem Card.dicit quòd treuga est tempus mediū inter guerram & pacem,quod dicit facere ad multa,& verū dicit.Tamē hic est casus quod potiùs cōprehenditur sub appellatione belli,quā pacis. Ale.de Ne.

b ¶Quod dispositio.Quando mandans teneatur sicut faciens,vide latissime Ang.de Ar̄e.in tract.maleficiorum.in ver.Sempronium mandatorem.Fel.in c.mulieres.j.de sent.exc.Seb.Sap.

c ¶ Hinc est quòd vbi quis debet iurare personaliter, vel propriis manib.non potest iurare per procuratorem,etiā cum specia.mādato adsit iurandum:secus si debet præstare proprium iuramentum.de qio vide Do Domin.post 10ann.Andr.in capitul. vt circa. super gloss. in verbo, proprium, de e.ection.in vj. Alexand. de Ne.

Universidad de Navarra

a pacis procedat opi. Io. And. 2† In gl. in verbo, excommunicatio
3 nis, in fine pondere gl. quia facit pro notabili ſuperius collecto, & ſentit c. arē quod tpe pacis licitum eſt deferre merces ēt prohibitas ad infideles, & idem ſentit gl. in fi. Sed ōriū ſentit Inn. in c. ſeq. & illud puto verius, vt ibi dicam. In gl. fi. in fi. ex gl. colligitur vn'
b intellectus ad tex. q̄ iurans non ire, niſi facta pace b q̄ ſi facta tantum treuga iuerit merito incidat in pœnam excommunicationis, & periurij: facit pro illis quæ dixi ſ. in tertio no. quod clarius probatur in c. ſeq. vbi excōmunicatio promulgatur, durāte guerra: & tamen poſt treugam incidunt ad pœnam. Alius intellectus ponitur per doc. videlicet q̄ iſti apposuerunt cōditiones de pace aut treuga quod colligitur ex verbis pa. dum dicit quod illa cōditio de pace, & treuga habenda, &c. vnde ſi vadunt poſt treugam non incidunt in periuria: quia purificata eſt altera pars alternati uè, ſed incidunt in excōicationem quia adhuc non eſt pax. ideo litera in fi. facit mentionem de excōi. Et poteſt dici. quod ſenſus literæ ſit, quod ſiue ſit facta pax, ſiue ſit guerra, incidunt in excōi cationem portando merces prohibitas. pro hoc quod dicam in c, ſeq. &c.

ADDITIONES.

a ¶ Butr. tranſit cum opinione Inn. & Hoſt. & Io. And. Sed Innoc. & Hoſt. ſe limitant, & dicunt hoc procedere niſi portarent, & venderent arma in articulo, quando pugna actualiter exercetur inter Chriſtianos, & infideles: nā tunc tales non euaderent ſententiam excommunicationis, & hoc clariùs dicit But. quàm ipſe D. Car. indiſtinctè tenet opinionem gl. quia in c. ita quorundam, indiſtinctè prohibetur tales merces deferri ad infideles. & hoc expreſsè nō permittitur q̄ poſſint pro redemptionis articulo deferri merces prohibitæ, & hoc mihi placet, & credo q̄ etiam tempore pacis nō liceat pro redimendis captiuis deferri merces prohibitas quia hoc non reperitur permiſſum. ad iſtum tex. reſpondeo aliter quàm reſpondeat Do. Card. quia eius reſponſio mihi non placet, quod iſte tex. permittit tempore guerræ deferri merces ad
3 infideles pro redimendis captiuis: quas tamen eſſet licitum deferre tempore pacis, ſed propter guerram eſt prohibitio. Vnde hoc caſu licebit pro redimēdis captiuis deferre merces prohibitas tēpore guerræ, quo omnes merces ſunt prohibitæ, vt in c. ſeq. permiſſas tamen tempore pacis & ſic intellige iſtū tex. qui hoc vult, ſi rectè inſpiciatur. Ale. de Ne.

b ¶ Niſi facta pace adde q̄ quamuis treuga aliquādo dicatur pax, vt remiſ. no. in apoſt. ad iſtum in c. nouit. de iud. n. x. in ver. p̄t appellari pax. vnde treuga non ſufficit vbi pax requiritur, puta ad dimi nutionem pœnæ ex forma ſtatuti. Ita no. Ang. & Pau. de Caſt. in l. conuentionum. & ibi ad plenum d. Ale. qui ipſos refert ibi. itē facit iſte text. cum concor. ibi per eum ſignatis. ff. de pact. Et ratio poteſt eſſe iſta: quia treuga magis accedit guerrę, quam paci. vt no. Bal. in ti. de pace conſtan. c. vnico. §. vaſalli qui tēpore. in prin. Zacha.

SVMMARIVM.

1 *Exiſtente guerra inter chriſtianos, & infideles non ſolum eſt excōicatus deferens arma, & alias merces prohibitas, ſed etiam deferens quaſcunque merces.*
2 *Pœnæ quæ pro eodē delicto imponuntur à diuerſis conſtitutionib. ambæ imminent contra facientib. ita quod ipſo facto ligentur.*
3 *Excommunicatus propter delationem mercium prohibitarum ad infideles à quo poſſit abſolui.*

CAP. XII.

QVOD OLIM. Excommunicati ſunt qui cum ſaracenis tēpore guerræ aliquod habēt cōmercium, vel eis præſtant ſubſidium primò excommunicat, ſecundò hortatur illos: quib. ſcribit ibi, veſtræ igitur. Caſus literalis. in Lateranen. Conci. prohibitū fuit quòd nullus merces prohibitas ſaracenis portaret per ſe vel per alium. & Clemens pa. illos excommunicationi ſupponit, qui amplius cū ſaracenis commercium habuerint per ſe, vel per alios nauib. ſeu quocunque alio ingenio eis aliqua reiū ſubſidia, dum guerra durauerit, duxerint imponenda, vnde mādat quibuſdam, quatenus nullo modo: aut quocunque ingenio eis mercimonia, conſilia, vel alia ſubſidia tranſmittant, & ſi aliqui contra fecerint non ſolum ſunt ipſo iure excommunicati, verum etiam
1 iram Dei viuentis incurrunt. B. †No. primo ibi: mercimonium, & ibi ſeu quocunque alio ingenio. & ibi: ſubſidia ſeu conſilia, &c. qđ tempore guerrę exiſtentis inter chriſtianos, & infideles non ſolū imminet excommunicatio deferentib. merces prohibitas. vt in cap. ita. ſ. eod. ſed etiam deferentib. quaſcunque merces etiam habentib. commercium cum eis, & impendentib. ſubſidia ſeu conſilia non ſolum realiter ſed cum ingenio: & licet Hoſtiē. dicat hoc periculoſum, & quòd eget declaratione: tamen Innocent. & Gof. & multi alii tenent ſimpliciter quod dixi. dicentes, quod exiſtente guerra, durat prohibitio generaliter, ſed gueria ceſſante, non durat canon latæ ſententię, niſi in illis mercibus prohibitis. & ideo intellige hoc ar. ōrio ſenſu vbi guerra durauerit, &c. vt procedat in aliis mercibus, & in aliis non contentis ſub diſpoſitione c. ita. ſed in illis, de quibus in c. ita. ſemper ſtat probatio ēt tempore pacis. licet aliud ſenſerit gl. ſ. c. prox. Sed iſtud plus mihi placet. nam poſſunt facere infideles pacem fraudulenter, vt ſic valerent fulciri huiuſmodi armis. & iſta opi. benignior eſt ante factum, ſed poſt factum poſſent. forte excuſari à pœna, quia illud
a c. ita dicit, quod deferebant ad impugnandos chriſtianos. a† In
2 gl. in ver. ſupponimus, ibi, duplici excommunicatione ſunt ligati. no. gl. ſingulariter ex qua colligitur, quod ſicut ōpro eodem de
b licto à diuerſis conſtitutionibus imponitur pœna ipſo facto, qđ vtraque ſimul imminet ẽ facientibus, ita q̄ vtraque ipſo facto ligantur, licet conſtitutiones non concernant intereſſe priuatum de quo dicto dubito per no. per Io. An. in c. felicis. de pe. lib. 6. & per Bar. in l. j. ff. vt bo. rap. in l. quoties. de act. & obl. volens tenere ōtium poſſet dicere, q̄ hic Pa. excommunicauit de nouo prorogando conſtitutionem c. ita. etiam ad merces nō prohibitas. Sed ẽ faciens in vnam excō. incidit. pro hoc tex. in fi. ibi excommunicationem illam. nō enim dicit in excommunicationes. nec in iſtā ſed in illam q. d. prorogatam in iſtam, & ſecundum hunc intelle ctum nulla ſequitur abſurditas. Et an, & quando per ſecundam conſtitutionem diſponentem ſuper eodem facto intelligatur renocata prima. dic vt no. in iurib. prælleg. facit ad prędicta quod
3 no. in cle. 2. de ma. & in c. cum in cunctis. de elect. per Inno. †In fi. gl. hoc dictum procedit, vt epiſcopus poſſit abſoluere niſi excō municatio etiam eſſet lata ab homine iuxta formam c. ita. in fi. ſ. c. nam à tali non abſōluit, niſi qui excommunicat. vel ſuperiór. vt in c. paſtoralis. §. præterea. de off. deleg. & in c. nuper. de ſen. exc. & hodie pa. ter in anno. cum facit proceſſus generales excommunicat iſtos ſolenniter, & ideò nemo poſſet eos abſoluere ab illa niſi pa. qui etiam cum magna difficultate hoc caſu facit ſecundum Io. And.

ADDITIONES.

a ¶ Sed tu dic quòd ante, & poſt factum tenenda eſt opinio Inn. & Goff. quia communiter per Doct. tenetur. & probatur in hoc c. & in d. c. ita. Alex. de Ne.

b Quod ſicut. Vide Pet. de Anch. in regula ea quę. verſic. nono quæro. de reg. iur. remiſſiuè lat. in l. j. verſ. vlt. no. in 2. lect. C. de ſum. trini. vbi latè Fulg. Bal. & Pau. de Ca. examinant quando ex eodem delicto quis poſſit duplici pœna puniri. Seb. Sap.

CAP. XIII.

ET SI IVDAEOS. Iudæi nutrices, vel ſeruiētes chriſtianos habere nō debent, contra facientibus interdicitur chriſtianorum commercium. h. d. Primo ponit exordium, ſecundo facti narrationem, tertio prohibet, quarto penam imponi mandat. ſecunda ibi, accepimus. tertia ibi, prohibemus, quarta, ſi vero. Caſus literalis. Quamuis chriſtiani pro ſola humanitate recipiāt iudęos & ſuſtineant cohabitationem illorum tamen ingrati chriſtianis eſſe non debent vt reddant chriſtianis pro gratia cōtumeliam, & de familiaritate contemptum & illam retributionem impendūt, de qua dicitur iuxta vulgare prouerbium, mus in pera, ſerpens in gremio, & ignis in ſinu, hoſpites ſuos male remunerare conſueuerunt. ipſi enim faciebāt chriſtianas mulieres nutrire filios ſuos & cum in die reſurrectionis illas recipere corpus & ſanguinem dñi contingit, per triduum antequam lactent filios lac effundere faciunt in latrinam quod horrendum eſt dicere & alia turpia ẽ fidem catholicam committunt. propter quod timendum eſt ne fideles diuinam indignationem incurrant cum eos patiuntur talia perpetrare vnde prohibet pa. diſtrictè ne de cætero nutrices vel ſeruientes habeant chriſtianas, ne filij liberæ filiis famulētur ancillæ. ſi vero nutrices & ſeruientes non dimiſerint chriſtianos, præcipiatur omnibus chriſtianis ſub pena excommuni. ne cum eis cōmercium audeāt exercere. B. No. j. iudęos poſſe eſſe ſeruos chriſtianorum propter eorum delictum ſed ex pietate ſuſtinētur in libertate & in eorum ceremoniis ad hoc vt alliciantur ad fidē chriſtianorum, & hoc ideo quia aliqua eſt ſpes de eorū conuerſione. xlv. diſt. qui ſyncera.

¶ No. 2. ibi, & de familiaritate contemptum, q̄ familiaritas quandoque parit contemptum. vt l. obſeruandum. ff. de offi. præſi. & c. quando. 90. di. quod procedit vt ibi dicit gl. inter ruſticos & parum prudentes, nam inter prudentes familiaritas nō parit contemptum. imo beneuolentiam, affectionem, & amicitiam confabulatio & coniunctio inducit. & conſeruat amicitiam. 8. Ethi. eorum. cōſuetudo auget affectionem. in l. 3. ff. depec. No. 3. ex cōtra familiarem inimicum, nam familiaris inimicus propriè reddit illam retributionem de qua hic, & nulla peſtis efficacior eſt ad nocēdum, quā familiaris inimicus, quia homo nō ſibi p̄cauet ab eo, minus

a eo minus enim iacula feriunt, quæ præuidentur. a ¶ No. 4. ibi cū in die reſurrectiōis dñicæ &c. q̄ corpus Chriſti licite recipitur in ipſo die Reſurrectiōis, & ſatisfit q̄ſtitutiōi. in c. oīs. de pœ. & re. & facit iſte tex. p̄ illa opi. vt in die reſurrectiōis debeat recipi, & nō
b in die Iouis ſancta. de quo dicā in p̄al. c. omnis. b ¶ Vlt. no. ibi: nō dimiſerit. arg. p̄ his quæ dixi. ſ. c. ad hæc. q̄ iſta conſtitutio nō p̄hibet indiſtinctè iudęos nō habere nutrices Chriſtianas: ſed duntaxat in domo. nam per hoc verū innuitur. q̄ habebant eas in domo: vt qa fortè erant iudæi potentes & nolebant eas dimittere, qđ etiam innuitur ex alio qđ faciebant emittere lac in latrinas
c prius: quia non eſſent ſub eorum imperio. c

ADDITIONES.

a §☞ Vide omnino circa hoc tex. & gl. fi. 93. di. ſi inimicus. Al. de Ne.
b ¶ Sed iſte text. non probat q̄ in die reſurrectionis tantum debeat recipi: quia tex. vtitur verbo, contingit, & ſic narrat accidē tiam: non autem præcipit quòd illo die debeat recipi, & non in die Iouis ſancta. Alex. de Ne.
c ¶ Dic vt dixi in c. adhæc. ſ. c. & ad primam rōnem ibi reſpondi. Ad ſecundam dic, q̄ illa fuit occaſio condendi iſtam decr. Vnde illa ceſſante, non ceſſat legis diſpoſitio, vt in l. j. §. ſexum. ff. de poſtul. & in c. poſt tranſlationem. de renunc. & ibi per gl. in verbo, ceſſante, quæ incipit, Argumentum eſt hic. Vnde inſpicienda eſt diſpoſitio huius decr. cum ratione ſua, quæ ponitur in verſ. inhibemus ergo. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Iudæus percutiens clericū temporaliter puniturr, & ſi de facto puniri nō poteſt interdicitur ei Chriſtianorum commercium.*
2 *Iudæus de iure communi tpaliter non eſt ſubiectus iuriſdictioni eccleſiæ.*
3 *Inferēs iniuriam clerico tenetur ſatisfacere nedū clerico, ſed etiā eccleſiæ.*
4 *Cognoſcens de iniuria criminaliter poteſt ex officio compellere iniuriantē ad ſatisfaciendum læſo.*
5 *Excommunicatio eſt maior pœna eccleſiaſtica cuius iudæus non eſt capax.*
6 *Iudex eccleſiaſticus quando potius debeat imponere pœnam pecuniariam, quàm ſpiritualem.*

CAP. XIIII.

1 POSTVLASTI. †Iudæus qui percuſſit clericum tpaliter punitur: & ſi de facto puniri non p̄t, interdicitur ſibi chriſtianorum cōmerciū, donec ſatisfecerit iniuriā paſſo. Cōis diuiſio. ſecunda ibi, ad qd. Caſus literalis. Quidā iudæus manus violētas iniecit in quendā clericū: quæritur qualiter ẽ iudæum ſit procedendum. R̄ñ. pa. quòd is, cuius iuriſdictionis exiſtit pena pecuniaria ipſum puniat, vel alia tpali, ſm qđ ſibi viſum fuerit: & faciat læſo & eccleſiæ cōgruè ſatisfieri, alioquin ſi dñs eius hoc neglexerit præmatus loci præcipiat chriſtianis per cenſu. eccleſia. ne cum
2 ipſo iudæo commerciū habeant, donec ſatisfaciat. Ber. ¶† Not. j. ex tex. iudæū non eſſe de iure cōi temporaliter ſubiectum iuriſdictiōi eccl. eſt ergo ſubiectus dño tpali. ſicut & laicus niſi aliud ſit de iure ſpeciali. & vide aliquos caſus in quib. iudex eccleſiaſticus exercet iuriſdictionem in iudæos, & alios paganos per Inn.
3 in c. quod ſuper his, de vo. & in c. ita. ſ. c. †No. 2. quòd inferentes iniuriam clerico tenētur ſatisfacere nedum ipſi clerico læſo, ſed
4 etiam eccleſiæ cui videtur facta iniuria ex perſona clerici. †Not. 3. quòd cognoſcens de iniuria criminaliter poteſt ex officio cōpellere iniuriam inferentem ad ſatisfaciēdum læſo. & facit opt. quod no. in l. interdum. §. qui furem. ff. de fur. & licet ſimul nō poſſit agi criminaliter, & ciuiliter, vt l. j. C. qñ ci. actio cri. præiu. tamē ſi principaliter agitur criminaliter iudex acceſſoriè ex officio ſuo poteſt compellere reū ad ſatisfaciendū læſo ciuiliter. vt in præal. §. qui furem. hic. n. iudex primo punit criminaliter, & poſteà cōpellit reum ad ſatisfaciendum læſo, & ſic ciuiliter. Item not. modum & practicam excōicādi infidelem indirectè, vt interdicatur ſibi chriſtianorum commercium: eſt. n. vnus ex effectib. excōicationis priuatio hominum: & eſt pœna nō modica inter homines eſſe. & hominum carere commercio. l. hi qui ſanctam. C. de hęr. & in c. ſolet. j. de ſen. exco. lib. 6. Item no. hic per locum à ſpeciali licitum eſſe chriſtianis habere cum iudæis commercia hic enim in pœnam interdicitur chriſtianorum commercium donec iſte ſatisfecerit, facta ergo ſatisfactione licitum eſt cum eo exercere commercia, debet tamen euitari magna familiaritas. 27. q. 1. c. ſępe. & c. omnes. & ea. nullus. Sed contra hunc textum in eo, quod diſtinguit an iſte ſubſit iuriſdictioni eccleſiæ, vel non. oppo. de c. cum ſit. de ſo. compe. vbi patet, q̄ ẽ lædentem clericum, vel eccleſiam tanquam ſacrilegium exercet eccleſia iuriſdictionem, licet temporaliter ſibi non ſit ſubiectus. Sol. puto ſtandum contrario, & ad iſtum tex. puto reſpon. quod propter faciliorem executionem facit iſtam diſtinctionem, nam qñ iudæus eſt ſubiectus temporaliter ſeculari domino non poteſt compelli de facili per iudi
5 cem eccleſiaſticum. ¶† Quia maior pœna quam habet eccleſia eſt excōicatio. 24. q. 3. corripiantur. & huius pœne iudæus nō
a eſt capax. a vnde aditur dñs temporalis. & eo negligente, eccleſia facit poſtea quicquid poteſt interdicēdo cōmunicationem, vn-
b de intelligo q̄ etiam à principio poteſt eccleſia b ſuam iuriſdictionē exercere in hmōi Iudæum ſacrilegum & etiam inuocare brachiū ſęculare: vt in præal. c. cum ſit. iuncto ca. j. de of. or. ſimile eſt in c. ſignificaſti. de of. del. nā delegatus pa. ſuam ſnīam pōt exe cutioni mādare, vt in c. in literis. & in c. querenti. de off. deleg. & tamē pro faciliori executione interpellatur ordinarius loci, &
c facilius ſibi obtemperatur, vt in c. ſignificaſti. e. ti. c ¶ † In gl. j. ibi.
6 quia ſpirituali pœna ipſum punire nō pōt: ſentit ergo gl. qd vbi iudex eccleſiaſticus poteſt punire aliquem eccleſiaſtica, vel ſpirituali pœna non debet imponere pœnam pecuniariam ſeu aliā temporalē. qd tamen non eſt indiſtinctè verum maximè in crimine ſacrilegij. vnde ceſſante cupiditate, ſi magis timetur pœna pecuniaria, quàm ſpiritualis poteſt eccleſiaſticus illam imponere. arg. de offi. or. dilectus. & quod not. Io. And. in cap. j. de homic. facit. c. quoniam frequenter. in fi. vt lit. non conte. & an, & quando iudex eccleſiaſticus poteſt punire pecuniariter, & ad quem vſum deputanda ſit talis pecunia dicam. ī. de pœnis. in c. licet.

ADDITIONES.

a ¶ Non eſt capax. Adde Archi. 2. q. 1. ca. multi. & ibi bonum text. Car. in cle. j. §. fi. q. 1. 9. de vſur. & quare cum iudæis communicamus & non cum excommunicatis. vide eundem Car. in cle. j. de conſti. Zach.
b ¶ Eccleſia. Hanc conſiderationem Abb. reprobat Fran. Arc. in conſi. 158. inci. copioſe, & ſubtiliter. Sebaſt. Sapia.
c §☞ Sed certè hic eſt caſus, ſi rectè conſideratur q̄ eccleſiaſticus iudex non poteſt exercere iuriſdictionem temporalem in infidelem pro delicto eccleſiaſtico, niſi ſit de temporali iuriſdictione eccleſiæ. imo plus vult tex. q̄ etiam domino temporali ipſius Iudæi negligente eccleſia non exerceat temporalem iuriſdictionē in Iudæum, ſed ſolùm ſpiritualem, quia ſolum denegat communionem Chriſtianorū. Idē probatur in ca. poſt miſerabilem. de vſur. vbi principibus negligentibus in compellendis Iudæis ad reſtitutionem vſurarum, eccleſia ſolùm denegat eis communionē Chriſtianorū. Et ex hoc vī q̄ vbicunque infidelis committit crimē eccleſiaſticum, eccleſia non poſſit eū punire pœna tpali, ſed ſolùm pœna eccleſiaſtica. ſc. interdicere cōionem Chriſtianorum, qñ iudex laicus eſt negligens. & pro hoc facit quia leges in talibus criminibus imponunt pœnam infidelibus, vt patet in le. ne quis. cum l. ſeq. & in l. Iudæi. C. de Iudæis. de quo tamen dic vt plenè no. per Doc. in ca. quod ſuphis. de voto. Et ex his infertur ad quæſtionem, nunquid iudex eccleſiaſticus, poſſit laicum pro crimine eccleſiaſtico punire pœna temporali, vel ipſum incarcerare, & videtur dicendum q̄ non, ſed ſolum ipſum punire pœna eccleſiaſtica, de quo vide Ioan. And. in addi. Spe. in rub. de maior. & obe. vbi dicit communiter teneri q̄ prælati inferiores à Papa non habent iuriſdictionem incarcerandi laicos, vel puniendi pœna temporali præter crimen hæreſis, vt in cleme. 1. de hæred. ad hoc c. felicis. de pœn. in 6. vbi in illo tam graui ſacrilegio reſerua tur pœnarum ciuiliū impoſitio iudicibus ſecularibus. & hoc videtur etiam probari in c. cum laicus. de foro compe. vbi ratione periurij, quod eſt crimen eccleſiaſticum aditur iudex eccleſiaſticus ꝓtra laicum, tamen ſolam pœnam eccleſiaſticam imponit. & hoc dicit Ioa. And. eſſe tenendum, non tamen detracto illi ſuperiori, & ſupremæ poteſtati, quā Papa habet ſupra imperium. de qua no. in c. nouit. de iud. & pro iſta opinione optimè facit dictū Inn. in c. ad deliberanda. j. e. vbi Inno. q̄ pœna ſpiritualis imponi tur per eccleſiam, pœnæ verò ſeculares per principem ſeculārē, & tū illud erat crimen quod tendit ad præiudicium Chriſtianitatis, & ſic eſt delictum eccleſiaſticum, & iſtud etiam tenuit Io. de Imola. vt refert D. Dom. in ca. cum epiſcopus. de offic. ordi. in 6. Sed ipſe D. Dom. tenet contrarium, p̄ c. contra Idolorum. 26. qu. 5. Sed reſp. ad illum tex. q̄ ibi ſtatuit quæ pœna ſit infligenda contra Idolatras, ſed illa pœna erit imponenda per iudicem ſecularem, ſicut in c. ita. ī. e. & in c. ad deliberandam. ī. eo. Papa ſtatuit q̄ pœna debet imponi, & tamē imponitur per iudicem ſecularem, vt dicit Inn. & Doct. in d. ca. ad deliberandam. allegat etiam c. at tendendum. iuncta glo. 17. q. 4. ſed debet intelligi de clericis ſacrilegis per præal. ca. felicis, §. per hoc. D. Dom. adducit alia iura, & rationes contra opinionem Io. And. de quibus vide per eum. ſed mihi placet opinio Io. And. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Iudæi debent diſcerni à chriſtianis in qualitate habitus nedum de nocte, ſed etiam de die.*
2 *Veſtibus fucatis non debent homines vti diebus dominicæ paſſionis.*
2 *Chriſtianus commiſcens ſe cum iudæa ignoranter an excuſetur.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

CAP. XV.

a IN NONNVLLIS.a Iudæi & saraceni vtriusque sexus debẽt in terris christianorum vti habitu per quem à christianis discernantur & in die parasceue & passionis Domini non debent in publicum progredi nec in contumeliam Creatoris prosilire. Tria sunt dicta.secundum ibi: in diebus. tertium ibi:illud. ¶ Casus literalis.In quibusdam prouincijs saraceni per habitum distinguntur à christianis,in quibusdam vero non.vnde contingit aliquando quod christiani iudæis,& iudæi christianis mulieribus per errorem carnaliter cõmiscentur. ne ergo tam damnatus excessus per talem errorem vlterius ꝓmittatur,statuit concigenerale vt iudæi siue saraceni vtriusque sexus in qualibet prouincia christianorum per habitum publicè distinguãtur à christianis.secundo dicitur quod in diebus lamentationum,iudæi siue saraceni non exeant in publicum: quia vt dicitur tunc ornatius incedere non erubescunt & christianis memoriam passionis sacratissimę exhibentib.illudere non formidãt.tertio ꝓhibet ne in ꝓtumeliam creatoris prosilire ꝓsumant: quia contumelia creatoris dissimulari non debet:præcipit cõcilium hmõi præsumptores per potestates locorum ꝓdigna coertione compesci ne crucifixum pro nobis aliquatenus blasphemare præsumãt.B.

1 ¶ † No.j.ibi,omni tpe:& ibi publicè, ꝙ iudæi debent discerni à christianis in qualitate habitus nedum de nocte: sed ẽt de die & omni tpe:nec debent portare signum distinctionis occultè, sed
b publicè.non est ergo satisfactum huic constitutioni b si portant aliquod signum sub mantello, vel in duplicatura mãtelli sicut à multis fieri vidi.sed palam & publicè,vt ab omnib. discernãtur.c
c 2 ¶† Not.ij.ibi:ornatius non erubescunt.&c.quòd in diebus passionis dominicæ non debent homines fucatis seu fulgidis vestibus vti vt sic per qualitatem habitus ostendant interiorem mentis dispositionem:quod enim exterius agitur, interius inducit mẽtis dispositionem,& habitum repræsentat,vt dicit tex.in cle. exiui.de ver.sig. obscuritas ergo,& vilitas habitus est signũ meroris,sicut pretiositas est signum lætitię. ¶ Not.vlti.ibi per principes seculares,&c.quod de iure cõmuni iudæi, & alij infideles existentes in terris christianorum subsint temporaliter iudici seculari,vide Inn.de vo.quod super his. ¶† In gl.in verſic.errorem-
3 ibi excusatur in eo quod Iudæa,&c.quasi forte velit dicere glos. quod non excusatur in totum: quia saltem agebat,vt committeret fornicationem simplicem,sed põt dici,quod aut Christian' contraxit matrimonium ignoranter cum iudæa,& tunc ex toto excusatur:qa agebat rem licitam,& ignorantia facit,& excusat vt in regula.ignorantia.de reg.iur.li.vj & in c.in lectum.al.in gl. aut intẽdebat fornicari cum christiana,& in veritate iudęa erat, & tunc est in culpa,& tenetur ad minus de simplici fornicatione:an autem possit aliqua pœna puniri cognoscendo iudæam, quia dedit operam rei illicitę,vide quod no.Io.An in regula cũ quis.de reg.iur.lib.vj.in mercu.dum ponit q.de cognoscẽte maritatam quæ cõmuniter habebatur ꝓ maritata.vide gl.in præalle.c.in lectũ & ꝙ not.in c.inebriauerunt. 15.q.6.In gl.in verb.a
d nimaduersionis.in fi.secũdum leges est pœna capitalis,d vt in auth.vt non luxu.contra na.§.j.& ibi vide.

ADDITIONES.

a ¶ *In* nõnullis. Fui sæpe interrogatus,qua pœna puniri debeat iudæus scienter christianã cognoscẽs,cum qua licitum est christianis ꝓtrahere,vt puta meretrix,quidã dicunt ꝙ de iure canonico est pœna excõicationis,per tex.in c.si quis iudaicè.28.q.1. sed de iure ciuili est puniendus tanquã adulter.per text.in le.ne quis.C. de iu.Sed ego respondeo ꝙ illa iura,quæ loquuntur quando *Iu*deus cognoscit christianam,vel econtra,inuicem ꝓhendo matrimonium,quo casu dicitur magis delinquens, quàm si simpliciter eam cognosceret quia duplex delictum committit.Nam primo delinquit contrahendo matrimonium cum christiana contra legem,quæ non vult matrimonium posse contrahi inter *Iu*dęum,& christianam,vel econtra,vt est text' in ca.caue.28.q.1. secundo quia cognoscit eam carnaliter contraprohibitionem huius c.in nonnullis.Et ꝙ grauiter sit puniendus taliter sciẽter contra inhibitionem iuris cognoscens christianam in figura matrimonij,quàm si simpliciter.in c.nuper.& in c.fi. debiga. cõ un ćto c.quia circa,eo.ti.Et bene facit textus in l.quid ergo.§.cũ autem feceris.ff de his qui not.infa.Item pro opinione, ꝙ sit puniẽdus pœna capitali allegatur text.cum glo.in c.in archiepatu. de rapt.Sed respondeo ꝙ ille textus loquitur in rapientibus mulieres,in quibus clarum est ꝙ puniri debent pœna.le j.C.de rap.vir. &c.cum secundum leges.de hæret.lib.6.Sed non loquitur in Iudæo meretricem cognoscente.Et ideò dico,ꝙ si statuta terrarũ aliter non prouident erit pœna arbitraria,ex quo textus hic prohibet pœnam non imponi.argu.l.j.ff.de iure delib.& in c.de cau-
sis.de of.del.Sed si statutum ciuitatis imponit certã pœnam Iudæo cognoscenti christianam,dato ꝙ nihil dicat de pœna,puniꝛ pœna ciusdẽ statuti.ad hoc optimè facit quod no.Barto.per illũ tex.in l.fi.C.de indic. viduita.tollenda.& in l.fin.ff.de acceptila.& in l.si ex pluribus.de le.2.pro hoc etiam all.tex.in l.j.§.fi.ff.de his qui no.infa.& in l.libeliorum §.notantur.e.tit.& §.porro.in fi.3. q.8.& c.2.in prin.per illum tex.supra,de simonia.de Bellentz.

b ¶ Constitutioni.Ad hoc vide gl.in cle.2.de vita & honest.cleri.& quod ibi plenè notaui post dom.Abbatem.de Bellentz.

c §. Et istum text.inducit D.Car.ad quæstionem de fabro,qui in suis operibus facit signum, propter quod si est bonus magister meliùs venduntur ferramenta.Vnde si alius occupet potest pro hiberi,de quo per Bar.in tractatu,de insignijs & armis.post prĩc. *Alex.de Ne.*

d §. Alia pœna imponitur de iure canonico,vt patet in ca.2.j.de maledicis. *Alex.de Ne.*

SVMMARIVM.

1 *Iudęi vel aliter infideles nullum officium possunt habere inter Christianos, vel dignitatem,sed inter ipsos bene possunt.*
2 *Iudæus non potest assumi ad doctoratum.*
Acquisita ex negotiatiõe illicita sine alicuius calumnia,non subiacent restitutioni regulariter,licet aliquando distribuantur inter pauperes.
3 *Officiũ assumẽtes contra iuris,vel statutorum dispositionẽ qua pœna puniãr.*
Officialis depositus propter barattariam,debet tantum habere salarium pro tempore præterito & tenetur conducenti ad interesse.
4 *Restitutionem malè ablatorum an episcopus vel is qui confitetur aut confessor possit facere.*
5 *Histriones tenentur ad restitutionem illorum,quæ lucrati sunt vigore talis exercitij.*
6 *Legatum relictum pro malè ablatis incertis distribuendum inter pauperes Christi per executores testamenti,an debeat dispensari per episcopum.*
7 *Legatum factum pro restitutione malè ablatorum conuertitur ad pias causas,si malè ablata non reperiuntur.*
8 *Lucrum iniustè extortum,an sit restituendum pauperibus,an verò aliis.9.*

CAP. XVI.

a CVM SIT.aPræponens Iudæum vel paganum publicis officiis per consilium prouinciale corripitur,& præposito denegatur Christianorum cõmercium donec deposuerit officium, & in vsus christianorum pauperum restituet inde quęsita,ſm epi prouidentiã.Prima pars ponit constitutionẽ innouans,olim inhibitã prohibet, oẽs causas reddit,secundò punit præpositum. quartò prorogat.secũda ibi,si quis.tertia ibi,officiali.quarta ibi: hoc idem.Casus literalis.Statuit concil.Toletanum,quod nullus iudæus super Christianos vllũ officium exerceat sed quia illud non seruabatur conci.genera.innouauit conci.Tole.prohibens ne Iudæi publicis præficiantur officiis,qa sub tali prætextu Christianos infestant plurimũ,& molestant:& si quis eis officium tale cõmiserit per prouinciale conciliũ annuatim celebrandũ monitione præmissa,districtione qua conuenit,compescatur,& tali officiali cõio christianorum in cõmerciis,& aliis denegetur,donec restituat quicquid ex tali officio habuerit cõuertendum in vsus pauperũ,& epi diœcesani de hoc prouideant,& officiũ cum pudore dimittat qd irreuerenter assumpsit:& hoc idem ad paga
1 nos extendetur.Ber.† No.j.iudæum vel paganũ non posse præfi-
b ci officio publico inter Christianos,& latius ꝙ eos circa istũ passum prouidet ius ciuile in l.fi.C.e.vbi inhibetur vt nullã dignitatẽ,nullum honorẽ,nullã præeminentiã habeãt inter christianos.
2 & per illũ rex.retulit ibi *Bar.*Iudæũ † non debere doctorari, cũ do-
c ctoratus sit q̃dã dignitas,c& præeminentia,vt latius dixi in c.quã to ſ.de magistr.Et ex hoc infert qd inter ipsos possunt iudęi hmõi officia & dignitates & ſm hunc intellectum potest intelligi tex. l.generali

ADDITIONES.

a ¶ Cum sit.Per illũ tex.dicit Bal in c.iniuria.de pace iura firmã.ꝙ latrones,& raptores tenentur satisfacere de furtis & rapinis.& eodem modo alle.c.si diligenti.de præsc.Adde hic Host.in summa,de iureiu.supra,quomodo intelligatur,versi.& quamuis. vbi dicit ꝙ quando ille qui soluit vsuras,iurat non repetere eas vlterius si ille,qui eas recepit,nõ absoluitur à pœna,debet fieri restitutio earum inter pauperes sicut fit,quando nescitur vbi sit ille, à quo extorta fuit.de Bellentz.

b ¶ Officio publico.Adde Bar.& Alex.in l.generaliter.§.fi.ff.de decur.eundem Bar.in l.fi.C.de Iudæis.& in j constit.c. §. hæc q̃ necessario.Ang.in aut.iusiur.quod præst.ab his.j. Card.in cle.j.in 3.no.de test.& no.iste in c.Iudæi.supra eo.Zach.

c ¶ Dignitas. *Alias allegat Fel.in c.j.circa fi.ver.item dum dicunt.* ſ.eo.Seb.Sapia.

l.generaliter.§.fin.ff de decu.vbi permittitur iudæos promoueri ad dignitates:sed debet intelligi vt dixi, vel procedebat de iure antiquo hodie est correctum p l.fi.C.e. ¶ Nota.2.ꝙ prouinciale cõci.eorum habet iurisdictionẽ in totã prouinciam:vnde olim oẽs causæ agitabãtur in hoc cõcilio.6.q.3.c.de iudæis.& cap.j.& c.sicut.ſ.de acc.No.ar.qd acqsitũ ex negotiatiõe illicita est inter pauperes distribuendũ:ex quo inferebat Host. qd acquisita per excõicatum negotiando debẽt distribui inter pauperes,qa negotiatio erat ĩterdicta sibi tpe excõicationis,de cle.exc.mi.c. illud. sed vtrũque dictũ nõ puto verũ,pro hoc facit qd no.Inn. de immu.ecc.qa plerique.vbi not.dicit ꝙ acquisitũ ex negotiatione illicita,sine alicuius calumnia necessario nõ subiacet restitutioni: hoc enim non probatur iure imo potius ꝯriũ probatur.vt sit cõsilij non necessitatis.vt in c.qui habetis.& c.vlt.14.quæst.v.& de excõicato facit ꝙ no.in c.veritatis.de dol.& contu.licet tũ non peccauerit se immiscendo communioni non tamen tenetur ad restitutionem:ex quo ab aliquo non extorsit.vide si.in c.fin.ſ.de
a simo.vbi illicitè acquisitum sine alterius calumnia non subiacet restitutioni sed sufficit agere pœnitentiam.a Ad istum tex. dic ꝙ assumpsit officium ꝯ iuris dispositionem:& sic sine causa habuit
3 pecuniam:item hoc statuit hic in pœnam.no.bene. ¶ †Vlterius ex prædictis & ex tex.collige quod assumptus ad aliquod officiũ
b ꝯ iuris dispositionẽ tenetur officium cum pudore deponere b & acquisita restituere.Et facit ad illam quæstio. nunquid officialis depositus propter barattarias debeat habere salariũ totius tẽporis & hãc q.tetigit gl.in l.diem functo.ff.de offi.assef.plenius per
c Bar.in l.l.meuia.ff.de an.leg.vbi ꝯcludit quod pro tpe cantẽq̃ fuerit depositus debet hre salarium sed nõ pro sequẽti tpe,qa fuit depositus pp defectũ suum imo tenetur cõducenti ad interesse ꝓ l.si fundus.ff.loc.qd no.Item collige ꝙ statutũ loquẽs de iudæis non extenditur ad paganos nisi ex spãli legis prouisione fiat extẽsio.vt no.ꝓbat hæc litera,dũ dicit extẽdimus.ꝙ bene not.vide
d bo.gl.de regu.c.cõstitutionem.lib.6.d † Vltimo not. vnũ casum
4 reseruatum episcopo vt est restitũ malè ablatorum.ad hoc quoti
e die alle.iste text.ꝙ inter casus reseruatos epo numerat hunc casum gl.in c.2.de pe.& re.lib 6.Sed circa prædicta quæritur, nunquid simplex sacerdos,qui audiuit cfessionẽ alicuius, q̃ tenet aliqua restituere possit facere hanc restitũẽ.Host.quod non, qa est casus reseruatus epo.& tres rões huius reseruationis reddit. prima:qa si inferiores clerici possent dispensare sæpe sibi imbursarent,& appropriarent,secunda rõ quia in maiorib.adhibẽda est prouidentia epi.in c.ad hæc.de offic.Archi.tertia rõ:quia epus habet curã omniũ ecclesiarũ suæ diœcesis & cuncta spualia regit.
f x.q.j.regenda.vnde tota diœcesis dicitur eius parochia,f in c.j.de rapto.Sed Arch.in c.2.de testa.lib.6.tenet ꝯrium,dicens hanc restitũem posse fieri per eũ qui tenetur restituere vel per eum de
g quo ipse ꝓcidit.alle.c.cũ tu.de vsu.& c.tua.de test. & 14.qu.5.c. pen.& vlt.24.q.3.si quis romipẽras.quę iura cõiter dicunt,ꝙ obligatus ad restitũem debet restituere.Ad istum tex. rñ. ꝙ loquitur de iudæo,q erat suspectus de restitũe maximè,quæ erat fienda inter pauperes Christianos.*Ioan.And.*ibi dicit,ꝙ ante factũ tenenda est opi.Host.qa ſm Arch.esset facile vnicuique euitare restitũẽ dicẽdo se retulisse.Nec ob.si diceretur ꝙ debet probare:quia non potest sp dando denarium pauperib.adhibere notariũ:& vt experientia docet,pauper qui recipit x.solidos fatetur se recepisse.x.libr. Sed ex post facto vbi in veritate qs tenebatur restituere nõ apparet rõ.quare non debet esse liberatus.vnde solent epi lo corum per sua statuta reseruare sibi dispensationẽ male ablatorũ, non solũ illo modo peccati,sed etiam restitũes facere. vnde Fed.
5 conſ.27.secutus est opi.Hosti.simpliciter:nihil tamẽ boni alleg. † Car.hic sequitur opi.Arch.& dicit posse distingui.qd in his,in quib.transiuit dñiũ,vt in hiſtrionib.& ſimilib.procedat opi.Host. vt sic sciatur quid,& quantum sit restituendum.Sed in casib.in quib.non transit dñium vt in vsurario fure,& ſimilib. procedat opin.Aret.Sed circa hanc varietatẽ non modicũ animaduerto, quia nullus tex.facit mentionẽ de epo,nisi iste.Et si iste tex.bene ponderetur non dicit,ꝙ epus debet restituere,sed ſm prouidẽtiã suã.&c.& ideo dicerẽ,ꝙ dispensatio male ablatorũ debet fieri p eum qui tenetur restituere,vel per eum de quo sibi ꝓcidit, seu ſm consilium & prouidentiã epi,& sic saluantur oẽs opi. & vitãtur absurditates.nã interest obligati vt fiat restitũ realiter, etiam interest episcopi,qui est pater pauperum,nam obligatus restitue re non dat ꝓpria,& sic nõ pt disponere ad libitũ suũ,sed reddit, quod reddere tenetur,ergo debet fieri restitũ in pauperes & debet
h hre consilium & prouidentiam illius, qui est pater pauperum.h
6 † Et circa prædicta vltra alios moueo no.q.pone qd stante opin. Host.seu epi testator in suo testõ relinquit mille pro malè ablatis incertis cõuertenda in pauperes per executores sui testamenti.episcopus per statutũ suum & per istum text.sic intellectum vult dispensare,quæritur quid iuris.& pro nunc potest dici,ꝙ ni
si aliter probentur male ablata episcopus non potest intentionem suam fundare super illis tanquam ablatis male.quia hæc dispositio seu confessio testatoris ex quo non fuit recepta apertè nec iurata habet vim cuiusdam legati ad pias causas:vt no.& probatur in simili in l.4.C.de falsa cau.adiec.le.& no.in l.cum quis.§.
i codicillis.ff.de leg.3.vide quod dico in simili.in c.fi.de suc.ab in-
7 test.i ¶ † Item posset dari ad primam q.alia satis æqua distinctio per quam

ADDITIONES.

a §. Idem dicit D.Car.in d.c.ad liberandum.in 3. notabili.j. eod. Alex.de Ne.

b ¶ Deponere. Adde quæ sit pœna acceptantis officium contra dispositionem statuti.Lug.ſind.388.quod inci. si statutum prohibet.Zach.

c ¶ Pro tempore.Vide ẽt Bal.in l.edem.C.loca.& Bar.in l.iudices. C.de annon.& trib.li.x.& Bal.in l.vnica.ad fi.C.de suffra.Seb.Sap.

d ¶ Sed quando esset omnino eadem ratio. Constitutio loquens de Iudæis extenditur ad paganos vt dicit glo. quam sequuntur Do.in c.quam sit.ſ.e.& xj.q.3.ad mensam vbi glos.idem dicit, & idem etiam dicit gl.28.q.1.omnes. Alex.de Ne.

e ¶ Reseruatũ. Adde omnino quod pulchrè scribit Lapus allegatione 7.& Lauren.de Rodulph.in tract. de vsur.q.9.cum tribus quæstionib.seq.& omnino quod scribit circa hoc Domini. in c. 2.§.j.de test.lib.7.& vide gl.in verbo aliorum.in cle.j.de priuil.Et adde ꝙ si ille,qui reliquit male ablata mortuus est,episcopus ad quem spectat distribuere ista ablata incerta si videt hæredes defuncti pauperes potest ex misericordia eis relaxare partem ei' quod distribuendum erat,& etiam totum.ita singulariter ad litteram dicit Bald.in ca.j.§.iniuriam.in tit.de pace iura.firman.in vſi. feudo.qui dicit ita renẽt frater Raymun.in opere suo.libr. 7.Sed in cõtrarium facit quod nota.do.*An.*in c.nobis.circa finem. de dec.Sed pro opinione Bald.in d.§.iniuria vide omnino eleganter,& in terminis quod scribit do.Laurẽ. de Rodulphis in tract. suo de vsur.quæst.cxv.de Bellentz.

f ¶ Eius parochia.Vide Io.de ana.si mauetem hanc opi.in ca.sicut dignum.j.de homi.& Cald.consi.vj.incipien.an valeat statutum. sub tit.de constitutio.Card.in clementi.dudum.§.si vero.in xj.q. de sepul.& in clementi.j.§.quibus de priui.Ange.in disputatione sua incipiente.Astensis miles.Sebast.Sapia.

g ¶ Restitutionem.Et vide omnino Arc.in c.sanè.14.q.5 vbi dicit quod quando testator deputauit vnum, qui habeat distribuere inter pauperes, episcopus non potest se impedire. Et eodem modo respondit ad istum tex.dicẽdo ꝙ loquitur in iudæo.Et vide omnino quæ scribit Domini.in c.ij.§.sanè.circa prin.de testa. in vj.Adde ꝙ illud, ꝙ dicitur de distributione relictorũ in piam cãm spectat ad epm non procedit,quando relictum piũ est factũ certæ personæ:quia tunc illa persona deberet agere coram iudice seculari non autem coram iudice ecclesiastico contra hæredem.Ita dicit Bal.in l.si quis ad declinandam.C.de epi.& cle.quẽ refert & sequitur Paul.de Ca.in l.consulta diualia.circa princ. C. de testa.Item vide sanctum Thomam in 4.sent.dist.xv.q.j.artic.v. circa fi.vbi dicit,ꝙ ille qui est incertus rerum ablatarum, pauperes sunt hæredes.& ideo non aberratur à debito restitutionis,ni si det pauperibus pro anima illius cuius restitutio debebatur,ad hibita tamen prius diligentia debita si nõ est in loco in quo accepit det pauperibus illius villę,in qua accepit restituere. vel in alios vsus illius ciuitatis conuertere. sed quantum ad hoc vltimum vide Petrum de Anc.in repe.reg.peccati venia.in xix.q.in vj.Item adde omnino hic Bald.in l.j.C.de sacrosan.ecc.vbi dicit, ꝙ valet relictum incertum,in quo testator mandat omnia per se indebite.& illicitè extorta restitui,dicens ꝙ episcopus ad inuestigationem quid,& à quo summatim procedat. Et dicit ꝙ interdum episcopus poterit stare iuramento petentis cum aliquibus indicijs.& ita dicit tenere Io.*And.*in Nouella.in ca.quanquam. de vsur.in vj.quod dicit perpetuo notandum.de Bellentz.

h ✻ Ista solutio mihi non placet,qa verbũ, ꝓuidentia,non importat,ꝙ solùm eius ꝯsilii requiratur,imò ille,ad quẽ spectat ꝓuisio facit actum,vt est actus in c.cum concertationi.de appe.in 6. in clem.fi.de elect.iuncta glo.3.Alex.de Ne.

i ✻ D.Domin.in capit.2.§.sanè de resta.in 6.plenissimè examinat hunc articulum referendo multas opiniones. finaliter refert opinionem Lapi.*Abbatis*,qui reducit opiniones ad concordiam. pro cuius euidentia, præmitte ꝙ quædam sint illicitè acquisita, & in eis non transfertur dominium in acquirentem,vel si transfertur,competit repetitio.quædam verò sunt illicitè acquisita, quorum dominium transfertur,nec competit repetitio. & hoc declara,vt per gl.magistram in c.ex transmissa.de deci.& 54.q.5. in summa.& per Docto.in ca.quia plerique.de imm.eccles.Hoc præmisso facies duos casus. Primus est,quando sumus in malè ablatis,quorum dominium transit in acquirentem,nec compe-

Universidad de Deusto

per quam saluetur mens omnium opin. vbi de malè ablatis nõ constat nisi per confessionem factam in foro pniali: tunc creditur sibi si dicat se restituisse quia in præsentia de omnibus cretur confitenti. vt in cap. significasti. de ho. & sic euitantur absurda. Io. An. Aut constat in iudicio seu publicè de malè ablatis: & tunc restatuto fiat fm consilium episcopi. qa non debet credi asserenti se restituisse, arg. c. quanquam. de vsur. lib. 6. & sicut publicè constat de ablatiõe & extorsione publicè constare dẽt de rest. ar. c. j. de
a pœ. & rem. ¶ † In gl fin. ibi: si vellet posset dare pauperibus &c. & sic vr̃ intelligi gl. qd officialis necessario non astringitur ad dã dũ pauperibus qd in vsũ extorsit. all. 14. q. 5. non sanè. & no. glo. p. o. in fi. ca. Illius c. loquitur enim obscurè sed Inn. in c. gaple rique. de in. vt ecclesiar. dicit. ꝓ ex quo habebat officiũ cum iuris dictione tenetur restituere ꝙ illicitè acquisiuit. qa vr̃ acquisiuisse per ꝓsumptionẽ, & violentiam: secus dicit in eo qui non habet iurisdictionẽ vt in aduocato. si eñ aliquid, vltra qd debeat lucrarus est licet bñ faciat restituẽ lo nõ tñ tenetur. & sic loquitur
9 tur c nõ sanè. quod mihi placet. ¶ † In ea gl. ibi, qa nescit à quo sit extortũ Io. an aliter intelligit hoc. ca. loquitur enim fm eum qd iudæus non grauauit eum vltra debitum extorquendo, nam tunc esset illi facienda restõ, vt dicit gl. sed loquitur cum recipit salarium quod ille proponens cuilibet soluere tenebatur, vnde huic proponenti non debet restitui: quia quo ad eum non potest dici debitum, & fuit in culpa proponendo istum. Item pones proposítum non debet remanere. ergo pauperibus erogandum: vt dicitur in litera: sed tu pondera literam ibi quicquid fuerit à Christianis adeptus, quæ loquitur nedum de salario quod conduxisset à præponente &c. sed saluando hũc intellectũ Ant. potest dici ꝙ aliqua adeptus fuit à christianis non tñ ꝑ extorsionem, vt quia dederũt sibi quod dedisset alijs officialibus, & sic eis non est fienda restitutio cum non prętendant interesse, fiet ergo restitutio pauperibus, & ex his cõclude generaliter ꝙ vbi ex parte dantis nullum interesse versatur in petitione, sed ex parte recipientis sic, & tunc restitutio debet fieri pauperibus. & de iure ciuili hoc casu fiscus recipit, aufert enim omnia lucra illicita. le.
b Lucius. ff. de iure fisci.

ADDITIONES.

Sorit. repetitio quædam verò sunt illicitè acquisita, quorum dominiũ transfertur, nec competit repetitio. & hoc declara vt per glo. magistra in ca. ex transmissa, de deci. & 14. q. 5. in summa. & per Doct. in c. quia plerique. de imm. eccles. Hoc præmisso facies duos casus. Primus est, qñ sumus in malè ablatis. quorum dominium transit in acquirentem, nec competit repetitio. Exemplũ in meretrice, & in hystrione, & sic ista sic illicitè acquisita possunt irrogari pauperibus propria auctoritate. nec requiritur, ꝙ interueniat auctoritas episcopi, & hoc modo procedit opinio. Archi. Secundus casus, quando sumus in malè ablatis. quorum dominium non transit, vel si transit competit repetitio, & tunc habet locum opinio Host. sc. vt non possit irrogare pauperibus absque auctoritate episcopi. Ratio diuersitatis inter vnum casum, & alium est, quia primo casu ille, qui habet, malè ablata potest facere inde eleemosynam, & habet ius dominij irreuocabile, licet illicitè, & ideò de suo potest per se, vel per alium dispone re sicut placet præsertim in pauperes, & hoc probatur in ca. non sanè 14. q. 5. & hoc tenent glo. s. allegatæ in euidentiali. In secundo vero casu non potest exinde eleemosynam facere. nec habet ius dominij: vel habet, non habet perfectè, quia competit repetitio eis cuius fuerunt malè ablata, vel eius hæredibus, & si non sunt hæredes, volunt iura in fauorem animæ illorum quibus facienda erat restitutio, talem restitutionem facit pauperibus tanquam in hoc suis hæredibus. & talis restitutio, non est facienda per eum, qui ad restitutionem tenetur, quia in hoc est suspectus: quia extraneus ab eo cui fienda erat restitutio, & à pauperibus quibus restitutio est facienda. & ab ipsis malè ablatis, quibus nullum ius habet. Sed fienda est restitutio per episcopum, qui est pater pauperum suæ diœcesis, & ordinarius iudex, de excep. cum venerabilis. cum simil. Sed limita istum secundum casum duob⁹ modis. Primò secundum Abb. Sicu. qui dicit, ꝙ si de malè ablatis non constat nisi per confessionem factam in foro pœnitentiali tunc creditur sibi si dicat se restituisse, quia in pœna de omni credituri cõfitenti, vt in c. significasti. de homicidio. & hoc casu non exigitur auctoritas epi. Secundò limita secundũ D. Domi. in d. §. sane. mandato ꝙ constet quem illicitè acquisiuisse, tamen si in veritate appareret illum dispẽsasse pauperibus sine fraude, talis dispositio debet approbari etiam in rebus, quarum dñiũ nõ trãsfertur. & competit repetitio. & hoc probatur in c. sicut dignũ. §. eos de homicidio. vbi text. loquit de rapina, & sic in casu, in quo competit repetitio. Et tamen ibi dicitur, ꝙ distributio facta pauperibus per eos qui extorserunt eis non prodest, cum extarent illi, quibus debebat fieri restitutio. ergo si non extarent valeret talis distributio. Et hoc etiam tenet D. Car. hic in fin. commenti. Dicit enim ꝙ etiam si extaret statutum episcopi, in quo dispensatio malè ab atorum incertorum reseruatur epo: tñ si ostenderetur epo dispensationem debitè factam, deberet eps eam approbare, al. egat notata per Pau. in clem. dudum. §. statuimus. versic. si verò de sepult. & hoc mihi placet. Et per hoc ego dico ꝙ si habens malè ablata dispensat ea pauperibus, coram testibus, tenetur episcopus approbare ta'em dispensationem. Nunquid autẽ valeat statutum episcopi reseruantis sibi dispensationem male ablatorum Io. And. dicit ꝙ sic. sed Paul. in clem. 2. de sepult. & in clem. religiosi de priuil. tenet epm posse sibi reseruare confessionem, & absolutionem peccati, non autem male ablatorum dispensationem. & istam opinionem tenet Io. Cal. & Do. Recuperus, de sancto mina: o, qui sic consulendo scripserunt, & cum ista opinione transit D. Dom. in d. c. 2 §. sanè. de testam. in vj & mihi placet, qñ sumus in casu in quo dispensatio põt fieri absque auctoritate episcopi: quia eps non potest statuere contra ius, vt in c. quod super his. de maio. & obed. & in clem. ne Romani. de ele. cum simil. Sed nunquid hæc ma'è ablata poterit eps dispensare ad reparationem ecclesiæ parochialis, Io. And. & D. Dom. in d. §. sanè. referunt disputationem factam per quendam fratrem Boetinum Priorem sancti Martini de Senis. & post multa concludũt quòd sic tribus concurrentibus, quorum si alterum deficit non poterit dispensare ad reparationẽ eccl ſiæ. Primum est quòd ecclesia indigeat reparatione, vel augmẽto, secundũ quòd facultates ecclesiæ non sufficiant ad reparationem. Tertium ꝙ hoc possit fieri sine graui pauperum damno, vt quia nimia fames tunc non immineat pauperib. aliàs secus. 86. dist. pasce, & dicit Ioan. And. d. Recuperum de Sancto Mimato disputando idem tenuisse. & idem dicit Bal. de legato facto pauperib. ꝙ stãtib. prædictis possit deputari per episcopum ad reparationẽ ecclesiæ, in l. si qs ad declinandam. C. de epis. & cler. Alex. de Ne.
a ¶ Sed Abb. Sic. nõ fuit recordatus ꝙ istã opinionẽ ponit Io. An. in add. Spe. in ti. de instr. edit. in §. nũc verò aliqua. in 6. aut 7. charta, attẽtis suis additionib. in 2. aut 3. col. vers. & scias. in addit. quæ incipit, de his j. & idem determinat qd Abb. Sic. h. c. Alex. de Ne.
b ¶ Ibi tex. in fi. dicit quòd omnia, quæ scelere acquisita sunt fisco competunt. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Lucrum quæsitum ex commercio damnato subiacet restitutioni, similiter ac quisitum per excommunicatum.*
2 *Pœna corporalis in subsidium pœnæ pecuniariæ non solutæ habet locum etiam de iure ca.*
3 *Quid est dictum illud quod dici solet quod fit remissio pœnæ, & culpæ.*
4 *Bona alicuius si fuerint confiscata simpliciter, non censentur confiscata bona acquirenda.*

CAP. XVII.

a AD LIBERANDAM. a Concilium generale repetit concilium Lateran. s. c. ita. & addit pœnam satisfactionis tempo-
1 re absolutionis impendendam. sed a ibi, etiam talib. † No. j. ibi, ex cõmercio dãnato ꝙ acquisitum ex cõmercio damnato subiacet
2 restõni: sed dic vt dixi s. c. prox. † No. 2. vbi quis est impotens ad
b soluendum pœnam debet castigari alia pœna corporali, b & ad
c hoc fa. c. fi. de dol. & cont. & in l. fi. ff. de in ius voc. c † No. vlt. ex fi.
3 quòd pœna qñq; imponitur non tñ ad castigationẽ delinquentis: sed vt cæteri metũ habeant, seu arceantur à similib. cõmittendis. fa. l. aut facta. ff. de pœn. in fi. Sed quia decisẽ hic continebantur multa priuilegia eorũ, qui vadunt in subsidiũ terræ Sanctæ. & inter alia cõfertur priuilegiũ plenę remissionis qd vulgariter dr̃e missio pœnæ & culpæ: quæro vñ ꝓcedit hoc vt pro modico fiat plenaria remissio pœnæ. cũ scriptũ sit nullũ malũ impunitũ. &c. & qd pœna cõformis debet esse delicto. 24. qu. 1. nõ afferamus. & in c.

ADDITIONES.

a ¶ Ad liberandũ. Istã dec. all. gl. xj. q. j. clericũ, ꝙ familia gaudet eodẽ priuilegio. quo dic. Sed credo, ꝙ velit allegare in parte decisa. in ver. nota vlt. ibi: fiat plenaria remissio. & c. Nota de remissione à pœna, & à culpa digna late, vide per Pe. An. in rep. reg. pctũ. in 3. opp. Et adde qd no d. Ab post doc ĩ c. inter o. era. s. de spõ. Sed pro fundamento huius materiæ vide Io. de Im. late scribentem. in cle. j. de iudæ. in vlt. char. de Bellentz.
b ¶ Corporali. Addean non habens in ære debeat semper pati in corpore: & qd si venerit ad pinguiorẽ fortunã. Lu. Ro. sing. suis.
c ¶ Sed dic, ꝙ aut quis tenetur ex ꝯctu, & tunc si non põt soluere non debet pari aliquam iniuriam. sed sufficit ꝙ cedat bonis, aut tenetur ex delicto, seu ex dolo, & tunc si non potest soluere, debet castigari pœna corporali. & hoc modo dẽt intelligi illud qd vulgariter dicitur qui non habet in ære, luat in corpore, de quo vide gl. 14. q. 6. si res. & 86. dist. non satis. A. ex. d. Ne.

& in c. quæsiuit. de his quæ fi. à ma. par. ca. Sol. multa possent dici circa hoc: & concluditur. sciendum quod vna est ecclesia vniuersalis. q. vij. conuenientibus. & huiusmodi ecclesiæ, seu corporis est sponsus ipse Christus in c. debitum de biga. & pa. est vicarius, & summus administrator iuxta illud, quodcunque ligaueris &c. 24. q. 1. quodcunque. Item prætermittendum, ꝙ in hoc corpore vniuersalis ecclesiæ multa sunt bona irremunerata: vt mors Christi, cuius vna sola gutta sanguinis fuisset sufficiens ad redimendum totum humanum genus: item passiones innocentium & martyrum: ex quibus & alijs meritis constat thesaurus ecclesiæ, cuius plenam dispensationem habet pa. vnde cum remittit alicui pœnam videtur hunc thesaurum communicare: vt sit sensus, ꝙ in recompensationem illorum bonorum remittit hanc pœnam: nã sicut malum non debet impunitum esse: ita bonum non debet esse irremuneratum: fit ergo quędam recompensatio hinc inde. & hanc remissionem cum certa limitatione possunt facere inferiores prelati. in c. cum ex eo. de pen. & re. quia & ipsi electi sunt in partem solicitudinis, vt in ca. ad honorem. de auth. & vsu. pa. & valet talis indulgentia seu remissio etiam quo ad pœnitentiã iã impositã, seu imponẽdam, vt in c. cũ ex eo. prælle. & quod no. in c. quod autem. eo. tit. vbi dicam. ¶ In glo. in ver. totũ ibi simile crimini vsurarum. sed melius potest æquiparari pecuniæ simoniacè, quæ restituitur ecclesiæ in cuius contumeliam data fuit, & aliquando cũ duplicatione in c. audiuimus. s. de simo. & per id quod sequitur hic in glo. potest solui istud contrarium de c. ꝑce. vbi nulla pecunia illicite habita tñ restituitur & dispẽsatur in pauperes Christi, sed hic restituitur duplicata. nã diuersitatis ratio est, qa hic plus deliquerunt ideo plus puniuntur. Sed
3 tex. opp. & vr̃, ꝙ ista pœna non potest hr̃e locum per. c. ita. s. eo. ti. vbi bona confiscãtur, ergo hanc restitutionem facere non possunt. Sol. est multiplex fm do. potest. n. hocc. intelligi ante confiscationem, vel quod imponetur tpe cõfiscationis: vel intellige
4 tur de bonis acquisitis post confiscationem. † Nã simpliciter cõfiscatis bonis alicuius non intelliguntur cõfiscata bona postmodum acquirenda, vt colligitur in c. felicis. de pœn. libr. 6. & in l. si mandauero. §. is cuius. ff. man. vel dici potest, quòd ecclesia impo
a nit hanc pœnam sed princeps secularis aliam imponit. a

ADDITIO.

a ¶ Vult referre in hoc vltimo verba Inn. & nõ bene refert. Nã Indicit ꝙ pœna cõfiscationis, & qd faciunt serui capientium imponitur per principes seculares. sed pœna de qua in ver. & talib. l. ꝙ absoluãtur ab excõicatione imponitur per ecclesiã, & cũ hoc dicto In. transeunt oẽs Doc. ideò ipsum not. qa ex ipso sequitur ꝙ ꝙq; delictũ sit ecclesiasticũ, ecclesia nõ possit laico infligere pœnã temporalẽ, nec etiã iudex ecclesiasticus, de quo dixi s. e. postula.

SVMMARIVM.

1 *Iudæi possunt emere iura, & introitus alicuius prouinciæ tamẽ pro eis exigendis eligitur aliquis.*
2 *Christianus non suspectus per quem ipsi iudæi consequuntur dicta iura, qui tamen christianus non est per ipsos iudæos eligendus. 2.*

CAP XVIII.

1 EX SPECIALI. † Iudæi vel pagani publicis officiisa præficiẽ-
a di nõ sunt & si eis regalia iura vendantur ad ea colligẽda præficiendus est Christianus nõ suspectus. In prima parte ponitur culpa regis, & excusatio. In secda ꝑ vtrũque ꝓuidetur. ibi mandamus. Casus literalis. Rex portugaliæ in officiis publicis Christianis præferebat iudæos ꝑ cõcilium generale. s. c. c. cũ sit. vnde mã dat papa duob. epis, quatenus regem ipsum moneãt, & inducãt, ne in publicis officiis iudæos præficiat christianis ꝑ cõci. gñale, ꝙ si forte reditus tuos iudæis vẽdere voluerit vel paganis aliquem christianũ deputet nõ suspectũ de grauaminib. clericis inferendis; & per illũ iudæi & saraceni siue christianorũ iniuria iura regalia cõsequãtur, Ber. Not. j. ex tex. ꝙ officiũ publicũ nedũ est iudeis
b inter Christianos, phibitũ, & interdictũ, b sed etiã quodlibet officiũ, seu cõmercium per qd christianis aliquod potest ingeri gravamen. No. 2. ꝙ licite etiã reditus regales vẽdũtur iudæis, & aliis
c paganis. nõ ergo omne cõmercium interdictum est inter Chri
2 stianos & iudæos. † Item not. ibi; deputet. ꝙ ad colligẽdum istos reditus vẽditos iudæo vel pagano electio debet fieri per principem secularem & nõ per iudæum emptorem, nã si ipse eligeret, posset committi fraus. Gl. sunt faciles hic videas.

ADDITIONES.

a ¶ Officiis. & ideo dicit Bar. in l. fi. C. de iud. ꝙ illũ text. quòd Iudæi studẽtes nõ põt doctorari; qa doctoratus est dignitas, vt ĩ c. quã to. de mag. Et adde quòd hic or. non solũ est verum in iudæo, vt in ca. nulla officia. 54. dist. sed in Christiano nouiter cõuerso ad fidẽ, text. est singularis fm intellectũ gl. j. ibi in ca. constituit. 17. qu. 4. & etiã ipsam ad hoc alle. Lu. Ro. in suis sing. pro quo facit tex in c. j. & 2. 18. dist. Et ꝙ dixi de doctoratu. tenet, Abb. in c. j. 4. q. Et sicut iudæus, vel hæreticus non admittitur ad accusandũ. vt 1 c. alieni. & in c. si hæreticus. 2. qõ. 7. in c. 1. & 2. 3. q. 5. ita nec admittetur hæreticus ad fidẽ nouiter reuersus. Textus est iudicio meo singularis. in c. nõ põt. 2. q. 7. ꝙ quo facit c. accusatoris. 3. q. 5. Et adde hic gl. & ꝙ ibi no. 44. dist. in summa. Iudæus autem si tutor põt esse, textus est in l. spadonẽ §. iam aũt. ff. de excu. tuto. Sed an id sit verum vide per Bar. in rub. ff. de insti. & iure. & per. Lud. Roma. l. pactum dotali. C. de collatio. nam. vr̃ dicendũ ꝙ non possit esse, qa cum tutela sit ius & potestas in capite libero. & c. vt dixit text. in inst. de tutelis, in prin. & Iudæus sit subditus christianis, vt dicit. tex. in c. Iudæi. s. de testi, & in c. si Iudæos. s. e. ergo tutor esse non põt. Sed pro parte, ꝙ possit esse tutor est tex. in ca. infames. ver. item si ꝑ partẽ tutelam. q. 7. & in l. j. §. his igitur. sed est æquissimũ. ff. de postulan. Itẽ scias ꝙ Iudæus põt esse procurator. h. d. tex. in d. l. spadonẽ. §. iam aũt. ff. de excus. tut. vbi et dicit, ꝙ im munitas concessa incolis certi loci extenditur ad iudæos. Et dicit ꝙ super hoc habuit ꝑsulere. Et super hoc vide Io. An. in cap. ꝙ humani. super verbo quempiam Christianorũ. de hom. li. 6. vbi dicit, ꝙ si ꝑstitutio facit mẽtionẽ de hõibus comprehẽdit Iudæos, secus si diceret christianos, put loquitur ille tex. Item scias ꝙ Iudæus non põt esse aduocatus. textus est in l. nemo. C. de postul. Itẽ iudæus põt esse arbiter. text. est in l. iudæi romano. in fi. C. de iudæ. Nec est mirũ ꝙ infamis possit esse arbiter. vt in l. pedius. ff. de arbi. & 2. q. 7. in c. tria. ver. si ꝙ patrem, Iudæus tñ vel hæreticus nõ debet esse iudex, vt dicit Spe. in tit. de leg. § excipe. versũ. dic ꝙ est Iudæus. si tñ fuerit compromissum in Iudæum licet valeat compromissum non tñ est arbiter. Et ideo istud quod loquitur in arbitro, non habet locum in iudæo in quem fuit compromissum. Textus est optimus ad hoc in l. Iudæ Romano. versic. ad similitudinem arbitrorum. & in ver. tanquam ex sentẽtiis, ex quo optime probatur, quod proprie non dicitur arbiter. de Bellen.
b ¶ Interdictum. Adde quod voluit Ancha. consi. cclxxxj.
c ¶ Commercium. adde Lud. Ro. consi. 459.

SVMMARIVM.

1 *Argumentum à coniunctione duarum legum validum est in iure.*

CAP. XIX.

a NVLLI. a Se summat & tria facit. dictum ponit, mercatori prouidet. prouisionem determinat. secunda ibi, quod si. tertia ibi: si autem. ¶ Casus literalis Iudæi emebant seruos Christianos & eos in suo seruitio retinebant, quod fieri non debet. vnde statuit conci. generale. quòd non liceat iudæo baptizatum vel baptizari volentem emere, vel in suo seruitio retinere. Secundo dicit ꝙ si aliquis iudæus causa mercimonij emeret aliquem nõdum ad fidem conuersum, & postmodum factus fuerit vel desiderat Christianus fieri dentur ab aliquo. 12. solidi, & ille, ab illius seruitio subtrahatur. si vero intra tres menses ipsum venalem non exposuerit, vel ad sibi seruiendum emerit eundem. nec ipse vendere, nec alius audeat comparare sed nullo dato prætio ad libertatem perducatur. Ber. Nota. j. ex text. regulam, quòd baptizatum, vel baptizari volentem non potest iudæus in suo seruitio retinere. Et quo infertur, quòd si iudæus emit baptizatum seu baptizari volentem non tenet venditio. & ita sic emptus eripitur in libertatem nullo refuso pretio, quod probatur. 54. dist. mancipia. & in le. prima. C. ne mancip. christi. de materia vide bon. gl. 54. dist. cap. generalis. §. hoc tunc obseruandum. dixi plene in c. j.
b s. eo. Et ex hoc & ex text. no. ꝙ pari b priuilegio gaudet, id est ad esse, ꝓductũ, sicut ꝙ est in fieri: nã quæ incontinenti fiunt videntur inesse in ca. officij. de elect. & l. lecta. §. dicebam. ff. si cer. pe. &
1 leg. ꝙ ait lex. §. ꝙ ait. ff. de adulterijs. † Not. 2. ibi. nec ipse vendere nec alius audeat cõparere, ꝙ si vnus prohibetur aliquid vẽdere prohibetur alius emere & sic dispositum in vno correlatiuorũ extenditur ad aliud. no. Bar. in l. fi. C. ne fide. do. & dixi in capi. j. de loc. ¶ Sed quæro quia hic dantur tres menses ad exponendum seruum

ADDITIONES.

a ¶ Nulli. Pro intellectu hui⁹ decretalis vide omnino ꝙ scripsi post Abbatem in c. j. s. eodem. de Bellentz.
b ¶ Quod pari. Ad hanc regulam vide cumulata per Ias. in l. admonendi. in lectura. versi. tu ex isto intellectu secundo. ff. de iureiu. & ibi inter alia refert ꝙ priuilegium concessum ecclesiæ consecratę, habet locum in basilica nondum consecrata, sed de proximo consecranda. vt tenet Abb. in c. ecclesia. in 3. no. s. de immu. eccle. Sebast. Sapia.
c ¶ Vnde alibi dicitur ꝙ de proximo vngendus habetur pro vncto, vt l. pe. ff. de testam. mil. Alex. de Ne.

Universidad de Deusto
Biblioteca

seruũ emptum cã mercimonij qñ incipiunt isti tres mẽses curre
re.dicit Hos.q à tpe vẽ. ltiõis & traditionis.i.post venditionẽ &
traditionẽ serui facta.adeo:quia ex tunc acgsiunt dñium serui&
habuit facultatẽ exponendi.inst.de rerum diui.§. per traditionẽ.
& C.de pact.l traditionibus. Io.An.dicit,q à tpe quo ille seruꝰ pe
tijt christianitatẽ hoc dictum Io.an.habet æquitatẽ,vt emẽs ser-
uos omnino paganos causa mercimonij nõ teneatur eos intra
istud tẽpus exponere venales:qa forte nõ videt tempus cõgruũ
sed satis est q exponat seruum venalem intra tres menses à tpe,
quo petijt christianitatem Sed dictum Hosti.vr verius. nam ex
quo non exposuit seruum venalẽ intra tres menses,præsumptio
est,q nõ causa mercimonij sed ad sibi seruiendum alias semper
fraus posset fieri:qa diceret se emisse causa mercimonij & post-
quam seruus diceret se velle effici christianũ exponeret eum in
tra tres menses & sic nunq̃ haberet locũ finis huius ca. & c. fra-
a ternitatem. 54.dist.a ¶ † In gl.in versi.12.solidis b in fi. sed glos.
1 non declarat de qualitate monetę cum in loco sit moneta aurea
& argentea.Vin.intelligit de aurea q probatur ex coniunctione
duarum legum.nam in l.cum ex falsis. ff.de ma. test.dicit quòd
seruitus præstita ex falsis codicil. non debet reuocari datis 20.so
lidis.& in l.papinianus.§.fi ff.de inoff.test. fit mentio in simili ca
su de 20.aureis. & sic debet intelligi de solidis aureis quorum
72.faciunt vnam libram auri.G.de fusce.& ar.l.quoties.l.x. & idẽ
sentit glo.in simili.& in l.quicunque.C.de ser.fugi.& dixi in c.j.
c ℨ.e.c Et satis est vero simile quòd ius intellexerit de aureis: nam
ridiculum esset vt pro bono seruo darentur 12.solidi argentei
nam modicum esset,quod not.

ADDITIONES.

a ❧Io But.transit cum Io.An.sed D.Card.dicit,q tres menses inci-
piunt currere à tempore quo seruus potuit exponi venalitati:
quia non valenti agere non currit præscriptio,vt in l.j.in fi.C.de
anna.excep.& in c.quia diuersitatem.de concess.præb.Al.de N.
b ¶ Solidis.vtrum qñ fit mentio de solidis debeat intelligi de au-
reis quorum septuaginta duo faciunt vnam libram auri,est di-
cendum q sic.idem dicit gl.in §.nos autem.in verbo.solidis.inst.
de auth.tut.& gl.in §.fi.instit.de pœna teme.liti. Et idem vide gl.
in verbo solidis.in c.j.xij.q.3.Et adde q si statutum imponit pœ-
nam solutionis aureorum intelligitur de aureis,qui currunt tẽ-
pore quo fuit conditum statutum.Ita dicit Spe.tit.de obli. & so-
lu.§ nunc aliqua.& Bald.in l.illud.C.de sac.san.ecc.circa finem.
Et idem dicit Io.de Imo.in cle.si beneficiorum.de deci.Et ideò si
tempore conditi statuti septuaginta duo ex aureis qui tunc de-
bebant solui constituebant libram auri,nunc deliquens nó sol-
uet sm illam mensuram sed sm mensuram aureorum nunc cur
rentium.Et rationem reddit Io.de Imo.quia ex mutatione mo-
netæ videtur alterata seu minuta pœna statuti. Et vide omnino
q eleganter scribit Pau.de ca.post gl.& Bar.in l.fi.in fine princ.v-
bi dicit q qñ in iure fit mentio de solidis intelligit̃ de illis quo-
rum septuagintaduo faciebant libram auri.Et ideo dicit,q cum
hodie ad computationem quingentorũ de illis solidis fortè ve-
nirent octoginta de nostris quibus hodie vtuntur ad rationem
florenorum nostrorum poterit fieri donatio sine insinuatione
forte vsque ad octingentos aureos. Quod est summè notandũ
pro intellectu.l.sancimus.C.de don.Secus dicit esse in statuto,qa
si in statuto sit mentio de solidis intelligitur de his qui sunt in v-
su:quia statuta debent intelligi secundum communem vsum lo
quendi,vt leg.librorum.§.q tamen Cassius.ff.de lega.3.Item vide
An.in l.sancimus.in princi.de donar.vbi dicit q illa lex loquens
de solidis intelligitur de aureis quorum septuaginta duo facie-
bant vnam libram.Et allegat.leg.j.C.de ponde.auri.libro.x.adde
hic gl.in l.fi.ff.de in ius vocan.per Bar.post gl.in l.quicunque.C.
de seruis fugitiuis.Io.an.in addi.Spe.in tit.de instru.editio. §.por
ro.in fine.& Pet.de anch.in cle.si beneficiorum.de deci. post gl.
ibi.de Bellentzi.
c ¶ Do.Car.hic dicit q aurei,quorum nunc communis est vsus.86.
faciunt vnam libram auri.Sed dic q si promittuntur solidi aurei,
intelliguntur de his qui currunt secundum consuetudinem re-
gionis,de quo vide optimum tex.cum glos. in l.super stipulatio
nibus.ff.de reg.iur.& hoc tenet Abb.Sic.in c.j.ℨ.eo. Alex.de Ne.

3 ¶De hæreticis.a Tit.vij.

ADDITIO.

a ¶De hæreticis.Adde quis dicatur hæreticus.Old.cõsi.cx.& vide
multa per Cal.ad materiam in consiliis suis,hoc tit.
a ¶De hæreticis.Super ista rubrica vide Bar.in l.j.C.qui accu. non
pos.Item videas quæstionem de infidelitate per beatum Thom.
2.2.q.4.& vtrum hæresis sit infidelitas per beatum Tho.2.2.q.xj.
artic.j.& quæ dicatur propriè hæresis vide per sanctum Thomã
in 4.senten.dist.3.q.2.art.j.vbi etiam ponit quæ differentia sit in
ter schisma & hæresim.de quo scripsi.potest etiam Abb. in rub.
ℨ.de schism. de Bellentz.

¶ Continuatio Rubricæ.

¶ Supra visum est de his qui non baptizati Deum blasphemant
malè colendo:competenti ordine,videndum est de illis qui iam
baptizari incidunt in hæresim,& ideò meritò,& competenti or
dine hæc rubrica ponitur.

SVMMARIVM.

1 *Infidelis,vel hæreticus dici non potest ille qui aliquando super fide dubitãs non perseuerat in illa cogitatione.*
2 *Hæreticus non est ille qui errat in fide tamen credit illum errorem esse fi-dem,& paratus est se corrigere si aliud tenet ecclesia.*
3 *Infideles non possunt esse testes contra christianos.*

CAP. I.

DVBIVS.Breue est, vel per alia verba potest sic sum-
mari,infidelis est qnõ habet certitudinẽ fidei,& ifideli
non est credendum in præiudicium alterius. ¶ Not.j.
ex text,quòd fidelis debet habere certitudinem & nul
lam secum admittere dubitationem.concor.cap. firmiter. ℨ. de
1 sum.tri. ¶ † Sed contra hoc, & contra text. oppo. a & videtur,
a quòd omnis homo sit infidelis. nam nullus homo reperitur
qui aliquando ex scrupulo cõscientiæ non dubitet in fide.& de
resurrectione mortuorum,& de creatione mundi &similib.Sol.
dicit Io.And,& bene q in tex.debet intelligi de dubitatione quę
habet in se firmitatem animi,& quandam pertinaciam, vt quia
perseuerat in illa dubitatione:secus si incidat in cogitationẽ, vel
dubitationem,ex primis motib.quib.nõ assistit, sed resistit cõfir
mando se fidei ecclesiæ:quia tunc potiùs patitur ex illa cogita-
tione,& meretur potius,q̃ demereatur desistendo,nam quando
quę etiam inuitus quis pollluitur prauis cogitationib.& ꝓpriè
dicuntur primi motus,qui nõ sunt in potestate hominum.ideò
non imputantur ad culpã de hoc quod habetur in palea.sed pen
sandum.6.dist.& de istis primis moribus,intellige dictum Apostoli,tentatio vos non apprehendat,nisi humana.vide tex. de pœn.
dist.2.inter.& sic etiam intellige illud Psal.Beatus qui tenebit, &
elidet paruulos suos ad petram.Psal. 146.vide quod no.in rub.de
b sum.tri.& fa.34.q.2.hæc est fides.b Sed quæro quid intendit lite
ra in fi.ibi qui fidem veritatis ignorant.sol.expone.i. qui veritatẽ
2 fidei ignorabant siue baptizati sint siue non. † Et intellige qñ se
c non cõfortauit in fide ecclesiæ.nã si quis erraret cin fide,& crede
ret illã esse fidẽ ecclesiæ & paratus est se corrigere, si aliud tenet
ecclesia iste non est hæreticus:quia fides ecclesiæ est fides sua ex
quo se refert ad fidẽ ecclesiæ,vt in c.2. de summ.tri. & q ibi no.
3 & in d.c.hæc est fides.cum ibi not.¶ † Vlti.argue ex hac litera ibi
d nec eis omnino credendũ:qd infidelib.d & hæreticis non est alit
e quid credendũ in præiudiciũ aliorum:enã ex quo sunt infideles
Deo non præsumuntur fideles hominib.& ideò in testes non ad
mittuntur contra christianos.2.q.7.c.non potest.& c.pagani.f
f

ADDITIONES.

a ¶Oppo.Vide quod no.Bal.in c.fi.de consue.vers. scias tamen,q
dubius.& quod no.d.Ant.& do.post gl.in c. fi.de præscr.de Bell.
b ¶Vide tex.de pœn.dist.j.super trib.dicit q primum peccatum est
cogitasse quæ mala sunt,quod intellige per delectationem. sm
cogitationib.acquieuisse peruersis,s.per cõsensum. & primũ est
veniale.sm mortale.tertium est peccatum opere completũ.quar
tum est non agere pœnitentiam, & suo sibi complacere delicto,
s.perseuerando:& vide omnino tex.de pœn.dist.2. sicut tribus.Alex.de Ne.
c ¶Erraret.Vide Alb.de Ros.in 3.par.stat.qu.32.vbi dicit se defen-
disse ex hoc quodam Mediolanenses imperitos de hæresi in cu
ria Romana.refert Bart.Veron.in cautel.205.& caut.237.& Sal.
in rub.C.de sum.tri.& fid.cath.Seb.Sap.
d ¶Infidelib.Adde de hoc Hip.de Marsi.sing.suo 41. inci. Iudæus nõ
potest.Quod ego amplio procedere etiam in conuerso ad fidẽ.
Ita no.idem Hip.de Marsi.sing.107.inci.priuilegiũ ciuitatis.post
med.ibi:non dicit q iudæus,quod tamen Fel.restringit vt intelli
gatur in nouiter conuerso,& baptizato.ita no.in c.iudæi.lo 2.in
princ.& ibi ponit & quasdam fall.ad hoc dictum ℨ.de iudæ.Za.
e D.Card.hic dicit q verbum,omnino, propter negationem præ-
cedentẽ idem importat quòd, nullo modo,simile de iura.cal.in
pertractandis,vbi pp duplicem negationem sequentem verbũ.
omnino,importat plenam affirmationem.Alex.de Ne.
f ¶Vide etiam bonum tex.in c.j.de testi.vbi de hoc.

SVMM

SVMMARIVM.

1 *Error præsumitur aliquis quando non resistit aliorum errori cum possit.*
2 *Non caret scrupulo societas occultæ q manifesto facinori desinit obuiare.*

CAP. II.

a QVI ALIOS.a Breue est,vel põt sic summari. Errare in fi-
de conuincitur qui alios errantes cum põt, ab errore nõ
1 reuocat.¶ † No ex tex.malum præsumendum contra pręsentes
& tacentes aliorum errores,nam error cui non resistitur appro
batur.83.di.error.in capitulo,quid enim ꝓdest. ¶ Sed quæro de
quo errore intelligitur iste tex.So.debet intelligi de errore fidei
vt faciat ad rit.potest ẽt intelligi in quolibet errore:nam errare
præsumitur,qui errantib.cum potest,non resistit: sicut alibi dici
b tur non carere b scrupulo societatis occultæ qui manifesto faci-
nori desinit obuiare:vt in præall.c.qui potest.& in capitulo,dile
cto.de sentent.excom.lib.vj.sed præsertim habent locum fauore
fidei,& quandoque magis peccat aliquis quam ille qui errat,vt
quando defendit illius errorem: quia ipse non solum errat, sed
c alijs offendiculum erroris præstat.24.q.3.qui defendit.c ¶ In gl.
ibi:à peccato committendo vel potest dici sm Io. An. q fauore
fidei text.iste intelligitur indistinctè,siue peccatum commissum
fuit,siue committendum,vel propter perseuerantiam in pecca-
to potest dici peccatum committendum.& certè etiam glo.ha
buit bo.intellectum.nam debet gl.intelligi de peccato commisso
& non perdurante:tunc enim ad solum prælatum spectat correc-
tio:licet si habet iterationem,vt quia est peccatum successiuũ,
tunc quilibet debet alium corrigere iuxta denuntiationem Euã
gelicam.vnde dicebat Hos.q iudicialis correctio spectat ad solũ
prælatum:vt in iure alle in gl.sed Euangelica spectat ad quemli-
bet.Et vt aliquid offerat specialitatis hoc possumus dicere,q qui
potest alium reuocare ab errore fidei,& non reuocat, indistinctè
d peccat.d Sed de alijs errorib.an,& quando quis teneatur reuoca
re,seu denuntiare.dic vt plenè no.in c.nouit.de iud. & 2.qu.1.si
peccauerit.

ADDITIONES.

a ¶Qui alios.Vtrum hæretici sint tolerandi,vide per B.Tho.in 2.
q.11.arti.3.de Bellentz.
b ¶Non carere.Ad hæc faciunt quæ scribit Decius post alios.in c.
j.in gl.j.ℨ.de off.dele.vbi traditur an quis teneatur periclitantem
iuuare.Secba.Sapia.
c ¶Vide bonũ tex.11.q.3.qui aliorum errorẽ defendit.Alex.de Ne.
d ¶Sed ista specialitas nõ colligitur ex tex.imò tex.probat potiùs
ℨrium,qui loquitur de existente in errore,non autẽ de illo qui
correctus amplius nõ est in errore,vt patet ex litera. Vnde si egis
set pœnitentiam,& cognosceret viam veritatis, non posset ab
errore reuocari hoc etiam probatur.fundat se in regula,quę est,
statuta in quocunque errore.sine sit in fide,siue in alia re,vt in c.
error.cum duob.seq.83.di.& in ca.facientis.86.dist. Alex.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus si suum errorem non extirpauerit,impossibile est quòd vitã æternam possit consequi etiam si fecerit omnia bona operam hoc modo pro nomine Christi.*
2 *Hæresis,& schisma fraternizant,licet in aliquo discrepent.*
Hæreticus est credens posse fieri duos papas veros.
Excommunicati largo modo appellantur hæretici.
3 *Hæretici vnde dicantur.*

CAP. III.

FIRMISSIME.Hæreticus perseuerans æternaliter damna-
tur,cui nec prodest baptismus,nec eleemosyna,vel martyriũ,
vel aliud quandoque bonum quo ad hoc,vt consequatur vitam
æternam.secunda ps ibi.omni homini.Casus literalis.Quæsitum
fuit ab Augustino,vtrum hæreticus,vel schismaticus saluari pos
sit.respon.Aug.teneas & nullatenus dubites,quòd omnis hæreti
cus & schismaticus cum diabolo,& angelis eius æterni ignis in-
cendio punietur,nisi ante finem vitæ catholicæ ecclesiæ fuerit re
conciliatus:quia nulli homini de mundo,qui ecclesiæ catholicæ
non tenet vnitatem,neque baptismus neque eleemosynæ quã-
tuncunque copiosæ aut mors pro nomine Christi susceptæ pro
ficere potuũt ad salutem.Ber.¶ No.j.ex tex.quòd fides debet ha
bere quandam firmitatem,& nullam prorsus dubitationem.
1 † No.2.quòd hæreticus quantuncunque in aliis bonus,& qualia
cunque bona opera exercens non potest saluari, si in illo errore
deced tilla tamen bona opera nõ sunt ex toto deperdita,sed va
lent ad minus supplicium subeundum.nam non cruciabitur ira
acriter,qui 13 sit hæreticus aliqua bona opera exercebat, sicut
is,qui cum hæresi semper iacebat in peccato: & hoc voluit hic
tex.in fi.dum dicit proficere poterit ad salutem.id est vt habeat vi
tam æternã: ad alia ergo ꝓficiunt,quæ habẽtur hic in gl.in fi.vi
de q legitur & no.de pœ di.3.c.fi.§.fi.& in c.qd quidam. de pœ.
a & remis.a ¶ † Vltimò collige ibi hæreticum ve schismaticum,
2 q hæreticus,vel schismaticus equiparantur.nam schisma nõ est
sine hæresi,qa schismas sonat in diuisionẽ.qa schismaticus se di
uidit ab ecclesiæ sanctæ vnitate,vide bo.tex.24.q.3.iter hæresim,
& schisma.& hoc est regulare.fallit tũ in dicente se esse papã.& c
alium antipapã.nam isti non sunt hæretici.vnde est sch ma sine
hæresi,quia quilibet credit vnitatem ecclesiæ,& ecclesiam esse a-
b pud se,ita dicit gl.fing.25.q.1.c.j.idem dic de credẽtibus,b vt cre
dentes vni non dicantur hæretici ex quo credunt vnam esse ec-
clesiam quam dicunt cõsistere debere apud istum,secus si crede
c rent quemlibet contendentiũ esse papam,qa tunc ꝓpriè hæreti
ci essent.diuiderent em ecclesiã, & venirent ꝑ articulũ symboli,
& vnam sanctam ecclesiam,sic intellige gl.no.vii.q.j.non autem.
¶ Vlti.collige ibi fuerit incorporatus & reintegratus ecclesiæ.q
hæreticus est extra ecclesiam.& dicitur reintegrari,& incorpo-
3 rari per pœnitentiam ¶ † In gl.j.in fi.& dic sm Ho.q istis duob.
vltimis modis positi in gl.ꝓriè,& strictè dr quis hæreticus.Nam
in alijs præcedentibus casibus dr quis hæreticus largè. nam ex-
cõmunicatus dr hæreticus,quia se diuidit ab vnitate ecclesiæ,nã
per excommunicationẽ efficitur extra ecclesiam. 11.q.3. audi. &
largo sic modo iudæi, & omnes infideles possunt dici hæretici,
qa sunt extra vnitatem ecclesiæ.vide de prædictis bonã gl.34.q.
3.§.qa verò.Et dicitur hæresis ab electione erroris,vel ab errore et
ras,vel ab adhæreo,quia adhæret opinioni eorum, vel ab ercis-
co.quod idem est quod diuido,quia ab vnitate ecclesiæ sunt di-
uisi.In glos.fi.in fi.Idem valent bona opera quò ad illustrandam
mentem.nam facilius merebitur gratiam conuersionis, qui bo-
na opera exercet,quàm qui est semper in peccato.Item mortifi
catis peccatis interdũ illa bona opera surgunt.de pẽ.dist.3.firmi
ter.& generaliter vide in iuribus ad quæ §.remissi.

ADDITIONES.

a ❧ Et ibi habetur ad quid prosint bona facta in peccato
mortali,de quo vide gl.in ca nihil prodest.de pœ.di 3.Et nunqd
talia bona opera reuiuiscant,si talis redit ad gremium ecclesiæ,
& viuit absque peccato mortali,vide gl.de pœ di.3.in ca.& si fi-
des.§.quod autem.in glo.in ve bo.non præcipitur.quæ incipit.
Eece plenè.& de his omnib' vide omnino in d c.quod quidam.
& Host.in summa,de pœn.& remis.& an fictè.in j.& 2.resp. Item
quis magis torqueatur in inferno,an catholicus malus:an verò
hæreticus,qui in aliis est bonus,vide vj.q.j.in cap.quæro.§. item
vtrum.Item nunquid apud infideles sint veræ virtutes, si aliàs
sunt,vide tex.nota.28.q.1.§ ex his.Alex.de Ne.
b Credentibus.Vide Bar.in l.cum status.C.de or.cog.vbi dicit, q
tempore schismatis quis potest esse neutralis.And.Barb.
c ¶Esse papam.Adde Fel.in c.in ecclesiarum.circa prin.ℨ.de const.
Zach.

SVMMARIVM.

1 *Libris,& scripturis hæreticorum non datur fides aliqua.*
2 *Si duo contendunt de papatu debet concilium generale fieri cuius erit de hoc decisio,vel diffinitio quod congregabunt cardinales.*
3 *Scripturæ notariorum qui fuerunt de falso condemnati an faciant fidem.*
4 *Instrumentum si in vno capitulo,vel parte probetur, vel reddatur falsum an censebitur totum falsum.*
5 *Notarius damnatus de falso,an,& quando possit se rogare de instrumentis conficiendis.*
6 *Authoritates authorum damnatorum possunt allegari tanquam rationabiles.sed non tanquam authorizabiles.*
7 *Sacramenta recepta ignoranter ab hæretico tenent,secus si scienter.*

CAP. IIII.

FRATERNITATIS. Breue est,vel potest sic summari:
1 Scripta † per hæreticos non habent, fidem authenticam. vel
Damnato authore dãnantur eius scripturę,libri,& opera. Com-
munis diuisio.secunda ibi,cum cœlestinus.Casus literalis. Cœ-
lestinus, & Pelagius condemnati fuerunt de hæresi in Synodo
ephesina.Anthiochenus patriarcha dubitauit, an scripta ipsorũ
recipi debeant.Respondit papa quòd non,quia ex quo autho-
res damnati sunt quomodo scripta illorum admitti possunt.qu.
d.non possunt.Bern Nota.j.ex tex.q papa potest in concilio,seu
a synodo damnari de hæresi.nam in causa hæresis synodus est.
maior papa.vt not.glos.xix.distin.Anastasius,quam not. & vide
bon.glos.in cap.si papa.40.distin.& per Archid.in capitu.in fidei.

de hær

ADDITIO.

a ¶De hæresi.adde latissime per Lud.Ro.consi.vlt.

Universidad de Deusto

a de hære.li.6.a ¶† Idē dic vbi duo contendunt de papatu, & pro certo nescitur quis eorum sit verus papa-nam tūc concilium de
b bet congregari b & quæstionem decidere: vide tex.iuncta-gl.in c. si duo.lxxix dist.& non est alibi ita bo.tex-quò ad hunc articulū. Et ponit ibi Hugo vnum sing.dictum, q̄ poterit concilium con
gregari per cardinales, quando neuter contendentium vellet cō
3 gregare suam obedientiam in eodem loco.¶† No.2.ar.ex fi.lite
ræ.q̄ scriptura per notarium confecta, postquam fuerit ꝑdemna
c tus de falso in suo officio commisso non debet recipi ꝑ tanquā
d authentica: quia ex quo damnatus est author, opera sua non fa
ciunt fidem.pro hoc in notatio.est tex.opti.in l.si quis.C. de suscep.& arca.li x.facit tex.cum gl.in l.si quis ex argentariis.§ j ff.de eden.& ad hoc quotidie solet allegari ista litera.& circa hanc ma
teriā Inn.hic posuit bo.gl. quæ quotidie solet allegari per cano. & legist.Et vt habeatur eius gl.clara & ꝯclusiua.quæro nunquid indistinctè, scriptura cōfecta per notarium falsum, sit nulla. Sol.
capiendo mentem Inn.q̄ aut loquitur de instrumentis confectis post falsitatem comm sam, per notarium, vel ante. Si ante tunc ex quo notarius tolleratur in officio valent, licet postea sequatur damnatio seu depositio: quia gesta ratione publici officij nō retractantur propter publicam vtilitatem: licet postea sequatur depositio: ad hoc l.barbarius.ff.de off.præto.& 3.q.vij.c.infamis.
§.tria.ver. verum. sed instrumenta confecta post damnationem
e non valerent: vt hic in præal.l. si quis. e ¶ Sed dubium est quan-
4 do ante damnationem notarij reperirur vnum instrm habens plura capitula, & in vno capite est admixta falsitas, nunquid pp
f falsitatem in vno capite admixtam reprobetur totum f instrm.

Quidam

ADDITIONES.

a ¶ Vide gl.no.in §.hinc etiā. 16.di.quæ dicit q̄ Papa habet auctoritatem principaliter à Deo, secundariò à concilijs. Sed in ꝯtum gl.in præal.c. Anastasius. dicit q̄ Papa nō tenet ꝯgregare concilium nisi in causa fidei.& illa glo.multū consueuit allegari ꝑ dicentes, q̄ Papa tenetur ꝯgregare ꝯcilium de decennio in decennium. Nam hoc non est verum, s.q̄ teneatur congregare concilium, nisi in causa fidei. Item facit contra eos, qui dicunt q̄ Papa non potest exercere ardua absque consilio Cardinalium, pro qua opin. facit tex.in c.per venerabilem.§.rationibus.qui fil.sint leg. Sed communiter tenetur contrarium, & ille §.rationibus. loquitur de honestate, de quo dic, vt in ca. super eo.de hær. in vj.& in c.gestis.de cle.non resid. Sed rex.in c.maiores.de baptismo.in princ. probat, q̄ causa fidei spectat ad solum Papam, & sic non tenebitur conuocare concilium, quod est contra glo.in c. Anastasius. sed dic, q̄ aut Papa vult determinare dubium spectans ad fidem non determinatum per sacram scripturam, vel per canones, & tunc non tenebitur congregare concilium. sed solus potest determinare. Aut vult determinare in causa fidei ꝑ determinationem factam per ecclesiam, & non potest nisi cōuocet concilium: hoc modo loquitur glo.in d.c. Anastasius. & ita concordat Abb. Sic. in præalle.ca-maiores. & plenè dixi.de potestate Papæ. & an sit supra concilia, & an possit solus reuocare constitutiones factas in conciliis. & an, & quando ꝯcilium possit resistere Papæ, vel ei non obedire, in cap.cum ad monasterium. §. fi. de sta.monach.

b ¶ Debet congregari. Adde q̄ consuluit Pe.de Anc.cum B. & C.de Papatu contendebant, ex consili.70. Et quis debet congregare concilium vide Card.consi. 154.

c De falso. An propter falsitatem commissam à notario in vno instrumento, alia instrumenta reddātur suspecta, vide Bal.in l.2.§. miles.ff.de his qui no.infa.& in l.iubemus.§ sanè.C.de sacro.san. ec.& in c.j.in prin.de leg.Corra.cum alle.per Alex.in l.militibus. C.de testa.mili.Seb.Sap.

d ¶ Non debet recipi. Adde Paul.de Ca.consi.162.

e ¶ Tu autem plenius distinguе, & facies quatuor casus. Primus est, quando falsitas processit à vitio notarij, vt quia scripsit aliquid falsum in instrumento circa substantialia, puta si vendorem pro centum, ipse scripsit de quinquaginta. Nam res, & pretium sunt de substantia contractus, vt in §.precium. Institut.de emp.& vend. Aut circa circunstantias negotij, verbi gratia, promisi soluere de pecunia argentea, ipse scripsit de aurea. Nam licet hoc mendacium sit pium & vtile vtrique, instrumentum in totum vitiabitur, vt dicit hic Inn.& doct.& idem dicit Spec.in titu. de instrum edit.§.instrumentum.versi.quid si aliquod instrumentum & de testi.§.j.versi.item q̄ aliquid de suo. Sed Io An.ibi dicit q̄ mendacium non est pium, nec vtile vtrique quia licet sit vtile recipienti quòd soluatur de pecunia aurea, non tamen est vtile soluenti, & vbi mendacium alteri est damnosum, & alteri vtile, est pernicioſum mendacium, & est peccatum mortale, vt in c.primum. 22.q.2. Tamen dictum Innoc. & Doc. est verum in se: & hoc habet locum, siue notarius immiscuerit falsitatem scienter, siue ignoranter: quia non debuit ponere in instrumento nisi quod in veritate vidit. nec potest prætendere ignorantiam 3.q.9.testes.& ca.ornamur.& c.pura. Idem dicit Inn.& Docto. de teste. Idem tenet Spec.in tit.de teste.§.1.versicu.item quòd aliquid de suo. Sed Bald.in l pen.C. de transact. dicit quòd si in dicto testis reperiatur admixta falsitas per errorem, non vitiatur dictum testis: quia falsitas nō committitur sine dolo.l.nec falsum.C. de falsis.l.errore.C.de testament. Sed dic, quòd aut notarius, vel testis asserunt se scire illud quod viderūt, nec alio corporeo sensu comprehenderunt, & tunc committitur falsum, etiam si credit illud esse verum, quia non debet attestari se vidisse illud quod non vidit, ita debet intelligi Innoc.& Doctor. Aut credidit vidisse aliquod, vel audiuisse. Vno modo, quod erat, vel dictum fuit. Alio modo, & tunc notarius vel testis non committit falsum, & sic non vitiabitur totum dictum, vel totum instrumentum, sed solùm illud capitulum, quod est connexum. In dubio tamen debet præsumi falsum esse dictum, vel scriptum scienter, nisi fides, & bonitas notarij, & negotij intricatio notarium excuset à dolo. Item limita Docto. nam quando falsitas à vitio notarij procedit totum instrumentum vitiatur, nisi alia copula aliquibus præsumptionibus iuuetur, vt in l.iubemus. C. de probat. secundum Bald.l.pen.C.de transact. Secundus casus est quando falsitas est circa extrinseca puta, scripsit contrahentes esse consanguineos cum non sint, & tunc siue scienter, siue ignoranter sit mixta talis falsitas & instrumentum, & dictum testis tenent, quia non pertinet ad officium testis, nec notarij attestari circa extrinseca, nec eorum iuramentum pertinet ad extrinseca, l. si quis libertatem §. fi. ff. de petit. hæred. & in capitul. de testibus. s. de testib. & istud tenet Innocen. & Doctor. hic & Specu. in titul. de teste. §. j. versicu. item quòd aliquid de suo. & Bald. in l. pen. C. de transact. Vnde si notarius in instrumento posuisset falsos confines nō vitiatur instrumentum, vt dicit Innocen. in cap. cum in iure. in fi. de offic. deleg. verfic. item si falsos. vbi dicit quòd & omnia, quæ dicuntur incidenter in instrumento licet reperiantur falsa non vitiatur instrumentum: nisi sint talia, in quibus notarius confert testimonium de visu, sicut quando dicit, actum tali loco, & tali die, & præsentib. talibus: nam si in istis reperiatur falsitas instrumentum vitiatur, quod perpetuò not. Ex his infertur, quid si in instrumento appareat falsitas in pignore, vel fideiussore, vel in pœna ibi appositā, an probetur principali, Baldus dicit quòd sic, per leg. satis apertè. C. de falsis. Sed hoc non est verum, & probatur ibi contrarium si bene ponderetur illa l. & contrarium sentit ibi glosſ. Cyn. & Bartol. Nam hoc est tale in quo notarius attestari debet de sensu corporeo, scilicet visu, vel auditu. Vnde si reperitur falsitas totum instrumentum debet vitiari vt dicit Inn. in præalleg capit. cū in iure. de offic deleg. Tertius casus est quā do falsitas non prouenit à vitio notarij, quia non commisit dolum, tamen concernit totum instrumentum, vt si errauit in indictione, vel in annis domini, vel in nomine contrahentiū, & tunc vitiatur totum instrumentum secundum Bartolum, & Baldum hic. Quartus casus, quando falsitas, vel suspicio non processit à dolo notarij, nec concernit totum instrumentum, puta si in vno capitulo reperitur rasura vel cancellatio, & tunc illud capitulum tantum, & ei annexum vitiatur, non autem capitula separata, & dicit Bartol. in leg. si quis ex argentariis. in princ. de edend. quod instrumentum abrasum, vel cancellatum, vel habens interlineaturas, redditur suspectum, vt leg. fina. C. de edict. diui Adria. toll. quod intellige, quando hoc est in parte substantiali instrumenti, aliàs secus, vt in cap. ex literis. de fide instrumen. tamen dicit Bartol. quòd tale instrumentum potest corroborari ex subscriptione scribentis, si illis rasuris, & interlineaturis fidem imponat, vt in leg. prima, §. & ideo. ff. de his, quæ in testamen. dele. & ibi dicit Bartol. quòd si notarius dicit in fine instrumenti, ea quæ sunt abrasa, vel interlineata propria manu fecit, tollitur suspicio instrumenti. Et aduerte omnia quæ dicta sunt de instrumento, habent locum in dicto testis, secundum Innocen. & Doctor. hic. & Specu. in tit. de teste. §. primo. versi. & item quod aliquid de suo. Sed an notarius possit corrigere errorem instrumēti, dic vt per Bartol. in l. si Barbarius. ff. de regul. iur. & per Bald. in titu. de pace Cōstantiæ. §. pacta. & per Specu. & Ioan. And. in titu. de instrumen. edit. §. instrumentum. versicu. Sed nunquid confecto. & sequ. & per D. Domi. in capitu. abbate. in vltim. column. de re iudic. in 6. Alex. de Ne.

f ¶ Totum. Adde Oldr. consi. 36. & Pau. de Cast. consi. 309. inci. ad bene examinandum dubia. vbi dicit, q̄ scriptura, quæ in parte reperitur vera, debet & in toto reputari vera, vt contrariorum eadem sit disciplina.

Quidam distinguunt aut capitula sunt connexa, & reprobatur in totum, aut sunt separata, & tunc nō reprobatur, nisi illud capitulum quod est falsum. ita refert Inn. aliquos tenere & est opi. Ioan. gl. in c. si ad sacras. ix. dist. Sed Bar. brix. ibi ꝛ addi. & in suis quæstionibus tenuit totum instrumētum reprobari. Idem videtur tene-
a re in hoc Bar. in l. si ex falsis, a C. de transac. qui distinguit aut falsitas procedit ex vitio notarij, & tunc instrumētum corruit in totum. & hoc etiam voluit Inn. hic quod satis placet. sicut dicimus in teste, vt si aliquā falsitatem adiiciat testimonio suo dictum eius in totum reprobatur quia reperitur periurus. 3.q. ix. puta. sic est in notario, qui est quidam testis. l. Domiti⁹ Labeo. ff. de testa. & hoc verum, si est falsitas circa substantialia negotij, vel circa circunstantias eius. vt quia debeat scribere, quòd Titius promisit. x. & notarius scripsit. xx. Sed si falsitas est orta circa alia extrinseca, vt quia scripsit ꝯhentes esse consanguineos, vel aliquid aliud qd non facit ad negotium, licet hoc sit falsum non reprobatur instrumentum propter hoc, quia illud non spectat ad officium notarij, & idem in testes. & ita voluit Inn. hic, & ita tempora dictum Bar. Aut defectus non prouenit ex vitio notarij, & tunc aut concernit substantialia instrumenti, vt quia fuit omissa indictio, & dies, tunc instrumētum corruit in totum. vt in aut. vt præpo. no. impera. post prin, & no. in c. inter dilectos. de fi. instru. Aut defectus non cōcernit substantialia negotij, & tunc debet fieri illa distinctio. Aut negotia sunt cōnexa, aut non. primo casu non corruit in totum, secundo casu sic, vt præal. l. si ex falsis. C. de transac.
5 & de materia vide per Bar. in repe. præal. l. Barbarius. † Sed circa prædicta Bar. posuit vnā notabilem quæstio. & limitationem ad prædicta in extraneo loco videlicet in l. eadem lege. ff. ad l. Iuliā repe. vbi dicit, q̄ instrumēta confecta per notarium damnatum sunt nulla, quando fuit condemnatus propter falsitatem commissam in officio tabellionatus. sec⁹ dicit si alias fuisset damnatus
b de falso commisso tamē extra officium, b vel sit effectus infamis. ex alia causa tunc enim notanter concludit, q̄ si illud officium non habet in se dignitatem, vt quia non est notarius principis. l. j. C. de man. prin. vel non habet officium de publico, vt quia non est notarius in bancha, quod tunc valerent instrumenta confecta per istum quantumcunque sit infamis, mouetur, quia l. si quis superius allega. facit tantum mentionem de falsitate commissa in officio. Item quia notariatus non est dignitas, sed quoddam munus. l. fi. in prin. & ibi gl. C. qui mil. non po. lib. xij. Itē infamis potest esse procurator. insti. de exce. in fi. vnde potuit iste rogari à partibus, vt conficeret instrumentum ita consuluit Bar. & incipit consilium, sed Ioannes de castro in causa cuiusdam notarij q̄ fuerat damnatus de falso, quia extraxerat duas chartas de libro communis Calij, &c. Et no. hæc dicta, & maximè procedunt, q̄ notarius tolerabatur in officio. ad hoc quod not. in c. scisitatus.
c de rescri. c Et an valeant instrumenta confecta per notarium ex-
d cōicatum, vide bonam gl. de sen. exc. decernimus. lib. 6. d † In glo.
6 j. in fi. vel dic fm Host. q̄ dicta authoris damnari possunt recipi tā q̄ rationabilia, sed nō tāquam authorizabili, & sic pūt reduci ad

concordiam

ADDITIONES.

a ¶ In l. si ex fal. Vide ibi Pau. de Ca. & Ias. vbi ponit conclusionem cum limitationibus, vt etiam hic per Fel. & vide Rotam. dec. 241. in c. item no. in antiquis. Seb. Sap.

b Extra officium. Adde pro hoc quod dicit Lu. Ro. consi. cxv. q̄ officialis potest conueniri de delictis commissis in officio, durante officio, non de commissis extra officium.

c ¶ Sed Bal. in c. j. si inter pares. prope finē, de l. Corradi. dicit quòd si notarius est infamis infamia iuris per sententiam irrogata, nō potest confici re instrumenta, sed antequàm sit cōdemnatus, potest, Allegat ad hoc vltimum not. ab. per Spec. in tit. de instru. ed. §. instrumentum. vers. item opponitur, quòd tabellio. & Inn. in c. qualiter, & quando. ad finem. de accu. & dicit Bal. q̄ non curat vtrùm sit condemnatus de crimine falsi, vel de alio crimine famoso. In hoc tamen dicit esse differentiam, quia si notarius est remotus ab officio in quo erat, non tamen criminaliter cōdemnatus, non deponit officium tabellionatus, secus si fuisset remotus propter falsitatem, nam tunc à modo non valent sua instrumenta, vt in l. si aliquid, C. de suscep. & Arc. & sic Bald. vult q̄ aut notarius condemnatur de falso, & tunc, siue ciuiliter, siue criminaliter nō potest amplius conficere instrumenta, aut de alio crimine, & tūc aut criminaliter, & idem, aut ciuiliter, & tunc potest conficere instrumenta, etiam si ex tali condemnatione, si factus infamis. Sed non videtur facienda differentia, an sit condemnatus criminaliter, an ciuiliter, quia in hoc ponderanda est infamia. quæ est irrogata per sententiam: non modus agendi, vt in l. ordo. ff. de public. iud. & quod notatur in l. infamem. eo. ti. nisi intelligas Bal. quādo notarius esset condemnatus criminaliter, & de crimine capitali, nam tunc fortè non valent instrumenta, vt sentit Inn. in ca. nihil, in fi. de elect. vbi dicit quosdam dicere, q̄ si prælatus est condemnatus de crimine capitali, non est de cætero ei obediendum vt plato: nec valent ea quæ facit: sed ipse idem Innocen. tenet contrarium in c. qualiter. de accus. prope finem c. vers. itē no. quòd sententia, vbi Inno. dicit q̄ si ferrur sententia: quæ auferat libertatē, nihilominus gesta ratione publici officij tenent quandiu toleran tur, nisi sit lata sententia depositionis, vel sit spoliatus insignis, & cum Inno. in d. c. qualiter, & quando transeunt Doc. ibi. Sed pro primo dicto fortiter facit gl. in auth. de instr. caut. & fide. §. quod si tabellio. in vers. defunctus, quæ dicit quòd notarius condemnatus de crimine capitali, vel factus infamis non potest testificari super suo instrumento. Sed dic, quòd aut condemnatio de crimine capitali est occulta, & tunc potest conficere instrumenta, quā diu toleratur per dictum Inn. in d. c. qualiter. Aut est publica, seu notoria, & tunc non valent instrumenta per glo. in d. §. quòd si tabellio. pro hoc facit Inn. quod no Inn. in c. nihil. prope fi. ver. finautem non sit intrusus. de electi. vbi dicit q̄ gesta per suspensum ratione publici officij tenent: nisi prohibitio, vel sententia lata sit vel nisi sit notorium eum suspensum. Dato ergo quòd notarius sit de crimine capitali condemnatus, tamen ex quo sententia de positionis ab eo officio tabellionatus non est lata valebunt gesta donec toleratur nisi esset notorium cum fuisse condemnatum. Sed Bal. in l. cunctos populos. C. de sum. tri. in 8. colum. vers. sed in infamia tabellionis, consuluit Bar. dicit quòd si tabellio est fact⁹ infamis, quòd si infamia est notoria, non valebunt instrumenta, quia abest fides, & auctoritas. sed si est occulta, valent instrumenta propter iustam ignorantiam. Sed Bal. in l. & militibus. C. de testam. mil. vbi dicit quòd si notarius est factus infamis ex condemnatione iniuriarum vel homicidij: vel ex sua confessione, ex hoc non est ipso iure priuatus officio tabellionatus, licet per sententiam possit priuari, vnde interim conficit instrumenta, & quodlibet aliud maius puta officium prælaturæ, vel indicandi, quia sola exceptio infamiæ, non admittitur contra ordinarium publicum gerentem officium vt dicit Inn. in c. scisitatus. de rescri. & Pau. de Castro ibi sequitur opinionem Barto. quam etiam sequitur Abb. Sic. hic quod possit conficere instrumenta, nisi sit officium habēs in se dignitatem: vel nisi veller scribere ad bancum publicū. Sed ego puto quòd indistinctè instrumenta facta à notario infami teneant, etiam si essent scripta ratione officij habentis in se dignitatem, & quòd acta scripta ad bancum publicum valeant & hoc videtur tenere Innoc. & Doct. in præal. c. qualiter, & quando de accus. ver. item nota quòd sententia. vbi dicit quòd gesta per infamē infamia iuris irrogata per sententiam etiam ratione officij habētis in se dignitatem tenent, donec toleratur, nisi esset lata sententia depositionis. vel nisi sit spoliatus insignis, & idem dicit Inn. in c. nihil. de elect. pro hoc optimè facit dictum Inn. in c. scisitatus. de reser. vbi dicit quod non admittitur infamiæ exceptio contra habentem officium, vel iurisdictionem ordinariam, sed certū est, quòd iurisdictio & prælatura ordinaria est dignitas, vt no. in c. cū ab ecclesiarum. de offi. ord. & in c. 2. de iud. & in c. de multa. de pb. & in c. 1. de consuet. in 6. Nec obstat quòd infamis nō admittatur ad dignitatem, vel ad officium, quod debet geri ad bancum publi cum, quia est verum à principio, vt d. l. 2. de dignit. libr. 12. Sed si à principio erat bonæ famæ non priuatur ipso iure propter infaniam superueniētem, vt dicit Inn. vbi s. & Bal. in d l. militib. C. de testam. mil. Sed dic vt salues Bar. quòd, aut illud officium habens in se dignitatem exercendum ad bancum publicum est defendē dum post infamiam, & tunc non potest admitti, licet esset notarius, antequam sit factus infamis, per iura alleg. per Bartol. Sed si esset adeptus tale officium antequam esset factus infamis ipso iure, non perderet. Vnde tenerent gesta donec toleratur, nisi superior propter talem infamiam ipsum remoueret. sed intellige præ dicta, scilicet quòd valet instrumentum scriptum à notario infame: quando ambæ partes confitentur instrumentum esse falsum, quia tunc propter infamiam notarius repelleretur à testificādo. Vtrùm illud instrumentum sit scriptum manu, vt dicit auth. de instrumē. caut. & fide. §. quòd si tabellio. in verbo, defunctus. Et Ange. in l. C. de testam. & Raphael. in l. ad testium. §. 1. eo. ti. Alex. de Ne.

d ¶ Et vide in Speculo, de instrumen. edit. §. restat. versic. quid si confectum sit ab hæretico, & per Bal. in ca. 1. si interpres. de l. Corradi. Ale. de Ne.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a concordiam, iuxta al. in gl. a †Et extra glo. quæritur quid de sacra
7 mentis receptis ab hæretico, dicit inn. q si ignoranter ab eo fue
runt recepta, q non solum confertur essentia sacramenti, sed etiã
gratia, nam & Iudas fuit hæreticus. i. q. 1. eos. ramen baptizauit: &
tenuit eius baptismus. 1. q. 1. dedit. sed si scienter, tunc non confer
tur gratia. vt 1. q. 1. etiam. & de hoc vide latius hic per inno. & per
eundem in c. 1. schisma. vbi de ista materia latè tãgitur per ipsum.

ADDITIO.

a ¶Dicit tamen Host. quod propter periculum, quod est in talib.
scriptis legẽdis, melius est indistinctè abstinere, nisi in aliqua par
te ecclesia probasset, quia tunc illi parti standum. & sic tunc Host. se
det cum gl. 24. q. 2. sanè. & ista ratio quare rescripta Origenis legi
possunt, quia sunt per ecclesiam approbata, pro hoc vide text. 25.
di. c. fi. ver. itẽ Origenes. vbi dicitur q ecclesia suscepit scripta O
rigenis legenda vbi Beatus Hieronymus non improbat: cætera au
tem cum auctore damnata sunt. Et quare Origenes post mortẽ
est damnatus, dic, vt per gl. in d. §. sanè Nunquid autem scripta gẽ
tilium legi possunt, & vtrum eorum scriptis credendum sit. dic, vt
in c. qui de mensa. & in ca. si quid velit. 37. dist. item quare prohi
bent legere. vide ea. di c. ideò prohibent. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Hæretici vel alij infideles, etiam si sint conuicti non possunt hæredes instituí*
& si eos instituerit aliqua persona religiosa, erit excommunicata etiã post
mortem.
2 *Subueniendum est potius fratri carnali hæretico, quàm extraneo catholico.*
vide ꝯ. c. prox.
3 *Excommunicatio in multis casib. potest post mortem fulminari.*

CAP. V.

a SI QVIS. a †Legitur duob. modis: sed secũdum communẽ
& veriorem intellectum. h. d. Eps instituens hæreticum cõsan
guineum, vel extraneum vel paganum etiam post mortem excõ
municatus denuntiatur. h. d. & vt faciat ad ti. potest intelligi, qđ
ex hoc præsumatur hæreticus. Casus literalis. Quæritur fuit in ꝙ
ci. Affricano vtrum hæretici possunt instituí hæredes ab epõ. res
pon. concilium quòd si eps instituerit sibi hæredes extraneos, ex
consanguinitate vel etiam instituerit consanguineos hæreticos
vel paganos etiam post mortem debet excommunicari, & no
men eius inter sacerdotes Dei nullatenus recitetur, & hoc idem
2 intellige de omnib. clericis. & h. d. cum seq. B. †Not. q hæreticis.
b seu paganis nõ debet aliquid relinqui in testamento. b Et potest
adduci tex. ad illam q. nunquid potius sit subueniẽdum fratri car
nali hæretico, quàm extraneo catholico, de qua qõne vide per gl.
30. di. c. 1. & quòd no. 52. dist. quiescamus. & in c. non satis. 76. di.
& cõiter ꝛcluditur q fratri carnali hæretico potius est subueniẽ
3 dũ. †No. 2. casum in quo post mortem c quis excõicatur. alios ca
sus vide 24. q. 2. in sum. Item no. 3 q procedente in peccato mor
tali non est orandum. 14. q. 3. pro obeuntib. & 18. q. 5. placuit. vn
de intellige fi. huius c. secundum consuetudinẽ quorũdã locorũ,
vbi nomina eporũ scribũtur in aliquo libro & recitãtur in die obi
tus eorum, & pro eis sit aliqua oratio. vñ isti tales de quib. hic nõ
debent recitari inter Dei sacerdotes. i. inter illos sic scriptos mo
do prædicto. in gl. 1. ibi. & sic repe. illam dictionem hæreticos. Et
ex hac particula gl colligitur vnus intellectus ad istum tex. vt in
telligatur de epo instituente extraneum hæreticum, secus ergo si
instituat extraneum catholicũ. ex hoc. n. non debet damnari, &
hanc lec. tenent communiter doct. quidam tamen dicunt ponen
do alium intellectum q litera debet intelligi indistinctè. q insti
tuendo extraneum est præsumptio. q nõ deliexerit ecclesiam, sed
iste intellectus mihi non placet, quia potuit instituere extraneũ
amicum. item ecclesia sua forte non erat indigẽs. item sacerdos
potest disponere de patrimonio suo prout vult, dummodo non
in personas prohibitas. 12. q. 1. sint manifestè in ver. obtentu. fa
cit tex. in c. seq. qui loquitur de eadẽ materia, & facit mentionẽ
duntaxat de hæreticis seu paganis. d

ADDITIONES.

a ¶Si quis. Hic est textus notabilis quòd instituens hæredem here
ticum dicitur præstare auxilium, vel fauorem, licet ipse hæretic⁹
sit capax successionis. vt in c. excommunicamus. §. credentes. j. e.
ti. Et per istum textum decido notabilem quæstionem. q ũ statu
tum punit præstantem consilium, vel fauorem bannito, ille, qui
instituit hæredem bannitum incurrit pœnam statuti, quod rene
menti. Quid autem de mutuante pecuniam hæretico, an debeat
puniri vt fautor hæreticorum, dic quòd sic. quod no. Bart. in l. cu
iusque dolo. ff. ad legem Iuliam maiesta. quid autem de docente
hæreticum viam fugiendi, an dicatur ei præstitisse auxilium, vel
fauorem, vide textum in l. furtum nõ cõmittit. ff. de furtis. Quid
autem si dicatur receptator hæreticorum, vel bannitorum, vide
Bar. in l. j §. quod autem ff. de seruo corrup. de Bellentzi.
b ¶In testamento. Quid autem in Iudæis an possit eis relinqui ali
quid in testamẽto, vide Fel. in c. iudæ. col. ij. ver. in gl. hic nõ obstat.
ꝛ. de iudæ. Seb. Sap.
c ¶Post mortem. De hoc tamen crimine. quod procedit ad dam
nationẽ memoriæ non poterit quis accusari. nisi intra quinquẽ
nium. Textus est in l. si quis defunctus. C. de apost. Et illum text.
extendit ibi Bar. ad omnem casum in quo quis potest accusari
post mortem. de quo est optima gl. idem dicens in crimine læsæ
maiestatis. in l. Manichęos. C. de hær. Sed ꝛ hoc fortiter vrget tex.
in c. 2. in fi. de præscr. in 6. ibi. nunc delegatur, &c. Et vide quod no
tani post gl. 24. 2. in summa. de Bellentz.
d ¶Nunquid autem valet consuetudo quòd potest rector ecclesiæ
testari de bonis ecclesiæ. dic vt per Doc. & omnino vide Ab. Sic.
in c. cum in officio. de testam. de Bellentz.

SVMMARIVM.

1 *Constitutio loquens de episcopis non extenditur ad alios clericos, nisi per*
extensionem legislatoris.
1 *Clerici possunt, & debent subuenire catholicis consanguineis suis pauperib.*
etiam de bonis ecclesiæ, non tamen ipsos ditando.

CAP. VI.

IN EOS. Loquitur eadem de materia cum præcedenti, & extẽ
ditur q ibi dictum fuit de episcopis ad presbyteros, & alios cle
1 ricos †Et ex hoc no. q dispositio loquens de episcopis non ven
a dicat sibi locum in presbyteris, & aliis clericis, nisi fiat extensio p
legislatorem. a Itẽ no. q hæc prohibitio tũ fit respectu catholico
rum, nõ respectu extraneorum, ergo catholicum potest clericus
instituere prout dixi in præcedenti. si tamen moritur intestatus,
non existentibus consanguineis succedit ecclesia. xij. q. vlt. c. fi. no.
in c. j. de suc. ab intest. In gl. in vers. nihil conferant. ibi, ne perirent
famæ, no gl. in c. j. 30. di. & est ibi bonus tex. pro hac gl. & sic intel
ligo, quod dixi ꝛ. in præcedente. c. quod subueniendum est patri
vel fratri hæretico, quando in eo viget magna necessitas, alias ni
hil conferendum est. vt probat ista litera vbi dicit nihil conferat.
2 †Catholicis verò parentibus potest clericus etiam de bonis ec
clesiæ licitè subuenire dũmodo nõ faciat eos diuites sed eis sub
ueniat in necessitatibus, sicut & aliis indigentib. & fortius tene
tur subuenire istis, quàm extraneis, vt in c. non satis. 87. dist. & xij.
q. 2. monemus. & in c. j. de coha. cleri. & mulie. b

ADDITIONES.

a ¶Quid autem econtrà, an sub appellatione clericorum compre
hendantur episcopi, vel existentes in dignitate, vel canonia eccle
siarum cardinalium, dic. vt dicam ꝛ. c. ad abolendam. Alex. de Ne.
a ¶Vide etiam bonum tex. cum gl. 21. di. omnino. Nunquid autem
sacerdos possit alere de bonis ecclesiæ filium spurium genitum
post sacerdotium, Abb. Sic. dicit quòd sic, in d. c. 1. de cohab. cleric.
& mul. quod intellige, dum tamen non faciat ipsum diuitem,
vt d. c. non satis. ver. est etiam alia. & 15. q. 1. si cupis. in fi. Al. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Christus sicut verus deus est, ita & verus homo anima rationabili, & huma*
na carne subsistens.
2 *Papa potest inducere nouum articulum fidei.*

CAP. VII.

CVM CHRISTVS. Christus fuit verus deus & verus ho
mo sentiens oppositum hereticus est. & excõicatus. h. d. Ca
sus literalis. Quidam theologi vltra quam oportet subtiliter in
telligentes dicebant Chm non esse aliquid secundum q homo,
cum ergo christus perfectus Deus, & perfectus sit homo mandat
papa Remensi archiepiscopo q sub anathemate interdicat, ne
quis de cætero audeat dicere christum nõ esse aliquid secundum
q homo, quia sicut est verus Deus ita est verus homo ex aïa rõna
bili, & humana carne subsistens. B. No. j. q verus hõ existit ex aïa
rõnabili & humana carne altero istorum deficiente ñ est hõ. con
a cor. de cel. mis. c. in quadam. a †No. 2. quod xps ñ solũ habuit hois,
1 sed vetã hois essentiam & existentiã. fuit ergo cõpositus ex dua
bus naturis, scilicet ex diuina, & humana, vt in c. j. & 2. de sum. tri.
¶In gl.

ADDITIO.

a ¶Subaudi per se, & essentialiter informante, vt in cle. i. in prin. de
sum. tri. & fi. cath. Alex. de Ne.

In gl. fi. de hac materia qualiter latet, & clerici debeãt credere, &
an in eis sit excusabilis ignorantia si nesciunt explicare articulos
2 fidei. no. Trub. de sum. tri. & per In. e. ti. dic vt ibi no. †Et no. ex hoc
& ex tex. quòd papa potest inducere nouum articulum fidei de
clarando istud ius diuinum. & ex hoc infertur q ista constitutio
b respicit etiam præterita, cum disponat super iure diuino. ad hoc
c de vsuris, c. cum tu. c. & quod ibi no.

ADDITIONES.

a ¶Et hoc intellige, nisi in articulis, qui continentur in symbolo
Apostolorum. Nam in hoc papa non facit nouum articulum, qa
quod modò est articulus, semper fuit articulus fidei, & semper
erit vt dicit Alanus, & Vincentius, cum quib. Doct. transeunt &
dicũt q articulus sumitur strictè largè, & largissimè, & de hoc vi
de hic q Doct. & plenius in Rub. de sum. tri. & fi. cath. Alex. de Ne.
b ¶Ista constitutio. Quod constitutio iuris diuini declaratoria cõ
prehendat præterita tenet Abb. in c. fi. ꝛ. de rescrip. cum allegatis
per Fel. in c. fi. ver. fallit secundo. ꝛ. de constit. Seb. Sap.
c ¶Ista solutio ponitur per Doct. Sed D. Card. dicit, quòd ante hoc
dubitabatur an Christus fuisset verus homo, & iõ ante hoc c. nõ
erat locus pœnæ anathematis. no. bene istud q constitutio vete
ris iuris declaratoria non trahatur ad præterita, quando illud ius
erat dubium, quia tunc ignorantia erat probabilis. & istud dictũ
extendit illud, quòd dicit gl. notabilis in c. vn. in verbo, de cæte
ro, de postu. præl. in 6. quæ dicit q cõstitutio antiqui iuris decla
ratoria non trahitur ad præterita, si constitutio noua declarat ius
antiquum contra communem opinionem. Nam idem esset dicẽ
dum, si esset probabile dubium super intellectu iuris antiqui, qđ
no. Sed tamen quòd ad casum nostrũ istud dictum non est verum,
quia nõ erat probabile dubium, an Christus sit verus homo, quia
hoc dicitur in symbolo Apostolorum, ibi, Ex Maria Virgine, &
Homo factus est, & pater ẽt in passione. Vnde dicit quòd nõ tra
hitur ad præterita quòd ad pœnam excommunicationis. sed bene
respectu declarationis. Nam quando constitutio noua veteris iu
ris declaratoria imponit noua pœnam trahitur ad præterita res
pectu declarationis, sed non respectu pœnæ, vt dicit gl. in cle. i. in
verbo, de cætero, de vsur. & ita intellige istum tex. Al. de Ne.

CAP. VIII.

SICVT AIT. Hæretici, & Receptatores, & fautores ipsorum
excommunicati sunt decedentes in hoc peccato in cœmite
rio ecclesiæ sepeliri non debent, nec pro eis orari. Casus literalis.
In c. isto Late. conc. excommunicat omnes hæreticos, quibuscun
que nominib. cẽseantur, & omnes defensores, & receptatores eo
rum, & præcepit sub intermination anathematis, ne quis eos
in domo, vel in terra tenere, vel fauere præsumat, aut cum eis ne
gotiationem habere, si quis autem in hoc peccato decesserit, o
blatio pro eo nõ fiat, nec inter christianos recipiat sepulturam,
nõ ob. aliquo priuilegio alicui indulto. B. Not. j. q cum hæretico
non debet quis negotiationẽ aliquam exercere, nec eum in do
a mo sua recipere, vel aliter fauere. a idem de subueniẽtibus de qui
bus in l. j. ff. de recepta. No. ij. q per generalem cõstitutionem pos
sunt tolli priuilegia quantuncunque specialia, attendi tamen de
bet tenor ipsorum, de quo tamen vide quod no. de cen. cum in
stantia. Sed quæro, quia litera facit mentionem de partibus To
losanis, quid de hæreticis locorum doct. q idem, & bene pro hoc
facit c. excommunicamus. ꝛ. e. & c. prox. Vltimò. no. q hæreticus,
vel fauens hæretico decedens in hoc peccato sepeliri nõ debet
b in cœmiterio inter christianos, nec pro eis oratur. d

ADDITIONES.

a ¶Secus est de paganis, vel Iudæis, quia licitum est cum eis nego
tiari, vt in c. significauit. & in c. quod olim. & in c. postulasti, ꝛ. de
iudæis. & in c. post miserabilem. de vsur. Quid autem de excõmu
nicatis, dic, vt in c. sicut. cum c. seq. xj. q. 3. & in c. si verè. de senten.
exc. Quid autem si aliquis est debitor alicuius, qui postea excom
municatur, an si debitor non soluit creditori excõmunicato du
rante excommunicatione incurrat periurium, vel pœnam. vide
gl. xv. q. 6. nos sanctorum. & habetur in d. c. si verè. de sent. excom
mu. Alex. de Ne.
b ¶Imò sepeliens hæreticum, vel fautores, vel defensores, vel rece
ptatores in cœmiterio, si scienter sepelit est excommunicatus, à
qua excommunicatione non debet absolui, nisi propriis manib.
extumulet publicè, & proiiciat extra cœmiterium. & locus ille
perpetuò carebit sepultura, vt in c. 2. eo. in 6. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Clerici hæretici degradantur, & curiæ seculari traduntur puniendi.*
2 *Hæretici dicuntur non solum illi qui malè sentiunt de articulis fidei, sed etiã*
de sacramentis ecclesiæ.
3 *Hæresis dubia remittitur cognoscenda ad solum papã, sed quando est clara*
ipsam punit episcopus loci.
4 *Capitulum sede vacante cognoscit super hæresi.*
Pœna non tollitur regulariter per pœnitentiam.
Principes possunt per iudicem ecclesiasticum priuari honorib. dignitatib. &
officiis ratione delicti ecclesiastici.
Vniuersitas committens delictum an possit puniri criminaliter.
In his quæ spectant ad fidem catholicam sequi debemus, & tenere quod ser
nat ecclesia Romana.
5 *Hæretici vt euitent pœnam qua forma seruata debeant reuerti ad fidem.*
6 *Sponte quando dicatur aliquid fieri.*
7 *Hæresis est crimen merè ecclesiasticum super quo non cognoscit iudex secu*
laris, nisi in exequendo sententiam ab ecclesiastico latam, nu. 12.
8 *Contra suspectum de hæresi quomodo procedatur.*
9 *Canonici veniunt appellatione clericorũ, & an hoc sit verũ in mã odiosa.*
10 *Sede vacante, vel per mortem, vel per absentiam, vel per negligentiam in*
quib. succedat capitulum.
Ius accrescendi habet locum in iurisdictionib.
11 *Clerici in quib. criminib. sint tradendi curiæ seculari etiam non expectata*
incorrigibilitate: & in quib. non. 12.
13 *Hæretici puniuntur pœna ignis.*
14 *Priuilegium non restrictum ad certum locum nõ impeditur propter delictũ*
commissum.
15 *Iurisdictio ordinaria non extinguitur per mortem illius qui dat.*
Lex est imposita reb. & non verbis
16 *A delegato appellatur ad delegantem.*
17 *Capitulum non succedit, sede vacante, in his, quæ habebat episcopus iure spe*
ciali.

CAP. XI.

AD ABOLENDAM. Hæreticus malè sentiẽs, vel malè
docens de sacramentis ecclesiæ excõicatus est, & quictus, ni
1 si se correxerit, & errorem abiurauerit. † Si clericus est, degradetẽ
& curiæ seculari tradatur per quã etiã punietur. eadẽ ẽt est pœna
suspecti de hæresi, si se non correxerit, & relapsis omnino audiẽ
tia denegatur. seculares principes, qui iurare nolunt de ecclesia ꝛ
hæreticos defendenda excõicantur, & terræ eorum supponũtur
interdicto. ciuitates verò ipsorum resistẽtes aliarum commercio,
& episcopali dignitate priuentur, exempti verò subsunt ordina
riis super his, quæ contra hæreticos instituuntur. Casus literalis.
Lucius papa in c. isto excõicat omnes illos, qui de sacramẽto cor
poris, & sanguinis domini nostri Iesu Christi, & de aliis ecclesia
sticis sacramentis aliter sentiunt, vel docent quam sacrosan. ecc.
prædicet, & obseruet, & omnes illos quos ro. eccl. vel singuli epis
copi clericis vacante ecclesia cum consilio vicinorum episcoporũ
hæreticos iudicauerunt. Secundò statuit vt quicunque deprehen
si fuerint eis prius degradatis seculari potestati relinquantur ani
maduersione debita puniendi, nisi statim post deprehensionẽ er
roris sponte ad catholicam vnionem redierint, & ad arbitriũ epi
satisfecerint, si verò laici fuerint, nisi vt dictum est, abiurata hære
si ad arbitriũ epi satisfecerint: secularis iudicis arbitrio relinquan
tur. Tertiò dicitur q si post abiuratã hæresim, vel postquã ad arbi
trium epi se purgauerint deprehensi fuerint in abiuratã hæresim
incidisse sine vlla audientia seculari iudici relinquantur. Quartò
statuit, vt barones, comites, & rectores cuiuslibet loci iuxta com
monitionem eorum iuro prestito, promittant qcũ ab eis fuerint
requisiti ecclesiã ꝛ hæreticos adiuuabunt bona fide. si verò id ob
seruare noluerint honore quẽ obtinẽt priuentẽ, & ad alias digni
tates nullatenus assumantur: & ipsi excommunicentur, & terræ il
lorum interdicantur, & ciuitates quæ his institutis duxerint resi
stendum, vel cõtra commonitionem episcopi puniri neglexerit,
resistentes episcopali dignitate priuentur, & aliarum careant cõ
mercio ciuitatum. Quintò dicit q si aliqui fuerint exẽpti à iuris
dictione eporũ, & soli eccl. ro. subiecti nihilominus in his quæ ꝛ
hæreticos sunt instituta sunt iudicia eorum, & eis super hoc tan
quam à sede apo. delegatis obsequantur: non obest aliquib. priui
2 legiis suæ libertatis. B. †No. 1. q non solum est hæreticus malè sen
a tiens de articulis fidei, qui continetur in symbolo, sed etiã malè
b sẽtiẽs de sacramẽtis eccl^ęa quorũ quatuor exprimũt hic, reliqua
tria vid ꝙ gl. i. c. veniẽs. de trãsa. & ꝙ Io. An. sup rub. d sacr. nõ ite. b
†No. 2

ADDITIONES.

a ¶De sacramentis ecclesiæ. Adde istum in c. damnamus. num. 1. &
quod ibi no. in apost. ad eum post alios. in vers. si quis ꝛ. de sum
tri. & fid. cath. & Fel. plenè in rub. eo. ti. & in c. 1. in prin. ꝛ. isto. titu.
Zach.
b ¶ Dic quòd non solùm est hæreticus, qui malè sentit de articu
lis fidei, vel de sacramentis ecclesiæ, sed etiam dicitur hæreticus
vbicunque quis transgreditur Canones, quia credit Papam
¶non hab

Universidad de Deusto

3 †Not.2.q epi cognoscẽs de crie hæresis tam ꝑ̃ clericos q̃ ꝑ̃ laicos ꝑ exemptos vt in fi.litteræ.& hoc intellige qñ factum est clarum.& determinatũ.sinautẽ dubiũ esset, tũc qõ debet remitti
a ad solum pa.22.q.1.quoties.& ꝑ̃.de bap.maiores.a †No.3.q capitulum sede vacante succedit in potestatem etiam cognoscendi de
4 hæresi.† Item not. & quartò, quòd clericus conuictus de hæresi
5 non debet incontinenti tradi seculari potestati,sed potius debet deponi,&degradari,& formam degradationis,vide in c.degradatio.de pœnis.lib.6.Et in hac degradatione in defectum episcopi
rum possunt assumi alij prelati,de quib.in c.t.eo.ti.lib.6. Item no. casum in quo parcitur pœnitenti nam si hæreticus vult incontinenti redire ad fidem quadit pœnam mortis,regulariter tamẽ p
b pœnitentiam non tollitur pœna.l.qui ea mente.ff.de fur.b †Item
6 no.singulariter tex q̃ duo requiruntur ad hoc,vt redeuntib.ad fi
dem,dimittatur pœna mortis.l.q̃ incontinenti &sponte reuertã
tur ad fidem,si ergo ex interuallo nõ sponte,sed metu pœnæ,vel
c probationum dicunt se ad fidem redire,non est eis parcendũ. c
d q̃ bene no.Et quando dicuntur sponte redire d, dic vt no.Arch. in c.vt commissi.de hæret.lib.6.& Io.de lig.in cle.ad nostrum.eo.
ti.Item tertiò requiritur,vt errorem suum publicè abiuret ad arbitrium episcopi & consuetudinem regionis. Item potest addi& quartum vt satisfactionem congruam exhibeat de peccato,nam
pt̃ sibi indici pœnitẽtia,vel alia pœna pecuniaria,de quo dicendũ vt in c.vt commissi,& q̃ no,in præal.cle.ad nostrum:& hoc nota.
7 †Vlteriùs collige q̃ hoc crimine hæresis etiam laicus est subiect⁹ episcopo & dic q̃ hoc crimen est merè ecclesiasticum. vnde iudex secularis ẽt ꝑ̃ laicum cognoscere non potest.vt no.in c.vt officium.§.prohibemus.eo.ti.lib.6.sed sola executio relinquitur iudici seculari post sniam ꝑ̃.& ad eius requisitionem,vt hic.in c.
8 cum sin leges eo.ti.li.6.& in præal.c.vt officium.†No.Vltimò modũ procedendi ꝑ̃ suspectum de hæresi quinõ pt veraciter conuinci,vt inducatur sibi purgatio ad arbitrium epi,& si defecerit punitur conuictus,vt hic.& in c.inter.de purg.c.vbi magis clarè. Not. in vers.statuimus,q̃ ratione delicti ecclesiastici possunt etiam laici principes primarij ipsorum dignitatib.honorib.& officiis per ecclesiasticum iudicem,& inhabilitari ad alia officia assumenda. No.in ver.tex q̃etiam vniuersitas amplissima potest committere delictum in faciendo,& committendo,& etiam puniri criminaliter,dic de hoc,vt dixi de simo.in c.dilectus.el 2.No.vlt.vnum casum in quo exemptus est sub iurisdictione epi. cognoscit tamen
eps vt delegatus.& ꝑ̃.latius dicam,in glo.t.ibi,& mandat ab aliis obseruari.aduerte quia tex.nihil dt mandato,sed q̃ obseruat,& p̃ dicat romana ecclesia,&c.Et ideò conclude melius quòd in spectantib.ad fidem catholicã,sequi debemus & tenere,quòd seruat eccl.rom.sed in aliis à fide non tenemur sequi consuetudinem ro.eccl.vel curiæ,nisi doceat & mandet eam seruandã:quia nihil officit in ecclesia Dei diuersitas consuetudinis.de consc.dist.4.de
9 trina,& ita distinguit gl.in proœ.Sexti libri. † In gl.ibi remaneat penes capitulum,no.bene ex hac gl.2.iuncto tex.quòd appꝛone clericorum veniunt canonici.nam tex.facit tantum mentionem de clericis,sed gl.& bene,intelligit de canonicis:quia capitulum succedit in iurisdictionem episcopi,non reliqui clerici,vt in c.cũ olim.& in c.his q.de ma.&obed.An aũt in materia odiosa appꝛo
c ne clericorum veniãt canonici,dico sub rub.de vi.& hon. cle. e †Et in

ADDITIONES.

¶Non habere potestatem condendi,vt c.generali,& in c.violatores.25.q.1.& in c.si quis dogmata.25.q.2.& de hoc vide tex.cum gl.19 di.nulli fas.& c.generali.in verbo,inhibemus.de elec.in 6.& hoc tenent Doc.in c.1.de treu.& pa.& de hoc est bo.tex.20.di.de libellis.vbi dicit quòd non recipiens canones,nec dicta Hieronymi,Augustini,& Isidori,& cunctorum Doctorum ecclesiæ censetur hæreticus,ac si negaret fidem catholicam,& sancta quatuor euangelia.Sed quò ad Doctores ecclesiæ dic esse verum,nisi inter se diuersas snias haberent,vel nisi eorũ dicta essent per canones reprobata,vt dicit Inn.in c.ne initaris pruden.de consti.& satis ꝑ batur in d.c.de libellis.Vnde gl.in c.1.in verbo,docuit,de sum.trin.6.& 9.di.nolite,dicunt quòd etiã extra articulos fidei debemus tenere.& sequi illud quod docet Romana ecclesia.Ad hoc optimè facit tex.cum gl.in cle.vn.§.sanè.de vsur.quæ dicit quòd nõ solùm cẽsetur hæreticus qui malè sentit de articulis fidei,vel de sacramentis ecclesiæ,sed ẽt q puersum habet dogma,vel falsas,aut nouas opiniones gignit:& sequitur.Hinc ẽt quòd dicẽs vsurã nõ esse peccatũ,est hæreticus,vt d.§.sanè.& probatur inc.inter schisma.& c.hæreticus.24.q.3.& per gl.præal.D.Petrus de Anch.in di.§.sane in 3.notab.dicit quòd asserens laicos nõ teneri soluere decimas clericis vel oblationes eis dare, vel confiteri eis peccata, eò quia præsentes clerici sunt mali est hæreticus,& dicit omnes theologos,& canonistas ita determinasse.Idem ẽt sentit Paulus ibi,dt.n.q nedum est hereticus ille,qui male sentit de articulis fidei,vel de sacramentis ecclesiæ,sed ẽt qui falsam vel extortam dispositionem in diuinis scripturis ponit ꝑ̃ illud quod tenet ecclesia,namq; scripturã aliter intelligit,q̃ spiritus sanctus efflagitet à quo scriptura est inspirata,l.di.si qs diacon⁹.&c.si ille.in fi.&qualiter quis debeat sacram scripturã discere,& à quo,vide pulchrũ tex.38.di.relatũ.Ad prædicta facit qd no.Bar.in l.j.in fi.prin.ff.de requir reis.vbi dt Tãc.in quodã suo libro,qui appellatur,Monarchia.disputando determinauit, q̃ Imperium non dependeat ab ecclesia,& per hoc dt Bar.q̃ post mortem fuit quasi de hæresi dãnatus,quia ecclesia tenet quòd Imperium ab ipsa dependet,vt plenè no.in c.nouit.de iud ergo sequitur,quòd nõ tenẽs illud quod tenet ecclesia censetur hereticus Et propter hoc Beatus Ambrosius profitetur se in omnibus sequi Romanam ecclesiam tãquàm magistrã,vt dicit tex.22.di.c.j.in fi.quasi hoc ad fidem pertineat. Nam hoc non fuisset professus nisi fuisse necessarium ad fidem,& hæc nota.Alex.de Ne.

a ¶Sed ista sunt verba Inn,& Doct. qui dicunt q̃ solùm Romana ecclesia determinat dubium fidei.Sed nunquid solus Papa possit determinare dubium fidei,vel an teneatur conuocare concilium, dixi ꝑ̃.e.fraternitatis.in prima apostill.Item qd si congregato cõcilio Romana ecclesia habet opinionem vnam,&omnes aliæ ecclesiæ habent opinionem ꝑ̃riam,gl notab.in d.c.quodcunque.dicit,q̃ potius est standũ Romanæ,nisi constaret ipsam errare,qd dicit non posse fieri,qa Deus non permitteret.dic qd posset contingere.licet non sit credendũ vt dicit gl.in c.vn.de reliq. & vener.sanct.in vj.quæ dicit q̃ ecclesia in canonizatione sancti põt errare.licet nõ sit verisimile.Vnde gl.in c.arrepta.24.q.j.dicit q̃ Papa errare potest in fide.sed non ipsa cõgregatio fidelium quæ dt ecclesia.nam talis ecclesia non ꝑ̃ non esse. nã Deus orat pro ecclesia,vnde voluntate labiorum non fraudabitur,& dic, q̃ vbicunque sunt boni,ibi est Romana ecclesia,vt dicit gl.sing.15.di. q̃is.in g.fi.q̃ gl sequitur Abb.Sic.in c.maiores.de baptismo. dicens,q̃ post mortem Christi fides remansit apud solam virginẽ. & q̃ posset contingere,q̃ apud vnum fidelem tm̃ etiam fœminã, remaneat recta fides.quod nota.Alex.de Ne.

b ¶Hinc est q̃ post pœnitentiam potest qs accusari de delicto, vt dicit gl.33.q.2.admonere,& in c.gaudemus.in gl.de diuor. & in c.de acc.Alex.de Ne.

c ¶Dicit Do.Car.q̃ obseruatur q̃ si non est relapsus potest corrigi, vsque quo sit traditus igni.de quo per Doc.j.eo.excommunicamus.el.j.& 2. Alex.de Ne.

d ¶Sponte redire.Vide de hoc pulchrè Abb.in c. excommunicamus.in vers.extra gl.j.eo. Seb.Sap.

e ¶Et Abb.Sic.ibi dicit,quòd in materia odiosa appellatione clericorum,non comprehẽditur episcopus,nec habens dignitatem, nec canonicus.Idem ibi dicit de materia pœnali,mouetur per c. statutum.de elec.in 6.vbi dicitur quòd in materia pœnali appellatione ecclesiæ parochialis,non comprehenditur ecclesia parochialis collegiata.Sed contrarium videtur tenere Spec.in tit.de reser.presen.§.Romanæ.autem causæ.ver.quid si in rescripto.vbi dicit quòd appellatione clericorum simpliciter facta non includuntur episcopi,nisi fortè sit constitutio,vel mandatum generale,vel edictum.17.q.4.si quis suadente.& 21.di.cleros. & istud tenet Lapus,& D.Dominicus,in c.auaritiæ.de elect.in 6.& idem videtur sentire Io.An.ibi.Vult ergo Spec.quòd vbi est constitutio generalis,vel mandatum,vel edictum generale,tunc appellatione clericorum comprehenduntur episcopi, & sentit q̃ etiam in materia pœnali,dum allegat c.si quis suadente.17.q.4.vbi textus loquitur de pœna excommunicationis.& hoc tenet gl.in c.quia periculosum.de sen.exc.in 6.in ver.suspensionis.quæ dicit quòd quò ad incurrendam pœnam excommunicationis,sub generali vocabulo clericorum comprehenditur episcopus, licet non cõprehendatur in sententia suspensionis,vel interdicti nisi speciali terexprimatur,vt dicit tex.in d.c.quia periculosum.ratio est,quia specialiter hoc exprimitur in d.c.quia periculosum.vbi ergo nil reperiretur expressum de episcopo sub appellatione generali clericorum comprehenderetur.non obstat c.statutum, iuncto c.licet canon.de elect.in 6.Nam est exorbitans quia deuiat à regulis iuris antiqui,vt patet in c.cum in cunctis.§.inferiores. de elect. Item est pœnale,ideò sub appellatione ecclesiæ parochialis non comprehenditur ecclesia parochialis collegiata, secus si non esset exorbitans.ex quo conclude.quòd constitutio generalis,vel mandatum,vel edictum generale loquens de clericis comprehẽdit episcopos,& alios existentes in dignitate,vel canonicos, nisi sit constitutio exorbitans,& pœnalis,secus si esset pœnalis,non autem exorbitans,quia comprehenderet.ad hoc facit xj.quæst.j. de persona. Alex.de Ne.

10 †Et in fin.gl.Inn.generaliter quærit ad quem deuoluatur iurisdictio defuncti antequam successor instituatur,& in effectu hic concludit,q̃ aut defunctus exercebat iurisdictionem, seu alium actum solus,aut cum aliis. primo casu ea, quę habet iste ab alio deuoluuntur ad illum,& ille potest exercere si hoc exercere est vtile Ex hoc infert,q̃ mortuo arch.potestas exercendi archidiaconalia deuoluitur ad episcopum,qa archidiaconus habet iurisdictionem ab episcopo,& eius vices gerit tanquam vicarius iuris.vt in c.j.de of.arch.Si verò defunctus habet aliqua à seipso, & non ab alio,vt quia ædificauerat ecclesiam de bonis archidiaconatus,tũc illa potestas ñ deuoluitur ad aliquẽ,sed reseruatur successori.Secundo casu quando exercitium spectabat ad defunctũ, & ad alium.concludit Inn.q̃ potestas deuoluitur ad collegam,& non ad superiorem.ar.l.voicẽ.C.quando non pe.par.facit ꝑ̃. ne sed.vac.c.j.li.6.& si defunctus habebat iurisdictionem à pluribus, deuoluitur tunc ad illos prout ab illis tenebat.arg.c.relatum. el. 2.de testa.Ex his etiam infert Inn.q̃ cum episcopus, & capitulũ faciunt vnum corpus,& inter eos contrahitur coniugium spirituale mortuo episcopo iurisdictio,& potestas confirmandi prælatos deuoluitur ad capitulum.sed si episcopus exercebat aliqua cum aliis.tunc potestas deuoluitur ad alios,& non ad capitulum, & quòd ꝑ̃.dictum est de defuncto,idem intelligo in absente, vel negligente.Host dicit quòd hæc glo Inn. non probatur per iura all.& de materia remittit ad no.in c.cum olim.& c.his qui.de maior.& obed.Sed tu no.gl.Inn.qui licet expressè non probetur iure,non tamen reprobatur.& multum valet in dubiis eius authoritas,& generaliter cum quæritur in quibus capitulum succedat
a episcopo,vide in cap.cum olim ꝑ̃.alleg.a

¶In gl.in

ADDITIO.

a ¶Sed tu melius referas dicta hic, per doct. & facies quatuor casus.Primus est,quando iurisdictionem recipit ab alio,vt est archidiaconus,qui est vicarius episcopi,vt in c.j.& hoc casu dicit Inn. quòd episcopus mortuo archidiacono iurisdictionẽ exercebit arg.huius c.& in c.his quæ de maior.& obed. & hoc dicit procedere Inn.quando est necesse,vel vtile expediri antequam succedat successor detur,alioquì successor debet expectari,vt ff.de iud.l.mortuo. & C.e.l.properandum.§.finautem maximè si in proximo sit futurus successor,vt ff.de vac.mun.l.2 §.fi.& dicit Host.quòd quando est necesse,vel vtile expediri sede vacante,nedum succedit episcopus in iurisdictione,sed etiam in aliis,argu.12.quæst.2.hæc huius placiti.& c.si qua.dicit tamen quòd in iudicio non procedit sede vacante,vt ꝑ̃.ne sede vac.cap.fin.nisi instante necessitate deputetur actor auctoritate superioris ad repetenda alienata,12.qu. 2.vobis.&c.Vulterane,&argu.Inst.t.de auctor.tut.§.fin.Sed Dom. Cardin.dicit quòd per hoc non tollitur,quominus possit agere pro dignitate vacante, vt in cap.fin.de succes.ab intesta.& sic dato,quòd capitulum ecclesiæ vacantis non possit agere,tamen episcopus poterit,vt d.cap.fin.de succes.ab intestat. Sed Dom. Card.dicit quò ad dictum Innoc.quòd defuncto prælato succedit ille in iurisdictionem à quo defunctus habebat quando defunctus habebat tantùm vt vicarius.sicut Archidiaconus qui est vicarius episcopi,vt in d.c.1.de off.archid.secus si plenè esset translata iurisdictio,vel potestas in aliquem ratione dignitatis,puta archidiacono ratione archidiaconatus,quia tunc ille qui dedit nõ succederet defuncto,sed successor,vt in c.cum venissent. de insti. Sed aduerte.aut episcopus transtulit potestatem in aliquem recipientem nomine ecclesiæ suæ vel dignitatis,& contulit ordinariam potestatem in his,in quibus potest transferre,& tunc puto quòd procedat opinio Dom Cardin & pro hoc bene facit tex.in c.cum venissent.in fin.vbi si illa concessio fuit realis archiepiscopo,nil iuris vel vtilitatis accedat,aut contulit potestatem, vt faciat vice,& nomine ipsius episcopi,& tunc est vera opinio Inno. Host.& Doct.& dic quòd episcopus potest conferre alicui recipienti nomine suæ ecclesię, vel dignitatis in perpetuum totam suam iurisdictionem in certa ecclesia, dum tamen recipiat tanquã vicarius,licet non possit à se abdicare totam suam iurisdictionem episcopalem,vt dicit Io.An.& Doct.in c. cum venerabilis.de cens.& per In.& Doct.in c.1.de capel.mon.& in c. pastoralis.de donat.& per Arch.& Io.de Fant.16.q.2.in summa.& in c.1. & 2.Sed quæro circa hũc casum,quid si episcopus cõcessit episcopo electionem Archidiaconi.In.dicit quòd episcopus videtur capitulo concessisse,vt iura archidiaconalia conferat archidiacono.Vnde ipso mortuo deuoluitur ad capitulũ prædicta potestas scilicet exercendi iura archidiaconalia,& idem dicit Host. si electio canonicorum spectat ad capitulum vnà cum archidiacono. Nã mortuo archidiacono remanebat potestas capitulo, argũ.in l.postulastis.de concess.præb.& hoc dicit Hostien.& est verum,secundum Dom.Card.& Doct per c.vn.ne sed.vac.in 6.& per capi.fin.de voto eodem libr:Doctores communiter transeunt cum Innocent.Sed Dom.Card.dicit,quòd per concessionem potestatis eligendi archidiaconum videtur concessa capitulo potestas trãferendi iura archidiaconalia virtualiter,non formaliter,videlicet quòd per se possit exercere:sicut quando capitulum eligit episcopum transmittit in electos ius episcopale,quod tamen formaliter non erat penes capitulum,sed virtualiter: & per hoc dicit quòd mortuo archidiacono,non deuoluetur prædicta potestas in capitulum,sed expectabitur successor.Mihi videtur verior opinio Domin.Cardina.quia ista sunt valde diuersa eligere archidiaconum & exercere iura archidiaconalia,& ideò per dationem vnius non videtur datum aliud,cum separatorum,separata debeat esse ratio, vt in leg.si maritus.C.de donatio. inter virum & vxor. Secundus casus est quãdo prælatus habebat aliqua facere suo iure,quę non sunt aliis collata,vt si archidiaconus fundauit ecclesiam de bonis archidiaconatus,non capituli,& tunc dicit Innocen.quòd hæc potestas non deuoluitur ad capitulum, sed ad successorem, vt in cap.illa.ne sede vacan.& quod not.in ca.secundo, de excess. prælat.& in cap.quoniam Abbas de offic.delega.sed vide bonum tex.in c.relatum.el secundo.§.nomine.de testament.& ibi est glo. in quibus succedat capitulum archidiacono,& in quibus successor.Et idem dicas in canonico defuncto, & vide g.off.in c.quod sicut.in verbo,consentire.de elect.quæ sunt notanda. Tertius casus,quando prælatus puta archidiaconus tenet aliqua,partim ab vno,partim ab alio,& tunc dicit Innocẽ.quòd potestas deuoluetur ad vtrumque in his,quæ ab eo tenet.Sicut dicitur de simili de clerico habẽte partim bona hæreditaria,partim ecclesiastica,qa in primis debet succedere hæres legitimus, in secundis ecclesia, vt in capit.relatum el 2.de testamen.& 12.quæstion.3.& 4.per totum,& similiter vbi quis est beneficiatus in plurib.ecclesiis:quia quælibet ecclesia succedat pro rata bonorum acquisitorum ab ipsa,vt in dict.capi.relatum el 2.de testament. Et ex hoc potest inferri,an mortuo episcopo succedat capitulum in potestate episcopi. Innocent dicit:quòd ea pertinent ad episcopum suo iure sicut est iurisdictio,& confirmatio prælatorum, quam habet eo ipso quod est episcopus,ad capitulum deuoluitur ipso iure,de maior.& obed.cum olim.Sed si cum aliis aliqua exercebat non deuoluitur ad capitulum,nec ad superiorem,sed ad socios eiusdem collegij.vt in cap.tu.fin.66.dist n.& C.quando non peten.partes. Iuna.& Doct.transeunt cum Inno.Sed Do.Card.dicit quòd hoc procedit quando potestas competit episcopo cum aliis, tali modo,q̃ inter eos est ius accrescendi,vt in l.præal.alias stat regula,q̃ quando potestas competit plurib.non insolidum.expectatur successor si potestas erat collata dignitati.de offic.delega. quoniam Abbas.sed si personæ,extinguitur.de offi.dele.c.pen. In hoc ego cõsidero.quòd aut episcopus facit aliquid cum capitulo iure ordinario,& tunc deuoluitur capitulum.vt in iurib.allegat.per Inno.& in c.vn.ne sede vacã.in 6.Item si faceret cum alio,puta episcopus,& alius prælatus sunt iudices ordinarij in certa causa, vel ex consuetudine,vel ex priuilegio.Nam ambo sunt iudices insolidum,vt in c.prudentiam.& ibi per glo.de offi.deleg.secus si ambo essent delegati à sede apostolica:quia non habent iurisdictionem in solidum.vt dicit gloff.in dict.cap.prudentiam.secus si essent delegati ad vniuersitatem causarũ: quia haberent iurisdictionem insolidum,sicut plures ordinarij,&quilibet posset separatim adire,sicut quilibet de plurib.ordinariis.vt dicit glos.& Bartol.in l.Pomponius.§.si vni.ff.de re iud.Ad hoc,quod not.glos.penulti. in cap.cum causam.in fi.de appel.& pondera verba Inno.dum dicit q̃ capitulum succedit in his quæ spectant ad episcopum iure suo sed alieno nomine,& hoc tenent Io.And.do.Car.But.& Abb. Sic.& dicunt quòd si episcopus haberet iurisdictionem delegatã à iure,vt est in aliquibus casib.Extremum in ca.irrefragabili.§.ex cessus.de offic.ord.& in c.vn.de stat.regu.in 6.& in clemen. attendentes.eo.ti.quòd in tali potestate non succedat capitulum sede vacante.& hoc videtur probari in c.pastoralis.§.præterea.de offi. ord.& idem consuluit Lapus Abbas dicẽs se audiuisse abore Io. And.idem sentit Federicus de Senis cons.19.vbi dicit quòd capitulum non succedit sede vacante si episcopus cognoscit iure delega.vel alio iure speciali,& hoc tenet Abb.Sic.hic.& in capitul. cum olim.de ma.& obe.Nunquid autem episcopo mortuo succedat capitulum in potestate conferendi beneficia,vide text.qui optimè distinguit in c.vn.ne sed.va.in 6.Item nunquid si ad episcopum spectat solùm in stitutio expræsentatione patroni,poterit capitulũ instituere,& dic q̃ sic,& est tex.in cap 1.de institit.in 6. Item nunquid succedat capitulum in potestate excommunicandi,vel absoluendi ab excommunicatione,tex. est in c.vn.de maio.& obed.in vj.Itẽ nunquid succedat in potestate visitandi, dic

¶Vt per

Universidad de Navarra Biblioteca de Humanidades

In gl.in ver.prorogatiua.in fi.distingue melius ℣ aut quis deponitur verbaliter,aut actualiter.Primo casu depositus retinet priuilegium clericale respectu fori,& respectu canonis.si quis suadente.17.q.4.in c.dictum.alie.& in gl.& in c.cum nõ ab homine.ẽ.de iudic.nisi post depositionem sequatur incorrigibilitas: nam tunc secundum verum intellectum c.cum non ab homine perdit omne priuilegium clericale absque alia traditione comprimi potest per iudicem secularem,& ibi plenius dicam. Secundo casu cum depositus est actualiter incontinenti perdit omne priuilegiũ clericale,vt probatur de pœnis,degradatio.libr.6.& ibi plenè, & an talis conficiat Corpus Christi,vide ibi per gl.& melius per Ioan. And.in nouel. †In gl.in ver.relinquatur.in fi.not.istam gl.quia quotidie allegatur quod pro nullo crimine quantuncunque graui debet clericus tradi curiæ seculari statim.sed debet deponi,& a remanere sub potestate ecclesiastica,a Sed fallit primò secundum gl.in crimine hæresis.sed certè ista non est bona exceptio:quia si conuictus de hæresi vult redire ad fidem,non traditur curiæ seculari:vt hic traditur.ergo cum est incorrigibilis,& sic non rectè b excipitur. b Secundus casus est in crimine falsi,& intellige de falsificante literas apostolicas: sed hunc casum restringe per no.in c.nouimus.de verb.sig.Tertius casus est in conspirante,seu coniurante,contra episcopum proprium,& sic sentit gl.℣ in isto expectatur incorrigibilitas,sed statim deponi potest & tradi curiæ seculari.Sed gl.aliter sentit in prealleg.c.nouimus.vbi dicit,℣ benignius est intelligere vt procedat si est incorrigibilis.idem tenet Bar.Brixien.2.q.7.si qui sunt.&gl.in c.si quis sacerdotum.alleg.in gl.variauit.sed quod requiratur incorrigibilitas sentit gl.in ca.fi.de test.cog.& in c.cum non ab homine.de iu.& ista tanquam be c nignior tenetur. c Remanet tantum ergo vnus casus exceptus. in glo.qui etiam recipit interpretationem,& restrictionem. Sed hãc materiam plenissimè prosequor in ca.at si clerici.de iud.vbi generaliter dico ℣ crimina sunt digna depositione & degradatione,& inter cætera alleg.ca.nouimus.de verbo.sign.ad probandum quod omne crimen graue,& damnosum est depositione dignum,& incontinẽti absque alia incorrigibilitate debet tradi seculari curiæ.& vide latissimè in loco prælle.in gl.in vers.sente ibi:postquam est condemnatus.dic clarius ℣ ante condemnationẽ compellitur abiurare hæresim causatiuè.scilicet per districtionem personæ,& comminationem pœnæ personalis,& spolationis bonorum.Sed ex quo iste expectat condemnationem non potest amplius compelli:quia homo potest corripere,& non corrigere,id est personam afficere:nec animum potest mutare.37.di. d c.sicut.§.necesse. d †in gl.in ver.laicus.in fin.dic clarius vt ẽ.dixi, 12 ℣ crimen hæresis est crimen ecclesiasticũ merè.vnde de eo secularis iudex non potest aliquo modo cognoscere etiam cõtra laicum.vt in c.officium.§.prohibemus.eo.ti.lib.6.sed ad requisitionem ecclesiæ imponit pœnam,nam ecclesia declarat illum hæreticum.& priuat eum omni priuilegio,& relinquit eum iudici seculari puniendum,facit etiam c.cum secundum leges.eo.ti.lib.6. in gl.in ver.audientia,in fine,dic vt hodie habetur in c.super.eo.ti.lib.6.vbi cõcluditur,quòd relapsus in hæresim auditur quò ad sacramenta:sed non quo ad euitationem pœnæ intellige ergo, quòd ecclesia non claudit gremium redeuntib.l.quò ad spiritualia. e †Sed quæro circa prædicta,qua pœna debent puniri hæretici. f dicit Host.& Io.An.quòd pœna ignis:debent ergo cremari,vt colligitur ex euangelio Io.15.c.vbi dicitur si quis in me non manet,mittetur foras sicut palmes,& arescet,& colligent eum,&in ignem mittent.Sed ius ciuile punit hæreticum capitali pœna,seu pœna mortis,vt in l.arriani.C.de hæreticis:2iuncta l.vltimũ supplicii.ff.de pœ.& hanc pœnã esse debitã interpretatur 2suetudo:2 uenit ergo in hoc lex diuina,canonica,ciuilis.& 2suetudinaria vt commun

ADDITIONES.

¶ Vt per gl.& Doct.in clc.1.in verbo.capituli,de hæret.& per Abb. Sic.in c.cum olim.de maio.& ob.& dic,quòd vbi de iure nõ succedit capitulum vacante sede nõ potest hoc ius acquirere ex prescriptione:quia præscriptio non currit.vt in c. de quarta. de præscrip.& sic vbi non succedit de iure cõi non potest hoc ius ex cõsuetudine acquirere,& hoc tenent Domini de Rota,& Ab.Sic.in d.c.cum olim.Et si vis scire omnes casus,in quib.succedit, & nõ succedit capitulum sede vacante vide per Doct.in cap.his quæ.& in c.cum olim.de maior.& ob.vbi per Ab.Sic.& Io.And.& D.Domin.in capitu.vn.de ma.& obed Quartus casus est quando prælatus est absens ex iusta,vel iniusta causa,& in.dicit quòd idem dicendum est,quòd in prælato mortuo,& cum ipso transit Io.An. But.& Abb.Sic.hic.Sed Dom.Car.hic tenet contrarium per cap. 3.de supp.neg.præl.in 6. vbi si episcopus capitur à paganis tunc est speciale,℣ capitulum succedit sicut si episcopus esset mortu⁹, & illo casu mors ciuilis æquiparatur naturali.secus ergo esset in alio casu.& ille tex.probat ℣ si episcopus liberaretur de captiuitate,dato,℣ remaneret absens,capitulum perderet iurisdictionẽ, & reuerteretur ad episcopum.nam mors ciuilis nõ comparatur naturali,nisi in casibus in iure expressis vt dixit gl.xvj.q.j.placuit. & in c.suscepturn.de rescriptis.in vj.& hoc mihi placet.Quid autem si episcopus esset præsens,& negligens,an ad capitulum deuoluatur potestas.facit tex.℣ sic in c.nulla.de concess.præben. & in c.cum in cunctis.§.fi.de elect.sed Inn.remittit ad c. cum olim de testi.vbi videas.Alex.de Ne.

a ¶ Potestate ecclesiastica.Hoc est optimum ar.℣ clericus etiã degradatus non prius est fori laici,quam sit post gradationem curiæ seculari traditus,quod in terminis no.Spe.in tit.de compe.iudi.§.j.in ver.in quibusdam.de quo posui aliquid in apost.ad istũ, in c.at si clerici.in fi.in verbo retinet.ẽ.de iud.Zach.

b ¶ Sed gl.habuit rectum sensum,nam non est necesse, quòd post quam est damnatus de hæresi moneatur pro vt dicitur.in ca.cum non ab homine.de iudi.imò si est reprehensus,non reuertitur cõtinuò ad gremium ecclesię,punitur à iudice seculari, vt hic dicitur.Alex.de Ne.

c ¶ But.transit cum hac gl.j.sed tu tene opinionem Bartholomæi Brixiensis,quia vbi sumus in materia pœnali,si opiniones Doctorum sint diuersę,sequenda est opinio,quę est mitior,vt dicit notabiliter Host.in c.2.de cognat.spirit.& profecto etiam in puncto iuris hæc opinio est verior.Nam durum esset,℣ propter hoc crimen clericus statim perderet priuilegiũ,quia reperiuntur mille alia crimina grauiora,& tamen clericus non perdit priuilegiũ nisi postquam est incorrigibilis.

d ¶ Et dic ℣ abiuratio debet fieri per scripturam,formam vide j.q. 7.quotiens cordis oculos.& de consecr.dist.2.ergo Berẽgarius. Alex.de Ne.

e ¶ Vnde no.bene illum tex.quòd sacramenta ecclesiastica,hoc est corpus Christi,& sepultura ecclesiastica non denegatur illis, qui pariuntur vltimum supplicium pp delictum de quo etiam vide bonum tex.in c.fi.14.q.vlt.& in clc.vn.de pœn.& remiss. Sed dubium est,an si quis abiurauerit hæresim in vno articulo, & incidit postea in alium articulum,an dicatur relapsus,tex.in c.accusatus.§.eum verò.eo.tit.in vj. dicit ℣ abiurans hęresim generaliter,vel simpliciter,si incidit in alium articulum,vel spẽm hæresis dicitur relapsus.gl. ibi dicit,secus si abiurasset hæresim in vno articulo specificè,quia tunc si incideret in alium articulũ nõ diceretur relapsus,& hoc videtur probari in illo tex.è ℊrio.& hoc tenet etiam Io.An in nouella,in d §.cum verò.Sed Io. monach. & Do.Dom.tenent ℊrium ibi dicentes ℣ ibi non debet assumi argumentum à contrario sensu illius §. quia specialiter abiurans pp connexitatem videtur abiurasse omnes hæreses, cum omnes hæreses sint connexæ & habent caudas inuicem colligatas,& sic talis dicitur in effectu generaliter abiurasse,licet quò ad hæc verba specialiter abiurauerit,quia quãdoque inducitur effectus præter sonum verborum,& ad aliud,quàm verba sonant,vt in c.j.de despons.impub.in 6.Sed opinio.Io.An.magis consonat literæ illius§.& putarem illam seruandam in iudicando cùm propter auctoritatem.Io.An.tum etiam,quia in pœnalibus,vbi est diuersitas opinionum debemus illam opinionem sequi,quæ est benignior vt dicit Host.& Doc.in c.2.de cognat.spiri.facit reg.in pœnis.& l.absentem.& l.si de interpretatione.ff.de pœnis.Prætereà non habemus alium tex.quàm illum,& ideò est intelligendus in suis terminis sc.quando abiurat hæresim generaliter,sed simpliciter,præsertim cum sit pœnalis,& restringendus,vt in c.statutũ de elect.in 6.Item in odiosis non fit extensio etiam ad connexa vt no.in reg.odia.& per Io.And.in addi.Spec.in Rub.de his quæ fiunt à maio.parte.c.& per Host.in c.cum ex officij.de præscr. super verbo,visitationem,& per Doc.ĵ.eo.cũ ex iniuncto. in glo. fi.facit quod no.Inn.in c.tua.ẽ.de decim.Interdum dicit iste tex. ℣ præstans purgationem canonicam si postea reincidit in hæresim dicitur relapsus,intellige quando erat præsumptio vehemẽs secus si erat modica,vel leuis,de quo vide tex.in c.accusatus. in prin.eo.tit.in 6.Alex.de Ne.

f ¶ Hæretici.Pœna hæreticorum est,℣ cõburi debeant.Et vide tex. & gl.in c.si auditur.33.q.5.& quod no.Io.And.post Arch.in cap. præcedentes.in verbo. Iustitiam.de hæreti.in vj. & ibi Dominic. Si tamen iudex ecclesiasticus qui non potest imponere pœnam mortis velit ipse in totũ puniri hæreticum, potest ei imponere pœnam incarcerationis perpetuę.Tex.est singularis in c.j. de hęreticis.in 6.Et adde hic gl.in c.excommunicamus.el.j.§.j.j.eo. Aduerte tamen quia procedit in inferioribus.Sed pœna hæresis in principe hæretico,est arbitraria,secundum Bal.in l.cunctos populos.in lect.C.de summa trin.de Bellentz.

14 communiter puniantur pœna ignis.In gl.fi.ibi ℣ non est verum, circa hoc vide bo.tex.de priuil.c.j.li.6.nam si exemptus delinquit in loco non exẽpto perdit quòd ad delictum priuilegium vt ibi. Sed aduerte quia illud c.loquitur ibi in priuilegiato,respectu certi loci,sed vbi priuilegium esset personale,& non restrictum ad certum locum vt est priuilegium officialium papæ,tunc propter delictum non perdit priuilegium,& de hoc latiùs dico in c.fi.de 15 fo.comp. †In ea.gl.ibi,non cognoscunt a episcopi iure ordina- a rio.no.glo & de simili materia habetur in c. irrefragabili.§. excessus.ẽ.de offi.ordi.& Host.sentiebat hic,quòd in veritate isti sunt ordinarij,& non delegati,quia habent generalem iurisdictionẽ, nec extinguitur ista iurisdictio morte delegantis,vel delegati,sicut extinguitur iurisdictio delegata,vt in c.gratum.ẽ. de of. del. Nec obst.℣ litera dicit delegati.quia non est potestas seu vis in verbo,lex.n.est imposita rebus,& non verbis.vt in c. commissa. de ele.li.6.Io.An.concludit tenendo oppositum quòd episcopi sunt in hoc casu delegati,vt in litera.Nec ob.℣ non extinguatur hæc iurisdictio per mortem,quia delegatio nõ fit hic à papa, sed à sed.apost.quæ nunquam moritur.vt in c.si gratiosè. de reser.li. 6.item non fit personę,sed dignitati,quæ non moritur, vt in caquoniam Abbas.de offi.dele.ideò transit in successorem.Nec ob. ℣ in effectu habet ordinariam,quia etiam quò ad effectum iuris est differentia an habeat delegatam,vel ordinariam, videlicet, respectu appellationis interponendæ, nam si habet ordinariam appellabitur ad archiepiscopum,vt in c.romana.de app.li.6.† sed 16 si habet delegatam,appellabitur ad solum papamb delegantem. b vt in c.super quæstionum.de offi.dele.Et pro hoc infert Io.An.licet aliqui contra quòd si contingit.appellari ab istis episcopis, appellabitur ad papam, nam episcopus tanquam delegatus est maior archiepiscopo quò ad istum articulũ,vt in c.sanè. de offi. dele.ergo non debet appellari ad minorem.Item si appellaretur ad archiepiscopum detraheretur priuilegio vltra quàm sit expres c sum,quia vbi exemptię habent vnum iudicem,ł delegatum, haberent tres,quia appellaretur ad archiepiscopum &ab archiepiscopo ad patriarcham,& sic cognosceret ille,qui non habet iurisd dictionem.d †Vlt.quęrit Ioan.An.nunquid in hac potestate dele 17 gata succedit capitulum sede vacante.Et concludit quòd non, quia non succedit capitulum in his quæ competunt episcopo iure speciali,vt no.de fo cõp.c.verum.Io.mo. tenet contrarium in c.j.de ma.& obed.in vj.dicens ℣ in casu huius cap.& vbicunque episcopus habet iurisdictionem generalem,succedit capitulum. Sed tamen tene primum per not.in c.verum.

ADDITIONES.

a ¶ Cognoscunt.Not,de isto delegato à lege,an eius iurisdictio sapiat potius naturã ordinarij,vel delegati.Et vide aliqua pulchra, quæ in istis delegatis scripsi in tex.in d.c.irrefragabili.§.cæterum. Et per istum tex.dicit Bal.in l.& quia.ff.de iur.omn.iud.quòd lex potest dare delegato iurisdictionem.de Bellentz.

b ¶ Ad solum papam.Vide quę scribit Alex.in l.j.ff.de dam.infec.& in l.j.in 3.no.ff.de offi.eius,cui man.est iur.&in l.more.ff.de iur. omn.iud.Seb.Sap.

c ¶ Exempti.Dic ℣ ista ratio non militat in casu huius decre. quæ loquitur de causa hæresis.in qua non appellabitur,vt est tex.in c. vt inquisitionis.de hęret.lib.6.nisi forte appellaretur in casu, de quo ibi per Arch.& Io.An.ibi,quæ competunt episcopo.In casibus,in quibus episcopus habet iurisdictionem delegatam à lege, non succedit ei capitulum vacante sede.Et ad idem vide plenius in c.j.de ma.& ob.lib.6.

d ¶ Et dicit Io.An. ℣ in his casibus in quibus eps procedit auctoritate delegata poterit coercere archiepm eum impedientem, quia quò ad iurisdictionẽ delegatam est maior archiepiscopo, de of. del.sanè.Nunquid autem archieps delinquẽs in diœcesi suffraganei ligetur statuto facto per suffraganeum auctoritate ordinaria, dic vt per gl.3.q.6.ca.1.& per Inn.& Doct.in c.cum in ferior. de ma.& ob.& in c.2.de consti.in 6.Alex.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Bona hęreticorũ confiscantur,& applicantur fisco domini ciuitatis,vbi morantur.*

2 *Papa habet iurisdictionem in terris imperij ratione delicti ecclesiastici, & eius vigore imponere põt pœnã cõfiscationis bonorum 5.vide c.prox.3.no. Vbi reperitur maius delictum,ibi maior vltio est exercenda.*

3 *Bona hæreticorum publicantur post eorum mortem,si tunc apparet ipsos in vita fuisse hæreticos.*
Filij aliquando puniuntur propter delicta parentum, l.temporaliter, non autem aeternaliter.

4 *Filij hæreticorũ si sint beneficiati,an ℘ delictũ parentũ priuentur beneficio.*

5 *In confiscatione bonorum an veniant feuda,vel iuspatronatus.*

CAP. X.

a VERGENTIS.a † Bona hæreticorũ confiscantur & in ter 1 ris ecclesiæ.applicãtur fisco ecclesiæ.in terris imperij iudicis secularis fisco.& procedit etiam si catholicos habet filios. Nã diuiditur.Primò præmittit decisum exordium.Secundò ponit statutum de publicatione ℣ probatur per ar.à maiori.Tertiò soluit obstaculum,secunda ibi,in terris tertia ibi,nec huiusmodi.Casus literalis,statuit pa.℣ in terris suæ temporali iurisdictioni subiectis bona hæreticorum publicentur,& in aliis idem præcipitur obseruari per rectores locorum,& si ad hoc negligentes extiterint per censuram ecclesiasticam compellantur:nec ad eos vlterius bona illa reuertantur,nisi redierint & abnegauerint hæreticam prauitatem,& ex sola misericordia alias eis voluerit misereri,vt temporalis saltem pœna corripiat,quem spiritualis non corrigit disciplina,cum etiam leges reis lęsæ maiestatis capite punitis bona publicentur,eorũ filiis vita solum,ex misericordia reseruata multo fortiùs illi qui aberrant à fide fidelium Iesum Christum offẽdunt à capite nostro,quòd est Christ⁹ ecclesiastica debent restrictione præscindi,& bonis temporalib.spoliari,quia grauius est æternam quàm temporalem lædere maiestatem,nec exhæredatio filiorum catholicorum debet impedire censuram huius seueritatis prætextu alicuius misericordiæ,cũ in multis casib.filij pro patrib.temporaliter puniantur.& secundum canones quandoque non solùm puniantur auctores scelerum,sed etiam progenies dãnatorum.B.No.1.℣ in terris subiectis ecclesiæ quòd ad temporalem iurisdisdictionem ecclesia per omnia vendicat sibi iura principũ,vñ camera papæ tenet locũ fisc.facit cle.2.eo.t.ibi,in fiscum. & quod no,gl.10.An.super c.quia diuersitatem.de concess. præb. 2 †No.secundò ℣ in terris imperij potest ratione delicti ecclesiastici infligere pœnã publicationis bonorum,apprehensio bonorum tamen non fit per iudicem ecclesiasticum sed per secularem, vt & in c.cum secundum.eo.tit.lib.6.Et aduerte quòd tempore huius capitul bonaveniebant publicanda,sed hodie ipso facto sunt publicata,vt in d.c.cum secundum,vnde si dictus hæreticus in vita non fuit damnatus,ex quo post mortem potest probari ℣ fuit b hæreticus bona eius possunt capi:vt in c.2.de præsc.lib.6.b qa tũc fit executio:quia publicatio fuit inita ipso iure, & ideo transit in hæredes.facit ℣ no.Bar.in l.eius qui delatorem.ff.de iure fis.& ℣ ut etiam dixi.in d.c.2.No.3.℣ licet hæreticus velit sponte redire c ad fidem,non tamen recuperat bona sua, c nisi ex misericordia d quadam. d No.4.quòd de iure procedit ar.à maiori ℣ vbi reperit maius delictum,ibi maior vltio est exercenda.24 q.1. non afferae mus. e facit in argumentum c.cum in cunctis,in prin.de elect.& c.cum sit ars artium.de ęta.& qualitate.vbi in simili dicitur℣ vbi 3 maior imminet cura,ibi maior requiritur idoneitas. †Vltimò no. f ℣ propter acerbitatem delicti filius ł potest temporaliter puniri propter delictum parentum tantũ.quia ipsi parentes puniuntur ĩ personis filiorum.l.isti quidem ff.quod me.cau qa exẽpla paterni g criminis metiũtur in filiis.nam sępe filius seqr̃ vestigia parẽtũ. g vt l, quis-

ADDITIONES.

a ¶ Vergentis.Pro intellectu huius decretalis vide omnino Bart. in l.1 imperator.la 2.ff.de iure fisci. de Bellentz.

b ¶ Vide etiam tex.in c.accusatus.§.in eo vero casu.e.ti.in 6.Al.de N.

c ¶ Non recuperat bona sua.Adde quòd gl.in sum.13.quæ.7 tenet indistinctè,quòd recuperet.& Card.in clc.1.q.1.de hære.cuius videtur tenere contrarium gloss.1 q.7.in c.qui maximum.quas tenet,per dictum istius Fel.hic.Sed aduerte quòd non recuperat iª patronatus.Idem tenet Io.An.& Ant.de But.in c.quia.& ibi per istum Imo.ẽ.de ele.de quo vide Fel.vbi ẽ.vers.not,casum in quo. Seb.Sap.

d ¶ Nunquid autem relapso possit fieri misericordia, vel pœna cõmutari,dicam in c.excommunicamus.el 2. Ale.de Ne.

e ¶ Istud est singulare,sed non est semper verum.Nam interdũ plus punitur minus delictum,quàm delictum maius.vt patet 303.dist. 2.latorem.iuncto c.admonere.ea.q.Et ideò vide gl circa hoc in d. c.admonere.in verbo,existens,quæ incipit,videtur ergo. Alex. de Ne.

f ¶ Filius.Regulariter tamẽ filius non tenetur pro patre sed nũquid valeat consuetudo,vel statutũ ℊrium.videtur.late in l.de quib.iuxta prædictam regulam.ff.de leg.Dec.in cons.37. Et qñ filius puniri possit ex delicto patris,tradit Bald.in l.filiusfa.ff.de his qui sunt sui,vel alie.iur. Seb.Sap.

g ¶ Parentum.Vtrum quandoque vnus possit puniri pro delicto alterius.vide Inn.in c.grauem in fi.de sen.exc.gl.Dy.in regula.non debet.de reg.iu.lib.6. de Bellentz.

Universidad de Deusto

vt l.quisquis.C.ad l.Iul.maiest.& ideo dicit tex.hic tẽporaliter:qa spiritualiter,& æternaliter filius nunquam punitur pro patre: & ita debet intelligi scriptura. Filius non portabit iniquitatem pa-
a tris,nec econuersò,vide de hoc 23.q.3.& 1.4.in sum. a † Sed circa prædicta dubitatur nunquid filius hæretici perdat beneficium ecclesiasticum,quod habet,gl.in c.satis peruersum.60.dist.cõclu dit,q̃ non:sed circa beneficia filiorum,vide gloss.in c.quicũque,
b eo.tit.lib.6.b Et nunquid feuda c hæreticorum confiscantur.vi-
c de in Spe.de feu.§.1.ver 40.c Nunquid in publicatione bonorum
d etiam in aliis delictis ab isto veniat ius patronatus, e vbi publica
e tio fit per iudicem secularem,& vide gl.16.q.7.c.filiis.† In gloss.in
5 ver.exhæredatio.in fi.no.gl.& hanc opi.tenet glo.23.q.7.in sum. & ibidem Arch.vide Cy.in l.quisquis,C.ad l.Iul.ma.& videtur tenere Host.in sum.eod.titul.§.qua pœna.licet posset dici secundũ eum,quòd de misericordia procedit lex ciuilis: sed de æquitate procedat hoc ca.vel distinguatur,an hæreticus fuit damnatus in vita:& procedat hoc c.an post mortem.& procedat ius ciuile.Io. An.dicit q̃ in terris imperij potest seruari ius ciuile,cuius dispositio est benignior,sed in terris ecclesiæ prævalebit hoc c.& mirãdum de hac opi.Io.And.nam rarò habet opin.saltem non probabilem.nam hæc opin.nullam habet in se probabilitatem,cũ hoc cap.expressius fecit mentionem de terris imperij,& mandat principes seculares ad hoc compelli,nec hoc casu curandum delege, quia cum hoc casu crimen sit merè ecclesiasticum.vt in c.vt offi cium.§.prohibemus.eo.ti.lib.6.pœnæ impositio spectat ad ecclesiasticum iudicem,& non ad secularem.23.q.2.c.siue.§.in hoc.Itẽ litera hoc probat per argu.à maiori.& hanc opi.glo.sequitur hic Ant.& non video quòd in aliquo sit hæsitandum per rationem supradictam maximè hodie per auth.gazaros.C.e.ti. quæ videtur
f concor.huic iuri canonico. f

ADDITIONES.

a ¶Et dic,q̃ licet Deus,qui habet nota præterita,præsentia, & futura interdum puniat vnum pro alio,cum Scriptura dicat,q̃ iustus perit sæpissimè pro impio,vt dicit tex.de conse.di.1.in sancta,cõstitutio tamen hominis non habet potestatem puniendi corpora liter aliquem pro delicto alterius,vt dicit singulariter inn.in ca. grauem.j.de i nt.exc quod dictum tenebis perpetuò menti pro limitatione illarum gl.Vnde ex hoc sequitur quòd licet constitutio hominis propter delictum patris possit filios priuare hæreditate paterna,& facultate succedendi alteri,& imponere eis pœnã infamiæ,& repellere eos ab officiis,& honorib.& beneficiis non possit punire eos corporaliter.quod nota. Ale.de Ne.

b ¶Sed aduerte gl.in d.c.satis peruersum.non loquitur de filio hæretici,sed de filio illius,qui commisit crimen læsæ magestatis.Nã talis non est inhabilis ad beneficium ecclesiasticum,nec lex ciuilis loquitur de beneficio ecclesiastico,& si loqueretur, non teneret,quia lex ciuilis non habet potestatem circa hoc,vt in c.ecclesia S.Mariæ.de consti.& 86.dist.bene quidem,& illa gl.& est tenẽda, vt dicit hic D.Car.licet Io.Cal.distinguat,cuius distinctionem non refero,quia non est vera,& illam gl.etiam sequitur hic But. Sed dubium est,quid de filio hæretici,an sit priuandus beneficio propter delictum patris.Nam filij, & nepotes hæreticorum vsq; ad secundam generationem sunt inhabiles ad beneficia, & ad officia publica,& si fuerint sibi collata,collatio ipso iure est nulla,vt in c.2.§.2.& c.statutum.el 2.eo.tit.in 6.Ego in hoc dicerem, quòd aut filius est assumptus ad beneficium:vel publicum officium antequã pater sit hæreticus,& tunc tenet collatio, seu assumptio, nec debet filius primari ex delicto patris superueniente. Aut consecutus est beneficium vel publicum officiũ postquam pater est factus hæreticus & tunc nõ tenet collatio,vel electio,vt in iurib. s.alle.rõ differẽtiæ est,qa facillus impediuntur facienda quàm facta tollãtur ex impedimento superuenienti, vt in c.quemadmodũ.de iureiu.& in l.patre furioso.ff.cẽ his qui sunt sui,vel alien.iu. & in c.discretionem.de eo qui cog.conslang.vxo.suæ.& ideò cũ delictũ hæresis reddat filios inhabiles ad beneficia,vel officia acquirẽda,nõ dẽt extendi,vt privẽt beneficiis,vel officiis ante hẽre sim habitis,maximè cum hoc sit ius pœnale, & restringendũ, vt in c.statutũ.de elect.in 6 ad hoc quod no.10.An.& Doct.in c.ex cõicamus.§.credentes.j.eo.vbi tenet quòd filius vel nepos hæretici possit eligere alium ad publicũ officiũ,vel beneficiũ,licet nõ possit eligi:quia cum illud ius sit pœnale non debet extendi vltra quàm loquatur,& hoc modo saluatur illud,quod hic dicit Abbas.Sic.Sed Host.hic quærit,an sententia:qua damnantur hic posteri hæreticorum,extẽdatur ad filios filiarum,& latè prosequitur.sed est determinatum hodie in c.vbicunque.de pœ.in 6.& in c.statutum.el 2.de hæret.eo.lib.vbi vide gl.& Dominicum. Alexand. de Ne.

c ¶Feuda.Vide ad hoc bonũ tex.in fœlicis.§.j.de pœnis.in 6.infecto. & per Io.An.in c.in quibusdam.j.de pœn. Ale.de Ne.

d ¶Sed vide Bart.de hoc in l.si finita.§.si de vectigalibus. ff.de dam.

e ¶Ius Patronatus.de hoc est gl.in cle.pastoralis.de re iud. de Bell.

f ¶Sed tenet hic D.Car.& gl.& Arch.23.q.7.in sum.Alex.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Specialis dispositio nõ dicitur superflua ex hoc quod cõtineatur sub generali.*
2 *Auxiliari, & consulere & facere, sunt diuersa.*
Statutum loquens in vno,non verificat in aliis.
3 *Instrumenta confecta à notariis suspensis non tenent.*

CAP. XI.

SI ADVERSVS.Aduocati,vel notarij hæreticis vel eorum defensoribus fauentes,aut sub eis litigantibus patrocinantes, & pro eis instrumenta scribentes,infames sunt,& ab illo officio suspensi.primò ponit decisum exordium. secũdò prohibitionẽ. tertiò pœnam.secũda ibi,quia.tertia ibi.q̃ si.Casus literalis. Quãuis generaliter prohibitum sit,vt nullus consilium,vel auxilium, vel fauorem præstet hæreticis,quia tamẽ plus solet timeri, quod specialiter iniungitur,quàm quod generaliter præcipitur, prohibet pa.aduocatis,& notariis,ne hæreticis consulentib.fautoribus. &defensoribus eorundem in aliquo præstent auxilium,consiliũ, vel fauorem,nec eis in causis,vel in factis aliquibus litigantibus sub eis præbeant patrocinium,nec pro eis publica instrumenta, vel scripturam facere nullatenus attentent, q̃ si ꝑfecerint ab officio suo nouerint se suspensos,& perpetuæ infamię subiacere. B.
1 †No.j.literam in prin.quia solet iste tex.quotidie allegari,& va-
a let ad excusationem superfluitatis aut specialis dispositio non dicatur superflua,licet contineatur sub generali,quia quandoque fit vt plus timeatur,&hoc vult iste tex.dicere.nam generaliter est prohibitum ne hæreticis fautoribus,&c.aliquod subsidium præbeatur,sed nunc specialiter prohibentur isti vt magis timeatur,
b quia solet plus t merib,&c.†No.2.q̃ aliud est auxiliari, aliud est
2 consulere,aliud facere.hic enim ponuntur vt diuersa,&ideo vnũ non comprehendit aliud.l.si idem.C.de codici.&hoc facit ad ista tuta odiosa,vt si loquantur de auxiliantibus non includant con
c sulentes vel eꝫ.c.No.3.q̃ ratione delicti ecclesiastici potest ecclesia punire laicos pœna infamiæ, & suspendere eos ab eorum of-
3 ficiis.†Sed circa hoc quæritur nunquid instrumenta cõfecta ab istis post suspensionem teneant.& concludit Host.q̃ nõ,facit qđ
d no.in cle.2.de magi.d Sed quid in casu vbi isti fuerunt patrocinati,dicunt quidã sententiã latam ad eorum patrocinium irritandã, hoc tamen iure non probatur.Vnde esset necessaria declaratio secundum Io.An.Sed hæc constitutio poterit habere effectum in hoc qa à principio poterũt remoueri à patrocinio.Item lucrum acquisitũ poterit erogari in pauperes.ar.c.cum sit.§.tit.prox. &
e transgressor poterit aliter puniri.e In gl.in ver.auxilium. vbi hoc poterit habere locum intra annum.Aduerte,quia q̃ dicit gl. de anno ꝓcedit in suspectis de hæresi,ita loquitur c.excommunicamus alle i.gl.sed si cõstat de hæresi nõ expectatur aliquod tẽpus. Host.dicit q̃ si isti cõueniunt sup aliquo crimine de hæresi tunc audiẽtia nõ est denegãda nec iusta sententia.Et si diceres,qualiter isti possunt ꝙueniri,cũ debeãt puniri pœna mortis.vt dixi i c.ad abolend.

ADDITIONES.

a ¶Superfluitatis Alios casus,in quibus superfluitas excusatur,tradit Fel.in c.solitæ.s.de ma.& ob.& procem.huius lib.circa fi.S.s.
b ¶Sed nunquid isti sint excõicati,sicut alij fautores.But.dicit q̃ali qui sunt fauentes hæreticis in ipso crie hæresis,& isti sunt excõicati s.e.sicut.& j.e.excõicamus.§.credentes. Aliqui sunt, qui fauẽt hæreticis,non in crimine hæresis,sed in aliis negotiis, & de istis loqtur iste tex.& tales nõ sunt excõicati,sed patiũtur pœnas de qbus in tex.& non aliã.Ex quo de ipsis est ꝑaliter ꝙuisum.ar. in c.studuisti.d of.del.& in c.j.cum ibi no.de reser.Alex.de Ne.
c ¶Vide gl in gl.j.in verbo,defensauerit.de pœnis.& Doct.in c.j.de ost.del.& Bar.in l.is opem.& in l.qui seruo.§.j.&in l.vbi furti.ff.de fur.Alex.de Ne.
d ¶Et in gl.pen.dicit q̃si est notorium eum suspensum non tenent gesta,secus si est occultum,& idem tenet Inn.in c.nihil.de elect. & in c.qualiter,& qñ.el.2.prope fi.de accusat.Alex.de Ne.
e ¶Hoc mihi placet,q̃ aduocatus non est de substantia iudicij, vt in c.forus.de verb.sig.hinc est q̃ prætextu absentiæ aduocati, iudex non debet litem retardare expediendam, vt in l. velamento. C.de postu.Nec obstat si diceretur,nõne aduocatus instruxit causam,& fecit q̃ iudex tulit sententiam in fauorẽ clientuli. Ad hoc resp,q̃ ista instructio est facti & non potest haberi pro nõ facta, & vide gl.notab.in cle.j.in verbo,irritum,de regula,quę dicit,q̃ ea quæ dependent ab officio curę est baptizare,eucharistiam, & similia vt in facto consistunt vt prædicare,nõ possunt esse irrita, licet sit apposita clausula decreti.Ad idem gl.notab.in c. prouida. in verbo,firmitatis.de elect.in vj.&etiam in clem.in plerisque.in verbo,vel aliquid.de elect.Alex.de Ne.

abolendam s.eo.rñdet ipse,q̃ potest¹ ꝓcedere in eo qui redit ad fidem:nam talis debet detrudi ad agendam pœnitẽtiam.vt in c. pe.j.e.& sic procedi poterit in causa contra eũ,Ioan.An.dicit se non credere quòd hoc.c.habeat locum in redeuntibus ad fidẽ, argu.in c.statutum.eo.ti.lib.vj.Potest dici q̃istud ca.procedit qñ hæreticus propter ipsius potentiam,vel propter fauorem domini temporalis de facto puniri non potest:tunc nullum patrocinium,nullúmque auxilium sit impendendum:& omnis audientia est eis deneganda.Si autem potest hæreticus de facto puniri,tunc aut perleuerat in hæresi,& damnatur pœna mortis,vt dixi.Aut redit ad fidem,& non haber locum hoc ca.quia non dicitur amplius hæreticus,vel fautor hæretici,& ideò licitè pro eis exercetur aduocatio,& instrumentum scribitur.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdotes habentes curam animarum debent esse literati.*
Scientia est valdè necessaria sacerdotibus.
Ignorantia dicitur mater omnium errorum.
2 *Episcopus fundat intentionem suam de iure communi super institutione, & destitutione beneficiorum in sua diœcesi,& vendicans hoc debet probare ista de aliquo iure speciali sibi competere.*
3 *Institutio beneficiorum ad quem pertinet cõsequenter ad eundem pertinet & destitutio nisi habuerit ius instituendi ex cõsuetudine, vel ꝓscriptiõe.*
4 *Præscribens ius conferendi non censetur præscripsisse ius destituendi,vel remouendi institutum per ipsum.*
5 *Priuilegiũ concedens potestatem instituendi aliquẽ in beneficio, an & quo casu exte ndatur quod habeat etiã potestatem destituendi,vel remouẽdi.*
6 *Priuilegium concessum ab eo,cuius iuri detrahitur est latissimè interpretandum,secus si detrahit iuri alterius.*
7 *Potestas recipiendi resignationem beneficij,non pertinet ad habẽtem institutionem de iure speciali,sed ad eum,qui potest inuitos destituere.*

CAP. XII.

CVM EX INIVNCTO.Laici non prædicent,nec occulta conuenticula faciant,nec sacerdotes reprehendant.h.d. in summa.Diuiditur,nam primò ponit triplicem reprehensionẽ laicorum,quam secundo prosequitur.primò primam ibi, Deus. secundò,secundam ibi:sicut enim.tertiò tertiam ibi:licet. ¶Casus literalis.Quidam laici in vrbe Metẽsi præcipuè deliquebãt. In quibusdam articulis faciebant sibi exponi diuinas scripturas, vt secundum eas assumerent sibi officium prædicationis. Item occulta conuenticula faciebant,vsurpantes sibi officium prædicandi.sacerdotum simplicitatem eludunt, & aspernãtur eorum consortium,qui sibi in talibus non inhærent. Primò occulta cõuenticula ibi:Deus enim.Secundò impugnat eorum officiũ prædicandi:ibi, sicut enim. Tertiò dicit quòd nullus eludere debet simpliciratem sacerdotum,ibi,licet autem. quæ omnia clarè videbis.in text.B.Not.j.q̃ instantes circa intellectum diuinæ scripturæ sunt commendandi,& etiam commendandum est studiũ adhortandi secundum diuinam scripturam, licet ergo non potest quis publicè,vel occultè prædicare,nisi sit destinatus,potest tamen adhortari proximum ad viam veritatis secundum diuinã scripturam.No.2.ibi super tecta prædicate.quòd prædicator, vel docens debet stare in altiori loco.¶Not.3.ibi, præcipuus. quod doct.in ecclesia sunt valdè honorandi, vnde ipsorum ordo dicitur præcipuus,& multa priuilegia consequuntur docto.ab impe rio.de quibus in l.j.C.de profes.qui in vrbe Constanti.lib.12.& l. medicos.& l.seq.s.de profes & med.lib.x.aliquid tetigi in c.quanto.s.de magistris.No.4.quòd nõ est credendum alicui asserenti se missum à Deo,vel ab eo inspiratum,nisi hoc ostendat per ope
a rationem miraculi,vel scripturæ seu per testimonium speciale.a
1 ¶†Item no.in versi.licet.quòd scientia est valdè necessaria sacerdotibus.peccant ergo sacerdotes,& maximè habentes curam animarum si non insistunt studio literarum, nam ignorantia omnium errorum dicitur esse mater.38.dist. ignorantia.& quã scientiam debent habere clerici,vide quod not.de ele.c. cum in cunctis.¶No.ibi diis non detrahes.q̃ sacerdotes appellantur dij,& hoc propter ordinis excellentiam & officij dignitatem. Et nota ex eodem versi.q̃ quisque sacerdos respectu ordinis dicitur ha-
b bere dignitatem.& hoc capiendo dignitatem largè.b Ex hoc no. laicos reprehendendos parum deferentes sacerdotibus. ¶Item nota q̃ quisque potest etiam superiorem occultè corripere,non tamen manifestè.Ex quo infertur quod etiam denuntiatio euãgelica respectu superioris procedit.vide etiam bonam gl.21.dist. nolite.quæ dicit triplicem esse reprehensionem.quædam est imperiosa,& ista tantum competit superiori,quædam est socialis,& charitatiua,& ista competit cuilibet etiam subdito, dum tamen eam occultè exerceat vt hic.quædam est temeraria, & ista omni
a bus prohibetur.†Vltimò not.quòd episcopus fundat intentionem suam de iure communi super institutione,&destitutione sacerdotum, ad episcopum ergo spectat institutio in quolibet beneficio suæ diœcesis,& destitutio.16.q.7.ca.nullos.vide bonam gl.in c.quanũ.de ele.lib.vj.Prelatus ergo inferior vendicans sibi potestatẽ instituendi,vel destituẽdi debet hoc probare,qa de iure cõi ista pertinent ad eum,vt hic,& generaliter an solus eps,an verò cum cõsilio,& assensu capituli,vel alius inferior possit conferre beneficium dixi plenissimè in ca. cum ecclesia Vulterana. de electio.¶In gl.in ver.miraculi.& de hac meteria,vide bonam gl.in c.vnico.de reliq.& vene.sanct.libr.vj.vbi narrantur ea,quæ
c sunt de essentia miraculi.c ¶In gl.in vers.quod quisq; tenetur.in fi.de materia denuntiationis quotuplex sit,& an sit in præcepto & qui admittantur ad denunciandũ,& de multis alijs plenè tra-
d ctatur in c.nouit.s.de iud.dic.vt ibi,& 2.q.j.si peccauerit.d ¶† In
3 gl.fi.no.ex glo.quod ista duo sunt connexa, vt destitutio spectat ad eum,ad quem spectat institutio, & hoc procedit ẽm Host.de iure communi.nam de iure cõmuni ad quem spectat vnum spectat,& aliud.sed si ex iure speciali puta præscriptione vel ex consuetudine ad aliquẽ pertinet institutio,non spectat ad eũ destitutio,nec denuntiationis amissio aliàs sequeretur,q̃ plus esset præscriptum,quã possessum,ꝫ regulam,sine possessione.de reg. iur.
4 lib.vj.& cum hoc dicto transeunt cõiter doct.¶† Ex his collige
e plura quæ veniunt quotidie in practica.Primò q̃ ꝓscribens se po testatem

ADDITIONES.

a ¶Et facit iste tex. contra quasdam vetulas asserentes se habuisse reuelationem à beata Maria virgine, nam non est eis credendum,vt dicit iste tex.Hinc est q̃si quis dicat se habuisse reuelationem, vel somnium, vt in certo loco construatur ecclesia,vel capella,non est ei credendum, nec propter hoc est ædificanda ecclesia,vel altare,vt dicit text.notabilis,de consecra.dist.j.placuit. Alex.de Ne.
b ¶Quia sacerdotes aliquando appellantur Dij:aliquando,angeli, vide tex.xj.qu.j.sacerdotibus.& 36.dist.§.ecce. q̃ autem quilibet ordo ecclesiasticus dicatur dignitas,vide tex.&gl.4.di.denique. q̃ est verum large sumendo.Quid autem propriè dicatur dignitas:& quæ ad eius essentiam requirantur.dic,vt per Ioan.And.& Doct.in c.de multa.de præb.& per Archi.Io.And.& D.Domi.in c.j.de consuet.in vj.Alex.de Ne.
c ¶Et dic q̃ sicut miracula possunt fieri per malos,vt in ca.teneamus.j.q.j.allegato in glo.ita etiam mali possunt habere spiritum propheticũ sine merito. Vnde in die iudicij nonnulli dicent,in nomine tuo prophetauimus,& Deus respondebit, nescio vos, non autem dicent mentimini,vide pulchrum tex.j.q.j.prophetã. & de miraculis Apostolorum dicit Beatus Hieronymus super Isayam.capit.18.q̃ non potuissent gentes in tam breui tempore credere,nisi signorum miraculis fides eorum quodãmodo fuisset extorta clamantibus cum Apostolis,& Apostolicis viris Dominus signorum magnitudine respondebat.Alex.de Ne.
d ¶Et vide hic Cal.& D.Card.qui latè examinant. item ponunt casus,in quibus quis excusatur à tali denuntiatione.Alex.de Ne.
e ¶Præscribens. Vide Fel.in c.auditis.supra.de præscrip.vbi ponit regulam,q̃ præscriptio non extenditur de vno casu ad alium. Et ad hoc multa cumulat,de quo latissimè per Io.Franc.Baldum in trac.præscriptionum.in 2.parte principali.q.2.ver.tertius princi palis resultat effectus.Sebast.Sapia.
e ¶Præscribens Præscribens potestatem conferendi nõ intelligitur præscripsisse potestatem ab eo ex causa amouendi.Et ad hoc optima gl.no.in regula.odia.lib.vj.quæ dicit,q̃ licet procuratio sit annexa visitationi,vt in c.cum venerabilis.de censi.tamẽ præsumitur,qui præscripsit visitationem,sed nunquam fuit procuratus non intelligitur præscripsisse procurationem.Pro qua glo.optimè facit,quod notat Ioa.de Imo.post Pau.in cle.attendentes.super glo.in verbo.Alia.de statu.mo.Sed contra istud dictum facit elegans,& singulare dictum Pe.de Anch.in repe.c.canonum.de consti.in principali quæsito.in versi.vnum tamen.vbi dicit q̃in his,in quib.præscripsit episcopus.vt possit iurisdictionem exercere sine capitulo, videtur etiam præscripsisse vt super his sine capitulo possit statuta condere.Et idem dicit Pe.de Anc.in ca.ex parte.de consue.Quære in isto articulo,vtrum præscriptio extendatur ad consecutiua,distinguerem prout in dicta disputatione distinguit do.Ant.in c.at si clerici.de iudi.& in c.quia.in tantum. de præben.& do.Abbas.in c.vt hi.qui.super gl.in verbo.certi ordinis.de ætate,& qualit.quia vt sunt consecutiua inseparabilia, & ad ea extenditur.si vero sunt separabilia adeo connexa, non extenduntur.Et de ista extẽsione præscriptionis,vide quod no. Ant.in c.fi.circa fi.de offi.Arch.& vide Bald.in repe.l.de quibus. ff.de legib.vbi dicit q̃ consuetudo super vno iure extenditur ad aliud,tamen præscriptio super vno iure,non extẽditur ad aliud. Et alleg.Inn.in ca.fi.de offi.archi.Et circa istam extensionem adde omnino,quod no.d.Abba.in terminis,an s.præscribens potestatem instituendi vel confirmandi intelligatur præscripsisse po

Universidad de Deusto

testatem conferendi aliquod beneficium non videtur præscribere potestatem remouendi, vel destituendi illum quem ipse instituit, quia ista sunt diuersa. vnde præscriptio in vno non extēdi
tur ad reliquū etiam si detur inter ea quędā communio, sicut est inter restitutionē, & destitutionem. concor. de dec. c. cum ꝓcingat. vbi præscribens decimas in aliquo loco non vī præscripisse
5 decimas noualium. ¶ † Secundò no. ꝙ priuilegium ꝓcedens potestatē instituendi non extenditur ad potestatem destituendi. qđ ego fateor, vbi priuilegium nō est ꝓcessum ab eo in cuius iudicium venit: vt ga à papa conceditur alicui prælato inferiori potestas ꝓferendi certa beneficia, tunc non comprehenditur potestas destituendi: ga hoc priuilegiū, tanquam tendens in iudiciū ordinariorum dēt strictē intelligi, vt no. Inn. de don. c. cū dilecti. Sed si priuilegium esset ꝓcessum ab eo cuius iuri detrahit tunc est magis dubium, ga hoc casu priuilegium recipit latissimā īterpretationē ꝑ cōcedentem: vt in c. cum dilectus. de consue. & ca. olim. de verb. sign. & l. pen. ff. de ꝓstit. prin. vnde hoc casu videt qđ propter istam connexitatem, & communionē quę est inter institutionem, & destitutionem videatur concessa etiam destitutio. pro hoc facit ca. ex parte. de deci. vbi priuilegium ꝓcessum super decimis non soluendis extenditur ad noualia. ꝙ secus est in præscriptione: vt in c. cum contingat. præalleg. facit ꝙ notat Paul. de Leaza. in cle. vnica. de renuntia. Sed tu vide circa hoc, quod dixi in quadam disputatione, quæ incipit duo clericali ordine, &c. a
a liquid dixi, de foro competenti. si quis contra. a ¶ † Vltimò colligitur ex gl. ꝙ potestas recipiendi resignationem beneficij non
6 pertinet ad habentem institutionem de iure speciali. sed ad eum qui potest inuitos destituere. de quo tamen dicitur no. per Inn. de renun. quod in dubiis. & per gl. & Pau. de Ca. in cle. j. de renun. & dixi in disputatione prædicta.

ADDITIO.

§ testatē recipiendi cessionem, vel renuntiationē, vide plenè examinatum per Ant. post do. de Ro. in cap. ꝙ in dubiis. de renun. & Dñi. in c. nemo deinceps. in fi. de cle. li. vj. per do. de Ro. dec. 381. in ordine meo nouissimo. Item ad prædicta facit. d. d Ro. nouis decis. 255. Et etiam ꝙ in dubiis fiat rōne ꝓnexitatis, tenet Pet. de Anc. in repe. c. canonum. versi. quæro etiā an correctio. vbi oīno vide. Item ad prædicta omnino vide in c. si eps. de supplen. negli. præla. in 6. Item omnino vide quod no. Bar. in l. j. §. si quis hoc interdicto. ff. de iti. actuque priuato. vbi dicit, ꝙ præscriptio super vno actu, vel vna re, nō extenditur ad aliam rem, vel alium actū, pro quo est tex. singularis fm d. Car. ibi in ca. cum contingat. de fo. ꝓpe. Sed tu ꝑ prædicta vide qđ no. d. Ant. post Goff. in c. ecclesia. § non igitur. de cā. pos. & proprie. vbi dicit, ꝙ ex vsu prouidendi ecclesiæ per viam postulationis quis acquirit quasi possessionem iuris eligēdi. Item ad prædicta vide quod no d. Ab. in c. cum olim. de præscrip. vbi per illum text. dicit, ꝙ ꝓscribens potestatem excommunicandi, non intelligitur ꝓscripsisse potestatem absoluendi ab excommunicatione. Item vide omnino quod scripsi post do. Ant. in c. fi. de of. Archi. de hoc etiam vide glo. in verbo Interruptionem, quæ ad hoc optimè facit. de Bellentzi.

a ¶ Sed Abbas Sic. hoc examinat in c. cum contingat, in vlt. charta. de foro compet. & ibi tenet, ꝙ si in ꝓuilegio non ponit dictio taxatiua, puta solum, vel tantum, vel dum taxat tibi cōcedo institutionem comprehenditur destitutio propter connexitatem. Sed cum reuerentia melius dicit hic, quàm ibi, & ideò facit quatuor casus. Primus, quādo sumus in præscriptione, & in hac sine dubio tenendum est ꝙ præscripta potestate instituendi, non intelligitur præscripta destitutio, vt dicunt hic Doct. & optimè probatur in c. cum contingat. de decim. & optimè facit illud, qđ dicit Inn. in c. tua. eo. tit. & reg. odia. de reg. iur. & quod not. Ioan. And. in add. Spec. in Rub. de his quæ fiunt à maio. par. ca. & Host. & Doct. in c. cum ex officij. de præsc. & ille qui præscripsit institutionem non poterit recipere renūciationem, si institutus vult renunciare beneficio, vt dicit Paul. in d. cle. vn. de renunc. & glo. idem in verbo, manibus. quæ dicit ꝙ ille potest recipere renunciationem beneficij, qui potest inuitum destituere, & hoc tenet But. hic, & Abb. Sic. & idem intelligas in sequentibus vbicunque dixero ꝙ sola institutio intelligitur concessa. nam talis renuntiationem non poterit recipere, ex quo non potest inuitum destituere. Secundus casus est, quando alicui est facta delegatio, seu demandatio, vt conferat certum beneficium. nam non videtur concessum, vt possit destituere, quia attendendi sunt fines mandati, vt dicunt hic Doct. & tenet etiam D. Car. & Butr. facit quod not. gl. in simili. 27. q. j. si homo esses. & in c. cum inferior. de maior. & ob. quæ dicunt ꝙ iudex delegatus ad aliquem excommunicandum non potest eum absoluere: quia lata excommunicatione est functus officio suo. Tertius casus est, quando sumus in priuilegio propriè. & in hoc debetis tenere indistinctè, ꝙ etiam si dictio taxatiua non sit appositа, si priuilegium derogat iuri alterius, puta episcopi, ad quem spectat institutio & destitutio de iure communi: & tunc debet fieri stricta, vt sic solùm veniat collatio, seu institutio: non autem destitutio. Nam priuilegium tangens prędicium alterius est restringendum: ita ꝙ etiam ad connexa non extenditur, vt in c. ex tuarum. de auct. & vsu pall. & in c. pastoralis. de priuilegijs. & in c. super eo. de off. del. & est doctrina. Inn. in c. cum dilecti. de donat. quam omnes Doc. cōmuniter sequuntur. Quartus, & vltimus casus est quando priuilegium tā
git solùm prædicium concedentis, puta si Papa concedit priuilegium conferendi beneficium exemptum, vel eps concedit in perpetuum potestatem conferendi beneficium ad suam collationem spectans, & tunc si additur dictio taxatiua, non extenditur ad destitutionem: quia dictio taxatiua restringit, vt in c. cum ecclesia. de causa poss. & propr. sed si nō additur dictio taxatiua, tunc priuilegium vel concessio intelligitur latissimè, vt etiam cō
prehendat destitutionem, vt in c. cum dilecti. de donat. & in cap. quia circa. de priuil. & est doctrina Inn. in d. c. cum dilecti. & tenet etiam gloss. in clem. si de beneficio. in verbo, siue ad vos. de prēb. & hoc teneas. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Clerici si decesserint ab intestato sine hæredibus, vel ecclesia, eius bona applicabuntur episcopo loci.*
2 *Papa ratione delicti ecclesiastici habet iurisdictionem in laicos etiam tēporalis iurisdictionis alterius, & in eorum bona.*
3 *Delictum vasalli non debet prædicare domino.*
4 *Indulgentiæ concessæ pro recuperatione terræ sanctæ censentur concessæ inquisitoribus hæreticæ prauitatis.*
5 *Officium si quis non potest habere, potest tamen ad illud eligi.*
6 *Ex violentissima præsumptione potest quis cōdemnari etiam ex grauissimo crimine.*
7 *Suspectus de hæresi habetur pro conuicto si post annum adhuc est in sua contumacia. 11.*
8 *Papa quibus casibus potest indicere iustè bellum in principes seculares.*
9 *Rescriptum impetratum ab excommunicato excommunicatione suppressa, an & quo casu sit ipso iure nullum.*
10 *Hæretici an sint statim tradendi curiæ seculari, an verò sit eorum conuersio expectanda.*
12 *Leges ciuiles in fauorem fidei sunt approbatæ per papam.*
13 *Episcopus etiam hæreticus non potest deponi ab alio quàm à papa.*
14 *Inquisitor hæreticæ prauitatis, an habeat ordinariam, vel delegatam potestatem, & ab ipso ad quem appellatur.*

CAP. XIII.

EXCOMMVNICAMVS. Habet multa dicta, & potest sic summari fm varietatem doct. Excōicati sunt oēs hæretici quibuscunq; nominib. nominētur. h. d. vsque ad §. dānati, &c. Damnati de hæresi per secularem iudicem puniūtur, & bona laī corum hæreticorum confiscantur, & clericorum bona applicantur ecclesiis, vbi beneficiati erant. h. d. vsque ad §. qui autem. Suspectus de hæresi se non purgans ad arbitrium superioris excōicatur. *Et* existens per annum in excommunicatione, vt hæreticus damnatur. h. d. vsque ad §. moneantur. Potestates seculares perpetui, vel tpales iurare tenētur vniuersos hæreticos ab ec clesia damnatos pro virib. exterminare. & temporalis dūs non purgās terram suā hæreticis excōicatur, & si perstiterit in excōi catione per annum, nuntiatur papæ, qui fideles eius à iuramēto absolueret, & eius terram fidelib. exponat, saluo iure principalis domini, nisi & ipse sit in culpa. h. d. vsque ad §. catholicæ. Cruce signāti ad exterminationem hæreticorum gaudent priuilegio cō cesso cruce signaris in subsidiū terræ sanctæ. h. d. vsque ad §. credentes. &c. ibi ponitur pœna credentium, receptatorū, & defendentium hæreticos. primò laicorum. secūdò clericorum. vsque ad §. quia verò. Nullus debet sibi officium prædicandi assumere nisi hoc sibi à iure, vel à sede apostolica, vel à diœcesano episcopo licentia concedatur, alias excōicatur, & non resipiscenti alia pœna imponitur. h. d. vsque ad §. adiicimus. Archiepiscopi & epi inferiorum suorum prouincias, & diœceses suspectas habentes de hæresi saltē semel in anno per se: vel per alios idoneos visitēt: qui etiam debent si hoc expediret exigere iuramentum ab illis, vt vicini ad reuelandos hæreticos, & occulta conuenticula celebrantes, quos reuelatos relapsos canonicè puniet, & renitentes iurare, vt hæretici condemnentur. h. d. vsq; ad §. volumus. Episcopus negligens in hæresi prosequēda à dignitate episcopali est re

mouend

mouendus, & alius idoneus est surrogandus. h. d. vsque ad fi. partes patent per §. ¶ Casus literalis, Casus expositione nō indiget, quoniam clarè ponit pœnam hæreticis infligendam, & non solum hæreticis, sed etiam eorum receptatoribus, defensoribus, ac fautoribus, & de alijs ad hoc requisitis vt clarè ex tex. videre poteris. B. ¶ No. j. dictum generale ꝙ omnes hæretici sunt excommunicati, & anathematizati. Anathema tamen in effectu non differt ab excommunicatione, nisi respectu solennitatis, quia anathema fertur cum solennitate de qua 11. q. 3. debent. & certa solennitas requiritur etiam in absolutione, de qua ibi, & in c. seq. ¶ Not. in §. damnati. triplicem pœnam hæreticorum. prima est spiritualis, vt excommunicatio. secunda corporalis, vt crematio. tertia bonorum pœna: quia omnia bona debent confiscari. & hodie ipso facto sunt confiscata vt in c. cum fm. eod. ti. li. vj. ¶ No.
a ꝙ bona clericorum hæreticorum a non confiscantur fisco ecclesiæ, vel iudicis secularis, sed applicantur ecclesijs, in quib. habuerunt stipendia. id est ecclesijs, quas habuerunt. Et aduerte qa tex. hic non explicat, quid de bonis clericorum qui ecclesias non habebant: & satis puto, ꝙ debeant applicari episcopo loci, qui illa in pios vsus distribuat. ad hoc quod in simil. no. Inno. in c. ti. qui cler. vel vo. & Fe. de senis. consi. xx. & ꝙ no. in c. quia diuersitatē.
1 de concess. præben. ¶ † Idem puto de bonis clericorum deceden
b tium sine hærede, b vt si non habuerunt ecclesias applicentur e-
c piscopo per no. in locis præal. c quod no. Item no. in §. moneant. quòd quidam sunt potestates perpetui: quidam temporales. I ē ꝙ quilibet habens officium publicum cum iurisdictione potest appellari potestas à potestate, quam habet. sicut in simili not. de
d magistratibus. in l. eum qui. ff. de iurisd. om. iu. d ¶ † Item not. vnum
2 casum reseruatū papæ: videlicet, soluere vasallos à fidelitate alicuius domini: seu exponere terram alicuius aliis occupandam. & ex hoc, & ex text. no. ꝙ ratione delicti ecclesiastici potest papa absoluere oēs vasallos, & subditos à potestate alicuius domini temporalis, & totum suum territorium exponere aliis occupandum. Et per hoc arguitur, quòd solus papa potest prædicare crucē contra aliquem dominum. i. exponere illum dominum crimino
sum vt impunè possit inuadi. facit quod in simili habetur in cap.
e pro humani. de homi. lib. 6. e † Item no. quòd delictum vasalli nō
3 debet redundare in prædicium domini: licet immineat publi
f catio bonorum: vide quod no. Spe. tit. de feu. §. j. versi. 40. † No. in
4 ver. catholici verò, quòd cruce signati in hæreticorum exterminationē, & cruce signati in subsidiū terræ sanctæ. s. ciuitatis hierosolimitanæ æquiparantur in priuilegiis gaudendis: nam cruce signati in subsidium terræ sanctæ habent multa priuilegia, quæ fuerunt decisa in c. ad liberandam. de iud. & inter cætera habent remissionem pœnæ, & culpæ, & hoc habet consuetudo inducta per inquisitores religiosos, vt assumentes etiam hanc crucem tē pore pacis gaudent hoc priuilegio & aliis. ¶ Not. in §. credentes. 12. vel 13. pœnas credentium seu receptatorum, & defensorum
5 hæreticorum. † Et no. quòd habere officium publicum. & habere potestatem eligendi ad illud sunt diuersa. ex quo infert quòd prouisio inhabilitans quem ad publicum officium habendum non debet extendi ad potestatem eligendi ad illud officium, qđ no. ¶ In glo. in ver. condemnentur ibi: hæc violentissima est præsumptio. no. gl. & similē glo. habes in c. inter. de pur. ca. & in c. de
6 hoc. de simon. † Et not. quòd ex violentissima ꝑsumptione quis
g potest condemnari etiam de grauissimo crimine. & ita debet intelligi. l. indicia. alle. in gl. super verbo indiciis. j. e. ca. dixi in ca. 3.
h de præsump. h ¶ In ea. gl. ibi: secus in aliis criminibus. dic, ꝙ secus est in casu. n. quo gl. alle. qui est valdè separatus à nostro. i. quando bona distribuuntur propter contumaciam alicuius, nec proceditur ad excommunicationem, sed si est processum ad excommunicationem non est aliud: imò est idem in aliis criminibus.
7 † Nam sicut excommunicatus propter contumaciam commissam causa hæresis habetur pro conuicto post annum. vt in cap. cum contumacia. e. tit. li. 6. item persistens in excommunicatione in aliis criminibus habetur pro conuicto quo ad illa, vt in ca. rursus. & in c. quicunque. xi. qu. 3. non autem habetur pro conuicto de hæresi vt hic in fi. gl. dicitur & no. in gl. pe. d. c. cum contumacia. & de intellectu illorum c. rursus. & c. quicunque plenè di
co in c. j. de iu. In ea gl. ibi, vt impugnet nos. de hoc dic. vt no. 24. q. j. dicit apostolus. In gl. in ver. saluo iure. in fi. dic. quòd illud c. lo
quitur in filiis hæreticorum qui in veritate viuente patre non sunt domini licet sperent fieri. Item est speciale in filiis, quia in ipsorum personis puniuntur parentes. l. isti quidem. ff. quod metcau. Item in eis timetur delictum paternum, quia sæpe filius sequitur paterna vestigia. l. quisquis. ad l. Iul. maiest. Sed iste tex. loquitur in extraneo qui habet directum dominium in feudo, in quo cessant omnes rationes prædictæ, ideo propter delictum alterius puniri non debet. In gloss. in ver. accinxerint. in fin. & idem puto ratione delicti concernentis ipsam christianitatem, licet di-

rectè non impugnetur christiana fides. ar. optimum in c. pro hu
8 mani. de homi. li. vj. † Et ex hoc no. tres casus in quibus ecclesia potest indicere bellum etiam contra seculares. Dic etiam ꝙ si impugnatur imperator seu aliqui sunt sibi rebelles iuuabit papa imperatorem in bello indicendo. 97. di. duo. & tenet Inn. de for. i comp. licet quod no. i ¶ † In gl. ver. cum authore damnato. dam
9 netur. in fi hodie verò rescriptum impetratum ab excommunicato excommunicatione suppressa est ipso iure nullum. nisi in qu. busdam casib. prout legi. & no. in c. j. de rescrip. li. vj. dic vt ibi, & eo.

ADDITIONES.

a ¶ Bona hæreticorum. Vide Fede. de Senis in cons. 137. inc. viso, & examinato. & Ant. in ꝑ. 38. Cal. consil. j. in ti. de hæreticis S. §.
b ¶ Sine hærede. Si clericus non habens consanguineum, neque ecclesiam, decedat ab intestato, eius bona applicantur fisco episcopi, cui erat subiectus. Et idem dicit Abb. in c. quia diuersitatē. de concess. præb. in fi. & ad hoc facit quod no. Arch. in cap. cum multæ. 15. q. vbi dicit, quòd si sacerdos, qui habuit filium ex muliere, dum esset in sacerdotio, nō haberet propriam ecclesiam, iste filius qui debebat effici seruus ecclesiæ illius cui subest pater sacerdos, vel ratione ordinis suscepti, vel ratione talis criminis cōmissi in parochia illius ecclesiæ. Item de quæstione hic posita per Abb. vide in terminis eundem Abbatem in cap. presbyteri. j. de pœn. & facit quod scripsi post Ant. in rub. de paro. allegando Lapum allegatione, 88. in vlt. col. de Bellentz.
c § Sed pondera istum tex. & tene ipsum menti perpetuò proximitatione in d. ca. quia diuersitatem. Nam illa glo. dicit, quòd bona clericì damnati de crimine, pro quo bona sunt confiscanda fisco ecclesiæ. Nam hoc debet intelligi ꝙ illa bona sunt applicanda fisco illius ecclesiæ, de cuius reditibus illa bona sunt acquisita, vt dicit iste text. & si habuisset plura beneficia essent applicanda omnibus pro rata, vt in c. relatum. el. 2. de testam. & per glo. hic. vbi autem bona sunt ex industria acquisita, vel aliter habita, quàm ex reditibus ecclesiæ, tunc applicantur fisco ecclesiæ cathedralis vt dicit glo. in d. c. quia diuersitatem. Alex. de Ne.
d ¶ Et dicit hic Host. Butr. & D. Car. ꝙ dignitates, in quibus succedunt filij sunt perpetuæ. illæ verò in quibus non succedunt sunt temporales, sed hoc dictum videtur falsum. Nam Imperator est perpetuus, & tamen non succedunt filij, vt in ca. venerabilem. de electi. imò etiam in regno non succedunt filij, sed debet alius eligi mortuo Rege, in c. Moyses. 8. q. 1. & 93. dist. legimus. Dic quòd in Imperio filij non succedunt, vt in d. ca. venerabilem. ad quos spectat electio Imperatoris. vide glo. in ca. apostolicæ. de re iudi. in vj. In regnis dic, ꝙ de iure non debent succedere filij, nisi ex cō
suetudine, vel ex priuilegio aliter reperiat pro vt est in multis regnis, vt patet in c. licet. de voto. & in cap. grandi. de suppli. negl. præla. in vj. ita dicit Archi. in præallegato c. Moses. & D. Do. post Ioan. And. in d. c. grandi. Nunquid autem si succedunt filij masculi in regnis. & fœminæ succedāt, saltem masculis deficientibus, Io. de Imola. & Doc. Domi. dicunt ꝙ non, in d. cap. grandi. nisi de consuetudine vel priuilegio aliter appareat, quia dominari est officium virile, quod non competit mulieribus de iure cessante consuetudine, vel priuilegio, vt in c. dilecti. de arbi. Alex de Ne.
e ¶ Sed aduerte, qa auth. si verò dñs. C. eo. ti. dicit ꝙ dñs tpalis monitus per eccl'iam elapso anno à die monitionis incurrit has pœnas, de quibus hic. & pōt dici, ꝙ illi authenticæ sit standū vt ipso iure incurrat has pœnas, qa illa auth. fuit ꝓcurata per ecclesiam, & est approbata per ecclesiam, vt in c. inquisitionis. e. tit. in 6. & ibi in gl. 2. ad hoc facit c. fi. j. e. vbi patet quod vasalli ipso iure absoluti. & ibi etiam tenet glo. j. & Doct. ibi, & hoc not. quod Docto. non ponderant. Alex. de Ne.
f ¶ In præiudicium domini. Adde gl. & Bal. in ca. decedente. in titu. qui feu. dare pos. & in ca. j. §. rursus. quib. mo. feu. ami. in vsi. feu. & in l. 2. C. de lib. & eo. liber.
g ¶ Potest condemnari. adde ꝙ in hoc casu non potest ex vrgentibus suspicionibus condemnari, sed requiruntur duo testes, vt no. Old. consi. 209. pōt tñ ex vi vnius testis torqueri. vt no. Car. in cle. j. §. pe. eo. tit. & plenius in cle. j. §. fi. q. vlt. de vsu. Zach.
h ¶ Vide gl. fi. in c. insinuatū. s. de simonia. & qđ ibi dixi. Ale. de N.
i Dic ꝙ ꝑ defendendis rebus ecclesiæ, vel recuperādis, vel pro subditis defendendis, vel vindicandis, ecclesia pōt bellū indicere, & pōt prælatus interesse principaliter in bello. vide duos optimos tex. sc. 16. q. 6. auctoritate. 23. q. 8. scire. non tñ debet in pſona ꝓpria pugnare, qa hoc est interdictū clericis 23. q. 8 quicūq;. & in c. ex multa. in fi. de voto. Nunqd aūt ꝓlatus teneatur ꝑ reb. ecclesiæ, tpalibus, vel spūalibus exponere se morti, & vide tex. & glo. & Arc. 23. q. 8. cōuenior. & 11. q. 1. si tributū. Et de materia belli videlicet, quando licitè possit indici, & à quibus, & quid de rebꝰ captis in bello, an sint restituendę, dic vt per Inn. & Docto. in ca. olim. el. j. de restit. spo. Alex. de Ne.

Universidad de Deusto

10 & co.lib.c pia.de exceptioni.¶ † Extra gl.pro declaratione tex. opt.contra.§.damnati.vbi dicitur ꝙ damnati de hæresi relinquẽ di sunt potest-tibus secularibus per eos puniendi,cuius contrarium innuit tex.in c.ad abolendam.ꝛ̃.eo.titu.vbi dicitur,ꝙ si volent venire ad fidem,non fit ista traditio.Sol. Io.An.in quadam apost. hic sentit.ꝙ isti sunt tradendi,nisi velint redire ad fidẽ.& sic sentit,ꝙ nedum ante damnationem de hæresi:sed etiam post sententiam possunt redire ad fidem,&euadere hanc pœnam Idẽ tenet gl.uo.in c.penu.ꝛ̃.eo.titu.Sed tex.in præall.c.ad abolendã. facit in contrarium,vbi requiritur, quòd incontinenti redeant, & ipsorum etiam post damnationem videtur hoc facere timore ꝑ bationum,seu pœnæ imponendæ.facit quod no.Archi.in c.vt cõ missi.eo.ti.li.vj.vbi relapsis duntaxat nõ parcitur, semel ergo lapsis,licet ꝯdẽnatis parcendum est:ex quo volunt ad fidem redire. & no.Io.de Lign.in c.ad nostram.e.ti.sed prima opin. est mitior. & ideò tenẽda:& per ea adduco in ar.c.accusatus.e.ti. lib. vj. vbi relapsis duntaxat nõ parcitur,semel ergo lapsis:licet ꝯdẽnatis p cendum est:ex quo volunt ad fidẽ redire.Et hoc no.ga expsso iu re non ꝓbatur:imò potius posset defendi ꝓrium:ga istud c.in dã natis nullam dat indulgentiam,&c.ad abolendã.loquitur de re deuntib statim.& c.pe.ꝛ̃.e.loquit̃ de dephẽsis in hæresi,& non de ꝯdẽnatis:licet vt dixi alia opi- tãꝙ minor sequeꝺa est: ar.reglę odia,& reglæ in pœnis.de re.iu.li.6.Et ad c.ad abolẽdã.colorate rnderi põt ꝙ satis in ꝓmẽti dr̃ redire.si nulla dilationẽ expectat, nec impositionẽ pœnę.ar.l.di põderet.Vel ꝑt dici,ꝙ aut sunt cõ dẽnati de hr̃esi.sed ad hoc non sunt traditi curiæ seculari,& hẽt locum istud c.ex quo ad ipsũ effectũ dr̃ in ꝓmenti redire. Aut sunt traditi curiæ seculari,& priuati oi priuilegio ꝓ degradatio nẽ actualẽ,& tũc nõ sit locꝰ pnæ,& vr̃ ista satis bona ꝙideratio:
a nã tũc proptiè nõ videnẽ venire spõte.nec incõtinẽti.a ¶Opp. ꝑ §.q aũt inuenti.de c.ad abolendã ꝛ̃.eo.vbi dr̃,ꝙ si suspectus de hæresi se nõ purgauerit ad arbitriũ epi incõtinenti dãnat, vt hæreticus & in isto §.dr̃.ꝙ primò debet excõicari,& postea dẽt expectari ꝙ annũ.Sol.fm doc.istud ꝓriũ loqtur de his q susceperũt purgationẽ.& defecerũt in ea,quia noluerũt iurare,vel non inuenerunt purgatores ꝓpter vehementẽ suspicionẽ eorũ,& iste.§.intelligit in eo,q fuit ꝙtumax in purgatione suscipiẽda,nõ aũt de ficit in ea.& ideo tanꝙ ꝙtumax debet ꝯdẽnari, & si pseuerauit ꝑ annũ,iudicabit hæreticus:nã deficiens in purgatione punit.vt cõ uictus,vt in c.accedens.de acc.Sed secꝰ est in eo ,q est ꝙtumax in
b suscip ẽda purgatione.Sed ꝛ̃ hoc vr̃ tex.fin.b in c.decernimus.3. q.9.fm vnum intellectũ,sed dic de intellectu huius c.vt dico.de
x 1 do.& ꝙtu.c.cũ delicti.† Itẽ quærit hic Host.qd si qs fuit citatus, vt veniret ad suscipiẽdã purgationẽ,& ga nõ ꝓparuit fuit excõi catus:nunqd habeat locũ iste §.circa hoc multũ instar.& vr̃ cõcludere,ꝙ nõ,ga nõ est ꝙtumax in se purgãdo,in quo casu intelligitur iste tex.sed in suscipiẽdo purgationẽ,sed hoc hodie nõ vr̃ ꝓcedere per c.ꝙumacia.e.ti.li.6.vbi dr̃.ꝙ si ꝙtumax in cã hæresis excõicatur,& stat in excõica.per annũ hr̃ pro quicto,& ideò si in citatione fuit expressum,vt veniret ad se purgandum:quia erat suspectus.de hæresi satis habebit locũ illud.c.& ꝑ tex.illius.c. & per auth.gazatos.C.e.ti.esset dicẽdũ,ꝙ post annũ nõ est necesse ꝙ quicatur ꝑ snĩam:nã videtur ꝯdẽnatus de hæresi post annũ,licer ista ꝛa videatur regrere snĩam,dũ dicit,velut hæretici ꝯdem
12 nentur.† Nec ob.si dicatur,lex ciuilis nõ potuit cõdemnare de hæresi ga legꝭ ꝯditæ ꝛ̃ hæreticos in fauorẽ fidei sunt approbatę per pãpam,vt in c.inq̃sition's eo.tit.lib. 5.hoc tenuit Host.& bñ. ¶Opp.ꝛ̃.§.moneantur.in versi.si verò.vbi dr̃,ꝙ dñs talis negligẽs debet per Metropolitanũ.& cæteros ꝓuinciales ẽpos excõicari.nã vr̃,ꝙ solus eps hoc possit ,vt in c.ad abolẽdã § statuimus. ꝛ̃.eo.Sol.duplex est,prima ꝙ illud loqtur de paruo dño. sed iste §.loqtur in dño habẽte ꝓuinciã sub se vel etiã melius ista plurali tas debet cõcernere pluralitatẽ dñorũ,& locorũ,vt sit sensus, ꝙ archiepus excõicabit in sua dioeceſi ꝙstitutes,sic & cæteri Metropolitani in suis dioeceſibus.& ista melior,cum casus graues re seruentur hic & in sequentibus ipsi pa.¶Op.contra.§. credentes. & videtur,ꝙ credentes debeant incõtinenti iudicari vt hæretici vt in §.pe.ꝛ̃.e.& hic dicitur oppositum,quia prius excommunicã tur,postea expectantur per annum.Sol. contrarium procedit in credentibus erroribus hæreticorũ,vñ cum ipsi deuiant à fide hę retici sunt.sed §.iste potest intelligi in credentibus hęreticos esse bonos homines,& eis fauentes,non tamẽ credebant eorum er
c roribus. ¶In §.qa verò nonnulli.quæro,qui sunt illi,qui prædi
d care ꝓssunt.Sol.episcopi prædicare possunt per totum orbem, etiam in alienis dioeceſibus,nisi prohibeantur à dioecesanis, qui sine causa prohiberi non debent,cũ sint missi à Deo ad prædicãdum,iuxta illud euangelij.Ite,& prædicate euangeliũ omni creaturæ.nam episcopi in locũ apostolorũ succedũt. 12.q.1.videntes. 21.di.in nouo.tenet Host.hic habes & bonam glo.in clem.archi epiſcopo.de priui.e Item dic,ꝙ omnes habentes curam animarũ possunt ꝑdicare in eorum locis,quia tenentur instruere populũ sibi subiectum,pertinet em̃ prędicare ad officium curæ,vt no.in cle.vna.de regula.Item hodie mendicantes habent priuilegium per vniuersum orbem limitatum.tñ vt habetur in cle.dudum.d
f sep.f Sed an isti inferiores g possunt alijs potestatẽ prædicandi cõ
g cedere,istalitera videtur innuere ꝙ non,ga tm̃ facit mentionem de papa,& de episcopo loci.ergo abbates,& alij prælati inferiores nõ possunt hoc concedere.Conclusio tñ est ꝙ in eorum locis possunt hanc ptãtem concedere qñ persona esset approbata officium ꝑdicandi.ꝙ hoc adduco bonum tex.in d.l. dudum. vbi frater minor põt prædicare in ecclesia curata de licentia curati, sed generalem licentiam prædicandi ꝑ totam dioecesim nec dat
g alter nisi solus epus.h ¶ In ver.si qui vero.quæro.nunquid oẽs no lentes iurare possunt puniri de hæresi.Host.ꝙ non sed illi,qui ob stinatione damnabili respuunt iuramentum,quasi ex quadam p fidia,& superstitione asserentes iurm in se malum,secus si nollẽt iurare ex deuotione quadam credentes peccatum esse ,prout qñque faciunt aliqui religiosi leui religione tenti. licet em̃ vbi causa suggerit hoc facere debeant non tamen sunt hæretici.ca. & si Christus.de iureiu.i ¶ † Vlti.in §. quæritur nunquid epus ne-
13 gligens poterit deponi ab alio citra papam,& cõiter cõcluditur ꝙ non.ga nullus citra papam potest deponere epm.3.q.6. accusatus.&

ADDITIONES.

a §. Prima opinio de iure est verior,tamen in practica seruatur, vt admittatur pœnitentia donec sit traditus signi,vt dicit D. Car. in c.ad abolendam.ꝛ̃.eo.Alex.de Ne.

b ¶Textus singularis.Item adde hic tex.fin.fm Abb.in c.tua.circa finem.de coha.cle.& mulier.ꝙ renuens recipere purgationem si bi indictam pro crĩe,habetur ꝙ confessio,quemadmodum si rece pisset,& defecisset in purgatione.de Bellentzi.

c ¶Eorũ erroribus.Pondera textũ.& comperies,ꝙ debet intelligi de credentib.etiam eorum erroribus.& per consequens sol.istius non habet locum.Sed dic,quòd intelligatur de discente hæresim ,& credente doctrinam illam,quæ tamẽ est hæretica,esse catholicã. nam tales non sunt incontinenti iudicãdi hæretici,nec tam grauiter,vt prædicantes & docentes.puniuntur,vt no.gl.in c.pe ꝛ̃.e. & Bar.in l.cunctos populos,col.6.C.de sum. trini.zach.

c ¶Pro hoc vide bonum tex.in c.accusans.§.si verò.eod.tit.in 6.& gl.2.in c.pen.ꝛ̃.eo.vbi Docto.idem dicunt quod Abb.Sic.hic.Alex.de Ne.

d ¶Prædicare.de potestate prædicandi cui competat,multa ponit Car.Flo.in cle.dudum.post med.in 6.q.de sepult.Seb.Sap.

d ¶Prædicare.& de hoc vide text.& gl.in c.adiicimus. 16.qu. 1.de Bellentz.

e ¶Non tamen potest dare indulgẽtias,nisi faciat auctoritate Apostolica,vel episcopi loci,vt in c.quod autem.de pœ.& rem. Ratione diuersitatis.Vide hic per Host.& Doct.Alex.de Ne.

f ¶Dic ꝙ prædicare adeò pertinet ad officium curæ,ꝙ suspensus ab officio,vel ille cui cura est prohibita censetur esse prohibitus ne prædicet, & si ꝛ̃facit.est puniendus,vide gl.& Doct.in cle.1.in ver.officia.de reg.quam gl.tenet menti.Alex.de Ne.

g ¶Inferiores.vtrum quilibet curatus possit dare licentiã alij prædicandi in sua ecclesia,tu vide Arch.in c.adiicimus.16.q.1.vbi dicit ꝙ si persona volens prædicare,vt prædicator, quilibet sacerdos curatus ei calualiter,& intrinsecè potest dare licentiam prędicandi in suaecclesia.Et ita dicit tenere Inn.in c.ab ecclesiarum. de offi.or. Sed generalem licentiam prædicandi in tota dioecesi dicit solum posse concedere papam,vel episcopum loci.& alleg. ad hoc tex.huius §.quia vero.Et ꝙ presbyter parochialis possit a liis dare licentiã presbyteris prædicandi in propria ecclesia,pro bat gl.in c.cunctis fidelib.in ver.propriis.16.q.1.iuncto tex.in c. episcopi.4.q.1.de Bellentz.

h ¶Intelligę autem personam esse approbatam ad prædicandum si sunt Doctores Theologiæ approbati per eum,ad quem pertinet,vel prælati ecclesiarũ,vel etiam alij quib. hoc conceditur vel generaliter,vel specialiter.Nam quilibet sacerdos potest talib.cõcedere licentiam prædicandi suis hominib. vel dicit Jn. pro hoc secundum Host.de of.or.cum ab ecclesiarum.quod intelligit ea sualiter,& in transitu.si episcopus potest hoc concedere generaliter per totam suam dioecesim.de of.or.inter cætera.& cum hoc transeunt omnes.Dicit tamen Inno.quòd quilibet sacerdos potest concedere alteri licentiam celebrãdi Missam , vel alia officia dummodo sibi constet illum,cui concedit esse sacerdotem , vt not.de cler.peregr.c.3.In his enim non est tantum periculum, si cut in prædicantibus.Alex.de Ne.

i ¶Et dic ꝙ religiosi iurant,per crede mihi, & habetur illud loco iramenti,vt dicit gl.singularis in l.non erit.ff.de iureiuran.Alex. de Ne.

satus.& c.quãuis.& c.2. de transla.episcopi.adeò,ꝙ etiam inquisitor hæreticæ prauitatis non põt procedere ꝛ̃ cm̃.vt in c inquisitionis.e.ti li.vj.sed debet hoc denunciare papæ:& hodie si in loco est inquisitor deputatus à papa, debet simul procedere cum epo.vnde ad actum præiudicialem non debet ꝓcedere vnus sine alio,de quo in cle.2.e.ti.& in c.per hoc.e.ti.li.vj.& ibi no.an talis inquisitor habeat ordinariam,an delegatam: & ad q̃ quem debeat appellari si appelletur ab vtroque scilicet ab inquisitore & epis-
a copo.a

ADDITIO.

a §. Vide gl.plenè disputantem,quæ tñ cõcludit ꝙ inquisitor habet iurisdictionem delegatam in clem.2.eo.ti.& tene menti istũ tex.quòd qui non attigit quadragesimum annum non potest esse inquisitor hæreticæ prauitatis. Alex.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Vitia sæpe se ingerunt,& mentiuntur esse virtutes.*
2 *Dona Dei sunt,& diuersimodè dispertiuntur.*
3 *Excommunicatio non fertur, nisi pro grauibus culpis.*

CAP. XIIII.

1 SICVT. Laici cuiuscunque professionis sint prædicare non debent.¶ † No.j.ꝙ sub specie boni q̃que committitur malũ. vnde alibi dicit canon.Sæpe vitia se ingerunt,& mentiũtur se esse virtutes:nam q̃que sub specie parsimoniæ quæ est virtus committitur auaritia,& q̃que sub specie largitatis ꝙmittitur prodigalitas,& q̃q; sub zelo iustitiæ exercẽt crudelitas, & sub specie misericordiæ fit q̃q; indigna remissio vt ꝛ̃ c.sæpe.41.di.ita aliq sunt laici,qui sub specie fidei ampliandę errores seminãt in men
2 tib.simplicium.† No.ibi alios verò doctores.ꝙ varia sunt dona Dei. nam alij tribuit donũ scientiæ:alij spiritum prophetiæ:alij virtu-
a tem miraculorum:& sic non oẽs sunt apti ad idẽ officiũ. a † Vlt.
3 collige, ꝙ laici prædicantes mortaliter peccant , quia veniunt ꝛ̃ præceptum ecclesiæ.Vnde præcipitur ꝙ debeant excõicari. vt in c.ꝛ̃.proxi.§.quia verò.& in c.2.e.ti.li.6.ergo grauiter peccant. ga excommunicatio nõ fertur nisi pro grauib.culpis.11.q.3.nemo-
b de sent.exc.solet.blib.6.

ADDITIONES.

a ¶Nam nõ oẽs in omnib.sed certa pro certa,vt in l.j. versꝰ. quia nõ omnes.C.de vet.iure enucl.Vnde gl.no.7.di. veterũ. dicit ꝙ Hieronymo magis est credendum in translationib.& hystoriis,in disputationibus Augustino,in moribus,Gregorio.Alex.de Ne.

b ¶Quando veniens ꝛ̃ constitutionẽ præcepti peccet mortaliter vel nõ,tangit Abb.Sic.in ca.nã concupiscentiam.de qu. Ego plenissimè examinaui post Io.And.& Doct.in c.relatum. ne cler.vel monachi.Alex.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Crimen hæresis est merè ecclesiasticum.*
2 *Clericus deprehensus in hæresi volens redire ad fidem an sit deponẽdus,& in carcere detrudendus.*

CAP. XII.

a EXCOMMVNICAMVS.a Hoc ca.vsque ad §.si qui aũt. habetur in c.excõicamus.ꝛ̃.e.ti.in prin.vnde summa,&declara prout ibi fuit dictũ,sed §.si qui aũt.sic summari potest vsq; ad
b fi.Si in hæresi deprehensi nolunt redire ad fidẽ,detrudendi sunt in ꝓpetuum carcerem ad pœnitentiã pagendã,& credentes erroribus hæreticorum hæretici sunt,& habet quatuor dicta,fm ibi.dã nati:tertium ibi:si qui.quartum ibi:credentes.Not. primò ex prima parte ꝙ non est facienda vis in nomine,vbi patet de defectu,
1 & de rei substantia,concor.de simon.ea quæ.† Not.2.in § damnati.ibi per ecclesiam.ꝙ crimen hæresis ecclesia duntaxat damnare potest , & nomine ecclesiæ intelligitur ipse papa vel diœcesanus loci,vt in c.ad abolendam.ꝛ̃.e.vel inquisitor deputatus per papã, vt in c.j.cum multis similibus.e.tit.libr.6.Seculares ergo iudices respectu cognitionis,& damnationis de hoc crimine se non impediunt:quia est crimen merè ecclesiasticum,vt in c.inquisitiõis. §.prohibemus.e.ti.lib.6.sed sola executio pœnæ ei demandabr̃: vt hic.In §.si quid autem.no.ꝙ hæreticus volens redire ad fidem non euadit nisi pœnam mortis:nam ad agendam pnĩam de deli
c cto commisso debet detrudi in perpetuum carcerem:sed hodie ista pœna potest commutari in alienam si visum fuerit superiori,
d vt est tex.no.in c.vt commissi.eo.tit.lib.6.d † Sed circa hoc dubi
2 to de qõne hic non tacta nunquid clericus deprehensus in hære
e si volens redire ad fidem sit deponendus,e& postea in carcerem
f detrudendus,an verò sufficiat sola detrusio.fgl.videtur dubitasse in c.nunc autẽ 21.di.& nihil firmat:nec recolo pro nunc alibi legisse,sed credo talem prius verbaliter deponendum per c.j ꝛ̃.e.ti. lib.6.vbi dicitur,quòd in causa hæresis solus episcopus potest degradare,qñ degradatio fit,vt trãdatur curiæ seculari, vel vt mittatur,id est in actũ carcerem detrudatur,& sic fiat mẽtionem de depositione,etiam qñ fit detrusio,vt sic prima pars illius seu primum dictũ illius.c.ꝙ ernat perseuerantes in hæresi qui sunt tradendi curiæ seculari.fm dictum cõcernit redeuntes ad fid.m qui sunt immutandi.i.in arctum carcerem detrudendi ad hoc facit tex.in c.tuæ.ꝛ̃.de pœnis,vbi dicitur, ꝙ ꝓ magnis scelerib. debet quis degradari,& detrudi:licet ergo hic parcatur redeuntib.quò ad pœnam ignis.imponentur tñ alię pœnę condignæ:satis enim est eis vt euitent mortem cum regulariter ex sola pœnitentia qs non euadit pœnã.l.qui ea mẽte.ff.de fur.& in c.cum non ab homine.de iud.¶Ad idẽ quæritur nunqd sicut parcitur hęretico redeũti ad fidem.ita parcendum est accusatori ipsius hæretici volenti desistere ab accusatione,& pœnitere.Iac.de Are.ĩ.li.C.de accus. quem sequitur Io.And.hoc concludit,ꝙ non,quia speciale est in
g crimine hæresis,sed accusator deficiens non venit puniendus de hæresi,sed de calumnia.g ¶ In gl.in ver puniendi.ibi vltimo sup plicio,dic vt plenè dixi.ꝛ̃.e.ad abolẽdam.nam isti hodie igne cremantur.In gl.vlt.ibi.vel etiam condemnati.no.gl.fing.ꝙ parcitur hæreticis volentibus redire ad fidem quò ad pœnam mortis, et post damnationem,sed distingue, vt dixi ĩ c.excommunicamus. §.damnati.ꝛ̃.eo.ti.

ADDITIONES.

a ¶ Excommunicamus.Adde ꝙ si ille,qui est detrusus in carcerẽ, abiurata hæresi secundum formam huius decretalis, fugit de carceribus adhuc censetur relapsus in hæresim.& debebit puniri vt hereticus.Ita singulariter dicit Dominic.in c.vt commissi.§. pe.eo.ti.in vsi.feudo. de Bellentz.

b ¶Deprehensi.ad quantum autem tempus possunt redire, ponit Io.de Im.in cle.ad nostram.in peñ.col.de hæret.in versi.sed iuxta hoc.de Bellentz.

c ¶Perpetuũ carcerem.Aduerte tñ,ꝙ indistinctè ecclesia non potest imponere pœnam ꝑpetui carceris,maximè in laicos.vt not. Ro.in sing.706.inci.ꝙ de iure ciuili.vbi dicit ꝙ iudex ecclesiasticus non potest cõdemnare laicos ad perpetuos carceres.Se.Sap.

d §. Sed dubium est,quid de relapso,an eius pœna possit mutari. Doct.non tangunt.Ego aũt ꝓsului,ꝙ non:quia epus,vel alius inferior à Papa non potest dispensare,nisi in casibus vbi reperitur expressè permissum,vt est text.in c.dilectus.de tempor.or. & per Inno.& Docto.in c.at si clerici.de iud.Præterea iura dicunt,ꝙ relapso denegatur omnis audientia,vt patet ꝛ̃.e.ad abolendam.§.ilos quoque.præsertim quia crimen hæresis est maius adulterio: sed episcopus non potest dispensare super criminibus maioribꝰ adulterio,vt in c.at si clerici.§.de adulteriis.de iud cum ergo sola reperiatur permissa dispensatio,seu pœnæ commutatio in lapso vt in c.vergẽtis.ꝛ̃.e.tit.& in d.c.vt commissi.§.& illorum.e.tit.in 6. non debet extendi ad relapsum in quo est diuersa ratio,quia debet ei omnis audientia denegari.Item cap.ad abolendam.versi.ilos quoque.ꝛ̃.e.dicit sine vlla penitus audientia relinquatur : & sic talia verba important vniuersalem negationem,sed vbi in ca none ponitur vniuersalis negatio , intelligitur omnis dispensatio prohibita inferiori à Papa.vt dicit glo.in cle.vt hi qui.in verbo,concedatur,& in verbo,nullomodo.de æta.& quali. Alexan. de Ne.

e ¶Deponendus.Vtrum ille,qui detruditur in perpetuum carcerem prius debeat deponi,& pro opinione,ꝙ sic,allego text.in c. inter solicitudines.in fin.de purga.cano.Et ad istam quæstionem pondera subtiliter quod no.Archi.in c.si quis sacerdotem. circa fi.11.q.de Bellentzi.

f ¶Sola detrusio.Adde Card.in clem.j.§.fin.quæstio.vlt.de vsuris. Zachar.

g ¶Idem tenet Butr.& D.Cardin.qui tamen dicit æquum esse,vt mitius agatur si pœnitet.Alex.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Debitores hæreticorum sunt ipso iure liberati.*
Pœna quando imponitur ipso iure afficit delinquentem quãtumcunque occultum.
2 *Filij hæreticorum sunt liberati à patria potestate.*
4 *Hæredes non tenentur de delicto defuncti,nisi in vita ipse defunctus incide rit in pœnam delicti.*

CAP. XVI.

1 ABSOLVTOS.† Breue est,vel potest sic p alia verba sumari.Liberantur ab omni obligatione qui hæreticis tenẽt adstricti.Casus literalis. Quærebatur domino pap.an debitores istorũ,qui lapsi sunt in hæresim teneantur soluere eisdẽ.Papa respondendo dicit,ꝙ quicunque obligati sunt lapsis manifestè in hæresim nouerint se absolutos , & de omni debito fidelitatis, & totius obsequij,& omni pacto quacunque firmitate vallato.

Universidad de Deusto

B. ¶ Nor. j. papam ratione delicti ecclesiastici posse absoluere vasallos locorū ab omni obligatione, & alios eisdem obnoxios quo cunque pacto, quacunque obligatione: & hodie clarum est:
a cum bona hæreticorum sint ipso iure confiscata. a vt in c. cum secundum leges. c. ti. li. vj. & sic nihil remanet apud eos. ¶ No. ij. ibi manifestè q hoc c. vendicat sibi locum in incidente in hæresim manifestè: quid autem si occultè: Phili. dicit q idem est si probari potest. Io. And. videtur velle hoc esse verum si processum est ad probationes. quia probatio tunc facit delictum manifestum. vt in c. cum olim. de ver. sig. secus si non est processum ad probationes. ecclesia non iudicat de occultis, vt in ca. sicut tuis. in fi. de simo. & ita pertransit. Sed hoc dictum non puto hodie, indistinctè verum, quia cum bona hæreticorum ipso iure sint hodie cōfiscata. quantuncunque delictum sit occultum, vt in c. ij. de præ-
2 scr. lib. 6. & præalle. c. cum secundum. ¶ † Nam pœna ipso iure imposita afficit ipsum delinquentem quantuncunque occultū. vt dicit glo. no. in cle. j. eo. ti. ver. eo ipso. ergo eo ipso, q quis incidit in hæresim incontinenti perdit omnia bona. & sic sequitur absolutio ab obligatione. sed non potest hæc absolutio, seu publicatio allegari, nisi manifesta causa probetur. seu re ipsa, supposito delicto, sequitur absolutio, sic possunt reduci ad concordiam omnia dicta. ¶ Sed quæro quid de famulis, & libertis hæreticorum. dic. t. q idem. q nec obstat. quoniam. 11. q. 3. & cap. inter de sen excom. quia procedunt in non hæretico, secus in hæretico.
3 ¶ † Quæro secundò quid de filijs hæreticorum dic, q eximūtur à patria potestate & efficiuntur sui iuris, ad cò, q emancipatio facta postquam inciderunt in hæresim est ipso iure nulla tanquam
4 facta de hominibus sui iuris. vt in c. qu. cunque. c. ti. li. 6. † In glo. j. ibi. ipso iure per hoc dicit Host. q licet reconcilientur, non per hoc recuperant pristinam obligationem, quia obligatio extincta non renuiscit, de cons. di. 4. quæris & 7. q. 1. quam periculosum. sic etiam de aliis bonis vt de necessitate non sint eis restituenda. vt c. vergentis. & quod ibi no. ¶ imo ista bona possunt capi etiam post mortem, licet in vita occultā hæresim fouerēt, vt in c. 2. de præscri. li. 6. quia confiscatio fuit facta in vita eo ipso, q inciderunt in hæresim. & per hoc patet ar. q de delicto defuncti non tenentur hæredes. c. In gl. in fi. no. glo. sed quæro, quid de promittente in terminis gl. ci qui postea incidit in excommunicationem, nunquid differenda est solutio. sicut in hæretico, & iste est casus diuersus à quæstione gl. quia hæreticus perdit omnia bona, sed excommunicatus non, imo remanet apud eum obligatio. sed ratio glo. videtur eadem, quia non est licitum communicare excommunicato ergo reus non permansit in eodem
d statu. de hac q. dic vt no. de dolo & contu. c. veritatis. d

ADDITIONES.

¶ Confiscata. Adde, q ipso etiam iure, & de iure canonico perdit
a dominium suorum bonorum hæreticus. c. cum secundum. & ibi, Ge. eod. titu. li. 6. & Batto. in l. imperator. in fi. ff. de iure fisci. li. x. Z.
b ¶ Goff. & Docto. dicunt q familiares serui liberti, & mercenarij sunt absoluti. Alex. de Ne.
c ¶ Sed ex ista glo. colligit Host. & D. Car. q hodie ipso iure vasalli sunt absoluti, & dicunt q olim non erat sic expressum, sed solùm q deberent absolui. vt in ca. excommunicamus. §. si verò dominus. seo. Et colligit D. Card. ex hac gloss. iuncto rex. q participiū præteriti temporis importat aliquid fieri ipso iure sine ministerio hominis. Sed vide gl. in c. 2 in verbo, innodentur. eo. tit. in 6. & in regul. in pœnis. eod. lib. & per Do. ad in ca. si diligenti. de fo. comp. Concludo post Inno. Host. & Doct. & facies tres casus. Primus est, quando vasalli sunt absolūti à fidelitate propter aliud crimen quam hæresis, quod potest Papa facere. vt patet 15. q. 6. alius. cum sequen. & hoc casu absoluto Domino, reuertuntur ad fidelitatem, n si esset lata sententia per quam vasalli essent absoluti à fidelitate Domini. nam tunc etiam post satisfactionem nō reuertuntur ad fidelitatem, arg. men. de diuor. de illa. Secundo casus est quando vasalli sunt absoluti propter hæresim domini, & tunc non reuertuntur ad eius fidelitatem, etiam post reconciliationem domini. vt in c. vergentis. §. con. ti. quod intelligo nisi hæreticus post reconciliationem restituatur in integrum, ad statum, in quo erat antequam esset lapsus, quia tunc recuperaret eos in vasallos. vt in l. fin. C. de senten. passis. & 2. q. 3. in fi. versi. indulgentia & sic intelligo etiam primum casum. Tertius casus, quando vasalli sunt absoluti ad tempus. puta, propter excommunicationem domini, & tunc post absolutionem dominus recuperat eos in vasallos, vt in c. nos sanctorum. & in ca. iuratos. 16. q. 6. vnde glo. 11. qu. 3. Iulius. dicit q excommunicatio non tollit obligationem, qua vasallus est obligatus domino, sed tantum effectum obligationis. Alex. de Ne.
d ¶ Vide glo. 15. q. 6. in. os sanctorum. Alex. de Ne.

a ¶ De schismaticis. a Tit. viij.

ADDITIO.

a ¶ De schismaticis. Adde q schismatici debent furcā suspendi, sm Bal. in c. j. iniuria. de pace iura. fir. Item Adde Bal. in l. 3. de his, qui sunt sui, vel alie. in. Item ad materiam huius rubricæ. vide omnino. B. Tho. 2-2. q. 29. vbi ponit plures qōes ad materiam. nam primò ponit vtrum schisma sit spāe peccatum. Secundò vtrū schisma sit graue peccatum infidelitatis. Tertiò vtrum schismatici habeant aliquam potestatem. quartò quæ sit pœna cōueniens schismaticis. Item vide omnino Beatum Tho. in 3. Sen. dist. 12. quæst. 2. ar. 1. vbi dicit q differentia est inter hæreticos. & schismaticos: nam hæretici sunt qui primò discordant in aliquo concernente fidem ab opinione aliorum fidelium. schismatici verò, qui in primo non habent peruersum dogma, sed volentes ecclesiam singularem per se constringere peruersum aliquod dogma confi ciunt. Et quòd sit grauius crimen schisma, vel hæresis, vide gl. magistram in ca. non afferamus. in verbo, sceleratius. xxiiij. q. j. d. Bel lentz.

SVMMARIVM.

1 *schismatici quibus modis capiantur, & an sint hæretici, & quo casu.*
2 *Schismatici an sint excommunicati*

¶ Continuatio Rubricæ.

¶ Quia schismatici incidunt in hæresim diuidendo se ab vnitate ecclesiæ constituendo sibi sacerdotes, & reliquos clericos. 24. q.
1 1. loquitur. ideo post præcedentē rubricā subiicit istā. † Sed ad rubricæ, & materiæ declarationē quæro, qui dicantur schismatici. Sol. colligitur hic ex no. j. c. proxi. Primò largissimè dicūtur oēs constituti in peccato mortali sunt. n. extra charitatem. 11. q. 3. audi deniq;. & 24. q. 3. dixi. Largè verò dicuntur schismatici excōicati: quia sunt extra ecclesiam, & communionem fidelium. 10. q. 3. cum excōicato. & c. seq. Strictè verò dicunt schismatici, qui proprium epm eiiciunt de sede epitcopali sibi occupantes, & presbyteros suos facientes, & sm quosdam isti sunt excōicati. Alij verò cōmuniter tenent oppositū, ex quo. n. nō sunt diuisi à Roma na ecclesia, licet eiecerint proprium epm, & alium receperint: nō tamen dicuntur per hoc strictissimè schismatici, sed isti strictissimè dicuntur sm mām nostrā, qui diuidunt se ab vnitate Romanæ eccl'e, cōstituendo sibi ecclesiā, & ordinādo clericos & sacer
a dotes. vt in præalle. c. loquitur. 24. q. 3. inter hæresim, & schisma. a Sed circa

ADDITIO.

a ¶ Et istud dicit Host. & sequitur *Io. An.* & Butr. Sed qui d si nullū caput cognoscit supra se, nō tamē episcopatū reneat, vel episcopalia exerceat. Host. dicit q talis nō dicitur schismaticus, sed acephalus, & indubitanter reus & improb. est 93. dist. nulla. Sed Do. Car. in ista rub. in 2. qu. tenet contrarium: quia ex quo nullum supra se cognoscit, & per consequēs nec Romanā ecclesiā dicitur diuisus ab vnitate, & per consequens schismaticus. Sed But. j. in c. 1. dicit q hoc non est longè ab hæresi si non recognoscit superiorem, alterum Papā. de hoc vide tex. 22. dist. c. imò plus dicit But. q si quis non recognoscit proprium epm, vel sacerdotē in recipiendo sacramenta, non differt longe ab hæresi, vt in c. oīs vtriusque sexus. de pœn. & remiss. Nā talis videtur nō credere canonib. ergo hæreticus. 19 dist. nulli fas. Sed Inn. addit quartum modum, per quem quis dicitur schismaticus. s. quando quis facit coniurationes contra episcopos, vel prælatos, & sm Inn. tales nō sunt ipso iure suspensi, sed suspendendi, & eorū ordinationes, non sunt irritæ, sed ipsi deponendi sunt, xj. q. j. coniurationū & 4. seq. qd in telligit Inn. quando coniuratio est illicita. Si n. aliqui de re licita iurant, puta de nō obediendo alicui. vel etiā vt sint magis securi, q inuicem non se prodent, vel de facienda accusatione hæretici, vel aliter criminosi prælati non esset malū. 16. q. 7. sanè. Dicit. n. q si contra potentem, & diffamatū coniurant aliqui non mali, sed boni viri iudicandi. dicit tamen Inn. q semper præsumitur contra coniurantes, 16. q. 1. sint clerici. præsertim si coniurent in perpetuum, vel generaliter. dicit tamē q tales, ex causa licita cō iurant contra prælatum, nō possunt esse testes q̄ ipsum, licet ex hoc. q coniurant sint laudādi, nā inimicitia repellit eos, licet surrexit à culpa prælati. Inn. in c. cum I. & *A.* in fi. de re iud. vide notata per Doct. in c. repellā ur. & in c. meminimus. de accus. & qd in eis scripsit Abb. Sic. Alex. de Ne.

Sed circa prædicta quæritur nunqd si schismatici capiantur. vt s. dixi sint hæretici: & dic q si capiantur largissimè, largè, strictè, put s. dixi. non sunt hæretici, sed si capiātur strictissimè prout prædixi: & tunc aut constituunt aliam ecclesiam omnino diuidendo se ab ecclesia romana prout faciunt græci: & tunc sunt hæretici, qa veniunt cōtra illū articulū fidei, & vnam sanctam ecclesiam: sic debet intelligi quod dicitur, schisma non est sine hæresi. vt in il-
a lo c. inter schismata. Si verò nō constituunt aliam ecclesiā: imò credunt ecclesiam romanā apud se, vt contingit qn duo vel plures cōtendunt de papatu. nam quisque eorū credit vnitatē ecclesiæ, & illam esse apud se: nec impugnant romanam ecclesiam. & tūc isti sunt schismatici nō hæretici. & no. j. c. j. & vide bo. gl. 24. q. j. c. q
b aūt. §. 1. b † Tertiò quærit nunquid schismatici sunt excōicati. &
2 aduertēdum, q vbi est schisma cum hæresi. vt patet ex pdictis: tūc nō est dubium q sunt excōicati. qa omnes hæretici sunt excōicati. vt in c. excōicamus. s. ti. proxi. Si verò est schisma sine hæresi. & tunc si schismatici capiuntur largissimè, vel largè. & non sunt excōicati. 2q. 1. multi. nisi ab homine, vel à iure excōicētur alio respectu. sed capiēdo strictissimè vt capitur hic. doc. variant. j. c. prox. sed magis videnē inclinare ad illam partē. q nō sunt excōicati. Sed dic hoc verū respectu illius ca. j. Sed hodie puto omnes excōicatos esse, p c. licet. s. de elec. vbi dicitur tam ipse, qui se gerit, p papa, quam sibi adherentes excōicatione subiacent, per q verba fertur excommunicatio ipso iure, vbi dico. facit qd not.
c gl. fin. in c. fi. in fin. de iniu. lib. 6. c & puto hoc verum vbi non cadit probabilis error. Si autem cō esse dubia, & maximè si cōsistit in facto intricato, & longæuo prout contingit in schismate præterito, tunc putarem omnes euitare excōicationem, & peccatū. arg. l. regula. & in l. 2. ff. de iur. & fact. ig. & in c. apostolicæ. de cle. excommuni. min. & in c. vi animarum. de consti. lib. 6.

ADDITIONES.

a ¶ Ista sunt verba. Inno. j. c. j. Sed Host. dicit q illi sunt schismatici tantū, qui extollunt se cōtra Romanā ecclesiā, & ab illa se separant, & eis adhærentes excōicati sunt, & tales sunt hæretici, & hi qui principales sunt hæresiarcæ. dicit tn q talis sua fert, seu potius innouatur à quolibet epo de nouo consecrato, quē consecrator interrogat, Anathematisas oēm hæresim, & subiungit, subaudi, nedū errantē in fide, sed etiam extollentē se aduersus Romanam ecclesiā, & eis qui cōsecratur rndet, Anathematiso, vt in libro Pōtificali habetur. Et idem dicit *Io An.* & D. Car. in 2. q. Alex. de Ne.
b ¶ Sed hoc intellige nisi vterq;, vel alter eorum contenderet se Papam, eo q crederent Romanam ecclesiā posse habere duos spōsos. tunc. n. essent ambo, vel alter eorum hæreticus, quia venirēt contra illum articulum fidei, vnā sanctam catholicā, &c. credendo duas ecclesias posse esse apud duos, vt dicit gl. 7 q. 1. non aūt. & sequitur But. j. c. j. Et aduerte, q ea quæ dicit *Abb.* Sic. sunt dicta Inn. & Doct. j. c. j. Alex. de Ne.
c ¶ Quòd verbum, subiaceat, importet canonem latæ sententię, tenet etiā gl. in c. clericis. in gl. fi. ne clerici. vel mona. & in cap. si qs suadēte. 17. q. 4. in gl. fi. & tenet Hosti. j. c. j. versi. aliæ nationes. in verbo, subiacere. Sed cōtrium dicit Inn. in c. cum & plantare. in sua gl. fi. de priuile. Quid sit tenendū, dic vt dixi in d. c. clericis. ne cleri. vel mon. Sed quò ad terminos c. licet. de ele. But. j. c. j. dicit idem quod hic Abb. Sicu. & adde quæ dixi in 2. apostilla, super hac Rubr. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Schismaticus non potest conferre beneficia, vel ordines, & dignitates dare, & si dederit non tenent. 2. de quo vide latè j. nu. 3. & ordinati, vel beneficiati ab eo sunt ipso iure excommunicati.*
4 *Schismaticus excōicatus, & existens in peccato mortali, an & quando possint conferre tēporalia, vel spiritualia in quib. conferatur ordo, vel nō.*

CAP. I.

1 QVOD A PRAEDECESSORE. † Irritæ sunt ordinationes, beneficiorum collationes, & ecclesiasticarum rerum alienationes per schismaticos factæ, & à dignitate, & ordine suspenduntur qui schisma tenere iurant, partes patent in §. ¶ Casus literalis. Tempore Alexand. fuit schisma in Roma. eccle. & tūc iste Octauianus ordinatus est per schisma in pap. & post illum Gui. isti schismatici plures ordinauerunt in episcopos qui adhærerant eis: quidam etiam sponte iurauerant de schismate tenendo. Per istos schismaticos alienationes de bonis ecclesiarum factæ fuerunt. Isti etiam dignitates, & beneficia contulerunt. De his omnibus statuit Lateranense concilium primo: scilicet ordinationes ab istis duobus factas. & ab ordinatis ab eis irritas esse. Item qui dignitates ecclesiasticas seu beneficia per dictos schismaticos acceperunt careant impe-
tratis. Et alienationes, qui per dictos schismaticos, seu per laicos factæ sunt de rebus ecclesiasticis omni careant firmitate, & ad ecclesias sine omni honore reuertantur. Si quis autem contra ire præsumpserit excommunicatum se nouerit, & illi, qui sponte iurauerant de tenendo schismate sacris ordinibus, & dignitati-
2 bus nouerint se suspensos. Ber. ¶ † No. j. ex tex. q gesta per schismaticos erga spiritualia, & temporalia sunt nulla, saltem quo ad effectum. de quo tamen dicendum vt j. subijciam. ¶ Item no. casum in quo emens rem ecclesiasticam est ipso iure excommunicatus, videlicet q emit, vel aliter acquisiuit à schismatico, alias autem regulariter occupans rem ecclesiasticam est ipso facto nō
a excōicatus, sed excōicandus. vt in c. conquestus. de fo. comper. a
3 ¶ † Item tertiò no. q tenens beneficium ecclesiasticum à schismatico vel consentiens ordinationi factæ per eum est ipso facto excommunicatus. Et hoc & ex §. vlt. colligitur ar. q schismaticus regulariter non est excommunicatus, quia si excōmunicatio fertur in tribus casibus hic expressis, ergo extra ipsos non est schis-
b maticus excommunicatus per ar. à speciali. b Item in fi. literæ fertur suspensio contra iurantes tenere schisma. & sic imponitur pœna specialis. ergo non sunt alias excōicati, & fortiùs illi qui nō iurauerunt, licet adhæreant intruso. Sed vt dixi s. super rub. verum est q authoritates huius constitutionis non sunt excōicati, & sic procedunt dicta doct. hic. sed vigore cap. licet. de elect. & dic, vt ibi not. & limita prædicta secūdum ea, quæ dixi super rub.
4 an sit probabilis error, vel non. ¶ † In gl. in ver. irritam in fin. ad materiam. vide quod no. ix. q. j. in summa. & coniungendo istam gl. cum si generaliter examinandū est, nunquid teneant gesta p schismaticos, circa quæ multa prosequitur hic Inn. & Host. & in multis sibi contradicunt. Sed concludiuè prosequēdo dic, aut sunt gesta erga spiritualia, aut circa tpalia: primò casu, aut circa spiritualia, quæ vltra gratiā hūt executionem sacramenti, vt est ordo. aut sunt spiritualia in quibus tantū confertur gratia, & vltra cā non est aliqua executio fienda. vt in sacramento corporis Christi, & similibus. primo casu qñ schismatici conferunt ea spūalia, quę habent executionem extra gratiam. Aut sunt schismatici largissimi, vt quia sunt in peccato mortali, & tunc talia gesta tenent, & quò ad characterē, & quò ad executionē sacramenti, qa licet existens in peccato mortali sit suspensus quò ad se, non tn quò ad alios. vt in c. fi. de coha. cle. & mu. vnde gratia diuina per quā confertur sacramentū transit per istū tanquā per canalem lapideū. vnde peccatum sacerdotis non potest ista inficere. vt in ca. vestra. de coha. cle. & mu. & idē de ordinatis ab excōicato minori excōicatione, quia tales excōicati remoti sunt à pticipatione nō tn à collatione. vt in ca. si celebrat. de cler. excō. mi. Si verò sunt schismatici largè, vt qa sunt excōicati. & idē de aliis præcisis ab ecclesia, vt qa sunt suspēsi, vel depositi. Vel etiā sunt schismatici strictissime, & tunc aut scienter quis recipit hæc sacramēta ab eis, & aut circa formam ecclesiæ, & nihil recipit, vnde etiam character non imprimitur. j q. j. detrahe. & j. c. proxi. & c. j cū ibi no. de bapt. & sic potest intelligi iste text. capiendo verbum irritas propriè. Si verò fuit seruata forma ecclesiæ, & tunc character im
primitur

ADDITIONES.

a ¶ Sed iste tex. in versi. alienationes. in verbo, per schismaticos. vi detur innuere q etiam laici vendentes sint excommunicati. Sed Host. intelligit de laicis vendentibus auctoritate schismaticorū alias non essent excommunicati, sed excommunicandi, vt in di. c. conquestus. de for. compet. Alex. de Ne.
b ¶ Sed hoc pendet ab intellectu versic. si quis autem. Nam Hosti. intelligit illum versic. duobus modis. Primo modo intelligit, si quis autem contraire præsumpserit, sc. exequendo ordines receptos à schismatico, vel retinendo beneficia collata per eum, vel retinendo bona per ipsum alienata. Et ex hoc not. q verbum, ex communicationi subiaceat, importat canonem latæ sententiæ, & secundum istum intellectum colligitur hoc notabile, quod facit Abb. Sic. Sed Host. etiam intelligit alio modo, videlicet, vt versic. si quis autem intelligatur de illis, qui adhærebant, & illos fouebant, tales enim sunt excommunicati, sicut & hæretici, & seruitores eorū, vt s. tit. prox. excommunicamus. s. credentes. & tunc dictum notabile non colligitur. Sed prior intellectus mihi plus placet. Nam iste versi. si quis autem debet referri ad omnia superiora, vt in ca. 2. requiris. & in cap. inquisitioni. de appellat. & pro hoc facit, quia versicul. alienationes, venit continuatiuè ad præcedentia, vt innuit verbum, quoque positum in litera. & sic versi. si quis autem debet referri ad principium, & ad versi. alienationes quoque & hoc probant iura prælegata. Item fautores schismaticorum puniūtur aliena pœna. vt j. versi. fi. eo. c. ideò ne priorem, quem Abb. Sic. sequitur dum colligit hoc notabile. Alex. de Ne.

primitur.sed executio non confertur, & hoc casu procedit tex. secundum lect.glo.nam ordo bene confertur à talibus, quia ipsi ordinem habent & character imprimitur à Deo:cum sit quædã qualitas impressa in anima,p quã quis disponitur adfacilius recipiendum gratiam Dei.sed executio non confertur:quia omnes isti sunt suspensi ab ecclesia, ideò conferendo non possunt dare
a quod non habent.a Si verò ignoranter à talibus hæc sacramenta recepta sunt,si ignorantia erat probabilis videtur sentire Inn.
b ℘ cofertur b ordo, & etiam executio, si isti erant occulti: quia ordo imprimitur a Deo.vt xxij.di.in sum.& in §.porro. Vnde indignitas ministri,non debet impedire,cum ordinatus non repetatur in aliqua eccpa. Alij tenent oppositum,& videtur Ho.concludere ℘ quandiu est occultum conferentes conferunt ordinum executionem.& sic cedit op.veritati,sed postquam hoc fuerit patefactum requiritur dispensatiõ, etiam si totus orbis esset in uolutus,quia ex quo ordinantes non habebant executionem, non poterant eam conferre.& ista opin. est tutior, cum tamen propter ignorantiam sit facta ordinatio.vt in c.j.de ord.ab episc. sed quandiu hoc est occultum,opin.habetur pro veritate,& per
c inde est ac si isti non sunt suspensi.c Secundò casu, quando sunt talia,q̃ vltra gratiam nihil habent,& tunc aut ignoranter fuerũt ista recepta ab istis,& tunc cõfertur gratia.nec est necessaria aliqua dispensatio,aut scienter,& tunc sacramenta receperunt.sed à talibus recipiendo peccauerunt,nisi in casibus permissis.vt leg.
d & no.xxxij.dist.in c.præter.§.verum. d Si verò quæritur de gestis erga temporalia,aut erant schismatici largissimo modo,& tenẽt gesta:quia peccatores non sunt remoti ab administratione temporalium.Idem si erant suspensi à temporalibus,&spiritualibus. Vel excommunicati,vel schismatici strictissimo modo: & tunc gesta in damnum ecclesiæ nõ tenent:℘ intelligo,nisi fuissent tolerati,quia ratione publici officij debent tenere,si fuit forma seruata & casus erat permissus,sed ecclesia læsa potent petere restitutionem.ad hoc quod no.de elect.nihil &in c.veritatis.de dolo,& contu.gesta verò ad commodum ecclesiæ tenent,vt hic in gl.fi. Circa hoc tamen distingue secundum Host.aut contractus fuerunt gesti cum eadem persona & permixtim,& tunc commodũ cum incommodo compẽsatur.vt dicitur in gl.sed si contractus fuerunt separati,vel cum diuersis personis agitati,& tunc procedat ista gl.& gesta ad commodum tenent,ad incommodũ non. An autem renocatis rebus malè alienatis,aliquod remedium cõpetat emptori.dicit Vincen.℘ sic,quia poterit habere regressum contra alienantem.argu.l.falsus.ff.quod fal.tuto.author.de quo dic,vt melius notat.de rebus eccleti.non alienand.c.si quis presbyterorum.

ADDITIONES.

a §☞ Sed Do.Car.in vlti.col.hoc intelligit,nisi constitutio Papalis decreuisset ordinationem talium esse nullam,nam tunc non imprimeretur character,vt no.de consec.d.§.manus.in vlt.glo.quæ tamen dicit contrarium.& per Ion.& Host.in c.quanto,de ꝙsuetudine.vbi D.Car.se remittit.Sed dic quòd hoc fallit in sacramẽto eucharistiæ,nam sacerdos etiam contra præceptum Papæ, ẽt cum clausula decreti factum.si celebrat,conficit, etiam si sit degradatus.de quo se remittit ad c.2.j.de cler.excom.minist. & habetur in ca.degradatio.de pœn.in vj.Sed aduerte,inquãtum dicit quòd constitutio Papæ potest impedire impressionem characteris,posito quòd hoc sit verum.de quo tamen dic, vt in capitulo quanto.de consuet.dic quod illud procedit quando constitutio Papæ hoc expressè dicit,sc.℘ non imprimat characterem.sed si diceret,℘ ordinatio aliter facta sit ipso iure nulla,tunc imprimeretur character,sed executionem ordinis non haberet, hoc vult iste tex.iuncta gl.in verbo,firmitatis.in ca.prouida.de elect.in vj. Item limita secundo talem theoricam.nam debet intelligi quòd impediatur impressio characteris insciẽter recipientibus ordines à talibus,secus si ignorantibus.vt dicit hic Inn.cum quo trãsit Io.An.D.Car.&But.dicit enim Inn.℘ super charactere,vel gratia Dei conferenda nil potest papa statuere super nonpeccantes, quia hæc non sunt in potestate Papæ.Alex.de Ne.

b ¶ Confertur. De isto articulo.an ordinati ab occulto excommunicato,consequantur executionem ordinum.vide relata per Feli.in c.ad probandum.§.de re iudi.vbi multa adducit pro & contra.Sebast.Sapia.

c ¶ Sed aduerte. Nam Host.& Docto.loquuntur de ordinatis ab his qui fuerunt ordinati à suspensis,vel præcisis ab ecclesia,nam in infinitum sunt suspensi,quia ille qui recipit ordinem à talibus non habet executionem ordinis.ergo si alium ordinat,non potest dare executionem ordinis,quam ipse non habet,& sic etiam si ordinatus ab eo,qui non habet executionem ordinis ordinat alium,ille etiam non recipit executionem ratione supradicta,& sic vsque ad infinitum.Sed quãtum ad opinionem Host.D.Car. hic dicit,quòd,aut ignorantia fuit crassa.i.non probabilis,& idẽ est dicendum quod inscientes,quia ignorantia crassa & supina nõ excusat,vt in c.j.de ord.ab episc.qui renunc.episc.Aut ignorantia fuit probabilis,& tunc aut ordinator tempore, quo tolerabatur in administratione ordinauit ipsum, & tunc non sequitur dispẽsatio,imò si postea sciat de inhabilitate ordinantis licitè, & sine peccato exequi potest ordines ab ipso receptos,vt in c.per tuas. el ij.de simo.Aut non tolerabatur,quia renunciauerat loco, & ordini,de ord.ab episc.qui renun.episc.c.1.vel erit excommunicatus non occultus eo.ti.§.de ord. &c.& tunc requiritur dispensatio,vt in eisdem capitulis.& dicit ℘ oportet quod dictum c.2.loquatur de excommunicato non occulto,quia gesta ratione publici officij ab excommunicato occulto tenent,vt in c.ad probãdum.de reiud.& ratio est secundum eum quare his duobus casibus,quando quis ordinatur à non tolerato,vel ab excommunicato non occulto exigitur dispensatio,quia in eis non est probabilis dubitatio.Nam si diligenter inuestigasset,hoc comperisset. & dicit sic intelligendum c.si qui à simoniacis. 1.q.1.& dicit hęc notanda,tanquam ab alijs non plenè discussa.Sed Inn.idem videtur sentire in præa.c.1.de ordin.ab epis.&c.Sed hic,& in c.per tuas.el 2.de simo.tenet ℘ recipiens ordines à suspenso,vel excommunicato quantumcunque occulto,tamen recipit excommunicationem vt dixi in d.c.per tuas.post Abb.Sic.Idem tenet glo.in præalleg.c.1.vbi dixi, quòd quantumcunque ignorantia sit probabilis,ordinati à talibus egent dispẽsatione,& hoc sequitur Butri.in præal.c.j.nisi forte ignorantia esset cõis,ita ℘ cõiter reputatur pro non suspenso.de quo nõ se remittit ad plenè notata in repetitione c.consultationib.de iure patr.vbi plenè tractat an,& quando operatur tolerantia in spiritualib. Quis autem possit cũ talibus dispentare,videbitis in c.sequ. Alex.de Ne.

d ¶ Dicunt tamen Doct.quòd licet quis ignoranter recipiat sacramenta à talibus non confertur ei gratia ex merito conferentis, quia non potest plenitudinem gratiæ transferre,quàm ipse non habet,& sic non habet meritum sacramenti,quod prouenit à sacerdote,quia non potest prouenire ab infecto 1.q.j.etiã.& c. qui perfectionem.& c.qui per Isayam & 32.distin.§.verum. & sic intellige Docto.dum dicunt quòd conferrur gratia quando quis recipit sacramenta ignoranter à talib.Nam debet intelligi de gratia proueniente à merito recipientis:non autem à merito cõferentis.Dic tamen, quòd licet sacerdos malus non transferat plenitudinem gratiæ ex merito ipsius sacerdotis,tñ orationes dictę per ipsum prosunt illis pro quib.orat ac si esset bonus,dũ tñ non fuerit in culpa,s.quòd malus sacerdos instituatur in beneficio, vt dixit gl.sing.49.di.in principio.& idem ibi tenet Vgolinus & Laurentius,& Arch.quod no.Alex.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Ordinarius à schismatico est ab officio repellendus.*
2 *Dispensatio non præsumitur,nisi probetur.*
Dispensatus,vel legitimatus ab aliquo dicente se habere authoritatem,dẽt non solum ostendere ipsam dispensationem,sed etiam copiam authenticam potestatis sibi concessæ ad ita dispensandum,vel legitimandum.
3 *Dispensare censetur princeps cũ inhabili illum promouendo ad dignitatẽ.*
4 *Dispensatio quid sit.*
Dispensatio non potest fieri sine causæ cognitione,licet aliquando sic.
5 *Princeps si assirat se cum aliquo dispensasse non creditur ei, nisi aliud ostendat.*
6 *Dispensatus,an & quando possit de crimine super quo fuit dispensatum accusari.*
7 *Dispensatio circa schismaticos quibus casibus sit reseruata papæ.*

CAP. II.

1 FRATERNITATI. † Ordinatus à schismatico ab officio est repellendus,nisi probet secum dispensatũ per habentẽ potestatem.In prima ponitur decisa consultatio.In secunda rñsio ibi:priorem.Casus literalis.Quidã prior ordinatus fuit à schismatico,quæsitũ fuit à papa,quid agendũ sit de ipso.Rndet pa.℘ poterit ab officio repelli:nisi probauerit secũ misericorditer dispẽsatum fuisse,& ab illa persona quæ dispensandi habuerit potestatem.B.No.j.℘ applone schismaciti intelligimus de schismatico strictissimo modo sumpto,vt dixi sup rubr.nã ordinatus à schismatico largissimo modo dicto,repellẽdus nõ est ab ordine. vt di
a xi §.c.proxi.No.2.℘ dispẽsatio procedit ex quadã misericordia.a Not.3.℘

ADDITIO.

a ¶ Quæ differentia sit inter rigorem iuris, & dispensationem.

No.3.℘ schismaticus confert verum ordinem,sed non executionem ordinis,℘ conferat ordinem patet,quia post dispensationẽ potest ordinatus illum exequi.℘ non conferat executionem patet,quia ordinatus repellitur ab officio.id est,ab executione, vt
2 hic.de quo disendum vt dixi in prece.c.† Vlt.no.non credendum alicui asserenti secum dispensatum.oportet ergo,vt dispensatio probetur legitimè.& ℘ fuerit facta ab habente potestatem & ad hoc.sis cautus, vt quando dispensatio fit ab eo cui est concessa potestas de iure speciali,non solum recipias literas super dispensatione tantum,sed etiam copiam authenticam potestatis sibi cõcessę super dispensatione fienda.nam non crederetur dispensanti,si diceret se habuisse potestatem dispẽsandi.ad hoc,quod no. in c.j.de offi.dele.in 6.per Io.An.in nouella.& ℘ no.in simili in c. cum in iure.de offi.dele.vide ℘ dixi in c.super his.de fid.instrm. In gl.j.ibi,℘ expressa causa præsumitur. No gl.quotidie allegatur.
a Idem no.in c.literas.de conc.preb.Idem Host.& Gofa.hic.& Inn.
3 de fil.presb.c.veniẽs.† Sed aliud idem sensit in c.diuersis fallaciis. de cler.coniu.vbi sensit ℘ ordinando, seu promouendo ad officium interdictum,videtur superior dispensare cum promoto.Io. An.hic distinguit,℘ aut super dispẽsatione fienda.vel non præmisit superior causæ cognitionem,& tunc promouẽdo videtur dispensare,aut non præmisit causæ cognitionem, & tunc non videtur dispensare,imò punitur promouendo indignum. vt in c. qui in aliquo.& in c.quicunque.alle.in gl.& pro hac distinctione adducit in simili no.in c.si de coniug.seruo.vide etiam gl.in ca.vnico.de æta.& quali.li.6.& cum hac distinctione Io.An.quæ videtur satis æqua,transeunt communiter doct.& solet quotidie allegari.Sed contra hanc distinct.facit tex. in c.præterea.de testi.cũ ibi no.vbi cum infame promoto ad officium publicum ex sola promotione videtur dispensatum ratione infamiæ præteritæ,& hoc quãdo infamia erat publica,vt ibi no.Host. & hoc videtur velle gl.in c.qui in aliquo,li.dist.vt faciamus differentiam inter occultum,& publicum,vt sic cum occulto videatur facta dispensatio. sed in publico nõ sic.pro hoc adduco tex.in l.Barbarius.ff. de of.
4 pto.in ver.potuit.† Sed gl.in c.si qui sine.81. di.indistincte tenuit, ℘ etiam circa votum non videtur facta dispensatio.& pro hoc facit quia in dispensatione requiritur causę cognitio.est enim dispensatio iuris communis relaxatio,facta cum causæ cognitione ab eo,qui habebat prãtem dispensandi vt dicit gl.in c.requiritis. §.nisi rigor.j.q.7.si ergo non præcessit causæ cognitio,non potest dici dispensatio,& arguendo à diffinitione vocabuli,videtur optimè probari distinctio Io.An.vt satis sit præcessisse causę cognitio
b nem.postea permisisse,licet nõ fuerit expressũ verbum,dispẽso,b quia de facto dispensauit relaxando ius commune,Sed pro concordia aliarum opinionum,sic puto distinguendum, quòd aut
c notorius cindignus fuit promotus per principem,& videtur secum dispẽsatum,quia princeps non adstringitur ad causæ cognitionem præmittendam,sed sufficit sola voluntas, iuxta not. per Inn.de stat.monach.cum ad monasterium.& hoc casu procedit I.Barbarius.cum materia sua.Aut loquitur in inferiore.& ꝓcedit opi.& distinctio Io.An.quia inferior arctatur ad causæ cognitionem præmittendam,alias non est dispensatio,vt dicit Inn.in c.cũ
d ad monasterium.de sta.reg.d † In ea gl.ibi per testes.no.bene gl.ex qua infertur,quòd non est credendum simplici verbo superioris asserentis se dispẽsasse,quod clarius tenuit gl.in c.qui sine, preal.
6 † Et in fi.gl.aduerte quia inquantum gl. dicit ℘ post dispensationem in occulto factam.potest dispẽsatus de crimine accusari,nõ procedit in dispensatione facta ex pœnitentia, nam si potest probari dispẽsatio,licet sit occulta,nõ põt amplius accusari de crimine illo,iuxta no.in c.de his,de accusa.nisi fm doct.accusator prosequeret iniuriã ꝓpriam.4.q.6.in c.omnib.& quod no.in pal.cade his.Sed gl.põt saluari in dispensatione facta per sacerdotem in foro animæ.nam illa non impedit accusationem in foro contentioso,quia tendit ad alium finem.& idem dicitur in c.admonere. all.in gl.Item põt saluari gl.quando dispẽsatio esset ita occulta, ℘ nõ possit probari,tũc enim frustrà allegatur.Deficit enim tũc
e sibi ꝓbatio,& nõ ius.ar.simile in l.duo sunt titij.ff.de test.tu.e † In
7 gl.vlti.in fi.not.fm Host. latius prosequendo dt ℘ in epatu solus papa disp

ADDITIONES.

§☞ & ius,dic vt per gl.l.distin.vt constitueretur.quæ etiam dicit,an sit proditum remedium illi,qui petit dispensationem ad compellendum superiorem,vt secum dispẽset.Sed quò ad vltimum vide gl.meliorem.1.q.7.exigunt.Alex.de Ne.

a ¶ Gof. Vide gl.in cle.si summus.de sen.exc.de Bellentz.

b ¶ Verbum dispenso. Adde tex.in gl.& doct.in l.imperialis. §.si miles.C.de nu.vbi disponitur ℘ si Imperator concessit dignitatem alicui censetur dispensare cũ omni macula,& impedimento,etiã si non apponatur clausula,non obstante. Ex quo infert Bal.ibi.℘ si papa sciens aliquem esse spurium.facit illum epm intelligitur eũ legitimare vt succedat & succedatur ei tanquam legitimo.quod dubium videtur esse an legitimatus ad spiritualia,dicatur esse legitimatus quantum ad temporalia,de quo in c.per venerabilem. §.qui fil.sint legitimi.

c ¶ Aut notarius.vide doc.in l.quidã consulebat.ff.de re iud.cũ aliis alle.per Fel.in c.nonnulli.in c.præter.in 4.fallentia.versi,confirmatur ista quarta fallentia §.de reser.vbi concludit ℘ si papa aliquid concessit inhabili ex certa scientia,videtur secum dispensasse. Seb.Sap.

d ¶ Et ista distinctio colligitur ex verbis Inn.in d.c.cum ad monasterium.in glo.sua,quæ inci.nisi ex causa.in fi.vbi dicit ℘ conditori constitutionis licet dispensare ex certa scientia contra suam constitutionem,non sic in aliis, quib.concessum est dispensare, quia non debet dispensare,nisi præmissa causæ cognitione,alias peccat & dispensatio non valet,vel saltem est renocanda.li.di.qui in aliquo.pro hoc facit gl.in simili.in cle.si summus Pontifex.de sent.excõ.in verbo,velle,quæ dicit ℘ sola voluntas Papæ absoluit excommunicatum,secus in inferiore.quia requiritur ℘ fiat absolutio:nec sufficeret sola voluntas sine absolutione,vt in cap. cum desideres.de sent.exc.& ideò Inn.in d.c.cum ad monasteriũ in præal.gl.nisi causa,dicit,℘ in his quæ sunt de iure positiuo,sola voluntas papæ habetur pro dispensatione,& pro causa dispensationis.Sed aduerte pro intellectu c.qui in aliquo.5 1.dist.& aliorũ allegatorum in gl.Nam punitur episcopus.qui promouet indignũ,etiam si super illa indignitate posset dispensare.Nam illud vt contra gl.notab.in c.cum dilecti.in gl.3 §.de elect.quæ dicit ℘ vbi imponitur pœna episcopo, intelligitur sibi inhibita dispensatio.Sed aduerte,nam aliquando episcopo imponitur pœna si ordinat aliquem patientem certum defectũ,super quo defectu non reperitur permissa dispensatio episcopo,& tunc censetur dispensatio ei inhibita,hoc modò procedit gl.in d.c.cum dilecti.Aliqñ reperitur expressum,℘ eps potest dispensare super illo defectu:& postea in alio canone punitur eps promouens aliquẽ patientem illum defectum,& tunc non censetur inhibita dispensatio,sed pœna intelligitur esse imposita eò ℘ indiscretè promouet non præmissa dispensatione ex legitima causa procedente,& ita debet intelligi.c.qui in aliquo.in fi.5 1.dist.& alia iura similia.Et an,& ℘ agens aliquem actum cum inhabili.vel cum excõicato,vel suspenso censeatur dispensare vel absoluere,dic vt per Inn.& Doc.in c. veniens.de fil.presby.& in cle.si summus Pontifex.de sen.excom. Alc.de Ne.

e ¶ Sed licet Host.dicat,& Doc.videantur transire quòd si dispensatur cum aliquo,admittitur ad accusandum,qui prosequitur suam,vel suorum iniuriam.hoc mihi non placet.Nam licet post absolutionem à crimine admittatur,vt dicit gl.in c.de his.de accus. & in c.cum dilecti.in gl.pe.§.de elect tamen secus est in dispensatione:quia sententia absolutoria non tollit crimen, sed declarat crimen nõ fuisse commissum:secus in dispensatione:quia dispensatio extinguit crimen,& non dicit crimen non fuisse cõmissum, imò asserit fuisse commissum.sed ex causa dispensat super illo crimine.Vnde glo.sin d.c.his.§.de accu.dicit simpliciter, quòd post dispensationem non potest amplius accusari.Sed potes saluare opinionem Hosti.& Docto. & dicere,quòd si ille.qui prosequitur suam,vel suorum iniuriam vult probare crimen, & ostendere ℘ crimen erat qualificatum taliter,quod non dispensasset superior, nec causa dispensationis fuisset legitima.& tunc admittitur,sicut admitteretur post simplicem absolutionem.vt no in d.c.de his.alias non debet admitti,& non est facienda vis: an dispensatio sit occulta.vel manifesta dummodo dispensatio probari possit,& il se qui vult accusare de nouo prosequatur suam vel suorum iniuriam & ostẽdat se inquietasse.quòd superior voluit secum dispẽsare,vel si ante dispensationem fuit accusatus ab alio,ostendat se ignorasse accusationem.vt dicap.de his.& in l.si cui §.eisdem crimin.ff.de accus.Nunquid autem iudex possit dispensare cum accusato,si probat se egisse pœnitentiam: dic vt in Spe.de obed.§.1. vers.sed cum supra dixerim.& in titu.de legat.§.nunc de episcopo vers.sed nunquid cum accusatore.in quibus locis Spe.dicit,quòd cum accusatore non potest dispensare,quia non potest ostendere se egisse pœnitentiam,cum in illa lite commiserit calumniam cum accusato non potest dispensare accusatore inuito postquã crimen est probatum per accusatorem si probat se egisse pœnitẽtiam.Item nunquid si cum aliquo dispensetur super crimen restituatur ad bonam famam,ita ℘ ad testimonium honores,dignitates,& ordines possit assumi,dic vt in Spe.in ti.de leg.§.postremò. ver.hoc etiam nota. Alex.de Ne.

Universidad de Deusto

a papa dispensat: a vt in c. quia diligẽtia. ff. de elect. Idem in dignitate exempta. vt in c. cum venerabilis. ff. de consu. In aliis verò aut recipit ordinem scienter, vel ignoranter, si ignoranter, & ignorãtia fuit crassa, & supina, & solus papa dispensat: aut recipit ignoranter, & ignorantia fuit probabilis, & dispẽsat episcopus. sicut in simili distinguitur in c. 1. de ord. ab episc. Ille tamen qui fuit in cura schismaticum ordinando dispensare non potest. vt in prin. gl.
b & hæc distinctio satis placet. b Extra gloss. opp. ꝫ tex. in eo, quod dicit ꝙ iste archiepis poterit illum ordinatum ab officio repellere. nam videtur ꝙ non solùm possit, imò debeat, quia ordinatio fuit irrita, quò ad executionẽ. s. c. prox. & innitens tali ordinationi excõicatus est vt ibi. Sol. duplex. primò vt suppleatur ad literam. ibi poteris. i. debes. vel refertur ad facultatem dispensandi. nam potest hunc repellere si non vult secum dispensare. & tunc ista litera
c stat in aliqua suppletione. c

ADDITIONES.

a ¶ Dispensat. Vtrum eps possit dispensare cum schismatico, & ꝙ possit tenet gl. in verbo Pœna. in c. presbyteros. l. dist. c. requisitis. § nisi rigor. 1. q. 7. de Bellentz.

b ¶ Sed successor poterit, vt no. Doc. in c. 2. de ordi. ab episc. qui renunc. episcopat. Idem dicit But. de eo, qui fuit in culpa in ordinãdo postea absolutum. Nã eum poterit dispensare post quã fuerit absolutus. Et idem tenuit Vinc. in d. c. 2. vbi dicit ꝙ excõicatus ordinãs durãte excõicatione post absolutionem potest dispensare cum eo quem ordinauit ignoranter, sicut sacerdos potest iniungere pœnitentiam de peccato eius mandato comissoꝝ. & Laurentius ꝙ sacerdos potest absoluere concubinã propriã de peccato fornicationis secũ ꝑmisso. Et idẽ dicit Hugo. Dicit tñ ꝙ honestũ esset ꝙ alteri ꝑmitteret, propter maiorem erubescẽtiam, quæ est magna pars pœnitentiæ, de pœ. dis. 1. quem pœnitet. Sed gl. hic vꝫ tenere ꝓrium dum dicit ꝙ schismaticus reuersus ad vnitatem ecclesiæ, & receptus in ordine suo non potest dispensare cũ ordinato à se. Sed dic ꝙ aut ordinator in totũ remanet absolutus. & tũc procedit quod notatur in d. c. 2. de ord. ab episc. &c. Aut in totum non absoluit, sed dispensatur, vt possit in ordine suo remanere, & tunc procedit hæc gl. & hæc nota. Alex. de Ne.

c ¶ Nunquid autem possit compelli subsistente causa iusta dispensationis. vide gl. 1. q. 7. ex iunct. Alex. de Ne.

a ¶ De apostatis a & reiterantibus baptismum. Tit. ix.

¶ Continuatio Rubricæ.

¶ Quia hæretici, & schismatici incidunt in apostasiam, ideò post titulos præcedentes congruo ordine subiicit istum. Et quoniam reiterantes baptismum videntur apostatare, dũ recedunt à priori baptismate. ideò subiicitur hic. de reiterantib. baptismum.

SVMMARIVM.

1 *Clericus deprehensus per officialem laicum sine habitu, & tonsura, non liberatur per censuram ecclesiasticam.*
Clericus qui sine habitu, & tonsura immiscet se enormitatib perdit priuilegium c. si quis suadente diabolo. 6.
2 *Apostata quib. modis quis dicatur.*
3 *Apostata qua pœna puniatur.*
Hæreticus est ille qui credit papam non habere potestatem legis condendæ.
4 *Clericus occultus non incedens, nec in habitu, nec in tonsura deprehensus in maleficio. si allegat se clericum, potest petere se remitti ad iudicem ecclesiasticum, & est audiendus. 6.*
5 *Clericus sine habitu, & tonsura etiam in enormi crimine deprehensus non perdit priuilegium fori.*
7 *Clericus in minorib. constitutus postea effectus laicus an, & quando perdat priuilegium clericale. 8.*

CAP. I.

b 1 PRAETEREA. b †Non summatur per Io. An. & forte propter breuitatem, & varietatẽ lecturarũ. Sed Ant. sic summat. Clericus sine habitu, & tonsura deprehensus in crimine nõ gaudet priuilegio clericali. sed certè hęc summatio est nimis generalis, & contra multos canones, & maximè ꝺ c. si iudex laicus. de sent. exc. lib. 6. & contra. c. contingit. & c. ad audientiam. ꝺ. de sent. exc. Vñ aliter summo. & primò secundũ vnum intellectum sic. Per censurã ecclesiasticã non liberãtur clerici à manib. laicorũ, si sine habitu, & tonsura sunt deprehensi, si prius se habebãt per omnia vt laici. vel sic ſm alium intellectum. Clericus qui dimisso habitu, & tõsura immiscet se enormitatib. pdit priuilegiũ canonis, si qs suadẽte, vñ eũ deprehendentes non incidunt in canonem. i. excommunicationem. h. d. Et non recipit congruam diuisionem. Et aduerte, quia secunda decretalis facit tantum ad secundam partem rub. aliæ verò faciũt ad primam partem. Casus literalis. Quærebatur vtrũ clericus deprehensus in crie sine habitu, & tonsura gaudeat priuilegio clericali. Ad hoc papa Rñdet, ꝙ clerici qui habitũ clericalem & tõsurã dimittunt, & in apostasia tanquam laici conuersantur si in criminibus ꝑprehensi teneantur, præcipit papa per cen. eccl. illos non liberari. B. No. j. ꝙ clericus dicitur apostata relicto habitu, & tonsura. No. 2. casum in quo clericus statim perdit vnum priuilegium clericale. Item no. ꝙ clerici dicuntur habere certum habitum. & de hoc vide tex. in c. clerici. de vita & ho. cle. & vide opti. gl. in cle. j. de cle. Sed certè clerici seculares non habent certum habitum determinatum, sed quidam habitus sunt eis interdicti, vt præal. c. clerici. &c. quoniam. de vita & hon. cle. vnde vestes eorum debent esse honestæ, & vsque ad pedes, vt in præal. c. clerici. quidam colores sunt eis interdicti, non tamen iure exprimitur de certa forma, de
2 quo per gl. in præal. cle. j. quam vide. † In gl. j. ibi est autem triplex. no. gl. & idem dicit Inn. Et in quantum gl. de tertia specie apostasiæ ponit vnum exemplum, videlicet quando quis recedit ab ordine, & religiõe iam sumpta. Inn. ponit multos alios modos. vt puta, quia dimisit habitum, & tonsuram, & duxit vxorem, & rediit ad seculum, & sic dicendum est in similibus. & adde hic qđ no. 10. in c. fi. de renun. & in c. intelleximus. de æta. & quali. vbi no. dicit quòd regiosus recedens inconsulto superiore suo, & non subiiciens se alicuius obedientiæ, vt quia non intrat aliud monasterium. dicitur apostata, quantuncũq; retineat habitum, & tonsuram, qa recedit à regula superioris, & sic venit cõtra vnum ex tribus substantialibus, scilicet contra bonum obedientiæ, contra.
3 c. j. de stat. regul. † Qua pœna plectantur isti dic. secundum Host.
c ꝙ apostatæ perfidiæ punitur, vt hæreticus, quia verè hæreticus est ex quo recessit à fide, & habent locum iura superius posita de hæreticis. Apostata inobedientiæ punitur diuersimodè. Vnde aduerte, quia aut quis non vult obedire superiori puta papæ seu ipsis canonibus. credendo eum non habere potestatem condendi
d canones, & punitur vt hereticus, d vt xix. dist. nulli fas. aut non negat hanc potestatem, sed non vult obedire ex cõtemptu, & grauiter puniri debet. vnde debet deponi. & sic debet intelligi c. denique. § hæc si legibus. 4 dist. & c. generale. de elect. lib. 6. & si est incorrigibilis, tradetur curiæ seculari. item poterit excommunicari. vt de iud. in c. cum non ab homine. si autem nollet obedire ex quadam concupiscentia, quia tenetur adstrictus, tunc mitius punitur, de quo aliquid no. in c. nam concupiscentiam. & in ca. j. de
e const. e Apostata verò circa irregularitatẽ potest diuersimodè puniri, vt habetur in c. pe. j. e. tamen si est clericus secularis. non est ipso facto excommunicatus, sed excommunicandus est, & grauiori pœna plectendus. vt in c. tuæ. & c. pe. j. e. sed religiosus sic de quo vide bonum tex. in c. vt periculosa. ne cle. vel mo. li. 6. Et prædicta intelige, nisi habitus relinquatur ex rationabili causa, puta quia transit per loca periculosa vel alia iusta causa ad hoc quod legi. & no. de vita, & hon. cle. Deus qui. & c. cleric. el. j. e. ti. & vide
f ibi per gl. † & faciunt verba illius ca. vt periculosa. quæ tñ notant
4 causam, & materiam, vagãdi. † In gl. 1. in fi. Ex hac gl. hic colligun
g tur tres lecturæg ad tex. Prima est vt si clericus dimisso habitu, & tõsura omnino viuit seculariter perdit priuilegium clericale. b sed ista lectura communiter non tenetur, quia primò restringit c. si verò. alle. in gl. pro contrario. Item videtur contra c. si iudex laicus. de sent. exc. li. 6. tex. multum no. innuit, quòd quantuncunque clericus vixerit seculariter, neque sit fama ipsum esse clericum, si tamen deprehensus in maleficio allegat se clericũ, & petit se remitti ad iudicem ecclesiasticũ est audiẽdus. ad idẽ de sent. ex.
in audien

ADDITIONES.

a ¶ De apostatis. Quis dicatur apostata, vide gl. & omnino ibi Dominum Apost. Arch. in § apostatæ. l. dist. de Bellentz.
b ¶ Præterea. vide Bal. in l. Deo nobis. § fi. C. de epis. & cle. de Bel.
c ¶ Quòd apostata. Nunquid autem apostata reddatur incapax ad contrahendum vide Practi. Papi. in forma libelli in actione reali. Seb. Sap.
d ¶ Hæreticus. Adde Old. fin. 271. vbi ponit an dicens quòd peccata remittat solus Deus, sit hæreticus.
e ¶ Quid autem si præceptum sit iniustum, vide gl. in c. ad aures, de temp. ord. Alex. de Ne.
f ¶ Vide etiam gl. c. si quis ex clericis. eo. ti. Alex. de Ne.
g ¶ Lecturæ. Aliam notabilem lecturam ad istum textum dat Ant. in c. fi. de vita, & hone. cle. de Bellentz.
h ¶ Clericale. Ad hæc vide gl. in l. si ignorans. ff. Joca. & quod not. Bal. in c. quæ in ecclesiarum. s. de constitutio. Seb. Sap.

a in audientia a † Secunda lec. gl. est quòd tales clerici sic seculariter
5 viuentes non perdunt ipso facto b priuilegium clericale. sed ec-
b clesia non vult eos liberare per censuram ecclesiasticam à detentoribus. quia ex quo ipsi contempserũt ecclesiam, meritò ab ecclesia contemni debent simile in c. 2. ne cle. vel mon. & ista lectura satis est probabilis, & vera in se. & secundum eam secundo lo-
c co summaui. c Tertia lect. gloss. est quod loquitur tex. de clericis, qui perdunt omne priuilegium clericale. ista lectura est verissima
6 in se, licet contineat diuinationem. † Potest, & extra gl. dari quarta lect. vt intelligatur tex. non de priuilegio fori. sed de priuilegio canonis. si quis suadente. nam clericus habet multa priuilegia, & inter cætera habet priuilegium fori, vt tantum conueniatur sub iudice ecclesiastico. Aliud priuilegium, vt percutiens seu iniiciẽs manus violentas in clericum sit excõicatus, vt in c. si quis suadẽte. 17. q. 4. Primum cum maiori difficultate perditur, ꝙ sic debet restringi, c. si iudex laicus. §. fi. de sent. exc. in 6. videlicet vt intelligatur de existente in sacris, sed illa est magna restrictio ad illum text. tene tamen menti propter auctoritatem Goff. Io. An. & But. Sed Innoc. intelligit istum tex. de existentibus in sacris, vel de professis, quia existentes in minoribus dimittentes habitum & tonsuram, non dicuntur apostatæ vt no. j. c. ruę. Sed potest dici quod non dicũ
7 tur apostatę, nisi dimisso habitu delinquant, quia delictum facit eos apostatare, si delictum est enorme, vel potest intelligi de habentibus beneficia, nam tales dicuntur apostatæ si dimittunt habitum & tonsuram, licet sint in minoribus, vt in c. fi. l. di. & not. j. c. tuæ. & sic potest intelligi iste tex. Alex. de Ne.
8 sest miles, sed non exercet sæua. 32. di. seriatim. Et ex hoc no. quòd licet clericus in minoribus efficitur miles, nõ per hoc perdit priuilegium clericale, pro hoc allego tex. cum ibi no. in c. fi. de cleri-
f coniu. f si verò seculariter viuit exercendo aliquam negotiationẽ, tunc non perdit priuilegium clericale, nisi præcedat trina moni-
g tio. ad hoc c. in audientia. & c. contingit. præal. g Sed limito, prout habetur in c. j. de vita, & hone. cler. lib. vj. & in cle. quoniam. eod.
h tit. & no. prędictam considerationem Inn. h

ADDITIONES.

a ¶ Sed aduerte hanc lecturam, tenet Inn. hic, & ponam duos modos quibus potest saluari. licet sint dubitabiles. Primus est vt intelligatur quando clericus incedebat sine habitu & tonsura & consueuerat se immiscere enormitatib. Nam tunc potest puniri à iudice seculari, vt voluit Io. And. Butr. & Pet. de Anch. in ca. perpendimus. de sen. exc. licet Do. Car. & Abb. Sic. ibi contra. Et pro hoc facit, quia si clericus exercens artes prohibitas, de quibus in c. vn. de vita & hon. cle. in vj. elapso anno est priuatus officio clericali, vt ibi dicitur, multò fortius si exercet enormia. Secundo modo potest saluari quando clericus est in minoribus. Nam tũc põt puniri à iudice seculari, vt in c. ex parte. el. 3. de priuil. & hoc tenet ibi Goffr. Io. And. & Butr. qui dicit ꝙ sic debet restringi, c. si iudex laicus. §. fi. de sent. exc. in 6. videlicet vt intelligatur de existente in sacris, sed illa est magna restrictio ad illum text. tene tamen menti propter auctoritatem Goff. Io. An. & But. Sed Innoc. intelligit istum tex. de existentibus in sacris, vel de professis, quia existentes in minoribus dimittentes habitum & tonsuram, non dicuntur apostatæ vt no. j. c. ruę. Sed potest dici quod non dicũ
b tur apostatę, nisi dimisso habitu delinquant, quia delictum facit eos apostatare, si delictum est enorme, vel potest intelligi de habentibus beneficia, nam tales dicuntur apostatæ si dimittunt habitum & tonsuram, licet sint in minoribus, vt in c. fi. l. di. & not. j. c. tuæ. & sic potest intelligi iste tex. Alex. de Ne.
b ¶ Ipso facto. Nisi monitione præmissa. glo. est in c. transmissam. in ver. postposito. s. de elect. per c. fin. de vita, & honesta. cle. Ange. in auth. de monach. § fi quis autem. Spe. tit. de cleri. coniu. & Io. An. in suo consincip. quia sæpius dubitari. Zach.
c ¶ Sed D. Car. impugnat istam lecturam, quia si capiẽtes essent excommunicati deberẽt pro talibus per ecclesiam declarari, & cui
rari, xj. q. 3. cum excommunicato. de sent. exc. cum desideres. & add. c. ne clerici, vel monachi, respondet ꝙ non loquitur de distri
ctione personali, & mihi placet opinio D. Car. quia si capientes incurrerent excommunicationem, ecclesia deberet de hoc peccato se impedire, nec deberet dimittere, ꝙ peccatum incurratur, vt in c. nouit. de iud. & in c. j. de empt. & vend. Alex. de Ne.

d ¶ Enormitatis. Adde Cæpo. cons. 111. Ale. cons. 8. Fulgo. consilio lxxxiij.
e ¶ Istam lecturam ponit etiam D. Car. hic licet Abb. Sic. de eo nõ faciat mentionẽ. sed meo iudicio non congruit literæ, licet in se sit vera. quia tex. loquitur de clericis pro delictis tractis corã iudice seculari. qui non debent liberari à iudicio seculari per censurã ecclesiasticã. & hoc patet ibi, si in criminib. comprehensi teneantur. Ale. de Ne.
f ¶ Sed Abb. Sic. in d. c. fi. de cle. coniug. dicit, ꝙ si miles obligasset se ad illa sex, quæ no. per gl. in l. pe. ff. ex quib. cau. maio. tunc videtur facere actũ ꝓriũ clericali ordini. quia inter alia obligat se ad non vitandum mortem suã, vel alterius vbi Reip. expedit. sed ꝙ aliqui interficiat vel interficiatur ab alio est ꝓriũ ordini clericali. & hoc no. pro limitatione illius quod hic dicit Inn. Nunquid autem ex eo. quod clericus est factus miles censeatur renũciasse beneficio. D. Car. in præal. c. fi. de cle. coniug. dicit ꝙ nõ. Sed Io. An. & But. ibi videntur sentire ꝓrium. Sed Io. de Imol. concordat dicens ꝙ aut postquam est factus miles viuit clericaliter, nec immiscet se secularib. & tunc retinet beneficiũ, & hoc modo procedit opinio D. Car. Aut immiscet se negotiis militarib. vel secularibus, nec viuit clericaliter & tunc intelligitur renunciasse beneficio, & hoc modo procedit illud quod videtur sentire Io. An. & Butr. Ale. de Ne.
g ¶ Vide circa hoc quod habetur in c. fi. de vita, & honest. cleric. Ale. de Ne.
h ¶ Nunquid autem valeat consuetudo disponens, ꝙ clerici, qui debent gaudere priuilegio clericali sicut sub iudice seculari, vel eõ uerso. dic secundum Host. & Doct. ꝙ si consuetudo est in fauorẽ ecclesiæ, puta ꝙ ille, qui deberet iudicari per laicum, debet iudicari per forum ecclesiasticũ, valet. sed non valeret consuetudo præ
iudicans foro ecclesiastico: non tamen valeret consuetudo disponẽs, ꝙ bigamus gaudeat priuilegio ecclesiastico, vt in c. 1. de bigam. in 6. licet videatur facere pro foro ecclesiastico. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Sortilegiis non debet quis vti, etiam sub specie consequendi salutem.*
Promotionem ad ordines quæ crimina impediant.
2 *Baptismum reiterans qua pœna punitur.*
3 *Baptisma reiteratum non imprimit in baptizatum nouum characterem.*
4 *Ignorantia iuris positiui admittitur in his, qui sunt minores, secus ignorãtiæ iuris diuini, vel naturalis.*
Delictum ex quadam pietate commissum facilius expiatur, quã vbi impietas præstiterit causam.
5 *Irregularitas an tollatur per ingressum religionis.*

CAP. II.

EX LITERARVM. Si crimen acolyti qui rebaptizãti præbuit ministerium est occultum promoueri põt, si publicũ nõ nisi cũ eo religionem intranti dispensetur. h. d. Communis diuisio, secunda ibi: quia ergo. Casus literalis. Quidam ægritudine longa confectus de consilio quarundam mulierum, vt sanari posset se fecit iterum baptizari. quidam acolytus frater illius infirmi ministerium præstitit scienter presbitero baptizanti: quæsitum fuit qualiter puniri debeat acolytus iste q minoris erat ætatis, & hoc facit vt frater sanari posset, vnde excusandus videbatur. Respon.
pa. ꝙ ad superiores ordines non possit promoueri, si publicũ est factum eius: nisi ad religionem transire voluerit, vt fauore religionis dispensetur cum ipso. si verò occultum est: poterit promo
1 ueri. & de commisso pœnitentiam agat. B. Not. 1. quòd etiam sub
a spe consequendi salutem non est credendum istis sortilegiis. a de istis dicitur in c. 1. & 2. j. de sortileg. No. 2. ꝙ crimen publicum impedit promotionem ad ordines, secus autem si est occultum. tũc enim regulariter non requiritur dispensatio. sed sufficit sola pæ-
b nitentiæ peractio. de quo in ca. fi. de temp. or. † Not. 3. quòd cæteris partib. faciliùs dispensatur cum intrante religionem quã cum
remanente

ADDITIONES.

a ¶ 1stis sortilegiis. Adde quæ sit pœna sortilegorum & diuinatorũ & dic ꝙ tã iure ciuili quã canonico fustigantur, nisi sint hæretici. & hoc in vili personа. in nobili autẽ pœna perpetui carceris. tex. est sing. & qui non est alibi. 26. q. 5. c. contra idolorum. quæ ad hoc pro sing. refert, & sequitur Lud. Ro. sing. suo. 660. quod inc. tu scis quod isti diuinatores. Zach.
b ¶ Vbi bonus tex. & est alius bonus tex. in c. fi. de coh. cleri. & mu
li. sed dic vt in præal. c. fi. de temp. ord. & in c. ex tenore. eo. ti. & in c. nisi cum pridem. § propter conscientiam. de renunciat. Alex. de Ne.

remanente in seculo,& hoc propter pœnitentiam diuturnã quã ibi est acturus-pro hoc 23.q.2.admonere.Sed quæritur,qua pœna avenit puniendus,qui facit se rebaptizare.Sol.secundum leges
b punitur vltimo supplicio.vt l.1.& 2.C. ne sanct.ba. b sed secundũ canones clericus deponitur,laicus excommunicatur,& non pro mouetur ad ordines de quib.dicendum,vt in iure.alleg.in glo.& hoc verum quando facit sciẽter,secus in casu dubij:quia potest se rebaptizari facere secundum formam quæ habetur in ca.2.de
3 baptismo.†In gl.1.in fi.dic tamen secundum Gof. quòd in veritate non offuscatur sacramentum primum,seu character iam impressus in anima,nec in reiteratione imprimitur nouus character, de quo vide bo.gl.in c.presbyteri.§.quod ergo.68.dist.sed effuscatio,seu iniuria fit quo ad animam faciẽtis.vnde punitur iste quò ad malum propositum:quia inquantũ in fecit intulit iniuriã, vel
c credendo aliter non sufficere,vel aliter existimando. c In gl.3 in fi.& dic secundum Host.q iste acolytus præbuit ministerium respondendo rebaptizanti,vt patet in antiqua quæ fuit hic decisa,& minus bene,quia errant in intellectu istius c.qui credunt istum acolytum fuisse rebaptizatum,vel rebaptizantem sed non est verũ, quia tantum præbuit ministerium rebaptizanti, & auxilium res
4 pondendo.†In gl.in ver-minor ętas.in fi.item licet in minorib.sit licitum ignorare iura positiua,non tamen iura diuina,seu naturalia.ad hoc l.2.C.de iur.&.fac.ignor.facit c.qui ea,quæ Dei sunt.38.dist.
d nec etiã venire ad sacramenta vt hic.d In gl.in ver.intentio.in fin.no.gl.quod facilius expiatur delictum ex quadam pietate admissum quã vbi impietas præstat cãm.facit tex.in simili.in l.si adulterium.§.si imperatores.ff.de adult.vbi mitius punitur qui iusto do
5 lore motus aliquod facinus cõmisit.† In gl.in ver.religionis fauore in fi.no.g o.quia quotidie allegatur,& puto q non pot dari
e certa doctrina,quia in quibusdam tollitur,& in quibusdã nõ,sed illud est verum quod fauore religionis mitius agitur cu irregularibus,& crederem q tantum in casib.in iure expressis tollitur irregularitas per religionis ingressum cum non habemus canones loquentes contraria.nam c.1.de filiis presbyterorum, loquitur in casu suo,nec tollitur irregularitas in totum imò nec beneficium potest quandoque habere.vt in cap.in quibusdã.j.de pœnis.tene
f menti. f

ADDITIONES.

a ¶Pœna.Qua pœna puniatur faciens se rebaptizare.vide Dom.in c.qui in aliquo.ver.oppo.quòd baptizatus.libr.6. de Bellentz.

b ¶Et ibi gl.sentit q etiam præbens ministerium baptizanti incidit in eandem pœnam.Idem videtur sentire Ioan.And.& Doct. Ale.de Ne.

c ¶Et dicit Inn.& Doct.hic q trib.modis dicitur fieri iniuria sacramento,primò per iterationem hic.Secundò quãdo in alia forma quàm cõstitutum est confertur.Tertiò quando extra ecclesiã cõfertur. Alex.de Ne.

d ¶Idẽ dicas de ignorantia iuris quasi naturalis,vt si errat in præstando debitam reuerentiam patri,vel patrono.Nã talis error nõ est excusabilis.vt in præal.l.2.C.de inius vo.Sed intellige de his qui tenẽtur scire,vel his,qui de facil: potuissent,si habuissent tractatum cum peritis,aliàs ignorantes ius naturale,vel diuinum excusãtur à peccato,vt dicit gl.in d.c.qui ea,& est tex.de hoc 32. dist.in fi.& omninò vide gl.1.q.4.§.notandũ.quæ plenè examinat quando ignorantia excusetur,& quando non, & quas personas excuset,& quas non,& in quib facilius præsumatur ignorantia, quàm in aliis,& an ignorantia iuris pœnitui obligat ad peccatum mortale,vide in c.per tuas.el 2.§.de simo. Ale.de Ne.

c ¶Fauore.Adde hic glo.in verbo maculam.in auth.de monach.in prin.& gl.magistram in l.Deo nobis C.de epis.& cle.& tunc abolet crimen propter ingressum religionis,vt dicit glo.notabilis. in c.hæc nequaquam.7.q.1.Et q ille,qui est ingressus religionem propter crimen,possit promoueri in abbatem, vide q late scripsi in c.1.de fil.presb.& vide Io.Cal.in trac.de eccl.interd.in 2.mẽbro principali.in 16.q.& omninò q no.Domi.in c seria im.in fin 22. dist.& vide gl.fi.in c.quantumlibet,& ibi Dom. in fi.47.dist.Et q irregularitas aboleatur per ingressum religionis,vide omninò eleganter Do.post gl.6.dist.in summa.c.1.in 2.notabili cad.dist.in. de Bellentz.

f ¶Doct.cõiter sequuntur gl.& d.Car.dicit eam singularem.vnde tene gl.& dic q in c.in quibusdã.de pœ.non obstat si rectè attenditur.Dic tamen q illegitimus non potest habere exercitium,cu ræ:etiam ad tempus in monasterio,vt dicunt Doc.in ca.fin.de fil.presbyt.& per hoc consului q religiosus illegitimus non possit esse prior,licet per papam tales prioratus sint facti annales,quia fi nito anno tenentur renunciare,& hoc potest papa facere,qui solus potest beneficia ad tempus dare,vt dicit glo.fi.in c.ven ens.de fil.presb.nam dato q tales censeantur procuratores,non autem prelati,tamen exercitium curæ habere non possunt. Item potest probabiliter dici quòd censeantur prelati,nam licet à principio suæ institutionis prælatura debeat esse perpetua,& perpetuò conferri non ad tempus,iuxta notata in c.de multa.de præb.& in c.1.de consuet.in 6.tamen ex quo à principio prioratus sunt instituti vt sint dignitates,si Papa vnum de substantialibus mutat,non perdit nomen dignitatis.Præterea Papa in his religionibus non præcisè statuit quòd sint temporales.sed determinauit per sua priuilegia quòd priores singulo anno tenentur renunciare, sunt ergo perpetui aptitudine seu habitu,exercitio temporales si interuenit renunciatio.Alex.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Infamis apostasiæ,vel aliorum criminum debet se purgare.*
Contra infamatos de apostasia quomodo procedatur.
2 *Religiosus professus,vel constitutus in sacris relinquens habitũ dicitur apostatare.*
3 *Clericus in minoribus constitutus habens beneficium si dimiserit habitum, & tonsuram dicitur apostatare,secus si non habeat beneficium.*
Clerici inhonesti vestibus vestiti,licet habeant tonsuram,perdũt omne priuilegium clericale,si tertio moniti non desistunt.
4 *Religiosi professi,vel constituti in sacris qui dimiserunt habitũ possunt præcisè compelli ad reassumendum habitum.*
5 *Clerici constituti in sacris non possunt renuntiare priuilegio clericali, alij vero possunt per contrarium actum.*

CAP. III.

TVAE.Infamatus de apostasia compellitur se purgare.primò ponitur decisa consultatio.secundò responsio ibi,super secũdò.Casus literalis.Quidã clerici infamati erant de apostasia,id est quia abiecerunt habitum clericalem,quæritum fuit vtrum debe rent tales tolerari.vel compelli vt habitum reassumãt.Resp.pap. q clerici qui taliter sunt infamati tolerandi,non sunt in habitu
1 secular sed per cen.eccle.coercendi,vt habitum reassumant donec se purgauerint deficiente probatione.B.†No.j.q infamia de apostasia inducit purgationem,sicut infamia naralium. de purg. cano.c.accedens.sic infamia aliorum criminum.2.q.4.presbyter.
a & c.de hoc.& c.insinuatum.5.desimo.4.No.2.modum procedẽdi ẽ infamatos de apostasia.nam debent coerceri donec se purgauerint,& licet quidam intelligunt,q debent coerceri,vt assumant habitum,donec se purgauerint,tamen iste intellectus mihi non placet.Nam sapit absurditatem,nam notarẽtur quadam infamia ex reassumptione,& posteà ex desertione,secuta purgatione.Sed intelligeq debent compelli ad reassumendum habitum,vel ad se purgandum,& practica erit,quod deficiẽte purgatione statuatur eis terminus ad se purgandum.& si illam præstiterint, bene quidem,alias habentur pro conuictis.& compellũntur reassumere
2 habitum.†In gl.fi.no.bene gl.& duo tanguntur in ea.Primò q clericus in minoribus ordinibus constitutus non potest compelli ad reassumendum habitum,& tonsuram.secundò q talis potest renuntiare in totum ordini clericali.Sed comprehendendo omnia quæ hic scribuntur dic tria hic examinanda.primò an clericus
b dicatur apostatare relinquendo habitum.b secundò nunquid potest compelli ad reassumptionem habitus,tertiò nũquid potest renuntiare ordini clericali.Ad primum dico quòd si est religio-
c sus professus,vel constitutus in sacris dicitur apostatare,vt hic& ẽ.c.c.j.& xx.q.3.c.1.2.& 3.& c.eos.quod c.sic intelligitur per Inn. & Host.ẽ.c.j nam loquitur ibi de clericis adstrictis.Item ibi æquiparat clericos religiosis.quò ad reassumptionem habitus. & illa ęquiparatio procedit in clerico constituto in sacris.arg.cap.1.de
3 voto.lib.6.†Aut clericus est in minoribus.& si tenet beneficium ecclesiasticum dicitur apostatare dimissis habitu,& tonsura,quia ratione beneficij tenetur habitum.& tonsuram portare.l.dist.c.fi. & quod ibi no.Aut non possidet beneficium & tunc licet dimittat habitum,non dicitur apostatare.ita tenet Innoc.hic quod placet,licet quidam contra.pro hoc facit clem. quoniam.de vita & honesta clericorum.vbi clerici in minoribus non puniuntur ex desertione habitus,seu portando vestes inhonestas, nisi etiam dimittant

ADDITIONES.

a ¶Idem de infamia excommunicationis,vt in c.cum desideret.secundo resp.de sent.excom.de testi.ram literis.Alex.de Ne.

b ¶Relinquendo habitum.Adde Oldra.consi.223.& sequitur Roma.consi.355.Abb.consi.76.Cald.consi.6.

c ¶Apostatare.To circa hoc pondera gl.no.in c.ex parte ẽ.de tempo.ordi.quæ dicit,quòd non dicitur apostatare,nisi qui ad seculum rediit.

dimittent tonsurã.nã si deferunt tonsuram non perdunt.licet de
a ferant vestes seculares.secus si per omnia incedunt,vt laici.a sed puto valde cautũ & est optima cautela vt episcopus admoneat omnes tales primò,secundò,& tertiò.vt assumant habitum,& si non assumpserint perdunt omne priuilegium clericale.vt in c.in audientia.de sen.exc.nam alias sequuntur multæ absurditates,quia multi recipiunt primam tonsuram, seu alios ordines minores, non vt velint viuere clericaliter.sed vt deprehensi in criminibus possint effugere pœnam secularem.& ideò bonum est illam monitionem præmittere.vel vt incedant vt clerici.vel vt nullo gau
b deant priuilegio clericali.b†Secundo membro nunquid possint
4 compelli ad reassumptionem habitus,conclude.quòd religiosi professi,& seculares in sacris possunt compelli.vt hic.& in c.peẽ.eo.c.eos.præal.Idem de constitutis in minoribus,qui habent beneficium,vt in c.Ioannes.de cle.coniu.& in præal.c.fi.l.dist.si verò non possideant beneficia tunc præcisè non compelluntur,sed dico q poterunt compelli causatiuè modo prædicto vt moneãtur ad reassumptionem habitus,& tonsurę,& non reassumentes ca-
c rent priuilegio clericali.c†Tertio casu principali,nunquid possit renuntiare priuilegio clericali,& si est religiosus,vel in sacris.clarum est,quod non potest,vt in c.si diligenti.de foro comp.si vero est in minoribus,tunc verbo renuntiare non potest,vt in præal.c.si diligenti.sed facto renuntiare potest vt puta exercendo actum omnino contrarium clericatui,vt dixi in c.j.ẽ.eo. vel quando tertiò monitus non vult recipiscere,vt supra dixi. & idem in
d aliis casibus iure expressis.d

ADDITIONES.

a ¶Sed aduerte,puto q aliter velit dicere,q clerici in minoribus nec beneficiati si non portant habitum clericalem non puniuntur,nisi admisceant tonsuram,non enim dicuntur apostatare.sed si portant tonsuram sine habitu tunc punirentur,& hoc vult clepræal.in ver.si verò.& glo.ibi,in verbo,& tonsuram,& Doct.hic post Io.An.Vnde puto q in hoc loco Abb.Sic.sit corruptus vitio scriptoris,tamen noluit dependere q cum cõtineat vnam clausulam integram,fortè ita ipse dixit.seu si sic dicit,malè dicit. Quid autem significet tõsura clericorum vide tex.12.q.1.duo. & omni no gl.magistram in præal.cle.2.de vita & ho.cle.in verbo, & tonsuram.Item quantum ad illud quod dicit Abb.Sic.q clerici omninò incedentes vt laici dicunt apostatare,intellige vt dictum est ẽ.c.c.j.& dicit hic But.q constituti in sacris & professi dicuntur per delationem habitus laicalis facere actum omnino ẽrium ordini,vel professioni,& quantum in ipsis est velle renunciare ordini.Sed non est ita in clericis constitutis in minorib.quia ipsi portando habitum laicalem non faciunt actum ita contrarium ordini, sicut existentes in sacris,vel professi,& ideò non videntur velle renunciare priuilegio ordinis clericalis,arg.d.cle.2. de vita,& hon.cle.istud etiam dicit Inn.in c.j ẽ.eo.vbi vidistis.Alex. de Ne.

b ¶Sed aduerte,ne hæc verba te decipiant.Nam debes intelligere q monitio fiat particulariter & specialiter expressis nominib. & cognominibus ipsorum clericorum,nõ autem valeret monitio generalis,vt omnes clerici diœcesis,vel parochiæ talis reassumãt habitum clericalem.Item monitio debet esse trina cum interuallo dierum competenti,non autem sufficeret vnicum peremptorium vt in tex.cum gl.in cle.j.de vita,& hon.cle.iuncta gl.in verbo,nominatim,& gl.seq.quod est verum nisi monitio fieret in sinodo sub pœna priuationis priuilegij clericalis,nam tunc talis haberetur pro trina monitione,vt dicit Host.& Doct.in ca.2.ne cle.vel monachi.Sed Abb.Sic.ibi tenet contrarium per præal.cle. j.iuncta gl.in verbo,nominatim,& gl.seq.de vita,& ho.cle.Sed dixi in d.c.2.& tene hæc menti.Alex.de Ne.

c ¶But.dicit q si clericus in minoribus non vult retinere beneficium,vel priuilegium ecclesiasticum non potest compelli, alias sic.Et sic debet intelligi opinio dicentium q clericus in minoribus potest compelli ad deferendum habitum & tonsuram, nisi tale quid fecerit per quod perdiderit priuilegium,vel nisi contra xerit matrimonium,de quo vltimo est tex.in c.j.de cle.coniug.in 6.Et fuit opinio Goffr.in summa.eo.tit.in §.circa.& Raymundus in summa huius tituli,ver.quid si aliquis.& Host.in summa.eo.ti.§.qualiter.ver.quid si clericus.dicunt etiam prædicti q si clericus tantùm primam tonsuram accepit,debet compelli ad eam defe rendum & hoc placuit Hugutioni,per c.eos.xx.q.3.Sed isti Doct. sunt intelligendi q potest compelli si vult gaudere priuilegio ecclesiastico,vel retinere beneficium,& erit practica q moneantur vt dictũ est in præcedenti apostilla,& vt reassumant habitum & tonsuram,& non reassumentes priuabuntur beneficiis,& priuilegio clericali.& hoc est quòd vult dicere Abb.Sic. quòd possunt compelli causatiuè.&c.Alex.de Ne.

d ¶ Boetinus in c.fraternitati.de cle.non resid.dicit quòd clericus primæ tonsuræ verbo renunciare non potest priuilegio clerica li,sed facto sic,in quantum dicit factum intellige.quando exercet actum omnino ẽrium clericatui.In quantum dicit q verbo non potest renunciare priuilegio sine licentia epi, nota & tene mẽti, q clericus in minorib.potest renunciare priuilegio clericali ci m licentia epi,& hoc vt etiã tenere D.Car.10.An & Bu.in fine commenti,& hoc,quia est magna limitatio ad d.c.si diligenti.& ad c. significasti.de fo.comp.An autem tales non portantes habitũ,nec tonsuram,nec deseruiẽtes ecclesiæ,nec interessentes diuinis.sint in statu salutis,& an teneantur ad restitutionẽ fructuũ.D. Car.remittit ad Raymũdũ,in summa huius ti.ver. item nunquid.& seq. vide notata in c.i.& c.dolentes.de celebr.miss.Quid aũt de eo,qui recepit beneficiũ non habens intentionẽ clericandi,an teneatur restituere fructus.vide tex.& gl.in c.cõmissæ.§.cæterùm.de elect. in 6. Ale.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Infidelis non compellitur baptizari,sed si fuerit baptizatus potest compelli in baptismate remanere.*
2 *Infidelis an,& quando minus peccet quàm christianus.*

CAP. IIII.

QVIDAM.Iudæi baptizati ritus iudaicos dimittere cõpelluntur,vel generalius sic baptizati alterius sectæ,vel fidei ritus dimittere cõpelluntur.Et primò ponitur iudæorũ baptizato rum excessus,ẽ quem secundò prouidens duas authoritates præmittit,& duas rationes subiungit.secunda ibi:cum ante.¶ Casus literalis.Quidã iudæi,seu infideles voluntarij baptizati fuerunt, veruntamen reliquias prioris ritus non reiiciunt.vnde christianæ religionis decorẽ confundunt,quæsitum fuit in concilio quid de talib.sit agendum:cum maledictus sit homo qui duab.viis terram ingreditur,& indui non debet veste de lana,& lino contexta.Statuit concilium vt per prælatos ecclesiarum tales obseruantiæ veteris ritus compescantur,vt sicut libero arbitrio ad baptismũ accesserunt,& necessitas coactionis eos in eius obseruatione cõseruet,cum minus malum existat viam domini non agnoscere, quã post agnitã ab illa recedere.Not.1.q in baptismo quis efficitur homo christianus,dicitur.n.renasci ex spiritu,iuxta illud euãgelicum.Nisi quis renatus fuerit ex aqua,& spiritu sancto,& ideò baptizatus debet remittere omnes ritus alterius fidei:nec debet seruare euangelium cum lege Mosaica. quia translato sacerdo-
a tio necesse est vt legis translatio fiat.de const.c.translato.2 Not.
2.homines duplices maledictos esse,& fugiendos,vnum.n.gerunt
1 in corde,aliud in ore.facit 88.dist.eiiciens.† ttẽ no.q licet à principio paganus non debeat cõpelli ad suscipiẽdum fidem Christi.vt in c.sicut.de iudæ.23.q.5.ad fidem:post susceptionem tamen fidei debet quis cõpelli ad ipsam seruandã etiã si fuerit baptizatus via conditionali.vt in c.contra christianos.de hær.lib.6.& 45.dist.de
b iudæis. b†Vltimò no.ex fine literæ q cæteris paribus in minori
2 peccato est infidelis non agnoscendo fidem c quam christianus
c qui post agnitam retrocessit.iuxta illud,Turpius ejicitur,quã nõ admittitur hospes.de iureiu.quemadmodum.certo.n.respectu se cundum Goffre-minus malum est cognoscere, & retrouenire,ẽ non cognoscere,quia si retrocedẽs reuertatur ad fidem bona opera prius gesta reuiuiscunt:vt de pœn.dist.4.si impius,sed nõ sic gesta per paganum cum fuerit sine fundamento,quod est Christus.1.q.1.cum Paulus.gl.faciles sunt omnes.tene menti:quia ista
d sunt pulchra. d

ADDITIONES.

a ¶Et contra facientes vt hæretici puniuntur,vt in c.contra Christianos.de hæret.in 6.

b ¶Vide bonũ tex.in c.maiores.§.item quæritur.ẽ.de baptismo. Ale.de Ne.

c ¶ Infidelis non agnoscendo fidem.Adde pro hoc Card.in cle.1.§. fi.q.19.post gl.de vsur.vbi dicit hæresim non cadere in iudæum licet erret in articulis fidei christianæ.licet posset cõpesci.si hoc dogmatizaret inter christianos,vt no.ibidẽ,& no.Gem.2.q.1. ca. multi. Zach.

d ¶.Adde quæ dixi in apost.in c.firmissimè.ẽ.de hæret. Sed quantũ ad dictum Goff.D.Car.hic dicit q simpliciter verum est q hic dr: quia magis delinquunt Christiani recedentes à fide,quã qui nunquam fuerunt, licet interdum bona opera facta ante agnitionẽ fidei minus prosint quã bona opera facta in statu gratiæ, licet posteà ceciderit,si posteà resurgat:nam hoc non facit q peccatũ relapsi non sit maius,licet bona opera facta in statu gratiæ prosint si resurgat. Ale.de Ne.

SVMM

Universidad de Deusto Biblioteca

SVMMARIVM.

1 *Irregularitatem incurrunt prælati, si permittunt mori carceratos in carceribus scilicet attenuando cibum, & victum.*
2 *Carcer etiam arctus est pœna ecclesiastica, inductus tamen magis ad custodiã quàm ad pœnam.*
3 *Carceratus frangẽs carceres de iure ciuili punitur pœna capitis, etiam si fuerit innocens, & quid si per incuriam custodis carceres euadat.*

CAP. V.

ANOBIS. Apostatæ carcerari, & affligi possunt, vt habitũ reassumant secunda ibi, ad quod. Casus literalis. Quidam clerici apostatę in custodia detinentur, nec induci possunt minis vel terroribus aut blanditiis, vt habitum reassumãt, quæritur quid de eis sit agendũ. Rñdet papa, q̃ tales sub graui possunt custodia detineri, & incarcerari: ita q̃ solũmodo misera vita sibi reseruetur donec à sua malitia resipiscãt. B. No. 1. q̃ dimittentes habitum ordinis, vel religionis apostatę dicuntur. No. 2. officium boni pastoris esse vt ad viam veritatis inducat peccatorem nunc timore pœnæ, nunc præmio virtutis, vt sic prius minis, vel blanditiis inducat pecatorem ad pœnitentiam & si ista non sufficiant exerceat
1 coertionem. facit 45. dist. cum beatus, & c. disciplina. †No. 3. quòd ecclesiasticus iudex habet pœnam carceris, & potest clericum de
a latium, vita verò tormentum, vt dicit tex. in c. nouimus. 2 de ver. sig. vnde dicit hic tex. q̃ reseruatur istis vita misera, vt quia secun-
b dum 10. An. ministrabitur eis panis, & aqua, b dicit tamen q̃ non
c debet superior in tantum attenuare vitam carcerati, q̃ propter attenuationem vitæ, vel asperitatem carceris verisimiliter moriat, alias nõ euadit pœnam irregularitatis, & ad hoc multum prælati aduertant. nam vt hic dicitur debet vita seruari licet cum miseria, & tex. in c. nouim⁹. dicit q̃ pane doloris, & aqua angustiæ sustentandus est, non ergo vita ei extenuãda est, vt potius extinguatur quàm sustentetur. facit quod no. Io. de lig. in cle. 1. de pœn. &
d remiss. d †Sed q̃ prædicta facit text. in l. aut damnũ. §. soler. ff. de pę
2 nis. nã carcer reputatus est ad custodiã, & non omnino ad pœnã. vt ibi dicitur. sol. de iure canonico possumus vti carcere, & ad custodiam, & ad pœnam. vt hic. & in c. quamuis. de pœn. lib. 6. & in
3 perpetuum, & ad tempus. vt in ver. donec. †Quid autem si carcera
e tus e frangit carcerem de iure ciuili est puniendus pœna capitali etiam si innocens sit, & mitius punitur si sine fractione per incuriam custodis cepit fugam: de quo dicendum. vt in l. 1. & 2. ff. de
f effrac. f sed de iure canonico potest ad depositionem procedi, & data incorrigibilitate ad traditionem curiæ secularis, de quo dicẽdum. vt no. in c. cum non ab homine. s. de iud.

ADDITIONES.

a ¶Nouimus. Prelati multi extenuãtes vitam carceratorum, sunt irregulares. Et adde quod no. Abbas post alios in c. ad audientiã, de crimine falsi. de Bellentz.
b ¶Goff. dicit q̃ ecclesia habet publicum carcerẽ. vt hic, & de deposito. grauis, & tormenta. 5. qu. 5. illi qui. & 4. q. 3. si ea. Et an clerici possint torqueri. dic vt in c. cum in contemplatione. de reg. iur. ītẽ ecclesia habet mutilationem 5. q. 6. delatori. & de hoc an ecclesiasticus possit imponere pœnam mutilationis. dic vt in c. inter. de pur. can. Item ecclesia habet mucronem per quem decapitat. 16. q. 2. visis ad finẽ. quod intelligitur de separatione à Christo qui est caput. 2. q. 7. quia ergo. quę mors est. qui fil. sint leg. per venerabilẽ. in fi. & de his habetur in cle. pde hæret. Ale. de Ne.
c ¶Carcerari. Adde q̃ pœna carceris quãdo quis patitur famẽ, & frigus æquiparatur morti. vt no. Bald. in c. 1. §. deniq;. quæ fuit prima causa benefi. amit. facit quod no. Bar. in l. 1. §. diuus Seuerus. ff. de qõnib. Qui autem dicantur in carcere detineri. declarat Ange. in l. qui in carcerem. ff. quod metus cau. Sch. Sap.
d ¶Vide bonum tex. in c. ad audientiam. j. de crim. fal. vbi idem dicunt Doct. & idem tenent Doct. in cle. 1. de pœn. & remiss. Alex. de Ne.
e ¶Carceratus. Et an fuga plenè probet, & faciat eos haberi pro confessis habes tex. probantem q̃ sic, in l. cos. ff. de custo. reo. & in l. milites agrum. §. pe. ff. de re mil. per An. de But. in c. quãto. s. de pſum. Et quid si aufugit aperto ostio, habeẽ per Ia. de Bu. Gul. & Bal. in l. succurritur. ff. ex quib. cau. maio. & per Bar. & Lud. in l. admonendi. ff. de iureiu. & per Ang. in l. vtrum. ff. de fur. in quib. locis ponit quando quis aufugit aperto ostio, & ruptis cõpedib. de qua materia arẽ per Ias. in d. l. admonendi.
c ¶Carceratus. Qua pœna puniatur qui frangit carcerẽ. vide Petr. de Anch. in c. vt commissi. de hæret. in 6. & ibi vide omnino Domini. in §. nec non. qui ponit singulare. Et vide quod de hoc notat Bar. in l. reos. & in l. fi. ff. de custodia reorum. de Bellentz.
f ¶Sed dic, quòd aut quis exiuit carcerem absque fractione per negligentiam custodum, & tũc mitiùs debet puniri vt in l. 1. in prin. ff. de effract. & expi. & in l. milites. §. eius. ff. de re mil. & videtur esse pœna arbitraria. vt d. l. j. §. j. & in fin. eiusdem l. Aut fregit carceres, vel cum cæteris, qui erant in carcere fecit conspirationem, & sic exiuit. & hoc casu præl. l. j. in prin. ff. de effract. & expila. & l. milites. §. eius. ff. de re mil. videtur dicere quòd imponatur pœna capitis, & idem videtur probari in l. si quis aliquid. §. miles. ff. de pœ. Sed gl. in l. in eos. ff. de custo. reo. hoc ītelligit quãdo pro delicto, pro quo fuit incarceratus debeat imponi pœna capitis. Nam debet puniri tanquam conuictus de crimine, & illam glo. sequitur Bar. in d. l. in eos. Do. Card. hic dicit illam gl. tenendam, quia hęc opinio tãquam mitior debet teneri vt in reg. in pœnis Sed Host. hic, de hoc se remittit ad summam de accus. §. qualiter procedatur. sub §. reo exhibito. vbi tractat de pœna custodientium carceres negligenter si aliquis euaserit. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Apostata dicitur etiam ille irregularis qui deposito habitu suæ religionis efficitur clericus secularis.*
Ordo collatus in apostasia, non habet executionem sine dispensatione superioris quantumcunque resipiscat. & agat pœnitentiam.
2 *Regularis dimittens habitum incidit in excommunicationem.*
Ministrare non valens in ordine suscepto durante excommunicatione, nun quid possit ad maiores ordines promoueri.
3 *Papa solus dispensat contra canones, nisi in casibus in quibus tacitè, vel expressè dispensatio permittitur inferiori.*
4 *Regularis intrans aliud monasterium licet sit magis largum non dicitur apostatare.*

CAP. VI.

CONSVLTATIONI. a Monachus in apostasia ordinatus non potest sine dispensatione papæ in suscepto ordine ministrare. Casus literalis. Quidam monachus sacrum ordinẽ in apostasia recepit, tandem pœnitentiam agens abbati suo reconciliatus fuit. quæritur, vtrum ministrare possit in ordine sic suscepto. Respondet papa quantumcunque reconciliatus fuerit, & pœnitentiam egerit absque dispensatione sedis apostolicę in ordine
1 sic suscepto ministrare non potest. B. † Nota primò q̃ religiosus dicitur apostata dimittendo habitum religionis, etiam si efficiatur clericus secularis. Item. no. q̃ ordo collatus in apostasia nõ habet executionem sine dispensatione superioris quantuncunq; resipiscat, & agat pœnitentiam. Sed quæro, quia ista litera facit mentionem de sacro ordine tantum, quid si recepit ordinem minorem tantum, dicunt doct. quòd etiam habebit executionem, sed hoc casu poterit dispensare episcopus, cum papa nõ reseruet sibi dispensationem, nisi respectu sacri ordinis. Sed hodie in religioso hoc simpliciter non procedit, quia per dimissionem habitus incidit in excommunicationem. vt in ca. 2. ne cleric. vel monach. li. 6. vnde ordo reperitur collatus in excommunicatiõe. Vñ dicendum. & distinguendum hoc casu prout habetur in c. cum il
b lorum. in fi. de senten. excommunic. b
¶Sed quæro quia text. dicit quod non poterit ministrare in ordine sic suscepto, nunquid poterit ad maiores ordines promoueri. dicendũ quòd multò minus. quia videtur ordinatus p̃ saltũ, quia ex quo irregularis non debet ordinari. vt in cap. j. de regula. li. 6.

ADDITIONES.

a ¶Consultationi. Concordat c. fi. l. dist. Et adde hic Oldra. consilio 202. & Dominicum in c. vt periculosa. §. fin. ne clerici vel monachi. Sed vide de intellectu huius decretalis omnino elegãtissimè, & melius, quàm alibi, per Dominicum in c. si quis ex clericis 33. dist. de Bellentz.
b ¶Sed posset procedere illa opinio quæ fuit Vinc. & Host. quãdo religiosus esset apostata, non tamen excommunicatus, verbi gratia, portabat habitum, & tonsuram, nõ tamen erat in aliquo claustro, nec sub obediẽtia alicuius. nam talis religiosus est apostata, vt dicit Inn. in c. fi. de renunc. & in c. intelleximus. de æta. & qualli. Vnde si durante tali apostasia ordinatur ad sacros ordines, sõlùm Papa dispensabit vt hic. Sed si ad minores, episcopus poterit dispensare. & hoc modo procedit opinio Vinc. & Host. Quid autem si religiosus dimitteret apostasiam, & posteà reconciliatus reciperet ordinem. Dicit Inn. hic, & Doct. quòd sine aliqua dispensatione in eo remanebit. Alex. de Ne.

a li. 6. a †In gl. ibi, solus papa dispensare potest, &c. Item solus papa dispensat. cum quis scienter fecit se ordinari ab excommunicato, vel suspenso. vt in c. 2. de ordi. ab episcop. Item, quãdo quis est simoniacus, & simoniacè ordinatus. vt in c. de simoniacè. s. de
b sim. Hos casus excipit Host. b Sed dic melius faciendo regulã, q̃ canones solus papa dispensat nisi in casibus in quibus tacitè, vel expressè dispensatio permittitur inferiori. vt no. Inno. de tempo. ord. c. dilectus. arg. c. licet canon. de elec. lib. 6. pleniſſimè dico in
4 c. at si clerici. §. de adulteriis. de iudic. †Et in fine gl. no. q̃ religiosus intrans aliud monasterium in casu non concesso non dicitur apostatare, etiam si secundum monasterium sit magis largum, q̃ a non reperitur venire contra substantialia regulæ, de quibus in c. cum ad monasterium. in fi. de statu reg. Item no. in ca. ex parte. de temp. ord. Et vide Inn. in c. fi. de renun. & in c. intelleximus. de æta te & qualitate. dixi s. eo. c. j.

ADDITIONES.

a ¶Sed quidam dixerunt q̃rium vt refert Boetinus. Sed But. dicit q̃ illi debent intelligi voluisse dicere q̃ si secum dispensatur super executione ordinum receptorum poterunt ascendere ad superiores sine dispensatione. quod tamen finaliter non placet Butrico. cum dispensatio sit stricti iuris, & restringenda, & pro hoc vide bonum tex. in c. 1. & 2. de fil. presbyte. in vj. & in ca. non potest. de præb. e. li. & ideò dicit quòd tutum est, quòd in dispensatione ex primatur q̃ possit in susceptis ordinib. ministrare, & ascendere ad superiores. Quid autem si dispensatur super crimine, an efficiatur habilis ad suscipiendos ordines, vide in Spec. de leg. §. postremò. ver. hoc etiam nota. Et nunquid dispensatio extendatur à parita te, vel maioritate rationis, dic, vt per Io. An. in d. §. postremò. ver. quid si dispensatum. & Doc. in c. postulastis. de resc. Alexan. de Ne.
b ¶ Vide gl. ix. q. j. in summa. & in c. 2. & in ca. ordinationes. s. ca. q. & 1. q. 1. omnis cuiuslibet. Alex. de Ne.

¶De his, qui filios occiderunt. Tit. x.

¶Continuatio Rubricæ.

¶Suprà in quatuor proximis titulis visum est de his, qui peccãt principaliter in Deũ, consequenter restat videre, de his qui peccant in homines, & in Deum etiam, vt de committentibus homicidium, sed quia inter homicidiorum genera homicidium filiorum est grauius, ideò primò de his præmittitur. a.

ADDITIO.

a ¶Sed dubium, an si quis occideret filiũ filij, an habeat locum pœna huius tit. Dic secundum Do. Car. super hac Rubr. q̃ verbum filios, positum in rubro includit omnes descendentes, sicut nomine parentum omnes ascendentes, & ita no. in l. vn. C de his q̃ paren. vel fil. occid. Et an generaliter appellatione filiorum comprehendantur nepotes, vel an appellatione parentum comprehendantur alij ascendentes, dic per gl. & Doct. in c. 2. j. de ver. sig. & vide gl. in verbo, liberi, in cle. vn. de baptismo. vbi plenè p Docto. maximè per Petrum de Ancharano. illa etiam gl. tractat, an appellatione filiorum veniant bastardi, vel alias illegitimi, ď quo etiam ibi per Doct. & Bar. in l. fi. C. de verb. sig. & in l. 2. ff. de his qui sunt sui, vel alie. iur. & per gl. in c. statutũ. in verbo, volumus. de hęret. in 6. vbi latè per D. Domin. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Contritio confitentis posset esse adeò magna vt ille qui cõfitetur posset meri absolutionem citra aliam pœnitentiam sacerdotis.*
Rubor, quem quis patitur in confitendo, est maxima pars pœnæ, & multũ proficit in remissionem.
2 *Delictum commissum calore iracundiæ non excusat.*
Delictum commissum tempore furoris non est punibile, & quare.
3 *Occidens parentem, vel filium punitur secũdum leges, etiam in terris ecclesiæ.*

CAP. I.

VENIENS. Mulier occidens sponte filium debet perpetuò in monasterium detrudi, & in ipso tempiternam pœnitentiam agere, si tamen timetur de incontinentia datur, vel saltem non denegatur sibi licentia nubendi. & loquitur hæc decret. in foro animę. secunda pars ibi mandamus.
¶Casus literalis. Quædam mulier filium de quodam suscepit, ille verò improperabat eidem q̃ eius filius nõ esset, vnde ipsa diabolico furore accẽsa filium interfecit, vnde ipsa lachrimabiliter ad papam accedens petiit sibi impendi consilium salutare, mãdat papa episcopo loci. vt laborẽt eã inducere, vt ad aliqđ monasterium transeat, in quo pœnitentiam agat de commisso, si autem ad hoc induci non poterit det ei licentiam vt in domino nubat, quia tutius videtur vt nubat vni, quam inhonestè multos admit
1 tat. Bar. †No. 1. ibi lachrymabili confessione, &c. qualis debet esse pœnitentia in foro pœnitentiali. nam lachrymæ sunt signum contritionis interioris, & tanta posset esse confitentis contritio, vt sine aliqua pœnitentia imponẽda per sacerdotem mereretur integram absolutionem peccatorum. vt no. in ca. baptismi vicem. de cons dist. 4. & de pœni. di. 1. mensuram. nam maxima contritio est maxima pœna interior: sic etiam rubor quem quis patitur cõfitendo est maxima pars pœnę, & multum proficit in remissionẽ peccatorum. vnde multum proficit sæpe iterata confessio, sic de pœn. dist. 1. quem pœnitet. vide bo. glo. in c. perfecta pœni. ea. dist.
2 †Secundò no. q̃ calor iracundię non excusat à peccato a ex quo
a non tollitur sensus hominis, secus si induceret furorem. quia delictum commissum tempore furoris non imputatur ad pœnã, vel ad culpã. satis. n. punit suo furore. vt in cle. vnica. de hom. & 3. q. 9. indicas. & 15. q. 1. in prin. No. 2. q̃ non est suadenda omnino religio ei de cuius incontinentia timetur, imò melius consulitur vt
3 matrimonium cõtrahat. 13. dist. nerui. †In gl. 1. in fi. dic q̃ fm leges, occidens parentem vel filium acerrima pœna punitur. nam insuitur culeo. i. in sacco corio, cũ cane, simia, gallo gallinaceo & vipera, & proiicitur in mari, vel in flumine, & si ibi non est mare, vel flumen, tunc portatur ad syluas à feris animalib. lacerandus, & imponitur ista pœna vt sic viuus careat vsu omnium elementorũ, & superstiti desit cęlum, & mortuo terra, & fit ista mixtura istorũ animalium ad maiorem pœnã. quia canis naturaliter fugat simiã, & simia gallum, gallus viperã, & cum vipera nõ inueniat refugiũ intrat corpus illius. De iure aũt canonico nõ imponim⁹ hãc pœnã mortis. vt sniam. ne cler. vel mona. sed licet ista gl. dicat q̃ punitur vt hic dicitur. & in c. fi. s. e. dic hoc non simpliciter verum. sed ista iura loquuntur in foro animæ, vbi tantum imponitur pœnitẽtia vt satisfaciat Deo quem læsit: licet inforo contentioso etiam fm canones imponitur grauis pœna: nã videmus q̃ pro simplici homicidio etiã non qualificato clericus deponitur. vt in c. cũ nõ ab homine. de iud. & quod ibi dixi. 1 tẽ in homicidio qualificato: vt in eo qui fecit aliquẽ interfici per assassinũ ecclesia imponit magnã & grauissimã pœnã, vnde diffidit eũ cũ bonis suis, & sic impune põt occidi: de quo dic vt in c. 1. de hom. lib. 6. vñ colligerem q̃ aut laic⁹ cõmisit hoc crimẽ, & supposito est tẽporali iurisdictio ni eccleſię. & tunc mãdabit ecclesiasticus iustitiã facere, vt in c. fine cle. vel mona. lib. 6. & puto quòd talis punitur pœna legali, q̃ de iure canonico, nõ reperitur pœna talib. apposita, ergo recurrẽ dum est ad ius ciuile. vt in c. 1. de noui ope. nun. Aut est clericus, & tunc etiam existimo quòd deponi debeat, & sine alia incorrigibilitate tradi curiæ seculari. nã si pro simplici homicidio fit depositio, & detrusio in monasterium. vt in c. cum non ab homine. de iud. iuncto c. tuæ. de pœnis. debet pro isto homicidio qualificato imponi grauior pœna, sed grauior pœna non inuenitur. ergo cũ non habeat ecclesia quid vltra faciat relinquit eum iudici seculari. arg. præal. c. cum non ab homine, & hoc quia dolosè, vel apensatè interfecit parentem, vel filium, secus vbi non esset tanta culpa, & circa hanc pœnã vide quod dixi, in c. at si clerici. & c. cũ nõ ab homine s. de iud. licet doct. hic tangentes hanc materiam vidé
b tur aliud sentire. b

ADDITIONES.

a ¶Non excusat à peccato. Adde, quòd quãuis fracundiæ calor nõ excuset à delicto, vt l. si non conuicij. C. de iniuriis. facit tamen ita delinquentem minus puniri. ita no. in l. 1. C. si quis impe. male. & in l. famosi. ff. ad leg. Iuliam maiest. Bar. in l. fin. & ibi bonus tex. & Ale. ff. ad l. Iuliam rep. Archi. 2. q. 3. ca. Euphemium. §. nondum. & 16. q. 1. c. inter Hebraicum. Aduerte tamen quod Spe. in tit. de accus. ver. quid si vocaui te. videtur tenere, quòd omnino excuset. Zach.
b ¶Sed cõis opinio est in contrarium, vt dixi in c. ad abolendam. s. de hæret. vbi etiam gl. tenet quòd nisi in certis criminib. clericus tradatur curiæ seculari. idẽ tenet gl. & Doct. in c. cum non ab homine. s. de iud. Sed Abb. Sic. in c. at si clerici. in prin. in 1. charta, ibi ad rertium, quæ sunt crimina actuali degradatione digna vsq; ad fi. illius prin. post Per. de Ancha per multa argu. nixus est probare quòd ,p quocũq; crimine graui qualificato clericus debet degradari, & tradi curiæ seculari. & mouetur inter alia per istud c. & per c. nouimus. de verb. sig. & istã opinionem in plurib. locis fit mauit. s. in c. cũ nõ ab homine. de iud. & in c. ad abolendã. s. de hæret. & hic in c. tuæ. j. de pœnis. & in c. nouimus. de verb. sig. Sed à cõi opinione nõ recedendũ, præsertim quia in materia pœnali debemus sequi opinionem mitiorem quãdo Doct. sunt d. scordes, vt dicit Host. & Docto. in c. 2. de cogna. spirit. & videtur probari

¶commun

Universidad de Deusto

SVMMARIVM.

1 *Committens detestandum crimen videtur diabolico furore accensus.*
2 *Diuortium non est concessum inter virum & vxorem, etiam quod vnus ipsorum communem filium interfecerit.*

CAP. II.

INTELLEXIMVS, Mulier occidens filiū propter hoc à viro separari non debet, sed alia pœnitentia sibi imponitur: & loquitur de foro animæ, vt dixi in præcedent. c. Casus literalis. Quædam mulier diabolo instigāte filiam suam occidit propter quod dominus terræ maritum ipsius ipsam compulit abiurare, significatū fuit hoc do. pa. vnde mandat dicec. eſo quatenus sup hoc ita prouideat, q̄ de commisso excessu pœnitentiam agat, & saluti suę & filiorum consulatur, & non obstante iuramento prædicto eā viro suo restituat, ita q̄ filios suos possit liberè gubernare. Bert.

1 †No. 1. ibi furore diaboli. q̄ committens detestandum facinus videtur diabolico furore accensus. 6. dist. c. testamentum. §. sed pensandum. nam dæmon sed suggerit peccatum mentib. hominum. 16. q. 2. visis. No. 2. q̄ propter crimen etiā grauissimum ex quo criminosus venit pumēdus vltimo supplicio nō debet separari ma

2 trimonium coniugib. remanentib. in seculo. † Vltimò no. specialius, & q̄ vxor non potest à marito dimittti propter homicidium etiam in cōem filiam commissum. nam Deus tātum excipit cām fornicationis, de hoc 32. q. 7. in c. hi, qui. & c. 1. de diuo. Sed oppo. & videtur q̄ ista mulier debet puniri vltimo supplicio. vt dixi in c. præcedenti. Sol. hic non aperitur, qualiter sibi præceptum fuerit, sed eccla de hoc se nō intromittit cum laica sit, sed tantum cognouit de matrimonio q̄ spectat ad ecclesiam respectu pœnitentiæ imponendæ in foro animæ quæ imponitur sm circunstātias peccati. vt in c. Deus qui ecclesiam. de pœn. & remiſ.

SVMMARIVM.

2 *Pœnitentia aliqua imponi debet vbi probabiliter dubitatur de peccato. In pœnis interpretatio est fienda, & in quibus hæc regula habeat locum.*

CAP. III.

DE INFANTIBVS. Se summat, imponens pœnitentiam parentum circa quos pueri reperiuntur oppressi. Casus literalis. infantes aliquando reperiuntur mortui cum patre & matre in lecto: nec apparet vtrum à patre vel matre oppressus sit, vel q̄ pria morte defunctus. Quæritur quid sit in hoc casu agendū patri vel matri. Respon. papa parentes non debent esse inde securi, nec sine pœna verumtamē discretio pietatis debet adhiberi vbi non fuit voluntas, sed euentus mortis cā. Si verò eos interfecerūt scire debent se grauiter deliquisse. Quidam dicūt q̄ pœnitentiā triū annorū debēt agere, quorū vnū peragāt in pane & aqua. B. No. 1. ꝫ collocantes paruos filios prope se in eodē lecto. nā hoc fieri nō debet. nā dicit canō, q̄ parētes hortādi sunt ne hoc faciant. 2. q. 4. c. consuluisti vbi bo. tex. & si aliter faciāt, sunt in graui culpa adue

1 niente casu aduerso. † No. 2. q̄ vbi probabiliter dubitatur de peccato debet imponi aliqua pœnitētia. in ꝫriū tū facit quia in pœnis nitior interpretatio est fienda. in regula. in pœnis de reg. iu. li. 6. dic, q̄ in foro contentioso, pcedit ꝫrium, sed in foro animæ a vbi tū agit de salute animę habet locum quod ibi dicitur: vt fiat durior interpretatio: quia illa tutior. vide bo. gl. in c. 1. de sęru. & q̄ Inn. de restib. c. cū tu. Vltimò no. pœnitentiam imponendā in ca-

b su dubij q̄. s. dubitatur an parentes fuerint in culpa, an ne: & facit iste textus in fi. ꝫ consuetudinē quorundam locorum in quib. hoc casu publica imponitur pœnitentia & solennis. de qua in c. in capite. l. dist. quod fieri non dēt, nā illa pœnitentia imponi non debet nisi crimē adeo graue sit q̄ cōmoueat totā vrbē, vt in præalle in c. in capite. In gl. 1. ibi cum culpa graui precedēte. Exēplū sm doc. q̄ parentes collocarūt apud se paruos filios quod facere nō debēt, vt in præal. c. consuluisti. Cuius verò culpa est, q̄n nō apud se collocauerunt, sed in loco remoto nulla potest culpa assignari q̄n reperitur mortuus in cunabilis. nā tūc aliqua pœnitētia propter dubiū poterit adiungi, quia forte per prius minorem diligentiā adhibuerūt parentes, forte nimis restringendo mēbra, vl nimis curiosè extendendo. vnde in hoc casu eligatur pars tutior & in pœnitentia imponenda valet multū arbitriū discreti sacerdotis. vnde sm circunstantias potest augere, vel minuere pœnitētiam etiam iure expressam, & taxatam, vt in c. Deus qui. de pœ. & remiſ.

ADDITIONES.

¶communis opinio in d. c. cum non ab homine. Vbi dicitur quòd pro delicto quantuncūque graui nō debet tradi curiæ seculari, ni si sit īcorrigibilis, & tex. ille dicit quòd hoc procedit in furto, periurio, homicidio, & quocunque alio crimine, ecce tex. ille non facit differentiam inter crimē maius, & minus. Nā certū est quòd homicidiū est maius periurio. & adulterio. & tū ibi non fit differentia inter vnum, & reliquum, ergo non debet fieri eadem ratio ne differentia inter crimen qualificatū, & nō qualificatum. Itē ille tex. dicit quòd idē seruandū est in aliis criminib. ergo, &c. Stemus ergo regulę, nisi quatenus reperiamus exceptū, ad idem in c. tuæ. ī. de pœn. Vbi clerici pro magnis criminib. debent degradari, & detrudi in arcta monasteria ad agendā perpetuā pœnitētiā. Ille ergo tex. facit regulā in magnis sceleribus, debet ergo intelligi indistinctè, siue illa scelera sint qualificata, vel nō. ad idē c. ad abolendam. ī. de hæret. vbi in crimine hæresis quod est maius cæteris aliis, non traditur clericus curiæ seculari. nisi quando non vult pœnitere, & tamē certum est quòd crimen hæresis est maius quolibet alio crimine qualificato. ad idē xvij. di. nec licuit. Vbi pro crimine grauissimo quis nō traditur curiæ seculari, nisi sit contumax. Ad istud c. resp. quòd hic non dicitur, quòd clericus occidens filiū propriū sit tradendus curiæ seculari. ad ca. j. de homic. invj. resp. quòd ille text. loquitur in casu specialissimo, vt patet ibi. Præterea ibi non dicitur quòd clericus diffidatus sit tradendus curię seculari. Ista enim stant simul quòd clericus possit impunè occidi. & tamen si capitur gaudet priuilegio fori. nec ipso priuandus est nisi sit contumax. Nam facilius perditur priuilegium canonis. si quis suadēte. quàm priuilegiū fori, vt vidistis ī. c. j. §. de apostа. Ad c. nouimus. de verb. sign. resp. quòd ille tex. dicit quòd quis est tradendus curiæ seculari quando est degradat⁹ propter crimen damnabile, & pōdera bene illum tex. qui dicit q̄ tunc est tradendus, quando est degradatus, sc. actualiter, nam ille tex. loquitur de degradatione actuali, quod patet, quia ille tex. loquitur de degradatione per quam clericus exuitur priuilegio clericali. sed ad illam degradationem nunquam est perueniendum, nisi contra incorrigibilem, vt in d. c. cum non ab homine. & 17. di. nec licuit. aliàs in c. non licet. dicitur ergo delictum damnabile & damnosum, quando clericus est incorrigibilis. Vnde tene cōmunem opinionem. Alex. de Ne.

a ¶In foro animæ. Adde q̄ si contrariū fiat faciens incurrit peccatum mortale, vt notat Bal. in c. fi. de præscrip. Et ad hoc multa accumulat Fel. in c. auditis. vers. limita secūdo. §. de pscrip. Seb. Sap.

b ¶Vide omnino tex cum gl. 23. q. v. excommunicatorum. Vbi dicitur, quòd si quis interficitur ob feruorē catholicæ fidei sic est meritorium. tamē quia aliquid dubietatis potest interuenire ex humana fragilitate disciplina matris ecclesiæ non est deserenda, & sic debet imponi pœnitentia tali, qui meritoriè interficit hæreticum, vel excōmunicatum & hoc quia in dubiis tutior pars est eligenda. Alex. de Ne.

¶De infantibus, & languidis expositis. Tit. xj.

¶Continuatio Rubricæ.

¶Quia exponētes infantes, & languidos eos quasi occidūt, ideo post rubricam præcedentem subiicit istam.

SVMMARIVM.

1 *Pater priuetur patria potestate, & dominus dominica, si filios, vel seruos ex posuerunt, vel hoc fieri ratum habuerunt, vel alimēta eis denegauerunt, si fuerint languidi, alias secus. nu. 2.*
3 *Alimenta præstita alicui, siue sit affinis, siue non, an & quando repetantur.*

CAP I.

SI A PATRE †Potest sic summari. Infans expositus à patre, vel alio, eo consentiente, vel ratum habente hoc ipso à patria potestate liberatur. Idem in seruo, & liberto qui ob prædictā cām liberātur dñica potestate. & idem iuris est in p̄dictis languidis cuiuscunque ætatis sic expositis, vel cum eis alimenta denegantur. hi tamen qui prædictis alimenta præstiterint nullum ius in eis acquirunt. Casus literalis. Si à patre, vel ab alio patre sciente infans expositus fuerit cōtra officium pietatis, hoc ipso filius à ptāte patris est liberatus. cum hoc casu libertus efficitur ingenuus, & seruus in libertatem eripitur. & hoc idem intellige de languidis prædictis expositis cuiuscū que ætatis fuerint, vel si alimenta alicui de prædictis personis. s. filiis libertis, & seruis languidis negari contigerit. veruntamen qui hos suscipiunt propter hoc in eorum personis ius aliquodvē dicare non possunt. Ber. No. j. tex. quòd quo ad expositionem huius cap. paria sunt patrem exponere, vel alium, eo sciente, & etiā nomine patris, vel etiam non nomine patris, & patre postea ha-

a bente ratum. a ¶Not. 2.

ADDITIO.

a ¶Sed contra istum text. fortiter facit c. cum quis. de senten. excō. in 6. vbi dicitur quòd si quis verberauerit clericum, & ego gaudeam, ex hoc gaudio non sum excommunicatus, etiam si ratam haberem percussionē clerici, quia ex quo ille verberauit nomine suo, ꝫprio, nō possum ratū habere qd noīe meo, ꝫprio non est gestū, & idē dicitur in l. si seruus. ff. de precar. Sed dic qd ex quo §. filius ex

¶No. 2. bonū casum in quo pater pp delictum suū priuatur pa-

a tria ptāte. a ¶Itē no. 3. q̄ dispositio huius c. ꝫcedit ēt in filijs. nā cùm pater patria ptāte priuetur, sequitur q̄ c. loquatur de legitimis, quia non legitimos non habet in ptāte. vt insti. de nup. §. ali

b qñ. & no. in c. cū haberet, de eo qui dux. in mat. b ¶ † Vlt. not. ca

c sum, in quo pater c vel dñs priuatur patria ptāte, vel dñica, dene gando alimenta filio, vel dñs seruo. Sed est dubium nūquid iste tex. debeat intelligi indistinctè, siue denegantur eis sanis, siue languidis. Gof. intellexit indistinctè dicēs istos tres casus æquipara ri. s. exponere infantē, & languidum cuiuscunque ætatis, item de negare alimenta. Sed In. Host. & Vin. restringunt hanc literam. quādo denegantur eis languidis. Azo in sum. huius ti. quod mihi placet. nam maius delictum & magis detestabile est denegare alimenta languidis, quàm sanis, & ideo grauiori pęna afficiēdi sunt parentes vel dñi. Item in iure expressum est ꝫ parentes impiè de negantes alimēta filijs. vt in l. j. §. si quis liberis. de liber. agn. & in

d prælle. c. cum haberet. & ideo cessat ista pœna. nam in dubio minor est interpretatio fienda quo ad pœnam incurrendam. vt in regula in pœnis, & in reg. odia. de reg. iu. lib. vj. d & multum pōde ra literam, q̄a loquitur de infante: habet ergo locum hoc. c. vsq; ad 7. an. quia infantia durat vsq; ad illud tempus, vt in c. literas de

3 ætates. ¶ † In gl. in ver. liberatus. ibi, sed restituet expensas. sed ad uerte. quia gl. non declarat quas expensas. sed gl. in c. vlt. 88. dist. dicit, q̄ repetantur expensæ factæ circa puerum in addiscēdo aliquam artem, non autē alimenta. vñr. n. cā pietatis facta, ideo non subiacent restōni, vel repetitioni. l. alimenta. C. de neg. gest. no. 12. q. 2. sacrorū. vt idem vī velle Io. And. hic recitando. sed tex. vī in oppositum in l. j. C. e. tit. vbi fit mētio etiā de expensis circa alimenta. & licet loquatur in seruo exposito idem eadē rōne in filio, & fortiùs. sed pro opi. glo. multū facit l. patrē. C. de nup. vbi in vno casu tm̄ reseruat repetitionē alimentorū, qñ. s. expositus nō vult ducere in vxorem filiam nutritoris: ergo rr non repetūtur. Sed potest dici q̄ aut alimenta sunt præstita ab eo, qui ad hoc tenebatur, vt puta ab ecclesia, & debet alere hos pauperes: & tunc non est locus repetitioni, etiā precedente protestōne, vt in præall. c. sacrorum. & l. alimenta. C. de neg. gest. & qd ibi not. aut sunt præstita ab eo qui tenebatur, & tunc aut à coniuncto, & præsum

e ptio est q̄ voluit donare. nisi fuerit protestatus. ita loquitur l. Nesennius. ff. de neg. gest. eaut cessat rō cōiunctionis, & tunc aut nutritor fuit protestatus q̄ ipse intendebat repetere. & in dubio re petit oēs expensas. vt in d. l. Nesennius. aut non fuit protestatus, & sic fecit causa pietatis, & hoc constat saltē ex cōiecturis, vt qa erat homo diues vel liberalis. vt tunc non repetit alimēta, nisi in casu. vt d. l. patrem. & hoc casu procedit dictū gl. aut non constat q̄ fecerat causa pietatis, & repetit oēs expensas, & sic procedit l.

f j. & de hac mā. vide bo. gl. in præall. c. fi. fvbi de hoc. In gl. pe. ibi si monasterium ipsum expulit. Concludo ergo q̄ aut solus Abbas expulit, & non debet puniri monasterium, quia delictum personæ, &c. vt in regula, delictum. de reg. iur. lib. 6. aut monasteriū expulit. & dicit Gof. q̄ anteq̄ aliud monasterium ingrediatur acquirit primo: secus si post ingressum. hoc vltimum placet, licet dubitem de primo. nā si fuerit expulsus de monasterio legitimè, non videtur amplius habere communionem cū illo monasterio. ar.

g ca. ne pro cuiuslibet. 16. q. 1. ergo est sub potestate episcopi. g

ADDITIONES.

❋ filius exponitur patre sciente, licet non exponatur nomine patris, pater censetur exponere ex quo non cōtradicit, & scit cum verberauit clericum me sciente, & valente impedire, sed nolente hoc impedire: quia mihi placet quòd verberetur. nā sum excōicatus, vt no. Doct. in c. quantæ. ī. de sent. excōicationis. sic etiā dicendum est, q̄ si filius exponitur patre sciente, videtur per dolū hoc permittere, & officium pietatis relegare. ex hoc ergo punie

a tur. Alex. de Ne. a ¶Verum est quod regulariter procedit arg. de filio ad seruum, & econtra, adeò q̄ si fieret lex noua loquens de vno extenderetur ad alium, etiam si esset lex exorbitans, cum filius & seruus de iure antiquo æquiparentur, probatur hoc in l. si quis seruo. C. de furt. tamen aliquando filius, & seruus non comparantur, nec de vno ad alium procedit argumentum, de quo dic, vt Inst. qd cum eo. §. fi. seruus autem & libertus vel filius, & libertus non compa

b rantur, nec procedit argumentum de vno ad alium, nisi vbi reperitur expressum, & sic intellige istum tex. Alex. de Ne. b ¶An appellatione filiorum comprehendantur illegitimi. do remissiones in Rub. ī. tit. prox. in apostilla. Alex. de Ne.

c ¶Pater. Vide de hoc gl. in verbo. abiicit. in l. necare. ff. de lib. agn. de Bellentz.

d §. Idem dicit D. car. & hoc tene, licet But. videatur aliter dicere. Et dic q̄ versic. vel alicui eorum. venit continuatiuè ad versic. quod de prædictis. q̄ loquitur de filijs, seruis, & libertis cuiuscun quæ ætatis languidis. Vnde etiam versic. vel alicui eorum. debet intelligi quando alimenta denegantur languidis. tamen ille ver. secundum Doct. comprehendit etiam infantem. dato q̄ non sit languidus: nam comparatur languido, cum nesciat inuenire alimenta. ex hoc sequitur, q̄ si quis denegat alimenta infanti per dit ius patriæ, & dominicæ potestatis. Item si denegat alimenta eis maioribus infante, si sunt infirmi. vt hic in versi. vel alicui eorum: sed si sunt sani pater non perdit ius patriæ potestatis ex quo est maior infante, & sanus. in simili dicitur de libertis, & seruis maioribus infante: nam & si denegat eis alimenta, non propterea eripiuntur in libertatem, vel ingenuitatem. Inn. Host. & commuiter Doct. Alex. de Ne.

e §. Hoc procedit, nisi in libris suarum rationum scripserit expēsas, & in eis nominauerit pro debitore illum, cui fecit expensas, vt in l. Nesennius. de neg. gest. vel nisi ille qui alitur, aliqua bona haberet: quia tunc in dubio videtur expendere de bonis illius, qui recepit expensas, vt dicit Bart. in d. l. Nesennius. idem in l. fi. ff. de pet. hær. Alex. de Ne.

f §. Istam distinctionem facit etiam But. & quis teneatur alter filium, an filius, vel mater: & apud quem sit alendus, vide glo. in c. 2. ī. de conuers. in fi. vbi etiam per Doct. & ibi habetur, an faciens expensas, vel alimenta, possit repetere. de quo etiam plenè per Doctor. in l. 1. & in l. alimenta. C. de neg. gest. Nunquid si expositus decedit ab ītestato, an ille qui nutriuit eum succedit illi, dic q̄ non, vt in l. nutritoribus. C. commu. de succes. & idem de hospitibus dicendum est. nam si existens in hospitio decedit ab intestato, hospes non succedit, vt in auth. omnes peregrini. C. commu. de succes. Alex. de Ne.

g ¶ Tu fac tres Casus. Primus, quando monachus est fugitiuus: non tamen est expulsus de monasterio, & tunc acquirit monasterio, hoc tenet gl. in ca. abbates. 18. q. 2. & Inn. in c. cum olim. el 2. in glo. sua. quæ incipit, & malè. de priui. Secundus casus, quando est expulsus: & tunc, si à solo Abbate est expulsus, planum est q̄ adhuc monasterio quærit: quia factum prælati, non nocet ecclesiæ. Sed si à prælato, & capitulo expellitur, tunc si quærimus postquàm est ingressus aliud monasterium. & tunc clarum est, q̄ acquisita post ingressum intelliguntur esse secundi monasterij, & in hoc concordant omnes. Sed de acquisitis ante ingressum secundi monasterij, dubium est, quia Doct. hoc videntur velle q̄ quærat primò, donec sit ingressus secūdum. Sed Bartholomęus Brixi. in Dominicali, esto q̄ monachum, indistinctè tenet, q̄ non quærat primò, ex quo Abbas cum capitulo illum expulerunt, vel reuertentem ad monasterium salua ordinis disciplina, recipere noluerunt. & hoc tenet Ab. Sic. vt vidistis. Sed ego allego Inn. qui hoc tenet ad literam in c. cum olim. el 2. de priui. in glos. sua, quæ incipit, & malè. versic. sed si sit expulsus. vbi tenet, q̄ ex quo est separatus à primo monasterio per expulsionem, nil habet agere cum primo monasterio. Vnde est sub episcopo, & ei acquiret. & Doct. ibi videntur transire cum Inno. & idem videtur sentire Archid. 16. qu. 2. abbates. & Spec. de stat. monach versicu. 41. & hæc opinio mihi placet. Tertius casus est quando est licentiatus, vt transeat ad secundum monasterium, hoc casu dicendum est, q̄ non est absolutus à primo. & ideò si postquam est licentiatus vagatur, acquirit primo monasterio, cum ab ipso non sit absolutus postquam ingrediatur secundum, hoc tenet Spec. in tit. de sta. monach. versi. 42. & de hoc est glo. 16. q. 1. ne pro cuiuslibet. & de hac materia plenè dixi. in cap. fi. de regu. Nunquid autem si monachus, vel aliter professus est factus prælatus secularis, & succedit patri, vel alicui cognato, ita q̄ acquirit intuitu psonæ, an acquirat monasterio vel ecclesiæ, ad quam est promotus, dic vt in c. 18. q. 1. vbi est casus de ista opinione, vt in ca. 1. de testam. &c. cum olim. el 2. de priuil. Alex. de Ne.

a ¶De homicidio a voluntario, vel casuali. Tit. xij.

ADDITIO.

a ¶De homicidio. An aliquo casu liceat seipsum occidere, vide quæ scribit Anto. in capit. ex parte. lo vltimo. de sepul. Item an sit maius peccatum occidere bonum hominem, quàm malum, vide glos. & quod ibi not. in c. rebaptizare, de consecr. dist. 4. Item occidere animalia cauta, vel plantas, sit peccatum. vide Beatum Thomā. in ij. 2. q. 64. art. 1. Et in ea. quæst. art. 2. ponit an sit licitum occidere peccatorem. Et in ea. quæst. art. 2. ponit, vtrum id liceat priuatæ personæ, an solum publicæ. Item an membra ab occiso competant solum publicæ personæ, vide beatum Tho. ij. ij. q. 45 artic. 1. de Bellentz.

f ¶Cont.

Universidad de Deusto

¶ Continuatio Rubricæ.

¶ Viso de homicidio in specie competenter subijcit rub. generalem de homicidio: & quia homicidium quoddam est necessariũ, quoddam voluntarium. vt ff. eod. sicut dignum. ideò subijcit de vtroque.

SVMMARIVM.

1 *Immunitate ecclesiastica non gaudent illi qui in ecclesia propria commisse runt delictum præter ea quæ habendæ immunitatis.*
2 *Mors vbicunque in canonibus nominatur, intelligitur de ciuili.*
Mors quædam est sententia excommunicationis,

CAP. I.

a IQVIS, a non potest grauè summari, propter breuitatem, & lecturarum varietatẽ sed sm intellectum gl. h. d. Homicida ex proposito nõ gaudet immunitatibus ecclesiasticis. Sed iste intellectus non procedit de iure, vt in c. fi. de immu. ec. vt ff. dicam. imo potius debebat in illo ti. collocari. ideò ad alium intellectũ sic summari potest. Homicida ex proposito debet deponi ab altaris ministerio. Vel sic. Homicida incorrigibilis debet deponi, & tradi curiæ seculari, vt moriatur. Posset & aliter summari, vt ff. patebit. ¶ Not. secundum vnum in
b tellectum, q de iure diuino procedit irregularitas b quæ causatur ex ppposito, non autem illa quæ casu contrahitur, vñ illa vitor ex industria de iure positiuo. c ¶ Not. q industria qñq; sumitur
c detur inducta de iure positiuo. c ¶ Not. q industria qñq; sumitur in malam partẽ, vt hic: nam hic dicitur interficere p industriã. qñ paraunt insidias. Vñ verbum per insidias, declarat illud verbum p industriam, & dic industriam. i. ex proposito. ¶ †In glos. 2. in fi. ex
1 hac gl. colligitur primus intellectus, sm quem summaui, vt intelligatur rex. de laico fugiente ad ecclesiam, post homicidium per insidias perpetratum. vt propter atrocitatem delicti nõ gaudeat immunitate ecclesiastica, simile in publico latrone, & committẽte maleficium in ecclesia. hanc lecturã sentit etiam hic Abb. sed certè hæc lect. non est vera. & licet potuisset procedere olim in veteri testõ, quo tpe non emanauerant leges humanæ conferentes immunitatem ecclesiæ, hodie autem secus est dicendum, de quo in terris ecclesiæ debeat gaudere immunitate, allego text. apertum per locum à speciali in c. fi. de imm. ec. vbi dicitur q cõmittentes homicidium in eccl. vel cœmiterio ex ppposito, vt ibi quantur immunitatẽ non debent gaudere ea, vt puniatur in quo deliquerunt. nam quia violauerunt sacrum committẽdo ibi de lictum non debent à sacro defendi. & sic loquitur de homicidio ex proposito commisso. & sic priuantur immunitate, quia homicidium commiserunt in ecclesia. secus si extra, licet proposito. allego ad idem. cap. inter. eo. ti. vbi dicitur q fugiens ad ecclesiã quantumcumque graue delictum commisit non debet inuitus inde extrahi. cum casus huius c. fm hunc intellectum nullibi sit exceptus, & est lex Exodi, & non debemus stare regulæ generali. forte tñ, vt dicit Inn. procedebat iste tex. in altaribus veter. testa. quæ non erant tantæ authoritatis quantæ sunt nostræ. Danẽ ergo & alij intellectus per doc. vt intelligitur de mortuo per pœnitẽtiam, vel vt moriatur. ff. in peccatis suis, vel vt deponatur, qa
d depositio est mors ciuilis. dvt 2. q. 7. quia ergo. vel secundũ Host. posset intelligi de incorrigibili, qa debet post depositionem tradi curiæ seculari, vt in ca. cũ non ab homine. ff. de iud. Alij, vt Gof. intelligunt literam prout iacet, sed dicit, q non est hæc lex obseruanda, sed hic fuit posita, vt sciret, sed ꝙ hoc facit l. j. C. de v et. iu. enu & c. si apostolicæ. de præben. li. 6. nam omnia nostra facimus, quibus authoritatem nostram impartimur. ex quo ergo papa interserit ī hoc volu. hanc antiquam legem, & in prin. manda uit q deberemus hoc volum. vti in iudiciis & scholis, vnde videtur hanc legem comprobasse. Concludendo ergo possumus di-
2 cere, q hoc c. potest intelligi rã in laico. quàm in clerico. ¶ †Trimò potest intelligi in laico, vt cuellatur ab altari. i. ab ecclesia, & à communione fidelium per excõicationem. nã vbicũque inconibus fit mentio de morte, intelligimus de morte ciuili, & potest intelligi de morte. i. de sententia excommunicationis, vt optimè probatur in ca. per venerabilem. qui fil. sint legi. vbi lex antiqua incorporata in corpore canon. faciens mentionẽ de morte exponitur moriatur. i. per excõmunicationẽ. sniam, velut mortuus à cõione hominum separetur, & ille est ad tex. Fatẽdum ergo est tpe istius l. & quòd ad literam intelligitur de morte naturali ad hoc q leg. & no. 16. q. 1. placuit. sed postquam incorporata est in canonibus, tunc debet intelligi ciuiliter, qa canon nõ imponit mortẽ naturalem. imo prohibet clericum interesse, vt in
e c. sniam. ne cler. vel mona. e Secundò principaliter potest intelligi in clerico, qui propriè euellitur ab altari, cum ipse non sit affixus & obligat' altari. & potest intelligi hodie dupliciter. Primo de depositione, quæ est quædam mors ciuilis. Secundò posset intelligi de morte naturali, quando homicidium est ita qualificatum, vt non videatur sufficere ipsa depositio, tunc eñ debet deponi, & tradi curiæ seculari, vt moriatur. vt dixi in ca. 1. de his qui fil. occi. & plenè in c. at si clerici. de iud. vbi allego istum tex. pro concord. & c. nouimus. de verb. sig.

ADDITIONES.

a ¶ Si quis. Vide Bal. in l. data opera. C. qui acc. & Pe. de Anc. in regula, ea quæ in mercu. in 6. de Bellentz.
b ¶ Irregularitas. An, & quando irregularitas sit de iure diuino, vi de Fel. in c. fi. extra materiam. s. de maio. & obe. in ca. ad audientiam. versi. sed aduerte. ff. eo. Sebast. Sapia.
c ¶ Simile notabile colligit But. sed dicam in capit. si celebrat. de cler. exco. ce. eb. vbi Inno. & Doct. Alex. de Ne.
d ¶ Idem de renuntiatione: quia etiam ipsa est mors ciuilis, vt 7. q. 1. § ecce. & no. gl. in c. susceptum. de rescript. in 6. Quando autem mors ciuilis æquiparetur naturali, dicunt per gloss. in capit. placuit. 16. quæstione 1. & in d. ca. susceptum. vbi vide Dominic. Alex. de Ne.
c ¶ Sed iste intellectus Abb. Sic. mihi non placet: quia pro homicidio non debet laicus excommunicari: quia pro delicto non debet quis ab homine excommunicari, nisi sit contumax, vt dicit glo. 11. q. 3. nemo episcoporum. Non obst. tex. in c. per venerabilem. in fi. qui fil. sint legit. iuncto versi. rationibus. eod. tit. nam loquitur de contumace, vt patet in fine huius c. ibi, qui superbiens obseruare contempserit, mori præcipitur, & per excommunicationis sententiam velut mortuus à communione fidelium separari. Namdicitur per superbiam contemnere obseruare quando delinquens est contumax. & mihi placet in: ellectus Inno. iunctis verbis Goff. & Io. An. videlicet vt iste tex. loquatur de altari vetero ris testamenti. quod non erat tantæ auctoritatis, quantę sunt nostra altaria. Vñ bene dicit Io. An. qd fuit hic inserta. vt sciatur, nõ vt in foro canonico obseruetur. Nec obst. arg. Abb. Sic. quia nõ nunq; in hoc volumine inseruntur constitutiones vt sciãtur, nõ vt in foro canonico obseruẽtur, vt patet de iudi. nouit. versi. nec illud humiliter omittanus. potest etiã dici q ideò hic est inserta hæc litera ad ostendendum q pœna homicidij, est pœna mortis de iure diuino ad ostendendum q clerici homicidæ debent puniri pœna mortis ciuilis. i. debent deponi. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Fures possunt impunè occidi si non possint aliter capi.*
Tempore pœnitentiæ non debet quis vti cibis exquisitis, & voluptuosis.
2 *Occidens aliquem, vt liberet se & sua, non punitur, vel etiam vt liberet res tantum, & hoc vltimo casu non punitur, s. in foro contentioso secus in foro animæ.*
Potius debet quis sustinere iacturam rerum suarum q̃ aliquem interficere.
3 *Occidens illum qui de iure positiuo veniebat occidẽdus tenetur in foro animæ.*
4 *Irregularitatem, nec peccatum incurrit presbyter interficiendo aliquem ad necessariam defensionem sui corporis, secus rerum suarum.*

CAP. II.

INTERFECISTI. Imponit pœnitentiam occidenti latronem cum se poterat aliter liberare. Si vero aliter liberare se nõ poterat, non tenetur agere penitentiã, nisi ad cautelam. secunda ibi. si autem. Casus literalis. Dubitabatur circa furum occisores qua pœna essent puniendi. & rñdetur q si quis interfecit furem, vel latronem quẽ capere poterat absque occisione 40. dies in pane & aqua pœniteat, & alia facere debeat quæ in litera sequuntur. Si vero sine ocio liberãdo se & sua huiusmodi hominem interfecit consequetur indulgentiã: quia ad imaginẽ Dei factus erat. & si aliquid ieiunare voluerit bonũ erit, & eleemosynã faciat. Si aũt presbyter hæc eadem fecerit, non deponatur tamen quandiu viuit pœnitentiã agat. B. No. j. differentiam inter fur. & latronã potest dici sm Host. q nocturnus dicitur fur à furno. i. nigro, quia incidit in tenebris & de noc. Latro vero de die & datur versus. Tempore nocturno fur capit latro diurno. In iure tñ capiun-
a tur synonymè, seu æquiuocè. a †Not. 2. q. vbi latro, vel fur potest
1 comprehendi. non potest impunè occidi: & ex hoc debet limitari tex. iuris ciuilis in l. itaq; ff. ad leg. Aquil. & c. si perfodiens. ff. e. vt nocturnus latro possit occidi quando. s. non potest comprehẽdi sine occisione, & multum pondero literam ibi, comprehendi poterat, quia non refertur ad illum cui damnum fur conabatur inferre, sed loquitur generaliter. Ex quo infero, q licet nõ possit comprehendi de nocte, ex quo tamen fuit cognitus, & per iudicem

ADDITIO.

a ¶ Et quod capiantur synonymè, est tex. in ca. seq. & in c. susceptimus. & in c. tua. §. adulterium. ff. eo. Alex. de Ne.

cem possunt bona re haberi, q tunc non debet occidi etiam de iure ciuili. & facit pro eo qd no. Bar. in l. furẽ. ff. de fica. qd bñ no. nam eadẽ est ratio in fure nocturno q cognoscitur, & est soluen
a do sicut in iure diurno, qui non potest occidi, a qa cognoscitur. ¶ No. 3 ibi: paruis pisciculis. q tpe pniæ non debet quis vti cibis exquisitis, & voluptuosis, pro hoc vide bonum tex. 4. di. deniq;. nam cibi quadragesimales inducti sunt ad macerandum carnem & cohibendum libidinẽ, & concupiscentiam: ideo non debent
2 esse multum delicati, aliàs parum prodessent. ¶ † No. 4. singulari
b ter b rex. ibi te tuáque liberãdo. q tunc quis excusatur ab occisione furis etiam nocturni, qñ fecit, vt liberaret se, & sua. ergo p rebus tñ liberandis non licet occidere furem etiam nocturnum: nam ista ponuntur hic copulatiuè: non sufficit ergo altera pars:
c & ita tenet gl. 23. q. 3. in prin. Et aduerte c q nemo ponderat istũ tex. q sit ꝙ opi. legistarum, vt in præal. l. furem. & maximè ꝙ Bart. in l. j. C. vnde vi. dicunt tñ cõiter. q si bona aliter saluari non pñt, licitum est occidere furẽ. & pro illa opi. facit. text. in c. seq. vbi fit mentio de illa legeciuili. Sed saluando opi. illam legistarum possumus dicere, q in foro seculari contentioso procedit illa opi. p tex. in l præall. sed propter hoc non euitatur peccatũ: vnde in fo
d ro pniali debet imponi pnia d. vt ff. patur opt. hic, & p hoc optimè facit in simili qd no, in c. inter. 33. q. j. nam de iure ciuili patet potest occidere filiam adulteram, & etiam maritus certo casu. vt l. quod ait. & l. nec in ea. ff. de adulte. & tñ in foro animæ quò ad Deum peccat: imò imponitur eis grauis pœna, vt in ca. admonere. 33. q. 2. ideò gl. sing. in d. c. inter. dicit q pp confessionem iuris
e ciuilis non excusatur quis à peccato homicidij eqd intellige, nisi cõcessio sit rõnabilis, & diuino iure cõsonãs, & pro hoc tex. in c. suscepimus. ff. e. vbi dicitur q potius debet qs relinquere tunicã, & pallium, & sustinere iacturã rerum q̃ aliquem interficere. † Vl
3 timo collige, q inter gña bonorum, seu pia opera multum valet larga eleemosyna, & ieiunij, ex ieiunio. n. multa vitia cõprimun
f tur, & mens eleuatur ad contẽplationẽ. fm gl. in verb. thoro. in fi. intelligit ergo gl. tex. de thoro coniugali, vt sit sensus q debet abstinere à thoro coniugali. i. à cõiuge. tunc intelligitur. vt ipse nõ exigat debitum. potest intelligi secundò sm alios doct. de thoro
4 materiali, vt tpe pniæ non dormiat in lecto, sed in banco. † In gl. fi. in fi. ex hac gl. colligitur duplex intellectus ad finem literæ. Primus vt intelligatur qñ sacerdos interficit alium defendendo sua vt nõ puniatur ita grauiter, sicut si sine defensione cõmisisset homicidium. irregularis tñ est: sed cum eo potest dispẽsari circa beneficiũ. & no. gl. vt nõ liceat clerico interficere latronẽ pro rebus suis saluandis. sed si fecit, agitur secũ misericorditer, vt saltẽ dispẽsetur, vt retineat bñficiũ. Secundus intellectus est, vt intelligatur qñ sacerdos nõ poterat aliter euitare mortẽ, nisi interficeret suũ aggressorem, sed tenẽdo hunc intellectũ oportet intelligere, vt agat pœnitentiã ad cautelã, non ad necessitatem, quia sic interficiẽdo, nullũ peccatũ, nullãq; irregularitatẽ incurrit, vt ī cle. j. e. ti.

ADDITIONES.

a ¶ Sed Bar. in d. l. furem. dicit qd non est facienda differentia inter furẽ nocturnũ, & diurnum: nisi sm ea, quæ cõiter accidunt, quia cõiter non possunt res esse saluæ, nisi fur nocturnus occidatur. & cõiter accidit q res possunt esse saluę absq; occisiõe furis diurni: qa põt furtũ probari, & cogi ad restituendũ. Vbi aũt contingeret quòd res nõ possent esse saluæ nisi fur diurnus occidatur, posset occidi quẽadmodũ fur nocturnus. eodẽ mõ dicẽdũ est q nõ possit fur nocturnus occidi si res possunt esse saluæ, verbi gratia si res possunt ei auferri, vel sunt testes præsentes, p quos poterit probari furtũ. nec fur est persona fugitiua, pro hoc facit præallegata l. furẽ. quæ dicit q fur nocturnus non pt impunè occidi. nisi qñ euitari nõ potest absq; periculo, qd cõiter intelligitur. Vtrũ aũt liceat d iure canonico. Abb. Sic examinat in hoc c. Al. de N.
b ¶ Singulariter. Vtrũ pro defensione rerũ, liceat aliquẽ interficere absq; metu irregularitatis: de hoc vide Abb. in c. clerici arma. devita & hone. cler. vbi dicitur, q clericus pro defensione rerum
1 non debet occidere, vel mutilare, sed potest aliter verberare, vel percutere. Et ibi etiam ponit an pro defensione ꝓximi liceat clerico occidere. Et dicit, q aut clericus habet iurisdictionem & potest. Aut non habet, & tunc aut ille potest alias euadere, & tunc nõ põt per c. dilecto. de sen. exc. in 6. Et de q. hic posita, vide Abpost gl. in c. significasti el j. eo. & in c. sicut dignum. in prin. eo. Et an percutiens clericum pro defensione personæ sibi coniunctę, vel aliorum, sit excommunicatus, vide omnino Inn. in c. si vero el j. de sent. exc. Et de hoc an pro defensione rerum liceat ponere manus ad arma, vide omnino Ang. in l. qñ multa. C. ad l. Iulia. Et quantum ad id, q dixi de defensione coniunctorum, vide gl. in verb. iudicauit dare. in l. seruus nõ in omnibus. de aꝰ. & obli. Et vide tex. in c dilecto. de sent. excõ. in 6. Et in quantum dixi de defensione aliorum, vide gl. in c. in summa. § j. in verb. hactenus. 23. q. 8. & gl. in c. cum à Iudæis eadem cauta & q. Et q religiosi, & clerici non possunt ꝓ defensione rerum assumere arma. sed tñ fugere, tenet Hosti. in sum. de homici. §. qua pœna versi. verò quis facto homicidio. Et ad primũ q dixi de defensione socii, vi de Ab. in c. pũtium. vltra med. de cle. percuſ. Et circa id de defensione rerum, vide gl. 23. q. 3. §. j. in verb. fugiens. Et q liceat interficere pro defensione rerum, tenet Bar. in l. furem. ff. ad l. Cor. de sica. de Bellentz.
c ¶ Et aduerte: Ad hoc fundamentũ Abb. respõdet. Ias. in l. vt vim. versi. sed contra istam conclusionem. ff. de iusti. & iur. Seb. Sap.
d ¶ Pœnitentia. Vide Fel. in ca. j. de præscr. in c. quæ in ecclesiarum. de consti. Ang. de Are. in trac. malefi. in ver. che me hai adulterato lamia donna. Sebast. Sapia.
e ¶ A peccato homicidij. Alias multum dubitaui super veritate illius q. an occides illũ, qui de iure veniebat occidendus, teneaſ in foro conscientiæ, & hoc ideo, qd inuenio doc. ꝓrios. nam: Ias. in l. vbi pactum. C. de transa. tenet q non referens quoſdã idem tenere. Sed ꝓrium ipsemet voluit in l. vt vim. de iust. & iur. Veritas est ista, quã elicio ex dictis. Abb. hic, videlicet, q si occido illum, qui de iure natu. vel diuino poterat occidi, puta ad meã necessariam defensi. & tunc euitabo peccatũ, vt etiam vult Abb. ī c. olim. el. j. n. 17. s. de ref. spo. Aut ille poterat occidi de iure positiuo, vt banniti, & similes, & tunc teneo in foro animę istã ꝓrietatem, de qua s. posui latius in d. c. olim. sed nõ considerauit prædictam di. quam no. qa nullus ponit, & est vera, sicut deus est in cœlis. Aeneas de falco.
f ¶ Sed eleemosyna melior est, quàm ieiunium. quia sicut ad delẽdas infirmitates corporis reperiuntur multæ medicinæ, sed vna est excellentior aliis omnibus, vt dicit tex. in c. medicina. de pœ. di. j. Et duo sunt genera eleemosynarum vna spiritualis, alia temporalis: sed spiritualis dignior, vide tex. 45. dist. duæ. & de ieiunio beatus Hieronymus super Iohanne ca. ij. dicit, saccus, & ieiunij arma sunt pœnitentium, & auxilia peccatorum. & si ex duobus necessarijs vnum est subtrahendum, magis eligam ieiunium absque sacco, quàm saccum absque ieiunio. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Homicida qui interfecit aliquem ob necessariam defensionem sui, vel suarũ rerum non comprehenditur sub statuto loquente de homicidio.*
2 *Nox quando dicatur esse ad hoc, vt sciatur quando delictum sit commissum de nocte, vel die.*

CAP. III.

a SI PERFODIENS. a Non occiditur fur diurnus sine culpa, sed nocturnus sic. Et primo ponuntur verba Exodi, secundò verba Auguſt. exponentis secunda ibi, intelligitur. Nota. j. q. potest fur appellari nedum quando furatur de nocte, sed etiam de die, vt clarè probatur hic. & facit pro eo quod dixi. s. c. proxi. vt fur, & latro sumantur æquiuocè, & sunt synonyma. ¶ Not. 2. quæ occisio hominis licita non pertinet ad homicidium, quia homicidium sm cõem vsum loquendi sonat in delictum, licet aliud sit secdũ vocabuli ethymologiam: & optimè facit ista litera ad
b statutum inhabilitans homicidam ad certum actum, vt commit
1 tens homicidium licitum non includatur sub statuto. b quod be
c ne no. ¶ †Vltimo allegat ista litera ad probandum, quòd dies, c dicatur

ADDITIONES.

a ¶ Si perfodiens. Vide no. in l. non minorem. C. de transac. Et circa istum furem nocturnum, vide omnino quod not. Bar. in l. furem. ff. de le. Cor. de sica.
b ¶ Idem sentit hic But. & ad hoc facit quod notat D. Car. ff. e. lator. vbi sentit quòd homicida casualis cessante culpa non dicatur homicida. Alex. de Ne.
c ¶ Statuto. No. q committens homicidium licitum, non dicitur committere homicidium, quod no, propter statutum. vide c. ille gladium. 23. q. 3. vbi non dicitur capere gladium ille, qui iustè capit gladiũ. & vide Bal. C. ex quib. cau. inf. irro in l. decu. An. Barto.
c ¶ Quod dies. Vide Bal. in l. vnic. C. de emend. Iust. Cor. & Ange. in l. j. C. de cust. reo. Bal. & Sal. in l. fi. C. de his quib. vt ind. Bal. Inno. & Alexa. in l. Titius. §. Lucius. ff. de lib. & post. Alb. de Ros. in 2. parte statut. q. 7. Pau. de Ca. Alex. & Iaso. in ic. more Romano. ff. de fer. Seba. Sapia.
c ¶ Qd dies. Not. q statuta magis puniunt maleficia. de nocte commissa, quã de die. Et vide q plenè no. in c. 2. de fer. & gl. in ca. j. de cõse. dis. 3. Et quid si quis sit in loco vñ non auditur cãpana, vtrũ in nocte ibi repertus puniatur, vide Per. de Anc. in repe. ca. canonum. de consti. in 6. princ. quæsito. ver. & in ista materia. Et quæst. hic positam, in terminis ponit Bal. post Bar. & Pau. de Cast. in l. Ti

Universidad de Deusto

dicatur post ortum solis vsque ad occasum. Et adducitur litera ad quæstionem statutorum Italiæ, quæ communiter duplicant pœnam committentium maleficium de nocte: quidã interfecit aliquem in crepusculo, vel aurora, quando erat aliqua claritas diei, licet adhuc non esset super terram. nunquid dicatur maleficiũ commissum de die vel nocte. facit iste text. inquantum attribuit actum diei, dum taxat post ortum solis: an verò dicatur fur nocturnus, & non diurnus, ad idem ca. j. de treuga, & pace. de offi. de lc. consuluit. In contrarium, facit iste tex. ibi quod poterat discernere. & c. tunc ergo dicitur dies cum quis potest alium discernere, sed immediatè post occasum solis, vel parum ante ortum solis. ita discernitur quid, sicut post ortum, vel ante occasum: ergo

a debet attribui diei. Item nox dicitur à tenebris, dies a luce: a sed de sero saltem aliquantulum post occasum solis est claritas, & ñ tenebræ: ergo non potest dici nox. Posset etiam argui quòd iste casus sit omissus à statuto, quia propriè illa hora non est dies, neque nox: quia non sunt tenebræ sicut in nocte, neque claritas, sicut qñ sol est super terram: ergo relinquitur sub terminis iuris cõmunis: vt in c. susceptum. de reser. lib. 6. l. commodissimè. ff. de lib. & posthu. Io. An refert hanc quæstionem fuisse disputatam, & determinatam pro prima parte, & illã sequitur Bar. in l. aut facta. § ipse. ff. de pœn. non tamẽ alleg. Io. an. hic tenere oppositum. nam Io. An. dicit primò aduertẽdũ, an in loco sit aliquid signũ cã pœnæ distinguens nocte à die prout cõiter est in istis ciuitatibus popularibus: & tũc istud seruãdũ, aut cessat tale signũ, & erit arbitrarius, vnde iudex ꝑsideraꝭbit an esset tãta claritas. vt attribuatur diei. an tãta obscuritas, vt attribuatur nocti. In dubio dicit mitiorem partẽ eligendã, & cõiter cũ hoc dicto trãseũt canonistæ: licet Ant. nõ facit mentionẽ Bar. & hoc dictũ mihi non placet, & pro eo facit in ar. qa dicimus de Hermaphrodito, vt attribuat illi sexui, in quo magis caleſcit, vt l. queritur. ff. de statu. hom. & ca. si testis hermaphroditus. 4. q. 3. Itẽ ratio legis est ꝑsideranda. vt patet hic ibi. qa poterat discerni &c. vbi oprimè probat, qd dies dr post ortum solis; qa poterat discerni. vbi ergo est tãta claritas ꝙ possit discerni debet illud tps attribui diei, & idẽ dicẽdũ ī obscu

b ritate. ¶ In gl. in ver. legibus. in fi. & de hac materia dicetur. ī. eo. significasti. aliquid no. Bar. in l. j. C de vi. aliquid in cap. olim. s. de resti. spo. & est bo. text. pro vltima opinio. gl. in l. si ex plagis. §. tabernarius. ff. ad l. Aqui.

c ¶ Quæro quid intendit litera ibi, quomodo. So. dicit Io. An. exponendo siue se defendat, siue non. ad hoc c. tua. ī. eo. quasi velit ista litera ꝙ fur nocturnus possit impunè occidi, siue se defendat, siue non, sed puto debeat intelligi secundum ea quæ dixi in cap. proxi. vt not. Barto. in l. furem. ff. de sicar. quando scilicet fur nocturnus non potest comprehendi sine occisione, & intellige prout dixi in c. præcedenti. nam quò ad pœnitentiam videtur dicendum, vt ibi dixi.

ADDITIONES.

§ Scius §. Lucius. ff. de lib. & posth. vbi concludunt, hoc casu in dubio semper faciendam esse interpretationem, vt potius sit dies, quam nox. arg. regulæ, in pœnis. in 6. Et vide etiam de hac quæst. Bar. in l. qui duos. §. hæc conditio. ff. de manu. test. & l. j. §. hoc autem senatus. ff. ad Syl. & per Bal. in l. fin. C. de his, quib. vt indig. Et qd si statutũ dicat, nullus vadat de nocte sine lumine post sonũ talis campanæ, an habeat locum in illo, qui iuit sine lumine, non credens pulsatam campanã. vide Alb. in 2. parte statu. circa prin. q. j. & 8 incip. Item statuto cauetur ꝙ nullus vadat sine lumine, &c. Et ibi in q. proximè sequenti ponit vtrũ illa pœna habeat locum in illo qui vadit in nocte Veneris sancti, quo tempore nõ pulsantur campanæ. Et adde hic Bald. in l. 2. circa fin. verti. nemo latè dubium. C. quib. res iudica. non nocer, vbi dicit, ꝙ delictum factum in tempore indifferenti, debet interdum puniri, tãquam de die, non tanquam de nocte, licet diceret ꝙ fuit de nocte, & aliꝰ quòd fuit inter noctem, & diem, isti testes non ꝓbant, quia sunt singulares. Et dicit menti tenendum. Et si statutum magis punit furtum factum de nocte, quam de die. si testes dicunt ꝙ fuit de sero an puniatur tanquam factum de die, an tanquam de nocte vide Albe. in ij. parte statutorum. q. 21. de quo vide Anto. elegantissimè post Io. An. c. cum dilecti. versic. dubitari solet. de dolo, & contuma. & Barto. in l. j. §. eo autem. ff. ad Sillania. vbi omnino vide. Adde hic quod no. Bal. in ca. j. porro. quæ fuerit prima cau. benef. amit. & Ang. in l. j. C. de cust. reo. Item quando dicatur aliquid factum de nocte, vel de die. & an illa pulsatio cãpanæ extendatur ad locum tantum. vnde potest audiri, vide omnimo Sal. post Iac. But. in l. non minorem. C. de transact. & vide Sali. in l. fi. C. ad Sillanianum. & melius Bald. d. ca. cum dilecti. de dolo, & contuma. de Bellentz.

¶ A luce. Vnde dicatur dies, ponit Io. And. in ca. alma. §. fin. super glo. in verbo Assumptio. de senten. excõmu. in 6. vbi dicit ꝙ dies dicitur à dian, quod est claritas. de Bellentz.

b ¶ Sed Abb. Sic. non refert rectè Bart. Nam Bar. in loco præalleg. dicit ꝙ inter diem, & noctem non est dare medium, vt in l. hæc verba. ff. de verb. sign. Item dicit Bart. ꝙ potest esse serò, quando adhuc sol est super terram. sed est in actu recedendi de proximo, & tunc dicitur esse dies quando sol est super terram. quandoq; sol recessit, & non est super terram, tamen quia de proximo recessit adhuc remanet aliquod lumen propter claritatem cœli, & tunc est nox, quia sol non est super terram, sed de proximo est venturus, quia cœlum iam albescit, & tunc est nox, vt in l. Titius §. j. ff. de lib. & posthu. sed cum primum sol incipit esse super terram, tunc est dies. & consulit Bar. ꝙ assessor, seu iudex faciat declarari in accusatione sed ꝙ vel testes declarant cum dicunt de cœlo, an fuerit ante, vel post occasum solis, & cum dicunt manè, an fuerit ante, vel post ortum solis. quod si nihil esset declaratum, in dubio deberet fieri interpretatio in benigniorem partẽ. in l. si præses. ff. de pœn. D. autem Card. hic dicit ꝙ sol dicitur esse super terram, quando absque lumine noctis, vt sunt luna, & stellæ, vel absque lumine artificiali possunt res discerni per visum, nam licet dicamus solem occidisse, quando eius radij nobis videntur occidisse, tamen non dicitur ex toto occidisse, nisi quando penitus desinit illuminare terram. Constat autem, quòd etiã post occasum aliquandiu remanet terra illuminata, & similiter ante ortum aliquantulum illuminatur. nam licet non videamus radios, tamen iam suum operantur effectum, & dicit hoc esse quod vult. Ioã. And. dum dicit hoc esse arbitrarium. Pro opinione Bar. multum facit præallegata l. hæc verba. ff. de verb. sign. quæ vult quod inter diem, & noctem non sit dare medium. Item l. j. C. de custo. reo. quæ dicit qd reuertitur dies à primo solis ortu, & c. j. de treuga, & pace. vbi dicitur ꝙ dies incipit in ortu, & finitur in occasu. Ego tñ pro concordia opinionũ dicerẽ, ꝙ dies dr vsque ad tenebras noctis, vt in c. consuluit. in fi. de offi. deleg. si ergo sint tenebræ, licet sit aliqualis lux, dr nox: nec tũc res possunt bene discerni. & hoc est qd considerauit statutũ imponens maiorem pœnã qñ maleficia de nocte committuntur, & hoc vult iste tex. quia tunc res possunt discerni qñ ortus est sol. ergo ante ortũ solis: licet sit aliqualis lux nõ possunt res discerni: qd si res bene discernitur non dr esse nox, licet nobis videatur solẽ nõ esse adhuc ortũ, vel occidisse, & ita intellige istũ tex. hoc tñ intelligo nisi in loco esset signum distinguens diẽ à nocte, vel eꝯ, vt dicit Io. And. In dubio aũt tene mitiorem viã, nã dicit lex, non puto illum errare qui in dubiis causis ꝯ fiscũ respondit, vt in l. non puto. ff. de iur. fisci. Sed quid si dicit statutum, ꝙ pœnæ duplicentur si maleficium fiat de nocte. Item ꝙ similiter duplicẽtur in platea. Item si maleficiũ fiat in festo S. Herculani. Item si maleficiũ fiat à nobili. modò quæritur si nobilis commisit maleficium de nocte, & in platea, & in festo S. Herculani: an debet pœna quatuor vicib. duplicari. De hac quæstione, vide Bar. in l. fideicommissa. §. si quis decẽ. ff. de leg. 3. & in l. sanctio legum. ff. de pœnis. Alex. de Ne.

c ¶ Vide etiam But. in l. j. §. cum arietes. ff. si quadr. paup. fe. dic. & in l. qñ multa. C. ad l. Iul. de vi. Nam hæc iura probant, ꝙ semper est imputandũ illi, qui primò aggressus est, vel voluerit aggredi, & qui repercussit præsumitur fecisse causa defensionis, vt in dictis iuribus. de quo videbitis in d. c. significasti. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum quantumcunque generale non comprehendit illicita.*
2 *Promittere propriè quid sit.*

CAP. IIII.

a CVM IVRAMENTO. a ¶ Iuramentum generale non extẽ

1 ditur, vt quis teneatur ad homicidiũ. vel sic. Sub generali pollicitatione seu promissione etiam iurata non venit illicitum. Casus literalis. Herodes cum iuramento promisit puellæ saltanti dare quicquid peteret illa, etiã si dimidiã partem regni postulasset. Puella, illa consilio ac iussu matris petiit caput Io. & accepit. dicit Hieron. si pp iuramentum hoc feciſſe dicatur: nunquid si patris, vel matris postulasset interitũ facturus esset hoc, vel nõ: quasi dicat nõ feciſſet. ergo qd non feciſſet in suis, contẽnere debuit in ꝓpheta. Ber. No. 1. de significatione huius verbi pollicitus. nã dicimur polliceri qñ nõ præcedẽte rogamine, aliqua, ꝓmittimus. ꝓ priè enim

ADDITIO.

a ¶ Cum iuramento. Ad exornationem huius text. vide multa per Ias. in l. ita stipulatus, magna. versic. 3. principaliter aduerte. n. de ver. obl. post Alex. ibi. Sch. sap.

priè enim promittere est præcedente rogamine. & sic etiam differt pollicitatio à pacto nudo: quia pollicitatio est vnius, pactum duorum, l. pactum. ff. de pollici. no. gl. in cle. ne romani de iureiu.

2 ¶ †Not. 2. quod sub genera'i iuramento non venit illicitum. cõ cor. c. j. de iureiu. libr. 6 & c. quintauallis. & ca. veniens. s. cod. ti. de iureiuran.

SVMMARIVM.

1 *Homicida dicitur etiam ille qui dat sortilegia, sine malias, vel venena ad bibendum, ad hoc ne soboles nascatur.*
2 *Homicida est ille qui dat ad bibendum pocula amatoria: si illa quæ sumpsit mortua est, licet præter intentionem dantis.*
3 *Irregularitatem non incurrit homicida mentalis.*
Animam sumunt masculi in vtero matris post 40. dies, fœminæ vero post octuaginta.

CAP. V.

1 SI ALIQVIS. †Homicida est qui facit, vel dat sortilegia, vel venena sterilitatis. Casus literalis. Postulabatur q pœna esset infligenda facienti, vel danti sortilegia, vel sterilitatis venena. Et respõdetur, ꝙ si qs causa libidinis explendę vel odio hominis, aut mulieri aliquid fecerit vel dederit ad potãdũ, vt nõ possit generare, vel concipere, vel ꝙ soboles non nascatur: vt homicida teneatur. Bern. ¶ Not. 1. ar. quod ex sortilegio potest quis reddi impotens ad generandum, vel concipiendum. pro hoc facit litera ibi: aliquid fecerit, &c. nam cum postea submittit. vel ad potandum, &c. infertur ꝙ primum dictum intelligatur quando hoc facit per incantationem. No. 2. ꝙ dispositio huius tex. procedit siue quis fecerit hoc, causa explendæ libidinis, siue odij mediatione. pone exemplum in primo fm Io. And. mulier forte est talis q̃ non decet apparere prægnantem, vnde procurat hoc fieri, vt possit vacare libidini. dic ꝙ aliqui faciunt pp paupertatem, vt euitent sobolem, licet matrimonium ad hoc sit institutũ pp pro creandam prolem. exemplum secundi qñ facit ex odio, vt succedat forte ab intestato, vt instituatur ab illo decedente sine filiis,

2 vel forsan, vt vxor sterilis sit inuisa marito vel eꝯ. †Sed quæritur quid si non ex odio, sed amore. dicit Vincen. ꝙ idem: & dic ꝙ isti

a qui dant poculum amatorium grauiter puniuntur a ¶ si tamen quitur mors, licet ꝯ intentionem, tenentur de homicidio. vt in l.

b si quis aliquid. §. qui abortionis ff. ad leg. Cor. de sicar. b In gl. prima in fine, ibi. quantum ad pœnã legalem. tñ grauius puniũtur si habebant animum. de quo dic vt in iurib. allegatis in prin. gl.

3 † In ea gl. ibi, sed non est irregularis. Nota ex hoc, & ex eo quod sequitur in gl. & non contrahitur irregularitas: nisi actu homo interficiatur ex sola. n. voluntate non est, quis irregularis. quod tenet Gof. licet aliud senserit Io. gl. decretorum de pœni. dist. 1. c.

c periculosè. c sed potest saluari opi. Io. in irregularitate indispensabili, quando dicatur partus animatus vel non, vide 5. distin. in

d prin. & gl. in versi. 40. quæ dicit ꝙ post 40. dies partus est anima tus in masculo, in fœmina verò post 80.

ADDITIONES.

a ¶ Puniuntur. Adde Io. de Ana. cons. j. And. sicu. cons. 27.

b ¶ Et ideo tex. istum intellige, qñ non sequitur homicidium. Si. n. ille, qui recepit poculum, vel aliud simile moreretur, dans deberet vltimo supplicio puniri. etiã si nonnecis, sed causa amoris dedisset, vt dicit rex. in d. §. qui abortionis. & etiam talis esset irregularis, iuncta notata per gl. magnam, in c. seq. Sed aduerte, quia nõ videtur iste rex. procedere, dũ dicit ꝙ talis dans, vt homicida, tenetur quantum ad pœnam legalem. Nam fm leges talis debet puniri pœna mortis, nisi sequatur homicidium. Nã in d. §. qui abortionis. in 1. resp. dicitur ꝙ humiliores dãnantur in metala, honestiores in insulã relegantur, amissa parte bonorũ. In 2. resp. aũt dicitur, ꝙ si ex hoc homo, vel mulier perit, dans debet puniri vltimo supplicio: qñ ergo non sequitur homicidiũ, dans non punitur pœna capitis. ad idẽ l. si mulierem. ff. de sic. vbi mulier sibi vim faciens, vt partus nondũ formatus obiret debet in exilij mitti. ad idẽ l. 1. ff. de pœnis Ergo malè dicit iste tex. dũ dicit, ꝙ cẽsetur homicida quantũ ad pœnã legalem, sed dic ꝙ licet talis non puniatur pœna capitis: tamen censetur homicida quantum ad pœnam legalẽ, quia punitur lege Cornelia, de sicar. nam pro homicidio voluntario non imponitur semper pœna mortis secundũ leges, & si est de sublimibus deportatur omnibus bonis ademptis. sed si est de humilioribus capite priuetur. l. intelligis. & leg. j. ff. de sicar. Et ex hoc nota, quòd plus punitur dãs poculum abortionis, vel amatorium quàm directè occidens: quia hic non indistinctè afficitur vltimo supplicio, si mors ex eo sequitur, siue sit nobilis, siue non. Item quando quis directè facit homicidiũ nõ tenetur pœna mortis nisi sit in dolo. in lege ff. de sicar. Ille verò tenetur. etiam si dolo malo non fecerit, vt dicit tex. in d. §. qui abortionis. & ideò differentia est, quia in dante poculum augetur pœna propter malum exemplum tollẽdum, pro hoc facit l. pen. in fi. de sicar. & adde quæ habentur ī eo. sicut. Alex. de Ne.

c § D. Card. dicit ꝙ etiam si quis habeat propositum occidendi, etiam si perueniat ad actum propinquum: si tamen non occidit non est irregularis idem tenet Archid. de pœn. dist. 1. periculosè. idem Gof. & Doct. hic communiter sequuntur, & remittit se D. Car. ad clem. si furiosus. de homic. Alex. de Ne.

d ¶ Dies partus. Et hoc non fuit in Christo qui statim quòd fuit in vtero matris Mariæ, fuit animatus. ita dicit glos. notabilis in verbo Vnitas. in cle. 1. de sum. trini. vbi etiam glo. dicit quòd hic dicitur de Bellentz.

SVMMARIVM.

1 *Pœna quando non reperitur limitata est imponenda secundum circunstantias delicti ex quibus pœna, vel augetur, vel minuitur.* 2.
Socians homicidam animo occidendi licet manum non apponat si tamen ex causa mors secuta est, tenetur ferè pari pœna sicut homicida.
Incitans aliquem ad homicidiũ, homicidio inde secuto, punitur vt homicida.
3 *Delictum mentale etiam in foro conscientiæ mitius punitur quàm actuale.*
4 *Consentiens in foro animæ mitius punitur quàm agens.*
5 *Socius criminis præsumitur qui cum possit non obuiat delicto.*
6 *Consentire delicto, & auxilium præstare censetur etiam ille qui custodit res delinquentium.*
7 *Peccatum non remittitur ex eo solo quod quis restituit rem furatam.*
8 *Restitutio malè ablatorum in certis personis sufficit quod fiat pauperibus, etiam per illum qui abstulit, & occupauit.*
9 *Delictum si fuerit pluries ab vno perpetratum cum eodem, an teneatur pro vno, vel pluribus delictis.*
Peccata sunt grauiora, quanto diutius infœlicè animam detinent alligatã.
10 *Irregularitatem incurrit clericus ex solo consensu, & auxilio præstito ad homicidium, licet ipse manum non iniecit.*
11 *Mandans an teneatur de delicto.*
12 *Homicida potest per papam dispensari, vt postea promoueatur ad sacros ordines, licet hoc cum difficultate concedatur.* 1. *in minoribus autem per episcopum dispensatur. infra. eo. proxi. in vlt. not.*
13 *Papa non dispensat contra legem diuinam.*
14 *Irregularitatem non incurrit clericus si aliquẽ interfecit ne interficiatur secus si ad defensionem alterius, vel rerũ suarum, vel vbi necessitas fuit. euitabilis.*
15 *Consulentes vel auxilium præstantes an, & quando teneantur etiam vnus pro omnibus in foro tam pœnitentiali, quam contentioso, ad omnimodã restitutionem totius damni.*
Interdictum vnde vi, & actio de dolo, non dantur cõtra consilium dantem nisi principiali non existente soluendo, vel si contra eum non potest agi.

CAP. VI.

SICVT DIGNVM. a Præmitte pro intellectu istius ca. ꝙ papa mandauit episcopo Exonen. quatenus absolueret omnes occisores beati Tho. & alios qui fuerant in eius morte culpabiles, episcopus verò commissarius reperit varios, variis culpis adstrictos. vnde dubitauit de pœnitentia iniungenda tempore absolutionis, & ob hoc consuluit Papam, qui sibi respon. vt habetur in litera, & aliter non summat Io. An. propter prolixitatem

1 literæ. †Sed potest sic summari. de §. in pœnitentia imponenda iudex debet attendere circunstantias, ex quibus augetur vel minuitur delictum. h. d. vsque ad §. illi autem qui animo. Socians homicidam animo occidendi, licet manum non apponat, si tamen ex causa mors secuta est, tenetur ferè pari pœna cum homicida. h. d. vsque ad §. illi etiam qui non, vt ferunt, &c. qui sociat homicidam tantum animo prohibendi, ne impediatur, tenetur paulò minori pœna. h. d. vsque ad §. qui verò se asserunt, &c. Incitans alium ad homicidia minus punitur, quàm homicida: secus autem si incitauit ad certum homicidium, nam, eo secuto, tenetur, vt homicida. hoc dicit vsque ad §. hi quoque. Custodientes sarcinas occidentium, scientes eos esse sicarios non sunt immunes

VDDITIO.

a ¶ Sicut dignum. Vide Baldum in l. non ideò minus. C. de accusationibus de Bellentzi.

Universidad de Navarra Biblioteca

munes à pœna homicidi.hoc dicit vsque ad § eos insuper. Occupans bona occisi non per hoc tenetur de homicidio & non sufficit occupati quòd eroget illa pauperibus,cum potuerit illa restituere eis,quotum contat esse.h.d. vsque ad §. illis preterea &c.Participantes interfectoribus in excõicatione diuersimodè puniuntur,iuxta modum participatiõis.h.d. vsque ad §.clericos. & in isto §.vsque ad fi.ponitur pœnitentia clericorum præstantiũ prædictæ morti consilium,auxilium, vel fauorem. ¶ Casus literalis Rex Angliæ ad suggestionem quorundam fecit occidi archiepm Cãtuariẽ.quorũ quidam venerunt ad confessionem ad episcopũ Exon.qui fuit eps Exon. qualiter cum illis esset agendum.Respõdit ei pa.determinando pœnam de illis, & oĩbus suis adhærentibus,vt clarè ex tex.capere possis quem per te vide.Ber.

2 ¶ † No.j.in prin.multas circunstantias quæ attendi debent per sacerdotem tempore pœnitentiæ imponendæ quæ habent augere vel minuere delictum,vt quantitas delicti, & qualitas,ætas de lin quentis,scientia,sexus,conditio,vt si sit seruus,vel liber,secularis vel religiosus,in sacris constitutus, vel in minoribus, & sic de similibus.Item tempus dilecti.an tempore orationum,vel ieiuniorum, & locꝰ,an in loco sacro,vel religioso,vel prophano,& sic de similibus,vide bo.tex.de pœ.di.v.in prin.dic etiam ꝙ principaliter debet attendi animus delinquentis.nam fm qualitatem cõtemptus mensuramus quantitatem reatus. de quo vide bonam gl.in c.cum quidam.de iureiu.& in c.homo christianus.40.dist. Et ex his infertur,ꝙ pœnitentia est regulariter arbitraria,non enim põt dari certa regula cum fm veritatem animorum & circũstantiarũ maior,vel minor sit pœnitentia iniungenda. & obstãc ãm in pœnitentiis etiam iure taxatis põt sacerdos recedere, & aliam pnãm arbitrari,vt in c.Deus qui:& qd ibi no.de pœn.& remis.& in ca.mensuram.de pœni.di. 1.& vide ibi bonam gl.quid si sacerdos in arbitrando imponat minorẽ pœnã debito,ita,ꝙ malè arbitretur.Põt etiam sacerdos ex ptãte sibi ꝓmissa aliquantulum dispensando minuere de pœna debita, vt est pulcher text. Augustini.de pœn.dist. 1.quem pœnitet.& ideo bonũ est,vt sacerdos in impositione pœnæ dispenset cũ confitente, circa residuũ

3 pœnæ si maior esset imponenda.† In §.illi autẽ not.1.singulariter istum text.licet ad hoc non solet induci,ꝙ etiam in foro pœnitentiali ex sola voluntate deliberata cõmittẽdi delictum delicto non secuto,licet per impotẽtiã facti non debet quis puniri,sicut si delictum actu fuisset perpetratum.& sic etiam quo ad Deũ voluntas mala non habetur ꝓ facto.sed minori peccato,& minori pœna adstringũtur.per hoc vide notabilẽ.gl.in c.si cui.de pœnit. dist. 1.Iura ergo,quæ videntur innuere oppositũ intellige quod

a supplicij differũt,nã ꝓsummatio operis aliquid addit.ª &hoc voluit iste tex.ibi si de illa captione mors eius secuta fuisset, &c.qd

4 bene notabis.†Secundò intelligo ꝙ præstans topẽ ad delictum.

b ex quo non fuit principalis,videtur aliquãtulum minori pœna puniendus.hoc no.pro limitatione illius regulæ facientes,& cõtentient.s.&c.nã vides hic tex.notabilẽ alleuiantem in foro ani

c mæ pnãm in ꝓsentiente.ᵇ quod bene no.¶ In §.illi etiam.&c.no. qd præstans opẽ,vt delictũ non impediatur non tenetur tãta pœ

5 na in foro animæ sicut qui delictũ principaliter cõmisit. † Item

d colligeꝙ non obuians delicto cum põt præsumitur socius d de iuramentis.& sic tenetur quis ad repellendum iniuriã inferendã

e ꝓximo.ad hoc de sent.exc.c.delicto.lib.6.& 23.q.3.qui põt.e In §. qui vero.no.ꝙ prouocans aliquem in odiũ,ad detrimentũ alterius,delicto postmodũ inde secuto,tenetur delicto,nã ꝙ prouocans ad odiũ in genere nõ tenet de delicto postmodũ perpetrato,sed minori pœna.secus si incitauit aliũ ad aliquod ꝓcificũ

6 delictum post perpetratum.¶ † In §.hi quoque no.ꝙ præstans ali

f quod auxiliũ quantumcũque modicũ in delicto cõmittendo tenetur.et si custodit vestimẽta delinquentiũ.ᶠ ¶ † In §.eos. not.ꝙ

7 occupanti bona alterius nõ ꝓdest sola restitutio,sed pro delicto iam cõmisso debet imponi pnã.nõ ergo solum remittitur peccatũ ex sola restitutione ablati,sed etiam debet imponi pnã ꝓ

8 iam cõmisso.† Item no.ar.opti.ex eo.tex.ꝙ obligatus ad restitutionem liberatur restituendo pauperibus non superstitibus illis, quibus faciendа est restitutio illa,& facit eleganter iste tex.ꝓpin.ꝙ nõ ad eũ spectet restitutio,& distributio malè ablatorũ, sed miemet qui occupauit potest pauperibᵍ restituere, & in foro

9 animæ liberatur.de quo plenè dixi in ca.cũ sit.§.de iudæ.¶ † In §. illis.no.ꝙ participans excõicato est puniẽdus plus vel minus secundum tps participationis.Ex quo infertur,ꝙ quanto quis magis perseuerat in peccato,tanto est maior pœnitentia imponenda. Debet ergo sacerdos considerare tempus perseuerantiæ in delicto,& facit pro quæstione,quam ponit gl.in c.imitare.vj.qu. 1.nunquid pluries delinquens cum eadem muliere teneatur ex vna,vel multiplici fornicatione.nam perseuerantia aggrauat, vt hic patet.& dicit alibi text.ꝙ tantò sunt grauiora peccata,quantõ diutius infœlicem animam detinẽt alligatã, vt in c.cum in ecclesiæ.& in c.non satis.de simo.ꝙ in c.fi de consue.Item considerantur alia,de quibus hic in tex.¶ † In §. clericos.no.clericũ de ponendum,non solùm ex homicidio facto commisso,sed etiam ex solo consilio ad homicidium committendum impenso. Item si clericus exhibet præsentiam suam ad homicidium cõmittẽdũ efficitur irregularis,si ergo clericus vna cum aliis vadit ad impugnandum aliquem,efficitur ipse irregularis, licet homicidium ꝑ alios fuerit perpetratum , & licet ipse non apposuerit manum. de quo vide bonum dictum Inn.in c.pen.ĩ.eo.vbi dicam.¶ Item

g not.ꝙ depositus non potest in ecclesia separatim cantare. vide

11 quod no Inn.in c.fi.de excess.præla.g ¶ † In gl.in versi.consiliũ.h

h no.gl.quæ magistra est in sua materia.& ad hanc materiam adde gl.not.

ADDITIONES.

a §ꝝ Vide omnino tex.in c.super tribus sceleribus.de pœn. dist.ij. Alex.de Ne.

b ¶ Quod præstans.Vide quando teneatur opem præstans,per Bar. in l.in rixa.ff.de sicar.Alexã.in l.is qui opem in apo. ff. de fur. latè Ang.de Are.& Ang.Ariminen.in trac.malefic.in vers. dicto malefitio semper astitit.& latè Bart. Verone.in consi.j. incip.scio magnificè.& in consi. 2.incl.super casu homicidij.Seba.Sapia.

c §ꝝ Sed in foro contentioso tenetur eadem pœna regulariter,vt dicit Bart.in l.is qui opem ff.de fur.fallit tamen in aliquibus casibus vbi minus puniuntur præstantes opem quàm principales. de quo dic,vt per Bal.in præal.l.is qui opem.& in l.in furti. & l.is qui.eo.ti.Alex.de Ne.

d ¶ Socius.Adde an non obuians delicto, teneatur vt faciẽs Lud. Roman.cons.317.

e ¶ Nunquid autem tali imputetur quòd ad irregularitatẽ,vel quòd ad excommunicationem.tex.notab.23.q.vlt.in fi.videtur probare quod non.sed dic,vt per Doc.in c.quantæ.de sen.exc.vers.qui verò.Alex.de Ne.

f ¶ Bar.in præal.l.furti.ff.de fur.dicit ꝙ assistens malefactori,vt habilius maleficium committat tenetur tanquam præstans opem. Sed non est dubium,quòd ille qui tenet vestimenta malefactoris in ipso actu,quo facit maleficium censetur hoc facere, vt habiliùs perficiat.ergo debet teneri tãquam præstans opem, in vers. eos. Alex.de Ne.

g ¶ Dicit tamen Hosti.ĩ.eod.ad audientiam & ibi refert Do.Car.in textualibus super verbo,minoribus, ꝙ si dispensaret cum irregulari , vt posset ministrare in minorib. potest lectionem legere, & per se responsoria cantare,nisi propter enormitatem delicti, hoc interdicatur à Papa.Sed ille tex.loquitur quando cum eo dispensatur.vt possit in minoribus ministrare.Vnde puto ꝙ si in casu huius ca.dispensaretur.cum irregulari,vt possit ministrare in maioribus possit lectiones legere,& responsoria separatim cantare.& dicit Host.hic ꝙ hæc litera hoc vult dicere,ꝙ non potest versus responsorij per se:sed nec ipsum responsorium cum versu dicere in tertia,vel aliis horis canonicis , quod aliàs posset ex dispensatione episcopi,ĩ.eo.ad audiẽtiam.in fi.quasi dicat,quod isto casu episcopus non posset dispensare in minorib.ordinib.dicit tamen Host.quòd quicquid dicatur hic præter psalmodiã tacitam,non videtur istis aliquid aliud reseruare.Sed D. Car. dicit ꝙ primum est verius,vt verbum separatim aliquid operetur,vt in c.si Papa.de priuil.in vi.& ratio est fm eum quare prohibetur cãtare separatim,pp specialem honorem.qui videtur fieri talibus, cum datur eis locus cantandi separatim lectionem.& responsoria.Alex.de Ne.

h ¶ Consilium Quando quis ex consilio teneatur. vide Ang. Are. & Auguſt.Arimi.in trac.malefic.in verbo Sempronium mandatorem.Bar Vero.in cõs.27.incip.requisitus.Alex.cxcvj. incip.circa primum in 2.vol.latè Fel.& Deci.in c.j.§.de offic.dele.post Abbatem.ibi.Seb.Sap.

h ¶ Consilium. An statutum loquens de homicidio manu commisso.habeat locum in mandante,adde quod plenè scribit Abb. in ca.mulieres.de sent.excom.vbi latissimè scripsi. Et vide quod notatur de hac quæstione per Pet.de Ancha.in reper.c.canonum de const.in vi.principali quæsito. ver. hoc subiungi potest.An autem tale statutum habeat locum in præstante opem. Abb.dicit,quòd non,in c.si culpa.ĩ.de iniur.Et vide quod ibi notaui. Et si statutum loqueretur de committente homicidium, nõ habet locum in illo,qui habuit ratum homicidium suo nomine commissum,per id,quod non interuoluit Bal.in l.si vxorem. C.de cõditio.inser.vbi dicit,quòd si statutum dicit procuratorem nõ admitti,sine mandato non valebit processus,licet dominus postea ratum habuerit. Et ad quæstionem hic positam per Abbа.adde

✻ quod no

gl.no.Inno.ĩ.e.ad audientiam.& in c.pen infra eo.& dicit hic Io. And.quod assessores fori ciuilis in multis vtuntur hac gl. inducẽtes eam ad intellectum statutorum punientium homicidas : vt verificentur etiam in præcipientibus fieri homicidium.pro hoc l.si quis id quod.ff.de iurisd.om.iud.a & ca.si quis suadente. 17.q. 4.iuncto ca.mulieres.de sen,exc.vide no.per Bart.in l.aut qui alter.§.hæc verba.ff.quod vi aut clã.& in l.hæc verba. ff.de adul. & in l.non solum.ff.de iniur.& dicit Io.An.hoc procedere,nisi statutũ aliquid exprimat per quod videatur requirere homicidium reale,vt si dicit,si quis homicidium manu commiserit,vel cnse, vel quid simile:tunc statutum non comprehendit mandantem, alle.c.in nostra.de iniuriis,quasi velit dicere quod statuta sint stricti iuris.vnde debent intelligi in proprio casu, & est notabile dictum si est verum:sed ad præsens dubito per c.si quid, præall. vbi dicitur si quis manus iniecerit &c. & sic exigit iniectionem realem.& tamen in illa pœna cõprehenditur mandans, vt in c.mulieres.de sen.exc.sed de materia vide latiùs in locis præall. & ali-

b quid in d.ca.muliere.tene tamen menti b dictum Io.An. c ¶ † In

c ea gl.ibi:cum tali,nunquam dispensatur,d ista gloss.sentit ꝙ cum

d homicida voluntario nõ põt dispensari,etiam per papam.& pro ea facit:quia irregularitas causata ex homicidio videtur de iure diuino:iuxta illud dõicum,Non ædificabis mihi tẽplum:quia vir sanguinis es tu,vt in gloss.ista habeẽ.& de consc.dist.j.in prin.sed papa non dispensat cũ legem diuinam.25.quę.1.sunt quidam.Sed

e Host.hic & cõiter doc. tenet oppositum e dicentes,ꝙ iuradicentia ꝙ cum homicida non dispensatur,debent referri ad difficultatem:quia de facili non dispensatur cum talibus: imò cum magna difficultate:tamen papa dispensare potest si vult:quia videt sibi permissum à lege diuina,vt in c.proposuit.de consec. præb. Item in veteri testõ reperitur dispensatum cum Phinees nepote Aaron,qui commisit duplex homicidium:tũ postea sibi permissum fuit administrare diuina.Item Paulus apostolus homicida fuit:& tamen postea ministrauit,& assumptus fuit in apostolum, vnde præsumendum est Deũ voluisse:vt etiã vicarius suus possit ex causa dispensare.facit qd no.Inn.de voto ꝙ sup his.& hoc no.

13 † In ea.gl.de misericordia toleratur.dic de misericordia.ĩ.de dispensatione:quia requiritur dispensatio. & placet hoc dictũ gl. Host.tñ refert quosdã tenere,ꝙ post per actã pœnitentiã poterit iste in susceptis ministrare:sed ad maiores ordines nõ promouetur sine dispẽsatione,vt in c.statutũ.alleg.in gl.varietas ergo opi-

14 furgit ex intellectu illius ca.opinio tñ gl.est tutior,vt exigatur di spensatio.† In ea gl.in fi.licet.n.interantiquos olim essent discretiones,qñ homicidium esset cõmissum ex necessitate ineuitabili,vt quia non valebat clericus aliter euitare mortẽ,hodie determinatũ est in cle.vnica e.ti.vbi dicitur ꝙ talis nullã irregularitatem incurrit.Posset ergo talis clericus immediatè post occisionẽ ministrare.& licet gl.ponat exẽplum nimis strictè de clerico tenẽte gladiũ in manu ad defendendũ se à pagano irruente in eũ, tñ dic magis latè, ꝙ siue Christianus,siue saracenus aggrediatur clericum.& clericus non valet aliter euitare mortẽ, nisi suũ aggressorem interficiat,occidendo nullã irregularitatẽ incurrit.vt

f in d.cle.vnica.f facit l.vt vim.ff.de iust.& iure.& ibi planè ꝑ Doct. secus vbi clericus aliũ interficit pro defensione proximi.nã tũc

g irregularitatẽ incurrit,quia hoc permittitur clerico pro euitã

h da morte propria.nõ aũt pro salute alterius.hĩdẽ dicẽdũ vbi pro reb.saluandis cõmisit,efficitur.n.irregularis.vt in c.suscepimus.ĩ. eo.idem vbi necessitas nõ fuit ineuitabilis,vt quia poterat se aliter liberare,q̃ occidendo.& idẽ putó si poterat fugere,sed si non poterat fugere.adeò ꝙ si interfecit aggressorem,non tenetur,vt no.Bar.in l.j.C.vñ vi.& in l.furem.ff.de sica.tñ secus vr in clerico,

i quia potiùs debet pati iniuriam,quæ irrogatur ex fuga,i quàm ita exar

ADDITIONES.

✻ quod nõ.Alb.in 3.parte statu q.44.De qua etiam vide Lud. Roma.in l.si is qui pro emptore.ff.de vsucap.& gl.in verbo,Persona liter.in cle. 1.de vita,& honesta.cleri.de Bellent.

z ¶ Omnium iudicum.Et pro hoc etiam facit text.in le.3.ff.quod quisque iuris.Et adde quòd statutum loquens de mandatario dãte consensum habet locum in illo,qui scit negotium agi nomine suo,& tacet,quia ex propria significatione vocabuli , dicitur talis accommodare consensum.Hoc iudicio meo probat,tex.in l.ab eo.coniuncto fi.cum prin.ibi dixerat,quẽdam tulisti.C.quo modo,& quando iudex.Item de quæstione hic posita per Abb. vide in terminis Bar.in l.non solũ.in prin.ff.de iniur.& Io.de Im. & Ang.in l.si seruus §.prætor ait.ff.de acquir hæred. Item ad hoc optimè faciũt quæstiones quas ponit Abb.in c.inter solicitudines.ĩ.de purga canon.& vide omnino,quod ibi notaui.itẽ adde ꝙ istud dictum Io.And.de mãdate,quod ponit in hoc c sicut dignum.refert,& sequitur Dominic.in ca.sicut vidua.l. di.& fui originaliter Iac.de Beluiso,quem refert, & sequitur Baldus in c 1.§.iniuriam.de pace iura.firman. pro quo optimè facit qd not. Bar.in l.neque.ff.de fideico.libertat.vbi per illum textum singulariter dicit,ꝙ si statutum dicit si principalis non respondens positionibus habeatur pro confesso, vel principalis contumax non audiatur appellans:non habet locum in procuratore non respõdente,vel procuratore contumace.Et ad hoc optimè facit quod no.Ioan.de Imo.post Ant.in cle.1.super gl.in verbo publicè, & personaliter.de vita.& hon.cle.Et adde ꝙ pro dicto Io.An.hic facit tex.in l.vnica.§.ne autem.in verbo tuis manibus.C de ca.tol lend.De quo vide Ioã.de Imo.in l.Gallus §. & quid si tantum.ff. de libe.& posthu.Item vide casum,in quo verba constitutionis ẽpalis loquentia de faciente:sunt scripta in personam,vt habeãt locum in mandante.l.si quis id quod.ff.de iurisd.om.iud.Sed adde illud quod tenent communiter Bar.& legistæ,videlicet,ꝙ quando verba dispositionis sunt scripta in personam , dispositio pœnalis,non habet locum in mandante, licet in faciente personaliter,est verum quando id quod fit,est propriè delictum.Sed si id, quod fit,non est propriè delictum,sed sortitur effectum de iure, licet ex eo sequatur pœna,tunc habebit locum etiam in mandante.licet dispositio,vel statutum,sit scriptum in personam.Ad hoc est textus notabilis in l.tertia.§ si procurator.ff. quod quisque iuris.coniuncta ei l.j.si quis.eo.ti.Et ita clarè tenet Bart.d. §. si procurator.per hoc plures quæstiones decidens. Et de quæstione hic posita per Abbatem vide in terminis Paul.de Cast. in l. si necessarias.§.de vendendo.ff.de pign.act. vbi distinguit , an statutũ loquatur in rem,vel in personam.Allegat bonum tex.in le.si per alium.in princ.ff.ne quis eum,qui in ius vocat.& in l.j.§.j ff de eo.per quem factum erit.& vide Bart.in l.hæc verba.ff. de adult. item adde,ꝙ vbicunque statutum vtitur hoc verbo,perse,intelligitur personaliter non per substitutum secundum Dom.per illũ textum in c.in criminalibus.v. q. 3.Et idem si esset ibi verbũ ipse,per tex.in l.sæpe.ff de offi.præsid.& adde pro dict.Ioan.Andr.& doctorum quod scribit Antonius in c.licet ex quadam.& qd ibi notaui.de testibus.de Bellentz.

¶ Tamen menti:Forte dictum Io.An est verum,quando statutũ diceret.si quis fecerit propriis manibus.per tex.cum gl. in ca.qui cunque.in princ.de hæresi.in 6.de Bellentz.

c §ꝝ Sed Abb.Si.non aduertit ad verba Io.An.quia Io.And.dicit ꝙ statutum requirit,ꝙ quis homicidium per seipsum:tunc nõ cõprehendit mandantẽ.& hoc probat tex.in d.c.mulieres.in fi.vbi tex.facit differentiam an quis committat maleficium per seipm an verò faciat eius nomine,vel mandato.Nec obstat ille text.in fi.dum dicit,& is delictum verè cõmittit,cuius auctoritate , vel mandato cõmittitur,ga hoc est verum,ꝙ delictum verè committitur per mandantem,tñ non censetur verè ipse percutere , vel interficere:sed ille verè occidit,seu percutit,qui per seipsum facit.Vtrum autem si lex,vel statutum exigit ꝓprium iuramẽtum, vel ꝙ iuramentum præstetur ꝓpriis manibus,vel in ꝓpria persona,an possit præstari per procuratorem,vide Io.An.& D.Dom.in c.vt circa.in gl.in verbo,per proprium.de elec.in vj.Alex.de Ne.

d ¶ Dispensatur.Vtrum papa possit dispensare cum homicida voluntario vt promoueatur ad ordines.Et ꝙ sic.est gl.in ca.ex his.l. dist.gl.in c.quia iuxta.5.q.6.& textus in c.tua nos.ĩ.e.Dicit tamẽ singulariter.Specu.de leg.§.nunc breuiter.ver.cum homicida.ꝙ licet Papa possit dispensare cum homicida,tamẽ non poterit dispensare cum homicida voluntario,vt promoueatur ad altare.Et ibi etiam enumerat omnes casus,in quibus papa non potest dispẽsare.Vide tñ Abbatẽ in c.ad audientiã.ĩ.e.super glo.j.Et an eps possit dispensare cũ homicida,vide omnino qd notat Abb. in c 2.circa fi.de cler.pugnan.in duel.itẽ vide Dñic.in cap.miror.circa med.versic.quæro an papa.l.dist.vbi ponit,an papa possit dispensare cum homicida.Quid autem de episcopo,vide gl.& Dñi. in d.c.miror.Et vide de hoc quod omnino notat Dom.in d.c.si quis post.in 4.notabili.per illum textum.de Bellentz.

e ¶ Tenent oppositũ.Tu tene istã opini.pro 2statu,q̃ iste tenuit in c.clerici.el.j.vers.sed circa hoc.s.de vi.& ho. cle. Fel.in ca.fi. extra materiam,de ma,& obe.& plenius in c.ad audientiam.versic.sed aduerte.ĩ.e.ti. Zach.

f ¶ Et hoc etiam dicit glo.fi.in præall.clem.quæ dicit ꝙ si clericus aliter mortem euitare non valens occidit suũ inuasorem,etiam vibrando gladium,non est irregularis,& dicit ꝙ illa clem. nõ est restringenda ad exemplum quod ponit glo.Alex.de Ne.

g ¶ Irregularitatẽ incurrit.Vide gl.elegãtissimã.24.q.vlt.in ſũma.A.B.

h ¶ Idem dicit gl.pen.in d.clem.quam omnino vide:quia latius declarat.Alex.de Ne.

i ¶ Ex fuga.No.ꝙ clericus tenet fugere,sed vide Abb.in c.2.de vita,& ho.cler.vbi distinguit,quod debet fugere , vt non occidat, sed bene potest verberare.And.Bar.

University of California Libraries

sta exardescat in proximum vt in præall. c. suscepimus. & facit il-
li. 6. consilium dominicum. Si quis percussit te in vna maxilla præ
be ei & teram illud tamen non est de necessitate: sed de consilio.
de quo 22. q. 1. c. parcamus. & ibi no. gl. in summa. Extra gl. pro in
tellectu §. Ita autem quæro qui dicuntur venisse animo occiden
di citra manuum injectionem. nam videtur hoc continere quã
dam repugnantiam. Solu. potest litera intelligi dupliciter. primo
q̃ veneranda occidendum vnà cum alijs, non tñ habebant isti
animum apponendi manum ad occisionem, sed circumeundi lo
cum, vt illi non effugerẽt. Secundo modo potest intelligi q̃ hã-
buerint animum occidendi, sed postea non apposuerunt manũ
ad occisionem, quia dum ipsi observarent illum ad capiẽdum fuit
a occisus ab alijs. ¶ Secundò quæro in §. hi quoque quo illi erãt
ignari huius machinationis ex quo sciebant illos esse sicarios, &
homicidas. so. duplex. quòd viderunt illos armatos, & venire ani
mo occidendi sed nesciebant quem. vnde erant ignari illius ma
chinationis, sciebant tñ eos sicarios modo prædicto: & hoc nõ
obstante custodierunt sarcinas illorum, & vestes & alia non ne-
cessaria ad homicidium committendum, quæ secum deferebãt
isti occisores. & placet Io. An. Secũdò põt intelligi q̃ erant igna-
ri illius machinationis: quia non præsteterunt eis cõsiliũ in mor-
te: sciebant tñ eos ire ad interficiendũ sanctum virũ. & hoc pla-
cet Host, sed nõ est vis quis intellectus teneatur. nam fm primũ
intellectum imponitur minor pœnitentia, fm verò secundũ ma
15 ior. † Vltimò quæro in § eos. nunqd occupans bona alicuius te-
b neatur ante restitutionem de occupatiõe simul facta b per alios.
Circa quod vltimum instat hic Inn. ponendo magnam glo. quæ
multum solet allegari, & versatur vt plurimum in foro pœnitẽ
tiali. & pone exemplum magis clarum, & quotidianum, aliqui si-
mul concurrunt ad spoliãdum aliquem, vel ad supponendũ ca-
strum vel ciuitatem spoliis, vel ad faciẽdum vastum, vt fit qũq;
cẽpore guerræ. nunquid vnus teneatur de facto alterius. & con
cludit Inno. q̃ si vnus non fuit in culpa in subtractione facta per
alium: non teneatur nisi de propria spoliatione. quilibet ergo te
netur de facto suo. Si verò fuit in culpa in facto alterius, & tunc
aduertendum ad qualitatem culpæ. nam si dedit cõsilium vt spo
c lium faceret, & tunc tenetur actione de dolo. c vnde licet interdi
ctum vnde vi, aut vi bono. rap. non comperat contra consilium
dantem, vt in c. cum ad sedem de resti. spol. tamen in defectum
principalis vt quia non reperitur, vel quia non est soluendo, vel
ex aliqua iusta causa non vult passus damnum agere cõtra cum
puta quia est terribilis persona, tunc põt agere in iudicio actio
ne de dolo contra eum, qui consilium dedit. arg. l. j. ff. de dolo. In
foro autem animæ tenetur omnino iste ad restitutionem, & sa-
tisfaciendum integrè damnum passo, quia & ipse fuit in culpa
d dado consilium, & procedit secundum Inn. siue reperiatur princi-
palis, siue non. Item siue iusta causa, siue iniusta, noluit agere cõ-
tra principalem. Item ex his habes differentiam inter forum cõ
tentiosum, & forum pœnitentiale, nam in contentioso, tunc a-
gitur contra consilium dantem, quando non potest agi contra
principalem. facit. ff. de eo, per quem fa. erit. leg. ex hoc edicto. in
foro pœnitentiæ tenetur indistinctè. quod bene not. Et potest
esse diuersitatis ratio, quia in foro animæ nõ curamus de stricto
modo intentandi actionem, sed attenditur ipsum factum purũ.
vnde ex quo ipse dedit cãm dãni, tenetur ad emendamdamni.
quod not. quia quotidianum, & practicabile. Caueant ergo isti
consiliarij dominorum, nam tenentur ad restitutionem malè a-
blatorum per ipsos Dominos. & hoc verum secundum Inn. nisi
aliquid ad eum peruenisset. quia tunc tenetur illico restituere, se
cus dicendum est e conuerso. nam si liberatur præstans cõsilium
non intelligitur liberatus principalis per regulam generalem, ac
cessorium sequi conuenit naturam sui principalis. de reg. iu. l. vj.
¶ Si verò non dedit consilium ad rapinam committendam, imò
etiam dissenserit, sed associauit raptorem ne læderetur ab alio, tunc
aut principalis fuit captꝰ in rapina, & sic nihil ablatum est, & non
tenetur iste qui associauit, aut aliqua inde asportauit. & tunc si a-
lius fuisset, & asportasset sine societate istius non teneturiste ad
restitutionem. ¶ Et sic not. differentiam inter præstantem consi-
lium. & auxilium. præstans consilium tenetur etiam in totum.
præstans auxilium tenetur tantum ad id, super quo auxilium præ
stitit. & quatenus auxilium profuit. Ratio diuersitatis est, quia
consilium vagatur ad totam rapinam, & ideò consulens tenetur
in totum, sed auxilium refertur ad id, super quo præstitũ fuit.
quod bene no. & quædam alia quæ prosequitur Inno. hic vide
e per ipsum. e

ADDITIONES.

a ¶ Iste intellectus est melior, & magis consonat literæ, quæ ex-

presse loquitur, de his qui habuerunt animum occidendi. Ale
xand. de Ne.

b ¶ Simul facta. Adde Alexan. consi. 102. 1. lib.

c ¶ De dolo. Inn. in c. quærelam. de ele. dicit singulariter q̃ interdi
ctum vnde vi. non comperit contra dantem consilium. quod di
ctum dicit singulare Lud. Roma. suis singulari. de Bellentz.

d ¶ Dando consilium. An, & quando consulens homicidę incur-
rat irregularitatem. v. de plenè Inn. in c. ad audientiam. j. e. Et ad
de hic, quod scribit Abbas post gl. in ca. nuper. de senten. excom.
de Bellentz.

e § Sed Abb. Sic. non comprehendit in totum mentem Innoc. &
ideò tu plenè die, & discurre per casus. Primus est quãdo nullus
est causa damni alterius, verbi gratia. Plures concurrunt ad dep-
dandam vnam domum, & nullus est socius alterius: quia quili-
bet per se vadit, & quilibet per se, & pro se condẽnatur. & hoc ca
su dicit q̃ licet plures eodem tempore simul concurrant, nullus
tenetur de damno dato per alium, & idẽ in similibus exemplis.
Secundus casus quando vnus est culpabilis in maleficio dato
per alium, & culpa est commissa in consulendo, & hoc casu dicit
Inn. q̃ licet consiliarius non possit conueniri vi bonorum rapto
rum, vel interdicto, vnde vi, quæ actiones competunt tantum
contra spoliantem, mandantem, nihil ratum habentem, non au
tem contra consulentem, vt in c. cum ad sedem. de restit. spol. ta
men si non cõtra quem intentantur istæ actiones vel propter de
fectum probationum, vel propter timorem, vel alia iusta causa.
Nam his casibus in subsidium competit actio de dolo cõtra istũ
consiliarium, arg. ff. de dolo. l. j. & 2. § fi. & l. eleganter. & toto tit.
& hoc est quò ad forum contentiosum. sed secundum consiliũ
animæ. In. dicit q̃ etiam si spoliatus habeat actiones cõtra alios
sed eas nolit exercere siue ex iusta causa, siue ex iniusta debet cõ
siliarius satisfacere, nisi passus rapinam liberaliter eam remittat
raptori: tunc enim secundum Inn. consiliarius esset liberatus ex
quo liberatus est ille, qui primò, & principaliter tenebat, & qui
res habuerat, non sic è conuerso. Limitat tamen hoc Innoc. quia
hoc est verum, nisi aliquid de rapina peruenisset ad cõsiliarium:
quia tunc tenetur restituere, nisi alius pro eo satisfecisset non of
enso cui iam satisfactum est. Sed dicit Inn. quod secus est in iu
dicio. Sed D. Car. in fine quæstionis primæ, dicit qd̃ idẽ est in iu
dicio ex quo ille qui satisfecit vtiliter egit negotium ipsius cõ-
siliarij. Sed Doct. communiter transeunt cum Inn. & D. Car. non
bene ponderauit mentem Inn. Nam Inn. vult dicere q̃ secus est
in iudicio: quia si vnus ex pluribus delinquentibus soluat soli-
dum non potest repetere à sociis. ex quo tenebatur in solidum,
licet per illam solutionem omnes sint liberati. nam videtur pro
se soluisse tantùm. & alij liberantur, non ex facto soluentur: sed
propter naturam solutionis, quæ liberauit omnes & hoc tenet
Pe. & Cy. in l. j. C. de cond. furt. gl. & Bart. in l. ex maleficiis. §. pen.
ff. de oblig. & solut. & ideò Innocẽ. non bene considerauit, dum
facit differentiam inter forum animæ, & forum iudicialem. Sed
tu limita Innoc. in quantum dicit consiliarium teneri in solidũ.
Nam hoc est verum vbi ille, cui perhibuit consilium, non fuis-
set alias facturus, si verò contrà, tunc consiliarius non tenetur,
nisi de his, quæ ad ipsum peruenerunt hoc tenent Beatus Tho-
mas. & Raym. secunda secundæ, quæst. 62. & refert in summa Py.
in verbo. restitutio, el 3. in princ. tene menti pro limitatione Dy.
in reg. nullus ex consilio. de reg. iur. libr. 6. & Bar. in l. non solùm.
§ si mandati. prope fin. ff. de iniur. qui dixerunt quòd consiliarius
tenetur ex delicto commisso, etiam si cui consuluit fuisset alias
facturus, nam illud procedit in foro contentioso tantùm. Ter-
tius casus est, quando aliquis est culpabilis aliter quàm ex con
silio, verbi gratia, aliquis dissuasit alicui rapinam, & dum nollet
acquiescere consilio, dissuasor iuit cum raptore, non vt adiuuaret ad rapinam, sed vt adiuuaret ne lædi posset ab aliquo, & hoc
casu Innoc. distinguit, quòd aut fuit inuentus, & nullum dam-
num dedit, & tunc ille, qui iuit secum, vt personam liberaret in
nihilũ tenetur ex quo nulla res est ablata, nec damnum datum.
Aut damnum datum est, non tamen res ablata, & hoc casu dicit
Innocen. quod non tenetur ille, qui iuit secum, nisi forte raptor
nullatenus iuisset, nisi alterius comitatum habuisset. Nam tunc
tenetur comes, quia si dissuasit tamen opem præstitit facto, &
pro hoc allegat Host. ff. ad l. Aqui. l. item Mela. §. primo 2. & 3. Aut
raptor aliqua apportauit, & tunc dicit Inno. quod comes tene-
tur si sine eo non potuisset apportare aliàs non tenetur. Sed Do.
Car. in fin. 2. q. dicit quòd tenetur, licet non in tantum, quia dici
tur dedisse opem. Sed tu dic quòd Innoc. dicit verius, & ipsum
Doctor. cõiter sequuntur & hoc tenet Ray. & Beatus Thomas
secunda secundæ, qu. 62. Et vide in summa Py. in ver. restitutio, el
3. in primo respon. & adde quæ dicam in sexto casu. Quartus ca-
sus quando plures sunt commutati aliquem ad faciẽdum rapinam
aliquarum

aliquarum rerum, volentes ei præstare opem in rapina, vel ad de
fensionem suam, ne lædi posset, & hoc casu dicit Inn. quasi iu-
runt vt iuuarent ad rapinam non tenentur in consilio animæ, ni
si de rapina, quam ipsi fecerunt, vel quæ eorum auxilio facta est.
& ideò si raptor principalis multa rapuit, & deuastauit sine cõsi-
lio alterius, & rapuisset etiam si alius cum comitatus non fuisset
non tenetur comes, quia nec facto eius nec consilio rapinam fe
cerit, licet ad hoc iuerit vt faceret. sed de factis, quę non essent fa
cta si ipse ibi cum aliis non fuisset tenetur in virilem portionem,
si eius, & aliorum timore, alij damnum dederũt. & dicit Inn ratio
nem diuersitatis inter consilium, & auxilium, quia auxilium re
stringiẽ tantùm ad illa in quibus est præstitum. consilium autem
euacuatur ad omnia damna, quod dictũ D. Car. & Ab. Sic. dicũt
esse notandum. Sed tu pondera verba Inn. quòd consiliarius te-
netur ad omnia damna & in solidum. Sed ille, qui vadit cum alio
ad faciendum rapinam, vel aliud delictum non tenetur in consi-
lio animæ nisi de damnis, quæ ipsius auxilio facta sunt, vel nisi de
damnis, quæ non fuissent facta si ipsi cum aliis ibi non fuisset. Itẽ
pondera verba Inn. quia vult quòd consiliarius teneatur in soli-
dum. Sed præstans auxilium teneatur tantùm ad virilem portio
nem, quod an sit verum, dicam in seq. casu. Quintus casus est qñ
plures simul vadunt ad faciendum rapinam, vel deuastationem
& permissa est rapina, vel deuastatio timore omnium simul, non
autem timore alicuius particularis, & hoc casu Innocent. dicit
quòd omnes tenẽtur in solidum, quia quilibet in quolibet dam
no opem dedit. Sed Innocen. dicit alios dicere, & melius quòd
quilibet teneatur tãtùm pro sua portione, vel pro virili parte, ita
tamen q̃ habeatur æstimatio rerum, vt quia est magis strenuus,
& qui maiorem timorem incussit aduersariis in plus teneatur,
Hosti. concordat opi. & dicit q̃ prima opi. procedit in foro con
tentioso, vt in l. item Mela. §. sed si plures ff. ad l. Aquil. Secunda
autem opinio procedit in iudicio animæ. sed hoc mihi non pla
cet, & contrarium tenet Ray. & Bea. Thomas secunda secundæ,
qõ. 62. qui dicunt quòd si plures vadunt simul, quilibet tenetur
in solidum, quia quilibet iuuat alium, & facit eos fortiores, & hoc
est verum, quãdo vnus sine alio nõ fecisset, aliàs quilibet tenetur
tantum pro damno quod dedit secus si nõ iuissent simul, sed qui
libet per se facit damnum. & quo adhuc vltimum idem dixit In.
vt dixi in primo casu. Dicunt etiam præfati Docto. q̃ multò for-
tius tenentur in solidum defensores, & receptatores, raptorum, &
similium, & similiter mandatores, vel si eorum nomine facta est
rapina, & ipsi ratum habuerunt. xj. quæ. 3. qui consentit. & c. seq.
& de restitu. spol. cum ad sedem. in fi. & vide hæc in summa Py. in
verbo, restitutio, el. 1. ver. quid si plures. & in e. verbo restitutio. ver.
1. dicam etiam inferius. Sextus casus est prosequendo viam Inn.
quando aliquis vadit cum raptore, vt defendat eum & hoc casu
dicit In. quòd ad nihilum tenetur dummodò hoc certum sit ad
uersariis, quia si aduersarij crederent q̃ in auxilium raptoris ve
nisset, & propter hoc non audens defendere, probabilis est eorũ
præsumptio, ideò iste qui iuit tenetur sicut si iuisset vt auxilium
rapinæ præberet, & dic quòd tenetur in solidum, vt dixi in casu
præcedenti. Et hoc modo declara quod dictum est in tertio casu.
Idem dicit In. de his qui vadunt causa pacificandi nã debent hoc
significare aduersarijs, aliàs videntur culpabiles, si aduersarij pro
babiliter dimittunt causa ipsorum quòd res suas non defendant.
Quot autem modis dicantur aliqui fautores raptorum, ita q̃ te
neantur ad restitutionem Beatus Thomas 2. 2. q. lxij. dicit quòd
sunt illi, qui his versibus continentur.

Iussio, consilium, consensus, palpo, recursus,
Participans, mutus, non obstans, non manifestus.

qui versus sic exponũtur secundum Beatum Thomam, & alios.
Sed Iussio, i. ille qui iussit, qui principaliter tenetur ad restitutio
nem, quod est intelligendum, quando ex sua iussione secuta est
ablatio rei, vel suo nomine facta, ratam habet, aliàs non. Consi-
lium, hoc etiam intelligitur, ex quo cõsecutum est damnum, vel
probabiliter creditur, tunc enim consiliarius tenetur in solidum,
aliàs non, vt dixi in 2. casu. Consensus, i. cooperationis, si enim
tñ cooperetur, quod sine eo nõ poterat damnum fieri, tenetur
in solidum. Si aũt sine eo fuisset factum, restituat quantũ nocuit
per se, vel per suos, & de hoc plenè dictum est in casu præced. Pal
po. i. adulator laudans raptorem quasi strenuum, & quidem si ex
hoc secutum est damnum in solidum tenetur, & iste magis pec-
cat q̃ faciẽs xj. q. 3. Recursus, q. receptat latronem, & tuetur eum
vel rem raptam dolosè celat, ita quod impeditur restitutio, tene

tur in solidum. Participans. i. in crimine furti, vel rapinę. sociando
eos. vt ŝ. dictum est, seu participãs in receptata, id solum tenetur
restituere quod sciẽter emit, vel recepit, si autem ignoranter, dic
vt in capi. qui cum sure. de furt. De his autem qui scienter come
dunt de raptis rebus, vel illicitè acquisitis. dic quòd tenentur ad
restitutionem eorum, quæ comederunt, nisi comedissent tẽpore
quo instabant, vt fieret restitutio. & eodem modo dicendum est
de vxore, & familia raptoris. an viuere potest de rebus raptis, de
quo vide in summa Py. in verbo. restitutio. per totum. Mutus. i. il
le, qui vidit furtum fieri. & dolosè tacet, cum possit impedire, &
hoc casu dicit Bea. Thomas, q talis non tenetur ad restitutionem,
nisi ex officio ad hoc teneatur. Non obstans. i. qui potest obsiste
re. & non facit, & de hoc dicendum est sicut de muto. Non mani
festans. i. qui scit raptam rem esse alicubi, & nõ indicat etiam cum
de hoc interrogatur, & de hoc dic, vt in c. qui cum sure. j. de fur.
tamen Diuus Thomas dicit q̃ non tenetur ad restitutionem, nisi
ex officio ad hoc teneatur. sed auctor summæ Pysa. dicit q̃ vide
tur sibi q̃ teneatur ad restitutionem, per d. c. qui cum sure. sed ibi
videbis, & etiam præall. v. cum expositione Beati Thomæ. vide in
summa Py. in verb. restitutio. el 3. vers 2. & ista sunt vera in foro
conscientiæ. nunquid autem in foro contentioso teneatur in so-
lidum de mandato. dic vt in l. si quis id quod. § fi. cum l. seq. ff. de
iurisdict. omn. iudic. Bartol. in l. is qui opem. & l. qui seruo. §. j. & in
l. in furti. ff. de furt. De mandante, vel consulente, dic, vt per Barto.
in l. non solùm §. si mandato. & in l. sed si vnus ff. de iniuriis. Sed
an quando plures tenentur in solidum, si est plenè satisfactum
læso, an omnes liberentur. Innoc. distinguit. q̃ aut sumus in foro
animæ, aut in foro iudiciali seu contentioso. Primo casu. i. in fo-
ro pœnali, generaliter tenendum est quòd quicunque satisfece-
rint, alij vlterius non tenentur satisfacere damnum passo, sed de-
bent compensare ei, qui pro omnib. satisfecit, & cum hoc transe-
unt hic Doct. Sed in summa Pysa in verbo restitutio, d. vers 3. ple-
niùs in casu dicit, & refert Ray. Host. & Beatum Thomam, qui di
cunt quòd si vnus satisfecerit integraliter, omnes alij liberantur:
quia non tenentur de damnificato: quia bona fides non patitur,
vt bis idem exigatur. vt ff. de reg. iu. bonafides. dicit etiam Ray. q̃
ille, cui est satisfactum, potest, & debet quantum ad iudicium ani
mæ cedere actionem illi, qui totum soluit, non quidem, vt abvno
totum exigat. nisi fortè à principali, sed à partibus petat, & à sin-
gulis, pondera ista verba Ray. quia vult quòd in iudicio animæ, si
principalis totum soluit, non potest repetere. item vult quòd pos
sit peti solum à principali. alij in nihilum tenentur contribuere,
quod inter se ge, nisi ad ipsos res peruenissent, quia tunc illi primò
tenentur satisfacere, & istud etiam videtur sentire hic Innocen.
vt dixi ŝ in 2 casu. Est tamen intelligendum quòd si tales non re-
stituant, cæteri tenentur pro suis partib. vt dicit auctor Pysa. Et
sic conclude q̃ aut soluit principalis, & illi ad quos res peruene-
runt. & tunc omnes alij sunt liberati. Aut satisfecit tantum ille, ad
quem res peruenerunt. & tunc si solum restituit res, vel earum æ-
stimationem ad nihilum potest agere contra principalem. si au-
tem soluit læso interesse, vel aliquid aliud vltra res, vel earum æsti
mationem tunc potest agere contra principalem. & si principa-
lis sibi satisfaciat, non potest agere contra alios, si sibi non satisfa
cit de illo, tũc crederem sicut in alio, qui non fuit principalis cui
omnes tenentur pro suis partib. satisfacere, licet si veller posset to
tum petere à principali, vt supernùs dictum est. Quantum aũt ad
forum contentiosum, dicit Ray & prædicti Doct. quòd læsus, cui
est satisfactum non tenetur cedere. nam qua fronte potest petere
cessionem, qui ex culpa sua damnatur. ff. de admi. tut. l. si plures.
la. 2. & ff. de tut. & ra. distr. l. j. § nunc tractamus. ad hoc facit quòd
nemo ex sua improbitate debet actionem consequi. ff. de fur. l. ita
que fullo. Dicit etiam Host. quantum ad forum conscientiæ, siue
facta fit cessio, siue non, non tenentur ex conscientia ad releuã-
dum illum, quilibet pro suis partib. Nam soluens vtiliter gessit eo
rum negotium. vnde tenentur habere ratum, & ei satisfacere. ar-
gu. ff. de nego. gest. l. cum pecunia. & l. soluendo. & l. Tomponius.
in fi. in secũdo vero casu principali. i. an quãdo plures delinquũt,
teneantur in solidum in foro conscientiæ. Inno. dicit q̃, aut po-
test discerni damnum, vel factum vnius à damno, vel facto alteri⁹
& tunc quis non tenetur de suo damno, vel facto: vt in leg. item
mel. §. sed & si plures. & trib. seq. & in l. ita vulneratus in fin. ff. ad l.
Aqui. & hoc procedit, quando quis conuenitur, vt principalis de
linquens, secus si tanquam præstans opem, vel consiliũ, quia tunc
potest vnus conueniri, vt principalis, alius vt præstans opem, & cõ
silium. tunc enim quilibet tenetur in solidum dato quòd damna
possint discerni, secundum Inn. cum quo transit. Io. An. Bar. idem
tenet in l. si in rixa. ff. ad l. Corn. de sic. aut damna non possunt, dis-

Universidad de

cerni, & tunc quilibet tenetur insolidum,& quilibet vt principaliter poterit conueniri,vt ff.Arb.furt.cæs.l.si plures.& 26.q.vlt.c.fi.Sed contra hoc Inn.allegat.ff.depo.l.si duo.& non bene declarat.Sed tu dic,vt ibi per Bartol.quia illa l.non obstat declarando vt ibi per Bar.Sed dubium est,an quando plures tenentur insolidum in foro contentioso,vnius solutio liberet alios,& dic,quq̃ que agitur ad meram pœnam q̃que ad non meram. Mera pœna dicitur quando actori nihil abest,& reo nihil adest, exemplũ in furto,nam vltra rei restitutionem fur tenetur in duplum si furtum non est manifestum, & in quadruplum, si est manifestum, quò ad pœnam dupli vel quadrupli nihil abest actori,quia in pœna non computatur res ablata, quia vltra pœnam potest petere rem,& reo nihil adest quò ad pœnam,quia rem tenetur restituere,quæ si abest,& vltra rem tenetur ad pœnam.& sic in similibus. Sed quando abest actori,tamen reo nihil adest dicitur agi ad non meram pœnam,puta si est interesse ex parte agentis,ex quo reus nullam habet vtilitatem, verbi gratia, tu combussisti domum meam,ex hoc consequor damnum,tu autem nullum lucrum, & sic mihi abest,tibi autem nihil adest.quãdoque etiam dicitur actio rei persecutoria,ex parte actoris,& rei,vt si ago ad rem meã, quæ est pœnes te:nam illa res mihi abest,& tibi adest cum sit pœnes te,hoc premisso facies duo membra.Primum est quando agitur ad meram pœnam.Secundum quando non agitur ad meram pœnam.Circa primum facies duos casus. Primus,quando deliquit vna familia,vel vnum collegium,vel vna vniuersitas,& tunc vnius solutio liberat alios,& perinde est acsi vnus deliquisset, vt ff.si fami.fur.fec.dic per totum.Secundus quando diuersis nominibus distinguuntur,nec sunt de eadem domo,vel familia.& hoc casu dicit Bar.in l.semper.§.si in sepulchro.ff.quod vi.aut clam,q̃ sive plures deliquerint communicato consilio,siue proprio metu,quilibet tenetur insolidum,nec vnius solutio liberat alium,vt l.si quis id quod.§.fi.cum l.seq.ff de iurisd.om.iud.hoc fallit in habentib.publicum officium:quia omnes habentur pro vno,& vna pœna punientur,vt est casus notabilis,in l.si multi.ff.de public.& in l.tres tutores.ff.ad leg.Aquil.Secundum membrum est quãdo agitur ad meram pœnam,vt quia est pœna ex parte rei,interesse ex parte agentis,& in hoc fac tres casus.Primus est quando delictum fuit factum communicato consilio.& in hoc casu Dyn.dicit q̃ vnius conuentio liberat alios.Sed 1ac.de Arena,& Barto. dicunt hoc verum de rigore,& ita intelligunt l.semper.§.si in sepulchro.ff.quod vi,aut clam.sed de æquitate non liberantur per solã conuentionem vnius,sed ita demum per perceptionem:vt in l.si ex duob.§.1.ff.de peti.hæred.& in l.perceptione.ff.de his qui deiec,vel effud.& æquitas præferẽda est rigori,cum sit scripta.l.placuit.C.de iud.Secundus casus est,quando quilibet deliquit proprio animo,& concurrit delictum in idem tempus,& tunc per cõuentionem vnius alij liberantur solutione secuta,vt in l.1.§.pen.ff. de his qui deie.veleffu.Tertius casus est quando plures delinquũt proprio animo.sed delictum non concurrit in idem tempus.exẽplum,abstulit mihi equum,quem alius posteà interfecit, & tuno vno soluente,alij non liberantur,vt in l.qui res § j.ff.de fic.multò minus vbi actio ex altera parte est pœnalis,facit l.ita vulneratus. in prin.ff ad l.Aquil & ita distinguit Dynus.in d.l.semper.§. qui in sepulchro.quã distinctionẽ dicit Bar.menti tenendam.Nunqd autem,qñ vnius solutio liberat alios possit ille qui soluit compelle re alios,vt atribuat pro rata sua in foro prętioso.& dic,q̃ aut plures tenentur ex maleficio,& tũc soluẽs nõ põt ab aliis repetere, quia soluit pro delicto suo,& q̃alij sint liberati non contingit ex facto soluentis:sed ex virtute solutionis,& obligationis,aut p'ures tenentur ex quasi maleficio,exemplum inst.de oblig. quę ex quasi.per totum.& tunc soluens potest repetere ab aliis:& ita distinxit gl.in l.ex maleficiis § his quoque,ff.de act.& obl.quam gl. sequitur ibi Bart.in l.1.§.si plures.ff.de eo per quem fact.est.& sic intellige Cy.in l.1.C.de condic fur.Et his sumi expeditus de hoc difficili articulo.sed scias q̃ Inn.h'c singulariter examinat, nunquid dans damnum alteri ex culpa teneatur ad restitutionem in foro conscientiæ.Sed quia Abb.Sic.hoc examinat j.eo.presbyterum.ibi dicam.Sed memẽto recurrere ad superiora quotiescunque cupis intelligere.An quis in foro contentioso, vel conscientiæ obligetur ad restitutionem,& An si plures delinquunt,omnes teneãtur in solidum,& An solutio vnius liberet alios. Et an soluens possit agere contra alios vt satisfaciãt pro rata sua, tam quò ad forum contentiosum,quàm quò ad forum conscientiæ.Scivl terius sciendum est.An si pœna imponitur alternatiuè sit electio rei vel iudicis,glossfina,hic, quòd benignior sumi minor pœna intelligitur imposita.sed glo.fi.in c.sicut.de iudæis.dicit quòd electio est iudicis.Sed D.Car.in §.fi.huius c.in pen. quæst.dicit quòd quando dubium est, quæ pœna sit maior,& tunc electio est iudicis,vt in gl.d.c.sicut.Aut constat quę pœna minor,& tunc debet eligi minor pœna,vt in hac gl.quod Do.Car.dicit esse singulare.Sed tu in hac materia plenius distingue, & discurre per casus. Primus est,quando plures pœnæ reperiuntur impositæ pro vno delicto,non tñ alternatiuè,sed in vna constõne,vel statuto reperitur vna pœna imposita,& in alia constõne alia p eodẽ delicto, & tunc electio est iudicis,ex quo dictæ pœnę non sunt appositæ alternatiuè,& ita intellige gl.in c.fraternitatis,34.di.quę loquũtur hoc casu.Secundus casus est, qñ plures pœnæ sunt impositæ alternatiuè & est expressum.q̃ electio sit iudicis. hoc modò loquitur tex.in c.quoniam frequenter.§.fi.ẽ.vt lite non cõtest.Tertius est quando nõ est expressum cuius sit electio.sed vna ex pœnis alternatiuis non est determinata, & tunc electio est iudicis. & hoc tenet Bal.Et clarius Pau.de Ca.in l.si fugitiui.C. de seruis fugit.Quartus casus quando vtraque pœna alternatiuè comprehensa est certa, sed vna inest alteri,& tunc debet eligi minor, & hoc modo loquitur hæc gl.Quintus casus,quãdo vtraque pœna alternatiuè comprehensa est incerta,nec vna inest alteri, nec etiam ius expresse dicit quòd detur electio iudici, vel reo. & in hoc dic quòd verba, aut diriguntur ad iudicem, puta si dicitur condemnetur,vel puniatur,& tunc electio est iudicis,& hoc modo loquitur gl.in c.sicut.in gl.fi.de iudæis.aut verba referuntur ad reũ,puta si dr.talem,vel talẽ pœnam incurrat,aut tali, vel tali pœnæ subiaceat,& tunc electio est rei,& in his concordant omnes. Aut verba sunt dubia,puta dicit statutum,sit pœna pedis,vel oculi,& hoc casu Bar.in l.quicunque.C.de seruis fugit.dicit quòd in pœnis pecuniariis electio est rei,sed in pœnis corporalibus, iudicis.Idem tamen Bart.in l.j ff de effract.dicit indistinctè quòd electio est rei,quia in pœnis facienda est benignior interpretatio, vt in l.si de interpretatione.& in l.si præses.ff de pœn.plus dicit Bal. in l.quicunque.eo.tit.quòd si in qualibet parte alternatiuè imponitur pœna vltimi supplicij,puta decapitet,vel suspẽdatur,electio erit rei.Sed Abb.Sic.in c.à crapula.de vita,& honest.cl.1. tenet q̃ quando verba sunt dubia indistinctè electio sit iudicis , & dicit hoc tenere Doct.ibi sed profectò Docto.ibi non distinguunt, &, ideò tenendũ est quòd dixi.Sed quid si in vna parte alternatiuè verba referũtur ad reum,in altera,ad iudicem,dicit quòd electio erit iudicis,vt deferatur eius dignitati,hoc probat tex cum gl.fi. in c.sicut.in fi.de Iudæis.nam ibi tex.dicit.honoris, & officij sui periculum patiatur,aut etiam excommunicationis sentẽtia præcellatur.Nam in prima parte alternatiuè verba referuntur ad reũ, in secunda,ad iudicem,& tamen gl.fi.ibi dicit quòd electio est iudicis.Secundò quæro circa hoc,pone quòd verba referuntur ad reum,sed in vna ex alternatiuis continetur pœna pecuniaria,sed reus sine iustissima causa vult eligere corporalem, puta quòd eligit potius stare in carceribus vel perdere auriculam,quàm solue re quadringentos ducatos. Nam secundum Paulum de Castro in d.l.quicunque,iudex compellere ad soluendum,sicut in simili dicitur in l.prætor.ff.de iniur.secus si subesset iusta causa, qa tũc virtute alternatiuę posset eligere,&allegat Ang.ibi,qui dicit Bar. consuluisse de facto si statutum diceret imponi pœnam quingentorum ducatorum quam si non solueret j.decẽ dies amputẽtur sibi manus,& reus cum de facili posset soluere,& non soluit, q̃ iudex non debet manum amputare,sed compellere ad soluendũ per l.cum duobus.§.idem respondit socius.ff.pro socio. sed dicit quòd Raphael dubitat de opinione Bar. quòd ista non est pœna delicti,sed est pœna retardatę solutionis,vt in l.j.cum ibi not. ff.de in lit.iuran. quæ retardatio secundum opinionem Barto.remanebit impunita,quod non videtur dicendum,per le. nunquam plura.ff.de priuat.del.quia transacto termino pœna pecuniaria transfunditur in corporalem. Sed Paul.de Castro, dicit quòd opinio Bar.est humana,& quòd transfusio non impedit.quia quod prius erat in obligatione remanet in solutione,vt in l.j cum ibi notaff.de pœna legati.& in iudicando est opinio tenenda,quia in diuersis opinionibus in materia pœnali opinio mitior est tenenda, vt dicit Host.& Docto.in c.2.de cognat.spirit.Tertio quęro quã pœnam debet eligere iudex, quando iudex est ille, qui debet eligere.D.Car.in c.veniens.in 8.q.dicit quòd iudicis est electio,pro hoc facit gl.in reg.in pœn.in fi.magnæ gl.& idẽ sentit Cy.in l.qcũque.in fi.C.de seru.fugit.Sed ego puto quòd possit eligere pœnã minorem vel maiorem,consideratis quæ habentur in §.nono notandum.2.q.3.& per Bartol.in l.quid ergo.§.pœna grauior. ff. de his qui no.infa.In dubio tamen arbitror quod debeat mitiorem pœnam eligere.sed dic quòd quando iudex habet eligere cũ causæ cognitione in figura iudicij,& parte vocata sedendo, & non stando.sed si pars habet eligere non requiritur causæ cognitio,vt dicit not.Bal.in l.si fugitiui.in fi.C.de ser. fug. & sentit idẽ Bartol.in l.j.ff.de effract.& expi.Alexand.de Ne.

SVM

SVMMARIVM.

1 *Homicida est ille qui dã vult percutere causa disciplinæ adeò modum excessit quod ex verberibus ille mortuus est.*
2 *Clericus deponitur non solum propter homicidium voluntariũ,sed casuale.*
3 *Vulneratus si moriatur post aliquot dies,an præsumatur mortuus ex præcedenti vulnere.*
4 *Homicidium,& aliud delictum,vel damnum datum si fuerint commissa sine dolo non sunt punibilia in foro pœnitentiæ.*
5 *Medicus si promisit aliquem sanare ab infirmitate sua, qui sanatus post aliquot dies reincidit in infirmitatem,an dicatur sanasse,vel non ad hoc vt possit petere pretium sibi promissum.*
Credendum est peritis in arte sua.

CAP. V.

PAESBITERVM.† Asacerdotio deponit percutiens causa disciplinę,si modum excedat,& mors inde sequatur. Vel generalius & sic.Homidium casuale imputatur ei qui dabat operam rei licitę,si non adhibuit diligentiam quam debuit. Casus literalis.Quidam presbyter causa disciplinæ percussit quendã puerum in capite qui post paucos dies mortuꝰ est. quæritur quid est agendum de ipso.Respon.papa quòd ab omni ministerio altaris debet perpetuò remoueri,& ab officio sacerdotali deponi,si per cussiõe ipsius interiit,vel aliam infirmitatem incurrit, vnde mortuus est.B.No.j.arg.quòd magister,vel doctor licitè instat circa correctionem scholarium dummodo modum non excedat. ad
a hoc c.1.& c.cum voluntate.de sent.exc.a†No.2. clericum depo-
b nendum non solum propter homicidium voluntarium, sed etiã casualeb si culpa præcessit homicidium. Vltimò nota irregularẽ coercendum ab omni altaris ministerio,non solum ergo deponitur à sacerdotali officio,sed ab omni officio cuiuscunque ordinis.potest tamen per episcopum dispensari in minoribus, vt in c.ad audientiam.in fi.j.eo.sed in sacris solus papa.dispensat.vt j.ca. proximo.Sed quæro,an hoc sit verum indistinctè.Sol.dicunt quidam quòd si homicidium fuit commissum post baptismum,tunc causatur irregularitas vt hic,secus si ante baptismum,quia in baptismo tollitur nedum peccatum,sed etiam sequela peccati. 26. di.deinde.vbi de hoc.& dic,vt no.in c.gaudemus.de diuor.† Sed circa tex.quæritur in eo.qđ ponderat quòd post paucos dies ex pirauit,quid si post plurimos dies.Goff.quòd idem, sed cum post paucos dies,tunc est magis præsumendum quòd ex precedenti
c percussione c quod no.& pro hoc facit tex.in c.seq. vbi decessit post dies octo,& attribuitur vulneri precedenti. & idem dicendum est de longiori tempore,dummodo cõstaret vel re ipsa,vel medicorum iudicio mortem contigisse ex præcedenti vulnere, sed in dubio,vbi videtur conualuisse quò ad pœnam imponendam potius iudicandum,quòd non decessit ex illo vulnere, sec'
d si post paucos dies dde quo tex.cum gl.in c.2.de cle.percus. & l. distin.si qua fœmina.per gl.& Bar.in l.si in rixa.ff.ad l.Cor. de sica.
4 aliquid tangam in d.c.2.†In gl.j.ibi,quia iste quantum ad gratiã no.gl.quòd in foro animæ non punitur quis de homicidio licet culpa præcesserit homicidium,ex quo defuit voluntas in committendo homicidium,pro hoc facit notabile dictum Inn. in ca. præced.vbi dicit quòd si damnum est datum alicui ex negligentia alicuius,puta quia non bene cooperuit ignem, quia tũc licet in foro contentioso propter culpam præcedentem teneatur ad refectionem damni,vt in l.si seruus seruum.§.item si arbustum.ff.ad
e l.aquil.tamen in foro animæ non iniungetur sibi damni satisfactio,sed tantum punietur de negligentia,quia nõ habuit animũ damnificãdi.facit.15.q.1.c. inebriauerunt.34.q.j.in c.in lectum.& hoc verum secundum eũ,nj si lata fuit culpa,vel habuisset à principio animum nocendi.tunc enim tenetur:licet nõ habuisset ita
f animum damnificandi,prout postea contigit,& sic potest limita
g ri ista gl.& illud c.si quis non iratus.gin ea allegatum.In gl.fin. ibi qui causam causæ præstiterit.No.gl.& vide quod no.in c. sicut. de restibus.& in regula imputari.de reg.iu.li.6.& in c.j.de cust. eccha.In ea gl.ibi.in l.vlti,facit illa lex in contrarium,quia equus cuiusdam mulionis olfecit mulam,mula autem mota percussit mulionem,dicitur ibi quòd mulio potest agere ad damnum contra dominum mulæ licet equus suus præstaret causam causæ, non tamen attribuitur equo,sed causæ proximæ. f.ipsi mulæ.Sed glo.respondet q̃ ibi mula fuit mota contra naturam,vult dicere glo. q̃ equus non præstitit causam q̃ mula deberet moueri ad percutiẽdum,vnde ex se,& contra naturam mora fuit.quia naturaliter non debebat moueri.Secus autem quando naturaliter aliquid procedit ex causa præcedente,quia quicquid postea prouenit attribuitur primæ causę.de quo dic vt in iuribus superius alleg. ad quæ remissi.Et in fine glossi.no. bene caudam gl. quia recidiuatio attribuitur primo morbo.vnde non videtur liberatus, qui visus
5 est conualescere,si postea reincidat.¶† Et facit ad illam quæstio
h nẽ,medicus h promisit liberare aliquẽ ab aliqua ægritudine ægritudãs visus est qualescere,sed postea recidiuauit:nunquid dẽ eũ liberasse,vt percipiat mercedẽ promissam. Iste tex.facit q̃ non facit etiam c.ad audientiã.j.eo.sed in ꝺ̃ium facit,quia non põt quis sanus lõgo tpe existere.saris.n.est cum semel liberasse. Saris in hoc puto attendẽdũ iudiciũ medicorũ, nã credẽdũ est peritis in arte sua de confang.& affi.c.1.de pscr.c.quia indicate.& qđ no.Bar.in proœmio digestorum & in d.l.si rixa.vnde quòd ad gl. dicit 10.An q̃ constat aliunde venisse recidiuationẽ,seu processisse ex corruptione humorum,tunc non tenetur iste sacerdos,procedit ergo, quando recidiuatio processit immediatè,& põt dici in solutione quæstionis propositæ,non.n.dicitur recessisse qui non stetit.11. q.3.certum.de pœn.dist.1.diuortium.& & c.1.de iudiciis.

ADDITIONES.

a ¶Vtrũ autẽ magister habeat maiorem potestatẽ in verberando scholares clericos,q̃ pater in filios clericos,vide gl.23 q.5.c.1.in pe.gl.& in c.cum volũtate.de sen.exc.vbi etiam habetur quid de prælato. Ale.de Ne.
b ¶Sed etiã casuale.Ego nõ puto istud indistinctè verũ, nisi fortè intelligamus hoc dictũ de depositione verbali, per ea quæ no.in c.clerico.dist.in c.seq & per Gemi.di.90.c.1.§ si verò.&c.audeat. l.di.& per Bal.in l.cum fratrem.C.ad silla.Zach.
c ¶Percussione Qũo hoc procedat vide latè Sal.in l.1.C.de emenda.seruo.& Bal.in c.1.ver.sextò quæro quib.mod.feu.amit.& in l. si ab hostib.fi vir.ff.sol.ma Seb.Sap.
d ¶Paucos dies.Adde Pe.de Anch.cons.285.Compost.cons.28.
e ¶Non iniungetur.Adde Lu.Ro.sin.suis.
f ¶Animum nocendi. An ille,qui est in lata culpa,teneatur in foro ꝺ̃scientiæ:vide And.sic.in c.Raynaldus.de testam.ver.item inquãtum.d.Ab.Dec.in c.1.in 2.lectu.ver.quintò adde.de cõsti.in sing. suis.in verbo.forum conscientiæ.Fel.in c.præcedenti.in fi. Se. Sa.
g ¶Illud dictum tenent omnes Doct.in d.c.sicut dignum,& rationem differentiæ inter legem ciuilem,& legem seu forum animæ assignat ibi 1nno.quia lex ciuilis cum intentat ad conseruationẽ primorum constituit q̃ ad restitutionẽ teneatur.sed l.conscientiæ considerat voluntatẽ,vt in c.si quis non iratus.15.quę.1.& dic q̃ dans dãnũ in re alterius,vel alteri,tenet actione legis Aquiliæ,de dolo:lata,& leuissima culpa,vt in l.in lege Aqlia.ff.ad l.Aql.& est bona cautela q̃ qñ in ꝺ̃tu non venit culpa leuissima, si datur dãnum.q̃ agatur actione.l.Aquiliæ.quia poterat ipsa agi non obstãte ꝺ̃tu vt dicit gl.notab.in l.si mora.ff.sol.mar.Bar.in l.quod Nerua.ff.de posi.Quis autem dicatur dolus,lata,vel leuissima culpa.& quæ culpa in quolibet contractu veniat.dic vt per Doct.in c.vnde commodato.& Bart.in d.l.quod Nerua.ff.depo.Sed ingtum dicit 1nno.quod debet imponi pœnitentia illi qui dedit damnum ex culpa leui,vel leuissima,hoc videtur contra tex.in c.si quis nõ iratus.15.q.1.vbi dicitur,quòd quantum ad gratiam innocẽs est, & tamen ista glo & gl.ibi intelligunt quod ibi fuit culpa.ideò dic saluando 1nn.& Doct.q̃ debet imponi pœnitentia tanquam pro peccato veniali:quia est innocens quantum ad gratiam Dei, sed de illo peccato veniali debet agere pœnitentiam, & pro hoc vide bonum tex.in c.qualis.25 dist. Vtrum autem quis possit accusari criminaliter pro culpa leui,vel leuissima,dic vt per Bal.in l.si na.ff de priuat.dele.& per Doct.in c.2.de consti.maximè per But. & Abb.dic.Sed vide omnino Paul.de Castr.in l.1.ff.de legibus. Alex.de Ne.
h ¶Medicus. Vtrum medicus,qui promisit curare infirmum pro certo salario teneatur eundem reincidentem curare, vide de ista qõne 10.An.in regula,quæ ꝺ̃ ius.de reg.iur.in Mercur.& gl.& Bar. in l.maritus.ff.loca.& plenissimè Spe.de salar.§.1.circa princip.De hoc etiam vide 10.de 1m.in l.& ideò hęsitatur.ff de verb.ob.vbi in hac quæstione sequitur dicta per Bar.in d.l.martius. de Bellentz.
h ¶ Sed aduerte, quia addo non solùm ad illud quod dicit Abba.

¶in fi.sed

SVMMARIVM.

1 *Homicidium casuale imputatur ei,qui dedit cãm rei illicitæ,vel licitæ si nõ adhibuit omnem diligentiam quam debuit.*
2 *Homicida casualis non dispensatur nisi per papam si culpa præcesserit casum intellige in sacris ordinib.secus in minoribus.*
3 *Ludus an sit prohibitus clericis cum laicis.*

Contin

Universidad de Deusto

CAP. VIII.

1 CONTINEBATVR.†Homicidium casuale imputatur ei, qui dedit operam rei illicitæ, vel etiã licitæ secundum alium intellectum, si non adhibuit omnem diligentiam, quam debuit. Communis diuisio. Secunda ibi, ideoque Casus literalis. Cũ quidam diaconus, & alij quidam clerici à vineis suis opere completo redirent causa leuandi laboris scrutati sunt quendam ludum viatorum pronunciendo baculos suos in directum: vt alter alterius fustem feriret: cuius ludi conditio talis est vt ille qui percutit baculum alterius quasi victor pro equo vtitur alio. Sed clerici equitandi licentia non vtentes sola iactatione contenti erant. Quidã laicus superuenit, & percussit baculum diaconi prædicti, ipse statim indirectè dorsum ipsius diaconi insiliit, & à falce ipsius diaconi, quam ad cingulum habebat mortale vulnus accepit: de quo intra octo dies expirauit: post hoc diaconus cum literis archiepiscopi sui negotium continentib. ad papam accessit: vnde papa eidem archiepiscopo, quatenus si res ita se habuit eundem diaconum sine licentia romani pontificis ad superiorem ordinem nõ ascendere nec in officio ministrare dispensatiuè patiatur. B Not. 1. arg. pro & contrà, an ludus sit clericis permissus ad alleuiandos labores. de quo. ff. cum gl. No. 2. quòd ludus est alleuiatio laboris
2 iuxta illud. Interpone tuis, &c. †No. 3. quòd cum homicida etiã casuali solus papa dispensat in sacris ordinib. si culpa præcessit ca
3 sum. † In gl. 1. in fi ex hac gl. colligitur vnus intellectus ad text. q ideò istud homicidiũ casuale imputat diacono, quia dabat operã rei illicitæ, quia ludus, non congruebat clericis Hos. dicit q talis ludus bene est clericis permissus. sed non ludi conditio, vt haberent licẽtiam equitandi. Ex hoc colligitur alius intellectus. Tertiò potest dici, vt in gl. seq. q ludus erat illicitus propter commixtio
a nem laici, qa clerici non debent ludere cũ laicis. a Et no. bene hũc intellectum: cauendum ergo est clericis à tali commixtione, nam casus inde proueniens imputatur eis. Alius intellectus est, quòd ludus est permissus, & etiam ludi conditio. Sed clericus ille erat in culpa in non reddendo se aptum in cõditione ludi, debuit enim deponere falcem. Sed quæro quid si subdiaconus expresè prohibuisset equitandi licentiam, videtur quòd non incidat in irregularitatem. Contrarium sentit Hosti. quòd propter ludum debeat cogitare hoc euenire posse sed de hoc dubitarẽ ex post facto, sed
b poti' videtur consulendum in fauorem clerici. b In gl. fi. in fi. ibi tene primam solutionem. nam c. sequens procedit de iure cõi, vt ibi dicam super gl. fi. Et no. gl. quia q pluries repetit ludum, alias clericis licitum efficitur illicitum propter commixtionem laico
4 rum. †Sed quæro extra gl. quia papa hic dicit q dispensatiuè potest iste archiepiscopus pati hunc archidiaconum ministrare in archidiaconatus officio, nunquid hoc casu archiepiscopus dispenset iure suo, communiter tenetur quòd non, sed dispensat, vt commissarius papæ: quia in sacris ordinib. solus papa dispensat, etiam cũ homicida casuali, sed in minorib. dispensat episcopus iure suo, vt in c. ad audientiam. ff. eo. Et no. ex hoc, & ex illo c. quod licet cũ homicida voluntario non dispenserur, vel saltem non deneget, vt in c. miror. l. dist. tamen cum homicida casuali solet dispensari, vt hic. & in c. ad audientiam.

ADDITIONES.

¶ in fin. sed ad illud etiam quod dicit Ab. Sic. de infirmo qui sanatus recidauit an possit repetere salarium à medico, vel petere quòd iterum sanet, & illam quæstionem poluit gio. & Bar. in l. martius. ff. loca. & Bar. distinguit, de qua distinctione facias tres casus. Primus est quando cõstat quòd infirmitas, & eius causa cessauit, sed postea ex noua causa superuenit, & tunc medicus debet habere salarium, quia de presenti infirmitate cogitasse videtur, non autem de futura. Secundus est quando infirmitas, seu eius causa nõ fuit curata, sed visa est aliqualiter cessare. & tunc medicus non dicitur cur. sse, & ideò nec debet habere salarium. Tertius est, quãdo dubitatur, & tunc aut infirmitas fuit reuerta de proximo, & videtur ex prima causa infirmari & nõ debet habere salariũ, aut ex interuallo, & tunc e contrà. vt in plerique ff. de ritu nupt. & in l. d uortium non est. ff. de diuor. Crederem tamen quòd etiam vbi l ngo tẽpore steri sanus, & postea superuenit infirmitas recurr ndum sit ad iudicium medicorum, & illi standum si iudicant. Sed si medici dubitant, nec sciuerint determinare, tunc procedit distinctio Bar. s. an j. modicum tempus, an verò ex interuallo recidat. & hoc vult Abb. Sic. circa princ. huius c. & idem sensit Bar. in l. si rixa. in fin. ff. ad l. Cornel. de sicca. pro quo facit iste text. &
c. sequens. iuncto c. 2. de cler. percuss. Item in quantum Hosti. Io. And. & doct. dicunt quòd si constaret infirmitatem processisse non ex vulnere, sed ex corruptis humoribus, quòd vulnerans nõ tenetur de homicidio, nec est irregularis. hoc intelligo nisi infirmitas, ex qua mors est secuta esset accelerata propter vulnus, verbi gratia, medici dicunt quòd illi humores causassent infirmitatem talem, sed nõ ita citò nisi fuisset vulneratus. Credo hoc casu quòd propter accelerationẽ mortis, vulnerans teneatur de homicidio, etiam quòd ad pœnam legalem, & de hoc videtur text. in l. ita vulneratus. versigitur si quis. ff. ad l. Aquil. vbi dicitur q si qs seruum mortiterè vulneratũ ita percusserit, vt ex illo sedo vulnere citius mortuus sit quàm ex primo fuisset mortuus, vtique tenetur de homicidio. & hoc tenuit Bar. in l. si quis in rixa. ff. ad leg. Cornel. de sicar. vbi dicit quòd si aliquis est vulneratus mortaliter cui alius influxit vulnus de se non mortale, tamẽ propter præcedens vulnus mortale præstat causam celeriorem morti, vtique tenetur de homicidio. & sic intelligit præalleg. l. ita vulneratus. versigitur. & l. qua actione §. si quis seruum ægrotum. e. ti. vbi est casus si quis vulnerat seruum ægrotum, ex quo vulnere moriat tenetur de homicidio. quia aliud alij mortiferum esse solet, & Bart. videtur intelligere illum tex. etiam quando infirmitas erat mortalis. & hic no. quia istum casum de facto vidi, in quo diuersi diuersa sentiebant dum essem scholaris, non tamen adicuius cõsilium vidi. Nunquam autem quando vulnus est mortale debet vulnerans accusari de vulnere, vel de homicidio, siue accusetur post mortem, siue ante mortem vulnerati, & quis dies debet poni in accusatione, an dies vulneris, an dies mortis, dic vt per Bar. in l. libellorum. ff. de accusat. & plenius in l. damni infecti §. Sabini. ff. de damno infecto. Alex. de Ne.

a ¶ Nota, & tene menti perpetuò quòd omnis ludus quantumcunque licitus inter clericos, vt ludus schacorum non est licitus inter clericum, & laicum quòd conuersatio clericorum debet esse separata à conuersationibus laicorum, vt in ca. his igitur. 23. dis. & 2. q. 7. laicos. &c. Alex. de Ne.

b ¶ Sed aduerte, Inn. loquitur alternatiuè. Primò enim dicit q iste fuit culpabilis, quia in publico non patebat quòd esset accinctus falce, & sic insiliens si illam non vidit iustè potuit excusari, & secundum hoc si patuisset falx in publico, non fuisset imputandũ clerico. & sic nõ fuisset irregularis. & pro hoc intellectu facit text. ibi, incautus insiliit. Secundo modo intelligit quòd iste diaconus fuit in culpa, quia non reddidit se habilem, vt sine periculo posset equitare. Non obstat si dicatur quòd clericus non vtebatur licẽtia equitandi, vt in litera dicitur. Nam nihilominus debet imputari, quia licet potuit iuri suo renunciare, non tamen ius alterius potuit auferre. Ego credo quòd sit irregularis in casu huius c. tũ quia ludus cum conditione equitandi non erat licitus clericis, tũ quia erat illicitus propter commixtionem laicorum, Vnde casus veniens etiam præter culpam imputatur ad irregularitatem, vt est tex. in c. tua. j. eo. & ibi dicam. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Homicidium casuale non imputatur ei, qui non fuit in culpa.*
2 *Ludus solatiosus non est clerico interdictus.*
3 *Clericus licitè potest portare cultellum aptum ad incidendũ panem & non aliter.*
4 *Irregularitatem non incurrit clericus si commisit homicidium casuale sine sua culpa.*
Liberè dicimur aliquid posse facere, quãdo non indigemus alterius auxilio.

CAP. II.

1 DATOR.†Homicidium casuale non imputatur ei, qui non fuit in culpa. h. d. secunda ibi, ideoque. Casus literalis. Quidã clericus. P. nomine qui cum quadam die cum quodam clerico luderet, cõtigit, q clericus proiicit istum P. ad terram, cuius cultellus, quem ad latus habebat incidit in illum clericum proiiciẽtẽ, & occubuit vulneratus. vnde ille P. accessit ad papam exponens sibi casum. mandat papa diœce. quatenus si est ita, &
2 alia iusta causa non impediat permittat P. ad sacros ordines liberè promoueri.
a B. †No. j. ibi cum quodam clerico luderet, quòd ludus solatiosus non est

ADDITIO.

a ¶ Ludus solatiosus. ego limitarem hoc dictum tam in clericis, quàm laicis, procedere, si nõ ludatur vltra vnum solidum. vt no. in aut. alearum vsus. C. de reli. & sumpt. fu. & Bart. in l. inficiando. §. infans. de fur. & quis dicatur esse permissus ludus. & quis prohibitus vide Bar. in l. si gratuitam. §. fi. & ibi gl. ff. de præscr. verbis. & & in l. j. C. de spectaculis. xj. Zach.

non est clerico interdictus. nam si esset prohibitus imputaretur sibi clerico homicidiũ, cũ dedisset operã rei illicitę. vt d. c. px. & intelligit In. de ludo schacorũ, qui nõ est clericis ꝓhibitus, vel alio ieui. Idem no. gl. iuris ciuilis in authen. interdicimus. C. de epis. & cler. licet. Cy. aliud senserit. sed primum verius. arg. hic & in c. clerici. 2. de vi. & hon. cle. iste tamen intellectus, licet sit verus in se, non tamen videtur congruere literę quæ dicit q ex ludo cõtingit, q ille proiecit eum ad terram. nam prostratio non contingit ex ludo schacorum. Vnde potest intelligi q sic solatiosè lude
3 bat ad brachia, sed tunc potest intelligi q ille ludus non fuit deliberatus, alias fuisset imputandum clerico non remouẽti à se cultellum, sed fortè alius insiluit in eum ludendo, & proiecit eum ad
a terram. & sic in nulla culpa reperitur prostratus. a †No. 2. q licitè clericus defert cultellum. alias. n. fuisset ei imputandum hoc homicidiũ, qa fuisset ī culpa deferendo cultellũ, sed debet intelligi de cultello apto ad incidendũ panem, & no. hoc, quia ꝓt quotidie accidere. secus dic de alio gladio. vt in c. clerici. de vi. & ho. cl. Vltimò no. q dixi in summario q etiam clerico non imputatur
4 homicidium casuale quãdo nõ reperitur in aliqua culpa. † In gl. fi. in fi. tene primum intellectum q de iure communi iste promo
e uetur, quia nullam irregularitatem incurrit ex quo non fuit in aliqua culpa, vt no. fuit. §. c. prox. in gl. fi. q hoc quod hic non exigitur dispensatio, facit litera ibi liberè permittas, &c. nam non liberè promoueret si egeret dispensatione ad hoc quod de verbo li
c berè, c no. in c. licet episcopus. de præb. lib. 6. d item pa. hic se refert
d ad factum ibi, si res ita se habet, &
c. & sic de iure promouetur, &
e non ex dispensatione e quod no.

ADDITIONES.

a ¶ Et istud probatur in c. ad audientiam. j. e. vbi imputatur præsbytero, qui cum corrigea causa correctionis verberauit quem dã de familia, quia non extraxit cultellum devagina appẽsum dictæ corrigiæ, & tamen dedit operam rei licitæ, vnde eadem ratione imputari isti deberet si ad ludũ brachiorum se prępaparasset, vel si eum socium fuisset aggressus. Pro hoc facit, quia ad inducendam irregularitatem sufficit culpa leuissima, vt dicit gl. sing. in c. significasti. el. j. in fi. 2. gl. j. c. Alex. de ne.

b ¶ Cultellum. No. ibi. q licitè clericus portat cultellum, & sic videtur hic casum pro gl. in auth. de armis, §. pen. iuncto c. 2. devi. & hon. cle. And. Barb.

c ¶ Liberè. Facit gl. in cle. fi. de ęta. & quali. And. Barb.

d ¶ Et de hoc vide gl. in terminis in cle. dudum. in verbo, liberè. de sepultu. Alex. de Ne.

c ¶ Do. autem Car. inducit hunc tex. cum hic notatis ad quæstionem. Duo piscabantur in quadam naui, alter cum ligno, in quo erat ferrum ad detrahendum ramos arborum obstantes, dum instaret detractioni casu interfecit socium D. Car. dicit quòd non tenetur dummodo adhibuerit diligẽtiam, quam debuit, pro hoc allego l. di. sæpe. cum duobus cc. seq. & dicit Do. Car. quòd fuit in facto consultum quòd non tenebatur pœna statuti dicentis, q homicida occideretur, nisi fecisset causa defensionis necessariæ. Et ad hoc nota bene quòd licet statutum excipiat vnum casum tantum, tamen intelliguntur excepti etiam alij casus qui in iure communi reperiuntur, & sic verba statuti extendenda sunt ne iuri communi prejudicent, aut contradicant, pro hoc tex. notab. in c. cum dilectus. de consue. vbi verba statuti impropriantur cõtra propriam significationem verborum, vt minus, quàm fieri possit lædant ius commune. de quo etiam dc iniur. in nostra. Al de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Clericis non est licitum aliquem occidere pro defensione rerum suarum, sed aliter defendere citra mortem sic.* 3.
2 *Homicida dicitur non solum ille qui interfecit, sed ille qui ligauit hominem vt facilius interficeretur.*
3 *Clerico licet pro defensione rerum suarum inuocare brachium seculare.*
4 *Clericus debet potius fugere, quam alium interficere si fugiendo potest illum euadere.*
5 *Abbas potest monachum suum punire & contra ipsum inquirere.*

CAP. X.

SVSCEPIMVS. Is ex cuius opera illicita sequitur homicidium, irregularis efficitur, vel sic. Homicidium imputatur ei qui fuit in culpa. Communis diuisio secunda ibi, verum. ¶ Casus literalis. Duo monachi erãt in custodia cuiusdam domus de
mandato abbatis: & dum in custodia essent quidam latrones de nocte ingredientes ad eos cœperunt eos in personis affligere, & vestimentis etiam denudare, monachi isti resumptis virib. ligauerunt illos, & retinere voluerunt quousque capitulo nuntiarent, dum vnus illorum ad notitiam abbatis rem perferret dimittens illos in custodia fratris tui, & latrones illi se soluere nitte rentur, frater ille timens ne occideretur ab illis, illos occidit. Iste qui rẽ ad notitiam abbatis deferebat dubitans an factum illud sibi imputaretur ad dominum papam cum literis abbatis sui accessit, vnde scribit papa ipsi abbati dicẽs, quòd potius expediebat relinquere
a tunicam, & pallium. & rerum sustinere iacturam, quam pro rebus cõseruandis vilib. & transitoriis tam acriter in alios exardescere, vnde iste abstineat à ministerio altaris, & vterque illorum ad arbitrium abbatis studeat peccatum suum expiare. quia cõstat eos ex studio vtriusque esse interemptos. Bern. No. i. quòd fur, & latro capiuntur equiuocè & sunt synonyma. nã isti qui accesserunt ad furandum de nocte in principio nuncupantur latrones, & postea ipsi ijdem appellantur fures. nam illa differentia quam assignant doct. §. e. in c. 2. non est perpetuò vera. vt hic patet. concor. §. eo. si
b perfodiens. vt ibi dixi. b Secundo no. ibi, vestimentis propriis, q largo modo potest frater appellare vestes proprias eas quib. induitur, appellantur propriæ ad differentiam aliarum rerum monasterij quib. non ita vtitur sicut istis vestib. de quo vide quod no.
1 gl. in c. nolo. & c. non dicatis. 12. q. 1. †No. 3. casum apertissimum, & notabilem quod pro reb. conseruandis non licet clerico occidere latronem, licet aliter res cõseruari nõ possunt: imo potius debet sustinere omnem iacturam rerũ, & nullibi ita benè probatur vt hic ipsas res non prohibetur defendere in cap. olim. 1. de rest.
2 spol. & dic vt ibi dico super gl. † Item 4. no. q ita tenetur de homicidio ille, qui interfecit, sicut ille qui ligauit pro hoc tex. in l. item Mela. §. si alius. ff. ad l. aquil. vbi tenetur de damno ille qui tenuit, sicut ille qui percussit quod probat hæc litera in fin. iuncta gl. vbi dicit quòd vtriusque operam illi fuerunt interempti & tamen tan
c tum vnus præstitit operam in ligando. c †In gl. 1. in fi. ex hac glo.
3 collige duplicem intellectum ad literam. primum quòd ideo imputatur homicidium sequens, licet defensionis causa factum sit, quia præcessit culpa in ligando. nam ex quo isti habebãt res suas saluas non debebant ligare, sed eos extra monasterium mittere. Secundus intellectus est, quòd isti interfecerunt pro reb. saluãdis quod non est licitum clerico. nec ob. c. 2. §. eod. quia defendendo se & sua secutum est homicidium, secus si pro defensione rerum tantum, nec ob. huic intellectui c. dilecto. de sẽ. exc. lib. 6. quia secundum Host. licet clerico pro reb. saluandis inuocare brachium seculare, & eius auxilium. ita loquitur ille tex. sed nõ debet in propria persona arma mouere. vt hic & ita transeunt communiter doct. sed certè iste intellectus nimis restringit illam literam: contrarium sensit ibi gl. fi. & gl. quę est in ver. bonis, ideò concludeq pro defensione rerum licitum est clericis manus iniicere, & defendere cum baculo, & gladio, non debent tamen procedere ad sęua, & occisionem, & hoc voluit ista litera ibi tam acriter in illos exardescet, & c. non ergo prohibetur licita, & moderata defensio, & sic videtur intelligere Inn. in c. fi. verò. el 1. de sen. exc. quod no.
An autem laico licitum sit indistinctè occidere pro saluandis reb.
4 dixi in c. 2. §. eo. dic. vt ibi. †Tertia lectura, colligitur ex glossa, quę est in verbo interimeretur, quòd iste poterat fugere, dum se soluere nitebatur. & no. singulariter istam gl. iuncto tex. quòd nõ ex
d cusatur clericus ab homicidio, si fugiẽdo poterat illud euitare. d

item no

ADDITIONES.

a ¶ Pro reb. Vide raso. in l. vt vim. ver. tertiò limita ff. de iust. & iur.
b Et similis tex. in c. tua. §. 1. j. eo. Alex. de Ne.
Vi hoc probat vt per eum. Seb. Sap.
c ¶ Sed aduerte, in quo differat hoc caput à l. item Mela. §. item si alius. ff. Ad leg. Aquil. Nam ibi vnus tenet aliquem ad hoc, vt alius ipsum percuteret, & hoc est indubitabile. s. q teneatur. vt §. eod. sicut dignum. Sed iste text. loquitur de illo qui ligauit furem, non vt interficeretur, sed vt præsentaretur iudici, & tamẽ tex. iste vult, quòd si potest isti imputari culpa, vt quia non bene ligauit, vel q dimiserit in custodia vnius tantum, erit irregularis. Alexand. de Ne.
d ¶ Euitare. Vide Car. in cle. 1. in 15. q. de homi. Ang. de Are. in tract. malefi. in verbo. defendendo. vbi Augu. Arimi. Ale. in cõs. 119. in c. visis, & oportet consideratis. i. vol. Seb. Sap.

Universidad de Deusto

item no.gl.in cle.si furiosus de homici.& notabiliter vult gl.ista probare iuncto tex.in fi.q̃ non so'um causatur irregularitas,sed etiam peccatum,quia excessit ecclesiasticã mansuetudinem volẽdo potius occidere proximum quã fugam capere.in laico verò Bar.tenet ꝯrium in l.1.C.vnde vi.quia cum fugari sit opprobrio sum,& iniuriosum põt licitè resistere,vt se liberet ab illa iniuria,
a vide quod dixi in d.c.s̃.e. a Alius intellectus assignatur q̃ iste fuit in culpa in dimittendo ibi duos licet ligatos in custodia vnius.In gl.in ver.detinere in fi.quasi velit gl.dicere q̃ in l.furem.probatur q̃ non licet indistincte laicis interficere latronem,sed q̃n nõ pos
b sunt aliter euitare mortis periculũ. b Sed tex.intelligitur multipliciter,& cõiter intelligitur de rerum periculo,& tunc solue ꝯriũ,
5 q̃ licet hoc liceat laicis,non tñ clericis.dic.vt dixi in cap.2.s.† in gl.pe.in fi.& ex hac glo.no.ar.abbatem posse inquirere,& punire monachum suum de homicidio.nã ipse abbas retulit hic papæ, non autem se impediuit eps.& facit pro opi.Io.de lig.in cle.ne in agro.de sta.reg.q̃ abbas potest inquirere contra monachum suũ iudicialiter,& punire.vt plenius dixi in repe.c.si quis contra cleri cum.de for.comp.

ADDITIONES.

a ¶Sed Bar.idem tenet in l.furem.C.ad l.Cornel.de sicca,sed in l.vt vim.ff.de iust.& iur.distinguit,q̃ aut est verecundia fugere,& tũc sit licitũ occidere:aut non,& tunc potiùs debet fugere q̃ occidere proximũ.& istam opinionẽ tenuit Bal.in l.1.C.vnde vi.& cõiter tenetur per Doct.Sed scias q̃ Inselinus.in cle.vn.e.ti.dixit q̃ si fuga est vituperosa,& ad dedecus non tenetur fugere,& excusatur ab homicidio,nam fm eum paria sunt non posse occidere, vel non posse sine dedecore.ff.ex quib.cau.maio.l.in eadem.nã ꝫ seruatio personæ,& famæ æquiparãtur.ff.de manum.vind.l iusta.& honor cuilibet ꝫmodo pecuniario pferẽd' est.ff.si qs om.cau.test.l.1 ulianus.Sed D.Pet.de Anch.in d.cle.si furiosus.dicit quòd opinio Inselini procedit q̃ ad hoc,vt clerico occidenti,vel percutienti non infligatur aliqua pœna,sed quantum ad irregularitatem contrahendam sufficit quòd mortem euitare potuit,vt dicit illa cle.&i gl.Sed D.Card.in fi.26.q.dicit quòd opinio D.Petri sibi placet,dicit tamen quòd opinio Inselini est æquior. Sed profectò non est æquior,quia non potest dedecori esse clerico,vl saltem tanto dedecori,vt propter hoc vitandum liceat hominẽ occidere præsertim cum arma clericorum sint psalterium & lachrymæ.vt in c.conuenior.23.q.8.Sed Abb.in c.olim.de resti.spoliat.el 1.in 9.col.dicit q̃ talis,qui non vult fugere cum possit,excusatur à peccato,dato q̃ procedat ad mutilationem:vel occasionẽ,sed non ab irregularitate:nã ad eã vitãdã solus vnus casus excipitur.s.q̃n aliter mortem euitare non põt.vt in d.cle.Sed in ꝯtũ Abb.Sic.dicit q̃ non incurrit peccatum occidẽdo,vel mutilãdo põt procedere in laico:nõ in clerico,quia potius dẽt fugere,si pr, quã arma sumere,tex.in c.cõuenior.23.q.8.Sed nõ ita indistinctè clericus debet fugere.Nã fm Inselinum clericus inuasus põt fugere securè,& ita vitare inuasorẽ,& periculum,& tunc tenetur fugere:aliàs probabiliter potest dici ꝯriũ:quia fugienti põt immine re periculum,propter insequẽtis velociorẽ cursum,qui audacior propter fugam effectus posset de facili à tergo fugientem verbe rare,Sed prostratum interficere.Nam qualitas loci,& tpis nõ patitur plenius deliberandi ꝫsiliũ.l.1.ff.de exercito.ff.depo.l.j.§.meritò & hæc opinio Inselini mihi placet.& nota q̃ in dubio dẽt præ sumere iudex pro illo qui percussit,vel interfecit durante rixa ex quo alius ipsum aggressus est.Bal.in l.1.C.vñ vi. & hæc perpetuò tene menti. Ale.de Ne.

b ¶Mortis periculum.Sed an teneatur fugere,& nõ occidere,pro recuperatione bonorum,vide d.Ab.in c.2.de vita,& honest.cler. And.Barba.

SVMMARIVM.

1 *Irregularis est ille qui dat causam homicidio.*
2 *Verbum, non videtur mihi importat quantum verbum non est.*
3 *Causa intelligitur de propinqua, non autem de remota.*
4 *Causa remota an,& quando puniatur.*

CAP. XI.

a 1 DE CAETERO. a †Dans causam homicidio irregularis
2 est.h.d.†No.primò ibi:non videtur,q̃ per hæc verba rndetur de iure,& tantum est dicere,non videtur,quantum non est,& fa
b cit pro dicto testis. b Sed quæro, quia litera loquitur de iaconono,qd de alio clerico?dicendũ q̃ idẽ.& idẽ in laico,sed hic narratur factum,Secundò quæritur,quia dicitur q̃ non est promouẽdus ad sacerdotiũ nunquid possit ministrare in aliis prius receptis.& dicendum,q̃ non,qa ex quo incurrit irregularitatem remouendus est ab omni ministerio ecclesiastico,vt in c.pres byterũ.
3 s̃.e.†In gl.j.in fi.no.gl.iuncto tex.q̃ appellatione causę intelligimus de propinqua, &imputatur non remota.pone exẽplum in causa remota feci feneſtram in domo,aliquis spõte præcipitauit se de ea,tunc enim ego sum causa remota,nec sum in aliqua culpa.Sed causa propinqua fuit fatuitas illius se pręcipitantis,sed in quantum gl.alle.c.presbyterum.s̃.e.ad probandum q̃ causa remota imputatur,vbi fuit animus nocendi.dicit In. quòd ibi fuit causa propinqua.Et an,& quando imputetur causa remota.vide quod no.in c.sicut.de testib.& in regula imputari.de reg.iu.lib.6.

ADDITIONES.

a ¶De cętero.vide Bal.in c.vnico.§.iniuria.de pac.iuramẽto firmã. vbi dicit,q̃ quando vnus mandat Seio, vt occidat Titium & Seius dicit occidisse nomine suo,nõ creditur sibi.Et allegat hic notata,vide etiam Bal.in l.mandatum.& in l.j.de seruis fugitiuis. de Bellentz.

b ¶Bar.in l.quod tamen.§.j.ff.de arb.dicit quòd in testib. deponentibus de peritia,vt medicus,an vulnus sit mortale, vel obstetrix deponens,an mulier sit virgo,vel prægnans & similes,licitè possunt reddere causam testimonij per verbum,videtur,vt in c. quotiens.& quod ibi no s̃.de testib.Aut deponunt de eo quod percepe runt sensu corporeo,quod est regulare in testibus,& tunc distingue secundum Bar.quòd aut testis præmittit sensum corporeum, vt quia dicit, mihi videtur quòd Titius possederit iam sunt decem anni & vltra,& tunc non valet,quiaverbum,videtur, refertur ad iudicium intellectus.sed testis habet deponere quòd comprehendat per sensum corporeum,& iudicare per iudicium intellectus,spectat ad iudicem non ad testem, aut sensus corporeus est vnicus cum iudicio intellectus,puta si testis dicit ego vidi Titium possidere,interrogatus quanto tempore,respondet x. ann.vt mihi videtur.& tunc probat,quia præmittit sensum corporeum,& sic sensus corporeus est vnicus cum iudicio intellect' & sic valet testimonium.& dic quòd verbum,videtur, cum refe ratur ad iudicium intellectus,potest referri ad quemlibet sensum corporeum,puta si testis dicat gustum de tali vino, quod vt mihi videtur erat valdè dulce,nam dulcedo non videtur, sed percipitur gustu,& sic hoc casu refertur ad gustum,vt dicit Bart.in l.si Titio.ff.de le.2.

c ¶Ego quantum ad irregularitatem,quæ sequitur ex homicidio, dicam ꝯ.e.tua.& in c.exhibita.

SVMMARIVM.

1 *Homicidium casuale imputatur ei qui licet dederit operam rei licitæ tamẽ non adhibuit diligentiam.*
2 *Clericus licitè instat circa correctionem familiæ suæ moderatè verberando nec casus inde cõtingens sibi imputatur si in corrigendo modũ nõ excessit.*
3 *Peccatum,vel delictum,vel irregularitas,vbi in dubio possunt esse, & non esse,semper ad cautelam in foro animæ debemus considerare quod sint secus foro contentioso.vide ꝯ.in c.significasti.el.ij.in 4.no.vide ꝯ.eod. sicut nu.7.*
4 *Homicidia dispensantur in sacris per solum papam, in minoribus vero per episcopum.5.*
6 *Irregularitatem incurrit aliquis ex solo consilio propter quod secutum est homicidium.siue indirectè,nisi forte consuleret quis rem licitam,puta mori pro fide,& similia.*
7 *Mandatarius,vt committeret maleficium,si fuerit in illo interfectus an mãdans in aliquo teneatur,maximè quo ad irregularitatem mandantis.*
8 *Mandatarius si post longum tempus vltra determinatũ interfecerit aliquẽ, mandans tenetur si mandatum non reuocauit.*

CAP. XII.

AD AVDIENTIAM.†cHomicidium casuale imputat' ei q̃ dedit operam rei licitæ si nõ adhibuit diligentiam quam debuit.Cõmunis diuisio.secũda ibi,qa verò.Casus literalis.Quidã pbyt' volẽs corrigere quẽdã de familia sua cingulo q̃ cĩgi solebat ipsum verb.

ADDITIO.

a ¶Audientiam.Vide Bald.in l.non ideò.C.de accusationibus.in fi. de Bellentz.

ipsum verberare tentauit,contigit quòd cultellus de vagina qui cingulo adhærebat elapsus in dorso aliquantulũ vulnerauit, post modum cum ille vulneratus aliquandiu vixisset, & conualuisset à vulnere grauiore vt dicit,infirmitate percussus decessit.quęsitũ fuit à papa quid de ipso sit agendum?Respon.papa,quia dubitabatur vtrum occasione vulneris decessit,& in dubijs tutior via sit eligenda prædictus sacerdos in sacris ordinib.non ministret. tamen iniuncta sibi pœnitentia competenti concedi potest eidẽ vt minoribus ordinibus sit cõtentus.Si verò ille ex alia infirmi
2 tate decessit,vt prius suum officiũ exequatur.B.†No.2.quòd cleri cus licitè instat circa correctionem familiæ suæ moderatè verberando,pec casus inde contingens sibi imputatur si modũ in corrigendo excederet,& ita intelligitur iste tex.pro hoc c.cum volun
3 tate.de sent.exc.†No.2.quòd in casu dubia debet quis potius re
a putari irregularis,& videtur iste tex.contra Inn.qui dicit hic q̃ cũ irregularitas sit de iure positiuo,non debet iudex aliquem in dubio reputare irregularem,quia pœnę molliendę sunt de pœni. di.j.c.pœnæ.& in l.interpretatione.ff.de pœ.& in regula, in pœnis.de reg.iu.li.6.Sed certè nec primum,nec secundum videtur indistinctè verum,nam irregularitas quæ causatur ex homicidio
b voluntario est etiam de iure diuino.bcum Deus dixit ad Dauid c
c post homicidium,non ædificabis mihi templum,quia vir sanguinis es tu.de conse.di.j.in prin.vide bo.gl.xxj.di.in sum.facit tex.secundum vnum intellectum iñ c.j s̃.eo.& quod no.in gl.in c.sicut
d dignum.eo.ti.dItem secundum dictum non est verum, vt patet hic,& in cap.significasti.ꝯ.eod.dictum tamen Innoc.solet communiter allegari pro notabilie &malè,quia non procedit indistinctè.vnde sic distinguerem quòd in foro contentioso vbi agitur
e de pœna ꝫponenda pro irregularitate contracta non debet quis in dubio reputari irregularis, quia purè tunc agitur ad pœnam, &hoc casu procedat dictum Inn.& ita loquuntur iura alleg.per eum.aut agitur in foro pœnitentiali ad imponendam pœnitentiam, & in dubio debet potius reputari irregularis,quia in foro pœnitentiæ semper tutior pars est eligẽda,licet videatur durior. quia in illa parte nullum subest periculum,ad hoc præal.c.significasti.& idem dic vbicunquedubitatur de aliquo delicto, ad hoc vide gl.no.in c.vnico.de scruti.nam bonarum mentium est timere culpam,vbi culpa minimè reperitur.v.di.ad eius verò.no. in c.
2 de obser.ieiu.Idem est vbi agitur in foro quasi pœnitentiali.vt puta,quia non agitur ad pœnam propriè,sed vt ab altaris ministerio abstineat,vel abstineat à contractu matrimonij,vel ab alio actu exercendo in quo exercendo subesset peccatum, tunc enim debemus interpretari in partem securiorem, licet illa sit duriorde hoc optimus tex.hic,in præal.c.significasti.& in ca.iuuenis. de
f sponsi.cum si.& ad prædicta facit quod no.In in c.cum tu. de testi. & hoc no.fIn gl.j.in fin.no.gl.pro intellectu illius cap.lator.debet enim ille tex.restringi,quando ille non facit insultum, secus autem si irruisset in alium etiam ludendo, quia tunc fuisset in cul
4 pa,ideò postea casus contingens sibi imputaretur.† in gl.2. in fi. Restringe hic generalia gl.secundum ea,quæ dixi in secundo notabili.in gl.fi.dicit Host.quòd solus papa in sacris dispensat, vt in c.continebatur.s̃.e.sed in minoribus potest episcopus suo iure
g dispensare,pro hoc facit iste tex.poterit concedere,vt minorib.g
5 &c.†No.ergo hoc dictum,& concludetur latius,quòd cum homicida voluntario nunquam dispensatur in aliquo ordine, papa tamen dispensat,licet de facili nõ faciat,vt dixi in c.sicut dignum. s̃.e.cum homicida verò casuali potest episcopus dispẽsare in mi
h norib.dũraxat,vt hic.hIn sacris autem secus,quia solus papa dispensat & solet dispensare.vt in c.continebatur.s̃. eo.& quod no.
6 in c.sicut dignum præal.†Extra gl.queritur hic, quidam consuluit iactum balistæ vel machinę,vel insultum alicuius castri:ex tali consilio secutum est homicidium.nunquid consulens sit irregularis ex quo directè non consuluit in mortem alicuius.Includit,quòd sic,quia fuit causa propinqua homicidij, debuit enim cogitare quòd verisimiliter ex talibus sequeretur homicidium.Idem concludit in cõsulente,vt furtiuè aliquid capiat:vel aliquod castrum secundum eum,licet enim de facili non sequaẽ homicidium sicut in prædictis casibus,tamen sępe ex hoc homicidium prouenit,& ideò secuto homicidio consulens est irregularis,& hęc not.quia extendunt iura dicentia quem effici irregularem ex solo consilio.l.di.si quis viduam.&c.sicut dignum.s̃.eo. vt procedat nedum quando directè consuluit in mortem alicuius,sed etiam quãdo præstatur cã propinqua ad mortem.Et hoc intellige vbi consuluit rem illicitam, secus si licitam secundum Inn.puta consuluit quis vt maleficus capiatur,vel vt exponat se morti pro patria,vel pro fide.nã si tunc sequeretur ideò homicidium non imputat' cõsulenti.23.q.8.oĩ timore,& c.hortat'.idẽ si ꝫsuluit alicui,vt exponat se morti,ꝓ fide christiana,& idẽ dic in similibus

ADDITIONES.

a ¶Casu dubij.An in dubio sit facienda interpretatio, vt quis censeatur irregularis.& ad hoc facit quod notat Anto.post Bal. post gl.& Host.in c.latores.de cler.exc.ministr.& in dubio se reputare debet irregularẽ,vt tenet Spec.de leg.§.iuxta.verti.item quilibet. de Bellentz.

b ¶De iure diuino. Idem dicit gl.in verb.Homicidij.in c.fi.de tẽpo. ord.& gl.in verb.Dauid.in c.ponderet.l.di. Sed ego credo hoc esse verũ in irregularitate quæ incurritur ex homicidio hcito,put sentit gl.in c.1.de conse.di.1.ibi dũ dicit,q̃ Dauid vulnerauit,&c. Secus credo in illicito homicidio,quod nõ credo istã irregularitatẽ esse de iure diuino,maximè cũ papa dederit nũc gñalẽ indultum facerdotib.euntib.ꝫ Turcã maledictũ.& adde q̃ homicidij crimẽ sumpsit exordiũ à pastoribus.s.à Cain,& Abel,ita dicit gl. in l.si qs crimẽ.C.de accu.Sed videArch in d.§.116.di.vbi vt aperte dicere q̃ irregularitas prouenies ex homicidio, sit inducta à iure canonico. Et per illã opinionẽ,q̃ s.retuli.distinguentẽ inter homicidiũ licitũ & illicitũ,apertè tenet Abb.in c.clerici.de vita& hon.cle.vbi dicit,q̃ papa põt dispẽsare cũ clericis, vt pugnent in bello licito,&ex tali homicidio non incurrant irregularitatẽ.Secus si esset illicitum.Et q̃ irregularitas prouenies ex homicidio per viam iustitiæ sit de iure positiuo:videtur apertè tenere Ant.in c.quæ in ecclesiarum,ver.ad primum.de const.vbi dicit,q̃ cũ papa non sit ligatus iure positiuo,potest statuere per viã iustitiæ,ne pro homicidio imponatur pœna mortis, q̃talis irregularitas sit de iure diuino,tenet Abb.in c.sicut dignum.s̃.e. Et q̃ papa possit dispensare q̃homicidium licitè fiat sine irregularitate,terminare videtur Do.in c.clericum prope fi.l.di.de Bellentz.

c ¶Ad Dauid.Vide Feli.in c.fin.ver.extra materiam.s̃.de ma.& obe.

d ¶De hoc,an irregularitas quæ causatur ex homicidio sit de iure diuino:dicam in c.fi.de cler.excommu.ministr.& Doct.tractant. Alex.de Ne.

e ¶Notabili. Ipse idem Abb.al.ipsum pro notabili in c.gaudemus super gl.de diuortiis. de Bellentz.

f ¶Sed Abb.Sic.non vidit Host.hic,cum quo transeunt Io.And.& Docto.hic,qui facit duas regulas sed ego diuidam in tres,prima, quòd in dubio nec magister,nec iudex,debet aliquem iudicare irregularem,arg.de pœn.dist.1.§ pœnæ.& ff.de pœn.l.si de interpretatione.& l.si præses. Intellige Host.dum dicit de magistro,de doctore,qui per similia non debet dicere in aliquo casu aliquem esse irregularem,nisi in illo casu reperiatur expressum.vt in c.is qui. de sentẽt.exc.Secunda regula,quando dubio vnusquisque debet se ipsum reputare irregularem,ad hoc quod notatur.in capi. primo.de postulan.Tertia est,quæ est Hostien.quod quamuis nõ debeam aliquem iudicare irregularem,tamen si petit à me consilium animæ,si est diffamatus,ei consulam,vt irregularem se reputet,de simon.Matthæus.vel si non est in fama suæ conscientiæ est relinquendus.vt ꝯ.eod.petitio.Intellige Host.quòd quando delictum esset commissum,esset irregularis.Nam si est infamatus cõsulam,quòd abstineat à ministerio ecclesiastico.vt ꝯ.ex.eod.ex literis.Sin minus,consulam quòd si credit,vel habet probabile dubium quòd illud commiserit,reputet se irregularem,vt in c.petitio.ꝯ.eo.Ex hoc infert D.Car.q̃ in foro pœnitentiali debet fieri interpretatio quòd sit irregularis,quia fit interpretatio in partẽ duriorem.vt dicit gl.fi.in c.vn.de scrutinio.Sed Host.contra hoc opponit de hoc c.& de ca.significasti.el 2.vers.quod si.dicerni.ꝯ. eo.vbi etiam probatur quòd iudex debet in dubio iudicare quẽ irregularem.Nam Host & Doct.respondent quòd in istis iuribus constabat quòd percusserat,& percussus mortuus erat,& sic constabat quòd dederat operam rei illicitæ.Nam etiam de iure ciuili tenentur de homicidio.vt in l.item Mela.§.sed si plures.ff. ad l.Aqui.Vnde Abb.Sic.non aduertit quòd Doct.intelligunt istud c.1. & c.significasti.quando obstabat quòd dederat operam rei illicitæ.Vnde & 10.An.in d.c.significasti.dicit quòd si reperitur q̃ aliquis est interfectus abvno de quatuor,& nescitur à quo,si cõstat omnes esse in culpa:quia omnes erant in rixa,omnes erunt irregulares,sed si non cõstat omnes esse,puta quia de vna domo fuit ꝓiectus vnus lapis,ex quo aliquis est mortuus,nullus erit irregularis.& 10.An.ibi Doct.sequuntur.& hoc tenet gl.in c.cupientes. §.cæterùm.in verbo.culpabilis.de elect.in 6.& istã distinctionem tene,quicquid dicat Abb.Sic. Alex.de Ne.

g ¶Pro quo facit c.1.de fil.presby.in 6.vbi cum illegitimo,qui est irregularis,dispensat epscopus quòd ad ordines minores,& simplicia beneficia. Ale.de Ne.

h ¶Doct.in c.1.ꝯ.de cleri.pug.in duel.vbi tenẽt quòd etiam cum homicida voluntario quò ad minores ordines potest episcopus dispensare,licet Abb.Sicul.ibi contrarium teneat,sed ibi dicam. Ale.de Ne.

Universidad de Deusto

a similib casib. a†Secundò quæritur,quidam consuluit amico suo,
7 vt interficeret alium.de illo consilio interemptus fuit iste,qui de
bebat alium occidere nũquid consulens sit irregularis,& primo
vĩ,q non,quia consuluit in mortem illius,sed non in mortem al
terius,ergo non commisit homicidium nec facto, nec consilio,
nec præcepto. Inn.& Host.concludunt,q si verisimiliter iste po
terat occidi ab inuaso,tunc est irregularis,quia debebat cogitare
hoc posse euenire,secus vbi cessat illa præsumptio, seu verisimili
tudo,vt quia ille cui datum erat cõsilium erat illo longè fortior,
& potentior,sed Io.An.in ca.fi.ẽ.eo.ti.lib.6. contrarium tenet per
tex.illum.& istud verius,nam omni casu iste incurrit irregularita
tem tanquam dans operam rei illicitæ,quia cogitare debuit hoc
euenire posse.nam si mando,vel consulo,vt Titius verberetur,&
iste mandatarius excedendo fines mandati illum interficiat,ego
teneor:quia præstiti causam propinquam morti.vt est tex.in d.c.
fi.ergo fortius quando dedit cõsilium ad mortem per illum tex.
idem dicendum in casu nostro,si consuleret vt occideret,& inua
dens fuisset occisus, & tunc consulens sit irregularis tanquam
8 dans operam rei illicitæ.†Vlterius quæritur quid si consului ami
co vt occideret aliquem inimicum suum, ille incontinenti non
b fecit,sed longo tempore interposito, b Inn. concludit quòd cõ
sulens est irregularis,quia debebat consilium reuocare,& si puta
bat amicum suum non obtemperaturũ in reuocatione. debebat
hoc intimare illi contra quem consuluit vt sibi caueret,alias nõ
euadit irregularitatem,& simile.quod vide per Inno.& maximè
c de tenente vrsum vel leonem,ex quib.aliquis peremptus est, c si
d non tenebat ipsos ligatos d per glossam.l.2.ff.si qua. pau.fe.dica.

ADDITIONES.

a ¶Sed Ab.Sic in hoc non refert. Inno.vt loquitur. Nam Inn.dicit
quòd si aliquis consuluit alicui,q exponat se periculo pro patria,
vel pro suo iure,q nõ est irregularis,ẽt si is cui consulitur moria
tur 23.q.3.pro membris.& c.seq.& idem secundum Host. si con
sulat q exponat se periculo pro proximo.dicit tamen Inno.q si
consulens prius sciret eum cui consulitur moriturum, quòd fie
ret irregularis,quia ordinata charitas est quòd quis diligat plus
corpus suũ,quàm alterius.vnde non debet alteri cõsulere q plus
diligat alios quã se.Ex hoc Inn.vĩ velle q non est licitũ exponere
se morti indubitatæ pro patria,& multo minus pro proximo.
& hoc no.Dicit etiam Inn.quòd bene liceret consulere alicui q
exponat se morti indubitatè pro honore Christi,vel pro statu ec
clesiæ,& consulens non est irregularis.Sed in quantũ Inno.dicit
de maleficio.dic q consulens,q maleficus capiatur nõ est irregu
laris,nisi debuisset credere,q ex illa captione verisimiliter posset
ẽtingere mors.& hoc voluit etiã Host.in c. significasti.el 2. ĩ.eo.
vbi dicit q si quis clamat ẽ latrones.puta:capiatis latrones,q si po
tuit intelligere ex suo clamore,vel alio suo actu possit sequi ho
micidium q est irregularis,nisi hoc fecisset propter timorẽ corporis:tunc.n.potest clamore inuocare auxilium:quia non tendit
in aliorum mortem:& idem etiam tenent ibi Doct. vnde idẽ puto dicendum in consulente eadem ratione. Ale.de Ne.

b ¶Interposito.Vide Bal.in l.1. vers.sed posteà. C.de ser.fugi. Inn.in
l.post dotem.in prin.ff.so.ma.Sali.in l.non ideo minus. C.de accus. Ias.in l.1.C.de ser.fugi.Ang. Are.in tra.maleficio.in verb. Sempronium mandatorem.vbi latè Ang.Arimi. Seb.Sap.

c ¶Quòd ad hæc duo vltima,quæ dit Ab.Sic.Et primò quòd ad primum scias quòd Innoc.facit differentiam inter reuocationem
consilij,& reuocationem mandati.Nam nõ sufficit reuocare consilium,nisi firmiter,& probabiliter credat quòd post reuocationem consilij ille,cui consultum est à proposito occidendi reuocetur:aliàs tenetur denunciare ei qui debet occidi quòd si caueat.debet tamen cautè procedere ne quenquam prodat, secundũ
Doct.Ex hoc infert Inno.quòd si antequam consulens reuocet
consilium,ille cui consultum procedat ad homicidium,post quã
consulens iam pœnituerat,consulens est irregularis. In mandato
autem Inno.aliter dicit.quòd si quis mandauit homicidium fieri prosę,quòd sufficit si tantum contrarium mandet,vel pacem faciat cum occidendo,vel parentelam,vel amicitiã contrahat sciente illo cui mandatum est:arg.ff.de adim.lega.l.3.§.1.cum l.seq.
Ratio diuersitatis est, quia quando mandato alterius, & pro alio
debet fieri homicidium,præsumendum est q contrarium manda
to offensa illa,ille debeat ab homicidio cessare,sed ille cui consulitur homicidium,non facit homicidium pro cõsulente,sed pro
se.vnde consulens debet contrarium suadere & etiam plus facere,si hoc dictet conscientia.f.vt denunciet illi, qui erat occidendus vt ŝ.dictum est Hosti.non facit differentiam inter reuocationem cõsilij & mãdati,sed dicit esse attendẽdum, An ille cui consultum est,vel cui mandatum est vt faciat homicidium sit motus ad occidendum ex illo mandato vel consilio, quamuis remo
cato,& tunc mandans,& consulens est irregularis,arg.ŝ.eo.sicut
dignum.§.qui verò.§.fi.& ŝ.c.prox.An verò ex illo consilio, vel
mandato non sit motus,sed aliunde,&tũc nec mandans,nec cõsulens erit irregularis.arg.eius quod no in c.cum 1.& A.de re iudi-ver.§i verò.& §.quia verò.Sed D.Car.in fi. 6. q.dicit hoc procedere quando constaret,q ille non fuisset secutus consilium, vel
mandatum,sed q aliunde motus fuerit,secus si est dubium.argu.
huius c.Sed Bar.de quo nullus scribentium facit mẽtionem in
l.non solùm.§.si mandato.ad fi.ff.de iniur.sequitur differentiam,
quam facit Inn.inter reuocationem consilij,& mandati,& mihi
videtur verior.tamen pro concordia posses dicere q,aut mandatum fuit reuocatũ tacitè,aut expressè,vt in exemplis Inn.& hoc
casu si constaret q mandatarius fuisset motus ad occidẽdum ex
illo mandato quamuis reuocato,tunc mandans esset irregularis.
In dubio tamen quòd aliunde motus sit præsumẽdum est. Nam
si mandaui tibi,vt aliquid mei causa facias,non est verisimile quã
lud facias mei causa postquàm mandatum reuocaui.In consilio
autem reuocato præsumendum est quòd ille fuit motus propter consilium licet fuerit reuocatum,ex quo consilium non da
tur pro vtilitate cõsulentis,imo pro vtilitate illius,qui recipit cõ
silium.Sed aduerte,licet iura vtantur diuersis verbis, puta verbo
persuasionis,instigationis,consilij,& pluribus aliis,dic q omnia,
quę fiunt verbis tantùm si fiunt gratia facientis,non autem gratia consulentis,seu instituentis,dicuntur consilium.sin autẽ gratia instituentis,aliàs instruentis dicuntur mandatum, quia propriè mandatum est quod fit gratia mandantis,vt Instit. mand.in
prin.& §.j.Nam si fit gratia mandatarij,potiùs dicitur consilium,
quàm mandatum vt ibi dicitur,& ista fuit doctrina Bar.in l. non
solùm.§.si mandato.ff.de iniur.in fi.commen.Sed insurgit dubium.Pone,homicida iuratus,& interrogatus dicit,quòd in nullo
fuit motus propter consilium,vel mandatum,nũquid sit sibi ĩcredendũm,Host.dicit quòd si hoc sit famosum vel aliàs scandalum
suscitatum,non est ei soli credendum.ĩ.eo.c.2.secus si est occultum,quia tunc consulens sequatur conscientiam suam, arg. ĩ.c.
exhibita.& c.petitio In dubio tamen abstineat,vt hic. & ita pertransit.Io.And.But.& D.Car.hic in 8.q.Sed Bal.in c.1.§.iniuria.de
pace iur fir.dicit q recurrendum est ad coniecturas,&q in dubio
presumi debet ẽ mandantem,quia non est bonum testimonium
delinquentis.vt in l.fi.C.de accusat.& in c.j.de confess. Dicit tamen Bal.quòd gl.in simili casu in l.pen.C.de fideiuss. dixisse videtur contrarium,nam dicit quòd si iuuenis inuentus est cum puella & ambo sunt soluti,vt quia iuuenis caret vxore,& puella viro,
si fit inquisitio de carnali coniunctione,& vterq; confitetur matrimonium esse inter ipsos ẽctum,q credẽdũ est tali cõfessioni.
Sed Bal.in præal.§.iniuria.dicit quòd recurrendum est ad coniecturas,quia ficti matrimonij prætensio non excusat. argu. ff.de
don.l.donationes in cõcubinam.in prin,& hoc mihi plus placet
q̃ q dicit Bal.in l.pen.C.de fideiuss.vbi dicit standum esse confessioni,nisi signa appareant in oppositum,vt quia puella fuit rapta
vel fuit inuenta plorans,per l.C.de rap.virg. Sed tene primum sc.
q debeat recurri ad coniecturas, vt in d.l.donationes in concubinam.Pro hoc faciunt optimè notata p Bar.in l.inter omnes. §.
rectè.ff.de furt.vbi dicit q aliquo accusato de furto.ille, cui res
fuerunt subtractæ dicit q fuit ẽtentus q acciperet,& ẽ ei' voluntatem ñ fuerunt,q ẽ ad ẽjecturas recurrẽdum.Tñ ad ea quę dicit
hic Host.& Doct.puto dicendũ q aut est occultum q mandatarius aut ẽsuluerit aliquẽ occidi,& tunc relinquitur cõscientię mã
dãtis siue consulentis,an aliunde fuerit motus ad occidendum,
aut est manifestum,& tunc sit recurrendum ad coniecturas,sc.an
iniuria fuerit occisus,vel contraxerit inimicitiam cũ eo, cui fuit
datum consilium,vel mandatũ.Sed quantum ad illud,quod dixi,
q si mulier inuẽta cum aliquo confitetur matrimonium fuisse
contractum cum illo,an illa confessio faciat fidem in iudicio ecclesiastico,vt ille petat illã in vxorem,aut illa illum in maritum,
vide in Spec.de confessis.§.sequitur. vers.sed pone accusator.& per
Io.An.& Doct.in c.Ioannes.de cler.cõiug.& in c.mulieri.de iure
iur.Quò ad vltimum quod tangit Abb. Sic. conclude post Inn.
& Doct.q,aut quis tenet animal mansuetum,quod contra naturam suam aliquem interfecit,& tunc non imputatur tenenti, vt
in l.fi.ff.si quadr.paup.fec.dic.tenetur tamen dare animal pro æstimatione damni,vt ibi dicit. Aut animal est ferox,& tunc imputatur tenenti,nisi teneat talia animalia ligata,vt in l.2.§.j.& in l.3.c.
tit.& si sequeretur homicidium erit irregularis, & de hoc etiam
in c.fi.ĩ.de iniur.& hæc sufficiant, licet Doctores alias quæstiones faciant. Alex.de Ne.

d ¶Ligatos. adde quæ sit pœna eorum,qui ducunt animalia fera,
si illa aliquem occidunt.Lu.Ro.sing.suo.764.inc. quæro à te, isti
locatores.vbi ponit qua pœna puniantur,non autem quòd irregularitatem contrahant.Zach.

SV.I

1 *Homicidium casuale non imputatur ei,qui dat operam rei licitæ,nec fuit in aliqua culpa.*
2 *Equus alicuius,vel aliud animal si præter voluntatem domini aliquod damnum fecerit, non tenetur eius dominus ad aliquid.*
3 *Iudex qui aliquem licet iustè ad mortem condemnauit, non potest promoueri ad sacros ordines sine dispensatione.*
Homicidium casuale,& sine culpa non facit quemirregularem.

CAP. XIII.

1 DILECTVS.†Homicidium casuale nõ imputatur ei qui
dat operam rei licitę:nec fuit in culpa.Communis diuisio,se
cunda ibi.ideóq;.Casus literalis.Quidam capellanus. A. nomine
cum infirmitate corporis grauaretur:vt comedendi appetitum
excitaret equum quem nutriebat ascẽdit:qui cum bene non pareret,sed præter voluntatem sedentis cepit saltibus lasciuire. capellanus vt eum refrenatet vim intulit freno& equum calcarib.
stimulauit. & freno fracto equus currebat festinanter arbitrio
proprio relictus:quædam mulier infantem portans veniens ex
obliquo obuiauit:equus in eam ruens puerum interfecit procul abiecto sessore. Capellanus ad dũm papam accedens eidem
prædicta exposuit.vnde mandat diœce. episcopo quatenus si est
ita ipsum nõ impediat quominus suum officium exeqnatur: cũ
ipse nec voluntate,nec actu homicidium perpetrauit, nec dabat
operam illicitæ rei.Ber.¶No.j.tex.q clericus licitè ascẽdit equũ
etiam pro salute corporali,vt hic patet in fine literæ, vbi dicit q
iste dedit operam rei licitæ,nam si fuisset in culpa ex tali causa e-
2 quitando,casus inde sequens sibi fuisset imputatus.¶† No.secũ
dò q actus contingens ex ferocitate equi præter voluntatem,&
culpã sessoris,sessori non imputatur quò ad irregularitatem.vt l.
idem puto.ff.ad legẽ aquil.vel ad refectionẽ dãni, de quo tñ dicẽ
a dũ vt in l.j.si quadru.pau.fe.dica.& in l.aquilia.ff.ad l.aquil. a†In
3 gl.in ver.nec actu.pondera bene gl.nã si esset vera haberetur ma
xima limitatio ad multa iura,vt solus actus in homicidio cõmissο etiam præter culpã &voluntatem redderet quẽ inhabilem ad
ordines suscipiendos,licet nõ impediat iã promotũ. Et forte gl.
fuit mota imponendo hanc specialitatẽ in promouendo: ex eo
q dicimus de iudice,vt impediatur ad ordines, si aliquẽ 13 iustè
fecit occidi,vt l.di.c.1.Sed hæc differentia inter promotũ, & promouendũ non benè probatur iure,vt dicit Io.An.Nec ob. dictũ
de iudice,ga in eo fuit volũtas faciẽdi qui occidit. secus aũt vbi
interuenit solus actus sine volũtate,& sine culpa.exẽplũ in scindẽte arborẽ.& clamãtẽ,vt quis sibi caueret.nã tũc si ex incisione
arboris,vel rami aliquis cõprimatur,ille nõ efficitur irregularis,
3 nec inhabilis ad ordines.ad hoc l.dist.c.fi duo.c.hi qui arborem.

ADDITIO.

a ¶Sed aduerte,nã Host.videtur intelligere istũ text. pcedere, etiã
si iste sacerdos minus bene sciuisset equitare.vel etiam si fuisset
minus debilis.Sed D.Car.& But.dicunt ẽtrium,nã dicũt fuisse in
culpa,& sic esset irregularis.Sed ego puto Hosti. habuisse bonũ
sensum.Nã intellexit q iste clericus freno non fracto tantũ sciebat equitare,& tantam potentiã habebat q equũ retinuisset,tñ
quia frenum fuit fractũ non habuit peritiã retinendi,vel erat ni
mis debilis.non tñ imputatur sacerdoti cũ contigerit principa
liter propter fracturã freni.sic intellige Host.intelligetñ q intulit
vim freno sicut debuit,& stimulauit equũ calcarib. ita q nõ excessit modũ,nec impetũ freno inferẽdo nec stimulãdo equũ cal
carib.fm Host.& Doc.& p hæc supple gl.istam hic. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Presbyter parochialis si non potest esse sine scandalo in parochia sua,episcopus debet ipsum mutare ad aliam parochiam etiam inuitum.*

CAP. XIIII.

EX LITERIS.Summa vt ŝ.e.c.proxi.primo ponitur consultatio.secdò papę indignatio.scda ibi:nos,tertia ibi:ad te ponit
decisionẽ.Casus literalis.Quidã presbyter dum vellet frenum de
curru deponere pertică qua frenũ ligatur proiecit in terrã:& dũ
frenum in terrã proiecit quendã puerum iuxta currum quidam
inuenit semiuiuum,qui modicum liuoris in fronte habebat.& nihil aliud læsionis. dubitauit sacerdos an hoc esset sibi imputãdum.& ideò accessit ad dũm papam cum literis episcopi sui. Papa quæsiuit ab eo,vtrũ circa currũ solicitè circũspexit anteq̃ pertică proiceret in terrã, an esset aliquis circa currum,cui rñ.q di
ligẽter circũspexit sed neminẽ vidit.vnde papa ipsum remisit mãdãs quatenus si est ita ipsum liberè permittat officium exequi sacerdotis:nisi cõtra eũ graue scandalum sit obortum,vel tanta laboret infamia q inde debeat se purgare.Ber. ¶ Not.1. præsbyterum licitè insistere circa curam rerum suarum seu operis ruralis.
vnde casus inde contingens nõ imputatur sibi tanquam insistẽti rei licitæ.pro hoc c.j.de cele.miss.¶ No.2.quod vbi non reperitur accusator,creditur petenti consilium circa circunstantias actus.¶ In gl.2.ibi,reddit hominem irregularem.& sic videtur gl.
intelligere tex.q vbi subesset scandalum,puta, quia puer interceptus erat de magno genere,& scandalum facerent parentes,si celebraret,tunc propter scandalum debet iste cessare à diuinis ,secus si superesset infamia tantum , quia tunc sufficit q se purget,
& videtur velle gl.sequẽs in prin.sed in fi. videtur ab hoc recedere,concludens purgationem indicendam tam propter scandalũ,
quàm propter infamiam.sed Hosti.tenet primum, quia propter
purgationem non cessat scandalum,licet cesset infamia. Ioann.
An.dicit q si purgatio facit scandalum cessare , procedit secunda opi.alias procedat prima.& bene loquitur. nam cessante scandalo,debet iste posse administrare.sed imminente scandalo , debet
desistere,quia nihil agendum est cum scandalo.de præsci.nihil.
1 †Imò si sacerdos nõ posset esse sine scandalo in parochia sua,
debet episcopus eum permutare ad aliam ecclesiam suam etiam
inuitum de quo vide per Inn.in c.veniens.de renun.& facit in c.
cum teneamur.alleg.in gl.j.ergo indicatur purgatio : & si ea præstita cessat scandalum,procedit secunda opinio,aliàs seruabitur prima.

SVMMARIVM.

1 *Clamare non tenetur ille qui proiicit aliquam rem in locum solitum per quem personæ non solent transire.*

CAP. XV.

EX LITERIS.Summatur,& diuiditur.vt ŝ.ca.dilectus.Casus literalis.Quidam monachus dum deponeret de campanili campanam quoddam lignum corruit,& quendam puerum
occidit,quæritur quid iuris sit.Resp.papa si monachus necessariã,& vtilem agebat,& in loco per quem non crederet aliquem
transire,vel ibidem esse aliquem illuc de ẽsuetudine venire quãdo lignum mouebat, bene poterit ad maiores ordines præsertim in monasterio promoueri.Bern.Not.1.ibi.necessariam rem
agebat,& vtilem.q ad hoc vt casus non imputetur oportet,q qs
agat rem necessariam non quod de necessitate requiratur : satis
enim est,q quis dat operam rei licitæ.vt ŝ.eod.dilectus. nam ibi
non erat necessarium,vt clericus ascenderet equum.sed causa v-
a tilitatis fecit,ergo sufficit quòd quis promoueat causam vtilem.a
1 ¶†Nota secundo q non tenetur quis clamare quando proiicit
aliquam rem ad locum solitum,& per quem non consueuit qs
transire:vt in l.si putator.ff.ad l.aquil.& c.si duo. & c.hi qui arbo
b rem.l.dist.b

ADDITIONES.

a ¶Sed dicit Innoc.q si sola voluntas sine vtilitate in causa fuisset
esset irregularis.Et idem dicit Io.And.& D.Card.vnde fortius si
hoc fecisset ex non bona causa,vt animo furandi,vel ne secundũ
loci consuetudinem campana posset sonare cõtra maleficium,
& dicit D.Car.se hoc vidisse de facto. Alex.de Ne.
b ¶Amplius probat iste tex.sc.q si dato q per illum locum consueuerit aliquis transire , sed non illa hora q tunc non tenetur
clamare.Adde alium casum in quo quis nõ tenetur clamare,sc.
quãdo casus in inchoatione periculi seu eius signa non possunt
prouideri,vt in c.Ioan.& ibi per Ioan.An.ĩ.e.tit.Ale.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Homicidium casuale non est punibile.*
Equus alicuius si equitante domino furibundus aliquod damnum alicui intulerit,etiam mortem,dominus non tenetur.

CAP. XVI.

a SIGNIFICASTI.a¶†Summa.vt ŝ.e.dilectus.¶Casus lite
1 ralis.Quidam clericus dũ equitaret:equus tam se, quã ipsum
proiecit in aquam propter quod clericus equum grauiter calcaribus stimulauit.equus verò cum esset bucca durus præter voluntatem sessoris raptus est in cursum , & quandam mulierem quam

ADDITIO.

a ¶Significasti.vide Barto.in l.interdum.§.si propter necessitatem.
ff.de public.vbi per illum text.dicit q si statutum dictat,q equus
non moueatur per plateam violenter , ille qui est super equum
non tenetur nisi præcesserit culpa.de Bellentz.

t

quam obuiam habuit, interfecit. Clericus ad pa. accessit, & ipse fecit inquiri ab ipso clerico: vtrum equi vitium prius sciret, & ille asserit se ignorasse. mandat pa. episcopo suo quatenus, si est ita, ad cautelam iniungat ei pœnitentiam competentem, qua peracta, non impediat ipsum quominus & in suscepto ordine ministret. & ad maiores valeat promoueri. Bern. ¶ No. 1. q homicidium actu commissum præter voluntatem, & culpam occidentis non imputatur etiam quò ad susceptionem maiorum ordinum, & sic facit pro his quæ dixi in ca. dilectus. ℨ. eod. vt etiam in promouendo non impediat solus actus sine voluntate & culpa. No. 2. ibi istud asserit se ignorasse: q non imputatur equitanti si
a ignorat vitium equi. & procedit secundum Io. An. tam in equo proprio, quàm in alieno: nam si erat proprius, ex quo ignorauit vitium, excusandus est, si erat alienus non debebat illum præsumere esse vtiosum: & hoc in dubio procedit quò ad irregularitatem contrahendam.
b ¶ Sed nunquid potest agi ad refectionem damni. dic vt l. 1. ff. si qua. pau. fe. di. nam si equus motus fuit contra naturam aliorum quorum potest agi contra dominum equi ad damnum, vel vt det equum, vel vt reficiat damnum. de quo
c dicendum: vt in præall. l. 1. c ¶ In gl. in verſic si est ita. in fi. No. gl.
d quia ex quo cōstat apertè de casu super circunstantijs d casus, alia probatione deficiente statur iuramento perpetrantis actum. Et in quantum gl. dicit de purgationibus addendis. Host. hic limitat, quando subesset infamia alias soli iuramento staretur.
e quod no.

ADDITIONES.

a ¶ vtrum equi. Vtrum existens super equum, teneatur si equus currens tuat in aliquem. De quo vide Lu. Ro. in l. fin. §. si propter. ff. de public. & Floria. in l. qui foueas. §. si nauis. ff. ad l. Aqui. & Sali. in l. non ideo minus. versi. & ex his colligebat. C. de accu. & vide textum in c. tantum. l. dist. de Bellentz.

b ¶ Sed ergo non crederem cum excusari ab irregularitate, & si equus fuisset suus, & solitus fuisset habere illud vitium: nam esset in culpa. vt in c. fi. ℨ. de iniu. vnde esset irregularis. & sic intelligas Inn. Et Goff. hic dicit q si ab instructo, & perito in equitando potuisset in hoc prouideri, imputaretur ei, vt ℨ. e. c. fi. & hoc sequuntur Doct. & tene menti glos. 2. hic, in fi. quæ singulariter dicit, q ad faciendum hominem irregularem sufficit leuissima culpa, & istam gl. sequitur hic Butr. & Docto. transeunt. Vnde tene ipsam menti. pro hoc facit, quia in actione l. Aquiliæ quælibet culpa, venit etiam leuissima. vt in l. lege Aquilia. ff. ad l. Aquil. & in quantum glo. fi. dicit, q debet imponi leuis pœnitentia si non fuit in culpa. Vinc. dicit q videtur venialiter peccasse, ex quo vitium equi ignorabat. Sed hoc mihi non placet, quia nō fuit in culpa in nullo peccauit, imò si fuisset in culpa, peccasset tantum venialiter. vt in c. si quis non iratus. xv. q. 1. iuncta glo. ibi. & in c. presbyterum ℨ. eod. vbi dixi. Dic ergo q non peccauit aliquo modo si non fuit in culpa. sed imponitur ei ad cautelam pœnitentia sicut si peccasset venialiter. & ita intellige Vinc. & Docto. & dic q propter dubium ambiguitatis etiam ad cautelam iniungit pœnitentiam illi, qui fecit actum meritorium, de quo vide bonum text. cum gl. 23. q. 5. in c. excommunicatorum. Alexan. de Ne.

c ¶ Et vide c. fi. ℨ. de iniur. Alex. de Ne.

d ¶ Super circunstantiis. Vide Ias. in §. sed istæ. circa gl. magnam. Insti. de act. vbi est gl. similis huic, q in his, quæ depēdent ex animo nostro statur iuramento nostro. & ad hoc etiam allegat hanc gl. Ias. in repe. l. admonendi. ff. de iureiu. quod qualiter procedat, declarat Aret. in c. præsentium. de test. & Fel. hic, & in c. fi diligenti. ℨ. de præscrip. & Dec. in c. pastoralis de except. Seba. Sapia.

e §. ¶ Et hoc tenet glo. in c. sequen. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Irregularitatem an, & quo casu incurrat clericus, qui cum inciperet aliquā rixam superuenerunt eius affines, & interfecerunt vnum.*

2 *Irregularitatē an incurrat clericus si scit aliquem tractatum, & nō reuelat*

CAP. XVII.

a PETRVS. Non censetur homicida. is quo prohibente, & causam non dante à consanguineis homicidium committit. primò facti narratio. secundò, positio. sed a ibi. quo. circa. Casus literalis. Petrus diacon⁹, & monachus sancti Ioa. de Iuna, olim dū in habitu seculari quoddam beneficium obtinebat in ecclesia d rigelo. abbas illius ecclesiæ ipsum eodem beneficio spoliauit, pter quod amici illius commoti nocte quadam in domo diaconi conuenerunt, & cœna facta, dicebant q volebant vindictam sumere de abbate, sed diaconus illis expresse inhibuit ne abbatē occiderent, & aliquid facerent vnde posset periculum sui ordinis incurrere: ipsi nihilominus irruerunt in eum, & plagis impositis semiuiuo relicto abierunt, qui post aliquot dies expirauit. monachus iste Domino papæ rem per ordinem explicauit. vnde mandat pap. episcopo, quatenus si præmissa vera sint prædictus diaconus non solùm poterit in diaconatus officio ministrare: sed etiam ad superiores ordines poterit promoueri: nisi aliud canonicum impediat, præsertim si super hoc non fuerit infamatus cum sibi obesse non debet q contra prohibitionem ipsius expressam eo causam nō dante, fuit à suis consanguineis attētatum. Ber. ¶ Not. 1. bonam cautelam cum clericus vehementer suspicatur, q consanguinei eius faciunt homicidium, vel mutilationem: vt expressè prohibeat consanguineis, ne hanc rem illicitam attentent. No. 2 q homicidium commissum per consanguineos fauore clerici non imputatur ipsi clerico ignoranti: secus si
1 sciret, & non contradiceret. ¶ † Vltimò. not. ibi, eo causam, vel occasionem non dante quòd homicidium commissum per alios clericos, ante consilium, vel fauorem imputatur ipsi clerico. Et inducitur ad q. clericus fecit rixam. & exercebat illicitè cum alijs ab amicis, seu consanguineis superueniētib. fuit aliquis interfectus nunquid clericus sit irregularis. concludunt doc. q sic. hoc facit iste text. nam iste non excusatur, quia dedit causam, vel occasionē. secus videtur vbi clericus nō fuisset in culpa exercendo rixam, quia tunc factum aliorum sibi non est imputandum. ar. ℨ. c. proxi. Item hoc procedit vbi amici, vel cōsanguinei illius clerici interfecissent inimicū illius clerici, secus si superuenissent inimici illius, cū quo clericus disceptabat, quia tūc homicidium per illos commissum non imputatur clerico, vt no. doc. ℨ. c. proxi. Ratio diuersitatis est, quia primo casu homicidium ꝑmissum fuit intuitu clerici, sed secundo casu commissum fuit ꝓpter inimicitiam quæ erat inter illos. & not. q factum amicorū sibi imputaretur, seu consanguineorum ad irregularitatem, & pp hoc caueat sibi clericus à rixa. In glo. in ver. prohibitionis. in fi. No. bene gl. & pro ea facit qđ no. 2. q. 4. auditū. ℨ. de testi. in cap.
2 constitutus. †Sed circa hoc dubitatur nūquid clericus sit in cul
b pa non reuelando tractatū ei de cuius præiudicio bagebatur. Inferert opi. & vī cōcludere qđ si verisimiliter præsumebat eos nō obtemperaturos suæ prohibitioni nō tenetur ad reuelationem. arg. opti. hic, vbi nihil dicitur de reuelatione tractatus, sed tantū ponderatur prohibitio. secus si crederet oppositū. *Alij* dicunt, q indistinctē nō tenetur reuelare. satis. n, est cū prohibuisse. nā non potest sibi homicidiū imputari. nec quò ad volūtatem, nec quò ad factum. Io. An. dicit posse distingui, an dolosè tacuerit, an nō: vt primo casu imputetur sibi. secundo non. arg. c. quanto. de sen. exc. quod placet. Sed consilium est, vt reuelet. nam propter opi.
c de quibus ℨ. saltem in foro animæ reputaretur culpabilis. c

ADDITIONES.

a ¶ Petrus. Adde hic gl. pen. in c. cum ad sedem. de rest. spo. quæ ponit quādo vis fuit illata ab illis de familia, vtrum præsumatur de consensu domini. item vide omnino quod no. Spe. de leg. §. iuxta proponis, ver. quid amici mei. de Bellentz.

b ¶ Præiudicio. vide quæ scribit An. Arimi. in tract. maleficiorum. Ang. Are. in verbo. che hai tradito la tua patria: vbi Ange. tradit de sacerdote, qui audiuit in confessione q cōfitens non poterat resistere tentationi, quin occideret aliquem, an teneatur reuelare. Seb. Sap.

c ¶ Sed Spec. in tit. de leg. in tractatu de disp. ℨ in §. iusta. in 14. col. vers. quid si amici, tenet secundā opi. Inn. & ipsam tenet D. Card. hic in 2. q. dummodò non fuerit in dolo, & videtur idem sentire Io. And. & Butr. sed me non extendo: quia pendet ex notat. in c. quanto. de sen. exc. vbi videbitis. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Irregularis est ille, qui vulnerauit aliquem, qui mortuus est licet ignoretur an ex illo vulnere, vel habuit animum ipsum occidendi. 6. vel læthaliter vulnerauit. 8. idem si non læthaliter, tamen propter illud vulnus non potuit fugere, ideo ab aliis occisus. 10. 11.*

2 *Clericus non potest alium interficere, etiam pro saluandis rebus sacris, sed aliter defendere potest etiam vulnerando.*

3 *Periti in aliqua arte an sint habendi plures, vel vnus, vt iudicent aliquid spectans ad artem ipsorum, & quid si non reperitur nisi vnus.*
Testes deponentes de iudicio intellectus an debeant iurare.
Sententia lata de consilio peritorum quæ transiuit in rem iudicatam, an reuocetur si apparent peritiores asserentes contrarium.

4 *Peccatum vbi potest esse, & non esse si agitur ad pœnam imponendam debemus potius considerare non esse. si vero ad pœnitentiam secus.*

5 *Defensio debet fieri cum moderamine inculpatæ tutelæ, & quid si est dictū cum moderamine inculpatæ tutelæ.*

7 *In foro animæ creditur confitenti de omnibus quæ dicit.*

9 *Defensio rerum suarum, vel personæ, an & quando, & quomodo sit permissa tam clericis, quam laicis.*

12 *Irregularitatem incurrit clericus vel alius, si clamauit cum viderit furem, vnde vicini venerunt, & furem occiderunt.*

13 Ho

1 *Homicidæ omnès censentur quando non apparet ex quo vulnere ille mortuus fuerit.*

CAP. XIII.

1 SIGNIFICASTI. † Est multum allegabile, & ita cōmuniter solet summari. quò ad legem ꝑmotionis, vt quis censeatur irregularis, habetur ꝓ homicida, qui vulnerauit: licet nō posset sciri an vulnus fuerit lethale ex quo vulnerat⁹ ab alijs obijt, sed ego summo aliter euacuādo mētē totius lītę & sic. Irregularis cēsetur, qui alium lhetaliter percussit, licet ab alijs fuerit extinctus.
d Idem si non apparet an lethaliter percussit, licet ab alijs fuerit extinctus. Idem si non apparet an lhetaliter esset percussus ab alijs obijt, & non apparet ex quo vulnere decesserit. Idem si percusserit non lhetaliter. si animum occidendi habuit: ex aliorum vulneribus percussus expirauit. h. d. notabiliter. In prima ponitur consultatio. In secunda resp̄ōsio distinguens ibi: nos primum membrum prosequitur ibi: & quidem secundum ibi: q sic, &c. ¶ Casus literalis. Quidam maleficus intrauit ecclesiam vt ornamenta altaris, & libros ecclesiasticos, & eucharistiā asportaret. Lau. presbyter eiusdem ecclesiæ canonicus regularis, accepto ligone maleficum illum percussit: sed si ad mortem fuerit ictus huiusmodi penitus ignorauit: parochiani illius ecclesiæ videtes illum ornamenta ecclesiæ asportantem arreptis fustibus, & gladijs inter
e fecerunt eundem, presbyter iste de sua salute cogitans confessus est abbati suo p̄dicta, vnde abbas. d. pa. supplicauit, vt cum eo misericorditer agere dignaretur. Do. pa. in casu p̄missō dicit distinguendum, vtrum constare posset q præfatus sacerdos non instixit mortalem percussionem, de qua mortuus fuisset, si aliorum vulnera non fuissent subsecuta, & si ille percussor non habuit vo luntatem occidendi, nec studio ipsius, consilio, vel mandato processerunt alij ꝺ illum. & si hoc ita est, post p̄nam ad cautelam iniunctam in officio suo poterit ministrare religionis fauore, & sine scandalo sacerdotale officium potest exercere cum regularis exīstat, cum de his sit ei credendum qui non accusatur, vel denū nuntiatur, sed per seipsum consilium appetit salutare. Quod si diserni non possit ex cuiusictu mortuus fuerit, hoc dubio tāquā homicida debet haberi sacerdos, quamuis homicida forte non sit, à sacerdotali officio debet abstinere potiùs, quam celebrare, pro eo quod in abstinendo nullum periculum in celebrando timebatur. Si verò sacerdos priùs percussus ab illo maleficio, vt dicebatur cum ligone ipsum percussit in capite quāuis vim vi repellere licet, quia tñ id debuit fieri cum moderamine inculpatæ tutelæ, non ad sumendam vindictam, sed repellendam iniuriam, non vī sacerdos ab homicidio excusari. tamen rōne instrumenti quo ipse percussit, quod non solet leuem plagam inferre, cū gra
2 ue sit, tamē ratione partis in qua fuit iste percussus in qua de mo
dico ictu mortaliter quis solet lædi. Bern. ¶ † Not. 1. arg. opti. pro saluādis reb. maximè ecclesiasticis licitum esse etiam clerico defensionem capere, arma mouere, & percutere. non tamē ad occisionem: nā si ponderetur litera respectu solius percussionis non lethalis: nulla pnīa inducitur pp hoc tantum quod no. pro quo optimè facit c. olim. 1. de rest. spol. vbi etiā eps̄ pro recuperanda possessione iniecit manus violentas in expultores ecclesiasticos nec fuit notatus ex occisione si modum non excessit, vt ibi. not. probatur. hæc faciunt ad intellectum, quē dedi ℨ. e. c. suscepimus. vt non omnis defensio rerum sit prohibita clericis. habes tñ ex
a illo tex. & singulariter tene menti quòd etiā maleficum, a & latronem simul nō licet clerico occidere pro rebus ecclesiasticis saluandis, & eucharistia ex cuius deportatione verisimiliter timebatur scandalum. Not. 2. quòd vbi insurgit dubiū probabile, q iure non p̄t decidi: sed si eget iudicio peritorum in illa arte: debet iudex sumere peritos in illa arte, & ſm illorū depositionē sententiare. & not. quòd debet assumere peritos in rei veritate.
3 †Itē no. q dēt assumere plures, vt patet ex dictione peritorū. ergo vni soli non est credendum. Circa hoc tamen cadunt multæ opi. siue dubitationes quæ alibi deciduntur. Quid si non potest reperiri, nisi vnus. Item nunquid isti habent iurare, cum non pos
b sunt deponere de sensu corporeo, sed de iudicio intellectus. b Itē quid si ad depositionem peritorum lata sit sententia, & postquā transiuit in rem iud. apparent peritiores asserentes contrarium, nunquid debet talis sīa retractari, de quib. in ca. proposuisti. de prob. per Bar. in proœ. fforum. & in l. creditores. versi. iuxta præ-
4 missa quæro. C. de pign. † Item not. q in dubio vbi non agitur ad pœnam imponendam: sed tantum, vt quis cesset à diuinis debet quis iudicari irregularis. secus si ageretur ad pœnam imponēdā: quia tunc potiùs non debet iudicari irregularis, vt dixi ℨ. c. ad audientiam. & pro vtroque adduco istam lram, nam dicitur hic q in dubio debet censeri irregularis: qa in cessatione nullum sub est periculū, sed si ageretur ad pœnā ibi subest periculū: qa inno
c cēs non debet puniri, vt alius nocens relinquatur impunitus, vt
5 no. dicit text. in l. absentē. ff. de pœ. c † Item not. q defensio debet fieri cū moderamine inculpatæ tutelę, & ad hoc quotidie allegatur iste tex. & est sensus q qs defendendo se debet adhibere mo de amē cuiusdam inculpatæ tutelæ vt illa defensio non excedat fines mediæ defensionis, nec accedat ad vindictam, vnde no. gl. quam tenet menti. dicit hic. q seruatur moderamē cū istud duntaxat fit, qu › omisso violētia repelli nō posset. Idē Bar. in l. j. C. vnde vi. si ergo potuit violentiā repellere cū minori, vel leuiori pcussione non adhibuit moderamē, & sic est in culpa. & hoc verū. vñ ꝓposito ex
d cessit d modum secus si inde liberatè & accensus furore iracundiæ. nā de facili tum qs decernere nō p̄t verum à falso. 11. q. 3.
6 ita-tūc nō imputatur, vt in præall. olim. & no. hic gl. † In gl. j. in fi. Inn. clarius dicit q si habuit animum occidēdi, & ꝓcessit ad actū, licet nō lhetaliter percusserit, sed ex aliorum percussionibus percussus interijt, homicida est cēsendus. Host. dicit hoc verum vt voluntas imputetur, qñ potuit istū liberare, nec liberauit. ista restrictio mihi nō placet. nec vī cōgruere literæ vbi nō pōderatur an potuisset liberare vulneratum vel ne. & verisimile est q nō potuisset, ex quo parochiani fecerunt illū subitaneū insultū. Sed pa pa hic ponderat an habuit animum occidēdi. & ideo cōcluderē, q si habuit animum occidēdi. & vna cum alijs percussit, licet per
e cussio sua non fuerit lhetalis. tū irregularis est censendus. e nam præstitit operā homicidio. pro hoc tex. apertus 23. q. vlti. c. fi. & adduco tex. in c. sicut dignū. §. vlt. ℨ. eo. vbi clerici fuerunt deposīti pro homicidio, qa præstiterunt opem dando ꝓsilium, vel veniē
f do cum armis. f vnde plus dico q si bellum est iniustum, & cleri cus adhibet p̄tiam suam auxiliando, licet non interfecerit, ex quo tū ab alijs ꝓsocijs homicidia perpetrata sunt, ipse est irregularis. vt in c. petitio. ℨ. eo. & facit c. p̄tium. & ca. seq. ℨ. de cle. per cu. g ¶ † In gl. in ver. credendum. in fi. No. diligenter gloss. iuncto
7 text. nam quotidie ad hoc allegatur, q in foro animæ de omnibus creditur ꝓfitenti. & ratio est, quia ibi tūm tractatur de fauore, vel preiudicio suo, non alterius. vnde mendacū sibi soli nociuū est, & veritas sibi proficua: vide tu bonā gl. in cle. si quis suadētę. de pœnis. in versi. commodè: quæ dicit, vbi agitur de salute alterius creditur ꝓfitenti quā, hoc cōtingit in fo. o animæ quo ad tollendum istud vinculum publicū. & solet allegari multū ista glos. sed certè iste tex. facit multum in ordinario. gq non agebatur preciſè in foro animæ, vt patet. qa notarius est p̄sbyter, & publicū est peccatū, quasi de se factū erat publicum. vt patet in tex. Et ideò plus hic colligitur q non solum vbi agitur preciſè in foro animæ, sed etiam vbi quasi in foro animæ credendum est cōfitenti. & dicitur quasi forus animæ, qñ nō accusatur, nec inquiritur, nec denuntiatur, sed sponte à superiore petiit consilium salutare,

nam

ADDITIONES.

a ¶ Maleficum. Contrarium tū tenet Ang. in l. quoniam multa. C. ad l. Iuliam. de vi. Sed reprobat Ias. in l. vt vim. ver. tertiò limita. ff. de iust. & iu.

b ¶ Intellectus. adde quæ posui in proœ. fforum. in apost. ad Bar. Et an testis deponens. de peritia. debeat esse magister in illa arte, vide Are. consi. 83.

c ¶ Dic vt dixi in d. c. ad audientiam. in j. magna addit. Ale. de Ne.

d ¶ Excessit. Adde Aret. consi. 80. Alex. consi. 81. & 82. lib. 1.

e ¶ Cēsendus. Et si dubitatur ex cuius vulnere sit mortuus, an omnes teneantur de occiso, vide glo. in ca. cupientes. §. cæterum. in verbo. qa culpabiles. de elec. in vj. gl. in c. nolite. 11. q. 3. & glo. in c. quiescamus. 22. di. de Bellentzi.

f ¶ Cum armis. Adde quando ex homicidio secuto, quis sit irregularis. Fed. consi. 168. Cœpo. consi. 9. Zach.

g ¶ Opinio Inn. & Abb. Sic. mihi placet, & ipsā tenet gl. 1. 33. q. nu. fin. & cap fi. & probatur apertè ibi. vnde aduerte q ille tex. ponit tres casus. Primus casus est quando plures in rixa vulnerant, vel etiam incerficiunt vnum, & tunc quicunque ei plagam imposuit iudicatur homicida. Secundus est quando plures vulnerant vnum qui ex vulneribus est mortuus, sed tunc etiam alij non vulnerantes sed tantum volentes interficere. Et similiter iudicantur homicidæ illi qui nō vulnerauerunt, sed impugnauerunt animo interficiendi, & in hoc casu loquitur Inn. Tertius est quādo nō vulnerauerūt, nec fuerunt in auxilio aut consilio cooperatores, sed tantum præsentes, & tunc non imputatur eis homicidiū, vt in illo tex. dicitur. Pondera etiā istum vltimū casum: quia per interessentiam ita demum quis excusatur ab homicidio, quando in nullo fuit cooperat⁹. ergo si in aliquo fuisset cooperatus non excusaretur ab homicidio, dato q non potuisset eū à morte liberare. & ideò opinio Inn. & Abb. Sic. mihi placet. præsertim, qa de iure ciuili sufficit animus occidēdi. et si mors nō sequatur. C. ad l. Cor. de sic. l. is qui cum telo. Vnde etiā de iure canonico debet ponderari animus occidendi, si mors est secuta aliqua interueniente operatione, licet ab alio sit interfectus. & hoc est quod voluit iste tex. vbi hoc bene probatur. Alex. de Ne.

Universidad de Deusto

nam cum nulla extinseca ratione cogente hoc faciat, sed pro salute animæ sibi credendum est: vt hic probatur not. Fateor tñ q̃ sua confessio nõ habebit nocere accusatori, vel superiori volenti inquirere, sed tantum erit sibi nociuum mendacium, vel profi
a cua veritas, & sic in aliorum præiudicium potest procedere illa
8 gl. a ¶† in gl. in ver. quod si discerni. Hęc glo. no. diuersitatem in ter ius canonicum, & ciuile: vt q̃n potest apparere quis extinxit, ille solus teneatur de homicidio, & primus, & licet lhetaliter p-
b cusserit teneatur tantum de vulnerato, bsecus ſm canones: vt hic, quia lhetaliter percutiens tenetur de occiso, sicut, & alij qui po-
c steà occiderũt. c Sed potest esse diuersitatis ratio: quia ius canoni cum quantum ad irregularitatem contrahendam concernit animum, & actum tublecutum, sed ius ciuile, & iura alle. hic in gl. loquunturquando agitur ad pœnam pecuniariam: nam ille tenet de occiso, vnde posset dubitari, quid si ageretur contra vulneran tem lhetaliter lege Cornelia de sica. scilicet de pœna legali, lhetali, vel pecuniaria: nunquid omnes teneantur de occiso. qa tũc non agitur de emendatione damni, sicut quando agitur lege Aq
d lia, satis ꝓbabiliter posset dubitari. & de hoc plenè Bart. in l. fi. ff.
9 ad l. Cor. de sica. d ¶† in gl. vlt. No. bñ hãc gl. maximè vltimò dicto. &

ADDITIONES.

a §✠ Sed profectò illa gl. loqtur, etiam si non tangatur prejudiciũ alterius. Sed illa glos. dicit esse recurrendum ad coniecturas. Sed est bona coniectura, quando non accusatur. nec denunciatur ab aliquo: sed per se petit consilium salutare. Fateor tamen q̃ si superior dicit ipsum hoc facere in fraudem, poterit inquirere contra ipsum, & etiam accusari poterit, quia pœnitentia non impedit accusationem delicti, vt in c. admonere. 33. q. 2. & not. gl. in c. de his. in fi. ẽ. de accusat. Alex de Ne.

b ¶De vulnerato. Adde Fran. de Cre. sin. suo. 50. inci. quidam malꝰ aduocatus. pro quo all. tex. no. in l. item Mela. §. Celsus. ff. ad l. Aquil. & in l. huic scripturæ. §. si seruus. eo. tit.

b ¶Vulnerato. Circa hoc vide gl. bonã in c. quid culpatur. 22. qu. j. & cum gl. hic posita concordat gl. in c. audeat. l. dist. & gl. in c. fi. 23. q. vltima. in ea. alleg. Et in hoc art. culo est conclusio glossatoris Accursij, q̃ aut erat certum, q̃ ex primo vulnere vulneratus erat mortuus, & tunc tam primus vulnerans, quàm secũdus, tenentur de occiso. & est casus in l. ita vulneratus. ff. ad l. Aquiliã. Aut non erat certum de morte secutura ex primo vulnere: sed præsumitur, q̃ erat mortiferè vulneratus, & tunc primus vulnerans tenetur tantum de vulnere, secundus autem tenetur de occiso. Et iste est propriè casus in l. item Mela. §. Casus. & l. huic scripturæ. §. si seruus. ff. ad l. Aqui. Et ita ꝫcordat Accursius in d. l. item Mela. Adde hic gl. post doct. in fi. in c. 2. de cle. percus. & si statutũ imponit diuersam pœnã pro vulnere, & diuersam ꝓ homicidio, si eodem tpe vulneraui vnum, & eum occidi, non tenerer de occiso. Secus est si ex interuallo. Textus est in l. illud in fi. ff. ad le. Aqui. l. & de illo qui vulnerauit aliquem non mortiferè, sed superuenit febris, & mortuus est, an debeat puniri de morte, vide Alb. in 2. parte stat. q. 39. Item ad prædicta vide omnino Spec. de accu. §. 1. ver. quid sit vulneraſti Ioannem animo occidendi. & ver. seq. & Bar. in l. si in rixa. post medium. ff. de sica. de Bellentz.

c ¶Occiderunt. Adde Pe. de Anc. consi. 217. Alex. consi 215. 2. libr. & consi. 13. 3. li. & consil. 464. Cep. consi. 62.

d ¶Idem quod gl. dicit Ioa. An. & Inn. qui dicunt q̃ lex, habet locũ quando tractatur de pœna pecuniaria, non irregularitatis. & ex hoc videtur innuere, q̃ istud ca. ponat casum specialem, sc. quando agitur in foro pœnitentiali, vel quasi. Sed D. Car. hic, in tertia oppositione dicit, quòd hoc non consonat literæ quia non ponit aliqua verba sonantia specialitatem, imo Papa ad consultationem respondet, & sic de iure intelligitur respondere, vt dicit gl. in c. consultationi. de tempor. ord. Item dicit q̃ lex ciuilis non tantum locum habet quando agitur de pœna pecuniaria: sed generaliter hẽt locum, & generaliter loquitur. Sed meo iudicio D. Car. iniustè reprehendit Io. And. Nam iste tex. præcisè adaptatur ad casum irregularitatis, in quo non agitur ad pœnam imponendam & hoc probatur hic in versic. q̃ si discernit, cum in hoc casu sit tutius cessare quàm celebrare. Nota verbum, in hoc casu, vel simili vbi ageretur de irregularitate. Idem Io. An. bene dicit & leges allegatæ per glo. loquuntur quando agitur lege Aquilia ad pœnam pecuniariam, sed quando agitur criminaliter ad pœnã corporalem loquitur l. si in rixa. ff. ad l. Corn. de sica. Dom. autem Car. enumerat quatuor casus ad hoc, quorum duos dicit in text. esse decisos. Sed meo iudicio non bene ponderauit hunc tex. qa hic constabat, q̃ hic maleficus non fuerat interfectus à presbytero, quia parochiani posteà interfecerunt, vt dicit apertè text. in princ. & ideò dic q̃ iste tex. ponit duos casus tantum. Primus est quando constat, q̃ percussio præsbyteri non fuit mortalis, nec habuit animum occidendi, & posteà parochianus maleficus fuit interfectus: & tunc non imputatur ei homicidium, nec est irregularis, vt hic. Secundus, quando dubitatur an percussio presbyteri fuerit lhetalis, & hoc casu licet constet ipsum esse occisum à parochianis, & non vulnere presbyteri: tamen propter dubium an vulnus esset mortale, vel non, est irregularis. Tamen vt habeas conclusionem in ista materia, dic quòd aut plures sunt in rixa, cum vno, & vulneratus ab ipsis ibi moritur, aut primò, ab vno est vulneratus, deinde ab alio, vel alijs est occisus. Circa primum, sc. quando in eadem rixa plures eũ vulnerauerunt, ita quòd in rixa moritur facies tres casus. Primus quando apparet cuius ictu decesserit: sed primus inferens vulnus mortaliter percussit. sed alij posteà percusserunt: sed vulnera secundo illata de se non erant mortalia. & hoc casu dicit Bart. in l. si, in rixa. ff. ad l. Corn. de sica. quòd quilibet tenetur de homicidio, siue de occiso. Nam ista vulnera secundò illata licet in homine sano nõ essent mortalia, tamen in homine deblitato, ꝓpter primum vulnus est mortale, l. qua actione. §. si quis seruum ægrotum. ff. ad l. Aqui. Secundus casus est quando aliqui prius intulerunt vulnera, non mortalia, & alij in eodem conflictu posteà percusserunt mortaliter, & tunc soli illi qui intulerunt vulnera mortalia tenentur de homicidio, vt in l. item Mela. §. sed si plures. ff. ad l. Aquil. Dicit tamen Bart. in hoc esse aduertẽdum, quia illi qui prius percusserunt vulnere non mortali, tenentur tanquam præstantes auxilium in assistendo, vt in l. is qui opem ff. de fur. Dicit etiam Bal. idem, q̃ potest puniri talis assistens tanquam coadiuuatus ad hoc, sc. ad homicidium committendum, vt in l. 3. ff. ad l. iul. de vi priua. & dicit Bart. in d. l. si in rixa q̃ sufficit q̃ vnus solus sit coadiuuatus, vt in l. 2. §. sed si vnus ff. vi. bon. rapt. Idem dicit Ioan. And. in d. ca. sicut dignum, & ibi dixi. Tertius casus est, quando non potest apparere, cuius ictu quis decesserit. & hoc potest dupliciter contingere, vel quia nullum vulnus per se est mortale, sed vulnera vtriusq;, vel omnium simul iuncta, sunt mortalia, vel quia nõ apparet cuius ictu quis decesserit, vel quis primus intulerit vulnus mortale. In primo casu, sc. quãdo nullum vulnus de se est mortale, sed omnia simul iuncta sunt mortalia, dic quòd omnes puniuntur de homicidio. vt in l. item Mela. §. sed si plures. ff. ad l. Aquil. in secundo casu quando non potest apparere cuius ictu perierit, vt qa non constat quis intulerit illam percussionem, quæ est mortalis, vt quia non constat de prioritate, vel posterioritate percussionis. & eodem modo dicit Barto. quòd omnes tenentur de homicidio: quia præsumẽtur omnes simul vulneraſſe, sicut alibi cum de ordine non appareret præsumuntur simul decessiſſe, vt in l. sed de illo ff. de reb. dub. vnde omnes tenentur, vt in l. item mela. §. sed si plures. & in l. ita vulneratus. in fine. Ex his potest inferri ad quæstionem. Tres interfecerunt vnum, sed non apparuit nisi vnum vulnus nunquid omnes teneantur de homicidio. Do. Petrus de Ancha. Ioã de imol. & Dom. Dominic. mouetistam qæstionẽ in c. cupientes. §. cæterum. in gl. in verbo culpabiles. de elect. invj. & dicit quòd si omnes sunt principales in rixa ex proposito, ita quòd non potest contra aliquẽ inquiri de auxilio, omnes dẽnt absolui, maximè stante statuto q̃ pro vno homicidio non possit nisi vnus decapitari. Sed tu dic quòd omnes erũt irregulares ex quo constat omnes fuisse in rixa, & sic in culpa, vt hic dicit Io. An. & eius mentem retuli in c. ad audientiam. in j. add. magna. s. eo. & Docto. etiam sequuntur hic. Sed quò ad pœnam delicti potest procedere opinio ipsorum: quia ex quo reperitur vnicum vulnus, necesse est concludere quod vnus tantùm percusserit, & sic vnum tantum nocentem. Vnde potiùs debemus omnes absoluere, quàm innocentes condemnare, vt in le. absentem. ff. de pœn. Sed not. verba prædictorum Docto. quia volunt quòd vbi plures sunt æquè principales in rixa, non potest vnus accusari de homicidio. alij tanquam præstantes auxilium, secus si non essent æquè principales: quia tunc vnus posset accusari, vt principalis, alius, vt præstans opem, consilium, vel auxilium, vt dicit Bal. in d. l. si in rixa. Ex hoc potes colligere practicam, an debeant plures accusari, vt principales: an verò aliqui, vt principales, alij verò vt auxiliãtes. Circa secũdum principale, scilicet quãdo aliquis fuit vulneratus ab vno, deinde ex interuallo ab alio occisus, quis teneatur de homicidio, dic, quòd aut constat per iudicium medicorum, quòd si primũ vulnus non fuit mortale, & tunc vulnerãs tenetur de vulnere, & occidens de homicidio, vt in leg. item mela. §. sed si plures. Et idem videtur dicendum de iure canoni co. sed iste text. videtur hoc limitare, dummodo vulnerans non habuerit animum occidendi, alias est irregularis. hoc putarem quando paulò post vulnus, fuisset vulneratus ab alio occisus, secus si ex interuallo occiditur, non videtur imputandum vulneranti. ex quo deposuit animum occidendi, nec causam præbuit homicidio, & sic intellige istum textum. & Docto. hic. aut nõ potest discerni, an vulnus fuerit mortale, vel non, & tunc de iure ciuili vulnerans tenetur de vulnere, occidens de homicidio, vt

✠ in l. item

cto, & quotidie solet all. hoc c. cum ista gl. & qñ gl. est aliquantulum intricata, & malè ordinata: potest sic breuitur distingui, quia
a aut violentia infertur personæ aut rebus. primo casu aut potest euitare sine occisione, puta fugiendo, & clericus debet potius fu
b gere, b quàm occidere suum aggressorem. vt no. ẽ. e. fuscepimus.
c & in cle. j. c. tit. c si verò est laicus, multi distinguunt attendentes qualitatem personarum: vt si miles aggrediatur rusticum debet rusticus fugere, si potest, quia non est verecundia militem fugere rusticum. Alij, vt Bar. videntur tenere q̃ non teneatur fugere: quia semper fugienda est verecundia, & pro verecundia seu iniuria euitanda licitum est resistere. vt not. in l. j. C. vnde vi. & forte ista pars est verior de rigore iuris: sed in foro animæ alia pars est tutior. arg. c. fuscepimus. ẽ. eo. si verò nõ potest euitare iniuriam fugiendo, vt quia est ita adstrictus seu ad angulum positus, vt sine percussione nõ possit recedere. & tunc licitè se defendit, sed
d vt defensio d dicatur inculpata multa sunt attendenda. primò rẽpus, vt faciat incõtinenti, & non ex interuallo nisi timeretur secunda percussio: quia tunc esset defensio secundæ percussionis. Item debet facere ex causa defensionis, & non animo vlciscendi. vnde si potest impedire ictum alterius, & non impediuit, imo percussit lhetaliter, tunc tenetur: quia excessit merę defensionis fines, & ad considerandum animum istius debent attendi circunstantiæ, vt qualitas armorum, habitus vtriusque: nam si vnus fortis aggreditur fortiorem cum pugno, non debet fortior resistere cum gladio: ex quo potest sine eo repellere iniuriam. ¶ Item si veniebat cum baculo, & iste potens erat ad resistendum cum baculo, non debebat capere ensem, bonus ergo iudex arbitrabitur, quia nõ potest dari certa regula, vnde seruetur quod dixi ẽ. vt illa dicatur mera defensio, qñ id fit, sine quo nõ potest repelli
e violẽtia, nisi aggrediens occidatur, impunè potest occidi etiã per ferrum, vt in cle. j. c. ti. e si aũt modus excedatur nõ ex proposito, & tunc nõ tenebitur, & iudex ex circunstãtiis arbitratur, an fece
f rit ex proposito. vt hic in gl. & bene. f Secũdo aũt membro principali, qñ vis infertur reb. & tunc aut quæritur nunquid sit licitum occidere pro eis saluãdis in clerico: dicẽdũ q̃ non. & fortiùs pro eis recuperandis, vt hic & ẽ. e. fuscepimus. in laico posset ꝓbabiliter dubitari, licet Legistæ teneant posse occidere si res alias saluę
g esse nõ possunt. gvt not. in l. furẽ. ff. de fic. & l. itaq;. ad l. Aquil. sed dic vt dixi in c. 2. ẽ. e. Aut quæritur, nũquid liceat aliter resistere præter occisionẽ, vel mutilationẽ: & pariter dico in clerico, & in laico. q̃ siue pro eis saluãdis, siue pro eis recuperãdis incõtinẽti: vt hic, & ca. olim. j. ẽ. de resti. spol. & possunt recuperari ab inuasore incõtinenti, q̃ citiùs fieri potest recollectis armis, & amicis. Et
h dicit hic Host. q̃ fieri dicitur incõtinenti h anteq̃ ad alia negotia deueniatur: alias esset guerra quæ inferri nõ debet: ideò tunc dẽt ad iudicẽ recurri. in l. j. C. vnde vi. Bart. videtur sentire de triduo, vt videlicet intra triduum debeat res recuperari. sed idẽ Bart. no. alibi, videlicet in l. 3. §. cũ igitur. ff. de vi, & vi arma. tenet attendẽdas circunstãtias, & qualitates personarũ, & rei, vnde facta est deiectio. nã si nobilis expelleretur de castro daretur maius tps, q̃ si rusticus vnus de parua re. vnde possit differri etiã quò ad sex menses. i Conclude ergo q̃ circa hoc certa regula dari non potest, & coniũge has opi. simul dicẽdo, q̃ debet hoc fieri, q̃ citius potest: dummodo nõ diuertatur ad alia negotia: quia tunc nõ esset fieri quã citius posset. nõ tñ intelligitur qđ dicatur diuerti ad alia negotia, qñ comedit, vel bibit, vel dormit, sed qñ relicto primo tendit ad alia. Et ratio diuersitatis inter propulsandam iniuriam illatam personæ, & illatam rebus est, quia quando infertur iniuria rebus perditur naturalis possessio, non ciuilis, & hoc si habeat animũ continuandi possessionẽ suam, & restituendi. l. qui possessionem. ff.

ADDITIONES.

✠ in l. itẽ Mela. §. Celsus. & in l. huic scripturæ. §. 1. ff. ad l. Aquil. qđ intellige nisi vulnus esset adeò mortale, q̃ nulla spes esset de liberatione: quia tenetur vterque tũc de homicidio, vt in l. ita vulneratus. §. igitur, si quis, iuncta gl. ff. ad l. Aquil. De iure autem canonico est tenendum, quòd etiam si non constat vulnus esse mortale, imò si solùm dubitetur, an sit mortale, quòd vulneratus cẽseatur homicida, vt hic in versꝰ. quod si discerni. & hoc tenet glo. hic, & cõiter omnes doct. excepto D. Car. Sed tene menti vnum text. mirabilẽ in c. quib. mod. feu. amitt. vbi dicitur quòd si vasallus dimisit dominum in bello mortiferè vulneratum, non perdit feudum, & sic ille tex. vult quòd cẽseatur mortuus eo tempore, quo est pestiferè vulneratus, ita vt non sit in cõsideratione si posteà occidatur. Baldus hic dicit quòd aliud est loqui de pœna in trinseci delicti: quia in eo casu loquuntur iura prælegata, & aliud est in amissione feudi: quia in feudis non habet locum fictio

il'arum legum, quia vulnus talis domini tendit ad punitionem percussoris, cuius delictum velatur per superuenientem casum veræ mortis celerius inflictę. Sed in quantum Bal. dicit q̃ leges illæ inducunt fictionem non bene dicit, quia imò occidens verè occidit, dato, q̃ ante esset mortiferè vulneratus, vt ꝓbatur in dictis iuribus, & per Bar. in l. damni. §. Sabini. ff. de dam. infec. vnde dicit q̃ illud c. loquitur in feudis, quæ in multis deuiant à iure cõmuni, vt in c. de feudi. cogni. Alex. de Ne.

a ¶ Primo casu. Vtrum aggressus ab alio, teneatur fugere antequã percutiat. De hoc vide Ant. in c. olim. el. 1. de rest. spoli. & quod ibi latè notaui. item adde hic q̃ qui est in periculo mortis constitutus pro sua defensione non tolum potest interficere, sed etiam alium aggressoris non socium, qui veneret pro sedanda rixa, si propter eius impedimentum nequit euitare scandalum. Et idem si multi venissent ad sedãdum tumores, & propter eorum tumultum impediretur fugere, & euitare periculum. ita singulariter dicit Ange. in l. is, qui aggressorem. cum l. seq. in fi. per gloss. ibi posita m C. ad legem. Cor. de sicar. & facit ad hoc quod notat Abbas in c. clerici arma. de vita, & hone. cleri. vbi referendo Io. An. in tractatu. de libel. oponit quæstionem de sacerdote aggresso qui recedit de altari, & occidit aggressorem, dicit quòd incontinenti poterit redire ad perficiendam missam absque metu irregularitatis. Item an insultatus dicatur semper facere defensam, vide Baldum in l. 1. C. ad legem Cor. de sicar. Item hic adde Bald. in l. 1. C. vnde vi. vbi plenè.

b ¶ Fugere. adde Alex. consi. ẽ. alleg. 77. & 119. j. lib.

c §✠ Ego plenè dixi in d. c. fuscepimus. Sed adde vnum notabile dictum Abb. Si. in c. clerici. el 1. de vita, & honest. cler. vbi dicit, q̃ licet ad occisionem clerico non liceat procedere. si potest fugere: tamen potest licitè resistere, & verberare. arg. in c. clericus. de restitu. spoli. quod adde ad ea quæ dixi in d. cap. fuscepimus. Alexã. de Ne.

d ¶ Defensio. Item qualiter debeant deponere testes deponentes super homicidio facto ad sui defensionem, & qualiter, super hoc debeat articulari. vide quæ latè notaui post Imolam in cle. 1 de homicidi. An consanguineus possit licitè defendere consanguineum in rixa, & amicus amicum. dic q̃ sic, secundum glossam in l. seruus in omnibus. in verbo indecisum dare. ff. de actio. & obligatio. de Bellentz'.

e Sed quid si plus vales cum pugno, quàm ego cum ense. an si me percutis pugno patero me cum ense defendere. & Doctor. in l. 1. C. vnde vi. non bene dicit Abb. Sic & ex hoc sequitur, q̃ si qs aliquem occidit. non est credendum ei si dicit, q̃ aliter se defendere non poterat, sed recurrendum est ad coniecturas, & hoc tenuit Bart. in l. j. C. vnde vi. sed vide glo. in clem. vn. in verbo, nõ valens, co. titu. Sed dic q̃ cessantibus coniecturis in contrarium præsumendum est: quia est præsumendum contra eum qui prouocauit, vt in l. 1. §. cum arietes. ff. si quadr. pau. fe. di. & l. si ex plagis. §. tabernarius. ff. ad l. Aquil. Vnde sufficit probare duo, primò quod insultatus est ipsum. secundò q̃ eum in rixa interfecerit. & hoc tenuit Bald. in l. 1. C. vnde vi. & D. Pet. de Anch. de homicidio, in clem. vn. & Barto. in d. §. tabernarius. quod perpetuò not. Alex. de Ne.

f ¶ Sed pone. percussus insequitur percutientem, & ipsum interficit, an talis debet puniri, vt dolosus: an vt culpabilis. Iacobus de Arena dicit, q̃ humanius est tenere, q̃ debeat puniri, vt culpabilis, & cum eo transit Cy. in l. 1. C. vnde vi. & istam opinionem firmat Butr. & Abb. Si. in c. olim. el. 1. de restit. spol. & sic non debebit mori, quod nota. Sed quid si aliquis, puta dominus mandat subdito, vel famulo q̃ aliquem interficiat, alias ipsum interficiet, an liceat illi occidere, vt non interficiatur. Pe. & Cy. in le. 1. C. vnde vi. dixerunt, quod sic. ego dicam in capitul. 3. j. de furt. Alexand. de Ne.

g ¶ Non possunt. Adde Cœp. consi. 40. & consi. 66.

h ¶ Incontinenti. Adde Alex. consi. ẽ. allega. 109. Cœp. consi. 29. Zacharias.

¶ Adde Gemi. in c. cordi. §. his quoque. in j. & ibi in apostil. Cel. in ver. intellige illico. de ap. lib. 6. & Alexan. consi. xxxij. volu. 4.

h ¶ Incontinenti. Quomodò intelligatur verbum incontinenti. vide Imo. in l. 1. §. 1. ff. de ver. oblig. Ange. in disputa. incip. renouata guerra. in 1. dubio. Bal. in l. 2. C. de serui. & Fel. in c. præterea. ver. in gl. fi. ẽ. de test. Sebast. Sapia.

i ¶ Intellige, quando possessionem non potest recuperare sine armis: secus si amici se interponunt, & volũt q̃ ingressus liberè relaxet possessionem sine armorum impressione. Nam si tunc expulsus vteretur armis, diceretur modum excedere, & puniretur, vt dicit Bald. in l. 1. C. vnde vi. & saltem colligitur ex notatis hic, & ibi per gloss. & Doctor. & opinionem Barto. in d. §. cum igitur. sequitur D. Cardin. Ioan. Calde. & communiter Doctor. Alexan. de Ne.

Universidad de Deusto

nem.ff.de vi,& vi arma.& l.clam possidere.§.qui ad nundinas.ff. de acqui.pos. vnde redeundo incontinenti dicitur potiùs suam possessionem defendere,l.ciuilem:quia non potest liberaliter vti,nisi dejiciatur detinens.vnde potius dicitur defendere, quàm vim inferre circa naturalem possessionem occupatam per aliū. sed quando iniuria infertur personæ cessat ista ratio: nā seipsum non possidet,nec dicitur spoliatus,nec se defendit cū armis amplius persequatur: & ideo non dicit ex interuallo repercutere.

10 ¶ Extra glo.pro declaratione literæ quæro quid si iste percussit non lhetaliter:apparet tamen quòd ex percussione sua nō potuit iste fugere.vnde fuit iste occisus à parochianis,nunquid iste teneatur.Host.q̄ sic,quia præstitit causam homicidio.ad hoc ca.

11 decætero.s̄ co. & ita communiter transeunt doct.¶†Sed circa hoc posset dubitari.nam si tenemus quod s̄.dixi q̄ liceat clerico pro defensione rerum percutere, licet non lhetaliter, tunc cum iste insisteret rei licitæ non debet euentus mortalitatis sibi imputari,cum ipse in homicidio nō reperiatur culpabilis.ad hoc c.ex literis.s̄.e.cum si.vnde posset dici.q̄ quòd ad pœnam non debeat iste teneri,sed quòd ad cessationem à diuinis potest seruari opin.

a Hosti.tanquam turior.a ¶† Et sic etiam posset dubitari de alia q.

12 quam ponit hic Inn.& Host.videlicet viso latrone iste clamauit vt caperetur:vel simpliciter clamauit q̄ ibi erat latro:vnde venerunt alij,& illum occiderunt:dubitatur nunquid ille clamans sit irregularis:videtur,q̄ sic,etiam si non habuit animum ad mortē: quia lex promotionis considerat factum, non voluntatem. 15. q.1.ca.fi.sed sibi ex eo maximè est imputandum: quia verisimiliter.cogitare potuit q̄ ex hoc sequeretur homicidium.sed (vt di-

b xi)non est sine dubio vbi auidus non fuerit ad mortem.b¶†Vlti

13 mò quæro quid si percussio vniuscuiusq; per se considerata nō sufficiebat ad mortem,sed omnes simul iunctæ mortem inflixerunt:tenet hic Inn.q̄ quilibet tenetur de occiso.23.q.vlt.c. fin.& idem sequitur Bar.in præall.l.fi.ff.de sicariis.quod not.vide tamē

c glo.in præal.l.item Mela.§.si plures.c & hæc tene menti.

ADDITIONES.

2 §☞Pro opinione Ab.Si.multum facit iste tex.qui indistinctè dicit q̄ si percussio presbyteri nō fuit talis,nec habuit animum occidendi,quod potest licitè celebrare.Vnde in puncto iuris puto etiam quòd à diuinis non debeat cessare.& hoc vult iste text. Alex.de Ne.

b ¶De ista quæstione dixi in capitu.ad audiētiam.in 2.add.magna. Alex.de Ne.

c ¶Sed tu vide quod dixi in add.magna hic.Alterius scias q̄ Ioan. And.mouet quæstionem de pluribus existentibus in vna domo, ex qua proiectus fuit lapis,& vnus interfectus,an omnes sint irregulares si nescitur,quis illorum proiecerit,dic vt hic per Ioa. An.ego dixi in ca.ad audientiam.in prima add.magna.& aliquid etiam dixi s̄.in hoc c.in magna add.Sed aduerte,q̄ 10.Cal.& Do. Car.in §.si verò.in pe.quæst.referunt verba sancti Thomæ 2.2.q. 63.art.7.vbi sanctus Thomas quærit,nunquid idē actus diuerso respectu possit esse licitus,& illicitus,& dicit sanctus Thomas,q̄ nihil prohibet vnum actum habere diuersos effectus, quorum alter sit tantum in intentione:alius præter intentionem. Morales autem actus recipiunt speciem secundum id quod intenditur:non autem ab eo,quod est præter intentionem, tamen sic fit per accidens ex actu.Vnde cum quis se defendit duplex effectus sequi potest.Vnus conseruatio propriæ personæ,alius occasio inuadere.Primus non habet nomen illiciti cum sit naturale cuilibet se conseruare in quantum potest. Tamen alius actus ex bona intentione proueniens potest reddi illicitus,si non sit proportionatus fini.ideo si quis ad defendendā propriam vitam vti

tur maiori violentia quàm oporteat illicitum est. Si enim non moderatè se defendit illicita est defensio. & sic procedit quod hic dicitur,Quòd vim vi repellere licet cum moderamine,inculpatæ tutelæ.Dicit tamen Beatus Thomas q̄ non est necessarium ad salutem,q̄ quis prætermittat actum moderatè,ad euitandum occisionem alterius,plus enim tenetur prouidere vitæ suæ, quā alienæ,sed quia illicitum est hominem occidere,nisi publica auctoritate propter bonum commune.ideò illicitum est,q̄ homo intendat hominem occidere,vt se defendat,nisi habeat publicā auctoritatem.tunc enim intendens occidere hominem ad sui defensionem refert hoc ad publicum bonum,vt patet in milite pugnante contra hostes,qui tunc peccat si priuata libidine moueatur.Sed aduerte vbicunque dictum est supra q̄ defensio est licita,intellige vbi impugnatio fit illicitè,nam si aliquis licitè offendit,offensus non potest licitè se defendere,vt dicit gloss.Barto.& Paul.de Castro.in leg.vt vim.ff.de iust.& iure.exemplum in parte

1 a TVA NOS.†Religiosus chirurgiā exercens si ex ea mors sequatur,irregularis est:actiam si sit peritus,& diligens,& hoc fecerit causa pietatis,sed cū eo post satisfactionē misericorditer dispensari potest.h.d.vsq; ad §.vltimū.& ille §.vsq; ad fi.hoc intēdit.Qui iudici seculari dedit intersignia furis à quo fuit vulneratus,irregularis nō est:licet ille postmodū occidatur. Et duæ sunt partes,vt per §.patet:& quælibet pars diuiditur in cōsultationē, & responsionē. Casus literalis.Quidā monachus credens se quā dam mulierē à gutturis tumore liberare,vt chirurgicus cum ferro tumorē illum aperuit,& cum tumor aliquantulū recessisset, præcepit illi mulieri ne vento se exponeret vllo modo ne forte si ventus subintraret cām mortis inferret:sed mulier cōtempto eius mādato,dum messes colligeret vēto expositus se incautè: & sic per apertionē gutturis sanguis multus effluxit: & mulier diē clausit extremū,quæsitum fuit quid de illo monacho sit agēdū: respondit papa,q̄ licet ille monachus multū deliquerit alienum officium vsurpando,quod sibi non conueniebat:si tamen causa pietatis hoc fecit,& peritus erat in exercitio chirurgiæ, & adhibuit diligentiam quam debuit,ex eo q̄ per culpam mulieris contra illius mandatum hoc ei contigit,non est adeò reprobandus, quin post satisfactionem condignam cum eo misericorditer agi possit,vt valeat celebrare diuina,alioquin interdicenda est ei

2 sacerdotalis ordinis executio de rigore.B. ¶† Not.j.quòd multa debent concurrere,vt mors infirmi non imputetur medico. Primò quòd istud officium sibi conueniat, vt quòd sit laicus, non autem clericus,quia clerico interdictum est istud officium chirurgiæ.vt in c.sententiam.& c.non magnopere.ne cle.vel mo.& in c.fin.eod.tit.vnde hæc litera licet loquatur in monacho,quia fuit in facto. tamen intelligitur in quolibet clerico seculari eadem rat

ADDITIO.

a ¶Irregularis est.Adde quòd licet infirmus mortuus fuerit chirurgi incuria,potest ipse his non obstantib.ad sacros ordines, & ad episcopatum promoueri,si tamen in medendo habuit conscientiam saluam.ita no.Gof.in sum.eo.tit.& cap.ad aures.s̄.de æta. & qualita.Zach.

SVMMARIVM.

1 *Religiosus chirurgicus si pietatis causa chirurgiam exercuerit,ex qua mors secuta est,irregularitatem non euadit.*

2 *Officium chirurgiæ est interdictum omnib.clericis, & peccant exercendo etiam intuitu pietatis. & nu.5.*

3 *Doctor si dederit consilium per imperitiam ex quo secuta est sententia, tenetur parti,contra quam lata est sententia ad interesse.*

4 *Homicidium licet non processerit ex culpa,tamen quia ille qui fuit causa operam rei illicitæ dando, non excusatur.*

CAP. XIX.

a dem ratione.a Secundò requiritur quòd sit peritus. b vnde nō sufb ficit quòd appellet se peritum,sed debet esse peritus re ipsa:vnde si doctor dedit consilium per errorem,& imperitiam suam,& secuta sit sententia: per illud consilium tenetur ad satisfactionem illius,contra quem est lata sententia:vt hic,& in l.illicitas. §.ficuti.ff.de offi.præsi.& in l.idem iuris.§.1 ad leg.Aquil.& in reg. non est sine culpa.libr.6.facit quod no.gl.in cap.1.de confess.lib.li.6.

c de aduocato qui docet clientulum mentiri. c Tertiò requiritur

d quòd adhibeat omnem diligentiam secundum artem suam.d Quartò quòd informet ægrum de his quæ sunt contraria ægritudini.his ergo seruatis euentus mortis non imputatur medico.

4 alias secus.ad idem de æta.& qual.c.ad aures. ¶† Item not.quòd

e danti operam officio, vel rei illicitæ imputatur euentus mortis quantumcunque processit sine culpa eius. e ¶ † No. quòd cleri-

5 cus quantumcunque peritus in arte chirurgiæ peccat exercendo illam artem etiam intuitu pietatis.Ex hoc infertur,quòd propter pietatem non est impietas exercenda, nec licet alicui officium alterius exercere.facit.1.q.1.non est imputanda. ¶ Vltimò not. quòd cum homicida casuali, qui non fuit in culpa,de facili dispensatur post satisfactionem,tene menti.

5 *Infirmi non obedientes medicis non incurrunt crimen inobedientiæ.*
Infirmitas,quæ prouenit ex defectu infirmi causat peccatum.

6 *Seruientes infirmis non debēt eis exhibere aliquid nociuum, nec obedire ap petitui corrupto ipsius infirmi, vel extra præceptum medicorum aliquid facere: alias peccant.*

7 *Irregularitatem quis incurrit ex sola membri debilitatione, vel abscissione.*

8 *Furtum ascendens summam quinque solidorum punitur furca,intelligeq̄ do etiam ex tali furto rumpitur pax,alias secus.*

ADDITIONES.

§ AD VLTIMVM.No.ibi furem.& ibi latronē, quòd accedēs ad furandum de nocte potest appellari fur,vel latro.capiūtur ista vocabula promiscuè,& sic nō est semper vera ista distinctio Doct.inter furē,& latronē quā ponunt s̄.e.c.2.& in eadē scriptura pōt appellari fur,& latro.Casus literalis.Alia quæstio facta fuit

1 domino papæ.† Ecce quidā scholaris timens ne latrones essent in domo surrexit de lecto,& inuenit ibi furem, qui scholarē vulnerauit, & recessit.mane facto scholares cœperunt eundem, & inuentus est vulneratus, & traditus potestati , coram quo asserunt quod prædicta nulla:enus perpetrauit: potestas ad scholarem illum nuntios misit: vt diceret quicquid sciret de fure illo, vel traderet insignia : qui cultrum quem ipsi latroni abstulit, & fotulares,quos in domo dimiserat nūtijs tradidit memoratis: nil amplius de ipso facto se intromittēs:potestas his receptis insignijs latronem illum apparitoribus suis tradidit puniendum qui sibi amputauerūt virilia,& oculos eruerunt.Latro ita, & dolore commotus,nec cibum sumere voluit,nec potū, & sic mortuus est. quæritur vtrum scholaris iste ad sacros ordines possit promoueri,&respondet papa q̄ præfatus scholaris si alias dign⁹ est propter prædictum euentum non est à sacris ordinibus pro-

2 hibendus.Ber. †Nota primò ibi,qui solum prostrauit quod aliud est prosternere, aliud vulnerare.facit pro statuto dicente si quis vulnerauit aliquem,quod non sufficit,si prostrauit, & non vul-

a nerauit.a¶Nota.quòd licet clerico defendere res suas contra latronem,nam iste scholaris vulnerauit latronem.nec sibi imputatur,potest tamen dici quòd hæc litera hoc non probat, sed posset facere ad defensionem.¶Vltimò not.contra no.per gl. in cadilectus.s̄.e.quod etiam contra promouendum non imputatur

3 aliquid,si mors casualis inde subsequatur.¶†In glo.1.op.& videtur quòd euentus mortis non debet imputari medico , ex quo accidit propter incuriam.& imperitiam infirmi,vt in l.illicitas.§. ficuti.ff.de offi.præsi.Sol.coniunge omnes tres priores glos.quæ videntur contrariari.& dic quòd in medico, cui conuenit hoc officium chirurgiæ non imputatur mors,si seruat ea,quæ dixi in primo notabili,sed religioso,vel clerico bene imputatur, quantumcunque perito si deliquit,quia fuit in culpa immiscendo se

b illi delicto.vt in regula,non est sine culpa.lib.6.& ideò,inquantum glo.3.dicit quòd culpa mulieris non debet imputari ei, dic quòd ad peccatum,vel quò ad dispensationem:imputatur tamen quo ad

ADDITIONES.

a ¶Idem dicit hic But.Alex.de Ne.

b ¶Dicit Host,hic,cum quo Doct.transeunt,q̄ ad hoc,vt mors infirmi non imputetur medico,requiritur,q̄ non sit in culpa, nec ante factum,nec in facto,nec post factum , alioquin si ante factum,vel in facto,vel post factum reperitur de morte culpabilis, irregularis est. Dicitur autem medicum non esse in culpa ante factum,quando tale officium sibi congruit, & si vsurpauit officium sibi inconueniens dicitur esse in culpa ante factum, vt hic. & in hoc casu quando est in culpa ante factum, si est peritus in arte,& adhibet omnem diligentiam,ita quod quantum ad mortem in nullo culpabilis reperitur cum eo dispensatur.& puto, licet Doct.non declarent,quòd concurrētibus,sc.quòd id egerit causa pietatis,& non cupiditatis,& q̄ fuerit peritus in arte chirurgiæ,& quòd adhibuerit omnem diligētiam quam debuit,q̄ episcopus possit cum eo dispensare.moueor per istum tex. dum dicit.cum eo misericorditer agi possit,&c.Nam vbi reperitur in canone permissa dispensatio potest episcopus dispensare, licet expressè non dicatur de episcopo,vt dicit Innoc.in c.dilectus.de tempor.ordi.& ita est hic,quia est permissa dispensatio. vnde debet intelligi concessa episcopo,licet de eo non fiat expressa mention.Dicitur autem medicus non esse in culpa in facto quando sequitur traditiones artis.dicitur verò non esse in culpa ex post facto quando adhibet congruam diligentiam & cōgruentem custodiam infirmo.Dicit tamen Host.q̄ ad hoc vt medicus.vel chirurgus dicatur ex post facto adhibere congruam diligentiam, sufficit,q̄ infirmum visitet personaliter,& dietam suam.& regimen ei dictet.Dicit etiam q̄ si ante factum,vel in facto , vel post factum reperiatur medicus in culpa,est irregularis,vt hic.& in c. ad aures.de æta.& qualit.Alex.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Irregularis non est ille,qui ad nutum potestati dedit signa alicuius latronis qui ab ipsa potestate,& eius curia occisus est.*

2 *Vulnerare,& prostrare sunt diuersa,& statutum loquens in vno, non verificatur in alio.*
Clericus licitè potest defendere res suas contra latrones.

3 *Chirurgico non imputatur mors,si obseruauerit omnia de quib.s̄. in prin.2.*
Clericus medicus si intuitu pietatis exercuerit artem suam , ex qua secuta est mors non imputatur ei quo ad peccatum,& dispensationem , sed quo ad irregularitatem sic.

4 *Medicus quando est peritus,& in nulla culpa reperitur , non imputatur ei mors infirmi,secus si non est peritus vel dedit medicinas malas.*

Universidad de Deusto

quòd ad irregularitatem contrahendam, vt hic apertè dicitur, &
a hoc rationibus prædictis.a ¶ In gl.in vers.alioquin in fi.intellige
q̃ ista requiruntur,& ponderãtur quò ad inducendam dispensa
tionem,tam istis deficientibus,vel aliquo istorum non debet se
cum misericorditer dispẽsari:quia reperitur in maiori culpa,om
ni tamen casu est irregularis:vt hic in litera, ideò indiget dispen
b satione.b ¶ † Aduerte,quia Inn. & Host.tractant hic aliquid cir
4 ca personas medicorum,& tam infirmorum , quàm custodien
tium ipsos infirmos.& concludit sic,q̃ si medicus est peritus, &
in nulla reperitur culpa.& tunc etiam in foro animæ non imputa
tur si infirmi mors,quia hoc officium non est interdictum lai
co.imo laudabile,& institutum per Deum , seu etiam per ipsum
approbatum,iuxta illud prouer. Honora medicum propter ne
cessitatem:mã & illũ creauit altissimus.Si verò medicꝰ reperitur
in aliqua culpa,vt quia nõ erat peritus,vel qa nõ adhibuit diligẽ
tiã q̃ debuit,& adhuc grauius peccat,si ex certa scientia dat infir
mo medicinã nociuam,vel differt liberationẽ,vt pecuniam con
sequatur:vel ponit species antiquas,vel malas in medicina,quod
no. contra istos aromatarios,qui ex cupiditate quadã cõficiunt
medicinã ex speciebus antiquis quæ potius obesse habent , quã
prodesse , qui grauiter peccant. & si medicus dubitat an medici
na sit proficua,vel ne potius debet abstinere , quàm dare medi
cinam secundum Inn.& sic potiùs remittat infirmum in manib.
5 Dei,quàm eum exponat dubiæ medicinæ. ¶ † Quò ad fm de in
firmo excludit Inn.q̃ non incurrit crimen inobedientiæ non obe
diẽdo medico:qa nõ est prælatus suus.Itẽ si est sanus non debet
viuere medicinaliter,quia omnia sana sanis , tamen non debet
quid sumere,quod sibi sit nociuum,alias peccat,quia q̃ infirmi
tatem futuram subtrahit se à seruitio Dei,& grauius peccant in
firmi vel sani capiendo venenum,vel aliud mortiferum: qa non
licet contra se sæuire:sicut nec alium.23.q.5.ca.si non licet.&in
capit.significauit.de cor.vitia.nam nemo est dominus membro
rum suorum.vt ibi.& l.liber homo.ff.ad legem Aquil.illi, qui in
terficiunt seipsos moriuntur in peccato mortali,nec debent se
peliri in sacro.nec pro eis orari debet.c.placuit.23.q.5.& ca.non
6 æstimemus.12.q.2.¶ † Circa vltimum conclude,q̃ custodientes
siue seruientes infirmo grauiter peccant exhibentes aliquid no
ciuum,& contrarium infirmitati,etiam si faciant ex compassio
ne quadam,quia non debent obedire , seu indulgere appetitui
corrupto ipsius infirmi,infirmi etiam peccant non obediendo
medico:nam cuilibet in arte sua experto credendum est,vt in ca.
significasti.el 2.s.eo.in quo multum peccant mulieres infirmis
seruientes.¶ In gl.o in vers.c.nuntiis.Ex hac gl.o colliguntur duę
fol.& duo intellectus ad istum §.Primus,q̃ isti scholari non fuit
imputanda mors furis,quia non commisit homicidium aliquo
ex modis quibꝰ committitur,vnde nec facto,nec præcepto. nec
testimonio:quia in causa criminali testis debet esse in iudicio,&
c deponere iuratus.c Secunda fol.est q̃ iste fur seipsum occidit,sci
licet non sumendo cibum nec potum,sed ista solut.non valet.qa
isti apparitores per prius amputabant sibi virilia,& eruebant o
culos.& sibi sic abscindebãt membra.Et † ad incurrendam irre
gularitatem sufficit membri debilitatio,vel abscissio,vt in ca.2.j.
ti.prox.& in c.is,qui.c.ti.li.6.& in cle.1.c.tit.Tertia potest colligi
ex gl.seq.q̃ propter insignia non fuit conuictus de furto , sed
potest illa ratio impugnari,quia saltem dedit causam morti, &
quia ista materia est satis dubitabilis,& disputabilis,dantur & a
liæ sol.extra gl.Quidam dixerunt,q̃ de iure antiquo,& sic huius
d c.huic scholari pro furto non imminebat pœna mortis.d nec ab
scissionis alicuius membri,vt in auth.sed nouo iure.C.de fur.vn
de si ista potestas excessit non erit mors immutanda scholari.Sed
hanc lect.impugnat Host.quia intrauerat cum armis,& sic debe
8 bat decapitari,seu furca suspẽdi.vt in d.auth.sed nouo iure. † Itẽ
e per constitutionem Fede.2.furans quinque solidos e & vltra sus
penditur.vt in libr.feu.de pa.tenen.c.1.in § si quis quinque soli
dos,& no qualiter Host.intelligit illum tex.nam Legistæ intelli
gunt,& credo q̃ verius,qñ ex tali furto sequitur pacis fractio,a
f lias q̃ tã modico furto non debet sequi mors.f Alij dicunt,q̃ iste
scholaris dedit insignia,vt recuperaret res male ablatas.&sic
ciuili modo.& sic iste intellectus non habet dub um.Alij dicunt
q̃ dedit insignia,vt fieret iustitia de vulnere sibi inflicto.&tũc
debet intelligi q̃ non faciebat,vt iste moreretur.Host.tenet q̃ve
rus intellectus est,q̃ non reperitur in aliqua culpa in morte illi⁹.
& sic papa interpretatur,sed non descendit ad specialitatem.Sed
potest dici,q̃ non fuit in culpa.quia non accusauit,nec perhibuit
testimonium nec aliquo modo mandauit,nec subiecit illũ mor
ti,sed tantum requisitus à potestate reddidit illa signa.fuit ergo
ista causa multum remota,vnde non sequitur irregularitas , pro
hoc bona gl.o in c.exhibita.j.eo.in ver.corruens.facit quod no.
g in c.accedens.s.eo.g

ADDITIONES.

a ¶ Docto.dicunt q̃ iste non dicitur voluntarius homicida , nec
de illo tenetur quò ad Deum,imputatur tamen quò ad irregula
ritatem quam incurrit,vt hic.sed non imputatur quantũ ad esse
ctum:quia cum eo dispensatur concurrentibus illis , quæ dicun
tur in tex. Alex.de Ne.

b §. Sed no ex ista glo.quòd dictio,alioquin.est dictio resolutiua
dispensationis,in qua profertur,nisi concurrant omnes qualita
tes præcedentes in actu,in quo profertur.Quod not.pro statutis
& priuilegijs,vbi hæc dictio poneretur.idem dixit glo.in c.vt cir
ca.in verbo,alioquin.de electio.in 6.& ita ibi not.D.Domin.A-
lex. de Ne.

e §. Innoc.dicit quòd clerico licet tradere insigna latronis:nõ
autem testimonium ferre.vnde in hoc concordat cum glos. Di
cit eũ Inno.quòd si ageretur ciuiliter clericus agere,& testifica
ri posset ad pœnam pecuniariam, & ad perpetuum carcerem 23.
q.5.c.1.& de iudæis.ita.Et alia verba dicit Inn.quæ ponit glos.in
c.postulasti.j.eod. Alex.de Ne.

d ¶ Pœna mortis.Adde Alex.cons.135.1.libr.Cœpo.in auth.sed no
uo iure.& eius consi.156.2.lib.

e ¶ Solidos. Vtrum verum sit quòd hodie de iure communi quili
bet pro furto quinque solidorum debeat suspendi,vide per d. Ab
ba.in c.fi.circa finem.de furtis. de Bellentz.

f ¶ Materiam furum,quando debeant furca suspendi:& quis dica
tur famosus,vel publicus latro, dic vt per Barto.in l.capitalium.
§.famosos.ff.de pœn.& latiùs per Bal.& Pau.de Cast.in auth.sed
hodie nouo iure.C.de seruis fugit. Alex.de Ne.

g ¶ Istum vltimum intellectum,s.q̃ non sit irregularis,s.quia præsti
tit causam multùm remotam.sequitur etiã D.Car.hic.& ex hoc
dicit q̃ non omne à ministriculum datum homicidio facit quem
irregularem.Sed aduerte,ad hoc si tenemus q̃ clerico , licet tra
dere insigna iudici seculari,vt dicit hic In.iste intellectus pro
cedit,quia ex quo actus est in se licitus non debet imputari ho
micidium cũ præstiterit cãm remotam homicidio,secus si illici
tè tradidisset talia insignia,qa tũc cã remota, nõ excusaret eũ,
vt est casus in prin.huius ca.sed non video q̃ licitè potuerit tra
dere insignia,nisi fecerit pro suis reb.recuperãdis,vel vt sibi de
iniuria,vel vulnere satisfieret. Vnde tutius est tenere q̃ licuerit
isti clerico tradere insigna,vt res suas recuperaret,vel vt de in
iuria sibi satisfieret.de hoc tamẽ dicam plenius j.e.exhibita. vbi
declarabo an causa remota faciat quem irregularem.

SVMMARIVM.

1 *Homicida est qui dat causam abortioni,quando.s.conceptum erat viuum,a lias secus.n.2.& de iure ciuili capite punitur.& nu.3.& 8.*
2 *Homo ex anima,& corpore cõponitur,ideò ante infusionem animæ homo quis dici non potest.*
Homicidium vnde dicatur.
3 *Pœna causam dantis abortioni,post infusionem animæ.*
4 *Mulier asserens & concepisse ex aliquo,& ille dicat contrarium,cui est credendum.& nu.5.*
6 *Maritus,vel alia coniuncta persona ludens cum muliere ludo honesto,si de derit causam abortioni non imputatur sibi mors,secus si aliqua persona, cum qua non licebat ludere,etiam quòd mulier concepisset ex ea.*
7 *Abortiuum præsumitur in dubio fuisse cum anima potius,quàm sine.*

CAP. XX.

1 SICVT. † Qui dat cãm abortioni homicida est:si conceptum
erat viuificatũ anima rõnali:alias secus.h.d.Secũda ibi:nos ve
rò.Casus literalis.Quidã monachus Cartusiensis ordinis quan
dam mulierem asserentẽ se concepisse ex eo , traxit per zonam,
quasi ludens cũ ea,ipsa per hoc se asseruit sic esse læsam q̃ huius
modi occasione fecit abortũ:pp quod dictus sacerdos de consi
lio quorundam ab altaris ministerio se suspendit:quæsitum fuit
quid esset agendum:rñdet papa q̃ si nondũ erat viuificatus con
ceptus poterit ministrare,alioqn debet ab altaris ministerio ab
2 stinere.Bern. † No.j q̃ ante infusionẽ aiæ rationalis non potest
quis dici homicida in dando cãm abortioni,quia q̃ nõ vixit mo
ri non potest.de despon.impu.ad dissoluendum.22.q.2.c.q̃ verò.
& c.Moyses.Item nõ est homo ante infusionẽ animæ,cũ homo
ex corpore,& anima componatur.vt in c.in quadã,de cele.missa.
& s.de hæreticũ Christus.& ideò non pt dici homicidiũ,cum ho
3 micidiũ dicatur à cæde hominis.† No.2.q̃ irregularitas causatur
nedum ex cæde hominis cum ductus est in lucem , sed etiam cũ
est in ventre materno , vnde secundum ius ciuile capite punitur
dans cau

a dans causam abortioni post infusionem animæ.a vt in l.si quis a-
4 liquid.§.qui abortiõis.ff.de pœnis.† Sed quero,quia mulier dice
bat se concepisse ex illo monacho.nũquid sit credendum,eo af
ferente contrarium.Ho q̃ non remittit ad no.in c.transmisse.qui
fil.sint leg.& in c.per tuas.de proba.& in c.michael.de fil præby.b
b † Sed quæro quia mulier ista dicebat se concepisse ex illo mona
5 cho,nunquid sit sibi credendum.Io.And.dicit quòd non.† Scias
6 tamen q̃ si ludus fuisset iustus ex parte conditionis ludi,quia fuis
set gracilis,& fuisset licitus ratione personæ:vt quia fuisset mari
tus mulieris,vel frater,vel alia coniuncta persona, tunc mors nõ
imputaretur,quia nõ reperitur in aliqua culpa,q̃ nota. Ex quo
no.q̃ ludus leuis non est prohibitus cum prægnante muliere,vn
de si persona non est inhonesta non imputatur abortio inde cõ
c tingens.cquod tene menti.† Vit.quæritur quid si probabiliter du-
7 bitatur,vtrum anima esset infusa,vel non.Dicit Io.And. quòd in
dubio debet iste abstinere per c.ad audientiam.s.e.& quod ibi di
d xi.d † In gl.ibi similiter distinguit lex dicens quòd si aliquis inter-
8 feciteconceptum animatum debet capite puniri f si non erat ani
e matum distinguitur,quia si nobilis sit publicatio in parte bono
f rum,si verò ignobilis gdãnatur in metallum,& hoc verum nisi fe
g cisset propter pecuniam,quia tunc puniretur pœna capitali.vt in
l.Cicero.ff.de pœ.& vide quod no.in c.Moyses.alle.in gl.In ea gl.
ibi,non teneatur lege canonica,&c.intellige non teneri quò ad
irregularitatem.sed quò ad peccatum & pœnam peccati bene te
netur lege canonica,licet anima adhuc non fuisset infusa,vt pro
h batur supra,eodem,si aliquis.h

ADDITIONES.

a ¶ Animę.Hoc est verum antequam sit natus,sed post tenetur de
parricidio.l.diuus.& ibi gl.& Bar.ff.de var.& extraor.cog.& l. Ci
cero.ff.de pœ.Bal.in l.quod dicitur.& ibi per Alex.ff.de li.& post.
& Aug.Ar.in suo tra.malefi.ver.mortuus.Zach.

b ¶ Et vide bonum tex.j.de adult.significasti.Alex.de Ne.

c ¶ Hoc etiam sequuntur Doct.hic. Alex.de Ne.

d ¶ Et hoc sequuntur Doct.& tenet etiam Spec.ti.2.in tractatu dis
pensationum,in §.iusta.in pri.vlt.col.Et dicit D. Car. quòd idcò
hoc est tenendum in dubio , quia constat quòd dabat operam
rei illicitæ.dixi in d.c.ad audientiam.in j.magna additione. Alex.
de Ne.

c ¶ Interfecit.Vide copiosè de hac materia Alb. de Ros. in l.qui in
vtero.j.ff.de stat.hom.vbi ponit quæstionem , si stat statutum q̃
homicida decapitetur,an ille,qui pede percussit mulierem præ
gnantem,& facit abortum,debeat decapitari.Sed.Sap.

f ¶ Capitę puniri.hoc habet locum pœna iuris communis.Sed di
xit notanter Bal.& post eum Pau.de Ca.in l.quod dicitur.ff.de li
ber.& post.q̃ ex statuto per quod imponat pro homicidio certa
pœna,nõ habet locum in interficiente partũ in vtero, sed debet
puniri pœna iuris cõis,quę autẽ sit,vide ibi per Paul.qui dat mul
tas remissiones.& allegat hoc c.de qua quæstione vide Albe, in
3.parte statu.q.14.An autem interficiens hominem mõstrosum
debeat decapitari tanquã homicida,vide Bal.Ang.& Io.de Imo.
in d.l.quia aliter.Item adde omnino hic quæ de hac materia no
tat Sal.post gl.in l.pe.C.ad legem Corne.de sicar.Item vide beatũ
Tho.2.2.q.54.ar.vlt.in fin.vbi dicit q̃ qui percutit mulierem prę
gnantem,dat operam rei illicitæ, & ideò si sequatur mors mulie
ris vel fœtus animati non effugit homicidij crimen , præcipuè si
ex tali percussione sit mortuus de Bellentz.

g Ignobilis. Adde quis dicatur nobilis,& quis ignobilis,hoc tradit
Cœp.cons.xl
¶ Adde Pau.de Cast.cons.22.vers.possent etiam adhuc. & consil.
237.& 229.vel verius secundum veriorem numerum consilio
26.zach.

h ¶ Sed tu dic quòd licet teneatur quò ad peccatum propter ma
lam voluntatem cum opere subsecuto , quantum in se est,tamẽ
non est ita graue.sicut si verè occidisset.pro hoc vide bonũ text.
de pœn.di.2.sicut tribus.& glos. de pœn. distin.j.si cui.& repete
quæ dicta sunt per Abb.Sic.& per me in cap. si aliquis s.eod. Sed
aduerte,dubium est,nunquid ille,qui interfecit partum postquã
est viuificatus dicatur vetus homicida,& istud disputauit Alb de
Rosate in tract. super statu. in 3. parte chartæ 100.& ibi deter
minat qualiter de iure communi puniatur. & dicit quòd non
punitur vt verus homicida,& pro hoc optimè facit l. cum in
ter veteres.C. de fidei.libert. & ibi dicitur quòd ille, qui adhuc
est in ventre homo fieri speratur, & sic videtur inferre quod an
tequam nascatur,non censetur verus homo esse.ad idem l. qui
in vtero.ff.de stat.hom.vbi ille qui in vtero est penè intelligitur
in rerum natura esse iure ciuili.ergo non verè.vnde etiam Barto.
ibi dicit quòd ita demum ille qui est in vtero habetur pro nato
quando de eius commodo tractatur.In contrarium facit tex. in
c.quod verò.& in c.Moyses.32.quæ.2.quæ iura probant quòd
post animam infusam ille,qui in vtero est dicatur verè homo.&
ita verè homicidium committi dicatur,ad idem.2.q.5.cõ ululisti.
in fi.vbi dicit tex.si ille qui conceptum in vtero per abortum de
leuerit homicida est,quãto magis qui vniusdiei puellulũ pererne
rit se homicidã esse excusare nequierit.in quo tex.vtroq; casu cõ
mittitur homicidium:sed minor excusatio cadit in eo qui occi
ditiã natũ.Sed dic pro cõcordia , q̃ aut attendimus dispositionẽ
iuris ciuilis,& tunc talis,qui est in vtero nõ censetur esseverus ho
mo:quia multa possunt impedire ne nascatur.vt in l.i.§.sed si inte
ritum.ff.deventre in pos.mitt.& ideò non habebit locũ pœna sta
tuti dicentis q̃ homicida occidatur , vel conburatur,quia verba
statutorũ sunt intelligẽda fm quod intelligit ius ciuile,iuxta no.
per Bar.in l.omnes populi.ff.de iust.& iur.aur insp.cimus dispositi
onẽ verè , & tunc dicitur verus homo ex quo est formatus, &
anima infusa.& dicitur committi verũ homicidium,sicut si occi
disset hominem natum. Idem quò ad ius diuinum & canonicũ,
quod tene menti.

SVMMARIVM.

1 *Irregularitatem non incurrit quis ex eo quòd agit contra aliquem ciuiliter ille verò punitur postea in sanguine.*
2 *Iudicium debet finiri,vbi est inchoatum, nisi per impotentiam facti hoc fieri non posset.*
3 *Clericus potest agere contra laicum sine metu irregularitatis ciuiliter.licet possit præsumere quòd poterat puniri in sanguine.*
4 *Excõicatio videtur contemni si intra terminum assignatum vel intra aliud non fuit facta restitutio.*
5 *Excõmunicatus,si steterit in excõicatione vltra annũ præsumitur hæreticus.*

CAP. XXII.

1 POSTVLASTI.† Non imputatur clerico ciuiliter iustitiã
petenti de laico,si iudex in laicum exercet vindictã sanguinis.
h.d.secunda ibi,ad quod.Casus literalis.Quidam q̃ decimas debi
tas ecclesiæ non soluebant excõicati fuerunt , ipa excõicatione
contempta decimas soluere non curabant,quæsiuit episcopus v
trum licitum esset illis potestatem regiam implorare cum ad so
lutionem decimarum absque sanguinis effusione vix possint cõ
pelli,respondet papa.q̃ si de huiusmodi querimonia simpliciter
deponatur apud regem,& ipse in eosdẽ rebelles traditã sibi exer
cuerit potestatem eorum erit duritiei aut malitiæ imputandũ.B.
2 † No.1.q̃ si remedium ecclesiasticum non sufficit contra laicum
potest clericus adire iudicem secularem , vt sic suam potestatem
in ipsum exerceat.quod no.propter no.in l.vbi ceptum.ff.de iud.
& per gl.de resc.c.ex tenore.habẽt ergo locum illa iura.vt vbi cã
est cœpta,ibi etiam finẽ capiat,qñ totaliter po est ibi effectum 2
sequi:secus si non potest ibi habere executionẽ etiam propter im
potentiam facti.No.2.q̃ pro solutione decimarũ laicus põt excõ
municari,item arceri personaliter.& sic est necessarium persona
liter affici,vt hic. Item no.q̃ vindicta malefactorũ.est laus bono
rum.Item alibi dicit tex.no.q̃ parum obedientia prodesse videre
tur humilib.si ꝓceptus ꝓtumacib.nõ obesset.vt in c.1.de post.præ.
vnde in Psal.lætabitur iustus cum viderit vindictã.Sed pro decla
3 ratione literæ,quæritur,† quid si clericus pro certo sciat , q̃ sine
sanguinis effusione non potest debitum consequi, nunquid pos
sit cum bona conscientia iudicis officium implorare. Vin. quòd
nõ:imò debet potius post decimas dimittere primitias. argu.s.e.
c.2.& c.suscepimus.Sed hodie tene quod habetur.e.ti.c.2.lib.6.fm
10.An,quasi velit dicere q̃ præmissa protestatione,q̃ non inten
dit ad vindictam sanguinis,põt petere iustitiã.nec imputatur cle
rico si postea iudex secularis imponit pœnam mortis, non tamẽ
tenetur à petitiõe iustitiæ desistere:dũmodo p̃mittatur ꝓtestatio,
q̃ no.pro intellectu illius capituli,& videt satis rationabile,alias
a autẽ daretur materia cruciãdi clericos,& bonis suis spoliandi : a

vt dicit

ADDITIO.

a ¶ Et per hoc damnatur illud quod dicit hic Inn.non refero, quia
non expedit.Sed quid si agẽti ciuiliter p̃ furem ad res suas, postea
placet q̃ fur est suspensus.Spe.in ti.2.in tract.dispens.1.§.12.col.
vers.sed quid si agenti,dicit q̃ nõ est irregularis,quia non dicitur
commisisse homicidium aliquo ex modis,de quib.per gl.in c.si
cut dignum s.eo.& hoc sequuntur Doct.hic.Ego autem sic di
cerem,q̃ aut clericus ante factum intendit in mortem furis.&
tunc puto quòd sit irregularis,& dicitur prestitisse opem morti
furis,ex quo per suam petitionem intẽdebat in hoc,ad hoc s.e.

t 5 ¶ suscep

Universidad de Deusto

4 vt dicit ibi tex.†Secundò quæritur quando isti dicuntur temere excõicationem dicit Host.q si intra terminũ præfixum per iudicem ecclesiasticum non satisfaciunt,satis dicuntur contemnere,& si animo indurato excommunicati fuerunt per annũ a tunc sunt suspecti de hære.quod no.& vide text.in fi.de pœ.vbi narrat de biennio ad inducendũ hanc suspicionem hæresis,sed ibi narratur factum,idem ergo videtur de anno.& no.hoc dictum q nõ solum excõicatus in causa hæresis,sed etiam,in alia cã incidit in suspicionẽ hæresis post lapsum annũ tanto rẽpore ferẽdo excõicationẽ non videtur bene sentire de sacramẽtis cũ nõ faciat nec facere possit quod alij fideles faciunt,& facere tenentur. in gl.fi. ibi,vt puniatur pecuniariter. Itẽ potest agere, vt laicus capiatur. s.de depos.c.1. Item vt flagellis afficiatur.14.q.6.si res dũmodo ad effusionẽ sanguinis non procedatur.vt in c.in archiepatu.de rap. Item ad seruitutem,quam imponit ecclesia.vt in c.ita quorũdã,
b de iud. b Et in fi.gl.hodie dicendum,vt habetur,in c.2.eo.ti.lib.6. vt præmittatur protestatio,vt prædixi.Ab.

ADDITIONES.

¶Suscepimus.vbi non licet intendere in mortem furis etiam pro reb.saluandis,aut non intẽdebat esse causa mortis furis,sed solũm consequi res suas,licet in consequentiam esset bene contentus, de morte.tñ non fuisset motus ad agendum q̃ ipsum,nisi propter res suas recuperandas.& hoc casu, licet de sua voluntate peccet mortaliter non est irregularis ex quo hæc voluntas non fuit causa mortis.Nã ex sola voluntate occidendi aliquem,non efficitur, quis irregularis.vt dixi s.eo.si aliquis.Aut ex pòst facto postquam fur est suspẽsus gaudet de eius morte,& etiã hoc casu, dato q̃ gra uiter peccet nõ est irregularis.vt in c.cũ quis.de sen.exc.in 6.plus dico.q etiam si expressè ratã haberet mortẽ furis q̃ non esset irregularis,quia quis non potest habere ratum, quod suo nomine non est gestum.vt in c.cum quis.de sent.exc.in 6.Nam iudex,qui suspẽdi facit furẽ, nõ facit hoc fieri noĩe alicuius,sed vt exerceat iustitiã iuris,potestatis seu iurisdictionis,quã habet.Alex.de Ne.
a ¶Per annum.Adde de hoc Ro.sing.397.incip.de hoc heri fui interrogatus,& ibi quid , an per talẽ occasionẽ quis priuetur ipso facto beneficio. Zach.
b ¶ Ista sunt verba Gof.s.eo.tua.quæ Doct.hic referunt & sequũtur in fi.gl.Hodie dicendum vt habetur.in c.2.eod.ti.in 6.vt præmittatur protestatio.vt s.dixi. Ale.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Homicidium casuale non imputatur ei,qui non occidit,nec fuit in culpa.*
2 *Homicidium casuale non impedit quin quis possit promoueri. & numer.4.*
Aetas infantilis quicquid videt ignorat.
Aetas puerilis vsque ad quantum tempus duret.
3 *Ludus noxius est in culpa.& nu.5.*
6 *Absolutio,vel venia si fuit petita ab aliquo non per hoc fatetur delictum.*
Veniæ petitio præsupponit culpam,& an hoc sit semper verum.

CAP. XXII.

1 EXHIBITA.†Homicidium casuale non imputatur ei qui nõ occidit,nec fuit in culpa,etiam si ad cautelam veniã postulauerit.in prima parte ponitur petitio. In secunda, exauditio.ibi quocirca.Casus literalis.Quidam clericus.I.nomine dum esset in puerili ætate constitutus,& cum quibusdam aliis pueris luderet, & insequeretur vnum ex illis,lapidem post illum proiecit,non animo percutiendi,sed timorem incutiẽdi,qui lapide proiecto nõ fuit tactus,sed cadens ad alium lapidẽ caput læsit, mortuus est tamen,tum propter imperitiam medic :tum propter patris incuriã qui laboribus ipsum exposuit,expirauit dictus.I.veniam postulauit à patre illius vt mitigaretur dolor ipsius:propter quod episcopus illum à sacris ordinibus repellebat,quamuis pater defuncti laborans in extremis confessus fuerit episcopo quòd dictus clericus nihil in morte filij cõmisisset,vnde petebat clericus ille à papa,vt cum læsam conscientiam de morte illius non haberet cum eo misericorditer agere dignaretur:vnde mandat quatenus si cõstiterit ita esse à sacris ordinibus propter hoc nullatenus repellatur.B.Not.1.quòd ludus inter clericos,& pueros non videtur ꝓhibitus,alias enim homicidium inde contingens fuisset imputatum isti clerico.vt in c.continebatur.s.eo.No.2.quòd per petitionem veniæ extraiudicialiter factam nonvidetur quis recognosce
2 re culpam †Vltimò no.arg.q homicidium casuale non imputatur etiam promouendo.quod facit contra gl.s.eod.c.dilectus. In gl.ibi illa ætas ignorat quicquid videt.Aduerte quia glossator hic multum contrarius sibi videtur. nam videtur intelligere tex.de infante,quia de illa ætate infantili loquuntur iura. quæ dicunt q ignorat quicquid videt,sed in seq.gl.& in tertia videtur sentire de puero,prout tex.loquitur.item in quarta gl.videtur vel le q iste clericus fuit in culpa,quia ludus erat noxius.sed dic concludendo veritatem q tex.debet intelligi de puero, prout loquiẽ, & pueritia ætas septennio incipit,& durat vsque ad 13.an. de quo
3 vide gl.in proœ.Sexti.vbi de omnibus ætatibus habes. † & quòd iste ludus erat licitus istis pueris,& hoc beneficio ætatis,sed inter maiores nõ esset licitus,quia ludus noxius in culpa est, sicut iudª lapidum.ita debet intelligi contrarium quod gl.facit ad l. nã ludus.ff.ad legem Aqu.Et ex hoc no.quòd casus contingens inter
a maiores ex ludo lapidum imputatur ipsis proiicientibusª, secus
b inter pueros.b Et in quantum gl.3.opp.de c.si quis non iratus.xv
4 q.j.vbi †quòd ad legem promotionis imputatur solum factum, intellige illud c.quando præcessit aliqua culpa, secus si nulla culpa præcessit vt in c.lator.s.e In gl.in ver.corruens.ibi,fugiebant propter timorem illius.Inn.dicit q si iactus lapidis fuisset causa lesionis illius q iste proiiciens tenetur,arg.s.eo.c.de cætero.Idem Ab. & Vinc.& sic videntur multum restringere istam literam, & videtur sentire,quòd si iste cecidisset in alium lapidem fugiendo per cussionem lapidis proiecti,imputaretur proiicienti.& potest adaptari tex.ad hunc intellectũ in eo,quod dicit quòd ille fugiebat, & ipse insequendo proiecit lapidem.Sed certè non ponderatur hic iactus lapidis si nõ incidisset in aliũ,vt fugeret istũ.Itẽ sicut in sequẽti nõ imputat,q fuit cã lesionis,ita nõ dẽt iactus lapidis imputari,vnde intellige q iste corruit in aliũ lapidẽ,cvt fugeret etiã pcussionem dũmodo percussio non fuerit grauis,vel fortè remo
d tè proiecit lapidem,& ille pauefactus corruit in alium lapidem.d
†Secus

ADDITIONES.

a ¶Proiicientibus.Adde limitandum vt per Pet.de Anch.con.385. Cœ.cons.30.31.
b ¶Inter pueros.Adde ad hoc Fran.de Cre.sing.cxlix.inc.mos puerorum est Bononiæ.vbi refert Pe.de Anch.in c.cum venerabilis. s.de consue.vbi idem tenet , & dicit se liberasse Bononię vnum puerum à pœna mortis.Zach.
b.¶Istud fuit dictum Host.cum quo Doc. transeunt. & dicuntur maiores quantum ad irregularitatem contrahendam illi qui iã nati sunt 7.annos.vt est text.& gl.in cle.vn.c.tit.Alex.de Ne.
c ¶Alium lapidem.Adde Cœp.cons.13.vbi de fugato, qui cecidit super lapidem,& mortuus est.
d ¶Mihi placet opinio huius gl.s.quòd iste puer.qui iecit lapidem fuerit in culpa,tamen sibi nõ imputatur mors,quæ præstitit causam nimis remotam,vt dicit hæc gl.& istud etiam tenet. D. Car. in 4.oppositprobatur,quia text. ponderat, quia puer percussus fuerit mortuus propter imperitiam medicantis,& patris negligentiam.Nam si dedisset operam rei illicitę,& nullam culpam cõmisisset non esset irregularis,etiam si non interuenisset imperitia medicantis,& patris negligentia,sed propter percussionem mortuus fuisset,vt in c.dilectus.s.eo.vnde intelligo istum text. quòd iste puer dedit operam rei illicitæ,quia ludus lapidum est licitus inter pueros.tamen modum excessit in tractando maiorem lapidem,vel grauius iactãdo quàm deberet.tamẽ ista culpa, quæ fuit commissa in opera licita non imputatur ei,si decessit ex imperitia medicorum,vel propter iniuriam patris, & non ex vulnere. vt autem habeas quid tenere debeas,dic quòd aut quis dat operam rei illicitæ,& tunc,aut quærit quantum ad pœnam legalem. & dic quòd si aliquis percussit aliquem vulnere non lhetali, sed quia vulneratus nó bene se rexit,vel medicª erat imperitus mortuus est,vulnerans tenetur de vulnere tantùm.vt ait tex.in l.qui occidit.§ fin.ff.ad l.Aqui. Et dicit *D.*Florianus quòd si medici nescĩunt discernere,an vulnus sit mortale,vel non,præsumitur mortuus ex culpa,& non ex vulnere , ex quo regimen non seruauit, quod no.pro limitatione c.significasti.el.2.s.eo.Aut quęris quò ad pœnam irregularitatis,& tunc distingue,quòd aut dabat operam rei illicitæ,puta vulnerando proximum,& tunc est irregularis,quanquam non propter vulnus,sed propter malum regimen sit mortuus,& hoc tenet Pe.de Ancha.in clem.vn.ad fi.eo.ti.nam si ille qui habet intentionem curandi est irregularis, eò quod assumit officium sibi interdictum , quanto magis ille qui habuit animum nocendi.nam ille qui vulnerat exercet officium sibi magis interdictum,quàm monachus qui causa curandi exercet chirurgiam,& tamen monachus est irregularis,dato quòd ille quẽ curabat fuerit mortuus propter suam inobedientiam,& non propter culpam ipsius monachi , quantò magis debet esse irregularis, qui habet animum nocendi, dato quod vulneratus propter malam custodiam fuerit mortuus, & hoc intelligo , quando vulneratus fuit mortuus ex infirmitate causata ex vulnere.tamẽ propter negligentiam vulnerati,vt in cap.præterea. de cleri.percuss.& in c.ad audientiam.s.e. Aut dabat operam rei licitæ,& tũc dic quòd dato quod modum excesserit nõ est irregularis si propter imperitiam medicorum decessit.& sic intellige hanc materiam.Ex prædictis decidi potest illud quod dicit hic Vinc. & Doct.qui dicunt,quòd si auditis subditus vocibus aliquis perterritus est offenderit se ad lapidem,non tenentur vociterantes si nõ essent in dolo,dum tamen voces sint temperatæ.ff. loca. l.item quæritur. Alex.de Ne.
a ¶ Inter pueros.De consuetudine puerorum proiiciendi lapides, an qui occidit aliquem,excusetur.vide Pet.de Anch.in con.283. inci.iure stricto.Bart.Veron.in consi.30.inci. rogati scholarium. Seb.Sap.
b ¶Ligatum.Adde an hoc sit verum Ol.l.223.
c ¶ Petens veniam.Vide Alex.in l.j.in prin.ff.de ope.no.nun.vbi dicit de hoc esse glo.sing.hic.& ad hæc vide mod.in l.decem. ff.de verb.obl.Seb.Sap.
d ¶Tria sunt videnda.Primò an petens absolutionem videatur fateri se excommunicatum.Secundò an submittens se gratiæ alterius,videatur per hoc iuri suo renunciare. Tertiò an petens veniam videatur fateri se culpabilem.Ad primum dicit Host. quòd aut petitur absolutio in iudicio,vel quasi solenniter , & publicè, & tunc videtur fateri se excommunicatum.vt dr in c. venerabilem.de elect.nisi peteretur ad cautelam,quia tunc secus, vt dicit Inn.in c.2.de ord.cognit.Sed in quantum Abb.Sic.dicit quòd c. venerabilem.non probat illud ad quod allegatur , aduerte , nam in illo c.post medium in ver.sunt autem notoria.sic dicitur. fuit quoque à prædecessore nostro excommunicationis vinculo innodatus.quod ipse post modum recognouit, dum per nuncium suum absolutionis beneficium postulauit.vnde pater quòd fuit excommunicatus electus.An petit quis se absolui ab excommunicatione extra iudicium,& in hoc casu Doct.dicunt,quòd non videtur fateri se excommunicatum , quia etiam obseruatio sententiæ excommunicationis non obest,vt in ca.olim,el.3. de sen. excom.Ego dubito de hoc in puncto iuris nam ille,qui petit se simpliciter absolui,videtur fateri se ligatum ea ratiõe , quia si nõ esset ligatus non posset absolui,vt in c.ad dissoluendũ.de despõ. impub.Non obstat c.olim.præall.quia fateor quòd seruans sententiam excommunicationis non perdit possessionem , vel ius suum,tamen obseruando videtur se fateri ligatum, vel saltem se esse in quasi possessione excommunicationis,vt dicit Bar. in l.decem.ff. de verb.oblig.vbi etiam tangit an si contra obiicientem de excommunicatione replicetur ego sum absolutus videatur replicans fateri se fuisse ligatum.de quo vide etiam in d.capit. venerabilem.de elect.& in c.cum venerabilis.de excep. Quò ad secundum dic quòd committens se alterius gratię,vel committẽs se alteri,non videtur renunciare iuri suo,vt in capit. veniens. de renunciat.& in c.quintauallis.de iureiu.& hoc dicit Vinc.&Doct.Quò ad tertium Vinc.dicit quòd petens veniam,videtur recognoscere culpam,allegat c.veniens.de accusat.Sed profecto c.veniens.potius facit in cõtrarium.ibi enim dicitur quod generibus flexis postulauit veniam, & quòd confessus fuit quòd calumniose accusauerat.Vnde ille tex.videtur innuere, quòd nisi omnia interueniissent,sola petitio veniæ non probasset calumniam.Vnde tex.ille in fi.fundat se super cõfessione , & non super petitione veniæ.& sic sola confessio ibi probauit calumniam,non autẽ petitio veniæ.Vnde D.Car.in 6.oppos.dicit q petitio veniæ non probat impedimẽtum,licet præsumatur ꝑ petentem si petit non ad cautelam,& hoc etiam tenet Abb.Sic.vt vr.tamẽ propter vitandas opiniones turum est petere,ad cautelam.pura nõ puto feciſſe.sed si in aliquo læsi,peto veniam tunc enim cessat omne contrarium:& hoc tene menti. Alex.de Ne.

5 †Secus autem si lapis proiectus fuisset magnus,& inflixisset percussionem magnam,seu grauem,si ille non cœpisset fugam.quia tunc posset dictum Inn.procedere,nam talis ludus noxius esset,
a etiam inter pueros.a†In gl.in ver.veniam.in fi.Sed contra hoc fa
6 cit c.venerabilem.de elec.vbi tex.innuit quòd petens absolutio
b nem ab excommunicatione videtur fateri se ligatum.nam absolutio præsupponit vinculum.arg.in c.ad dissoluendũ.de despõ.impub.& in l.decem.de ver.obl.sic etiam venia præsupponit culpam.13. dist.c.nerui.Sol.dicit Host.q c.venerabilem.procedit vbi in iudicio,& solenniter petit absolutionem.secus si extra iudicium, & non solenniter.Item hic fuit petita venia ad cautelam , vt mitigaretur dolor patris.& idem quãdo petitur absolutio ad cautelam, vt in capitul.solet.de sen.excõ.lib.6. dicit etiam quod cap.venerabilem.non probat istud ad quod communiter inducitur, debet enim intelligi,quòd recognouit se ligatum tũc,quando ille petit absolutionem,vt quia expresse se dixerit excommunicatum, de
c quo dic.vt ibi plenè no.hic tamen tex.est apertus q̃ simpliciter perens veniam ab aliquo,non per hoc fatetur se culpabilem,sed potius videtur hoc feciſſe ex humilitate quadam.vt euitentur opin.cautum est vt fiat petitio conditionalis,& dicat nõ puto hoc feciſſe,sed si in aliquo lesi,peto veniam, tunc enim cessat omne
d contrarium.d

ADDITIONES.

§ vulneratus fuit mortuus ex infirmitate causata ex vulnere.tamẽ propter negligentiam vulnerati,vt in cap.præterea. de cleri.percuss.& in c.ad audientiam.s.e. Aut dabat operam rei licitæ,& tũc dic quòd dato quod modum excesserit nõ est irregularis si propter imperitiam medicorum decessit.& sic intellige hanc materiam.Ex prædictis decidi potest illud quod dicit hic Vinc. & Doct.qui dicunt,quòd si auditis subditus vocibus aliquis perterritus est offenderit se ad lapidem,non tenentur vociterantes si nõ essent in dolo,dum tamen voces sint temperatæ.ff. loca. l.item quæritur. Alex.de Ne.
a ¶ Inter pueros.De consuetudine puerorum proiiciendi lapides, an qui occidit aliquem,excusetur.vide Pet.de Anch.in con.283. inci.iure stricto.Bart.Veron.in consi.30.inci. rogati scholarium. Seb.Sap.
b ¶Ligatum.Adde an hoc sit verum Ol.l.223.
c ¶ Petens veniam.Vide Alex.in l.j.in prin.ff.de ope.no.nun.vbi dicit de hoc esse glo.sing.hic.& ad hæc vide mod.in l.decem. ff.de verb.obl.Seb.Sap.
d ¶Tria sunt videnda.Primò an petens absolutionem videatur fateri se excommunicatum.Secundò an submittens se gratiæ alterius,videatur per hoc iuri suo renunciare. Tertiò an petens veniam videatur fateri se culpabilem.Ad primum dicit Host. quòd aut petitur absolutio in iudicio,vel quasi solenniter , & publicè, & tunc videtur fateri se excommunicatum.vt dr in c. venerabilem.de elect.nisi peteretur ad cautelam,quia tunc secus, vt dicit Inn.in c.2.de ord.cognit.Sed in quantum Abb.Sic.dicit quòd c. venerabilem.non probat illud ad quod allegatur , aduerte , nam in illo c.post medium in ver.sunt autem notoria.sic dicitur. fuit quoque à prædecessore nostro excommunicationis vinculo innodatus.quod ipse post modum recognouit, dum per nuncium suum absolutionis beneficium postulauit.vnde pater quòd fuit excommunicatus electus.An petit quis se absolui ab excommunicatione extra iudicium,& in hoc casu Doct.dicunt,quòd non videtur fateri se excommunicatum , quia etiam obseruatio sententiæ excommunicationis non obest,vt in ca.olim,el.3. de sen. excom.Ego dubito de hoc in puncto iuris nam ille,qui petit se simpliciter absolui,videtur fateri se ligatum ea ratiõe , quia si nõ esset ligatus non posset absolui,vt in c.ad dissoluendũ.de despõ. impub.Non obstat c.olim.præall.quia fateor quòd seruans sententiam excommunicationis non perdit possessionem , vel ius suum,tamen obseruando videtur se fateri ligatum, vel saltem se esse in quasi possessione excommunicationis,vt dicit Bar. in l.decem.ff. de verb.oblig.vbi etiam tangit an si contra obiicientem de excommunicatione replicetur ego sum absolutus videatur replicans fateri se fuisse ligatum.de quo vide etiam in d.capit. venerabilem.de elect.& in c.cum venerabilis.de excep. Quò ad secundum dic quòd committens se alterius gratię,vel committẽs se alteri,non videtur renunciare iuri suo,vt in capit. veniens. de renunciat.& in c.quintauallis.de iureiu.& hoc dicit Vinc.&Doct.Quò ad tertium Vinc.dicit quòd petens veniam,videtur recognoscere culpam,allegat c.veniens.de accusat.Sed profecto c.veniens.potius facit in cõtrarium.ibi enim dicitur quod generibus flexis postulauit veniam, & quòd confessus fuit quòd calumniose accusauerat.Vnde ille tex.videtur innuere, quòd nisi omnia interueniissent,sola petitio veniæ non probasset calumniam.Vnde tex.ille in fi.fundat se super cõfessione , & non super petitione veniæ.& sic sola confessio ibi probauit calumniam,non autẽ petitio veniæ.Vnde D.Car.in 6.oppos.dicit q petitio veniæ non probat impedimẽtum,licet præsumatur ꝑ petentem si petit non ad cautelam,& hoc etiam tenet Abb.Sic.vt vr.tamẽ propter vitandas opiniones turum est petere,ad cautelam.pura nõ puto feciſſe.sed si in aliquo læsi,peto veniam tunc enim cessat omne contrarium:& hoc tene menti. Alex.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Homicidium casuale non imputatur ei,qui dedit operam rei licitæ, nec fuit in culpa.*
2 *Casus fortuitus imputatur danti operam rei illicitæ.*
3 *Officium quod non spectat ad aliquem si ille exercet, an sibi imputetur si ex hoc aliquod scandalum oriatur,& nu.4.*
4 *Per susceptionem maioris non perdit quis executionem minoris.*

CAP. XXIII.

1 IOANNES.¶†Homicidium casuale non imputatur,ei,qui dedit operam rei illicitæ nec fuit in culpa.Prima pars narrat factum.Secunda diffinit.ibi nos igitur.Casus literalis.Sacerdos iste lo.dum pulsaret campanam, vt populus fideles ad diuina officia conueniret,de campana tintinnabulum cecidit,& occidit quẽdã puerum coram ipso:vnde ipse hæc domino papæ intimauit humiliter.papa considerans q̃ dictus sacerdos dabat operam rei licitæ,nihil debet ei imputari,si casus omnes fortuitos non præuidit,vnde mandat quatenus,si constiterit ita esse , dictus sacerdos liberè suum officium exequatur.Ber.No.ibi:campanas.q licitè in vna ecclesia tenentur plures campanæ , sed in oratoriis priuatis, non est licitum tenere etiam vnam,nec habere campanile.vt in c.
2 patentib.j.de priui.†No.2.q casus fortuitus non imputatur danti operam rei licitæ,secus si rei illicitæ.vt ti s.eo.dilectus.†Sed con
3 tra hoc opp.& ꝑ tex.nam pulsare campanas non spectat ad sacerdotis officium,sed ad clericũ inferiorẽ 25.dist.perlectis.vnde quisque presbyter debet habere clericum.vt in c.vt quisque.de vit.& ho.cle.ergo sacerdos exercebat officium non conueniens: ergo sibi imputari debet,vt in c.tua.s.eod.So.dicit 10.An.q quædam sunt officia non spectantia ad aliquẽ,quia prohibita.& in istis hẽt locum ꝑ rium.& sic loquitur c.tua.Quædam sunt officia non spectantia ad aliquem,quia ad illa non tenetur.nec cogi debet,tunc ex quo sunt officia licita,nec imputatur casus inde cõtingẽs:nũc ad propositum:pulsare cãpanas nõ spectat ad officium sacerdotis, quia nõ tenetur illud officiũ exequi.si tñ vult,põt: quia per susceptionem maioris,non perdit quis executionẽ minoris.64.dist.gesta,& c.honoratus,nam & laicus potest habere hoc officium pulsandi campanas.vt no.de cle.coniug.c.10annes.† Sed contra hoc
4 iterum opp.pulsare campanas spectat ad officium custodis.vt in c.1.de off.custo.ergo iste sacerdos non sine culpa fuit, attentãdo officium non sibi commissum.Sol.ibi non erat custos: quia erat parochialis presbyter,& pulsabat:alias imputaretur ipsi sacerdoti, nisi fecisset ex officio custodis,vel ex permissione consuetudi
a nis,vel clericus primò occurrens pulsaret campanam.a tene menti.

SVMM

ADDITIONES.

a ¶Sed Ioan.And.vtitur clarioribus verbis.dicit enim quòd si iste presbyter nõ erat custos,nec spectabat ad eum sonare,sed alium, videtur adhuc quòd nõ sit irregularis , ex quo bono zelo,& iusta causa hoc faciebat.absit.n.&c.vt dicit vlt.gl.hic.Sed 10. An.determinat q̃ imò sit irregularis per reg.non est sine culpa,& per reg. ea quæ.lib.6.Ad ꝑium resp.10.An.quod non sufficit bonum facere,nisi etiam bene fiat,de collu.c.1,vbi de hoc.de depos.c.2.&ff. dere mil.l.3.& dicit 10.An.hoc ꝓcedere,nisi hoc feciſſet ex missione illius custodis ad quẽ spectat,vel superioris illius , puta epi, vel archidiaconi,nisi ex ꝓsuetudine hoc licuisset.Et dicit D.Car.in 1.q.ad finem.q sufficit q̃ non erat ꝓsuetudo,vt solus deputatus, pura custos pulsaret.sufficit.n.q̃ iste presbyter non dedit operam rei illicitæ,& sibi impertinenti:& sic ineffectu est mens eius,quòd non aliter imputetur sibi casus ꝓtingens,nisi exercuerit officium sibi interdictum,& ista est mens 10.An.Sed quæro qd si pulsasset
¶campan

Universidad de Deusto
Biblioteca

SVMMARIVM.

1 *Clericus ettam pugnando contra saracenos, & aliquem ex ipsis interfecerit, non cuitat irregularitatem. 2.*
3 *Clericus percutiens aliquem, vel dans auxilium in bello iusto non incurrit irregularitatem excepto, q non occiderit, secus in bello iniusto, in quo quali tercunque præstet opem, incurrit irregularitatem.*

CAP. XXIIII.

a PETITIO. 2 †Clericus pugnando etiam contra inimicos fi
1 dei catholicæ si quenquã percussit, & de interfectione ipsum remordet conscientia, à ministerio altaris abstinere debet. Cõis diuisio. Secunda ibi, mandamus. Casus literalis. Saraceni inuaserunt quoddam castrum, in quo Pelagius presbyter morabatur, tandem Christiani tam laici, quàm clerici exiuerunt contra illos, & adinuicem confligentes hinc inde multi occisi fuerunt. vnde cum sacerdos ille aliquos percussisset, timebat ne irregularitatẽ incurrisset, propter q exposuit hoc domino papæ, & ipse mandat eidem, quatenus si de interfectione cuiusquam in illo conflictu ipsum conscientia sua remordet à ministerio altaris abstineat reuerenter, cum in hoc tutius sit abstinere, quàm temerè celebrare. B. †No. primò q clericus prohibetur pugnare etiam cum infi-
2 delib. non solum cum inuadunt infideles, sed etiam quãdo ab infidelib. terra inuadit. ad hoc devoto. c. ex multa. licet ergo clericꝰ possit interficere ad defensionem suam, quando non potest aliter euitare mortem. vt in cle. 1. c. ti. secus quando inuaditur tota terra, quia per alios potest repelli iniuria, vnde tunc necessitas nõ est
3 inuitabilis. †Not. secundò, q clericus percutiens b in aliquocõ
b flictu, vbi plures fuerunt occisi ab aliis, ex sola percussione non est
c irregularis, & iste est casus no. & probatur ex eo, quia iste quærebat de percussione, & fatebatur se percussisse, & plures ab aliis ibi occisos fuisse, & papa respondet tantum de interfectione, sola cr-
d go percussio non nocet quò ad irregularitatem. dSed contra fortiter op. de c. sicut dignum. §. fi. s. c. vbi ex solo consilio, vel ex præsentia armata ꝯhitur irregularitas secuto homicidio p alios. Sol. dicit inn. hoc c. procedere, vbi bellum est iustum. vbi autem bellum est iniustum, tunc qualitercunque clericus præstiterit opem, vel consiliũ efficitur irregularis secuto homicidio. licet per alios,
e & ideò infert, q si clerici vadunt e cum pugnantib. vt eos audaciores faciant, vel vt inimicis timorem incutiant, vt non audeant se defendere, q secuto per alios homicidio, ipsi efficiuntur irregulares, quod no. secus si vadunt ob aliam bonam causam, puta causa pacificandi. tunc. n. non imputatur eis, si inimici putantes contra
f rium se non defendant: dummodo absit dolus. f quando autem
g bellum est iustum, g tunc clerici possunt hortari alios ad pugnã
h dum, & interesse, sed non pugnare. h 23. q. 8. igitur. & c. vt pridem. facit gl. 7. q. 1. c. Iesiscitatus. & licet malè faciant percutiendo. vt in præal. c. ex multa. devoto. tamen non incurrunt irregularitatem, ex quo non occiderunt, vel aliàs membrum mutilauerũt. & no. per
i petuo hunc tex. quia non habetur alibi ita clarè, sicut hic. i

ADDITIONES.

¶ campanam ad captionem furum, vel alterius malefici, vel quid si pulsasset ad auxilium suum: quia occidebatur in domib. eccl'esiæ imminebat periculum. 10. Ann. se remittit pro solutione ad c. significasti. el 2. s. eo. & ad c. sententiam. ne cler. vel monah. Butrigar. dicit quòd si fecit ad defensionem personæ ineuitabilem vel ad defensionem rerum, & personę simul hoc est licitum, vt not. in c. significasti. & sic nõ est irregularis, secus si res possent esse salue. s. eo. suscepimus, & quod ibi nota. Dicit etiam Butrig. quòd p recuperatione rerum, licitum est indicere bellum per superiorem ad quem spectat, & mouetur per notata s eo. significasti. vbi Host. & Doct. dicunt q prælatus habens temporalem iurisdictionem inuocet auxilium extranei brachij secularis ad recuperationem rerum ecclesiæ quod licet. vt s. eo. postulasti. & de sent. excom. in 6. in c. dilecto. & si contingat violenter aliquem occidi non imputatur clerico. vt in d. c. postulasti. & quando, & cui liceat indicere bellum: & quid de his, quæ capiuntur in bello, an licitè teneantur. & de aliis circa materiam belli. dic vt plenè per inn. in c. olim. el 1. de sent. exc. Secundo quæro, quid si aliquis pulsat campanã ad arẽgam, vbi publicè iudicatur malefactor ad mortem, vel mutilationem 10. An. D. Car. & But. dicunt eum irregularem, per nota. in c. sententiam. ne cler. vel mona. & hoc intellige, quando secuta est occisio vel mutilatio, verbi gratia, in die in qua debet fieri mutilatio, vel occisio pulsatur campana ad arengam: nam pulsans efficitur irregularis si sequitur occisio, vel mutilatio. Postremò quæro quid de sonante ad horas campanas communes, si aliquis malefactor deprehenditur propter hoc, vt quia illo pulsante, Aue Maria, homines ad plateam, & inueniunt ibi furẽ quem capiunt, & postea iudex facit eum suspendi. Io. An. nõ decidit. Butr. dicit q aut hoc officium erat sibi licitum, vt quia talis erat laicus, & tunc non est irregularis. 23. q. 5. de occidendis. & c. homo. aut officium tale erat sibi interdictum, & tũc erit irregularis, ar. s. eo. tua. & hæc sufficiant in hoc cętera, quæ dicit hic Io. An. & Doct. videbis j. c. fi. Alex de Ne.

a ¶ Petitio. Quid autem in ministrantibus arma, an sint irregulares, vide per d. Ant. hic, & omnino per gl. in verbo, Subministrat. in c. quorundam. de Iudæis. de Bellentz.
b ¶ Percutiens. Vide ad hanc materiam pulchrum cons. xcix. incipit quidam presbyter. Seb. Sap.
b ¶ Percutiens. Vtrum clericus ex sola percussione efficiatur irregularis, vide clarius per d. Abb. in c. j. qui cle. vel vouen. de Bell.
c ¶ Irregularis. Dixi in c. sicut dignum. s. eo. And. Barb.
d ¶ Sed hoc intellige, nisi habuisset animum occidendi, si percussi ab eo, ab aliis postea fuissent occisi, esset irregularis, dato quod percussio non fuerit mortalis, vt in c. significasti. el. 2. s. eod. circa prin. & hoc tenet hic Io. Cal. & D. Car. in fi. cõmenti. quod nota pro limitatione istius tex. Alex de Ne.
e ¶ Vadunt. Vide quod scripsi in c. sicut dignum. §. illi etiam. s. eod. de Bellentz.
f ¶ Ista verba Inn. sequuntur Doct. sed fortiter in contrarium facit quod dicit Inn. in c. sicut dignum. s. eo. vbi Inn. dicit q si aliquiva dunt causa pacificandi aliquos, si aduersarij credẽtes robur addi tum se non defendunt, tenentur ad restitutionem, nisi eis intimauerint q causa pacificandi venerint. ergo fortius debent esse irregulares, quia quilibet culpa, etiam leuissima facit quem irregularem, vt dicit gl. nota. s. eo. significasti. el. j. sed quælibet culpa non obligat aliquem ad restitutionem, quia si quis dat alteri damnũ culpa leui, vel leuissima non obligatur ad restitutionem, vt dicit Inn. & Doc. in d. c. sicut dignũ. & Abb. Sic. in c. presbyterum. s. eo. Vnde non video quomodo procedat dictum Inn. hic licet Doct. transeant. sed tene menti q Abb. Sic. in c. si egressus. & in c. fi. j. de iniur. tenet q dans damnum alteri per culpam leuem, vel leuissimam tenetur ad restitutionem, etiam in foro cõscientiæ, de quo ibi dicam. sed communis opinio tenet illud quòd primò dixi. Alex. de Ne.
g ¶ Bellum est iustũ. An. & quando liceat clericis pugnare in bello iusto, aut pugnantibus præesse, adde hic q de hoc notat Spec. in ti. de leg. §. iuxta propositionis. ver. sed nunqd clerici possunt. & ver. seq. & vide tex. in c. ego N. in verbo. ordinem. de iure. & vide tex. & gl. in c. ex multa. §. fi. de voto. & Domini. in c. dilecto. ver. quæro quando clerici, & seq. de sen. exc. in 6. & de hoc vide Ant. in ca. exposuit. ver. vlti. de dilatio. & latissime Ho. in Summa. ver. sed ratione personæ. & latè Ant. post Inn. in c. olim. el. j. versic. ad sextum. de rest. spo. Item vide gl. in §. suscepimus. s. eo. & glo. 23. q. 7. in summa. & per beatum Thomam. 2. 2. qu. xl. ar. j. & 2. & d. Ant. post Inn. in c. sententiam. ne cle. vel monach. Et vide ẽt omnino g Ant. hic. Et vide quod de hoc scribit Ab. in c. præsentium. vltra medũ. j. d cler. percus. & de hoc vide latè per Arc. in c. si quis circa finem. & ibi latissimè per Domini. vbi melius quàm alij locutus est 36. dist. vbi reassumit dicta Inn. & Host. in hoc c. petitio. vide etiam per Arch. in c. fi. prope finem. 23. q. vlti. & per beatum Tho. 2. 2. q. xl. art. 2. & ad hæc vide etiam omnino per beatum Thomam. in 2. 2. q. 188. art. 3. vbi ponit an religiosis liceat militare propter obsequium, & an sup hoc possit creari religio, & vide Ho. in summa, de homici. §. qua pœna. ver. idem no. cum se. & aliquid per Ant. in c peruenit. circa princ. per illum text. de immuni. ecc. præcæteris videas Dom. in c. si quis vult. 36. distin. qui ordinatissimè tradit istam materiam, & latè per eundem in c. clericum. l. di. de Bellentz.
h ¶ Non pugnare. Adde Car. cons. j. de treu. & pa.
i ¶ Sed aduerte gl. in §. is ita. 23. q. 8. dicit quod nõ licet clericis hortari laicos ad pugnam, nisi quando patria vel ecclesia impugnat. sed gl. hic dicit quòd possunt hortari quandocunque bellum iustum est, hoc etiam tenuit gl. 36. di. c. fi. & 23. q. 8. in summa. & 7. q. j. scisciscitaris. in verbo, prodiit. & hoc videtur verius, quia prælatus pro defensione subditorum potest indicere bellum & præsentialiter interesse, vt est tex. in c. scientię. 23. q. 8. Item pro recuperandis rebus ecclesiæ licet prælato indicere bellum, vt in c. authoritate. xv. q. vj. & ĩ c. dilecto. de sen. excom. in 6. si licet clericis indicere bellum, ergo possunt alios hortari ad pugnã. facit c. ex multa. §. fi. s. de voto. & dic quòd clerico non licet pugnare in propria persona, etiam pro defendendis altaribus, vt est tex. in c. conuenior. 23. q. 8. vbi aduersus, arma, milites Gottos quoque lachrumæ meæ mea. talia. n. monumenta sunt sacerdotis, aliter nec debeo, nec possunt resistere.

Nunquid

CAP. XXV.

QVIDAM. Idem dicit quod c. Ioan. s. eo. tantum ponit diuersitatem in facto. Casus literalis. Quidam presbyter vocauit quendam in adiutorium ad ędificationem ecclesiæ & cum presbyter quoddam lignum dissolueret, ille homo cum ligno ruit in terram, & mortuus est, dubitabatur an illi presbytero esset hoc imputandum, significatum fuit hoc domino papæ, ipse verò considerans, q sacerdos ipse dabat operam licitæ rei, & etiam adhibuit diligentiam, quam debuit, circunstantibus præmonitis, ita alta voce, q intelligere potuerant, respondit Papa propter hanc causam, vel quia omnes casus fortuitos non præuidit, qui præuideri nõ pnt, nõ debet ei quo ad officium, vel beneficium imputari. B. No. j clericum licitè insistere ad ædificationem ecclesiæ, nemo enim reprehendi potest, q ecclesiam ędificat. xij. q. ij. aurum. & pondera q istemet clericus iuuabat in propria persona, & licita iudicatur talis operatio, alias autem casus fuisset sibi imputatus, vt in litera. No. 2. ar. ꝯ istos clamantes submissa voce, vel post casum contingentem, non enim excusantur per hanc protestationem, & in hoc peccant plurimum rustici ducentes mulos. nã post percussionem dicunt cauete, nam debent pręponere ita tẽ pestiuè. & ita fortiter clamare, vt illi quibus imminet periculum possint pręcauere, & fugere.
1 ¶ †No. vlt. q qs de casu fortuito non tenet, & intellige de fortuito, quẽ etiam diligentissimus præuidere nõ posset. nam quidam sunt casus in quib. diligẽtissimus præuidere non posset. vt l. si qs domum. ff. loc. & arg. eorum, quæ dixi in c fi. ne præla. vices suas.

ADDITIO.

§ Nunqnid autẽ pro ecclesia debeat prælatus exponere se morti, vide gl. & Arch. xj. qu. j. si tributum. Sed quæro. Quidam sacerdos de mandato sui episcopi conducebat milites ad quoddam castrum in quo episcopus habebat temporalem iurisdictionem, vt custodirent castrum. accidit quòd inimici episcopi inuaserãt castrum, & exinde surgeret pugna. sacerdos traxit se ad partem, multi tamen in pugna fuerunt interfecti. an sacerdos sit irregularis. Et ista quæstio fuit in facto, in qua consuluit D. Car. hic in 4. quæst. quòd non esset irregularis, quia iustè fecerat obediendo episcopo, cum bellum esset iustum, ex parte episcopi, & adducit nota. per Arch. 36. dist. c. fi. & in Spe. tit. 2. in tract. dispensatio. §. iusta. ver. sed nunquid clerici. & vers. quod si clericus dicit etiam q etiam si libellum fuisset illicitum, adhuc non esset irregularis, ex quo traxit se ad partem. Nam ducere homines armatos, nõ fuit causa immediata prædicti belli, sed remota, ideò non causat irregularitatem, vt s. eo. exhibita. Ego dicerem, q si bellum fuisset illicitum, nõ imputaretur sacerdoti si duxisset alios milites pro defensione castri. Nam defensio est licita licet bellum sit illicitum, secus si non duxisset non ad defensionem castri, sed ad bellum, quia tunc est irregularis, licet causam remotam præstitisset, vt dixi, s. eo. exhibita. in j. add. mag. & hoc si sibi cõstitisset bellum fuisse illicitum, nam in dubio debet putare q sit iustum & obedire, de quo vide bonũ tex. in c. quid culpatur. in fi. 23. q. j. adde tex. cum gl. 23. q. 3. Maximianus. de his etiam vide in Spe. in tract. de dispẽ. in §. iusta. prope fi. vers. item clericus pugnantibus. cum seq. vbi declarat materiam huius c. Item an & quando liceat clericis monere arma, & an papa possit dare licentiam clericis pugnandi in propria persona sine meru irregularitatis, vide hic latè per Io. Cal. & D. Car. in 7. q. vsque in fi. commenti. tangitur etiã per Abb. Sic. in c. clericis. ne cler. vel mona. Sed latius tangit in c. clerici. el. j. de vita, & ho. cle. vbi dicam Deo dante. Postremò pro declaratione tex. quæro, quid si conscientia non remordisset hunc presbyterum. Host. dicit quod post pœnitentiam poterit celebrare ni si scandalum, vel infamia publica aliud inducat. s. e. ex literis. el. 1. sed quare non dixit papa ei quod deponeret talem cõscientiam j. de sent. excom. inquisitioni. Host. soluit dicens. quòd iste tex. est intelligendus, quando dubium erat probabile quamuis occultũ, s. eo. ad audientiam. & de simo. Matthæus. secus si est erroneum, quia tunc debet deponi, vt in contrario. Sed si deponi nõ posset, deberet sequi conscientiam suam, quamuis erroneam, de simon. per tuas. el. 2. Ex quo infertur q remorsus conscientiæ operatur quòd quis in dubio iudicatur irregularis, de quo dixi in d. c. ad audientiam. Alex. de Ne.
a ¶ Casu fortuito. Quid si dedisset operam rei illicitæ, vide Bart. in l. si cum seruo. §. si quis seruum. ff. de iniu. & ibi Ang. Bart. in l. aut facta. §. delinquunt. ff. de pœn. An. Barb.
a ¶ Ista sunt verba Ioan. An. in c. Ioannes. s e. vbi dicit q quidam sunt casus inopinati, & fortuiti, quos diligentissimi hominis consilium prævidere non potest, vt in l. quæ fortuitis. C. de pig. acti. & illos non tenetur quis prævidere, quia esset, diuinare, quod est homini impossibile, & ad talia quis non obligatur, 22. qõ. 2. beatus. & in reg. nemo potest. de reg. iu. lib. 6. Quidam sunt casus quorum euentus diligens potest, & debet prævidere, sicut conducens à fructuario, & soluens à principio pretium futuri quinquẽnij, poterit prævidere vsumfructum prius per illius mortem posse finiri, vt in l. si quis domum. ff. loc. idem in eo, qui conducebat à clerico. vt in c. fi. ne prel. vic. suas. idem in eo, qui mandat verberari, qa prævidere potest mortem: vel mutilationem posse contingere. vt in c. fi. eo. ti. in 6. Sed dic q ibi etiam dabat operã rei illicitæ, & tales casus imputantur ex quo poterant à diligenti prævideri, vt dicit Io. An. & Do. in d. c. Ioannes. Ale. de Ne.

¶ De torneamentis. Tit. xiij.

¶ Continuatio Rubricæ.

¶ Viso de homicidio in genere, & in specie, videndum restat de quibusdam actib. per quos licet nõ semper, quandoque tamẽ de uenitur ad homicidium, ideo subiicit hanc rubricam, & duas rubricas sequentes.

SVMMARIVM.

1 *Torneamenta quid sint & vnde dicantur.*
2 *Constones principũ debent intelligi secundum vulgarem modum loquendi.*
3 *Casus in quo pœnitenti denegatur ecclesiastica sepultura.*

CAP. I.

FOELICIS. ¶ Hoc dicit cũ seq. torneamenta fieri nõ debent, & cũ vulnerato in eis ꝯceditur pœnitentia, sed si moritur denegat ei sepultura ecclesiastica, si accessit animo pugnãdi, secus si accessit ex alia cã. vt puta, vt debita sibi exigeret. h. d. primò, phibet. sed ò pœnã imponit. sed a ibi quod si. Casus literalis Lateran. concilij inhęrendo vestigijs Inn. & Euge. prohibet detestabiles illas nũdinas, vel ferias, q vulgò torneamẽta vocãtur, in quib. milites ad ostentationẽ virtũ conueniũt. vñ mortes, & animarũ pericula sæpe proueniunt, q si qs eorũ ibi
1 mortuus fuerit carcat ecclesiastica sepultura, pœnitẽtia tamen ei poscenti non denegetur. B. †No. t. q torneamenta appellantur fe-
riæ seu nundinæ, & forte à feriendo, qa vulgariter sunt dicta torneamẽta: qa vadunt circũeundo, seu percutiunt se circumeundo.
2 †No. 2. q attendẽdum est vulgare loci, vñ papa hic ponit nomen vulgare ex quo patet, q ꝯstitutiones etiã principũ debent intelli-
a gi fm vulgarẽ modũ loquẽdi. a quod no. pro hoc. l. librorũ. §. quod tũ Cassius. ff. de leg. j. & quod no. de sponsa. c. ex literis. & per Bar. in l. omnes populi. ff. de iust. & iu. No. 3. & tene menti. q non licet exercere ludum etiam ad ostentationem virium, & causa virtutis demonstrandæ, si imminet ex eo periculũ mortis, & animarũ, qđ no. quod videtur contra l. 1. §. bestias. ff. de postul. & de hoc aliqd. j. Item no. q ecclesia potest prohibere laicis ludum periculosum
3 & apponere pœnam ꝯfacientib. †No. casum in quo pœnitenti de
b negatur ecclesiastica sepultura, & ad terrorem aliorum. b In gl. j. in prin. ibi secundum leges. videtur ergo gl. velle q aliud sit de iure ciui. sed Host. dicit q leges non corriguntur: quia debent intelligi in alio ludo, & ostẽtatione virtũ extra torneamenta, pro hoc quod habetur in auth. vt omnes obediant iudi. prouin. §. 1. colla. 5. vbi dicitur q fortitudo non est laudabilis sine iustitia, & loquitur de fortitudine, quæ exercetur cum armis, sed illud exercitiũ est illicitũ propter rõnẽ hic positã. & idem de iure ciuili p auth. pdictã. gl. in l. qua actione. §. fi qs in colluctatione. ff. ad legẽ Aql. ꝯrium vt tenere. sed primum dictũ tutius est, & ex hoc dicto Host. & ex tex. no. quod alius ludus ad ostẽdẽdum vires, non prohibetur de

ADDITIONES.

a ¶ Modum loquendi. Adde qualiter probetur iste modus vulgaris loquendi. Lanf. de oria. in c. quoniam ęontra falsam. §. statuimus. ver. testiũ depositiones. n. 103. versi. quæritur vltra. & ibi in apost. s. de præb. Zach.
a ¶ Modum loquendi. Multa de communi vsu tradit Fel. in cl. 1. in prooe. huius lib. 1. as. in rub. ff. de oper. no. nunt. vers. secunda cõclusio. Bar. post Ale. & alios ibi. & Alexand. in cons. 85. in 4. volumin. Seb. Sap.
b ¶ Denegatur etiam sepultura in aliis casib. de quib. dic vt per glo. & Doct. in c. ex part. el 2. de sepul. Et dicunt Doct. hic q interdum quis incurrit hanc pœnã ex facto alterius sine sua culpa post mortem eius obueniẽte, vt si corpus eius fuerit coactũ, q sit in odium facientium, vt in extrauaganti Bonifacij viij. detestandæ. in fi. Alex. de Ne.

tur de iure canonico, & sic ad damnum inde contingens non te-
a netur quis. vt in d. §. si quis in colluctatione. a tene menti.

ADDITIO.

a ¶Opinio Host. sequitur D. Floria. in d. §. si quis in colluctatione. p
l. 1. & l. nemo. cum ibi no. per gl. C. de spect. lib. 11. non insisto cir-
ca hoc. Sed aduerte, Host. dicit q̃ ludus non periculosus nõ ꝓhi-
betur de iure ciuili. ad ostẽdendas vires, sicut est luctari, saltare la
pidẽ, vel hastã proiicere, & similia, & hoc modo loquitur l. solẽt. ff.
de aleator. & l. seq. dicit q̃ pro talib. ludis licitũ est facere promis
sionẽ, videlicet, vt vincens tm̃ lucretur. quod nõ est in aliis ludis,
qui nõ fiunt cã virtutis ostẽdẽdæ. vt ibi dr̃, nisi illud quod vincitur
debeat poni ad simul comedẽdũ. vt dicit l. Paulus. e. ti. Ex quo no.
q̃ est licitũ ludere ad pecuniã, vt ex ea aliqd ematur vt simul co-
medatur. Secundò no. q̃ hon valet obligatio facta in ludo, qui nõ
fit cã virtutis, puta si debẽt facere mutuas disputationes, & vincẽs
debet tm̃ habere nã tunc valet obligatio. Sed inquantũ Abb. Sic.
dicit q̃ Host. sentit q̃ alius ludus ad ostendẽdũ vires extra tornea
mẽta, & sine pugna non prohibetur de iure canonico, certè hoc
nõ colligitur ex verbis Host. qa loquitur de promissione iuris ci
uilis. Sed fateor q̃ per hoc ca. nõ prohibetur, qui cum sit pœnale,
non est extendendum. vltra casum expressum, sed quò ad alios lu
dos distinguẽdum est, an fiat cum peccato, an sine, de quo dic, vt
in c. clerici. el 2. de vita, & hone. cle. Alc. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Sepultura an debeat denegari ei, qui decessit in peccato mortali.*

CAP. II.

AD AVDIENTIAM. Sũmatum est in superiori c. Casus
literalis. Quidam cã requirendi quædam pro debitis accessit
ad locum torneamentorũ contingit q̃ casu de equo cadens mor
tuus fuit in torneamento, sed quia ibi mortuus fuerit denegaba-
tur ei sepultura, quæsitũ fuit à papa quid iuris esset: & papa verò
considerans q̃ illis tm̃ qui ad torneamenta animo ludendi acce-
dentes decedunt ibidem ecclesiastica sepultura debeat interdici,
mandat papa, quatenus, si ꝓstiterit, q̃ ad prædictum torneamen
tum non animo ludẽdi, sed percipiendi credita accessisset, licet i-
bi casu fortuito obierit, non debet carere ecclesiastica sepultura,
maximè cũ Dñicũ corpus acceperit, & fuerit oleo sacro perun-
ctus. B. No. 1. ibi, animo faciendi, & ibi, nõ animo ludendi, q̃ sepul
tura ecclesiastica denegatur morienti in torneamentis, q̃si dece-
dentes veniũt causa ludendi: secus si causa vidẽdi duntaxat. licet
tex. non aperiat sed loquatur de eo, qui venit causa exigendi de-
bitũ. & idẽ puto vt dixi si venit cã videndi torneamentũ, qa cum
a ista sit pœna, dẽt restringi in ꝓpriis terminis, de pẽ. di. 1. §. pœnę. a
1 †No. ibi maximè q̃ sepultura conceditur etiã ei, qui recipit cor-
pus Christi, & extremam vnctionem, & intellige quando præter
missa sine contemptu. Quid autem si non recipit pœnitentiã su-
bita morte præuentus. gl. nostra sentit, q̃ tunc non debet sepeliri
in cæmeterio, & doct. simpliciter transeunt. Sed ego intelligo q̃n
constat eum decessisse in peccato mortali, nam si fuerat semel cõ
fessus in anno, & habuit propositum confitendi, nõ denegatur ei
sepultura. licet in vltimo non recipiat pœnitentiã si hoc nõ fecit
ex contemptu. arg. in c. omnis vtriusq;. de pœn. & remiss. Item si
non fuisset semel confessus in anno: sed in vltimo apparuissent si
b gna contritionis. arg. c. à nobis. de sen. exc. b in gl. in ver. dispensa
tione. in fi. & quare ecclesia ordinauit, vt corpora sepeliantur in
c loco sacro. vide gl. in c. cum grauia. 13. q. 2. c

ADDITIONES.

a ¶Hoc satis probat tex. ibi. qui ad torneamenta, animo id faciendi
tantum accedens, &c. Sed tu pondera istum tex. & c. præcedens.
q̃ quis censetur mortuus eo die, & in eo loco, in quo fuit morti
ferè vulneratus. vnde iste tex. & c. præcedens facit ad quæstionẽ.
f. quòd si quis est vulneratus ad mortem, possit vulnerans accusa
ri de homicidio. Item q̃ in accusatione debeat imponi dies vul-
neris, non autem in quo est verè mortuus, de quo dic vt per Bar.
in l. damni infecti. §. Sabini. ff. de damno infecto. Bu. autem colligit
ex hoc tex. quòd vbi aliquid prohibetur respectu certi finis, nõ suf
ficit q̃ fiat per alium finem separatum, & sic nõ sufficit aliquid fie
ri, nisi factum ordinetur in finem propter quem prohibetur. Ex
quo infert q̃ cessante fine facti, cessat effectus facti, & sic non suf
ficit factum ruditer impleri prout sonat l. in facto, nisi subsit cau-
sa facti, & sic paria sunt, quid non fieri, & fieri, sed non propter fi-
nem, quem lex ponderat. ad hoc allegat l. 1. Cod. de sicc. & l. in
l. Cornelia. ff. eo. ti. quod not. Alex. de Ne.
b ¶Quò ad primum quod dicit Abb. Sic. vide gl. de pẽ. dis. 4. in sum
ma. quæ dicit, aut peccatum est manifestum, & tunc incontinen-
ti est facienda confessio. Aut est occultum, & tunc si conteritur,
dicit gl. q̃ non peccat si differt confessionem vsque ad tempus pę
nitentiæ, & ratio quia c. omnes vtriusque sexus, arctat, vt quis cõ
fiteatur, & recipiat corpus Christi semel in anno, saltem in pas-
chate. Item no. illud quod dicit Abb. Sic. in 2. dicto, q̃ dato quòd
quis ñ fuerit confessus semel in anno, si tñ in vltimo vitę spiritu
apparent signa contritionis, debet absolui. vtrum autem sit sepe-
liendus in cœmiterio, tex. in c. omnis vtriusque sexus. videtur in-
nuere q̃ non ad hanc materiam vide bonum tex. 26. q. 6. c. qui re
cedunt. cum c. seq. quod not. Alex. de Ne.
c ¶Tu dic tres esse cãs, propter quas corpora sepeliuntur in loco
sacro. Prima, vt proximi, & amici venientes ad ecclesias videtes il
la sepulchra, orent pro ipsis, dicit tex. in d. c. cum grauia. hinc etiã
est q̃ quis debeat eligere potius sepulturam in ecclesia, in qua est
maior concursus populi, vt in c. quicunque. 13. q. 2. & hoc etiam
dicit gl. in d. c. cum grauia. Secunda ratio est quam gl. prędl. ponit.
quia propter hoc sepulti commendantur à spiritibus immũdis.
vnde in cœmeteriis dicitur esse requies defunctorum. xij. q. 2. au-
rum. Tertia ratio ponitur in c. non æstimemus. in fi. 13. q. 2. videli
cet vt anima defuncti commendetur patrocinio sancti cui eccle
sia est dedicata, & eius auxilio liberetur à purgatorio, vel saltem
pœna purgatorij mitigetur. Alex. de Ne.

¶De clericis pugnantibus in duello. Tit. xiij.

¶Continuatio Rubricæ.

¶Visum est s̃. de torneamentis, vbi plures pugnant, nunc subiun
xit de duello, vbi duntaxat duo pugnant, vel posses dicere quòd
s̃. prox. rub. continuata est hæc rub.

SVMMARIVM.

1 *Irregularis efficitur quis ob membri detruncationem, siue mutilationem, & an ex sola membri debilitatione.*
2 *Irregularis ob homicidium, vel membri truncationem non dispensatur per episcopum.*
3 *Si quis in duello perdit, non habet præsumptionem contra se. vide infrà ca. proxim. in fin.*

CAP. I.

PORRO. a H. d. Clericus iniens duellũ siue obtulerit, si-
ue susceperit, deponendus est, poterit tamen episco-
pus cum eo dispensare, si mors, vel mutilatio membri
non sit inde secuta. Secunda pars ibi. sed quantumcun
que. Casus literalis. Quęsitum fuit à domino papa, qualiter puni
ri debet clericus, qui alicui duellum sponte obtulerit, vel susce-
rit oblatum? respondet papa quòd siue victor fuerit, siue victus cle
ricus duellum obtulerit, vel susceperit de rigore iuris est depo-
nendus, veruntamen quantumcunque excesserit, episcopus suus
poterit cum eo dispensare, dummodo ex ipso duello homicidiũ,
vel membrorum diminutio non sit subsecuta. Bern. No. 1. crimẽ
depositione dignum, scilicet cum clericus iniit duellum, siue aliũ
in er pellauerit, siue fuerit interpellatus, siue vicerit, siue victus
fuerit. No. 2. ibi, sponte. q̃ clericus spõte nõ pugnãs, nõ est depo-
nẽdus, & intelligo q̃n fuit necessitas ineuitabilis, hoc enim casu
licitũ est clerico etiã suum aggressorem occidere, vt in cle. si
furiosus. de homi. secus vbi necessitatẽ poterat euitare, vt puta,
quia pro recuperatione bonorũ iniuit duellum, vel pp metum
condition

ADDITIONES.

a ¶ Porrò. Quæro quid si probatio in causa capitali committitur
pugnę duelli, vtrum deficiens in pugna duelli debeat mori, ponit
Bal. hanc quęstionem. in l. sciant cuncti. circa C. de probatio. &
dic quòd Nicol. Matare. tenet quòd si conuicto per testes debet
imponi pœna mortis, conuicto per pugnam duelli amputabitur
manus, sed Bal. dicit in hoc standum consuetudini. & an valeat cõ
suetudo quòd qui vicerit in campo sit potior in iure, vide Old.
consi. cxc. item adde hic Spe. in tit. de legato. §. iuxta propositio-
nis. ver. sacerdos quoque, & qualiter pugna duelli sit prohibita.
vide omnino Spe. in ti. de ac. §. fi. ver. sed quid si aufugitur. Item
adde hic omnino Bald. in c. i. de pace tenen. in vsib. feudorum. de
Bellentz.
b ¶ Et dicit Hosti. quòd post pœnitentiam habet executionem
sui ordinis, ex quo non est irregularis, quod non posset si esset ir
regularis, vt in tua. in prin. s. tit. 2. hoc intellige nisi sit notorium,
vt in c. fi. de temp. ord. & in c. fin. de cohab. cle. & muli. Alc. de Ne.

conditionalem. nam potius debet omnia mala pati, quam huic
duello prohibito consentire, vt in c. sacris. quod me caus. Posset
tamen dici q̃ pœna huius decr. procedat qñ sponte iniuit duellũ,
secus videtur si aliquo facto necessitatis, licet necessitas fuerit ine
uitabilis, quia in hoc casu peccat, tamen necessitas alleuiat cul-
pam, & per consequens pœnam, vt 2. q. 1. in primis. & in d. cap. sa
cris. puniatur ergo pœna mitiori, cũ tex. hic requirat spontaneũ
actum ad depositionem faciendam, ergo nõ sufficit factum, nisi ad-
sit qualitas facti requisita, & ꝓ hoc l. Fulcinius. ff. exqui. cau.
in pot. no. 3 3. q. 5. significatti. & c. fi. de rest. sp. No. 3. ar. q̃ episcop⁹
non dispensat, nisi in casibus sibi permissis. nam si posset dispensa
re vbicunque sibi non prohibetur, vt quidam tenuerunt, frustra
a hic exprimeretur q̃ episcopus possit dispensare. a †No vlti. q̃ irre
1 gularitas causatur non solum ex homicidio, sed ex alicuius mẽ-
b bri detruncatione seu mutilatione. b concord. c. fi. de hom. lib. 6.
Quid autem si membrum non esset detruncatum, sed tantum de
bilitatum, vt quia propter incisionem neruorum non possunt li-
berè vti hoc mẽbro. dic vt plenè no. in d. cle. j. & in c. j. qui cle. vel
vo. & quod plenè legitur, & no. j. q. j. sicut vrgeri. † Item pt colligi
c q̃ eps nõ dispensat cũ irregularie siue irregularitas ex homicidio
sit ex facta, vel ob detruncationem membri vt hic. & j. c. prox. & ad
de quod ibi dicam, siue sit contracta post excommunicationem,
vel suspensionem. vt in c. j. §. fi. de sent. & re. iud. li. 6. & in c. j. de sẽt.
exc. eo. li. In gl. j. in fi. Hoc intellige vt s̃. dixi in notab. nisi necessi-
tas fuit ineuitabilis, vt quia clericus ita erat adstrictus, & inangu
d latus, vt oporteret eum pugnare, vel pati se occidi. d † Sed extra
gl. quæritur, quia duellum fit quandoque propter crimen, quod
alicui impingitur, vt sic propter euẽtum duelli doceatur innocen
tia, nunquid conuictus in tali duello habeatur pro conuicto de
e tali crimine. Doct. q̃ non, quia hoc duellum est reprobatum, vt
j. c. prox. & j. de purg. vulga. per totum. Item iste non confitetur
sponte, & vt plurimum magis fortis conculcat minus fortem. Vn
de non est vera probatio, & fuit hoc duellum inuentum ex dia-
bolica imaginatione. vt 2. q. 4. monomachiam. vt sic homines se
trucidarent, & insurgeret animarum perditio.

ADDITIONES.

a ¶ Sed hoc intellige verum, nisi subsit maxima, & vrgens cãvt sen
tiunt Domini de Rota eclv. & hoc sequitur Abb. Sic. in c. at si cle
rici. §. de adulte. s̃. de iud. vel antiqua causa verisimiliter non cogi
tata per papam. mouetur per l. si hominem. ff. man. cum ibi no. &
in l. omnes populi. ff. de iust. & iur. & hoc perpetuo no. Ale. de Ne.
b ¶Mutilatione. Adde Car. in cle. j. q. ix. de hom. & in cle. fi. de cor.
vi. quod no. in apost. ad illum. in c. de diacono. nu. 8. in apost. ver.
vel membri detruncatio. s̃. qui cle. vel vou. Zach.
c ¶Cum irregulari. Imò solus papa qui talem absoluit. vt no. Ge-
mi. in c. j. in fi. de re iud. li. 6. & de sent. exc. c. j. in fi. c. li. quod est ve
rum ab irregularitate, sed à peccato, quod ei inest absoluitur etiã
ab inferiore. vt no. Car. in cle. dudum. §. ac deinde. q. 7. de sepul. &
no. in c. 3. de cle. excommuni. mi. licet idem Car. in cle. j. q. pen. de
consan. & aff. videatur tenere contrarium.
d ¶Istam opi. tenet Host. Vin. & D. Car. & But. & est verior licet alij
contradicant, vt dicunt hic Doct. Sed hoc intelligo quãdo alius
pugil est paratus pugnare. Quid autem si contradiceret, nec vel
let pugnare, an liceat illum inuadere causa vitandi mortem pro
priam, putarem quòd nõ. & hoc modo posset procedere opinio
Alani. & aliorum quos refert Inn. Sed scias quòd Ab. inducit hãc
literam ad quæst. de plurib. insultãtibus aliquem quorum vnus
est interfectus ab insultato, an socij ipsius interfecti sint irregula
res. & inducit istum tex. quòd sic, ibi, seu victus fuerit. Sed dic, vt
per Io. An. in c. is qui. e. ti. in 6. & dixi. in c. ad audientiam. in j. mag.
ad Alex. de Ne.
e ¶Duellum. Quòd duellum sit reprobatum, tradit latè Imo. in l. is
qui reus. ff. de pub. iud. vbi dicit q̃ licitè potest recusari. Et subii
cit ex hoc Ange. lucratum fuisse centum florenos. refert Ias. in l.
ex hoc iure. de iust. & iure. de quo latè tradit And. Sic. in consi. an
tep. inc. illud in medium referam. ver. capio nunc aliam dubitatio
nem. in j. vol. & infinitas quæstiones ponit de duello. Paris de Pu
teo in longo tract. de duello. Sch. Sap.

SVMMARIVM.

1 *Consuetudo non valet, vt quando res non potest aliter apparere accusans, & accusatus pugnent.*
2 *Mandans non censetur verè facere veritate inspecta, nisi quo ad peccatum.*
3 *Cum homicida potest dispensari circa habendum beneficium curatum per papam, non curatum verò per episcopum. 4. & 5.*
Dispensatio si non concedatur per illum, qui habet facultatem dispensandi an ipse peccet.
Dispensatio concessa episcopis circa beneficia intelligitur de simplicibus.
6 *Dispensatio quando reperitur simpliciter concessa siue permissa intelligitur concessa episcopo.*
7 *Cum homicida voluntario an episcopus possit defrenare in minorib.*

CAP. II.

a HENRICVS. a Irregularis est clericus non solum si ipse in
terfecit per se, sed etiam si pugil ab eo datus aduersarij occi-
dat, nec eum excusat consuetudo, poterit tamen cum eo circa bñ
ficium habendum dispensari. Secunda ibi: quia igitur. Casus litera
lis. Quidam presbyter nomine Henricus conuenit quendam sup
furto coram seculari iudice, & quia intentionem suam nõ potuit
probare per testes. secundum prauam consuetudinem terræ pu-
gilem introduxit, qui aduersarium adeò vulnerauit, quòd exinde
mortuus fuit. Sacerdos ille hoc significauit domino papę, dictus
episcopus consuluit dominum papam quid deo sit agendum, rñ
det papa, q̃ tales pugiles, veri homicidæ sunt, & prædictus sacer-
dos non debet in ordinib. ministrare, quamuis non pugnauerit
in duello, sed alius pro ipso. quia homicidium committitur tam
facto quam præcepto siue consiljo, aut defensione: tamen circa
beneficium habendum cum dicto presbytero poterit misericor-
1 diter dispensari. B. †No. 1. prauam esse, & dãnãdam b consuetudi-
b nem, secundum quam accusatus, & accusator tenentur pugnare:
vt sic ex euentu belli appareat de innocentia, vel conuincatur de
2 crimine illato. †No. 2. q̃ ille est verus homicida qui per se interfe
cit: secus ergo si per aliũ, licet. n. tunc mandans teneatur vt homi
cida. non tamen verè ipse commisit homicidium, & in hoc nor.
bene tex. propter statuta, & vide quod no. in cap. sicut dignum: su
per gl. magna. de homi. & vide eleganter Barto. in l. sed si vnius. &
in l. non solum. ff. de iniur. tex. tamen in c. mulieres. de sent. excõ.
dicit q̃ is verè facit cuius mandato fit. sed potest procedere ille
tex. quò ad peccatum, sed veritate inspecta, ipse non facit. sed in
c telligitur, vt ibi plenè dicã. c Not. 3. q̃ homicidium committitur
quatuor modis: facto cum quis per se interficit, consilio, aut de-
fensione, & quod dicit defensiõe potest intelligi indistinctè, quò
ad hoc propriè dicatur homicida, sed quo ad culpam vel pœnam
intellige de defensione non necessitatiua. prout dixi in c. sicut di
d gnum. s̃. eo. d † Vlt. no. q̃ cũ homicida etiã voluntario potest is
3 pensari circa habendum beneficium concor. l. distin. 1. studeat. Sed
nunquid ista dispensatio sit debita, vt sic peccet superior non dis
pensando. So Host. dicit q̃ si est corrigibilis est debita, alias secus,
nam nõ debet pati superior istum mendicare in opprobrium cle
ri, ex quo corrigibilis est 93. dist. diaconus. facit quod no. l. di. vtq
stituereturus, &c. domino sancto. hoc tamen dicũ mihi n placet sic
indistinctè. nã pro homicidio, & alio grauissimo crimine debet
clericus deponi, & detrudi perpetuum monasterium ad agendũ
pœnitentiam. vt in c. tuæ. j. de pœn. ergo cessat ista ratio ne cogat
mendicare cum in monasterio sit sibi prouidendum deuictualib.
vt in c. nouimus. de verb. sign. & ideo concluderem, q̃ ista dispen
satio est omnino gratiosa. pro hoc tex. ibi misericorditer. genera-
liter hãc mãm dispensationis plenè explicui. in c. at si clerici. §. de
e adulterio. de iud. e † Vlteriùs quæro quis poterit dispensare circa
5 beneficium. dicit Host. q̃ circa simplex beneficium dispẽsat eps,
circa curatum solus papa. ar. I c. fi. de fi. presby. & sentit Gof. quod
poterit fieri ista dispensatio, etiã vt habeat beneficium in titulũ.
†Not.

ADDITIONES.

a ¶Henricus. Vide Bal. in c. 1. in ti. de pace tenen. in vsib. feu. & eun-
dem in l. imperator. Adrianus. ff. de homic. in ver. item inducitur
ad quæstionem. & vide tex. in l. qua actione. §. si quis. in computa-
tione. ff. ad l. Aquil. de Bellentz.
b ¶Damnandam. Adde Old. consi. 191. vbi tenet q̃ non valet cõsue
tudo, vt qui vicerit in campo, potior sit in iure.
c ¶ Ista fuit solutio Bar. in d. l. sed si vnus. §. 1. Alex. de Ne.
d ¶ Imò si sacerdos commisisset homicidium necessitate ineuita-
bili immediatè posset celebrare, & hoc tenuit 10. de Lig. in tra
ctatu, de bello, & Abb. Sic. in c. clerici. el 1. de vita, & ho. cle. quod
nota. Ale. de Ne.
e ¶Ego sic dicerem, q̃ aut deponitur, & detruditur in monasterio,
seu in carcere ad agendam perpetuam pœnitentiam, secundum
quod dicitur in c. tuæ. j. de pœn. & tunc debet ali de reditib. bene
ficij. vt est tex. in c. de lapsis 16. q. 6. Aut non detrudit eũ in mona-
sterium, & tunc dispensandum est cum eo, vt habeat beneficiũ,
& hoc probat tex. in c. studeat. in fi. inver. verum. l. di. & licet dispẽ
satio non possit peti iure actionis, tamen si subest iusta causa dis-
pensationis, & superior denegat dispensari. potest implorari offi
cium superioris, vt cõpellat ipsum dispensare vt dicit gl. no. in ca.
exigunt. 1. q. 7. & in hoc casu satis est expressum q̃ eps teneatur dis
pensare. vt est tex. in d. c. studeat. Vtrùm autẽ hoc sit indistinctè ve
rũ, dic vt plenè per Ab. Sic. in d. c. at si clerici. §. de adulte. de iudi.
Alexand. de Ne.

Universidad de Deusto

3 †Not.ex dicto Hosti.duo, primum ꝙ vbi conceditur episcopo dispensatio circa beneficium debet intelligi de simplici, quod tenemenmi.quod satis mihi placet per hāc relationem:quia in materia dispensationis verba debent strictē intelligi. in c.1.& 3.de filiis presbyt.lib.6.vbi optimè videtur probari primum dictum,& a facit c.cum in illis.de præb.lib.6. a †No.2.ꝙ vbi in iure dicitur,ꝙ b poterit dispensari,potestas intelligitur concessa episcopo: nā de papa non dubium,& verba debent aliquid operari.de priui.si papa lib.6.& hoc voluit 1nno.de temp.ord.in ca.dilectus. b & quo ad quo calum huius c.posuit 1nn.c.2.de cleri.non ord.mi.vbi singularitер dicit episcopum c quasi semper posse dispensare circa beneficium.arg.huius text.vbi dispensat cum homicida.& alibi posuit dictum notabile,ꝙ vbi concederetur dispensatio intelligitur concessa episcopo,& non inferiori prælato,nisi aliud exprimatur,quia ista ardua reseruantur episcopis.ita sing.dicit de eo,qui fur.ord.rece.in c.2.& tene semper menti ista duo dicta 1nno.nam communiter approbātur,& solent multum allegari & pro vtroque facit iste tex.cum dictis doct.†Vltimò potest quæri,quia hic 7 dicitur quòd non debet ille presbyter in sacris ordinibus ministrare,quid in minorib.1nn.dicit ꝙ idem,quia ex quo est homicida ab omni altaris ministerio est remouendus.vt s.de homici. presbyterum,quod dicit verum Host.quò ad facultatem administrandi.sed in minorib.poterit episcopus suo iure dispensare,ad ducit no.in c.ad audientiam,& in c.continebatur.de hom.pōderat tamen hoc dictum,nā si est verum est valdè singulare.vt cum homicida voluntario possit episcopus in minorib. dispensare.nā iura superius alle.loquuntur de homicidio casuali, non voluntario.& si quis vellet respondere ad istum tex.dum facit mentionē de sacris,posset dici ꝙ hic sacer ordo capitur largè:nam quilibet ordo sacer est signaculum,licet per excellentiam dicantur aliqui sacri.de quo vide gl.22.dist.in summa.& facit contra hoc dictum Hosti.s.c.proxi.vbi indistinctè prohibita est dispensatio episcopo d vbi secutum est homicidium,vel membrorum diminutio. d 1n gl.1.in fi.& videntur tentare Deum,quia agunt,vt in pugna Deꝰ ostendat miraculum.nam credunt ꝙ habens iustam causam pugnandi,erit victor operante dispositione diuina,& ex hoc habes vnā causam,quare reprobantur ista duella:possent assignari plures aliæ,nam ista probatio non est efficax,imo fallax:cùm vt plurimum minus fortis succumbat,nā nō de facili reperiuntur duo pugiles eiusdem fortitudinis,& industriæ. 1tem fuerunt ista inuēta,diabolo suadente.vt dixi in c.s.prox.

ADDITIONES.

a ¶Nunquid autem sentiatur potestas dispensandi concessa,esse favorabilis,vel odiosa,dic vt in c.at si clerici. de iudic. vbi latè per Abb.Sicu.& ab hoc depēdet dictū Host.dic vt ibi,& ab alio depēdet.s.an appellatione beneficij cōprehendatur beneficium curatum,& dignitates,de quo dic,vt in reg. 1.in 6.& in ca.dudum.de præb.eo.lib. Ale.de Ne.

b ¶Adde quod dixi in c.præced.in 2.addit. Ale. de Ne.

c ¶Epm.Quasi in omni delicto potest episcopus dispēsare super retētione beneficij.& vide Abb.in c.super eo.j.de rapto. vbi dicit idem,& gl.in c.præterea.de vsuris. de Bellentz.

d Sed ista rōsio destruxit istum tex.quia vbi iura faciunt mentionē de ordinib.sacris,intelliguntur hoc facere ad differentiam minorum ordinum.sed tu posses aliter respondere.sc. ꝙ iste presbyter nō fuit voluntarius homicida:quia dedit pugilem compulsus p iudicem vigore cōsuetudinis,& sic magis fuit casualis homicida intercedente culpa.sed cōiter tenetur opi.Host.& ipsam sequitur 10.An.& D.Car.& But.qui dicit ꝙ eps pōt dispensare cū voluntario homicida quò ad minores ordines. & dicit ꝙ hoc tenent Doc.in c.continebatur.& in c.ad audientiā.s.de hom.Plus tenuit Arch.in c.de his.l.dist.ꝙ etiā vt ministret in sacris ordinib.potest epūs dispēsare cum voluntario homicida,si delictū est occultum. & per hoc no.limitat.c.at si clerici §.de adult.s.de iud.nam ille §. procedit in delictis manifestis.quę limitatio multum restringit illum tex.& multum facit in contrarium c.ad audientiam, & c.cōtinebatur.s.de hom.& quod in eis not.Doct. Prętereà homicida est irregularis.vnde quantuncunque delictum sit occultum post peractam pœnitentiam nō potest ministrare in ordinib.susceptis: nec ascendere ad superiores.vt in c.fi.de temp.ord.& in c.inquisitionis.in prin.de accus.Sed cum irregulari solus papa dispēsat.vt in cap.1.de re iud.in 6.& c.1.de sentent.excommunic. eo.libr.Sed quòd episcopus possit dispensare quò ad minores videtur mihi esse tenendum,& moueor,quia episcopus potest dispēsare cum homicida voluntario quò ad beneficium,vt dicit 1nno.in c.a.de cler.non ord.minist.& Specu.in titu.2.§.nunc de episcoporū.ver quod intelligitur de simplici tantum,vt dicunt hic Docto.& hoc probatur in c.studeat.l.dist.vbi papa mandauit dispensari cum homicida voluntario quò ad beneficium. Cum ergo possit episcopus dispēsare quò ad beneficium simpliciter,ergo etiam quò ad minores ordines,quia vbi episcopus dispensat quò ad beneficiū, dispensat ét quò ad minores ordines,vt in c.j.de fil.presb.in 6.Vn de tene opi.Host.& Doct.Alex.de Ne.

De sagittariis. Tit.xv.

¶Continuatio Rubricæ.

¶Continuata est rub.s.de torneamentis.& no.ex hac rub.iuncto nigro,ꝙ nigrum quandoque latius disponit,quàm rubrum,nam rubrum dicit tantum de sagittariis,& in nigro additur de balistariis.facit simile quod no.C.etiam ob chyrographa.pec.pig.& facit rubrica.de off.deleg.li.6.iuncto c.j.& c.fi.

SVMMARIVM.

1 *In bello iusto licitum est parare insidias inimicis.*
2 *Specialis prouisio solet plus timeri,quàm generalis.*
3 *Excommunicatio an inferatur ipso iure per ista verba,præcipio sub pœna excommunicationis,& illi præcepto fuerit contrauentum.*
4 *Iudex præcipiendo alicui sub pœna,si ille contrafecerit non incidit in pœnā ipso iure,sed venit puniendus.*

CAP. I.

a ARTEM.a Excommunicandus est sagittarius,& balistarius contra christianos.h.d.Casus literalis. Præcipit papa sub interminatione anathematicis ꝙ nullus debet exercere aduersus christianos,& catholicos artem illam mortiferam,& odibilem balistariorum.8.No.j.quòd factum reprobatum potest appellari ars.No.2.ꝙ hæc ars balistariorum dicitur mortifera,& est odibilis,& horribilis propter pericula corporum,& animarum.& dicit Io.An.se exhortari, quòd in bellis campestribus homines non vterentur balistis,cum sæpe accidat quod homo vilis,& vilissimi cordis perimant hominem maghi pretij.ad defensionem tamen murorum,vel nauium hęc arma 1 sunt multum necessaria.In gl.in fi.No.gl.quia restringit tex.& bene,quando bellum est iniustum.nam data iustitia belli licitum est b pugnare quibuscunque armis,imò licitum est decipere inimicū per seditionem parando insidias.b vt in c.dominus.23.q.2.& de materia belli vide Innoc.de iureiu.c.sicut.&c.olim.el j.de rest.spo. c No.2.ex gl.quòd aduersus Saracenos licitè arma sumuntur.d idē d dicunt doc.de schismaticis &hæreticis.nam ecclesia indulget priuilegium pugnantibus contra istos.vt in c.excommunicamus.§. catholici.s.de hęre.Sed contra hoc facit, quia aut bellum est iustum.& tunc nulla specialitas est,vt patet hic.aut bellum est iniustum,& tunc non licet pugnare etiam contra infideles,vt dicit Innoc.de voto,quod super his,& facit capit.sicut s. de iudæ. & per hoc dicit Host.quod nihil disponit de infidelibus, nec probā do nec reprobando,esed secundum prædicta de nihilo seruit hoc ca.posset tamen sic dici,quòd vbi bellum est iniustum aut aduersus christian

ADDITIONES.

a ¶Artem.Per istum tex.deciditur ꝙ statutum loquēs de artificib. habet locum in balistariis,quod est notabile.& fortè alibi non reperitur in iure,& vide ad hoc Dom.in c.j.de vita,& honest.cleri. & quod ibi notaui.de Bellentz.

b ¶Infidias.Vide Bar.in l.j.§.prætereà.de q.vbi alle.tex.in d.c. dominus noster.facit dictū Maronis,Dolus an virtus quis in hoste requirat.& hoc voluit Car.Alex.in c.in mandantis.94.di.quod licitum est aduocato vti subdolis exceptionibus contra eum,qui iniustè litigat.Seb.Sap.

c ¶Sed profecto iste tex.indistinctè prohibet artem istam balistarū, sagittarum,vnde indistinctè est intelligendum,& dato ꝙ bellum, sit licitum,non debent vti ista arte mortifera, & odibili. sed alio modo debent hostes vincere.tamen Doct.sequuntur gl.& quantum ad illud quod dicit Abb.Sic.ꝙ fouenti iustam bellum, licitū est vti insidiis,quid de aduocato fouenti iustum litem,an liceat illi contra aduersariumvti cauillationibus,vide gl.in d.c.dominus. 23.q.2.& in c,cupientes.in verbo,malignantium.de elect.in 6. & ibi per Dom.Item quid de vendentibus sagittas,venenū, gladios & similia,quibus homines occiduntur,vel totulares pictas, & similia,quæ solùm sunt ad vanam gloriam,an peccent.Doct.remittunt ad Raym.in 2.parte suæ summæ,in tit.de negot.secu. versi. sed quid de illis.Alex.de Ne.

d ¶Sumuntur.Adde quod Oldr.cons.71. dicit ꝙ licitè potest papa imponere collectam pro indicendo bello saracenis. & ibi vide quare dicantur saraceni,& an apud eos sit iurisdictio.

c ¶Sed Host.in hoc non persistit.sed tenet opi.gl.& D.Car.in 2. q. dicit hoc esse verius.Sed But.videtur transire cum hac opi.s.ꝙ nihil disponat de infidelib.nec approbando,nec reprobando,& mihi placet.Alex.de Ne.

sus christianos,ꝙ non debet exerceri hæc ars,& exercentes debent excommunicari.si autem bellum est iniustum contra infideles:tunc cessat remedium huius.c.& habebunt locum alia remedia. & si dicis,si bellum est iniustum peccant mortaliter homines pugnando:& propter peccatum mortale, & graue sicut est illud potest quis excommunicari.arg.ca.nouit.de iud.Sol.facilius ecclesia se impedit contra istos balistarios, quàm contra 2 alios.¶ † Ità solet plus timeri quod specialiter iniungitur, quā quod generaliter imperatur,vt in c.si aduersus. suprà de hære. & in c.quanquam. 33.dist.vnde, vt homines sibi magis præcauerent,voluit hic papa specialiter prouidere aduersus istos balistarios.¶ † In gl.vlt.in fi.a ex hac gl.colliguntur duæ opin. Prima ꝙ a vbi hæc verba,præcipio sub excommunicatione, vel anathemate,vel similia, proferuntur à lege non denotant excommunicationem ipso facto:sed contrafaciens excommunicandus est: secus si proferuntur ab homine: Secunda opin. ꝙ indistinctè nunquam inducant excommunicationem: sed contrafaciens est excommunicandus, quasi sit quædam superioris comminatio inferendi excommunicationem contra facienti, sicut in simili dicitur quando iudex præcipit sub pœna mille librarum,nam comminatio non est sententia. optimè facit. C. commina. vel episcol.&c. per totum, hanc opin.approbat gloss.idem tenet in cap. 2.de matrimon.contract.contra interdi.eccle.& c.sicut.de simo. vide glo.63.dist.salonitanę.hæc opin.placet Host.in dubio quan b do non apparet de mente proferentis, b secus vbi appareret de c mente,quæ ex circunstantijs colligitur.e puta quia dicit excommunicationem velle proferre:vel protulit hęc verba cum solennitate,& dicit ꝙ standum est declarationi ipsius.arg.c. curæ,xj.q. 3.& in c.post cessionem.de proba.sed ante declarationem excusatus est subditus s. faciens,non gerens se pro excommunicato: quod nota:quia sæpe accidit.Anto.addit vnū verbum,& videtur satis fuisse de mente Host.dicit.n. ꝙ vbi superior præmisit causæ cognitionē,vel cum solennitate protulit illa verba puta accensis,& extinctis candelis videtur tūc proferri excōicatio ipso facto:quia à lege non potuit proferri talis solennitas,& ideò inualuit forte talis opi.quia aliud qn à lege proferuntur ista verba,& d aliud qnab homine,ddubito tn de dicto Host. vbi simpliciter stā dum esset dicto superiorum ipso facto. nā illud dictū admittere. vbi non immineret graue periculū contrafacienti. & ita intelligo hæc iura alleg.per eum:secus si graue periculum immineret. finge.n.ꝙ contrafacienti ante declarationem fuit collatū beneficium.nam si erat excōicatus, collatio non tenuit : & sic superior posset per suā declarationem graue præjudiciū inferre quod nō e tolerandū est.ar.6.q.2.per totum.eCirca hoc tn duriùs esset dubitandum in quibusdā actib.ex quib.prouenit quandoque homicidium.

ADDITIONES.

a ¶In fine.Vide gl.in c.cum ecclesia.de immunita ecclesia. & vide gl.in verb.super pœna.in c.non solum.de reg.in 6.& gl.in c.relatum.de iure patrona.de Bellentz.

b ¶Sed aliter dixit gl.in c.j.de loca.& in c.relatum.de iure patr.Sed cōiter reprobatur,quia loquitur contra illud c.relatum. & contra c.clerici.ne cler.vel mona.Alex.de Ne.

c ¶Colligitur.Vt si dicat,præcipio omnino,vt excommunicationi subiaceat,vt voluit Rom.sing.suis.

d ¶Sed Zaudin.in clemen.j.de excess.prælat.posuit aliam limitationem.Nam dicit quòd si primò lata est excōicatio,& postea interuenit comminatio,quòd tunc comminatio infert sentētiam excommunicationis,ita ꝙ erit duplici excōicatione ligatus, vt in c.à nobis.el j.de sen.exc.& hoc sequitur Ioan.de Imo. ibi in gl.in verbo,interminare.Sed Do.Car.ibi in 3.q.tenet contrà, & mihi videtur verius.Nam ex quo verba talia non important excōicationem ex sua natura,sed comminationem, & istam interpretationem recipiunt à iure,non debent intelligi, vt importent canonem latæ sententię quando proferuntur contra excōicatum, satis.n.est punitus vna excommunicatione.tene mēti dictū Laudini,& Io.de Imo.Alex.de Ne.

e ¶Sed sic intelligitur Host.ꝙ ista declaratio extendatur ad præterita.i.ꝙ declaretur illum retro excommunicatum,licet non incideritin pœnam ille,qui non reputauit se excommunicatum. Nam ante declarationem iudicis habuit probabilem cām quòd illa verba importarent excommunicationē, est probabilis ignorantia excusatur.de clerico excommunicato ministrante.apostolicæ.posset procedere opinio Abb.quòd licet talis propter probabilem excusetur à pœna, tamen non teneret collatio beneficij ei facta,vt dicunt Docto.in d.c.apostolicæ.Sed Do.Car.in fin. commenti,dicit ꝙ in effectu non creditur iudicis declarationi, nisi respectu futuri temporis.Vnde etiam gesta,& collata tali ante declarationem valebunt. Tutius tamen est tenere distinctionem Ab.Sic.quia Doct.simpliciter referunt verba.Host.scilicet ꝙ iudex possit declarare,sed excusetur nō seruans ante declaratio nem propter probabilem opinionem, quòd esset comminatio, non autem sententia excommunicationis. Vnde videtur æqua distinctio Ab.Sic.videlicet quòd credatur iudici,etiā quò ad præterita in his quæ sunt modici præiudicij tantùm.

¶De adulterijs a,& stupro. Tit.xvj.

SVMMARIVM.

1 *Omnis coitus est prohibitus præter vxorium.*

¶Continuatio Rubricæ.

¶Supra visum est de homicidio, & de quibusdam actibus quibus prouenit quandoque homicidium, sed quia secundum ordinem decalogi,id est legis antiquæ continentis decē præcepta post homicidium sequitur adulterium,seu mœchia, vt patet ibi, non occides.non mœchaberis.ideo post homicidium subiungitur hic de adulterio. & quia sub nomine mœchiæ omnis illicitus coitus continetur,ideò subiicit de stupro.23.q.4.meretrices. Et 1 ex hac continuatione,& ex illo tex.colligitur, † quod omnis illicitus coitus, seu quælibet fornicatio pręter vxorium, est prohibita de iure diuino,saltem interpretatiuè,adeò quòd etiam cō cubinatus reprobatus est.de quo videtext.cum gl.not.22. in ca. nemo sibi blandiatur.vide Ioan.Andr.in reg.sine culpa.libr.6.in b mercu.post.Host.b nam.vt euitaretur hæc simplex fornicatio,ꝙ committitur inter solutum,& solutam inductum est matrimonium,seu secunda causa matrimonij iuxta illud.habeat vnusquisque suam causa euitandi fornicationem. 13.dist.nec mi.sed prima causa fuit susceptio sobolis.de quo vide glo.32.q.2.in summa.

ADDITIONES.

a ¶De adulteriis.Vtrum adulterium sit species luxuriæ ponit beatus Thomas in 2.2.q.154.arg.8.& in eadem q.artic.9.ponit vtrū incestus sit species luxuriæ,& in eadem q.art.9.ponit late vtrum stuprum sit species luxuriæ,& adde ꝙ grauius delictum est lenocinium,quàm adulterium,secundum Barto.post gl.in l.athletas. §.ait prætor.ff.de iis qui notan.infa.sed vide multa de lenocinio quæ scripsi post do.Abb.in c.discretionem.de eo qui cogn.consan.vxor.suæ.de Bellentzinis.

b ¶Secus de iure ciuili,vt dicit illa glo.& est tex.in l.in concubinatu.ff.de concubi.in fi.vbi dicitur,ꝙ quia concubinatus per leges nomen assumpsit,extra legis pœnam est. Secus est de iure poli, & iure canonico quia per ius diuinum,& canonicum concubinatus est fornicatio probatur in dicto cap.meretrices.& ca.non solum.22.q.7.Sed illud quod suprà dictum est,ita demum procedit de iure ciuili,quando quis retinet mulierem in schemate cōcubinę,cum qualiter contrahere matrimonium,ita ꝙ cohabitet secum in domo:aliàs concubinatus non esset permissus, etiam de iure ciuili,vt in auth.quib.mod.nat.effi.sui.§.reliqui igitur,& hoc tenet gloss.Dy.& Bar.in l.pe.ff.de concub.super qua scribit Bart.in illo tit.Ex quo infert ꝙ filij naturales ex concubina non retenta in domo non legitimantur per subsequens matrimoniū. Sed hoc non est verum,quia sufficit ꝙ concubina potest esse vxor.etiam si non sit in domo retenta,vt in c.tanta.qui fil. sint legit.& ibi plenè dixi.Alex.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Stuprans virginem tenetur eā dotare,& in vxorem ducere, vel si nō vult vxorē ducere debet dotare siue sponte siue nō hoc perpetrauerit. & nu.2.*
2 *Peccans mortaliter dicitur dormire, peccans verò veniāliter dicitur dormitare.*
3 *Dos data à marito ipsi vxori ex eo,quia ipsam ante euirginauerat soluto matrimonio reuertitur ad vxorem.*
4 *Dos quando constituitur ex eo,quia aliquis euirginauit puellā constituitur maior quam expostcat qualitas sua.*
5 *Virginitas præsumitur nisi aliud probetur.*
6 *Pater non tenetur dotare filiam,iam maritatam,nisi ipsa dum maritabatur clam promisisset dotem marito,quo casu pater debet ipsam soluere.*
Puella eligens sibi sponsum suo genere seu moribus indignū, dote alias sibi à patre debita gaudere non debeat.
7 *Donatio facta mulieri sponte ante contractum matrimonium valet.*
Confessio mariti de dote recepta an & quo casu valeat.
8 *Maritus potest constituere dotem vxori suæ quando illa est de nobiliori genere,quam sit ipse,& talis constitutio valet.*
9 *Donatio remuneratoria non est prohibita inter virum,& vxorem.*

Universidad de

CAP. I.

2 SI SEDUXERIT.a Hoc capit. & sequens ponunt, pę
nam stuprantis virginem & summo vtrunque ca. sic,
1 † Stuprans virginem tenetur eam dotare, & ducere in
vxorem, & si non vult cum ea contrahere, vltra do-
tem, corporaliter castigabitur. hoc d. ¶ Casus literalis. Quæreba
tur de pœna seducentis virginem nondum desponsatam. & res-
pondetur, vt legitur in Exodo. scilicet, quòd si quis virginem se-
duxerit nondum desponsatam, & dormierit cum illa dotabit
eam, & habebit in vxorem: si verò pater puellæ eam sibi dare no
luerit dabit ei pecuniam secundum modum dotis, quam virgi-
2 nes recipere consueuerunt. B. ¶ † No j. ibi: si seduxerit, quòd di-
spositio huius ca. habet locum cum vir seduxerit, & decepit vir-
b ginem. b quid autem si non seduxerit, sed illa sponte acquieuit,
dic quòd adhuc habet locum istud c. quia virgo semper præsu-
mitur seducta, & decepta. nam si non essent insidiæ, homines tā-
tum facinus non perperrarent, vt dicit text. in l. vnica. C. de rap.
c vir. vide gl. in reg. scieti. li. 6. c ¶ No. 2. q peccans mortaliter cum
muliere dicitur cum ea dormire quasi extractus de Dei contem
platione, & eius præceptis, vnde in scriptura: peccans mortaliter
dicitur dormire: venialiter verò dormitare. iuxta illud dormi
runt, & dormitauerunt. nam ad dispositionem huius ca. non exi
d gitur dormitio, sed ipsa defloratio virginitatis. d † No. 3 casum
3 in quo vir tenetur dotare vxorem, non solum ergo tenetur eam
e ducere sine dote, & ex bonis proprijs alere. iuxta not. in ca per
tuas. de dot. post diuor. resti. sed etiam tenetur sibi constituere
certam dotem, vt soluto matrimonio aliquo casu dos illa sic cō
stituta redeat ad mulierem vt lucrifaciat eam propter delictum
f viri. f ¶ † No: a. vlt. q ad dotem constituendam inspicitur consue
4 tudo regionis, quæ variatur secundum dignitatem puellæ, & fa
g cultates ipsius. g Item si non contrahit iste cum illa debet tantò
plus dare, quantum oporteret dare propter defloratione m: vt
dicunt hic doct. & bene. nam maior dos requiritur post defiora-
5 tionem, cum virginitas sit secunda dos. ¶ † Sed quæro, quia tex.
dicit virginem. quid si vir negat eam virginem fuisse an mulieri
seu patri hoc asserenti incumbat probatio? Docto. hic communi
ter quod non: quia præsumitur virgo, ex quo habebatur pro vir
gine, & imputetur isti, qui abusus est, nam ratione huius delicti
probatio transfertur in eundem. pro hoc bonus text. in cap. vni
6 co. vt ecc. benefi. & de despon. imp. contrinebatur. ¶ † Sed vltra a-
lios quæro de notabili. & quotidiana q. pone q quis contraxit
cum virgine clam. non consentiente parte nunquid pater tenea
h tur eam dotare, vel iste qui contraxit cum ea, an verò stabit sine
dote? Glo. no. 32 q. 2. c. fin. dicit q pater tenetur eam dotare, quia
mulier sine consensu patris potest contrahere matrimonium de
iure diuino, & canonico, 27. q. 2. sufficiat. sed pater tenetur dota
re filias. l. qui liberos. ff. de ri. nup. & l fi. C. de do. promis. ergo. &c.
q tenet glo. 36. q. j. de raptoribus. Addit tamen vnum verbum, q
si puella eligit sibi sponsum suo genere, seu moribus indignum,
q tunc pater non tenetur illam dotare. Bartol. in l. obligamur. ff.
de actio. & oblig. dicit q si puella non constituta aliqua dote nu
psit, q pater non tenetur eam dotare. quia cessat ratio quare pa-
ter tenetur eam dotare, ex quo reperit virum, & sic sentit, q ma
ritus tenetur de suo subire onera matrimonij, quod placet, nam
imputandum est v. ro contrahenti matrimonium sine dote, taci
tè enim videtur se obligare ad ineundum onera matrimonij. ad
hoc quod no. in d. cap. per tuas. & l. si cum dotem. ff. solut. ma. Sed
vbi constituit puella certam dotem, quia aliter vir cum ea
contrahere nolebat, tunc pater tenetur eam dotare. Et nota. bene
hoc dictum, vt seruetur cautela in istis nuptijs clandestinis, & cō
iugijs, vt puella constituat certam dotem viro. & no. hanc limita
tionem ad illam glos. iuris canonici. quia communiter non so-
l let allegari. Intellige igitur istum text. propriè, sicut loquitur quā
do defloratus virginem nullo præcedente matrimonio inter
eos. ¶ † In glos. j. in fi. Hæc glo. vult hic dicere q si donatur ante
7 contractum matrimonium aliquid mulieri, seu sponsæ, tunc va-
let donatio, & res donata potest postea capi in dotem à marito,
sed si donatio non sortitur effectum de præsenti, sed confertur in
tempus matrimonij, vt puta si vir cōfitetur animo donandi, re
cepisse in dotem mille, cum tamen in veritate nihil perceperit,
tunc non valet ista donatio, quia dos non potest sine matrimo-
nio constitui. vt in cap. & si necesse. de dona. inter vi. & vxo. vnde
videtur collata ista donatio in tempus matrimonij, quo tempo-
re donatio est prohibita inter virum, & vxorem. vt suprà de do-
na. inter vi. & vxo. ca. fi. per hoc sentit glo. quod in casu huius ca.
deberet fieri donatio priusquā cōtrahatur matrimoniū sed cerrè
glo. videtur erraſſe, quia nō esset puta donatio, cum teneatur ad
h oc ex debito, & in necessitatibus nullus est liberalis. ff. de ali. &
cib. leg. l. j. Item facit text. dum dicit, dotabit eam. & sic satis est
k quòd cōsiteatur se habere dotem nomine mulieris puta mille, k
sed in alijs casibus poterit procedere dictum gl. vt in l. j. & l. quod
sponsæ. C. de dona. inter vj. & vxo. & quod ibi not. quod limita
vt no.

ADDITIONES.

a ¶ Si seduxerit. Pro intellectu huius decretalis vide omnino qđ
singulariter scripsi post Ant. in cap. tua. in princ. de sponsalibus. &
vide tex. in c. tua. & in c. denique. 39. quæstio. 2. & quæ hodie sit
pœna adulterij. vide latè per Salic. in l. quamuis. la. 2. C. de adul. &
quæ hodie sit pœna stupri, & de iure ciuili. & de iure canonico.
vide latè per Sal. in l. eum, qui duas. C. de adul. vbi allegat istum
tex. & adde Ant. in ca. tuæ. & quod de hoc scripsi de procura. & d
vtraque quæstionum prædictarum, & quæ etiam pœna sit im
ponenda in incestu. vide glos. magistram. in l. si adulterium. cum
incestu. §. j. in verbo puniatur. ff. de adul. quæ autem sit pœna pro
stituentis mulierem sibi subiectam vide text. in l. fidelissimę. C.
de captiuis & post. reuer. & in l. si lenones. C. de episc. aud. & in l.
tutor. §. fin & ibi optima glo. ff. de p gn. act. & in l. si quis sub hoc
pacto. ff. de contrah. emptio & l. sed & si hac. §. si prostituta. ff. de
in ius voc. de nefandissimo autem vitio sodomitico nihil hic scri
bo, quia satis latè scripsi post Ab. in c. clerici. §. de excess. prælato.
de Bellentzin.

b ¶ Decepit virginem. Verbis blandis, protio, promissionibus, vel
lenocinio, ita not. in l. j. §. fi. de extraord. crimin. Bal. in l. raptores.
ad fi. ver. vltimo no. C. de episco. & cle. & Ang. Aret. in suo tract.
maleficiorum. in versic. in adulterium. Ang. in auth. de lenoci. §.
sancimus.

c ¶ Sed hoc intellige vbi à principio non adest voluntas puellæ,
sed dolosa persuasione inducitur. nam mulier decepta pro non
volente habetur, quia dolosa persuasio, est plus quam coactio,
vt ff. de lib. hom. exhib. l. 2. §. si quis volentem. & ff. de seruo corr.
l. j. §. persuadere. & hoc modo procedit reg. in d. l. scienti. & in l. j.
C. de rap. virg. secus vbi dolosa persuasio non probatur, vel non
præsumitur: quia tunc consensus puellę amouet iniuriam, vel do
lum, ita dicit Dy. in d. reg. scienti. & Cy. in d. l. vn. in 3. opposit. C. de
rap. virgi. & sic hoc casu non habebit locum depositio, nec pęna
illius l. nec horum capitulorum, scilicet illius c & seq. licet posset
puniri pœna stupri, vt in l. inter liberas. & l. stuprum. ff. de adult. &
adde Ang. in auth. de lenoni. §. sancimus. vbi dicit quòd si stat sta
tutum quòd si quis adduxerit fœminam inuitam puniatur pęna
capitis, si verò volentem pœna centum ducatorum. si quis pecu
niam dederit mulieri, dicitur deduxisse inuitam, & sic debet pu-
niri pœna capitis, pro hoc facit text in præl. l. vn. prope fin. C. de
rap. virg. Sed tamen ego non puto, quòd prædicta interpretatio
habeat locum in statutis, quæ propriè sunt intelligenda, scilicet
de vera, & propria coactione. facit quod not. Bart. in l. j. §. j. ff. ad l.
Corne. de sica. tene menti dictum Ang. propter eius auctoritatem.
Alex. de Ne.

d ¶ Ista sunt verba Goff. & doct. in c. significasti. ꝛ. eo. Sed Do. Car.
ibi dicit quòd hæc differentia non est omnino propria. & sæpe
hæc verba accipiuntur promiscuè. Sed tu dic q hæc non fuit in
tentio huius c. sed debet intelligi propriè, s. q dormierit cū puel-
la in nocte, & eam defloraverit. Nā qui simul dormiunt in eodē
lecto, nec semper dormiūt, nec semper vigilāt. sed maiore parte
noctis dormitur. ideò dicitur hic quòd dormiat. Alex. de Ne.

e ¶ Sine dote. Vide Iaſ. in §. fuerat. inſt. de action. Ang. de Arimi. in
tract. maleficiorum. Ange. de Are. in versi. che mę hai adulterato
la mia dona. Seb. Sap.

f ¶ Item si dotem exigeret propter inopiam viri, vt plenè dixi in
c. per vestras. de donat. inter vir. & vxo. Alex. de Ne.

g ¶ Butr. addit q etiam considerandа est qualitas puellæ, ſ. an sit vi
dua, vel virgo. alleg. l. pen. cum ibi not. C. de episco. audi. Alexan-
de Ne.

h ¶ Eam dotare. Adde eundem. consilio xj. & 65. vbi in facto consu-
luit.

h ¶ Eam dotare. An pater teneatur dotare filiam quæ nubit sine ip
sius consensu. adde hic quòd not. domin. Nicol. in cap. accedens.
de procurat. & per dom. Abba. in c. cum causa. de raptor. de Bel-
lentzinis.

i ¶ Istam opinionem Bar. etiam secutus est Ab. Sic. in c. accedēs. de
procu. & in c. j. de despons. imp. Sed in c. cum causa. ꝛ. de raptu. ad-
ducit aliquas rationes contra hanc opin. quas ibi videbis. & di-
cit q de rigore non procedit opinio Bar. tamen est æqua, tu dic
vt plenè dixi, de despons. imp. c. j. Alex. de Ne.

k ¶ Istud etiam sensit Goff. cum quo transit Io. And. & Do. Car. qui
dicit quòd gl. impropriè loquitur de donatione, cū seductor ad
illam compellatur, & in necessitatibus non sit liberalitas. ff. de a-
dim. leg. l. rem legatam. Alex. de Ne.

8 ¶ † vt no. Bar. in l. si diuortio. ff. de verb. obl. Et de hoc est glos. ord. quæ est fin. in l. si voluntate. C. de do. promis. nam si vxor es-
set de nobiliori genere, tunc posset aliquid dari, & dos augeri, qa
a illa non est pura donatio, sed remuneratiua, avt acquirat sibi ami
cos potentioris generis: & inter virum, & vxo. nuda donatio est
prohibita, & non remuneratiua, quod no. quia facit ad multa q
maritus posset donare vxori, & econtra præcedentibus alijs me-
b ritis. b ¶ In gl. 2. in fi. si vir contrahit cum puella, & si constituit
sibi dotē cuadit pœnam alias autem punitur, vt in ca. seq & hoc
intelligе de iure canonico: de iure autem ciuili aliter punitur, &
arctius. vt in c. seq. quod no.

ADDITIONES.

a ¶ Remuneratiua. Vide multa alle. per Iaſ. in l. ex hoc iure. colu. 7.
ver. tertius effectus. ff. de iusti. & iur. & in l. si non sortem. §. liber-
tus. col. 3. ver. secundus effectus. ff. de condi. indeb. Sebast. Sapi.
a ¶ Remuneratiua. An valeat pactum cum vxore, si maritus con-
stituat se habere mille nomine dotis, quæ tamen sibi data nō fue
runt, & de hoc vide per Flo. in l. qui testamentum. ff. de proba. &
per dominum Bart. de Salic. in authe. sed si necesse. C. de donat.
ante nupt. & vide omnino per Imol. in l. si constante. in princ. in
antepen. col. ff. sol. matr. & vide Ang. consi. suo. v. & consi. 143. &
adde hic quæ plenissimè scribit Io. de Imo. in l. si socer. in §. Lu-
cius. ff. so. marri. & vide Io. de Imo. post Bart. in l. pe. §. si vir. ff. sol.
matri. Cyn. in l. 1. col. fin. C. de priuil. dot. Et vide tex. in l. si ego. §.
dotis. ver. planè. ff. de iur. dotium. Vide glos. singularem in l. spon
sus. §. circa. super verbo, Animum. ff. de dona. inter vir. & vxor. &
Bal. in l. papinianus. eo. tit. Et vide omnino Angelum in authen-
tica: de non elig. secūdò nuben. §. finali. collatio. 1. Item vide om-
nino circa hoc elegantem quæstionem quā ponit Io. de Imo. la-
tè post Bar. & Ange. in l. 1. in prin. ff. de his, quæ in testa. delen. Et
q non valeat talis confessio de receptione inter coniuges, quia
præsumitur facta animo donandi, quod est prohibitum, vt tenet
Bar. in l. diuortio. ff. de ver. obli. Et allegat l. j. C. de dona. ante nup.
idem tenet Barto. in d. l. Papinianus. ff. de dona. inter virum, & v-
xo. & Bar. in l. 2. §. in edictum. ff. si cert. pet. & Bar. in l. Titia. §. cum
quis. de leg. 3. & Bal. latè in d. l. j. C. de dona. ante nup. & in l. 1. C. d
inof. donat. pro quib. facit quod notat Bar. in l. si forte. circa fi. ff.
de Cast. pecul. & quod notat Io. And. in add. Spe. in tit. de reb. eccl.
non alienan. alia in hoc passu fuit opinio q tenuit Io. And. in ad
dit. Spe. in tit. de dona. inter vir. & vxo. sequendo opi. Alberti Ga-
lerti cum qua opinione transeunt Bal. & Ange. in l. penu. §. mu-
lieres. ff. solu. matr. pro qua opin. facit quod notat Cyn. in authē.
sed nouo iure. in 4. q. C. de dona. ante nuptias. tertia fuit opinio
in hoc passu quā ponit Ioan. de Imo. in d. l. si diuortio. ff. de ver.
ob. quam tenet Dyn. in consilio suo incip. quæritur vtrum instru
mentum dotis, & Ang. in consi. suo. 5. incip. Andr. Ioannis de vul
tera. & Bar. in d. authen. iam necesse. C. de don. ante nuptias. Et de
hoc etiam vide per do. Anto. in c. si cautio. in 5. col. in vers. fallit se
cundò. de fide instru. vbi ad hoc Spe. in tit. de confes. §. nunc vidē
dū. vers. sed quæ differentia. & q valeat talis confessio facta à ma
rito de receptione dotis, ad hoc vt vxor possit agere hypotheca
ria cōtra tertium possessorē tenet Bar. in l. assiduis. C. qui pot. in
pigno. habe. quid aūt si ista confessio fiat à marito in extremis le
gante vxori, & sit iurata, an præiudicet, vide omnino per Imo. in
repet. c. cum cōtingat. in c. charta. in 3. col. illius chartæ, & copio
sè in repertorio Auditoris in verbo iuramentū. in 17. q. de Bellēt.
b ¶ De hoc dixi ibi in nonnullis locis, præsertim in c. gemma. de-
spon. vbi etiā. Abb. Sic. h. d. Sed nunquid istud c. habeat locum in
desponsata, dic q nō, vt in c. statutū. & in c. si quis desponsatam.
27. q. 2. qđ intelligit But. de desponsata alteri, q rapienti, & per ver
ba de præsenti: secus si per verba de futuro. Sed scias q Inn. dicit
in hoc c. esse casum specialem, in quo quis compellitur ad matri
monium ꝛhendum. & hoc pp delictum suum. simile in c. seq. Sed
Host. dicit q si Inn. intelligit de coactione causatiua bene dicit,
sed si de præcisa, tunc malè. & ꝛ ipsum est c. seq. Sed dic q Inn. est
intelligendus, vt primò dixi. & maximè: qa allegat c. seq. quia qs
est intelligendus fm iura quæ allegat, vt dicit Bart. in l. non solū.
§. si liberationis. ff. de lib. leg. quomodo autem cognoscatur coa-
ctio causatiua à præcisa, vide meliorem tex. qui sit in iure in cap.
maiores. §. item quæritur. de bapt. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Stuprans virginem si non vult ipsam in vxorem, corporaliter punitur vltra dotem. 3.*
Ius canonicum in omnib. in quib. contrariatur iuri ciuili, ob seruatur in ter ris eccle siæ.
2 *Ius ciuile seruatur in terris imperij indistinctè, vbi eius obseruantia non in ducit peccatum.*
4 *Clericus d. florans virginem, debet cogi ad dotandam ipsam.*

1 *Stuprum per vim commissum quomodo punitur, tam secundum leges, quàm secundum canones.*

CAP. II.

1 PERVENIT. † Summatum est suprà in c. proxi. Casus lite
ralis. Quidam Felix nomine decepit quandam virginem stu-
pro. qualiter sit puniendus. respondet papa, si hoc verum est secū
dum legem debet puniri. tamen aliquantulum temperet pœnā
legalem, statuens, vt aut illam in vxorem accipiat, aut si noluerit
corporaliter castigetur, & à communione sacramentorum pri-
uatus in monasterium detrudatur ad pœnitentiam peragēdam,
nec inde recedat sine licentia. Ber. ¶ No. i. q desponsans virginem
compellitur omnino contrahere cum ea. sed si non vult contra
2 here punitur, vt hic habetur. ¶ † Secundò colligе papam posse
mollire, & moderari duritiem, & rigorem iuris ciuilis, quod vi-
a detur procedere in suo tantum foro. a nam in foro ciuili seruа-
bitur sua lex, ex quo nullum ex eius obseruantia imminet pec-
catum. vt not. gl. fi. in reg possessor. de reg. iur. lib. 6. & sic videtur
q hoc, & sequens habeat tantum locum in terris temporaliter
subiectis ecclesiæ. sed in terris imperij seruabitur ius ciuile, de
b quo glo. b ¶ † Quæro ad declarationem literæ nunquid indistin-
8 ctè iste in monasterium detrudi debeat, si non vult cum ea con-
trahere. Inno. tenet q fit detrusio, si non vult dare dotem. arg §.
c. proxi. sed non declarat an sufficiat dare dotem ad euadendum
omnes pœnas: nec doct. aliter declarant. sed puto q sola dotis
constitutio, non sufficiat, cum teneatur eam dotare, & ducere in
vxorem, sed si non vult contrahere, debet eam dotare, & etiam
corporaliter castigare. sed detrusio poterit vitari secundum illā
opi. Inno. non enim delictum sufficienter videtur punitum, ex
constitutione dotis, quia persona puniri debet quæ deliquit, &
c non bursa. c ¶ † Ex prædictis potest colligi pœna clerici defloran
4 tis virginem. & dicit Ioann. Andr. magistrum suum dixisse q cum
ipse non posset eam ducere in vxorem deberet corporaliter fu-
stigari, vt hic. arg. in ca. 3. de calum. ego puto q poterit compelli
ad constituendam dotem, quia contractus matrimonij non ca-
dit in eum, tamen dotis constitutio sic. cum quasi pro interesse
mulieris ista pœna sit statuta, & clericus bene potest puniri pe-
cuniariter maximè pro interesse alterius. vt in ca. finem. de do. &
contu. de off. ordin. dilectus. & de pœn. licet. Item hoc delictum
est sufficiens ad depositionem iuxta ea quæ plenè dico. de iud at
5 si clerici. ¶ † In glos. j. ibi, vt relegetur. Dic etiam q publicatur di-
midia pars bonorum suorum, vt habetur in loco infrà alleg. per
glo. & hoc quando persona est honesta, si vilis subiicitur verberi
bus, vt in gl. quilibet tamen punitur capite si violentiam intulit,
& hoc de iure ciui. de iure autem canonico procedunt ista capi
tula. ¶ In glo. 2. in fi. hoc procedit quò ad terminos huius c. quia
ista capitula loquuntur tantum de virgine, sed quo ad alia dispo
sitionem stuprum committitur nedum in virgine, sed etiam in
vidua honesta, & cum paupere. vt l. inter liberas. §. j. & le. stuprum.
ff. eod. d

ADDITIONES.

a ¶ Tantum foro. Adde istū in c. si duobus in princ. ꝛ. de appe. eun-
dem, & ibi Ant. de But. & Mod. in cap. clericus. ꝛ. de iudic. Pau. de
Castr. consi. 278. & Alex. consi. 176. vol. 2. & consi. 6. vol. 2. Zach.
b & eadem dicit D. Car. & dicit se in facto ita respondisse. Ale. de N.
c ¶ Sed ego puto q mens huius cap. sit q nisi contrahatur matri-
monium, q patietur pœnam temporalē. & detrusionem in mo-
nasterio. moueor, quia vt patet in c. præced. obligatur ad duo, sc.
ad contrahendum matrimonium, & ad dotandum. si ergo non
contrahit matrimonium imponetur huius ca. pœn. aut si nolue
rit debet pati pœnam corporalem, & detrusionem in monaste-
rium. Vnde si non contrahit matrimonium, quicquid aliud fa-
ciat non euitat pœnas. Doct. tamen communiter transeunt cum
Inn. f. vt dotādo nullam aliam patiatur pœnā, vnde etiā pœnā cor
poralē non patitur secundum Doct. Alexa. de Neap.
d ¶ Sed aduerte, pro declaratione tex. sine perceptione, &c. in fin.
Nam secundum Host. intelligi potest duobus modis. & primo si
ne perceptione, i. sine reuocatione. quia ad tempus agit hanc pę
nitentiam, & hunc intellectum sentit hic glo. fi. Secundo modo
intelligitur, q perpetuò remanebit in monasterio ad pœniten-
tiam agendam, nec exibit sine licentia superioris. Sed primus in-
tellectus magis placet Host. & cum ipso transit Ioa. An. Sed Do.
Card. dicit quòd secundus intellectus magis sibi placet, scilicet,
vt non exeat donec renuit contrahere cum stuprata. Sed pro cō
cordia ego sic dicerem, quòd aut nulla est spes quòd possit indu
ci ad contrahendum matrimonium, & procedit prior intellect⁹.
aut subest spes, & tunc procedit secundus intellectus, qui magis
congruit literæ. Alex. de Ne.

Universidad de Navarra Biblioteca

SVMMARIVM.

2 *Maritus non debet vxori fornicanti necessaria ministrare, nec cum ea habitare, alias erit particeps criminis.*
2 *Miserandum non est illius, qui impunitatem delicti magis consuetudini, quàm emendationi imputauit.*
3 *Debet, licet verbum de sui natura importat necessitatem, sed aliquando importat honestatem.*

CAP. VIII.

a SIVIR.a Maritus retinens adulteram coniugē nō peracta pœnitētia participeps est delicti, secus si egit pœnitētiā, nō tamē dēt eam sæpe recipere. Distinguitur. Secundū mēbrum ibi, q̄ si. ¶ Casus literalis. In concilio Arelaten. quærebatur de pœna mariti retinentis adulteram cōiugem, peracta pœnitentia, & respondetur quòd si vir scit vxorem deliquisse quæ non egit pœnitentiā: sed permanet in fornicatione, & steterit cum illa, reus erit peccati illius. si verò mulier pœnitentiam egerit, & voluerit ad virū reuerti, qui eam propter peccatum suum dimiserat, debet eam re-
1 cipere, sed non sæpe. B. ¶ † No. j. q̄ maritus retinēs vxorem persuerantem in adulterio peccat. nam videtur quasi leno vxoris.
2 & facere causa quæstus. ¶ † Item not. non esse parcendum ei. q̄
b deliquit pluries. b nam delicta impunita trāseunt in exempla, facit opti. l. ij. C. de episc. audien. non enim est misserendū illius qui impunitatem delicti magis cōsuetudini quàm emendationi imputauit. Sed quia tex. hic loquitur in viro sciente, dubitatur qd in ignorante. communiter tenetur q̄ tunc non habet locū hoc c. quia peccatum non cōmittitur sine voluntate, & ignorās non consentit. xv. q. j. in princ. & hoc verum quò ad culpam, sed bigamiā contrahit. 34. dist. si cuius. & no. in cap. 2. de biga. vbi de hoc. Item dubitatur nunquid maritus possit vxori manēti in fornicatione necessaria pietatis causa tribuere, dicunt doct. q̄ sic. sed debet secum maritali affectione adhærere. Ego dicerem oppositū: quia forte administratio necessariorum dat sibi causam permanendi in peccato. nam vtilius esuriēti panis tollitur, q̄ si de cibo
c securus iustitiam negligat. v. q. v. in c. non omnis. & male meriti egestate debent laborare. vt le. bona fides. ff. depo. ¶ † In glo. in
3 ver. debet. in fin. Not. q̄ verbum debet importat honestatem, &
d non necessitatem. concor. c. j. de despon. impube. sed regulari-
e ter vbi materia est indifferens importat necessitatem. ita dicit gl.
f no. in clc. attendentes. de statu reg. quam no. bene pro statutis. f

ADDITIONES.

a ¶Si vir. *Vide* sanctum Thomam in 4. senten. distin. xxxiij. q. 2. art. 2. in fine, vbi ponit an liceat marito vxorem repudiatam sibi reconciliare. De quo vide textum, & glo. in c. j. cum multis cap. sequentib. xxxij. q. j. *Item* q̄ vir possit licitè admittere vxorem adulteram, dummodo sit correcta de peccato, qui alias videretur fauere eius peccato, disputādo concludit beatus Thomas in quarto sent. dist. xxxv. q. j. articu. 2. vbi omnino vide. *Item* q̄ vir propria authoritate possit sibi reconciliare vxorem ab eo separatā propter adulterium, determinat sanctus Thomas in quarto senten. dist. xxxv. q. j. art. vj. *Item* vide Domi. in c. si vnus. in j. col. ver. porro. & videtur. xxxiiij dist. Tu declara istum textum per textum in l. sine metu. & in l. castitati. C. de adulte. de Bellentz. nis.
b ¶Pluries. Vide Bald. in l. 3. C. de epis. aud. vbi per illum tex. in fi. dicit post Guil. de Cug. q̄ qui geminat delictum, non debet sperare de venia. & dicit Bal. in c. de appellationibus. §. de appella. q̄ non est parcendum assuetis delinquere. Sebalti. Sapia.
c ¶Vnde Paul. de Castro, in auth. sed nouo iure. C. de ser. fug. dicit quòd stante statuto quòd ter committens furtum debeat furca suspendi, si quis de primo, & secundo furto fuerit conuictus, nihilominus est suspendendus pro tertio: quia, propter consuetudinē, debet magis puniri pro hoc facit text. in l. capitalium. §. solent. ff. de pœn. *Alex.* de Ne.
d ¶Opinio Host. & Docto. procedit quando ex hoc vxor non magis committit adulterium, imò præsumitur q̄ debeat se corrigere cum videat maritum sibi non adhærere affectione maritali, licet ministret alimenta. Opinio autem Abb. procederet, quādo ex hoc efficeretur audacior ad committendum adulterium, & hoc modo loquuntur iura per eum allegata. pro hoc facit xxxij. q. 7. apostolus in fi. *Alex.* de Ne.
e ¶Concor. c. j. Adde quod ibi no. in apo. ad istum in fin. in apo. in ver. importat honestatem.
f ¶Et idem dicit glo. in c. proposuit. de appellat. *Alex.* de Ne,

SVMMARIVM.

1 *Præsumptio violenta sufficit ad probandum adulterium, & huiusmodi quæ directè probari non possunt.*
2 *Maritus accusans vxorem de adulterio an subscribet se ad pœnam talionis, & an sit necessarius libellus.*
3 *Separatio thori permittitur propter crimen sodomiticum, vel manualem pollutionem.*

CAP. IIII.

a b MARITIS a Breue est, vel potest sic summari. Maritus q̄pter suspicionem b potest accusare vxorē de adulterio. & i accusando præfertur cęteris. h. d. Non diuiditur nec aliquid not. Casus literalis. In cōcilio Parisien. quęrebatur si sola suspicio sufficit ad accusandum mulierē de adulterio. Et respondetur q̄ maritus ex sola suspicione accusare potest vxorē suam de adulterio,
1 & ipsi plus cæteris permissum est. Ber. † *In* gl. ij. ibi, violentas. nam
c violenta præsumptio c sufficit ad condemnandum. vt in c. in literis. & in c. afferte. de præsum. maximè in adulterio, & fornicatione, cum directè probari non possunt, quia non cadunt in casum
d testis de test. prętera. d ¶ † In gl. ij. in fi. de hac, an hodie maritus
e se subscribere debeat e ad pœnam talionis, cū accusat vxorē de adulterio, & an libellus sit offerendus. dic, vt in l. miles. §. fexagin
f ta. ff. de adulte. & c. tuæ. alle. in gl. f & potest intelligi iste tex. secūdum doc q̄ admittuntur mariti plus cæteris, quia possunt accusare ad separationem thori. & ad hunc effectum nō admittuntur
g alij cū eo si nō interfit, sed ad pœnā legalē insti gēdā admittitur
h qlibet idoneus, vt in l. si maritus. la. j. ff. eo. & sic pōt intelligi iste tex. g ¶ † Inn. q̄situit 3. & 10. an hic nūquid sicut pp adulterium separatur

ADDITIONES.

a ¶Maritis. aliud priuilegium, quod habet maritus accusans vxorem de adulterio ponit Spe. in tit. de accusa. j. circa princ. vers. fallit, hoc autem in marito. item vide quod habetur in tex. & gl. in §. alij. item quanto tempore duret facultas accusandi de adulterio, vide per d. Abb. post doc. in c. cum haberent. in 3. notabili. de eo, qui duxit in matri. & quod ibi notaui. Item quanto tempore duret facultas accusandi de adulterio iure mariti, vide text. & gl. in l. iure mariti. C. de adulter. & tex. in l. mariti. §. sex mensium. & in §. quinquennium. ff. de adulter. ttē illud, quod dicitur iure mariti posse accusare vxorem, de adulterio limitat multipliciter. & declarat tex. in l. si vxor. per totam illam. ff. de adulter. & text. in l. miles. §. quærebatur eo. tit. & tex. cū gl. in verbo, eius. in l. propter violentiam. C. de adulter. & adde quòd maritus non solùm potest accusare vxorem de adulterio iure mariti, sed etiam adulterum, casus est in d. l. propter violentiam. & in gl. in l. quāuis adulterij. in verbo, oportet. C. de adulter. item vide gl. & quod ibi latè scripsi post eam. in ca. discretionē. de eo, qui cognouit consang. vxo. suæ. de Bellentz.
b ¶Suspicionem. Ad idē tex. in l. quamuis adulterij. C. de adulter. de Bellentz.
c ¶Violenta præsumptio. *Adde* Alex. post Bar. in l. 2. §. fi. ff. eo. & in l. capite quinto. versi. circa hanc legem. eo. tit. & in l. ait lex. in fi. princip. eo. tit. & plenè per istum in c. prætereà. in j. column. de testi. & in c. ex literis. in fin. de præsum. & in c. tertio loco. & ibi dixi in apost. ad eum. col. 2. in prin. §. de proba. Et an per testes videntes successiuè per foramen, vide gl. 3. q. 9. c. nihilominus. in vers. simul. quòd sic. Zacharias.
d ¶Sed aduerte, Doct. in d. c. afferte dicunt q̄ ex præsumptione violenta, quis non potest condemnari ad pœnam mortis, & hoc voluit gl. in c. inter. in gl. fi. de purgat. cano. Sed vtrùm sit verum, dicam ibi. Sed quantum ad nostrum propositum dic, quòd si quis in camera reperitur osculans, vel amplectēs mulierem, quòd ex hoc surgat violenta præsumptio ad probandū adulterium: etiam si ageretur ad pœnā capitis, vt voluit Bar. in l. capite quinto. ff. de adulte. sufficit. n. q̄ sit in reb. venereis: & quæ sint res venereæ, dic, vt per gl. in l. quod ait. ff. de adult. *Alex.* de Ne.
e ¶An maritus subscribere debeat. Adde de hoc dicto, & an adultera perdat dotem, si vir se non subscripsit. Paul. de Cast. consi. 117. & Spec. in tit. de excep. §. dicto pro dilatoriis. ver. item quæritur eccl. vbi concludunt quòd non perdat dotem hoc casu.
f ¶Et cōis conclusio scribentium est q̄ sic. & probatur in d. §. 60. & dic quòd libellus vel in causa appellationis vel in causa principali potest offerri iudici: dum tamen pars non citetur, etiam die feriata in honorem Dei. de quo per Doct. in c. fin. de iudi. & in c. fi. de feriis. *Alex.* de Ne.
g ¶In quibus autem consistat ius mariti in accusando vxorem de adulterio, dic, vt per glo. 3. q. 4. §. aliquando. & plenè habetur in c. tuæ. de procurat. *Alex.* de Ne.
h ¶Adulterium. vtrum pp vitium Sodomiticum mariti, vxor petere possit separationē thori. vide quod de hoc latè notaui. post In no. in c. j. §. eo. de Bellentz.

separatur coniugium quòd ad thorum, ita & propter crimen sodomiticū. Inn. dicit q̄ non. nam propter nullum crimen separari debet matrimonium quòd ad thorum, excepto crimine adulterij, nisi maritus ad illud peccatum trahere vellet. 28. q. j. idololatria. & sic intelligunt ca. omnes causationes. 32. q. 7. & ibi etiam ponit quid de pollutione manuali. & fuit hæc opinio ipsius glo. in d. c. omnes causationes. vbi glo. transit allegando aliqua iura pro, & cōtra. sed Hug. & Lau. tenuerunt oppositum. & idem Ioan. cal. hic. & Arch. in illo cap. omnes. & d. Ant. hic, quia nomine adulterij, seu fornicationis comprehenditur omnis illicitus coitus. 32. q. 7. c. non solum. ea. causa, & quæstion. 4. meretrices. & hanc veriorem puto. nam maior iniuria infertur matrimonio ex nefando crimine contra naturam quàm ex crimine naturaliter commisso. cum autem Christus dixit quòd ex causa fornicationis licitum est vxorem dimittere. videtur intelligere de qualibet fornicatione. nam satis videtur fornicari iste in corpus suum. & ista
à videtur opi. communior. a

ADDITIO.

a §• *Istam* opin. tenet etiam Raym. in summa, in 4. parte, in tit. de testib. & numero testium tam in matrimonijs, quàm in alijs. §. itē credo. qui dicit quòd propter vitium prædictum vxor virum, & vir vxorem potest dimittere, cum nō iudicentur ad imparia. Sed D. Car. hic dicit quòd opinio Inn. communiter tenetur, & ipse cum ea residet, dicens q̄ sufficit q̄ de vitio sodomitico non inuenitur expressum, quòd ob hoc vxor potest virum dimittere. dicit tamen q̄ aliter punitur, scilicet vltimo supplicio secūdum leges, vt not. in c. clerici. de excess. prælat. & sic in effectu, vxor eum dimittet. Sed ego puto, q̄ opinio q̄ tenet Abb. Sic. sit communior: quia à plurib. doctor. tenetur, vt vidistis. Item q̄ sit verior probat in d. c. meretrices. 32. q. 4. & q. 7. non solùm. vbi dicitur q̄ diu vixit vir, licet adulter sit, licet sodomita, licet flagitiis omnibus coopertus, & ab vxore pp hæc scelera derelictus, maritus tñ est reputandus, cui alterum accipere nō licet: & not. q̄ ille tex. qñ maritus est inuolutus omnib. criminib. & qñ aliquo particulari, vt quia sit adulter. vel sodomita, & tamen ille tex. dicit q̄ in omnibus casib. ibi expressis potest thorus separari. Aduerte tñ q̄ si maritus hoc vellet exercere cum vxore fm omnes posset peti separatio thori: quia diceretur eam trahere ad mortale peccatum.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos de adulterio infamatus debet se purgare, alias ab officio suspenditur.*
2 *Ecclesia debet reconciliari si in ea fuit semen emissum, & coitus perpetratus, & hoc verum quando est publicum hoc, si verò occultum, non requiritur reconciliatio, quæ potius fit ad terrorem, quia ecclesia cum sit sancta non polluitur.*
Mala quæ insurgunt ex publico crimine sacerdotis.
3 *Deficiens in purgatione, an puniatur semper vt conuictus.*
4 *Mulieri asserenti se commisisse adulterium cum aliquo non creditur.*
Vni soli, non creditur quantumcunque idoneus sit.
Mulier an, & quando possit testificari.
Allegans turpitudinem suam, auditur ad vitandum peccatum.
5 *Sacerdos potest pandere delictum sibi confessum, ex consensu confitentis.*
6 *Probatio contra vnum, ex plurib. inculpatis de eodem crimine, non facit fidem contra alios.*
7 *Confessio socij criminis non est sufficiens causa ad causandum infamiam.*

CAP. V.

1 SIGNIFICASTI. † Sacerdoti de adulterio infamato indi-
a citur purgatio, a quam si præstiterit in officio dimittitur: aliàs ab ipso suspenditur. sic communiter summatur, sed ista summatio continet in se dubitationem. vnde summo sic: videlicet, *Ad* solam mulieris confessionem asserentis se commisisse adulteriū cum sacerdote non debet sacerdos puniri, sed sibi infamato potest indici purgatio. q̄ si præstiterit absoluitur. deficiens verò suspenditur ab officio. Secunda pars ideó q̄. Casus literalis. Quidā presbyter in ecclesia dormiuit cum quadam coniugata, tandem tam mulier, q̄ presbyter illi confessi fuerunt huiusmodi peccatū cuidam sacerdoti, qui postmodū publicè hoc detexit episcopo diœcesano, s. se & illum cuidā sacerdoti huiusmodi delictū confessos fuisse. Et hoc ipsum idē sacerdos in præsentia epi dixit nomē adulteræ celans, sed sacerdos ille, s. adulter hoc negabat: mu
liere in sua confessione perseuerāte quæ fuit eps à Papa quid su
per isto negotio fieri debeat. Mandat pa. quatenus condignā pœ
nitentiam mulieri iniungat, & ecclesiam per aspersionem aquæ
recōciliare procuret. & quia presbyter ille super hoc infamatus
erat, ei purgationem indicat secundum quod sibi visum fuerit,
cum quinque vicinis presbyteris, de quibus non sit verisimile
quòd debeant deierare, ne populus in eo scandalum patiatur. &
ne alij ad similia prolabantur. si autem se purgare poterit in offi
cio ministrare permittat. alioquin ab officio suspendat eundem
2 Ber. ¶ † No. j. q̄ ex seminis emissione potius ecclesia, & eget
reconciliatione, non solum cum à principio est publicum, sed
etiam cum ex postfacto venit in notitiam. vt hic. Si verò delictū
semper esset occultum, non est necessaria reconciliatio, quia in
veritate ecclesia non polluitur, quia quę sancta sunt, coinquinari non possunt, de cohabi. cle. & mu. c. vestra, sed quò ad nos ad terrorem dicitur pollui. de quo vide gl. in ca. vnico. de consec. eccle.
b vel alta li. 6, b ¶ Item no. tria mala quæ insurgunt ex publico crimine sacerdotis. nam primo aliorum maximè laicorum corda
scandalizantur, secundò vituperatur officium, & ordo clericalis.
tertiò præstatur alijs materia, & licentia peccandi iuxta illud, Si
quis ex vobis peccauerit faciet delinquere populum, vt in c. magnæ. de voto. c ¶ † Vltimo not. casum, in quo deficiens in purgā
c do de adulterio suspenditur ab officio. Sed contra hoc. opp. nam
3 videtur quòd debeat deponi, quia deficiens in purgatione, punitur. conuictus, vt in c. accedens. de accu. sed conuictus de adulterio, debet deponi. vt in cap. cum non ab homine. de iud. ergo, &c. Sol. dicit Host. quòd iste potuisset gratiùs puniri. argu. de coha. cle. & mulie. c. si quis. 10. And. dicit q̄ vbi agitur ad certā pœnam, tunc deficiens in purgatione punitur, vt conuictus, sed vbi non agitur ad certam pœnam, tunc habet locum quod hic dicitur. vnde propter infamiam iste debet suspendi ab officio. si ergo in purgatione deficit satis est q̄ suspendatur. not. hoc dictum, &
4 limita, vt dixi in ca accedens præalleg. ¶ † Secundò opp. ex quo enim constabat ex confessione mulieris debebat iste sacerdos puniri. Sol. non sufficiebat sola confessio mulieris primo, quia mulier. j. de ver. sig. forus. secūdo, quia sola. nam vni soli non creditur quantūcunque idoneus sit, vt in c. licet. de test. terrio, quia erat particeps criminis, & confitebatur delictum suum, vt in c. j. de confess. & 3. de test. veniens. & si diceres, quare ergo audiebatur hæc mulier cum allegabat turpitudinem suam cōtra c cum
d super. de concess. præben. & l. de tutela. C. de in integ. restit. Sol. ratione peccati a hic auditur. Et an, & quando mulier possit testificari. vide in c. quoniam. & in cap. tam literis. §. de testi. ¶ † Vltimo
5 op. & videtur q̄ iste sacerdos cui mulier fuit confessa non debebat pandere delictum in pœnitentiam sibi cōfessum, & de certū, vt in c. omnis. de pœnit. & remiss. Sol. hæc fecit ex eo consensu
e mulieris, vt patet. ¶ † In gl. 2. in fi. dic q̄ illa iura parum faciunt:
6 quantumcunque enim plures teneantur ex communi delicto probatio facta contra vnum, q̄ plus est, non facit fidem contra alium: quia forte ille fuit conuictus ex falsis probationibus, vt le. denuntiasse. ff. de adult. vbi plus probatur q̄ etiam si mulier fuisset conuicta in iudicio per testes, talis probatio non sufficeret contra sacerdotem. quia res inter alios acta, &c. vide tamen ad materiam quod not. in c. pen. de re iud. & in l. sæpe. ff. eod. titul.
7 ¶ † In gl. pen. in fin. not. q̄ sola confessio participis criminis f non
f est sufficiens causa ad causandum infamiam, & ad indicendum purgationem ei, quē dicit esse participē. vide quod not. in ca. j. de confess.

ADDITIONES.

a ¶Indicitur purgatio. Vide do. *Abb.* in c. accedens. de accu. vbi alleg. pro sing. istum tex. *Andr. Barba Zacharias.*
b ¶Et nota istum text. quia hic est casus specialis, in quo infamia facit plenam probationem, imò in proprio crimine, nunquam autem in alienis criminibus. sed tamen in aliis casibus fama pōt facere plenam probationem. dic vt in capitul. illud de præsump. *Alex.* de Ne.
c §• Vnde criminis indulti crescit audacia, & facilitas veniæ vicē tantum tribuit delinquenti. l. dist. de lapsis. & 23. q. 3. & iustū. in fi. *Alex.* de Ne.
d ¶De quo omnino vide gl. in ca. inter dilectos. de dona. & in c. ex tenore. de conces. præb. & vtrobique per doct. & Bart. in le. alias. ff. de iureiur. *Alex.* de Ne.
e ¶Sed iste tex. potest duobus modis intelligi. Primò, q̄ iste sacerdos fuit inductus pro teste à muliere, quia sacerdos potest testificari q̄ quis est peccatum confessus, & quod de eo egit pœnitentiam, si à confitente in testem producitur, vt in c. nemo. de simo. & in ca. testimonium. de testib. Secundo modo potest intelligi, q̄ fuerit euocatus ad instantiam episcopi ex officio, sed cōfessionē mulieris reuelauit ipsa consentiente, alias non debuisset facere, vt in c. omnis. de pœn. & remiss. & pōdera istum tex. quod si duo de certo crimine confitentur sacerdoti, sacerdos ad instantiam alterius potest hoc reuelare dicendo, q̄ etiam alius fuit confessus commisisse crimen cum eo tacendo tamen omnino nomen, qd nota. *Alex.* de Ne.
f ¶Participis criminis. quando dictum socij criminis probet contra socium. vide Bar. Vero. in consi. 22. inci. quidam rustici. colu. 3. Angel. Aret. in tract. malefi. in ver. fama publica. in 4. charta ver. quæro an particeps. *Alex.* in consi. 69. in fi. in 2. col. *Seb. Sap.*

confess in l.f.C.de aceu.posset tamen tex.intelligi quando ex cõ
fessione mulieris infamia transiunt apud bonos, & graues viros, d
& imminebat scandalum cuitandum etiam sine alia infamia in
dicitur purgatio.vt in c.inter.de pur.cano.d ixi plenè in c.quali-
2 ter,& quando.y.de accusa.Abbas.

ADDITIO.

a §¶ D.Car.hic dicit quòd si constet infamiam esse ortam à dicto
mulieris, & eam esse malenolam non debet indici purgatio. de
quo se remittit ad clem j. de off ord. Sed tu omnino hic adde q̃
dixi in c.veniẽs in vlt.addit.ẽ,de accusat. vbi dico qui sint leues,
& an infamia orta à leuibus inducat purgationem.& sic declaro
illud quod hæc glos.dicit,& etiam illud quod D.Car.& Ab.Sic.
Alexand.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Propter adulterium potest episcopus loci ex suo mero officio excommunica re adulterum, & adulteram.*

2 *Adultera quando absoluitur ab excommunicatione debet abiurare adulte-rium id est ad eum non velle vlterius redire.*

3 *Agenti possessorio recuperandæ obstat exceptio defectus proprietatis noto ri, siue surgat notorietas ex facti euidentia siue ex confessione par tis etiam quod talis notorietas sit tantum super parte rei de qua agitur.*

4 *Vxori agenti ad restitutionem coniugis obstat exceptio adulterij notorij, vel per euidentiam rei.6.vel per confessionem partis, non autem p testes p bati.4.*

5 *Paria delicta mutua compensatione tolluntur,quando agitur ad priuatam vtilitatem,secus si ad publicam,vt ad infligendam pœnam legalem, vide distinctionem infra.nu.8.& 9.*

6 *Adulterium manifestum dicitur duobus modis,primo,si mulier adhæsit pu blicè alicui concubinario,secundo si habet filium cum alieno marito, vel si palam admittebat viros causa adulterandi.*

7 *Filius præsumitur ille qui est natus in domo in qua vxor,& maritus simul cohabitabant,etiam si probetur quod tempore conceptionis adulterabat.*

CAP. VI.

INTELLEXIMVS.Mulier petẽs restitutionẽ mariti,repel-
litur per exceptionem adulterij manifesti,nisi ipse vir adultera
tus fuerit,& probetur.vel summa sic,& generalius.Coniunx cõ
iugem de adulterio impetere non potest si & ipse adulterium cõ
misisse conuincatur.Diuiditur primò facti narratio:secundò iu-
dicis datio.ibi:quo circa.Casus literalis.Quidam S.nomine vxo-
rẽ suam à se remouebat,illa cũ alio adulterium commisit, dicẽ-
sanus episcopus hoc audiens eam,& adulterum excommuni-
cauit:quæ tandẽ adultero abiurato absolutione recepta coram
episcopo memorato virum suum sibi restitui postulauit,ille obie
cit sibi adulteriũ,& q̃ ab eo sponte recesserat,& ideò non debe
bat restitutionẽ petere,quia non valebat,q̃ mulier negans repli
cauit,scilicet q̃ & ipse fuerat fornicatus.ad hæc probanda testes
fuerunt inducti, & vir testes induxit ad reprobandũ testes mu-
lieris per quos adulteriũ viri probare volebat.quæsitũ fuit à pa
pa quid in hoc negotio fit agendum.Mandat papa diœcesano quate
nus ipsum recipere cõpellat eandẽ,nisi constiterit mulierẽ præ-
dictam adulteratã esse vel per euidentiã rei, vel per confessionẽ
mulieris cessante etiã probatione adulterij,quod vir dicitur cõ-
misisse.si autẽ constiterit de fornicatione mulieris cùm constet
viru adulteriũ cõmisisse,& paria delicta mutua compensatione
tollantur,nihilominus cõpellat eundẽ.vt eã recipiat,& maritali
effectu pertractet,nisi testes mulieris per quos viri adulteriũ est
probatũ fuerint reprobati,aliquin id est si constiterit de adulte
rio mulieris,& non viri,mulieri silentium imponatur.Ber.

1 ¶†Nota.j.episcorum loci posse excommunicare laicum propter
adulteriũ.nam,vt hæc litera innuit nõ ad petitionẽ mariti,sed ex
8 officio suo episcopus adulterũ,& adulteram excommunicatio-
ne astrinxit,& sic habes vnum casum in quo iudex ecclesiasticus
habet iurisdictionẽ super laicis,scilicet ratione adulterij & istum
tex.induco contra Io.And.in c.fi.de fo.cõp.li.6.vbi dicit ecclesia-
sticũ iudicem se non debere impedire de adulterio nisi quatenus
agitur ad separationẽ tori,hic enim nõ agebatur ad tori separa-
tionẽ,& nihilominus lata fuit excommunicatio in istos adulte-
ros,& nõ solũ in mulierẽ,q̃ recesserat à viro,sed etiã in adulte-
b rante secũ.quod est sing.no.facit.c.j.de offi.or.† Et ratio quare se
c impedit in istis casibus cõtra laicũ,& nõ in aliis criminibus po-
test esse,quia per istud matrimonium violatur quod est vnum de
septẽ sacramentis ecclesiæ,vt in c.debitũ,de biga,vñ quasi ipsum
2 sacramentum violatur pro hoc de foro cõpe.cum sit.¶†Nota q̃
adultera petens absolutionẽ ab excõmunicatione debet prius
abiurare adulterũ,id est cũ iuramẽto renũtiare promittendo de
non redeundo ampliùs ad eundẽ,& fit ista abiuratio, quando ri
d metur de reditu ad eundẽ d de quo in c.clericos.de cohab.cle.&
3 mu.¶† No.3.q̃ cõtra petentẽ restitutionẽ.cõiugis obstat excep-
tio adulterij manifesti.& sic petẽti restitutionẽ obstat exceptio
defectus proprietatis notoriæ.siue surgat notorietas ex eviden
tia facti,siue per partis confessionẽ contra quã agitur.concor. c.
significasti ẽ.de diuor & quod not.Innoc.de fil.presby.constitu
tus. Et no.hoc etiam pœcedere quando notorietas non est su-
per totali defectu ipsius iuris nã propter adulteriũ,non dissoluitur
matrimoniũ.in totũ,sed tantũ quò ad thorũ.32.quæsti.7.in
c.j.& tamen exceptio adulterij manifesti obstat petenti restitu-
d tionẽ facit c.ad decimas.de rest.spo.li.6.e ¶† Itẽ no.q̃ contra pe
4 tentẽ restitutionem coniugis potest obijci de adulterio notorio,
vel per euidentiam rei,vel per confessionẽ partis.vnde per testes
non potest ꝓbari ad impediendam restitutionẽ spolianti.& hoc
f ideò,quia spoliatio priuilegiata est, vt c fi.d ord.cogn.f¶†Vltri-
5 mò no.casum,in quo dolus cum dolo cõpensatur,& delictũ cũ
delicto & aduerte, quia hoc indistinctè nõ procedit.nã si agere
tur ad pœnã legalẽ infligendã.delictũ vnius nõ tollitur per pec-
catũ alteri,immò cuiuslibet delictũ pœna ꝺdigna puniri debet.
in l.2.si publico.ff.eod.facit c.multi.2.q.j sed iste text.procedit cũ
agitur ciuiliter ad separationẽ thori.& si agitur ad priuatam vti
litatem tunc paria delicta mutua compensatione tolluntur, vt ẏ.
g subijcia.g ¶ In gl.j.in fi.no.gl.& vide quod no.per gl. in c.signi-
ficasti.de diuor.& c.literas de rest.spo.& no.Inn.de reg.c.veniẽs.
Ratio huius gl.est,qa vxor recedẽs spõtaneè à viro,nõ pdit qua
si possessionẽ,quã habebat à viro, qa solo aĩo detinet talis quasi
possessio: vnde si rediens non admittitur,tunc spoliari vr. & qd
dixit in vxore,idẽ intelligas in marito:nã maritus & vxor in hoc
6 iudicantẽ ad paria,vt hic in tex.& in c.gaudemus.ẽ.de diuor. †In
gl.in ver.euidẽtiã.in fi.no.duos modos ꝓbandi adulteriũ manife-
stũ.Primus,si mulier publicè fuit adulterata, nõ tñ capias stri-
ctè verbũ publicè.s.oĩb.videntib.sit prostituta, sed intelligitur q̃
recedens à marito suo adhæsit publicè cuidã cõcubinario. nam
conuincitẽ publicè de adulterio,ex quo in domo hẽt alienum vi
h rũ in mẽsa & lecto,&c.vt in c.tua.de coha.cle.& muliere.Itẽ pos
set cõuinci de publicitate,si passim admittebat viros ad eã causa
adulterij.facit l.palam ff.de ritu.nup.& qd no.in c.cũ in diœcesi.
de vsu.

ADDITIONES.

a ¶Adulterã.Adde q̃ eodẽ libello nõ ꝑt adulter,& adultera accusa
ri.& stante statuto q̃ adulter possit torqueri,non ꝑt adultera tor
queri.vt voluit Bal.cons.280.4.lib.& vide Ro.sing.suis.fol.7.

b ¶Sed cum reuerentia iste tex.non facit ẽ Io.An.nam ipse loqui
tur,quando proceditur via ordinaria. nã vt quis non remaneat
in peccato,potest iudex ecclesiasticus excõicare iacentẽ in pec-
cato,nedum in crimine adulterij,sed etiam in quocunq; crimi-
ne,vt ab illo remoueatur,vt in c.nouit.de iudi.& in c.j.de emp.&
vend.tamen de q.10.An.dic,vt plenè habetur in c.cum sit.de fo-
ro compet.Alex.de Ne.

c ¶Non in aliis.Adde videndum l.u.Ro.sin.suis.fol.29.

d ¶Sed pro huius declaratione vide tex.& ibi not.in c.clericos.de
cohab.cler.& muli.Alex.de Ne.

e ¶Idem dicit But.hic.Alex.de Ne.

f ¶Sed Goff.hic in verbo.legitimã,ſubaudit,vel per testium legi-
timam probationem.Sed Do.Car.in 3.oppositione dicit quòd ẽ
petentem restõnem non obstat exceptio, nisi sit notoria vt in c.
significasti.de adult.quasi velit dicere q̃ quãdo non est exceptio
notoria non impeditur restõ,nec differtur,etiam si obijciẽs per
testes sit paratus incontinenti probare exceptionem. de quo se
remittit ad c.significasti.de diuor.vbi dixi.vide in c.literas. de re
stit.spol.vbi est bonus tex.Alex.de Ne.

g ¶De accusatione,§.j.vers.quid si te vocaui latronem. dicit quod
siue agatur criminaliter siue ciuiliter,paria delicta circa idem cõ
missa tolluntur mutua compensatione.Sed tu cõcorda, & dic q̃
quando agitur criminaliter si opponitur ante litẽ contestatam,
siue ante nomen receptum inter reos,tolluntur mutua cõpensa
tione:quia accusator repellitur ab accusatione, text.est in l.mu-
lier ff.sol.matr.& hoc modo procedit opinio Spe. Aut non op-
ponitur ante nomẽ receptũ inter reos vel ante litẽ contest.& tũc
non tolluntur delicta mutua cõpensatione,sed vterq; est punien
dus,& hoc modo procedit opinio Ab.Sic.& hoc casu loquitur
l.2.§.si publico.ff.de adul.Vbi Bar.Sed qñ agitur ciuiliter tollun-
tur mutua compensatione siue opponatur ante litẽ contestatã,
siue post.vt hic.& hoc etiam tenet Bar.in d.§.si publico. de quo
vide per Dy.in reg.in pari.lib.6.Alex.de Ne.

h ¶Et ibi gl.dicit idem in clerico tenẽre i domo mulierem suspe
ctam,quod tamen declara,vt ibi dicit Ab.Sic.Alex.de Ne.

a de vsu.a Secundus modus probandi si habet filium cum alieno
marito,intelligo hunc casum quando tanto tempore stetit se-
parata à viro,q̃ non potuisset concipere à marito, vt quia nunc
peperit,& est annus q̃ à marito recessit,vel maritus ab ea, tunc
b apertissimè probatur adulterium,b vt l.si ium.ff. de his qui sunt
7 sui,vel alie.iur.& ita intelligo istam gl.¶† Nam si in domo ma-
riti secum cohabitantis peperit filium:tunc ꝑsumitur filius ma
riti,vt in l.quia semper.ff.de in ius vocan.& in l.si vicinis scienti
bus.C.de nu.etiam si probaretur q̃ tempore conceptionis adul
terabatur pariter cum quodam alio,vt est tex.valde no. in l.mi-
c les.§.defuncto.c ff.eod.ti.quod not. & ratio,quia ex quo eodem
tempore pariter cognoscebatur à viro,& ab adultero, debemus
d fauore filiorum præsumere eum filium mariti,d& quia in dubio
debemus facere benignam interpretationem, vt in regula odia.
e de reg.iur.lib.6.cum si.e ¶† In gl.in ver.mutua compensatione.f
8 ibi dicitur.ẽ.de exce.dilecti.& ibi glo.clariùs loquitur quam fa-
f ciat hic Inno.tamen non tradidit perfectam, & claram theoricã.
Sed tu dic,clariùs,vt colligitur ex dictis legistarum. l. cum mu-
lier.ff.so.mat.& fuit de mente Inn.hic & gl.in præalleg.ca.dilecti.
licet non clarè loquatur,q̃ vbi excipiens de dolo certat de dãno
vitando:tunc non admittitur replicatio doli.& ita loquitur tex.
in §.marcellus.allegat.pro contrario.& ratio est,quia si admitte
retur replicatio doli elideretur exceptio,& actor consequeretur
præmium ex dolo suo,sed vbi excipiens de dolo certat de lucro
captando,tũc admittitur replicatio doli.& ita loquitur iste tex.
nam maritus excipiebat de adulterio ad lucrum consequẽdum,
videlicet, vt lucrum consequeretur lucrando dotem propter
adulterium,& vt consequeretur matrimonij separationem quò
ad thorũ, ideò admittitur replicatio mulieris de adulterio viri.
nam si non admitteret replicatio mulieris de adulterio viri: ipsa
remaneret in damno,& puniretur de adulterio suo & adulteriũ
viri remaneret impunitum,& lucraret maritus de adulterio mu
lieris,& non ẽ:quod esse non debet.Conclude ergo eandem es
se rationem in admittendo replicationem,& non admittendo:
quia semper animaduerti debet,vt non consequat vnus lucrũ,
& alter damnum.Sed diceres tu ẽ hanc theoricam facit: quia v-
xor debet excipere de adulterio ad lucrum captandũ,vc3 vt eua
dat pœnam delicti,sed dic q̃ illud propriè non est lucrum captã-
g dum,vc3 vt euadat pœnam delicti:sed euitatio damni.g†Sed op-
9 contra prædicta.& tex.videtur q̃ paria delicta non tollãtur mu
tua compensatione imò quodlibet per se puniri debeat:arg.in l.
quemadmodum,§.si nauis.ff.ad l.aquil.Sol.aut agitur criminali-
ter,& non tolluntur mutua compensatione,vt ẽ.dixi,aut agitur
h ciuiliter,& tunc,aut delicta sunt commissa circa idẽ, vt hic.aut
circa vnum.& tunc habet locũ iste tex.aut sunt commissa circa
diuersa,vt puta,tu dixisti mihi conuicium,& ego tibi,vel quia tu
fuisti mihi furatus vnam rem,& ego tibi aliã,& tunc non fit cõ
pensatio,vt in ẽgrio,imò quilibet agere potest pro iniuria sua,&
pro suo damno,nec repellitãr ab agendo propter exceptionẽ fur-
i ti,vel iniuria ſm In,quod no.& ex hoc habes duas limitationes
k ad istum tex.vide per Spe.de iniu.§.j.k

ADDITIONES.

a ¶Vnde Iac.Bu.& Bald.in le.j. neque natales. C.de probat.dicunt
q̃ in materia probationum locus à communiter accidentibus
ponderatur multùm à iure.Vnde probatur aliqua meretrix non
probato tactu,sed probatis circunstantiis,vt plurimum verisimi
libus,vt cum scholaris loquitur cum puella:quia non præsumi-
tur dicere pater noster. Idem in illo qui visus est cumgladio eua
ginato:nam est manifestum signum q̃ percussit illum,qui reperi
tur percussus.Vnde dicit Bal.tenendum menti quòd in materia
probationum habet locum probatio,quæ fit à communiter ac-
cidẽtibus.Et in isto vltimo,scilicet de gladio euaginato, &c.idẽ
dicit Bar.in l.2.ff.de furt.Sed Io.And.in Spec.de probat.§.viden-
dum.vers.13.dicit quod potius est ponendus ad torturam. vt ex
ore suo iudicetur.non me extendo quò ad hoc.sed dicam Deo
dante in c.cum contemplatione.de reg.iur.& adde quæ dixi. ẽ.c.
maritis.Alex.de Ne.

b ¶Adulterium.adde qualiter probetur adulterium.Ro.cons.167.
& melius 451.

c ¶§.defuncto.idem dicit Abb.per illum tex.in c.per tuas.de prob.
& in c.transmissæ.ẽ.qui fil.sint legi.& Bal.in rub.C.de proba.col.
6.Pau.de Cast.in l.3.in prin.ff.de lib.& post.An.sicu.in consil.27.
incip.super primo.col.2.in j.vol.Aret.Iaso.& Soci.in l. Gallus.in
prin.ff.de lib.& post.Fran.Cre.in sin.126.inci.mortuo marito.vbi
ampliat hoc dictum Abb.procedere,quando vxor post mortem
mariti incontinenti est facta concubina scholaris.& perperit fi
lium in nouem mensibus.Seb.Sap.

d ¶ filium mariti.Adde istum in cap.per tuas.ẽ. de proba.Zanfr.de
Oria.in ca. quoniam contra falsam §.testium depositiones. nu.
104.& ibi ad plenum in apost. Cel.in ver.filiatio.ẽ. de proba.&
Fel.in allega.c.per tuas.col.2.in j.no.latissimè.per istum in ca.Mi-
chael.nu.j & ibi posui in apost.ad eum.in ver.filius.ẽ. de fil.pres-
byt.& Alex.consi.51.vol.j.& consi.24.vol.4. Zacharias.

e §¶ Idem dicit in c.transmissæ,qui fil.sint leg.vbi dixi.& adde glo.
in c.Michael.de fil.presby. quæ dicit q̃ natus ex concubina præ
sumitur natus ex concubinario,quam gl.tene pro filijs sacerdo-
tum.Alex.de Ne.

f ¶ Compensatione.Vide ad materiam quod notant doctores.ma
ximè Paul.de Cast.in l.viro atque vxore.ff.sol.matr. & vide omni
no d.An.in c.dilecti.de exce.in fi.vbi dicit de statuto annullan
te contractum,si non fuit soluta gabella, si de hoc excipio con-
tra te,vtrum tu possis contra me replicare quod etiam ego non
solui.Et vide omnino quod notaui super Abb.in d.ca. dilecti in
antepe.col.& quod notat do.Anto.in c.fi.in vlt.col.ver.quid si v-
terque.de iura.calumniæ. de Bellenzinis.

g §¶ Limita in quantum dicit vbi actor tractat de damno euitan
do, quòd contra exceptionem doli datur replicatio quando a-
ctor non fundat suam intentionem in turpitudinem Nam si fun
daret,tunc contra excipientem non posset replicare,sed haberet
locum reg. in pari causa turpitudinis potior est conditio possi
dentis,vt in l.pe.C. de condi.ob tur.causam. & istam limitationẽ
posuit Bar.in l.cum mulier. ff.sol.matr. Vnde secus esset si posset
agere alia actione quę non fundaret se in turpitudine,nam con
tra recipiẽtem in turpitudine daretur replicatio,vt actor euitet
damnũ.& hoc voluit glo.Bar.& Paul.de Cast.in l.j ff.de cond.ob
turp.causam.sic limita reg.in pari.in vj.& l.pe.ff.de cond. ob tur.
eau.Secundò limita quando opponitur contra personam. quia
tunc contra exceptionem non datur replicatio, etiam si actor
certet de damno vitando,vt dicit Bar.in l.cũ mulier.ff.sol.matr.
fallit in casu c.nulli.de accu.ratio,quia actor faciendo reum cita
ri,videtur probasse eius personam pro idonea ad defendendum
sed cum reus veniat inuitus,non censetur approbare personam
actoris,vt dicit Inn.in ca.cum inter.de except.& ideo non consi-
deratur,an actor certet de lucro captando,vel damno euitando.
sed indistinctè repellitur ab agendo.Ista materia est ampla,& la-
tè examinatur hic per Inno.& Do.to.& per eundem Inno. in c.
dilecti.de except.per Bart.in d.l.cum mulier.ff.solu.matr.sed hęc
pro nunc sufficiant hic.tene menti:tamen vnum dictum Innoc.
hic scilicet quod ordinator tenetur ad prouidendum ordinato,
etiam cum titulo,etiam si post depauperetur sine sua culpa.7.q.
j.pastoralis.& c.remota.licet facilius compellatur ordinans sine
titulo.Item q̃ ordinatus sine titulo nullo modo peccat.sed po-
tius meretur,& pœna imponitur l.d.c.j.Alex.de Ne.

h ¶Commissa.adde omnino hic quod notat do.Abb.in ca.j. ẽ.de
iniuriis.& dam.dato.& Spe.in tit.de accusatore.§.j.in 7.col. vers.
quid si vocaui te latronem.Cuius Spe.dictum in d.ver.quid si te
vocaui refert,& sequitur Are.in capi.neganda.el 2.in fi.2.q.xj.&
facit quod notat Bar.in l.j.§.vsque adeò.ff.de iniuriis.& ad hoc vi
de Ang.in l.vt vim.ff.de iust.& iu.& Bal.in repe.l.j.C.vnde vi.An.
in d.l.vt vim.videtur teneri dictum Spec.in d.versi.quid si te vo
caui:quem refert,& sequitur Io.de Ana.in repe.ca. significasti.el
2.de homici.de Bellenzinis.

i ¶Sed aduerte,hic non sunt diuersa delicta,licet diuersa adulte-
ria sint hinc inde commissa eò quia concernunt idem membrũ.
Idem si concernerent eandem societatem,de quo in Spe.de ac-
cusat.§ j.ver.quod si te vocaui latronem.Alex.de Ne.

K ¶Sed Spec.ibi nõ dicit,sed in tit.de accus.§.j.versic.quid si te vo
caui latronẽ.Sed quæro nunquid sicut dolus cõpensatur cũ do-
lo,ita culpa cũ culpa.& dic q̃ sic per l.si ambo ff.de cõpensat.Di-
cit tñ Inn.q̃ si ex vna parte sit lata culpa quæ dolo comparatur,
præponderat leui,& sic non compensatur.ff.si mensor fal.mod.
dix.l.j §.lata.& multò fortius dolus præpõderat culpæ, & sic non
fit cõpensatio,l.itẽ si obstetrix.§.fi.& l.si procurator.ff.ad l.Aqui.
imo plus dicit Inno.q̃ si vnus fuit in leui culpa,alius in leuissima,
potior est qui minus deliquit,& sic non fiet hinc inde compen-
satio.ff.de verb.oblig.si seruum.§.sequitur.Idẽ dicit Inn.in c.seq.
Sed aduerte,doctrina Inno.procedit quando dolus,& culpa,vel
diuersæ culpæ sunt circa eandem rẽ,secus si circa diuersam:puta
si ego te læsi in vno per dolum, tu me in alio per culpam, nam
tunc doli & culpæ fieri debet compensatio,vt probatur in leg.si
ambo.in prin.ff.de compensat.& hoc tenet ibi gl. 2. Idem tenet
Dy.in reg.in pari.in vj.& hoc modo intellige hanc materiã. Sed
vlterius not.gl.pen.quæ est magistra,quia ponit casus plures, in
quibus maritus non potest petere separationem thori propter
adulterium vxoris,& vide etiã gl.de hoc 22.qu.7.in summa.& in
quantũ gl.loquitur de muliere passa vim,vt ei non obstet excep-
tio adulterij,Butr.dicit hoc procedere,etiam si oppressio vene,
rit,quia manserit in domo,cum vir dixisset,vt fugeret.& Bartol.

Universidad de Deusto

SVMMARIVM.

1 *Separatio thori ob adulterium cõmissum, non debet fieri quando, & vxor, & maritus fuerunt pariter adulterati.*
2 *Adulterium probatur ex sola deprehẽsione, absque eo q fuerint visi coire.*
3 *Matrimonii quando separatus quò ad thorum, si ex delicto mulieris, vir lucratur dotẽ, si ex delicto viri, vxor lucratur donationẽ propter nuptias, & isto casu vterq; debet seruare cõtinentiã alias vnus restituet alteri.*
4 *Vxor adultera excipiens quòd etiam maritus adulterauit, an audiatur si maritus adulterauit post sententiam latam super separatione thori.*
5 *Spoliatus per vim iuris, non potest agere remedio possessorio.*
6 *Maritus potest propria authoritate negare debitum coniugale, & vxorem expellere, quando scit ipsam adulteram autem, dotem verò non lucratur nisi secuta sententia.*
Pœna non potest imponi nisi per iudicem.
7 *Maritus si adulteram vxorem cognouit, censetur reconciliatus cum ea, adeò quòd non potest vlteriùs ex præterito adulterio niti.*
8 *Vxor accusata de adulterio, an repellabit adulterium mariti si de eo egit pœnitentiam.*
9 *Exceptio adulterij an sit peremptoria, vel dilatoria.*

CAP. VII.

1 TVA PRATERNITAS.† Adulteria coniugum mutua cõpensatione tolluntur. vel sic. Non potest maritus consortium, vel cohabitationem vxoris declinare propter adulterium si & ipse fuit adulteratus, vel tertiò sic. Non debet separari matrimonium quò ad thorum propter adulterium, quando ambo cõiuges fuerunt adulterati, secunda pars ibi. super quo. ¶ Casus literalis. Aliquis deprehendit vxorem suam in adulterio propter quod negauit ei debitũ cõiugale, postmodũ cum alia commisit adulteriũ manifestũ, quæritur vtrum vir cogi debeat, vt eandem maritali affectione pertractet. Respon. papa q cũ paria crimina mutua cõpensatione deleantur, vir prætextu fornicationis, ne-
2 quit vxoris suæ consortiũ declinare. B. ¶ No. j. argu. q ex sola de-
a prehensione a in adulterio cõuincitur mulier, seu vir de adulterio. vnde nõ est opus, vt testes probent adulteriũ, sed deprehensionẽ duntaxat, secundum Host. Sed tu intellige hoc dictũ quando deprehensio fuit facta in ipso facinore, secus si ad deprehensionem fuerunt admissi extranei de quo dic vt plenè no. in ca. cũ
b non ab homine. de iud. b No. illud generale, paria delicta, &c. &
c limita, vt dixi ſ c. proxi. c ¶† Item no. q licet propter adulterium
3 mulieris possit separari matrimoniũ quò ad thorũ, non potest tamen maritus cu alia cohabitare, sed tenetur cõtinere, alias ad vxorẽ redire, quia licet propter adulteriũ separetur matrimoniũ quò ad thorũ. non tñ quò ad vinculũ. quia remanent coniuges, sed non tenetur maritus eam alimẽtare, & lucratur dotem, vt in c. plerunque. de dote post diuor. resti. Idem dic econtra, si maritus fuit adulteratus vt possit vxor petere separationem matrimonij quò ad thorũ, & lucrari donationem propter nuptias, vt ſ vt li.
4 non conte. cap. j. & c. dixi. & c. si quis vxori 22. qu j. ¶† In glos. j. ex hac glo. valde intricata colligi possunt quatuor vtiles, & quotidianæ quæstiones. Prima vnnquid dispositio huius c. procedat, quando maritus commisit adulteriũ post sententiam separationis latam propter adulteriũ mulieris, vt sic ex adulterio secuto post sententiam vxor recuperet dotẽ suã, & seruitutem amissam à marito. nam tex. iste nõ dicit q sententia fuisset lata, nec in veritate est aliquis tex. in iure hoc clarè probans. nam c. ex literis. de diuor. quod videtur vrgere expressè nõ loquitur in sententia, vt patet in eo, inquantũ dicit quod priuatim fuit iniuncta continẽtia. nã si fuisset ibi lata sententia non priuatim, sed publicè fuisset lata. Secunda quæstio principalis est vnnquid propter adulteriũ coniugis possit coniunx qui deliquit propria authoritate denegare debitũ cõiugale. Tertia quæstio vnnquid terentis eiſdẽ terminis, possit ꝓpria authoritate ex domo repellere. quarta quæstio, nunquid coniunx nõ peccans, faciat sibi præiudiciũ reddẽdo debitum coniugi qui peccauit ante sententiam latam per ecclesia. ¶ Quo ad primã quæstionem concludit gl q non obstante sententia potest vxor petere suum, & sic per consequens repetere dotẽ: quia vir adulterando videtur renuntiare iuri suo. & sic cõmuniter doctrãseunt. Sed gl. tenuit contrariũ in c. apostolus. alle. in glo. dicens q licet iudex ex officio suo posset reintegrare matrimoniũ, non tamen coniugi cõpetit actio. & hanc opin. renuit ibi Arch. & Inn. in c. illa. de diuor. ¶ † Et hæc opini. tanquam
5 verior mihi placet. nõ enim potest vxor prætẽdere spoliationẽ, ex quo fuit separata per iudicẽ ecclesiæ, nec ius agendi de nouo sibi competit cum semel amiserit seruitutem quam habuit in maritũ. sed iudex ex officio suo debet reintegrare matrimoniũ
d ratione delicti, ne propter separationem iaceant in peccato. d

¶ † Quò

ADDITIONES.

alleg. Brixi. in Dominic. 33. Sed Docto. vltra gl. addunt duos casus. Primus etiam si iurauerit nõ accusare, vel non repellere vxorem propter adulterium, in c quemadmodum. in fi. de iureiur. in fi. Secundus est si scienter cognouit post adulterium. no. j. c. ꝑx. & de hoc in spe. de accu. §. j. ver. item contra agentem. Sed not. ex hoc inquantum vir prætextu criminis repellitur ab accusatione adulterij, vnum speciale in crimine adulterij, scilicet quòd propter crimen repellitur quis à prosecutione propriæ iniuriæ, regulariter contra, vt 14. q. 6. omnibus. & 2. quæst. j. prohibentur plura alia specialia. ponit hic Io. Andr. in crimine adulterij, de quibus vide hic p eũ, & D Car. in 6. q. vsque in finẽ cõmẽti. Alex. de Ne.
a ¶ Ex sola deprehensione. Adde quo ad not. in apost. ad istum in camaritus. nu. j. scilicet in ver. violenta præsumptio. in remi. ſ. in fina libus verbis posit is. ſ. eo. ti. Zacharias.
b §☞ De hoc etiam per glo. & Barto. in l. capite quinto. ff. de adul. Alex. de Ne.
c ¶ Sed tu limita, nam si maritus propter publicam fornicationem dimittat vxorẽ, & sacrũ ordinẽ postea recipiat, & in sacro ordine posteà fornicetur, non fiet cõpensatio mutua, nec reintegratio matrimonij, secundum Guilinaſo. & Arch. 34. dist. si cuius. ratio, quia talis mutat statum. ad hoc est opti arg. ff. de mino l. si ex cã. §. Papinianus. & videtur quasi nouus hõ, ff. de adim. l. g. si seruus legatus. §. v t. in fi. Sed aduer. e. quia iste tex. dicit, q ita demũ potest fieri cõpensatio, quãdo manifestè cõstat de adulterio. marti. nam Hosti. exponit manifestè, id est notoriè, nam de adulterio notorio. ad notoriũ admittitur cõpensatio, vt hic. & dicitur notorium fm eũ, vt j. octo dies de illo possit fieri pl na fides. de excep. pia. in 6. de sen. exc. co. lib 6. simile in debito. de quo, de liquido ad liquidum fit compensatio, vt l. fi. C. de compensat. Et licet Doct. hic pertrãseant, meo iudicio hic non dr q adulterium hic commissum per mulierẽ esset notorium, sed solũ q esset deprehensa in adulterio. Strãt. n. ista simul q sit deprehensa, & qd adulteriũ nõ sit notoriũ, siue deprehensio. Verũ q a deprehẽsio ꝓbat manifestè adulteriũ, nõ admittit cõpensatio, nisi de adulterio cõstet manifestè. vnde non est necesse apponere notoriè. i. manifestè. sed intelligi ꝓpriè. & sic iste tex. loquitur de manifesto, qd de natura sua requirit probationẽ. xj. q. j. eorũ. de debat aũt. j. idem tps fieri ꝓbatio de adulterio viri j. qd dẽt fieri snia separationis pp adulterium mulieris. Ad hoc facit qd notatur in l. aufertur. §. qui compensationem. ff. de iure fisci. Vbi dicitur q si opponitur compensatio ꝙ debitũ liquidũ debet probari, de quo opponitur cõpensatio j. tps qd dabatur ad soluẽdũ debitũ qd erat liquidũ. Vnde quia in hoc casu lata snia separationis à qua non sit appellatum, statim est facienda executio. debet fieri probatio adulterij viri, de quo compensatio opponitur j. tempus ferendæ sniæ, per adulterium mulieris. Alex. de Ne.
d ¶ Ego in c. ex literis. in gloſſ pe. & fina. & in c. de illa, de diuort. secutus fui communem opinionem, quam tribus rationibus confirmo. Prima ratio est: nam quando separatur thorus per adulterium vxoris, ſubintelligitur conditio, si vir seruauerit continentiam. Secunda: quia cum post sententiam peccauerit in legẽ coniugij non potest vti beneficio sententiæ fundatæ in violatione coniugij, vt in c. fin. de immunit. eccl. Tertia ratio est fortior. vbi causa sententiæ reducitur ad nõ causam, vel vbi cessat causa sententiæ, non obstat exceptio rei iudicatæ, vt dicit Bart. in leg. 2. ff. de condit. sine causa. sed quando lata est sententia propter adulterium mulieris, si vir postea committit adulterium cessat causa sententiæ ſeparationis thori, & sic est reducta ad non causam: ergo iure actionis poterit mulier virum repetere. & hoc procedit etiam si adulterium postea commissum per virum non sit notorium. nã si esset notorium posset mulier iure actionis petere reintegrationem matrimonij: quia notoriũ est fortius quàm sententia, adeò vt qui directè venit contra ſ. ntentiam extinguit ipsam tanquam sit in errore fundata, vt est tex. in c. fraternitatis. de frigi. & malefi. & ibi dixi. Vide de hoc Barto. in leg. 2. ff. de condic. sine cau. Non obstãt rationes allegatæ per Ab. Sic. Et ad primam dicit quod non potest mulier prætendere se ſpoliatam, fateor quòd non poterit petere se restitui tanquam ſpoliatam cũ per iudicem ordine iuris seruato ſpoliata fuerit, argu. in c. cõque rente. de restit. ſpoliat. & in c. ad petitionẽ. de accusat. sed poterit agere petitorio. Ad secundam Respon fm Butr. Nam illud quod est extinctũ, nõ reuiuiſcit nisi ſuperueniat noua causa habilis ad resurgendũ vt hic, de quo in reg. non firmatur. lib. 6. Secũdo modo dicit Butr. quod illud contrarium procedit, q quando habitus iuris est extinctus: secus si ſolum exercitium remanente habitu, & ideò non dicitur resurgere seruitus amiſſa, sed ſolùm tollitur obiectus impediens exercitium. Nam vinculum à quo surgit exercitium nunquã fuit ſublatum, & ideò non dicitur resurgere

✻ Dicit

6 †Quò ad secundam & tertiã quæstionẽ, cõcludit gl. q ſi adulterium est manifestum, propria authoritate potest denegare debi-
a tum cõiugale, & eam de domo expellere, ſi secus ſi occultum. & idẽ Hoſt. hic & Io. Cal. qui tamen dicit q dotem non lucratur, nisi ſecuta sententia, quia cum illa sit mera pœna, nõ debet imponi ni ſi per iudicem. 32. q. 3. §. nihil. Sed denegare debitum, & eam dimittere potest authoritate diuina, vt in præall ca. apoſtolus. ecclesia tamen compellet ad restitutionẽ, nisi ſibi fiat fides de adulterio.
d. An. dicit quòd debitũ propria authoritate pt denegare, sed ex
b pellere de domo non põt, quia hic requirit factum q ſine iudice fieri non põt, nec debet. ar. in ca. porro. de diuor. & ista fuit opi. gl. 32. q. j. ca. j. & vide etiam gl. in ꝓrium in c. ex parte. de ſpon. ſed primum dictũ ſequitur indiſtinctè, & ſequor. ꝓ hoc adducо tex. in c. agathoſa. 27. q. 2. vbi q dapp adulterium mulieris intrauit monasterium, & ibi papa dicit q ſi potest agere de adulterio, licitè intrauit. Si enim requireretur ſententia ad perdendam iſtam ſeruitutem coniugalem non valuiſſet iſte ingreſſus ante ſententiam. ar. in c. quam de conuer. coniug. ad idem facit c. ſignificaſti. de diuortiis. Et hoc puto verum indiſtinctè ſiue manifestũ ſit adulterium, ſiue occultũ, nã ipſe Deus dedit hanc potestatẽ ꝙ ſi vir poſ ſit dimittere ꝓp fornicationẽ, nec d. c. agathoſa. diſtinguit. fateor
c tñ q eccleſia cõpellit ad restitutionem, niſi ſibi conſtet de adulterio. e
7 †Quò ad vltimã qõnẽ. nunqd facit ſibi præiudiciũ debitũ reddẽdo an ſententiam. Gl. concludit quòd ſic, ſi ſponte faciat, ſecus ſi ad mandatũ eccleſiæ. idẽ Hoſ. & idẽ In. in c. inquiſitionis. de ſen. exc. licet aliud videat ſentire in c ſ. prox. ſed primũ dictũ plus placet & vide gl. 32. q. 1. in c. 1. nã ſi ipſo facto perdit ius quod habebat in maritum, videtur maius in reddendo debitum ſibi parcere, & mores ſuos approbare. argumentũ. capit. potuit. de locat. & in ca
d pitul. quemadmodum. de iureiurando. d

†Extra

ADDITIONES.

¶ Dicit etiam But. q Doct. dicunt q ſi poſt ſententiam ſeparationis vir vult reconciliare, non potest, vt dixi in c. de illa. de diuor. q mulier nõ potest opponere de adulterio commiſſo ante ſententiam ad impediendam reconciliationem, loquitur tamen dubitative. agitur quàm primò fuerit actum. Pro hoc vide bonum tex. & ibi no. per Doct. in c. veniens el. 2. de testi. & hoc adde ad ea quæ dixi in c. ex literis. in gl. pe. ſ. de diuor. nam hic plenius dico quàm ibi. & adde quę ſ dixi hic in prin. j. add. huius c. vbi collige aliam limitationem. Alex. de Ne.
a ¶ Domo expellere. põdera bene q ſi est notorium crimẽ adulterij, potest propria authoritate vir expellere vxorẽ. ad hoc alle. tex. in c. ex parte. de ſpon. quem text. iſtæ partes nõ allegant, ibi enim maritus receſſit ab vxore, ſeu repulit authoritate propria, text. ibi dicit q requiritur ſententia, text. ibi dicit non poſſe niſi pro manifeſta fornicatione. Ex quo ſequitur quòd ſi fornicatio est notoria, potest propria authoritate vir expellere vxorem, est ibi casus contra gl. c. ſicut patronus 32. q. j. deinde dico contra cõmunem opi. quòd ꝓcedat hoc dictum etiam ſi adulterium est occultum, & probatur quòd ipſo iure maritus potest expellere vxorem, nec requiritur ſententia eccleſiæ. Ad hoc adduco tex. ad quem nemo aduertit, Sit mihi deus ſupremus teſtis q cum eſſem ſcholaris, põderaui ad hoc illum. tex. ſed deo ſit gloria in c. dixit dominus. 22. q. 2. vbi dicit quòd propter fornicationis, vel ſuſpicionem fornicationis liberè dimittitur vxor. nam illud verbum Liberè, excludit ſententiam, quia est canon latę ſententiæ. c. pro humani. in verbo liberè. de homi. li. 6. l. imperialem. § callidis. de ꝓphi. alie. feu. per Fed. Itẽ excludit licentiam alicuius, c. de ill s. deſpon c. j. de reli. 6. c. fi. de teſt. li. 6. c. 2. de pro. li. 6. cũ ſi. ecce nũc caſum ibi. ad quẽ nõ animaduertit antiqua & moderna iuris prudentia. Itẽ adduco quod habetur in iuribus de materia loquentibus, vbi dicitur q li
b cet dimittitur vxor v bi verba ſunt canon latè ſentẽtiæ, quia ſunt præſentis temporis. And, Barb.
b ¶ De domo. vide gl. in c. cuius. 29. q. 2. & in c. propoſuit. de conuerſ. coniuga. & in c. cuius. 32. di. de Bellentz.
c ¶ Sed aduerte, Io. Cal. dicit, & communiter Doct. q licet vir propter adulterium poſſet vxorem de domo expellere, non tamen tenetur, imò ſi vult poteſt eam retinere in domo, vt in cap. apoſtolus. in fi. 32. q. 7. Sed gl. 32. q j. c. j. quam Abb. Sic. dicit retinere opin. Butr. loquitur cum diſtinctione. Dicit enim q vir non poteſt de domo expellere vxorem etiam ſi crimen eius ſit notorium, per c. porro. de diuor. niſi publicè moraretur cum adultero, vel niſi mulier ſit conuicta de adulterio per ſententiam, vel con
feſſa crimen. vt in c. de benedicto. ca. q. Sed But. hic dicit, quòd aut quæritur nunquid propter adulterium poſſit vir propria authoritate denegare debitum, & dicendum est quod ſic, quia hoc conſiſtit in quid non fieri, & ſic propria auctoritate poteſt denegari. Aut quæritur nunquid poſſit de domo expellere, & q non, quia hoc non conſiſtit in quid non fieri, ſeu in quid non dari, ſeu in quid denegari, ſed conſiſtit in fieri, quia conſiſtit in priuando vxorem iure applicato ad perſonam ſuam. Vnde & is pro quo lata est ſententia non poteſt propria auctoritate priuare, alleg. at But. dictum Inn. in c. cum noſtris. de conceſſ. præb. & dicit eſſe caſum in d. c. porro. & crederem poſſe dici pro concordia, quòd aut quæris, an maritus debeat expellere propria auctoritate vxorem de domo p propter adulterium, & dicendum videtur quòd non per d. c. porro. ſecundum vnum intellectum quem ibi poſuit. pro hoc facit, quia nemo debet ꝓpria authoritate dicere ſibi ius, ſed debet iudicem adire. facit c. olim. de reſt. ſpo. & in ic. 3. §. cum igitur. ff. de vi. & vi arm. vbi licet me iniuſtè ſpolieris re mea non licet eadem re te. Inno. tamen & Doct. in c. inquiſitioni. de ſen. excom. videntur dicere q etiam de domo poteſt vxor expelli ſi adulterium est notorium, ſed intelligit quantum ad effectum. vt non audiatur ſi petat reſtitutionem. Diſtinctio But. videtur mihi ęqua concordando. vt ſ. dixi. tu autem cogita. Et inquantum Abb. ſic. dicit q ſi adulterium ſit occultum, maritus licitè poteſt vxorem expellere. & q ſi conſtet de adulterio, etiam non compellet ad reſtitutionem faciendam. hoc est falſum iudicio meo, quia contra per entem reſtitutionem non obſtat exceptio adulter j. niſi ſit notorium, vt est caſus in c. ſignificaſti. de diuort. Vnde & ſi offerret ſe incontinenti probare adulterium non eſſer differenda reſtitutio ſi adulterium nõ est notorium, quia hoc est priuilegium ſpoliati vt cõtra eum non admittatur, niſi notoria, etiam ſi oppo
d nens vellet incontinenti probare. fallit in caſibus. not. in capitu. literas. de reſtitut. ſpol. & hæc tene menti. Alexand. de Ne.
d ¶ Sed tu dic p enius, & dic quòd tria ſunt videnda. Primum an vir poſſit debitum ab vxore adultera exigere ſine peccato, vel ei debitum reddere. Secundum, an poſſit denegare debitum. Tertium, an reddendo debitum faciat ſibi præiudicium. Ad primum dic quòd mulierem pœnitendo vir poteſt debitum ſine peccato exigere. 32. quæſt. ſecunda. de benedicto. & capit. quod autem. & capitul. ſequent. & ſ. eod. ſi vir. ſed ſi mulierem non pœnitet non poteſt exigere. nec reddere debitum, quia eſſet patronus turpitudinis. 32. quæſtio. 1. capi. 1. 2. & 3. & c. ſi quis vxorem. de iureiur. Quò ad ſecundum. an poſſit propria authoritate denegare debitum. gloſſ. 32 quæſtion. 1. capitu. 1. quòd hic ſentit quòd ſic. Dicit tamen Ioan. Cal. & Do. Card. poſt Ioan. Andr. q ſi eccleſia cui de adulterio non conſtet velit quòd reddat debitum, debet ei parere ex quo non fecit fidem de adulterio, ſi mulier eſt pœnitens, alias videretur contemnere mandatum eccleſiæ, & ſic peccare. 6. q. prima. ſciendum. Nunquid autem ſi delictum eſt occultum poſſit debitum vxori denegare. Butr. poſt multa reſidet quòd ſic, quare licet non ſit ſuſpenſum ius petendi, & etiam ſoluendi debitũ quò ad alios, ſuſpenſum eſt tamen quò ad ꝙiugẽ, & quò ad ſe. & hoc videtur ſentire gloſſ. 32. quæſtion prima. capitu. primo. dum dicit quòd non debet reddere debitum, niſi ad mandatum eccleſiæ, nã ſi eſſet notorium vel manifeſtum de facili fieret fides eccleſiæ, & ſic non debitum reddi. ſed ego puto hoc eſſe verum vbi adulteriũ poteſt probari, aliàs vir debet reddere debitum vxori petenti, dato quòd ei non conſtet de adulterio. vt in capitul. plerique. ſecunda, quæſtione, ſeptima. Quò ad tertium Inno. non eſt ſibi contrarius: licet Doctor. ſic hic referant: nam in capi. præced. dicit in fin. quòd maritus reddendo debitum non præiudicat ſibi quominus poſſit vxorem accuſare de adulterio, cum teneatur reddere debitum antequam ſententia ſit lata: ſecus ſi redderet poſt ſententiam ſeparationis latam, quia tunc ſibi præiudicaret debitum reddendo. ſed in capitulo. inquiſitioni. loquitur quando adulterium eſt notorium, & ſic illud quod dicit Innocent. quòd requiratur ſententia, debet intelligi, niſi ſit notorium, quia notorium, & ſententia æquiparantur. vt in capitul. fraternitatis. de frigi. & in leg. emptorem. ff. de action. emptio. imo fortius eſt notorium quàm ſententia, vt in dicto capitul. fraternitatis. gloſſ. etiam hic videtur ſentire quòd ita demum ſibi præiudicet ſi adulterium eſt notorium. & Hoſti. in dicto capitulo, inquiſitioni, tenet quod etiam ſi adulterium ſit occultum præiudicet ſibi ſi reddit debitum ſine mandato eccleſiæ, & iſtud etiam videtur tenere gloſſa 32. quæſtio j. capitulo j. & Abbas. Sic. hic. Sed Ioan. Andre. dicit q quidam Altegradus epiſcopus Vincẽtinus tenuit quòd licet reddere debitum non præiudicet ſibi nec agenti, nec excipienti, tñ exigere bene ſibi præiudicat. & hoc mõ vult ꝙcordare Inn.

Universidad de Deusto

8 †Extra gl.quæritur quid si maritus qui cōmisit adulterium egit pœnitentiam.nunc accusat mulierem de adulterio ad separationem thori:nūquid possit per exceptionem adulterij repelli,licet de eo egerit pœnitentiā,i nn.ſ.c.prox.tenet q̄ sic.nam pœnitētia non præiudicat iuri q̄sito mulieri ex adulterio mariti.arg.c.gaudemus.de diuor.secus si agit p viam denuntiationis adpœnitētiā, quia tunc nō repelleretur.ex quonō fuit amplius in peccato.ar.c.
9 quemadmodum,de iureiu.& quod ibi no † Vltimò quæritur an
a exceptio adulterij sit peremptoria,vel dilatoria,dic ſm inn.in c. præcedenti q̄ potest opponi in vim perēptoriæ,vt colligitur hic & in præcedenti.& sic sufficit opponere post lit.conte.itē pot opponi in vim dilatoriæ,vt puta tu non es audiendus petendo separatiōem propter adulterium,quia etiam tu es adulteratus.ar.32. q.6.c.1.& quod ibi no.& hoc quando agitur ciuiliter ad separationem matrimonij,si verò ageretur criminaliter ad pœnam infligendam.tunc non admittitur aliqua exceptio dilatoria post lit.q̄ te.vt in l.si maritus.§.præscriptiones.ff.de quo per inn.in c.præce
b denti, b tene menti.

ADDITIONES.

¶ & hoc teneas.& dic q̄ licet nō præiudicet sibi quādo reddit debitum ad mandatum ecclesiæ quò ad hoc vt non possit agere; vel excipere de adulterio,quia im̄ potest,tamen bene præiudicet sibi ad irregularitatem,de quo vide gl.in c.fi. de conuers.cōiu.& in c.2.de bigam.licet aliud dixit inn.in c.inquisitioni.de sen.exc.sed non dicit verum,nec etiam se firmat,quia dicit q̄ alij contrarium tenent.de quo dic.vt in d.c.& per Arch.in c.si cuius.34.dist.& D. Car.in c.inquisitioni.de sen.exc.& Host.in sum.de bigam.§.quare bigamus,sub.§.fi.ver.excommunicatio.& Doct.ſ.co.si vir. Alex. de Ne.

a ¶Exceptio adulterij.Vtrum coniunx.cūuentus à coniuge ad separationem thori propter adulterium, debeat opponere exceptionem adulterij in vim perēptorij,an in vim declaratorij,& de hoc vide Do.in c.2.vers.quid si agitur.de litis contest.lib.6.vbi dicit q̄ hæc exceptio tanquam peremptoria potest opponi ad processū, & ad merita causæ. de Bellentz.

b ¶Sed aduerte,Doct hic simpliciter referunt verba inn. nullam penitus mentionē facientes de Bar.in l.2.§.si publico. in princ.ff. de adul.vbi Bar.simpliciter dicit,q̄ q̄n agitur ciuiliter,exceptio le nocinij vel adulterij est peremptoria,& post lit.contestat.est opponenda:sed si agitur criminaliter est dilatoria,& ante nomen recepti inter reos debet opponi.quo autem dicatur nomen accusati recipi inter reos,dic vt per Bar in l.is q̄ reus.ff.de publi.iud. & pondera in quo discrepat Bar à Doct.hic.nam Bar. vult q̄ q̄n agitur criminaliter ut dilatoria,& debet opponi ante litē conte. & in hoc concordat cum Doc sed q̄n agitur ciuiliter dicit q̄ exceptio lenocinij,& adulterij est peremptoria, & post litē testatā venit examinanda.vt in l.viro,atq; vxori.ff.so.mat.Doct. autē volunt q̄ possit opponi ante litem contestatam.Sed ego puto inn. & Doct.verius dicere,ratio,quia compensatio pſertim in delictis fit ipso iure,vt in l.si ambo.ff.de cōpensat.in l.si constat.C.co.tit. & ibi per Pe.Cy.& Doct.si fit cōpensatio hinc inde quò ad ipsos coniuges,est sublata actio,& obligatio,sed vbi aliquis agit sine actione,eo quia actio fit ipso iure sublata pōt opponi exceptio peremptoria in vim dilatoriæ ante litem contest.vel in vim perēpto riæ post lit.conte.vt dicit Bar.in l.nā & poste.ff.de iurein.& in le. cum quærebatur.ff.de iud.Præterea si bene inspiciantur verba & mens.c.1.& fi.3.q.6.coniunx.non pōt velle abiicere vxorem si ipse non seruat continentiā,& eā,& sic illa iura videntur illi denegare actionem si non conseruauit q̄tinentiam.sed vbi iura denegant actionē,licet nō tollatur ipso iure actio;sed tñ per exceptionem eliditur,tñ ista exceptio licet sit peremptoria,pōt opponi ante litem contestatam.ad impediendum processum.& post litem contestatam ad merita causæ,vt dicit Bartol.in ll.præall. & sic debet suppleri Bar.in d.l.2.§.si publico.ff.de adult.& si vis scire quando exceptio peremptoria ante litem contestatam possit opponi, & quomodo cognoscatur,an apponatur ad processum,an ad merita causæ,dic,vt per Bartol.in locis præall.& in l.fina.ff pro suo.& per Io.An.& D.Do.ibi circa §.alioquin.de ele.in 6. vbi ponit sex conclusiones quò ad hoc.Sed scias,quòd D.Card.hic refert duas pulchras quæstiones.Prima est q̄ maritus propter adulterium nō notorium expulit vxorem de domo,& ipsa aliquandiu sic stando recepit mutuo pecunias,vt se aleret,& perit à viro alimenta præterita,& futura maritus excipit de adulterio, replicatur quòd adulterium non notorium non priuat vxorem alimentis,vel aliis iuribus quæ haber in marito nisi demū lata sententia super adulterio.Sed Federic.de Senis consil.121.dicit quòd debentur præterita,& futura donec pendet accusatio.pro hoc quod no.in ca.ex parte.de accus.sed lata sententia contra ipsam denegabuntur in futuro.Sed istam quæst.latiùs examino in c plerique.in 5.q.ante gl.de don.int.vir.& vx.Secunda quæstio est.Accusatur mulier de adulterio ad pœnam legalem.de conuer.coniu. gaudemus.cum ibi no.mulier excipit quod tempore commissi delicti communis fama erat maritum esse mortuum,videtur enim excusari ab adulterio,quia non committitur sine dolo ff.de adulte.l.pe.quod tenet Fede.de Senis cons.clxij.& probatur.34.q.2.in trib.vlti.ca.vel si mulier est cognita ab eo qui cognouit eius sororem vel matrē, si hoc ignorauit licet non excusetur à fornicatione. excusatur tñ ab incestu.Circa hoc vide quod no.in l.cum qui.§.fi. ff. de iniur.& in c.si verò.de senten.excom.& Io.And. in reg. cum quis in suis mercurialib.Vndeī ppositio potius est fornicatio simplex quàm adulterium,quæ differunt.26.q.1.§.cum ergo.& ex hoc infertur quòd non per iudicem secularem, sed per ecclesiasticum puniri potest,quia crimen fornicationis inductum est à iure canonico,non à iure ciuili,allegat gl.sing.3 2 4.nemo.in gl. fi. & cū ea residet d.Car.Sed tu hoc intellige quando esset concubinatus approbatus à iure ciuili,aliàs etiam per secularem posset puniri. & ideò hic adde additionē quam feci in Rubr.huius ti.& punire tur pœna stupri,quia committitur cum virgine,vel vidua, vel cū puero,vel inter liberas.& ī stuprum.Nam ista putat fornicari vt vidua.ergo,&c.Alex.de Ne.

De rapto.incendio.&viola.eccl. Tit.xvij.

Continuatio Rublicæ.

¶Quia inter cætera præcepta decalogi scribitur nō occidens,nō mœchaberis,nō furtū facies,&c.& sic post mœchiam sequit̄ prohibitio furti,ideò post rubricas præcedentes restat nunc videre de furto.Sed quia rapina partim se habet ad mœchiam, cum scilicet rapitur mulier.partim se habet ad furtum,cum committitur in aliis rebus,ideò interserit hanc rubricam de raptoribus.& quia frequenter committuntur in hoc delicto incendia,& violatiōes ecclesiarum,ideò in rubro subiicit de incendiaris, & Violatorib. ecclesiarum.

SVMMARIVM.

1 *Forum non sui iudicis sortitur quis ratione delicti,quando imponitur pœna temporalis.6.secus quando pœna pœnitentialis.*
2 *Excommunicatio non fertur ab homine, nisi pro contumacia,à iure autem fertur aliquando ob delictum non præmissa monitione.*
3 *Excommunicatus in vno loco,est vbique vitandus.*
4 *Delinquens,vel peccans in aliena parochia,nō tenetur in loco,vbi deliquit illud peccatum confiteri.*
5 *Confessio pœnitentialis multum perficitur ex eo quòd confitens verecundat̄*
6 *Sententia condemnatoria lata per iudicem loci,vbi est commissum delictum mandabitur executioni per ipsum,si est corporalis, si vero est exequenda in rebus,mandabitur executioni per iudicem originis.*
7 *Iudex delicti puniet delinquentem secundum statuta loci,vbi est ipse iudex.*
8 *Iudex originis,an puniet subditum alibi delinquentem secundū statuta sua.*
9 *Iudex originis,vel domicilij cognoscit de crimine alibi commisso,vel de contractu alibi gesto,per suum subditum.*
10 *Iudex,qui non potest cognoscere de aliquo delicto, debet delinquentem ad suum iudicem remittere.*
11 *Furtum vnum an puniatur pro pluribus ex multiplici contrectatione.*
12 *Statuens non potest incidere in pœnas statuti quod ipse fecit.*
Superior non potest ligari, nec puniri per suum inferiorem, nec per suum imparem.

CAP. I.

DE ILLIS. Raptor ab illo episcopo punitur in cuius diœcesi rapinam commisit, & iudex domicilij suffragatur vel plenius, & sic. †Ratione rapinæ sortitur quis forum
1 non sui iudicis , & ab eo potest puniri proprio iudice suffragāte.primò excessus.secundò pœna. ibi,placuit. Casus literalis,Cōtingit aliq̄n,q̄ aliq̄ de vno loco ad alium iter faciunt, & ibi rapinas,& deprædationes committunt,quæ sitū fuit in cœlio à quo puniri debeant.Placuit cœlio,vt à plato illius loci, in quo delinquunt excō cent̄ nec antea de parochia exeant quàm satisfaciant,quorum excōicatio proprio epo intimanda est, ne illos recipiat,antequā redeant illuc,vbi rapinā mīserūt , & oia emendent.B.No.primò differentiam,c inter rapinā,& deprædationem ponunt̄ eā hic,vt diuersa,& rapina ſm Io.an mittitur in rebus immobilib.depdatio ī mobilibus,vt in animalib. dic tñ vt pluri
2 mū sumuntur equocè,de quo Inst.vi.bo.rap.post princ. † Sedo ideò intellige tex.q̄ debet ferri excōicatio pro delicto,i. pro contumacia surgente ex delicto.nam primò debet admoneri q̄ satisfaciat,& si non intendit satisfacere,excōicabitur,vt in d.c.sacro.

ADDITIO.

a ¶Differentiam.No.differentiam inter rapinam & deprædationē, & adde quòd idem dicit Arc.in c.fi.6.q.3.de Bellent.

Conclude ergo quod ab homine non fertur excommunicatio nisi pro contumacia,sed à iure fertur quādoque pro delicto, vt 17.q.4.si quis suadente,ita dicit gl.xj.q.3.c.epi. Posset etiam dici q̄ etiam à iure fertur pro contumacia,quia ppositutio tacitè admonet ne quis committat illico delictum.&ideo etiam in statuto synodali potest ferri excommunicatio pro delicto,absque alia ad-
a monitione,vt c.2.de const.li.6.a No.3.ibi.loci prælato, &c. q̄ nedum episcopus.sed quilibet prælatus habēs iurisdictionem, potest excōicare,quod etiam probatur in c.cū ab ecclesiarum. de off.ord.& in.c.j.de sent.excōi.li.6.dico plenè in repetitione c.si qs
3 contra clericum.de foro.comp.†Quartò no.q̄ excommunicat⁹ in vno loco excommunicatus est ī quolibet alio loco,&tranquā
b excommunicatus est vitandus.b†No.q̄ rōe delicti commissi in a-
4 lieno territorio,potest ligari nedum corpus à iudice delicti, sed etiam ipsa anima,cnam excommunicatur vt hic patet,fortius ergo poterit affici corp⁹.ad hoc c.postulasti.de foro cōp.& auth. qua in ꝓuincia.C. vbi de cri. agi.oportet.& faciunt hæc ad q.nū quid delinquens in aliena parochia subiiciat̄ quò ad forū animæ iudicio illius sacerdotis vbi deliquit & sic teneatur illud peccatum sibi ꝓfiteri,& ab eo recipere pœnitentiam. gl.est fing.16.q. 1.placuit.licet obscurè loquatur, videtur tamen ꝓcludere q̄ non & ita communiter tenetur,a&sic no.vnam differentiam inter fo-
c rum contentiosum,& pœnitentiale.e&diuersitatis rō esse potest. nā in foro contentioso imponitur pœna,vt satisfaciat reipublicæ læsæ quā scādalizauit delinquens. & ideo pœna īponenda est vbi delictum fuit perpetratum.& ob hoc delinquens quo ad istā pœnam sortitur forum alieni iudicis,sed in foro pœnitentiali imponit pœna,vt satisfaciat deo quēlæsit,cū hoc foro habeat sacerdotem proprium loco Dei,vt in c.oīs,ī.de pœ.& rem. ideò à proprio sacerdote nō ab alio debet iudicari in foro animæ. Itē interest proprij sacerdotis cognoscere vultus parochianorum suorum,vt sic melius possit redarguere parochianos suos quorum notitiam habet.&ista ratio multū facit,vt qs potius debeat confiteri suo sacerdoti,dummodo sit intelligens q̄ illis fratribus mendicantibus,quia ipse habet curam animarum, & melius co
5 gnoscit qualitatē psonarū.†Et plus credo eos mereri confitendo sibi,q̄ extraneo,quia magis verecūdant̄,& verecūdia est maxima pars pœnitētiæ,vt dicit in c.quē pœniter.de pœ.di.j.nam multi vadūt ad fratres ignotos,vt euitent verecundiam in confitēdo pro
6 prio sacerdoti.†In gl.j.ibi,sed hoc nō est verum & hæc opi.cōiter tenetur.Cōclude ergo q̄ nedū rōne rapinæ,sed etiam cuiuslibet alterius delicti quis sortitur illius iudicis forū,vbi delinquit, vt si ibi reperiat̄ possit excōicari,si nvult satisfacere.item poterit capi. & alia q̄tuncūque graui pœna affici,ꝓut delictum meretur.vnde potest et ab ordine deponi,& ab oī beneficio per iudicem delicti.vt in c.postulasti.de foro compe.& licet gl hic dicat, q̄ sententia mandabitur executioni per epm propriū.tamen intellige quādo sententia est exequēda in reb. positis in eius territoriis. & ita loquitur c.postulasti.alle.in gl.Si autem sententia esset corporis afflictiua,tunc mādatur executioni etiam per epm delicti, quia ratione delicti habet & plenam iurisdictionē circa personam.ad hoc cle.pastoralis.de re iud.& de hac materia,dic vt plenè no. in
7 c.fi.de foro Compe.†Sed circa hoc dubitatur de q.quotidiana,
f nunquid iudex delicti possit punire delinquentem secundum statuta sua,an secundum ius commune tantū,& post multa concludit hic Io.Cal.& bene q̄ sic.quia ratione delicti efficitur subditus quòd ad illud delictum.pro hoc 8.di.quæ contra mores. & capitulo,& nobis.infra.de sententia excommunicatio.facit c vt animarum,& quod ibi notat.de constitutionibus.li.6.idem tenuit Ioā
8 nes de lig.in dicta clemen.pasto. vbi format aliam quæstionem
9 magis notabilem & dubiam. †Nunquid iudex domicilij possit punire subditum alibi delinquentem,secundum statuta sua, a &
h conclusio sit ista,quòd aut statutum hloci domicilij pœnam imponitur ipso facto,& tunc non ligat subditum alibi delinquentē. vt no.ind.c.vt animarum.Aut pœna est imponenda per sententiam,& tunc poterit punire secundum istud statutum, dummō statutum,nō causet delictū de nouo,sed disponat circa illam pro hibitionē à iure.Rō diuersitatis est,quia nō pōt qs inducere delictum de nouo in alieno territorio.Exemplum de nocte passionis dominicæ,consuetudo est vt Christiani vadant de nocte ad eccle siam,cps vnius loci sub certa pœna prohibuit & stante prohibitiōe subditus epi q̄ phibuit in diœcesi alterius epiū it tali nocte ad ecclesiam,certè tunc non potest puniri per epm proprium,
ī quia in loco vbi commisit non erat delictum,i& hoc not. In ea
9 gl.ibi.si crimen facile fuerit, &c.hæc gl.concludit quòd de crimine leui alibi commisso:ita quòd non tenetur remittere ad requisitionem iudicis loci delicti,& hoc modo loquitur l.de sertorem.alleg.in gl.Nam gl.est intelligenda secundum iura quæ allegat,vt dicit Bar.in l.non solum.§.si liberationis. ff.de libera leg.& ita intelligunt etiam Doct.istam gl.Et idem dicit gl.in c.fi.de for. compe.quæ etiam determinat an iudex delicti possit compellere iudicem domicilij ad remittendum,& an antequam remittat debeat præmittere aliquam causæ cognitionem ne fine causa infametur,vide illam gl.quia est notabilis. item Io.Cal.hic dicit quòd quando agitur de crimine ciuiliter non habet locum remissio, & hoc etiam tenet Butr.& Ab.in c.de foro competent. Alexan. de Ne.

bi sitæ pōt iudex domicilij cognoscere.vt in c.dilecti.de fo.cōpet & no gl.in l.i.ſi.C.vbi in rem act.ita & rōne delicti.alias forus domicilij supflueret,& hoc specificè vt probari in c.cùm ꝓtingat.de foro compe.Non ob.iura quæ loquuntur de remissione, quia remissio debet fieri ad requisitionem iudicis delicti. vnde si ille non cu

ADDITIONES.

a ¶Tamen in eis non interuenit trina monitio ad probationem excōicationis.sicut quando quis excōicatur ab homine,vt in d.c.sacro.& ideò ratio Ab.Sic non procedit:imò illam pœnā ignorās posset incurrere,quando excōicatio fertur à iure.vt in c.apostolicæ.de cle.exc.min.ergo,&c. Ale. de Ne.

b ¶Vitādus.Vide allegata per Fel.in c.1.in prin.ſ.de treug.& pace. Seb.Sap.

b ¶Sed in cōtrarium facit c.quorūdam.24.di.& 2.q.3.si cuidenter. in quib.patet q̄ interdum quis excōicatur à certo loco,vel à certarum personarum cōione.Sed dic q̄ illa propriè non est excōicatio,sed interdictum,vel suspensio ſm Doct.pro hoc vide text.cū gl.18.di.placuit. Alexand.de Ne.

c ¶ipsa anima.Adde de hoc latè Fe.cons.16.

d ¶Sed Arch.in d.c.placuit.temperat illam gl.quando in loco delicti moram traxisset per x.annos:quia tunc deberet absolui à sacerdote loci,vbi deliquit. item secundum Bur. si in loco delicti pertraxisset domicilium,vel subesset necessitas ita q̄ non posset recurrere ad proprium sacerdotē.arg.in c.pastoralis.cum ibi no. de offic. ord. Ale.de Ne.

c ¶Differentiam inter forū ꝓtentiosum , & pœnitentiale.Vult iste tex.innuere ex hac differentia,q̄ qs sortitur forū rōne delicti,qñ imponitur pro eo delicto pœna temporalis.secus si pœna pœnitētialis.de quo vide quod no.Ge.in ca.Romana.§.contrahentes.& ibi in apo.Cel.ad eum in foro comp.lib.6.& Car.in cle.2.§.rursus. in 1.op.de re iu.pro quo all.gl.16.q.1.in prin.Zach.

f ¶Nunquid iudex.Vide Pet.de Anch.in c canonum statura.in 12. de const.& in c.2.vbi Ge.de const.in 6.Ab.& Fel.in ca.à nobis.1.j. de sen.exc. Seb Sap.

f ¶Nūquid iudex.Vide ad hoc An.in c.fi.de fo.comp.vbi etiam ponit quid de quæstione immediatè seq. de Bellentz

g ¶Secundum statuta sua.Adde hāc q.Bar.in l.1.q.9.& ibi etiā Bal. C.de sum.tri.quem vide in l.2.C. de renūgi.& Car.in cle.1.§.1.q. 7.de fo.comp.& Fed.de Senis cons.2. Zach.

h ¶Statutū.Vtrū iudex domicilij possit punire subditū alibi delinquentem,ſm statuta sua,& adde q̄ Abb.vī mihi tenere ꝓrium.in c.fi.de fo.comp.dū tractat de effectu sortiēdi forum rōne domicilij.vers.secundo quæro de effectu.circa fi. & vide quod no.Ab.ī c.à nobis.el 1.j.de sen.excō.ver ad tertium.&vide qōnem hic posita plenè p Per.de Anc.in repe.c.canonū.de ꝓsti.in x.principali q̄sito.vers.subsequēter q̄ro.vbi remittit ad plenè notata p se.in c. postulasti.de fo.cōp.in 5.opp.& ibi plenissimè,& vide omnino gl. in verbo omnimodā.in fi.in cle.1.de fo.comp.quā subtiliter pondera.& vide latè p Bal.in repe.l.cunctos populos.circa fi.ver.nūc de secundo.de sum.tri.& fide cath.& per Bar Ang.in l.cū vnus.§. si qui ff.de bo.auth.iud.poss.& Ang.in disputatione sua inc. bānitus.& aliquid per Dom.in c.vt animarum.ver.quæro vlterius subtilius.de const.in 6.& facit quod notat Do.in c.volentes.§.nunqd. vers.q̄si bannitus,deliquit.de priui.in 6.& vide omnino quod de hoc latissimè scripsi post d.Ab.in cle.1.de sen.exc.& Bal. in l.cunctos populos.in lectura,in antepe.de sum.tri.& fide cath.vbi omnino vide. de Bellentz.

i ¶Sed But.in c.à nobis.de sen.exc.contradicit huic distinctioni in quantum dicit q̄ statutum ligat delinquentem extra territoriū, quando statutum disponit circa prohibitionem à iure factam,& & idem tenet D.Dominic.in c.2.de ꝓsti.in 6.& puto esse verius p illum tex.in ratione sui. Ale.de Ne.

k ¶Sed gl.voluit dicere,q̄ iudex domicilij potest cognoscere de crimine leui alibi commisso:ita quòd non tenetur remittere ad requisitionem iudicis loci delicti,& hoc modo loquitur l.de sertorem.alleg.in gl.Nam gl.est intelligenda secundum iura quæ allegat,vt dicit Bar.in l.non solum.§.si liberationis. ff.de libera leg.& ita intelligunt etiam Doct.istam gl.Et idem dicit gl.in c.fi.de for. compe.quæ etiam determinat an iudex delicti possit compellere iudicem domicilij ad remittendum,& an antequam remittat debeat præmittere aliquam causæ cognitionem ne fine causa infametur,vide illam gl.quia est notabilis. item Io.Cal.hic dicit quòd quando agitur de crimine ciuiliter non habet locum remissio, & hoc etiam tenet Butr.& Ab.in c.de foro competent. Alexan. de Ne.

Universidad de Deusto

non curat requirere, potest iste puniri, vel fortè prænenit requisitionem, & maximè hoc procedit hodie vbi de cõsuetudine nõ
a fit remissio. a †Et ponit hic Cal. illam q. no. nunquid valeat cõsue
10 tudo in non remittendo. b & cõcludit q̃ in iudice domicilij seu
b delicti valet q̃suetudo, sed in alieno iudice non valet. Ratio diuersitatis est, quia primo casu delictum non remanet impunitum, quia iudex domicilij vel delicti poterit punire, sed in secundo casu delictum remanet impunitum, quia iste forte qui transtulit se ad alium locum nunquam iret ad domicilium, vel locum delicti & sic non fieret remissio, delictum remaneret impunitum: ergo consuetudo est irrationabilis, & per consequens non præscriptic bilis. vt in c. fi. de consue. c & no. bene hanc q. & de hac. remissione an sit necessaria, & qualiter debet fieri, vide bo. gl. in d. cle. pastoralis. & plenè examino in c. fi. de fo. com. & inquantum gl. in 1. par
te alleg. l. de militib. dic q̃ ponit casum specialem in milite. de eo
11 tamen dicendum. vt no. gl. in l. magistriæ. C. de iurisdi. iud. †Et
d facit hoc ad q. aliquis commisit d hic furtum, & cum ipsa re furtiua transtulit se postea in alienum territorium, nunquid possit puniri per illum iudicem vbi reperitur cũ re furtiua vsque ad tẽpus Bar. communis opi. erat q̃ non, quia ex assidua contrectatione nõ oritur noua actio furti. Sed Bar. in l. si dominium. ff. de furtenu t contrarium, sicut. n. ex interuentione personæ oritur noua actio furti. vt in d. l. si dominium. ita ex contrectatione facta in uno territorio & per illam opi. Bar. plurimi homines sunt suspensi, sed moderniores adhuc dicunt q̃ de stricto iure illa op. Bart. non
c procedit. e Fran. tamen de Are. illam opi. Bar. fuit secutus: & dicit illam probari. in l. inficiando. in §. infans. ff. de fur. bene tamẽ facit in ar. sed non probat necessariò. nec vltra procedo quia opi. peri
f culosa est. f †Et in fi. gl. vt clarè intelligas hanc vltimam partẽ, pos
12 sunt plures elici qõnes, prima qõ, nunquid archiepõs seu alius superior delinquens in territorio sui inferioris possit ab eo puniri. Secunda qõ: positis eisdem terminis, nunquid statuẽs incidat in statutum huius inferioris. Tertia qõ nunquid statuens incidat in pœnã sui statut. si ꝑ̃ciat. Quarta qõ, nunquid par, vel superior in dignitate possit puniri per iudicem delicti. multæ olim fuerũt opi. vt no. in c. vt animarum. de const. li. 6. per Arch. & hic per Cal.
10 An postea dispu auit, vt habetur in regula. cui licet. de reg. iu. li. 6. in mercu. & communis opi. seu conclusio est ista, q̃ superior non potest ligari à suo inferiori. nec etiam incidit in statutum illius. quia regulariter inferior non iudicat superiorem. vt in ca. cũ inferior. de maio & obed. & licet statutum habeat vim canonis, tamen lex inferioris est. vnde sicut inferior non potest superiorẽ suum oretenus ligare, ita nec per legem suam. Concludo ergo q̃ constituens non incidit in pœnam sui statuti, quia non potest qs
g se ipsum ligare, nec per legem suam. g Circa vltimum, dicendũ est, q̃ par, vel maior in dignitate, ex quo non est suus superior potest puniri ab inferiore. quia ratione delicti efficitur minor: & ibi censetur priuata persona. l. 3. ff. de off. præfi. & per inn. in c. cum inferior. de maio. & obedi. vbi posuit ad prædictavnum no. dictum q̃ archiepõs delinquẽs in episcopatu quem habet suus suffraganeus ex dispensatione nõ potest puniri à suo suffraganeo, quia semper suus inferior est.

ADDITIONES.

a ¶Et dicit But. q̃ reo sufficienter punito, vel à iudice delicti, vel domicilij, non potest ab alio postea puniri de eodem delicto. quia non dẽt quis de eodem delicto sæpius puniri, vt in c. at si clerici. de iud. & per hoc est cautela, vt reus portet secum cartam, vel instrumentum condemnationis factæ ab altero eorum ne alio possit iterum puniri quod no. Nunquid autem vagabundus sit remittendus ad locum delicti. inn. hic sentit q̃ sic: quia intelligit istum text. in vagabundo, & idem post multa tenet Io. Cal. & D. Card. in 3. q. & per rationem auth. vt nulli iud. § si quis verò comprehensorum alleg. in gl. quæ loquitur de remissione indistinctè. dicit delinquentem remittendum esse ad locum delicti. Ergo indistinctè debet intelligi siue sit vagabundus siue non. Butr. & Abb. Sic. in c. fi. de for. compe. Vagabundus autem dicitur, qui licet habeat domicilium, firmam tamen non habet habitationem. Barto. in l. hæres absens. ff. de iud. & in l. 1. in fi. C. vbi de crim. agi opor. & in l. 3. §. prætor ait. ff. de damno infect. Vnde ad cognoscendum vagabũdum ponderatur, an teneat habitationem firmam vel non. siue habet domicilium, siue non. Sed quæro quę sit causa remissionis. D. Card. in 4. quæst. dicit q̃ ratio est vt respectu alij teneantur. vt in l. capitalium. § famosos. ff. de pœ. & dicit alicubi obseruari quia latrones furca suspensi non deponuntur vel sepeliantur. dic tamen quòd iudex debet de facili cõcedere vt latro de furca deponatur, vt sepeliatur, licet non debeat deponi sine licentia iudicis, de quo vide Host. in clement. 1. de pœn. & rem. Alia ratio remissionis ponitur in d. §. famosos. sc. ad consolationem agnatorum, & conniuium illorum, qui fuerunt interempti per latrones, sed quo ad alia delicta pro quibus non imponitur pœna mortis, vel detruncationis, & quò ad iudicem ecclesiasticum, videtur esse ratio ad satisfaciendum iudici illius territorij, vbi delictum est perpetratũ. ar. huius c. & istud etiam sensit Ab. Sic. hic post vltimum notabile. Item dicit D. Car. q̃ potissima ratio remissionis videt esse quæ habetur in d. §. famosos. Dicit etiam q̃ in foro ecclesiastico nõ obseruatur vt fiat remissio quia in eo non habet locum pœna corporalis. ad istum tex. respondet quòd non loquitur de remissiõe, quę fit vt cognoscatur de crimine, sed fit ad finem, vt reus satisfaciat, vt patet in fi. literæ. Dicunt tamen q̃ si imponenda esset pœna corporalis quę de iure canonico debet imponi, sicut ꝯ. eo. in Archiepiscopatu, tunc etiam haberet locum remissio. Ego puto q̃ de iure canonico & in foro ecclesiastico habeat locũ remissio vbicũque crimen est graue, dato quòd debeat imponi pœna. sed alia pœna grauis, puta depositionis, ab officio vel beneficio per duas rationes vltimo allegatas, & quia si sententia ferretur publicè, alij terrebuntur similia committere. & hoc cõmuniter tenent Doct. Sed tene verba D. Car. qui attestatur de cõmuni obseruantia, s. quod non sit consuetudo, vt fiat remissio in foro ecclesiastico, nisi vbi imponitur pœna corporalis. Dicit tamen quòd licet non fiat remissio, tamen delinquens poterit conueniri in loco delicti, vt in c. fi. de foro compet. Item si à iudice delicti esset aliqua pœna ligatus debet ad ipsum remitti, vt satisfaciat, vt hic. Sed qd si conuentus coram iudice delicti, negat se ibi deliquisse, an potest cognoscere an ibi deliquerit, Ioan. Cald. hic examinat, de qua quæsti. vide in Specul. de compe. iud. adi. §. j. ver. sed pone aliquis: & per Bar. in l. 2. ff. si quis in ius voc. non ierit. & per Doct. in c. super literis. de resc. & in c. si clericus & in c. fi. de foro compe. & D. Domi. in c. Romana. §. contrahentes. de foro comp. in 6. Alex. de Ne.

b ¶In remittendo. Vide Pau. de Ca. & Mo. in l. hęres absens. in fi. ff. de iud. Bar. Vero. in consi. lix. inc. Pau. & Ful. consi. cxlij. incap. super inquisitione. Bellame. in con. xj. incip. primò quidem videtur. Sebast. Sapia.

c ¶Quod intelligit Io. Cal. & D. Car. nisi ratione priuilegij præscriptionis posset puniri. ex quo nota, q̃ valet consuetudo quod iudex certæ ciuitatis potest ponire excedẽtes in suo territorio vbicunque deliquerit, etiam si nõ habet domicilium. hoc tamen nõ pendet à notatis in c. cum contingat. de foro comp. Alex. de Ne.

d ¶Aliquis amisit. Vtrũ ex noua contrectatiõe in alio territorio oriatur noua actio furti. & licet Bar. in d. l. dominiũ. teneat q̃ sic, tñ in l. si familia, vltra medium. ff. de iurisd. om. iud. videtur sentire contrariũ, dum dicit q̃ si plures suscipiãt rẽ, dr̃ vnũ furtũ, licet plures sint contrectationes. & si esset vera opinio Bar. in d. l. si dominiũ. sequeretur q̃ si statutum vult aliquem suspendi pro tribus furtis si committeret vnum furtum, & illud contrectaret in tribus territoriis q̃ deberet suspendi. Cuius opin. tenet Bal. in auth. sed nouo iure. C. de ser. fugit. & ad prædicta vide Bald. in l. si abducta. C. de fur. & opin. Bar. in d. l. si dominium. limitatur esse veram in cõtrectatione rei furtiuæ, secus in contrectatione pretij ipsius rei, vt est tex. in l. qui vas §. fi. ff. de furtis. & Bald. in l. j. C. de confessis. Bart. in l. inficiando. §. infans ff. de furtis. Item adde q̃ contra opinionem Bar. in d. l. si dominium. consuluit Io. de Lignano in quodam suo consilio. quod incipit, quidam scholaris. de Bellen.

e ¶Non procedit. adde Fulg. cons. 163.

f ¶Sed ille tex. meo iudicio parum facit. Nam ibi dicitur quòd si qs furripuit infantem, qui apud eum est factus adolescẽs licet teneatur vna actione furti, tenetur tamen quanti plurimum valuit, & dicit iste text. non esse ponderandum an sit vnum furtum vel plura, quia non debet esse melioris conditionis ille, qui continuè habuit apud se rem contractam, quam ille, qui rem illam perdidit, & deinde sero fur eam subtraxit. Et sic ille text. loquitur quò ad ponderandam æstimationem rei subtractæ. Sed quæstio Barto. loquitur, an iste in quolibet loco committat furtum. & dicendum est quòd, non sed dicitur furtum cõtinuare. vt dicit ille tex. & alia iura. pro hoc optimè facit gl. in clem. vn. & ver. scienter. de cõsan gui & affi. Sed Bal. aliter dicit quàm Bart. in cap. 1. de pace iuram. firm. in 3. colu. & in l. cunctos populos. C. de summa tri. vbi vide. de isto articulo non determino, quia non est nostra materia. Alex. de Ne.

g ¶Ligatur tamen committens actum prohibitũ p statutum, cum episcopo, qui fecit statutũ, licet ipse eps non ligetur, vt dicit Ioa. An. in d. reg. licet. exemplum, dicit statutum factum p episcopum q̃ quicunque luserit per hasardum sit excommunicatus, nam si episcopus ludit non ligatur suo statuto, sed ille qui ludit cũ episcopo bene ligatur. Et istud sequitur Abb. Sic. in ca. 1. in fi. §. de simo. Sed vide additionem quam ibi feci. & etiam D. Card. dicit quòd opinio Io. An. communiter tenetur. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Eleemosynam non debet sacerdos recipere à publico peccatore ne recipiens videatur ipsum fauere in peccato.*
2 *Clericus raptor, vel particeps in rapina irrecuperabiliter deponitur, & beneficio priuatur.*
3 *Depositus etiam per homicidium dispensatur per episcopum quò ad beneficia, sed quo ad alia requiritur dispensatio papæ.*
4 *Peccator si ipsum pœnituerit an careat ecclesiastica sepultura. vide ſ. in j. no.*
5 *Peccatum si fuerit condignè punitum in hoc seculo, & fuerit pœna patienter recepta, non punietur amplius in alia vita. vide ſ. in 1. no.*
6 *Decedens, & non satisfaciens de re subtracta, siue quia non potest, siue quia non vult, an careat ecclesiastica sepultura.*

CAP. II.

a SVPER EO. a Manifestus raptor, vel ecclesię violator si restituit, vel de restituendo cauet in vita, & in morte ad pœnitentiam & sepulturam admittitur, si verò noluit cauere, cum posset, & in morte non potest, clerici eius sepulturæ interesse non debent, & clerici interessentes, vel iniungentes pœnitentiam contra hanc dispositionem deponantur ab officio, & beneficio. h. d. Et quatuor sunt partes. secunda ibi, si verò. tertia. ibi, qui autem. quarta ibi, quòd si. Prima tractat de satisfactiõe in vita, vel in morte. Secunda de satisfactione in morte. Tertia de volente satisfacere in morte, sed non valente. quarta, de pœna imponenda trãsgressoribus. b Casus literalis. Quærebatur hic de pœna manifesti raptoris, seu ecclesiæ violatoris. Et respondetur quòd quicunque rapinam fecerit volenter, seu in ecclesiarum violatione manifestè fuerit deprehensus, pœnitentia ei penitus denegetur, nisi prius ablata restituat si poterit, vel saltem emendandi securitatem præstitit. Si verò in contumacia sua vsque ad obitum durauerit, & in extremis positus pœnitentiam postulauerit si satisfecerit, vel emendãdi securitatem præstiterit, ei pœnitentia, & sepultura ecclesiastica concedatur. Tertiò dicit quòd qui in sanitate, obstinata mẽte, nõ pœnituerit, vel emendauerit, & in morte securitatem emendandi præstare nequiuerit, pœnitentia sibi parum prodesse videtur, sicut creditur, sed si de peccato contritus fuerit, si satisfacere nõ potest viaticum non negetur, ita tñ q̃ nullus clericorum sepulturæ suę intersit, nec eius eleemosynam qui squam accipiat. Quartò se refert ad primũ casum, vt si aliquis clericorum cõtra hoc inuita, vel in morte pœnitentiam dare, aut sepulturæ interesse, vel eorum eleemosynas accipere præsumpserit, vel particeps huius rapinę fuerit periculum sui ordinis patiatur, & careat ecclesiastico beneficio. B. No. j. ex tex. quòd decedens in peccato rapinæ alicuius rei ecclesiasticæ non debet admitti ad pœnitentiam, nec debet sepeliri in cœmiterio sacro. Et idẽ est in quocunque decedente in peccato mortali. 13. q. 2. c. pro obeũtibus. & 23. q. v. placuit. sed spãlitas in raptore manifesta est, quia licet in morte ipsum pœniteat ex quo tñ nõ satisfacit, licet nõ possit, tamẽ clerici ñ debẽt interesse sepulturæ istius quod secus arbitror in aliis delictis, qa ista est pœna quæ non debet extendi ad alios casus. de pœn. di. 1. c. pe. nã regulariter ex quo quẽ pœniteat, licet nõ possit satisfacere, tamen absolutus est à peccato. vt in c. cum tu. de vsu. sed in odium rapinæ spãliter statuit hoc. Idem no. quòd licet dimittatur pœnã data ꝓ contritione si ablatum restitui nõ pot. vt in c. cum tu. præallegatamẽ pœna peccati nõ remittitur. vnde in pœnã hic clerici nõ debẽt interesse sepulturæ, quando voluit in morte satisfacere, sed non potuit, nõ tamẽ hæc est sufficiens pœna, sed punietur in purgatorio, nisi hic egisset pœnitentiam condignam. namqui agit in hoc seculo pœnitentiã sufficientem non punietur in purgatorio, quia non vult deus quem hic iudicari. 23. q. v. in c. quid ergo. c & hoc est contra vulgares dicentes, q̃ omnino debet qs transire p purgatorium, quod est falsum vt ꝓdixi, vnde debet qs conari, vt agat pœnitentiã hic. & facit ꝑ illos quibus pœnitentia imponitur per sacerdotem, qui dicunt se non posse facere, debent cũ scire q̃ si non puniuntur hic sufficienter, punientur in purgatorio. de quo p Host. in sum. de pœ. & re. c. j. §. & an fiãt. ver. qd ergo si aliqs.

1 †Item no. quòd à publico peccatore, nõ debet sacerdos recipere eleemosynam, ne videatur ipsum fouere in delicto suo. potest tamen hoc esse speciale in raptore. sed generaliter de aliis peccad toribus. vide bo. gl. ſ. de deci. ex transmissa. & 13. qu. 1. in summa. d †Vlt. no pœnam clerici committentis rapinam, seu participis in
2 rapina, debet enim deponi irrecuperabiliter ab ordine, & etiam priuari beneficio.
3 ¶†Sed q̃ro quare text. dicit irrecuperabiliter, cũ depositus nũquã recuperet ordinẽ amissum. nã depositio est ꝑpetua suspẽsio ad tẽpus. vt in c. at si clerici. de iud. Sol dicit, Io. e An. q̃ hoc verbũ posit tũ est ad denotandũ q̃ episcopus proprius non potest hunc restituere requirit ergo papę dispensatio, in beneficio tamen puto q̃ episcopus possit dispensare. vt in c. saloniten. æ. 63. di. vide bo. tex.

ADDITIONES. in c. 2.

a ¶Super eo. Adde hic q̃ ille, qui tenetur ad eleemosynas faciendas ex aliqua causa, si vltra victum suum nõ habet vnde possit facere eleemosynam, tenetur manib. laborare, & quærere inde vnde possit facere eleemosynas, ad quas est obligatus. alias non excusatur ꝓpter impossibilitatẽ. ita singulariter determinat beatus Thomas. 2. 2. q. 187. arti. 1. vltra mediũ. quod perpetuò tenet mẽti, quia quotidianum, sed ꝯrium facit qd no. 10. de tmo. in l. etiam. §. licet. in fi. ff. sol. ma. & vide omnino quod scribit beatus Tho. in quarto sent. di. 12. q. 1. art. 5. circa mediũ. vbi dicit q̃ si aliqua sunt ablata, quæ omnino restitui non possunt, voluntas restituẽdi sufficit cum tanta contritione. ꝯta est possibilis, fm̃ additionẽ vtriusque ad arbitrium bonorum virorum. item vide eundem Thomã in quarto Sen. di. 28. q. 1. arti. 3. ante medium, vbi dicit q̃ impossibilitas superueniens aufert obligationem voti quod prius erat possibile, vt si diues, qui vouerat ædificare ecclesiam postmodum hoc facere non possit paupertate superueniente, & dicit quòd in hoc est distinguendum, quia aut efficitur impotens, sed in parte potens, & tunc tenetur implere votum pro illa parte. Aut efficitur impotens quò ad totum. & quò ad partem, & tunc in totum liberatur. Sed postea ponit aliam distinctionem. cũ qua tãquã vltimam recitatam transire videtur, q̃ aut impossibilitas contingit ex culpa sua, & tunc debet recõpensare per pœnitentiam q̃ licet fortè non sit æquivalens, tamen admittitur, quia Deus non exigit ab homine vltra posse. aut impotentia cõtingit sine culpa sua. & tunc non tenetur ad aliquam recompensationem, & pro hoc optimè facit quod scribit 1mo. in c. licet vniuersis. de voto. & qñ ille, qui distulit satisfacere, postea in morte grauat hæredes de satisfaciendo, si hæredes nõ satisfaciunt, an hoc noceat animæ defuncti, vide quod similiter scribit S. Tho. in 4. sen. dis. 44. q. 2. art. 2. cuius verba expresè scripsi in meo repertorio. in ti. de teſt. in 2. & 4. itẽ pro intellectu huius decretalis, quantum ad id de pœnitente seu corrigente, dum est in extremis, qui prius hoc neglexit, vide multos tex. de pœ. di. 7. per totum, & ibi notaui in tex. & vide tex. in c. fi quis in ægritudine. 58. di. de Bellentz.

b ¶Sed tu aduerte, quia iste tex. est obscurus, & dic q̃ ponit quinque casus. Primus est in eo qui nec invita, nec in morte voluit satisfacere, & isti denegatur pœnitentia: quia constat eum decessisse in peccato mortali. Secundus est in eo, qui in vita satisfacere noluit cum potuerit, sed positus in extremis satisfecit, & huic cõcedenda est pœnitentia, & sepultura. & hoc vult tex. in ver. si verò. Tertius casus est quãdo in vita voluit satisfacere, sed fuit obstinatus in non satisfaciendo in morte, aut ipsum pœniteat, & vel let satisfacere, sed non põt. nec põt eriam præstare securitatẽ de satisfaciẽdo, & hoc casu pœnitentia occulta & occulta absolutio non est neganda. sed denegabitur solẽnis reconciliatio in opprobrium hęredum, vt studeant satisfacere, & propter illam rationẽ nullus clericorum debet interesse suę sepulturæ, & hoc dicit tex. in ver. qui autem, & iungendo verba Host. dicitur obstinatus qui multotiens habuit opportunitatẽ & facultatem restituendi & admonitus, & excõicatus. vt ſ. c. præced. satisfacere cont ẽpsit. Quartus casus colligitur in d. ver. qui autem à cõtrario sensu, quod ẽt quando raptor non fuit obstinatus, imò ante mortem voluisset libenter satisfacere, sed non potuit: quia deuenit ad pauperta tẽ, & tali non negatur solennis absolutio, & debet sepeliri in cœmiterio, & clerici possunt interesse eius sepulturæ, & eius eleemosynas recipere, hoc etiam facit principium. cap. in 1. dicto, ibi, si peteret. Alex. de Ne.

c ¶Concordat 13. q. vlt. c. fi. sed aduerte illud c. quid ergo. in fin. dicit q̃ peccatum leue purgatur per mortem corporalem, non autem peccatum graue. Ale. de Ne.

d ¶Illę gl. sunt magistræ: si tamen quæris an à peccatore licitum sit petere eleemosynam, vel an quis de illicitè acquisito facere possit eleemosynam. de quo etiam per inn. & Doct. in c. quia pleriq;. de immu. eccl. Sed tu quæris an à peccatore sit recipiẽda oblatio quæ fit sacerdoti, vel super altari, vide gl. magistrã. 90. di. oblationes. Ale. de Ne.

e ¶10. An. no. istud pulchrum dictum 10. An q̃ vbicunque in iure dicitur q̃ delinquens irrecuperabiliter tali ꝓna puniatur, episcopus cum ipso dispensare non potest, similiter tu dicas, si ius dicat aliquem propter delictum esse perpetuo beneficio priuatum propter illud verbum perpetuo, intelligitur prohibita episcopo dispensatio. gl. singularis. in c. cupientes. §. cæterum. in verbo, perpetuo. de ele. in 6. & idem si ius diceret, nullatenus audiatur, vel admittatur, quia per verbum illud nullatenus intelligitur episcopo prohibita dispensatio, & adhoc est gl. notabilis in cle. vt hi qui. in verbo nullo modo, & in verbo concedatur. de ætate & quali. & idem si ius dicat priuetur omnino, quia per hoc verbũ omnino, intelligitur ẽpo prohibita dispẽsatio, ita determinat Abb. in c. qualiter. el. 2. de accus. 1tem pro prædictis vide omnino quo latè scripsi post Ab. in c. at si clerici. §. de adulteriis. in apostilla magna, & de iud. de Bellentz.

in ca.a.de cle.pug.in duel.vbi episcopus dispẽsat cũ homicida in
a beneficio.& vide quod ibi dixi.a †Sed contra prædicta,& contra
3 tex.opp.de c.in literis,§.eo.vbi nõ denegatur sepultura, b ex quo
b in morte pœniter.cõiter soluunt doc.q̃ contrarium procedit in
rapina non manifesta.pro hoc cap.manifesta.& hoc videtur velle
tex.ibi,manifestè fuerit deprehensus, &c.nam delicta notoria sal
tem propter exemplum magis puniuntur,ne multis grassantib.lo
cus sit exemplo.l.aut præstare.ff.de pœ.& in l.capitalium.§.famosos.
co.titu.c.quanquam.de vsu.lib.6.& c.quia.j.de vsu.in gl.2.in fi.
Abb.dicit q̃ si delictum est manifestum denegatur pœnitentia in
totum:& ita loquitur hic,si est occultum procedit contrarium,
tuti[2] est tamen secundum eum,vt in omni casu admittatur pœ-
nitentia de aliis delictis,sed die secundum Host.q̃ solennis pœni-
tentia denegatur istis.& introductum est hoc ad terrorem istorũ
raptorum,& ista opi.est mitior.vtraque tamen opi.posset sustine
ri,& hoc ad terrorem istorum raptorum, vt videntes desperni,&
respui à pœnitentia inducantur ad restitutionem,& de solẽni pœ
nitentia.vide quod no.in d.l.in capite.per Host.in sum. de pœ.&
5 re.in §.vtrum.ver.his prælibatis.† in gl.in ver.parum prodesse.i
fi.no.bene gl.quia solet allegari.& facit,p̃ his qui moriuntur post
confessionem,nec valent agere pœnitentiam,certè ex quo non
fuit peracta,peragetur in purgatorio.25.dis.qualis & 23.qu.5.qd
ergo,& idem dicendum vbi pœnitentia imposita per sacerdotem
non fuit condigna.fac.quod no.de pœ.dist.1.in c.mensuram,&in
quantum gl.dicit q̃pro quolibet peccato,debetur duplex pœna.
t.temporalis,&æterna:credo q̃ melius dixisset quòd pro peccato
mortali debetur pœna æterna.25.dis.c.vnum orarium.& in c.de-
fleat peccator.j.de re.iur.sed illa pœna æterna in pœnitentia com
mutatur in pœnam temporalem,& si non peragit hic pœnitẽtiã
temporaliter peraget in purgatorio,& aduerte,quia isti,qui quo
c tidie puniuntur pro eorum delictis c à iudice inforo contentioso
non punientur iterum à Deo si ipsos pœnitet hic,& recipiunt pœ
nam patienter,dũmodo pœna sit condigna peccato, quia ex quo
puniti sunt per iudicem terrenum sufficienter non debent punt
d ri per iudicem cœlestem , d ad hoc vide quod no.in præal.c.quid
6 ergo.† in gl.in ver.sepulturæ.sed cœmeterium eis nõ denegatur,
licet quida ẽ. Cõclude latiùs,& clariùs q̃ aut decessit quis in pec
cato rapinæ,nec pœnituit,& tunc etiam cœmeterium sibi dene-
gatur,quia decessit in peccato mortali.vt in præal.c.placuit.& c.
pro obeuntib.præal.Aut pœnituit ipsum in morte,& satisfecit,&
tunc ex toto conceditur sepultura,& clerici debẽt interesse.Aut
pœnituit in morte,sed non potuit satisfacere,& tunc terra cœme
terij non denegatur sibi,sed clerici non debent interesse sepultu-
ræ.& ita propriè loquitur tertius casus huius capituli, & ista in-
terpretatio tanquã benignior tenenda est,vt no.in c.odia.de reg.
iur.lib.6.& l.pen.ff.de pœnis. Abbas.

ADDITIONES.

a ¶ Et hoc mihi placet,quia verbum,irrecuperabiliter, qualificat
depositionem ab officio,& refertur ad depositionem à beneficio.
dicit.n.tex.in fi.ordinis sui damnum irrecuperabiliter patiatur,&
ecclesiastico beneficio careat.nec hic additur verbum,irrecupera
biliter,debeat priuari,intelligitur cuilibet inferiori interdicta dis
pensatio,idem vbi expressum verbum,aliud.negatiuum,vt est ver
bum,nullo modo.vt in cle.vt hi.de æta.& qualit. Ale.de Ne.

b ¶ Non denegatur sepultura.Adde Arch.in c.si quis ausus.2.q.6.vbi
ponit alios casus,quib.ecclesiastica sepultura denegatur.glo.ord.
in c.ex par.el 2.de sepul.& Bal.in l.qui sepulchrum. §. hoc edictũ.
ff.de reli.& sump.fune. Zach.

c ¶ Pro delictis.qui punitur de delicto condigna pœna per iudicem
secularem si pœnituit non debet puniri postea à Deo.quid autem
sit in casu conuersio.vide gl.in c.de iis.de ac.& quòd ibi latissimè
scripsi post Abb. de Bellentz.

d ¶ Ad hoc vide quod notatur in præal.c.quid ergo.sed hoc nõ est
verum.etiam contrarium dicit dictum c.quid ergo,vt ŝ.dixi in 2.
addit. Alexand.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatio fertur ipso iure per hæc verba,noscant se excommunica-
tioni subiacere.*
2 *Pœna sine pœnalis dispositio, quo casu ligat aliquem ipso iure,vel oportet
quòd præcedat monitio.*
Deum nihil latet.
3 *Laici publicè delinquentes possunt puniri à iudice ecclesiastico,vel per excõi
cationem,vel per aliam pœnam.*

CAP. III.

EXCOMMVNICATIONI Excommunicari debẽt qui capiunt vel spoliant fideles ex iusta causa nauigantes.h.d. primò. Excommunicati sunt spoliantes naufragium patientes, nisi ablata restituant hoc secundò. Et duæ sunt partes, prout duo sunt.d.secunda ibi,illi etiam.Casus literalis.Dubitabatur de pœna spoliantium fideles nauigantes, aut naufragium patientes.& consultus papa respondet quòd illi qui spoliare præsumunt Romanos,vel alios nauigio vectos pro negotiatiõe, vel aliis iustis causis excommunicentur.Secundò dicit quòd illi qui spoliant christianos naufragium patientes, quibus potius auxilium præstare debẽt,nisi ablata restituerint.excõmunicationi ipso facto se nouerint subiacere.B.No.j.ex tex. quòd capiẽtes, seu spoliantes mercatores,vel alios ex iusta causa itinerantes, seu nauigantes,non sunt ipso facto excommunicati.sed debent excommunicari.concor.23.q.5 gs Romiperas.hodie tamen isti piratæ
a excommunicantur solẽniter ab ore papę ter in anno. a No.2. q̃ negotiatio est iusta causa,& honesta nauigandi,seu itinerandi.& quæ propriè dicatur iusta negotiatio, dic.vt habetur notabiliter 83.di.eiiciens.&c.quoniam.& 14.q.4.quicũque. aliquid per Inn. in c.j.ne cle.vel monac.Item no.tertiò ex secũdo dicto quòd spoliantes naufragium patientes magis puniuntur quàm spoliãtes nauigantes.nam ẽ istos nõ fertur excommunicatio ipso facto.vt hic dicit Ioan.& bene.Prima pars huius capituli non promulgat excommunicatos ipso facto,sed dicit excommunicationem ferendam.In secunda parte excommunicatio fertur ipso facto , dũ tamen præcedat admonitio,quòd debeant ablata restituere. Sed
b an sit monitio necessaria.dicam infra.cũ gl.fi.†In gl.pe. ibi sunt
1 ipso iure excommunicati.hæc referas ad secundam partem capit.vt supra dixi Et no.ex hac gl.iuncto tex.quòd per hæc verba
c noscant se excommunicationi subiacere,c quòd fertur excommunicatio ipso facto.& vide quod no.in c.j.de iureiur.li.6.dIn ea gl.ibi,quadruplum.& hodie de iure auth.aucta est ista pœna , q̃a contra istos inducitur publicatio bonorum, vt in auth.nauigia. C.de fur. An tamen aliquo casu sit licitum capere res naufragij seu res proiectas causa nauis alleuiandę.dic vt dixi in cap. cum dilecti. de accusatio.Et in fi.gl.hæc l.alleg.in gl.non probat id ad quod alle.sed melius facit l.nauis onustæ ff.ad l.Rho.de ia. †In gl. fi.in fi.no.sing.gl.iuncto tex.vbi pœna ponitur negatiuè,ipso iure pœna non intelligitur inflicta, nisi præcedat prima admonitio, vel saltem mora in non faciendo & gl.hic non firmat pedes,vtrũ prius requiratur admonitio necessaria.sed 10.An.super tex.tenet admonitionem necessariam,& pro hac opin.facit theorica inn. c.extirpandæ.in §.qui verò.de præb.quę solet multum allegari.di
e cit enim ibi quòd vbi pœna apponitur negatiuè sine determinatione temporis , ad hoc vt incurratur pœna requiritur admonitio præcedens.Exemplum,lex dicit quicunque non fecerit residentiam,sit excommunicatus,requiritur hoc casu admonitio secũdũ eũ,q̃a nobis est occultũ an fecerit residẽtiã,an habuit iustã causam ũ residẽdi,sed p admonitionem ꝙuincitur,secus quando pœna

ADDITIONES.

a ¶ Sed D.Car.dicit quòd hodie excommunicantur semel tantum in die cenæ domini.Alex.de Ne.

b ¶ Sed aduerte.Host.dicit quòd iste tex.est intelligendus in nauigãtibus in mari,secus dicit in nauigãtibus in flumine.10.an.& dodicunt quòd prima pars debet intelligi de quolibet nauigio siue in mari siue in flumine cum generaliter loquatur Ego idem puto de secunda parte huius c.quia etiam secunda pars generaliter loquitur,& est eadem ratio ĩ parte 2.quæ in j.Item idem vniformiter debet intelligi de eodem facto.arg.l.iam hoc iure.de vul.& pup.Alex.de Ne.

c ¶ Subiacere.Vide Fel.in c.Rodulphus.vers.sciat se excommunicatum,ver.alioquĩ excommunicatum te esse cognoueris.ŝ. de resc. Seb.Sap.

d ¶ Et ibi hoc tenet gl.fi.de hoc est tex.cum gl.17.q.4.si quis suadẽte.& in c.clericis.ne cler.vel mon.& hoc tenet Tanc.Gof.& communiter omnes,licet inn.hic & in ca.cum & plantare.& in gl.teneat contra.de priuile.Sed primum est verius.Sed de hoc dic vt dixi in c clericis.& nota bene gl fi.& Doc.quòd interdum requiritur monitio ad excommunicationem,vel aliam pœnam incurrendam,& tamen non requiritur sententia,quia excommunicationem,vel aliam pœnam ipso iure incurrit.de hoc vide bonum tex.cum gl.in c.diœcesanis,de vita,& honest.cler.& in cle. accedens.de sta.reg. Alex.de Ne.

e ¶ Vbi pœna.Hanc doctrinam in.sequitur Car.in cons. 96. incip. dum reuerendus.Pet.de Anch.in cons.61.inci.pro clariori. Fel. in c.2.ver.extra glo.ŝ. de mag. vbi limitat pluribus modis,vt ibi per eum.Seb.Sap.

f ¶ Vbi pœna.No.pro doctrina inn. in ca.extirpandæ. §.qui verò.de præb.& vide latissimè ibi quę scripsi super hac doctrina, & latius in meis recollectis.de Bellent.

pœna ponitur affirmatiuè,vt puta quicunq; tali hora intrauerit ecclesia,sit excõmunicatus,nõ enim tunc requiritur admonitio secundum eu. ratio.quia secundũ leges non facta latent,sed facta se manifestant,& valet multum illa theorica pro intellectu statutorũ.Sed ego in repetitione illius.§.qui vero.nõ fui secutus simpliciter illã theoricã.sed cõcludo.q̃ quòd ad Deũ pœna est cõmissa ipso facto,q̃ in mora.nam quò ad Deum cessat ratio Inn.quia apud Deum nihil latet.& id quod est certum naturę, est certum legi.sed quo ad ecclesiã militãtẽ posset illa theorica procedere. & ex hoc casu requiritur admonitio,vt sic posset ista glo.reduci ad concor.vt admonitio sit necessaria quò ad hoies.sed sola mora sufficit quò ad Deũ.& tenemẽti hanc gl.sic intellectam iũcto
a tex.† Et no.ex predictis,& ex tex.ecclesiã habere iurisdictionẽ in
3 laicos publicè delinquentes.maximè contra nauigantes , & itinerantes,& naufragium patientes,cũ sint quasi miserabiles personæ.facit quod no.Inn.in c.significantibus,de offi.deleg.& not.q̃ vbicunque ecclesia excommunicat.habet in eo casu iurisdictionem.Sic etiam posset imponere aliam pœnam.& est valdè no.dictum Lapi in allegationibus suis & dico in cap. cum sit generale. de foro compe.

ADDITIO.

a ¶ Sed communiter Docto.sequuntur Inn.nisi esset præfixum tẽpus j̃.quod deberet fieri affirmatiuè , quia tum ad incurrendam pœnã ex facto negatiuo non requiritur aliqua monitio. vt dicit Inno.in d.c.extirpandæ.Sed Doct.iuris ciuilis dicunt contrarium sc.quòd quando non est adiectum certum tempus,intelligitur q̃ faciat affirmatiuum quamprimum potest, aliàs incurrit pœnam ex facto negatiuo,& non intercueniente aliqua monitione, seu interpellatione,vt in l.2.§.cõstitim.ff.ad Trebel.& hoc tenet Bal. in l.j.C.de his,quibus vt indignis.Sed Bar.in l.in faciẽdo §.infans defur.distinxit volens saluare dictum Inn.non curo referre. Vn de concorda aliter,& dic quod aut quis obligatus est an factum affirmatiuum ratione officij,vt est hæres, qui tenetur vindicare necem defuncti.& mater,quæ tenetur petere tutorem filiis , & tunc intelligitur quàm primum potest , & sic committitur mora sine aliqua monitione,aut est obligatus ratione officij,sed illa ratione,vt est prębendatus,qui tenetur residere ratione prębendę, & ad commodum proprium,& ratione obligationis propriè , & tunc procedit dictum Inn.in d.c.extirpandæ. & hoc modo cõcordat Bal.in l.si post tres.ff.si quis caut.& Pau.de Castro.in l.j. C.de his,quib.vt indig.Et pro hoc faciunt omnia iura,quæ dicit q̃ de bitor principalis non constituitur in mora si non precedit interpellatio quando certum tempus non est prefixum,vt in c.potuit. de loca.& in l.mora.ff.de vsu.Sed limitatio , quam ponit Ab.Sic. Videlicet quòd talis quò ad Deum incidit in pœnam,non credo esse veram,quia non est verisimile quòd Deus voluerit talem esse ligatũ pœna iuris positiui,cum ius positiuum hoc nõ intẽdat, sed velit monitionem præcedere.Nam Deus est mitior quàm i° positiuum,cum pœna iuris positiui quandoque non debeat quo ad Deum,vt dicit gl.sing.in c.fraternitatis.xij.q.2. Nec obstat ratio Inn.nam ista non fuit sola ratio , quia maius est delictum in faciendo commissum,quàm commissum in non faciendo, vt p batur in l.Iulianus.in princ.& in §.j.ff.de act.emphit.fateor tamẽ quòd talis obligatur quò ad peccatum quò ad Deum,sed non ad pœnam iuris positiui.& hoc modo potest saluari opinio.Ab. Sic. Alex.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Sodomita punitur pariter auuntendo masculis,vel fœminis.*
2 *Causæ criminales possunt delegari clericis de iure canonico.*
3 *Clerici possunt esse iudices delegati laicorum.*
4 *Pœna corporalis potest imponi per iudicem ecclesiasticum.*
6 *Pœna corporalis etiam vltimi supplicij,an & quando possit commutari in
pœnam pecuniariam.*
6 *Clerici habentes iurisdictionem,vt sunt prælati au possint committere cau
sam criminalem sine metu irregularitatis.*
7 *Iudex ecclesiasticus potest iure proprio exercere suam iurisdictionem,etiam
in laicos exercentes detestabile vitium maledictæ sodomię.*

CAP. IIII.

IN ARCHIEPISCOPATV. a Ex principis delegatiõe possunt prælati de raptu,& aliis criminibus iudicare, pœnã tamẽ sãguinis infligere non possunt.h.d.Cõmunis diuisio.secunda ibi, ꝙsultatiõi.q̃ distinguit.& secũdũ mẽbrũ ꝓsequit ibi,si verò. Casus literalis.Rex Siciliæ ꝓmiserat archiepiscopo Panormitano,& aliis epis excessu Saracenorũ puniẽdos,ꝓtingebat aliquando q̃ Saraceni mulieres christianas,& pueros rapiebãt,& eis abutebãtur,& quosdam etiam occidere non verebantur.quæsiuit archiepis.quatenus huiusmodi excessus punire deberet.respondet quòd papa tales existentes in iurisdictiõe illius pecuniaria pena potuit punire,& etiam flagellis afficere,ita tamen q̃ flagella in vindictam sanguinis non transeant,si vero fuerit ita grauis, & enormis excessus.q̃ mortem,vel mutilationem membrorum debeant sustiner vindictam illam regi reseruet.B.†No.1.ex tex.secundum v
1 num intellectum q̃ abuti fœminis,& masculis iudicatur à pari,& ꝓ hoc videbo gl.quæ hoc sentit in ca.omnes cãtiones 32.q.7.&
b facit quod habetur in aut.vt non luxu.contra natu. b †Secundò
2 not.q̃ de iure canonico possunt delegari causæ criminales clericis, c & ad hoc solet allegari iste tex.sed non multũ facit, quia lõquitur in rege.& hodie isti reges cõiter p̃scripserũt sibi iura principis.facit quod no.Inn.in c.cum te.de re iu.& in c. per venerabi
d lem,qui fi.sint leg.de hac mã dicam.in c.q̃ sedẽ.de of.ordi.d †Ter
3 tiò no.clericos posse constitui delegatos laicorum,quod videtur contra c.te quidem.11.q.1.Sed potest dici q̃ istud poterat admitti.quia concernebat fauorem animæ.Sed regulariter licet clerici sint capaces iurisdictionis,seu delegationis,non ramẽ deberẽt
c acceptare:quod plenius dico.in c.2.ŝ.de iud.e †Vlt.no.iudicẽ ec-
4 clesiasticum non debere imponere pœnam corporis afflictiuam.
f ita q̃ non transeat in vindictam sanguinis. f sine ergo sanguinis effusione potest licitè imponi per ecclesiam pœna corporalis,vt
g hic.& in c.1.ŝ.de cal.& vide no.in c.ad audientiã.j̃.de cri.fal.g †In
5 gl.inuers.pecuniaria in fi.no.bene gl.iuncto tex.q̃ etiam iudex de legatus potest commutare pœnam vltimi supplicij in pœnam pecuniariam,vel aliam temporalem,de quo dic,vt no.in c.licet.j̃.de pœ.dicit hic.Host.q̃ vbi subesset scandalum,vel non subesset causa commutandi , vel vbi ageretur ad pœnam legalem per accusationem,tunc nõ debet fieri ista cõmutatio.facit l.3.in fi.C.ne sacrum bap.& no.bũ hæc dicta.q̃ vbi agitur p accusationem ad pœnam legalem nõ pot fieri ꝙmutatio pœnæ.& optimè facit illa l.3.
Item

ADDITIONES.

a ¶ In archiepiscopatu.Ego consuevi allegare istum tex. contra Siculos,videlicet quòd ipsi frequentarent multum istud vitium nefandissimum sodomiæ,& vide quod scripsi post Abb.in c.clerici. de excess.prælat. de Bellentz.

b ¶ Sed tu vide bonũ tex.in c adulterij malum. & in c.vsus natura
lis.32.q.7.Ale.de Ne.

c ¶ Clericis.Adde Franc.de Are.consi.54.

d ¶ Sed Do.Car.idem dicit quòd iste tex.loquitur de Rege Siciliæ qui exercet iura imperialia,nec subest imperatori , sed papæ , vt clem.pastoralis.de re iud.Vnde potest idem quod imperator , vt in cap.per venerabilem.qui fil.sint leg.item dicit quod hic non loquitur de his,quæ concernunt tale imperium quod non sit delegabile , & dicit quòd de iure etiam canonico in terris ecclesiæ videtur dicendum quòd causæ quæ de iure ciuili delegari non possunt,non possunt etiam delegari per eos,qui vice prælatorũ talia exercent.standum est enim legi,ex quo nõ probatur expresse de iure canonico contrarium.ad hoc facit c.licet,de offi.vica in 6.Sed dic vt plenè habetur.in c.quod sedem.de offi.ordin. Alex. de Ne.

e ¶ Vbi Abb.Sic firmat quòd peccant suscipiendo delegationem. sed gesta per ipsos tenent,ex quo sunt capaces.idem dicit Burr.ibi ad istum tex.respondet quòd hic respiciebat fauorem religionis Christianę.Sed ego idem puto vbi subesset causa rationabilis suscipiendi tales delegationes & pro hoc bene facit text.23.qu.8. pessimam in fi.vbi dicitur q̃ archiepi,& episcopi possunt esse consultores regum in exercenda iustitia in causis occurrentib.& hoc videtur sentire inn.dum refert quosdam dicere q̃ Rex dedit hãc iurisdictionem prælatis,vt suo nomine agerent.Si.n.vellet constituere eos suos officiales,hoc non debet.vt in c.clericis.ne cle. vel mona.Vnde videtur sentire inn.q̃ clerici possunt subsistente iusta causa suscipere delegationem à laicis, dummodo non constituantur generales officiales vel generales delegati , sicut dicimus de procuratore vel administratore.de quo per inn.in c.vn.in fi.de doli.ad ratio.& sic debet limitari.& hoc no. Ale.de Ne.

f ¶ Non transeat in vindictam sanguinis.Adde,& amplia hoc dictũ per ea quæ notaui in apost.ad istum.in cap.1.numer.3.in apost.in versi.citra tamen sanguinis effusionem.supra de calumnia.Zach.

g ¶ Vnde Host.hic ad verbum,vindictam.subaudit.scili. crudelem vel grauem,quasi dicat quòd ecclesia potest imponere pœnam sanguinis dummodo non sit crudelis,vel grauis,& sic transeunt Docto.aliter non declarantes. Tu dic q̃ ecclesia potest imponere pœnam sanguinis,dummodo non sit talis,ex qua timeatur periculum mortis,vel mutilationis.de quo vide tex.notab. in c.ad audientiam.j̃.de crim.fal.Alex.de Ne.

item vbi subest scan dalum in commutatione, vel non subest cã commutandi, & sic debet intelligi l. quid ergo. §. pœna grauior. ff. de his qui no. inf. & l. hodie. ff. de pœ. cũ §. † in gl. fi. ibi, q̃ licet ſm canones, &c. Potest hæc gl. intelligi dupliciter. primò, quia secundum canones licitum est prælato habenti iurisdictionem temporalem committere causam criminalem, licet veniat imponenda pœna mortis, & hoc hodie clarius probatur in c. fi. ne cle. vel mon. Secundò modo potest intelligi, q̃ secundum canones possunt cõmitti criminales. Sed de hoc dic, vt plenius dicam in d. cap. q̃ sedem. de of. or. Et in fi. aduerte, quia licet hæc gl. generaliter intelligat illam auth. quidam tamen, vt rac. de Bel. ibi dicunt eam nõ procedere indistinctè secundum ius ciuile, sed debet intelligi q̃n p̃ iudex de necessitate, vel etiã ante, quã intret prouinciã & sic non contiguntur leges antiquæ. a †Extra gl. opp. p̃ rex. quia
7 videtur sibi p̃rius. nã primò dicit q̃ illi p̃lati recipiebãt iurisdictionem ex delegatione. & posteà dicit q̃ ista crimina cõmittebantur infra iurisdictionem eorum. Sol. dicunt doct. q̃ committebantur infra iurisdictionẽ eorum. s. spiritualem. Vnde temporaliter nõ poterãt iure suo cognoscere, sed ex delegatione, & sic sentiunt coiter docto. q̃ prælati non vendicant sibi iurisdictionem iure proprio, etiam in casib. hic expressis. Sed aduerte, q̃ inn. sentit p̃rium in c. quod super his. de vo. vbi dicit q̃ ecclesia habet iurisdictionẽ in infideles peccantes contra naturam. Nam sicut Deus tales punit. vt Gen. 19. videtur q̃ vicarius suus possit, & per consequẽs etiam prælati, qui sunt assumpti in partem solicitudinis. vnde p̃acet mihi illud dictum, & potest dici q̃ sit locus præoccupationi: vt de hoc possit cognoscere tam secularis, quam ecclesiasticus. & p̃ hoc tex. in c. cleri. ĩ. de excess. prælat. in fi. vbi ecclesia mandat laicos ob hoc delictum excõicari. ergo vẽdicat sibi iurisdictionem isto casu: per ea quæ dixi S. in c. prox. Sed de facto non exercent prælati hanc iurisdictionem, & ideò forte recipiebant hic delegationẽ,
b poterant tamen iure proprio. vt s. dixi. b Vlt. quæritur, quia tex. dicit q̃ si excessus fuerit ita grauis, q̃ debeant sustinere pœnam mortis, &c. quando dicatur excessus grauis. Sol. potest dici grauis ſm doct. q̃n isti procedebant ad homicidium, vel q̃n imminebat scandalum in commutatione pœnæ: vel quia agebatur per accusatio
c nem ad pœnam legis. c Nic. Ab.

ADDITIONES.

a ¶Tu dic clarius q̃ille tex. dicit q̃ quando delegans necessariò profiscisitur, vel antequam intret potest omnia committere præter vltimũ supplicij, & membri absc̃isionem & hoc modo loquitur ille §. ad hæc. alle. in gl. Item aduerte, nam quanquã de iure ciuili cãmeri imperij non possint delegari ab alio quàm à principe, tamẽ si princeps delegat causam meri imperij, delegatus potest ea sub delegare, quia facta est subdelegabilis, vt dicit gl. sing. in l. 1. C. qui pro sua iurisdi. quam gl. sequitur Gul. de Con. & Bar. ibi, & in li. ff. de off. eius cui mand. est iurisd. & Do. Card. hic in pe. quæst. Ale. de Ne.

b ¶Ego aliter dixi in c. postulasti. de iudæ & hic est tex. pro eo qd ibi dixi. Sed But. ponit vnum intellectum ad istum tex. nõ refero, quia non est verus. Alex. and. de Ne.

c ¶Et dicit Io. An. quòd hoc dicitur, quia crimina de quib. hic regulariter habent pœnam capitalem, sed præter casus prædictos potest fieri temperatio. de qua hic. quare autẽ hic in casu, in quo fit temperatio pœnæ, puniatur duplici pœna. dic q̃ hoc fit ad supplemẽtũ pœnæ capitalis. arg. eius quod leg. & no. in c. 1. de cal. & sic nõ obstat c. ar si clerici. in fi. §. de iud. quia illud hẽt locũ, vbi vna pœna est sufficiens, alias secus, vt hic, & in d. c. de calum. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Iudex ecclesiasticus habet iurisdictionem in laicum, vt satisfaciat quæ debebat eius author defunctus.*
2 *Hæres contumax in non satisfaciendo, facit præiudicium defuncto, qui in vita fuit negligens in restituendo.*
3 *Hæres an, & quando teneat ex delicto defuncti, & vltra vires hæreditarias.*
4 *Hæres censetur tacitè grauatus per defunctũ, vt restituat malè ablata si de facultatibus in vita pœnituit, & secundum formam ecclesiæ absolutus fuerit.*
5 *Excommunicatus pro manifesta offensa non absoluitur ante satisfactionem, nisi in articulo mortis, quo casu sufficit promissio de satisfaciendo.*
Pœnitentia non datur pœnitenti in morte, sed bene sibi notificatur.

CAP. V.

IN LITERIS. Incendiarius ecclesiæ in morte pœnitens & absolutus in cœmeterio sepelietur, & hæredes cõpellunt ad satisfaciendũ. Cõis diuisio. secunda ibi. Quapropter. Casus literalis. Qui dã H. noie multis criminib. fuit irretitus qui ecclesiarum incendiũ, diabolo instigante cõmiserat. vnde fuerat excommunicatus. tandem in ægritudine constitutus acceptata pœnitentia de commissis per capellanum suum fuit ab excõicatiõe absolutus, sed eo mortuo sepulturam ecclesiasticam habere nõ potuit, quæritur quid iuris sit. Mã. pa. quatenus, si ita est corpus in cœmeterio sepeliri faciat. & hæredes eius monẽdi sunt, & compellendi vt illis, quib. ille dãnũ dedit p̃ ra iustitiã per incẽdiũ, vel alio modo secundũ facultates defuncti satisfaciãt, vt sic à peccato valeat liberari. E. No. j. ex tex. ibi diabolo instigãte, q̃ peccatũ dicitur cõmitti diabolo instigãte, & facit pro consuetudine istorũ. iudicum condemnãtiũ de aliquo delicto. peccatũ enim cõmittitur tribus modis. per suggestionẽ, quæ fit p̃ diabolũ. per delectationẽ, quæ fit per carnem, & per consensum, qui fit per seipsum. & de his, 6.
a di. c. sed pensandũ. a Secundo no. q̃ quantũcunque p̃catori in vita. non debet in fine mortis pœnitentia denegari, & sic videtur q̃ etiam in fine mortis pœnitentia potest esse fructifera. Augustin' tamen dicit se dubitare, vtrum in fine quis possit saluari, quia quasi impossibile est, vt in fine possit rectè pœnitere, & potius ip se relinquitur à peccatis, quàm ipse relinquat peccata, vnde multos decepit serotina pœnitentia, & vide de iis de pœ. dis. 7. per totum. maximè in c. si quis potius. & in c. nullus. §. fi. si tamen rectè pœniteat sperandum est de eo bonum. l. di. ponderet maledictus tamen homo, qui peccat in spe. Tertiò no. quòd defuncto absoluto à presbytero, & non valente satisfacere propter casum mortis hæredes eius possunt compelli ad satisfaciẽdum. & quotidie allegatur ista litera q̃ de iure canonico hæredes tenentur ex delicto defuncti, licet nihil ex illo delicto peruenerit ad hęredes, & sic solet notari diuersitas inter ius canonicũ & ciuile, nam aliud est de iure ciuili, vt in l. vnica. C. ex deli. defunc. ista tamen diuersitas mihi non placet, vt plenè dico. in c. fi de sepulturis & ĩ. aliquid di
1 cã. †No. 4. casum, in quo iudex ecclesiasticus habet iurisdictionẽ in laicum hæredem, vt compellat eum ad satisfaciendum pro de
2 functo. †Vltimò no. ex fine literæ q̃ contumacia hæredum in nõ satisfaciendo, nocet defuncto, nam fuit defunctus in culpa in nõ satisfaciendo in vita de quo aliquid ĩ. In glo. 2. ibi, & effractores ecclesiarum. & c. de hoc dic melius, vt no. in c conquesti. alleg. in gl. 2. nam illud c. loquitur de effractoribus spoliatibus. de quo ibi dicam. In gl. in vers. sepeliri, in fi. vel secundum doct. ibi delictum fuit manifestũ, hic non vel ibi obstinata mente non restituerũt, hic secus. Item hic non dicitur quòd clerici debeant interesse sepulturæ, sed quòd tamen debeant sepeliri in cœmeterio, & ita di
3 stingue, vt ibi dixi. †In gl. in ver. iuxta facultatem in fi. no. gl. quæ apertissimè sentit hæredẽ teneri de iure canonico pro delicto de
b functi. etiã vltra vires hæreditarias si non confecit inuentarium, & sic multũ extendit l. fi. C. de iur. deli. & doc. communiter trãsiec runt cũ ista gl. c Sed aduerte subtilius. quia Io. an. in c. quãquã. de vsu. li. 6. in nouella. & Fed. de se. cons. xj. tenet oppositũ, concludẽtes. q̃ siue hęres fecerit inuentariũ, siue nõ, non tenetur ex delicto defuncti vltra facultates hæreditarias, nã ius canonicum induens hanc æquitatẽ ꝫ rigorem iuris ciuilis, vt hæres teneatur ex delicto defuncti, noluit obligare hæredẽ vltra vires hæreditarias. cõcurreret enim duplex rigor. quia obligaretur vltra vires hęreditarias, & teneretur ex delicto defuncti, contra no. in l. j. C. de do. promis. & pro hoc intellectu facit iste tex. in eo quòd nullã mẽtionem facit de inuẽtario. mandat enim hæredẽ cõpelli iuxta vires hæreditarias, & hæc lec. satis no est, & tenenda. intelligendo q̃ speciale est de iure canonico vt hęres teneatur ex delicto defuncti, secundũ qd tenẽt cõiter Canonistæ. sed, vt dixi, non puto aliquam specialitatem in hoc inter ista duo iura, vt plenè dico in c fi. de sepul. nã hic iste in fi. accepit pœnitentiam, & fuit absolutus ab excõmunicatione secũdũ formã ecclesiæ, ergo promisit sacerdoti de satisfaciendo. & ex eo q̃ nõ expressè promisisset, ex quo tamẽ ipsum pœnituit, vt mandasse hęredibus restitutionẽ, quia qui vult vnum, vult omn a, sine quibus illud esse non potest vt in capit. prudentiam. & capit. præterea. de offi. dele. & l. ad rem mob

ADDITIONES.

a ¶Vide pulchrum tex. 16. q. 2. c. 1. vbi ponuntur causę quare Diabolus est hostis humani generis, & quare insidias parat. Alex. de Ne.

¶Delicto defuncti. Adde Pe. de Anc. cons. 414.

¶Tene opinio. Io. an. quam iste subdit. & quam tenet iste, & doc. in c. parochiano. ĩ. de sepul. gl. in c. tua nos. ĩ. devsur. Bal. in l. furti. C. de furt. Alex. in l. j. de priua. delic. idem Bal. in l. j. ex deli. defun. & Flor. in Linde Neratius. ff. ad legem Aquil. Zach.

o Delicto defuncti. Hæres non conficiens inuentarium, de iure canonico, non tenetur vltra vires hæreditarias. & vide glo. & quod ibi plenissimè notaui, post d. An. in c. j. de sol. de Bellentz.

c ¶Sed non est verum, imo But. hic dicit quòd ll. alleg. in gl. nõ procedunt de iure canonico. de quo se remittit ad c. quia plerique. de immu. eccl. vbi plenè per Docto. Alex. de Ne.

rem mobilem. & l. ad legatum ff. de procu. cum si. & sic hæredes hic non tenentur ex puro delicto ipsius defuncti, sed ex dispositione ipsius defuncti. & ita intelligit gl. fi. in ca. à nobis de sent. ex cõi. istũ tex. vnde papa hic mandat, si res ita se haberet. i. si fuerit absolutus, & in hoc casu loquuntur omnia iura canonica, quæ mandant hæredem compelli ad satisfaciendum pro defuncto. vt in ca. à nobis. ĩ. de sen. excom. & præalleg ca. fin. de sepu. & sic isto casu etiam de iure ciuili debet teneri hæres: secus ergo est, vbi delinquens non recepisset pœnitentiam, nam tunc hæres nõ cõpelleretur: nam cessaret ratio posita in fi. c. & ratio superiùs alle. & hoc forte casu posset procedere ista gl. vt si hæres non conficeret inuentarium, teneatur insolidum cum obligetur ad satisfaciendum ex dispositione defuncti. & sic non procederet dictum
a Io. An. Fed. a In gl. fi. in fi. no. bene gl. iuncto tex. quòd bona hic p̃ missa pro defuncto, licet non valeant quò ad eum liberandum
b pœna æterna: quia ibi nulla est redemptio. b 13. qõ. 2. tempus. & no. in cap. cum Marthæ. de cele. mis. tamen prosunt bona quo ad temporalem satisfactionem. vt 33. q. 2 ca. animæ defunctorum.
4 vbi bo. tex. ¶ †Et not. q̃ hæres non satisfaciendo pro defuncto, præstat causam, vt maiori tẽpore defunctus stet in purgatorio. nam fuit ipse defunctus in culpa in non satisfaciendo in vita: vt hic colligitur si in litera habetis valeat, quia refertur tunc ad defunctum: sed aliqui habent verbum, valeant, & tunc refertur ad hæredes: nam hæredes peccant in non satisfaciendo: ideò debẽt compelli, vt valeant liberari à peccato, & prima litera cõmunior
5 est. ¶ † Extra gl. opp. contra tex. de c. ex parte. ĩ. de verb. sign. vbi excõicatus pro offensa manifesta, non debet absolui ante satisfactionem: ergo presbyter litẽ nõ debebat absoluere satisfactione
c non præmissa. Sol. Gof. hic, quem cõiter videntur sequi doct. ponit solennem limitationem ad illud c. vt procedat: quando quis absoluitur in vita, sed quando in morte sufficit promissio de satisfaciendo, quia timetur, ne citò moriatur in peccato, sicut in similibus dicimus, q̃ pœnitenti in morte, non est imponenda pœnitẽtia, sed innotescẽda. vt in c. 1. 26. q. 7. Vltimò quæritur quid si iste morte præuentus non fuisset absolutus: apparuissent tamẽ signa contritionis. doct. dicunt q̃ idem dicendum, & bene per c. à nobis. ĩ. de sen. excom.
d

ADDITIONES.

a ¶Quòd ad non conficientem inuentarium, dic vt plenè habetur in c. quia plerique. de imm. eccl. & tangitur etiam per Doct. in c. fi. de sepu. Sed quantũ ad illud quod dicit, vtrũ hæres teneatur ex delicto defuncti, Do. indistinctè tenent q̃ etiam si decessit impœnitens hæres teneatur iuxta vires hæreditarias. & pro hoc facit iste tex. ſm. vnam lectur. Nam ſm aliam lecturã aliqui habent, vt si à peccato valeant liberare. s. hæredes. facit etiã c. tua. ĩ. de vsur. vbi hæredes obligantur ex delicto defuncti quemadmodum defunctus. & illum tex. ita intellexit gl. in c. fi. de sepult. Sed Ab. Sic. conatur rõdere ad illum tex. sed ibi dicam. Sed Bar. in l. fi. ff. de priua. del. dicit q̃ quædam sunt actiones pœnales ex vtraq; parte, & tunc tam de iure ciuili, q̃ de iure canonico, non transeunt ꝫ hæredes, nisi sit lis contestata, vel nisi in casib. in quib. de iure ciuili trã seunt: quędam actiones sunt pœnales ex parte rei tantum, sed ex parte actoris sunt rei persecutoriæ: & tũc differt ius ciuile à iure canonico. Nã de iure ciuili lite non contestata cum defuncto, nõ tenẽtur hæredes regulariter, nisi quatenus ad ipsos ex delicto defuncti peruenerit. De iure autem canonico, tenentur in solidũ si vires hæreditatis sufficiunt, etiã si ex delicto defuncti nihil ad eos peruenerit. Et putò q̃ distinctio Bar. sit vera: quia mera pœna nõ debetur in foro conscientiæ, vt dicit gl. 12. q. 2. fraternitas. Vnde ius canonicum non debet ligare hæredem ad istam meram pœnam, ex quo ius ciuile non obligat. no. ibidem. Quomodo autẽ dicatur actio pœnalis ex vtraque parte, vel ex altera parte tãtùm, declara vt dixi in c. sicut dignum. de hom. in mag. add. versic. sed dubium est quando plures tenentur in solidum in foro contentioso, an vnius solutio liberat alios. Alex. de Ne.

b ¶Redemptio. Pro hoc est bonus tex. c. vnum orarium. in §. alias ea demum. ibi æterna. cum flamma absque vllo remedio crucia bitur. 26. dist. de Bellentz.

c ¶Gof. hic. Excommunicatus pro manifesta offensa in arti. mortis absoluitur etiam cum simplici cautione. & licet Ab. hic dicat q̃ est solennis limitatio. ad d. ca. ex parte. tamen ego de hoc parũ dubito, quia in casu mortis causa absolutionis semper est priuilegiata. & in excommunicatione eius absolutio est reseruata papæ, vt est tex. in c. si quis suadente. 17. q. 4. & in ca. nõ dubium. de sen. excommun. & in c. clericis laicos. in fi. de immunita. ecc. & in c. fundamenta. §. contemptores. de ele. in 6. Imò etiam laicus potest absoluere, vt dicit gl. in c. à nobis. el 2. de sent. excom. & latè habetur per gl. & doc. in c. pastoralis §. præterea. de off. ord. cogita tamen: quia hoc videtur mirandum dictum, cum cesset ratio, quę est in iuribus per me allegatis superius, quia licet i Ie in articulo mortis constitutus, tamen potuisset satisfacere cum esset locuples, vt apparet in tex. sed in alio casu existens in art. mortis: non iam posset ire Romam pro absolutione. nam solutio facis potest fieri in vltimo vitæ spiritu, vt dicit tex. in l. fi. ff. de hære. in fin. sed istud dictum Gof. ego intelligo esse verum: vbi esset excommunicatus pro manifesta offensa tali excommunicatione, cuius absolutio reseruatur papæ, quia tunc in articulo mortis, non posset absolui ab inferiore, nisi præcedente satisfactione, si potest satisfacere: ad hoc est bonus tex. in cle. 1. in fi. iuncta ibi gl. pe. de hæreti. vel posset dici q̃ doctrina G. hic. fit generaliter vera. nisi specialiter reperiatur, q̃ quis præcipiat ante omnia satisfieri. & ita intelligatur illa cle. interim bene cogita. de Bellentz.

d §✠ Sed vide omnino c. qui recedunt. & c. seq. 26. q. 6. Al. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Rapiens sponsam suam de eius cõsensu non incurrit aliquam pœnam, secus si non esset sponsa, & eam cum eius voluntate raperet.*
2 *Matrimonium post copulam carnalem, ex nulla causa potest dissolui.*
3 *Maritus, vel vxor non potest etiam de consensu alterius intrare religionẽ, quando. s. remanens in seculo sit iuuenis, & de incontinentia suspectus.*
4 *Rapiens, an puniatur hodie ex eo, quòd inter raptorem, & raptam est contractum matrimonium.*
5 *Pater non tenetur dotare filiam maritatam, si nullam ab initio promisit dotẽ, sed si filio quando se maritauit promisit dotẽ, tenetur pater illã soluere.*
6 *Confessio coniugũ an & quando præiudicet matrimonio carnali siue spirituali. Episcopus si dicatur, vel petatur maritus alicuius, frustabitur in dubio matrimonio spirituali.*
7 *Professio an fuerit facta, vel non per regularem, statur suo iuramento etiam si habeat contra eum semiplenam probationẽ quando non apparet contrarium plenè.*
8 *Iuramentum in supplementũ semiplenæ probationis non defertur in causis præiudicialibus, vel grauissimi præiudicij.*

CAP. VI.

a CVM CAVSA. a Raptus non dicitur vbi volens pro matrimonio abducitur. Raptor tamen cum rapta matrimonium contrahere potest, & post consummationem matrimonij alter sine p̃sensu alterius religionem ingredi non potest, h. d. cum seq. Diuiditur. nam in prima ponitur decisa consultatio, secunda responsio, ibi respondemus, quæ responsio tria facit. nam primò respondet de raptu cum redditione causæ. secunda ibi. præterea, de ingressu, & causam reddit. tertia, de vtroque concludit ibi, non
b ergo. b ¶Casus literalis. Quidam miles volebat contrahere matrimonium cum quadam muliere, parẽtes eius eam sibi dare nolebant, tandem consensu mulieris eam rapuit, & cum ea contraxit. & carnaliter eam cognouit. demum illa monasterium intrauit, miles eam repetebat tanquam suam vxorem. quia sine licentia post carnalem copulam monasterium intrare nõ potuit, mulier allegabat econtrà dicens q̃ eam habere non poterat in vxorem, cum eam rapuerat, & raptor non potest contrahere cum rapta puella. Quæsitum fuit à papa. quid iuris sit, & respondetur q̃ in hoc ille miles raptor dici non debet, cum habuerit mulieris assensum, sed raptus dicitur, vbi nihil ante de nuptiis agitur, & miles iste prius eam desponsauit, quàm cognouit, quamuis parẽtes reclamarẽt, præterea, cũ post mrium carnali copula cõsummatũ vxor non habet potestatem sui corporis, sed maritus, & econuerso. Vnde si cõstiterit mrium præcessisse ex p̃bationibus viri, vel ex mulieris confessione, postmodum mulier sine licentia viri, non potuit monasterium ingredi, aut aliter continentiã profiteri: ergo pro eo, q̃ post mrium cõsummatũ rapta monasterium intrauit, non poterat viri consortium declinare, maximè si probari

ADDITIONES.

a ¶Cum cã. Vtrum raptus mulieris sit species luxuriæ, & vide omnino. pro beatum Tho. ij. ij. q. art. 7. circa medium. versi. rñdeo dicendum. Et vtrum rapiens sponsam propriam per vim incidat in pœnam aliquam, vide gl. in c. illa. 36. q. 1. & quod ibi latè notaui, item adde, q̃ si statutum punit vno modo rapientem mulierem per vim, & alio cum quo transfugauit volentem, ille qui seducit mulierem non faciendo violentiam, sed corrumpendo cum pecunia, dicitur rapuisse eam per vim, ita singulariter Ang. in auth. de lenoni. in fin. Item de istis rapientibus mulieres vide omnino sanctũ Tho. 2-2. ar. 7. circa fi. vbi inter alia dicit, q̃ licet spõsus peccet inferendo violentiã sponsæ, excusatur tñ à crie rapt°. de Bel.

b ¶Sed pro intelligentia literæ, aduerte quia ista puella fuit bis rapta. primò de domo parentum puella consentiente, vt patet in princ. literæ, ibi, iste raptus dici non debet cum habuerit mulieris assensum. Secundariò verò fuit rapta de monasterio ipsa contradicente per violentiam, vt patet ibi in text. rapta per vim in monasterio fuerit. sed postea fuit reuersa iterum ad monasterium, vbi non erat inuita. Alex. de Ne.

Universitätsbibliothek Basel

bati non poterit virum consensisse, vt mulier cõtinentiam profi
1 teretur. Ber. ¶ † No. primò. q raptusa propriè dicitur committi,
a vbi mulier rapitur causa libidinis exercendæ: secus vbi causa ma
trimonij contrahendi: & hoc vbi priùs præcessit tractatus de ma
trimonio, & in hoc multum iste text. est no. & multum iudicio
meo iste tex. deuiat à l. vnica. C. de rapt. vir. nã ibi raptus dicatur
committi etiam cum sponsa de futuro. & hic tex. apertè innuit
oppositum, & valeat hodie ad multa maximè in pœna, quæ im
ponitur raptori, & applicatur raptæ, vt præsuppositio hodie q il
la pœna locum habeat. vt no. gl. in c. cum secundum leges. de hę
re. li. 6. tamen vbi præcessit tractatus matrimonij raptus subtecu
b tus non dicitur pœnalis. b vt innuit hæc litera. & in hoc standum
est potiùs iuri canonico, quàm ciuili. ar. in ca. pe. & vlt. de secun.
c nup. & quod no. in regula, poss. de reg. iur. li. 6. c ¶ † No. 2. q ma
2 trimonium dicitur perfectum post cõmixtionem carnalem, er
go à 3rio sensu antea non dicitur perfectum, quod videtur con
tra no. in c. ex publico. de conuer. coniug. & ẽ ca. 2. de spon. duo.
Sed istum tex. intellige q dicitur perfectum. scilicet quò ad signi
ficatum, vt in c. debitum. de biga. & vt amplius non possit dissolui ex quacunque cã. vt in præall. c. ex public. & vide quod no. glo.
3 27 q. 2. in c. qua propter. ¶ † No. 3. q post consummatum matri
monium non potest alter 2rum ingum intrare religionem, etiam cũ
consensu alterius coniugis, & hoc probat hæc dictio maximè.
Sed intelligo hoc, quando remanens in seculo est iuuenis, & su
spectus de incontinentia, quia tunc non sufficit eius consensus.
d alias secus. vt ẽ. de conuer. coniu. c. cum sit, & quasi per totum. d
4 ¶ † In gl. 2. in fi. no. gl. & in quantum in fi. dicit q non dicitur ra
ptus, vbi consensit puella, loquitur nimis generaliter vnde intel
ligo glo. vt procedat qñ de nuptiis habebat fuit prius aliquis tra
ctus, ita q fuit rapta pro matrimonio contrahendo. & ita loqui
tur iste tex. si autem nul us præcessisset tractatus de nuptiis quan
tumcunque puella consentiret raptui, si violentia infertur paren
tibus, raptus committitur, vt in ca. de raptoribus. 36. q. 1. & idem
videtur vbi parentes ignorabant, vel fortè nõ erant superstites.
nam mulier non potest exponere se raptui, sicut alia delicta con
mittere non potest, nec membra sua exponere. vt l. liber homo.
ff. ad legem Aquil. significauit de corpori. vi. Itẽ puella semper p̃
sumitur extorta & decepta. Vnde ille consensus videtur extor
tus. Conclude ergo q vbi tractatus de nuptiis non præcessit, ra
ptus semper dicitur committi, siue puella cõsenserit, siue non, vt
apertè vult tex. in d. l. vnica. & vide glo. in regula scienti. de reg. iu.
c lib. 6. e Sed vbi præcessit tractatus, & pro mrio 3hendo fuit abdu
cta, tunc de iure canonico non committitur raptus, quia matri
monium debet esse liberum, & puella non poterat liberè 3here
in domo parentum eis renitentibus, vnde ius canonicum consi
derauit libertatem matrimonij, ius verò ciuile considerauit deli
ctum raptoris, & deceptionem mulierum. vnde habuerũt diuer
sos respectus, & sic potius iura sunt diuersa, quàm contraria. sed
in matrimonio, & in accessoriis stamus iuri canonico. vt in c. pe.
f & vlt. de secun. nup. vnde hodie multum dubitari potest, f nun
quid procedat ius ciuile dum aufert bona delata raptæ, quia con
traxit mrium cũ raptore & gl. no. in d. c. cum secundum leges. de
hære. lib. 6. tenet q nc. Sed potest multum dubitari, vtrum illa gl.
sit vera, quia licet ius ciuile tollat lucrum quod alias contulerat
mulieri, tamẽ interdicitur matrimonium, & tollitur libera facul
tas contrahendi cum raptore. vnde videtur q hodie de iure ca
nonico non procedat illa dispositio. de quo Fed. de sen. conc. 35.
g circa quod tamen considerandum est. g ¶ In gl. in versi. reclama
rent. in fi. Idem no. in c. sufficiat. a l. in gl. nam in istis spiritualibus
5 non curatur patria potestas. vt in c. si animam. de iud. li. 6. ¶ † Sed
dubium notabile formari potest. nunquid hoc casu pater teneatur dotare filiam quæ contraxit matrimonium eo inuito. hgl. in
h c. de raptoribus. 36. q. 1. tenuit q sic, si elegit sibi idoneũ, & idem
voluit gl. 32. q. 2. c. fi. sed Bar. in l. obligamur. ff. de act. & oblig. post
Guil. de Cug. generaliter tenet q non compelletur dotare vbicũ
que filia contraxit matrimonium sine eius consensu. Mouetur
i hac ratione, i pater tenetur dotare filiam ad hoc, vt possit eam
maritare. l. qui liberos. ff. de ritu. nup. sed ex quo puella maritum
est consecuta sine dote, cessat ratio compellendi patrem. Sed si
puella promisit dotem, tunc pater cõpellitur, & latis placet hæc
opi. & ideo cauta puella debet promittere dotem, posset tamen
instari circa dictum Bart. nam melius alimentabitur puella, si fue
rit constituta dos. ar. in l. si cum dotẽ. §. finautem. & præcedenti.
ff. sol. mat. Item dicitur dos, quasi patrimonium mulieris. l. deni
que. §. ergo etiam. ff. de minor. & deberet dotari, vt sic, soluto ma
trimonio cum primo haberet dotem paratam ad contrahẽdum
cum alio, nam per hanc rationem dos profecta à patre ab eo so
lo repeti non potest. l. 2. ff. sol. mat. videtur procedere de rigore,
k sed dictum Bar. est æquum. k ¶ † In glo. ibi, mulieris confessione,
6 in fi. hæc gloss. videtur simpliciter innuere, vt valeat confessio ja
trandi religionem in præiudicium religionis. Inn. dicit hoc, licet
confessio valeat quò ad præiudicium professionis, non tamẽ va
let quò ad bona tradita monasterio. Hostien. latiùs attingit hãc
materiam cum quæritur an, & quando confessio coniugum prę
iudicet matrimonio carnali, vel spirituali, dicens quòd aut con
fessio tendit ad separationem matrimonij, ad quam etiam ten
dit iste confitens. & tunc confessio non valet in fauorẽ confitẽ
tis. 14. q. 2. in prin. Aut confitẽs stat pro matrimonio carnali, vel
spirituali. & hoc certum est, tunc confessio contra matrimoniũ
tenet, quia non est præsumptio quòd confiteatur falsum contra
se, & sic procedit iste tex. nam ista mulier stabat pro monasterio,
& cõtra matrimonium carnale, & ideò si confiteatur in præiudi
cium monasterij, valet confessio. & de matrimonio carnali est
bon. tex. de præsump. cap. tertio loco. Aut dubitatur vtrum in ve
ritate stetur pro matrimonio, quia timetur de collusione, & tunc
si fama, vel alia adminicula adiuuant confessionem, valet confes
sio contra matrimonium. 33. quæstion. 6. si duo. & sic intellige
no. in c. super eo. de eo qui cog. consan. vxor. Si autem adsunt ad
minicula, & tunc non valet confessio contra matrimonium spi
rituale, si tendit in fauorem matrimonij carnalis, & sit potest se
cundo modo intelligi iste tex. nam ista confessio licet esset con
tra professionem, pro qua mulier instabat tendebat, tamen in fa
uorem matrimonij carnalis, & ideò iudicatur potius p carnali,
l quã pro spirituali, l quia carnale est fortius respectu solutionis.
vt in c. 2. de transl. Episcopi. Item in carnali vertitur vtilitas pu
blica, in qua est etiam priuata. l. 1. ff. sol. mat. Sed in spirituali, ver
titur tantum vtilitas priuata. secus ergo videtur dicendum, vbi
vertetur etiam vtilitas publica: vt quia promotus in episcopum
petitur in maritum: tunc in dubio faueretur matrimonio spiri
7 tuali. m † Et ex prædictis infero ad illam q. nunquid in causa mo
nachatus n possit deferri iuramentum voluntarium, vel necessa
n rium ex quo sola confessio non iurata valet, fortius debet esse

ADDITIONES. locus

a ¶ Raptus. Hæc verba refert And. Sicu. in cons. vlt. in 2. vol. Seb. Sa.
b ¶ Pœnalis. Adde vt consuluit Per. Phil. Corn. in cons. 80. in 2. vo. q talis raptor non incurrit pœnam l. si quis nõ dicam rapere. C. de epis. & cleri. Aeneas de Falco.
c ¶ De hoc plenè dixi in c. j. de sponsal. Alex. de Ne.
d ¶ Idem dicas de vxore illius qui vult ad sacros ordines promoueri, vt in c. cõiugatus. e. ti. fallit in vxore illius qui debet promoueri ad episcopatum. Nam vxor eius quantumcunque sit vetula debet ingredi religionem, nec sufficit q vxor promitteret continentiam seu castitatem, vt in c. sane. de conuer. coniug. quod cõiter ita intelligitur. Alex. de Ne.
e ¶ Sed tu dic, vt dixi in c. j. de adult. in j. mag. add. Alex. de Ne.
f ¶ Dubitari potest. Adde quod ibi scribit Abb. in c. j. de sponsa. & vide quod no. Io. An. in Nouella. in c. statutum, el j. de hæ. in 6. & d. Abb. in c. S. Mariæ. de const. & facit optimè qd no. Bar. in l. decimus. in fi. C. de mulier. lib. x. de Bellentz.
g ¶ Sed tu vide qd dixi in c. j. & in c. gẽma. de sponsal. Alex. de Ne.
h ¶ Eo inuito. Vide Bal. in l. fi. C. de sen. q̃ si. cer. quan. & Alex. in cõs. 139. inc. viso themate. in 2. vol. Albe. de ros. in l. Paulus. de sta. ho.
h ¶ Eo inuito. vtrum pater teneatur dotare filiam, quæ nubit sine eius consensu. Et de hoc vide p Io. And. & moder. in c. accedens. de pcura. & Ab. in c. j. de despon. impub. & in c. accedens. s̃. de adult.
i ¶ Vide eundem in c. j. de despon. impub. & in c. accedens. s̃. de adult.
i ¶ Adde istum latè de hoc cũ dist. tractantem. in d. c. j. & quod ibi dixi in apo. ad eum. nu. 6. in apo. in vers. patris. & Arch. in c. de raptoribus, post gl. 26. q. 2. Zach.
k ¶ Vide ipsum in c. j. de adul & in c. accedens. de proc. & in ca. j. de desp. impub. I quib. simpliciter sequitur opinionẽ Bar. Sed tu dic, vt dixi in d. c. j. de desponsat. impuberum. Alex. de Ne.
l ¶ Tu bũ hoc nota, & renebis mẽti: qa quotidie allegat iste tex. cũ gl. qa fauorabilius est mrimoniũ carnale, q̃ spirituale, & q in dubio iudicandũ est potiùs pro carnali. Sed intellige Host. dũ dicit q deficiẽtib. adminiculis stat ẽ mrimoniũ spũale, delato tñ iuro, qñ hæc cõfessio ẽ mrimoniũ spũale venit in fauorẽ matrimonij carnalis, aliàs nõ valeret cõfessio ẽ matrimonium spũale, sicut nec valet ẽ carnale. & hoc mõ loquit̃ tex. cum gl. & Doct. Dic tñ qđ dato q cõcurrat matrimoniũ spirituale cũ carnali admittun tur probationes post publicatas attestationes in spirituali, quẽ admodum in carnali, vt in c. pe. de probat. Alex. de Ne.
m ¶ Non posset tñ vir inuita vxore promoueri in episcopum & ante cõsummatũ matrimonium, licet possit religionem intrare. de quo vide gl. in c. j. de voto, in 6. Alex. de Ne.
n ¶ Monachatus. Vide Ale. in l. 3. in prin. de iure cũ alle. p Ias. in rep. l. admonendi, versi. secundò principaliter. ff. eo. tit. Seb. Sap.
n ¶ Monachatus. Vtrum in cã monachatus, possit deferri iurm in supplementum probationis. Ant. & Ab. in c. fi. de iure. & per g in c. vidua. de regularibus. de Bellenta.

a locus delationi iuramenti. a ideò concludo, q vbi quis stat pro religione. abbas negat professionem, tunc bene potest sibi deferri iuramentum voluntarium, vel necessarium: vt optimè probatur hic. Item causa non est grauis respectu monasterij. Idem puto, vbi quis negat se fecisse professionem, & abbas stat p pfessione. & probat semiplenè, tunc debet deferri iuramentum reo, vt iuret secum professum, vt sic purget illam præsumptionem, quæ insurrexit contra eum. ex semiplena probatione, vel ex alia præsumptione, & sic intelligo tex. no. in c. attestationes. de despon. impub. sed abbati non debet deferri iuramentum: quia respectu alterius, causa est præiudicialis, & grauissima: quia agitur quasi de statu hominis. & sic intelligo in ca. mulieri. de iureiu. & no. in
b fi. eo. ti. & hæc no. b

ADDITIONES.

a §ꝛ Sed Host. sentit quòd etiam in casu huius c. confessio debeat esse iurata. Alex. de Ne.
b §ꝛ Ista distinctio egeret suppletiõe. sed tu supple ex notatis per dictum c. fi. de iureiu. vbi iste art. plenè tangitur, & per Bar. in l. 3. ff. de iureiu. facit qd ipse no. in l. marit⁹. in fi. ff. de queſt. Ale. de N.

SVMMARIVM.

1 *Metus siue promissio facta metu, tollitur per spontaneam solutionem subsequentem.*
2 *In matrimonijs contrahendis statur iuri canonico.*

CAP. VII.

a ACCEDENS. Summa s̃. c. px. vir sic, rapta potest matrimonium contrahere cũ raptore a vbi dicatur libera facultas in contrahendo. hoc dicit. Casus literalis. Quære batur vtrum põt 3here raptor cum rapta. & rñdet papa q rapta puella legitimè 3hat cum raptore sic: si prior dissensus transeat postmodũ in consensum, & qd prius displicuit posteà incipiat complacere, dũmo
1 do ad 3hendum legitimæ sint personæ. Bern. † Not. j. ex tex. q per subsequentem cõsensum tollitur vitium præcedens, simile in l. 2. C. qd metus cau. vbi si promisi decẽ per metum, & posteà spontè soluo, tollitur vitiũ metus præcedẽtis. ad idẽ c. ad qd. 3. de spõ.
2 † No. vltimò q in matrimonio 3hendo nõ standum dispositioni iuris ciuilis, sed attendendũ est ipsum iuris canonicũ. de iure autẽ ciuili rapta non potest 3here matrimoniũ cum raptore: vt in l.
b vnica. C. de raptu virgi. b sed de iure canonico secus, vt hic & c. præcedenti. Sed quæro nunquid sufficiat tacitus cõsensus, ad inducendum matrimoniũ inter istos, Doctores qd sic, & bene facit
c c. literas. de despon. impub. c & d. ca. ad id, qd. Secundò quæritur, quia tex. hic dicit q si personæ sint legitimæ, &c. quę legitimitas requiritur. Sol. oportet, q sint legitimæ ætatis: & q nõ impediantur alio impedimento, vt puta q non sint cõsanguinei, vel aliter impediti. Abbas.

ADDITIONES.

a ¶ Cum raptore. Adde Alex. cons. 132. lib. And. Sic. latissimè eius cons. 19.
b ¶ Nõ obstat c. statutũ. 27. q. 2. qa ibi loquitur de rapta alterius desponsata sm Doct. & idem ibi notatur, vbi videas. Alexan. de Ne.
c ¶ Imò si habuit opportunitatem fugiendi, & non fugit quãprimum potuit purgatur vitium metus vt in c. ad id qd. vbi p Doc. s̃. de sponsa. non sufficeret, tñ q puella visa fuisset ridere si non habuit opportunitatem fugiendi, vt dicunt Doc. in c. super hoc. de renun. & vide quæ dixi in d. c. ad id quod. de spon. Alex. de Ne.

¶ De furtis. Tit. xviij.

1 *Furti diffinitio.*
2 *Furtum non est punibile quando quis credit tollere rem suam, vel quod dominus verisimiliter erat permissurus.*
3 *Furtum non solum cõmittitur in re, sed etiã in vsu, & eius sola possessione.*
4 *Furtum vnde dicatur.*

¶ Continuatio Rubricæ.

¶ Continuata est hæc rubrica s̃. in prox. rub. & dic vt ibi. Quæ
a ro primò pro declaratione materiæ qđ sit furtũ. a † Dic q est cõ
1 trectatio rei alienæ fraudulosa, inuito dño animo lucrandi siue ipsius rei, siue vsus rei, siue possessionis eius, vt dixit tex. in l. 1. ff. e.
2 & vide gl. in c. dudũ. 2. de ele. † Et ideo dr fraudulosa: qa si quis cõtrectaret rẽ alterius putans probabiliter esse suã, vel dñm rei permissurum, non cõmittit furtũ: vt l. inter oẽs. §. rectè. ff. e. & instit.
b de obli. q ex delicto nas. in §. placuit. b non tñ creditur sibi simpli
c citer asserenti: qa credebat rẽ suam, c vel dñm permissurum: quia sic quilibet de facili vitaret pœnã furti, sed ex coniecturis iudex
d habebit hoc iudicare: vt no. in iurib. præall. dimo etiã indistincte non creditur dño, si dicat ex eius cõsensu factũ, quia hoc posset dicere in fraudẽ, vt reus absolueretur ab inquisitione per iudicẽ
e formata cõtra eum. de quo per Bar. in d. §. rectè. eitẽ ideò dicitur
3 in diffinitione, siue ipsius rei, siue vsus. &c. ¶ † quia semper committitur furtum, siue quis furetur. vt habeat ipsum rẽ, siue vsum ipsius rei, siue vt habeat solam possessionem: vt quia proprieta-
f rius subtraxit rẽm vsufructuarij. f † Vnde autem d caiur furtum:
4 dic à furno, id est, à nigro: vel dicitur furtum à fraude, vel à ferẽdo: vt l. 1. præal. quod no. Abbas.

ADDITIONES.

a ¶ Furtum. Adde Lud. Ro. cons. 104. & ibi vide, an agens de re immobili actione furti, rectè agat.
¶ Adde Car. in cle. j. §. porrò. de hære. & Aulum Gel. in noctibus Atticis, li. x. c. fi. Bal. in l. si abducta. & in l. de his. C. e Bar. in l. falsus. §. fi. ff. eo. & in l. fed nec legatarius. ff. de cond fur. Zach.
a ¶ Furtum. Quid est furtum, & vtrùm furtum sit occulta acceptio rei alienæ, vide per beatum Thomam. ij. q. 66. ar. 1. 3. & in eadem q. art. 5. ponit vtrum furtum sit peccatum mortale. Item adde hic quæ notaui post d. Ant. in ca. dudum. el. 2. de electionibus. item vide tex. & gl. in c. pœnale. quod ibi notaui. 14. q. 5. & vide omnino. quod scripsi in tex. ĩ d. c. placuit. ibi: singulariter limito istum tex. de Bellentz.
b §ꝛ Imo etiam si haberet intentionẽ furandi. sed dñs fuisset per missurus non committit furtum, vt dicto §. placuit. Quid autem de eo qui inuenit rẽ in viã. & ipsam accepit animo lucrandi, dic q cõmittit furtum. Inst. de rer. diui. §. fi. & in l. falsus. §. qui alienũ. ff. de fur. nisi fuisset habita pro derelicto: quia tunc non committeret furtum etiam si habuisset animum furandi: quia furtũ non committitur, nisi sit cui fiat. & circa hoc distingue, vt dicitur d. §. qui alienum. de quo latiùs dicam. ĩ. e. c. fi. Alex. de Ne.
c ¶ Rem suam. an stetur indistinctè dicto asserentis q credebat dominum permissurum. de hoc vide per. d. Ant. in c. dudum. el 2. & ibi latissimè scripsi post eum. de elec. de Bellentzi.
d ¶ Puta si res fuit concessa sibi per dñm, & ipse excessit, præsumitur q crediderit dñm hoc permissurũ, si ipse hoc allegat. ex quo à principio habuit voluntatem domini. Idem si non apparet de voluntate dñi, sed erat eius consanguineus, vel amicus, vel res erat parua, vel dñs rei erat consuetus talia concedere. Non ob. q in his, quę dependent ab animo stetur iuramento in c. si verò. de sent. exc. & no. gl. in § aliæ. Inst. de act. quia illud procedit, nisi in casibus in quibus est præsumptio contra asserentem, qa tunc non est standum eius iuramento, sed recurrendum ad coniecturas, ita dicit Bar. in l. inter omnes. §. rectè. ff. de fur. Alex. de Ne.
e ¶ Et etiam quò ad dominum coniecturæ sunt, de quibus in præced. add. Alex. de Ne.
f Respectu vsus committeretur furtum, puta si concederem equũ, vt ires Paduam, tu iuisti Romam credens dominum non permissurum, & idem si commodaui aliam rem ad certum vsum, fuisti vsus, vel excessisti illum vsum, vt est tex. inst. de ob. quę ex del. nas. furtum autem. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Statutum quod quicunque duxerit hominem ligatum, lucratur tantum, non valet, nisi ille sit hostis ciuitatis statuentis.*
2 *Venditio comprehendit omnes contractus, per quos dominia transferũtur.*
3 *Irregularis non efficitur ille, qui interrogatus respõdit q pro tali delicto est pœna mortis, nisi tuncimmineret casus, & ob hoc cõsiliũ ille mortuus est.*
4 *Mortis pœna quando reperiẽ in canonibus, intelligiẽ de excommunicatione.*

CAP. I.

QVI FVRATVR. Breue est, & non summatur. Not. j. ex tex. q furtum committitur in homine libero. Sed circa hoc potest quæri quid dicendum de istis magnis dominis, qui pro encenio tradũt homines vanos seu ioculatores, vel peritos in aliqua arte. nunquid inuoluantur hac pœna Barto. in l. lege fauia. ff. ad le. fauiam. de plagia. dicit quod non. quia non pũtant hos homines, vt auferant eis libertatem,
1 sed vt seruiant illis ad placitum eorum. † Circa hoc potest etiam
a formari quæstio. a Ciuitas fecit statutum, vt quicũque duxerit talem hominem ligatum in fortiam cõis habeat tantum, nunquid valeat tale statutum. Bart. in l. j. ff. ad l. faui. de plagi. tenuit q non, quia nõ põt statui prætium p hoĩe libero, nisi ille esset hostis ci
2 uitatis, q no. † Sed tex. hic loquitur in vendente, b quid in emen-
b te, quid in donante, donatari ɔ, & similibus. Dic q omnes tenent eodem

ADDITIONES.

a ¶ Quæstio. Non valet statutum, q ciuitas obliget se ad dandum certum pretium, si talis delinquens datus fuerit in fortias suas. adde quod in simili notat d. Abb. post Host. in c. 2. de delictis puerorum, de Bellentz.
b ¶ In vendente. Quòd textus ille loquens in vendente habeat locum in emente, probatur in simili per text. in l. 1. C. de cupressis. libr. 11. vbi pœna apposita vendenti habet locum in emente, de quo ponit aliqua Fel. in proœ. Greg. In l. fin. C. de indi. vidui. toll. Sebast. Sap.

Universidad de Deusto

eadem pœna ex quo scienter faciunt, vt in l.j. & in lege præal. nã vedit o dicitur qualitercunque dominium transfertur. vt in l. sta tu liberi. §. quintus. ff. de sta. li. ¶ In gl. fi. in fi. sed tunc obst. iste tex. nam si ecclesia nõ imponit istam pœnam, hæc decretalis est hic superflua ꝙ processiũ huius compilationis. Sol. ista non est insti tutio canonica, sed lex antiqua, vt patet in suprascriptione, sed compilator eam posuit hic, & potuit interserere, primò vt sciret quo acriter furantes liberos, sunt puniendi, quasi innuat quod sm legem antiquam sunt puniẽdi morte, & debent per iudicem ecclesiasticum citra mortem acriter puniri. ¶†† Ex quo intellectu not. quòd non efficitur quis irregularis si interrogatus de pœna delicti respondet ꝙ est pœna mortis, quod intellige qñ casus non imminet de præsenti, alias autem si ex responsione, & consilio suo sequeretur mors, efficeretur irregularis. vt l. dist. si quis viduã. & c sicut dignum. s. de hom. in fi. de quo per Hostiẽ. in c. ex lris. j. de excess. præla. & per Arch. in c. omnes. 3. dist. ¶† Secundò põt dici quòd ideo hic interseruit hanc decretalem, quia per mortẽ hodie de iure canonico interpretatur excõicatio. iste est tex. no. in ca. per venerabilem. qui filij sint leg. vbi papa per legem antiquam inferentem mortem tpalem intelligit quo ad iudicem ec clesiasticum de sententia excõicationis, & sic iudex ecclesiasticus potest istos fures, furantes homines excõicare. a. Et ex hoc colligetur casum, in quo iudex ecclesiasticus habet iurisdictionem in laicos. s. in furantes homines liberos, & vendentes. seu aliter exponẽtes, & hoc ideò quia per hoc detrahitur religioni christiane. arg. opt. cap. 1. de homi. lib. 6. h

ADDITIONES.

a ¶Dic vt dixi in c. 1. de homi. in vlt. addit. Alexand. de Ne.

b ¶Sed aduerte, pro declaratione gloss. inquantum dicit ꝙ pœna huius c. non habet locum in seruo, procedit gñaliter quò ad alia loca, secus in seruo Romano, quem abstrahens ab vrbe punitur ac si esset liber, vt in l. qñ seruos. C. ad l. Flaui. de plagi. in alio autem seruo, quàm Romano, dic ꝙ aut habet animum celãdi dño, & tunc dicitur plagiarius, aut nõ habet animum celandi, sed tm sibi vult habere, & tunc non est plagiarius, sed fur. vt dicit Bar. in l. si abducta. C. de fur. & D. Car. hic. Dic tamẽ quod licet in seruo cõmittatur plagium, non tm punietur tanta pœna, quanta si commisisset hoc crimen in homine libero, nisi sit seruus ciuitatis Romæ. & sic declara gl. hic. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Mortuus in aliquo facinore, præsumitur mortuus in peccato mortali, nisi appareant aliqua signa contritionis.*
Ad hoc vt aliquis videatur pœnituisse in morte, oportet quod per aliqua signa exteriora constet de contritione.
Orandum non est pro eo qui in peccato mortali decedit.
Fur, & latro quomodo differant.
2 *Sacramenta ecclesiastica non sunt neganda homini quantumcunque facinoroso, vt sunt isti qui suspenduntur, vel decapitantur, si in morte appareãt contriti, & confessi.* 3.
4 *Confiteri potest quis in casu necessitatis illi qui non sit sacerdos tamen non potest ab isto absolui, sed Deus dimittet sibi peccatũ propter contritionẽ.*
Papa non potest dare potestatem absoluendi non sacerdoti.

CAP. II.

FVRES. Breue est, sed põt per alia verba summari, & sic. Furibus, & latronibus in peccato obeuntibus ſcĩa ecclesiasticae de
1 neganda sunt, secus si in morte eos pœnituit. † No. 1. ex tex. ꝙ in terrẽptus in aliquo facinore pſumitur decessisse in illo peccato. Et ex hoc & ex tex. no. ꝙ in extremo vitæ nõ pſumitur cõtritio, ex quo manifestè patet de peccato ꝑcedenti. Oportet ergo qd per aliqua signa exteriora cõstet de contritione. Secundo no. ꝙ pro decedentibus in peccato mortali non est aliquo modo in ecclesia orandum ꝓ hoc. 12. q. 2. pro obeuntibus, & 23. qu. 5. placuit.
¶Tertio not. ꝙ fures, & latrones puniuntur hic, vt diuersi, si em non essent diuersi, nõ haberent diuersa vocabula. l. fi. idem. C. de codicil. de quo dixi. §. de homi. in c. 2. & sentiunt ibi, & hic doc, ꝙ fur dicitur de nocte, latro de die, vel dic vt sentit Bar. in auth. sed nouo iure. C. e. ti. furem dici qui furatur clam, sine aggressura. latro cum aggressura, siue cum armis, siue sine. & etiam satis hoc videtur velle tex. in d. authen. maximè in corpore vnde sumitur. Et hæc videtur mens huius literæ, nam verbum deprehendo hic refertur ad latrones. capiuntur tamen in diuersis locis æquiuocè.
2 vt in c. tua. §. de homi. & dixi in præal. c. 2. ¶†. Vltimò no. ꝙ quam tumcũque facinoroso in vita, & in morte contrito non sunt deneganda sacramenta. ad hoc de pœn. di. 7. in ca. si quis. nisi in casibus à iure expressis, nam ecclesia non claudit gremium redeunti. de hæreticis. in c. super eo. libr. 6. ¶† Et hæc faciunt ad quæstionem, nunquid isti qui propter facinora sua suspenduntur in patibulo, vel aliter morte violenta afficiuntur sint in cœmeterio ecclesiastico sepeliendi, & alia sacramenta sint eis cõcedẽda. Doc. ꝙ sic, si eos pœnitet de peccato. vt est tex. 13. q. 2. in c. fi. nec valet
4 consuetudo in contrarium in cle. fi. de pœn. & remiſ. ¶† In glo. in
a ver. diacono. sed dic, ꝙ licet in casu necessitatis non presbyteroa possit, & debeat quis ꝙfiteri. non tamen ab illo põt absolui, quia non habet potestatem clauium, sed propter contritionem Deus dimittit sibi peccatum, ita dicit tex. in c. quem pœnitet. alle. in gl. & vide quod no. in c. pastoralis. de offi. or. in ver. præterquam in mortis art. imò. & papa non posset hanc potestatem dare non sacerdoti de quo vide quod no. gl. in c. puenit. 9 5. di. quia hæc po
b testas data fuit à Deo tantùm sacerdotibus. b tene menti.

ADDITIONES.

a ¶Non presbytero. Adde Fel. in c. pastoralis. §. prẽterea. ver. licitum est confiteri laico. 3. de of. ord. & ibi no. in apost. ad istum, nu. 2. in apost. in ver. tempore. necessitans. Zach.

d ¶Sed hoc dic, vt plenè habetur in capit. quando. de consue. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Furans ex maxima necessitate nullum incurrit peccatum, sed si necessitas non fuit multùm vrgens, leuem pœnam incurrit, quia tempore necessitatis omnia sunt communia.* 2.
3 *Religiosi regulares an & quo casu possint facere eleemosynam.*
4 *Vxor an & quando possit facere eleemosynam sine consensu mariti.*
Eleemosyna de rebus alienis non licit fit.
5 *Furans tempore necessitatis debet illud restituere, si quãdo habuerit modũ.*
Humana creatura non venit in fructu.
6 *Furans ob necessitatẽ vrgentem, non punitur, nec in foro contentioso, nec in foro animæ.*
7 *Pauper constitutus in maxima necessitate potest implorare officium iudicis contra diuitem, vt sibi subueniat & ille non subueni endo peccat mortaliter secus si non sit magna necessitas.*

CAP. III.

a SI QVIS. a † Breue est. nec recipit congruã summationẽ, ma-
1 ximè ꝓp varietatem intelleꝯuum, summari tñ potest sic sm cõ
b munem intellectum. Committens furtum ex necessitate multũ vrgente peccat, sed non grauiter. vnde imponenda est leuis pœ-
2 nitentia. Pro declaratione literæ quæro, nunquid teneatur iste confiteri de peccato vel nõ sufficiat ieiunare. vt hic dicitur. Hos. dicit quòd tenetur confiteri. ar. c. omnis. de pœn. & remiſ. hoc intellige verum vbi necessitas non fuit maxima. alias autem nõ tenetur confiteri, nec aliquam agere pœnitentiam. quia tunc tempus, omnia sunt communicanda. vt in c. discipulos. de consecr. dist. 5. & in c. sicut. 77. dist. Et ex hoc infertur ad aliam quæstionẽ: quid si iste vult restituere rem subtractam nunquid sit cogendus agere pœnitentiam? Host. dicit quòd sic. per c. sicut dignum. s. de
c hom. c Sed vt dixi hoc intelligo vbi peccatum fuit commissum, vt quando nõ suberat maxima necessitas. aliàs secus, per ea quæ
3 proximè dixi. ¶† In gl. ibi. quia in necessitate omnia sunt cõia, d
d &c. Et hæc faciunt ad quæstionem nunquid tẽpore necessitatis possit re

ADDITIONES.

a ¶Si qs. Vide Ang. in l. 2. ff. ad le. Rhod. de iac. vbi quærit, an stipendiarij possunt impunè deprædari ad victum quærendum. Et vide Ray. in summa de furt. in fi. vbi dicit, ꝙ pp necessitatẽ furans excusatur qñque à toto, qñque à parte, sm ꝙ maior, vel minor est fames. item vide d. Abb. in c. qm. s. de simo. & Bald. in l. pactum. in fi. C. de colla. & quòd liceat furari tempore necessitatis latè concludit Beatus Tho. 2. 2. arti. 5. circa fi. vbi dicit ꝙ non licet furari ad faciendam eleemosynã, nisi in casu necessitatis, quo casu omnia sunt communia. Sed ꝙ non liceat furari vt fiat eleemosyna, allego tex. in c. forte. 14. q 5.

b ¶Ex necessitate. De hoc vide latè ꝑ Host. in summa, de furtis. §. j. ver. in casu tñ nõ teneor. vbi cõcludit ꝙ si est magna necessitas furans in totum excusatur. Sed si esset modica necessitas, dicit ꝙ non excusatur in totum, sed tenetur reddere, vel trib. hebdomadis ieiunare, & sic intelligit istum tex. hic. Et vide de hoc Bar. in l. 2. §. cum in eadem. ff. ad l. Rho. de iact. de Bellentz.

c ¶Sed tñ nõ tenebitur ieiunare, ex quo restituit illud quod abstulit. sed tenetur confiteri, & aliter pœnitere secundum Host. in sum. de pœn. §. fin. & sic debet intelligi gl. in cle. j. de vsur. in verbo, non esse peccatum. & hoc sequitur hic D. Car. in 3. oppoſi. & hoc probat iste tex. dum dicit si reddiderint, non cogantur ieiunare. Alex. de Ne.

d ¶Cõia. vide tex. in l. 2. §. cum in ea. in fin. ff. ad l. Rhod. de iactu. per quem dicit ibi Ang. ꝙ armigeris dantib. operam bello licito, permittitur deprædari victualia tpe necessitatis, & multa circa necessitatem vide Bal. in l. principalib. ff. si cer. pe. & per Firmi. in tra. de gabellis, in secunda part, 8. principal. q j. & q. 7.

a possit religiosus facere eleemosynam de bonis monasterij, sine consensu superioris: & conclusio est ꝙ sic: ex quo tãta est necessitas, ꝙ non potest interim haberi recursus ad superiorem. vt no.
b gl. in c. non dicatis. 12. q. 1. b Idem est vbi non est necessitas tanta, & religiosus sit absens: puta in studio: tunc em potest facere con
petentem eleemosynam. vt no. ibi glo. & vide glossam in clem. 2.
c de vita, & honest. clerico. c vnde per hoc dico, ꝙ clerici religiosi ex quo ab alijs percipiunt diuina, possunt, & debent facere oblationes sicut & laici, per tex. expressum iuncta gl. in c. alia. 16. q. 1.
4 & facit gl. in clem. 2. præall. ¶† Et ponit hic Io. Andr. & Host. in
d summa, d nunquid vxor possit facere eleemosynam e, & conclu
e dit Host. in summa de pœ. & remiſ. in §. quibus, & qualiter. in ver si. quid de facientibus eleemosynam. ꝙ aut vxor vltra dotem habet alia bona, & tunc de eis potest facere eleemosynam: quia de illis maritus non potest se intromittere ꝑdicente vxore. l. hac lege. C. de pac. cõuen. inter virum, & vxorem. l. maritus. C. de pro. Aut non habet alia bona vltra dotem: & tunc contradicente marito non potest facere eleemosynam, quia dominium rei dotalis pertinet ad maritum constante matrimonio. l. doce ancillam. C. de rei ven. Sed si maritus non contradicit potest facere eleemosynam cõformando conscientiam ad voluntatẽ mariti. quia si dicat ꝙ faciat illam quam præsumit maritum velle non aliam. Et est ratio, quia de reb. alienis non licitè facit qs eleemosynam,
1. q. 1. non est putanda. & pro prædictis alle. text. expressum cum
5 glo. in c. quod Deo. 33. q. 5. ¶† Ex prædictis habetur vnus intellectus ad istud c. vt intelligatur quando necessitas fuit modica. Potest secundò intelligi: vt sentiunt hic doctores quando necessitas fuit maxima: sed postea veniens ad pinguiorem fortunã nõ restituit. arg. in l. Nesennius. ff. de neg. gest. ¶ No. bene hanc lect. ex qua habes ꝙ subtrahẽs aliquid tpe necessitatis etiam tenetur illud restituere cum potest: nã talis subtractio permittitur ꝓp necessitatẽ, sed cessante cã cessare dẽt effectus, sicut dicimus in eo, qui præbet alimẽta tpe necessitatis, & protestatur de repetẽdo, vt no. in d. l. Nesennius. & d. l. alimẽta. de neg. gest. 12. q. 2. c. sacro
f rũ. & c. sicut. In ea gl. ibi. sed in fornicatione non est ita, f & rõ est sm 10. And. ga humana creatura nõ venit in fruct. inst. de rerũ di-
g uisio. §. in pecudũ. nã in ea attẽditur reuerẽtia diuinæ pulchritu-
6 dinis. l. si quis. C. de pœnis. & in c. ad audiẽtiã. j. de cri. fal. g ¶† Et in fin. gloss.

ADDITIONES.

a ¶Religiosus. Et de hac qõne vide in terminis ꝑ Beatũ Th. 2. 2. q. 32. art. 8. vbi cõcludit ꝙ monachus, si nõ habet dispensationem à prælatis non põt facere eleemosynam, sine licentia abbatis ex presse habita, vel rõnabiliter præsumpta, nisi fortè in articulo necessitatis: qa tunc poterat furari, vt faciat eleemosynã. Sed si haberet dispensationẽ à prælato, tũc dicit, ꝙ liberè posset, & de ista qõne, an monachus possit facere eleemosynã. vide etiã aliam gl. in c. cã. 16. q. 1. & Arch. in ca. si cupis. 13. q. 1. vbi dicit ꝙ nõ cuilibet monacho licet facere eleemosynã sine authoritate prælati, sed illi tm qui habet administrationẽ. Et adde oĩno Host. in summa, de pœ. & remiſ. §. quibus, & qualiter. versic. sed nunquid monachus, vel alias, sub versꝫ. quid de facientibus eleemosynam, vbi concludit, ꝙ si monachus habet administrationẽ, tunc eã facere potest, sine licentia abbatis, nisi immineat maxima necessitas, vt qa videt hoĩem mori fame: nã tunc facit de licentia sui abbatis. i. Dei, etiam ꝑdicente ꝓprio abbate. & ibi etiã immediatè in ver. sed qd si religiosus accedit in scholas, cõclude ꝙ religiosus existens in studio de licẽtia superioris licitè põt facere eleemosynã nõ petita licẽtia ab abbate. item vide Sãctum Thomã in quarto Sent. di. 15. q. 2. art. 5. vbi dicit ꝙ monachus hñs dispensationẽ in monasterio existens, nõ debet facere eleemosynam, nisi in extrema necessitate, vel abbate absente aliqd modicum sub spe ratihabitionis. sed existẽs extra monasterium, puta in studio, potest facere eleemosynam, quia quod datur ei pro expẽsis, committitur ipsius dispensationi. de Bellentz.

b ¶Hoc procedit sm But. nisi Abbas esset præsens, tunc requirere tur ipsius licẽtia, vt dicit Arch. 12. q. j. nõ dicatis. Sed si Abbas ꝑdiceret prohibẽdo, nec faceret eleemosynam tunc si esset summa necessitas, dẽt potiùs Deo q̃ Abbati obedire. vt dicit Arch. ibidẽ. & dicit hoc procedere in religioso nõ hñte administrationem, alias posset, vt teneꝫ facere eleemosynã. Sed tu vid Host. in sũma, in ti. de pœni. & remiſ. §. quib. & qualiter, aliàs §. quæ pœ. versꝫ. qd de facientibus eleemosynam. & seq. Alex. de Ne.

c ¶Vide oĩno Host. in loco quẽ in pced. add. allegaui. Alex. de Ne.

d ¶Nũquid vxor possit facere eleemosynã, & concludit Host. de pœ. in §. quib. & qualiter. ver. quid de facientib. eleemosynam, ꝙ aut vxor vltra dotẽ habet alia bona, & tunc de his potest facere eleemosynam: quia de illis non põt maritus se intromittere contradicẽte vxore, l. hac lege. C. de pact. con. inter vir. & vxor. l. maritus. C. de proc. aut non habet alia bona vltra dotem. & tunc cõtradicente marito, non põt facere eleemosynam: qa dominium rei dotalis pertinet ad maritũ ꝓstante matrimonio. l. doce ancillam. C. de rei vendic. Dicitur autem maritus cõtradicere, qñ nullo modo vult ꝙ vxor faciat eleemosynam, ita quod modis omnibus credat ipsum nolle ꝙsentire, vt dicit Host. in loco præalle. Dic tñ ꝙ si videret pauperẽ morientẽ fame, posset ei facere eleemosynã etiam cõtradicente marito de licentia sui sponsi. sicut etiam monachus põt facere ꝑdicente abbate: vt 3. dictum est, in præced. add. & hoc tetigit gl. 33. q. 5. quod Deo. vbi vide Arch. & Io. de Fantu. de hac materia, sc. an vxor. possit eleemosynam facere. Alex. de Ne.

c ¶Eleemosynam. An vxor possit facere eleemosynam de rebus dotalibus, vel mariti, hoc satis latè per Barto. in l. j. ff. rerum amo. & an monachus existens in studio possit facere eleemosynam de rebus monasterij, vide gl. in c. non dicatis. 11. q. 1. & glos. in ca. quoniam. de vita, & hon. cler. & ista qõ habetur in prin. istius capuam non videram. & de qõne hic tacta per d. Abb. nunquid vxor posset facere eleemosynam, vide plenè per Alb. in rub. C. rerum amotarum. & aliquid per Paul. de Ca. in l. si constante. §. pe. ff. so. ma. & de hoc vide eleganter per Beatum Tho. ij. ij. q. 32. art. 8. vbi concludit ꝙ si vxor habet alia bona, quã dotalia, tunc põt ex his sine licentia mariti dare eleemosynam, dum tamen mode ratam, ne ex eius nimia liberalitate vir depauperetur. Alias autẽ dicit ꝙ non potest illam facere eleemosynam sine licentia mariti expressa, vel præsumpta, nisi in articulo mortis. Sed tu vide de hoc latè, & eleganter Host. in summa de pœn. & remi. §. quibus, & qualiter. versic. quid de vxore, nunquid sine licentia. vbi dicit ꝙ de bonis paraphernalibus, põt facere eleemosynam, etiam in uito marito, sed de aliis bonis dotalibus, vel mariti in pane, vino, & similibus, quæ consueuerunt ad dispõnem vxoris pertinere, potest moderatè dare informando suam conscientiam ꝙ maritus debet hoc habere ratum, licet aliquando prohibuerit. Si autem omnibus modis credat hoc marito displicere, tunc eleemosynam facere non debet. Sed vide Host. in summa, de voto. §. qs vouere possit. versiculo, quid ergo si vouit. vbi dicit, ꝙ vxor potest facere modicam eleemosynam, attenta qualitate personæ mariti, & quantitate eleemosynæ. Et ita dicit ꝙ ita se habet consuetudo non improbanda. Et idem dicit in mercenario, & filiofamilias. Item vide sanctum Thomam in 4. sent. dist. 15. q. 2. artic. 5. circa mediũ. vbi dicit, ꝙ vxor de bonis mariti potest dare eleemosynam in prima necessitate existenti etiã contradicente marito, quia tunc oĩa sunt cõia. Alias autem dicit ꝙ de vxore est distinguendum, qa si habet res alias, vel bonam dotẽ, vel est lucrosa, & tunc põt facere eleemosynã. quæ virum non depauperet, etiam irrequisito cõsensu viri, dũmodo ipse non prohibeat. Et si prohiberet verbo, posset probabiliter credere ꝙ non intendat eam simpliciter coercere, sed tm à superfluitate eleemosynarũ, nisi apertè pateret ei ꝓrium. Si autẽ prædicta duo defuerint, non debeo dare eleemosynam sine consensu, nisi aliquas eleemosynas cõmunes, & modicas. de quibus satis ei constare potest ꝙ viro placeret, si necessitatem pauperum respiceret. Ad prædicta ad de etiam Rayn. in summa, de illicitè acquisitis an fiat eleemosyna. de Bellentzi.

f ¶Non est ita. Vide de hoc notata per Hosti. in summa de furtis. §. 1. in vlt. col. versic. sed quæritur quare excusetur quis à furto. de Bellentzi.

g ¶ Hoc melius declarat in cap. quoniam. s. de simon. Vide etiam Doct. hic. quia latius declarant rationem differentiæ inter furtũ, & fornicationem. Sed tu pondera istam gl. in fi. dum dicit ꝙ excusatur interficiẽs ad suam defensionem, quia imputatur aggredienti alium, qui censetur se interficere. nã hoc facit ad quæstionem quam ponit Cyn. in l. j. C. vnde vi. in pen. quæstio. videlicet, maritus habet suspectam vxorem de adulterio, mandauit seruo, vt illam interficeret, aliàs minatus fuit interficere seruum, ita ꝙ verisimiliter poterat timere mortem, nisi domino paruisset, an per hoc excuſetur de homicidio si interficit dominam suam ad mandatum mariti, lac. de Rauani. distinxit ꝙ aut mulier alias erat peritura, & tunc excusatur, aut non erat peritura, nisi ipse eã interfeciſſet, & tunc non excusatur. Sed Pet. dicit ꝙ indistinctè excusatur, quia hoc homicidium est necessarium, non voluntarium. Sed contrarium sentit hic gl. fi ponderas ipsam. item occidere hominem est peccatum mortale, vt in ca. sacris. & istud debet esse de mente Diui Thomæ secunda secundæ, q. 64. articu. 7. Nam inter cætera Diuus Thomas dicit quod non est licitum ꝙ quis intendat hominem occidere, etiam ad suam defensionem, nisi habeat publicam authoritatem. Tamen pro concordantia potes dicere ꝙ quantum ad hoc vt excuſetur à pœna homicidij procedit opin. Petri, & Cyni. quia quod quis ob tutelam sui corporis fecerit iure feciſſe dicatur. l. vt vim. ff. de iusti. & iur. sed per

Universidad de Deusto BIBLIOTECA

a fi.gl.ex hac gl.infertur hoc procedere, & etiam in foro contentio so: quia puto verum, vt nō possit punirī per iudicem, qui per necessitatem maximā aliquid subtraxerit. & facit d.ca. discipulos. &
7 l.2.ff.ad legem Rhod.de iac.o.¶ † Vltimò quæritur ex quo tem
h pore b necessitatis omnia sunt communia, nunquid pauper possit agere contra diuitem, vt sibi subueniat c.vide gl.no.in c. sicut.
c 47.di. quæ concludit, & bene, q actio nō competit pauperi. sed bene potest implorare officium superioris contra diuitem, quia
d ille peccat nō subueniendo in tāta necessitate. d Sed si necessitas non est tanta, non tenetur quis ad eleemosynam nisi sicut ad alia pia opera, vt no. s. de spon. inter opera. Abbas.

ADDITIONES.

(a hoc non excusatur à peccato nec à pœna irregularitatis, vt in d. c. sacris, & in c. ita ne alleg. Sed quæro quid si mulier præcisè inuita cognoscitur, dicit Host. q non solùm excusatur à peccato, imò corona si virgo fuit duplicarur. 32. q. 5. c. j. & 3. de quo remittit se ad summam suam. eo. ti. §. j. sed quæritur. & seq. vide glo. 32. d. c. in prin. in verbo, duplicatur. Alex. de Ne.

a ¶ Procedere. Vide gl. in c. fraternitatis. 12. q. 2. alle. in glo. & vide quod notat d. Abb. in c. qm̃. de simo. & gl. in c. sicut sanctum. 32. q. 4. & vide ad hoc per Alb. in 1. parte statu. q. 1. de Bellentz.

b ¶ Ex quo ergo. An pauper possit agere cōtra diuitē, vt det ei eleemosynam. Et vide de hoc d. Ant. in c. 1. de emp. & ven. & vide omnino glo. in c. exigunt. 1. q. 7. Adde hic beatum Tho. in ij. ij. q. 32. art. 8. in fi. vbi dicit q filiusfamilias non potest facere eleemosynam, nisi fortè aliquam modicam. de qua potest præsumere, q patri placeat, nisi fortè alienæ rei esset sibi à patre dispensatio cōmissa. Et idem dicit de seruis. Sed Host. in summa de pœ. & remiss. §. quibus, & qualiter. versic. quid de filiofamilias. concludit q filiusfamilias pōt facere eleemosynam de bonis castrensibus, vel quasi, sed de bonis aduentitiis, vel profectitiis, vel de bonis paternis non potest facere modicam eleemosynam, attenta qualitate personæ patris, & filij, & quantitate eleemosynæ. licet Hosti. in summa, de voto. §. quibus, in §. fi. ver. quid ergo si vouerit. vbi dicit q ita se habet consuetudo non improbanda. Et vide tu omnino. s. Tho. in 4. sen. di. 15. q. 2. art. v. vbi dicit q filiusfa. non pōt facere eleemosynam, siue assensu parentum. nisi de pane, & hmōi, quæ non inferunt sensibile damnum, de quibus satis constare potest q parentibus placeat. Idem ibi dicit de seruis, & ancillis esse, & etiam famulis. Et dicit q famulus de prætio seruitij sui bene potest facere eleemosynam.

c ¶ Vt sibi subueniat. Adde gl. in fi. in c. sicut. & ibi Gemi. 47. dist. & istum in c. cum causam. nu. 8. & quod ibi not. in apo. ad ipsum. in ver. eleemosynam. s. de elect. Zach.

c ¶ Subueniat. Vide Fel. in ca. 1. s. de of. iu. post Abb. ibi, vbi dicit, q aduocati possunt cogi ad patrocinium gratuitum p pauperib⁹, & doctores ad consulendum, & medici ad medendum pauperibus gratis. Seba. Sapia.

d ¶ Idem dicit glo. 1. q. 7. exigunt. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Infurtis tantum punitur qui non indicat furem, tanquam particeps, quantum ille qui actualiter furatur. 3.*
2 *Furem tenetur quis indicare de necessitate, alias potest excommunicari.*
3 *Non est licitum aliquando capere à fure, vt non indicetur, vel occultetur.*
4 *Possessio aliquando capitur pro ipsa proprietate, & possessor pro domino.*
5 *Furem indicare nemo tenetur, nisi ad instantiam iudicis hoc præcipientis, pœna excommunicationis.*
Principis partes sunt prouinciam suam malis hominibus purgare.
6 *Pro inuenienda re furata, an possim perquirere domum alterius.*

CAP. IIII.

2 QVICVMFVRE. a Breue est, & vario mō intelligitur, & potest summari fm vnum intellectum. Non indicans furem propter lucrum quod ab eo cōsequitur reus peccati est, & posset aliter summari. vt j. patebit ex varietate intellectuū. ¶ Casus literalis. Quærebatur de pœna non indicantis furem propter lucrum. Et consultus papa respondet, q qui cum fure partitur, occidit animam suam. Item non solum fur tenetur furti, sed ille etiam, qui conscius furti non indicat dño ipsius quærenti. Berna.
1 ¶ †Not. 1. ex tex. secundum vnum intellectum, q agentes, & consentientes in furto pari pœna afficiuntur. de quo in ca. 1. de offic.
2 deleg. ¶ † Not. secundo secundum alium intellectum q conscius
b furti tenetur indicare furem quærenti dño, aliàs peccat. & per istum tex. iustificari potest sententia episcoporum, quia quotidie subditos suos conscios furti admonēt, vt debeāt revelare, & non revelantes excommunicant. Si enim non esset peccatum in non revelando, non deberent posse excommunicari, tenetur ergo quis de necessitate indicare furem. Hoc etiam voluit Bar. in lc. in
3 ciuilem. C. eo. tit. quod no. ¶ † In gl. 1. in fi. ex hac glo. colligi pōt vnus intellectus ad istud c. vt intelligitur q ille peccat in non revelando, qui lucrum ex hoc consequitur à fure, vel ipse occultat. Non enim est licitum aliquid capere à fure, vt non indicetur, vel vt occulterur. vt l. qui vas §. qui furem. ff. eo. l. 4. & l. si à seruo, ff. de condi. ob turpem causam. & iste intellectus non habet dubium. Alium intellectum tangam. j. cum glos. fi. ¶ † In gl. in ver
c possessore did est domino. no. ex tex. iuncta gl. q possessor quā-
4 d doque sumitur pro domino, sic & verbum possessionis, quando que denotat proprietatem rei, sicut quando testator legat possessionem, quam habet in tali loco, videtur enim legare non nudam possessionem, sed proprietatem rei, vt dicit tex. in l. interdū.
e alleg. in gl. & facit ad materiam c. quoniam frequenter. e §. quod
5 si super. vt lit. non contest. ¶ † In gl. fi. in fi. vult ergo gl. notare di
f uersitatem finter ius canonicum, & ciuile, vt de iure ciuili non tenea

ADDITIONES.

a ¶ Qui cum fure. Adde hic quod notat Spec. in ti. de legat. §. iuxta propositionis. in versiculo. quid si iudex, quid si dominus fecit pactum cum aliquo, quòd si ei indicaret furem: eum non molestaret in aliquo, an si posteà reperitur indicantem fuisse vnum de furibus, sit tutus propter pactum, vide per Ioan. Andr. in addi tio. Spec. in ti. de furtis in fi. item adde quod notat Bar. in l. j. de sacrosanctis eccle. & in q quam ponit Ioan. Andr. in addi. Spec. in tit. de furtis. pto parte q ille non est tutus, est textus optimus, & singularis in l. 4 in fi. ff. de cond. ob tur. cau. per quem vide omni no. quod ibi notat Bar. & Pau. de Cast. de Bellentz.

b ¶ Quærenti dño. Hoc declaratur, & limitatur quatuor modis, vt per Ias. in l. j. §. fi. ibi indicium. in primo no. ff. de condi. ob tur. cau. & ibi latè de materia huius decretalis. Seb. Sap.

c ¶ Tu dic clariùs q iste tex. potest intelligi 4. modis. Primo, vt intelligatur de eo, qui recepit aliquid à fure, vt ipsum non reuelaret, & tunc peccat, & etiam de iure ciuili hoc est reprobatum, vt est tex. in lege 4. § fin. ff. de condict. ob tur. cauf. Secundo modo intelligitur de eo, qui occultabat furem, & hoc etiam est illicitum. in l. qui vas. § qui furem. ff. de fur. vbi dicitur quòd longè interest inter celantem furem, & non indicantem: quia celans tenetur furti, sed ille qui non indicat furem, licet sciat vbi sit non tenetur furti, vt ibi dicitur. Vtrum autem procedat hoc indistinctè, scilicet q celans furem teneatur furti, statim dicam. Tertio modo intelligitur quòd tenetur furti, quia receptat partem de reb. furto subtractis, & sic tenetur furti: scilicet non manifesti: quia celat tē furtiuam, vt in §. præterea. Insti. de oblig. quæ ex del. nasc. Vtrum autem celans furem teneatur furti, Bart. in l. qui vas. §. qui furem. ff. de fur. dicit q aut celat furem, seruū fugitiuū, & tūc tenet furti: tamen secundum distinctionem quæ habetur in §. si ego. ead. l. Aut celat alium furem, & tunc si celat eum cum re furtiua tenetur furti, tâquam præstans opem furto, vt in l. eos. C. de fur. secus si simpliciter celat furem absque re furtiua: tunc enim tantum punitur tanquā receptator furis. de quo in le. j. & 2. ff. de recepta. & hoc modo intellige Pinc. & Doc. qui dicunt quòd celans furē est fur non manifestus. Quarto modo intelligitur tex. non de indicatione furis, sed de indicatione furti: & hoc modo intelligūt Doct. in l. inciuile. C. de fur. non insto: quia Abb. Sic. declarat. sed præcedens intellectus satis conuenit literæ, quæ loquitur de eo qui partitus est cum fure. Alex. de Ne.

d ¶ Possessore. qñ testator legat possessionem, q̃ habet in tali villa, non videtur legare nudam possessionem, sed etiam proprietatē. Et ad idem vide Antonium in c. cum ad sedem. circa princ. & qd ibi notauí, de resti. spolia. de Bellentz.

e ¶ Et dicit q datur actio furti ei cuius interest ex honesta, vel probabili causa ratione dñij, vel possessionis, vel custodiæ, quam debet dño, cuius voluntate rem detinebat, de quo dic vt per Azo. in summa Cod. eod. tit. & per Host. in summa. eo. titu. §. cui datur. & hoc adde ad ea, quæ dixi in Rub. & cum hoc etiam transeunt. Doct. Alex. de Ne.

f ¶ Diuersitatem. An. & quando quis teneatur indicare furem, vide gl. magistram in d. l. 3. §. fi. versi. recepti ff. de condi. ob turpem causam. Et ibi Bar. & Pau. de Ca concludunt q parti non tenetur indicare, sed iudici ex officio hoc inquirenti sic. Quod vltimum intelligo verum, quando iudex haberet aliqua indicia contra eum, à quo hoc requireret, & ipse sciret furem. Et ad hoc allego quod optimè in simili de teste torquendo scribit Barto. in l. 1. §. quid ergo. ff. de quæstionib. Et vide de ista materia quod notaui super textum hic post glos. ff. & text. in d. leg. 4. §. 1. ff. de condi. ob tur. cauf. & etiam in § fin. Et adde q statutum dans præmium indicanti furem, vel malefactorem, non habet locum in indicante furem consocium criminis, secundum Barto. in d. leg. 4. § fina. ff. de condit. ob turpem causam. & vide omnino quod ibi scripti. Bellentz.

teneatur quis ad indicandum furem, cum licitè recipiatur pecunia pro eo indicando. vt in l. 4. hic alle. sed secus secundum canones Host. dicit q nullo iure tenetur quis indicare furem, maximè quando timet de morte furis eo indicato, sed iudex officio suo potest quem compellere ad indicandum furem. arg. l. 3. & l. congruit. ff. de offi. præsi. Clarius adhuc hunc articulum attingit Bart. in d. l. inciuilem concludens q furem quis indicare debet: & sic videtur propriè iste tex. velle, si rectè ponderetur: nihil enim dicit de fure, sed de furto: sed iudex qui ex officio implorato, vel dum procedit per inquisitionem generalem, potest compellere ad indicandum furem, vt in iuri. præal. quod no. Rectè ergo possunt episcopi admonere, & excommunicare non indicantes furem vel furtum: quia superiores tenentur omnibus modis purgare prouinciam malis hominibus: vnde ex hac causa possunt compellere ad manifestādum. Nō obst prædictis, si dicitur quod ad instantiam partis quis tenetur perhibere testimonium contra furem, arg. l. nullum. C. de test. ergo tenetur indicere, nam aliud est perhibere testimonium: aliud est indicare sine testimonio: nā cum quis testificatur iam fur erat detectus per accusationem: secus autem quando fur est omnino occultus, quia tunc ad instā
a tiam partis non tenetur indicare furem. 2 ¶ † Et hæc faciunt ad q. Quidam perdidit librum, vel vestem vel aliam rem suspicatur q sit in domo Titij: petit per iudicem, vt quæratur domus illius, & vt aperiantur scrinia, & loca secreta Titij nunquid iudex debet
b hoc facere b. Et videtur q sic per l. requirend. C. de ser. fug. vbi dicitur q officij præsidis est inquirere seruos fugitiuos. Communiter per doct. hic concluditur q speciale sit in seruo, & in alia re, seu persona quæ potest committere dolum in se occultando, vt tunc possit inspici domus alterius, & sic loquitur l. requirēd. vn de si quis suspicatur, quòd vxor sua sit in domo alicuius, tūc potest petere à iudice: vt quæratur domus illius. secus in aliis rebus, quæ non possunt committere fraudem. tūc enim iudex non debet facere quæri domum alterius: quia periculosum est vt pater fa. habeat pandere suum patrimonium aliis. arg. l. 2. C. quando & quibus quar. pars debe. & in l. 2. C. de ali. pupil. præstan. nisi esset vehemens suspicio, quod esset in domo illius. argum. l. 1. de quæ
c stionibus. c ¶ Vltimò potest iste tex. intelligi. & tertio modo quā
do quis

ADDITIONES

a ¶ Tu dic pleniùs, aut quæritur an quis teneatur ad indicandum, aut quæris an liceat aliquid accipere vt indicet, & si recipit, an teneatur restituere. quo ad primū facias casus. Primus an teneatur quis indicare furtum. i. rem furtiuā, & dicendum est q sic fm omnes Doct. in l. inciuile. C. de furt. ideò episcopi possunt licitè promulgare censuras ecclesiasticas q̃ non reuelātes. quòd ecclesia, vt dicit hic Ab. s. cn. Secūdus casus an quis teneatur reuelare furem ad instantiam iudicis: & in hoc dic q aut iudex vult compellere ad instantiam partis, & non tenetur indicare, nisi sicut tenetur ad instantiam partis, vt j. dicam. aut iudex procedit ex officio faciendo inquisitionem generalem, vt purget prouinciam malis hominib. vt in l. congruit. ff. de offi. præs. & hoc tenet Bart. in l. 4. § fi. ff. de cond. ob tur cau. Vnde Bald. in d. l. inciuile. dicit q vbicūque est tale factum quod pertinet ad iudicis inquisitionē, quod potest esse in criminalib. vt in d. l. congruit. & tunc potest compellere ad indicationem furis. & dicit interdum idem esse in ciuilib. vt si quis tenet officium ecclesiasticum, nā cogitur authoritate superioris titulum ostendere. vt no. in c. j. de reg. iur. in 6. quod declara. vt plenè dixi in c. licet Hely. de simo. Idem dicit Bal. si quis tenet aliq̃ rem, cuius proprietas est ecclesiæ, cum de iurib. ecclesiarū possit ex officio inquiri, vt dicit Inn. in c. ad nostram. de iureiur. Si vero nō est tale ius de quo possit inquiri, tūc per officium iudicis, & de plano nemo cogitur dicere auctorem, nec titulum, nisi interdum cātiuè, vt euadat suspicionē furti. vel vt ex hoc iustificet suam possessionē fm ea, quæ habentur in l. si ue possidet. s. C. de proba. & in cap. 1. de præscri. in 6. & sic intelli ge Host. i summa de furt. § fi. ad fi. vbi simpliciter dicit q ad instā tiam quis compellitur indicare furem. nam debet intelligi in casibus in quibus iudex licitè ex eo officio procedere potest. Item intellige nisi periculum mortis. vel membri detruncatio immineat, quia tunc secundum canones melius est tacere, quàm indicare. 22. q. 2. ne quis. & hoc sequuntur Doct. secus autem de iure ciuili: vnde laicus in foro seculari posset compelli. Tertius casus, an teneatur indicare ad instātiam partis. & in hoc dic, quòd aut non vult indicare propter lucrum quod ipse sentit, vt quia participauit cum fure vel à fure pecuniam recepit, & tunc tenetur indicare, vt hic secundum vnum intellectum. Aut non vult indicare propter amicitiam, aut humanitatem quam cū eo habet: & tunc non est cogendus, vt in præal. d. l. 4. fin. ff. de condic. ob tur-
cau. & ista sunt de mente Host. in sum. eo. ti. versi. illud sciendum. cum sequ. in fi. §. Dicit tamen But. quòd si aliter ille, qui rem perdidit, non est ipsam cōsecuturus nisi fure indicato tenetur eum indicare de equitate canonica. Quo ad secundum dicas quòd aut pretium est oblatum sponte sine aliqua actione, & tunc potest licitè recipi. ff. de var. & extraor. cogn. l. 1. §. est eqnidem. quod ta men limita, vt j. dicam. Aut exigitur pretium, vel merces pro īdi catione, & tunc distingue quòd aut sumus in casibus, in quibus quis tenetur indicare furem, & tunc illicitè recipit, & potest repeti, vt in l. 2. & fi. ff. de cond. ob. turp. cau. Aut non tenetur indicare furem. & tunc dicendum est q licitè recipiat mercedem etiam petendo ipsam, vt in l. solent. ff. de præscrip. verb. & in l. 4. §. fi. ff. de cond. ob turp. cau. Sed Host. in sum. eo. titu. § fin. ad fi. dicit tu tene quod dixi. & hoc intellige qñ quis recipit pretium pro indicando malefactorem: secus si recisceret. vt non indicet: quia tunc turpiter acciperet: quia est contra publicam vtilitatem, & posset reperi. vt in d. l. 4. §. fina. & hoc intellige de eo, qui non socius est criminis, quia si esset socius turpiter acciperet, etiā si spō te offeretur, vt in d. §. fi. Item ad prædicta vide Host in sum. eo. ti. §. fi. in fin. vbi dicit q si dici aliquid furi, vt reddat rem meam vel indicet vbi sit, potero repetere tanquam turpiter datum, de hoc est casus in d. l. 4. §. fi. cum l. seq. ff. de cond. ob turp. cau. Vide etiā omn. no. Io. And. in Rub. eo. ti. §. Item sciendum, vbi refert Robe. de Bobio. l. si pro fure. ff. de condict. furt. vbi dicit quòd si passus damnum de furto fecit pactum Titio quòd si indicaret facientes, non pereret ab ipso si sibi in aliquo ex illa causa teneretur. & Titius indicauit, & apparuit ipsum fuisse de furibus. quòd nō obstante pacto potest ꝙ Titium agere furti per le. si ob stuprum. §. fin. ff. de cond. ob turp. cau. & l. 1. §. fin. ff. de calumn. & l. sequi. & cum hoc transit ibi Ioā. And. nam pactum priuatorum non potest hic vim statuti. Item dic quòd quando datur præmium indicanti, ad hoc vt consequatur præmium debet indicare ante certificationem, vt in l. quisque. in fi. C. ad l. Iul. mageſt. & hoc tenementi, & vide omnino Bart. ad id quod dixi vltimo in l. falsus. §. qui alienum. ff. de fur. vbi etiam dicit q si quis expendit aliquid pro re alterius inuenienda, potest illud petere per actionem negot. gestorum. Alex. de Ne.

b Nunquid iudex debet hoc facere. Adde Bal. plenè in l. 2. C. de ser. fugiti. vbi ampliat hoc. quod hic dicitur procedere etiam in alie no territorio, & domino non citato, dum tamen extent indicia, quantumcunque leuia. Zach.

b ¶ Nunquid iudex debet hoc facere. Si quis suspicatur rē sibi subtractam esse in domo alicuius, an iudex debeat ei permittere, vt quærat in domo illius. Et adde omnino quod de hoc scribit Bal. in l. secunda. C. de seruis fugit. & textum optimum in l. qui leuā dæ. versi. & si suspicati fuerunt. ff. ad legem Rho. de iactu. & quod de hoc notat Bar. in l. i. ff. de ser. fugitiuis. Item adde quod si dominus vult vēdere domum datam pignori, in qua habitat creditor cum familia, tenetur ei creditor ostendere cameram. fm Guliel. mum de Cuneo, & Bar. in l. quamuis. in prin. ff. de pignoratitia actione. Et idem credo in conductore, quando locator vult vendere domum locatam. Quod autem hic dicitur non posset perquirere in domo alterius pro re inanimata eo inuito, ītelligitur ¶ quando perquisitio fit ad vtilitatem priuatam, secus si fuerit ad vtilitatem publicam, secundum Bar. in l. secunda. de ser. fugitiuis. & ex dictis doctrinis in quantum loquuntur de re animata, deri deo quæstionem, vt quam vidi de facto in maledicta, & iniquissima ciuitate Ferrariæ, videlicet quòd iurat⁹ potest petere quòd pandatur sibi domus alicuius ad perquirendam vxorem. Quę autem sit ratio diuersitatis inter rem animatam, & inanimatam, traditur per glos. in cap. comperimus. 14 q. 6. & in capitulo frequens. l. distinct. & in regula, semel in versic. & per hoc. quod dicitur hic non posse fieri inquisitionem de re furata, est optimus textus in §. fed hæ actiones. & instit. de oblig. quę ex delicto. de Bellentzi.

c ¶ Item quęst. mouet hic But. & idem dicit. & idem tenent Doct. in d. l. requirendi. & dicit ibi Bal. q sufficiant indicia, etiam leuia, quia agitur de modico, vel de nullo pretio. dicio, sicut dī in descriptione, vt in l. facultas. C. de iure fisc. & ista sunt vera, quando perquisitio fit ad priuatam vtilitatem. nam si fieret ad publicam vtilitatem indistinctè permittitur perquisitio, vt in l. si quos. C. de metal. lib. 11. & in l. omnes. C. de aquæductu. eod. lib. & hoc tenet Bar. & Bal. in d. l. requirendi. Item scias q Inn. hic examinat, an si fur alienauit rem furtiuam, vtrum liceat furari, vel aliàs dolosè redimere. vt restituat vero domino. Et q̃d si subtraxit illi in quē alienauerat, cui debet restituere. vide de hoc latè per Innoc. & dic, vt hic Do. to. Vide consimilem quæ. to. in capit. olim. el 1. de restitu. spol. & in cap. 2. de ordi. cogniti. & vtrobique per Innoc. Alex. de Ne.

Universidad de Deusto

do quis non iudicat furem, quia diuisit rem furtiuam secum, quod etiam tenuit tacite gl. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Fur occultus potest promoueri ad sacros ordines post pœnitentiam, & rei furtiuæ restitutionem, sine aliqua dispensatione. §. 6.*
2 *Furans simpliciter res ecclesiæ non est excommunicatus ipso iure secus si fregit ostia, & rapuit.*
3 *Fur conuictus non potest promoueri ad sacros ordines, sine dispensatione.*
4 *Inuentis nummis vel alias res quæ verisimiliter non erant habitæ pro derelicto non committit furtum si habuit animum restituendi si patronus appareat, quod si non reperitur, debet erogari in pauperes.*
7 *Custos alicuius rei, qui ipsam minus caute reliquet adeo quòd fuit furto sublata, an teneatur de mala custodia. 8.*
9 *Famulo consueto alicuius creditur, & aliquid sibi restituitur, vt patrono suo reddat, qui si commiserit fraudem talis traditus non tenetur.*
Signum alicuius si quis portauit alteri ad hoc vt sibi credetur licitè illi, cui tale signum defertur credit, & ei restituit licitè rem.
10 *Fur qua pœna puniatur secundum vtrunque ius, & quibus modis agatur contra furem.*
Furtum quinque solidorum, punitur morte, si ex hoc sequatur fractio pacis

CAP. V.

1 EX LITERIS. † Fur occultus pōt post restitutionē, & pnīa ad sacros ordines promoueri. h. d. Cōis diuisio. secūda ibi. mādamus. ¶ Casus literalis. Quidā clericus B. nomine quēdā calicē furripuit de ecclesia ibi minus cautè dimittum & longo tpe ipm tenuit, sed post modū restituit ipsum, & volebat ad sacros ordines promoueri. quærebatur quid iuris sit, rn. papa si sponte pfessus fuerit, & exinde ecclesiæ cuius erat calix satisfecit nec est super hoc infamatus, post peractam pniam, aut prem ipsius dūmodo aliàs idoneus sit ad sacros ordines poterit promoueri. Bern.
2 ¶ † No. 1 ex tex. arg. optimū q rapiēs rem ecclesiæ etiā sacrā nō est ipso facto excōicatus, nā papa hic non mandat istum absolui ab excōicatione, quod fecisset si fuisset excōicatus, peccat ergo grauiter, & est excōicandus pro hoc q cōquestus de foro cōpet. & qd legitur, & no. in c. conquesti. h. de sen. exc. quod procedit solū qn rapuit rem ecclesiæ. secus si fregit ostia ecclesiæ, & rapuit,
3 vt in d. c. 2 questi. ¶ † Not. 2 q fur manifestus seu conuictus in iudicio de furto non pōt amplius promoueri ad ordines sine dispensatione. & idem est in quolibet peccato notorio. vt in ca. fi. de tē
4 po. or. ¶ † No. 3 q furtū committitur ēt capiēdo rē alterius mi-
8 nus cautè dimissam. Et hoc facit ad q. qdā reperit in viaflorenū, vel aliquā aliam rē, nūqd cōmittit furtū eam capiendo, dicit hic Io. An. q si vult euitare furtū, debet facere præconizari. vt is cui' est cōpareat. p hoc tex. in l. falsus. §. q alienū. versi. plerique. ff. e. & idē sol. uit gl. in c. quia frustrà j. de vitr. Tu dicere potes latius, q aut ex qualitate rei verisimiliter ille pīsumpsit rem habitā pdere licta, & tunc nō cōmittit furtū, qa hic nō est intentio fraudulosa, vt in d. § qui alienū. Aut pīsumpsit rem non habitā pro derelicta, vel pīsumere debuit ex qualitate rei. vt qa reperit florenū, & tunc committit furtū. vnde non est verisimile q qs proiecisset florenum, & tūc si vult euitare omnē suspicionē furti debet facere pconizari. Sed si in veritate no habuit intētionē furādi, sed capiendi, & restituendi vero dño si apparuerit, non tenet de furto, licet nō faciat præconizari, & maximè hoc pcedit hodie, qa ex cōsuetudine ille qui perdit rem facit præconizari, vnde potuit iste expectare, vt præconizetur, & ad ver. plerique. potest dici q illa est cautela, & consilium ad euitandum omnem suspicionem, sed ex qualitate personæ reperientis, & ex verbis prolatis per eū satis po
b test purgari illa suspicio. b Quid autē si non reperitur dominus. dic q si præsumit rem habitam pro derelicta potest sibi retinere, aliàs autem debet dare pauperibus. arg. c. cum tu. j. de vsur. & in
c aut. oēs peregrini. C. cōmunia de succe. c & no. in d. §. qui alienū.
5 ¶ † Vlteriùs nota, quinque requīsita, vt semel fur possit promoueri. primò requiritur q sponte fuerit confessus, secundò q satisfaciat læso, tertiò q infamia non surrexerit cōtra eum. quarto q pe
regerit pniam, vel partem ipsius. quintò quòd alias sit idoneus.
6 ¶ † In gl. prima opi. cōiter tenetur, & verē. Cōclude ergo q regulariter ex quo peccatum est occultū, & nulla infamia inde est orta, quis potest promoueri peracta pœnitentia vel parte ipsius.
7 in c. fi. de tempo. ord. & qd ibi nota. ¶ † Extra glo. quæritur. hic dicitur q calix iste erat m nus cautè dimissus, nūquid custos eccle
siæ teneatur ad emendam, si non pōt recuperare. Doct. q sic, ex quo reperitur in culpa, de quo vide gl. & Inn. in c. ea quæ. de off.
8 Arch. † Et hæc faciunt ad quæstionem quotidianam. Scholaris dimisit librum in scholis, qui subtractus fuit nunquid bidellus teneatur ad emendam, videtur q sic, qa tenetur ad custodiam si cut custos. Bar. hanc quæstionem ponit in l. si quis vxori. in §. 4
pud Labeonē. ff. eo. & ibi concludit q iure scholaris specialiter al signauit librum bidello, aut simpliciter dimisit librum in scholis.
9 ¶ † Primo casu si bidellus restituit socio scholari consueto, vel familiari si ille post modum asportauit, non tenetur. argu. l. cum qui. & in l. argentum. C. com mo. facit c significante. de pig. idem dicit si agnauit eum alicui deferenti aliquod signum scholaris. Et bene no. hoc dictum q iterè quis restituit rem alterius deferenti signum illius, nihil tamē allegat ibi Bar. Ego allego tibi bo num tex cum ibi no. in c. significauit. de app. quod puto verum, nisi res esset valde pretiosa, quia tunc non est credendum de facili simplici signo. arg. op. ex no. in ca. post cessionem. de probat. & in c. 1. & 3. de fin. instru. Aut scholaris specificè non assignauit librum bidello, & tunc videtur adhuc etiam bidellus teneri si nō restituit modis prædictis, & fuit deperditus in nauta, & caupone, qui tenentur de rebus perditis in nauī, vel hospitio. Sed hoc non placet Barto quia ista lex est contra ius: & loquitur in certis casibus, vt ibi, & in l. 3. & ideò dicit q hoc casu posset distingui secūdum l. dominus horreorum. ff. loc, vt scilicet distinguamus, an bidellus obtulit se ad custodiam vel non, vt primo casu teneatur, secundo non. Sed potest aliter dici, q aut loquitur in bidello speciali, vel generali. vt specialis teneatur, quia ad hoc collectas. & alia commoda consequitur, vt custodiat libros. Si ergo reperitur in culpa tenetur ex mala custodia, sicut §. dixi. de custode. Sed in generali bidello posset procedere opi. Bart. quia officium suū nō versatur circa custodiam librorum, ¶ sed posset dubitari qd in ista ciuitate Senensi vbi non sunt bidelli speciales, sed gnrales tantùm. Et puto aduertendum esse ad formam constitutionis;
d vt si teneatur custodire libros, pceda ill'a opinio, aliàs secus. d
10 ¶ † Vltimò, vt intelligatur materia huius tituli quæ minus
e perfectè haberur in hoc titulo. quæro qualiter puniatur. e

dic q

ADDITIONES.

a ¶ Reperit in via. Adde quod not. d. Abb. in ca. cum dilecti. de acc & D. Ant. in c. dudum el 2. de elec de Bellentz.
b ¶ Idem sentit gl. in d. §. qui alienum. ponuntur tres casus. Primus, qñ inueniēs rē alterius habuit animū retinendi pro se: & tunc cōmittit furtum, vt ibi dicitur, & inst. de rer. diu. in fi. qd no. fallit vbi dñs habuisset illam rem pro derelicta; quia non cōmittitur furtum, nisi sit persona cui fiat, vt dicitur in d. § quia alienum. Secundus casus qñ putauit inuentor rem esse habitā pro derelicta, & tunc non cōmittit furtum dato, q non sit habita pro derelicta, vt ibi dicitur. quod intelligit ibi Bar. qñ dicit se putare ex aliqua rōne probabili, aliàs non crederetur sibi cum præsumptio sit ē eū, vt in l. cōquerebatur C. vnde vi. & idem dicit Bar. in l. inter omnes. § rectè. e. ti. Tertius casus qñ non putauit rem habitā pro derelicto, nec etiam erat habita pro derelicto: & tunc si non habet animū retinendi, sed restituendi dño si apparuerit non cōmittit furtum, & cautela est q fiat præconizatio, vt ibi dicitur. Si tñ non fiat, non per hoc incurrit præsumptionē furti, vt ibi tenuit gl. & tenet Ab. Sic. hic. imò dato q improbè pro re tam inuenta i. manifesta petat pretium inuentionis, nec aliter velit restituere nō tamen in currit crimen furti, vt ibi dicitur, quod no. Alex. de Ne.
c ¶ Istud tenet Bart in d. §. qui alienum. & dic de ista materia, vt q Ab. Sic. in c. cum dilecti. de accus. vbi etiam quædam alia refert, q dicit Bart. in l. falsus. §. si iactu. ff. de fur. & vide Host. in summa de pœn. §. quæ pœnitentia. verſ. quid si quis inuenerit, vbi idem dicit. Dic tñ q si inuentor est pauper, & agens cum consilio, & auctoritate episcopi potest retinere rem, & orare debet pro illo cuius est res inuenta, ibi tamen Host. dicit q exigitur præconizatio, licet Abb. Sic. hic dicat ǝtrium. & vt dixi est opinio Abb. Sic. mihi magis placet tene menti dictum Host. & aduerte quæ dixi in ad dit præced. Alex. de Ne.
d ¶ Vide intentio Bart. est, q aut bidellus assumpsit custodiam librorum, & tunc tenetur etiam si liber perditus nō fuerit assignatus illi. & dicit But. qd tenebitur de leuissima culpa: qa qui obligat se ad custodiam, debet præstare oēm diligentiam, ita q tenetur de culpa leuissima vt in l. dñs horreorum & l. qui mercedem. ff. loca. & idem sentit ibi Bart & per hoc dicit But. q cum hodie sint constitutæ collectæ bidellis, vt custodiant libros ipsi tenentur de quacunque culpa commissa, etiā leuissima. Vnde si scholaris probat q illa die perrauit librum, tenebitur bidellus solue
re æstimationem libri, quod no. Alex. de Ne.
e ¶ Qualiter puniatur, qualiter imponatur pœna pro furto tam de iure ciuili, quā canonico. & quot modis pro furto agi pōt civi
liter, & criminaliter. est tex. cum glo. in l. interdum. ff. de publ.

✠ Sed in

dic q de furto potest agi ciuiliter, & criminaliter. Ciuiliter potest agi condictione furtiua ad ipsam rem duntaxat recuperandam, & de hac condictione habetur ſ. de cōdi. fur. per totum. Item po
a test agi ad pœnam furti, ad cōmodum eius, cui res subtracta fuit Et si furtum est manifestū, tenetur pœna quadrupli. si verò non est manifestum, tenetur pœna dupli. Et dicitur fur manifestus, quando deprehēditur in ipso furto, vel cum re furtiua, antequā illam ducat in locum destinatum insti. de oblig. quæ ex deli. nasc. in pr. n. & in §. pœna furti. Potest agi, & criminaliter ad vindictā, & tunc vario modo potest agi. vt no. in aut. sed nouo iure. C. de seruis fugi & in c. 2. de homi. nam si esset fur sine aggressura, tūc de iure auth. nō debet imponi pœna mortis, vel abscissio, aut debilitatio mēbri alicuius, sed fustibus potest castigari, secus si est latro cum aggressura, de quo ibi, & in l. capitalium. §. famosos. ff. de pœn. Alij verò dicunt q etiam hodie reperiens rem vltra quī
b que solidos valētem, debet puniri pœna mortis, vt in li. feud. de pace ten. §. si quis quinque. Sed mihi placet illa opi. q illa iura in telligantur, quando ex tam modico furto sequitur pacis fractio sed hodie communiter statuta prouident de pœna in quolibet loco, & hoc de iure ciuili. Sed de iure canonico clericus cōmi, tens furtum debet exponi, & detrudi in carceres, ad agēdam pœnitentiam. vt in c. cum non ab homine. de iud. & in cap. tuæ. j. de pœnis. c tene menti. Abbas.

ADDITIONES.

§ Sed in contrarium videtur. q imo non potest agi ciuiliter quā do pœna applicatur parti. vt no. gl. in l. agraria. ff. de ter. mo. & d. Ant. in rub. de iud. Sed pœna dupli vel quadrupli applicatur parti, ergo, &c. Solutio. potest intelligi q agitur pro furto criminali ter per dictum §. si quis quinque solidos. in titul. de pace tenend. sed hęc solutio nō est bona quia tempore. dicta. l. interdum. quæ permittit agi pro furto criminaliter nondum emanauerat dispositio d. §. si quis quinque solidos. de qua dispositione non potuit cogitare, nec diuinare d. l. interdum. dico aliter q tunc demum p furto pōt agi ciuiliter. & de iure digestorum quando est latè furtum quod transit in speciem latrocinij, per tex. in l. capitalium. §. famosos. ff. de pœn. & in c. tuæ. j. de pœn. potest etiam agi pro furto criminaliter. quando fur est notorius, etiam de iure digesto rum est puniendus pœna capitali, vt est tex in l. j. ff. de fur. iuncta l. 2. de accu & facit c. cum perfodiens de homi. potest etiam agi plagij, per tex. in l. si quis seruum. C. ad legem Flauiā de plagiar. & istis casibus potest agi pro furto, vt dicit textus ī d. l. interdum. ff. de publ. iud. alias autem non poterit de iure communi agi criminaliter pro furto, vbi hodie etiam de iure nouo, quis vellet agere criminaliter pro furto facto rumpendo pacem contra tex tum d. §. si quis quinque. in ti. de pace tenenda. & istud tenemen ti. quia non est declaratum per d. Abbatem, nec per alios. docto res. de Bellent.
a ¶ Et dic quòd ad ipsam repetendam potest agi rei vendicatione, & condictione furtiua. Sed rei vendicatio datur contra quemcū que possidentem siue sit fur siue alius. Sed condictio furtiua datur tantùm contra furem. Item vltra rei restitutionem potest agi ad pœnam furti, nec restitutio rei computatur in duplo, vel quadruplo. imò vltra rem potest integram pœnam petere & de his vide tex. Instit. de oblig. quæ ex delicto. §. fi. Secus in actione quod metus causa, quia in quadruplo computatur simplum, vt in l. si cum exceptione. §. j. & §. quadruplatur. ff. quod met. cā. Vnde Bart. in l. hoc edicto. ff. de publica. dicit, q quando statutum dicit quòd solua duplum, vnum simplum erit rei persecutio, aliud pœnale, & sic dicit intelligendum in materiis merè pœnalibus. Nam dupla bitur illud quod erat simplandum, & dicit q in duplo computat simplum, nisi lex, vel statutum aliud expressè dicat. idem sensit gl. in l. pen. ff. ad l. Iul. pecul. Sed Io. An. in Spec. de loca. §. nunc ali qua. verſ. xj dicit q in pœna legali vtrunque potest peti, & interesse, siue æstimatio rei, non computatur in pœnam secundum ipsum. sed in pœna conuentionali res, siue æstimatio siue interesse computatur in pœnam, alleg. l. prædia. ff. de actio. emp. & vide omnino Bal. in c. 1. §. si duo. in ti. de pace tenen. in vsib. feud. Al. q Ne.
b ¶ Debet puniri. Hanc opin. sequitur Bar. in l. capitaliū. ff. de pœn. & vide de hoc per do. Abb post Host. in cap. tua nos. §. j. circa fi. de homi. de quo etiam per Bar. in d. aut. sed nouo iure. C. de ser. feg. de Bellentz.
c ¶ De pœnis Ille tex. in ca. tuæ. non facit ad propositum, quia loquitur de latrocinio. de Bellentz.

¶ De vsuris. c Tit. xix.

ADDITIO.

a ¶ De vsuris. Ad totum istum titulum, vide Bald. in rub. de vsuris.

& si vsura permittitur ratione mutui, & alterius pacti, an sit licita, Bal. ponit, sed non decidit in l. petens. C. de pact. item pro intellectu istius ti. & rationē, quare potest recipere pecuniam pro pecunia numerata, hoc est pro vsura, & an sit vsura. vide omnino latè p Bea. Tho. 2. 2. q. 77. art. 1. & dicit gl. in l. 1. in prin. in verbo, Quoties. ī fi. ff. de sol. q debitores sunt tenaces in soluēdo vsuras quas non receperunt, & videtur eis q soluant lumina oculorum. item an per vnum ǝctum vsurarium dicatur quis vsurarius. Dic q sicita optimè deciditur ex his quæ no. Bar. in l. matri. §. qui quęstū. ff. de adul. ad qđ optimè faciunt q̄ scripsi in meo repert. in ver. Mercator, & per Do. referētē dicta Bar. in c. 1. in 2. col. de vi. & ho. cle. de Bellentz.

SVMMARIVM.

1 *Duplex definitio vsuræ.*
2 *Vsura in quib. reb committatur.*
3 *Vsura non committitur quando quis ponit pecuniam ad bāchum alicuius, & exinde recipit aliquod lucrum.*
4 *Vsura cōmittit licet sorti nō accedāt res consistentes in pōdere, numero, vel mensura. sed reddatur vltra sortē aliqua species, puta equus, vel qđ simile. Vsuram committunt doctores qui alliciunt scholares ad intrandum secū propter pecuniam, qui alias non essent intraturi.*
5 *Vsura quare prohibitain vtroque testamento.*
6 *Circa vsurariam prauitatem, ecclesia habet iurisdictionem in laicos.*

¶ Continuatio Rubricæ.

¶ Continuari potest hęc rub. ad præcedentes hoc ordine, quia v
a suram exercens rapinam quodāmodo. a & furtū cōmittit. 14. q. 3. si quis vsuram. & subiacet restitutioni sicut furtum cōmittēs, siue rapinam. vt in c. cum tu. j. eo. ideò postquā visum est de raptoribus.
b & de furtis competenti ordine subiicitur rubrica, de vsuris. b † Sed
3 quæro pro declaratione materiæ quid sit vsura. c Solet dari du
c plex diffinitio. prima est, q vsura est quicqd sorti accedit hæc diffinitio pōt elici ex c. vsura. 13. q. 3. sed non est perfecta diffinitio, qa posset accedere aliquid sorti gratis, & tñ non esset vsura. ar. 1. q. 2. c. sicut. & ſ. de simo. c. dilectus, & c. & si qónes. ideò ad saluandum hāc diffinitionem oportet addere, vt dicatur q est quicquid sorti accedit ex pacto, vel intentione pcedente. vt in c. q soluit. j. e. pt etiam aliter diffiniri, & sic: Vsura est lucrū mutui ex pacto debitū,
2 vel exactum. † Secūdò quæri potest in quib. reb. committitur vsu
d ra, dic q in his, quib. consistit mutuum. d & mutuum quidem cō sistit in his quæ sunt triplicis generis. Nam quędam consistunt in numero, vt pecunia, quædam in pondere, vt argentum, & aurum. Quædam in mensura, vt triticum, & vinum. In aliis verò reb. nō potest consistere mutuum. Ratio est, quia in mutuo transfertur dominium rei mutuatæ, vnde dicitur mutuū, quia de meo fit tuū. vt l. 2 si cer. pe. recipiens verò mutuum non tenetur restituere ad identitatem eiusdem substantiæ, quia vt plurimum ista, quæ mutuantur consumuntur vsu: sed tenentur restituere tantundem sub certitudine eiusdem valoris. vt l. cum quid. & l. vinum. ff. si certum

ADDITIONES.

a ¶ Quodāmodo. Ex hoc quod Abb. vtitur verbo quodāmodo vī velle q vsura sit impropriè rapina, ita q dispositio loqueus de raptoribus non habeat locum in vsurariis, & ita voluit Arch. in ca. si quis vsuram. 14. q. 3. Sed. Sap.
b ¶ Vnde vsurarius dicitur legalis latro, vt dicit Io. An. in reg. peccatum. in ar. 1. sed Host. in tūm. co. ti. in continuat. Rubr. dicit q nullus est improbior raptor, vel fur quàm maledictus vsurarius. Sed mihi non videtur q sit improbior quàm raptor, vel fur, quia fur, vel raptor tenetur in duplum, vel quadruplum, sed vsurarius tenetur tantùm ad restitutionem illius quod extorsit, ergo si minus punitur, sequitur q peccat minus 14. qu. 1. non afferamus. in fin Alexan. de Ne.
c ¶ Vsura. Adde Fed. consi. 303. ro. consi. 423. & consi. j. allegato.
c ¶ Vsura. Quid est vsura, & hanc diffinitionem vide per Imo. in cle. 1. de vsu. in 19. col. ver. quærit hic Gulielmus. & Pe. de Anch. in re pe. regulæ, peccati venia. in 1. q. principali. & de hoc vide latissimè & melius, quam alibi. per d. Lau. de Rodul. in suo tractat. de vsu. de Bellentz.
d ¶ Mutuū. nūquid autē sit vsura, si quis accipit aurum ad mercātiā faciendam, & reddit argentum, quia creuit: vide Fel. in c. excōica mus. ſ. de hęreticis. Sed. Sap.
d ¶ Mutuū. In quib. reb. potest committi vsura, de hoc vide per Lau. de Rodul. in suo tractatu de vsuris. in 2. cha. ver. ad tertium. & gl. 14. q. 3. in sum. & quod ibi no. Pet. de Anc. in repe. regulæ, peccati venia. in 1 6. q. principali. in 6. de Bellentz.

Universidad de Deusto

ff. si cer. pe. Certitudo autem valoris nō potest haberi in aliis reb. non consistentib. in numero, pondere, vel mensura, nam verè impossibile esset inuenire vnū equum omnino eiusdem valoris, cuius est alius equus, sed in pecunia, & in aliis consistentib. in pondere, & mensura reperitur certitudo valoris in aliis reb eiusdem substantiæ. a Quare autem vsura consistit in his reb. tantum ratio potest assignari, quia in istis transfertur dominium, & vsus rei non est separatus à consumptione ipsius rei, sed dñium ipsius re, vnde in istis reb exigens aliquid propriè rapit vsum, quia vult capere id quod ex vsu rei mutuatæ, & tñ in istis non est dare vsū separatū à dñio rei, quia (vt dixi) dñium consumitur ex vsu, sed in aliis reb. secus est, nā si loco tibi domū, vel equū, vsus rei est separatus à dñio, nec consumitur dominiū rei ex vsu, & ideò nō facio p̄ naturam rei capiendo aliquid pro vsu ipsarum rerum. nam dominium equi, seu domus remanet apud me, & tu habes vsum rei. nam ex illo vsu, quem loco licitè possum aliquod lucrum capere, sed hoc non contingit in reb. mutuatis, quia (vt dixi) dominium incontinenti transfertur in me, & non possum vti re mutuata quin consumam dominium rei, vñ dī vsura, quasi raptus vsus, qa quis rapit vsum, & inducit vsum. vbi in veritate vsus non est. Ex his habes quare ex re locata possum licitè capere lucrum, & non ex re mutuata. † Et ex his infertur q̄ si ego locarem tibi pecuniā non vt expensas, sed vt ad pompā retineas in bancho, licitè tūc possum aliquod lucrum capere quia tunc vsus rei est separatus à dominio. vt no. in c. conquestus. j. eo † Et quod s. dixi vsuram ptō stere in his tñ, in quib. consistit mutuum, intellige de reb. procedentib. ab vsurario. nam ex parte capientis ad vsuram pecuniā nō est vis, q̄ detur ratione lucri, nam siue detur equus, siue domus, vel fundus, seu quicquid aliud æstimabile, vsura ꝓmittitur c adeò q̄ certo casu doctor committit vsuram mutuando scholari pecuniam, vt intret secum d: alias non intraturus. vt plenius dicam, post Cal in c. nauiganti. j. eo. & de his vide quōd no. 10ā An. in regula peccatum de reg. iu. lib. 6. & per Cal. in cap. nauiganti, præal. † Sed quæro, quare vsura est sic vtroque testamento prohibita & ita detestata à iure humano. inno. hic super rub. ponit aliquas rationes e. Prima est, quia si licitum esset lucrum vsuræ, omnes fere homines reiecta agricultura, & aliis mercimoniis intenderent vsuræ cum sit lucrum valde tutum, & ex hoc de facili contingeret caristia, seu rerum penuria, nam pauperes ex defectu pecuniæ nō possunt intendere agriculturę, nec reperirent pecuniam sine vsuris, & sic sequeretur excidium pauperum. Secunda ratio est quia vix euitaretur idololatria in hoc peccato. nam videntur vsurarij, nummum, vt deum venerari. 67. dist. sicut hic. Tertia rō est, quia ē p̄ pietatem, & charitatem, nam debet quis subuenire proximo in necessitatib. constitutio: vnde contra charitatem peccat nolens mutuare sine lucro, vnde non diligit proximum, sicut seipsum, quemadmodum tenetur ex præcepto diuino. vt in ca. prouide. de f pœn. dist. 2. f. Sunt & aliæ rationes coadiuuantes, sed videtur quòd illa. s. quam tacitè supra sensi sit melior, quia vsura est vitium quod dam contra naturam rerum, quando pecunia germinat pecuniā quæ tamen naturaliter non est apta germinare. cum sit rātum in mensura rerum. ff. de contrah emp. l. 1. & in c. iniciens. 88. di. & vēdi g tur vsus rerum, vbi non est. g † Et per hāc rationē dixit 10. mo 6 na in c. 1. eo. ti. lib. 6. q̄ ecclesia hoc casu vendicat sibi iurisdictionem in laicos, quia vsurarij committunt principaliter in Deum abutendo rerum vsu. ideò ad eius vicarium spectat punitio. Item vsura est peccatū inductū ex veteri, & nouo testamento, & ex lege canonica, & ideò punitio spectat ad cōditorē canonum, & ad h vicarium Christi, b Abbas.

ADDITIONES.

a ¶ Hoc etiam declarat 10. An. in reg. peccatum. in 1. artic. vbi idem dicit. Ale. de Ne.

b ¶ Pompā. Adde Lud. Ro. cons. 40. & ibi vide multa ad materiam.
b Pompam. Vtrum pecunia possit vendi, vel locari. de hoc vide per Pet. de Anc. in regula, peccati. in 3. q. prin. gl. in c. 1. 14. q. 3. & quod ibi notaui. de Bellentz.

c ¶ Vsura cōmittitur. Vide Abb. in c. consuluit. in 3. no. & in c. fi. ver. vltrò hic quæro. j. eo. Seb Sap.

c ¶ Ista sunt verba 10. An. in reg peccatum. in art. & probatur. 14. q. 3. vsurā. & c. plerique. vbi etiam dicitur q̄ si quis ex mutuo exigeret poculum vel cibarium, vel aliud munusculum vsura committitur. Ale. de Ne.

d ¶ Vt intret secū, aliàs non intraturus. Distingue de hoc dicto, vt p Ant Cor. sing. suo. in ver. doc. 1. & Mo. in l. rogasti. §. si tibi dedero. in fi. ff. si cer pe. Zach.

e ¶ Aliquas rationes. Vide vnam rationē principalem, quare vsura sit prohibita per Bartol. Veronen. in cau. 127. & per Mod. in repe. l. cunctos populos. C. de sum. tri. & fide catho. Seb. Sap.

e ¶ Aliquas rōnes. Quæ est rō q̄ phibitæ sunt vsuræ, de hoc vide p. Imo. in d. cle. j. & per Pe. de anch. in d. reg. peccati. in 3. q. prin. & per Io. de Lig. in c. nauiganti. j. e. & latissimè p. d. Laur. de Rodul. in tractatu de vsuris. in vers. ad septimum, & per Bal. in rubrica de vsuris. vbi plenè & in l. cunctos populos. in lectura, vers. quæro primò. C. de summa tri. de Bellenti.

f ¶ Vtrùm autem teneatur quis ex præcepto mutuare proximo cō stituto in necessitate Doct. & Goff. j. e. consuluit. dicunt quòd sic, quia tēpore necessitatis omnia sunt communia. 47. dis. sicut hi. & xij. q. ij. d. lectissimus. & sic hoc casu mutuum est in præcepto. facit optimè 76. di non satis Alex. de Ne.

g ¶ Quòd contractus vsurarius sit ex natura rei vitiosus & malitia conuolutus, patet. Nam philosophus nulla lege scripta arctatus, vel edoctus, sed sola ratiōe naturali ductus lucrum vsurarium est detestatus. vt patet primo, Politic. quod non fecisset, nisi contractus vsurarius fuisset ex natura rei vitiosa, & malitia conuolutus. Secundò patet quòd vsura est rapina. 14. q. 4. si quis vsuram. sed certum est quòd rapina est ex natura rei vitiosa, & malitia 2 uoluta. pro hoc facit tex. 47. di. sicut hi ibi, interdum etiam vsuræ arte nequissima ex ipso auro, autum nascitur, & est tex. Ambrosij, Ad idem est optimus tex. 88. di. eiiciens. & circa hoc vide no. per Io. An. in reg. peccatum. in 2. artic. vbi per multas rationes cō cludit contractum vsurarum esse ex natura rei vitiosum. Et hæc not. quia ex hoc sequitur q̄ ecclesia possit, & debeat se impedire de peccato Iudæorum fœnerantium, quia vbi infidēlis delinquit contra ius naturale potest punīri per ecclesiam iuxta doctrina Inn. & Doct. in c. quod super his. de voto, & ita concluso in quo dam consilio. quod feci contra Iudeos volentes fœnerari, vide quod dixi in c. inter opera. de sponsal. Alex. de Ne.

h ¶ Ad vicarium Christi. Nunquid autem materia vsurarum spectet potiùs ad Canonistas, & Theologos, vide Pe. de An. in dispu. in c. antiquis, & modernis temporibus. refert Ana. in c. in ciuitate. j. e. Alex. in consi. 3. in 2. vol Seb. Sap.

h ¶ De hoc s. quis cognoscat de crimine vsurarum ꝺ laicum, an index secularis, an ecclesiasticus. dic vt plenè per Doct. in c. cum sit generale. de foro compet. & in cle dispendiosam. vbi etiam gl. in verbo, vsuris. de iud. & dic quod etiam infidelem potest punire ecclesia exercentem crimen vsurarū, intellige tamen, vt dixi in ca. postulasti. s. de Iudæis. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Fructus rei pignoratæ deductis expensis debent computari in sortem, aliàs est vsura.* 2.
3 *Fructus rei pignoratæ computantur in sortem quando sunt consumpti, si autem non sunt consumpti debent restitui vna cum pignore.*
4. *Clericus vsurarius deponitur ab officio ecclesiastico.*
5 *Fructus percipiendi, vel qui percipi poterunt an & quando computentur in sortem.*
Vsura est, quicquid accedit sorti loco interesse.
6 *Vsura non est si mutuauit centum, quæ non potuisti restituere, & ideo necessitatus accepit centum sub vsuris, possum exigere à te non solum sortē, sed vsuram, quam alteri solui.*
Fidejussor potest repetere à principali, si ipse cum non haberet de suo accepit pecunias sub vsuris.

CAP. I.

PRLVRES. † Si creditor percipit sortem ex fructibus pignoris deductis expensis tenetur pignus restituere debitoria & vnum casum excipit. Vel summa aliter, & sic Vsura est lucrifacere fructus rei pignoratæ, fallit in casu hic excep. h. d. Et diuiditur in tres partes. nam primò prohibet clericis vsuram generaliter, non nominatim certam speciem. secunda ibi, quòd si pœnam addit. In tertia à prædicta specie vnum casum excipit ibi, nisi, &c. ¶ Casus literalis. Quia plures clerici data pecunia possessiones recipiebant in pignus dicētes nō esse vsuram. Statuit concilium Turonense, vt nullus constitutus in clero hoc, vel aliud genꝰ vsuræ exercere præsumatur. Sed si qs possessiōes alicuius data pecunia recepit in pignꝰ, si sortē suam recep

ADDITIO.

a Debitori. An excommunicatus possit opponere cōtra creditorē de remedio huius decretalis, vide Fel. concludentem, quòd sic, in c. cum inter. j. de exceptio. Seb. Sap.

recepit, & deductis expensis possessionem liberè restituat debitori. Si autem aliquis minus habet, eo recepto. possessio ad dominum liberè reuertatur. si verò post istud statutum in clero quisq; vsurarum crimen commisit, officij periculum patiatur, nisi fuerit beneficium ecclesiæ quod redimendum sibi hoc modo de
2 manu laici videatur. † No. primò ex tex. quòd vsura committitur non solùm quando expressè aliquid datur annuatim, sed etiam si ex pacto creditor lucratur fructus rei pignoratę, nam cū fructus recipiant æstimationem accedunt nunc sorti ex pacto præcedenti. & licet tex. hic loquatur in genere de possessionibus & fructiferis, idem dicendum in omnibus aliis rebus debent enī soluta pensione extenuare sortem, vel perinde est ac si per vsurā solitam perciperet pensionem. Quicquid enim æstimabile percipitur vltra sortē vsura est. 14. q. 3. quasi per totum. Et sic no. q̄ cre
a ditor potest vti fructibus rei pignoratę, debet tamen illos cōpu
3 tare sibi in sortē a. † No. secundò q̄ fructus b percepti ex re pigno
b rata ipso iure attenuāt sortem, vt hic vbi mandatur quòd solutè. i. sine aliqua difficultate res pignorata debeat restitui debitori. quod intelligę, quando creditor consumpsit fructus, nam tunc
c habet locum quod hic dicitur caliàs secus, quia non debet fieri compensatio de specie ad quātitatem, & fructus sunt tacitè obligati. & in ea causa, ī qua est ipsum pignus principale. vt in l. 2. C. in quibus cau. pig. ta. contrahi. & in l. j. & 3. C. de pac. pig. & hoc
d probatur in c. ad nostram. j. secundum vnum intellectum. d s. de
4 iureiu. † No, vlt. pœnam clerici exercentis vsuram debet enim de
e ponie ab officio ecclesiastico, de quo in ca. inter dilectos. j. de ex
f cess. præla. f† 1n gl. j. in fi. & de hac materia vide tex. cum ibi no. in
5 c. cum contra s. de pign. & per Host. in sum eo. ti. §. quando effica citet. ver. sed nunquid creditor. & ibi Host. querit, & ponit 10. An. hic post eum. nunquid creditor teneatur sibi computare in sortem fructus percipiendos, nam de fructibus perceptis nō est dubium, vt hic. & concludit Host. quòd non, nisi fuisset in fraude. Idem si non locauit domum solitam locari, vel si non erat solita locari reperiebat tamen conductorem, sed noluit locare istis casib. teneret ac si locasset. arg. in l. j. & 2. C. de pact. pig. 10. An. dicit q̄ vna lex in hac materia dicit creditorem sibi debere computare in sortem fructus quos percipere potuit, vt in præal. l. j. & 2. C. de pac. pig. Alia lex dicit q̄ debet sibi computare fructus, quos percipere debuit. vt in l. 2. C. de pig. act. 10. cald. dicit quòd sorti nō dum satisfacto tenetur sibi computare fructus perceptos tātum, sed postquam satisfactum est sorti tenetur computare etiam per cipiendos. Ratio diuersitatis, quia hoc vltimo casu est malæ fidei possessor in non restituendo rem ex quo sibi satisfactum est de fructibus, vt hic. nam malæ fidei possessor tenetur restituere etiā fructus percipiendos. vt no. in c. grauis. s. de resti. spolia. d. And. cō cludit quòd si creditor fuerit īdolo vel lata culpa tenetur de percipiendis, aliàs secus, & satis potest hoc dictum procedere, quando contractus pignoratitius fit gratia debitoris tātum, quia hoc casu non tenetur creditor, nisi de dolo, & lata, secus puto, vbi talis contractus fuisset gestus gratia vtriusque, vt quia tu inhabitares domum meam pignoraui tibi eam, vel constitui tibi aliquod lucrum. eo casu debet teneri creditor non solùm de dolo, & lata culpa, sed etiam de leui. l. si vt certo. ff. commo. l. contractus. ff. de reg. iur. & ideò debet sibi computare etiam illos fructus. quos diligens paterfamil. percepisset, & hanc sniam satis puto veram, & ad hanc distinctionem reducerem leges superius alle. g

1n gl.

ADDITIONES.

a ¶ 1n sortem. adde q̄ si in re, ex qua percepit fructus, sustinuit permultos labores, quòd tunc fructus non computantur in sortem vt dicit Ro. sing. suis.

a ¶ Dic q̄ nedum fructus computātur in sortem, sed etiam si creditor percipit de fructibus vltra debitum, superfluū debet restituere debitori facta compensatione vsque ad concurrentem quantitatem. vt in c. cum cōtra. s. de pig. & ibi est tex. sing. vt dicit Bal. in l. j. C. de pig. act. Alex. de Ne.

b ¶ Fructus. Sed tu. quomodo intelligatur illud qd dicitur, q̄ fructꝰ pignoris computantur in sortem, declara elegantissimè, & me liùs quàm alibi, vt per do. Ant. post. gloss. & doctores in ca. ad nostram. el. j. in 3. & 4. col. de iureiur. de Bellent.

c ¶ Dicitur. Ad idem vide do. Ant. in d. c. ad nostram. el. j. in pen. co. de iureiu. de Bellentz.

d ¶ Istud etiam dixit hic d. Pe. de An. & dicit quod ratio quòd fructus computantur est quia fructus breui tempore corrumpūtur, & creditor non tenetur debitori rem reddere, nisi sibi soluat. ego necessariò illos vendere debet, & pretium conuertere in suū creditum, seu in suam sortem. & dic quòd si essent fructus tempore duraturi, puta frumentum, vinum, & oleum, & similia non cogetur vendere, nec etiam volens posset in sortem computare, sed hos fructus soluto debito tenetur restituere debitori, arg. l. is cui. §. qui potest. ff. vt in poss. lega. & sic omnia iura dicēria, quòd creditor teneatur computare fructus in sortem debent intelligi quando sunt consumpti, vel venditi, & sic redacti ad pecuniam, secus si extant, quia tunc non computantur in sortem, sed sunt restituendi debitori soluto debito, & hoc tenet Bal. & Sali. in l. 2. C. de pig. act. & Bar. in l. diuortio. §. ob donationes. ff. so. ma. Quid autem si sylua est data in pignore, an liceat creditori illam incidere. Sali. in l. 2. C. de pig. act. dicit q̄ sic si sylua erat cædua hoc est si ligna incisa renascuntur, quia dicitur fructus percipere, non deteriorē facere l. ex sylua cędua. ff. de vsuf. tamen incisa ligna sunt pignori, vt in l. quamuis. C. in quib. cau. pig. tac. cont. nisi sint translata ad aliam speciem non reducibilem ad primam materiam. vt in l. si cō uenerit. §. pen. ff. de pig. act. vbi dicitur q̄ si ex lignis fit nauis, tunc habentur pro consumptis, & eorum æstimatio extenuat debitum, & ista prolixius recitat hic D. 10. de An. quæ non possem tractare, an & quando fructus computantur in sortem. sed non est materia nostra. vnde remitto ad not. per Doct. in c. ad nostrā. el 2. de iureiu. Alexand. de Ne.

e ¶ Deponi. Adde Ale. cons. 70. 2. lib.

f ¶ Et tangitur j. eo. præterea. Ale. de Ne.

g ¶ Sed tu referas verba Host. quia Doct. non referunt integrè. Nā Hostien. in loco præal. dicit, q̄ aut apparet de pacto, & ipsi in omnib. est standum. vt ff. de verb. oblig. l. eum qui. aut non constat de aliquo pacto, & dicit Host. quòd non imputatur creditori si non coluit fundum, nisi hoc fecisset in fraudem. quod præsumiturvbi possessiones proprias colebat non ita fertiles. Sed dic quòd impu tatur creditori si non locauit, & locare potuit. vt in l. 3. de distract. pigno. Idem dicit de qualibet re, quam debitor locare consueuisset siue mobili, vel se mouenti, argumentum. ff. de vsufruc. l. sed & si quid. §. & si vestimentorum. ff. de vsufruct. Idem si non consueuit locare, & aliquis conducere voluit præstita cautione. Sed creditor in locando prætulit res proprias cum alius peteret obligatas, aliàs, non teneretur creditor de percipiēdis. i. computare in sortem fructus, quos percipere potuit. sed gloss. in capit. cum contra. de pig. act. indistinctè dicit quòd non solum tenetur fructus perceptos computare in sortem, sed etiam percipiendos, & illam glo. sequitur ibi But. Dom. Card. 10. de 1mo. & Abb. Sic. Butr. ibidem dicit quòd licet computentur in sortem, non tamen ratione vsu re potest peti vt computentur fructus percipiendi nihil accedunt ad sortem cum creditor eos non perceperit, & sic non est vsura, dato quod creditor nolit eos computare in sortem. Sed hoc præsuppo. s. quòd creditor teneatur de fructib. percipiendis quæ culpa exigatur, vt creditor teneatur de percipiēdis. & Bar. hic tenet quòd exigitur dolus, aut lata culpa. sed si propter leuem culpam, aut leuissimam creditor non percepit fructus, non tenebitur de percipiendis. Sed Abba. Sic. hoc limitat, nisi contractus pignoratitius factus fuisset gratia vtriusque, quia teneretur tunc de leui culpa, & sic teneretur computare in sortem fructus quos diligens paterfamil. percepisset. Sed videtur quòd indistinctè teneatur creditor de leui culpa, quia pignus dicitur constitui gratia vtriusq;. & de hoc est tex. 1nst. quib. modre contra. oblig. §. fin. Ego in hoc puto aduertendum, quòd contractus dicitur fieri gratia illius cuius gratia principaliter fit, vt in l. si quis nec causam. & in l. rogasti. ff. si cer. pe. & per Bar. in l. si vt certum. §. nunc videndum. ff. cōmo. Vnde non est inspiciendum tantum an vterque contrahens sentiat commodum, quātum est inspiciendum cuius gratia principaliter fit. de hoc casus notabilis. in l. si vt certum. §. interdum. ff. commo. sic etiam in depositō. vt videre est. in l. 1. §. fæpe. ff. depo. vbi licet regulariter depositarius regulariter teneatur de dolo, & lata culpa duntaxat tamen si offert se rem recepturum, si ille cuius est deposuerit propter talem oblationem, tenebitur de culpa leuissima, quasi depositum censeatur factum gratia depositarij. licet deponens consequatur commodum, ex eo quòd res sua custoditur quæ tenementi perpetuò, quia sæpe de facto possunt cō tingere. Modo ad propositum cum mutuum debeat ex charitate, & gratia recipientis, licet in consequentiam creditor qui mutuat pro sua securitate recipiat pignus. vt sit securus, dicitur contractus fieri gratia debitoris, quia debet inspici cuius gratia principaliter celebratur contractus. Vnde non tenebitur de fructib. percipiendis, nisi aliud fit conuentum inter eos, nisi fuerit in dolo, vel lata culpa, & sic mihi placet opini. But. Non obst. §. fin. insti. quib. mod. re. contrah. oblig. quia debet intelligi quando mutuū. & pignus fiebat gratia vtriusque, vt quia creditor mutuauit sub vsuris, secus si gratis mutuasset: quia tunc non teneretur, nisi de dolo, & lata culpa, vt in l. si qs nec cām: & in d. l. rogasti. ff. si cer. pe. Conclude itaque distinguendo sic, quòd aut creditori de sorte

¶ satisfact

Universidad de Deusto

in gl. fi. in fi. no. gl. fing. in eo quod dicit idem in laico. Potest ergo generaliter concludi q licitè qs percipit aliquid ex mutuo vbi illud erat suũ, vel aliàs sibi debitum nec poterat aliter illud 2 seq, sicut dicimus in simili q licitũ est parere hosti insidias, quocúq; 6 modo expugnetur. 23. q. 2. in c. dñs. vbi bo. tex. cum gl. †Et ex his habes vnum casum, in quo aliquid percipietur vltra sortem, & nõ a est vsura. a Sunt & alij casus quos vide per bo. gl. 14. q. 4. in sũma. b Et generaliter vbicunque percipitur aliquid loco interesse b non c cõmittitur vsura. Et pone exemplũ c in terminis quotidianis, mutuaui tibi centũ, & cũ indigerẽ hac pecunia; & tu non valeres restituere, recipi tantam pecuniam sub vsuris, tũc potero exigere à te non solũ debitum, sed etiã vsurã, quã solui, quia non vt vsurã, sed vt interesse, nam mihi nullũ lucrũ accedit. c. dilecti. de for. q. p. & quod ibi no. & c. peruenit. de fideiuſ. 1 dẽ in fideiussore, qui necesse habuit soluere creditori, d & recepit sub vsuris, & de hoc vltimo per 10. An. regula damnum. de reg. iur. li. 6. in mercu. de hoc etiam per gl. in c. conquestus. ĩ. eo. & idem gl. iuris ciuilis in l. curabit. C. de act. emp. e Abbas.

e

ADDITIONES.

¶ Satisfactum, siue quia fuit solutum sibi debitum, vel quia percepit tot fructus ex re pignorata qui ascendunt ad debitum: & tunc habetur ratio percipiendorum indistinctè, quia tunc creditor nedũ est malæ fidei possessor: imò etiam quasi violentus, vt innuit hoc c. Vnde tenetur de fructib. percipiendis, vt no. in c. grauis. de rest. spol. & hoc tenuit 10. Cal. & D. Card. Aut adhuc de sorte non est satisfactum, & tunc tenet tm̃ de fructib. perceptis, non autem de percipiendis, nisi fuisset in dolo, vel lata culpa, qm̃ mutuũ fuit celebratum gratia debitoris principaliter, & hoc mõ procedit opin. But. secus si fuisset celebratũ gratia vtriusq;, & hoc modo procedit Abb. Sic. opi. & dic q probare fructus percipiendos est facile, quia potest dici q cõ æstimatione potuisset tm̃ locari singulo anno, sed probare q fructus sint percepti est difficile, vt dicit Bar. in l. 2. C. de pig. act. Sed quid si obligaui, vel tradidi in pignus vnã domũ quã creditor habitat, quæritur, an tenebitur pputare in sorte illã pẽsionem quã creditor daturus esset si aliã domũ 2 duxisset, Spein ti. de pig. §. 1. ad fi. ver. quid si obligasti mihi, tenet q debet computari illa pensio quam creditor soluisset si aliam domum conduxisset. Sed Abb. Sic. in c. cum contra. de pig. tenet quòd illa pensio debet in sortem computari, quam domus data in pignus meretur secundum communem æstimationem, & hoc mihi magis placet, quia pretia rerum secundum communem æstimationem æstimantur. l. pretia rerum. cum si. ad l. Fal. & prædicta tene menti, qa sunt notabilia, & sæpe occurrere possunt in practica. Alexã. de Ne.

a ¶ Vide circa hoc notata per 1nn. & Doct. in c. olim. el j. de resti. spo. & in c. 2. de ord. cog. Alexan. de Ne.
b ¶ Loco interesse. Adde Lud. cons. 93. & 101.
c ¶ Exemplum. Vide Ro. in cons. 101. inc. positæ consultationis, vbi ponit de eo, qui accepit pecuniam sub cambio. Seb. Sap.
c ¶ Exemplũ. Si debes mihi pecunias certo tempore, & quia nõ poteras mihi soluere, accepi ad vsurã, potero postea à te exigere vsuras, quas solui. idem tenet & dicit Bal. in l. 1. in prin. C. de vsu. & allegat 1nn. hic. de Bellentz
d ¶ Creditori. Fideiussor, qui soluit vsuras, eas potest repetere, & vide quod de hoc notaui post gl. in d. c. peruenit. de fideiuſ. item dicit 1nn. hic, de quo vide plenè per Bal. in ca. constitutus. de vsuris. de Bellentz.
e ¶ Sed videtur q creditor nõ possit q non teneatur fructus cõputare in sortem, quia nõ potest referre qõnem, vt in l. nec creditores. C. de pig. actio. & sic nec tex. nec gl. videtur procedere. Soluit Gof. q non refertur quæstio de dominio, i. q non velit rem restituere, tãquã ipse creditor sit dominus, sed dicit sibi non esse solutum per fructus, quia non tenetur eos in fortem cõputare, & dicit esse speciale hic, & in c. conquestus. ĩ. eo. sicut & quandoque p iuramentum necesse est debitori, qui dedit rem in pignus pecuniam integraliter soluere, nec est locus compensationi, vt in c. ad nostram. el 1. s. de iureiu. Sed But. hic examinat, an contra debitorem repetentem pignus soluto debito, admittatur creditor excipiens q res pignorata non erat ipsius debitoris. de quo artic. dic vt plenius per Bar. in l. si quis conductionis. C. locati. & in l. si alienã. ff. so. ma. & in l. cõmodare. cum l. seq. ff. cõmo. in quib. locis examinat an alius creditor vel possidens nomine alieno, possit ã illũ, qui rem tradidit opponere exceptionẽ de dominio propriq, vel alterius tertij. Alexan. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Vsura quomodocunque committatur cognoscitur per iudicem ecclesiasticũ.*
2 *Pignus debet restitui sub pœna excommunicationis computatis fructibus in sortem.*
3 *Fructus quantuncunque modici, & ex vilibus arboribus nati, computantur in sortem.*

CAP. II.

QVONIAM. Idem ĩ effectu dicit cũ præcedẽti ca. sed addit tacitè idem esse in laicis nam in præcedenti c. tantùm fuit
1 fecta mentio de clericis. †Nota primò ex tex. laicos esse compellendos ad restitutionem vsurarum per ecclesiam, nam hoc delictum seu eius coercitio spectat ad ecclesiam. vt dixi s. super rub.
2 †No. 2. q excommunicari potest qui non restituit possessionem
3 pignoratam, si sibi ex fructibus satisfactum est, vel si restat aliqd eo oblato nõ vult restituere. vt s. c. prox. †Tertiò no. q fructus etiam ex arboribus contingens debet computari in sortem, & fortè erãt arbores fructiferæ, puta viridarium, vel erat nemus, ex quo inducuntur ligna, & venduntur, & generaliter omnes fructꝰ quantuncunque modici computantur in sortem Et dic vt plenius dixi in c. præcedenti. & vide. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Vsurarij manifesti repelluntur ab ecclesiastica sepultura, & altaris communione. 2.*
3 *Sepelientes manifestum vsurarium in sacro sunt excommunicati ipso facto.*
4 *Vsurarius manifestus non sepeliatur in ecclesiastica sepultura, etiam quod eius hæres velit satisfacere.*
5 *Vsurarij, & cæteri manifesti peccatores, non admittuntur ad oblationes sed bene ab eis recipiũt eleemosynæ, eleemosyna verò solet fieri in occulto. 6.*
7 *Vsura est prohibita in vtroq; testamento de iure canonico, & secundũ leges.*
8 *Restitutio oblatorum, an debeat fieri per episcopum loci, an verò per illum, qui extorsit.*
9 *Vsurarij incurrunt pœnas, quibus subiacent ipso iure. Excõmunicatio inducit ipso iure per istaverba, talis subiaceat excõcationi.*
10 *Testamentũ quod fecit vsurarius manifestus, præstita cautione de restituendo, an valeat si prædictus vsurarius post testamentum exercuerit vsuras, licet non manifestẽ.*
11 *Vsurarius quomodo, & quibus præsumptionibus dicatur manifestus.*

CAP. III.

QVIA IN OMNIBVS. †Manifesti vsurarij ad cõmunionem altaris, ecclesiasticã sepulturam, & oblationem offerẽ
1 dam admitti non possunt, & clerici contra hoc facientes puniuntur, vt hic dicitur. & est tex. valdè allegabilis, & multa iura faciũt mentionem de isto concilio Lateranen. & tria facit. primò ponit factum damnabile per constitutionis causam. secundò triplicitèr punit vsurarios manifestos, & tertiò punit dupliciter clericos transgressores. secunda ibi, ideò. tertia ibi, quia autem. Casus litteralis. In multis locis tantum inualuit vsurarum consuetudo, vt multis aliis negotiis prætermissis vsuras exerceant tanquam licitas, non considerantes qualiter crimen istud ab vtriusque testamenti pagina condemnetur. & ideò statuit conc. Lateran. vt vsurarij manifesti ad communionem non admittantur altaris, nec oblationes eorum quisquam accipiat, qui autem acceperit, aut christianæ tradiderit sepulturæ, quod acceperit restituat, & ab officio suo suspensus maneat donec ad arbitrium episcopi satisfaciat. B. No. primò ex tex. vnam ex causis, quibus prohibetur vsura, nam aliis negotiis seu licitis mercimoniis postpositis diuites intenderunt vsuræ, & dic latiùs vt dixi suprà, super rubrica. No. vsuram prohibitam ex veteri, & nouo testamento, & lege canoni-
ca. b †No. tertiò tres pœnas vsurarij manifesti. Prima, vt nõ admit-
2 tatur ad communionem altaris. id est, ad suscipiendum corpus Christi, secundum Inn. hoc Ab. aliter exponit in c. cum tu. ĩ. e. vt non admittatur ad ecclesiam, quando celebrantur diuina, nam assistentes in ecclesia debent admitti ad communionem altaris. & fortè hæc expositio melior, vt vsurarius rubore confusus faciat lius resipiscat, sicut dicimus de excõicato. vt c. pia. de excc. li. 6. & multum placet mihi hæc expositio, & esset obseruanda. a

Secun

ADDITIONES.

a ¶ Quia in omnibus. Pro intellectu huius decretalis vide omnino Arch. in c. miror. circa fi. xvij. q. 4. de Bellentz.
b ¶ Lege canonica. Adde Ang. cons. cccix. Ale. con. 58. 2. lib.
c ¶ Sed Host. sequitur expositionem Inn. & ẽt D. Car. dicit eam veriorem propter verbum, altaris. Sed expositio Abb placet Io. de Ana. hic. & mouetur per authoritatem theologorum dicentiũ q si quis perfecta contritione stat ante altare quando præsbyter celebrat, & in eo concurrunt illa tria necessaria. videlicet, Ablutio peccatorum, Dilectio inimicorum, & Restõ alienarũ rerum, licet materialiter corpus Christi non capiat, effectualiter tamen dicetur capere effectũ sacrificij. Vnde expone tex. dũ dt q debet eis in

† Secunda pœna, vt manifestus vsurarius decedens in hoc peccato careat christiana sepultura. & sic non sepeliatur in cœmete-
a rio ecclesiastico, nec clerici debent interesse suę sepulturæ & hodie ista pœna est aucta, nam sepelientes hodie manifestũ vsurarium sunt excommunicati ipso facto. vt in cle. eos. de sepul. & vide ibi bo. gl. qui dicãtur sepelire an clerici tantùm an laici associãtes, an foueam facientes, seu propriis manibus in foueã trudentes. b Et ex prædictis, ex text. infertur q licet hæres velit satisfacere,
4 non tamen debet vsurarius admitti ad sepulturam ecclesiasticam, quia ex quo decessit in peccato mortali restitutio hæredũ non liberat animam suam. oportet ergo, q ipsemet restituat, vel caueat de restituendo, ita quod apparet non decessisse ĩ illo peccato de quo vide quod legitur, & no. in c. q̃q̃. e. tit. li. 6. & in d. cle.
e eos. c † Tertia pœnad est vt non admittantur ad oblationem faciẽ
5 dam, vnde debet clericus respuere oblationem vsurarij manifesti.
d Circa hanc vltimam pœnam imminẽt duo dubia. Primum nunquid idem sit in aliis peccatoribus manifestis, vt non admittantur ad oblationem, & circa hoc vide tex. cum gl. no. in c. oblationes. xc. di. quæ videtur concludere, q non, nisi in casibus expressis. Hugo tamen ã. Sed primum dictũ equius. arg. c. multi. 2. q. j. e
e † Secundum dubium, nunquid saltem eleemosynam quis possit
6 recipere ab vsuriof, nam hic prohibet facere oblationem, non
f eleemosynam. 10. An. in c. cum voluntate. de sen. excom. generaliter concludit quòd prohibitus facere oblationem non prohibet facere eleemosynam de illicitè acquisitis, quæ subiacent restitutioni. pro hoc bo. gl. in ca. ex transmissa. de decimis. & 14. q. v. in summa. Et ratio diuersitatis est, quia oblatio fit in publico, eleemosyna in occulto, & licet eleemosyna possit fieri in publico. tamen de sui natura non exigit publicitatem, sicut oblatio. Vltimò no. clericum teneri ad restituendum, ea, quæ habuit ab vsurario offerente. Item vltra hoc tenetur satisfacere de delicto. † in gl.
g j. ibi etiam iure ciuili. gEt idem tenet gl. in aut. ad hæc. C. e. & in aut. de eccle. ti. in prin. plenè tractatur in regula, peccatum. de reiu. li. 6. in mercu. & plenissimè attingo ĩ c. cum sit generale. de fo. compe. arg. tamen huius gl. potest tolli, quia Nicena synodus, de qua gl. fecit mentionem, non loquitur de laicis, sed de clericis, & sic imperator approbando illam synodum, non videtur per hoc laicis prohibuisse vsuras, maximè cum ibi, & in aut. seq. certis casibus permittit vsuram, sed potest dici quòd alio respectu non sunt permissæ. Iure ciuili. quia imperator in concernẽtibus animam, profitetur se velle sequi canones. vt in aut. de eccl. tit. & in aut. vt determi. sit nu. cler. sed de iure canoni. vsuræ sunt prohibitæ, ergo & de iure ciuili. Item lex ciuilis contra legem Dei non potest dici lex. xxv. q. j. in c. sunt quidam. inferior enim non potest tollere legem superioris. in cle. ne romani. de ele. ergo, &c. & dic vt dico plenè. in d. c. cum sit generale. h

† in gl.

ADDITIONES.

§ eis interdici cõmunio altaris. i. ingressus ecclesiæ tempore, quo celebrantur diuina, quo tempore dignè audientes percipiunt cõmunionem altaris. i. sacrificij quod fit super altare. Sed si intelligemus de priuatione, ne sumat corpus Christi quò ad nihil de nouo induceret, quippe iste tex. nouas pœnas voluit imponere manifestis vsurariis. nihil de nouo indiceret vt dixi, quia cuicunque existenti in peccato mortali manifesto debet denegari corpus Christi. vt ergo iste tex. inducat quò ad hoc nouam pœnam prout tex. videtur imnuere, quia aliàs esset modici effectus debemus intelligere q debeat interdici manifesto vsurario communio altaris, i. ingressus ecclesiæ tempore, quo diuina celebrantur Nunquid autem criminosus possit regulariter manere in ecclesia tempore quo missa, vel diuina celebrantur, dic vt per gl. j. q. 1. qui studet. & 23. q. 4. in c. vir cum propria. Alex. de Ne.
a ¶ Ego intelligo etiam si decessit penitus non facta restitutione, nec præstita cautione per se, vel per hæredes, secus est de aliis de linquentibus, quia si decedunt pœnitentes sunt sepeliendi in cœmiterio, & postea heredes compelluntur satisfacere, vt in c. in literis, de rap. & ratio quæ me mouet ad intelligendum quòd tex. intelligatur etiã si decesserit pœnitens est, quia aliter ista Decret, in hoc nihil induceret de nouo contra manifestos vsurarios. Nã quicunque decedens in peccato mortali non est sepeliendus in cœmiterio, vt in c. 2. s. de fur. & 13. q. 2. pro obeuntib. Vnde vt ali quid ista Decret. in hoc operetur debet intelligi etiam si decederet pœnitens nulla facta restitutione vel præstita cautione per se, vel hęredem suum, & hoc est declaratum hodie in c. quanquã. de vsur. in 6. Alex. de Ne.
b ¶ Et no. illam gl. quia est singularis, quæ vult quòd vbi constõ pœnalis intellecta in significatione propria paruum, aut nullum operatur effectum, debet intelligi impropriè, & sic in larga significatione. ad hoc vt effectum operetur quem constitutio intendit. ad hoc bonus tex. in l. 2. §. 3. de his, qui no. infam & Bar. ibi. d. cit q quando delictum de quo constat maneret impunitum, si verba legis ad illud non extenderentur debet fieri extensio etiam contra propriam significationem, quia interest Reip. vt delicta puniantur vt in c. facit. vt de sent. excom. & in l. ita vulneratus. ad l. Aquisecus si tractaretur de diuersis pœnis imponendis, tunc deberet eligi, vt in reg. in pœnis, cum sim. in 6. Et de hoc etiam vide Dyn. & 1oan. And. in reg. odia. & in reg. in obscuris. in 6. Alexand. de Ne.
c ¶ Vide gl. fin. in d. c. quanquam. & in ver. manifestos. in d. cle. eos. Ale. de Ne.
d ¶ Tertia pœna. An iste pœnæ habeant locum contra fictum vsurarium manifestum. vide Ab. in c. ad nostram. s. de empt. & vend. vbi refert se consuluisse. Quid autem si est publica vox, & fama q quis mutuat sub vsuris, an ex hoc probatur manifestus vsurarius, quò ad pœnas. de quib. hic, vide Bal. in l. 1. versi. quæro quid in testamẽto vsurarij. C. de sac. san. eccl. vbi tenet, q sic. idem Bald. in l. 1. in 8. q. ad fi. C. de testa. contrarium tenet Per. de Ancha. in consi. 180. Fed. de senis cons. 62. Lau. de Rodul. in repe. c. consul. quæst. 83. Seb. Sap.
e ¶ Et cõmuniter. Doct. tenent primum dictum. sed vide illam glo. quia enumerat casus, in quib. repellitur in faciendis oblationib. Ale. de Ne.
f ¶ Ab vsurario. Adde Pe. de Anch. consi. 420.
g ¶ Iure ciuili. Quòd vsuræ prohibitæ sunt, etiam de iure ciuili, de quo per gl. in c. quid dicam. 13. q. 4. & aliquid Pe. de Anch. in repeti. regulæ, peccati. in 2. q. principali. & vnum verbum de hoc ponit Bal. in §. alteri. inst. de inutili. stip. & vide de hoc per d. Ant. in c. cum sit gñale. de fo. comp. & de hoc plenè videas per 1mo. in cle. 1. de vsuris. & per 10. in c. nauigãti. ĩ. eo. ti. ver. reprobatur. & per Cy. & Bal. in auth. ad hoc. C. de vsu. & per Bal. in §. omnes actiones. inst. de act. & per Bal. in l cunctos populos. in vers. apostolicæ. per Do. in c. 1. circa fi. x. di. de Bellentz.
h ¶ Sed aduerte. quia opinio gl. iuris ciuilis secuta fuit gl. in c. quid dicam. 14. quæstio. 4. sed in c. 1. 10. di. dicit q imperator permisit vsuras vt euitaret rapinas, & alia maiora mala. Sed Cyn. in auth. ad hæc. C. e. ti. refert aliquas opiniones, quas etiam refert But. in Rubri. huius ti. de interd. cæteras istam, videlicet q imperatores cesserint vsuras quodam respectu vnde resultat æquum. Nã iura q̃nque vna consideratione sunt iniqua, quæ alia consideratione sunt æqua. vt C. de proc. l. exigẽdi. Cũ n. ius diuinũ prohibuit vsuras æquum fuit iure illo, sed imperator qui habet populum, & gubernationem mundi vidit q homines non sunt ita charitatiui, vt deberẽt. Vnde pauperes, perirent fame, ideò reputauit æquum vsuras permittere. Non obstat lex diuina. quia potest distingui, & interpretari per legẽ positiuã vt dicit 1nn. & Doct. in c. q̃ in ecclesiarũ de cõsti. imò consuetudo potest interpretari ius diuinum, vt dicit 1nn. in c. fi. de consuet. Nam cõceditur iniquum, vt magis iniquum euitetur, vt in l. ita vulneratus. ff. ad l. Aquil. Vũ non obst. q rusti. approbauerit quatuor q̃cilia quæ vsuras prohibent, qa approbauit q̃tũ ad fidem non quantum ad vsurã, quod patet. quia ipsas concedit in d. auth. ad hęc Sed Bar. in l. cunctos populos. C. de sum. trin. in 3. col. dicit, q imper. non potuit per leges suas permitterre vsuras, quia cum sit Deo inferior non potuit legi diuinę derogare. Dicit etiam quòd excusatur ab hæresi, quia pmisit eas vt euitaret maiora mala, & illud fuit glo. 10. dis. c. 1. & dicit Bart. q hæc talis permissio non excusauit à peccato, & per hoc dicit esse tenendum quòd vsuræ nullo modo possunt exigi vt vsuræ, sed vt interesse. vt in l. curabit. C. de act. emp. & videbis. ĩ. eo. conquestus. & dicit hoc esse tenendũ quicquid dicat Cy. in auth. ad hæc. de vsur. Sed Bald. in d. l. cunctos populos. in 3. col. ver. sed iuxta hoc quæro. dicit quòd imperator non potuit permittere vsuras propter bonum publicum, quia hoc est contra salutem animæ, & dicit quòd cum hoc non possit Imperator, multòminus statuta cõmunitatum, vel municipiorum, quia quod non potest prima causa, quæ habet influere in secundam, multòminus potest causa, in qua infusio fit, & istud etiam est de mente Bar. si consideres eius verba, Sed D. Card. & But. hic dicunt quòd Doct. legistæ cõmuniter fatentur vsuras esse illicitas, sed non prohibitas iure ciuili, & circa hoc omnino vide 1oan. And. in Mercu. in reg. peccatum. in 5. ar. in fin. vbi dicit quòd cum quæritur an ius ciuile possit obuiare, vtrùm habeant tantam concordiam, vt quicquid est contra vnum necessariò sit contra aliud, quòd hoc duob. modis potest intelligi. Primò modo per contradictionem, & dicendum est q non, quia vbi lex ciuilis ã dicit iuri canonico nullius est momẽti x. di. ã stitutiones. Secundo modo, potest intelligi vtrũ ius ciuile possit obuiare iuri diuino, vel canonico, nõ per cõtradictionem.

¶ sed per

Universidad de Deusto

8 †In glo. si primam opi. vt restitutio fiat episcopo sequuntur hic Goffr. inn. & Host. dicentes, q suspicio est in restituendo ipsi usurario, quia forte ipse non restitueret. 10. An. distinguit q aut usurarius inchoauit restituere, vel paratus est ad restituēdum, & tūc procedit secunda opi. gl. alias procedat prima opi. Et ex gl. potest colligi q restitutio malè alatorum debet fieri per illum, qui extorsit. de quo tamen dic, vt dixi. in cap. cum sit. s. de iudæis. †Extra gl. quæro, quia hic conjnentur tres pœnæ ꝯ usurarios manifestos nunquid istę pœnæ ipso iure sunt inflictæ, an verò requiratur sententia hominis. inno. tenet q ipso facto. Gof. ꝯ. & pro eo facit c. cum tu. j. e. & hæc opi. Gof. vt placere Host. etiā quò ad alias duas pœnas impositas clericis transgredientib. vt sicut ipsi usurarij nō incurrunt has pœnas ipso iure, ita nec clerici ꝯ facientes, & hoc idem videtur tenere gl. in c. cum tu. præall. Sed ego tenerē tam in clericis, ꝯ in laicis, vt non requiratur sīa hominis, quia nō est hic positum aliquod verbum, per quod sententia hominis exigatur. nā in usurariis videtur, vt non admittantur ad sepulturam, & c. & nō dicit, vt priuetur. Item in clericis dicit, maneant suspensi donec satisfecerint, & c. non enim possent manere suspensi, nisi suspensio esset inflicta per canonem ipso iure, nam video q hoc verbū subiaceret, inducit sententiam ipso facto, vt no. in c. vnico. de iniu. lib. 6 facit c. si quis suadēte. 17. q. 4. ergo fortius istud verbum, maneat suspensus, & c. hodie non est in hoc magna vis: quia de iure nouo habetur q spelientes usurarios manifestos, sunt ipso facto excōmunicati. vt in cle. eos. de sepult. Item respectu sepulturæ est tex. in c. quanquam. co. ti. lib. 6. vbi dicitur, q nisi usurarij præstent cautionem, non admittuntur ad sepulturam, & sic ipso iure hodie edita est alia pœna, vt testim usurariorum manifestorum a nō valeat ipso iure, nisi præstent cautionem. vt d. c. quanquam. a

10 †Circa hoc tamen occurrit quæstio, quid si usurarius manifest⁹ præstitit cautionem, & fecit postmodū testm, deinde cōtinuauit vitium usuræ, sed non manifestè, nunquid valeat testm. Fed. in gl. suis plenè examinat, & tandem consuluit q non, quia ex quo nō b continuauit non videtur postmodum destitisse. arg. c. 1. de pœ. b

11 †Circa hāc distinctio ñ posset instari qa ex quo annulatur testm manifesti usurarij & in veritate iste postea non fuit manifestus nō videtur testamentum annullari debere. argu. eorum quæ no. per glo. in clem. 1. de vi. & honest. cle. & 33. q. 5 notificasti, & maximè c cum ista sit pena debet restringi. c Sed pro declaratione prędicto d rum, & tex. quæro qui dicantur usurarij manifesti. d 10. And. hic & gl. in c. 1. eod. ti. lib. 6 dicunt. q ille dicitur manifestus: qui est notorius, vel de iure, quia conuictus, & condemnatus de usuris, vel notorius notorietate facti, vt quia publicè tenet altare paratum & mutuat omnib. volentib. capere, vt experientia docet. Item si potest conuinci per argumenta, & adminicula. tunc debet ferri sententia contra eum, & deinde dicetur manifestus. arg. in c. cum in diœcesi. j. eo. item gl. in c. 2. eo. ti. lib. 6. addit alium casum, seu modum probandi publicitatem, quando coram sacerdote, & testib. confessus est se usurarium, & mandauit restitui usuras, & resignauit libros. Sed Fed. in consiliis suis dicit, q sola confessio extraiudicialis non facit quem usurarium manifestum pro hoc facit c. venerabilib. in §. secus. de sen. exc. lib. 6. imò plus dicit ipse, q si usurarius mandauit in genere usuras restitui, vel illis personis, quæ probauerint usuras dedisse pro hoc nō dicitur usurarius manifestus, quia simpliciter non confiretur se usurarium manifestū, sed manda restitui si apparuerit, quod no. fatetur tamen illā glo. procedere, si omnia ibi posita concurrerent. videlicet, quòd vltra confessionem restituerit libros è in quib. apparet qualiter usuras extorsit.

ADDITIONES.

¶ sed per obmissionem, vel derelictionem, vt quia omittat aliquid prohibere, cuius prohibitionem, & punitionem relinquit iuri canonico; & diuino, quibus magis congruit, & hoc modo potest secundum 10. An. obuiare iuri canonico & diuino. Et per hoc concludit q cōtractus usurarius est iure ciuili permissibilis, permissione indulgentis pœnam, nō autem permissione tollentis impedimentum, & præstantis iuuamen. & si vis scire, quæ sit permissio indulgere pœnam, & quæ tollens impedimenta, & quæ sit permissio præstans, declara. vt per 10ā. An. in d. reg peccatum. in 3. arg. & nota bene verba illius. Ex quib. notabilem doctrinam ad cognoscendū an ius ciuile possit obuiare iuri canonico, vel diuino. credo tamen q in merè positiuis, in non concernentib. animam ius ciuile possit obuiare iuri canonico per notata in ca. de operis. de ope. no. nun. & per Barto. in l. priuilegia. C. de sacrof. ecc. quæ not. Alexan. de Ne.

a ¶ e verbo, subiaceat, dic vt dixi in ca. excommuni. de rapt. item in quantum iste tex. dicit quòd clerici debent manere suspensi, quod debet intelligi ipso iure. tenet etiam D. Car. in fi. commenti, quia verbum suspensus, habet sensum de præsenti non trahibilem ad futurum & remittit se ad nota. in c. si diligenti. in 7. q. de foro comp. vbi hæc materia, sq̃ verba importent, vel non importent canonem latæ sententię plenè examinantur, & vide bonam gl. in c. 2. in verbo, innodetur. de hæret, in 6. Ad rationē Hosti. s. q istę tex. sit canon ferendæ sententiæ in usurario. vnde idē debet dici de clerico. Resp. q pœnæ sunt diuersæ, vnde de vna ad aliam non est inferendum Item dicit q clericus potest plus puniri, tanquam qui à peccato debet magis abstinere, de iureiur. cū quidam. sed quò ad pœnas quæ imponuntur usurario sit canon sententię ferendæ. & hoc communiter tenetur. & idem tenet gl. 2. j. e. cum tu. qui tex. multum facit pro communi opinione. facit etiam tex. j. e. cum indicere. in verbo, exercere. iuncta expositione Host. qui exponit, i. infligere, cum ipso iure non sit inflicta. Butr. autem idem tenet. Sed dicit q hodie opinio Inn. videtur approbata quò ad manifestos usurarios per c. 2. e. tit. in 6. vbi mandatur eos non admitti ad sepulturam ecclesiasticam, vel ad confessionem nisi prestita cautione secūdum formam ibi datam, vel facta satisfactione. Alex. de Ne.

b ¶ Sed Butr. hic refert plenè consilium Fede. & cum eo transit. Sed dic vt per Doct. in cle. 1. eo. tit. & in c. quanquam eo. tit. li. 6. Alex. de Ne.

c ¶ Sed quo ad diffinitionem manifesti usurarij, Barto. in l. 2. ff. de fur. dicit q quandoque quæritur an quis dicatur manifestus delinquens respectu certi, & limitati delicti, & tunc requiritur apprehensio, seu acclamatio contra eum in ipso actu delinquendi, vel in his quæ sunt proxima delicto. declaraui in c. maritus. in 1. add. s. de adul. Quandoque quæritur quando quis dicatur peccator manifestus respectu alicuius delicti in genere, & tunc dicit Bar. non sufficit vt faciat semel, aut bis illud delictum, sed requiritur q stet publicè paratus ad illud delictum faciendum, vt facit meretrix in prostibulo, vel usurarius ad bancum, vt in l. palam. ff. de ritu nup. Dicit etiam Bar. q idem si non facit palam, sed quasi, puta, si mutuat cuilibet volenti in camera sua. ar. in d. l. palam. & l. 3. circa prin. ff. ad Macedon. Sed D. Car. in cle. j. in q. xix. de sepu. tenet contrarium. & communis conclusio videtur q ad faciendum quem manifestum, sufficit fama cum aliis arg. vt j. eo. cum indicere. Item Ab. Sic. non refert Fed. de Senis, prout iacent verba sua. Nam in consi. 64. quærit, quid si testator dixit in testamento, volo quòd usuræ per me extortæ restituantur his qui probāt se mihi dedisse usuras, an ex hoc probetur usurarius presupposita constitutione synodali qua cauetur quòd confessus in testamento se usurarium habeatur pro usurario, & quòd sit plena probatio, & respondet prout refert Ab. Sic. hic. Ale. de Ne.

d Manifesti. Adde Cal. cons. suis, hoc tit. Abb. consi. 76. & 81. & Car. cons. xlvij. Lap. alleg. 125. Ant. de Bu. cons 25. & 28.

e ¶ Libros. Nunquid autem libri rationum probent quem manifestum usurarium. vide Fe. de Senis in consi. 8. inci. qu. quomodo accipiatur, refert Imo. in cle. 1. in gl. 2. in verbo, eos. de sepul. vbi tenet quòd sic. sed contrarium tenet Bal. in l. j. C. de sac. sanct. eccl. sentit Abb. in c. cum in diœcesi. j. eo. Seb. Sap.

SVMMARIVM.

1 *Vsura est prohibita etiā si quis eam exercuerit pro aliquo opere faciendo.*
2 *Papa quando dispenset contra dispositionem veteris, & noui testamenti.*
3 *Peccare non licet etiam venialiter, ad hoc vt alius vitet mortem, vel peccatum mortale.*
4 *Ille qui recipit pecunias sub vsuris, an & quo casu peccet, & dicatur committere vsuras.*

CAP. IIII.

1 SVPER EO. †Potest intelligi dupliciter, primò in mutuante. Secundò in recipiente vsuras, secundum primum intellectū
a h. d. Etiam pro opere pio a non licet vsuras committere. secundū alium intellectū. h. d. etiam pro pio opere non licet vsuras recipere q̃ per receptionem datur causa vsurę committendæ. Vel clarius & sic. Non licet inducere quem ad exercendū vsuras ēt pro
b pio opere. & ista lec. colligitur ex decisa. b Diuiditur, nā in prima, ponitur

ADDITIONES.

a ¶ Opere pio. adde Lud. Rom. cons. cccc.

b ¶ Nam in antiqua sunt hęc verba, quod à nobis tua fraternitas postulauit. Vtrum possit ad vsuram recipiendam dispensatio fieri, vt pauperes, qui in Saracenorum captiuitate tenentur possint per eandem pecuniam liberari. Alex. de Ne.

ponitur decisa consultatio. in secunda, responsio, ibi, respondemus. & responsionem probat per arg. à maiori. Casus literalis. Quidam exercebant vsuras, vt inde captiui redimerentur, quęritur an liceat. Resp. papa q cum vsurarium crimen, vtroque testamento condemnetur, super hoc non est aliqua dispensatio adhibenda, quia etiam vt scriptum est, pro alterius vita mentiri non licet, multò magis prohibendus est quis ne vsurarium crimē exerceat pro redimenda vita captiui. 8. † Not. j. ex text. q contra a
dispensationem noui, & veteris testamenti papa non dispensat. Sed contra hoc facit c. licet. de fer. vbi videtur tex apertus in contrarium. nam papa indulget ibi in diebus dominicis piscari propter necessitatē, & tamen ibi sunt ferię tam de iure diuino, quàm humano, Sed potest dici hoc procedere in eo quod in se malum est, quod aliqua ratione non potest fieri bonum. vt in c. quemad modum. de iureiu. Contrarium procedit in eo quod in se malum
a non est. a † Secundò no. quem non debere mentiri pro aliena vi- 3
ta, concor. xxij. q. 2. c. ne quis. quod est contra doct. dantes consilium contra conscientiam, vt liberēt quem à morte. Et ex hoc & tex. no. q non tenetur quis committere crimen etiam modicum vt euitet mortem temporalem, itē vt euitet mortem æternam. Nam etiam & venialiter non debet quis peccare, vt alius
b euitet mortale. vt plenius no. 14. dist. in summa. & c. quod ait. b

4 †Sed quęro nunquid iste tex. intelligatur in mutuante tantùm
c vel etiam in recipiente. Inn. hic ponit magnam gl. & videtur velle q debeat intelligi in vtroque, nam si non reperiretur qui reciperet sub vsuris hoc peccatum non committeretur, ergo recipientes dant causam huic crimini, & per consequens videntur teneri, quia qui causam damni dat, & c. vt in c fi. de iniur. & hoc vide tur probare ista litera, prout colligitur ex decisa. In contrariū fa cit c. debitores. de iureiu. vbi iurans soluere vsuras tenetur adim plere iuramentum, ergo recipere vsuras non est peccatum alias illud iuramentum esset illicitum, & si non seruandum, de iureiu. si verò. Sed cōclude post Host. q in mutuante semper est peccatum. In recipiente verò aut capit pro opere illicito, & idem, aut pro opere pio, aut pro opere indifferenti, & tunc aut ille erat paratus alias mutuare, & recipiens non peccat, quia non inducit illum ad peccandum, sed potius obsecrat, vt præeligatur vt succurrat cum illis, nam libenter vellet habere mutuum sine vsuris. Si autem ille non erat alias paratus mutuare sub vsuris, tunc nō est licitum eum inducere, quia daret causam delicto. Et ita potest intelligi iste tex. secundum secundam lec. Si tamen non mutuādo incurreret iste maius peccatum, quàm sit peccatum vsuræ, tunc posset sibi persuadere, vt potius mutuet sibi sub vsuris, quā incurrat maius peccatum in non mutuando. Quidam tamen contra, secundum 10. An. in d. regula, peccatum. Sed primum dictum mihi plus placet per c. si quod verius. xxxiij. q. 2. vbi August. consud luit minus peccatum, vt euitetur maius. d Abbas.

ADDITIONES.

a ¶ Tu autem vide no. per gl. & Doc. in c. ne magno. ne cler. vel mona. & ibi plenè scripsi. & q Papa non possit dispēsare q exerceatur vsura propter maius malum vitandum. tenet Io. An. in reg. peccatum. in 3. art. vbi dicit quòd neque ius canonicum, neque Papa potest hoc concedere propter maius malum vitandum, vel propter aliquod bonum, quod exinde sequi possit. Alex. de Ne.

b ¶ Hoc tenet gl. in c. quod ait, & satis probatur in c. 1. & in c. ne gs. 22. q. vt in quibus dicitur q non licet dicere mendacium, aliquis liberetur à morte temporali, vel æterna, vel vt cum mēdacio perducatur ad vitam ęternam, & tamen tale mendacium est peccatum veniale tantum, quia est mendacium officiosum, nam licet tunc dictum c. j. faciat o & o genera mendacij reducuntur ad tria, quia aliquod est pernicioſum quod alicui est nociuum. etiam si alteri prosit, & istud peccatum mortale Aliud est officiosum, videlicet quod alicui prodest, & nemini nocet. Aliud est iocosum quod dicitur causa ioci, & ista duo sunt peccatū veniale, vt no. in d. c. ne quis. de quo die plenè, vt per Beatum Thomam 2. 2. q. cx. Si ergo mendacium non est dicendum pro redimendo aliquem à morte temporali, vel ęterna, sequitur quòd quis non debet facere peccatum veniale, vt alius euitet mortale, & de hoc dixi in c. ne magno. ne cle. vel mona. Alex. de Ne.

c ¶ Mutuante, vtrum sit licitum recipere q pecuniam ad vsuram, vide Imolam in c. quanto. co. tit. Et quòd recipiens ad vsuram, non peccet, videtur sentire Arc. in c. si fœneraueris. xiiij. q. 4. vbi dicit q turpitudo solū vertitur ex parte recipientis vsuras, nō ex parte præstantis. Sed tu de hoc meliùs vide per Arch. in c. si quis vsurā, 14 q. 4. vbi distinguit an recipiens præstat causam, vt quia ille erat alias mutuaturus, & tunc peccat. aut præstat occasionem tantū, vt quia alias nō erat mutuaturus. & tunc non peccat. Sed q non sit peccatum recipere pecuniam ad vsuram & vsuram soluere, tenet gl. in c. debitores. de iureiu. & si super hoc defertur iramentum. vt dicit gl. in c. 2. de iureiu. Sed Arch. in c. in eum. & in c. imperium. 22. q. 1. dicit q ille, qui accepit pecuniam ad vsuram ab illo qui exercet vsuras, & paratus est facere, non peccat, si hoc facit propter vtilitatem, alias peccat mortaliter. Et de qōne hic posita in terminis vide omnino per Beatum Tho. 2. 2. q. 78. ar. vlt. vbi concludit quòd non peccat capiens ad vsuram nisi induxerit mutuantem ad pactum mutui sub vsuris. de quo etiam per d. Abb. in c. cum ecclesię circa fin. de simo. & latissimè per d. Lau. de Rodulphis. in tractatu. de vsur. vers. ad nouum. de Bellentz.

d ¶ Vide Beatum Thomam 2. 2. q. 78. art. vlt. & Arch. & Io. de Fantu. 14. q. 4. si quis vsuram. & 22. q. 1. monet. & ista est conclusio, quòd non licet inducere aliquem ad mutuādum sub vsura. quod intelige, nisi in non mutuando incurreret maius peccatū, quàm mutuando sub vsuris, puta si aliquis pascere velit fame morientes, vel vellet facere aliquod opus virtutis quo omisso aliquod magnum periculum timeretur, vel corporum, vel animarum. Nam si tunc inuenitur qui habeat pecuniā, vel speciem illi operi necessariò debet rogare illum, donec mutuet, & si noluerit facere pōt ei suadere q mutuet sub vsuris, quia minus peccabit, quàm si teneat pecuniā, vel aliud in tāta necessitate, vel vtilitate, quia inter duo peccata suadendum est vt maius euitet. 11. di. nerui. & 33. q. 2. si quid verius, & istud tenet Host. inn. & D. Car. But. & Abb. Sic. in fi. secus si esset paratus ad mutuandum sub vsuris, quia tunc à tali licet recipere mutuum sub vsuris propter aliquod bonum, vt est obuētio suæ necessitatis. Idē est dicendum de cā vtilitatis, puta vt negotia sua vtiliter exerceat. Idē Arch. & 10. de Fantu. videt hoc sequi. 22. q. 1. monet, qui dicunt quod est licitum vti peccato alicuius ad bonum licitum, nam & Deus vtitur omnib. peccatis ad aliquod bonum, ex quolibet. n. malo elicitur aliquod bonum, vt dicit Aug. in Enchiridio. & idem dicit tex. in d. c. monet. in fi. & pro hoc etiam 23. q. 5. non solum sed in quantum Abb. Si. dicit qd licet recipere ad vsuras à parato fœnerari pro causa indifferenti tenet etiam But. in fi. sui commenti. & 10. Cal. hic, in q. de promittentib. qui iurauerunt etiam in solutione q. ad fi. & fuit opi. inn. hic originaliter. Sed inn. postea recedit ab ista opinione, & dicit sibi videri quòd semper sit peccatum accipere pecuniam mutuò ad vsuras, nisi quando rogat, vsurarius eum præligat pro causa licita. & hoc est turius tenere. intelligo autem causam licitam qñ subest necessitas vel vtilitas prout dicit S. Tho. prout s̄. retuli. Dicit etiam inno. quòd si pro opere peccati quis accipit ad vsuram non tolùm peccat in eo q pro illicita causa accipit, sed etiam in eo quòd consulit vsurario quòd pro illa causa mutuet. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Vsurarij quib. cogantur restituere pecunias propter vsuram extortas. 2.*
3 *Statutum etiam pœnale concernens executionem actus, porrigit vires suas etiam ad actus præteritos. 7.*
4 *Raptores, qui rapuerunt incertis personis, puta quando aliqua ciuitas fuit spoliis subtracta, debent restituere pauperib. quicunque, & vbicunque sint. & nn. 14.*
5 *Vsurarij incurrunt pœnas quib. subiiciuntur ipso iure.*
6 *Absolutio ab excōicatione quo casu requiratur si ille satisfecerit id pro quo fuerat excommunicatus.*
8 *Pœnæ vbi sunt positæ plures pro aliquo delicto, electio est iudicis.*
9 *Vsurarius an debeat restituere pecunias extortas expensis suis.*
10 *Vsurarius si cesserit bonis, non habetur ratio omni ære alieno deducto ne egeat in foro pœnitentiali, secus in foro contentioso.*
11 *Vsurarius debet restituere pecunias extortas etiā si remaneat pauper adeò quòd non possit viuere.*
12 *Bona vsuriariorū non sunt tacitè hypothecata illis à quib. fuerunt pecuniæ extortæ. i*
Bona vsuriariorū in alium translata titulo oneroso non sunt debita illis quibus fuit pecunia extorta si sint translata titulo lucratiuo.
13 *Dos constituta ex pecunia fœneratitia, an debeat restitui creditorib. vsurariis.*
15 *Vsurarius liberatur à restitutione si illi, quib extorserat, purè & simpliciter & sine dolo remiserint.*

CAP. V.

1 CVM TV. †Vsurarij, qui sunt soluendo coguntur per pœnas Latera. concilij, vsuras restituere, etiam quas ante concilium receperunt. & facultatibus non extantibus debent possessiones empt-

Universidad de

empt℞ pecunia fœnebri vendi,& debẽtib.recipere satisfieri. h.d. Diuiditur.nam in prima ponitur consultatio tres articulos continens,quorum duo sunt decisi,secundò ordinate ad illos respõdet ibi,super his.a †Casus literalis.Archiepũs Salernitanus iuxta decretum prædictum ℈.eo.q̃m præcepit vsurarios manifestos cõione altaris,& ecclastica sepultura priuandos,donec restituãt vsuras,qdã ad excusandas excusationes in peccatis dicebãt illas vsuras tm restituendas.q̃ post ꝓdictũ ꝯcilium sunt receptæ.Alij dicebãt,qd nõ habebãt vñ restituere possent vsuras, & alij dicebãt ꝙ de pecunia vsuraria possessiones fuerãt ꝓparatę,vñ pecuniam illã restituere non possent,q̃uit archiepũs quid super his sit agendũ: Rñ.papa ad primum,ꝙ siue ante,siue post ꝯcilium ꝓdictum vsuræ sunt extortę,cogendi sunt p pœnã illius ꝯcilij ad eas restituendas his,& ã quib.extortæ fuerũt,vel eorũ hęredib.vel si non extãt aliqui hæredes pauperib.debentur,dummodo habeant in facultatib.vnde possint reddere,quia, vt dicit Augusti. non dimittitur peccatũ,nisi restituat ablatũ. Illi verò,q non habent vñ reddere possint,non debent illa pœna puniri:quia paupertas eos excusat. Possessiones verò de vsuris comparatæ debent vendi: & ipsarum pretia inde recepta restitui his,à quib.sunt vsuræ receptæ,vt non solũ à peccato,sed etiam à pœna prædicta possint liberari. Bert.

1 †No.1.ex tex.vbicũque ꝓstitutio etiã pœnalis dat modum executioni obligationis,ꝺcernit nedũ obligationẽ posteà ꝑhẽdam,sed etiam iam ꝑctam, ante ꝓstitutionẽ,nam c.quia in oĩb s.eo.cõcernebat executionẽ,videlicet qualiter debeant ꝙpelli vsurarij ad restitutionem.ideò cõcernit vsuras,etiam iã extortas,& in hoc est iste tex.multum allegabilis,& limitat iura dicentia constitutionẽ non concernere præterita & de hoc aliquid ℣.cum gloss.

4 †Secundò no.modum,& ordinem adhibendum in restitutione vsurarum,nam primò debent restitui illis,à quib.fuerunt extortę, si verò non extant,restituuntur eorum hæredib si etiam illi non supersunt restituuntur pauperib.Et idem secundum Host.vbi nõ apparet cui damnum illatum sit:vt puta,quia ciuitas fuit submissa spoliis.vnde quisquis accepit aliquid,& nescit à quò debet saltem pauperib.illud restituere.ad idem c.sicut dignum.℈.de hom.

b No ꝙ non valens restituere illi ire extortum b ex quo pœniteat liberatur à pœna æterna.Et sic no.intellectum ad illud dictum Aug.ꝙ peccatum non dimittitur,nisi restituatur ablatum,vt hic,& facit in simili c.super eo.de rap.debet.n.intelligi si restitui potest.

5 †In gl.2.in fi.vult ergo ista gl.ꝙ vsurarius manifestus non incurrat pœnas c.quia in omnib.℈.eo.ipso iure,sed requiratur sententia.sed tu dic vt ibi dixi.Et ad istum tex.potest responderi,quòd hic archiepũs dixit istos puniendos de facto,quia mandauit vt vsurarij non admitterentur.&c.Sed idem puto simplicem sacerdo-

c tem potuisse facere in ecclesia suæ,per ea quæ ibi dixi.c †in gl.in

6 ver.donec in fi.conclude,& est de mente doct.ꝙ iudex in sententia apposuit istud verbum,donec satisfecerit,&c. & tunc facta satisfactione sunt isti liberati à suspensione:de quo dic vt est gl.no. in cle.1.de decimis.Aut iudex simpliciter suspendit istos,& tunc

d non sufficit simpliciter satisfacere,sed debet obtineri absolutio,d & hoc tenendo quod hic requiratur, seu interuenerit sententia hominis.Si autem loquimur de sententia iuris, tenendo illam opi.vt sit canon latę sententiæ,tunc eo ipso ꝙ vsurarius satisfaciat debet admitti ad communionem,quia definit esse manifestus, &

7 sic cessat illud c.quia in omnib.† inn.gl.in ver.siue post.in fi. hæc

e gl.hoc intendit ꝙ vbi constitutio e est antiqui iuris declaratoria tunc concernat etiam præterita,nam vsuræ erant prohibitæ ante illud c.quia in omnib & ideo illud c.non inducit ius nouum,sed declarat antiquum.Sed hoc dictum non vt posse procedere,quia inquantum constitutio de nouo addit pœnã,est noui iuris inductoria,quia saltem pœnam inducit de nouo,& ideò pœna non dẽt

f ꝺcernere præterita,vt no.Pau.de Lea.in proœ.cle.& in fi.de ꝓst.f Et ideò dic aliter,vt fuit de mente inn.hic.in prin.ꝙ dictũ c.quia non apponit pœnam exercentib.vsuram,sed apponit modum cõpellendi vsurarios ad restõnem vsurarum,restõ verò est quid de futuro,ideò concernit vsurarios iam præteritos,ex quo nondum restituerunt,& sic illud c.non respicit præterita,sed potiùs futura.

g pro hoc bon.tex.iuncta gloss.in cle.vt hi,qui.de ætat.& qualit. g

¶In gl.

ADDITIONES.

a ¶Et ad vltimum ℣.supple, prout in antiqua dicebatur facultates suas ad restitutionem non sufficere.Alij promittebant partem q̃ habebant præmanib.de aliis dicebant episcopatus possessiones filiis vel nepotib.assignatas,& ideò litera dicit super his. Alex. de Ne.

b ¶Extortum.alias ego dicebam ꝙ ille tex,videtur ℈ illã doctrinã, qui soluere non potest in ære,&c.quia hoc videtur teneri ex dicto.quia vsura est crimen.vt in §.pono.3.q.7.Sed reperio gl.in c. si episcopus.xv.dist.quæ dicit quòd si vsurariũ teneri ex quasi contractu propter debitum solutum.Quod si est verum non possunt habere locum illa verba.& idem dicit gl.magna.circa medium in ca. Michael.1.e.℣. de Bellentz.

c ¶Sed communiter tenetur ꝙ c.quia in omnibus.non sit canon latæ sententiæ.& responsio Ab.Sic.destruit istum tex.Vnde dic vt ibi dixi in addit.quę incipit.de verbo subiaceat,&sic est finis.Ale. de Ne.

d ¶Et Host.intelligit ꝙ illa verba,donec reddant.non sunt de verbis sententiæ,quia si sic esset lata,quàm citò reddisset, ipso iure restituta essent primo statui,per c.si qui.alle.in glo. de quo dic vt in d.cle.in gl.in verbo,donec.& per Doct.in c.cum bonæ.de æta. & quali.Alex.de Ne.

e ¶ Constitutio.vide multa relata per Fel.in c.fi.vers.fallit secũdò. ℈.de consti.Seb Sap.

e ¶Constitutio.Vide in propriis terminis in materia vsurarum per Bal.in rub.de vsu.Sed materia ista latè traditur per d.Ant.&alios in c.fi.de constit.de Bellent.

f ¶Sed tu vide de hoc gl.in c.1.in ver.recepit,de cler. non resid. in 6.& in clem.vn.in ver.de cætero.de vsur.Nam dicit idem,& communiter tenetur per Doct. Alex.de Ne.

g ¶Sed D.Car.hic in 1.oppo.dicit quod gl.in d.cle.vt hi,qui.in verbo, in posterum.de æta.& qual. procedit quando est aliquid qđ habet partes successiuas,sicut insunt distributiones quotidianæ. & dicit nõ esse sic in eo,qui retinet vsuras,quas recepit ante concilium,si enim non illicitè recepisset,posset etiam post hanc constitutionem retinere.vnde dicit ambas solutiones cõiungẽdas. sc.gl.& Inn.vt dicatur quia hæc constitutio emanauit super eo, quod erat alias prohibitum,concernit etiam quò ad pœnam in futurum exercendam,cum det modum executioni. Illud etiam videtur sentire But.dicit enim quod concilij intentio,quia iom nibus non fuit imponere pœnam mutantibus vsuris,sed non restituenti vsuras,ideò si restitutio est facienda de contractu de præterito comprehenditur sub constitutione concilij.Sed inquantũ D.Card.dicit ꝙ gl.in præal.cle.vt hi qui,procedit quando est aliquid quod habet partes successiuas videtur cõtra tex.in l.testiũ. C.de testi.vbi dicitur quòd si fit constitutio quod solutio nõ possit probari,nisi per scripturam extenditur ad contractus præteritos respectu solutionis fiendæ in futurum. Vnde Bart.colligit ꝙ si debitum fuerit contractum de præterito, tamen quia solutio est fienda in futurum l.noua probata super solutione trahitur ad solutionem præteriti debiti,videtur enim dare formam futuris negotiis,& remittit ad notata per se in l.omnes populi.ff. de iusti.& iure.Sed solutio debiti non habet partes successiuas, ergo non procedit dictum D.Car,quò ad hoc.Sed adde omnino gl. 2. in cle.vn.de testa.quę dicit quòd si executio in parte precedit cõstitutionem,& alia pars restat adhuc trahitur ad præterita,respectu illius partis,quæ restat,si est separabilis à parte quæ præcedit constitutionem,sed si non posset separari,constitutio non trahitur ad partem quæ restat de executione.Sed quantum hic tex.allegatur quòd constitutio declaratoria trahitur ad præterita,But. hoc limitat,nisi consuetudo, vel communis opinio Doctorum sit in contrarium vt voluit gl.notab.in c.vn.in verbo,de cætero. de postul.præl in 6.sed hoc intellige,nisi cõsuetudo noua ipsam reprobaret,tanquam non rationabilem,quia tunc ea non obstãte traheretur ad præterita,& si esset tanti temporis, cuius initij non est memoria,vt in cle.si vna.in gl.pen.& fi.de reb. eccle. non alie.& hoc procedit etiam si ponatur in ea verbum importans editionem noui iuris,vt est verbum decernimus.vt dicit gl.pe.in d.cle.si vna,Secundò limita si constitutio declaratoria iuris veteris statuit pœnam de nouo,vt dixi in præcedenti additione,& dicit etiam hic Ab.Sic.& Doct.Tertiò limita si talis constitutio haberet verbum,quod importaret nouum ius,vt est verbum,statuimus.vt dicit gl.no.in c.1.in verbo,receperit.de cler.non resiđen. in 6.quod intelligę quando illud verbum non potest importare declarationem,sed solùm nouã additionem,alias secus, vt dicit gl.notab.in clem.1.in verbo,censemus.de concess.præb. Sed de ista materia me amplius non extendo.sed dic vt plenè habetur in c.2.& in c.fi.de constit.& in c.cum in cunctis de elect.& vide D.Dom.in c.deliberatione.§.volentes.de off.leg.in 6.& in c.fi. in 2.col.de elect.eo.li.& in c.2.ad fi.in gl.in verbo,commiserint.de constit.eo.li.& in c.in gl.in verbo.recepit.de cle.non resid. eo.li. & Bart.in l.omnes populi.ff.de iust.& iur.& in l.cum leg.ff.de le. & per Cy.in l.leges.c.tit.Alex.de Ne.

¶In glo.in ver.per pœnam.in fin. dic post doct. ꝙ aut quærimus de ordinario, aut de delega. primo casu potest excommunicare i fi illa pœna magis timetur. Item potest opponere pœnam capi.

8 quia.℈.eod. ¶ †Nam ex quo variæ pœnæ contra vsurarios statu

a tæ sunt:optio a datur iudici.vt in capitu. quoniam frequenter.

b in fine.vt lite non contest. b delegatus verò non potest excommunicare si sibi mandatur, vt compellat per pœnam concilij Lateranen.quia excederet formam mandati: posset tamen delegatus in processu excommunicare: non tamen respectu re-

c stitutionis fiendæ.argu.cap.ex literis.& in c.j.de off.dele.c¶†in

9 gloss.in ver.non superstitibus. in fin. conclude melius post doc. quòd aut vsurarius recessit de loco, vbi extorsit vsuras, & tunc

d cum sit malefidei d tenetur expensis suis remittere ad locum vbi

e extorsit. e Aut illi à quibus vsuræ fuerunt extortæ recesserunt: & tunc procedit ista glo.vt expensis illorum mittantur. Similis distinctio fit in re legata.vt l.cum res legata.ff.de legat. & hoc ve

f rum nisi reperiatur aliquis fidelis,qui velit gratis deferre vsuras ad personas,à quibus fuerint extortæ,argum.cap.significante.de pig. † in gloss.in vers.facultatibus.in fin.not. gloss.in eod quod

10 dicit,quòd etiam si aduersarius cessit bonis g tenetur ad resti. in

g integ.nec habetur ratio,ne egeat,quodh intelligitur in foro pœ

h nitentiali:quod valdè no.vnde licet in foro contentioso debeat haberi ratione egeat post cessionem bonorum. vt not. in capit.

11 ij. de pigno. tamen secus in foro pœnitentiæ. † Item aliud not. ex gloss.quòd vsurarius tenetur restituere vsuras, etiam si post

i restitutionem integrum remaneat pauper, quia non debet vi-

12 uere de alieno.i¶†In gloss.final.hic docto. aliqua scribunt Kex

k quibus non habetur clarè materia huius gloss. & cap. ideò pro

l clara I decisione primò tanquam pro fundamento quæro nunm quid bona vsuriariorum sint tacitè obligata m pro vsuris restituendis.

ADDITIONES

a ¶Optio.An,& quando detur optio iudici in pœnis:vide latè Feli.in c.inter cæteras.℈.de rescrip.& ibi,an iudex teneatur imponere illam pœnam quæ magis timetur.Seb.Sap.

b ¶Vide omnino Ab.Sic infra eo.præterea.in gl.fi. quæ cõcordat cum ista.& vide etiam quæ scripsi in c.sicut dignum.in fi.magnæ addit.℈.de homi.vbi declaratur cui detur optio in pœnis.an reo: an vero iudici.Sed D.Car.& Butr.& cõiter Doct. sequuntur istã gl.in casu,in quo loquitur.Alex.de Ne.

c ¶Sed dicit Host.ꝙ in cõmissionib.℈ vsurarios apponit ista clausula,ſ.per pœnã cõcilij Later.&c.& annectit alia clausula, attentius prouisurus,&c.de qua ℣.eo.Michael.Alex.de Ne.

d ¶Malæfidei.Ad hoc vide omnino Beatum Tho.2.2.q.62.art.5. circa med.Et vide quæ de hac quæstione no.Lauren.de Rodulph.in trac.de vsur.q.90.& seq.Et ad hoc omnino vide Sanctum Tho.2.2.sen.dist.15.q.j.ar.5.circa fi.vbi dicit ꝙ ille, qui iniustè abstulit res,si res est magni valoris,debet ei,à quo abstulit trãsmittere,si potest commodè.Nec obstat si damnũ de remissione patitur:quia ipse sibi causa fuit iniustè auferendi.Si aũt transmittere non potest,& res non sit magni valoris,potest eam dare propin quis cum protestatione tali,ꝙ ci reddere tenẽtur,si requisierit, vel si comparuerit.de Bellentz.

e ¶Ad locũ.Pro hoc optimè facit tex.cũ gl.j.in c.reintegranda.el j. 3.q.j.iuncto c.si qs vsurã.8.q.4.Et adde qđ no.Io.de Imo. in cle. dudũ.§.hoc de vsuris.ver.quærit hic Pau.de sepultu. vbi ponit similem quæstionẽ in terminis.Et adde ꝙ sicut fit distributio vsurarũ inter pauperes,qñ nescitur à quib.sunt extortæ, ita etiã qñ soluens vsuras iurauit eas vlterius non repetere, nisi ille qui accepit,absolueret à pœna. Ita notanter dicit Hosti.in Summa,de iureiur.§.quomodo censeatur.ver.sed quamuis.de Bellentz.

f ¶Sed Bal.in l.j.C.de sacr.sanct.eccl.hoc limitat.ſ. nisi testator in testõ mandasset vsuras restitui,legando illis,qui soluerũt vsuras, quas recepit:quia tunc vt legatũ aliquid operetur, tenebitur hæres mittere vsuras illis,qui soluerunt propriis expensis,vt Iust.de leg.§.sed si vxori.& in l.j.& 2.ff.de dote præleg.Quid aũt de debitore ex ℈cu,vel alia causa,an teneatur portare debitum ad domum creditoris,dic vt per Docto.in ca.significante.de pig.& per Bar.in l.item illa.ff.de consti.pec.Dicunt etiam hic Doc.ꝙ spolia tus super suis sumptib.tenetur rem restituere in loco, vnde spoliauit,vt 3.q.j.§.sed notandum.Alex.de Ne.

g ¶Facultatib.Vide de hac quæstione per Pet.de Ancha.in regula peccatum.in 6.oppositione principali.Et vide de ista quæstione per Archid.in c.si res.14.q.6.vbi recitatis omnium opinionib. dubiè loquendo videtur inhærere illi sententię,vt non debeat illi relinqui tantum ꝙ non egeat.Et de vsurario,qui in fraudẽ, vt non teneretur ad restituendum,cõsummauit omnia sua bona, quomodo contra eum probabitur,vide omnino per Inn.in l.ẽt. §.j.ff.sol.ma.de Bellentz.

h ¶Cessit bonis.Sed contra hoc optimè facit quod scripsi post Ant.in c.Odoardus.de solutionibus.de Bellentzinis.

i §¶ Vnde Host.in summa,de pœn.§.fin.iuxta.fin.sub.§.quæ forma.ver.vbi.& ver.sinautem.& ver. quod si nullo modo potest. dicit quòd tales,qui habent talia restituere paulatim singulis annis, vel mensibus emendent secundum quod poterunt,vel compatiat cum læsis, vel spoliatis de suis redditibus, ita quod sibi vita remaneat quousque fuerit plenariè satisfactum.dicit tamen si tales non possunt aliquam misericordiam inuenire apud illos, quibus restituere tenentur, tunc absque dilatione tenentur satisfacere, vel bonis cedere, quia talis peccator semper est in mora, argumen.ff.de condi. fur.l.in re furtiua. & de simo. cum in ecclesiæ.Sed Archi.xiij. quæstion. vj. si res. dicit quòd multi tenent dictum præcedens tanquam æquum,ſ. quòd tenentur soluere quantumpossunt,retenta eis vita siue his siue quib,com modè viuere non possunt, de consecr. distin, 5. discipulos. & de furt.si quis per necessitatem.Sed Archi.in d. cap. si res.in verbo, reddere. videtur tenere opinionem Hostien. & remittit ad summam Raymundi.in titul.de rapt. §. forma restitutionis. & de vsur. § compelluntur. in quibus locis dicit omnino esse videndum Do.Car.hic.in § illi.dicit communiter tenendum quòd in foro iudiciali postquam cessit bonis non teneatur nisi quatenus facere potest, sicut dicitur de alio, qui cessit bonis, vt in l. 3.ff.de cess. bon. & inst.§.fin.nec subest ratio quare aliud secundum canones. sufficit enim quòd canon non contradicit: imò potius debet hoc confirmare propter pietatem ne fame pereat in foro pœnali procedit glossa. quia non remittitur peccatum,&c.vt hic, & idem tenuit Goffr.in summa huius tituli. §.in iudicio.Sed aduerte,quòd nec Abb.Sic.nec cęter. Docto. aliqd colligunt ex glo.penulti.hic,quæ est super verbo.euidenter.Sed ego in loco meo habeo vnam apostillam,quędicit quòd Petrus de Perusio frater Bal.dicit hanc glo.in vtraque sui parte signandam.Sed non determinat in quo.Tu autem dic quòd ista gloss. notabiliter dicit,quòd quando aliquis dicit se non esse soluendo,si est præsumptio quòd dicat falsum debet verberibus,vel tormentis erui veritas.vel iuret se non habere vnde reddat.quia nõ debet vlla pœna puniri,quia inanis est actio,&c.& istam glo.intellige quando facta excussione bonorum,non reperitur tantũ in bonis,vnde possit satisfacere,nam præcedere debet discussio, nisi notorium esset illud non esse soluendum,vt dicit Barto. in l. si eod.ff.si cert.pet.& in l.decem ff.de verbo.oblig.Sed inquantũ glo.dicit ꝙ non debet vlla pœna puniri si non est soluendo,facit in contrarium quod not.glo.14.q.vj.si res.& lxxxvj.di.non satis.quæ dicunt ꝙ quando quis tenetur ex maleficio si non est soluendo debet verberari. Sed si ex contractu, tunc sufficit quòd cedat bonis,nec debet verberari. Sed vsura est crimen cum sit rapina,vt vidistis in rubr.sed dic ꝙ aut quis conuenitur ex maleficio ad pœnam,vel ad pœnam,& interesse,&tunc debet verberari.si non est soluendo,vt dicunt gl.præallegatæ. Aut agitur ad interesse tantum,& tunc sufficit ꝙ cedat bonis,nec debet aliqua pœna puniri,& hoc modo procedit ista glo.& hoc tenet Innoc. in ca.Odoardus.de solu,& Archi.14.quæstio.vj.si res.& dic quòd qñ actor fecit reũ,qui est soluendo verberari,nihil potest postea ab eo petere si peruenerit ad pinguiorẽ fortunã,vt dicit gl.in ca. sicut dignum.in verbo,si habent,de homici.& in reg.peccatum. lib.vj. Alex.de Ne.

K ¶Scribũt.An autẽ vsurarius teneatur restituere,qđ lucratꝰ fuit ex vsuris perceptis,puta,qa de vsuraria pecunia emit prædiũ, & percepit fructꝰ,an teneat eos restituere,vide oĩo ꝙ Arch.in c. si quis vsura.17.q.4 q recitat diuersas opiniones,&tñ dicit,ꝙ tutius est, ꝙ vsurarius ꝯcordet cum eo,cui restituit,super interesse. Sed de hoc vide latè Per.de Anch.in repe.regulæ.peccattum.v.q.principali.versi. vlterius.quæro.Si autem res empta de pecunia fœnebri sit illius qui soluit vsuras.vide Lapum allegatione lxxviij.in j. col.Item de illa quæstione,an vsurarius teneatur restituere q̃sita ex vsuris,vide oĩo beatũ Tho.2.2 q.lxxij.art.3.vbi cõcludit,ꝙ si fuerit data pecunia,non tenetur restituere fructus.de Bel.

l ¶Tacitè obligata.Adde Lapum.alleg.lxxxiiij.

m ¶Tacitè obligata.Vtrũ bona vsuriariorũ sint tacitè hypothecata ꝓ restõne vsurarũ. De hoc vide in terminis p Lapũ alle.78.in 2.ver.sed huius occasione,& latiùs p Ab.in cap.tua.& ꝙ ibi notaui.Itẽ adde hic Th.ℨ 2.2,q.62.ar.3.vbi dt ꝙ res emptæ ex pecunia vsuraria,sunt emẽtis.nõ aũt eorũ,q sibi soluũt vsuras,ly sint eis obligatæ ꝓ restõne vsurarum.Item isto articulo,vtrum vsurarius teneatur nedũ restituere,sed ẽt ꝙquid lucratus est ex vsuris.Lau. de Rodul.in trac.vsurarũ.q.xliij.& Ab.in c.nauigãti.℣.eo.tit.Itẽ de qõne,vtrum empta ex pecunia vsuraria,siue ipsius vsurarij,& qũo possit agi cõtra vsurarium super tali re,vide Lau. de Rod.in trac.de vsu.q.lxviij.cum dua.sequen.Item de eo,quod dixi de lucro ꝓuenientę ex re vsuraria an debeat restitui.vide Anch. in regula, peccati venia.in xvij.qu.principali.de re.iud.in vj.de Bel.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tuendis.& gloss.videtur velle quòd sic in capit.tua.infra eod.a & sentit tacite ista gloss.Sed Io.an.in ca.ij.infra eod.titu.lib.vj.dicit hoc nullo iure probari.& idem Fede.consi.xxij.nec in aliquo facit iste tex.nam hic non dicitur q̃ agatur hypothecaria,seu reali actione super istis possessionibus:sed tantum dicitur quòd possessiones debent vendi.Et ideò concludè quòd vbi bona vsurariorum peruenerunt ad aliquem ex titulo honesto, non possunt vendi per debentes recipere vsuras,sed si possessiones emptæ ex pecunia fœnebri peruenerunt ad tertium, ex causa lucrativa, tunc per officium iudicis poterunt vendi, non autem eo respectu quòd possessiones sint obligatæ, sed quadam æquitate, quia ex quo res mea, vel mihi debita peruenit ad te, ex causa lucrativa, tu teneris restituere, l. si & me, & Titium. ff. si cert.pet.& sic potest saluari ista glossa inquantum distinguit inter causam lucrativam,& onerosam.Et pro prædictis facit,quod not.gloss.in capitulo si quis vsuram.xiij.quæstion.4.quæ dicit, b quòd dominium pecuniæ vsurariæ b transit in vsurarium, ergo c fortius res empta ex illa pecunia,& de hoc aliquid in prælc.tua,c 13 ¶ † Et faciunt hæc ad quæstionem, quidam vsurarius non habens, nisi pecuniam vsurariam sine fraude maritauit fi- d liam, d & dedit dotem genero restituendam filiæ in casu solutimatrimonij. quæritur nunquid filia post solutum matrimonium, & dotem sibi redditam teneatur satisfacere creditoribus e ex quo assumat alias facultates. Fed.tractauit consil. lx. & consultus. quòd si non in fraudem constituta fuit dos non tenetur filia restituere, licet habeat ex causa lucrativa, quia illa non ex pecunia vsuraria transiit in dominium mariti,& ista est alia pecunia,quæ proficiscitur ex bonis mariti,& sic non obstabit iste tex.quia loquitur in possessione empta,ex pecunia vsuraria & sic multum restringit istum tex.Et circa hanc decisionem dubitauit Ant.cum dos sit quid vniuersale.vt not.Bart.in l. j.ff.soluto matri.& in vniuersali vna res succedit loco alterius.vt in Imperator.in fin.ff.de leg.2. Item si filia in potestate erat,ergo hæres,& prius restitui debent omnia debita.l.fin.§.in computatione.C.de iure delibe.Sed aduerte,quia Fed. loquitur quando filia nõ est hæres,sed potest dici q̃ licet non sit hæres,non debet habere quartam suam,nisi primo deductis oneribus,& debitis,& hæc decisio videtur satis dubia,& fortè de rigore procederet opin.Fed.sed de æquitate procederet alia opinio. f ¶†Extra gloss, 14 quæro,in quibus pauperibus g sit restituenda pecunia vsuraria g nõ extantibus illis,quibus fienda erat restitutio.dicit Host.eam resti

d ¶ Quidam vsurarius. Vtrum vsurarius non habens pecuniam vsurariam,sed quòd qui dedit dotem filiæ, hac pecunia sibi restituta propter dissolutionem matrimonij teneatur satisfacere his, à quibus extorsit vsuras. adde hic text. in l. ait prætor. §. si cum mulier.ff.quæ in frau.cre. Et quòd ille, cui est dos de bonis vsurarijs, licitè eam possit retinere in foro conscientiæ. Ita tenet Ang.in l.Lucius ff.quibus mo.pig. vel hypo.solu. quod est verum,nisi dos constituatur in specie, secundum Bald.in l.rem. C.de iur.dot.Et adde omnino quod no.Io.de Imo.post Barto. in l.etiam.§.licet.ff.sol.ma. Item an vxor, & filij vsuriariorum viuentes cum marito,vel patre de rebus emp. ex pecunia vsuraria pecent,vide per Laur.de Rodulph.in tract.de vsur.in q.lix.de Bellẽ.

e ¶ Teneatur satisfacere creditorib.Adde Bar.in l.etiam.§.fin.& ibi oĩno A.ex.ver.vlti.in quantum Bart. ff.sol.mat. vbi se remittit ad theologos.& Pe de Anc.in regula,peccatum.libr. vj. Zacharias.

f §¶ Sed aduerte, quia opinio, quam tenet Butr. fuit opinio D. Petri de Ancha.hic, & mouetur per easdem leges, & rationes, quas Ab.Sic.integrè non refert. Sed vide hic per ipsos. Sed Bal. in l.rem quam. C. de iure dot. refert consilium Feder.& concludit,quòd nec à marito,nec ab vxore talis dos potest repeti per illos,qui solucrunt vsuras.subdit tamen.Bald. & Feder. loquitur quando dos fuit data in quantitate, secus dicit si esset datus fundus in dotem per patrem vsurarium, quia talis fundus non potuisset dari in dotem, nisi cum sua causa, vel cum suo onere. & ideò posset conueniri maritus, & vxor tanquam quilibet possessor. pro quo allegat l.fin.in princ.ff.quæ in frau.cred. Sed in quantũ loquitur de marito,non benè dicit:quia maritus nõ tenetur cum habeat causam onerosam,vt in l.fi.§.si à socero.ff.q̃ in fraud.credit.nisi intelligas Bal.q̃ maritus sciuerit socerũ fœneratorem,& hoc modo loquitur prælle.l.fi.in prin.Sed Do.lo.de Ana.hic reprehendit Ab.Sic.in quantũ dicit q̃ opi.Federici procedit de rigore iuris,vt filia teneatur restituere:sed secus de æquitate ne fame pereat,& quia dos dicitur propriũ patrimoniũ filiæ ex qua dote debet viuere cum succedat in locũ alimentorum.l. 3.§.sed vtrũ.cũ ibi notatis.ff.de mino.Sed dic quòd intentio Ab. Sic.est q̃ de subtilitate iuris procedat opinio Fede. quasi de subtilitate sit alia res,& non illa,quæ fuit in dotẽ data.sed attenta æquitate procedat opinio Butr.Sed ego credo quòd opi.D. Petri, & But.sit verior tam de subtilitate quàm de æquitate.Nam hoc videtur probari in l fi.§.si à socero.ff.quæ in frau.credit.vbi dicitur,quòd si pater dat filiæ in fraudem creditorum,vterque tenetur ad restitutionem:si verò vterque ignorauit,scilicet gener, & filia,tunc gener non tenetur ad restitutionem,sed filia bene tenetur restituere dotem creditoribus patris soluto matrimonio.Et ratio differentiæ est:quia gener, cẽsetur dotem habere ex causa onerosa:filia verò ex causa lucratiua,vt ibi dicitur.nec ibi distinguitur an pecunia data in dotem extet,vel sit cõsumpta.Ego autem sic dicerem,quòd aut fœnerator dans dotem filiæ tempore traditionis dotis habet tãtum de bonis licitè acquisitis: quantum sufficit ad restitutionem vsurarum,vel pp dationẽ dotis nõ desinit esse soluendo illis,qui soluerunt vsuras:& tunc tã gener quàm filia recipiunt dotem etiam scientes ipsum esse vsuriũ, & si posteà efficitur non soluendo non tenetur gener ad restitutionem cum habeat dotem ex causa onerosa,vt §. dictum est. Vnde de ea dicendum est quod de alio successore ex causa onerosa,vt dicit hic gl.& Doc.& Spec.& Io.An.eod.ti.vers.pone vsurarius,vt dixi in addit.præced..Aut si quæris de filia, ad quã dos est reuersa soluto matrimonio:& tunc quia filia cẽsetur habere dotem ex tit.donationis,& sic ex causa lucrativa,vt §. dictum est, dicendum videtur si res empta ex pecunia est data in dotem retinetur ad restitutionem.sed si non est empta ex pecunia non teneatur per ea quæ dixi in præced.ad.Sed si esset data pecunia fœnebris in dotem,& posteà solu.matrimo.restituitur mulieri alia pecunia in hoc pẽdet dubitatio,ex opinionibus supradictis. tamẽ mihi verius videtur qd teneatur ad restitutionem, quasi illa pecunia quæ restituitur solut.matr.subrogetur loco pecuniæ datæ in dotem,ar.d.§.si à socero.& per rationes quas allegat But.&D. Pet.aut socer non erat soluendo,vel à quib.vsuram recepit tempore quo dedit dotem genero,vel per dationem dotis efficitur non soluendo,& tunc si gener sciuit tenetur restituere dotem illis,qui soluerunt vsuras,vt in l.fi.§.si à socero.ff.que in frau.cred. sed si ignorauit non tenetur:sed filia ad quam est dos reuersa in distinctè tenetur etiam si ignorauit,vt d.§.si à socero.& hæc not. Alex.de Ne.

g ¶Quib.pauperib.Adde Io.An.in sua Nouella.c.2.eo.ti.libr.6.Io. Cal.in c.fi.e.tit.Pet.de Vbal.4.parte principali,in suo tractatu de vsur.& Pau.de Cast.cons.146.

g ¶Quibus pauperib.Quib.pauperib.fieri debeat restitutio quãdo non reperiuntur hi,à quibus extortæ sunt vsuræ.adde quod plenè no.

ADDITIONES.

a ¶Et ibi plenè videbis.Alex.de Ne.

b ¶Vsuriæ.An vsurarius acquirat dominium vsurarum.Sed q̃ in eum non transferatur dominium,tenet gl.in c.ex transmissa. de decimis.Et de hoc etiam vide gl.13.q.v.in sum.quæ videtur dubitare.Sed de hoc vide vnum verbum,quod ponit, & sequitur sanctus Tho.in 2.2.Senten.dist.xv.qu.ij.art.3.vltra medium.vbi dicit q̃ vsurarum dominium,vt quidam dicunt,in vsuriũ trãsferrur.de Bellentzinis.

c ¶Sed aduerte,q̃ Host.quem sequuntur Docto.ĩ.eod,tua.limitat istam gl.inquantum dicit quòd successor singularis ex causa lucratiua tenetur ad restitutionem illi,qui soluit vsuras. Nam hoc procedit quando res empta ex pecunia fœnebri peruenit ad singularem successorem,secus si alia rès fœneratoris.non tamẽ empta ex pecunia fœnebri peruenirer ad singularem successorem ex causa lucratiua,quia tunc non tenetur ad illius restitutionem imò licitè tenet illam,secundũ Host.& Doc.in d.c.tua.& sic debet restringi Spec.& Io.An.in addit.eo.titu.versi.pone vsurarius.Sed pro concordia puto sic dicendum.Aut enim vsurarius factus est non soluendo,& tunc aut rem alienat ex causa onerosa, & non tenetur singularis successor in quem alienauit si hoc ignorauit, si sciuit,vt in l.1.in princ.ff.quæ in fraud.cred.Aut titulo lucrativo,& tunc in quem est facta collatio tenetur ad restitutionẽ etiã si ignorauerit rem illã esse illicitè acquisitam,vt in l.qui autem, §.simili modo.ff.quæ in frau.credi.ad idem l.fi.§.si à socero.ff.eod. tit.Aut vsurarius tempore alienationis erat soluendo,& tunc singularis successor ex causa onerosa non tenetur ad restitutionẽ si postea est factus non soluendo,vt dicunr hic glo.& Docto. & Ioan.An.in Spec.eo.tit.versi.pone vsurarius,secus si esset successor ex causa lucratiua,quia tunc tenetur ad restitutionem,si fœnerator postea est factus non soluẽdo,vt dicit Specul.& Io. An. in d.versi.pone vsurarius.quod intellige quando res illa fuit empta ex pecunia fœnebri,secus si ex alia quæ non esset fœnebris, quia tunc singularis successor etiam ex causa lucratiua nõ tenetur ad restitutionem,vt dicit Host.& Doct.ĩ.e.tua.& hoc modo intellige istam materiam,quam tene menti.Alex.de Ne.

restituendam pauperib.illius loci,vbi pecunia fuit extorta,vel illis pauperibus illius loci cuius fuit habitator ille à quo fuit pecunia extorta. Ratio: quia inter illos faciliùs poterunt reperiri hæredes illorum,vel is,cui damnum datum est.Federic.consi.xxxij. tenet q̃ licet sit hoc consilium:non tamen ex necessitate.vnde fa- a tis est q̃ restituaẽ pauperib.nõ quod no.vt ibi latiùs per eũ. a Et ista restitutio,debet fieri p episcopũ.Host.& circa hoc instat.Sed b tu dic meliùs,vt plenius dixi in c.cum sit. ĩ. de iudæis.b ¶ † Vlti c mò põt hic subijci q.quotidiana,c & notabilis.tex. hic dicit pecatum non remitti nisi restituatur ablatum,nunquid sufficiat re d missio illius, d qui soluit vsurãe vt sic euitetur peccatum absque e restitutione reali:& glo.hic tetigit in regula,peccatum.libr. vj.& q̃suluit,q̃ sic.Dy.hoc limitat verum esse, quando vsurarius erat paratus restituere vsuras:aliàs secus.Fede.in q̃.suis latiùs tractat: & post multa concludit quòd cum ille,qui exercuit vsuras lęsit Deum,& proximum,tenet vtrique satisfacere: sed satis videtur satisfecisse proximo,si proximus,à quo extorsit,purè,& simpliciter sine dolo remisit vsuras, nam satisfactum intelligitur qualitercunque voluntati creditoris satisfiat,l.si rem.§.omnis.ff.de pigno.actio.& idem Arch.in c.ij.eod.tit.libr.vj.& hæc opi. procedit secundum Fede.etiam si vsurarius continuaret vitium vsuræ: sed deo tenetur satisfacere per pœnitentiam Sed non video quo modo possit nunc rectè pœnitere, nisi pœniteat saltem se exercuisse vsuras,& habeat propositum tunc restituẽdi,si alias remissio non faisset ita facta q̃ saltem nunc habeat illud propositum,li f cet non habuerit tempore remissionis factæ f &c.

ADDITIONES.

✻ nè no.Petr.de Anch.in reg.peccatum in x.q. principali.lib.6. Et adde omnino hic pulchrã q.q̃ ponit Lappus allegatione 106. Et vtrũ vsuræ extortæ in alia patria,possint erogari pauperib. in patria propria,& q̃s ad hoc sit ordinarius cõpetens,& vtrũ alius ab ordinario distributionẽ facere possit,vide per Lauren.de Rodulph.in tracta.de vsur.q.113,& per Petrum de Anch.in repeti.regulæ,peccati.in 19.q.principali.lib.6.de Bellentz.

a ¶Sed But.simpliciter sequitur opinionẽ Host.Do.etiam Car.refert opinionem Fed.& posteà dicit q̃ opinio Host. est tutior, & æquior.Alex.de Ne.

b ¶Tu dic vt dixi.§.in addit.ad §m no.in addit.quæ incipit, sed nõ refert integraliter verba.Host.Alex.de Ne.

c ¶Quotidiana.An sufficiat remissio,cui dẽt fieri restõ:ad hoc non teneatur vsurarius vsuras restituere:de hoc vide elegantissimè p Laur.de Rodul.in trac.de vsu.in 6.q.Et vide gl.in verbo,Suas.in c.vnico.de cler.non residen.in 6.Et an sufficiat generalis refutatio.per q̃ confiteatur sibi fuisse solutum,& se contentum ex certa scientia,vide per Do.Laur.de Rodulp.in d.tracta.de vsur.in 78. q.& q.80.Et dato,q̃ remissio sit libera,& valuit, an si posteà vsurarius mandat restitui,possit iterũ repetere remittens.vide Laur. de Rodul.in dicto tract.q.81.Et de q.posita hic,in terminis,vide etiam per Dominic.in c.consuluit.circa principium.ĩ.eo. & Dominic.in c.si quis præposteram,iuncto fine.l.distin.& per Bald.in l.ab Anastasio.versi.item est arg.C.mandati.& vide quod no.Bal. in l fi.C.de vsur.de Bellentz.

d ¶Remissio illius.Adde Anch.cons.430.& ĩ.positum fuit.

e ¶Vsuram.Vide Laur.de Rodul.in tract.de vsur.in 2.parte.quæst. 8.vbi contra hæc opponit.d.c.per tuas.ĩ.eo.& soluit,vt per eum. Seb.Sap.

f ¶Sed Io.An.in Rubr.eo.tit.dicit q̃ cõiecturandũ est in dubio q̃ remissio vsurarum non sit liberaliter facta si vsurarius posteà vsuras exercuit.& dicit se cum suo adoptiuo,scilicet Cald. ita cõsuluisse.& de ista materia vide Host.in summa,eo.ti.§.quæ pœna. vers.quod si fœnerator.vbi dicit quòd bonus iudex ex certis cõiecturis animi sui motũ informabit.Nam si debitor est inops, & vsurarius diues, & potens præsumendum est quòd debitor non liberet ex corde vsurarium,sed q̃ hoc facit:quia vltra ab ipso nõ potest recuperare,& vt recuperet illud quod offertur ne totum amittat.Si verò debitor sit diues,&potens qui consueuit mimis, vel ioculatoribus de suo tantundem vel plus donare, præsumi potest quòd ex corde fiat.Sed Ioan.Cald.in consilio x.huius tit. sequitur opinionẽ,scilicet quòd valeat remissio liberalis,nisi post fraus præsumi,quæ probatur per coniecturas,vt in capit.2.de renunc.in 6.& numerat aliquas cõiecturas,de quibus etiam per Ioan.Andr.in rubr.huius tit.Sed tene menti verba Ioan. And.in reg.peccatum.in mercur.post verba Dyni.vbi sic dicit multum puto in his animum ponderandum, neque tutum illum vsurarium,qui ageret in mente non facta remissione sibi.Vnde Dom. Lauren.in 2.parte sui operis,quæstio.7.concludit vt tollatur omnis dubitatio. Vtrum animus remittentis sit,vel non sit liber, & per consequens,an sit clara conscientia vsurarij, & vt inducatur facilius ad contritionem, & vt de cætero à talibus abst neat,cum de salute,& periculo animę disceptetur,quòd cautius est prædicare quòd remissio non prosit fœneratori,nisi disponat se ad restituendum. Est ergo secundum eum cautela quòd pecunia sit parata restitutioni,& magis cautum quòd offeratur.& cautissimum quòd restituatur, & ponatur in manibus illius à quo fuerunt extortæ vsuræ.Ibi etiam interponit istud,videlicet,d cat vsurarius,teneor tibi ex causa vsuraria,rogo te,vt possim recipere communionem in illo paschate,qui velis quod cum bona cõscientia retinere possim, & ego me obligo tibi per instrumẽtum ex causa mutui, vel depositi, quòd infra certum terminum tibi restituam, & ille,qui soluit vsuras est contentus,hoc concludit D.Lauren.quòd vsurarius est tutus.& potest communionem capere: quia in effectu dicitur satisfactum illi, qui soluit vsuras. Quid autem si vsurarius, cui sunt remissæ vsuræ, mandauit in testamento restitui vsuras per se extortas, nunquid non obstante remissione possit petere vsuras,vide Io.an.in Spec.eod.titu.in rubr.vbi concludit esse recurrendum ad coniecturas.& hoc no. Alex.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Vendens res plusquam valeat ex eo,quia differt solutionem peccat.*
2 *Vendens rem maiori pretio, & eo quòd differt solutionem, quando sit vsurarius vel non.*
3 *Valor rei an attendatur tempore emptionis,& venditionis, an tempore solutionis pretij.*
4 *Peccatum quando dubitatur an sit,vel non sit debemus potius interpretari pro salute animæ quod sit peccatum,& abstinendum.*
5 *Vendens vsque ad dimidium plusquam sit iustum pretium, etiam si inconti nenti res,& pretium dentur, non est tutus in foro conscientiæ.*
6 *Vsura non est si quis dederit alicui etiam pecuniæ quantitatem cum pacto, vt ipse,& sui hæredes reddant certam quantitatem singulis annis.*
7 *Vsura non est si quis occurrat suæ reipu.quæ dat sibi tantum omni anno,& non potest ille talis sortem principalem repetere.*

CAP. VI.

1 IN CIVITATE.†Vendens rem a plusquam valeat,quia so-
a lutionem differt bpeccat,nisi dubium sit an tempore solutionis
b erit valor rei variatus,& venditor non erat vendi turus tempore quo vendidit. Hoc dicit secundum communem intellectum. communis diuisio.secunda ibi,licet autem.

¶Casus literalis.Quidam mercatores emunt piper,cinamonum, seu alias merces, quæ tempore venditionis non valent vltra quinque libras, & promittunt se soluturos in termino præstituto sex libras.quærebatur vtrum talis contractus esset vsurarius.Respon.papa,quod licet talis contractus ex forma tali vsura rius non possit iudicari, tamen venditores nihilominus peccatum incurrunt, nisi dubium esset merces illas plus, vel minus

ADDITIONES.

a ¶In ciuitate.Pro intellectu huius Decretalis,vide Pet.de Ancha. consil.cclxix.& Bal.in l.rubric.C.de vsur.versicu.secundo pone. vbi ponit quæstionẽ an sit vsurarius ille,qui vendit plus propter dilationem solutionis pretij & ibi in versi.sequenti,qui incipit, tertiò quærit.ponit,quod econtrà,an sit vsurarius, qui minoris emit propter anticipationem pretij.vt quia emit frumentum in herbis,vide etiam Bald.in l.hac edictali.§.his illud.de secun.nup. Item vide omnino Beatũ Tho.2.2.q.lxxviij.art.2.in fin.vbi dicit quòd vendens pluris rem,quàm sit iustum pretium,vt pecunia soluenda expectet emptorem,manifestè vsuram committit. Si militer dicit quòd si aliquis emptor velit res emere minoris,quã sit iustum pretium eo quòd pecuniam soluit,antequam possit ei tradi,est vsura.Et dicit quòd si aliquis diminueret aliquid de iusto pretio,vt pecuniam prius habeat, non peccat peccato vsuræ.Et de hoc quod nota.domin.Abb.in cap.ad nostrã.de emptione,& venditione.vbi tenet quòd testamenta eorum,qui manifestè vendunt res plus iusto pretio propter dilationem,& minori pretio,pecunia ſtatim soluta,ipso iure non valet,tanquam testamenta manifestorum vsuriariorum,iuxta capitu.quamquam.de vsur.in vj.& ita dicit se consuluisse.Item adde quid dicit gloss.in cap.quamquam.14.q.4.Item vide quod notat Laurentius.Rodulph.in tract.de vsuris.q.xxx.Item vide quod notat idem Laurentius,versic.oppono quartò.& omnino quod scribit Abbas in capit.nauiganti.infra eod.de Bellentzinis.

b ¶Solutionem differt.vide Pet.de Anch.in regula,peccati venia. in xj.quæstione principali.de Bellentzinis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

nus valituras tempore solutionis faciendæ, ideò qui sic contrahunt melius facerent, & bene sibi consulerent, si à tali contractu abstinerent: cum hominum cogitationes Deo occultæ non possint. Ber. ¶ † Nota. j. quòd ex contractu emptionis licet maius pretium debito interueniat soluendum certo tempore post venditionem non resultat formalis contractus vsurarius. vnde ex forma sui non potest dici vsurarius, & hoc ideò: quia vsura committitur regulariter ex mutuo. Sed vbi fraudem contrahentes habent in mente, tunc vsura committitur, si propter hoc statuitur maius pretium, quia solutio differtur: fingitur enim solutio facta ab ipso tempore, & precium sibi restituitur quasi contrahatur de nouo mutuum, cum lucro illius excessus, qui erat in pretio. nam plus valet quod in veritate agitur, quàm quod simulatè concipitur. C. plus vale. quod agitur quàm quod simulatè concipitur. in rubro, & in gro, & in cap. per tuas qui filij sint legiti. Et an teneantur restituere isti tales in foro animæ illum excessum pretij, dicam in
3 capit. consuluit. j. eodem. ¶ † Secundò no. quod verus valor rei attenditur secundum tempus emptionis, & venditionis. vt in capi. cum dilecti. de emptione, & venditio. & l. ij. C. de rescin. vendi. hoc verum nisi dubium sit tempore solutionis pretij, quòd
a res sit minus, vel plus valitura. a vt textus. & venditor non erat alias venditurus tempore contractus pro valore nunc currente: istis enim duobus concurrentibus, vt habetur hic, & c. fin. j. eod. non attenditur valor existens tempore contractus, quod est singulariter notandum pro limitatione illius cap. cum dile-
b cti. & illius. l. 2. ¶ † Tertio no. q vbi contractus est dubius, an scili-
4 cet contineat in se peccatum, vel non, debemus potius abstine-
c re à tali contractu, c quia in dubio debemus capere partem magis tutam animæ, etiam si illa pars videatur durior, respectu corporis. & not. gl. in c. vnico. de seru. facit c. significasti. &c. ad audiē
5 tiam. de homi. ¶ † Not. ex si literæ argu. quòd in foro contentioso non posset venditor conuinci ex forma huius contractus de vsura. quod intelligo nisi confiteatur, quòd alias erat venditurus tempore contractus pro iusto pretio, vel certum sit quod plus non valebit res tempore solutionis pretij.
6 ¶ † In glo. j. in fin. no. gl. videtur enim permittere de iure canoni-
d co deceptionem d vsque ad dimidium iusti pretij. quando, & pretium sunt de præsenti, secus quando differtur solutio pretij, qa tunc id, quod est vltra verum pretium, videtur constitutum propter illam dilationem pretij, & non quod res valeat tantum. Sed glo. x. d. ij. c. cancellas. §. hoc ius porrectum. dicit q ecclesia non debet alium decipere in contractu, vnde si offeratur aliquid plus debito non debet illud capere. Item putat hic Anto. in personis ecclesiasticis, & etiam in laicis quò ad forum animæ. Sed Io. Calder. in c. nauiganti. j. eod. in repetit. dicit q iura permittentia deceptionem vsque ad dimidiam iusti pretij, habent intelligi, quando deceptio venit in re ipsa, secus autem vbi dolus dedit causam contractui, vel incidit in contractum, quia tunc debet illud quis restituere. non enim est verisimile, quòd ius canonicū conditum instinctu spiritussancti. vt in c. si quis diaconus. l. dist. approbet hanc deceptionem dolosam, & hoc bene nota.

¶ *Ex hoc ergo dicendum, q vbi ex coniecturis potest apparere de dolo ex proposito, potest compelli clericus etiam in foro cōtentioso ad restituendum id, quod habuit vltra verum pretium,*
e & idem puto in laicis saltem in foro ecclesiastico. e ¶ In gloss. in versic ex forma ibi, q omne esse est ex forma. not. gl. iuncto text. & vult id quod dicitur quotidie forma dat esse rei. ¶ Sed glo. hic non respondet, quia in isto casu, non iudicatur ille cōtractus ex
f forma, f sed ratio colligitur ex gloss. in versicu. venditores. & est illa propter intentionem depraua tam istius venditoris, & sic nota q non semper attenditur forma quò ad iudicandum qualitatem contractus, quia plus valet quod agitur. &c. vt dixi suprà, & facit quod not. Bar. in l. cotem ferro. ff. de publicanis. & l. si vno. ff. locati. & §. dixi rationem quare iste contractus ex forma sui non
7 erat vsurarius. ¶ † Extra glo. quæritur de notabili, & quotidiana
g quæstione, nunquid sit licitum g dare alicui centum, vt ipse singulis annis in perpetuum, seu ad vitam suam, seu hæredum det sibi certum annuum reditum. puta quinque. Host. & Innoc. & cōmuniter omnes Docto. sequentes dicunt q sic, siue iste annuus reditus constituatur ex reditibus alicuius fundi, vel domus, siue ex laboribus liberę personę, vel serui, quia non potest dici quòd hoc sit vsura. cum in veritate non intercedat mutuum. vnde licitum est isti emptori petere pretium ad libitum. Sicut ergo potest quis emere liberè totam possessionem, vel capere possessionem in emphyteusim, vel emere annuum reditum iam constitutum ab antiquo, ita licitum est de nouo constituere emere. nec obst. si dicatur quòd tractu temporis poterat iste percipere plusquam sit pre

ADDITIONES.

a ¶ Vel plus valitura. Adde Alexan. consi. lxxij. j. libr. Iudo. Roma. consi. ccccvj.

b §- Idem sentit hic Butr. Alex. de Ne.

c ¶ Contractu. Vide. Fel. in ca. auditis. ver. limita ij. §. de præscriptio. Sebasti Sapia.

d ¶ Deceptionem Vtrum liceat contrahentib. inuicem se decipere in conscientiæ, de quo per Ant. in cap. quia plerique. de immunita. eccleſia. de Bellen.

c §- Sed ista verba Cal. licet Abb. Sic. faciat de ipsis tantum festū, nedum procedunt de iure canonico, sed etiam de iure ciuili, vt patet in l. eleganter. cum ibi notatis. ff. de dolo. & vide gl. in ca. cū dilecti §. de empti. & vend. Sed tu distingue quo ad forū ꝛcientię, aut distinguit B. Tho. ij. ij. q. lxxxvij. vbi dicit q charius vendere, aut vilius emere rem q̄ valeat est iniustum, & illicitum, nisi res q̄ vendit cedat in detrimētū, vt qa multum re illa indiget. Nā in tali casu iustum pretium erit. vt non solùm respiciat ad rem, quę venditur: sed etiam ad damnum quod venditor incurrit ex vēditione, & sic licitè poterit vēdere rem plusq̄ valeat ipsi venditori. secus autem dicit in emptore. Nam si emptor multū iuuat ex re q̄ emit: sed venditor nō damnificat carendo illa re non debet eā supervendere. nam vtilitas, quæ ei accrescit non est ex vendēte, sed ex conditione emētis, nullus autem alteri debet vēdere illud quod non est suum lex autem humana multa permittit impuniri. vnde in hoc casu punit solum qñ est magnus excessus, puta si aliquis sit deceptus vltra dimidiam iusti pretij, tunc eñ cogit ad restituendū: lex autem diuina nihil impunitum relinqt. vnde ſm legem diuinam illicitum reputatur si in emptione, & vēditione nō sit obseruata æqualitas iustitiæ, & tenetur qs plus recompensare illi, qui dānificatus est, si sit notabile damnū. Sed in quātum dixi qd lex humana permittit ꝯhētib. inuicem se decipere, vt in l. in causę. §. idem Pōponius. ff. de mino. & in l. itē si pretio. §. fi. ff. loca. qd intelligę, quando dolus contingit in re ipsa, ita q̄ dolus non dat cām ꝯctui, nec incidit in ꝯctum, sed re ipsa decipitur, vt dicit hic Abb. Sic. referendo Io. Cal. qd etiam est de iure ciuili, vt dixi in prin. huius additionis. Item intellige quòd contrahentib. permittitur se decipere intelligę: in pretio: non tñ hoc permittit in vitio, vel qualitate rei, vt in l. Iulianus. & in hoc no. gl. magnā. ff. de act. empti. Item licet contrahentib. inuicem se decipere in rei quantitate, seu in mensura rei venditæ, vt si venderet quis x. agros, pro vndecim, vt in l. si seruum. §. 1. de actio. empt. & in c. per tuas. de dona. facit cap. ad nostram. cum ibi notat. de reb. eccl. nō alie. Alex. de Ne.

f ¶ De hoc etiā vide gl. de cōsecr. di. 1. si motū. & de cōsecr. ec. vel alta. in fi. gl. & de hoc est tex. qui quotidie allegatur in l. Iulianus. §. sed si quis. ff. ad exhib. vbi dicitur q̄ mutata forma, quasi rei substantia extinguitur. Alex. de Ne.

g ¶ De hac quæstione, si aliquis emat pro certa pecunia annuum reditum quoad vixerit. Item si aliquis daret ecclesiæ fundū, vel possessionem, quam habet, cum hoc q̄ ecclesia teneatur eū alere toto tempore vitæ suæ. & pro alimentis datur tātum in anno, & postmortem fundus sit ecclesiæ, an tales ꝯctus sint liciti propter incertitudinem, quia posset mori intra annum. Itē posset alimentarius viuere. 70. annis. Et quid si iste, qui dedit pecuniā tali modo vixit tanto tempore q̄ reditus percepti sunt maiores, q̄ pecunia, q̄ dedit, an in foro conscientiæ teneatur reddere illud plus, vltra id quod dedit: de istis q. vide Io. And. hic, in addi. Spe. in e. ti. super rub. & d. Lau. de Rodul. in sua repet. c. consuluit. §. e. & in 2. parte. in qu. 15. Cy. & Bal. in l. si pater puellæ. per illum text. C. de inoff. test. Cy. Bar. Ang. & Sali. in l. e. pactione. C. de vsu. Pau. & Ale. in l. de fidecommisso. C. de trāsla. Lud. Ro. in consi. 423. inci. pro pleniori discussione. in 3. dub. ad fi.

¶ Adde quo ad q. hic tactam per Ab. Lud. Ro. cons. 302. & Fed. cons. 303. & quò ad q. tactam per addentē. vide originaliter Old. cons. 208. & Ant. de But. cons. 17.

g ¶ Licitum. Vide multa per Alex. & Iaso. in l. si pater puellæ. C. de inof. test. post Bald. ibi, qui refert opi. theologorum. & Roma. in cons. 223. in 3. dub. ad fi.

g ¶ Nūquid sit licitū. Vide omnino Abbatem in disputatione sua, q̄ incipit, Augerio. in 3. dubio principali. & latissimè Pe. de Anc. in repe. reg. peccati venia. in 11. & 14. q. principal. & Bal. in l. i. ff. de his quæ pœnæ in versi. hoc quæritur. & Io. de Imo. in cle. j. de vsu. in versi. quid si aliquis. Et de illo, qui emit possessiones ab ecclesia, ita q̄ post mortem ementis reuertantur ad ecclesiam, an hoc sit vsura. Arch. dicit q̄ non in c. quanquam. 14. q. 3. qui ita dicit tenere Hosti. in summa de vsur. §. an aliquo. vers. quid de his. Et de hoc vide Bal. in l. si ea pactione. C. de vsur. & per Bal. post Cy. in l. pater puellæ. C. de inoffi. testamen. de Bellent.

sit pretium, quia hoc etiam contingit in contractu emptionis, & contractu emphyteutico. Item iste emptor exponit se periculo, quia forte ille venditor efficitur inops. & per hoc non ob. illud c. nam hæc res erat in præsenti, sed pretium dilatum: sed in quæstione proposita res, & pretium sunt in præsenti. Item hic nulla fraus. & per hoc idem dicunt doc. in actione empti, nam habes actionem contra Titium ad mille. nō est peccatum quòd ego emam pro octingentis, quia hæc est vera venditio, & expono me periculo, cum dubius sit euentus litis. nam posset ille debitor effici pauper, vel fugere. Sed si aliquis reciperet centum, & constitueret se daturum omni anno plus quàm reciperet, tunc hoc esset illicitum, quia non posset propriè dici emptio annui
a reditus. a ¶ † Ex his infertur ad qōnem, Venetijs, b & Florentiæ
3 tempore necessitatis ciues compelluntur subuenire communi,
b & commune posteà statuit liberè eis lucrum, videlicet quinque pro centenario, & quandoque minus, & non possunt ciues illud capitale repetere, sed bene possunt vendere alteri, nunquid committat hoc casu vsura. Communiter Moder. hic & in c. fi. j. eo. dicunt q̄ non, pro hoc facit dictum: Inn. nam ciuitas habet reditus vñ videt constituere annuum reditum, de reditibus suis. Item hic non est mutuum, quia ciues compelluntur subuenire cōmunitati, & non possunt repetere quando volunt, licet commune possit se exonerare ab illo debito soluendo capitale. Item commune liberè constituit lucrum. facit cap. si quæstiones. de simo. & j. q. ij. sicut. & de similibus quæstionibus tractabo in ca. fin.
c in fine. j. eod. c Abbas.

ADDITIONES.

a ¶ Sed Ab. Sic. non refert inn. vt deberet, & ideò refero, quia gl. sua est multū singularis, & sępe de facto cōtingit, & facies tres casus. Primus est, qn quis emit reditū ante ꝯctum, vel venditionem sibi venditā, siue talis reditus fuerit cōstitutus in re, puta in domo siue in possessione, vel aliis huiusmodi, puta si reditus percipitur de persona serui, vel liberti, vt rustici, siue sit actio, vel nomen. Itē reddit quartam partē fructuū, qui percipiūtur de aliqua domo, vel operib. alicuius personæ. Item siue reditus sit perpetuus, vt quia extenditur ad hæredes vtriusque ꝯhentium, siue sit ad vitā hominis, siue sit ad certum tps, puta ad decem annos. Itē siue reditus sit in pecunia, siue in aliis pſonis, siue in facto, in his omnibus casib. putat Inn. ꝯctus licitos: quia ibi est purus ꝯctus vendi tionis. Nam preciū est incertum. f. certæ pecuniæ quantitatis. Itē merx est ibi. f. certus reditus, vel causa vel annona. C. de sacro. ec. l. iubemus. & in auth. de nō alien. §. ab Anastasio, & C. & ff. de hær. vel act. vend. per totū. Sed dicit Inn. quòd ꝯ prædicta est hæc de cret. quia nō est dubium q̄ vsque ad illud tempus saltem lōgum percipiet de reditu plus quàm sit pretium darum. vnde videtur es se vsura. Rñ. Inn. q̄ licet sit certum q̄ vsq; ad 20. vel 30. an. vel vlteriores plus accipiat de reditu quàm sit pretium: tamen hæc certitudo nō facit cōtractum venditionis illicitum, cum hoc etiam sit in vendi tione alicuius possessionis. nam hic tantum reprehēditur qñ charius vendit mercem pp prolixum terminum quem dat emptori ad soluendam pecuniam, vel quando emptor pro minori pretio emit mercem propter hoc, quia statim dat pecuniam, & per prolixius tempus expectat mercē quæ penitus sunt illicita: quia tempus venditur, vt hic & j. eod. nauiganti. sed in ca su nostro omnia sunt præsentia nec vēditur tempus: quia res ipſæ, de quibus dictum est, f. reditus, vel actio tantum valebat, vel ad minus creditur tantum valere subsequentib temporibus quantum modò valet, vel ad minus est dubium. & hoc sufficit ad hoc vt contractus sit licitus. Secundus casus est quando reditus non est constitutus, sed de nouo constituitur in rebus, vel in personis reditus, vel nomen, vt quia emptor dicit, tu constitues tales reditus in tali possessione. vel domo, vel seruo, vel facies q̄ talis confitebit tibi debere mille, vsque ad annum, & ego de illis mille. i. pro actione pro illis mille competente dabo tibi quingenta. Et Inn. dicit quosdam dicere tales cōtractus licitos, quia hic nō est mutuū, sed emptio. Item multi casus inueniri possunt q̄ iste emptor amitteret in isto ꝯctu, puta si inops fieret nomen debitoris. Sed in quātum Inn. videt dicere ꝯctum esse licitum, vt actio, seu nomē debitoris in mille ducatis possit emi pro quingentis, hoc puto quò ad legem diuinam, quę tolleret deceptionem vsq; ad dimidiam iusti pretij, vt in c. cū dilecti. & in c. cum causam. de empt. & vēdit. sed secus est in foro animæ, vt dixi §. in præced. ad di. Vnde debet actio seu nomen debitoris tantum vendi, quantū communiter æstimatur habito respectu ad laborem, & difficultatem exigendi, vt dicit Bar. in l. 2. C. de resc. vend. & in l. Lucius. §. fin. ff. ad Trebell. & si respectu talis æstimationis reperitur vendi tor enormiter deceptus contractus non est licitus in foro conscientiæ, licet sit receptus j. dimidiam iusti pretij, vt dixi. Tertius casus est quando venditor pro pretio certo constituit in scipso reditum, vel actionem, qua se obligauit ad dandum aliquid singulis annis in pecunia, vel in specie. & certum est quòd plus est emptor recepturus habito respectu ad illud quod est soluendum singulis annis quàm sit illud quod dedit. Inn. dicit hoc esse penitus illicitum. & sic non est licitum quòd ematur reditus annuus, qui constituatur in personam. & hæc sequuntur Docto. quæ notabis. Alex. de Ne.

b ¶ Venetijs. No. de impręstitis Venetorum, an eorum merces de monte sit vsura. Et adde omnino quod scribit Pet. de Anch. in regula peccati. in xj. & xiij. q. principali. lib. vj. Et de hoc vide per Bald. in hac edictali. §. his illud. C. de secun. nup. & per Ioan. de Imo. in l. si maritus ff. solu. mat. & de hoc plenissimè vide per Pet. de Anch. in disputatione sua. quæ incipit, antiquis, & modernis temporibus. & latè per Bald. in ca. j. de iureiuran. Et quòd tale lucrum sit licitum tenet Bartol. in repetitio. l. cunctos populos. C. de summa trinitate. De quo vide Laurē. de Rodul. in tractatu suo de vsur. versicul. vlt. supereſt. vbi latissimè prosequitur per viam tractatus examinando octo quæstiones principales in materia lucri montis, vbi vide omnino. Et, vide quòd expressè firmat Paulus de castr. in l. si quis nec causam. in fine princi. ff. si certum petatur. de Bellentzinis.

c ¶ Tu autem distingue secundum D. Car. qui latiùs distinguit quàm Butr. & Abb. Sic. & facias tres casus. Primus est quando census habet causam necessariam, verbi gratia, Ciuitas imponit ciuibus quòd mutuent certam pecuniam. & ipsa ciuitas pro hoc constituit certum reditum trium, vel quatuor, vel plurium in anno pro centenario, quousque reddiderit capitale. & hoc casu cōtractus est licitus, nam tunc talis reditus est licitus, nec propriè ciues dicuntur mutuare ciuitati, ex quo eis non competit actio ad cogendum ciuitatem, ad reddendum capitale, quia non est cōsuetum. & ex hoc videtur inferri, q̄ vbi ciues cōpellūtur mutuare ciuitati, siex tali mutuo percipitur reditus, vel aliquod cōmodum non dicitur vsura, cum mutuum fuerit necessarium. Sed de hoc vide in summa Pisanellæ eo. tit. in verbo, vsura. 3. in versic. vbi dicit, q̄ si ciuitas indiget pecunia, & imponit ciuibus præstātiam. sc. vt mutuēt, promittens, & obligans mutuantibus certa pignora, & certum lucrum q̄ mutuantes nō incurrūt vsuram, ex quo coactè faciunt, & fortè propter hoc multā incommoditatē incurrunt, ita q̄ libētes ab hoc cessarent si possent. nam non est vsura. Secundus casus est qñ census habet causam volūtariam, vt si quis sponte dat certam pecuniam ciuitati puta mille, & ciuitas pro hoc sibi ꝯstituit certum censum perpetuum, puta quinquaginta pro anno, vel si quis habens tamen cēsum alteri vendit, & hoc casu dicit Docto. Car. q̄ est maius dubiū, talē hoc casu dicit idem dicendum, quia etiā hoc casu nō potest ꝓpriè mutuū dici, sed potius contractus venditionis. Tertius casus est qñ est verū mutuum, & tūc dicit Do. Car. q̄ id q̄ percipitur vltra sortem illicitum est si soluitur ex conuentione expressa, vel tacita. vt quia statutū disponit q̄ qui vult mutuare ciuitati habeat tantū pro centenario singulis annis. & quod vltra annū possit repetere creditor capitale. sed si ciuitas liberaliter aliquid daret vltra sortem non esset vsura, ex quo non soluitur ex pacto. de quo videbis. j. eo. consuluit. Et ex hoc infert D. Cardi. q̄ impręstita Venetiorū, vel Florentiæ, vel similiū locorū, nō sunt illicita, quia communiter habent causam necessariā modo prædicto, & dato q̄ sit volūtaria non est in eis propriè mutuum, sed contractus emptionis, & dicit hæc signanda, quia omni die accidunt. & per scribentes non bene discutiuntur. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Vsurarius monitus non desistens si fuerit clericus, ab officio, & beneficio suspenditur, si laicus excommunicatur.*
2 *Vsura est crimen, de quo cognoscit iudex ecclesiasticus etiam inter laicos.*
3 *Vsurarius vō teuetur ad aliquā satisfactionē si creditores liberè remiserūt.*
4 *Pœnæ quando sunt plures in vno delicto, iudex potest eligere quam vult.*
5 *Pœna illa est primo infligenda, quæ verisimiliter plus timetur.*

CAP. VII.

a 1 Præterea. a † Vsurarius monitus non desistens si clericus est ab officio, & beneficio suspenditur, & si

ADDITIO.

a ¶ Præterea. No. ex isto tex. doctrinam q̄ ꝓ delicto, ꝓ quo laicus est excommunicandus, clericus cōmittens tale delictum est suspendendus ab officio, & beneficio. & ad idem tex. in c. qa. §. eo. Sed tu dicas q̄ ista doctrina nō est gñalis, vt patet ex text. in cap. clerici. de exce. prælato. & in ca. j. in fi. de vsur. in vj. & ꝓ eodēmet delicto maior pœna imponitur clerico, q̄ laico, & est in hoc gen ere sus

Universidad de Deusto

& si laicus excommunicetur.h.d.secunda pars ibi.si laici. Casus literalis. Dubitabatur de pœna vsurarij, moniti, & non desistentis. Consultus papa respondet mandando cuidam episcopo, quia eius omnibus parochianis vsuras recipere interdicat: quod si facere contempserunt, si clerici fuerint illos ab officio, & beneficio suspendat, si laici, eos excommunicet vsque ad debitam satisfactionem.Ber.¶ Not. primò ex text. ibi, vsuras recipere, quòd nedum prohibetur quis vsuras exigere, sed etiam recipere, & hoc quando propter lucrū inducitur ad mutuum. secus si item quando sponte aliquid offertur, & iste erat alias mutuaturus arg. c. dilectus, de simo. & j.q.ij. sicut a. Nota ij, quòd clericus vsurarius non est ipso facto priuatus, nec suspensus ab officio, & beneficio, sed debet suspendi, vt hic patet, & potest etiam priuari, & deponi, vt in cap.j.in fin.ſ. eod. ¶ † Tertiò no. quòd laici e subsunt ecclesiæ, quò ad istud crimen vsurarum, & possunt excommunicari in vita, vt desistant, & satisfaciant de præteritis, & malefaciunt episcopi hoc non exercētes expectantes tantū tempus mortis, nam ipsi peccāt patiendo alios peccare. vt xviij. di. ephesijs. nam melius esset ante tempus occurrere, quàm post causam vulneratam medicinam quærere. l. fin. C. in quibus causis in integ. restit. non est necess. ¶ † Vltimò not. ibi vsque ad condignam satisfactionem, quòd iste tex. loquitur magis largè, quàm tex. in c. cum tu ſ. eo. nam ibi dicitur, q̄ debet restitui ablatum, & hic sufficit satisfactio: nam verbum satisfacere, est magis latum, quàm verbum restituere, quia qualitercūque voluntati creditorum satisfaciat, dicitur esse satisfactum. l. si rem. ſ. omnis. ff. de pig. act. sed non sic agitur in restitutis, quia restitutio est in pristinū statum repositio. sed illud verbum non debet ita strictè capi, sed largè modo prædicto. & ideò sufficit libera remissio creditorum absque reali restitutione. vt dixi in d. ca. cum tu.

¶ † In glo. fi. ibi primo inflicta pœna, &c. vult ergo glo. q̄ iudex debet primo incipere à pœnis illius ca. quia ſ. eo. & si non proficiūt, debet tunc recurrere ad istā puto hoc esse æquum, vt incipiatur à mitiori pœna. vt dicit gl. in c. cum tu ſ. eo. ca. qui frequenter. vt lit. non contest. Sed tū puto q̄ sit in optione iudicis, à qua pœna potius incipiat, quia ex quo variæ pœnæ in iure statutæ sunt, potest iudex imponere illam quæ sibi videtur in c. quoniam frequēter. in fi. ſ. vt lite non contest. maximè suaderem hodie, vt inciperetur ab ista. quia illæ pœnæ parum timentur, & carentia sepulturæ contingit post mortem, vnde melius est in vita hanc pœnam exercere, & ante tempus occurrere. & c. vt super dixi. Abb.

ADDITIONES.

¶ pensionis. Dicit tamē Dom. in c. si qs homicidiū. in fi. p. illū tex. l. di, q̄ clerici in minorib. ordinib. cōstituti, æquali pœnā puniendi sunt sicut laici in eod. delicto deprehensi. de Bellentzi.

a ¶ De quo infra eo. consuluit. Alex. de Ne.
b ¶ Sed de hoc vide bonum textum xlvij. dist. quoniam. & 14. q. 4. si quis obiectus. & c. quoniam multi. Alex. de Ne.
c ¶ Quod laici. Vide Alexand. in l. si non sortem. in princ. ff. de condi. indebi. Fel. in c. cum sit generale. vers. respectu vsuræ. ſ. de foro comper. Sebasti. Sapia.
a ¶ Variæ sunt pœnæ in iure statutæ ḡ fœneratores, vt patet. ſ. eod. quia in omnibus. & c. cum tu. & ca. 2. eo. tit. in vj. & in cle. 1. de sepult. & dic q̄ fœneratores sunt infames, vt dicit Petr. & Cy. in le. improbum. C. ex quib. caus. infa. irrog. Vnde repelli debent à testimonio, à dignitatib. & ab honoribus à quibus repelluntur infames, cum fœneratores sint ipso iure infames. vt dicit Pet. & Cy. in l. improbum. quod nota. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Fructus rei pignoratæ computantur in sortem, nisi creditor habeat in re pignorata directum dominium. nu. 4. & 5.*
2 *Vsuræ non debent nec possunt exerceri non solum per singularem personā sed nec per vniuersitatem.*
3 *Pignus potest cōstituere in re propria respectu iuris, quod alius habeat in ea.*
4 *Vsura non committitur si aliquis ponit pecunias in bancho, & inde accepit aliquod lucrum honestum, vel si mutuarius non restituit in termino, & aliquid ab eo ratione interesse.*
5 *Pactum de reuendendo facit præsumi contractum vsurarium conuictum, cū modicitate pretij, & emptor consueuit vsuras exercere.*
6 *Casus in quibus non committitur vsura vltra sortem accipiendo.*
7 *Prælatus tenetur si potest acquirere ecclesiæ, & non acquirit.*

CAP. VII.

1 CONQVESTVS, a † Fructus rei pignoratæ computari debent in sortem. & excipit vnum casum. i. ponit decisam quæstionem. ij. prouisionem ibi, discretioni. tertia. exceptionem. ibi, nisi. ¶ Casus literalis. Quærebatur quid esset fiendum de pignorum fructibus. Consultus papa respondet quòd fructus pignoris semper computandi sunt in sortem, nisi terra ipsa fuerit
2 de feudo monasterij. B. ¶ † No. j. ex tex. iuncta suprascriptione, quòd nedum singularis persona prohibetur exercere vsuras, sed etiam vniuersitas. & sic ciuitas non potest impunè exercere hoc crimen: licet non habeat animam, nam vniuersitas pecca
b re potest. de quo dic, vt plenè dixi in cap. dilectus. de simonia.
3 ¶ † Secundo. no. quòd habens proprietatem rei potest capere in pignus rem, cuius vsusfructus pertinet ad alium, quod ergo dicitur quòd in re propria non consistit pignus. l. rem alienam. ff. de pig. actio. procedit tantum quando res est omnino sua: se
c cus si alius habet aliquod ius in illa re, tunc respectu illius iu-
4 ris potest constitui pignus. ¶ † Item no. quòd creditor habens proprietatem rei pignoratæ non tenetur computare fructus in sortem, quasi consolidatur tunc vsusfructus cum proprietate, &
5 est casus valdè notabilis. ¶ † In gloſſ. ij. ibi. & hoc fauore ecclesiæ. Idem puto, & fortiùs in laicis, nam magis debet ecclesia abstinere à contractu vsurario, quàm laici. argu. in ca. pertuas. de donatio. simile in ca. super eo. ſ. eo. ¶ Potest ergo quilibet etiam lai
d cus hoc casu licitè non computare fructus in sortem de ex quo proprietas est sua, quasi consolidetur vsusfructus cum proprietate, de quo etiam no. in capi. j. de feud. & fac. t quod no. glos. in
6 cap. j. ſ. eod. ¶ † In eadem glos. ibi, non quasi vsuræ, sed quasi interesse. Not. glos. singulariter. Sed potest dubitari, in quo consistat istud interesse. Pet. de ancha. consuluit quòd non solùm consistit in damno habito sed etiam in lucro cessante, vt si iste venditor erat solitus mercari, vnde si habuisset pretium in termino

ADDITIONES.

a ¶ Conquestus. Per istum tex. dicit Roma. in l. diuortio. ſ. ob donationes. ff. solu. matri. q̄ quando creditori daretur res pignori, in quo creditor haberet directum dñium. & debitor haberet tantū vtile, fructus percepti ex re pignorata per creditorem non computantur in sortem. nec eam extenuant. Seb. Sap.
a ¶ Conquestus. Vtrum quod disponit hæc decretalis in feudataria. habeat locū in emphyteuta, vel vsufructuario, vide per Laur. de Rodul. in trac. de vsur. in q. 50. de Bellentz.
b ¶ Vide in summa Pisanellæ, in verbo vsuram primo, versic. pequi in c. quid de communicantibus, vbi refert Raym. dicentem q̄ omnes illi ciues, quorum auctoritate, & consilio fit vsura, censentur vsurarij, & eodem mō si ciuitas reciperet aliquod pignus, vt fructus eius non computentur in sortem. Idem dicit de his qui possunt prohibere, & non prohibent, vt in c. quantæ. de sent. exc. Dic tamen quod licet omnes consentientes committant vsuram: tamen secundum Gul. non tenentur ad restitutionem, nisi inquantum ad eos peruenerit, vel in quantum sunt relcuati ab expensis, quas de suo fecissent: illi autem qui præstiterunt auctoritatem, vel præceptum ad huiusmodi vsurā, ita quòd ciues alias eam non fecissent, tenentur insolidū. sed vide de hoc in summa, de pœnitentiis, quæ pœnitentia. in 6. charta. vers. quid de ciuitatibus, vel collegiis. vbi dicit singulos obligari ad restitutionē non tanquam vniuersitas quæ animam non habet, sed tanquā singuli, vt in d. c. quantæ. de sentē. excom. & si non videtur tenere opi. Ray. & est tutior opinio. Sed pro concordia puto sic dicendum quòd si omnes sunt soluendo tunc procedat opinio Vulgelini, quòd illi, quorum auctoritate, & cōsilio facta fuit, ita quod alias facta non fuisset tenentur in solidum. Alij verò consentientes, qui non fuerunt principales ad huiusmodi delictū. & cum prohibere possent, non prohibuerunt non tenentur, nisi quatenus ad eos peruenerit. sed principalibus existentibus non soluendo tunc tales consentientes, vel non prohibentes tenentur satisfacere. hoc tamen intellige, vt dixi in c. sicut dignum. in magna ad di. de homic. in fi. Alex. de Ne.
c ¶ Idem dicit Butr. hic. Alex. de Ne.
d ¶ Fructus in sortem. Et ideò dixit ſin. Ludo. Roma. per istum tex. & per tex. in d. capitulo primo, infra de feu. quòd quocieſcūque creditori daretur res pignori, in qua creditor haberet directum dominium, & debitor haberet tantum vtile, puta quia emphyteuta daret rem emphyteuticam pignori domino directo, vel quia vasallus daret feudum pignori domino, quòd isto casu fructus percepti ex re pignorata per creditorem non computantur in sortem. nec eam extenuant. Nota. fuit per Ludo. Rom. in l. diuortio. in ſ. ob donationes. ff. sol. matrimo. Vide Abb. in c. ar si clerici. verſi. item ibi. ſ. de iudi. & in ca. licet ex suscepto. ad fin. ſ. de iudicompe. Adduco alium casum singularem, in quo fructus non cōputantur in sortem videlicet quando debitor iurauit non molestare, donec sortem soluerit. Abb. in c. ad nostram. & supra. de iureiur. Aeneas de Falco.

a mino constituto, fortè lucratus fuisset in mercimonio. a Item
b passus est damnum in alio, b quia ille emptor percepit fructus, quos iste percepisset si habuisset rem. Idem puto in istis viduis, quæ solent ponere pecuniam in banchis, & aliquod lucrum
c consequi c ex honesto mercimonio. vt in capitul. per vestras. de dote post dinor. restit. Et istæ rationes concludunt idem esse in mutuante, vt si debitor non soluit in termino non posset haberi post terminum respectus ad lucrum cessans, dummodo sit talis persona quòd verisimiliter iuste fuisset lucratus, & habebit æstimare hoc iudex. pro hoc adduco tex. in fin. de eo quod cer. lo. l. 2. vbi dicit quòd in hoc interesse habebitur ratio lucri ces-
d santis. d Idem Innocē. in cap. sacro. de sen. excom. Idem gloss. in l. curabit. C. de ac. emp. facit quod no. in l. Iulianus. ſ. offerri. ff. eo. & hoc tene perpetuò menti, vt sic etiam de iure canonico possit peti aliquid vltra sortem ratione interesse, non solum damni
e contingentis, sed etiam lucri cessantis. e
7 ¶ † In eadem gloſſ. ibi si modicum esset pretium, præsumitur cō tractus in fraudem vsurarum, no. hanc glo. singularem. expressè enim sentit quòd pactum de retrouendendo coniunctum cum modicitate pretij facit contractum præsumi vsurarium, præsertim si iste emptor consueuit vsuras exercere. de hac materia vide plenè in cap. ad nostram, de emptio. & vend. & c. illo vos. de pi
8 gno. ¶ † Et in fin. gloſſ. hic glos. excipit sex casus. f in quibus ali-
f quid licitè recipitur vltra sortem. sunt & alij casus. Et septimus casus secundum ordinem materiæ est in fideiussore, qui soluit vsuras creditori, de quo tamen dic, vt plenè no. Ioan. and. in regula, damnum. de reg. iuris. lib. 6. in mercu. Octauus casus est qñ emitur annuus reditus, de quo dic, vt dixi in c. in ciuitate. ſ. eod. Nonus est rōne dubij: vt in d. c. in ciuitate. de quo dic, vt ibi dixi. Decimus, quando aliquid gratis datur cessante praua intentione, vt in c. dilectus. de simo. & j. q. 2. sicut. Vndecimus quando ratione mutui creditor subiicit laborē, tunc in compensatione laboris potest fructus non computari in sortem ſm Host. quod bene no. & remittit ad summā. eo. ti. ſ. in aliquo. Duodecimus casus quando rōne administrationis tenebatur quis collocare pecuniam in emptione prædiorum, vt tutor. ſi. n. non collocet pecuniam pupilli in prædijs emendis, tenetur soluere vsuras, & potuerunt peti de iure canonico rōne lucri cessantis. l. tutor. ſ. si post
9 depositionem. ff. de administratione tutorū. † Et nota hoc contra prælatos, nam ipsi tenentur si possunt acquirere ecclesiæ, & non acquirunt. 12. q. 4. c. quicunque. & vide ad prædicta qđ not. 13. in summa. & alium casum vide per no. per me, in c. post miserabilem. j. eo.

ADDITIONES.

a ¶ In mercimonio. Adde videndum Lu. Ro. cons. 101. & sin. suis. Alex. cons. 220. & 221. 2. lib. Abbas cons. 7. & 60. 2. lib.
a ¶ In mercimonio. Vide multa allegata per Alex. in l. diuortio. in prin. ff. sol. mat. vide Mod. in l. 3. ſ. fi. ff. de eo, qđ cer. loco. Aret. in cons. 158. incip. visis diligenter. vbi vult q̄ etiam interesse lucri cessantis possit peti ab eo qui venit contra pactum. Seb. Sap.
b ¶ In alio. Ex hoc credo contractū, quem quotidie faciunt Ferrarienses esse licitū quem vocant dationem ad vsum cum facultate appropriandi, quia vendunt, & pro certo pretio, data modica quantitate pecuniæ. pro reliqua parte pretij soluitur tamē singulo anno, donec fuerit solutū pretium. Et ad hoc allego qđ not. Bal. in l. vsuras. circa prin. C. de vsur. & quod no. Pet. de Anch. Ire pet. regulæ, peccati. in 3. q. principali vltra med. in 6. & Io. de Imo. in l. insulā. ſ. vsuras. circa fi. ff. solu. mat. Et vide quod no. d. Lau. de Rodul. in trac. de vsur. in 5. char. ver. oppono quòd pp amorem. q̄ ex tali ḡctu non transfertur dominium nec comparatur res, nisi cum solutū fuerit pretiū totū, quando contractus fuerit celebratus sub illa conditione. Idem sonant illa verba, cum pacto appropriandi. meritò pecunia, quæ soluitur, non soluitur pro interesse partis pretij rei non soluti, sed præstatur tanquam à colono pp commodum perceptionis fructuū ex re tradita. Et ita respondi cuidam fratri sancti Dominici de obseruantia, me super hoc consulenti. de Bellentz.
c ¶ Lucrum consequi. adde videndum Anch. cons. 92. & 149. Lud. Ro. cons. 502. 385. & vide quod voluit Abb. cons. 39.
d ¶ Lucri cessantis. adde latè Lud. Ro. cons. 139. & cons. 188. & ibi an pecuniæ depositæ pro emendis prædiis computētur inter immobilia.
e ¶ Idem puto si venditor statim tradit fundum dato termino ad soluendum pretium cum hoc, quòd soluat tantum pro centenario donec pretium soluerit. nam iste contractus est licitus: nam venditor non tenetur tradere fundum, nisi pretium soluisset priùs, vt in l. Iulianus. ſ. offerri. ff. de action. emp. & sic soluitur ratione fructuum, & sic fructus censentur venditi emptori. videtur enim venditor vendidisse fructus quos percepisset ipse, si non tradidisset fundum ante solutionem pretij. ad hoc quod nota. in l. cotem ferro. ff. de publica. Sed in quantum D. Petr. & Ab. Sic. dicunt quòd potest peti vltra sortem non solùm interesse quod consistit in dāno, sed etiā quod cōsistit in lucro qđex hoc perditur, intellige sane. Nam non sufficit ostendere quòd consueuerit negotiari, nisi ostendat quòd fuisset lucratus, vt quia mercantiam habuit præmanibus, quam non potuit emere, quia pecuniam non habuit, multa enim potuissent accidere quòd non fuisset lucratus l. naturalem. ſ. fi. ff. de acq. rer. dom. & sic non esset lucrum certum, dicit Paul. de Castr. in l. 2. ſ. fin. ff. de eo quod certo loco. Intellige tamen. quòd ille qui mutuat pecuniam potest reperere interesse damni, & lucri cessantis post moram debitoris, secus quando creditor qui mutuat pacisciturcum debitore, vt soluat aliquid vltra sortem ratione damni, quod patitur ex mutuo vel ratione lucri quod perdit, vt dicit Innocen. & & Io. An. & communiter Docto. in cap. fin j̄. eod. & hæc opinio est tutior, licet Ab. Sic. ibi dicat quòd vbi mutuaret bona intentione, s. vt seruiat amico, quod posset esse à principio. ſ. in ipso contractu reseruare sibi hoc interesse de quo ibi videbitis. & intelligę secundum prædicta Butr. in capi salubriter. infra eodem. vbi dicit quòd ante moram non potest conueniri de soluendo aliquid vltra sortem, sed post moram habetur ratio interesse tam ratione damni, quàm ratione lucri cessantis, quod no. Alex. de Neap.
f ¶ Sex casus. Nota casus, in quibus fructus non computantur in sortem. Et de hoc vide latissimè Lauren. de Rodulph. in tracta. de vsur. in versic. ad octauum. & Io. And. de his omnib. versus dā tem in ca. cum contra. de pignorib. Et quomodo intelligatur id, quod dicitur quòd fructus computātur in sortem, elegantissimè declarat An. in cap. ad nostram. el j. de iureiuran. Et an aliquo casu sit permissa vsura, ponit Bal. in l. cunctos populos. in lectura. in j. colu. ver. quæro primo. C. de summa trinitate. de Bellentzinis.

SVMMARIVM.

1 *Hæres vsurarij, siue filius, siue extraneus tenetur vsuras restituere, & ad hoc potest compelli quasi ex contractu inito cum defuncto. 2.*
3 *Bona vsurariorum non sunt tacitè obligata creditoribus vsurarij. 7. & ideò si venerunt in alios quocunque titulo singulari non subiacent restitutioni, nisi sint empta ex pecunia vsuraria, & tunc distinguitur. vt in fra, num. 8.*
4 *Hæres vsurarij potest compelli ad restituendas vsuras, per easdem pœnas, per quas poterat ipse vsurarius compelli.*
5 *Rescriptum impetratum contra aliquem qui tempore datæ erat in humanis, habet vires contra eius hæredem, etiam re integra.*
6 *Hæredes vsurarij tenentur ad restituendas vsuras pro portionibus hæreditarijs, sed si vnus effectus est non soluendo alter tenetur insolidum. 10.*
7 *Opinio communis doctorum si est falsa non est admittenda. & contra ipsam legitimè pronunciatur.*
10 *Hæres non tenetur vltra vires hæreditarias etiam non cōfecto inuentario ad restituendas vsuras defuncti.*
11 *Hæres non confecto inuentario non tenetur in foro pœnitentiali.*
12 *Pœnæ in foro animæ non debentur.*
Constitutio non continens iniquitatem, & facta ab habente potestatem an sit obseruanda in foro animæ.

CAP. IX.

a 1 TVA NOS. a ¶ † Hæres vsurarij filius, vel extraneus vsuras extortas per defunctum restituere compellitur. hoc d. Communis diuisio. Secunda ibi, tuæ.
¶ Casus literalis. Quæsitum fuit à papa, quid sit obseruandum de filijs vsuriariorum, qui eis succedunt in crimine vsurarum, aut ēt de extraneis hæredibus, ad quos bona illa perueniunt. Resp. papa, quòd filij eadē districtione cogendi sunt vsuras restituere, qua parentes eorum cogerentur si viuerent. & idem est faciendū de
2 hæredibus extraneis. Ber. † No. j. ex tex. quòd licet defunctus de cesserit

ADDITIO.

a ¶ Tuanos. Pro intellectu huius decretalis, vide Lauren. de Rodulphis. in tractatu. de vsuris. q. lxxij. & not. in simili quæstione Bal. in c. ad nostram. el ij. de iureiuran. Et quod non teneatur, firmat Petr. de Anch. cons. ccclv. Et vide quod de hoc notat idem Lauren. de Rodulph. in dicto tracta. de vsur. quæstion. lxxiiij. lxxv. do. Ant. in ca. debitores. in fi. de iureiur. de Bellentzinis.

Universidad de

cesserit in peccato vsurarum, vt quia non restituit nec mandauit restitui vsuras facere vel expresse, nihilominus hæres eius compelli debet ad ipsas vsuras restituendas, & sic punitur hæres ex delicto defuncti, licet non appareat defunctum non pœnituisse. & hoc ideo potest intelligi, quia ipsa bona peruenerunt ad hæredem, vel quia iste hæres non conuenitur præcise ex delicto defuncti, sed ex contractu, vel quasi gesto cum defuncto. indebite enim recipit vsuras, de quo dicendum, vt in cap. Michael. j. eo. & sic respondeat contrarium quod forma
2 ri posset ad notata per me in ca. in literis. §. de rapto. ¶ † Nota
3 secundo argum. optimum ex tex. quòd bona vsurariorum non sunt obligata creditoribus pro vsuris restituendis, tex. enim se hic non refert ad bona, seu ad illos, ad quos peruenerunt bona, sed tantum ad hæredes ipsius defuncti: cum enim consultatio fuisset facta in genere, videlicet, quid de extraneis ad quos bona vsuratiorum peruenerunt Papa in responsione se adstrinxit ad hæredes, & sic illi, quibus vel ad quos peruenerunt bona vsuratiorum titulo singulari non possunt conueniri. & compelli ad dimittendum ipsa bona, quod est contra glossi. hic, & cum ea latius j. subijciam. ¶ † Tertiò nota ibi, ea sunt districtione cogen
4 di, &c. quod hæres vsurarij pòt compelli ad vsuras restituendas per pœnas positas in concilio Latera. & per alias, per quas poterit compelli defunctus. si ergo non restituit potest excommunicari, nec admittetur ad communionem altaris, nec ad sepulturã
5 ecclesiasticam. ¶ † Et facit iste tex. in argu. quòd per rescriptum impetratum contra vsurarium possit conueniri hæres, etiam re integra, quod quidam non admittunt, dictum tamen in se est ve rum, & idem in quocunque alio, vt hæres possit cõueniri ex rescripto impetrato p̃ defunctum, si tpe datæ viuebat defunctus, quia censetur eadẽ persona cũ defuncto, in auth. de iureiur. à mo ri. præsti. xxxv. q. 3. in c. contradicimus hac authoritate. de hac tamen materia plenè no. in ca. significasti. de reseri. & in regula, his
6 qui. de reg. iu. li. vj. in mercu. † In gl. si ex hac glo. colliguntur duæ conclusiones. Prima est q̃ hæredes vsurarij tenentur ad restituendas vsuras non insolidum, sed pro hæreditariis portionib. vt si vnus habuit duas partes hæreditatis tenetur ad duas partes vsurarum, & alius tenetur ad partem tertiam, & hoc non est speciale in hæredib. vsurarij, sed idem est regulariter in quibuscunque hæredib. quia actiones competentes contra defunctum diuiserunt per legem inter hæredes ex hæreditarijs portionibus, l. j. & 2. C. d hær. act. l. pacto successorum. C. de pac. Secunda conclusio glo. est,
b quod alter o hæredum effecto non soluendo b, alius potest conueniri in totum, quia bona vsurarij sunt obligata pro vsuris restituendis. Et ex hoc vltimo posset colligi tertia cõclusio, sed si hoc vltimum dictum esset verum, videretur etiam, quod si alter hæredum esset soluendo posset vnus conueniri in solidum in quantum sufficiunt bona ad eum deuoluta. si ageretur hypothecaria.
7 ¶ † Et incipiendo ab hoc vltimo scias, quòd communis opin. an
c tiquorum fuit illa, de qua in ista glo. videlicet, quod omnia bona vsuratiorum sunt tacitè obligata de quo vide glo. in c. quanquã. eo. tit. lib. vj. in verũ facultas. in fi. Sed moderniores communiter tenuerunt oppositum vt Host. h. c, & Io. And. in d. cap. quanquam, dicendo hanc hypothecam nullo iure probari. & Fed. cõsi. 22. dicens. q̃ ex quo ista hypotheca non est iure expressa, non debet per doct. interpretatiuè induci. & cap. cum tu. §. eo. non loquitur generaliter de omnib. sed de bonis emptis ex pecunia vsuraria. nec etiam ibi probatur, vt ibi dixi, quòd illa bona sunt obligata. licet empta de pecunia fœnoris, sed q̃ possunt vendi, & ideò hic no. dicit Host. q̃ ille ad quem bona vsuratiorum peruenerunt titulo singulari, siue ex causa lucrativa. siue ex causa onerosa non potest molestari super illis bonis, etiam pro vsuris restituendis. arg. l. æris alieni. C. de dona, aliàs multi illaquearentur.
8 ¶ † Sed in bonis emptis ex pecunia vsuraria potest procedere il-
d la distinctio an ex causa lucrativa, vel ne, vt ibi not. Et hæc opi. vt Anto. refert fuit aliàs in facto seruata, nec curandum de cõmu
9 ni opinantiquorum ex quo iure non probatur † No. bene hoc di cũ q̃ licitè iudicatur p̃ communem opi. doct. & etiam gl. quãdo
e illa opi. iure non probatur e. & ita dicit singulariter Io. And. in d. c. j. de const. q̃ vbi communis opin. est euidenter falsa non tenetur illam iudex sequi. & q̃ iudex acutissimi ingenij debet hoc existimare. pro hoc facit l. j. C. de vete. iur. enucl. Et hodie potest dici
f q̃ ista sit communis opinio, cum omnes sequentes eam teneãt. f Et ex prædictis potest inferri q̃ prima conclusio gl. sit vera, vt teneantur pro hæreditariis portionibus, & secunda conclusio sit falsa, tanq̃ fundata super opinione damnata. Si enim bona non sunt obligata, ergo alius hæres non tenetur in solidum altero effecto nõ soluendo. † Docto. tamen cõmuniter tenent illam conclusionem, quæ, vt dicit domi. Anto. & bene, posset practicari

g fauore animæ g vt sic liberetur facilius anima defuncti ex integra satisfactione. vnde de iuris rigore non videtur conclusio vera. vnde, & Ioan. Cald. dicit, quòd si diuisio fuisset facta inter hæredes, tunc alter non conueniretur insolidum, puta quia credi

ADDITIONES.

a §. Sed ista responsio mihi non placet, nam licet vsuræ possint repeti per condictionem indebiti, vt dicit glos. j. eodem Micha el. tamen ista condictio indebiti descendit ex delicto, vt proba tur hic, ibi, qui eis in crimine vsurarum defunctis, &c. & xiiij. quæstione 4 in ca. si quis vsuram. vbi dicitur quòd est rapina. Cũ ergo descendat ex crimine, non tenetur hæres de iure ciuili. nec obit. si diceres quòd condictio furtiua descendit ex delicto, & tamen datur contra hæredem, quia est rei perse cutoria. sed dic, quòd est speciale in ipsa propter frequentiam furtorum, vt dicit Bartol. in l. j. ff. de priua. del. Item contractus vsurarum ipso iure non tenet nec repetuntur per actionem ex eodem contractu, qui inter partes est celebratus, sed repetuntur per condictionem indebiti, quæ oritur extra id quod agitur, vt dicit textus in l. si is qui. in fin. ff. commo. Sed habeo regulam quod vbi dolus est commissus circa contractum qui non purgatur per actionem ex eo contractu, quòd contractus non tenet, sed agitur alia actione, vt restituat dolosus illud quod cum dolo est consecutus, non potest agi, contra hæredem de iure ciuili si defunctus ante litem contestatam est mortuus, vt in §. aliquando. Instit. de perpe. & temp. act. & in l. 3. §. pen. ff. si mensor. falsum modum dixerit. & in l. illud. §. fi. ff. de tribu. & l. fi. de eden. & hoc tenet Bar. in l. si hominem. ff. de priua. del. ergo de iure ciuili non tenetur hæres, si vsura de iure ciuili esset crimen, vnde concludendum q̃ iste tex. fundetur in reg. iuris Canonici, quæ in hoc discrepant à iure ciuili. Vnde hic est tex. pro cõmuni opinione. de qua dixi in d. c. ex literis. de rapto. Alex. de Ne.

b ¶ Non soluendo. de hoc vide Lau. de Rodul. in tra. de vsur. qu. 74. & per Pet. de Ancha. in repe. in regula, peccati. in 18. q. principa li. lib. 6. & vide tex. in l. solent. in fi. ff. de alimen. & cibaria. leg. de Bel lentzinis.

c ¶ Obligata. Adde Lap. al. 79. vbi vide de alia q. hic non tacta.

c ¶ Obligata. Vtrum omnia bona vsuratiorũ sint tacitè obligata pro restitutione vsurarum. Et de hoc etiam vide per Ab. in c. cũ tu. §. eo. & quod ibi notaui. De quo etiam vide per Pe. de Anch. in repe. regulæ, peccati. in 18. q. principali lib. 6. & multũ latè per Dominic. in c. quanquam. in prin. de vsur. in 6. de Bellentz.

d ¶ Istud communiter sequuntur Doct. & Butr. etiam sequitur. qd nota. pro limitatione gl. in d. c. cum tu. & ibi dixi in addit. quæ incipit. sed aduerte quia Host. quem sequitur Doct. j. eo. tua. Alex. de Ne.

e ¶ Non probatur. Vide Deci. in cons. 73. vers. nõ obstat si dicatur. Ias. in l. vt vim. ff. de iusti. & iu. Fel. in c. j. §. de const. tu.

f ¶ Sed verba Ioan. And. formalia sunt ista, s. quòd communis opi nio est tenẽda, nisi notoriè male dicat, vel probabiliter posset cõ ueniri, quod bonus iudex acutissimi ingenij æstimabit, pro hoc vide optimum tex. in l. j. in 2. col. ver. cumque hæc materia. C. de veteri iure enucl. vbi dicit tex. omnib. auctoribus iuris æqua auctoritate colentib. & nemini quædam prærogatiua seruanda: quia nisi omnes omnia, sed certi pro certa, vel meliores, vel deteriores inueniuntur. sed neque ex multitudine auctorum quod melius est, & equius iudicare, cum possit vnius forsitã. & deterioris, & multos, & maiores in aliqua parte superare, quæ sunt verba illius tex. ad literã, quæ perpetuò tenebis menti. Sed inquantũ dicit Abb. sic. quòd hodiè potest dici q̃ ista sit communis opinio, cum omnes scribentes eam teneãt. mihi hoc placet quòd illa est censenda communis opinio, quam tenent Docto. Moderni authentici. ita dicit Ioan. And. in c. 1. de constit. & Io. An. in cle. Romani. de elec. & ita Doct. in c. cum debitus. de appellat. quod no. Alex. de Ne.

g ¶ Fauore animæ. Intelligo istud dictum, quando vsurarius mandauit vsuras restitui in morte: quo casu hæres non satisfaciendo facit præiudicium defuncto, qui in vita fuit negligens in restituendo, vt §. de rapto. in capitulo. literis. per Abbatem in numero 2. & num. 4. si verò non mandauit restitui, tunc cum decesserit in peccato mortali. non est amplius sperandum de salute sua: vt supra co. capitulo, quia ex omnib. per Abb. ibi in ver. ex prædictis. Et eo ca su, quo tenetur hæres, licet defunctus non mandauerit, si est vt exoneret conscientiam defuncti: sed quia censetur obligatus ex contractu, vt supra nu. 1. no. quo casu non tenetur, nisi pro rata sua. vt l. j. & 2. C. de hære. act. Et ista distinctio est vera sicut Deus est in cœlis. tene menti. Aene. de Falco.

creditores receperunt portionem illius extra iudicium, vel con-
a uenerunt eum super parte sua tantum, a † Extra gl. quero quid si
11 bona defuncti non sufficiunt ad vsuras restituendas. nunquid hę
b res teneatur de suo. b Host. hic, quod sic. si non confecit inuenta
c rium. cl. scimus. C. de iure delibe. Sed ipsemet Host. in summa hãc suam opi. in pluribus locis positam modificat, & restringit ad so rum cõtentiosum. notabiliter concludens quòd in foro animæ
d non tenetur d hæres, licet inuentarium non cõfecerit vltra vires hæreditarias. hoc in summa, in tit. de testa. in §. pe. vers. quid si nõ
a sufficit, & sequitur Io. And. in c. 2. eo. ti. li. 6. in nouel. Fed. tamen,
1 vt ego dixi in c. in literis. §. de rap. tenuit quòd etiam in foro iudi ciali hęredes vsurarij non tenentur vltra vires hæreditarias, etiã si non confecerint inuentarium, quia tenetur ex delicto defuncti. & hoc casu ius canonicum non adstringit vltra vires heredi tarias, vt dixi in d. c. in literis. & dic vt ibi. Sed aduerte ga si nos tenemus hæredem conueniri præcisè ex delicto defuncti, nõ posset procedere opi. Fed. quam ponit Io. An. sequitur in c. 2. sed si te nemus hæredem conueniri ex condictione indebiti, & sic potiꝰ ex quasi contractu, vt no. gl. in c. Michael. j. eod. non video quòd opi. Fed. possit procedere. tamen illud teneo, & dico valdè notan dum quòd nullo casu i foro animæ tenetur hæres vltra vires hæ reditarias, ratio, quia lex inducens oppositum est fundata super præsumptione, quia præsumitur plus fuisse in hæreditate, sed in foro animæ de omnibus creditur confitenti, & ex quo cessat ra tio legis debet cessare ipsa lex. & pro hoc c. significasti. 2. de homi cidio. & quod no. Inn. in c. quia plerique, in fin. de immu. eccl.
12 † Item quia in foro animę non habet locum solutio pœnæ sa
c tis est satisfacere, vt dicit gl. sing. xij. q. 2. fraternitas. & sequit Fed. & Io. And. vbi supra, quòd lex condita ab habente potestatem non continens manifestam iniquitatem debet seruari, etiã in fo ro animę, debet intelligi quando non cessat ratio legis in foro
2 animæ, seu eadẽ est ratio in vtroque foro, alias secus, vt in ca. tua. de spon. & hoc bene notabis.

ADDITIONES.

a ¶ Ista sunt verba Butr. formalia quòd cũ cesset hypotheca in bo nis defuncti, non videtur ex inopia vnius superueniente alium debere grauari, nisi in fauorem animæ vsurarij, qui pœnitens de cessit, aliud videatur dicendum. sed do. Car. hic in fine pen. q. di cit quòd alter hæres nõ tenetur pro altero existente non soluẽ do, nisi eo respectu, de quo s. eo. cum tu. vt si possessiones emptæ ex vsuris ad ipsum peruenissent, nam tunc ad quemcunque tran scant, transeunt cum onere, scilicet vt possint vendi, & de pecu nia cum vsuris satisfieri. vt dicitur d. ca. cum tu. nam videtur hæc quasi quędam hypotheca, & secundum hoc procedit quod dicit glo. quòd quilibet hęres tenetur in solidum ad restitutionem. & ista opinio mihi placet. Vnde opinio Moderniorũ, scilicet quòd vno facto non soluendo, alter non teneatur, debet intelligi nisi bona empta ex vsuris, ad ipsum peruenissent, nam tũc licet dire ctè cõueniri non posset, posset tamen peti quod bona empta ex pecunia vsuraria vendantur. vt de ipsis satisfiat pro vsuris, vt d. c. cum tu. Sed tenendo opinionem gl. quam communiter tenẽt Doctor. ipsam ităllige facta prius excussione bonorum hæredis, quia dicitur non soluendo, & ipso hærede inuento non soluen do, vt dicit Goffre. & idem dicit Hostiẽ. in summa. co. tit. §. fi. vers. quid si possessio. & communiter sequuntur Docto. Item io. Cal. ipsam limitat, quia debet intelligi, nisi etiam facta sit diuisio, qđ præsumitur, quando à quolibet petiit partem suam, vt si extra iu dicium ab vna parte tantum recepit. Alex. de Ne.

b ¶ De suo. De isto articulo vide latissimè Aretium, & Moder. in rub. ff. de acqui. hære.

c ¶ Inuentarium. Vtrum hæres non conficiens inuẽtarium tenea tur vltra vires hæreditarias, & in foro contentioso, & in foro cõ scientiæ. Et vide quod de hoc latè scripsi post domi. Ant. in c. i. de solutio. & vide quod notaui. s. in proxima col. de Bellentz.

d ¶ Non tenetur. Adde Anch. cons. 430.

e In foro animæ. Vide Fel. in c. canonum statuta. ver. tertius casus. s. de consti.

SVMMARIVM.

1 *Vendens rem pro maiori pretio, eo quia solutionem differt, vsurarius est.*
Vsurarius est qui mutuat ea mente, vt inde aliquod lucrum habeat. 3.
Vsurarius est ille, cui debitor liberè aliquid vltra sortẽ dedit si ipse habeat mentem deprauatam, vel non fuisset alias mutuaturus, nisi speraſſet aliqd consequi, & tenetur restituere. 5. in vtroque foro. 6.
2 *Vsurarius debet restituere vsuras licet creditores remiserint, quando ipse habeat mentem corruptam omnino nollet ipsas restituere.*
3 *Vsura committitur etiam si quid modicum vltra sortem recipiatur.*
Vsurarius est ille, qui prorogat terminum debitori aliquo accepto.
Obligatio antidoralis si committitur in pactum non inducitur vsura, verbi gratia, mutuo tibi decem, cum pacto quòd alia vice tu mutues mihi decẽ.

CAP X.

a CONSVLVIT. a † Mutuans ea mente, vt vltra sortem aliquid recipiat, tenetur in foro animæ ad restituendũ si ex hoc
1 aliquid consecutus est. Idem in non dante parabolam iuramẽti. nisi aliquid inde recipiat, & idem in vendente rem, plus quàm valeat, quia differt solutionem. h. d. in prima ponitur cõsultatio tria continens, in secunda simul ad omnia respondet, ibi verum. Casus literalis. Tres quæstiones hic formantur. Prima est talis. Aliquis mutuat pecuniam sine aliquo pacto, vel conuentione, eo tamen animo, vt aliquid vltra sortem accipiat, quæritur an talis saltẽ iudicio animæ vsurarius sit censendus. Secunda qõ est aliquis mutuauit pecuniam ad certum terminum, termino adueniente creditor non vult dare parabolam, donec aliquod emolumentũ percipiat, non tamen aliquid petit, vel exigit à debitore. quæritur vtrum iste eodem crimine cum primo inuoluatur. Tertia quæstio est. Aliquis negotiator vendit merces suas lõge maiori pretio vt alio tempore pretium persoluatur quàm si incõtinenti pretium persolueretur. quæritur de isto, an pœna simili debeat condẽnari. Ad hoc respondet papa q̃ ex euangelio Lucæ colligitur quid in his casib. sit tenendum in quo dicitur, Mutuum dantes nihil in de sperantes. homines isti pro intentione lucri, quam habent, cũ omnis superabundantia prohibeatur in lege, iudicandi sunt malè agere, & ideò in animarum iudicio efficaciter sunt inducẽdi, vt aliter accepta restituant. Bern. † No. 1. fing. ex rex. q̃ libera do-
2 natio creditoris occasione mutui non prodest ipsi creditori habenti intentionem deprauatam, vt quia alias non fuisset mutua-
b turus nisi speraſſet inde aliquid consequi. b Et singu facit iste tex.

q̃ re

ADDITIONES.

a ¶ Consuluit. Pro intellectu huius decretalis, vide omnino quod scribit beat. Tho. in 2. 2. q. 77. art. 2. vbi inter alia dicit q̃ non licet mutuanti adducere in pactum tacitum, vel expressum, quia aliud dicit, nec etiam licet expectare recompensationem muneris, siue sit munus à manu, siue munus à lingua, & subdit singulare verbũ quòd mutuans potest bene deducere in pactum. vt accipiens mu tuum faciat recompensationem damni, pro quo subtrahitur sibi aliquid forte propter pecuniam nõ solutam quam soluisset, si nõ mutuasset pecuniam. Poterat. n. esse secundum eum q̃ accipiens mutuum maius damnum euitat, quàm dans recompensationem damni quod de pecunia non lucratur, non potest in pactum deducere, quia non debet vendere id quod nondum habet. & multum potest impediri in habendo. Item pro intellectu huius c. vide omnino do. Laurent. de Rodulp. in tract. de vsur. in 1. opposi. in 3. q. principali. cum trib. seq. & 10. & 11. qu. Item vide eundem in eodem tractatu in ver. 3. versi. oppono, 13. & de Anch. in repeti. re gulæ peccati. in 1. q principa. lib. 6. Item vide omnino quod not. do. Abb. in c. nauigãti. in versicu. hic quæro, & quod ibi notani in frã. eo. Et quando aliquid datur vltra sortem, quod non erat promissum, an præsumatur datum, vel loco vsurarum. Dic prout ele ganter distinguit Paul. de Cast. in l. rogasti. §. tibi. in fi. ff. si cert. pet. Item adde hic tex. & quod ibi notant in cl. plerique. 14. quæst. 3. & quod no. Barto. in l. furti. §. pactus. ff. de his, qui no. an. infa. de Bellentz.

b ¶ Sed quidam voluerunt intelligere istum tex. quando intentio creditoris mutuantis est nota ipsi debitori, quia tũc quicquid do nat debitor gratis, & liberè donat, & per consequens, nihil est in debito vsurpatum, & ideò ipse recipiens quamuis fuerit intentio ne deprauatus non tamen videtur teneri ad restitutionem. & istã opinionem tenuit Paul. in cle. 1. eo. ti. & frater Gerardus de Senis vt refert Io. And. in reg. peccatum, 1. artic. Sed Io. And. ibidem tenet contrarium, scilicet quòd iste tex. indistinctè procedat etiam si intentio deprauata non sit nota debitori. Nam spes creditoris, quæ de significatione verbi non requirit vlterius notitiã, ex quo igitur contra bonum ciuitatis mutuaturus non fuisset, quod per debitorem donatur, alias donaturus donari videtur, ergo quod donatur accedit huic spei vitiosæ, & sic accedit vitio, & restitutio ni, mouetur etiam Ioan. Andr. per decreta. istam in omni cessante conuentione, & sic videtur excludere omnem conuentionem. s. explicitam, & implicitam. Vnde text. intelligitur quòd

¶ tene

Universidad de Deusto

q̄ remissio vsurarum etiam liberaliter facta ab eo, qui soluit, non prodest ipsi vsurario habenti mentem corruptam, & propositū non restituendi, remissione non facta, quod est contra gl. in regu la peccatum. libr. 6. & contra sed. vt saltem tempore pœnitentiæ habeat hoc propositum, de qua dic, vt dixi in c. cum tu. §. co. † Secundò no. q̄ omnis spes consequendi aliquod lucrum ex mutuo est damnata, intellige tamen, prout no. gl. in ver. sperantes. † Item no. q̄ omnis superabundantia est prohibita, ergo quantumcunque sit q̄ datur occasione mutui semper inducitur vsura, & tenet̄ ad restitutionem, pro hoc 14. q. 3. in c. 1. 2. q. 3. etiam si sint munuscula, 2 vt sibi dicitur. † Vltimò nota quòd in foro animæ omnes isti de quib. in tex. sunt inducendi efficaciter ad restitutionē, & no. ver. efficaciter, quia cum effectu debet esse illa inductio, debēt ergo effectualiter, & realiter restituere si volunt consulere animabus eorum. Et per hunc tex. in fin. qui refertur ad omnia præcedentia dico hic esse casum apertum pro opi. Inn. & Host. quam sequunt̄ cōiter doct. q̄ adeptus lucrum ex mutuo intētione tamen deprauata, tenetur restituere in foro animæ, nec sufficit agere solā pœnitentiam, licet aliud in simonia mentali. vt in c. fin. de simo. & ratione diuersitatis ibi dixi. † An autem in foro contentioso talis teneatur, ista litera videtur velle, q̄ non. Pro hoc vide gl. vlti. quæ dicit q̄ tanquam vsurarij isti tales non sunt puniendi, & hoc ideò quia ex forma non apparet contractus vsurarius, nec interuenit aliqua pactio, vel exactio. & hoc dubitatū, vt iste creditor negat habuisse intentionem corruptam, sed si confitetur, tunc dicit Host. quòd si petitio emanauit vt cogeretur, tanquā verus vsurarius esset absoluendus b propter ineptam petitionem, nisi aliud diceremus fauore animę. Et hoc plus placet nam ideo iste tex. dicit de iudicio animæ, sed vbi habetur confessio factum est notorium, & tex. damnauit non solum pactum sed speciēt in litera, c sed si iste negaret, tunc clara est q̄ sequi debeat absolutio, si tamē fuisset peritum, vt condemnaretur quasi vsurarius, tunc in dubio est condemnatus, ex quo apparet de intentione, & idem dicendū in aliis duob. articulis de quib. in tex. † Quæro quid intendat litera, dum dicit q̄ creditor nolebat dare parabolam iuramento, &c. Sol. quandoque contingit q̄ debitor iurat restituere mutuum intra mensem, & adueniente termino, & valens commodè soluere rogat creditorem, vt differat terminum, ille malitiosè non vult, p rogare. vt prius inde aliquod lucrum percipiat, & lucro percepto prorogat terminum, iste talis tenetur, videtur. n. percipere lucrū pro termino prorogato. d in gl. in versi sperantes in fin. no. singul. gl. nam tenendo contrarium multi illaquearentur. e † An autem debitum naturale possit licitè deduci in obligationem f ciuilem: vt puta mutuo tibi c, volo deducere in pactum, vt teneatis a, g lia vicemihi mutuare alia decem. Docto. tenent q̄ non g quia sequor lucrum, nam ex illa obligatione naturali non poterā te cōpellere. secus vbi intercedit obligatio ciuilis, & de hoc 14. q. 3. c. 1. in fi.

ADDITIONES.

¶ tenetur creditor ad restitutionem ex mente corrupta etiam cessante omni conuentione. s. tam explicita, quàm implicita. Sed implicita dicitur quando debitor habet notam prauam intentionē creditoris, sed tex. iste vult q̄ etiam si cessat omnis conuentio. s. tā implicita quàm explicita sola prava intētio obliget ad restitutionem: ergo iste tex. est intelligendus etiam si prava intentio nō sit debitori no. ista est conclusio lo. in d. reg. peccatum. in mercuri. in 1. arti. Alexan. de Ne.

a ¶ Sed vide de hoc B. Tho. 22. q. 8. art. 2. vbi dicit q̄ si quis pro pecunia mutuata, vel pro quacunque alia re, quæ vsu consumitur accipit, vel quodcunque aliud cuius pretium pecunia mensurari potest vsuram cōmittit, si tamen aliquid non quasi exigens, nec quasi ex obligatione tacita, vel expressa, sed sic vt gratuitum donum non peccat, quia etiam si aliquam pecuniam mutuasset licitè poterat aliquod donum gratis recipere 10. Cal. j. e. nauiganti. hoc limitat. nisi principaliter mutuasset hac spe, vt i hoc c, secus dicit in his quæ pecunia mensurari non possunt, vt puta benevolentiam, & amorem eius, cui mutuauit, vel aliud huiusmodi nā licet talia exigere ex mutuo in recompensationem, etiā ex pacto. idē tenet d. Car. in prin. huius c. in 6. q. & communiter Docto. de quo etiam vide in summa Pisanellæ, in verbo, vsus. el 1. versic. 3. & hæc nota. Alexand. de Ne.

b ¶ Absoluendus. Vide omnino per Bal. de hoc in rub. C. de vsur. in ver. non quæritur vtrum. de Bellentz.

c ¶ Hoc mihi placet, quia talis dicitur vsurarius, vt probatur infrà, eodem, capitu. fin. item posito quòd non esset vsurarius, sed quasi vsurarius adhuc procederet libellus, quia verba libelli sunt improrianda, vt deseruiant intentioni libellantis, vt in le. si olei. C. loca. & in l. sed si possessioni. §. sed si rerum. ff. de iureiuran. & in l. si vno. ff. loc. & nota in l. si quis intentione ambigua. ff. de iudi. Alex. de Ne.

d ¶ Sed iste tex. videtur procedere, vbi creditor vendit solum tempus, nam tunc est illicitum, & hoc modo loquitur tex. secus si debitor incurreret aliquam pœnā, verbi gratia vendidi tibi aliquā possessionem, pro qua ratione fructuum promisisti mihi soluere decem singulis annis, donec solueres pretium, hoc tamen addito, quòd debeas pretium rei emptę soluisse vsque ad decem annos, aliàs remaneas perpetuus emphyteuta. Adueniente autem fine termini iste emptor petit dilationē, ne incurrat pœnam appositam in contractu emptionis. Nam hoc casu puto, quòd venditor per prorogationem poterit aliqd recipere, quia non venditur tempus, sed remittit pœnam, quam emptor deberet incurrere. & hoc no. quia hoc casu extra terminos huius c. & hoc cogita, quod tantum credo verum. Alex. de Ne.

e ¶ Sed quid si creditor gratis cui debet mutuassет, sed tamen ducitur ad mutuandum, quia habet spem recipere ex sorte, non tñ ex dilectione, sed ex mutuo. de hoc vide in summa Pisa. ver. qd si creditor. vbi refert Guli. tenere quòd talis ad restitutionem teneatur, per istud c. & hoc tenet. licet do. Car. dicat contra, si debitor liberaliter istud donauit, etiam si creditor propter lucrū principaliter mutuauerit. Sed communiter Doct. tenent contrarium per istud c. Alex. de Ne.

f ¶ Obligationē. Si in mutuo naturalis obligatio ad antidora deduceretur in pactum, committeretur vsura. Et de hoc idem dicit gl. in verbo, onera. in cle. j. de vsur. quam sequitur ibi Steph. & Io. de Imo. Et idem dicit Host. in Summa de vsu. §. quæ pœna. vers. quid si vbi. & idem do. An. in c. ad audientiā el. 2. ver. & hæc. de reseri. Et ad hoc facit quod optimè in simili videlicet an sit simonia deducere in pactū quod debetur de iure communi, plenè scribit do. Ant. post gl. in repe. c. cum M. Ferrariensis. vers. no. hanc gl. vbi allegat quinque vel sex gl. iuris super illo passu. de consti. Item q̄ sit vsura deducere in pactum naturalem obligationem ad antidora, videlicet, quòd in futurum fiat sibi renūtiatio, tenet expressè beatus Tho. in 2.2. quæstio lxxvij. arg. 2. vltra mediū. Et de hac quæstione posita per d. Abb. vide in terminis per do, Lauren. de Rodul. ver. oppono 2 in tract. de vsur. de Bellentz.

g ¶ Tenent quod non. Nota vnum effectum obligationis antidora lis. quia si antidora deducantur in pactum, non cōmittitur vsura. De cuius veritate vide latè hic per Lau. de Rodulpho. de Flo. in sua no. repe. ad hoc vide quod no. gl. in vers onera in c. salubri ter. de vsuris. quod est no. ad materiā l. ex hoc iure. ff. de iu. & iu.

SVMMARIVM.

1 *Vsurarij manifesti à quibus repetuntur vsuræ non possunt appellare quando appellatio est friuola, vel contra ius.*
2 *Appellare non possunt manifesti criminosi, quando scilicet appellatio est friuola.*

CAP. XI.

1 QVAM PERNICIOSVM. † *Manifestus vsurarius appellans ad subterfugiendum restitutionem, audiendus nō est.* h. d. Communis diuisio. secunda ibi, mandamus. Casus literalis. *Aliqui sunt manifesti vsurarij quorum quidam publicè renuntiauerunt vsuris cum isti vsurarij manifesti conuenicbantur super vsuris, appellabant, quæritur an appellationibus ipsorum sit deferendum. Mandat papa prælatis quatenus manifestos vsurarios, & præcipuè illos, quos cōstiterit publicè renuntiasse vsuris, cum quis eos conuenerit non permittant appellationis beneficio se tueri. Bernard.*

2 ¶ † No. primò ex tex. casum quo denegatur appellatio. & dicunt quidam hoc esse speciale in odium vsurę. nam & raptori non est interdicendum appellationis remedium. arg. c. in literis. de restitut. spoliato. sed communiter tenetur, vt in hoc nulla sit differētia. nam tex. non ponit aliquam specialitatem in vsurario, loquitur enim in manifesto, sed quilibet criminosus manifestus non auditur appellans. vt in cap. cum sit *Romana*. de appella. & idem in raptore manifesto, vt ibi, & intelligetextum. quando appellatio est manifestè friuola, vt quia dicit se non vsurarium. vbi manifestè constat de contrario, vel appellat. nec cogatur ad restitutionē quod est contra iuris præceptum, secus dic quādo appellatio possit esse iusta, vt q̄ q̄uenit̄ sub vno, & ꝯdemnatur ab alio. nā hoc casu nō sequitur, erat vsurarius manifestus, ergo extorsit vsuras ab isto. Item vbi voluit reprobare testes, & non fuit admissus. & idem est vbicunque grauetur, nam grauato quantumcūque criminoso non denegatur appellatio, sicut nec alia defensio. vt in c. inter. de excessib. prælato. & in c. vt debitus. de appella. quod etiā sensit gl. hic.

SVMMARIVM.

1 *Iudæi coguntur restituere vsuras coactione causatiua.*
2 *Vsuræ possunt repeti coram iudice seculari, vel ecclesiastico ad libitum.*
3 *Vsura tunc cognoscitur in foro ecclesiastico, quando dubitatur, an sit vsura, vel non.*
4 *Iudæi, & christiani an licitè conuersantur in mercimoniis, dummodo non sit nimia familiaritas inter eos.*
5 *Iudæi excommunicantur indirectè in quantum priuantur communione christianorum.*
6 *Vsuram exercere cum hostibus est prohibitum.*
7 *Iudæi possunt compelli in vtroque foro restituere vsuras.*
Iudæi committentes contra eorum legem in moralibus subiacent iudici ecclesiastico.

CAP. XII.

1 POST MISERABILEM. † Per subtractionem cōmunionis christianorum per principes seculares cogendi sunt iudęi ad vsuras restituendas. h. d. ponit duplicem prouisionem contra iudæos vsurarios. secunda ibi donec. Casus literalis. Quærebatur qualiter iudæi compellendi sint ad vsuras restituendas, vel remittendas. præcipit papa Iudæos cōpelli ad remittendas vsuras christianis per principes, & potestates seculares. & donec eis remiserint, vel restituerint ab vniuersis fidelib. & mercimoniis, & aliis, iubet papa per excommunicationem omnem communionem
2 eis denegari B. † No. j. tex. sing. & apertum in ar. quòd coram iudi
b ce seculari possunt repeti vsuræ b seu agi ad remissionem vsurarū promissarum, nam sicut Iudæi possunt compelli per potestatem seu principem secularem, ita & christiani. Est ergo istud crimen mixūt, seu mixti fori, vt possit fieri restō, seu repetitio tā in foro seculari, quàm ecclesiastico. & hoc vbi non dubitatur contractum vsurarium esse, si autem dubitaretur cognitionem pertinere ad forum ecclesiasticum, vt plenè no. in c. cum sit generale. de fo. cōpe. & c. si iudex laicus. de sen. exc. lib. 6. & in l. Titia. ff. sol. ma. & te
c nenti in hoc istum tex. quia multi tenuerunt quòd iudex secularis nullo modo potest se intromittere de vsuris, vt plenè dixi in d. c. cum sit generale. & vide gl. in cle. dispendiosam. de iud.
3 † Secundò no. ar. à contrario quòd christiani non peccant com-
d municātes iudęis in mercimoniis. dnam in pœnam interdicitur eis communio vt hic. ergo regulariter non est interdicta, sed nimia familiaritas, & conuersatio bene interdicitur. 28. q. j. c. sępe.
4 & c. nullus. & §. de iudæis in ca. ad hæc. cum si. † Item no. quòd in crimine vsurarum ecclesia potest indirectè excōmunicare iudæos
5 interdicendo eis communionem christianorum. † Vltimò po
e test intelligi quòd iudei peccant exercendo vsuras, etiam contra christianos. ipsi tamen putant oppositum per id quod habetur Deute. 18. c. fratri tuo non fœneraberis, &c. quia dicunt quòd cōtrahentes alterius fidei liceat eis fœnerari. Ad idem tex. opti. ca. ab illo. 14. q. 4. vbi dicitur, quòd contra hostem possumus licitè exercere vsuram, cum licitè possumus aduersus eos gladio militare, & bona eorum occupare. fortius licet exercere vsuram contra eos, & est casus, in quo vsura non est peccatum, & est adden dus iste casus ad alios, quos dixi in c. cōquestus. §. e. Sed certè iu dei ex hoc non excusantur à peccato exercendo vsuras contra Christianos. Primò per id, quod habetur Deutero. 28. ca. alienige
f na fœnerabitur tibi, tu autem nulli, fltem in Pśal. generaliter dici
g tur, quòd ille habitabit in regno Dei. gqui pecuniam suam non dederit ad vsuram, & sic lex antiqua idistinctè prohibet vsuram. Non ob. prima authoritas, qa illam non facit, nisi per contrariū sensum, & arg. à contrario non valet, vbi contrarium est alibi expressum, vt in c. à nobis. 2. de sen. exc. Nec ob. secundum quod di
h citur de hoste, quia Christiani non sunt hostes *Iudæis* h, imò eos tolerant ex humanitate. vt in c. si iudæos. de iudæ. Item iudæi potestatem indicendi bellum non habent. ergo cōcluditur iudæos peccare exercendo vsuras contra christianos i & quod possunt
k ab hoc crimine compesci. k † Ingl. j. in fi. & licet iudæi in tpalibus
6 subsint principi seculari, non tamen intelligas, quod ecclesia nō possit eos compellere ad vsuras restituendas. nam cum hoc crimen sit ecclesiasticum & vt iudæi peccant contra legem eorum & contra naturam exercendo vsuras licitè possunt compelli per iudicem ecclesiasticum. vt no. Inn. in c. quod super his. de voto. pro hoc facit iste tex. in fin. vbi ecclesia interdicit eis cōmunionem christianorum. Nec ob. si dicatur quare papa mādat eos cōpelli per iudicem secularem. si ipse potest. Rndeo quòd facilius possunt compelli per secularem habentem homines armatos, nam ecclesia non habet arma. & de iurisdictione spirituali parum curant iudæi, idęò, vt facilius cogant habetur recursus ad principem secularem simile. in ca postulasti, & quod ibi dixi s̄ de
l iudæis, & quod dicam in gl. s̄. l in gl. fi. ibi, pœna corporali m puniantur, sed hoc facit contra id quod dixi in præceden. gl. nam si possunt corporaliter puniri per ecclesiā, quare papa mandat eis s compelli per secularem potestatem, sed potest̄ responderi quòd ecclesia hoc facit vbi habet iurisdictionem temporalem, licet vbi habet spiritualem possit idem facere in spectantib. ad forum suū inuocato auxilio brachij secularis sicut facit contra clericos, nō tamen ita de facili potest, sicut iudex secularis. Item hic non negatur quin ecclesiasticus possit, nam hoc crimen est mixti fori. vt
7 s̄ dixi. † Et in fin gl. no. bene gl. quod iudæus ratione delicti sortit forum ecclesiasticum, & intellige de delictis contra legem eorum in moralib. vt sicut christiani sortiuntur forum ecclesiasticum, si delinquunt contra legem diuinam, vt contra iuramentum, vel quid simile, ita & iudæi, nam non debent ipsi gaudere maiori prerogatiua, nam (vt dicitur i euāgelio) vnū debet esse ouile, & vnus pastor. Item quando iudæi, & alij infideles peccant contra naturam. nam sicut Deus tales puniuit Genes. 7. ita & eius vicarius po
n test eos punire n, vt no. Inn. in c. quod super his. de voto. inquantum gl. dicit q̄ ratione delicti, sortiuntur forum. idem dic secundum Host. ratione rei, vel cōtractus, vel domicilij. cum æquparē
o tur. vt s̄. de fo. comp. c. fi. quod tene menti. o

ADDITIONES.

a ¶ Post miserabilem. An principes seculares possint priuilegiare iudæos in terris suis super receptione vsurarum, vide 10. de 1mo. in cle. un. in 6. col. de vsur. Et an papa hoc possit, vide 10. de 1mo. in eacle. in ver. 3. quæritur. de Bellentz.

b ¶ Repeti vsuræ. Vide Car. Ro. in cle. 1. q. 18 de vsur. Pau. de Cast. & Ale. l. si non sortem. in prin. ff de condi. ind. & Ale. rem sliuē. in cō sil. 9. in 4. vol. & in cons. 91. in 2. vol. & 1af. in l. quoties. C. de iud. Lā fran. de Oria. in cle. dispendiosam. in ver. punctus quęstionis. de iu diciis. Seb. Sap.

c ¶ Modo pōt. Adde q̄ cum vsura petitur tanquam interesse, q̄ illa potest peri coram iudice seculari, vt voluit Lapus alle. lv.

d ¶ In mercimoniis. Sed vtrum iudæi possint exercere vsuras, & facere societatē inter se de faciendis vsuris, vide 10. de 1mo. in 6. cōsil. Et vtrum si accidat casus aduersus, excusetur socius. vide ibi. Andr. Barba.

e ¶ Iudæi peccant. An iudæi possint licitè exercere vsuras contra Christianos, vide omnino quod scripsi in tex. & in d. c. ab illo. 14. q. 4. & per Dominic. in c. quoniā. in 3. notabili. per illū tex. 46. dis. Et vide Bald in proœmio Gregoriano. vbi dicit q̄ iudæi possunt cogi ad restitutionem vsurarum per condictionem indebiti. de Bellentz.

f ¶ Sic iacent verba, fœneraberis multis gentib. & ipse à nullo fen⁹ accipies, & aduena fœnerabit tibi. tu autem non fœneraberis illi, & ita referunt Doct. s̄. e. conquestus. Ale. de Ne.

g ¶ In regno Dei. De istis vide latè etiam copiosa per 10. Bapt. de S. Seuerino in repe. l. cunctos populos. C. de sum. tri. & fide catho. & ibi nunquid liceat retinere iudæos mutuantes sub vsuris. de quo etiam 1af. ibi. Seb. Sap.

h ¶ Hostes iudæis. Et ad hoc est tex. in c. dispar. 32. q. 8. Et dicit gl. in verbo, Cœmiterium. in c. sicut de iudęis, q̄ licet iudæi sint hostes fidei nostræ, & crucis Christi, vt in c. nonnullis, de iudæis. non tñ sunt hostes nostri. Tex. in authē. in d. c. ab illo. potest intelligi de Saracenis, quib. licitè mouere possumus bellum, vt plenè notatur p Ant. post Host. in c. super his. de voto. & per Pe. de Anch. in regula, peccatum. & per imo. in c. sicut. el 2. de iureiu. & per Ant. in ca. olim. el 1. de resti. spo. Sed de isto articulo in terminis, an liceat mutuare iudæis, vide per Pe. de Anch. in repe. regulæ, peccati venia. 1. 15. q. principali. & per Anch. in d. c. ab illo, vbi vī concludere, q̄ nō liceat mutuare, neque iudæis, neque Saracenis, & aliter conatur respondere ad illum tex. de Bellentz.

i ¶ Christianos. Adde q̄dem tenet 10. de 1mo. cons. 6. Ale. cons. 90. 3. libr.

k ¶ Dic tamen vt latius habetur per Arch. & 10ā. Fan. in c. ab illo. 14. q. 4. Alexan. de Ne.

l ¶ Tu dic vt dixi in d. c. postulasti. Ale. de Ne.

m ¶ Corporali. Vtrū iudæi subiiciuntur pstitutionib. ciuilib. Et adde do. Ant. & quod ibi notaui in c. 1. de consti. in 4. col.

n ¶ Punire. Adde Petr. de Anchar. consilio 14. Oldrad. consil. vltimo.

o ¶ Sed quid si iudæus fuit conuentus à iudæa super matrimoniali causa coram episcopo. Quæ quæstio fuit in facto, & dicit do. Car. se respondisse quòd episcopus cognoscere poterat, quo ad ea, in quib. sua lex non deuiat à fide nostra, quia tunc non tenetur ad obseruantiam canonum. de diuor. gaudemus. quod no. Alexand. de Ne.

Universidad de Deusto Biblioteca

SVMMARIVM.

1 Iuramentum de non repetendis vsuris non efficit, quin vsurarius possit compelli ipsas restituere.
2 Iuramentum de non repetendis vsuris non inducit liberam remissionem vsurarum.
3 Vsurarius potest compelli non solum vsuras exactas restituere, sed & exigēdas exigere.
4 Iudex potest sua officium nobile impartiri ad vtilitatem priuatam, vbi verti tur periculum animarum.
5 Iurans non repetere vsuras pōt absolui à iuramento, & ipsas postea repetere.
6 Denunciatio euangelica non potest per iuramentum remitti.

CAP. XIII.

a 1 TVAS. a †Vsurarius qui fecit debitorem iurare de soluendis, vel de non repetendis vsuris ecclesiastica censura compellit ab exactione desistere; & exactas restituere, hoc dicit, vel aliter, & sic, Non obstante iuro de non repetendis vsuris per debitorē præstito potest iudex ex officio suo vsurarium ad restituendas vsuras compellere. hoc dicit. Communis diuisio. secunda ibi. nos. Casus literalis. Quidam vsurarij faciunt iurare illos quib. mutuant pecuniam quòd vsuras nō repetent ab eis, & super solitis nullam mouebunt cōnem. Quæsitum fuit à papa quid super hoc fit agendū. Respondet Papa episcopo diœcesano, vt vsurarios ipsos monitione præmissa per censuram ecclesiasticam appellatione nō obb stante compellat ante solutionem vsurarumb desistere ab earum exactione, vel restituere ipsas postquam fuerint persolutæ, ne de
2 dolo suo, & fraude videantur commodum reportare. Ber. †Not. primò ex tex. quòd iuramentum præstitum de vsuris non repetē dis non inducit liberam remissionem vsurarum, imò vsuræ videtur magis extortæ, cum iuramentum non præsumatur interueni
3 re ex libero consensu iurantis. vt in c. super hoc. de renunt. †No. secundò iudicem posse ex suo officio supplere, nedū post vsuras solutas vt earum fiat restitutio, sed etiam ante solutionem vt earum nullatenus exactio, potest. nam iudex præuenire ante consummationem peccati, cum iudex videt aliquem in præcipitio peccati, de quo vide bo. gl. in c. ex literis, s. de spon.
4 † Item not. casum, in quo iudex supplet ad commodum priuatarum personarum, cum mādat vsuras restitui, sed hoc fecit potius propter vtilitatem publicam, & vt animarum obuiet periculis, & peccatis, alias non faceret. vt no. in c. ad nostram s. de iureiu. & in l. 4. §. hoc autem iudicium. ff. de damno infect. in g. i. ibi: relaxato prius iuramento. ista suppletio ad literam est potius quædam extorsio. nam si hoc esset necessarium, papa dixisset, in tex. arg. c. ad audientiam. de decī. & ideò dic melius, quòd aut iudex procedit ex officio non implorato per istum iurantem, & tunc non est opus hanc absolutionem facere quia in nullo venit iste cōtra iuramentum, quia iurauit non repetere, non autem iurauit vsuras nō recipere si redderetur, in hoc propriè loquitur iste tex. Aut iste met, qui iurauit intendit repetere, & tunc procedit quod dicit gl. vt prius petatur relaxatio iuramenti. vt in c. 1. de iureiurā. & not.
5 glo. quòd †iurans non repetere potest petere absolutionem, licet absolutio ordinetur ad finem repetendi, & hoc ideò, quia primū factum est damnatum, & ideò restringendum ad terminos tantum.
6 †Et in fi. g'o sed quæro quid si iurauit non denuntiare, dic quòd non valet iuramentum, quia non potuit se obligare contra bonū charitatis, & dispositionem euangelicā, si peccauerit, &c. fundat enim se denuntians super peccato creditoris, & salute animæ illius, & non super proprio commodo, de quo vide quod no. in c. ad nostram. 2. & c. quemadmodum. de iureiur. teneas bene mēti, & de materia petendi hanc solutionem dixi plenè, in c. 1. & c. de
c bit ores. de iureiu. c

ADDITIONES.

a ¶ Tuas. V. de per Lauren. de Rodul. in tracta. de vsur. in 8. principali. in fi. versic. vltr quær tur quando hæc exceptio. not. mirabile dictum, vid licet quòd exceptio, Tu es vsurarius, debet probari intra octo dies. Et idem tenet Lapus allegatione. lv. in fi. Sed Ludo. Ro. in suis singula. in litera E. notabili. quod incipit, exceptio. dicit quòd cum esset auditor Rotæ in curia, quòd fuit determinatum in facto quòd talis exceptio debet probari intra 13. dies. hac ratione, quia vsura dicitur esse rapina. c. si quis vsuram. 14. quæ. 4. Sed illa exceptio spoliatiōis, seu rapinæ debet probari intra quindecim dies, capit. frequens. de restitu. spolia. libr. 6. Ergo ista exceptio. Tu es vsurarius. Sed tu de hac quæstione vltra superius allegata. vide per Lapum allegatione. 122. de Bell.

b ¶ Ante solutionem. Adde quòd ante receptionem vsurarum nō potest dici vsurarius, vt dicit Lud. Ro. cons. 237.

c ¶ Ex hoc dicit Hostien. quòd quicquid possint vsurarij excogitare in fraudem vsurarum, vtne possunt ab eis repeti, vel eis prodest, ex quo constat de fraude, & constare potest ex coniecturis probabilibus, allegat no. in c. ad nostram. de emp. & vēd. & in ca. illa nos. de pigno. & remittit ad summam, eodem ti. §. qualiter cōtractus. hodie additum est de libris eorum edendis, vt in clemē. vna. eodem tit. & dicit Hostien. in dicto cap. ad nostram, quòd de facili contra vsurarios præsumendum est, quia sunt pessimum genus hominum, qui etiam consueuerunt suos contractus palliare, & quòd sic præsumatur expedit animabus ipsorum. quod no. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Vsurarius non potest repetere vsuras, quas alius sibi extorsit, nisi ipse restituat quas aliis extorsit.*
2 *Auxilium legis non debet inuocare qui in legem committit, vide plenè, infra. nu. 5.*
3 *Vsurarius non repellitur à limine iudicij exercendo actiones quæ sibi competunt.*
4 *Vsurarius potest ab alio vsurario excipere, nedum de vsuris extortis de se, sed à quibuscunque alijs.*
6 *Frustra, ista dicitur quid importet.*
7 *Exceptio criminis an habeat obstare prosequentiius proprium.*
8 *Contra vsurarium non possunt excipere conuenti ab eo, quòd nō restituerit vsuras.*
9 *Exceptio quam vnus vsurarius opponit contra alium est dilatoria, & ante litem contestatam opponenda, & intra octo dies probanda.*

CAP. XIIII.

1 QVIA FRVSTRA. †Non auditur vsurarius repetens vsuras, nisi prius restituat extortas per se, hoc dicit. Casus literalis. Quia frustra legis auxilium implorat, qui committit in legē, statuit papa vt si aliquis vsurarius literas impetrauerit super restituendis sibi vsuris, vel fructibus computandis in sortem, authoritate illarum literarum nullatenus audiatur, nisi prius restitue
2 rit vsuras, quas ab aliis noscitur extorsisse. Ber. † No. j. principiū
a tex. quod solet quotidie allegari, quòd non est dignus auxilioale gis, qui committit in legem. facit quod no. in c. 2. de consti. & c.
3 cum omnes. e. ti. patere legem, quā tu ipse tuleris, † Secūdò not. quòd nec repetens vsuras, nec petens computari fructus in sorte
b audiri debet nisi prius restituat dicta vsuras quas ab aliis extorsit. & ex hoc pt colligi. arg. quòd ab aliis ciuilib. actionibus. vsurarius non repellitur, antequam restituat vsuras, arguendo per locum à speciali, nam speciale est cum repetit vsuras, vt non audiatur, nisi restituat per se extortas, ergo in aliis actionib. audiri
4 dēt hac exceptione non obstante † Vltimò no. ibi, aliis, & c. quòd vsurarius ab alio vsurario potest excipere nedum de vsuris extortis à se. sed à quibuscunque aliis, & sic auditur allegans de iure tertij. & hoc fit in odium vsurarij, vt prius sit purgatum crimē quàm alium de ipso arguat. Sed dubium est quid fiet cum vsurario excipiente contra vsurarū, nō pceditur in cā, remanebit ne peccatū primi vsurarij impunitum. nā ex hoc iste vsurarius prius quentus reportabit cōmodum, & sic vterque retinebit vsuras, qd vt absurdum. Sol. doc. intelligunt mirabiliter hūc tex. q iudex ex officio suo repulso actore cōpellet quentū ad restituendas vsuras non isti actori, sed illis q debent recipere vsuras ab illo actore, & iste actor teneb. expostea hoc habere ratum, cum negotium suū vtiliter gestum sit, l. si pupilli. ff. de nego. gest. facit quod no. i c. intel
c leximus. de adul. & facta integra restōne audietur actor. in istis em̄ multū exuberat officium iudicis. ar. s. c. pxi. c † In gl. j. in fi. de
5 hac materia vide quòd no. Inn. in c. intelleximus. de adul. & Cy. in l. 2. C. quę sit lō sine. vltra medium. Host. hic sequitur gl. dūmō iste non peccauerit erga fidem, ad hoc. ff. de reg. iu. defleat peccator. & 2. q. 7. c. nō potest. Vinc. in c. fi. de immu. ecc. dicit quòd aut quis deliquit contra legem grālem. & generaliter perdit auxilium legis, aut contra legem spālē, & nō pdit bēficiū aliarum legum, nisi vbi iure cauet. arg. in aut. qua ī pcia C. vbi de cri. agi opor. & inveritate hæc via brocardica ē. vñ si pt dari inuariabilis doctrina, sed sm casus gringētiā. & qualitatē iudicādum est, satis tū pt teneri p quadā regula grāli conclusio glo. cum dictis doc. pcedētiū. Et ad l. auxiliū alle. pro ōrio, dic q non est propriè delictū qd facit perdere illud bēficiū, sed qa in delicto cessat rō bēficij concessi. nā cōceditur beneficiū restōnis minori læso ad suā facili

ADDITIONES.

a ¶ Dignus auxilio. Vide quod p istā regulā dt Fre. de Senis in cōsi. 89. refert Ab. in c. j §. de iureiu. vbi multum extollit. Seb. Sap.

b ¶ Restituat. Adde Lapum alle. xciij Ro. in con.

c ¶ Dic tamen vt latius habetur per Arc. & Io. Fan. in c. ab illo. 14. q. 4. Alex. de Ne.

facilitatem, quia ratio cessat in delicto, cum delictum non sit sine dolo. Non obst. c. dilectis filiis. de app. quia ibi ideò auditur appellās qui nō detulit appellationi aduersarij, quia suæ appellationi fuit delatum per iudicem. vnde posito quòd sit frustratoria, tamen propter delationem deuoluitur causa ad superiorem. vt cap. cum appellationibus. de appel. libro sexto & non obst. l. filio patrōi. §. j. de rit. nup. vbi dicitur quòd si patronus ducit liberta tam ignominiosam in vxorē perdit beneficium alterius legis, qua cauetur, vt patrono viuo, non possit liberta diuertere ab eo, loquitur enim in odiū patroni contrahentis cum ignominiosa. vel illud est propter coniunctionem, & connexitatem, quam habet cū facto principali. In gl. inver. restituere. ibi, restituere saltem pauperib. si nullus appareat. hoc intellige verum qñ nescitur vbi sit, cui fienda est restitutio, si aūtesset absens, & de ꝓximo ventu rus tunc pecunia illa debet consignari, & deponi. ar. l. acceptā. C. de vsu. In ea gl. ibi si vsurarius impetrator appellat. secus ergo sentit glo. si aduersarius appel. & potest esse ratio diuersitatis, quia contra impetrantem est præsumptio quòd vsuras extorsit. ideò non auditur interim colens vsuras ab alio repetere, sed quando alius appellauit. est præsumptio, pro eo quòd habeat iustam causam. Nec ob. si dicatur appellatione pendente nihil innouandū, quia illud verum in præiudicium partium, sed ista est causa separata, & hoc dictum gl. est satis æquum, licet non iure probetur.
6 † Et in fi. gl. iuncto tex. quòd ver. frustra, quandoque refertur ad
a id quod tenet, sed eliditur per exceptionem a, & solet ad materiam facere. l. pe. §. ad crimen. ff. de pub. iud. vbi dicitur quòd in criminali causa frustra interuenit procurator, quasi per hoc verbum necessario non concludatur processum esse nullum, sic per hoc verbum non inducitur nullitas literarum, sed in effectū res
7 ponde. vt dixi in c. veniens. de accu. † Extra gl. opp. contra tex. videtur enim quòd exceptio criminis nō habet obstare prosequē tib. proprium. 4. q. 6. omnibus. nam quantuncunque criminosus audiri debet petens iustitiam, vt ibi. Sol. dicunt quidam hoc spāle in odium vsurarij, vel quòd repetēs vsuras fundat se super peccato. ideò excipitur de peccato consimili. sed prima sol. verior, quia ista sunt diuersa facta, vnde non recipiunt compensationē,
8 vt dixi in c. intelleximus. de adul. † Sed quęro vtrū alij à reo contenti possunt proponere hanc exceptionem contra impetrantē, doc. communiter concludunt quòd non, quia ad eos non extenditur virtus literarum, sed ipse reus potest bene recipere de vsu
9 ris, etiam ab aliis extortis, vt hic in tex. † Vltimò quæritur quādo hæc exceptio est proponenda cōiter concluditur quòd ante lit. cōte. quia est exceptio dilatoria, vt patet in fi. ibi, nullatenus audiatur, si ergo fuit auditus, non potest amplius excipi, & debet ꝓbari hæ excep. intra 8. dies, secundum Hostien. ar. ca. pia. de exce.
b lib. 6. b tene menti.

ADDITIONES.

a ¶ Per exceptionem. De hoc latè videas per Felinum in capit. Rodolphus. versicu. frustra aliquid fieri. supra, de rescriptis, Sebastia. Sapia.

b ¶ D. Car. hic, in 4. q. dicit singulariter esse notādum ex hoc dicto Inn. cuius fuit originaliter hoc dictū, qñ lex vtitur verbo, audiatur. vel simili competit reo exceptio dilatoria, non autem peremptoria. Sed in quantum Hosti. dicit quòd hęc exceptio est probā da infra octo dies, per c. pia. de exce. in 6. & per c. solet. de sen. exc. eo. li. do. Car. dicit quòd illa iura specialiter loquuntur de excommunicatione. vnde nō debet extendi ad alium casum, & per hoc dicit quòd terminus probandi erit arbitrarius per c. 1. de dila. & ne mēti dictum Hostien. quia Doctor. communiter trascunt, & etiam Butr. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Vsurarij manifesti dicuntur etiam illi, qui licet non possint conuinci testib. conuincuntur tamen aliis præsumptionibus, & subiacent pœnis prout rè manifesti.*
2 *Vsurarij dicuntur manifesti ex fama, iunctis certis aliis præsumptionib. 5. & 6.*
3 *Contra vsurarios potest iudex ex officio suo procedere.*
4 *Vsurarius notorius etiam notorietate facti permanentis dicitur, quando habet mensam paratam ad mutuandum omnibus.*
5 *Notorium facti permanentis, & facti interpellati procedunt à pari.*
6 *Vsurarium quem fuisse quomodo probabitur, quando tractatur, maximè de validitate testamenti ab eo conditi sine aliqua cautione.*
7 *Statutum episcopi per quod conuincatur vsurarius per vnum testem, vel per plures de auditu, vel per eius confessionem extraiudicialē non valet.*

CAP. XV.

1 CVM IN DIOECESI. † Manifestus vsurarij etiam nullo accusante, possunt compesci per pœnam Lateranen. concilij. hoc dicit vel aliter & sic. Cōuictus de vsuraria prauitate per famā, & alia argumenta, potest manifestari vsurarius. & tanquam manifestus vsurarius compesci secundum dispositionem Lateranen. concilij. hoc dicit notabiliter secundum verum intellectum capi. nam primum summariū 10. Anton. habet dubij. secunda pars ibi fraternitati. Casus literalis. In Attisiodorensi diœcesi plures erant vsurarij, de quib. non dubitabatur quin essent vsurarij manifesti, sed propter timorem potentum, qui defendebant eosdem nullus accusator contra eos apparebat, nec etiam per sententiā condemnati fuerunt, quæsitum fuit quid de illis sit agendum. respondet papa diœcesano episcopo quamuis contra eos non appareat accusator, tamen si aliis argumentis constiterit illos esse vsurarios manifestos pœnam Lateranensis concilij poterit contra il
2 los exercere. Bertr. † No primò ex tex. secundum vnum intellectum qui satis est verus in se, quòd sola fama non facit vsurarium
a manifestum, a etiam quò ad pœnas Lateranen. concilij, sed vltra famam requiruntur alia argumenta, & in hoc iste tex. est singula. & alibi non probatur quòd per solam famam, & argumenta possit quis conuinci, & condemnari de vsuraria prauitate, vt sic conuictus, & condemnatus dicatur manifestus, quod intelligo, vt j.
3 dicam. † Not. quòd nemine instante contra vsurarium nihilominus
4 debet ordinarius contra eum suum officium exercere. † In gl. 2. in fin. hæc glo. tendit ad declarationem ca. & obscurè aliquātulum loquitur, & pro intellectu potest sic opponi, videtur enim iste tex. sibi contrarius, nam in princ. dicit quòd minimè dubitatur quin isti essent vsurarij manifesti, & tamen postea dicit in versicul. fraternitati. quòd si in aliis argumentis illos constiterit esse manifestos. si ergo erant manifesti, & notorij non debent requiri alia argumenta, vt in capit. euidentia. de accusa. si autem capitur manifestum, prout differt à notorio, vt dicatur illud quod probari potest, tunc non debent sufficere argumenta, sed requiritur euidens probatio, nam probatio debet esse nō præsumptiua, sed necessariò concludens. vt in c. in præsentia. de probatio. gloss. soluit duobus modis, primò, quòd principium textus debet intelligi de manifesto. i. notorio, sed quia hoc notorium non est permanens in vsurario, sed est facti transeuntis, cum non semper mutuet sub vsuris, ideò requirunt alia argumenta vltra i lam notorietatem, & si gl. esset vera, multum foret notanda, & pro hoc vide quod notat gloss. 2. quæstio. 1. de manifesta, sed Ioannes Andreas, non videtur eam sequi. nam ex quo vsurarius habet mensam paratam, & exhibuit se paratum ad mutuandum omnibus, satis dicitur

noto

ADDITIONES.

a ¶ Quis dicatur vsurarius manifestus. Et quomodo conuincatur, vide Angel. de Areti. in §. ex maleficiis. institutio. de actionibus. & Bal. in l. 1 C. de falsa causa adiec. leg. & 8. quæ. de testam. vbi inquit quòd ad probandum in specie illum contractum esse vsurarium: testes singulares non admittuntur, sed ad probandū quē esse vsurarium, testes de vno quoque actu singulariter deponentes iungentur, vt faciant plenam probationem, quia videmus quòd in probatione alterius facti habentis tractum successiuum, non momentaneum, testes singulares de per se deponentes faciunt plenam probationem. Innocent. in capitu. qualiter, & quando. de accusa. Ioannes Andreas. in cap. 1. de arbitr. in sexta. Bal. in l. de quib. prope finem. ff. de legib. Inn. in l. 1. §. si stipuler. ff. de verborum obligationib. Et an in causa vsurarum, existente solum fama sit deferendum iusiurandum in supplementum probationis. vide text. reputatum sing. secundum vnam lec. in c. ex literis. s. de iureiu. & ibi per doc.

¶ Adde quis dicatur manifestus vsurarius, quæ posui suprà, eodem titulo capitul. quia in omnibus. Quò verò ad dicta huius addentis. vide Alexan. consilio septuagesimo secundo. primo libro.

Universidad de Deusto

notorius,& vsurarius,& hæc opi.mihi placet. nam istud non est notorium facti transeuntis,sed facti permanentis,quia habet mẽ sam paratam,vel est notorium facti interpolati.vnde de eodẽ iu dicandũ,vt de notorio facti permanẽtis,& sic vbi adesset hæc no torietas alia requirerenẽ argumenta pro hoc c.quãquam.& ca.1.

a co.ti.li.6.& in cle.eos.de sepul. a† Secunda lol.gl.est,q̃ prima pars

5 c.intelligitur de manifesto per famam, & communem opi.q̃ non sufficit ad conuincendũ quem de hoc crimine,& ideo requirun tur alia argumenta,quib.insertis poterit iste dici manifestus.qd intelligit Host.post manifestationem factã per iudicẽ.vñ exponit tex.manifestos,i.manifestandos.q. d. q̃ postquam iudex receptis hic argumentis istum declarauerit vsuariũ potest dici tunc ma

b nifestus b, & est dictum satis.not.non.n.est officium priuatarum

c personarum iudicare per argumenta quem manifestum.c † Et fa

6 ciunt hæc ad qõ quotidianam, & nota.quidam vsurarius cõdito testamento decessit nulla cautione de restituendo præstita: op-

d ponitur post mortem d de nullitate testamenti, quia erat manife stus,& non præstitit cautionem ad probandam hanc publicitatẽ, articulatur de fama.& aliis argumentis nunquid post mortẽ suf ficiat probare ad nullitatem testamenti,reperio quosdã summos viros consuluisse q̃ sic per istum tex.sed non fecerunt mentionẽ de consi.Fed.cons.62.vbi aperte consuluit contrarium. Ad istum text respondetur restituendo dupliciter.primò q̃ loquitur vt pœna Lateran. concilij possit exerceri in istos.nam hoc casu agitur de modico præiudicio.& expedit ad salutem animarum vsurariorũ. Ideo sufficit ista modica probatio per famam,& argumenta,sec9 si ageretur ad nullitatem testamenti,quia cum testũ sit res fauora bilis,vt in c.fi.de re iud.non debet dici nullum nisi aperte constet testatorem tunc fuisse vsurarium manifestum. Item istud c.dicit ista argumenta cum fama sufficere, vt manifestetur per iudicem secũdum lec.Host ante ergo,quàm iudex manifesteret,non posset dici q̃ testũ fuerit conditum à manifesto vsurario.& certè istæ duę sunt maximè restrictiones ad istum tex.& sunt valdè not.in practica.Sed dubito nunquid de iure procedant,& vtrum admit terentur in iudicio.& sic etiam dubito de lec.Host.nam iste tex. dicit si constiterit istos esse vsurarios manifestos per alia argumẽ ta,&c.ergo ante sententiam iudicis possunt dici manifesti.& tunc post mortem poterit fieri probatio ad declarandum quòd erant manifesti. Item vsurarij non possunt de facili conuinci ideò suffi-

c ciunt argumenta cum fama.arg.cle.1.e.5.i.e quæ possunt esse ista argumenta doc.ponunt multa exempla,pone,q̃ vltra famam apparet q̃ iste vendebat chariori pretio,quia differebat solutionem.vt in c.in ciuitate.ẽ.eo.vel emebat cum pacto de retrouendendo cum maiori pretio, & reperiuntur instrumenta vsuraria. Item puto reperiuntur sui libri,in quib.sunt rationes vsuratiæ.ar

7 gu.d.cle.vnicæ,licet gl.sentiat oppositum in c.sanè 24.q.2.† Sed quæro quia ẽ dixi sufficere argumenta cũ fama, nunquid valeat

f statutum f, episcopi,vt per vnum testem, vel per tres de auditu, vel per quatuor testes singulares.vel per confessionem factam ex tra iudicium coram quocunque possit conuinci de vsura.Fed.cõ sil.17.consuluit q̃ non, vt c.6.ter tenetur,quia episcopus non po test tollere dispensationem iuris communis.cum sit inferior,pro hoc no.10.An.in simili.in c.fi.de appel.lib.6.& c.vlt.de offi.archi presbyteri.

ADDITIONES.

a ¶ Ioan.An.dicit quòd imo interdum habet facti perseuerantiam vt quando vsurarius habet mensam paratam& offert omnib.mu tuare,Butr.autem dicit hanc glosſ.singulariter notandam, quòd notorium facti transeuntis requirit argumenta, & in eo seruari debet ordo iuris,licet non sit in notorio facti permanentis,sed de clara.vt dixi post Abb.Sic.in cap.euidentia.de accus. Alexand. de Ne.

b ¶ Manifestus *Ex* quib.conuincatur manifestus vsurarius,vide An ge.de Are.in §.ex maleficiis.in ti.de act. Alex.in cons.172.per to tum.in 2.par.Lanfr.de Orta.in cle.dispendiosam.verſic.tertia con clusio.de iud.And.Sicu.in repe.rub.de fid.instr.Ful.gl.in cons.138. incip.visis præcepto.vbi dicit,quòd fama cum aliquibus adminiculis probat vsurarium manifestum.& alleg.no.per Hostien.hic, & idem dicit Abb.in consi 81.inci.ex themate.in secundo volu. Seb Sap.

c ¶ Idem videtur tenere Butr.sed do.Cardi.in fin. secundæ oppositionis dicit quòd melius est q̃ exponatur prout iacet,& idem vi detur,dicere ỹ.Abb.Sic.& istud videtur verius,sed But.in hac ma teria distinguit q̃ quoddam est manifestum largè,quod propriè est notorium,& tale non requirit argumenta, & dicit quòd po test esse tali modo notorius vsurarius, vt quia est condemnatus,vel confessus,vel est notorium facti permanẽtis,vt quia te net altare paratum ad pecunias mutuandas sub vsuris,& omnib. se exhibet,vt dicit gl.in eo.ti.li.6. quoddam & secundò dicitur manifestum,i.notorium facti transeuntis, vt quia mutuauit aliquibus subvsuris in locis publicis multis præsentibus,non tamẽ tenet altare paratum & in hoc requiruntur alia argumenta,hoc modo procedit gl.ista. Et tertiò est manifestum strictè prout est species separata à notorio,& istud requirit argumenta,& ordinẽ iuris.2.q.3.eorum.quoddam,& quartò dicitur manifestum largè pro famoso,& in hoc quia sola fama non plenè probat, vt ca. si duo.3 5.q.6.Alex.de Ne.

d ¶ Post mortem. Adde eundem Ab.consi.2.2.li.vbi eadẽ verba po nit, vide eundem consi.j.81.123.& 124.eo.li.

e ¶ Idem tenet do.Card.hic in pe.q.& allegat Fede.de Senis consi. 8. Sed in vltima quæstione format idem do.Car. aliam quæstionẽ videlicet,si nõ potest probari quòd fuerit manifestus vsurarius tempore eius vitæ,an sufficiat quòd post mortem probetur,& di cit primò q̃ videtur quòd non,per gl.24.q.2.sanè. in gl.sed qui. quæ dicit non sufficere quòd ratio vsurarum inueniatur in scri nio alicuius ad hoc vt excommunicari possit. & pro hoc quod no.Bar.in l.2.ff.de fur.& dicit se vidisse sic per aliquos consuli cõ trarium, s.quòd dicatur manifestus vsurarius,fuisse,dicit Gaspar. Cal.Bal.& se consuluisse. Nam isti possunt dici manifesti etiam in vita,ex quo probatio erat in euidenti,vt allegat no.per Arch.ỹ. e.quanquam.li.6.& no.per se in cle.eos.in q.xix.de sepult. Alex. de Ne.

¶ Valeat statutum. Vide Pet.de Anc.in cap. canonum statuta.in 3. prin.q.in verb.accedat quæstio.de constit.vbi ponit an valeat sta tutum episcopi,quòd per vnum testem deponẽtem de veritate possit plenè conuinci vsurarius.Et latè disputat Ang.in q.per eũ disputata,quæ inci.Astensis miles.post Fede. de Sen. in loco ibi per eum allegat.cum aliis multis ibi per eum adductis.

f ¶ Valeat statutum. Vide Pe.de Anc.in c. canonum statuta.in 3. q. prin.vers.accedat q.ẽ.de consti.cum multis allegatis per Ang.in dispu.inci.Astensis miles.Seb.Sap.

SVMMARIVM.

1 *Maritus non tenetur fructus pro dote promissa in sortem computare. 2. fe cus est in suo hærede.6.*

3 *Si pro dote promissa numeranda certo tempore dentur tot solidi pro cente nario singulis mensibus,an sit vsura.*

4 *Pro dote sol.ma.restituenda si detur vxori aliquod pignus tenetur fructus pignoris in sortem computare.*

5 *Statu um quòd donec restituatur dos mulieri solu.mat.teneatur hæres mari ti certũ quid dare,vt possit inde se alere, valet eo casu quo tenetur hæres ipsam alere,donec restituerit dotem,aliàs secus.*

7 *Hæres mariti tenetur alere vxorem mariti defuncti donec restituerit dotẽ, si non habet vnde aliunde se alat,alias secus.*

CAP. XVI.

b SALVBRITER.b† Maritus fructus rei dotalis, vel obligatæ

1 pro dote nõ tenetur in sortem computare,vel aliter.& meli9. Maritus recipiens pignus pro dote promissa nõ tenetur fructus in sortem computare.& est casus sing & alibi non probatur.h.d. primò ponit dictum,& eius causam assignat ibi cum frequenter. Casus literalis. Aliquis accipit aliquam in vxorem certa dote sibi à socero constituta,sed quia socer ille pecuniam tunc tempo ris non dedit,& cum genero sponsam rradidit quasdam possessiones pro dote dedit sibi in pignus quousque dos fuerit ei per soluta,quæritur vtrum fructus pcepti de istis possessionib.pigno ri obligatis debeãt computari in sortem & rñdet papa q̃ nõ, cũ frequenter fructus dotis non sufficiant ad onera matrimonij sup portanda.Ber.No. primò ex tex.qualiter maritus lucratur fructus dotis,hoc eũ inductum fuit pp onera matrimonij supportanda, nam

ADDITIO.

a] ¶ Salubriter. Adde omnino hic quod scribit Io.de Imol.in l. diuortio.in prin.ĩ ver.circa tertium.ff.sol.ma.vide Bal.in l. pro one ribus.C.de iu.do. Item pro intellectu huius decreta.vide Lau. de Rod.in trac.de vsu q.lj. cum tribus seq.& Pet.& de Anc.in repe. regulæ,peccatum.4.q.prin.circa fi.lib.6. Et quòd licitè petantur vsuræ dotis promissæ,quæ non fuit soluta tempore promisso, si maritus sustinuit onera matrimonij,firmat Paul.de cast.in l.pecu lium.in prin.ff.de pec.& alle.istud cap.salubriter. Et de hoc vide Bal.in rubr.C.de vsu.ver.modo pone.de Bellentz.

nam tenetur maritus alimentare vxorẽ, & ideò recipit dotem sed fructus debent cedi ad alimenta,& non consumi ipsum capi tale.& ideò dicimus secundum quantitatem dotis vxor est ali mentanda.l.si cum dotem §.fin autem.ff.solu to matrimon. & in c.per vestras.de do.post di.rest. Et ex hoc infertur q̃ commodi9, & honorabilius alimentari debet mulier q̃ portauit amplam do

2 tem,quàm si portasset tenuem.† Secundò no.casum sing.in quo fructus rei pignoratæ non extenuant sortem,sed cedunt ipsi cre ditori,& hoc quia succedunt loco interesse,quia maritus patitur

a in non recipiendo dotem promissam.a† Sed circa intellectum ca.

3 quæritur de notabili & satis dubia quæstione,d pater puellę pro

b misit certam quantitatem pecuniæ c pro dote suo genero,& prę stitit cautionem de numeranda certo tempore,& promisit dare interim certos denarios pro lib.quolibet mense,nunquid liceat. & videtur primò quòd sic.nam sicut pro dilata dote lucrifacit maritus fructus rei pignoratæ,ita licitè debet posse aliqd recipe re donec sibi dos fuerit soluta.Io.And.sentit hic oppositum di cens,quòd qui dicit hunc casum licitum, debet allegare casum expressum,nam in iure nõ habemus nisi istum tex. qui loquitur in fructib possessionis qui subiiciuntur diuino iudicio.q.d.istud nõ est lucrum certum,quia poterit esse,quod nihil percipiet ex possessione.secus q̃ ex pacto facto quid certum recipit. Nec ob. si diceres hoc permittendum, vt maritus possit sustinere onera matrimonij,quia posset responderi per id,quod habetur in d.c.p vestras.in fi q.d.quòd ipsa dos debet deponi apud mercatorem, vt ex honesto lucro possit supportare onera matrimonij.Ant.vẽ adhuc magis restringere intellectum huius ca.dicens,q̃ aut nul la mora commissa est in dote numeranda, vt quia in principio conuentum extitit de ea soluenda in certo termino, & tunc ni hil potest gener licitè consequi,nec etiam fructus rei pignoratę, quia ex quo nulla mora præcessit,nullum debet esse interesse,aut præcessit mora,vt quia dos debebat solui incontinenti, & tunc pro interesse potest percipere fructus. Item posset petere quan tum verisimiliter fuisset lucratus cum illa pecunia, vt sic habea tur ratio interesse lucri cessantis,sicut latius dixi in c.cõquestus. ẽ.e.sed non videtur Ant.vidisse Cal.qui dicit,quòd licet opi.Ioa. And.sit tutior,contraria tamen videtur esse verior,vt à principio possit conueniri cum socero,prout ẽ.dixi.nec ob.dictum Io.An. quia is tex.loquitur indistinctè,vt lucretur fructus possessionis, & quandoque tales fructus sunt certi,vt quia est domus solita lu crari,vel possessio ad affictum concessa.Vnde circa hanc quæsti. satis dubium putarem sic dicẽdum,quòd aut à principio simpli citer datus fuit terminus ad dotem persoluendam, non interue niente pacto interuentionis pignoris.licet ex post facto pignus fuerit redditum,& tunc nihil potest gener consequi. Nam sicut potest vxorem sine dote ducere,& de proprio tenetur alere, vt no.in d.c.per vestras.ita potuit vxorem transducere dato termi no ad dotem persoluendã, sed si à principio interuenit datio pi gnoris,tunc credo opi.Ant.procedere,quia gener recipiendo pi gnus videtur consisus authoritate huius c.& recipere pignus,vt lucretur fructus in compensatione dotis dilatę,& puto etiam q̃ à principio possit conueniri cum socero de percipiẽdo aliquid annuatim,vsque ad solutionẽ dotis,dummodo sit solutus mer cari,vel ponere pecuniam apud mercatorem.cũ iste non capiat pro mutuo,nec pro dilatione data, sed vt sustineat onera matri monij,& sic potius capit vt interesse,nec videtur hoc contra bo

d num charitatis.d† Secundò principaliter quæritur quid in hære

4 de mariti possidente seu detinente pignus post mortem mariti, nunquid lucretur istos fructus,sicut maritus.in.tenet quòd nõ, quia in optione hæredis est quandocunque restituere pignus,& neatur ad onera matrimonij.sicut etiam potest quæri de vxore, cui soluto matrimonio datum est pignus pro restitutione dotis, nunquid lucretur fructus,& communiter tenetur,quòd non, li cet enim vxor alimentetur ex dote sua,tamen cum ipsa non susti neat seruitia matrimonij soluto matrimonio, debet computare fructus in sortem,& ideo sit cauta, vt faciat sibi dotem solui vel

5 possessionẽ dare in solutum.† Et faciunt hæc ad q.in multis locis

e statutum est, vt soluto matrimonio,quandiu hæres mariti stete rit in dote p̃soluẽda,teneat dare certũ quid vxori relictæ, vt pos sit inde se alere,nunquid valeat statutũ.vt possit mulier cum bo na gratia recipere istud,& sæpe vidi in facto dubitari. Io. de Lig.in cle.1.

ADDITIONES.

a ¶ *Et dicit Hosti.* quòd iste est vnus de casibus,in quibus fructus non computantur in sortem.de aliis casibus remittit ad cap.con questus.ẽ.eod.vbi vidi is. Et ex hoc infert q̃ circa præcepta legis diuinæ multũ potest papalis auctoritas,de quo remittit ad c.à no bis.de decimis.

b ¶ Quæstione,vtrùm liceat genero conuenire cum socero,vt rõne dilatæ solutionis dotis sibi certum quod tradere singulo mense teneatur.Et adde omnino quid tradit Bar.in l.in insulam.§.vsura, ff.so.ma.Et vide Ab.in c.de prudẽtia.de do.inter vi.& vxo.in ver an valeat.Et vide omnino latissimè Ioã.de imo.in d.l.insulam.§. vsuras. de Bellentz.

c ¶ Pecuniæ. Vide Bal.& Host.in trac.de do.in 7.par.primi rẽporis.in 3 priuilegio Pe.de Anc.cõs.150.inci.in q.q̃ vertit. Alex.in cõs.41. inci.viso Thema.in 5.vol.Pau.de Ca.in l.in insulam.§.vsuras.ff.so. ma. Seb.Sap.

d ¶ Sed do.Car.hic in 4.q.dicit istam originaliter fuisse opinionem Pauli de Leasaris,licet Ioã.Cal.sibi attribuat, quia ponit opinio nem contrariam dictis Io.An.Nam secundum eum est magna dif ferentia inter opinionem quam ponit Ioan.An.& casum huius c.nam in casu huius c.non est mirum si maritus lucrarur fructus rei pignoratę pro dote quia succedunt loco fructuum dotalium. Aliud autem est quando dantur certi denarii pro libra,sicut enim si fuisset numerata dos non liceret marito fœnerari dotalem pe cuniam pro sustinendis onerib.matrimonij,& ita etiam non po test recipere certos denarios pro libra, ex eo quòd datus est ter minus ad soluendum dotem esset.n.perinde ac si dos esset nume rata,& genet eam mutuasset socero cum pacto quòd vltra sortẽ solueret tantum pro libra,quod constat non licere.Sed D. Laurẽ. in q.53.refert dominum suum dicentem quod pro opi.Pauli con tra Io.And.est casus in isto c.iuncto c.quia frustra.ẽ.eod.Dicit ta men quòd opinio Io.An.est securior,quia possessiones sunt no tabiliter aptæ producere fructus,& per consequens ista pignora succedunt loco dotis, quod non est in pecunia, quæ naturaliter non producit fructum.Ex quo ergo habemus regulam,& casum exceptum solùm in pignore,tutius est tenere hanc partem,vt in c.iuuenis.de sponsi.opinionem Cal.& Pauli tenet Bar.hic in l.insu lam.§.vsuras soluto matr.vbi dicit quòd marito passo moram in dando sibi dotem,de iure canonico debentur vsuræ, quia magis petit vt interesse,quàm vt vsuram.quia sustinet onera matrimo nij.Sed Ioã.de imo.ibi refert opinionem Butr.& dicit,quia non est bona,quia nimis restringit hunc tex.refert etiam opinionem Ioan.An.& dicit quòd non videtur bona,quia licet fructus sub iiciantur diuino iudicio:tamen communiter percipiũtur,& ideo secundum rationem Ioan.And.non viderentur esse permissi,& si dicta ratio esset vera,etiam creditori mutuanti esset licitum per cipere fructus ex re pignorata.Vnde ipse distinguit, quòd aut vir fecit pactum de aliquo percipiendo nomine vsurarum, & istud nullo modo est licitum,quia vsurę nullo modo sunt licitæ,vt supra eodem.quia in omnibus, aut fecit pactum quòd aliquid detur pro alimentis,& tunc videtur licitum,quia ex quo non dat dotẽ, debet filiam alimentare.l.pater pro filia.ff.de doli excep.vide tex. in l.si is qui Stichum.ff.de iure dotium.vbi dicitur quòd penes il lum dicitur esse onus alimentorum penes quem est dos.Et cum hac distinctione Ioan.de imo.iunge verba Abb.Sic.hic,& si aliqd supereſſet vltra alimenta secundum quosdam tenetur gener so cero restituere,& hoc tenuit Bal.in l.fin.§.præterea.C.de iure do tium.vbi dicit quòd licet per istud c.sint permissæ vsuræ in dote, istud est verum de vsuris reducibilibus ad interesse,non de immẽ sis,& per hoc dicunt quidam inferri posse quòd si isti fructus de quibus in isto capitul.essent vltra alimenta eum decentia,consi derata quantitate dotis,deberent computari in sortem,hoc pos set procedere si vsuræ,vel fructus rei pignoratæ, non deberent ex cedere alimenta:sed puto quòd vsuræ possint ascendere ad quan titatẽ dotis,quia tantum viri interest,& istud fuit de mente Bald. in dicto §.præterea.Nam dicit quòd vsuræ non debent excedere interesse,& dicit quòd gener ratione interesse possit petere de cem pro centenario,si secundum statuta loci ad vsum bonæ mer cantiæ tantum lucrum affertur,pro hoc allegat ca.per vestras.de dona.inter virum & vxorem,quod ibi deliberaui.& videtur hoc per nota.gl.& Doct.in c.conquestus.suprà,eo.& quod ibi dixi. Alexan. de Ne.

e ¶ Et faciunt. Vide Pau.de Ca.in l.1.C.de sum.tri.& fide catho.Bal. in l.fi.§.præterea.C.de iure do. Ias. in d.l.1.in vtraque lectura.& l. de quibus.ff.de legi.& in §.fuerat.insti.de act. Are.in l.diuortio.in prin.ff.sol.mat.Pau.de Cast.in l.Titia.ff.de sol.& Fel.in cap. consul rationib.de offic.dele.Prae.Pap.in forma libelli quo agitur ad do tis restitutionem.& Alexand.in consil.63.in 4.volum. Sebasti. Sapiẽ.

Universidad de Deusto

a cle. 1. eod. tit. concludit q̃ statutum a non valet per ea quæ §. dixi, quia vxor non sustinet onera matrimonij, ideò non debet aliqd
b lucrari, sed debet agere, vt dos sibi restituatur, seu persoluatur. b
6 †Ego autem aliter dicerem, & pro decisione huius qõnis est examinanda alia qõ nunquid hæres mariti teneatur alere vxorẽ relictam donec persoluerit sibi dotẽ, & licet plures sint opi. tñ mihi plus placet illa opi. q̃ si non habet vxor alia bona, debet ali ab hærede mariti etiam ꝙ annum datum hæredi ad dotem restituendã,
c & hanc opi. tenuere gl. & Bar. c in l. vnica. §. exactio. C. de rei vxo.
d act. & spe in ti. qui filij sint legitimi. §. 1. ver. nunquid vxor. d Hoc supposito ad præmissam qõ. dico. q̃ aut sumus in casu quo vxor debet ali ab hærede mariti, & tunc valeat statutũ loco alimentorum decernẽs certam quantitatem, cum honestius sit recipere q̃ titatem, quàm alimenta annuatim, aut nõ debet ab hærerede mae riti ali, & tunc secus, &c. e in gl. fi. ibi, cretifodino fundo, expone. i. in quo foditur creta pro faciendo regulas. siue literas. in ea. gl. ibi, secus est in fœtu ancillarum, dotalium, &c. Ratio autẽ quare partus ancillæ dotalis nõ cedit lucro mariti est, quia humana creatura non computatur in fructu, imò rerum natura gratia hominis induxit omnes fructus, vt dicit tex. in l. pecudum. ff. de vsuris. Et Cicero lib. 1. de officiis. vnde cũ maritus debeat lucrari fructus, & partus nõ est in fructu, ergo, &c. In ead. gl. ibi, & in arborib. non cedendis. secus ergo in arboribus cedendis, vel cæduis, vt quia intra breue tempus renascuntur. nam tunc potest dici fructus, sef cus vbi non renascuntur. f

pœna prope dinumerationem annorum. tu autẽ dic vt supra dixi in statuto. Alex. de Ne.

f ¶Sed D. Card. plenius distinguit hic, in fine commenti, an. & quãdo maritus lucretur fructus dotales, vel rei pignorare pro dote, vel aliquid licitè recipiat vltra sortem. ex cuius distinctione facies tres casus. Primus est quando non sustineret onera matrimonij, & tunc non lucretur fructus, vt in l. insulam vsuras. ff. sol. ma. & in l. pater. in prin. ff. de doli excep. Secundus est quando sustinet. sed sunt fructus impropriè, vt sunt partus ancillarum, & tales fructus non lucratur vt dicunt iura alleg. in gl. Tertius est quãdo maritus sustinet onera matrimonij, & sunt fructus propriè, & tunc, aut dantur in dotem vt capitale, vt sunt fructus, qui non renascuntur vt in sylua cædua, & non lucratur tales fructus vt dicit gl. Ant. renascuntur, & tunc lucratur tales fructus, vt in tex. & in iuribus allegatis in c. & hoc procedit etiam si sit fructus iurisdictionis. puta si castrum cum iurisdictione sit datum in dotem. & contingit quòd durante matrimonio fuerunt per subditos commissa delicta, ex quibus bona sunt publicata, & aliæ condemnationes impositæ. Nam ista omnia debent ad maritum pertinere, tanquam fructus iurisdictionis, & hoc tenet Bar. in l. fi. ff. fol. matr. & x. collat. q̃ sint regalia. c. j. & C. de modo mulctarũ, l. mulctarum. & hoc sequitur D. Car. in fi. commenti. In ead. gl. in fin. cuius sit periculum vel deterioratio, vel peremptionis in totum rei dotalis, vel viri, vel mulieris. Et an si mulier dat in dotem rem alienam, an teneatur de euictione, dic vt in l. plerunque. ff. de iure dot. & in l. j. C. e. ti. vbi est gloss. magistra & ibi per Doct. Alexan. de Ne.

ADDITIONES.

a ¶Concludit statutum non valere. Et ita expressè etiam determinant Bal. & Pau. de Cas. in l. 1. C. de sum. trib. ꝙ rium tenet idem Bal. in l. fi. §. præterea. C. de iure dot.

b ¶Persoluatur. Ad hanc materiam vide Ale. in cons. 100. in 1 vol. & in cons. 48. in 3. vol. & in cons. 27. in 4. vol. & in cons. 56. & cõsil. 13 . in 4. & cons. 141. & cons. 157. in 5. volum. gloss. & Bar. Sed hab. Sap.

¶Et adde Bar. & alios, in l. in insulam. §. vsuras. ff. sol. matrim. in l. at qui natura. § non tantum ff. de negoc. gest. & in consil. incip. Franciscus vxorem quandam nomine Thomasiam, & multum latè & diffusè Lud. Rom. consil. 507. incip. in casu propositæ consultationis circa celebertimorum. d. consilia, & e Pet. de Anch. in consil. 128. inci. in quæst. quæ vertitur inter n b ilem B & B. Alexand. in consilio 203. incip. viso processu causæ vertentis inter Ioannem.

c ¶Adde eundem Abb. cons. 84.

d ¶Dic quòd hoc procedit etiam si mulier haberet patrem vel fratrem, vel alium coniunctum, qui possunt. & debent sibi præstare alimenta, quia isti omnes possunt d cere mulieri, tu habes vnde te aliunde potes alere, s. dotem, & hoc tenet Iac. Butr. An. & Salic. in l. 1. §. exactio. C. de rei vxo. act. Sed Bal. ibi dicit quòd si est filius, à quo soluto matrimonio per mortem viri mulier petit dotem, quia filius tenetur eam alere, nec potest aliquid vltra dotem petere. idem dicit si maritus reliquisset sibi alimenta. Alexand. de Ne.

e ¶Istam opinionem communiter tenent Doct. in l. diuortio. ff. solut. matr. Dicunt tamen Doct. ibi, ꝙ mulier interim debet operari in vtilitatem hæredum. vt dixit gl. notabil. in l. fi. vt patronus. ff. de ope. lib. Sed Bar. in d. l. diuortio. hoc intelligit quando est talis conditionis ꝙ debeat operari. nam tunc deducitur, de alimentis quãtum interest hæredum illam operatam fuisse, arg. in l. si obstante. §. quoties. ff. so. ma. Quid autem si hæredes expendunt in alimentis plusquam sunt fructus dotis, Bar. in d. l. diuortio. dicit, ꝙ cũ hæredes viri teneant vices ipsius defuncti, si fructus dotis non sufficiunt debent hæredes supplere de suo, sicut ipsos lucrarentẽ, si superabundarẽt. Sed aduerte, licet Doct. in d. l. diuortio. & in cle. 1. e. ti. teneant ꝙ nõ valet statutũ de quo Ab. Si. facit mẽtionem. Sed D. Car. in d. cle. in prin. in 5. q. dicit ꝙ tale statutum potest tolerari, vt debeãtur tanquam interesse post moram commissam in nõ soluendo pro quo allegat in reg. damnum. de reg. iu. in 6. & ca. 2. de fideiuss. & hoc videtur tenere gl. quam Doct. sequuntur. in c. cõquestus. §. eo. vbi gl. dicit quòd ratione moræ possunt peti vsuræ tanquam interesse. Sed opiniones possunt hoc modo concordari, ꝙ aut mulier potest de facili dotem recuperare, sed non curat, quia potiùs vult lucrum ex pecunia, & isto casu non posset mulier aliquid petere, ita intelligatur Abb. Sic. hic. & Doct. qui tenent hanc partem. Aut de facili non potest recuperare, & tunc procedat opinio D. Car. & gl. in d. c. conquestus. Quid autem si testator legat vxori decem singulis annis donec dotem hæredes soluerint. D. Pet. de Anch. cons. 88. quod incipit, verba testamenti ita se habent, concludit quòd non, quia ista est potius vsura quàm

SVMMARIVM.

1 *Vsurarius non repetit vsuras sibi ab alio extortas, nisi ipse restituat quas alius, vel ipse, vel suus auctor extorsit.* 2.
3 *Procurator si repetat vsuras quæ suo principali fuerint extortæ, non potest sibi obijci, vt ipse restituat quas extorsit, quia venit ex alterius persona.*
4 *Hæres tenetur restituere vsuras, quas suus defunctus extorsit, licet ad ipsum nihil peruenerit.*
5 *Rescripta non extenduntur ad personas non expressas, nisi ex dispositione iuris personæ non expressè comprehendantur.*
6 *Vsurarius, qui extorsit vsuras, nomine alterius, an & quo casu teneatur restituere.*

CAP. XVII.

1 MICHAEL. †Repetens vsuras non auditur, nisi restituat extortas per se, vel per alium. à quocunque causam habet. h. d. Primò ponit partis querelam. Secundò clausulam, quàm stylus curiæ apponit in literis quæ impetrãtur ad recuperandas vsuras. Casus literalis. Michael laicus conquestus fuit domi. papæ ꝙ M. & quidam alij ciues Bononiensium. multa extorserunt ab ipso, & à patre suo, cuius hæres existit, per vsurariam prauitatem. vnde mandat episcopo Bono. vt in causa procedat secundum ꝙ de iure fuerit procedendum, prouideat tamen attentiùs ne in negotio procedat eodem, authoritate literarum, nisi dictus, Michael restituerit, si quas ipse aliquando, vel pater extorsit vsuras. Bernar. No. primò ex tex. laicum posse adire papam contra laicum ꝙ vsuris restituendis, & rescriptum impetrate. nam hoc casu iudex ecclesiasticus habet iurisdictionem inter laicos. vt ĩ c. quia. §. eo. & dixi super rubr & no. in c. cum sit generale. de fo. compe. No.
2 filium posse exigere vsuras extortas à patre. & intellige de filio hærede, & idem est in quolibet hærede extraneo. †Item no. quòd non auditur repetens vsuras, nisi restituat extortas per se, & per patrem suum. idem puto consimili ratione de extortis per defunctũ, cuius hæres iste extitit. & hic cadit iste tex. ad ca. quia frustra. §. eo. quia ibi fit mentio tantùm de extortis, per impetrantem,
3 seu repetentem, hic autem etiam de extortis per partem. † Sed dubium est aliquod in clerico repetente vsuras nomine ecclesiæ nunquid possit excipi quòd ab aliis ipse extorsit vsuras. & doc. communiter tenent quòd non, quia agit nomine ecclesiæ, ideò delictum suum nõ debet obesse ecclesiæ, vt in regula, delictum. lib. 6. & facit c. frequens. in fi. de resti. spo. eo. lib. Idem dicendum in procuratore cõsimili ratione, vt non possit excipi de extortis per se. Et declara huius capituli materiam prout habuisti in c. ca
4 frustra. supra eo † In gl. fi. ibi sed potiùs ex quasi ꝓtractu ratio e indebiti. No gl. sin. quia facit ad decisionem multarum quæstionũ. primò põt inferri ꝙ etiam de iure ciuili hæres teneatur restituere vsuras extortas ꝑ defunctũ licet d vsuris nihil puenerit ad heredẽ, qa nõ cõuenit ex delicto hæredis, sed ex quasi ꝓtractu, & sic cessat l. vnica. C. ex del. defun. Secundò potest inferri contra opinio. em

Secundò potest inferri contra opinionem Fede. vt hæres teneatur si non confecit inuentarium pro restitutione vsurarum vltra vires hæreditarias, sicut dicimus in alijs obligationibus contra defunctum. vt in l. scimus. C. de iure deliber de quo dixi in capitul. tua §. eodem. & in capitu. in literis. de rapto. ¶ Sed tunc fortiter oppo. contra gloss. si non agitur ex delicto, sed ex quasi contractu, quid ad ecclesiam contra laicum. Solu. licet agatur ex quasi contractu, tamen versatur delictum quod est mixti
5 fori, vt dicit gloss. in cap. si episcopum. xvj. quæstione vj. & ad præ dicta vide quod no. Bartol. in l. j. de priua. delict. ¶ † In ea. gloss. ibi. quod potius credo. concludit in hac gl. siue in rescripto sit facta mentio de vsuris extortis à patre, vel defuncto, cuius hæres iste fuit, siue non sit facta mentio semper potest excipi contra impetrantem, vel agentem, vt potiùs restituat vsuras extortas per se, vel per alium, cuius hæres fuit. & hæc conclusio cõmuniter approbatur. Nec ob. si dicatur quòd eum in literis nulla fiat mẽtio de patre, non potest de facto excipi, quia non extẽduntur ad personas non expressas, vt in cap. P. & G. de off. de lega. Solu. ista obligatio. seu prouisio non oritur ex virtute literarum, sed ex iuris dispositione, ex quo enim iste impetrator, siue ex persona sui siue alterius tenetur vsuras restituere, non debet ante alium
6 impetrare, quàm ipsi restituat extortas per se. ¶ † Et in fin. gloss. not. & tene bene menti in eo, quod concludit, quòd is, qui vsuras extorsit nomine alterius a nõ teneretur ad restitutionem, nec potest contra eum excipi. Sed contrarium sensit gloss. in c. sicut. xlv. dist. Ho. & Goffre. in eorũ summis huius tit. (vt refert hic Io. An. qui videntur eorum sequi opi.) concludunt, quod aut princi
b palis est soluendo, & nõ tenetur iste ad restõnem, aliàs secus. & hęc opi. mihi placet, vt ex quo dedit causam delicto tenetur alio
c non volente satisfacere, equod not.

ADDITIONES.

a ¶Nomine alterius. Adde Lapũ allegat. 93. vbi an valeat testamẽtum talium administratorum.

a ¶Nomine alterius. Vide quod de hoc not. Lapus alleg. 93. Laur. de Rodulph. in trac. de vsur. q. 57. & Io. de lig. c. super eo. vers. opono. de mandato. Et de hoc vide elegantissimè. & meliùs, q̃ alibi Dominic. in c. sicut. 46. dist. & ꝙ procurator exercens vsuras nomine alieno indistinctè teneatur ad restõnem, firmare vt Bal. grin. in l. ordinem. ff. ad munici. Sed Pau. de Cas. hoc sequitur in d. §. si procurator, in tutore, vel curatore recipiente vsuras nomine pupilli. Sed in procuratore dicit ꝓtium per tex. ita intelligit gl. in d. c. sicut non suo. quid aũt de proxeneta super ꝓctu vsurario, an ipse teneatur ad restõnem vsurarum? dic ꝙ sic ẽm gl. notabilẽ in l. sciente. q̃ sequitur ibi Bar. & Ang. ff. de parrici. & eam sequitur Bar. in l. j. §. incidit. in 6. ff. ad turpil. & idem dicit Ang. in l. j. per illum tex. optimũ. C. nemo ad suum patrimo. lib. xj. licet Bal. in c. j. §. si mulier. circa fi. de cõtrouersia inuest. reprobet gl. in d. l. si sciẽte. Posteà dicit Ang. post Raynu. in di. le. si sciente. ꝙ notarius de ꝓctu fœnerario rogatus, tenetur ad restõnem vsurarũ eadem rõne, qua proxeneta. Hoc tamẽ dicit sub dubio fortè. de Bellent.
b ¶Non tenetur. Et ita propriè determinat Anch. in d. c. sicut non suo. 46. dist. & Bal. in authenti. quas ob res. §. si tollat. & vide hic Ant. & Car. tex. & gl. in regula. non licet. lib. 6. & Bal. post Dy. in l. si mater tua. C. de vsu. Et ꝙ vterque teneatur ad restõnem vsurarum, tenet expresse Bar. in l. cũ oportet. circa med. prin. C. de bo. quæ libe. de Bellentzinis.
c ¶Sed D. Car. hic in 3. q. dicit quod in pũcto iuris vt ꝙ indistinctè teneatur ad restõnem, etiã si ille cuius nomine extorsit sit soluendo, quia mandatum fuit iniustũ, & sic non erat ei obediendũ, de sent. exc. relatum. & allegat notata in c. mulieres. in gl. vlt. de sen. exc. & hoc puto verius, licet alia opinio sit cõmunis. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Iudæi compelluntur soluere decimas de possessionib. suis, & oblationes ecclesiæ dare. de qua infra. nu. 5. vbi plenè.*
Iudæi compelluntur restituere vsuras, quas extorserunt.
2 *Vsura qua ratione prohibeatur.*
Testis pauper non solet admitti ad testimonium ferendum.
3 *Iudæi ratione vsurariæ prauitatis fortiuntur forum ecclesiasticum.*
4 *Iudæi possunt acquirere rerum dominia.*

CAP. XVIII.

1 QVANTO. †Iudæi qui extorquẽt graues vsuras à Christianis, vel de possessionib. decimas, vel oblationes solitas percipi per ecclesias eis nõ soluunt, priuãtur Christianorum cõmunione. vel sic, & breuiàs etiam iudæi compellendi sunt ad restituendas vsuras extortas à christianis, & ad soluendas decimas, & oblationes de eorum possessionibus. h. d. sunt duo dicta. secundum ibi, hac eadem. primum dictum facit tria. primò ponit causam statuti. secundò statutum ibi, synodali. tertiò pro nidet contra grauamen suspicatum ibi, principibus. ¶ Casus literalis. Quantò amplius christiani compescuntur ab exactione vsurarum, tantò grauiùs iudæi super his infestant grauiores, & immoderatas extorquendo ab eis vsuras, vnde statuit concilium generale, vt si de cætero iudæi quacunque occasione gravent eis immoderatas à christianis vsuras extorserint christiano rum participium subtrahatur, donec de tanto grauamine satisfecerint, & si opus fuit christiani per censu. eccle. appell. remota compellantur ab eorum commercijs abstinere. præcipit in super concilium principibus, vt propter hoc non sint christianis infesti. sed potius iudæos compescant à tanto grauamine. In fine dicit, quòd eadem pœna compellantur iudæi ad satisfaciendum ecclesijs pro decimis, & oblationibus debitis quas à christianis de omnibus. & possessionibus alijs percipere consueuerunt tanquam ad iudæos quocunque titulo peruenissent, vt sic ecclesiæ conseruentur indemnes. Ber.

2 ¶ † No. primò vnam causam quare vsura prohibetur, nam diminuuntur facultates hominũ, & sic breui tempore reducuntur ad paupertatem, & paupertas est res periculosa etiam animab. iuxta illud Salomonis, Diuitias, & paupertates ne dederis mihi, &c. hinc est ꝙ propter suspicionẽ pauper nõ admittitur ad testimoniũ.
a 4. q. 3. c. si testes. §. testium. & hanc rationem a etiam ponit In. super rub. & vide bo. tex. in c. j. eo. titu. lib. vj. ibi, vsurarum voraginẽ
3 quæ animas devorat, & facultates exhaurit. †Secundò not. ꝙ ratione vsurariæ prauitatis etiam iudæi sortiuntur forum ecclesiasticum. vnde indirectè hic compelluntur per ecclesiam ad restitutionem. de quo dixi in c. post miserabilem. s. eod. Not. tertium modum compellendi iudæum per ecclesiam, vt subtrahatur ei commercium Christianorum, & ad hoc potest excommunicare Christianos cõtrafacientes, & ista est maxima pœna, s. inter homines esse, & hominum carere commercio. l. hi qui sanctam. C. de apostat. excommunicantur enim indirectè. Quartò not. art. optimum ꝙ oblationes sunt in præcepto, & de iure parochiali ecclesiæ, iudei tenentur ipsas soluere si stant in domib. solitis ha-
4 bitare per Christianos. de quo infrà. † Vltimò nota. quòd iudæi possunt acquirere rerum dominia. de quo latiùs per Inn. in c. ꝙ super his. de voto. In gl. j. ibi. à contrario sensu. not. gl. iuncto tex.
b quia solet allegari ꝙ arg. à contrario sensu non procedit vbi in
c surgit absonus intellectus, vel alibi reperitur contrarium. c & de hoc plenè dico in c. cum apostolica. de his. q̃ fi. à præla. not. Ioan. And. & Cal. in c. publicato. de elec. vel dic. & aliter ẽm Host. quomnis vsura solet esse grauis. vnde non permittitur aliquo modo. in ea. gl. ibi, legitimum modum, &c. nam de iure ciuili nõ poterant vsuræ ad libitum exigi. sed vsque ad certam mensuram, vel summã tñ. vt habetur in leg. eos. C. de vsur. & dic, vt ibi, de quo non est hodie instandum, quia omnino vsuræ hodie prohibentur, vt s. eo. per totum. & j. cap. fi. ¶ In glo. fin. ibi, res transit cum onere suo. pondera glo. sentit enim tunc iudæos compellendos ad oblationes, & decimas personales, & prædiales quando illa possessio peruenta ad iudæum habet hoc onus annexum, & hanc opi. antiquiùs tenuit Hosti. & secutus est Goff. & postmodum ab ea recessit, & tenuit indistinctè iure debere compelli ad de
d cimas d personales, & etiam oblationes quas ecclesia consueuit

ADDITIONES.

a ¶Hanc rationem. Adde Ioan. Petr. de Ferra. Papien. in practica sua super forma libelli. in actione hypothecaria. in gloss. in versi. fine aliqua. vbi enumerat septem causas, quare vsuræ de iure diuino, & canonico sint prohibitæ. ponit etiam rationẽ quare ius ciuile eas permiserit.

a ¶Hanc rationem. Vide Practicam Pap. in forma libelli in actione hypothecaria in gl. 3. ver. fine aliqua. vbi enumerat septẽ causas, quare vsuræ sint prohibitæ de iure canonico, & quare ius ciuile permiserit. Sebastia. Sapia.

b ¶Quando valeat argum. à contrario. Adde glo. in capitu. primo de æta. & qualita. Ioan. de Imol. qui illam gloss. alleg. in l. si ita. ff. de fideiuss. adde an valeat arg. à contrario sensu. Lud. Rom. consil. ccclxxxix.

c ¶Adde vltra allega. per istos. An. Corse. sing. suo, in versi. argumẽtum. quod est singu. j. vbi habes an & quado, & in quib. procedat ar. à ꝓtio sensu. de quo per Alex. consi. lxviij. incip. circa præmissa. volu. 4. & consi. vj. volu. v. Zacharias.

c ¶Vide gl. idẽ dicentem in c. vnico. de æta. & qua. in vj. Al. de Ne.

d ¶Decimas. Adde Old. consi. xcj.

Universidad de Navarra Biblioteca

a uit recipere à Christianis habitantibus ain illa dominę per defectum inde ecclesiā patiatur detrimentum, nam posset sequi quòd judæi emerent fere totam parochiam, & sic diminuerentur iura parochialia. Ego in hac diuersitate vbi onus non esset annexum rei, iatis putarem standum consuetudini, secus vbi esset annexum rei, vt in decimis prædialibus, nam in dubio etiam omnes infideles tenentur soluere decimas prędiales etiam si christiani nunquam illa prædia possideant, vt in capitulo de terris, & in c. in aliquib. de decl. & tenet Oldr. consi. xxv. nec valet hic ar. à contrario sensu, tenemenți.

ADDITIO.

2 ☞ Sed aduerte, quia Butr. hic dicit quòd vbi præstitus est certus census, intelligitur sensus scientiæ non ignorantiæ, & præsumitur præstitus ex certa, & discreta causa, allegat xviij. quæst. j. capitulo fina. & ff. de vsur. l. cum de in rem verso. & infrà de censibus, peruenit. de quo dic, vt ibi, & in alijs iuribus allegatis. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Vsurarius est etiam ille, qui recipit aliquid vltra sortem, licet suscipiat in se periculum.* 3.
2 *Emens, vel vendens rem plus, vel minus iusto pretio, an & quando sit vsurarius.* 7. 8.
Vsura committitur etiam in modo quòd vltra sortem recipiatur.
4 *Dines debet gratis succurrere proximo pauperi in suis necessitatibus.*
5 *Recipiens ex pacto aliquid vltra sortem, dicitur vsurarius ab vsura, & vn de dicitur vsura.*
8 *Vsura quo ad formam contractus non committitur nisi in contractu mutui, sed quo ad intentionem depranatam committitur in alijs contractibus.*
9 *Peccatum vbi potest esse, & non esse quo ad conscientiam debemus potius attendere quod sit peccatum, quo ad forum vero contentiosum secus.*
10 *Res an possit esse plus vel minus valitura, statur consuetudini, & etiam attenditur id quod frequentius accidere potest.*
11 *Societas coita, vt ad vnum tantum spectet periculum sapit naturam vsurarum, ideo non valet.*
12 *Deponens pecuniam apud vnum banchum, vt capitale sit semper saluum, & vt lucrum communiter diuidatur, non est vsurarius.*
13 *Vsurarius an sit censendus ille, qui relicta quadam mercantia in qua erat verisimiliter lucraturus decem mutuauit ad preces alicuius illam pecuniam ad mercantiam præparatam, cum hoc quod in ea poterat lucrari talis mutuarius soluat ratione interesse, & lucri cessantis.*
14 *Mutuarius si fuit in mora restituendi mutuatam pecuniam poterit conueniri ad interesse sine metu vsuræ.*
15 *Mercator volens transportare suas merces ad alium locum vbi charius venduntur, & alius antequam mercator portet illas ad locum, offert id quod poterat ibi carius vendere, non incurrit crimen vsuræ si mercator sibi vendat.*
16 *Vsura committitur si recipitur aliquid vltra sortem etiam quod consistit in facto.*
17 *Doctor mutuans pecuniam scholari, vt iret secum committit vsuras, si de hoc doctor sperat aliquid lucrari.*
Molendinarij, vel furnarij mutuantes ad hoc, vt veniat ad molendinum, vel furnum suum, committunt vsuram, quæ est restituenda pauperibus.
18 *Verum, & quomodo liceat rem emere, vt carius vendatur.*
19 *Emens rem minus, quàm valeat, sciente venditore, non caret peccato.*
Mercimonia prohibitum est clericis exercere, si tamen indigent possunt ali quam honestam negotiationem facere, vt emere chartas, & scribere libros. &c.
20 *Vsurarius frumentum quod valebat, tunc decem, si tempore receptionis valet viginti, an possit cum conscientia recipere plus quàm valet.*
21 *Vsurarius an teneatur restituere quicquid ex vsuris lucratus est.*

CAP. XIX.

a 1 NAVIGANTI. a † Vsurarius est qui à debitore recipit aliquid vltra sortem, etiam si suscipiat in se periculum. h. d. primò. Non est vsurarius emptor rei minus iusto pretio, si tunc verisimiliter dubitetur an tempore solutionis plus, vel minus sit res valitura. hoc secundò, propter dubium excusatur is qui ex eo, quod differt solutionem pretij, si vendit rem plusquam valeat, si non erat eam aliàs venditurus, hoc tertio, & sic tria dicta esse parent, secundum ibi, ille quoque. tertium ibi, ratione huius dubij. ¶ Casus literalis. Aquilis mutuauit certam pecuniæ quantitatem alicui nauiganti vltra mare, vel eunti ad nundinas, & pro eo quòd creditor recipit in se periculum pecuniæ recipit aliquid vltra sortem, quæritur vtrum vsurarius sit censendus? Et respondet papa quòd sic. Secundò ponit aliam quæstionem. Ecce aliquis dedit decem solidos, vt alio tempore recipiat totidem mensuras vini, olei, vel frumenti, quæ tunc plus valent, quæritur vtrum iste sit vsurarius censendus? Respondet. pa. si dubium sit vtrum plus, vel minus fuerint valituræ tempore solutionis, non debet propter hoc vsurarius reputari, & ideò propter dubium excusatur. Tertiò ponitur alia quæstio. Ecce aliquis vendit pannos, vinum, granum, vel res alias, vt ampliùs recipiat termino cõstituto, quàm valeant tempore venditionis, quæritur vtrum iste vsurarius sit censendus? Respon. papa quòd iste etiam ratione dubij excusatur ab vsura, dummodo merces suas tempore contractus non fuerat alias venditurus. Ber. ¶ † No. j. ex tex. quòd recipiens ex mutuo aliquid vltra sortem pacto interueniente est vsurarius. & no. bene quòd tex. dicit, aliquid, ex hoc infertur quòd quicquid sit illud, quod recipitur ex quo potest pecunia æstimari, quantumcunque modicum sit inducit vsuram. xiij. quæstione 3. in cap. j. 2. & 3. & voluit beatus Tho. ij-ij. quæstione lxxviij. artic. ij. b

3 ¶ † Not. ij. quòd occasione mutui, non potest recipi aliquid ex pacto etiam si mutuans suscipiat in se periculum pecuniæ mutuatæ: etiam si mutuet nauiganti, vel eunti ad nundinas, qui exponunt se variis periculis, & vadunt causa lucri. & sic nota bene, q̃ non est licitum recipere etiam à mercatore ex quo tu ꝓhis secum mutuum, licet ipse recipiat, vt lucretur, quia posset euenire ꝓrium, vt ipse perderet ex mercimonio. & vsurarius esset in toto, & semper lucretur. † Fort. ùs ergo committitur vsura q̃n mutuatur non valenti exercere mercimonia, licet pro necessitate sua: quia debet quis subuenire proximo gratis in necessitate, & peccat quis non subueniendo proximo in necessitate constituto, vt no. in c. consuluit. §. eo. facit c. sicut. 47. dist. & quod ibi not. 4

5 † No. q̃ recipiens ex pacto aliquid vltra sortem dicitur vsurarius ab vsura, & vsura potest deriuari, & dici ab vsu æris crediti, vel sorte, quia ibi rapitur vsus, quia venditur vsus pecuniæ qui non est in rerum natura, cum ex vsu pecuniæ consummatur dñium, vt dixi super rub. † Not. ex ver. ille quoque. q̃ vsurarius est censendus ille qui emit rem de præsenti minus, quã valeat ex eo, quia differt traditionem rei emptæ, soluit pretium de presenti, nisi dubium sit quòd plus, vel minus sit valitura res tempore traditionis, & si diceres vsura non committitur, nisi in cõtractu mutui, vt in c. consuluit. §. eo. & dixi super rub. ergo non debet hic commitci cum sit cõtractus emptitius. Respondet quòd quò ad formam contractus non est vsura. sed quò ad intentionem depraua- 6
tam est vsura, quia perinde ius fugit ac si illam pecuniã mutuaret illi venditori, vt recipiat illud lucrum, quod est vltra veram æstima

ADDITIONES.

a ¶ Nauiganti. Nouum intellectũ ad hunc tex. ponit Archi. Florẽ. in 2. parte suæ summæ. tit. j. c. 7. versi. 22. videlicet q̃ intelligatur, quando illud, qd recipitur vltra sortem, recipitur rõne mutui tãtum, nam tunc est vsura, non obstante, q̃ mutuãs suscipiat in se periculum. Secus si mutuans præcisè reciperet rõne periculi, cui intellectui videntur repugnare verba tex. ibi, recepturus aliquid. &c. Alium intellectum dedit frater Ang. de Clauasio, in sum. sua, in verbo, vsura. j. vers. 38. quod intelligitur, q̃n mutuans nolebat mutuare, nisi cũ tali pacto suscẽptionis periculi, & ꝓpriè grauat debitorem in aliquib. plus ex mutuo, & ideo vsura est. Sed si quis liberaliter mutuaret, deinde post mutuum ad instantiã debitoris suscipit in se periculum, quod dicitur assecuratio, si aliquid recipit non est vsura. Alius intellectus colligitur ex verbis eiusdem fratris Ang. in ver. vsura. j. ver. 46. q̃ intelligatur, q̃n mutuum principaliter fiebat spe habẽdi vltra sortem aliquid, tunc. n. vsura est. Secus si mutuũ fieret liberaliter, & postea pp suscẽptionem periculi aliquid acceperit, de quo vide Soci. & Mod. in l. si quis nec causam. in prin. ff. si cer. pet. Seb. Sap.

a ¶ Nauiganti. Q̃n quis possit emere ad vitam, sine peccato, vide Bal. in l. si pater. C. de inoffi. test. Itẽ ad intellectũ huius decre. vide omnino Pet. de Anc. in repe. regulæ peccati. in 6. q. prin. lib. 6. Itẽ vtrum dare boues ad zoaticã. vt sit Murinæ, & in multis aliis ciuitatib. sit vsura, vide Laurentium de Rodu. in tra. de vsuris. qu. 23. de Bellentzinis.

b ¶ Sed tu vide quæ dixi circa hoc in c. consuluit. §. eo. in addit. quę incipit. Sed vide Beatum Thomam. Alex. de Ne.

stimationem rei. ¶ Item not. quod ratione dubij quis excusatur in foro iudiciali, sed in foro pœnitentiæ stabitur conscientiæ.

7 ¶ † No. vlt. ex ver. fin. quòd quando venditur res pluſquam va-
a leat, & differtur pretium rei, ad certum terminum, a duo debent concurrere ad hoc, vt contractus non censeat vsurarius. Primò quòd dubium sit an tempore solutiõis pretij res sit valitura plus, vel minùs. Secundò quòd iste venditor non erat aliàs venditurus tempore contractus, si ergo certum sit quòd tempore solutionis non valebit plus, vel minùs quàm iste erat venditurus, nũc pro minori pretio si habuisset pecuniam in præsenti, tunc contractus censendus est vsurarius, & hoc ratione dicta inq. præced. nam fingimus emptorem soluisse pretium de præsenti, si venditor sibi illud mutuasset vsque ad terminum præfixum pro illo lu-
8 cro quod est vltra verum pretium rei. ¶ † In glos. ij. ibi vsurarius est censendus. no. glo. quòd licet inter partes descriptus sit contractus emptionis & venditionis, & in veritate non possit repeti pretium, tamen propter fraudatam mentem emptor potest di-
b ci vsurarius, b licet ex forma sui contractus non appareat vsura rius. Ex hac glossa posset defendi libellus, vbi talis dicitur vsura rius, licet Host. dubitauerit in cap. in ciuitate. & c. consuluit. §. eo. & facit iste textus in §. ille, qui venit aduersatiuè ad præcedentia.

9 ¶ † In ea glos. ibi sunt in talibus conscientiæ suæ, & ç. gl. forma liter non soluit contrarium, & ideò dic, quòd in dubijs quis debet abstinere à tali contractu, quia quò ad conscientiam suam, & in foro animæ debet fieri interpretatio potiùs contra eum, quia illa pars est benignior, quæ est tutior, vt habes gl. no. ĩ c. vni co. de leruit. & facit tex. in c. significasti. el. 2. de homi. sed in foro contentioso interpretatio fit in benigniorem partem, & ita loquitur textus iste, & facit c. cum tu. & quod ibi no. Inno. §. de testi. c † Sed quæro quãdo potest dici certum quod res valebit plus
10 tempore solutionis. d Sol. dicit Host. quòd debet attendi cõmu-
d nis opi. & cursus regionis: nam communiter minùs valet frumẽtum tempore messium, quàm tempore paschæ, & licet quandoque accidat contrarium, tamen propter hoc non est recedendũ à dicta præsumptione, quia debet considerari, quod frequenter accidit. l. nam ad ea. de legib, & in c. literas. de despon. impu. In gl. fi. in fi declara hunc vltimum. §. prout no. fuit in capitulo in ciui-
c tate. c supra eod. † Sed extra gloss. quæro pro declaratione primæ
11 partis cap. hic non est licitum mutuare, & aliquid recipere vltra sortem, etiam si creditor suscipiat in se periculum, quid in istis, q̃ quotidie contrahunt societatem, & vnus apponit operã, & alius pecuniam: Gof. dicit realem contractum societatis licitũ, ex quo communicant sibi damna, & lucra, & ad hoc vide bo. glo. quæ solet allegari. 14. quæst. 3. plerique. quæ dicit hunc contractum societatis non esse licitum si vnus vellet sentire lucrum, & non dãnum. Hostien. in summ. huius titu §. in aliquo. ver. sed quid si periculum. tenet oppo. dicens, quòd sicut in aliis cõtractibus ex quorum natura periculum spectat ad alterum potest opponi pactũ, vt periculum ad reliquum spectet, vt in cap. vnico. de commo. & leg. prima, ff. depo. ita dicendum est, & in hoc contractu societatis, vt licet ex eius natura periculum spectet ad vtrunque, tamen ex pacto potest ad alterum duntaxat pertinere. nam contractus ex conuentione legem accipiunt, vt in regula cõtractus, de reg. iu. libro 6, & pro hac sua opi. adducit bo. tex. insti. pro so. in §. de il-
f la, scum ver. seq. sed Acc. & Azo tenuerunt oppositum, & sic concordant cum gl. alle. in l. si non fuerit. ff. pro socio, & idem Ioan. Gal. hic. Non ob. dictum Host. quia in aliis contractibus est non contra, sed præter naturam contractus. Sed in contractu societatis cum habeat instar cuiusdam fraternitatis. l. verum. ff. pro socio. est propriè contra naturam cõtractus, vt vnus solus sentiat damnum. nec ob. § de illa. quia non debet intelligi secũdum eũ in capitali, sed debet intelligi in aliis lucris, & damnis, vt in illis valeat pactum, vt sentiat de lucro, sed non de damno. Darẽ aliũ intellectum ad illum text. vt loquatur in recipiente pecuniam, & ponente operam tantum, vt ex pacto possit damnum non sentire, scilicet pecuniæ, satis est si sentit damnum operarum amissarum, nam sicut in lucro pecunia, & opera æquiparantur, ita & in damno sentiendo, sed ex parte pecuniam dantis nõ potest hoc pactum interuenire, quia propriè est ☞ ipsam societatem, quia recipiens pecuniam posset sentire duplex damnum, videlicet operarum amissarum, & pecuniæ receptæ. & alius nullum damnum
g sentiret, cum haberet suam pecuniam integrã, & scias quòd hęc opi. est tutior, & ideò est amplectenda. g ¶ † Sed aduerte ad vnũ
12 dictum Ioan. Andr. de quo Ioan. Cal. non facit mentionem in c. per vestras. de do. post di. rest. vbi sensit, quòd pecunia dotalis potest deponi apud mercatorẽ qui debet cauere de pecunia integraliter restituenda, sed lucra debent compensari cum damno, & quicquid supererit de lucro poterit diuidi, & sic apertissimè sen-
h tur, quod possit opponi pactũ, vt capitale semp sit saluũ, h sed vt sentire quòd sit speciale in dote, cũ alleg. l. j. ff. so. ma. vbi dicit, pul dendum

ADDITIONES.

a ¶ Ad certum terminum. Adde Alex. consi. lxxij. j. lib. & clxxij. ij. lib.
a ¶ Ad certum terminum. Adde hic Abbatẽ, in ca. ad nostram. de emp. & vend. vbi dicit q̃ testamenta eorum, qui vendunt res maiori pretio propter dilatam solutionem, & minori, si incontinẽti soluat, non valet. Et ita etiam dicit se consuluisse. Qd dicit esse verũ si hoc faciebant publicè. Et si qs vendit nunc rem ꝓ eo pretio, quo nunc valet, hoc pacto q̃ si plus valebit in posterum, illud plus teneat tradere venditori, & si minùs valebit, nõ diminuatur de pretio, quia ista dicitur etiam vsura, quia non contractus claudicat. Ita dicit Archi. in c. fi. xiij. q. 3. de Bellentz.
b ¶ Vsurarius. Facit quòd hĩ in c. illo vos. de pign. vbi per Ioan. de Imo. & quæ dixi pridie in consi. quodam.
c ☞ Sed Butr. hic dicit in fi. commenti quòd vbi ecclesia non est certa debet in dubio interpretari in benigniorem partem. Sed ip se contrahens, qui est certus de conscientia sua vbi dubitat, dẽt potiùs abstinere. & est sibi consulendum ab ecclesia, vt ☞ eodem in ciuitate, & hoc modo debet intelligi glo. in capitu. vn. de scrutinio. Alex. de Ne.
d ¶ Tempore solutionis. Vide latè Alex. in l. pretia rerum. ff. ad legẽ Falci. Bartol. & alios, in l. ij. in fine. C. de relcind. vendit. Andr. Barba.
e ¶ In ciuitate. Nota pro dantibus pecuniam ad mercantiam vel facientib. societates in mercantiis, vide omnino q̃ notaui post Abb. in cap. per vestras. de donationibus inter virum, & vxorem. de Bellentzinis.
f ¶ De illa. Et ibi vide plenè Ang. de Aret. de hac q.
g ¶ Sed ille text. loquit indistinctè si rectè inspiciat. Vnde ille §. de illo est intelligẽdus, siue apponens tale pactũ posuerit de sua pecunia, siue nõ. & hoc vult ille tex. q̃ ñ melior est solutio siue intellectus 10. Cal. quem cõiter sequuntur Do. videlicet q̃ ille tex. intelligatur nõ de capitali. sed de dãno, & lucro mercimonij, qa ꝓpriè lucrum dr̃omni dãno deducto, dãnũ oĩ lucro deducto, & jõ ꝑt coiri societas, & eius lucrum, qđ reliquũ in societate sit oĩ dãno deducto, altera pars feratur, sic ab vtraq; parte, & eius dãni qđ similiter relinquit pars alia capiatur scilicet ab vtraq; parte, vt ff. pro socio. l. Mutius, & ita dicit D. Car. in 4. q. Sed iuxta hoc quæro nunquid valeat pactum, vt vnus ex sociis habeat duas partes lucri. Alius autẽ socius tertiã, vel quartam. Dicendum est q̃ sic, si is q plus dẽt hr̃e plus ꝓtulit societati vel pecuniæ, vel operis, vel cuiuslibet alterius rei cã, aliàs pactum nõ valet, vt est tex. in l. si ũ fuerit. ff. ꝓ socio. & hoc est verum qñ exprimunt̃ partes dãni, & lucri, sed si de dãno tm̃ expressum, de lucro ẽt intelligit repetitũ & eꝫ, vt instit. ꝓ socio. §. illi. Sed ò dubitat, an valeat susceptio periculi, seu casus fortuiti, in aliis ☞tib. & vr̃ q̃ sic, vt in ca. j. de commod. & in c. bona fides. de depositio. Sed circa hoc vide Io. And. in add. Spe. in tit. de loc. §. iã dicendo. in add. q̃ incipit. de hoc satis scripsi. Sed qd de ☞tib. q̃ fiunt Venetijs, Florẽtiæ, Ianuæ, & similib. locis, vbi qñ aliqs mittit aliqd vltra mare ꝑhit cum aliquo sua ꝓpiculo, qa alius suscipit in se periculum rerũ missarũ vltra mare, si pibunt, & obligant se ad dãdũ, ☞tũ mittens ęstimat ipsas res, puta cẽtum, & ipse, qui misit tales res ꝓ susceptione periculi soluit decem, vel xx. prout ☞tinet quentio. D. Car. in 4. opposit. ꝓpe finem. dicit, q̃ non est vsura, sed ☞tus emptionis, qa de eius substantia est, q̃ interueniat res, & pretium, vt in l. j. & 2. ff. de contrah. emp. hic aũt nulla res interuenit. Vnde vr̃ dicendũ q̃ talis sit ☞t innominatus. ff. facio, vt des, vt in l. naturalis. ff. de p̃sc, verbis. puto tn̄ ☞tũ licitũ. Vlterius q̃ro circa illud q̃dicunt Doctо. de ☞tu societatis, Pone dedi vni centũ, vt illa centum ponat ad mercantiam siue ad negotiandum: ipse enim ponit solã suam industriã, sed sola centũ q̃ casum fortuitũ fuerunt deperdita, q̃riẽ, nunquid ille, qui ponit tm̃ operas, tenentur aliqd reficere ei, q̃ posuit pecuniam, gl. in l. j. C. ꝓ socio. dicit q̃ nõ tenẽt ad aliqd, qa q̃ posuit solũ operas, non censẽt se obligasse ad damnũ sortis. Sed Petr. ibi distinguit, q̃ aut pecunia est statim perdita, & tunc dãnũ est cõe. Aut pecunia est perdita post operas perditas, & tunc dãnum totũ pertinet ad illũ, q̃ posuit pecuniã, qa sufficit, q̃ recipiẽs pecuniã pdiderit operas, & illã opinionem dicit Cy. æquiorẽ, sed Bart. in d. l. j. C. ꝓ socio. vr̃ seq opinio. glo. ibi dicit, q̃ tota illa gl. est tenẽda menti, quia communiter tenentur, & idem tenet Bald. ibi, in 3. quæstio. per rationem, quia quantitas est commune lucrum, ea tenus damnum debet esse commune. Sed recipiens pecuniam, & ponens operas nihil debet lucrari de capitali, ergo si deperditur in nihil debet damnificari, & hoc tene. Alex. de Ne.
h ¶ Sit saluum. Adde Lud. Ro. consi. ccxxxviij.

Universidad de Deusto Biblioteca

dendum, vt salua sit dos mulieris. Et semper dubitant de illo dicto. nam non probatur iure, imò in contrarium facit tex. in c. super eo. §. eod. nam si contractus in se esset vsurarius, & illicitus talis contractus nō posset recipere aliquam compensationem pp bonū, q̄ inde sequit, maximè pp bonū charitatis, & corporale, vt no. in c. sup eo. & no. Ioan. And. in regula, peccatū. de reg. iur. li. vj.

13 ¶ † Secundò quæro de alia q̄one notabili. quidam mercator paratus erat proficisci in aliam regionem, empturus merces, in quibus verisimiliter fu sset lucraturus centum, accessit amicus, & rogauit eum, vt mutuaret sibi illam pecuniam, quam promittebat sibi restituere in termino cum lucro sperato, nunquid, ꝯctus sit c. sibendu. vsurarius. Inn. q. sic. licet aliqui oppositum teneant, quia daret materia committendi hanc prauitatē vsurariam, Host. in c. salubriter. §. eo. dicit q. iste est obligatus creditori ad id q. versi militer fuisset lucratu us, quasi hoc percipiat creditor, rōne interesse, & non rōne vsuræ, Io. An. dicit hoc dictum Host. procedere post moram comm sſam, sed an moram non, quia ibi nullum est interesse, alias vsurarius posset fingere se velle ire ad emendum merces, vt mutuaret pecuniam sub isto colore ad vsuras.

14 ¶ † Nota. j. & non tradas obliuioni id quod sentit Ioan. An. ex his verbis, vt etiam in ꝯctu mutui possit peti post moram interesse lucri verisimiliter cessantis. de quo dixi in ca. conquestus. §. eod. Sed an à principio possit haberi ista ratio, posset fortè dici, quòd vbi mutuans ducitur bona intentione, & potiùs mutuat vt seruiat amico q̄ in fraudem, quòd tunc excusatur à peccato,

15 licet alia opinio sit tutior. ¶ † Circa hoc dubitatur etiam de alia q̄one, aliquis habet merces quas intendit deferre ad aliā regionē, & vendere pro cartori ptio, alius apparet hic, & offert idem pretium hic, q. posset habere in loco destinato, nunquid liceat facere hunc ꝯctum. Inn. q. sic. nam sicut ratione temporis excusat qui vendit merces plusquam valeant, vt hic in fin. ita, & ratione loci. Host. inclinat in ꝯrā sententiam, & monetur, quia non sine magna necessitate mouetur ad emendum, cum & ille subijsset labores in itinere, & fortè perdidisset aliquo casu. Io. And. dicit, q. aut pretium solbitur de presenti. & ꝯctus est licitus, quia vult fortè deferre ad aliud locū. Aut differtur solutio pretij, & procedit opi. Host. pōt dici q. etiam hoc vltimo casu vbi cessaret fraus ad huc procedat opi. Inn. quia fortè vult deferre ad locum, vbi speraat maius lucrum. Item ex quo iste non erat hoc vēditutus pro

a isto pretio satis compensatur. † Vltimò hic quæro. dr hic, q. non

16 est licitum aliquid recipere vltra sortem ex pacto, quid si recib piatur aliquod seruitium verbale, vel facti, puta mutuo tibi decem, vt instruas me, vel filium meum, vel itercedas pro me apud Deum, vel vt vadas pro me Romam. Rey. & Goffre. in eorū summis huius tit. & sequitur Calde. cōcludunt, q. nō est licitum. sed hoc intelligendum est, q̄n illud q. recipit est pecunia æstimabile, vt s. dixi sm Tho. nam nulla incrementa recipi debent ex mutuo quocunque sint. & qualicūque. 14. q. 3. c. j. ij. & 3. ¶ † Et ex his in

17 fertur ad q. doctor mutuat pecuniam scholari, d vt intret secū, c & alias nō erat mutuaturus, nec scholaris intraturus, vel mutuauit vni, vt veniat ad molendinum, vel ad furnum suū. Ioan. Cal. dicit, q. si iste mutuans recipiat aliqd commodū pecunia æstimabile. q. cōmittitur vsura. exemplum in doctore, q. ex ꝯcursu schola rum efficitur magis famosus, & hēt minores causas permanentib. vel ex hoc ampliatur sibi salarium, e & ita in dño molendini, a plurimi pp hoc concurrunt. nam verè ex mutuo isti recipiūt aliquid vltra sortem. nō tenēt ad restitutionē, sed eam facere debēt pauperib, quia ab illis quib. mutuauerunt, non extorserant

f istam pecuniam. & ad hanc ꝯclusionē debent reduci glos. iuris ciuilis, vna est in l. fi. ff. de offi. pfc. vrb. Alia in l. 2. ff. de calū. & sen se

g runt, q. cōmitteretur usonia g, q. nō est verū, q. a scholaris nō vēdit doctrinā doctori, imò doctor instruit scholarē, & ad hoc mutuat pecuniam, sed committit vsuram sm distinctionē p dictam.

18 ¶ † Vterius q̄rit nunqd sit licitū rē emere h. vt carius vēdatur, &

h concludit post Cal. hic, & Inn. in c. j. ne cle. vel mo. q. aut quis emit rem hic. vt eā integram vendat, & principaliter inducit sub spe lucri, & nō licet. p hoc bo. tex. in c. eliciens. lxxxiij. dist. & in c. q̄n. 14. q. 4. Aut habet inrētionem mutandi in aliam formam, vt q. emerit lanā. inde facit pannu, vel vult deferre rē integram ad aliū locum, & tūc est licitū, licet inducitur spe lucri, q. a hic ponit labores, & industriam suam, iuxta illud dominicum. In sudore vultus tui vescēris pane tuo, & p batur d. c. eliciens. & d. cap. q̄n. Sed tpe pœnitentiæ dēt quis abstinere à mercimonijs. de pe. dist. in. v. qualitas. Aut non inducit principaliter spe lucri, sed emit frumentum, vt abundaret cum familia sua, vel ne ciuitas tra & u temporis pateret penuria, q. alij extrahebant frumentum. & tunc licet alio tpe vendat carius, q̄ emerit nō peccat. arg. opt. hic vbi q̄s pt vēdere merces pl², q̄ valeāt, q̄n dubitat an tpe solutiōis

19 sint valituræ pl², vel minus. ¶ † Dicit tn Cal. hic vnum notabile verbum, q. mihi placet istum nō euitare peccatū, q. scienter emit rē minus, i q̄ valeat, saltem ignorante vēditore. qa vt decipere. p ximū, & sic limita illud q. licitum si. ꝯhentib. de decipere vsque ad dimidiā iusti ptij. vt pcedat q̄n re ipsa interuenit deceptio, nō

k ex proposito, k clericis aūr non est licitum aliquo casu exercere

l hmōi mercimonia, l ad hoc c. negotiatorē clericum. lxxxvij. di. vide quod no. in c. j. ne cler. vel mo. Si tn indigeret, licitè posset exercere aliquod opus, vt puta emere chartas, scribere libros, & m vide quod no. glo. xiiij. quæst. iiij. ca. canonum, & c. j. de cel. mis. m

20 ¶ † Vlteriùs quæriē mutuauit nobi certam speciem, puta frumē n tum q. tpe contractus valebat tres florenos, nunc tpe satisfactio

ADDITIONES.

a §. D. Car. in ratione in j. q. sequitur distinctionem Ioan. An. Sed dum dicit q. si certum esset q. venderet plus non pp tarditatem solutionis pretij, sed quia plus recepturus erat portando ad aliū locum contractus est licitus, licet retardetur solutio ptij. Nec obstat sm eum si dicatur quòd non est licitum recipere aliquid pro interesse nisi post moram, quia ꝯctus venditionis, & ꝯctus mutui non pcedunt à pari, quia in mutuo oīs spes lucri est phibita, secus in alijs ꝯctib. & ideò licet in mutuo hoc sit proxibitū, tamen secus est i casu nostro, quia licitum est sperare lucrum ex eo quòd plus esset consecuturus portando extra locum, & sic Butri. concordat cum opinione Abb. Sicu. & mihi placet. Alexan. de Ne.

b ¶ Licitum. An pro mutuo liceat recipere aliquod seruitium verbale vel facti. Et de hoc vide omnino Laur. de Rodulph. in trac. de vsur. in 35. quæst. cum septem sequentibus, & Pet. de Anch. in repe. regulæ. peccati. in 8. quæstio. principali, libro 6. de Bellenzinis.

c ¶ Hoc declara, vt dixi s. eo. consuluit. in addit. quæ incipit, Vide de hoc B. Thomam. Alex. de Ne.

d ¶ Doctor mutuat pecuniā scholari. Adde de ista q. Ant. Cor. sin. suis in ver. doctor. q. incipit pro solutione. qd singu. retuli, & secutus sum in apost. ad istū s. in rub. eo. ti. in. 4. vt intret secū, alias non intraturus. Zach.

e ¶ Scholari. Vtrum doctor mutuans scholari, vt intret secum cōmittat vsuram, vbi dixit se dicturum in c. nauiganti. & posteà nō dixit. Sed de ista q̄one vide Pe. de Anch. in repe. regulæ peccati venia. in 8. q. & Abb. s. eo. ti. in ru. vltra med. Sed vide gl. in verbo. occupasse. ff. de offi. præfec. vrbis. qui dicit q. qui inueniunt scholares data pecunia, dicuntur cōmittere simoniam. Et vide Bal. in prœemio Gregoriano. de Bellentz.

f ¶ Ex hoc infertur q. si doctor non speraret aliquod lucrum pecuniarium ex maiori concursu scholarium. sed solùm hoc faceret propter honorem. hoc casu nō diceretur committere vsurā, ex quo talis honor non est pecunia æstimabilis. Alex. de Ne.

g ¶ Istam quæstionem format Io. An. in reg. peccatū. in vlt. art. s. in solutione argumētorū. facit ad ꝯria, & in fine illius articuli hoc ponit, limitat tn nisi ille, qui iuit ad molēdinum fuisset passus dā num. q. non fuisset consecutus eundo ad molendinum alterius: nam tunc debet fieri restitutio. vsque ad quantitatem illius dam ni, & idem tenet d. Car. hic in prin. huius cap. in 7. quæstio. Alex. de Ne.

h ¶ Simonia. Et adde qd dicit In. in c. tuam. de æta. & quali. q. si do natarius, vel qui alia seruitia repetit procurat in Romana curia beneficia pro donante, vt se liberet ab illa obligatione antidora li, committit simoniam, & est simoniacus, & ibi exclamat præsertim ꝯ cardinales procurantes beneficia pro seruitorib. & familia lib. suis quia cōmittunt simoniam. Et refert, & sequitur Ang. in l. sed & si lege. §. consuluit. ff. de pet. hæredi.

h ¶ Simonia. Vide pulchrè & copiosè per Dec. in cons. 111. per totum. Seb. Sap.

i ¶ Rem minus. Vt non liceat temere rem vilius, & vēdere carius, vide quod latè notaui post Ant. in c. j. ne cle. vel mona. de Bellē.

i ¶ Rem minus. Vtrùm liceat emere rem minùs. quā valeat in foro conscientiæ, de hoc vide quod latissimè notaui post gl. in hoc c. 2. q. 2. de Bellentz.

k ¶ Non ex proposito. Et ideò dicit gl. in l. semper in cōuentiona lib. ff. de regul. iuris. q. quamuis licitum sit contrahentib. se decipere, tamen non conuenit bono viro.

l ¶ Mercimonia. Vtrum clericis liceat mercantiam exercere, vide quod de hoc notaui post Ant. in c. j. circa. princ. ne cle. vel mo. de Bellentzinis.

m ¶ Cui iunge gl. 24. q. 3. in fi. summæ, & de isto art. an liceat emere rem, vt carius vendatur, & an mercantia sit licita in clericis, vel in laicis. Vide hic D. Car. in rōne in 3. q. & B. Thoman. 2. 2. q. 77. art. 4. Ego verò plenè dixi in c. j. ne cler. vel mona. vbi alij Doctores tangunt. Alex. de Ne.

n ¶ Mutuaui. Vide ad hanc materiā Alex. consil. 75. inci. diligenter

* inspe

nis valet sex. nunquid salua ꝛscientia possim hoc frumentū ptio sius recipere, & ꝛclude q. aut ductus bona ītētiōe ibi mutuaui, & tunc licet varietur ptium possum salua ꝛscientia recipere, & tu

a teneris reddere, nam mutuaui frumentum, iō debeo recipere ēt frumentum a eiusdē bonitatis intrinsecæ. l. cum qd. ff. si cer. pe. nā sic potuisset vilescere eius ptium, secus si habuissem intentionem deprauatā, qa mutuaui frumentum antiquum, vt sic posteà habe rē nouū, & sic in meliori ptio, & de hoc p Hug. & Arch. xiiij. q. 4.

b c. si quis clericus. b ¶ † Vltimò posset quæri nunquid qs teneat

1 restituere vsuras, & quicquid lucratus est ex illis, an vsuras, tm dū taxat. de hac q̄one. vide q. no. Io. An. c. i quanquàm. eod. ti. li. vj. & concluso vt quod aut lucratus est per vsurariam prauitatē rē germinantem, & producentem fructum puta vineam, & tenetur totum restituere, quia hoc immediatè procedit ex vsuraria prauitate, aut recipit pecuniam, & non tenetur restituere, nisi pecuniam, quia reliquum processit exoperib. suis, & industriam. nam pecunia lucrata ex vsura non est apta ad producendum aliquem fructum. Vn lucrum attribuitur potiùs personæ quàm pecuniæ, & dic, vt plenius. no. in præallegato loco per doctores.

ADDITIONES.

¶ Inspecto. in ij. vol. vbi tangit an sit licitus ꝯctus vendere frumentum hoc pacto q. detur ptium quanti valebit in mense Maij, & nunquid si do pecuniam, reddas qnq; p cētenario. sit vsura. vide Soc. tenentem, q. non, in l. ij. in principio. ff. si cer. pet. Sed ꝯrium ꝛcludit Abb. in cons. cxiiij. incip. in q. mouenda. in ij. vol. & in ꝯsil. lxxiiij. incip. videtur in j. volu. Aret. ¶. consi. clij. inci. viso themate. ¶ Mutuaui. Vtrum ꝯctus sit licitus quando datur frumentū ad renouandum. de hoc vide latissimè Laurent. de Rodul. in tracta. de vsuris. de Bellentz.

a ¶ Frumentum. Vide Io. de Im. cons. 25. vbi quærit, quidā mutuauit frumentū cū pacto q. debitor teneatur illud reddere, q̄n creditori placuerit, consuluit q. est vsura, allegat quòd voluit Ioan. Cal. l. Vbi vide omnino. Andre. Barba.

b ¶ Ibi Hugo dicit q. non est vsura. nā tenet recipere ēt si esset ma tuō æstimationis tpe solutionis. Rō est sm Io. Cal. quia in mu si cer. pet. l. cum qūid. Tene bonitatis in qualitate intrinseca. ff. imò si actū fuit quo tpe redderet, sibi esse q. sit eiusdē æstimatiōis: tionē. aliàs hr rō tpis quo fuit petita res in iudicio, quā ad æstima diciū, vt in l. vinū. ff. si cer per. Sed Io. Cal. refert quosdā distinguere, de qua distinctione faciestres casus. Primus est qn nō est verisimile q. res sit futura prætiosior tpe solutionis, vel probabiliter dubitatur, & tunc bonū est q. inspiciat æstimatio tpe solutionis, vel tpe moræ ipsius debitoris. vt in d. l. vinū, & pro hoc bn facit iste tex. Secūdus casus est qn nō est verisimile q. res erit pretiosior tpe solutionis. & creditor non erat rē, puta vinū, aut frumentum seruaturus, sed consumpturus, & tunc est vsura. Tertius qn erat seruaturus, & tunc creditor aufert libertatē debitori se liberandi, & tunc est vsura. Nā hic, & in casu præcedēti creditor voluit se exonerare, & debitorē onerare, aut talē libertatē non aufert debitori, & tūc nō est vsura, imò posset creditor mereri, si bona intentione an terminū requirit debitorē, vt soluat ne onere tur, secus si haberet intētionē corruptā, vt quia dicit q. pōt vsq; ad terminū retinere, vt se à dño releuet, licet non auferat libertatē se liberandi ante terminū. Nā tunc licet non sit vsura, tū peccat, & hæc distinctio sm Cal. nititur magna æquitate, saltē in foro pœnitentiali. Sed D. Car. in §. ille. dicit q. tunc tm excusat a mutuās qn verisimiliter dubitatur an tpe solutiōis res sit plus vel minus valitura, aliàs secus ne detur via fraudib. & mouetur per istū. Sed ego credo q. distinctio supradicta sit tenenda, nec obstat iste tex. quia loquitur in ꝯctu emptionis, in quo pp terminū vēditur res plus q̄ valeat. vel emitur minus q̄ valet, sic etiā loquitur in c. in ci uitate. s. eo. secus qn mutuo frumētū, vel vinum, vel aliud simile, & do terminum debitori ad soluendum, nā ipse debitor obligat ad tantundē eiusdē bonitatis, & potest ante terminū se liberare. Sed pro cōcordia pōt sic dici q. aut apponitur certus terminus, ita q. ante terminū debitor nō pōt solucre, & ita demū excusat mutuās qn est dubiū vtrū res q. mutuauit sit plus vel minus valitura, per istū tex. & in c. in ciuitate. Aut debitor pōt qūcunq; se liberare. & hoc casu puto ꝯctum licitū cū debitor possit se liberare soluendo ante terminū. hoc tm intelligo, nisi mutuans priuatam habeat intentionē, vt quia mutuaret sub spe recipiendi rē q. mutuauit qn erit maioris valoris. Vnde tene distinctionē prædictā. Sed quid de eo qui mutuat pecuniam eo tpe quo frumentū, vel vinum est charissimum, & facit pactum q. certo tpe reddatur ei tm frumentum, quantum tpe solutionis haberi poterit pro illa pecunia, sed tpe solutionis frumentum minus valet, Hugo, & Archi. 14. quæstio. 3. si quis clericus. dicūt quòd licet creditori recipere plus frumēti in quātitate ex quo est minoris æstimationis, quàm tpe mutui. Et rō, quia censetur vendidisse frumentum, & pecuniam mutuasse gratis cum hoc, vt tpe solutionis reddatur in frumento. dicunt tamen quod in hoc actu posset interuenire peccatum sm prauam intentionem mutuantis. Alexand. de Ne.

¶ De crimine falsi. Tit. XX.

CONTINVATIO RVBRICAE.

¶ Quia inter cetera præcepta legis diuinæ continetur non furtum facies, non falsum testimonium dices, & supra visum est de furto. Item de vsura, quæ est quędam species furti, & ideò competenti ordine annectitur de crimine falsi. De materia habetur in decretis in cap. in memoriam. xix. distinct. & xj. quæstione 3. quis quis. 4. quæst. 3. cap. si testes §. qui falso.

SVMMARIVM.

1 *Falsum committit testis non solum si dicit mendacium, sed etiam si veritatem occultat, si super ea fuit interrogatus, vel iurauit dicere veritatem in tota causa. 3. 4.*
Testis falsus lædit Deum, iudicem, & partem.
2 *Delinquens si ex eodem delicto læsit plures personas debet omnibus satisfacere.*
4 *Veritatem tacere regulariter non est peccatum, nisi adducatur in testē, vel ex officio teneatur ipsam dicere.*
5 *Testis cōmittens falsum pōt puniri extraordinariè per iudicem durante cā super qua commissit falsum, causa vero finita non pōt ordinarie formando contra eius processum, & ista pœna ordinaria non tollitur ex eo quod extraordinariè punitus.*
6 *Testis qui deposuit falsum potest & ciuiliter, & criminaliter condemnari, nec vna tollit aliam.*
7 *Testis, qui deposuit falsum punitur pœna falsi, licet eius testimoniū non habuerit effectum.*
8 *Sententia lata per falsas probationes an teneat, & vsque ad quantum tempus potest retractari.*
9 *Testis falsum deponens pōt puniri per ordinarium, & an per delegatum.*
10 *Clericus deponens falsum deponitur, & detruditur in monasterio.*
11 *Testis si recipit pecuniam, vt non dicat testimonium punitur pœna falsi, idē si capit pecuniam, vt dicat verum.*

CAP. I.

a 1 FALSIDICVS. a † Testis falsidic⁹ tres lædit, Deum, Iudicem, & partem, & falsus est non solum, qui mendacium dicit, sed etiam, qui veritatem occultat. h. d. secū da pars ibi, vterque. ¶ Casus literalis. Testis qui falsum testimonium dicit trib. personis est obnoxius. primum Deo cuius præsentiam cōtemnit, Iudici, quē mentiendo fallit. postremo Innocenti quē falso testimonio lædit. tītē ille, q. veritatē occultat reus est, q. mendacium dicit primus non vult prodesse, secundus nocere desiderat. Ber. † No. s. ex tex. eodem delicto pt qs lædere

2 plures personas, & omnib. tenet eā satisfactionē, b facit qd leg. &

b no. in l. nunq̄. ff. de priua. delic. & in c. parochiano. de sen. excom.

3 † Nota ij. q. testis dr falsus, & tenet de falso non solume qn dicit

c mēdacium, sed ēt qn occultauit veritatem d, & hoc intelligē quan

d do interrogatus sup tertio articulo dicit se nihil scire, vel qn iura uit dicere purā, vel merā veritatem, & multa subricuit, vt in c. cū dilecti. §. de accus. secus aūt vbi non iurasset, vel non fuisset interrogatus, vt in præal. l. nunq̄ ff. de priua. delic. tunc eīn nō tenet si non

ADDITIONES.

a ¶ Falsi licus. Vide de Fel. de clarantem, & limitantem in c. sicut. ver. nō obst. c. j. §. de re iudic. Sebastia. Sapia.

b ¶ Tamen quo ad Deum committit vnicum delictum, de quo vide gl. in c. virginib. xxvij. q. 1. Alex. de Ne.

c ¶ Non solum. Nō solum est falsus testis, qui falsum deponit, sed ēt ille, q. verum supprimit. Et est valde no. sm Bald. in l. presbyteri. C. de epis. & cle. idem Bal. in l. vbi exigitur. §. dol. ff. de edē. q. omittendo cōmittatur falsum à teste, & tabellione, sicut falsum exprimendo. item dicit Bar. in aut. de test. per glo. de quo dicit haberi in l. 2. in aut. p̄sbyteri. C. de epis. & cle. Vnum no. p defensiōe isto rū rusticorum deponentium falsum, q. rusticus deponēs falsum testimoniū, nō dēt puniri de falso, nisi appareat, q. ex malignitate falsum deposuisset, quia p̄sumitur potius ex simplicitate dixisse. & ppterea dēt multū iudex aduertere. ita no. Ange. in §. & licet. in aut. de test. hr per Io. An. in c. cum 10. eremita. de fi. inst. Et hoc procedit in istis rusticis quadratis, & simplicib. secus aūt in rusticis sagacib. nam quidam sunt sagaces sm glo. in l. athletæ. §. de rusticis. ff. de excusa. tuto.

d ¶ Veritatem. Vide multum congesta per raso. in l. præscriptione. in 2. not. C. si contra ius, vel vtili. pub. per Felin. in c. ij §. de testib. cogen. ver. vtrum autem testis. Seb. Sapia.

Universidad de

non dixit veritatem, quia testis nõ debet esse verbosus, satis em
4 est quòd respondeat ad interrogata. ¶ † Tertiò no. quòd quis peccat, & tenetur celare io veritatem, quod intellige fm Innoc. qñ assumpsit officium testificandi, vel alia, tenetur ex officio dicere veritatem, vel cum aliàs veritas haberi non potest, tacere autem veritatem non est peccatum xxij. q.ij. in c. ne quis arbitretur.
¶ Vltimò pt colligi ita præsumendum ptra eum, qui nocuit, sicut contra eum, q̃ potuit prodesse, & noluit. ¶ † In gl.ij. hæc gl.
5 tria intendit, & primò quòd testis falsus puniri potest dupliciter. primò extraordinar è causa durante. secò ordinariè pœna falsi
a causa pfinita, a & declara hunc articulum latiùs q̃ aut causa non est finita, aut est finita. primo casu potest puniri per ipsum iudicem nõ inchoando ẽ ipsum processum de nouo extraordinariè fm q̃ sibi videbitur. Sed ista punitio non tollit punitionem ordinariam, quę poterit fieri per legem Cor. de fal. vt no. Cy. in l. nullum. C. de testi. Spe. in ti. de teste. §. j. ver. sed nunquid per pœnam, & vide gl. in c. presbyteri. v. q. fin. & præalle. ca. ne quis arbitretur. finita verò causa non potest amplius puniri, quàm ordinariè, ga cum ista pœna veniat accessoriè ad cãm principalẽ, & p̃ snïam finitũ sit officium iudicis, tollit̃ hæc potestas quæ veniebat accessoriè. l. j. C. deposi. & c. cum appellationib. de appel. libro vj. sed nec poterit puniri. nec accusari duntaxat. l. Corne. de falsis.
6 ¶ † Et si quæratur quæ pœna sit imponenda falso testi. Concludo quòd aut agitur ciuiliter, aut criminaliter, primo casu tenetur ad satisfactionem inquantum læsit. l. qui nomine. ff. de fal. & arg. hic poterit etiam postea accusari criminaliter est differentia inter liberũ, & seruum. nã liber deportat̃, & eius bona publicantur. b Seruus verò punitur vltimo supplicio. de quo in l. j. §. fi. ff. e.
Sed si executio facta in causa criminali non potest retractari. tũc
c punitur testis pœna talis. c l. j. §. j. ff. ad l. Cor. de falſ. & secundum præ cta intelligo not. 2. q. 3. in sum. & 33. qu. v. hæc imago. & in
7 cap. ad falsariorum. j. eo. ¶ † In ea. glos. ibi, & si conatus non habuit effectum. no. bene glo. q̃ testis potest puniri de falso licet testimonium suum non habuit effectum, puta, quia ex aliquo alio facto non valuit, vel quia aduersarius melius probauit, & sic iudex non fuit secutus dictum huius falsi. ratio est, quia per hoc non reuocatur quin commiserit falsum, & intellige hoc dictum, quando dixit falsum in forma testimonij, licet ex aliquo actu, vel facto extrinseco non valuerit dictum eius, secus autem vbi non dixisset in forma testimonij, vt quia solum coram notario non præcedente mandato iudicis. nam tunc potest dici falsu[illegible]
& de hoc articulo dic, vt plenius not. per Ioann. And. in regula,
8 non est sine culpa. de regu. iu. li. vj. in mer. & per Bar. in l. si quis legatum. ff. de fal. & in fin. glo. † De hac materia, & quando teneat sententia lata per falsas probationes, & vsque ad quãtum temp' retractari põt, dic vt plenè no. in c. licet. de proba. & per Io. And. in cap. cum venerabilis. de excep. & per Barto. in l. diuus. ff. de re iudic. & l. qui agnitis ff. de except. In glosſ. in versi. ledit. in fin. in-
6 tellige glo. prout dixi in glo. præce. ¶ † Sed quæritur quis est cõpetens iudex habens merum, & mixtum imperium, & nõ est dubium talem posse punire testem ordinariè & extraordinariè, vt ſ. dixi. aut est iudex habens iurisdictionem in ciuili tantum, & tũc quidam dicunt, vt not. in l. diuus. ff. de fal. q̃ debet remittere eum puniendum ad iudicem proprium. Sed opinio verior videtur vt possit eum punire extraordinariè. pro hoc text. in l. nullum. præalleg. & sentit Spec. in titul. de teste. §. j. ver. sed nunquid iudex. &
d hæc procedunt in ordinario d delegatus verò non punit sed remittit eum puniendum ad ordinarium. sed Innoc. in cap. pe. j. de pœn. aliter sentit Spec. in titu. de teste. §. j. versi. sed quid de legato. & ibi Ioann. And. distinguit inter delegatum à principe. & inferioris, vt prius possit puniri extraordinariè. argu. in authe. de exhib. re. §. j. & facit ca. j. & cap. de causis. de off. deleg. Secundus autẽ debet remittere ad extraordinarium, vt in auth. de testi. §. si verò
e ignoti. e ¶ † Item quæro, qualiter punietur testis clericus qui fal-
10 sum testimonium dixit. Sol. vide bo. tex. in ca si eps. l. distin. nam debet deponi, & detrudi in monasterium ad agendum pœnitentiam pro hoc facit ca. cum non ab homine. de iudi. & capi tuæ. j.
11 de pœnis. † Vltimò quæro quid si testis recipit pecuniam, vt non dicret testimonium, vel vt dicat verum testimonium, dic q̃ te-
f netur pœna falsi. vt in l. j. ff. eodem. vbi per Bartolum. f

ADDITIONES.

a ¶ Præfinita. Vide Iasonem in l. j. §. qui mandatum. ff. de officio ei°, cui manda. est iurisd. Deci. in capitu. præterea. ſ. de officio deleg. Sebastia. Sapia.
b ¶ Hoc verum est in homine nobili, vel posito in dignitate, Plebeius enim damnatur in metallum, vt in l. ſi quis aliquid. §. qui. ff. de crim. falſi. Alex. de Ne.
c ¶ Pœna talionis. Adde Bald. in l. presbyteri. C. de episcopis, & cle. vel subiungit not. quòd eadem pœna punitur potestas compelens testem ad dicendum falsum. quod est no. secundum eum allegat Barto. ita tenere. in l. j. §. j. ff. ad l. Corn. de sicarijs. Subiungit etiam quòd potestas non admittens defensionem iuris, perinde punit̃, ac ſi non admitteret defensionem veræ innocentiæ. Et est nota. secundum eum. Quid autem in eo, quivt veritas occultetur non vult comparere, qualiter puniatur, vide Baldum in l. presbyteri. C. de epiſc. & cleri. vbi dicit quòd punietur criminaliter pœna criminis ſtellionatus, & ciuiliter parti tenetur, vel Reipu. per actionem de dolo.
d §ꝝ Sed Bar. in l. diuus. ff. de fal. dic, quòd ille pt de falsitate puniri, qui à iure habet potestatem puniendi, aliàs debet remitti ad maiorem iudicem, vt dicit tex. in d. l. diuus. Sed But. hoc ſtelligit quã tum ad pœnam ordinariè imponendam. Nam pœnam extraordinariam pt imponere ẽt iudex habens iurisdictionem in ciuilib. tantum, vt d. l. nullum. C. de testibus. & allegat no. per Spe. in ti. de de teste. §. j. ver. sed nunquid iudex ex officio. & sic dicit intelligendum. Inno. Alex. de Ne.
c §ꝝ Quid si testis deponit falsum coram arbitro, dic, quòd non puniet eum, sed remittet eum puniendum ad iudicem competẽtem, hoc tenet Spec. in ti. de teste. §. j. verſic. quid de arbitro, & sic etiam extraordinariè non poterit punire, & hoc tenet hic Butr. Alex. de Ne.
f ¶ Et pro hoc Bar. dat ibi cautelam, quòd ſi aliquis facit quòd testes non veniant ad deponendum testimonium, quòd accessor faciat processum contra testes, quòd acceperunt pecuniam ob testimonium non dicendum, quia tunc poterit eos condemnare l. Cornelia de falsis. & huius timore ducti venient ad testificandum. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Sententia lata per falſas literas non debet executioni mandari.*
2 *Merus executor ſententiarum potest admittere exceptionem nullitatis oppoſitam contra ſententiam, ne mandetur executioni.*
3 *Suſpectus de falſo potest detineri, & capi, donec conſtet de veritate.*
4 *Sententia lata per falſas literas nunquam poterit mandari executioni ſine temporis præfinitione.*
Sententia lata cum falſo procuratore, nunquam mandatur[illegible]
Sententia lata ex falſis probationib pote[illegible] vel à tempora retractari.

CAP. II.

a SVPER EO. a † Sententia lata per falsas literas non debet exe
1 cutioni mandari. h. d. Primò commendat eum, cui scribit de præterito. secundò instruit eum de futuro ibi, mandantes. Casus literalis. Quædam sententia fuit lata authoritate falsarum literarum, ille, pro quo lata fuit impetrauit executionem faciendam per eũm Vigorien. ille citatis partib. vt sententiã executioni mãdaret, oppoſitum fuit coram illo, q̃ sentẽtia illa lata esset per falsas literas. eps literis visis noluit eam executioni mandare, cum essent falsæ. consuluit Papã. & ipse commendat ipsum, q̃ noluerit snïam illam latam per falsas literas mandare executioni, præcipiens vt quoties aliqua scripta sub nomine papæ redarguenda viderit, nullam eis fidem adhibeat, nec obseruet q̃ per ipsas mã datur, sed eum qui præsentauerit illas, detineri faciat diligenter.
2 Ber. Not. j. q̃ merus executor potest admittere exceptionem nullitatis ad effectum differendi executionem, camque referendi ipſi superiori. de qua materia plenè. no. in c. olim. de re iu. & c. pasto
3 ralis in §. præterea. & ſe. de offic. delega. ¶ † Item not. quòd ſuspe-
b ctus de falsitate potest capi, b & detineri donec reperta fuerit ve-
c ritas. de quo in c. memoriam. 19. dist. c † In gl. ibi temporis præfi-
4 nitione. tene perpetuò menti gl. & multùm allegatur quòd sententia

ADDITIONES.

a ¶ Super eo. Pro intellectu huius decre. vide omnino Arch. in c. in memoriam, 19. dist. de Bellentz.
b ¶ Potest capi. Adde hic, q̃ licet tex. loquatur de presentatione facta ordinario. dicas q̃ idem debet facere ordinarius ad mandatũ delegat̃. Ita dicit Arch. in c. in memoriam 19. dist. arg. c. j. & c. præterea. de of. dele. de Bellentzi.
c ¶ Et dicit hic Butr. q̃ ex rescripto falso nõ nascat̃ iurisdictio: tñ nascit̃ potestas capiẽdi. & sic iudex nominatus in falsis literis potest capere impetrãtẽ. allegat no. in cle. j. de rescr. sed illa cle. loquit̃ qñ rescriptũ q̃ ipso iure nullũ est emanauit verè à sede apostolica. sed iste loquitur in rescripto falso, q̃ nõ emanauit à sede apostolica. tñ Inn. & Host. idẽ tenẽt dicentes q̃ delegatus potest istos facere capi, & q̃ ad mandatũ delegati, ordinarius hos capit etiã si sint clerici, vt c. si clericos. de sen. exc. lib. 6. Sed Io. Cal. cum quo trãsit D. Car. dicit quòd aut delegatus est impetratus per literas subreptitias, & tunc potest mandare ordinario, sicut etiã potest in expensis condemnare, vt in c. si. de rescr. & in cle. j. c. ti. Aut

tentia lata per falsas literas delegatorias põt retractari sine præfinitione temporis. Idem est in sententia lata cum falso procura
a tore, a vt in c. in nostra. de procur. secus vbi iudex habebat aliàs iurisdictionem, sed probationes fuerunt falsæ, quia tunc ad agẽdum de falsitate tpa sunt limitata. de quibus per Io. And. in cap. cum venerabilis. de except. In gl. ij ibi. de cætero. & plenè de materia per Bar. in l. à diuo pio. de re iudica. & in d. c. pastoralis.

ADDITIONES.

¶ Ista est falsa. i. nullo mõ fabricata. i. non emanauit à cancellaria, & tunc ille videbatur dari delegatus, non poterit hoc mandare ordinario. sed bñ significare, p ea q̃no in ca. super Iris. de reſcr. vbi D. Car. remittit se ad illud quod ibi dixit in x. q. Ego puto opin. Inn. Host. q̃ vt sequi Io. An. & But. esse veriorem pistũ tex. q̃ dat auctoritatem capiendi ei qui vt in Iris falsis dari delegatus. Vñ sic dicerem. Aut quæris nunquid is quivt dari delegatus in falsis literis possit in expensis condemnare talem, qui tales literas fabricauit, & aduersarium in iudicio traxit. vel aliam iurisdictionẽ, & dicendum est q̃ non, ga nulla fuit attributa sibi iurisdictio, sed censet̃ persona priuata, secus si literæ essent surreptitiæ, quia tũc haberet iurisdictionem in accessoria, licet nõ in principali cã, & poterit condẽnare impetrantem in expensis, vt in c. fi. de reſcr. Et si tales Iræ essent ipso iure nullæ, vt in clem. j. eo. ti. Aut quæritur nunquid possit facere capitalẽ falsarium, & puto q̃ sic p istũ tex. Dato ergo q̃ non habeat iurisdictionem ex vi literarum, tñ prætem capiendi ex iurisdictione à iure attributa, vt hic probatur. vñ et poterit mandare ordinario q̃ ipsum capiat. In q̃tum aũt ſ. dixi q̃ etiã clericus põt capi, dicit q̃ is, qui videbat̃ dari delegatus põt ipsum facere capi per iudicem ecclesiasticum non autem per iudicem laicum, vt in cap. ſ. j. de sent. excom. de quo videbis. eo. tit. vt famæ. & in c. si clericis. eod. tit. in 6. Alex. de Ne.

a ¶ Cũ falso procuratore. Adde q̃ etiã post talis snïæ executionẽ potest snïa declarari nulla, & retractari executio. ita multum notabiliter voluit Inn. in c. ex insinuatione. in sua gl. in verſ. sententia. ſ. de procur. Et quod hic dicitur de procuratore, intellige de procuratore actoris non rei, vt no. Ang. in l. ſi tutor. in quib. cau. in integ. restit.

SVMMARIVM.

1 *Clericus falſificans ſigillum principis deponitur, & aliquo ſigno in facie eius poſito mittitur in exilium. 2.*
2 *Degradatio actualis eximit clericum à poteſtate iudicis eccleſiaſtici, degradatio autem verbalis quæ eſt depoſitio ſecus.*
Degradationis appellatione venit aliquando depoſitio.
3 *Eps poteſt mittere ſuos clericos in exilium, ne veniant in eius diœceſim.*
4 *Pœna corporalis ex qua poſſit veriſimiliter expectari pœna mortis eſt penitus prohibita, ne per iudices eccleſiaſticos imponatur.*
Faciens carcerari clericum, & ei minuere cibum, & potum, non euadit pœnam irregularitatis, ſi talis clericus moriatur.

CAP. III.

1 a ADAVDIENTIAM. † a Clericus falsificans sigillũ chara
a cter imprimitur, & in exiliũ mittitur. h. d. Cõmunis diuisio, secunda ibi, fraternitati. Casus literalis. Quidam clerici falsificauerant sigillum Regis Franciæ, episcopus quidam posuit eos in carcerem, significauit hoc domino papæ, postulans qualiter essent puniendi. Respondet papa quòd nec membrum eis auferri faciat, nec pœnam infligi corporalem, per quam mortis periculum incurrere possent. sed eis à suis ordinib. degradatis in signũ maleficij aliquem characterem imprimi faciat, per quem inter alios cognoscantur. & prouinciam eos abiurare compellat. Ber.
2 † No. j. ex tex. tres pœnas infligendas clerico falsificanti sigillum principis. Prima est degradatio, & intellige de depositione verbali: nam & illa degradatio est: nã si caperetur proactuali degradatione, relinqueretur iudici seculari, & efficeretur pœna mortis, vt in c. degradatio. de pœn. lib. 6. sed hic post degradationẽ remaneret sub ecclesia, vt patet ex impositione alienarum pœnarum. Et ex hoc infertur quòd appellatione degradationis quandoq; intelligimus de depositione verbali. Secunda pœna est alicuius characteris impressio, vt sic possint isti clerici inter alios cognosci, vt alij magis terreantur, & dicunt doctores hic, & bene, quòd ista pœna non est regulariter infligenda per ecclesiam: quia peri
b culosa, sed est specialis in odium maleficij. Idem sentit glo. hic. b Tertia pœna est exilium, & sic not. quòd ecclesia habet pœnam
3 exilij. concor. cap. fin. ſ. de calum. ¶ † Et ex hoc not. quòd episcopus potest clericum compellere ad abiurandã diœcesim suam, vt nunquam amplius illam intret, sed debet exulare. Et de multiplici specie pœnarum. vide Inn. in c. qualiter, & quando. ij de ac-
4 cu. ¶ † Secundò no. q̃ iudex ecclesiasticus non debet imponere
c pœnam corporalẽ ex qua possit verisimiliter sequi pœna mor-
d tis, & est iste tex. no. contra aliquos prælatos q̃ clericos manicipant in durissimo carcere diminuentes adeò cibum, & potum, vt in breui tempore cogantur expirare. nam certè rales prælati, non euadunt pœnam irregularitatis. nam vi pœnæ extinguntur, emittunt aïam, licet enim prælatus possit moderatè diminuere cibum, & potum sicut agentes pœnitentiã faciunt, vt in ca. nouimus. de ver. sig. non tñ adeò q̃ inde possit sequi pœna mortis, pro hoc bo. tex. in d. c. nouimus, & vide quod no. 10. de sig. in clem. j. de pœ. & remiſ. vbi idem ad literam tenet.

ADDITIONES.

a ¶ Ad audientiam. Vide quod plenissimè scripsi in tex. in c. olim. de reſcr. de Bellentzinis.
b §ꝝ Ego tamen putarem quòd ſi ex tali characteris impressione nõ esset aliquod periculum, q̃t pro aliis criminib. posset infligi, ga solum illa pœna corporalis est interdicta ecclesiæ, ex qua periculum mortis, vel mutilationis põt sequi, vt hic. & ſ. & de raptu, in archiepiscopatu, & dic, q̃ talis impressio characteris põt fieri in faciem pprium crimini fm Io. An. & But. & probat̃ in hoc tex. ibi, vt ab alijs cognoſcantur. & hoc tenet, licet inno. titubet quòd D. Car. teneat, quòd non debeat imprimi in facie ne contradicat iuri ciuili. sed tenet opinionem Ioannis Andre. & Butr. Alex. de Ne.
c ¶ Pœnam corporalem. Vide Bal. in l. de pecorib. & quæ ibi no. C. ad l. Aquil. An. Barb.
d ¶ Aliquos prælatos. Not. ẽ prælatos ita extenuantes viram clericis carceratis, vt faciant eos expirare. &c. Adde quod not. idem Abb. in c. cum non ab homine. de iudi. & vide quod not. ibi Ant. & vide eundem Ab. in ca. à nobis. de apoſt. & adde Ant. in c. qualiter, & qñ. el 2. de accuſa. & plus dicit ſingu. Ioan. de Imo. in cle. j. de pœ. & re. in fin. q̃ officiales deputantes clericos tali carceri, sunt irregulares, ſi inde sequatur mors. Et idem quod Ab. hic tenet etiam Bal. in l. de pecorib. in ſi C. ad l. Aqui. & Bal. & Sal. in le. transigere. C. de transact. pro quo faciunt quæ in simili scribuntur per Moder. post Abb. in capitu. nuper. circa princ. de sent. ex communicatio.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatio non fulminatur per iſta verba, ſtatuo ſub pœna excõmunicationis, etiam ſi proferatur per papam.*
2 *Literas apoſtolicas non poteſt quis recipere in curia ab alio, quam à papa, vel eius officialibus ad hoc deputatis, ſub excommunicationis pœna, quæ incurritur ipſo facto. 8. ſi vero extra curiam, tunc ſecus, vt infrà. numero 7.*
3 *Commodatarius ſi remiſerit rem commodatam per non idoneum, qui rem illam aſportauit, tenetur. ſecus ſi elegerit nuntium fidum.*
4 *Excommunicatio poteſt eodem facto frequenter innouari.*
5 *Reſcriptum ab excommunicato impetratum, eſt ipſo iure nullum, niſi fuerit impetratum in cauſa abſolutionis vel defenſionis.*
6 *Literas ad lites non poteſt vnus pro alio impetrare, niſi habeat ſpeciale mãdatum, idem ad beneficia.*
7 *Amicus poteſt impetrare literas ad beneficia pro amico ſine ſpeciali mandato.*
Excommunicatio incurritur ipſo facto per iſta verba excommunicationi ſubiaceat.
9 *Omnis excommunicatus eſt ſuſpenſus, vnde abſolutus ab excommunicatione cenſetur abſolutus à ſuſpenſione, niſi fuerit citra excommunicationem etiam ſuſpenſus.*
10 *Literas falſas habens, & ſi ipſas intra viginti dies non deſtruat, vel reſignet, incurrit excommunicationem, cuius abſolutio reſeruatur ſoli papæ.*

CAP. IIII.

a DVRA SAEPE. a Existens in curia, literas apostolicas non recipiat, nisi de manibus papæ, vel officialium ab ipso deputatorum. personæ tamẽ solennes per nuntios recipere poterunt, de manibus tamen prædictorum. contra faciens si laicus est. excommunicationi subiaceat, si clericus est ab officio, & beneficio deponatur. h. d. vsque ad §. adiicientes. & ille §. hoc dicit. Per excommunicationis pœnam prouidet contra non resignantes, nec destruentes literas falsas intra xx. dies. & absolutio papæ reseruatur, & contra factum non tenet, vel sic, & brevius. prima pars punit non recipientes literas de manibus papæ, vel

ADDITIO.

a ¶ Dura sæpe. Vide Domini. xix. dist. cap. in memoriam. de Bellentzinis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

pæ,vel officialium secunda punit non destruentes literas falsas, & per hoc patet diuisio,& secunda ibi:adijcientes.Casus literalis. Quia clerici, & alij recipiebant literas apostolicas in curia quibuscunque propter quod falsitatispericulum imminebat,statuit Inno.sub pœna excommunicationis,& suspensionis ordinis, & beneficij districtius inhibendo ne aliquis apud sed.apost. literas papæ recipiat, nisi de manibus illorum qui ad hoc officium de mandato do.pap.sunt deputati.Si verò persona tantæ fuerit authoritatis, vt debeat pernuntium literas recipere, nuntium ad cancellarium mittat idoneum, per quem literas recipiat iuxta modum prædictum.Si verò aliquis huius mandati transgressor extiterit, si laicus fuerit excommunicationi subiaceat. Si clericus beneficij sui, & officij suspensione damnetur.statuit etiam, vt prælati ecclesiarum generalem ferant sniam quam per singulas parochias frequentius faciant innouari,quòd si quis falsas literas se habere cognoscit intra xx.dies illas,aut destruat,aut resignet,si pœnam illam voluerit euadere,quam sniam nullus relaxare præsumat sine speciali mandato papæ,nisi in mortis articulo & si absolutio contra hoc præsumpta fuerit nullam obtineat firmitatem.Bern.

1 ¶ † No.primò ex tex.quòd per hæc verba statuo sub pœna excõmunicationis, & suspensionis, &c. non fertur excommunicatio,vel suspensio ipso facto, etiam si ipsa verba fuissent apposita in principio, tamen papa postea pœnam ingerit, & respectu suspensionis dicit eam imponendam, quod facit ad ea, quæ dixi in c.vnico.de sagi.¶ † Sedo no.ibi.apud sedẽ apostolicam, &c. quod recipientes literas per aliũ non existentẽ apud sedem apostolicã non incurrunt istam pœnã.Ista ergo pœna afficit existentes in curia recipientes literas ab alio,q̃ à manib.papæ,vel officialium suorum,& sedes apostolica dr ibi esse, vbi est Pap. & curia
a sua.ad hoc cap.ego N.& quod ibi nota.de iureiur.a
3 ¶ † Not.3.ibi idoneum.quod is qui tenetur per se aliquid face-
b re si facit per nuntium b debet eligere idoneum,alias factum nũij sibi imputatur,& ideò si remisisti librum tibi commodatum per nuntium non idoneum illo librum asportante, tibi imputatur mittenti,& non domino,secus si elegisti nuntium verisimiliter idoneum,vt l.eum qui.cum l.sequenti.ff.de commo.& in ca. significante.de pigno.&quod ibi not.facit quod not.glo.in capi
c tulo presbyteri.xcv.distin.c ¶ † Vltimò no.quòd excommunica-
4 tio potest pro eodem facto frequenter inuocari.¶ † In glos.2.in
5 fine.dic melius,vt habetur in cap.j.de rescrip.lib.vj.vbi ponitur regula,q̃ rescriptum ab excommunicato impetratum est ipso iu-
d re nullum nisi in causa absolutionis,vel defensionis,d de quo ibi.
6 ¶ † In glo.in versũ.excommunicato.in fine nota.q̃ finis vr ẽriari principio.& Inn.dicit q̃ requiritur sententia.ẽrium tenet Goffredus,& Host.Sed circa hoc sic concludo,q̃ aut requiritur nunquid quis possit impetrare literas per alium,& tunc aut ad lites, aut ad beneficia,si ad lites,oportet quod impetrans habeat spe-
e ciale mandatum,vt in cap.nonnulli,de rescript.e in hoc casu non loquitur hoc ca.vnde quilibet cuiuscunque qualitatis sit, potest per alium impetrare literas ad lites dando sibi speciale mandatũ, vt in d.c.nonnulli.Idem in literis ad beneficia,imo illas põt impetrare amicus pro amico sine aliquo mandato,vt not.glo. in d.c. nonnulli.& in d.c.ad aures.e.rit.& ad hoc sumus extra terminos
7 huius cap.¶ † Aut quæritur num quis possit recipere literas ab alio,q̃ à manib.papæ,vel officialiũ suorum ad hoc deputatorũ? Et distingue,q̃ aut iste est in curia,& non debet,& iste est ꝓpriè casus huius ca.vt patet ibi,ne quis apud sedem apostolicam,&c. Si verò est extra curiam, tunc potest recipere literas de manib. alterius quàm papæ.puta amici,sed ille, qui extitit in curia non debuit recipere literas de manib.alterius,vt hic in text.in versic.
8 quis,&c.Siue ergo impetret pro se,siue pro alio,debet literas recipere de manib.papæ,vel officialium,& hoc fit, quia antiquitus multum falsabantur literæ apostolicæ in curia.& falsantes dicebant se à papa eas impetrasse,& sic non loquitur tex. in terminis
8 huius glo.† An autẽ ẽ facien as sit excommunicatus ipso facto,gl. & doc.variant.sed dic q̃ per hæc verba,excommunicationi subiaceat.fertur snia ipso facto,nam ex proprio significato verborum non requiritur actus facti,& pro hoc capi. si quis suadente.
f xvij.quæst.4.& no.in c.vnico.de iniuriis.lib.vj.¶ † In gl. in versic.
9 euadere.ibi,tñ aliam snam domini papæ,&c.dic melius,q̃ capi. ad falsariorum.j.eod.excommunicat falsantes literas per se, vel per alium scienter, sed si quis habet literas falsatas per alium,& eis non vtitur,non habet locum illud capitulum,& in hoc casu habet locum iste tex.dum dicitur per hominem debet fieri excommunicatio.vnde punitur hic ille,qui habet, & non resignat vel destruit, & ideò si iudex specificè non fert excommunicationem ẽ talem,nulla pœna talis afficitur ex quo non falsauit.
¶ In glos.fin.in fi.Et not.hoc,quia facit ad statuta, & ad alia iura

20 † Sed cõtra prædicta,& tex.opp.nam ex toto si fertur hęc excõi catio superuacua est suspẽsio:quia quilibet excommunicatus est suspensus:de quo dic,vt plenè no.in cle. cupientes.de pœnis in gl.quæ incipit,nota noui.Sol. duplex, primò quòd suspensio qñ est sequela ad excommunicationem,sublata excommunicatione tollitur suspensio,vt in regula accessorium.libr.vj.secus quando suspensio est per se, fm Host.& sic licet absoluitur ab excommunicatione,remanet tamen obligatus ex suspensione, vel fm eum pœna excommunicationis concernit laicos, suspensionis verò clericos.Et licet prima solutio videatur sibi plus placere, secunda tamen plus mihi placet:quia tex.in medio distinxit pœnas, & in pœnis debet fieri mitior interpretatio, nec debet quis duplicipœna coerceri,vt in c.qñ.in fi.vt lite non contest.nam consequeretur ex primo intellectu quòd clericus excommunicare
g tur,& suspenderetur.g

ADDITIONES.

a ¶ Et in clem.ne Romani.de elect.& in c.præsenti.§.fi.de præb. in vj.Alex.de Ne.

b ¶ Per nuntium.Vide Pau.de Cast.in l.videamus,in prin.ff.loca.& ibi gl.allegat plura,quando quis teneatur ex mala electione. Sebastia.Sapia.

c ¶ Hoc intellige vbi nuntius communiter reputatur fidelis,quia tunc si apportauit rem excusatur ille,qui misit nuncium, & periculum spectat ad dominum rei,& de hoc est casus, in l.argentũ. ff.commodati.Alex.de Ne.

d ¶ In causa absolutionis,vel defensionis.Vt super appone: quia etiam tunc non tenetur facere mentionem de excõicatione, vt no.iste in c.significauerũt.ẽ.de except.& Phi.Fran.in c.bonæ,ver si.1.1.de app.& Spe.in tit.de actore.ver.item q̃ est excommunicatus.ẽ.de rescrip.præsentan.§.5.ver.ad primum.Zacharias.

e ¶ Sed postq̃ literæ sunt expeditæ,& datæ impetranti præsumitur q̃ habuerit mandatũ.vnde nõ audietur excipiens de defectu, & si appellaret,eius appellatio debet reiici,vt dicit gl.& Doct.in d. c.nonnulli.Alex.de Ne.

f ¶ Not.hic q̃ valdè no.scribit Bal.in l.ẽctus.in ver.deinde quæro, si apparet.C.de fi.instru.Item adde hic Arch.in c.in memoriã.19. dist.vbi dicit q̃ rescriptorum quædam sunt vitia visibilia,& quædam inuisibilia,sed intelligibilia,priora visibilia sunt ea.de quib. in hoc c.licet,& ista vitiatur ipso iure.Item adde omnino q̃ no. Arch.25.q.2.in summa.& Domini.in c.in memoriam.19.dist.

g ¶ Dixi in c.excommunicationi.de raptor.in add.quæ incipit. & ibi hoc tenet gl.fi.Alex.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Falsitas literarum apostolicarum ex quot,& quib.signis apparere potest, vide j.c.primo.*

CAP. V.

a LICET.a † Ponit nouẽ modos falsandi literas papales.Casus
1 literalis.Licet in decretali præsenti distinguat papa septẽ species falsitatis per quas literæ apostolicæ cognosci debeant, vtrũ sint falsæ quas quilibet diligens qui per literas apostolicas conuenitur dẽt aduertere diligenter quas per singulos §§.videre poteris per teipsum.In illo § Eos etiã:dicit papa q̃ illi non sunt immunes à peccato falsitatis qui literas apostolicas recipiunt ẽ tenorem cõstitutionis proximæ prædictæ.Item quidã sunt, qui accedunt ad bullam.& falsas literas cautè proiiciunt,vt de vera bulla cũ aliis sigillens:sed istæ species falsitatis non possunt facilè cõprehendi,nisi vel in modo dictaminis,vel in forma scripturæ,vel in qualitate chartæ.In aliis autem diligens indagator consideret falsitatem,vel in adiunctione filorum,vel bullæ,vel monitione, vel obtusione,præsertim si bulla non sit æqualis,sed alicubi magis tumida,& alibi magis depressa:omnia prædicta no. Bernard. Not.primò ex tex.multos modos conferendi scripturam ad scripturam,non solùm ergo fit comparatio literæ,sed etiã dictaminis,& chartę,nam habent curiales certum modum dictandi quẽ de facili alij ab eis non põt imitari.Itẽ in forma scripturæ,quia faciũt aliquos tractus,& certa signa eis tantũ manifesta adeò,vt de facili nõ posset littera illa ita falsari,quin per scriptorem apostoli cum falsitas deprehenderetur.Item in qualitate chartæ,dr literę apostolicæ scribuntur in chartis rasis,& in pulchra forma. Item no.q̃

ADDITIO.

a ¶ Istud communiter tenẽt Doct.& etiam Hostiẽ.vltimatè tenet. Alex.de Ne.

no.quod suspicio oriẽ contra bullam,seu sigillum, quando per omnia,non est signum simile vero sig illo. nam aliquando propter falsitatem,bulla est in vna parte depressa propter malleationem,& in alia parte tumida propter impressionem filorum, solent isti falsarij imponere bullam in loco calido,vt sic effecta tenera possit filum extrahi.In gl.fin.no.bẽne gl.dicit tamen lo.An. & Ho.quòd vbi litera esset deleta cum herba,seu cum aqua distillata non posset perpendi ex remedio huius glossæ.

SVMMARIVM.

1 *Falsæ præsumuntur literæ papales,si in eis episcopus vocatur filius,vel inferior frater,vel si vni scribitur in plurali.2.3.4.*
2 *Falsæ præsumuntur literæ apostolicæ quando emanant præter,vel contra solitum stylum curię.*
3 *Papa quare appellat episcopos fratres,alios vero filios.*
4 *Papa scribens Cardinalibus episcopis appellat ipsos fratres, alios vero filios, intellige de illis episcopis prout est Sapiensis,Portuen.sis.& similes.*
Papa rescribens infidelibus an appellat eos filios.
5 *Prælati inferiores à papa dum scribunt subditis, debent appellare ipsos socios,aut fratres,dum autem ipsis à subditis rescribitur debent appellari patres.*

CAP. VI.

1 QVAM GRAVIS.a † Falsæ sunt literæ Papales quibus episcopus vocatur filius, vel inferior frater,aut vni scribitur in plurali.h.d.Primò ponit admirationem.secundò ibi, cum scite. in tribus quæ sunt in stylo curiæ informent.& primò reducit ad propositum.tertiò ibi,propter quod generaliter concludit. Casus literalis.Quidam episcopus coram legato apostolicę sedis de quibusdam criminibus accusatus renuntiauit epatui, postmodũ ad apostolicam sedẽ accedens quasdã literas reportauit sub nomine apostolicę sedis ad archiepm suum Attinatẽ. in quibus cõtinebatur qd ipsum restitueret ad ecclesiã suã altero substituto inde remoto,qd & fecit. Rex illius loci nõ credẽs Iras à sede apostolica emanasse pcepit literas illas per ipsum impetrantem ad sedem apostolicam præsentari,dñs Papavisis literis quę ipsi archiepiscopo fuerunt præsentatę,rescribit eidem dicens,quòd in eis tam in continẽtia,quàm in dictamine falsitatem inuenit, & in hoc fuit admiratus quòd literas illas credit à sede apostolica emanasse,cum ipse scire debeat consuetudinem apostolicæ sedis talem,vt patriarchas,archiepiscopos,& episcopos fratres appellet nominando cęteros omnes dilectos filios in suis literis,& quando vni personæ scribit nunquam ipsi loquitur in plurali vos vel vester appellando.sed in literis præsentatis huic dilectus filius vocabatur,cum in aliis literis sibi aliquando transmissis videre potest se fratrem venerabilem appellatũ,vnde mandat quatenus literas apostolicas qualiter studeat intueri tam in bulla,filo,& charta,quàm stylo,quòd veras pro falsis,vel falsas pro veris
2 nullo modo admittat.Bern. ¶ † No.j.ex text. attendendum sty-
b lum b Romanæ ecclesiæ & literę emanantes cõtra,seu prẽter sty-
c lum præsumuntur falsæ,& hoc procedit non solum respectu dictaminis,sed etiam respectu continentiæ literarum,vnde alibi dicit gl.in c.causam,quæ.de testi.quòd si aliquid conceditur in priuilegio,qd deuiat ab omni æquitate,& cõi cursu priuilegiorum præsumitur non emanasse à sede apostolica.& ad prædicta facit c.ex literis.ẽ.de consti.& ẽ. de voto c.quod super his.c.si quando.
3 ẽ.de rescr.† Item no.quòd de consuetudine Romanæ ecclesię,cũ
d papa scribit eꝑo superiori appellat eos fratres,quasi papa nõ sit eis maior sed æqualis,& intellige quòd est æqualis in ordine, sed in administratione est maior,xxj.di.in nouo.vbi bonus tex.cum gl.facit quod no.in proœ.sexti.Alios verò appellat filios quasi
4 eis sit maior,& in ordine,& in administratione.† Aduertendum tamen quod cum scribit seu facit mẽtionem de Cardinalibus pmixtim appellat eos fratres,vt j.c.prox. Cum autẽ sigillatim de eis facit mentionẽ eꝑos Cardinales appellat fratres, reliquos fi-
e lios,vt in capit.licet.el.2.de test.e Item reges appellat charissimos filios,reliquos verò principes appellat dilectos filios,quasi se inferiores.ar.eorum quæ no.in c.solitæ.de maiori.& obe. Iudæum tamen infidelem,vel paganum non appellat filium. Vlt.no.quòd in deprehendenda falsitate debet quis multum intueri bullam, filum,chartam,& continentiam literarum. & modum dictandi
5 & multos alios modos habes in c.ꝑce.† gl.2.ibi fratres vel socios. no.ex gl.q̃ quãdo prelati inferiores citra papã scribunt subditis suis,debẽt eos appellare fratres vel socios,nã eꝑs sacerdos est & olim regebatur ecclesia p sacerdotes tantum.nec erãt epi,sed ꝑpter schismata & disceptationes ordinatum fuit vt vnus eligere tur,q̃ preesset omnibus & appellaretur eꝑs.xxv.di.in c. olim.Sub
f ditus vero scribens prelato f suo debet eum appellare patrem.
g de quo vide bonam gl.in c.esto subiectus.95.dist.esto.g

ADDITIONES.

a ¶ 10.de 1mo.in cle.1.de sup.negl.præl.alleg.istum tex.quod stylus curiæ facit ius.& quæ differẽtia sit inter stylum,& consuetudinẽ, vide latè Ant.in repe.c.fi.de consue.

b ¶ Stylum.vide multa cumulata per Fel.in c.2.versi.stylus curiæ.ẽ. de rescrip.Ro.in cons.366.incip.qõ est.addæ etiam quod clausulæ insolitæ arguunt præsumptionem falsi,& per Ale.in cons.46.in fi. 3.vol.in c.causam.2.de testi.Bartho,Veronen.in tractatu simula.in 7.& 9.præsumptione. Sebasti.Sapia.

c ¶ Præter stylum præsumuntur.Pro hoc opti.tex.in c.porrecta.de constr.vtil.vel inuti.& adde hic Ang.in l.fi.C.de cano.lar.lib.x.vbi dicit quod literæ manantes de cancellaria pap.ẽ stylum curię nõ sunt exequendæ.& dicit quod secundum stylum curiæ est,quod iudex citet,vt compareat sub pœna æris tantum.& citetur sub pęna æris,& personæ,quod citatus non compareat non punitur vt contumax,quia citatio fuit contra stylum curiæ.Et de ista observantia styli curiæ,vide tex.in c.ex literis.quem no.ibi.do.An.ẽ. de consti.Scias tamen quando de stylo curiæ cancellariæ aliquid cõ fuerit exprimi literis,si nõ exprimitur,habetur pro expresso.text. est no.in c.cum M.Ferrar.de consti.& ca.quod translationem.de offic.lega.pro cuius tamẽ intellectu vide omnino quod no. post Ant.in d.c.cum M.de const.

c ¶ Et adde quod licet consuetudo dicatur ius commune,tamẽ stylus dicitur esse ius prætorium. ita dicit Bal.in l.certũ. C.vnde cognat.Item adde hic Bal.in extrauag.de pace constan.circa prin.Itẽ vide de isto stylo quod no.Dominic.in ca. nouit.circa med.versi. no.bene gl.in dis. de Bellentz.

d ¶ Episcopo superiori.Vtrum appellentur Cardinales fratres vel filij,vide gl.in c.fundamenta.§.decet.in verbo fratres. de elect.lib.6. quæ dicit,quod licet papa appellet episcopos fratres,tamen si per mixtim cum aliis sunt aliqui episcopi,non vitiatur rescriptum,licet omnes appellet filios, item vide S.Tho.in quarto Sen.dis.20. q.1.arti.4.circa fin.vbi dicit,quod papa in suis literis solos episcopos vocat fratres,reliquos vero filios. de Bellentz.

e ¶ Et vide gl.quæ quotidie allegatur.in c.1.de of.leg.in 6.in verbo, nostris.quæ incipit,nota quòd. Alex.de Ne.

f ¶ Scribens prælato.Vide Abb.in cap.nouit.in 2.notabi.de his,quæ fiunt à præla.Papa interdum scribit de se in singulari.in ca.primo. de proba.& cap.nihil.de præscrip.& in c.esto subiectus.95.distin. de Bellentz.

g ¶ Adde quod tantum attenditur stylus in rescriptis,& aliis literis. quod si citatio sit præter,& cõtra foruam styli,quod tunc citatus comparere non tenetur.Ita multum nota.dicit Inno.in ca.præterea.in gl.mag.ẽ.de dila.& Bald.in sua Marg.in ver.citatio.ver.18. Zacharias.

h ¶ De hoc vide optimum tex.cum gl.65.dist.esto. vbi dicitur,esto subiectus pontifici tuo,& quasi animæ parentem ama.tamen episcopus non debet se reputare dominum clericorum,quia nõ est, vt d.c.esto.vnde dicit ibi gl.quod si episcopus scribit subditis non debet vocare eos filios,sed fratres,vt 8.q.1.quid aũt.vel socios,vt 10.qu.3.cauendum.cauere tamen debent clerici,vt in literis non vocent episcopum fratrem.cum ratione dignitatis sit ei deferendum,vt dicit gl.in d.c.esto.Ex his infertur quod episcopus sedens non debet presbyterum permittere stare,vt in c.episcopus in quo libet.95.dist.episcopus in ecclesia debet sedere in loco sublimiori,quàm sint loca sacerdotũ,sed non in domo,quia tunc debet scire se esse collegam presbyterorum,vt in c.episcopus in ecclesia. ca.dist. Ale.de Ne.

SVMMARIVM.

1. *Falsantes literas papales per se,vel per alium sunt excõicati,si verò sunt clerici degradantur,& curiæ seculari traduntur,etiam non expectata incorrigibilitate.3.*
Falsis literis vtentes laici excommunicantur,clerici deponuntur,& beneficiis priuantur.6.intellige.vt j.nu.10.
2. *Statutum potest fieri quod non liceat ignorantiam statutorum allegare,& intellige,vt infrà,nu.7.*
4 *Falsans literas efficitur de foro ecclesiastico.*
5 *Expendens scienter falsam monetam non punitur pœna falsi regulariter.*
8 *Falsarius an incurrat pœnas de quib.hic,siue cum & agatur ciuiliter siue criminaliter.*
Falsantes literas,& rescripta principum puniuntur vltimo supplicio.

CAP.

Universidad de Deusto

CAP. VII.

1 AD FALSARIORVM. a †Qui per se, vel per alios literas papæ falsant, excõicati sunt cum suis fautorib. & clerici officiis, & beneficiis priuati sunt, & degradand: sunt, & tradendi curiæ seculari, per quam laicus legitimè punitur. Qui verò falsis literis vtuntur si clericus est, officio, & beneficio priuatur, si laicus excõicatus est. h. d. vel aliter, & breuiùs primò punit falsantes literas papæ per se, vel per alium. secundò punit vtentes literis falsis. secunda ibi, ſro. Casus l. falsis. Ad falsariorũ ꝓ undẽdã malitiã statuit papa, vt qui literis apostolicis vti voluerit, eos, prius diligẽter examinent, quia si falsis literis vsos dixerint ignoranter, pœnas euitare non potuerunt inferius annotatas. ipse. n. excõicationi suppo nit oſs falsarios literarum apostolicę ſedis, qui per se vel per alios vitium falsitatis exercens cum omnib. fautorib. & defensoribus suis, statuens, vt clerici, qui falsarij deprehensi fuerint omnib. offi ciis, & beneficiis perpetuò sint priuati, ꝙ qui per se vitium falsita tis exercuerint à suis officiis degradati seculari potestati tradan tur secundum leges puniendi, & si laici fuerint per easdem leges legitimè puniantur. Illi verò, qui sub nomine papæ falsis literis per alios impetratis vtuntur, si clerici fuerint officiis ſpolientur: si laici fuerint tãdiu maneant excommunicati, donec satisfaciãt competenter, ita videlicet, ꝙ & in clericis, & in laicis malitia gra uius puniatur. quã negligentia, & idem obseruandum est de his, 2 qui falsas literas impetrant. B. †No. 1. ex tex. ar. ꝙ valet statutum, vt reſpectu statutorum non possit ignorantia allegari, quod tenet 3 Bar. in l. diuus. ff. eo. & aliquid subiiciam. j. †Nor. secundò multi- b plices pœnas contra falsantes literas apostolicas. h nam si est cle ricus, est excommunicatus. Item priuatur officio, & beneficio. Itẽ tradi debet curiæ seculari, vt per in licem seculatem puniatur pœ na legali, & est ille casus valdè specialis, in quo starim de crimine cõuictus quis traditur curiæ seculari. regulariter verò non tradi tur curiæ seculari, nisi sit incorrigibilis, de hac materia plenè reti gi in c. at si clerici. & in c. cum non ab homine. de iud. & dicvt ibi, & aliquid rangam in c. nouimus. j. de ver. sig. Siverò est laicus sub iicitur excommunicationi, & est excommunicatus ipso facto.

4 †Et ex hoc no. ꝙ falsans literas apostolicas subiicitur ecclesiasti- co, & debet iste casus addi ad alios. no. in c. cum sit generale. de fo. 5 compe. † Item no. ꝙ arctiùs puniũtur falsantes literas per se, vel p alios quàm simpliciter vtentes, c & facit iste tex. eleganter ad qõ d nem nunquid expendentes scienter monetam falsam debeant puniri, vt falsantes, & dicendum ꝙ non regulariter nisi in casibus expreſſis. de quib. in l. lege cornelia ff. eo. & dico in ca. quanto. de 6 iureiu. quod bene no. † Item nota quòd vtentes literis falsis si c sint clerici, debẽt priuari officiis, & beneficiis. sed si laici, sunt ex- communicati ipso facto. & videtur hæc litera limitare quòd cle- rici vtentes non sunt excõicati ipso facto. sed Host. tenet oppoſi tum. & intelligit quòd clerici sunt excommunicati, & etiam pri uandi officiis, & beneficiis, sed certè ista opinio mihi non placet, cum iste tex. aperte distinguat inter clericos, & laicos, & in pœnis est fienda mitis interpretatio, vt regula in pœnis, lib. 6. nec debet e duplici pœna coerceri, vt in c. at si clerici. de iudic. f † in gl. inver. 7 dixerint. not. bene gl. iuncto tex. quòd quanquam in dispositione aliqua caueatur, vt non admittatur allegatio ignorantiæ, non ta- men excluditur qui allegat, & affert ignorantiæ probationes, a- lias autem quis puniretur sine culpa. vt in c. iis. de consti. & hoc in dubio procedit vbi statutum punit factum dolosum vt hic: secus vbi punit factum sine dolo, de quo tamen aliquid per Bar. in prę- g allegat. l. lege. ff. eo. h † in gl. in ver. deprehensi. in fi. no. gl. intelligit. n. 8 quòd istæ pœnæ contentæ. in tex. infliguntur falsario, quando cõ uictus est criminaliter, secus si agebatur ciuiliter. Hostiensis verò sentit ꝙ qualitercunque constet de hoc crimine, semper habet locum dispositio huius capituli, quasi sit speciale in hoc delicto. Circa hoc aliter distinguerem. aut loquitur de pœnis, quæ infli- guntur ipso facto, & tunc vbi statim delictum fuerit commissum intelliguntur inflictæ, nec est vis qualiter fuerit actum, quia con- stitutio ligat delictum omnino occultum, vt dicit gloſſ. notabi- cle. j. de hær. sed respectu pœnarum infligendarum per iudicẽ sa- tis reneremus cum opi. gl. ar. c. super literis, de rescript. & in c. super his. ſ. de ac. & eorum quæ no. inn. in ca. per inquisitionem. de cle. crinam diligentius fortè defendisset suam causam, si fuisset actũ cri- minaliter. in gl. in verſ. constitutiones. ibi falsant rescriptum prin cipis, vult ergo gl. quòd falsantes rescriptum principis puniantur vltimo supplicio. i. pœna mortis, & sic falsans literas papæ tradi- tur iudici seculari post degradationem, vt puniatur pœna mor- tis, & est speciale in ista specie falsitatis, nam regulariter crimen falsi non punitur ita acceriminè. vt in princ. glo. facit ca. ad audien- 9 tiam. ſ. eo. † Extra gl. quæro quæ est differentia in modo punien- di inter falsantes literas papæ & vtentes, qui non falsarunt. Sol. se cundum Hostien. illi qui falsant sunt excommunicati, & priua- ti officiis, & beneficiis degradati traduntur curiæ seculari- Illi verò q vsi sunt falsitate per alios, non sunt priuati officiis, & bñficiis, nec tradunt curię seculari, sed debẽt priuari officiis, & bñficiis, & laici sunt excõicati ipso facto. vt in prin. c. & hoc si viuẽtes nõ desistũt intra xx. dies. vt in c. dura. ſ. e. & sic sentit Ho. ꝙ §. qui verò, debet intelligi, & restringi fm d. c. dura. quod in ve- ritate nõ puto ꝓcedere. q a in aliis terminis loquitur iste tex. pro cedit enim, qñ vtẽ sciẽter qs literis falsis, tunc enim est excom- municationem incurrit, n si sit lata à iudice, prout ibi dicitur cum h termino xx. dierum. h sed quæro quid intendit litera hæc in fi.

ADDITIONES.

a ¶ Falsariorũ. Adde Fed. de sen. consi. ccxix. Hodie præceptum est ꝙ in literis papæ nec in magno, nec in modico audeat qs manum apponere aut literam. aut punctum vnicum iungendo. exceptis officialibus quibus hoc est commissum, alioquin manum appo nẽs ex canone latæ sñtiæ ipso facto excõicationis sñtam incurrit, à qua nõ põt p aliquẽ citra sedem apostolicam relaxari. Ita dicit Ho. in sum. c. ti. de crimi. falſ. §. quæritur. verſ. sed hodie præceptũ est. quẽ refert, & sequitur Arc. in c. in memoriã. xix. di. Addens e- tiã ꝙ Cardinalis legatus non potest absolutionẽ istã impartiri ex officio legationis. qa papa eam sibi reseruat. prout legitur, & no. in c. dura. de cri. falſi. Et adde ꝙ occultus falsarius literarum papæ post pœnitẽtiã. & absolutionem factam ordinatus non compel- litur petere cessionem, quia non est infamis ipso facto, cum nul- lo iure reperiatur esse infamis. Ita ad literam dicit in. in c. nisi cũ pridem. in j. gl. quæ incipit, quale est. de renũ. quem refert & sequi tur idem Arc. in d. c. in memoriam. xix. di. de Bellentz.

b ¶ Literas apostolicas. De pœna falsantiũ literas papæ, vide remiſ siuè per Fel. in c. 2. ver. & qui apponit. supra de reſcr. Nunquid ea, de quibus in hoc tex. habeat locũ in falsante literas delegatorũ papæ, vide Abb. in c. olim, supra de reſcr. & ad hæc vide Fel. in rubri ca suprà, de reſcriptis. in fine. Seba. Sap.

c ¶ Sed tu pondera text. qui dicit quòd falsans literas apostolicas non traditur curiæ seculari, nisi per se ipsum fallet, & sic non suf ficit quòd per alium falſet quantum ad hanc pœnam incurrendam, licet sufficiat quo ad alias pœnas. Alex de Ne.

d ¶ Moneram falsam. Vtrum expendens scienter falsam monetam puniri debeat, sicut puniretur fabricans. De hac quæstione vide in terminis Bartolum idem concludentem in l. sacularij sunt. de extraordinariis criminibus. de Bellentz.

e Vtentes. An vtens falso instrumento puniri debeat ac si ipse fal- ſaſſet. vide quæ pulchrè notaui post Ant. in capitulo, pretium. de testibus. item an ille. qui vtitur literis papæ falsatis, excuſetur ꝓ- pter ignorantiam, vel si non exhibet falsantem. vide Archidiaco num, capitulo. in memoriam. xix. distinct. de testibus de Bellent- zinis.

f ¶ Idem tenet D. Car. in c. dura. ſ. eo. in j. oppositione. & in fi. illius c. Alex. de Ne.

g ¶ Et vide Bart. in l. iuſti. ff. de acq. poſſ. & vide l. in Nerua. ff. dep. Sed But. ſingulariter no. gl. hanc dicẽs ꝙ illis in qbus dẽt præcc- dere inquisitio seu diligentia alicuius, pſumiẽ ſcia, & dolus. & di cit ꝙ iura dicẽtia q in dubio debet pſumi ignorantia procedunt vbi rõne officij, vel ex natura actus regrat ꝓcedens indagatio ad ipsius actus, seu vtilij certificationẽ. Et ponit duplicem practicam probandi ignorantiã, ad tollendũ talẽ pſumptionẽ ſciæ. Prima ẽ vt ꝓbet se adhibuisse diligẽtiã, q potuit, vt dicit hæc gl. & similis gl. est in c. innotuit. de ele. & sic hoc probato præſumẽt ignoran tia. & dicit But. hoc esse notãdum pp istos denũciatores, qui ex offõ tenent ſcire maleficia, & ea denũciare. Nam si ꝓbet diligen tẽ inqſitionẽ pſument ignoraſſe. Sed am practicã ponit Bu. aliter pſumendũ ignorãtiã iuris. Nã si ꝓbat se habuisse consilium à pe ritioribus, & nõ potuisset de hoc habere scientiã, allegat notata per Bar. in l. nõ fatetur. ff. de confeſſis. & vide bonum tex. 37. di. in fi. & in c. fin. qui maio. acc. poſſ. vbi tex. ponit aliquas practicas ad probandum ignorantiam. Alex. de Ne.

h ¶ Idem dicit But. dicit tamen quòd si ignoranter vtitur, & post ea compertaveritate desistit parcitur ei, quia præſumitur. & di- cit in. quòd hoc c. loquitur tñ in Iris Papę, secus in Iris aliorum inferiorum à papa. Dicit etiam quòd examinatio est habenda di uersimodè. Nã in Iris de gratia, vel contra ius, vel vtilitatem pu- blicam maior indagatio est necessaria quàm in literis de simpli- ci iustitia, vt j. cap. proxi. Sed quęro nunquid quilibet possit pri- uari officiis, & beneficiis propter istud crimen. Host. dicit quòd quicunque sit, & quæcunque beneficia sint potest priuari exce- ptis episcopis & prælatis exemptis, qui priuandi non sunt sine speciali mandato papæ. 3. q. 6. c. dudum. Et quò ad degradationẽ dicit 10. An. quòd debet interuenire numer⁹ episcoporũ, de quo

xv. q.

fin. Solu. duplex est intellectus, primus quod intendit extendere prouisionem huius capit. ad eos, qui per suggestionem falsitatis impetrant à papa. It hoc intelligendo, quod verbum, statuimus, est præteriti temporis, & tunc est sensus quod sicut fit differen- tia in terminis ca. super literis. de reſcriptis. an per malitiam, an per ignorantiam quis suggerit falsitatem, ita hic debet in modo a puniendi distingui inter malitiam, & negligentiam a &c.

ADDITIONES.

§ xv q. 7. si autem. & c. felix. Nec obstat si dicatur quòd satis sunt degradati cum officiis, & beneficiis, sint priuati. Nã secundum Ho. degradatio addit, quia facilius dispensatur cum priuato, quã cum degradato, de cle. non resi. ex tuæ. Alex. de Ne.

a Alius intelligatur quòd pœna supra posita ex- tendatur ad supreptitie impetrantes. sed primus intelle- ctus est verior. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Literæ de simplici iustitia præſumuntur falsari, nec quis punitur si illis nõ vtatur.*
2 *Fraus, & dolus non præſumuntur committi pro rebus modicis.*
3 *Quando aliquid consistit in conscientia alicuius, admittitur probatio per iu- ramentum.*
4 *Præſumptio vna tollit aliam, quando illa est magis fortis ita vt relinqua- tur iudicis arbitrio, si verò sunt æquales, vna non lædit aliam.*
5 *Literæ papales gratioſæ si reperiantr falſæ, habet locum diſpoſitio ca. ad fal sariorum. j. e. si verò sint literæ de iuſtitia, procedit hoc c.*

CAP. VIII.

1 ACCEDENS. †Nõ præſumitur quis falsare literas de sim plici iustitia, nec punitur si hoc comperto desistit illis vti. hoc dicit. In primo ponit decisam conquestionem. in secunda prouisionem ibi, fraternitati. Casus literalis. Quidam impetrauit literas ſuper [illegible] in quibus literis [illegible] fuit deprehenſa. impetrator hoc intelligens amplius no- luit vti eis propter quod diœcesanus ipsum in officio, & benefi- cio suspendit. vnde accessit ad dñm Papam rem sibi exponens. Mandat Papa ep scopo si literæ apostolicæ in quibus falsitas fue rit deprehenſa formam habeant de simplici iustitia officium & beneficium illi restituat, & ipsum super hoc vlterius non mole- ſtet, quia non est præſumendum quòd pro talibus literis quæ de facili habentur quis committat vitium falsitatis, & ille non fue- 2 rit vſus eis, postquã eas falsas esse cognouit. Ber. †No. j. ex text. a quòd pro modico non præſumitur quis scienter deliquisse a, & optimè facit iste tex. ad probandum animum cuiusque, vt circa modica non præſumatur dolus. facit quod no. in c. j. de præſum. Secundò collige quòd propter falsitatem literarum quis debet priuari officiis, & beneficiis, distingue tamen latiùs prout habeẽ 3 in c. ſ. proximo † in gl. ibi, dico quòd per iuramentum. no. gl. ꝙ b fit probatio per iuſm, & facit quod no. in c. innotuit. de ele. vide bo. tex. c. nulli. e. ti. li. 6. & per gl. in c. proposuisti. 72. dist. c. ite quò ad casum nostrum poterit probari quòd adiuit peritiores, & nõ d potuit ab eis informari. ad hoc qd no. gl. 2. ſ. c. prox. d † Et in fi. glo. 5 dic ꝙ secundum diuersitatem factorum, ex quibus oriuntur præ c ſumptiones, vna præſumptio tanquam fortior elidit aliam. si er- go præſumptiones sunt æquales, tunc confunduntur, alia verò minus fortis confunditur ab alia, & ex circunstantiis iudex habe bit arbitrari, quæ dicatur fortior, ad hoc quod no. in c. literas. de 5 præſum. & in c. tuæ. qui fi, sint legi. † in gl. fi. in fi. no. gl. quia mul tum militat c. præcedens. vt restringatur ad literas gratioſas. Ho. istud qñ ignoranter vſus est. Sed hęc sol. non videtur bona, quia hic statur simplici allegationi ignorãtiæ, vt ibi dicitur, quòd talis allegatio nõ admittitur. Alia solu. est quòd intra xx. dies. potest desistere ab vſu. & sic fuit hic, quia statim desistit. hęc etiam solu. non placet, quia terminus xx. dierum datur ad resignandum & destruendum, sed vtens illis falsis scienter statim est excommuni catus, & ideò tene sol. gl. vt in literis iustitię nõ præſumatur scię e tia, seu ignorantia propter rationem literę. e

ADDITIONES.

a ¶ Deliquisse. Vide Dec. in c. sinaurem ſ. de reſcr. & facit quod nõ. Ale. in cons. 104. in c. statutum loquẽs in fi. in j. vol. vbi vult quod pœna imposita falsanti monetã, nõ habet locũ in falsante bagari nos. Vide Bar. Veronen. in conſ. 77. incip. visa inquisitione. & Cor ſe. in trac. de minimis. & Ias. in l. sciendum. qui satisdare cogãtur. Sebaſ. Sapia.

b ¶ Conscientia. Tene menti quòd ea quæ consistunt in cõscięntia nostra, probantur per simplicem assertionẽ nostrã cũ iuramẽto. Et adde gl. in c. q hu. manis. xij. q. ij. quam ad hoc all. idem Panor mitanus in c. cognoscentes. de constitutio. vbi pro istis duabus gl. all. optimum tex. Ego ad hoc all. optimam. gl. in ver. si est ita. in c. significasti. el. 1. j. de homici. & ibi gl. alle. ad hoc multa iura. nẽ adde gl. in verbo dicit, post medium. ibi reliqua consistunt in in tellectu, & c. in §. sed iste insti. de act. bene facit quod voluit gl. no- in ver. animo. C. ad leg. Corn. de sica. quem valdè sing. reputat Lu do. Ro. in l. illa. ff. de verb. obli.

c ¶ Idem dicit gl. in §. Aliæ. insti. de actio. Sed Bar. in l. inter omnes. ff. de fur. hoc notabiliter limitat dicẽs quod aut non sunt aliqua indicia contra asserentem, & tunc animus probatur per iuſm, & hoc modo loquuntur iura. & gl. hic allegatæ. Aut præſumptio iu ris, est contra asserentem, & tunc non statur iuſo illius, qui vult aliquid de suo animo, vel cõscientia probare, nisi ostendat aliqua verisimilia indicia, per quæ præſumatur ipsum verum iurare. Pro batur & animus per ea, quæ quis dicit extra iudiciũ, & etiam nõ præſente, ita vt non credatur iuſo si vellet iurare ꝙ habuisset aliũ animum, quàm verba significent, vt dicit notabiliter Bar. in l. Ful- cinius. §. quidam. quib. ex cau. in poſſ. ea. Ale. de Ne

d ¶ Vide optimum tex. 27. dist. in fi. Alexde Ne.

e ¶ Inn. autem dicit quòd litera de simplici iuſtitia non præſumi- tur falsa, etiam si impetrans subiecit falsum, & est fm eum, quia non præſumitur dolo feciſſe, secus si esset litera de magna gratia. Dicit etiam Host. quòd attendenda est qualitas, & quantitas gra- tiæ, & p[illegible] impetrans, & secundum hoc contra ipsum præſu- mendum est plus, vel minus, & vide gl. in c. super literis. in verbo, priori modo, quæ incipit. ſ. per fraudem. & quod dicunt Doct. in per ea ſ. de reſcript. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Rasura paucorum literarum in loco non ſuſpecto non reddit literas falsas. l. 4.*
3 *Obligare potest se aliquis ad perdendum causam, vel beneficium, si aliquid non facit.*
4 *Falsitas an præſumatur commiſſa per officialem papæ, an per impetrantem.*
5 *Beneficium si litigatur inter duos, & vnus propter ſuum delictum fuerit illo priuatus, an per hoc alter litigans poſſit illud beneficium alia licentia tene re.*
6 *Appellans an poſſit renuntiare appellationi ſuæ, & redire ad ſuperiorem à quo appellauit.*

CAP. IX.

1 EX CONSCIENTIA. †Propter paucorum literarum ra- ſuram in loco non ſuſpecto, reſcriptum non probatur falsum. h. d. Primò definit obiectum dubium. Secundò obiicientem puni ri mandat, ibi: verum. Casus literalis. Quidam impetrauit literas 2 tra aduersarium ſuum. ſuper quadam eccleſia, aduersarius ille in iudicium vocatus postulauit sibi fieri copiam reſcripti, quo viſo cœpit illas literas arguere falsitatis obligãdo ſe sub periculo cau ſæ, ad probandum quod literæ falsæ essent. rudex literas illas mi- sit ad dominum papam, vt per eum sciret veritatem huius falsita- tis, papa diligenter inſpiciens nullum signum falsitatis, vel ſuſpi- cionis inuenir in eis, niſi raſuras paucarum literarum, quę ſapiẽtis animum in dubitationem adducere non debuerunt, vnde mãdat quatenus si constiterit prædictum R. ſe obligaſſe sub periculo cãę ꝙ literas illas falsas esse probaret, sibi super dicta eccleſia silentiũ imponatur, cum quilibet habeat potestatem renũtiandi iuri suo. 2 Ber. ¶ †No. 1. regulam quod raſura paucarum literarum non in- ducit probationem falsitatis, hoc intelligo, & restringo niſi ex iſta raſura ſequeretur æquiuocatio nominis, de quo dubitatur, & quod est in loco ſuſpecto, vt est tex. opti. in c. inter dilectos. ſ. de fid. inſtr. & c. ex literis. e. ti. & pro hoc facit litera quæ ſequitur, ibi, quæ nequaquam ſapientis animum, & c. nam si raſura esset in loco valdè ſuſpecto, & induceret æquiuocationem nominis, seu dictionis, tunc haberet vertere animum ſapientis in dubitationẽ. No. 2. aliam regulam ex tex. ꝙ illa raſura inducit probationẽ, seu ſuſpicionem falsitatis, quæ habet vertere ſapientis animum in du bitationem, non ergo ſufficit, quòd cuiuslibet animus in dubita- a tionem inducatur, ſed ſapientis animus duntaxat. a
3 †No. 3. quòd quis poteſt ſe obligare ad pœnam perdendi beneſi cium

ADDITIO.

a ¶ Et dicit Butr. hunc tex. esse notabilem ad cognoſcendum quan do præſumptio est probabilis, & non temeraria. ſ. quando est ta- lis, quæ concludit, & impellit animum ſapientis ad sic credẽdum, non autem inſipiẽtis, & ignari, sicut dicitur in ſimili quod melius dicitur iuſtus, quando cadit in perſonam ſapientem, & non temeꝛ rariam, ſupra quod met. cau. cum dilectus. Alexan. de Ne.

Universidad de Navarra

eium suū simplicitā c. cum dilecti. ℨ. de ele. & valebit ista obligatio in rāiudicium sui, licet superior possit illam non accept are, per
4 ea quæ habentur in c. ℊ in dubiis, & in c. admonet. ℨ. de rer. iunt. † in
a gl. in fi. dic ℊ ria lo quinti, vbi vsura fit in loco suspecto. a & in rel'ige qñ fuit facta per officialem papæ. nam si ipse imp etrans rasisset, tunc falsarius iudicaretur quantuncunque rasura esset modica. b vt in c. licet ℨ eo. sed quando in loco non suspecto præsumitur rasura facta per officialem. Si verò est in loco suspecto præsumitur facta per impetrantem seu tentem, ideò non datur talib.
c literis fides. c † in gl. fi. tenet oppositum, cum in. iste ℨ. quem age
5 batur posset ideret beneficium, satis est, ℊ actori imponitur silentiū, vnde tibi nō incumbit aliquod onus probandi. ar. l. fi. C. de rei vē. & 2. q. 6. in c. ei qui. §. 1. idem est ℔m eum, si iste non possidebat ex quo conuentio facta fuit cum aduersario authorita te ordinarij, & non probante falsitatem beneficium assignaretur illi. 10. And. dicit ℊ si hæc vera sunt in facto, procedat opi. Ho. alias procedat ista gl. bene loquitur, nam si aduersarius peteret beneficium oportet probare titulum, nec sufficit q aduersarius fu erit priuatus, p
d pter delictum suum. vt in c. olim. all. in gl. a † Extra glo. Ho. hic po
6 nit qōnem laram, quā non examino, quia non facit ad materiā rub. quærit. n. nūquid appellans possit renuntiare appellationi suę & redire ad superiorem à quo appellauit, & assumpsit materiam
ex verbis tex. dum dicit quemlibet posse renūtiare in[illegible] materia dic plenè, vt no. in c. interposita, de [illegible] cum appellationib. e. ti. li. 6. & in c. 1. de ele. co. ti.

ADDITIONES.

a ¶ Loco suspecto. Adde Ro. cons. 340.
b ¶ Modica. Vide Mod. in l. vnus. C. de testa. Fel. in c. ex literis, ℨ. de fide instro. in c. stat ernitatis. ℨ. de hær. & Mod. in l. fi. C. de edic. diui. Adria. tol. Sebasti. Sapia.
c ¶ Host. in c. cum olim. el 2. de priui. dicit quod rasura multarum literarum inducit suspicionem falsitatis. & pro hoc facit illud c. Rasura tamen vnius lineæ non diceretur rasura multarum literarū, & sic non induceret suspicionem, nisi esset facta in loco suspecto, vt in c. cum venerabilis. de relig. dom. & hoc qñ est de eadem manu. sed si esset de diuersa manu, tunc etiam rasura vnius literæ induceret probationem falsitatis in literis papæ, cū non fuerit facta per eum cui cōmissum est, & hoc etiam tenuit gl. pe. in c. licet. ℨ. eo. de quo Ho. remittit. ad c. ex literis. de fid. instr. & cum ipso trā sit But. & Car. hic. Alexan. de Ne.
d ¶ Sed quid si dñs feudi facit præceptum vasallo, vt aliqd faciat sub pena perdendi feudum, an perdit feudum, si facit ℨ præceptum, Spedicit ℊ non. Aliud n. est cum sponte se obligat, & aliud cum quis præcipit etiam si sit iudex, vel dñs, quia tunc ℨ faciens non incidit in pœnā, de iure pa. relatum. Sed 10. And. dicit ℊ neutro casu incidit in pœnam, sed est locus pœne inferendæ, & ita fertur hic sniā, quod procedit, nisi alia verba essent expressa in dictis præceptis, propter quæ esset locus pœnitentiæ, aliàs pœnæ ipso iure. Tamē quantum ad dominum feudi oportet intelligere quod secundum leges feudales ipse dñs poterit imponere, & hoc tenet d. Card. in 2. q. & etiam Butr. Alexand. de Ne.

a ¶De sortilegiis. a Tit. xxj.

ADDITIONES.

a ¶ Sortilegiis. Adde Fed. de se. cons. 284.
a ¶ Sortilegiis. An sit licita diuinatio quę sit per sortes vide latè Bea. Tho. in 2. 2. q. 95. art. vlt. in qua quæstione ponit pulchras quæstiones de diuinatione, quæ sit licita. de Bellentz.

¶ Continuatio Rubricæ.

¶ Continuatur ad præcedentia hoc ordine. suprà, visum de crimine fal. verum, quia sortilegia continent in se falsitatē meritò subjicitur hæc rubrica, & vide pro hac materia gl. opti. 26. quæst. 2. in summa.

SVMMARIVM.

1 *Sortilegium est crimen ecclesiasticum, non tamen mere, adeò quod est locus præuentioni inter ecclesiasticum, & secularem. 3.*
2 *Sortilegiū quomodo puniatur, tam secundū canones, quàm secundum leges.*
4 *Sortilegiū nisi contineat hæresim manifestam non punitur per inquisitorē hæresis.*
Sortilegium quando sapiat hæresim vel non.
Inquisitor hæreticæ prauitatis an, & quando possit cognoscere vtrū aliquod crimen sapiat hæresim.
5 *Sortilegi sunt infames.*

CAP. I.

INTABVLIS. Sortilegia pro furtis inueniendis, vel diuinationibus faciendis prohibentur, & contrafacientibus pœna imponitur. h. d. Primò ponit prohibitionem, secundò pœnam ponit transgressoribus. ibi, qui autem. Casus literalis. Quærebatur de pœna per sortilegia, vel diuinationes furta inuenientium. Et respondetur quòd furta non sunt inquirenda sorte in tabulis vel codicibus, aut aliis, nec diuinationes aliquas in aliquibus rebus quis obseruare præsumat. & qui contra fecerit xl. dies pœniteat. Ber. No. j. ex tex. ℊ sortilegia omnia prohibentur, siue fiant per inuocationem dæmonum, siue fiant in codicibus, sicut faciunt plerique dicentes versus aliquos psalterij. & faciunt illud voluere, siue fiant in tabulis, & dicuntur fieri in tabulis, quia faciunt [illegible] puncta sicut faciunt nigromantici. omnia ergo [illegible] quod crimen sortilegij
a hibentur. a † Secundò no. ex hoc, & [illegible] est crimen ecclesiasticum, vide tex cum gl. in c. contra idolorum. 26. q. 5. No. 3. quod omnis diuinatio in quacunque re prohibita
b est, & scientia astrologiæ, hoc quam quodammodo præindican
c tur futura. & [illegible] quia de scientia Alchimię, dicam in c. seq. c [illegible] Ho. pœnitentiam imponendam sortilegiis, & intellige si. tex. de pœnitentia imponenda in foro pœnitentiæ. nam in foro contentioso imponitur alia pœna magis grauis, vt dicetur cum gl. fi. In gl. j. ibi sors in sui natura non sit mala. hoc intellige, quādo quis submittit se fortunæ, puta habentes rem communem in diuisibilem volunt ponere sortem super illam, cuius debeat esse, certè ista de sui natura non est mala, nec de ista certè loquitur iste text. sed de sortilegiis, quę fiunt per incantationem, vel per puncta, vel quid simile, omnia prohibentur, quia in se mala sunt, & de ista loquitur iste tex, & vide bo. gl. ad quam remisi in rub. &
d quod dicā in c. fi. d † in gl. fi. ibi officio, & beneficio pōt priuari, vi
2 detur hæc gl. contraria tex. cum in tex. imponitur pœnitentia tā tùm xl. dierum, vt [illegible] in tex. imponitur peniten tia iniungenda per sacerdotē. sed gl. & iura [illegible] in pœna imponenda per iudicem in foro contentioso. Sed aduerte, ga vltra pœnas positas in tex. potest ēps istos tales sortilegos dehonestare, vt puta mitrando e, vt sit in qbusdam locis, vel ponen

ADDITIONES.

a ¶ Io. An. & But. & D. Car. in verbo, in tabulis, supplent vt faciunt Geomantici p puncta, q̄ vt plurimū faciūt in tabulis, q̄ postea reducūt in certas figuras, & ex illis indicāt ℔m traditionē illius artis, & verbum, codicibus exponit. i. libris, vt faciunt legētes psalterium in aliquo versu, vel facientes ipsum volui. Alex. de Ne.
b Astrologiæ. vtrum scientia astrologiæ sit per ius canonicum, vel ciuile prohibita. vide Do. in c. legimus. §. sed econtra. 37. dist.
c ¶ Et dicit Ho. ℊ diuinatio regulariter sonat in malum. j. q. j. nūq̄, interdum in bonū, ea. q. eos. in prin. 16. q. 1. prędicator. & pro hoc inducit Ho. quia qui sine salutione salutem quærit in ęgritudine assiduè laborabit, 16. q. 2. qui sine. vnde nec dies Aegyptiaci qui nostro vulgari dicuntur dies Ziagi. vt est decollatio sancti Pauli, & dies decollationis Io. Baptistę. nec alij dies. nec Calendæ, nec menses, nec anni, nec cursus Lunæ. vel Solis vel syderum. vel sortes Apostolorum sunt seruandæ, nec carmina herbarum, nec picturæ, i. characteres scripti, quos appendent ad collum, & vulgariter appellant breuia credi debēt. Sed oīa hęc & similia propter sacras orationes condemnantur. 26. q. vlt. si quis. & 26. q. 1. non licet Dęmoniaco. tamen licet habere herbas & lapides pretiosos sine incantatione, vt 16 q. fi. c. fi. & remittit Ho. ad summā, c. ti. §. in quo casu. sed quòd ad breuia, an liceat suspendere ad collum, vt liberet ab infirmitate. vide Io. de Fan. xxvj. q. 5 nō licet, & tene menti quòd non licet aliquid noui facere in kalendis Ianuarij propter nouum annum, nec in cōmessationibus, nec in aliis quibuscunque, de quo vide pulchros tex. 26. q. fi. c. si quis. &c. nō obseruetis. Similiter est prohibitum obseruare menses, vel dies, videlicet vt aliquid fiat, vel non fiat certis mensibus, vel certis diebus, tanquam faustum, vel infaustum, vt dictis iuribus. & c. pe nultim. ea. q. Itē est prohibitum obseruare kalēdas & in ipsis aliis vacari, incingere domos in illis diebus lauro, velviriditate arborum, vt in d. ca. non licet. no. illa iura, quia etiam plura dicunt. Al. de Ne.
d ¶ Sed vide omnino Io. de Fant. 26. q. 2. c. j. Et vtrum sit facienda electio, vel diuisio, vel aliquid aliud per sortem, tangunt Doct. ℨ. eo. c. fi. & vide Bar. in l. fi. in princ. C. commu. de leg. & in l. huiusmodi. §. fi. ff. de le. 1. Alex. de Ne.
e ¶ Mitrando. Adde Lud. Ro. sing. 260. incipit, tuscis quod isti diuinatores. &c. Zacharias.

ponēdo ad schalam cū vituperio, & ejicere eos extra diœcesim, vide bon. tex. 26. q. 5. in c. epi. & ℊ no. 32. q. 1. de benedicto, & vt ℨ. dixit. coercitio ergo huius delicti tanqua concernentis maiestatem diuinæ clementiæ, quia attribuitur creaturæ id quod est soli⁹ creatoris, vt scire oīa occulta, vel prędicere futura, spectat ad
3 ēm loci, vt præal. c. ℨ idolorū. † Credo etiā ℊ iudex secularis pōt se impedire. qa licet sit crimē ecclesiasticū, nō tñ est mere ecclesiasticum, & ideò locus est præuentioni inter eos. nam vtroque iure hoc crimen est damnatum. & accerrimè punitur per ius ciui-
4 le. vt C. de malefi. & ma. per totū. † Sed inquisitor hæreticæ prauitatis non potest se impedire de hoc crimine, nisi saperet hæresim manifestam, vt est tex. in c. accusatus. de hær. li. 6. & faciūt hæresim manifestam huiusmodi sortilegia. quādo cōsulunt dæmones, & expectantur eorum responsa. & fiunt eis preces, & sacrificia, nam committitur hic idolatria. Item vbi fiunt cum hostia cōsecrata, seu rebaptizando aliquem, secus autem vbi ista, vel similia nō accidunt, licet inuocarentur dæmones, vt promouerent, puta animum mulieris ad impudicitiam. nam istud licet sit grauissimum peccatum in se, non tamē sapit hæresim, quia propriū dęmonis est tentare creaturam, vt habetur in euangelio, & acce
5 dens tentator, &c. vt patet xvj. q. 2. c. visis. vide prędictam gl. in prędicto c. accusatus. Old. in consiliis suis, & beatum Tho. 2. 2. q. xcij. c. de superstitionibus. Et aduerte, quia inquisitor nō potest se impedire etiam si sapuerit hęresim, dummodo non manifestum sit, nec potest cognoscere an sapiat hæresim, quia iurisdictio est sibi tributa existente illa qualitate notorietatis. vt dicit ibi gl. & bene
a secus dico vbi ipse vellet cognoscere, an sapiat manifestè. d & ita intellige. c. fi. de of. dele. lib. 6. quę iura sunt contraria illi gl. in cap.
b accusatus b † Et in fi. gl. dic soluendo, quòd illud c. fi. loquitur de
5 exercentibus non sortilegia, & diuinationes, sed de subiicientibus se fortunę per brenia, vel ludendo cum taxillis, illi enim non sunt infames, nec puniuntur istis pœnis, sed primi sunt infames, nec repelluntur à testimonio, & ab accusatione. 3. q. 5. constituimus. & 2. qu. 8. quisquis. & afficiuntur pœnis supradictis.

ADDITIONES.

a ¶ Manifestè. Vide Abb. in c. si clericus laicum. de fo. compe. Imol. in c. super literis. ℨ. de rescr. vbi videas. Fel. Seb. Sapia.
b ¶ Sed tu vide D. Domi. in c. j. de offi. deleg. & d. c. accusatus. §. sanè. de hær. in 6. & But. in c super literis. de resc. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Sortilegium si commiserit presbyter, suspenditur ad tempus ab administratione altaris, aliquando tamen priuatur officio, & beneficio. 4.*
2 *Sortilegium committitur etiam quando quis vult inuenire furtum, etiam facturn alicui ecclesiæ.*
3 *Suspensus ad tempus, lapso tempore potest circa aliquam absolutionem suū officium exercere.*
4 *Excommunicatus etiam quod satisfecerit debet absolui.*
5 *Episcopus potest cum sortilegiis dispensare.*
6 *Astrologia non est scientia prohibita à iure.*
7 *Astrologi non peccāt quando aliquid prædicunt, prout indicant motus superiores.*
8 *Alchimia non est prohibita.*
Species vna quod in aliam, transmutetur solus Deus potest facere.

CAP. II.

1 EX TVARVM TENORE. † Presbyter, qui per inspectionem astrolabij furta requirit, ad tempus suspenditur ab altaris ministerio. ita communiter summatur. & in veritate hęc summatio non est indistinctè vera, quia acrius potest puniri, vt ℨ. dicetur cum gl. h. d. Primò ponitur consultatio, secundò responsio ibi, verum. Casus literalis. Quidam presbyter V. nomine accessit cum quodam infami ad locum priuatum non illa intentione, vt dæmonem inuocaret. sed vt posset inuenire furtum cuiusdam ecclesiæ per inspectionem astrolabij. patriarcha Grande. significauit hoc dom[illegible]no papæ, vnde ipse scribit eidem dicens, quia licet ex bono zelo, & simplicitate ille presbyter hoc se feciſſe proponat, cum non modicam maculam peccati inde contraxit, quare mandat, qnatenus per annum, & amplius si ei visum fuerit eum ab altaris ministerio præcipiat abstinere, & ex tūc liberè of
2 ficium poterit exercere sacerdotis. Ber. ¶ †. No. j quòd etiam pro furto facto ecclesiæ non licet cōsulere istos diuinatores, seu sortilegos, etiā si hoc fiat sine iuocatione dæmonum. rō. qa omnia occulta nosci solus deus. 32. di. erubescant. Secundò. not. quod vbi grauius delictū cōmittitur, si grauior pœna inde imponi debet. vbi in sortilegio inuocātur dæmones. Item fortius delinquit is, qui ex proposito, q̄ ex simplicitate. & bono zelo facit, grauissim
3 tamen peccatum omni casu committitur, vt hic in tex. † Vltimo. qℊ suspensus ad tps, pōt post lapsum tpis sine alia absolution exercere officium suum, secus dic de excōicato, qa semper ibi re
a quiritur absolutio. vide gl. no. in cle. 1. de deci. 2 † in gl. 1. pōdera
4 hanc gl. & gl ex quib. collige, quod sacerdos consulens istos sortilegos grauissimè puniri potest secundum qualitatem delicti, & eius intentionem, vnde potuisset iste priuari officio, & beneficio, sed dignus fuit misericordia. quia ex simplicitate, & bono zelo fecit, & intuitu ecclesię, pœna ergo contenta in hoc c. non est ordinaria, & ideò illa summatio communis nō est vniuersalis. Ex hoc tex. iuncta gl. colligevnum valdè notandum, quod in pœna imponenda istis sortilegis, vel eos consulentib. debet animaduerti ad qualitatem, & quantitatem delicti & ad animum delinquentis, & secundum hoc pœnam imponere quandoque acerrimam, quandoque grauem, quandoque leuem facit, quia not. in leg. hodie. & in l. aut facta. ff. de pœ. & l. quid ergo. §. pœna grauior. ff de his, qui
5 no. if. facit 23. q. 1. in c. non afferamus. † Et no etiam ex gl. fi. episco
b pum b posse cum sortilego dispensare. ſ. vt non deponatur sed vt
6 imponatur sibi alia pœna. † Vltimò hic quæri potest nunquid per ius canonicum, seu ciuile sit prohibita scientia astrologiæ & nūquid eam exercentes peccent. Ioan. An. latè prosequitur hic, & ad primum concludit quod hæc scientia non est in se mala, nec prohibita, cum sit vna de septem artib. liberalib. & iura præmiant has scientias exercentes. l. 1. ff. de va. & extraor. cog. & facit tex. in l. eorum. C. de male. & ma. sed abiit hæc scientia in desuetudinem, quia ex eius occasione homines quandoque incidebant in idolo
c latriam c, quia credebant homines necessitatos esse corporib. su
d per cœlestib. vt dicit Greg. 26. q. 2. in c. fors nō est. §. his ita. d † Ad
7 secundum, nunquid exercentes peccent, respondeo quod si volūt prædicere ea, quæ caulantur ex corporib. super cęlestib, vel eclypsim lunæ seu solis, siccitatem, vel abundantiam frumenti, nō peccant, dummodo non credant necessitatem inesse, quia Deus potest aliter facere quàm astra indicent, & ideò dicit gl. notab. in c. non licet. 26 qu. 5. quod medici in dando medicinam, & rustici in seminando, &c. non peccant inspiciendo cursum lunæ. vel stellarum dummodo non credant necessitatem inesse, quia ista corpora supercœlestia sint signa rerum, & non causæ. Item B. Tho. 2. 2. q. 90. art. 5. Aut volunt isti astrologi prædicere casus fortuitos hominum certitudinaliter hoc asserentes, & peccant, quia licet corpora supercœlestia habeant inclinationem, non tamen necessitatem, quia homo licet inclinetur secūdum dispositionem corporis ad aliquod vitium, tamen per rationem liberi arbitrij, potest aliud facere, anima enim non subiicitur istis corporibus supercœlestibus, sed quia plerique homines sequuntur vires sensitiuas, & appetitus naturales, & captiuant liberum arbitrium,

ADDITIONES.

a ¶ Et dic vt ibi per do. in cap. cum bonæ. de æta. & qualita. Alex. de Ne.
b ¶ Episcopum. Notandum est quod pœnitentiam impositam à papa eps minuere non potest. de quo est gl. in c. tempora plenitudinis. 26. q. 6. & in c. latorē. 23. q. 2. & in c. cum P. in gl. fi. ℨ. de acc. Ad de etiam quod pœnitentiam iniunctam ab epo inferior sacerdos minuere non potest. vt no. Arch. & prout refert ibi 10. An. in c. fi. de pœ. & re. lib. 6. & vide omnino no. in d. ca. accedens. l. di. Et vide quod no. Domini. in c. fi. vers. quęro an papa deponit. vide omni no Dominicum. in d. c. accedēs. & Calde. in repeti. c. omnis vtriusque sexus de pœnitentia. & remissione.
c ¶ In idolatriam. Vide Dec. in cap. nouit. in 1. no. ℨ. de iud. vbi ponit quare prohibitæ sint sortes, & diuinationes & astrologia. Seba. Sapia.
d ¶ Sed Gra. assignat aliam rationem. in d. §. his ita. quare Astronomia, seu Astrologia abiit in desuetudinem, quia dum curiositati nimium erant intenti, minus vacabant his, quæ pro salute animarum erant accommodata. Innocen. etiam hic dicit quòd Astronomia, siue Astrologia non sunt scientiæ, quæ ad pietatem ducāt, imò facile inducerent idololatriam, dissuadet vsum, & studium. arg. 22. dist. si quis Grammaticam. sed quia studium non sit prohibitum, videtur sentire Beat. Hieronymus in prœmio Bibliæ 7. c. suæ epistolæ, vbi sic dicit. Taceo de Grammaticis, Rhetoricis, Philosophis, Geometricis, Dialecticis, Musicis, Astronomicis, Astrologis, Medis, quorum scientia mortalib. vtilissima est. Ale. de Ne.

Universidad de Deusto

trium.& rationem intellectus,& ideò q̃nque astrologi dicuntve
rum,dicendo q talis dispositus est ad tale vitium. Sed si astrologi
dicunt quem inclinatum ad tale vitium, vel quia astra inclinant
a ad tale quid:non tamen imponunt necessitatem.non peccant. a
§ †Sed iuxta prædicta potest quæri de alia q̃one quã facit,& ponit
b Old.cons.69.nunquid.Alchimia sit prohibita,b & sic nunqd exer
centes eam peccent,videbatur,q sic.quia vna species conuertit
seu transmutatur in aliam,cum plumbum efficiatur argentũ vel
æs aurum,&c.Sed citra Deum nemo potest vnam speciem in aliã
transmutare.vt 26.q.in Christi.§ quisquis ergo.Old.tamen cõclu
dit oppositum,quia in hoc vna species nõ mutatur in aliã diuer-
sam,cum omnia metalla procedant ex eodem fonte,videlicet ex
sulphure,& argentoviuo.sed vbi est melior influentia astrorũ,ibi
producitur metallum pretiosius,vnde per influentiam astrorũ,&
cum herbis,& lapidib.quib.insunt multæ virtutes potest naturali
ter vna species metalli conuerti in aliam speciem magis pretio-
c sam c quod est nota.

ADDITIONES.

a ¶Sed meo iudicio §.Thomas non ita laxat habenas.Dicit enim q
aut quis vtitur consideratione astrorum.ad cognoscendum futu
ra,casualia,siue fortuita.aut etiam ad cognoscendum per certitu
dinẽ futura hominũ opera.tunc ex falsa,& vana opinione, & ex
operatione Dęmonis procedit.vñ erit djuinatio illicita.Aut vult
vti consideratione astrorum ad cognoscendum futura,quæ ex cę
lestib.corporib.creantur,puta siccitates,& pluuias & hmõi.&tũc
non erit illicitũ,quod tamen vltimũ restringe ſm tex.& gl. 26.q.
5.non liceat.Vnde puto dicendũ, q Astrologia sit licita quò ad
cognoscendas futuras pluuias,secus siccitates,& similia.itẽ quò
ad cognoscendũ ad qd homo sit inclinatus,dum tamen non per
certitudinẽ.sed cognoscere futura casualia,vel fortuita,puto peni
tus illicitum tanquã pertinens ad determinationem,& de hocvr
esse tex.26.q.7.illos planetarios.idem probatur in c.seq.& põdera
q reprobatum est vt per cursus stellarũ,quis rimetur futura.sed
quis põt rimari futura etiã non ponẽdo certitudinem.Actuũ pri
mo c.vbi dr nõ estvestrũ noscere tẽpora,vel momẽta,q̃ pater po
suit in sua potestate,& pondera,qa ibi prohibetur indistinctè co
gnitio temporum,& momentorum,& sic etiã si quis non ponat
certitudinem,sed quis põt rimari etiam nõ ponendo certitudinẽ,
optimè facit 26.q.2.§.his ita.vbi dicitur q Astrologia,seu Astrono
mia apud Catholicos in desuetudinem abiit,quia dũ propria cu-
riositate his viis erant intenti,minus vacabant his,quæ pro salu
te animarum erant accommodata,& hoc mihi videtur de iureve
rius.

b ¶Nunquid Alchimia sit prohibita.vtrũ & exercentes Alchimiã 5
peccent,de hoc vide Io.An.in addi.Spe.in ti.de cri.fal.vbi arguen
do ad partes vt concludere,q non.vtrũ licitũ sit vendere aurũ Al
chimatum pro vero auro,vide eleganter per B.Tho.distinguentẽ
in 2.2.q.77.art.2.circa fin.& de hoc per Bald.in l.1.quæ sint rega.
in vsib.feudorum. 6
Adde quod dicta Io.An.in loco.s.all.sunt Old.cons.hic all.per Ab
batem.

b ¶Alchimia sit prohibita.VideHieronymum de zanetinis in repe.
c.1.s.de ac.vbi tractat materiam peccatorum in materia auaritiæ.

c ¶Tu autem vide Io.An.in Spe.in rub.de crim.fal.si.prope finẽ,vbi
plenius istum articulum disputat,& idem concludit per plures ra
tiones,& inter cætera allegat tex.26.q.5.nec mirum.circa mediũ.
vbi sic dr,in sunt.n.reb.corporeis per omnia elemẽta q̃dã occult-
tæ seminariærõnis,quib.cum data fuerit opportunitas tempora-
lis atq; casualis,prũpunt in species debitas suis modis & finib.Et
nota q̃nõ licet vendere aurũ Alchimatũ,p bono si sit sophisticũ
secusũ sit verum aurũ,alias grũ facientes puniuntur de falso, vt
in l.eleganter.§.qui reprobos.ff.de pig.act. De hoc Bal quem se-
quitur Andræas de Isernia.in c.1.quæ sint regal.in vsib.feud.Al-
chimia autem est ars perspicaci ingenio iuuenta tãquã à Philoso
pho,& de hoc vide B.Tho.2.2.q.87.ar.2. vbi dicit q illicitum est
vendere aurum,vel argentum Alchimiatum,p vero,quia nõ est
adeò purum sicut verum,nec habet omnino easdẽ proprietates
sicut pprietatẽ lætificandi,nec ita valet p cæteras infirmitates.&
hmõi.Si verò per Alchimiam fieret verum aurum,tũc non esset
illicitũ ipsum vendere pro vero,qa nihil ꝓhibet arte vti aliquib.
naturalib.causis ad producendum veros,& naturales effectus,al-
legat Aug lib.3.de Trinit.quod est c.non mirum.26.q.5.circa me-
dium,quod s.allegaui circa prin.huius add.Sed de aurifice qui fa
cit aurum vel argentum de minori liga,quàm ciuitas requirat,&
de expendẽte pecuniam falsam,an teneatur de crimine falsi,vide
omnino Bar.in l.lege Cornelia.ff.de fal.& hæc no. Alexan.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Electioprælatorum vel aliorum similium iudicum est prohibita fieri per sortem,& hoc per rationes de quibus.j.nu.3.inter laicos tamen huiusmodi electio non prohibetur.*
2 *Actus explicandus collegialiter debet fieri omnibus in vnum conuenientibus,adeò quod non valeret si omnes per se dicerent votum suum.*
4 *Electores possunt vnum ex eis eligere.*
5 *Electio facta per sortem est nulla.*
6 *Sorte aliquid dirimi quando sit prohibitum,etiam inter laicos.*

CAP. III.

1 ECCLESIA.†Non solum electio per sortes fieri nõ debet, sed etiam electiones compromissariorum per sortes assumi non debent.h.d. In prima ponitur electio. In secunda electionis prosecutio,examinatio,& reprehensio. In tertia gratiosa confir matio,& sortis prohibitio.secunda ibi,procuratoribus.tertia ibi, electionem.Casus literalis.Vacante Lucana ecclesia canonici cõ uenientes in vnũ de futura pastoris electione tractaturi elegerũt vnũ ex se per sortem,qui vice capituli tres elegit electores, per quos vice omniũ,puideretur ecclesiæ de pastore, quorum duo ex illis tertiũ ex se magistrũ R.scilicet elegerunt quod expresse li cebat eisdem,qa sub hac forma eis data fuerat eligendi potestas, vt ex se,vel ex aliis eligere possent.Electionem istam per nũtios suos præsentauerunt dño papæ petentes eam confirmari. Dñs papa examinato tali processu, digno multa reprehensione pro eo quòd sors in talibus interuenit electionẽ celebratã de prædi-
2 cto magistro ad gratiam confirmationis admisit,sortis vsum in electionibus perpetua prohibitione condemnans.Ber.† No.j.ex
a tex.ibi conuenientes in vnum,&c.argumentum q actus pertinẽ tes ad collegium debent expediri collegialiter, & per congrega-tos in vnum.de quo vide qd no.per gl.in c.j.de reb.eccl.non alie.
3 li.6.& latius dico in c.cum omnes.de const.†Secundò no. quòd
a sors anullo casu potest interuenire in tractatu electionis,& ratio quare,qa põt assumi indignus cum sors possit super eum cade-re.item per sortem tentatur Deus.qa volunt facientes sortem, quod Deus inuisibiliter reuelet meliorẽ,nam debẽt ipsi ex quo possunt eligere meliorẽ,& non tentare Deum eligendo, & pro-
b mouendo b& intelligo hoc ſm do.in electione ad officia ecclesia stica,secus autẽ inter laicos,vel inter clericos quò ad tẽporalia. quia hic vsus sortis non reperitur in illis prohibitus, ex quo tm subiiciũt se fortunæ,& ita in multis locis faciunt laici eligentes officiales per ballotas,seu breuia,q no.meliùs tn puto abstinen-
4 dum,quia militãt rõnes superius all.† In gl.j.in fi.cõiter renetur opi.gria,q etiã data potestate simpliciter possunt eligere vnum ex se,de quo dic vt plenè no.in c.cum iniure.de ele.& in regula in toto.de reg.iur.li.6.in merc.vbi ponit quæstio notabilis,nun-
5 quid si in vniuersitate sint tm duo possit vnus eligere alium.† In gl.in ver.ad gratiã.in fi.no.gl.quòd electio debet cassari, vel po-tiùs est nulla qñ sors in ea interuenit,nam est facta contra dispo sitionem iuris,& contra formam c.quia propter.s. de electioni-
6 vbi datur forma electioni fiendæ.† In gl.fi.in fi.& quare prohibe tur sors in electionibus s.retigi. In aliis autem dicit Io. An secũ dum legistas q aut factũ est incertũ,aut ius.Primo casu in iudicio non admittitur sors,sed dicenti incumbit onus probandi,vt l. ei qui.ff.de prob.& 6.q.vlt.c.actor.Si verò ius est incertum, sed fa-ctum certum,& tunc aut tractatur de præiudicio alterius,quàm contendentium,& tunc ad petitionem illius iudex facere pote-rit fieri sortem.ar.l.huiusmodi.§.fi.ff.de leg.j.vt quia duo succes serunt in locum legatarij & vnus vult intentare vnam actionẽ, & alius aliam pro eadem re.aut tractatur de præiudicio conten-dentiũ,& si volũt fortunam iudicem discordię eligere non com pellũtur sed mutuò se impediũt.vt l.2.ff.quib.modis vsufructus amittatur.sed ad petitionem alterius iudex compellit ad sortẽ. vt l.cum ambo.ff.de iud.& l.si duobus.C.commu de leg.& de hac materia vide gl.l.j.C.vti possi.& c.licet.s.de proba.& ista procedunt de iudicialibus,sed in extraiudicialibus sors non est pro-hibita.Consulerem tamen abstinendum,per ea quæ no. in cap.
j s.eo

ADDITIONES.

a ¶Quòd sors.Vide Felinum in c.j.de rescriptis. vbi etiam tangit an in papatu possit interuenire sors.Nunquid sors regulariter sit prohibita,vide Bal.tenentem,&sic.C.quando & quib. quar.pars. deb.l.meminimus.Sed contrarium sensit gl.hic, cuius opi. dicit veriorem Alex.in l.huiusmodi.§.finali.ff.de legatis.j. Ad cuius de clarationem vide Angelum in l.si ambo.ff.de compen Bar in l si duo ff.vti possi.Bar.in l.itaque.in proœ.Digestorum. & Moder. in d.§.fi.Sebasti.Sapia.

b ¶Vide Augu.j.q.gen.transitiuè.22.q.2 quæritur. vbi dicit quod nemo debet temptare Deum,dum habet,quod rationabili consi lio faciat,sed debet facere quod potest,& quod non potest Deo committere.quod nota.Alex de Ne.

a j.s.eodem.in gl.nisi necessitas aliud inducat.a

ADDITIO.

a ¶Sed vide de hoc Bar.in l.fi.in prin.C.de mm.de leg.& in l. huius modi.§.fi.ff.de leg.j.D.autem Car.hic in fine sui commenti quæ rit quę differentia est inter sortem,& sortilegium,&diuinationẽ, &allegat Feder.de Sen.225. qui dicit quòd differunt sicut genus & species,quia sors,seu sortilegium est quædam species diuinan di.Diuinatio autem genus 26.q.6.c.1.in fi.& quod no.25.q.1.ca. 1.& propriè dicitur sors,seu sortilegium quod fit sine incantatione Dęmonum.Diuinatio fit sępe cum incantatione,ideo so-nat in malum.j.q.j.nunquid.& hoc seq.do.Card.Alex.de Ne.

¶De collusione detegenda. Tit. XXII.

CONTINVATIO RVBRICAE.

¶Quia in collusione inest falsitas,ideò subiicitur hęc rubrica de collusione,&c.De materia rubricæ respectu quo colludens præ-uaricatur,habetur 2.q.3.c.si quem.§.fi.facit tex.in cap.2. in fi.de proc.li.6.& in cle.constitutionem.§.sanè.de ele.& collusio est in ter actorem.& reum latens,& fraudulenta conuentio, vt voluit gl.in c.2.j.e.in ver.collusione.& vide gl.2.q.3.c.si quem.§. notan dum.& dicitur colludens falsum committere,quia aliud agit, & aliud simulat.

SVMMARIVM.

1 *Accusator si desistat ab accusatione debet perquirere an fecerit per collusionem.*
Accusator si ab accusatione desistat,potest,& debet iudex ex officio suo super crimine inquirere.
2 *Accusatores criminaliter efficiuntur inimici accusati.*
3 *Accusatores plures super eodem crimine,an,& quando debeant admitti.*
4 *Eleemosyna data ad pompam,potius demeretur,quàm meretur.*
Missa si audiatur vt facilius quis possit fœminas videre,potius est peccatũ, quàm meritum.
5 *Liti quibus modis quis possit renuntiare,& quando non.*
Agere quibus casibus quis compellatur.
6 *Transactio non potest interuenire in causis spiritualibus,vel popularibus. intelligę,vt j.c.audiuimus.in j.nota.*
7 *Transactio potest interuenire in causis, vbi venit imponenda pœna sanguinis,præterquam in adulterio.*
Transactio in quibus causis criminalibus admittatur.
8 *Pœna sanguinis an imponatur de iure canonico.*
Transactio quid operatur in causis criminalibus.
Dans pecuniam ne accusetur, non censetur fateri crimen.

CAP. I.

1 SCRIPTA.†Si accusator ab accusatione desistat,de bet iudex inquirere an per collusionem hoc faciat, ita summatur communiter,sed ego sic summarem,videli cet accusatore desistente ab accusatione, potest iudex ex officio suo inquirere super crimine illato, quod intellige,vt j. subiiciã.primò ponit factum.Secũdò decidit qõnem circa factũ. ibi.quia.Casus literalis.quidam accusauerunt Adrianum epm, tandem accusatores cum eodem in amicitia conuenerunt desi stendo ab accusatione,significatum fuit domino papæ, quòd p collusionem destiterunt ab accusatione,vnde papa scribit epis-copis de Corinth.super hoc dicens quòd qualitas facinoris nun tiati ipsum inducit vt talia dissimulare non debeat.presertim cũ gratiam inter se fecisse dicantur.vnde mandat hoc diligenter in quiri,ne forte huiusmodi concordia nõ ex charitate, sed ex præ
2 mio sit comparata. Ber.† No.j.ex text. quòd plures accusatores a
a seu denuntiatores possunt admitti cõtra aliquem,& dic melius, vt infrà dicã,in gl.j.Secundò not.quòd per sordes, seu pretium non est licitum desistere ab accusatione,quod intellige,vt infrà subiiciam.Item no.quòd accusatores criminaliter in dubio effi-ciuntur inimici accusati.facit tex.in c.cum P.s.de accu. & statim cum desistunt,reuertuntur in amicitiam,vt hic dicit tex. & dici-tur accusatio,i.illaudabilis intentio,vt in c.si quis episcopus.2.q. 7.& iudex ex officio suo debet inquirere de modo desistendi, l.
3 an sit licitum,vel non.† In gl.j.in fi.no.gl.& dic latiùs quod aut in teresse omnium accusatorum,æquè principaliter,& tunc omnes admittũtur ad accusandum,vt l.3 §.si plures.ff.de sepul. vio.quis que enim debet admitti ad prosequendum ius suum proprium,
b aut prosequuntur vindictam publicamb,& tunc iudex debet eli gere idoneiorem,vt in l.si plures.ff.de accu.sed si non excipitur, nec iudex eligit,& tunc valeat iudicium cum omnibus agitatũ, vt voluit ista gl.& bene,no.in d.l.si plures.& hoc colligitur intel ligendo tex.in accusatoribus.sed potest intelligi in denũtiatori-bus,& p hoc tex.ibi nũtiauit facinoris,& tũc ar.gl.nõ colligitur sed pôt colligi q plures admittunt ad denũtiandũ,licet nõ ad ac cusandũ.æquum tn esset etiã in psequẽda denũtiatiõe eligere v-nũ ꝓpter facilioré expeditionẽ causę.ar.in c.olim.de accus.& de pluribus procuratoribus,vide tex.in c.si duo.de proc.li.6.& cap.
d pe.de ele.eo.lib.6. d In gl.2.in fi.no.bene gl.quia quotidie allega
4 tur,& pro hac gl.optimè facit tex.iuncta gl.in c.vide quantum.1. q.1.vbi dr q dans eleemosynam,vel sustinens martyrium ad põ pã peccat,ita q ñ mereꝰ,sed demeretur,quod bene no.ad idem fa cit tex.cum gl.in c.odi.& proieci.24.q.1.vbi gl.arguit contra scho lares,qui vadunt ad ecclesias non vt audiant missas,& diuina,sed vt videant dominas,& facit c.relegantes.23.q.5.in gl.in vers.fecis se gratiam,no.gl.& maximè no.eam in quantum dicit q secundũ ius canonicum omne crimen censetur quasi publicum, & idem no.2.q.3.in c.si quem.§.vlt.vbi est etiam bona gl. de hac materia, & fortè ideo censetur quasi publicum,quia ius publicum non so lum intendit prouidere hominib. vt sit concordia inter eos,sed etiam vt eos dirigat ad Deum,vt puniendo delictum habet prin-cipaliter respectum ad Deum,vt in c.nouit.de iudic.
5 ¶ † Et pro intellectu materiæ huius glos. concludendo aliqua

ADDITIONES.

a ¶Accusatores.Vtrum admittãtur plures simul ad accusandum ali quem,de hoc vide gl.inver. accusatores.in c.in primis.2.q.1.Quid autem eã,vtrum vnus possit accusare plures in eodem libello,vi de gl.in c.prohibentur.in ver.quæsitum.2.q.1.quid eã.& per gl.in ver.libelli.in c.Maximianus.71.dist.Et adde q his,& similib.cuili-bet est licitum accusare plures.Vide Bar.in l.1.§. accusatorem.ff. ad Turpi & in l.hos accusare.ff.de accus.item vide Bar.in l.nihil in teresti.ff.de adul.item de q.hic posita per gl.vide 10.in c.olim.in gl.in ver.idoneos.de accu.& q plures admittantur ad accusandũ, est tex.in c.euphemium.2.q.3.quem ad hoc ibi ponderat Arch.q etiam dicit,q Gofr.hic,& in c.cum dilecti.circa prin.de do.& cõ tu.intelligit tex.illius c.euphemium.quod ibi vnus tm erat accu-sator.sed alij erant infligentes,qui incideren in Turpillianum,si cut accusator si in calumnia deprehendatur.Et q possit simul de plurib.criminib.accusari,tenet Arc.in ca. lator.circa prin.2.qõnis. 16.q.5.alle.c.placuit.3.q.10.& c.si quis ex plurib.2.q.6.& idem te-net gl.1.q.10.in sum.quod Arch.in d.c.Placuit.circa prin.Itẽ vide Arch.in c.Euphemium.5.q.6.vbi dicit q si plures vellent accusa re,tamen non debent admitti,nisi se inscribant.& plenissimè scri-psi in meis recollectis.in c.literæ.in 1.not.de dila.Et an possint si mul promouere inquisitionem ũ vnum,vide latè Mari.in repe.c. qualiter & qñ.in 11.q.5.qõ prin.de ac.Et an possit qs cõtra plures in eodem libello agere,vide tex.in c.literæ.de dila.& vltra ibi no. vide Ang.in l.idem cum eodem.in prin.ff.de iur.om.iud.Vide tex. in l.si quis cum procuratorio.§.1.& ibi pondera Bar.ff.de proc.in aut.hoc ita.& in corpore,vñ sumit.C.de duob.re.& per Bar.in l.3. §.pe.de duob.re.& in l.si plurib.in prin.ff.de le.2.vbi concludit, q sic,si agatur ex ea causa.sed secus,si ex diuersis. vt l. ad officium,q ibi ponderat Bal.C.cõi di.& l.hos accusare.§ 1.& ibi no.ff.de ac.de quovide pulchrè Spe.in ti.de lib.cõcep.§.fi.ver.sed pone.cũ duob. seq.& Bar.in l.inter liberas.§.fi.ff.de adul.per Cy.in l.2.C.si reus,vl acc.mor.fue.& per alios.in l.s.iter.§.Cassius.ff.de aqua plu.arc.per Cy.& Bal.in l.eo.q à multis.C.si cer.pe.p Bal.in l.edita.in repe.pe rusina.de eodem,& in l.ab eo.C.qũo,& quãdo iu.& per Ang.in l. 1.§.fi.ff.si pars hæ.pe.& do.in c.1.ver.2.de libell.obla.Et d illo articulo an in vna accusatiõe de crimine,ali admittat ad accusandũ de eodem crimine, vide per Spec.in ti.de acc. §.j. ver. item quòd non potest quis.& ver.sequ.& in ver. sed an in eo libello potest quis. De illo autem articulo an, quis possit plures in eodem libello accusare,vide per Spe.in d.tit.de acc. §. 1. circa princi. & ibi omnino latè Io.An.in addi. Et an liceat in eodẽ libello simul accusare masculum,& fœminã,qui simul delinquunt.rex.est in l. reos.C.de adul.licet secus in crimine incestus.tex. est inl.qui pu-pillam.§.1.ff.de adul.& in l.vim passam.§.incesti.eo.ti. In crimine tamẽ adulterij,cum accusatore adulterij licet simul accusare illũ qui præbuit domum.tex.in l.nihil.§.fi.ff.de adul.

b ¶Publicam.Quod multa admittantur,parte nõ opponẽte quæ a-lias nõ admitterẽtur,vide cumulata in c.inter monasterium.s.de re iud.& in c.pastoralis.s.de excep.

c ¶Ad denuntiandum.Hanc differentiam inter accusantes,& denũ tiãtes ponit gl.c.quoties.j.de purg.can.contrarium tenet Abb. & alij.in c.2.s.de accu.

d ¶Vide no.in c.si quis eps.de acc.quid in denũciatorib. prosequẽ tib.inquisitionẽ,an plures admittãtur. Laur.dicit q hic forte vn accusabat,& alter submittet,nam vterq; incidit in Turpilianũ,vt in l.1.§.1.C.ad Turpil.& in l.in senatus.ff.cod.vbi dr q submittẽs accusatorẽ,vel mãdãs aliquẽ accusari,vel instruẽs,seu instigãs ac cusatorem ĩcidit in Turpil.principali accusatore desistẽte,& istud est in se verum,sed nõ cõuenit literæ. quæ loquitur de accusato re,vt patet ibi,accusatores,& accusatus.Gof.tñ.& do.trãseunt cũ hoc dicto &dicũt quod sic potest intelligi 2.qu. 3.cleuterũ,&de dol.& contu.dilecti.Sed dic q procedit quãtum ad veritatem di-cti,non autem quantum ad tex. Alexand.de Ne.

Universidad de Deusto Biblioteca

aliqua breuiter, quia materia esset satis lõga. præmitte, quod multis modis potest quis à lite recedere. Primò propria authoritate siue proprio motu, quia sic sibi placet. Secundò per gratiam, vt quia ad preces rei vult recedere à lite. Tertiò per transactionem, vt quia recedit à lite aliquo sibi dato, vel retento, nam ista est propriè transactio, vt in c. super eo. de transac. Quartò per abolitiõẽ, videlicet impetrando à iudice facultatem recedendi, & vt accusatio aboleatur, & deleatur, & cãcellentur ex aliqua causa quæ per errorem, vel calore iracundiæ cum accusauit, vel ex aliqua causa legitima. vt l. 2. de aboli. vide tex. cum gl. 2. q. 3. in c. si quem pœnituerit. Et ex his præmissis dic, quod aut quæritur nunquid liceat recedere à lite in causa ciuili, aut criminali. Primo casu ante oblatum libellum licitum est regulariter recedere, etiam motu proprio. Item per gratiam, & transactionem, quia nemo inuitus compellitur agere. C. vt nemo inuitus, in rubro, & nigro. & no. in c. causam. de dolo & contu. quandoque tamen ratione infamiæ, quia vel reus vult recedere de ciuitate & actor compellitur agere. vt in l. diffamari. C. de ingen. manu. & c. comparente. secundum vnã
a lect. de of. or. & quod no. glo. in l. vnica, C. vt nemo inuitus. a Post oblatum verò libellum, & fortius post contestationem litis non licet recedere ab ea propria authoritate. imò compellitur agere, vt in d. c. causam. & in aut. qui semel. C. quomodo, & quando iud. nisi vellet renuntiare liti, & causæ in totum. vt le. postquam liti. C. de pac. sed per gratiam, & transactionem licitus est recessus, & ni si sit famosa actio furti, vt in l. furti. al. glos. nisi sit talis causa quæ non dependeat à libera voluntate litigantium, & sub hoc membro potest comprehendi causa matrimonialis. † Item alia causa
6 spiritualis, in qua nõ potest interuenire transactio strictè impta,
b vt in c. super eo. præal. Item si causa est popularis, b non enim licet transigere nisi deferendo iuramentum, vt in l. eum qui. in §. in popularib. ff. de iureiu. Secundo membro principali, quando causa est, c & tunc aut agitur de crimine ciuiliter, & dicendum. vt s. dixi in causa mere ciuili, aut agitur de crimine criminaliter, & tũc
c aut vult desistere ante inchoatam litem vt pura, antequam se inscripserit ad pœnam talionis, & potest vt in c. licet, de accusat. o. & in l. quęsitum. & q̃ ibi plenè no. ff. ad Turpil. Aut vult desistere post inchoatam litem, & aut motu proprio & non potest, & desi
d stens incidit in Turpillianũ d & pœna Turpilliani est, quia punitur quinque libris auri, & efficitur infamis, & pôt proprio motu, & arbitrio iudicis coerceri. vt in l. 3. ff. de prœuarica. & in l. 2. ad Turpil. Si verò crimen est priuatum, & tunc non punitur pœna Turpiliani, sed arbitrio iudicis. vt in l. si quis repetere. ff. ad Turpil & sentit hæc gl. q̃ non efficiatur infamis. Sed aliud sentit gl. in d. c. si quem pœnituerit. & facit tex. in l. 2. C. ad Turpi. quæ loquitur indistinctè. & quæ dicantur priuata delicta, & quæ publica, vide in §pe. de accu. §. 2. in prin.

7 ¶† Aut vult desistere per transactionem. Et tunc aduerte ad duas regulas, quæ in hac materia traduntur, in l. transigere. C. de transi. Prima regula affirmat una est, q̃ vbicunque venit imponenda pœna sanguinis licitum est transigere. Fallit in crimine adulterij. Ratio regulę, quòd licitum est quocunque modo redimere sanguinem suum, & ratio exceptionis est frequentia delicti, & in odium eius, vnde. vt adulterium prohibeatur, & ne ita frequenter fiat sãcitum est, vt non liceat super eo transigere. Secunda regula est, q̃
e omni causa. vbi nõ venit imponenda pœna e sanguinis non est licitum transigere. Fallit in crimine falsi ratio regulæ est, ne crimina remaneant impunita nam publicæ vtilitatis est, vt crimina puniantur. vt in c. famæ. de sent. ex com. Ratio exceptionis est, quia condemnatus de falso est quasi mortuus. cum multi homines detestentur hoc crimen, & nulla fides isti amplius adhibetur, vnde tenent multi, quos sequitur Bar. in d. l. transigere, q̃ in crimine falsi potest indistinctè transigi quæcunque pœna venit imponenda prædicta ratione.

8 † Et per hoc infertur ad q. de iure canonico, nunquid imponatur pœna sanguinis, licet habemus aliquas pœnas quasi similes, quãdo videlicet potest tradi curiæ seculari, & tunc satis crederem q̃ admittatur transactio, quod videtur sentire Gof. in sum. de transi. Idẽ putarẽ, vbi venit imponẽda pœna ppetuæ detrusionis, licet gñ consenserit hic 10. An. & Ant. sed primũ tenet Car. in di. c. fin. de trãs. & hoc dictum satis mihi placet. per no. p. Inn. in c. qualiter, & q̃n. el. 2. de ac. vbi dicit q̃ ista pœna equiparat mortuo. Item sicut in crimine falsi licitũ est trãsigere hac rõne. vt dixi, ergo & in ista pe
f na q̃ vt grauior. f Et circa hoc pt q̃ri qd in criminib. priuatis, nunquid admittatur transactio indistinctè, & credo glo. hic sensisse q̃ sic. dũ dr quod de iure canonico omne crimen censetur quasi publicum. item nõ licet per trãsactionem recedere, &c. quasi innuat q̃ in priuatis licet trãsigere. & fuit ista quorũdã opi. no. in d. l. transigere sed glo. ibi & Bar & cõiter alij tenent oppositum, vt etiam in priuatis delictis non licet transigere, nisi fm regulas prædictas

9 ¶† Quid aũt operat transactio, vbi licita est, breuiter dic quod respectu Dei operatur vt absisto actore non possit amplius molestari. Item finitur instãtia, sed nõ præcluditur aliis facultas accusandi eundem de eodẽ delicto, nec etiam iudici quominus possit ex officio suo inquirere, super noua tamen instãtia, & hoc in casibus, in quibus iudex pôt ex officio suo ingrere de illo crimine, nisi præcedat infamia. Ex parte ita concludit Bart. in d. l. transigere. ex quo infero quòd de iure canonico post transactionem in casu licito factam, nõ pôt iudex inquirere accusatores. operatur transactio, quia nõ punitur pœna talionis nec officiẽ iurans fm quosdã, sed bñ incidit in Turpillianũ. vnde debet in 5. libris auri puniri si publicum est delictum, vel extraordinariè, si priuatum, vt no. Bar. in d. l. transigere. item reus non habetur pro confesso, sed vbi alias transactio non esset permissa, habetur pro confesso, vt in l. quoniam. & l. furti. §. pactus ff. de his, qui not. infa. Item hoc casu posset iudex procedere sup instãtia inchoata. & punire reum.

ADDITIONES.

a ¶ Idẽ si aliquis diffamaret aliquem de crimine, vel quod teneret aliquam rem suam. & quòd intendit ipsum accusare vel illam rẽ petere. ista esset iusta causa statuendi terminum diffamatori infra quem agat, vel accuset, vt dicit Inn. in c. conquerente. de offi. ord. & hoc bene probatur in d. l. diffamari. C. de inge. manum. & in l. Titia. ff. de accusat. & talis terminus statui debet cum causæ cognitione, tunc posset appellari, & per appellationem rescinderetur. Idem sensit Cy. in l. si ea. C. qui accu. non possunt. quod tamen declara vt dico in c. fi. qui ma. ac. pos. Ang. in auth. de hære. & Falc. §. si quis autem. dicit q̃ iudex, qui statuit terminum debet bis monere actorem, vel accusatorem, vel reum. vt agat vel accuset, vel excipiat infra terminum sibi assignatum, aliàs non impeditur agere, vel accusare, vel excipere post terminum. sed mihi hoc non placet, nec iura allegata per ipsum hoc probant, quia loquuntur in alio casu, & contra opinionẽ Ange. est casus in c. fin. qui ma. accu. pos. Sed Inn. in c. conquerente. de offi. ordi. dicit quod post terminum auditur re integra si non est lata sententia, quod declara vt dixi in d. c. fi. qui maio. ac. pos. Alex. de Ne.

b ¶ Et popularis. Vide Bar. in disputatione incipiente, iudex malefactorum. vbi allegat istum tex. sed Per. de Anch. ponit in c. sequ. And. Bar.

c ¶ Criminalis. An in criminali causa liceat transigere, adde glo. in c. prœuaricator. 2. q. 3. in gl. mag. in c. j. de iuso calu. Item adde hic q̃ no. Anc. & 10. An. in c. j. de acc. in vj. vbi dicunt de eo, qui dedit pecuniã, ne accusaretur de crimine, q̃ licitè hoc potuit facere ante litẽ motam, itẽ in illo articulo vtrum liceat transigere in criminali. vide Lu. Ro. in suis sin. incip. quæro an liceat transigere. & vide gl. in l. j. C. de pœ. iu. q̃ ma. iu. Et an si ex statuto, q̃ pœna corporali imponiẽ pœna pecuniaria possit interuenire transactio. vide Aber. in 2. parte ista. q. 226. itẽ vide Archi. in cap. si quem pœnituerit. §. in omnibus causis 2. q. 3. vbi dicit quod cum in foro ecclesiæ non habeat locum pœna sanguinis, non potest secundum canones in criminalib. transactio fieri, sed gratuita pactio. Et vide quòd de hoc no. Arc. in c. studẽdum. ex. dis. quia illud idẽ quod dicit Arch. in d. §. in omnibus. repetit ipse Arch. in c. prima tes. 5. q. 2. Item vide omnino quę de hoc multum latè scribit in. in c. prox. & Beatus Tho. in secunda secundæ. q. 69. ar. 2. tex. gl. & Bar. & Bal. & ibi omnes legistæ latissimè in l. transigere. C. de trãs. & Spe. in ti. de acc. §. j. ver. item repellitur accusator, si iam transegit. tex. in l. crimen adulterij. C. de adul.

d ¶ Vide per Ab. Sic. de hoc in c. licet. super gl. in verbo, de cætero. cum addi. quas ibi feci. de accu. Alex. de Ne.

e ¶ Adde, An valeat transactio in criminali, de iur. c. Pau. de Ca. con filio cxix.

¶ Pro hoc facit in fi. gl. in l. 2. C. qui testamenta facere possunt.

c ¶ Pœna. Tu dicas quod imò ibi In. non æquiparat hanc pœnam morti, sed bene damnationis in metallũ, quæ non est pœna mortis, sed bene genus pœnæ capitalis.

¶ Vnde pro soluendo dicto, & opinio. Card. & d. Abb. hic dicas quod do. s. relati dum dicunt quod pœnam sanguinis, rectius dicerent pœnam capitalem. j. Et pro hoc pondero tex. in d. l. transigere. C. de transi. dum dicit, crimen capitale. & sic dicendo solvatur opi. prædicta Car. relata ad theoricam 10. in d. c. qualiter. el 2. de accusationibus.

¶ Adde pro equiparatione pœnarum, Pet. de Anch. consi. xlvii.

f ¶ Tu tene opinionem 10. An. & Butr. Nam ista nõ est pœna sanguinis in rei veritate, & ideò debemus dicere quòd non liceat transigere, quia lex transigere. in causis, quę non sunt sanguinis ponit regulam negatiuam quod non liceat transigere excepto crimine falsi. Vnde in aliis remanet regula firma. & ideò tene opi. 10. An. & But. Alex. de Ne.

reum. l. ij. de aboli. Sunt & alij defectus, de quibus nota. in d. l. trãsigere. Aut vult discedere à lite per pactum seu gratiam, & non licet transigere, & tamen hoc casu reus non habetur pro confesso. vt in d. §. pactus. aut vult recedere impetrata abolitione, & potest, vt in l. ij. de abolitio. & per hoc patet clarè, & succinctè ma-
a teria huius gloss. a

ADDITIO.

a §. Ex prædictis infertur an si vulneratus ad mortem facit pacẽ cum eo, qui eum vulnerauit, vel ipso mortuo hæredes faciunt pacem, an possit accusari. Dubium facit, quia transactio videtur licita, cum ista sit causa sanguinis. Sed dic, quod poterit accusari, quia licet transactio sit licita non præcludit viam alijs accusare volentibus, vt in l. iurisgentium. §. si paciscar. & in l. si vnus. §. pacta. & in l. ius publicum. ff. de pact. & hoc tenet hic Butr. qui latissimè examinat materiam l. transigere. C. de transact. sed dic, vt ibi per Bart. & Doct. & in l. si maritus. §. si negauerit. ff. de adult. vbi Bar. dicit aliqua pulchra verba. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Accusator si desistat ab accusatione, an possit iudex ex officio inquirere siue delicta sint prolata siue non sit finita instantia, siue non.*

CAP. II.

a b CRIMINA. a Desistente accusatore, & accusato iudex prosequitur. bh. d. non patitur cõgruam diuisionem. † No. j. ex tex.
1 q̃ regulariter de iure canonico recessus à lite per gratiã seu transactionem non impedit inquisitionem per iudicem fiẽdam. Sed tu intellige hoc cap. fm mãm q̃ tetigi in c. præcedẽti, vnde Host. ponebat duplicem intellectũ ad hoc c. Primum, vt intelligatur litera, quando crimina erant probata, & tunc debet tex. exponi semel audita. i. probata: & ibi indiscussa. i. impunita. vt sit sensus, q̃ postquam crimina sunt probata, iudex pôt procedere ad punitionem, licet accusator desistat, quod no. pro hoc facit tex. in l. quis. C. de adul. Secũdus intellectus, vt litera intelligatur propriè quando accusator desistit ante probata delicta: & tũc potest iu-
c dex inquirere ex officio, qd intelligo si fama subest. c Sed tu dic meliùs & latiùs, vt dixi in c. præcedenti. nã vbi non est licita trãsactio, si accusator recedit à lite potest iudex procedere ad vlteriora, etiam superilla instantia quantuncunque non præcedat infamia, quia aut interuenit transactio, & reus habetur pro confesso, vt in l. furti. §. pactus. ff. de his, qui not. infa. Aut nõ interuenit transactio, sed gratuita pactio, vel propria authoritate accusator recedit à lite inchoata, & tunc super eadem instantia iudex procedere ad vlteriora, non differat spoliare, cum satis esset indignum, si fraus, & dolus, quæ in præiudicium sui iuris, & aliorum nituntur committere in eorum in commodum, & iacturam non redundaret. Bern.

¶ Not. j. ex text. argumẽ. à contrario quòd super beneficijs licita est trãsactio vbi cessat collusio. Sed dic, quòd istud argumentum à contrario non est verum, quia habemus ius expressum in contrarium. vt in c. super eo. de transactio. vnde conclude quòd ista trãsactio nõ valebat etiã si collusio cessasset, nisi iudex ex officio suo fecisset istam trãsactionem, seu compositionem, vt est bo. tex tus in c. nisi essent. de præbend. ¶ Secundò no. pœnam colludentium super beneficijs, quãdo per collusionem volunt transferre
a beneficia in aliũ modo illicito, debẽt enim priuari huiusmodi. a

ADDITIO.

a ¶ Poterit tamen episcopus contra istos procedere ex officio, etiam nullo prosequente, vt in c. accepimus. de pact. & dicit But. hoc tenere Doct. Item poterit tales ad rationem ponere, debebit tamen eos vocare, & ipsos legirimè convincere. de accus. si constiterit. & in cano. in quenquam. xxj. q. j. Alex. de Neuo.

SVMMARIVM.

1 *Accusator per collusionem si desistat ab accusatione non impedit facultatem iterum accusandi.* 34.
2 *Inquisitio contra prælatum non debet fieri nisi præcedente infamia scandalosa, aut periculosa.* 6.
3 *Absolutus legitimè per viam inquisitionis non debet amplius super dictis criminib. impeti, licet remaneat aliqualis infamia, secus si fuerit absolutus per collusionem.* 1. 4.
6 *Testium examinatio, vel inquisitio, an possit alteri committi.*
7 *Actiones plures, siue persecutoriæ si competunt, an si vna intentatur, censeatur alteri renuntiatum.*
Cumulatio diuersarum actionum vna prius intentata, an fieri possit.

CAP. IIII.

a IN TANTVM. a ¶† Iterum contra illum inquiritur de crimi-
1 ne, qui per collusionem fuit absolutus, vel sic. Absolutio de criminibus illatis per collusionem facta, non impedit facultatem iterum accusandi, & inquirendi de illis criminibus. h. d. Diuiditur, nam primò ponit commissam inquisitionem, relatam collusionem, & ipsius exitum. Secundò ponit bimembrem commissionem. secunda ibi. discretioni. Casus literalis. Archiepiscopus Acherontinus super simonia, & alijs criminib. in tantum fuerat infamatus, q̃ sine scandalo, & periculo non poterat ipsum vlterius dissimulare. Vnde papa multorum clamorib. excitatus horũ inquisitionem commisit, sed propter tergiuersationes ipsius, & calliditates cum ipsis inquisitorib. & examinatoribus, vt dicebat collusionem fecerat, & testes duxerat corrumpendos, ita q̃ nõ solum prædicti excessus remanserunt hactenus incorrecti, verumetiam peiora priorib. committere non expauit. vnde mandauit Papa quibusdam, quatenus, si de huiusmodi collusione, ac corruptione cõstiterit ex integro super primis excessibus, & alijs alio quin super nouis duntaxat inquiratis, quæ videritis inquirenda.
2 Ber. † No. j. ex tex. qualis debet esse infamia. ad hoc, vt fiat inquisitio p̃ prælatum. debet enim esse scandalosa, vel periculosa, & idẽ
3 vult tex. in ca. qualiter. el. 2. de accu. & declara, vt ibi dixi. † Secũdo no. q̃ absolutus legitimè per viã inquisitionis, non debet amplius super eisdem criminib. imperi. quod no. pro extensione c. de his. s̃. de accus. & videtur optimè probare ista litera, q̃ licet per absolutionem infamia non fileat, non est tũ licitum de nouo inquirere, quod no. & intellige, nisi per collusionem fuerit absolutus.
4 ¶† Not. 3. q̃ sententia lata per collusionem, id est per fraudulo-
b sam conuentionem non tollit facultatem iterum accusandi, & in quirendi de illis criminibus, b perimit tamen instantiam. nã Pa-
5 pa hoc casu mãdat integrè procedi. Vltimo potest colligi ibi. corruptis examinatoribus, quod inquisitio, & examinatio testium potest committi. de quo tamen dicendum, vt not. in auth. apud eloquentissimum. C. de fid. instru. & dic vt dixi in capit. cum causam. de testi. ¶† In gloss. in verbo. scandalum. ibi, quæ scandalum
6 generat,

ADDITIO.

a ¶ In tantum. Pro intellectu huius decretalis. Vide omnino quæ scribit d. Ant. & do. Arc. in c. si quem pœnituerit. 2. qu. 3. & quod notat etiam Arc. in c. si quem pœnituerit. §. in omnibus causis. 2. quæstio. 3.

b ¶ Sed But. hic dicit q̃ de collusione non potest quis accusari nisi semel, per l. fi. ff. de collusi. deteg. Sed illa l. loquitur quando quis dicit sententiam latam pro ingenuitate per collusionẽ, quo casu fauore libertatis non potest nisi semel de collusionem accusari. Sed secus videtur dicendum in illo casu. Tene tamen dictũ But. quia glos. in d. l. fi. ff. de collu. deteg. idem videtur sentire Alexan. de Neuo.

Universidad de Deusto Biblioteca

generat. hoc ēt verum in inquisitione fienda contra prælatum tantùm, sed contra subditum non requritur talis infamia scandalosa, sufficit enim sola infamia & ratio diuersitatis ponitur in capitul. qualiter. allega. in gloss. & dic, vt ibi dicitur per me. ¶ In gloss. fin. in fi. hanc materiam plenè expediui ca. de his. de accus. & dic, vt ibi dixi.

7 ¶ † Extra gloſſa, Innocen. posuit hic illam materiam quando
a alicui competunt plures actiones, a nunquid vna intentata, tolla
latur reliqua, solet multum allegari, & verè extracta fuit hæc gl. Innocen ex dictis Accursij. insti si quadrupes paupe. feci. dica. & clarius, & ordinatius loquitur ibi Accur. quàm hic Inn. Io. And. remittit ad no. per se in c. cum dilectus. de religio. dom. sed ibi ni hil dicit de suo: sed refert tantum istam gl. Inn. hic. Vnde dic clarius post gloss. allega. q aut competunt alicui plures actiones pœnales: aut rei pſecutoriæ: aut vna est pœnalis aut rei persecutoria. Primo casu cùm omnes sint pœnales. aut omnes oriuntur ex eo dem delicto: & tunc illa tollit aliam per perceptionem, non per concursum, nisi in id quod aliam excedit. tunc enim in id quod excedit non tollitur, pone exemplum aliquis, per violētiam subtraxit mihi librum. Ex hoc delicto competūt mihi duæ actiones pœnales contra istum. Primò actio furti, quia contrectauit rem meam me inuito: & si furtum est occultum competit actio in duplum. Item, quia violentiam intulit: competit actio vi bono. rap. & ista datur in quadruplum, & sic ex eodem facto cōpetunt mihi contra illū duæ actiones pœnales: si ergo priùs intētauit actionem furti, & consecutus sum pœnam dupli, possum postea agere actione vi bono. rapto. vt consequar vsque ad quadruplum, & sic inquantum excedit aliam, secus autem si priùs intentassem actionem vi bono. rap. & fuissem consecutus quadruplum, quia tunc non agam actione furti, quia illa excedit istum. de hoc
b est text. in l. j. ff. vi bono. rapto. b Si verò omnes actiones pœnas insurgunt ex delictis diuersis, tunc vna non tollitur per aliam etiam perceptam, vt in le. nunquam. ff. de priua. delic. exemplum, furripuisti mihi seruum, & occidisti, quia furripuisti competit mihi actio furti, quia occidisti, mihi competit alia actio, vnde licet intentauerim vnam actionem, & perceperim duplū, vel quad
c druplum non tollitur alia actio. & hoc quò ad primum. c Secundo casu quando sunt rei persecutoriæ, aut competunt contra eundem, & tunc vna tollitur per aliam perceptione, & non per concursum, vt in l. si merces. §. culpæ. ff. loca. exemplum, locaui ti
rio possessionem meam, ipse verò incidit multas arbores & sic de
dit mihi damnum, multæ actiones ad consequendum æstimatio nem damni competunt mihi contra eum, nam possum agere actione locati, quia malè versatus est in re locata. Item actione legis Aquiliæ, quæ datur pro damno dato contra quemlibet extraneum. vt §. ad l. Aquil. per totum. & etiam aliæ consimiles competunt. vt in d. §. culpæ. Si verò ptius intentaui actionem locati, & consecutus sum æstimationem damni, non possum posteà intētare actionem legis Aquiliæ, quia iam percepi æstimationem dāni per vnam actionem. Si verò competunt cōtra diuersos, & tūc vna non tollitur per aliam etiam perceptione. vt in l. locum §. cōdemnatio. ff. de tabu. exhib. vt si contra subtrahentem tabulas testamenti egi ad damnum, & consecutus sum æstimationem, possum nihilominus posteà agere pro legato mihi facto. In tertio membro quando vna est pœnalis, & alia rei persecutoria. aut est pœnalis originaliter, & tunc vna non tollitur per aliam, etiam perceptione. exemplum subtraxisti mihi librum furtiuè. & egi contra te rei vendicatione prosequendo ipsam rem, licet eam simcō secutus, nihilominus possum postea agere actione furti, & sic ad pœnam, & idem econuerso, vt text. in l. si pignore. §. cum furti. ff. de fur. Fallit quādo vna actio esset ex iure ciuili, alia ex beneficio prætoris. exemplum, contra nautam cōpetunt mihi plures actiones pro rebus meis ibi subtractis, primò actio furti, quæ est de iure ciuili, alia actio nau. cau. quæ fuit inducta ex beneficio ptoris, hoc casu vna tollitur per aliam. vt l. 3. §. licet. ff. nau. ca. stabu. d nec obst. ca. constitutus. de in integr. resti. vbi nedum successiuè, imò simul fuit intentata restitutio in inte. quæ est de jure speciali ex iudicis officio. Nam secundum Inn. ibi non competebant simul
e illæ actiones, imò propter dubium intentauit illas alternatiuè. e Si verò pœnalis, est accidentaliter, non originaliter, & tunc vna tollitur per aliam, exemplum, contra auferentem mihi rem per metum competit mihi actio quòd mea causa accidentaliter est pœnalis, & etiam competit rei vendicatio. tunc si ego intentaui vnam, & consecutus sum rem, non possum intentare aliam. l. metum. la 3. §. licet. ff. quod met. cau.

ADDITIONES.

2 ¶ Plures actiones. Vide not. in l. quod in hæredem. §. j. ff. de tribu-
to. latè dict. in l. edita. in materia cumulationis. C. de eden. vbi Alex. versicu. secundò fallit. Bald. & alios in l. j. C. de furtis. Sebast Sapia.

b §☞ Istud procedit quando est vnum factum, plures tituli criminis, & plures agendi formæ. & hoc modo loquuntur iura alleg. per Abb. Sic. secus si esset vnum factum, & vnus titulus criminis. & plures agendi formæ: quia tunc vna electa, altera tolleretur, & si non expectaretur perceptio, nec vtrum in vna esset plusquā in alia: sed vna electa tolleretur alia, vt in l. idem ait. in fin. ff. nau. caup. stab. & in l. plura. ff. de act. & oblig. & hoc procedit quando de crimine agitur ciuiliter. & hoc modo etiam hic loquitur. In no. & Doct. quando autem agitur criminaliter, dic, vt in l. nunquam plura. ff. de priua. del. Item ista doctrina Innocē. & Doct. procedit quando agitur pluribus actionibus contra eundē. Quid autem quando contra diuersos agitur, dic, vt dixi in c. sicut dilectus. in magna addi. §. de homicid. Alex. de Ne.

c ¶ Dic, vt per Bar. in loco prælegato.

d ¶ Sed Dy. & Bar. ibi. & in l. j. §. vnde quæritur. ff. de publica. dicunt quòd ideo vna tollitur per aliam electione, quia vna actio competit de iure communi, alia de iure speciali contra ius commune. Nam est contra ius commune quòd caupo teneatur ex delicto famulorum, cum delicta debeant tenere suos auctores, vt in capitul. quæsiuit. de his quæ fiunt à maior. par. capitul. Alexand. de Ne.

e ¶ Et hoc est regulare, quia vbi quis habet probabile dubium quę actio sibi competat, potest duas actiones alternatiuè propone re, in ca. abbate fanè. de re iudi. in 6. & ibi vide gl. 3. Alex. de Ne.

¶ De delictis puerorum. Tit. xxiij.

SVMMARIVM.

1 *Pueri dicuntur vsque ad annum 14. in masculo in fœmina vsque ad annū 12. aliquando tamen sumitur vsque ad annos 17. & 18.*

¶ Continuatio Rubricæ.

¶ Suprà visum est de quibusdam delictis: verum quia dubitatur an talib. puerilis ætas simplicetur, meritò annectitur hęc rubr. De materia habetur 15. q. j. per totū. & 4. q. 3. c. j. & 22. q. 5. ca. paruuli.
1 cum duob. ca. seq. † Sed quæro pro declaratione rubricæ qui dicantur pueri. Solu. fm Io. And. regulariter pueritia incipit in septennio. & finitur in masculo. in 12. & in fœmina in 12. anno. nā in hac ętate homines pubescere solent. l. fin. C. quando tutor. vel curator. esse desie. & quod not. in cap. puberes. de despon. impub. quandoque tamē pueritia extenditur vsque ad 18. annū in masculo. fauore alimentorum, vt quando alimenta legantur vsque ad pubertatem, vt plenè not. in l. mala. ff. de alimen. & cib. leg. qñ que vsque ad 17. vt respectu exercendi officium aduocati. vt in l. j. ff. de postu. quandoque & seruientes dicuntur pueri. vt 2. qu. 7.
a cum pastoris. & quod ibi no. a

ADDITIO.

a ¶ Tu dic latiùs post Io. An. & Doct. q sex modis dicitur puer. Primo modo dicitur puer ætate, de tempor. ordi. vel non est compos, de sponsat. tuæ. & hæc pueritia incipit in septennio, & finitur in masculo in 14. ann. & in fœmina in 12. vt dixit gl. in proœmio sexti. quæ incipit. de numero. fallit in casu l. j. §. prouinciam. ff. de postulando. & ille tex. est notabilis. s. q post 17. ann. quis potest esse Doctor, & exercere officiū aduocationis. In quo autem quis possit esse procurator ad iudicia, dic q post 25. ann. completū. ad negotia, non post completum 17. ann. vt in ca. qui generaliter. de procurat. in 6. & in l. exigere debet. C. de procura. Secundò fallit respectu legati alimentorum. Nam si relinquuntur alicui alimenta vsque ad pubertatē si legatū sit masculo cēsetur durare pueritia, vsque ad 18. ann. si fœminæ vsq; ad 14. & iste est tex. notab. in d. l. Mela. ff. de alimē. & cib. leg. & est speciale in legato alimentorū quando fit simpliciter mentio de pubertate, secus si adiungeretur verbum plena. puta plena pubertas: qa tunc indistinctè deberet intelligi de 18. an. tex. est no. Inst. de act. §. minorē natu. Secundo modo principaliter dr puer à filiatione. Tertiò dr à seruitio. & hoc probat 22. q. 2. §. Abrahā & Genes. 22. vbi Abrahā dixit ad pueros & seruos, vt seruiētes. Expectate hic, donec ego, & puer, &c. Quarto mō dr puer à natiuitate, Hieremię 20. c. in fi. q nūciauit patri:

☞ puer

☞ puer natus est tibi. Quinto modo dicitur puer sensu, vnde Paul. ad Corinthios xiij. c. nolite pueri effici sensibus. Sexto modo dicitur puer morum prauitate. Vnde dicitur male dictus puer cē tum annorum, de quo vide tex. ij. q. vij. Paulus. appellatione aurē pueri comprehenditur etiam puella, ff. de verbo. signifi. l. pueri. & l. illa verba. la. ij. §. pueri. & de legat. ij. l. seruis vrbanis. versi. sed pueris. nam masculinum comprehendit fœmininum, vt in c. generali. & ibi plenè. ij. gl. de elect. in vj. Alex. de Neuo.

SVMMARIVM.

1 *Pueri puniuntur ex omni delicto, præterquam in vitio carnis.*
2 *Puer non potest accusare de adulterio.*
3 *Pueri ex eorum delictis non puniuntur ita grauiter sicut maiores. vide infrà. c. proxi. nu. 4.*
4 *Puer potest esse doli capax regulariter supra septēnium, sed etiam intra, ali quando. 5.*
5 *Irregularitatem potest incurrere infans doli capax. 6.*
6 *Irregularitatem incurrit iudex, si faciat aliquem decapitari. etiam iustè.*

CAP. I.

a
1 PVERIS. a † Impuberes præter vitium carnis delinquere possunt, puniuntur tamen mitiùs, quā adulti. primò ponit dictum quod secundò reprobat, ibi, quod merito. ¶ Casus literalis. Quidam nolebat pueris etiam grandiusculiis peccatū attribuere, nisi post xiiij. an. cū incipiat pubescere. dicit Gregor. istud meritò crederemus, si non essent alia peccata, nisi quæ de genitalib. committuntur. sed furta, mendacia, periuria sunt peccata, & pueriliś ætas plena est his, verum tamen non ita punienda sunt in his, vt in maioribus puniuntur. Bern. Not. j. ex tex. quòd in 14. anno, quis efficitur pubes. qd procedit in masculo. nam fœmina pubescit in 12. anno, vt in iurib. alle §. in rubr. & quandoque ista ætas præuenitur. vt j. dicam cū
2 gl. † No. 2. regulam q puero attribuitur omne peccatum præter
b delictum carnis: b nam præsumitur inhabilis ad coitum, & ideò dicit lex, quòd minor 12. annis non potest accusari de adulterio.
3 tex. in l. si minor. ff. ad legem Iul. de adult. † Tertiò not. aliam regu
c lam q pueri ex eorum delictis non debent ita grauiter puniri si cut maiores. concor. in c. j. proxi. & ca. fi. j. de sent. excom. l. auxi-
4 lium. ff. de mi. † In gl. j. in fi. & dic commune esse vt in septennio
d quis sit doli capax. d nam, & accidentaliter potest ante illam ętatē
e esse doli capax. narrat. n. hoc Io. And. Greg. in dialogo dixisse quē dam puerum quinque annorum solitum iurare, blasphemare, & detestari, fuisse à diabolo raptum. vnde sicut pubertas præueniri potest, vt j. dicam, ita & doli capacitas: nam infantes ideò non tenentur ex delicto: quia nesciunt quid agūt. vt l. j. C. de fal. mo. quæ ratio cessat in doli capacib. Et ex prædictis posset multum singulariter limitari tex. in clem. vnica. de homi. quæ dicit infantes incurrere irregularitatem, si committunt homicidium, vt intelliga
5 tur, nisi sint doli capaces. de quo dic. vt ibi no. † In gl. 2. ibi præsumitur, bene dicit, præsumitur. nam vt le. in dialogo. & not. gl. 20. qu. j. in sum. quidam puer nouem annorum nutricem propriam reddidit prægnantem: potest ergo præueniri ista pubertas. sed re
f gulare est: vt s. dixi. f † In gl. in vers. peccata. gin fi. dicit tamen Hos.
6 quòd licet infantes non puniantur de delicto: tamē si aliquos occidunt, incidunt in irregularitatem: quia irregularitas causatur
g sine delicto, vt in iudice: sed hoc dictum hodie reprobatum est. in clemen. si furiosus. de homi. vbi dicit quòd nullā irregularitatem incurrit. Et potest esse ratio diuersitatis inter iudicem, & infantem, nam licet iudex non peccat faciendo aliquem decapitari, tamen ipse intendit illud factum committere, & videtur quidam error, vt talis promoueatur, sed infans non consensit cum non commu. & Lapus alleg. xciij.

b §☞ Vnde minor xiiij ann. non potest accusari de adulterio, vt in l. si minor. ff. de adulte. potest tamen cum puero minori xij. vel xiiij. annis committi stuprum, vt in l. stuprum. ff. de adult. & hoc etiam no. gl. in d. l. si minor. Alex. de Ne.

c ¶ Quòd pueri. Vide Aug. Are. in tracta. malefi. in verbo, scienter. vbi Ang. Arim. dicit quòd si puer aliquem occidit, non debet de capitari. Vide Com. in consi. xcv. vbi dicit quòd si minor rapuerit mulierem, debet mitiùs puniri. Et dicit Pet. de Ancha. in consc. lxxxiij. incip. iure stricto. circa fi. quòd sola miseratio ætatis attenuat culpas. & dicit Bar. Vero. in consi. xxx. incip. regatij schola rium. in fi. q si maior quinque annis esset relegandus propter ali quod delictum, ob illud minor non debet ita puniri sicut maior, sed iudex posset illud tempus abbreuiare.

d ¶ Doli capax. Pondera bene quia tex. dicit grandiusculis. & gloss. dicit doli capacibus, & restringitur in septennio: quia pro certo gloss. & Doct. malè dicunt ex eo quia tex. in l. hæredibus. ff. de do lo. dicit quando est proximus pubertati. & dicit Ang. in l. impuberem. ff. de fur. & ita intelligit illam l. inquantum dicit quòd pupillus doli capax tenetur furti: vt intelligatur quando est proximus pubertati. Item pondera aliud: quia iste text. debet intelligi grandiusculis, id est, proximis pubertati. dicta l. hæredibus. sed quā do dicatur proximus pubertati gloss. instit. de inuti. stipula. §. pupillus: ver. proximus. dicit in decimo anno cum dimidio: vide q remissi ad Ioan. de Imol. in l. ad testium conditionem. ff. de testa. sed in materia criminali non bene dicit, per tex. in l. excipiūtur. ff. ad Sylla vide ibi Bal. Ego dico hic fortè casum nouum, & singularem pro grandiusculis. quando sunt proximi pubertati. Item malè dicit hic Abb. quòd in infante dolus suppleat ætatem. text. in contrarium in l. impuberem. versi. infans. ff. de fur. qui ad hoc non allega. item Car. hic dicit quòd apud Gregorium non reperitur illud quod dicit glo. in sum. xx. quæstio. j. tu vide Ioan. And. in ca. puberes. de despon. impu. & in ca. fi. de eo qui cog. vbi alle. gloss. in summa. vide Hyeronimum in epistola ad Vita vbi refert de Salomone, qui habuit in x. anno filium ex filia regis Pharaonis. Et ibi dicit q illa nutrix infantuli expositi, quæ cum, cum esset decem annorum induxit ad libidinem. adeò q spatio duorū mensium continuando emisit ille infans sperma. Item pondera, quia bene dicit do. Abb. limitans. de cle. j. de homici. q in contrarium videtur tex. in d. l. impuberem. And. Barb.

e ¶ Dialogo. Facit quod in simili dixit gloss. xx. q. j. in summa & qd ibi no. Sed an dispositio authe. sacramenta puberum. C. si aduer. vend. habeat locum in adulto curatorem habente, videtur q nō per tex. in leg. si curatorem. C. de in integ. rest. Iun contrarium facit glo. notabi. quam ponderat ibi Paul. de Cast. in leg. videamus. in prin. ff. de in litem iuran. Sed de hoc vide latè in terminis per Ioa. de Imol. in repe. capitul. cum contingat. in xxxij. char. de Bellentzinis.

f ¶ Sed D. Card. hic dicit ex verbis B. Grego. in Dialogo non colligitur quòd doli capacitas possit septimum annum præuenire, ibi enim dicit B. Greg. illūd fuisse in odium patris. vt Deus ostēderet pro quo reatu iste fuisset talibus executoribus traditus. Nam viuentem pater corrigere nouit, qui etiam, vt ibi dicitur mox. vt eiusdem pueri animo aliquid obstitisset maiestatē Dei blasphemare consueuerat. Aliàs enim secundum Do. Cardi. hic nō apparet, q damnari potuisset propter suam doli capacitatem, quæ nulla est ante septimum annum, vt C. de falsa mone. l. j. & de despon. impu. literas. & c. accessit. Sed profectò ille text. dixit q ille puer transibit ad infernum, & dicit hoc contingere posse in alijs paruulis qui iam loqui possunt, si à parentibus malè nutriantur. Si ergo ille puer transiuit ad infernum simpliciter ex delicto proprio, quia pro delicto patris filius non damnatur morte æterna, vt j. quæst. 4. c. j. & vide glo. ca. qu. in summa. & 24. quæst. 3. in summa. Vnde verius videtur illud quod dicit Ab. Sic. licet sit de rarò contingentibus. Alex. de Ne.

g ¶ Peccata. Et circa iuramenta pupillorum, vide omnino Bald. in cap. ad nostram. 2. versi. quæro nunquid pupillus. de iureiuran. & quod legit. & no. in ca. pueri. & cap. paruuli. 23. quæstio. v. Et pro intellectu istius gloss. cum tex. vide omnino Paul. de Castr. in d. l. quæ iuratis. in princ. ff. de iureiur. hic alle. gloss istam. & ibi habebis veritatem huius art. & vide tex. in ca. tribus. xxij. qu. 4. & rexr. cum glo. in verbo, potuit. in l. fin. §. j. ff. de lib. cau. & vide beatum Thomam. 2. qu. lxxxix. artic. v. circa fi. vbi dicit q pueri habentes vsum rationis obligantur suo voto, vel iuramento quo ad Deū, licet quo ad ecclesiam non obligentur ante xiiij. annum. Sed tu vide Imol. in repe. cap. cum contingat. de iureiur. vbi posit Hosti. per illum tex. tenet q dispositio authe. sacramenta puberum. & ca. paruuli. 22. qu. j. loquuntur in pubere doli non capace. Et pro hoc facit illud sing dictum Gul. de Cu. in d. l. qui iurasse. in princ. de iureiu. de quo ibi ita exclamat Paul. de Castr. q in eisdem ter-

Universidad de Deusto

a non habeat consensum a: quòd tene menti.

ADDITIONES.

☞ minis latiùs firmat idem Imo. in ea repe. c. cum contingat. ver, item potest dubitari. ita dicens tenere Bar. in d. auth. sacramenta. licet multi alij contra. vbi etiam vide Ant.

a §☞ Et no. hic quòd ille, qui compleuit septēnium censetur dolo capax quantum ad contrahendam irregularitatem: licet quātum ad contractus, & obligationes quæ descendunt exiure ciuili non censeatur dolo capax, nisi sit proximus, vel proxima pubertati. quod quando sit. dic, vt per gl. in § pupillus. Instit. de inutil. stipul. & in l. j. vbi plenè per Docto. ff. de nouationibus. & ratio est quia irregularitas descendit à iure canonico, quod disponit quemlibet post septem annos, esse doli capacem quantum ad vitia, & virtutes, vt hic probatur. Vnde etiam est idoneus ad recipiendum baptisma, ita quòd ipse debet respondere per se presbytero baptizanti, vt dicit Ang. in epistola, ad Renatum episcopum, cuius verba ponit glos. in ca. paruuli. de consecrat. distin. 4. Ex quo potest inferri quòd filius Iudæi potest inuito parente baptizari post septennium. ex quo ad hoc censetur dolo capax, & hoc probatur in d. c. paruuli. iuncta glos. quæ refert verba B. August. in epistola suprà dicta. Idem sentit glossa j. hic hoc etiam tetigi in cap. sicut. in addit. quæ incipit, idem tenet Butr. suprà de Iudæis, & hæc notabis quia sæpe de facto veniunt. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Puer percutiens, vel interficiens aliquem debet puniri secundum consuetudinem loci.*
2 *Statutum exigens pœnam pecuniariam pro homicidio est irrationale.*
3 *Pater non tenetur pro delicto filij, etiam in legitima de iure communi.*
4 *Si aliquis mitius punitur ex aliquo delicto, an incurrat pœnam statutariam.*
Puer verberans clericum incidit in pœnam canonis, si quis suadente, licet pro absolutione non debeat ire ad sedem Apostolicam.
Participans cum excommunicato per metum incidit etiam in excommunicationem, licet metus attenuet culpam.
5 *Cessio honorum admittitur in delictis si non habet vnde viuat.*
Filius familias obligatur ex contractu, & delicto.

CAP. II.

a 1 REFERENTE. a † Impubes percutiens, alias interficiens alium non debet puniri pœna pecuniaria secundum cōsuetudinem terræ. Nec ob hoc potest exigi aliquid à patre, vel sic. Pater ex delicto filij impuberis non tenetur. vel tertiò. Puer non debet ita seuerè puniri sicut maior. primo ponitur appellantis querela. secūdo iudicis dario. ibi. vnde. Casus literalis. Quidā puer x. anno. dum cum alijs pueris sagittaret, quendam alium fortuito casu sagitta percussit. & mortuus fuit. qua propter abbas sancti Remigij à patre ipsius pueri. c. solidos, instantius requirebat secundum consuetudinem illius terræ. vnde dictus H. pater pueri appellauit ad papam, super hoc scribit pa. Hermonen. episcopo, dicens q puer non ita puniantur secundum leges, sicut illi, qui sunt maioris ætatis. Mandat si constiterit filium dicti H. intra annum xiij. dictum excessum commisisse prædictum abbatem moneat, & compellat, vt ab eodem G. prædicto cērū solidos propter aliquam consuetudinem non exigat, nec requirat pro
a 2 temporali pœna. Ber. ¶† No. j. ex ex. q ex consuetudine ciuitatis potest pro delicto exigi pœna pecuniaria, etiam per iudicem ecclesiasticum. concor. cap. dilecti. is. de offi. ordin. Hosti. tamen dicit
b hic no. verbum quòd consuetudines, & statuta imponentia pœnam pecuniariam pro homicidio, furto, vel similibus sunt irra-
c tionabilia, c quia homines exponuntur venales. ad delinquendum. nam talis timebit pœnam mortis, seu corporalem qui de pœna pecuniaria non timebit, seu curabit. dummodo satisfaciat voluntati suæ. argu. in l. seruorum & in l. aut facta. ff. de pœn. & in authentic. de manda. princip. in §. oportet. Non obstat iste text. debet enim intelligi quòd consuetudo erat, vt posset exigi pecunia ex postfacto, sed ante factum delictum non debet pecunia taxari, pro hoc text. xj. quæstione iij. in capitulo, si pauper. d
¶† No.

ADDITIONES.

a ¶ Referente. Vide Romanum in singulari vltimo, incipien. item audiuisti. vbi allegat hunc text. ad hoc quod quando statutum vel consuetudo punit aliquid, quod de iure communi non est punibile, non includit minorem. Seb. Sap.

b ¶ Statuta. An valeant huiusmodi statuta, & consuetudines, vide latè Tel. in rub. 3. de homi. Alexan. in l. j. quod quisque iuris. Are. in consil. lviij. incip. diligenter. latè ale. præceptorem, & affinem meum Rochum Curtium in repetitione ca. fi. ver. ij. infertur. §. de consuetu. Seb. Sap.

c Irrationabilia. Est irrationabile statutum imponens pœnam pecuniariam pro furto, vel homicidio. & idem tenet Hostien. in summa. de constit. & in cap. fin. de consuetu. & ibi omnino Baldus. & Domin. in cap. ij. de consue. in vj. & per eundem in ca. finicirca fi. ne cleri, vel mo. cod. lib. & per Io. de Ana. in rub. de homi. vbi dicit, quòd bene valet statutum imponens pœnam pecuniariam pro homicidio effectuali tantum: quia ibi etiam dicit quòd valet statutum super homicidijs iam commissis: quia tunc videtur dispensare: secus esset super commissi. Et ad q. hic positam. vide no. per Ioan. de Lig. in ca. ex parte. de consue. vbi quærit vtrū valeat consuetudo, quòd pro delicto imponatur pœna pecuniaria. Et adde quòd non credo valere statutum quod imponit pœnam pecuniariam pro homicidio tantum: quia illud statutum est contra verbum Christi, quod habetur in euangelio passionis dominicæ. qui dicit: qui gladio ferit, gladio peribit. & vide Io. de Lig. in dicto c. fi. de consuetu. circa prin. & ibi Innocen. sed quòd valeat istud statutum tenet Ludo. Roma. in suis singu. & dicit de hoc esse text. sing. in §. pœna. ibi propter os fractum nummariæ pœnæ. Instit. de iniu. Et de q hic posita vide Albe. in secunda parte stat. q. cxxij. Et quod pro homicidio per statutum potest imponi pœna pecuniaria pro constanti ponit Barto. in l. pe. §. ad crimen. vltra medium, versi. quæro extra gloss. quid si pro homicidio imponatur pœna pecuniaria. ff. de publi. iudi. & in l. j. circa prin. cod. titu. sed quòd non valeat statutum imponens pecuniariam pœnam, firmat Bald. in c. ad nostram c. rca med. de probat. Item quòd valeat statutum imponens pœnam pecuniariam pro homicidio pro constanti ponit Angel. & Sal. & Pau. de Castr. in l. j in prin. in quadam. q. ff. quod quisque iur. de quo per Bal. sin. in l. j C. de summa trini & per Pe. de Ancha. hic. per Ange. in l. is qui cum telo. C. de sica. Bald. in l. Gracchus. C. de adul. in c. j. §. furtum. de pa. iur. fir. Item vide Specu. in titu. de accu. §. primo, versi. quid si iudex ipsum. vbi dixit q valet consuetudo, quòd quando debet imponi pœna corporalis, imponatur pecuniaria. Item vide omnino quod eleganter de hac q. hic posita ponit Bald. in authen. casta. ver. tertiò quæro. C. de sacrosanctis ecclesiis. Adde an valeat statutum imponens pœnam pecuniariam, pro homicidio. Fran. de Are. 18.

d ¶ Io. And. Do. Car. & Bu. remittunt ad notata in c. j. & fin. de consuetu. & dicit Do. Car. hic quòd Hosti. debet intelligi in delictis grauioribus commissis ex proposito, secus si delicta essent non grauiora. nam tunc secundum eum valeret consuetudo, vel statutum. Sed aduerte, Bar. in leg. j. vi bo. rapt. tenet quòd si stat statutum, quòd pro homicidio quis puniatur pœna centum, quod valet, nec censetur sublatum ius commune: & sic iudex habet electionem, an imponat pœnam iuris communis, an verò pœnā statuti, & hoc dicit esse verum, nisi appareat ex aliquib. præsumptionibus statuentes voluisse recedere à iure communi: quia tūc accusatio ex iure communi tolleretur per statutum, saltem ope exceptionis, vt no. in l. 2. ff. de nouat. Vnde dicit Bar. quòd cum in multis ciuitatib. Italiæ sint statuta dicentia, q vbi pœna non est determinata statuto procedatur de similib. ad similia, & vbi non reperitur simile, q tunc recurratur ad ius commune. Ex hoc apparet quòd volunt pœnam iuris ciuilis in subsidium apponi, & sic secundum Bart. tunc intelligeretur pœnam iuris communis esse sublatam per l. nouam, ex quo expressè pœnam imponit. Sed Bal. in d. l. data. C. qui accu. possunt. per plures rationes tenet q indistinctè, siue statutum, vel consuetudo, imponat maiorem pœnā, vel minorem, semper in dubio intelligitur recedere voluisse à iure communi. Sed possemus hic dicere gratia cōcordiæ q aut statutum pro graui delicto pro quo deberet imponi pœna sanguinis de iure communi imponit pœnam pecuniariam, & tunc statutū debet intelligi q pœna iuris communis potest imponi: sed etiam pœna pecuniaria: nam esset absurdum q pro pœna homicidij, vel simili imponatur pœna pecuniaria. Nam statutum esset iniquum: quia præstaret causam delinquendi, vt in c. pauper. 2. q. 3. vnde nō valeret, sed in dubio statutum debet intelligi vt ab eo excludatur illicitū, vt in c. j. de iureiu. in 6. vnde non puto Bar. bene dicere, dum dicit quòd sola pœna pecuniaria poterit puniri, si apparet ex præsumptionibus statutum voluisse recedere à iure communi. Aut statutum imponit maiorem pœnam pro delicto, quàm ius cōmune vel si minuit pœnā ex iusta ratione minuit, nec propter illam minorem pœnam verisimile est q homines fiant audaciores ad delinquendā: & tunc in dubio præsumitur statuentes voluisse à iure cōmuni recedere. & hoc modo loquitur Bal.
✻ vbi

3 ¶† Not. ij. patrem non teneri ad pœnam pecuniariam, in qua filius condemnatur. Vnde tractat Spec. in tit. de sen. excom. §. sequitur. versi. quid si filius. nunquid pater teneatur saltem in legi
a tima a filij. vel ex alijs alimentis filio debitis soluere condemnationem filij, & concludit q non. nam viuente patre legitima nō
b potest separari à bonis patris. l. j. §. si impuberi. ff. de colla. bo. b facit quod no. gl. & Barto. in authen. si qua mulier. C. de sacrosanc. eccle. Quid autem si subest statutum sicut in multis locis, vt pa-
c ter teneatur pro filio, c dic, vt plenè no. Bar. in l. cum filius fami-
4 ff. de verborum obliga. ¶† In gloss. in ver. multum. ibi. cum ille puer nihil habeat. Et ex hoc colligitur vna ratio decidendi ad text. Alium intellectum sentit Card. quòd iste puer ideò non incidit in pœnam pecuniariam, quia cum ista consuetudo esset de iure speciali nō procedit nisi in casu suo. vbi ergo ex aliqua causa
d venit quis mitiùs puniendus, tunc non incidit d in pœnam consuetudinariam, & idem dicit in statuto. hoc dictum si esset verū foret valdè notandum, vt vbicunque ex aliqua causa quis venit puniendus mitiùs, non incidat in pœnam statuti, vel consuetudinis, sed debet puniri alia pœna, & quandoque hoc dictum
e mihi placuit, sed posteà reperi Bart. e sentire apertè contrarium in l. ij. de recep. dicit tamen q iudex ex hac causa poterit secum dispensare imponendo mitiorem pœnam. sicut facit in alijs de lictis, & alijs causis. ad hoc quod no. in l. quid ergo. §. pœna grauior. ff. de his qui no. infa. nihil tamen allegat pro dicto suo. Ego allego duo bona iura. Primum in c. sacris. quod me causa. vbi dicitur q communicans excommunicato per metum incidit in excommunicationem, sicut ille, qui cōmunicat sponte, & tum metus attenuat culpam vt ibi. & 2. q. j. in primis. Secundò allego c. si quis suadente. 17. q. 3. vbi percutiens clericum excommunicatus est, & idem est in puero percutiente: licet veniat mitiùs puniendus. vt in c. j. & fin. de sent. excomm. & cōcluditur ibi: quòd puer propter ætatem non debet ire ad sedem Apostolicam pro absolutione. & sic dispensatur cum eo in alia pœna. Dicamus ergo

ADDITIONES.

✻ vbi ☞. Sed pone q per statutum, vel consuetudinē imponentem minorem pœnā in casu, in quo pœna iuris cōis non tollitur quis puniatur, an poterit posteà puniri pœna iuris cōis Bar. in l. j. in fi. ff. vi bo. rap. dicit oēs Doct. tenere q non: quia cū accusatio vtraque tendat ad vindictā vna tollitur per aliam. Sed Pau. de Castr. in l. cunctos populos. C. de summa Trin. & fide Catho. dicit q quādo in eod. loco accusaretur ad finē, vt imponatur pœna iuris cōmunis: secus in alio loco, quia posset in eo iterum puniri, ex quo non fuit sufficienter punitus. & hoc puto procedere, vbi intētio statuti fuisset vt pœna pecuniaria addatur ad pœnā iuris cōis. qa tunc vtraque pœna etiam in eod. loco posset puniri, ex quo intētio statuti est q vtraque pœna puniatur, & statutum ita debet intelligi in dubio, quia aliàs contineret illicitum. ad hoc. c. j. de iure iur. in 6. & hæc tene menti. Alex. de Ne.

a ¶ Legitima. Pater non tenetur pro delicto filij, etiam quò ad legitimam, vel quò ad ea, quæ deberentur ei rōne alimentorū. idē tenet Bal. in l. lex Cornelia. ff. de vul. & pupi. vbi etiā dicit q bene valet statutum q patet teneatur præstare legitimam fisco pp delictum filij. alle. gl. formalem. in ru. C. de decu. lib. x. vbi etiam no. dicit q stāte dicto statuto pater tenetur præstare legitimā de bonis quæ habebat tpe delicti, nō de postea quęsitis. & sequitur ibi Imo. De q. hic posita vide latè Albe. in j. parte sta. in q. inci. itē quęro an statutū valeat, & est in ordine q. 48. per Pet. de Anch. in repe. c. canonum. de consti. in 3. prin. q ver. quæro etiam an statutū. Et aliud ad mām istam dixit etiam Pau. de Castr. in l. si filiofa. ff. solu. ma. q si filiofa. sit soluta dos, & repetitur ab eo & non sit soluendo, q pater non tenetur etiā quantum ad legitimā ipsius filij, nisi statutum aliter disponeret, quod dictū est intelligendum, qñ filio soluta est dos sine consensu patris, per tex. in l. si cū dotē. § transgrediamur. ff. solu. ma. & allegat istum text. Pau. in d. l. si filio. Et si dicit statutum, q pater teneatur pro delicto filij, dubitatur an eo casu pater teneatur p delicto filij naturalis. de hoc per Albe. vt s. & vide Pet. de Anch. in repe. cap. canonū. suprà, de constitu. in prima princ. quæstio. versic. iuxta prædicta quæritur. vbi inter alia ponit q. 1o. And. in addi. Spe. in ti. qui fi. sint leg. & in illo art. vtrum cessante statuto, vel consuetudine pater teneatur soluere condemnationem filij quantum ad legitimā, vide Bald. in l. omnimodo §. impuberi. C. de inoffic. testam. vbi dat multas remissiones. & inter cętera dicit, quòd si pater soluit pro condēnatione filij ratione pietatis illud posteà non computatur in legitimam, secus si soluisset vigore statuti, vel consuetudinis. Item de qō. hic posita, & alijs similibus, vide no. Bal. in l. si qua pœna. ff. de his, qui sunt sui. Et quid econtrà, an propter delictum patris filius amittat peculium suum, de hac qō. vide Albe. in 3 parte sta. q. xij. & Bal. in l. filius. ff. de his, qui sunt sui. & vide glo. in au then. vt omnes obe. iudi. in princ. in versi. secuta. Et de hoc an valeat statutum q filius teneatur pro delicto patris, vide Bald. in l. dotis. C. de iur. do. & do. Ant. in ca. ex parte. in fin. de consue. Et de primo, an valeat statutum, q pater teneatur pro delicto filij, vide Bald. in l. ij. ver. quæro nunquid. C. de consti. pe. Bal. in l. j. C. ne fi. pro patre. Bal. in l. de quibus ff. de leg. Bar. & Ant. in l. cum filius. §. in hac. ff. de verbo. obl. tex. & ibi Barto. in l. iure prouisum. C. de tab. lib. xj. Et ant valeat statutum q potestas teneatur pro delicto suæ familiæ, vide per Bald. in l. obseruare. §. proficisci. ff. de offic. procon. Et an valeat statutum, quòd consors teneatur pro consorte, vide Bal. in l. sancimus. C. de pœnis. Et si statutum dicat q pater teneatur soluere legitimam pro delicto filij, & pater. post tempus delicti. ante tempus condemnationis acquisiuit multa bona, an in soluti legitimæ attendetur quantitas patrimonij, secundum tempus delicti. an secundum tempus condemnationis. vide plenè Albe. in iij. parte. sta. q. xxv. Et stante prædicto statuto, an si filius propter contumaciam fuit habitus pro confesso de delicto, teneatur nihilominus pater legitimā assignare. vide Albe. in iij parte stat. q. xxvj. & ibi etiam in xxij. q. examinat de validitate prædicti statuti. Et de alio articulo, an illud, quod soluit pater pro condemnatione filij computari sibi debeat in legitimam, vide Imol. in l. quamuis. ff solu. mat. Et an valeat statutum q agnati. & cognati confinati teneantur, si confinatus rūpit confinia. vide Ange. in consi. suo. lx. j. incip. nobilis miles. Item an valeat statutum q dominus teneatur ex delictis familiæ, vide Albe. in vj. parte stat. q. 2. Et de illa q an valeat statutum, q pater teneatur pro delicto filij, vide Salic. in le. si filius familias. C. ne fil. pro pat. & Bal. in d. l. si filiofa. 3. ff. sol. ma. per Bal. in auth. si captiui. ad fi. C. de epis. & cler. & in l. j. ff. si ex noxa. cau. aga. & Ioa. de Imo. in d. l. si filius. ff. de verbo. oblig. in prin. & in d. l. lege Cornelia. ff. de vulg. & pup. per Bal. in le. si quis in tantam. C. vnde vi. & in l. filius. C. de bo. proscri. & in l. j. C. de vsu. rei iud. Et de hoc generaliter, an valeat statutum q vnus teneatur pro alio, vide Bald. in rub. C. res inter alios acta Bart. in tract. repressa. in 3. quæst. j. q. prin. Barto. in l. hi penes. C. de agri. lib. xj. & Bar. in auth. & omnino. C. ne vxor pro ma. Jaco. de Bellentzinis in authen. vt non fiāt pig. in quæstione ibi disputata per eum. & Ioan. And. in reg. non debet aliquis. in Mercu. Et pro parte affirmatiua, quòd valeat. facit tex. in l. si quis. C. ad l. Iul. maiest. & in c. quæro. §. mirum. vj. qu. 1. in ca. vergentis de hær. & in c. in quibusdam. de pœnis. & in ca. ad aures. eo. titu. & ca. vbicunque. & c. fœlicis. de pœ. li. vj. c. statutum. el 2. de hæret. in vj. & quod not. Inn. & al. j. in ca. grauē. circa fi. de sen. excō. Item, quando statutum dicit q pater teneatur pro delicto filij, qualiter tunc sit necesse probare delictum ad hoc vt pater teneatur, vide omnino per Barto. in l. j. in fi. ff. quando ex fa. tu. & posito q valeat prædictum statutum q pater teneatur soluere pro delicto filij, an teneatur, si filius propter contumaciam habitus fuit pro confesso de delicto, sed non fuit directè condemnatus. vide Barto. & Imo. in d. l. si filius fa. in vj. q. C. ne fil. pro pat. Bar. in conclu. Spe. in ti. de sent. prola. Bal. & Ang. in l. qui repudiātis. §. j. de inoff. testam. Ang in l. 2. §. fin. ff. si ex nox. cau. aga. Bald. in d. l. si filius. ff. de his, qui sunt sui. Sal. in d. l. si filius. C. ne fil. pro pa. & Lud. Ro. in d. l. si filiofa. 2. ff. solut. ma. Bal. in l. fi. §. j. C. de bonis quæ lib. Bal. in l. 2. C. de eden. Ant. in cap. quamuis. de re iud. & vide gloss. reputatam sing. Inst. de noxa. §. fin. Item ad prædicta vide Bal. in c. fi. de consuetu.

a ¶ Adde an valeat statutum q pater teneatur pro filio. Franc. de Are. consi. xcj. & q potestas teneatur pro familia. Lud. Ro. cons. cxv. Et an contumacia filij noceat patri. cum pater tenetur pro filio, vide Lud. Ro. consi. 154. Abb. consi. lxxvj.

b ¶ Et ibi idem tenet Bar. & in l. fi. de libe. agnosc. Alex. de Ne.

c ¶ Pro filio. De tali statuto, an valeat, vide do. Iaso. in l. de quibus. ver. iuxta prædictam regulam. ff. de legib. Seb. Sap.

d ¶ Non incidit. Vide Abb. in c j. super eo. j. de sentent. excom. vbi etiam tenet cum Bar. in d. l. 2.

e ¶ Bar. Dñs Bar. de Bellē. hic in addi. dicit se non reperire q Bart. in d. l. 2 dicat id ad quod inducit eum, & alleg. istum hic, & dicit q voluit videre duas lect. Bar. ne fortè altera esset defectuosa. & vide omnino ad hoc quod no. Bart. in l. 2. circa fi. C. de proba.

c ¶ Reperi. Bar. Vbicunque puniēdus pro aliquo delicto debet puniri pœna statuti, vel cōsuetudinis. pœna tñ hoc casu p iudicem diminuit, non autē debet puniri pœna diuersi generis, vel diuersæ speciei. Et vide omnino ad hoc qd not. Bal. in l. 2. circa finē. C. de proba. nec reperio, q Barto. in d. l. 2 ff. de recep. dicat id, ad qd inducit, & allegat d. Abb. & voluit videre duas lecturas Barto. ne fortè altera esset defectuosa. Bar. de Bellentzinis.

Universidad de Deusto

ergo ꝙ incidit in pœnam statuti, sed mitiùs ex dispensatione iu
5 dicis puniri debet. & hoc no. ¶ † Sed contra prædicta facit iste
text. vbi non fuit iste punitus illa pœna consuetudinaria, nec e-
tiam mitiori. Nec ob. quod dicit gl. quòd iste nihil habeat. nam
filius fa. nihil habens compellitur cedere bonis, & potest teneri
in carceribus, vt l. cũ filij fami. C. qui bo. ced. pos. sicut enim obli-
a gatur ex contractu, ita ex delicto. vt ꝛ. ca. proximo, a sed potest
dici quòd papa noluit hic istam pœnam pecuniariam imponi, qa
de præsenti erat frustratoria. & sic imponitur alia pœna, ne deli-
ctum ad præsens remaneat impunitum. ¶ In glo. fi. ibi, si fuisset su
pra xiiij. sed contra hoc facit quod no. gl. præcedens. nam si eui-
tat iste pœnam pecuniariam, quia nihil habebat, idem dicendũ
post xiiij. annum, ex quo est filius fa. & ideò dic, vt ibi. ¶ In ea. gl.
ibi, nisi consuetudo, aut priuilegium, dic melius quòd aut iudex
ecclesiasticus habet iurisdictionem temporalem, non tamen in
feudum & tunc procedit gl. quòd debet appellari ad superiorem
ecclesiasticum, aut habet in feudum, & tunc debet appellare ad
dominum feudi, licet sit secularis, vt probatur in ca. Romana. §.
debet de appel. lib. vj. gl. & no in ca. cæterũ. de iud. & in c. ex trans
missa. de foro competen.

ADDITIO.

a §. De hoc est opti. text. in l. tam ex contractibus. ff. de iudi. Alexan. de Ne.

¶De clerico venatore. Tit. xiiij.

CONTINVATIO RVBRICAE.

¶Suprà visum est de quibusdã delictis tam clericorum quã laicorum, nunc submittit de quibusdam delictis clericorum tantum, scilicet de clerico venatore. De materia habet lxxxvj. di. in c. qui venatoribus. cum v. cap. seq. & xxx. dist. ca. j. in prin.

SVMMARIVM.

1 *Venatio cuiuscunque generis, & quando sit tam laicis, quàm clericis prohibita.*
Histriones an peccent, & ipsi, & illi qui dant eis pecuniam.

CAP. I.

a EPISCOPVM. a Clerico prohibetur venatio, & contra facienti pœna imponitur. h. d. cum sequenti. In prima ponitur ꝓhibitio. In secunda pœna ibi, ꝙ si quis. ¶ Casus literalis. Dicitur in cap. isto ꝙ epꝰ, presbyter, diaconus, aues ad venandum, aut canes, aut huiusmodi habere non debent, ꝙ si aliquis eorum in hac voluntate sæpe inuentus fuerit, epꝰ tribus mensibus à communione, presbyter duobus, diaconus ab omni officio suspendatur.
b Ber. Not. j. ex text. ꝙ clerico prohibetur, nedum venationes b exercere, sed etiam tenere accipitres, canes, & huiusmodi apta pro venatione. Secundo colligo ꝙ delictum venandi in clerico nõ est depositione dignum, vnde hic suspenditur, non aũt deponit. Tertiò not. ibi, ꝙ in hac voluptate sæpius, &c. ꝙ clericus raro venatione exercens nõ debet hac pœna puniri. de quo ꝛ. cũ gi. † In gl.
1 2. ibi, excepto epõ. hæc glo. excipit epm̃ dum taxat. sed ꝛ. in fi. videtur excipere omnes in sacris ordinibus constitutos. Sed in hac materia distingue latius expediendo materiam, tam in clericis, qꝫ in laicis, ꝙ aut loquimur de venatione hominum oppressiua, & illa prohibetur indistincte omnibus clericis, quia non debent pu
c gnare et iam ꝛ infideles, vt s. de voto. in ca. ex multa. laicis verò licitum est in casu, quo moueant iustum bellum, vt cap. sicut. & quod ibi plenè not. de iureiu. & 33. q. 8. in ca. reprehensibile. & in ca. omni timore. Quædam est venatio adulatoria sicut faciunt histriones, qui verbis adulatoriis capiunt homes, sicut in venatione capiunt bestiæ, & illa est illicita oibus. xj. qu. 3. vę qui dicitis. & in iuribus allegatis in gl. imò peccatũ est dare aliquid istis adulatoribus, & histrionibus, vt in ca. ꝙ venatoribus. lxxxvj. dist. & ibi est
d bo. gl. de hac materia. d Alia est venatio arenaria, id est quæ solet fieri in arena, vbi homes pugnabãt cũ aialib⁹, & feris indomitis, & ista venatio indistincte clericis prohibet. arg. hic. In laicis distinguitur ꝙ aut faciunt pro pretio, & non licet, imò tales efficiunt infames. le. j. §. itẽ senatus. ff. de postula. sed si faciũt gratia virtutis ostendendæ, tũc eis licita est talis venatio. Et videt hic velle docto. ꝙ nõ sit eis peccatũ de iure canonico. excipiunt torneamenta, vt in c. j. de tornea. ergo alij ludi sunt eis cõcessi gratia virtutis experiendæ. Ego putarẽ ꝙ nõ liceret de iure canonico, vbi esset periculũ mortis per illam rõnem quæ est in torneamẽtis. nã non debet homo, vt experiat virtutes incidere de facili in promptum periculũ mortis. vbi nedũ corpus, sed etiã aĩa posset periclitari. Quædã est venatio fatuosa, & clamosa, puta quæ fit cũ canibus & ista ſm gl. pmissa est laicis cã voluptatis. & idẽ vł velle Io. An, hic alle. inst. de re. diui. §. feræ. & ff. de acq. re. do. l. naturalẽ cum si-
e nili tpe quadragesimali, & alijs ꝓcipuis festiuitatibus. e Sed aduer te, quia gl. voluit ꝛrium in d. c. qui venatoribus. quæ dicit ꝙ illa clamosa nõ est licita laicis, nisi ex necessitate, puta pro carnibus vel pellibus habendis, & pro illa opi. facit tex. c. Esau. lxxxvj. dist. vbi dicit qd Esau erat venator, qa peccator, & ꝙ nõ legitur ꝙ ali quis venator fuerit sanctus, intelligit cũ exercet venationem pu to sic posse d stingui seu dici, ꝙ aut oĩno laicꝰ deditus est huic venationi, & tũc illicita est. ex quo fit ad voluptatẽ tm̃, aut rarò, & tũc procedat ista gl. In clericis verò gl. variauit. sed concludo,
f ꝙ aut sunt in minoribus cõstituti, & ſm Alb. Ant. non puniunt. sed Host. & Io. And tenent hic oppositũ, & dicũt ꝙ debent puni ri pœna arbitraria. sed põt cõcorditer dici, ꝙ aut omiserũt tõsu ram, & tenent, alias secus. facit cle. ij. de vita. & hone. cle. in vers. & si tonsurã, f aut sunt in sacris. & habẽt reditus in venatione. si cut in Francia, licet eis, qa non faciunt ad voluptatem. & hoc vo luit etiã Host. ꝛ. c. proxi. Aut nõ habent huiusmodi reditus, & tũc debent euitare istã clamosam venationem, putarem tm̃ eos non
g multùm peccare, si rarissimè hoc facerent cã recreatiõis. gargu, hic dum dicit tex in hac voluptate sæpius detentus, &c, secus si rarissimè, & non cã voluptatis, sed cã necessitatis, puta, vt excitaret appetitum propter morbum præcedentẽ, vt in c. dilectus. de homici. Quædã verò est venatio quæ fit cũ reti seu laqueo, vel piscando, & licita est clericis dũmodo frequẽter nõ insistãt. & vi de gl. ſi, c. Esau. quæ dicit quare magis concedit piscatio, q̃ venatio. ¶ In gl. fi. in fi. no. bñ hãc theoricam g ꝙ pœna dicit maior, vel minor ſm qualitatẽ ꝓsonæ cui imponit, vt sic eadẽ pœna gra ior reputetur in maiori q̃ minori. ¶ Sed ꝛ. hoc facit iste tex. vbi dicit epm̃ debere suspẽdi p tres menses, presbyterũ verò p duos mẽses. & ſm theoricã gl. debuisset ep̃. per duos suspẽdi menses, presbyter p tres. Sol. defendẽdo theoricã gl. dic ſm Ioã. Andr. ꝙ hic epꝰ suspendit p tres menses communione tm̃. sed presbyter suspẽditur per duos ab omni officio. vnde ista est maior pœna in se. & sic episcopus mitiùs punitur pœna inspecta, quàm presbyter. & presbyter mitiùs quàm diaconus. sed pro qualitate perso-
h narum pœna reputatur maior, vel minor. h quod no.

ADDITIONES.

a ¶Episcopum. Vide in l. j. C. de vena. fera. lib. xj. Et vide qd not. do. Dominic. in c. j. ver. item si clerico prohibetur venatio. de cle. venato. lib. 6. de Bellentz.
b ¶Nedũ venationes. Vide in l. j. C. de vena. fera. lib. xj. & vide quod no. Do. in ca. j. ver. itẽ si clerico prohibet venatio. de iur. cal. in 6.
c ¶Pugnare. An liceat clericis pugnare, vide latè Abb. in c. 2. ſ. de vita. & hone. cleri. Seb. Sap.
d ¶Quæ etiã tractat, an donare meretricibus, vel Atharistis sit pec catum, & tractat plenè materiam huius ca. Et vtrum adulatio sit peccatum mortale, vel veniale. dic vt p gl. 25. di. §. nũc aũt. naturale tm̃ est adulatoribus. Vñ Seneca, velimus nolimus adulatoribus nostris fauemus. Ouid. de arte amandi, Delectant castas etiã præconia formas. & Hieronymus ad Zelãtiũ, dicit ꝙ hodie hoc vitium regnat in tantum ꝙ adulari nesciens, aut inuidus, aut superbus imputatur. Alex. de Ne.
e ¶Idem dicũt Doct. de tẽpore ieiuniorum, vt in c. j. & fi. de feriis. Debent. n. tunc hoes conuenire in ecclesia, & orare, 86. dist. qui venatorib. & c. amputatis, & de consecra. dist. 3. religiosum. & di. 5. ieiunia. Alex. de Ne.
f ¶Mihi aũt vł dicẽdum ꝙ aut clericus in minoribus habet beneficium, & tunc procedit opinio Hosti. Ioan. And. & Doc. hic autẽ non hẽt beneficia, & tunc sit vera opinio Butr. & moueor ad hãc distinctionem, quia qñ clericus habet bñficiũ, tunc oĩa quæ sunt prohibita existente in sacris, intelliguntur etiam prohibita existente in minoribus. si est bñficiatus. Vbi aũt nõ est bñficiatus, tunc omnia negotia secularia, quæ sunt licita laicis sunt licita clericis existentibus in minoribus. & ita fuit doctrina Host. & Doc. in c. j. ne cle. vel mona. & hoc puto procedere siue porter habitum, & ton suram, siue non. Alex de Ne.
g ¶Cã recreationis. Adde ꝙ si probat venatio q̃ clericos in dubio præsumitur facta cã recreationis. vt tenet Arch. in c. qui venato rib. 86. dist. Alex. in cons. 72. incipiẽ. inspecto diligenter processu. in j. vol. repetitum in cons. 172. in 2 vol. Seb. Sap.
h ¶Sed dicit Host. ꝙ vno respectu punit plus epꝰ, & presbyter, quã diaconus, quia cum in suspensione eius nullum tempus præfigatur poterit epꝰ vsque ad duos dies, vel qñ sibi placuerit secum dispensare, arg. de offi. dele. de causis. & sic vult Host. quòd qñ suspẽ sio fit ad certum tempus, vel simpliciter, tunc epꝰ possit absolue re, nisi Papa sibi reseruauerit. & hoc renuit gl. in c. cupientes. §. ce terum. in gl. quæ incipit, est ergo. de elect. in 6. & in clem. j. in ver bo. excommunicationis sententia. de hæret. quod no. Alexan. de Ne.

CAP.

CAP. II.

OMNIBVS. Summatum ꝛ. c. proxi. ¶ No. j. ex tex. ibi oĩbus seruis Dei, & c. iuncta gl. quòd oẽs clerici põt dici serui Dei, sed non oẽs laici, & dicuntur serui Dei clerici non laici, nõ ppter opprobrium, sed propter excellentiam, quia ipsi magis seruiunt Deo, vñ papa appellat se nedum seruum Dei, sed seruum seruorũ
a Dei, quia ingerit se vtilitatibus, & commodis seruorum Dei. a sic etiam intellige quod dicitur de monachis: qui etiam spãliter di
b cuntur serui Dei: vt xxvij. q. ij. c. cognouimus. & liij. di. multus. b
¶ Scdò. no. ibi vagationes. quòd venatio est prohibita cleticis cã
c vagandi, c secus ergo si faciunt causa necessitatis, qa vt dicit Host. habent reditus, vt plurimum in venatione, sicuti in Francia, &c. tunc enim intenduntvtilitatibus ecclesiarum, & non vagationi,
d maximè si familia eis deest. d Idem videtur quando faciunt causa necessitatis propter infirmitatem præcedentem, & raro, vt di xi in c. præce. & facit c. j. xxxiiij. d. vbi epꝰ redarguitur, quòd erat de ditus vagationi, & venationi, secus ergo si non deditus, sed rarissimè propter causas prædictas. e

ADDITIONES.

a ¶ Vniuersi seruierunt tibi Roma domini dñorum, seruorum serni, tibi nunc dñi, vide gl. j. q. vij. quoties, cordis oculus. Alc. de Ne.
b ¶ Sed dicit Host. quòd etiam laici possunt dici serui Dei, seu dicuntur serui Dei. alle. c. vl. Deum time, & mandata eius seruа, hoc est omnis homo, ad hoc est factus homo. Alex. de Ne.
c ¶ Et dicit hic Abb. duplicem prohibitionem huius ti. vnã in habẽ do, aliam in vtendo, & hoc etiam probat in c. præce. Alex. de Ne.
d ¶ Hoc. n. ſm Host. & Doct. non est vagari, sed necessitati. vel vti litati ecclesiæ subuenire. ad hoc astringuntur clerici. 7. q. j. pñtiũ. & c. placuit. dummodo hoc faciat tpe competenti, hodie aũt se cus est in religiosis. vt in cle. ne in agro. §. porro. & ibi etiã per gl. quæ recitat verba Host. Alex. de Ne.
c ¶ Sed quærit hic Bu. an si est consuetudo venãdi an valeat, & sic an huic præcepto præscribi possit, & concludit ꝙ nõ, quia est nu tritiua peccati, cũ Canon dicat ꝙ nullus venator reperitur sanctus. 86. di. Esau. & c. qui venationib. & quia esset præiudicium ec clesiis cum clerici pp venationem non deseruirent ecclesiis in di uinis, nec est officiũ clericis cõueniens, vt in ca. j. ne cle. vel mo. & sic cum consuetudo non sit rationabilis non valet, iuxta plenè notata in c. fi. de consuet. Alex. de Ne.

¶De clerico percussore. Tit. xxv.

¶Continuatio Rubricæ.

¶Continuata est hæc rubrica in præcedenti rubrica, & de materia istius rubricę habetur 45. dist. & j. q. 7. c. si quis omnem. & 86. dist. c. singulis. & c. seq. & c. penul. non liceat.

SVMMARIVM.

1 *Consuetudo delinquendi aggrauat delictum, licet in se esset minus punibile.*
2 *Fur suspenditur pro tertio furto, licet alia duo alibi cõmiserit quæ non po terant in loco tertij furti puniri.*
Peccatum reiteratum aggrauat, licet fuerit aliàs punitum.

CAP. I.

SIQVIS. Breue est, vel sic potest summari. Clericus sæ pe alium percutiens, & monitus non desistens deponẽ dus est. Casus literalis. In concilio Agaten. quærebatur de pœna clerici sæpe aliũ percutiẽtis, qui monitus nõ desistit. Et rõsum est ꝙ si aliquis in sacro gradu pcussor exiterit
1 corripiat à crimine, & si nõ emẽdauerit deponat. Ber. † Not. j. ex
a tex. a ꝙ pro simplici pcussione nõ dẽt clericus deponi, sed aliter corripi. sed si assumat pcussionẽ in cõsuetudinẽ, tũc deponẽdus est: qa cũ sit inhumanus, & ferus non debet in mansuetudine cle ricatus pmanere. & intellige tex. in his, qui sunt multũ faciles in percutiendo, vt puta pro minimis verbis sibi non placitis proce
b dunt ad verbera. b Sed quæro, qa tex. hic facit mentionem de cõ stituto in sacris quid in minoribus doct. dicũt ꝙ idẽ per iura allega
c ta in gl. vñ ad rex. supp. et maximè. c † In gl. fi. ibi, intellige de eo, q
2 in vsu habet, &c. No. ex gl. iuncto tex. ꝙ peccatum pluries iteratũ licet pluries fuerit punitum aggrauat tandem idem peccatũ vlti mò cõmissum, & facit pro dicto Bar. in l. si cui. ff. de accusa. vbi no
d tabiliter dicit ꝙ licet qs pro furtis: dalibi cõmissis non possit hic puniri, si est forensis, tñ furta alibi commissa aggrauant hic com missum furtũ: qa vł sibi assumpsisse in consuetudinẽ actum furã di, vnde poterit hic suspendi, licet alias pro primo furto non de beat suspendi. arg. in l. capitalium. §. famosos. ff. de pœnis. & bene
e facit l. 3. C. de epi. au. & c. in nos. 25. q. 2. tene menti. e

ADDITIONES.

a ¶ Ex tex. Vide Bal. in l. j. C. de ser. fugi. & in l. si is qui. C. qui testa. fa. poss.

b ¶ Abbas ponit exemplum de illo, qui statim percutit illum qui dicit ei aliquid contra placitum. Alex. de Ne.
c ¶ Et dicit Host. quòd maximè cauere debet cõstitutus in sacris, & maximè episcopus, de quo remittit Hosti. in §. & cui sub. §. decima. Alex. de Ne.
d ¶ Pro furtis. Furtum factum alibi habet grauare furtum hic cõmissum, & hoc dictum ponit etiam Abb. in c. j. de pœnis, pro quo vide qd no. Imo. ĩ cle. pastoralis. de re iudicata. & ad hoc optimè facit qd no. Pe. de Anc. in rep. reg. peccati venia li. vj in iij. op. ver. & ista faciunt. vbi oĩno vide. & vide ad hoc Pe. de Anch. in repe. c. canonum. de const. in vj. prin. q. ver. forma etiam. & vide de qõ ne hic posita p Alb. in 3. parte sta. q. xxxix. & idẽ qd hic tenet Ab bas. tenet etiã Bal. in auth. sed nouo iure. C. de seruis fug. de quo p Io. And. in addi. Spe. in ru. de fur. circa mediũ. vbi tenet op. Bart. in d. l. fi. & per Sal. in l. seruos. C. ad l. Iul. de vi. & de hoc etiam vide Maria. in rep. c. qualiter, & qñ. in lxvj. de accu. vbi vltra aliqua ex pdictis allegat in hac q. Nellum in trac. bãnitorum, in vij. q. ij. partis hic posita p Albe. vide etiã Bal. in auth. q. semel. C. qũo. & qñ iud. & l. certum. ff. si cer. pe. & in l. j. C. de ædi. act. Pe. de Anc. in cle. j. de pœnis. & facit qd in simili scribit Bal. in l. apud antiquos. C. de fur. de eo qui hodie furat dño vnum denarium, etas alium. Ad de an furta alibi commissa grauent inuentum hic cum furto. Lu. Ro. cõsi. xxxvj. vbi dicit non aggrauant, si de illis fuit absolutus.
e ¶ Opinionem Bar. sequit Bal. in auth. sed nouo iure. C. de seruis fu. Sed Bar. in d. l. si cui. ff. de accus. non loquit expressè qñ de primo, & ſcdo furto fuit punitus. tñ dicendum est idẽ cũ de primo, & ſcdo, &c. de hoc vł tex. in l. capitalium. §. fœtẽ. ff. de pœnis. ibi, tractati clementius. Vnde opinio Abb. mihi placet, & satis est de mente Bar. & Bal. ibi. §. & pater per rõnẽ, qa statutũ vult ꝙ puniat pœna furcarũ propter consuetudinẽ furandi. sed ista subest consuetudo furandi si de primo, & ſcdo furto fuit punitus. Sed Bal. in d. auth. sed nouo iure. dicit vnũ verbũ satis ꝛ. fures. dicit enim ꝙ vnum furtũ excessiuũ æqualet tribus furtis, ita ꝙ pro tali vnico furto qs est suspendendus, & maximè si interuenit fractura ostij, vel scrinij. Sed alij tenẽt ꝛrium, quia delictum magis aggrauat ex frequẽtia, quàm ex magnitudine rei subtractæ, & hæc est opinio Raphaelis in di. auth. sed nouo iure. & mihi magis placet. Sed d. Paulus, ibi simpliciter refert opinionẽ nullam approbando. vł rñ magis residere cum opinione Raphaelis, plura circa hanc materiam possent dici. sed dic vt plenè habetur in d. authen. sed nouo iure. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Vulneratus præsumitur mortuus ex eisdem vulneribus, & post octo menses si nunquam fuit visus conualescere, sed potius in deterius ire. 3.*
2 *Pœna fustigationis est permissa per ius canonum, dum tamen non sit crudeli ter facta.*

CAP. II.

PRAETEREA. Duobus mensibus à missarum administratione suspẽditur episcopꝰ, qui crudeliter aliquem fustigari fa cit, vel sic. Non põt epꝰ pœnam grauem verberum imponere, primò ponit episcopi sæuitiam. secundo ibi: quam excusat illum à morte. tertio illum punit, ibi, quia. Casus ł̃alis. Episcopus Tarẽtinus fecit cedi crudelibus fustibus quandam mulierem ppter delictum suum ꝛ. ordinem sacerdotij, quæ post viij. menses decesſit, sed non propter illam percussionem, quenit hoc ad notitiam pa. vñ illi pa p̃cepit, vt duobus mensibus ab administratione mis sarũ abstineat, quia ad ordinẽ suum noluit habere respectũ. Ber.
1 ¶ † Not. j. ex tex. & tene menti, ꝙ decedens amulto tpe post, puta
a viij. menses à tpe inflicti vulneris, non pſumit decessisse ex vulne re, sed intellige qñ percussus visus est cõaluisse, vt sentit glo. in l. j. C. de emen. seruo. secus putarem vbi semp in deterius ꝓcessit, & tãdem defunctus est. vñ põt satis hoc relinqui arbitrio iudicis,
2 de quo in glo. ¶ † Scdo no. epm̃ posse mulierẽ propter delictum suũ fustigari facere, sed non crudeliter, & facit capitulũ 2. de ca. & v. q. c. illi qui. sed dices, de qua muliere intelligit tex. dicit Io. And. ꝙ põt intelligi de vxore. nã clericus habet ptrem ligandi, & ver berandi vxorẽ propter peccatũ suũ, vt est text. in c. placuit. xxxiij.
3 q. 2. † Not. ex hoc dicto ꝙ effectus clericus vxore remanẽte in se culo, & vouẽte castitatẽ, habet ptrem eam corripiendi, non eam debet eã abiicere à cura, sed à thoro tm̃ abstinere. vt in cap. oĩno.
b xxxj. dist. b ¶ Scdò põt intelligi in muliere delinquẽte in ecclesia,
3 ar. in c. veniẽs. de sen. excõ. vel fortè ista mulier erat suppositа iu
c risdictioni temporali istius epi. ¶ † in gloss. 2. ibi si qua fœmina. c

ADDITIONES.

a ¶ Decedens. Qũ vulneratus præsumitur decessisse ex vulnere, vide latè Fel. in c. presbyterum ꝛ. de simo. Seb. Sap.
b ¶ Et etiam ab omni conuersatione cum ea, vt in capit. presbyter. & in c. hospiciolum. 32. dist. Alex. de Ne.
c ¶ Fœmina. Adde qd notat Io. And. in addi. Spe. in titu. de empt. & ven. §. j. ver. & no. quod in venditionibus. Bar. de Bellentzinis.

vbi qs præsumit decessisse ex vulnere. & idem tenet tex. in l. vna. C. de emã. seruo sed vide tex. in c. cõtinebat ẽ. de homi. vbi etiam decedens post viij. dies præsumit decessisse ex vulnere. vide etiam c. presbyterorum. e. ti. vbi dicit post paucos dies &c. vñ satis puta
a rem hoc arbitrarium, vt ẽ dixi. a in gl. fi. no. gl. ẽ. præsidentes qui grauissimè puniunt potiùs, vt timeantur, q̃ vt delictum puniant, nã isti grauius peccant, ideò grauiùs puniendi sunt, tene menti.

ADDITIO.

a ¶ Sed gl. in d. l. de emanc. seruo. dicit quòd si surrexit, & ambulauerit per triduum, non vt decessisse ex vulnere. Sed Bart. in l. si in rixa. C. ad l. Corn. de sicca. d cit primò esse recurendum ad iudicium medicorum. vt in c. significasti. ẽ. de homic. & dicit q̃ si peres non reperirent q̃ deberet stari dicto vnius, vt in auth. de non. alie. §. qd aũt. coll. ij. Sed circa hoc vltimum, dic, vt plenè per Ab. Sic. in c. proposuisti. de proba. Cessante aũt indicio medicorum d cit Bar q̃ ex diuturnitate præsumit decessisse ex alia cã quàm ex vulnere, & allegat istũ tex. quod intellige fm quod dicit Ab. Sic. q̃n apparet eum cõualuisse, secus si semper processit in deterius, & tandem defunctus est. Vñ bene dicit q̃ relinquendũ est hoc arbitrio iudicis. Sed limita inquantum dixi quòd vbi vulneratus decessit post modicum tps q̃ præsumitur decessisse ex vulnere, vt in c. presbyterum. & in c. ad audientiam ẽ. de homici. Nã hoc est verum, nisi vulneratus fuerit negligens in se custodiendo, vel si noluerit recipere aliquam medicinã, nec medicis parere. Nam tunc vt decessisse ex culpa sua si medici nesciunt discernere an vulnus fuerit mortale, de hoc vide Bal. in ca. j. quib. modi. seu. amit. qui dicit q̃ ille dicitur mortificè vulneratus, qui fm regulas medicinæ non pòt euadere, ille autem, qui de leui curari potest non. vt in l. si ab hostibus. §. fi. cum ibi not. ff. sol. mat. & dicit ibi Bald q̃ præsumitur mortificè vulneratus ex eo q̃ decessit ex tali vulnere non curato, nisi ex adiuncta culpa infirmi fuerit secuta mors, tunc fm eum debet distingui, q̃ aut vulnus præponderabat culpæ, & tunc mors dicitur secuta ex vulnere. sed si maior fuit culpa, dicitur mors secuta ex culpa, argu. in l. quæritur. ff. de sta. hominum. Dicit tamen Bal. in c. j. quibus modis seu. amit. quod est difficilis probatio huius negantiæ q̃ vulneratus non sit mortuus ex vulnere, & ideò dicit quòd medici debent diligenter examinari, & si sunt varij in opinionibus debet iudicari contra percussorem. allegat notata in capit. significasti de homi. Sed cu dic quòd est standum peritioribus. de quo vide Ioan. Andr. & Butr. & Docto. in capit. proposuisti. de proba. vbi autem essent æqualiter periti, tunc dicerem quòd quantum ad irregularitatem iudicandum est contra percussorem, vt in dicto capi. significasti. de homicid. aut quantum ad pœnam fori secularis, & tunc, aut apparet infirmum commisisse culpam in suo regimine, & tunc puniremipsum decessisse ex culpa. Nam cum per varias opiniones medicorum non possit sciri an decesserit ex vulnere, præsumendum est culpam fuisse maiorem, quàm fuerit vulnus, & sic vulnus non fuisset mortale, & hoc sensit Florianus in l. qui occidit. §. fin. ff. ad legem Aquil. Ego autem sic dicerem quod aut nunquam fuit sanatus ex vulnere, & tunc præsumitur decessisse ex vulnere ex quo per iudicium medicorum non potest sciri an fuerit vulnus mortale, vel non, nec de aliqua culpa vulnerati cõstat, vt dicit hic Abba. Sic. aut sanatus fuit, sed postea infirmatus decessit, & tunc aut infra breue tempus, & infirmitas præsumitur causata ex vulnere præcedenti, vt in cap. presbyterum. & in capi. continebatur. de homic. aut ex interuallo, & tunc præsumitur causata infirmitas ex alia causa, & non ex vulnere, & hoc voluit Barto. in l. maritus. ff. loca. & probatur hic. & dixi de hoc post Ab. Sic. in dicto cap. presbyterum. in magna addi. quæ incip. Sed aduerte. Quando autem dicatur infirmitas noua seu mors superuenire ĩ paruum, vel magnum tempus, dic q̃ hoc est arbitrarium, arrenta quantitate, & qualitate vulneris, vt dicit hic But & sentit Abb Sic. Et ex prædictis collige practicam articulandi pro defensione vulnerantis, & hæc notabis. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Irregularitatem an incurrat clericus si interfuit alicui homicidio non tamẽ ipse dedit causam ipsi homicidio. 2.*
2 *Irregularitatem & non peccatum incurrit quis interficiendo aliquem ad defensam sui corporis. 3.*

CAP. III.

PRAESENTIVM. Duobus annis à missarũ celebratione suspenditur presbyter qui associat repellentes violentiam in conflictu, vbi aliqui mortui sunt, & lapides proiecit, licet nullum percusserit. hoc dicit iuxta literam. vel potest sic summari. Non punitur clericus, vt homicida, si fuit ipse in conflictu pro parte violentiam repellentium, licet ibi aliqui mortui sint, & ipse lapides proiecerit, ex quo nullum ipse percussit, primò narrat factum. secundò ibi, quem nos. temporaliter punit, tertiò, post tempus admittit, ibi, mandamus. ¶ Casus literalis. Quidam presbyter fuit in quodam conflictu, pro parte illorum qui violentiam repellebant, in quo conflictu lapides proiecit, sed aliquẽ non percussit, aliqui occisi fuerunt illic per alios. dubitauit sacerdos an esset ei imputandum, accessit ad Papam. ipse intellecta eius confessione, præcipit illum abstinere à celebratione missarum per biennium, ita quòd si alius aliud non impediat, ex tũc suum officium exequatur. Ber.

1 ¶† No. j. quòd clericus licitè præstat opem obsessis, seu oppressis, non tamen debet procedere ad occisionem prodefensione alterius. quod legitur, & no. in cle. si furiosus. de homicid. Sed contra istum tex. um oppo. de ca. sicut dignum & cap. clericos. de homici. & l. distin. si quis viduam. vbi patet quòd præstans opem ad homicidium efficitur irregularis, licet ipse non interfecerit. Sol. hoc cap. legitur duobus modis primò, vt intelligatur quòd hic interuenit dispensatio. vnde de iure communi iste erat irregularis. Sed contra hunc intellectum facit text. in capitul. petitio. de homic. vbi patet quòd clericus, qui interfuit bello iusto non tenetur de homicidio facto per alios, etiam si ipse percusserit, dummodo non occiderit. Sol. Iacob. antiquus doctor, qui tenuit hãc lecturam respondebat ad illum tex quòd procedat illud. quãdo clericus defendebat rempublĩ. vt patriam. a. in l. vt vim. ff. de iustitia, & iure. sed hoc cap. procedat in conflictu speciali, cum aliqui ab aliis specialiter opprimuntur. Nec obst cap. dilecto. de sent. ex comm. lib. 6. vbi dicitur quem obuiare debere in iurię inferendæ proximo. quia loquitur de laico, non clerico. & per hunc intellectum insurgunt istæ duæ maximæ restrictiones. vna ad d. cap. petitio. alia ad cap. dilecto. Host. volens inhærere literæ tenet contrarium dicens, hoc cap. procedere de iure communi, non ex dispensatione. & q̃ pœnitẽtia fuit hic imposita ad cautelam, sicut etiam sentit gl. fi. & ista lectu. mihi placet: primò, quia nõ est hic aliquod verbum sapiens dispensationem. imò tex. potiùs innuit oppositum, si alia non impediunt, nec apparet in iure differẽtia inter conflictum specialem, & generalem. Itẽ in cap. dilecto. præallega. loquitur indistinctè: & communiter solet intelligi tam in
2 clerico quàm in laico. † Et pro hoc vide bonam gl. 23. q. 8. §. j. quę
a singulariter dicit quòd interficiens aliũ ad defensionem proximi, non peccat, licet efficiatur irregularis & idem sentit gl. in d. cle. si furiosus. de homici. & Inn in cap. si verò. el j. de sent. exc. & hoc intellige quando maxima subest necessitas ex parte oppressorum. alias autem clericus peccat assumendo arma. non tamen efficeretur irregularis pp homicidium per aliquos commissum, & sic alio modo posset intelligi tex. iste, q̃ pœnitentia fuit imposita, quia aliqualiter excessit proiiciendo lapides: sed quia cõflictus erat licitus, & iustus ex parte oppressorum, nõ tenetur de
3 homicidio. † In gl. fi. in fi. sentit. n. not. gl. istum presbyterũ in nullo peccasse, & sic nedum irregularitatem, imò peccatũ non contraxit. & Hostien. dicit etiam posse dici quòd hic propter scãdalum euitandum, vel propter infamiam fuit imposita pœnitentia: vel dic vt supra dixi quòd non erat magna necessitas. quia illi forte per se erant sufficientes ad defendendum. vnde clericus si reperitur in aliqua culpa assumendo arma, non tamẽ tenetur de homicidio, cum illi, qui interfecerunt, iustè interfecerint.

ADDITIO.

a ¶ Interficiens. Vide d. Ias. in l. vt vim. ver. sed pulchrum est dubiũ. ff. de iust. & iure. Seb. Sap.

SVMMARIVM.

1 *Irregularitatem non incurrit aliquis si interfuit in aliquo cõflictu in quo sit cõmissum homicidium, in quo neque verbo, neque facto non præstitit opem, adeò quòd sine alia dispensatione poterit promoueri. 2.*
3 *Responsio facta per superiorem ad cõsultationem præsumitur facta de iure.*

CAP. IIII.

CONTINENTIA. Hoc capit. legitur duob. modis, sicut capi. præcedẽs. Vno mõ, q̃ dispẽsatiuè dic. potest promoueri. Alio modo, q̃ de iure cõmuni. & fm hunc intellectum, qui mihi plus placet

1 placet. h. d. † Clericus, qui fuit in cõflictu, vbi aliqui fuerunt occisi sine eius facto, vel cõsilio de iure communi promoueri potest. Communis diuisio. secunda, ibi, cõsultationi. Casus literalis. Quidam acolitus P. nomine arma sumpsit ad resistendum prædonibus, & in illo conflictu tres fuerunt vulnerati ad mortem, ita tamen quòd homicidia illa neque consilio, neque facto eius perpetrata fuerunt, tandem acolitus ille ad religionem transiuit, & voluit promoueri ad sacros ordines, quæsitum fuit à Papa an posset. Respondet Papa quòd cum ad frugem melioris vitæ trãsiret poterit ad subdiaconatus ordinem promoueri, & altaris ministerium exercere. Ber. No. j. ex tex. secundum vnum intellectũ quòd licitè clericus etiam assumit arma ad resistendum prædonibus, nec tenetur de homicidio ibi facto, si absque eius cõsilio, & facto gestum est, & de hoc statim dicetur cum gl. si.

2 ¶†† In gl. fi. in fi. ex hac gl. colligitur primus intellectus quòd hic interuenit dispensatio, quia fuit in culpa assumendo arma. Sed contra hunc intellectum facit tex. in c. præsenti. vbi ille presbyter assumpsit lapides, & proiecit, & tamen non tenetur de homicidio facto per alios, ex quo fuit pro parte illorum qui violentiam expellebant. ideò Hosti. tenet quòd de iure communi iste potest promoueri. & hæc lectura mihi placet. Et primò facit iste tex. vbi respondet ad consultationem, ergo non inducitur dispensatio.

3 ¶†† Quia quando Papa, respondet ad consultationem respondet
a de iure, vt dicit gl. in c. consultationi. de tempor. ordi. astem text. hic dicit quòd iste poterit promoueri. sed id quod fit per remedium extraordinarium, non dicitur fieri posse, vt no. Inn. in c. pa-
b storalis. de causa possessio. & ,pprieta. facit. xx. q. 2. c. facit homo. b Item facit tex. in fi. dum generaliter dicit quòd poterit iste altaris ministerium exercere. Nec obstat quod dicitur de subdiaconatu, quia adhuc poterit in presbyterum promoueri. Nec obstat quòd ponderatur istum transiisse ad religionem, quia hoc facit vt nõ imponeretur sibi aliqua pœnitentia sicut factum fuit in c. prece. ad hoc quod no. in simili. in c. scripturę. de voto. & 33. q. 2.
b admonere. c

ADDITIONES.

a ¶ Idem dicit gl. j. in c. ex tuæ de fil presbyt. Alex. de Ne.
b ¶ Quod declara, vt plenè dixi in c. super eo. de condit. appos. Ale. de Ne.
c ¶ Illud mihi placet, præsertim quia ratio tex. quæ ponitur hic in versi. ita tamen. infert quòd non exigatur dispẽsatio. magis enim ratio iuris siue canonis est attendenda quàm dispositio, vt in l. cum pater. §. dulcissimis. de leg. 2. & in l. quod dictum. ff. de pact. etiam si oporteat verba impropriare. de quo vide gl. singularẽ. j. de cleri excom. ministr. & hanc opinionem etiam tenet Butr. Sed Do. Car. dicit esse standum primo intellectui tanquam tutiori, & communiori. Sed tu dic quòd imò secundus intellectus est tenendus, quia ille est verior, & communior cum teneatur à Modernis. de quo vide nota. per 10. de 1mo. in clem. ne Romani. de elect. & per Doct. in c. vt debitus. de appellationi. Alex. de Ne.

De Maledicis. Tit. XXVI.

CONTINVATIO RVBRICAE.

¶ Continuatur hæc rubrica ad præcedentes hoc ordine, videlicet, quia alia percussio sit puta manu, alia lingua, cum maledici, & detractores quodammodo percutiunt, & suprà visum est de percutientibus manu, recte enim nunc subiicitur rubrica de maledicis, videlicet de percutientibus lingua.

SVMMARIVM.

1 *Actio iniuriarum competit etiam ei qui fuit in absentia iniuriatus.*
2 *Iniuria tantò dicitur atrocior, quantò coram pluribus facta est.*
3 *Damnidati emendationem non tenetur quis remittere, & iniuriæ satisfactionem, 4. 7.*
5 *Iniuriatus si fuerit superior, an possit ipse iniuriantem punire.*
6 *Iudex ordinarius potest de iure canonico in totum recusari.*
7 *Iniuriæ satisfactionem nemo tenetur remittere, sed rancorem sic.*

CAP. I.

a INNOTVIT. a Maledicens Papæ puniendus est, vt alij deinceps deterreantur, & abstineant, & ipse arceatur. hoc dicit. Primò ponit culpam. Secundò illam puniri mandat. Tertiò ponit causam, secun
b da ibi, ipsum. tertia ibi, vt pœna b. Casus literalis. Quidam clericus in præsentia multorum quædam verba protulit in contemptum, & depressionem officij, & beneficij domini Papæ. Significatum fuit ei mãdat. Pap. cuidam, vt illum clericum à sua temeritate compescat, sic q̃ pœna illius sit aliis in terrorem. ne decetero contra Rom. eccl. verba talia proponat. Ber.

1 † No. 1. q̃ iniuria seu conuicium c alteri illatum quanquã in absen
c tia, est pœna dignum, ex quo infertur quem posse agere actione in iuriarum pro iniuria sibi illata in absentia. facit v. q. j. in c. 1. & quasi per totum. & ff. de iniu. leg ita apud Labeonem §. si quis libello.

2 † Secundò no. q̃ conuicium. & detractatio est magis detestabilis, & pœna digna quantò coram plurib. fit. instit. de iniur. §. atrox. & in c. cum sit. j. de excess. prælator.

3 ¶ † Vltimò not. prælatum posse bonam conscientiam punire, & procedere contra detractatores suos, non ergo tenetur remittere satisfactionem iniuriæ, pro hoc c. olim. de iniuriis, & ca. grauis. de restitu. spoliat. quod not. 23. quæst. 4. si is. & 80. distin. quasi per
d totum. d

4 ¶ † In glos. 2. in fi. ex hac gloss. efficiuntur duæ sol. Prima est, quòd iniuriam illatam personæ debet superior remittere, sed illatam dignirati non, & sic potest intelligi illa l. vnica. C. si quis imper. male. & procedit ille tex. secundum vnum modum intelligendi, vt intelligatur, quòd debet remitti iniuria. Sed Accur. gl. aliter intellexit videlicet q̃ persona iniurians debet remitti ad principem, vt considerata qualitate personæ ei remittat vel puniat, ille intelle-
e ctus plus applaudit illi literæ. e Secunda sol. gl. est q̃ misericordia, & benignitate tenetur superior remittere iniuriã, sed non de iure, imò ipsemet potest ob hanc causam punire subditum, & de
f hac materia nunquid superior possit punire subditum f

cont. a

ADDITIONES.

a ¶ Innotuit. Adde Baldum, & alios, in l. 1. C. si quis imperat. male dixe.
b ¶ Pone exemplum secundum Innocen. quia iste dixerat quòd Papa multa faciebat, de quibus nullam habebat authoritatem, vel potestatem, vel quòd ecclesia Romana nõ erat digna habere privilegia, quibus Deus eam decorauit, vel quod ecclesia Romana non bene dispensabat beneficia per subiectas ecclesias, vel secundum Hostiens. dicebat quòd Papa vendebat gratias. Alexan. de Neuo.
c ¶ Conuicium. Adde hic Archid. in c. si qui sacerdotum. vndecima quæstione prima. vbi plenè ponit quid sit conuicium. Item de maledictione, vtrum sit mortale peccatum, vide text. in capitul. vnum orarium. §. criminis. alias ea demum. in fin. vigesimaquinta distinctio. & latè per Beatum Tho. in secunda secundæ quæstione 77. articulo secundo. & in ead. quæstione. articulo primo. ponit vtrum licitè quis possit maledicere irrationabili creaturæ, & in ead. quæst. articu. 4. ponit de comparatione maledictionis ad alia peccata.
d ¶ Sed nota istum textum singulariter ibi, benefieri nostri, quòd patus est beneficium, quod fortè alibi non reperitur secundum Domin. Cardinal. & dicitur beneficium secundum Hostiens. id est potestas cuius officium generaliter extenditur ad beneficia conferenda, & dispensationes, & gratias faciendas, indulgentias, & priuilegia concedenda. quod nota. Alexander de Neuo.
e ¶ Quod non est verum, imò magis applaudet illi literæ secundus intellectus, seu secunda solutio. Alexander de Neuo.
f ¶ Superior. Ad, & quando superior potest punire subditum contra eum excedentem. Et vltra hoc adde gl. in c. si quis sacerdotum. vndecima quæst. 1. gl. in c. cum personæ. de priuileg. in 6. & vide omnino quod latè scribit Ioan. Andreas. in not. in c. fœlicis. §. fina. super versiculo priuata. de pœnis. in 6. gl. in c. contingit. el 1. de sent. excommunic. Et de hoc aliquid per Inno. in c. dilectus, & in cap. finali. de pœnis. Anton. in c. 1. de officio delegat. vide omnino Abba. in c. dilectus, & capitulo finali. de pœniten. & Oldra. consilio septimo. & gl. in versiculo ecclesiis. & ibi Ioan. And. in clem. j. de foro compe. Et quòd in facto notorio quis possit esse iudex in causa propria tenet Anto. in c. ex par. decani. de reiciipt. & alleg. Inn. in c. ex par. de verbor. signi. & idem firmat Baldus, in lege apertissimi. C. de iudi. Cyn. & alij in l. C. ne quis in sua causa. Item adde quod nota. Bart. in leg. item apud Labeonem. §. idem ait. ff. de iniu. Et quod plenè de hac materia scribit Domi. in c. Romana. de pœ

¶nis. in

Universidad de Deusto

contra eum excedentem.no.per Inn.in c.ex par.el 1.de verb.sig. & vide bonum tex.in c.si quis erga.2.q.7.& c.si quis ab episcopo. & gl.in c.Romana.de pœnis.lib.6.& disputauit Iac.de Are.vt refert Cy.in l.vna.C.ne quis in sua cau.& plenè tetigi in c.cum venissent.a de iud.†Sed quantum ad propositum nostrum sic cõmuniter solet distingui, quant iniuria est notoria,& tunc potest ipsemet superior illum punire.vt no.Inn.in loco prælleg.& Cy. vbi ŝ.hoc.n.dictum ego limito quando pœna est à iure expressa,b sed vbi pœna venit imponenda arbitrio iudicis quod est regulariter secundum ius commune in actione iniuriarum: tunc dico: quòd superior tanquam suspectus potest recusari, quia posset in arbitrando excedere modum,nec excusat ibi notorietas delicti e pro hoc quod no.gl.in c.super his.de accus.& facit quod dixi in c proposuit.de app.Aut iniuria non est notoria, & tunc aut est illata personæ,& non potest,quia nemo potest esse iudex in facto proprio.vt 23.q.4.inter querelas.& in d.l.vna.C.ne quis in sua cã. Aut est illata dignitati,& potest.vt ĩ d.c.si quis ergo,& in l.i. C.de of.eius,qui vi.alt geric. In hoc tamen casu Per.de Bel. per. instat. & placuit Cy.in d.l. 1.& videtur placere Io.An.hic qui dixit,quòd qui in consequentiã tangit personam ŝ ille est delegatus potest recusari,si verò est ordinarius peretur adiunctus.vt in l.apertissimi.cum authen.sua.C.de iud.& quod dicitur de adiuncto procedit de iure ciuili secundum quod ordinarius non recusatur in to 6 tum.vt no in dictis iurib.†Secus dicerem de iure canonico.nam etiam episcopus in totum recusari potest ŝ est suspectus, vt in c. si quis contra clericum.de for. compe.no.hoc dictum perpetuò, nam limitat iura communiter dicentia superiorem posse iudicare cum iniuria,seu causa tangit dignitatem,vt possit recusari, qd d etiam dico in c.cum venissent.ŝ.de iu.d.†An autem peccet nõ 7 remittens iniuriam. e conclusio est q rancorem iniuriæ debet re e mittere.90.dist in c.ŝi quis contristatus,quod limitat Bar.in l.ŝi tibi decem.ff.de pac.referendo magistrum sententiarum quãdo ad uersarium pœnitet:alias notabiliter dicit,q non tenetur sibi ostẽ dere signa amicitiæ,& dilectionis.Sed satisfactionem iniuriæ nemo tenetur remittere ŝ nõ vult,pro hoc quod no.in d.c.ŝi quis. f & c.stupendum.90.di.f & facit c.olim.ĵ.de iniu.& ex hoc infert g Bar.in dicto loco quod ŝ infirmus dicit sacerdoti g, remitto in iuriam mihi illatam per talem q censetur remisisse odium,& nõ h satisfactionem iniuriæ,quod est bene notandum. h

ADDITIONES.

¶Nis.in 6.item vide Archi.in ca ŝi quis ab episcopo.2.q.7.vbi dicit, ŝi litigator dicat iniuriam iudici,non puniet ipse,sed puniet superior.Et dicit ita notare Inn.& Hostiẽ.ŝ in d.c,dilectus.de pœ.item adde omnino hic Bar.in l.ŝi quis fortè.§ ŝi quos.ff.de pœnis.& d. Ant.in c.cum venissent.in fi.& quod ibi no.de iud.& vide omninò illud quod elegan'er de hoc scribit Host.in sum.de male.versiculo.ŝi qui.verbo tantùm.cum sequentib.Lap allegatione 92.ubi vide omnino B.Tho.in 2.2.q.108.art.1.vltra medium.vbi tenet q ŝi iniuria illata in aliquem redundat in Deum,vel ecclesiam,tunc licet,vt propriã iniuriam,vlcisci.Sed inquantũ iniuria concernit propriam personam,debet eam tolerare patienter, ŝi expediat.Et vide tex.& gl.in c.inter querelas,& c.Guilisarius.23.qu.4.quæ est hodie in c.dilecto.de sen.exc in 6.& Domi.in c.qui emendat.vltra medium.45.dist.

¶Adde quando de iniuria sibi illata quis possit cognoscere.Ale. cons.35.2.libr.Oldr.cons.258.vbi dicit q capitulum ecclesiæ potest cognoscere de iniuria sibi illata.

a ¶Venissent.Vide ibi plenissimè An.& Bar.in l.ŝi quis aliquid.ff.de pœnis.

b ¶Expressa.Not. hanc nouam & singularem limitationem, quam etiam repetit idem domi.Abbas.in c.dilectus.infra de pœnis.

c ¶Notorietas delicti.Contrarium sentit Bald.in cap.1.§.iniuria.in princip.de pace tenen.vbi dicit q ŝi quis dederit alapam prætori, potest eum facere decapitari. Tamen illud dictum restringe,vt per Iaſ.in l.qui iurisdictioni.ff.de iurisdict.omni.iudic. Sebasti. Sapia.

d ¶Domin.Cardin.dicit quòd Bal.in d.l.vna.C.ne quis in sua causa dicit hoc dictum.ŝ.quod possit recusari.vt suspectus nulla l.ꝓbari,& tenet cum opinione Iacob. de Aret.quòd indistinctè dixi iudicem posse cognoscere ex quo iniuria concernit dignitatem. Sed mihi magis placet opinio Petri.& Cy.quam sequitur Ioan. And.Butr.& Abb.Sic. per rationem quam allegant.satis enim est suspectus.ex quo iniuria illata dignitati in consequentiam concernit personam,& sola suspicio est iusta,tam recusandi iudicẽ, licet suspicio ex multis cautis descendere possit.vt dicit glo.notab.in c.ŝi contra vnum.in verbo.legitima.de of.delegat.in 6.Verum autem valeat consuetudo q quis possit in sua causa esse iudex.Butr.dicit quòd,non in ca.postulasti, de for.compet.de quo dic vt ibi.Alex.de Ne.

e ¶Iniuriam.An autem Pap.possit parcere iniuriam antipapæ,vide Old.in cons.94.Item quòd quis non teneatur remittere propriã iniuriam,nisi velit.Hosti.tenet in summa,de maledic.§.j. versiculo vel dicit,quòd literæ.Item vtrum sit licita vendicatio,vide omnino beatum Tho.latè in 2.2.q.c.8.art. 1. Et ibi etiam in tribus artic.proxim,seq.ponit plures quæstio.de vindicta. Et an quis teneatur remittere iniuriam,vel rancorem,& an remittendo vnũ videatur remittere aliud,& ad hoc vide omnino gl. fi. & ibi Baldum.Insti.de iniu.§.fi.Et quod notat idem Abb.in c.j. circa fi.de iniur.& vide gl.in ver.emendet.& ibi latissimè Dom.post Host.in Nouel.in c.prælatus.de homi.in 6.& vide gl.in fi.c.is qui.& c.si illi.alle.hic in gl.fi.j.q.4.quia prælatus.& vide gl.& ibi Do.in c.& qui emendat.xlv.dist.Bar.in l.non solùm.§.iniuriarum.ff.de iniu. & vide Bal.post Cy.in l.diuus.ff.ad Syllan.vbi dicit quòd remissio iniuriæ facta in foro pœnitentiali prodest in foro seculari,& ita dicit contigisse in morte domini Ottonis.

f ¶ Et vide gloss.ead.distin.ŝi quis contristatus.& xxiij.quæst.4.ŝi is qui.

g ¶ Sacerdoti.Et facit quod dicit Bal.in l.ŝi tibi.§.pen.ff.de pac. vbi ad literam dicit illud,qui remittit iniuriam tacitè, vel expressè, non per hoc intelligitur remisisse damna,& interesse,vel expensas,quas est passus quin ad omnia ista possit agere, non obstante remissione iniurię expresse facta,vel tacitè,dato,q faciat pacẽ & remittat qualcunque iniurias,ideò sis cautus,secundũ ipsum vt in instrumento concordiæ & pacis facias remittere quæcunque damna,& interesse,ŝi vis q plenè sit remissio. Idẽ & plenius tenet no.Bal.in l.ŝi domus.in principio,per illum tex.ff.de ser.vrb. prædi.& Ang.de Are.in ŝ.preterea.primo.in fin. Insti. de excep.

h ¶ Gl.tamen tenuit contrarium instit.de iniur.§.fi,sed illam gl.reprehendit Gul.de Cun & Bar.in loco præal.vnde in hoc non dicit verum.Dicit autem aliud gl.præal.quòd comedendo,&bibẽdo,&ridendo cum eo,qui intulit iniuriam intelligitur remitti in iuria,quod intellige,dum tamen sit in libertate,per illud quod no.in c.super hoc.de renunc.de puella,quæ metu contraxit matrimonium.& adducta ad domum illorum, qui metum intulerunt,visa est ridere,& iocari.nam per hoc non intelligitur consensisse, nec metus fuisse purgatus ex quo tunc non erat in libertate,quod no.Alex.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Blasphemans an & quando possit,& debeat ab episcopo loci absolui.*
2 *Luere in corpus in defectum pecuniæ habet locum in pœnis pro maleficio, secus si est obligatus ex contractu.*
3 *Blasphemans qua pœna puniatur.5.11.*
4 *Delictum quando est punibile in vtroque foro an pœna imposita ab vno iudice impediat aliam imponendam ab alio iudice alterius fori.*
6 *Blasphemans calore iracundiæ an punietur ita acriter sicut alij. Confessio facta calore iracundiæ non præiudicat.*
7 *Publicè quando dicatur aliquid fieri.*
8 *Clericus blasphemans quando puniatur.*
9 *Blasphemia est crimen quod potest cognosci in vtroque foro.*
10 *Peccatum in spiritum sanctum quid sit,& an remittitur in hoc seculo.*
11 *Pœna pecuniaria est soluenda pecunia quæ vsitatur in illo loco.*

CAP. II.

STATVIMVS Hic ponitur pœna blasphemãtis Deum, vel aliquem sanctum,& maximè virginem gloriosam. Et primò ponit pœnam ecclesiastici iudicis.secundò secularis ibi, per temporalem,

¶Casus literalis.Statuitur in c.isto qualiter puniri debeat qui publicè blasphemiam dicere præsumpserit contra Deum, & aliquẽ sanctorum eius,& precipuè contra beatam virginem.& per episcopum suum pœna ista est imponenda,prout inferiùs in tex.annotatur.si verò aliquis pœnam istam recipere noluerit, ecclesiæ sibi interdicatur ingressus,& in obitu ecclesiastica careat sepultura.Item si blasphemus diues fuerit per temporalem potestatem mulctetur pœna quadraginta solidorum alioquin xxx. siue xx.

siue xx.&si ad id non sufficit v.soli.vsualis monetę nullam in hoc misericordiam habiturus.& si potestas hoc non fecit,per episcopum compellatur,& hoc statutũ ponatur inter alia statuta communitatũ.Ber.No.j.ex tex.ibi,maximè beatam virginem,&c.a q a in arbitrariis debet plus puniri delinquens in beatam virginem, b quàm contra alium sanctum.b †Not.2.alium casum reseruatum 1 episcopo in pœnitentia,vt est absolutio illorũ,qui publicè præsumpserunt blasphemare Deum,vel aliquem sanctum.inferior ergo presbyter non potest de tali delicto absoluere.pro hoc quod c no.gl.in c.2.de pœ.& remiss.li.6.&c & hoc procedit,vt dico quãdo publicè blasphemia fuit illata,vt in tex.secus ŝ occultè. tunc enim non imponitur hæc pœnitẽtia publica, nec casus reseruatur episcopo,imò proprius sacerdos poterit absoluere,secundũ 2 Hosti.& bene. quod satis innuit hæc litera.†Tertiò not. quòd obligatus ad pœnam pecuniariam pro maleficio commisso ŝ nõ est soluendo debet luere in corpus.& concor.ca.finem litib. de do.& contu.& melius in l.fi.ff.de in ius vo.secus vbi esset obligatus ex contractu,vel quasi,quia tunc expectatur donec perueniat ad pinguiorem fortunam.& sic intellige c. Oldoardus. de sol. d ¶ † Item no.casum in quo quis priuatur ecclesiastica sepultura, 3 quando publicè Deum,vel aliquem sanctum blasphemans non 4 vult peragere iustam pœnitentiam hic iniunctam.†Item no. casum in quo iudex ecclesiasticus,& secularis concurrunt ad puniendum idem delictum.nec pœna imposita per vnum impedit pœnam imponendam per alium,nunquid autem hoc sit trahendum ad alios,vt in delictis mixti fori vterque possit effectualiter punire.Doc.hic sentiunt quòd non.sed tu dic vt no.in c.fœlicis. de pœ.lib.6.in nomine.& facit quod no.Bar.in l.j.ff. vi bo.rapto. 5 †Vltimò no.ibi nullam misericordiam habiturus,&c. quòd contra dispositionem huius c.non adhibetur dispensatio.dicit tamẽ Host.vnum dictum satis æquum quòd ex magna causa posset adhiberi misericordia,vt ŝ persona ẽ nobilis,vel honorabilis quã non deceat sic publicè pœnitere,& vult hanc pœnitentiam eleemosynis redimere.pro hoc c.j.de vo.&c.mulieres.de sen. exc. ca. 6 medicina,de pen.dist.j.quod no.†Sed quæro,quid ŝ calore iracũdiæ,velebrietatis aliquis prosiluit publicè in blasphemiam. tenuit hanc pœnam non habere locum,licet grauiter peccauerit & pro hoc tex.ibi.relaxare,& sequũtur doct.recitãdo hoc dictũ, & prima fronte videtur æquum per verbum præsumpserit.positũ in tex. quòd sonat calorem,& iracũdiam animi, sed accensus calore iracundiæ.vel vino nescit quodammodo quid agat.vnde cõcessio tũc facta nõ præiudicat,vt gl.singulariter dicit.in c. ex literis.de diuor.satis mihi placet hoc dictum in ebrioso. arg. in l. omne delictum.ff.de re milit.vbi tex.no.sed in accenso calore iracundiæ fortè nõ procederet, nisi maximus esset calor iracũdiæ, & ex iusta causa prouocatus esset.ar.in l.ŝi adulterium.in § Imperatores.ff.de adul.secus autem ŝ ex iusta causa erat prouocatus, vt puta ex amissione facta in ludo.nã dabat operã rei illicitæ. fa- f cit xv.q.j.inebriauerunt.f†Secundò quæro,quia tex.dicit, publi- 7 cè,&c.quando quis dicatur publicè blasphemare.vt sit locus dispositioni huius c.sol.dicit Host.q quando blasphemia est notoria de iure,vt quia conuictus,&cõdemnatus in iudicio,vel facto, quia publicè palam pluribus adstantibus,blasphemiam intulit, facit ca ſi.de coha.cle.& mulie. Item dicit publicè. quãdo coram plurib.personis blasphemauit hoc referentib.poste a episcopo,& sic licet non transierit in notorium satis est q probari potest.ar. in l.palam.ff.de verb.signi.sumitur ergo hic publicum prout spe g cies distincta à notorio.gquod no.†Tertiò quæro an hoc ca. ha- 8 beat locum in clerico blasphemante.cõmuniter tenetur q non, tamen quia clericus non agit publicam pœnitentiam, vt in ca.j. de biga.&l.di.ex pœnitentib. tamen quia tex.in ver.temporalem. dicit q dẽt puniri per tẽporalem potestatẽ pœna pecuniaria. Sed ŝ esset clericus non recurreretur ad iudicem secularem.puniẽ ergo clericus pœna arbitraria,& ita graue posset esse delictũ q ficret de

ADDITIONES.

a ¶Virginem,&c.Dicit statutum, q pro maleficio commisso de nocte debeat duplicari pœna.stat aliud statutum q qui blasphemauerit Deum de nocte,quæritur vtrum debeat duplicari pœna.Bar.in l.aut facta.ff.de pœn.dicit,quòd non.quia illud nõ dicitur maleficium,sed maledictum.In contrarium facit gl. in vers. iniuria.insti.de obli.quæ ex delic. na. vbi omnino vide Bald.qui hanc quæstionem ponit ibi in terminis. Et ŝ statutum imponit certam pœnam blasphemanti Deum,& sanctos,debet omnibus pœnis puniri.Vide Alb.in j.parte statu.q. xlij. §.item ad hoc vide,quod notat Bart.in l.item apud Labeonem.§. sed quod dici tur,maximè in versi.sed quæro vtrum inter blasphemiam.ff.de iniu.Idem vide Archid.in c.ŝi quis calumniam.22.quæ.1.circa medium.vbi dicit q quando quis iurat per membra Dei,quæ in aliis hominib.repræsentantur.hoc dicit esse blasphemiam. Et ad primum adde quod ŝ.dixi in rub.de iud.circa fi.ver.item statutum Joquitur de peccato blasphemantis.Et quomodo intelligitur blasphemia,vide omnino beatum Thom.in 2.2.qu.12.articu.3 Item vide Host.in summa.de maledi.§.quare.verſ.linguam in blasphemiam.vbi dicit q blasphemia dicitur peccatum in spiritum sanctum. Et ille dicitur blasphemare,qui dicit q Deus non est potẽs, ipsum vituperando, sicut faciunt ribaldi. Secus ŝ quis iuret per corpus,vel per ventrem vel per capillos Dei,sed hoc dicit affirmãdo,sicut Burgundienses,& Francigenæ,quia tunc non habet locum litera huiusmodi statuti. Item de blasphemia vide omnino Beatum Thom.in 2.2.quæstione.13.articul.primo,tertio,& quarto.

¶Adde q appellatione maleficij non venit maledictum.Alex.cõ sil.77.1.lib.

b ¶Et dicit D.C.q absque dubio debemus ipsam habere in magna deuotione.tãquã Christianorum aduocatam,de quo se remittit, ad c.2.de celebr.mis. Ale. de Ne.

c ¶Quę ponit omnes casus reseruatos episcopo,ideò omnino eam vide. Alex.de Ne.

d ¶Sed hoc plenè declaraui,in c.cũ tu.in addi.quæ inc. vn de Host. in summa,de pœ.quasi prope finẽ illius additionis.ŝ.de vsur.dicvt ibi dixi. Ale.de Ne.

e ¶Calore iracundiæ.Et de hoc omnino Hostiẽ.in summa.de male.§.quæritur.ver,hoc autem secundum intelligas. vbi concludit, q non excusatur,nisi esset talis calor iracundiæ,qui dementiæ equipararetur.Item an calor iracundiæ excuset à periurio. gl.tenet q sic in l.2.ibi.vers.non placet.C.de reb.credi.& gl.in l.ŝi duo patroni.§.fi.ff.de iureiu.& faciunt quæ scribuntur per Moder.post ipsũ Abb.in c.ex literis.de diuort.Sed tamen in articulo hic posito per Abba.distingue,vt per Bear.um Tho.in 2.q.13.arti.2.in fin.qui dicit,quòd aut blasphemans est ita turbatus q non aduertit id, qd dicit esse blasphemiam,& tunc peccat mortaliter.Et ita etiam pũctualiter in alia q.ver.de illo.qui ex curſu iurat falsum, distinguit Beatus Thom.in 2.2.q.97.art.3.circa fi.vbi dicit,quòd aut non aduertit id quod iurat esse falsum,& tunc excusatur à periurio. Et vide Io.And.in c.1.de homici.ad quod allegat istum text.& Abb. in capitul.licet.de pœnis.vide quæ dixi in ca. postulasti.de iudæis. de Bellentz.

¶Adde an iracundiæ calor excuset dictum Eud.Rom.sing.suis.cõ sil.107. And.Barb.

e ¶Iracundiæ. Qŝ iracundia excuset delinquentem,vide Gem.in c. ŝ quem pœnituerit.§.norandum.in fi.2.q.3.& Fel.in c. dilecti filij. ŝ.de exceptio. Sebasti.Sap.

f ¶Tu tene opinionem Abb.quam Doct.sequuntur.Nã licet graui ter peccet ille,qui calore iræ præcedentis ex culpa sua dicit verba blasphemiæ in Beatam Virginem,vel in sanctos,tamen non dicitur facere cum deliberatione,vt in cap.illud propositorum.&capitu.sequent.11.quæst.3. Sed iste tex.exigit præsumptionem quæ fit cum deliberatione,ad hoc vt pœna eius incurratur, & sic not. quod illud dicitur fieri cum præsumptione quod fit cum deliberatione non præcedente passione iracundiæ ad hoc impellente. ad hoc facit secunda quæstion.tertia quod nota. Alexander de Neuo.

g ¶Sed tu refert verba Hosti. dicit enim quòd quis dicitur publicè blasphemare non solum ŝ in platea,sed etiã ŝ in camera blasphemauerit multis astantib.& audientib.qui hoc referant ad episcopum.argum.ĉ.proxim.& de excess.prælat.quàm sit graue,& l.3. C.de sum.trinita. & dicit hoc verum dummodo iste confiteatur, vel ŝ negauerit cõuincatur,aliàs ŝ non conuincetur,licet coram plurib.dixerit.secus esset vt quia fortè illi non possent esse testes, vt quia furiosi,vel pupilli.vel secundum Hostiensem dicitur publicus quãdo est vulgatissimus,& ex hoc multos scandalizat.26. q.6.c.fina.& est notorius vel iuris,vel facti.de cohabitatio.cleric. & muli.vestra.sed ista verba Host.possunt simul iungi, licet Doct. simpliciter referant q quando est notorium iuris,vel facti quòd tunc dicatur publicus blasphemator,& dicitur notoriũ facti,quãdo blasphemia est adeo nota quòd nulla tergiuersatione purgari possit.vt in capitulo cum olim.de verborum signification.Notorium autem iuris quando blasphemia fuit facta coram plurib. & hoc probatur per testes.Nam tunc efficitur notorium iuris,& nota.secunda quæstione prima.de manifesta.& in capi.vestra.de cohabitatio.cleric.& mul.& hoc est quod voluit dicere Abb. Sic. Ale.de Ne.

Universidad de Navarra

9 ret depositio.vt innuit tex.22.qu.1.in c.si quis capillum.† Vltimò
a quæro cui sit applicanda a ista pœna pecuniaria: quidam dicunt q̃ iudici seculari. Alij & meliùs q̃ si exigitur à laico applicatur iudici seculari, si à clerico, applicatur iudici ecclesiastico, & ex hoc sentiunt Doct. & bene q̃ etiam clericus poterit puniri pœna pecu-
b niaria ex delicto. b Et no. ex prædictis, & text. q̃ crimen blasphemiæ in Deum, & sanctos est mixti fori. vnde iudex ecclesiasticus potest ob hoc punire laicum, & si quæratur quare Papa mandat hoc poni inter alia statuta communitatum. Doct. dicũr, vt nemo possit prætendere ignorantiam, & vt potestas debeat obseruare
c hoc statutum si erit inter alia. c † in gl. 1. ibi, nisi pœnituerit. si vis
10 scire quid sit peccare in spiritum sanctum, & an remittatur hoc
d peccatum in hoc seculo. vide in c. potest. de pœn. dist. 1. d & vide
11 bo. gl. in c. 1. de voto. vbi fuit permutatio pœnæ. † In ea. gl. ibi olim laicus excommunicabatur, & c. sentit ergo gl. q̃ hodie nõ excommunicabitur, sed dic meliùs q̃ per istam prouisionem rõ tollitur. ar. in l. nunquam. ff. de act. & obl. & quod no. in c. fœlicis. præ alleg. vnde si laicus non vellet hanc pœnitentiã agere, bene poterit excommunicari. ar. in c. fi. de excep. lib. 6. ibi dicit q̃ tales possunt excõmunicari. Item no. q̃ clericus poterit deponi si delictũ
12 suum hoc meretur. † In gl. fi. in fi. no. ex gl. iuncto tex. q̃ pœna pecuniaria à iure imposita, debet intelligi de moneta vsuali illi⁹ loci, vbi delinquitur. ad idem l. nummis. alleg. in glo. Quid autem si plures monetæ ibi sunt in vsu. dicit Go. per illam l. nimis. & per c. ex parte. de censi. quod debet exigi minor. Host. dicit q̃ altera est vsitatior, illa debetur, sed hæc dicta possunt concordari vt dictũ
a Host. procedat vbi magis vsitata. sed vbi æqualiter tunc dictũ pro
c cedit Goffre. & est de mente illorum iurium. c

ADDITIONES.

a ¶Applicanda. Cui applicetur pœna, quæ imponitur blasphemanti, de hoc vide eleganter Host. in Sũma. de maled. in §. fi. versic. sed cui applicatur.

b ¶Ista fuit opinio Goffr. & Abb. quam etiam But. sequitur, & ipsã teneas, licet D. Car. referat aliam opinionem, & ipsam sequatur, & pro opinione Goff. & Ab. est bonus tex. in c. cum fm. de hæret. in 6. vbi etiã pro crimine ecclesiastico bona laici confiscantur apud fiscum iudicis secularis. Alex. de Ne.

c ¶Ad hoc optimè facit c. veniẽtes. de iureiu. & c. 1. eo. ti. in 6. & dicit Host. q̃ si communitas non vult ponere compellitur per epm, arg. huius literæ, & commento huius Decretalis remittit ad summam. eo. ti. §. fi. Alexan. de Ne.

d ¶Cui iunge gl. 25. dis. qualis. Ale. de Ne.

e ¶Idem dicit But. Ale. de Ne.

3 ¶De clerico excommunicato, deposito, vel interdicto ministrante. Tit. xxvij.

ADDITIO.

a ¶De clerico. Ad intellectum huius ru. vide vnum multum singu. dictum. & valde peregrinum, & canonistis incognitum, quod ponit S. Tho. in 4. sen. dist. 9. q. 2. ar. 2. vltra medium. vbi dicit, q̃ quicũque in peccato mortali existens, exhibens se ministrum ecclesiæ in quocunque specialiter peccat mortaliter, & ideo dicit q̃ si sacerdos existens in peccato mortali baptizet, vel ministret ecclesiæ non autem priuatè, vt facit quælibet vetula in necessitatis articulo, peccat mortaliter. Ex quo dicto Tho. ego optimè decido. q̃ diaconi, subdiaconi, & alij cantantes, & seruiẽtes missæ. si sunt in peccato mortali seruiendo peccant mortaliter, quod non est mihi nouum. Pro quo bene facit illud Vergilianum. in ij. Aen.

Tu genitor cape sacra manu, victósque penates,
Me bello è tanto digressum, & cæde recenti,
Attrectare nefas: Donec me flumine viuo:
Abluero.

Et facit quod dicitur, quemliber in peccato mortali existentem esse suspensum quo ad se, vt est text. in capit. fuit. de cohab. cler. & mulier. & vide gloss. magnam. in c. si inimicus. 11. q. 3. Et ita fortè per prædicta erit dicendum q̃ existentes in peccato mortali si induunt sacerdotalibus vestibus sacerdotem celebrare volentem (ad quod plebeij & vulgares nõ aduertunt) in auth. tales seruientes, prout cantantes responsoria tempore interdicti sunt irregulares, vide Anto. post innocen. in c. fin. ĩ. de excessibus prælato. de Bel entzi.

CONTINVATIO RVBRICAE.

¶Suprà visum est de variis delictis propter quæ interdum clerici suspenduntur, & interdum deponuntur, interdum excommunicantur, sed quia quandoque clerici depositi excommunicati, vel suspensi celebrant, & ingerunt se diuinis, sicut prius, & posset dubitari de pœna eis inferenda, ex hoc nouo delicto, ideò subiicitur hæc rubrica. & de materia habetur xj. q. 3. placuit. & in c. pe. l. di. si accedens.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos depositus si celebrauerit excommunicatur.*
2 *Sacerdos depositus non perdit characterem sacerdotalem, adeò quòd si celebrauerit conficit eucharistiam.*
3 *Dictio olim, dudum, quõdam, possunt significare tempus præteritum præsens, & futurum.*
4 *Depositio, vel excommunicatio iniustè prolata an liget.*

CAP. I.

1 SI QVIS EPISCOPVS. † Breue est, vel potest sic sũmari. Clericus depositus celebrans excommunicatur, h. d. & non diuiditur. Casus literalis. Statutum est in canone apostolorum quòd si quis episcopus, presbyter, vel diaconus iustè depositus fuerit pro certis criminibus, & postea ausus fuerit attrectare ministerium sibi ante depositionem commissum, ab ecclesia abscindatur. Ber. No. primò ex tex. quòd non solum episcopus, vel presbyter deponi potest, sed etiam diaconus. Quid autem de constitutis in minoribus. dic q̃ idem, vt in
a c. cum non ab homine. de iud. a Secundò no. pœnam depositi celebrantis, seu administrantis officium sicut prius. debet enim ab ecclesia abscindi. i. excommunicari. nam per excommunicationem quis scinditur, & separatur ab ecclesia. i. à communione fi-
b delium à participatione sacramentorum. b † Tertiò no. iuncto rubro quòd depositus non desinit esse clericus, nam hic in c. & rubrica appellatur clericus. & post depositionem. nam character impressus in anima à Deo nõ potest deleri per factum hominis, & facit ad id quod no. gl. in ca. seq. cum depositus celebrans verè
3 cõficit corpus Christi. de quo in c. seq. latius. Vltimò † no. ibi dudum commissum quòd hęc dictio dudum, communiter ponit qualitatem de præterito, & remouet de præsenti. Quandoque tamen ponit de præsenti, sic facit etiam dictio olim, vnde versus.
c Olim, iamdudum, quondam, etria tempora signant.
d vt in c. olim. de of. del. & in ,pœ. dfforũ. † In gl. 2. ibi iniustè. no. gl.
4 quòd sententia depositionis iniusta tenet, & ligat sicut quælibet alia sententia iniusta ex causa de quo in c. cum inter. de re iudi. ¶No. tamen gl. prope fi. quod sententia depositionis iniusta ex ordine non tenet, secus in sententia excommunicationis, vt in c. sacro. de sen. excom. & quod ibi no.

ADDITIONES.

a ¶Et per Io. And. in c. 2. de pœn. in 6. Alex. de Ne.

b ¶Monitione tamen præmissa secundum Ab. & Doct. Ad hoc ĩ. de sent. excom. sacro. Alex. de Ne.

c ¶Quondam. vide Fel. in c. j. de verb. sig. ex parte S. vers. prima intelligentia. & ibi quid si dicatur filius quondam talis, & pater viuat. Seb. Sap.

d ¶Procœmio. Et gl. in ver. olim. in l. j. §. j. vbi Doct. ff. de oper. no. nũ. & in lege, nec emptio. ff. de contrah. empt. eundem Panor. in ca. cum contra. in prin. de pigno.

SVMMARIVM.

1 *Degradatio potest fieri non solum ab ordine sacerdotali, sed etiam ab omnibus ordinibus.*
2 *Excommunicatio nunquam fertur in pœnam, sed depositio sic.*
3 *Sacerdos degradatus si celebrauerit non incurrit excommunicationem si prius non fuit monitus.*
4 *Sacerdos suspensus non solum non potest celebrare, sed nec epistolam vel euãgelium dicere nec aliis ordinibus se immiscere. 7. 10. Irregularitatem i currunt suspensi si administrant.*
5 *Degradatio presbyteri, vel inferiorum clericorum coram quot episcopis fieri potest.*
6 *Sacerdos degradatus perdit omne priuilegium immunitatis non autem perdit potestatem conficiendi eucharistiam.*
8 *Sacerdos excommunicatus, vel depositus tenetur dicere officium, aliter grauiter peccat, intellige priuatè, non publicè in ecclesia, infrà. c. proxi in secundo nota.*
9 *Excommunicatus peccat ecclesiam ingrediendo, & alios non euitando.*
10 *Irregularis per quem potest dispensari.*

CAP. II.

SI QVIS PRESBITER. Degradatus, vel suspẽsus celebrãs & monitus nõ desistẽs excõicat. & si nec sic desistat p̃ secularẽ ptãtẽ ad requisitionẽ eccl̃æ exilio dãnat. h. d. In prima ponit pœnã. In 2da aggranat ibi. q̃ si. Casus ifalis Statutum fuit in concilio Antioche

Antiochen. q̃ si presbyter, aut alius clericus degradatus fuerit ab officio pro certis criminibus suspensus, & ipse postmodum per contemptum, & superbiã de ministerio sibi prohibito agere præsumpserit, si ab episcopo suo admonitus nõ destiterit excõmunicetur, & qui ei participauerunt erunt excommunicati. Similiter de clericis laicis, vel fœminis excommunicatis obseruãdum est. Si verò aliquis ista cõtempserit, & episcopus illa corrigere nõ
1 poterit inuocetur auxilium regis, & exilio damnetur. Ber. † No. j. ex text. ibi, presbyter aut alius clericus, quòd nedum presbyter sed etiam inferior clericus potest ab ordinibus degradari. ad idem tex. in c. præceden. & in c. cum non ab homine. & quod ibi
2 no. §. de iud. ¶† Secundò no. pro certis criminibus suspensionem posse fieri ab officio propter crimen. & hoc casu non est necessaria admonitio, secus si propter contumaciam pro hoc quod no. Inn. in c. j. de excess. præla. & inter cætera hic est vna differentia inter excommunicationem, & suspensionem. nam excommunicatio nunquam fertur ab homine immediatè nisi propter crimen. vt in c. cap. sacro. de sent. excom. & notat gl. xj. q. 3. episcopi. sed suspensio potest fieri propter crimen, & propter contumaciam, & est ratio, quia suspensio potest infligi in pœnam quæ ad sui impositionem non requirit monitionem, sed excommunicatio nunquam fertur in pœnam, quia si excommunicatus vult se corrigere incontinenti debet reconciliari. vt in cap. ex parte. de
3 verb. signific. † Tertiò no. quòd degradatus ab ordine ecclesiastico non est excommunicatus, imò nec celebrans inducit ipso facto in excommunicationem, sed debet excommunicari monitione præmissa. † Item no. ibi, aliquid sibi de ministerio a interdi-
4 a cto, & c. quod suspensus ab officio incidit in irregularitatem non solùm si celebrat missam, sed etiam si attentat aliquid attributũ alicui de ordinibus ecclesiasticis. nam ab omni officio ecclesiastico est suspensus, & sic si presbyter suspensus dicit epistolam, vel euangelium efficitur irregularis. Item si exercet officium deputatum minoribus. de quo no. in c. fi. de excess. prælatorum. & pe-
b nè de materia b per Ioan. Cal. in tractatu de eccl. interdicto. c Vlti-
c mò ex fi. literæ potest colligi ar. quòd ecclesia non habet pœnam exilij, etiam contra clericũ, sed contrarium tenet tam contra clericum, quàm contra laicum, vt probatur in c. j. de cal, & 26. q. v. episcopi sed in hoc recurritur ad iudicem secularem, quando de facto episcopus non valet hanc pœnam imponere. nam hic inuocat auxilium brachij secularis, quod regulariter potest, vt in c.
j. de of. ord. Contra hoc tamen & contra tex. opponi potest. de c. cum non ab homine. de iud. vbi dicitur quòd si clericus depositus est incorrigibilis puniendus est per iudicem secularem. Sol. secundum veriorem intellectum illius ca. non requiritur alia traditio, vbi in corrigibilibus sequitur depositio vera, & hic post depositionem incorrigibilis remansit in potestate ecclesiæ, sed potest dici quod hic non fuerunt seruata omnia quæ requiruntur
d in d. ca. cum non ab homine. d
5 ¶† In gl. j. ibi adiunctis sibi aliis episcopis, &c. de materia quot episcopi requiruntur in degradatione presbyteri, vel inferiorum clericorum. dic vt plenè no. xv. q. 7 in summa. Et nunquid iste numerus episcoporum requiratur in depositione verbali, id est, cũ episcopus examinat causam requirentem depositionem & cum sententiam profert, an verò requiratur in degradatione actuali. dic vt plenè notat Io. And. in c. degradatio. de pœnis. li. 6. in no-
6 uel. aliquid tango in c. at si clerici. de iud. † Et in fi. gl. no. glo. nam ex ratione sua videtur velle q̃ qualiscunque sit depositio, verba
e lise, siue actualis, non potest auferre potestatem conficiendi corpus Christi, licet quidam distinxerunt inter depositionem verbalem & actualem circa hoc multæ sunt sententiæ, sed communiter tenetur opi. gl. quam etiam tenent theologi. & ponit S. Tho
mas parte 3. q. 83. & vide per Io. And. in nouel. post gl. suam in d. c. degradatio. & gl. in ca. accedens. l. dist. licet enim per degradationem actualem perdat clericus omne priuilegium immunitatis personæ. vt in d. ca. degradatio. non tamen perdit potestatem
f conficiendi f corpus Christi, ratio est, quia illa potestas causatur ex charactere impresso in anima per Deum inuisibiliter. vnde etiam per mortem non perditur clericatus, vt no. 32. q. 7. in sum-
g ma. a † In gl. in ver. præsumpserit. in fi. conclude quòd si clericus
7 suspensus. vel excommunicatus attentat aliquid attributum alicui ordini, tunc efficitur irregularis, secus autem si attentat aliquid exercibile per laicum, vt quia cantat vnum responsorium in ecclesia, vel dicit aliquem versum, de psalmo, tunc enim licet grauiter peccet non euitando communionem, non tamen efficitur irregularis, vt notat. in capit. illud. ĩ. eod. & in ca-
8 tanta. de excess. præla. ¶† Ex hoc infertur ad quæst. glos. an posset
h dicere officium, h & concludo quòd non solùm potest, imò debet, & peccat excommunicatus non dicendo officium, quia delictum non debet sibi præstare immunitatem, vt in ca. si necesse. de do. inter virum, & vxo. & l. relegatorum. in fi. ff. de interdic. & rele. debet tamen dicere, vt priuata persona, & priuatim, vt no. ĩ. c. illud de quo etiam per Host. in tum. eo. ti. §. 1. Ex quo infertur q̃ dicendo officium non debet dicere, Dominus vobiscum, quia non est verbum priuatæ personæ, de quo vide no. per Ioan. And.
9 post Io. Mo. in c. 1. de sen. exc. lib. 6. † in gl. in versic. obseruandum. in fi. vel die secundum Io. And. q̃ sensus literæ est, vt quemadmodum clerici excommunicati, vel suspensi ingerentes se diuinis debent aggrauari, ita in laicis excommunicatis ingerentib. se diuinis pœna augeri debet. nam scias q̃ excommunicatus etiam laicus nõ debet ecclesiam ingredi. alias debet expelli. 21. di. clericos. & 25. dist. perlectis, & peccat non euitando alios. vt in c. illud. ĩ. c.
10 † Extra gl. quæro nunquid clericus in minorib. i cõstitutus exer
i cens officium sicut priùs post suspensionem, vel excommunicationem incidat in irregularitatẽ. Host. hic, & Io. An. post eum instat arguẽdo prò & cõtrà, sed concluso vera, & communis est, quòd

sic: quia

ADDITIONES.

a ¶Ministerio. Vide Do. in c. accedens. de di. & in ver. opp. &c.

b ¶Et plenè de materia. Adde hic Spec. in ti. de deleg. §. iuxta ver. qd de simplici, qui dicit, q̃ si clericus suspensus habens solum primã tonsuram. i. psalmistatum solum. & suspensus exercèt officiũ pertinens ad psalmistam. est irregularis, & idem dicit Archi. in d. ca. si quis presbyter à suo episcopo. 11. q. 3. & vide per d. Ant. in c. clericis. el 2. de vita. & ho. cle. & vide Do. in c. acolitus. circa me. 23. di. vbi dicit q̃ si acolitus efficiatur irregularis per quem dispensabit. de quo dicit notari per Doc. in c. fi. de exce. præla. Sed de hoc vide per Aliberic. ĩ. co. in fi. vbi hoc competentiùs scribere debuissem.

c ¶Hoc quod dicit Abb. sic procedit quando presbyter est suspensus generaliter ab omni ordine, quod intelligitur quando simpliciter est suspensus ab omni officio, secus si esset suspensus à celebratione missarũ, vel ordine sacerdotali, quia tũc in aliis ordinib. posset ministrare fm Host. & Doct. de quo remittit se Host. ad summam. de sen. exc. §. fi. sub §. fi. Alex. de Ne.

d ¶De quo dic vt ibi. Alexan. de Ne.

e ¶Depositio verbalis. Et adde hic eundem Abb. Pa. in c. 2. ante fi. §. de sol.

f ¶Conficiendi. Vtrum & qualiter degradatus conficiat, & pro opi. gl. vltra gl. in d. c. degrada. ego allego gl. in vers. vsurpare. in c. 2. ĩ. de cle. non ord. mi. & facit gl. in verb. ordini. in c. post translationem §. de renun. Sed in contrarium est gl. ma. in fi. in c. accedens. l. d. stin. vtrum degradatus actualiter possit contrahere matrimonium. vide quod nota per eundem Abbatem. in c. 1. in fi. qui cleri ci, vel vouen. qui ad hoc allegat Io. An. in d. c. degradatio, & q̃ degradatus conficiat Corpus Christi, tenet S. Tho. in 4. sent. dis. 3. q. 1. arti. circa fi. Item q̃ excommunicatus conficiat Corpus Christi. tenet S. Tho. in 4. sent. dist. 18. qu. 2. arti. 2. Item de quæstio. hic posita vide omnino Do. in c. accedens. l. dist. & in d. c. degradatio. §. fina.

g ¶Dom Cardi allegat Beatum Thom. in 4 sentent. q. 1. artiqu. 4 & in parte tertiæ summæ quæst. 82. artic. 8. & ista opinio communis tã Canonistis quã Theologis probatur, quia si degradatus actualiter reconciliaretur, non expediret iterum ordinari. non per degradationem actualem. sed ordinis executionem. Item ex potestate ordinis sacerdos conficit, de summa trini. c. 1. §. vna, & est in hoc sicut minister Christi. Vnde ex quo habuit semel hanc potestatem, non potest ei amplius auferri, iuxta illud, quos Deus coniunxit homo nõ separet. Item, quia si per degradationem actualem tolleretur hæc potestas sacerdoti, hoc esset ex toto tollere ordinationem Christi sed etiam papa nõ potest ex toto tollere ius diuinum, licet possit distinguere, vt no. de concess. præben. proposuit quamuis ergo clericus per degradationem perdat priuilegiũ Canonis. si quis suadente, & priuilegium fori, & similia, quæ sunt de iure positiuo, non tamen perdit potestatem conficiendi quæ sunt de iure diuino. Vnde cõcludo q̃ degradatus actualiter est priuatus executione ordinis, nõ autem ipso ordine. i. charactere ordinis. qui est indelebilis, vnde ratione illius si celebrat conficit, & hic fuerunt rationes Beati Thomæ. quas hic refert Dom. Cardin. Ale. de Ne.

h ¶Officio. Vide 10ã. de Lig. in repet. c. sicut dignum. in 3. q. §. de cle. mi. & Deci. in c. intelleximus. col. 2. ver. secundò principaliter. no. §. dictum. Sebasti. Sap.

i ¶In minorib. Vtrum clericus in minoribus. post suspensionem ministrãdo in officio suo, sicut prius efficiatur irregularis, vide quod de hoc latè scripsi. §. proxima col. quod hic copetentius scribere debuissem. de Bellentz.

Universidad de Biblioteca

sic quia iura loquuntur indistinctè, & ratio pariter cõcludit ad omnes clericos, dicergo q̃ qualiscunque sit clericus, si suspensus, vel excommunicatus exerceat aliquid depuratum alicui ordini, efficitur irregularis. i. q̃ amplius non potest exercere officium clericale, sicut alij clerici, nisi obtineat dispensationem à papa, vt in c. 1. de re iud. lib. 6. & vide quod ibi no. 10ã. And. de hac irregularitate.
11 ad idem tex. in c. 1. de sen. excommu. eo. lib. † Nunquid autem ep̃s scopus, vel legatus possit dispensare. not. in capitu. proxim. ibi videbis.

SVMMARIVM.

1 *Irregularitas incurritur ipso facto citra aliam sententiam.*
2 *Irregularitas ex eo quod suspensus celebrauit, an possit dispensari per episcopũ.*
3 *Sacerdos depositus an possit restitui per inferiorem à papa.*

CAP. III.

CLERICI. interdictus, & excommunicatus celebrans monitus nõ desistens deponitur. hoc dicit, non diuiditur. Casus literalis. Quærebatur de pœna interdicti, vel excõicati celebrantis, qui monitus non desistit. Et respondet papa q̃ si qui clerici ab episcopis suis, aut etiam de mandato papæ ab alienis episcopis interdicti, vel excommunicati fuerint, & ante absolutionem diuina officia celebrauerint nisi moniti incontinẽti redierint, perpetuò
1 pro ausu tantæ præsumptionis deponantur. Ber. †Not. primò ex textu pœnam excommunicati, vel interdicti celebrantis diuina, debet enim deponi perpetuò ab officio, & beneficio, & hæc pœna est imponenda per iudicem, aliam pœnam incurrit ipso facto quia efficitur irregularis. vt in c. 1. de re iud. li. 6. vt dicitur in c. præce. No. 1. ibi, diuina officia celebrauerint, q̃ excommunicatus celebrans incurrit hanc pœnam in celebrando alia diuina officia, & ideò dicit 10. And. idem esse si celebrat vesperas vel matutinũ intelligc hoc dictum, vt dixi in c. præcedenti. quando celebrat in
2 ecclesia: secus si priuatim in domo sua. † In glo. ibi intellige hoc dictũ dispensatiuè, vt vult ergo gl. in hac prima parte q̃ suspẽsus interdictus, vel excommunicatus celebrans diuina officia debeat incontinenti deponi quantũcunque vellet se corrigere. & q̃ de necessitate non requiritur monitio præcedens, vt probatur s. ca. prox. & quod hæc monitio interueniat dispensatiuè Host. dicit q̃ si non est paratus se corrigere quasi monitio hæc requiratur ad facultatem dispensandi. Dicit etiam Host. q̃ legatus cum tali celebrante dispensat: si non per contemptum celebrauit licet sciẽter etiam per supinam ignorantiam, hoc tamen dictum potiùs obser
a uatur a de facto. quã probetur de iure, vt dicit Io. An. sed gl. concludit hic in sequenti quæstione q̃ solus papa dispensare potest, &
b potest dici saluando opi. q̃ aut quæritur b nunquid per inferiorẽ à papa possit iste talis celebrans liberari ab irregularitate iam cautata, & dic q̃ non. ira loquitur c. 1. de re iud. & c. 1. de sen. excli. 6. quæ iura dicunt indistinctè solũm papam ab irregularitate posse quem liberare. Aut quæritur de pœna depositionis imponenda per iudicem, & tunc procedat alia opi. vt etiam ep̃s dispenset cũ parato se corrigere. maximè quia in celebrando incidit in pœnã irregularitatis ipso iure, & sic facilius debet admitti dispẽsatio circa dispositionem alterius pœnæ ne duplici pœna conteratur. cõ
3 tra c. at si clerici. de iud. † Et in fi. gl. circa hanc vlti. q. nunquid depositus possit restitui per inferiorem à papa multum variant gl. & Doct. Gl. ista concludit q̃ non, nisi tempore facti fuerit iniusta. aliter dicit gl. fi. q. 6. in c. ideo. & in 3. vide etiam gl. in c. quamuis. de resc. lib. 6. & c. si quis presbyter. 7. q. 1. c. ep̃s, fi. q. in gl. in c. contumaces. 1. dist. & per 10. An. in c. ex tuæ. de cle. non resid. plenè per Spec. in tit. 2. §. nunc ostendendũ. vers. 9. dixi plenè. in c. at si clerici. de iud. ad quod me remitto.

ADDITIONES.

a ¶ Non refert 10an. And. pro vt dicit. Nam 10ã. And. dicit quòd cõsuetudo quæ plus valet approbatione. i. obseruantia, quàm iuris probatione habet q̃ legati de latere dispensant cum irregularib. qui non in contemptum clauium immiscuerunt se diuinis, etiã si id fecerint ex supina ignorantia, vel etiam sapiente: non tamen in contemptum clauium, & bene dicit 10. And. q̃ ista cõsuetudo magis ex approbatione, quàm ex iuris probatione probat, quia de iure solus Papa dispensat. vt in c. 1. de sentent. excommunicat. in vj & de hoc vide Specul. in tit. 2. §. nunc de episcoporum. versi. sed nunquid potest episcopus. & eod. tit. §. consequenter. versicul. quid si legatus, vbi tractat de scholari, vel aliunde veniente. nunquid possit talis absolui à legato, cum irregularitas non fuerit cõtracta in prouincia legatoris, sed extra prouinciã, vide Alex. de Neuo.

b †Quæritur, vtrum episcopus dispensare possit cum irregulari. vide tex. in c. vl. §. fi. & ibi no. idem do. Abb. de cle. pu. in duel. & de q. hic posita, vide Arch. in ca. si quis presbyter à suo episcopo. xj. q. 3. & in Spe. de leg. §. nunc de episcoporũ. & vide omnino 1nn. in c. j. in glo. sua quæ est super ver. suspensione. de cle. pere. & vide Arch. in c. si quis episcopus. in const. xj. q. 3. vbi dicit, q̃ dato, q̃ existens in minoribus incurrat irregularitatem episcopus tamẽ potest dispensare super tali irregularitate. & vide etiam Arch. in d. c. nunc de episcoporum. in vers. verbis. vbi dicit q̃ dispẽsationes super criminalibus, vel super irregularitatibus secundum curiæ vsum committuntur diœcesanis, quando autem, & per quem dispensari possit super irregularitate proueniente ex homicidio, vide per Spec. in tit. de lega. §. iuxta. ver. quando autem, & per quem possit. Itẽ an legatus de latere possit dispensare cum irregulari, qui celebrauit dum esset excommunicatus, vide eleganter per Spec. in d. tit. de legat. §. nũc de episcoporũ. ver. sed nunqd possit episcopus vel legatus. & in eo. tit. §. consequenter. ver. quid si legatus de latere. & dico quòd non possit de iure, nisi sit ei specialiter commissum in priuilegiis à Papa, quia poterit tunc cum secularibus, & aliis, qui sunt temporaliter, & non perpetuò moraturi in sua prouincia dispensare, vide Spec. in d. §. cõsequenter. ver. nunquid legatus. item de episcopo an dispenset cum irregulari, qui celebrauit excommunicatus, vide gl. l. dist. miror. & glo. in ca. requiritis. §. nisi rigor. j. q. 7. & gl. in verbo dispenses. in c. 1. de eo. qui fur. ordin. fuc. Item vide Arch. in c. quę de emanci. 2. q. 4. vbi latè ponit an episcopus dispensare possit cum irregulari, qui celebrauit suspensus. Item vide Lap. alle. xiij. in fi. vbi dicit, q̃ legatus potest absoluere irregularem, qui incurrit irregularitatẽ celebrando suspensus, dummodo non fecerit in contemptum. Item adde hic Do. in ca. Ephesiis. in 4. no. 94. dist. Alex. de Neuo.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos suspensus si celebrauit, perpetuo deponi potest etiam quod nõ fuerit monitus.*
2 *Irregularitas incursa per clericum inducit depositionem.*
3 *Multitudo hominum si commiserit aliquam coniurationem facit quod delictum mitius propter scandalum vitandum puniatur, principales vero grauiter puniuntur.*
4 *Sacerdotes alicuius ciuitatis interdictæ si cogantur metu domini temporalis celebrare, an sint omnes irregulares.*
5 *Pauci, ista dictio in quot verificetur.*
6 *Accessorium an sequatur naturam sui principalis.*
7 *Peccatum vbi potest esse, & non esse, potius est censendum quod sit, quàm non sit. licet sit, vel fiat durior interpretatio. vide infra. c. proxi. nu. 4.*

CAP. IIII.

LATORES. Excommunicati, vel interdicti celebrantes deponi debent, nisi propter multitudinem mitigetur pœna. h. d. In prima narratio, & decisa supplicatio. In secunda ibi, fraterni tati tuæ commissio distinguẽs, secundum membrum ibi. si verò. Casus literalis. Quidam presbyteri accedentes ad Papam nuntiauerũt ei quòd tam ipsi, quàm multi alij postquàm interdicti, vel excommunicati fuerunt. diuina officia celebrauerunt. vnde mãdat papa archiepiscopo Toletano quòd si xl. solũmodò, vel pauciores in hoc deliquerunt omnes perpetuo ab officio sacerdotali deponat. si verò multitudinem magnam in hoc peccasse constiterit, illos deponat, qui causam delicti dederunt. illos qui non tantum deliquerunt ab officio suspendat ad tempus, & omnib. secundum quod sibi visum fuerit pœnitentiam iniungat. Bern.
1 †No. j. quòd clericus suspensus celebrans sine alia monitione peruò deponi potest. monitio ergo necessaria non est, nec requiritur ad depositionem fiendam. de quo s. in c. prece.
2 ¶†Not. 2. ar. ex tex. quòd omne crimen irregularitatem inducens
a est depositione dignũ. de quo no. in c. cum non ab homine. & in
3 ca. at si clerici. s. de iud. a † Tertiò no. q̃ vbi multitudo est in causa ita q̃

ADDITIO.

a ¶ Ex hoc infert Butr. quòd omne crimen imprimens irregularitatem est dignum depositione, de quo remittit ad capit. at si clerici, & ad capit. cum non ab homine. de iudic. Alex. de Neuo.

ita q̃ propter scandalum, vel aliam causam parcendum sit multitudini. principaliores tamen in delicto debent pœna ordinaria affici. & in aliis mitigatur pœna. & hoc sæpe fit quando fit aliqua coniuratio, seu proditio in ciuitate in qua est multitudo, vt prin
a cipaliores puniantur pœna condigna, a & in aliis mitigatur pœna.
4 † In gl. 2. ibi, ferenda est multitudo. vult ergo gl. quòd vbi nõ sub est scãdalum non est parcendum multitudini, quod no. Sed contra hoc facit iste tex. vbi omnes non deponuntur, quando multi fuerunt in causa, sed dic quòd ex illa causa Papa hic taxauit hunc numerum, ne ciuitas pateretur defectum in sacerdotibus, si omnes fuissent depositi. Et ex hoc no. quòd propter causam intrinsecam parcendum est multitudini in pœna imponenda, licet scandalum non subsit. Et potest iste casus quotidie contingere, quando ciuitate interdicta clerici compelluntur celebrare per
b dominum temporalem. b † Et in fin. gl. no. quia facit ad statuta sa
5 cientia mentionem de paucis, vel de multis in genere, vt dicatur pauci, vel multi secundum materiam subiectam. nam respectu ampliſſimæ quinciæ. xxij. millia dicerentur pauci, sed respectu ci
c uitatis, seu castri, vel collegij inferiorũ secus esset, c & iudex quan
6 doque habet considerare. l. sed & si susceperit. ff. de iu, † In glo. in ver. ab officio. ibi. vnum propter alterum, &c. hoc intendit glos. ista quòd vbi duo sic se habent, quòd vnum accedit alteri, sufficit amoueri à principali, quia accessorium sequitur principale, & ratione accessorij censetur vnum, & idem, & sic facit quòd suspensus ab officio intelligatur etiam suspensus à beneficio. de quo vide tamen gloss. not. in clemen. cupientes. de pœn. super ver. suspensi. & vide gloss. fin. in capitul. pastoralis. de appel. Cal. alleg.
7 capit. si compromissarius. §. penul. de elect. lib. 6. † Et in fin. gl. Hostien. tenet opin. gl. quòd in istis spiritualibus sit abstinendum ab
d vtroque. d quia iste sententiæ censuræ magis dependent ab intentione proferentis, quàm à verbis. item in eis existente dubio fiẽda est tutior interpretatio. licet sit durior, vt in capitul. sequenti. Et no. in capitul. vnico de sacrũ. contraria procedunt in temporalibus. Goffre. in cap. quanto. de magist. tenuit sententiam istam non valere ratione incertitudinis, vt C. de sentent. quę sine cert.
c quanti. l. 3. Alij aliter. D. Anto. dicit quòd aut cõstat de intentiõe proferentis, & ipsa seruanda est. Aut non constat, & tunc tutius est abstinere ab vtroque, sed si non abstinet, non incurrit irregularitatem. & hoc vltimum puto verius. nam licet sententia censuræ iniustæ liget. hoc est verum quando de ea apparet. sed hic nõ
f apparet an ab officio vel beneficio voluerit suspendere. f in gloss. fin. in fin. vel dic & melius secundum Doct. quòd hodie propter causam hic expressam poterant episcopi non deponere etiam sine alia dispensatione Papæ, quia hodie istud est ius commune,
d vt existente multitudine non fiat depositio sicut hic dicitur. d

ADDITIONES.

a ¶ Idem dicit Butr. Item pondera tex. in fi. quòd pœna fori contentiosi, non tollit pœnam in foro pœnitentiali, nec econuerso, & hoc etiam colligit Butr. quod no. Alex. de Ne.
b ¶ Sed 1nnoc. dicit quòd si se defenderent ex auctoritate, vt hęretici, vt quia dicerent licitum esse soluere interdictum, & celebrare, tunc non dormiret sęueritas propter multitudinem, & hoc dictum sequuntur Doct. Alex. de Ne.
c ¶ Et dicit 1nn. quòd non semper quilibet prælatus taxabit hunc numerum quadragenarium, sed alium arbitrio boni viri habito respectu vbi sunt plures, vel pauciores clerici. Vnde dicit Hostiẽ. quòd si in tota diœcesi non fuissent nisi xxx. presbyteri, & omnes essent excommunicati si hoc constitisset Papæ, temperasset hunc numerum. Alex. de Ne.
d ¶ Vtroque. Vtrum suspensus ab officio, vel beneficio intelligatur suspensus ab vtroque. Et de hoc aliquid per glo. fi. in cap. à crapula. de vi. & ho. cle & per gl. xj q. 3. in c. mundi denique. §. cum ergo. vbi habetur de sentẽtia, quæ dicit, Excommunico, vel absoluo. vide per gloss. in cap. peccator. xvj. qõ. j. Adde hic Arch. 8. qu. 4. in sum. vbi dicit, quòd quando est dubium an sententia excommunicationis teneatur, puta quia est lata à prælato deposito qui à sententia depositionis non appellauit, & dubitatur an prosecuturus sit appellationem, quòd interim subditus excommunicatus debet gerere se prò excommunicato.
e ¶ Constat. Prosista distinctione facit quod no. idem do. Abb. post 1nn. in cap. ad audientiam. de homi.
f ¶ Dicit tamen Butr. tutum esse quòd petat à iudice declarari, & si nollet adeat superiorem per viam querelæ, vel appellationis, qui ipsum compellet ad declarandum, vel ad reuocandum talem sententiam, & istud videtur verius licet D. Card. sequatur opinionem Hosti. Sed quid si iudex simpliciter suspendat dicendo suspendo te, Goff. in c. quanto. de nigris alternativè loquitur. Sed Do. Card. hic in 4. q. dicit q̃ intelligitur tantum suspensus à beneficio, quia in pœnis facienda est mitior interpretatio, vt in reg. in pœnis. & in l. si præses. ff. de pœ. Sed But. idem tenet in hac q quod in præcedẽti. & mihi placet, quia non potest negari quin talis sententia sit incerta: sed quid si iudex ira pronunciat, condẽno, absoluo. D. Car. hic in fine commenti dicit, quòd videtur standum vltimo vœrbo per l. Stichus. ff. de manum. testa. & remittit se de hoc ad Bal. in l. quidam elogio. C. de iure delib. Alex. de Ne.
g ¶ Hoc tenet 1oan. An. & communiter omnes Docto. simile notatur. in c. eos. de tempor. ordin. in 6. in glo. quæ incipit, quod sc. Alexan. de Ne.

SVMMARIVM.

1 ¶ *Sacerdos excommunicatus si celebrauerit est deponẽdus sed si dubitauerit se esse, & vel non esse excommunicatum, non ita grauiter punitur.* 4.
2 *Episcopus non potest sine licentia papæ se de vno episcopatu ad alium transferre, nec sufficit quòd petat licentiam nisi obtineat.* 11.
3 *Notoria puniuntur nulla monitione præmissa.*
4 *Fama in casu de quo hic facit plenam probationem.*
5 *Peccatum commissum sub spe veniæ multa aggrauat.*
6 *Excommunicatus priuatur communione aliorum actiuè. & passiuè.*
7 *Excommunicatus priuatur communione excommunicati.*
8 *Excommunicatus si ingerat se celebrationi diuinorum quomodocunque, grauissimè peccat, & irregularitatem incurrit secundum aliquos.*
9 *Excommunicatio à quocunque ferenda debet ferri præmissa monitione, licet aliter lata liget.*
10 *Sententia quando dicatur lata contra ius partis, vel contra ius scriptum.*
1 *Iudex delegatus potest procedere, non seruato tenore rescripti, quãdo rescriptum continet monitionem potius, quàm conditionem.*
11 *Episcopus transferens se de vno episcopatu ad alium sine licentia papæ debet vtroque carere.*

CAP. V.

ILLVD. † Excommunicatus celebrans deponẽdus est nisi cum eo misericorditer dispensetur, sed secũdũ hoc nihil afferet istud c. de nouo. ideò summo aliter, vt aliquid afferat. & sic, Si habens notitiam excommunicationis per solam famam celebrat, debet de rigore deponi: licet cũ eo possit misericorditer dispensari. hoc dicit, & est casus notabilis. Diuiditur, nam in prima ponit Hildesemensis episcopi transitum. In secunda ibi: vnde. ponit mandatũ delegato factum, & eius excommunicationem. In tertia ibi, ipse comparationem episcopi, & recognitionẽ, & excusationem. In quarta ibi, licet. excusatio impugnatur. in quinta ibi, cum eo. pœnæ remissionem. Casus literalis. Hildesemensis episcopus non petita, nec obtenta licentia domini papæ relicta Hildesemensi ecclesia Herbipolen. ecclesiam authoritate propria occupauit: propter quod papa mandauit episcopo Magdeburgen. vt cum factum illud notorium esset in partibus illis nisi infra xx. dies ab admistratione Herbipolen. ecclesiæ cessaret, ipsum excommunicatum publicè denũtiaret, quod idem episcopus nõ distulit adimplere. Ipse verò nihilominus diuina postmodum officia celebrauit, & fecit sibi ab aliis celebrare, & se ingessit celebrationi diuinorum. Ipse postmodum in præsentia domini papę constitutus suum recognoscens errorem misericordiam, & non iudicium postulauit, tamen in suam excusationem proposuit q̃ cum Magdeburgeñ. non esset ordinarius iudex eius, non credebat, q̃ monitione non præmissa authoritate delegata posset procedere ꝑ ipsum. vñ cum nec ante factum nec post literas ab eo monitorias accepisset: peccare non credebat, si diuina officia celebrarer, maximè cum sibi non constaret nisi per famam de sntia ꝑ eum lata. dñs papa his auditis, scribit capitulo Herbipolen. dicẽs q̃ licet in hoc vñ nõ omnino culpabilis extitisse, qa tñ i dubiis via tutior est eligenda, quãuis dubitarer de sntia ꝑ ipsum lata, debuit potius abstinere, quàm sacramenta ecclesiastica pertractare. Illud verò quod allegabat q̃ sub spe veniæ postquã nouerat se excommunicatum à papa sibi fecit diuina officia celebrari, & aliorũ communioni se ingessit, ipsum non excusat, sed potiùs ꝑeum facit, cum sub spe veniæ nullus debeat delinquere, & grauiùs esse xcommunicato nõ vitare alios, quã ab aliis nõ vitari. Papa tamẽ facit ei gratiam, quia nõ imponit ei pœnã, quã canõ illis imponit, qui post excommunicationem præsumunt celebrare diuina, & celebratio-
2 ni se ingerere diuinorum. Bernar. infrà. Not. 1. episcopo non licere transire de vno episcopatu ad alium sine licentia papæ nec sufficit petere licentiã, nisi obtineatur. vt s. de transla. præla. per totũ. & si ad maiorem exaggerationem ponderatur quòd nec licẽtia
3 fuit postulata. ¶ † Secundo not. quòd in facto notorio non requi

Universidad de Deusto
Biblioteca

a requiritur monitio: a potest ergo fieri excommunicatio sine alia monitione: quod tamen intelligo. vt no. in c. cum sit Romana. de appe. & in c. ad nostram el. 3. de iureiureiu. & ibi de materia.

4 †Nota tertiò quòd habens notitiam sententię excommunicationis etiam per solam famam debet abstinere à communione fidelium, & sacramētorū, aliàs peccat, & incidit in irregularitatem celebrando diuina, & in hoc est tex. valdè no. & quotidie contingit q episcopi excommunicantur in curia, & si non habent notitiam

b excommunicationis nisi per famam: b idcò tene menti istū text.

non tamen delinquit ita grauiter sicut si pro certo sciuisset, & ex

c hoc eligit vnus casus, in quo fama facit plenam probationem. c

5 ¶†Quarto no. q delinquens sub spe veniæ magis peccat. vnde in

d sacra scriptura. Maledictus qui homo peccat in spe. d† Item no.

6 q excommunicato prohibetur communio actiua e & passiua. vn

e de nec alij debent sibi communicare. 11. quę. 3. cum excommunicato, & in c. nuper. de sent. excę. nec ipse excommunicatus debet aliis communicare, vnde grauiter peccat excommunicatus communicando aliis, quia videtur contemnere excommunicationē,

7 & vsurpare communionem sibi interdictam. † An autem excom-

f municatus f debeat vitare excommunicantem, videtur quòd non,

g quia sunt in pari causa. arg. 32. q. 6. nihil iniquius. sed contra. vm g communiter tenetur. nam prætextu priuilegij non potest quis ex communicato communicare. vt in c. nulli. de sentent. excommunicatione. sed magis tenetur quis vitare delictum suum non debet sibi hanc immunitatem præstare.

8 ¶†Vltimò ex fi. literæ colligę, q siue excommunicatus celebret diuina, siue ingerat se celebrationi diuinorum, & siue faciat coram se celebrari grauissimè peccat, & videtur q sit irregularis. Circa quod multum instat Hosti secundum 10 An. & concludit q celebrās efficitur irregularis, secus si simpliciter audit. sed dic melius, aut quis audit diuina authorizando, vt quia episcopus authoritate sua facit coram se celebrari, & tunc efficitur irregularis, aut simpliciter audit non authorizando, & procedit opi. 10. And. & hoc voluit iste text. dū posuit ista duo sub eadem distinctione, & hoc voluit gl. fi. in cle. 2. de priuileg. in verb. celebrari, quæ ad hoc allegat istum textum, & tene illam semper menti, quia multi episcopi in hoc errant facientes coram se celebrari propter pudorem, non obstante excommunicatione contra eos lata. in glo. in verbo, diuina officia, ibi, sed alia officia præter missam. & c. gl. hic minus cautè loquitur. nam sequeretur q posset exercere alia deputata alicui ordini, quod est contra c. 2. §. eo. vbi dicitur q non debet attentare aliquid de ministerio interdicto. vnde intelligo gl. q potest dicere officium in priuato. f. quotidianum, & non annuum alicui ordini, sicut not. fuit in c. 2. §. eod. & ibi dixi. in glo. in verb. in hoc. in fi. Ioan. And. remittit ad no. in ca. inquisitioni. de sentēt. excommunica. sed conclude, quòd si de notificatione plurium surgit probabile dubium, tunc debet abstinere, quia tractatur de magno iudicio, donec fuerit certificatus. Nec obiste tex. quia non exigit famam precise, sed dicit famam sufficere, licet q-

h rium allegaretur. h

9 ¶†Extra glo. oppo. contra tex. in eo. q innuit differentiam esse inter ordinarium, & delegatum, vt ordinarius possit excommunicare sine admonitione, delegatus non. vnde ob. ca. sacro. de sentent. excommunica. Sol. illa fuit allegatio partis: & non est vera, vt dicit Innoc. & bene. nam quilibet iudex debet prius monere, licet teneat excommunicatio, sine monitione, vt not. in di. ca. sacro. & 2. qu. 1. in sum. vel fortè secundum Hostien. sit differentia hic inter delegatum, & ordinarium. quia respectu ordinarij non potest allegari ignorantia, seu defectus potestatis. sed in delegato sic, an requam certificetur. vt in capi. cum in iure. de offi. delegat. vel secundum eum excommunicatio lata ab ordinario sine monitione tenet, secus si à delegato, quia videtur contra intentionem delegantis. arg. in capitu. fina. de præben. & esset hoc maximum dictum si fuisset verū, sed in veritate nō procedit, quia ea quę sunt de iustitia etiam si exprimantur, non dant cerram formam. vnde tenet actus gestus in cōtrarium etiam à delegato, vt singulariter

10 voluit Innocen. in capi prudentiam. de officio delegat. †Vbi dicit q si delegato mandatur, vt condemnet Titium Sempronio in centum, si constiterit illum sibi obligatum. tenet sententia cōdemnationis, licet sibi nō constet, vt quia fortè non fuit plenè probatum, quia hęc sententia est contra ius partis, & non contra ius scriptum, nec illa verba sapiunt conditionem, sed monitionem, cum sint de iustitia. pro hoc c. licet. de offi. ord. c. graue. & hoc dictum no. quia facit ad multa. i Item ex dicto Hostiē. sequeretur q sententia iniusta à delegato lata nunquam teneret, quia non fuit de mente delegantis, quod est falsum.

11 ¶†Sed op. contra si. literæ & videtur q in nullo papa isti facit mi sericordiam, nam priuauit eum vtroque episcopatu, vt probatur, in c. quāto. de transla. episc. vbi loquitur de eodē facto. Sol. illa est pœna temerariæ translationis, quia temerè transiens de vno epis-

copatu ad alium debet carere vtroque. sed hic Papa pepercit respectu pœnæ imponendæ. quia celebrauit post excommunicationem. nam propter hoc debet deponi, vt in c. præcedenti. vnde remansit iste episcopus sine episcopatu, & poterit assumi ad aliam ecclesiam, & ministrare diuina, vbi alias non potuisset si fuisset depositus, & ideò fecit sibi gratiam.

ADDITIONES.

a ¶Monitio. tex. in c. bonæ. de elect.

b ¶Famam tantum. Vide glo. in c. apostolicæ. j. eo. And. Barbatias.

c ¶Sed *Butr.* dicit quod sufficit quem certificatum de excommunicatione per solam famam ad hoc vt debeat abstinere. ga ad hoc sufficit non plena probatio, dum tamē sit talis quæ inducat probabilem dubitationem. quia in dubio est tutius abstinere, & non abstinendo contemnit, ac si certus esset. & dicit hunc esse textū notabilem, & nescire parem in hoc. quia quotidie vadunt voces & per fide dignum dicitur talis est excommunicatus in curia, nā debet abstinere ex quo probabiliter conscientia eius propulsatur, quia debet tutiorem partem tenere. Vtrum autem relatio fide digni possit sufficere ad plenam certificationem vide gl. in cle. causam in verbo. plenè. de elect. & ibi per Doct.

d ¶Vnde Hieronymus, nobis non blandiatur pœnitentiæ subsidia, quæ sunt infidelium remedia. & Seneca. si scirem Deos ignoscituros, homines autem ignoraturos, tamen dedignarer peccare, & hoc dictum refert glo. xv. q. 1. merito. & ad Lucillum epistola. 43. si honesta sunt quæ facis omnes sciant, si turpia, quid refert neminem scire, cum tu scias. & in Moralib. nullum peccatorum turpium conscium magis timueris quàm reipsum, alium enim fugere potes, sed te nunquam. & Ci. li. 4. off. Si Deos, homines q; celare possumus, nil tum anarè iniustè, vel libidinosè faciendum est. & omnia hæc refert Do. Card. hic in 4. notab. Alex. de Ne.

e ¶Actiua. De hoc per eundem Abb. in capit. nulli. de sentent. excom. Et adde q excommunicatus ingerens se cōmunioni aliorum dicitur peccare ex contemptu, vt dicit Do. in c. nullus. circa medium. lv. dist. And. Barb.

f ¶Excommunicatus. Vide de isto arti. latè Felinum in c. à nobis. supra de exceptio. Seb. Sapia.

g ¶Contrarium. Contra hoc tenet gl. in c. deuotam. 27. q. 1. & vtrū excommunicatus admittitur ad testificandum contra alium ex communicatum. vide Specu. in tit. de teste. §. j. vers. quid si omnes de vniuersitate. Et adde quòd idem quod Abbas hic tenet Antonius in c. ex parte decani. de testibus. & vide eundem Abb. in d. c. nulli. de accusa. Item vide Antonium in c. à nobis. & quod ibi notaui, de excep.

h ¶Vide omnino gl. in cle. causam. in verbo, plena. de elect. Alex. de Ne.

i ¶Pro hoc bene facit tex. in c causam quæ inter vos. de re iudi. & ibi idem dicunt Doct. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatio semper fertur propter contumaciam in aliquid non faciendo.*

2 *Sacerdos excommunicatus, si celebrat diuina debet deponi etiam quod non præcesserit aliqua monitio, vt in vlt. not.*

CAP. VI.

FRATERNITATI. Excommunicatus celebrans à beneficio suo deponitur hoc dicit. Primò decisa consultatio. Secundò responsio. ibi, presbyteros, & c. Casus literalis. Archiepiscop' Bisuntinus excommunicauit quosdam presbyteros, & clericos pro suis excessibus, qui nihilominus excommunicati celebrabant diuina, quæsiuit Archiepiscopus à papa vtrum possit eos suis beneficiis spoliare. Respondet Papa quòd si sunt canonicè excommunicationis sententia innodati, & posteà celebrare diuina præsumpserint, poterit eos omnibus beneficiis ecclesiasticis spoliare. Ber. Not. primò ibi presbyteros, & alios clericos & c. quòd pœna irregularitatis cadit nedū in presbyteros, sed etiam in alios clericos, & cum tex. loquitur de aliis clericis simpliciter, verificari debet in omnibus clericis etiam in minoribus cō stitutis. xxxj. distinct. cap. quod si dormierit. & facit pro se quæ dixi in capit. 2. §. eod. †¶ Secundò not. ibi. pro suis excessib. quòd excommunicatio potest ferri propter crimen, etiam ab homine. quod videtur contra no. in ca. episcopi. xj. q. 3. sed intellige q crimen fuit causa mediata. vnde debetur exponi. i. pro contumacia exurgēte ab excessibus in non satisfaciendo, sic intelige ista iura

iura in hanc materiam loquentia. pro hoc quod no. in c. ex parte. el. j. de ver. sig. Tertiò no. q sine alia monitione excōicatus celebrans puniri potest: facit quod no. in c. clerici. §. e. ¶ Vltimò no. 3 ibi poteris. pro illa opi. q episcopus potest dispensare cum celebrante in excommunicatione circa pœnam imponēdam ab homine. nam hoc verbum poteris, non inducit necessitatem. l. non quicquid. ff. de iud. ¶ Sed si institueretur actio, & probaretur delictum: tunc sentiunt hic doct. q debet de necessitate puniri. pro

a hac opi. potest adduci tex. in l. 3. C. ne san. bapt. a Sed gnaliter, an accusatio impediat dispēsationē vbi superiori ꝑpetit facultas dis-

2 pensandi. dic, vt no. in c. at si clerici. de iud. † In gl. fi. ibi deponere: quare ergo tex. hic dicit de beneficijs dic. vt in c. at si clerici. de iud. & dicit Io. An. q fortè, quia in depositione ab ordine requiritur numerus episcoporum. 1. 5. qō. 1. in c. si autē. & in c. fœlix. qui de facili haberi non potest. arg. in c. 1. de hæreti. lib. 6. sed de positio bene potest fieri per solum episcopum de consilio capituli: vt 28. q. 2. si quis abbas. & de his quæ fi. à præla. c. nouit. & cauquanto. & ideò papa hic dicit de pœna faciliori. vñ & illa alia pœna imponi potest: scilicet ab ordine, vt dicit glossa. &, bene. Quid autem de interdicto, ab officio, & beneficio qui immiscet se illi beneficio, an debeat deponi. Vide Arch. in c. ū quis ab episcopo 11. q. 3. qui dicit quod non.

ADDITIO.

a ¶ Vide Abb. Sic. in c. in archiepiscopatu. §. de raptor. Al. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Collatio beneficij facta excommunicato non tenet.*

Conferens scienter excōicato beneficium suspenditur à beneficiorum collatione etiam quòd non fuerit monitus. 3. 6.

Sacerdos si celebrauit in loco interdicto, priuatur beneficiis, & efficitur irregularis, & ineligibilis, & per solum papam dispensatur. 5.

2 *Excommunicatus non potest salua conscientia retinere beneficium quod ac quisiuit tempore excommunicationis.*

4 *Excommunicatus occultus, & manifestus an, & quomodo differant.*

Excommunicatis an sint auferenda beneficia, quæ ante excōicationem habuerunt. 7.

3 *Dispensatio si in aliquo casu requiritur, nec dicatur per quem, potest fieri ab episcopo.*

9 *Dispensari quis non pōt per illū, à quo habuit cām, vt mereretur dispensari.*

10 *Promotus per papam ad aliquos ordines non poterit ad alios per inferiorem à Papa promoueri, ex quo ipse semel manum imposuit.*

11 *Archiepūs est ordinarius omnium episcoporū suæ prouinciæ, & poterit eos interdicere, & excōicare, quinimo hoc poterit facere ēt eius vicarius.*

12 *Excommunicatio iniusta, si contemnatur, ligat etiam quò ad Deum.*

CAP. VII.

a POSTVLASTIS. a† Collatio beneficij excōicato facta nō

1 tenet. & scienter talib. conferens à beneficiorū collatione suspenditur. Celebrans in loco interdicto si est clericus secularis beneficiis priuatur, si monachus in arctius monasterium detruditur. h. d. Primò decisa consultatio. Secundò responsio. ibi: consultationi. q̄ subdiuitur: vt patet in tex. & per §. Casus literalis. Quidam erant excommunicati, & tēpore suæ excōicationis ecclesiastica beneficia sunt adepti. quæritur vtrum ea possint retinere. Rñdet pa. q cum excommunicatis communicari non debeat, & excommunicatis clericis beneficia conferri non possunt, nec illa valeant licitè retinere, nisi cum eis fuerit dispensatum. cum ipsa canonicè non fuerint consecuti, & illi qui scienter talibus illa beneficia contulerant, & tandiu debeant à collatione beneficiorum suspendi, donec super hoc veniam consequi mereantur, vt in hoc, in quo delinquere præsumpserunt puniantur. Secundò ponitur alia quæstio. Clerici, quidam monachi, & moniales celebrauerunt in locis suppositis interdicto tempore ipsius interdicti, & adhuc celebrare diuina non cessant quamuis propter hoc sint excommunicationis sententia innodati, quæritur qualiter isti sunt puniendi. Rñdet papa, quòd clerici, qui talia præsumpserunt sunt ecclesiasticis beneficiis spoliandi, monachi, & moniales in arctiora monasteria ad peragendam pœnitentiam detrudendi. Ber. No. 1. in prin. literę, quòd cui denegatur aliquid, denegatur & omne id, per quod peruenitur ad illud, pro hoc, l. oratio. ff. de spō. nam quia excommunicato denegatur communio non possunt ei conferri beneficia: quia sine communione non

b pōt beneficia adipisci b nec in eis administrare, nec etiam iuuat priuilegium, nisi in casibus iure expressis, vt in ca. nulli. & c. cum desideres j. de senten. exc. & facit iste tex. in ratione sui, pro opi. Ho. & in c. veritatis. de dolo, & contu. q contractus initus cū ex cōmunicato, non valet in fauorem suum. de quo tñ dic melius

c vt ibi no. & in c. si verè, de senten. excom. c† Not. secundò, q ade-

2 ptus beneficium in excommunicatione, non potest salua conscientia illud retinere, cum canonicè nō sit illud adeptus, nisi sit dispensatum cum eo, quod videtur contra Compo. in c. sicut. de

d elect. vbi dicit q clericus i excommunicatione non tenetur ce-

dere. d ¶ † No. q dispensatio fieri potest vbi collatio nō tenuit.

3 ¶ † Ité no. in versi. illi verò. pœnam imponendā cōferenti beneficiū excōicato. nam si scienter fecit debet suspendi à collatione beneficiorū, & no. q non requiritur alia monitio ꝑcedens: & sic sumus extra casum cap. graue. de præbendis. Ité talis incurrit sę nā. de qua in c. cum in cunctis. de elect. & c. nihil. e. ti. sed si ignoranter contulit nulla pœna punitur: col' atio tamē non tenet. ar.

4 c. fi. & c. cum dilectus. de consue. ¶ † In his enim quæ tendunt in

e fauorem excōicati e non est differentia inter occultum, & manifestū, & idem in his quæ facit excommunicatus in fauorem alterius. nō ratione publici officij, vt sing. tenet Inn. in d. c. cū dilect⁹. & sequitur Io. An. in c. 1. de reser. libr. 6. An autem excōicatis sint auferenda beneficia priùs collata. Io. An. q sic. alle. c. cum bonę. §. de æta. & qualitate. & ibi gl. q si steterit in excommunicatiōe per annū habet locum talis priuatio, licet quidam intelligant de triennio. Item no. q in loco interdicto non possunt diuina cele-

5 brari. hodie dic, vt no. tex. in c. fi. de senten. excom. li. 6. ¶ † Item no. q celebrans in loco interdicto debet beneficio spoliari, dic etiam q efficitur irregularis, quia per solum papam liberari potest, & efficitur ineligibilis actiuè, & passiuè, vt in c. is qui. de sent. exc. li. 6. & per consequens poterit deponi ab omnibus ordinib. vt sentit hic glo. & ibi, sed fortè fecit mentionem de beneficijs,

6 per ea, quæ dixi in c. præcedea. ¶ † Op. contra tex. in eo quod dicit q scienter conferentes beneficia excommunicato debent suspendi. nam videtur q ipso iure sunt suspensi, per c. cum in cūctis. ver. episcopi. §. de ele. fol. potest dici q ibi tex. loquatur. in cu ratis beneficijs, hic verò in simplicibus, quia maior diligentia debet ibi adhiberi quàm hic, vel potest dici q ilie tex. potest intelligi quando episcopus prouidet scienter indigno in dignitate morum, & c. vt ibi, sed si alij indigno. vt puta, qa est excōicatus, vt hic

7 non habet locum illa pœna. ¶ †In glo. 2. in fin. aduerte, quia hæc glo. sic simpliciter intellecta non est vera, vt propter excōmunicationem sequentem possit excommunicatus priuari beneficiis prius habitis. nam de directo hoc esset contra c. 1. de iudi. Sed potest gl. saluari intelligendo eam secundū ca. qđ allegat de æta. & quali. c. cū bonæ. videlicet quando quis perseuerauit in excōicatione per triennium. nam quia ex hoc surgit præsumptio hæresis ꝑ eum, vt in c. fi. j. de pœn. & non modicę peccauit tanto tempore contemnendo claues ecclesiæ, non immeritò ergo ex hoc nouo delicto potest beneficijs habitis priuari. & dicunt quidam q sufficit perseuerantia per annum, vt no. in d. cap. cum bonæ. & hic per. rutus. & c. quicunque. 11. qu. 3. sed tu de intellectu illo-

8 rum c. dic plenè, vt dixi in c. j. de iudic. vbi omnino videas. ¶ † In gl. in ver. dispensatū. in fi. Not. bene gl. nā sentit notab. illam theoricam, quam sentit Inn. in ca. dilectus. de temp. ord. de qua fit magnum festum, q vbi à iure exprimitur, vt possit dispensari, & non

f dicitur per quem, tunc potestas dispensandi videt concessa epis. f Alij

ADDITIONES.

a ¶Postulastis. Vide quæ scribit Innocen. & post eum Antoni. & Ioan. de Imola. in capitul. post electionem. §. de concess. præben. Seba. Sapia.

b ¶Adipisci. Vtrum excommunicatus possit acquirere beneficiū, de quo vide domin. de Rota. dec. 40. secundum ordinem meum nouissimum antiq.

c ¶Dilectus. Vbi clarè dicit Innocen. quòd collatio beneficij facta excommunicato non tenet. & habetur in cap. pastoralis. §. verum. de appel. de suspenso à beneficio an possit sibi conferri. vide in ca. cum bonæ. & quod ibi no. de æta. & qua. gl. in c. per inq sitionem. de electio. Sed nunquid teneat collatio beneficij facta ab excommunicato, vide Inn. in c. si vero. hic allegat. vbi aliqua addidi in hoc articul. Item an executor excommunicatus possit conferre beneficium. vide do. de Rot. in antiqu. decis. 186. & in nouis decisio. 188. Et an excommunicato possit conferri beneficium. & vide Bald. in capitul. 1. §. de iud. Et de collatione beneficij facta excommunicato. vide glo. in cap. audiuimus. 22. quæ. & d. Anton. in capitulo ad probandum. de re iudicat. Item de hoc. an valeat collatio beneficij facta excommunicato, vide Antonium post Doctor. in capitulo post electionem. de concess. præbend.

d ¶Sed Ioannes Andreas dicit quòd hæc litera hoc non patitur. Alex. de Ne.

e ¶Excommunicati. Quando gesta per excommunicatum occultum valeant, & quando fiat differentia inter occultum, & manifestum. vide latè Fel. in ca. ad probandum. §. de re iud. & in c. vero. j. de senten. excom. Sebast. Sap.

f ¶Concessa episcopis. Vide glo. in ca. excommunicamus. §. credētes. & ibi dixi, de hære. And. Barb.

Alij verò dicunt quantum ad casum nostrum q̃ dispensatio deber fieri per concilium prouinciale, seu per patriarcham. ar. in c. graue. de præb. & hoc sentit primò Host. posteà distinxit q̃ aut absolutio ab excommunicatione, est reseruata papæ, & solus ipse dispensat, aut episcopo. & tũc poterit episcopus dispensare. Ego puto per rationem gl. & illam theoricam Inn. q̃ post absolutio
9 nem à quocunque factam poterit episcopus dispensare. † dum tamen non sit ille idem episcopus qui scienter contulit: quia cũ peccauerit in conferendo non est dignus habere hanc potestatem, vt in simili dicit glo. in episcopo simoniaco: vt j. q. v. præsentium. Et intellige q̃ licet collatio spectet ad inferiorem prælatũ, nihilominus interueniente dispensatione episcopi non requiretur alia collatio. & sic potest episcopus dispẽsare circa beneficium quod conferre non potest. sicut dicimus in eo interponente authoritatem permutationi beneficiorum ad alios spectantiIo um, vt no. in c. quęsitum. de re. permu. & in cle. vnica, co. ti. † Sed si collatio fuisset facta per papam, fortè inferior non posset tunc dispensare, ex quo semel papa manum apposuit. sicut dicimus in eo, quem ipse ordinauit, vt alius eum sine eius licentia ad altiores ordines promouere non possit, vt in c. cum in distribuendis.
a de temp. ord. a In gl. in ver. mereantur. i fi. sed est dubiũ quis erit superior hoc casu. s. in imponenda pœna collatori, & an to lendo posteà suspẽsionem inflictam. Aliqui, vt Host. dicunt q̃ synodus prouincialis, aut proprius patriarcha. per ca. graue. de præb. sed vt dicit Io. An & bene hic non sumus in casu illius c. vnde ibi requ ritur bina monitio, & hic nulla. Item non loquitur iste tex. in c. excõmunicatis, sed aliter declara quis erit iste superior, nec
11 alij docto. specificè attingunt. ¶ † Sed dic q̃ hæc pœna poterit irrogari per superiorem immediatum istius collatoris, vt si est inferior episcopo poterit suspendi per episcopum. argu. 18. qu. 2. si quis abbas. si enim est episcopus, poterit suspendi per archiepiscopum suum, nam archiepiscopus est ordinarius omnium episcoporum, suæ prouinciæ. & poterit cognoscere de criminibus episcoporum non inducentibus depositionem. vnde potest archiepiscopus suspendere, & interdicere, & excommunicare, & 2
alias pœnas imponere, & p hoc bo. tex. in ca. sacro. de sen. exc. & in c. quia cognouimus. x. q. 3. & expressius in c. præsenti. in fin. de ord. l. vj. vbi patet, & etiam vicarius archiepiscopi potest absente archiepiscopo excommunicare, & suspendere, & interdicere episcopos suffraganeos, fortius hoc potest ipse archiepiscopus. & de his vide quod no. Io. An. in cap. vt litigantes. de off ord. li. vj. si verò archiepiscopus fuit collator, hoc poterit proprius patriar-
12 cha. vt no. in d. c. graue. ¶ † In glo. in versũ spoliandi. in fi. ratio est quia excommunicatio etiam iniusta ligat quò ad nos. vt in c. cũ contingat de offic. deleg. & contemnendo hanc excommunicationem quis ligatur etiam quo ad Deum. vt in c. per tuas. de sen. excom. frustra ergo postq̃ eam cõtempsit allegat eam iniustam.

ADDITIO.

a ¶ Sed D. Car. tenet indistinctè, q̃ episcopus non possit dispensare, quia dato q̃ episcopus possit absoluere ab excõmunicatione non tamen potest dispensare contra canones, nisi vbi inuenitur expressum, vt in c. dilectus. de temp. ord. q̃ autem excommunicatus possit retinere beneficium sibi collatum pendente excommunicatione est contra canones, & hic. vt per h. d. verius sibi videri q̃ solus Papa dispensat per d. ca. dilectus. Sed D. Card non considerauit istum tex. q̃ permittat dispẽsationem fieri, vt patet ibi. nisi fuerit cum eis misericorditer dispẽsatum. Inn. in c. dilectus. de temp. ord. & ideo tene opinionem Host. quæ communiter tenetur, & eam tenet etiam But. cum limitatione tamen Ab. Sic. an episcopus sciẽter contulerit, an non, &c. & hoc intellige quando excommunicato confertur beneficium, secus si conferuntur ordines, de quo dic. vt in c. cum illorum. de sentẽn. excommu. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Legatus de latere potest conferre beneficia vacantia in sua legatione.*
2 *Clericus an licitè possit preces porrigere superiori pro institutione sua.*
3 *Excommunicatio non notat excommunicatum in infamia perpetua sed eo absoluto tollitur infamia.*
4 *Semel excommunicatus semper præsumitur excommunicatus nisi probetur absolutus, intellige, & limita, vt hic dicitur.*
5 *Excommunicatus an præsumatur absolutus ex eo quòd communicat cum superiore.*
Iustè communicatur cum excommunicato qui ab omnibus habebatur pro absoluto.
Aduocatus excommunicati, qui eum defendit an incidat ipse etiam in excommunicationem.

CAP. VIII.

PROPOSVIT. Valet collatio beneficij ei facta, qui prius fuit excommunicatus, sed tempore collationis absolutus. Primò narrat factum, & collationes vtriusque partis. secundò diffinit. ibi, quia. ¶ Casus literalis. Episcopus Tusculanus erat legatus in partibus Lemouicen. quidam de Lemouicen. supplicauerunt legato pro se, & magistro P. clerico ẽpi Lemouicen. vt eisdem in Lemouicẽ. ecclesia prouideret, & eos faceret recipi in canonicos, & in fratres, & præcipuè cũ quinque, vel quatuor præbẽdæ ab vltima ordinatione ipsius ecclesiæ vacarẽt. Idem legatus ciuitatẽ Lemouicen. ingressus canonicos monuit diligenter, vt illos in socios reciperent, & in fratres ad prædictas præbendas vacantes. quod tñ post petitas, & concessas deliberationis inducias facere non curarunt. Legatus de prædictis præbẽdis inuestiuit eos dẽ, postmodũ verò pnitentiarius Lemouicen. q̃ prædictum magistrũ P. literas impetrauit ad quosdam iudices delegatos, corã q̃bus petijt institutionem factam de ipso cassari, & ipsum remoueri ab ecclesia Lemou cen. pro eo q̃ tempore suę istitutionis erat excõicatus: quia per eũ Lemouicen. pluribus annis ante suam inuestituram excõicabatur cum omnibus fautoribus suis, super hoc testes ab vtraque parte producti fuerunt. Iudices causam instructam remiserunt ad apost. sedem, partibus in præsentia papæ constitutis ex parte prædicti magistri prædicta proposita fuerũt. papa verò auditis quæ partes ponere voluerunt acta iudicij fecit inspici diligenter, & inuenit esse probatũ per testes pnarij q̃ eps Lemouicen. prædictum magistrũ P. & quosdã alios excommunicauerat pluribus annis ante inuestituram d. magistri, per testes verò magistri P. ꝓbatur q̃ eps dictum magistrum, & alios clericos, & etiam laicos per tres annos absoluit antequam dictus magister fuerit inuestit', & q̃ eps dicto magistro cõicauit posteà in ecclesia, & in mensa: sed quia pnarius non probauit dictum magistrum tpe suæ inuestituræ excõmunicatũ extitisse ab eps suo, sicut obtulerat se probaturum: cum ex parte ipsius magistri fuerit facta fides de absolutione, & communione epi, dominus P. q̃ de prædicto magistro per legatum prædictũ factum est per diffiniI tiuam sniam approbauit. Ber. † No. primò legatum cardinalem, & sic de latere posse conferre canonicatus existẽtes infra suam legationem, & generaliter quæ beneficia possit legatus conferre. dic vt in c. 1. & in c. pe. de offi. leg. lib. 6. † Secundò no. quòd licI a tè potest clericus porrigere preces apud superiorem pro institutione sua, & generaliter quando præces hoc casu inducunt simoniam. dic vt no. in c. tuam. de æta. & quali. & in ca. quibusdam.
3 1. q. 1. † No. tertiò q̃ excommunicatio non notat excommunicatum infamia perpetua, imò ea sublata tollitur infamia, & excõmunicatus absolutus est capax omnium bonorum, optimè hic probatur, ex quo infertur quòd infamia ciuilis non irrogatur per excommunicationem, sed canonica tantum, alias non valuisset collatio isti facta, cum ad famam nõ possit quis restituere nisi solus princeps. lege j. §. de qua. ff. de post. no. Inno. in c. cum te. de re
b iud. b † In gl. ibi: præsumitur q̃ adhuc hic sit excommunicatus, &c. not. glo. perpetuò, q̃ semel excommunicatus semper præsu
4 mitur excommunicatus, nisi probetur absolutus. nam qualitas semel posita quæ ex solo cursu temporis nõ tollitur, semper præsumitur existere, nisi probetur sublata: pro hoc regula. semel malus. de reg. iur. lib. 6. & l. siue possidetis. C. de prob. & quod not. in c. fortè. de elect. lib. 6. Et aduerte quia referendo hanc glo. ad tex.
c singulariter probatur q̃ licet fuerit articulatum eo tempore inq̃ d uestituræ fuerat excõicatus, sufficit hoc probared præsumptiuè, videlicet q̃ fuerit excommunicatus. iam sunt aliqui anni, sic admittitur probatio præsumptiua, sed hoc ideò, quia est præsumptio iuris, sic videtur hic casus pro dicto Bar. in l. 1. ff. si certum petas. licet Inn. circa hoc titu. & dictum tamen puto verissimum. nã impossibile est aliàs probare excõicationem de præsenti. & intelige hoc dictum glos. quando excõicatio fuit pura, secus si fuerit sub con

ADDITIONES.

a ¶ Preces. Quando preces inducant simoniam, vide Fel. in c. tuanos in 1. nota. ñ. de simo post Ab. ibi.
b ¶ De hoc sc. an excommunicatus sit infamis, dic vt per gl. & Arch & Io. de Fantu. 4. q. 1. in summa. Alex. de Ne.
c ¶ Articulatũ. Ad probandum quem esse excõicatum, sufficit probare eum fuisse excõicatum. Et vide omnino quod de hoc not. Ant. in c. dilecti. ver. ex hoc decidit Cy. de iud. & gl. magnam in fi. in c. cum in iure peritus. de offi. del. & an sufficiat producere sententiam, per quam in alio loco fuit repulsus vt excõicatus absq; alia probatione excommunicationis noua. dic q̃ non, ita elegan ter dicunt Inn. & Host. in c. cum dilectus. de ordin. cogn. quorũ dictum refert, & sequitur Archi. in c. episc. §. 2. in q. 1. Item vide. de Rot. in antiquis decis. 256.
d ¶ Sufficit hoc probare. Adde Ro. dec. 256. inc. licet. in nouis. & ad dixi in aposti. ad istum in c. prudentium. nu. 1. in aposti. in versic. per sententiam. de offi. delega. Zach.
d ¶ Probare. quomodo probetur excommunicatio, vide latè Fely. in c. prudentiam. §. sexto. ñ. de offi. dele. Seb. Sap.

sub cõditione fm Inn. para si non satisfeceris intra mensem, te excõico. Ad probandũ cũ excõicationẽ de præsenti, nõ sufficit probare talem excõicationem ꝺditionaliter promulgatã: q̃a ne cessariò non cõcludit: q̃a potuit satisfecisse intra terminũ, & hoc verũ respectu tertij volẽtis ꝓbare excõicationem de pñti. secus respectu eius, ad cuius instantiam emanauit præceptũ, quia satis est sibi ꝓbare obligationem: vñ necesse est q̃ per aduersarium ꝓbetur satisfactio. ad hæc l. j. C. de proba. & est hic notabile dictũ Inn. in c. super his. de accu. qđ no. & limita, vt dicam in gl. sequẽ
a ti. a ¶ † In gl. fi. in fi. doc. circa hoc instant. sed ꝯclude q̃ aut quẽri tur nunqđ sola cõio cũ excõicato per superiorem adhibita indu cat absolutionẽ. ad qđ dicendum, q̃ non, de quo dic, vt legitur, & no. in cle. summus pontifex. de sen. exc. Aut quæritur nunqđ præsumatur absolutionẽ factã fuisse in præteritum vigore huius cõmunionis, q̃a habebatur pro absoluto. Inn. dicit q̃ iustè cõmunicatur tali, ex quo habebatur cõiter pro absoluto, maximè per suum excõicatorem. Alij dicunt q̃ respectu excõicantiũ ꝓcedit ista opi. sed si excõicat' aliqd petit, & oppo. de excõicatione non sufficit ꝓbare, q̃a habebatur pro absoluto: sed debet verè probareabsolutionem faciunt no. in simili per Inn. in c. veniẽs. de ver. sig. lib. 6. Alij distinguunt q̃ aut factum est antiquum, & procedit opi. aut recens, & procedu ñm dictũ: & dicit Host. q̃ hæc opi. est rigidior, & verior: sed alia ęquior. & tandẽ hoc relinquit arbitrio iudicantis consideratis alijs qualitatibus. d. Ant. sentit, vt semper
b requiratur vera probatio. b Mihi autẽ satis placet, vt cõicãtes nullam culpam incurrant, ex quo habebatur cõiter pro absoluto: q̃a in facto alieno non tenetur q̃s esse valdè curiosus, argu. in re
c gula præsumitur. de reg. iur. lib. 6. & qđ no. Inn. in d. c. veniẽs. cSed respectu ipsius excõicati relinquerẽ arbitrio iudicis: vt dicit Host, nam habebit cõsiderare an factũ sit antiquũ, & an tpis cursu potuerit verosimiliter perire probatio absolutionis: pura sunt 40. anni: q̃ quis fuit excõicatus. de facili. n. moriuntur testes, & solẽt perire probatiões. intra tñ tps, vel ciuitas fuit supposita spoliis, vel domus eius combusta, & persona est bonæ cõditionis. & sic
d de similib. arg opt ex no. in c. illud. de præsum. d † Extra gl. quæro
6 quia ipse magister fuit excõicatus ex eo, quia consiliarius, & fau
e tor illorum excõicatorũ, enunquid aduocatus pro excõicato incidat in excõicationẽ. cõclude post Host. q̃ aut extra iudiciũ sibi cõicat; & in non pertinentib. ad defensionẽ incidit in excõicationẽ: q̃a ille casus nõ requiritur à iure pmissus: & ita põt ꝓcedere iste rex. aut iste exercet offiñ aduocationis in iudicio ad defensionẽ excõicat.: & tunc si excõicatus fouet iustam cãm nullum peccatum incurrit, q̃a ex quo excõicato permittitur defensio. p mittuntur, & omnia illa, sine quib. defensio esse nõ potest. vt not. in c. intelleximus. de iud. & in ca. cum inter. de exce. aut scit eum fouere iniustam causam, & tunc incidit in excõicationem, quia cõmunicat sibi in crimine. ar. in ca. si concubinæ de sen. exc. Sed dic melius in hoc vltimo, q̃ aut defendit eum super crimine pro quo fuit excõicatus, & tũc ꝓcedit opi. Host. vt aduocat.' incidat in excõicationem maiorem, q̃a cõicat criminoso in crimine aut defendit eum in alia licet causa iusta, & tunc licet cõicet, quia tñ non in crimine pro quo fuit excõicatus, incidit tãtũ in minorẽ
f excommunicationem. fvt in c. nuper. de sen. excom. tene menti.

ADDITIONES.

a ¶ Etiam istud tenet Do. Car. & But. qui dicit q̃ per hoc põt decidi qõ. Ecce aliquis iurauit soluere decem ſ. m. mensem, opponitur q̃ sit periurus, & ad probãdũ periuriũ probatur q̃ lapsus est mẽsis, de quo plenius vide per Inn. & Doct. in c. super his. de accusat. & per Bar. in l. in illa. ff. de verb. obl. Vtrũ aũt dicens se absolutum videatur fateri se excõicatũ. dic vt in c. venerabili. de sent. excom. vbi etiam tractatur de eo qui petiit se absolui, an per hoc videat obliga. & tenigi in c. exhibita. de hom. in add. quæ inc. tria sunt vi denda. vbi omnino vide Tancre, & in c. venerabilem. de elect. Alex. de Ne.
b ¶ Idem dicit D. Car. in fi. 1. oppositionis per istum tex. Ale. de Ne.
c ¶ Idem dicendũ est quò ad valorẽ gestorũ per excommunicatũ per no. in c. nihil. de elec. & hoc vt tenere But. hic. Alex. de Ne.
d ¶ Distinctio Ab. Sic. mihi placet. Sed oĩo vide notata per Inn. & Doct. in c. cũ olim. el 1. de priuil. vbi habetur an si Papa, vel superior cõicat cum aliquo, an ex hoc præsumatur sententia excõicationis nulla, vel iniusta. & an præsumatur absolutus, si allegat se absolutum, ibi vide. Alex. de Ne.
e ¶ Excommunicatorum. Vide quod in simili no. Zapus all. inci. quidam coram iud. versi. item si excõicatus. & Gem. in ca. 1. vers. quæro an excommunicatus. de resc. in 6. Seb. Sap.
f ¶ Idem dicendũ est si aduocatus à principio credit q̃ excõicatus foueat iustam cãm, & posteà in processu reperitur ãriũ. Nam tenetur ipsum relinquere, & sequi cõscientiam etiã erroneã, vt in c. fin. de præsc. & c. per tuas. el 2. de simo. Et dicit Host. q̃ maximè aduocatus dẽt se retrahere, qñ tale patrocinium vergit ad alterius læsionẽ, quo casu tenetur etiã ad restitutionẽ. de homic. sicut di gnũ. ver. alij. & de iniu. c. fi. Ex prædictis dicit Io. And. q̃ malè faciunt aduocati, qui ꝙ processus factos super certis bñficijs vel pbendis fulminãtes excõicationem. vel alias pœnas ꝙ impedientes, & dantes ad id ꝙsiliũ, vel fauorem patrocinantes ꝙ iustitiam illis, qui impediunt illos pro quibus facti sunt tales processus: nã incurrunt excõicationẽ, & alias pœnas in ꝓcessibus fulminatas. & dicit Bur. hoc multum not. Sed quærit hic Host. an nudo verbo possit quis absolui à sniа excõicationis: & dicit q̃ si illa fuerit gñalis solo verbo q̃s põt absolui. sed si nominatus est excõicatus debet seruari forma c. cũ desideres. de sent. excõ. & hæc intelligit Host. vera, quantũ ad illos qui latent, & q̃ non sunt vitandi, vt q̃a multi sunt in cã. & ignorãtur qui sint: q̃a q̃tũ ad ipsos sufficit sniа gñalis absolutionis, sicut sniа gñalis excõicationis: secus si sint certi, & publicè apprehẽdat eos excõicatio, vel si essent notatim excõicati. q̃a tunc deberet seruari forma de qua in d. c. cũ desideres. Ex his etiã põt inferri quò ad cõionem. an cõicantes ligẽtur minori excõicatione. nam quãuis sniа gñalis liget oẽs, tñ si quis de incluſis in ipsa lateat non imputatur cõio quousq; super hoc fuerit cõuictus, de sen. exc. cũ nõ ab homine & c. à nobis. el j. vel donec spãliter fuerit notatus, de priui. cum & plãtare. §. excõicatos. quia eccla non iudicat de occultis. de simo. sicut à nobis. in fi, & dicit Io. An. q̃ forsan iste magr erat de castro. & quis dicatur nominatim excõicatus, remittit Io. An. ad clem. eos. de sepult. & ibi tangit in gl. in verbo, nominatim & de præb. in Laterañ. & vi debitis. ſ. de priu. cum & plantare. § excommunicamus. & ibi gl. tangit. de quo dic, vt ibi. & cum ſ. dictis transit D. Cardi. & Butr. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos si probabiliter ignoret se suspensum, & celebrauerit, non incurrit irregularitatem.*
2 *Ignorantia probabilis excusat aliquem, alias non desidiosus.*
3 *Ignorantia crassa, & supina quæ sit, & quare dicatur.*
Ignorantia crassa, & supina, & latissima culpa æquiparantur scientiæ etiam in pœnis delictorum.
4 *Ignorantia ab errore quomodo differat.*
5 *Excommunicatio non debet fieri non præmissa monitione, tamen lata tenet.*
6 *Rescriptum impetratum per excõicatum an saltem valeat post absolutionẽ.*
7 *Absolutio an possit fieri per epistolam.*
8 *Excommunicatus potest absolui in morte, quãdo apperent signa contritionis.*
9 *Excommunicatus non potest allegare probabilem causam ignorantiæ si scit per famam se esse excommunicatum.*

CAP. IX.

1 APOSTOLICAE. † Qui probabiliter ignorat se suspensum, & celebrat, non efficitur irregularis, secus si non probabiliter, vel sic. Suspensus. vel excõicatus ignoranter celebrando nulla indiget dispensatione respectu irregularitatis. alias sec'. secunda pars ibi, cæterum. Casus literalis. Duo canonici Pragen. ecc. ꝙ Pragen. ecclesiæ ordinatione accesserũt ad sedem apostolicã. obiectum fuit eis, q̃ erant suspensi, vt sic repellerẽtur, ipsi volebant probare sniãs illas nullas esse, & eis ignorantibus latas fuisse. Papa relaxauit sniãs illas ad cautelã. ne ordinatio ecclesiæ differretur. sed q̃a tpe suspensionis ignari celebrarunt diuina eos ꝓbabilis excusat ignorantia, si verò crassa, aut supina, aut erronea ignorantia fuit pp qđ indigebant dispensatione, papa dispensauit cum eis Bern. † Not. primò ex tex. q̃ non quælibet ignoran2 tia excusat, sed probabilis tñ, & dicunt doct. q̃ non requiritur q̃ quis sit multum curiosus in sciendo, dummodo nõ sit nimis' de sic dicto sus. arg. l. nec supina. ff. de iur. & fac. ignor. ¶ Secundò not. q̃ excommunicatio non trahit secum excusationem respectu pœ3 næ quò ad probabiliter ignorantem. ¶ † Nota. 3. q̃ ignorantia crassa, & supina dicitur quando de facili potuit scire, & non curauit indagare. sicut enim existens supinus potest videre quæ ibi aguntur eleuando caput, & crassus quando respiceret ad pedes
a leuando caput, ita & similiter ille qui potuit scire, & nõ curauit a videre esse in ignorantia crassa, & supina. Ignorantia crassa supina, & latissima culpa æquiparantur scientiæ etiam in pœnis delictorum. pro hoc est tex. in c. j. in fi. de ord. ab epo qui renun. epis. licet

ADDITIO.

a ¶ Et tamen curauit. Adde Spec. in titu. de consti. in prin. & in ti. de contrahen. emp. & vendi. §. 3. ver. sed in casu. Et in quo differant ignorantia, & error. quod tractatur in seq. nu. vide glo. & Bar. in l. de staru. ff. de testa. & in rub. de iur. & fac. ignor. vbi etiam in quo differant à dubitatione. de quo etiam vide Bald. in l. falsus. in 1. q. C. de fur. & in l. manifestissimi. eo. tit. & Specu. in tit. depos. §. vnde. ver. 12. Zach.

licet regulariter in delictis lata culpa non æquiparatur dolo, de q̃ io in ca. 2. de cõstitũ latissima culpa bene æquiparatur, vt hic.
4 ¶ † Item no. d. ibi, et vtiam inter ignorantiam, & errorem. nã ignorantia proprie est prorsus ignorare ea quæ quis scire debet, vt 33. di. c. non omnis. & melius. d. ceteretex, nescientia. qa ignorantia sonat in vitium, quando scilicet quis ignorat quæ tenetur scire. sed nescientia quando quis ignorat ea quę scire non tenetur. Errare verò est vnum pro alio putare 32. q. 2. in quibus. & 33. di.
a quamuis. & de his per gl. ff. de iur. & fac. igno. super rubri. a ¶ † In
5 gl. 2. ibi, habiens, & ignorans b potest excõicari. sentit ergo glo. hic
b intelligendum prius precedente monitione legitima, alias excõicatio est iniusta, licet liget, vt no. in c. sacro. de sent. exc. ¶ †
6 In ea. gl. ibi, audiatur. per literas tales, nisi post absolutionẽ, &c. sentit ergo gl. hic q̃ literæ impetratæ per excõicatũ ignorantem valeant, vt ibi post absolutionẽ audiatur, ꝛnium est verum per c.
j. de rescri. li. 6. vbi tex. loquitur indistinctè. & quod ibi no. Nec ob. iste tex. qa loquitur respectu pœnæ imponendæ quæ nõ peccanti imponi nõ debet, vt in c. 2. de cõsti. nõ aũt loqtur respectu va-
c lidi, aris actus. c ¶ † An aũt possit quis absolui per epistolã ab excõicatione. vide gl. 2. q. 3. c. quanto. & qd de absente, vide gloss. &
7 ibi no. per Arch. 11. q. 3. in c. cum aliqui s. ¶ † In ea. gl. ibi, absolue
re debet post mortem. hoc intellige q̃n in morte apparent signa contritionis illius delicti, pro quo fuit excõicatus arg. in c. à nobis. 2. de sen. exc. & ibi gl. & no. gl. in c. cum non ab homine. c. ti,
nam excõmunicatio non infertur nisi propter contumaciam, vt
p in c. nemo. 11. q. 3. ¶ † Et in fi. gl. nor. gl q̃ iciens se excommuni-
d catum, per famam nõ potest allegare probabilem ignorantiam, d, vt in ea. illud §. eod.

ADDITIONES.

a ¶ Et vide aliam bonam gl. in l. de statu. ff. de testa. & vide hic Do. Car. qui latius hoc examinat. Alex. de Ne.

b ¶ Et ignorans. Adde hic omnino glo. in c. quanquam. 2. q. 7. & gl. in c. de manifesta. 2. q. 1. & gl. in ver. publica. in c. venerabilem. de ele. & facit quod no. idẽ Ab in ca. cũ dilederas. circa fi. de sen. exc.

c ¶ Sed dic plenius secundũ Host. & Docto. q̃ aut excõicatus est omnino occultus, aut non. Dicit aũt omnino occultus q̃n non põt quinci, nec p̃scientia eũ remordet, nec vt qa de excõicatione nihil est auditũ, & iste est excusatus in iudicio, & extra, quantum ad illa, quæ de ipso fiunt. vel quæ ipse facit, vt in iurib. allẽ. in gl. pro hac parte. Si verò ipse scit reus est quò ad Deum. de coh. cle. & mulie. c. vlt. de sen. exc. à nobis. Aut non est omnino occultus, vt qa p̃ cõuinci, tũ sñia nõ est publicè lata, nec ipse denũciatus, & tũc potest allegari probabilis ignorantia, de post. præl. c. 1. & sic tenent gesta per eum. vel de eo, nisi sit talis actus qui nullo modo cadat in excõicatum, vel suspensum, sicut eligere, vel eligi, vel sacramenta cõferre. vel recipere, vel spũalia tractare, vt j. ca. proxi. & sic dato q̃ ignorantia excuset à pœna, tamen gesta per eũ, vel de eo non valent. & de hac materia dic vt latius habetur in c. ve
ritatis. de dolo. & contum. Alex. de Ne.

d ¶ Sed aduerte, inquantum glo. loquitur de excõicato per literas, & vult, q̃ vbi non apparet de intentione excõicantis cum receperit literas. & idem voluit Io. 2. quæst. 5. quanto. suppler tũ Ioã. q̃ etiamsi literas nõ receperit à tẽpore sciẽriæ ligabitur. & sic vult Io. q̃ etiam si literas non receperit, nihilominus quàm primum sciuerit est ligatus sñia excõicationis. Sed Bar. Brix. in additione tenet q̃ statim ligetur cum est prolata sñia excommunicationis licet ignoret, quia trahit secum executionem. tũ non imputabitur si ingerit se cõmunioni hominum an requã sciat. Doc. nõ solunt hanc varietatem inter Io. & Bar. Brix. & Ber. Sed ego sic dicerem q̃ aut quis excõicatur absens, nec aliquæ literæ sibi mittũtur per proferentem talem sententiam. & tunc statim est ligatus, licet non incurrat aliquam pœnam ingrendo se diuinis, donec sciat. Nam ex quo non dirigit literas intentio excõmunicantis est quòd incontinenti sit excommunicatus & hoc modo procedit opinio Bar. Brix. Aut excõmunicatur per epistolam, vel post excõicationem diriguntur literæ, & tunc non erit excõicatus, nisi postquam receperit literas, vt dicit ista gl. fateor tũ, q̃ si peruenire ad ipsum notitia excõicationis, & eo ipso ligaretur sententia excõicationis, licet nondum literas recepisset, vt dicit Io. in d. c. quanto. Nam excõicator cẽsetur destinasse excõicationem in id temp⁹ quo excõicatus certior factus fuerit, vt dicitur in simili super quo se fundat ista glo. in l. qui absenti. ff. de acqu. pos. & dicitur certior factus quam primum sciuerit, vt in l. 1. in fi. ff. de actio. emp. & certus certiorari nõ debet, vt in reg. eũ qui certus. & est magnus effectus q̃ sit vel non sit excommunicatus, quia si est excõmunicatus tenent spũalia per eum, vel de eo, alias nõ tenent, vt dixi in præcedenti additione. & dicit etiam Abb. Sicu. & hoc not. & tene menti istam glo. quia est notabilis, & quotidie venit in practica, &c. & in aliis bene dicit. sed iunge glo. sing. 2. q. v. quãto. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus minori si celebret non efficitur irregularis, licet peccet, & potest eligere, & ea quæ sunt iurisdictionis exercere, & sacramenta conferre, tamen non potest eligi.*
2 *Excommunicatus excommunicatione maiori celebrando d. uina efficitur irregularis, adeò quod amplius sine dispensatione celebrare non potest.*
Excommunicatio minor quomodo differat, & quare.
3 *Collatio beneficii facta excommunicato etiam minori excõicatione nõ valet.*
4 *Suspensio quid sit, & quotuplex sit, & quis sit eius effectus, maximè circa irregularitatem incurrendam.*
5 *Sacerdos notoriè fornicator si celebrauerit, an incurrat irregularitatem.*
6 *Cõstitutus in peccato mortali, an possit eligi in prælatum.*
7 *Suspensus ab officio, censetur etiam suspensus à iurisdictione.*
8 *Clericus criminosus non est suspensus à collatione sacramentorum.*

CAP. X.

1 SI CELEBRAT. † a Excommunicatus minori excõmuni
a catione celebrans nõ est irregularis, sed peccat, & põt eligere: & ea quæ sunt iurisdictionis exercere, sed non eligi, & si confert sacramenta: licet peccet tũ collatio tenet, & suum habet effectũ h. d. Hæc decretalis est quò ad materiam suam solẽnior, & famosior qualibet alia, nam infinita iura sunt loquentia de excõmunicatione maiori, quæ infertur ab homine. vt in ca. si quẽ. de sent. excom. sed de minori quæ infertur à iure, vt in c. nuper. de sentẽtia excom. sunt iura paucissima, & apertè non prouidentia sicut hoc capitulum. Et hæc decretalis potest sic diuidi. Primò tractat de validitate gestorum circa spiritualia, per excõicatum excõicatione minori. Secundò ibi si tũ, tractat de his quæ gerunt ad commodum eius passiuè. Tertiò tractat de gestis ab eo actiuè in alium sacramentando ibi, peccat autem. Vlti quandam limitationem submittit, ibi dummodo. ¶ Casus literalis. Aliquis participauit excommunicato in locutione, vel oratione: & sic incidit in minorem excommunicationem. consueuit dubitari de tali, vtrùm si celebraret tempore talis excõicationis, esset irregularis. Resp. pa. q̃ licet grauiter peccet celebrando non tñ est irregularis, & eligere potest. & alia quæ iurisdictionis existunt, exercere. tamen si talis scienter electus fuerit, talis electio est reprobãda pro eo, q̃ eligitur ad susceptionem eorum, à quorum præceptione priuatus est per sanctos patres. Peccat. dicitur quòd talis excommunicatus peccat celebrando, vnde poterat forte aliquis dubitare: vtrum sacramenta ab eo collata habeant effectũ. Dicit papa, q̃ sacramenta illa nõ carent virtutis effectu, licet ille peccet cõferendo: & redditur rõ, cũ ille nõ videatur remotus à collatione sacramentorũ, sed à participatione, q̃ consistit in sola perceptione: & hæc vera sunt dũmodo non ingerat se pertinaciter communioni excõicatorũ in cõtemptũ ecclesiæ, ꝛ̃ prohibitionẽ sui superioris. q̃ si post admonitionẽ legitimã fecerit, debet excõicari: & si
2 postea celebrat. ſcrã ab eo collata virtutis carebũt effectu, & priuatus erit electione, & iurisdictione. Ber. No. j. ex tex. † q̃ licet excõicatus maiori excõicatione celebrando diuina efficiatur irregularis, quia amplius sine dispensatione diuina exercere non potest. vt in c. 1. de sen. exc. lib. 6. c. cum æterni. de re iudic. c. li. & 11. q. 3. si quis eps. cum seq. tñ excommunicatus minori excõicatio
b ne non incurrit irregularitatem celebrando. b Et est ratio differẽtiæ: qa excõicatio maior includit suspensionem ordinum. vnde celebrando attentat officia sibi interdicta. sed excommunicatio minor non inducit suspensionem ordinum, vel officij, sed tñ priuat participatione sacrorum, vt in c. à nobis. de sen. excõ. & ideo celebrando non attentat sibi officium interdictũ, sed qa participat ex sacramentis exercendo officium, ideò peccat: sed non efficitur irregularis. & ex his habes rationem decidẽdi in principio decre. & duas dñas inter excommunicationem maiorem, & minorem. qua excõmunicatio maior priuat participatione sacramentorum, & communione fidelium. & suspendit ab ordine, sed

ADDITIONES.

a ¶ Si celebrat. Pro intellectu huius decr. vide omnino Cald. in repe. c. cũ excõicato. 11. q. 3. in q. inci. item quero an per participiũ. & seq. an si suspensus à beneficio celebret, sit irregularis. & vide gl. in c. si is, cui. de elec. in 6. & per gl. & omnino Io. de Imo. super ea. in cle. quoniam. in ver. suspẽsus à beneficio. de vi. & hone. cle. Item si suspensus à potestate vocis dandæ, & eligendi possit in eadem ecclesia eligi, per Imo. in cle. vt hi, qui circa princ. de æta. & quali. Item adde, quòd clericus notorius fornicator, cum sit à iure suspensus, si celebrat, efficitur irregularis, secũdum d. Ant. post Vincen. j. c. sicut. in fi. de coh. clerico. & mu. qui dicit ita tenuisse in hoc c. si celebrat.

b ¶ Irregularitatem. Sed tu vide Arch. in c. excommunicamus. 11. q. 3. vbi vr̃ dicere, q̃ talis excõicat⁹ sit irregularis. Et dic q̃ tex. iste dũ dt nulli notũ, &c. vult excludr̃, q̃ sup hac irregularitate non requr̃ ē dispãtio papæ, & iõ q̃ hoc casu eps poterit dispẽsare. de B.

sed excõicatio minor nõ priuat cõione fidelium, sed tm̃ partici
patione sacrorum. Secunda dria respectu effectus, qa excõicatus maior efficitur irregularis celebrando, secus in minori. ¶ Secundò no. q̃ ea quę sunt iurisdictionis actiuæ potest exercere excõicatus minori. & rõ est, qa actus iurisdictionalis est quid extrinsecum à participatione sacramẽtorũ qua sola excõicatus minori
3 priuatus est. ¶ † Tertiò not. vnũ effectũ excõicationis minoris, nã reddit ipm excõicatum inhabilẽ ad beneficiũ ꝛequẽdũ ideo q̃ ipsa electio p quã initiatur mꝫ spũale de eo factũ non valet. vnde, vt dicit Inn. nec dignitatẽ nec aliquem clericatũ excõicat⁹ minori ꝛequi põt nisi ipsum pœniteat, & absoluat, rõ decidẽdi, redditur in litera, qa excõicatio minor suspẽdit à participatione scõrum. sed ille qui eligitur, vel ꝓmouetur ad aliquod bñficium principaliter eligitur, vt exerceat se in sacramentis ecclesiæ, vñ, ille sic priuatus sacramẽtis eligi nõ põt. Ex quo infertur q̃ ꝓhibito exercitio alicuius actus, ꝓhibetur oẽ id p quod peruenit ad illũ actum. l. orõ. ff. de spon. Cui aũt cõpetat facultas absoluendi ab hac excõicatione minori dic, vt in cap. nup. de sen. exc. ¶ No. in versi. peccat, &c. q̃ duplex est participiũ in crẽtis, vnũ est actiũ inquãtum qs participat su scipiendo ea, aliud est passiuũ, inq̃tum ꝛfert alijs. nam excõicato excõicatione minori proh̃ betur participatio scrorum ad ꝓmoditatẽ suam, non aũt inquãtũ hęc sacramenta ꝛfert alijs. vel dic, & melius q̃ potius dr̃ agere, qñ a-
a biipsi ꝛferuntur, & rõ est, nã virtus sacramenti descendit à Deo immediatè in ipsum sacr̃m vñ licitè ps recipit sacr̃m ab excõicato minori. sed iple peccat cõferendo: qa participat. Itẽ no. q̃ cõeans excõicato ẽt in cõrẽptũ superioris, & pertinaciter non incurrit excõicationẽ maiorẽ: sed bñ debet excõicari maiori. vt in
4 fi. an aũt peccet mortaliter, dic vt plenè no. in ca. sacris, qd metus siones scribentiũ hic & alibi: sciendum q̃ multiplex est suspẽsio à diuinis, nam qdã suspensi sunt à diuinis quò ad Deũ tm̃: vt sunt ꝛstituti in peccato mortali: qa peccato durante nõ debẽt se immiscere sacramentis participando. vt in c. fi. de coha. cle. & mu. & isti celebrando sm̃ oẽs non efficiũtur irregulares: qa iure nõ canetur. vt in c. is qui. de sen. exc. lib. 6. rõ est: qa directè nõ est eis officiũ interdictũ à iure: licet peccẽt participando. quidam sunt suspensi à Deo, & à Canone, vt qñ canon suspendit quẽ pp peccatũ suum. Quidam sunt suspensi à Deo, & ab homine, vt quando pp peccatum homo vt iudex suspendit quem. & istius suspensionis duplex est effectus, vel spẽs: nã quæda est suspẽsio minor, quæda maior: suspensio minor est illa quæ priuat à participatione sacrorum tm̃: vt est illa excõicatio minor quæ ꝛhitur ex participatione cum excõicato minori. Idẽ esset si iudex excõicaret quẽ minori excõicatione: vt in ca. Engeltrudã. 4. q. 4. licet illa non sit in vsu inquantũ fertur ab homine. Suspensio maior est quando interdicitur offm̃, seu exercitiũ ordinũ, vt qa iudex vel canon pp peccatum alicuius suspendit eũ ab officio suo. Suspensus minori, sive à canone, sive ab homine non incurrit irregularitatem celebrãdo per rõnem supradictam. & põt eligere, & exercere ea, quæ sunt iurisdictionis, quia illa suspensio refertur ad participium sacrorum. De suspensione verò maiori, aduerte quia quędam suspensio sit pp delictũ, quædam pp defectum, quędam pp infamiã. Suspensus maiori pp delictum efficitur irregularis celebrando, quia exercet offm̃ sibi interdictũ. & iste est casus in d. c. j. de sen. ex
cõ. lib. 6. & in d. c. cũ æterni. vbi etiã per Io. An. & ista est cõis opi.
b quia erat illegitimus, vel qa patitur defectum bin corpore pp quẽ prohibetur promoueri, ita celebrãdo non efficitur irregularis, sed peccat, quia non est directè sibi interdicta executio officij, & iure non cauetur q̃ talis efficiatur irregularis. Suspẽsus verò pp
c infamiam si directè à superiore est sibi interdictum officium cessi ciatur irregularis celebrando, vt d. c. j. sed si non directè, vt quia in iure nõ dicitur q̃ notoriè criminosi non debent celebrare pp do non incurrit irregularitatem, quia directè nõ est suspensus à
5 iure, vel ab homine, sed est quædam prohibitio pp scandalũ cui tandum. † Ex his infertur ad qõnem, nunquid notorius fornicator celebrans efficiatur irregularis. Inn. tenet hic q̃ non, idem in c. sicut. de coha. cle. & mul. & in c. tanta. j. de exce. præl. sed Host. & Io. An. ꝛ̃. vt no in c. cum æterni. & c. 1. præl. vnde tota difficultas consistit in videndo an notorius fornicator sit directè suspẽsus ab homine, vel à canone in pœnam, an sit illa suspensio indicta, vt qa alij prohibent audire ab eo diuina, vt facilius resipiscat, & circa istũ articulũ dic plenè vt dico in c. vestra, de coha b cle. &
6 mu. vbi propria mã. † Ex prædictis infertur ad qõnem nunquid
d cõstitutus in peccato possit eligi ī prælatũ, & vꝫ q̃ nõ, qa in eo subest ratio frę, sicut in excõicato minori, nã est priuatus participatione sacrorum, quo ad se. vt in c. fi. de coha. cle. & mu. & ita videtur ꝓcludere Inn. hic, licet in ꝛnium facit tex. cũ gl. in c. sicut, de iureiu. & in ca. florentinum archidiaconũ. 75. di. & satis puto posse distingui inter peccatũ graue, & leue. vt primo casu impedjatur, secundo non. nam involutus in peccato minori, seu leui de facili surgit. nõ sic est in excõicato minori excõmunicatione.
e qa illud est vinculũ ꝛ̃ctum ab ecclesia. & requiritur absolutio.e

¶ † In

ADDITIONES.

a ¶ In contemptum. Adde in quantum tex. hic probat quòd contemptus aggrauat delictum, plura quæ adducit Fel. in c. j. versi. alius est casus. de const. & in ca. 2. & 3. de maio. & obe. Seba. Sapia.

b ¶ Defectum. Suspensus ab offo propter defectum, si celebrat nõ est irregularis. Et idem firmat Do. in c. apostolica. ante medi. 56. dist. alle. Inn. hic. de Bellentzinis.

c ¶ Offm̃. Vide ad hæc multa per Fe. in c. apostolicæ. ℣. de excep. S. S.

d ¶ In peccato. Adde Arch cap de Petro. 46. dist. eundem Archi. & omnes Doc & maximè Ge. & Cel. in apost. ad eum in c. qui in aliquo. 51. di. c. 81. di. c. tantis. plenissimè Inn. in c. inter dilectos. & ibi etiam Celsum in apost. ad eum. nu. 3. in ver. in peccato mortali. j. de excel. prælat. Zacha.

d * In peccato vide Car. in cle. vt hi, qui. q. 18. de æta. & quali. cum allegatis per Fel. in d. c. apostolicæ. de excep. Seb. Sap.

e ¶ Ab. Sic more suo truncatè, & diminutè refert. Vnde tu latiùs distingue discurrendo per casus. & colligẽdo distinctionem Io. Cal. quam refert hic D. Car. in x qõ. & etiam verba Butr. Primus casus est quãdo mulier exercet officiũ interdictum. & in hoc casu Io. Cal. & D. Car. dicunt q̃ siue mulier sit professa aliquam religionẽ, siue nõ quomõcunque celebret nõ est irregularis, quia cũ non sit capax ordinis, siue characteris clericalis, non cadit in eã irregularitas per quã quis impeditur ordinari, siue celebrare. & hæc ratio sumitur in c. debitum. de bigam. ad idem 33. q. 5. hæc imago. & c. mulierem. Vnde mulieri prohibẽtur quæ ordinis officio competunt, 23. d. sacratas. &c. non liceat. de consecra. di. 1. in sancta. Nec obstat 27. q. 1. diaconissam cui respõde vt ibi dicitur. Si ergo mulier de officio aliter contractat quàm debeat, vel excommunicata, vel interdicta, vel in loco interdicto celebrat, sicut alias posset cessante interdicto, vel excommunicatione non efficitur irregularis, sed quia temerariè agit, puniri debet, vt in dictis iurib. & istam opin. tenet Io. An. & Butr. in c. 2. ℣. c. Sed cõtrarium tenet Butr. in c. tanta. j. de excess. præl. in penult. colum. vbi tenet q̃ monialis violãs interdictũ efficitur irregularis, ita q̃ actiuè, & passiuè efficitur ineligibilis, quia licet nõ habeat ordinem clericalem ratione tamen status monialium habet officium celebrandi, secundũ conditionem status ipsarum, vt in ca. duo. 12. q. j. & in c. postulasti. ℣. c. & dicit But. Doct. tenere hanc opi. Ego primã opin. veriorem, quia non reperitur iure cautum q̃ monialis incurrat irregularitatem. Vnde non debet fieri extensio pro hoc est bonus tex. in c. is qui. de sen. exc. in 6. Nec ob. si diceres q̃ duplex est effectus irregularitatis, vnus qui impedit in exercitio ordinũ. Alius imprimens inhabilitatem electionis actiuæ, & passiuæ, vt d. c. is qui. in fi. Resp. q̃ inhabilitas ad electionem est sequela ipsius irregularitatis, vt in d. c. is qui. cum ergo non efficitur irregularis quo ad ordines cum illorum non sit capax, ergo per ꝓns non efficietur ineligibilis. Nam sm̃ omnes Docto. ad hoc vt sequatur irregularitas necesse est, q̃ suspensio concernat ordines, vt dicunt Doct. hic. Sed excommunicatio, vel interdictum non potest inferre suspensionem in monialem, ita q̃ concernat ordinem cum illius non sit capax. ergo non debet effici irregularis, & per consequens ineligibilis, tutior tamen est opin. contraria, sed ista est verior. Secundus casus est quando laicus, tamen religiosus, siue sit conuersus, vel non. & in hoc concludit Io. An. & D. Car. q̃ nõ efficitur irregularis, nisi sicut merus laicus effice retur, & idem But. in c. 2 ℣. c. Sed ꝛnium tenet Bu. in d. c. tanta de excess. præl. per rõnem ℣. dictã, qa licet nõ habeat ordinẽ clericalem, cõ rõne status sui habet offm̃ celebrandi sm̃ cõsuetudinem ipsius status, & dicit q̃ talis efficitur ineligibilis actiuè, & passiuè Sed ego teneo opin. D. Cald. quia non reperitur iure cautum, q̃ laicus factus religiosus incurrat irregularitatem, magis quàm laicus remanens in seculo. sed irregularitas non incurritur, nisi vbi in iure est expressum, vt in d. c. is qui. Vnde puto idem dicendum quod in mero laico, sed vt dixi tutius est obseruare opin. Butr. Tertius ergo casus est in laico, siue sit merus laicus, siue religiosus non habens aliquem ordinem. & D. Card. dicit q̃ in hoc sunt opiniones de quib. in Spe. tit. 2. ℣. nunc de episcoporum. versi. 18. sed Io. Cal. & ipse distinguunt, q̃ aut laicus celebrat sine solenni apparatu alicuius ordinis, & tunc non efficitur irregularis. 92. di. non liceat. aut celebrat in apparatu alicuius ordinis, & solenniter, & tũc dicit q̃ licet sit rigorosum efficitur irregularis. vt j. ti j. cap. nec alius quàm papa, cum tali poterit dispensare, vt valeat ad aliquos ordines promoueri. Si enim cum ordinato, & suspen-

Universidad de Deusto
Biblioteca

so celebrando alius quàm papa non dispensat: ergo in isto casu idem est dicendum: quia non apparet ratio diuersitatis. sed ipse Io. Cal. in tract. de ecclesia interd. 16. membro, vers. sed quid si est purus laicus tenet contrarium, q̃ iste non habet ordinem propter quæ posset dici q̃ ipse agat in officio sicut prius, & sic non incidit in irregularitatem, secundum no. in c. fi. de excess. præla. Item quia sufficit q̃ hoc in iure non inuenitur expressum. in d.c. iuris qui. 1. resp. de sen. excommu. in 6. Et D. Cardi. dicit hoc verius, vel saltem æquum, vt in pœnis fiat restrictio, vt in reg. in pœnis. de reg. iur. in 6. sed 1. opin. sc. quòd sit irregularis videtur verior per nō per Docto. j̃ titu. proxi. c. 2. & videtur casus eo. titu. in ca. 1. qui tex. dicit quòd talis debet excommunicari, & nunquam ordinari, & loquitur ille tex. generaliter, vnde potest intelligi, tam de laico, quàm clerico. De laico autē, qui cogit clericos celebrare in loco interdicto, dic. vt in ca. grauis. de sent. excommu. Quartus casus est quando talis est clericus, & nō est suspensus à Deo, vel à canone, nec celebrat in loco interdicto, & tunc nedum potest, imò debet celebrare secundum suum ordinem. 92. di. per totum. de celeb. mis. c. 1. & c. dolentes. Vtrum autem peccet mortaliter presbyter rarò celebrans, plenè examinat in d.c. dolentes. Quintus casus, quando talis clericus nō est suspensus, sed celebrat in loco interdicto ab homine, & tunc efficitur irregularis, & indispensabilis ab alio quàm à Papa, & ineligibis actiuè, vt in d.c. tanta. j̃ de excess. prælat. & in c. iis qui. 2. resp. de sent. excommu. in 6. de quo dic, vt in cap. fin. eo. titu. & lib. & hoc dēt intelligi nisi ecclesia esset interdicta propter sanguinis, vel seminis effusionem, quia tunc licet temerariè agat, tamen non est irregularis, d. cap. iis qui. 1. respon. quia ecclesia polluta propriè loquendo non est interdicta, sed organa sunt suspensa, vt dicit tex. in c. fi. de consecr. eccles. vel alt. Sic etiam quando inducitur cessario à diuinis in ecclesia. nam celebrans durante cessatione non efficitur irregularis, vt not. glos. in ca. si canonicis. in versicu. cessare. de offic. ord. libr. 6 Sextus casus quando talis clericus est suspensus à Deo tantum propter peccatum, & tunc celebrans durante tali suspensione non efficitur irregularis, quia tales existentes in peccato sunt suspensi quò ad se tantum, non autem quò ad alios, vt in ca. vl. de cohabit. cler. & hoc est verum, nisi esset de dictum quod post peractam pœnitentiam impediret ordinis executionem, quia esset irregularis, & quæ sint ista delicta, dic vt per Docto. in ca. nisi cum pridem. §. propter conscientiam. de renun. & per Spec. titu. 2 § iusta. versic. sunt quoque. quæ autem sit ratio quòd suspensus à Deo celebrans non efficitur irregularis, est secundum Innocen. quia nulla irregularitas est de iure diuino, sed est de iure positiuo, & hoc dictum Innocen. quotidie singulariter allegatur. Sed aliter, & clarius locutus fuit Innocen. in ca. nisi cum pridem. §. personæ non irregularitas. de renuncia. super. dicto verbo, vbi dicit quod irregularitates in veteri testamento erant temporales, & non perpetuæ. quæ eiiciebant extra castra, vt quando quis tangebat morticinium, vna tantū erat perpetua, videlicet si summus sacerdos accepisset in vxorē viduam, vel repudiatam, quia debebat accipere in vxorem virginem. & dicit Innocen. quòd talis irregularitas erat propter defectum sacramenti, & non propter delictum. & istud communiter tenetur per doctores licet Abb. Sicu. j̃rium tenuerit de hoc illo, vbi dixit irregularitatem, quæ causatur ex homicidio esse de iure diuino, sed talis irregularitas non est perpetua, q̃ppetua irregularitas dicta est à iure positiuo, & hoc modo debet intelligi, quę. g. si quis omnē. Septimus casus est quando clericus est suspensus à Deo principaliter, secundariò ab homine minori suspensione. vt quia est prohibitus à sacerdote ne celebret propter eius crimen, & tunc nō efficitur irregularis. sed in contrarium facit, quia sacerdos tanquam Dei minister interdicit celebrationem ne celebrādo Deū offendat. non autem intentione inducendi nouam suspensionē quia nec ipsam posset inducere simp̃ex sacerdos propter defectum iurisdictionis, & ideo celebrans contra talem prohibitionē non efficitur irregularis. 11. q. 3. euidenter. & hoc tenet Inn. hic, & Doct. Octauus casus est quando quis est suspensus à Deo, & à Canone minori suspensione, vel à canone tantum, vt sunt suspensi a participio sacramentorum propter participium cum excommunicatis, vel quia promotus fuit per saltum. j̃. tit. 2. capi. 1. quos hic Inno. vocat suspendendos, & ratio est quia suspensio non concernit ordinē, licet participium sacramentorū, & tales, licet peccent non incurrunt irregularitatē, & hoc vult ista Decr. Nam sola suspensio concernens ordinem causat irregularitatē, non autem illa quæ non concernit ordinem, sed participiū sacramentorum, vel aliud quodcunque q̃ ordinem. & ratio est secūdū Innoc. quia talis suspensio principaliter causatur à Deo, & non à canone nisi per approbationem. & hoc patet, quia quàm citò pœnitet à quocunque confessore absolui potest, & statim potest celebrare, de senten. excommu. nuper. nec ob. quòd à canone in absolutione sit addita solennitas, de qua in d.c. nuper. quia illa additio, quæ est in solennitate tantum non immutat statum suspensionis, vel minoris excommunicationis, & ideo non est dicenda sententia canonis, sed Dei tantum, vt dicit hic Innocē. & Butr. Nonus casus est quia quidam sunt suspensi à Deo principaliter, secundariò ab homine. sed suspensio concludit ad ordinem, vel officium ordinis, vt quia iudex suspendit peccatorem ab officio donec satisfecerit, vel pœnituerit. & Innoc. est varius, quia in vna parte dicit, quòd non est irregularis, quia expressio eorum quæ insunt nihil operatur, vt l. 3. ff. de leg. 1. In alia parte sensit contrarium. sc. quòd egeat ablolutione, quia celebrando incurrit irregularitatem. sed Ioan. Cald. distinguit, & D. Car. post eum quòd aut suspēsio ab homine fit simpliciter, aut ad certum tempus puta vsque ad annum, aut tempus incertum, puta donec satisfecerit, vel pœnituerit, quo ad primum sc. quādo est suspensus simpliciter, dicendum est secundum eos quòd celebrando incurrit irregularitatem, vt 6. quæstio. 3. ca. si quis episcopus. Idem dicunt in excommunicato maiori excommunicatione 17. q. 4. si quis suadente. cum simi. quia persequens intelligitur suspensus ꝫ. cod. clerici. & ca. latores. Quò ad secundum sc. quando est suspensus ad certum tempus dicit Io. Cal. & D. Card. quod si celebrat durante suspensione efficitur irregularis per iura prædallegata. & idem tenet Butr. Quò ad tertium, sc. quò ad suspensum ad tempus incertum, Ioan. Cald. & D. Cardi. faciunt differentiam an suspendatur donec satisfecerit, an donec pœnituerit. nam isto casu est irregularis: quia dato quòd satisfaciat factum iudicis est necessarium, vt habeatur pro absoluto, vt habetur in cap. cum bonæ. de æta. & qualita. & est bona glos. in clem. 1. in verbo, donec. de decim. & sic cum factum hominis sit necessarium sequitur quòd ad suspensionem Dei canon aliquid addit. & dicunt hoc bene probari in capit. episcoporum. de priuile. in 6. iuncto capit. is cui de senten. excommu. eod. libro. Secundo verò casu, quando, scilicet fuit suspēsus donec pœniteat, vt ꝫ. de electi. de his quæ fi. à maio. par. cap. c. 1. dicunt enim æquum tenere quòd interim celebrando non incurrat irregularitatem. quia talis videtur suspensus à Deo, ad quam suspensionem canon nihil addit, nec vt habeatur pro sublata factum iudicis est necessarium, vt de se patet. ideo de ea est dicendum, vt de suspēsione Dei tantum, cum eadem sit ratio. Butrig. autem dicit se credere si suspensio fiat à iudice donec pœnituerit cum causæ cognitione q̃ illa suspensio cōcludat ad ordinem. & officium ordinis, & quòd celebrans illa durante incurrat irregularitatem, & dicit se nō videre rationem differentiæ, scilicet an talis suspēsio egeat, vel nō egeat facto hominis ad absolutionem obtinēdā, quia iura hoc non ponderant, sed ponderant an suspensio concludat ad ordinem, & inducitur irregularitas, an non concludat, & non inducitur. & si esset vera opin. Ioan Cald. sequeretur quòd suspensus interim celebrans, nō incurreret irregularitatem, quod est falsum. Nec ob. arg. ꝫ. factum, scilicet quòd expressio eorum, quæ tacitè insunt nihil operetur, quia illud est verum quādo nō exprimitur alio modo quàm insit, alias secus, vt in l. si ita legatum. §. 1. ff. de leg. 1. & no. in c. 1. de spon. in 6. in gl. fi. & dicit Butr. hoc tenēdū, si suspensio est cōtentiosa, & cum causæ cognitione facta. Sed dicit si esset facta in foro pœnitētiali: quia esset tūc prohibitio nō concernens ordinem: & sic nō induceret irregularitatem, vt ꝫ. dictum est. & hoc intellige etiam si episcopus fecisset talem suspensionem in foro pœnitētiali, de quo vide Butr. & Abb. Sic. in capi. tuarum. j̃ de priuil. & hoc modo posset sustineri opinio Cald. & Dom. Card. vide do. Dom. in cap. 1. de re iud. in 6. Decimus casus est quādo quis suspēsus est a canone, & iste est triplex. Aliqui. n. sunt suspēsi à canone propter delictum, aut culpam, aliqui ratione defectus, aliqui ratione scādali, vel infamiæ. quò ad primum, scilicet an suspēsi à canone propter delictū, vel culpam sint irregulares. But. dicit quòd Archi. tenuit quòd nō, nisi vbi in iure reperitur expressum, alleg. de sen. exc. c. iis qui. in prin. Ad c. 1. eo. ti. & ad c. 1. de re iud. Rñ. quòd ideò in illis iurib. celebrās durāte suspēsione canonis incurrit irregularitatem, quia hoc in illis exprimitur. & dicit quod in iurib. antiquis nō apparet expressum alicubi quòd celebrās durāte suspēsione incurrat irregularitatem. & per hoc cōcludit quòd cap. 2. de re iud. & cap. 1. de sen. excom. el 1. debēt restringi ad casus suos. Sed But. dicit quòd Inn. videtur hic sentire cōtrarium, licet vnam opinionem recitet pro parte, quam tenet Archi. & clarius hoc sentit in c. tanta. de excess. prælvbi cōcludit quòd licet iure antiquo nō appareat expressum, q̃ excommunicatus, interdictus, vel suspēsus celebrās incurrat irregularitatem, tamē est quasi expressum. vt patet 11. q. 3. episcopus.

✻ & c. ie q.

7 ¶ † In gl. in ver. iurisdictionem. ibi tam ab officio, quàm iurisdictione. vult ergo ista gl. q̃ suspensus ab officio, nō sit suspensus à iurisdictione: quasi iurisdictio sit quid separatum ab officio. ar. in c. transmissam. de elec. sed contrarium communiter tenetur in c. cum dilectus. de consu. habet enim iurisdictio connexitatem cū officio, post collationem ordinis. vnde suspensus ab officio intelligitur suspensus ab omni iurisdictione. nam illa competit ratio
8 ne officij. & de hoc dic plenè, vt no in d.c. cum dilectus. † In glo. in vers. scienter. ibi: sed non credo, & hanc opi. teneas. nam ignorantia eligentium non debet prodesse excommunicato. facit qd
a no. in d.c. cum dilect⁹. a Et in fi. gl. contrarium communiter tenetur hic. & in d.c. cum in cunctis licet enim eligendo scienter talem excommunicatum peccent. non tamen incurrunt pœnam illius c. habet enim locum illa pœna in casibus tātum ibi expressis. de quo plenè. per Io. An. in regula, odia. de reg. iur. li. 6. in mer
9 cu. * † In gl. verf. dummodo. in fi. & iste vltimus intellectus plus mihi placet, nam primus est nimis rigidus, cū regulariter criminosus non sit suspensus in collatione sacramentorum: vt in c. fi. de coha. cleri. & mulie. nec alij prohibentur recipere sacramēta à criminosis. vt in c. vestra. de coha. cler. & mu. vbi ponitur casus
b specialis. b tene menti.

¶ Decr

ADDITIONES.

☞ & c. seq. in quib. dicitur q̃ nō debet habere spem reconciliationis in alio concilio, quæ verba communi interpretatiōe important q̃ tales sint irregulares. Nam per iura antiqua nō erat vsus vocabuli, irregularitas, sed tractatum fuit postea post illa iura, vt hic, & in cap. nisi cum pridem. §. personæ vero irregularitas. de re nunc. & iura nouissima etiam sic locuta sunt, nam dicitur irregularis: quia venit contra regulam aliorum, qui ordinantur facto, vel dispensatione episcopi, vel quia non debet ordinari prohibente regula apostoli, de qua 25. distin. §. nunc autem. ad hoc 48. dist. c. 1. Iura autem Sexti approbant illam opin. ſ. quòd tales suspensi à Canone celebrātes sint irregulares. vt patet in c. 1. de sen. excomm. in 6. vbi dicitur quòd celebrantes durante suspensione canonis incurrūt irregularitatem secundū canonicas sanctiones & nō per nouum ius, sed per antiquum, quia si incurrissent per nouum secundum iura sexti non dixisset secundum Canonicas sanctiones, & sic illa iura declarant quòd omnis suspensus celebrans incurrit irregularitatem, & istam opin. tenet Io. An. & D. Domi. & communiter omnes scribentes in d. c. 1. de re iud. in 6. & Butr. hic, & Abb. Sicu. qui vt vidistis dicit hanc esse communē opin. licet quidam teneant contrarium vt ipse dicit, & hoc quò ad suspensos ratione delicti vel culpæ. Quò verò ad secundos, scilicet suspēsos à iure ratione defectus, puta ratione defectus ordinis, vt est clericus per saltum promotus, vel alterius defectus, vt bigamus illegitimus, vel corpore vitiatus ordinatus ante ætatē legitimam, vel à non suo episcopo. In omnibus his dicit Inno. q̃ non incurritur irregularitas ex celebratione facta pendente isto defectu: quia non est in iure expressum. vt d. c. iis qui. in princi. de sent. excommun. in 6. Idem secundum Doct. seruat stylus curiæ: quia curia Romana dispensat cum talibus super defectu, & non super irregularitate, quam dicātur nō traxisse ex celebratione ante dispensationem 56. distin. apostolica. & de fil. presbyt. veniens. Non obst. quòd ordinatio facta à non suo episcopo, vel ante ætatem legitimam sit cum peccato, quia principalis causa propter quam dicimus illos suspensos est defectus. & non peccatum, ergo ratione defectus, & non criminis debet censeri suspensus. sed vide gloss. in verbo, statuunt. in ca. eos. de temp. ordin. in 6. Et per hoc dicit Ioā. Cald. quòd licet irregularis ex celebratione sit suspensus à Canone propter huiusmodi irregularitatem, tamen si postea fuit absolutus ab excommunicatione vel suspensione, tamen non fuit dispensatum cum eo super irregularitate si postea celebrat non incurrit nouam irregularitatem, quia hoc in iure non est expressum d. cap. iis. qui. Nam irregularitas de se non est peccatum, sed defectus. de purga. canon. accedens. & sic talis est suspensus à canone ratione defectus, & nō criminis. Idem sequitur Do. Card. & Butr. dic. quòd ista fuerunt verba Archidiaco. 55. distinct. apostolica. Sed dicit Butr. quòd hoc dictum sibi non placet, quia illa suspensio habuit originem à causa delicti. Tamen in practica dicit dictum Cald. & Archid. vt magis æquū seruari. Ego in puncto iuris puto veriorem opin. Butr. quia omnis irregularis est suspensus. Vnde dato quòd irregularis absoluatur ab excommunicatione, vel suspensione: non tamen per hoc intelligitur absolutus à suspensione quæ est connexa irregularitati, nisi etiam tollatur irregularitas, & dato quòd irregularitas nō sit peccatum, tamen est pœna peccati sicut suspensio. Differentia enim est inter peccatum, & pœnam peccati. Ex his no. quòd irregularis celebrans incurrit nouam irregularitatem, & sic quotiescunque celebrat, irregularitatem toties incurrat. Vnde requiritur quòd absolutio fiat ab omnib. irregularitatib. vt in cap. ita quorundam. de Iudæ. & 3 q 4. Engestruda. Secundò no. q̃ si irregularis absoluitur ab excommunicatione, vel suspēsione propter quam incurrit irregularitatem secundum ꝫ. dictos Doc. si celebrat durante tali irregularitate, non incurrit nouam irregularitatem, secus esset dicendum secundum opin. Butr. quam puto veram per rationes ꝫ. dictas. Quò autem ad tertiam speciē suspensionis, sc. quando quis est suspensus ratione infamiæ vel scandali, dicit Io. Cal. & Do. Car. quòd celebrando non efficitur irregularis, vt in ca. 2. de cler. peregrin. & de homi. ex literis. el 2. tunc enim propriè non dicitur suspensus quò ad se, sed quò ad alios, vt in ca. tuæ. de cler. Sed bene faciunt alij abstinendo propter infamiam quæ est ꝫ ipsum, vel vt tollatur scandalum. Idem videtur dicere Ioan. Calde. & D. Cardin. & Butr. Sed mihi placet quando aliquis est reſpersus infamia de crimine etiam si ex illa sequatur scādalum q̃ celebrando nō fit irregularis, quia quò ad se non est suspensus, sed suspendendus, vt in capi. 2. j̃ de purgat. canon. Sed secus puto in notorio criminoso, quia talis est suspensus quò ad se, & quo ad alios. vt in capi. fin. de cohabi. cle. & mul. Et ex his infertur quòd notorius fornicator celebrans sit irregularis, quod non examino. sed dicam in ca. sicut. & capit. vestra. de coh. cler. & mul. Et prædicta sunt intelligenda in suspensis ab officio. secus in suspensis à beneficio tantum, quia talis celebrans non est irregularis, secundum Butr. allega. de elect. cum in cunctis. §. clerici. & de conces. præbend. quia diuersitatem. Item prædicta intellige quando suspensus scit se suspensum, vel si ignorantia est crassa ꝫ. eo. fi. apostolicæ. Item prædicta procedunt quando durante suspensione, vel maiori excommunicatione quis exercet solenniter officium alicui ordini deputatum, 2. quæstio. 3. si quis præsbyter, & cap. si quis episcopus in concilio. & in cap. j. de re iudi. in 6. & de senten. excommuni. eod. lib. in capit. 1. & in c. iis cui. de quo tactum fuit in cap. 2. & in ca. clerici. & in cap. illud. ꝫ. eod & plenius tangitur in ca. tanta. de excess. prela. vbi expedienter quæ hic deficiunt, & de materia haberur in Speculo in tracta. dispensationum. §. iusta. Item not. quòd suspensus cū sequent. & in quantum Abb. Sicu. tangit de constituto in peccato mortali, an possit eligi in prælatum mihi addo. sed hæc sufficiant pro materia huius c. Alex. de Ne.

a ¶ Ego mitor quòd Doct. non not. hanc gl. nam est valde singularis. Vult enim quod vbi ratio est expressa in aliqua constitutione, attendenda est ratio etiam si oporteat verba impropriare, vt hic patet quia text. loquitur de excommunicato minori excommunicatione electo scienter, & tamen gloss. dicit quod procedit etiam in electo ignoranter per rationem text. & ad text. subaudit. maximè, ergo fortior est ratio expressa in constitutione q̃ verba in ea expressa, quia secundum rationem expressam etiam contra verba debet constitutio restringi, & ampliari. & ad hoc facit, quia ratio restringit dictum, vt in l. cum pater §. dulcissimis. ff de le. 2. & in leg. hæc actio. ff. de calumniat. quod declara. vt per Bar in l. pater. § fundum. ff. de leg. 3. hic est quod dicitur quòd ratio legis est anima legis l. adigere. §. quamuis. ff. de iure patron. Vn de cessante ratione cessat legis dispositio. vt in l. quod dictum. ff. de pact. de quo vltimo dic. vt per Barto. in l. 2. §. fin. ff. de donat. & per glo. & Doct. in ca. post translationem. de renun. in verbo, cessante. quæ inc. argum. est hic. Alex de Ne.

b ¶ Quicquid dicant Doctor. mihi videtur verum esse secundum intellectum huius tex. q̃ electio, exercitium iurisdictionis, collatio sacramentorum facta per excommunicatum minori excommunicatione, ita demum tenentur quò ad effectum, dummodo non in contemptum ecclesiasticæ disciplinæ, vel contra prohibitionem superioris quis ita participer excōmunicatis quod propter eius contemptum sit excommunicandus maiori excommunicatione, & sic est hic casus quòd electio, exercitium iurisdictionis, collatio sacramētorum per excommunicatum facta ita demum tenet, quando non in contemptum, & contra prohibitionem superioris communicauerit excommunicatis propter quem contemptum sit excommunicandus maiori excommunicatione, quia tunc talia non tenent. Nam cum non habeamus alium tex. qui in istam materiam magistraliter per regulas distinguat quàm istum, debemus seruare eius regulas cum suis exceptionibus. & non debemus impropriare verba tex. per alia iura, quæ non loquuntur de sacramentis, vel de alijs actib. gestis per excommunicatos excommunicatione minori, sed loquuntur de aliis criminosis. & ideò tenementi excommunicato excommunicatione minori, quòd vbicunque contra prohibitionem superioris incidit in talem contemptum, quòd propter ipsum est excommunicādus minori excommunicatione. quòd exercitium iurisdictionis & electio, & collatio sacramentorum nō tenent, & hoc vult tex. in ver. dūmodo. non debet referri ad totam decretalem sed solum ad ver. peccat autē, quia vbi est facta per §. vel vers.

Universidad de Deusto Biblioteca

diuisio.clausula posita in vno.§.vel versi. nō refertur ad alium §. vel versi.vt dicit gl.in c.1.quæ inc, secundum hanc vltimam formam.de postul.præl.in 6.sed dic quòd refertur ad totam Decre. quia clausula in versi.dummodo.est clausula de per se,quæ non determinat magis versi.peccat autem,quàm princ.c.vnde ad omnia debet referri, non enim est maior diuisio quæ fit per §. vel versicu quàm diuisio quæ inter plura ca.separata,se nullo modo contingentia , & tamen clausula posita post plura ca. omnino separata, & diuersa refertur ad omnia præcedentia, vt est casus in c.inquisitionis.de appella.ergo ead.ratione facta diuisione per §.vel versi.non obst.glos.in c.1.de postul.præl.in 6.quia loquitur quando clausula respicit,& determinat vnum §. secus quando clausula esset de per se non determinans magis vnum, quàm alium,qa tunc debet ad omnia superiora referri,vt in d.c.inquisitioni. & sic limita,& declara glo.prædictam, quia illa loquitur tantum de diuisione facta per § nec glos. in c.vt circa. in verbo, coram de elect.in 6.hoc dicit,licet D. Domi.in hoc colligat ex illa glos.sed dicit quòd ille versi coram,respicit inferiora , & nō superiora. Aliud enim est dicere an clausula opposita in vno versi. referatur ad alium versic.& aliud an ipse versi. refertur.sed tamē crederē hoc esse verū de iure vbi illa clausula determinat versi. inferiores,& non superiores , vel quando esset magis verisimile quòd intentio disponentis voluisset referre tam ad versi.inferiores,quàm ad superiores de hoc est bon.tex.in t.1.in fi.C. de libe. prat.& ibi per Barto. Doct. communiter intelligunt versi.dummodo.quòd referatur ad vers peccat autem qui loquitur de collatione sacramentorum,non autem quòd referatur ad alia superiora,& dicunt quòd tex.de collatione sacramentorum, quantum ad effectum virtutis ipsius sacramenti. Nam character semper confertur à quocunque recipiatur sacramentum, dum tamē in forma ecclesiæ conferatur,vt in ca.1.de summa tri.de quo dicit ibi,& 32.dist.§.verum.Sed quæro nunquid excommunicatus minori possit missam celebrare pro defunctis,ita quòd eis prosit oblatio.Abb.per hanc literam tenet q sic,sed contra hanc opin. facit.quia cum eis displiceat,&c.3 q 7.in graui.& 49.d.§.1. Sed ipse respon. q loquitur de intercedente pro illo qui displicet,i.condemnatus est,vt ibi not.D.Card.in fin.commenti quòd etiam intelligendo illa ca.de intercessore excommunicato minore non displicet Deo in collatione sacramentorum, ex quo ab ea non prohibetur. Sed Butr.dicit quòd gratia sacramenti quæ immediatè confertur transit,licet minister sit infectus.Dicit tamen, q Theologi dicunt,& sensit etiam Inno.in ca.fraternitatis.de hæreq. quòd quidam meritum vltra gratiam sacramenti applicat propter merita ministri,vel propter bonum ministrum. sed hoc meritum non transit cum minister sit infectus,sed bene meritum sacramenti i.sed 49 dist.sentit in princi.quòd transeat etiam meritum,ac si esset bonus minister.Dicit enim quòd communiones factæ à malis sacerdotib.nocent subditis,qui ex certa scientia eligunt malum sacerdotem,& conformem suis moribus,alias spiritus sanctus operatur remissionem,ita per malum,sicut per bonum sacerdotem.sed illa glos.est intelligenda de communionibus,ex quibus propter virtutem sacramenti,vel diuini officij spiritus sanctus operatur.nam ita operatur ita per bonum,sicut per malum,& econtra,dum tamen ex certa scientia non fuerit electus sed meritum ministri non potest transire cum sit malus, & hæc sufficiant in hoc capitulo. Alex. de Ne.

¶De clericō non ordinato ministrante. Tit.xxviii.

¶Continuatio Rubricæ.

¶ Supra visum est de ordinatis cerebrantibus post officium interdictum competenti ordine,nunc subnectitur de non ordinatis ministrantibus ordine non collato.

SVMMARIVM.

1 *Clericus non ordinatus ministrans sacramenta pertinentiæ ad ordinatū,deponitur adeo quod nunquam ordinabitur,& tenetur pœna falsi.*
2 *Asserens se doctorem cum non sit,tenetur pœna falsi.*

CAP. I.

SI QVIS.Breue est,& sic summo.Clericus ministrans in pertinentibus ad ordinem quem non habet, deponendus est,& amplius non ordinandus.h.d. Casus literalis.Quærebatur de pœna ministrātis in pertinentib⁹ ad ordinem quem non habet,consultus Papa respondet,quòd si aliquis non ordinatus ita præsumptuosus fuerit,vt nulla necessitate tanquam esset ordinatus baptizauerit,aut aliquod diuinū officium exercuerit non ordinatus propter suam præsumptionem abiiciatur ab ecclesia,& nunquam ordinetur.Ber.¶ Not.1. quòd non ordinatus temerè exercens officium pectans ad ordinē quem non habet,est deponendus.dic etiam q tenetur pœna falsi,sicut nō habēs dignitatem,& simulat se habere illam,& vtitur illis insignijs,vt in l.eos.ff.de fal.quod facit q̄ eos qui in re
a motis partibus venientes de studijs a dicunt se esse doc. vbi non
b sunt,tenentur enim pœna falsi.b ¶ Sed oppo.q̄ text. nam quotidie simplex clericus dicit epistolam & tamen non est subdiaconus.Sol.fm Host.dic istum tex.intelligendum, qñ in solenni ap non sit subdiaconus dicit epistolam,vel non diaconus euangelium,vel non presbyter diceret missam, secus autem qñ sine solennitate seu solenni apparatu diceret non subdiaconus epistolam,ad quod facit c.vt quisque presbyter.de vi.& ho. cler. Vltimò quæro quid intendit litera,dum dicit abijciatur de eccle sia,&c.Hosti.intelligit literam tripliciter. Primò q̄ pōt abijci per excommunicationem prius præcedente monitione. Secundò q̄ poterit priuari beneficio.Tertiò q̄ poterit deponi.ar.in c.1. & 2.j.titul.1.& iste vltimus intellectus plus mihi placet propter id quod sequitur in litera dum dicit quòd nūquam debet ampliùs
c ordinari,c tene menti.

ADDITIONES.

a ¶ De studijs.Vide Bar.in l.reddatur.C.de profess.& med.libr. x.& Pet.de Anch.in c.vt apostolicæ.de priuile.in 6.cum allegatis per Fel.in c.tertio loco.in princi.q̄ de proba. Seb.Sap.

b ¶ Pœna falsi.vide pro hoc dicto Bar.in d.l.eos,qui se.& Bald. in l.qui sub prætextu.C.de iac.sanct eccl.& Lap.in alleg.28.vbi pulchrè loquitur.& dicit in c.vt quisque de vi.& ho.cle.And.Barb.

b §¶ Et hoc tenet Bar.in l.eos.ff.de falsi. Alex.de Ne.

c §¶ Debet etiam suspendi ad tempus ab ordine quem habebat, vt dicit hic Host.& d Card.& probatur in c.leq.Sed quæro,quia hic dicitur de baptizante solenniter,cum ad eius officium non spectaret ad quem spectat baptizare solēniter,dic ad solū presbyterum,nō autē ad inferiorē,nisi absente presbytero, vel ēpo summa necessitas interueniat.de hoc est bon.tex.de cōse.dist.4.constat.& 93.dist.diaconos.& dicit not.gl.pen in d.c.diaconos.q̄vbi necessitas adest,& presbyter abest,pōt diaconus suo iure baptizare,& corpus Christi erogare infirmis.sed in ecclesia in præsentia presbyteri nō potest esse si necessitas exigat.nisi iussus à presbytero,puta quia multi sunt,qui indigēt baptismo, & presbyter nō potest omnib.sufficere.Similiter,si multi volūt recipere corpus Christi.tūc.n.iussu ipsius presbyteri poterit diaconus eius officium supplere.ita dicit gl præl.quam not. Alex.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Dignitatem,quam non habet si quis sibi ascribit punitur in eo quòd nunquā poterit consequi dictam dignitatem.*
2 *Homicida potest ab episcopo dispensari.*
3 *Episcopus an possit dispensare cum illo,qui cum nō esset ordinatus administrauit diuina.*

CAP. II.

EX LITERIS.Diaconus missam celebrās ad sacerdotium non promouetur;& diaconatu suspenditur,ad tempus,sed in beneficio poterit cum eo dispēsari. Communis diuisio.fc da ibi: consultationi.Et casus literalis.Quidam diaconus I.nomine an teq̄ esset in presbyterū ordinatus missarū solēnia vsurpare præsumpsit,quæritur quid iuris sit de illo:Rñ.papa,q̄ ad officium sacerdotis,nō poterit promoueri,sed à diaconatu biēnio , vel triē nio fm q̄ iudici visum fuerit suspēsus maneat, de beneficio autē poterit cū eo misericorditer agi,ne sustentatione priuatus à leculi negotia in clerici opprobriū reuertatur:vt aūt cum eo securius dispēsetur sibi cōdigna pnīa imponatur,vtilius tñ faceret si
1 ad vitā monasticā se transferret.B.†No.j.ex tex.pœnam exercentis spectātia ad dignitatē,q̄ nō habet,nam nunq̄ amplius dēt illā dignitatem cōsequi.imò puniri dēt circa aliam dignitatem ha-
a bitam.a†No.2.ēpm dispēsare posse circa beneficiū cū eo, qui mi
2 nistrauit nō ordinatus & dicit In.q ēpo quasi spl3 dispēsare ī beneficijs,nam dispēsat cū homicida,vt in c.2.de cle.pu.in du.& in
b c.studeat.l.dist.b†In gl.in ver.hāc mām.in x.no.gl.& hāc opi.seq
3 tur Host.hic,& Gul.in Spe.ti.de leg.§.nūc ostendēdum.in ver.18. nam cū nō dispēset cum ordinato ministrāte post suspēsionem, vt no.in c.clerici §.tit.prox.fortius nō dēt posse dispēsare cū nō ordinato ministrāte,qui vsurpauit sibi offm.Inn in c.dilectus.de temp.or.simpl' dixit ponēdo casus in quib. episcopus dispēsat, & dicit ēpm posse dispēsare cū nō ordinato ministrante,p hoc c.

ADDITIONES. Sed

a ¶Et fm Host.& do.cōis stylus curiæ hēt hāc clā.cū eo ad tps iux ta arbitriū suspēso dispēses.& p hoc dicit Host.& do.q̄ pl⁹ vel minus tps poterit arbitrari,& tpe lapso,acta pnīa,vel pte ipsius dispēsabit,de tem.or ex tēpore.& j.ti.2.c.fi.& dic q̄ hoc opat verbum pro tua diuisione.per quod infertur quòd papa arbitrio episcopi relinquit.nec obst c.dilectus.de temp.ord. Alex.de Ne.

b ¶Dic vt in d.c.2 de cle.pu.in du & in c.j.& tene mēti hāc theoricā Inn.q̄ ēps regulariter cū quolibet crimino'o ēt irregulari pōt dispēsare quòd ad bñficia,licet nō q' ò ad ordines.& hæc theoria quotidie singulariter allegatur in s.dictis remiss.Alex. de Ne.

Sed potest intelligi dictum Inn.q̄ dispenset circa beneficium, vt non priuetur diaconatu,prout intelligitur iste tex.non autem vt dispenset circa susceptionem maiorum ordinum nam non ordi
h natus celebrans debet abiici ab ecclesia,&nunq̄ ordinari,vt s.c. prox.Sed in isto c.non abiicitur.vnde intelligo hoc dictum dispensatiuè,quia dispensatur circa diaconatum,&circa bñficium. Item episcopus non dispensat nisi in casibus iure expressis, vt in d.c.dilectus.Sed iste casus non est iure expressus,nisi circa beneficium,& ordinem,quem habebat.ergo & in aliis secus est,&c.

¶De clericiço per saltum promoto. Tit.xxix.

Continuatio Rubricæ.

Q uia interdū non ordinati ministranti interdū præposterè, & p b
saltum promouentur.meritò post rub.præcedentem sequitur ista rubrica.& de materia rubricę plenè habetur lij.di.in c. solicitudo.& ibi optima gl.

SVMMARIVM.

1 *Assertio bonorum virorum inducit probabile dubium.*
2 *Sacramentum,quod de necessitate debet conferri si dubitatur an interuenerit, debet ad cautelam conferri,& confertur,vt j.nu.6.*
3 *Ordo sacer habet annexum votum continentiæ.*
Renuntiare quis non potest rei quam ignorat.
Minor non potest se obligare ante pubertatem voto continentiæ,sed aliis votis sic,si est doli capax.
4 *Presbyter potest qui sieri ante collationem minorum ordinum.*
5 *Episcopus potest quis sieri ante collationem ordinis presbyteralis.*

CAP. I.

DVAE LITERAE Qui ignoranter,& per saltum de subdiaconatu sit præbyter,post pœnitentiam in diaco
a num ordinatur,& postea potest secū in sacerdotio dispensare.ah.d.Cōmunis diuisio.secūda ibi, mandamus. Casus literalis.Quidam subdiaconus P.nomine diaconatus ordine prætermisso fecit se in presbyterum ordinari,& postmodum in secreto cōfessus fuit episcopo suo se nescire si res taliter se haberet,sed ex quo boni viri hoc asserebant,inter quos fuerat conuersatus credebatur assertioni eorum,cum tunc temporis , quo ordines inferiores susceperat esset intra annos discretionis constitutus.Quæsiuit episcopus à papa quid esset de eo agēdum.vnde papa ei mandat,quatenus condignā pœnitentiam pro huiusmodi negligentia imponat,qua per acta,ipsum in diaconum ordinare procuret,quia nō intelligitur iteratum,quod nescit esse factum,&de misericordia permittat eum ministrare in ordine sacerdotis.B.No.quod tenet ordinū collatio præposterè facta,licet fieri non debeat,& transgredienti sit pœna imponenda.b facit ca.
b solicitudo.lij.dist.¶Secundò no.q̄ assertio bonorum virorum in
1 ducit probabile dubium , & sacramenta debent conferri vbi de collatione cōstat per assertionē eorum,facit quod no.in c.illud.
c de cle.excom.mi.c†Not.hic regulam q̄ vbicunque probabiliter
2 dubitatur an sacramentum quod de necessitate debeat conferri
d interuenit,debet ad cautelam conferri.d facit l.fi.C.de hæredi. in- f
sti.vbi ille ignorabat nomen suum,& illa fuit maxima ignorantia.&sic hoc casu in hoc facto ignorantia est valdē punibilis.con g
cor.tex.in l.fi.ff.pro suo.& quod no.in c.ab excommunicato. de rese.Vltimò no.q̄ ordinatus præposterè non potest sine dispensatione administrare in ordine sic suscepto. Et no.casum in quo p
3 mittitur episcopo dispensatio.†In gl.in fi.Inn in c. vel si est cō pos.alleg.in gl.& Hug.hic tenet istum non compelli ad seruandam ꝓtinentiam,ex quo q̄dicit ante aduentum pubertatis intra triduū.ar.in c.ad nostrā.de reg.& vide per doc.in c.cum olim. de h
cleric.coniu.vbi dicunt q̄ ordo sacerdotij habet annexum votū castitatis.nam si expresè non pōt se obligare ante pubertatem voto continentiæ.vt xx.q.j.fortius non potest tacitè suscipiēdo sacrum ordinē.sed gl.j.q.j.pueri.tenet doli capacem obligari.Ar. ibi post Hug.tenet q̄ aut ille aduenientē pubertate vult tenere clericatū,& gaudere priuilegio clericali,&tunc tenetur continere. alias secus.& hoc ēt credo fuisse de mente Inn.& Hosti.& hanc opi.approbo,q̄q̄.n.doli capax possit obligari in aliis votis, vt no. Inn.in c.scripturæ.de vo.secus tñ est in voto ꝓtinētiæ,qa cū ante pubertatē nō habeat potētiam coeundi,& ignoret quid sit contineré,nō pōt renūtiare ei,quod nescit.Nec ob.quod dicitur q̄ ordo habet votum ꝓtinentię annexū,quia illud verum si aliud non impedit,sed hic defectus ætatis q̄dicit voto cōtinentiæ tacitè q̄
e oriebaē ex susceptione ordinis sacri.e†In gl.fi.in fin.duo videnda
4 sunt.f*Primò,nunquid teneat collatio presbyteratus, vel alterius
f sacri ordinis priùs minoribus ordinibus non recepris.Secundò nunquid teneat collatio ordinis episcopalis non precedente sa
g cerdotio.Ad primum communiter g tenetur cum glo. quòd tenet collatio,licet non debeat exequi talem ordinem, vt in litera & pro hoc facit secundum Innocent. quia in primitiua eccl sia
h non erant instituti minores ordines:& tamē erant sacerdores.h

ADDITIONES. 21. di. 1.

a ¶Dispensare.Vtrùm autem ēps possit dispensare cum clerico ad sacerdotium p saltum promoto.vide Lapum all. 27 Item an ordinatus ad aliquos ordines omisso psalmista.tu,sit etiam ad illum ordinādus.vide Do 24.dist.c.psalmista.post Inn.in c.cum ꝓtingat. de æta.& qual.non est necesse q̄ reliqui ordines iteretur,ibi nō debeat iterari.Ita notanter decidit Do.post Arc.& doct.22. dist.in sum.in fi.Et de illo articu.an ēps possit dispēsare cum clerico per saltum promoto.vide elegantissimè Do.in c.solicitudo.circa fin. dist.post Host.in sum.de cle.per sal.promo.§ fi.in fi. de Bellentzi.
b ¶Imo etiā si diceretur q̄ collatio in ꝓrium facta nullius sit roboris &momenti,adhuc imprimeretur character,licet careat executione ordinum ille cui est facta talis collatio contra prohibitiōē habentem clausulam decreti irritantem actum factū in ꝓrium.de quo vide tex.cum gl.in c.prouida.in verbo.fraternitatis. de ele.i 6.& in cle.in plerisq; in verbo aliquod,de ele.& vide no. in c.quā ta.de consuet. Ale.de Ne.
c ¶Vide gl.in verbo,plena.in cle.causa.de elect. Ale. de Ne.
d ¶De quo vide tex.in c.2.§ de baptis. Alex.de Ne.
e ¶Sed inquantum dicit Host.q̄ intelligitur ratificasse ordinationē factam ante ætatē legitimam.si ante pubertatem nō contradixit vel statim post pubertatem,& intelligit Host.statim,i.j. triduum. per c.ad nostram.de regul.& Doct cōter sequūtur,& Abb.sequitur vt vidistis.Sed D.Car in 2.q.tenet q̄videtur sufficere si post pubertatem perseueret per momentum.ad c. nostrā.dicit q̄ loquit in diuerso casu.Mihi aūt vr q̄ sit relinquendū arbitrio iudicis ex quo ius non determinat qū dicatur statim post pubertatē q̄dere,arg.in c.causis.de of.dele.facit optimè quod no.gl.in c.cum illus,in verbo,remoti.de tem.ord.in 6.Vtrum aūt sit necesse interrogare ingressum monasteriū,vt in c.j.de reg.in 6. Inn.dicit q̄ nō diuersitatis est,qa licet sit minor hēt ordinē,vt in c.vel non est cōpos.de tem.or.& ió de facili introducitur tacitè & expresè sè votū ordini annexū ex ꝓsuetudine ecclesię sed ingressus monasterium nō est monachus ante 14.an sine expressa interrogatione, vel alia certificatione.sed hæc diuersitas non placet Host.quia vtrumque votū ratificetur tacitè & expresè.vt in d.c.1.de reg. in 6.Sed d.Car.in 2 q.dicit q̄ satis pōt sustineri prædicta diuersitas quā ponit Inn.& Bu.& vr sequi opi Inno.& mihi vr vera. nā in professo ante ætatē legitimā requiritur q̄ratificet expresè per aliquē actū qui induçat consensum,sed in ordinato sufficit q̄nō q̄dicat post ætatem etiā si non faciat actū inductuum consensus.Sed aduerte quia d.Car.videtur sequi opi.gl.in d.c.pueri.j.q.j.f. q̄ ordinatus ad sacros ordines ante pubertatem doli capax,tenetur continere.& pro hac opi.facit q̄ dicit But.in c.postulasti.de re.iur.Sed gl.tenet ꝓrium in cle.eos.in ver.ætate.de reg.Vnde opi.Bu.non tenetur cōmuniter:vt dixi in d.c.postulasti.& etiam opi.in d.c.pueri. cōiter reprobatur.& ideo tene quod hic dicit Abb.Sic.& quod dico in prin.huius add. Alex.de Ne.
f ¶Videnda sunt.Tu vide omnino Do.qui latissimè , & elegantissimè istam materiam prosequitur in ca.sicut viri.40 dist.
g ¶Cōiter.Et hanc tenet do.in c.illiteratos.in fi.36.di. de quo vide gl.& Arch.in c.solicitudo.3.di.& vide Inn.in c.1.de presb.nō bap. qua pœna sit puniendus per saltum promotus, & an sit ipso iure suspensus ab ordinib.& an possit eligi ad dignitatem ecclesiasticam.& an post quā fuit ordinatus ad ordinem omissum,possit ad alios maiores absque dispensatione promoueri.de his omnib. vi de omnino Do.post Archi.in c.solicitudo.52.dist. de Bellentz.
h ¶Dicit tñ Inn.rñderi posse ecclesiam cōstituisse minores ordines priusquam aliquis ordinaretur,qđ etiā vr sonare lra in d.§.1.& cū hoc trāseunt do.Sed hāc opi.f.q̄imprimat character doc.sequūtur,& tenet etiā S.Th.in 4.sen.ar.5.vbi dicit q̄ non est de idoneitate superiorum ordinum,q̄ quis prius habeat minores cum potestates sint distinctæ,nec vna quātum est de sui rōne requirit aliā in eo.subiecto,& inferior ptās includit in superiori virtute, sicut sensus in intellectu.ordo ergo recipiendorum ordinum est à canone introductus.28.di.de his.Nec ob.si dicatur q̄ sicut oportet ordinandum esse baptizatum.vt in c.1.& in c.veniēs.de presb.nō bap.ēt vr q̄ oportet eū hēre ordies,q̄ pcedūt qué recepit,qa ñ est sine,qa nō baptizat'ex toto excludit à ptāte recipiēdi ordines,vt in dictis iur.nō sic carēs priori ordine ex toto excludit à maiori, vt hic.Item inter ordines non est talis gradus,qui sit de necessitate,vt oporteat venire de vno ad alium.sed ordines sunt constituti,sicut gradus q̄stituri in diuersis reb.sicut inter homines,& Angelum,in quo non oportet q̄ ille qui est angelus fuerit prius homo.sicut etiā inter membra hominis non oportet q̄ illud quod est caput fuerit prius hominis. Ale.de Ne.

Universidad de Navarra Biblioteca

21.dist.1.c.decretis.§.1.& an sit de necessitate sacrorum ordinū,q̄ quis prius habeat minores ordines.B.Tho.tractat in 4.sen.q.23. art.5.breuiter concludit q̄ nō est de necessitate sacrorū ordinum q̄ qs minores priùs habeat.& assignat rōnem,quia potestates sūt distinctæ & vna non requirit alterā,quia potestas minorū ordinū est separata à potestate sacramentorum.Item non est dubiū q̄ inferior potestas includatur in superiori, sicut sensus in intellectu, & ratione.Item ordo superiorum ordinum est à canone introductus.vt in c.de his.28.dist.& 78.dist.c.1.2.& 3.† Quòd ad ſm tenetur cōiter q̄ gl. q̄tenet collatio ordinis epalis,licet ordinatus nō sit sacerdos,quod etiam tenet gl.in c.solicitudo.52.dist.nam præpositeratio in collatione ordinū,non vitiat.licet impediat executionē, non ob.c.ex literis:alle.in gl.quia illud c. loquitur de executione ordinis epalis,non autem de impressione characterum.i.quando non sacerdos exequi non potest epalem ordinem:sed character bene imprimitur ex collatione ordinis episcopalis sine sacerdotio. a Extra gl.quæro qualiter ordinabitur ille,qui ignorat an fuerit promotus in diaconatu.Sol.ordinabitur cū illa protestatione: si non es ordinatus,te ordino,&c.prout fit in illos, de quo ignorabatur an fuerit baptizatus, b vt no.in c.2.de bap.

ADDITIONES.

a ¶Sed in c.ex literis.præal.sequitur opi.huius gl.sed ibi videbis veritatem. Ale.de Ne.

b ¶Sed Host.cuius sunt verba quæ refert Ab.Si.dicit q̄ ordinās dēt instruere ordinandū,q̄ si alias fuerit ordinatus ritè,nō habeat intentionē iterū recipiendi ordines,nec ordinatur iterū,similis cautela est in baptismo.vt in c.2.de presby.non bapti.Itē aduerte,inquātum gl.fi.hic dicit q̄ eps potest dispensare cum ordinato per saltum,seu præposterè.Nā Host hoc intelligit,qñ hoc fecit ignoranter:secus si sciēter,quia tunc solus papa dispensat.arg.§.ti.pxi. c.2.Nam ſm Host.talis offendit mentem tit.§.proximi. vult autē dicere Host.ſm Bu.& Car.hic,in 3.q.q̄ paria sunt vel non esse ordinatum vel esse ordinatum & non debito modo.de transla.præl.at.c.2.& istud communiter tenent Doct. Alexan.de Ne.

¶De eo qui furtiuè ordinem recipit. Tit.xxx.

¶Continuatio Rubricæ.

¶Interdum quis ordinatur præposterè.& per saltum,& de his §.visum est,quandoque verò quis recipit ordinem furtiuè.i.sine ordinatione,& licentia sui superioris,& sine examinatione,vt quia ingerit se cum multitudine ordinandorum ignorāte ordinatore,& de hoc nunc videndū est ad materiam.facit c.solonitanæ.63.dist. 109.q.2.Lugdunensis.

SVMMARIVM.

1 *Ordinatus sine examinatione,& consensu superioris recipit veros ordines:tamen habet eorum executionem sine dispensatione.*
2 *Archidiaconus venit appellatione prælatorum.*
3 *Monachus per ingressum religionis non liberatur à contractu,vel delicto ante ingressum perpetrato.*
4 *Archidiaconus non potest regulariter excommunicare.*

CAP. I.

VENIENS Qui furtiuè recipit ordinem si cōtra hæc facientes lata erat excommunicatio sine dispensatione papę in sic suscepto ministrare,vel ad superiorem ascendere non potest,sed si excommunicatio lata nō erat,episcopus & abbas poterunt dispensare.h.d.cum duob.seq. Prima pars narrat factum,secunda ibi,vnde ponitur responsio distinguens.& secunda subdiuiditur.tertia ibi,si verò. Casus literalis.Clericus quidam P. nomine accessit ad papam exponens eidem se furtiuè diaconatus ordinem suscepisse,vnde mandat papa episcopo diœce.q̄ si non fuit ab ipso, vel ab aliquo archidiaconorum suorum,vel prælatorum sub interminatione anathematis prohibitus condigna sibi imposita pœnitentia promoueat ipsum ad officium sacerdotis dispensatiuè,pro arbitrio suo,nisi alia impediant.si verò excōicatio super hoc facta fuit, ipsum moneat vt in aliquo monasterio,seu canonia habitum suscipiat regularem,& postquā ibi fuerit aliquanto tēpore laudabiliter conuersatus poterit cū illo misericorditer prouidere, alioquin nulla rōne papa permittat eū ad sacerdotiū promoueri.B.†No.j.q̄ furtiuè,& clādestinè ordinatus sine examinatione,& ꝓsensu superioris recipit verum ordinē,sed nō hēt executionē illius ordinis,nisi ex dispensatione.Secundò no.arg.quòd archidiaconus, vel inferior prælatus potest excommunicationem promulgare, & habet iurisdictionem de quo tamen dicendum,vt no.in cap.archidiaconus.de off.Arch.& in c.cum ab ecclesiarum. de off. ordin. †Not.

a 3.ar.q̄ appellatione prælatorum continetur archidiaconus. a vt patet ibi,prælatorum,&c.sed potest dici q̄ papa hic hoc ideò expressit ad maiorem mentis claritatem.No. 4. quòd sicut incidit in irregularitatem ministrans post interdictum ita suspiciens ordinem in excommunicatione.ista est ratio quare cum ordinato post sententiam excōmunicationis solus papa dispēsat. pro hoc
3 c.cum illorum.de sent.excom.† Item no. q̄ licet ingressus religionis non tollat contractum,& irregularitatem ex proprio delicto,præbet tamen facilitatem dispensandi,de quo §.de apostat. c.2.Item no.casum,in quo permittitur episcopo dispensatio, & conclude quòd aut excommunicatio non erat lata, & tunc episb copus potest dispensare iure suo cum illo furtiuè ordinato. b si verò excommunicatio erat lata,tunc si intrant religionē potest eps etiā iure suo dispensare,si verò manet in seculo, tunc vt promoueatur ad maiorem ordinem cum recepto solus papa dispēsat, idē ſm Io.An.in ordine furtiuè recepto.sed in aliis prius habitis poterit episcopus dispensare,& pro hoc facit iste tex. in fi.
c iuncto c.seq.c† In gl.2.in fin.concludo melius q̄ de iure cōi Ar-
4 chidiaconus excommunicare non potest,nec fundat intentionem suam,nisi in duobus quæ no.in c.ad hæc.in §.in quadam.de offi.Arch.In aliis verò si quid ꝑcipit archidiaconus,hoc facit de iure speciali,& communiter officium archidiaconi consistit in consuetudine.ad hoc quod no in c.2.j̄ ti.proxi.Excōicare verò nemo potest,nisi sit iudex ecclesiasticus, & habeat subditos. ad hoc c.j.de sent.excom.li.6.facit ad hoc c.archidiaconatus.de off.Ar. in gl.in ver.dispenses.in fi.opinio gl.videtur magis cōis.& plus mihi placet,vt tunc solus papa dispensęt quando excommunicatio erat promulgata.in ꝑ facientem,quia tunc iste ordinatus est irregularis,& intellige q̄ fuit lata excommunicatio per alia verba,q̄ recitētur in tex.secus puto vbi fuisset facta prohibitio simpliciter sub pœna excommunicationis,quia tunc cessat irregularitas.In gl.fi.ibi,non tuo iure,&c.vult ergo gl. q̄ ētcum in trā te religionem,episcopus dispensare potest non etiam cū recipiē te ordinem furtiuè,vbi excōicario lata fuit.tū videtur tex.innuere oppositum.sed pro dicto gl.facit tex.in c.fi.j̄ c.prope.fin.Nec. ob.c.2.de apostat.dicit.n.quod ingressus religionis non tollit de fectum prouenientem ex proprio delicto,sed tribuit facilitatem dispensandi.& ita loquitur hic,si enim non intraret religionem,
d papa non dispensaret cum isto,dicet posset,&c.

ADDITIONES.

a Continetur archidiaconus. Adde Card.in cle.2.§.olim.q.ix.de sepul.eundem in cle j.de excess.præla.Imò etiam quilibet habēs dignitatem perpetuam venit appellatione prælati,vt no.idem Car. in cle.1.q.1.de supplen.neg.præla.& Inn.in c.de multa.§.de prēb. Zach.

a ¶ Archidiaconus. Qui propriè dicantur prælati.tradidit Fel. in c. 2.ver.gl.fi.§.de iudiciis.Seb.Sap.

b ¶Dicit tamen Ho.q̄ cū furtiuè ordinato etiam si excommunicatio lata non erat ecclesia Romana de facili non dispensat nisi religionem aliquam de approbatis ingrediatur.& pro hoc facit j̄.c.fi.& Io.An.& But.simpliciter referunt hoc dictū.Sed D. Car. in j.q.dicit esse standum opin.gl.2.f.vt distinguatur an sit lata excommunicatio,an nō.Sed credo opi.gl.& dist. quam hic refert Ab.Sic.esse tenendam de iure,opi.verò Host. procedere de stylo curiæ Romanæ.Alex.de Ne.

c ¶Sed hoc intellige,nisi excommunicatio lata fuisset,quia tunc episcopus non posset dispensare in ordinib.receptis ante ordinē furtiuè receptum,quia recipiēdo ordinem in excommunicatio, ne efficeretur irregularis,in qua irregularitate solus Papa dispēsat,vt in c.cleric.§.de cle.excom.mini.& hoc videbis.j̄.eo. ca.fin. Alex.de Ne.

d ¶Sed nūquid poterit compelli,vt intret religionem.Docto. post Ho.dicunt q̄ nō per hūc tex.in ver.moneas.quia sicut ad fidem qs non cogitur 45.di.qui sincera.sic nec ad religionem. hæc ēm non est res præceptı,sed voti.32.qu.1.talia.n.postq̄ sunt susceptа sunt seruanda 23.q.5.ad finē.sic ē etiā in arbitriis,& i ꝑctib.qa ab initio sunt volūtatis.post quāverò sunt necessitatis in l.3.§.j.ff.de ar.& in l.sicut.C.de actio.& obl.Alex.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Ordines plures sacri citra quatuor minores non possunt eadem die conferri.*
2 *Dispensatio non conceditur abbati,vel inferiori prælato nisi in casibus à iure expressis.*

CAP. II.

CVM H. LATOR. Summatum est §.c.prox.prima pars narrat factum,cui secundò respondendo distinguit ibi. quia verò. Casus literalis.Quidam H.nomine accessit ad episcopum tempore ordinationis,& idem episcopus iuxta consuetudinem patriæ contulit ei quatuor minores ordines, quibus non contentus,furtiuè præter cōsciam epi subdiaconatus ordinem suscepit. Postmodum vidēs q̄ malè fecerat,ad pa.accessit rē sibi exponēs

Quia

Quia ipse multum excessit,mandat papa diœce. episcopo vt eū in m noribus ordinibus ministrare permittat,si verò domum religionis intrare voluerit,si alias dignus fuerit abbas suus si volue
1 rit in aliis ordinibus cum eo poterit dispensare.B.†No.primò,q̄ quatuor minores ordines licitè possunt eidem eadem die cōferri.sed subdiaconatus vnà cum minoribus ordinibus eodem die conferri non debet,de quo in c.3.§.de temp.ord. An autem acolitatus,& subdiaconatus possint conferri eodē die,& breuiter dic q̄ non,quia regulariter susceptio plurium ordinum eodem die
a fieri potest.cfallit tamen in quatuor minoribus,vt in d.c.3.& c.di
2 lectis.& in c.literas.e.ti.† Vltimò no.casum in quo abbas potest dispensare.sed regulariter est secundum Inn.& Host.& est communis opi.q̄ abbas,vel alius prælatus inferior nunquam dispensat nisi in calib. à iure expressis.quia grauiora sunt reseruata episcopis.ad hęc clej.de priuil.& c. at si clerici.§.de adulteris.vbi plb nè dico,& c.cum ex eo.de elec.li.6.h.& hoc dictum tene perpetuò menti,quia est singulare.In gl.j.in fi.quidam tenent oppositum, sed dic,vt no.in c.j.de temp.or.vbi ponuntur opi. & propter difficultatem opinionum facta fuit hic mentio de consuetudine loci,vnde ad hæc est iste tex.no.q̄ vbi subest consuetudo loci possunt licitè quatuor minores ordines conferri.nam consuetudo interprætatur legem, vt in c.cum dilectus.de consue.& in l.si de
c interpretatione.ff.de leg.c

ADDITIONES.

a ¶Istam opin.tenet Host.& cōiter Doct.qui dicunt q̄ eodē modo exceditur,licet nō in tantum,quia receptio plurium ordinū simul intelligitur prohibita.vt in c.dilectus.de temp.ord.& in c. 2.vers.sed neque.de translat.prel.Quid autem de recipiēte duos ordines sacros eod.die?de hoc est opinio,de quo Specu. in tit. 2. §.nunc ostendendum.ver.52.& 53. & §.nunc de episcoporum. vers.prohibetur.vbi dicit indistincte episcopum non posse dispensare,cum hoc non reperiatur.adde ca.dilectus.de temp.ord. Ale.de Ne.

a ¶Et idem dicit hic Inn.de capi.& Doct.etiam sequuntur. Nunquid autem episcopus debeat dispensare cum consensu capituli,an verò solus possit dispensare.dic,vt per gl.in verb.episcop. q̄ inc.licet igitur.in c.cum ex eo.de elect.in 6.Ex quo facit regulā, q̄ licet episcopus dispensare possit, vbi simpliciter conceditur dispensationem posse fieri,licet de episcopo non fiat mentio,vt dixit Inn.& Doct.in c.dilectus.de temp.ord. tamen caput ecclesiæ cathedralis vel alij inferiores prælati dispensare nō possunt, nisi de ipsis fiat expressè mētio,vt dispensare possint, vt dixit hic Inn.& doct.Alex.de Ne.

c ¶Sed pro intellectu textus quæro,quare ordinator non fuit punitus? Doct.dicunt tex.intelligendum,q̄ iste receptis minoribus ordinib.ead die se immiscuit inter accolitos,qui debebant ordinari ad subdiaconatum.vnde ignoranti sibi non imputabitur. secus si sciuisset,quia tunc esset magis puniendus.de temp.ordi. dilectus.& de transl.præla.c.2.in fi.Alex.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Ordines sacri nō possunt recipi ab alieno episcopo,nisi obtēta licētia à proprio.*
2 *Episcopus potest adiuuare dispositionē canonis,qui dum simpliciter loquatur, ipse potest imponere pœnam contra faciendi.*
3 *Ordines plures sacri non possunt eadem die vni conferri, tamen collati tenēt, licet eorum administratio sit prohibita intelligevt in n.4.5.*
6 *Notarius,siue sacerdos,qui semper pro talibus habiti sunt,si moueatur quæstio quod non sit notarius,vel sacerdos,quid agendum.*

CAP III.

INNOTVIT. Summatum est §.c.j. Cōmunis diuisio. secunda ibi,consultationi. Casus literalis. Quidam clericus G. nomine,& duo alij cum literis episcopi sui accesserunt ad episcopum Seguntiñ.vt ordines reciperent ab eodem.Episcopus dum acce derent ad ordinationem excommunicauit quemcunque qui se ad duos sacros ordines ingereret. prædicti clerici nihilominus subdiaconatus,& diaconatus ordines susceperunt furtiuè.quæritur quid iuris de illis.Respondet papa q̄lli de iuris rigore nō debent in susceptis ministrare,sed si ad religionē voluerint se transferre, peracta pœnitentia, si laudabiliter ibi fuerint conuersati, diœcesanus illorum cum licentia papæ cum eis poterit dispensa
1 re,vt in susceptis ordinibus ministrent.B.†Not.j.q̄ clericus vnius diœcesis potest accedere ad episcopum alterius diœcesi. & ab eo ordines recipere,sed hoc intellige,obtenta prius licentia ab episcopo proprio,alias ordinari non potest ab alieno episcopo, & ordinatus,& ordinator punirent,vt in c.j.& 2.& fi.de temp.or
2 di.li.6.† Secundò no.episcopum posse adiuuare a dispositionem
a canonis per appositionem pœnæ.vnde si canon aliquid prohibet pœnam non apponendo,potest episcopus per statutum summam pœnam apponere,quia tunc non derogat,sed adiuuat dispositionem canonis pro hoc c.vt animarum.de const.lib.6. & notplenè io.An.in c.fi.de off.arch.vide gl.in cle.ne romani. de elec.

3 †Tertiò no.q̄ licet duo ordines simul conferri non possint,collatio tamē tenet,sed executio interdicitur,non ergo impedit impositionē characteris simulatio.sicut nec furtiua receptio,nec præposteratio,sed omnib.his casib.impeditur.vt §.ti.proxi.c. 1.No.q̄ recipiens ordinem in excōicatione non potest ministrare in ordine sic susceptо,etiam de licentia epi.& facit iste tex.q̄ etiam cum intrante religionem non possit eps dispensare.nam hic mādatur,
4 vt faciat de licentia papæ:ipse ergo de iure suo non pōt. †In glo. in ver.ministrare.& ibi,quia ꝑ sententiam excōicationis.ex hoc soluitur ꝓrium quod posset formari de c.literas.de tem.or.vbi dī recipiens simul duos ordines sacros suspēditur ūm ab executione vtimi ordinis sic furtiuè recepti,& hic suspenditur ab omnib.ordinib.nam hic loquitur quando excōicatio præcessit,habet locū
5 contrarium.†In gl.fi,ibi,cum de susceptis ordinib.intellige hoc secundum Host.quo ad ordines furtiuè susceptos.Nam in prius susceptis potest episcopus suo iure dispensare nisi præcessisset excōi-
b catio.vt §.c. prox. b †Extra gl.quæritur quidā fuit habitus pro sa-
6 cerdote,nunc opponitur q̄ non sit sacerdos.iste nō potuit aliter probare se esse sacerdotem,nunquid sufficiat probare illam cōe
c reputationem.Inn.refert hic duas opi. c quidam.n. dicunt q̄ sic, vt in c.1.de præsump.Argu.eorum quæ ibi no.Alij verò dicunt, q̄ aut episcopus mouet quæstionē:& tunc iste debet probare se fuisse ordinatum,aut opponitur ab alio.& tūc procedit alia opi.Host. distinguit inter factum antiquum,& recens,vt in antiquo procedat prima opi.& in recenti procedat secunda.sed potest dici,put in simili no.Isa.in c.veniens.de ver.sig.lib.6.vbi notabiliter dicit q̄ si mouetur qō de qualitate extrinseca inhærente personæ puta q̄ talis non sit notarius, q̄ aut est qō inter alios.& tunc sufficit probare,q̄ille cōiter habebatur pro notario.arg.in l.Barbarius.ff. de off.prætor.& 3.q.7.c.Infamis.in §.tria.aut est qō cū ipso notario,vel presbytero,& tunc satis potest distingui inter antiquū,& recēs.nam difficilimum esset ordinario iam sunt quadraginta anni elapsi,qui fortè perdidit literas ordinationis suæ probare nūc se fuisse ordinatum.& optimè facit̄ no.in simili in præal.c.illud.
d & per Host.in c.inter quatuor.de cle.pereg. d & gñaliter an prēsumā qualitas intrinseca,vel extrinseca.no.Bar.in l.Iciendū.de ver.
e ob.aliqd p Io.An.ī c.sicut.de re iu.vbi posuit aliqua dicta In.hic. e

De exc

ADDITIONES.

a †Possit adiuuare. Vide Bal.in l.programma C.commi.vel episto. vbi pulchrè loquitur.& gl.c.2.de const.lib.6.Pet.in c.1.in repeti. And.Barb.

b ¶Dixi in c.1.§.eo.in add.3.quæ inc.hoc intellige. Ale.de Ne.

c ¶Duas opi.Adde q̄ Inn.in c.1.dever.sig.lib.6.distinguit,q̄ aut mouetur qō inter alios,vtrū talis sit notarius,vel sacerdos.tuc probatio,q̄ habeat cōiter pro notario sufficit,sed si ꝓ eū mouetur de ea re qō,adhuc subdistinguit q̄ in facto,vel creato recenter,qd tūc debeat ordinatiōem probare,in antiquo autem secus,sed cōiter pro tali haberetur.ita etiam tenuit Bar.in l.actuarios.C. de actua. & muli.lib.12.& Alex.cons.139.volum.1.

d ¶Et dicit Butr.hoc procedere etiam si constaret ipsum ab alieno epō esse ordinatum,posq̄ eps eum admisit cum ordine suo: quia sufficit q̄ fuerit habitus pro tali.Inn.alle.hic.Sed clarius hoc tenuit Inn.in c.super his.in gl sua.in ver.ad excipiendum.in fi.vbi dicit q̄ si aliquis longo tempore seruiuit in aliquo ordine,oritur tanta præsumptio q̄ fuerit ordinatus, quòd in negantem transfertur onus probandi. Ale.de Ne.

e Sed aliqua bona dicta dt hic Inn.q̄ quotidie allegant. Primum est qñ iudex facit aliqua extra iudicium pertinentia ad officium suū, illa præsumuntur bene facta,nisi probetur ꝓriū. hoc limitat Inn. duob.mod Primò qñ ius dt formā probādā,vt in c.sacro.de sen. exc.& de test.in omni.nā tunc non præsumeretur actū bñ factum nisi probaret.Secò,qñ ius ꝑcipit intervenire scripturā vt.n.præcepisse q̄ scriptura interveniret,vt per eam probaretur solēnitas.vt in c.1.de sen.exc.in 6.de ap.cordi.eo.Tertiò limitat But. qa ꝓ gestis extra iudicium q̄ iudex tenetur extra iudicialiter expedire nō præsumetur,vt in c.2.querente de rest.spo.& hoc etiam est de mēte Inn.quia loquitur de extraiudicialib. pertinentib. ad officium iudicis.Sed dictū Inn.q̄ in his q̄ fiunt extra iudicium inter partes præsumitur solēnitas nisi ꝓriū probetur,& hoc intelligit Bu. qñ actus est gestus cū maturitate.nam tunc præsumit ritè gestus, ſm eū.alle.no.in l.1.C.de vsu.Ex hoc infert Inn.q̄ si aliquis dt defectum formæ interuenisse in electione,vt puta,quia non sit scrutinium factum,vel collatio habita,vel cōis electio ipsi opponēti incūbit probatio huius negatiuæ.& hoc sequit̄ hic But.Et de ista materia dic vt in c.qd sicut.de re iu.& in c.cū in iure.de of.delegat. Et de gestis ꝓ ꝑhēres extra iudicium.an ꝑsumat solēnitas. latè examinat Bar.in l.Iciēdū.ff.de ver.obl.tāgit in d.c.sicut. de re iu.Tertiū dictū Inn.hic est q̄ ꝓbatio solēnitatū cū ꝓcedat tm ex ꝑsumptiōe citò ꝑ aliàs ꝓbationes tollit,vt de ꝑsump.ga veritatis.vñ dt q̄

¶Iudex

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶De excessibus prælatorum. Tit. xxxj.

¶Continuatio Rubricæ.

¶Supra visum est de variis delictis subiectorũ, sed ne prælati superbirent subicit de excess. præla. vel aliter. & melius. s. visum est generaliter de variis excessib. tam prælatorum quàm subditorũ, nunc subiicit rub. specialem de delictis ipsorum prælatorum.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus debet tractare sacerdotes non vt vasallos, sed vt fratres.*
2 *Episcopus an possit excõicare, & alia exercere iurisdictione alia sine cõsensu capituli, & an possit prædicta præscribere contra capitulum.*
3 *Excommunicationis sententia potest ferri sine aliqua citatione, licet ita lata sit iniusta, 4.*
5 *Excommunicatio nunquam fertur in pœnam.*

CAP. I.

PERVENIT. Monet prælatos abstinere à grauaminibus subditorum, & aliqua enumerat, & geminatam pœnam imponit ꝫ facientib. secunda pars ibi: sciturí. Casus literalis. Epi presbyteros, & alios clericos quasi filios, & fratres summa debẽt charitate tractare, sed ipsi ꝫrium faciebãt, quia nisi ad voluntatem eorum eis pecuniam soluerint diuinum officium interdicebant eisdẽ. vnde mandat papa epis quatenus in eos tallias, & exactiones indebitas exercere non præsumant nec de cætero illos grauent indebitè, vel tractent inhoneste & sine ꝫ filio capituli sui ipsos suspendere, vel eorum ecclesias interdicere non præsumãt, neq; duas, quatũ vna sufficiat eos habere pmittãt, nec aliquos excõicẽt sine ordine iudiciario, sciturí, si ꝫ fecerint papa eos taliter puniet ꝙ timore pœnæ alij à similib. abstinebunt.

1 B. †No. 1. ex tex. ꝙ presbyteri tractandi sunt per episcopum, vt filij seu fratres, non aũt vt vasalli. nam & ipsi presbyteri sunt, licet pro bono publico habeãt illam præeminẽtiam, vide bonum tex.
a in c. esto subiectus. 95. dist. a vnde dicit canon ꝙ episcopus in quolibet loco sedens stare presbyterum coram se non patiatur. vt in c. episcopus. ea. di. & in c. seq. vbi dicitur ꝙ in loco publico debet episcopus sedere in sublimiori loco: sed in camera debet se reputare collegam sacerdotum. i. parem sacerdotibus. b No. 2. regulam quòd episcopi non possunt aliquam exactionem exercere in clericos, nisi reperiatur iure, vel consuetudine permissa. 10. quæsti. 3. quia cognouimus. 18. q. 2. seruitium, & in cap. cum apostolus. de censi. & multas extorsionum species vide in cle. 1. eo. ti. & concor. tex in ca. aduersus. de immu. eccles. vbi exemplum de Pharaone. Item no ꝙ pœna imponitur ad duos effectus. s. vt delinquentes
c puniantur, & vt cæteri metũ habeant. c concor. c. 1. s. de male. †In
2 gl. in ver. in capituli, in fin. Vult ergo hæc glos. episcopum non posse aliquem excommunicare, nec suspendere, nisi de consensu cap tuli. Doct. dicunt hic ꝙ in excommunicatione nihil hic dicitur de consensu capituli. Item in suspensione dicunt tex. debere intelligi quando episcopus vellet suspendere ecclesiam, vel presbyterum in perpetuum, vel ad longum tempus: vel quando clerici sunt subiecti capitulo ex consuetudine, iuxta no. in cap. irrefragabili. §. excessus. de offi. ord. vel quãdo omnia communia sunt epcopo. & capitu o. alias autem episcopus solus potest suspendere. & excommunicare. & ita seruatur de consuetudine. *Ego* sariscrederem in hoc distinguendum ꝙ in casibus prædictis requiratur consensus capituli: quia in arduis explicandis per episcopum
d requiritur cõsensus capituli, d iuxta no. per Inn. in c. nouit. de his quæ fi. à præla. & quod no. in cle. 2. de re. ecc. non alie. quia episcopus de iure communi, etiam causam alicuius nõ dẽt sine consensu capituli audire, vt in cap. nouit. & in c. quanto. de his quæ fi. à præla. & in hoc casu posset procedere opi. glo. sed hodie episcopi præscripserunt iurisdictionalia contra capitula, & valet talis consuetudo, & præscriptio. vt in c. 3. de consue. lib. 6 In quibusdam tamen non valet talis consuetudo, vt no. in d. cle. 2. & in ca. pastoralis. s. de don. In glo. in ver. sine ordine iudiciario. ibi, si legitima admonitio fiat. Dic ꝙ etiam debet seruari ordo. de quo habetur ho
3 die. in c. 1. de sen. exc. libr. 6. alias punitur vt ibi. †Et no. hanc glos. in fin. Ex qua habes vnam specialitatem in excommunicatione, respectu aliarum sententiarum, vt valeat excommunicatio lata sine citatione, licet sit iniusta, & satis probatur in c. sacro. de sen. ex com. & no. 2. q. 1. in fum. sed aliæ sententiæ sunt ipso iure nullæ. vt 3. q. 9. caueant. & c. omnia. & c. 1. de caus. poss. & propriet. & ca. 1.
4 de sen. exc. lib. 6. †Et inquantum gl. dicit monitionem præmittendam in suspensione, & excommunicatione Inn. hic ponit notabile verbum, dicens ꝙ aut suspensio fertur propter contumaciam, & procedit ista gl. aut fertur propter crimen, & in pœnam, & tunc non requiritur aliqua monitio. sicut. n. aliæ pœnæ ingeruntur sine monitione. ita & pœna suspensionis, & pro hoc adduco tex. apertum in c. latores, de cler. excõ. mi. & sic secundum prædictam diti. debet intelligi ca. reprehensibilis. de app. vbi specificè dicitur ꝙ admonitio præmittenda est. ratio diuersitatis inter suspensionem, & excommunicationem est. quia excõicatio nũquam fertur in pœnam. sed loco medicinæ, vt ille inducatur ad satisfaciẽdum, nam eo ipso ꝙ satisfacit recõciliatur deo. ergo non debet
e amplius tenere excommunicatio. esed suspensio potest fieri in pœnam, & quantumcunque istum pœniteat. oportet tamen vt peragat pœnitentiam siue pœnam delicti. & hoc semper not.

ADDITIONES.

§ Iudex facilè admittit probationes in contrarium. quod dictum est menti tenendum. Adde aliud dictum Inn. in c. quia verisimile. de præsumpt. vbi dicit ꝙ quando iudex ex præsumptionibus procedit tantum multum temperare debet sententiam, & maximè ne condemnet nisi rarò, & modicè ad pœnam pecuniariam. vt licitè posset hoc colligi ex sententia Salomonis, de qua in ca. afferte de præsumpt. vbi licet ex præsump. adiudicauerit mulieri filium, tamen noluit aliam condemnare ad mortem, ad quam iustissimè erat condemnanda si legitimè probarum erat contra eam quòd filium alterius subtraxisset. A. ex de Ne.

a ¶Vide bo. tex. in c. olim. ea. dist. qui dicit quòd olim erat idem episcopus & presbyter, sed propter schismata aliqui de presbyteris fuerunt electi ad corrigendum presbyteros, & isti appellati sunt episcopi. Alex. de Ne.

b ¶Tu autem hæc declara, vt plenè dixi in c. quàm graui. in vlt. addit. de crim. fal. Alex. de Ne.

c ¶Concordat etiam c. 2. de malefi. & sic pœnæ timor quandoque est causa virtutis. pro hoc l. 1. ff. de iust. & iur. vbi dicitur bonos non solùm metu pœnarum, sed etiam præmiorum exhortatione efficere cupientes, & omnino vide tex. cum gl. de pœn. dist. 2, sicut secta. Alex. de Ne.

d ¶Capituli. Vtrum episcopus possit excommunicare sine consensu capituli, & vide Arch. in c. is qui. 15 q 8. vbi dicit quòd si episcopus vult perpetuò suspẽdere ab officio vel beneficio, non debet hoc facere sine consensu capituli. An autem archiepiscopus solus possit excommunicare episcopũ suffraganeum suum, videꝫ sic p tex. in c. Romana. de of. or. li. 6. & hoc expressè tenet Inn. in c. graue. cir. me, de pb. Sed potes dicere, ꝙ verbũ solum, positũ ibi, per In. intelligiꝫ quòd ad excludẽdũ numerũ eorum, nõ quòd ad excludẽdũ cap'm suũ. ad hoc vide bo. tex. i ç. aũ. §. sol'. 15. q. 7.

d ¶Consensus capituli. vide Fel in ca. causam. vers. vbi materia est ardua s. de iu i. & in c. fi. §. item sola. de off. del. Seb. Sap.

e ¶Et de hoc vide gl. 2. q. 3. episcopi & c. nemo. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus non potest vnam ecclesiam alteri subiectam à seruitio illius liberare, de quo infra nu. 3.*
4 *Clerici vnius ecclesiæ possunt vigore consuetudinis præstare obsequium, & reuerentiam inferiori prælato citra episcopum.*
5 *Archidiaconus fundat quasi officium suum, & consistit in consuetudinibus.*

CAP. II.

1 AD HAEC. †Episcopi ecclesias archidiaconis subiectas ab eis liberare non possunt. h. d. Vel generalius sic. Non potest episcopus sine causa ecclesiam alteri subiectam ab illius subiectione, & obsequio liberare. Et secunda pars ibi mandamus. Casus literalis. Quidam episcopus suffraganeus Cãtuarien. archiepiscopi plures ecclesias constituit immunes à consuetudine, & obsequio Archidiaconorum propter quòd reditus eorum diminuebantur, peruenit hoc ad papam, vnde mandat archiepo copo prædicto, quatenus factum episcopi super hoc corrigat, & emendet. & ita prouideat quod Archidiaconis sua iura seruentur illæsa in earum ecclesiis, & presbyteri illis debitam reuerentiam exhi
2 beant, & honorem. B. † No. j. ex tex. Archidiaconum posse ex cõsuetudine acquirere seruitia, & obsequia in aliis ecclesiis in suo Archidiaconatu positis, vel etiam alibi, & sic valet cõsuetudo vt vna ecclesia præstet seruitium, & obsequium, seu reuerentiã & honorem inferiori prælato citra episcopum. Secundò no. ar. ibi, consuetudine, & c. ꝙ de iure communi ecclesiæ non tenetur ar-
3 chidiaconis in aliquibus obsequiis. (eu seruitiis. † Ingl. j in fi. Hos. hic dicit ꝙ stante dignitate non potest episcopus cum capitulo illius iura diminuere sede vacante. sed in toto potest supprimere illam dignitatem. & pro hac diffinitiõe Host. possunt adduci duo iura noua quę multum faciunt, vt in ç. j. de re. eccle non alie. lib. 6. & cle. 2 eo. ti. Sed dic melius quòd aut dignitas seu ecclesia inferior non vacat, aut sic, Primo casu potest episcopus cum capitulo suo ex causa diminuere iura illius inferioris, & attribuere alteri ecclesiæ, vt pura si vna abundat altera multùm egeat, sed sine causa hoc facere non potest. hoc probatur in d. cap. j. Item potest in totum illam ecclesiam vnire alteri, seu subiicere ex causa.
a sed non præiudicat rectori viuenti, vt in dicta clementina 2. a

Si verò

ADDITIO.

a ¶Idem probatur in c. consultationibus. de don. Alex. de Ne.

Si verò alia ecclesia vacat, & tunc de vnione, seu suppressione in totum, dic vt in d. cle. 2. nam potest ipsam facere nõ obstante vacatione sed diminuere ipsius iura non potest a non dato sibi defensore. vt in d. c. j. Et quare potius sede vacante permittitur suppressio, & vnio in totum quàm diminutio pro parte. vide bonã gl. in d. cle. 2. & vide ad materiam gl. an episcopus possit priuilegium concedere vni ecclesiæ in præiudicium alterius, quod plenè no. per gl. & doct. in c. constitutus. de reli. do. Et ex prædictis infero ad intellectum huius c. ꝙ si hoc fecisset causa liberandi has ecclesias inferiores ab obsequio Archidiaconi, & fuisset seruata forma, quæ in alienatione seruari debet valuisset factum episco-
b pi, vt i d. c. j. sed hic nulla causa videtur subsistere. b † In gl. fi. ibi potius ex consuetudine quam iure iuuatur, &c. No. bene gl. iuncto tex. ꝙ officium archidiaconi, vt plurimum consistit in consuetudinibus, & ita debet intelligi tere potius tit. de offi. arch. vt procedat secundum locorum consuetudinem. & dixi ferè, quia de iure communi fundat archidiaconus intẽtionem suam super duobus, videlicet super ordinatione clericorum, & super institutione corporali, vt ponat institutos in possessionem. vt in ca. ad hoc. §. in quadam. de off. Arch. vbi per Io. And. plenè tractatur. Abb.

ADDITIONES.

a ¶Non potest. Vide gl. in c. j. x. dist. & ibi Dy. c. j. 22. dist. & in gl. And. Barb.

b ¶An autem episcopus ex causa potest ad tempus retinere fructus ecclesiæ vacantis, dic vt in c. j. vt eccl. benefi. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Habens ius conferendi beneficia non potest illa pro suo vsu retinere, siue sibi conferre. 2.*
3 *Custodia, ecclesia vacante, spectat ad illum, ad quem spectat eius collatio.*
4 *Conferens beneficium sibi ipsi, perdit ius conferendi illud, & collatio spectat ad superiorem.*

CAP. III.

1 AD AVRES. †Archidiaconi ecclesias sibi subiectas ad suum vsum retinere non possunt h. d. Vel generalius & sic. Habés subiectionem, seu collationem beneficij illud pro suo vsu retinere non potest seu sibi conferre. h. d. prima pars narrat factum. secunda prouidet ibi. mandamus. Casus literalis. Quidam Arch. Exonen. episcopi in ecclesiis, quę in suis archidiaconatibus vacabant se authoritate propria intrudere nõ verebantur, & eas suis vsibus debutabant cum personas deberent instituere in eisdem. Peruenit hoc ad papam. vnde mandat episcopo Exonen. quatenus illos, qui taliter occupant ecclesias vel detinẽt occupatas ecclesiastica censura compellat vt eas dimittãt, & ordineẽ de personis idoneis. præfatos verò Archidiaconos pro tanta pũsumptio
a ne puniat animaduersione debita. B. No. j. ex tex. ꝙ quis dicitur se intrudere in ecclesiam quando eam non consequitur ab habente protestatem conferendi, concor. c. ex frequentibus. de
2 instit. †Secundò no. ꝙ habens ecclesiam sibi subiectam non potest illius ecclesiæ reditus sibi retinere, sed debet illi ecclesiæ dependato prouidere, quod procedit etiam si beneficium sit manuale.
b vt in cle. quia regulares. de supplen. negli. prela. b Tertiò no. quòd si Archidiaconus non confert ecclesiam sibi subiectam, vel confert personæ indignę, potestas ordinandi deuoluitur ad superio-
3 rem. f. ad episcopum. † gl. j. sed si eã custodiæ, &c. aduerte. qa si gl. intellexit archidiaconum posse habere custodiã ecclesiæ vacantis sibi subiectæ donec fuerit prouisum de rectore, bene loquitur nam ad illum spectat ecclesiæ vacantis custodia, ad quem spectat illius collatio. ad hoc gl. in c. cum vos. de off. or. plenè tetigi in c. bonæ memorię. de ap. & per inn. c. vt nostrum. vt ec. be. sed si gl. intellexit quòd custodia cuiuscunque ecclesiæ vacantis spectat ad Archidiaconum de iure cõmuni male dixisset, & esset contra casum c. cum venissent. de in & ideò intellige, primo modo. Et in fi. gl. dic quòd etiam si ecclesia p'eo o iure esset subiecta archidiacono, vel alij prælato non potest ille illã retinere, vt in præal. cle. quia regulares. nisi esset de mensa sua. & vide gl. in cle. j. de excess. præl. in ver. si ad mensem.
4 ¶† In gl. in ver. ordinãs. ibi ad eorum præsentationem, hoc ideò fortè dixit gl. quia intellexit ꝙ huiusmodi ecclesiæ sitæ in Archidiaconatib. istorũ pertinerẽt ad præsentationem Archidiaconorum & non ad collationem, sed tu potes dicere latius ꝙ aut istæ ecclesiæ pertinebant ad collationem archidiaconorum, & tũc si contulerunt ipsas sibi ipsis incõtinẽti fuit deuoluta potestas conferendi in episcopum, quia collatio fuit facta indigno, & episcopus tũc prouidebit sine præsentatione alicuius iure deuoluto, vt in c. quanquam. de cle. li. 6. & in præal. cle. quia regulares. aut retinuerunt in vsus suos, & tunc lapso tempore eis permissio ad retribuendum episcopus confert solus iure deuoluto, vt in cap. 2. de conc. præb. aut spectabant ecclesiæ ad præsentationem archidiaconorum, & tunc si lapsa sunt tpa præfixa ad præsentandum episcopus prouidebit. ar. in c. quoniam de iur. qa. sed si a dhuc nõ est elapsum tempus præfixum ad præsentandum, & Archidiaconus huiusmodi fructus tanquam suos dilapidaret tunc posset h
c bere locum gl. vt episcopus prouideat ad præsentationem Archi diaconorum. vt vult gl. hic, & Inn. c Abb.

ADDITIONES.

a ¶Intrudere. intrusus quis dicatur. vide Felin. in c. in nostra. versi. quot modis. s. de resc. & in c. veniens. vers. no. quòd intrusus. s. de accu. Sebast. Sap.

b ¶Dic vt plenè habetur in c. vni. vt eccl. beneficia. Alex de Ne.

c ¶Sed D. Car. dicit hanc gl. no. quia sing. est. Nam vult ꝙ archidiaconus de iure cõi habeat præsentationem in ecclesiis sui archidiaconatus, nisi aliud disponat consuetudo, de quo se remittit ad c. cum venerabilis. ver. verum. de except. in 1. q. Sed aduerte, quia Inn. hic in verbo, ordinans, dicit satis esse de iure ꝙ si ille. ad quẽ pertinet ordinatio ecclesiæ eam malè ordinat, cassata mala ordinatione superior eam ordinabit, & non ille cuius collatio est cassata. arg. j. eo. inter. Dicit tamen Inn. hoc non esse verum, nisi vbi in iure expressum reperitur, vel nisi in pœnam delinquentis superior hoc sibi sententialiter retineat. & dicit Inn ꝙ potest sibi retinere quando eo casu collatio ad alium nõ deuoluitur: non enim debet retinere ius ad alium deuolutum. no bene ista verba Inno. ꝙ quanquam ordinatio. i. collatio non teneat, nõ deuoluitur ad alium ius conferendi pro illa vice, nisi vbi in iure reperitur expressum, vel nisi iudex in pœnam delinquentis sententialiter sibi retineat facultatem conferendi pro illa vice. & ꝙ index potest sibi retinere, nisi ad alium esset ius deuolutum. quod no. Ex hoc inferitur an si collator conferat personæ indignæ, an collatio deuoluatur ad superiorem pro illa vice de quo j. eo. inter dilectos. & Ioã. An. D. Car. & But. transeunt cum hoc dicto Inn. & dicunt ꝙ faciũt pro hoc no. in cap. bonæ. el 2. de postul. præla. & de ord. cum vos. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Sodomia quomodo puniatur de iure canonico, tam perpetrata per clericos, quã laicos*
2 *Sodomia est crimen ecclesiasticum.*
3 *Vsura quare est potius crimen ecclesiasticum, quàm furtum, & rapina.*

CAP. IIII.

a 1 CLERICI. a † Cõtra naturã quoquomodo peccãtes si sunt clerici deponuntur, & in monasterio detruduntur, si laici excõicantur: secunda pars ibi, si laici. Casus literalis. Quidam clerici & laici laborabant illo vitio sodomitarum propter quod ira Dei venit in filios diffidentiæ, & quinque ciuitates igne consumpsit, statuit Lateranen. conci. vt quicunque illo vitio deprehẽsi fuerint laborare: si clerici fuerint deiiciantur, à clero, vel ad agendum pœnitentiam in monasteriis detrudantur, si laici fuerint excommu-
2 nicentur, & à cœtu fidelium excludantur. B. † No. ex text. quòd ecclesia habet iurisdictionẽ in laicos qui delinquunt contra naturã, & sic habes vnum casum valdè generalem, in quo ecclesia vendicat sibi iurisdictionem in laicos. ex quo. n. pro delicto eos excommunicat, manifestè colligitur, quòd hoc crimen est ecclesiasticum. vt in dicto capitulo. cum sit generale. de foro competent.

Do. Ant. in

ADDITIO.

a ¶De ista decretali posset dici, vt dicit Bal. in l. cum vir nubit in fœminam. C. de adult. vbi dicit, ꝙ illa lex non consuevit legi, quia de ea loqui non est, & vide quod de isto peccato luxuriæ contra naturam scribit latè S. Tho. in 2. 2. q. 44. art. pe. & vlti. & vide pulchrũ tex. in c. adulterij malum. & in c. flagitia. 32. q. 6. & quod no. gl. in c. extraordinaria. 35. q 3. & tex. cum gl. in verbo, Sodomia. c. omnes causationes 33. q. 7. & quod no. Inn. & ibi latè scripsi post cum. in c. 1. de adul. & vide tex. Inst de publ. iud. §. item. l. Iul. de adul. & in l. cum vir. C. de adul. & tex. ibi, & Ang in auth. vt non lux. contra naturam, colla. 6. Item apud Siculos multum frequentatur hoc vitium Sodomiæ. tex. est in c. in archiepiscopatu. de rap. quid autẽ sit de Anglicis vide pulchrum tex. in c. si gens Anglorum. 56. Sed Siculi respondent ad tex in d. c. in archiepiscoparu, ꝙ ibi non dicitur ꝙ Siculi facerent, sed Saraceni compellebãt Siculos ad patiẽdum scelus illud. Item de vitio isto sodomitico loquitur tex. in c. vt clericorum mores. de vi. & ho. cle. Itẽ adde ꝙ sodomita nõ põt postulare pro alio. Ita dicit Arch. in c. infamis. §. tria. ver. infames. 4. q. 7. similiter ã masculus muliebria passus, ꝙ alio postulare non potest. tex. in l. 1. §. remouet. ff. de postul. & in d. §. tria. ver. infametur. Et adde ꝙ absolutio à peccato contra naturam est de reseruatis episcopo. vt dicit Spe. in aureo reperto. in ti. de pœ. & remis. §. sequitur. in prin. vitium Sodomiticum impedit ordinis executionem etiam post actam pœnitentiam. vt no. do. Ant. in ca. nisi cum pridem. circa fi. prin. de renun. Idem dicit philosophus. c. 2. Et hi, q refertis. Tho. in 4. sen. di. 61. q. 1. ar. 4. post medium, ꝙ luxuria cõtra naturam non est humana, sed bestialis. de Bellentz.

D. Ant. intellexit ꝙ hoc crimẽ non erat ecclesiasticum, sed iudex ecclesiasticus hic se impedit propter perseueriam in delicto, li
a cet cer'ẽ hoc dictum non placet, a & esset diuinatio ad istum tex. vnde dico ꝙ qualitercunque homines peccent contra naturam, vel in actu venereo, vel adorando idola, vel alio modo contra naturam semper ecclesia potest iurisdictionẽ suam exercere in laicos, ita ꝙ erit crimen mixtum, seu mixti fori, de hoc sentit Inno. in c. quod super his. de v'o. vbi dicit, ꝙ etiam q̃ infideles peccantes contra naturam ecclesia iurisdictionem exercet. nam & Deus puniuit. vt Gene. 19. vbi plenè habetur historia quæ tangit hoc capitulum. Eodem modo potest ipse vicarius, nam ex hoc peccato le
3 ditur ipse Deus qui est author naturæ. †Et per hanc rationẽ sensit Io. Mo. in c. j. de vsur. lib. 6. quidẽ ecclesia punit vsurarios, & nõ fures seu latrones, qui vsurarij delinquunt contra naturam faciẽ
b tes germinare pecuniam, quæ naturaliter non germinat, b & c. vt ibi. Sed oppon contra tex. in fi. dum dicit ꝙ debent laici excõicari, & à cœtu fidelium excludi, nam per excõicationem, sunt à cœtu fidelium excluſi, vt in c. cum excõicato. & in c. excommunicatos. I. 1. q. 3. & c. à nobis. de excep. So. exponitur secundum Hosti. pro. i. pro hoc l. sæpe. ff. de verb. sign. c vel cum dicit excommunicentur, denotat pœnam spiritualem, cum dicit à cœtu fidelium, &c. notat pœnam capitalem, quę imponitur per iudicem secularem, sed certè de ista pœna hic tex. non videtur sensisse. ar. opt. in ca. in archiepiscopatu. de rap. to. ideò intellige primo modo, vel hoc dicit ad maiorem expressionem, & vt etiam de facto excludantur à cœtu fidelium licet non obseruetur.

ADDITIONES.

a ¶Placet. vtrum iudex ecclesiasticus possit cognoscere de vitio Sodomiæ. & de hoc etiam. vide per do. Abb. in c. in archiepiscopatu. de raptori.

b ¶Sed pondera istum tex. ꝙ pro crimine ecclesiastico iudex ecclesiasticus non potest laicum facere incarcerari, seu eum punire criminaliter vel ciuiliter ad aliam pœnam, quàm sanguinis. sed solũ potest exercere cõtra ipsum censuram ecclesiasticam. idem probatur in c. postulasti. de iudæis. & in c. in archiepiscopatu. de rapt. & dixi. in d. c. postulasti. in magna add. Alexan. de Ne.

c ¶Ex quo no. secundum But. quòd quando copulã, & ponitur in ter duo quæ sunt idem, exponitur pro idem. ad hoc l. 1. cum no. ff. de pact. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegiatus non debet parere superiori contra tenorem sui priuilegij.*
2 *Priuilegium libertatis, vel immunitatis potest concedi per papam ecclesiis, etiã in præiudicium episcopi.*
3 *Priuilegia ecclesiastica violans dicitur venire cõtra libertatem ecclesiasticam.*

CAP. V.

1 SANE SI EPISCOPI, †Si à priuilegiatis aliquid petitur contra tenorem priuilegij licitè denegatur. h. d. Vel sic. Subdit' non tenetur parere superiori aliquid exigenti vel præcipienti cõ
a tra tenorem sui priuilegij. a hoc dicit. Casus literalis. Quærebatur de pœna petentis aliquid à priuilegiatis contra priuilegij tenorẽ. Consultus papa respondet ꝙ episcopi aliquid ab abbatib. præter 1 debitam obedientiam non exigant contra libertatem huic ordini concessam. si autem amplius exegerint, liberum sit abbatib. huius ordinis authoritate apostolica denegare illud quod petitur. B.
2 †No. 1. ex tex. ꝙ in priuilegio libertatis, seu præstantis aliquã immunitatem ecclesiis inferioribus non intelligitur excepta authoritas eorum. imò episcopi tenẽtur illas immunitates, & libertates conseruare. Et sic no. papam posse in præiudicium episcoporum 1 ecclesias inferiores priuilegiare. ad quod no. in c. constitutus de
3 religio. do. †No. ibi, q̃ libertatem ecclesiæ, & c. ꝙ violãs priuilegia ecclesiæ dicitur venire q̃ libertatem ecclesiæ, & facit ad talem materiam quando ſtatuta laicorum dicantur venire cõtra libertatẽ
b ecclesiasticam, b de quo per Inn. in c. nouerint. de sen. exc. per Bar. in auth. cassa. C. de sac. san. ecc. In fi. ibi, authoritate huius canonis. Gof. dicit ꝙ imò etiam authoritate propria, ex quo vigore priuilegij non tenetur. ad hoc c. quia. 10. q. 3. vel potest secundum eũ dici aliquid vt afferat hoc c. quia ut superior non est in possessione eius qd petit. & subditus propria authoritate illud denegare potest. & ita loquitur c. quia. Aut erat in possessione: & tunc procedat iste tex. vt authoritas apostolica deneget, nã authoritate pro pria non posset subditus superiorem suum priuare. arg. in c. cum inferior. de maiori & obe. tene menti.

ADDITIONES.

a ¶Contra tenorem sui priuilegij. Ego limito hoc dictum esse verum, nisi talis superior esset is, qui concessisset priuilegium, vt no. Bal. in l. si cui. paulo post prin. C. de non num. pecun. ponderando tex. in l. amicissimos. §. Lucius ff. de excus. tut. & Bar. in alleg. §. Lucius. ver. item potest existo intellectu. Nico. de Neap. Item Ba. in l. petendæ. vers. quæro, dicitur hic. C. de temp. in int. restit. & Pau. de Cast. con. 408. inci. vt bene attingatur. circa fi.

b ¶Ecclesiasticam. Quando statuta laicorum dicantur venire contra libertatem ecclesiasticam, declarat Felin. in ca. ecclesia sanctæ Mariæ. ver. expedira. de consti. And. Sic. in rub. de reb. eccles. non alie. in 3. dub. & Alex. in consi. 29. inci. statutis. in 2. vol. cum duobus seq. And. Sic. in consil. 23. incip. à Ioue principium. in 3. volu. Iaſ. in l. filius famil. §. diui. ff. de leg. j. Seb. Sap.

CAP. VI.

ILLVD ETIAM. Ponit pœnam vicariorum, qui ad vendicãdas prælaturas se erigunt contra prælatos. h. d. Vel aliter, & sic. Vicarius ecclesiæ vsurpans sibi ipsius ecclesiæ personatum, contra præstitum iuramentum, ad officij sui executionem admitti non debet. Casus literalis. Aliqui sunt constituti vicarij in ecclesiis authoritate episcoporum, qui obligati sunt personis ecclesiarum fide & sacro, vicarij isti se in superbiam erigentes falsò assumebant sibi nomen personatus contra fidem, & iuramentum, statuit Alex. ꝙ si super hoc in iure confessi fuerint, vel conuicti de cætero in eodem episcopatu ad executionem officij nullatenus admittantur. B. Et ex prædictis & ex tex. no. pœnam illorum, qui in beneficiis mutant sibi causam possidendi. Opp. contra tex. nam videtur ꝙ cum isti vicarij essent periuri, & infames. vt in l. si quis maior. C. de transac. & in c. querelam. de iureiu. non debent amplius admitti ad executionem officij, nec in eodem episcopatu, nec in alio, quia periuri sunt infames. vt in c. peruenit. §. de fi-
a deiusso. Sol. doc. fatentur contrarium, & ad literam supplent. amaximè, quia pœna imposita hic habet locum vbique, s. in hoc episcopatu, & in aliis.

ADDITIO.

a ¶But. autem dicit ꝙ aut quis est suspensus simpliciter, & tunc in omni loco intelligitur suspensus, vt in cap. pastoralis. §. j. cum ibi no. S. e. de app. Aut quis est suspensus respectu certi loci, & tunc solùm in illo loco intelligitur suspensus, & ista opinio mihi placet. Ad hoc bene fa. tex. 18. di. placuit. Doc. tamen cõmuniter intelligunt istum tex. vt dicit Abb. Sic. Sed contra istum tex. oppo. de c. indignum. j. de reg. iur. vbi dicitur ꝙ clerici non debent præstare iuramentum fidelitatis. Doct. soluũt ꝙ ille tex. loquitur de homagio quod præstatur à laicis, de simon. ex diligenti. Sed non à clericis nisi feudum acceperint in modum laicorum. Ego hoc intelligo quando feudum à laico receperunt respectu patrimonij, quia clericus quò ad patrimonium censetur laicus. Vñ si est patronus potest variare in præsentando. de quo vide gl. no. in c. 2. de iurepa. hic autem non loquitur de homagio, sed de sacramento fidelitatis quod præstatur clericis habentibus administrationem, de quo in c. nullus. de iureiur. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatio lata contra subditum, quia non paret contra priuilegium sibi concessum, non valet. & nu. 2.*
Sententia notoriè iniustæ est nulla.

CAP. VII.

CVM AD QVORVNDAM. Sententia excommunicationis lata contra subditum denegantem procurationem exactam vltra numerum concilij Lateran. non tenet. h. d. Vel genera
1 liùs, & sic. †Excommunicatio lata contra subditum, quia non pa
ret. contra priuilegium sibi à superiore concessum, non tenet. h. d. Secunda ibi, ideóque. Casus literalis, Statutum fuit in Lateran. cõcilio quòd prælati ecclesiarum cum visitant ecclesias suas certum numerum equorum, & personarum debent habere, sed quidam prælati hoc non seruant, quidam prælati ecclesiarum quarũdam perierunt à domino papa sibi super hoc prouideri. videtur papa authoritate apostolica indulgere istis vt si ecclesiarum prælati numerum euectionis, & personarum in Lateran. concilio cõstitutum excesserint cum eorum ecclesias visitauerint liberum sit eis authoritate apostolica denegare si procurationẽ pro pluribus postulauerint, & si prælati propter hoc in ecclesiis illorum vel in clericos aliquam sententiam tulerint papa discernit ipsam non valere. B. No. j. arg. ex tex. quòd prælatus visitando licitè excedit numerum personarum contentarum in concilio Latera. dũmodo per illos procurationem non exposcat. Item no. hanc cõstitutionem habere locum, siue excedat numerum euictionum, siue personarum. & aduerte, quia concilium Lateranen. de quo in ca. cum apostolus, de censi. non taxat numerum personarum, sed euictionum tantum, vt hic etiam dicit de numero personarum. vnde est dubium quot debeant esse personæ pedites vltra equitates. & in hoc sunt varię opi. nã qdam dicunt ꝙ quot sunt fessores

fessores, tot debent esse famuli, seu pedites sternentes equos, nã durum esset ꝙ socij episcoporum sternerent sibi equos. Alij dicunt ꝙ tribus equitaturis sufficit vnus famulus pedester, alij ꝙ duobus. pro hoc est tex. in c. in singulis. de sta. regu. Hosti. dicit ꝙ bene attendenda est consuetudo regionis, & status personarũ, tamen salua interpretatione papali æquum esset, vt pro duobus equitaturis non ducatur vltra vnum, nec pro tribus minus vno,
a vir tamen bonus, seu iudex in hoc arbitrarur. a †In gl. 2. in fi. Hosti. tenet ꝙ hæc sententia de iure communi sit nulla, quia in ea fuit expressus error, dũ dicit episcopus, excommunico te nisi me reci pias cum tot equitaturis. & pro hoc ꝙ de iure communi proce dat iste tex. alle. Io. An. quia alias esset superflua, cum quo appareat cui loquatur, & sic priuilegium istud esset inutile. & ideò tenc hanc lec. tanquam veriorem. & sic summaui, siue error sit expressus in sententia, siue constet eum excommunicari, talis sententia est ipso iure nulla. ad hoc c. per tuas. de sen. exc. & quod no. Inn. in c. fraternitatis. de frigi. vbi no. dicit sententiã iniustã notoriè esse nullam. quod videtur probare tex. in c. inter cætera. de re iud. pro hoc facit quia præsumptio est illa quæ conseruat iniustam sententiam, sed vbi est notorietas iniustitiæ cessat præsumptio, nec est præsumendum quòd iura quæ innitũtur summę æ-
b quitati voluerint defendere, & dare robur notoriæ iniustitiæ. b

ADDITIONES.

a ¶Ego de hoc dixi in d. c. in singulis. de sta. mona. & in c. cum apostolus. de cens. Alex. de Ne.

b ¶But. idem tenet. Sed D. Car. in 3. oppo. dicit ꝙ difficile est sustinere ꝙ excommunicatio hoc casu sit nulla, nisi dicatur ꝙ error sit expressus in sententia excommunicationis, vel nisi dicatur ꝙ si militer hoc erat concessum priuilegium quod decernebat excommunicationem nullam, alias si hoc non decerneret esset lata contra ius litigatoris, & sic valeret mero iure, de re iud. cum in ter. Sed ego puto opi. 10. quam sequitur But. & Ab. Si. veriorem, sinotoriè cõstaret excommunicationem esse latam propter hoc quia tunc diceretur notoriè constare de nullitate sententiæ, vt plenè in d. c. fraternitatis, de frig. Host. etiam idem sentit. dicit enim ꝙ illud quod hic, de nullitate sententiæ debet intelligi quò ad numerum euectionum. i. equitantium, qui est determinatus, sed non quò ad numerum personarum peditum qui est arbitrarius. Nã si ex hac causa. s. ꝙ excederetur numerus arbitrarius quę visitati nolunt recipere ferretur sententia excommunicationis, tutius esset eam seruare, quàm contemnere, nisi numerus in tantum excederetur, ꝙ appareret de grauamine notorio, argu. ff. qui satisf. cog. in l. si verò §. qui pro re. &c. quoniam. de fil. presbyt. & no. verba ista Host. Vult etiam Host ꝙ in his quę committuntur arbitrio iudicis potest cõtra sententiam esse iniustitia notoria. quod no. Nam iudex in arbitrariis habet iudicare secundũ illud quod a consuetum est fieri in illo casu. vt in l. Athletas. §. calumniator. & in l. quid ergo. §. pœna grauior. ff. de his qui no. infa. Dicit tamen Host. ꝙ numerus personarum peditum potest excedere in 4. parte numerum euectionum i. equitantium. & tot personas pedites potest inducere ille qui ducit minus, vel si excedit in 3. parte, adhuc videtur tolerabile, qa iudex istos limites. s. iuxta. 3. & 4. partem potest ducere episcopus quot personas voluerit, & hoc casu sententia lata contra nõ procurantem omnino tenet. Si autem numerus personarum vltra tertiam partem excedat numerum euectionum, tũc erit in arbitrio superioris, an sententia lata contra non procurantem teneat. ipse tamen superior recepta sufficiente cautione ab excommunicato de parendo arbitrio suo relaxabit excommunicationem sine difficultate, postea verò procedat in arbitrio. de sent. exc. solet. in 6. Hosti. tamen dicit ꝙ prędicta non possunt ad vnguem seruari. Vnde si plures, quam sit determinatum vel arbitratum putà vnus, vel duo ducãtur, non est facienda magna vis, argu. eius quod no. in proœ. ad fi. Sed quæro, quid si hospites superueniant dum visitat ecclesiã episcopus. Host. ꝙ si ecclesia sufficit tenetur ad hospitalitatem, de sup. neg. præl. c. 2. & de emp. & ven. ca. 1. alias debet episcopus sic prouidere, ꝙ vltra vires ecclesia non grauetur. 10. qu. 3. cauendum. de quo Host. de off. arch. in sum. §. quod sit eius officium. & §. quæritur autem. & de censib. §. qualiter. & per totum. Alexan. de Neu.

SVMMARIVM.

1 *Episcopatuum vnio, vel subiectio pertinet ad solum papam, citra aliquorum consensum. n. 2.*
2 *Vnio ecclesiarum potest fieri per episcopos in suis diœcesib. non tamen possunt hoc sine consensu capituli facere.*
3 *Prælatus inferior an possit ecclesias sibi pleno iure subiectas vnire.*
Prælatus inferior dicitur habere iurisdictionem episcopalem in ecclesiis sibi pleno iure subiectis.
4 *Archiepiscopus non potest aliquid attentare in diœcesibus suffraganeorum, nisi quatenus reperiatur in iure expressum.*
5 *Legatus de latere an possit vnire beneficia posita in sua legatione, licet in alterius diœcesi.*
6 *Episcopus potest vnire beneficia posita in sua diœcesi, etiam quòd eorum collatio sit deuoluta ad papam propter eius negligentiam.*
7 *Episcopus an poss. t vnire certum beneficium quod papa sibi reseruauit.*

CAP VIII.

SICVT VNIRE. Abbas subiectus episcopo monasterium suum alteri subicere, vel vnire non potest sine consensu diœce
a sani etiam cum consensu metropolitani. a Vel generalius, & sic, Prælatus inferior citra episcopum non potest suam ecclesiã, vel sibi subiectam alteri vnire sine episcopi consensu. etiã metropolitani authoritate interueniente. h. d. & est casus allegabilis. Diuidi tur. Nam primò ponit quandam consuetudinem. Secundò narrat factum quod informari mandat. ibi, cum itaque. Tertiò soluit obstaculum. ibi, non obstante. Casus literalis. Prior Granden. monasterium suum quod est in diœcesi Faustini episcopi subiecit, siue vniuit monasterio de Accato sine consensu diœcesani episcopi prædicti. de cuius authoritate id fieri debuisset, assensu tamen archiepiscopi interueniẽte, episcopus significauit hoc domino papæ petens, vt sibi liceat reuocare ꝙ ille prior Granden. fecit eo in consulto non obstante assensu, vel confirmatione archiepiscopi quam interposuisse proponitur, quia archiepiscopus in diœcesi sui suffraganei sine ipsius assensu nihil disponere potest cõtra canonicas sanctiones. & papa idem decernit irritãdum. & quòd episcopus id in irritum reuocare possit, primò illud ostendit, sicut enim ad papã pertinet vnire episcopatus, & alienæ potestati subii
1 cere, ita ad episcopum pertinet vnio, & subiectio ecclesiarum suę diœcesis. B. †No. 1. ex tex. duos casus reseruatos soli summo pontifici, sicut vnio, & subiectio episcopatuum. tãquam maxima causa. solus ergo papa potest duos episcopatus vnire, vel vnum alte-
2 ri subiicere. † Secundò no. alios duos casus reseruatos solis episcopis. & denegatos cæteris prælatis inferioribus. vt vnio, & subiectio
b ecclesiarum inferiorum suorum diœcesanorum, b episcopi ergo
c ad similitudinem papæ in suis diœcesib. possunt vnire c ecclesias sibi subiectas. Est tamẽ differentia, quia papa pt vnire ẽt sine cã, & sine q̃ sensu canonicorũ, qd nõ posset facere eps. vt est casus. not. i
3 c. pastoralis. in fi. S. de don. †Et per hunc tex. dicũt hic doct. ꝙ quã
d tũcũq; prælat' inferior habeat ecclesias pleno iure sibi subiectas, d tamen

ADDITIONES.

a ¶Consensu metropolitani. Ad no. in hac decr. vide Ab. in c. cõsul tationib. de dona. item adde ꝙ reseruatio papæ non impedit vnionem ordinarij, secundum do. de Rot. in antiquis. decis. 12. sed q̃riã tenet Lap. Alleg. 27. item beneficium vnitum non dicitur nouũ, secundum domi. de Ro. decis. 43.

b ¶Diœcesanorum. Adde hic gl. in c. imperatorum. 10. dist.

c ¶Vnire. Adde ꝙ eps põt vnire beneficium seculare monachorum & statuere ꝙ regatur per monachos, & tale statutum operaẽ dispẽsationẽ cũ monacho, vt possit regere beneficium, licet alias episcopus expresse nõ dispenset super hac translatione. ita tenet Rot. i ti. de offi. ord. dec. 3. in antiquis. refert Fel. i c. i nostra. de resc.

d ¶Subiectas. vt dicit glo. in ver. ordinarios. ind. cle. ne in agro. §. ad hoc. & idem dicit Arc. in c. decimas. §. sicut. n. papa. 15. q. 1. & Inn. in hac materia vnionis. vide elegans dictum Inno. in c. pastoralis. de offi. ord. vbi dicit, ꝙ bona ecclesiastica vnita non possunt alienari pro solũdis debitis alterius ecclesiæ, cui est vnita, & vide omnino quæ ibi addidi. item adde ꝙ episcopus nõ potest vnire ecclesias suæ diœce. sine consensu capituli. gl. 1. in fi. & ibi Ab. in c. cum dilectus. ꝙ met. cauſ. sed tamen de hoc mihi videtur casus. in §. ſi cut. n. 21. q. 1. item pulchra dubia in materia vnionis, vide p Pet. de Anch. in cons. 108. item adde, ꝙ falsitas causæ non vitiat vnionem sed collationem: vt dicunt do. de Ro. in antiquis dec. 213. Itẽ adde ꝙ beneficium vnitum nõ pôt permutari per aliũ, qui detinet etiam anteq̃ vnio sortiatur effectũ, ſm do. de Ro. in antiquis decis. 185. item ad id quod dixi de vnione facta ex falsa causa. vide do. de Ro. dec. 56. in or. meo nouiſ. Itẽ adde hic ꝙ vnio beneficiorum præscribitur per tm̃ tps, cuius nõ sit memoria in q̃riũ. ita notanter dicunt do. de Ro. in antiquis deci. 23. & in eisdem dec. 227. quæ incipit item ꝙ vbi aliquis. & alle. gl. in vers. ad mẽsam. in clefrequens. de excess. præla. de quo vide omnino 10ã. And. in regula iuris, qui q̃ iura. in merc. lib. 6. & in reperto. aureo. in ver. nuper. in vlt. q. vbi omnino vide, quædam alia allega. & ponit an præscribi possit minori tẽpore. Et ꝙ ista vnio ecclesiarum præscribatur spatio 40. an. facit optimè quod no. Inn. in c. cum super. circa med. de re. ecc. non ali. vbi dicitur ꝙ res q̃ nõ erant de mensa, possunt vniri mensę ecclesiæ per pscriptionem 40. an. per ea, quæ hñr in c. cũ de bñficio. de pb. lib. 6. itẽ adde hic vnã q. in mſia vnionis, ꝙ pôt Ol. cõsi. 223. Itẽ an possit fieri vnio de decem ecclesiis parochialibus decem dignitatib. ecclesiæ cathedralis. vide Old. cons. 240. cũ tribus seq. Item de potestate à papa concessa cuidam episcopo

¶vniend

Universidad de Deusto Biblioteca

tamen non potest vnam ecclesiam vnire, vel vnam alteri subiice re, sed in hoc dicerem aliter, q aut prælatus inferior vult potestate sua ordinaria à iure tributa hanc vnionem facere, & nō potest: quia ista tanquam grauiora solis episcopis reseruata sunt, vt hic, hoc fallit vbi prælatus inferior hanc potestatem vniendi præscripserit, hoc enim præscriptibile est cum sit iurisdictiōis, hoc enim voluit gl. no. in clem. ne in agro. §. ad hæc. de sta. re. & facit, quod no. in cle. 2. de reb. eccl. non alie. Aut iste prælatus vult hoc facere authoritate speciali, vt quia præscripsit iurisdictionem quasi episcopalem in illis ecclesiis, & potest. arg. in c. auditis. & c. cum olim. de præscrip. nam ex quo habet quasi episcopalem iurisdictiōem, & vnire est iurisdictionis episcopalis, ergo vnire poterit, & circa hoc do regulam q omnia pertinentia ad iurisdictionem episcopalem possunt explicari per prælatum inferiorē habētem iurisdictionem quasi episcopalem in loco. ad hoc gl. no in cle. j. de re. ec cle. non alie. no. Inn. in c. 2. de transa. & Feder. consi. 14. & ex hoc posset inferri esse verum dictum doct. præcedens, non esse verum. nam vbi ecclesiæ pleno iure sunt subiectæ prælato inferiori, talis prælatus dicitur ibi habere quasi iurisdictionem episcopalem, ad hoc tex. cum ibi. no. in c. quoniam. & seq. j. de priuileg. in c. vnico.

a de capel. mona. lib 6, & hoc no. quia facit ad multa. a †Vlt. no. hic

4 regulam, metropolitanum nihil authoritatis posse attentare in diœcesi sui suffraganei, nisi quatenus iure reperiatur expressum. facit c. duo simul. & c. pastoralis, & quod ibi no. de offi. ord. in gl. ver. authoritate nostra. ī fi. & pro hoc facit q ipse solus possit q̄n ecclesiæ simul sunt in diœcesi sua sīæ. facit tex. in ca. 2. de preca. & in c. episcopi. de reb. ec. non alie. facit quod no. in c. 2. de suc. ab in test. & pro hac litera ibi sicut iussū fuerit, &c. non. n. intendit præ

b iudicare iuri tertij. b †Extra gl. queritur de q. quotidiana, hic dici

5 tur q cum authoritate metropolitani non possunt vniri ecclesię

c sitæ in diœcesi suffraganei, nunquid c hoc fieri possit authoritate legati. Doc. antiqui nontetigerunt hoc dubium, sed moderniores videntes multos variasse in hoc articulo. Frid. consi. 190. dicit q cū casus esset de facto habito diligenti studio, & facta collatione cum multis iurisperitis consuluit q nō: & maximè si sint talia beneficia, quæ nō spectāt ad collationē legati, & moueē inter cætera, ga legatus nō pōt attentare id, per quod diminuūt iura diœcesano rum, & inferatur eis perpetuum præiudicium, vt in c. fi. de confir. vti. vel inuti. & hoc dicit sentire Inn. & Host. ibi, & hanc opi. Frid. sequitur do. Anto. in d. c. fi. sed nulla mentio ibi fit, nec in consil. Fride. de d. Spe. & Io. An. in addi. nam Spe. in ti. 2. §. nunc ostendē dum. ver. 5. dicit sub dubio forte legatum hanc vnionem posse facere, & tradidit ibi regulam. in ver. legatus. q omnia quæ potest facere prælatus in diœcesi sua, sicut episcopus, vel archiepiscopus, potest facere legatus in legatione sua. & Io. And. in addit. in d. ver. dicit hoc tenendum sine dubio, fortè & plus ibi dicit tenendum legatum posse vnire vnum ecclesiam mensæ episcopali, licet episcopus hoc facere non possit. quod est valdè notabile pro limitatione clem. 2. de reb. eccles. non alie. hanc opin. secuti sunt multi moderniores dicentes expressius, quòd siue beneficia spectant ad collationem legati, siue non, vt puta quia sunt deuoluta ad papam q poterit ipse hanc vnionem facere, nam hic vnio respicit proprietatem bonorum, vnde licet non habeat ius conferēdi,

d habet tamen ius vniendi. d ¶ † Et per hanc rationē infertur ad

6 decisionem alterius quæstionis. Nunquid episcopus possit

e vnire beneficia deuoluta ad papam per eius negligentiam. e & concluđ

inc. de episcopo. quæ gl. etiam sentit q dictum Inn. d. c. 2. intelligatur in exemptis. Vnde tene cōcordiam. s. factam. quantum autem ad illud quòd dicunt doct. q iusvniendi potest præscribi per inferiorem episcopo cum sit iurisdictionis episcopalis, intellige cum tit. alias cum præscriptio ista sit contra ius commune requiritur cursus tanti temporis cuius initij non sit memoria, vt in c. j. de præscri. in 6. & ita dicit gl. in d. cle. ne in agro. §. ad hæc. in ver. ordinarios. de sta. mon. Alex. de Ne.

b ¶ Licet hoc cōiter teneant q aut vtrunque monasterium est situm in diœcesi episcopi, & poterit propria auctoritate reuocare vnionem, vel subiectionem, aut monasterium fuit vnitū vel subiectum monasterio quod erat in illa diœcesi, & tunc sine auctoritate apostolica non potest reuocare talem vnionem, quia non potest manus extendere extra suam diœcesim, & sic Doct. communiter sequuntur opi. huius gl. Sed D. Car. hic indistinctè tenet, quòd siue vtrunque monasterium est situm in diœcesi huius episcopi, siue alterum monasterium sit in diœcesi alterius episcopi. q nihilominus possit reuocare vnionem, quia episcopus non extendit manum extra propriam diœcesim in præiudicium alterius episcopi, sed solum contradicit pro iure suo, quod sibi competit in suo monasterio. quod sine suo consensu non potuit vniri, vel subiici. & dic q sufficit q declaret illam vnionem non tenere ratione prædicta, & ad hoc alleg. c. dilecto. de sent. exc. in 6. Sed possunt opi. hoc modo concordari, q aut omnia iura, & bona reperiuntur apud monasterium alterius vnitum, vel subiectum, ita q episcopus non habet exercere iurisdictionem aliquam vltra suam diœcesim. sed solum reuocare vnionem. & tunc procedit opin. do. Car. Aut aliqua iura, puta, vel aliqua instrumēta, vel alia bona mobilia sunt portata ad monasterium, quod est in alia diœcesi, & tunc licet vnionem possit reuocare, non tamen potest compellere monasteriū vt restituat illa, nec exercere aliquam iurisdictionem contra ipsum monasterium in sua diœcesi, & hoc modo potest intelligi iste tex. dum concedit q auctoritate apostolica hoc faciat. Vel si intelligere vis q tantum reuocet vnionē, vel subiectionem, dic q licet posset facere auctoritate ordinarij, nihilominus Papa concessit ei, vt possit facere auctoritate delegata, vt propter hoc magis sibi obediretur, vel magis timeretur. Nec potest dici q Papa hic excitauerit eius officium, cum in tex. dicatur auctoritate nostra. nam tūc licet ille, cui scribitur, seu mādatur possit alias illud auctoritate ordinaria expedire per prædicta verba intelligitur dari delegatus. & de hoc est gl. no. in c. vn. in verbo, apostolica. de cler. ægr. in 6. & est etiam tex. cum glo. in c. cum aliquibus. in fi. de resc. e. lib. & sic limita c. licet. de offi. or. quia intelligitur vbi Papa simpliciter mandat. non autem quando in literis inseritur, verbum auctoritate nostra, vel auctoritate apostolica. Nunquid autem per hoc intelligatur iurisdictio ordinaria transfusa in delegatum, ita q nō possit amplius vti quò ad illam causam ordinaria iurisdictione, dic vt per Inn. & Doct. in c. cum officij. de præs. Alex. de Ne.

c ¶ Vtrum legatus possit vnire beneficia ad collationem episcopi pertinentia, vide Inn. in cle. ne in agro. de statu. mo. & vide omni no. de hoc per Ant. in c. fi. de confir. vti. vel inuti. & adde q excellens doc. d. Io. de Ana. ad hāc q. alle. do. de Ro. dec. xxviij. & plenè in c. fi. de confir. vti. vel inuti. vtrū autē legatus possit dismembrare, hoc est diuidere ecclesias vnitas, vide per Do. in ca. cœnomanensem. vltra medium. lvj. dis. vbi post do. de Rot. determinat q non, & recordor de hoc alias vidisse decisionem in ordine meo nouissimo. quæ inci. item q in dismembratiōe. quæ est 225. in ordine, vt posteà reperi. Item ad q. hic positam per Abb. vide deci. do. de Ro. dec. 124. in ordine nouissimo.

d ¶ Hanc opi. videtur sequi But. hic dūmodo subsit causa propter quam fieri debeat vnio. Vnde Lapus in clem. ne in agro. de stat. monach. dicit quòd delegatus de latere potest vnire ecclesias. & dicit quòd in tali vnione non requiritur consensus abbatum habentiū ecclesias sibi subiectas, vt in d. cle. ne in agro §. ad hæc. alleg. de offi. leg dilectus. & in c. j. & 2. de offi. leg. lib. 6. Et hoc sequitur Io. de Imo. in d. cle. ne in agro. §. ad hæc super. in verb. ordinarios. But. autem dicit quòd legatus non potest vnire hospitalia, vel ecclesias habentes patronum laicum sine ipsius consensu, vt dicit Pau. in d. cle. ne in agro. §. ad hęc idē tenet Host. in summa, de his, quæ si à præl. §. j. vers. sed nec aliquid. quod declara vt dicit Io. de Imo. in cle. 2. super gl. in verb. vacabit. de reb. eccl. non alie. Idem dicit But. hic quòd non potest legatus alienare statum ecclesiæ collegiatæ constituendo ipsam regularem, si erat secularis, vel econtra. & dicit quòd disputando ita determinauit Fed. de Sen. consi. 135. D. autem Car. nihil dicit, sed se remittit ad c. fi. de confir. vti. vbi tractatur de hac materia. Alex. de Ne.

e ¶ Negligentiam. Vide Pe. de Anch. in c. 2. ne sede vacan. & Imo. in c. 1. eo. tit. Seb. Sap.

ADDITIONES.

¶ vniendi mensæ ecclesiæ aliquam ecclesiam: vide Old. consi. 257. itē capitulum sede vacante potest vnire ecclesias. dummodo nō præiudicet iuri episcopali. fm Imo. in cle. ne in agro. de sta. mo. Item in materia vnionis. vide An. in consi. 254. Item in ista materia vide aliqua pulchra in reper. aureo. in verb. vnio.

a ¶ Sed aduerte, quia Inn. hic & communiter doct. & gl. §. in clem. 2. de reb. eccle. non alie. & in cle. ne in agro. §. ad hæc, de sta. mon. in ver. ordinarios. dicunt q prælatus inferior episcopo non potest vnire ecclesias pleno iure sibi subiectas sed debet hoc facere fieri per episcopum. Vnde aduerte, aliquando prælatus habens ecclesias pleno iure subiectas est exemptus, & tunc procedit opi. Abb. Sic. s. q possit vnire ex quo ecclesiæ sunt pleno iure subiectæ, aut non est exemptus, & tunc procedit opi. communis s. quòd debeat fieri vnio per episcopum, & ita debet intelligi Inno in d. capit. 2. de transa. Nam vbi Inno. ibi, dicit q Abbates habentes ecclesias sibi pleno iure subiectas possunt prætare auctoritatem in alienationibus, quæ fiunt de reb. ecclesiæ subiectæ eis. Io. An. ibi subdit q Host in c. cū & plantare. j. de priuil. hoc admittit quò ad exemptos, & remittit se ad cle. 1. de reb. eccle. non al. in ver. proprij. quę

concludendum est sic. Quia licet respectu iuris conferendi quò ad titulum sit sibi sublata potestas prouidendi, non tñ respectu vniendi, & aliter prouidendi de ipsis beneficijs. Nā propter negligentiā episcopi solū deuoluitur potestas ad superiorē, respectu collationis quò ad titulū. sed vnio concernit proprietatē ipsius be

a nulla. vt no. domi. de ro. a dec. i. v. & no. in d. cle. ij. & si non est actus omnino volūtarius. Et per hoc corrobora decisionē primæ q. Nā cum legato sit permissum ius conferendi, quod est volūtatiū ius: fortius vniēdi, quod est quasi necessariū, nec per hoc præiudicatur iuri episcoporū: quia habebunt ipsi alia iura diœcesana in illis ecclesijs. Itē ipsemet hoc debuisset facere. ad prædicta

7 facit c. ij. de offi. leg. lib. vj. ¶ † Et ex prædictis infertur ad qō. papa reseruauit sibi certum beneficium, nunquid eps possit illud vnire alteri. Et concludo quòd in præiudiciū reseruationis papæ nō videtur hæc posse facere. Vnde non præiudicabit ei pro quo beneficiū pap. reseruatur. arg. c. vt nostrum. de app. & c. fi eo tempore. de ele. lib. vj. Valebit tñ vnio, & habebit effectum suum illo dimittente beneficium, pro quo papa fecit reseruationem. Nam, & iuspræiati non impedit vnionem: sed sibi non præiudicatur. vt in d. cle. ij, ita dic, & in reseruatione. Et hoc intelligę quando reser-

b natio concernebat collationem respectu tituli: secus putarem si papa reseruasset certā ecclesiam suæ dispositioni. Quia illud verbum est generale ad hoc quòd inferior non poterit de ea dispo

b nere. arg. in c. vt nostrum. vt eccle. benefi. b Abbas.

ADDITIONES.

a ¶ Istud etiam tenet Pe. de Anch. hic, qui latè examinat hic istam materiam & sequitur etiam But. Alex. de Ne.

b ¶ Istam quæst. latiùs examinat D. Car. in 2. & 5. qu. Et ponit duas quæst. Prima, an episcopus possit vnire beneficia reseruata Papę. Et primò arguit q nō, cum papa reuocauerit ad se, vt in c. vt no ūrium, ga reseruatio sit respectu tituli, sed vniens nō dispONit respectu tituli, sed proprietatis, & dicit q curia dē hoc approbare non simpliciter, sed in hoc, s. quòd vnio valet, tñ caret effectu do nec Papa contulerit, sed postq̄ contulit, illo posteà dimittente, beneficiorū vnio valet, & vt videtis Ab. Sic. hoc intelligit quando beneficia sunt reseruata collationi Papæ: secus si essent dispositioni reseruata, quia tum cū istud verbū sit gñale comprehendit nedum collationē: sed quācunque dispositionem, quæ fieret circa beneficiū reseruatum & sic est differētia an Papa reseruet suæ collationi an verò suæ dispositioni. Secunda qu. est. Quidam impetrauit præbendā primò vacaturā in ecclesia, adeò q gratia afficit præbendā: posteà episcopus vniuit primā vacaturam alteri beneficio: demū vacat præbēda, an debeatur impetranti, & D. Car. dicit q vidit hoc publicè disputari. Et primò arguit q debeatur impetrāti: quia cæteris paribus gratia apostolica præfertur gratiæ ordinarij, de præb. si à sede. & in c. hi qui. eo. in vi. hic aūt cæteris sunt paria, q̄ vterque, scilicet impetrās. & is pro quo facta est vnio habet ius in re, & non ad rem. Item episcopus non potest præiudicare gratiæ apostolicæ nec expressè nec tacitè, & sic vnio debet intelligi sine præiudicio impetrantis. de concess. præb. si capitulo. & c. si soli. in vj. In ūrium, quia papa dando gratiam nō intendit priuare ordinarium, nisi potestate conferendi, nō autem potestate vniendi. Itē hic concurrunt tituli ad proprietatem dati ad vnionem, & non ad proprietatem concessus impetranti: nō ergo sunt pares: sed fortior est tit. proprietatis. Item per impetratorem non confertur talis titu sed solùm confertur imploratio officij iudicis, vt dicit glo. in c. veniens. quæ in c. argum. quod de renunciatione. Vnio autē statim cum est facta est perfecta, licet nondum vacet præbenda, vt in ca. consultationibus. de donat. & dicit D. Car. se vidisse terminari pro hac parte. Sed in cōtrarium facit illud quod dictū est in q. præced. Sed D. Card. resp. q. ibi alia

b est ratio: qa ibi reseruatio fuit facta de incerto beneficio: hic de incerta præbenda. Sed vltra prædicta tangam quędā pro declaratione. Et primò ꝫ tex. opponitur in quantū ponit similitudinē inter papam, & episcopum quo ad vnionem, nam non est similitudo inter ipsos vt patet. nam eps non potest vnire sine consensu capituli, vt in c. j. de his, quæ fi. à præla. & in cle. 2. de reb. eccle. non alie. ad quod Papa tenetur huius timore. Host. in verbo, ita, subaudit, sed non eodē modo. Ex quo not. q licet dictio, sicut. & dictio ita, inducant similitudinē, tamen non omnimodā, de quo vide gl. in c. inquisitionis in prin. s. de accus. vbi glo. idē tenet. Itē dicit Host. q per hoc q nō fit omnimoda similitudo, facit q episcopus non possit vnionem facere sine collaudatione ambarum ecclesiarū. ad quod papa nō tenetur. 9. qu. 3. cuncta. & c. per principale. Sed Ioā. Andr. dicit hoc esse falsum, quia episcopus potest

10, vt est tex. in cle. si vna. de reb. eccl. non alie. & gl. ibi, in verbo, vocatis: bene tamen requiritur consensus illius cui ecclesia, quæ vnitur subest, vt est tex. in cle. ne in agro. §. ad hæc de sta. mon. & glo. ibi, in verbo, rector. Item dictum Host. potest saluari quando ecclesia, quæ vnitur alteri est collegiata: quia tunc in vnione requiritur consensus capituli cuius ius læderetur in eligendo prælato, quod non potest auferri ab inuito. 12. q. fin. c. si cum sim. & hoc tenet Paul. & Lap. & Io. de Imo. in d. clem. & gl. in verbo, rector. Secundò quæro, quid renouatur hic? dic secundū D. Car. q reuocatur subiectio cum omnibus inde secutis, & hoc vult iste tex. vt patet ibi: quod fecit te consulto. & hic est verus sensus huius tex. quicquid dicat Host & But. Tertio quæro, quare nō fuit citatus archiepiscopus iste qui confirmauit vnionem Host. dicit q debuit citari: quia factum suum potuit defendere, vel per consuetudinem, vel per priuilegiū, vt de off. ord. duo simul. ad istum tex. resp. q papa ad hoc nō astringitur cū sit s. iura, de concess. pb. ꝓposuit. Sed D. Car. dicit q quò ad hoc vtrūm metropolitanus fuerit citatus iste non facit nec prò, nec ꝫ. Itē nō est verum indistinctè q iudex sit citandus, quando agitur de reuocatione gestorum, vt in c. cum speciali. de app. vbi per gl. & Doct. Item dicitur q si fuisset citandus, citatio non debuisset omitti per principem, alias processus non tenet: quia defensio est de iure naturali, quæ per principem auferri nō pōt, in clem. pastoralis. de re iudi. Vltimò in quantum gl. enumerat hic casus papę reseruatos, vide in Spec. ti. 2. §. nūc ostēdendū. vbi enumerat 99. casus. Sed Hosti, addit vnum verbū q nec vnionē episcopatuum, nec alios casus reseruatos Papæ non consueuit expedire sine consilio fratrum lc. Cardinaliū. nec hoc potest facere de potestate ordinaria. c. nouit de his quæ si. à præla. sed bene de potestate absoluta, vt in ca. proposuit. de concess. præb. Not. ex hoc tria. Primò, q Papa vtitur duplici potestate, vna ordinaria, alia absoluta, de quo dixi in c. ex publico. de conuers. coniu. Secundò q Papa ex potestate ordinaria non disponit ꝫ iura, sed solùm de potestate absoluta. Tertio q papa non potest aliquid arduum expedire sine consilio Cardinaliū de potestate ordinaria, secus de absoluta. de quo dic vt in c. super eo. de hæret. in vj. & in c. ex gestis. de cler. non resid. Alex. de Neap.

SVMMARIVM.

1 *Clericus qui de suo crimine publicè gloriatur debet ab officio suspendi.*
2 *Confessio extraiudicialis de crimine non probat crimen, sed est sufficiens indicium ad torturam.*
3 *Suspensus ab officio, & beneficio simpliciter, an dicatur suspensus in perpetuum, vel quomodo.*

CAP. IX.

a QVAM SIT GRAVE. a † Clericus, qui de crimine publicè gloriatur propter q scandalum secutum est ab officio, & beneficio suspenditur, & per hoc commune summarium nimis restringitur sensus literæ, quia videtur exposcere scandalum quod videtur contra principiū. & ideò simpliciter potest sic sumari. Suspendi debet clericus, qui de suo crimine publicè gloriatur. h. d. secunda pars. ideoq̄ne. ¶ Casus literalis. Quidam diaconus P. nomine publicè cōfitebatur se carnaliter cognouisse vxorem cuiusdam sui cōuicini siue parochiani, propter quod vir illi remisit vxorem suā ad propriam domum, significatū fuit hoc do. pa. vnde mandat cuidam archiepiscopo, quatenus si constiterit de præmissis, & præfatum clericū ab officio, & beneficio app. cel. suspendat, & virum illum compellat, vt vxorem suam recipiat, & maritali affectu pertractet eandem. Ber. ¶ Nota. j. ex text. delictum præcedens aggrauari ex gloriatione subsequenti. ¶ Secundo no. q ipsa gloriatio delicti, etiam si aliter non constet de delicto est graue peccatum. iuxta illud psal. quid gloriaris in ma-

b litia? &c. ¶ † Tertiò nota. q etiam de iure canonico confessio fa-

2 cta extra iudicium de crimine non probat ipsum delictum quò ad pœnam ordinariam ipsius delicti infligendam, nam si alias cō stitisset de delicto grauiùs iste fuisset punitus, ex quo constabat de eius confessione, vt in c. cum non ab homine, de iud. iuncto dicto Inn. in d. c. qualiter. 2. de accusat. sufficit tamen talis confessio ad sup-

ADDITIO.

a ¶ Quàm sit graue. Vide ad istum tex. Abb. in c. olim. ex literis. s. de rescript. Sebast. Sapia.

b ¶ Vnde Seneca, Tam turpe est laudari à turpibus quàm si laudaris ob turpia. Et inducit Host. simile in eo quod lex distinguit inter eum qui vi rapuit, cum primus delictū celet, secundus publicet, vt in l. 2. in 4. col. §. in hac actione. ff. vi bon. rapt. Ex quo not. quòd grauius est publicè peccare, quàm occultè, de quo vide gl. 32. q. 5. tolerabilius. Alex. de Ne.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ad ſupponẽdũ cõſentẽ torturæ a, vt eſt tex. ibi, & Bar. in l. capite quinto ff. de adulter. ent do. de Ro. deci. clxxiij. alias clxxxiij. hoc tamẽ dictu aliter limito in c. at ſi clerici. de iud. & dic, vt ibi.
¶ Vltimò no. q̃ ex ſola confeſſione g̃ oriantis de delicto, non licet marito à ſe vxorẽ abijcere. nã non valet confeſſio in præiudicium alterius, vt in c. primo. de confeſſ. & capit. ſignificaſti. de adult. & l. ſi. C. de accuſatio. ¶ In gl. ibi alias non fuiſſet ſupẽſus & c. gl. ſentit huc vnã lect. ad iſtũ rex. ſecundũ quã ſummat Ioan. And. propter ſcãdalũ inde ſecutum, iſte fuit punitus extraiudicialiter, non autẽm q̃ per hanc confeſſionem conſtaret de delicto, quia ſi conſtitiſſet actius fuiſſet punitus, ſed vt ſ. dixi, iſta lectu. mihi non placet, quia in prin. c. ponderatur grauitas delicti ſurgens ex gloriatione. Item ſecundũ hanc lec. gl. ſequeretur abſurdũ q̃ de delicto gloriãtis vnde ſcãdalũ non eſt ſecutũ nulla pœna poneretur. Inn. tamen dicit, hic iſtum puniri tãquã maledicũ detractorem, & leuem. quorũ quodlibet ſufficit ad hanc pœnam imponendam non autẽ punitur de delicto confeſſato, quia de eo non conſtabat. Idẽ videtur velle Hoſtien. dicens q̃ hæc decretalis imponit pœnam glorianti ſe de delicto. nã cũ hoc delictũ ſit graue non debet remanere impunitũ, vt in c. vt famæ. de ſenẽ. excom. No. ob. quod hic non erat acculator, quia iſte publicè fuit confeſſus, & euidentia facti non indiget accuſatoribus, vt in c. euidentia. de accuſa. Conclude q̃ cõfeſſio facta extraiudicium de crimine regulariter non probat delictũ, vt de eo poſſit iſte puniri. ſed ſi tranſit ad aliam ſpeciẽ delicti tunc punitur de illo delicto noviter accuſato, ex glorificatione ſua, vt eſt delictum glorificatio
b nis de malo, & ex his habet pœnã iſtius delicti gloriãtis. b ¶ †ſed
3 quæro vltra alios nunquid iſte remanebit ſuſpẽſus in perpetuũ, & ſic generaliter poteſt quæri vbicunque à iure aliquis ſuſpenditur ſimpliciter ab officio. & beneficio. Inn. in c. 2. de ſolut. ſentit q̃ ſicut in excõmunicatione canonis abſolutio cõceditur epiſcopo ſi papa ſibi non reſeruat. ita eſt in ſuſpenſione. Contrariũ ſentit glo. in ca. cupientes. in §. cæterũ. & ver. ſuſpenſus. de elect. lib. vj. ſed dic vt no. glo. in cle. j. de hæreti. in verſ. excõmunicationis. q̃ aut ſuſpenſio eſt ad tẽpus, & tunc inferior non poteſt relaxare, aut ſimpliciter ſine præfinitione tẽporis, & hoc poteſt ſicut in excommunicatione. & dic latius, vt not. ibi glo. quæ eſt ſingu.

ADDITIONES.

a ¶ Torturæ. Tu vide pleniſſimè de hoc quod nota. in apoſ. ad iſtũ in c. olim numer. 9. in verſ. ubi ici torturæ vbi do cautelã ad euadendũ confeſſum extraiudicialiter cr men de tortura. ſ. vbi etiã Fel. ver. ſecũdo, niſi reuocet. ſ. de reſcript. etiã in apo ad iſtũ in c. de hoc. nume. 7. in apo. in ver. ad ſupponendũ torturæ. ſ. de ſimonia. Zacharias.
a ¶ Torturæ. Vide Ang. Are. in tract. maleſi. in verbo. fama publica. verſic. quæro, an vnu indiciũ & in verbo, cõparent, dicti inquiſiti, & negant totum. & in verb. nec non ad denuntiationem. verſ. quæ o in confeſſio. Fel. in c. de hoc. ſ. de ſimo. Ro. in conſi. vij. incip. viſis neceſſariis. & in conſil. 4. incip. quædam mulier. Sebaſtia. Sapa.
b ¶ Nunquid autem iſte poteſt ſe purgare præſuppponendo, q̃ ex iſta gloriatione non pleniẽ ꝓbetur delictũ, qđ eſt verũ ſaltẽ quo ad delictũ principale, de quo ſe gloriatus eſt Io. dixit q̃ ſi infamatus cõpellitur ſe purgare, in quo ſi deficeret deponetur. de adulte. ſignificaſti. Philip. autem dicit q̃ nõ reciperet ipſius purgationem, quia quod quiſque voce ſua, & c. vt de proba. per tuas. Pro hoc alle. But. notab. dictum Inn. in c. per inquiſitionem. de elect. vbi dicit q̃ licet cõfeſſio non ſit ſufficiens, vt quis de directo de delicto damnetur, eſt tamen ſufficiens, vt quis compellatur inſtare confeſſioni. niſi aliter doceat ſe intellexiſſe. Et quando quis poſſit ſuam confeſſionem interpretari, dic vt in c. cum dilecti. de accu. & de iſta materia ſc. quando confeſſio noceat, & quando non, dic vt in d. c. per inquiſitionem. & in ca. at ſi clerici. de iudic. Alex. de Ne,

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus præſtans cauſam directè, vel indirectè homicidio priuatur ab officio ſacerdotali & adminiſtratione epiſcopatus.*
2 *Irregularitatem non incurrit clericus ſi præſentiam ſuam exhibuit alicui homicidio.*
Epiſcopus, vel alter prælatus habens iuriſdictionem temporalem non debet præſtare præſentiam ſuam quando ſit iuſtitia corpora is, ex eo quia videretur præſtare opem, & ideò incurreret irregularitatem.
3 *Mandatum ad delictum inducitur per iſta verba, nunquam reuertaris domũ niſi aliud ſentiam de te.*
Mandans verberari aliquem ſi ſequatur mors tenetur de homicidio.
4 *Epiſcopus poteſt quis fieri etiam ante acceptatum ordinem presbyteralem.*
5 *Irregularitatem an quis incurrat per iſta verba, talis meretur decapitari ob crimen quod commiſit.*

CAP. X.

1 EX LITERIS † Epiſcopus a cuius authoritate homicidiũ
a commiſſum eſt à miniſterio altaris, & officio pontificalis, &. epiſcopatus adminiſtratione depon tur. Vel ſic. Epiſcopus pſtãs cauſam directè, vel indirectè homicidio cõmittẽdo, eo cõmiſſo priuari debet officio pontificali. & ſacerdotali. & ab adminiſtratione epiſcopatus remoueri. Vel tertiò. & breuiùs. Clericus authoritatẽ, vel cõſiliũ directè, vel indirectè homicidio preſtãs irregularis efficitur h. d. Prima pars narrat factum. Secũda diffiniẽdo cõmittit, ibi, nos autẽ. ¶ Caſus literalis. Quidam viſitatores ī Lombardia acceſſerunt ad eccleſiã Albigañ. vt in ea viſitationis officiũ exercerent, epiſcopus Albigañ. inter cętera quæ propoſita fuerant contra ipſum cõfeſſus fuit, q̃ cũ quidã in villa quadã quæ ad eius iuriſdictionem ſpectat infamaretur de furto. & ipſe fur hoc negaret offerens q̃ candẽtis ferri iudicio ſe purgaret, & ſi deficeret ſuſpenderetur. epiſcopus quæſiuit à iudice deputato abipſo ad maleficia puniẽda, quid ſibi ſuper hoc videretur, iudex reſpondet, vt fieret ſicut fur dixerat. tandẽ ferrũ candẽs in ipſius præſentia eſt allatũ, quod cũ fur illud accepiſſet cõbuſtus eſt, iudex paucefactus conſuluit eꝑm quid ſibi ſuper hoc eſſet agẽdũ, & ipſe reſpondit q̃ ſi fur cuaderet malũ eſſet, & ſic eꝑs, & iudex villã illã exeuntes in eorũ præſent a ille fur eſt ſuſpenſus, tñ epi
2 ſcopus ipſe dicebat in eius excuſationem ſe talibus verbis vſum fuiſſe, auditis quantus eſt rumor populi, & oẽs dicũt malũ eſt, ſi ſic euaſerit impunitus: his auditis. & redactis in ſcriptis inquiſitorib. resipſum eꝑm cum literis ſuis dictam confeſſionem cõtinentibus remiſerũt ad papam, ſed ipſe nihil ſuper his propoſuit corã papa. nec literas inquiſitorum oſtẽdit, ipſe tñ dicebat ſe illas papæ præſentaſſe: imò ſtatim cum alter de prædictis inquiſitorib. ad apoſtolicam ſedem acceſſit. qui rem per ordinem dño Papæ expoſuit. Idẽ eꝑs de curia receſſit, & pquiſitus nõ potuit inueniri, dñs papa his omnib. auditis per dictum inquiſitorem, & per literas inquiſitorum: quia idem epiſcopus non ſolũm in iudicio ferri cãdentis, verũ etiam in furis ſuſpendio multũm exceſſit, cũ his non tantũ authoritatẽ præſtitit, ſed etiam præſentiam ſuam exhibuit corporalẽ: ipſum reputauit indignũ miniſterio altaris: & quia põtificale officiũ ſine miniſterio altaris exerceri nõ poteſt, mãdat dictis viſitatoribꝰ quatenus moneant eundem, vt epiſcopatui cedat, alioquin remoueãt ab eccleſia Albigañ. & eidem
2 eccleſiæ faciant de perſona idonea prouideri. B. † No. j. ex text. q̃ eꝑs habens iuriſdictionem temporalem in loco non debet præſentiam ſuã exhibere cũ iuſtitia corporalis exhibetur, alias incidit in irregularitatẽ, ſi inde ſequitur mors, vel mẽbri mutilatio, videtur. n. præſtare opem ipſi homicidio: & ideò irregularitatẽ incurrit. l. diſt. ſi quis viduam & in ca. ſicut dignũ. in §. clericos. ſ. de homi. ſecus dic in alio nõ habẽte iuriſdictionem temporalẽ: licet. n. præſentiam ſuam exhibeat vbi talia exercentur non tamẽ efficitur irregularis, ſed grauiter peccat, quia facit contra c. ſententiam. ne cle. vel mona. de quo ibi no. & intellige, & limita iſtũ
b textum. b Secundò no. quòd iudicium ſeu purgatio cum ferro calido ſeu aqua calida eſt reprobata pro hoc. ī. de purga. vul. per totum. Nã per eam tẽtatur Deus, quia agitur, vt Deus miraculosè oſtẽdat innocẽtiam, vel nocẽtiam. Item eſt iudicium fallax, quia ceſſante diuina potẽtia naturaliter debet comburi. Tertiò no. q̃ verba enũciatiua diſponũt tacitè quãdo ex illis ſequitur malum
c imminens. nam iſte epiſcopus dixit auditis quantus eſt clamor
3 populi, omnes dicunt, &c. † Et facit ad quæſtionem quæ fuit de facto

ADDITIONES.

a ¶ Epiſcopus Dicit Bal. in l. cunctos populos. C. de ſum. tri. quòd ſi quis eſt ſuſpectus de fuga, nõ eſt neceſſe quòd peremptorium ven. at in eius notitiam. Et idem dicit Sal. in l. abſentes. in ver. tertiò quæro. C. de accu.
b ¶ Simile in excõicato. vel ſuſpẽſo audiente miſſam. vel officium diuinum. nam ſi eſt perſona priuata, quæ nõ præſtat auctoritatẽ celebrationi nõ incurrit irregularitatem, ſecus ſi eſt epiſcopus, vel abbas, qui videatur quaſi auctor zando facere celebrari. de quo vide gl. in cle. 2. de priuil per Doct. in c. fi. ī. eo. Alex. de Ne.
c ¶ Idem dicit D. Card. in ſecundo nota. & dicit hoc procedere eo, quia referendo id quod alij dicũt. & non reprobãdo, intelligitur approbare, & ex hoc infert quòd ſi aliquis dicit, alteri omnes dicunt q̃ tu es fur, intelligitur iniuriari ſibi, & ſic actione iniuriarum poteſt conueniri, quod no. Alex. de Ne.

a facto quæ quotidiè poteſt contingere. famulus cuiuſdam a nobilis fuit verberatus, dominus eius ſibi dixit, nũquam reuertaris domum niſi aliud ſentiam de te contra verberantem. poſteà famulus interfecit verberatorem ſuum, quæritur nunquid dominus ex illis verbis teneatur de homicidio, quaſi mandaſſet ſibi illud homicidium. & fuit determinatum q̃ ſic, & ita fuit dñs pu-
b nitus b. vt recitat Bar. in l. ſi quis mihi bona. §. ioſſum. ff. de acqu. hẽre. & pro hoc facit quod nõ refert an directè, vel indirectè aliqd conſulatur. & optimè probat iſta litera, & facit ad illã deciſionẽ tex. in l. certũ. ff. ſi cer. pet. & l. cum quid. eo. ti. & ad idem c. fin. de homi. lib. vj. vbi ſi mando aliquem verberari, & is cui mandatur illũ interfecit, teneor de homicidio, quia fui in culpa illud mandatũ præbendo. ita in propoſito iſte nobilis tacitè mandauit ver
c berãtẽ verberari, ideò tenetur de homicidio ſecuto c, q̃ bene no.
4 ¶ † Vltimò collige q̃ officiũ pontificale non poteſt exerceri ſi-
d ne ordine præſbyterali. ſuſpẽſus ergo ab officio preſbyterali d poteſt exercere officium pontificale, nunquid aũt poſſit haberi ordo pontificalis ſine præſbyterali. Io. an. hic quod ſic, ſed habebit in habitu non in actu, Nec ob. iſte tex. quia loquitur de exercitio ordinis põtificalis. & pro hoc q̃ no. gl. iij. di. ſollicitudo. quę dicit q̃ recipit quis characterẽ ſi ordinatur in epiſcopũ. licet nõ ſit presbyter. & dixi in c. vnico. de cle. per ſal. promo. Circa hoc tamẽ poteſt multũ dubitari, & tenendo opi. Theologorũ quod epiſcopatus nõ ſit ordo, forte hęc opi. nõ eſſet vera, quia in ſubſtãtia nõ videtur differre ordo pontificalis à ſacerdotali, niſi amplier poteſtatẽ ſacerdotalẽ. vt ſentit hic do. Ant. ſed pro hoc ad duco. c. olim. 95. diſt. vbi dicitur q̃ olim eꝑs non erat preſbyter, ſed omnes presbyteri regebant vniuerſalẽ eccleſiam, & exercebant oĩa ſacramenta, ſed pp ſchiſmata fuit ordinatum. vt eligere tur vnus ex presbyteris qui præeſſet omnib. & vocaretur epiſcopus quaſi ſupra ſacros, & ſic videtur q̃ epiſcopus præſit tantum in dignitate, & non in ordine, licet quædam fuerint ſibi reſeruata, & interdicta presbyteris. vt chriſmare, &c. Ad idem adduco q̃ dr̃ de omnib. apoſtolis q̃ parem poteſtatẽ receperunt à Deo, ſed Petrus præ aliis recepit principatum. vnde omnib. dictũ fuit. ite & prædicate euangelium, &c. & cuicunque remiſeritis peccata, &c. ſed Petro ſoli dictum fuit: paſce oues meas, &c ę. 21. diſt. in nouo. vbi bonus tex & hęc no. & ſunt addenda ad ea quę dixi in c. vnico. de cle. per ſal. promo. ¶ In gloſſ. 2. in fi. conclude verũ intellectum poſt doctores q̃ ex duobus, vt etiã ſentit gl. iſte epiſcopus ꝛxit irregularitatem. Primo inquantum dixit illa verba malũ eſt ſi ſic, &c. nã videtur præſtitiſſe cõſilium ad mortẽ: & nõ refert an directè vel indirectè quis præſtet conſiliũ ad mortẽ alicuius, vt ſ. dixi & ex ſolo conſilio contrahitur irregularitas. l. diſtin. ſi quis viduã. & præalle. c. ſicut dignũ. Secundo videtur præſtitiſſe authoritatẽ & opẽ, &c. illi ſuſpendio exhibẽdo ſuã preſentiã corporalẽ: ex quo habebat ibi iuriſdictionẽ tẽporalẽ: ex quo habebat iuriſdictionẽ tẽporalẽ, vt latius, ſ. dixi. facit quod not. in
5 ca. j. ſ. de offic. dele. de conſenſu authoritatis. † Ex his infertur ad
e q. q̃ tangit gl. nunquid clericus incurrat irregularitatẽ ſi interrogatus dicit q̃ pro tali caſu debetur pœna mortis. & cõclude ſecundũ Hoſtien. hic & Archi. in c. fi. 3. diſt. q̃ aut crimẽ nõ imminet puniendũ de preſenti, & nõ contrahit irregularitatem. & ita procedit iſta gloſ. alias autẽ ſi ex cõſilio ſiue generali ſiue ſpeciali ſequatur homicidium irregularis erit. vt in preałle. c. ſi quis viduã. ſecus dic vbi ex ſua ſola reſponſione non ſequeretur homicidiũ, puta quia omnino iudex eſt deputatus ad illũ decapitãdũ, & iſte fuit interrogatus à quodam alio, quæ pœna debet imponi pro illo delicto, & reſpõdetur q̃ capitalis. nã ex hoc non effi-
f citur irregularis: f quia homicidium non fuit ſecutum ex conſi-
g lio ſuo: quia iudex omnino ad hoc erat diſpoſitus. g ¶ In gloſſ. in verſi.

ADDITIONES.

a ¶ Famulus cuiuſdã. Vtrũ videatur mandaſſe, qui dixit ſeruo, non reuertaris ad me, niſi facias q̃ ſentiã nouũ. & illã deciſionẽ Bart. in d. l. ſi quis mihi bona ſequuntur Bal. Ang. Io. de Imol. & Mod. ibi Paul. de Caſtr. in cõſi. 260. inci. videtur per prædicta. Angel. de Are. in tract. maleſi. in verſic. Semproniũ mandatorem. in 21. quæſtione. & Pe. de Anch. hic: qui ad iſtã qõnem põderauit iſtũ text. quẽ etiã alle. ad hoc Io. de Ana. in conſ. 59. inci. viſa inquiſitione formata per magnificum dñm capitaneum florentium, &c. fortiùs per illũ tex. ſing. in d. c. fi. extendit prædictã deci. Bar. Matt. de Macheſi. in no. 188. q̃ etiam procedat quando dñs proferens talia verba expreſsè inhibuiſſet, ne occideret, quia vulnera nõ poſſunt fieri ad menſuram. Bal. in l. non ideò. in 18. quæſt. C. de accuſ. & illa deci. Barto. ab omnibus approbatur. & illam ibi limitant Rap. Cuma. & Lu. Ro. niſi offenſa fuiſſet illata domino, non cum ferro, ſed cum alapa, vel cum pugno, quia dñs vtẽs illis verbis erga famulum facias q̃ ſentiã nouum de tali, intelligeretur mandaſſe de ſimili vindicta cum alapa, vel cũ pugno, & ideò ſi tunc famulus occideret, non teneretur dominus, per no. in l. j. C. vñ vi. Secundò limita prædictam deciſionẽ Bar. vt procedat, & ſit vera in terminis in quibus loquitur Barto. ſcilicet in tali famulo in quo non poterat cadere alia veriſimilis interpretatio, quam hominis dij committendi. Sed ſi talia verba, Facias q̃ ſentiã nouum de tali, eſſent prolata ad talem perſonam, in qua veriſimiliter poſſet cadere alius ſenſus. tunc ſtaretur interpretationi domini, puta ſi iniuriatus diceret procuratori ſuo vel alicui aduocato. Facias, q̃ ſentiam nouum de tali. ita probatur ex doctrina no. Bal. in l. j. C. de ſer. fugi. Tertio limita deci. Bar. vt non procedat quãdo dictus paſſus iniuriã, diceret famulo q̃ accideret vnum baſtonum, & faceret q̃ ſentiret nouum, nam ex genere inſtrumenti quod veriſimiliter non eſt aptum ad mortem inferendam, dominus non teneretur, dato etiam q̃ eum illo baſtono eũ occideret. Ita ſing. inquit Bal. in l. cum mandati. circa fi. C. mand. ita ſing. limitans d. c. fin. de homi. & facit quod ſignanter dicit idem Bal. in d. l. ſi quis mihi bona. §. ſi coram. vbi limitando d. c. fi. dicit non procedere, quando mandaſſet q̃ percuteret alapa, vel ligno, & ille ferro percuteret. Facit etiam bene doctrina eiuſdem Bal. in l. non ideo. in fin. C. de acc. vbi quærit an mandans teneatur in delictis, ſi mãdatarius exceſſit mandatum. & dicit diſtinguendo, vt ibi per eum. & ſequitur Ang. de Are. in d. ver. Sempronium. in 18. q. Quartò no. limitat idem Bal. in l. ſi literas. ad fi. C. manda. niſi famulus repudiaſſet commiſſionem patroni, dato q̃ poſteà iuerit. & ſecutum fuit homicidium. Quid autẽ eſſet, ſi famulus à principio acceptaſſet mandatum, ſed poſteà repudiato, mandato, deliquiſſet, an dominus tunc teneretur, vide no. Bal in l. i. C. de ſer. fugi. poſt Inn in c. ad audient ã. ſ. de homi. Et punctus ſtat in eo, q̃ mandatũ ſemper præſumitur durare, & eius vigore homicidium fieri, niſi dominus expreſſe reuocaſſet, & reuocationẽ intimet mandatario, vt notã. declarat Bar. in l. non ſolum. §. ſi mandato. ff. de iniu. Quintò mirabiliter limitat, q̃ ad hoc vt illa deciſio Bar. procedat, requiritur q̃ tria copulatiuè concurrant. primò q̃ præcederet inimicitia capitalis inter dominum, & illũ iniuriantẽ. ſecũdò, q̃ dominus ſecretè mãdauerit famulo ad aurẽ. Tertiò q̃ incontinenti conſecutũ fuerit homicidiũ. alias vbi vnũ ex iſtis ceſſaret, non haberet locũ illa deciſio Bart. dato q̃ famulus, aut domeſticus, aut amicus homicidium perpetrauerit. ita eſt de mente Bal. in d. l. j. C. de ſer. fug. in verſi. & reprobatur mãdatũ, &c. ita intelliguntur not. per Bar. in d. l. ſi quis mihi bona. §. fin. iunctis not. per eundem Bart. in l. ſi ventri. § fin. ff. de his, quæ in frau. cre. & ita expreſſe, & ad literam ponderat. & firmat Ioa. de Ana. in d. conſi. 59. Sextò mirabiliter limitat illam deciſionem Bart. Alex. de Imo. in conſi. dcxj. incip quoniã abundè, vt procedat ſi dominus recuperat iniuriam illicitè, vnde tunc illa verba domini, facias q̃ ſentiã noua de tali, importãt, q̃ ſicut iniuriã illicitè receperat, ita videtur pariter mandaſſe famulo, q̃ illũ illicitè, aut vulneraret, aut occideret. eò q̃ qualitas præcedentis iniuriæ arguit qualis fuerit animus domini in ſequentibus. ar. d. l. ſi ventri. § fi. & q̃ in fin. deciſionis declarat Bal. in l. ſi prædium. C. de ædil. act. iſta ſic recollegi ſub domino meo. do. laſ. de Mayno, dum legeret dictam l. j.
b ¶ Punitus Per illam deciſionem dicit Bal. in le. multum. C. ſi quis alteri, vel ſibi. q̃ ſi inter Titium, & Martinum fuit tractatũ de occidendo Seium per ipſum Titium præſumitur q̃ Titius Seium interfeceritꝰſi reperiatur occiſus. Quod ſequitur Alex. in conſi. j. inci. viſo proceſſu. in 3. vol. Sebaſt. Sapia.
c ¶ Idem tenet But. hic. Alex. de Ne.
d ¶ Presbyterali. Hoc idem dicit Io. And. per illum tex. in ca. 2. ſ. de cle. percuſ. & in c. ſanè. 2. de offi. dele. Sebaſt. Sapia.
e ¶ Clericus. Vtrum clericus incurrat irregularitatem, ſi interrogatus dixit q̃ de iure pro tali crimine deberet pœna mortis puniri. & ibidẽ. q. iſtã ponit Abba. ſicu. in c. j. ſ. de fur. & de qu iſta in terminis vide Ray. in Sum. de homi. circa finem. in §. item nota q̃ ſi epiſcopus. vbi concludere videtur, q̃ ſi caſus erat de facto, & reſpõdeat quid iuris, & ex hoc ſequitur homicidium, erit irregularis, alias ſecus, de quo tu vide late, & eleganter Spe. in tit. de legato. §. iuxta propoſitionis. verſi. quid ſi iudex habens latronẽ. Sed tu dic q̃ clerici poſſunt dare conſilium in legibus, & ſtatutis condendis, & licet ex hoc ſequatur ſemper mors, non ſunt irregulares, ſecundum Bar. in auth. habita. in prin. C. ne fi. pro pa. ad quod vide Inn. in ca. ad audientiã. de homici. vbi dicit, q̃ qui dat cõſiliũ rei licitæ ſecũdũ cõſcientiã. ſed ex hoc indirectè ſequatur mors, non efficitur irregularis. Et de q. hic poſita per do. Abb. vide omnino Domini. in ca. fi. 3. diſpu.
f ¶ Irregularis. De iſto articulo vide Fel. in ca. ſicut dignum. verſi. fallit, tertiò. ſuprà, de homici. Seba. Sapia.
g ¶ Tu autem diſtingue plenius poſt Io. Cal. & D. Car. q̃ aut clericus conſuluit ſuper certo facto imminente. & tunc eſt irregularis ſecundum Hoſti. & Docto. qui dicunt, ſi ex conſilio ſuo generali, vel ſpeciali ſequitur homicidium incurrit irregularita-

Universidad de Deusto Biblioteca

versi. per quisitus. in fi. Dic quod hic non erat necesse istum citari, nam citatus fuit à iudicibus, vt prælentaret se papæ. vt in c. fi. & quod ibi no. de accu. vnde statim fuit contumax ex quo ibi
a non fuit repertus, a tenementi.

ADDITIO.

Item de quo remittit ad c. clerici. ne cler. vel mo. & dicit Host. q etiam si quis ex voluntate refert verba talia, videtur consensisse homicidio, vel cõsuluisse, vt fieret. vt in c. Mathæus. de simo. Vnde dicit q debet cauere ne dicat iudici, vel officialib. quando agitur de suspendio hominis iam ad mortem indicati, eatis, & iusti iam factatis, quæ ratio si bene ponderentur verba Host. videtur incurrere irregularitatem, & tamen isti iustitiarij fecissent omni no illum suspendi cum esset condemnatus. quod multum facit contra limitationem quam hic dat Ab. Sic. Sed ego puto q limitatio Abb. sit vera. ex quo enim iudex absque consilio illius fuerat impositurus mortem non dicitur mors secuta, vel ex persuasione, fateor tamẽ q grauiter peccat, & si debet intelligi Host. & sic videtur sentire Spe. in tit. de lega. §. iuxta. versi. quid si iudex. vbi videtur sentire q quando præstatur consilium in casu de facto emergente consulens incurrat irregularitatem quando iudex fuit consilium eius secutus, ergo secus esset si sine eius consilio id fecisset, nam non dicitur præstitisse opem consilio morti alicuius, ex quo sine eius consilio iudex erat facturus, tutius tñ est q à talib. abstineant, nisi reus esset de iure absoluendus, quia tũc posset consulere illum absoluendũ, secundum Goff & Host. & communiter Doct. in c. clericis. ne clerici, vel mona. quod intelligo nisi ex hoc accusator debeat puniri de calumnia, & sic debeat pati pœnam sanguinis, tunc enim non puto q possit cõsulere reum absoluendum, ex quo alius in tali consilio in cõsequentiam venit condemnandus ad pœnam sanguinis, & hoc voluit g. o. in simili. 51. di. c. j. & hoc tenet Ab. Sic. in ca. clericis. ne cler. vel mo. Item cauere quis debet q quando casus de facto imminet nõ suadeat iustitiam fieri, licet enim licitum sit in genere suadere iustitiam 23. qu. 5 pessimam. tamen cum casus imminet à tali suasione abstineri debet, de quo per Host. in summa. eod. tit. §. 2. sub §. clericus. versi. possent tamen clerici, & sequ. Aut casus de facto non imminet, & tunc discurre per tres casus. Primus. qñ iurisperitus talis consulens, & respondit secundum quod iura volunt, & tunc non est irregularis, 23. q. fi. pessimam. in fin. & sic debet intelligi glo. 3. dist. omnis. Secundus, quando erat peritus iuris, & errauit. & hoc casu dicit Ioa. Cal. & Do. Cardin. q aut sunt opin. & ipse sequutus est opin. aliquorum sic consuluit, & nõ est irregularis, quia cum de certo facto non consuluerit satis est q non fuit in culpa, argu. de homi. significasti. el 2. & eod. ti. petitio; Sed hoc intelligo quando nesciebatur quæ est communis opin. sed si sciretur non excusatem si iudicasset contra communem opin. licet Doct. aliqui suam opin. teneant, vt in simili dixi Bart. in l. 2. C. de pœna in. qui ma. iud. vbi dicit q qui iudicauit secundum opinio. quæ communiter reprobatur debet puniri in sindicatu. Spec. in tit. 2. §. iuxta. versi. quod si iudex. vbi dicit q si iurisconsultus errauit in apicib. iuris. & vbi sunt variæ opin. magistrorum, vel quando respondit secundum suam opin. in qua etiam alij periti errant non est irregularis, dum tamen ipse consulens dicat super hoc esse varias opin. Not. bene verba Specu. nam vult duo. Primò, q quando præbet consilium, dicat super hoc esse varias opin. Secundò q erret in eo. in quo etiam alij periti errant, & sic vult q non possit culpa imputari si erraret in eo de quo esset cõmunis opin. nam periti in hoc non errarent. & arbitror etiam istam fuisse mentem Ioan. Cal. Aut consulens erauit in casu in quo nullus erassaret, & tunc talis ignorantia crassa est, & nullum excusat. de cler. excom. minist. c. apostolicæ. Ego autem arbitror q sufficiat q error iuris cadat in leuissima culpa, quia leuissima facit hominem irregularem, vt dicit glo. singu. in ca. significasti. el j. de homi. Quãdo autẽ error iuris cadat in latam, leuem, vel leuissimã culpã declara. vt per Bart. in l. quod Nerua. ff depo. & Doct. in c. j. de commodato. Tertius casus quando non est iurisconsultus, & tunc aut præsumit q iudex sequatur consiliũ eius, & sic est in culpa, & sic irregularis, arg. de æta. & qual. ad aures. Aut nõ præsumit, nec præsumere debet q iudex sequatur consilium, & tunc quia cessat culpa, nec factũ est certũ non est irregularis secundũ prædicta. Et idẽ dicit Spec. in tit. 2. §. iuxta. versi. sed quod si iudex. hoc tamen intelligit nisi responderet ad casum qui de facto imminet, quia tunc efficeretur irregularis, si ex ius responsione sequatur mors, quia est in culpa respondendo in casu de facto occurrente. In quibus dictũ est ex consilio sequi irregularitatẽ intelligesecuta. morte, vel mẽbri truncatione. vt in cle. si furiosus. de homi. alias non contrahitur irregularitas, de cler. pug. in duc. cũ effectũ desideret irregularitas. 15. q. j. c fi. & hoc tenẽ mẽti. & vide que dixi in ca. cleric. s. ne cler. vel mona. Alex. de Ne.

a ¶ Vult dicere q iudices monuerunt eum, & sic fuit contumax, qa monitio iudicis habet vim peremptorij, vnde vnica monitio iudicis operatur tantum quantum citatio peremptoria, secundum vnum intellectum in l. 2. C. quomodo. & quando iudex. Et in hoc tenent Doct. in cap. consuluit. de offi. deleg. vbi idem tenet glos. & Doc. Sed Inn. intelligit q iste episcopus erat suspectus de contuma. vel culpa, quia tunc non est necesse q perueniat ad eum peremptorium, qui fil. sint legi. cautam. & c. perlatũ. de cler. non resi. tua. & hoc dictum tene menti. But. autem remittit ad no. in c. cum dilecti. de dolo. & contu. & 3. q. 9. caueant. Alexand. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Collatio beneficij facta clerico aleatori est nulla. & nu. 6 & 7. vbi limitat.*
2 *Vsurarius est infamis ipso iure citra aliquam sententiam.*
3 *Iudices possunt deponere tanquam testes coram alijs iudicibus de gestis coram se.*
4 *Falsum non committit quis, si vtatur instrumento falso in iudicio, nisi ipse falsauerit instrumentum, vel scienter ipso vtatur.*
5 *Beneficium collatum indigno, non potest alteri conferri, donec fuerit super in dignitate illius iudicatum. intellige, vt infrà & nu. 8. & 9.*
6 *Clericus aleator excluditur a beneficio obtinendo, non autem ab obtento, nisi sit incorrigibilis. vsurarius verò, & ab obtento, & obtinendo excluditur.*
10 *Collatio beneficij facta per papam si reddatur nulla. vel quia surreptitia, vel indigno facta, an reuertatur ad papam, vel ad ordinarium loci.*
11 *Agenti possessorio adipiscendæ aut recuperandæ etiam in beneficialibus, vel etiam petitorio, & an, & quo casu obsit exceptio criminis cum infamia.*
12 *Pœna quando imponitur alicui ipso facto, non requiritur quod opponatur in sententia condemnatoria.*

CAP. XI.

INTERDILECTOS. Ab obtinẽda dignitate repellitur vsurarius, & publicus aleator. h. d. Vel summa aliter. & sic. Collatio beneficij facta indigno cassari debet. & conferentes scdo ante cassationem primæ collationis priuari debẽt ea vice potestate conferẽdi. h. d. Diuiditur. Nam primo decisẽ narrat factum. Secũdo diffinit ibi, nos igitur. Subdiuidit. Nã prima diffinit de. P. secunda de. B. Tertia de cantore. Secũda ibi, præterita. Tertia ibi, qa vero. Casus literalis. Vacante succentoria Pictauiensi cãtor ipsius ecclesiæ, ad quem pertinet collatio succentoriæ eã contulit P. canonico Pictauiẽsi. Postmodũ dicta collatione nõ cassata eãdem succentoriam cõtulit B. canonico Pictauiensi. vnde orta quæstio ne inter eos causa cõmissa fuit inter eos super ipsa succentoria quibusdã iudicib. delegatis, corã quib. petiit vtraq; pars electionem de se factam cõfirmari, & electionẽ alterius cassari. lite contest. & testibus hinc inde receptis causa delata est ad dominum papam. præterea iudices quasdam literas concesserunt partibus in quib. quædam clausula in literis illis vltimò fuit apposita, pro ponebatur contra dictum B. quòd illa non fuerit apposita de cõscientia iudicis, & sic falsauerat literas illas, & quòd vsus fuerit literis sic falsatis, & super hoc deposuerunt iudices. qui literas cõcesserant. dominus Papa attestationibus vtriusque partis inspectis inuenit esse probandum dictum Petrum publicum aleatorẽ esse, ac publicum vsurarium. qui vndecim pro duodecim mutuabat in ludo ipse verò in sui excusationem allegabat consuetudinem Gallicorum. qua ferè vniuersi clerici sic mutuant frequenter, & ludunt. sed papa illam cõsuetudinem penitus reprobauit, cum in illis magis sit puniẽda offensa per quos delinquendi authoritas vsurpatur. vnde quod circa dictum P. de succentoria ipsa factum est propter indignitatem, & vilitatem ipsius decreuit dominus papa irritandum, cum personis vilibus, & indignis patere non debeant portæ dignitatis, iuxta legitimas sanctiones. Præterea contra præfatum B. fuit probatum quòd de conscientia iudicium vltima clausula non fuerit inserta in literis eorundem sicut per ipsorum depositiones exprimitur euidenter, propter quod pars altera proponebat quòd prædictus B. vsus fuerit literis sic falsatis, & ideò tanquam falsarius debeat repelli, papa tamen considerauit q licet constaret de dicta clausula, quando in illis literis fuisset apposita præter conscientiam iudicis. tamen fides facta non fuit quòd dictus B. illam clausulã apposuerit, vel procurauerit, vt ab alio poneretur, vel etiam q scienter vsus fuerit literis sic falsatis. vnde papa ab huiusmodi falsitatis obiectu absoluit eundem, maximè cum post huiusmodi obiectum eis vti nolu rit, sed quia per depositiones duorum testium constiterat quòd concessio facta. P. prædicto præcesserat, quãquam propter indignitatem eiusdem meruit reprobari concessionem postmodum factam B. decernit irritam, & inanem, & quia cantor in constan

constanter se habuit in hoc facto, vt prima donatione non cassata secundam facere attentauit. & dignum sit, vt in eo quis puniatur, in quo peccauit. dominus papa priuat ipsum potestate conferendi hac vice succentoriam ipsam, mãdans iudicibus quatenus eadem authoritate apostolica personæ idoneæ assignare procurent. Bern. ¶ No. j. ex tex. ibi cuius donatio pertinebat, &c. q verbum pertinere, latè ponitur, & pater. vnde referrit etiam si pertineat de iure speciali. nã colla tio huius dignitatis non poterat pertinere ad cantorẽ, nisi de iure speciali, quia de iure communi spectat ad episcopũ. 16. q. 7. omnes basilicæ. & c. nullus. non ergo vitiatur libellus, neque probatio si dicitur beneficium pertinere
a ad collationem alicuius, licet pertineat solo iure speciali, facit l. verbũ pertinere. ff. de ver. sign. ¶ † Secundò not. q ludus alearũ a
1 intantum est clericis prohibitus. vt etiã cõsuetudo non valeat in oppositum. etiam si facit respectu cuiusdam voluptatis, quinimo clericus aleator debet reputari vilis, & idignus ad beneficiũ obtinendum, & tene menti tex. qui ista est vna causa sufficiens
b ad irritandum collationem factam clerico aleatori. b ¶ † Tertiò
2 no. quòd vsurarius est vilis persona indigna ad obtinendam ali-
c quam dignitatem, & facit iste text. quòd vsurarius sit infamis ipso iure, de quo vide tex. cum glo. in l. improbum fœnus. C. ex quib. cau. infa. vbi glo. intelligit tex. & bene quòd sine alia sententia talis est infamis infamia ciuili ipso facto. & clariùs loquitur tex. 3. q. 7. infames. §. porro, sed de nouo multũ dubito, quia text. in d. leg. improbum, loquitur de vsurario exercente vsuras vltra modum à iure ciuili permissum. Quid si quis exerceret vsuras secundum modum à iure ciuili permissum, nunquid sit infamis ipso facto cum de iure canonico omnis modus reprobatur, & ius ciuile in hoc non dedignatur sequi canonem. vt in authent. de eccl. tit. & not. in c. quia frustra. de vsur. & certè dubium est satis pulchrum, nam respectu iuris canonici omne fœnus est improbum. & iste tex. facit quòd sit infamis ipso facto, & tex. in d. §. por
d ro. cogita. d ¶ † Quartò not. ibi, nisi ipsorum depositionibus, &c.
3 iudices posse deponere tanquam testes coram aliis iudicibus de gestis coram se. & solet multum ad hoc allegari iste tex. & dic vt
e plenè no. in ca. cum à nobis. de testi. e ¶ † Quintò not. quòd vtens
4 instrumẽto falso in iudicio, non per hoc potest puniri pœna falsi nisi probetur quòd ipse falsauerit, vel quòd ipse scienter vsus
f fuerit, & præsumitur ignorantia, si post obiectionem desistit fab
5 vsu eius. ¶ † Vlt. not. quòd conferens beneficium indigno, quem putabat idoneum, non debet ante obiectionem seu reprobationem illius collationis, illud beneficium alteri conferre, licet de indignitate ipsius modo sibi innotescat, alias debet puniri prout
6 hic dicitur. quod bene not. ¶ † In glo. j. in fi. Not. glos. quòd aleag tor clericus indistinctè repellitur ab obtinendo beneficio, cum collatio sibi facta est nulla, si de hoc constabat tanquam facta vili, & indigno, & si non constabat: quia erat occultus debet irritari: sed à beneficio obtento ante quam exerceret ludum, non dẽt incontinenti repelli, & eo priuari, sed alia mitiori pœna poterit plecti, nisi monitus noluit se corrigere quia & tũc beneficio priuabitur, vt 35. distin. cap j vsurarius verò potest repelli ab obtento, & obtinendo, episcopus tamen cum se correxerit dispensare potest circa beneficiũ, & facit quod dicitur, & not. in c. præterea. §. de vsur. Et ex hoc not. quòd magis eos non debere facere conuiu-
h rius, quàm aleator. h ¶ † In glos. in ver. voluptuosos. in fin. No. be
7 ne gl. nam relata ad tex. probat q etiam clericis licitum est ludere causa conuiuij. & idem voluit gl. in ca. j 35 dist. sed Phili. tenet hic contrarium in clericis. dicens eos non debere facere conuiuia. 43. dist. c. conuiuia. & q nõ oportet. Idẽ dicit Goffre. in laicis. nam conuiuia v. dentur eis reprobata, nisi ex quadam charitate faciant. vt in d. c. conuiuia. & credo hoc dictum verius quò ad cõcedere. l. quod in conuiuio. alleg. in glos. talis tamen sic ludens, licet malè facit, non tamen crederem quòd debeat reputari vilis, ita quòd repellatur ab obtinendo beneficio. ¶ In glos. in ver. vel procurauerit. in fine. Vel dic quòd illud ca. loquitur de literis gratiæ in quib. citiùs præsumitur falsitas, secus in literis iustitiæ quæ de facili possunt obtineri, vt in c. penul. eod. ¶ In glos. in ver.
8 decretalis, nec etiam doct. apertè attingunt. ¶ † Sed pro clariori intellectu sic oppo. videtur enim quòd collatio secundò facta debuit valere, nam prima fuit nulla ipso iure, tanquam facta crimi-
noso, & infami saltem infamia facti, nam infamia nedum repellit à dignitate obtinenda, vt leg. 2. C. de dign. libro 12. & in regu. infamibus. libr. 6. per Dy. quinimo si est infamia iuris repellit à dignitate quæsita. pro hoc bonus tex. cũ glo. in l. j. § miles. ff. de his, qui notan. infa. & in l. omni. & l. infamia. C. de decur. libro 10. vbi dicitur quòd infamia quæsitũ adimit honorem. ergo debuit valere secunda collatio. argum. in reg. non præstat impedimẽtum. de reg. iur. lib. 6. Sol. potest hæc decreta. intelligi dupliciter, primò quòd collatio prima non fuit nulla ipso iure. & hoc sentit hic Hostien. exponendo ver. irritandum. id est eum irritum nuntiandum. & etiam sequitur Fride. de senis consi. 44 & 49. & tunc potest responderi quòd secunda non valuit propter defectum potestatis, quia propter delictum collatoris deuoluta erat potestas conferendi ea vice ad superiorem, sed iste intellectus mihi non placet, quia hic cassatur, & punitur iste collator propter suã inconstantiam. & quia prima non reprobata processit ad secundam. ideò intelligit istum tex. quando collatio fuit facta indigno ignoranter ita quòd notoriè non constabat collationem esse nullam. nam præsertim respectu consuetudinis poterat dubitari, vtrùm collatio esset nulla ipso iure, & vtrùm iste deberet reputari vilis, ex quo vsuram exercuerat tantum in ludo, & quòd ludebat secundum consuetudinem aliorum clericorum. vnde antequam reprobaretur prima, non debuit procedere iste ad secundam collationem. nunquam enim fienda est secunda collatio, vel electio nisi constet notoriè primam viribus non subsistere. vt not. in c. auditis. & c. cùm terra. de electioni. vnde iste collator non erat priuatus ipso facto potestate cõferendi, quia ignoranter fecit, sed fuit priuatus propter ipsius inconstantiam, vt dicitur in tex. quia prima non cassata processit ad secundam, & istũ puto verum, & clarum intellectum c. omissis dictis Innocen. per
i quæ non approbatur intellectus cap. ¶ † Ex prædictis omnibus
9 not. hoc dictum singulariter in practica, quòd vbi collatio est facta indigno per ignorantiam non debet procedi ad secundã collationem per collatorem. nisi priùs reprobetur prima. ex quo notoriè non constabat de nullitate primæ collationis. ¶ In glos. in ver. irritam. ibi, sed valdè sunt ista dissimilia, &c. & ratio est, nã secunda stipulatio ideò valet, quando prima est elidibilis per exceptionem. quia potest hoc casu interesse. nam nisi interuenerit secunda, prima posset tolli per exceptionem. ergo valet secunda, ex quo potest prætendere interesse. insti. de verbor. oblig. §. alteri. sed secus est in collatione, quia si prima collatio tenuit licet veniat irritãda antequam irritetur beneficium non vacat, ergo nõ
K potest alteri conferri. ẽ. de concc. præben. per totum. x ¶ Et in fin. glos.

ADDITIONES.

a ¶ Ludus alearum. Et ita per istum text. concludunt Ioa. de Imo. & Car. in cap penult. suprà de vita, & honest. cler refert Do. meus Do. Rochus Cur. in repet. capitul. fin. suprà, de consuetud. Sebasti. Sapia.

b ¶ Ratio est, quia ludus est crimen. vt est text. nota. in prœmio fforum. in §. illud. & per illud quidam Doctor Bononien. decidit talem quæstionem Pisis. Ibi enim erat tale statutum, quòd bannitus pro crimine potest impunè occidi. Accidit quòd quidam bãnitus fuit occisus pro ludo, & ille Doctor determinauit quòd occisor non deberet puniri, quia censebatur bannitus pro crimine. cum ludus sit crimen, vt in dicto capitulo illud. & hoc refert, & tenet Bar. ibi. ratio autem prohibitionis ludi est, quia ex ludo alearum, vel taxillorum multa crimina proueniunt, vt dicit text. in dicto §. illud. de quibus Hostien. ponit versicu. os, quos vide in summa, eod. tit. sub § clericus. & seq. Alex. de Ne.

c ¶ Sit infamis. vide Bald. in d. l. improbum. & le. fratres. C. de inoff. testa. And. Bar.

d ¶ Et hoc tenet Pe. & Cy. in d. c. improbum. & in d. c. præterea. ẽ. de vsur. in vlt. add. Alex. de Ne.

e ¶ Et dicit Hosti. q primi iudices deposuerunt hoc coram secundis, & per secundos vtræque allegationes fuerunt remissæ. Alex. de Ne.

f ¶ Desistit. Adde plenè hanc materiam esse examinatam per Laufran. de oria. in c. quoniam contra falsam. §. statuimus. versi. instrumentorum productiones. num. 3. 4. versi. quæro vlterius, & ibi remissiuè, & plenè in apostil. Cel. ad cum ẽ. de prob. Zacharias.

g ¶ Beneficio. An collatio beneficij facta infami sit nulla, vide Fel. in ca. ex parte. ver. collatio tamen facta. ẽ. de rescr. c. omnipotens. in fi. ẽ. de accu. & in ca. querelam. ẽ. de iureiuran. & ibi an infamia priuet ipso facto titulo beneficij, & alijs dignitatibus, & honoribus. Sebast. Sapia.

h ¶ Sed Do. Car. dicit q iste non erat infamis infamia tempore collationis quia communiter putabatur q excusaret consuetudo. & dicit q magis hoc consonat literæ, q prima collatio fuerit annullanda, & non nulla, & ex hoc no. q consuetudo tollit infamiam facti, quæ ex delicto oritur. Alex. de Ne.

i ¶ Idem tenet Do. Car. vt dixi in præced. add. Alex. de Ne.

K Butr. autem magistralius soluendo dicit quòd contrarium loquitur in stipulationibus ad eundem finem tendentib. in quibus propter interesse est vtilis multiplicatio, & ideo si prima stipulatio est valida, & exceptione elidi non potest, valet secunda, quia interest vt valeat. iste autem tex. loquitur in collatorib. inuicem contrariantib. qui repelluntur propter impossibilitatem,

Universidad de Navarra Biblioteca de Humanidades

fin. gloss. de hoc dic. vt suprà dixi, & vt no. in præalleg. ca. auditis.

10 ¶ † In gloss. fin. fin. hæc gl. potest adduci ad quæstionem, num quid si collatio beneficij facta per papam, vel eius executorem non tenuit, vel propter surreptionem literarum vel propter indignitatem personæ redeat potestas ad papam, an verò ordinarius loci possit illud beneficium alteri conferre. Inno. hic ponit duas opin. quidam dicunt quòd ad papam tantum, ex quò enim papa semel se intromisit de illo beneficio, non licet alteri apponere manum. arg. in c. vt nostrum de appel. Alij contrà, sed conclude post Ioan. And. & Compostel. in c. quod sicut. de elect. & aut papa reseruauit sibi beneficium, & tunc licet collatio non habeat locum, vel effectum non potest inferior se intromittere in illa vacatione. argu. in c. si eo tempore. de elect. libr. 6. aut non est vsus verbo reseruationis, & tunc aut mandauit illud beneficium conferri non expressa certa persona, & idem videtur sibi ire seruasse, & illi voluisse prouidere, aut mandauit conferri certæ personæ, & tunc si collatio non valuit potestas redit ad ordinarium, quia papa intendebat prouidere tantum illi personæ expressè, ex quo ergo illa persona non potest habere, vel propter surreptionem literarum, vel indignitatem, eius potestas redit ad ordinarium, quia cessante causa cessat effectus, i. cum cessante.

a de app. hoc not. a ¶ † Vlti. extra gloss. oppo. videtur enim quòd

11 exceptio criminis non debeat admitti contra istum P. ex quo habuerat collationem, & agebat tantum possessorio adipiscendæ, id est pro possessione habenda. vt in c. accedens. de accu. Sol. dicit Inno. quòd exceptio criminis non debet admitti sine infamia, quasi sentiat istum fuisse infamatum de istis obiectis. & circa hoc dicit aliqua pulchra verba quæ solent quotidie allegari. dicit enim quòd aut quis agit in beneficialibus possessorio adipiscendæ ad confirmationem, vel collationem, vt quia habuit electionem, & confirmationem, aut collationem, & tantum sibi deest possessio, & tunc non admittitur exceptio criminis, nisi cum infamia. vt in præalleg. ca. accedens. vbi plenè dixi. Aut agit possessorio recuperandæ, & tunc non admittitur aliqua exceptio criminis cum infamia, vt in cap. item cum quis. de resti. spo. ¶ Et not. bene hoc dictum quòd etiam in beneficialibus non agenti possessorio recuperandæ exceptio criminis etiam cum infamia non prodest. Sed licet Inno. omnem exceptionem excludat, tamen multa opponi possunt. de quibus plenè dico in ca. in literis. de resti. spol. & facit quod not. 3. quæstio. 1. in fin. Aut agit quis petitorio pro beneficio quod semel habuit, & tunc aut opponitur tale crimen, quod inducit priuationem ipso facto, & admittitur exceptio secundum eum. & bene puta si opponitur quòd sit hæreticus vel quòd fuit sententialiter de aliquo crimine condemnatus. Et no. bene hoc vltimum quòd condemnatus de aliquo crimine per sententiam censetur priuatus ipso facto beneficio suo, quod intellige quando crimen erat tale quòd inducebat priuationem beneficij, vel quando irrogabat infamiam ipso

12 facto. ¶ † Nam sufficit quòd condemnetur, licet pœna exprimatur in sententia quia illa intelligitur imposita authoritate iuris. l. 1. ad Turpi. & 2. q. 3. ca. Eufemium. §. notandum. & in ca. postulasti. secundum vnam lect. suprà de for. compe. & ad idem text. præall. eg. leg. 2. §. miles. ff de his, qui nota. infa. vbi dicitur quod miles damnatus de adulterio, efficitur infamis, & infamia solvit vinculum militiæ. vnde ipso iure infamatus per senten-

b riam perdit dignitatem b nedum secularem, sed etiam ecclesiasticam. vt nota. gloss. secus puto vbi quis damnaret de crimine, quod non induceret infamiam, nec priuationem beneficij, tunc enim talis exceptio non admitteretur, vt tatim dicam c

& sic re-

ADDITIONES.

¶ & concursum, quia duos sponsos habere non potest, & ideo stante prima, quanquam irritanda non valet secunda. tamen circa plures, an possunt circa idem concurrere, declara secundum Bar. in l. qui bis. ff. de verb. oblig. Alex. de Ne.

a ¶ Idem tenet Do. Car & But. Sed quid si compromissarij eligunt indignum, ad quem deuoluitur potestas eligendi. Host. hic examinat, sed dic vt hodie habetur. in ca. si compromissarius. de elec. in 6. vnde dic vt ibi dicitur. Alex. de Ne.

b ¶ Perdit dignitatem. Vide Inno. in ca. qualiter. el 2. ad fin. & ibi d. Ant. & quæ ibi. de accus. do. Abb. in capitul. quærelam. de procu. Andr. Barba.

¶ Adde de hoc Ludouic. Roman. singular. suo 504. incipien-

te. fuit à me quæsitum. vbi tenere videtur quòd ipso iure, quòd probat per textum in l. infamia. ponderando text. in verbo, adijcit. C. de infa. libr. 10. & per l. miles. ff. de his, qui nota. infa. Zacharias.

b ¶ Dignitatem. Vide Fel. in d. c. querelam. vers. similiter. §. de iure iur. post Abb. Sebast. Sapia.

c § Et idem dicit Din. in reg. infamib. libr. 6. dicit enim quòd quâdo quis condemnatur ex crimine, ex quo infamia irrogatur, quòd eligentes ad quos pertinet poterunt alios eligere. Indignum enim est, vt ait Din. quòd viles admittantur ad dignitates simul cum personis integri status. vt d. l. infamia. & de testi. testimonium. & de accus. cum oportet. cum simil. Idem tenet Abb. si. hic, vt videris. & idem tenuit in c. postulasti. de fo. compe. vbi latius declarat. Sed Innoc. in dicto capitulo postulasti. aliter dicit, dicit enim sententiam esse ferendam super crimine, de quo quis accusatur, & postmodum pœnæ executio fiet secundum Canones, qui præcipiunt criminosos condemnatos deponendos. 15. dist. nisi ex dispensatione tollerentur, de iudi. at si clerici. Et dicit Inno. ibi quòd interdum erit pœna depositionis, vt in aliquâ prouincia. C. vbi de crimi. agi opor. interdictum excommunicationis, vt in c. j. de rapto. Interdictum perpetuæ suspensionis. No. bene verba Inn. in d. c. postulasti. nâ vult quòd condemnatus de crimine non intelligatur incontinenti priuatus beneficio, licet pœna criminis sit priuatio beneficij, sed debebit ab eo deponi in executione sententiæ latæ per ea quæ dicit Inno. in c. cûm vestris. de concess. præb. facit text. in c. præced. & fi. vbi Papa pronûciauit quendam episcopum propter criminen incidisse in irregularitatem. & tamen mandat iudicib. delegatis quòd debeant eû monere quòd renunciet episcopatui, quòd si noluerit renûciare quòd deponatur. Ecce sententia lata fuit super crimine digno depositione. & tñ intelligitur per illam sñam priuatus beneficio, sed non potest priuari, nisi renunciet. ad hoc c. nisi. §. personę. de renunc. vbi est text. quòd irregularis debet petere licentiam cedendi. vnde ipso iure non est priuatus. vnde non video quomodo per latam sentêtiam super crimine intelligitur ipso facto priuatus beneficio, ex quo ille de cuius crimine manifestè constat iustè tenet beneficium. donec cesserit, vel priuatus fuerit. Ego autem in quodam consilio quod posui in quodam contingente in ciuitate Parentina concordaui opin. hoc modo. Aut iudex qui tulit sententiam non habuit intentionem priuandi, sed secum dispensandi, & est tale crimen super quo potest dispensare. & tunc non præsumitur priuatus. Aut de mente non apparet, & tunc etiam requiritur sententia priuatoria. vt nota sit intentio iudicis quòd intendat priuare. & hoc modo loquitur ca. præcenam. Papa licet pronunciasset super crimine non poterat cum illo episcopo dispensare. & hoc modo potest intelligi Inn. in ca. postulasti. de fo. compe. Aut est tale crimen super quo non potest dispensare, vel quia natura criminis interdicit dispẽsationem, vt in c. at si clerici. de iudi. in §. de adulteris. vel quia nõ interuenit causæ cognitio quæ requiritur in dispensatione cuiuscunque inferioris à Papa, aliàs dispensatio est nulla, vel reuocanda, vt dixit Innoc. in c. cum ad monasterium. de sta. mo. & tũc pronunciatio super crimine cẽsetur priuare beneficio, ex quo iste est effectus pronũtiationis super crimine. & hoc modo debet intelligi Inno. & Doct. hic, & iura pro hac parte alleg. Et ex hoc ego infero quòd cum episcopus semper quasi possit quo ad beneficiũ dispensare, nam etiam cum homicida, & irregulari potest dispẽsare quo ad beneficia, vt dixit singulariter Innocen. in capitulo secundo de cleri. non ord. minist. Per quod dictum singulariter limitatur capitulum at si clerici. §. de adulteriis. de iudi. quia debet intelligi quo ad executionem ordinum, & quo ad promotionem ad ordines superiores. modo si ita est prout communiter tenẽt Doct. sequitur quòd vbicunque potest præsumi quòd iudex voluerit tolerare illum quem de crimine condemnauit, quòd iustè retinebit beneficium. & hoc diceretur satis præsumi si iudex in sententia imponit condemnato aliquam aliam pœnã quàm priuationis beneficij, vt in simili voluit Bartol. in leg. quid ergo. § pœna grauior. ff. de his qui not. infa. Vnde non est necessarium quòd iudex expresse dispẽset. ad hoc allegat not. dictum Innocẽ. qui dicit quòd si iudex facit aliquid scienter contra ius commune, si est tale factum super quo possit dispensare intelligitur dispẽsasse, si interuenit aliqua causæ summaria cognitio, vt singulariter dixit Innocẽ. in capitulo veniẽs. de fil. presbyt. Plus dixit in capitulo diuersis fallaciis. de cler. coning. quòd etiam si non interuenerit causæcognitio, nihilominus tenet dispensatio, donec per superiorem fuerit reuocata. & hoc tenẽt ibi Doct. q tale factum cõtra ius per superiorem imprimit colorem tenẽdi

❋ donec

& sic restringe Inno. si verò opponitur exceptio criminis qd nõ inducit priuationem beneficij ipso facto. vt puta, quia est simoniacus, vel adulter, vel periurus, vel quid simile, nõ debet admitti talis exceptio. ratio est, quia illa etiam probata ille non remaneret priuatus beneficio. Nec obstat si dicatur quòd debet priuari, quia ad hoc non tendit exceptio. vt in c. ij de or. cog. in fi. Nec ob. si dicatur q ex quo datur actio siue accusatio, cõtra istum de istis criminibus fortiùs debet admitti exceptio, vt in reg. qui ad agendum. de regu. iur. lib. vj. & in regu. cui damus. ff. eo. quia secundum Inno. illa iura habent locum, quando ad diem agitur, & excipitur. secus autem quando actio, & exceptio tendunt ad diuersa. nam hoc casu accusatio tendit ad vindictam, vt priuetur, exceptio verò tendit ad defensionem rei familiaris, & not. perpetuo hoc dictum Inn. & vide q dico in c. pastoralis. de caus. pos

a sess. & proprie. & in cap. si diligenti. de fo. comp. a

ADDITIO.

☞ donec per superiorẽ fuerit reuocata. & hoc modo debet intelligi Inn. in d. c. veniens. sc. quòd requiritur causæ cognitio quo ad hoc, vt non possit reuocari. In c. autẽ diuersis fallacijs. q nõ requiritur causæ cognitio quo ad hoc, vt ille cum quo intelligitur voluisse dispensare possit tenere beneficium. Poterit tñ per superiorẽ reuocari, & tunc dispensatio sic erit reuocabilis. & hoc videntur tenere Doct. in d. c. diuersis fallacis. de quo ibi dicam Deo dante, & hoc no. Alex. de Ne.

a § Dicit autẽ But. q Io. An. remittit ad ca. q sicut. de ele. & ad ea quæ ibi scribit Cõpost. & dicit tenendũ, q agenti petitorio talia crimina obstãt. Nec obstat q crimen exceptũ nõ ponit. sed pœna tantũ est in repellendo, & cũ hoc trãsit But. Sed D. Car. & Ab. Sic. hic sequuntur opin. Inn. & puto eã verã. Nam ex quo crimẽ non inducit ipso iure priuationẽ beneficij potest agere vel excipere, donec cedat, vel priuetur. & ista est veritas ad hoc optimè facit 8. q. 3. nonne. & omnino vide gl. summæ eiusdem quæstionis. Sed quid si agenti petitorio opponatur exceptio quòd ꝫxit matrimoniũ. Inn. refert duas opin. Veritas est, q exceptio est admittenda, quia cõtrahẽdo matrimonium ipso facto intelligitur renunciasse beneficio, vt in c. j. & 2. de cler. coniug. & istud communiter tenent Doct. Dicit vnũ verbum Inn. hic q pro bũficio, vel dignitate in ecclesia cõpetit confessoria, sicut ratione vsufructus, vel seruitutis datur confessoria. de quo per Doct. in c. ab bate. de verb. sign.

SVMMARIVM.

1 *Causæ matrimoniales, vel literæ indulgentiales, non conceduntur per inferiorem prælatum episcopo, nisi competat de iure speciali.*

2 *Ea quæ sunt ordinis episcopalis non possunt, nec consuetudine, nec præscriptione acquiri, illa verò quæ sunt aut dignitatis, aut iurisdictionis bene possunt acquiri. & nu. 3.*

4 *Episcopus electus, & confirmatus, non tamen consecratus, an possit concedere indulgentias maximè si non sit sacerdos.*

CAP. XII.

1 ACCEDENTIBVS. † Abbates de matrimoniis cognoscere, & publicas pecunias iniungere, & literas indulgentiarũ concedere nõ possunt, nisi eis competant de iure speciali. h. d. vel sic, & generaliùs. Cognoscere de causa matrimoniali, itẽ pœnitentias publicas, & indulgentias concedere spectat ad dignitatem epãlem. vnde inferior prælatus de his se intromittere non debet, nisi ei competat de iure speciali. primò ponit episcoporũ querelam. cui, secundò prouidet ibi, volentes. Casus literalis. Episcopi in concilio generali constituti conquesti sunt de abbatib. q ipsi suis terminis non contenti manus extẽdunt ad ea, quæ ad episcopos pertinere noscuntur, videlicet cognoscendo de causis matrimonialibus, iniungendo pœnitentias publicas, cõcedendo literas indulgentiarum, & similia præsumendo, propter quæ authoritas episcopalis vilescit interdum apud multos, volẽs conciliũ episcoporũ dignitati, & abbatũ saluti in his prouidere: prohibuit ne de cætero aliquis abbatũ ad talia se extẽdat si propriũ periculum voluerit euitare: nisi fortè aliquis ipsorum speciali cõfessione, vel alia legitima causa super huiusmodi valeat se tueri. Ber. No. j. ex tex. q quædam sunt spectantia ad dignitatem episcopalem, quæ inferiori prælato non competunt, vt sunt tria hic expressa, & de similibus vide quod leg. & not. 68. d. cap. quamuis. &c. cor episcopi, & inter casus hic expressos. no. illũ, q nemo citra episcopum potest iniungere publicã pœnitentiam, priuatã enim potest quilibet sacerdos iniungere, & de hac publica vide gl. & tex. in c. in capite. l. di. 26. q. 7. c. fi. & est tex. in c. 2. de male.

2 † Secundò no. quòd ex speciali concessione, vel alio iure speciali, puta ex consuetudine possunt spectantia ad dignitatẽ epilco-

b palem competere inferiori prælato. & circa hoc dicendum est q quædam spectantia ad episcopum sunt ordinis episcopalis: quædam sunt dignitatis episcopalis, quædam simplicis iurisdictionis.

Ea verò quæ sunt ordinis, vt chrismare, ecclesias consecrare, clericos ordinare, & similia non possunt competere inferiori, etiã

c ex consuetudine, quia in eis deficit ordo episcopalis. c Ea verò quæ sunt dignitatis episcopalis, vt sunt ista hic enumerata, vel simplicis iurisdictionis, vt cognoscere de causis clericorum, ista bene possunt acquiri per inferiorem ex consuetudine, vel ex cõcessione superioris. ad hoc c. cum oim. & c. auditis. de præscr. Et no. bene hunc text. iuncta gl. pen. & fin q ista quæ sunt dignitatis

d episcopalis, vt cognoscere de causa matrimoniali, d & dare indul

e gentiam, &c. possunt præscribi per inferiorem. e Sed ad declarationem literæ quæritur, de qua concessione loquitur iste text. Solent dicunt doct. q potest intelligi de cõcessione etiam episcopi. 16. qõ. 2. præter insignia, nam illa non possunt concedi nisi per

f solum f principem. quod bene no. ar. in c. vt apostolicæ. de priuili. 6. vnde abbatibus, & inferiorib. prælatis per papam solet concedi vsus mitræ, & aliorum pontificalium. vt in d. cap. vt apostolicæ. dicunt tamen hic doct. vt ibi, & bene. q licet ista insignia episcopalia quandoque ad decorẽ cõcedantur prælato inferiori, nõ tamẽ potest ille propter hoc exercere iura episcopalia. est er

g go quædã nuda demonstratio, quæ habet significatum suum g quod

ADDITIONES.

e ¶ Abbates. Quòd sacerdos parrochialis, & abbates, & alij prælati inferiores episcopo, non pũt concedere indulgentias, disputã do concludit Sanctus Tho. in 4. sen. dist. xx. q. j. ar. 4.

b ¶ Ad diguitatẽ episcopalẽ Vide latissime. Io Franc. Balbũ in trac. præscriptionum. in j. parte quintæ partis principalis. p. xj. & ibi al legat etiam Abb. hic. Sebast. Sapia.

c ¶ Sed text. plenius declarat in ca. quamuis cor episcopi. lxviij. dist. quæ sunt ordinis episcopalis. nec præscriptione, nec ex consuetudine, nec ex demandatione competere pũt verè episcopis, sed nec per speciale priuilegium de facili conceduntur, de consecr. eccl. vel alta. aqua. vbi de hoc. & plenius in ca. quanto. de consuet. Alex. de Ne.

d ¶ Matrimoniali. Super hoc est tex. punctualiter in d. c. auditis. ad fi. de præscri. Sed tu vide etiam glo. ibi, & Ant. & Abb. in ca. literis. de resti. spo. & vide quod singulariter scribit Ant. in ca. cum olim. per illum tex. de præscri. Sebasti. Sapia.

e ¶ Host. autem. & Doct. numerant omnia quæ sunt iurisdictionis episcopalis vltra ea quæ in tex. sunt expressa. Et primò numerat institutionem. de quo se remittit de off. arch. cum satis. Secundò dare commendatitias ad ordines, de off. arch. significasti. & quod ibi not. & de temp. ordi. nullus. in vj. Tertiò, quia maiora, & grauiora sine consilio episcopi non debent examinari, & diffiniri. de off. arch. ad hæc. & ca. fin. Quartò, ga deferre episcopalia insignia est iurisdictionis episcopalis, tamen etiam non episcopi quandoque portant, de æta. & qual. cum contingat. de priuil. apostolicæ. lib. vj. & ista, & similia potius sunt dignitatis, quàm ordinis episcopalis. Alex. de Ne.

f ¶ Per solum. Episcopus potest concedere alij inferiori vti pontificalibus, de quibus in hac decr. præter insignia, & pro hoc facit q no. Arch. in c. placuit de pœni. di. vj. vbi dicit. q impositio publicę pœnitẽtiæ debet imponi ab episcopo, vel eius mãdato à sacerdote. & ex hoc infertur etiam vnum, de quo pluries fui interrogatus, videlicet, an episcopus, qui potest atem habet concedendi in dulgentias possit alij inferiori episcopo delegare. & facit, q in si mili dicit glo. in c. decernimus. de iud. & facit quod ponit Arc. in c. si quis suadẽte. circa fi. & xxvij. qu. 4. & q eps possit inferiori delegare casus pœnitẽtiæ reseruatos, videtur ientire tex. à cõtrario, in c. 2. in fi. primi respon. de pœ. & re. lib. vj. in contrarium eius quod dicit hic do. Ab. facit quod no. Inn & Imo. in c. causa matrimonij. de offi. dele. vbi dicũt q causa matrimonialis nõ potest delegari inferiori ab episcopo, nisi per papam, & super hoc vide quod latè scribit in suis recollectis Bar. de Bellen. in c. tenor. & in l. no. de re iudi. sed pro opi. Abb. & doct. facit tex. cum gl. no. & qd ibi no. Doct. & maximè Ab. in c. fi. de offi. or. hic vide omnino quod valde eleganter scribit spe. in antiquo suo rep. in ti. de pœ. & re. §. sequitur. ver. sed nunquid potest committere simplici sacerdoti.

g ¶ Sed aduerte, quia verba formalia Doct. sunt ista. Nam Vinc. dixit q episcopus põt talia cõcedere per ca. visis. 16. q. 2. Sed Host. hoc dicit verũ concurrente cõplemento præscriptionis de religdom. constitutus. de iur. patr. cura. Sed hoc sc. quæ possit episcopus concedere de pertinẽtib. ad iurisdictionem episcopalem, dic vt in d. c. visis, & c. pastoralis. de donat. & in c. cum venerabilis. de cẽsib. & dicit hæc vera Host. saluis insignib. quæ alius à principe concedere non potest. de quo remittit ad summam. de vsu pal. §. quib. dieb. vers. & notandum. & dicit Io. An. q dato q Abbates per priuilegium habeãt insignia, nõ tamẽ per hoc aliquid pontificale exercere possunt. de quo per Io. An. in c. vt apostolicæ. super 2. glo. de priuil. in vj. Alex. de Ne.

Universidad de Deusto Biblioteca

8 quod no. ¶ † In glo. in versi. episcopalis dignitatis, in fin. no. ex hac gl. & seq. iuncto tex. q ea, quæ sunt dignitatis episcopalis nõ d co, ordinis possunt acquiri per interiorem ex consuetudine, & hoc probatur apertius, quã a ibi in c. auditis. de præscri. vbi abbas præscripsit causam matrimonialem nisi fuisset probata interruptio q est contra Hostien. qui tenet contrarium in ca. literas. de
a restit. spo. a ¶ † Inducitur etiam iste tex. ad quæstionem quotidia
4 nam nunquid electus & confirmatus in episcopum non con-
b secratus possit concedere indulgentias, maximè si non sit sacer-
dos, vt quia adhuc nõ sit effectus presbyter. & sæpe accidit con-
firmatis quæstio. in legato apostolico non presbytero. Host. hic
post multa cõcludit q si est presbyter potest cõcedere, alias se-
cus. sed Fran. tenuit q etiam si sit presbyter concedere non po-
test, quia non dicitur episcopus, nisi sit consecratus. vnde antea
vocatur electus, & non episcopus, vt in c. tua. de his, quæ fiunt à
præla. & iura hoc concedunt episcopis Io. And. videtur tenere q
cũ hoc non sit ordinis, q hoc possit electus confirmatus dũmo-
do sit sacerdos. Io Cal post Tho. 4. sen. di. 24. arg. 2. tenet q etiã si
non sit sacerdos hoc potest. & idẽ in legato. & ista opi. est verior.
Ratio, quia concedere istas indulgentias procedit ex dispẽsatiõe
bonorũ ecclesiæ, & sic ex iurisdictione, ergo isti possunt cum ha-
beant iurisdictionẽ, licet non sint cõsecrati in episcopos, vel sa-
cerdotes, vt in c. transmissam. de elect. nã, vt hic patet, illa possunt
quæri per inferiores episcopos, ergo non sunt ordinis episcopa
lis, sed iurisdictionis. In foro tñ pœnitentiæ nõ posset absoluere,
vel confirmare, vel indulgentias cõcedere, quia illud est ordinis
c presbyteralis, & non iurisdictionis. quod tene menti. Abbas.

ADDITIONES.

a ¶ Dicit autem Host. q institutio auctorizabilis quæ consistit in
cõmissione curæ animarum per nullam consuetudinem acquiri
potest. de off. arch. cũ satis. Sed hoc intellige, nisi vellet tanquam
vicarius episcopi præscribere, quia tũc posset, de quo vide not. in
c. j. de cap. mona. & in c. cum venerabilis. de cẽs. quod autẽ hic di
citur de consuetudine, dicit Host. idẽ de scriptis antiquis per q appa
ret monasteriũ ab initio sic fundatũ, arg. de reli. dom. cum vene-
rabilis. versi. illis. de cẽsib. quãto. & hoc sequuntur Doct. Al. de N.
b ¶ Nunquid electus. Vtrum episcopus electus, & confirmatus,
non consecratus, possit dare indulgentias ecclesiis. & idem tenet
Abb. in ca. suffraganeis. de elect. de qua etiã Pau. de Eleaz. & Car.
in c. j. de reli. & ve. san. & Oldr. consi. suo 73. & q possit bene facit
in simili glo. in c. adiicimus. xvj. q. i. & glo. in c. præsbyteri. in prin.
in cle. j. de priui. Sed cõtrarium tenet Archi. in c. j. de pœ. & re. lib.
vj. prout ibi refert Io. An. super gl. in ver, monere. in fi. De hac qu.
vide Io. de Imol. in d. cle. j. de priui. ver. an autẽ electus. vide Pe. de
Anch. in repe. regulæ, quæ contra. in 2. opp. prin. vbi dicit q conce
dere indulgentias non est ordinis, sed pontificalis dignitatis, &
c q electus, & confirmatus & nondum sit consecratus in episcopũ
neque sit sacerdos, valeat concedere indulgentias, firmat Pe. de
Anc. in rep. regulę peccatum. in 3. opp. prin. circa medium. li. vj. &
allegat Io. Cald. in hoc, & idem aptè etiã firmat Sanctus Tho. in
4. sen. di. xx. q. j. art. 4. ante fi. de Bellentzinis.
c ¶ Subijcio ergo verba Beati Thomæ, quia sunt valde pulchra. nã
Bea. Tho. in 4. sententiarum d. xx. q. 3. & ea. di. q. 4. art. 2. dicit q ef-
fectus clauis iurisdictionis, & remissio quæ fit per indulgentias
sequitur iurisdictionẽ, & debet hoc patere, quia diaconi & alij, q
nõ sunt sacerdotes pñt habere hãc iurisdictionẽ, veluti cõmissã,
sicut legati, vel ordinarij sicut electi, supplet Ioa. Cal. i. cõfirmati,
vt in ca. transmissæ, de elect. & per hoc infert q etiã nõ sacerdo-
tes possunt cõcedere indulgẽtias, qa nõ possint cõcedere in foro
pñali, qa illud est ordinis. sed concedere indulgẽtias pertinet ad
clauẽ iurisdictionis, nõ autẽ ordinis, & sic electus cõfirmatus etiã
si non sit sacerdos literas indulgentiarũ concedere potest, quia
hoc non est ordinis etiam præsbyteralis. fac. qđ not. in c. à nobis.
el. 2. de sen. exc. & D. Car. dicit q hæc opin. est vera. Alex. de Neap.

SVMMARIVM.

1 *Furem indicare, & etiam furtum commissum potest quis compelli.*
2 *Sacerdos nullo modo potest compelli reuelare illud quod ipse scit in confessio-*
ne, etiam si papa diceret, vt adduceretur in testem.
3 *Interdictum, & excommunicatio quomodo differant.*
4 *Iurans non reuelare secretum, si adducatur in testem potest ipsum reuelare sine*
metu periurij.
Nemo potest iurare nolle testificari, & si iuraueritiuramentum non valet.

CAP. XIII.

DILECTVS. Ad reuelandum peccatorem, siue peccatum
in pœnitentia pfessum sacerdos compelli nõ potest. h. d. Pri
mò ponitur querela presbyteri, cui secũdo prouidetur expressa cã,
a ibi, quia igitur. Casus literalis. a Quidam fecerãt quoddam furtũ,
qui vt dicebatur confessi fuerant super furto Ioanni presbytero
in pœnitentiali iudicio, rectores fraternitatis vrbis compellebãt
dictum presbyterum Ioannem ad reuelandum fures, & id quod
sibi tanquam sacerdoti super furto fuerat reuelatum ad satisfa-
ciendum exinde damnum passo, & nisi alterum prædictorũ face
ret tulerunt in ipsum sententiã interdicti, propter quod dictus sa
cerdos conquestus est dño papę, quia perniciosum esset dictum
presbyterum reuelare taliter sibi credita, vel cogi ad soluendum
id quod non rapuit. Mandat papa Cardinali sanctæ Prudentianæ
presbytero suo vicario quatenus prædictos rectores corã se ve-
nire faciat, & iniungat eisdem, vt à grauamine presbyteri memo
1 rati super hoc penitus conquiescãt. Ber. ¶ † No. j. ex tex. arg. opt.
q iudex ecclesiasticus, seu secularis potest ex officio suo quẽ cõ
b pellere ad indicandũ furẽ, & furtum commissum, & super hæc
potest ferre sententiam censuræ contra nõ reuelantes, quod pro
bat hic per locum à speciali. nam hoc est speciale q nõ possit fie
ri compulsio, quando hoc in pœnitẽtia decretũ fuit, secus ergo
si iste sciuisset, nõ ranquã Deus, sed tanquã homo, pro hoc text.
ibi, perniciosum esse, &c. & tene hunc tex. sic inductũ perpetuò
menti. nam optimè probatur practica episcoporũ fulminatum
hodie excõmunicationẽ contra non reuelantes furem, siue fur
tum. & melius probat hoc c. quam c. qui cum fure. s. de fur. licet
ad hoc illud soleat allegari. & vide ibi quod plenè dixi. pbat etiã
2 iste tex. opi. Bar. Inciuil. C. de fur. ¶ † No ij. sacerdoti non pos-
se compelli etiã per iudicem ecclesiasticũ ad reuelandum pecca
torem in pœnitentia sibi confessum quinimò nec etiã peccatum.
nam hic. & respectu peccati, & peccatorum prohiberur ista con
pulsio. Et no. bene q etiam non potest ad hoc compelli si talis
reuelatio tendit ad vtilitatem proximi, vel ad vtilitatem animæ
ipsius confessi. nihil enim debet detegi per sacerdotem etiam si
concernat claritatem conscientiæ ipsius peccatoris, nisi ipse pec
cator sacerdotem ducat in testẽ. ar. in c. significasti. de adult. in c.
3 omnis vtriusque, de pœ. & remiss. & quod ibi no. Inn. † Not. 3. ibi
sententiam interdicti, & c. q sñia interdicti potest ferri nedũ in
loco, sed etiã in persona. & hæc est differentia inter interdictũ, &
excõicationem, quia excõicatio nedũ priuat à participatione sa
cramẽtorũ, sed etiã à cõmunione hominũ, vt in c. à nobis. de ex
cept. sed interdictum solum priuat à participatione sacramẽto-
rum. Vltimò pro declaratione literæ quæritur qui sint isti rectores
fraternitatis, de quib. in tex. Sol. sunt quidã habentes iurisdi-
c ctionem super clerum ex speciali prouisione, aut institutione. c
In gl. j. ibi, quia sm leges nemo potest cõpelli, hoc non est absolutè
verum, quinimo potest ex officio compelli. de quo dic, vt
4 no. in d. inciuilem. & plenè dixi in d. ca. qui cum fure. † In ea. gl.
ibi, & in hoc erat maior ipsis rectorib. &c. per hanc rõnem infe-
d runt doct. q etiam per p. pamd non potest sacerdos cõpelli ad de
tegendũ peccatum in pœnitentia confessum. Nam in illo actu sa
cerdos est specialis vicarius Dei, & papa est gñalis vicarius Dei,
& specialis quò ad illam speciem est maior generali, de offi. leg.
in c. studuisti. & not. bene gl. & hoc dictum, quia est contra mul-
tos simplices sacerdotes qui reuelant peccatum seu peccatorem
episcopo, seu alteri sacerdoti, licet dicat episcopus, ego recipiã
in confessione, quia nullo modo debet dicere: quia tanq Deus
non indiget confessione, & quia illud est peccatum alterius, &
e non suum, & hoc saluo casu ca. oĩs vtriusque. de pœni. & remiss. e

ADDITIONES. Et ex

a ¶ Casus literalis. Pro intellectu huius decre. vide Sanctum Tho. in
4. sen. dist. 21. qu. 3. art. j vltra medium. vbi dicit q si sacerdos, qui
audiuit confessionẽ, perducatur in testimoniũ pot cũ recta con
scientia iurare se nihil scire, quia adducitur vt hõ in testimoniũ,
& scit vt Deus. vide omnino de ista reuelatione quæ scripsi post
d. An. in c. omnis vtriusque. circa fi. de pœ. & re.
b ¶ Ad indicandũ furẽ. Vide qñ quis teneatur indicare furẽ. Ias. in
l. 4. §. si tibi indicium. in j. no. ff. de cond. ob turp. cau. Seb. Sap.
c ¶ Io. An. dicit q isti consueuerunt esse 12. vel 14. & regere clerum
vrbis, & in eũ iurisdictionẽ haberent. Bononię aũt dñr propositi
consortij, Paduæ, sapientes clerialibi alio noĩe vocãtur. Al. de N.
d ¶ Papã Sacerdos, ẽt per papã nõ pot cõpelli reuelare cõfessionẽ.
& vide S. Th. in 4. sen. 21. dist. q. 3. art. j. vltra med. vbi dicit, q nullus
sacerdos ad reuelationem cõfessionis pot cogi ab hoĩe, vel licen
tiari, & si sibi præcipiatur sub pœna excõicationis, nõ timeat eã,
quia sibi præcipitur, vt homini, & scit hoc, vt Deus. sed ad hoc vl
timum vide gl. in c. sacerdos. de pœ. dist. 6. Seba. Sapia.
d ¶ Per Papã. Vide Ang. de Are. & Aug. Arimi. ĩ tracta. maleficiis. in ver.
che hai tradito la tua pria. & an sacerdoti cui ẽ aliqd dictũ ĩ pnia
nõ tũ in forma cõfessionis, si ꝓducat in testẽ, an possit testificari:
vide Fel. in c. intimauit. ver. & istud dictũ. s. de test. & nunqd pos-
sit sacerdos reuelare confessionem de licentia confitentis. vide
Fel. in c. j. ver. in quantum tenet Abb. s. de excep. Seba Sapia.
e ¶ Et dic q nõ solũ sacerdos pot reuelare peccatoré qñ ab eo ĩ te
stẽ ꝓducit, vt ibi dixit Ab. Sic. sed etiam qñ peccator se publicat.
& ad hoc ĩducit Host. & Doc. ĩ c. vn. s. de cle. p fal. p mo. Ale. de N.

Et ex hoc, & tex. etiam infertur q si sacerdos producitur in testẽ
in iudicio q recta ꝓscientia potest dicere se nihil scire, si hoc tan
tùm sciebat, vt Deus. nam quis potest habere duplicem scientiã,
siue ꝓscientiam. vnam, vt Deus, aliam vt homo. In testem verò
producitur vt homo, non vt deus, & tanquam homo nihil scit,
vnde sine metu periurij rectè potest dicere se nihil scire. Puto ta
men q si sciret, vt Deus, & vt homo, vt quia ipse vidit tanq homo,
& audiuit vt Deus in ꝓfessione, q hoc casu tenetur reuelare
virtute iuramenti, alias autem vt dicit Inn. in præal. c. omnis, pro
pe fi. nunq debet reuelare nisi subesset maxima necessitas, vel vti
tas, vel immineret scandalum, tunc enim potest dicere, & reue
5 lare, ex quo scit etiam, vt homo. † Quid autem si quis iurauerit
non reuelare secreta, & postea producitur in testẽ, nunquid pos-
sit reuelare cum videatur positus inter duo iuramenta contraria. Inn. in c. qualiter. el. j. s. de accu. no. dicit q sic. quia aut inten-
debat iuramentum extendere ad istum casum. & fuit temerariũ
cum non possit quis se astringere ad hoc iuramentum, cum sit ꝑ
publicam vtilitatem, vt testis, aut non cogitauit istũ casum, & iu
ramentum ad hoc non extenditur, ar. in c. j. de iureiur. li. 6. Et in
fi. gl. q primò dictum est plus placet Host. & pro prædicta gl. facit
a c. cum quorundam. ꝑ. e. tit. a rene menti.

ADDITIO.

a ¶ Io. Cal. dicit se fateri dictum Inn. quantum ad primum dictum
positum in tex. s. q non teneat sententia excommunicationis in-
quantum lata fuit ꝑ ipsum nõ reuelantem ꝓfessionem, secus dicit
quò ad secundum, s. inquantum lata fuit respectu satisfactionis
fiendæ damnum passo, nam licet quo ad illud excommunicatio
fuerit injusta, non tamen nulla. & allega. ca. inquisitionis. de sent.
exc. D. Car. dicit q opin. Cal. non procedit præsupponendo illud
quod dicit gl. s. q sententia continebat intolerabile. Nam esset
nulla, vt in c. per tuas. de sent. excom. & istud videtur velle tex. vt
patet ibi, nisi alterum promissorum, &c. Dicit tamen Car. q pot
tex. intelligi q error non fuerit expressus in sententia, vt quia in
ea non dicebatur hoc fuisse reuelatum sibi in confessione. & ex
hoc videtur innuere q hoc non procederet opi. Joan. Car. Sed e-
go non credo quòd in casu tali non habeat iurisdictionẽ excõ-
municandi sacerdotem. Vnde sententia etiam hoc casu erit nul
la ex defectu iurisdictionis, erit tamen seruanda, donec detegat
causam, ob quam fuit excommunicatus, vt in simili dicit gl. no-
tab. 24. q. j. in prin. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Collegium quomodo constituatur in aliqua ecclesia.*
2 *Abbatissa potest habere iurisdictionem super clericos de iure speciali non au-*
tem de iure communi.
3 *Insignia an quis possit portare, & ex cuius priuilegio.*
4 *Insignia aliorum non est licitum facere, siue portare.*
5 *Collegia quibus casibus sint permissa.*

CAP. XIIII.

DILECTA. Non possunt subditi singulares in preiudiciũ
prælati exigere signa collegij. h. d. vel sic priuati homines re
gulariter nequeũt ꝑstituere collegiũ, & habere signa collegij ni
si qualiter eis ꝓcedat prima pars ponit querelam. secda dat iudi-
cem ibi, discretioni. Casus literalis. Presbyter, & clerici Rotrẽ. ec-
clesiæ Meldẽ. diœcesis proprium nõ ꝓsueuerũt habere sigillũ, ne
sint vnũ corpus, ita q capitulum appellaretur. nihilominus ꝑ vo
luẽtatẽ abbatisse Rotren. ecclesiæ quæ est ipsorum caput, & patro
nus proprium sigillum habere ꝓtendunt. vnde abbatissa significa
ita esse, dictis presbyteris, & clericis authoritate Do. Pa præcipi-
rit fabricatum. B. No j. ex tex. ibi non consueuerũt, &c. optimũ
1 arg. q ius collegij potest quæri ex ꝓsuetudine. pro hoc facit qđ
no. Inn. in c. postulasti. de iurep. † No. secundò quòd licet sint plu
tus ꝑstituere collegium, seu facere capitulum, cum non possint
a exigere signa collegij nec collegialiter se ꝓgregare. a collegium
ergo ꝑstituitur in ecclesia, vel per priuilegium ꝓcessum à superio
re post fundatam ecclesiam, vel si à principio fuit ordinatum q
ter, & sunt quasi in possessiõe collegij. de quo vide per Inn. in d.
c. postulasti. & per Io. An. in c. à nobis. de iure pat.
2 † No. 3. q abbatissa potest habere iurisdictionem super clericos
de iure speciali, secus autẽ est de iure cõi. Vltimò collige ex tex.
quem posse se opponere pro suo præiudicio volentibus indebi-
3 tè exigere signa collegij. † Et inducitur hoc ad quæstionẽ. Quidã
vult vti priuatis armis alterius, nunquid possit p illũ prohiberi. &
primò discutiendum est. nunquid qs possit portare arma, seu in
signia. & sciendum est quædam esse insignia dignitatis, quibus li
b cite vtitur existens in illa dignitate, & tunc nõ habens billam di-
gnitatem committit falsum eis vtẽdo, l. eos. & qđ ibi no. ff. de fal

facit c. 1. s. de cle. non ord. mi. & quod ibi dixi Quędã sunt insignia
singularis dignitatis, quib. vtuntur reges, principes, & nobiles, &
istis priuata persona vti non potest. vt l. 1. C. ne li. po. Quędã sunt
insignia, seu arma, quib. vtuntur priuatæ personæ, & aut vtuntur
ex concessione principis, & in dubio vti possunt. Aut cessat prin-
cipis concessio, & communiter tenetur vt quilibet possit sumere
sibi certa insignia, siue arma sicut omnia nomina propria assumũ
tur ad placitum, vt vnus ab altero cognoscatur. vt infilit. de leg. § si
quis in nomine. & in l. ad recognoscendos. C. de inge. manu. ita &
4 arma potest quis assumere, vt vna parentela discernatur ab alia.
† Sed an possit sumere arma alterius, videtur primò q sic, nam si
c cut licitum est assumere nomẽ proprium alterius, vt in l. duo sunt
Titij. ff. de testa. tut. ita videtur q etiam arma possit quis assumere
cum eadem sit ratio in vtrisque. & hoc est verum, vbi ille nõ pos-
set prætendere aliquod præiudicium, vt puta, quia assumit arma
longe distantia, secus vbi subesset illi aliquod præiudicium, vt qa
iste nouiter assumẽs est homo facinorosus, & exosus, & propter
vnitatem armorum timet ille interim propter istum, seu vice ipsi
us, & potest tunc implorari officium superioris, vt ille non vtatur
eisdem armis, quia ad superiorem spectat quies populorum. vt in
l. 1. §. quies. ff. de offi. præte. vrb. idem est vbi interest reipublicæ, vt
quia bonus artifex, seu mercator vtitur quibusdam insigniis, &a-
lius vult vti illis, vt habeat concursum, & sic decipere populum:
d potest. n. hic per iudicem prohiberi ratione prædicta. d Conclude
ergo sic, q quilibet priuatus, etiam potest assumere sibi certa insi
gnia, seu arma, sed non potest assumere, seu vti armis alterius, qũ
tendit in eius præiudiciũ, seu reipublicæ, & de his per Bar. in tra-
5 cta. de insig. & armis. † In gl. i. in fi. hæc gl. non reddit sufficientem
rationem, quare isti clerici non poterãt facere collegium, & id ò
pro clariori doctrina post Inn. hic, & Bar. in l. fi. de colle. illici. scias
e q regulariter omnia collegia esse sunt interdicta, quia homines non
debent facere ista conuenticula seu congregationes, cum ex eis
timeatur conspiratio, seu coniuratio ꝑ principem, seu ciuitatem.
hoc verum, nisi approbentur à iure gentium, vel à iure positiuo:
nam quædam sunt collegia quæ approbantur à iure gentiũ, quæ
dam quæ approbantur à iure positiuo. A iure gentium approban
tur collegiũ ciuitatis, castri, vel villæ. l. ex hoc iure. ff. de iust. & iur.
& quod ibi no. nã debent homines multa agere in fauorem, & ꝑ
modũ ciuitatis, ideò oportet q plures inimul conueniant. A iu-
re positiuo approbantur collegia ipsorum qui sunt alicuius artis
vt sunt pistores, barbitonsores, & similes, vel alicuius professiõis,
vt sunt scholares, vel si faciunt causa pietatis, vt ad subuenẽdũ
oppressis, & c quia isti habent multa agere ad vtilitatem illius ꝓ
fessionis, seu artis, ideò permittunt iura vt possint simul conue-
nire, & facere vnum corpus. vñ ad propositum huius c. clerici sin-
gulares cum non habeant aliqua communiter expedienda, non
possunt propria authoritate facere istas congregationes, & con-
stituere vnum collegium, nisi à principio fuerit ordinatum,
vr eccle

ADDITIONES.

a ¶ Congregare. Quot modis constituatur collegium de quo per
d. Anch. in c. nobis. de iure patro.
b ¶ Habens, vide gl. in c. vt apostolicę. d. priuil. lib. 6.
c ¶ Possit sumere. Vide Bal. in disp. sua, q incipit accusatus, de vi tur
batiua. vbi ponit an notorius vtẽs vno signo possit ꝓhibere aliũ,
ne vratur eodem signo, & hoc ponit ibi, vbi ponit q. posita hic de
mercatore, qui hẽt signũ artis, & ꝑcludit q si illud signum est sibi
concessum à superiore, poterit aliũ volentẽ vti ꝓhibere, alias nõ.
& vide Ant. in c. ad nostram. circa fi. de ap. vbi dicit, q qs non pot
vti signo ꝓprio in præiudiciũ alterius, & allegat istud ca. dilecta. &
de qõ. hic posita vide per Bal. in c. quãto. de iure. vbi ponit vtrùm
vnus mercator possit super balis suis apponere signum alterius
mercatoris, adde, q si vnum castrum habet picta arma alicuius do
mini in signum subiectionis, si delentur illa arma, dicitur priuari
dñs subiectione. & possunt puniri vt rebelles. Ita dicit Dom. in c.
quicunque. 30. dist. Item adde q illi q faciũt cõstrui ecclesias, & ibi
ponunt signa sua non habent meritum ecclesiæ. Ita tenet Do. rec-
tè intuenti. in c. duæ sunt, circa medium. 45. dist. Itẽ adde q qñ alig
propter proditionem expelluntur de ciuitate, arma depicta ꝓ eo
rum honore per ciuitatem, debent destrui, tex. est, & ibi Bart. in l.
eorum. ff. de pœnis. pro quo illud dictum Iuuenalis.

Ducitur vnco: Discedunt statuæ testémque sequuntur.
Ipsas deinde rotas bigarum impacta securis
Cedit, & immeritis frangunt̃ crura caballis.

d ¶ Ista oĩa sunt verba But. q dt q ea rõne dicendum est de insigniis
quib. vtuntur notarij. vt C. de assess. l. nemo. & idẽ dt de insigniis
quib. vtuntur mercatores, vel hospites. Nã isti, & similes qui aliis
inferunt præiudicium possunt prohiberi. Ale. de Ne.
e ¶ Omnia collegia. Vide Pau. de Ca. & d. Bar. Soc. in l. cum senatus.
ff. de re. dub. Fel. in c. accedentes. in prin. s. de præsc. Sebasti. Sap.

Universidad de Deusto

vt ecclesia sit collegiata: tunc n. cum ipsi clerici debeant promo
uere vt illi tatem ecclesiæ licitè se congregant, & faciunt vnũ cor-
pus, sed isti de quib. in rex. non repræsentabant illam ecclesiã, sed
erant singulariter ibi beneficiati, & de materia collegiorum, vide
hic per Inn. & in c. cum ab ecclesiarum. de offi. ord. & per Bart. in
d. l. fi. de colle. illici.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus non debet appellari dominus, nisi de hoc fuerit sibi præstitum iura-*
mentum à vasallis.

CAP. XV.

GRAVEM. Qui contra iuramentum negat prælatum dñm
suum, vel coram seculari iudice de episcopo ꝙueritur, vel
ipsum inuadit: deponi debet. h. d. & primò decisè narrat factũ qd
sub tripl. ci diſiunctiua puniri mandat. ibi, discretioni. Casus lite
ralis, Archidiaconus Ambia, veniens ꝫ fidem homagij præstitam,
& debitam reuerentiam semel, & secundò episcopum proprium
dominum suum esse negauit. Item in foro seculari deposuit con
tra eum super reb. spiritualib. quæstionem. Item causam, & consi
lium præbuit fratri ipsius archidiaconi, & complicib. suis adue
sariis episcopi, & inuasori episcopi, & sociorum eius, & ita cõtra
fidelitatẽ in trib. peccauit, propter quod episcopus ambian. grauem de ipso archidiacono corã domino papa deposuit quæstio-
nem, vnde mandat quibusdam quatenus si constiterit ipsum ar-
chidiaconum semel, & secundò contra fidem, & reuerentiam præ
stitam episcopum prædictum dominum suum denegasse, vel in
foro seculari deposuisse ꝫ ipsum super reb. spiritualibus quæstio
nem. Aut ram inuasorib. episcopi, & sociorum eius, quã fratri e-
a ius, a vel cõplicib. suis causam, vel cõcilium præbuisse, ipsum eũ
dem Archi. tanquam putridum membrum ab Anibian. ecclesia
perpetuò abscindant, & beneficia sua per eos ad quos donatio p
b tinet personis idoneis faciant assignari. B. †No. 1. ex tex. ꝙ episco
pus potest, & debet dici dominus subditorum, & quòd subditus
negans eum dominum suum, debet acriter puniri, vt hic. contra
hoc facit cap. 2. de dona. vbi dicitur ꝙ prælatus est procurator, &
non dominus. Sol. dicit Inn. hoc c. procedere ratione præstiti iura
menti. alias autem non crederet subditum peccare, si non voca-
ret eum dominum, sed prælatum. arg. x. q. 3 cauendum, pro hoc fa
cit secundum *Hosti.* quia qui dicit verum, non peccat. Item qui
nocentem. ff. de iniur. vel secundum *Io. An.* licet ipse prælatus di
catur procurator respectu rerum: tamen respectu subditorum po
test dici dominus. mihi placet opi. Inno. vt licet honestum sit, vt
subditus appellet eum dominum, non tamen est necessarium. pro
hoc bon. text. 95 dist. c esto subiectus. vbi dicitur, sciant episcopi
sacerdotes esse non dominos, & c. sed quando præstatur iuramẽ
tum episcopo à recipiente dignitatem, vel ecclesiam ab eo, tunc
appellatur dominus. pro hoc text. opti. in ca. cum clerici. ĵ. de ver
b bo. signi. & de forma illius iuramenti puto istum tex. loqui. nam i-
ste iurauerat obedire domino suo, ibi, suũ esse dominum, &c. vn
de negando dominum postea dominum suum, venit contra iuramen-
tum sed circunscripto iuramento nõ putarem subditum excede-
re si appellet eum prælatum: vel patrem. ad hoc quod no. in d. c. e-
b sto subiectus. & in c. quam grauis de crimi. fal. b Secundo not. ꝙ
præstantes consilium, & auxilium conspirantib. contra episcopũ
proprium debent deponi, & sentiunt hic doct. ꝙ etiam debẽt tra
di curiæ seculari, & ita exponunt verbum absciudatis, positum
in tex. facit. 11 quæstio. 1. si quis sacerdotum, sed hoc dictum mi-
hi non placet. primò per istum text. qui simpliciter non mandat
istum abscindi ab ecclesia vniuersali, sed ab ecclesia Ambian. ergo
non debet tradi curiæ seculari, nisi sit incorrigibilis, etiam si con-
iuret contra episcopum proprium, licet aliquæ gl. sentiant oppo
c situm, sed de hoc dicendum, vt in c. cum non ab homine. & c. at si
clerici, de iud. c In gl. 1. ibi, fidelitatem, & obedientiam. no gl. ꝙ cle
ricus recipiens beneficium ab episcopo, iurat sibi nedum obedi-
tiam, sed etiam fidelitatem. pro hoc tex. in d. c. clerici. de verb. sig.
quod tenuit etiam ibi Hosti. licet quidam ꝫ. sed homagium non
præstatur pro spiritualib. quia illud præstatur tantum à vasallo ra
tione feudi, quod habet à domino, sed clericus non est vasallus e-
piscopi, licet abeo recipiat beneficium, nisi receperit ab eo feu-
dum.

ADDITIONES.

a ¶Fratri eius, &c. Facit ad q. de faciẽte pacem cũ aliquo occiden-
do, vel vulnerando eius fratrem, vel cõsanguineum, vtrum videa
tur frãgere pacẽ. de quo vide Io. An. in regula, frustra. lib. 6. in mer
cu. Ant. in c. 1. de pact. Bar. in l. licitatio. §. quod illicitè. ff. de publ.
& Pe. de Anch. in c. sciant cũcti. de ele. lib. 6. vbi bo. text. bene etiã
facit text. in c. quicunque. de sent. excomm. lib. 6. de ista q. per eun
dem Pet. de Ancha. in cap. nuper. de senten. excom. u. Sed pona-
mus, quòd feci pacem tecum, sed posteà tuus cõsanguineus pro
hibuisset, vide no. in c. petens. de hom. in c. quia præsulatus. 1. qu.
1. 2. & c. sicut tuis. de simo. Et ad primum facit quod no. Bald. in §.
pœna. instit. de iniur. vbi ponit an iniuria illata familiæ potestatis
censeatur illata potestati. & facit quod no. Inn. in c. dilecti. de ap.
& quod no. in c. authoritate, de priuile. li. 6. Et adde hic Lud. Ro.
in l. licitatio. § quod illicitè. & l. fi. de pub. vbi dicit quòd per iniu
riam, vel offensam factã fratri nõ intelligitur rupta pax cum fra
tre & hoc dicit tenere Bart. in l. si ita stipulatus §. Chrysogonus.
in fi. ff. de ver. obl. & Bal. in c. j. quib. mo feu. amit. & dic ꝙ de hoc
videtur casus, quem ipsi non alle. in c. j. in prin. de eo, qui interfe.
fra. domini sui, in ver. feu. & quando iniuria facta vni de familia,
intelligatur facta omnibus de familia, vide Bar. in l. j. C. si quacun
que prædi. po. Itẽ an pro iniuria illata procuratori, vel negotio-
rum gestori meo, vel alij personæ mihi libere seruiẽti agere pos
sum actione iniuriarum, vide Salice in l. j. C. de iniur. Item ad præ
dicta vide quod no. beatus Tho. in 2. 2. q. 5. lxv. art. vlt. Item adde
quòd iniuria facta vni ex sociis itineris, videtur facta aliis, & ideò
alius poterit agere. ita no gl. & Bar. in l. 3. § si inimicus. ff. de suspec. tu. Item adde, quòd si habeo pacem cum aliquo, & ille offen
dat socium meum, mecum venientem, quòd intelligetur fregisse
pacem, secundum *Io.* And. sing. in Spec. in tit. de treu. & pa. §. j. se-
quuntur do. Alex. & Areti. in l. si stipulatus. ff. de verbo obl. Æneas
de falco.

b ¶Vide quæ ibi dixi in vlt. add. Alex. de Ne.

c ¶Et dixi in c. ad abolendam. de hæret. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Religiosi non tenẽtur obedire episcopo præcipienti aliquid contra eorum regu*
lam à sede apostolica approbatam.
2 *Sepulturam an, & quando possint sibi eligere religiosi morientes extra mona*
sterium.
3 *Eleemosynæ factæ alicui imagini situatæ intra aliquam parochiam cedunt lu*
cro illius parochiæ.
4 *Religiosi à quibus grauaminibus sint exempti. & ĵ. c. prox. in tex.*

CAP. XVI.

NIMIS. Ponit. xv. grauamina illata religiosis, à quibus præce
pit prælatos abstinere secũda ibi. quòd circa. a Casus literalis.
a In c. isto reprehenditur auaritia, siue auiditas prælatorum, quam
exercent contra viros religiosos, qui dimiserunt omnia propter
Deum, & enumerantur multa prout in ipsa litera continentur.
In fi. mandat Pa. quatenus vniuersi, & singuli prælati à prædictis
grauaminibus desistant subditos suos ab huiusmodi arctius cõ-
pescendo. B. No. j. ex tex. ꝙ religiosi tenentur viuere nedum secũ-
dum regulam, sed etiam secundum instituta ordinis, nam vltra re
gulam habent quasdam constitutiones editas per totum ordi-
nem, sicut fratres prædicatores, maximè qui secundum eorum
regulam poterant habere proprium in cõi. sed ex constitutioni-
bus posteà editis nullo modo habere possunt aliquod proprium
b etiam in cõi. vt no. Fel. in cons. xij. pro hoc tex. in c. seq. in prin. b
1 †Secundò not. quòd religiosi non tenentur obtemperare epis-
c copo contra regulam eorum à sede apostolica approbatam, c &
contra statuta ordinis approbata. Tertiò no. quòd religiosi non
tenentur confiteri episcopo, vel rectori parochiæ vel ab eis reci-
pere corpus Christi, sed adinuicem audiunt confessiones, vel cõ
fitentur priori eorum secundum not. c. 1. 16. q. 1. d Host. in sum. de
pœnis §. cui. dicit quòd abbas debet confiteri episcopo, si non
est exemptus, & monachi debent confiteri abbati. quia quilibet
debet confiteri superiori suo. & hoc videtur rationabile. tamen
iure non probatur. nam præalle. ca. j. xvj. quæ. j. videtur conferre
priuilegium eis, vt inter se possint confiteri. & vide quod not.
2 Arch. †Item not. ibi, eligat sepulturam, &c. arg. quòd religiosus

ADDITIONES.

potest

a ¶Quo circa. Qui dicãtur mendicantes, ponit Bal. in aut. ingressi.
C. de sacro. eccl.

b ¶Nam debes scire ꝙ s. d. Dom. sumpsit regulam B. August. sed ad
didit aliquas constitutiones & inter cæteras fecit hanc, ꝙ fratres
sui, qui est ordo prædicatorum non deberent aliquem reditum
firmum habere, sed tantum ex eleemosynis viuerent. vnde est vna constitutio, quę sic dicit, Maledictis sit per os Iesu Christi, & per os domini, quicunque fratrum fece terrenorum reditum
ordinem meum maculare voluerit. Alex. de Ne.

c ¶Approbatum. Imò non tenetur religiosus obedire papæ in his
quæ sunt contra regulam suam, vt per Fel. in ca. si quando. versi.
præterea dixit Host. §. de resc. Seb. Sap.

d ¶Ista sunt verba Inn. ꝙ prior vel alius monachus potest audire
confessiones monachorum, seu religiosorum eiusdem ordinis.
16. q. 1. c. 1. sed si non inuenirẽt aliquem religiosum eiusdem or-
dinis, concedit Inn. quòd de iure communi debent confiteri pa
rochiali sacerdoti, de pœ & rem. omnis. Et dicit D. Car. hoc pro
cedere in non exemptis. Dic. autem Inn. ꝙ putat esse speciale pri
uilegium istorum quòd cuilibet siue de ordine suo, siue de alio
possunt ꝫ confiteri. & cum his verbis transeunt *Doct.* Alex. de Ne.

potest sibi eligere sepulturã. & dicit Inn. ꝙ hoc est priuilegiũ istorum minorũ, & prædicatorũ cũ decedũt extra monasteriũ. Host. dicit ꝙ quilibet pt sibi eligere sepulturã, qa refertur hæc electio ad tempus mortis quo absoluit ab obedientia superioris. arg. in c. de vxore. de sepul. sed hodie dic, vt in c. fi. de sepul. li. 6. ꝙ nullus religiosus decedẽs ĩ monasterio pt sibi eligere sepulturã. sed si longè distat à monasterio, & ꝙmodò ad illud reuerti nõ pt, tunc licitè põt sibi eligere sepulturã. vt in d. ca. fi. & ita pt intelligi iste tex. Item no. ꝙ religiosi, ẽt mẽdicãtes licet ñ habeãt populũ, possunt tamen habere cãpanam, & cœmiterium. qd limita, vt no. in c. patentibus. ĵ. de priui. Sed circa hoc est dubiũ nũquid religiosi possunt quoslibet recipere ad sepulturã. & hodie de minoribus, & prædicatoribus dicẽdum est ꝙ sic, vt in cle. dudũ. de sepult. de aliis verò religiosis ñ sic priuilegiatis, sunt opi. Inn. vbi velle ꝙ sic. Host. dicit de mẽte iuris esse, vt si habent populũ possint recipere quoslibet ibi eligentes sepulturã, alias aũt ñ. nisi ibidem hospi
a tatus decederet. 16. q. j. c. j. a plus mihi placet prima opinio. qvbi ꝫ bari in c. fraternitatẽ. de sepul. & tenuit Arch. in præal. cap. j. & ita
b habet ꝫ suetudo. b No. ibi, celebrẽt primas missas. &c. ꝙ religiosi ẽt mẽdicantes licitè celebrant primas missas. item no. ibi, intra domorum suarum ambitum, &c. ꝙ de collatis, & oblatis religio sis in ecclesiis eorum ñ possunt prælati, vel rectores aliarũ ecclesiarum aliqd sibi vẽdicare qa videtur eis illa collata intuitu ele-
3 emosynę, & ñ nomine oblationis. †Secus dicit vbi aliquod ora
c tiones ejbi factæ cedunt rectori parochiæ. hoc ꝓbatur ꝓ locum à speciali in c. ad audientiam. de eccl. ędifi. facit qđ no. in c. pasto
4 ralis, de his, quæ fiũt à præl. & in rubrica, de parochiis, &c. †Vlti mò nota ꝙ donatio facta pro ornamentis altaris, & pro libris ec clesiasticis æquiparantur. Sed quęro de quibus religiosis loquit iste tex. Sol. qdã dicunt ꝙ de oĩbus. Inno. vbi velle ꝙ loquatur de prędicatoribus, & minoribus, & de habentibus similia priuile-
gia. & pro hoc ibi tex. ꝫ regulam à sed apostolica approbatã, &c.
5 †Ego satis puto ꝙ oẽs religiosi regulariter approbati dicuntur esse exempti ab istis grauaminibus, de qbus in tex. in gl. fi. in fin. ad fratres pdicatores, & minores dicẽdũ est hodie, vt habet in d. cle. dudũ. quò ad alios. dic, vt le. & no. in c. registi. & in c. fi. & test.

ADDITIONES.

a ¶Verba Host. sunt ista ꝙ religiosi possunt habere cœmiterium pro
se, & ꝫ fratrib ĵ. de priuil. vt priuilegia. & ex quo habent cœmite-
rium apud ipsos pt eligi sepultura. 16. q. j. §. ecce. & de pact. c. j. in 6.
vbi bo. tex. & tamen Host. ꝙ de mente iuris est ꝙ religiosi nõ ha
bẽtes populum, nullum corpus extraneum sepeliunt, nisi forsan
apud ipsos hospitatus. & intestatus decederet, 61. q. j. ad fi. & c. alia
causa. Alex. de Ne.

b ¶Sed Doct. hic transeunt cum verbis Host. sed dic, vt in c. 3. & in
c. in nostra. de sepult. Alex. de Ne.

c ¶Oblationes. Vide Ang. in disputatione inc. in refulgenti delitia-
rum palatio. cum allegatis per Fel. in c. dilectus. in prin. ĩ. de offi.
ord. & Maria. Soci. in trac. de oblationi.

SVMMARIVM.

1 *Argumentum ab ordine scripturæ validum est.*
2 *Fratres minores. & prædicatores debent viuere in arctissima paupertate, adeò*
quòd nil possint possidere, nec annui reditus eisdem relinqui.
3 *Fratres minores. & prædicatores, & alij omnes tenentur ire ad processiones,*
dummodo non fiant ex leui causa. 5.
4 *Episcopus an possit excommunicare religiosos regulares.*

CAP. XVII.

NIMIS PRAVA. Ponit duodecim grauamina prædicato-
rum. & minorum à quibus præcipit prælatos abstinere, &. se
cunda ibi, quo circa. Casus literalis. Quidam viri religiosi, scilicet
fratres prędicatores, & minores, quorum ordinem, & regulam
Xpo pauperi famulari elegerũt, sed prælati ecclesiarũ, & alij mul-
tis articulis eos aggrauare nituntur, qui enumerantur in litera,
si, & singuli à dictis grauaminibus omnino desistant, & subditos
1 suos arctius cõpescãt ab huiusmodi. B. †No. j. ex text. quòd vbi fit
a mentio de prædicatoribus, a & minoribus semper in ordine scri
pturæ præmittũtur prędicatores, vt hic & in ca. quorundam. de
elect. li. 6. & in omnibus locis, vbi de his fit mentio. & rõ est, quia
ordo prædicatorum fuit primò approbatus per ecclesiam Ro. ꝙ
ordo minorum, licet parum ante. secũdum *Io. An.* & recitat hic
Ioan. Cal. ꝙ ordo pdicatorum fuit approbatus M. ccxv. anno. ab
Honorio tertio, ꝙ successit Inn. qui promiserat se facturum & eo
dem anno fuit approbata institutio minorum, & idem tenet Io.
An. in d. c. quorũdã. in nouel. de minoribus tñ ibi nõ facit mẽtio
nem. Et ex prædictis verbis no. ordinem seruãdum, circa istos re
ligiosos in honorib. deferendis, vt illi magis honorentur quorã
2 regula prius fuit approbata † Secundò no. ibi, in arctissima pau-
pertate, &c. ꝙ fratres nedũ minores, sed prædicatores dicuntur es se in arctissima paupertate, & hoc ideo, quia non possunt habere aliquam proprietatem, nec in particulari, nec in cõi. sed dẽcentvi uere ex eleemosynis. vnde mendicitas incerta debet eis tribuere necessaria. ad hoc c. 1. de excess. prela. lib. 6. & de relig. do. ca. j. eo. lib. & quod no. in d. c. quorũdã, & pluries dixi ꝙ sicut fratres minores non possunt habere annuos reditus perpetuos. vt in cle. exiui de paradiso. §. cum ꝙ annui redit. de ver. sig. ita nec fratres pdica tores, quia debẽt seruire deo in arctissima paupertate, vt hic dicit, vnde relicta quæ cõiter fiunt in hac ciuitate Senarum hospitali sã. Marię de la scala, cum hoc onere, vt det certum annum reditũ annuatim prædicatorib. & minorib. & aliis mendicantib. religiosis non valent: quia esset habere proprietatem quandam, & tot possent esse annui reditus ꝙ non oportet mendicare: quod est ꝫ regu lam, & institutionem eorum, prædicatores tamen non sunt incapaces ex regula eorum, sed ex constitutionib. quas postea cõiter fecerunt, de prædictis vide per Frid. cõ. 12. & seq. & per *Io.* de Lig.
3 post Bar. in d cle. exiui de paradiso. b †No. 3. ibi cum processionali
b ter veniant, &c. tex. sing. ꝙ fratres prædicatores, c & minores nõ
c tenentur semper ire cum epo, & clero ad processionem, & not. ꝙ dicit ex leui causa. secus ergo ẽm doct. si ex magna causa fieret ꝓ cessio, vt puta in nouo introitu epi, vel legati, vel imminente pe-
ste, seu alio flagello, vel ad generales letanias, quæ fiunt post pa-
scha ante festum ascensionis: pro prædictis facit 16. q. 1. reuertimi-
ni. & de consec. dist. 3. rogationes. nam quod omnib. imminet, ab
omnib. debet explicari. de offi. Arch. c. ad hæc. & in c. 2. ĩ. de ele. &
idem per omnia puto de aliis religiosis, vt teneantur pro istis, & si
milib. causis ad processionem venire, secus vbi processio fieret ex
leui causa. & pondera tex. in prin. qui vẽ tantum de prædicatorib.
& minorib. facere mentionem causa exempli, vt patet ibi: vt puta
fratres, &c. & ea quæ dicuntur causa exempli non restringunt dis
positionem generalem, vt in c. 1. ne cle. vel mo. vnde dico ꝙ om-
nes religiosi vt quietius intendant diuinis non debent ex leui cã
compelli, vt veniant ad processionem. secus autem ex magna cã
4 vt dixi. †Quartò no. ꝙ de iure cõi omnes religiosi etiam prædica
tores. & minores sunt subiecti epis locorum. nam oẽs tã religiosi,
quã seculares clerici subiecti sunt epis locorum de iure cõmuni,
vt in c. cum venerabilis. de relig. do. & 18. q. 2. per totum, sed sunt
d exempti ab istis de quib. hic, à quibusdã aliis iurib. expressis, d sed
hodie isti prædicatores, & minores sunt ex toto exempti à iurisdi
ctione episcoporum, vnde non possunt ex quacunque causa ab
eis excommunicari. circa hoc tamen inspicięda essent eorum pri
5 uilegia, & seruanda. vt in capit. porro. de priuileg. †Et aduerte ꝙ li
cet tempore huius capituli isti prædicatores, & minores essent
subiecti epis copis, nõ puto tamen ꝙ propter exemptionem post
modum eis concessam releuentur ab illo onere veniendi ad pro-
cessionem ex causa magna fienda. nam exempti ex multis causis
subiiciuntur epis copis, vt in causa hæresis, & in quibusdam
aliis, vt in

ADDITIONES.

a ¶Prædicatorib. Vide multa per Fel. in rubr. ĩ. de maio. & obe. ver.
fratres prædicatores. Sebasti. Sap.

b ¶Idẽ sentit Host. & Doct. hic. dicit enim Host. & Do. post eum, ꝙ
nec possessiones, nec reditus habent, sed ex eleemosynis sustentã
tur, quorũ statum Hostiẽ. credit perfectum dum caueant ne furẽ
tur. i. ne ius parochiale, vel alias, alienum publicè, vel latenter vsur
pent, alias remittitur peccatum, &c. de vsur. cum tu. & in reg. pec-
catum. in 6. dicit *Host.* ꝙ errat qui statum paupertatis dãnant, etiã
obtẽtu mẽdicitatis. ex quo sedes apostolica approbat 24. q. 1. hæc
est fides. & c. rogamus. & c. alienus. dicit *Host.* tales nõ catholicos
sed hæreticos ad idem 2. 2. dist. omnes. & C. de sum. tri. l. fi. & C. de
hæret. quicunq;. Isti etiã sunt admittendi ad prædicandũ cũ ordo
eorum hoc requirat, & auctoritatem habeant, etiã si diœcesani ꝫ
dicant. arg. de hęre. excõmunicamus. §. quiver ò. de cler. non re. fra
ternitati. Ale. de Ne.

c ¶Prædicatores. An religiosi teneantur venire, vide tex. in ca. cum
olim. in fi. el 2. de priui. Et an oẽs clerici, tam qui sunt in ciuitate, ꝙ
qui in diœcesi, teneantur venire ad litanias, vide omnino Dom.
post Archi. in c. quando. in fi. 38. di.

d ¶Dic clarius ꝙ isti sunt exempti à iurisdictione eorum in his,
de quib. fit mentio, secus in aliis. & hoc dicit Inn. Sed *Host.* intelli-
git istũ tex. ꝙ prælati quærebant istos subiacere suis constitutio
nib. quæ erãt contrariæ regulis religiosorum istorum, quod non
licet, cum sint per sedem apostolicam reprobatæ, de maio. & obe.
cum inferior. In aliis subiacent nisi obstent priuilegia, cum exem
pti non sint priuilegiati. Alex. de Ne.

Universidad de Navarra Biblioteca

aliis.vt in c.ad abolendam.de hære.Item rogare Deum pro salute populi omnib. clericis imminere debet tam exempris, quã non exemptis.arg.in c.reuertimini.præalleg.Quintò no.ibi,villas,&c. q etiam in villis licitè religiosi possunt habere monasterium,debent tamen honorabiliores esse vt hic innuit tex.ibi:ad honorabi
a liores ? &c.Vltimò not.q isti fratres non debent.nec tenentur soluere decimas de fructib hortorum,sunt ergo in hoc priuilegia tideò dixi de horto.& si de aliis,quia isti medicantes nõ possũt habere alia prædia præter hortos.arg.in d.cle.exiui.In gl.in vers. de hortorum.in fi.de aliis religiosis, nunquid teneantur soluere decimas,dic vt leg.& no.in ca.nuper.& c.ex parte tua.s.de deci.

ADDITIO.

a ¶Et dicit Inn.q sine causa nullis inhiberi debet.Host.no.dicit q istis prohiberi nõ debet accessus ad ciuitates honorabiles,in quibus propter multitudinem populi magis proficere possunt propter officium prædicationis quod habent.arg.de magist. c.1.simi le 80.dist.quando.&c.seq secus in religiosis non prædicatoribus, quib.magis competũt solitaria loca.13 qu.1.si cupis.de consec.d. 5 nunquam.Sed Io.An.dicit quòd hodie est standum c.vnico.eo. tit.in 6.cuius transgressores punit,vt cle cupientes.in prin.de pę. Sed tu dic quòd aliud est q mendicantes acquirant loca denuo ad habitandum,& hoc modo loquuntur contraria. & sic dẽt intelligi Io.An.Aliud est quòd vadãt ad prædicãdum pro tempore,non autem vt ibi habitent,nam hoc est licitum. & hoc modo loquitur Host.& Doct.hic & sic concorda opi. Ale.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Clericus qui sine culpa sua non potest residere in beneficio metu tyranni,non est sibi imputandum,adeò quòd tanquam in eo non residens non debe eo pri uari.*

2 *Clericus homicida,vel irregularis non est ipso facto priuatus beneficiis sed pri uandus si homicidium,vel irregularitas fuit post collationem.*

3 *Ciuitas si est interdicta,non censentur interdicta singulæ personę, adeò quòd clerici illius ciuitatis poterunt celebrare diuina in alio loco.*

4 *Clericus si celebrauerit in loco interdicto,vel si ipse sit interdictus,& celebra uerit incurrit irregularitatem à qua per solum papam dispensabitur.*

5 *Irregularitatem an incurrant illi clerici,qui exercent aliqua officia in eccle sia,ad quę non sunt ordinati.*

6 *Irregularitatem an incurrat qui audit diuina ab irregulari, vel ille,qui facit irregularem celebrare.*

CAP. XVIII.

TANTA.Violans interdictum,iurisdictione,& clauium potestate se priuat.h.d.vel aliter & sic.Non seruans interdictum suspẽsus est ab officio & beneficio,& ab omni iurisdictione.h.d. fm vnum intellectum primò ponit,& aggrauat culpas episcopi. secundò ibi,licet autem recitat cessionem ipsius,& culpas aliorũ fautorum,& irritos decernit actus post interdicti sententiam violatam.tertiò ibi,quia verò punit fautores,qui beneficia receperũt & qui interdictum violauerunt, & qui illud seruantes oppresserunt,& eos citari mandat ad curiam.Casus literalis Domin. papa propter quosdam excessus quorundam commissos,in quosdam canonicos, & prælatos,& clericos, & presbyteros, regnum Portugaliæ supponit interdicto P.episcopus Conimbricensis ab i-
b nitio cœpit seruare interdictum.tandem mutato consilio violauit temerè interdictum,delinquẽdo in dominum papam,qui tu lerat ipsum & ecclesiam Romanam contẽnendo Petri claues,& lædendo ecclesiasticam potestatem,& alios induxit,imò compulit non seruare interdictum, & quos inducere non potuit post multas iniurias spoliauit eos de dignitatib præbendis, & beneficiis suis,& eos coegit exulare interdicendo,& excommunicando eosdem,& conferendo prædicta beneficia fautoribus suis,quæ omnia idem episcopus in præsentia papæ & fratrum ipsius publicè recognouit,renuntians episcopatum in manu domini papæ spõtanea voluntate.& licet ille renuntiauerit, volens tamen dominus papa,vt illi qui sententiam interdicti violauerant, & receperunt beneficia aliorũ,qui sine causa rationabili nõ debuerãt spoliari,non effugiant impuniti,ne facti peruersitas transeat præsum
c ptorib.in exemplum,decreuit irritas,& inanes omnem institutionem,destitutionem,collationem beneficiorum,& dignitatum p sumptas per dictum episcopum,& excõicationis,& interdicti sententias in quoscũq; prolatas ab eo hac occasione post violationem interdicti.Quia verò vbi magis exceditur grauiùs est vindicã dũ.Mãdat papa archiepõ Bracharen.quatenus omnes illos,quos episcopus intrusit in beneficia,& dignitate aliorum non solùm à beneficiis ipsis,verum etiam ab aliis, si qua obtinent debeat removere tam præsumptores prædictos,quã omnes alios qui violarunt damnabiliter interdictum ab officio,& beneficio suspẽdẽ
do.Et illos quos constituerit manus temerarias extendisse in personas,& res prædictorum canonicorum,& prælatorum, & clericorum ad præsentiam papæ venire appellat,pœnitentiam pro meritis recepturos,inuocato ad hoc si op° fuerit brachio seculari.
a B.No.j.ex textu q potestas ecclesię appellatur clauis a aduerte, quia in principio loquitur in singulari,& innuit vnam esse clauẽ ecclesiæ,sed posteà loquitur in plurali,& innuit complures,vt patet ibi,Petri claues.&c.& dic q in veritate vna ẽ clauis,& est vna potestas,sed in plurali dicuntur,quia vltra potestatem debet habere prælatus discretionem.vna est ergo clauis potestatis.alia discretionis,vnde dicimus q papa potest omnia claue non errante de quo 24.q.j.c.manet.vide pro prædictis bo.gl.in c.decretales.
b §.j.xx.di.in vers claues.& quod no.Io.in c.quando.de consue.b ¶Secundò no.admittendam spõtaneam cessionem prælati, qui ob delictum suum priuandus per sententiam venit.Et est sanum consilium ad vitandum dedecus,& infamiam,vt prius cedat q̃ex pectet sententiam.ar.eorum quæ leguntur,& notantur in l.si re-
c ff.de proc.& in c.licet heli §.de simo.s.† Tertiò no.q clericus nõ
1 volens in beneficio suo residere propter potentiam tyranni, seu iniqui domini non debet priuari bñficio suo,tanquam non residens,non enim sibi est imputandũ si sine culpa exulat.pro hoc.
d c.pastoralis.7.q.j.& quod no.In §.c.prox facit l.di.satis peruersũ.d No.4.ibi,post interdicti violationem,&c. tene menti istam literam q per interdictum non suspenditur iurisdictio prelati etiam circa spiritualia,hic enim irritatur duntaxat sen.exc.& interdicti & collationes beneficiorum,& institutiones attentatæ post violationem interdicti facta ergo ante interdictum tenent, virtus ergo interdicti ecclesiastici refertur duntaxat ad exercitium ordinis ecclesiastici,non autem ad iurisdictionem.Et ex hoc, & ex litera infertur q per violationem interdicti quis perdit iurisdictionem.vnde suspenditur eo ipso ab omni potestate. & hic est
e ista litera singularis fm verum intellectum.e

¶†No.v.

ADDITIONES.

a ¶Clauis.Quotuplex sit clauis ecclesiæ.Et adde hic Ant.in c.firmiter.§ vna.de sum.tri.in ver.no.ex litera.& vide Bal. q ecclesia habet duas claues.scilicet clauem scientiæ,& clauem potentiæ,sciẽtię,quę nihil scit,cum ipsa sit impetuum,& de istis clauibus eccle się.& earum effectibus,vide omnino latè sanctum Tho.in 4.sẽt. di.18.q.j.art.j.& 3.nam in præall.art.circa fi.tenet,q sint duæ claues tantum,non vna tantum.nec plures,quam duæ. item quis habeat claues istas ecclesiæ,& de earum effectu,vide multas quę stiones,quas ponit sanctus Th.in 3.Senten.di.xix.q.j ar.2.c.3.nam ponit ibi vtrum sacerdos legalis habuit,& vtrum à Christo habuit claues,& vtrum soli sacerdotes habeant claues, & vtrum sancti homines non sacerdotes,vsum clauium habeant,& vtrum schismatici excommunicati,& suspensi vsum clauium habeant. & vtrum sacerdos possit vti claue,quam habet in quemlibet hominem,& vtrum sacerdos possit subditum suum absoluere, & vtrum aliquis possit vti clauibus in superiorem. Item adde hic Pe. de Anch.in rep.regu.p.q̃n.in 2.op.prin.cir.fin.vbi pulchrè ponit qualiter sunt duæ claues ecclesiæ,nõ vna tantum. Pro quo vide Do.in c.vt constitueretur.in 2.no per istum tex.li.dist. Itẽ de multiplici genere clauium ecclesiæ,vide omnino Cald.in rep. c.nostro.de pœ.& remiss.de Bellent.
b ¶D Car.se remittit ad c.firmiter.in §.vna.in 6.no.s. de sum.tri.sed glo.in d.§.j di 20.in verbo,claues,dicit,q dr clauis pp duos effectus.s.scientiæ,seu discretionis,vel ptãtis.nam ptãs ñ sufficit, nisi adsit sciẽtia,& discrẽtio.dr tñ gl.præal. q propriè sacerdotalis ipsa ptãris sacerdotis per quã ligat,& soluit.dr ẽt gl.præal. q ante adeptum ordinem nõ est clauis,sed demum post adeptũ ordinẽ quasi scia nõ sit p se clauis,sed debet esse ãnexa ptãti ordinis. Et in q̃rũ dr Ab.Si.q Papa pt oĩa claue nõ errãte,dic q hoc fuit dictũ Host.in c.qñ.de trãsla.prælat.& idẽ Inn.in c.q̃to.de iureiu. Vñ papa absque ñ pt absoluere à iuramẽto,vt dr Inn.in c.cũ inter. P. de renun.sed adde aliud notab.dictũ Host.in c.constitutus.de reli. do.vbi dr q cũ omne indecens sit Deo impossibile est Papæ,qui est vicarius Dei.& hoc dictum communiter Doct.sequuntur in d.c.constitutus.quod tene menti..Alex.de Ne.
c ¶Sed oĩo vid q̃ dixi ibi,ĩ add.q̃ inc.Sed Bar.hic clari°.Ale.de Ne.
d ¶Dic tñ q si subesset magnũ scãdalũ ẽt si sine culpa sua processisset posse priuari suo bñficio pp scãdalũ vitãdũ,vt singlr dicit in c.nisi.de renun.dato sibi bono cambio.Alex.de Ne.
c ¶Idẽ dr But hic.dr etiã q ãq̃ qs violet interdictũ pt excõicare,& bñficia ferre p istũ tex.à q̃rio sensu,& ad hoc alleg. no. in c.cum inter R.de ele.& in c.licet.e.tit.& in c.vbi periculũ.e.ti. in 6.nam interdictũ solũ refert ad diuinorũ celebrationẽ & sic nõ suspendit potestatẽ referẽdi,nec potestatem sententiãdi, & dr hoc pba ri ar.si iste eps nõ celebrat,nec rupisset interdictũ,non fuisset priuatus istis potestatibus.Alex.de Ne.

† No.v.q violans interdictum etiam papæ non est ipso facto priuatus beneficiis.nec excommunicatus,sed priuandus per sentẽtiam.suspensus bene est secundum communem intellectum,nã
a etiam homicida,& irregularis nõ est ipso facto a priuatus bñficio suo si homicidiũ,seu irregularitas secuta est ipsam beneficij collationem,vt apertè probatur in ca. ex literis.§.e facit c.clericis §ne cle.vel mo.& sic intellige Inn.in c.cum nostris.de cõcess.præb.
b bSextò colligе q inlicientes manus temerarias in clericum, nedum tenentur p.o absolutione ire ad sedem apostolicam, vt in c.si quis suadente.17.q.4.quod tamen limitandum est, vt dicam in c.peruenit.de sen.exc.sed possunt cõpelli ad mandatum papæ ire ad curiam,vt per eum ibidem puniantur. nam isti tales licet laici sacrilegi sunt,& ratione sacrilegij sortiuntur forum ecclesiasticum.vt in ca.cum sit generale.de fo.comp. Vltimò potest hic colligi delegatum papæ posse pro executione delegationis suæ inuocare auxilium brachij secularis.de quo tamen dicendũ
c vt no.in ca.significasti.de of.dele.vbi plene dico.In gl.in ver.irritas.hæc glos.multum intricatè procedit, & conclusio sua stat in hoc,q violans interdictum est irregularis,& suspensus ab omni offo,& bñficio,& iurisdõne.Et vt habeat clarè tota materia tria
3 videnda sunt.† Primò nunquid loco interdicto censeantur indictæ personæ.Secundò de pœna interdictum violantis. Tertiò quando quis dicitur violare interdictũ, & sic quando incurrat
d irregularitatem? & in hoc vltimo videbitur effectus iuterdicti. Quò ad primum ꝯclude quicquid dicat gl.q loco interdicto per sonæ non sunt directæ,sed respectu ad illum locum dũtaxat.vnde si interdiceretur hæc ciuitas, & non personę licitè possunt clerici huius ciuitatis celebrare in aliis locis,quia respectu aliorum locorum,non sunt personæ interdictę,sed hic non possunt celebrare tanquam personæ censeantur suspensæ quò ad locum interdictum duntaxat,nõ alibi.de hoc est tex.in c.si sent. &c.is q.
4 de sent.exc.li.6.† Quò ad secundum,conclude quòd celebrãs in loco interdicto,vel si persona est interdicta, & celebrat incurrit irregularitatem à qua per solum papam liberari potest, vt in præall.c.is qui,& est suspensus ab omni potestate clauium,& officio. & rõ est.quia,vt dixi interdictus simpliciter,vel respectu loci est suspensus,vt in c.is qui.de sen.exc.li.6.Si ergo celebrat incurrit irregularitatem,vt in c.j.de re iud.in 6.irregularitas hoc intendit,vt non possit iste sequi regulas traditas ab apostolis,& eccle
e sia sicut alij clerici,vt no.in c.j.de re iu.li.6.est ergo,vt dixi ipso facto suspensus,nam iurisdõ competens prælato habet depeaden
5 tiam ab ordine post eius collationem.vt no.in c.cum dilectus,de consue.non tamẽ per hoc est priuatus beneficio suo ipso facto,
e vt hic probatur in tex.c† Quo ad tertiũ principale sic conclude post Inn.& doct.quòd illi incidunt in irregularitatem non seruando
f interdictum,qui exercent aliquid deputatum alicui ordini ecclesiastico, & hoc faciunt tanquã clerici.quod procedit,siue sint
g presbyteri,siue inferiores clerici,vt dixi in c.2.de cle.exc. mini.g vnde si diaconus dicit euangelium, vel subdiaconus epistolam tanquam subdiaconus,vel acolitus exercet officium suum tanquam acolitus efficitur irregularis,vt in d.c.2 & ibi dixi secus autem vbi exercetur aliquid non deputatum certo ordini,vnde cãtans responsoria, vel dicens psalmos non officiando principaliter in ecclesiã,sed,vt quilibet alius laicus non efficitur irregula-
h ris,vt bene secundum inno,hidem in bene dicente missam. arg. 44.di.c.fi.quia illud non est deputatum certo ordini,sed à consuetudine illud exercetur indistinctè,etiam à non ordinatis, vt est videre in epistola quæ ex consuetudine communi dicitur sine apparatu per quemcunque.vnde si suspensus,vel excommunicatus,vel interdictus tali modò diceret epistolam non incurrit ir
i regularitatem. Idem si exercet ea quæ sunt iurisdictionis,vnde vel absoluens,dummodo non absoluat tanquam sacerdos, videlicet cum solennitate de qua in capit. à nobis. el primo. de sen.ex.

ADDITIONES.

a ¶Non est ipso facto.Adde An.cor.se.sing.307.in ver. testis.in ca. clericus homicida.& istum in c.nisi.nu.4.& quod ibi notaui in apo.ad ipsum,in vers.ipso iure s.de renuntia.Zach.
b ¶Vide bo.tex.in ca.nisi.§. personæ verò irregularitas. de renunc. Alex.de Ne.
c ¶Sed dimittit Abb.aliqua notab.quæ colligit But. non prætermittenda.Primum est ex princ.Dec.ex quo colligit q factum notabile,& delictum graue nõ de facili à memoria delerur. & ideo eius scientia præsumitur siue sit perpetratum de recenti, siue de antiquo,primo quo alleg.c.cum illorũ.ad fi.de sent.excõ.& hoc no.pro limitatione illius quod communiter dr, q de facto anti-
quo præsumitur.vt in l.peregrè.ff.de acc.poss. per Dy.in reg.præsumitur.in 6.& per Bar.in l.non faretur ff.de confes.& But.in cap. ab excommunicato.de resci. nam illud procedit, nisi factum sit notabile,vel delictum graue.& credo hoc esse verissimũ.sed text. non probat.quia hic non apparet quòd longum transiuisset tempus post excessum ꝯmissum per episcopum Cobrensem. Secundum no.quòd secundum But.hic est text.apertus,quæ dicatur in iuria atrox:quia non solum illa dicitur atrox per quam oprimatur persona,sed etiam illa per quam quis ipse,vel parentes eius,p priis bonis spoliantur,vel per quam quis priuatur dignitate, vel beneficio,quia omnia talia inducunt sufficientem merũ.ad hoc c.item quis.de resti.spol.facit etiam c.sciant.de elect.in 6. Tertiũ not.est quòd si aliquis cedit beneficio coram superiore,talis cessio præsumitur voluntaria,ad hoc.ff.quod met. caus.non est verisimile.& C.de transact.l.transactionem.de quo.dic vt in c.super hoc.de renunc.Quartum not.est quia But.dicit hic esse text.apertum quòd ille dicitur intrusus qui legitimè in locum vacantis est substitutus.de quo remittit ad capitu.ad aures.s. eodẽ & de preb. cum iamdudum,& dicit hoc notan.quia aliquando in literis,maximè reformationis apponitur. dumtamen non sit intrusus, & sic reuocant in dubium quis sit intrusus, nam hoc habetur in dictis iuribus. Vltimò not.secundum Dom.Car.in princip.text.in verbo.ad confusionem,quòd iudex nõ debet fauere criminosis, nec esse solicitus quòd stent in honore, sed potiùs in cõfusione, arg de sen.excommu.capi.in prin.in 6.& ibi per Ioan.Mo.in gl.i. Alex.de Ne.
d ¶Incurrat irregularitatem.Nota circa materiam irregularitatis: de quo vide plenissimè Spe.in ti.de leg.§.iuxta.per totum illum §. Arch.in c.si quis presbyter à suo epo.11.q.3.Et adde Io.An.in c. cum æterni.de re iu.in 6.& hic.Et quando sacerdos suspensus celebrat non solum sacerdos,sed clericus,& scienter ministrans incurrat irregularitatem,vide Arch.in c.si quis eps in conf.12.q.3. de Bellentzi.
e ¶Idẽ dicit But.hic,& latiùs loquitur.s.d est hæc eius conclusio. Ale.de Ne.
f ¶Principale.Ex cuius officij administratione tẽpore interdicti in curratur irregularitas,& de hoc eriãvide per Arch.in c.si quis eps in conf.11.q.3 & omnino quod scripsi post do.Abb.super rub.de cler.exc.ministr. de Bellentz.
g ¶Vnde dicit Host.quòd quãdo in missa offert calicem,vel vrceos, vel huiusmodi dicitur violare interdictum,& irregularitatem incurrit,alleg.2.q.3.si quis eps.in fi.& idem dicunt Doct.in c.clerici. de clerico exc.mini. Ale.de Ne.
h ¶Dic clarius secundum Inn.& Doct.quòd vbi consuetudo generalis est in loco,q per subdiaconum dicatur epistola,est irregularis si tempore interdicti.vel interdictus,aut episcopus suspensus dicit epistolam est irregularis,quia capitul.si quis episcopum.2.q. 3.loquitur generaliter.s.quando cõtigerit aliquid de sacro ministerio:dicit,Inno hoc intelligendum de his qui certo ordini sunt deputati.sicut subdiacon° habet legere epistolas,& accolitus portare cereos,& sic de aliis,de quib.21.distincti. per totum. secus si facerent ea quæ non sunt alicui ordini,vel officio deputata,vel à iure,vel à constitutione vel consuetudine ecclesiæ. nam tunc nõ est irregularis Et per hoc inferunt Innocent.& Hostiens.quòd si est consuetudo in aliqua ecclesia quòd sine distinctione ordinis, quilibet legat epistolam,vel portet cereos,vel quicquid aliud per tinens ad aliquid officium faciat non est irregularis.Et per hoc infert Hostiens.quòd si diaconus,vel accolitus dicit epistolam sine apparatu.sicut est consuetum in aliquib.ecclesiis non est irregularis,secus si hoc faceret tanquam officians in ordine suo,puta tanquam accolitus,& sic officiaret in minori ordine, quàm haberet cum sit subdiaconus,& sic nedum habet illum ordinẽ quẽ ministrat,sed etiam superiorem,& cum hoc transit. Ioann. And. Domi.Card & Butr.Itaque si bene aduertantur verba Innocent. & Docto.cum eo transeuntium volunt quòd dicatur spectare ad officium ordinis,si est constitutio, vel consuetudo in ecclesia q quicunque sine distinctione ordinis legat epistolam, vel portet cereos,vel quicquid aliud pertinens ad aliquod officium,& idem dicit Spe.in ti.5.§.iuxta.in 8.vel 9.col.ver.quid si diaconus ex quo dato quòd ex constitutione,vel consuetudine laicus non admittatur ad legendum epistolam,vel cantandũ responsoria.vel quicquid aliud.si tamen ad illud omnes admittuntur sine distinctione ordinis non dicerent illud officium deputatum alicui ordini, & sic suspensus ingerens se ad talia non est irregularis,& est hæc communis sententia quam tenę quicquid dicat Dominus Card. Alexan.de Ne.
i ¶Secus in benedictione aquæ fm Inn.Host.& Doct. quia hoc fit cum solennitate,& est annexa ordini.de consec.di.3.aquam.& in c.aqua.de consec.eccle.vel alta. Ale.de Ne.

Universidad de Deusto

a sent exc. a Concludo ergo breuiter ꝙ iurisdictionalia non sunt ꝓ
hibita tempore interdicti, nec exercens ea tempore excōmu-
cationis efficitur irregularis. Idem si non sunt deputata certo or
dini, vel si sunt deputata, tamen ex ꝙsuetudine exercentē quē-
cunque, refertur ergo interdictum ad ordinē, & ad quædā alia, de
quib. in c nō est de sponsa, & c. quod in te. de pœ. & remiſ. & c. ſi. de
6 sen. exc. lib. 6. †Sed circa prædicta dubitatur quid de audiente di-
b uina. b Conclude post doctores maximè Host. ꝙ aut audit diui-
na ex deuotione quadam. & iſte nō est irregularis, licet malefa-
ciat. Aut audit diuina authorizando, vt quia prælatus præcepit ce
lebrari, & tunc efficitur irregularis, qa iſte ingerit se diuinis, & vio
lat interdictum, & hoc innuit verbum violauit, &c. de quo in tex.
& vide gl. in cle. archiepo. de priuil. Caueat ergo prælatus tempo
re excōicationis, ſuſpēſionis, vel interdicti ne faciat coram ſe ce
lebrari, aut interſit celebrationi, quia videtur tunc authorizare.

ADDITIONES.

a ¶Idem dicunt hic Doct & dicit hic Host. ꝙ ante hanc reconcilia
tionem non est communicandum taliter abſoluto, nec per mi-
norem presbytero poteſt fieri iſta recōciliatio. ex quo, quod no.
quicunque ſuſpenſus vel excōicatus hanc reconciliationem fa-
cit irregularitatem incurrit cum ordini ſit annexa, & hæc proban
tur ex his q̄ no. in c. quoniam. de vit. & ho. cle. & in c. cū delideres.
§. j. & in c. à nobis. el 2. § pe. de ſent. exc. & hoc expreſsè tenet Inn.
in c. quanto. de conſuet. Ale. de Ne.

b ¶De audiente diuina. Vide Inn. in c. cum medicinalis. in gl. ſua, q̄
eſt ſuper verb. à diuerſis. de ſen. exc. in 6. & ꝙ ſuſpenſus audiens ſo
lùm diuina, incurrat irregularitatem, tenet Arch. in c. ſi quis preſ
byter à ſuo epo. 11. q. 3. & de hoc vide Do. in d c. cum medicinalis.
§. ñ. & per Doct. in c. 15, cui. ver. quid ſi ille. de ſen. exc in 6. & per Io.
Cald. in tract. de eccl. inter. in 6. memb. o. in 73. qu. & cum hoc qd
dicit hic iſte concordat D. in c. teſtamentum. 19. di. & alleg. Inno.
hic. & gl. in d. cle. archiepiſcopo. de Bellentz.

¶De noui operis nuntiatione. Tit. xxxij.

¶Continuatio Rubricæ.

¶Continuatu hæc rubric. ſ. viſum eſt de exceſ. prælat. in genere,
nunc teſtat videre in ſpecie de exceſſu, qui fit in ædificando, vel
pō. ſic cōtinuari. Supra viſum de exceſſib. præ. in ſubditos, & etiā
de exceſſib. ſubditorum in prælatos. verūm quia quandoque ali
qui delinquunt in contemptum juris ſuperioris. Idcò ſubiicitur
hæc rubr. de no. ope. nun. & quando dicatur nouum opus, & de
ſolennitate adhibenda in denuntiatione, & in quib. reb. habet lo
cum hæc denuntiatio, plenè no. per gl. j. eod. ca. 2. & dic. vt ibi. &c.

SVMMARIVM.

1 *Nuntiatio noui operis habet locū, etiā quādo eccleſia ædificatur, & opus poſt*
denuntiationē cōſtructū debet deſtrui expenſis ædificantis. vide j. c. proxim.
2 *Imperator non poteſt ligare papam, ſed bene poteſt ligari à papa.*
3 *Cāe eccleſiaſticæ, & defectū canonicæ prouiſionis, poſſunt per leges ciuiles decidi.*
4 *Ius ciuile non dicitur præiudiciale eccleſiis quando poteſt ſe habere ad præiu*
dicium, & fauorem.
5 *Ius canonicum ſeruatur in vtroque foro, in concernentib. animā, vel interpre*
tationem iuris diuini. & in quibuſdam aliis, de quib. hic.
6 *Ius canonicū ſeruatur in vtroque foro, in caſu, in quo ius ciuile non puidet.*
7 *Ius canonicum, & ciuile ſi diſcordant, & vtrunque ſit rationabile, vtrūque ſer*
uabitur in foro ſuo.
8 *Ius ciuile an & quando ſeruabitur per clericos.*
Statutum, quod agnati excludant fœminas, habet locū ſi agnatus ſit clericus.
9 *Attentata poſt nuntiationem noui operis, ſunt irritanda, ſecus poſt appellatio-*
nem extraiudicialem.
10 *Nuntiatio noui operis nō operatur quòd ædificiū poſteà conſtructum deſtrua*
tur quando notorium eſt nuntiantem nullum ius habere. ſecus ſi dubitatur.
Citatio impunè poteſt ſperni, vbi notorium eſt ipſam non poſſe fieri.
11 *Exceptio peremptoria poteſt opponi ante lit. conte. quando notoriū eſt ipſam*
competere.
12 *Res aliena ſi fuerit inuito, vel ignorante domino conſecrata, non debet ſa-*
crari, ſed eſt ſatisfaciendum domino de intereſſe ſuo.

CAP. I.

1 INTELLEXIMVS. † AEdificium poſt nuntiationē
noui operis demoliri debet expenſis conſtruentis. h. d.
vel aliter, & ſic. Etiam eccleſia ædificata poſt nunciatio-
nem noui operis deſtruenda eſt expenſis cōſtruentis.
h. d cum ſeq. In prima conſultatio. In ſecunda reſponſio ibi, quia.
Caſus literalis. Clerici de Rodigio cœperunt ædificare quandam
capellam in præiudicium baptiſmalis eccleſiæ de coſta pertinēs
ad priorem ſancti Cypria. de Venetiis. Ex parte eccleſiæ
baptiſmalis denuntiatum fuit nouum opus clericis de ro-
digio ne in præiudicium ipſius eccleſiæ illam capellam ædificarēt.
ipſi ſpreta denūtiatione proceſſerunt in opere. vnde ſuper hoc
ad petitionem prioris ſancti Cypriani de Venetiis commiſſa fuit
cauſa paduano epiſcopo. epiſcopus, quia de no. oper. nū. in cano-
nibus non reperitur, quęſiuit à papa qualiter ſuper hoc eſſet pro
cedēdum. Quia verò ſicut leges non dedignātur ſacros canones
imitari, ita & ſacri canones principum conſtitutionibus adiuuā
tur. mandat Papa eidem epiſcopo quatenus diligenter conſide-
ret quòd ſi poſt denuntiationem noui operis, ſiue iure, ſiue iniu-
ria aliquid conſtruatur ſecundum leges debet demoliri, & ſecun
dum canones nulla eccleſia in præiudiciū alterius eſt conſtruen
da. vnde negotium ipſum tam ſecundum leges quàm ſecundum
canones non differat terminare. Ber. No. j. ex tex. quem poſſe de-
nūtiare nouum opus nomine eccleſiæ ſibi ſubiectæ. & hoc, quia
ſua interest ratione ſubiectionis ſicut enim pro ſubiecta eccle-
ſiis quis poteſt agere, vt in ca. fi. de ſucceſſ. ab inteſt. in cle. j. de re-
ſcrip. ita & opus nouum nuntiare, iſta enim eccleſia baptiſmalis
erat ſubiecta priori, ideo prior hic fuit admiſſus. No. 2. ꝙ leges fa
mulantur canonibus, canones verò debēt adiuuari conſtitutio-
nib. legum. Et eſt ratio, quia imperator velit nolit quoſdam ca
nones tenetur ſequi, & obſeruare, vt in c. fin de reſc. & quod ibi
no. & j. dicā. ſed nō est ſic in eccleſia, neceſſariò enim non tenet
obſeruare leges, ſed eas approbat q̄nq; in auxilium ſuum. & eſt
ratio rationis, quia imperator cum ſit inferior poteſt ligari à pa-
pa, ſed nō ligare. vt in c. cum inferior. de ma. & ob. in auth. de ec.
a tit. in prin. l. j. C de ſum trin. † No. 3. ꝙ cauſa eccleſiæ debet deci-
2 di per ius ciuile in defectum canonum, omnes enim leges prin-
b cipum non contradicentes canonibus, ſunt approbarę per ec-
cleſiam, vt patet hic. & ad hoc ſolet quotidie allegari iſte textus.
Et idem dicendum eſt de cōſtitutionibus appropatis per princi-
pē, hoc dico propter edicta à iuriſconſultis quæ fuerunt poſtea
approbata ab imperatoribus, vt patet in libro fforum, nam & illa
debent iura principum dici, quia omnia noſtra facimus, &c. vt
4 in l. 2. C. de vete. iu enucl. in c. ſi apoſtolicę. de præb. li. 6. † No. 4. &
tene menti text. ꝙ iura ciuilia non dicuntur præiudicialia eccle
ſiis quando poſſunt ſe habere ad præiudicium, & fauorem. & hoc
dico, quia licet cautum ſit ꝙ lex imperialis damnoſa eccleſiis
non ſit recipienda, vt no. in c. fin. de ſol. tamen non dicitur pœna
lis quando diſponit generaliter, & poteſt ſe habere ad commo-
dum, & damnum. vnde etiam eccleſia cōſtructa poſt denuntia-
tionem noui operis venit deſtruēda authoritate legum No. v. ꝙ
cauſa non exiſtente non debet capella, ſeu eccleſia ædificari in-
tra limites eccleſiæ. rō eſt, quia oīa ſpiritualia illi⁹ parochię ſunt
attributa illi eccleſię parochiali. vnde præiudicium illi generare
tur, ſaltem facti, ſi alia eſſet eccleſia ibi ædificata. quemadmodū
ſi vnus epūs vellet exercere epālia in diœceſi alterius epi. Vltimò
no. ibi ſecundum legum, & canonum ſtatuta, &c. pro libello ſu
ſtentando, & in quo dr peto iuſtitiā mihi fieri ſecūdum canones.
& leges.

ADDITIONES.

a ¶Et dicit Hoſti. quòd leges non dedignantur ſequi canones vbi
cunque agitur de peccato mortali, de præſcript. cap. fin. vel de in
terpretatione fidei, vel legis diuinæ, vel etiam diuerſarum op. C.
de ſumma trin. l. fina. & de reſcript. ſuper literis de teſtam. Raynal
dus. & capit. Raynutius. Et idem vbi deficit ius ciuile, vt C. de no.
cod. comp. l. vna. nam tunc eſt ad ius canonicum recurrendum
ſecundum Doctor. qui etiam dicunt quòd licet ſecundum leges
ſit recurrendum ad conſuetudinem, ergo fortius eſt recurrendū
ad Canones lj. diſtinct. quis neſciat. & dicit Hoſt. quia inquantū
dicit iſte tex. quòd Canones adiuuantur legib. hoc intelligi dēt
quaſi leges ſeruiant Canonib. & de hoc eſt tex. j. de priuil. ſuper
ſpecula facit c. 2. eod. titu. & ideo ad leges recurrimus tanquam
ad ancillas noſtras in materiis ciuilibus ſumendo ex eis argumē
ta vbi non habemus expreſſum ius canonicum, vel diuinum. x.
diſ. ca j. & 2. & per totum 34. q. 2. hyſtoria. ſic etiam ad miniſtros
legum recurrimus nedum imperando, ſed etiā coercendo quan
do eorum auxilio indigemus. ſ. tit. j. c. fin. in fi. & de iudæis, poſtu
laſti. non ſic econtra leges non poſſunt præiudicare canonibus
tanquam inferiores, x. diſt. c j. 32. q. 2. nemo. nec miniſtri ipſarū
tanquam inferiores poſſunt vel debent miniſtros Canonū coer
cere, de Iudæis, clerici. & c. qualiter. niſi ratione temporalium. &
quo ad temporalia, & non quo ad perſonas, niſi aliud dicatur. de
quo die. vt in c. ſolitæ. de maio. & ob. & in c. Romana. §. debet. de
app. in 6. Alex. de Ne.

b ¶Cauſa eccleſię. Vide Arch. in c. continua. xj. q. j. & Abb. in ca. ec
cleſia ſanctæ Mariæ. de conſt. Fel. in c. j. ver. tertia declaratio. e. ti. de
conſt. & ibi an papa poſſit tollere leges, quò ad forum ſeculare,
& latè Dec. in c. clerici. ſ. de iud. Seb. Sap.

& leges, vel ſecundum leges, & ſtatuta, ſeu ꝙſuetudines. poſſunt
ergo multæ ſpecies iurium ſimul accumulari in eodem libello.
Et no. ꝙ eadem cā poteſt terminari ꝑ leges, & canones. licet er
go canoniſta allegabat leges vbi etiā ꝙcurrunt canones, quia fo
rior videtur ille caſus vel illa deciſio vbi ꝙcurrit duplex diſpoſi-
5 tio. & ſic intellige no. in ca ſi in adiutoriū. x. di. †In glo. in verſ. ad
a iuuantur. in fi. dic poſt Io. An. & Cal. addendo aliqua cum quęrit,
b an & quando debeant ſeruari leges, & canones in vtroque foro, b
ꝙ aut ſumus in materia ꝙcernēte pactū, vel interpretationē di
recta iuris diuini, ſeu in varietate opinionū, & tūc in vtroque fo
ro ſeruandus eſt caſus canonis, ſeu ipſe canō, & non lex ciuilis,
quia in iſtis ſimilibus ſolus papa habet poteſtatem, & Imperator
in cōcernentibus animam eſt ipſi papę ſubiectus, & tenetur ſuas
leges obſeruare, quinimo omnis oīa eſt ſibi ſubdita in hoc. xcvj.
di. ſi imperator. & in c. omnes principes de ma. & obe. vide gl. in
reg. poſſeſſor. de reg. iur. li. 6. facit quod no. in ca cū eſſes. de teſtib.
6 & faciunt no. in l. fi. C. ſi contra ius, vel vti. pub. ¶†Si verò ſumus
extra hos caſus, & tunc aut deficit diſpoſitio iuris ciuilis, vel va
rię ſunt op. & debet ſeruari canō in vtroque foro, ar. opi. h. c. nam
ſi deficiente lege curritur ad ꝙſuetudinē, vel ad ſimilia, vt in l. nō
poſſunt. ff. de leg. fortius debet recurri ad canones, ex quo ꝑ eos
ille caſus eſt expreſſus, cū canon ſit maioris authoritatis, quàm
ſit conſuetudo. ar. à ſimili. xj. diſt. quis neſciet. & imperator gene
raliter dixit quòd leges non dedignantur ſacros canones imita
c ri, ergo in caſu dubio de iure ciuili ſeruandus eſt canon. †Si verò
7 lex non deficit, & tunc aut canon, & leges ſibi contradicunt. licet
enim vtraque ſit rationabilis in ſe, tamen propter varias rationes
poſſunt ſibi contradicere, & tunc q̄libet lex ſeruanda eſt in foro
ſuo, vt no. in c. 2. de arbi. li. 6. & in dicta regula poſſeſſor. d & maxi
d mè hoc habet locum in ordinariis iudiciorum, in quibus etiam
laici ſubiiciuntur in foro eccleſiaſtico, & clerici in foro ſeculari,
vt no. in c. quod clericis. de fo. ꝓpet. & in cle. diſpendioſam de iu.
in iudiciis verò deciſoriis clerici iudicantur in foro eccleſiaſtico
ſecundum canones tantum, ita laici in foro ſeculari ſecundum
8 leges tm. †Sed dubium eſt quod ſi clerici litigant in foro ſecula-
e ri, nunquid debeant ſeruare legeſe contrad cētes canonibus, vel
ſi laici in foro eccleſiaſtico debeant ſeruare canones contradi-
centes legibus. de hac materia ſatis prolixa recurre ad no. in d c.
quod clericis. & plenè tango in c. eccleſia ſanctæ Marię. de cōſt.
Si verò non contradicant ſibi ad inuicem. & tunc aut ſunt leges
imperiales, aut leges ſecularium inferiorum. Primo caſu ſeruant
leges in foro eccleſiaſtico, vbi deficiunt canones, vel etiam vbi
concurrunt cum canonibus, vt hic, niſi ſit lex merè damnoſa ec
cleſiis, quia illa non recipitur, niſi expreſsè approbetur per papā,
f vt in d. c. eccleſia, & c. fin. de conſtit. f

ADDITIONES.

a ¶Addendo. Adde hic Arc. in ca. ſi inter epiſcopos. 6. q. 4. vbi dr le-
ges ſunt recipiendæ, quando non obuiant canonibus, ſed ſi ob-
uiant ſunt reprobande. Item vide gl. in ver. temporalium. in c. cū
ad verum. xcvj. di. & Do. in c. conſtitutiones. x. diſ. Et vide quod
de iſta materia eleganter ſcribit Io. de imo. in repe. c. cum contin
gat. de iureiu. de Bellent.

b ¶Foro. an leges debeāt ſeruari in vtroque foro, vel ęꝫ, vide ple-
niſſimè Pet. de Anc. in repe. c. canonum. ver. j. quæro. cum verſic.
ſe. ſ. de conſt. & vide omnino quod no. Bar. in l. priuilegia. & l. om
ni innouatiōe. vbi per Bal. C. de ſa. ſan. ec. & adde hic omnino vnū
verbum, quod no. An. in c. exparte decani. ſuper gl. in ver. dicebāt,
de reſc. Et adde, quòd quando ſunt opiniones inter legiſtas, re-
curritur ad papam pro deciſione. tex. eſt, quem ibi no. Ant. in c.
per venerabilem. ver. rationibus. q. ſi. ſint le. & in cap. ſuper literis.
quem ibi etiam no. d. Ant. de reſc. in c j. de iur. calum. & idem dr
Ant. in c. fraternitatis. de teſt. & ideò dr, ꝙ cū cle. 2. de teſt. decidat
id, de quo erant [illegible] altercationes inter legiſtas, ſeruanda e-
rit etiam in foro ſeculari inter laicos. Adde hic Bald. in ſua marg.
Inn. in ver. lex. in xj. q. Item adde hic ꝙ quando in cauſa feudali
nō reperiē caſus deciſus per ꝓhibitiones feudorum, debet recur-
ri ad ius commune, vt in c. de feu. & tenet Obertus de Horto in
ſum. de feu. in ver. quæ iura obſeruantur in feudis. & tunc ſi re-
peritur ꝙrarietas inter ius ciuile, & canonicū, & ratione iuramē
ti, quod interponitur ſuper feudo debeat ſeruari diſpoſitio iuris
can. ita ſing. determinat Bal. in c. imperialem § fi. de phi. feu. alie.
per Frid. in vſi feud. Ex quo infertur ꝙ pares curiæ poterunt re-
cuſari, ſi iuſta ſubſit cauſa, licet ſint ordinarij, cum de iure cano.
ordinarius recuſetur, vt in cap. cum ſpeciali. cū ſi. de appell. licet
ſecus de iure ciuili vt l. aptiſſimi. & authen. ſi verò cōtigerit. C. de
iud. quod perpetuo tenę menti. item vide omnino Pet. de Anc.
in repe. c. canonum. ver. vltimò non omitto. de conſt. & vide om-
nino Bal. in c. fi. ver. ſextò quæro nunquid hæc decr. de præſcri. Itē
quando leges ciuiles, vel conſuetudines laicorum ſint ſeruandæ i
iure can. vide omnino Dom. in c. 1. & melius, & latiùs ibidem, x.
diſt. vide omnino quod de hoc ſcripſi in meis recollectis. in ca. 1.
circa prin. de re iu. De ſtatutis autem laicorum quando ſint ſerua
da inter perſonas eccleſiaſticas, ponit Ant. in c. eccleſia S. Mariæ.
de conſt. & ibi latiſſimè poſt cum ſcripſi. Item de iſta materia, quā
ponit d. Ant. & d. Abb. vide in terminis elegātiſſimè Ant. in c. cle
rici de iud. vbi ſin. loquitur. Item adde quod no. Io. An. in c. eccle-
ſia el 1. vt lit. pen. & ibi refert & ſeqūtur Ant. in fi. vbi dicit ꝙ oēs
leges imperiales per canones ſunt approbatæ. Itē adde illud, qd
dr ꝙ canon ſeruandus eſt in foro ciuili, quando lex ciuilis nutri-
ret peccatum, vt no. gl. in reg. poſſeſſor. cū concor. & hoc verum
non ſolum, ſi lex ciuilis nutriret peccatū mortale, ſed etiā ſi nutri
ret veniale. Ita ſing. dicit An. in ca. ſi. circa prin. de præſcrip. Et idē
dicit ibi Io. de Imo. in repe. ad hoc in ſimili no. per Arc. & Io. An.
in c. quāuis. de pact. li. 6. Itē appellatione legum comprehendūt
etiam canones: vt dicit Do. in c. Nicena ſynodus. in 2. no. 3 i. di. &
alleg. iur. & vide ad idem no. in c. habui. §. concubinam. in fi. 33. di.
Bart. de Bellentz.

c ¶Idem econtra, quia ſi lex determinaret caſum à Canone nō de-
ciſum ſeruāda eſſet in foro eccleſiaſtico, vt hic, & ſic intelligunt
Canones. x. diſ. c. ſi in adiutorium. & c. ſeq. & hoc dicit hic D. Cal.
& D. Car. & hoc ſentit Ab. Sic. Alexan. de Ne.

d ¶Idem dicendū eſt quo ad forū ſingulare in terris, quę ſunt de tē
porali iuriſdictione eccleſiæ: nā in illis ſeruandi ſunt. licet leges ꝓ
dicant eis, vt in c. ſi duob. de app. & c. per venerabilem. qui fil. ſint
leg. ſecundum Io. Cal. & D. Car. Alex. de Ne.

e ¶Seruare leges. Vide Fel. in c. eccleſia S. Marię. verſi. ſeptima decla
ratio ſ. de conſtit. Rapha Comen. in conſ. 139. inc. Plaicus. & Ale-
x. in conſ. 158. inc. viſo proceſſu. in 2. vol. & Are. in conſi. 44. inc.
viſis articulis. & And. Sicul. in conſ. 31. inc. bene etenim. in 3. volu.
Sebaſti. Sap.

f ¶Hoſt. ponit tres reg. Prima eſt quòd lex Imperialis ſauens eccle
ſię, ſeu clerici ipſo facto eſt approbata per eccleſiam, niſi expreſsè
reprobetur. argu. x. diſt. ſi in adiutorium Secunda eſt, *Lex Imperia*
lis damnoſa eccleſiis, non valet in præiudicium, niſi expreſsè ap-
probetur per eccleſiam. Tertia eſt, *Statuta laicorum inferiorū ab*
Imperatore ſiue faueant, ſiue damnum inferant non valent, niſi ex
preſsè approbentur. vt in c. eccleſia Sanctæ Mariæ. de cōſtit. & in
cap. bene quædam. 96. diſt. cum quib. reg. tranſeunt ibi Docto. Sed
vt vidiſtis, Abba. Sic. ſ. in 3. notab. limitat 2. regulam, quia debet
intelligi vbi lex ciuilis eſt merè præiudicialis, ſecus ſi poſſet com
modum, vel incommodum afferre, quia tūc intelligitur probata
per iſtum tex. & hoc latius firmat Abb. Si. in c. eccleſia ſanctæ Ma-
riæ. de conſtitut. vbi tradidit reg quòd vbi lex poteſt habere com
modum, vel incommodum intelligitur per eccleſiam approbata
niſi expreſsè ſit reprobata, & per hoc dicit quòd leges diſponen-
tes de contractib. intelliguntur per eccleſiam approbatæ, & moue
tur per iſtum tex. & dicit quòd hoc videtur eſſe de mente Hoſt. &
Io. An. in c. in eccleſia, vt lit. pēd. & inducit illum tex. ad hoc. & ca.
auctoritate. de priui. i 6. dubium ſupereſt, quid ſi lex ciuilis nō nu
trit peccatum, nec eſt damnoſa eccleſiis, nec expreſsè reprobata
per ius Canonicū, ſed talis lex Imperialis diſponit pacificè ſuper
reſpirituali vel eccleſia, an talis lex teneat, & ſit ſeruanda in foro
eccleſiaſtico. Ioā. Cal. dicit quòd de neceſſitate non eſt ſeruanda,
ſed poterit ſeruari ſi alias ſit æqua, & Canoni non contraria, ſicut
ſunt leges quæ tractant de ordinationib. & pro monitionibus. de
monachis, & reb. eccleſiæ non alie. & dicit quòd bene facit 96.
diſt. quædam. & c. ſatis euidenter. C. de ſum. tri. l. fin. & de ſumma
tri. l. omni nouatione. Sed D. Car. dicit quòd cum leges per eccle
ſiam ſint approbatæ, quilibet citra papam tenetur ſtare legib. in
hoc caſu. Sed Abb. Si. in c. eccleſię S. Marię dicit quòd etiam de ho
neſtate non eſt ſeruanda talis lex in foro eccleſiaſtico, quia talis
eſt nulla tanquam condita ab eo, qui non habet poteſtatem. Nā
ſtatutum aſſumit vires ex poteſtate ſtatuentium. vt in l. fi. ff. de iu-
riſdict. om iudi. certum eſt autem quòd Imperator nullam pote-
ſtatem habet ſuper eccleſias, vel perſonas eccleſiaſticas. vt in c. cū
ad verum, & in c. in ſcripturis, & cap. ſi Imperator. 69. diſt. & hoc etiā
videtur velle Innocē. in c. 1. ſuper verbo, tractatus. de rebus
eccleſ. non ali. vbi dicit quòd ſolennitas tradita per auth. hoc ius
porrectum. de reb. eccl. non ali. in alienatione rerum eccleſiæ non
eſt ſeruanda, quia ſtatuta legalia ſuper eccleſiaſticis non ligant ec
cleſiam, niſi ea acceptauerit, & ideo cum eccleſia non acceptauē-
rit leges ſeculares diſponentes ſuper rebus eccleſiaſticis alie-
nandis vſu vel alio modo non debent illæ leges ſeruari. &

¶ſtam

secundo casu eum sint leges secularium inferiorū, nō sunt seruā
dæ in foro ecclesiastico, siue ꝙdicāt siue nō, etiā si fauorē afferant
si procedunt imperiōse, & disponēdo tanꝝ habētes iurisdictionē.
secus se afferāt merū fauorē, & saperent priuilegium, quoddam.
exēplū extātib. agnatis maculis fœminæ non succedāt. nā cleric⁹
agnatus excludit fœminam, licet sit clericus, de quo plenè in d.c.
quod clericis, & c. ecclesia. In gl. in ver. siue iure, siue iniuria. ibi, &
est simile in excommunicatione, &c. Et dic ꝙ eadem est ratio in
vtrisque. nam in denuntiatione est authoritas prætoris nā pp ei⁹
authoritatē dēt ædificans oīno desistere post denuntiatione, do
nec denuntians intra tres menses probet de iure suo, vt in c. fi. j.
eod. in excōicatione est authoritas ecclesiæ & censuræ, & vt ma-
9 gis timeatur. †Sed op. ꝙ hoc, & ꝙ tex. & vī ꝙ ea quæ sunt attenta
ta post appellationem extraiudicialem non veniunt irritanda, ni
si sint ꝙ ipsam appellationem: & prius iustificetur ipsa appō, vt in
c. cum te nobis, & quod ibi no. de ele. & in c. bonæ. de appell. facit
c. non solum. eo. ti. lib. 6. ita deberet esse in denuntiatione. nam de
nuntiatio est, quædā appō, & prouocatio extraiudicialis. non er-
go debet demoliri, & destrui id quod iure factū est, ideo deberet
expectari finis, & euentus denuntiationis. Sol. ꝓ. ūs vī difficile in
vi iendo rōnem diuersitatis. Sed breuiter ꝛclude ꝙ in denuntia-
tione hoc speciale inductum fuit pp rixas euitandas, & qa tracta
tur de modico pīudicio, nā intra tres mēses debet denūtians, pba
re de iure suo, vt s. dixi. & si nō probat ille admittitur ad ædificādū
cum satisdatione, & in mora modici temporis nō est præiudiciū,
ideò statutum fuit, vt post denuntiationem omnino cesserur ab
opere, alias propter contemptam prætoris inducentis illam pro
uisionem omne ædificium iure, vel iniuria. siue de iure, siue non
sibi comperat, venit destruendum, sed in causa appellatiōis est a-
lia ratio, quia sibi datur annus, & ex causa biennium, vnde durum
esset ꝙ per quamlibet appellationem, deberet pars ius suum relin
quere vel inde ad vlteriora non procedere, ex quo adhuc non tu
lit sententiam, & sic non esset functus officio suo. vt in d.c. non so
10 lum. Et de hoc aliquid no. in d.c. cum nobis. †Sed circa prædicta
dubitatur nunquid sit verum indistinctè, vt omne ædificium post
denuntiationem veniat destruēdum, ex quo de iure fieri poterat.
tex. iste videtur velle ꝙ sic. dum dicit siue iure, siue iniuria, &c. Sed
dic ꝙ iste tex. & similia iura debent intelligi in casu dubij, vbi du-
bitatur an ille de iure possit ibi ędificare, secus autem vbi notoriè
constaret ius denuntianti non competere, non. n. est verisimile,
ꝙ iura voluerint dare locum figmentis, delictis, & deceptionibus,
imò prohibent continuò iniurias. ad prædicta facit l. 1. & 2. ff. ne
quis eum qui in ius voca, vbi patet ꝙ citatio potest sp̄ernivbi no
2 torium est ipsam non posse fieri a vt no. in ca. veniens. de accus. &
3. q. 2. si eps. ad idem l. 1. §. vsufructuarius. ff. de no. ope. nun. vbi vsu
fructuarius non potest denuntiare domino, vbi sua non interest.
sicut. n. non va et denuntiatio, vbi de iure constat denuntianti nō
competere. ita vbi alias notorium est: vt quia alias fuit iudicatū
inter istos super illa re. hoc fuit principale, & originale dictū Rof
fre. in libellis suis, & secutus est Spe. eo. ti. 1. §. sed nunquid verum,
prope fi. & Bar. in l. 1. post prin. præalle. eo. ti. quod est sing. notan-
dum. & pro hac decisione alle. bo. tex. j. c. prox. vers. super eod. vbi
dicitur ꝙ archiep̄s debebat acquiescere renuntiationi illorū mo
nachorum, quia cum essent viri perfecti. non est præsumendū ꝙ
nuntiassent, nisi cognouissent sua interesse, ergo si notorium fuis
11 set ius non competere non tenebatur deferri denuntiationi. †Fa
cit quod no. in simili in l. post rem iudicatam. ff. de transa. & in c.
b 1. de lit. contest. lib. 6. vbi ratione notorietatis b admittitur perem
ptor a exceptio, ante lit. gest. & operatur effectum dilatoriarum,
& hoc semper no. venit. n. ad declarationem huius tex. & doc. non
12 posuerunt hic. †In gl. fi. in fi. sentitista gl. iuncto tex. ꝙ citra denū
tiationem ecclesia ædificata sine causa itra limites alterius debet
destrui: sed ego dubito nunquid ista sola causa sufficiat. & in con
tratium videtur tex. & ibi gl. 16. q. 5. in c. fi. facit episcopus in diœce
si. 7. q. 1. & 14. q. 6. cōperimus & 17. q. 4. quæsti sunt, nā si res aliena
conlecratur non debet execrari. sed faciens fieri tenetur domino
ad interesse, ita si ecclesia in territorio alterius ædificatur, vt in iu
rib. prælega. sed hoc casu tenendum est ꝙ nullum præiudicium
generatur ecclesiæ antiquæ. 16. q. 1. ecclesiæ, & c. quicunque. iura
ergo quæ dicunt ꝙ vna ecclesia non debet ædificari in parochia
alterius, habuerunt respectum ad præiudicium antiquæ ecclesiæ,
ne forte vsurparet iura eius. sed ex quo constructa est debet rema
nere sine tamen præiudicio antiquioris ecclesiæ, & sic intelligere
m istū tex. vnde secunda ratio literæ venit ad coadiuuādum pri
c mam. c

ADDITIONES.

¶Istam opi tenet etiam Abb. Sic. in cap. in præsentia. de probat in il-
lo arti. An emphyteosis ecclesiastica transit ad hæredes extrane-
os. Sed fortè in puncto iuris posset sustineri. opi. D. Car. & proba-
tur hic vbi leges generaliter approbantur. probat etiam in c. sug
specula. j. de priuil. vbi tex. dt ꝙ ecclesia non respuit famulatum
legum secularium. q. æquitatis, & iustitiæ vestigia sequuntur. ergo
omnes leges quæ sunt fundatę in æquitate, & iustitia intelli-
guntur per ecclesiam approbatæ. & hoc tenendo respondeo ad
rationē Ab. Sic. ꝙ leges seruari debent in foro ecclesiastico non
ratione superioritatis quā habuit Imp. in l. q. denda. sed rōe appro
bationis factæ per ecclesiam. Sed tene opi. In. & Abb. Sic. pro qua
alle. tex. in c. qm. x. di. vbi tex. sic iacet. & Pontifices pro cursu tem
poralium tantummodo rerum Imperialib. legib. vterentur, & in
c. certum. ea. di. ibi, Romanorum principum leges, quas negotiis
hominum custodiendis esse præcipit. multò magis circa reuerē
tiam Beati Petri apostoli pro suo felicitatis augmento posse ser-
uari. ex quib patet ꝙ Canones non approbant leges, nisi quate
nus disponunt super negotijs secularib. & sic debet intelligi c. su
per specula. de priui. quia debet intelligi, quia canones approbāt
leges quę sequuntur iustitiam, & æquitatem. s. quando tales le-
ges sunt editę in materia sibi spectante. Sed Ab. Siculus, in d. c. ec
clesia Sanctę Mariæ. hoc limitat duobus modis. Primò, quando
lex esset merè priuilegiata clericorum, vel ecclesiarum, nam tūc
esset tenenda, quia cessat ratio superioritatis, cum etiam nō sub-
ditus possit esse priuilegiatus. & sic dt debere intelligi c. nouit. de
iud. Secunda limitatio est, quia si lex esset fundata super ratione
naturali posset iudex ecclesiasticus illam seruare, non rōe legis,
sed virtute rōis naturalis, qa deficiēte lege vel canone recurren
dum est ad rationem naturalem. vt in l. cum ratio. ff. de don. & in
l. scire oportet. §. sufficit. ff. de excus. tut. fa. quod no. in ca. secundo
requiris. de app. & hoc etiam modo potest intelligi c. super spe-
cula. Quid autem si lex ciuilis disponit super materia pertinente
ad ecclesiam, non disponendo, sed tantum lucrum quod dedit
aufert, vel pœnam imponendo, vide per Ioan. And. & Do. in ca.
statutum. de heret. in 6. & Abb. Sicul. in d. c. ecclesia sanctę Mariæ.
sed de ista materia, & quando lex, vel statutum, vel consuetudo
sit seruanda in foro ecclesiastico, vel quo ad clericos, dic vt per
Doct. in c. quod clericis. de foro comp. & in d. c. ecclesia sanctæ
Mariæ. vbi Abb. Sic plenissimè omnes casus cōplectendo. sed But.
ibidem etiam notanda dixit in hac materia. Alex. de Ne.

a ¶Posse fieri. Vide quæ adducit An. Sic in cons. 38. inc. præclaro. in
2. vol. & in cons. antepen. in j. vol. & cons. 18. inc. clementissimis,
e. vol. Rom. in con. xlij. inc. visis quæ egregij. Seb. Sap.

b ¶Vbi ratione notorietatis. No. diligenter istos effectus notorie
tatis, & adde ipsum Pan. in c. inter cætera. s. de re iud. vbi per illū
tex. dicit. ꝙ licet in rescripto prohibeatur appellatio à sententia
diffinitiua, non tamen videtur remoueri facultas appellandi, præ
textu notorię iniquitatis. Et idem ānt. in c. ex conquęstione. ſs.
de restit. spol. Item facit ista reg. quam ponit Franc. de Areti. in §.
nihil commune. in l. naturaliter. ff. de acquire. poss. vbi dicit, ꝙ i-
sta solet esse regula, quod in omni materia, ꝙtumcunque præci-
sa, non excluditur exceptio, vel allegatio alicuius iuris. nūquam
tamen intelligitur excludi talis allegatio, talis exceptio, si sit no-
torietas superueniens post sententiam, facit eam retractari. cap.
2. de purga. vul. secundum vnum intellectū, tenent Inn. & Mod. in
c. fraternitatis. de frigi. & malefi. & ipso do. Abb. Panorm. in ca.
suborta s. de re iud. facit quod no. Bal. in l. j. C. ne lic. in vna, eadē
que causa ter. prouo. & ele. j. de re iud. quę dicit, ꝙ contra tres sen
tentias conformes non pōt opponi exceptio nullitatis, non ha
bet locum, quando nullitas erat notoria, per Ale. & alios in l. 4. §.
condemnatum. ff. de re iud.

c ¶Sed Bur. hic aliter sentit, nam ipse opponit contra tex. quòd est
sibi contrarius. Nam primo dicit quòd ędificatum post denuntia
tionem noui operis debet demoliri siue iure, siue iniuria. postea
dicit quòd ecclesia est demolienda si in alterius præiudicium fue
rit ædificata. Sed But. soluit, & dicit ꝙ hic sunt duę causę, quæ fa
ciunt demolitionem fieri. Vna est quia spreta denunciatione cō
structa est ecclesia. & hoc est de iure ciuili. Altera est, quia in præ
iudicium alterius ecclesię fuit constructa. & hoc est de iure Ca-
nonico. Modo si concurrunt ambę causę demoliendum est opus
si concurrit altera tantum idem, quia idem ius per aliud iuuat.
& hoc est quod voluit text. iste secundum ipsum. Pro hac opi. fa-
cit, quia vbi in iure assignantur duæ causæ vel plures, si omnes
cessant, exempta vna causa, in illa quæ remanet, durat legis dispo
sitio, vt in §. affinitatis. insti. de nupt. & sic But. vult quòd etiam vbi
nulli sit præiudicialis ædificatio, si tamen est facta post noui ope
ris nunciationem ecclesia destruetur, & hoc tenent communiter
doct. non ob. iura alle per Ab. Sic. quia illa iura loquuntur vbi
non interuenit nunciatio noui operis, quia in ipsa est specialevt
omne ædificium post ipsam constructum veniat destruendum,
vt probatur hic, & clarius in capit. seq. Inn. hic, & Docto. faciunt
aliquas q. sed fortè dicam in seq. Alex. de Ne.

SVM

SVMMARIVM.

1 *Nuntiatio noui operis non debet, nec potest fieri illi qui est in aliqua dignita te, vel magistratu, nisi dignitas, vel magistratus sint perpetui.*
2 *Denuncians an admittatur ad probandum ius sibi esse ædificandi.*
3 *Nunciatus si velit ostendere ius sibi esse ædificandi potest nuntians excipere quòd non audiatur nisi de demolito ædificio.*
Spoliatus si conueniatur à spoliante super petitorio, potest opponere exceptio nem spoliationis ante lit. contest. non autem post.
4 *Actio si denegatur alicui, intelligitur non ipso iure, sed ita demum si opponatur sibi non competere actionem.*
5 *Ciuitas, vel ecclesia si à superiore destruatur perdet omnia iura, & priuilegia adeò quòd ciues non appellabuntur amplius ciues illius ciuitatis, vel canoni ci illius ecclesiæ, secus si sit destructa ab aliquo tyranno.*
6 *Iurans vigore alicuius rei, cessante illa re absolutus est à iuramento.*
Iurans obedire superiori, si ille non erit amplius superior censetur absolutus.
7 *Peccatum non debet quis committere pro scandalo vitando.*
8 *Nuntiatio noui operis an transeat in successorem nuntiati.*
9 *Nuntiatio noui operis non habet locum in operibus rusticanis, vel vbi in dilatione esset periculum.*
10 *Absentes an, & quando, & quomodo sint vocandi in actibus spectantibus ad ipsam vniuersitatem tanquam clericorum.*

CAP. II.

a CVM EX INIVNCTO. a Summatur, vt s. capitu. proxi-
nam. primò mandat opus demoliri, & irritat quicquid ex il-
lo secutum fuit. secundò, reprehendit archiepiscopum, qui non
curauit scandalum subditorum, ibi super eo. tertiò, orat eum, vt
parcat, ibi: finis. ¶ Casus literalis. Archiepiscopus Cantuarien.
cœpit ædificare quandam capellam de Lameth in loco perti-
nente ad ecclesiam Cantuarien. monachi Cantuarien. denuntia-
uerunt ei nouum opus, ipse archiepiscopus spreta denuntiatio-
ne ædificauit ecclesiam, & canonicos instituit in eadem, reditus
assignando eisdem: recepit etiam iuramenta fidelitatis ab ipsis.
vnde monachi Cantuarien. domino papæ grauiter sunt conque
sti, mandat papa Cantuarien. archiepiscopo, quatenus quicquid
ædificatum est in ecclesia de Lameth post noui operis denuntia
tionem suis expensis faciat penitus demoliri, eo non obstante si
absens fuerit, eum in lege sit eautum, vt si ille cui nouum opus
fuerit nuntiatum ædificauerit ante remissionem, & post agere
cœperit ius sibi esse ita ædificatum habere, debet sibi actio dene
gari. & irritum reducat quicquid de instituendis canonicis ibi, &
aliis ad ipsam ecclesiam pertinentibus ordinatum est, & ab ipso,
vel ab eius antecessore, & canonicos obligatione præstiti iura-
menti denuntiet absolutos authoritate papæ: quia ex quo prin-
cipale non tenet quicquid ex eo, vel ob id secutum fuerit debet
irritari. ¶Super eo verò. In isto §. dicit Pa. ꝙ miratur quòd mo-
nachi Cantuarien. cum omnia dimiserint propter Deum, tot la-
boribus, & periculis personas, & res non dubitauerunt frequen
ter exponere, quòd nullo modo fecissent, nisi cognoscerent præ
missa in præiudicium Cantuarien. eccl. redundare, archiepisco-
pus pro vitando scandalo ipsorum ab huiusmodi iniuriis nō ces
sauit, cum scriptura dicat, quòd illa quæ sine mortali peccato o-
mitti non possunt pro scandalo vitando dimittenda, nec illa de
bent pro scandalo vitando committi, quæ sine mortali peccato
committi non possunt, pariter & dimitti pro scandalo vitando
cessandum est, & eis etiam insistendum est, vnde apostolus. Si scā
dalizatur frater, non comedam carnes in æternum, & licet scan
dalum maiorum sit vitandum, est etiam scandalum minorum,
juxta illud veritatis testimoniū. Qui scandalizauerit inquit vnū
de pusillis istis, qui in me credunt, &c. In fin. dicit quòd contra-
dictioni suæ taliter finem imponat, vt contradictio præterita per
veritatem obedientiæ valeat expiari. Ber. ¶ Not. primo, ex text.
quòd ędificans ante remissionem denuntiationis, non solum te
netur habere patientiam, vt ædificium destruatur, sed etiam de-
ber expensis suis illud destrui. & ex hoc, & text. not. quòd etiam
hæc pœna habet locum in ecclesia. vt ex facto prælati ædifican-
tis, nomine ecclesiæ post denuntiationem teneatur ad impēsam
præstandam pro destructione operis, etiam si fuerit alia ecclesia
1 ædificata. ¶ †Item not. quòd etiam existenti in dignitate, s. u ma
gistratu potest denuntiari nouum opus, & debet destrui etiam
eo existente in dignitate & idcò, quia hæc dignitas archiepisco
palis est perpetua, secus vbi esset temporalis, quia tunc propriè
existenti in dignitate, non fit denuntiatio, sed quædam protesta
tio, & post finitum officium fit denuntiatio, quæ tamen trahitur
retro ad diem protestationis de quo dicendum, prout legi. & no.
in leg quinta. § si quis ipsi prętori. ff. eo. videtur hic text. pro opi.
Bar. in d. §. si quis. vt tex. ille procedat in habente officium tempo
rale, secus in habente perpetuum officiū, vt hic. Et ex hoc, & præ
dictis colligitur quòd habens dignitatem ad vitam potest con-
ueniri etiam per subditum durante dignitate. facit quod legi. &
no. 1 1. q. 1. si clericus & 2. q. 1 prohibentur. in l nec magistratibus
b ff. de iniur. b ¶ †Item no. ibi, debeat actio denegari, &c. ꝙ denun-
2 tians volens probare ius sibi esse ædificandi ante destructionem
operis noui debet admitti, sicut etiam in simili dicimus spoliato
rem non audiendum ante restitutionem volentem probare de
proprietate sua. vt in c. fi. de ordi. cog. ita nec denuncians audiē
3 dus est nisi priùs omnia reducat in statum pristinum. ¶ †Et ad-
uerte, quia tex. hic dicit ꝙ debet actio denegari. opus est ergo ex
ceptione non autem repellitur ipso iure, vt etiam no. Bar. in l. 1.
§ si quis. ff. eo. vnde sumptum fuit quod hic dicitur, & sic si non
opponeretur ante contestationem litis, non potest amplius op-
poni. & si docuerit de iure suo, sententia fertur pro eo siue alia
c destructione operis, c simile dicimus in exceptione spoliationis,
vt si doctor docuerit de proprietate, snīa fertur pro eo, & ab-sor-
bebit illa possessorium, vt legitur, & not. in prælleg c. fi. & c. 2. e.
4 tit. & 2. q. 2. in c. 1. ¶ † Et no. ex prædictis, & ex tex. ꝙ per hæc ver
d ba denegetur actio d non audiatur, & similis nō sit exclusio ipso
iure, sed opus est exceptione, nam exceptio ista dilatoria est. ad
5 prædicta facit gl. in reg. in pœnis. de reg. iur. li. 6. ¶ † No. ꝙ destru
cta ecclesia authoritate superioris nomina debent reponi in sta
tum pristinum. Ex quo infert Inn. ꝙ clerici ibi instituti non pos
sunt amplius appellari canonici ipsius ecclesiæ, nec aliquid inde
consequi de prouentibus deputatis illi ecclesiæ. Idem dicit, &
bene si ciuitas authoritate superioris destrueretur, vt non pos-
sint inde oriundi appellari ciues illius ciuitatis, quia destructa
e est. e & omnia priuilegia ciuitatis sublata sint. facit l. fi. vsufructus.
ff. qui. mo. vsu. amit. secus est, fm eum, vbi ex facto alicuius tyran
ni, vel ab hostibus vna ecclesia destrueretur, seu ciuitas, quia tūc
retinet omnia priuilegia, & clerici possunt se appellare canoni-
cos. & etiam eis mortuis alij in eorum locum substituendi sunt.
f 23. dist. in nomine domini. & 7. q. 1. pastoralis, quod bene not. ad
6 prædicta. vide bon. gl. in ca. statutum. de elect. libr. 6. f ¶ †Nota.
ibi, de

ADDITIONES.

a ¶Cum ex iniuncto. Hunc tex. dicit sing. And. Sic. in cap. causam s.
de iud. ad hoc quod standum est dicto, & assertioni viri bonę cō
ditionis, & famæ, ad quod vide eundem in capitu. 1. de iudic. Se-
ba. Sapia.

b ¶Et in l. quas literarum. ff. de iud. & in l. quemadmodum. ff. ad le.
Aqui. Alex. de Ne.

c ¶ De hoc etiam vide per in l. 1. §. sublata. ff. ad Treb. & in leg nam
& posteà. in princ. ff. de iur. iur. in quib. iurib. omnino vide Barto,
Alex. de Ne.

d ¶Denegetur actio. Vide quæ notaui post Barto in l. 1. ff. ad Treb.
Andre. Barba.

e ¶Destructa est. An destructa ciuitate, vel ecclesia, sint sublata eius
priuilegia. vide remissiuè per Ale. in le. inter stipulantem. §. sacrā.
in fi. ff. de verb. obli. & in l. si grege. ff. de leg. 1. & Fel. in cap. cum di
lecta. vers. si destructo monasterio. s. de rescri. Seba. Sapia.

f ¶Dic clarius quòd quando ecclesia, vel ciuitas destruitur superio-
ris auctoritate, vt quia propter delictum inhabitantium de-
struitur, de consec. di. 1. placuit. & l. si vsusfructus. ff. quemadmo. v-
susfruc. amit. & tunc non potest se appellare ciuem, vel dominū
illius ciuitatis, vel ecclesiæ, quia per talem destructionem sub-
lata sunt omnia priuilegia, & desinit esse ciuitas, vel ecclesia. & pro
hoc bene facit hæc decreta & hoc dicit Innocē & tenent Doct.
hic. idem dicit glo. 16. quæst. 7. & hoc diximus in gl. quæ incipit,
argumentū quod. Quandoque ciuitas, vel ecclesia vnitur, vel ad
alium locum transfertur. & de hoc vt in ca. l. ne sede vac. & in ca.
recolentes. de statu. mona. Quādoque ciuitas, vel ecclesia destrui
tur præter culpam suam causa legitima non subsistente, vt quia
ab hostib. vel latronib. destruitur, & tum retinet priuilegia, & cle
rici, & ciues illius retinent nomen suum. 7. quæstio. 1. pastoralis.
19. quæstio. 2. semel. & dicit Inno. & Doct. hoc procedere in ciui
tatib. & locis profanis, vt in l. domum. ff. de contrahe. empt. & in
le. ædes sacras. ff. de relig. & sump. fu. & omnia prædicta sequitur
Archid. & Ioa. Andr. in c. statutum. de elect. in 6. hæc diximus su-
per glo. quæ incip. argumentum quod. 16. q. 7. Quandoque colle-
giū non destruitur, sed dispergitur. verbi gratia, tempore morta
litatis vniuersitas totaliter recedit, ita quòd nullus scholaris re-
manet in loco vbi est vniuersitas. Bar. in l. fi. in fi. ff. de colle. illi. di-
cit ꝙ iura & priuilegia vniuersitatis retinentur per illum locum,
à quo denominabatur vniuersitas, secundum opini. Andreæ de
Pisis. & alleg. not. in l. 1. §. ait. ff. quod cuiusque vni. & per Ioā. An.
& Doctor. in capit. abbate de verb. sign. in vlt. gl. vbi videbimus
Alex. de Ne.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ibi, denuntiari absolutos. &c. quòd præstans iuramentum alicu us rei, cessante illa re absolutus est à iuramento. Isti enim canon ci iurauerunt obedire archiepiscopo, vel facere ibi residentiam, certa destructa ecclesia, authoritate superioris absoluti censentur ab illo iuramento, ita si iuro obedire tibi, tanquam superiori, post tuam depositionem à dignitate non teneor tibi amplius obedire, quia cessat causa cuius ratione iurabam, vt i
7 c. venerabilem ẽ. de ele. ¶ † Vltimò no. & tene a mẽti tex. in ver.
a super eo. vbi possunt colligi duæ regulæ. Prima quòd pro scandalo euitando, non debeat quis ea committere, vel omittere per quæ incidat in peccatum mortale. Secunda regula quòd pro scandalo euitando debet veritas iuris remitti, vel ea, quæ possunt omitti, vel committi sine peccato mortali, & quòd peccat nõ obuians scandalo proximorum cui potest obuiare sine peccato. &
b nota illud, væ illi per quem scãdalum venit. b Matth. xviij. c. &c.
8 ¶ † In glo. ibi, succesferit in vitium, &c. hæc gloss potest intelligi multipliciter. Primò quòd iste successit in vitium prædecessoris, quia prædecessor inchoauit opus. & iste successor post denuntiationem factam prædecessori perficit opus, sciens denuntiationẽ fuisse factam, & iste intellectus bonus est in se. arg. c. sæpe. de rest. spol. Item quia ecclesia tenetur, ex quo nomine suo ædificabatur. & ecclesia nunquam moritur, vt in c. si gratiosè. de rescr. lib. vj. Secundò potest intelligi quòd iste successit in vitium, quia res erat vitiosa, & tunc oportet soluere secundum quod intelligit Bartol. in leg. pen. ff. eo. quando conuenitur dignitas, & non persona. & hoc casu non requiterem scientiam istius successoris, sed de mente istius literæ est, quòd iste sciebat, vt patet in ver. super eo. ibi tu saltem pro vitando, &c. alias autem vbi requiritur mala fides prælati non sufficit mala fides prædecessoris, quia successor in dignitate nõ causat ius suum à defuncto, sed à superiore, vt est
c gl. in c. de quarta. de præscrip. & in ea cura. de iurepa. ¶ † In glos.
9 in ver. nuntiatum. ibi, in solo fiunt, & non ad alia, &c. Et ex hoc infert secundum doct. & bene quòd si quis secaret segetes, seu incideret arborem non haberet locum ista denuntiatio noui operis. Idem si in opere rusticano, scilicet si vellet colligere vuas ex vinea, ne momento pereant, & commoditas colligẽdi abfit, &c. l. 2. C. de fer. idem vbicunque in dilatione subesset periculum. leg.
d de pupillo. §. fi quis riuos. ff. eo. ¶ In ea glos. ibi authore prætore exigitur, &c. valet ergo denuntiatio sine iuramento, quia nõ tenetur nisi ad instantiam iudicis. vt in §. qui opus. alle. in gl. & si iu-
e dex non exhiberet iuramentum non per hoc inficitur virtus de
10 nuntiationis. ar. in c. 1. de iur. calum. lib. 6. e ¶ † Extra gl. quæritur quidam

ADDITIONES.

a ¶ Tene. Adde hic omnino quod no. Io. de Imo. in cle. j. de immu. eccle. de Bellenzinis.

b ¶ Sed ego habeo dubium, quod Doctor. non tangunt. Nunquid pro euitãdo scandalo sit committendum peccatum veniale. sed ego credo quòd non, licet iste tex. videatur cõtrarium innuere, & moueor, quia quis non debet dicere mendacium causa liberandi hominem à morte temporali, vel æterna, vt in capi. 1. & 2. ne quis. & ca. faciat homo. & cap. si quis à te. 22. q. 2. & tamen tale mendacium non est peccatũ mortale, qa est mendacium officiosum, quia nulli nocet, q̃ alteri prodest. & ad istum text. subaudi, maximè, cum enim sit committendum peccatum, vt aliquis liberetur à morte æterna, multò minus, vt euitetur scandalum. Item iura præallegata loquuntur indistinctè, & ponunt regulam negatiuam. sc. q̃ p. nulla causa, quæ possit cogitari dicendum est mendacium. etiam si illud tantum sit peccatum. ad hoc glo. 14. d. quod ait, quæ dicit q̃ quis non debet committere peccatum veniale. vt alius euiter mortale, sed quid põt esse maius scandalum quàm peccatum mortale & q̃ magis sit ꝙdemnandum peccatũ mortale quàm scandalũ, & hoc probatur hic, qa text. iste vult q̃ non sit faciendum peccatũ mortale propter scandalum vitandũ, tanquam peccatum mortale sit magis ponderandum. Si ergo qs non debet facere peccatũ veniale, vt alius vitet mortale, ita etiã non debet peccare venialiter, vt euitetur scandalum. Ale. de Ne.

c ¶ Sed aduerte in hoc, qa Host. hic dicit q̃ l. pen. ff. eo. quæ dicit q̃ hæres illius, cui est facta denunciatio noui operis tenetur solum ad patientiam vt opus demoliatur, non autem debet præstare expensas quæ fiunt in opere demoliendo, debet intelligi nisi hæres ratum habeat ædificium cœptum per defunctum, vel nisi ędificet, quia tunc non tenetur præstare patientiam, vt opus demoliatur, sed etiam tenetur soluere expensas demolitionis, vt in l. prætor. §. hoc interdictum. & in l. fin. quasi hoc velit inferre quòd ex denunciatione facta prædecessori obligetur successor prælatus ad patientiam, & ad expensas si ratum habet illud ædificium cœptũ per defunctum, vel si ipse postea ædificauerit. & hoc modo intelligit istum tex. sed D. Car. in i. oppos. dicit q̃ tenetur per denunciationem factam prædecessori, cum succedat in dignitate, quæ est perpetua, de rescr. si gratiosè. lib. 6. & hic attenditur dignitas non persona. Aliud autem in hærede, qui licet censeatur eadem persona cum defuncto tñ in veritate non est eadem persona. & sic intelligit istum tex. Sed But. sic intelligit, sc. si successor sciuit nunciationem factam prædecessori, nec prosecutus fuit in opere. & dicit, qa sic oportet intelligere hunc tex. quia tunc propter factũ suũ hoc sibi nocet, vt dicatur succedere in vitium, & ita loquuntur iura per ipsum allega. & istum intellectum puto veriorem, & magis conuenit literæ, vt etiã dicit Ab. Sic. Nec mihi placet opi. in l. pe. ff. eo. ti licet D. Car. & Ab. Sic. ipsam sequantur, vt sc. si est facta nunciatio noui operis prælato, successor teneatur præstare patientiam, & impensam, quia ead. persona sc. ecclesia conuenitur. nam delictum prælati non nocet ecclesiæ, vt in reg. delictum. cum simil. Vnde ecclesia ex facto prælati qui ædificauit spreta denunciatione non tenetur, nisi quatenus ad eam peruenit, vt si patiatur opus demoliri, non autem, vt præstet expensam. & hoc declara, vt per Bar. in l. fin. ff. eod. ti. Nunquid autem si post denunciationem mihi factam ne faciam nouum ædificium in re mea, & posteà alieno, seu vendo, emptor qui est singularis successor obligetur ex tali denunciatione, ita si ipse post emptionem rei, & traditionem opus construxerit debeat destrui, dato q̃ ipsi emptori non sit facta nunciatio noui operis, vide Bar. in l. fi. ff. eo. vbi hoc declarat. Alex. de Ne.

d §. Item nunciatio noui operis non concernit præterita ædificia, sc. ante denuntiationem facta. sed illa demoliuntur per interdictum quod vi, aut clam, vel per aliud interdictum, non autem per edictum noui operis nunciationẽ, vt in l. 1. §. 1. ff. eo. ti. Alex. de Ne.

e ¶ Doct. dicunt q̃ si exigitur iuramentum tale, valet nũciatio noui operis, cum etiam sine prætore possit fieri, si tamen posteà adeatur prætor iurabit de calumnia si exigitur iuramentum tale, alias denunciatio retractaretur, vt in d. l. de pupillo. §. qui autẽ opus. Puto tamen verum illud quod dicit Ab. Si. q̃ si iudex non exigeret iuramentum, q̃ denunciatio valeret. Et hoc tenet glo. & Barto. in d. §. qui opus. Verum quia Abb. Sic. non integrè examinat hanc gl. quæ multa tangit. Vnde ex ea quæ indiget declaratione, annectendo etiam illa quæ hic tradidit Io. And. pro modũ summæ. & ponit etiam Io. Cald. in rubric. huius titul. Et primò præmitto quid est denunciatio, siue nunciatio noui operis. & dic quòd est significatio prohibitoria quam facit is qui prætedit ius habere in solo contra posse nouiter ædificãtem opus in eius præiudicium, per quam conceditur, vt ædificatum siue iure, siue iniuria demoliatur, vt §. c. prox. & hic, & ff. e. l. j. & per totum. Secundò quæro ad quæ opera pertinet nunciatio noui operis. hoc tãgit glos. in prin. sui. & Abb. Sicul. declarat, & addit. fecit, dic vt ipse, quia est communis conclusio doctorum. Tertiò quæro quis dicatur nouum opus facere. In hoc gloss. respondet quòd dicitur nouum opus facere, qui aut ædificando, aut detrahendo, aut immutando pristinam faciem operis immutat, vt ff. eod. l. 1. §. opus nouum. non autem ille qui reficit antiquum, vt ead. l. §. si quis ædificium. & deinde consuluit. & ita pertranseunt doctor. & ad text. in §. reficere. ff. de itine. actũq; priuat. vbi text. dicit quòd reficere est ad pristinam formam reducere. longe enim est aliud, reficere, & facere. & ista verba illius §. j. Sed contra communem sententiam doctor. scribentium, hic & in rubric. huius titul. vide tur text. in l. de pupillo. §. si quis riuos. ff. eod. per locum à speciali. Nam ille §. dicit speciale in reficiente riuos, vel cloacas, vt ei non possit nunciari nouum opus, quia publicæ salutis, & securitatis est cloacas, & riuos purgari. ergo excepto illo casu speciali potest nuntiari nouum opus contra reficientem. Solu. In hoc ponuntur plures solutiones. Sed Dyn. & Bart. dicunt quòd aut quæritur vtrùm contra fulcientem possit nuntiari nouum opus. & dicendum est quòd non. & hoc modo loquitur lex i. §. si quis ædificium. & secundum Barto. ibi debet esse verbum fulciat: non autem verbum, reficiat. Aut quæritur vtrum contra reficiẽtem. & cæ. & tunc dicendum est quòd sic, fallit in reficiente riuum aut cloacam vt est text. in d. §. si quis riuos. Vnde dicunt quòd contra reficientem viam publicam potest denuntiari nouum opus. l. qui viam. cum ibi not. ff. eod. Rationem autem differentiæ inter reficere, & fulcire ponit, quia ille qui fulcit non facit de nouo. sed ille qui reficit sic. vt in l. inter stipulantem. §. sacram. ff. de verbor. obligat. Sed contra Bart. & Dyn. videtur text. in leg. i. §. opus nouum. ff. eod. & in l. g. 3. §. reficere. ff. de itin. actuque priuat. Sed dic pro concordia quòd aliquando ædificiũ, puta domus, in totum destruitur, vel corruit, & tunc si vult reficere in ea forma, in qua prius erat, & non potest. fallit in refectione rivi, & cloacæ vt in d. l. de pupillo. §. si quis riuos ff. eod. & ratio, quia non dicitur verè eadem domus, dato quòd ex eisdem tabulis reficiatur, vt in l. inter. §. sacram. ff. de verborum obligation. & in l. si ita legatum. §. fin. ff. de legat. 1. quando per fictionẽ dicitur eadem

eadem domus, vt in l. seruitutes. §. sublatum. ff. de seru. vrb. præd. & hoc modo debent intelligi Dyn. & Barto. §. si quis riuos. Aut ædificium non corruit totaliter, & hoc casu siue fulciat, siue reficiat domum dum tamen pristinam faciem operis non mutet: & hoc modo loquitur l. j. §. si quis ædificium. iuncto. §. opus nouum. ff. eo. ti. & hoc probat optimè ille tex. in ratione sui. dicit enim quòd quia opus nouum non facit, sed veteri substituendo remedium non potest nouum opus nuntiari: & sic non habet locum nuntiatio quãdo refectio fit ad substituendum vetus ædificium quod adhuc durat. secus si in totum corruisset. hoc etiam modo debet intelligi l. 3. §. reficere. ff. de iti. act. pri. & hoc modo intelligendi sunt etiam Doct. hic dum dicunt quòd nouum opus non potest nuntiari illi qui reficit. Nam debet intelligi de reficiente ædificium quòd non corruit totaliter, alias secus. & hoc tenet Paul. de Castr. in d. §. si quis ædificium. & hæc no. quia per Doct. nostros non declarantur. Quartò quæro, an non iurans de calumnia admittatur ad denuntiandum nouum opus glo. hic tangit, & Innocen. ẽ. capitul. proxim. & etiam tetigi in princ. huius add. Quintò quæro quot modis fiat nuntiatio noui operis, gloss. hic tangit. Sed tu dic clariùs quòd tribus modis. primo modo, simplici verbo nuntiantis: & tunc nuntians perdit possessionem, & facit aduersarium possessorem, vt in l. 1. §. in operis. & in l. de pupillo. §. meminisse. ff. eod. titul. Dicit tamen Bartol. & Dyn. in d. §. meminisse. quòd licet perdiderit potest eam recuperare per interdictum, vnde vi. quia factum aduersarij ædificantis dedit causam perdendi possessionem, vt in l. 3. proinde. de vi, & vi arm. Item sua propria auctoritate posset recuperare secundum ipsos antequam diuertat ad extraneos actus, vt in leg. tertia. §. cum ignor. ff. de vi & vi arm. quia videtur spoliatus, vt in d. §. proinde. Dicit tamen quòd iste effectus perdendi possessionẽ non tollitur per remissionem, id est permissionem. vt ille, cui est facta nunciatio noui operis ædificet iterum donec de causa cognoscatur, quia licet possessio perdatur solo animo, vt in l. si quis mo recuperatur, sicut nec acquiritur, vt C. de acquirend. possess. l. licet. & ista vltima sunt verba Hostien. in summa, eodem titulo, §. fina. quæ sequitur hic Dom. Cardina. & Butr. per quæ autẽ vertit formam differentiæ. Vos facitis mihi iniuriam, quia ædificatis in meo, vel cõtra seruitutem mihi debitam, vnde rogo quòd exeatis, alias nuntio nouum opus vobis. Sed Barto. in l. de pupil lo. §. meminisse. dicit quòd verba debent concipi personaliter, & debent referri ad illos qui sunt in opere, vt in ead. l. §. nunciationes. verbi gratia, nuntio, vel prohibeo vobis ne quid operis noui. vt in l. prætor. in princ. & in l. fina. ff. eodem titulo, alias si diceretur prohibeo ne ædifices, vel similia verba personalia, non haberet locum edictum, de noui operis nunciatione, nec eius effectus, sed interdictum, quòd vi, aut clam. vt in l. aut qui aliter. §. si quis non denuntiasset. ff. quod vi aut clam. Secundo modo fit nũciatio per iactum lapilli, & tunc denuncians non perdit possessionem, imò ipsam retinet. vt in l. de pupillo. §. meminisse. ff. eod. titu. & per hoc dicit gloss. quòd melius est facere nuntiationem per iactum lapilli quàm simplici verbo. Sed dicunt Doctor. quòd gloss. dicit verum quo ad effectum retinendæ possessionis, sed quo ad alium effectum est melius nuntiare simplici verbo, quàm per iactum lapilli, vt scilicet euitetur rixa, vel rumor, quia de facili venitur ad arma, quando fit realis nuntiatio. Ratio autem qua sed per lapilli retinetur, assignatur per Doctor. in d. l. de pupillo. §. meminisse. quia denuntiare nouum opus simplici verbo est signum hominis formidolosi, & timidi, sed nunciare per iactum lapilli est signũ hominis audacis, & pugnatiui, & parati per vim suam possessionem retinere si alius non acquiescat. Tertio modo fit nuntiatio per præconem, seu per iudicem, & hoc casu nũ eod, quia hoc casu non videtur pusillanimus, sed magis causa rixæ vitandę adiuisse iudicem, sicut consulit l. vt in leg. tertia, Cod. de pignor. & in l. æquissimum. ff. de vsufruct. & formam talis nũtiationis format Hostien. in summa, eodem titulo, §. fina. Et Barto. in d. l. de pupillo, §. meminisse. ff. eod. dicit quòd parte petente, debet iudex inhibere ne cõstruatur nouũ opus concipiẽdo per sonaliter verba executiua in hanc formã. Ad petitionẽ B. iudex imposuit tali nũtio. vt vadat ad talẽ locũ. & dño. vel operariis ibi existẽtib. nũtiet. & prohibeat ne in d. loco aliquid noui operis fiat: & si senserint se grauatos cõparcant. sed gl. ibid. dicit q̃ sufficit q̃ iudex prohibeat per nuntiũ, ne aliquid noui operis fiat, vel q̃ veniat rursus. sed Bar. hoc reprobatur, quia ad veritatẽ alternatiuę sufficit alteram partẽ impleri, vt l. si hæredi, plures. ff. de condi. in

sti. & sic posset ædificare interim, & alterum facere, scilicet venire responsurus, & per hoc denuntiatio non haberet effectum. vnde communis practica secundum eum est quòd fiat copulatiuè, scilicet, & si senserint se grauatos. Et vt §. dictum est, Paul. de Castro in d. §. meminisse. conatur saluare gloss. sed tu tene practicam Bar. quia tutior est, & melior. communiter tenetur per Doctor. vnde non refero verba Paul. de Castro. Sed inquantum dictum est quòd nuntians simplici verbo perdit possessionem, & quòd aduersarius ipsam acquirit facit contra: quia possessio non acquiritur sine dominio, vt in l. licet C. de acqui. posses. & in l. quemadmodum. ff. eodem ti. Solu. Bartol, in l. 1. §. in operis. ff. eodem titu. hoc intelligit quando ædificator habebat animum acquirendi possessionem soli: & ideo eam acquirit: secus si habuisset animum acquirendi possessionem iuris, pura seruitutis, vel libertatis tantum, tunc illam acquirit, & non possessionem soli: quia non habet animum. & si diceres quomodo potest nuntians simplici verbo petere destrui id quod est factum post nunciationem, cum possessionem perdiderit. Respondet quòd ædificator censetur possidere. vi. aut clam ab aduersario qui nuntiauit nouum opus, & propter hoc debet destrui quod ædificatum est. Et dic quòd tria requiruntur ad hoc, vt ædificator propter nuntiationem acquirat possessionem. Primum est quòd nũtians sit in possessione, alias non posset facere ædificantem possessorem, quia nemo dat quod non habet. l. traditio. ff. de acquirendo rerum do. & l. quæstio. 7. Dai bertum & in c. quod autem de iurepatron. Secundò quòd ædificator habuit animum acquirendi possessionem, vt ṡ dictum est. secundum Bartol. Tertiò quòd nũtiatio sit facta simplici verbo, secus si fieret per iactum lapilli, vel per iudicem, vt ṡ. dictum est. Sextò quæro cui debet, vel possit nuntiari nouum opus? gloss. hic tangit. Sed clarius dic secundum Ioann. Andr. & Dom. Cardin. in rubr. huius titu. quòd potest nuntiare omnibus existentibus in re, domino, seruo, vel operariis, vt in le. de pupillo. §. 1. & §. nunciationem. & §. nuntiare. imò & furioso, & infanti potest fieri nuntiatio, nec in hoc exigitur tutoris auctoritas, vt in le. operis. & in le. sequen. §. 1. eod. titul. sed Do. Paul. de Castro in d. §. operis. dicit quòd illa le. dupliciter potest intelligi. Primò quòd erant aliqui in fundo eorum nomine puta operarij, vel fabri, quibus facta fuit nunciatio, & tunc talis nunciatio statim ligat quantum ad hoc vt infans. vel furiosus teneatur præstare patientiam, vt opus demoliatur, etiam si opus esset factum antequam peruenerit ad notitiam tutoris, vel curatoris, quia factum illorum qui operabantur nocet eis, in eo qđ ad eos peruenit. & hoc procedit etiam si fieret nunciatio fabro ipso, furioso, vel infanti, quia nuntiatio facta fabris, vel operariis eos ligat. quantum ad impensas non tenetur nisi ædificium factum foret postquam nuntiatio peruenisset ad notitiam tutoris, vel curatoris, postquam potuissent prohibere fabris quòd non ędificent, liberaretur tamen infans cedendo actionem contra administratorem, cuius dolus, vel negligentia nocuit infanti, vel furioso. per l. fina. ff. de administ. tuto, sed iste intellectus non congruit illi literæ, quia loquitur de nunciatione facta fabris, est tamen verus in se. Secundo modo intelligitur, quia nuntiatio facta fuit ipsi infanti in prædio, & tunc dicendum est quod ligat à tempore scientiæ tutoris, vel curatoris ex quo potuerunt prohibere, sicut si fuisset facta nullo existenti in prædio, vt not. in le. de pupillo. §. nunciationem. ff. eodem. cum paria sint ibi non esse, & esse ibi, sed inutilem, & sine intellectu, vt in leg. 1. ff. quod cuiusque vniuersit. Et dicit Do. Paul. de Castro quod non ligat prius, etiam quantum ad patientiam præstãdam, sicut quando nullus ibi est, vt nota. in d. l. de pupillo. §. nunciationem. Nec obst. d. l. in operis. quia ad validitatem nuntiationis non exigitur auctoritas. vel patientia tutoris, si ex post facto tantum exigitur quantum ad hoc vt opus posteà demoliatur. Puto tamen q̃ etiã hoc casu sufficeret quòd pupillus cedat actionem contra tutorẽ quo ad impensas. de quo vide in Spec. eodem titu. §. 1. versi. pen. & proximè dictum est. Septimò quæro in quo loco possit nuntiari nouum opus? Et glo. respondet quòd debet fieri in re presenti, vt in l. de pupillo. §. nũtiationem. §. si quis fortè. ff. eo. tit. de quo etiam per glo. in præced. Videndum est itaque primò, An denuntiatio facta domino extra locum, in quo fiebat opus valeat. Secundò, quid si est facta in loco, vbi fiebat opus, domino tamẽ absente. Quò ad primum Bart. in d. §. si quis fortè. tenet quòd op' non debet demoliri etiam si dominus peruenerit ad locũ in quo fiebat opus. & hoc probat ille tex. qui dicit q̃ nuntiatio est nulli momenti. & hoc tenent communiter Doctor. de quo per Hosti. in summa, eodem titul. §. cui fiat. versicul. quid si fiat nuntiatio. & hoc intellige quòd ad edictum, de noui oper. nuntiat. secus quòd ad interdictum, quòd vi aut clam. vt est textus cum gloss. in

Universidad de Deusto
Biblioteca

l aut qui aliter. §. si quis cum denunciasset. ff. quod vi aut clam. Vnde sis cautus si domino nunciasti in absentia, & ei ne aliquid ædificari faceret, quòd non petas illud destrui tanquam ædificatum spreta nuntiatione, quia succumberes. sed petas illud destrui tanquam vi, vel clam factum post tuam denuntiationem, quia hoc modo poteris obtinere. & hoc nota. quò ad primum. Quo ad secundum aduerte, quia aut nullus erat præsens in loco, in quo opus erat inchoatum. & hic casus est aliquantulum dubius. sed glos. in l. de pupillo. §. nunciationem. ff. eodem titulo, dicit, quòd nuntiatio valet mero iure, sed non habet effectum nisi à die quo peruenit ad notitiam illius, qui faciebat ædificari, & quo potuit accedere, & mittere ad locum, & prohibere fabris ne ædificent. vnde si priùs erat aliquid factum non teneretur nec præstare patientiam, vt destruatur, sed nec ministrare expensas. sed postea tenetur ad vtrumque. Sed contra hoc facit dict. capitul. nunciationem. vbi dicitur quòd denuntiatio noui operis debet fieri eo loco, vbi opus nouum fit, siue quis ædificet, vel inchoet ædificare. sed hoc non potest esse nisi sint ibi fabri. Item nuntiatio debet taliter fieri, vt possit ad notitiam peruenire, vt dicta l. de pupillo. § nuntiare. versiculo, & generaliter. ff. eodem, sed vbi nullus in loco est præsens, talis denuntiatio non potuit ad notitiam domini peruenire propter hoc quidam recesserunt ab opinione & dixerunt talem denuntiationem nõ valere, etiam si ex post facto perueniat ad notitiam domini. Sed Paul. de Castro tenet opinionem glos. præallegat. quia secundum Angel. sufficit quòd possit denunciatio in notitiam venire per notarium, & testes, quos nuntians secum ducat, nisi probaretur fraus, vt quia duxit occultè quosdam sibi notos, vt tenerent secretum, & eam damnificarent dominum, quia malitiis est obuiandum, &c. vt in le. in fundo. ff de rei vendicat. & per dictum Angel. tollitur primum motiuum ſ. factum. nam si nuncians habet secum notarium, & testes, ista nunciatio potest peruenire ad notitiam domini & si non peruenire non ligaret dominum, vt ſ. dictum est. Non obstat primum motiuum, scilicet quòd requiratur quòd quis ædificet, vel inchoet ædificare. Nam hoc potest contingere, etiam si fiat nuntiatio nullo existente in opere. & idẽ tenet Spec. eodem titul. § primo. versicu. penult. vbi dicit quòd nuntiatio facta in re præsenti, & vbi nullus erat præsens, tenet quantum ad hoc vt postquam dominus sciuerit debeat abstinere ab ædificando, & si non fecerit destruere tenetur. Secunda est quæstio circa hoc, quod si nuntiatio fit fabris, vel opificibus qui erant in opere illi verò nuntiauerunt domino, sed eo ignorante in opere processerunt. Specul. eodem titulo. §. 1. versic. fin. dicit quòd non, per l. de pupillo. § si quis forte. ff. eodem. secus si ædificasset postquã sciuit nuntiatum. Sed Barto. in d. §. nuntiationem. & §. si quis forte. dicit quòd debet præstare patientiam, vt opus destruatur. non autem impensas. idem dicunt Doctor. communiter. & ratio differentiæ est inter hunc casum. & præcedentem, quia nullus erat in opere. nullus commisit culpam aliquam cum nullus ibi esset. vnde non ligatur dominus ex tali nuntiatione, nisi postquam sciuit. sed quando aliqui erant in opere, culpa eorum reputatur culpa domini, licet in non notificando. qui vtitur eorum opera. Ista tamen culpa licet sit sufficiens quo ad hoc vt teneatur præstare patientiam, vt opus demoliatur, expensas demolitionis non tenebitur præstare, quia ista est pœna, vt in l penult. ff eodem. Iaco. de Aret. tenet quòd si fabri, vel operarij quibus nuntiatio est facta ædificãt domino ignorante, quòd non tenetur nec præstare patientiam, vt opus demoliatur, nec ministrare expensas demolitionis, & sic tenet opin. Specul. Sed Paul. de Castro in d. l. de pupillo. §. nuntiationem. dicit quòd sibi videtur, quòd si ibi erant fabri quorum opera vtebatur procedit opin. Doctor. per rationem prædictam, sed dominus poterit ab eis recuperare damnum, quod sensit ex demolitione, quia debebant bonum consilium prodomino sumere, & vlterius non procedere quousque sibi significarent. argument. in leg. item quare. § exercitu. ff. loca Puto etiam quòd ipsi fabri teneãtur culpa sua soluere expensas demolitionis, non enim censentur esse in bona fide, ex quo spreta nuntiatione processerunt in opere non facta notificatione domino, vnde tenentur, vt in leg. in rem. ff. de rei vendicat. Idem tenet Bartol. & Iaco. Butr. in d. l. de pupillo. § nuntiationem. argument. l. licet. in fin. ff nau caup. stab. Dicit tamen Dom. Paul. de Castro quòd si fabri non essent soluendo non tenerentur præstare patientiam, vt opus demoliatur, ne versentur in damno, quod intellige, nisi postquam constiterit illum non habuisse ius ædificandi. Item Dom. Paul. de Castro dicit, secus esset si alij erant præsentes quorum opera dominus non vtebatur. Nam illorum negligentia non reputatur sua culpa. ideo nec ad patientiã tenebitur, quia nec ab illis posset recuperare, quod intellige nisi postquam sciuit nuntiationem esse factam, vt dixi in casu præcedenti. & nota, quia posset de facto quotidie contingere. Octauò quæro quis possit nuntiare, quia supra vidimus quibus est facienda nuntiatio. & glos. nostra respondet quòd nedum dominus, sed etiam emphyteota, & creditor, vt in l. in prouinciali. §. si ergo. & l. creditori. ff. eodem titulo. Item potest nuntiare nouum opus vsufructuarius, sed non contra dominum, secundum notab. glos. quæ allegat. ff. de remissio. in l. 1. & 2. sed intellige glos. secundum iura allegat. nisi quando ex hoc vsufructus efficeretur deterior, & tunc nuntiat nouum opus non ad finem, vt opus demoliatur, sed ad finem, vt æstimetur vsufructus. & hoc modo loquitur l. 1. & 2. ff. de remissionibus. & l. 1. §. fina. cum sequent. ff. eodem titulo, vbi plenè de hoc. De seruo autem an possit nunciare nouum opus, glos. bene dicit. Vtrum autem pupillus vel minor 25. ann. possit nuntiare nouum opus, dic, vt in l. de pupillo. in princip. ff. eodem. prædicta procedunt quando quis nuntiat nouum opus, eo quia afficitur priuato incommodo. Sed ratione publici interesse, puta si ædificetur in publico quiliber ciuis admittitur ad denuntiandum, vt in l. in prouinciali. §. fin. cum l sequent. ff. eodem. & hoc dicit glos. nostra. Ex prædictis infertur secundum Hostien. in summa eodem titulo. §. quis possit. quòd tribus de causis potest fieri nuntiatio, scilicet, aut iuris nostri conseruandi, Aut damna depellendi. Aut iuris publici tuendi, vt in l. 1. §. nunc videamus. & §. nuntiatio. ff. eodem. Sed alibi dicit text. quòd triplex est causa nuntiationis. Naturalis, publica, & impositiua. & declarat ille textus, quia dicitur naturalis causa quando in nostro aliquid immittitur, puta in domum meam, vel aliquid in nostro ædificatur, vt quando quis in solo tuo ædificat. Publica, quando quis in loco publico. Impositiua quando quis ædificat contra seruitutẽ sibi debitam, puta si constituerit seruitutem non eleuandi altius domum suam, & deinde vellet eam eleuare contra seruitutem impositam. nam posset ei nouum opus nuntiari, & iste est text. in l de pupillo. §. fextus ff. eodem. sed dic quòd illud quod dicitur in dicto §. fextus, comprehẽditur sub illo quod dicitur in dicto §. nuntiatio. vbi tex loquitur magis generaliter, scilicet quòd nũtiatio noui operis fit, vel causa iuris nostri conseruandi, vel damni depellendi, vel iuris publici tuendi. Nam primò quis intelligitur nuntiare nouum opus causa sui iuris conseruãdi, vt quando ædificatur in re, in qua nuntians habet dominium directum, vt in l. de pupillo. §. fextus ff eodem. vel vtile, vt in l in prouinciali. § si ego. ff. eodem. & in leg. 1. §. primo, ff. quod vi, aut clam. vel ius hypothecæ, per quod totam rem potest auocare, vt in l. creditori. ff. eod. vel ius seruitutis realis, vt in l. & si forte §. 1 si serui, vendic. præterquam in seruitute viæ, vt in l. qui viam. ff. eodem titu. Damni autem depellendi causa fit nuntiatio, quãdo nullum istorum habeo: sed timeo ne ædificium ruat super meum, & det mihi damnum. Et aduertendum, quia ibi non admittitur denuncia tio per satisdationem de demoliendo, quia nõ prouideretur per hoc nuntianti, sed per satisdationem de damno infecto, quia ista possunt simul stare, scilicet quòd iure ædificat in solo in quo nullum ius habeo: & tamen dubito damnum recipere. Tertia causa est iuris publici conseruandi, vt quando omnia ista cessant, tamẽ aliquis ædificat contra formam legis communis, vel municipalis, vel in loco vel flumine publico. Nam quilibet de populo admittitur ad denunciandum, vt in l. in prouinciali. § fina. cum l. sequent. ff. eodem. Secus si aliquis ædificaret in mari, vel in littore maris, quod conceditur occupanti. sed non sic conceduntur publica, vt not. glossa in titut. de rerum diuisi. § item lapilli. Vnde aues, & pisces, & feræ bestiæ dicuntur res communes, & non publicæ, quoniam occupantibus conceduntur, vnde tunc non potest nuntiari nouum opus, quia nuntians non debet plus iuris habere ad prohibendum, quam ædificans, ad ædificandum, & ista sunt verba Paul. de Castro in lege prima, §. nunc videamus. ff. eodem. Nonò quæritur an nuntiatio possit fieri per procuratorem? dic quòd sic, vt in l. de pupillo. § qui procuratorio, & §. fi. cum l. sequent. eodem. Sicut aũ procurator illius in cuius præiudicium constituitur nouum opus, potest nũtiare, vt d. §. qui procuratorio. ita etiam potest nuntiari nouum opus procuratori ædificantis. vt in l. si procurator. ff. eodem, & intellige quòd procurator possit nuntiare nouum opus scilicet quãdo de eius mãdato constat, sed si dubitatur de mandato, tunc compellitur satisdare rem ratam dominum habiturum, etiam si sit verus procurator, vt est tex. in d. §. qui procuratorio. & dicit Innoc. in capi. præceden. quòd quando opponitur contra procuratorem, per hoc non differt iudex facere inhibitionem de non ædificãdo, ni si incontinenti, & quasi in momento ostendat non valere procuratorium, quia si dicatur contrarium non satisfit edicto ꝙ vult ab opere

ab opere cessari. Sed Do. Cardi. dicit quòd aut certum est quòd habet mandatum, & aduersarius non opponit, & tunc non est opus satisdare. Aut opponit, & tunc si procurator vult expectare quòd discutiatur de mandato, & tunc non tenetur cauere rem ratam dominum habiturum. sed econtra si non vult expectare quòd discutiatur de mandato tenetur satisdare rem ratam dominum habiturum ad effectum, vt statim teneat nuntiatio. sed hoc declara melius, vt dicit Barto. & Paul. de Castr. in §. qui procuratorio. Nam aut instrumentum procuratoris ostenditur illi cui fit nuntiatio extra iudicium, & tunc aut fatetur illud instrumentum, & tunc dicitur constare de mandato, nec tenetur cauere rem ratam, &c. sed statim tenet nuntiatio. Aut dicit illud instrumentum non esse verum, vel non continere sufficiens mandatum, & tunc dicitur esse dubium de mandato, quia non tenetur illi instrumento credere, cum possit dubitare de fide eius, & ad ipsum non pertinet hoc dubium decidere. Aut instrumẽtum producitur in iudicium, & tunc si iudex pronunciat illud instrumentum verum, & continere sufficiens mandatum, diceretur constare de mandato non obstante contradictione aduersarij, & reputabitur legitima persona ad denuntiandum nouum opus, iuxta no. in l. licet. C. de procura. & in capitul. 1. eodem titulo. Circa hoc tamen dic quòd si apparet instrumentum in aliqua parte non iuspectum, & contineat clausulas, ex quibus appareat procuratorem habere mandatum ad nuntiandum nouum opus, iudex non debet differre facere inhibitionem de non ædificando, nisi ille qui opposuit contra procuratorem incontinenti, & quasi in momento ostendat procuratorem non valere: quia si dicat contrarium non satisfit edicto, quod vult ab opere cessari. Aut certum est quòd nõ habet mãdatum, & nõ auditur etiam si velit satisdare secundum Domi. Cardina. Aut dubitatur, & tũc procurator admittitur cum satisdatione, vt in d. §. qui procuratorio. de quo Domi. Cardina. se remittit ad capitul. primum de procurat. Sed circa hoc dubitatur de tribus. Primò, an procurator generalis possit nũtiare nouum opus. glos. tenet quòd nõ in d. §. qui procuratorio. Barto. autem ibi tenet cõtrarium quòd sufficit procurator generalis. & istud tenẽt communiter Doctor. per l. 1. in fi. ff. eodem titulo. vbi vsufructuarius qui habet generale mãdatum potest nũtiare nouum opus. & quòd intelligitur generale mãdatum à domino, est bon. text. in l. prima, in fi. ff. vsufruct. quemadmodum caue. & not. in l. actiones. §. renuntiare. ff. pro socio. vbi etiam est bon. tex. & hoc intellige secundum Paul. de Castro in procuratore qui habet generale mãdatum ad negotia, secus si ad iudicia, quia tunc nũciario, licet sit quædã prouocatio ad iudicium, nõ tamen est actus iudiciarius, vt in leg. 3. §. item nũtiatio. ff. eod. Secũdò quæro circa hoc quod si procurator. de cuius mandato dubitatur, nũtiat nouum opus & posteà apparet ipsum non esse nec fuisse procura. nũquid fiet demolitio operis facti cõtra inhibitionem talis procuratoris, qui non erat verus procura. Innocen. primò dicit quòd nõ, deinde refert alios tenere cõtrarium, scilicet quòd opus debet demoliri, quia graue est prætorem contemnere, vt in l. de pupillo. §. meminisse. ff. eodem. Sed ego credo distinguendum, quòd aut dominus habet ratam nuntiationem factam per falsum procur. & tunc opus debet demoliri, quia ratihabitio retrotrahitur, & mandato cõparatur, vt in l. fi. C. ad Macedo. & hoc puto esse verum, si de rata cauisset, aliàs sua nuntiatio potuisset cõtemni, vt in d. §. qui procuratorio. Aut dominus nõ habet ratam talem nuntiationem, & tunc opus nõ est demoliendum: quia perinde habetur ac si nõ esset facta, ex quo procurator falsus ipsam fecit, & dominus vult quòd non sit facta. vnde perinde habetur ac si remisisset denũtiationem: imò videtur ipsam remittere, ex quo eam ratam nõ habet. & istud est de mente Paul. de Castro in l. si procurator. ff. eodem titulo. Tertiò dubitatur, an procurator qui nuntiauit nouũ opus possit talem denũtiationem remittere ad finem, vt ille cui est facta nũciatio licet possit ædificare, vt in d. §. qui procuratorio. & in l. cũ procurator. ff. eod. titul. Et est cõclusio quòd procurator nõ potest facere gratuitam remissionem, nisi ad ipsam haberet speciale mãdatum, vel generale cũ libera, vt in l. 3 §. nõ tãtũ. ff. quod vi aut clam. Sed remissionem necessariam potest facere procurator habẽs simpliciter mãdatum ad denũtiandum, quia hoc venit in consequẽtiam mãdati, cum sit de necessario contingẽtibus, vt in l. ad rem mobilem. & in l. ad legatum. ff. de procura. Nam etiã dominus tenetur remittere nuntiationem quãdo sub est causa necessaria, puta, quia offertur satisdatio secundũ formã capit. fi. ẽdem. alias si talis satisdatio sine iusta causa recusaretur, haberetur pro recepta, & remissio intelligeret facta. de quo vide in sequen. & cap. fin. eodem ẽdem. vlterius quæro quia dixi 5. in proxima addi. quòd nuntiatio noui operis non potest fieri quo ad opera præterita, sed illa demoliuntur per interdictum, quod vi, aut clam, vel aliud, vt in l. 1. §. 1. ff. eodem. Nam quid nunciatio noui operis possit fieri quo ad opera inchoata. Dicit Innocen. quòd sic quòd ad futura ædificia dummodo sit factus aliquis apparatus, vt in l. 1. §. cœpisse. ff. de pollicit. & in l. 1. in princi. & §. potest ff eodem. Nec obstat l. stipulatio §. opus, vbi dicitur quòd non sufficit apparatus, nisi appareat aliqua species facti operis. Nam secundum Bartol. & Paul. de Castro. edictum, de noui oper. nuntiatio, habet duos effectus. Primus est vt prohibeatur opus fieri post nuntiationem. & hoc casu sufficit quòd apparatus aliquis sit factus. & hoc modo loquitur l. 1. §. potest. ff. eodem. Secundus effectus est quòd demolitur illud quod est factum post nuntiationem. & iste est effectus demolitorius, & hoc casu est necessarium quòd habeat instar operis, aliàs non potest demoliri. & hoc modo loquitur l. stipulatio. §. opus ff eodem. Vnde si sunt positi aliqui lapides in loco, non tamen habet instar operis. i. muri, vel parietis, quia nihil est factum cum calce, illud non destruitur. In quantum autem dixi quòd denuntiatio potest fieri quò ad præterita opera inchoata respectu illius quod ædificatum est, intellige hoc quò ad opus ædificatum post nuntiationem noui operis. nam ædificatum non est destruendum, vt in l. non solum. § qui opus. & §. sciendum, versiculo. sed vt probari, ff. eodem. Vnde Specul. eodem titulo. §. 1. versicu, & non dictæ. quòd ille qui nuntiat nouum opus sapienter facit si coram tabellione, & testibus facit mensurari ædificij longitudinem, & latitudinem, & altitudinem, & cum opus factum post denuntiationem demoliri debeat, per hoc iudicatur quantum post denuntiationem ædificatum fuerit. de quo latius per Hostien. in summa eodem titu. § qualiter. versiculo, est etiam consilium. & ibi Hostien. ponit formam instrumenti. & istud est bonum consilium, quia si omitteretur dato quòd constaret esse ædificatum ante nuntiationem, & post nuntiationem, si non constat quantum sit ædificatum ante nuntiationem, & quantum post, nihil venit destruendum, ne contingat quòd aliquid destruatur de eo quod prius factum erat. Idem econtra si non constaret aliquid esse factum ante nuntiationem, licet res vera fuisset factum, sed constat aliquid fuisse factum post denuntiationem totum venit destruendum. & sic interest etiam illius cui facta est nuntiatio, vt videatur quod sit aliquid ædificatum ante nuntiationem. Nam sicut agens debet probare suam intentionem, ita postquam est probata debet reus probare suam exceptionem. Vnde si probo quòd nuntiaui, & quòd post nuntiationem ædificasti fundata est intentio mea. Nam si excipis de parte prius ædificata, necesse habes illam ostendere. ita declarat Paul. de Castro. in d. §. qui opus. Dic tamen quòd ille cui est facta nuntiatio non tenetur ostendere quantum sit ædificatum ante denunciationem, sed sufficit, quòd ostendat aliquid fuisse ædificatum. & si ostendit aliquid fuisse ædificatum, licet non probet quantũ illud sit, nisi nuntians probat quantum sit ædificatum post nuntiationem, nihil destruetur, vt ſ. dictum est. & ita intellige Dom. Paul. de Castro. Item quæro, quid si quis ædificat in pluribus locis, & quis non vult nuntiare nouum opus, nisi quo ad locum vnum tantum. vt pone, quia non vult impedire totum opus, sed tantũ partem. dic quòd tunc nuntians debet demonstrare in quo loco opus nouum nuntiauit, secus si vellet totum opus prohibere, quia tunc simpliciter nuntiaret nouum opus, de quo vide bonũ tex. in leg. de pupillo. §. qui nuntiat. ff. eodem. Quærendum est etiam quis sit effectus nuntiationis. Ioan. Andr. tangit, & Ioa. Cal. & Do. Card. in Rubr. huius tituli. in 10. quæstio. Sed dic vt plenius per Hostien. in summa, eodem titulo §. quis sit effectus. Primus est, quia quicquid est ædificatum post nũtiationem siue iure siue iniuria debet demoliri expensis ipsius ædificantis. vt hic, & in capi. præceden. & ff. eodem. l. 1. 1. respon. & intellige siue iure, siue in iuria, i. siue fuerit iustè ædificatum, siue iniustè. Secundus effectus est, quia rem afficit. vnde & is tenetur, ad quem possessio peruenit, scilicet quo ad patientiam, vt patiatur opus destrui, sed non quo ad pœnam, scilicet vt teneatur ad expensas demolitionis, vt in l. penul. & fin. ff. eodem hoc declara, vt per Bar. in dicta. le. fina. Tertius est, quia si ille cui opus nouum nuntiatum est nolit rem defendere transfertur in eum onus probationis, vt ff. eodem. leg. prius. Quartus effectus est, quia quando fit nũtiatio simplici verbo, nuntians perdit possessionem, & transfertur in illũ, cui fit nũciatio, vt ff. eod. l. 1. §. in operis. secus si fieret per iactum lapilli, vel auctoritate iudicis, vt in l. de pupillo. §. meminisse. ff. eodem. Et hi effectus tolluntur per remissionem tacitam, vel expressam secundum Hostien. de qua remissione statim videbis. Vltimò

Universidad de Deusto

quæro quomodo tollatur nuntiatio noui operis, dic quòd tol
litur expressè, quod est quando nuntians dicit quòd est conten
tus quòd ille cui est facta nunciatio ædificet.ff.eod. l.non solùm,
§ sciendum,& l.1.in princip.ff.de remissi. Remittitur autem tacitè
multis modis. Primò quando transactio est secuta auctoritate
prætoris, vel iudicis: quia nec aliud prætor quærit, quàm vt
controuersias dirimat. Ergo si nuntians,& ille cui facta est nuntia
tio inter se conueniant, vel nuntians spote recedat à nuntiatio-
ne, debet prior ratum habere, vt in l j.§.& post opis.& §.inde quæ-
ritur.ff.e. Secundo modo fit remissio tacitè per mortem nuntian
tis reintegra, scilicet, antequam esset aliquid ædificatum, secus si
aliquid esset ædificatum post mortem nuntiantis. idem dicas
quod dicitur re integra, quando post nuntiationem, nec est ali-
quid ædificatum, nec est præstita satisdatio, vel repromissio de
opere demoliendo, secus si esset satisdatum, vel repromissum:
quia tunc effectus nuntiationis non tolleretur per mortem: &
dic quòd satisdatio debet præstari de opere demoliendo quan-
do quis nuntiat nouum opus pro iure suo priuato. Nam tunc
ille cui est facta satisdatio debet satisdare cum fideiussore. Sed
quando nuntio nouum opus non pro iure meo priuato, quia
nuntio, ne quid fiat in loco publico: & tunc sufficit quòd ille
cui facta est nuntiatio promittat sub fideiussore de opere de-
moliendo, si apparebit eum iniustè ædificasse, vt in l. non so-
lùm §.si cum iure.ff. eodem. Sed Hostien. in summa eodem ti-
tulo,§.qualiter.versicul. fit & tacitè remissio. dicit quòd remis-
sio nuntiationis fit tacitè si intra annum satisdetur de opere de-
moliendo si apparuerit iniuria ædificatum, vel quando per nun-
tiantem steterit quominus satisdatur, vt leg. prætor. ff. eodem §.
deinde ait prætor.& §.hoc interdictum.& §.fin. Sed aduerte, aut
quæris nunquid per satisdationem intelligatur remissa nuntiatio
quantum ad effectum, vt nuntians interim possit ædificare,& dic
quòd sic.& hoc modo loquuntur iura allegata per Hostien. Aut
quæris nunquid ista nunciatio duret etiam post mortem nun-
tiantis quantum ad effectum, vt ædificàs teneatur opus destruc-
re quo ad effectum, vt fideiussores sint obligati, & in hoc dic q
sic,& si hoc casu non tolletur per mortem nuntiantis.& hoc mo
do debet intelligi dom. Cardina. in rubric. huius tituli, in 9. quæ.
& hoc tenuit glo. in le. non solum, §. morte. ff. eodem titulo.& il-
lam glossam sequitur ioi Bartol.& ibi Paul. de Castro. dicit illam
glossam notabilem, scilicet, quòd per satisdationem de opere
demoliendo desinat res esse integra, ideo si post satisdationem
præstitam moriatur nuntians.& posteà ædificatur, poterit hæres
ædificantis, etiam si aliam nuntiationem non faciat agere ad de
molitionem ex illa stipulatione interposita per defunctum. Sed
Paul. de Castro. dicit quòd Angel. tenet contrarium, & melius,
nam illa stipulatio cum sit prætoria extinguitur extinctio eo, su-
per quo est interposita. vt le. 1.§.sub conditione.ff. vt lega. nom,
caueat. sed per mortem extingueretur nuntiatio, si stipulatio nó
esset interposita. ergo ista stipulatio non facit eam non extingui,
imò cum ea extinguitur. Non obst. quod not. glossa. fin. in le. non
solum §. morte. ff. eodem quia iura allegat. per illam glossa. loquũ
tur quando stipulatio erat iam commissa in solidum. Vnde sicut
non extinguitur per mortem actio orta ex hoc edicto, ita nec or
ta ex stipulatione, quin tunc stipulatio faciat, vt transmittatur
contra hæredem. quòd aliàs non trãsmitteretur, vnde reddit ius
potentius, non autem auget. Sed tu tene opini. glos. quæ commu
niter tenetur in dict.§. morte. quam tenet etiam Ioan. Calder.&
Dom Car. vt ẽ. dixi.& dic quòd quando interuenit satisdatio, vel
repromissio de opere demoliendo,& ideo morte nuntiantis nõ
extinguitur ratis nuntiatio, quia cum processum sit ad satisdatio
nem, vel repromissionem res definit esse integra, & in practica
hoc esset obseruandum. Sed aduerte, licet morte nuntiantis re-
integra extinguatur nuntiatio, non tamen extinguitur morte
illi9, cui est facta nuntiatio, quia hæres eius tenetur non facta alia
denuntiatione demoliri ædificium factum, non tamen in pœnã
incidit, nisi sciens ædificauerit.& sic non tenebitur præstare ex-
pẽsas demolitionis, nisi fuerit sciens, licet teneatur pati, vt demo
liatur, vt in l. non solum. §. morte. ff. eodem. Tertiò modo remitti
tur nuntiatio tacitè, si is qui nuntiauit, non vult iurare de calum
nia, q. o. declara, vt dicit hic Abb. Sicu.& Do.& suppleo in prin-
cu us tituli. De aliis quæstionibus quæ hic possunt tãgi, dic vt ff.
eodem.& per Host. in summa, eodem titu.& de ista materia aliqd
videbitis j. cap. fin. Sed inquantum ẽ. dixi quòd quando fit nũtia
tio noui operis verba executiua debent esse impersonalia, puta,
ne quid noui operis fiat secundum Docto. Barto. in l. de pupillo.
§. meminisse. ff. eodem. licet glos.& Hostien. ibi sentiant contra-
rium. sed reperi Dom. Paul. de Castro in l. si procurator. ff. eo tit.
vbi improbat opin. Bartol. dicit enim quòd licet nuntiatio ex
edicto de noui opis nuntiatione, possit,& debeat fieri impersona
liter quando nunciator vult comprehendere omnem ædifican-
tem, attamen non reprobatur nuntiatio facta in personam, quo
minus contra illam persona m,& non contra alias oriatur inter
dictum demolitorium ex hoc edicto. & dicit de hoc esse tex. in
l. non solùm. § si in iure. ff eodem. & dicit Dom. Paul. hoc esse vti-
le: quia in interdicto, quod vi, aut clam, expedit agentem pro-
bare de iure suo, & aliter demolitionem non obtinebit. sed in
hoc interdicto sufficit probare opus factum post nuntiatio-
nem, vt in l prætor. § 1. in fin. & dicit Dom. Paul. quòd istum in
telligitur habuit glo. 2. in d. l. si procurator. ff. eodem. quæ dicit
quòd non datur interdictum quod vi, aut clam: imò actio ex
hoc edicto, scilicet in factum: sed etiam interdictum demolito
rium, vt in l prætor. § nonnulli ff. eodem. Sed aduerte, inquan
tum Dom. Paul. dicit quòd in interdicto quod vi, aut clam ex-
pedit agentem probare de iure suo, alias demolitionem non ob
tinebit, videtur contra tex. in l. 1. §. hæc. ff. quod vi aut clam. est
destruendum siue iure, siue iniuria sit ædificatum, id est siue ius
conuenit ædificandi, siue non. vnde ædificans non auditur si
vult probare se in suo ædificasse. Solu. Bartol. ibi intelligit quan
do ædificans volebat probare se dominum, vel etiam constabat
ipsum dominum esse, sed aduersarius possidebat rem, in qua o-
pus est factum, vel erat in possessione alicuius iuris, cui per illud
opus præiudicatur. argumen. ff. de aqua quot. & æsti. l. penulti.
vnde quo ad interdictum quod vi aut clam est dicendum, quòd
aut ædificans est dominus rei, in qua ædificat, non tamen posses
sor, vel si est possessor præiudicatur per illud possessioni alicuius
iuris in qua alius est,& tunc illud opus est destruẽdum ante om
nia, siue habuit ius ædificandi, siue non, quia cum per illam ædi-
ficatores spoliauerunt aduersarium sua possessione est ante om
nia restituẽdus, & hoc modo loquitur lex prima, §.& parui. ff. qd
vi aut clam. Aut ipse ædificans est in possessione, nec per hoc pre
iudicat possessioni alterius,& tunc illud opus non est destruen-
dum per interdictum, quod vi, aut clam, nisi agens probet de iu-
re suo: secus si competeret edictum, de operis no. nunciatio. quia
tunc illud opus quod esset ædificatum post noui op. nuntiat. an
te omnia esset destruendum, etiam si ædificans fuisset in posses-
sione,& ista est differẽtia inter hoc interdictum. & interdictum,
quod vi aut clam. Sed quò ad principale edictum Domin. Paulus
de Castro, inquantum vult quòd noui operis nuntiatio facta in
personam nuntiantis, puta, prohibeo ne ædifices valeat, sed tan
tum comprehendat personam cui facta est nuntiatio, sed quan-
do est facta impersonaliter, puta, prohibeo ne quid noui operis
fiat, tum comprehendit omnes ædificantes, quia intelligitur fa-
cta in rem,& sic est realis nuntiatio, de quo dic, vt in l. fina. ff. eo-
dem.& mouetur Domi. Paul. per l. non solùm. §. si cum iure. ff. eo
dem. vbi probari videtur quòd valeat talis nuntiatio, ne quid no
ui operis facias. Sed Barto. in hoc sensit,& dicit quòd ibi non po
nuntur verba nuntiantis, sed iurisconsulti, quasi dicat, nũtiat ne
quid facias per verba apta. Nam si nuntiaui ne quid fiat imper-
sonaliter, sequitur quòd per hoc nuntiaui ne quid facias. & Bar-
tol. dicit verum quòd in dicto §. cum iure. ponuntur verba iuris-
consulti, non autem nuntiantis. Vnde ante factum seruanda es-
set opinio Barto. Sed post factum ego dicerem quòd aut inser-
ta sunt aliqua verba, ex quibus apparet quòd intendit nuntiare
nouum opus, puta quia dicit, nuntio tibi ne nouum opus facias,
vel prohibeo ne nouum opus facias,& tunc habet locum inter
dictum de noui operis nunciatio. & hoc modo potest procede-
re opinio glos. Hostien.& Domi. Paul.& sic potest intelligi l. nõ
solùm §. si cum iure. fateor quòd hæc nuntiatio erit personalis,
non autem realis, vt dixit Domin. Paulus. Aut non sunt aliqua
verba expressa, per quæ appareat quòd velit nuntians vti edi-
cto, de operis noui nunciatio. puta, quia dicit prohibeo tibi etiã
ne ædifices, & tunc nisi ex coniecturis appareat quòd voluerit
nuntiare nouum opus non poterit vti hoc edicto, sed debebit
recurrere ad interdictum, quod vi, aut clam. & hoc modo po-
test procedere opinio Bartoli. Nam quando constat de mente,
non refert quid ex æquipollentibus fiat, & ipsi mentis tandum
est. sed quando de mente non constat verba sunt inspicien
da, vt in l. non aliter. ff. de seruitu. Vnde istud addas ad illud quod
dixi super glos. quæstione quinta, & ibi de hoc remittas, quia
hoc supplet quod ibi deficit, & per hæc sumus de hac difficili,
& subtili materia expediti, quæ est practicabilis. Alexander de
Neuo.

¶† Extra

10 ¶ † Extra gl. quæritur, quidã ex canonicis sunt absentes, quidã
vero præsentes, imminet electio hẽda, vel aliquod negotium ec
clesiæ, quo congregabitur capitulum,& qualiter expedietur ne-
gotium. Inn. potuit super hoc vnam gl. fin.& quotidie allegatur,
quam sic concludo, aut canonici sunt absentes ex causa volun-
taria, vel propter delictum proprium,& tunc non tenẽtur cano-
nici intrinseci exire ad extrinsecos, quinimo si negocium nõ est
graue non tenẽtur eos requirere, sed vbi negotium est arduum,
is ad quem spectat conuocatio capituli, vel si non est aliquis, ibi,
ad quem spectet congregatio de iure, vel consuetudine debent
saltem cõuenire duæ partes totius vniuersitatis,& præfigere ter
minum absentibus, vt veniãt per se, vel constituant procurato-
rem,& si non venerint imputetur eis,& valebit quicquid fecerit
à maior pars istarum duarum partium.a Et no. ex prædictis, primò
b q vbicunque negotium est arduum,b & graue, semper absentes
vocandi sunt, si commodè vocari possunt, & placuit mihi sem-
per hoc dictum, & sequitur do. Ant. licet gl. quam allegat totus
mundus in c. ij. de test. libr. vj. dicit quòd in tribus casibus tantùm
absentes sunt vocandi, sed certè in illis casibus vocantur propter
arduitatem negotij, ergo idem in omnibus arduis c cõsimilibus
c vel maioribus. arg. eius quod no. gl. in l. j. C. de condi. inde. c ¶ Se
d cundò no. qualiter debeat congregari vniuersitas. d quia si est a-
liquis ad quem spectet de iure, vel consuetudine is debet con-
gregare, si autem non est, tunc potestas congregãdi pertinet ad
duas partes vniuersitatis, quia virtus vniuersitatis consistit in
duabus partibus antequam congregatur. sic intellige l. nulli. ff.
quod cuiusque vniuer. no. nec in istis duabus partibus debẽt
computari non vocandi, vt not. gloss. in cle. quod circa. de elect.
sed valet quicquid facit postèa maior pars illarum duarum par-
tium.& sic intellige l. nulli. quod cuiusque vniuer. no.& l. quod
maior. ff. ad muni. capitulo primo. de his, quæ fiunt à maior. par-
e te capitul. e ¶ Si verò aliqui sunt absentes propter potentiam ty-
ranni

ADDITIONES.

a ¶ Iunge illud quod dicit Ab. Sic. hic. prope fi.& inc. ibi, si verò ali
qui sunt absentes propter potentiam tyrãni. Et dic clarius q ali
quando aliqui se absentant, vel expelluntur pp potentiam tyran
ni, vel propter tyrannidẽ publicam, quandoque se absentant, vel
expelluntur pp inimicitias priuatarum personarum, vel propter
delictum. In primo casu dicit Inn. q si expediret ecclesiæ, vel cle
ricis illius ecclesiæ facere aliquem ẽctum, vel eligere prælatum,
vel aliqui d aliud, licet hæc ordinariè essent facienda in ecclesia,
de elect qd sicut. tamen pp necessitatem fiet alibi. 23. dist. In no-
mine domini,& etiam quod plus est tyranni darẽt clericis facul-
tatem eundi ad ecclesiã sic inuasam,& etiam si aliqui clerici ibi
remanserũt,& etiam si non timeatur de impressione, dũmodo il
li qui exierũt iusto timore, vel aliqua iusta causa exierint cũ per
pe. ua,& bona pace, vel honesta.& dicit Inn. idẽ videri si illi qui
exierunt sint pauciores, dũmodo præsumatur q electio, vel alius
contractus vtilius extra ecclesiam possit celebrari q̃ intra, arg. de
ele. bonæ. el j.& quod ibi not. Inn. Et cũ his verbis Inn. trãsit Host.
D. Car.& Bu. qui tamen ex illis elicit istã conclusion m q si cõ
modè potest negotium extra ecclesiam exerceri, quãquam regu
lariter negotia ecclesiæ in ecclesia sint tractanda, de elect. quod
sicut.& ca. cum terra. hoc tamen casu debent se congregare vbi
tutè,& commodè possit negotium expediri, de elect. bonæ, &c.
clusio fortiùs procedit quando maior pars se absentauit, vel fuit
expulsa.& istud etiam est de mente Abb. Sic. hic in fin. commen-
ti,& adde hic illationem, quam facit in fi. commenti. In secũdo
verò casu quando sunt expulsi, vel absentes propter inimicitias
priuatas dicit Inn. secus esse quam in casu præced. qa intrinseci
non debent ire ad forinsecos, quia forinseci possunt constituere
procuratorem, de elect. quod sicut. §. j.& c. quia propter. & ff.
de procur. l. j. Et dicit Host. quòd absentes sunt requirendi. arg. ẽ.
qui ma. accu. pos. c. j.& propter hoc dicit Butr quòd si vnus par-
ticularis priuatus timeret inimicitias non audet ire ad locum, ni
hilominus requiri debet. arg. ẽ. qui ma. ac. pos. c. j. hoc tamẽ casu
intrinseci ad extrinsecos exire non coguntur, sed constituẽt pro
curatorem si de sua processerit voluntate, vt in l. 1. ff. de procur.
& dicit hoc notan. propter bannitos qui debent mittere procu
ratorẽ ad præsentes, vt in c. quia propter.& not. bene hoc, quòd
bannitus propter delictum ex hoc non perdit potestatem dãdæ
vocis sibeneficio non est priuatus. Ex prædictis Inno. infert quę
stionem talem. Aliquis propter inimicitias non audet ire ad ec-
clesiam, an talis retineat possessionem rerum suarum, quam ha
bebat in ecclesia.& circa hoc dicit Innoc. quòd is qui timore ini
micorũ, vel hostium dimittit res suas retinet possessionem etiã
ciuilem, vt in l. licet. C. de acq. pos. hoc limitat tamen Inn. duob.
modis. Primò, quando caperetur ab hostib. quia tunc perderet
possessionem rerum suarum. Secundò, quando non capitur, sed
res capiũtur ab hostib. quia possessio earum perditur, alleg. ff. ex
qui. cau. ma. l. denique.& l. prætor. §. is autem.& perdit possessio-
nem, quia censẽtur spoliatus, vt in ca. in literis.& c. item cum ouis.
de resti. spo.& hoc dictum Inno. sequitur Host Io. An.& D. Car.
Vnde But. hic dicit quòd si aliquis est absens.& timet reuerti so.
lùm timore rei. i. ne expellatur de possessione rei, si voluerit
ingredi,& tũc perdit possessionem, vt in l. id quod. §. quod autẽ.
& in l. clã possidere. §. qui ad nundinas. in fin. cum l. seq. ff. de acq.
poss. sed si timeo propter personam tantum, tunc nõ perdo pos-
sessionem. Vnde si timore inimicorum exeo proprium domi-
cilium, adhuc animo retineo possessionem rerum mearum.& di-
cit hoc no. propter istos qui habent ius patronatus,& sunt ex-
pulsi propter partialitates, quia non perdunt quasi possessionẽ,
quia timent principaliter de persona, non de re. & dicit se ita vi
disse allegari hac gl. Inn.& istud no. pro limitatione legum præ
alleg.& gl. in c. olim. el. j. de resti. spoli. in gl. quæ in c. vt suas.& si
isti possident ciuiliter, interim contra eos non potest currere
præscriptio, cum non currat contra possidentem ciuiliter. vt di
cit Bartol. in leg. 3.§. ex contrario. ff. de acq. poss. & per Bal. in l.
j. C. de ser. fug. per D. Car. in cap. cum olim. el 2. j. tit. prox. versic.
iudices. in fin.& licet Doct. communiter hoc sequantur, tamen
in subtilitate iuris posset dubitari. Alex. de Ne.

b ¶ Arduum. Inno. arduis negotiis absentes sunt vocandi. & vide
An. in capitulo cum omnes. de consti.& ibi de hoc latè notaui.
Bar. de Bellentzinis.

c ¶ Hoc etiam videtur esse de mente Host. dum dicit quòd præsen
tes.& residentes ea quæ sunt minima, vel d. quibus consueuit
per se possunt expedire non vocatis absentibus. x. quæ. secunda
hoc ius.& de elect. in Genesi. & capitulo bonę. el primo. vbi de
hoc. sed Do. Cardina. hic sequitur glo. præalleg. sc. in cap. 2. de tes-
ta. in vj.& in capitu. in ecclesiasticis. de præben. eodem lib. sed de
hoc dic, vt ẽ. in capit. cum omnes. de constit. vbi iste artic. examina
tur per Ioann. And. in mercur. quòd omnes.& vide Dom. Dom.
omnino in di. capit. 2. super gloss. in versic. ipsorum. de testib. in 6.
Alex. de Ne.

d Vniuersitas. Et vide Ant. post Inno. in capitu. primo. de maiorita.
& obedien & quod ibi latè not.& Ant. in capi. cum nobis olim.
de elect.& vide omnin quod scripsi latè in meis recollectis. in
capit. quæsiuit. in ij. nota. de his, quæ fiu. à maio part. capit. de Bel-
lentzinis.

e ¶ Istud est de mente Innocentij, & scribentium. sed de hoc ad
quem spectet conuocatio capituli seu collegij, vel vniuersita-
tis, dic vt per Innocen.& Doctor. in capitul. cum nobis olim. de
elect.& dicit Innocen. hic,& Doctor. post eum, quòd si clerici
sunt dispensi. quod ille ad quem spectat vocatio vocabit eos,
vt in capitul. 1. de ma.& obe. dum iste qui vocat sit in loco ido-
neo vbi plures conuenire possint, vel si etiam non sit in loco
idoneo, ad locũ idoneum vult accedere. alias autẽ si illi quos vo
cat sint in nimis remotis partibus, veluti, vt Lombardi veniant
in Franciam, non tenentur venire, quia manifestè iniquum est
mandatum, argumen. de electio. cum inter vniuersos.& capitul.
coram. Sed inquantum Innocen. dicit quòd si clerici moran-
tur ad remotas partes quòd non tenentur ire, dicit Hostien.
quòd quicquid dicat Innocen si ecclesia indiget residentia, te-
nentur venire, ad minus si iurauerunt ecclesiæ. quod quasi vbi-
que fit de consuetudine generali, de iureiurand. breui. de verbor-
signifi. cum clerici.& si vocatus non venerit poterit per prælа-
tum priuari. de clerico non residen. intra quatuor.& capitul. se-
quenti.& capitul. fina. Sed Domi. Cardinal.& bene, dicit quòd
istud non contradicit Innocen. quia ipse loquitur de his qui
vocantur non ad ecclesiam, nec ad residentiam, sed ad alium
locum,& ob aliam causam.& quis dicatur locus remotus, dic
vt in capitul. cum in illis. in gloss. in verbo, remotis. de tempo.
ordin. in 6. Item secundum Innocen. vocandi sunt filij famil. si a-
libi quàm in domo patrum habeant domicilium, sed si cũ patre,
tantum pater est vocandus. ff. ad municip. l. placet.& leg. non vti-
que.& in Specul. de syndico. Sed Hostien. tenet contrarium. Pri-
mò, in eo quòd maiores 14. an. debent vocari ad actus vniuer-
sitatis, allegat. capitul. cum 20. de offic. delegat.& de præbend. su-
per inordinata. Sed Domin. Cardin. dicit quòd illa iura loquun-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ranni, & non audent securè venire ad locum: tunc si electio, vel contractus ecclesiæ potuit vtilius expediri extra, debent isti qui sunt in ciuitate exire ad forinsecos: & bi fiat electio vel contractus, etiam si sit minor pars, alias autem fiet in ecclesia admissis procuratoribus absentium. & ex his no. quòd expulsus iniustè de vniuersitate non perdit ius vniuersitatis: imò debet vocari ad actus vniuersitatis, vel altem constituat procuratorem. Statuta ergo vel alia ordinamenta facta per præsentes non valent in prę iudicium absentium non vocatorum. pro quo vide tex. 63. dist. quinto. & per Bar. in l. omnes populi. ff. de iusti. & iure.

SVMMARIVM.

1 *Nunciatus non potest etiam præfixita cautione de demoliendo, interim ædificare si denuntians non vult. vide infra capitulo proxi. vbi ponitur ratio.*
2 *Nuntians nouum opus, tenetur intra tres menses docere de iure suo, alias nuncians ad fiendi data cautione de opere demoliendo.*
3 *Appellatio ab interlocutoria requirit expressionem causæ, appellatio verò à diffinitiua secus.*

CAP. III.

1 SIGNIFICANTIBVS. ¶ In optione est nuntiantis nouum opus, an intra tres menses de præiudicio suo debeat ostendere, & interim cessetur ab opere, an verò recepta cautione de opere demoliendo statim ædificare permittat. h. d. cum sequen. In prima narrat factum appellationis remedio relatum. In secunda dat iudicem ibi, ideóque.

¶ Casus literalis. Quidam ciuis Parisien. N. nomine cœpit ædificare in platea ecclesiæ sanctæ Oportunæ Parisien. in præiudicium ipsius ecclesiæ, canon. sanctę Oportunæ denuntiauerunt ei nouũ opus, deponẽtes de ipso super hoc coram officiali Parisien. archidiaconi quæstionem. & offerentes se probaturos incontinenti plateam illam ad suam ecclesiam pertinere, & illum in suum præiudicium ædificare, vnde petebant illum prohiberi ne ædificaret, non obstante dicto N. offerebat cautionem de opere demoliendo si appareret cum ius ædificandi non habere. Officialis interloquendo decreuit probationes canonicorum admittendas. & ab opere interim quiescendum. à qua interlocutoria idem N. ad Senon. ecc etiam appellauit. officialis Senon. interlocutoriam illam cassauit decernens prædictum N. procedere debere in opere construendo præstita prius cautione de ipso demoliendo, si ius non habuerit, non admissis probationibus clericorum, prædicti canonici ad sedem apostolicam appellauerunt. Mandat papa quatenus si est ita, quicquid factum est post appellationem in statu si prius fuerit reuocetur, & post, &c. Bernard.

2 ¶ † Nota. 1. ex text. quòd denuntians nouum opus tenetur probare de iure suo intra tres menses & hoc si vult impedire ædificiũ, non enim tenetur omnino intra dictum terminum docere, sed post lapsum trium mensium potest procedi in ædificio recepta cautione de opere demoliendo. & procedetur in causa. Secundo hoc habetur argumen. optimi ex text. clericum posse prosequi nuntiationem noui operis contra laicum in iudicio ecclesiastico. & sic est casus in quo iudex ecclesiasticus habet iurisdictionem in laicos, sed Ioan. Andr. videtur aliud sentire, dum super tex. dicit istũ archidiaconum habuisse iurisdictionem in laicum de iure speciali, sed potest dici saluando primum quòd specialitas erat respectu archidiaconi, qui non habet de iure communi iurisdictionem, sed forsan episcopo potuisset iste laicus de iure conuenire, quia ille qui molestatur de iure suo. & sic est reus, & quodammodo committitur sacrilegium turbando rem ecclesiæ, merito potest conueniri coram ecclesiastico argument. capitul. cum sit. de foro competen. & videtur hic sentire Domin. Anton. quòd semper nota. a ¶ † Vbi imò scias quod Innocen. posuit hic quæstionem nunquid cum appellatur sit necesse exprimere causam. & dicit quædam quę communiter non approbantur. Sed conclude breuiter veritatem, quòd appellans ab interlocutoria tenetur causam grauaminis specificare. nec potest ex non specificatis appellationem iustificare. vt in c. cord. de app. lib. 6. & melius in cle. appellanti. eo. tit. sed in appellatione à diffinitiua nõ est necesse exprimere causam, quinimo expressa vna causa potest appellans ea dimissa aliam prosequi. vt l. ij. & l. scio. ff. de appella. & no. in d. c. cordi. ratio diuersitatis est: quia ante diffinitiuã, cũ iudex non sit functus officio suo fit sibi iniuria per recessum. l. litigatores. ff. de arbi. & in c. vt debitus. c. de ap. ideo debet causa appellationis exprimi. sed quãdo appellatur à diffinitiua, iniuria nõ fit iudici cum sit functus officio suo: & habet locum illud, nõ opositum

ADDITIONES.

Ditur in alijs casibus longe diuersis. & bene dicit. Item Hostiens. contradicit Innocen. in alio vbi dicit mulieres vocandas. & dicit quòd non leruatur, vt mulieres vocentur, nec faciunt numerum: imò in multis locis tantum vocantur illi per quos vniuersitas regitur, vt in l. ciuitates. ff. quod cuiusque vniuersit. no. & de iuramen. calumn. l. 2. §. hoc etiam. & ff. de cond. & demonstrat. l. municipibus. & dicit quòd iura quæ allegat Innocen. probant siue mares siue fœminæ qui sunt in municipio constituunt vniuersitatem, contrahunt domicilium ibi: non autem quòd vocari debeant ad ea quæ agenda sunt pro vniuersitate. Et contrarium probant iura prælegat. de procura capitul. fin. & quod ibi no glossa 1. & istud dictum Hostien. communiter tenent Doctor. & de consuetudine etiam seruatur: quia mulieres non vocantur ad consilia vniuersitatum simul cum masculis: sed bene possunt mulieres facere collegium siue vniuersitatem fœminarum tantum, & habere syndicum, vt sunt moniales, vt ff. de rescriptis. cum dilecta. de hoc vid. Specu. de syndico. ver sicul. quid de mulierib. Vltimò quæro de intellectu tex. ibi: de instituendis ibi Canonicis. Innoc. dicit quòd ordinauerat archiepiscopus imponere certum numerum canonicorũ, & aliquos ibi instituerat. quos iurare fecerat de residentia ipsius loci. & etiam quasdam ecclesias deputauit pro beneficiis clericorũ ipsius ecclesiæ. Et dicit Hostien. q hoc non solum fieri potest per sedem apostolicam, vt j. tit. 1. cap. pastoralis. sed etiam per diœcesanum de consensu capituli, de donatio. consultationib. & capit. pastoralis. Item quo ad iuramentum, dic quòd forsan fuit iuramentũ fidelitatis, sed melius conuenit literæ quòd fuerit iuramentũ de residentia facienda, prout dicit Innoc & hoc placet Domi. Cardinal. Item in eo quòd mandat eos denuntiari absolutos auctoritate Papæ, dicit, quòd forsan fit ne archiepiscopus videatur venire cõtra factum suum, de cler. con. ug. diuersis fallatiis. Vel vt intelligatur q cognitio. & declaratio iuramenti, f. an sit seruandũ, an non, ad solum Papam spectat, de elect. venerabilem. ad fin. de quo dic vt ibi Alex. de Ne.

a ¶ Butr. facit regul. quòd vbicunque clericus comparet contra laicum ad tuendam suam possessionem videtur vt reus trahi, & nõ trahere, & dicit quòd censetur stimulatus, & reus etiam quo ad forum. Et dicit quòd hic videtur casus de vna quæstio. quam vidit in ciuitate Perusij, quia missio erat facta in possessionem rerum ecclesiæ: non comparuerunt clerici, & petierunt se remitti ad ecclesiasticum. & fecerunt inhibitoriam. Sed Specu. tenet cõtrarium in titul. de satisdatio. §. fina. versiculo quid si clericus, vbi dicit quòd si clericus ædificans est paratus mulieri nuntianti satisdationem coram episcopo, & si non recepit satisdationem, videtur nuntiatio remissa cum clericus satisdare velit, vt in l. prætor. §. si quis paratus. ff. eod. Nam actor debet sequi forum rei, & sic vult Specu. quòd coram iudice illius cui fit nuntiatio debet recipi satisdatio, quia ille est iudex causæ. & idem dicit Ioan. Andr. qui ad istum text. respondet, quòd officialis de quo hic de speciali iure erat iudex laici huius. & idem dicit Domin. Card. hic. ergo si ex speciali iure non habuisset iurisdictionem in laicum, nõ debuisset coram eo recipi satisdatio, sed coram suo iudice. & hoc tene quicquid dicit Butr. & Ab. Si nec est verum quòd videatur committere sacrilegium: quia potest esse quòd ædificet iure qd putat se habere: non autem quòd intendat ius, seu rem ecclesiæ capere. Alex. de Ne.

b ¶ Specificare. Quando causa grauaminis sit specialiter exprimẽda, vide Dec. in c. consuluit. 2. §. de appel. & ibi nunquid sufficiat exprimere per relationem ad acta. Aliquid etiam ponit idem Dec. in c. consuluit. j. eo. tit. Seb. Sap.

c ¶ Vt debitus. Et ibi vide eundem Panorm. in 3. not. cum iis quæ ibi addidi.

positum opponam, & c. cum Ioannes. de fid. inst. & l. per hanc. C. de temp. ap. quod etiam tenendum. a

a ¶ Non obstat c. ex parte. de appel. nam causa appellationis est exprimenda. & non causa causæ. nam sufficit appellare, quia appellatio est facta ad locum non tutum, etiam si causa non exprimatur, & non est necessaria expressio causæ remotæ, & ita dicit hic Bu. Et scias quòd gl. refert istam opi. Innoc. in clemen. appellanti. in gl. 2. de app. & reprobat. & ibi Pau. conatur sustinere opi. Innoc. & dicit illam procedere quãdo iniqtas deteg itur ex allegationib. iuris, non enim oportet ius exprimi in appellõne, qa est certum ius. & ex tenore sententię apparet iniquitas. vt in cle. pastoralis. de re iud. sed vbi iniquitas debet detegi ex probationib. & allegat. facti, tunc causa est exprimenda in appellatione ab interlocutoria, & hoc modo loquitur c. cordi. de app. in 6. & cle. appellanti. eo. ti. Secundo modo saluat opi. Inn. quando causa est notoria quæ cõsistit ex actis, vel ex tenore sententiæ. non ob. gl. in d. clement. appellanti. quia debet intelligi de alia notorietate quàm de illa quæ apparet ex actis, vel tenore sententiæ. & dicit Ioann. de Imol. hoc valdè notabile, quia si hoc est verum suffiret dicere vbicunque ex actis aperte constaret inquitas, appellatum propter iniquitatem sententię. Ego autem sic dicerem qd aut causa appellationis euidẽter apparet ex actis, vel ex tenore sententię, & simpliciter appellat, quia sententia interlocutoria est iniusta vel grauat, & tunc non valet appellatio ex quo non refert se ad acta, vel ad sententiam, aut fit remissio ad sententiam est iniusta, vt apparet ex actis, vel ex tenore sententiæ, & tunc valet appellatio, quia per relationem causæ quæ est sententia, vt in actis censetur expressa in appellatione, ex quo ad ipsam fit relatio, vt in l. institutio talis. ff. de condi. instit. & pro hoc tenuit Io. de Imo in quadam addit. quæ mihi placet. Item hic tractat Inn. an ante sententiam diffinitiuam de iure ciuili possit appellari. de quo dic, vt hic plenè per eum. Item tractat an à sententia super possessione lata possit appellari, de quo dic. vt in c. ex quæstione. & in c. cum ad sedem. de resti. spol. & in c. fi. de iud. & in c. consultationib. de off. deleg. & per Io. And. in spec. de app. §. in quibusver. 6. & seq. & per Legistas. in l. j. C. si de mom. pos. fu. app. Alex. de Ne.

CAP. IIII.

IS CVI OPVS. Summatũ est s. c. prox. & non diuiditur. Casus literalis. Quidam denuntiauit nouum opus alicui, qui in suum præiudicium ædificare volebat. ille volebat prestare cautionem de opere destruẽdo, denuntians nolebat cautionem illam recipere, imò volebat statim probare præiudicium suum, vel saltem vsque ad tres mẽses. Quęsiuit iste denuntians an deberet audiri. Respon. ei pa dicens q ille, cui ipse nouum opus denuntiauit tenetur ipsum expectare vsque ad tres menses, volentem probare præiudicium sui iuris, non obstante cautione, quę offertur ab ipso de opere destruendo si nõ iure ędificatum appareat. No. j. ex tex. quòd oblatio cautionis de opere destruendo, non dat facultatem procedendi in ædificio, nisi vel consentiente denuntiatore, vel post lapsum trium mensium à tempore denuntiationis, non enim vltra expectare tenetur cum graui præiudicio suo, & aduerte, quia, vt dicit Io. And. & bene ista prouisio. de qua in tex. licet prima fronte videatur dura, & tamen vtilis, & ei cui facta est denuntiatio, & denuntiati. nam sæpe aliquis credens ius ædificandi habere errando ædificat. vnde si posset ædificare oblata cautione posset perdere expensas factas in ædificando, & faciẽdas in destruendo. vnde vtilius sibi est expectare denuntiantem per tres menses. nam si probauerit de iure suo vterque conseruatur indemnis. & hæc prouisio vtilis etiam est denuntianti. nam si ius ædificandi illi non competeret, tunc posset interim isti præiudicium magnum generare in edificio, pone quòd ædificium ante portam domus est, vel in alio loco illi præiudiciali.

De priuilegiis, & excess priuil. Tit. xxxiij.

Continuatio Rubricæ.

¶ Continuatur hęc rubrica ad præcedentes hoc ordin. Suprà visum est excessibus prælatorum. verum quia quandoque delinquunt subditi excedendo terminos priuilegiorum suorum, & dubitatur etiam de intellectu priuilegiorum. ideo hic subdit de priuilegiis, & excessib. priuilegiatorum. De materia rubricæ tractatur 15. q. 7. per totum. facit quod habetur 3. di. priuilegia. 9. q. 3. ci epo. §. sola. vsque ad fi. et 1. q. 3. c. priuilegium. 12. q. 2. ca. qui diuinis, & reperitur in 6. in cle.

SVMMARIVM.

1 *Ciuitas de iure communi potest esse sine episcopatu, licet consuetudo aliter obseruet in Italia, alibi secus.*
2 *Ciuitas potest constitui, etiam sine principis licentia.*
3 *Absolutio ab excoicatione non conceditur per inferiorem prælatum episcopo.*
4 *Dignitas quantuncunque excellens vilescit quando sunt in numero personæ illam habentes.*

CAP. I.

EPISCOPALIA. Maiores ciuitates duntaxat priuilegio episcopatus sunt honorandæ. hoc dicit. vel aliter, & sic. Epalis dignitas nõ debet tribui, nisi locis insignib. & populosis. hoc dicit. Casus literalis. Dubitabatur quę personæ ciuitatis priuilegio epali sint honorandæ. Consultus papa respondet q episcopi, non nisi maioribus populis, & frequẽtioribus ciuitatib. præsidere debent ne honor epalis cui debent excel
1 lẽtiora committi sui numerositate vilescat. Bern. ¶ No. 1. ex tex. &
a tenemenți q ad esse ciuitatis a non requiritur epus. potest enim esse ciuitas, licet non habeat episcopum, vt in c. episcopos. 68. di. & hoc apertissime probat hæc litera ibi, & frequentioribus ciuitatibus, &c. præsupponit. n. quòd potest esse ciuitas populosa absque eo q habeat episcopum, sed potest de nouo sibi concedi, nam antequam esset creata hęc dignitas epalis, ciuitates iam constitutæ erant. eps. n. constitutus de iure positiuo, & post aduentũ Christi in primitiua ecclesia tempore apostolorum in concilio generali. vt probatur. 96. dist. in c. olim. & idem in aliis dignitatib. ecclesiasticis. 21. dist. c. 1. & 2 sed ciuitates prouinciæ erant longè ante aduentum Christi. 21. dist. clericos. & 99. dist. c. 1. Sed cõ interpretatione Italicorum receptum est. vt ea duntaxat reputetur ciuitas, quę habet episcopum, sed apud vltramontanos maximè Theutonicos hoc non recipitur. vt no. Ioan. And. in c. si ciuitas. de sent. excom. lib. 6. & Bar. in l. fi. ff. de coll. illi. & in l. 2. ff. de verborũ significatio.

2 ¶ † Vbi etiam Bar. notanter voluit q ad constituendam ciuitatẽ b
b non requiritur indulgentia principis, sed populi de se possunt constituere ciuitatem, quia hoc fm eum est de iuregent. arg. l. ex hoc iure. ff. de iust. & iur. & quod ibi no. In primum facit l. intantum. §. fi. ff. de verb. sig. vbi sine licentia principis, nõ põt constitui, nec refici ciuitas. Ex hoc refert Bar. ad q. c quæ de facto potest adduci in c hac ciuitate Senarũ vbi populus spõte pluries ampliauit ciuitatẽ q struẽdo nouos muros, an appellatione ciuitatis veniãt illa loca nouiter

ADDITIONES.

a ¶ Ad esse ciuitatis. Non est de substantia, quòd ibi sit episcopus, & pro hoc est tex. in c. vrbes. & in c. in illis. & in c. illud. 80. distinctio. & in c. Felix. & in c. multis. 16. qu. 1. & tenet Bar. in l. 1. cir med. C. de metro. sed in contrarium dicit Bal. & male in extrauagan. de pa. Const. in vers. nos Romanorum. de quo vide Bar. in extrauag. qui sint rebel. in ver. Lombardiæ. & in trac. de insula. in 14. figura. & in l. 2. in fi prin. ff. de verb. sign. fi. & aduerte, quia dicit in l. fina. post prin. ff. de coll. illicit. quòd de consuetudine non appellatur ciuitas nisi illa, quę habet episcopum. sed de hoc vide plenè Bald. in l. fi aliquam. ff. de off. proconsi. & le. & per Io. de Imo latè in l. 1. §. fi autem. ff. de op. noui nunc. & pro conclusione. Abb. hic alle. etiam text. in c. ita nos. 25. q. 2. quòd episcopus creatus ad ciuitatem destructam, vel submersam habet iurisdictionem, saltem in districtu, vel diœcesi illius ciuitatis. secundum Bal. sing. in extrauag. de pace Constan. in ver. nos Romanorum. ad fi. quod est bene not. pro
b episcopo Adr. & Cœmadensi, & similib. quorũ ciuitates sunt submersæ. de Bellentz.
b Ciuitatem. Vide Bar. in l. opus nouũ ff. de oper. pub. cũ multis allegatis per Ias. in l. ex hoc iure. Seba. Sap.
c ¶ Ad quæstio. Vide hic multa congesta per Fel. in c. Rodulphus. s. de referi. Sebasti. Sap.

Universidad de Deusto

nouiter intercluſa,& tenendo illã opi.Bar.q̃ non requiratur ſpecialis licentia principis,latis poteſt dici q̃ ſic.Inn.tamen in ca.cũ ad eccleſiarum de of.ord.tenet oppoſitum,videlicet q̃ ad eſſe ciuitatis requiratur licentia principis. ſed primum dictũ forte verius. a No.2.q̃ dignitas epiſcopalis non debet concedi omnib. locis peretib.eam,ſed maioribꝫ populoſis duntaxat Idem probatur in c.epiſcopi.80.di.†Tertiò no.ibi excellẽtiora committi,&c. quod omnia gratia,& excellentiora reſeruantur epiſcopis. tacit ergo iſte tex pro opi.Inn.in c.2.de eo qui furt.or.rece.vt in caſib. perm iſſis à iure ſolus epiſcopus diſpenſet,& non inferior prælatus.Item q̃ ſolus epiſcopus abſoluat à ſententia excõicationis,& nõ inferior prælatus.vt no.in c.ſuper.d̃ ſen.exc.in cle.1. de priuile.

4 †Vltimò no.q̃ ex numeroſitate vileſcit dignitas,quæ de ſe eſt excellens,& eſt ſimile in c.legimus.93.dist.ideò dicit glo.in auth.de referend.in prin.q̃ illa dignitas propter extenſum numerum vileſcit:ſic videmus hodie in Italia in doctoratu,nã quia omnes paſſim ad illum promouuntur eſt contemptibilis longè vltra, quàm b conſueuit eſſe. b In gl.1.in fi. vel dic & melius q̃ à principio debet ſeruari quod hic dicitur.& in c.epi.alle.in gl vt maioribꝫ duntaxat locis cõcedatur hæc dignitas,ſed ex poſt facto ſi ciuitas deſtruatur,ſiue diminuatur,haberet locum dictum.c.legimus.vt pro pter defectum diuitiarum nõ minus debeat honorari,quia in eis principaliter honoratur dignitas ordinis,& non potentia diuitiarũ,c nam & olim in primitiua eccleſia non erat proprietas apud eccleſias,ſed volentes conferre,bona ſua vendebant,& pretium offerebãt egenis,ſed poſtea fuit conſtitutum,vt meliùs ſubueniretur conſtitutis in neceſſitatib.vt proprietas non venderetur,ſed reſeruaretur eccleſiis, vt ex reditib.alerentur indigentes. vt in c. videntes.12.q.1

ADDITIONES.

a ¶De hoc dic,vt dixi in ca.dilecta.de exceſ.præla. in magna add. Alex.de Ne.

b ¶D.Car.hic poſt Io.An.allegat Hieronymum,ad Almachiũ.2.vbi dicit ſic.quãuis clarus ſit honor vileſcit in turba,& apud bonos viros indigna eſt dignitas,quam multi indigni poſſidẽt.& Hieronymus ad Marcellum.lib.8.ratum prouerbium eſt vltroneas putreſcere merces. Ale.de Ne.

c ¶Sed communiter potentia diuitiarũ de facto honoratur. Vnde Hierony.ad Cromacium. In patria mea ille ſanctior,qui ditior. Alex.de Ne.

CAP. II.

SICVT.Non obſtante priuilegio fori põt laicus eccleſiæ male factor per eccleſiam puniri.h.d.Caſus literalis.Dicit Greg.q̃ ſicut ipſe nó vult in iudiciis perturbare priuilegia laicorum,& ita non vult q̃ ipſi laici ei debeant præiudiciũ aliquod inferre: quod ſi fecerint authoritate apoſtolica vult eis reſiſtere,& ipſos laicos volentes coercere,non eſt d̃ legem agere,ſed legi facere ſubſidium B.No.1.ex tex.q̃ turbãs iura eccleſiæ poteſt coerceri,& puniri per eccleſiã.ad hoc c.ſignificãtib.ſ.ti.prox.& quod ibi dixi in a c.cum ſit generale.de fo.comp.vbi clarius hoc probatur a & loquitur iſte tex.de priuilegio fori per quod reus cõueniẽdus eſt in foro ſuo.

ADDITIO.

a ¶Et dicunt q̃ in quantũ iſte tex.loquitur de priuilegiis laicorum, debet intelligi de priuilegiis fori per quæ reus eſt conueniendus in foro ſuo.dicunt q̃ poteſt etiam intelligi de aliis priuilegiis eis conceſſis.& ſic intelligitur duob.modis.Secũdus intellectus magis mihi placet,licet vterque ſit verus in ſe,quia de iure cõi,& nõ per priuilegium quilibet coram ſuo iudice tantũ eſt conueniendus,& ſic q̃ctor debeat ſequi forum rei potiùs eſt ius cõe quàm priuilegium.Vnde debet tex.intelligi de priuilegiis conceſſis laicis,puta quòd deberent conueniri coram tali iudice,& non corã aliis. Ale.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus in vno loco eſt etiam excommunicatus in omni alio loco. Sepeliens vſurarium,vel excommunicatũ manifeſtum incurrit excõicationẽ. Celebrans coram excommunicato manifeſto non incurrit irregularitatem,ſed ſuſpenſionem per annum.*

2 *Inſtitutio,vel deſtitutio in eccleſia non ſpectante ad aliquẽ pleno iure pertinet ad epiſcopum,& non ad alium,nec valet conſuetudo in contrarium.*

3 *Prælatus habens eccleſiam ſibi ſubiectam poteſt à presbytero exigere rationem,non quantum expendit quolibet die,ſed quantum expendit in fabrica eccleſiæ.*

4 *Oblati non tamen plenè alicui religioni nõ gaudẽt priuilegiis illius religiõis. Fratres tertij ordinis S.Franciſci non gaudent eccleſiaſtico priuilegio.*

5 *Dictio pleno iure,importat omnimodam exemptionem.*

6 *Patroni nullam aliam iuriſdictionem habẽt in presbyteros eccleſiæ patronatæ,niſi quod poſſint ipſos præſentare,& poſtea ab eis generalem rationem temporalium exigere,& epiſcopo referre.*

Prælatus habẽs eccleſiã ſubiectã pleno iure,an poſſit ſolus eius bona alienare.

7 *Excommunicatio ſiue interdictum,non fertur per iſta verba,ſubiaceant excommunicationi,vel interdicto.*

CAP. III.

CVM ET PLANTARE.Religioſi etiã exẽpti eccleſias,& decimas non debent à laicis recipere,ſine cõſenſu diœceſanorum h.d.vſque ad § excõicatos,& ille §.h.d.Excõicati, & interdicti omnino non debent admitti ad diuina,etiam per religioſos exẽptos.h.d.vſque ad §.in eccleſiis. & ille §. hoc intendit. Religioſi etiam exempti in eccleſiis non pertinentibus ad eos pleno iure non inſtituunt,nec deſtituunt inconſultis epiſcopis ſed rationem exigunt de temporalibus ab inſtitutis.h. d. vſque ad § quod ſi.& ille §.hoc intendit.Hoſpitalarij. & templarij ſemel in anno celebrant in eccleſia poſita in loco interdicto, ibi tamen non ſepeliuntur corpora mortuorum.h.d.vſque ad §. de confratribus.& ille §.hoc intẽdit.Confratres exemptorum, ſeu ipſorum oblati,qui in totum ſe non tranſtulerunt iudicari poſſunt ab ordinariis locorum.h.d.vſque ad fi.& diuiſio patet per §. ſed Io.An.diuidit totam decretalẽ in tres partes tm. nam primò ponit exordium.& querelam epiſcoporum deciſam. ſecundò q̃ uidit,tertiò prorogat,& pœnam imponit.ſecunda ibi, eccleſias.tertia,ibi,q̃ autem.Et ſecunda principalis ſubdiuiditur in quinq; quæ omnia patẽt ex ſummar intellectu.& iſta diuiſio eſt bona. Caſus literalis.Fratres templi,& hoſpitalis excedebant in pluribus d̃ epiſcopalem authoritatem,qui & ſcãda um faciebant, & inducebant periculum animarum,propter quod epiſcopi in Lateranen.concilio de ipſis grauiter ſunt conqueſti.ſuper his primo dicit papa,cum & plantare ſacram religionem,& plantatam fouere modis omnibus debeamus,nuſquam illud melius proſequitur,q̃ ea conſeruare quæ recta ſunt.& corrigere quæ profectum virtutis impediunt. Demum deſcendit ad articulos,in quibus prædicti fratres excedebant,recipiebant.n.eccleſias ac decimas de manibus laicorũ ſine d̃ conſenſu eorum,prohibet papa prædictis fratribus & aliis quibuſcunque religioſis,ne decætero prædicta recipiant ſine conſenſu eorum,dimiſſis illis,quas d̃ teno rem iſtum aliquo tempore receperunt Item excõicatos nominatim interdictos ab epiſcopis recipiebant ad diuina,p̃cepit cõcilium,tam his,q̃ aliis religioſis prædictos euitandos,iuxta ſentẽtias epiſcoporum.Item in eccleſiis ſuis quę ad eos pleno iure nõ pertinent presbyteros inſtituẽdos in eis cum vacauerint epiſcopis repreſentent,vt de cura plebis epiſcopis reſpõdeant,ipſis fratribus de rebus temporalibus cõpetentem rationem exhibeant, & inſtitutos inconſultis epiſcopis non audeant remouere. Itẽ ſi réplarij,vl̃ hoſpitalarij ad eccl̃iaſticũ officiũ admittãt.excluſis excõicatis,& iterdictis,nec ibi tũc ſepeliãt corpora d̃fũctorũ Itẽ d̃ fratrib. p̃dictorũ ſtatuit q̃ciliũ,vt ſi oĩo ſe nõ reddiderint fratrib.prædictis, ſed in proprietatibus ſuis remanſerint pp hoc ab eorum ſuorum ſententia à iuriſdõne nullatenus eximantur,ſed ptãtem ſuam in eos ſicut in actos parochianos ſuos exerceant cum delinquunt. Quod aũt dictum eſt de prædictis fratribus idem præcepit obſeruandum de aliis religioſis.S.r.d̃ hoc inſtitutum venerint t,eccleſiæ in quibus iſta præſumpſerint,ſubiaceant interdicto, & quod a egerint irritum hẽatur.B.†No.j.ex tex.excõicat a vel interdictus 1 in vna eccleſia eſt excõicatus, vel interdictus in qualibet alia ec b cleſia,& tanq̃ excõicatus vitari debet,ẽt ab exemptis.b An aũt celebrans coram excõicato, vel interdicto incurrat irregularitatẽ, vel excõcationem,dic q̃ nõ.vt 1c.is qui.de ſen.exc.6.li.hodie tñ celebrans corã excõicato manifeſto,incurrit ſuſpenſionem per menſem.de quo dic,vt in c.eporũ.e.ti.li.6.Itẽ ſepelientes vſurarium,ſeu excõicatũ manifeſtũ incurrũt manifeſtè excõicationẽ. 2 de quo dicẽdum.vt in cle.eos.de ſepul.†Scdò no.quòd in eccleſiis non ſpectantib.ad aliquẽ pleno iure inſtitutio, & deſtitutio pertinet ad eũm,nec valet cõſuetudo in d̃rium.vt c.j.de ca.mon. 3 li.6.†Tertiò no.q̃ prælatus habens eccleſiam ſibi ſubiectam põt exigere rationem de rebus tpalib.tamen non tenetur presbyter inſtitutus minutam reddere rationem, vt quantum expendat c qualibet die provita,ſed quantum expendit in fabricam eccleſię.c vltimo

ADDITIONES.

a ¶Excommunicamus,Vide Fel.in c.1.in prin.ſ.de treug.& pac.& in c.prudentiam §.6.ſ.de offi.deleg Seb.Sap.

b ¶De quo eſt bo.tex.cum gl.7.q.1.ſi quis presbyter. Alex.de Ne.

c ¶Sed declara plenius.Et quo ad hoc primò quæro quando ad iſtos religioſos pertineat exigere rõem de tpalib.In.dt quòd hoc eis q̃petit ex ædificatione,puta ſi ędificãt eccleſiã.Sed dic q̃ idem ẽt ſi per alium quẽlibet modum,religioſi haberent eccleſias ſibi ſubiect

4 Vltimo no.q̃ oblati aliquibus religionibus non gaudent priuilegiis illarum religionum niſi ex toto ſint tranſlati,vt quia tradiderunt ſe & ſua,alias remanent ſub iuriſdictione ordinariorum, & pro hoc bonus tex.cum gl.in c.ſi.de ſepul.li.6.& in c. vt priuilegia.j.eo.Et facit hæc litera d̃ Bar.in l.ſemper.ff.de iur.immu.vt a iſti fratres tertij ordinis a non gaudeant priuilegio eccleſiaſtico, cum non ſint plenè tranſlati in eccleſiam.quam viuunt in coniugio.& idem videtur in iſtis rectoribus hoſpitalium qui plenè trãſlati non ſunt,quod plenè dico de his.& ſimilibus in ca.2.de foro comp.In gl.in ver.nominatim.in fi.de hoc dic,vt plenè no. in c. 5 in Lateranen.de præb.†In gl.in ver.pleno iure,ibi epiſcopus nihil poſſit attẽtare,&c.no.bene gl.qd importet priuilegij clauſula,q̃ cum pleno iure alicui inferiori prælato cõceditur,eripitur enim illa eccleſia à poteſtate diœce.epiſcopi,quod nullum ius epiſcopale ibi exercere poteſt.quod etiam tenet Hoſti. in c. quando.j. b eo.b †In ea.gl.ibi,&iſta inſtitutio,& deſtitutio,&c.d̃ hac materia 6 dic latius,vt no.in c.ne monachis.ſ.de præb.& dixit hic Inn. inter cætera quod iſti religioſi habentes eccleſias ſubiectas habẽt iuriſdictionem in clericos ibi inſtitutos,nec ſine eorum conſenſu poſſunt alienari bona illius eccleſiæ.Hoſt.dicit hoc poſſe procedere in patronis exemptis.ſecus autem in non exemptis, quia ex ſolo iure patronatus nõ quæritur iuriſdictio,vel poteſtas præſtandi cõſenſum alienationi rei eccleſiaſticæ, ſed tu dic melius prout latè ſolet notari in d.c.de monachis.Sed quantum ad propoſitum conclude,q̃ religioſi quandoque habẽt in eccleſiis ius patronatus duntaxat,quãdoque habẽt eccleſiam ſubiectam ita vt poſſint reditus quærere invſus ſuos,quandoque habent in eccleſiis ſolam collationem,quandoque habent pleno iure.primo caſu quãdo habent tantũ ius patronatus, dic q̃ ſiue ſint exempti,ſiue non.non habent iuriſdictionẽ in presbyteros ibi inſtitutos,ſed ſolum habẽt p̃ſentare epiſcopo presbyteros inſtituẽdos, & poſſunt exigere rationem generalem de adminiſtratione temporalium,& ſi reperiant aliquid correctione dignum debent referre ad epiſcopum.& pro hoc tex.in c j.xvj.q.v.vbi dicitur q̃ ſi etiam epiſcopus in diœceſi alterius ædificat eccleſiam non habet ibi niſi p̃ſentationem rectoris,& alia quæ conſequitur qui libet ex iure patronatus,cætera verò reſeruantur epiſcopo loci. Idem ergo in religioſis exemptis vel nõ,nam ſpecialitas hęc nõ c probatur iure in eis.e Secundò caſu quando habẽt eccleſias ſubiectas,vt poſſint reditus deputari in proprios vſus, tunc etiam non habẽt iuriſdictionem in preſbyteros,nec etiam poſſunt ibi aliquem inſtituere ſine conſenſu epiſcopi, quia populus ſolum eſt ſubiectus ipſi epiſcopo de quo no.in c.viſis.xvj.q.ij.& in c. de d monachis,d̃ſi verò habent ibi collationem, tunc nihil vltra poſſunt.ibi vſurpare.ar.c.quæ dixi in d.c.cũ ex iniũcto.in fi. de hęre-

vltimò

ADDITIONES.

¶Subiectas,licet non pleno iure,vt ſentiunt hic doc. Dicit tamẽ Inn.quòd ſi laicus fundator eccleſiæ donat ius ſuum religioſis, non debebit eis reddi ratio de temporalibus.quia laicus non potuit plus iuris transferre in religioſos, quàm ipſe haberet. cum ergo laicus non habet ius,vt ſibi reddatur ratio temporalium, ergo nec religioſi quibus confert ius ſuum.& remittit ſe ad no. in c.de monachis de præb.& in c.in Lateranenſi.e.ti. Secũdo quæro,an eo caſu quo redditur ratio iſtis religioſis de temporalibus, de quibus temporalibus ſit reddenda ratio.Et iſtud eſt quærere quomodo intelligatur iſte text.in §.in eccleſiis. in ipſis verò proprib.temporalib.rationem reddant.Inno.reſpondet quòd non ſolùm de his quæ iſti religioſi dederant eccleſiis ſubiectis poſſunt rõem exigere,ſed ẽt de aliis,quæ alij dederunt, & quod plus eſt ẽt de decimis, & de aliis ſpũalib.eſt reddenda rõ nam ex quo eccleſia eſt ſua,omnia annexa ſunt,qualia ſunt poſſeſſiões eccleſię, decimæ,& omnes obuentiones,vt de conſti. tranſlato. & ſic Io. quunturiura de hac materia loquentia,vt hic,& xvj.q.2. ſanè. & idem dicit Hoſt.dicens idem eſſe in feudalib.vt de app.Romana. §.debet.li.6. Dicit ẽt Inn.& Doct. q̃ licet patroni ſiue ſint exempti,ſiue non in eccleſiis ſuis,& ſua fundatione poſſint exigere rõnem quomodo regantur poſſeſſiones, & quomodo reditus expendantur,non tamen ab eis principaliter exigant rõnem q̃d ſingulis dieb.dent pro piſcib.vel carnib. Dicit ẽt Inn. q̃ poſſunt exigere hanc rationem,et ſi presbyteri non ſint de dilapidatione ſuſpecti,quia hoc eis à iure conceditur,& tamen ipſi patroni non cogunt ſubditos ad hoc,ſed debent eos facere cogi per ordinarios ſuos,patroni enim ratione iuris patronatus nullam habent iuriſdictionem ſuper eos.& ſi ordinarius videret q̃ patronus nimis ſæpe.& malitioſè exigeret rationem,non impenderet officium ſuum,quia malitioſis non debet fauere.ſed obuiare,ff.de rei vend.l.in fundo Hoſt.verò dicit q̃ id quod dicitur hic de ratione reddenda intelligitur de cenſu,vel portione ſi quam forſam religioſi in eccleſiis percipiunt ab antiquo,de nouo.n. non poſſunt imponere,nec quod antiquum eſt augmentare, quod dic vt de cenſibus,prohibemus.& capitu.ſignificauit.& capitu.grauis. Alex.de Ne.

a ¶Fratres tertij ordinis.Adde Car.in cle.1.de ſent.excõ.eundem in cle.1.q.36.de dec gl.& Gem.in c.quiſquis 7.q.4. doct.in c.vt priuilegia.j.eo Bal.in l.placet.ver.quid de ſororib.C.de ſac.ſan.eccl & Bar.in l.1.& auth.ingreſſi.ver.quæro an aliquis ingreditur.eod.tit. Zach.

b ¶Hoc intellige quando eccleſia eſt ſubiecta pleno iure loco exẽpto.nam tunc prælatus loci exempti habet iuriſdictionem epiſcopalem,epiſcopus verò nullam habet iuriſdictionem in loco vtroque iure ſubiecto,alias ſecus.& ita intelligit hic Butr.qui dicit q̃ ita intelligit ipſemet Inn.in c.ſtatuimus.de tranſact.& gloſſ.in c. 1.in verbo,proprij.de reb.eccleſ.non alien.Sed quid ſi religioſi cõmorantes in eccleſiis pleno iure ſubiectis delinquant:An Abbas poſſit extra monaſterium ſedere pro tribunali in parœciis epiſcopo prohibente?Hoſtiẽ.dicit q̃ non,alleg.l.ſi.ff.de iuriſ.omn.iu.& quod leg.& no.de auct.& vſu pal.extuarum.& de of. or.quãto. niſi priuilegium,vel conſuetudo aliud inducerent.ſ. de exceſſ.prel. accederit.ib.imò diœceſanus tale corrigat.vt in ca.1.ſ.in eos.eo. lib.in 6 & quod no.de off.Arch.c.ſi.intellige q̃ diœceſanus tales corriget ſi delinquunt in loco non exempto,alias ſecus,vt in c.1. in prin.de priuil.in 6.Bur.etiam dicit q̃ Abbas inueſtigare & etiã extra monaſterium poteſt ad finẽ leuis correctionis.intellige nõ iudicialiter:ſed per viam informationis extraiudicialis, quod declara.itẽ no.in c.quanto.de offi.ord.vbi habetur. Nunquid ſi religioſus,delinquat pertineat electio ad Abbatem,vel ad epiſcopũ. Vltimò quæro quale ius habeant iſti tenentes eccleſias pleno iure ſubiectas.dicit Bur.q̃ ſuper omnib.temporalib.ſalua portione vicarij.ſ. de præb,extirpandæ.§.qui vero.& eis tanquam ſuperioribus de omnib.eſt reddenda ratio.ſed intellige Bur.quando eccleſia ſubiecta eſt deputata ad vſus monachorum eccleſiæ ſuperioris.vt j.e.paſtoralis.alias ſi non eſſet deputata in vſus ſuos de mẽſa non poſſet cõuertere fructus in vtilitatem ſuam,licet eſſet pleno iure ſubiecta,vt in clemen. 1.de ſupplend.negligent.prælat.& per gloſſ.in clemen. 1.in verb.ad menſam.de excel. prælat. Alexan.de Ne.

c ¶Idem tenet Bur.hic,& Doct.maximè Io.de Imo.in c.de modo. de præb.Sed aduerte,quia D.Card.dicit in prin.3.q.9. eccleſiæ dicuntur pertinere pleno iure ſi ædificatio eſt facta per clericos.ſed hoc eſt falſum,& contra præl.c.1.16.q.5.&c,nec Inn.dicit iſtud: imò ſentit q̃ eccleſia pertineat pleno iure ex ædificatione facta p clericum nam modo poſuit gl.ſuam poſt illa verba,pleno iure nõ pertinent,& dicit q̃ debet eccleſia pertinere ad religioſos nõ pleno iure:ſed eis debet reddi ratio de temporalib. quando talis eccleſia fuit ædificata pro religioſis,& hoc modo Innocen.explificat quando dicatur eccleſia non pleno iure pertinere. Vnde D.Car.non bene conſiderauit verba Inn. Sed quæro an patroni ratione iuris patronatus poſſunt inquirere de ſtatu eccleſiarum, & de vita clericorum?Hoſt.dicit q̃ non,ſi iudicialiter fiet inquiſitio,ſed bene ſi fit extraiudicialiter de plano ſine iuramento, & ſi reperirent aliquid corrigendum,diœceſano demum denuntient. 16.q.7.filiis.de ſtatu monach.c.pe.§.ordinentur.c.ſi § quod ſi Abbas dummodo manum correctionis non apponant. nam & metropolitanus non debet hoc facere,niſi primò diœceſano denuntiet,de cenſi.c.Romana.§.ſacer.li.6.Secundum priuilegium quia põt patronus ratione iuris patronatus ſe opponere ne nociuę alienationes fient.d.c.filiis.17.quæſt.7. Tertium priuilegium ratione iuris patronatus cuſtodia eccleſiarum vacantium pertinet ad patronum ſi ſit eccleſiaſticus,non tamen fructus earum poſſunt in ſuos vſus conuertere.de quo dic,vt in capi.bonæ. de app.& in c.cum veniſſent.de inſtitu.& in c.cum vos.de off. ordi.Quartum priuilegium,quia verò patrono ratione iuris patronatus competit priuilegium vt alatur ſi deueniat ad inopiam.Et circa hoc ſe oſtẽdit Inn.& Hoſt.& Doct.ſed dic,vt plenè habetur in c. nobis.in fi.de iure pat.& de cenſi.cum apoſtolus.§.inhibemus. & c.prohibemus.& c.quanto.Quintum priuile.quòd ſi imponitur collecta epiſcopo per ſe.& patronis clericis per ſe,tales eccleſiæ ſecũdum Inno.contribuent cum patronis,& non cũ epo.& dicit But. hoc tenere Doc.Sed dubitatur nunquid vltra rationem quam eccleſiæ iſtæ reddunt patronis,poſſint prælati,& ipſi exigere.Inno dicit q̃ ſic.dicens q̃ ratione iuriſdictionis ordinariæ prælati habent ratio nẽ prædictã exigere,& auxilium petere,de off.ord. conquerente. Ale.de Ne.

d ¶Et capit.in Lateranenſi.eodem titulo.& j.eodem paſtoralis. Al.de Ne.

Universidad de Deusto

Vltimo casu quando habent pleno iure. dicę aut populus est sibi subiectus pleno iure & habent ibi institutionem liberam, & destitutionem, & sic intellige hoc arg. à ẽrio sensu. vt in c.1. de cap. mo. lib. 6. Si verò ecclesia est pleno iure subiecta sed non populus tũc religiosi habẽt ibi institutionem collatoriam tit. sed institutio autoritabilis quò ad cũram populi spectat ad epm. vt no. hic in c. 1. a de cap. mo. lib. 6. a & hoc casu intellige illud dictũ Inno. quod habent iurisdictionem super clericos, & ꝙ possunt interponere auctoritatẽ alienationis rei ecclesiasticæ, & ita ipsemet In. sentit alibi, in c. a. de transl. & vide gl. in cle. 1. de reb. eccl. non alie. in glo. in ver. eme. in anno. in fi. & hodie an, & qñ possit celebrari in ecclesia sita in loco interdicto, vide bonum tex. in d. c. fi. de sen. exc. lib. b 6. & quod ibi no. b †In gl. fi. ibi subiaceãt interdicto eorum. sen 7 tit hæc gl. ꝙ per ista verba subiaceat interdicto, non fertur interdictum ipso facto: sed debet ferri per epm, & idem communiter doct. hic, sed contrarium tenet gl. in c. 1. de iniu. lib. 6. in fi. & videtur probari in c. si quis suadente. 17. q. 4. & dixi in c. licet. de crim. c fal. c Abbas.

ADDITIONES.

a ¶Et de hoc est optimus tex. in c. 1. in §. 1. in fi. de verb. sign. in 6. facit c. per exemptionem. eo. lib. Et illud quod dicit Abb. Si. qui dicti ꝙ interdum ecclesia pertinet ad religiosos pleno iure, intantum ꝙ ibi ad regendam ecclesiam rectorem instituunt. sed quia populus non est exemptus oportet rectorẽ presentare episcopo vt ab ipso recipiat curam, & de illo tantum tenebitur episcopo respõdere & sic in visitatione quæret episcopus quomodo celebret diuina officia populo, & quomodo illis administret sacramenta. sed Abbas inquiret de reliquis. pro hoc est opti. tex. in d. cap. 1. §. 1. in fi de verbo. sig. in 6. & in d. capitul. peremptionem. de priuileg. eo. lib. Sed Abb. Sic. emittit gl. hic recitare in verbo pleno iure. quę est valdè notab. Nam vult ꝙ priuatio seu depositio quo ad titulum beneficij pertineat ad Abbatem cui ecclesia est subiecta pleno iure. Sed depositio ab ordinib. pertinet ad episcopum: quia est ordinis episcopalis. & hoc patet, quia confirmatus nondum consecratus non potest deponere ab ordinibus. vt in ca. transmissam. de elect. & ibi per Doct. Sed aduerte quòd inquantum G. dicit ꝙ si in priuilegiis religiosorum continetur ꝙ à quocunque episcopo possunt recipere sacramenta poterunt vocare ad depositionẽ quos episcopos voluerint. Nam Ioan. An. dicit ꝙ in hoc multum ponderanda sunt verba priuilegij, licet enim possint recipere ordines à quo episcopo voluerint, tamen nõ potest episcopus alius illam diœcesim intrare sine licentia proprij diœcesani. Ad hoc quod no. gl. pen. in c. eos de temp. ord. in 6. & cum hoc transit Butr. hic. Alij dicunt quòd poterit ingredi vt priuatus: quia hoc cõperit iure facultatis, vt in l. per agrum. C. de seruit. & aqua. sed non cum insignijs episcopalib. Sed Do. Card. hic. in §. cum in ecclesiis. in fi. 2. q. dicit ꝙ religiosi habent priuilegium ꝙ possint ad hoc alium pontificem vocare, non posset episcopus hoc prohibere & in hoc, vt dicit debet attendi forma priuilegij. Tu autem concude iungendo omnia similia quòd aut dicitur in priuilegio ꝙ possunt vocare alium episcopũ & tũ poterit alius episcopus ab eis vocatus ingredi diœcesim absque licentia proprij episcopi, quia hoc important illa verba, ꝙ possint vocare. Aut in priuilegio dicitur ꝙ possunt illud facere fieri per q emcunque episcopum, & tunc aut vult ingredi alienam diœcesim absque insigniis episcopalibus, & tunc potest, quia est facultatis, & dicitur ingredi vt priuatus, non, vt episcopus & hoc casu poterit sedere pro tribunali in loco monachorum exẽpto à iurisdictione proprij epi, ad hoc c. cum eps. de off. or. lib. 6 Cum insignijs autem epalib. non potest intrare diœcesim, nec sedere pro tribunali in loco non exempto absque licentia proprij diœcesani. & ita intellige istam materiam. Alex. de Ne.

b ¶Et dicit Io. An. ꝙ licet certis temporib. licet solenniter celebrare tẽpore interdicti, nõ tamen tunc licet mortuos solenniter sepelire de quo se remittit ad gl. in cle. eos. quæ incipit hoc dicit de sepulturis. Ale. de Ne.

c ¶Nam D. Car. & Bur. attestantur istam esse communẽ opi. ſ. ꝙ nõ importet canonem latæ sententiæ. sed dixi in c. excõicationem in addit. quæ inc & ibi hoc tenet glo fi. §. de rap. & plenè. in c. clericis. ne cle. vel mona. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegiatus non admittens, vel conseruans priuilegia alterius priuatur suis.*
2 *Negligentia prælati, vel alterius officialis in administrãdo in litiam, an sit in aliquo punibilis.*

CAP. IIII.

DILECTI. Suis priuilegiis priuandus est, qui alienis priuilegijs derogat. h. d. In prima ponit quærelã. in secunda ibi, ꝙ certo prouidet. Casus literalis. Fratres hospitalis hierosolymitani conquæsti fuerunt domino papæ quod archiepiscopi, & episcopi eis de suis malefactoribus iustitiam facere nolunt priuilegia ipsorum non respicientes. a Vnde papa scribit prælatis prædictis ꝙ ipsi certo sciant, ꝙ ipse priuilegia ipsorum prælatorum de curta abr. cum ipsi obuiare non timeant scriptis authenticis ecclesiæ Romanæ. B. †No. j. ex tex. regu'am quòd prælati tenentur administrare iustitiam plenam priuilegiatis secundum tenorem priuilegiorum ipsorum, alias puniri debent, & priuari eorũ priuilegijs. Et no. ex hoc & ex tex. pœnam nolentis seruare priuilegia alterius, vt priuetur priuilegijs sibi concessis. † In gl. j. in fin. sed dubitatur nunquid prælatus negligens facere iustitiam incurrat pœnam suspensionis, de qua in c. cum æterni, de re iud li. 6. & tenet hic Host. ꝙ nõ, qa illud capitulũ punit hic iniustitiam non negligentem. alias multi illaquearentur. & dixi tutius esse, licet in oppositum faciat c. nemo. de simo. sed idem Host. tenet ẽrium in c. legitima. de appel. li. 6. vt recitat ibi Io. An. credo sic posse distingui ꝙ aut prælatus stat in meris terminis negligẽtiæ, vt quia petenti iustitiam negligit facere. & habet locũ dictum Host. hic. Aut negligentia resoluitur in factum, vt quia non vult dare dilationem vni contra iustitiam & contra conscientiam, & tunc habet locum pœna dicti c. cum æterni. quia tunc satis dicitur facere iustitiam. quod tene menti. b

ADDITIONES.

a ¶Tertij ordinis. Vide plene Maria. So. in ca. 2. in noua declaratione. supra de foro comp. Seb. Sap.

b ¶Sed D Do. in prælI. ca. ". si quis. de re iud. in 6. dicit ꝙ si iudex omittit per gratiam, vel per sordes ex qua omissione quis grauat ꝙ incurrit pœnam, de qua in d. c. nã. ibi dicitur, si in iudicio quicquid fecerit. nam ille dicitur facere qui omittit facere, vt in l. qui non facit. ff. de reg. iu. & no. gloſſ. in c. j. in verb. confecerint. de vſur. in 6. & no. Io An. post Arc. in c. generali. de ele in 6. Sed mihi videtur verior distinctio Ab. Si. nec ob. iura ſ alleg. quia verum ꝙ non faciens, facere dicitur ſm significationem impropriã non autem secundum propriam. vnde cum prælat. c. 1. sit speciale debet strictè interpretari. sed ante factum, ſ. antequam talis ingerat se diuinis tutior est opi. D. Dom. ſ. vt reputet se suspẽsum, sed post factum tenerem distinctionem Ab. Si. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Sepelientes scienter excommunicatos incurrunt excommunicationem ipso facto.*
2 *Excommunicatio durat etiam post mortem excommunicati, adeò quòd qui associant cadauer, vel aliter participando cum eo incurrunt excommunicationem minorem.*
3 *Excommunicatus, qui fuit in facto sepultus non debet exhumari, nisi fieterit per eum quomodo in vita absolueretur.*

CAP. V.

AD HAEC Etiam priuilegiati, qui sepeliunt mortuos excõmunicatos eos extumulare tenentur hoc dicit. vel sic. Etiã priuilegiati non possunt admittere excommunicatos ad sepulturam, & si admiserint debent inde eos eiicere, & si non fecerint, episcopus suppebit. hoc dicit. Casus literalis Hospitalarij defunctum quendam in excommunicatione sepeliebant in cœmeteriis ecclesiarum, quod significatum est domino papæ. Mandat papa Cantuarien. Archiepiscopo quatenus ꝑcipiat ipsis hospitalariis, vt corpora illorum defunctorũ in excommunicatiõe extra cœmiteria eiiciant. quod si nõ fecerint, archiepiscopus illud exe 1 qui non omittat Bernard. †No. primò per text. quòd excommunicati debent sepeliri extra cœmiterium ecclesiasticum, & hodie sepelientes manifestos excommunicatos incurrunt excommunicationem ipso facto de quo dicendum. vt in clement. eos. de sepult. ¶Secundò not. argumentum quòd episcopus potest extumulare excommunicatos sepultos in ecclesiis exemptorum, si ipsi exempti sint negligentes in hoc faciendo, vt hic colligitur intelligendo quòd isti hospitalarij erant exempti, dictum tamen satis placet in fauorem ecclesiasticæ disciplinæ, quod videtur hic tenere Inn. An autem possit episcopus punire sepelientes excommunicatos, vel admittentes excommunicatos ad diuina. Vide plenè per Ioan. Andr. post Ioann. Monach. in cap. episcoporum. eod. tit. lib. 6. vbi concludit quòd non, si perso 2 nę & locus sunt exempti. ¶†In glo. j. in fi. no. gl. & tene menti ꝙ virtus

a virtus excommunicatio nis, durat etiam post mortem, & sic excõicatio nedum afficit animam, sed ẽt corpus. Hosti. tamen sentit ẽ istam gl. dicens ꝙ mortuus non est homo, quia non est ibi anima, & in eo non cadit vera cõio. Item cessat ratio, quare prohibetur cõio excõicati. nam fit, vt rubore confusus citius inducatur ad excõicationis satisfactionem. vt in c. pia. de exc. li. 6. quę ratio cessat in mortuo. Io. An. ponit ẽrium, & sequitur gl. probatur opi. gl. in c. à nobis. el. 2. de sen. exc. vbi ẽt post mortem excommunicatus mandatur absolui si in eo apparuerunt signa contritionis, ergo excõicatio durat post mortẽ ẽt in decedente in contritione, cũ semper opus sit absolutione. Itẽ non est verũ ꝙ omni no cessat rõ participationis, vt dicit Host. qa tpe vitæ inducent ad satisfaciendum scientes, quia ẽt post mortem debent euitari. lauando ergo mortuum, vel vestiendo, vel sepeliendo, seu sociando ad sepulturam ẽhitur ista excõicatio minor, de tali participa b tione. ꝙ no. b †In gl. 2. ibi. nisi forte tales fuerint. &c. No. bene gl. 3 quòd excõicatus sepultus ante absolutionẽ, nõ debet exhumari si non deficit pro eo, quominus fuerit absolutus in vita. de quo potest dubitari per c. à nobis, præall. ná debet absolui etiam post mortem, & posteà sepeliri, sed satis potest teneri gl. vt fiat absolutio in tumulo. & hoc in fauorem. & respectu humanitatis.

ADDITIONES.

a ¶Virtus. Vtrũ liceat cõicare excõicato mortuo, vide hic pulchrius Io. de Lig. & Cal. in repe. c. cum excõicato. 12. q. 3. circa princ. Lud. Ro. in suis sing. in litera P. notabili, quod incipit. participans, vbi refert se de facto ita fuisse interrogatum à Car. de Vrsino. & facit quod no. Ber. in l. 2. de cad. puni. vbi dicit de statuto puniente bannitum ingredientem ciuitatem, an habeat locum in bannito mortuo, qui fuit portatus in ciuitatẽ. Et facit quod no. Bal. in l. fororem. C. de his quib. vt indi. vbi dicit Ang. si ex statuto est licitum interficere bannitum an liceat vulnerare bannitũ mortuum. Et ista faciunt ad quæstionem, quam nõ vidi per aliquem tactam, an percutiens clericum mortuum sit excõicatus. Et dicit Abb. in ca. à nobis. el. 2. de sent. exc. ꝙ mortuus non potest creari miles, neque doctor. Item ad prædicta optimè facit quod no. Arch. in c. fi. xvj. q. j. vbi dicit pone quòd clericus iuit animo interfi ciendi aliquem, & eum repetit mortuum, attñ, vt satiaret appeti tum suum iratum, iam mortuo amputauit caput. quæritur an sit irregularis. Et alleg. pro & contra. & tandem cõcludit eum non esse irregularem, cum de iure non reperiatur expressum. c. is qui. de sen. exc. li. 6. Pro quo opt. facit quod no. Arch. in cap. de monachis. §. fi ergo. in 16. qõ. & Arch. post Laur. in ca. periculosè. super gl. fi. de pœ. dist. 1. vbi dicunt ꝙ qui voluit interficere hominem, si non potuit, ex hoc non est irregularis, licet gl. in d. c. periculosè. dicat ẽrium. Item add ꝙ iniuria ꝑt fieri iam mortuo, vt dt Bart. in l. j. ff. de his qui. vt ind. & gl. & Bal. in l. fideicõmissum. C. de fide. vt patet ẽt per gl. 23. di. c. quorundam. & 23. q. 2. in sum. & in §. per ẽrium. insti. de hær. quæ ab intest. defe. & insti. quib. ex cau. manu. non licet. §. j. & alibi dixit Bald. in auth. cui relictum. in v. r. not. ꝙ annua. C. de edi. diui Adr. tollen. ꝙ anima defuncti cõtristatur de sec. nup. vxor. Sed de qõne hic posita ꝑ gl. & per Do. Abb. vide in terminis Arch. in cap. illi qui. 6 q. j. vbi concludit cum opi Host. hic. videlicet ꝙ non sit excõicatus. Et dic tamẽ posse talibus imponi pœnam per hominem quæ ex hoc tex. potest dici, & dicit ꝙ hoc fallit in casu c excõicamus. §. sanè. de hæreti. & adde ꝙ istã glo. alleg. pro sing. & sequitur Dom. Abb. in c. mulieres. j. de sen. exc. de Bellentz.

b ¶Ista sunt verba Vincent. qui dicit, ꝙ licet mortui non possint eis participare, vt moris est, puta videndo, lauãdo, vestiendo corpus, & similia quæ nõ possunt negari fauorabilia mortuo. quod intelligit D. Car. respectu viuorum ei coniunctorum, de sepult. abolendæ. pro hoc est bon. tex. 13. q. 2. animę defunctorum. vbi curatio funeris, conditio sepulturæ, pompa exequiarũ, magis sunt viuorum solatia, quàm subsidia mortuorũ & per hoc dicit Ioan. An. esse responsum ad id quod ſ. dicitur de communione, quia etiam mortuo potest cõicari, vt d. c. à nobis. & de sepult. sacris. Itẽ si mortuis non fierent prędicta magis timebitur cẽsura ecclesiastica, & hęc est præcipua causa ꝓhibitionis, de excep. pia in prin. in 6. Item in rebus insensibilib. cadit cõio siue participatio, d. cle. excom. min. c. fi. Vnde sufficit ad incurrendum minorem excõicationem dicere, aue excommunicato, licet ipse non respondeat. 2. q. 3. excommunicatos. & 24. q. 1. Omnis. Vnde tene opi. huius gl. quia Doct. eam communiter tenent. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegiatus de aliquid non faciendo si illud postea fecerit perdit suum priuilegium. 6.*
2 *Ad decimas soluendas tenentur etiam religiosi.*
3 *Decimæ licet sint de iure diuino tamen papa potest concedere priuilegium de eis non persoluendis.*
4 *Prælatus potest præiudicare ecclesiæ in omittendo, ipse tamen tenetur de satisfaciendo omne damnum quod per negligentiam suam pertenit.*
5 *Renunciare an quis possit priuilegio sup.*
7 *Priuilegiatus an perdat priuilegium suum si per multum temporis venit cõtra illud ignoranter.*
Præscriptio currit aduersus ignorantes, licet contra eam detur restitutio.
Præscriptio non interrumpitur ex sola contradictione.

CAP. VI.

a SI DE TERRA. a †Contra priuilegium ecclesiæ præscribi-
1 tur spatio 30. an. hodie verò xl. vt ff. eo. accedentib. Casus literalis. Monachi S. Andreæ ordinis Cistercien. habent priuilegium de non dandis decimis de laboribus suis. Monachi isti habẽt terras in parochia canonicorum de Plautio, de quibus decimas persoluerunt per triginta annos dictis canonicis. quæritur vtrum sint exempti ratione prædicti priuilegij ad non soluendum decimas dictis canonicis de eisdem terris. Consultus papa mandat monachis illis quatenus si de terra illa quam habent in parochia illorum canonicorum per xxx. an. decimas persoluerunt, eisdem eas de cætero integrè sibi soluant, quia licet eis sit concessum, vt de laboribus suis decimas non persoluant, de priuilegio tamen indulto tanto tempore detrahere voluerunt. vnde non possunt per priuilegium se in hac parte tueri. cum liberum sit vnicuiq; iuri suo
2 in hac parte renuntiare. †No. 1. ex tex. ibi parochia. &c. ꝙ decimæ debentur ecclesiæ parochiali, vbi prædia sua sunt etiam religiosis personis. de quo plenè in c. cum cum cõtingat. de decim. Ex quo & ex text. not. quòd de iure diuino, seu communi etiam religiosi tenentur ad decimas persoluendas. de quo in ca. ex parte. & c. nu
3 per. de deci. †No. ꝙ quãquam decimæ sint de iure diuino. vt in c. rua. ſ. de decim. tamen papa potest priuilegium concedere de eis non persoluendis, & ꝙ clericis, & religiosis hoc potest concedere clarum est, vt hic, & in d. c. ex parte. & c. nuper. Sed an laicis possit hoc concedere, dic. vt legitur & no. de deci. à nobis. †No. quòd
4 canonici seu rectores ecclesiæ possunt præiudicare ecclesię tacẽdo, & patiendo præscriptionem currere. delictum ergo istorum in tacendo, & non faciendo expressè protestationem nocet ecclesiæ. & vide glo. singu. in c. placuit. 16. q. 3. quæ dicit prælatũ qui
b passus est præscriptionem b currere contra ecclesiam posse conueniri per ecclesiam ad satisfactionem de omni damno ob suam negligentiam contingente, & non mirum, nam prælatus tenetur de suo, sicut tutor si potuit aliquid acquirere ecclesiæ, & neglexerit. 12. quæstio. 2. monemus. l. quicquid. C. arbi. tut. fortius quando neglexerit, & passus est acquisita dilabi. facit ad prædicta l. non est
c ignotum. C. de admi. tut. c †Ex fine literæ. not. ꝙ liberum est vni-
5 cuique renuntiare priuilegio suo. quod intellige, quando non tãgitur ius superioris, vel tertij. vnde priuilegio exemptionis nõ potest priuilegiatus renuntiare sine licentia papæ. vt in c cum tempore. ſ. de arb. Potest etiam colligi ex hoc tex. iuncto capitu. accedentibus, ẽ. eo. ꝙ sicut contra ius commune non currit præscriptio nisi xl. an. vt in c. fin. de consue. ita nec contra priuilegia indulta ecclesiæ, vt hic & in c. accedentib. etiam contra alia bona competentia ecclesiis. vt in c. de quarta ſ. de præscrip. & in auth. quas
6 actiones. C. de sacrof. eccl. †Et not. hunc text. iuncto cap. acceden tib. quod etiam priuilegium datum ad non faciendum non tollitur per vnam contra factionem, sed requiritur spatium xl. an. si cõpetit contra ecclesiam, de qua materia plenè in ca. cum accessissent. de constitutionibus. ¶†Sed pro declaratione literæ quæri-
7 d tur an indistinctè tollatur priuilegium d spatio quadraginta annorum. Ioannes Andreas, & Hostiens. hic videntur limitare mirabiliter hoc cap. vt procedat quando sponte facta est solutio: e
e vt ipsi

ADDITIONES.

a ¶Si de terra. Pro intellectu huius cap. vide glossi. in c. fina. 16. quæstio. 7.

b ¶Præscriptionem. Dicit idem Ab. in c. 1. ſ. de in integ. resti. & in c. 2. circa prin. ſ. de præscriptionib. & in c. 1. ſ. de dolo, & contum. & Car. in cle. 2. in prin. in 5. no. de religio. domib. & Andr. Sicul. in c. vt super. ſ. de reb. eccl. non alie. Sebasti. Sap.

c ¶De ista materia dic, vt plenè habetur in cap. 1. de dolo, & contumacia. vbi habetur an, & quando delictum prælati nocet ecclesię. Alex. de Ne.

d ¶Priuilegium. Quomodo, & quanto tempore priuilegium tollatur, tradit latè Ias. in l. beneficium. versic. tertiò principaliter quæsunt. ff. de constit. prin. Fel. in c. cum accessissent. versic. septimò limita. ſ. de cõstitutionib. vbi latè, an per ẽrium actum tollatur priuilegium. Seba. Sap.

e ¶Est solutio. Adde Ludo. Rom. cons. 252. Alexã. cons. 190. & 213. quinto libro.

Universidad de Deusto
Biblioteca

vt ipsi voluerint locus sit per ignorantiam, vel inuiti soluẽtes. Ar. l. ad eos ff. commo. l. quod. & quoque. de reg. iu. Et mirandum quòd alij doct. sequentes simpliciter inhæreant huic dicto. nã nullo modo puto verum. quia tacitè inferunt q̃ ignorantes non currit p̃ scriptio, quod falsum est, vt in c. vigilanti. & ibi dixi de præscrip. & clarius in l. fin in fin. C. de præscript. lon. temp. licet Bartol. in l. 1. §. si quis autem. ff. de itiner. actuque priuat. dicat simpliciter q̃ licet currat ã ignorantem præscriptio datur tamen restitutio & sic secundum omnes saltem currit præscriptio, & sic ẽt non puto verum. quia iniusti soluentes non præiudicant, ex quo in bona fide sunt præscribentes, imputandum est ergo soluentib. quare non allegabant priuilegia, & in iudicio nõ egerunt: sola. n. contradictione non interrumpitur præscri. 16. q. 3. c. dilectio. §. potest. & l. fi. C. de præsc. lon. tem. quod limita, vt no. in c. nihil cum scandalo, de præscr. Si. n. non reddebatur iustitia in loco propter hostilitatem tunc posset procedere illud dictũ. ad hoc c. ex transmissa. & quod ibi no. de præscr. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium si allegat, debet illud ostendere, aliter sibi non creditur.*
2 *Dictionis, Quamuis, natura.*

CAP. VII.

PORRO. Priuilegiorũ tenor inspiciendus est. & seruãdus. h. d. Vel aliter: & sic. De priuilegiis non est iudicandum, nisi eorũ tenore iuspecto, & fm continentiã eorũ ab omnib. subditis sunt seruanda. h. d. Et potest exemplificari. tex. per c. nuper. ã. de deci. Cuius literalis. Tẽplarij. & hospitalarij multa prærogatiua libertatis sunt muniti. Verum aliam libertatem habere videntur in locis illis, in quib. fuerint habitatores, antequam ad eos peruenisset quã in aliis suis possessionib. & si habeant eandem, vel aliã hoc ex inspectione priuilegiorũ valet cognosci, fm quod inuenitur in priuilegio, ita est obseruãdũ. In fi. dicit pa. sic volumus eos tenorem suorum priuilegiorũ seruare quod fines eorũ non transgrediantur. B. †No. 1. ex tex. q̃ alleganti priuilegiũ non creditur, nisi illud ostendat. & fm continentiam eius ita est seruandum, ad hoc solet quotidie allegari iste tex. & de modo exhibendi priuilegia, vide hodie bo. tex. in c. cum personæ. co. ti. lib. 6. Secũdò p̃ colligi. ar. prò. & contrà, q̃ bona ac quisita per priuilegiatos assumunt sibi naturam priuilegiorum. fac. c. quia circa. ĩ. eo. & cle. j. de deci. & l. fiscus. ff. de iur. fisci. & quod no. in cap. vnic. de iure pat. lib. 6. In hoc tamen inspici debet tenor priuilegij, vt in litera. †*In* gl. 1. ibi, sed propriè noviderur posse stare, &c. Et est ratio, quia ista dictio, quamuis, de natura debet aduersari tam in iure, quàm in facto, si mile no. in c. at si clerici. de iud. in prin. sed hic non sumitur aduersatiuè. sed ampliatiuè. nam sensus literę est secundum gl. seq. q̃ cũ isti hospitalarij habeant multa priuilegia in bonis suis, nõ est dubitandum, quin habeant libertatem in bonis acquirendis. Et ex hoc nota q̃ de propria natura istius dictionis, quamuis. est aduersari præcedentib. & non ampliare, & sic facit pro intellectu statutorum in quib. verba debent stare propriè. vt in c. in nostra. de iniur. sed si intelligeretur q̃ isti non habeant libertatem aliquam in bonis acquirẽdis, tunc dictio quamuis. stat propriè aduersans precedẽtib. a In gl. in ver. ex inspectione. in fi. No. gl. in practica. & vide no. in c. contingit. ã. de fide instr. & in d. c. cum personæ. Abbas.

ADDITIO.

a ¶ Sed priorem expositionem sequitur Host. & Do. Car. & But. de statu mon. recolentes. de decim. dilecti. & c. licet. de censib. c. 1. & 12. q. 2. ecclesiarum seruus. & de off. Arch. c. fi. vbi de hoc. Nam hęc expositio non conuenit literæ, quæ dicit priuilegia istorum debere inspici, quod esset superfluum si non haberent aliam libertatem, quã habitatores habebãt. Vnde tene primam expositionẽ. & de hoc arti. san res transeat ad priuilegiatum cum onere suo, seu ei annexo, an vero priuilegiatus vtatur suo priuilegio, dic vt in c. pastoralis. de deci. & in c. 1. de cẽsi. & in cle. 1. e. ti. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Census si fuerit solutus per multa tempora, an per hoc probetur subiectio.*
2 *Exemptio siue immunitas per quæ verba concedatur.*
3 *Recipere aliquem in protectionem non præiudicat iuri aliorum.*
Recipiens aliquẽ in protectionem, non tenetur ipsum defendere si sibi moueatur guerra quando scilicet est iusta. secus si iniustè opprimitur. ş.
4 *Exemptio siue immunitas non præsumitur nisi probetur.*

CAP. VIII.

ACCEPIMVS. Solutio census nõ approbat quẽ exemptũ, nisi ex alia deprehendatur, vt quia soluitur ad indicium perceptæ libertatis. h. d. vel aliter, & sic. Per solutionẽ census quæ fit romanæ ecclesiæ non probatur exemptio à iurisdictione episcoporum h. d. Primò ponitur consultatio. Secundò responsio ibi, ceterum. Casus literalis. Quidam legatus apostolicæ sedis inuenit plurimas ecclesias in sua legatione. Dubitatur vtrum hoc ipso essent exemptę à iurisdictione episcoporum. Quæsiut à papa quid iuris sit super hoc. Et ipse commendans in hoc diligentiam suam, dicit q̃ sicut omnes illi qui specialiter existunt de iure beati Petri apostolicæ sedi annuatim censum exoluunt, ita non omnes censuales ab episcoporum subiectione habentur immunes, veruntamen inspicieda sunt priuilegia ecclesiarum, & eorum tenor est diligenter attendendus, & si fuerit deprehensum q̃ ecclesia quæ soluit censum specialiter beati Petri iuris existat, & ad indicium perceptæ libertatis annuarim census soluatur, ecclesia illa libera est exempta. si verò ad indicium perceptæ protectionis sensus persoluitur, propterea à iurisdictione episcopi nõ est subtracta. *B.* †No. j. ex tex. q̃ licet in priuilegio exemptionis non reseruetur census persoluendus superiori, nihilominus valet. & tenet collata exemptio, quia non est de esse exemptionis, vt soluatur census, licet quandoque soleat superior sibi retinere. de quo in c. constitutus. de religio. do. Secundò. no. ex litera illud ar. nõ a probat hoc esse quod ab hoc contingit abesse. simile in c. tuæ. de spon. non hoc. C. vnde cog. sic enim arguit papa, exemptio solet competere sine solutione census. ergo sola census præstatio nõ 2 probat exemptionem. ¶ † Tertiò not. quòd ista duo simul b iuncta non probant exemptionem. videlicet census præstatio. & recept

ADDITIONES.

a ¶ Probat. Et facit ad dictum testis q̃ debeat de necessitate cõcludere non alias probat hoc esse, &c. concor. tex. vulga. in l. nõ hoc. C. vnde leg. quem ibi multum no. quòd articulus, & positio debent de necessitate concludere, vt ibi per eum cum concord. insignatis per d. Alex. Imol. & alios. Adde etiam tex. in ca. auditis. ã. de præscrip. in ver. si per illa constiterit, quòd vallis sit ille locus, &c. vbi videas, quòd per illum tex. ibi dicit idem Panorm. post Io. An. de Bidello, qui conduxerat equum ad vecturam pro eundo Florentiam, & talis equus naturaliter perit in itinere sine culpa bidelli. & ita probauit per socios itineris nam occubuit, quia probatio sua erat dubia, & non concludens necessariò, quia bene probauit vnum equum fuisse mortuum in via, sed non probauit, quòd fuerit ille equus locatus. Debuit ergo ille bidellus esse cautus, & probare colorem, & qualitatem equi mortui. *Et Io. An.* sequitur etiam ibi *Ant.* cum concor. ibi additis post istum. Facit etiam ad istam regulam q̃ dictum testis debeat de necessitate cõcludere. vt hic, quod no. dicit idem panor. in d. c. auditis. mihi nõ placet, &c. cum his quæ ibi addidi post eum in add. inci. no. limitationem, & c. limita, dictam regulam procedere, quando probatio dubia nihil concludit, secus est, quando probatio dubia alterum duorum concludit quorum alterum sufficit, quodcunque illorum sit. Ita limitat Ant. de But. in c. plerunque. in fin. de rescr. Ste autem nihil ibi dicit, vbi *Ant.* reputat valde nota. & idem d. An. in c. ex parte. e. ti. Item limita per text. in c. proposuit. de cle. exc. mĩ. quem no. ibi. Ant. post im. quòd vbi requiritur probatio temporis pro fama, sufficit præsumptiuè probare, probando q̃ olim erat præsumptiuè probatum quòd etiam fuerit illo tempore certo, & determinato. Et sequitur pro valdè sing. d. Fran. de Aret. consi. inci. videtur dicendum, quamuis contrarium in hoc voluerit Bal. in l. siue possidetis. C. de prob. & hoc adde ad c. proposuit. Item limita, vt per gl. no. in l. neque natales. C. de probat. per quem inferunt ibi Iac. But. & Bal. ad multa, præsertim ad probandum aliquam esse meretricem, quia probatur probando quòd scholares vadunt ad eam in dorsum. Et subiungit ibi Bald. quòd scholaris, quando loquitur cum muliere non præsumitur ei dicere Pater noster. Vide etiam Bal. in l. data opera. C. qui accusare non poss. Bal. & Im. in l. fi. ff. de hæred. instit. vbi multa pulchra dicuntur ad propositum per Bal. in l. 2. in princ. per illum text. ff. de fur. Et vide etiam quod per d. gl. dicit Salic. in d. l. non hoc. C. vnde leg. Item limita vt per Gemi. in ca. 1. de pac. in 6. Limita etiam vt per gl. fi. in l. cum dotem. quam ad hoc ibi not. C. de iure dot. sufficit dictum testis concludere à communiter accidentib. Item limita ex eo quod not. idem Bal. in l. cum virum. per illum text. in l. no. C. de fideic. vbi no. quòd admittitur probatio pertinens. id est, non vrgens. Et quæ dicatur probatio pertinens, vide ipsum in l. ad probationem. C. de probationi. & etiam Bart. ibi. & in l. si duo. §. si quis iurauerit. ff. de iureiurand. & in l. iam dubitari per gl. ibi in ver. non ab re. ff. de hæred. instit.

b ¶ Census præstatio. An præstatio census arguat exemptionem vel subiectionem, vide *Fel.* in c. ad audientiam. ver. & dum remittit. Abb. ş. de præscript. vbi dicit quòd quandoque denotat subiectionem, quandoque exemptionem, quandoque protectionem. Sebast. Sap.

& receptio sub prestatione, nunquid autem solutio census per multa tempora facta probet subiectionẽ. tex. facit hic q̃ nõ. sed vide Bar. in l. si locat. in fi. & of. procon. dixit in c. peruenit. &c. om
a nis anima. ã. de censi. 4 † Quartò no. q̃ ista verba recipi nus te, vt
2 sis specialiter in ius beati Petri, &c. inducunt exemptionem, & est ratio Nam omnes cle. sunt de iure beati Petri. Si ergo specialiter recipitur, videtur quid nouum concedi, & multa verba quæ habent inducere libertatem plenariam & exemptionem, vide in c. si papa. e. tit. li. 6. & c. j. de ver. sig. c. lib. per quę decidunturaliqua
b no. per *Inn.* b † No. ex fi. literę q̃ per receptionem facta fam sub pro
3 tectione, non detrahitur in aliquo iuri aliorum quod not. in fa
c cto. quia quotidie domini temporales potentiores recipiunt minus potentes. sub protectione eorum, nam per hoc non præiudicatur iuri aliorum in aliquo, & sic habentes iura parata possunt hoc non obstante liberè exercere. Ex quo infero, q̃ si guerra iusta mouetur cõtra receptos sub protectione, non tenet recipiẽs ad defensionem, pro hoc quod no. hic gl. fi. & ibi dicam super ea. In gl. j. in fi. quasi gl. velit innuere istos esse exemptos sed Host. tenet contrarium, dicens istos non esse exemptos, licet in multis sint priuilegiati. Et de Cisterciẽ. probatur ã. de simon. ne Dei. De templariis, & hospitalariis, in c. veniens. de ver. sign. li. 6. & facit c. parentibus. ĩ. e. sed concordando potest dici q̃ gl. habuit respectum ad factum, vt quia post ista iura fuerunt istis concessa priui-
4 legia exemptionis. † Dictum vero Ho. ad ius. quia de iure nõ sunt exempti. quia subiecti sunt episcopis locorum de iure communi. xvj. q. 7. omnes basilicæ. &c. domus. & q. j. & per totum. & in c. venerabilis. de religi. domi. & facit c. cum episcopus. de of. or. li. 6.
5 In gl. ibi, cũ iniustè grauantur, &c. † No. glo. pro his quæ ã. dixi, q̃
d recipiens aliquem sub protectione d̃ sua non tenetur eum defendere, nisi cum iniustè grauatur, mouetur ergo superior facilius ad defendendum eum, & fulminandum sententias. Et no. quòd etiam in subdito receptio sub protectione parum operatur, & videbatur oppositum, quia omnes subditi debent esse sub protectione d̃ iorum, & verba debẽt aliquid operari. sed, vt dixi operantur istud, & facilius mouetur pro eis superior, q̃ pro aliis. quia pro aliis p̃t scribere ordinariis, vt iustitiam faciat, sed pro istis receptis sub protectione potest fulminare sententias. vnde domini temporales recipientes aliquos sub protectione, tenẽtur eos defendere injustè oppressos, ita dicit Host. papã debere facere, si recipit aliquem sub protectione, & ad c. vnic. de peregri. alleg. in
e gl. dic. vt ibi. e Extra gl. quærit *Inn.* an ecclesia exempta censeantur clerici exempti, & quid de parochianis hodie, decisum est in ca. per exemptionem. e. ti. li. 6. Vltimò potest quæri tex. dicit priuilegium inspiciendum, an in eo dicat q̃ census soluitur ad indiciũ perceptæ libertatis, & tunc censetur exemptio ad indicium perceptæ protectionis & tunc non est collata exemptio, quid ergo dicendum in dubio, quando simpliciter reseruatur census, vel solutio, dicunt doct. q̃ per hoc non probatur exemptio. & bene, & satis probatur per principium literæ, quia non probat hoc &c. facit l. neque natales. C. de probatio. & in cap. inter corporalia. de transla. episcop. vel eccle. Abbas.

ADDITIONES.

a ¶ Sed aduerte quomodo intelligatur reg. d̃ qua hic, ſ. non probat hoc esse, quod ab hoc contingit abesse. de qua reg. est ẽt tex. in l. non hoc. C. vnde cog. & in l. neque natales. C. de probat. nam gl. & post eam Bald. in d. l. neque natales. dicit q̃ qñ illud de quorius tradita, quandoque cõ. vt plurimum contingit adesse, & est annexum. vel solitũ vt in plurib. & tunc debet dari reg. cõ. sc. qd teria probationum locus à cõiter accidentibus multũ pondera incipit. vnde Iac. But. ş. de adult. vnde Bal. in d. l. nõ hoc. in fi. C. vñ cog. dicit q̃ si frequenter, & facile hoc ab illo contingit abesse tunc leue est indicium, vt in l. cum res. C. de probat. & in l. ciuile. C. de fur. Si autem frequenter, & facilè cõtingit adesse, tunc est graue indicium, & æquiparatur præsumptioni iuris. & Bal. in d. l. non hoc. tractat de probatione q̃ fit p veras probones, & de probatione præsumpta, & de probatione quę fit per indicia. sed an indicia inducant veram probationem, vide ibi Bal. qui eleganter loquitur. de quo ẽt vide Abb. Sic. in c. tertio loco. de prob. & in c. quanto. de præsum. & hæc perpetuò notabis, quia sæpe in practica habebis quia ad multa faciunt, &c. *Alex.* de Ne.

b ¶ Et propter hoc inspiciendus est tenor priuilegij secundum gl. hic. Sed Hosti. dicit q̃ etiam bulla, & fiũ, & omnes circunstantię inspiciendæ sunt ne falsitas aliqua latere possit cuius multę sunt species. de cri. falsi, licet. Sed *Io. An.* dicit q̃ dictum *Host.* procedit cum dubitatur de veritate priuilegij. Cum autem dubiũ est non de veritate priuilegij, sed de ipsius effectu, inspicimus tenorem vt hic, & ş. c. prox. & sic debet intelligi gl. hic. Alex. de Ne.

c Quid significet receptio sub protectione, & q̃ ille, qui tenetur ad protectionem, debeat defendere cum armis, videtur probare tex. in l. desertorem. §. fi. ff. de re mil. An autem si lata sententia pars dicat me subiicio protectioni talis, videatur appellare. vide tex. in c. ad audientiam de appel. Ang. in l. 1 C. de excul. mu. lib. 10. Sed de illo q̃ dixi, de defensione cũ armis, vide Bar. in l. cõtu. ff. o. in prin. Itẽ de ista protectiõe adde qd no. Bar. in l. j. C. si quis. præd. pote. Itẽ adde hic q̃ ille qui tenetur aliquem defendere de iure, & facto tenetur defendere armata manu, itatenent Bar. Ang & *Im.* in l. stipulatio ista. in prin. de ver. obl. Cy. Bal. & Sal. in l. fi. de act. em. Bal. in l. non solum. §. si status ff. de proc. & Bald. in recollectis. in l. 1. ff. de euict. & Pet. de Anc. & Io. de *Im.* in c. fi. de emp & ven. & etiam Bu. in cons. suo inc. in Christi nomine, qõ proponitur sub istis terminis, vtrum ablata re vendita. & Ang. in cons. 274. inci. Christi nomine promittendum: cum seq. cons. & Pe. de Anch. in cons. 84. inc. nomine commisso dubio. Pe. de Anch. in d. cons. limitat hoc fallere in papa promittente. Sed de hoc etiam primo vide gl. in ver. ordinem relatum ad tex. & ibi d. Ant. in c. ego. de iureiu. Ille autẽ, qui simpliciter promisit defendere. intelligitur defendere de iure non de facto, fm Ba. in l. damni infe. la. 4. ff. de dam. infe. Item adde q̃ ille qui tenetur non fingere fieri certum quid non solum prohibetur tenere, sed eriam debet adhibere diligentiam vel custodiã, ne id fiat. tex. est no. in l. 1. ff. loca. de Bellenz.

¶ Adde an promittens aliquem defendere teneatur defendere cũ opprimitur de facto. *Ang.* cons. 261. & de eo, qui submittit se gratiæ alicuius. vide Ca. cons. 4. dever. sig. & de eo, qui se submittit misericordiæ alicuius per *Ale.* cons. 68. *And.* Barb.

d ¶ Protectione. vide *Ang.* in l. 1. C. de excu. mu. & Bar. in consti. Di gestorum.

e ¶ *Host.* dicit quod nõ est mirum si ecclesia Romana pro talib gladium suum vibrat. cum & domini temporales pro illis, quos in protectione recipiunt guerram faciunt nisi is fati fiat. vnde cum ecclesia nõ debeat alicui inijcere gladium 27. q. 1. deviduis nec fraudem adhibere, de don. per tuas. cauere debet q̃ aut neminem à se curet, aut à se curatum defendat. vnde p̃fulit q̃ nõ, nisi ex magna cã. & pro Deo recipiat aliquem sub protectione, & tum illum defendat quo ad personam. & bona. remittit se ad no. in c. ad liberãdam. in decis. de iudæ. & Card. ẽt se remittit ad ibi dicta per ipsum in vers. sanè Sed d. Car. ponit hic q. Quid si Turdatinus eps habet in diœcesi Perusina ecclesiam vtroque iure sibi subiectam, an rector eius ligetur per statutum epi factum g̃naliter contra non residentes: hoc est quærere, An si eps vnius diœcesis hẽt ecclesiam in diœcesi alterius epi sibi plenè subiectam, nunquid ecclesia ligetur ex statuto epi, in cuius diœcesi est sita. & d. Car. dicit q̃ non, & alleg. Fed. de Se. cons. 94. & satis deciditur ex no. c. cum & plantare. ş. eo. ex quib. hæc q. decidi potest, tamen illam ibi adde. Aliqua alia tenent tangenda. sed dicam vobis ĩ. eo. tuarum. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

3 *Priuilegium extenditur ad alias res, vel personas in eo non expressas licet in non expressis sit eadem ratio. secus est in lege. ratio differẽtiæ ponitur. infra, num 3.*
2 *Ius patronatus contra patronum est præscriptibile, secus contra ecclesiam.*

CAP. IX.

1 SANE. † Priuilegium non extenditur a ad personas in eo nõ ex
a pressas. h. d. Vel aliter & sic. Priuilegium vni concessum nõ põt ad alium extendi pp identitatem rationis. h. d. & solet quotidie allegari. Casus literalis. quærebatur à domino papa. vtrum priuilegium vni concessum extendi potest ad aliũ. Consultus papa respondet. q̃ nullus debet authoritate sua sibi assumere q̃ alicui certa ratione inspecta à Romana ecclesia, in priuilegium est concessum. Ber. Nota primò. ex tex. q̃ priuilegium est ius singulare, & sequitur, personam priuilegiatam. & cum ea extinguitur. vnde non transit ad aliam personam. ad hoc regula priuilegium. de reg. iur.
2 lib. 6. † No. secundò q̃ vnico concessum priuilegium, non potest per alium vsurpari. Et facit ad quæstionem. nunquid laicus possit præscribere ius patronatus, & videtur quòd non, quia illud ius concessum est laicis in priuilegium. vt in capite tertio. de iurepatronatus. ergo non debet vsurpari per alium, sed dic vt no. *Io.*

ADDITIO.

a ¶ Non extenditur. Quòd priuilegium non extendatur ad personas non expressas, vide Bal. in l. non tantum. § non omnia. ff. de excus. tut. Gem. in c. ne aliqui. de priui. in 6. Per. de Anc. in cons. 109. inc. prima facie. Ang. in cons. 272. inc. qñ dictum priuilegium. Cat. in cons. 12. Decium in cons. 47. in prin. Sebasti. Sap.

Universidad de Deusto
Biblioteca

no. Io. An. in regula, ℣ alicui de reg. iur. lib. 6. in mercu. & no. in c. querelam, de elect. E conclusio est ℣ ℨ patronum currit præscriptio, quia est ius priuatum, secus ℨ ecclesiam non patronatā. † In gl. i in fi. & est ratio diuersitatis. nam lex debet esse cōis omnib. dum tamen sit conscripta pro communi vtilitate omnium. 4. dist. erit autem lex, & ideo si in lege exprimitur vna persona tantum, videtur illa expressa causa exempli, non ℣ dispositio legis ad illā personam dūtaxat restringitur: sed priuilegium est lex priuata, & conceditur ex quadam ratione speciali, ideò non extenditur ad a alios non expressos sine a authoritate concedentis. Ab.

ADDITIO.

a ¶ Dic't tñ Gost ℣ licet priuilegium non extendatur ad alium: tamen quandoque aliis conceditur, vnde minor cedit alteri beneficium restitutionis in integrū. ff. de min. l. ℣ si minor. facit ff. de admi. tu. l. ex plurib. & quod ibi no. in gl. Sed dubium est an hæc Decr. procedat in priuilegiis corpore iuris clausis per ca. nimis. el 1. & 2. ℨ. de excess. præla. & quod no. de decim. ex parte. & de celeb. missianè. & cum eo transeunt Doct. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Hospitalia præsumuntur publica, & authoritate episcopi cōstructa si in eis est campana, & publicè celebratur.*
Campana si est in aliquo loco præsumitur publicus, si autem esset campanella quæ priuatè sonaret, est secus. 2.
3 *Oratoria priuata non gaudent priuilegio ecclesiarum. 4.*
5 *Exemptus si committit delictum ex loco exempto in locum non exēptum, punitur per ordinarium loci exempti, vide ℨ c. prox. nu. 8.*
Mandans committi delictum in loco, punitur in eo loco, non autem in loco vbi factum est mandatum.

CAP. X.

PATENTIBVS. In oratoriis priuatis campanæ publicè teneri non possunt, etiam per religiosos. h. d. & secūda pars ibi respondemus, & tene menti istum tex. quia quotidie allegatur, &
a est in vsu. a Casus literalis. Hospitalarij, & templarij, & alij certa habent oratoria in domib suis, quæ fuit episcopus Abluen. vtrū liceat prædictis ponere campanas, & publicè pulsare: respondet papa ℣ non licet eis hoc agere, imò compellendi sunt vt iure suo sint ita contenti, quòd iustitiam non impediant aliorum. B.
1 † No. 1. ex tex. & tene menti perpetuò istam literam, quòd habere campanam publicè in loco, & pulsare publicè est signum loci publici, & sacrati. Et ex hoc infertur ad quæstionem, de qua
b quotidie dubitatur. An Hospotalia b censeantur publica, vel priuata, si non apparet an autoritate episcopi sint constructa. nā si ibi est campana, quæ publicè pulsatur, signū est illa esse publica c
c & subiecta esse episcopis. Idem si ibi publicè celebratur, & populus admittitur ad diuina. Sunt enim ista signa publica. de consec. dist. 1. vnicuique. & c. fi. no. Arc. de conse. dist. 1. c. nemo. dico plene de dona, inter dilectos. † No. ibi publicè ℣ in oratoriis priuatis, non est prohibitum tenere campanellam priuatam, & priua-
3 tè pulsare. † Vltimò not. quòd oratoria non gaudent priuilegio ecclesiarum. & dicuntur oratoria loca apta ad orandum non consecrata, nec habentia dotem sicut habent magni domini in domibus suis, & possunt destruere quando volunt. Ecclesiæ verò sunt consecratæ publicè & habent dotes suas. de his. no. in ca. fin. ℨ. de
4 censi. † In gl. 1. in fi. Host. dicit ℣ publicè non potest ibi celebrari licet priuati sic. vel dic meliùs post Io. An. ℣ aut auctoritate episcopi oratorium est constructum, aut non. primo casu potest celebrari publicè: secundo non, & hoc placet, intellige ergo iura alle. in gl. quæ dicunt quòd in oratoriis non debet celebrari. f. publicè, nisi quando locus fuit constructus auctoritate episcopi vel priuatim, quando sine eius auctoritate, & hoc no. & vide quod no.
d in c. fi. de censi. d In gl. 2. fi hæc gl. loquitur nimis generaliter, nec est vera ita indistinctè prout loquitur, quia esset contra c. 1. eo. ti. lib. 6. de quo dicetur in c. ℨ. prox. sed quò ad terminos huius c. fatis potest sustineri vt exempti excedentes in hoc possint puniri per episcopum. Ratio est, quia campana pulsatur propter audientes, & sic lædunter personæ non exemptæ, & committitur delic-
5 tum extra locum exemptum. † Sicut dicimus in proiiciente lapidem in loco exempto, & percutiente in loco non exempto, vt possit puniri per ordinarium loci, propter delictum commissum extra locum exemptum. vt no. in capitu. in obscuris. de regul. iur. libr. 6. in mercu. simile quod dicimus in mandante delictum committi in vno loco, vt delicto ibi secuto possit mandans ibi puniri: quia videtur & ibi delictum contummasse. vt in cle. pastoralis. de re iud. & not. Bartol. in l. si vt proponitur. ff. de fideiuss. & hoc delictum optimè probatur hic, si intelligimus istos tēplarios esse exē
c ptos, vt dicit gloss. in c. recepimus. ℨ. eo. e Sed extra gloss. opp. contra tex. de c. nimis. de excess. præla. vbi dicitur ℣ religiosi licitè tenent campanam licet non habeant parochiam. Sol. dicit ibi Goffre. illud procedere in monasteriis eorum. i. in ecclesiis positis in
f monasteriis, f vel secundò illud procedit ex priuilegio, istud de iure communi. vel tertio secundum Host. contrarium loquitur de vna campana, vt sic liceat istis religiosis vnam campanā tenere in eorum monasteriis, & non plures. vt in ista litera. & quanquā primus intellectus Gof. multum mihi placet, & sit amicus isti li-
g teræ. tamen perpetuò no. dicunt istud Host. pro istis religiosis ℣ potissimè mendicantibus. qui retinent plures campanas, ita quod eorum loca videantur principaliora in ciuitate. Nam non possunt de iure communi tenere, nisi vnam campanam. & satis debet eis sufficere ℣ hoc permittatur, ex quo non habent populum, & ita seruant fratres minores obseruantiæ. & pro hoc facit cle. exiui-
h de ver-sig. vbi etiam prohibetur eis habere spatiosa. loca. b Abb.

ADDITIONES.

a ¶ Host in verbo, patentib. colligit argumentum ℣ in iudiciis literæ clausæ fidem nō faciunt sed patentes. quod dicit verum, vbi non apparet forsan ℣ sigillum remotum est, vel fractum, nisi iudex in actis dirigi fecerit, tunc enim credendum est sicut aliis actib de excess præla. inter. vers. præterea. de restit. spol. cū ad sedē. ad fi. si autem sic aperiuntur ℣ sigillum integrum remaneret, & apparent non vitiatę. & c. fidem faciunt. C. de ed. diui Adr. tol. l. fin. vbi ratione personarum, vel causarum aliud dicatur. ideo enim testium solenne quod in scriptis celebratur clauditur, & signatur vt ei magis credatur, & minus suspectum habeatur. C. de testam. l. si vnus. & de fideiuss. l. fi. sed melius facit secundum Bu. l. hac consultissima. C. de testa. Sed D. Car. dicit ℣ iste petiit testificari literis patentib. & non clausis. & dicit ℣ dicuntur literę clausæ quando Papa scribit, & literæ non habent bullam appensam, sicut sunt breuia quæ Papa quotidiè scribit. & dicit D. Car ℣ breuia non faciunt fidem publicam, sicut literæ cum bulla per quam tollitur
b suspicio, & remittit se ad c. ex parte. de fide instrumen. vbi vide. Alex. de Ne.

b ¶ An Hospitalia. Vide Fel. in c. de quarta. ver. tertia declaratio. ℨ. de præscr. & ibi latè, quando hospitalia gaudeant priuilegio ecclesiarum. Seb. Sap.

c ¶ Publica. Et hoc tenet Ant. in c. fi. de censi. de Bellent.

¶ Adde de hoc dicendum, vt per Fede. cons. cxxx. Lapum allegatione xlj.

c ¶ Ex hoc dicit Butr. ℣ articulās dēt esse cautus in articulando, qa debet articulare locum publicum, & quòd ibi tenet publice cāpanas. & quòd publicè pulsetur, vel quòd publicè ibi celebretur. Alex. de Ne.

d ¶ Sed Io. An. dicit ℣ aut oratorium est ibi auctoritate episcopi cōstructum & tunc licitum est ibi dicere missas priuatas. aut nō est auctoritate epi, & tunc est licitum dicere missas ibi. Ale. de Ne.

e Inn. autem primò idem dicit cum glo. ista, sed posteà dicit ℣ licet personę sint exemptæ, non tamen ecclesiæ. & ista est ratio quare propter delictum perdunt priuilegium exemptionis, & ab ordinario possunt puniri. & idem dicit Abbas. Host. autem dicit hic esse speciale hoc casu expresso ℣ illi coerceantur ab ordinario per censuram ecclesiasticam, alias secus, alleg. deverb. sig. veniēs, j. resp. li. 6. & ita pertransit simpliciter recitando Io. An. & D. Car. sed mihi placet illud quod dicit Abb. Sic. & idem hic dicit Butr. dicens ℣ vbi delictum exempti extendit vires suas extra locum exemptum. tū delinquens in loco exempto potest à diœcesano puniri. Nam pulsare campanas non fit, nisi propter auditum, & ex tali pulsatione surgit turbatio propter sonum qui extenditur ad aures, & auditus extra locum exemptum. Al. de Ne.

f ¶ Istud in grangis vel priuatis oratoriis. bene facit c. fi. de censi. vt habetur quid differat oratorium ab ecclesia. Alex. de Ne.

g ¶ Pro istis religiosis. Religiosi non debent habere, nisi vnam campanam, & an prædicatores possint habere plures campanas, vide Old. cons. 229. de Bellent.

¶ Adde, quòd voluit allegare Ol. con. 227. cui ad de Bar. in cle. exiui. §. proinde. de verb. sig. & Alex. con. 78. vol. 2. Zach.

h ¶ Idem dicit But. dicens ℣ est magis contemplatiuum habere vnam campanam quam plures. Idem sentit Dom. Car. dum dicit quòd omnes solutiones prædictæ possunt contigi. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Fratres S. Antonij, vel sancti Spiritus, an licitè possint petere eleemosynas.*
2 *In ecclesia polluta sanguinis effusione, non debent celebrari diuina.*
3 *Excommunicatus, vel suspensus ab vno, non potest, nisi per illum, vel eius superiorem absolui.*
4 *Conuersi ad aliquam religionem, si non sunt omnino conuersi, non gaudent ecclesiastico priuilegio, & remanent subiecti statutis ciuitatum, & terrarum.*
5 *Irregularitatem an incurrat ille, qui celebrat in ecclesia interdicta, siue interdicto iuris, vt pollutione, siue interdicto hominis.*
6 *Monachus non efficitur ex eo, quòd deferat habitum, si ipse non intendebat profiteri.*
7 *Monachus qui iocosè simulat se monachum, non obligatur ad monachatum.*
Mona. [illegible]

Monachus, qui facit professionem in monasterio monialium, nō valet professio, & compellitur illud exire, & monasterium monachorum intrare.
8 *Exempti ratione loci si delinquunt vel alio modo se obligant in loco non exempto per quem possunt puniri.*
Quid exemptis ratione personæ.

CAP. XI.

TVARVM. In tota prouincia exhortationis officio priuantur hospitalarij, qui mittunt pro eleemosynis cruce falso signatos, & si missi sunt laici excommunicantur, si sunt clerici ab officio, & beneficio suspēduntur, & eadem suspensione puniuntur, qui ante reconciliationē in polluta ecclesia celebrant, & suspēsi per episcopos exemptos absolui nō possunt, & fratres priuilegiatorum, qui ad eos se omnino non transferunt, priuilegiati non sunt. h. d. vsque ad fi. In prima ponitur querela, & cōsultatio. In secunda respon. ibi, verum. & in prima ponuntur quatuor excessus istorum hospitalariorum. ¶ Casus literalis. Fratres hospitalis sancti Ioan. cū pro eleemosynis colligendis mittere debeāt clericos, & fratres de ordine suo cruce signatos ipsi mittunt laicos, & illiteratos, qui in superbiam elati in multis excedere prę sumunt. In quadam ecclesia baptismali sibi ab archiepiscopo Lugdū. concessa, quidam eorum percussit vicarium sacerdotem ipsam ecclesiam sanguinis effusione fœdando, propter quod archiepiscopus prohibuit ibi celebrari diuina. donec fuerit reconciliata, ipsi nihilominus ibi diuina officia celebrarunt. Itē quosdam presbyteros ab episcopo suo officio suspensos iidem, quamuis laici sint, restituerunt ad diuina officia exequenda. Item quosdam laicos, qui cum vxoribus suis in domibus propriis commorantur pro eo quod sibi soluunt aliquid annuatim, ita eximere contendunt, vt alijs secundum legem terræ de sibi subiectis respondere non teneantur. Consultus papa respondet cum priuilegium mereatur amittere, qui perm ssa sibi abutitur potestate. Mandat archiepiscopo Lugdu. quatenus si aliquos clericos aut laicos inuenerit missos à prædictis fratrib. pro eleemosynis colligendis falso cruce signatos, interdicat illis qui eos miserunt officium prædicationis in tota prouincia sua. Missos, si laici fuerint, excommunicet, si clerici ab officio, & beneficio suspendat, non obstante aliquo priuilegio, vel appellationis remedio. Illos verò, qui post interdictum suum in ecclesia prædicta celebrauerunt diuina, eadem pœna suspensionis inuoluat, & ideò diuina officia celebrari non permittat. donec fuerit recōciliata. Presbyteros ab episcopis suis suspensos, & fratres illos ad officia sua te
mere restitutos, in eandem sententiam reducat. Illos verò quos propter præmissam causam ad respondendum aliis asserunt non teneri, compellat aliis respondere, nō obstāte appellatione. Ber. Not. j. tex. optimum ℨ istos, qui non sunt verè oblati, seu conuer
a si portantes falso habitum a religionis, possunt. n. per episcopum loci coerceri, quia videntur delinquere in ipsam religionem ecclesiasticam, ideò sortiuntur forum ecclesiasticum, isti. n. erant cruce falsò signati, id est portabant signum crucis falsæ in pectore, sicut portare debent verè oblati, & conuersi ipsorum hospi-
1 talium. † Secundo no. contra istos fratres Sancti Anto. seu Sancti Inno. mittentes tam clericos, quàm laicos cruce falso signatos pro eleemosynis colligendis. tales enim, & si mittantur ab exemptis non sunt per episcopum loci admittendi, imo sunt puniendi tam ipsi, quàm mittentes, quia vt dixi deludunt religionē ecclesiasticam fingentes se religiosos seu oblatos, vbi non sunt. Et ex hoc, & ex text. not. casum, in quo episcopus habet iurisdi-
2 ctionem in laicos. ¶† Tertiò not. quòd in ecclesia polluta sanguinis effusione, non debent clerici celebrare diuina sine reconciliatione. & quamquam hic accesserit interdictum etiam episcopi nihilominus sine eo à iure prohibetur ibi celebrari. argu. hic, & clarius probatur in c. fin. de consecra. eccle. vel alta. & tenet Io. Andr. in c. vnico. de consecr. eccle. vel alta. lib. 6. vbi vide bonam gl. quo mō potest pollui ecclesia, & qñ debet fieri reconciliatio.
3 † Quartò no. ℣ si suspensus per episcopum, nō potest absolui per
b inferiorem prælatum etiam exemptum, sed de hoc parum dubitandum, quia sententia censuræ lata ab homine non potest relaxari, nisi ab eodem, vel suo superiore. vt in c. pastoralis. de offic. ordi. imo plus dicendum est quòd à sententia excōmunicationis, vel suspensionis lata à iure regulariter non possunt inferiores episcopis absoluere etiam subditos, quia episcopis duntaxat cōpetit. vt not. in c. super. de sent. excom. & bonus text. in clem. j. de priuileg. nisi isti haberent quasi episcopalem iurisdictionem. ad hoc not. in cle. j. de reb. eccl. non alie. in gl. & dico in c. significasti. de foro compe. † Not. vltimò, & tene menti quòd fratres, seu
4 oblati religiosorum, si non sunt omnino oblati, vt quia se, & sua non obtulerunt in totum non gaudent priuilegiis exemptorū, seu ipsius religionis quinimo subiiciuntur statutis ciuitatum, & terrarum. In glo. 2. ibi. non extendit ad hūc casum, & hoc ideò, quia contrarium loquitur de interdicto generali, sed hic loquitur de interdicto speciali vnius ecclesiæ. tārum licet propriè non sit interdictum, sed suspenduntur ibi organa, donec ecclesia sit
5 reconciliata. ¶ † In cad. gl. ibi, fuit interdicta à iure, & nō ab homine. sentit breuiter gl. & clariùs gl. antepe. ℣ episcopus præcipiendo ne celebretur in illa ecclesia videtur ponere nouum interdictum, adeò ℣ celebrantes ibidem incidunt in irregularitatem, & sic sunt suspensi ipso facto ab officio, & beneficio. Contrarium tenet hic do. Ant. & meliùs est, vt in dubio non censeatur, velle ponere nouum interdictum, sed potius velle exequi interdictum, quia vt dixi non debent ibi celebrare diuina ante reconciliationem. concludo ergo ℣ aut est verum interdictum in ecclesia iuris, & ibi celebrās efficitur irregularis. vt in c. fin. de excess. præla. & in c. cum term. de reiud. lib. 6. & c. is cui. §. is qui. de sen. excom. eo. lib. 6. Aut ibi est verum interdictum hominis, & idem dicendum. Si verò est interdictum iuris, non est verum, vt quia est ibi quædam suspensio organorum, vt quando ecclesia polluta est sanguinis, vel seminis effusione. & tunc celebrans nō efficitur irregularis. vt d. c. is cui. Si autem sequitur interdictum hominis, aut intendebat de nouo ponere interdictum. & vera est gl. Sed in dubio nō est præsumēdum ℣ voluerit interdictum nouum ponere, sed potiùs voluisse recensere prohibitionem iuris. ar. in ca. graue. & c. licet. de off. or. & quod ibi no. & pro hoc singulariter facit iste rex. dum mandat illos presbyteros suspendi, ergo non erant suspensi, & sic non erant irregulares, & licet gl. o. antepe. dicat ℣ referrtur hoc ad factum. ista est impropriatio. Ex quo infertur ℣ cum episcopus præcepit clerico notoriè criminoso, vt non celebret efficitur irregularis, si celebrat, quia videtur potius episcopus recēsere prohibitionem eius, quàm nouum interdictum inducere, & idem dicendum in similibus quæ-
c stionibus. c ¶ † In gl. o. in versic. falso signatos. nota ex hac gloss. ℣
6 vbicunque constat de animo deferentis habitum, quando non intendit profiteri, tunc delatio habitus quantuncunque longi tē poris non inducit professionem.
7 ¶† Secundò not. illam quæstionem positam in fine. vt iocosè, seu causa explendę libidinis simulans se monachum non obligatur
d ad monachatū. d Contrarium sentit glo. in c. clerici. de regula. & Barth. Brixi. in quæstione dominicali, quæ incipit, iuuenis. Io. An.
e dicit contrariū procedere in professione expressa, ista gl. ℣ procedit in professione tacita. hoc dictum admitteremin foro contentioso tantum, secus in pœnitentiali quò ad Deum. per textum optimū in simili in c. tua. de sponsa. & not. ex dicto Io. And. ℣ valet pro
f fessio facta per virum, in monasterio monialium, sed compellet
8 posteà intrare monasterium monachorum. f ¶ † In gl. in ver. priuilegium

ADDITIONES.

a ¶ Falso habitum. Adde Lapum allegatione 18. vbi ponit de pœna infligenda his, qui sunt validi, & fingunt se infirmos, & mutant habitum, vt extorqueant eleemosynas.

b ¶ Suspensus. Vide Fel. in ca. tam literis. in princ. ℨ. de testibus. post Abbatem ibi. Et ibi quid de suspēso à papa, an possit inferior absoluere. Sebast. Sapia.

c ¶ Sed quid si in ecclesia inducta est cessatio à diuinis, an celebrās durante tali cessatione efficitur irregularis, dic ℣ non, vt in c. irregabilli. & quod ibi not ℨ. de off. or. & vide gl. in c. si canonici. in verbo, cessare, eo. tit. lib. 6. Alexand. de Ne.

d ¶ Monachatū. Et hoc tenet Arch. in d. c. ℣ interrogasti. 27. distin. Sed de hoc vide Ioan. de Imo. in cle. j. de deci. & Spec. in tit. de statu. ver. 39. Sed ℣ talis non obligetur, in terminis in hac quæstione decidit Arch. in c. si quis verò. 3. q. 4. per illum tex. quem dicit optimum ad hoc, & ita dicit tenere Lau. Vin. Goff. in hoc ca. tuarum. §. verum. & ita etiam dicit sentire Inn. in c. 2. de regula. & vide de hoc latissimè, & melius quā alibi in d. c. quòd interrogasti. 27. dist. de Bellentz.

e ¶ Procedere in professione. Pro ista differentia inter hoc tacitū, & expressum facit optimè quod notat Ant. in cap. j. quod metus cau. vbi dicit ℣ facilius obligatur quis per professionem expressam, quàm per tacitam, & in plus obligatur. & facit text. quē ipse non alle. in c. constitutionem. de regula. lib. 6. de Bellentzi.

f ¶ Et istud etiam tenet Archi. 27. quæstion. 2. si vir. & Fede. de Sen. suo consilio 266. & Butr. hic qui simpliciter transit cum opinio. Ioan. And. Et dicit D. Car. hic ad fin. commenti, ℣ hoc est singulare. & ratio secundum eum est, ℣ moniales habeant eadem substātialia, quæ monachi. & idem dicit in professione tacita. & dicit ℣ sic loquitur glo. in c. 3. de reg. scilicet de illo qui suscepit habitum in monasterio monialium fingens se mulierem. Sed distinctio Ioan. And. communiter tenetur. puto tamen in puncto iuris esse veriorē opin. D. Car. Nam ex delatione habitus professorij, quis intelligitur profiteri. & perinde efficitur regularis ac si expressam professionem fecisset, vt in ca. ad nostram. de regu. ita ℣ non

Universidad de Deusto
Biblioteca

legium.in fin.adde hodie c.j.eo.ti.lib.6.Et aduerte:nam quando que exemptio conceditur aliquibus ratione certi loci,vt monachis respectu monasterij: vel canonicis respectu certæ ecclesiæ:
a & habet locum c.j.de priuile.lib. 6. vt ratione delicti a cõmissi extra locum exemptum,vel ratione cõtractus alibi initi:vel ratione rei alibi sitæ possint conueniri coram ordinario loci.vnde in terminis huius c.si voluimus præsupponere istos fuisse exemptos,dicendo quod poterant puniri per episcopum: quia delinquebant extra locum exemptum mittendo istos fatõ cruce signatos.& sic videtur deliquisse in loco, vbi explicatur mandatum vt in cle pastoralis de re iud.& dixi ꝛ.c.proxi. Et no.singulariter ibi tam text. secundum istum intellectum, vt isti exempti ratione certi loci possint puniri per ordinarium loci quando verè, vel fiere delinquunt extra locum exemptum. Quandoque exemptio conceditur personæ:& non respectu certi loci. vt patet in priuilegio cõcesso capellanis,& familiaribus papæ:& tunc ratione delicti non possunt coram ordinario cõueniri:alias eorum priuilegium esset inutile, ex quo sunt personaliter priuile-
b giati,b non respectu loci.b Posset tamen dubitari de eo,quando transunt moram in domicilijs eorum,faciendo residẽtiam in ecclesia,nunquid ralis capellania eos excuset:& videtur q nõ. arg. in c.i.§.in eos.præalle. hoc tamen esset ia ius exordiendum, &
c examinandum, quàm hic sit examinatum: c sed pro cursu lectionis ista sufficiant.

ADDITIONES.

☞ auditur si dicit se non habuisse animum profitendi,vt in c. q in terrogasti. 27. di.& habetur in d.c.3.de reg. Vnde cũ militet eadem ratio in expressa, & tacita religione non videtur facienda differentia inter tacitam,& expressam professionem, nisi dicens q quando masculus sumit habitum professorium in religione monialium,non intelligitur ex hoc verè profiteri.quia ille habitus nullo modo est conueniens iuri,secus in professione expressa,quia illa concordat,& conuenit in substantia b.cum religiosis.virorum.& hoc modo potest seruari opin.Ioan.Andr.Alex. de Neap.

a ¶Ratione delicti. Adde Fel.in c.j.versi.quomodo priuilegium.ꝛ. de fo.cõpe.Gem.in c.j.§.illũ.& quod ibi noc.Cel.in apposto.ad eũ in apostil.in versi.exempti.nu.2.de verb.sign.in 6.

a ¶Dicit tamen Inno.ꝛ.eo.accepimus.q si delictum est cõmissum in loco non exempto,vel circa rem non exemptam, est leue,& bene facit ordinarius si remittit ad monasterium.i.ad prælatum fuum.argu.ff.de re mil.l.3.in j respon.ff.de cust.reo l.de militib. & le.non du.& C.de exhib.reis.l.j.Dicit etiam ibi Inno.q si exem prius delinquit in re exempta,puta non portando habitum, vel dissipando bona ecclesiæ exemptæ non conuenietur coram ordinario,vt ꝛ.eo.patentib.& j.eo.cum capella. Sed secundum Ioa. And.illud quod dicit Inno.de habitu,procedit quãdo illud agit in loco exempto.secus si incideret sine habitu in loco non exẽpto,quia tunc posset puniri per ordinarium.argu.in c.j.eod.tit.in 6.& ibi per Ioan.And.Alex.de Ne.

b ¶Istam distinctionem facit etiam Butr. & dicit quod Abba.Sic. Alex.de Ne.

c ¶Iste §.multum facit pro eo quod dicit Ab.Sic.Nam ibi est casus quòd priuilegiati,vt non possint interdici,vel suspendi,vel excõmunicari vbicunque sint gaudent priuilegio, nisi manserint in prioratib.subditis ordinario,quia tunc ratione habitationis, vel translationis ad prioratum subditum episcopo potest talem episcopus interdicere,vel suspendere,vel excommunicare. iste est rex.in d.§.in eos.Vnde videtur dicendum q quemadmodum priuilegiatus vt nullibi possit interdici,&c.si transfertur ad locum subditum episcopo non potest vti priuilegio,eadem ratione videtur quòd exemptus in quolibet loco nõ censeatur exemptus contrahendo domicilium in loco subdito ordinario.& hoc putarem verum vbi quis esset exemptus simpliciter non respectu certi loci,secus si esset exemptus nedum simpliciter,sed etiam cũ speciali denominatione.ca.j.eod.tit.in 6.quia tunc dato q contraheret domicilium in loco subiecto ordinario, non per hoc posset ab eo puniri,vt dicit Ioa.And.in c.j.eo.tit.in 6.& refert D. Domi.eo.c.§.nunquid.& tale priuilegium habent capellani Papæ.Alex.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium si perdatur,& constet de eius tenore per testes innouatur.*
2 *Instrumentum perditum,& eius tenor probatur per testes, qui illud perlegerunt si deponat de tenore quod erat sine vitio.8.*
3 *Priuilegia & etiam instrumenta non debent reuocari sine citatione illorum, quorum interest.*
Citatio per edictũ fit,quando non reperiuntur certæ personæ quæ debẽt citari.
4 *Scriptura licet requiratur in aliquo casu,si tamen fuit perdita poterit per testes probari.*
5 *Testis ad hoc,vt sibi credatur debet esse iuratus,etiam si esset cardinalis, vel aliquis sanctæ vitæ.*
6 *Testis deponens sine iuramento facit aliquam præsumptionem.*
7 *Excommunicatus,an præsumatur absolutus ex eo quod papa participat cũ eo.*
8 *Testes qui habent probare tenorem instrumenti perditi: an habeant probare omnem eius solemnitatem.*
Notorium & fama probatur per duos testes
9 *Legato,vel commissario,vel alteri asserenti se venire mandato superioris, an creditur,si non ostendat commissionem.*
10 *Instrumentum quod fuerit deperditum an stetur iuramento perdentis.*
11 *Literæ papæ etiam si nunquam fuerint exhibitæ probantur per testes si fuerint deperditæ.*

CAP. XII.

a CVM OLIM.a † Priuilegium deperditum docto de perditione,& eius tenore per testes innouatur.Vel aliter,& sic. Priuilegiũ perditum de cuius veritate,& tenore,& perditione constat
1 per testes potest innouari. h. d. & est casus notabilis. In prima
2 processus narratio.In secunda diffinitio: ibi nos verò. ¶ † Potest etiam tertiò summari,& generalius.Contenta in instrumento perdito probari possunt per testes, qui illud perlegerũt si deponunt de tenore, & q erat sine vitio: & non est alibi casus ita clarus.¶ Casus literalis. Abbas monasterij Eugubium olim præsentauit domino papæ priuilegium libertatis Lucij papæ petens illud innouari. Episcopus Eugubinus contradicit asserens illud in eius præiudicium redundare,propter quod priuilegium non extitit innouatum. Tempore procedente abbas iterum constitutus coram papa procuratore episcopi præsente allegans se prædictum priuilegium Lucij amisisse,petit vt dñs papa faceret recipi testes super amissione ipsius priuilegij,& tenore ipsius.papa cõmisit hoc Cardinali.12.apostolorũ, qui fideliter in scriptis redegit depositiones 10.testium iuratorum,& eis publicatis procurator episcopi petiit inducias ad reprobãdum testes abbatis. Papa illas ei cõcessit,vt apud se.apo.probarent, q vel ẽt,vbi pars altera suos testes,pduxerat.Post hoc dñs papa manifestè cognoscens tam per depositiones testium,q̃ assertionem quorũdã Cardinalium tenorem dicti priuilegij tacẽm fuisse q cœnobiũ illud nullo mediãte ad Rom.eccl.pertinebat.& q non liceret alicui episcopo cõtra monasterium illud,& illius capellas excõicationẽ proferre,cũ soli Roma.ponti.sit subiectum,& q nulla in eo dicecesani episcopi mẽtio habeatur,præterea tempore Cœlestini ad præsentiam eius accedẽs ipse inspectis priuilegijs ipsius abbatis, ipsum licet excommunicatus diceretur ab episcopo Eugubino, tamẽ non ligatum admisit ad osculum pacis,quod non fecisset, nisi esset exemptus.Istis omnibus consideratis do.papa. decreuit priuilegium illud Lucij papæ q sine reprehensione bullæ,chartæ,vel literæ apparebat,quando fuit ei ostensum illius fuisse tenoris cuius dicitur extitisse per depositiones testium,& cardina-
3 lium assertionem.Ber.¶ † No.j.ex rex.quòd cõtra petẽtem innouationem alicuius priuilegij seu instrumenti, potest pars de cuius præiudicio agitur se opponere.& impedire innouationem, si probat de iure suo,& ideò quia hoc potest tendere in præiudicium alterius,nunquam debet innouari priuilegium, siue instrumentum,nisi citatis illis,quorum interest,& si nõ apparet de interesse

ADDITIO.

a ¶Quomodo probatur amissio instrumẽti.Et de hoc vide per Bal. in l.fi.in fi.C.de eden.Adde hic qd not.Bart.in tract.de testib.ver. testis dixit aliqua vera esse,q̃ audiuit.vbi dicit,q si scriptura cõtinens dictũ testium deperiret,& extarẽt testes,qui dicerẽt se audiuisse testes idoneos iuratos,& solẽniter examinatos sic deponere,valebit eorũ dictũ. Et an si seruus manumissus amittat chartam libertatis probare possit amissionẽ instrumẽti. vide per Ar. in c.2.54.distin.& adde hic gl.in ver.compellẽdos. in cle.j.§.cæterum.de vsu.gl.in c.nobilissimus.97.dist.& Spec.de leg.§.superest. 6.ver.sed quid si literæ negotiationis.vbi tenet,q nõ sufficit per testes probare tenorem instrumenti amissi, nisi probetur ipsum non esse vitiosum,& non abolitum neq; cancellatum per edicta. C.de edict.diui Adr.tol.quã Spe.voluit allegare dum alleg.l. j.de edict.di. Adr.Item de q huius gl.vide omnino per Bart.in l.2. q diuus.in §.fi.ff.de iur.fis.& Bal.in ea.l.vbi dat sing. & nouum intellectum ad istum tex.Bar.in l.j.ff.si cer.pet.& Bald.in l.testium. C.de test.Cy.in l.in exercendis.C.de fid.instr.& vide tex.& Bal in c.j.in §.j.in tit.quid sit inuesti.& vide gl.no.& Bar.in l.j.C de discusso.lib. 10.& vide gl.& Bar.in l.fi.circa prin.C.de iure emph.& Bal.plenè in l.quoniam.C.de hære.Ang.in auth.de tabel.ibi,in gl. quæ incipit.facili.omnino de hoc vide Paul.de Cast.in l. nostrã. C.de test.& Bar.multũ eleganter in l.si quis ex argentariis.§.pe. ff.de eden.adde Alex.consi.194.de Bellentz.

teresse alicuius,debet fieri edictum generale. vt quicunque putauerit sua interesse,compareat ad contradicendum.de quo no.
a plenè in c.Albericus.& c.significauit.de test.& c.fin.de fid.instr.a ¶ Secundò no. q perdito priuilegio, seu instrumento, non est necesse probare de veritate instrumenti,sed satis est probare de
4 tenore,quod tñ intellige, vt j.latiùs dicam. ¶ † No. tertiò q licet scriptura sit de substantia gratiæ apostolicę,quia non potest probari,nisi per scripturam secũdum regulam curiæ,tñ si scriptura quæ interuenit perdita est,potest probare per testes,qui scripturam viderunt. Alia non colligo,quia veniunt examinanda cũ
b gl.b ¶ In gl.2.in fi.No.gl.vult enim q ibi tenetur reus producere suos testes,vbi actor producit.Sed contra hoc facit, nam si actor voluit suos testes producere ad curiam mos ei gerendus fuit, ad acquiescẽdum suæ voluntati.cum de iuo tñ præiudicio agebatur.ar.in c.j.de rest.spo.& l.circa.ff.de proba. & hoc non debet imputari reo nolenti facere talẽ sumptũ, vel non volenti de facili suos testes producere ad curiã. & ideò Io.And & cõmuniter doct.tenent oppositũ,dicentes quem non cõpellendũ ad producendum testes in curia.arg.in c.constitutus. de fideiuss. & ad istũ tex.respondent multipliciter. Primò q fuit fortè conuentum in
c ter partes,vel q episcopus recepit inducias sponte sub illo teno re, vel tertiò,& melius papa habebat illud factum suspectum, c
5 ideò voluit quod testes producerentur in curia quod not.¶ † In
d gl.ver.quorundam fratrum.ibi cum iurati non fuerunt, &c. no. perpetuò gl.q cardinalibus non creditur, d vt testibus sine iuramento.nisi sicut,& alijs bonis viris ad inducendam quandam p̃sumptionem. Ex quo duo singulariter collige. Primò q homo in quacunque sit dignitate constitutus non potest valide deponere ad plenam probationem sine iuro.& idem dic de viris religiosis quantumcunq; honestis,vel validis,vt eis nõ credatur ad plenum sine iuro,etiam in fauorem ecclesiæ,vt est text.optimus
e in ca.nuper.ꝛ.de test.e † Secundò no limitationem ad illud dictũ
6 q testib.non testimoniis iudicandum est,id est q simplici assertioni.sine iuramento nõ est standum.vt in c.tua. de coha.cle. & mu.vt intelligatur de plena probatione,sed quandã præsumptionem bene inducunt assertiones bonorum virorũ, sine iuramento.& licet Inn.colligat hic ex tex.assertionibus cardinalium erendũ,tum intelligo sm prædictam distinctionem, vt credatur quo ad præsumptionem quandam inducendã pro hoc iste tex. vbi papa ponderat testiũ depositiones,vltra assertionẽ Cardinalium.facit quod not.in c cum à nobis.de testib.& c. quod super.
f de fide instru.f In gl.in ver.mentio.no.ex hac gl.iuncto tex.quòd in priuilegio exemptionis non est necesse facere mentionem de episcopo loci,seu de iure suo,quia satis tacitè fit mentio de iure ordinarij,nam exemptio importat,vt exemptus eripiatur à iurisdictione ordinarij,& subiiciatur soli superiori,& ponderatur hic q in priuilegio non fiebat mentio de episcopo ad denotandũ q
7 nullũ ius reseruatur episcopo in monasterio.† In gloss.in ver.nõ ligatum ibi,arg.contra dic q hoc arg.venit contra tex. & nõ cõtra præcedens dictum gl & opp.ꝛ. tex.in eo q per admissionem ad osculũ iste probatur non ligatus.cuius contrariũ innuũt iura allegata in gl.Cõclude veritatẽ q aut quæritur nũquid admissio inducat absolutionẽ.& dicendũ q non,sed debet fieri absolutio cũ solẽnitate.vt in c.cũ desideres.& c.à nobis.de sen.excom. Fallit in papa,qui est supra ius, & hoc qñ papa hoc intendit. sed in dubio non præsumitur absoluere tali mõ.vt in cle.si summus.de sen.excomm.Aut quærimus,nunquid in dubio per talem admissionẽ præsumatur non ligatus.& tunc dicit Innoc.& bene,q ligatus.& ita loquitur ista litera.Aut facit sine causæ cognitione, & per hoc nõ probatur nõ ligatus,vt in c.si quãdo. allega. in gl.
g fin.ibi,oportet quod plura probet.& dic iuncta gloss.in fi.& satis
g h colligitur ex tex.q tria de necessitate probanda sunt.h Primò testor instrumenti;sub hoc comprehẽditur, q etiã probetur dies, & locus instrumenti,& idem de aliis substantialibus instrumenti,nam non est instrumentum,si non adsunt substantialia ipsius. vt in auth.vt præpo.nomen impera.in prin.& in c. abbate sanè. de iud.in 6.facit l.si vnus.C.de testamen.Et ideo si erat instru-
6 mentum,in quo erant necessarij quinque, vel sex testes, oportet q hoc probẽt,duo tamẽ sufficiũt ad probandum hanc solemnitatem.pro hoc bo.text.cum gl.in l.2.de bo.poss. secũdum tab.sicut & duo probãt notorium,& famam.vt gloss,quæst.j. c. Deus omnipotẽs.§.fi.Ista omnia sunt de tenore instrumẽti.& ideo tacitè comprehẽduntur in tex.si enim instrumẽtum exemplatum nõ facit fidem sine istis substãtialibus, fortiùs nec depositiones testium.Secũdò debet probari authoritas instrumẽti,quòd fuerint sine aliquo vitio falsitatis.nã in fraudẽ posset dici instrumẽ-
i de ponant de authoritate ipsius,& hoc satis apertè vult dicere tex.in fi.& in hoc testes debent esse discreti. Tertiò requiritur q probetur perditio instrumenti ne fraudulenter allegetur perditio,vt nõ possit deprehendi falsitas. sed diceres tu ad quid oportet probari perditionẽ instrumenti cum parem vim habent in
i iudicio testes,& instrumẽta,i vt c.cum Ioãnes.de fide instr.& l.in exercendis.C.eod.ti.Respondeo q verum est vbi testes deponerent de veritate rei,vt q fuerint præsentes in gestis contentis in instrumento.secus quando deponunt de tenore instrumenti, nã tunc testes non deponunt de veritate rei, & instrumentum poterat esse falsum.vnde concludendo mentẽ doct.Dicunt quandoque scriptura est de substantia actus,vt in sententia. vel in gratia pap.tunc non sufficit q testes fuerunt præsentes,sed oportet probare.q scriptura interuenerit, & q fuit perdita.l.testium.in
k fin.C.de testi.vbi bo.tex.k Quandoque scriptura non est de substantia actus, & tunc aut testes non viderũt gesta in instrumento.sed tantum tenorem instrumẽti, & oportet, q probetur perditio, quia potuisset instrumentum esse falsum si melius sciret cognoscere iudex,quàm testis Quandoque testes interfuerunt gestis contentis in instrumento, nec scriptura est de substantia,
& tunc

ADDITIONES.

a ☞ De quo etiam dic,vt in c.cum dilecta.de confirm.vti.vel inu. Alex.de Ne.

b ☞ De hoc scilicet an concessiones apostolicæ, seu gratia apostolica possit probari per testes si scriptura non fuit cõfecta,hoc est quærere.an scriptura sit de substantia gratiæ apostolicæ, dic vt plenè per D.Domi.& Io.Andr.in proœmio Sexti.Alex.de Ne.

c ¶ Sed contra hoc facit,c.fi.de confir.vti.& capit.dudum.de decim. Host.soluit q illa iura loquuntur in cõfirmationibus in quibus si non fit mentio de iure diœcesani nõ fit ei præiudicium.& idẽ dicit de commissionibus,de iustitia,vt ca.super.co.de offi.deleg. Idem etiam dicit de indulgentijs,siue priuilegijs per quæ aliquid speciale cõceditur,dummodo priuilegiatus exinde æquetur alicui quod commodum.ff.ne quid in loco publico,l.j.§.si quis à principe.& §.meritò.& quod not.j.eod.pastoralis.& ca.in his.nisi ex qualitate concessionis vel intentione concedentis aliud perpendatur,de cõcess.preb.c.j.§.nec etiã.& §.ex parte.lib.6.Sed in priuilegio exemptionis ex quo de diœcesano nulla fit mentio,quo ad omnia præiudicatur,nisi aliquid sibi reseruetur,& iure illud solùm potest exigere,de præscr.veniens.Ratio diuersitatis est, quia in confirmationibus non intendit confirmans ius nouum dare, secus in priuilegijs,in quib.apparet de intentione eximentis,per quæ intendit in totum præiudicare ordinario seu diœcesano.supplet etiam D.Car.dicẽs q est aliud,vt priuilegijs aliquid speciale conceditur quàm in priuilegio exemptionis, quia imprimis non intendit præiudicare ordinario nisi in expressis,vt in iurib. præalle.& hoc etiam est de mente Host.Alex.de Ne.

d ¶ Non creditur.Vide quãdo credatur testibus nõ iuratis per Ias. in repe.ladmonendi.ver.3.quærit.ff.de iureiur.Sebast.Sapia.

e ¶ Sed gl.notab.in le.non erit.ff.de iureiur.dicit q religiosi iurant per crede mihi,& ego aliquando dum essem delegatus apostolicus examinaui religiosos productos in testes qui promiserũt veritatem dicere ponendo manum ad pectus. & iste est mos religiosorum,quia non exprimunt verbum iuro,sed dicunt quòd dicent veritatem ponendo manus ad pectus.& ista est forma iuramenti quod præstant religiosi quando examinantur in testes,vel ex alia causa.Alex.de Ne.

f ¶ D.Car.se remittit ad c.constitutus.de appel.Alex.de Ne.

g ¶ Sed quid si Papa vitat aliquẽ,an cõmunicantes cũ tali incidãt in excommunicationẽ minorem?Inn.dicit q nõ,qa esset necesse ad ipsam incurrendam q noïetur excõiatus à superiore,argu.2.q. j.multi.& hoc debet intelligi secundũ Host.qñ est occultus.ꝛ.eo. cũ & plãtare.§ excõicatos.Secus si vitaret nõ simpliciter,sed tanquã excõicatũ.& hoc constaret.Et hoc mõ pòt intelligi c. si inimicus.93.dist.fatetur tñ Inn.q peccat ille,qui habet in familiarẽ cũ quẽ videtà prælato pro delictis suis vitari,pro hoc secundum Host.præal.c.si inimicus.& c.grauc.ꝛ.de excess.præl.Alex. de Ne.

h ¶ Probãda sunt.Ad hoc multa allegat Alex.in consi.196.incip.viso testamento.2.vol.Felin.in c.sicut.de oculum.ꝛ.de re iudic.Mod.er.in auth.si quis in aliquo.C.de eden.

i ¶ Et instrumenta.Vide Alex.in cõsi.123.incip.discussus.in j.Bald. in l.scripturas.C.qui pot.in pig.habe.Fel.in c.sicut.de re iud.

K ¶ Et dicit q tria debet probari,scilicẽ esse gestã,& scripturã inde confectã,& esse deperditã & hoc tenet hic Ioan.An.& D.Car.hic, in verbo,nos,in 4.q.ad fi.& Butr.hic idem dicit Bar.in le.emancipatione.C.de fid.instr.& in l.testiũ.C.de test.vbi hoc videtur probari ꝑpe fi.illius l.Et hoc est intelligendũ sm D.Car.nisi dolo aduersarij perdiderit scripturã,quia tunc sufficit probare solũm amissionem,vt in l.si de possessione.C.de probat. Alex.de Ne.

Universidad de Deusto

& tunc non est necesse probare perditionem instrumenti: vel q̃ instrumentum fuerit sine falsitate: sed satis est deponere de veritate rei: quia testes etiam æquiparantur instrumentis. vt ꝛ̃. E aduerte q̃ vbi scriptura est de substantia actus, & testes non interfuerunt actui, sed viderunt tantum tenorem: hoc casu dicit g'o sing. in l. sicut iniquum. ff. de fi. instr. quam sequitur ibi Bart. & in auth. si quis in aliquo. C. de eden. quãdo testes non faciunt plenam fidem, sed semiplenam: ita q̃ poteſt deueniri ad iuramẽtum, quia sicut non creditur notario exemplanti sine authoritate iudicis: ita nec testibus deponentibus de tenore. quod videtur contra nunc tex. & dicta doc. nostrorum: & mirandum q̃ doc. nostri. de hoc non faciunt mentionem. sed Bar. vbi ꝛ̃. restringit hũc tex. quando testes erant maximæ authoritatis, vt aduocati, & magni doct. qui de facili potuissent deprehendere vitium falsitatis, tunc testes faciũt plenã probationem. & hoc etiam sentit gl. ista in fin. dum dicit q̃ testes debent esse discreti: & testes qui vitium potuissent cognoscere. & hoc etiã est de mente huius literæ. vbi papa fundat se super visione sua: & ita loquitur tex. in fin. quod

a no. a ¶ † In ea. gl. ibi. si honestus. & notus esset, &c. no. gl. & vide-
9 tur prima frõte contra l. vnicã. C. de manda. princ. vbi dicitur q̃ etiam comiti non debet credi asserenti sine literis se legatum principis: aliqui restringunt illud notabiliter ad cardinales: sed
b ista gl. extendit se ad quemliber b notum, & bonum virum. quod not. Et ad contrarium credo posse responderi, & erit optima limitatio ad illam l. q̃ vbi non tractatur de præiudicio alterius creditur noto. & probo viro asserenti se legatũ sine literis: & ita intellige gl. no. in c. sicut. de sen. excom. secus vbi in præiudicium alterius. quia vt legatus vult deponere prælatum, pro hoc c. cum
10 in iure. de offic. deleg. ¶ † In ead. gl. ibi per iuramentum, &c. nota. sing. glo. q̃ perditio instrumenti potest probari per iuramentum perdentis. sed Inno. & Io. And. hic dicũt q̃ requirũtur aliquæ cõiecturæ de perditione. & sic iudex adhibebit aliquam causæ cognitionem, quod satis placet. c ¶ † Et in fi. glo. not. eandem gl. q̃ li
11 teræ papæ de iustitia possunt probari per testes, si fuerunt perditæ. doct. hic multum instant, & concludunt, q̃ aut fuerunt semel exhibitæ, & præsentatæ in iudicio, & tunc possunt probari per
d testes eis perditis. d secus si nunquam fuerunt in iudicio exhibitę. ego tamen tenerem glo. nam si literæ gratiosæ quæ præiudiciales aliis, & instrumenta præiudicialia possunt probari per testes, licet nunquam fuerint exhibitæ in iudicio: fortius literæ iustitiæ in quibus non potest præsumi falsitas. cum de facili possit haberi pro hoc c. pen. de cri. fal. tene menti.

ADDITIONES.

a ¶ Et sic quando testes non deponunt de facto quod continetur in instrumento, tria sunt necessaria ad hoc vt ex eorum dictis resultet plena probatio, licet in actu non requiratur scriptura. Primò. q̃ probatur casualis amissio. Secundò q̃ testes deponant de tenore instrumenti. Tertiò. q̃ tales sint perditi, ita q̃ sciuissent discernere an instrumentum fuisset falsum, an verum, alias si testes non sunt tales non inducunt probationem, & ista est doctrina Bar. in locis præall. per Ab. Sic. Sed Do. Car. in princ. c. voluit hoc limitare, dicens q̃ fallit in fisco, cuius fauore sufficit ad plenã probationem q̃ testes sint communes, & sic in eo non exigitur q̃ testes sint periti, alleg. Bar. in l. 2. §. diuus ff. de iu. fisc. Sed ista limitatio non est vera simpliciter. Nam in fisco est speciale q̃ si testes deponunt q̃ aliquis habeat instrumenta ad fiscum pertinentia q̃ ip se potest exhibere. & nõ exhibet, q̃ præsumitur ea subtraxisse, & præsumitur sibi illa instrumenta nocitura. & ideo faciunt fidem contra eum. & hoc casu est specialitas fauore fisci, vt testes communes deponentes de tenore instrumenti, & q̃ ille apud quem sunt talia instrumenta poterit. & non exhibet inducant plenã probationem. & hoc modo loquitur Bar. in d. §. diuus. Sed si probatur verum furtum instrumentorum, tunc pro quocunque cuius instrumenta fuissent subtracta sola amissio probaret, & faceret fidẽ contra subtrahentem, vel contra eum, cuius dolo instrumenta fuissent subtracta, vt in l. si de possessione. C. de proba. & hoc vult glo. hic quã signa. quia est magistra. Sed aduerte, licet dixerim testes communes deponentes de tenore instrumenti facere semiplenam probationem, vt dicit hic Abb. Sic. & Bar. vbi ꝛ̃. secus est dicendũ in testibus illiteratis. quia tales nullo modo probant tenorem instrumenti, & hoc sensit gl. in auth. de tabellion. quæ inc. id est facile. Ex qua ibi colligit And. q̃ illiterato est impossibile cognoscere instrumentum, an sit illud de quo quæritur, & ex hoc dicit q̃ non est credendũ illiterato dicenti, q̃ vidit instrumentũ pub icũ, in quo continebatur refutatio Titij. Nam cum sit illiteratus & suo testimonio falsitas redarguatur, & commentũ, quia impossibile est sibi vidisse quod continebatur in instrumento. ex quo est illiteratus. & hæc not. Alex. de Ne.

b ¶ Extendit se ad quẽlibet. vide quod no. post Do. Ant. in c. quod
super his, in fin. col. de fid. inst. vbi ad hoc allegat Spec. in duobus locis. Adde Paul. de Ca. cõsi. 296. in primo impressis. de Bellẽtzi.

c ¶ Sed opin. huius glos. tenet Bar. in l. emancipatione. C. de fide instr. vbi dicit q̃ sufficit probare amissionem per iuramẽtũ. arg. l. fi. C. fi. de instr. & dicit hoc esse generale in omnib. casib. in quibus scriptura requiritur de necessitate. Sed tutius est tenere opi. Doct. hic, & dic secundum Inno. & Doct. q̃ non sufficit probare simpliciter amissionẽ. sed est necesse probare casualẽ amissionem. quia si voluntarie amisisset vel lata culpa non prodesset et probare solum tenorem, & q̃ instrumẽtum esset sine vitio: quia posset esse occulta falsitas in instrumẽto, quam prima facie testis perpendere non posset: nec auditur asserens hanc negatiuã quòd nullum vitium ibi esset, nisi fauore casualis amissionis. Alex. de Ne.

d ¶ Eis perditis. Adde quod voluit Anch. consi. 41. Et quid si committitur quòd aliquis absoluatur ab excommunicatione, & instrumentum commissionis ostendit, quod est specialiter de excõicatione, & testes dicunt quòd commissio fuit generalis, cui sit danda fides, vide Anch. consi. 76.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium innouatum non tribuit nouum ius, sed antiquum cõseruat, adeò quòd si primum non valebit, nec secundum innouatum valeat 4.*
2 *Reſcriptum non faciens mentionem de exemptione, vel exceptione peremptoria partis, non est nullum, nisi sit de stylo curiæ. 5. secus si non faceret mentionem de exceptione dilatoria.*
3 *Renouatio priuilegij an requirat citationem partis. 7.*
6 *Excommunicatio lata in illos qui appellauerunt, an liget.*
8 *Impetrans reſcriptum, vel offerens libellum an teneatur probare causam expressam in reſcripto, vel libello.*

CAP. XIII.

1 EX PARTE † Innouatio priuilegij nouum ius non tribuit, sed antiquum cõseruat h. d. quo ad titulũ. & primò ponitur appellatium cõquestio: priuilegij productio, & de ipsius innouatione decisa petitio. in secũda ibi. nos autem ipsius innouatio, & protestatio. Casus literalis. Epũs Meldeñ. impetrauit quasdam literas ꝛ̃ abbatissam, & conuẽtum Iotrensis ecclesiæ ad quosdam de legatos, in quib. nulla mẽtio fiebat de priuilegijs monasterij. quę ipsum monasterium, & populũ Iotren. declarãt ad Romanam ecclesiam nullo mediante pertinere, quorum priuilegiorum epũs non erat ignarus: corã quib. iudicib. petebat episcopus obedientiam ab abbatissa, & monialib. & à clero, & à populo Iotrẽsi subiectionem requirebat: sed cũ iudices abbatissam & moniales valde grauarent. ad sedem apost. appellarut, iudices nihilominus in abbatissam excõicationis. & in clerum, & populum Iotren. interdicti sentẽtias protulerunt: post hæc nuntij monasterij prædicta, & alia coram dño papa retulerunt, ostendentes eidem priuilegium libertatis, & petentes illud priuilegium innouari: dominus Papa propter appellationem prædictam nuntios prædictos diutiùs detinuit, tandem cum pro altera parte nullus apparuit qui defenderet eandem, priuilegium ecclesiæ Iotrensi concessum innouauit. ita tamen quòd per talem innouationem ecclesiæ non
2 plus iuris accrescat, quàm per priuilegia suorum antecessorũ obtinuit, sed vt ius antiquum conseruetur. Ber. † No. j. ex tex. arg. q̃ in reſcripto impetrato ꝛ̃ exemptum in præiudicium ipsi us exẽptionis debet fieri mẽtio de exemptione: hoc tñ cõmuniter nõ admittitur quando priuilegium est tale, q̃ causat peremptoriam exemptionem, sicut. n. de peremptoriis nõ est necesse facere mẽtionem in reſcripto, vt in c. j. de lit. conte. li. 6. ita nec de huius priuilegio. quia nullum præiudiciũ ex hoc generatur parti aduersæ cum saluum ius sibi remaneat opponendi peremptoriam cõtra impetrantem. & per cõsequens absolutoriã, & condemnatoriam expẽsarum: secus vbi priuilegium causat dilatoriã, ita intelligatur ca. cũ ordinẽ ꝛ̃. de reſcri. hic ergo ponitur narratio partis: & de mã. dic vt plenè not. in d. c. cũ ordinẽ. & in c. cõstitutus. eo. tit.

a vbi per Inn. a Secũdò no. q̃ ecclesia exẽpta populus ipsius ecclesiæ nõ cẽsetur exẽptus, nisi specialiter exprimatur. qd clariùs pro
3 batur in c. per exẽptionẽ. eo. tit. lib. 6. & dic clariùs vt ibi. † Tertiò colligę

ADDITIO.

a ¶ Vnde dicit Host. q̃ licet exceptio priuilegiorum nõ obstet impetrationi reſcripti, tamẽ exceptio nalcẽs ex priuilegijs bene obstat in tantum q̃ ea nõ admissa locus est appellationi, vt hic, secus esset si de ipsis fieret mentio in literis, de præsc. veniens. ver. non obstante. & de reſcri. c. terum. & c. constitutus. ad quod D. Car. se remittit, & ad c. sum ordinem. eo. tit. Alex. de Ne.

2 ęolligę secundũ verũ intellectũ c. q̃ qñ innouatio a priuilegij sit per eũ qui põt de nouo illud cõcedere nõ est necesse citare aliquẽ ad cõtradicendum ipsi innouationi nisi velit hoc facere ad cautelã, secus autẽ si innouatio sit per inferiorẽ, quia non valet
b hoc no. b ¶ † Vltimò no. finẽ literæ q̃ innouatio priuilegij nullũ
4 ius de nouo tribuit, & ideo si primum priuilegium potest ꝓbari falsum. secundũ corruit etiã si fuit innouatũ ab habẽte potestatẽ de nouo cõcedendi, quia in dubio nõ videtur vel aliquid de nouo cõcedere, sed ius antiquũ si quod cõpetebat cõfirmare. vt
c hic in fi. & in c. cũ dilecta. de cõfir. vti. vel inuti. c ¶ † In gl. j. ista gl.
5 & sequẽs innuit ist as literas non valuisse, seu fuisse surreptitias, quia non fuerat facta mentio in eis de priuilegio aduersarij. Sed doct. cõiter tenẽt oppositũ, & dic meliùs, vt dixi ꝛ̃. primo no. nã etiã si expressissẽt priuilegiũ exẽptiõis, nihilominus habuisset literas, vel disputaretur de viribus priuilegij. dicit tñ Host. q̃ de stylo curię debet fieri mẽtio de exemptione, vbicunq; literæ impetrãtur cõtra exẽptum, quia alios iudices dat curia cõtra exẽptũ nã contra exẽptũ nõ solet deputari ordinarius loci, & hæc ratio cõcludit, vt semper fiat mentio de exẽptione siue impetretur in præiudiciũ exẽptionis, siue nõ, & si hoc habeat stylus obseruandus est. vt in c. ex literis. de constit. & c. quã graui. de crimine falsi.
d sed de iure non est necesse facere mẽtionẽ. d ¶ † In gl. hoc spe-
6 cialiter. in fi. Doct. dicunt primã rationẽ verã. & secundũ nõ procedere quia isti qui protulerũt has sentẽtias cẽsuræ erãt delegati. vnde istorũ respectu nõ erãt exẽpti, secus in c. ꝛ̃. proxi. quia ibi sniã fuit lata ab ordinario. Dic etiã q̃ prima rõ gl. nõ est indistincte vera, sed dependet à validitate appellationis, nã si appellatio erat minus legitima sniã valuerũt. vt c. licet. de sen. excõ. libr. 6. & in c. non solũ. de app. eo. lib. In gl. in versi. nouandum. Alij dicunt quod eps hic fuit cõtumax. sed hæc sol. non placet Inn. quia nõ apparet de eius cõtumacia, saltẽ respectu eius innouationis, quia de hac innouatione nulla pendebat controuersia, sed dicit q̃ iõ papa innouauit, quia eps non contendebat de priuilegiis, quasi
7 velit dicere q̃ episcopus non contẽdebat priuilegium, sed tortè dicebat se præscripsisse. † Et ex hoc forte posset colligi illa limitatio. vt ꝛ̃. dixi, q̃ citatio sit fienda in nouatione priuilegij, vel instrumẽti, quãdo pars contẽdit de validitate, vel contẽdere pt. se eus vbi fatetur validitatem. Vel solue, vt dixi ꝛ̃. quòd innouatio hic fuit facta q̃ habẽtẽ potestatẽ de nouo cõcedẽdi, & ista lec. magis applaudet literæ, quia aliæ diuinãt. Sed opp. ꝛ̃. tex. nã debebat hic papa diffinire articulum principalem. s. appellationem. Sol. cã ista non erat in curia, quia appellatio non fuit recepta à iudicib. nec approbata à parte. de quo dicendum, vt in c. sæpe. & in c. in-
8 terposita. de appel. † Vltimò Inn. hic quærit de vna quæstione sa-
e tis quotidiana. Nunquid impetrans reſcriptum, vel offerẽs libellũ tenetur probare cãm, vel demõstrationẽ expressã in reſcripto, vel libello, & pone exẽplũ in hac litera. Abbatissa impetrauit expressa cã q̃ eps vigore commissionis eã molestabat, &cę. & concludit q̃ vbi intẽrio libellantis fundatur super illa causa, vel demõstratione, tũc necesse est illã probare. ita in reſcripto si aliter
9 cipaliter non fundat intẽtionẽ libellantis, seu impetrantis, quia tunc non est necesse probare causam, vel demonstrationẽ, nam falsa demonstratio non vitiat, vt l. cum tale. §. falsam. ff. de condi
f tio. & demon. secus est in conditione, vt ibi not. & hoc bene no. quia sæpe accidunt, & veniunt in practica. f

ADDITIONES.

a ¶ Quando innouatio. Vtrum in renouatione priuilegij sit necessaria citatio aduersarij. & de hoc vide per d. Ant. in c. cum dilecta. vbi no. ꝛ̃. de confir. vti. vel inuti. de Bellent.
b ¶ Inno. tamẽ & Doct. hic aliter videntur dicere. & dic vt in iurib. alleg. per Ab. Sic. Alex. de Ne.
c ¶ Vnde si priuilegiũ q̃ innouatur erat reuocatũ per aliud postea rius, vel contra ipsum erat præscriptũ, vel illi renũciatum, vel aliter nõ valebat, nihil valet innouatio fm Doct. Sic etiam est in renouatione inuestiturę, quia dñs renouans inuestituram non intelligitur vasallo, seu feudatario cõcedere aliquid noui iuris, sed solũ ius antiquum cõfirmare. Et iõ si possessio feudatarij erat in iusta per renouationẽ feudi non efficitur iusta, nisi in renouatione expressẽ dicatur q̃ intendit feudũ renouare, etiam si possessio vasalli sit iniusta. & de hoc est casus notab. in ca. per quos fiat in
d uest. &c. quod nota. Alex. de Ne.
¶ Sed de stylo curiæ est credendum Host. Doctori authentico, cũ de consuetudine attestanti sit credendum secũdum doctrinam Bar. in l. de quibus. de legib. Alex. de Ne.
e ¶ Nunquid impetrans. Vtrùm impetrans reſcriptũ, vel offerens libellũ teneatur probare causam expressam in libello, vel reſcripto. & vide quod no. Pet. de Anch. post Io. And. in c. j. in fin. de lit. conteſt. in 6. vbi dicit q̃ veritatem expressè tenetur probare impetrans, sed falsitatem tacitè opponens. de Bellentzinis.
f § ☞ Tu autẽ referas plenius, & magistralius verba Inn. Nam Inn. hic facit regulã notab. q̃ si aliqua qualitas vel modus in libello exprimitur, & super aliquo istorũ fundatur intẽtio reſcripti a cedentis, vel libellãtis, debet illa qualitas, seu modus probari, secus si solũ ad declarationẽ, vel demõstrationẽ fiat expressio, qa tũc dũmodo cõstet de re cuius dicitur cã, vel demõstratio, falsa demõstratio, vel falsa qualitas non vitiat reſcriptũ vel libellũ. ff. de cõd. & demon. l. cũ ita. §. legaui. & §. falsam secus est fm Inn. si conditionaliter exprimatur, vt per easdem leges probatur. & ad hoc vide quod no. in c. fi. de præsump. & in cle. vn. de off. dele. Itẽ dicit Inn. hoc tenendum, q̃ qñ in libello aliquid ponitur ꝓ cã petitionis, libellans debet illã ꝓbare. nã cũ cã q̃ ponitur in libello ꝓ magna parte sit cã ex qua sibi cõpetit ius petendi, nisi ꝓbet succũbit. 5. q. 6. actor. Item quia libellus nõ fuisset receptus, nisi cãm sufficienté expressisset. de lib. obli. c. fi. de cã verò non expressa in literis remittit se Host. ad c. super literis. de resc. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Libellus potest continere plures articulos contra eundem qui possunt eadẽ sententia terminari.*
2 *Condemnatio expensarum potest fieri tam in principio sententiæ quã in fine.*
3 *Instantia de iure canonico non perit per lapsum triennij.*
4 *Episcopus non potest aliquam ecclesiam à sua iurisdictione in totum eximere, & cum consensu canonicorum.*
5 *Cõcessio facta ad mãdatũ principis præsumitur metu facta, & iõ põt reuocari.*
6 *Monachus acquirit monasterio si perseuerat in illo secus sise trsãfert ad aliud monasterium, vel ecclesiam.*
7 *Monachus factus episcopus, non soluitur à nexibus regulæ in substãtialibus, in certis concernentibus soleonitatem, secus.*
8 *Clericus, vel episcopus si aliquid vendiderit consanguineis de fructibus beneficiorum, an possint taliter data repeti.*
9 *Ecclesiæ ædificatæ in parochia aliena sine licentia episcopi veniunt destruendæ, sed cedunt commodo episcopali. 17.*
Ius patronatus non quæritur in ecclesia ædificata sine licentia episcopi.
10 *Restitutio in integrum aduersus sententiam petitur hoc modo, dico sententiã nullam. & si qua est peto aduersus eam restitui.*
11 *Iudex ad quem. si reuocat priorem sententiam ex nouiter allatis debet causam exprimere, vt seruetur bonor primi iudicis.*
12 *Citatio ad diffinitiuam an censeatur facta ad totam causam.*
13 *Causa an possit committi à sede apostolica monachis, qui sunt in ecclesiis cathedralibus.*
14 *Metus non vitiat actum ipso iure, quando qualitas libertatis non est de substantia actus.*
Matrimonium metu contractum est ipso iure nullum.
Confessio facta calore iracundiæ an valeat.
Confessio extorta per metum an valeat.
15 *Prælatus habens liberam administrationem an possit aliqua donare.*
16 *Priuilegium vnum non tollit aliud, etiam impetratum super eadem re.*
Clericus dubitans super validitate sui tituli, potest à superiore alium titulum impetrare, non tamen potest vtroque agere.
18 *Instrumentum redditur dubium propter rasuras, & propter subscriptiones plurium vna manu factas.*

CAP. XIIII.

CVM OLIM. Habet multa dicta, sed quo ad titulum, h. d. Ecclesia vtens duplici priuilegio exemptionis, licet succumbat ex vno, potest nihilominus ex alio se iuuare, & obtinere, nec tenetur exẽptus ꝓmittere obedientiã diœcesano. vigore tñ exẽptiõis nõ põt sine licẽtia diœcesani ecclesiã cõstruere in loco nõ exempto, & si exemptus de facto in loco nõ exẽpto cõstruit ecclesiã, cedit iuri episcopi. h. d. Prima pars narrat factũ. Secũda ponit diffinitionẽ ibi, iudices. Tertia petitionẽ monasterij cõtra sentẽtiãibi tandẽ. Quarta ponit sententiã papę, & primò interlocutoriã. secũdò diffinitiuã ibi distinguẽs. ¶ Casus literalis. Episcopus Colubrien. mouebat qõnem cõtra monasterũ Sanctæ Crucis super subiectione ipsius monasterij, & quibusdam alijs articulis, super quibus impetrauit literas ꝛ̃ monasterium ad iudices delegatos, coram quibus episcopus subiectionem ipsius monasterij, & duo millia marabatinorum sibi restitui petebat, quæ M. Colubrien. eps qui fuerat canonicus regularis ipsius monasterij dederat ipsi monasterio. Petiit etiã quasdã ecclesias cũ fructibus, medio tempore perceptis, quas monasterium authoritate propria fundauerat, præter assensum Colubrien. episcopi, & expẽsas factas, & fiendas in lite. Et lit. cõtest. inter partes super prædictis, tandẽ ex parte monasterij extitit appellatum propter quod episcopus Colubrien. ad apost. sedẽ accedẽs morã fecit ibidẽ longiorẽ, sed quia pro parte altera nullus cõparuit responsalis, fratribus ipsius monasterij mãdauit certũ terminũ præfigendũ, in quo venirent ad præsentiã suã recepturi sententiã diffinitiuam super priuilegiis, &

Universidad de Deusto

libertatibus quæ à romana ecclesia,& ab M.quondã Colubrien. episcopo se habere dicebãt,& super alijs q̃nibus intentatis cõ tra eos ab ecclesia Colubrien. Interim autẽ liceret vtrique corã abbate de Alchobacia, & eius cõiudicibus, quibus causa priùs fuerat de negata prõponere,& probare quicquid vellent, & si de partiũ procederẽt voluntate diffinitiuã sententiã promulgarẽt. Iudices de cõensu partium audierunt hinc,& inde quicquid partes apponere voluerint credẽtes sufficiẽter actum esse de cã, cõdemnauerunt monasterium in expẽsis, quas episcopus p quadrie nium occasione ipsius negorij iurauit se fecisse,infirmãdo liberatẽ quã dictus M.episcopus Colubrien. contulerat monasterio Sanctæ Crucis canonicorũ assensu extorto p nuntium regis. Itẽ cõdemnauerunt monasterium ad restitutionẽ duorum millium marabatinorũ quæ M.Colubrien. dederat monasterio. Itẽ iudicaue runt prædictas ecclesias,quas monasteriũ fundauerat sine assensu episcopi cũ fructib.medij tẽporis in ius Colubrie. ecclesiæ revocari cũ parsanctæ Crucis, nec præscriptione nec alia defensione super hoc poterit se tueri. Tandẽ procurator monasterij ad apost. se.accedens p proposuit sententiã nõ valere,nec tenere,& si etiã teneret dicebat monasteriũ indefensum,nec priuilegia liberatis exhibita iudicibus fuerunt,& delictum personę non debet in damnũ monasterij redundare. vnde petebat ad exhibitionẽ priuilegiorum de benignitate apostolicæ sedis admitti. Papa verò cõsiderans p priuilegia illa,nõ solũ pro libertate monasterij faciebãt sed ius ratione ecclesiæ tuebantur. nã in Romanã ecclesiã læsio monasterij redundaret,ad exhibenda priuilegia,pcuratorẽ admisit consideratis priuilegiis,& alijs causæ meritis distinguendo inter libertatem per M.Colubrien. episcopũ monasterio cõcessam,& libertatẽ eidem monasterio à Romana ecclesia concessam,quia consensus capituli extortus fuit in concessione episcopi.& pagina cõcessionis in aliquot lineis rasuras habebat suspectas,& subscriptiones singulis manibus, subscribentiũ adnotatas. Aliud scriptũ quod exhibitũ fuit nullã rasurã habebat,& eadem manu conscriptũ libertatẽ ab episcopo cõcessam dñs papa iudicauit irritã,& tũ quantũ ad hoc sententiam iudicũ confirmãdo. Verũ quia per priuilegia ante dicta cõstitit monasteriũ liberũ,& exemptũ,& p tãto tẽpore fuerat in possessione libertatis, & ab his cessantibus præscripsisset libertatẽ illã monasterio cõcessam. Dñs papa confirmauit, & perpetuum episcopo super hoc silentiũ imponẽdo,per hoc tñ in nullo derogatur sententiæ prio rũ iudicum,cũ ipsi de hac nõ cognouerint libertate. Pronũtiauit etiã monasteriũ nõ teneri ad ius professionis, quod est cõtrariũ libertati,nõ derogando iudicibus delegatis,quibus priuilegia libertatis non fuerũt præsentata. In cæteris verò articulis sententiã pro Colubrien. ecclesia promulgatã confirmauit Ber. ¶ †No.primò ex text. q̃ in eodem libello contra eundẽ possunt plures articuli diuersi cumulari,& eadẽ sententia terminari.licet in effecta tot sint sententiæ quot sunt articuli,l.etiã ff.de cõd.& demõ. ¶ † Secũdò not.iudicem in sententia posse prius condemnare partem in expensis quã pronuntiare super principali.contrariũ tñ seruatur. Na condemnatio expensarũ reseruatur in fine sententiæ, & hæc fuit facta in principio. Nota ergo bene q̃ ex hac præpositeratione nullũ vitium oritur ꝙ̃ sententiam. ¶ † Tertiò no.q̃ perlapsum triennij a nõ periit instãtia de iure canonico bquod bene not. & opinatè probat hic. & longè melius quã in ca.pe.de iud. vt patet ibi per quadriennũ,& c.& dic vt plenè dico in d c.pe. ¶ † Quartò not.q̃ episcopus põt cũ cõsensu canonicorũ vnã ecclesiam eximere à iurisdictione sua.sed sine consensu canonicorum non pt. Die tamẽ melius q̃ ex toto à iua iurisdictione nõ põt vnam ecclesiam ex mere.nã si posset vnã,ergo posset,& aliam,& si oẽs,& sic à se abilicere curã, quod nõ põt.ar.in l.legatus ff.de offic.præsi. bene tñ põt eximere in multis.sed quædam sibi reseruare,de qui bus dic,vt plenè no.in c.cum venerabilis,de reli.domi.& c.pastoralis.de dona.& sic põt intelligi iste text. ¶ † Quintò not. & tene menti istum text.pro reuocatione concessionũ q̃ quotidie fiunt per episcopũ,& canonicos ad mandatũ regis.nam talis consensus videtur extortus,& per metum deductus, & ideò potest fieri reuocatio.quod tene menti. ¶ † Sextò nota,q̃ quicquid acquirit canonicus regularis, vel alius religiosus post promotionem ad episcopatũ,vel ad illã ecclesiã acquirit secundnæ ecclesiæ ad quã promotus est,& non proprio monasterio,vt not.probatur. 18.q.j.c.vno.quod no.pro limitatione iurũ dicentiũ,q̃ omnia acquiruntur monasterio,quæ habet intrãs ram in re,quã in spe,vt no. 19.q.vlt.si qua mulier.& in auth.ingressi. C.de sac.sanc.eccl.& in ca.in præsentia.de proba.& illa iura procedunt q̃n perseuerat in monasterio,secus si promouetur ad aliud monasteriũ,quia prouenientia postea,etiã de quibus habebat spem acquirit secundæ Ecclesiæ,died an acquisita ipsi monasterio sequantur personã lõga est qõ,& dic vt not.in c.vno,& plenè dico in ca.quod à re.de cle.cõiug. ¶ † Septimò not.q̃ regularis factus episcopus, nõ per hoc habilitatur ad habendũ pprium, & ad disponẽdũ ad libitũ de proprietate,remanẽt ergo substantialia regulæ,licet ī gbus cõcernib.solennitatẽ absoluatur,vide tex.cum gl.16.q.1.c. nemo. ¶ † Octauò no.ex eodẽ verbo,episcopum nõ posse magnã donationẽ facere,etiam monasterio de rebus episcopatus,ẽt si sit pecunia numerata,quod tene menti.fortiùs ergo põt repeti data consanguineis,nisi per modum eleemosynæ.17.q.j.quisquis. ¶ † Nonò no.tex.opt.pro his q̃ dixi in c.j.de noui ope.nun.quòd ecclesiæ ædificatæ in parochia alicna,sine licentia episcopi,non veniunt destruẽdæ,sed cedunt iuri episcopi vna cum dotib.suis, & intellige secundum Inn.& alios q̃ cædãt iuri ipsius,nõ vt episcopus disponat ad vtilitatẽ propriam,sed sicut de alijs ecclesijs, quia habebit ipse collationem,& alia iura episcopalia. 10.q.j. regenda.& crederem ædificationẽ nõ quærere iuspatronatus,quia in ædificando nõ habuit episcopi licentiã, f quod no.ad quod facit iste tex.vbi simpliciter istæ ecclesiæ fuerũt adiudicatæ episcopo,nec reseruatum fuit ipspatronatus ædificatoribꝫ.nec possunt ædificatores retrocedere, & dotẽ ad eorum vtilitatẽ cõuertere. ¶ † Decimò no.practicã petendi restitutionẽ in integrũ aduersus sententiã.vt generaliter petat proponẽdo sententiam nullam. & si qua est.oportet petere aduersus eam restitui,& admittitur libellus talis alternatiuus.vt hic patet.& in c.constitutus. de in integ.rest.vbi per Inno.& ratio.quæ dubietas nõ depẽdet à facto suo. ¶ † Itẽ no.iudicẽ appellationis debere exprimere causam in sententia q̃ reuocat priorẽ sententiã ex nouiter actitatis, vt conseruetur honor, tum iudicis,& q̃ prima sententia potest ꝙ parte reuocari,& pro parte confirmari a. Alia non colligo: quia leuia: sed prædicta sunt no.digna. ¶ In gl.in vers.diffinitiuã ibi: ꝙ cessus fuerat ad plenum,&c.In cõtrariũ facit tex.in ver. interim: vellent.ergo non erat ad plenum cognitum de causa. Innoc.dicit quòd debet ista citatio intelligi ciuiliter,videlicet ꝙ veniant ad audiendam sententiam tempore suo ferendam. ¶ † Ex quo quem.super diffinitiua sententia ante diffinitum articulum appellationis:sed hoc dictum nõ puto verum in quolibet iudice:quia potest interim exercere.argu.in l.obseruare in fin. ff. de offi pro dictum Inn.quòd fuerat appellatũ à diffinitiua:& sic causa appellatio ad diffinitiuam:quia valet citatio ad totã causam, quando fuit.de offi deleg.vnde citando ad diffinitiuam, videtur citasse eam ad se reuocare,& eam diffinire omisso appellationis articulo:vt in c.j.de appel.lib.6.facit l.iudicũ iosiurum.ff de iud. ¶ † In gloss.in ver.monacho,ibi,præsenti decreto. hodie incipit statutum.de resci.li.vj.dic,vt ibi.& vide cle.& si principalis.eo. ti. vbi habetur ꝙ prior cõuentualis, etiã obedientiarius potest esse delegatus cledis apostolicæ:quia dicitur habere dignitatẽ.Et ex illa cle.consuluit alias ꝙ monachis ecclesiarũ cathedraliũ potest parte iniis requisita,in clericis cẽsetur habilis vt patet in cle.& si prĩcipalis.& 16.q.j.sunt nonnulli.& c.doctos.sed ibi cẽsentur canonici ecclesiæ cathedralis.63.dist.c.j.iuncta gl.licet aliud sentit Archin d.c.statutum.& vide quod plenè dico de iudi.c.cãm. ¶ † In gloss.in ver.extorto in fin.dic meliùs, quòd quando in actu retiquiritur consensus liber.ita quòd qualitas libertatis est de substãtia actus,& tunc non valet consessio extorta, neque consensus extortus,quia licet consensus extortus sit consensus,non est ratum.imo potest ex vtroque priuilegio se defendere.argu.in obtento.imo potest ex vtroque priuilegio se defendere.argu.in regula,nullus pluribus.de reg.iur.lib.6.simile not. in c. post electionem.de concessio.præben.ꝙ clericus dubitans de validitate sui tituli, non videtur renuntiare impetrando alium titulum ab alio superiore,imò cautum est hoc facere,vbi dubitatur de validitate primi tituli,& optimè facit iste text. non tamen potest ex vtroque agere,quia ex diuersis titulis non potest acquiri dominium,vt in ca.inter dilectos.de fid.inst.& in l.si vt certo. §.si duobus.ff.commo.& in c.vt quis duas.de ele.lib.6.tamen possunt se defendere: quia reus potest vti pluribus defensionibus, etiam contrarijs dũmodo successiuè, vt in d.regula nullus. & nota. in c.cum venerabilis.de relig.do ¶ † In gloss.in ver. subscriptiones.in fi.vel dic, & clariùs ꝙ vnum fuit priuilegium exhibitum de confessione facta per episcopum,sed in eo dicebatur ꝙ canonici subscripserunt se singulariter,& ꝙ habebat aliquas rasuras, tamen ipsum priuilegium productum nullam habebat rasuram, sicut attestabatur scriptura, nec habebat subscriptiones varias, & ideò reddebatur suspectum. Et ex hoc nota vnum modum vitandi instrumentum,quando subscriptiones diuersorum eadem manu sunt annotatæ.h Abbas.

ADDITIONES.

a Per lapsum triennij. vide Bal.in l.j.C.de ser fu.in 2.col.in ver.in gl.in ver.monacho,in præsenti decr.&c.vide Do.de Ro.in antiquis decr.233.de Belkentz.

a Frienij,vide Fel.Iarè in c.venerabilis.colũ.j.ẽ.de iu.& ibi.col. pe.quid in causis summarijs,an currat instantia.& quid in causa appellationis, vbi dicit ꝙ elapso anno, vel biennio concesso ex causa,cadit appellans à causa.Seb.Sap.

b De iure canonico.Causæ nullam habẽt instantiã.Idẽ tenet gl. in l.pperandũ.C.de iudi.& gl.in c.pe.ẽ.de iud.& plenius, quàm alibi gl.in c.fi.de do.& contu.Spe.in tit.de le.§.restat.in ver.ꝙ instãtia.Inn.in c.cõsuecuit.de of.dele.& oẽs legistæ indifferenter in d.l.properandum.Vnde dicit ibi Bar.ꝙ Canonistæ seruabunt ius suũ in foro suo in terris eccl̃æ,nos in nostro. Et ita seruat in practica.Lu.Ro.in l.2.ff.de re iud.dicit pro ista op.esse hic rex.meliorem de corpore iur.& miratur ꝙ Canonistæ nõ poderant. Et tamen vides ꝙ iste hic bene poderat,& põderauit etiã in d.c.pe. ẽ.de iu.in 3.col.Et si diceres ꝙ hoc fortè fuisset renouata instantia istud diuinare est.Et si vis scire, quæ potuit esse ratio diuersitatis inter ius canonicũ,& ciuile,vide per istum in c. super eo.2. ẽ.de app.in j.col.post med.cum his,quæ ibi addidi.

c ¶No limitationẽ ad auth.ingressi.C. de sacrosanct.eccl, cum si. ¶ Adde videndum latè Fede.cons.20.

d ¶Et dicit Io.An.esse casum de hoc in dicto c.vn.18.q.j. & pp illũ tex.fuit miratus de dño suo qui disputauit hãc q.secus est in prælato,q̃ erat clericus secularis tpe suæ ꝓmotionis ad prælaturam. Nã iste acqrit sibi quicqd ei obuenerit ex industria sua,vel ex successione,vel alio quocunque modo obueniant aliter q̃ intuitu ecclesiæ,vt 12.q.j.epi.& c.manifesta.& c.sequ.& in c.requisisti.de testam.Et in eo qd gl.dicit qd quicquid acquirit post, supple,vel cõfirmationem,& habiram possessionem.imò ẽm Feder.de Senis in consiljs suis,cons.20.etiã ante habitã possessionẽ ex quo est epꝰ,quia in cõfirmatione perficitur matrimonium spirituale, vt in c.fi.de translat.præla.& hoc dicit Fed.procedere etiã in hæreditate sibi delata anteq̃ esset epꝰ,q̃ adiuit factus epꝰ.Nã attenditur tpꝰ quo adiuit,sicut in seruo instituto, qui factus liber hæreditatẽ adiuit,acquirit.n.sibi,& non dño cuius erat seruus. Inst. de hær.inst.§.alienus.& ff.de leg.2.l.si alienus & in eo qd Fed. de Sen.loquitur de religioso ꝓmoto ad episcopatum dicit D. Car. idem esse dicendum de religioso promoto ad ecclesiam parochialẽ,& secularẽ:quia acquirit illi ecclesiæ,vt in præl.c. vn. 18. q.j.nihil.n.habet commune cum monasterio.17.q.j.ne pro cuius libet.& quod no.gl.pen.in cle.fi.de celeb.miss.& dicit Do. Car.in facto ita se consuluisse.& vide etiam no.in c.de testa.Alex.de Ne.

e ¶Sed iunge gl.in c.seq.qd inc.de monachis.quę optimè declarat à quib.absoluatur religiosus per promotionem ad ecclesiã secularẽ.Vide etiã quo ad hoc gl.pen.in clem.fi. de ce.e.mis.& vide etiam But.& Io.de Imo.in cle.vn.de supp.neg præla. qui etiam cõcludũt ꝙ religiosus ꝓmotus ad ecclesiã secularẽ,in subsidium remaneat religiosus,licet à quibuslã absoluatur,qd no. Al.de Ne.

f ¶Et de hoc vide bonũ rex.in c.nobis.de iurepatr.& ibi firmat gl. & Doct.fac.c.auctoritate.de priui.in vj.Alex.de Ne.

g ¶Vide gl.omnino in c.abbate.quæ inc. videtur ꝙ talis libellus de re iud.in vj.& de hoc habetur in Spe.de sent.prola.§.insta.versꝰ sed nunquid talis. Alex.de Ne.

ADDITIONES.

a §☞ Et vide de hoc in c.Raynutius.& in c.Raynaldus. de testam. Alia nõ curo,quia vera,sed prædicta sunt not. digna. Ale. de Ne.

b §☞ Sed Io.& D.Car.trãseunt cum Host.Idẽ tenet Batr. quid dicit esse notandum.ꝙ licet iudex ad quem non debet cognoscere super principali ante expeditum artic.appellationis, potest tamen ad hoc citare,& citatio arctat,quia intelligitur procedere poterit.Alexand de Ne.

c ¶ Delegatus.Adde quæ posui in d cle.& si principalis.post Io. de Imo.in apost.

c Delegatus..An causa possit committi monacho, vide Aret.post Abb ponderantem ad hoc illum rex.in c.cum dilecti.ẽ.de accusa.Moder.in c.decernimus.5.de iudicijs Sebast.Sapia.

d ¶ Sed no.istam gl.dũ dicit ꝙ valet rescriptũ si papa exprimit no men monachatus in rescripto. nãtenit ꝙ vox ex tenore rescripti apparet Papã habuisse notitiam impedimenti introducti à iure dicitur scribere ex certa scientia.& sic non videtur necessaria expressio certæ scẽtiæ.& hoc tenet expressius gl.in d. c.statutũ. in verbo literarũ.& D.Domi.dicit hoc esse notan.quia semel propter hoc vidit saluari rescriptũ,in quo Papa cõmittebat causam inter Pet.& Martinum Mutinensis diœcesis Abbatis Sancti Proculi Bononiæ,quia ex quo exprimebat impedimẽtũ sc. ꝙ actor, & reus essent ciuſdẽ diœcesis,& iudex alterius, videtur certificatus de impedimẽto,& tol ere quo ad illã causam dispositionem prædicti c.statutum.Itẽ not.gl.inquantũ dicit ꝙ Abb.potest esse ꝓcurator sine licentia al cuius.& vide omnino gl.in c.de præsentiũ.xvj.q.j.quę dicit ꝙ Abbas potest sine alicuius licentia esse ad uocatus.iudex vel arbiter cũ habeat monachos in potestate, & non sit in potestate alicuius.& per illã glo.semel determinaui, ꝙ Abbas possit esse executor testamẽti absque alicuius licentia,cũ non habeat velle vel nolle.Nec ob.c.2.de restam.in vj.quia debet intelligi de religioso qui habet in claustro suum superiorem in cuius potestate est.& ita loquitur illud c.Alex.de Ne.

e ¶ Calore iracundię.Adde pro hoc scilicet,ꝙ confessio facta calore iracundiæ non valeat,gl fin.in cap.ex literis ẽ.de diuort.quam ad hoc pro singulari allegat Ludo.Ro.sing.suo 508.incip. volo commentare.circa medium.ibi,quarto,quid in confessione? Gemi.in c.j.in princ.& ibi Cels.in apost.de accu.lib.6.& Feli. in cap. Matthæus.ẽ.de simo.& ibi notaui in apost.post istum.& eundem Felinum in c.fi verò.& melius in cap.sicut ex literis.ẽ.de iureiur. Zacharias.

f ¶Et pro hoc vide gl.in d.ca.auctoritate.in ver.apostolicę.quæ dicit ꝙ Papa dicitur diœcesanus exemptorum,sicut episcopus est ordinarius illorum qui non sunt exempti.& bene dicit Abb.Sic. ꝙ locus exemptus nõ est locus diœcesani.i.subditus diœcesano. nam loca exempta sunt de diœcesi,& veniunt appellatione locorum diœcesis licet non veniant appellatione locorum subditorum.de quo vide gloss.nota.in cle.j.in verbo,anni.de exce. præla. Alex.de Ne.

g ¶Et hoc probatur.8.dist.quo iure.de excep.cum venerabilis.Nõ ob.cap.præcedens,vbi dicitur ꝙ episcopus in ecclesijs suæ diœcesis,habet omnimodam iurisdictionẽ.nã debet intelligi ꝙ habet omnimodam sc.spiritualẽ de offic.ordi.conquerente.& ita exponit Hosti.verbum,omnimodam.& cum ipso transeunt Docto. Alex.de Ne.

h ¶Sed Innoc.plura examinat,& Doct.post eum quæ sunt omissa per Ab.Si.Et primò,an iste portarius,siue executor datus à rege habuerit aliquam potestatem cogendi canonicos.& Inn.dicit ꝙ non,per ca ecclesia.de constit.imò plus videtur ꝙ si executor Papæ sine aliqua cognitione non posset partib.vim inferre,nec de possessione aliquam partiũ expellere,nisi hoc esset expressè commissum,quod tamẽ rarò,& nõ sine causa cõmittendũ est.ff.de iudi.l.fi.& de cõcess.præb.cũ nostris.& c.quia diuersitatẽ. Nõ ob.l.à diuo Pio.§.ꝙ si super.& §.seq.ff.de re iudi. qa ibi loquitur de executione iudiciali quę habet cognitionẽ.Sed iste text.loquitur in viatore,cuius modicũ est officiũ.sc.adimplẽdo mãdatũ,& ad referẽdũ qd inuenerit,vt in l.magis puto.§.ne tũ.ff.de reb.eo. & ex ꝓdictis hẽs an executor possit cõpellere, vel executionẽ possessionis

Universidad de Deusto

sionis facere. Nam aut executor qui habet causæ cognitionem, & potest; aut est mutus, & non potest. & sic habes primum casum. Secundus casus est quando viator. i. executor extraiudicialis cui est commissum, vt tradat possessionem rei, vel ecclesiæ inuenit illam rem, siue ecclesiam sine nullo possessore: ita quòd sine violentia dare potest, & adhuc dicit Inno. quòd non debet dare nisi ille qui eam tenet de facto primo resignet, vel auctoritate iudicis expellatur, vel nisi præsentibus partib. lata esset sententia contra possessorem, tunc videtur quòd viator possit tradere possessionem, quam alius possidet, maximè si sine violentia fieri potest, vt in l. fin. si per vim, vel alio modo. non ob. ca. cum nostris. de conces. præb. vbi videtur quòd de facto primò debet interuenire renuntiatio. quia secundum Innocen. ibi loquitur quando interuenit tacita renuntiatio illi, quæ tantum poterat excusationem, secus qñ lata esset sententia postquã nulla excusatio admittitur, vt in l. j. C. sententiam rescin. nõ poss. Idẽ esset dicẽdũ qñ expresse interuenisset renũtiatio, quia illa non recipit excusationẽ, & hoc videtur sentire Inno. & tenet hic But. Tertius casus est qñ mãdatur alicui q̃ det possessionẽ alicuius rei amoto quolibet illicito detẽtore. & in hoc Inn. videtur concludere q̃ talis habet iurisdictionẽ in notorijs, & etiam in non notorijs. sed in notorijs illicitis poterit procedere nõ seruato ordine iuris. In nõ notorijs verò debet seruare ordinẽ iudiciariũ, vt in c. episcopi. de reb. eccl. nõ alien. Pro hoc secundũ Host. de rest. spol. conquerente. & de hoc vltimo habetur in Spe. de execu. sen. §. 2. versi. quid si mãdatur. Et de predicta clausula, amoto quolibet illicito detẽtore, dic, vt in c. cũ nostris. de conces. præb. Sed de executione sentẽtiæ, vel ad alios actus cõtentiosos, dic, vt in c. de cætero. de iud. & in ca. pastoralis §. quia verò. de off. del. tene tñ menti verba Inn. hic cũ quo trãseunt Doct. D. Sed executione verò ad beneficialia dic, vt in c. fi. de præsump. & in c. fi. de cõcess. præb. Item Inno. tractat qui si ille qui habuit sententiã pro se spoliat reũ, q̃ succubuit possessione rei. de qua erat lis. & dubiũ ex hoc pendet, videlicet an sentẽtia inducat notoriũ, ita q̃ spoliatus contra quẽ est lata sentẽtia debeat repelli à petẽda restitutione, tanquã ipsa sententia inducat cõtra ipsum notoriũ defectũ tituli. sed de hoc dic vt in c. constituturus. de fil. presby & in ca. in literis. de rest. spo. in vj. & per hoc ego omitto verba Innoc. hic, & Butr. qui facit quasdã regulas quo ad hoc. Secundo Inn. quærit cui acquirit monachus, seu alius religiosus. Innoc. dicit q̃ acquirit monasterio, etiã si sit fugitiuus. de off. ord. quãto. imò etiã si stipuletur sibi dari aliquid, vel monasterio, vel etiam personaliter, vel quocunque alio modo cõtrahatur semper acquiritur monasterio, ff. de stipul. ser. l. siue mihi. Dicitur autẽ stipulari impersonaliter, qñ nulla persona exprimitur cui debet dari. puta si dico promittis dare 10. & tu respondes promitto, hic enim nullus exprimitur cui sit dandũ. Secus dicit Inno. si religiosus stipuletur alij, quia rũ non quærit illi cui stipulatur, quia religiosus non potest quærere alteri quàm monasterio, vt seruus nõ potest alteri quærere quàm domino, nõ quærit etiam hoc casu monasterio, quia nõ vult ff. de stipul. seruo. i. seruus meus. pro hoc quod in ca. constitutus. de procur. in j. glo. Et pro hoc apparet. q̃ Inno. ẽquiparat monachũ seu religiosum seruo. & per hoc legitæ communiter dicũt Inn. dicere q̃ omnia iura loquẽtia de seruis habeãt locum in monachis. & in aliis religiosis professis. de quo per Bart. in l. j. ff. de stip. ser. & in l. cũ hæredes. §. fi. ff. de acq. poss. Sed Do. Car. dicit q̃ Inn. hic nó dicit q̃ omnia iura loquentia de seruis habeant locũ in monachis. sed posuit similitudinẽ inter seruum, & monachũ in modo acquisitionis. sed est etiã differentia inter monachũ & seruũ, quam vide c. in præsentia. §. de proba. Sed quæro an ex cõtractibus monachi obligetur abbas. Inno. dicit q̃ sic. sed nõ in plus quã ex eis à monasterio cõmissum. Itẽ etiã si non habeat administrationẽ adhuc obligatur monasterium, sed non tenetur efficaciter cũ nõ habeat monachus vnde soluat. de solut. Odoar dus. Sed Host. aliter format quæstionem scilicet an ex contractu abbatis obligetur monasteriũ, & respõdet q̃ sic, sed non in plus quàm extendatur administratio sibi commissa, argu. §. de fideiu. quod quibusdã. sed si non habet administrationẽ adhuc obligatur, sed nõ cogitur soluere cum nõ habeat vnde soluat, de solut. Odoardus. & intelligas Hostien. in hoc vltimo q̃ loquatur in simplic monacho carẽte administratione. quia hæc verba non conueniunt Abbati. quia eo ipso quòd est Abbas habet administrationem. Et ex prædictis infertur quòd si monachus contrahit cũ aliquo contrahens cum monacho obligatur monasterio, sed monasterium non obligatur contrahenti cum ipso monacho, quia monachus potest actionem quærere monasterio, sed non potest monasterium obligare. vt Inst. de auct. tut. in princ. Vnde quamuis Abbas ex contractu monachi agere possit, non tamen tenetur respondere, nisi de eo quod ad ipsum peruenerit. sed cõtra hoc facit. quia omnis contractus à iure prohibitus monacho, nisi interueniat auctoritas Abbatis, seu imperium, vt in ca. non dicatis. 12. q. 1. contractus ergo factus per monachum nullus est tanquam factus lege prohibente, vt C. de legi. l. non dubium. & 10. di. vides Sol. secundum Inno. lex, & Canon intellexerunt prohibere quòd non teneant contractus facti per monachos quãtum ad hoc. vt eis aliquid acquiratur. sed bene tenẽt quantum ad hoc, vt lucrum proueniens ex tali contractu quæratur Abbati, & per abbatem monasterio. Et si dicatur quod sicut monachus acquirit monasterio, ita deberet posse obligare monasterium, vt contrariorum eadem sit disciplina, in cap. cum omnes de constit. Resp. secundum D. Car. quòd non est par ratio, arg. l. nõ omnis C. de procu. vbi minor ætas prodest minori. non autem nocet. Nam si litigat valet iudicium in quantum cõcernit fauorem ipsius minoris, sed inquantum tangit ipsius præiudicium est omnino nullum ipso iure. & sic cessat reg. quod quisque iuris, &c. & ibi dicit gloss. Ex quo conclude quòd intelligatur contractus prohibitus monacho carenti administratione quatenus concernit præiudicium monasterij, secus vbi agitur de commodo, quia tunc monachus sine imperio abbatis potest quærere monasterio, & contrahere ad vtilitatem monasterij. & istud sequitur etiam Ioan. Andr. D. Car. & Bar. Item quæro quid de maleficijs monachi, an ex eis obligetur monasterium? Innocẽ. dicit quod non, nisi quatenus ad ipsum peruenit. Pro hoc secundum Host. quia delictum personæ non nocet ecclesiæ. vt in cap. cum venerabilis. de excep. & 16. quæst. 6. si episcopum & sic nisi in vtilitatem monasterij versum esset, quia teneretur tunc quatenus esset versum. argu. ff. si cert. per. l. si & me, & Titium. & ff. de condict. inde. l. nam hoc natura. Tertiò quæro quid si monacho auferuntur res quas ipse monachus habebat, distingue, Aut tales res erant monasterij, vel monasterium tenebatur ad custodiam illarum, & tunc Abbas potest agere contra auferentem illas res, sed ipse etiam monachus poterit agere abbate absente secundum But. argum leg. j. C. si per vim vel alio modo. Aut spectabant ad alium, & monasterium nõ tenetur de petitione. & tunc non Abbas, sed ille cuius sunt res aget furti, vel rei vendicatione, vel alia actione competẽti. & per hoc dicit Innocent. quòd si monachus, penes quem erant depositæ moritur. abbas nullam habet actionem. sed ille cuius sunt res. Nunc videndum est quid de possessione monachi an acquiratur monasterio. & in hoc dicit Innocen. quòd si possessio monachi est iusta, acquiritur monasterio etiam ignoranti, etiam si monachus sit fugitiuus. ff. de acquir. rer. dom. l. j. § per seruum. secus si iniusta, talis est restringenda. Vnde talis possessio existens penes seruum non acquiritur domino. ff. de acquir. possessio. quod meo. §. finali tamen dominus ratam habet talem acquisitionem sibi acquiritur. ff. de vi, & vi arm. l. idem. § cum procurator. & sic vult etiam dicere Inn. de monacho: quia quo ad acquisitionẽ æquiparat monachum seruo. Sed circa hoc quæro, quid si possessio monachi fuit turbata, vel quid si monachus spolietur? dicit Inn. quòd Abbas poterit petere possessionem restitui, quia est ex tali turbatione actio quæsita monasterio. Itẽ Abbate absente monachus poterit agere, argum. l. primę. C. si per vim, vel alio modo. vbi seruus agit pro reb. domini quas tenet domino absente. Secundo quæro quomodo scietur quem possidere. Innocẽ. dicit quòd is qui aliquam rem possidet præsumitur illam possidere, nisi contrarium probetur, argum. 18. quæstione prima. capitulo primo, & hoc dictum communiter sequuntur Docto. Idem tenet gloss. & Bart. in l. stipulatio ista. §. hic quoque. ff. de verbor. obliga. & Bar. ibi dicit quòd præsumitur possidere etiam ciuiliter ille qui detinet, & idem dicit hic Do. Car. & sic talis præscribit, cum ad præscriptionem veri dominij sufficit sola possessio ciuilis, & sine ea nõ præscribitur, vt dicit Dyn. in reg. fine possessione. in 6. & Bar. ff. de acquir. poss. l. tertia. §. ex cõtrario. & Bald. & Doct. in l. prima. C. de seruis fugit. & sic volens probare præscriptionem obtinebit si probat se retinuisse per tempus requisitum ad præscriptionem, nisi contrarium doceatur, puta quòd medio tempore fuit apud alium possessio ciuilis. & dicit Do. Car. se ita consuluisse in facto. Nam quidam vendidit vni retento vsufructu cui successit, & venditori alius, hæres verò venditoris detinuit tempore sufficienti ad præscribendum. Consuluit Dominus Cardin. quòd non præ-

SVMMARIVM.

1 *Priuilegia ecclesiæ præscribuntur spatio xl. annorum. 4.*
2 *Decimæ præscribuntur spatio xl. annorum.*
3 *Hospitalia gaudent priuilegiis concessis ecclesiæ.*
5 *Statuta, & omnia alia fauorabilia ecclesiis non tolluntur minori spatio xl. annorum.*
6 *Possessio præsumitur semper continuata, probatis extremis scilicet principio & fine.*
7 *Præscriptio circa vnam rem, an extendatur ad aliam connexam.*

CAP XV.

1 ACCEDENTIBVS. †Contra priuilegia ecclesiæ minori spatio xl. ann. non præscribitur. h. d. secundum verum intellectum. Primò ponitur partium cõparitio, & actoris narratio. Secũdò iudicum datio seu causę commissio. ibi discretioni. Casus literalis. Monachi Noniac. in præsentia domini papæ petebant terrarum decimas cuiusdam loci, & postquàm templarij terras illas acquisierunt, nihilominus monachi decimas earum per xl. annos amplius pacificè perceperunt. Sed modo de nouo templarij eas subtrahere molũtur. ex parte templariorum allegabatur priuilegium per quod de laborib. suis ecclesiis soluere decimas non tenentur. Mandat papa iudicibus quatenus si abbas, & monachi probauerint q̃ à templariis decimas de terris prædictis p xl. annos continuè perceperunt sine lite compellant templarios ad præstationem ipsarum, quòd cum tanto tempore ꝫ priuilegia sibi concessa decimas ipsas soluerint eis tacitè renuntiasse vi
2 dentur, si verò in probatione defecerint absoluant templarios ab eisdem. B. †No. j. ex tex. q̃ decimæ præscribãtur spatio xl. ann. etiam ꝫ ecclesiam, nõ eñ requiritur tempus duplicatum, sicut requiritur in seruitute non continua. de quo tamen dicendum, vt no. plenè in c. de quarta. de præscrip. & in l. si quis diuturno. ff. si
3 serui. ven. & in l. j. C. de seruit. & aqua. † Secundò no. q̃ etiam hospitalia gaudent priuilegio xl. anno. sicut gaudent ecclesię, vnde priuilegia fauorabilia concessa ecclesiis videntur concessa etiam hospitalibus & piis locis, ista enim videntur acquiparari, vt in
b & Bar. in l. omnia. C. de epis. & cler. b Tertiò no. ibi, q̃ si in probac tione defecerint, &c. quòd præscriptio xl. ann. de necessitate pro banda est ꝫ priuilegia ecclesiæ. Et per hunc text. tollitur opinio, & hic recitatur factum. nam hic papa mandat istis auctoribus si
c lẽtium imponi, nisi probauerint præscriptionem xl. annorum. c
4 † In gl. j in fi. generaliter cum quæritur quanto tempore tollatur
d priuilegium ex cõtrauentione, plenè no. in c. cum accessissent. d de constit. & dic, vt ibi dicetur. Sed quo ad terminos huius casi cet variæ dentur solutiones, & lecturę quæ potius involuunt intellectum, quàm vtilitatem afferant, communiter tenetur cõclusio huius glo. quòd c. si de terra. sit correctum. nec per falsas solutiones debemus vitare correctionem iurium. Conclusio ergo sit
5 q̃ ꝫ priuilegia cõpetentia ecclesiis non præscribitur minori spatio xl. annorum, nam hodie ꝫ alia bona ecclesiarum non currit minor præscriptio, vt in auth. quas actiones. C. de sac. sa. eccl. de presc. quasi per totum. Ideò hodie idem dicendũ in p̃scriptione ꝫ priuilegia ecclesię, vt hic. Sed c. si de terra. ideo dicit de præsc. 30. an. quia tempore illius casus bona ecclesiarum tanto tempore præscribebantur, vt in c. sanctorum §. de præscri. sed quia il
6 lud fuit immutatum. ideo & istud. † Et idem tandem dicit Inn. in tur minori spatio xl. ann. quod est notandum. nam cum expressè non possint isti de ecclesia huic iuri introducto in fauorem ec cl esię renuntiare, ita nec vnicam facere contrauentionem. arg. in l. præses. C. de transac. sed in præscr. xl. an. adest negligentia etiã superioris in patiendo, & illa est inducta. ne rerum dominia diu sint in confuso, & incerto, quæ ratio cessat in vnica contrauentione. Non ob. c. cum accessissent. de consti. quia illud non cõcernebat principaliter vtilitatem ecclesiæ, imo ex perditione priui legij augmentabatur ibi cultus diuinus, ita in cap. pro illorum. de præbend. vnde dicit Inn. & bene. quòd ad vtilitatem ecclesię pos-
a set allegari illud priuilegium, sed non ad vtilitatem singulorum. & dic vt ibi plenè nota. a

Vltimò

ADDITIONES.

¶non præscripserat. Nam vendens retinendo vsumfructum, retinuit solùm naturalem possessionem, sed fundum transtulit in emptorem, vt in le quisquis. C. de do. hæres ergo venditoris non præscripsit cum ciuilis possessio esset penes hæredem emptoris, de acq. rer. dom. l. acquiritur. in fi. & per hoc sunt expeditæ gl. Inn. ad quas quotidie fit remissio. Vltimò aduerte, quia Host. dicit colligi euidens argumentum ex hac litera. quòd quicunque transcribit instrumentum, quòd priuilegium, vel aliud scriptum vel in publicam formam ea redegit debet attendere diligenter qualitatem originalis in scriptura, subscriptionib. signis, & aliis omnib. & omnia prout iacent pro posse prosequi, & recitare, ita quòd rasura, & lineatura si sit ibi, & de diuersa subscriptione, & de alijs in transsumpto faciat expressam mẽtionem. alioquin si hoc omittit, & dicit q̃ de verbo ad verbum transcripsit nul o dempto, addito, vel mutato vt plerunque fit, de facili potest incurrere crimen falsi, de his quæ fiunt à pręla. quanto. in auth. de instr. cau. 1 resp. coll. 6. Cauti tamen notarij solent q̃ de verbo ad verbum trãscripserũt, nullo quantum ad substantialia addito, dempto, vel mutato, quicquid sit de pũctis figuris, vel literis. & hoc tenemẽti, & me iùs ederet in priu. huius addit. quia concernit illud quod dicit Abb. Si. in fi. huius c. & hæc sufficiant in hoc c. Alex. de Ne.

a ¶Ecclesię. Itẽ tenet Abba. in c. 1. de restitutione in integ. cũ multis allegatis per Fel. in c. de quarta. de præscrip. Vide Ale. in cons. 120. inc. super eo, quod quæritur. in 1 vol. & in cons. 219. inc. statutis ac curatè perspectis. in 2. vol. Franciscum Curtium in cons. 20. inc. ię penu. Sebasti. Sap.

b ¶Et idem dicendum est in quocunque loco pio. vt in auth. de nõ alie. §. vt autem & ibi hoc tenet Ang. Alex. de Ne.

c ¶Et est notandum ex hoc text. q̃ res transiens ad priuilegiatum, gaudet priuilegio priuilegiati. & sic priuilegiatus succedens non priuilegiato vtitur suo priuilegio, vidistis similem tex. s. eo. porrò. Ale. de Ne.

d ¶In c. cum accessissent. Vide ibi per Ias. in l. fi. versi. tertio principaliter quęrunt. s. de consti.

e ¶Collige effectum verborum Innocen. Et distingue, quòd aut actus repugnans priuilegio concludit in se tacitam renuntiationẽ, & solus vnicus actus potens ad tollendum priuilegium, dummodo conuenientes priuilegio habeant potestatem renuntiandi, & hoc modo loquitur ca. cum venissent. de consti. & c. pro illorum, de præb. & alia iura dicentia quòd vnico actu tollitur statutum, vel priuilegium. Aut actus non est per se sufficiens ad concludẽdam tacitam renuntiationem validam, vt quia actus de se non est potens, vel persona non est habilis ad renuntiandum, & tunc nõ sufficit vnicus actus. sed requiritur præscriptio, ex qua possit cõcludi tacita renuntiatio. hoc autem sic declarat Butr. Nam si actus gestus, & repugnans priuilegio est incompassibilis cum ipso priuilegio non potest cadere alia præsumptio, quàm renuntiationis, & sic per vnicum actum tollitur priuilegium. & hoc modo loquitur ca. cum accessissent. de constitu. & cap. pro illo. de præben. Si verò actus non est omnino incompassibilis priuilegio, tunc ex ipso non inducitur tacita renuntiatio, quia potest cadere alia præsumptio, quàm renuntiationis. In hoc enim capitul. exvnica solutione decimarũ non inducitur tacita renuntiatio priuilegij: quia solutio decimarum communiter fit per vnicum monachum, vnde non videtur conuentus consentire ei quod fortè ignorat, vel licet sciat non præsumitur renuntiare voluntariè, vel potiùs ius suum redimere, quod licitum est. s. de simo. dilectus. el i. Sed Innocen. limitat illud quod dicit, videlicet quòd per vnicum actum di rectò cõtrarium, & incompassibilem tollatur priuilegium, vel statutum. Nam secundum eum secus est in consuetudine: quia si aliqua potestas, vel ius est acquisitum quòd consuetudinem, puta si est introductum quòd in certa ecclesia nulli assumantur in canonicos, nisi sint in sacris. Nam tum etiam si eligant aliquem in canonicum, qui sit in minorib. ordinibus, non videntur per hoc renuntiare consuetudini in qua diù perseuerarunt: quia non licet consuetudines infringere. 11. distinct. in his. Idem tenet Host. dicens q̃ consuetudo non tollitur minori spatio 40. annor. sicut etiam: non inducitur minori tempore. de elect. Cumana. & de consuet. ca. fi. Eadem enim ratio est in desuetudine, quæ in consuetudine, de consang. & affi. tua. de elect. cum ecclesia. ff. de legib. l. de quib. & ff. de sepul. vio. l. 3. §. diuus. Plus dicit Inn. quòd siue sint consuetudines, siue constitutiones, siue statuta, vel priuilegia honorabilia, vel vtilia ecclesiis, nunquam intelliguntur renuntiare nec per vnum, nec per plures actus: quia etiam si expressè

Universidad de Deusto

5 †Vltimò hic aduerte, quia gl. requirit hic in probãda præscriptione vt sit continuata possessio quolibet anno. & gl. alibi in c. volumus. 16. quæ. 4 tenet q sufficit probare extrema. Iprincipium præscriptionis, & finem, quia media præsumitur, & illam gl. o. tenent hic communiter doctor & solet multum allegari. a Sed tu vide
b Bart. b in l. Celsus. ff. de vsuc, vbi post alios legistas dicit sufficere, quòd probetur initium possessionis, & a legetur nunc possessio de præsenti. quia qui semel possedit præsumitur possidere ex quo allegat possessionem ad commodum proprium. vt probatur in l. siue possidetis. 3. de proba. cum ibi no. quod mihi satis placet, nã
c perditio possessionis c est quid accedens, cũ requiratur desertio animi, & facta non præsumuntur, imò semel posita, & qualitas p̃ sumitur adesse, vt no. in c. semel malus de reg. iu. lib. 6. & in ca si forte. de ele. co. lib. & in c. fi. de præscr. Et ad istum tex. potest respõderi q probatur continuata possessio probando initium, & allegando possessionem de præsenti. & sic etiam potest intelligi glo. & non reprobatur, cautum tamen est probare ambo extrema, sci
d licet principium, & finem, vt dicit gl. in capitu. volumus. d †In gl.
7 fi. in fin. Et pro hac solutione g oss. potest induci hæc ratio, quòd tantum præscribitur, quantum possidetur, quia sine possessione non procedit præscriptio. vt in reg. sine possessione de regu. iur. libr. 6. Et ideo quo ad alias terras, in quibus nulla fuit possessio, non potest dici præscriptio. e Nõ obstant iura in contrarium allegata in gl. quia ibi priuilegium ex toto tollitur, tanquam vnicum. & indiuiduum. nam recipiendo aliquem in canonicum, tanquam vnicum vltra numerum contractus est ipse numerus ex toto secus
e hic, quia tot censentur priuilegia, quot possessiones ex quib. debetur decima. argum. l. scire debemus. de verbo. obliga. tenementi. Abbas.

ADDITIONES.

¶ Vellent non possent. vt C. de transl. præses. & ff. de pact. l. contra iuris §. fi. Nam hoc casu etiam si omnes de capitulo vellent aliquid facere contra priuilegia, seu cõsuetudines, seu statuta sua vnus solus posset contradicere, imò si omnes contraueniant, superior potest, & debet reuocare in damnum ecclesiæ, vt in c. si quis presbyterorum. & in c. ad nostram. de reb. eccl. non alien. & in ca. 1. §. de his quæ fi. a ma. par. c. Secus dicit Inn. si sunt aliqua quib. sit vtile renuntiare ecclesiæ, vel sunt indifferentia. Nã tunc per vnicum cõtrariũ, & incõpatibile renuntiatur, & hoc modo loquitur c. cum accessissent, & c. cum M. de consti. & c. pro illorum. de præb. No. bene ex verbis Inn. q vbi priuilegium, vel statutum, vel quicquid aliud est acquisitum ecclesiæ dumodo sit ei vtile, vel honorabile, istud non tollitur per vnicum, nec plures actus contrarios & incõpassibiles, & sic limitatur § dicta distinctio collecta ex verbis Inno. Item no. q vbi consuetudo, priuilegium, vel statutũ vel quicquid aliud est ecclesiæ vtile vel honorabile, non possunt omnes de capitulo illi iuri expresse renuntiare. Nota tertiò q vbi collegium vel capitulũ vult aliquid facere p̃ consuetudines, vel priuilegia, vel statuta vtilia, vel honorabilia ecclesiæ, vnus solus pòt contradicere etiam si omnes consentiant, tamen si vellet in damnum ecclesiæ, superior potest, & debet renuntiare. Not. vltimò q per vnicum actum directè contrarium perditur statutum vel priuilegium, vel quocunque aliud ius, quod sit vtile ecclesiæ, & illi potest renuntiari etiam si sit indifferens. Dicit vterque Inn. g in casib. in quib. canonici dicere è vent unt contra suum priuilegium & per hoc illud perdunt. licet amplius non possunt allegare priuilegium in suum fauorem. vt quia. s. allegare diminutionem iurium præbendarum, tamen nomine ecclesiæ poterant allegare, si ex receptione lædit. ecclesia, vt quia propter modicitatem præbendarum non inueniunt canonicos residentes. & idem dicit in omnibus similibus priuilegiis, quæ sunt fauorabilia ecclesiis, & canonicorum introducta, quia licet vnus renuntiet, alius non intelligitur renuntiare. & hæc verba Innocen. sequuntur Doctor. hic, sed dic vt plenè habetur, in capitu. cum accessissent. §. de constitu. Al. de Ne.

a ¶ Et ex hoc But. sumit practicam probandi clericũ cõtinuè residere in beneficio, quia sufficit probare residẽtiam extremorum. Ale. de Ne.

b ¶ Vide Bar. & Ang. in l. vlt. cons. fm quosdã. vbi hoc dicit Bal. in j. const. C. & in d l. siue possidetis. fm quosdã. vide gl. d. Ant. & alios ĩ c. cũ ad sedem de rest. spo gl. in c. accedens. de conuer. cõiug. & ibi Ant. alle. no. in c. ex par. decani. de reser. vide Ant. in dic. ex parte. Abb. in c. cũ olim. el 1 de rest. spo Bar. in l. sicut. §. superuacuũ. ff. q. mo. pig. vel hyp. sol & tex. fin. in c. cũ olim. el 3. de resti. spo. vbi probatur, q si semel possedi præsumor possidere tẽpore spoliationis: ideo sufficit allegare q tũc possidebã. Bar. ĩ l. Celsus. de vsur. Bar. ĩ l. admonendi. ff. de iureiu. d. Pet. in c. fi. de præscr. gl. in c. cũ ecclesia Sutrina. de cã. pos. & propri. vbi Abbas, & alij. Spe. de proba. vbi tenet id, qd gl. Sed in ti. de peti. & pos. §. 1. ad fi. vẽ dicere contrarium,

Vide Abbatem in d. c. cum olim. el. j. & potest allegari gl. in simili in c. vnico §. si quis per 30. annos. in tit. si de feu. fue. cotro. Sed pondera, quia non videtur, q nõ sit opus allegare, quia notoriũ resultans facto iuris non est necesse allegare, sed iudex põt, secus si resultet ex facto partis, quia posset allegari. Simile qd dñt oẽs in c. cum apostolica. de his, quæ fi. a præl. q sufficit allegare, q cõcessio fuit facta ante concilium Latera. probando possessionem vetustam. Et vide Io. de Im. consix. vbi consuluit, quidam stetit in ciuitate Bononiæ px. annos, & erat de castro sancti Pe. tpe quo venit ad hab. tandum Bononiam, illud castrum erat subiectum ecclesiæ in medio x. annorum non erat subiectum, sed in decimo anno erat subiectum. dicit q non attenduntur media tpa. vi de etiam c. ex literis. de in int. rest. vbi dẽ olim, & nunc. Vide quæ ad idem dicit Bal. in l. testiũ. C. de testibus. in l. fi. C. de edẽd. Ang. in l. qui scilla. §. rustici. ff. de ser. rust. præd. d. Ant. in c. literæ. de dila. Matth. de Mat. no. 123. facit quod voluit do. Pet. de Anch. cap. cum de beneficio. de præb. lib. 6. & cons. 161. inc. in quæstione ecclesiæ. And. Bar.

c ¶ Perditio possessionis. Hanc opi. sequitur Alex. in cons. 47. inc. circa primum. in 1. vol. & in cons. 133. inc. viso processu. in j. volu. & in cons. 80. inc. examinato processu. circa princip. in 2. vol. & cons. 80. inc. excellentissi. in v. vol. Seb. Sap.

d Quia illam gl. sequitur Arch. Io de Fan. So Andr. & Doct. hic, & plures alij Doctores, quos a legat hic D. Car. & Arch. de quo artic. vide in c. cum ad sedem de restit. spol. Alex. de Ne.

e Vnde Inno. dicit quòd si aliqua gens communibus, & generalibus priuilegiis, quæ habet non vtitur quo ad aliqua, non intelligit renuntiare quo ad alia, sed quo ad illa tantum, quibus non vtitur. vt in l. voluntarie. C. de excu. tut. & in ca. de his, qui sponte munera subeunt, & l. sequ. & ff. de vacat. mun. l. prætor. §. fina. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Exemptus siue priuilegiatus ratione certæ rei vel loci non dicitur exemptus respectu alterius loci, vel rei. 2. 6.*
2 *Priuilegium concessum respectu certæ rei, vel loci non extenditur ad aliam rem, vel locum. 6.*
3 *Capellæ & capellani istorum dominorum subsunt iurisdictioni episcopi.*
4 *Canonicus an possit habere ecclesiam parochialem.*
5 *Priuilegium concessum capellis suis, non extenditur ad capellas postea acquisitas.*
Pronomen meum, tuum, & suum verificatur tantùm in præsenti.
6 *Priuilegium exemptionis circa vnam rem, non extenditur ad aliam. 1. 2.*

CAP. XVI.

1 CVM CAPELLA. †Ratione vnius beneficij, dẽ ille subiectus, qui ratione alterius est exemptus. h. d. Vel aliter, & melius exemptus ratione certæ rei, vel loci non censetur exemptus respectu alterius loci, seu rei est tex. notabilis, & multum allegabilis. In prima parte ponit quere a. In secunda prouisio ibi, quò circa. Casus literalis. Capella ducis Burgundiæ gaudet priuilegio speciali sibi à sede apostolica concesso, videlicet q nullus archiepiscopus, vel epus in personas canonicorum ipsius capellæ sententias suspensionis, vel interdicti, aut etiam excommunicationis audeat promulgare. Quidam canonici ipsius capellæ habent ecclesias parochiales, quę subsunt episcopo Ligonensi, occasiõe dicti priuilegij dicunt se exemptos in his etiam quarum inrisdictio ad alios pertinet, vt quantumcunque grauiter interdictum excedant nolunt sententiæ ipsius episcopi subiacere. Eps significauit hoc domino papæ, vnde mandat eidem quatenus inquantum epus exẽpti sunt ratione ipsius capellæ priuilegiis apostolicis deferat reuerenter, sed rõe aliarum ecclesiarum quas ab ipso epo
2 habent, vel aliàs ad iurisdõnem epi pertinent, officij sui debitum in eosdem libere prosequantur. b. †No. j. ex tex. quòd priuilegiũ
a concessum personis respectu certi loci, non extenditur vltra lo
cum. vnde censetur priuilegium potius reale, quàm personale.
3 †Secundò no. & tene menti quòd capellę istorum dominorum, & capellani ibidem administrantes subsunt ordinariis locorum, & non magistris capellarum. nam & ipsi domini subsunt in spũa libus epis locorum. vt in c. omnes principes de ma. & obe. fortius ipsi clerici capellarum, & ipsa capella. ps enim fundat iurisdictionem suam in rota diœcesi, & in qualibet eius parte. x. q. j. per totum. & xvj. q. 7. c. oẽs basilicæ. & cum episcopus. de offi. ord. li 6.
†Vltimò

ADDITIO.

a ¶ Nã fm Inn. priuilegiũ est cõcessũ eccl'æ in psonis, Butr. aũt dt q eo ipso ꝓcedit priuilegiũ cũ adiectiõe loci, puta canonicis talis loci, priuilegiũ tale ñ é merè psonale nec merè reale, sed ps̃onale. ad locũ tn determinatũ restrictũ. Sed verior vẽ op. Inn. quã cõiter tenẽt Doct. s. q priuilegiũ intelligat reale. quia intuitu ecclesiæ intelligitur concessum, sed ratio restringitur solum ad pr̃sonas ecclesię in priuilegio expressas. Alex. de Ne.

4 †Vltimò no. ar. quem posse esse canonicum, & habere ecclesiã parochialem. quod intelligo, vt no. in c. gratia. de reseri. li. 6. c. j. de
5 consue. c. li. & in c. de multa. in fi. de præb. †In gl. ibi. l. cum stipulamur, &c. vbi si stipulor quid tibi dare, vel facere, in stipulatione solum venit id quod debetur ante tempus stipulationis, & sic nõ extenditur ad id quod fuit debitum in futurum. ita videtur dicẽdum in proposito, vt priuilegiũ accessum monasterio, & capellis, suis non extendatur ad capellas post modum acquisitas, & huic ãrio inhærent Host. & Io. & communiter seq. pro quo optimè facit. l. si ita. ff. de aur. & ar. leg. vbi dicitur q si testator legat vestem suam, vel argentum suum, solum venit id quod erat tempore testamenti. Nam hoc pronomen meum, tuum, suum, &c. cum sit demonstrativum tũ verificatur in præsenti. Item facit quòd ista priuilegia sunt odiosa, tanquam præiudicantia iuris ordinatorum, & ideò restringenda, vt no. in c. cum dilecti, de dona. Et ma
in futurum. no. Bar. in d. l. si ita. & aliquid in l. talis scriptura. ff. de leg. j. & aliquid tãgã in c. quia circa. j. c. vbi bonus tex. in ea. glo. ibi huic decretali cõtrarium videtur, &c. Hæc gl. redit ad tex. vnde non committat ad præcedentia, sed opp. contra text. vt patet ex sequentibus, est vera eius solutio, nam ratione iurium diuersorum concurrentium in eadem persona, quis censetur diuerso
a de prob. & in l. si consul. ff. de adop. a Sed †quæro in quo proderit
6 priuilegiũ hoc exẽptionis respectu capellæ ex quo alio iure sunt subiecti. Sol. priuilegium habet effectum suum si isti canonici delinquant in loco capellæ, vel est contentio super iuribus illius capellæ. vnde in concernentibus illam capellam priuilegium habebit effectum suum, sed si delinquant extra capellam, & sic extra locum exemptum, vt vel queniantur rõe ecclesiarum parochialium poterunt excommunicari per episcopum loci, quia habẽs domicilium in vno loco & prædium in alio loco, ratione illius prædij potest ibi conueniri, licet alias non sit subditus illius vt in c. fi. de foro comp, ita in proposito. Vltimò quæro, ah concesso priuilegio in terminis ca. vt canonici non possint excommunicari, nunquid poterunt cõueniri coram episcopo, & aliter puniri. Doc. q sic, nam per hoc non violatur priuilegium. imò tacitè videtur hoc concedere vno denegato, ar. in cap. nonne de
pressum. & in c. qualis. 25. di. Abb.

ADDITIO.

a ¶ Vide in c. Raynutius. in gl. antep. §. de testa. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Exemptio concessa alicui monasterio, non censetur concessa capellis exemptis, ab ipso monasterio. 4.*
2 *Argumentum ab absurdo, validum est in iure.*
Intellectus continens absurditatem est vitandus.
3 *Abbas debet stare immediatè post episcopum, & præfertur aliis prælatis citra episcopos.*
5 *Exemptus si delinquit in loco exempto, à quo puniatur.*
Clericus an sortiatur domicilium in loco, vbi habet beneficium.
6 *Forum sortitur clericus coram illo episcopo, a quo susscepit ordines.*
7 *Appellans à sententia abbatis exempti, ad quem debet appellare.*

CAP. XVII.

EX ORE. Abbas monasterij exempti pro membris non exẽ
1 pris ad synodum episcopalem accedere, & epi scopo parere tenetur. hoc dicit. Vel sic, & melius. †Per exemptionem concessam monasterio, capellę sibi subiectæ non censentur exemptæ, hoc dicit. Primò prẽmittit exordium. Secundò narrat factum, & partium allegationes ibi, cum igitur. Tertiò diffinit, ibi, nos. Casus literalis. Inter epi scopum Vigoren. ex vna parte, & monasterium Euasen. ex altera, quæstio vertebatur super subiectione, ac libertate ipsius monasterij. Proposuit monasterium, quòd ipsum ab ipsa sua fundatione liberum extitit & exemptum cum capellis suis, ad hoc probandum induxit priuilegia Romanorum pontificum. Constantini vnum. & alterum Alexandri. & indulgẽtias Clementis, & Cœlestini, quorum vsum continuum à longis retrò temporib. per testes ostendere nitebatur. Ex parte aduersa respondebatur. q in priuilegio Cõstantini aliquid videtur ãtine ri. p qd monasterium videtur ad iurisdictionem epi pertinere. s. quod Abbas eiusdẽ primũ locũ post Vigoren. epm semper obtineat. sed hoc locum habere non posset in generali ꝓcilio, neque in prouinciali, & sic relinquitur qd illud intelligit in synodo episcopali, quare ad eius synodum venire tenetur. in priuilegio verò Alexãdri quoddam aliud continetur per quod diœcesanus epus in eodẽ monasterio iurisdictionem suam quamuis non in omnib. in quibusdam tamen retinuisse videt, qa ibi dr epi Vigoren. à fratribus eiusdem monasterij, aliquid iniustè non exigãt, sed his ꝓsenti sint, quę fratres eiusdem monasterij Vigoren. epis prestare rationabiliter consueuerunt. per hoc videtur q aliqua de bonis suis abbates episcopis exhibere tenentur. Domi. papa
his, & aliis intellectis cum à neutra parte sit probata præscriptio, sententialiter diffinit q monasterium Euasen. liberum est in capite tanquam prorsus ab episcopali iurisdictione exemptum, & soli Romanæ ecclesiæ subiectum, tutela tamen ipsius archiepo Catuarensi reseruata. In membris verò, quæ nõ probantur exempta, à diœcesano epo sit subiectum propter quod abbas ad synodum episcopalem venire tenetur, & primum locum post Vigoren. episcopum obtinere debet, & idem abbas pro ipsis membris exemptis tenetur Vigoren. episcopo exhibere reuerentiam, & honorẽ quib. exhibitis Vigoren. episcopus debet manere contentus. B. Nota primo pro-
a œmium tex. quia optimum est pro exhortatione a iustitiæ, & habetur hoc proœmium vsque ad versi. cum igitur. Apocalyptis 1. & 19. ca. & ponitur quò ad istius casum materialiter, & expone bis acutus. i. ab vtraque parte scindens ad modum ensis, & nunc tangens actorem, nũc reum prout causa desiderat, prout facit hic papa, partim pronuntiauit pro actore, partim pro reo. Secundò nota, q abbas non exemptas. tenetur ire ad synodum episalem. Idem si ipse est exemptus, & ecclesiæ sibi subiectæ non sint exemptæ, qa tunc ratione illarum ecclesiarum tenetur ire. Et generaliter ea, & quando abbas teneatur ire ad synodum epalem, vide quod legi. & no. in c. quod super his. de maio. & obedien. & 18. di. in palea. q̃
2 incipit episcopus. †Tertiò no, quod valeat argu. à vitatione absurditatis. vnde fugiẽdus est intellectus absurditatem continens. ad
b idem c. in genesi. §. de ele. b †Quartò no. argu. q abbas debet tene
3 re primum locum inter alios prælatos citra episcopũ. nam ratione religionis & dignitatis sibi primum deferendum est. pro hoc
c c. t. de ætate, & qualit. facit tamen iste tex. in communi, c quia hoc fuit concessum in priuilegium, ergo secus de iure communi, sed potest responderi q priuilegium operatur respectu aliorum abba
d tum ibidem existentium. d Quinto no. q etiam priuilegia ab eadem parte producta, quæ prima fronte videntur contraria debẽt per diuisionem reduci ad concordiam, & sic limita c. imputari. de
e fide instr. e †Vltimò no. q membra monasterij exempti non gau
4 dent priuilegio exemptionis concesso monasterio. tale. n. priuilegium odiosum est, ideò aliquatenus non extendendum, vt dixi in c. præcedenti. In gl. in ver. aliqua. in fi. de hoc dic, vt plenè no. in c. pe. de confir. vti vel inutili. In gl. in versi. quæ non probantur in
5 fi. & dic, vt no. §. in c. prox. †Extra gl. quæritur ad quid prodest illud priuilegium respectu monasterij, ex quo respectu membrorum abbas est subditus. Solu. vt dixi in capite præcedenti. Si abbas delinquit in monasterio suo exempto non potest puniri per episcopum loci, nec super iuribus monasterij tenetur coram episcopo respondere; sed respectu membrorum tenetur

ADDITIONES.

a ¶ Pro exhortatione. Et vide omnino ad commendationẽ iustitię pulchrum tex. auth. vt omnes obe. iud. prouin. in prin.

b ¶ But. autem hic collegit q priuilegia, & rescripta in dubio, sic debent intelligi, & interpretari, vt ab ipsis excludatur absurditas, vt quod absurdum est priuilegium concedi. vt in minori ordine positus præeminentiã in sede habeat vltra illos qui sunt maioris ordinis, & dignitatis, ad hoc c. statuimus. & c. solitæ. de maio. & obe. Alex. de Ne.

c ¶ Facit iste tex. in cõi. Adde etiã tex. in ca. quãuis. el 1. §. quãquã. & ibi Gem. tenentẽ hanc opi. & Cel. in apo. qui ꝓriam opi. tenet, quã iste sequitur, & sol. ꝑ hoc, & illud in apo. in ver. abbates ciuitatis. nu. 9. de præb. lib. 6. & hanc op. approbat Bal. & Moder. in c. pastoralis. in gl. in ver. superiores. de of. dele. & ibi Fel. versi gl. in verbo, superiores, notani in apo. in ver. dignitates. §. de iu. & in capi. pertuas. num. 7. in apo. in versicu. excellentem dignitatem. §. de simo. Zacha.

d ¶ Ego verò puto contrarium, per c. ad hæc. §. de off. arch. vbi dicitur quòd secundum Romani ordinis constitutionem Archid. est maior post episcopum, & episcopi vicarium. Non ob. c. 1. de ætate. & qualitat. quia ordo scripturæ non est attendendus, sed potiùs quod ex iure sumitur, vt in l. nec enim. ff. de solut. cum simil. Alex. de Ne.

e ¶ Et hoc probatur in isto c. quod vult q si vnum priuilegium dicit ecclesiam principalem liberam: aliud verò ostendit aliquid deberi episcopo, primum priuilegium interpretabitur secundum in membris. Vnde dicit But. q quemadmodum testes ab eadem parte producti adiuuantur, & concordantur diuisione, vt in c. cũ tu. §. de testi. ita & priuilegia ab eadem parte producta. Et idem est dicendum in instrumentis eadem ratione. non ob. c. imputari. eo. ti. quia debet intelligi vbi non possunt aliquo modo reduci ad cõcordiam. Ale. de Ne.

Universidad de Deusto

tenetur respondere coram episcopo. sicut enim exemptus ratione rerum alibi existentium, potest conueniri per ordinarium loci. vt in c. 1. de priuilegiis, lib. 6. ita ratione membrorum non exemptorum tenetur abbas respondere coram episcopo, & sic potest
a abbas coram eo conueniri, sed ratione domicilij. dicit Inn. singulariter hic, q non potest conueniri coram illo, vbi habet monasterium etiam si non est exempt⁹, quia abbas non potest habere domicilium, nisi in monasterio suo. quod no. secus dicit Inno. in clericis secularib. qui possunt habere diuersa domicilia, sicut laici, vt in c. postulasti. de fo. comp. & in c. dilectus filius. de rescri. nisi fm cum habeat beneficiū exponens residentiam, quia tunc habet tantum domicilium, vbi habet illud beneficium. quod no.
b & plenius dixi in d.c. postulasti. † Item voluit Inno. hic q ratione clericatus quis sortiatur forū epi. i. si fuit ordinatus ab vno epo, licet mutauerit domicilium, poterit tñ ratione illius clericatus a
c ueniri coram eo. arg. in auth. clericus. C. de episc. & cleri. & gl. in l. b hæres. ff. de iud. b quod no. † Vltimò hic quæritur, si attingat appellare ab abbate exempto, ratione membrorū non exemptorū ad quē debet appellari. nam ratione personę abbatis debet appellari ad papam: quia ipse est in loco epi, vt in c. authoritate. eo. tit. libr. 6. Siverò considerentur membra super quib. appellatur, debet appellari ad epm, qui est sibi superior, & licet sint opiniones, tamen magis cōis est vt appelletur ad epm, quia ratione membrorum tenetur abbas exemptus exhibere reuerentiam, & honorem epo. vt in fine huius c. & ire ad synodum suam, & eius statuta seruare. ergo in hoc episcopus habet corrigere iniustam sentētiam ab
c batis: non enim abbas est simpliciter exemptus. c tene menti. Abbas.

ADDITIONES.

a ¶Ratione domicilij. Multa de domicilio clerici accumulat Feli. c. dilectus. el 2. ver. prima conclusio. cum plurib. sequent. s. de rescript. vbi multum commendat in prima conclusione Innoc. hic Seba. Sap.

b ¶Et Inno. ponit exemplum q clericus ordinatus ab aliquo epo inferat iniuriā alicui clerico eiusdē epi, & extra ipsius diœcesim. Secus dicit in abbate exēpto, qui licet delinquat in clericos diœcesani, cui debet reuerentiam, tamen corā eo conueniri non dēt: quia non est eius clericus: imò exemptus, licet in aliquo sibi deberet reuerentiā. Et ex hoc no. q ratione solius clericatus quis potest conueniri coram epo cuius est clericus. i. qui eum ordinauit, licet mutauerit domicilium, & non deliquerit in diœcesi sui epi. & hoc dictum cōiter sequuntur Doct. sed mihi non placet, quia non dicitur quis subditus, nisi ratione ordinis beneficij vel domicilij. vt in c. cum nullus. de tempo. ord. in 6. si non censetur subditus, ergo non potest conueniri corā eo. sed Doct. cōiter tenent opin. Inn. Ale. de Ne.

c ¶Sed quia iste non explicat bene verba Inno. pro sua consuetudine, ideo tu prosequere. Et primo quærit Innoc. quòd si Abbas exemptus deliquit in locis exemptis, in personis tamen non exēptis, vt quia est negligens in regimine ipsarum, vel eis iniurias facit, an diœcesanus possit ipsum punire? Innoc. dicit quòd non, dicens quòd non habet procedendi potestatem contra abbatem in premissis: quia isti non sunt modi per quos diœcesanus acquirit iurisdictionem in personis exemptis. Dicit etiam Innocent. quòd in prædictis casibus non poterit diœcesanus ipsum priuare ecclesia non exempta, nec eum suspendere, quia non potest ordinarius hoc facere, nisi cum cautæ cognitione, sed non potest cognoscere de peccatis personæ exemptæ, ergo nec contra eā procedere. Secundo quæro, an quando Abbas est exemptus, & membra nō exempta habeat aliquam iurisdictionem in membris, puta ecclesiis. Inno. tene q sic, per no. in cap. cum ab ecclesiarum. & in c. quāto. de off. ord. & hoc casu præsentabit Abbas clericos prelatis, & fiet vt dicitur s. eo. cum & plantare. §. in ecclesiis & de ca.
mona. c. 1. nisi ecclesiæ essent iure concessæ monasterio. s. quo ad l. iurisdictiōis, & quo ad l. diœcesanam, quia tunc Abbas instituet. 16. quæst. 2. capit. 1. Idem si Abbas exemptus possideret aliquid in territorio episcopi, deberet coram eo conueniri ratione possessionis, seu ratione rei sitæ, poterit etiam conueniri coram ordinario ratione contractus, vel delicti, tamen in loco non exempto, vt in cap. primo, eod. titu. in 6. Tertiò quid si Abbas est exemptus, & membra etiam sint exempta, sed populus est non exemptus. i. parœciani membrorum exemptorum sunt subdit episcopo. Inn. dicit quòd si Abbas delinquit in membris exemptis, diœcesanus nullam habet iurisdictionem in eo, vt in c. 1. eo. tit. in 6. secus si de
d inqueret in parœcia non exempta, quia tunc potest puniri ab ordinario, arg. in d.c. 1. eo. titu. in 6. Ad quem autē hoc casu spectat institutio, dicit Inn. q Abbas potest instituere sine episcopo. Bu. dicit hoc intelligendum de institutione non auctorizabili, quia hæc pertinet ad episcopum, vt in c. cū satis. de off. or. vnde solum institutionem facere poterit quę habetur pro collatione. quod intellige nisi eps concessisset Abbati, vt ratione dignitatis suæ tā quam vicarius episcopi hoc facere posset. vt dicit In. in c. j. de cano. Quis autem in hoc casu debeat deponere presbyterum instituta in ecclesia exempta, vbi populus ē non exemptus, Inn. dicit quòd Papa est adeundus pro depositione, vt in ca. ad hoc. de off. arch. & de sta. mo. c. cum in singulis. in §. ordinentur. & ca. ea quæ §. hoc autē. Sed Doct. dicunt q iste Abbas est episcopus & sic de episcopo debet intelligi. & est tex. in c. vni. de cap. mo. in vj. prout ibi intelligit Io. And. Sed vbi & populus, & membra essent exempta, tunc Abbas in nullo tenetur diœcesano, & tūc pro de positione adeundus est Papa secundum Butr. qui dicit quòd Inn. hoc modo potest intelligi. quod intellige, nisi ecclesiæ essent ple no iure subiectæ, quia tunc Abbas posset deponere. xvj. q. 2. c. j. & vidistis §. e. cum & plantare. §. in ecclesiis. & hęc sufficiant. Alex. de Ne.

CAP. XVIII.

EX PARTE. Receptus sub protectione papæ per hoc non censetur exemptus. h. d. & secunda pars ibi nos. Casus litera lis. Clerici, vel etiam laici impetrant literas à domino papa per quas recipit eos cum personis, & rebus suis sub ipsius protectio ne. quæritur vtrum per talem protectionem exempti sint à iurisdictione episcoporum suorum. Respondet papa q per tales literas à iurisdictione episcopi non subtrahuntur. B. Nota primò ex tex. quòd nedum per receptionem sub protectione eximitur ecclesia, quando recipitur sub protectione. vt in c. recipimus. s. e. sed etiam persona singularis, siue sit clericus, siue laicus quātumcūque exprimantur nomina propria in priuilegio. hoc voluit text. ibi ex nomine. Ex prædictis tollitur contrarium quod posset formari de superfluitate, quia c. recipimus. loquitur quando ecclesia recipitur sub protectione, hic verò quando persona singularis recipitur, vnde gl. fi. intrat quæstionē quid ergo operatur tale
a priuilegium, sed dic plenius, vt dixi in dicto c. recepimus.

ADDITIO.

a ¶Sed quia hic videtur innui q in priuilegio debeat exprimi proprium nomen illius, cui conceditur priuilegium, quæritur an semper requiratur expressio proprij nominis in priuilegio? Et Ioa. An. & But. dicunt quòd sufficit quòd exprimantur circunstantiæ indubitatæ, de consangui. & affi. tua Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesia si concedatur in proprios vsus aliquibus religiosis illi non poterunt eius possessionem accipere sine licentia episcopi. 2. 5.*
3 *Ecclesia potest concedi alicui loco, religioso, in proprietatem, & in titulum.*
4 *Dominium transit in ecclesiam ex titulo solo, sed possessio non nisi corporaliter accipiatur.*
5 *Possessio beneficij concessi in titulum potest accipi, absque alia licentia episcopi sed dati in proprietatem secus.*
6 *Episcopus an possit cogere ecclesias religiosis, vt possint conuertere in suos vsus proprios.*
7 *Ecclesia quando conceditur aliquibus religiosis in proprios vsus, quid censetur concessum.*
8 *Ecclesia concessa alicui in proprios vsus non eximitur à iurisdictione epali.*
9 *Ecclesia si concedatur alicui pleno iure, quid intelligatur concessum, vide ff. e. quoniam. in j. no.*
10 *In alienatione prædij ecclesiastici, an requiratur authoritas episcopi loci, vbi est sita ecclesia, an vbi est situm prædium.*
In alienatione rei minorum requiritur decretum iudicis, vbi sita est res.

CAP. XIX.

a PASTORALIS. Religiosi quibus à papa concessum est vt ecclesias eis subiectas possint in proprios vsus conuertere, non authoritate propria, sed à diœcesano loci possessionem illarum ecclesiarum recipere debēt, nisi in priuilegio aliud exprimatur. h. d. Cōis diuisio. secūda ibi, ad q⁹. Casus literalis. Quidā religiosi, literas obtinēt à sede apostolica, i qb. idulgeť eisdē, vt eccl'as sibi in proprios vsus conuertere possint, decedentib. personis illarum. Quæritur

ADDITIO.

a ¶Pastoralis. Allegat iste tex. ad hoc, quòd verba importantia liberam voluntatem non operantur secundum effectum suum quo ad tertium, sed solum inter eos, de quibus dispositio loquitur, & quo ad tertium seruatur ius commune. Ita ad hoc alleg. Imol. in ca. 1. de constit. refert ibi Fel. versū. sed circa hoc & similia. Seb. Sap.

Quæritur vtrum licet authoritate propria possessionem illarum intrare, vel per diœcesanum episcopum in illas sunt inducendi. Ad hoc respondet papa q suo episcopo inconsulto, non licet eis possessionem earum intrare, qa per huiusmodi indulgētiam episcopali iuri nihil intelligitur derogari, nisi fortè in ipsa indulgētia ꝙtineatur expressē q episcopo incōsulto id facere possint. B. No. j. ex tex. ibi ecclesias suas, &c. q religiosi non possint propria authoritate ecclias sibi subiectas in proprios vsus quertere. debēt ergo in illis ecclesiis instituere rectorem, ñ aūt reditus capere, & in eorum vtilitatem conuertere, & idem in aliis prelatis habētibus ecclesias subiectas, vt in d.c. ad aures. de excess. prela. Itē si sunt prioratus manuales, seu reuerētiales. vt in cle. quia regula
2 res. de sup. negl. præla. nā hic fuit impetrata īdulgētia pa. † Secundò no. ibi decedētibus personis. &c. q concessio ecclesię in proprietatem nō præiudicat rectori nūc existēti, sed sortitur effectū
3 sum, demū post eius mortē, & cōcor. c 2 sultationibus. de do. & cle. sivna. de re. eccl. nō alie. † Tertiò no. q ecclesia quandoque cō ceditur in titulum, & hoc est regulare, vt §. de cōcess. pb. per tot. quandoque conceditur in proprietatem. i. tanquam quædam
4 sed habent eas, vt proprietatem quandam. † Quartò not. q licet
a dominium transferatur in ecclesiam ex titulo solo. vt l. fi. a C. de sac. sanct. eccle. iis. & no. in c. 2. de cōsuet. possessio tamē non trāsfertur, nisi corporaliter apprehendatur, qa possessio habet plurimū facti, vt no. in d.c. 2. d. cōsu. fa. in fi. l. cū hæredes. in princ. ff. de acquirenda possessione. † Vltimò colligi potest, q dare possessionem ecclesiæ concessæ in proprietatem, spectat ad episcopū. secus si datur in titulum, vt in c. ad hoc. & in c. vt nostrum. de of. Arch. Sed quęro nunqd episcopus possit concedere ecclesias re
6 ligiosis, vt possint conuertere reditus in vsus proprios, dic q sic, dummodo interueniat authoritas capituli, & subsit cā, vt quia religiosi sunt multum indigentes, vt probatur in d.c. consultationi
b bus. & in c. pastoralis. de dona. facit tex. in d. cle. si vna. b † Secundò quæritur, quid intelligitur concessum, quando conceditur eccle
7 sia in proprios vsus, dic concludendo post Doct. maximè Inn. q videtur concessum regimen ipsius ecclesiæ in temporalibus, & spiritual b⁹. tamen conseruabunt ecclesiam in statu pristino, vt de si ecclesia erat collegiata debet ibi seruari collegium, si fuerat instituui vnus rector, ponentibi vicarium, vt quia præsentabūt clericum episcopo, & ipse illum instituet invicarium perpetuum, & sic regimen ecclesiæ recipiet vicarius ab episcopo, maximè si habet populum. ar. in c. extirpādæ. §. qui verò. de præb. & in c. 2. de sup. ne. præla. & in gl. cle. j. in versic. ad mensam. & de excess. præla. Ex ca sa tamen cum authoritate episcopi potest commutari
c status ecclesiæ in aliū vsum magis Deo acceptum, vt puta olim ecclesia habebat populum, & plurimos canonicos, nunc deficit populus, poterit statui, vt diminuatur numerus canonicorum, & reditus conuertantur in vsum pium. cōsequuntur ergo religio si ex hac donatione, vt reditus superfluos possint conuertere in proprium vsum, & quandoque solent deducere certam portionem pro vicario, & quandoque reditus omnes dimittere vicario, certam portionem sibi reseruantes, de quo in cap. monachis. & cap. auaritiæ. de præb. & cle. j. de iure pa. sed vbi ecclesia est connexa mensæ eorum, & pleno iure est subiecta, tunc non tenetur ponere vicarium ibi perpetuum, sed sufficit ponere rectorē temporalem, quem possint ad libitum reuocare. de quo vide gl. in cle. j. de excess. præl. † Ex quibus, & ex text. no. q per hanc con
8 cessionem factam in proprios vsus non eximitur ecclesia à iuris
9 dictione episcopi, vt probatur hic in fi. † Sed quæro quid si con
d cedatur ecclesia religiosis pleno iure, q quid intelligitur concessum. Sol. dicit Inn. quòd est concessum regimen in spiritualibus, & temporalibus, vnde habebunt ibi ipsi iura, quasi episcopalia, vt no. ff. e. c. quoniam. sed non possunt conuertere fructus in vsus proprios. sicut episcopus qui habet ecclesiam subiectam pleno iure, tamen non capit fructus pro vtilitate propria, & posteà cōcessit pleno iure, videtur etiam cōcessisse quoad fructus, vt sic fiat largissima interpretatio quò ad donatorem. ar. in ca. pastoralis. de do. e
10 † Vltimò quæro de quęstione quotidiana, & no. pone quòd ec
f clesia donata sit vna diœcesis, donator verò est in alia, imminet alienatio prædij ecclesiæ donatæ quis episcopus interponet au
g thoritatem in hac alienatione. Inn. dicit quòd episcopus ecclesię donatæ, qa ecclesia est subiecta, vt hic, secus dic g vbi ecclesia habet prædium in alia diœcesi, quia tunc alienatione illius interuenit authoritas episcopi, vbi ecclesia sita est, non vbi prædium est situm. ar. 12. q. 2. sine exceptione. cū similib. & hæc est prima opi. in materia. aliam opi. sentit gl. 17. q. 4. in venditionibus, vt interueniat authoritas episcopi, vbi prædium est situm. ar. in l. si predium. C. de prædi. mi. vbi si alienatur prędium pupilli existentis in alia iurisdictione interuenit authoritas illius præsidis vbi prædium est situm. de hoc etiam per gl. 10. q. 2. casellas. ver. duo. Terna opi. potest elici in simili ex dictis Cy. post Ia. de Are. in l. si prædium. vt sufficiat authoritas cuiusque epi per d.l. si prædium. cōiuncta l. magis puto. §. illud. ff. de reb. eo. Quarta opi. est. vt ad cautelā interueniat authoritas vtriusq; ar. in l. iurisperitos. §. cum oriūdus. ff. de excu tu. Io. An. ponit aliā opi. vt de necessitate interuenit cōsensus vtriusque, quia ītereſt epi loci, vbi ecclesia sita est, ne ecclesia depaupertur, & sic diminuātur iura epalia. Item interest epi, vbi pdiū situ est cū habeat prędium subiectū, & rōne ipsius possit corā eo conueniri. An. tenet opi. q sufficit authoritas epi, vbi ecclesia

ADDITIONES.

a ¶L. fi. Vbi no. Bar. circa fi. in pe. q. 9 in omnib. casib. in quib. trāsfertur, dñium ipso iure sine traditione, nunquam tū transfertur possessio, quod limita verum, nisi ex titulo vniuersali accedente persōnæ, tunc. n. non solum dñium, sed etiam possessiones iure transferunt. l. fi adoptauero. ff. de preca. est glo. reputata sing. in c. si qua mulier. 19. q. vlt. & Car. expresse in auth. si qua mulier. C. de sacro sanc. eccl. Cano. in c. præsentia. de proba.

b ¶Ista est doctrina Host. & cōiter Doct. sequuntur. dicit tamē Ho. q debet seruari congrua portio vicario in instituendo siue concessio fiat à Papa, siue diœcesano, de prēb. ex. tur pande. cum sim. Alex. de Ne.

c ¶Supple. s. vbi magis fiat seruitiū Deo, quàm ibi, vbi primò erant sine Innocent. quī etiam dicit q si epi nollet consentire cū superiore agatur. arg. in c. nullus. de iurepa. & idem tenet Host & Doc. per no. in c. antep. de consue. & in c. cum omnes. de const. & in c. prohibemus. de censi. Alex. de Ne.

d Pleno iure. vide Abb. in c. cum inter. de re iud. & Car. in cons. vlt. in ti. de don. cum multis per Fel. in c. auditis. ver. item inquantū abbas. s. de prescri. Ab. in dispu. inc. duo clerici. Seb. Sap.

e ¶Inn. dicit plenius & clarius quàm Abb. si. vnde dicit ipse q qñ ecclesia subiicitur alicui ecclesiæ pleno iure q per hoc intelligitur subiecta in spiritualib. & temporalib. non tamen q eam conuertat in proprios vsus. Cōcedēs n. vī cedere omnem subiectionē quā prius habebat. s. eo. cū & plātare. & 16. q. 2. visis. & nō fructus quos nō habebat nec recipere debebat, nisi ad tempus, & ex iusta cā. & cum multis solēnitatib. vt no. in c. vn. s. vt eccles. beneficia. & istud dicūt cōiter Doct. secus dicit Inn. si is qui donabat ecclesiam, eā tenebat in proprios vsus, qa tūc vī cā plenè subiicere donatorio pp verbū positū in donatione. s. cōcedo plenè, quia in donationib. larga interpretatio est habēda, de do. cū dilecti, &c. pastoralis. Idē tenet Host. dicens q ecclesia transit in donatariū, qualis erat apud donātē. ar. ff. de ac. ret. do. l. traditio. & ff. de contrah. empti. l. alienatio. & hoc cōiter tenent Doc. Sed quid si vniuntur ecclesiæ, dicit Inn. q eadem quæ retinet epūs in ecclesia concessa ī proprios vsus, eadem retinet in ecclesia vnita, vt in c. 2. de reli. domi. quodcunque genus vnionis sit de quib. vnionib. remittit ad c. 1. ne sede vac. & dicit Host hoc intelligendum de genere vnionis per quod fit alienatio. vt quia vna ecclesia vnitur ecclesię alterius diœcesis: quia in aliis generib. in quib. non fit alienatio quæstio non haberet dubium, & hoc etiam tenent communiter Doct. Al. de Ne.

f ¶Ecclesia. quādo vna ecclesia vult alienare prædia sita in alia diœcesis, quis epūs dēt interponere authoritatem, & de ista q. vide Bar. in l. 1. C. de contrahen. emp. & de isto artic. vide etiam Io. de Imo. in cle. 1. de re. eccl. non alien. ver. ex prædictis. & Bar. & Salic. in l. si prædium. C. de prædiis mi. vide Bar. & Bal. in l. iurisperitos. §. cum oriundus. ff. de excu. tu. Bal. in l. magis puto. §. illud ff. de reb. eorū. & facit quod no. similiter Pe. de Anc. in c. si annum quartum de cimum. de iud. circa me. lib. 6. vbi dicit quòd hoc casu sufficit cōsensus illius, vbi est sita. & alleg. Inn. hic, sed dicit q alij dicunt, quòd vtriusque episcopi authoritas est necessaria. ar. ff. de de excus. tu. l. iurisperitos. §. cum oriundus, & q hoc casu sufficiat authoritas legati, in cuius prouincia sita est res alienanda per Specu. in titu. de leg. §. consequenter. in fi. & vide quæ plenissimè. & diffusissimè vl tra omnes in isto passu scripsi in meis collectis. in c. 1. de reb. eccl. non alienan vbi Io. de Imo. tangit. & ibi tenet ipse Bar. opi. Inno. hic. quæ est communis secundum eundem hic in addi. Bartol. de Bellentz.

g ¶Secus dic. Vide Barto. in d. l. si prædium. & ibi ad eum notaui. vī de quæ dixi in capitul. 1. de rebus ecclesiæ non alienand. Andr. Barba.

Universidad de Deusto

ecclesia sita est, quicquid dicatur in alienatione rei minoris. & est opi. Inn. credo opi. Inn. procedere quò ad vtrũq; dubium, vt in alienatione rei ecclesiæ donatæ intercedat authoritas epi ipsius ecclesiæ per tex. optimum. in c. 2. de reli. dom & per tex. hic in fin. Si verò prædium est situm, vbi est ecclesia tunc sufficit q̃ interueniat authoritas epi, vbi ecclesia, est sita, quia ad eũ spectat cura
a ecclesiæ vna cũ dote sua. a x. q. 3. nouerit. & 16. q. 5. c. 1. in fi. vbi bo-
b tex. cautum est tamen habere authoritatem vtriusque. b gl. nihil habent, quia non tetigerunt materiam cap.

ADDITIONES.

a ¶Dote sua. Vide ad hæc And. Sic. in c. 1. ẽ. de reb. eccl. nõ al. vbi post Inn. ponit præmissam quæstionem. Scba. Sap.

b ¶Sed Butr. in l. magis puto. § illud. tenet opi Io. Andr. ſ. q̃ requira tur auctoritas vtriusque epi. sc opi. Sed D. Car. hic, in fi. 7 q. dicit q̃ ver us sibi videtur q̃ suffic at auctoritas cuiushibet ipsorum, cum potestas huius auctoritatis impon ẽdæ surgat à iurisdictione, & ve rum sit dicere q̃ vterque sit iudex, allegat no per se in c. dilectus. in 2. opi. ẽ. de reſcr. & in c. sane in 2. opp. ẽ. de for. competent. Sed tu quo ad alienationem rei minoris tene opin. Iacob. de Areti. & Cy. in d. l. fi prædium. C. de prædus mino. ſ. an sufficiat auctoritas vniuſcuiuſque iudicis. ſ. vel illius iudicis, cui pupillus est ſubditus, vel illius, sub cuius territorio est sita res quæ est alienanda, & hoc probatur in d. l. ſi prædium, iuncta l. magis puto. §. il. ud. ff. d reb. eorum. quia in l. ſi prædium. dicitur q̃ sufficit auctoritas iudicis vbi est sita res. sed in l. magis puto. dicitur q̃ sufficit auctoritas iudicis, qui habet personam pupilli ſubditam. facit l. fi. C. de præſcrip. long. tempo. vbi iudex domicilij, & iudex rei litigiosæ po test ferre sententiã super re. non ob l. iurisperitos. §. cum oriund⁹. ff. de excuſ. tuto. quia ille §. loquitur in casu diuerso. nam persona minoris ibi erat ſubdita vtrique iudici vni ratione originis; alteri ratione domicilij, & habebat res in territorio vtriusque iudicis, vnde vterque iudex debet dare curatorem ex quo persona pupilli æqualiter est ſubdita vni sicut alteri. & istam opin. tenet Bal. in l. 1. C. de contrahẽ. empt. & assignat rationem, quia coram quo liber iudice m nor potest conueniri, & quilibet potest decretum interponere, quia istud decretum æquiparatur sententiæ latæ in actione reali. quod intelligit Bal. quantum ad forum metiẽdũ, nõ quantum ad appellandum, quia à tali decreto cõuentionali, nõ appellatur. in integr. restitutio est necessaria. vt in l. ait prætor. §. per mittitur. ff. de mino. dicit tamen Bald. quòd cautius est, vt vterq; decretum interponat. vt d. Iurisperitos. §. cum oriundus. ff. de excuſ. tut. Quo ad alienationem rei ecclesiæ tene opi. Innocẽ. quam tenet Bald in dicta l. 1. C. de contrahen. empt. dicens quòd in ecclesia non attenditur locus vbi res est sita, sed diœcesanus ipsius ecclesiæ. Innocen. hic assignat rationem, quia res vbicunque sunt positæ sunt sub cura diœcesani ne alienentur, & est quodam mo do quidam generalis curator ecclesiæ, & per hoc dicit quòd eius auctoritas est necessaria. & quòd non sufficiat auctoritas episcopi vbi res est sita. argu. ff. de iolu. l. quæro. Sed quæro de aliquibus. 2
Et primò, an ille cui data est ecclesia in proprios vsus possit vendere, vel pignorare possessiones ecclesiæ cui facta est donatio. In nocent. dicit quòd non: dicit etiam quòd si quæ relinquũtur huic a
ecclesiæ conuerti debent in eius vtilitatem, tacit quod non de sepul. in postra. dicit etiam Innocent. quòd cauere debet sibi prælatus cui facta est donatio q̃ si accipiat mutuum nomine ecclesiæ huius, conuertat mutuum in eius vtilitatem, quia aliter de bonis eius non solueretur debitum, & prælatus qui hoc non facit sacrilegus est. argu. 18. q. 4. per totum. & per episcopum punietur. nam ad officium episcopi pertinet quòd hoc fieri faciat, de except. cũ venerabilis. de præſc. cũ olim. Secundo quæro, quid si detur privilegium religiosis super decimis, vel possessionib. conuertendis, in vsus suos. Inn. dicit dicendum quemadmodum dicitur hic de episcopis, tamen secundum ea ecclesia cui est facta concessio videtur habere dominium. vel quasi ante apprehensionem. C. de sacrosan. eccles. l. fin. & in 2 ẽ. de consuetud si tamen sua auctoritate possessionem intrarẽt, possunt cogi ad restitutionem possessionis per interdictum, vndevi. ad hoc facit ff. devi, & vi arm. per totum. & ff de condic. trit. l. 1. & per totum. Et dicit quòd habet locum actio triticaria in omnib. reb. mobilib. siue immobili, excepta pecunia numerata, ad quam non datur, vt dicit gl. & text. ff. de condic. triti. l. 1. & ca. reintegranda. 3. q. 1. In quantum autem dicit Inno. q̃ si sua auctoritate intrarẽt possunt cogi ad restitutionẽ possessionis, intelligit Hos. de possessione, quã nunquam habuerunt, vel amiserunt, quam si ingrediũt auctoritate ꝓpria, maximè violenter q̃q; cadunt à iure suo. C. vnde vi. l. fi. qs in tantã. 16. quę. 6. placuit. & cum hoc transeunt communiter Docto. Butr. autem dicit esse notandum ex verbis Inno. quòd in ecclesiam, vel monasterium non transit possessio sine traditione, licet ex solo contracta, vel titulo, absque aliqua traditione transeat dominium, vt in l. fi. C. de sacr. sanct. eccl. de quo plenè in c. 2. de consue. & in c. cum venissent. de rest. spol. Tertiò quæro an episcopus retineat aliqua iura in ecclesia donata in proprios vsus. Inno. dicit quòd episcopus habet visitationem, institutionem, & procurationem, & breuiter omnia spiritualia. & omnem iurisdictionem ẽ. c. cum & plantare. §. in ecclesiis Item Docto. opponunt de c. in his. ẽ. & pro solutione, aliqua dicunt quę videbitis in d. c. in his. & hæc sufficiant. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Ciuitas potest subiici interdicto propter delictum partticularium personarum quia de facili corrigi possunt.*
2 *Dicitio propterea, & pro eis differunt.*

CAP XX.

PETIISTIS. Quandiu templarij, vel hospitalarij non seruãt interdictum pro eis in loco prolatum, alij seruare non tenentur. h. d. Vel sic & pinguius. Si is, propter cuius delictum positum est interdictum illud non seruat, alij nihilominus seruare tenent, secus si ille non seruat in cuius fauorem latum fuit. h. d. & secunda pars ibi ad quod. Casus literalis. Al quando contingebat, q̃ ciuitas Tripolitana propter hospitalarios generali supponitur interdicto isti quorum fauore fuerat promulgatum interdictũ illud non seruabant, quę siuit episcopus Tripolitanen. vtrum ipse cum capitulo suo illud debeat obseruare. Respondet papa q̃ excessus illorum illis non præbẽt licentiam delinquẽdi. sed si præ dicti fines priuilegiorum suorum excesserunt violando interdictum. quod pro eis fuerat promulgatum, episcopus, & capitulũ prædicti in pœnam præsumptionis illorum, quandiu ipsi nõ seruauerint interdictum de licentia domini papæ celebrent, ne vi-
1 deantur de aliorum fletu ridere. Ber. †No. j. ex tex. q̃ propter de lictum particularium personarum potest tota ciuitas subiici interdicto, ad idem cap. non est. de spon. & hoc solet fieri, quando personæ particulares de facili non possunt corrigi, nã tunc subiicitur tota ciuitas interdicto. vt inducãtur illę personæ ad emendam. Secundò nota, quòd delictum vnius, non præbet alteri licẽ riam delinquendi. nam non minus ardebunt, qui cum multis ardebunt. ꝛ. q. j. multi. Sed op. nam videtur ista litera sibi contraria. nam primò ponit quòd excessus istorum templariorum, nõ præbẽt aliis licentiam excedendi, & tamen in fine dat licẽtiam aliis celebrandi, si illi violauerint interdictũ. Sol. vin. & communiter Doc. intelligunt literã, vt ponat duos casus. Primus, quando interdictum fuit latum propter delictum templariorum, tũc enim licet ipsi non obseruent, alij tamen tenentur obseruare, & ita loquitur prima pars. Aut interdictum fuit latum in fauorem ipsorum, & habet locum secunda pars. †Et sic ex prędictis, & ex text. colligitur differentia inter propter, & pro. nam propter eos, fertur interdictum, quando propter eorum delictum, pro eis verò dicitur ferri quando in eorum fauorem. a

Sed quæ

ADDITIONES.

a ¶De quibus dictionib. vide in c. fi ẽ. de donat. sed D. Car. dicit q̃ licet alias distinguantur prædictæ dictiones, tamen ponũtur hic pro eodem vt patet in litera. Sed tu dic quòd imò ibi est text. facit differentiam inter prędictas dictiones. Vnde intellige istum tex. vt dicit Abb. Sic. & dicit quòd cessante hac licentia, violanse it ir regularis de excess. prælа. ca. fin. Dicit tamen D. Car. quòd non solùm istis fuit concessa gratia per istum tex. sed etiam hodie li ceret in simili casu, quia lex debet esse generalis, vt in c. j. de constitutionib. & hoc sentit etiam Abb. Sic. hic in 2. summario. Sed quæro quis dicatur violare interdictum. Vinc. respondet q̃ dicit violare quando fit celebratio, & in casu nõ permisso, & vltra quã semel in anno, infrà eodem. vt priuilegia. Secundo quæro de intellectu literę, in quandiu violauerũt, Vinc. exponit. i. quandiu de posuerunt animum violandi. ita q̃ appareat p interpositionẽ ali quorum actuũ. Nã violare dicunẽ licet non continuè celebrent qualibet hora diei, fortè quia intendunt aliis, ad hoc, de clericis non resid. ex parte. & cum vtroque dicto communiter transeunt doc. vnde Bur. dicit quòd si templarij desinunt à celebrando, ita q̃ faciunt aliquem actum, per quẽ apparet q̃ amplius nolunt rumpe

sed quæritur quando ipsi dicãtur violare interdictũ, nunqd sufficiat vna persona. Doc. q̃ non, sed quærit qd maiores violant, seu maior pars eorum. arg in c. fi. de proc. & oportet quòd habeant
a animũ perseuerandi, & hoc p̃ percipi ex actibus eorum. a Abbas.

ADDITIO.

Sc rumpere interdictũ, sed cessare, alij statim desistere debẽt à rup tura huiusmodi interdicti. & dicit hoc apparere ex verbis huius decr. Si autem non apparet aliquis actus, per quem appareat intentio eorum q̃ velint seruare interdictum licet aliquanto tempore desistant, non per hoc alij tenentur cessare à ruptura, quia non semper celebrare possunt. Vnde oportet q̃ expresse constet q̃ volũt desistere à ruptura interdicti. & ꝺt hoc tenere Doc. & te ne mẽti, qa facit ad multa, puta qñ talis sic fecerit vt quãdiu studuerit, vel quandiu legerit, & sic de singulis. Alex. de Ne.

a ¶Sed an illud quod hic ꝺr habeat locum in excommunicatione vel suspensione, Vinc. dicit q̃ nõ, dicens q̃ licet templarij, vel hospitalarij cõicent excommunicato vel suspenso pro ipsis, nõ per hoc licet aliis communicare, vt in c. cum desideres. de sent. exc. Nam hoc est ius singulare, & loquimur specialiter in sententia interdicti. vnde non est extendenda hæc decr. arg. ẽ. c. sanè & l. ius singulare. ff. de ll. D. Car. dicit hoc procedere quo ad excommunicatum. sed quò ad suspensum non procedit, nisi cõmunicetur in sacramentis, à quibus est interdictus, de sent. exc. ca. fi. Sed cõ munio hominum sibi non est interdicta, & hoc modo debet intelligi Vinc. cum quo transeunt communiter Doct. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Monasterium potest habere clericos seculares ibi beneficiatos, qui tamen non faciunt vnum corpus cum monachis.*
2 *Priuilegium concessum personæ respectu certi loci, non sequitur personam extra illum locum.*
3 *Ecclesia si concedatur pleno iure, vel vtroque iure idem importat.*
4 *Solutio census, an faciat præsumi subiectionem.*

CAP. XXI.

QVONIAM. Priuilegium accessum monasterio, vt eius monachi excõmunicati non possint, intelligitur de monachis existẽtibus in monasterio, vel in ecclesiis sibi subiectis vtroque iure. h. d. & est casus q̃otidianus. Casus literalis. Episcopus Nephesinus petebat ius episcopale in ecclesia sancti Blasij de fã cõst. tutum. Ex parte aduersarij allegabatur quoddam c. q̃ conti netur in priuilegio monasterio concesso, videlicet, vt nullus epus ecclesias vtroque iure illi subiectas ĩterdicto supponere, vel monachum, seu clericum eiusdem monasterij synodare, vel excommunicare præsumat, sed procurator monasterij fuit confessus in iure quòd episcopus Nephesinus ius episcopale percepit in ecclesia prędicta, dubitabatur vtrum capitulũ prędicti priuilegij obstarer. quo minus epus ius episcopale possit exercere in dictam ecclesiam, vel capellanum ipsius. Respondet papa. cum per confessionem procuratoris monasterij constet quòd epus percipit ius episcopale in ecclesia prædicta, idem episcopus non obstante capitulo ipsius priuilegij potest dictam ecclesiam interdicere, & ex communicare clericum, seu monachum ad regimem ipsius ecclesiæ deputatum, cum alterutrum de iure fuerit faciẽdũ, quia il lud e. intelligit de monachis, vel clericis in ipso monasterio permanẽtib. vel in destinatis, vel ecclesiis vtroque iure sibi subiectis.
a B. No. j. ex tex. quòd ecclesia añ ꝺr subiecta alicui prælato inferio ri pleno iure, vbi eps nõ percipit ius epale. Illa ergo ecclesia ẽ ali cui pleno iure subiecta, vbi episcopus non percipit ius episcopale, vt optimè probat hic ista litera. Et ex hoc nota modũ probãdi qñ ecclesia nõ est alicui subiecta pleno iure. †No. 2. ibi de monachis, seu clericis. q̃ in monasterio clericus secularis potest esse beneficiatus, nõ tamen facit vnum corpus cum monachis, vnde nõ habebit ibi vocem in capitulo, nec stallũ in choro inter monachos, sed officiabit in monasterio, & erit contentus reditibus
2 beneficij. & sic intelligę c. fi. de reg. quod vꝺ in oppositum, bvt ibi no. Tertiò no. quòd priuilegiũ concessum personæ respectu certi loci, non sequitur personam extra illum locum. vnde si morat
e in alio loco, non gaudet priuilegio. ad idem ca. j. §. eos. e. ti. lib. 6. e
3 †Ing. l. in fi. no. gl. q̃ paria sunt concedere ecclesiam pleno iure, & concedere vtroque iure, quibus casibus ecclesia vꝺ concessa in spiritualibus, & tpalibus. & dic in spiritualibus. i. vt habeat potestatem donandi, seu instituẽdi, & deſtituendi, & alia iurisdictionalia exercendi. ꝺr in temporalibus non q̃ reditus conuertat in vsus suos, vt dixi in c. pastoralis. ẽ. e. sed vt possit exigere rationẽ de temporalibus sicut patronus ecclesiasticus. vt in c. cũ & plãta
d re. ẽ. e. & hoc voluit Inn. in c. cũ ad sedem. de rest. spo. vel intelli ge secũdum Inn. hic q̃ pleno iure ꝺr cõcessa ecclesia, quãdo cõ ceditur quò ad legem iurisdictionis, & quò ad legem diœcesa nam. de quibus no. in c. dilectus. de offi. or. & cap. j de sta. re. & quæli bet expositio est bona. vel clarius dic, q̃ dicitur concessa pleno iure ecclesia, vt habeat ibi iura episcopalia, quę sunt tantum iuris
4 dictionis. †Sed queritur, quid si ecclesia exẽpta solui at aliquid epo, dicunt gdam q̃ si illud est ius epale. tunc præsumitur subiecta, sc cus si esset quid extraneum à iure epali. Hos. tenet q̃ semper præ
e sumi e debet pro epo. ratione iuris episcopalis. secus ergo videtur
f in alio. Et sic sentit si vna ecclesia soluit alteri ecclesiæ aliquid an nuatim, q̃ propter hoc non presumitur sibi subiecta. Aliud tamẽ sentit Bal. in l. solent. de off procon. in fi. Sed vide no in c. omnis a nima. & in c. peruenit. de censi. in gl. 2. in fi. Vel sm Hos. dic vno
g dale. i. aliquid nomine cathedratici in synodo exigere. g Abb

ADDITIONES.

a ¶Quòd ecclesia. Vide Car. in cons. 48. inc. reuerende pater. Ant. de But. in cons. 19. inc. quia hic. & d. Alb. disputatione inc. duo clerici. in 33 col. vbi ponit quid importet, habere ecclesiã pleno iure sub iectam. Seb. Sap.

b ¶Sed D. Car. dicit q̃ hic monachus, & clericus æquiparantur quò ad habendam exemptionem, & sic non refert an ponatur monachus, vel clericus in ecclesia vtroque iure subiecta monasterio, se cus autem quo ad monasterium, in quo non debent poni clerici seculares, de ista mona ea quæ in fi. secus aũt si ponãtur monachi in prioratib. ordinario subiectis, quia tunc subsunt ordinario, vt in c. 1. in fi eo. ti. in 6. Idem, & fortiùs de clericis secularib. Sed verius loquitur Ab. Sic. quò ad istum, quia loquitur de monachis. si ue clericis permanentib. in monasterio, & in ecclesiis vtroque iure subiectis, sed hoc plenè declaraui. in d. c. ea quæ. & in c. 1. eo. ti. Alex. de Ne.

c ¶But. autem collegit ex hoc tex. q̃ vbi priuilegium exemptionis concessum personis eas nominat sub nomine appellatiuo, vel cũ adiectione nominis appellatiui, nõ solũ censentur priuilegiari re spectu loci nominati, sed etiam loci pleno iure subiecti, & sic hæc decr. extendit c. cum capella. ẽ. eo. cum. n. loca sint pleno iure subiecta, censẽt iure capitis principalis. Postea aũt dicit posse dici q̃ hoc operatur hic duplex priuilegium. Primò, quia capellæ erant pleno iure subiectæ. Secundo quia priuilegiũ fuit concessum ec clesiis vtroque iure subiectis. & sic tex. non probat notabile prædictum. Sed dicit q̃ Io. An. summãdo sentit istud. quod summarium omnes Doct. sequuntur. & ponit hic Abb Si. vnde etiã ipse sic summando idem videtur sentire. sed tamẽ tex. non probat. sed tene menti q̃ videntur communiter omnes Docto. idem sentire. Alexan. de Ne.

d ¶Pleno iure. Adde quod voluit Ant. de Bu. cons. 19.

e ¶Præsumi. adde vt per Fed. cons. 130.

f ¶Non præsumitur vide quæ dixi ẽ. de cauſ. poſ. & propr. in c. cum ecclesia. And. Barb.

g ¶Sed D. Car. format qõnem. Pone, papa eximit monasterium cũ suis pertinentiis, an ecclesiæ vtroq; iure subiectæ intelligantur exemptæ & dicit consuluisse q̃ sic per hanc literã. & quia tales ecclesiæ sunt tanquam glantiæ. ad hoc c. fi. de censi. nec ratione ipsa rum monasterium tenetur adire episcopalia, nisi habeat populũ non exemptum, quia tunc instituendi ponuntur auctoritate epi. de c. mo. c. vn. in 6. ideo subsunt epi scopo. ẽ. eod. cum capella. Ista quæstio Dom. Cardi. dependet ab illo quod dixi in præced. ad. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Decimæ si remittantur indefinitè censentur remissæ & præteritæ, & futuræ.*
2 *Gesta per antecessorem legitimè facta, extenduntur ad successorem.*
3 *Priuilegiũ inquãtũ cõcernit tantũ prejudiciũ cõcedẽtis, est largissimè interpretãdum, sed quatenus concernit in prejudicium tertij strictè interpretatur.*
4 *Indefinita an æquipoleat vniuersali.*
5 *Publicatio bonorum non extenditur ad bona post delictum acquisita.*
6 *Reseriptum ad lites, vel ad beneficia non extenditur ad futura.*
7 *Obligatio omnium bonorum indefinitè facta concernit etiam bona futura.*

CAP XXII.

1 QVIA CIRCA. † Eps remittens alicui ecclesiæ decimas epales indistinctè remisisse vꝺ, non solũ præteritas, sed & futuras. h. d. & est casus no. Cõs diuisio. Scda ibi, sup quo Casus literalis. Archieps Lõdon. q̃essit monachis oĩm sanctorũ, priuilegiũ sup decimis epalib. retinẽdis, sic fortè dicendo remittimus monasterio omnium sanctorum decimas possessionũ ipsius monasterij p tinentes ad archiepatum. Quæsiuit archieps Lõdon. successor cõcedentis priuilegiũ à papa, vtrum monachi prædicti priuilegium illud extendere valeant ad possessiones acquisitas tpe priuilegij, & postmodum acquirendas. Rñdet pa. q̃ remissio decimarum illa rum facta fuit sm canones, hoc est de cõsensu capituli, pdecessor illius indefinitè remittendo decimas epales monasterio, cũ nihil excepit, & potuerit excepisse, intellexisse vꝺ nõ solum de decimis possessionũ illius tpis: sed ẽt futuri, quia in bñficiis plenissima dẽt interpretatio adhiberi, & vna, & eadem res nõ dẽt diuerso iure cẽ
2 seri. B. †no. 1. ex tex. epm posse ecclesię inferiori decimas epales si bi debitas remittere. & sic concessio est canonicè facta. pura ex

causa, &

Universidad de Deusto

a causa,& interueniente consensu capituli extendit & ad successorē. a vt hic No.2.q dispositio indefinita æquipollet vniuersali.de quo
3 plenè in c.vt circa.de cle.lib.6.No.3.& tene menti q priuilegiū b
b concessum etiam q̄ iurisdictionem debet contra concedentem. largissimè interpretari.accordat ca.cum dilectus.de consue.quod ergo dicitur q priuilegium concessum contra ius est strictè inter pretandum.quia omnis recessus à iure cōi est odiosus,vt in c.1.& 2.de fi.presby.lib.6.debet intelligi,& restringi nisi priuilegium tā
c tum præiudicet concedenti,c quia tunc censetur beneficiū princ ipis,quod debet largissimè interpretari.c.olim.de verb.sig.& in
4 l.fi.ff.de const.prin.†In gl.ibi,ideò cōtra dantem fit interpretatio &c.pondera hoc dictum gl.quia videtur specialitatem ponere in tex.vt fiat ita largissima interpretatio,quando præiudicat concedenti tantum.Item & clarius volunt Host.Abbas & Io.An.dicentes quòd ideò hic fit largissima interpretatio,quia præiudicabat tantum concedenti,quo casu debet largissimè interpretari,vt hic in tex.secus,si hoc priuilegium esset concessum à papa,quia tunc cumpræiudicaret iuri ordinarij esset strictissimè interpretandū.vt
5 no.in c.cum dilecti.de do.& ita intellige gl.in c.cum app.§.e.& ibi dixi †Conclude cum gl.q vbi dispositio indefinita concernit rē, aut est multum præiudicialis,& non extenditur ad futurum, vt i l.si ita.ff.de aur.& argē.lega.vbi si lego argē ū meum tantum venit argentū quod erat meum tempore testamenti.Ad idem c.fœlicis.de pœ.lib.6.ad idem.l.si mandauero.§ is cuius.ff māda.vbi pu-
d blicatis bonis d alicuius cēsentur publicata bona p̄sentia,non futura.Ad idem c.fi.de rescr.vbi rescriptū non extenditur ad futuras lites.ad idē c.literas.e.t.in cle.vbi literæ beneficiales,non extenduntur ad beneficia futura.vbi verò tractatur de modico piu dicio,& tunc extenduntur ad futuras.l.si C q̄æ res pig.obl.pos. vbi si obligo bona mea,videor obligare nedu præsentia sed etiā futura.quia tractatur de modico piudicio. *A* primo membro vf excipiendum qñ dispositio indefinita est in priuilegio,& piudicat cōcedenti tm̄,vt licet sit graue præiudicium nihilominus extendatur ad futura,quia in beneficiis debet fieri largissima interpretatio,vt hic,quod no.Et de hac materia vide per Bar.in d.l.si ita. & in l.talis scriptura.de leg.1.& in reg.qui sentit onus.de reg.iur.
e lib.6.& per Io.An.e in mercurialib. Abbas.

ADDITIONES.

a ¶Et dic q dē fieri ex causa qñ fit ex causa necessitatis,vel pietatis. Sed etiam aliud requirit.s.q non sit immensa talis donatio,vel remissio,alioquin posset reuocari,de don.ca.2.& c.apostolicæ.& de præca.c.2.Et ista sunt verba Inn.& Host.cū quib.Dos.transeunt, Alex.de Ne.
b ¶Quod priuilegiū,vide latissimè per Fel.in c.causam quæ.col.x. 4 ver.tertia declaratio.s.de resc. Seb.Sap.
c ¶Concedenti.Adde Ale.cons.190.Lud.Ro.cons.89.
d ¶Facit ad hoc q no.idē Alb.in c.in præsentia.s.de prob.& d.Ant. in c.cū dilectus.de suc.ab intesta.vbi ponit offerentē bona sua v- c
trum videatur offerre bona futura.facit etiam quod no.in l.fi.C. quæ res pig.ob.pos.& quod no.Vgo.in c.vt lex cōtinentiæ.28.q. 1. Bar.de Bellentzi.
¶Adde illud,an publicatis bonis veniant legata post maleficiū, & an veniant legata conditionalia,vide latè vnū verbū per Bar. in l.nam ad ca.quā legit cum l.quod traditū.ff.de cōd.&demōs.& ibi latissimè in additioni.vide d.Franc.Cur.in cons.59.in 9.col.& præcedenti.& in prin.filius.cons. Aene de Falco.
e ¶Tractatur etiā hic per But.Sed vide vbi dicit Abb.Si.quia pleni⁹ ibi tradit.Sed quæro quæ fuit forma priuilegij,de qua hic Inn.dicit hic q cōtinebatur in eo q episcopus monasterio remittebat omnes decimas quæ sibi debebantur de possessionib. monasterij.Et ex hoc dicit Ioā.And.q monachi de decimis quas debent ecclesiis parochialib.non soluebant,nisi tres partes,vel forte fm cum monasteriū habebat partem,& de decimis, quas percipiebat non tenebatur ad partem episcopalem propter remissionem. Alex.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Patriarcha facit crucem ante se deferri in omni loco præter quā in loco,vbi sit summus pontifex,vel eius legatus.*
2 *Ille censetur maior in dignitate,qui est in honorabiliori loco.*
3 *Patriarcha est ordinarius omnium archiepiscoporum qui sunt in sua diœcesi, non tamen habet iurisdictionem in subditos episcoporum. Archiepiscopus est ordinarius episcoporum,qui sunt in eius diœcesi.*
4 *Legatus sedis apostolicę an possit vti vestib.& insignijs papæ,& vbi?*
5 *Ab archiepo appellatur ad patriarchā,quando archiepiscopus est subditus patriarchæ.8. Patriarcha habet plures prouincias sub se.*
6 *Patriarcha precedit omnes cardinales,& vadit immediatè post papam.*
7 *An appelletur ab episcopis ad patriarcham omisso medio.*
9 *Episcopus,vel alius prælatus an possit vti insignijs dignitatis suæ extra locum sibi subiectum.*
10 *Peccata venialia diminuntur per simplicem benedictionem prælatorum.*

CAP XXIII.

ANTIQVA.Ponit cōcilium ordinem quatuor patriarchaliū sedium vsque ibi,seruata.vbi ponit tria priuilegia ipsarum. Primum,quia dant pallium.Secundum ibi, dominicę. quia ante
a se faciunt crucem deferri,a præter quàm in casibus hic exceptis. Tertium ibi,in omnibus,quia ad ipsos appellatur,& hoc ptestatur ibi,saluis.Casus literalis.Concilium generale renouat priuilegia quatuor patriarchalium sedium,statuendo,vt post Romanam ecclesiam,quæ in talibus obtinet principatum, Constantinopolitana primum locum obtineat,Alexandrina secūdum. Antiochena tertium.Hyerosolimitana quartum,seruata cuilibet propria dignitate,ita q postquam prælati ecclesiarū à Romano pontifice pallium acceperint præstito sibi fidelitatis, & obedien tię iuramento,& ipsi postmodum licenter pallium suis suffraganeis largiantur,recipientes pro se obedientiam canonicam,& q
1 Romana ecclesia sponsionem obedientiæ ab eisdem. †Secundo dicit q ante se faciant crucem vbicunq; deferre nisi in vrbe Romana,& vbicunque summus pontifex,præsens fuerit, aut eius legatus vtens insignibus apostolicę dignitatis.Vltimò dicit quòd in omnib.prouinciis eorum iurisdictioni subiectis,ad eos, cum necesse fuerit appelletur saluis appellationibus ad sedē apostoli
2 cam interpositis,quibus est ab omnibus deferēdum.B.†No.j. ex tex.q maioritas seu prioritas loci denotat maioritatem, & prio ritatem dignitatis,concor.ca.j.&c.statuimus.de ma.& obe.& 18. di.§.hinc ēt.&c.vl.Secundò no.q patriarchę pñt appellari antistites.& est nomen hic multum commune episcopis, & superio rib.Nam dicitur antistes,quasi ante stans. Tertiò not. quòd patriarchæ vtuntur pallio.Et est pallium quoddam ornamentum habens multas cruces,quod ponitur super humeros prælati dū
b celebrat,de quo dic vt suprà,de aut.& vsu pal,b per tot. Quartò nota,q archiepiscopi possunt dici suffraganei patriarcharum,sicut episcopi archiepiscoporum,vt in cap.pastoralis.de offic.or.
3 †Et no.q patriarchę sunt ordinarij archiepiscoporum, sicut archiepiscopi episcoporū.Vnde scias quòd sicut certæ diœceses sunt deputatæ archiepiscopo in prouincia, & super omnes episcopos illarum diœcesum habet archiepiscopus iurisdictionem ordinariā,vt in d.c.pastoralis.ita certæ prouinciæ deputatæ sunt cuilibet patriarchæ in quibus habent ius patriarchale,& habent iurisdictionem ordinariam super archiepiscopos,& sicut archiepiscopus regulariter non habet iurisdictionem in subditos suffraganeorum suorum,vt in c.pastoralis.præallata nec patriarcha
4 in subditos archiepiscoporum subditorum sibi.†Item no. quòd legatus apostolicę sedis quandoque vtitur insigniis pa. Et dicit Host.quòd eis vtitur quando proficiscitur vltra mare.Et sunt insignia hæc,vestis rubea,palafrenus albus,frœnum, & calcaria de
c aurata.†Ulteriùs collige quòdde archiepiscopis appellatur ad patriarchas non tamen intelligas de quolibet archiepiscopo, sed
5 ab archiepiscopis existētibus in prouinciis deputatis ipsi patriarchæ.Nam quilibet patriarcha habet plures prouincias sub se,vt volui tex.ibi,in omnibus autem prouinciis eorū iurisdictioni subditis.In gl.in ver.Alexandrina.in fi.no.gl.& vide similem gl. 22.
6 di.in c.renouantes.†Sed quæro,quia dicitur in tex. quòd debet Cōstātinopolitana habere primam sedem, quomodo hoc intelligitur.Sol.secundum doctor.Dic q inter ipsos patriarchas cum incędunt vel sedent in aliquo loco dēt incedere iuxta ordinē hic deputatū.Secundò pt intelligi qñ sunt in cōsilio, corā papa,
d vel p̄sitorio publico,vt post papam dsedeat patriarcha Cōstātinopolitan⁹.& sic de aliis,& sic isti patriarchæ p̄cedūt Cardinales, & loqt de quatuor principalib.de qb.loqtur iste tex.nō de aliis.

Dicit ta

ADDITIONES.

a ¶Ante se crucē deferri.Adde qđ d electo nondū confirmato, non consecrato,sed q nec palliū recepit.vide quod no.in ap.ad istū in c.1.nu.8.in apost.in ver.aduerte.s.de transl.episcopi.Seb.Sap.
b ¶Vide in c.nisi.& c.ad honorem,vbi omnino vide gl.quę etiam declarat vbi & quib.diebus debet fieri.Ale.de Ne.
c ¶Ista sunt verba Host.q dt q insignia apostolicę sedis sunt vestes rubeæ,& palafren⁹ albus,calcaria de aurata, & similia,qbus vtitur legatus missus de latere,ex quo trāsit mare.ñ alter, nec aliis nisi sit spāli priuilegio decoratus,simile de off.leg.c.pe. Et dt D. Car.q delegatus trāsiens mare etiā si sit religiosus vti potest insignijs apostolicæ sedis & dicit hoc vidisse seruari,licet alias religiosus non vtatur,nisi vestib,religionis,etiā si sit Cardinalis pro quo vide gl.16 q.j.in 3.c.Al.de Ne.
d Post papā.Adde istū in c.duo.de of.or.& in c.j.& ibi not. in apomeis,post alios in apo.j.vbi decidi,& remissiuè tractaui hāc q s.de transl.epis.& Fel.plenissimè in ru.de ma.& obe.circa prin.vbi quid in aliis inferioribus,& quo ordine sedebunt.Zach.

Dicit tamen Host.defendendo dignitatem suam : q Cardinalis Hostien.præcedit omnes,& sequitur Papam immediatè.& hoc habuit ex priuilegio ecclesiæ Host.quia coronat Papam, & vngit Imperatorem.¶ *In* gloss.in verbo fidelitatis.no.gl. vult Host. & facit duas regulas.vna quòd omnes immediatè Papæ subiecti præstant ei iuramentum obedientiæ, & fidelitatis. Secunda regula q subiecti Papæ immediatè qui subsunt alijs prælatis inferioribus præstant illis iuramentum obedientiæ,& nō Papæ. Ab hac enim vltima excipit prælatos recipientes confirmationem, & consecrationem à Papa.nam ratione confirmationis,vel consecrationis iurant ei obedientiam, & fidelitatem.A prima regula excipit Cardinales, non episcopos. qui licet immediatè subsint Papæ: non tamen præstant iuramentum Papæ de obediendo. & ratio secundum eum:quia in spirituali subsunt Papę. nam faciunt vnum corpus cum Papa.vnde videntur exigere iuramentum obedientiæ à seipso: tenentur tamen sibi obedire.
a Sed episcopi Cardinales iurant Papæ, & hoc ratione episcopa-
7 tus a.¶ † In fi.ibi priuilegium apostolicæ sedis, &c. hic videtur
b gl.velle q ad patriarchas b,de quibus hic non posset appellari in prouincijs sibi subiectis omisso medio, & ideò de episcopo non possit nec poterit appellari ad patriarcham, sed primò ad archiepiscopum.sed Inn.& Host.& multi alij doctores tenent contra rium.Et idem Spec.in ti.de appe.§.nunc tractemus. vers.sed nun quid.do.Ant.hic dicit *communem opi.* esse in oppositum, scilicet cum glo.vt non possit appellari,sed nō video vnde eliciatur ista *communis opi.* verum est quod Ioā.And.hic tenet,pro hoc allegat tex.in fi.dum reseruat ius Papæ.Sed computatis doctoribus tenentibus contrariam opi.illa esset magis *communis.* tenet glos.i 2. dist.renouantes,& multum facit iste tex.iudicio meo aliter indu
8 cendo.nam hic datur eis in priuilegium,sed si nō possit appellari omissis medijs nullum esset priuilegium. †Quia de iure com-
c muni appellatur ab archiepiscopis ad patriarchas.6.qu.3.c.si inter episcopos, vt ergo priuilegium aliquid afferat,intelligamus q possit appellari omissis medijs.c.Alia tamen opin.est æquior, & minus præiudicat iurisdictioni prælatorum.Et inquātum glo. hic dicit,quia Imperator habet cōsimile priuilegium cum Papa, dic q *Imperator* nō vult vti hoc priuilegio,vt in l. Imperatores. ff.de appel.& meliùs fortè esset prouisum ecclesiæ si Papa ita fa-
9 ceret.†Vltimò opp.cōtra tex.& in hoc quod dicit q ex priuilegio cōceditur patriarchis,vt possint ante se facere deferri cruces vbicunq;,nisi in præsentia Papæ,&c.& videtur q eis hoc competat ex priuilegio.nam quilibet habēs dignitatem,potest vti in signijs illius dignitatis,etiam extra territorium suum, sicut & exercere potest ea quę sunt iurisdictionis volūtarię,vt in l.1.& 2. de of.procon.Ad idem quod no.gl.in cle.archiepiscopo.eo.titu. quæ dicit archiepiscopum,seu episcopum posse celebrare in pō tificalibus extra suam diœcesim. Sol. dicēdum q quædam sunt insignia dignitatis denotantia superioritatem,seu potestatem in loco,& istis insignijs nō potest quis vti extra territorium suum. & in hoc casu potest intelligi hoc c.vt patet in ca.j.s.vt lit.pen. vbi archiepiscopus nō potest vti illis insignijs extra suā prouinciam:quia hoc videtur tēdere in præiudicium aliorum prælatorum,ne in eodem loco videātur plures prælati.facit c.quoniam.
10 s.de of.or.†Ex quo infertur q patriarcha, archiepiscopus,seu episcopus nō potest solēniter benedicere populum extra suam diœcesim,vel prouinciam,quia per talem benedictionem dimittuntur peccata venialia,vt no.gl.in proœmio Sexti.& de cōsecr. dist.3.aqua.quæ dimitti nō potest,nisi per superiorem.j.de pœni.& remiss.quod autē.ergo,&c.Quædam verò sunt insignia denotantia dignitatem in persona insignita,vel perfectionem, & istis potest quis vti extra prouinciam suā,& iurisdictionē suam, vt portare annulum,vel celebrare in pōtificalib. & similia.& idē fortè posset dici de cauda,q portari faciunt hodie sibi episcopi, cum nō denotat superioritatem in loco,sed fortè quandam gradam.hoc tamen fuit vsitatum,vt grauitate itineris denotent cō positionem mētis.4 1.dist.c.fi.& vide ad prædicta q not.Io.And.
d post Host.in c.tuarum.de autho.& vsu pal.d Abbas.

ADDITIONES.

a ¶Et dicit Hostien. q ex hoc debent Cardinales esse præceteris obligatos ad seruandam Papæ fidelitatem,& Papa debet eos diligere,vt seipsum,& de omnibus eorum necessitatibus boni viri arbitrio subuenire.Et dicit q nihil,aut parum decet Papam facere absque consilio Cardinalium,arg.j.eo.tit. quotiens.de eleGenes.Dicit vlterius Host. q ex præmissis potest sumi efficax argumentum,quòd canonici non coguntur præstare fidelitatē, & obedientiam suis episcopis,nisi vbi esset talis consuetudo.de quo dic,vt in ca.cum clerici.de verb.signi.Item Host.facit differentiam inter verbum professionem, & verbum, sponsionem, quæ in tex.sunt posita.& dicit quòd professio fit cum iuramento,de maio.& obe.dilecti. Sponsio nō fit absque iuramēto. pro hoc de constitut.translato.tamē quandoque sumitur pro eodē. de sum.tri.c.j.in verbo,professione.in vj.tamen, vt dicit Host.ibi. de consuetudine non seruatur q recipiatur sponsio pro professione,& econtra.Dicit etiam hic Host.ibi. q professio hic accipitur pro similitudine:sicut enim religiosus tenetur seruare religionem post professionem,vt in c.statuimus.de reg.sic, & hic, qui semel iurant fidelitatem,& obedientiam ipsas seruare tenentur, quasi sit quædam professio:vnde violantes ipsam tanquam mēbra putrida à corpore ecclesiæ abscinduntur, de excess. prælatgrauem.& dicitur professio canonica:quia secundum Deum,& Canones fit,& non aliter,ad hoc de tempor. ordin. ad aures. Alex.de Neuo.
b ¶Ad patriarchas. An possit appellari de episcopo ad patriarchā omisso medio.vide do.Præpositum in capit. dilecti filij.prior. s. de appel.vbi refert quandam opi. Arch. vt ibi per eum. Seb. Sap.
c Istam opi.etiam tenet Goffr.Vinc. & D. Car. in viij.notabil. dicens quòd sit aliter dicendum,versic.in omnibus. nihil speciale induceret.Et ad glo.istam respondet,dicens quòd est speciale priuilegium sedis apostolicæ,vt indistinctè ab omnibus ad ipsam obmissis medijs appelletur.ad istos autem appelletur solum in prouinciis eis subiectis.Alex.de Neuo.
d Sed istam opi.mouet hic dominus Car.& idem decidit. Sed quia eius verba sunt pulchra,ideo ipsum refero.Pro cuius expeditione quæro. An isti patriarchæ sint.& an sū se faciant portare crucem.vbi &c.ita etiam possunt populo benedicere:& dic,q videtur dicendum quòd sic,quia hæc duo æquiparantur eod.tit. in cle.archiepiscopo.quod ergo hic dicitur de delatione videtur habere locum in benedictione propter identitatem rationis, propter etiam iura restringibilia talem causam comprehendunt, ff.fol.matr.l.si verò.§.de vito.not.de elect.si postquàm.§.j.libr. vj. Dom.Car.dicit q consuluit contrarium,s.q quædam sunt insignia quæ deferuntur ad discernendam,seu ordinandam dignitatem eius cui competunt aliquam proprietatem, seu perfectionē in eo significandam.non tamen denotant aliquam potestatem, seu superioritatem super alios.& de hoc potest poni exemplum in superindumento linzo quo vtuntur episcopi, quod dicitur rochetum,de vita.& ho.cler.cap.clerici.in fin. Item in rationali quod in veteri testamento deferebant Pontifices.xxxvij.dist.§.ecce.& §.insula.Et idem dicit posse dici de annulo de quo in d.cap. clerici.& idem in similibus insignijs non significantib. potestatem in alios.Et de talibus procedit quod dicitur de consule, qui potest vti insignijs statim quòd est extra vrbem etiam si nō sit in sua prouincia,ff de off.proconsl.leg.j.& de vsu pal. ad honorem. in glos.pen.in ca.ex tuarum.in gl.3.& est ratio,quia insignia proconsulis sunt potius ad decorem q̄ ad denotandam potestatem in alios.Exemplum in pallio,in quo datur plenitudo pontificalis officij.Nam denotat q locus per quem defertur subiacet iurisdictioni palleati,& idem in delatione crucis.Vnde archiepiscopus transiens per suam prouinciam non potest facere deferri crucem per loca exempta,nisi ex speciali priuilegio concessum fuisset per Clemen.archiepiscopo,eo.titu.Item in benedictione solenni,quam faciunt epi promittentes,sit nomen Domini benedictum,&c.Idem qñ signant ambulantes tanquam sibi super sibi subditos,vt in d.cle.& in ca.abbates.eo.tit.in vj.Et q hæc bñdictio sit ptātis,patet,quia per eam delentur venialia peccata, vt not.in salutatione vj.lib.in gl.fi.sed peccata non pñt remitti nisi suoditis,vt in c.qđ aūt.de pœ.& remi.Et ista,& similia non competunt extra diœcesim,vt in d.cle.non possunt ergo isti patriarchæ extra suā prouinciam bñdicere,q non reperiant eis permissum.Ad cōtraria cum dicitur q æquiparantur delatio crucis, & benedictio.videt D.Car.q non per omnia,quia in plus se habent benedictio quæ denotat potestatem iurisdictionis in eos qui benedicunt,& vt s.dictum est.probat qđ no.in c.j.de suppl.neg.prę lat.& eo.titu.abbates in vj item præsupposito q in omnibus cō parentur,tñ priuilegium concessum super vno nō extenditur ad aliud.s.eod.patentibus,& in regu.priuilegium.in vj. Respondet D.Card.q illud procedit in dispositionib.iuris cōis, & hoc modo loquitur ca.si post quā.si iuris municipalis,vt in l.j.ff. de cōsti. princ.& qđ ibi not.secus dicit in dispositionib.non cōibus,vt in priuilegijs quæ strictissimè debent interpretari, dummodo aliquid afferant,vt patet s.eod.patentibus.vers.concessis oratorijs. per priuilegium non intelligitur concessum,vt ibi sint cāpanæ. q tñ videtur venire accessoriè.Et pro prædictis allegat glos.sing.in cle.vn.in verbo,tales,quæ incipit,sed allegat etiam no in ca.postulasti.de rescrip.& in cap.canonici.de seruē.excom.& dicit hæc not.quia sæpe accidunt. Alexan.de Neuo.

Universidad de Deusto Biblioteca

SVMMARIVM.

1 *Priuilegiati, vt tempore interdicti possint in ecclesia sepeliri, non vtuntur tali priuilegio si sunt excommunicati, vel nominatim interdicti.*
2 *Pluralitas resoluitur in singularitatem.*
3 *Fratres conuersi siue oblati alicui monasterio, an gaudeant priuilegio immunitatis, personæ, vel fori.*
Matrimonium de facto contractum per aliquem religiosum, an teneat.
4 *Priuilegium nunquam tollitur si casus super quo est concessum non euenit, secus si euenit, quia tunc tollitur per tempus, de quo hic.*

CAP. CXXIIII.

VT PRIVILEGIA. Priuilegiũ religiosis concessum, vt possint sepelire cõfratres suos tempore interdicti, intelligẽ de illis confratribus qui licet maneant in seculo, obtulerunt se tamen ordini, mutato habito seculari, vel illis qui bona sua eis dederunt vsufructu retento. hoc primò. Priuilegium religiosis concessum quòd eis venientibus ad locum interdictum, semel in anno aperiantur eccl'æ vt celebrentur in eis diuina, intelligẽ q vna sola ecclesia tãtũ aperiãt in loco.h.d.& secunda ibi, illud, ¶Casus Ifalis. Romana eccl'a quibusdam regularibus concessit quædã priuilegia. sed qa ipsi fines priuilegiorũ excedebant eam minus bñ intelligentes, propterea in concilio generali declarat qualiter sint intelligenda ne illa pertrahant ad abusum, quia priuilegium meretur amittere qui permissa sibi abutitur potestate. Cuius priuilegij formam ciúsque declarationem in tex. istius c. videre poteris. Ber. Not. j. in hoc capitulo q receptus in confratrem in aliqua religione, vel ibidem oblatus, licet mutauerit habitum, ex quo tamen manet in seculo, non perdit ptãtem sibi eligendi sepulturam, & si decedit non electa sepultura, debet sepeliri apud ecclesiam, in qua fuerunt sepulti parentes, puta in sepultura maiori, vel ecclesia parochiali. & idem vr̃ de quibuscunque oblatis aliquibus religionib. dummodo non sint plenè oblati, vt puta obtulerunt de præsenti se, & sua, & intrauerunt religionem, vt conuersi, & oblati. Istis enim non puto licitum, vt possint eligere sibi sepulturam, vt in c. fi. de sepul. lib. vj, nam sunt quasi serui monasterii, vt not gl. in c. vt lex continentiæ. 2 3. q. j. quam glo. vide, & not. perpetuo. ¶†Not. 2. q priuilegium cõcessum aliquib, vt tpe interdicti possint sepeliri in eccl'ia, non debet intelligi, nec habet locum, si tales sint excõicati, vel nominatim interdicti, sed põ intelligi, qñ locus est interdictus, vel qñ personæ, sed non nominatim. Tertiò not. q põt quis dici oblatus, seu confrater, licet maneat in seculo, ex quo assumit aliquẽ habitũ religiosum, & recipitur in confratrem, vel oblatum, seu si dedit omnia bona sua vsufructu retẽto. Et facit iste tex. in arg. ad q. nunquid valeat donatio oĩm bonorũ præsentiũ, & futurorũ facta eccl'æ. de qua qõ.

2 per Bar. in l. fi. C. de pac. dico in c. fi. de suc. ab intest. † Vltimò not.

a q pluralitas resoluitur in singularitatẽ propter pluralitatẽ subiectorum, etiam in priuilegiis. si ex hac expositione nimis non receditur à iure cõi. Ad hoc solet multũ allegari iste tex. hodie verò ista secda pars ẽ est correcta per cap. fi. in fi. & ibi not. in glo. de sen. excõ. lib. vj. nam hodie posito interdicto gñali in loco potest celebrari in qualiber eccl'ia, priuatim tñ exclusis excõicatis. & interdictis & per hoc fuerunt sublata oĩa priuilegia quibuscũque etiã religiosis concessa, sed posset habere locum ista pars. 3. cap. qñ fuisset concessum hoc priuileg ũ postquam emanauit illa decret. videlicet. c. fi. de sen. excõ. libr. vj ¶In glo. mutato habitu, in fi. no. ex hac gl. q isti q non sunt plenè oblati nõ teneantur ex toto recipere habitũ illius religionis, cui se dedicarunt sed satis est

b deferre habitũ honestũ, distinctũ ab habitu laicorũ b. ¶†Sed ex

3 ea gl no. q isti non plenè oblati, i. qui nõ dedicarunt se, & sua de præsenti. vt quia stant in seculo, vel habent vsumfructum bonorũ, non põt dici stricto modo personæ eccl'asticæ, sed largo mo-

c do. & ideo fm Doct. & bñ tales nõ gaudent tali priuilegio c im-

d munitatis personæ. & ideò percutientes eos nõ incidunt in excõicationẽ. secus in plenè oblatis, & conuersis. vt in ca. parochianus. de sen. excõ. & adde q hr̃ in c. religiosos. eo. titu. lib. vj. Item si isti qui non sunt plenè oblati cõtrahant matrimonium de facto tenet matrimoniũ, quia nullũ votũ dirimit matrimoniũ ꝙctum, nisi sit solennizatũ per confessionem factã alicui de religionib. approbatis, vel per receptionẽ sacri ordinis, vt in ca. j. de voto li. vj. & etiam puto, q isti nõ plenè oblati, non gaudeant priuilegio fori. sed q debent conueniri corã iudice seculari, q hic nihil interuenit qd habeat eos de ptãte eximere seculari. & q hoc gloss. ista quæ dicit q largo modo dicunt personæ eccl'asticæ, & vide

e quod dico in c. 2. de for. compe. e ¶In glo. in ver. pro duobus. in fi. gl. vt cõtradicere literæ scdm Host. cũ Ifa videatur velle alterum sufficere. videlicet q mutauerunt habitũ licet remanserunt in seculo, vel q dederint bona sua. nam cum tex. loquatur alternatiuè sufficeit altera pars. vt in c. inter cæteras. de reseri. & in re. in alternatiuis. de reg iur. lib. vj. Io And. dicit gl. posse procedere in confratribus, qui sunt monachi seu verè religiosi, secus in istis confratribus, qui non sunt verè religiosi, & in istis procedat opinio Host. Ego approbo gl. quia nõ pot dici confrater ex eo, quia bona sua dat religioni, quia illa est quædã donatio, & nõ fraternitas & pro hoc tex. hic. in prin dũ priuilegium erat indultum his, qui assumpserunt habitum illorum, & sic loquitur qñ personæ erant redditæ, seu oblatæ licet non plenè. Et ad tex. qui loquitur alternatiuè rñdeo, q secunda pars debet intelligi qñ loco mutationis habitus dederunt bona sua. Sed vtroque casu psonæ debent esse oblatæ, & receptæ in cõfraternitatem, nã alias quodam modo non possent dici confratres si personæ nõ essent oblatæ,

f licet non plenè, & hũc puto fuisse intellectũ gl. ¶ In gl. inversi. si semel in anno. ibi, q interdictum non relaxetur, & cætera, de hac materia not. in c. ad hæc qñ. de appel. & satis põt teneri ista opinio, q interdictum nõ sit relaxatũ, sed Papæ licentia relaxatur, vt isti celebrantes non dicantur interdicti. Et dicit Inn. differentiam esse an interdicatur locus, vel persona, quia si interdicatur locꝰ,

g põt interdictum suspendi, & ibi celebrari de licentia superioris. g Sed interdictum latum in personã, nõ põt suspendi. Rõ, quia aut persona pœniter, & debet ex toto relaxari, & non suspendi. Aut non pœnitet, & non debet celebrare ex quo est in peccato, sed secus in loco, quia locus non delinquit. Et per hanc rõnem dicit hic Innocen. q si interdictum esset latum in personam propter

h delictum alterius, illud interdictum posset suspendi, quia cessat rõ præcedens. h ¶†In ea. gl. ibi. sed contrarium credo in casu

4 isto. no. bñ gl. ex qua habes casum in quo non currit præscriptio

i contra priuilegiũ, ised gl. nõ reddit rõnem, sed Vin. qui sequitur gl. dicit rõnem esse, quia hoc priuilegium est merè facultatis. & ideò nõ habet locũ præscriptio pro hoc facit quod no. Inn. in c. Ioannes. de cle. coniu. & Cyn. in leg. 1. & 2. C. quæ sit lon. consuet. Host. dicit glo. veram si saltem in aliquo isti sunt vsi priuilegio. secus si in nullo vsi sunt. Ioan. And. distinguit q aut isti nõ veniũt ad locum, nec vtuntur priuilegio, & procedit glo. quæ sic in veritate loquitur. Aut veniũt ad locum, sed nõ vtuntur priuilegio, & procedit opi. ẽria. & hoc dictum mihi placet. nam non est verum simpliciter quòd non currat præscriptio ꝙ priuilegium, quã do concedit aliquid, quod est merè facultatis: per tex. in le. j. ff. de

i nundi. & quod ibi no. nam priuilegium concessum loco. vt possit facere nundinas, & mercata, concedit id, quod est merè facultatis, & tñ currit præscriptio, & si priuilegiatus non vtiẽ vt ibi. ita in pro

ADDITIONES.

a ¶In singularitatem. Adde Bar. in l. falsa. §. fi. ff. de condi. & demon. Bal. in l. quamuis. C. de impuber. & aliis substi. & in l. pe. eo. tit. me liùs in l. j. ver. & facit ad quæstionem. C. de impub. & alijs substi. & Alex. cons. 84. vol. 4. Zach.

b ¶Idem dicit Inn q non est necesse q isti assumant habitũ religiosorum dicit tñ q põt assumere sine professione. arg. in ca. cõsulti. de regular. & cũ ipso transeunt cõmuniter Doc. Ale. de Ne.

c ¶Tali priuilegio. Adde istum in c. cum & plantare. & qd notaui ibi in aposti. ad istum. nu. 4. in aposti. in ver. tertij ordinis. s̃. eo. tit. Zacharias.

d ¶Non incidunt. Adde de hoc dños de Rot. in deci. suis, de regulari. in antiquis: & an gaudeant priuilegio clericorũ. & Anto. de Bu. cons. 19. per Fe. col. 56. & per cal. cons. 6. de regularib. Zacha.

e ¶D. Car. in 3. qu. hic latè disputat arguendo ad partes. & finaliter concordat cum opi. Ab. Si. & But. videtur tenere. me non extendo: quia plenè declarat Ab. Si. in c. 2. de for. compe. Alexã. de Ne.

f ¶But. tñ sit cũ opi. Io. An. Sed D. Car. in 5. q. dicit q si glo. intellexit de veris fratrib. q est ꝙctus talis intellectus: qa Ifa distinguit inter ipsos regulares, & suos fratres, vñ dicit esse veriorẽ opi Host. Sed põt cõcordari opi. an datio bonorum ablq; ablatione sufficiat. Et dicendum est q nõ per rõnẽ, q̃ assignat Ab Si. Sed si quæritur an sufficiat datio oĩm bonorũ ablq; mutatione habitus, & dicendũ est q sic, & succedit loco mutationis hĩtus, & non procedit alternatiua tex. nã sufficit mutatio habitus sine oblatione bonorũ. Itẽ sufficit datio bonorũ sine mutatione habitus, tñ hoc casu debet oblatio personæ interuenire ad hoc, vt dicant oblati. & hoc est quod vult dicere Abb. Si. Alex. de Ne.

g ¶Et dicit Inn. q põt à sua excipere quos vult, & quot vult, & sibi subijcere interdicto quos vult põt, ita proferre interdictum, ita q certa officia celebrantes sint excõicati, & nõ alij, vel etiam certo tempore, puta cum dñs terræ fuerit præsens, arg. de offi. deleg. sanè. & despon. non est. Alex. de Ne.

h ¶Et dicit Inn. q nõ redibit in suspensionem seu interdictum sine sua culpa & sine monitione. de constit. recognoscentes falsitatem secundum Hosti. in c. veniens ad si. s̃. de testi. Alex. de Ne.

i ¶Priuilegium. Adde Oldr. cons. 172.

in proposito si datur in loco interdicto priuilegium, & priuilegiatus non vtitur, perdit priuilegium. Sed in terminis gl. m hi satis placet, vt non perdatur priuilegium, quia hoc priuilegium erat concessum respectu certi loci, & temporis, videlicet eis accedentibus ad illa loca interdicta. Si ergo nõ accedunt non possunt dici in negligentia non vtendo priuilegio. & ideo dicerem, vt priuilegiatus tpe interdicti possit celebrare, & si non celebrat tempore interdicti per x. annos perdit priuilegium, quando cãceditur personæ, sed si conceditur ecclesię requiritur spatium xl.

a ann. vt in c. accedentibus. s̃. eo. a ¶ † In glo. fi. in fi. dic, vt s̃. dixi in

3 notabilibus. q hic pluralitas b resoluitur in singularitatem propter pluralitatem subiectorum. & ne vilescat ecclesiasticum inter

b dictum, vt patet in tex. ibi, nimium vilipendi contingeret, &c. secus putarem vbi cessaret ista ratio, & priuilegium cõtra concedentem tñ. vt tunc intelligatur largissimè in eo sensu in quo af

c fert maiorem vtilitatem. vt in c. quia circa. s̃. eo. c ¶ † Extra gl. op. contra Ifam de contractibus, nam in princi. dicit q si ecclesię ad quas isti pertinent fuerint interdictæ q non debet eis denegari sepultura, sic præsupponit q poterunt sepeliri in ecclesijs interdictis, sed in ver. qui tñ dicit oppositum, vt sepeliatur apud non interdictas ecclesias. Duæ principales lect. dantur ad text. Prima est Inno. vt prima pars intelligatur de ecclesijs sitis in loco interdicto, licet ipsæ ecclesiæ non sint interdictæ. Sed a verò pars loquitur, qñ ecclesia nullo modo est interdicta. Sed contra hũc intellectum facit, quia quilibet põt sibi eligere sepulturam in ecclesia interdicta, ex qua ipse non est interdictus, ergo priuilegiũ nullum. Sol. dicit Inn q põt intelligi, qñ ecclesia erat interdicta, in pœnam populi, quia tũc ille populus non põt eligere sepultu

ram etiam in loco non interdicto, & in hoc operabatur priuilegium. Hoc vltimum dictum est notabile, sed nõ videtur applaudere Ifæ: quia loquitur quando ecclesiæ erãt interdictæ à diuinis officiis. Host. dat secundam lec. q prima pars intelligatur quando vigore priuilegij sepeliuntur in eccl'a interdicta. secus si vigore electionis factæ per eos, quasi velit dicere q eligendo sepulturã in loco interdicto nõ possunt ibi sepeliri, sed certè iste intellect' nõ est Ifæ cõsentaneus, neque verus. quia tex. loquitur quando elegerunt sepulturam in loco nõ interdicto. Item nõ est verum, q per electionem factã de iure cõi quis renũtiet priuilegio, si electio nõ valuit, vt probatur l. 3. ff. de milit. testa. Ideò do tertium, & clarum intellectũ, vt intelligatur Ifa in prin. qñ confratres moriuntur nõ electa sepultura, in loco interdicto, vt tunc possint sepeliri in ecclesijs, ad quas pertinẽt, puta in parochiis eorum, vel vbi sunt sepulchra maiorũ. sed si ipsi elegerunt sepulturam in ecclesia nõ interdicta tũc nõ debẽt sepeliri in interdicta vigore priuilegij, ex quo elegerunt sepulturam in loco nõ interdicto, quia isti fratres quãdoque ad pompam non attẽta electione istorum volebant eos facere sepeliri in ecclesia interdicta. quod reproba

d tur hic. d Abbas.

ADDITIONES.

a ¶But. hic dicit, q Doct. cõiter tenent gl. istam. vnde distinguit dicens, q qñ vsus iuris cõcessi dependet à libera volũtate eius, cui concessum est ius, & tunc nõ potest currere præscriptio, dato q nõ vtatur iure suo. quod intellige, nisi impediretur, & post impedimẽtum desisteret. qñque ius nõ est ita formaliter cõcessum q ponatur vsus eius in mera facultate vtentis iure, & tunc perditur spatio 40. ann. vt in ca. de quarta. de præscr. & dicit hoc esse dictũ Io. And. in c. fi. de consuet. in 6. dicit idem cum ista glos. esse signãdum. quia est notabile, & ponitur ibi quæstio de canonico, qui ex consuetudine, vel statuto habet potestatem optandi. An currat præscriptio ꝙctum si nõ optat. & Ioã. And. dicit quòd non, tñ nõ allegat istam gl. Et dicit But. quòd põt esse ratio quæ est, vt iuri eunti per viam non præscribatur, quia in libera voluntate est ire, vel non ire. Sed cõtra hoc facit præall. l. j. ff. de nundi. non me extendo, sed dic vt plenè per D. Dom. in c. fi. de consue. in sexto. & Alexan. de Ne.

b ¶Pluralitas Qñ pluralitas resoluatur in singularitatem, declarat Ias. in l. quãuis. in fi. C. de impub. & aliis substi. Alex. in l. qui quartam. in prin. ff. de leg. j. Ias. in l. Gallus. §. quid si is. ff de lib. & posthum. Bar. in l. scire debemus. in j. oppositio. ff. de verb. obli. Fel. in c. omnes j. de ſt. Ias. in l. singularia. ff. si cert. petat. Seb. Sap.

c ¶Do. Cardi. hic in §. illud. in 2. oppos. dicit q ideo hic pluralitas resoluitur in singularitatem, quia concernit diuersa subiecta, & est sensus secundum eum q aperiantur ecclesiæ, s. plures quo ad plura loca, sed in vno sufficit vna, & hoc operatur causa propter quam hoc permittitur. s. vt possint ibi audire diuina, hoc enim sufficienter peragitur in vna. & pro hoc facit qd dicitur per Bart. in l falsa. §. j. ff. de condi. & demonstr. & in l. hæredes mei. §. cũ ita. ad Treb. Nam ibi dicit Bar. aut pluribus respicit vnum effectum. & tunc non resoluitur in singularitatem, vt in l. quãuis. C. de impube. Aut respicit plures. & diuersos effectus, & tunc resoluitur in d. l. falsi. §. j. ff. de cõd. & demon. & ita loquitur iste tex. sed ego hæc limito, s. q fiant prædicta qñ non sumus in materia favorabili. nam si essemus in materia in qua debet fieri largissima interpretatio, tunc fieret, vel non fieret resolutio in plures singularitates, fm qd esset magis favorabile. & hoc modo procedit illud qd dicit Abb. Si. Sed nunquid poterunt cantare diuina alta voce pulsatis cãpanis, & apertis ianuis, Innoc. dicit q si per verbum, iocundo, positum in tex. nam non posset populus in eorũ aduentu iocundari, de ipsorum officijs niſi prædicta fierent, quæ tñ alias non ꝓcedent, vt j. c. prox. Et dicit Host. q licet Papa concedat multis, vt submissa voce celebrent. de pœ. & rem. q in te. & de sent. excõ. permittimus. tñ rarò concedit, vt celebretur alta voce pulsatis campanis, &c. ne vilescat pulsus discipulcina eccle siastica. dicit etiam q obrentu consuetudinis non põt celebrari etiam submissa voce, vt no. in d. c. cum inter. de consuetud. sed tamen hodie hoc comperit de iure communi, vt in c. fi. de sententia excom. in vj. Alex. de Neuo.

d §¶ Sed D. Car. prope fi. suæ opposi. dicit esse tenendam opi. Host. q confratres põt sepeliri in ecclesijs ad quas pertinent etiam si sint interdicti dummodo nõ sint excõicati, vel nominatim interdicti. & debet apertè probari hic verbo, sanè, non violando Ifam. Nã cũ ille tex. sic loquatur gñaliter debet generaliter intelligi siue elegerint sepulturã, siue nõ, & qñ nõ elegerunt sepultu ram debent sepeliri in alia ecclesia, q̃ sua, de sepult. c. j. eo. titu. in vj. tñ eo casu quo elegerunt sepulturas debent eligere apud ecclesiam non interdictam, vt j. ver. qui tñ. Rõ diuersitatis est, quia in eligentibus sepulturam subest voluntas, in non eligentib. ecclesias. subuenitur aũt in necessitate constitutis, non aũt voluntarijs, vt in le. si verò. ff. qui satisd. coga. Vnde But. sic distinguit, q aut isti oblati volunt sepeliri per viam iuris, vel priuilegij, & non per viam electionis, & tunc procedit prima pars istius cap. & sic dicit intelligendũ vers. sanè. in princ. Aut volunt sepeliri per viã electionis, nõ per viam iuris, quia eligunt sibi sepulturam, & sic eligunt alibi, q̃ vbi debent sepeliri. & non põt sepeliri, nec apud eccl'as fratrum, nec etiã aliorum si sunt interdictæ, sive eligant sepulturam apud fratres, siue apud alios. sed debẽt sepeliri apud eccl'am nõ interdictam non obstante q sit eccl'a interdicta, & sic intelligitur ver. qui tandem. Vnde dicit But. aduertendũ quid conferat priuilegium, quia licet eccl'a talium sit interdicta, si tñ sunt obligati religiosi fratrum, de quibus hic põt sepeliri in ecclesia propria, licet interdicta, & si illa non vult recipere propter timorem interdicti poterunt sepeliri in eccl'a fratrum, licet sit interdicta. Item si volunt eligere sepulturam alibi, q̃ in propria eccl'ia põt, dum tñ non eligant in ecclesia interdicta sepeliri, & hoc propter priuilegium, quia alias non põt sine priuilegio. Ex prædictis infert Butr. q oblati non perdant ius propriæ parochię. nã ibi debent sepeliri. & ibi recipere sacramentum, de quo etiam in cle. j. in fi. de decimis Alex. de Neuo.

SVMMARIVM.

1 *Ciuitas si est interdicta omnino, possunt in ea diuina celebrari per illos qui nõ dederunt causam interdicto, dummodo celebrent ianuis clausis, vt hic.*
2 *Ciuitas si est interdicta respectu loci, homines ipsius poterunt alibi audire diuina, secus si sit interdicta ratione personarum.*
3 *Excommunicatus in loco est excommunicatus in omni loco, vbi reperitur.*

CAP. CXXV.

QVOD NONNVLLIS. Tpe gñalis interdicti, episcopi non prohibiti, q non fuerunt culpabiles interdicti, clã celebrare possunt. & hodie istud non est priuilegium eporum, sed ius cõe, vt in c. fi. de sent. excom. libr. vj. & ibi plenè hr̃ an, & qñ, & qualiter possit celebrari tpe interdicti. Diuiditur hoc ca. quia primò ponit priuilegium, secò ponit exceptionẽ. ibi, nisi, tertio denuntiationem ibi, verum. & hoc c. nihil hodie habet. Casus Ifalis, Quibusdam regularibus concessum est, vt cum eccl'æ terræ interdictæ possint diuina celebrare officia ianuis clausis, & voce suppressa, & non pulsatis campanis, exclusis excõicatis, & interdictis in quorum pontificalis officij. Concilium extendit hoc ad episcopos. nisi hoc eis expressè fuerit inhibitum. Verumtamen hoc illis cõceditur, qui cãm aliquam non præstiterint interdicto, nec aliquam fraudem ingesserint tale compendium ad iniquum dispendium trahentes. Ber. Not. j. ex tex. quòd priuilegium concessum religiosis non extenditur ad episcopos, quia priuilegium non debet extendi, vt in capitu. sanè. s̃. eodem. ¶Nota quòd priuilegium cõcessum aliquibus, vt possint celebrare tempore

Universidad de Deusto
Biblioteca

interdicti, intelligi debet de illis, qui nō præstiterunt aliquā cām interdicto, vt quia nō propter delictum eorum fuit latum interdictum, nec præstiterunt fauorem illis, propter quos fuit latum
a interdictum. a Et hodie circa text. & alia quæ hic tanguntur dic,
1 vt leg. & no. in d.c.fi. ¶ † In gl. in ver. qnq; in fi. hodie nō est vis: quia quolibet die clerici possunt celebrare tpe interdicti, dum-
b modō ianuis clausis b. &c. vt in d.c.fi. & sic etiā intelligitur quæ-
c stio gl. an canonici possint interesse cum epo. c Sed pōt formari qō. nunquid nobilis priuilegiatus, vt possit audire diuina tempore interdicti possit secum ducere familiares: & dicendum q̄ sic: quia alias priuilegium esset ei inutile. de quo dicendum, vt
d hodie hꝫ in c. licet eo. ti. lib. vj. ¶ † In gl. ij. in fi. hodie dicendum
2 vt habetur in c. si sniā. de sent. excom. li. vj. q̄ aut locus est interdictus: & tunc possunt illi de loco interdicto audire diuina alibi, aut populus est interdictus: & tunc non possunt in aliqua ecclesia audire diuina: quia si est excōicatus in vna ecclesia, est etiam excōmunicatus in qualibet alia ecclesia, ita & interdictus:
e quia sequitur personam quocunque ierit. vt ca. j. q. j. cito turpē. e quod est menti tenendum.

ADDITIONES.

a §¶ Inn. dicit q̄ etiam si modicam cām præstiterit interdicto non debet gaudere indulgentia, puta si consilium, vel auxilium dederit, vel etiam si fuit ille pro quo positum est interdictum, etiā si debuerit. Host. dicit q̄ etiam si in fauorem positum est ipsum seruare tenetur, ſ. eo. pelitis. Sed Io. And. dicit, & bene ſm D. Car. q̄ licet teneatur seruare, nihilominus poterit vti isto priuilegio. Alexander de Ne.

b ¶ Sed tu no. istam gl. q̄ dictio, qñque, accipitur pro aliqñ, & pro qñ unque. nam ideo hic accipitur pro qñcunq;, quia nō pōt reddi ratio quare magis liceat vna die, q̄ altera. & ideo dictio, quandoque. quæ est indefinita, æquipollet vniuersali, vt in c. vt circ. de elect. in vj. Alex. de Ne.

c ¶ Verum est quia hodie quæstio non procedit, quia hodie licitum est omnibus celebrare ianuis clausis, vt in d.c.fi. de sentēn. excom. in vj. sed dubium potest esse hodie si Papa concederet priuilegium ep̄o, vt posset celebrare tpe interdicti alta voce, cāpanis pulsatis, & ianuis apertis, nunquid canonici poterunt interesse cum ep̄o. nam de iure cōi non admittuntur, nec o im, nec hodie, vt in d.c.fi. de sen. excom. in vj. Et antiquus Compostelanus, & cuncti renuerunt q̄ sic, eo quia canonici sunt pars corporis episcopi. vj. q. j. §. verum. ita tñ q̄ non vilescat. &c. vt ſ. ca. prox. & ca. plus tamen sit But. Sed D. Card. tenet q̄ nō debeat admitti: quia sui familiares, & domestici possunt interesse, vt in ca. licet. de priuil. in vi. Sed canonici non sunt tāles, & credo q̄ verius dicit. Alex. de Ne.

d ¶ Sed quæro an legatus possit dare priuilegium. de quo hic, & vt habeat dubium, intellige, ſ. q̄ celebret alta voce, &c. quia hoc etiam hodie non licet. Spec. tit. 2. §. supereſt. versi. sed nunquid legatus. tenuit q̄ sic. Sed D. Car. dicit hoc procedere respectu inferiorum per ipsum, vel inferiorem positi, secus si esset positum persuperiorem, p̄o hoc qd no. ſ. c. proxi. in §. illud. in gloſſ. sic ergo. in fin. Secundo quæro. quia tex. dicit q̄ ep̄s potest celebrare nisi sibi hoc expresse fuerit interdictum. Boetius dicit q̄ superior epi, vt archiep̄s vel Papa poterit interdicere, non aūt inferior, puta si inferior ex priuilegio, vel consuetudine posset interdicere. & hoc sequitur Ioann. And. & Dom. Card. & Butr. Tertiò quæro, an ep̄s possit celebrare alibi, q̄ in ecclesia cathedrali, & gaudere priuilegio? Vinc. dicit q̄ vbique poterit celebrare, & maximè in maiori ecclesia, quæ est vxor eius, vij. qu. sicuti. Vltimò quæro an ep̄s possit vigore priuilegij facere celebrare ante se, Hostiensi. dicit q̄ sic, quia est semper paratus ad celebrandum q̄ aliquem diem trā seat sine missa, vt in c. fi. eo. titu. in vj. d cit etiam Host q̄ celebrare dicitur, qui cum alijs celebrat, de vita, & ho. cler. vt quisquam, dicit etiam quòd hoc priuilegium est latè interpretandum, de versig. olim. & idem vī dicere But. sed contrarium est verius secundum Dominum Cardinal. & mihi videtur verius. Alexander de Neuo.

e ¶ Et idē est in suspēso ab officio, secus in suspenso à beneficio. de quo vide text. cum gloſſ. viij. quæſt. j. ſi quis presbyter. Alexander de Neuo.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegia non sunt violanda, etiam indirecto modo.*
2 *Contra legem facit ille, qui committit, non solum contra verba legis, sed etiā contra eius mentem. 3. 4.*
4 *Minor an restituatur ex eo quòd processus fuit factus cōtra ipsum minorem, licet sententia sit lata contra ipsum maiorem.*

CAP. XXVI.

QVANTO. Priuilegiati, quia excōmunicari non possunt ab ordinarijs, non debent excommunicari etiam indirectè. h.d. Vel generaliter, & sic. ¶ † Priuilegia non pñt violari etiam indirectè. In prima qō. In seda prouisio. ibi: nolentes ¶ Casus literalis. Abbas, & conuentus ordinis Cluniacen. sunt exempti. vnde cum episcopi, & archiepiscopi in quorum diœcesi commorantur eos excommunicare, vel interdicere non possint. in eos qui nolunt in molendinis eorum, vel coquunt panem in furnis eorum, quicquid vendendo, vel emendo, aut alias eis cōicant excōicationis, & interdicti sniās proferunt, & sic non vim, & ptātem priuilegiorum apost. se. sed sola verba seruantes monachos dicti ordinis quodammodo excōmunicant: dum eos alijs cōicare nō sinunt, & sic quantum ad hoc iudæorum iudicio iudicantur. & qui cōicant illis maiorem excōicationem incurrunt, quàm etiā excōicatis cōicando fuerint incursuri: propter quod Cluniacen. de prædictis prælatis domino Pap. grauiter sunt conquesti. Vnde mandat vniuersis prædictis quatenus hmōi sniā in fraudem priuilegiorum apo. se. d. cætero non ferant: quia si super hoc ad
2 ipsum querela peruenerit: promulgatores talium sniārum seue-
a ritate debita castigabit. Bern. ¶ † No. quòd contra legem a seu
a contra priuilegium facit qui seruat sola verba, & venit q̄ mentē.
b ad idem l. nō dubium. C. de leg. & in reg. fin. de regul. iur. lib. vj. b
3 ¶ † Secò no. qvbi constat de mente priuilegij seruanda est ipsa mens. & sic qd dī in ca. porro. & seq. ſ. eo. q̄ seruandus est tenor priuilegij: debet intelligi nisi constet de mente ¶ Tertiò not. q̄ nō volens excōicari ex priuilegio nō pō. et am indirectè excō-
c municari. c Sed opp. & videtur q̄ isti religiosi nō debeant audiri, ex quo subditi prælatorum excommunicabātur, & nō ipsi, & sic eorum non intererat. vt 2 qu. 6. non solum. So. dicunt Docto. & bñ q̄ hoc fiebat in eorum iniuriam, & dolosè, vt indirectè violarentur eorum priuilegia. & ideò poterant agere actione de dolo. vt leg j. ff. de dolo. vel ad pœnam poterunt agere crimine stel-
d lionatus. vt ff. de cri. stel. l. pe. d ¶ In gl. j. in fi. Io. And. tenet contra, scilicet

ADDITIONES.

a No q̄ ꝯ legē. Sed aduerte, quia habemus in iure tres terminos, facere contra legem, & facere in fraudem legis, & committere in legem, vt declarat Bar. in d. l. nō dubium. C. de le. & ibi cæteri post eum. nam facere ꝯ legem, est qñ quis de directo facit cōtra verba, & mentem legis, vt in hoc exemplo, lex prohibet minorē alienare res immobiles sine autoritate tutoris, & decreto iudicis, si alienaret, tunc diceretur facere contra legem, & hoc patet ad sensum. Facere in fraudem legis est, qñ quis nō venit ꝯ verba, sed cōtra mentem, imò verba legis obseruat. exemplum, lex prohibet ne pecunia numerata mutuetur filiofamiliaq; non mutuat pecuniam, sed frumentum, vel aliam rē, vt postea filiusfa. vē dat, & pecuniam habeat, iste non facit ꝯ verba. sed ꝯ mentem, & ideo fraudem legi facit, l. Iulianus §. mutui. ff. ad Maced. eodem modo lex prohibet officiales accipere munera, nisi esculēta. & fraudē legi. l. solent. §. fi. ff. de of. procon. l. plebiscito. ff. de of. prę. & ita loquitur hic. vbi habes notabilius exemplum, q̄ inuenire posses. Committere in legem est terminus gñalis ad duo ſ. dicta, & ita punitur, qui facit contra solam mentē, sicut qui facit contra mentē, & verba, vt hic & gl. & Doc. in c. si posti. q̄. in gl. vers. mē te. de elec. in 6.

b ¶ Vide tex. & gl. & Doct. in c. si postquam. de elec. Alex. de Ne.
c ¶ Nō ob q̄ iudæi excōicentur per eccl'am indirectè, & non modo isti Iudæi non pñt excōicari directè, q̄ nō sint capaces excōicationis: nō sic in priuilegiatis: quia nō pñt excōicari, non propter incapacitatē, sed pp priuilegia, & ideo etiam indirectè non pñt excōicari, & ista est theorica But. Ex quo collige, quòd qñq; aliquid est prohibitum pp incapacitatem, & tunc id quod non licet directè, licet indirectè qñq; aliquid est prohibitum alio respectu: & tunc si non permittitur directè nec etiam permittitur indirectè, quod no. & tunc dic, vt in reg. cum quid vna via. lib. 6. Alex. de Ne.

d ¶ Inn. & Doc. dñt, q̄ poterunt agere actione de dolo ad suū damnum, quæ competit vbicunq; aliæ non competunt. ff. de dolo. l. j. §. j. Vel si velit agere ad pœnam infligendā episcopis accusabit eos de crimine stellionatus, arg. ff. de crim. stel. l. pen. & dic q̄ in ciuili. b. vbi deficit actio subrogatur actio de dolo, & ita etiam in criminibus vbi deficit tit. criminis. agitur crimine stellionatus, vt in l. 3. §. j. de crim. stellio. & de hoc crimine etiam tractat Inno. in c. fi. de resc. Dicit D. Card. q̄ hæc actio dicitur vniuersali vocabulo stellio. qd est varium in colorib. sic etenim accusatio de crimine stellionatus comprehendit plures, & varias naturas cri-

❋ minum

scilicet q̄ istæ snīæ tenebant, nisi fuisset error expressus in snīa, vel nisi præcedisset appellatio. vt in cap. per tuas. de sent. excom. nam Papa mandat tm̄ istas snīas proferri, & hoc dictum placet. quia hic apertè non constat q̄ faciunt in fraudem priuilegiatorum. itē quia snīa ista non afficit subditos nō priuilegiatos, licet
a per cōsequentiam, & indirectè afficeret priuilegiatos a. ¶ In gl. fi. in fi. dic. vt ſ. dixi q̄ imò istæ snīæ tenebant, quia latæ ꝯ subditos, & error non erat expressus in snīa. nec ob. hoc dictum gl. ij. Io. Andr. quia fortè nullus incidit in hanc snīam, vel absolutio
4 non fuit petita, vel fortè fuit decisa, & non posita hic. ¶ † Et in-
b quantum gl. ponit quatuor modos fraudandi b legem, dicit etiā
c Ioan. And. q̄ nō, sit fraus de noīe ad nomen. vt puta nō valense electionem administrare, vt prælatus facit se in fraudē institui, & constitui œconomum. vt in c. auaritiæ. de elec. lib. vj. & qd ibi nota. in auth. vt nulli iud. in prin. qñq; sit fraus in princ. de tempore ad tps, vt quia sua fertur ꝯ maiorem, sed processus factus est ꝯ minorem. l. deniq;. ff. de mino. Qñq; fit de loco ad locum, vt l. fi. C. si man. ita fue. alie. Et scis q̄ hic ponuntur opi. nunquid veniens ꝯ verba, vel etiam ꝯ mentem videatur venire ꝯ legem. Io. Andr. dicit, & bñ, q̄ aut constat de mente legis. tunc seruans verba, & veniens ꝯ mentem committit in legem. Si aūt non cōstat de mente, quia sumus in dubio. tunc veniens ꝯ verba dicitur
d venire ꝯ legem. vt probatur in le. non aliter. ff. de leg. 3. & in regula fi. de reg. iur. lib. vj. & ibi per Dy. d

ADDITIONES.

❋ minum. Sed nunquid de tali prælati pōt agere ꝯ archiep̄m, & alios, qui tenēt modificatā iurisdictionem, vel in casib. tm̄ in suos subditos si excedūt. In. dicit q̄ sic, & dicit q̄ poterūt agere actione iniuriarū, & de dolo, & ex hoc cōsequēter q̄ præcipieē eis, q̄ non excedant, & hoc reuocēt qd excesserint post litē contest. in actione de dolo. imò etiā ſm Inno. in actione, de dolo, venit reuocatio, & satisfactio excessuum præcedentium litis contest. dummodo expresse petantur, vt no. de resti. spol. grauis. & istud etiā sequitur D. Bu. & Car. q̄ isto casu pñt isti accusare de crimine stellionatus, vt ſ. dictum est, & vide In. in c. dilectis. de app. & text. & gl. & D. Dominic. in §. fi. c. auctoritate. eo. tit. in 6. Sed quæro de intellectu tex. ibi, seueritate debita. Host. exponit. i. decurtatore suorum priuilegiorum. ſ. eo. dilecti. in fi. & finaliter si proteruitas contumaciæ hoc exigat degradabitur. de cleri. non resid. ex tuæ. Sed D. Car. hic in fi. commenti dicit q̄ pœna erat arbitraria, cū non sit in iure expressa, vt in c. de caulis. de of. dele. Alex. de Ne.

a ¶ D. Car. dicit q̄ in libro suo habet quandam apostillam, & non apparet cuius. qui tenet glo. dicens quòd fit hic fraus de persona ad personā, quo casu valet qd agit, vt hic in gl. fi. Sed D. Card. dicit q̄ difficile esset hoc casu sustinere, nisi præcessisset appellatio, vel nisi esset error in snīa expressus, vt quia excōicarēt si molerent in molendinis istorum. ad hæc vide c. per tuas. de sent. excom. & c. cum contingat. de of. dele. Alex. de Ne.

b ¶ Fraudandi. Quot modis fiat fraus legi, vide latiùs per Petr. de Anch. in rep. c. canonū. de constitu. in ver. sed iuxta prædicta. post Bald. in l. non dubiū. C. de leg. in 3. opp. & vide similem gl. in l. ꝯ legem. ff. de legi. & ibi Barto. addit aliū casum, qa inter dū fit fraus de mensura ad mensurā, vt l. arbitrio. ff. de dolo. sed vide omnino Bal. in d. l. non dubium. vers. iuxta qd oportet videre. item cū ista gl. concordat alia in l. humanum. C. de leg. & tenebis ppetuò mē sciebat q̄ debebat in proximo fieri statutum, sup reformatione nā dicit q̄ tenebit. & alle. l. j. ff. de act. empt. & vend. itē quot modis fiat fraus legi, vide latissimè p Host. in summa. de empt. & vē. §. fi. item vide tex. & qd ibi no. post do. Ant. in c. inquirendum. de pec. cle. inter alia vide qd dicunt Doc. in d. l. non dubium. C. de le gib. q̄ si statutū prohibeat extrahi frumentum sub certa pœna, q̄ caderet in tātam pœnā, si qs exportaret farinā, alias fieret fraus statuto de re ad rem. & adde Bart. vbi format istā qōnem. in l. quę quicqd tenuerit idem Bald. in l. qd non rōne. de legib. Et ad hoc vide qd in simili decidit Bar. in l. triticū. ff. de verb. obl. qd veniat appellatione bladi. Eodem modo si statutum prohibet sub pęna extrahi vinum de ciuitate, vel de comitatu, eadem pœna tenetur extrahens vuas, ſm Bal. in d. l. qd nō rōne. tū non comprehenditur extrahens acetum, ſm Bal. in l. 2. de peri. & commo. rei ven. & Bar. in l. j. per illum tex. C. de erog. mil. annonæ. libr. 12. vbi dicit Bar. q̄ appl'one vini, nō venit acetum, & appl'one carnium nō veniunt carnes salſæ, & appl'one panis, non veniunt crescētiæ. Sed ista vltimū non dicit Bart. in meo, imò plus dixit Bald. in l. j. per illum tex. C. quæ res expor. non pos. q̄ si statutum puniret sub pę na extrahentē vinum extra comitatū, si qs portaret vnam solam amphoram vini ca gustus, incideret in pœnam statuti. Et vnum perpetuò no. & teneas bene menti. Si statutum prohibet, ne maritus possit relinquere vxori vltra certam quantitatem, vt est hic Papiæ, vbi est statutū q̄ non possit relinquere vltra. l. libras. secdm Io. Fe. in practica sua in fo. li. qone, vxor agit ad dotem. super q̄ o. in ver. dedit, & legauit. in fi. ver. qa statutū dicat q̄ nō possit relinquere vxori, quò ad proprietatem, sed quò ad vsumfructum, nunqd per maritum possit dari facultas soli vxori distribuendi pecuniam pro aīa testatoris. dic q̄ nō, ne fiat fraus statuto, Et ita determinat Io. And. in addi. Specu. in ti. de instr. edi. §. nunc verò aliqua. post medium in addi quæ incipit. ad istud. Alber. de Ro. in 2. parte stat. in qō. 13. inci. statuto cauetur q̄ nullus. &c. iuncta q. seq. Ale. de Imo. in consil. cxcix. inci. inspectis. & seq. quicquid tenent Pau. de Ca. in l. cog. §. hi q̄ solidum. vbi etiam vide. Alex. ff. ad Treb. & no. quia quotidianū est. ita do. Ias. de May. dum legeret d. l. non dubiū. Adde de scientę q̄ frumentum debeat inuolescere. Barb q̄ſi. 28. vbi ponit de eo, qui conduxit locum pro inueniendo auro cum tamen sciebat, quòd ibidem erat vena. Et an appellatione carnium veniant carnes salſę, per Ioan. And. cons. 26. Et an statutum prohibens legari alicui videatur prohibere confessionem debiti. vide Alex. consi. 26. 2. lib.

c ¶ Non valens. Aliud exemplum ponit Bal. post Bar. in l. nemini. C. de aduo. diuer. iudicum, & gl. & Bar. in l. j. C. de priuil. scho. lib. x. Fel. in c. intentum. in secundo not. ſ. de simo. & vide And. Sicu. in consil. lvj. inci. sapienter. in 2. vol. Seb. Sap.

d §¶ In quib. aūt sit seruāda, & attendenda mens. Vinc. dicit quòd in ꝯctib. & in testamētis, & de hoc in gl. Et iuris, xj. q. 3. antecessor. & in baptismo, de concessi. dist. 4. retulerunt. Idem scdm Hostie. in rescriptis, de resc. c. 2. & in priuilegijs, vt hic. Et in iudiciis, vt in c. in his, de verb. sig. Et in sponsalib. & matrimoniis, vt in ca. ex literis. el j. & in ca. tua. de sponſ. & hæc sufficiant. Alex. de Neap.

SVMMARIVM.

1 *Clericus, qui depositio habitu, & tonsura immiscuit se enormitatibus, si reperiatur delinquens non potest se defendere ex eo, quòd sit clericus.*
2 *Clericus incedens in habitu, & tonsura, & sit in loco forensi, probabit se clericum ex suo iuramento.*
Clericus non præsumitur ex eo, quòd qui vadit in habitu, & tonsura. 4.
3 *Clericus non incedens cum habitu, & tonsura si deliquerit potest capi per iudicem secularem, nec tenetur dimittere ex sola reassumptione tonsurę.*

CAP. XXVII.

1 EX PARTE. † Qui in habitu, & tonsura, & cæteris, vt laici conuersantur deprehensi in maleficijs se pro clericis non defendunt. ita communiter summatur. Sed quia habet varios intellectus, potest etiam aliis modis summari, & sic sola assumptio, vel reassumptio tonsuræ post delictum commissum non facit de linquentem haberi pro clerico. vel tertiò, & sic. Si post clericatū assumptum immiscuit se clericus enormitatibus, & diu in illis perseuerauit dimissis habitu, & tonsura, in delicto deprehenditur non poterit se defendere pro clerico, quominus puniatur per secularem iudicem. & iste intellectus est aliquantulum periculosus, sed potest procedere secundum vnam opin. de qua in ca. per pendimus. de sen. excom. & ibi plenè dicam, an sit vera attingendo opin. & materiam. Diuiditur, in prima enim parte ponit querela. in sęda, puisio. sęda ibi, ne igit. ¶ Casus lfalis. In districtu Reginę Anglorū erāt quidā lfati quos nec habitus, nec tonsura clericos ostēdit, sed cū ipsi deprehenduntē in aliquibus maleficijs, vt iurisdictionem reginæ deludant, & pœnam debitā, p delictis eua dant, assumūt tonsurā abiectam, & habitum clericalē, quia anteà p laicis ab oibus habebantē. Regina significauit hoc dom. Pap. quòd si suā iurisdictionē in hmōi delinquentes exercuerit, q̄ sine tonsura, & habitu in delictis fuerint deprehensi æquanimiter sustinebit, cū maleficijs hoīm nō sit indulgēdū, sed potius obuian
dū, nec tonsura, vel habitu reassumpto ipsorum maleficia foueri
2 debeāt. Ber. ¶ † No. j. ex tex. quòd assumptio tonsuræ, vel reassumptio non probat clericum, maximè qñ assumitur, vel reassumptē post deprehensionē in delicto, saluo tm̄ casu ca. si iudex laicus. de sen. excō. lib. vj. Et vide quo ad vnū modū, pbandi clericatū. gloſ. no. in cle. præsenti. de censi q̄ dicit. quòd si qs incedēs in habitu, & tonsura defendit se, p clerico, vt nō soluat gabellā, nec habet
3 pbationē in prōptu, cū sit forensis, tunc stat iuro suo, qd no. † Secūdò no. iudicē secularē licitè capere posse clericū delinquentē repertū sine habitu, & tōsura, nec teneē eum dimittere ex sola reassumptione tōsuræ, qd tñ limita, vt legi. & no. in d. capit. si iudex laicus. In gl. 2. in fi. Ex hac gl. colliguntur duæ lec. ad text. in prima vī hæc licet gl. loquatur nimis gñaliter, vt tex. intelligatur de

Universidad de Deusto

his, qui in veritate nō erāt clerici: sed assumebant tonsuram in fraudem, vt sic posset effugere iurisdictionē laicorum, sed diceres tū, quæ erat rō dubitandi, ex quo non probant se clericos. Soluti videbatur q̄ sola delatio tonsuræ probaret clericatū. qd non est verum. vt s. dixi. ¶ † Sed a lec. est q̄ intelligatur de his, de quibus non cōstabat aliquo modo, q̄ fuissent clerici, puta, quia assumpserunt clericatū in pueritia, & nunq̄ portarunt tonsurā, vel delatam de facili abiecerint. nā si isti deprehenduntur in delictis non p̄t se pro clericis defendere. & ista lec. est nimis gñalis, & vt obuiare. c. si iudex laicus. præal Ioā. Andr. remittit se ad illud c. & sic vt velle hoc c. reducendū esse ad terminos illius a. Ego plenissimè dicam in ca. perpendimus. Gof. intelligit tex. de clericis in minoribus constitutis, qui transiuerunt ad militiam, vel ad coniugium, & pro hoc facit quia hoc c. est pars c. ex parte. de cle. coniug. & illud c. loquitur de cle. cōiu. Et fm hoc hæc decre nō esset hodie dubia per ca. vnicum. de cle. coniu. lib. vj. & dic, vt ibi de clerico transeunte ad militiam, dic, vt dixi post Inn. in c. j. de apostа. Alij intelligunt hoc c. simp'r in clericis in minoribus, qui diu habiti sunt pro laicis, vt deprehensi in maleficijs non possint se pro clericis defendere. Alia iura cōtra iab loquūtur in clericis constitutis in sacris, sed scīm hoc hæc decretalis nimis restringeret illa iura. vnde mihi non placet. posset etiā intelligi in clerico, qui dimisso habitu, & tonsura diu immiscuit se enormitatibus. sed an talis perdat omne priuilegium clericale, dicam in d. ca. perpendimus. Vltimò potest intelligi in his qui allegant se clericos sed non probant. vnde si text. ponderetur in nulla sui parte præsupponit istos clericos, vel voluisse probare clericatum, sed solum debebant se defendere prætextu tonsuræ, & hæc lect. videtur multum applaudere literæ. c

a ¶Ioa. dicit posse dici per c. si iudex laicus. de elect. in vj. q̄ is quē non constat esse clericum deprehensus in maleficio si allegat se clericum super huiusmodi recognitione remittitur ad iudicem ecclesiasticū si prius incedebat in habitu. & tonsura. secus si prius dimisisset tonsuram, & habitum, quia tunc illud priuilegium nō habet secundum eum. Alex. de Neuo.

d ¶Contraria. Istam lecturam tenere videtur Ant. in ca. fi. de vita, & honestate clericorum. de Bellentzinis.

e ¶Ego istam materiam plenè examinaui in cap. 1. de apostа. tū, vt non sit ignota distinctio Butri. propter eius auctoritatem, distingue fm ipsum hic, & discurre per casus. Primus est q̄n clericus est ter monitus q̄ reassumat habitum clericalē, & tunc perdit priuilegium clericale, adeò q̄ de delictis pōt puniri à iudice seculari, vt in c. in audientia. & in ca. perpendimus. & in c. cum non abhoie. de sen. excom. Secundus casus est q̄n non est monitus, sed cōi opi. reputabatur laicus, & tunc perdit priuilegium clericale, vt hic tenet Goff. & dicit But. sic temperari. ca. si iudex laicus. de sen. excom. Tertius est, q̄n clericus est in sacris, & tunc etiam si cōi opinione fuit reputatus laicus, si nō fuit ter monitus, si constat ipsum clericum, quantūcunq; deliquerit debet remitti ad iudicem ecclesiasticum. Quartus est, q̄n est dubium an sit clericus, vel ne, & tunc si offert paratum se clericum probare, & tunc est remittendus ad iudicem ecclesiasticum si tpe capturæ fuit repertus in habitu clericali, vt in d. c. si iudex laicus. in prin. Si autē fuit repertus in habitu laicali tpe capturæ, & tūc si offert se paratum probare clericum, sed non probat, tunc iudex secularis pōt eum punire, ita posset intelligi hæc decre. Cognito tū an sit clericus, vel ne debet fieri per iudicem ecclesiasticum, vt no. in d. ca. si iudex laicus. versi. si. tū hoc casu non fiet remissio ad iudicem ecclesiasticum, imò stabit in carcere apud iudicem secularem donec probet se clericum, vt dicit Ioa. & ista est cōclusio verborū Butri. sed tu dic, vt in d. c. j. de apostа. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Statutum episcopi contra canones non valet.*
2 *Statutum quòd destruatur domus delinquentis, quid operabitur si delinquens habet partem inferiorem, & alius partem superiorem.*
3 *Rex Franciæ, & rex Hispaniæ an subijciantur Imperatori.*
4 *Mulier si corrumpatur inuita non dicitur corrupta quo ad Deum.*
5 *Loca vicina quæ dicantur.*

CAP. XXVIII.

SVPER SPECVLA. Parisijs, & in locis vicinis ius ciuile legi non debet. Primo ponit p̄hibitionis rōnem. Secò prohibitionē. Tertiò pœnam contra facienti imponit. secunda ibi, firmiter tertia ibi, & qui. ¶ Casus literalis. Quamuis ecclesia secularium legum nō respuit famulatum, quæ imitantur vestigia equitatis, & iustitiæ, tamen in Francia, & in multis alijs prouincijs laici legibus non vtuntur, & rarò ecclesiasticis causæ occurrunt, quæ non possint per canones expediri, vt plenius sacræ paginæ insistatur, firmiter prohibet Papa, ne Parisijs, vel in ciuitatibus, vel in alijs locis vicinis aliquis docere, vel audire ius ciuile præsumat, & qui contra fecerit non solum à Cæsarum patrocinijs interim excludatur, verum etiam per cēm loci excōicetur. Ber. ¶ Not. j. ex tex q̄ leges famulantur canonibus. Ex quo infertur q̄ scientia canonica præferenda est legali, & sic in hominibus literatis, nam respectu subiecti ista nobilior, & ideò leges dicuntur famulari canonibus, quia in multis videtur in concernentibus animam subijciuntur canonibus velit nolit Imperator. vt auth. de eccl. tit. in prin. Item quia recipiuntur leges in subsidium foro canonico in ca. j. de noui ope. nun. Et ideò Host. inducit literam contra decidentes dubia per iura legalia, vbi canones sunt expressi b. Secundò no. casum, in quo Papa habet iurisdictionē in laicos, videlicet, vt prohibeat eos audire iura, & hoc in fauorem sacræ scientiæ. Compellit ergo ecclesia q̄nque laicos ad bonum, quod occasionaliter prouenit ex statuto suo. Item not. q̄ ius ciuile non pōt recipi in multis locis, & enumerat hic Host. loca in quibus ius ciuile non recipitur, & longè plura sunt loca inter Christianos quæ non recipiunt leges ciuiles, q̄ quæ recipiunt. ¶ † Sed canones obseruantur per totum mundum inter Christianos, vt in c. j. de constit. ideò non valet statutum epi contra canones. vt in c. qd super his. de maio. & obed. sed contra leges valent statuta laicorum, vt in l. ex hoc iure. & in l. omnes populi. ff. de iustit. & iur. Et an laici possint in totū recedere à dispositione legali. dic vt plenè no. in l. oēs populi. c† Vltimò no. quem puniri q̄nque rōne vicinitatis sinedculpa. concordat c. clerici. de excess. præla. Et facit iste tex. ad q. illā de duob. fratrib. habētib. domum, vel turrim communē, quorū alter habet partem superiorem, alter inferiorē, & rōne statuti venit destruenda domus habentis partē inferiorē: nūquid debeat destrui tota domus. de qua q. per Bar. Brix. in q. veneriali. 14. no. gl. de pœ. dist. 5. c. sed & cōtinuò. & ponit Io. And. hic rres opin. Prima, vt permutetur pars inferior cū superiori. Secunda, vt pars q̄ venit destruenda redimatur à fisco. Tertia, vt destruatur tota domus, seu posteà agatur p̄ socium, seu fratrem, qui dedit cām damno. arg. in l. si merces. §. culpæ. ff. loca. vide per Anch. in c. fœlicis. de pœ. libr. 6. & per Ioā. And.

ADDITIONES.

a ¶Quòd sciētia. Vide De post Abb. & alios. in c. cleri. s. de iud. & ibi quis debeat præcedere, an doctor legista, an canonista. Se. Sa.

b ¶Dicit etiam Host. q̄ vbi non sufficiunt canones, recurrendum est ad leges, & cōsuetudines, & ad naturales rationes, & ad exempla, vt in c. venerabilem, versi. obiectioni. & de sepul. certificari. & tandem adiecta vulgaria, & hæc not. Sed inquantum inter cætera dicit Host. q̄ deficiente lege, & consuetudine, recurrendum est ad rationes naturales, vide opti. tex. in l. cū ratio. in prin. ff. de bon. damnato. & in l. scire oportet. §. sufficit. ver. si enim. ff. de excusa. tut. quæ dicunt q̄ ratio naturalis est quasi quædam lex. Alexand. de Ne.

c ¶Sed Vinc. dicit q̄ prima lex in Hispania in libro iudiciorum legionentium est. q̄ quicunque receperit leges Romanas capite puniatur, & ita de pari contendit cum imperio. Item nec in Francia vtuntur legib. Rom. nec Anglia, nec Scotia, Balia, Alamania, Suetia, Vngaria, Boemia, Polonia, Bulgaria, & breuiter fm Host. excepta Italia in regno Arelatensi, nullæ, aut paucæ prouinciæ reguntur iure ciuili, licet vtantur argumentis ipsarum deficientibus propriis consuetudinibus, & statutis, quamuis lex dicat contrarium esse seruandum, vt in l. de quibus. ff. de ll. & de sepul. certificari. Alex. de Ne.

d ¶Ratione vicinitatis. Quando duo habent domum cōmunem, & vnus habet partem inferiorem, & alter superiorem, & ille qui habet partem inferiorem fuit cōdemnatus de delicto, pro quo debet comburi eius domus, quid fieri debeat, cum iste qui habet superiorem contradicit. Et de quæstione ista tangitur eleganter per Bartolū in l. & si seuerior. in fi. C. ex quib. caus. infamia irrog. Bal. in l. 2. C. in quib. cau. fer. pro mi. lib. acci. vbi dicit q̄ Respublica destruens domum pp delictum alicuius tenetur restituere pretium partis illius domus, illi qui non deliquit. de Bellentz.

d ¶Rōne vicinitatis. Vide Bar. in l. cum alicuius. in fi. ff. de nego. ge. Alb. de Ros. in l. j. §. & post operis. in fi. ff. de ope. noui nunti. vbi refert fuisse iudicatum per me, q̄ tota domus esset destruenda. refert Iaso. in l. stipulatio. in prin. circa fin. eod. titu. de ope. no. nun. Seb. Sap.

And. in addi. super ru. de pœnis. & per Bartol. in l. Athelus. ff. de aqua pluuia arcen. vbi ponit alias opi. Et inter cæteras est vna satis æqua opi. quæ mihi placet, vt commutetur illa pœna in aliam. arg. eorum quæ no. in l. quid ergo. §. pœna grauior. ff. de his qui

a no. infa. a ¶ † In gl. ij. ibi. & licet de facto ab omnibus non seruetur, &c. Nō. gl. sentit eīm q̄ de iure nullus est exemptus à iurisdictione Imperatoris: & q̄ Francigenæ de iure subijciuntur Imperio, de quo tñ dic, vt leg. & not. in ca. per venerabilem. qui fil.

b sint le. b & de Hispanis nunquid subijciantur imperio, vide bon. glos. in c. Adrianus. lxiij. dist. & in quib. casibus valent statuta laicorum contra leges, vt no. in l. oēs populi. & ff. de pac. iuncta l.

4 ius publicum. ¶ † In glos. fi. in fi. dic q̄ contrarium intelligitur quò ad Deum, nam mulier, & si corrumpatur inuita quò ad carnem: ex quo mens remanet incorrupta quò ad Deum non infamatur. & vide qd no. glos. in ca. terabilius. hic allega. ¶ † Extra

5 c gl. quæro quæ loca dicantur vicina. fol. quæ sunt intra duas dietas. ar. in cap. nonnulli. de rescript. vel standum est consuetudini, seu communi interpretationi. sed vbi non constat recurrendum est ad arbitrium iudicis secundum doctores. ar. cap. de causis. de

a of. deleg. d & ibi vide.

ADDITIONES.

a §• D. Car. dicit q̄ æquior est opi. illa quæ dicit q̄ ille qui habet partem superiorem domus emat partem inferiorem diruendam à fisco, & sic soluat æstimationem illius partis quæ debet dirui & tñ manebit loco dirutionis. Sed Vincē. vlterius not. text. ibi: quæ æquitatis. &c. q̄ Canones non acceptāt leges oēs: sed illas tñ, quæ sunt fundatæ in iustitia, & æquitate. Vnde dicit Host. q̄ non omnes leges acceptamus, sed rationabiles tñ. & quæ nobis contrariæ nō sunt, de resti. spoli. sæpe. de iuramen. cal. Ifas. Postea dicit Hostiē q̄ possumus oēs leges recipere, quia ipsarum mens est q̄ nullum peccatum mortale approbetur. & in his sacrorum Canonum vestigia imitantur. in authen. vt cler. apud proprios epis. §. fi verò ecclesiasticos. coll. 5. & de hoc de iudi. cleri. Primū dictum videtur mihi verius. nam omnes leges non sunt rationabiles. & hoc probat iste tex. de hoc tamen dic, vt plenè dixi in c. j. ē. de op. no nun. Alex. de Ne.

b ¶D. Car. dicit q̄ illi qui nō obseruant potuerunt præscribere, vt non subsint imperio, sed Papæ, sicut etiam vacante imperio Papa succedit. de foro comp. licet. & in ca. per venerabilem. qui fil. sint legi. sed tu dic vt ibi plenè dixi. Alex. de Ne.

c ¶Loca. Quis dicatur vicinus, vide gl. in c. fœlicis. de pœnis lib. 6. & quod no. ibi.
¶Adde quis dicatur vicinus. Alex. cons. 224. lib.

d ¶Vide gl. in c. cum nullus, in verbo, remoti, de tempo. ordi. in 6. & cle. causam. in gl. in verbo, remotis. de elect. & in c. cum ex literis. de resti. in integ. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium innouatum an, & quando inducat nouum ius.*
2 *Priuilegium cum quibus solennitatibus innouatur.*

CAP. XXIX.

1 QVIA. † Innouatio priuilegij ius nouū nō inducit, sed vetus cōseruat. Casus Ifal. s. Dūs Pa. innouauerat priuilegiū cuiusdam monasterijcōstituti in diœce. Baiocen. eps Baiocen. dubitauit vtrū per talē innouationē iuri epali sit derogatū, quæsiuit à d. Pa. an ei præiudicaret. Rñdet ei Papa q̄ innouatio ius nouū nō confert, nec tollit vetus, vnde vult eum esse in eo statu in quo erat tpe innouationis impetratæ, sed per hoc nō intendit Pap. iuri alias competenti eidem monasterio præiudicium generari.

2 Ber. † No. primò ex tex. q̄ per innouationem priuilegij ius de no
a uo nō acquiritur aqd procedit q̄n primum priuilegium extat, secus autem, vbi fuisset sublatum, & reuocatum. quia tunc si Papa

b innouaret illud priuilegium bene ius conferretur de nouo. & sed intellige hoc c. quando priuilegium extans insinuatur, id est describitur propter nimiam vetustatem, vel propter aliam causam, vt sic faciat fidem tanquā originale. & de solennitate adhibenda in hac innouatione. dicendum, vt no. in ca. fi. de fide instru. & in c. Albe. & in c. significauit. de testi. In gl. in fi. dic quòd ibi interuenit authoritas superioris hoc intendentis. Sed hic nos loquimur in dubio quando superior simpliciter facit innouari instrumentum, vel priuilegium, tunc enim non intendit ius de nouo conferre, sed antiquum conseruare, ne pereat ob defectum probationum. de quo in c. cum dilecta. de cōfir. vti. vel inuti. & in c.

c ex parte abbatissæ. cē. eod.

ADDITIONES.

a §• Vide quod dixi s. eo. ex parte. ei j. in addi. quæ inci. Vnde si priuilegium Alex. de Ne.

b §• Illud fuit dictum Vinc. quem Doct. sequuntur, qui dicit q̄ si priuilegium est abolitum per abusum, vel per ingratitudinem. per innouationem reuiuiscit, vt in Pilanis, qui restituerunt Imperatori Octoni contra ecclesiam, & in eorum odium Inn. secūdus abstulit archiepīs Pisanis priuilegium legationis, & Parafreni. vbi cooperti cum irent in Sardinio prohibens illis Sardinis, ne illis obedirent. Sed posteà Papa Honorius archiepiscopi priora beneficia innouauit. Nam per ralem innouationem primum ius reuiuiscit 24. q. j. Achatius. de feu. cap. 2. Adducit simile de viro qui sponsæ dedit alienum annulum, & postea constante matrimonio dat alium pro illo. nam non videtur noua donatio, vt ff. de dona. inter vir. l. si constante. §. si sponsus. Sed hoc est simile in nouatione per quam ius non tribuitur. Sed D. Card. dicit q̄ propriè innouatio nunquam tribuit ius nouum, vt hic, & s. e. ex parte. & illud quod dicitur de prædicto archiepiscopo fuit potiùs restitutio, quàm innouatio. Alex. de Ne.

c ¶ Docto. hic tractant quæ sit differentia inter nouationem, & innouationem, & qd sit propriè nouatio, & qd delegatio, & qd concessio: & quæ sit differentia inter ipsa, & latè prosequitur præsertim D. Car. sed non est nostra materia, sed pertinet ad Legistas. ideo prætermitto. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

2 *Altare viaticum non est causa quòd quis possit celebrare in loco non consecrato, nisi habeat ex priuilegio.*
2 *Priuilegia, & statuta sunt intelligenda, vt aliquid addant iuri communi.*
3 *Altari viatico non est licitum vti, nisi cum licentia Papæ vel diœcesani.*

CAP. XXX.

1 IN HIS. ¶ † Priuilegiari, vt vbique possint cum altari viatico celebrare hoc possunt sine licētia prælatorum. Primò ponit exordium & facit narrationem. Secundò prouidet, & rationem reddit ibi, cum autem Casus literalis. Fratres prædicatores, & minores impetrauerūt indulgentiam à do. Pap. vt vbicunque fuerint cum altari viatico valeant celebrare sine præiudicio iuris parochialis, quidam prælati nimis strictè illam indulgētiam interpretantes dicebant q̄ per illam indulgentiam prædicti fratres prēter assensum prælatorum, hoc facere nō possunt, vnde non permittunt eos celebrare secundum illam indulgentiam, cum autē sine illa indulgentia fratres prædicti possunt de prælatorum licentia celebrare, nihil eis conferer. Mandat Papa cuidam, quatenus interpretatione huiusmodi reprobata, dummodo abstineant ab iniurijs aliorum daram licentiam prædictis fratribus debeat publicare, ita quòd dicti fratres ex indulgentia ipsa aliquam videantur gratiam consecuti. Ber. ¶ Not. j. ex tex. quòd sine priuilegio nō est licitum celebrare in loco consecrato, etiam cum altari viatico, id est portatili, quo frequenter vtuntur clerici, quando celebrant in altari non consecrato, vt in istis oratoriis, & capellis do

a minorum ad idem c. vnicuique. & c. clericos. de consec. distin. j. a

2 ¶ † Nota. 2. q̄ indulgentia b. & priuilegium principis debent ita
b interpretari, vt aliquid de nouo conferant, & ad hoc quotidie allegatur iste textus. Idem dicendum in statutis, vt si loquatur in terminis iuris communis, fiat interpretatio, vt aliquid operen-
c tur c. & ita no. Card. in l. 4. §. prætor air. ff. de dam. infec. & Innoc.
d in capitu. cautam. de rescript. d ¶ Sed quæro nunquid episcopus possit

ADDITIONES.

a ¶Dic vt s. ea. parentibus. Alex. de Ne.

b ¶Indulgentia. Vide Dom. in ca. j. in ver. sed pro declaratione text. quæro quid operetur. de priui. lib. vj. vide quod no. in tex. in ca. si Papa. eo. cit. & lib. Bar. de Bellentz.

c ¶Aliquid operentur. Vide Fel. in c. Rodulphus. in versicu. secunda regula s. de rescr. vbi generaliter vult q̄ statutum nō intelligatur strictè, qñ redderetur elusorium, intelligē tñ, vt declarat Alexa. in consi. xxxiij. incip. viso j. vol. vbi dicit, q̄ quando statutum expressè determinat illud quod erat tacitè determinatum à iure communi, nihil aliud operatur. Seb. Sap.

d ¶ Innocent. verò nota. ex text. quòd in pertinentibus ad cultum diuinum facienda est benigna, non autem maligna interpretatio pro hoc secundum Innocentium. ff. de religio. & sumpti. fun. l. sunt personæ. Host. verò subaudit maximè, nunquam. n. approbatur maligna, vel astuta interpretatio, vt hic, de decimis, audientiam. Alex. de Ne.

Universidad de Deusto

possit hoc priuilegium concedere, sunt opin. & *communiter* tenetur, vt in sua diœcesi possit, vt hic, ibi: sine qua id prælatis annuẽ tibus. & facit c. clericus. & ca. vniculq; præalle. sed in toto orbe solus Papa concedere potest: & ita inte ligitur iste tex. & sic intellige c. fi. eod. tit. l. br. vj. vbi cp̃i habent priuilegium à iure, vt possint in transitu celebrare cum altari viatico: alij ergo nõ possunt vti altari viat co, nisi habeant priuilegium à Papa, aut licentiam à diœcesano. & ita intel ige c. concedimus. de confe. dist. j.

a ¶ † Sed quæro nunquid hodie isti fratres habeant priuilegium, Doc. tacite innuunt: quòd non. nam olim fuit eis hoc concessum: quia non habebant ita ecclesias consecratas, sicut hodie habent: sed habebant quędã oratoria nõ consecrata: sed puta quòd vbi hodie etiam de facto acciderit cp̃ haberent aliqua loca non consecrata, cp̃ fratres ad alia accedentes possint vti hoc priuilegio, quia subest ratio priuilegij a. Sed contra hoc opp. de c. pastoralis. ſ. eo. vlt. religiosi priuilegiati, vt possint capellas suas in vsus proprios conuertere, nequeunt propria authoritate possessionem apprehendere, sed debent requirere licentiam ordinarij prę solutione. multa hic & ibi dicunt Doc. sed breuiter capiẽdo duas solutiones dic, quòd istud priuilegium fuisset hic inutile si habuissent requirere licentiam ordinarij: quia sola licentia Papæ sufficeret: sed ibi priuilegium non erat inutile, quia iã erat translatum ius vigore priuilegij, sed cessabat possessio quæ non debebat apprehendi sine licentia ordinarij. Vel secundo hic non agebatur de grauꝫ præiudicio sed ibi sic, quia ibi per illam concessionem priuabatur proprio prælato ecclesia, & diminuebatur hospitatus, & priuilegium illud potuit esse surreptitium, & ideò debuit requirere ordinarij licentiam.

b

ADDITIONES.

a ¶Sed si attenditur ratio Host. & Doct. fortè non procedit opin. Abba. Si. Nam si est verum cp̃ istud priuilegium fuerit eis datum in subsidium, ſ. quia in prima nouitate carebant habitaculis: ergo non debent habere priuilegium si habere reperiantur loca nunc consecrata, quia cessat illa necessitas. Alex. de Ne.

b ¶Quo ad primam sol. But. hic dicit cp̃ in ca. pastoralis ſ. eod. concurrebant duo. s. translatio iuris per prius, & translatio possessionis per posterius. Primum operatur priuilegium & quo ad illud non requiritur licentia diœcesani, sed bene quò ad secundum scilicet quò ad arripiendam possessionem iuris translati. Hic aũt sola facultas celebrandi fuit concessa, nec aliud erat in concessione priuilegij, & si non haberetur libera ex priuilegio, priuilegium nihil operaretur, quia sine priuilegio celebrare posset cum licentia diœcesani. sed in casu ca. pastoralis priuilegium erat vtile, quia si epc̃ malitiosè, vel negligenter renuat, vel deferat dare possessionem poterit habere recursum ad superiorem secũdũ Io. And. & Doct. arg. c. nullus. de iurepatr. Quo ad secundam sol. dicit cp̃ in casu ca. pastoralis. ſ. c. præiudicaretur epo, nisi eius auctoritas requiratur, & etiam Reip. quantum ad hospitalitatem, eleemosynam, & iura epalia persoluenda. arg. de suppl. neg. cap. 2. de of. Arch. cum satis. Item priuilegium posset esse subreptitium, & hoc esset diſcutiendum, de rescript. super literis. ne sede vac. c. j. de his remittit Hosti. ad summam eod. tit. ſ. quid operetur. sub c. regulariter. Sed pro declaratione quæro de aliquibus. Et primo in quantum ſra dicit cp̃ ordinarius debet publicare priuilegium an hoc sufficiat, Hosti. dicit cp̃ debet subaudiri, & rebelles compescere, vt bene cõmunctur qd sequitur, quia per solam publicationem vix cõsequeretur quod sequitur, nisi eis cõseruator daretur. & sentit Hostie. cp̃ iste cui scribitur efficitur delegatus. Sed D. Car. dicit cp̃ hoc non apparet hic an scribatur epo, vt patet ibi, fraternitati. Vnde dicit cp̃ videtur cp̃ faciat iure ordinario, quia Papa in dubio videtur potius excitasse officium ordinarij quàm dedisse ipsum delegatum, vt in cap. liget. de of. ord. de quo dic vt ibi, & in can. aliquibus. de reſcr. in vj. Dicit tñ Do. Car. cp̃ nõ refert in hoc, an talis debeat facere, vt delegatus, an vt ordinarius. Secundò quæro, quia text. facit mentionem de altari viatico, quomodo intelligatur, Hostien. exponit. i. portatili, qd omnibus peregrinis, & etiam alijs tpe necessitatis videtur esse concessum, de consecr. dist. j. concedimus. Quicquid tñ dicat illud capit. posset à diœcesano prohiberi, nisi obstaret priuilegium speciale, vt hic.

Vnde non poterit celebrare peregrinus sine licentia diœcesani cum altari viatico, nisi habeat priuilegium speciale, vt hic. Et dicit Ioan. And. cp̃ Physici habent librum quem appellant viaticũ, quia itinerantes solent illum ferre, alibi dicitur liber itinerarius. xvj. distin. Clementis. Sed ibi aliter exponitur. Sed corpus Christi quandoq; vocatur viaticum. sed quare sic dicatur, dic vt in ca. qd inte de pœn. & remi. & ibi in glo. 2. Tertiò quæro, quia text. dicit quòd habent auctoritatem celebrandi sine præiudicio iuris parochialis, quæ sunt hæc iura? Hostien. ſ. dicit cp̃ sunt oblationes, decimæ, primitia, mortuaria. xxxij. dist. præter hæc. de testa. ca. fin. Et dicit Vinc. quòd in præiudicium iuris parœcialis esset si isti in ecclesiarum contemptum reciperent parœcianos ad diuina, de parœcijs, vt dominicis, vel si in suis habitaculis vellent benedicere nubentes, vel si decimas, & oblationes parœcianorum recipiunt, vel corpora defunctorum ad sepulturas, vel si iniungant alienis parœcianis pœnitentiam, vel tradiderint eucharistiam xxx. q. v. aliter. 13. q. 2. oblationes. Quantum autem ad pœnitentiam. & sepulturam dic, vt in clem. dudum, de sepult. & vide clemẽ. j. de priui. vbi religiosi sine licentia parocialis presbyteri præbentes clericis, vel laicis eucharistiam, vel extremam vnctionem, vel matrimonia benedicentes sint excommunicati ipso iure. & per Papam tantum absoluentur. Vltimò quæro quibus prælatis loquitur tex. ibi, præter prælatorum. Inno. dicit cp̃ intelligitur de prælatis illorum locorum, siue sint episcopi, siue minores prælati. & hæc sufficiant. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium non faciens mentionem quòd res super qua vult priuilegium sit possessa ab alterο non præiudicat possessori.* 2.
2 *Priuilegium debet intelligi, vt non præiudicet enormiter iuri alterius.* 4.
3 *Verba enuntiatiua, etiam per Papam prolata, non disponunt, vel probant, ni si sint dicta, vel enarrata motu proprio.*

CAP. XXXI.

DVDVM. Priuilegium de decimis noualium non soluendis, non cõprehendit decimas tpe priuilegij impetrati possessas ab alijs, nisi de possessione alterius in priuilegio fiat mentio. In prima ponitur facti narratio. In secunda decisio. secũda ibi. de cõ si Io. ¶ Casus literalis. Inter priorem, & conuentum de Buten. ex parte vna, & priorissam & moniales de campesse, ex alia, coram iudicibus quæstio super decimis noualium vertebatur. lite pend. coram iudicibus moniales impetrauerunt indulgentiam super decimis noualium non soluendis, nullam de lite mota in indulgentia mentionem facientes, per quam indulgentiam volebãt repellere priorem, & conuentum prædictos, aliter dubitabant iudices quid iuris esset. Papa de consilio fratrum suorum iuri prædictorum fratrum decreuit nullum præiudicium generari per illam indulgentiam, nullam de lite mota facientem mentionem super decimis noualiũ non soluendis, quas possidebant rẽpore indulgentiæ à parte altera impetratæ, Ber. † Not. j ex text. cp̃ priuilegium non faciens mentionẽ de possessione alterius, non præiudicat possessori, quod intellige quando impetratur super decimis noualium, secus dicit Boat. vbi priuilegium esset impetratum simpliciter super decimis, quia tunc valeret non facta mentione de possessione alterius. & potest esse ratio diuersitatis: nam decimæ ab aliquo possidentur. vnde concedendo pa. priuilegium voluit derogare possessoribus. quare tacitè facit mentionem de possessione, secus est in decimis noualium, quia priuilegium potest intelligi de terris, quæ adhuc non sunt redactæ ad culturam, & sic poterat esse quòd nullus habebat possessionem illarum terrarum, & sine priuilegio moniales nõ reduxissent ad culturam, & sic Papa de facili concedit tale priuilegium, quia nõ tendit in graue præiudicium aliorum, sed ex quo terræ erant redactæ ad culturam, & decimæ erant solutæ ex eis ante impetrationem priuilegij. graue præiudicium infertur possessori. de quo non est præsumendum. arg. in c. super eo. de of. deleg. & lege 2. §. si quis à principe. ff. ne quid in loco publ. & hoc teneas, licet Innocent. videatur dissentire in aliis decimis. & pro primo dicto facit c. cum olim. suprà eod. vbi valet priuilegium cõcessum monasterio, non facta mentione de episcopo, & sic de possessore.

a
1
2
b ¶ † Sed pro declaratione textus quæritur quid si Papa, ✻ eximit

ADDITIONES.

a ¶D. Car. dicit hoc esse verum, nisi sibi competeret ius decimarũ de iure speciali, quia tunc non valeret priuilegium de decimis, nisi de hoc fiat mentio, vt in capitulo cum ordinẽ. de reſcriptis, & in capitulo ex multiplici. de decimis. facit cap. j. de cõstitutio. in sexto. Alex. de Ne.

b ¶Quid si Papa. Quando Papa eximit monasterium cum capellis suis, & eas nominatim exprimendo si aliqua ex his capellis ab alijs nomine proprio possidetur, illa non videretur exempta, nisi priuilegium hoc esset concessum motu proprio. de Bellenzinis.

b ¶Quid si Papa. Vide domin. in capitulo primo, versiculo, sed pro ✻ decla

eximit monasteriũ cũ capellis suis, & aliqua istarum capellarum possidet à tertio, nunqd priuilegium p̃iudicet possessori. Inn. primõ videt facere differẽtiam vtrum capellæ sint expressæ vel ne, sed postea videtur indistinctè tenere cp̃ non præiudicat possessori, quia fortè si papa sciuisset possessionem alterius, nõ dedisset priuilegium, & priuilegium debet intelligi, vt non præiudicet enormiter iuri alterius, & in relligе prædicta, & tex. vt ad impediendũ vires priuilegij sufficiat sola possessio iusta tamẽ licet proprietas non concurrat cum possessione, vt *cõiter* hic Docto. volunt, &

a bene, & gl. in c. 2. de decimis. li. 6. a † Quid autem si papa concedit

3 priuilegium hoc modo, eximimus tale monasterium, & capellas suas, quas propriis vocabulis duximus exprimendas, &c. nunqd per hoc quod capellæ nominatim asserũtur esse monasterij, principaliter probentur esse monasterij. Inn. dicit hic quòd non, qa

b papa per hoc non intendit donare capellas monasterio, sed capellas suas eximere, & ideò propter cp̃ probetur, quòd sint suæ, & idem Io. And. pro quo alle. c. si gratiosè. in fi. de reſc. li. 6. quod bñ facit, & no. perpetuò hoc dictum, & sæpe dubitaut. & vidi multa consilia hinc inde pro, & contrà. nec allegabatur dictum hic Inn. & Ioã. And. & puto hoc dictum limitandũ, nisi priuilegium esset concessum hoc modo motu proprio. qa tunc ex quo papa intentionẽ suam fundat super illa affectione quòd capellę sunt monasterij, probantur monasterij esse, nisi probetur cõtrarium, vt in simili voluit Lap. in cle. literis. de proba. nam quando ad instantiam alicuius conceditur tale priuilegium, videtur illa verba narratiua, & de facto alterius, quę nõ probant, vt in c. si papa.

c de priui. li. 6. esed qñ proprio motu videt papa ex certa sciẽtia af-

4 ferere illas capellas esse monasterij, qd no. † Vltimò quæritur qd si tpe impetrati priuilegij ista loca fuissent redacta ad culturam, si decima adhuc non esset soluta, & sic nemo adhuc esset in possessione, an valeret priuilegium simpliciter concessum Inn. eandem inclinat in sententiam, quòd valeat, quia sola possessio alterius impedit vires priuilegij, & nõ decimas deberi. cũ papa sciat decimas semper esse debitas, & idem sequitur Io. And. & *cõiter* Docto. disputatiuè tenẽt totum oppositum, quia priuilegiũ iuri alterius præiudiciale, debet strictè intelligi, & eo casu, vbi minùs afferatur præiudicium. vt in c. cum capella. & in c. quia intentionis. ſ. eo. & per Inn. in c. cum dilectus. de do. patet in ca. super eo. de off. dele. & in l. 2. §. si quis à principe. ff. ne quid in loco public. sed istud priuilegium de decimis noualiũ nõ soluendis põt intelligi de terris, quæ nondũ sunt redactæ ad culturã, in quibus nullum, vel modicum præiudicium inferẽ alteri. non ergo debet intelligi de terris redactis ad culturam tempore priuilegij, quia inferretur graue præiudicium tertio, cum ius esset sibi quæsitum de præsenti. nam possessio consideratur propter præiudicium qđ ĩfertur tertio. Sed certè idem est præiudicium, ex quo terræ sunt redactæ ad culturam, & omnino debet acquiri possessio. nec obista litera quę facit mentionem de possessione, & sic accidit de

d facto. d

ADDITIONES.

p✻ declaratione text. quæro quid operetur de priuileg. eo. li. 6. & vide quod nota. Bar. de Bellen. in tex. in c. si papa. eo. ti. & lib.

a ¶Nõ est dubium cp̃ Inn. loquit multum intricate, & Bu. refert mẽtem esse Inn. prout etiã refert Abb. Si. & eodẽ modo residet. Sed D. Car. in fi. ix. q. intelligit aliter mẽtem Inn. quã vt habeas clarã facias tres casus. Primus, qñ solùm monasterium eximitur, & hoc casu obstat Inn. cp̃ etiã si alius erat in possessione monasterij minimè tenebit exẽptio, nisi expresè probetur à parte altera quòd priuilegium fuerit obreptum, vt quia suggestum est papæ quòd nullus erat in possessione, vel si malitiosè hoc tacitum fuit, cum non fit ex spõsi cũ magna deliberatione, præsumit papa oĩa sciuisse, etiam de possessione alterius, & de aliis, nisi à parte altera probet obreptio, facit qđ no. p Doct. in c. cum dilecta. ſ. de reſcri. & ibi vide quę sit differẽtia inter subreptionem, & obreptionem. Secundus casus est qñ monasterium eximit cum capellis suis, & si capellæ non sunt nominatim expressæ, & hoc casu non videntur exemptæ capellæ quæ ab alijs possidẽtur, vel quas princeps ex aliqua causa latenti non esset de facili exẽpturus. ar. eorũ quæ no. in c. cp̃ translationẽ, de offi. le. Idẽ si graue præiudicium inferẽ priorib. quia non est verisimile cp̃ papa velit p talem exemptionẽ alicui afferre graue præiudiciũ. Tertius casus est qñ monasterium eximit cum talib. ecclesijs nominatim expressis, & hoc casu Inn. facit differẽtiam an ecclesiæ exprimantur nominatim, & principaliter eximant, anverò nominentur accessoriè. Puta si diceretur eximimus, S. Iustinæ cum ecclesia S. Danielis, & ecclesia S. Ledi hic. Primo casu qñ eximit principaliter, & nominatim, & principaliter exemptæ videntur etiã si alius sit in possessione ipsarum ecclesiarũ, vt s. dictum est. Secundo aũt casu qñ non sunt nominatim expressæ, sed accessoriè, dicit Inn. cp̃ intelligantur exemptæ si sunt suæ, quia per hoc nõ intelligẽtur dari, vt in c. si gratiosè. de reſcri. in vi. facit quod no. Inn. ſ. de fid. instr. inter dilectos. Item ed hoc intelligendum si alius non est in possessione subreptionis earum bona fide, & pro hoc fm Host. est hic ar. l. c. intelige fm Inn. si alij nõ sit graue præiudicium, & idem videtur sentire Host. & ratio est fm Inn. quia in accessorijs non fit tãta examinatio quanta in principalibus, & dicit Inn. cp̃ aliqui cõtradicunt. sed verius est quod dicit Inn. fm D. Cardi. Et dicit D. Car. cp̃ licet in p̃dictis possit instari, tamen probabiliter videtur posse sustineri præ dicta distinctio. & istam pura esse veram mẽtem. Vnde D. Car. me lius allegat mentem Inn. quàm Bu. & Abb. Si. limita tamẽ vt dicã in seq. q. Nam quæro, præsuppositio cp̃ monasterium sit exẽptum cum capellis, quid si aliquæ possessiones dẽtur in aliqua diœcesi monasterio sic exẽpto, & ibi monasterium ædificat aliquã eccle siam? Inn. dicit cp̃ illa erit exempta dummodo de illis possessionibus ante ędificationem ecclesiæ epc̃s ęsequeretur modicum emolumẽtũ. Host. verò dicit cp̃ aut est ædificata ecclesia cũ licẽtia epi, qui non ignorabat exemptionem, & tunc videtur remisisse totũ jus suum. ex quo nihil retinuit. ar. eo. quia circa. Aut sine licentia, & tunc ecclesia potest ab ipso vendicari, vt ſ. eo. cum olim. el 1. Si verò episcopus concessit licentiam ignorans exemptionẽ, & sic aut certificari potuit, & imputatur sibi. arg. 37. dist. §. fi. ad fi. & ff. ad Macedd. l. pen. alioquin si hoc inquisiuit, & monasteriũ hoc in fraudem tenuit, videtur episcopo subueniendum ar. ff. de ædi. edi. l. 1. & 2. & l. cum sex. & de reſcrip. ex parte. & cum distinctione Host. transit Io. An. Cal. & But. Inno. verò limitat omnia s. dicta, dicens cp̃ locum habent vbi de aliena sit gratia, quia si de suo quis daret larga fieret interpretatio de donationibus Apostolicæ, & capitul. cum dilectus, & ibi per Inn. & etiam dicit quòd cum quis dat de suo, potest iscui conceditur priuilegium petere decimas à capellis, quæ ab aliis detinentur, vt C. de bon. loca. l. secunda. Alexander de Neuo.

b ¶Monasterij. Adde Old. conſ. 208. latiùs Ro. cõſ. 181. vbi in termi nis consuluit.

c ¶Et de hoc etiam per. Abb. Si. vt in ca. dudum, de deci. & per Doctores in cap. inter dilectos. de fide instrumentorum. Alexand. de Neuo.

d ¶Sed dicit quòd nõ est mirandum si per priuilegium faciliùs tollitur ius cuius possessio non habetur, quàm possessio quæ habetur. & istud dictum communiter sequuntur Doctores. sed Dom. Cardina. dicit quòd hoc dictum sit perpetuò notandum, tamen hoc nõ colligitur omnino hic, sed hoc solùm, quòd licet possessio alterius impediat vires priuilegij, vt hic: non tamen sic impedit ius alterius. cuius iuris possessionem non habet, & dicit Card. quod hoc videtur procedere quòd ad ius quod competit alicui de iure communi, secus de iure speciali, quia tali iuri non præiudicat priuilegium, nisi faciat mentionem, vt in c. cum ordine. de reſcriptis & in ca. veniens. de præſcriptio. Sed præsuppositа opinio Innoc. quam tenent Doctores pro vera, quæro, quid dicendũ est de decimis perceptis ante concessum priuilegium, & talibus noualibus nondum tamen solutis? Innocent. dicit quòd monachi habent actionem ad fructus decimarum pro tempore præceden te priuilegium. Dicit tamen quòd per solutionem, quã faciunt moniales, monachi nõ acquirunt possessionem, quia nunquam per id quod sequitur, & soluitur ex condemnatione acquiritur possessio alicuius rei, vel iuris, nisi alias in eã quis inducatur, vult dicere secundum Dom. Cardin. quòd in casu quo agentibus monachis moniales condemnarentur ad soluendas decimas noualium præteritas, & eas soluerent, per hoc monachi non acquirerẽt possessionem. Host autem dicit cp̃ super hoc vellet videre ius: quia Innocen. nihil allegat. Item cum possessio sit facti, vt in l. prima. in princ. ff. acquiren. possessio. & acquiritur etiam per violentiam. Vnde etiam prędo restituitur, licet contra ius, & spreto iudice possessionem non acquisierit, vt in c. in literis. in fi. de restispol. non videt Host. rationem, cur cui ex vi sentẽtiæ aliquid tradatur non acquirat possessionem: imò potius contrarium est expressum. vt ff. de acq. pos. l. iuste. ſ. de re iud. in c. cum aliquibus. Domi. Car. in 2. q. prope finem. dicit qđ dictum Inno. procedit quo ad hoc cp̃ per solutionem prædictam non acquirant monachi possessionem iuris decimandi. Nã per hoc non infertur cp̃ fuerint in possessiõe tempore impetrati priuilegij, & per hoc possit inferri priuilegiũ nõ valere quòd ad decimas noualium. Butr. aũt dicit cp̃ sine dubio Inn. nimis latè locutus est, sed mẽs eius est cp̃ solutio talis nõ cõstituit ecclesiam parochialem in possessione quando soluens habet priuilegium, ratio est, quia non soluit animo constituendi in possessione illum, cui fit solutio propter priuilegium

¶Innoc.

Universidad de Deusto

¶ & hoc modo dicit posse saluari Inn. quia debet intelligi quãdo aliqd soluit vt debitum de præterito, non animo trãsferẽdi possessionem, secus si fieret aĩo transferendi possessionem, qa tũc procedit opi. Host. Vñ dicit q̃ cũ fit aliqd de mãdato iudicis animo transferẽdæ possessionis procedit opi. Hosti. secus si fit ad finẽ. ſ. tollendæ obligationis. Sed quæro, quid si decimæ detinent ab aliquo iniustè? Inn. dicit q̃ priuilegiatus pòt illas petere, & non ille ad quẽ de iure pertinent. Nam p̃sumendum est ſm eũ q̃ papa faciens concesserit quæ ab aliis, quã à dñis malè detinentur, quã eaq̃ à dñis detinentur. ar. ſ. de feu. c. 2. sed hoc nõ placet D. Car. vt dicit hic. Sed ego puto Inn. dicere verum, cũ quo transeunt Doc. quia papa concedendo priuilegium, voluit derogare iuri alterius habentis proprietatem, sed non iuri illius haberet possessionem, vt ſ. dictum est. Ex hoc infertur, pone q̃ aliquis in possessione decimarum bona fide est, tamen nõ habet proprietatem earum, quia de iure alteri debentur. Inn. infert duas opi. sed Doct. cõiter tenent ſm. ſ. q̃ si quis habet possessionem decimarũ, vel alterius iuris etiã ſm proprietatẽ priuilegij, vires impediuntur. argum. ſ. de concess. præb. cum nostris. secus est in possessione cum mala fide, quia certum est eam non impedire vires priuilegij, de resti. spo. grauis. de præsc. c. fi. sed vide gl. in c. 2. de deci. in verbo, possidebãt. in vi. Cui autem incumbat probatio? Inn. dicit q̃ si priuilegiatus tempore quo agitur est in possessione bona fide, tũc dño incumbit probatio q̃ tpe impetrati priuilegij dñs erat in possessione. ar. ff. si vsusfruct. l. vti frui. in princ. & ff. si serui. vendi. l. sicuti. §. sed si quæratur. & C. de liber. causa. l. ordinatè. Sed si neuter est in possessione standum est priuilegio. ſ. eo. porrò, & c. dilecti. Vltimo contra tex. opponitur, & vt q̃ hoc priuilegium non fuerit necessarium monialib. cum de iure communi hoc eis competat, de deci. ex parte. el j. Sol. ſm Goff. & Phil. hoc c. loquitur de possessionibus, quas moniales nõ colunt propriis manib. vel sumptib. sed contrarium loquitur de decimis possessionum, quas priuilegiati colũt propriis manib. vel sumptib. D. autem Car. in 3. q. d. cit. illud c. ex part. concedit decimas noualiũ monachis: & fortè dicebatur aliud in monachis. Vnde ad hoc euitadum impetrauerunt priuilegiũ de quo in tex. & hæc sufficiant. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Conuersi, siue oblati ad aliquam religionem nõ eximuntur à iurisdictione ordinaria, nisi hoc habeant ex priuilegio vel sint plenè oblati.*
2 *Scholaris non gaudet priuilegio scholarium, nisi sit matriculatus.*

CAP. XXXII.

QVIDAM Fratres priuilegiatorum, nisi se ad eos in totum transtulerint ad episcopalia iura tenentur. hoc dicit. Cõis diuisio. Secunda ibi. verum. Casus literalis. Quidam priuilegiati tẽplarij quosdam receperũt in fraternitatem ipsorũ propter quod nolunt dioecesano epõ de iurib. epalib. respõdere, dicit papa quãdiu fratres isti moram faciunt in domib. suis dioecesanus eos cõpellet ad iura sua sibi integraliter persoluenda. B. No. 1. ex tex. q̃ isti pleno iure non oblati. i. qui se, & sua non dedicauerunt non gaudent priuilegio illorum in quorum fraternitate sunt recepti, nisi in casib. iure expressis. & ita solue ẽrium quod posset formari. d.
a c. vt priuilegia. §. e. a †Et ex hoc iste tex infertur q̃ istę mantellæ q̃
1 plurimę sunt in hac ciuitate, nisi expresse in specie habeant priuilegium non eximuntur à iurisdictione ordinaria. vnde tenẽtur soluere omnia iura parochialia, & episcopalia, & si decedant sine electione sepulturę debent sepeliri in ecclesiis parochialium. & se
2 pulchro maiorum. vt dixi in c. priuilegia. ſ. eo. †In gl. 1. in fi. ibi. & miles soluitur dupliciter, & potest tertio modo solui secundum Io. And. q̃ lex exe alle. in gl. loquitur de non milite, qui erat ascribendus in numero militum, qui antequam ascribatur non gaudet priuilegio militum. sicut dicimus de scholaribus, b qui non gaudent priuilegio scholarium quousque describãtur in matricula. sed lex ptraria loquitur de milite, qui transfertur ad aliũ numerum qui gaudet priuilegio, licet non sit descriptus in illo numero.

ADDITIONES.

a ¶Inno. soluit dupliciter. Secunda solutio eius est, quòd capit. vt priuilegia. loquitur tantùm de sepultura, quæ eis denegari non potest: hi c autem loquitur de exemptione, & iurisdictione, vt

suprà eodem. cum & plantare. §. de confratribus. & ca. tuarum. in fi. & hanc dicit Hosti. tenendam, vt scilicet dicatur quòd c. priuilegia procedat quò ad quædam priuilegia, de quibus ibi. Sed nun quid isti apud priuilegiatos poterunt audire diuina? Vinc. dicit quòd non propter verbum integrè, positum in text. nam adhuc sunt parochiani prioris, de parochiis, c. 2. xvij. q. j. qui bona. Sed quid de mercenariis, qui custodiunt armenta religiosorum, & habent stipendium annuum? Vincen dicit quòd possunt per epiſcopum excommunicari, & de omnibus debent decimas, etiam de parte sui gregis, nisi aliud in eorum priuilegio contineatur, ſ. eo. porrò. sed vide omnino gl. in verb. excolendas, in clement. de decimis, & cle. j. de priuil. in fin. Et illæ duæ cle. bene faciunt ad materiam huius c. D. autem Car. assignat rationem istius quęstionis, & dicit quòd ratio est, quia tales non desinunt esse subditi episcopi, vel suorum parochialium. ergo, &c. Alex. de Ne.

b ¶Scholaribus. Scholaris nõ gaudet priuilegio scholarium, nisi sit descriptus in matricula. & ad. de quod de ista materia scribit Abb. in c. cum venerabilis. de exce. & latè Ant. & Abb. in c. 1. de fide instru.

¶Adde vt latius per Bartolum consi. 70. vbi de scholari, qui stetit absens per quinquennium, an debeat iterum matriculari.

b ¶*De* scholaribus. Vide Moder. in l. scriniarios. C. de testam. mil. Seb. Sab.

SVMMARIVM.

1 *Nouum non dicitur esse aliquod post annum.*

CAP. XXXIII.

CONSVLTATIONI. Quòd ad priuilegium retentionis decimę semel nouale semper est nouale. hoc dicit. Primò ponit dictum. Secundò rationem. secunda ibi. cum alias. Casus literalis. Aliqua terra de nouo redacta est ad culturam per aliquos religiosos, quide noualibus decimas non soluunt. de qua extat memoria, quod culta fuisset. Dubitabatur an perpetuò debeat dici terra illa noualis quò ad decimas non soluendas. Respondet papa quòd terra illa perpetuò debet censeri noualis. quò ad immunitatem de decimis non soluendis, alias contingere posset aliquando indulgentiam de noualibus plus dispendij, quàm vtilitatis afferre. Ber. †No. primò, ex tex. ibi, quò ad immunitatẽ, &c. quod terra semel redacta ad culturam nõ debet semper dici noualis, sed quò ad immunitatem decimarũ bene, vt patet ibi, quò ad immunitatem, &c. quemadmodum solet appellari sponsa intra annum, & posteà non appellatur sponsa. vt no. 35. q. 7. capitu. primo. & in vino, & similibus ita dicendum est in istis terris. facit
a gabella, quod nõ debet in perpetuum intelligi terra noualis. a
In gl. fin. in fin. intelligit ergo gl. de expensis factis in reducendo terram ad culturam, vt puto expendi centum, & intra decem annos percepi quinquaginta, vnde si adhuc terra esset noualis solueret de proprio. Sed hæc ratio non placet Ioan. And. quia ex nouem partibus quas essent recepturi in futurum possent recuperare expensas, & ita intelligit ipse de expensis factis, pro obtinendo priuilegio. Sed certè etiam ratio sua posset impugnari, qa ex illis nouem partibus percipiendis in futurum posset recuperare expensas factas in priuilegio. & ideò dicendum est quòd textus habuit respectum ad id, quod contingere potest. item ista vi
b detur ratio impulsiua, & non finalis, & ideò veram rationem puto, quia priuilegia debent esse perpetua, & ideò semper debent censeri iuris noualis. b

ADDITIONES.

a ¶Istud etiam est de mente gl. & clarius hoc dicit Ioannes And. Nam Ioan. An. propter illa verba, quò ad immunitatem, posita in tex. dicit quod sensus literæ est quod verè non est nouale, sed remanet priuilegium noualis. & hoc etiam tenet D. Car. in 1. opos. Alex. de Ne.

b ¶ Ista fuit ratio Ioannis Calderini. vt dicit hic Dom. Cardinam Ioanni. Calde. dicit quod ratio est, quia dicit concedenti, &c. vt in regu. decet. libro sexto. Sed text. iste non facit de ista ratione mentionem, sed solùm de ratione impulsiua. Hostiensis autem exemplificat textus, de expensis factis in reducendo terras ad culturam. Sed Ioannes Andreas dicit quod textus non potest intelligi de expensis quæ fiunt in colendo terras

terras reductas iam ad culturam, ex quo decima soluta habent nouem partes fructuum, quia expensæ, quæ fiunt in colendo debent compensari cum fructib. vt in l. sumptus. ff. de rei ven. & in l. fundus. comm. diui. Sed quæro quid est nouale? Vincent. dicit q̃ est terra, vel ager, vel sylua, vel locus per se separatus, non adiciens p accessoria as terræ præcisæ. De quo per eundẽ Vin. in cap. quid per nouale. j. de ver. sig. & ibi latè videbitis Deo dante. Secundo quæro de intellectu verbi, memoria, positi in text. Vinc. exemplificat, vt puta, quia non est qui videat, nec audierit, nec est cõmunis opi. q̃ fuerit culta. Dicit tñ q̃ si apparent plures qui dicunt se audiuisse ab vno habente locum vnius, vt ff. de condi. & demon. l. cũ fundus. & ſ. de testi. licet ex quadam. Quæro postremò de intellectu tex. ibi. culturam. In exponit, id est ad fructificandum si primo faciebat fructum non dicitur nouale. cum de primo fructu decima solui debuerat, quia decima non est ita modicum, q̃ ex perceptione parum commodi, & ex dimissione parum incommodi obueniret ecclesiæ, vt j. de verborum significa. c. quid per nouale. & ibi per gl. vl. dic vt plenè ibi, & in spe. de probat. §. j. & hęc sufficiant. Alex. de Ne.

De purgatione canonica. Tit. xxxiij.

Continuatio Rubricæ.

¶Suprà visum est de variis delictis, tam prælatorum, quàm subditorum, verùm quia infamati ex delicto, qui conuinci nõ possunt debent compelli ad purgationem, ideò subicitur hęc rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Nobilitas quid sit, & an tollatur per ingressum religionis.* §.
2 *Testis enormiter peccans, non præsumitur verum dicere etiam per iuramentum.*
3 *Bonus quilibet præsumitur.*
4 *Infamis an, & quando admittatur ad iurandum siue ad eius commodum, vel alterius.*

CAP I.

NOBILIS. Infamatus fide dignus per iuramentum se purgat. alias secus, & censetur non idoneus enormiter peccans. h. d. & secunda ibi. si autem. Casus literalis in consilio Caburien. orta fuit dubitatio, quę scilicet pœna esset imponenda infamato fide digno. Et respondetur q̃ si nobilis homo, vel etiam ingenuus accusatus fuerit in synodo, & crimen negauerit, deficiente accusatore cum 12. hominibus ingenuis se expurget de hoc fuerit infamatus. Secundò dicit q̃ si ante fuerit deprehensus, aut in furto, aut periurio, aut in falso testimonio vlterius ad iusiurandum nõ admittatur, sed ei sicut q
1 non est ingenuus p̃rgatio indicat. Ber. †No. i. ex prin. tex. iunc̃ta-
a j. gl. q̃ nõ quisque ingenuus, id est liber natus est nobilis, etiã si virtuosè vixerit, & intellige de nobilitate quò ad homines mũ
b di, ſm quam dicimus q̃ nobilitas est quædam qualitas illata per habentem principatum, per quam cognoscitur, & discernitur inter plebeios. de qua plenè p Bar. in l. 2. C. de dig. li. xij. sed apud Deum summa nobilitas est clarũ esse virtutibus, xi. di. c. non loca. & c. ante oĩa. &c. pen. ſ. de prœben. & ivj. dist. c. nunquam. & ca. nasci. c Secundò no. q̃ olim causę criminales tractabãtur in synodo, tam episcopali, quàm archiepiscopali. vj q. 3. ca. scitote. & c. sequ.
2 †No. 3. quòd enormiter peccans perdit commodum ingenuitatis. nam non præsumit verum de eo, sicut de quolibet ingenuo, imò tractatur, vt seruus, & sic no. quòd grauiter peccans, & perse
d uerans d in peccato non præsumitur verum dicere, etiam per iu
3 ramentum. †Sed quęro, quia litera dicit quòd si synodus sciuerit istum esse fidelem, &c. quid si nesciat? Sol. debet reputare eum fidelẽ, id est iustum, & bonæ famæ, quia quilibet præsumitur bonus. vt in c. fi. de præsumptio. In gl. j. in fine intellectus glossę. non placet Hostien. vnde exponit ipse, vel pro, id est, vt sit sensus nobilis homo, id est ingenuus, vt sic quilibet ingenuus appelletur nobilis largo modo, vel exponatur vel. pro &, sicut & quando que fit, vt l. ęque. ff. de verb. signi. & hoc ideò, quia secundum lect. gl. ita purgaret se nobilis, sicut ignobilis. cum tamen deberet ꝯ se differentia, sed hoc totum arbitrarium est. vnde numerus hic taxatus non est de necessitate seruãdus. vnde hodie numerus cõ purgatorum est arbitrarius, & taxatur secũdum qualitatem personę, & quantitatem delicti, vel infamię. 2. q. 5. omnibus. & cap. ad
e liberandum. de Iudæis. facit ca. quoties. ſ. eo. e

4 †Inglo. in ver. furto. in fi. no. bene gl. iunctio tex. quòd quilibet infamatus repellitur à protestatione iuramenti, quatenus tẽdit ad
f commodum proprium, f quia præsumptio est q̃ deieraret. ex quo alias est vilis persona, & idem potest dici de infamia facti. nam talis vilis est, ad hoc quod legi. & no. in c. licet. de probat. Nec obstat tex. iuncta gl. præcedenti. quia istud iuramentum non est omnino ad commodum proprium, sed est iuramentum oneris. Concludo ergo q̃ aut quis est infamatus infamia facti, aut infamia iuris. primo casu admittitur ad se purgandum cum iuramento. vt hic. & in c. quotiens. ſ. eo. sed non debet admitti ad iurandum in præiudicium alterius. vt in dicto c. licet. facit l. in bonæ fidei. & quod ibi no. C. de iureiu. Si verò est infamatus infamia iuris, & tunc nõ purgat se cum iuramento. nec etiam admittit in præiudicium alterius. vt in c. testimonium. de test. de infamia facti, & de infamia
g iuris. vide tex. cũ gl. 2. porro. g In gl. fi. ibi. licut propter monachatum. &c. no. & idem no. in c. fi. de sta. reg. & potest esse ratio: quia vt ſ. dixi, nobilitas est quædam qualitas illata per habentem principatum per quem cognoscitur, & discernitur inter plebeios. de qua plenè p Bar. in l. 2. C. de dig. li. xij. sed apud Deum summa nobilitas est clarũ esse virtutibus, xi. di. c. non loca. & c. ante oĩa. &c. pen. ſ. de prœben. & ivj. dist. c. nunquam. & ca. nasci. c Secundò no. q̃ olim causę criminales tractabãtur in synodo, tam episcopali, quàm archiepiscopali. vj q. 3. ca. scitote. & c. sequ.
2 †No. 3. quòd enormiter peccans perdit commodum ingenuitatis. nam non præsumit verum de eo, sicut de quolibet ingenuo, imò tractatur, vt seruus, & sic no. quòd grauiter peccans, & perse
d uerans d in peccato non præsumitur verum dicere, etiam per iu
3 ramentum. †Sed quęro, quia litera dicit quòd si synodus sciuerit istum esse fidelem, &c. quid si nesciat? Sol. debet reputare eum fidelẽ, id est iustum, & bonæ famæ, quia quilibet præsumitur bonus. vt in c. fi. de præsumptio. In gl. j. in fine intellectus glossę. non placet Hostien. vnde exponit ipse, vel pro, id est, vt sit sensus nobilis homo, id est ingenuus, vt sic quilibet ingenuus appelletur nobilis largo modo, vel exponatur vel. pro &, sicut & quando que fit, vt l. ęque. ff. de verb. signi. & hoc ideò, quia secundum lect. gl. ita purgaret se nobilis, sicut ignobilis. cum tamen deberet ꝯ se differentia, sed hoc totum arbitrarium est. vnde numerus hic taxatus non est de necessitate seruãdus. vnde hodie numerus cõ purgatorum est arbitrarius, & taxatur secũdum qualitatem personę, & quantitatem delicti, vel infamię. 2. q. 5. omnibus. & cap. ad
e liberandum. de Iudæis. facit ca. quoties. ſ. eo. e

ADDITIONES.

a ¶Ingenuus. Alibi tamen clericus dicitur in dignitate, eo q̃ est ingenuus. tex. est in c. 1. de fer. non or.

b ¶Quòd nobilitas. Plura de nobilitate remissiuè videas Fel. in c. cũ adeò. circa fi. ſ. de rescrip.

c ¶But. autẽ colligit ex tex. q. distinctio qualitatis personarũ distinguit & modum probandi, aliter. n. proceditur cõtra nobilem, vel ingenuum, aliter cõtra seruum, vel ignobilem. Item in modo probandi releuatur nobilis vel ingenuus, & honoratur seruus libertus, vel ignobilis. Ale. de Ne.

d ¶Perseuerans. Facit ad id quod ponitur per scribẽtes videlicet Anto. & eundem Abb. Panor. & alios in c. testimonium. ſ. de testi. an existens in peccato mortali repellatur à testimonio, & concluſio sit q̃ si est consuetus, & perseuerans in peccato repellatur. ibi: & Iaco. de Bel. in authẽ. de testib. in §. si verò dicatur, & ibi Bar. in fi. qui se remittit de hoc ad ibi dicta per ipsum. Iac. de Bellenzi.

¶Adde Old. cons. 92.

c ¶But. etiam transit cum opi. Host. Sed D. Card. in 1. q. dicit quòd lectura glos. est communis & conuenit literæ, & secundum hanc lecturam, tex. debet intelligi. q̃ nobilis, vel ingenuus. i. qui non est nobilis: tamen ingenuus se debet purgare, vt dicitur in tex. & iste intellectus est verior quantum ad literam, nec obstat ratio Hosti. quia posset non nobilis esse adeò notus sicut nobilis. vñ in eo tot debent interuenire & sic intellige text. de ingenuo nõ nobili, tamẽ noto. Ale. de Ne.

f ¶Cõmodũ proprium. Vide Ias. in rep. l. admonendi. versicu. 37. cũ seq. ver. ff. de iureiu.

g ¶Hæc gl. allegatur per Io. & Doct. q̃ infamia facti tollat fidem testis, & probatur hoc modo, quia non indicitur purgatio canonica, nisi ſ. famato, vt in plurib. c. huius ti. si ergo creditur iuſo se purgantis, si est fide dignus, vt dicit gl. sequitur q̃ infamia facti nõ tollit fidem testis. Sed Bu. distinguit, sic, dicit. Ab. Si dicẽs q̃ aut loquimur de infamia facti, & tũc creditẽ tali quò ad modũ proprium, sed inter alios litigantes non põt testificari. quod tñ intellige, vt no. in c. testimonium. de testi. & per Bar. in l. cunctos populos. C. de sum. Tri. & fide cath. & in l. 3. §. duæ causæ. ff. ad Carbo. Dicit tñ Bu. q̃ cõmittens delictũ enorme priuatur cõmodo iuris ad suã vtilitatẽ pstãdi iudicialiter. & pro hoc bene facit iste tex. Aut loquimur de infamia iuris. & tunc talis priuatur commodo iuris etiam ad cõmodum suũ iudicialiter præstandi. Et dicit Bu. faciendo reg. generalem q̃ infamis à iure repellitur à quolibet iuſo. etiam ad suum modum præstãdo. & ex hoc dicit Bu. q̃ infami nõ dẽt deferri, iuſm ſm formam c. fi. ſ. quod me. cã. Itẽ dicit ex prædictis patere practicã c. fi. ſ. de iureiu. & in l. admonendi. ff. eo. ti. ſ. vt cæteris paribus consideretur dignitas ab indignitate. Nam distinguitur principaliter ex criminositate personæ. hæc volui recitare, licet Abb. ſi. idem teneat, quia verba Bu. sunt magis magistralia. Alex. de Ne.

h ¶Religionẽ. Adde quod voluit Lapus allegatione 100. & an per monachationem, vel ingressum religionis perdatur nobilitas, vide quod singulariter dicit fuisse decisum in Ro. Lud. Ro. sin. suis. in ci. vtrũm nobilis.

Universidad de Deusto Biblioteca

quòd seruus libertus, vel aliter criminosus infamatus de crimine, debet se purgare ad arbitrium superiorum, aliter quàm per iuramentum, & satis placet hæc opi. Quidam intelligunt vt Vincēt. q debet se purgare tormento. l. q debet subiici torturæ. Ex hoc no. q de iure canonico infamatus alias fide dignus propter solā
a infamiam a non subiicitur torturæ, sed debet se purgare cum iuramento, & aliis compurgatoribus (secus in alio criminoso), vel ser-
b uo, vel liberto, & hoc videtur velle otus tractatus huius tituli, b quid autem de iure ciuili, vide Bartol. in l. de minore. §. tormenta. ff. de quæstio.

ADDITIONES.

a ¶Infamiam. Vtrum sola fama sit indicium sufficiens ad torturā, vide Ant. in c. veniens gl. 1. de testib. de Bellentz.

b ¶Tu dic clarius, & dic quòd text. in fi. intelligitur duob. modis. Primo, quòd expurget se per tormenta præcedentibus indiciis, qa alias à tormento non est incipiendum. vt in c. contemplationis. ĩ. de regulis iuris. Alius intellectus est q talis se purgare tenetur purgatione vulgari. & hoc modo intelligi Ioan. istum text. in fi. & per hoc dicit q hoc c. & omnia similia sunt abrogata. 2. q. 5. cōsuluisti Monomachiam. cum similib. pro hoc quia purgatio vulgaris est abrogata. ĩ. ti. 1. per totū. Et ideo hoc facit, quia hæc Decre. erat olim in 1. cōpilatione. in ti. de purga. vulg. & dicebatur quod ingenuus non est nisi feruente aqua, vel ferro candenti se expurger. Et per hoc dixit Vincent. q hæc dec. tanquam abrogata non erat passim in iudiciis allegāda. vt no. in præcomio huius voluminis. Sed But. & D. Car. dicunt opi. Goff. esse veriorem cum illa particula, de qua suprà dictum, sit remota tanquam correcta, & quia in hoc tit. non autem in tit. de purg. vulga. Et ex hoc colligo practicam procedendi contra clericum, vel presbyterum infamatū de crimine. nam aut talis est persona fide digna, & tunc debet indici purgatio canonica. aut est persona vilis, & infamis, vel quæ sit suspecta de periurio, & tunc debet subiici torturæ, & hoc modo debet intelligi c. 1. ĩ. de depo. de quo vide Vincent. in c. cū in contemplatione. de regulis iuris. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Inquisitio potest fieri contra suspectum, quæ primò debet fieri super infamia, quam super veritate criminis.*
2 *Publicè dicitur aliquid fieri, quando sit coram duob. vel tribus.*
3 *Clericus infamatus poterit suspendi donec se legitimè purgauerit, & quomodo purgetur in famia. 4.*

CAP. II.

SI QVIS. Suspectus qui tertiò monitus se non corrigit cum possit, ab officio suspenditur, vel sic, infamatus tertiò monitus; se non corrigens vsq; ad purgationem officio suspenditur. hoc dicit. Casus literalis. Statuit concil. Agath. vt si presbyter fuerit infamatus, & negligens famam suam purgare, eps populū iuramento suo banno Christianitatis astringat vt eius infamiam patefaciat; qua patefacta si accusator defuerit epis. copus illum seorsum admoneat, & si se non correxerit adhibeat duos, vel tres, & si se nō emendauerit, eps, eum publicè admoneat. & si sic non curauerit corrigere ab officio suspendatur vsque ad debitam satisfactionē,
1 ne populus in eo scandalum patiatur. B. †Not. 1. ex tex. q contra suspectū potest episcopus inquirere, debet prius inquirere de infamia quàm de veritate criminis. vt in c. qualiter, & quando. 2. & c. cum oporteat. de accu. & c. 1. eo. ti. lib. 6. Secundo no. quòd apparente accusatore non debet indici purgatio infamato, quia ista purgatio est subsidiaria. s. quando crimen aliter probari non potest, cessat ergo ratio aduenient accusatore. Tertiò no. q illud dicitur fieri seorsum quod fit excluso omnib. testib. quod faciat
a ad statutum. a †Item no. q id quod fit coram duob. vel trib. non
2 dicitur fieri in publico. †Vltimò no. q infamatus poterit suspen-
3 di donec se purgauerit, de quo tamen dicendū, vt no. in c. inter. ĩ. eo. & vide quod no. Io. An. in c. 1. de accus. lib. 6. & vide glo. opt. 3. q. 4. in c. presbyter. In gl. in versic. Christianitatis. vel fm Do. expone bannum Christianitatis. i. sub pœna excommunicationis:
4 quia excōicatio est pœna à communione Christianorū, vt in c. à
b nobis. de except. & est vulgare cuiusdam loci. b † In gloss. in ver. si non emendauerit, in fin. no gl. iuncto tex. qualiter quis debeat infamiam facti purgare, quia desistere ab illis operib. ex quibus oritur infamia, & inhærere virtutibus nam contraria contrariis curantur. de pœni. distinct. 2. ca. & per hoc intelligo istum tex. in delicto successiuo, vt etiam intelligit Io. And. vt puta tenebat mulierem suspectam in domo. vel conuersabatur in loco minus honesto talis ergo potest emendare, & corrigere hanc infamiā, scilicet abstinendo. & ideò hic requiruntur admonitiones ante suspensionem, secus si delictum fuisset momentaneum, vt puta est famatus quod occidit Sempronium, vel commisit simoniā, conferendo talem ecclesiam, nam hæc infamia non potest de facili purgari per infamatum. vnde hoc casu non sunt necessariæ admonitiones. de quibus in text. quia frustra fierent, cum non possit hoc emendare, tunc enim sine istis admonitionibus pōt procedi ad purgationem, vel suspensionem, prout dicitur in capitu. inter. & in c. quoties. ĩ. eodem & aduerte, quia suspensio ab officio non debet semper fieri ante præstitam purgationem, sed debet intelligi tex. quando delictum est enorme, & scandalum imminet. vt in c. inter. ĩ. eod. tu. dic vt ibi, vel quando purgandus
c esset negligens in præstanda purgatione. Ita glos. fi. in fi. & vide quod no. Inn. in cap. cum P. ĩ. eodem. & no. gl. in c. presbyter. 2. q. 4. & concludo quòd existente infama contra aliquem potest iudex sim liter statuere terminum accusare volentibus, & nullo comparente potest inquirere ex officio, sed dic quòd non esset necessarium. nec vtile. vt no. gl. in c. qualiter, & quando. 2. de accus. & ibi plenè dixi licet aliud sentiat gl. in ca. inter. ĩ. eod. & capitu. presbyter præalle. Si verò non vult statuere hunc terminū, tunc aut infamatus est super actu successiuo, & tunc debent fieri admonitiones, de quibus in text. Si autem est super actu momentaneo tunc non sunt necessariæ istæ admonitiones. vt s. dixi, sed superior potest indicere purgationem, & deficientem in ea punire, vt conuictum. de quo dicit plenè dixi in capitu. accedēs. de accusa. hoc verum nisi delictum sit enorme, vel scandalum sit in populo. tunc enim à principio potest suspendi, donec se purgauerit, & si præstitit purgationem tolletur suspensio, & absolue tur. vt in c. ex tuarum. ĩ. e. si autem defecerit patietur secundum modum agendi, iuxta ea quę dixi in c. accedens.

ADDITIONES.

a ¶Item no. quòd id quod fit coram duobus, vel pluribus non dicitur fieri in publico, vide bonum tex. in capit. inquisitionis. in fin. suprà de accusatio. Alex. de Ne.

b ¶Tu dic quòd dictum gl. exponit sub banno Christianitatis, id est, sub pœna fidei, supplendum est, scilicet qua Christo tenētur, & sic potest intelligi 15. q. 4. placita. & hoc videtur placere Inno. qui exponit, scilicet in fide sua. & non bene conuenit literæ secundum D. Card. vel aliter sub banno Christianitatis, id est, excommunicationis, qua priuantur Christianorum commercio. & dicit Ioan. And. quòd hoc est vulgare in foro. Butr. dicit quòd ex hoc tex. potest colligi quod quis potest astringi ad veritatem dicendum iuramento, vel banno Christianitatis, & per hoc dicit q formula iuramenti, non est de substantia dicti testis, dummodo æquipollens loco eius succedat, & sic est argu. quòd si testis in iudicio examinetur sub banno Christianitatis, quòd eius dictum valeat. Alex. de Ne.

c ¶But. idem dicit quod Abb. si. sed ego puto quòd istud c. loquatur in crimine fornicationis. pro quo clerici non priuantur hodie beneficiis, nec deponuntur, nisi postquam sunt incorrigibiles, vt in c. clericos. & in c. sicut. & c. si autē. ĩ. de cohab. clc. & mullicet secus sit de rigore fm Canones antiquos. de quo p Doct. in c. at si clerici. ĩ. de iud. secus putarem in aliis delictis grauibus licet successiuis, vt est, videre in Sodomiæ, vel simoniæ crimine, quod etiam puto esse successiuū respectu conferētis. quia potest totiens reiterare, quotiens sit collatio beneficij. nam qñ collator committit simoniam cōiter sæpius reiterat. & ita intelligo istam materiam. & istud videtur esse de mente Ioan. And. dum exemplificat istum tex. in crimine fornicationis. dicit enim q debet intelligi q actus sequens facit cessare infamiā, puta expellendo mulierem, de qua suspectus erat, de domo. ecclesiæ, vel cessā te ab eius familiaritate, vt in ca. cum in iuuentute. ĩ. eodem. & sic Ioan. And. intelligit istum tex. in crimine fornicationis. & sic intelligit, & cum eo transit D. Card. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Delictum vbi est notorium, purgatio non est necessaria.*

CAP.

CAP. III.

MONIALES. Breue est, & potest sic summari secundum intellectum gl. Purgatio indicenda est regularibus secundum tenorem regulæ. Vel aliter, secundum alium intellectum, etiam regulares purgant se de delicto secundum regulam canonicam. h. d. & quilibet intellectus est bonus in se. nam regulares iudicantur nō solū fm regulam, sed etiam fm canones. vt in c. fi. de statu regu. Casus literalis. Orta quæstione in concilio Melden si de purgatione indicēda monialibus libidinibus inseruiētibus. & rndetur q si monialis accusetur libidinibus inseruire, vel etiā denuntietur, cessante accusatore, secūdū regulam suam se expur
1 get. Ber. †No. 1. ex tex. ibi, detegi non valuerint, &c. q cessat purgatio vbi delictū probari potest. vt in c. cum dilectus. ĩ. eo. & c. ad nostrā. s. de purgationibus. In glo. fi. & intellige dupliciter, prout dixi in summario, vt intelligat primò de tenore proprię regulæ. id est fm regulam religionis ipsorum, vel secundum regulam,
a scilicet canonum de quo in c. j. s. eo. c. per totum. a

ADDITIO.

a ¶Et dicit Goff. q regula canonica habet q fm qualitatē suspicionis indicatur purgatio, & taxatur numerus purgatorum, vt in c. omnibus. 2. q. 5. de hæret. ad abolendā. ĩ. qui verò. idē etiā dicūt Doct. Sed collige ex gl. hic duo. Primum, qđ illud dicit manifestum, quod per testes, vel aspectū corporis probari pōt, & tñ probatio quę fit p aspectum corporis sæpe fallit, vt dicit tex. in c. pē. s. de proba. & in c. nec aliqua. 27. q. 1. Ex quo no. q probatio, cui datur fides, e contrario non probato inducit manifestum, dato quòd illa probatio possit sæpe fallere, & sic probatum præsumptione iuris si probatio est non omnino certa inducit manifestū. qđ nota. Secundo no. ex gl. q dictio, erga, exponit pro fm, & sic idē importat q dictio fm. Sed Inn. exponit. i. pro. nam exponit erga regulā, id est, pro qualitate regulę, hoc est infamiæ, vt in c. omnibus. 2. q. v. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Infamis non potest petere purgationem quando delictum est probabile, vide in c. nos inter. in ĩ. no. infrà eod.*
2 *Clericus cuiuscunque ordinis potest degradari, & irregularis pronuntiari.*
3 *Confessio extraiudicialis est indicium ad torturam, an autem plenè probat crimen.*

CAP IIII.

1 SI QVIS DE GRADV. †Si delictum est probabile nō indicit purgatio, alias, secus. h. d. quò ad titulum. Casus literalis. Si aliquis clericus conuictus fuerit in iudicio, vel confessus se consensisse raptoribus alienarum spōsarum, vel interuentorem manifestè prodiderit, à proprio gradu repellatur si de hoc verisimili
2 ter infamatus fuerit canonicè se expurget. Ber. † No. j. ex text. in prin. q clericus cuiuscunque ordinis pōt degradari, ad idem ca. cū non ab homine. & quod ibi no. s. de iu. potest etiam incidere
a in irregularitatem. vt no. in c. 2. s. de cle. excom. a † In gl. 2. ibi in iu
3 dicio. si verò extra iudicium dconfiterur, tunc pōt subiici tortu
b ræ. vt no. gl. & Bar. in l capite quinto. ff. de adulte. & qñque confessio extra iudicium plenè probat crimen, vt plenè dixi in ca. at si clerici. de iudi. Idem dixi in c. quā sit graue. s. de excess. præla. In fi. gl. no. tres species præsumptionis. & dic, vt no. plenius in c. qa
c verisimile. & c. literas. & c. afferte. de præsumpt. c.

ADDITIONES.

a ¶Et licet tex. loquatur de raptoribus personarū alienarum, tamē idem est intelligendum fm Host. in raptorib. alienarum rerum, nam quandoque rapiuntur res, quandoque corpora, de rap. c. 3. & 4. & c. pe. & fi. Alc. de Ne.

b ¶Iudicium. Extraiudicialis confessio in criminibus facit indiciū sufficiens ad torturam, & illud dictum dicit Alb. in cap. de hoc. de simonia. & in c. fi. de confe. de Bellentz.
¶Adde quod no. in apo. ad istū. in c. hoc. nu. 7. in apo. in vers. ad supponendū torturæ. s. de simo. & in c. q̃ sit graue. nu. 2. in apo. in ver. torturæ. s. de excess. præla. Zach.
¶Adde de extraiudiciali confessione in criminali, Lud. Ro. cons. 7. & cons. xciij j. li.

b ¶ Extra iudicium. Idem tenet Abb. in ca. fi. s. de confes. cum alle. per Felin. in c. de hoc. s. de simo. & Ang. Are. in tract. malefi. in ver. necnon ad denuntiationem. ver. quæro an possessio. & per Fran. But. in tract. de iud. & tortura. Pet. de Anch. in cons. 286. incip. ex prædicta. Seb. Sap.

c ¶Aduerte quia hoc pendet ab intellectu verbi prodiderint, posito in tex. quantum ad intellectum huius c. nam gl. ista exponit, timore probationis confessus fuit crimen. ex hoc arguit Host. q infamatus potest poni ad rationem. i. ad tormenta, & cogi vt veritatem dicat. de quo dic vt dixi in c. 1. in addi. fi. s. eo. Inn. verò exponit prodiderint. s. in publico ad instantiā alicuius. Nam licet extra iudicium prodiderit, debet puniri de delicto gloriationis, vt vidistis in c. quàm sit graue. s. de excess. præl. dicit autem Bu. q licet cōfessus fuerit extra iudicium, tamen ex virtute cōpellitur se purgare, vel docere se aliter intellexisse, alleg. Inn. in c. 1. in quisitionem: de elect. vbi vide. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum præstandum per religiosos debet præstari tactis scripturis.*
2 *Iuramentum de veritate, vel credulitate, quando committitur in facto alieno.*

CAP. V.

1 QVOTIES. †Infamatus contra quem crimen probari non potest debet se purgare iurando de veritate. Copurgatores verò de credulitate. h. d. diuidit. nā primò narrat factū. Secdò purgationē indicit ibi. cōi. Tertiò ponit purgationis formam ibi. porro. Casus literalis. Episcopus Tridentinus accusatus fuit q per simoniam ecclesiam beati Petri debeat presbytero P. pro quatuor modiis frumenti, sed accusatores hoc fm formam canonicam probare non potuerunt, quæsiuit patriarcha Aquile. quid esset agendum. Respon. papa. vt tertia manu sui ordinis. & quarra Abbatum, & religiosorum sacerdotum de illa simonia se purgaret, si de hoc est infamatus. Tenor purgationis talis debet esse. iurauit eps super sancta Dei euangelia q pro ecclesia S. Petri danda presbytero P. nec per se nec aliam submissam personam, nec aliquis pro se eo sciente pretium recepit. Cōpurgatores iurabunt q credunt eum verum iurasse. B. No. 1. ex tex. argu. q numerus cōpurgatorum est arbitrarius, hic. n. non requiruntur 12. cōpurgatores. de quib. fecit tex. mentionem. in c. 1. s. eo. No. 2. casum, in quo eps iurando debet tangere euangelia, & regulariter an, & quando de
a beat tangere, a plenè dico in c. fi. de iura. calum. b †Tertiò no. q il
b le qui se purgat ab infamia, debet iurare super euangelio de veri
2 tate. illi verò qui purgant eum, nō debēt iurare de veritate, quia non possent. cum sit factum alienum, sed iurant, q credunt eum verum dicere, & sic not. casum, in quo recipitur iuramentum de
c credulitate. c, quandoque tamen possunt testes iurare de veritate, vt quando negatoria est restricta ad certum locum, vel personam, vel tempus, vt puta accusatur Titius de homicidio

ADDITIONES.

a ¶An, & quando debeat tangere. Dic de hac qō. vt plenè no. Lanf. de Ori. in c. quoniam contra falsam. §. statui. verti. testium depositiones. nu. 1. versic circa prædictum, & ibi plenè in apost. Cels. in versic. tactis scripturis. s. de probationib. Zacha.

b ¶Sed Io. And. dicit hoc esse speciale, quòd tangit euangelia. cōcord. de sen. excom. venerabili. & potest dici q ideò est, quia simonia. est hæresis. ideo tangit sic quando abiurat hæresim 1. q. 7. totiens cordis oculus regulariter, secus vt in c. fi. de iuramen. calū. Sed contra hanc solutionem facit tex. iste in fi. vbi compurgatores tangunt euangelia, & tamen aliqui erant episcopi. Vnde Ioā. And. dicit q episcopus existens compurgator alterius debet tangere euangelia, quia eius testimonium est credulitatis, & nonveritatis, & sic secundum Io. An. etiam non obstat 11. q. 1. nec honore. & Io. An. remittit ad gl. quæ inc. per hoc. in c. vt circa. de elect. in 6. & ad clem. 1. in gl. in verbo, facta. de hæret. quæ gl. examinat an & quando iurans debet tangere librum euangeliorum. Item an sufficiat tangere quamlibet scripturam. vt in dictis gl. & recurrere & ad plenè not. in capitul. fina. de iuramen. calum. sed hoc vo lui referre ne deficerent per Ioannem Andream, & Doctores. Alex. de Ne.

c ¶De credulitate. Casus in quibus admittitur testimonium de credulitate, ponit Iaso. in rubric. ff. de iureiurando. Sebastia. Sapia.

dio commisso in Calendis Iuniis hora xix. nam testes tunc bene possent deponere de veritate, iurando q̃ illa die, & hora fuerunt secum & non potuisset committere delictum quin vidissent, sed hoc casu hoc requiritur iuramentū de purgando, quia plenè pro
a batetur innocentia. de quo in c. clerici. 81. dist. a

ADDITIO.

a ¶Quantum ad illud quod tangit gl. 1. videlicet an plures possint accusare vnū, dic vt in d.c. 1. §. de collu. dete. & ibi tenigi post Abb. & in c. 2. §. de accu. in quib. locis vide. Quid aũt q̃ an vnus possit accusare plures no. 81. di. Maximianus. & plenius 2. q. 1. prohibentur. & in Spe. de accu. in prin. & in tit. 1. & 2. Secundo quæro quid de intellectu tex. in eo, quod dicit q̃ accusatores non potuerunt producere testes ſm formam canonum. Inn. & Host. dicunt q̃ forte à testimonio repellebantur vel propter crimen vel propter aliā iustam causam, vel quia nō probanti sufficienter id ad quod inducebantur, vel non reddebant sufficientem causam testimonij, de testi. c. de testib. & c. cum causam. Ex prædictis collegit hic Inn. q̃ licet accusator deficiat in accusatione, quia non probat tamē accusato infamato indicitur purgatio, vt hic. & §. eo. c. 1. Item Doct. hic examinant an episcopatus sit ordo. de quo in c. vn. de cle. per sal. promo. & c. ex literis. de excess. prael. in quib. locis etiam Abb. Si. tangit. & plenè per D. Dom. in proœ. Sexti. vbi vide. Ale. de Ne.

b eo. & c. ad nostram. de proba. b Sed quæro quid si causa est matrimonialis. nunquid sit indicenda purgatio? Sol. dicit Inn. q̃ aut agitur ad dissolutionem mutuæ seruitutis, & tunc si vxor est infamata de adulterio, potest sibi indici purgatio, in qua si defecerit punitur vt cõuicta: quia separabitur matrimonium quò ad torum.
2 †Si verò agatur de dissolutione coniugij, tunc non est indicenda purgatio: quia etiam expressè confitendo non possunt coniuges præiudicare matrimonio, vt in c. super eo. de eo qui cog. consan. vxo. suæ. In gl. in fi. no. glos. iuncto tex. soler. n. quotidie allegari, & hanc conclusionem gl. sequitur Inn. hac ratione purgatio nō indicitur, nisi in defectū probationū, vt in tex. sed probationes non possunt induci super quolibet crimine coram iudice ecclesiastico cõtra laicum, ergo nec purgatio indici potest laico per eũm super quolibet crimine. Arch. in c. 3. de consue. lib. 6. tenet contrarium, quia eũs debet inquirere q̃ quemlibet de diœcesi sua, & punire. vt in c. 1. de off. ord. Item iste ex loquitur indistinctè, intelligendus est ergo indistinctè c. 31 q. 1. q̃ si dormierit. Concor. Host. & bene, q̃ aut episcopus vult indicere purgationem laico infamato ad pœnam iudicialiter imponendam. & non potest, nisi in crimibus spectantibus ad ecclesiam, de quibus, in c. cum sit generale de foro comperent. aut vult indicere purgationem ad pœnitentiam imponendam, & procedit op. Archi. Nam potest iudex ecclesiasticus quemliber notum criminosum compellere ad pœnitentiam. vt in c. 1. de spon. facit c. nouit. de iudic. eodem modo potest infamato indicere purgationem, quia non debet pati. vt laicus stet in peccato, ne sanguis eius ex manibus eius requiratur. 43. distinct. c. Ephesis. & in c. irrefragabili. §. de offic. ordi. In glos.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus concurrit cum omnib. curatis in administrandis sacramentis hominibus diœcesis.*
2 *Matrimonium non dirimitur ex eo quòd cõiuges asserant aliquod impedimẽtum sanguinis.*
3 *Appellari potest ab ijs quæ consistunt in arbitrio iudicis.*

CAP. VI.

NOS INTER. Episcopus parochianum suũ infamatum cõpellit ad se purgandũ, nisi ab eo legitimè appellauerit. Cõis diuisio, secunda ibi, consultationi, &c. Casus literalis. Aliquis parochianus episcopi infamatus est de aliquo crimine ecclesiastico, quæritur vtrũm episcopus deficientib. testib. possit illum compellere ad purgationem præstandum. Respõdet papa q̃ si de aliquo crimine publica laborat infamia, deficientib. prædictis personis eps potest eum compellere ad purgationem, nisi forte ad superiorem duxerit appellandum, & si appellauerit eius parebit iudicio,
1 ad quẽ appellauit. B. †No. 1. ex tex. ibi parochianũ, q̃ quilibet de diœcesi potest dici parochianus episcopi, nam episcopus concurrit cum quolibet curato in administrandis sacramentis omnib.
a de diœcesi. vt in c. 2. de pœn. & remiss. li. 6. a Ad idem c. Apostolicę. de don. cum simil. No. secundò q̃ apparẽtib. accusatore, & testib. infamato non est indicenda purgatio. pro hoc c. cum dilectus. §.

fi. ibi, quia excedit modum, puta recepit testes indignos, vel inimicos, vel non vult recipere testes bonæ famæ. c. † Item credo,
c 3 vbi episcopus nimis grauaret cum in numero compurgatorũ. nam licet numerus sit arbitrarius, tamen debet arbitrari, vt bonus vir. si aliter arbitratur potest ab eo appellari sicut dicimus in dilationibus. quia licet sint arbitrariæ, tamẽ pōt appellari si inde nimis decurtat dilationem, vt in c. j. de dila. Item vbi iudex arbitratur pœnam, nam potest appellari si male arbitretur, vide bonam gl. in c. super his. de accu. & tex. cum gl. & Bar. in l. si quapœna. ff. de verb. sig.

ADDITIONES.

a ¶Vide omnino gl. ibi, & D. Domi. & vide etiam gl. in verbo, presbyteri. in cle. j. de purga. Alex. de Ne.
b ¶Dicitur autem accusator deficere, quando nemo est qui accuset, vel si accusat, non probat. vt dicit D. Card. Alex. de Ne.
c Hosti. & Docto. dicunt quòd dicitur excedere modum, seu gradum, puta quia non vult admittere ad compurgandum illos inter quos fuit conuersatus, vel ipsos aufert productos, vel ne producantur ad probandum bonam famam, de elect. post quam, vel recipit extraneos, & ignaros, vel inimicos, vel viles vel abiectos, vel nimium inquirit de qualitate purgandi, vel immoderatam purgationem incidit. ĵ. eo. constitutus. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Infamatus deficiens in purgatione, punitur vt conuictus.*
2 *Testes deponentes super vita, & moribus alicuius, debent illum cognoscere, alias non admittitur eorum dictum, an autem sufficiat cognouisse de futuro vide infra nu. 2.*
3 *Infamatus quomodo dicatur in purgatione deficere.*
4 *Absens infamatus quomodo potest infamia conuinci.*

CAP. VII.

1 CVM P † Compurgatores debent esse honesti, & notum habere eum quem purgant, nec debent à iudice, vel alio impediri, & deficiens in purgatione punitur, vt conuictus. hoc dicit. Secunda pars. ibi, vt autem. Tertia ibi, deficiẽtem. Quarta ibi, præcauens. & est pars c. cum P. §. de accus. Casus literalis. Petrus Maconella infamatus erat de simonia, pro quo fuit sibi indicta purgatio, quærebatur quales testes debeat habere ad ipsum compurgandum. Respon. pa quòd purgatores illi debent talis honestatis. & opinionis esse quòd non sit verisimile eos odio, vel amore, aut obtentu pecuniæ deierare, & necesse est, vt vitam. & conseruationem illius cognoscant, quem purgare debent. In fin. dicit quòd qui deficit in purgatione ab officio, & beneficio eccle
2 fiæ est priuandus. Dicit etiam quòd ille, qui in purgatione sua non luerit assistere, nullam maleuolentiam vel indignationem incurrere ostendat, nec impediat eos, nec ab aliis inquantum in se est, impediri permittat. Ber. †No. j. ex tex. quòd compurgatores debent agnoscere viram eius, quem purgare volunt. & in hoc differunt isti ab aliis testibus, nam deponentes super contractibus, vel aliis non est necesse quòd cognoscant vitam eorum, contra quos, vel pro quibus deponunt, nisi deponant de qualitate inhærente personis. de quo in ca. cũ causam §. de testi. sed isti cõpurgatores cum habeant deponere de credulitate super vita, & moribus purgandi, non possunt deponere nisi habeant notam vi
3 tam, & mores eius. †Secundò no. quòd deficiens in purgatione priuandus est omnino officio, & beneficio. Sed cõtra hoc oppo. de cap. 2. §. eodem. vbi tantùm suspenditur. & melius facit c. significasti. de adulte. vbi tex. propriè loquitur in deficiente, & non mandat eum, nisi suspendi, ad idem cap. accedens. suprà de accusa. vbi non fit depositio. Sol. intellige hoc capitu. secundum casum capit cum P. suprà, de accusatio. cuius est pars, nam ibi accusatio præcesserat de simonia, de qua conuictus, deponendus est ab officio, & beneficio. vt in capitu. de hoc. & in capitu. insinuatum. suprà de simo. & in capit. inquisitionis. de accusatio. & ideò deficiens in purgatione in hoc delicto perinde debet puniri, ac si fuisset verè conuictus, vt dict. capit. de hoc. & capit. insinuatum. secus autem vbi quis deficeret in purgatione super aliis criminibus non exigentibus depositionem. de qua materia dic, vt plenè dixi in d.c. accedens. Et cõcludendo dicta doctorũ distingue hic quò ad propositũ, q̃ aut negligit se purgare, seu venire ad se purgandũ, & tunc nō hꝫ pro conuicto, sed pōt suspendi, vel excõ-
ri do

ri donec se purgauerit. & sic potest intelligi c. excõicamus. el. 1. §. quę autem. §. de hæret. & c. 2. §. eo. Idem vbi offert iuramentum suum de præsenti, sed non pōt habere compurgatores, sperat tñ de breui habere, & tũc rõne infamiæ pōt suspendi donec se purgauerit, & hoc modo ſm In. pōt intelligi c. 2. §. e. aut purgatione recepta purgandus deficit in ea, vt quia compurgatores non deposuerunt pro eo, & tunc iste debet puniri, vt conuictus, vnde si delictum, super quo erat infamatus, & modus procedendi ante purgationem indictam exigebãt depositionẽ, iste deponet, si verò aliam pœnã illa imponet duntaxat, & ita intellige hoc ca. & c. accedens. prealle. Idem dicendum, vbi terminus peremptorius præfixus fuit ad se purgandũ, tunc eũ si intra illum terminũ non comparet, & se purgat habetur pro conuicto, ſm Inn. hic.
a sed pro hoc allego tex no. ſm vnã lec. 3. q. ix. decernimus. a † Et ex hoc pōt intelligi vnus singularissimus modus quincẽdi absen
b tem de crimine, lite non contestata, vt si est infamatus b vel vehementer suspectus de crimine, citetur peremptorio præfixo ad se purgandum intra illum terminum, non autem ad comparendũ tñ, & tunc si non præstiterit purgationem intra terminum præfixum habet pro conuicto, quòd tene perpetuò mẽti. nam limitat no. in c. veritatis. de dolo, & cõtu. & esset modus nō exquisit⁹ de iure ciuili. Habemus etiam ſm modum conuincendi absentẽ lit. non contest. vt contumax super crimine excõicetur. & si stetet rit in excõication per annum, tunc habet pro conuicto super illo crimine, & pōt puniri, ac si verè fuisset conuictus. vt in ca. rursus. & in c. quicunque. xj. q. 3. quod sic debet intelligi. plenissimè tango in c. j. de iud. & de illis modis procedendi q̃ absentem no.
5 in d.c. veritatis. & hæc dicta sufficiant quòd ad tex. † In gl. j. in fi. no. gl. nam videt intelligere c. inter. ĵ. eo. vt procedat gñaliter in quocunque purgando, vt compurgatores habeant notam vitã purgandi nedum de præsenti, sed etiam de præterito, sed Hosti. in d. c. inter. dicit sufficere, vt habeant notitiam de præsenti, & q̃ ibi ponitur casus specialis. Nam vt ibi videbitur, multa specialia cõcurrunt. reducerem hæc dicta sic ad cõcordiam quòd aut crimẽ de quo iste est infamatus, fuit iamdudum perpetratũ, & tunc non sufficit habere notitiam de præsenti, nã ille potuit se corrigere & viuere honestè. ar. in c. inter. ĵ. eo. in fi. & maximè in iuuene qui de facili se corrigit, & hoc casu procedit ista gl. aut delictum fuit
c perpetratum de præsenti, & tunc procedit opinio Host. c

ADDITIONES.

a ¶Hosti. dicit hoc tenendum q̃ superior semper pōt purgationẽ indicere vel propter scandalũ, vel propter vehementem suspicionem, quorum quodlibet sufficit, vt ĵ. in tex. etiam nulla inquisitione præmissa, vt ĵ. eo. c. pen. j. resp. & si purgationem præstare renuit, vel negligit non priuat, sed ab officio tantũ, & non a beneficio suspẽdiẽ vsque ad dignam satisfactionem. i. quousque se purgauerit. §. eo. c. 2. in fi. & j. c. proxi. de hæret. excõicamus. el. j. §. j. Si aũt attenter se purgare, & deficiens punit vt cõuictus. de simo. de hoc. & c. insinuatum. & sic q̃que priuat officio, & bñficio si hoc exigit crimẽ, & modus procedẽdi, vt hic, & ĵ. eo. inter. dẽ secundum quos dã si se non purget. ĵ. termino peremptorium sibi assignatũ, nisi interim appellet. Non ob c. excõicamus. §. j. vbi negligẽs se purgare termino statuto gemptorio excõicatur, non aũt habet pro cõuicto nisi in excõicatione manserit per annum. quia est spãle in illo crimine, ne quis de tanto crimine ex tali præsumptione condẽnet. de præsum. literas. ad fi. & hoc tenet Io. And. & Doct. Dicit tñ hic Inn. q̃ qñ attentat se purgare, vt qa recipit purgationem. sed posteà deficit, q̃ aut deficit, qa purgatores non habet, sed habere sperat, & tunc debet suspendi ab officio, vsque ad dignam satisfactionem, vt in c. presbyter si à plebe. 2. q. v. Aut non habet purgatores, nec habere sperat, & tunc punitur, vt conuictus, vt in c. insinuat. §. de simo. q. d intellige qñ nō inuenit compurgatores propter eius malam famã vt dictũ fuit in c. cum P. §. de accus. & per Do. ĵ. eo. inter. sed si compurgatores deponerent contra compurgãdum, clarum est q̃ haberetur pro conuicto. Alex de Ne.
b ¶Infamatus. Quando quis dicatur conuictus de crimine, & quo modo differat à confesso, declarat Decius post alios in c. at si clerici. in 2. nota §. de iud. Seb. sap.
c ¶Sed ipse Hosti. ĵ. eo. constitutus. tenet q̃ requiratur etiã in alio crimine quàm hęresis, q̃ compurgatores habeant notam vitam purgandi, & hodierno tempore. & præterito. & illud idem firmat D. Car. ĵ. eo. inter. in fi. 2. oppos. dicens quòd istud c. est intelligendum secundum illud. & hoc credo verius licet Doc. in d.c. inter. pertranseant cum Hosti. distinctio tamen quam facit Abb. Si. est verissima. Sed per eam non saluatur opi. Host. si rectè consideras Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Infamatus de graui delicto potest incontinenti suspendi ab administratione diuinorum si delictum est enorme. alias secus. 3. vide capitulo inter.*
2 *Infamia semel purgata non debet ampliùs purgari, nisi de nouo oriatur.*
3 *Lite pendente non debet quis impediri in possessione sua. Appellatione pendẽte non debet appellans spoliari re, super qua fuit sententiatum.*
4 *Infamia facti in crimine successiuo tollitur per contrarium factum.*
5 *Infamatus, si se purgauerit, an postea poterit de illomet crimine accusari.*

CAP. VIII.

EX TVARVM. Absolutio facta secundum purgationẽ vulgarem non tenet, & ea non obstante potest induci de nouo purgatio, & admittitur accusatio h. d. Cõis diuisio. secunda ibi, ga verò, &c. Casus literalis. Quidam presbyter H. nomine infamatur de homicidio, propter quod episcopus suus ab officio sacerdotali suspendit eundem, ipse quasdam literas exhibuit antecessoris ipsius episcopi, in quib. continebatur, q̃ iudicio aquæ frigidæ suam innocentiã purgauisset, & episcopus ipsum absoluisset, quæsitum fuit à papa vtrũm talis purgatio sufficit. Quia verò peregrina iudicia sunt inhibita, dicit papa quòd prędicta purgatio insufficiens fuit, vnde mandat episcopo quatenus, si accusatores idonei non aparuerũt cum septima manu, aut quinta sui ordinis debeant se purgare. quia præstita suspẽsione sine difficultate relaxet, & eum boni testimonij denuntians ab infamia homicidij absol-
1 uat. B. †No. 1. ex tex. quod infamatus de crimine graui potest incontinenti suspendi ab officio, donec se purgauerit. nam infamatus de graui delicto, nõ debet interim administrare diuina. ne ĩcã
a dalum oriatur in populo. a †Secundò no. q̃ semel absolutus per
2 purgationem canonicam non tenetur ampliùs se purgare, vt colligitur hic à ãrio sensu. quod intellige quando iudex vellet iterum indicere purgationem vigore infamiæ, vel iudiciorum præcedẽtium, secus si infamia oriatur de nouo, quia oportet q̃ ista purgaretur. Ad hoc ca. si. de collu. dete. & quod not. in l. 1. & l. repe. ff. de quæstio. Tertiò no. modum procedendi purgatione præstita, nam debet absolui. & denũtiari boni testimonij, & sic tollitur infamia
3 seu effectus ifamiæ facti. † In gl. ibi, propter enormitatem delicti, ideò gl. hoc dicit, quia infamatus de delicto, non debet à principio suspendi, quia pendente lite non debet quis impediri in possessione sua, imò si fuisset condemnatus, & appellasset, debet interger remanere status suus pendente appellatione. vt in l. vna. §. interger. ff. vt nil inno. ap pen. quod procedit, etiam in clerico deposito. vt est gl. no. in c. sæpe. §. de ap. ad hoc c. significasti. §. de adulte. & ibi suspensio fit postquam purgãdus deficit in purgatione. Sed quando tanta est infamia quæ generat scandalum, vel delictũ est valdè enorme tunc potest à principio suspendi ab officio, vt hic, & etiam à beneficio, vt ĵ. eo. c. inter. & vide quod no. Io. An. in c.
4 1. de accus. lib. 6. in nouella. † In gl. in versic. absoluas, ibi, soli us Dei est. Dic hoc verum intelligẽdo de infamia præcisè sine alio facto,
b sed per cõtraria bona opera de facili tollitur infamia b facti, quod
c intelligitur de crimine successiuo, vt patet, in ca. inter ĵ. eo. in fi. c & in fine gl. hæc cauda gloss. non facit ad propositum quæstionis. est enim quæstio separata, nunquid periurus puniatur ab homine. de quo plenè dicam in c. fi. de iureiur. no. in l. 2. C. de rebus
5 credi. † Sed quò ad principalem quæstionem gloss. nunquid post purga

ADDITIONES.

a ¶Idem si delictum non esset adeò graue, sed scãdalum subesset, ſm Bu. qui alleg. 2. q. 5. presbyter si à plebe. & idem dicit Abb. Sic. hic Alex. de Ne.
b ¶Tollitur infamia. Quomodo tollatur infamia facti. & infamia iuris, & per quas personas, vide latissimè Fel. in c. testimonium. §. de testibus.
c ¶Sed But. dicit, & bene q̃ operatur ista denuntiatio, seu absolutio, quia per eam tollitur effectus infamiæ facti. Vnde ad omnes actus admittetur sic quilibet alius bonæ famæ. sed tunc infamia facti inquantum residet in opinio. hominum non potest tolli, ni si homines faciant contrariã opinionem. sed poterunt indici ad istam contrariam opinionem per exercitium bonorum operũ. Vnde aliud est quærere an tollatur infamia facti, an verò tollatur effectus infamiæ facti, & istud etiam videtur esse de mente Abba. Sic. iungendo illud quod dicit suprà in tertio. notabili. tene mẽti. Alex. de Ne.

Universidad de Deusto

purgationem admittatur accusator, variè loquuntur Doct. & vide gl. in c. habet. 2. q. 3. & capiendo veriores opiniones concludē dum est quod aut purgatio non fuit canonicè præstita, & admittitur accusatio, vt hic, non obstante purgatione, aut fuit canonicè prestita, tunc aut interuenit accusator. vt quia, testib. deficientib. ratione infamiæ fuit indicta purgatio. & tunc regulariter nō admittitur accusatio, vt hic in gl. in prin. & c. de his. & quod ibi dixi, de acc. Aut non interuenit accusator, & tunc si terminus prius præfixus fuit omnib. accusare volentib. cum clausula decreti. f. q. post terminum non audietur accusator, & tunc nō debet admitti, ar. in c. fi. qui ma. accu. pos. Aut non interuenit illa clausula decreti, & tunc si purgatio est præstita, sed absolutio adhuc nō interuenit, debet admitti accusatio, quia nihil obstat. arg. in l. admonendi. ff. de iureiu. aut absolutio est præstita: & tunc si accusator vult eum onerare onere se purgandi: & tunc non potest. argu hic. aut suscipere in se vult onus probandi, & debet admitti non obstante
b absolutione prius præstita, & est ratio, quia illa absolutio b fuit facta per probationes non integras: nā testes iurauerunt de credulitate tm̄, & vbi absolutio fuit facta ex probatione non integra, nō obstat absolutio reperta de nouo probatione integra. vt in l. admonendi. & no. in c. fi. s̄. de iureiu. facit quod dixi in c. proposuisti. de proba. de materia an, & quando obstet absolutio. dic vt dixi in ca.
c de his. c de accusa.

ADDITIONES.

a ¶Post purgationem. Vtrùm absolutus de crimine, quia se purgauit, possit modo de eodem crimine accusari. vide gl. in ca. Mēnam. 2. q. 4. Ant. in ca. ad nostram. circa prin. de proba. ver. per hoc dicit Spe. de quo vide omnino Archi. in ca. habet hoc proprium. circa fi. 2. q. 4. vbi concludit q̄ non potest accusari, nisi in certis casib. de quib. ibi per eum. de isto articulo vide etiam in d. c. Mennā. circa medium, & etiam in eo. c. cir. fi. vbi dicit q̄ est in quum q̄ accusetur. & dicit q̄ de hoc nota. Odof. in libello iuris in rubr. de effec. pur. Sed de hoc vide omnino Inn. ī. eo. ca peruenit. in gl. in ver. in cestus.

b ¶Absolutio. Etiam post latam sententiam per probationes non integras, admittitur probatio per integras probationes. de Bel lentzinis.

ç ¶Bur. in d. c. sequitur illud quod dicit Abba. Si. & casus positi per Abb. Si. sunt casus positi per Doct. Sed Doct ponunt alios tres casus, quos non ponit Abb. Si. Primus est qñ est indicta purgatio. & facta absolutio accusatore absente, nā potest adhuc accusari. fm Bur. qui dicit istud esse dictū Host. Ego hoc intelligo quando indicta fuit purgatio accusatore absente, nō tamen per contumaciā, sed si fuisset conrumax, ita q̄ propter eius contumaciam iudex de iure potuit procedere ad indicendum purgationē reo, & ad ipsius absolutionem, tunc putarem q̄ non posset accusari, nisi quando potest accusari facta absolutione accusatore presente. Secundus casus est quando post purgationem fuit noua infamia de crimine. nam propter talem infamiam poterit accusari, & cōpellere se purgare, si iudex ei indicere noluit purgationem, arg. de iura. cal. cæterum. de testi. cog. præterea. sed de infamia præcedente absolutione & purgatione. non potuit accusari. nec compellitur se purgare, nisi in casib. hic notatis. & ista fuit opi. Host. Tertius casus est quando iudex mala fide processit ad indicendum purgationē. & absolutionem. sad impediendum eum, qui poterat accusare. nam tunc non obstante tali purgatione poterit accusari fm Hostiē & Doct. alle. ff. de iureiu. l. cum qui. §. in popularib. & in l. si duo. §. fi. Sed allegans malam fidem debet illam probare. ff. de proba. l. quotiens. §. qui dolo. & de præsum. c. fi. & de materia vide Host. in summa. co. ti. §. pe. Sed al ud aduerte q̄ vbicunq; dī q̄ post indictā purgationem, & absolutionem, non potest accusari, debet intelligi, nisi in duob. casib. quos ponit gl. in c. de his. de accu. & in c. cum dilecti. in c. fi. gl. fi. s̄. de elect. Ale. de Ne.

CAP. IX.

CONSTITVTVS. Sufficit quod cōpurgator sit toleratus ab ecclesia bonæ famæ, nec de crimine suspectus, condemnatur. In prima facti narratio, & reprehēsio. In secunda prouisio ibi, sanè. Casus literalis. Quidam diaconus P. nomine infamatus erat de aliquo crimine, episcopus indixit ei purgationem, obtulit purgatores eō, ipse cœpit eos ita diligenter examinare, ac si esset ordinationē facturus, nolens eos recipere, vnde diaconus accessit ad Do. papā sibi exponens prædicta, vnde scribit papa eō dicens quòd multum miratur q̄ purgationem oblatā recipere noluit ni si priùs probasset hoc, & examinasset nomina singulorū tanquā esset ordinationes facturus, vtinā sic discuteret ordinādos; satis. n. sufficit huiusmodi purgationib. si purgatores sint bonæ famæ in suis ordinib. ministrātes, & ab ecclesia tolerati. nec sint in iudicio de crimine condemnati. vnde sunt admittendi. Ber. No. j. ex text. quatuor requisita in compurgatoribus. Primum est, vt debeant iurare fm conscientiam, & opinionem eorum, q̄ credunt illum verum iurasse. Secundum, vt debeāt esse tolerati ab ecclesia. Tertium, vt sint bonę famæ. Quartum, q̄ non fuerint de criminibus condemnati. Ex hoc no. quòd prętextu criminis de nouo obiecti non potest compurgator repelli, secus si opponatur infamia, vt patet ibi sint bonæ famę, & c. requiritur & quintum, vt habeāt notam conuersationem illius, quem purgare volunt. de quo dic vt in ca. cum princ. ī. eodem. Tertiò nota casum in quo testis iu-
a rat secundum opinionem suam, & non secundum veritatem. a In gl. fi. quidam tenent contrarium, videlicet quòd non sunt repellendi, quia tex. requirit condemnationem, sed repulsus prętextu criminis obiecti non dicitur condemnatus, vt in c. 2. de ordin. cogni. sed teneo opi. gl. nam gl. nō dicit oppositum, sed vult istos repelli, si ex illa repulsione secuta est infamia, vel grauatio opinionis. nam tunc non repelluntur isti prætextu cōdemnationis, seu repulsionis seu prætextu infamiæ, quia debent esse bonę famæ. vt hic in tex. & hæc infamia surrexit ex probabilibus coniecturis. nam probationes inductæ super excep. vel aliter inducunt contra absentem aliquam præsumptionem, vt no. in l. Lucius. in fin. ff. de his, qui no. infa. & facit quod not. gl. in capitu. at
b si clerici. de iudic. & 2 q. 1. cap. multi. b

ADDITIONES.

a ¶Hoc procedit secundum Goff. & Doc. in compurgatoribus, secus in testibus, qui poducuntur ad dicendam veritatē, quia debent iurare de his, quę sciunt aliter nō probant. 3. q. ix. testes. De his vide omnino quod Doct. no. in ca. quotiens. s̄. de testi. Alex. de Ne.

b ¶Idem tenent Docto. Cauere tamen debet excipiens secundū Docto. quia aut excipit secundo compurgatores quòd sunt criminosi, & tunc non admittitur, sed bene si excipit quòd sunt de criminibus infamati, vt no. in c. accedens. de accus. Sed tu vlterius collige ex isto tex. q̄ ordinandi sunt subtiliter examinandi, & de ipsis aliter inquirendū est, quā de compurgatoribus. & hoc vide opt. tex. 24. di. in c. qñ. Sedo collige fm Host. q̄ sufficit quòd fiat id qd est satis, & rō est fm eū, quia qd amplius est à malo est, vt in c. & si Christus. de iureiu. Et dicit Host. q̄ eps in duobus gra uabat purgandū. Primo in nimia examinatione compurgatorū. Sedo q̄ præcisè iurarēt purgandū esse à crimine immunem, & hoc fuit decisum in prin. Item inquantū tex. dicit, nisi prius commendasses noīa singulorū, dic q̄ hic vocat noīa, i. nominationē, & famā. vñ dicit iste est boni nominis. ita dicit Ale. & Doct. vltimò Bu. inducit istum tex. absque nullius indagine ad statuta dicentia q̄ quis admittatur absque aliqua indagatione, quia per hoc non tollitur quando inquiratur de euidenti illegitimitate personæ, vel infamia. quod dicit esse notandum. Alexand. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Infamatus de aliquo enormi crimine licet se purgauerit, tamen temporaliter administratione officii suspenditur.*
3 *Clericus suspensus ab officio, an censeatur suspensus à beneficio.*
Infamatus ex eo, quia ipse dedit causam infamiæ licet se purgauerit, non tamē est sopita infamia contra eum, secus si ipse non dedisset causam.
Contra infamatum quomodo procedatur.
Terminus an, & quando debeat dari per iudicem parti, vel accusatori intra quem habeat accusare, alias termino elapso non auditur vlterius.
4 *Appellari potest de illis rebus quæ remittuntur arbitrio iudicis, si iudex transgrediatur secus si committatur eius conscientiæ.*
Statutum puniens conuictum tali pœna, non comprehendit illum, qui reputatur conuictus ex hoc quòd non se purgauit.
7 *Testes si ex aliqua causa non possunt esse fœminæ, tamen illæ admittuntur quando illo casu alij non reperiuntur.*

CAP. X.

INTER. Propter magnitudinem criminis infamatus suspendi potest, nedum ab officio, sed etiam à beneficio, donec se purgauerit. hoc primò. & augetur propter hoc numerus compurgatorum hoc secundò ex causa interdum post purgationem præstitam suspenditur quis ad tempus hoc tertiò. & deficiens in purgatione punitur vt conuictus. hoc quartò. Secunda pars ibi, attendentes. Tertia ibi, ita tamen. Quarta ibi, purgatione. Quinta ibi, quòd si. ¶Casus literalis. Decanus Senoñ. erat grauiter infamatus de hæresi, ex eo quòd cum hęreticis nimiam familiaritatem habebat in quadam villa, propter quod archiepiscopus Senoneñ. suspendit ipsum ab officio, & beneficio, quamuis contra ipsum nullus apparuit accusator, tamen ex officio suo fama publica deferente, voluit de hoc inquirere veritatem, testes super hoc contra ipsum decanum recepit, post modum decanum ipsum cum attestationibus misit ad dom. Pa. ipse verò intellecto

negotio, & visis attestationibus scribit archiepiscopus dicens, quamuis constitutio ecclesiastica doceat tales ab officio tantum vsque ad purgationem canonicam suspendendos: quia tamen ipsum à beneficio propter enormitatem criminis suspendit, non vult improbare, nec etiam illud improbat, q̄ testes ex officio suo contra ipsum decanum recipit, licet nullus apparuit accusator. Papa verò considerans vulgatam infamiam, & graue scandalum, & vehementem suspicionem ex dictis testium contra ipsum decanum obortam cum propter eorum qd libet esset el purgatio indicenda, & seruās iustitiam, & molliens rigorem, purgationem 14. manus sui ordinis indixit eidem, remittendo ipsum ad episcopum, vt ibi purgaretur. ibi nescitur infamatus mandans archiepiscopo Senoñ. adiunctis sibi duobus episcopis. vt purgationem ei indictam recipiat: & qui ad ipsum purgandum accesserint, sint catholici, & vita probati, qui vitam, & conuersationem eius cognouerint præteritam, & presentem, qua recepta beneficium sibi restituat: ab officio tamen maneat suspensus propter familiaritatem, quam habuit cum hæreticis, donec scandalum sopiatur, hæreticorum familiaritate publicè abiurata. Et iniungat eidem q̄ in prædicta villa, & alijs circunpositis villis profiteatur, & prædicet fidem catholicam, & detestetur hęreticam prauitatem, & taliter deinceps vitam suam bonis informet operibus, vt infamia conuertatur in bonam famā, & commune scandalum, & suspicio de catholicorum mentibus tollatur, q̄ si in purgatione defecerit ab officio, & beneficio de-
a 2 positus ad agendam pœnitentiam in arctum monasterium detrudatur. Ber. ¶ Not. j. ex text. q̄ prælatus etiam Papa debet esse valdè solicitus ad inueniendum hæreticos, & procedendum cō
a tra eos, de quo s̄. de hæreti. per totum. a ¶ †Secundò not. quòd
2 infamatus non deberet regulariter suspēdi à beneficio antequā deficiat in purgatione, sed ratione enormitatis criminis, vel scandali imminentis, potest suspendi etiam à beneficio donec se purgauerit, & est in hoc iste tex. valdè no. & quotidie solet allegari, & vide gl. 2. quæst. 4. c. presbyter si. & per Ioan. And. in ca j. de ac cus. lib. 6. Tertiò no. ibi, ab officio tantum, & c. quòd quandoque quis est suspensus ab officio, & non beneficio, & accessoriū non
b sequitur principale. b de hoc, an suspensus ab officio censeatur per consequentiam suspensus à beneficio. vide glos. no. in cle. cu pientes. de pœ. in glos. non nouam. Vlteriùs no. q̄ si per modum inquisitionis, crimen nō potuit probari plenè non est reus simpliciter absoluendus, licet remaneret infamia, vel scādalum, vel vehemens suspicio potest compelli ad se purgandum. Et not. ex hoc, & ex tex. singulariter tria quorum quodlibet sufficit ad purgationem indicendam, vt est vulgata infamia, graue scandalum, quod intelligitur etiam sine infamia, vt differat à præcedenti, &
c vehemens suspicio, & sic sufficit sola vehemēs suspicio. c sed tex. adduco in oppositum in c. tuam. de coha. cle. & mu. in fi. vbi tex. sing. dicit, quòd oportet suspicionem esse tantam, vt generet scādalum, de quo plenè dixi in capit. qualiter, & quando, de accu. Et quantum ad propositum concludo quòd aut iste est vehemēter suspectus apud episcopum, seu iudicem, & tunc non requiritur scandalum, & ita intelligo istum tex. nam ista suspicio hic erat orta ex dictis hostium, vt in litera ista, alias non differret secundo modo, cum supra præmiserit de scandalo. Aut est quis suspectus alij, q̄ superiori, & tunc non sufficit suspicio ad indicendam purgationem, nisi sit tanta, quòd generaret scandalū, & ita intelligo c. tua. præalle. Et ex supradictis not. q̄ vehemens suspicio solius iudicis sufficit ad indicendam purgationem. quod tenet hic In. & satis mihi placet, & videtur iudicio meo tex. hic quia ex testiū dictis erat ista suspicio orta, de quo tamen vide bonum tex. cum glos. 2. q. 5. c. omnibus. & quod dixi in d. c. qualiter. ¶No. purgationem esse præstandam in loco infamiæ, nam alibi facilius reperiret compurgatores, nec eius præstatione deleretur infamia, vel scandalum. No. ibi. quam transacto, & cę. quòd cōpurgatores debent habere noram conuersationem purgandi, nedum de præsenti, sed etiam de prærerito, sed limita istum text. prout dixi in c. cum P. s̄. eod. ¶No. effectum purgationis præstitæ. nam debet absolui purgatus, & restitui sibi beneficium, si ab eo fuerat suspensus. si verò deficit in purgatione debet puniri vt conuictus.
d vt in fi. d ¶ †Sed oppo. contra text. in ver. in pœnam. vbi præstita
3 purgatione remanet suspensus quò ad officium, donec scandalum sopiatur. quod est contra c. ex tuarum. s̄. eo. vbi si denuntiatur boni testimonij absoluitur ab infamia, & relaxatur suspensio, vt ibi. Sol, dicunt hic *cōiter* Doc. q̄ speciale, est in crimine hæresis vel in alio graui crimine, contrarium procedit regulariter. Ego hoc dictum non admitterem, sed dico text. procedere quando iste purgandus, seu purgatus præstitit causam scandalo, vt quia contraxit familiaritatem cum hæreticis. vt hic dicitur, vnde si ponerentur hæc litera non remanet iste suspensus propter enormitatem dei ca. vt dicunt Doct. sed propter familiaritatem cum hæreticis. & ideò assumo non exceptionem, sed regulam ex tex. quòd vbicunque infamatus male viuendo per actus illicitos, & à iure reprobatos dedit causam infamiæ, & scandalo licet præster purgationem: debet tamen remanere suspensus ab officio, donec sopiatur scandalum, vt sic illicita eius opera præcedentia
e puniantur, & ita propriè loquitur iste tex. e ¶ † In glos. j. in fin.
4 multum hæc glos. inuoluit, & ponit ordinem non omnino necessarium: & licet Doct. hic in multis transeant cum gl. tamen
f a ibi iste ordo in parte reprobatur, & in parte limitatur, f & ideò concludendo veritatem, distingue sic, cum quæritur de modo procedendi cōtra infamatum, quòd aut episcopus, seu superior habet probationes promptas, & tunc non est necesse, nec vtile statuere terminum accusare volentibus, quia posset supponi amicus, & fieri colludium. Item quia non apparente accusatore via inquisitionis est ordinaria contra infamatum de iure canonico, vt probatur in c. qualiter. ij. de accus. & ibi etiam glos. dixit q̄ non est vt. le præfigere talem terminum. Item, & vide latius p Ioan. Andr. & Specu. de inquisitione §. nunc tractemus. ver. porrò, g si verò non habet probationes promptas potest si vult statuere terminum accusare volentibus, sed non est necesse, satis
g enim est q̄ accusator se non offerat, vnde satis est q̄ potest procedere ad purgationem indicendam. vt patet in ca. ex tuarum. s̄. eod. Et de modo indicendi, licet glo. hic dicat admonitionē debere procedere, dic melius, vt dixi in ca ij. §. eo. q̄ aut est infamatus de delicto successiuo, & tunc sunt necessariæ illæ admonitiones, quia potest se corrigere desistendo ab actibus suspectis. Aut delictum est momentaneum, vt puta homicidium vel furtum, vel simonia, & tunc frustra fieret admonitio, vt se corrigeret, & ideò hoc casu non requiruntur illæ admonitiones, sed potest iudex procedere ad purgationem indicendam. & vbi enormitas delicti, vel scandali non subest non debet ante purgationem præstitam aliquam suspicionem facere, vt in cap. significasti. de adul. sed expectare exitum, vt ibi, sed vbi subesset scandalum, vel graue delictum potest à principio suspendere ab officio, donec se purgauerit, vt in ca. ex tuarum. s̄. eod. & etiam à beneficio, vt hic. Et si præstat purgationem fit absolutio prout superius dixi, vel condemnatur prout dixi in capitul. cum P. §. eodem. & plenius in c. accedens. de accu. & quantum glos. hic in fin. dicit istum esse modum procedendi, cum processus incipit à contumacia non rectè loquitur, quia iste processus fit ratione infamiæ non ratio-
h ne contumaciæ: e sed tamen de modo procedendi tam in ciuili, quàm

ADDITIONES.

a ¶Vnde quod dicit text. vulpeculas, expone. i. hæreticos ad modū vulpium latentes, vel latebras quærentes, vel latentes, & dolosos. Alex. de Ne.

b ¶Suspicio. Quòd possit indici purgatio, etiā vbi est suspicio, siue infamia, tenet Anto. in c. tua. de coha. cle. & mul. & alij relati per Fel. in c. literas. versi. in glo. in verbo vehementem. s̄. de præsump. Sebast. Sapia.

c ¶Sed Bu. dicit q̄ suspensus ab officio non intelligitur suspensus à beneficio. quādo suspensio ab officio est facta cum dictione taxatiua, vel duntaxat, vel quando suspensio fit in executionem iuris mādantis ab offō suspendi. & ita intelligit istū tex. Alex. de Ne.

d ¶Sed no. ex tex. q̄ infamia orta ex voluptuosis & malis operationib. tollitur siue ḡrio, s. p virtuosas operationes. Ex quo infertur, q̄ ad positionē huius ḡrij sequitur exclusio alterius, & sic vnū ḡrium potest conuerti in reliquum, s. exclusione, & extēsione primi contrarij, intelligit Butr. Alex. de Ne.

e ¶Ab. Si. melius dicit quàm Doct. quantū ad istum text. ego vero recitabo Do. o. & p. ostea saluabo. Nam Inn. dicit esse speciale in crimine hæresis, vt etiam post purgationem præstitam remaneat in præsentia. & idem dixi dici posse in aliis grauib. criminib. vt in l. non pñt ff. de leg. Ad idē 12. q. 2. de viro. fm Hostie. dicit q̄ hoc est spāle pp scandalū, & istud sequit Do. Card. in 2. oppos. & istud vīplacere But. Dicit enim q̄ vbi p purgationē cessat scandalum non remanet suspensus, alias sic. & hoc credo verū. quia cum pp scādalū possit absq; suo delicto priuari bōficio, vt dicit Inn. in ca. nisi cū prīdē. de renū. fortius propter illud tollendū potest aliqs suspēdi ad tps ab offō. & hoc modo saluat opin. Doct. Ale. de Nea.

f ¶Host. dicit q̄ hūc ordinē nō semp seruāt iudices, imò statim in dicunt purgationē infamato, & si renuit eā pstare, pōt suspendi ab officio, & pcedit ꝫ eum, vt dictum est s̄. c. cum P. Ale. de Nea.

g ¶Vnde iudex pt p inqnisitionē ex officio ꝓcedere et si reus velit se purgare sine But. de quo est bona glo. in c. habet hoc proprīū. 2. quæst. v. Alex. de Ne.

h ¶Sed gl. pt saluari, quia ꝓcedit ꝫ infamatū pp cōtumaciā in non purgādo se, & sic postquā cōstat de infamia, tūc ꝫ contumacē incipit processus eo, quia est contumax in se purgando. ita intelligit glo. Alexan. de Ne.

Universidad de Deusto
Biblioteca

quam in criminali alibi pleniùs est prouisum, vt in c. tuæ. & in c. quoniam. vt lit. nõ contest. & in ca. j. de in. & c.j.q.iij. ca. rursus. &
a c. quicunque. ¶ Remaneat infamatus. Circa hoc vide gl. in ver. non desecit. & ibi Abbas. qui eam appellat singularem in ca. super his. de accus. secus si committitur conscientiæ. non tñ debet intelligi de conscientia vulpina, vt dicit Bal. in l. 2. C. de fideic. licet in lectu-
ris communiter nõ habeatur, vt in cap. statutum. in §. assessorem. de resc. li. vj. & vbi gl. quod tñ limita. vt not. glo. fi. in cle. j. de iur. ep. ¶ In glo fi. ex hac gl. possunt colligi duæ solutiones ad ẽrium formatum in priuilegio glo. Prima est, vt deficiès in purgatione in crimine hæresis nunquã tradatur curiæ seculari, quia hæc est
d probatio ꝓsumptiua & non vera, & directa. Secunda sol. ꝙ ideò non traditur hic curiæ seculari, quia volens redire ad fidem, debet recipi, & parcitur sibi quo ad mortem, Hanc sol. vltimam tenet Host. & *cõiter* doct. & est in se verissima. nã si verè conuictus, vel confessus potest redire ad fidem, & non tradi curiæ seculari, fortius idẽ dicendũ in conuictũ interpretatiuè. sed prima solut. glo. *cõiter* nõ recipitur. vnde concludunt Doct. & maximè Hosti. ꝙ ad quãcunq; pœnam agatur deficiens in purgatione debet puniri vt conuictus. ¶ Et ex hoc dicto infertur ꝙ si iste alias incidis-
set in hæresim, & nunc ex deficientia in purgatione haberet pro conuicto, & relapso deberet tradi curiæ seculari. vt in ca. accusatus. de hæret. li. vj. quod est notandum. nam ex dicta glo. conclu-
e deretur oppositum. ¶ † Not. tñ ratione glo. nam potest adduci
ẽ ad statutum ꝙ uo cauetur, ꝙ conuictus de tali crimine puniatur
f tali pœna, ꝙ deficiens in purgatione non debet puniri illa pœ-
g na statutaria, quia illa non est vera conuictio, sed præsumptiua, & interpretatiua, & statuta habent locum duntaxat in casu vero. ff. de neg. gest. l. 3. & in c. nostra de in ur. facit quod no. Bar. in l. j. ff. de sica. ꝙ cum statuta hodie puniant communiter male-
h ficia, nõ incidit quis in pœnã statutariã, nisi perfecerit delictum. h

Et

gauerit non condemnatur statim, vt conuictus, sed solum excõ-
municatur, in qua excommunicatione si per annum perseuera-
uerit, etiam si in veritate non sit hæreticus, damnatur vt hæreti-
cus, de hæret. excommunicamus §. j Sed But. nititur aliter saluã-
re gl. & dicit ꝙ aut proceditur per viam accusationis, & tunc ha-
betur pro conuicto, etiã, vt tradatur curiæ seculari. Aut proceã-
tur per viã inquisitionis, & tunc ex tali processu non debet in-
poni pœna secularis, seu pœna naturalis delicti, quia ad talem
pœnam nõ procedit ex processu inquisitionis, & indictionis
purgationis sed ad pœnam ecclesiæ, quæ est priuationis offici-
& beneficij. & ꝙ in monasterio mancipetur, vt ꝑ eo. cũ dilectus.
Sed iste intellectus non est verus. & ẽ muniter per Doct. repro-
batur. Nã ex quo habetur ꝙ conuicto. si ꝓsumptiuè est relapsus
debet tradi curiæ seculari, vt in c. accusatus. de hæret. libr. vj. Sed
ista gl. ꝙ præsumptiuè conuictus non debeat puniri pœna mor-
tis, posset procedere vbi aliter descenderet præsumptio, quàm
ex deficientia purgationis. de quo vide Doct. in capit. afferte. &
præsumpt. Alex. de Ne.

7 & infamiæ. & ita *cõiter* trãseunt doc. † Sed tu dic. ꝙ vbi ex istis cau-
sis non possunt haberi cõpurgatores clerici debet adhiberi lai-
cus. vtiã fœminæ si nõ possunt haberi viri, & si et laici. ea hac cau
sa deficerent, credendũ est soliiuramento ipsius. vt est glo no. in
ca. cum P. de accus. & in c. in decima. xviij q. ij. & c. cùm in iuuen-
a tute. ꝑ. e. in glos. fi. & vide etiam bonam gl. in c. clerici. lxxxj. dist. a

f ¶ Statutum. Statutũ disponens ꝙ conuictus de crimine puniã-
tali pœna, si habet locum in illo, qui habetur pro conuicto, qui
deficit in purgatione. Et de hac quæstione, vide Ant. in cap. a
clerici. in prin. de iud. vbi idem dicit, sed contrà hanc opin. vide-
licet ꝙ imò habeat locum statutum in eum, qui deficit in purga-
tione, alleg. tex. in c. ad audiẽtiam. & in c. cum dilectus. de cle. non
resi. vbi est tex ꝙ statutum intelligitur secundum ius commune
& ideò non mirum si recipit interpretationem à iure com-
ni etiam quæ ad casum, sed pro isto dicto Abba. optimè face
quod no. Bar. in l. j. §. hoc interdictum. ff. de fonte. vbi dicit quòd
statutum imponẽs pœnam mulieribus perlas seu gẽmas fictas por
tantib. non habet locum in mulierib. perlas, seu gẽmas fictas por
tantib. Item ad hoc facit qđ no. d. Abb. post Io. And. in c. sicut
gnum. ſ. de homi. in q. an statutum loquens in faciente, habeat
locũ in mandãte. & vide quod ibi plenè notaui. Et adde hic Ant.
in cons. 183. & in cons. 224. vbi dicit ꝙ statutum loquens de con
tumacia, habet locum in vero contumace, non in ficto. Et facit
quod no. Bal. in l. transigere. in 5. col. C. de transla. vbi dicit ꝙ statu
tum loquens de homicidio, non habet locũ in eo, qui fuit con-
demnatus de homicidio ex ficta confessione, quia statutũ debet
intelligi de homicidio vero, cuius tamen ẽrium videtur dicere
Bal. in l. qũ. ff. de his, qui nota. infa. vbi dicit ꝙ ficta confessio in-
ducta per statutũ, æquiparatur verè factæ in iudicio. vide tñ Bar.
Ang. & Imo. in l. ex consensu. ff. de appel. Et adde hic omnino qđ
latè notaui post do. Abb. in c. ex parte. de sponsa. & qđ not. post
Ant. in ca. ad audientiã. de cler. non resid. Et adde ꝙ licet de iure
agentes. & consentientes pari pœna puniantur, vt in ca. j. de leg.
tamen statutum loquens de agente, cum debeat strictè intelli-
gi, non habet locum in consentiente, vt dicit Abb. in c. cum vo-
luntate. ꝑ. de sent. exc. Item ad prædicta facit quod not. Bart. in l.
transigere. in 5. col. C. de transac. vbi dicit ꝙ si statutũ dicat ꝙ de
omnib. delictis possit fieri pax, & concordia, præterq̃ de homici
dio. intelligitur statutũ illius de homicidio vero & ideò dicit ibi
Bal. ꝙ super homicidio ficto poterit fieri concordia. Item ad præ
dicta facit qđ no. Bar. in l. pro possessore. de reg. iur. vbi dicit ꝙ sta
tutũ dicit de possessore. & illo, qui dolo desijt possidere, & gna-
liter an statutum loquens de casu vero, extendatur ad fictũ. vide
per Bar. in l. oẽs populi. ff. de iust. & iur. in 7. q. prin. & Io. An. in re
gul. pro possessore. in Merc. Bal. in l. si quis seruo. C. de fu. Bald. &
Imo. in l. Gallus. § & quid si tm. ff. de lib. & posthu. Imo. in l. j §. lex
Falcidia. ff. ad legem Falcid. de Bellentz.

¶ Adde an in statutis habeat locũ fictio. Fran. de Aret. cons. 147.
Cœp. cons. 151. Lu. Ro. cons. 10 5. Fulgo. cons. 26. Alex. in pluribus
consiliis, vt in eorum tabula videre poteris.

g ¶ Pœna. De hac rõne vide latius per D. Abb. in ca. insinuatũ. ſ. de
simo. & facit quod not. Abb. in c. vno. circa fi. de plus pet. vbi di-
cit ꝙ statutum loquens de coniuncto, non habet locum in illo
qui confessus fuit. de Bellentz.

h ¶ Perfecerit delictũ. Hoc dictum refert etiam Abb. in c. mulieres.
de sent. exc. & idem tenet Bal. in §. item lex Cor. inst. de pub. iud.
& vide Pe. de Anc. in rep. cap. canonum. de consti. in 6. principali
quæsito. 5. & si statutum. vbi dicit, ꝙ si statutum exigit factũ con
summatum, non sufficit, ꝙ sit inchoatum, & quòd in statutis re-
quiratur factum consummatũ, tenet Bal. in l. si quis non dicã fa-
pere. C. de epis. & cle. & An. Tl. j. §. hæc verba. ff. qđ quisq; iu. & per
Bar. in l. j §. diuus. ff. de sicar. Et adde, ꝙ tm in statutis requiritur
actus sit perfectus, ꝙ ẽ si statutũ diceret, si quis voluerit facere ta
le quid puniatur, requiritur ad pœnam imponendam, ꝙ actus sit
perfectus, nec sufficit sola volũtas. & expone illud verbũ, voluc-
rit. id est volũtariè fecerit. Ita elegãter determinat Bar. post
l. si. ff. de rerum diui. Item adde quòd illud dictum Bart. in l. j. ff. de
sica. quod refert hic D. Abb. refert etiam & sequitur D. An. in c.
ꝑ. de

Et ideo non sufficit acceptasse, seu fecisse actum propinquum, sicut de iure videbatur sufficere. l. si quis cum telo. C. de sicar. cum sit canonizata, de pœn. distinct. j. ¶ Extra gloss quæro quid si nõ reperiantur tot compurgatores, nunquid iste debeat haberi pro conuicto Hosti. dicit ꝙ si nõ põt habere ꝙ de eo testes non confidant, seu non est fides in alijs de eo, ꝙ tunc habeat ꝑ cõuicto, &
7 deficiente in purgatione, aut non reperit, quia pauper est seu extraneus itaque tunc habet notos in ciuitate. & hoc casu est sub ueniendum arbitrio iudicis ꝑsiderata qualitate pſonæ crimnis,

ADDITIONES.

a ¶ j. de eo, qui mit. in poss. de quo vide omnino. quod no. B d. in ca. fi. de consue. de Bellentz.

¶ Adde quod voluit Bal. consi. cccvj. lib. j. vbi ponit, an stante statuto ꝙ capite puniatur, qui adulterium mixus fuerit, si quis attẽtauit, sed timore perterritus aufugit, an debeat puniri.

a ſo Sed aduerte ad aliqua pro declaratione. Et primo, quia text. dicit seruantes iustitiam, & mollientes rigorem, in quo seruauerit iustitiam. & in quo rigorẽ temperauerit. Host. & Doct. dicũt ꝙ iustitiam seruauit in numero quartædecimę manus, & rigorẽ temperauit, quia propter vnum quodque quod in text. dicitur, s. infamiam, suspicionem, & scandalum potuisset imponere purgationem septimæ manus, argum. ſ. eod. ex tuarum. & sic purgatores fuissent 21. Secundò quæro de intellectu text. ibi, nolumus improbare. Innocent. dicit quòd quidã dicunt, quòd noluit improbare, imò approbauit, quia propter immanitatem criminis, infamatus potest suspendi statim, non solùm ab officio, sed etiã à beneficio. vt hic. Et dicit Inn. quòd etiã propter minora crimina quis suspenditur ab officio, 2. q. 5. presbyter. & hoc tenuit ibi Hugo. Alij vero quòd non improbat, & sic remanet dubium, vt olim Host. verò refert alios dicentes ꝙ ex quo deductũ fuit in iudicium eo ipso ꝙ non improbat, approbat, arg. de probat. cũ ãdudum. in fin. Tertiò quæro de intellectu literæ prope fi. c. in ecclesiasticæ disciplinæ m icrone ꝓcellas. Host. exponit. i. degradatione, quia ſm eum est duplex mucro in ecclesia, ſ. spiritualis, & temporalis, de quibus in c. dilecto. de sent. excomm. in 6. Mucro autem spiritualis potest magistraliter ſm eum diuidi quia vnus est erradicãs & mortalis, ſ. degradatio, vt hic. & de homi. pro humani. in 6. Alius autem est medicinalis, & disciplinalis, ſ. excommunicatio, quæ dicitur etiam mucro, 16. q. 2. visis. & de reb. eccle. non alien. si quis. & de hoc duplici mucrone loquitur tex. in ca. j. de sent. exc. in 6. Primus mucro, ſ. erradicans nõ est tantũ ad correctionem, imò ad punitionem. reddit enim hominem mortuũ inhabilem ad officiãdum in ecclesia. si tñ celebraret, cõficeret, vt vidistis in cap. j. de scisma. nec cum tali de facili dispensatur. de cler. nõ resid. ex tuæ. & est casus spec. alissimus, in quo fuit cũ episcopo dispensatum in c. transmissa. ſ. de elec. Secũdus verò mucro dicitur medicinalis, & disciplinalis: quia ad correctionem tantũ hominem à Deo ſeparat. & ſeparatũ declarat. 2. q. 1. multi. 24. q. 3. notandũ. de quo art. plenè vide in c. 1. de sent. excõ. in 6. Quarto quæro an iudex possit ꝓcedere super inquisitione infamiæ, Doc. dicunt ꝙ sic in ordinario. secus in delegato. de quo dic. vt in ca. cum oporteat. ſ. de accus. & in c. 2. in 1. gl. & per Doct. ſ. eo. de accu. in 6. & hæc sufficiant in isto cap. Alex. de Ne.

dum aliquem, Doct. dicunt ꝙ non, vnde isti sunt voluntarij, & nõ coacti. vt dixi in c. præcedenti & facit cap. cum D. S. eod. secus tñ est in alijs testibus. vt ſ. de testa cog. per totum. & põt esse ratio di uersitatis, quia isti deponunt secundum conscientiam, & opinio nem eorum. Alij verò deponunt de his quæ acta sunt coram eis.
1 vñ isti de quibus in tex. possunt timere periurium. † Et pòt indu
b ci hoc dictum ꝙ habentes b deponere secundum conscientiam
c non possunt compelli c, & esset notabile dictum, si esset verum, & facit pro istis artificibus expertis in aliqua arte quibus iudex iniungit, vt debeant aliquid æstimare.

ADDITIONES.

a Ex hoc infert Vinc. ꝙ compurgatores debent esse tales, qui fuerunt in loco tempore commissi dilecti. Sed D. Car. dicit ꝙ Vinc. melius diceret si dixisset tempore extortæ infamiæ. Sed ego credo ꝙ Vinc. melius dicat, quia compurgatores debeant habere notã vitam purgandi nedum moderno tempore, sed etiam præterito vt vidisti ſ. c. cum P. vbi per Abb. Sic. non sufficeret ipsos habere notam vitã ipsius tempore extortæ infamiæ, nisi habuissent eũ notum tpe delicti commissi si purgandus erat bonę famę, & hoc casu sufficit ꝙ compurgatores habuerint ipsum notum tpe extortæ infamiæ cõtra eum, & hoc modo procedit opi. D. Car. Aut non constat ipsum fuisse bonæ famæ tempore commissi delicti, & tunc procedit opin. Vin. Alex. de Ne.

b ¶ Habentes. Illi qui habent deponere secundum conscientiam, non possunt cõpelli, quod est notandum pro æstimatoribus. Et ad hoc facit quod no. Bal. in l rem non nouam. C. de iud. vbi dicit ꝙ ille, cuius cõscientiæ stari debet non cõpellitur exprimere causam mouentem conscientiam. de Bellentz.

c ¶ Compelli. Vide Fel. in c. proposuisti. ver. j. conclusio. ſ. de prob. vbi ponit de peritis in arte. an possint cogi ad dicendũ illud quod sentiunt. Seb. Sapia.

SVMMARIVM.

1 *Infamia facti orta ex non probabilibus coniecturis, & ab æmulis est nullius effectus.*

2 *Testes qui requiruntur in aliquo actu, cum certis qualitatibus, si in loco, vbi actus celebratur non reperiuntur testes cum dictis qualitatibus, sunt adhibendi quomodo reperiuntur.*

SVMMARIVM.

1 *Artifices experti in aliqua arte, quib. iudex iniungit, vt debeant aliquid æstimare an cogantur, siue possint compelli deponere secundum conscientiam.*

CAP. XI.

CVM DILECTVS. Breue est, nec pòt aliter summari. No j. ex tex. vnam bonã qualitatẽ requisitam in cõpurgatorib. vt sint vicini illius, quẽ purgare volũt, & quò ad hoc potest saluari hoc c. de superfluitate. nã vicini præsumunt melius scire cõdõ-
a nẽ, & qualitatem vicinorum, vt in c. quoniã. & c. quãto. de ꝓsump. a puto tñ ꝙ vbi ex causa nõ reperirentur vicini, vt quia ex aliqua causa sunt sibi exosi, ꝙ sufficiat habere alios. ad hoc ſ. c. prox m. Sed quæro nunquid cõpurgatores possint compelli ad purgna.

CAP. XII.

CVM IN IVVENTVTE. Nota semper ꝙ ꝓpter infamiã est indicenda purgatio, potest tñ quandoque indici etiã vbi non est indicenda ad instantiam purgandi, vel aliter, & melius sic. Si infamia ortum non habet ex probabilibus coniecturis, nõ est de necessitate indicenda purgatio. potest tamen indici ad instantiam purgandi. hoc dicit, & est casus nota. secundum istum intellectum. Prima pars narrat factum, & petitiones ꝓcuratoris. Secunda petitionem improbat. Tertia petitionem cum quadam protestatione admittit. secunda ibi, videtur. tertia ibi, cæterum.

¶ Casus literalis. Episcopus Quinclinen. ecclesiæ dicebatur habere immoderatam familiaritatem cum quadam nepte sua, propter quod rex Vngariæ sæpe scripserat domino Papæ. vt illum de Vulgari remoueret. vnde Papa scribit cuidam episcopo, vt super hoc cautè inquireret cum episcopis Vngariæ, & ipsi postmodũ rescripserunt do. Papæ quòd cum bonum virum & honestæ cõuersationis esse credebant, personam ipsius multipliciter commẽdantes. Sed quia pater filium, quem diligit corripit ad maiorem cautelam, dominus Papa mandauit eidẽ, vt ab illius familiaritate totaliter cessaret, ꝙ sinistra suspicio de ipso haberi nõ posset, sed quidam malus homo rescriptum illarũ literarũ furripuit, & apud regem, & alios magnates ipsum nequiter publicauit, vt magis infamaretur, sed Papa licet repulsatus fuerit multoties contra ipsum, tamẽ aduersus eum noluit commoueri, sciens ꝙ facile dictũ sequitur multitudo, posteà verò cũ dictus episcopus ad Stringonen. metropol. extiterit postulatus, quidam qui aduersabantur eidem, vt promotionẽ impedirent ipsius cœperunt ipsum iterum infamare, vnde ipse de quorundam amicorum suorum consilio quendam procuratorem ad curiam destinauit postulans à dom. Papa, quòd purgationem canonicam faceret indici ad suã innocentiam ostendendam. Papa postulationem illam reputans minus ꝓpidã, ab ea ipsum procuratorem sæpe voluit reuocare. Sed quia procurator instabat, Papa mandauit purgationẽ eidẽ indici cũ duobus abbatib⁹, quamuis protestatus fuerit, quòd ex alia causa petitio talis improuidè tũc fiebat, ꝙ suffraganei Stringonen.

Universidad de Deusto

ecclesiæ vix eo tempore purgarent eundem, qui in facto postulationis contradicebant eidem,& suffraganei Colocen.ecclesiæ ipsum minimè tunc purgarent,quia inter eum,& Colocen.archiepiscopum de Strigonen.metropoli,quæstio verteretur,vnde cū non sint alij pontifices in Vngaria,merito videbatur quòd non per episcopos regni sui super illo articulo se purgare non posset.Ber. ¶ † No.j.ex tex.singulariter ꝙ quando constat infamiam
a processisse ab æmulis,non est ex ea indicēda purgatio:& etiam ad instantiam aliorum,nec debet iudex concedere ex tali infamia purgationem.Et ex hoc infertur,quod dixi in summario, quòd vbi constat infamiam ex probabilibus coniecturis non processisse, quòd de ea non est curandum, vnde nullum de iure habebit effectum, sed habet bene locum illud, Vanæ voces populi non sunt audiendæ in capi.Ofius.de elect. & in l. decurionum. C. de pœ.Et idem voluit Bart.in l.de minore.§. tormēta. ff. de quæstio. & hoc dictum optimè probatur hic.¶ Secundò no.tex.ibi,dictū facile sequitur multitudo,&c.hic dicitur.

Fama volat transitque modum quocunque feratur.

b Eximiè crescit,sed non citò fama quiescit. b ¶ No.ibi,super hoc bonum zelum,&c.quòd nō debet aliquid fieri ex solo zelo, nisi subsit iudicium rationis,facit secundum Hostien.contra religiosos prælatos habentes tantùm zelum in puniendis delictis, vt prætermittant ordinem iudiciarium,inquirentes quādoque de criminibus omnino occultis,& ideò dicit periculosum ignorantes iura promoueri in episcopos.de quo in ca.j.de consangui.&
c affini.c ¶ Not.quod infamia facti habens ortum ab æmulis non impedit quem promouendum ad dignitatem.¶Vltimò colligitur argu.quòd numerus compurgatorum est arbitrarius, nā hic fuerunt deputati duo abbates.& in c.inter,§.e.fuerunt 14.& in ca. §.eod.dicitur de duodecim.& in cap.ex tuarum.§.cod.dicitur de vij.arbitrabitur ergo iudex numerum secundum qualitatem personæ,criminis,& infamiæ.d¶ In glos.in verbo postulare.in fine. Inno.tenet quòd procurator potuit hoc postulare,licet sit generalis,sed forte Inno.motus est ex ratione glo.quia hoc videbatur vicinum mandato,nam cum esset super stipulatione iam facta de isto episcopo,ne aliquo modo impediretur propter infamiam potuit petere purgationem infamiæ.arg.in l.ad rem mobilem.ff.de procu.tamē secundum Host,ista purgatio non erat de
d necessitate indicenda,tum quia petitio iniusta.vt in textu, quia Papa non astringitur dispositione iuris,vt in capit.proposuit. de concess.præbend.tum quia purgatio non dependet ex voluntate
e partis,sed ex dispositione iuris.e † In glo.fina.no.bene glo.& vide
2 quod dixit in ca.inter.§.eod.in fin.Et facit hæc glo.iuncto tex.in argu.quòd vbi testes de iure necessarij non reperiuntur in loco, tunc quales reperiuntur idonei iudicantur.Et hoc fuit consultū in quæstione facti.dicit statutum ꝙ ad confectionem inuentarij requirūtur testes cum certis qualitatibus,opponebatur postmodum ꝙ testes non habebant qualitates requisitas. replicabatur, ꝙ in loco illo non reperiebantur testes cum illis qualitatibus.& certè ex hoc debet actus tolerari.ad idem tex.cum gl.in ca.cum
f dilecti.de elect.f

ADDITIONES.

a ¶Purgatio.Adde de hoc latius videndum Rom.consi.ccclj.

a Purgatio.Ad hæc faciunt not.per Bar.in l.de minore.§. tormēta. ff de quæst.vbi ponit quòd fama debet oriri à fide dignis personis,alias non probat.de quo ibi per Alex.&per Sali.in l.ea quidē. C.de accus.in materia famæ.Seb.Sapia.

b ¶Et dicit Goffr.ꝙ hæc ratio est quare plures qui intellexerunt ab vno non probant,de test.licet ex quadam ,& ponit versum, fama volat transitque modum quocunque feratur. & maximè, vt dicit B.Hieronymus,cum ad matronas peruenerit, quia ipsarum linguis ventillata prouincias penetrat. Alex.de Neuo.

c ¶Hostien.dicit quòd isti erant sine pelle, sed idiotæ, quòd ex bono zelo frequenter peccant religiosi,quia tantum zelum videntur habere ad corrigenda peccata , quòd nullum ordinem volunt seruare,& de occultis etiam inquirere,& punire contra capit.inter.§.eod.vbi non proceditur,nisi contra infamatos, de accusa.qualiter.el 2.& quòd dicit esse periculosum promouere ipsos ignorantes iura,argum.de consangui.& affinit.capitul j. In omnibus enim sequendum est iudicium rationis,& secūdum alleg.& probata,non sm conscientiam iudicandum. de præbend. graue.& de offi.ordinar.si sacerdos, neque iuribus maximè canonicis præferenda est capitanea voluntas.de constitu.capitul.t. & capitu.ne innitaris.nec quis debet peccatum timere in obseruando iura.cum ipsa nullum peccatum nutriant xxiij. quæstione
4 qui peccat.14 quæstion.quisquis.& capitu.ad præcipitur. & si-

ne prædicta est exponenda ibi sm conscientiam. i. prudentiam. Isti enim habent erroneam scientiam , seu conscientiam , & sic non habebant prudentiam.xv.q.j.§ j.& ibi de hoc in glos.quæin cip.quidam. Alex.de Ne.

d ☞ Et hic fuerunt deputati duo Abbates, quia non poterat purgari per pōtifices regni Vngariæ,cum essent inimici, de alio regno compurgatores non fuissent idonei , quia debent esse vicini,vt in capitulo præceden.idem dicit Hostien. & Doct. Alexan., de Ne.

c ¶ Sed aduerte,quia oppositio glos. non videtur facere ad propositum, quia procurator petendo purgationem indici domino, non defert alteri iuramentum.Sed dicit Do.Card.quòd glo. habuit respectum , quia purgatores habent iurare, vt j. capitul. proxim. Vnde procurator petens purgationem indici domino, videtur deferre iuramentum ipsis compurgatoribus. & sic debet intelligi glos. Item inquantum glos.in 4. solut. dicit quòd habebat mandatum, vt colligitur ex lirera , dicit secundum Do. Cardin.quòd colligitur ex eo quòd vocatur procurator, nam procurator dicitur ille, qui mandato domini aliena negotia ministrat,vt in l.j.ff.de procuratorib. Et inquantum Abb. Sic. allegat Hostien, dicit quòd siue habuisset mandatum, siue non, nulla iuris necessitas cogebat Papam hanc postulationem admittere. Primò quia erat improuida, vt in litera dicitur. Secundò quia Papa non est subiectus iuri, de concess præbend.proposuit. Tertia non est efficacior, quia indictio purgationis , & modus ipsius non pendet ex voluntate , vel petitione partis,sed ex arbitrio iudicis,de hæreti.excommunicamus. el j.§.j.& §. adiicimus. Vnde etiam si episcopus fuisset præsens,& hanc petitionem faceret,non teneretur Papa de necessitate iuris admittere. Sed Papa fuit protestatus,vt si episcopus in purgatione deficeret,non molestè ferat: pœnæ impositionem,sed sibi potiùs imputet:fuit etiā protestatus,vt cum contra iura faceret censeretur ius ignorare, de temporibus ordinan.vel non est compos. Alex.de Ne.

f ¶ Facit leg.j ff.de bonor.possess.& dicit ibi Butr.quòd bonum est prouidere,quòd tempore pestis,seu mortalitatis valeat testamentum,etiam non solenniter factum,quoniam tali tempore, nec notarij,nec testes requiri possunt.& vide Ang.in authen.de non alienan.§.quòd autem.vbi dicit quòd si quis decedit in peregrinatione valet testamentum eius coram duobus testibus, ad instar militis,qui quando est in expeditione potest facere testamentum coram duobus testibus,l.milites. C. de testam.milit. vbi etiam est bona glossa Sed aduerte pro maiori declaratione, & opponitur ꝙ etiam ad dicta æmulorum sit indicenda purgatio,vt j.ca.accedens.quod est contra istum text Innocen. soluit quòd hic erat certum infamiam esse ortam sine causa,vel ab iniusta causa,l.ex literis monitorijs Papæ.vbi autē certum nō esset bene indiceretur purgatio §.eod.inter.de simo.licet.11.quæstio. 3.in cunctis.Sed Host.reprehendit Innocē inquantum dicit infamiam fuisse ortam ex literis monitorijs Papæ,per text.ibi, amplius infamari.Nam ex hoc colligitur secundum eum quòd antea infamatus,& sic infamia non habuit ortum ex literis apostolicis,sed ex ipsis creuit.Dom.autem Cardinal.dicit quòd ista infamia prius orta non sufficiebat ad purgationem , quia erat orta ab æmulis,nec etiam sufficiebat quòd esset ampliata, seu de nouo quædam maior exorta ex literis apostolicis, quæ erant monitoriæ.& istud est verissimum.& clarè patet ex text.Sed quantum ad contrarium Abb.Sic.dicit,quòd aut quæritur nunquid ad dicta æmulorum possit iudex procedere ad requisitionem, intellige super infamia,scilicet an talis sit infamatus, vel non.& dicēdum est quòd sic.& hoc modo loquitur capi.accedēs. infrà eod. Aut quæritur nūquid debeat indici purgatio, & dicendum est quòd non , vt hic. & maximè quia constabat quòd ex causa vili,& non sufficiēti orta erat infamia. Hostien. verò dicit quòd ad dicta æmulorum non est indicenda purgatio, nisi ad importunitatem petentis,vt hic,vel nisi scādalum immineat,vt supra eodem,inter.& de accusa.accedens. Sed tu omnino vide quod dixi in capitul.accedens.in vltim.addi.Sed oppo. inquantum dicit text.quòd Papa voluerit reuocare procuratorem ne peteret purgationem.nam iudex non debet supplere de facto quod sibi non constat.Hostien.soluit duob. modis.Primo,quòd iudex fecit ad partem.i.non in iudicio.Ex hoc nota.quòd licet iudex regulariter non possit supplere,tamen potest partem instruere extra iudicium quòd faciat talem oppositionem,vel quòd inducat tale instrumētum,vel quòd illam exceptionem,quia sibi nocet. quod not.Secundò soluit quòd iudex semper potest minus pro uidam petitionem repellere,sicut etiam potest iniustam dentibus lacerare. Hæc autem erat minus prouida,quia videbatur petere contra dominum suum vt in litera.nam etiam posset deficere in ea præstanda. Ex hac solut.not. quòd vbi quis in iudicio pro-

☆ ponit

☞ ponit aliquid improuidè,iudex debeat talem propositionem ex officio tollere:quia debet laborare,vt iudicium interpares sit iustum, non autem debet permittere quòd alter ex litigatoribus: contra ius sibi præiudicet.Vnde istas ambas sol.Host. tene mēti- quia Doct.ipsas sequuntur.Et de materia,an & quando iudex de facto suppleat,dic.vt in d.cap. bonæ. el j. de postul. præla. & per Bart.in l.3.§. hoc autem. ff. de damno infect. & hæc sufficiant in hoc c.Alex.de Ne

SVMMARIVM.

☞ *Negatiua coarctata loco,& tempore potest per testes probari.*

CAP. XIII.

DE TESTIBVS.Compurgator iurat de credulitate.hoc dicit. De materia huius ca.dic, vt habetur in capitul. quo-
1 ties §.eod.¶ † In glos.& habet locum ratio glos.quando negaa tiua esset restricta ad certas personas, & locum.a nam tunc bene possunt testes deponere de veritate: tunc enim potiùs deponunt de facto proprio, quàm alieno : vt si dicunt quòd tali hora Titius non commisit homicidium : quia nobiscum erat: & non potuisset committere quia nos vidissemus: nam si testes tali modo deponerent non esset locus purgationi: vt no.in caproxi.

ADDITIO.

a ¶ Ad certas personas,& locum.Vult iste innuere,ꝙ negatiua coarctata loco,& tpe possit ꝓbari.De quo vide Bar.in l.j.C.de caufru.vrb.Roman.& eundē in l.hæredes palam.in princ.ff. de testa.& in l actor.& ibi Bal.C.de proba.Ange.in auth.de hære.& fal.§. hinc nobis.colla.j.& Alex.in l.j.ff.si cer.pet.& cōl.42.vol.4.Zach.

SVMMARIVM.

1 ¶ *Infamatus non solum super causa criminali,sed & super defectu,& inhabilitate debet priuari.*

2 *Spurius non potest sine dispensatione ad sacros ordines promoueri.*

3 *Negatiua non adstricta loco & tempore,licet non probetur per testes, tamen aliquando probatur per iuramentum partis negantis,quando non apparet aliud in contrarium.*

4 *Infamatus non admittitur ad purgandum quando eius infamia potest per testes probari.*

5 *Filius non potest iurare de veritate se esse filium talis,sed de credulitate sic. Iuramentum de veritate nunquam quis tenetur,nec debet subire quando nō potest haberi vera scientia.*

6 *Filiatio quibus modis præsumatur.*

CAP. XIIII.

ACCEDENS.Infamatus super defectu natalium non debet promoueri,nisi priùs se purget.h.d.Primò ponitur quæstio. Secundò prouisio ibi:quocirca.¶ Casus literalis.Quidam diaconus.T.nomine dum vellet in presbyterum promoueri, quidam æmuli sui dixerunt illum esse filium sacerdotis, propter quod diœcesanus ipsum noluit promouere,nec permisit illū ab alio promoueri.vnde ille diaconus ad do.Papā accedens prædicta eidem exposuit. Mandat Papa epis. opo , quatenus si de hoc est publicè infamatus,& de ipsa infamia constare non poterit purgationem ab ipso recipiat,& ipsum promoueat ad ipsum officium sacerdotis:quia & si non sit nota delicti , tamen est nota defectus
1 impedientis ad sacros ordines promouendum.Ber. ¶ † Not.j.ex
a tex.ꝙ purgatio locum habet,nedum super criminali , sed etiam super alio quo defectu.& inhabilitate.facit capitul.3.§ de apostata.a
2 ¶ Not.2.quòd nedum spurius,de quo constat ad ordines promoueri non debet sine dispensatione,sed etiam ille,de quo non cōstat,ex quo tamen defectu natalium infamatus est,& causas propter quas filius non legitimus promoueri non potest. vide per
b glos.in c.1.& 2.de fil.presby.libro 6.b¶ Sed oppo.contra text.de cap.cum in iuuentute.§.eo.nam infamia ab æmulis orta,non habet effectum indicendi purgationem.Solu.vt ibi,& hoc not. ibi enim constabat infamiam habuisse ortum ab æmulis, hic verò non constabat,sed iste duntaxat hoc asserebat.vnde Papa mandat purgationem indici si publicè iste esset infamatus. quasi dicat quòd si ab æmulis tantum hoc diceretur , prout ipse asserec bat , non esse de hoc curandum. & sic potiùs concordat cum il-
d lo capitulo cum in iuuentute.c ¶ † In glos.2.ibi, quia negatiua ad

3 probari non potest,hoc verum si hæc negatiua esset probanda per testes: sed hic est probanda per iuramentum asserentis ,& per testes de credulitate. vnde dicit Ioan. Andr. & bene , quòd vt plurimum in purgatione venit factum negatiuum. simile in capitul.j. de confess. libr. vj. vbi negatiua quæ alias probari non potest admittitur in positionibus: vt sic possit probari per intra-
4 mentum. ¶ † Et in fin glos.aduerte: quia si probaretur filiatio, prout dicitur in glos. non esset locus purgationi: quia hæc est vera probatio , quæ potest fieri super filiatione.& existente vera probatione, cessat purgatio. vt in ca.seq. vnde considera varios modos probandi. Aut enim vult iste probare se fuisse habitum reputatum , & nominatum pro filio Sempronij,&c. & tunc non est necesse ꝙ aliter se purget:& de hac purgatione non loquitur
5 iste tex.¶ † Aut vult iurare,ꝙ sit filius Sempronij , & non debet admitti: quia subiret periurium,cum filius non posset iuramento asserere se filium Sempronij:aut vult iurare se fuisse habitum reputatum,& nominarum pro filio Sempronij , & ita se credere esse filium Sempronij , & tunc talis purgatio recipitur , & compurgatores iurabunt de credulitate , quòd credunt eum verum iurasse.nam vt dicunt hic Hostien.Inno.& Ioan.And.de necessitate peruertenda est forma iuramenti in hoc casu , vnde licet alius purgandus debeat iurare de veritate.vt in c.quoties.§.eo. l.
e fi.in hoc ramen casu iurabit de credulitate, e quia non potest habere vera scientia. ¶ † Et not.ex prædictis,&ex tex.ꝙ ex quo sen
6 mel quis habitus ,& reputatus fuit pro filio Sempronij , fama
g sequens in contrarium non nocet.g & inquantum gl.dicit sufficere

ADDITIONES.

a ¶ Vbi quis se purgat ab irregularitate aposiasiæ,ad idem de test. tam literis.Alex.de Ne.

b ¶ Not.3.ibi,alio secundum But.& D.Card.ꝙ is qui habet cōscientiam ipsam non debet permittere aliū facere quod ipse non vult, vel non potest facere.de quo de off.ordin.si sacerdos.& de elect. quia propter.§ illud.Alex.de Ne.

c ¶ Sed tu dic vt ibi dixi in addi.vlt.& iste tex.probat ꝙ propter infamiam quæ procedit ab æmulis non sit indicenda purgatio, vt patet in tex.ibi.si publicè nota fuerit respersus,quasi dicat si non solum apud æmulos,sed communiter apud bonos,& graues viros,facit de accusationi.§ inquisitionis. Qui autem propriè dicantur æmuli,dic quòd propriè dicuntur inuidi,æmuli,vt §.de renunciat.lectæ.Multis autem modis potest sumi hoc nomen æmulus,de quo dic vt xliij.di.scimus.Vtrum aūt æmulus possit accusare suum æmulum,dic vt 2.quæst.vj.decreto.& ibi,in glos.j. Alex.de Ne.

d ¶ Negatiua.Quando negatiua possit probari,vide remissiuè per Fel.in c.tertio loco.§.de proba.Lanfr.de Ori.in rep.ca. quoniam contra famam §.de proba.Seb.Sapia.

c ¶ sed Butr.dicit se credere ꝙ talis debet iurare de veritate prout potest,quia iurabit ꝙ fuit habitus , & reputatus à tali tanquam filius legitimus.quia fuit habitus,& reputatus filius talis mulieris,& ꝙ fuit ipsa habita,& tenta pro vxore talis.Ego credo opin. esse concordandas.Nam aut parentes mortui sunt,dum filius esset in pupillari ætate,ita ꝙ non potuit discernere propter defectū ætatis an fuerit tractatus,vt filius , & hoc casu procedit specul.Hostien.& Ioan.Andre.& communiter Doctor.Aut mortui sunt postquam ille,qui dicitur filius peruenerit ad annos discretionis,& puto veram opin.But.s.vt debeat iurare se fuisse tractatum,vt filium,&c & se credere filium talis.Nam cum purgandus debeat iurare de veritate,vbi potest habere scientiam seu notitiam,vt §.eod.quotiens.etiam hoc casu debet iurare de veritate præsumptiua,ex quo illius notitiam habeat pater. Alexander de Ne.

f ¶ Habitus,& reputatus fuit pro filio.Adde Lanfr.de Ori.in c.quoniam contra falsam.§ statuimus.versi. testium depositiones. nu. 104.& ibi in apost.Cel.in versi.filiatio.§ de probatio.Felin. in ca. per tuas.2.not.eo.titu.istum in capitul.Michael.numero 1. & ibi not.in apost.ad eum.in versi.filius.§.de fil presby.& in capitu.intelleximus.nu.7.& ibi iterum in apost.meis.in versi.filium mariti.suprà,de accus.

g ¶ Illud fuit dictum Hosti.hic,qui dixit ꝙ si quis diu fuit habitus, & reputatus ꝓ filio Sempronij fama sequens in ꝓriū non nocet. argu.c.qui fil.sint leg.peruenit.& cum hoc dicto transeunt Doc. cōiter.Sed D.Car.dicit ꝙ inspiciendū est ex quib.cōiecturis orta sit infamia.posset enim esse talis ꝙ opus erit purgatione, suprà, eo.si quis el 2.& quod ibi no.in gl.fi.Et hoc mihi placet,dum tamē ex verisimilib. cōiecturis sit de nouo orta infamia ꝙ iste nō sit legirimus,qui fuit habitus,& reputatus pro legitimo ,nam potuit esse ante occultum. sed nunc propter infamiam de nouo exortam ex verisimilib.cōiecturis debet indici purgatio.Al.de Ne.

Universidad de Buenos Aires Biblioteca

cere probare quem fuisse genitum ex vxore Titij, vt inferatur ipsum esse filium Titij, dic hoc procedere etiam si Titius negaret ipsum esse filium suum, quia ex quo quis est natus ex vxore alicuius præsumitur natus ex marito, nec pōt maritus eum nō agnoscere in filium suum, nisi probaret tempore conceptionis eum fuisse absentem, vel impotentem ad generandum. vt est tex. no. in l. filium ff. de his, qui sunt sui vel alieni iur. & ibi Bar. & idē dic si mater posteà assereret ipsum esse filium alterius, quàm mariti, vt non credatur ei in præiudicium filij, vt no. in d. l. filium. & no. gl. in c. officij de pœn. & remiss. quod videtur procedere, etiam si probetur quòd tempore cōceptionis mater habebat concubitum cum alio, & ad hoc textus not. in l. miles. §. defuncto. ff. de adulte
2 riis. 2

ADDITIO.

2 ☞ Sed aduerte ad intellectum literę ibi, ipsum non differas. nam fm Docto. debet subaudiri, remota conscientia scrupulosa vel etiam occulta scientia si quam habes, & ipse secretè monitus nolit abstinere, de temp. ord. ex tenore. & ratio est, quia post præstitam purgationem tollitur effectus infamiæ, vt §. eo. ex tuarū, vnde propter illegitimitatē, non tamen potest repelli à promotione, ex quo purgationem præstitit. Item ad tex. ibi, promouere. supple, alias non promoueretur durante infamia, non obstāte q̄ possit allegari quòd ex proprio delicto non erat notatus & sic continuatur quod sequitur in text. quia & si non sit nota, &c. Alex. de Nouo.

SVMMARIVM.

1 *Infamatus de crimine notorio non potest se purgare, sed debet condemnari. Causa si pendet coram delegatis, ordinarius debet silere.* 10.
2 *Cognoscens carnaliter monialem committit tria delicta, adulterium, sacrilegium, & incestum.*
3 *Litis contestatio an, & quando requiratur in inquisitionibus.*
4 *Notorium quando dicatur esse crimen adulterij, vel incestus.*
5 *Laicus potest testificari contra clericum, quando crimen est notorium.*
6 *Notorium probatur ex eo quòd omnes de vicinia sciunt.*
7 *Delegatio adimit iurisdictionem ordinarijs.*
8 *Infamatus quomodo purgatur, quando nulla procedit inquisitio cōtra ipsum, nec accusatio.*
9 *Citatio, vel sententia an requiratur in facto notorio.*
10 *Rescriptum si est impetratum ad iudices delegatos super aliqua causa, nō potest pars contra quam est impetratum illi renuntiare, sed pars quæ impetrauit sic re integra.*

CAP. XV.

1 CVM DILECTVS. † Super notorio crimine, non est indicenda purgatio, & pendente causa super criminibus coram papæ delegato purgatio ab ordinario sup eis recepta non tenet. h. d. In prima parte ponitur auditoris datio. In secunda actoris petitio. In tertia rei responsio. In quarta diffinitio. secunda ibi, cunque idem. tertia ibi dictus. quarta ibi, iis igitur. ¶ Casus literalis. Inter D. presbyterum ex vna parte, & O. clericum ex altera super quibusdā ecclesijs quæstio vertebatur, pro qua dictus D. presbyter, & G. procurator O. clerici ad sedem Apostolicā accesserunt. procurator ipsius O. proposuit q̄ cum D presbyter esset publicè infamatus sup crimine incestus, eps Constantiēsis ordinarius eius, ei purgationem indixit, qui cum se purgare nō posset ecclesijs suis fuit ab ipso p sententiam destitutus, sed iste nihilominus eas per violentiam detinebat occupatas. Postmodum cum idē presbyter vxorē cuiusdam consanguinei sui publicè detineret, quidam clerici contra ipsum sup hoc ad quosdā iudices literas impetrauerunt continentes, vt si dictus presbyter super crimine adulterij, & incestus se non posset purgare ipsum pœna debita castigarent, & cum eis constitisset, q̄ idē presbyter pro eo, q̄ in purgatione defecerat ab episcopo fuerat condēnatus, ipsum tanquā contumacem prædictis ecclesijs priuauerūt, maximè cum de crimine adulterij & incestus, tāquam de notorio constitisset eisdem, mādans Abbati sancti Galli, ad quē beneficiorum collatio pertinebat, vt beneficia illa cōferret, qui contulit illa O clerico suprādicto. vnde petebat sup illis prædicto presbytero imponi silentium & ipsi tradi possessionem illorum beneficiorum. Ex aduerso Do. presbyter respondit, q̄ processus iudicum prædictorum debebat meritò retractari cum lit. cum contest. nō processerint cōtra ipsum, adiiciens etiam quòd purgationem indictam sibi ab electo Constantiensi curauerit exhibere, sed ei respondebatur, q̄ talis purgatio non valebat, cum iudicio pendente coram delegatis ordinarius non debebat indicere purgationem infamato, & ita tanquam coram non suo iudice facta dicitur. His, & alijs diligenter auditis, & intellectis, licet literæ delegatorum iudicum, vel ipsarum transcriptum D. Pa. ostensæ non fuerint, quia tamen ex tenore relationis ipsorum iudicum. quam procurator prædictus exhibuit Do. Pa. constitit euidenter, quòd iudices illi processerunt iuris ordine prætermisso. vnde Pa. tam processum illorum, quàm concessionē ecclesiarum à prædicto Abbate de mandato ipsorum factam auctoritate Apostolica retractauit præcipuè cum relatio iudicum continebat repugnātia, & aduersa, dicebatur enim q̄ crimē eiusdem presbyteri adeò notorium erat, quòd nullus locus inficiationi penitus existebat, vt potè cuius vniuersus populus testis erat. & tamen ibidem præmittitur q̄ eidem presbytero terminū peremptoriū assignauerūt, in quo se purgaret si posset, cum nimirum si crimen erat notorium, nō erat illi purgatio indicenda, sed in eum condēnationis sententia proferenea. Si verò nullus apparuerit accusator, & super prædictis criminibus, vel ipsorum altero apud bonos, & graues fuerit infamatus purgatio canonica indicet eidem, non obstante quòd coram prædicto electo dicitur se purgasse, quia pendente iudicio coram delegatis non debuit ordinarius purgationem indicere infamato. Ber. ¶ No. j. ex tex. iudicem ordinarium posse procedere contra infamatum eisdem purgationem canonicam indicendo, absque eo q̄ terminus accusare volentibus statuatur, vel q̄ præmittatur inquisitio super veritate. Et certè non cauillando nec damnādo literam hic videtur casus pro eis quæ dixi in c. inter. §. eo. licet Inn. super hoc inttet, vt ꝯ. subiciam. Secundò no. retèro eodem modo intelligēdi, q̄ deficiens in purgatione super graui crimine potest priuari beneficijs suis, licet nullus alius agēdi modus præcesserit, quia vt §. dixi, hic non appareat de accusatione, vel inquisitione præcedenti, quod est cōtra opi. Io. And. in c. significasti. de adult. vbi dixi talē tantùm suspendi debere. & de hoc ꝯ. Tertiò no. quòd ex eodem facto quandoque oriuntur duæ species criminum separatæ. vnde ex retētione, & abusione vxoris consanguinei oriebatur crimē incestus, & adulterium. nam incestus oriebatur, quia affinis, adulterium verò q̄ coniugata. facit text. in l. si adulterium cum incestu. ff. de adulte-
2 ria. ¶ † Ad idem vide gloss. no. in c. virginib. 37. quæst. j. quæ dicit ac-
a cedentem ad monialem committere tria delicta. a Primum, quia sponsa Dei committit adulterium. Secundum, quòd consecrata committit sacrilegium. Tertium, quia affinis spiritualis cōmittit incestum, vnde de quolibet istorum criminum accusari potest. An autem punitus de vno, puta sacrilegio, possit accusari postea de adulterio, vel incestu, tangit ibi gloss. sed melius Barto. in l. Se-
3 natus. ff. de accu. & dicendum, vt ibi in gloss. ¶ † Quartò not. arg. opt. ex text. quòd etiam in processu inquisitionis, debet fieri litcontest. aliàs si proceditur ea omissa etiam contra absentem, nō valet processus: hoc singulariter colligitur ex text. subtiliter intelligendo verba sententiæ secundum inquisitionem. Hoc dictum tamen intellige quando inquisitio fit ad petitionem alterius principaliter eam promouentis; quia tunc ille habetur loco accusatoris, secus si fieret ex puro, & mero iudicis officio, quia tunc non est cum quo fiat contestatio. Et hoc modo intelligo capitul. quoniam frequenter. §. sunt & alij. vt lit. non contest. vbi videtur probari contrarium, & hæc est vera, & *communis* conclusio. maximè Hostien. hic, & in cap. clamor. §. de test. cum his, quæ dico plenè in d. §. sunt, & alij. & ad hoc solet quotidie allegari ista
4 di. ¶ † No. vlteriùs, & tene menti quòd crimen fornicationis, seu incestus, vel adulterij, potest adeò esse notorium, vt iustificatio-
dere ad impositionem pœnæ, & loquitur iste text. quando notorietas surgit ex sola retentione mulieris in domo. vt quia forte in lecto, vel in mensa simul iacēt, seu natus est inde filius, qui est euidens argumentum incontinentiæ paternæ. dicit text. in cap. priusquam. 23. distinct. & facit hoc cap. ad not. in c. vestra. & c. fi. de co

ADDITIO.

a ¶ Tria delicta. Adde gl. q̄ j. in cap. virginibus ꝯ tamen cum dicto istius limitabis, vt per Bal. in c. j. quio modis feud. amitt. in versic. feu. & Alex. in l. item apud Labeonem. §. si quis virgines. ff. de iniur. vt non procedat in cognoscente ignoranter. & quæ sit pœna clerici cognoscentis scienter monialem, die quòd deponitur, & in monasterio detruditur. præalleg. cap. causa, & cap. si quæ. & capitu. si quis episcopus. laicus verò secundum leges pœna capitis plectitur. l. si quis non dicam rapere. & ibi Docto. C. de episcopis, & clericis. Zacharias.

a de coha. cle. & mu. a ¶ † Item no. tex. opt. probanté, q̄ in delicto b
5 notorio laici possunt testificari ꝯ clericos. vnde hic dicit quòd
b populus vicinię erat testis notorietatis: & hunc tex. singulariter
6 alle. gl. in ca. decætero. §. de testi. in materia huius c. ¶ † Item colli
ge q̄ notorium causat ex eo, q̄ notum est vicinię & no. modū
c probādi notorium. cnam testis satis vt reddere sufficientem cau
d sam. si dicit q̄ oēs de vicinia dicunt. d ¶ † Vltimò colige, q̄ pa-
7 pa committendo causam contra aliquem clericum vt faciē adi
mere iurisdictionem inferiorum quò ad illam causam: adeò, vt
nō valeat processus coram inferiore iudice agitatus. de quo no
c in c. cum M. de const. & per Inno. in c. vt nostrum §. de appellat. e
¶ In gl. ibi, sed suspendi ab officio. aduerte quia gl. videtur inuoluere istum passum. nam ca. inter. §. eo. in prin. quod disponit de suspensione tantùm, non loquitur de deficiente in purgatione, sed in infamato, contra quem incipit processus. Vnde aduertendum, q̄ aut quærimus de modo procedēdi contra infamatum à principio, & hoc casu debet seruari quod dixi in d. ca. inter. Aut quærimus de modo puniendi deficientem in purgatione, & hoc casu loquitur iste tex. & plenè testigi materiam in c. accedens. de accu. & *communis* conclusio in d. c. accedēs. est, vt in pœna imponenda attendatur modus agendi, vt si præcessit accusatio puniatur vt conuictus in accusatione: si præcessit inquisitio puniatur
8 vt conuictus in inquisitione. ¶ † Sed dubium est, quando nul
lus modus agendi præcessit, vt quia iudex nulla præmissa inquisitione super veritate indixit purgationē infamato, & hoc casu voluit Io. And. in c. significasti. de adult. vt tantùm suspendatur. & optimè facit iste tex. Innoc. hic in prima opp. hoc retigit: sed posteà conclusit oppositum dicens, q̄ ex quo infamia est contra aliquem, & iudex nō habet probationes promptas, potest absq; alio sibi indicere purgationem, & deficientem priuare beneficijs
f suis. & etiam deponere si crimen est graue. & pro hoc facit c. cū P. §. eo. & optimè facit ista litera. vt §. tetigi. f Sed ob. dictū Io. And. in d. c. significasti. vbi solent ista allegari pro ꝯrijs. Sed pro cōcordia posset dici, q̄ aut iudex, indicit purgationem ad effectum indicendi pœnitentiā, vel vt sileat infamia. & tunc procedat illud c. significasti. nam vbi infamia silerenó pō, debet fieri suspensio ab officio. 2. q. 4. presbyter. & ita si est deficiens in ea purgāda sus
pēditur ab officio. Aut iudex proceditꝯ infamatum, vt priuet eū beneficijs suis. si le nō purgauerit. Et hoc casu potest procedere iste tex. & opinio Inn. vel aliter. Aut crimen est graue, & ita q̄ iudex ex officio suo alias arbitrio suo imponeret pœnam priuationis, & tunc illa imponeretur, aut non est ita graue, & tunc fiet suspensio. Nam sciēdum q̄ vbi procedit̄ per inquisitionē mitior pœna imponitur, q̄ per accusationem, vt in c. qualiter. el 2. de accusatio. & pœna est arbitraria. & ita mitior debet imponi quando proceditur ꝯ deficientem in purgatione. cū sit præsumptione conuictus, & nulla præcesserit inquisitio. cum ergo pœna sit arbitraria. & delictum hic commissum fuerit separatum, & longè grauius à delicto commisso. vt in c. significasti. potuit iudex ibi arbitrari pœnam suspensionis. & hic arbitrari pœnā priuationis. & hoc plus placet. & fm hoc possumus limitare ea, quę dixi in c. accedens. Ex prædictis potest inferri ad solutionē alterius positionis, quæ potest formari contra textum. videtur. n. q̄ ex quo iste purgauerat se, vel fuerat condemnatus coram Constantien. epis
copo, q̄ non debebat ampliùs onerari super purgatione prestan
da. Sol. dicūt quidam q̄ papa voluit isti facere gratiam, vt nō obstante prima condemnatione posset iterū se purgare si vellet. Sed posset aliqua solutio, & melior dari, q̄ aut quis fuit absolutus, qa
præstitit purgationem. & tunc non debet iterum onerari: ita loquitur c. ex tuarum. §. eo. à contrario. aut fuit condemnatus. sed condemnatio propter rebellionem suam non habuit effectum, & tunc potest iterum impeti: quia non debet condemnatio sibi immunitatem præstare. Tertiò potest solui q̄ presbyter non excepit de priori processu, quia faciebat cōtra cum. Quartò potest solui quòd episcopus Constantiensis, iniustè processit, quia non habebat priuare, sed suspendere. sed ab hac solutione recedit In
g nocentius, vt suprà dixi, & ideò tene alteram ex prædictis. facit
quod notat Bartolus in l. sepulchra. in fin. ff. de sepulchr. vio. g
9 ¶ † In

ADDITIONES.

a ¶ Vide omnino gl. de cohab. cleri. & mul. Alex. de Ne.
b ¶ Delicto. admittuntur laici ad probandum notorium crimen clericij, & vide omnino Ant. Abb. in c. cum non ab homine. de iudi. an autem admittantur ad probandum famam, vide Ant. in c. in literis §. de testi. de Bellentzinis.
c ¶ Notorium. Nunquid autem in hoc casu sufficeret reddere rationem, scio: quia vicinus. vide Bald. in leg. j. C. de collu. detc. vbi
senrit, quod non quia secundum eum, in ijs quæ oculos vicinor̄ solent latere, non est concludens illa ratio. quod etiam voluit Fel. in c. literis §. de præsump. Mo. post alex. in l. j. ff si cer. petat. Sebast. Sapia.
d ☞ Host. autem dicit illud esse notorium apud popluum, qñ à quocunque quæ ineris, siue iuuene, siue sene, siue paruo, siue magno dummodo rōnem habeat, respondet q̄ ita est. Et fm eum est hic argu. q̄ hoc modo probat notorium facti. etiam si nihil dicatur de vitu. puta quòd Bononiæ sit studium. Nam testis super hoc interrogatus non dicet se vidisse, sed de hoc esse communem famam nemine refragante. ad hoc alle. de do. o. & contra. cum olim. x. de accu. euidenter. Dicit qñq; aliquid esse notorium, quod recipit aliquam dubitationem, de quo remittit ad c. bonæ. de elec. habetur per Io. And. & Inn. in nouella in ca. j. de off. dele. vbi ponit pulchram gl. super modo probandi notorii. de quo dic. vt plenè habetur in c. vestram. de coha. cle. & multi. Alle. de Ne.
e ¶ Sed tu no. ex hoc vlterius quòd vbi iudex fert sententiam tan quam super facto certo, seu manifesto, & tanquam super dubio non valet tanquam contineat repugnantiam. qd no. Nec ob. q̄ iudex possit ex abundanti recipere probationes, vt in cap. bonæ. el j. de elec. cum simi. cum nihil sit tam certum quod nō possit in dubitationem deduci, vt l auth. de rabel. circa medium. nā probationem recipere ex superabundanti non est prohibitum, vt in contrario: sed indicere super certo, tanquam super dubio vel econtra bene est inhibitum, vt hic. idem dicit Bu. & hoc modo declara gl. super verbo. indicenda. Alex de Ne.
f ¶ Inno. multū se inuoluit, sed finaliter dicit q̄ si scandalo, vel periculo, vel infamia, vel graui suspicione interueniente indicitur purgatio præcedente inquisitione vel non, si obtineat in purgatione denunciabitur boni testimonij, & ab infamia absoluetur, & contra eū amplius inquiri non poterit, nisi prout dictū est §. eo. ex tuarū. Si verò defecerit in purgatione non punitè de crimine, ac si esset conuictus p accusationem, sed priuabitur beneficijs, §. eo cum P. Saluo quod ibi not. & etiam deponet propter maiora crimina, §. eo. inter. fatet. si q̄ de crimine directo dānari non poterit ad finem corporalis pœnæ, ac si p accusationē processum esset, & cōmuniter hic transeunt Doct. cū verbis Inn. & dicit Bu. no. quia materia purgationis non habet locum quo ad corporalem pœnam imponendam. Item q̄ processus purgationis vt nō integer dispensēt in quantitate pœnæ, sicut dicitur de inquisitione. Alex. de Ne.
g ¶ Sed secunda solu. quam ponit Ab. Si. f. q̄ condemnatus cōpellit se purgare. quod mihi non placet, tamen quia si fuit priuatus beneficijs, eo quia defecit in purgatione, non pōt amplius quantū ad eundē effectum procedi ꝯ ipsum, vt de elect. cum dilecti. Nā cōdēnatus, & punitus habet pro absoluto ex quo pœnam soluit. vt in l. si quis totū. §. planè. ff. de excep. rei iud. & ibi Bar. & per eum in l. sepulchra. ff. de sep. vio. ad idē bo. tex. in ca. ar si clerici in fi. §. de iud. tū qa q̄ denuò se purget est magis fauorabile condemnato, quā dānosum. Ratio, quia si præstiterit purgationē absolueē. Et sic condemnatio facta eo. ga defecit in purgatione tollet. qd non est dicendū, cū snia condēnationis transiuerit in rē iudicatam. Vnde necesse est tex. intelligere, q̄ papa admisit istū presbyterum de gratia, vt dicit Inn. vel q̄ non fuerit oppositum de priori processu. Vel qd dicitur in prin. ca. q̄ iste presbyter defecerit in purgatione est allegatio partis, & nō erat verū q̄ defecerat ī purgatione. Et istæ solutiones resultant ex diuersis intellectib. quos Doct. dant ad istū tex. de quibus non est instandum. Nam tex. videtur sibi ꝯrius, quia in princ. dicit q̄ purgatio fuit indicta corā Cōstantiensi epo in qua defecit. sed in fi. c. dicitur q̄ præstitit purgationem coram electo Constantiensi. Sed Hostie. soluit dicens q̄ tempore huius c. erat eps, sed tpe indictæ purgationis erat electus. vñ supplet ad verbum Constantiēsis eps. positum in princ. f. nunc. sed tunc electus. simile de elect. bonæ. el j. Secundo soluit q̄ alludit vulgari Teutonicorum qui electum vocant epm, sed prima expositio magis sibi placet. Sed Ioan. And. intelligit q̄ prima causa fuit coram epo, quo mortuo fuit coram electo substituto, qui fortè fauebat presbytero. & eius purgationem recepit. Sed si intelligitur quòd fuit idem episcopus, dicendum est quòd causa pendente coram delegatis non potuit indicere purgationem. & sic nec prima indictio purgationis nec secunda tenuit. Et ex hoc vltimo resultat alia solutio, scilicet q̄ compellitur se purgare, quia indictio purgationis iniuncta per ordinarium non tenuit propter defectum iurisdictionis. sed nec ipse ordinarius si habuisset iurisdictionē non potuisset indicere secundam purgationem, cum iam in prima defecisset. & propter hoc fuisset priuatus beneficijs, seu ecclesijs suis, vt dixi in principio huius add. & in hoc vlterius me non extendo, licet plura dicere possem. Alexan. de Neap.

Universidad de Navarra Biblioteca de Humanidades

¶ † In glo.ver. non erat induçenda, ibi citatio: tamen facienda est.
a de hoc an citatio, a & sententia solennis interuenire debeant in facto notorio. dic, vt no. in ca. ad nostram. el 3. de iureiur. in cap. ex parte. de verborum significa. in c. vestra. de coha. cle. & muli. Et aliquid tango in cap. cum olim. de re iudica. vbi text. in glos. in verbo apud bonos. in fin. Tenet ergo glos. q̃ sufficiat talis infamia ad indicendam purgationem. Et ad capit. qualiter. respondet q̃ non contradicit, sed non dicit quare. Ioann. Andr. dicit q̃ illud capitulum loquitur in inquisitione, istud in purgatione, & sic videtur sentire opinio glos. quò ad purgationem indicendam. de hoc per Innocen. & Hostien. in d. capitul. qualiter. & ibi plenè dixi. Et quò ad propositum distinguerem, q̃ aut subest scãdalum, nisi se purget apud bonos, & graues, & est indicenda purgatio, quia solum scandalum per se sufficit ad purgationem indicendam. vt in capitu. inter. s. rod. aut non subest scandalum, & tunc non est indicenda purgatio. textu s videtur iudicio meo in capitul. cum in iuuentute. s. eodem. nam ibi infamia peruenit ad regem, & regni maiores, sed quia habuit ortum ab æmulis, Papa noluit moueri contra illum etiam ad purgationem, nisi de uictus instantia illius. pro hoc, quia quando infamia non habuit ortum ex probabilibus coniecturis non dicitur infamia quò ad iuris effectum, sed vanæ voces populi de quibus non est curandum. vt capitul. Osius. de electione. & l. decurionum. C. de pœnis.
b per Bartol. in l. de minore. § tormenta. ff. de quæstionibus. b
10 ¶ In glos. fin. ibi nullam habuit iurisdictionem, &c. ¶ † No. bene glos. iuncto tex. quod is, contra quem causa commissa est per Papam, non potest adire ordinarium loci, & renuntiare rescripto, quia iudicium redditur in inuitum, nec valet processus corã eo initus. Secus dicit Host. quando pars, quæ impetrauit rescriptum re integra ad ordinarium accedit parte aduersa consentiente, quia videtur tunc renuntiare rescripto, & delegatus non debet eos amplius audire. argum. in l. sed si. cum le. sequent. ff. de arbitr. de quo vide quod not. in Spec. in titu. de legat. § restat. ver. item finitur. & dic etiam vt not. in capit. ex conquæstione. de restit. spoliato. c

SVM-

ADDITIONES.

a ¶ An citatio. Vide Bal. in l. ea quæ. versicu. quidem. in princip. C. de accusa. Franc. Cur. in consi. xx. & cõsi. xxj & Abb. & alios in ca. cum sit Romana. ĩ. de appellat. vbi latè quando in notorijs requiratur citatio.

2 ¶ De quo dic vt dixi in c. veniens. in vlt. addi. de accusat. Alex. de Neuo.

b ¶ Hostien. dicit q̃ rescripto apostolico exhibito coram delegato non potest haberi recursus ad ordinarium, nisi re integra consentiente illo qui impetrauit rescriptum, vel etiam non integra, consentientibus ambabus partibus, vt in capit. vt debitus. de appel. Et sic vult Hosti. q̃ aut res integra est, & tunc solus consensus impetrantis sufficit. Aut res non est integra. & tunc non sufficit solus consensus impetrantis, sed requiritur consensus eius, & aduersarij. Ratio est, quia re integra solus impetrans potest renunciare rescripto, sed re non integra requiritur eius consensus & aduersarij, ad hoc vt valeat renuntiatio rescripti. de quo dic. vt in cap. ex conquestione. de restitu. spoliator. & in cap. vt debitus. de appellatio. Sed scias quòd Inno. & Docto. hic latè examinant an & quando absolutus possit iterum accusari. & nunquid si qs est condẽnatus, vel absolutus à processu inquisitionis possit accusari. Item si alicui est oppositum crimen per viam exceptionis, nunquid possit accusari de crimine, de quo fuit exceptum. qui articuli hic examinantur, & in cap. cum dilecti. de electio. Itẽ examinant Doct. nunquid si de crimine est actum ciuiliter possit accusari criminaliter, quæ omnia sunt examinata in capi. de his. de accusat. Doct. etiam tractant, nunquid si processum est, & etiã est examinatum in d. cap. de his. tractãt etiam Doct. nunquid post accusationem, vel inquisitionem admittatur denuntiatio. Inno. quòd sic. per cap. quemadmodum. de iureiur. Nam potest ad pœnitentiam denuntiatio fieri non obstante, q̃ fuerit punitus per accusationem, vel inquisitionem. Querit vlterius Inno. vltra prædicta, quis opposuit exceptiones dilatorias ad elidendum rescriptum, & fertur sententia contra ipsum, quia acceptat tacitè, vel expressè. Et Innocent. dicit quòd si postea easdem velit opponere contra alium in eadem causa, non admittitur ex quo semel calumniatus est, ff. de except. rei iudic. leg. cum quæritur. & ll. sequen. Hostien. verò dicit contra hoc esse casum in capit. veniens. el 2. s. de testi. Sed soluit q̃ illud capit. procedit in ciuilibus. sed quod. s. dixit Innocent. in criminalibus. vt d. leg. si cui. quia in istis quandoque res iudicata præindicat quo ad alios, vt in cap. causam. cum ibi no. ĩ. qui fil. sint legiti. Dicit Hostien. quòd quandoque eadem exceptio etiam in eodem iudicio, & ad eundem effectum sæpius proponitur, vt in ca. j. de except. libr. vj. Sed illud capit. loquitur in exceptione excommunicationis. Butr. autem distinguit dicens quòd quãdo exceptionis obiectæ idem est modus opponnedi, idem modus probandi, & idem finis. & hoc ca su dicit But. quòd hoc clarum est quòd semel repulsus, amplius non admittitur. vt in ca. cum dilecti. de elect. & dicit hoc esse verum vbi est eadem exceptio specie, & numero, secus si sit diuersa numero, licet eadem specie, puta, quia nouiter creatur. & sic intelligit c. pia. de excep. in vj. Nam quoties excommunicatus in iudicio comparet, totiens ius opponendi de nouo creatur. Et circa hæc omnino vide cap. ex parte. cum ibi no. de appel. & c. dilectus filius. I. saracenus. s. de rescrip. Ex hoc infert Butr. quòd si ponitur exceptio contra rescriptum, & iudex ipsam examinet, riæ. Nã hic est diuersus modus ꝓponẽdi, a prima exceptio posita ad differendum, secunda verò ad perimendum. Item subest diuersus modus probandi, quia prima exceptio opposita in vim dilatoriæ discutitur summariè, sed opposita in vim peremptoriæ discutitur plenariè, vt no. in d. ca. veniens. de testib. & plenius in cap. fi. de ord. cog. & dicit But. idem esse dicendum si esset diuersus modus probandi tantum vel diuersus modus opponendi, vel finis diuersus tantum. vt pater in d. cap. veniens. Et ex hoc infert ad aliud dubium, scilicet an si crimen est deductum per viam exceptionis possit de eo agi per viam accusationis, & videtur quòd nó, maximè quando exceptio deducitur contra electum: quia habet se ad instar accusationis, hoc est q̃ ex ea sequitur vindicta, vt in c. super his. de accusa. Sed But. dicit concludẽdo verba Innocẽ. quod si idem est finis, & modus procedendi, & probandi tam super exceptione, quàm super accusatione, obstat exceptio rei iudicatæ, vt in capit. cum dilecti. de elect. Si verò est diuersus finis vtriusque in genere, & specie: quia exceptio ad repellendum, accusatio verò ad pœnam, sicut in terminis capitulo cum dilectus. de ordi. cognit. tunc accusatio non repellitur, exẽplum, testis est repulsus à testimonio propter crimen, nam de eo poterit accusari. d. capitulo cum dilectus. Tertiò dicit Butr. quo ad hoc, quòd si finis est diuersus in specie, sed idem in genere, & quia vtrobique agitur ad pœnam, sed alia pœna imponitur si agitur per viam exceptionis, & alia si per viam accusationis: & hoc casu dicit Butr. quòd si ambæ pœnæ sunt naturales, & origi nales, & eiusdem fori, & tũc licet vna excedat aliam, tollitur vna per aliam, quia ambæ tendunt ad vindictam, vt in leg. senatus. & quod ibi not. Bartol. ff. de accusationibus. Et si ambæ pœnæ non sint naturales, sed accidentales, vel diuersi fori, tunc vna non tollitur per aliam. Ex hoc infert quòd si exceptio opponitur ad repellendum quem à beneficio, posteà accusetur, vt puniatur, non tollitur pœna: quia super crimine excepto non iudicatur, licet il le cõtra quem exceptio opponitur appelletur. Et quia exceptionem non sequitur vindicta sua natura primordiali, cum ad vindictam actum non sit, sed ex accidenti sic, puta si propter infamiam remoueatur quis à dignitate, quia infamibus non debẽt patere portæ dignitatis. vt in lege prima. C. de infam. libr. 12. Idẽ dicit si pœnæ sunt diuersi fori. vt patet ex not. in ca. excommunicamus. de hæretic. puta quia vna est spiritualis, vel vna imposita à l. ciuili, alia verò à l. canonica. Inquantum dicit Butr. quòd punitus in foro ciuili, potest puniri de eodẽ crimine in foro ecclesiastico, & econtra, videtur contra text. in capitul. & si clerici. in fin. de iudic. sed pro eo facit text. in capitul. fœlicis. §. per hoc. de pœn. in 6. de quo per Barto. in l. Senatus. ff. de accusat. & in l. j. ff. vi bon. rapt. Dicit vlterius Butr. quòd si idem est finis, sed est diuersus modus probandi, q̃ idem est dicendum, vt s. dixi, vt post sit accusari de crimine priùs deducto per viam exceptionis, & allegat not. per Bart. in l. qui Romæ. §. duo fratres. ff. de verborum obligationib. Per hoc infert Butr. quòd si opponitur exceptio criminis ad finem, vt quis deijciatur à beneficio, & excipiẽs succumbat, non auditur si nolit accusare ad eundem finem, scilicet vt priuetur beneficio. Sed oppo. contra text. pro declaratione. nam iste text. sentit quòd relationi detur fides, quod est falsum. quia non creditur iudici, nisi quatenus apparet in processu, vt in capitulo quoniam contra. de probatio. Hostien. soluit quòd isti erant plures. nam licet non credatur vni indici, vt in d. capitu. quoniam contra falsam. de probatio. tamen creditur pluribus. de quo in ca. cum à nobis. de testib. Et dicit hoc approbare consuetudinem Romanæ curiæ. scilicet quòd credatur relationi plurũ iudicum. Dicit etiam Hostien. quòd creditur relationi vnius iudicis contra partem producentem donec probetur contrarium vt hic. Vbi verò nõ est pars, nec est sigillum notũ, & authẽticum

✻ non

non creditur. Si verò habet sigillum notum, & authenticũ. tunc prima facie statur, sicut publico, & authentico. auditur tamẽ volens probare contrarium, de elect. cum inter R. & c. scripti. de fi. instru. de quo dic, vt in c. cum à nobis. de testi. & in ca. post cessionem. de prob. Vltimò scias q̃ Inn. & Abb. inducunt istum text. q̃ ad petitionem vniuersitatis potest cõmitti inquisitio super crimine contra aliquem. Sed Io. An. dicit q̃ fortè non habebant in tex. quorundam clericorum. sed solùm illa verba, aliorum clericorum, volentes per hoc intelligere q̃ veniebant nó vt singulares, sed vt vniuersitas. Sed de hoc an vniuersitas possit accusare plenè dictum est in c. dilectus. el 2. de simo. vnde eodẽ modo dicendum est si quæritur, an vniuersitas possit impetrare, vt contra aliquem committatur inquisitio criminis, & hęc sufficiant. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Actio criminalis de iure canonico non terminatur tempore, quo ad hoc, vt possit iudex ex officio inquirere, vel purgationem indicere sed quò ad accusationem tollitur.*
2 *Delictum si fuit punitum in foro contentioso, potest tamen puniri iterum in foro pœnitentiali, & econtra.*
3 *Prælatus an debeat se purgare de delicto commisso ante prælaturam, & an possit iudici sibi purgatio per illum, qui eum promouit.*
4 *Adulterium an, & in quib. dicatur esse de atrocioribus criminib.*
5 *Dispensatio in matrimonio circa cognationem spiritualem, nunquam reperitur, quòd ab ecclesia Romana fuerit obtenta secus in cognatione carnali.*
6 *Promouens scienter aliquem homicidam, vel aliter irregularem punitur, & promotus deijcitur.*
7 *Inquisitio semper debet continere qualitatem criminis, & circunferentias quando fit ad pœnam imponendam, alias fortè secus.*
8 *Tutor potest remoueri in generali suspicione, etiam nõ habita qualitate, nec forma suspicionis.*

CAP. XVI.

a ACCEPIMVS. Non sufficit prælato de criminibus infamato iurare cum se purgat q̃ sit immunis ab illis criminib. sed iurare debet, q̃ post suam promotionem illa crimina non cõmisit. h. d. Et quatuor sunt partes. In prima iudicum consultatio super forma purgationis, quam purgandus offerebat. In secũda ibi ipse, purgandi supplicatio. In tertia ibi porrò ipsius formę reprobatio. In quarta ibi, idcóque. causæ commissio cũ expressione debitæ formæ. Casus literalis. Archiepiscopus Bisuntinus in famatus erat de simonia, & de incontinentia, & q̃ iustitiam vendebat. Papa mandat quibusdam, vt super prædictis purgationem eidem indicerent, qui recepto mandato ipsum citauerunt ad præsentiã suam. ipse ad diem præfixum comparuit. & iuramentum purgationis obtulit sub hac forma. videlicet q̃ erat immunis ab illis criminibus, super quibus se purgare debebat, sed iudices talem purgationem admittere noluerunt. significantes hoc domino papæ. Ipse verò ad apostolicam sedem accedens asseruit q̃ ipsi nolebant, vt assereret quòd nunquã à natiuitate sua passus fuerit lapsum carnis, vnde petebat quatenus saltem super purgatione cõtinẽtiæ mitigaret rigorẽ, sed papa nõ credit q̃ sub illa forma exactũ fuisset iuramentũ ab ipso, sed potius præsumit q̃ alia de cã sub illa forma se purgare volebat. videlicet q̃ immunis erat ab illis criminib. de quib. erat infamatus tanq̃ dimissis per pœnitentiã iam esset immunis ab illis, sed hoc iurare temerarium erat cum beatus Iob. dicat. Etiã si simplex fuero hoc ipsum ignorat anima mea. vnde papa præscripta formam secundum quã iurare volebat reprobat, vt indiscretam, temerariam, & ineptã, mãdans prædictis iudicibus, vt si voluerit, & potuerit se purgare secundum hanc formam se purget. videlicet q̃ illa crimina grauiora. s. simoniam, venditionem iustitię & incontinentiam, de quibus extitit infamatus iuret se nõ commisisse postquam fuit in archiepiscopũ assumptus. & compurgatores sic iurent q̃ credunt illũ verum iurasse. quo facto illum dimittant in pace, alioquin ipsum ab ecclesia Bisuntinen. debeãt remouere. Bernar. No. primò ex tex. q̃ infamatus de delicto, nõ cõpellit se purgare à tempore natiuitatis suæ, quinimo si est prælatus iurat tantum à tempore
1 promotionis † Et ex hoc colligevnum dictum satis pulchrum q̃ de iure canonico tempora non sunt præfixa ad impetrandum
b contra aliquem decrimine. b & sic licet de iure ciuili post quinquennium non possit quis imperi de adulterio. & etiã post. vigiti annos in aliis criminibus. l. querela. C. de fal. l. adulter. C. de adulteriis. & quòd ibi no. tamen de iure canonico ad ista tempora nõ habetur hic respectus. nam poterat ibi esse promotus elapsis triginta annis. & facit tex. iste pro opinio. glos. in capit. admonere. 33. q. 2. quòd puto verum indistinctè, quò ad indicendam purgationem, vel quò ad procedendum per inquisitionem contra infamatum, ne infamatus foleretur in administratione diuinorũ: secus forte esset dicendũ in accusatione directa, quæ instituitur ad pœnam infligendam, vt illa tanquam odiosa restringatur ad terminos iuris ciuilis, cum expressè cautum non reperiamus cõtrarium de iure canonico. ar. c. 1. de noui ope. nunt. & optimè facit c. cum venerabilis. de excep. vbi crimen falsi tollitur sparso inducto
2 à iure ciuili, & vide quod ibi no. † Secundò no. q̃ per pœnitentiã non tollitur pœna naturalis delicti, & sic agens pœnitentiam de delicto in foro pœnitentiali potest de eo accusari in foro contenc tioso. c vt ibi hat pœnam: pro hoc d. c. admonere & quod dixi in ca. de his s. de accu. & hoc ideò, quia diuersi sunt effectus istarum pœnarum, nam in foro animę imponitur pœnitẽtia, vt satisfaciat Deo, quem læsit, sed in foro contentioso satisfaciat reipubli. quã scandalizauit. ideò punit in loco, vbi deliquit. 3. q. 6. in c. primò, & in c. 1. de rap. & in authẽtica, qua in prouincia. C. vbi de criagi oportet. No. tertiò. q̃ etiam post pœnitentiam actam de delicto, non
d potest quis veraciter asserere se immunẽ ab illo delicto, quia forrè non rectè egit pœnitentiam, facit de pœn. dist. 2. c. 2. d Nota ibi etiam si simplex fuero. &c. q̃ homo rectus potest dici simp'ex, & capitur tunc simplicitas in bonam partem, quasi sine plica, & sine inuolutione criminis. Vnde duplex est simplicitas: quædam est cõ
e traria dolo, e & de ista loquitur hic, quædam est contraria discretioni, & illa detestanda. & tunc dicitur simp'ex, quasi sine discre-
f tione & sine mixtura sapientiæ. f Vltimò nota formam, quam prælatus debet præstare in se purgando. debet. n. fieri purgatio perve
g ba certa, & clara, vt q̃ non commiserit. g & c. † In gl. 2. in fin no. gl.
3 vult enim quòd hodie non compellatur quis se purgare nisi à tẽpore promotionis. Ex quo infertur quod de delicto cõmisso ante promotionem non possit prælatus accusari, nec contra eũ inquiri, vel purgatio indici, quod clariu, tenet glo. pen. Hoc vltimũ placet Philip. nisi crimen sit enorme. Host. verò dixit, quod prælatus superior non potest amplius inquirere de crimine prius commisso: quia aut non inquisiuit tempore promotionis, & fuit in culpa: aut inquisiuit, & non debet denuò inpeti. Circa hunc articulum aliud sentirem. videlicet, quòd aut tempore promotionis non emanauit edictum, vt quicunque vult aliquid

ADDITIONES.

a ¶ Accepimus. Vide Bar. allegantem hunc tex. in pulchro casu, in l. 1. §. accusationem. in fi. ff. ad Turpil.

b ¶ Crimen. Vtrum de iure cõmuni possit quis perpetuo imperi de crimine. vide quod no. Abb. post Io. An. in c. cũ haberet. de eo, qui du. in mat quam pol. per adult. de Bellentz.

c ¶ Contentioso. Vide Io. de Ana. declarantem. in c. 2. s. de maledi. & Petr. de Ancha. in regula, peccati venia. in prima op. de regu. iur. lib. 6.

d ¶ Ratio est, quia pauci sunt qui agant perfectam pœnitentiã potissimè clerici. Vnde Ambrosius, plures seruasse innocentiam baptismalem, quàm veram pœnitentiam egisse. de pœ. dis. 1. sunt qui arbitrantur, & dis. 3. reperiuntur. quod expone vt ibi per gl. & Doct. Alex. de Ne.

e ¶ Contraria dolo. Quotuplex sit simplicitas. vide Georg. Nattam. in reperi. clem. fæpe. in princ. in verbo, simpliciter. de verbo. significatio.

f ¶ Vide tex. cũ gl. 15. q. 1. si cupis. & 35. dj. Petrus. vbi etiam gl. tractat an simplicitas repellat à promotione, omnino vide illam gl. quia est notabilis. Alex. de Ne.

g ¶ Nam hic reprobatur forma purgationis. s. q̃ quis iuret q̃ sit immunis, &c. & est ratio secundum Inn. quia licet quo ad Deum sit immunis propter pœnitentiam, tamen potest accusari, vt in c. de his. de accus. & 33. q. 2. admonere. Et ex hoc no. But. esse differentiam vtrum quis dicatur immunis à delicto, vel dicatur non commisisse, quia ille qui non commisit est immunis quo adv trunque forum. f. spirituale, & contentiosum, sed ille qui est immunis à delicto, est solùm immunis quo ad forũ pœnitentiæ, nõ autem quo ad forũ contentiosum. Et ex prædictis infert D. Car q̃ si accusatus respondet libello se immunem, seu se insontem non audiet. quia debet respõdere super facto. s. si maleficium, de quo est accusatus commiserit, vel non. & alleg no. per Bar. in l. 1. s. accusatorem. ff. ad Tur. vbi Bar. dicit q̃ si accusatus respondendo accusationi dicit se non esse culpabilem non admittitur talis responsio, sed debet super facto respondere. s. an cõmiserit, vel nõ: qa vtrum non sit culpabilis, vel non spectat ad iudicem, vt in l. 1. in prin. ff. ad Turp. & allegat etiam hoc c. Alex. de Ne.

quid obiicere compareat intra terminum, &c. iuxta formam c. fi. de ele. lib 6. & tunc accusari poterit, & nedum ipse, imò promotor suus. ar. l. dist. si quis viduam. & in c. fi. 24. dist. & optimè tacit c. fi. q. ma. accu. possunt. Inquisitio verò fieri non debet per eundem superiorem, qui promouit ex quo mores suos approbauit. 32. q. 5. c. horrendus. nisi crimina adeò tuissent occulta q̃ probabiliter potuisset superior ignorare. tunc. n. non obstāte opi. Host. puto cum procedere posse, pro hoc tex. in ca nulli de ele. lib. 6. vbi electores possunt opponere crimina cōtra electum si probabiliter tempore electionis illa ignorabant. & idem dico eadem ratione in purgatione indicenda. Aut terminus præfixus fuit, & tunc si iste, qui vult accusare erat in dioecesi, non debet audiri: secus si erat extra dioecesim, vt in cap. fi. qui ma. accu. post. vbi tex. optimus, & tenet Fed in consiliis suis. vnde pari ratione nec inquisitio fieri poterit; nam præsumitur q̃ malitiosè fiat. Dubitarem tñ in crimine incidente irregularitatem, vt in homicidio, qñ erat occultum tẽpore promotionis, sed nũc ex probabilib. coniecturis orta est infamia, nunquid ipse præ atus posset inquirerę, ex quo ipse non reperitur in aliqua culpa: & fortè potius esset dicendum quòd sic, nam contraria opinio sapit absurditatem. Et ad istum text. posset responderi, quòd de istis criminibus erat infamatus post promotionem suam. nam simonia, & venditio iustitiæ, vt plurimum committuntur per prælatum post promotionem, & communiter in fama de incontinentia oritur exitio commisso post promotionem, & ideò vsque ad istud tempus iste duntaxat debet se purgare. a In glos. in verbi. ignorat. in fin. vel respondeatur aliter ad illud capi. quòd loquitur in compurgatoribus, istud verò loquitur in purgando. Et ratio diuersitatis potest esse, quia purgandus potest sub ista formavelle iurare animo decipiendi iudicem, per æquivocationem, sed compurgatores cum ignorarent an ille egerit pœnitentiam, nõ possunt intelligere illud verbum immunis, de peccatis pœnitentiæ, sed credunt eum non cõmisisse illa delicta. † in gl. in ver. simonia. in fi. aduerte, quia cum tex. hic faciat mentionẽ de trib. criminib. & dicit ea comparari inter graviora. gl. hic non probat, nisi de simonia, de qua tamen certissimum est, q̃ computetur inter graviora, vt est gl. in c. tanta. de sim.

¶Sed contra text. opponi potest in eo, quòd incontinentiam cõputat inter grauiora. cum alibi tex. nedum fornicationem simplicem, sed ipsum adulterium computet inter minora, vt patet in c. ar fi clerici. §. de adulteriis. & ibi not. de iud. & quod not. gloss. 32. quæstio. 7. cap. quid in omnib. & tex. in ca. quia tua. l. dist. qui dicit paucos reperiri sine vitio incontinentiæ ad idem quod not. soa. de. l. i. in cap. ad nostram. de hære. vbi dicit peccatum mendacij grauius esse, quàm sit simplex fornicatio, quia primum magis est cõtra naturam, quàm secundum. Et ideò quidam dicunt quòd compensatur incontinentia inter graviora propter frequentiam delicti, vel quia facilius anima separatur à Deo, vel tertiò potest dici quòd in episcopo sit graue peccatum: cum episcopus non dicatur committere simplicem fornicationem imò semper committit adulterium spirituale, cum habeat ecclesiam suam in sponsam & habeat ordinem sacerdotalem, & episcopalem, ad hoc quod no. Pau. de Lea. in cle. i. de off. ord. & maximè quando habeat concubitũ cum illa de dioecesi sua quæ dicitur filia sua spiritualis. vnde grauis pœnitentia, & pœna imponenda est episcopo, vel sacerdoti pro delicto incontinentiæ commisso cum filia spirituali. 30. quæstio. 1. cap. nosce. & in c. pe. & vltim. magis enim abstinendum est à cognatione spirituali, quàm carnali: quia cum agnatio spiritualis procedat ex venerabiliori parte, est magis veneratione digna. vide text. opti. 30. quæst. 3. cap. 1. & c. Pictauium. † Vnde ecclesia Romana nunquam legitur dispensasse circa cognationem spiritualem, & tamen quotidie dispensatur in cognatione carnali, circa matrimonium contrahendum. † In gl. in ver. postquam. ibi, approbati sunt mores ipsius, aduerte quia hęc ratio gl. nõ est vniuersalis: nã procedit in delicto occulto: quia ex quo superior promouens, illud ignorat probabiliter, nõ videtur approbare. tex est in c. nulli. de ele. lib. 6. præl. item non procedit ratio gl. in eo qui approbare non poterat, vt puta in episcopo promouente homicidam, vel alias irregularem. quinimo, & episcopus promouens punitur, & promotus delicitur, vt in c. si quis viduam. l. dist. in c. fi. 34. dist. vnde hæc ratio gl. non concludit in successore, qui nõ fuit in culpa, & ideò de hac materia dic melius: vt dixi super glo. a. † Extra gloss. opp. contra text. & videtur quòd ista inquisitio c generalis, non debet admitti. quoniam cum alicui impinguntur aliqua crimina debent exprimi omnes circunstantiæ delicti, vt quo mense, quo anno, cum qua persona delictum commissum est, &c. vt habetur in l. libellorum. ff. de accu. canonizata. 2. q. 8. c. per scripta libellorum. non enim debet quis vagari cum iactura alterius. l. prætor edixit. ff. de iniur. in ca. vt quis duas. de elect. lib. 6. ad idem cap. vt circa. & cap. 1. eodem titul. & lib. nam remotis circunstantiis delicti, quodammodo tollitur ipsi reo defensio. Sol. Inn. cita hoc initiat ponendo opi. nam quidam stant à cõtrario dicentes, q̃ vbi infamia est generalis, vt puta infamatur quis de delicto incontinentiæ, & non dicitur cum qua muliere, vel de simonia. & non dicitur cum quo illam commisit, q̃ talis infamia tanquã nimis incerta, & generalis est respuenda, alij verò dicunt quib. assentitur In. q̃ ita loquitur in accusatione, seu in inquisitione, seu in indictione purgationis ex quo ignorantur circunstantiæ seu sunt occultæ, non sunt necessario exprimendæ, sed ad terminos infamiæ fienda est inquisitio, vel indicẽda purgatio, vnde si infamia est generalis fiet inquisitio generalis, & indicetur purgatio generalis, vt hic, & in c. licet. desimo. vbi papa generaliter inquisiuit de simonia, insufficientia, & de rebus captis in naufragio, vnde tantũ valet species quò ad speciẽ quantũ genus quò ad genus, & econtra. arg. in l. si duo. ff. de ad. tu. & idẽ dicit In. quando obiicitur crimen contra petentem cõfirmationem, vt repellatur & non sit necesse exprimere circunstantias, maximè si obiciens iurat se ignorare. ar. in l. in actione. ff. de fur. nam secũdum eum cũ inquisitio fiat vt eniteat bona fama, si exprimerentur circunstãtiæ operaretur contrarium effectum, quia multa occulta publicarentur, & cum his dictis vt plurimum transeunt Doctores nostri. ex quib. habetur maximè limitatio ad iura in contrarium allega. Sed tu aduerte, quia Bar. sequẽdo Iac But. in l. 2. §. si publico. ff. de adult. tenet contrarium q̃ sicut in accusatione, ita & inquisitione debent exprimi circunstantiæ delicti, quia inquisitio succedit loco accusationis, præterquã in inscriptione ad pœnam tabonis. & ad istum tex. respon. ibi Bar. q̃ procedit, qñ inquisitio fit non ad pœnam imponendam, sed vt prælatus tãquam indignus remoueatur ab administratione. † Nam hoc casu tutor tanquam suspectus potest remoueri ex generali suspicione. vt in l. hæc enim. ff. de suspe. tuto. & ita prelatus ex generali infamia. Sed aduertendum, qñ priuatio beneficij est pœna non modica in clerico. cum ex eo fusse retur multis etiam sumptib. fortè illud acquisiuit. vt dicit tex. in c. super hoc. de renun. facit c. super iis. de accu. & quod no. in c. querelã. de proc. & esse prelatum est honor, & cõmodum, sed nõ sic esse tutorẽ. Ex quo satis posset dubitari de dicto Bar. sed defendendo eum posset dici, q̃ aut inquisitio fit, vt prælatus duntaxat remoueatur ab administratione, non autem vt pœna inferat. & tunc cum non dicat criminalis. vt in c. qualiter, & qñ. 2. de acc. pcedit opi. Bar. nam infames non debent administrare in ecclesia Dei, maximè cum se purgare non possunt. vnde respectu iudicis non est pœna. secus videtur, quando iudex procedit inquirendo, non vt remoueat ab administratione, sed vt puniat de delicto, tunc em̃ pcedat dictum In. Ex quo infero, q̃ vbi prælatus procedit cõtra subditum beneficiatum, & nõ ex primit ad quem finem agat, q̃ tunc cũ pœna sit arbitraria, & possit punire aliter, quã priuãdo beneficiis. vt no. in c. inquisitionis. de accu. q̃ tunc non admitteretur inquisitio sine circunstantiis. sicut dicimus, quãdo agitur de iniuria criminaliter, vt nõ possit e intervenire pcurator, quia pœna est arbitraria, & possit e iudex imponę-

ADDITIONES.

a ¶Sed vide circa hoc no. per Dost. in c. cum nõ ignores. 3. de præb. vide de hoc artic. Alex. de Ne.

b ¶Host. dicit q̃ pro duobus respectib. fornicatio cõputatur inter grauiora crimina. Primus est, quia est cõior, & sic grauior, quàm cætera crimina. sic exponitur 32. q. 7. quid in omnib. & in c. at si clerici. in gl. quæ inc. ar. contra. §. de iudi. Vel est grauior, quia per ipsam perditur bonũ cõscientiæ rectæ, vt in c. fi. de temp. or. nullum enim est crimen, quod ita auferat bonũ conscientiæ rectæ sicut fornicatio, vt ibi no. Alex. de Ne.

c ¶Inquisitio. Vtrum possit fieri generalis inquisitio absque specificatione circunstantiarum delicti. vide omnino quod notaui supra per In. de Bellentzinis.

d ¶Ista sunt verba formalia In. dicit em̃ nõ esse mirandum si aliud est in accusatione, in qua sunt exprimẽdę circũstãtię, vt in c. tuę. de proc. & in l. libellorum ff. de acc. & 2. qõ. 8. libellorum. quia accusationes sunt odiosæ, & pro magna parte fiunt ad prosecutionem suarum iniuriarum, & pro eis grauissima pœna irrogatur, secus in inquisitionib. fit em̃ inquisitio vt eniteat fama bonorum. sed si exprimerentur personæ cum quib. delicta dicuntur cõmissa, inquisitio consequeretur cõtrarium effectum, scilicet quòd fieret ad aliorum diffamationem. Alex. de Ne.

e ¶Possit iudex. In arbitrariis iudex potest imponere pœnam corporalem. ad hoc vide gl. in §. in sum. Inst. de iniur.

impone pœnam corporalem, & sic habetur respectus ad id quod contingere potest, vt in l. fin. C. de iniur. & 3. qu. ix. §. nisi. Et hæc no. quia sunt quotidiana, & considera quòd tacitè Inn. sensit illam opin. Iacob. & Bart. in eo quòd reddit rationem specialitatis, quia inquisitio fit, vt bona fama eniteat, &c. quæ quidem ratio non procedit quando fit inquisitio principaliter ad pœnam imponendam. Et ideò in foro ciuili cum semper inquisitio fit ad pœnam imponendam debent exprimi circunstantiæ, nec Inn. vi
a detur sentire contrarium per illam rationem. a

ADDITIONES.

a Dom. Cardin. ad finem commẽti distinguit. discurre per casus. Primus est quãdo inquisitio committitur generaliter super statu ecclesiæ tam in capite, quàm in membris, & hoc casu inquisitio fit generaliter, & etiam testes generaliter interrogantur secundum formam. de qua in cap. qualiter, & quando. el. i. de accusat. Idem dicit si fieret inquisitio generalis contra certam personam. de quo in d. capit. qualiter. Secundus casus quãdo inquisitio fit specialiter de certo crimine cõtra certam personam, sed tamẽ proceditur ad pœnitentiam, seu ad correctionem, & talis causa non potest dici criminalis. arg. de accus. super his. & quia iste modus procedendi non habet similitudinem cum accusatione nõ est necessaria expressio circunstantiarum. Sed de modo procedẽdi in tali casu dic vt plenè in ca. nouit. de iudic. Tertius casus, quãdo inquisitio fit ad pœnam. sicut §. de cal. c. 2. Sed aliquis denuntiat crimen iudici ad hoc vt inquirat, & hoc casu talis denuntiator tenetur exprimere circunstantias, arg. d. c. 2. de calum. & hoc etiam dicit hic Inn. & Doct. Quartus casus quando iudex procedit ex officio per inquisitionem nemine denuntiante, seu inquisitionem promouente. & hoc dicit D. Car. quòd licet varia dicãtur, verius sibi videtur q̃ cum inquisitio succedit in locum accusationis, q̃ sint in ea exprimenda crimina si sicut in accusatione, ar. de accu. inquisitioni. & vbi in accusatione non debent exprimi nec etiam in inquisitione, ponit exemplum quando in accusatione non debeant exprimi circunstantię, videlicet quando deducitur in accusatione delictum non habens determinatas circunstantias, vel habens causam successiuam, nõ momentaneam. nã tunc nõ est opus expressione, vt si accusatur quis quòd occupauit talem ciuitatem. nam est opus quòd exprimantur confinia ciuitatum, vel si dicitur quòd tenuit eam occupatam per annũ. non expedit q̃ apponatur mensis, C. de hæret. aut. præsentes. & q̃ Bar. in l. libellorum. ff. de accu. vbi autem in accusatione debent exprimi circunstantiæ, quod est regulariter, vt in l. libellorum, & in inquisitione debent exprimi circunstantiæ. Nam etiam si ciui liret agatur de crimine, debent circunstantię exprimi, vt inc. tuę. de proc. Et ex hoc infert Dom. Card. quòd si quæritur an purgatio canonica possit in genere indici, quòd debet idem dici, sicut dictũ est in inquisitione siue sit p̃missa inquisitio ante indictionem purgationis, siue etiam nõ præmissa inquisitione indicatur purgatio, quod potest fieri, vt in c. preced. quia indictio includit tacitam inquisitionem, ad effectum, vt deficiens in purgatione puniatur vt conuictus, & si præstat purgationem absoluatur, vt §. eo. inter. &c. ex tuarum. & per hoc dicit quòd si agatur, vt prælatus remoueat à prælatione vel à dignitate debet fieri specifica tio circunstantiarum, quia hæc est magna pœna, de renunciat. super hoc. & ad l. hæc non. ff. de susp. tut. alleg. per Bar. respondet opi. in subtilitate iuris puto veriorem, per c. tuæ. de procu. tamen an & quando opponitur exceptio criminis contra testẽ debeat exprimi circunstantiæ, dic vt in c. præsentium. de test. in 6. vbi per Io. & D. Dom. Sed opponitur exceptio criminis contra promouendum. dic vt in clem. constitutionem. de elec. Sed aduerte vlte rius ad gl. in verbo præsumitur, quæ colligit ex tex. quòd ea quę sunt dubia quoquo animo fiant interpretantur in partem tutiorẽ. Nam Host. colligit aliter arg. ex tex. scilicet quidex discretus debet cauere ne per positionem, protestationem, vel aliam positionem cauillosam, seu dubiam aliquid admittat in periculum animarum. concordat c. oblatæ. de app. vel per quod veritas obscurebatur, vel ipse, vel pars decipiatur, vel suo processu illudatur. Ad idem, vt lite non contestat. quoniam. in princ. & de alien. iud. mut. causa facit. capitulo primo. quæ verba nota. Sed Domin. Cardinal. dicit quòd argument. gl. bene colligitur in textu, sed ipse dicit quòd potius est facienda interpretatio in partem verisimiliorem. vt in capitulo cum tu. de testamen. & hęc sufficiant in hoc cap. Alex de Ne.

¶De purgatione vulgari. Tit. xxxv.

¶Continuatio Rubricæ.

¶Quia duplex est purgatio, quædam canonica, quia canon inuenit eam. de qua 3. dictum est, quædã verò vulgaris, quia vulgus introduxit eam, ideò sequitur nunc videre de vulgari.

CAP. I.

CVRA SVSCEPTI. a Duella, & alię purgationes vulgares prohibitę sunt, quia per eas multoties condemnatur absoluendus, & Deus tentari videtur. h. d. totus ti. Et secunda pars huius c. ibi tuæ. Casus literalis. Quærebat vtrum super possessionib. ecclesiarum possint fieri duella: resp. Paq̃ nec super iis, nec aliis debent fieri. B. No. 1. ex tex. prælatum nõ
b debere sustinere iniri duella. b. i. bellum duorum, neque super possessionib. ecclesiarum, nec alibi, & sic est vnus casus in quo ecclesia vendicat sibi iurisdictionem in laicos impediendo ista duella. Et est ratio quia per ea videtur tentari Deus. vt i. c. fi. ẽ. ergo legatus suus, vt est prælatus quilibet pãt se intromittere, & impedire. item propter periculum animarum. vt in c. 1. & 2. §. de torneamẽtis. Secundò aduerte, quia dupliciter potest tex. intelligi ibi: super ecclesiarum possessionib. &c. Primò vt intelligatur super possessionib. i. super plateis, & prædiis ecclesiarum, quia ecclesiæ cõsueuerunt habere plateas amplas, & aptas ad hoc. Secundò potest intelligi quando est contentio super possessionibus ecclesiarum. vt propter hoc non fiant duella, & vterque intellectus est bonus in se.

ADDITIONES.

a ¶Vide Bar. in l. Imperator. Adri. ver. itẽ inducitur ad quæstio. ff. de statu ho.

b ¶Duella. Quod duellum sit reprobatum. vide Ias. in l. ex hoc iure. ff. de iust. & iur. & And. Sic. in consilio. ante pe. inc. illud in medio refera. m. ver. capio nunc aliam dubitationem. in 1. vol. Bal. latè in ti. de pa. re. in vnico §. si rusticus. Alb. in l. qua actione. §. fi quis in colluctatione. ff. ad l. Aqui. Ang. in disputatione incip. renouata guerra. Car. in cle. pastoralis. de re iu. Io. de Lig. in tra. de duello, quem fecit Paris de puteo. vbi latè de quæstionib. occurrentibus in materia duelli. Seb. Sap.

SVMMARIVM.

1 *Libellus vnus potest formari super eodem crimine cõtra plures, secus super diuersis criminib.*
2 *In istis duellis quæ ineuntur ob aliquas differentias si vnus moriatur, non per hoc creditur illi, quòd fuerit in culpa super dictis differentiis. 4.*
3 *Merum & mixtum imperium an possint præscribi.*
4 *Sententia retractatur multis modis.*
5 *Sententia retractatur, & non transit in rem iudicatã si pars pro qua fuit lata confiteatur ipsam iniustam, vel de eius iniustitia constat notorie.*
6 *Restitutio in integrum aduersus sententiam non conceditur, nisi à solo principe.*
Iudex, qui tulit sententiam non potest ipsam amplius reuocare, nec eius successor.

CAP. II.

a SIGNIFICANTIBVS. Summatim est §. c. proxi. In prima ponitur cõquestio. In secunda prouisio. ibi, vnde. Casus literalis. a Quędã accusauit Vrlacum, & fratres eius super quodã furto cum quo coacti sunt inire duellum, in quo peccatis aliis præcedentib. ceciderunt, propter quod fuerunt per consules Spoletanæ ciuitatis bonis propriis spoliati, sed postmodum furtum est apud alios inuentum domino faciente reuelatum, q̃ fuerunt innocẽtes. Isti fratres significauerunt hoc Do. Papę petentes sibi super hoc prouideri, vnde mandat consulib. illis, vt ablata restituant vniuersa.
1 Bern. ¶ †Not. 1. ex tex. quòd de eodem crimine possunt plures in eodem libello ab eodem accusari, secus vbi crimina essent diuersa, de quo 2. quæstio. 1 prohibentur. & l. 1. C. si reus, vel acc. mor. & lege

ADDITIO.

a ¶Literalis. Vide Bal. in l. 1. C. de iur. & fac. igno. de Bellentzinis

Universidad de Navarra

2 lege hos accusare ff. de ac. 2 †Secūdò no. q̄ in istis duellis, quę in
2 euntur ad probandum innocentiam alicuius non semper detegi
tur veritas, quia vt plurimum cessante diuina dispositione præua
ler fortior, & ingeniosior, & est contra nobiles maximè de Hispa
b nia de facili incuntes ista duella b, cum inter eos est contentio.
3 †Terciò no. argumentum quòd consules Spoletanæ habeant iu-
risdictionem, sed contra hoc facit, quia Spoletana ciuitas est de
patrimonio ecclesiæ, ergo tota iurisdictio est apud ecclesiam Ro
manam. Solu. dicit Hostien. quòd ab olim etiam ciues Spoletani,
vt conseruarent sibi ius vniuersitatis elegerunt sibi consules, qui
habebant iudicare de vil orib. causis, sed postmodum pastarim
vsurpauit sibi totam iurisdictionem. vnde eligunt sibi potestā-
tem, & capitaneum, & quandoque contemnunt sententiam sum
mi pontificis, vnde concludit quòd cum ipsi vsurpauerint sibi iurisdictionem, non possunt allegare præscriptionem, quia in reb. in-
uasis, & occupatis non currit præscriptio. insti. de vsuc. §. quod au
tem 92. dist. illud, & c. fi. de præscri. Et hoc dictum notabile cōtra
omnes communitates Italiæ quæ per vsurpationē exercent me
c rum, & mixtum imperium. c vnde non possunt allegare iuridicè
præscriptionem, licet aliud sentiat Bar. & minus bene in l. omnes
populi. ff. de iust & iure. Sed potest ibi intelligi Bar de legitima pre
scriptione, secus de illegitima, vt ipsemet tangit in l. 1. ff. de aquæ
d plu. ar. d 4 In gl. ibi, propter probabilem errorem bene retractatur
sententia & c. Aduerte, quia loquitur hic nimis generaliter, & nō
reddit sufficientem rationem diuersitatis, quare in iuris. b. allegar.
in prin. gl. non retractatur sententia propter errorem. sed hic, &
in casib. sequentib. in gl. retractatur propter errorem. Doctores
etiam vario modo loquuntur, sed clarè expediendo intellectum
cap. colligendo sparsim dicta per Doct. & aliqua addendo, dic q̄
multiplex potest esse iuris lesus. ca. Et primus intellectus est, q̄ ideò fuit retractanda hæc sententia, quia fuit lata pretextu proba
tionum reprobatarum, & fallacium. sicut enim sententia lata per
falsas probationes retractatur vt in c. cum venerabilis. §. de excep.
& C. si ex fal. instru. per totum ita & sortius hæc sententia retracta
ri debet cum hæc probatio duelli sit fa lax, & à iure reprobata. &
hunc intellectum sentit gl. in fi. licet obscurè, & tenet Host. dicens
q̄ ipsemet, qui eam tulit potuisset retractare, si erat ordinarius. vt
no. in c. qualiter j. de accus. facit l. absentem. C. de accus. & quod
no. in c. cum cessante. de app. Secūdus intellectus est q̄ istud duellum fuit indictum per iudicem. fm statutum, seu cōsuetudinem
e loci: vt patet in tex. ibi, coactione, &c. & sic sententia ista fuit lata ex
probatione non integra. sicut ergo quando sententia est lata ad
iusm partis, delatum per iudicem, potest retractari compertaveri
tate, vt in l. admonendi. ff. de iureiur. & no. in c. fi. de iu. ira & ista sen
tentia comperta veritate debuit retractari, & ille intellectus est
optimus, & procedit etiam præsupponendo q̄ tempore huius c.
duellum istud non esset reprobatum, & hunc intellectum sentit
Host. Tertius intellectus, q̄ sententia fuit hic nulla ex defectu ordi
nis iudiciarij: vt in l. prolatam. C. de sent. 2. q. 5. c. ei qui in §. diffini
tiua. & quod no. q. 1. in sum. Quartus intellectus, vbicunque causa
sententiæ redit ad non causam, nec infringitur effectus sententię
debet retractari, comperta veritate, sicut in l. si fullo ff. de cond. sine cau. vbi dicitur q̄ si dedit fulloni pannos lauandos, & ipse eos
perdidit, & sic fuit condemnatus ad æstimationē, q̄ repertis reb.
per dominum retractatur sententia, quia causa redit ad non cām
nec infringitur effectus sententię, cum iste habeat bona sua. ita in
proposito isti fuerunt condemnati, quia præsumebantur subtrasisse
illas res, reb. ergo repertis cessat causa, & accusator nihil perdit. fa
cit quod no. Bar. in l. si sine. ff. rē ra. ha. & puto hoc voluisse dicere
Inn. hic, dum dixit propter æquitatē casus superuenientis recedit
hic à sua vt d. l. si fullo. & ff. com. l. in cōmodato. §. vlt. vbi dicitur
q̄ si commodatarius perdidit rem commodatam, & sic fuit cōdē
natus ad æstimationē. reperta re, tenetur dās restituere æstimatio
f nem. Quintus, & vltimus intellectus potest esse propter notoriam iniustitiam sententiæ: nā notoriè tunc constabat de eius in
g iustitia, & notorietas iniustitiæ reddit sententiam nullam, g vt
in c.

ADDITIONES.

a ¶Sed Barto in l. hos accusare. §. lege, de accu. distinguit quòd aut
vnus vult accusare plures de eodem delicto, vt quia illud simul
fecerunt, tunc etiam si essent mille possunt accusari vno libello,
vt in leg. vim passam. §. incestu ff. de adulter. & lege qui pupillam.
in fine. eodem titulo, & intellige vnum delictum, etiam plura
facta simul, vt puta, p'ures percusserunt vnū diuersis percussionibus, vnus cum gladio, alius cum baculo, vel duo inuicem simul
percusserunt. nam hoc totum est vnum factum secundum Bart.
Quantum ad hoc vt omnes vno libello possunt accusari, vt in l.
si quis homici. C. de accus. ad hoc quod no. in lege prima. in fin.
magnæ gl. C. vnde vi. Item intellige vnum factum mandantis &
facientis, vt in l. mihil. §. fin. ff. de adul. hoc tamen fallit in crimine
adulterij, vbi non possunt accusari eodem libello masculus, &
fœmina, vt in l. si maritus. §. fi ff. de adult. & in l. eos. C. eodem ti
tu. & ratio colligitur ex l. denūtiasse. §. fi ff. de adult. Aut vult quis
diuersos de diuersis criminibus diuerso tempore commissis, tūc
potest accusare duos, vt in le. cum rationib. C. de accu. non tamen eodē libello, vt in l. hos accusare. §. leg. ff. de accusa. Tutores vō quàm duos non potest accusare, nisi suam vel suorum iniuriam prosequatur, vt in dicta l. hos accusare §. lege Sed Hostien.
dicit quòd duos non potest accusare nisi suam. vel suorum iniuriam prosequatur, quia vna accusatio per aliam impeditur, vt in
d. l. hos accusare §. lege. & ff. de adul. l. inter liberas. §. fi. & ad d. l. cū
rationib. respōdet quòd ibi narratur factum. nam si duobus quæ
sissent. ita de duobus negasset, sicut de tribus. & de materia remittit ad summam, de ordi. cogn. De hoc etiam in Specu. de
accusat. in princ. sed tu tene opi. Bart. quia in d. l. hos accusare §.
leg. phibetur quòd quis nō accusat duos eodem tempore. & sic
vno libello ergo diuerso tempore, prima libella diuersis poterit accusare & hoc probatur in lege. cum rationibus. C. eodem
titulo. quòd habens duos reos vel tres, non potest tertium accusare, nisi suam. vel suorum iniuriam prosequatur. & sic ille textus
permittit q̄ quòd quis accuset duos, sed non tres nisi suam vel suorum iniuriam prosequatur. Vnde Hostiens. non intellexit illam
l. Ad l. inter liberas. §. fi. ff. de adul. d. c. q̄ probat opinionem Bar. &
facit contra op. Host. ibi, non dicitur quòd si maritus accusauit
duos de alio crimine, potest iure mariti tertium accusare, quando accusatio adulterij, non computatur tertium accusationum, cū
maritus in hoc prosequatur suam, vel suorum iniuriam, & sic nō
committur tres accusasse. &c. Ex quo no. q̄ ille tex. permittit duos
accusari sed non tres nisi quis suam, vel suorum iniuriam prosequatur, Sed pone q̄ quis accusat plures i crimine in casu in quo
non potest accusare, an teneat processus si non opponitur. Bar.
in d. l. hos accusare. §. lege. dicit q̄ iudicium tenet, si non opponitur, facit l. si accusatoribus. C. eo ti. & quod ibi no. fallit in crimine adulterij. de quo si accusant masculus, & fœmina, dato q̄ non
opponatur cōtra hoc aliqua exceptio, tamen iudicium est ipso
iure nullū, vt in l. si maritus. §. fi. ff. de adult. & per hoc habetis ex
peditum articulum an vnus possit accusare plures. Quid autem
e contra an p'ures possunt accusare vel nō, dic vt p Bar. in l. si plures. ff. de accusat. & vidistis in c. 2. de acc. & in c. de calumnia. & in
c quotiens de purgatione can. Alex. de Ne.

b ¶Et dicit In. q̄ in Lombardia legitur Imperatorem dixisse quòd
multos legatos vidimus iustitiam fouentes clipeos iustitiæ ami
sisse Vnde Spe. in ti de accu. §. fi. ante fi. suadet aboleri consuetu
dinem Franciæ quę talia sustinet. Alex. de Ne.

c ¶Imperium. An possit præscribi merum, & mixtum imperium,
multa ad hoc tradit Bal. in l. imperium. ff. de iur. om. iu. & Fel. in c.
audiris. §. de præsc. Seb. Sap.

d ¶Hic autem simpliciter hic in fi. commenti dicit q̄ per hoc pa
tet q̄ ciuitates Italiæ tanquam iniustè tenentes non possunt sibi
præscribere merum, & mixtum imperium, quicquid dicat Bar. in
l. cunctos populos. C. de sum. trī. & fi. cath. Sed satis æqua est opi.
Abb. Si per quam saluatur Bar. de quo tamen dic vt dixi in ca.
per venerabilem. §. qui fil. sint le. tangunt etiam Doc. in c. licet. de
foro compe. Alex. de Ne.

e ¶Et dic quòd fuerunt coacti lege, vel consuetudine loci, vel de
facto, & ita subaudi ad verbum coacti. Alex. de Ne.

f ¶Sed dicit Bart. ibi quòd agitur actione ex eo contractu, & tunc
est electio aduersarij an restituat rem inuentam, vel pecuniam
habitam. & hoc modo loquitur illa lex in commodato. §. fi. ff. cō
mod. Aut agit condictione sine causa, & tunc debet agere præci
se vt restituat pecuniam, quam soluit propter rem perditam, &
hoc modo loquitur l. si fullo. ff. de cōdi. sine causa. Alexander de
Neuo.

g ¶Sententiam nullam. Vide de hoc remissiuè per Fel. in capit. si
quando. in princ. suprà de officio delega. Et adde quòd si contra
sententiam, quæ transiuit in rem iudicatam, pars fuerit admissa
ad disputandum de iustitia ipsius si appareat de iniustitia, debet
illa sententia retractari, vt per Fel. in c. quoniam contra falsam,
versiculo fallit quarto. §. de probat. Seb. Sab.

in c. inter cæteros. de re iud. no. Inn. c. fraternitatis. de frigi. nā sententia iniusta tenet propter præsumptionem, quæ præsumptio
cessat, vbi notorietas iniustitię est in contrarium. ar. 8. dist. verita
5 te manifesta. †Pro hoc facit quod no. singulariter Inn. in ca. quia
plerique. de immu. eccl. vbi dicit q̄ si pars pro qua sententia lata
fuit, confiteretur eam iniustam, q̄ debet retractari, fortius ergo
retractanda est, vbi notoriè constat de eius iniustitia, & maximè
de iure canonico non esset debet sustinere quem retinere rem, cū
peccato. Et per hoc multum imitaretur l. cum putarem. ff. fa. er.
vbi dicitur, q̄ si ego eram heres in rerum, & accepi tecum iudi
cium, quasi esses cohæres meus & sic diuisa fuit hæreditas inter
nos. q̄ licet postea constet de contrario, nō possum à te repete-
a re indebitè solutum a & ex prædictis clarè patet intellectus c. & ra
6 tio diuersitatis inter hoc ca. & iura contraria †Et aduerte ad v-
b, num notabile dictum Host. bi est verū dicit enim q̄ si sententia
lata est contra ius litigatoris, & transiuit in rem iudicatam, licet
non debeat iure ordinario retractari, possum tamen petere resti
tutionem in integrum ex clausula generali. arg. in c. ex literis. de
in integ. restit. & in l. j. ff. ex qui. cau. ma. & idem sentit gl. in l. fide-
iussor. §. in omnibus. ff. man. & in d. l. si sine. & licet Doct. nostri
transeant cum dicto Host. tamen Docto. iuris ciuilis communiter hoc non admittunt, vt no. in l. j. C. de cond. inde. & per Bar. in
d. l. si sine. & mihi placet hoc vltimum, nisi à principe petatur hęc
restitutio in integ. nam solius principis est hoc concedere. pro
hoc tex. in l. diui. ff. de pœn. & ibi Bart. nam cum sententia faciat
ius inter partes, vt in c. cum inter. de re iud. & l. res iudicata. ff. de
reg. iur. non potest inferior à principe ius patri quęsitum tollere.
ad idem l. j. & ij. C. sen. rescin. non pos. vbi iura generaliter dicūt,
c quòd nec proferens, nec successor potest sententiam retractare. c

CAP.

ADDITIONES.

a ¶Sed ille tex. multum facit in contrarium, quia dicit q̄ etiam ve
ritate cognita impeditur repetitio, quia solutum ex causa iudi
cari non potest repeti. & tamen ille tex. multum obstat, quia di
cit veritate cognita. Sed si veritas fuit cognita per iudicem quòd
non esset hęres. ergo notoriè constabat sententiam fuisse iniu-
stam, quia facta in iudicio, vel nota iudici, vt dicit Inn. in c. ex in
sinuatione. de appel. Sed dic q̄ ille tex. potest intelligi duob. mo-
dis. Primo modo, q̄ veritas fuit cognita extra iudicium, scilicet
ab ipsis qui inuicem diuiserunt hæreditatem, nō autem erat no
torium, nec in iudicio fuerat cognitum. Secundo, quòd veritas
fuerat cognita à iudice, & tunc ille tex. valdè obstat. Sed hoc mo
do intelligendo valdè facit contra opi. In. in dicto c. quia plerique.
de immu. ecc. Sed solue, q̄ illa l. procedit de rigore iuris ciuilis,
opi. verò Inn. & Doct. iuris canonici de æquitate canonica, quæ
etiam in foro seculari erit seruanda, quia ius canonicum nō vult
q̄ quis rerineat rem, quam cōstat ipsum retinere cum peccato.
Vnde etiam iudex secularis in foro suo idem debet seruare, vt di
cit gl. in reg. possessor malæ fidei. & Docto. in cap. fi. de præscrip.
& Bar. in l. priuilegia. C. de sacrosanct. eccl. Alex. de Ne.

b ¶Notabile dictum Host. Adde q̄ cum hoc dicto Host. concordat
Ant. in c. cum Berto. ver. duodecimus. de sententia, & re iud. &
vtrum quando sententia transit in rem iudicatam, possit ille, cō
tra quem est sententia lata, petere restitutionem in integrum ex
clausula generali, tex. est no. & ibi Bar. in l. cum fideicommissum.
ff. de q̄est. Et facit quod ī simili q. no. Io. de Imo. in repe. c. fi. ver. sed
¶. Adde Ang. consi. clxxviij.

c ¶Bur. dicit q̄ semel consuluit quendam valentissimum aduoca
tum, qui respondit dictum Ho. esse æquum, sed forte in practica
non seruaretur, saltem vbi est quid imputetur illi contra quē est
lata sententia, quare non appellauit, quia non videtur subesse cau
sa retractandi sententiam. sed si non habeat instrumēta, quæ po
steà reperta sunt non est quid imputetur, & hoc modo potest sal
uari dictum Ho. & profectò ista fuit mēs Host. ista non sunt ver-
ba sua formalia dicit quòd sententia lata contra ius litigatoris
licet sit iniusta non retractatur ex superueniēti euentu sine pro
batione. nisi fuerit appellatum, vt in iuribus hic allega. in princ.
gloss. vel nisi aliud contingat propter periculum animę, sicut in
causa matrimoniali, de frigi. fraternitatis. quia nec transit in rem
iudicatam, de re iu. lator. & capit. consanguinei. vel nisi sit nulla,
vt quia lata per falsos testes, vel per falsa instrumenta, quia retra
ctabitur contraria veritate reperta, vt in capitu. cum venerabilis.
§. de excep. & in toto tit. C. si ex fal. instru. vel si est lata obtentu
probationis reprobatæ, & hoc casu scilicet quando lata sententia est nulla is, qui eam tulit potest eam reuocare, seu retractare
& est ordinarius, vt hic, & de accu. qualiter. el 1. & hæc procedunt
secundum Hosti. quando iu lex processit ad petitionem agentis.
Sed si ex officio processum est, tunc videtur secundum eum quòd
sententia possit reuocari ex eodem officio, non autem ad requisi
tionem partis, vt not. de testi. cum tuas. & capitul. cum clamor. &
ca. cum cessante de appel. argu. de reg. iur. c. 1 maximè æquitate, &
veritate pensatis, de transac. c. fi. & forsan vbi error probabilis re
peritur etiam si sententia transierit in rē iudicatam poterit sub
ueniri læso ex generali clausula si qua mihi iusta causa videbitur
esse, argu. de restit. in integ ex literis & ff. ex qui. cau. maio. l. 1 §. fi Di
cit tamen se spatiosius hoc tractasse in sum. de sent & re iud sub
rub. de sent. §. quot sunt eius species. sub §. diffinitiua & sub §. sed
nunquid, & hoc simpliciter. Nor. duo ex verbis Host. Primum est,
q̄ vbi iudex ex officio præcessit potest ex eodem officio reuocare sententiam, quæ transiuit in rem iudicatam subsistēre iusta causa: non tamen ad requisitionem partis, sed ex officio suo, maximè æquitate, & veritate pensatis, argumento capituli finalis. de
transact. Secundum est quòd vbi error probabilis est, etiam si
iudex processit ad petitionem alterius, nihilominus potest retractari sententia per restitutionem in integrum ex clausula generali, si qua mihi iusta causa esse videbitur, & hoc clarius dicit in
præal. §. quot sunt eius species. in fin. vbi dicit posse dici quòd vbi
probabilis error reperitur, subueniri potest læso, aduersus senten
tiam ex clausula generali iudicis officio implorato, hoc vltimum
dictum Hosti. puto verissimum. s. quòd vbi subest probabilis er-
ror, vel iusta causa, quòd sententia, quæ in rem iudicatam transiit possit retractari per restit. in integ. & hoc tenet Bart. in l. 1. C.
de sentent. aduer. fiscum latis. lib. 10. allegat. Innoc. in capit. vltra
tertiam. de testi. & de hoc vide in capitul. cum Bertoldus. de re iu
dica. vbi Doctor. idem tenent. Sed contra hoc fortiter facit lex
prima. in fine. ff. de quæsti. & lege diui fratres. ff. de pę. quæ dicunt
quòd etiam propter instrumenta de nouo reperta non debet re-
scindi sententia, sed die secundum Bartol. in dictis ll. Aut pe-
titur reuocatio sententiæ ex misericordia, & hoc casu nullus in-
ferior à principe potest facere misericordiam aduersus senten-
tiam, etiam propter instrumenta de nouo reperta, & hoc modo
loquuntur contraria. Aut petitur restitutio ex clausula gene-
rali, si qua mihi iusta causa videbitur: & tunc sententia poterit
reuocari per quemlibet iudicem habentem potestatem conce-
dendi restit. in integrum. & hoc modo intelligendi sunt Doctor.
prædicti, quod tene menti. & plures casus in quib. sententia quæ
transiuit in rem iudicatam potest reuocari collegi in capitul. fra-
ternitatis. de frigid. & maleficiis. vbi vide. Sed primum dictum Ho-
stiē. scilicet quòd quando iudex processit ex officio, quòd ex cau
sa ex eodem officio, sed non ad requisitionem partis possit reuo-
care sententiam. maximè æquitate, & veritate pensatis, non vide
tur mihi verum, licet Ioann. Andr. & Domi. Cardina. cum eo tran
seant. nam videtur contra l. 1. §. fi. ff. de quæstio. & l. diui fratres. ff.
de pœnitent. quæ dicunt solum principem posse reuocare. Et ex
his habes quod Abb. Sic. non dicit hic simpliciter verū, sed ipsum
intelligit vt supra dixi. Tu discurre per Casus. Primus est quando
iudex erat in ordine iudiciario, & tunc sententia est ipso iure nul
la, vt in l. prolatam. C. de senten. & interlocuto. omnium iudicum.
& secunda quæstione sexta. §. diffinitiua. sed hoc intellige vbi or-
do est substantialis: secus si ordo non est substantialis, puta quia
est ordo vnius causæ ad aliam causam, puta vt prius cognoscatur de possessione, quàm de proprietate, dato enim quòd ordo is-
te prætermittatur: tamen si non appellatur sententia valet, & re-
manet firma, vt in l. 1. C. de appellatio. & de hoc dic vt per gl. 51.
quæstione prima. in summ. & per Barto. in dict. l. prolatam. Secun
dus casus est quando interuenerit error in probatione sententię,
quia iudex tulit eam aliter, quàm proferre volebat, & hoc casu si
manifestè constat de errore non valet sententia, quòd non præsu
mitur dixisse quòd mente nō agitauerit, vt ff. de supp. leg. l. Labeo.
de regul. iur. in ambiguo. nam verba seruiunt intentioni, & non
e contra, de appellatio. secundo requiris. & in capitulo intelligen
tia. & in capitulo præterea. de verborum significatione. Sed
si non constaret de errore, tunc staretur sententiæ, vt ff. de arbitr.
l. qualem. & ff. de re iudic. l. iudex. Tertius casus est, quando
iudex tulit sententiam secundum quod volebat, sed tulit aliter
quàm debebat, & tunc aut expressè fuit lata contra ius, vel er-
ror fuit expressus in illa, & tunc est nulla. secunda quæstione
sexta. §. diffinitiuæ, & post principi. versiculo item si sentētia quæ
est lex secunda: C. quando prouoca, non est necesse. Aut error

¶non

non est expressus in sententia, nec est expresse lata ptra ius scriptũ, sed fuit lata contra ius litigatoris, & tunc tenet nisi appelletur. vt ff. de re iud. inter. & in d. l. 2 C. quando prono. non est necesse. Sed hunc vltimum casum limita. vt ff. dixi in prin. huius add. & de hoc etiam habetur in Spe. de arbi. §. fi. ver. quid ergo. & hæc sufficiant. Ale. de Ne.

CAP. III.

DILECTI FILII. Summarium est ff. c. 1. *In prima parte ponitur querela. In secunda dat iudices ibi. cum igitur.* Casus literalis. Liuonienses ad fidem de nouo conuersi grauẽ querimoniam ad sedem apostolicam transmiserant qp fratres templi, & filij qui super eos habent temporalem potestatẽ si aliqñ de aliquo crimine infamantur compellunt eos subire iudicium ferri cādẽtis, & si qua exinde sequatur adiustio pœnam regalem infligũt. Cũ ergo iudicium istud sit interdictũ, quia Deus tentari videtur, emandat papa cuidã iudici quatenus dictos fratres & alios per cẽsuram ecclesiasticam compellat, vt ab huiusmodi conuersorum grauamine omnino desistant. B. No. 1. ex text. papam habere potestatem, & iurisdictionem ff. principes seculares inquantum aburũtur iurisdictione temporali in grauamẽ subiectorũ. Secundò no. vnã cãm quare reprobatur purgatio vulgaris. nam per eam Deus tentari videtur, vt in litera: cum ferrum ignitum naturaliter debeat lædere tangentem, vnde id in hac purgatione vulgari agitur, vt miraculosè hoc non contingat.

¶De iniuriis, & damno dato. Tit. xxxvj.

¶Continuatio Rubricæ.

¶Continuatur ista rubrica ad præcedentes hoc ordine, supra visum est de variis excessib. tam prælatorum, quam subditorum, verum quia ex eis frequenter inferuntur iniuriæ, & damna irrogantur, meritò post præcedentes titulos subiicitur iste.

SVMMARIVM.

1 *Delicta, quæ concernunt vindictam publicam, non tolluntur mutua compensatione secus si concernunt interesse partis.*
2 *Prouocatus ad iniuriam, an poterit per prouocantem accusari, & an ligetur statuto faciente mentionem de percutiente. vide ff. nu. 4.*
3 *Animal irrationale si prouocatur ab alio, & illum occiderit, non tenetur dominus. vide ff. in c. fi. in fi.*
Percussus, vel vulneratus siue aliter debilitatus potest agere ad suũ interesse, vel expensas contra illum, qui dedit causam debilitationis. si non iacuerat in lecto. 6.
5 *Homicida, siue alter debilitans aliquem, ideò quòd tẽpore vitæ suæ remanebit debilitatus, tenetur ad omnia, & ad quicquid ille potuisset lucrari.*
7 *Iniuriatus si remiserit iniuriam non censetur remisisse suum interesse, sed tantummodo rancorem.*
Iniuriatus non tenetur remittere iniuriam, nisi ab eo petatur.
8 *Homicida non tenetur de homicidio quod dolo non commisit.*
9 *Iniuriatus potest agere contra iniuriantem criminaliter, ciuiliter; non tamẽ si mul.*

CAP. I.

SI RIXATI. Breue est, & propter eius breuitatẽ nõ summatur, nec recipit diuisionem. Casus literalis. *Ista quinque capitula hic sequẽtia sunt veteris legis. In primo dicit, qp si homines rixati sunt adinuicem, & alter alterum lapide, vel pugno percusserit, nec mortuꝰ fuerit, sed iacuit in lecto, qp percussor soluat illi operas deperditas, & expẽsas in me dico restituat. B.* ¶† No. 1. ex text. quòd rixa præcedens non excusat percussionem sequentem, vnde percussor nihilominus tenetur ex percussione sua, licet rixæ calor præcesserit: concordat l.
a fi. ff. de iust. [a] Et potest adduci hæc litera in argumentum. Titius, & Sempronius percusserunt se adinuicem, vel dixerunt sibi conuicia alternatim, nunquid istæ percussiones, vel iniuriæ tollãtur mutua compensatione inter se: & sic cõuentus super iniuria, vel per cussione possit dicere, nõ teneor tibi respondere, quia tu me percussisti, vel iniuriam intulisti, & dicendum, quòd non debet audiri sic excipiens, cum. n. istæ rixæ, & percussiones sint separatæ ad diuersa facta, & versantur circa diuersa, non tolluntur mutua cõpensatione, secus quando versantur circa idem factum, vt mutuũ adulterium mariti, & vxoris, circa matrimonium enim cum agitur ciuiliter ad separandum matrimonium quò ad thorum, & lucrandum dotem bene tolluntur hæc delicta mutua
b compensatione, b vt in cap. intelleximus. de adulteriis, & ibi per
c Inn. c† Et prædictam conclusionem tenet Spe. in ti. de accusationi
2 bus. § j. in ver. quid si vocauit te & ibi recitat no. dictũ quorundã asserentium, quod si tu prouocasti me dicto, vel facto ad iram, & ego si sic prouocatus de dicto, vel facto offendi. non potes agere contra me, quia dedisti causam, & calor iracundiæ caluniniæ vitio caret. 2. q. 1. c. 1. si quem pœnituerit. §. notandum. quod dictũ mihi ex toto nõ placet, vt omnis non vitetur pœna, quia vt §. dixi, ista versantur circa diuersa vnde quilibet pt agere pro in iuria sua, & regulariter non licet vlcisci. C. qñ lic. sine iud. se vindi. per totũ ar. per locum à specia' i. facit l. si ex plagis. §. taberna-
d rius. ff. ad l. Aqui. vbi bonus tex. qp percussod nõ licet insequi percussorem fugientẽ. pro hoc potest adduci hæc litera, nam hic nõ ponderatur, quis fuerit author huius rixæ, & nihilominus indistinctè pcussor tenetur, ad idem d. l. fi. ff. de sica puto tamen quòd mitiùs punietur iste qui prouocatus offendit, quia difficillimum est iustum dolorem compescere, vt in similivult tex fi. in l. si adul
3 teriũ. in §. imperatores ff. de adu. † Et hæc procedunt inter homines habentes rationem secus videtur de cẽdum inter ipsa animalia irratinabilia, quia si animal prouocatum aliud occidit, non vt teneri dominus de quo in l j §. cum arietes. ff. si qua. pau. fe. di.
e quod no. gl. c. si bos alienus. j. co. tit. e † Et faciunt hæc ad statuta
4 imponentia certam pœnam pro qualiber percussione, nunquid prouocatus percutẽs incidat in illam pœnam statutariam, & dicendũ est qp sic, quia statutum loquitur indistinctè, sed iudex ex
f officio suo debet illam pœnam ex causa moderari secũdum no. in l. quid ergo. §. pœna grauior. ff. de his, qui no. infa. & laut facta. in fi ff. de pœ. & hoc vltimũ no. voluit Bar. in simili. in l. 2. ff. de re-
5 ce. † Sed quæro quia tex. dicit si percussus iacuerit in lecto, & c. qd si non iacuerit in lecto tũ propter percussionem nõ potest exercere artem suam, & expensas facit in medico, dic idem dicendũ eadem ratione pro hoc tex. in l. ex hac. ff. si qua. pau. fe. di. & in l. si ff. de his, qui deie. ve effa. vnde ad literã supple, maximè secundum Doc. ideò litera d. hoc non facit mentionem, quia cõmu-
6 niter non iacens in lecto non perdit artificium suum. † Vlterius quæro

ADDITIONES.

a ¶Idẽ dicit But. dicit enim qp propter rixam precedentem quis non est immunis à delicto, vel à culpa. & alle. no. per Bar. in l. fi. ff. de sicca. ad quem se remittit. Ale. de Ne.
b Mutua compẽsatione Vult iste, licet obscurè, inuere quòd delicta, quæ non concernunt vindictam publicam, puta quia solũ concernunt interesse partis mutua compensatione tollantur. Et ista est veritas & vt no. iste in c. intelleximus. per eum hic allega to. nu. 5. & ibi posui in apposti. ad eum, in versic. si agitur ad priua tam vtilitatem. supra, de accusatione. Zacharias.
c ¶Sed de hoc ibi dictum fuit, vnde vide omnino ibi. Alex. de Ne.
d ¶Percusso. Vide tamen Areti. in consilio xxxiiij. & consilio lxxx. vbi vult quòd percussus ab aggressore, si postea insequatur ipsum aggressorem, & occidat, non teneatur de homicidio. vide Felinum in capitu. dilecti. supra, de excep. vbi multa ad hanc materiam.
c ¶Sed D. Florianus in l. j. §. cũ arietes. præal. in fi. sequitur opi. Spe. propter quod fortè dictum Spe. esset in practica tenendum, facit quod no. Cyn. in l. quoniam multa facinora. vbi si ex conflictu inito inter duos aliquod malum contingit est imputandum aggressori. & ita alleg. Cy. illam l. & est ratio secundum D. Floria. in dicto §. cum arietes, quia insultans prouocat insultatum ad iracundiam. & quicquid facit videtur facere calore iracundiæ, vnde sib. non est imputandum, vt l. quod calore. ff. de regu. iur. & in l. Gracchus. ff. de adul. & 2. q. 3. fi quis iratus. Sed tu tene opin. Abba. Sic. quia est verior. fateor quòd si quis percusserit insultantẽ, & dicat se hoc fecisse ad suam defensionem, præsumetur pro eo, vnde sufficiet ei probare quòd fuerit insultatus ab aduersario, & quòd durante rixa ipsum percusserit. & hoc tenet Bal. in leg. 1. C. vnde vi. & idem sentit Bar in lege si ex plagiis. §. tabernarius. ff. ad l. Aqui. Sed dices fortè quòd licitum sit prouocato dicere iniuriam prouocanti. Nam si tibi obiicio aliquod crimen, licitè potes mihi dicere, tu mentiris, vt dicit Bart. in l. quæ omnia. ff. de proc. Sed respondè quòd dicendo tu mentiris non dicitur dicere iniuriam obiicienti crimen, imò licitè potest dicere, vt d. ibi Bar. Alex. de Ne.
f ¶Dicendum est quòd sic. Pro hoc optime, quod scribit Antonius. in c. olim. cl 1. in fine. & quod ibi no. de resti. spo.

a quæro nunquid tenetur percussor a ad operas quas amisserunt est percussus toto tempore vitæ suæ. vt quia fortè debilitatus in manu effectus est impotẽs toto tẽpore vitę suæ, & dicendum est qp sic. vt in d. l. ex hac lege. & d. l. fi. quinimo dicit Spe. ti. de iniu. § 2. post prin. qp mortuo percusso potest agere pater siue hæres eius pro operis quas iste potuisset exercere toto tempore vitæ suæ, habebitur respectus verisimiliter quanto tempore potuisset viuere, & hoc multum põt accidere in facto, & maximè in paren-
7 tib. senib. viuentibus ex operis filij. † Vlt. super text. quæro quid si
b vulneratus b remisit iniuriam, nunquid potest agere pro interesse, Spe. in ti. de accu. §. j. vers. quid si vulneratus. tenet qp sic, vt illa remissio etiam si recepit pecuniam non extendatur ad interesse, quod etiam sensit hic Io. An. Idem si percussus confessus fuit peccata sua, & in manib. sacerdotis remisit oẽs iniurias omnib. nihilominus potest agere de iniuria, quia vt remisisse rancorem non autem satisfactionem iniuriæ, quam nemo tenetur remittere, siue prælatus, siue priuatus. xl. di. ca. & qui emenda. xc. dist. in c. fi quis contristatus. no. Hos. in c. olim. j. co. & Bar. in l. non solum
a §. iniuriarum. ff. eod. & in l. si tibi decem. ff. de pact. vbi etiam tenet licet relinquat theologis, quòd etiam rancorem non tenetur remittere nisi petatur. *In* glo. ibi, quia liberum corpus, secus dic in corpore non libero. vt in seruo. nam tunc plenè habetur ratio deformitatis, si seruus factus est deterior, & minoris pretij, pter percussionem. l. si seruus seruum. §. rupisse. ff. ad leg. Aqui. & in fi. gl. aduerte. quia ista condemnatio l. solidorum, scilicet aureorũ habet locum, quando agitur remedio illius tit. ff. de his, qui deie. vel effu. & punitur tantùm negligentia, vt quia deiecerit lapidẽ, vel lignum ex fenestra, non putans aliquem esse inferius, & eum oppressit ad mortem, tunc fit ista condemnatio, de qua hic gl. secus vbi habuisset animum occidendi, quia tunc punietur pœna legis Cor. de Sic. Secundum ius ciuile, quæ erit capitalis, vt ff. &
8 C. de Sic. quasi per totum. † Illa enim pœna capitalis erequirit do
c lum. vnde interficiens sine dolo, quia non habuit animum occidendi non tenetur illa pœna. vt in l. j. C. de Sic. & in l. j. §. diuus Adrianus. ff. eo. & probatur animus ex coniecturis. vt no. dicit glo. in d. l. j. C. de Sica. facit c. 2. de renun. li. 6. & l. dolum. C. de do. Item puto quòd ista pœna, de qua in gl. quinquaginta solidorum, &c. hodie habeat locum duntaxat, quando agitur remedio illius ti. ff. de his, qui deie. secus si Titius percussit Sempronium, non tamen animo occidendi, quia tunc poterit imponi alia pœna corporalis remissa capitali. vt in d. l. j. §. diuus. ff. de Sic. † Vltimò extra
9 gl. pro intellectu materiæ quæro an percussus, vel iniuriatus possit agere alio modo, quàm hic dicatur. Sol. dic quòd sic. nam hic agitur vtili actione legis Aquiliæ pro damno dato. Sed pro iniuria potest agere criminaliter, & ciuiliter non dico simul, sed habet eligere, vt l. prætor. ff. de iniu. & si agit criminaliter pœna est arbitraria, applicatur fisco. & si agit ciuiliter tunc æstimatur iniuria per iuramentum iniuriati, taxatione præmissa. & pœna applicatur iniuriato, vt in c. olim. j. e. & insti. de iniu. §. in summa. & §. pœna. & vide gl. in c. si canonici. de offi. or. li. 6. tene menti.

ADDITIONES.

a ¶Percussor. Nunquid teneatur percussor præstare operas, quas toto tempore vitæ suæ lucratus fuisset percussus, si non fuisset debilitatus, adde hic tex. & quod hic no. Azo. insti. de obli. quæ ex quasi deli-nas. §. de eo verò.
¶Adde Lud. Ro. conf. cccc vij.
b ¶Vulneratus. Vtrum ille, qui confessus fuit peccata sua, & remisit omnib. iniuriam, possit postea agere iniuriatum, & adde quod no. d. Abb. in c. j. ẽ. de cle. mal. & de illo, qui remisit in extremis. an prosit ista remissio, si reconualescit. dicit Bal. quòd sic. in l. diuus. ff. ad Silla.
c ¶Pœna capitalis. Vide Bar. in l. j. ff. si quis test. li. esse iuf. fue. & in l. quod Nerua. ff. de postul. cum alleg. per Iaso. in l. j. de legibus, Sebast. Sap.

SVMMARIVM.

1 *Damnum si sensero culpa alicuius tam in re quàm in persona teneturmihi ille satisfacere.*
2 *Venenatus aliquam rem in loco proprio ad venenandum animalia si ob hoc insurgat aliquod damnum, ipse est obligatus.*

CAP II.

SI QVIS. Breue est, & ideò non summatur, nec diuiditur. Casus literalis. Si aliquis effoderit cisternam, & non cooperuerit eã, & bos alterius, vel aliud animal in eã ceciderit, dominus ci
sterne det pretiũ animalis, & illud quod mortuum est illius erit.
1 Ber. † No. qp dans causam damnificandi animalia alterius tenetur ad æstimationẽ, etiam si non fecit ex proposito. punitur. n. ex culpa sua. Et facit contra eos, qui ponunt venenũ in loco, vt animalia venientia inficiãtur. nam certè siue ex dolo, siue ex culpa illud fecerint tenentur, quia nõ debebat talia proiicere. in loco publico. qua possunt aliis esse nociua. Et licet tex. hic dicat qñ bos vel aliud animal incidit in foueam. idem tamen puto si homo liber, vel seruus incidat, vt teneatur qui aperuit, vel effodit ad interesse. arg. in c. fi. j. eo. quia qui causam dãni dat, dãnũ intulisse vr, vt ibi.
2 † *In* gl. 1, in fi. hoc dictum puto verum, qñ fraudulenter non facit in loco priuato. secus si fraudulenter, vt quia sciebat animalia vicini illuc venientia, ẽm consuetudinem, & fecit foueam, vel proiecit escã venenosam. tũ puto eum teneri. nam non debet etiam
a in suo quisquã aliquid facere animo nocendi alteri. ar. ff. de dam. infe. l. qui vias. & ff. de reg. iur. l. qui domum. & gl. in c. cũ ab eccle-
b sia Vulterana. in ver. iniuria. de ele. non sunt duo b menses, qp de fa
c cto fuit in ista ciuitate. c

ADDITIONES.

a ¶*Animo nocendi.* Si etiam non licet ædificari in suo, qñ quis facit ad æmulationem vicini, vel alterius. vt per Bart. in l. cum allegas. C. ne fisc. vel respu. cũ alle. per Iaso. in l. ex hoc iure. ff. de iusti. & iure. & ibi ponit qin dubio nõ præsumitur quis facere in suo animo nocendi.
b ¶Duo. *In* ista decre. si quis est casus, qp si quis interfecerit bouem vel aliud animal de æstimatione, non debet deductio fieri pellis, & carniũ, sed tota æstimatio debet solui, & animal mortuũ erit interficietis. *Ad* qd facit text. in l. vt tantum. §. æstimatio. ff. de seruo corr. sed de ista q. vide Alb. in 2. par. statu. q. 82. & cum isto tex. videtur concordare tex. in c. si bos. j. c. & adde hic tex. in l. quid ergo. §. si hæres hominem. ff. de leg. 1. & adde hic tex. in l. caro. & coriũ, quimo. vsufamit. & in l. si seruus. ff. de cond. tu. & vide gl. in l. deducta. §. pe. & in §. mancipiorum. ff. ad Treb. vide Sali. in l. data opera. C. qui accu. non pos.
c ¶Sed aduerte quia aliqui habent in tex. operuerit, aliqui aperuerit. Prima autẽ litera exponitur operiunt. j. cooperiunt. ita qnihil videre possit. & sic ex culpa obligat non faciẽdo quod facere poterat. Secunda verò exponitur, aperuerit. i. publicauerit, & dicit Aegi. qp dicatores hoc exponunt de illis qui aperiunt dubia scripturarum diuinarum, quæ posteà insoluta dimittunt. Sed D. Car. dicit qp prima litera est vera. Secunda vero, ẽ mentem tex. quasi diceret qp non sufficiat publicare, nisi etiam cooperiat. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Animal irrationale si fecerit aliquod damnum, vel in re, vel in persona, dominus tenetur insolidum si sciebat ipsum damnosum, & non custodiuit, secus si ignorabat.*

CAP. III.

SI BOS. Breue est, ideò non summatur, nec diuiditur. Casus literalis. Si bos alicuius ab heri, & nudiustertius cornupetẽs est, & dñs illũ nõ custodierit, si aliũ bouẽ occiderit, reddet bouẽ pro
1 boue, & mortuum bouẽ recipiet. B. † No. 1. ex tex. dãm teneri ex damno dato per animal suũ. & intelligitur qp tenetur insolidũ, vt ipse fuit in culpa, vt quia sciebat animal suum vitiosum, & nõ custodiuit. Si aũt animal illud non solebat esse vitiosum, & dãnũ dedit sine culpa dñi, dñs non tenetur insolidum, sed potest se liberare dando illud animal, quod lęsit, vt de iniur. alle. in gl. & ideò propter hanc diuersitatẽ ponderatur in tex. qp erat cornupetẽs ab heri, & nudiustertius, quia ex quo prius erat vitiosum dñs præsumitur sciuisse, & si non custodiuit tenetur insolidum, vnde nõ liberatur dando animal. secus autẽm si ignorasset probabiliter, quia tũc satis est dare animal, vt in c. fi. j. e. *In* gl. ibi: cum dubium est. No. gl. qetiam stante dubio quis primò fuerit aggressor, non tenetur dominus animalis occidentis, & idem no. in § cum arietes, hic all. & sequuntur hic Io. An. nam tex. in d. §. cum arietes. requirit aggres-
a suram. a

SVM

ADDITIO.

a ¶Quidam tamen dixerunt qp in dubio dñs superstitis tenetur, qa in dubio psumitur qp tãquã fortior aggressus fuerit. Sed Laur. Vin. Host. & communiter Doct. tenent contrarium dicentes qp in dubio fauetur absolutioni, vt in c. 2. de re. iur. & per l. scientiam. §. cũ stramẽta. ff. ad l. Aqui. qui tex. bene facit. Nam ibi dicitur qp si duo tamen silentes stramenta ardentia corruerint, & alter ignecon sumptus est, superstes non tenetur, nisi constiterit eum qui mortuus est eo elisum. Alex. de Ne.

Universidad de Deusto
Biblioteca

SVMMARIVM.

1 *Animalia aliena non possunt pascere in loco alieno, si ex hoc dãnificatur dominus, alias secus. 2.*
2 *Ite. uerans per prædium alienum potest ibi pascere iumentum suum, si hoc facis sine damno domini.*
Colligens vuas alienas, vel fructus tenetur ad æstimationẽ, nisi excusaretur ob miniam paupertatem.
3 *Animal vicini mei si inueniam dare damnum in agro meo nõ possum ipsum retinere, donec dominus satisfecerit.*

CAP. IIII.

1 SI LAESERIT. †Breue est, &c. Casus literalis. Si iumentũ alicuius læserit agrum, vel vineam alterius restituet æstimationẽ
2 damni. B. †No. primò, ex tex. q̃ non licet in alieno depascere animalia sua, quod intellige quando dat damnum, secus si non daret damnum, puta, quia itinerãs transiens per prædium alienum depascit ibi iumentum suum, sine damno, vt de pace te. cap. quo
a niam. §. fi. in fi. feu. a pro hoc tex. hic, qui requirit damnũ, quod no. contra lædentem agrum, vel vineam, puta capiendo vuas, &c. vt teneatur ad æstimationẽ, nisi necessitas maxima excusaret. de conse. dist. 5. c. discipulos. & quod no. in c. si quis propter necessi
b tatẽ. ẽ. de furtis. b In gl. ibi: nisi dando animal velis liberare te. hoc procedit quando dominus non fuit in culpa, & ideò non procedit quo ad terminos huius c. quia ipsemet dominus iumentum suũ deduxit in alienũ cãpũ, vt ibi pasceret, vnde tunc tenetur insolidum ad æstimatiõem, quia ipsemet videtur dedisse damnum, & sic tenetur insolidum. l. 1. ff si qua pau. fe. dic. & le. 2 ff. ad legem
3 Aquiliam. & j. eo. c. fi. †In gl. in fi. vult gl. & bene q̃ si reperio animal tuum dans damnum agro meo, non possum ipsum retinere donec satisfeceris. quod consultum est mihi per aliam rationem quàm per retentionem, dictum verum est, vt probatur in l. quintus. alle. in gl. in lect. Bar. in l. ratis. ff. de incen. rui. nau. sed ratio nõ est generalis. nam sequeretur ex ea, q̃ si res tua peruenit ad me, si nevitio, non possum eam retinere pro debito, quia mihi cõsultũ est per actionem personalem. q̃ est falsum. vt l. si non sortẽ. §. si cẽ tum. & quod ibi no. ff. de cond. ind. & l. 1. C. etiam ob chirogr. pec. sed tenetur animal dimittere, quia sine consensu domini resperenit ad eum, & dominus nõ præsumitur consentire. ar. l. quivas. §. vetare. ff. de fur.

ADDITIONES.

a ¶Ibi dicitur q̃ transeũdo licet herba, & viridi sylua pro sua cõmodirate, & vtu necessario sine vastatione equum suum pabulando reficere, & no alib. vti.
b ¶Sed opponitur contra tex. in eo q̃ copulatiuè requirit q̃ quis læserit agrum, & quòd eius iumentum ibi depascatur. sufficit. n. alterum. vt in c. præce. Sol. Doct. exponunt. Et pro vel. ff. de verb. sig. sæpe. Cum non quis teneatur de damno dato per iumentum suũ vi. §. c. prox. fortius de damno dato per se ipsum tenetur in solidũ: sed de dato per iumentum sufficit q̃ det ipsum pro noxa, vt in ca. præced. secundum Host. & Doct. Sed intellige hoc vltimum. f. q̃ liberatur dando animal pro noxa quãdo dominus non fuit in culpa. vt dicit Abb. Si alias secus. vt in c. fi. j. eo.

SVMMARIVM.

1 *Ignis, quem posui in agro meo, si ex vi ventorum, vel alio casu dederit damnũ in re vicini, an ego teneor ad dicti damni emendationem.*
Damnum datum, vel pœna, an debeat solui de iure canonico.

CAP. V.

SI EGRESSVS. Breue est, & c. Casus literalis. Si aliquis apposuerit ignem in agro suo, & damnum dederit in segetes vicini sui,
1 damnum restituet. B. †No. 1. a ex tex. q̃ dans damnum alteri vici
a no sine dolo, tenetur ex culpa sua ad emendam, etiam secundum ius canonicum. ad idem tex. in c. seq. ibi tamen tex. loquitur in voluntario. Sed vide no. per Inn. in c. sicut dignum. de hom. prope fi. vbi in foro animæ dicit aduertendum vtrum iste fuerit in lata cul
b pa, leui, vel leuissima. b Primo casu tenetur quidem, sed in leui, & leuissima, scias quòd non tenetur ad æstimationem, sed imponetur pœnitentia. arg. 15. quæsti. 1. capi. inebriaverunt, secus est in foro contentioso, quia in Aquiliana actione, venit etiam leuissima culpa. l. 1. ff. ad l. Aqui. & hoc dictum Innocẽ. est valdè singula re. de quo multũ dubito. Quare forus animæ debeat discrepare à foro contentioso, cum hæc lex sit valdè rationalis, nisi dicat q̃ licet ista æstimatio sit interesse respectu damnũ passi, respectu tũ inferen

ADDITIONES.

a ¶Nota primò. Adde hic Alberic. in secunda parte statuto. quæstio. xciiij. vbi ponit quid si ex statuto communitas teneatur reficere combustas domos. & orto incẽdio in vna domo, euagatur in alias per violentiam ventorum. & quid si vna domus fuit deuastata causa euitandi incendium ortum, an ille qui fuit causa incendij, teneatur ad damnum illius, cuius domus fuit deuastata, vide Angelum in consilio cxcv. & rext. in lege tertia. §. quod ait prætor. ff. de incen. rui. nau. vbi dicit quòd causa euitandi incendij licitum est diruere domum vicini, & vide quod nota. in repertorio, in verbo incendium. & pro illo tex. in dicto §. quod ait prætor. vide alium textum. in lege si quis fumo. §. 1 ff. ad legem Aquiliam. de quo vide Specu. in titulo. de actore. §. 1. versiculo 14. fit incendium. & vide text. in lege, si alius. §. est autem & alia. ff. quod vi, aut clam. vbi est tex. quòd si domus alicuius fuerit deuastata propter euitandum incendium, num debet refarciri bannum illius, cuius erat domus, si ignis peruenit vsque ad locum istum, sed contrarium in hoc tenuit Gulielmus de Cu. & Bartol. in lectur. antiqua. in lege secunda, in princip. per illum textum, vt ibi refert Paulus de Ca. ff. ad leg. Rho. de Iac. Sed primam partem firmat Bartol. in dict. §. est autem. & alia per illum textum apertum. Sed posset responderi ad dictam legem secundam. ff. ad le. Rho. de Iac. quòd ibi loquitur in periculo naufragij, quod est magis connexum, quia vna merces nauis propter naufragium non posset perire, quin periret alia. Sed periculum incendij nõ est ita cõnexum, quia bene potest comburi vna domus sine alia cõtigua. Ideò non mirum, si destruens beneficium, vel ædificium propter incendium, non teneretur reficere. vide etiam super hoc Angelin dicto consilio ccxv. & super hoc passu consuluit etiam d. Bartol. de Sal. Sed posset subtineri dictum Gul. de Gug. quando ignis esset ita magnus, quòd in dicto casu nõ potuisset euitari aliquo modo incendium ædium vicinarum, nisi destructa fuisset illa domus intermedia, quia tunc militat ratio d. l. 2. & isto casu in refectione damni, quod facit vicinia, debebit detrahi portio, quæ contingeret in illum, cuius domus deuastata est, in computatione communis. At ad hoc optimè allego quod notat glossa in lege prima. ff. ad le. Rho. de iac. & optimè quod notat Ray. de For. & Doctor. in lege ab omnibus. §. si actio per illum textum. ff. de legatis primo. An autem tota vicinia teneatur reficere isto casu vel qui sint illi, qui teneantur, an illi qui sunt contigui tantum, an omnes alij. nunc non decido, nec recolo me alicubi legisse. Ad prædicta tamen adde quæ latè habentur, maximè per Baldũ in lege data opera. C. qui accu. non poss. item an, & quando incẽdium dicatur casus fortuitus, vide Bal. in l. secunda. C. depositi. item adde ad istam materiam tex. in lege si seruus seruum. §. si quis insulam. & §. si fornacarius. ff. ad legem Aquiliam. & habeo illud consilium Bartol. de Sali. suprà allegatum, quod incipit, in Christi saluatoris nostri nomine. quod est consilium valdè notabile ī materia, quod attingit quasi omnes quæsti. prædictas. & tunc etiam consuluit Franciscus de Raphaele. cuius consiliũ habeo. quod incipit. in Christi nomine amen. in themate præmisso, &c. de pœna autem incendij, vide tex. & glossin capitulo tuanos. infra de sententia excommunica. & vide quod ibi, & plene notaui post Abba. circa illud, quod dixi de incendio, an dicatur casus fortuitus, distingue quòd aut fit à domestico, & non dicit fortuitus, aut fit ab extraneo, & tunc dicitur fortuitus. Ad hoc textus optimus, in lege, qui insulam. §. finali. ff. loca. cuius contrarium notat glo. in lege cum duobus, §. damna. ff. pro socio. textu. tamen in lege quarta. § primo. de offic. præfect. vigil. dicit q̃ incendia plerunque fiunt culpa habitantium. Ad quos autem spectat habere custodiam ignis in ciuitate, vide textum in lege prima, & sequen. & in lege fina. ff. de offic. præfecti vigil. de Bellentzinis.
¶Adde ad omnia supradicta Io. de Ana. con. 71. & quod voluit Ludo. Roma. singula. & Alex. cons. l. j. li.
b ¶Vel leuissima. De veritate vide Corset. in singular. suis in verbo. forum conscientię. & Deci. in capitulo secundo. lect. 2. versiculo quintò adde. infrà, de constitu. & latè in capitulo quoniam contra. in gl. in verbo, negligentia. suprà, de proba. Fel. in d. c. sicut dignum. de homi. & And. Sic. reprobantem Inn. in repe. c. Raynaldus. versi. item in quantum do. Abb. ẽ. de testa. Sch. Sap.

inferentis est pœna, quæ in foro animæ non debet habere locũ, ex quo est extra dolum, & latam culpam, quinimo ibi subest dolus, licet in foro animæ teneatur ad æstimationem, non tamen te
a netur ad pœnam gl. est singularis, in c. fraternitatis. v. qõ. ij. a ¶ In gl. fi. in fine. & pone exemplum postquam quis ignem appoluit in suo agro, vt stipulas combureret, & ventus validus repentè superuenit, & deiecit ignem in agrum alienum, ita quòd iste non valens compescere, & defendere contra vim ventorum graue damnum illarum est agro vicini, dic quòd iste nulla in culpa reperitur. idem in muscipula transeunte cum igne ad domum, vel agrum alterius, ex quo igne secutum est graue damnum vicino.

ADDITIONES.

a §. Sed. Ab. Si. in c. presbyterum. ẽ. de homi. secutus fuit illud dictum Innoc. Sed in ca. fin. j. eod. tenet contrarium Sed tu tene di ctum In. quia communiter sequuntur eum Doct. & dic quod in hoc discrepat forus contentiosus à foro conscientiæ. pro hoc allego tex. cum gl. xv. q. j. si quis non iratus. vbi dicitur quòd si quis per disciplinam aliquem verberauerit, & modum per culpam excesserit quantum ad Deum, innocens est, quia voluntatem requirit, & non opus. Sed quantum ad legem reus est, quia lex opera considerat. Si ergo damnum inferens per culpam cessante dolo est innocens quantum ad Deum, ergo, & in foro conscientiæ non tenetur ad restitutionem. ideo tene opin. In. de quo latius in d. c. presbyterum. pro qua facit c. seq. vbi etiam tangit Ab. Si. Alex. de Ne.

CAP. VI.

SI QVIS DOMVM. Breue est, & quasi idẽ cum præcedẽti. Casus literalis, Si aliquis volũtariè incenderit domũ, vel aream alicuius totum damnũ restituet: & tres annos pœniteat. Ber. No. j. ibi: voluntariè. facit. n. pro his quæ dixi in c. præcedenti post In. vt in foro animæ non teneatur qui non fuit voluntarius. Secò not. q̃ licet quis satisfaciat proximo de dãno, nihilominus tene-
a tur ad pœnitentiam peragendã. cõcor. ẽ. de homi. c. sicut dignũ. a In gl. fi. in fi. no. q̃ appellatione ædium, venit omne ædificium, vt l. qui ædes. alleg. in gl. q̃ habet locum hoc de iure ciuili, sed de iure canonico imponetur alia pœna, puta depositionis. & maior, & minor secundum quantitatem, & qualitatem delicti. vt in c. tuę.
b j. de pœnis. b

ADDITIONES.

a ¶Et vide bo. glo. in clem. j. in verbo, non esse peccatum. de vsur. Alex. de Ne.
b ¶Sed aduerte ad text. ga verbũ restituat, quo ad sublata stat propriè: quia illa possunt restitui, sed quo ad incensa stat impropriè: quia illa non possunt restitui. vnde verbũ restituat, quo ad incẽsa ponitur pro emendatione, quia potest damnum cẽpẽdare, sed non restituere, & ita exponit D. Car. hic. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Officialis secularis si condẽnauit clericũ, & ex hoc ipse clericus passus fuerit damna, tenetur ipse officialis resarcire omnia dãna, & ei de iniuria satisfacere.*
2 *Iniuria si irrogatur episcopo censetur irrogata omnib. ecclesiis sibi subiectis: adeò quòd possunt pro tali iniuria agere.*
3 *Iniuria illata clerico potest per ipsum æstimari, & pœna applicatur sibi.*
4 *Iniuriarum æstimatio, & condemnatio quomodo fiat.*
In notoriis licet non seruetur ordo iuris, tamen quãdo factũ põt esse notoriũ, & non potest, tunc secus idem si in aliqua facta sint notoria, aliqua non.
5 *Iniuriatus an censeatur remisisse iniuriam ex eo quod salutauit iniuriantem.*
Inimicus præsumitur quis, ex eo q̃ non salutat illũ, quẽ solitus erat salutare.

CAP. VII.

1 OLIM. †Secularis potestas, qui clericũ bannivit, condemnari
a debet per iudicẽ ecclesiasticum. fm æstimationẽ iniuriæ ain expensis, & dãnis, & hodie adde pœnam in cle. j. de pœ. h. d. Diuidi tur. nã primò recitat processum delegati, quẽ secundò reuocat. & causam diffinit, ibi: quare. Casus literalis. Florentini olim posuerunt in bannum episcopum Sesulanum. damna, & iniurias pluri mas alias ei irrogante. Super ijs commisit Pa. causam cẽo Mutinensi, vt eos compelleret ad satisfaciendum super prædictis episcopo prædicto. Episcopus vocatis partib. cepit in causa procede re. & recepit testes lite nõ contest. demũ causa delata est ad d. Papam, ipse communicato processu qualis contesta. non fuit, processum illum reuocauit. & quia commune Florentiæ banniuerat episcopum Sesulanum contra Deum, & ecclesiasticam libertatem, propter iniuriam banni, propter expensas, & alia damna propter hoc subsecuta, condemnauit commune Florentiæ in mille libris vsualis monetæ præmissa taxatione. & præstito iuramento episcopo Sesulano. Bernar. ¶ No. j. ex text iudicem ecclesiast. cum habere iurisdictionem contra principes. & contra certas communitates seculares vsurpantes sibi iurisdictionem indebitè in clericos. & irrrogantes eisdem iniurias. nam tales committunt sacrilegium. & violant libertatem ecclesiasticam. vnde etiam infamiam incurrunt de quo in auth. cassa. C. de sacro
2 san. eccl facit ca. cum sit generale. de foro compe. ¶ † Secundò no. quòd iniuria irrogata episcopo, videtur iniuria omnibus ecclesijs subiectis. quia sponsus est illarum ecclesiarum. vnde & ecb clesiæ inferiores possunt agere pro iniuria sibi illiata, vt hic. b
3 ¶ † Tertiò no. clericum posse agere ad æstimationem iniuriæ sibi illatæ. & pœna pecuniaria applicatur sibi ex quo agit ciuiter.
4 ¶ † Et no. ex fine modũ æstimandi iniuriam. & condemnãdi. & vide clariùs per glo. in c. si canonici. de off. or. lib. vj. ¶ In glo. j. in fi. sed contra hoc. & contra text. facit ca. quoniam frequenter. §. sunt. & alij. vt lit. non conte. vbi super processu inquisitionis non fit conten. Sol. potest tex. iste hic dupliciter intelligi, secundum Hostien. primò quòd causa non fuit hic commissa per modum inquisitionis, sed episcopo volente agere contra comm. sed iste episcopus erravit credendo inquisitionem commissam, sicut in simili habetur in cap. exhibita. ẽ. de iud. item pro suppositio quòd causa fuerit hic commissa per modum inquisitionis, tamen inquisitio fuerat commissa ad petitionem partis, ideo debebat lis contestari. vt in cap. cum dilectus. & quod
5 ibi dixi, de purg. cap. ¶ † Sed contra hoc iterum op. nam factũ non poterat hic esse notum. banniẽdo episcopum, ergo non requirebatur ordo iuris. vt in c. ad nostram. e. 2 de iureiq. pro hoc: quia papa in fine tulit sententiam sine alio ordine. Sol. sentiunt Do. q̃ quædam iniuriæ erant notoriæ, quædam nõ notoriæ, sup notoriis pronũciauit hic papa. sed episcopus processit super omnibus. iste tamen intellectus non congruit literæ, quia papa diffinit totam causam. vt innuit tex. & ideo potest intelligi q̃ coram papa seruatus fuit ordo iudiciarius. & q̃ factum fore allegabatur notorium. sed non constabat in curia, vnde cum factum est notorium in vna prouincia. & non in alia, non debet iudex procedere, etiam super notorio, nisi prius vellet recipere probationes an factum sit notoriũ. vide quod no. Inn. in c. tua. in fin. de coha. cler. & mu. & gl. bo. in d. c. ad nostram. & vide ad intellectũ huius
6 c. q. disputatã, quam ponit Io. An. in c. fi. de for. comp. libr. vj. † In gl. fi. in fine, quæro extra gl. pone q̃ episcopus iniuriatus recepit ad osculum iniuriantem, seu eum salutauit, nunquid videtur re-
c misisse iniuriam. Host. arguit pro. & cõtrà: nã videtur primò q̃ sic, quia ex dissimulatione aboletur actio iniuriarum. instit. de in iu. in fin. & not. xxiij. quæstio. 4. ca. si illic. item saluratio est signũ reconciliationis, sicut. & subtractio salutationis solitæ est signũ inimicitiæ, vt not. glos. in capitul. cum Adrianus. lxiij. distin. & in ca. cum super abbatia. de off. dele. In contrarium facit. nam episcopus ex officio tenetur communicare alijs, nec debet rancorem

ADDITIONES.

a ¶Aestimationem iniuriæ. Vide ca. grauis. de restit. spoli. vbi clericus agit p iniuria sibi illata. Sed Hosti. ibi dicit q̃ curia non dat literas. vide ibi quæ dixi in cap. cum te. de re iudic. An. l. Barb.
a ¶ Sed aduerte, quia tex. dicit q̃ iniuria fuit irrogata episcopo, & ecclesijs Fesolanis, & hic non soli episcopo, & si hoc modo tex. intelligitur non ꝓbatur notabile, qd colligit Ab. Si. Sed potes saluare, & dicere q̃ p iniuriam personæ episcopi, ecclesiæ sibi subditę censentur recepisse iniuriam. Sed Vinc. intelligit istum tex. q̃ ecclesijs erant illatæ iniurię. Vnde colligit ex tex. q̃ eps̃ potest agere ex damnis. & iniurijs illatis ecclesijs sibi subditis, de consecr. d. 1. omnes. & de excess. prela. sicut vnire. & in c. fi. de fucab inteſt. Sed D. Car. hic in 2. notab. dicit q̃ dictum Vin. est verũ, sed hic non dicitur nisi de ecclesia sua Cathedrali, & secundum Doc. D. Car. habebat in libro suo verbum ecclesię Fesulanę. Sed si in litera est verbum ecclesijs Fesulanis, & sic in plurali numero melius dicit Vinc. Sed etiam notabile Ab. Si. potest sustineri per ea quę ẽ. dixi. Alex. de Ne.
b ¶Vide notata per Doct. in c. ea noscitur. infra de senten. excõ. & ibi tractatur an clerici possint agere ad satisfactionem iniurię vltra expensas, & damna. & concluditur q̃ sic. & hoc ꝓbatur hic. quia commune Florentię fuit condemnatum, & pp iniuriam bãni, & pp damna, & expensas ibi etiam tãgũt Do. quanto tempore tollatur actio iniuriarum. dic vt ibi. Alex. de Ne.
c ¶Remisisse. ad. Io. de Ana. cõsi. xliiij. vbi latius de hac materia.
ç Remisisse. vide de hoc articulo Fel. in ca. cum sup. versi. 2 causa. ẽ. de off. deleg. vbi etiã de salutatio. in ver. quarta cã. de quo etiam tradit idem Fel. in præ. Greg. in verbo salutatio. Seba. Sapia.

Universidad de Deusto

rem in animo retinere, tandem concludit Hosti. quòd si à principio episcopus renouauit sibi iniuriam ad animum, vt quia prouocatus erit, & facit aduersarium citari, tunc per salutationem vel admissionem ad osculum non videtur remittere iniuriam. nam à principio bene tollitur ex dissimulatione non reuocando ad animum, secus si ex post facto, vnde concludit quòd siue sit prælatus siue priuatus, non tenetur remittere satisfactionem iniuriæ. xc. dist. cap. si quis contristatus. neque præsumitur remittere ex tali participatione, quinimo non potest etiam expressè remittere iniuriam sibi commissam quatenus tangit ecclesiam, & sic potest intelligi, lxiij. dist. salonitanæ. & ca. si is qui. xxiij. qõ. 4. sed aduerte, quia Hostien. loquitur, quando recipit ad osculum, seu salutauit post vocationem ad iudicium, quid si antè, tunc fortè esset dicendum, vt pro damnis, & expensis possis nihilominus agere. argu. no. in cap. j. §. eod. sed actione iniuriarum non. argum. cap. ex ore. de his, quæ fiunt à maio. parte cap. a

ADDITIONES.

a §¶ Sed D. Car. hic in fin. commenti contrarium tenet dicens quòd contrarium videtur probari in l. non solùm. §. 1. ff. de iniur. & ibi etiam Bart. qui videtur sentire quòd etiam ex post facto. l. postquam ad animum reuocauerit iniuria tollatur dissimulatione sola. nec illa distinctio. s. an sit lis mota, an non procedit secundum eum ad remissionem iniuriæ impediendã. Dicit etiã quòd glo. Inst. de iniur. in fi. non distinguit an sit lis mota, an nõ, sed dicit quòd ab initio tollatur actio iniuriarum nuda voluntate, ex post facto vero non tollitur nuda voluntate, sed per voluntatem verbis, vel facto expressam, intellige etiam ex post facto. i. postquam ad animum iniuriam reuocauit. Sed D. Card. dicit q̃ etiam distinctio gl. præal. nõ ꝓbatur iure, vnde dicit indistinctè tenendum q̃ iniuria aboletur nuda voluntate. Sed licet aliquis remittat rancorem, non tollitur ex hoc actio iniuriarum. alleg. no. per Bar. in d. l. non solum. §. j. But. autem dicit q̃ si recipiens in iuriam eam ad animum non reuocat non nascitur actio iniuriarum. Si verò reuocat ad animum actio iniuriarum nascitur, nec tollitur pacto vel transactione, vt in l. si tibi. §. quædam. ff. de pac. & hoc quo ad iniuriam passum. Sed quo ad alios non tollitur actio iniuriarum nec expressè nec tacitè, vnde si iniuria illata clerico, ipse clericus remittat ipsam non tollitur ecclesiæ actio iniuriarũ, vt ibi. c. cũ desideres. in fi. j. de senten. exco. & plenè not. in c. parochianos. eo. ti. An autem per salutationem videatur voluisse remittere actionem iniuriarum. Dicit But. q̃ si salutatio est facta post litis contestationem, vel citationem super iniuria nõ videtur voluisse remittere actionem, sed rancorem, dato q̃ quantũ ad rancorẽ facere debeat, non tamen tenetur pœnam veldamnum remittere. de pœ. d. c. fi. Breuiter ego credo q̃ aut non est lis contestata nec citatio interuenit, & tũc actio iniuriarum tollitur si apparet de reconciliatione, vt no. in c. j. §. eo. Aut interuenit citatio vel litis contestatio, & tunc per reconciliationem intelligitur tm̃ remittere rancorẽ, non autem pœnã, & sic hoc casu regritur q̃ fiat expressa remissio ꝑ pactum, vel transactionem. & hoc modo intellige Bar. in l. non solùm. §. j. ff. de iniu. qui dicit q̃ actio iniuriarum tollitur à principio, & ex post facto ex dissimulatione, quia debet intelligi vbi non interuenit citatio, vel litis contestatio. fateor tamen q̃ valet remissio facta verbis expressis, etiã absque præsentia partis, vt dicit Bar. in d. l. non solum §. j. Sed vnũ dicit Bar. in l. si tibi. §. quidam. ff. de pact. q̃ si passus iniuriam dicit coram sacerdote q̃ remittit omnem iniuriam, q̃ per hoc intelligitur tantum rancorem remittere, & non satisfactionem iniuriæ. sed profectò hæc verba, s. dicere, remitto omnem iniuriam important q̃ intelligatur velle remittere actionem iniuriarum. Sed non esset tutum recedere ab op. Gul. de Cun. quem sequitur Ab. Si. in ca. j ẽ eo. quæ communiter tenetur, & ideo dic q̃ cum dicat talia verba in actu ꝓfessionis videt per illa verba tolli actio iniuriarum, vt in leg. non solum. §. 1. ff. de iniur. Vltimò aduerte, quia Do. Car. dicit hic probari in verbo, mutinensi iuncta subscriptione, quæ facit mentionem de episcopo Bononensi q̃ satis erat olim q̃ causa non committeretur vltra duas dietas, licet committeretur extra prouinciam, & hoc facit causam committi extra prouinciam, dum tamen committatur intra vnam dietam. de quo D. Car. se remittit ad no. per se in cap. fin. in j. contrario. ẽ. de iud. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Damna si sunt remissa non censentur remissæ expensæ. 3. & 7.*
2 *Ciuitas potest facere statutum, sine superioris authoritate.*
3 *Statutum alteri præiudiciuum est strictissimè intelligendum, etiam si sit appositum iuramentum. 4.*
4 *Iuramentum quatenus venit in derogatione iuris communis, vel iuris alterius, est strictè interpretandum.*
5 *Statutum an possit fieri præiudicatiuum iurium quæ respiciunt omnes de vniuersitate, vt singulos.*
Princeps non potest tollere ius tertij sine causa.
6 *Statutum si transiuit in vim contractus, an sit amplius reuocabile, etiam circa subditos.*
7 *Expensæ, & damna an idem sint.*

CAP. VIII.

1 IN NOSRA. †Qui iurat statutum super non repetendis damnis hoc non obstare expensas repetere poterit. d. h. vel sic.
a Statutum a super damnis non repetendis ad expensas non extẽditur. h. d. In prima decisa consultatio. In secunda responsio. ibi cum igitur. ¶ Casus literalis. Brix. olim multas discordias inter se habuerunt, quarum occasione multa damna illata adinuicem sustinuerunt, propter quod communiter statutum fecerũt de non petendo, vel recipiendo in posterum restitutiones damnorum à cõmuni, & statutũ huiusmodi approbauerunt, firmauerunt etiam iuramento. sed præter damna occasione huius discordiæ multas fecerunt expẽsas, quas petebãt sibi refici à cõi. dubitatum fuit an obstaret eis iuramentum super damnis non repetendis, propter quod episcopus Brix. hoc proposuit in præsentia papæ. Cum ergo aliud sit damnorum restauratio, & aliud satisfactio expensarum, & ideò iuramento præstito super articulo damnorum non debet intelligi quòd factum expensarum fuerit comprehensum, vnde mandat papa quatenus iuramento prædicto non obstante episcopus prouideat authoritate papæ, quod dictum cõe pro bono pacis, & concordiæ tribuat ad expẽ
2 sarũ satisfactionem ab arbitriũ, sicut viderit expedire. Ber. †No. j. ex tex. q̃ ciuitas potest facere statutũ sine alia superioris authoritate: facit qd le. & no. in c. qd clericis. de foro compe. de quo tamẽ plenè per Bar. in l. cõs populi. ff. de iust. & iure. vbi no. per Bart an quilibet prælatus possit facere statuta. & in quib possit derogari
3 iuri cõi. †Secũdò no. ꝑ statutũ alteri ꝓiudiciuũ est strictissimè
b intelligendũ: vnde appellatione damnorũ, non veniũt expensæ: cum tũ largo modo expensæ inutiliter factæ sint damnũ: sed qa stricto modo damnũ est diminutio patrimonij per aliũ facta. vt l. 3. de dam. infe. ideo appellatione damni, non venit expẽsa, quam propria

ADDITIONES.

a ¶Statutũ. Adde hic gl. in ver. damnis. in c. si canonici. de of. or. lib. 6. & adde hic q̃ aliud est damnũ, aliud est furtũ: & sic appellatione damni, non venit furtum: tex. est, & ibi Bald. in l. nauta. in fi. ff. naut. caup. sta. & in l. si seruus seruũ. §. si oliuã. ff. ad l. Aquil. & tex. & Ia. de Are. post Lud. Ro. in l. 3. ff. de dam. inf. & vide gl. insti. ad l. Aquil. in prin. qd est notandũ. quia facit ad statuta loquentia, q̃ stetur iuris damnũ passi. vt non intelligatur de furto. in contrariũ facit tex. in l. hoc iudicium. ff. de ser. cor. item vide hic Arch. in c. imprimis. 2. q. 1. super ver. damnũ. vbi dicit, nomine proprio damnorum continentur expensæ, quia & damnũ & expensæ sunt diminutio patrimonij. & respondet ad istũ tex. q̃ strictè accipitur, quia per pœnam, & iuramentũ damna remiserunt, quia non tenetur peccato periurij super eo, de quo cogitatũ nõ videtur. de isto tamen articulo, an appellatione damni veniant nudæ expensæ. vide Bal. in l. terminato. C. de fruct. & lit. expen. Bald. post gl. tenentem q̃ non. in l. vnica. §. fina. ff. si quis ius dic. non obtemp. de Bellentzinis.

¶Adde an appel. damni veniant expensæ. Lud. Rom. sing. suis.

¶. Adde quod voluit allegare Ro. sing. suo 303. inci. nunquid appellatione damnorum. Zachar.

b ¶Statutũ. Statutũ debet strictè interpretari. Tu tñ hoc limita, vt per Sal. in l. siue possideris. C. de prob. itẽ an statuta verificari possint in casu ficto. vide Ab. & quod ibi notaui, in c. inter solicitudines. ẽ. de pur. ca. & quò intelligatur istud qd dicitur, statuta debere intelligi in proprio significato. vide plenè Pet. de Anch. in repe. c. canonum de consti. in 6. prin. quæsito. vers. circa verba duplicia. & vide eũdem Anch. ca. quæsito. ver. sorte. not. vbi referendo Bal. in l. omnes populi. circa fi. ff. de iustit. & iu. dicit q̃ à forma statuti, non est recedendũ. & verba si fieri potest ad vnguem seruãda sunt. item statuta sunt adeò strictæ iur. q̃ in eis nõ sufficit quid impleri per æquipollens. vt plenè notaui super d. Ab. in c. in his. de ver. sig. item limita qd hic dicitur, nisi statutũ pœnale puniret maleficia improba. de iur. naturali, vel gentium. quia tunc tanq̃ cõcernẽs publicã vtilitatem est latè interpretãdũ sing. dicit Paude Castr. in l. bona fide. ff. depo. pro quo optimè facit qd de odio naturali ibi scribit Ab. in c. non dubiũ. & ibi latè scriptũ post cum. j. de sent. excomm.

a pria voluntate fecit, licet forte coacta a ad hoc solet quotidie allegari hoc c. quòd in statutis debet fieri stricta interpretatio, ita quòd verba capiantur in propria, & stricta significatione, vnde alibi habetur quòd statutum non debet extendi ad casum fictũ, vt in l. §. §. hæc verba. ff. de neg. gest. & ad materiam vide plura bona dicta quæ refert Ioan. An. in regula pro possessore. de reg. iur.
b li. vj. in mercu. per Bar. in d. l. omnes populi. b ¶ † Vltimò collige
4 quòd statutum interpretationem recipit strictam etiam quando iuratum est. vnde etiam iuramentum strictè intelligit quatenus venit in derogationem iuris communis, seu iuris alterius. fa
c cit c. ad nostram. ei ij. & c. quintaualis. de iureiur. c
5 ¶ † Sed contra tex. opp. videtur enim q̃ hoc statutum editum à communi non valuerit quatenus ligabat singulares de populo, vt non possent petere damna eis illata, quoniam licet populus possit statuere super iuribus vniuersitatis, non tamen super iuribus singulorum, vt no. gl. sing. in l. ij. C. quę sit longa consuetudo. & in c. cum omnes. de constit. facit lex id quod nostrum est. ff. de reg. iur. nam solius principis est tollere ius alterius, nec etiam ipse potest sine causa, vt no. in c. quæ in ecclesiarum. de const. & in l. fi. C. si contra ius vel vti. pub. & in cle. pastoralis. de re iud. So. ꝓpter hæc, & similia contraria variatur intellectus huius c. principaliter, & intelligitur duobus modis. primò q̃ cum esset discordia inter populum, & milites Brix. multa damna hinc inde illata fuerunt, & vtraque pars multas expensas hac occasione fecit, tamen cum sedata illa tempestate multi peterent damna à reliqua parte, commune pro bono concordiæ fecit statutum, vt huiusmodi damna non repeterentur. & hoc statutum fuit approbatum, & iuratum à ciuibus, & tamen verbum à communi, refertur ad participium editum, & sic sensus, quia hoc statutum de nõ repetendis damnis fuit à communi. hoc tamen non obstante dicitur q̃ expensæ repeti possunt, quia non veniunt appellatione damnorum, & secundum istum intellectum communiter respõdetur ad contraria quòd huic statuto singuli consenserunt, alias non valuisset statutum in præiudicium singulorum. Sed ego dubito an hoc commune dictum sit verum, quoniam in hac ciuitate Brixien. erant multi infantes, & mulieres, quæ non vocãtur ad vniuersitatem. vnde non consentientib. nõ debebat hoc statutũ obesse. arg. c. cum omnes. de consti. l. j. ff. de magistr. conue. vnde vt valeat indistinctè hoc statutum, & tolerando hanc lect. posset dici, quòd illud statutum emanauit potius de facto, nec valebãt isti venire contra, sed præsupposita validitate statuti quærebatur, nunquid possint repetere expensas. nam communiter istæ ciuitates cum subtrahunt se de facto ab obedientia superioris, vsurpãt sibi iura principis, & faciunt statuta aliis præiudicantia, ac si haberent iura principis, nec patiuntur aliquem disputare de validitate ipsorum statutorum, sicut pluries vidi de facto. princeps, seu etiam habens iura principis, bene posset consimile statutum facere propter bonum publicum, & scandalum tollendum. ar. bo. in d. l. fi. C. si contra ius, vel vti. pub. & c. quæ in ecclesiarũ. de con
d sti. d Secũdò principaliter legitur hoc c. quòd post multa damna, & expensas factas commune obligauit se per statutum ad refectionem damnorum, sed cum posteà videret maximum præiudicium imminere, fecit statutum contrarium super nõ repetendo hmõi damna à communi: & tunc verbum cõi refertur ad gerundium petendo, vel recipiendo, vt sit sensus, q̃ statutũ fuit editũ de non recuperando, vel repetendo damna à cõi, licet priùs se obli-
6 gasset. † Sed tunc fortiter op. vbicunque statutum trãsit in ẽctũ,
e est irreuocabile iuxta no. c. nouit. de iud. & per Bar. in d. l. omnes populi. & l. pe. ff. de decre. ab or. fa. vbi dicit si ciuitas facit statutũ, soluere ampliùs vllamgabellam, non põt ampliùs illud statutum reuocari in præiudicium illorum, qui venerunt, quia iam transiuit in ẽctũ, seu quasi. Sol. quidã dicunt, q̃ illud habet locũ, qñ statutum fit in fauorem non subiectorum, sed istud non fit in fauorem subditorum, & sic solet intelligi dictum Inn. hic, qui dicit q̃ cum commune non esset hic naturaliter obligatum q̃ nõ tenea tur pro damnis singulorũ, vt in l. sicut. ff. qd cuiusque vniuer. no. sed tantum tenebatur ex statuto suo, potuit cõtraria voluntate illud statutum tollere: quia omnis res quæ per quascunque causas nascitur per easdem dissoluitur, vt in regula omnis res. j. de reg. iu. & in l. nihil tam naturale. ff. e. hæc solutio videtur mihi nimis generalis. vnde dicerem q̃ vbi statutum transiuit in contra-
f ctum, seu quasi, etiam cum subiecto, non possit ampliùs reuocari, nam ipse princeps tenetur ex contractu suo, cum sit de iure gẽtium, vt in c. j. de proba. fortius isti ciues obligabantur, qui nõ habebant iura principis, vnde intelligo hoc c. & restringo illam so. quando adhuc statutum non transiuerat in contractũ, vel quasi: vt qa statutũ fuerat simpliciter editũ in vniuersitate de obligando ipsum commune, & nihil actum fuit ex parte singulorum ita quòd possunt prætendere interesse, & dicere se deceptos. & per hoc possunt redire ad pristinas actiones. & per hoc habetur clarè intellectus c. & ad materiam vide quod dico in d. cap. nouit. de
g iud. g ¶ † In gloss. j. in fin. no. ex gl. quæ propriè dicantur damna
7 & quæ expensæ, & facit in arg. quod habetur in l. quibus diebus. in prin. ff. de condi. & demon. vbi dicitur quòd si testator legauit prædium Titio si expensas in eo factas soluit hæredi non in-
h telligitur de expensis factis pro prædio h habendo. & sic non venit prætium rei, vnde expensæ etiam ibi capiuntur strictè.

ADDITIONES.

a §¶ But. dicit quòd obligatus ad damna non intelligitur se obligasse ad non petendas expensas, & ratio est, quia tales promissiones sunt strictè interpretandæ, vt in l. quicquid astringendæ. ff. de verb. oblig. Alex. de Ne.

b §¶ Intellige quod statutum non debet extendi ad casum non fictum quando est contra ius commune, secus si statutũ esset secundum ius commune vel præter ius cõe, quia tunc extenderetur ad casum fictum, vt dicit Io. de Imo. & D. Dom. in c. fi. de consue. in vj. & in c. ad audientiã. ẽ. de cle ñ resid. quod no. Al. de Ne.

c ¶ But. colligit vlteriùs ex tex. quòd ratione iuramenti etiam in statutum vel in contractum deducti, vbi in dubio reuocatur de vinculo, vel de intellectu iuramenti principaliter, potest agi coram ecclesia, etiam si habeatur remedium principaliter in foro seculari. facit ca. nouit. de iud. & c. venerabilem. de elect. vbi est bo. rext. quo ad hoc, & c. cum laicus de foro compe. in vj. Colligit etiam But. ex tex. quòd commune potest se obligare, & pro obligatione personali condemnari. Alex. de Ne.

d ¶But. dicit q̃ quandoq; populus vult obligare illos de vniuersitate, vt singulos, & non possunt, nisi soli ꝑsentientes, vt in l. j. ff. de magi. conue. quãdoque vult obligare bona vniuersitatis pro delicto, vel obligatione, & tunc si consentit maior ꝑs potest, alias non põt, vt in le. qd maior. ff. ad munic. ad istum text. vbi videtur ꝓbare q̃ commune statuere possit ad præiudicium singulorum rñdet duob. modis. Primò q̃ singulariter singuli consenserunt. Secundò q̃ potuerunt hoc statuere in præiudicium singulorũ subsistente cã. alle. no. in c. q̃ in ecclesiarum. de const. & pro hoc facit qđ not. Bart. in l. qđ maior. ff. ad muni. vbi dicit q̃ etiam in his q̃ sint ꝓia plurib. vt singulis causa dirimendarum litium statur maiori parti, licet regulariter debeant omnes cõsentire, vt dicit gl. in ca. cum omnes. de ẽct. Vnde ead. ratione videtur dicendum, q̃ causa tollendi discordias, & scandala possit populus statuere in præiudicium singulorum, sed iste passus est valde dubius, vnde non explico vlterius. Alex. de Ne.

e ¶Est irreuocabile. Vide Ias. in l. si pecuniam. ver. adde q̃ non solum. ff. de condi. causa da. Sebastia. Sapia.

f ¶Cum subiecto. Contra hoc tenet Ant. de Butr. hic, qui limitat doctrinam Bar. in d. l. omnes populi. in 4. q. 3. q. princ. ꝓcedere in non subdito. & ꝓprium sentit idem Ant. de Butr. do. Car. & Imo. in ca. nouit. ẽ. de iudi. & secundum eos consuluit do. Alex. in consi. cevj. inci. nec arguendi. vers. i. 4. in 2. vol. & Bar. in addi. Bal. in l. qui se patris. C. vnde lib. A ene. de Falco.

g ¶But. autẽ dicit q̃ dictum Bar. in d. l. oẽs populi. ff. de iust. & iu. debet intelligi q̃ statutũ q̃ in ẽctum non possit reuocari per statutes in præiudicium illorum, in quorũ fauorẽ fuit factũ, qñ tales, qui sentiunt fauorem ex statuto non sunt subditi statuentium, sed Inno. ꝓcedit in subditis statuentium, sed mihi magis placet opin. Ab. Si. Alex. de Ne.

h ¶Pro prædio. Ad hoc vide Bart. in l. j. in princ. C. de senten. quæ pro eo, quod interest. de Bellentzinis.

SVMMARIVM.

1 *Damnum datum prouenies etiam ex leuissima culpa, debet refici in foro animæ, pœna quæ in foro animæ non debetur.*
Culpa leuissima quæ dicatur.
2 *Auxiliator, siue præstans opem, tenetur ad damnum, vel ad interesse, sicut principalis, nisi agatur criminaliter.*
Statutum faciens mentionem de committente delictum non comprehendit præstantem opem.
3 *Imperitia æquiparatur culpæ.*
4 *Damnum dare censetur ille, qui potuit obuiare damno, & non obuiauit.*
5 *Iniurians aliquem verbaliter, an teneatur si dixerit veritatem.*
Testis, qui repellitur ob aliquod crimen sibi exceptum, an possit agere actione iniuriarum.

CAP. IX.

SI CVLPA. Habet plura dicta, & se summat. Casus literalis. 1 Aliquis culpa sua damnũ dedit alicui, aut iniuriam irrogauit seu alijs irrogãtib. iniuriã ꝓpẽ tulit, aut hęc peritia, vel negligẽtia euenerũt. Dubitabatur quid iuris super hoc esset. Consultus papa respondet, quòd de iure super ijs satisfacere tenetur, nec ignorã

Universidad de Deusto

tia ipsum excusat, quia scire debuit ex facto suo iniuriam posse p
tingere, vel iacturam. ¶ Quod si. Ecce quòd si animalia tua dam-
num alicui dederunt, qui dominus satisfacere te oporteat, nisi ita
velis liberare teipsum, dando animalia tua damnum passo, sed si
animalia tua fera fuerunt, & quæ consueuerant nocere, non suffi
cit ad liberationem ea dando: quia diligentiã, quam debueras ad
hibere, non curasti. In fin. dicitur licet ille, qui occasionem dãni
dedit dãnum dedisse videatur, tñ secus est in illo dicendũ, qui di
1 ligentiam quã debuit adhibuit, ne dãnũ pringeret. Ber. ¶ † No.
primò ex tex. q ex sola culpa, seu negligentia tenetur quis ad sa-
tisfactionem dãni, et de iure canonico, quantũcunq;, nõ habuit
a voluntatẽ damnificandi a, & cũ hæc litera loquatur indistinctè
de culpa, seu negligentia, debet intelligi de qualibet culpa, quia
indefinita æquipollet vniuersali, vt no. in c. vt circa, de elec. li. vj. In
fertur ergo quòd in hac actione legis Aquiliæ venit leuissima cul
pa de iure canoni. sicut de iur. ciuili, vt in l. Aquili. ff. ad l. Aqui. &
dicitur leuissima culpa, quando diligentissimus homo sciuisset
præcauere. vt no. in c. j. de commo. in l. quod nerua. ff. de pœnis.
Et facit iste tex. sic intellectus contra opi. Inn. in c. sicut dignum.
de homici. & dixi in c. si egressus. ſ. eo. vt ẽt in foro animæ tenea-
tur ad emendam: licet ex leuissima culpa damnum illatum sit: qa
tum hæc sit lex principis, & valdè rationabilis, & non sit mera
pœna ex parte damnum passi, deberetur obseruari ẽt in foro ani
mæ, iuxta no. per Io. An. in c. quanquam, de vsu. li. vj. & p Cal. ſ. in
proœ. huius copillationis. nec ob. c. inebriauerunt. xv. qõ. j. super
quo fundat se Innoc. quia ibi est mera pœna, sed hæc est intereſſe
b ex parte patientis damnum. b ¶ † Secũdò no. ibi opẽ tulisti. q ẽt
2 de iure canonico præstans opẽ tenetur sicut principalis tam ad
æstimationẽ dãni, q̃ ad pœnam, nisi ageretur criminaliter, vt leg.
vnica. C. de rap. virg. & in ca. j. de of. dele. & in l. is qui opem. & l. in
c furti. §. ope. & quod in eis no. Bar. ff. de fur. Statutum etiã faciens
mẽtionẽ de ꝓmittente delictũ, nõ ꝓhendit opẽ præstantem.
nã aliud est ferre opẽ ad delictũ, aliud ꝓmittere delictũ. pro hoc
tex. hic vbi ista ponuntur vt diuersa. & optimè facit tex. in d. l. is
d qui opem. & ibi Bar. & hoc no. qa quotidie accidit. d † Tertiò no.
3 tex. ibi, imperitia tua, & c. q̃ medicos, & alios artifices, vt si per eo
rum imperitiam alicui damnum illatũ est, q̃ tenentur ad æstima-
tionem damni. facit l. illicitas. prop. fi. ff. de off. præsi. & c. ad aures.
de æta. & quali. & not. in cap. tua. ſ. de homi. idem dicerem in do
e ctore cuius imperitia damnum alicui illatũ est, vt qa pdidit cãm,
vt tunc teneatur doctor ad emẽdam damni, & quod etiam vult
f Host. in c. calumniã. j. tit. px. f Not. quatuor in ver. quod si. q̃ pro
damno dato ab animali alicuius, non tenetur dñs insolidum ad
emendam, sed liberatur dando animal, nisi dominus fuisset i cul
pa. tunc enim tenetur insolidũ, nec liberaretur dando animal, vt
puta si animal naturaliter erat fera, vt vrsus, leo, & similia. & dñs
teneat ea in publico, vel non bene custodiuit, vel si non erat na-
turaliter fera, tamen ex consuetudine solebat esse nociua, vt bos
erat solitus cornu petere, vel equus calcitrosus, his & similib. ca
sibus tenetur dominus insolidum, si non diligenter custodiuit.
4 ¶ † Vltimò no. q̃ non quilibet dãs occasionem damni tenetur
de damno, sed ille solus, qui potuit obuiare dãno, & non obuia
5 uit. ¶ † In gl. in verbo, ignorantia. ibi, quoties conuicium dicitur,
g circa hoc conclude post Host. q̃ aut dicit quis conuicium g alte
ri in accusatione, vel in denuntiatione, & probat, & tunc non te
netur. vnde si in libello dico te latronẽ, vel adulterum. & probo,
non teneor. idem si repellam te à testimonio: quia hoc facio au-
thoritate iuris, & non animo iniuriandi. vt in ca. testimonium. ſ.
de test. & c. licet. ſ. de accu. de quo in l. item apud Labeonẽ. ff. de
iniur. Si verò extra iudicium, & tunc aut impingo falso tibi con
uincia, & teneor. vt ff. de iniur. per totum, & hoc in princ. & in ca.
cum te. de re. iu. Aut dico verũ, vt quia voco Spurium vti es, vel
cucurbitũ. &c. si expedit Reipublicæ ista esse nota, nõ teneor, se-
cus autem, vbi nõ expedit scire, cum nõ operatur nisi infamatio
nẽ, vt est tex. no. in l. eũ, qui nocẽtẽ. ff. de iniur. Exemplũ, expedit
Reipublicæ scire te esse latronẽ, vel adulterum. & tunc si dixi tibi
hoc conuicium, & volo probare, ita esse, nõ debeo puniri, secus
vbi non expedit Reipublicæ, vt quia appello te bastardum. vbi ni
hil petis, secus si dicerem. vt repelleres te ab ordine, vel dico te cu
curbitum, quia non expedit hoc scire respectu demeriti, quia
h magis dolet ipse, quàm alius, & sic in simili. h

ADDITIONES.

a ¶ Damnificandi. Vide Dec. tenentem contrarium in c. 2. in prima
lectu. ſ. de constitutio. Sebasti. Sapia.
b ¶ De hoc dixi in d. c. si egressus. ſ. eo.
c ¶ Statutum, Statutum puniens faciẽtẽ delictũ non habet locum
in præstante opẽ. Et vide in simili quod no. in ca. inter solicitudi-
nes. ſ. de pur. canon. per eũdẽ Ab. & adde qd idẽ in terminis di
cit Anton. in c. fi. de pac. sed distingue, vt p Paul. de Cast. in l. ne-
cessarias. §. de vendendo. ff. de pigno. actio. vbi distinguit si statu-

c ¶ Statutum. Vide latè Ange. de are. & Ang. Arimi. in tract. male
fic. in ver. Andream auxiliatorem, & in verbo dictus Andr. arma
tus, & in verbo dicto maleficio semper astitit, & per Fel. in c. licet
dignum. ſ. de homi. & per dom. Bar. Ver. in cons. pe. inci. scio ma-
gna. & in consi. ij. incip. super casu. Sebasti. Sapia.
d §. Vide no. in c. mulieres. de senten. excom. Alex. de Ne.
e ¶ In doctore. Vide do. Ant. in c. tua nos. de homicid. & ibi dixi.
And. Barba.
f ¶ Dicit autem Goffr. quòd culpa quandoque præcedit, qñque se
quitur: quandoq; inest. Ad primum allegat. l. qui occidit. §. in hac.
ff. ad l. Aqui. & l. g foneas. eo. ti. Ad idẽ ſ. eo. 2. & 3. sequitur in me
dico q bñ secuit, sed incuratum reliquit. Culpa autem inest, qñ
quis male secat. Vtrunq; probatur ff. ad l. Aqui. l. idem iuris. in
princ. Sed tu vide quod dixi in c. tuæ ſ. de homi. & ibi no. q̃ culpa
non debet committi nec ante factum, nec in facto, nec post fa
ctum & istud idem significat. Dicit autem Inn. q̃ iniuria dicitur
contumelia vnde oritur actio iniuriarum, vt in l. j. & p totum. ff.
de iniur. Quandoque iniuria dicitur culpa, & dicitur iniuria. i. nõ
iure factum. vt ff. ad l. Aql. l. v. §. iuriã. & C. ad l. Aq. l. ii. Alex. de Ne.
g ¶ Conuicium. De ista q. vide elegantissimè, & meliùs, q̃ alibi per
Io. an. in addi. Spe. in ti. de iniu. in quadam addi. magna, vbi reci
tat omnium opiniones. & per d. Ab. in ca. cum te. de re iud. & an
teneatur actione iniuriarum qui dicit alicui conuicium postea ꝓ
bat. & adde quod no. Bald. Inst. de iniur. §. j. & vide etiam Ang. &
Pau. in l. 3. in princ. de lj. & posth. & de hoc vide per Oldr. in cõs.
liij. & per Ab. in ij. parte stat. q. xlv. & vide omnino p Bald. in apo.
in l. si verò. & §. qui pro rei qualitate. ff. qui iurisda. cog. & per Bar.
in l. eum qui nocentem. in prin. ff. de iniu. & per Cy. in l. si non cõ
uicij. in 6. q. C. de iniu. item de qõne hic posita vide omnino Sali.
in l. 3. quæ incipit. si non est. C. de iniu. istam dñam inter conui-
cium, & cõtumeliam, & cõtumeliam, & improperium. vide per
B. Tho. in 2. 2. qu. 72. art. j. circa fi. vbi dicit quòd si quis dicat ei, q̃
est fur, hoc non solum est conuicium, sed est cõtumelia, quid aũt
sit improperium, declarat iurisc. õ ultus. in l. item apud Labeonẽ.
§. conuicium. & §. sequ. ff. de iniu. improperium. n. est si quis redu
cat ad memoriam alicui auxilium, quod ei cõtulit necessitatem
patienti. alias etiam quæstiones de contumelia ponit Thom. in
præalleg. 2. 3. & 4. artic. illius 2. & vide quæ notaui post Ab. in ca.
j. circa prin. de maledic. item ad quæstionẽ, quam ponit hic Ab.
vide quod no. Bar. & Ang. in l. quæ omnia. in prin. ff. de procu. itẽ
adde quòd si testibus contra me productis oppono, quòd sunt
infames, vel criminosi, ex hoc ab eis non possum cõueniri actio-
ne iniuriarum. ita dicunt Gul. de Cu. Bald. Ange. in l. fin. ff. qd quis
que iur. per illũ rex. & allegant in arg. l. qui cum maior. §. si liber-
tus. ff. de bo. lib. & l. libertus à patrono. ff. de in ius vocan. Dicit tñ
q̃ tutius est protestari, quòd nõ opponit animo iniuriandi. Et di
ctum eorum intellige, quando illud, quod opponitur, est verũ,
nam si esset falsum, opponens bene cõueniret. Ad hoc l. iniuriã.
la grande. §. si quis iniuriarum. ff. de iniur. quid autem de obijciẽ-
te alicui crimen per viam exceptionis in iudicio quod non pro-
bat, an possit conueniri actione iniuriarum, plenissimè discutit
Spec. in tit. de accu. §. j. circa fi. ver. sed pone quòd obijciẽs. vbi e-
tiam per Io. And. in addi. vbi omnino vide pro decisione quæstio
nis, q̃ hic scripsi in fi. apost. magnę. & post quã hoc scripseram me
audiente do. Fran. de Are. legendo dicebat se per prædictam sin-
gularem doctrinam Ioan. And. in addit. in ardua facit q. in ciuita
te Ferrarien. defensasse quandam sacerdotem, quem alias opor
tuisset fugere de ciuitate, & ideo ipse multũ exclamabat. de Bel-
lentzi.
¶ Adde Pe. de Anch. cons. 63. vbi etiam in facto consuluit, & di-
cta Old. sunt illa quæ refert Io. And. in loco. ſ. alleg.
h ¶ Pone verba Hostien. cum quib. cõiter Docto. transeunt. quæ-
rit enim Hosti. quid si aliquis vocat aliquem periurum, vel adul-
terum, & verum dicit an puniatur? & distinguit, quòd aut dicitur
accusando, & denuntiando, & ad pœnam, & tunc si probat non
tenetur. vt ff. de iniur. l. eum qui nocentem. & C. de iniu. l. si qui-
dem. §. final. aut hoc facit excipiendo ad hoc vt repellat ab ordi-
ne, vel testimonio, vel similibus, de testibus ex parte. cum enim
hoc concedatur à iure nõ videtur iniuriam facere, de elect. cum
ecclesia. cum sim. Aut dicit solùm ad infamandum, nec habet iu-
stam causam dicendi, & tunc tenetur actione iniuriarum, vt in
d. l. siquidem. C. de iniur. & 6. quæstione prima, ex merito. & c. de
teriores. facit l. si vxor. in j. resp. ff. de adul. secus in eo qui vocat
aliquem bastardum, vt repellat ab hæreditate, tũc enim non te
netur, qui fil. sint legit. lator. & c. cautam. Sed Barto. in l. eum, qui
innocentem ff de iniu. simpliciter tenet quòd aut expedit Reip.
talem iniuriam manifestari: & tunc si est verum non tenetur,
quia expedit Reipub. infamiã alicuius manifestari, scilicet vel ne
admittatur ad testimonium, vel aliud officium subeat. Aut non

✻ expe

☞ expedit Reip. talia manifestari. & tunc tenetur iniuriarum, quia
Reip. non interest talia dici videlicet, tu es cœcus, vel claudus, &
puto opin. Bart. esse veram. ſ. vt etiam si quis dicat animo infa-
mandi non puniatur, quando Reipu. expedit vitium, vel crimen
detegi. & hoc probatur in d. l. eum qui nocentem, vbi tex. loqui
tur de illo qui dixit animo infamandi, & irrogandi iniuriam. &
ramen dicit quòd non punitur si verum dicit, quia peccata no-
centium expedit Reipu. manifestari. Sed gl. in d. l. eum qui nocen
tem. hoc limitauit dicens quòd debet intelligi, nisi quis forma-
ret famosum libellum animo infamandi quia tunc etiam si ve-
rum diceret puniri deberet, etiam si Reip. expediret illum dete-
gi, vt l. j. C. de famo. lib. Sed inquantum ſ. concluſum est quòd
obijciens homicidium, vel aliud crimen tenetur actione iniuria
rum, si illud non probat, an sufficiat in genere obijcere, puta si di
citur tu es vnus malus homo, Bar. nota. in l. turpia. in princ. ff. de
leg. j. dicit quòd non sufficit stare in genere maledictionis, puta
si diceretur, tu es homo impius, & pessimus, & similia, sed ne-
cessarium est quòd descendat ad speciem, puta si dico tu fecisti
fortum, vel homicidium. Ex quo no. quòd quando alicui maledi
citur in genere non potest agere actione iniuriarum, etiam si
constet iniurianrem dicere falsum. ponit. n. in d. l. turpia. Bar. o.
aliud dictum, ſ. quando quis dicatur aliquem infamare, puta si
dicit statutum, si quis aliquem de aliquo maleficio diffamauer.
rit puniatur certa pœna, & Bar. dicit quòd non requiritur quòd
directo surrexerit infamia, vnde accusans de diffamatione nõ te
netur probare quòd infamia surrexerit ex maledictione. Nam in
famare dicitur, qui pronuntiat aliquod verbum infamiam ali
cuius continens. vt in l. item apud Labeonem. §. liber homo. ff. de
iniur. & in l. lex Cornelia. §. fi. cum l. seq. eo. ti. & C. de famo. lib. l. j.
& hæc tene menti. Alex. de Ne.

¶ De pœnis. Tit. xxxvij.

¶ Continuatio Rubricæ.

¶ Cõtinuatur ad præcedentes hæc rub. hoc ordine, quia ſ. visum
est de variis excessib. propter quos pœnæ debẽtur, meritò subij
citur nunc rub. de pœnis.

SVMMARIVM.

1 *Delictum toties punitur, quoties iteratur. nu. 3.*
Aliter condemnatur in expensis toties, quoties deficit in probando.
2 *Contumacia vnius, non potest multari supra tres vices quando, ſ. est commis-*
sa circa eandem rem, secus si circa plures.
3 *Delictum vnum pluries perpetratum eodem instanti, vel tempore, an pro plu-*
ribus puniatur stante statuto quòd delinquens puniatur.
4 *Furta commissa in alijs territorijs aggrauant furtũ posteà alibi commissum,*
non tamen potest ex illis specialiter puniri.

CAP. I.

1 EA QVAE. † Breue est, vel potest sic summari: toties punien-
dus est criminosus quoties delictum iteratur, & pone exemplũ
in c. pia. de exce. lib. 6. vbi excommunicationis exce. potest con-
tra actorem pluries opponi. ibi dicitur q̃ quoties deficit in pro-
bando, toties debet puniri in expensis, vt j. etiam subijciam. Ca-
sus literalis Quærebatur vtrum vna satisfactio plura peccata cõ-
prehenderet. Consultus papa respondet, q̃ quoties quis peccat
2 toties puniri debet. Ber. † No. j. ex tex. quòd frequentia, b & repeti
a tio delicti non præstat aliquam immunitatẽ respectu pœnæ. imò
toties est puniendus, quoties illud delictum cõmittit. Sed contra
hoc facit l. fi. C. de modo mulct. vbi iudex pro contumacia sæpe,
& sæpius iterata non potest mulctare, nisi vsque ad tertiam vicẽ.
variæ dantur ibi solutiones, & in l. nunquam. ff. de pri. delic. vera,
& communis sol. est vt si contumacia reperitur in eod. facto, lo-
cum habet lex contraria, exemplum, iudex citat Titiũ sub certa
pœna, vt compareat tali die ad recipiendum libellum, non com
paret, irerum citat eum sub alia pœna, vt veniat ad respondẽ-
dum libello, si non comparet habet locum pœna, sed vltra pro eo
facto non punit, quia satis videtur punitus, secus quando contu-
macia committeretur in diuersis articulis, seu in diuersis factis:
quia toties potest puniri, quot. c cõtumaciã committit. vt hic,
b & in l. nunquam præall. c † Et pro declaratione huius tex. sciendũ
3 q̃ quandoque committuntur plura delicta ex parte committẽ
c tis, & ex parte recipientis, vt quia hodie pcussi tevnico ictu, cras
alio ictu, & in dubio habet locum iste tex. & d. l. nunq̃. quandoq;
delictũ reiteratũ eodem impetu, vt quia eodem impetu pluribus
percussionib. te percussi, vnde potest dubitari si eras clericus, nũ
quid inciderim in tot excõicationes, quot fuerunt percussiones.
eodem modo si dicit statutum quicunque dederit alteri alapam
puniatur in centum, quidam in eodem impetu dedit tres
alapas.

ADDITIONES.

a ¶ Frequentia. Adde hic quod no. Ioan. de Ligna. in cle. dignum.
in v. q. principali. de celebra. missar. vbi ponit an ille, qui tenetur
d cere officium, si omittat totum vnius diei, dicatur toties pec
casse mortaliter. de Bellentzinis.
b § Sed tu distingue, & dic quòd aut loqueris in pœna: aut in mul
ta. Si in pœna: & tunc dic quòd ista potest infligi totiens, quo
tiens quis deliquerit, vt dicit gloss. in l. quicunque. C. de seruis
fugit. & illam gloss. sequitur Iac. de Arena. vnde in illa imponen
da non potest aggrauare: quia non est ipse, qui pœnam infligat
sed lex, vt in l. j. ff. ad Turpil. & 2. quæstio. 3. §. notandum. Sed mul-
cta est illa quæ relinquitur arbitrio iudicis: & ideo quia illa po-
test grauare non conceduntur à iure ita latæ habens in infe-
rendo mulctam, sicut in inferendo pœnam. Vnde si loqueris
in mulcta, & tunc: Aut iudex vult mulctare pro delicto quod ver
titur in alterius iniuriam principaliter: & tunc potest puniri
totiens quotiens deliquerit, vt dicit Dy. & Barto. vbi ſ. Aut de-
lictum non vertitur principaliter in alterius iniuriam, sed con-
cernit principaliter correctionem morum: & tunc distinguen-
dum est. Aut contumacia siue delictum continuatur circa idem
aut circa diuersa, vt dicit etiam hic Abb. Si. & capies eius verba
quæ fuerunt Iacobi de Beluiso in quadam dispuratione. & Bar.
in d. l. nunquam plura, qui dicit tres solutiones iungendas, &
ita fecit ex his reducendo prædictam distinctionem. Alexã. de Ne.
c ¶ Delicta. Istam distinctionem pulchrè ponit Te. de Anch. in
c. cum æterni. de re iud. li. vj. & vide glo. & qd ibi not. super Ab. in
cle. j. de sen. & vide bonum tex. in leg. illud. in fi. ff. ad l. Aquil. vbi
tex. dicit q̃ vulgus confunditur cum morte eod. momento illa-
ta, & idem de aggressura dicit gloss. in l. qui de crimine. C. de acc.
& idem dicit Bal. in l. aduerius. in fi. C. de fur. vbi etiam sub icit q̃
si statutum punit delatorem armorum, & aliud statutum punit
percussorem, q̃ percutiens cum armis non punitur, nisi pœna sta
ruti disponens de percussione, cuius contrarium videtur sensis-
se Iac. de Bel. in auth. de armis. §. præsente. per illum tex. item ad
de hic q̃ geminatio pœnarum non habet locũ in corporalibus.
Vnde si statutum dicit, q̃ ei qui dederit alapam potestati, debeat
abscindi vna manus, si quis dederit duas, non abscindentur duæ
manus, sed secunda pœna mutabitur, in pecuniariam, & idem es-
set in similibus statutis duplicantib. pœnam, puta si fuerit factum
in platea, & est ratio, quia in corporalibus non est dare duplica-
tionem, sed esset magis, quàm duplicatio. ita dicit nota Barto. in
l. Lucius. §. impube. de lega. 2. & Bald. in l. vnica. in fin. C. de sent.
quæ pro eo q̃ interest. adde Bar. in l. vulgaris quæstio. ff. de fur. &
de illo, qui vulnerauit aliquem cum forcipe, siue biburce, alias
bifurca. & idem Alb. in 2. parte sta. quæstio. xlj. & vide eundem
in c. parte sta. quæstio. xxxj. & quæstion. xxxij. quid si quis vno
impetu dixit alicui plura verba iniuriosa. an puniri debeat pro
qualibet iniuria, an pro vna tñ, vide Alb. in 2. parte sta. quæ. xlij.
Et si statutum imponit certam pœnam blasphemanti Deum, &
aliam blasphemanti sanctos, an habeat locum in eo, qui vno im
petu blasphemauit Deum. & sanctos, an ambabus pœnis debeat
puniri. Abb. in 2. parte stat. quæst. xliij & vide etiam in hac mate
ria aliam quæst. quam ponit Albe. in 4. parte sta. q. lxxxv. & vide
Alb. in 3. parte. sta. quæst. 63. & si vnus fuerit accusatus q̃ fecerit
insultũ maximè die feriata, an liceat maximè variis modis suma
tur in iure, tñ fieri debet interpretatio hoc casu vt intelligatur,
id est statim in eodem impetu. fm Imo. post Bal. in l. diuortio. in
prin. ff. sol. ma. qui ẽt inter cætera alle. pro singu. gl. in præal. l. qui
de crimine. C. de accus. & de illo, qui facit vno impetu semel plu
ra furta, an debeat suspendi vigore statuti de tribus furtis. vide
Bald. in auth. sed nouo iure. versũ. vlterius quæro. C. de ser. fugi. &
de illo qui vno impetu dixit vni plura verba iniuriosa, an toties
possit conueniri actione iniuriarum. vide omnino Barto. in leg.
item apud Labeonem. §. ait prætor. ff. de iniur. item quando sta-
tutum diuersimodè punit insultantem vulnerantem. & de omni
bus puniri vult. vide omnino latè per Ioan. And. in addi. Spec. in
rub. de homi. & de ista multiplicatione pœnarum vide omnino
in rub. extra. de iud. Et circa id quod dixi an confundantur insul-
tus cum vulnere, vide omnino Maria. in repe. capituli qualiter &
quando. in quæst. x. quæsti. princ. de acc. ☐ sat.
¶ Adde de percutiente cum forcipe Ang. consi. 22. & de dicente
verba iniuriosa. Alex. consi. cxij. lib. 2.
¶ Adde hic q̃ no. Io. de Lig. in cle. dignum. in vj. q. princ. de cele.
miss. vbi ponit an ille, qui tenetur dicere officium, si omittit totũ
vnius diei, dicatur toties peccasse mortaliter.
c ¶ De hoc vide gio. vj. q. 1. imitare. & Spec. in titu. de sent. prola. in
fin. & de contuma. §. fin. versic. sed pone iudex. vbi omnino vide.
Alex. de Ne.

alapas, eodem modo potest quæri in adulterio reiterato eadem nocte, vel eadem hora, nunquid puniatur pro pluribus adulteriis quandoque delictum videtur vnicum ex parte committentis, sed plura ex parte recipientis, vt percussi te cum calcaribus, seu cum forcipe: vnum fuit delictum ex parte mea, sed ex parte tua plura: quia plura vulnera illata fuerunt. & statutum punit pro quolibet vulnere in centum, nunquid puniatur toties in centum, quoties fuerunt vulnera illata: de ijs, & similibus potest dubitari nunquid habeat locum iste tex. vt reiteretur condemnatio ex iteratione delicti. a & quia materia est longa, & lubrilis, vide eam plenè per Bart. in d. l. nunquam. vbi alias multas remissiones facit, & per Ioan. An. in regula delictum. de re. iur. libro vj. in mercu. & aliquid not. in ca. contingit. j. de sent. excom. b ¶ † Vnum tamen no. quòd si quis commisit plura delicta c in vno loco, & in hoc territorio commisit aliud delictum, vel reiterat illud, non potest puniri: sed pro delictis alibi commissis, nisi alia ratione hic sortiatur forum: sed pœna aggrauari potest ex delictis alibi commissis: exemplum, not. in fure, qui commisit varia, & diuersa furta in vno territorio, nunc in altero territorio committit vnum furtum, tunc habito respectu ad alia potest dici famosus latro: & poterit hic, vbi commisit tantum vnum furtum suspedi tanquam latro famosus, l. capitalium. §. famosos. ff. de pœnis licet dicè non possit puniri pro delictis alibi commissis, & d hoc singulariter ponit Bart. in l. si cui. in fi. ff. de accusa. d

ADDITIONES.

a ¶ Delicti. Vide Alexan. in l. inficiando. §. infans. ff. de fur. Ias. in l. eum qui. §. in popularibus. ff. de iureiu. cum multis allegatis per dominum meũ Curtium. in repe. c. fin. ẽ. de consuetud. Seb. Sap.

b ¶ Vide etiam nota. per Bal. & Paul. de Castr. in l. quicunque. C. de seruis fugit. vbi examinant istam materiam. Alex. de Ne.

c ¶ Plura delicta. Hoc dictum etiam ponit dominus Ab. in c. j. ẽ. de cler percus. & vide ibi de hoc plenè scripsi. de Bellent.

d ¶ Idem dicit Bal. & Paul. de Cast. in auth. sed nouo iure. C. de seruis fugit. Sed quæro pro intellectu tex. qualiter accipiatur verbũ, prævaricatio, sumitur pro qualibet transgressione præceptorum. Sed strictius sumitur pro collusione, quam facit accusator cum reo, l. j. & 2. ff. de prævaric. & 2. q. 3. §. notandum. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos si fuerit iniuriatus, censetur facta iniuria episcopo, adeò quòd ipse poterit agere actione iniuriarum.*
2 *Sacerdos si decedat ab intestato, multis consanguineis relictis, eius bona debent diuidi in ter paupères Christi.*
3 *Pœna quæ soluitur pro iniuria facta alicui presbytero, an applicetur episcopo, vel hæredi ipsius iniuriati.*

CAP. II.

PRESBYTERI. Dicit, quid faciendum sit de pœna, quã soluit interfector presbyteri h. d. Vel sic. Interficiens presbyterũ puniendus est, & pœnæ pars ecclesiæ cui præfuit, alia pars pro eius anima distribuit. Primò ponitur dictum. Secundò ratio ibi, 2 quia ¶ Casus literalis. a Si aliquis interfecerit presbyterum, & compositio inde fiat, accepta pecunia soluatur illi episcopo, ita q̃ medietatem tribuat in vtilitatem illius ecclesiæ cui præfuit, & 3 alteram pro anima defuncti pauperibus eroget. Ber. ¶ † No. j. ex tex. q̃ pro iniuria illata sacerdoti potest agere episcopus loci, nã infertur iniuria, nedum personæ ipsius sacerdotis, sed etiam ecclesiæ vniuersali. vt in c. cum de sideres. j. de sen. excommuni. & c. parochianos. eo. tit. facit 2. q. 7 accusatio. Secundo no quòd licet sacerdos habeat propriam ecclesiam, non tamen pœna in b totum applicatur ipsi ecclesiæ. sed medietas sibi & medietas episcopo, vt pro eius eleemosyna iustè distribuatur, Et ex hoc videntur insurgere duo specialia in ista pœna ad alia bona, quę dimittit presbyter cum decerit, nam illa bona in totum applicantur ecclesiæ cui præfuit, si non habuit consanguineos, vt not. in ca. j. de succes. ab intest. xij. q. vlt. c. fi. & in ca relatum. 2. de test. sed ista pœna in totum non applicatur ecclesiæ, vt hic. Secunda specialitas potest esse, quòd episcopus hic aliquid capit, sed ex illis bonis nihil capit si habuit ecclesiam. Et aduerte quia litera habet duplicem intellectum. Primus est, vt episcopus distribuat medietatem in eius eleemosyna, i. pro necessitatibus suis. Alia lect. vt distribuat pro eleemosyna sacerdotis interfecti, & sic magis egenti. arg. in capit. non satis. lxxxvj. distin. Et possumus reducere ad concordiam distinguendo, q̃ aut episcopus est indigens, & potest tunc retinere sibi istam partem, aut non indiget, & debet 2 distribuere inter egentes. ¶ † Ex quo infero quòd bona presc byteri decedentis sine consanguinitate c debent peruenire ad episcopum loci, non vt ibi retineat, sed vt distribuat, secundum 3 distinctionem præcedentem. quod not. ¶ † Vltimò aduerte, quia iste tex. non aperit quid si iste sacerdos habuisset hæredem de sua consanguinitate: nunquid tunc pœna applicatur hæredi, an episcopo, vt hic dicitur, & Doc. hoc non tangunt. Sed ego satis putarem, vt hæres admittatur pro iniuria, quatenus tãgit personam presbyteri, pro hoc est tex. in fin. qui dicit quòd nullus est hæres proximior, quàm ecclesia. Sed certum est quòd succedẽs iure sanguinis excludit ecclesiam in alijs bonis, vt no. in d. cap. j. de suc. ab intest ergo intelligatur hæc litera, vbi decedat sine hærede sanguinis. facit quod dixi in ca. j. ẽ. tit. proxi. ¶ In gl. ij. in fin. de hoc, cui applicetur ista pœna pecuniaria, quam episcopus exigit à subditis, dicam j. c. sequenti.

ADDITIONES.

a § D. Car. dicit q̃ hoc c. non est hodie in practica, qa non imponitur pœna pecuniaria pro interfectione presbyteri. Alex. de Ne.

b ¶ Ecclesiæ. Ad hoc istum text. dicit singularem Roma. in sing. cccxliij. sed posito. & in l. stipulatio ista. §. alteri. in fi. ff. de ver. ob lig. refert Feli. in c. irrefragabili. §. cæterum. iij. versic. limita secundò. ẽ. de offic. ord.

c ¶ Consanguinitate. De hoc etiam vide per do. Ab. in c. excommunicamus. el grande. de hæreti. de Bellent.

SVMMARIVM.

1 *Archidiaconus non habet iurisdictionem aliquam de iure communi, sed de consuetudine secus.*
2 *Pecuniaria pœna non debet de facili imponi per prælatos: quia censetur ex cupiditate quadam illam imponere. n. u. 4.*
3 *Archidiaconus, qui de iure speciali habet aliquam iurisdictionem potest exercere sententiam censuræ.*
5 *Statutum, vel consuetudo quod pro omni delicto imponatur pœna pecuniaria non valet.*
6 *Pœna potest mitigari per quemcunque iudicem de crimine cognoscẽtem dum pronunciat, postea verò non.*
7 *Pœna si non reperitur determinata à iure, vel consuetudine erit arbitrio iudicis imponenda. nu. 4.*
8 *Pecuniaria potest imponi per episcopum laico etiã sibi temporaliter non subiecta si per aliquod crimen est factus de sua iurisdictione.*
9 *Pœna, quam soluunt criminosi cui acquiritur.*

CAP. III.

LICET. Archidiaconi, & alij prælati, qui in criminib. dispensare non possunt, pœnã pecuniariam imponere non possunt, vbi à iure statuitur. Ita cõiter summatur, vel summa aliter, & melius, non debent prælati pro criminosis sustinendis pecuniã exigere, nec etiã correctionis cã ex cupiditate pœnã pecuniariã imponere. h. d. Primò ponit archidiaconorum actus reprehensibiles. Secundò mandat illos inhiberi. & compesci, ibi, mandamus. Casus literalis. Archidiaconi Conuentren. episcopatus pro corrigendis excessib. vel criminib. à clericis pecuniam exigebãt. Itẽ pro annua exactione quandoque rectores ecclesiarum suspendebant, ecclesias interdicebant, à vicarijs denarios exigebãt, vt eos in ecclesijs celebrare permitterent. hęc, & alia committebant cõtra canonum instituta. Mandat pa. Catuariẽ. archiepiscopo quatenus hæc prædictis Archidiaconis districtius interdicat, si autẽ contrauenire præsumpserint, eos ecclesiastica censura compellat. Ber. Nota primò ex text. quòd in eodem episcopatu possunt esse plures Archidiaconi, & sic eadem dignitas est multiplicabilis in eadem diœcesi. de quo in c. quoniam abbas. de offi. deleg.

1 ¶ † Secundò not. Archidiaconum posse sibi quærere iurisdictionem cognoscendi de criminib⁹, & puniendi, & hoc intelligo de iure speciali. nam de iure cõmuni non fundat intentionem suã, nisi super his, quæ habentur in ca. ad hoc, in §. in quadam. de offi. 2 Archi. & ibi per Io. An. † Tertiò no. contra istos prælatos inferiores de facili imponentes pœnam pecuniariam. Quartò no. q̃ pro annua exactione non debet fieri suspẽsio, vel interdictũ, & intelligo quando ista annua exactio erat indebita. nam si erat debita, bene potest suspensio fieri, & interdictum poni, vt in c. quæsuit. 3 de his quæ fi. à maio. pa. capit. † Vltimò no. quòd Archidiaconus, & alij prælati inferiores habentes iurisdictionem, etiam de iure speciali, possunt exercere sententiam censuræ, & sic possunt excommunicare, suspendere, & interdicere. Et facio hanc conclusionem circa potestatem exercendi censuram ecclesiasticam quòd quicunque iudex ecclesiasticus habet iurisdictionem fori contentiosi siue de iure communi, siue de iure speciali sententiam censuræ proferre potest. argum hic, & in capitul. primo. de sent. excom. libro 6 & in cap. ficut. de simo. & in cap. cum in ecclesijs. de ma. & obe. in c. cum ab ecclesiarum. de offi. ord. An autem curatus possit excommunicare, not. in d. c. cum ab ecclesiarum. & in cap. si sacerdos. eod. titu. dico plenè in repetitione capitul. si

quis

4 quis contra clericum. de foro comp. ¶ † in gloss. ver. pœnam. in fi. no. gloss. ad quam quòd ut remissiùs cum quæritur an iu-
a dex ecclesiasticus possit imponere pœnam pecuniariam, a & facit gloss. hic tria membra. nam quidam dicunt quòd ius pro delicto imponit pœnam pecuniariam, quandocunque imponit aliam pœnam certam, puta de ponitur ex beneficio, quando quæ nullam pœnam certam. Dicit casu, quando imponitur pœna pecuniaria, quilibet iudex de crimine cognoscens potest illam imponere. Secundo casu, quando imponit aliam pœnam certam, distingue, an iudex possit dispensare an non. Tertio casu, quando nulla certa pœna imponitur, tunc concludit gloss. quòd est in arbitrio iudicis quòd pœnam imponat. quod nota. secundum membrum non videtur procedere indistinctè tamen, quia nimis restringit hanc literam, tum, quia quilibet iudex cognoscens de crimine potest ex causa dum pronunciat pœnam temperare, vt ij. quæstio. iij. l. si quem pœnituerit. §. notandum. & in l. quidam ergo. §. pœna grauior. ff. de his qui no. infa. & in l. hodie. ff. de pœ. vide in hac materia sic distinguerem, quòd aut quæritur, nunquid iudex ecclesiasticus possit imponere pœnam pecuniariam mulctando, aut pœnam diffinitiuè imponendo. Primo casu dicendum quòd sic, si illa magis timetur. arg. in ca. de causis. de offi. dele. & in l. vnica. ff. si quis ius dinon obtem. & no. Ioan. an. post Host. in ca. j. de homi. libr. vj. & satis sentit ista gl. quia pœna certa non est statuta pro contumacia arcenda, vnde potest, imponere, prout sibi videtur. vt in d. ca. de
5 causis. ¶ † Secundo casu principali, quando vult imponere diffiniendo, aut subest statutum, vel consuetudo, vt pro quolibet delicto imponatur pœna pecuniaria, & non valet: quia insurgit dissolutio, nullam enim delinquens pertimescit culpã cũ sperat eam nummis redimere, vt dicit text. in c. pauper. 11. quæstione tertia, & hoc tenuerunt Ioan. Andr. & Host. in c. fin. de consti. & in c. 2. de deli. pue. Aut subest statutum, seu consuetudo, vt vltra pœnam iuris imponatur pœna pecuniaria, & valet, dummodo nõ procedat ex radice cupiditatis, potest enim episcopus adiuuando canonem imponere nouam pœnam. vt in capitulo secundo, de elec. & Io. And. in c. fi. de offi. Arch. Aut non subest statutum, vel consuetudo, & tunc aut extra iudicium prælatus vult exigere pecuniam pro delicto, & nõ potest: quia certi modi sunt in iure statuti procedendi contra delinquentem. & puto quòd ita faciebant isti Archidiaconi, quia extra iudicium sine causæ cognitione exigebant pecuniam pro delicto commisso, & sustinebant criminosos in delictis recepta pecunia. Aut vult iudex procedere iudicialiter, & tunc si certa pœna non est imposita potest imponere pœnam pecuniariam, si illa magis timetur, vt hic in gl. Si verò certa pœna statuta, & tunc si cum causæ cognitione volunt illam temperare pronuntiando possunt per iura supe-
6 rius alleg. † Nam hoc videtur cõcessum cuicunque iudici cognoscenti de crimine, vt ex causa possit temperare pœnam dum pronunciat. sed postquam pronunciauit, hoc non potest, vt in d. §. notandum. & leg. prima. ff. de fur. nisi possit dispensare super illo crimine. vt in d. c. at si clerici in §. de adult. de iudi. nisi esset mulcta imposita, quæ potest propter inopiam rei, etiam ex post facto tẽ
7 perari, vt est tex. not. in l. illicitas. in fi. ff. de offic. præsi. ¶ † Vltimò
b aduerte quòd vbi pœna b non est in iure expressa debet imponi consuetudinaria. & si iudex excedit consuetudinem dicitur excedere modum, ad hoc tex. iuncta gloss. in l. hodie. ff. de pœ. & in præalleg. l. quid ergo. §. pœna grauior, sed consuetudine cessante venit arbitrium. ¶ † Sed quæro, nunquid episcopus possit imponere pœnam pecuniariam laico temporaliter sibi non subiecto. Io
8 ann. Andr. post Host. sentit in capitulo primo. de homi. libro 6. q̃ non, sed debet eam facere infligi per iudicem secularem alleg. capitul. secund. de maledi. & c. postulasti. ẽ. de Iudæis. & ca. cum secundum leges. de hære. libro 6. hoc dictum mihi non placet: ex quo enim est casus, in quo etiam iudex ecclesiasticus vendicat sibi iurisdictionem in laicos, non apparet ratio quare in casibus prædictis non possit sibi imponere pœnam pecuniariam, & q̃ possit induco text. i 6. quæstio. j. statuimus. & 17. quæstio. 4. quiquis. & ad iura in contrarium alleg. respondeo illud fieri pro fa-
9 ciliori executione. ¶ † Sed quæro quid fiet de ista pœna pecuniac ria, quã iudex ecclesiasticus exigit in casu permisso. Host. in summa. in titul. de offic. ordi. §. quid pertinet. ver. non tamen. debet dici quòd aut ex statuto imponitur pecuniaria pœna in casib. permissis, & tunc potest iudex illam retinere sibi, & sic potest intelligi c. dilectus. de offic. ordin. & cap. 2. de delic. pue. Aut non subest statutum, sed iudex ex officio suo in casibus in quibus potest imponit pecuniariam pœnam. & tunc posset sibi retinere, tamen si vult cuitare suspicionẽ cupiditatis, debet deputare impiam causam, & idem no. Ioan. Andr. hic & in capitu. j. de homi. præal. Sed de iure ciuili cui applicetur multa, seu pœna pecuniaria, dic vt not. in l. 4. C. de modo mult. & in l. agraria. ff. de termi. mo. & ibi vide.

ADDITIONES.

a ¶ Pœnam pecuniariam. Quando iudex ecclesiasticus possit imponere pœnam pecuniariam, latè explicat Feli. in ca. irrefragabili. §. cæterum. vers. si. prima conclusio, cum sequen. ẽ. de off. ord. Sebast. Sapia.

b ¶ Vbi pœna. Si iudex imponendo pœnam arbitrariam excedit consuetudinem, dicitur excedere modum, sed vide gloss. singulariter in vers. alioquin. in ca. inquisitionis. de accusa. quam al. & dicit non esse alibi. Ant. in ca. de causis. circa princ. de of. dele.

c ¶ Ista pœna. Quando episcopus imponit pœnam pecuniariam subdito cui applicetur hęc pœna. Et adde quod no. Ant. in ca. vt clericorum.

¶ Adde Ludo Ro. singu. 3 Zacharias.

¶ Adde quod voluit allegare sing. cccexliij. incip. sed posito casu. de quo vide eundem singu. suo cccxx. inc. reg. est & Gemi. in c. fi canon. §. si autem. & ibi Philip. Fran. & Cel. in apost. ad vtrunque, qui hoc sing. alleg. de offi. ord. lib. vj.

c ¶ Ista pœna. Vide Per. de Anc. in consi xij. incip. spiritualis iudex. vbi vult, quòd vbi punitio criminis spectat ad iudicem ecclesiasticum, pœna applicatur iudici seculari. sed reprobat Card. in Clej. §. j. in ij. q. de hæreti. & Fel. in d. capitul. irrefragabili. §. cæterum. ẽ. de offic. ord.

SVMMARIVM.

1 *Litigans temerè, vel calumniosè si succubuerit condemnatur in expensis.*
2 *Litigans de ipso quod succumbit in causa præsumitur calumniosè, vel temerè litigasse.*
3 *Condemnatio expensarum, quomodo fit quando fertur sententia in fauorem absentis, & contumacis.*
4 *Iuramentum calumniæ non excusat à condemnatione expensarum.*
5 *Litigans cum consilio aduocati, si succubuerit, an, & quando condemnetur in expensis.*
6 *Litigans pro vna opinione alicuius quæstionis multum dubitabilis, si succubuerit non condemnatur in expensis.*
Litigans cum consilio alicuius acutissimi doctoris, si succubuerit non condemnatur in expensis.

CAP. IIII.

CALVMNIAM. Victus condemnatur victori in expensis etiam in causis pecuniarijs, & vnum casum excipit. h. d. primò legem recitat, quam secundò approbat, ibi quoniam.

¶ Casus literalis. Qui calumniosè litigant, puniendi sunt, & de calumnia puniuntur secundum quòd leges præcipiunt etiam, qa istud sacris consonat institutis præcipit papa. vt decætero in pecuniarijs causis victus victori in expensis legitimis cõdemnetur, nisi feratur sententia pro absente. Bernar.

1 ¶ Nota primò ex text. q̃ victus condemnandus est in expensis, non solum cum calumniosè litigat, sed etiam cum temerè, & ad hoc solet allegari quotidie hæc litera. concor. le. eum quem temerè. ff. de iud. Et differentia est inter calumniam, & temeritatẽ, nam calumnia consistit in animo, & non potest probari ex actis, sed tamen probatur ex coniecturis, cum sit quidam dolus. l. dol. C. de dolo. & c. 2. de renun. lib. vj. Temeritas verò potest esse sine dolo, & probari ex actis. vt quia habens iniustam causam, nõ habito consilio peritorum, credens proprio capiti se habere bonã causam litigauit. talis enim dicitur temerè litigare. Secundò no. q̃ in condemnatione expensarum standum est legibus imperialibus, ex quo non contradicunt canonibus. Et expediendo totũ intellectum huius cap. vna cum gl. o. subijcio quatuor quæsita. Primum est, nunquid quilibet, & deficiens in iudicio præsumatur calumniosus, seu temerarius, & sic habeat locum condemnatio expensarum. Secundum, quomodo sit procedendum in condẽnatione expensarum, quando sententia fertur in fauorem absentis contumacis. Tertium, nunquid succumbens, qui iurauit de calumnia debeat condemnari in expensis. Quartum, quid si iste
2 succumbens etiam litigauit cum consilio aduocati. ¶ † Et quo ad primum communiter tenetur hic, & in ca. fi de dolo & contu. q̃ eo ipso. q̃ succumbit, præsumitur calũniosus, vel temerarius, & venit condemnandus in expensis, nisi ex aliquibus indicijs appareat eum probabiliter litigasse. nam iura simpl⁹ dicũt victum victori in expensis condemnandum. & sic præsumitur à iure calũnia, vel temeritas eo ipso, quòd succumbit.

3 ¶ † Quò ad secundam qõnem sunt principaliter duæ opi. vna est vt qñ sententia fertur p̃ actore absente, & tunc reus debet detrahere de sua demnatione principali expensas, quas fecit in lite, sed succubuerit. & hoc statutũ fuit in odium absentis contumacis, qui habebat bonam causam, & voluit esse contumax. & istam etiam opinio. sentit hic gloss. & fuit Pla. antiqui

Universidad de Deusto Biblioteca

doc. iuris ciuilis. ¶ Ita opini. & communior est, vt præsens victus condemnetur absenti victori, etiam in expensis, sed de ista condemnatione expensarum, debet reus suas expensas detrahere, & hæc opi. l. placet gloss. in l. properandum. in §. sinautem reus. C. de iudi. & sequuntur hic Ioan. Andr. & communiter doc. nostri. nam ex prima opi. sequeretur inæqualitas secundum Ioan. Andr. inter actorem, & reum, quia si sententia ferretur pro reo absente, actor præsens victus non posset expensas suas deducere ex condemnatione, quia nulla est condemnatio, cum reus tantum absoluitur. Item quia absens punitur dupliciter. primò, quia non reficerentur sibi expensæ. secundò, quia de condemnatione principali detraherentur expensæ rei. Et aduerte, quia iste tex. in fin. loquitur nimis generaliter, videtur innuere, quòd quando sententia fertur pro absente, tunc fit illa condemnatio expensarum. Sed ius ciuile loquitur magis clarè in d. l. properandum. §. sinautem. vbi dixi quòd quando sententia fertur pro actore absente, tunc in pœnam ipsius reus debet de condemnatione sua detrahere expensas, quas fecit in lite, vnde variatur intellectus illius l. an debeat intelligi de condemnatione s. principali, vt quia tenebatur soluere centum, & expenditur. vnde detrahendo illa xx. tantum remanent octuaginta soluenda absenti, an verò intelligatur de condemnatione sua. l. expensarum. & sic condemnatur reus absenti victori in principali, & in expensis, & de expensis actoris absentis, & potest detrahere expensis, quas fecit. & certè alius intellectus videtur mihi verior, primò per istum tex. in fi. non improbriando literam, vnde cumtantum text. hic faciat mentionem de condemnatione expensarum, dicens victum victori condemnandum in expensis nisi sententia pro absente feratur, ergo vt sit vera exceptio, debet intelligi, vt victus tunc non condemnetur victori in expensis, ergo cum l. properandum dicat quòd de cõdemnatione sua reus detrahat expensas, quas fecit in lite, non possimus intelligere, nisi de condemnatione principali. Ad idem iudicio meo videtur text. in d. l. properandum. in §. sinautem. vbi dicitur quòd siue vna parte præsente, siue absente decidatur lis, semper victus debet victori condemnari in expensis. & omisit casum, quando lis deciditur vno præsente, & alio absente, quia tũc non fiet condemnatio expensarum, si sententia feratur pro absente, vt superius dixeram, allegando §. sinautem. b nec obstat inæqualitas, quam adducit Ioan. An. quia ideo obseruatur, & cum actor absens obtinet in causa, consequitur lucrum expensarum rei, meritò ex condemnatione principali deducuntur expensæ rei. Sed quando reus absens absoluitur, tunc nihil consequitur, vnde durum esset quòd de propria bursa solueret, maximè cum ipse actor fuit in culpa eum vocando ad iudicium, & satis punitur ex quo victus non condemnatur sibi in expensis, & pro hoc intellectu etiam facit, quia absens contumaciter nullas, vel modicas expensas fecit. vnde expensæ præsentis, qui semper fuit in iudicio excedunt communiter expensas absentis, vnde verisimiliter non possunt deduci istæ expensæ præsentis ab expensis absentis, quæ fuerant modicæ, deducat ergo ex condemnatione sua in odium illius, vel saltem si volumus tenere communem opin. dicamus, vt ex tota condemnatione tam super principali, quàm super expensis possit reus deducere suas expensas, & si non sufficiunt expensæ absentis ad compensationem, fiat deductio de condemnatione principali. cum tex. in d. §. sinautem. dicat indefinitè de condemnatione sua c, &c.

¶† Quòd ad tertium, nunquid iuramentum calumniæ excuset à condemnatione expensarum, communiter tenetur quod non, vt hic, & in l. 2. C. de iura. calum. nam vt ponderat Ioann. Andr. & bene, victus condemnatur in expensis, non solum quando calumniose litigauit, sed etiam quando temerè litigauit. vt hic in princip. Iuramentum ergo calumniæ quanquam excusare videatur à calumnia, non tamen à temeritate excusat. Item de calumnia iurabatur omni tempore. sicut & hodie, & tamen iura generaliter præcipiunt condemnationem expensarum, ergo iuramentum calumniæ non excusat à condemnatione expensarum. Tertiò facit æquitas, cum videamus litigantes facilè iurare de calũnia, vnde iniquum esset ex facilitate temerè litigantis, victorem debere damnificari in expensis. Quartò ego adduco capit. final. suprà tit. prox. vbi si culpa, imperitia, vel negligentia tua damnũ darum est mihi. licet cesset dolus, & calumnia, teneris mihi ad emendam. ergo si per temeritatem tuam, & facultatem in litigando seu imperitiam tuam sensi damnum expensarum, tu debes d mihi reficere illud damnum. d ¶† Quòd ad quartum, quid si succũbens litigauit de concilio aduocati. Host. hic distinguit, q aut nõ detexerit sibi totam veritatem, & tũc imputandum est sibi. de se enim comqueraẽ, nam apparet temeritas seu imperitia, & facilitas ipsius. Aut detexit veritatem, quam sciebat, sed veritas probabiliter eum latebat, vt quia successerat in ius alterius, & non potuit melius instrui, & tunc pareitur sibi, nã qui in ius succedit alterius iustam ignorantiæ causam censetur habere. in regula is e qui. de re. iu. li. vj. e Aut dixit totam veritatem, sed aduocatus, vt lucraretur dedit sibi consilium litigandi. & tunc tenetur aduocatus de suo. ar. in l. rem nõ nouam. C. de iud. Aut q imperitiam, seu negligentiam aduocati perdit causam. & tunc tenetur etiã aduocatus de suo. f ar. in c. ad aures. de ætat. & qual. & facit tex. optimus in c. fi. & quod ibi dixi. s. ti. ptox. ¶† Sed Host. vt omittere aliud membrum notabilius, qñ scilicet habuit consilium sine dolo vel imperitia aduocati, vel alterius doctoris. vt puta erat lex multipliciter intelligibilis, & difficilis, ex qua pendebat decisio q. tunc eñ si habuit consilium secundum vnam partem, satis puto hunc debere euadere condẽnationẽ expensarũ, g a hic cessat calumnia temeritatis. & hoc casu excusat iuris error, vt in l. regula. de iur. & fac. ign. & quod no. inst. de oblig. quæ ex quasi delic. nasc. in prin. g idem putarem, vbi haberet consilium secundũ vnã opi. acutissimi doctoris, vt licet succumbat propter communem in contrarium nihilominus euitet condemnationem expensarum,

ADDITIONES.

a §. Sed tu dic q gl. non apit. nam dicit q victus præsens sumptus suos de condemnatione deducit, vnde potest intelligi dupliciter. Primo modo q deducet de condemnatione expẽsarum, in qua præsens condemnatur absenti habenti bonã causam. Item, & secundo potest intelligi quòd deducet de condemnatione principali, & sic non apparet qualiter gloss. intelligitur. Alexã. de Ne.

b §. Sed Ab. Sic. hic non cõdemnauit illum tex. Nam ibi dicitur quòd siue parte absente, siue præsente vtraque lis fuerit decisa, victus victori debet cõdemnari in expensis. ltẽ quòd etiam alterutra parte absente. i. siue reus, siue actor sit absens victus victori debet condemnari in expensis. Ergo ibi non est obmissum qñ vnus est præsens, & alius absens, imo vbi est decisum q si ferẽ sententia reo presente actore absente pro ipso absente reus præsens debet condemnari actori absenti in expensis. & idẽ actore præsente, & reo absente. Si ergo reus præsens debet condemnari in expensis actori absenti debent deduci expensæ rei de condemnatione expensarum, qua reus presens condemnatur absenti. & sic ibi est casus pro opi. communi. Alex. de Ne.

c ¶ Istud vltimum credo verum, & hoc modo cõcorda opiniones. Alex. de Ne.

d ¶ De hoc etiam vide Spec. & Io And. in tit. de expen. §. nunquid de expensis. ver. in hoc autem est differentia, & ver. quid si est talis causa. & per Bar. in l. qui solidum. §. etiam. ff. de leg. 2. & in l. cũ quem temere. ff. de iud. & in authẽ. generaliter. C. de epis. & cler. tene opin. Doct. hic. Sed in l. properandum. §. sinautem. C. de iudi. secutus fuit opin. Iaco. Butr. qui dicit, q iuramentum calumniæ excusat nedum à præsumpta calumnia, sed etiam à presumpta temeritate, quia in illo iuramento continetur quòd iurans credit se habere iustã causam, & ideo debet intelligi quòd credit iustis rationibus, & non temerarijs, & Bar. dicit q Iac. Butr. habuit bonũ intellectum. & dicit q calumnia consistit in animo, ideo non potest probari directò. Sed temeritas faciliter pòt ex actis colligi, & sic vult Bar. q iuramentum calũniæ indistinctè excuset à præsumpta calumnia, sed à presumpta temeritate ita demum excuset, nisi ex actis deprehendi possit eum, qui succubuit temeratiè litigasse. quia tunc non excusaretur à condemnatione expensarum, ex quo cõstat ex actis ipsum non habuisse iustam causam litigandi. & hoc modo debet intelligi gl. 2. q. 1. imprimis. quæ tenet quòd iuramentum calumniæ excuset à condemnatione expensarum, nam debet intelligi nisi ex actis appareat eum temerè litigasse. Bald. plenè examinat istũ art. in auth. gñaliter. C. de epis. & cle. & aliter loquitur. q faciat Bar. sed nõ me extendo vlterius sed vos remitto ad c. finem litib. s. de dol. & contu. vbi ille art. plenissimè examinatur, &c. Alex. de Ne.

e ¶ Et dicit Host. & Doc. q quãdo iudex absoluit ab expensis illũ s. quem fert sententiam in lite principali, debet in sententia causam exprimere, s. quare non condemnauit in expensis, allegat auth. de iudi. col. 6. Alex. de Ne.

f ¶ De suo. Quòd aduocatus teneatur firmat Feli in c. tua nos. s. de homici. Geor. Na. in cle. sæpe. § quæ ola. s. de pbat. Feli. in c. pastoralis. ver. dubito de dicto. s. de iudic. Sebast. Sapia.

g ¶ Sed ego distinguerem prout distinguit Bar. in l. 2. C. de pœ. iud. qui malè iud. vbi Bart. tractat, an si iudex errat in facto, de quo sunt opi. inter Doct. an excuset quominus teneatur satisfacere illi contra quem tulit sententiam. Et ibi Bar. distinguit q aut eligit opi. quæ cõiter improbatur, & cõiter contraria opi. seruatur & tunc dẽt condemnari, quia minimè sunt mutanda, q certam interpretationẽ habuerũt, vt in l. minimè. ff. de leg. Aut sunt opiniones ita fortes q qñq; seruatur vna opi. qñq; alia, & tũc iudex excusatur: quia errauit errore probabili. nã pp opi. lex dr̃ incerta. vt in 1. cõst. C. quib. sic dicens in parte succumbente. Alex. de Ne.

rũ per notabile dictum Io. An. in c. i. de ætat. li. 6. in ver. sed neque ex multitudine. ex rex. n. in l. 2. §. sed neq; C. de ve. in. enu. & quod no. Zenze. in c. ne Romani. de cle. & dico in ea finem. de do. & a pu. Inn. hic posuit vnã gl. satis no. super materia condemnatio num expensarum, quæ communiter hic omittitur, quia tractatur in d. c. fi. & in c. consuluit. de offi. deleg.

ADDITIO.

a ¶ Sed Bal. in l. 2. C. de pœ. iu. qui malè iud. d. erit quòd præsumitur imperitia in eo qui tenet nouas, & insolitas opi. Vnde dicit q in iudicãdo nunquam est recedendum à consiliò prudentum. maximè glossarum. Vlterius me non extendo, sed de eo quod dicit Ab. Si. sic dic vt per Doctos in d. c. finem litib. & in d. cle. ne Romani. de elect. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Clericus deponitur si dederit causam bello, vel ipse personaliter pugnauerit, intellige vt infra nu. 3.*
2 *Clericus incitans aliquem ad bellum iustum non deponitur.*

CAP. V.

QVOD IN DVBIIS. † Clericus causam, seu operam præbens bello deponendus est. h. d. Casus literalis. Quærebatur de pœna clerici causam, seu operam dantis bello. Cõsultus papa respondet quod sacerdotes, qui gubernant nauem ad pugnam, & qui personaliter conflictum exercent alios incitant ad pugnã dum, omnes sunt deponendi. Bernar. Not. primò ex text. tria deli cta depositione digna, siue ergo clericus exerceat gubernationẽ nauis, seu exercitus ad pugnam, seu corporaliter pugnet, siue alium incitet ad pugnam deponi potest. Secundò. nota ex ratiõe literæ ibi enormiter peccant, &c quòd pro quolibet enormi crimine clericus deponi põt. facit in c. si episcopus. xvj. qõ. 7. inuentum. & de iud. c. cum non ab homine. & in c. at si clerici. eo. ti. & ibi plenè dixi quæ sunt crimina depositione digna. & aliquid tangam. j. ca proxi. non habetis alia notanda. In gl. ibi, interesse bel a lis, a &c. no. bene gl. apertè enim vult maximè iuncto tex. quòd vbi bellum est iustum, licet sacerdotibus nedum alios incitare ad pugnam, aut ad conflictum, sed etiam interesse in ipso cõflictu, qã tamen intellige, dummodo nõ ipsi pugnent, quia clericatus reddit eos inhabiles ad pugnandum, etiam contra Saracenos, & alios infideles, vt in c. ex multa. s. de voto. & in c. connenior. 33. q. vlt. quam intellige nisi opprimerentur, & non possent aliter euadere mortem. nam tunc licitè pugnant. adeò quòd irregularitatem non incurrunt, etiam interficiendo, vt in cle. si furiosus. de homi. † Inn. hic variauit in materia ea. nam primò dicit, quòd licet prælatus habens iurisdictionem temporalem possit ex iusta causa indicere bellum, & alios incitare ad pugnam, aut ipsi tum, tamẽ si interest ipse in cõflictu, & incitat alios dicendo, pugnate fortiter. seu emittit voces exhortando eos ad pugnã, q fortè talis incurrit irregularitatem. Hostiẽ. dicit q sine forte, si hinc inde sequitur mors, vel mẽbri mutilatio. sed q a prædictis obuiare vi- b denẽ c. pe. de homi. & de cle. perc. ca. pen. & vlt. dixit postea hq cã defensionis possunt clerici interesse, satis põt dici, q aut clericus ex iusta cã infert bellũ, puta & habet iurisdictionẽ temporalem. & tũc non debet interesse. Aut est ibi cã defensionis, non tamẽ erat necessitas in euitabilis, & tunc si sequitur mors, vel membri mutilatio ex percussione sua, efficit irregularis, vt i d. c. pe. de ho. secus si ex percussione sua, sed aliorũ, & dic plenius, vt dixi in d. c. pe. & vlt. c de cle. percu. & vide bonã gl. o. q 20 cordat eũ ista. 23. q. sciscitatus. c.

ADDITIONES.

a ¶ Bellis. An. & q ñ licitum sit prælato, vel clericis pugnare in bello licito, vel eis præesse, vel aliis indicere bellum. vide quod de hoc dixi latissimè post do. Abb. in cle. pe. de homi.

¶ Adde late Card. consi. j. de treu. & pace.

¶ Adde vltra eos, quod notaui in apo. ad istum in ca. olim. q. 3. s. de resti. spo. Alex. in l. ex hoc iure. ff. de iu. & iu. & in l. hostes. ff. de capt. & postlimi. reuer. & Old. cons. 70. Zacharias.

a ¶ Bellis. Vide Arc. latè in c. si quis vult. 36. di. vbi Car. Alex. copiosè. & do. Ant. in c. exposuit. s. de dila. Card. in cons. xix. inc. quidam presbyter. Seb. Sap.

b ¶ Et dicit Inn. q in defensione possunt clerici gubernare naues, & alios ad pugnam defensionis incitare, & in tantum affligere hostes q eos dimittant. allega dictum ca. pen. & fin. de cle. percus. Alex. de Ne.

c ¶ Vtrum autẽ hæc Decre. intelligatur de oĩb. clericis, Inn. refert duas opi. Prima est q sic. & verbũ, sacerdotes, positum in tex. debet exponi. i. clerici, simile s. de coha. cler. & mul. c. 2. & de hæret. c. in eos. Secunda est, vt istud c. solum intelligatur de prælatis. Sed primus intellectus est communior, & ipsum sequitur do. Car. & Bu. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Clericus degradatur propter enormia crimina, vt est latrocinium etiã detrudatur in arctum monasterium si fuerint, verò est tantum depositione digna.*
2 *Clericus degradatus actualiter non est vlterius sub protectione ecclesiastica. secus si degradetur verbaliter puta deponatur.*
3 *Delicta siue crimina quæ dicantur leuia grauia, & grauissima.*
4 *Clericus ob quæ crimina suspendatur, deponatur, degradetur, & in strictã locis detrudetur.*
5 *Pœna perpetui carceris æquiparatur morti, & debet rarissimè infligi.*
6 *Clericus depositus, & ad perpetuum carcerem damnatus, an possit testari.*
7 *Detrusio in monasterium an debeat fieri ad tempus, an in perpetuum. Clericus semel intrusus, an possit ampliùs ordinari, vide in fi. j. ca. ad aures. n. 2.*

CAP. VI.

TVAE DISCRETIONIS. Abbas, & clericus in magnis criminib. deprehẽsi post depositionem detrudi debent in monasterium ad agendum pœnitentiam. Vel sic, clericus pro magno scelere ab eo commisso deponi debet, & in monasterium detrudi ad agendum pœnitentiam. hoc dicit. a & secunda pars ibi. respõdemus. Casus literalis. Clerici aliquando deprehenduñ in latrociniis, & aliis magnis scelerib. quæritur qualiter sint puniend. Respon. pa. q à suis sunt ordinib. degradandi & in arcta monasteria detrudendi ad agendum pœnitentiã. B. No. primò ex tex. regulam vnam generalem, q pro magno scelere clericus ne dum deponitur, sed etiam detrudi debet in arctum monasterium ad agẽdum pœnitentiam. Et aduerte, quia si non posset in monasterio tutè esse, quia timetur de fuga, ne opportunitate capta ide fugiat, potest sub arcta custodia detineri, vt in c. vt famæ. j. de sen. ex. † Secundò b not. q latrocinium cõputatur inter magna scelera. b & pro eo fit depositio. & detrusio. & ponderatex. quia loquitur de latrociniis. non ergo habet locum in simplicib. furib. nam in plus se habet latro, quàm fur, quia latro est de die. & quandoque cum violentia, sicut sunt isti prædantes in stratis publicis. Sed fur est de nocte, & sine violentia. vt dixi ca. 2. s. de homi. tamen pro furto clericus deponi potest. vt in c. cum non ab homine. s. de iud. sed fortè non fiet etiã detrusio post depositionẽ sicut in latrone, nam & ipsum ius ciuile longè acrius punit istos latrones famosos, quã fures occultos, vt in l. capitalium. §. famosos. ff. eo. in authen. sed nouo iure. C. de fur. c. † Vltimò. no. q clericus degradatus adhuc remanet 2 sub iurisdictione ecclesiæ. contra quod facit c. degradato. de pœnis. in fi. lib. 6. nã degradatio eximit, & priuat degradatum ab omni beneficio, & priuilegio clericali, & incontinenti degradatus relinquitur potestati seculari per eum puniendus, vt ibi. Sol. hic loquitur de degradatione verbali, quæ non priuat ab omni priuilegio. vnde non tollitur priuilegiũ fori, nisi posteà sequatur incorrigibilitas, vt in c. cum non ab homine. de iud. & in c. dictũ. 81. dist. Cõtrarium loquitur in degradato actualiter, & sic nota ex litera 3 q degradatio quandoque sumitur pro depositione verbali. † Sed quia in tex. fit mentio de magnis scelerib. quæro quę dicantur magna scelera, nam si rectè ponderetur tex. non est de mente ipsius, vt pro quolibet peccato mortali clericus posset depo

ADDITIONES.

a ¶ Hoc dicit, & allegatur iste tex. per Ab. in c. ex literis. de consti. s. Alb. de Rosa. vide ibi. Andr. Barba.

b ¶ Magna scelera. Sed qñ dicitur delictum maius, & minus de iure ciuili, & de iure diuino, vide consi. Bar. quod incipit ad declarationem huius qõnis. & est in ordine 7. vide omnino. quia loquitur secundum Theologos. And. Barb.

c ¶ Hęc sunt verba Host. dicit enim q iste tex. loquitur de latronib. sed latro est plusquam fur, s. de homic. ca. 1. & per hoc dicit q iste tex. loquitur de illis, qui se immiscent enormi atib. de sen. excom. perpendimus, & sic non loquitur de simplicib. furib. dicit tamen quòd propter simplex furtum clericus deponitur, de iudi. cum nõ ab homine. & Doc. simpliciter transeunt cũ Host. Sed mihi placet illud quod dicit Ab. Si. & satis est de mente Host & Doct. nam intelligunt istum tex. in enormib. criminib. & dicunt q simplex furtum non est enorme crimen, nec de eo loquitur tex. licet propter simplex furtum clericus deponatur. ergo cum iste non loquatur de committente furtum, sed de committente enorme crimen, nõ debet fur pati pœnam, de qua in hoc c. ex quo de ipso nõ loquitur, sed debet solum deponi. per c. cum non ab homine. s. de iudi. Ale. de Ne.

Universidad de Deusto

deponi, nisi sit magnũ, imò nec beneficio suo clericus priuari deber, nisi crimen sit grauissima dicit tex. no. in c. inuentum. 16. qu. 7. Sol. Doc. multum leuatè transeunt super tex. seu intellectu, & materia huius c. Sed tu aduerte ꝙ in variis iuris partib. disputatio sit, q̃ dicuntur grauiora delicta. de quo in l. 1. C. de requi. reis, & in l. ad ea ff. de reg. iur. Bar. plenius in l. non solum. ff. de iniuriis. vnde aduertendum ꝙ quædam delicta dicuntur leuia: quædã grauia, quædam grauissima. Leuia dicuntur, vbi dolus non requiritur, vt quãdo dolus ignis contigit per imperitiam, vel culpam, siue dolo, vel quãdo dolus interuenit, sed circa rem modicam, vt fortè modicæ rei inter domesticos. l. respiciendum. ff. de pe. l. leuia. ff. de accus. & cum dilecti. 3 de accus. Delicta verò grauia sunt in quib. exigitur dolus, & tẽ sunt in graue præiudicium alterius, seu reipublicæ, & magna pœna imponitur, vt in furto, periurio, & similib. vt in ca-
a cum nõ ab homine § de iud. & hic. a Grauiora verò crimina sunt publica, & quando non imponitur pœna mortis. Grauissima, vbi imponatur pœna mortis. Nam ex grauitate deprehendimus quã-
4 titatem, & qualitatem delicti. 24. q. 1. non afferamus. † Ad propositum ergo, aut clericus committit leuia crimina, & non debet deponi, nec etiam priuari beneficio, sed poterit ad tempus suspẽdi, vel aliter corripi ad arbitrium iudicis. vt in d. c. cum dilecti. de accusa. Aut committit grauia, & poterit deponi. Si verò grauiora quanquam non publica, poterit vltra depositionẽ detrudi in monasterium. vt hic. Si verò grauissima, ita ꝙ de iure ciuili puniretur pœna mortis, & tunc poterit deponi, & damnari ad perpetuum
5 carcerẽ. vt in c. pen. de hære. & in c. nouissimus. de verb. sig. & in c.
b de hære. lib. 6. † Vnde no. dixit Inn. in c. qualiter. el. 2. de accusatio. ꝙ ista dispuratio ad perpetuum carcerem c post depositionem æquiparatur pœnæ mortis. & rarissimè debet infligi, nisi vt dixi ꝙ in istis grauissimis scelerib. & posset esse ita delictũ pernitiosum exẽplo, & qualificatum, vt traderetur illico post depositionẽ iudici seculari, vt d. c. nouimus, & plenè dico in c. cum non ab homine. &
c c. at si clerici. de iudi. c † Et ex prædictis infero ad vnam not. quæ-
6 stionem. Clericus pro grauissimo delicto fuit depositus, & damna-
d tus ad perpetuum carcerem. d nunquid talis perdit factionem testamenti, vt bona sua veniant ad succedẽtes ab intestato: sicut dicimus in bonis damnatorum ad mortem, vt in authen. bona damnatorum. C. de bo. dam. audiui fuisse cõsultum pro & contra à valentissimis viris, nam quidam consuluerunt ꝙ sic: quia hæc pœna comparatur pœnæ mortis. vt dixi secundum Inn. Sed in contrariũ facit, quia ecclesia deputat carcerem non ad pœnam, sed ad pœnitentiam peragendam, vt in d. c. nouimus. & in ca. quamuis. de pœnis. lib. 6 nõ ergo succedit loco mortis, & hæc opinio plus mihi placet, quia pœnæ non debent extendi. Non obstat glo. in c. quia diuersitatem de concess. præben. quæ dicit ꝙ bona clericorum, & damnatorum applicantur fisco ecclesiæ, quia illa gl. ibi non probatur. Itẽ facit c. excommunicamus. el. 1. in §. dãnatis. §. de alio crimine, & maximè, quia de hoc nulla fit mẽtio in aliqua parte iuris
e canonici. e † Sed quæro, nunquid ista detrusio in monasteriũ de-
7 beat fieri in perpetuum: non tangitur hic, sed gl. in c. dictum. 71. dist. dicit hoc esse in arbitrio iudicis. Sed tex. in c. si quis eps. 1 dist. dicit ꝙ in perpetuum, illud verius, nisi habito respectu ad qualitatem delicti iudex deputet ad tempus. arg. 2. q. 3. in c. fi. §. notãdum, & in l. quid ergo. §. pœna grauior. ff. de his qui no infa. vnde & hodie etiam in crimine hæresis pœna detrusionis potest commutari in aliam pœnam, si visum fuerit superiori. vt in c. vt officium. de hær. lib. 6. An autem ille qui semel fuit detrusus possit amplius ordinari, vel redire ad suum ordinem. vide tex. cum gl. in c. si ille. 1. dist. In gl. in fi. de hac materia vide gl. in c. si quis diaconus. 1. dist & in c. ex literarum. de eo, qui duxit in ma. plenè dico in c. cum nõ ab homine. de iud. & dic, vt ibi.

ADDITIONES.

a ¶ Et dicit Barto. ibidem quòd vbicunque pœna infertur in persona. ad hoc l. in seruorum. in fin. ff. de pœnis. Alexander de Neuo.

b ¶ Carcerem. Deputatio ad carcerem æquiparatur morti, quando carceratus patitur famem, & frigus. secundum Bald. in c. 1 §. denique. quæ fuit prima causa beneficij amissi. faciunt not. per Barto. in l. j §. diuus seuerus. ff. de quæst. vide Ioan. de Ana. in rubric. suprà, de his qui filios occi. in fin. Pari. puteo. in tractatu syndic. Sebastia Sap.

c ¶ Vide omnino quod dixi in capit. 1. de homici. in magna addit.

vbi reprobo hoc vltimum. Alex. de Ne.

d ¶ Carcerem. Vtrum damnatus ad perpetuos carceres possit condere testamentum. addo quod notat Anto. in cap. ad hæc. de testa. idem no. etiam ipse Abb. Pano. in rub. de testa. vers. 7.

e ¶ Sed Ab. Si. in dicto cap. quia diuersitatem. de concess. prẽben. sequitur illam gl. & eam videntur sequi Docto. communiter, vnde ibi Deo dante videbitis. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Pœna promissa in contractu à partibus, potest per vtranque partem exigi, si vtraque pars contrauenit, etiam de iure canonico. nu. 2.*
2 *Procuratio quæ debetur episcopo ratione visitationis, an possit aliquo casu cõponi.*
3 *Mora vltima nocet, quando prima est purgata, alias secus.*
4 *Pœna si fuerit petita vigore contrauentionis contractus, an per hoc tollatur quod est promissum in contractu, vide infra capitu. tuam nu. 4.*
5 *Pœna an toties incurratur quoties contractui contrauenitur.*
6 *Pœna apposita in contractu, non incurritur ex eo quòd vna pars venit contra contractum extraiudicialiter, non autem in iudicio.*

CAP. VI.

1 CONSTITVTVS. † si vterque contrahentium venit cõtra contractum, vterque potest exigere pœnam adinuicem promissam ex conuentione. hoc dicit. Primò ponit diffinitionẽ, Secundò causam interserit. ibi cum.

a Casus literalis. a Episcopus Lauitanus concessit monasterio Scriptæ Ferratæ omnes ecclesias in diœcesi sitas pertinentes ad monasterium illud. & quicqd iuris in illis habeat in emphyteusim sub certa pœna apposita in instrumento inde confecto, postmo dũ orta fuit super his cõtentio inter eos. Per q̃fessionẽ vtriusque partis

ADDITIONES.

a ¶ Casus literalis. Iste tex. facit ad q. de frangentib. pacem, qui promiserunt se sub certa pœna nõ offendere, de qua plenè per Ioa. And. in reg. iur. frustra. in mer. li 6. vbi etiam ponit, nunquid adulterans, vel occidens, vel vulnerans fratrem illius, cum quo fecit pacem, dicatur frangere pacem, vel occidit eum post factam pacem bannitum. Et circa prædictam quæstionem, videlicet quis debeat de frangentibus pacem puniri. vide pulchrè per Bald qui alleg hunc tex. in l. semel mora. ff. sol. ma. Et circa quæstionem de bannito post pacem vide Pe. de Anch. in c. nulli. de elec. li. 6. Circa quæstionem, quam dixi de adulterante vxorem, vide omnino in terminis Bar. in l. verum. ff. de fur. vbi etiam ponit quid de faciente furtum post pacem. Et circa primam q. de se offendentib. & non apparente quis sit primus, vide Bar. in l. cum patre. § liberatis. de leg 2. circa quæstionem de occidente, vel vulnerante cõsanguineũ illius, cum quo fecit pacem, vide quod plenè notaui in c. grauem. de excess. præla. super hoc, & circa quæstionẽ de occidente bannitum post factam pacem. vide Pe. de Anch. in c. canonum. de constit. in vj. prin. quæsito illius quęsiti, versiculo. sed quęro sicut per ius commune, & per Old. in cons. 21. & per Bart. in trac. de bannitis. & per Bar. in l. eleganter. § fi. ff. de pig. act. & circa quæstionem de se vulnerantibus cum non appareat quis fuerit primus, adde quod ille præsumitur fuisse primus aggressor, qui reputabatur fortior. ita dicit Flo. in l. j. § cum arietes. ff. si quadrupau. fe. di. vel ille præsumitur esse primus aggressor, qui erat magis ferox. gl. est sing. in c. si bos. de iniuriis. quam allegat Flo. in d. § cum arietes. Sed mihi videtur, quòd illa gl. hoc non dicat, quia vult dominum bouis in casu dubio non teneri. Sed ꝙ imò tobustior præsumatur prius fecisse insultum. facit optimè quod not. Bal. in 1. consti. Digestorum. § sed cum nos. vbi dicit quòd stante statuto, ꝙ primogenitus succedat, quid si duo fratres fuerint nati, vno ore, ita ꝙ non apparet quis primus exiuerit ventrem matris. Et de supradicta quæstione de offendente illum, qui fuit bannitus post factam pacẽ. vtrum dicatur fregisse pacem, vide per Bal. in l. j. C. si à non compe. iud. qui ponit, an & quãdo pax sit seruanda bannito, sed dum ꝛ allegaui. § cum arietes. adde ꝙ gl. dicit ꝙ non apparente, quis fuerit prior in percutiendo, neuter tenebitur. Quam gl. in terminis ibi inducit Flo. ad q. istam de frangentibus pacem. tamen non apparet quis fuerit primus, nec Flo. ibi alleg gl. in d. c. si bos. sed ibi habeo allegatum in margine. Itẽ adde hic quod no. Pau. de Cast. post Bal. in l. semel mora. ff. sol. ma. vbi dicit ꝙ si duo fecerũt pacẽ. & ꝓmiserunt se nõ offẽdere sub certa pœna, si vnus eorum offendat primũ defendẽtẽ, secus non dicitur

partis constitit, ꝙ pars monasterij subtrãxit episcopo pensionẽ, & episcopus exegit à monasterio procurationem. & sic vtraque pars commisit in pœnam, vnde dominus papa vtranque partem
2 à pœna illa reddit absolutã. Ber. † No. 1. ex tex. quòd etiam de iure
a canonico licitè in cõtractu apponitur & exigitur pœna. a Secundò no. ꝙ ex contrauentione vtriusque partis tollitur in effectu
3 pœna apposita in contractu. † Tertiò not. ꝙ super procuratione potest interuenire compositio, contra quod facit c. cum venerabilis. & quod ibi no. de censi. So. quidã intelligunt de procuratione debita ex consuetudine, priuilegio, vel alio iure speciali, non autem de procuratione debita rõne visitationis Host. dicit text. posse procedere, etiam in ista procuratione debita ratione visitationis. ar. in c. constitutis. de reli. do. de quo dic, vt in c. exofficij-
4 de præscr. & c. fœlicis. & c. exigit. de censi. li. 6. † In gl. 2. in fi. de hac materia vide bo. gl. in regula frustra. de reg. iu. li. 6. Et quod dicitur in gl. quod vltima mora nocet, habet locum, qũ purgatur prima mora per secundum actum, vt quia debitor obtulit pecuniã creditori. & creditor semel renuens posteà eam petiit, nec debitor amplius exhibuit, tunc debitor est in mora, quia purgata fuit prima mora per petitionem. l. tutor. §. Lucius. ff. de vsur. quod hic
b non contingit. b † Et hic possent examinari duo difficiles articu-
5 li. Primus, nunquid seruans transactionem possit petere pœnã, & cum hoc seruare ipsam trãsactionem, an verò tollatur trãsactio petendo pœnam. Secundus, quid in aliis contractibus, nunquid toties committatur pœna quoties fit contrauentio, de quib. plenè per gl. & Bar. in l. qui fidem. ff. de transact. & in l. si sic stipulat⁹.
6 ff. de ver. obl. † Vltimò hic potest quæri, quid si episcopus petiit procurationem. & Abb. exhibuit, nunquid episcopus incidat in pœnam. Doc. quòd non, quia exigitur alterum, vt pœna committatur, vel quòd trahatur ad iudicium, vel quòd violenter eripiatur proc. ar. in l. j. ff. si quis cau. quod est menti tenendum. c

ADDITIONES.

§ dicitur fregisse pacem, & tempore quo offendit, pax vni erat facta. & alle. Io. And. in addi. Spe. in rub. de treu. & pa. & in d. reg. iu. frustra. & aliqua alia, & de supradicta q. an adulterans vxorem, dicatur frangere pacem. vide per Bal. in c. j. in princ. & in c. fi. de pa. & per Bar. & ibi latissimè per Lud. Ro. in l. licitatio. §. quod illicitè. ff. de publica. Itẽ de eo verbo dixi de robustiore, ꝙ præsumat prius fecisse insultum, allego in simili optimum tex. cum gl. in l. si duo. §. si maritus. in verb. habebit. ff. de re. dub. & ibi omnino vide Bar. & adde hic Bald. in repe. l. j. in xij. q. C. vnde vi. & in l. vt vim. ff. de iust. & iu. vbi ponit quando apparet duos inuicem se vulnerasse, cuius dicta refert, & sequitur Io. de An. in repe. c. significasti. de homi.

a ¶ De quo ff. eodem. summa. & in c. j. de dol. & contumacia. Alex. de Ne.

b ¶ Inn. dicit ꝙ aut fuit talis actus, remitto tibi procurationem vt des censum, & tunc dato ꝙ Abbas ꝓcessit, vt quia cui cẽsum nõ soluit, eps non poterit petere procurationem, sed debet agere ad pœnam, vel ad interesse actione ex stipulatu si stipulatio fuit interposita, vel actione de dolo si stipulatio non interuenit, allegat l. naturalis. §. ꝙ si faciam. ff. de præscr. ver, vnde si episcopus petiit procurationem malè fecit, vnde dolus cum dolo compẽsatur in pœnis, ff. de reg. iur. cum par. & ff. fol. mat. l. viro. Aut eps promiserat se non exigere procurationem, & eam posteà exigere voluit, & tunc dicit quòd est in optione Abbatis, vel denegare episcopo procurationem promissam, vel pœnam exigere, dicit tamẽ ꝙ altero debet esse contentus, l. rescripto. §. si pacto. ff. de pac. Sed aduerte, quia per ista verba Inn. videtur sentire quòd si episcop⁹ dicit remitto tibi procurationem, vt des censum quòd in totum extingatur ius episcopi, vnde amplius non potest redire ad ius pristinum, etiam Abbate contraueniente, sed debet agere ad pœnam vel interesse. Aut promittit se non exacturum procurationem, & tunc quia in totum sublatum fuit, seu extinctum ius cõpetens episcopo, ipso contraueniente est in electione Abbatis an deneget procurationem soluere, vel an petat pœnam, & sic est in electione sua an ꝙ fuerit contractui, an verò contractus resoluatur si abbas voluerit pœnam. vnde ead. ratione dicendum est in episcopo abbate cõtradicente, qa si censum non solueret in electione cpi esset an vellet redire ad procurationem, an vellet censum, & loco eius petere pœnam vel interesse. Sed ego non credo istam differentiam quam facit Inn. esse veram, quia vtroque casu põt eps, seu ille qui non ꝓuenit redire ad ius suum, quia non intelligitur sublatum, nec renũciatũ, nisi altero implente. sed me non extendo. sed dic vt habetur in capi. cum inter. de elect. & per Bar. in l. actione. & in l. mota. C. de transa. & in l. cum proponas. C. de do. But. autem dicit ꝙ aut ambo eodẽ momẽto ꝓueniunt, ita ꝙ non apparet qs prius, & qs posterius. & tunc fit hinc inde compensatio. Aut diuerso tempore ꝓuenerunt: quia vnus primò, alter posteà ꝓuenit, & tunc si erat appositum pactum, rato manente pacto, licet vnus contrauenerit ꝓ tui, non habitur licentia alteri ꝓtraueniendi. sed pœna committebatur. Sed illa clausula, rato manente, & c. non erat apposita, sentit Butr. ꝙ vnus contrauenit per prius, alter potest cõtrauenire per posterius, & petere pœnam, qa erat in electione sua an velit ꝙ fiatur ꝓtui, vel cõtractum rescindere, & petere pœnam: non autem poterit vtrunque petere, vt in l. rescripto §. si pacto. ff. de pac. & ista videtur mens Bu. & quidam tex. iste loquitur de compensatione, dicit dom. Cardinal. ꝙ hoc debet intelligi qñ vtraq; conuentio erat commissa circa idem factũ: secus si essent diuersa facta, vt si ex vno ꝓtui teneor tibi ad cẽtum & ex alio tu teneris mihi Romam ire: nam licet contrauenia, non licet tibi contrauenire. alle. l. 1. & fi. in §. fi. de eo per quem factum erit, & remittit se ad c. peruenit. el 2. de iureiur. Alex. de Ne.

c ¶ Sed Ab. Sic. non refert Doct. verba prout iacent. Nam Inn. quærit quid sit necesse ad pœnam committendam, & dicit ꝙ sufficit ꝙ Abbas in iudicio trahatur super hoc. vel ꝙ eps violenter procurationem eripiat. Nam alterum de his duob. sufficit ad pœnam cõmittendam, pro hoc alle. Host. l. 2. in princ. ff. si quis cau. secus dicit si Abbas sine contradictione soluit, quia videtur donare. cum volenti nõ fiat iniuria, vt in reg. scienti in 6. Quærit etiam Inn. quid si eps gratis exigit procurationem, & abbas gratis soluat, & respondet ꝙ non committitur pœna. Sed quid si eps exegisset, & recepisset vt debitum, & c. Abbas vt debitum soluit. & ad hoc vltimũ non respondet Inn. Host. dicit in vtranque pœnam incidisse epm qa exegit procurationem. & Abbatem, quia non soluit pensionẽ licet soluerit procurationem, & sic fiet hinc inde compensatio. vt in l. rescriptum. §. si pactum. ff. de pact. remittit etiam adꝯ. eo. suam. & istud sequitur But. & do. Car. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Testis varians & vacillans potest capi, & in carcere detineri, non tamen incurrit infamiam.*
2 *Infamia in dubio intelligitur de infamia iuris.*
3 *Infamis quis efficitur absque alia condemnatione, si delictum erat tale quod irrogabat infamiam si de eo fuisset condemnatus.*
Delictum si est notorium potest puniri absque alia condemnatione.
4 *Confessio inducit infamiam quando est tale delictum, de quo condemnatus efficeretur infamis.*

CAP. VIII.

SVPER HIS. Breue est, & potest sic summari. Si testis propter
a vacillationem in carceratur a infamiam nõ incurrit. h. d. Casus literalis. Quidam clericus coram iudice delegato in testimonio vacillauit, & variauit in dicto suo, qui per eũdem iudicem de mãdato pa. captus est, & detentus. quærebatur, vtrum per hoc incur-
1 rerit infamiam. Consultus papa respondet ꝙ nõ. B. † No. primò ex tex. ꝙ propter vacillationem, & variationem potest testis etiã clericus capi, & detineri ꝓcor. l. nullum. C. de testi. & quid sit propriè
2 variatio. & vacillatio, vide per Inn ſ, de testi. cogẽ. c. preterea. † Secundò not. quòd appellatione infamiæ intelligimus de infamia
b iuris. pro hoc capitul. cum dilectus, de ordin. cogn. b ¶ Oppon. contra

ADDITIONES.

a ¶ Incarceratur. An ille, qui carceratus est sit idoneus testis cõtra carcerantem, dic ꝙ sic, sed tamen diminuitur de fide. Ita dicit Io. An. addi. Spe. in rub. de teste. ver. sed quærebatur.
¶ Adde Old. cons. 145. à quo Io. An. habuit.

b ¶ Nam Inn. dicit ꝙ licet non infametur de iure, tamen incurrit infamiam facti, & sic de facto infamatur. Sed d. Card. dicit ꝙ hoc. ſ ꝙ infametur de facto potius stat in euentu facti, quàm iuris dispositione. Nã potest contingere ꝙ de facto infametur, & potest contingere ꝙ non infametur, vt quia pauci sciant, vel quid simile. & de ista infamia remittit se ad notata in capi. testimonium. de testi. Ale. de Ne.

Universidad de Navarra

a contra text. de lictus fustium. a ff. de his, qui not. infa. vt ibi patet ex genere pœnæ quis incurrit infamiam, quando sustinet pœnā de tali delicto, de quo condemnatus confessus, vel pactus efficere tur infamis. sed iste fuit incarceratus pro delicto, de quo damnatus fuisset effectus infamis: ergo ex ipso genere pœnæ effectus infamis. Inn. soluit contrarium dupliciter. Primò q̄ hic carcer non fuit deputatus ad pœnam, sed ad custodiam. l. aut damnum. §. solent. ff. eo Item & secundò hic loquitur in delicto variationis, vn de quis non potest ita convinci de crimine falsi: cum habet multas excusationes, sicut quando deprehensus in furto sustinet pœ
3 nam. †Ex dictis Inn. collige duo pro intellectu lictus. super quo variant ibi gl. & Doct. Primò, vt illa lex procedat etiam cum nulla sequitur condemnatio, vt ex solo genere pœnæ quis incurrat infamiam quando est tale delictum, de quo condemnatus effice retur ifamis. Exemplum capitur quis in furto, vel in alio crimine manifesto, iudex sine alia sententia mandat eum fustigari, talis. n. efficitur infamis ipso facto, absque alia cōdemnatione. & hunc in tellectum Inn. tenent quidam in d. l. lictus. & sequitur Bar. quod est valde not. Ex quo etiam intellige vnum aliud, q̄ in delicto noto-
b rio b sine alia condemnatione potest iudex mandare pœnam im
4 poni: quod etiam no. Inn. in c. ex parte. el 1. ī. de ver. sig. †Secundò
c no ex dictis Inn. q̄ sola confessio c inducit infamiam, quando est tale delictum, de quo condemnatus efficeretur infamis, & hoc te nuit gl. iuris ciuilis. in l. quoniam. & in d. l. lictus. ff. de his, qui no. infa. Sed Barbi contra, nisi confessio fieret in ciuili in actione famosa, quia tunc confessus habetur pro condemnato. l. 1. ff. de con fes. sed in criminali non habetur pro condēnato: sed requiritur sen tentia. vt in l. si confessus. ff. de custo. reo. Multum tamen con tra dictum Bar. & pro Inn. facit d. l. quoniam. hic super tex. nō sunt
d alia no. d Capio gl. 1. Item aduerte quia Inn. sentit ex prima solu. q̄ si iste restis fuisset incarceratus in pœnam vacillationis, q̄ incur risset infamiam, quasi pœna esset imposita pro delicto, de quo qs condemnatus efficeretur infamis. Sed certè hoc dictum non pū
e to verum. vn de siue testis vacillans e detrudatur in carcerem in pœ nā. siue alia pœna afficiatur, non propter hoc incurrit infamiam, quia non punitur ex l. Cornelia. de falsis. sed extraordinariè, quia offendit aures iudicis, & ideo cum non puniatur tanquam falsus non incidit in infamiam. & hoc rectè intuentivoluit gl. in l. nullū. C. de testi. & hoc aperè voluit Bart. in l. infamem. ff. de pub. iud in illa qu. an damnatus per inquisitionem efficeretur infamis, &c. & fortè hoc etiam voluit Inn. hic, in secunda sol. In gl. 2. ibi: per se nō infamat, nisi sententia præcesserit pœnam, & ita tandem tenuit ibi gl. & ita videtur gl. hic. velle sequendo illum intellectū, & ideò tenet illa lect. quæ est no. vt ex solo genere infamiæ quis infamiā incurrat sine alia condemnatione. vt §. dixi, & de ratione deciden
f di. dic vt §. f

ADDITIONES.

a ¶ *Lictus fustium.* Nota intellectum l. lictus fustium. ff. de his, qui no. infa. Sed tu vide Arch. in c. porro. 3. q. 7. vbi dicit post gl. quæ incipit post falsum, alias, hoc falsum, q̄ si quis fustigetur in pœnā delicti post sententiam, bene dicitur, vel efficitur infamis, secus si ad inquisitionem veritatis. vt l. nullum. C. de infa. Dicit tamen q̄ Vin. Got. & Host. in hoc c. super his. tenent idem quod gl. in d. §. & vide Archi. in c. qua iuxta. circa me. 5 qu. 6. vbi dicit, q̄ si fustigatur ex causa famosa, infamis efficitur. vt l. lictus fustium. ff. de his, qui not. infa.

¶ Adde Old. cons. 92. Io. de Ana. cons. 21.

b ¶ In delicto notorio iudex potest mandare imponi pœnam sine al. a condemnatione. Et vide quod plenissimè not post domi. Ab ba. in ca. ad nostram. 3. de iureiuran. Adde Fran. de Arc. latè consi lio 165.

c ¶ Sola confessio. *Vide* Fel. in c. testimonium. versi. & iste tex. indu cit §. de testib. Seba. Sapia.

d ¶ Sed l. quoniam. debet intelligi quando de crimine agitur ciuili ter per viam actionis. Bar autem loquitur qñ sine crimine porri gitur accusatio. & sic quando agitur criminaliter de crimine, vn de l. quoniam non facit contra Bar. *Alex. de Ne.*

e ¶ Vacillās. Qualiter debeat puniri testis vacillans. vide tex. & gl. in l. q falso. ff. de testib. & gl. in ver. vacillāt. in c. si testes. §. itē in testib. 4 q. 3. & dicit Bal. in l. scripturæ. C. de fid. istr. q̄ ēt nō parcit rustico q̄ sibimet est ḡrius. Vide *Ant.* in c. j. de testib. cogē. & vide Ar. 4 q. 3. c si testes ver. itē q̄ falso. vbi d. cit q̄ testis vari', si accusetur, punit

pœna legis Corneliæ de fal. alias si sine accusatore, puniē pro motu iudicis. ar. l. nullum. C. de test. & alle. In. in c. j. de test. cog.

f ¶ Per prædicta dicit But. q̄ si aliqs torquetur ad eruendum veritatem ex delicto irrogante infamiam, per hoc non efficitur infamis, quia torquetur nō in pœnā delicti, sed ex alia causa, de quo in d. l. lictus fustium. ff. de his qui no. infa. Sed quid de his qui mul ctantur vel condemnātur, seu præconizantur in publicis arēgis, Spe. in in ti. de sen. prola. §. 2. ver. quid de istis. & seq. videtur dicere q̄ non sint infames. Sed posteà aliter dicit, & colligit casus, in quib. quis efficitur infamis, & ita pertransit hic d. Car. in fi. commēti. Ego puto tales esse infames, qñ delictum est tale ex quo se quitur infamia. nam tales actus non inferuntur nisi post condēnationem, & per pœnam delicti inferuntur, ergo incurrunt infa miam.

SVMMARIVM.

1 *Obligatus ad certam quantitatem certo die sub pœna soluenda, si partem intra terminum soluerit non tenetur ad integram pœnam.*
2 *Pœna an, & quando censeatur apposita in fraudem vsurarum.*
3 *Pœna in loco pœnitentiali non debet solui. Pœna si excedat interesse licite peti potest.*
4 *Pœna an censeatur remissa ex eo quòd pars post terminum recepit sortem, siue quid simile.*
5 *Obligatio dividua, vel individua quæ dicatur.*
6 *Pœna solui debet etiam de iure canonico, quando contractus non observatur, & committitur aliquando in totum, aliquando pro parte.*

CAP. IX.

1 SVAM AD. †Obligatus sua ad certam quantitatem certo die
a sub pœna soluendam, si partem intra terminum soluit ad pœ nam integram non tenetur. h. d. in prima conquestio. *In* secunda prouisio ibi, & igitur. Casus literalis. Clerici sancti Fortunati fuerunt condemnati episcopo Spoletano in xl. libris per quod dam arbitrium sub pœna xxx librarum. nisi eas in termino per soluerent, constituto tandem soluerunt termino 23. libras, epis copus impetrauit quasdam literas contra eos tacita veritate, per quas fecit eos sibi condemnari in 30. libras nomine pœnę, quia non soluerant totam summam in termino cōstituto, vnde dicti clerici do. pa. querimoniā transmiserunt, mandat papa episcopo Spoletano, quatenus 7. librarum solutione contentus existat, & super pœna 30. librarum de cętero clericos non molestet, cum non deceat ipsum in honestis quæstibus anhelando cū aliena ia-
2 ctura ditari. *Ber.* †No. primò ex tex. q̄ etiā inter clericos licitè fer tur laudum cum appositione pœnę sup quantitate. *Appositio* est go pœnæ super quantitate soluenda si non fuit soluta, non in ducit vsuram, seu præsumptionem vsuræ, quod dicit *Innocen*, verum, nisi apponens pœnam sit solitus fœnerari, quia tunc
b præsumitur in fraudem vsurarū appositæ, de quo vide quod not.
3 in cap. dilecti. de arbitr. b. †Secundò not. argu., op. quòd solutio

ADDITIONES.

a ¶ Obligatus. Pro intellectu huius decre. vide vnum pulchrum di ctum quod scripsi post dictum *Antonij* in c. Odoardus. de sol. Et an, & quando pœna adiecta pacto valeat, vide An. in c. plerique. circa fi. de pac. Et adde quod his casibus, quibus potest peti pœna nō tamen poterunt peti vsuræ pœnarum. tex. est in l. fi. ff. de magi stri. conue.

b ¶ *Ista* sunt verba Inn. nam dicit quòd aut sumus in pœna iudicia li & ita licitè exigitur. xxij. dist. nō. quanquam. & ff. de re iud. l. iu dicē. & ista potest esse ratio, quare pœna, de qua in text. non præ sumitur adiecta in fraudem vsurarum. Nā fuit arbitro imposita, in quo non præsumitur suspicio cum non pro commodo suo, sed in fauorem illius pro quo sententiauit pœnam apposuerit. Aut loquimur in pœna conuentionali, quæ ex conuentione par tium præfigitur. & tunc dicit Inn. quòd aut exigitur recta inten tione, vt quia pœna est apposita, nisi pareatur placitis, & tunc e- tiam est licita exactio, vt in ca. dilecti. intellige quando vtraque cōuentio erat commissa circa idem factum, secus si essent diuer sa facta, vt si ex vno contractu teneor tibi ad centum & ex alio tu teneris mihi Romam ire, nam licet contrauenias nō licet tibi co trauenire, allegat. l. primam. & l. fin. in §. fina'i. de eo per quem factum erit, & remittit se ad capitul. peruenit. el 2. de iureiuran do. *Alex. de Ne.*

a pœnę non habet locū in foro pœnitentiali. a nam tunc propriè quis lucratur cū iactura alterius. de quo videbonū tex. cum glo. xij. q. 2. fraternitas. Et est arg. ex tex. q̄ licitè pœna peti non pōt si excedit interesse. Contrarium tamen tenet hic Inn. Et ad text. potest responderi quòd hic fuerat quasi totum debitum perso-
4 lutum. †In gl. ibi, nisi aliter conuenerint inter eos. & c. hæc glos. sentit quòd si creditor post terminum recipit sortem videtur re nuntiasse pœnę nisi fuerit protestatus, q̄ etiam intendebat pete re pœnam, sed hoc dictum videtur ꝺ tex. istū, vbi papa fundat se super alia rōne. dicergo quòd iste tex. procedit quod pars debi ti dunt axat fuit soluta, vnde ratione partis non solutæ quis non
b vī renuntiare pœnæ, vt hic. & regulariter, nūquid possit quis pe tere pœnam, & excipere de transactione, siue contractu, & sic va leat compositio, seu contractus, & etiam possit peti pœna, dicen dum est plenè, vt no. maximè per Bar. in l. qui fidem. ff. de tran-
5 sac. & in leg. si fit stipulatus. ff. de ver. ob. † *In* ea glos. ibi, sit indi uiduum &c. & quæ dicatur obligatio diuidua. & quæ indiuidua, plenè no. in l. stipulationes non diuiduntur. ff. de ver. ob. Et propriè illa obligatio dicitur diuidua, quando solutio partis affert tantam commoditatem respectu partis, sicut solutio totius obli gationis. Exemplū primi, promisi tibi scribere duos libros sub pœna, & scripsi tibi vnum, hæc pœna tm̄ committitur pro me dietate, quia ista obligatio est diuidua cum respectu partis, tu habes oēm commoditatem. Indiuidua verò dicitur obligatio, qñ solutio partis nō affert tantam commoditatem. Exemplum, promisi tibi scribere vnum librum sub pœna, scripsi tibi mediе- tatem, hæc pœna committitur in totum, quia scriptura mediета- tis non affert tantam commoditatem respectu partis, sicut tota scriptura respectu totius, & ita in consimilib. Et hæc dicta gl. pro cedunt. quando quis obligatur ad dandum, vel faciendum sub certa pœna. Sed quando quis debet aliquid recipere, puta hæ- reditatem, vel legatum, si aliquid soluerit, vel fecerit, tunc non po test petere nisi totum soluat, vel faciat, vt in l. Mæuius. & in l. cui
c fundus. ff. de condi. & demon. c Et de materia huius glo. plenè ha- betur per *Legistas*, & maximè per Bart. in l. stipulationes non di uiduntur. & in l. 4. §. Cato. ff. de ver. ob. & dicendum, vt ibi, quia propriè non est materia nostra, & est gl. magis plena, quàm sit
6 ista in l. si seruus. ff. si quis cautio. † Sed dubium est, nūquid de iu re canonico possit peti pœna respectu partis non solutæ, cōiter Doc. nostri q̄ sic, quod mihi placet. nam eadem debet esse ratio de parte quò ad partem, quæ est de toto quò ad totum, prout in l. quæ de tota. ff. de rei ven. & in c. pastoralis. in ver. item cum to tum. de offi. dele. Sicut ergo de iure canonico potest peti pœna in toto, si non adimpletur contractus, vel mandatum pœnale ali quo modo, vt in c. cum dilecti. §. de arb. eodem modo rōne par
d tis non adimplentis potest exigi pœna pro rata. & hoc intellige qñ obligatio cōsistit in dādo, seu soluendo, ita quòd solutio par- tis affert commoditatem, ſm quod prædixi, alias si obligatio es set indiuidua, tunc pœna committeretur in totum, etiam de iure canonico, quia tunc cessaret ratio huius literæ per prædicta, po test solui contrarium c. cum dilecti præal. ad quod Doc. respon- dent dupliciter, primò quòd ibi pars potuit soluere, sed noluit, hic verò nō potuit, vel illud de rigore, hic de æquitate. Prima sol. mihi non placet, quia est diuinatio ad istum tex. Secunda etiam non est vera, quia debuisset ibi papa seruare istam æquitatē sicut hic, ideò solue, vt prædixi, q̄ ibi in nullo fuerat satisfactum, ideò pœna habet locum in totum, etiā de iure canonico, sed hic fue rat satisfactum pro maiori parte ibi de æquitate nō cōmittitur pœna in totum, saltem cum effectu, nō enim negat iste tex. quin ratione partis non solutę possit exigi pœna pro rata. Sed contra tex. & contra prædicta oppo. hic lata fuit sententia à qua nō fuit appellatum, ergo cum transiuerit in rem iudicatam, nō debebat amplius pars audiri, vt in c. cum inter. de re iud. multiplex datur solu. primò q̄ ista decreta. non necessitat sed tantùm hortatur, pro hoc tex. ibi, non decet, &c. vel secundò papa hic prouidet ex officio suo. tertiò forte fuit appellatum, dantur etiam aliæ solu tiones in quibus non oportet instare, quia de hoc principaliter non disputatur hic, sed tantùm de commissione pœnę respectu totius.

ADDITIONES.

¶ minum, & in casu quo infra terminum non solueret promi- sit præsentare tot, & tanta pignora valentia dictam quantita tem sub certa pœna, an videatur pœna adiecta in fraudem vsu rarum, & *Ioan. An.* in Spe. de ob. §. j. ver. sequitur. in addi. quę inc- non debuisset emittere causam. determinat quòd sentiatur ad iecta in fraudem vsurarum, maxime vbi talis est consuetus fœ- nerari, vt in c. ad nostram. de emp. & vendi. sed But. distinguit dicens q̄ aut factum erat promissum in alio contractu, quam mutui: & tunc si erat consuerus fœnerari præsumitur pœna adiecta in fraudem vsurarū, alias non, vt dicit Spec. in loco præal. Aut erat ḡtus mutui: & tunc aut erat tale factum propter quod credi tor aliquid lucri consequitur vltra sor em, & præsumitur talis pœ na adiecta in fraudem vsurarū, iuxta no. per Bar. in l. rogasti. §. si ti bi. ff. si cer. pe. & est ratio, quia cū isto casu apponatur pactum cō cernens vsuram: ergo & pœna in locum eius cēseatur apposita. nā quo ad iudicium vsuræ non consideratur qualitas ejus quod da tur. dummodo excedat sortem. 14. q. 3. plerique. & no. in c. 3. de vsu. Aut est tale factum propter quod nō accrescit aliquid creditori, & tunc si apponitur incontinenti præsumitur in fraudem vsura rū, iuxta no. per Bar. in l. cum seruus. ff. de cond. & demō. secus si ex interuallo, iuxta no. per Bar. in l. rogasti. §. si tibi. ff. si certum peta. Ale. de Ne.

a ¶ Pœnitentiali. Quomodo hoc procedat, latissimè explicat Fel. in c. 1. ver. tertiò casus. §. de consti. & inter alia vult, q̄ licet pœna nō debeatur in foro conscientiæ, ſm gl. in d. c. fraternitas. tamen il- lud procedit qñando illa pœna processit ex legis dispositione, se- cus si debeat ex conuentione partium. & hoc sentit *Inno.* hic. Seb. Sap.

b ¶ Idem dicit But. & do. Car. hic. Alex. de Ne.

c ¶ Hoc dicit *Inn.* & Doct. Alex. de Ne.

d ¶ Pœna pro rata. Adde omnino quod no. Bar. & Bal. in l. cum pro ponas. C. de dolo. vbi dant pro regula, q̄ appositio pœnæ in cōtra ctu, quando conuenitur, vel agitur de damno, non tenet, tanquā facta in fraudem vsurarum. secus si non consistit in fraudē. ex quo inferunt ad pœnā appositam in compromisso. Et idem tenet Bal. in §. alteri. Inst. de inuti. stipu. vbi omnino videas. Et de illo articu lo, quando pœna videtur adiecta in fraudem vsurarum, omnino videas Anto. in c. de dilecti. de arbi.

¶ Adde de hac materia videndum latè *Ro.* cons. 409.

SVMMARIVM.

1 *Sacrilegium est crimen ecclesiasticum, adeò q̄ index ecclesiasticus potest de eo imponere pœnam temporalem.*
2 *Beneficij appellatione venit feudum precarium & similia.*
3 *Priuatus beneficio vel officio ob suum delictum potest illud ex noua concessio ne reacquirere.*

CAP. X.

AD AVRÉS. Occidentes prelatum priuantur beneficiis, & feudis quæ habent ab ecclesia cui præerat prælatus ille, nec eis nec hæredib. restituentur, nec alia de nouo concedi debent, hodie in occidente capiente, vel bāniente episcopum sunt auctæ pœnæ, de quib. dicendum, vt in cle. si quis suadente. eo. tit. Diuidi- tur hæc decr. nam primò recitat pœnalem sententiā. secundò gra uat. ibi, quia igitur. Casus literalis. Quidam ciues Vincentini suū ep̄m interfecerunt, propter quod feudis, & beneficiis quæ à Vincē tina ecclesia detinebant spoliati sunt per sententiam, quæsiuit ep̄s Vincētinus, vtrum ipsis, vel eorum hæredib. illa beneficia sint re stituenda. respondet Pa. quòd nec ipsis, nec eorum hæredib. sunt illa beneficia restituenda, seu de nouo alia conferenda, cum maio
1 ri etiam sint animaduersione plectendi. Ber. †No. 1. ex tex. q̄ pro- pter sacrilegium potest iudex ecclesiasticus imponere laico pœ nam temporalem, vnde hic priuat dominio vtili quæsito ex con- tractu. Eodem modo posset imponere aliam pœnam temporalē. pro hoc 17. q. 4. c. quisquis. & sic optimè facit iste text. quòd licet iudex ecclesiasticus non habeat iurisdictionem temporalem in laicum: tamen si delictum, de quo cognoscit est ecclesiasticum po test punire eū delinquentē, etiam temporaliter: & facit pro his q̄
2 dixi in c. licet. in gl. §. eo. †Secundò no. q̄ verbum beneficia, a latè
a sumitur: vnde comprehendit feuda, & omnia alia afferentia ali- quam vtilitatem, vt locatio, precarium, vel quicquid aliud ab ec- clesia concessum. nam dicitur beneficium benēuola actio, gau- dium tribuens capienti, vt in lib. feu. in ti. quib. mod. feu. amitta. in
3 c. 1. †Tertiò ista litera b facit sing. in ar. q̄ priuatus ex delicto be
b neficio suo, vel alia re certa potest ex noua cōcessione illam rem priuatā acquirere: nā hic papa pro maiori animaduersiōe specifi cę inter

ADDITIONES.

a ¶ Beneficia. Quid veniat appellatione beneficij, latè tradit Feli. in capitul. postulasti. vel circa glos. secundam supra, de rescrip. Seba- stia. Sap.

b ¶ Litera. De hoc vide c. cum inter P. de renun.

Universidad de Navarra Biblioteca

cē interdixit,ne illis occisoribꝫ,vel eorū hæredib. illa beneficia restituātur:ergo potuissent restitui cessante prohibitione,de quo vide quod no.in c.commissa.de ele.lib.6.

SVMMARIVM.

1 *Litigator qui temere contradicit iudici coram quo litigat punitur arbitrio superioris.nu.4.*
2 *Iudex debet vitare nimiam familiaritatem cum subditis,ne eius authoritas cō temnatur.*
3 *Iudex non potest illum qui ipsum iniuriat punire nisi iniuria sit notoria.*

CAP. XII.

DILECTVS.Qui iudici iniuriatur per superioris arbitrium puniri debet.h.d.Vel sic.Prorumpens ꝫ iudicē.arbitrio superioris punitur.h.d.Casus literalis.Quidam iniuriabātur iudici,de quorum iniuriatione consultus papa de eorum pœna infligenda, rndet q si aliquis temere prorumpit ꝫ iudicis assertionē, sm arbitrium superioris debet puniri,cū de ipsius litigatoris improbitate constiterit,ne vilescat iudicialis autoritas.†Not.q litigator q
1 temerè ꝫdicit iudici,coram quo litigat arbitrio superioris puni
2 ri debet,quia non est vilipendēda iudicialis autoritas.B.†Not.ex text.q debitus honor deferendus est iudici, alias autē euanescit eius autoritas,vnde debet curare, quantū potest ne cōtemnatur à subditis,& ideò consilium est, vt euitet nimiam familiaritatem subditorum,quia ex conuersatione æquali nascitur contemptio dignitatis,vt dicit tex.l.obseruandū.ff.de offi.præsi.& ingenio debet augere dignitatē,vt ibidem dicitur,in fi.& alibi dicit canō dū nimium seruatur humilitas,regendi frangitur authoritas,vtc.qñ.
3 86.dist.†Secundò no.ibi:superioris arbitrium,&c.q excedens a ꝫ
a iudicem,nō punitur per ipsum iudicem,ne sit iudex in causa propria,sed debet puniri per superiorem:ꝫ hoc facit c.si quis erga.& quod ibi no.2.q.7.& in c.1.§.de of.deleg.& eo.ti.c.Romana.lib.6. *Sol.Inn.* hic instat.dic plenius reformando dicta sua, q aut loquimur in ordinario,aut in delegato.Primo casu,aut notoria est iniuria,& potest ipsemet punire iniuriantem,quia in notoriis non est suspicio,& non est ferenda sententia cum solennitate, & hoc tenet Inn.in c.ex part.1.de verb.sig.quod semper limitaui,& limi
b to.b vbi pœna est à iure expressa,secus autē vbi veniret imponēda arbitrio suo:quia tunc arbitrando esset iudex,& posset excedere modū:ad hoc c.cum venissent.5.de iud & ibi plenè dico 7.q.1. quàm periculosum.Aut iniuria non est notoria,& tunc aut tāgit principaliter personam ipsius iudicis,& nō potest ipse punire ne sit iudex in facto proprio.23.q.4.inter multiplices.Aut tāgit principaliter dignitatem suā,& tunc potest punire,sed quia consequēter tangit personam,poterit tanquam suspectus remoueri,seu recusari.pro hoc quod no.Cy.in l.vniça.C.ne quis in sua causa.Itē potest ordinarius sm Inn.bene punire aduocatos,procuratores, notarios,& cōsimiles personas excedētes in officio.vt in l.ne gequam.§.1.ff.de of.procon.& adde hodie quod habetur in c.1.e.t.
lib.6.Secundo casu cum quæritur delegato,aut impeditur iurisdictio sua,& potest procedere ꝫ impedientes.vt in c.1.Aut non impeditur iurisdictio per iniuriam illatam,& tunc debet facere punire per superiorē,vt hic,& ar.in auth.de testi.§.si verò ignori,& de
c materia vide quod plenè dico in d.c.cum venissent. e†*In* gl.ibi:cū
4 temerè contradicit,&c. dicendo iniuriam sibi,puta,tu mentiris, vel q ipse nihil scit,vel similia verba.& hoc denotat tex.ibi temerè prorumpentibus.

ADDITIONES.

a ¶Excedens.An iudex possit punire subditum contra eum delinquentem,vide gl.& Do.Abb.in c.1.de maledi.
¶Adde *Ale.*cons.25.1.lib.
b ¶*Limito.*Istam limitationem refert & sequitur Abb.in c.1.de maledic.
c ¶Subiicio verba Inn.inquantum loquitur in iudice delegato.Nā Inn.dicit q delegatus neque,neque extraneum puniet propter iniuriam sibi illatam,& ratione prædicta.l.quia nō debet esse iudex in sua causa.*Host.*assignat aliam rationem.l.quia hæc est potius iuria delegantis,quàm delegari,de off.dele.cum olim.el 1.& dicit 1
Host.q etiam hoc casu iudex pedaneus potest punire.C.de pedan.iud.per totum.Dicit vlterius *Inn.*q delegatus potest punire delinquentes coram se in officio exhibito.ff.de pœ.l.moris,& ff.de testi.l.quæsitū.& in l.1.C.de calū.& per Bar.in l.si quis obrepserit.ff.de fal.Sed posteà Inn.dicit q prædictæ leges loquuntur in ordinariis,&administratoribꝫ.nam delegatus faciet punire p ordinarios, vt in authē.de testi.§.si verò ignori.& hoc sequuntur Doct.Excipiūt tñ illud qd habetur in c.statutū.§.notariū.de rescri.in 6.&ibi vide oīno gl.quæ determinat,ad quē spectat taxare salaria notariorum,an ad ordinarium,an verò ad delegatum, & qs debeat punire ipsos delinquentes in officio suo.Vlterius circa hoc quærit *Inn.*quid si extraneus eripit à conuento commissionem rei, de qua impetrans coram delegato deponit querimoniam.*Inno.* & Host.dicunt q aut commissione est spālis, & mater delegans nullam habet iurisdictionem in eum, nec potest ipsum punire, vt in c.P.& G.de of.dele.Ordinarius verò debet commissionem reformare,vt in c.cum teneamur.de appel.aut commissio est generalis vel realis.Exemplum,facias rali tpe à suis subditis reuerē tiam adhiberi,vel possessionē sibi restitui, vel talem inducas in possessionem,& defendas inductum,& tunc delegatus potest se intromittere,vt in c.veniens.de fil.presby.& in c.inter.de ma.& obe,vnde si hoc casu mutaretur possessio,vel alius esset in possessione clericorum,iudex delegatus posset cōtra eum procedere, vt in iurib.prēal.*Et* quia cui committitur iurisdictio committū tur omnia,sine quib.expediri non potest,de off.deleg.pastoralis. & ff.de iur.om.iu.l.2.& hoc tene menti,quia quotidie consueuerunt hæc verba Inn.allegari.Alex.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Patroni,vel similes personæ habentes aliquid iuris in ecclesia si interfecerint per se,vel per alios rectorem vel clericum ipsius ecclesiæ priuantur omnib. iuribus,quæ habent in ea.*
Prohibitus clericari non prohibetur ingredi religionem.n.4.
2 *Pœna imposita posteritati alicuius comprehendit etiam descendentes ex linea fœminina.*
3 *Hæredum appellatione veniunt extranei,nisi aliud voluerit testator,vel quando sumus in materia non transmissibili ad extraneos.*
5 *Dispensatio si specificè non reseruatur,papa censetur permisisse episcopo.*
6 *Canonicus si occidat prælatum suum,vel alium canonicum priuatur omnib. beneficiis.*
Verba futuri temporis inducunt actum fieri per sententiam,& non ipso iure.
Dictio prorsus,quid importet.

CAP. XIII.

INQVIBVSDAM. Patroni aduocati,vel vice domini vendicant es in suis ecclesiis pluſquam iura permittant, per censuram ecclesiasticam compescuntur,& si occidant prælatum, vel clericum ecclesiæ per se,vel per alios perdunt quod habent ab ecclesia,& eorum posteri vsque ad quartam generationem non admittuntur ad clerum,nec in religionib.præficiuntur.h.d.Dividitur,nam primò recitat triplex patronorū delictum. secundò ibi cum igitur.prouidet.& primò contra primum,& post cōtra sm,vtrunq; phibēdo.sed a ibi,sacri.ꝫ sm,illud primò puniendo in factorib.sed ò aggranando pœnam in posteros ibi.& ne min°. Casus literalis.Patroni ecclesiarum aduocati,seu vice domini in tanta præsumptione se extollunt,q cū vacantib.ecclesiis de personis idoneis prouidere debēt,non solū difficultates ingerunt, & malitias,verū etiā de possessionib.& aliis bonis ecclesiarū pro sua voluntate disponere volūt,& q deterius est in necē prælatorū præsumunt erumpere.Prohibet gñale concilium expresè q de cætero patroni,vel aduocati,seu vice domini super prædictis plus vsurpēt,quā reperiat in iure pmissum,& si ꝫ fecerint per seueritatem canonicā cōpescant,ne qd ad defensionē est inuentū ad depressionis dispendiū valeat retorqueri.Statuit insuper concilū quatenus si patroni,aduocati,feudatarij,seu vice domini super prædictis plus vsurpēt,quā reperiat in iure pmissum,& si ꝫ fecerint per seueritatem canonicā cōpescant,ne qd ad defensionē est inuentū ad depressionis dispendiū valeat retorqueri.Statuit insuper concilū quatenus si patroni,aduocati,seu vice domini super prædictis plus vsurpēt,quā reperiat in iure pmissum,& si ꝫ fecerint per seueritatem canonicā cōpescant,ne qd ad defensionē est inuentū ad depressionis dispendiū valeat retorqueri.Statuit insuper concilū quatenus si patroni,aduocati,feudatarij,seu vice domini super prædictis plus vsurpēt,quā reperiat in iure pmissum,& si ꝫ fecerint per seueritatem canonicā cōpescant,ne qd ad defensionē est inuentū ad depressionis dispendiū valeat retorqueri.Statuit insuper concilium quatenus si patroni,aduocati,feudatarij,seu vice domini super prædictis plus vsurpēt,quā reperiat in iure pmissum,& si ꝫ fecerint per seueritatem canonicā cōpescant,ne qd ad defensionē est inuentū ad depressionis dispendiū valeat retorqueri.Statuit insuper concilium quatenus si patroni,aduocati

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ ci. ca pœnam temporalem, vt hic: animaduersio circa degradatio nem & seculari curiæ traditionem, vt in c. nouit. de verb. sign. sed d. Car. in 2. no. dicit q hæc differentia non bene probatur iure, & vt hæc vocabula aliquando capiuntur promiscuè. Vltimò firo, quid de feudali. an confiscentur propter crimen læsæ maiestatis. Inn. recitat tres opi. Prima, q applicentur domino feudi. Secunda q fisco principis. Tertia, q licet deuoluantur ad fiscũ, tamen debet vẽdere. de hoc plenè in spe. de feu. §. 1. versũ. 40. vbi dicit q vtile dominium confiscatur directo apud dominum remanente. do. Car. dicit q si est feudum paternum concessum pro se. & hæred. b. nõ puniatur filij propter delictum patris. ff. de interd. & releg. l. cum qui. & ibi per Bar. qui distinguit dicens q quando delictum committitur contra dominum vel aliquid facit contra conuentionẽ feudi, & tunc delictum nocet filio, vt in c. 1. si vasal. feu. priu. cui de se. Aut non deliquit contra dominum, vel non venit contra promissiones factas in instrumento feudali. & isto casu, aut tale feudum debet transire ad filium ex persona sua, tanquã ad patris successorem: & tunc filius priuatur feudo. Aut transit ad eũ iure suo, vt quia filius, non quia hæres: & tunc filius retinet feudũ, vt euidenter probatur in d. l. eum qui. ff. de interd. & releg. & per hoc dicit Bart. q si quis recipit emphyteusim pro se. & filiis, & nepotibus suis, si primus, vel secundus deliquit circa cõtractum emphyteusis non soluendo canonẽ, vel alienãdo sine licentia domini, hoc non nocet sequentib. per prælatum. iura. sed si aliquis delinquit propter quod delictum bona publicantur, ista bona debent remanere apud filios, vel nepotes, quia non transeunt ad eos vt hæredes, sed habent suo iure, vt in l. iurisiurandi. §. fi liberi. ff. de op. lib. dicit tamen Bar. q vbicunque dixit delictum patris nõ nocere filio, debet intelligi, ita q patri nihil quæratur, vt in l. diuisiones. ff. de iurisdict. & in l. Paulus. ff. de op. lib. sed d. Cardi. hic limitat quod dicit Bart. dicit. n. q fallit illud quod Bar. dicit, quia illud est verum, nisi de iure expressè caueatur q propter delictum patris feudũ debeat confiscari, & q filius priuetur feudo. vt fuit hic expressè dicitur q etiam filij priuentur feudis. Item dicit d. Card. q quando propter crimen læsæ maiestatis publicantur bona vasalli feudum ecclesiæ reuertitur ad ecclesiam. arg. c. fœlicis. de pœn. in 6. & sic cõsuluit, vt dicit d. Car. d. Bar. de Sali. sed de cõfiscatione feudi, vel emphyteusis, qualiter confiscetur, vide omnino Bar. in l. si finita. §. si de vectigali. ff. de dam. infe. & de materia, de qua §. dictũ est, vide omnino Io. de Imo. in c. 2. de feu. vbi istum passum plenissimè examinat. & hæc sufficiant. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Subditi non debent fidelitatem domino excõicato, quia absoluuntur ab eius debito, si monitus non paruerit ecclesiæ, ipso iure tales subditi sunt liberati. nu. 6. & 8.*
2 *Verberans clericum est ipso facto excõicatus, secus si non iniecerit manus, sed alter.*
3 *Excõmunicatus si steterit in excõicatione per biennium, est suspectus de hæresi, distingue vt ẽ nu. 7.*
4 *Contra nobiles mitius proceditur, quàm contra alios, etiam de iure canonico.*
5 *Excõicati, qui perseuerant in excõicatione, possunt priuari per iudicem ecclesiasticum bonis suis, & etiam possunt prohiberi eorum debitores, ne eis soluãt, imo possunt à tali debito liberari. nu. 8.*

CAP. XIIII.

1 GRAVEM. †Domino excõmunicato manente, subditi fidelitatem non debent: & si longo tẽpore in ea perstiterit, & monitus non paruerit ecclesiæ ab eius debito absoluuntur. h. d. primò ponitur querela. secundò prouisio, ibi: licet igitur. Casus litera lis Comes Registren. multas iniurias, & grauamina irrogauit capitulo Laudunensi, propter quod per iudices delegatos apostolicos fuit excommunicatus, & per duos annos, & amplius in excõicatione persistens noluit parere iuri claues ecclesiæ contemnendo: vnde capitulum Laudunẽ. iterum significauit hoc domino papæ. Quamuis igitur huiusmodi pertinacia non careat scrupulo hæreticæ prauitatis. Mandat papa quibusdam quatenus, si comes ille 2 monitus iuri parere noluerit absoluant ecclesias, in quib. iusthẽt ab eius debito, & fideles ipsius ab ipsius fidelitatis iuramẽto, quãdiu in excõicatione perstiterit denuntient absolutos. B. Not. 1. ex tex laicum posse conueniri corã iudice ecclesiastico pro iniuriis clerico irrogatis. concor. c. olim. s. de iniu. & c. cum sit generale. de foro competent.
2 †Sed ò no. q pro iniuriis irrogatis clerico põt laicus excommunicari, non ergo est excommunicatus ipso facto, si iniuria est illata citra manuum iniectionem, de quo in c. si quis suadẽte. 17. q. 4. a & intellige q potest excõmunicare pro iniuriis, id est, quia non satisfacit, vel non vult parere iuri conuentus super iniuriis, nam directè non potest quis excommunicari pro crimine, vt in c. sacro. de sen. excom. & no. xj. q. 3. episcopi. †Tertiò no. q persistens in excommunicatione per biennium est suspectus de hæresi, nam præsumitur malè sentire de sacramentis ecclesiæ, cũ non faciat, nec facere possit id, ad quod fidelis quilibet tenetur, vt in c. omnis. j. titu. proxi. Item præsumitur malè sentire de potestate ecclesiæ, ex quo non curat de eius excommunicatione, & licet hic dicatur de biennio, tamen idem est secundum Hostiẽ. & alios de anno. ar. in c. rursus. &c, quicunque. xj. q. 3. & in d. ca. omnis. & hæc bene tenementi, quia ad hoc quotidie solet allegari hoc c.
b Et quid operetur hæc suspicio hæreseos. j. subiiciam. b Quartò no. quòd non solum contemnit excommunicationem celebrãs absolutione non petita, vel ingerens se communioni hominum, vt in c. illud. & in c. 2. §. de cleri. excom. mini. sed etiam dicitur cõtemnere excommunicationem, qui longo tempore ab ea absolutionem non petiit. †Item no. q in pœn. s inferendis per Romanum pontificem deferendum est nobilitati, nam hic papa potuisset actius procedere contra istum indicendo sibi purgationem de hæresi, vel cum excommunicando si eam non præstaret, iuxta formam c. excommunicamus. in §. qui autem. s. de hæreti. sed voluit deferri nobilitati, non enim debet iudex maximè ecclesiasticus, indifferenter exercere seueritatem contra omnes, quia vt dicunt Doc. & bene ex hoc sæpe procedunt scandala. & schismata
d quibus obuiandum est. ar. in c. nihil cum scandalo. s. de præscri. d
5 †Item no. quòd ex contemptu excommunicationis potest excõmunicatus puniri per ecclesiam, priuando eum iure sibi quæsito in ecclesia. Idem notabiliter dicit Hosti. si laici essent sibi obligati in debito pecuniario, vt ratione huius contemptus possit ecclesia eos absoluere ab illo debito. ar. in ca. pro humani. de homi. lib. 6. & in cap. cum secundum leges. de hæreti. eo. lib. 6. Ex quo etiam infero q iudex ecclesiasticus potest multare. & temporaliter punire laicum pertinaciter perseuerãtem in excommunicatione. & hoc bene no. quanquam enim nõ sit in vsu potest exercere. e †Vltimò collige ibi, penitus absolutos, q vasalli, & subditi excommunicatorum ipso facto, absque alia sententia sunt absoluti ab omni obedientia domini excommunicati, quandiu dominus perstiterit in excõmunicatione, de quo in c. inter. j. de sen. excom. & in c. quoniam multos. xj. q. 3. †Lagl. in ver. hæreticæ prauitatis, in fin. dic tamen q aut fuit quis excommunicatus pro cõtumacia commissa in causa hæresis, & tunc per lapsum anni habet pro hæretico, & potest puniri, vt hæreticus. vt in c. cum contumacia

ADDITIONES.

a ¶ Et infra, de sen. excom. nuper. Alex. de Ne.
b ¶ Sed ego infra subiiciam verba Hosti. Alex. de Ne.
c ¶ Procedere. Vide Fel. in c. pastoralis. in prin. s. de offic. deleg. vbi quando dicit quòd in hæretico non consideratur nobilitas, aut dignitas, quia in tali crimine æquè punitur nobilis, ac rusticus. Sed Bap.
d ¶ Hosti. dicit q papa parcit huic nobili, quia nec illi purgationẽ indicit, nec illum excommunicat, vt possit postea de hæresi damnari, licet enim ecclesia sic possit procedere, vt ca. excommunicamus. s. de hæret. potest etiam omittere ex causa, vt propter cõditionem personæ, nam si sine delicto personarum semper illo modo procederetur suscitari possent scismata, & scandala, quæ vitanda sunt, de renun. nisi cum prudẽ. ver. pro graui quoque scãdalo. Alex de Ne.
e ¶ Hæc sunt verba Hostien. dicit enim q putat ecclesiam hoc facere de pecuniariis debitis, ad quæ laici sunt ei obligati, alleg. de Iudæis. ita quorundam. de hæret. vergente. sed do. Card. hic in fi. cõmenti dicit quòd illi sunt alij casus, nec pœna illa debet ad hunc casum extendi, vt in reg. in pœnis. in 6. Sed postea dicit quòd ecclesia hoc potest, id est, papa ex causa, propter multam contumaciam excommunicati, & dicit hoc non esse dubium. sed tenet opi. Hosti. quam communiter Doct. sequuntur. Et dicit q quãdo permanens in excõmunicatione est quasi de hæresi conuictus, quòd tunc ecclesia potest liberare debitores à debito, quo tenebantur excommunicato per iura alleg. per Hostien. Sed quantũ ad illud quod dicit domi. Card. quòd papa potest ex causa punire laicum temporaliter, dic vt per Inn. & Doct. in c. inquisitioni. in fra. de senten. excom. Alex. de Ne.

a tumacia. de hær. lib. vj. Aut fuit excõicatus a pro contumacia in alia causa, & tunc licet steterit pannũ, vel plus in excõicatione nõ tũ habetur pro cõuicto. de hær. vt no. in d. c. cũ cõtumacia. sed tũ. insurgit suspicio contra eum de hæresi. vt est rex. no. hic, & est hæc suspicio probabilis. & non violenta sm In. qui dicit hãc suspicionem non sufficientem ad condẽnandum eum de hæresi, sed poterit sibi indici purgatio. in qua si defecerit habeẽ. p cõuicto,
b vt in c. inter. in fi. s. de pur. cano. & in d. c. excommunicamus. §. ¶ In gl. in ver. nobilitati. in fi. Et dic. vt not. in ca. ea. q. & cap. qui ẽ
& pacẽ. all. in gl. ¶ † In gloss. in ver. ecclesias. ibi, vt interim ecclesiæ non ei rũdere tencantur, & c. vult ergo gl. q hic ecclesiæ non absoluant putè ab omni debito, in quo tenerentur isti excõmunicato, sed ad tẽpus quousque perstiterit in excõicatione. cõtrariũ sentiũt hic Doc. & melius, nam in absolutione ecclesiarum tex. loquitur simpliciter, vnde dicit litera absoluentes, &c. sed respectu vasallorum apponitur tempus, nam q a contẽnedo excõicationẽ, vt contẽnere claues ecclesiæ. ideò æquum fuit, vt oẽs ecclesiæ purè absolueretur ab eius debito. Sed respectu vasallorum ista est quãdam denuntiatio, nõ enim tenentur vasalli obedire excõicato, vel secum cõicare, etiam nõ expectato biẽnio vel anno, vt xv. q. vj. c.
c nos sanctorum. & c. iuratos. & plus dico quòd ecclesia potuisset, etiam purè, & in perpetuum in pœnam absoluere oẽs fideles, seu vasallos à fidelitate huius, sicut propter delictum q̃q; cõicat oĩa bona laici, vt in c. ita quorũdam. de iudæ. & c. cum secun
d dũ leges. & c. pro humani. præall. d sed hic papa noluit ita seuerè procedere contra istum. pro hoc tex. ibi nobilitati parcere.

ADDITIONES.

a ¶ Aut fuit excommunicatus. Vide quę dixi in c. postulasti. de homi. And. Bar.
¶ Adde q no. in simili Lud. Ro. sin. suo. 303. inc. de hoc heri fui interrogatus, vbi faciendo istam distinctionem. tenet q qui steterit in excõicatione pro cã criminali in eũlata per vnũ annũ, potest priuari omnib. suis bñficijs ecclesiasticis, de quo vide istum in c. postulasti. num. 4. in apostil. inver. fuerunt per annum. s. de homi. volun. vel casuali. Zacharias.
b ¶ Quæ aũt sit rõ. q annalis perseuerantia inducat suspicionẽ hæreseos, Ho. assignat plures. Primò, qa nõ facit, nec facere põt, id ad quod oĩs Christianus tenet, qa neq; cõfitetur peccata sua, neq; facit se absolui prout tenet quilibet Christianus singulis annis, vt in c. oĩs. de pœn. & remiss. Sed 2, qa ex hoc præsumit aliter sentire de sacramentis, q̃ sentiat, & doceat ecclesia, d hæret. ad abolendã. nam qui omnipotentẽ Deũ metuit, nec ẽ euangeliũ agere aliquid vllo modo consentit, vt dicit tex. ad fam. xj. q. 3. qui oĩ potẽrem, & qui se ab ecclesia separat, nec sanctam communionẽ recipit hæreticus appellatur, vt in auth. de priui. do. h æ. mul. nõ præst. j. resp. §. igitur sanctam cõionem. Dicit etiam Host. alterũ ex duob. inferri, quòd aut talis insanus est, aut de fide malè sentiens: si igitur talis apparet sanæ mentis, o fortius præsumitur in fidelis. Sed & præsumitur malè sentire de illo art. Vnam sanctam ecclesiam, &c. quib. consideratis dicit Hosti. quòd ecclesia potest post tantam expectationem, & pertinaciam illum condemnare de hæresi. Sed ecclesia iuxta maternum effectum præferens æquitatem, & gremium non claudẽs, sed humanę fragilitati parcens, non sequitur rigorem hunc. sed incedens per mediam viam solam suspicionem tribuit, & hoc ne videatur dissimulare, & correctionẽ peccatorũ negligere, 43. dis. ephesis. de of. ordi. irrefragabili. Et sic vult Ho. q post lapsum anni, ecclesia de rigore posset excõicatum condemnare de hæresi. Sed ecclesia temperans rigorẽ, & sequens medium habet talem pro suspecto de hæresi, ita q pt ei indicere purgationem, in qua si defecerit habetur pro conuicto. D. Car. in c. excõicamus. §. qui aũt. in 3. q. dicit q si quis excõicatus pro alia cã, q̃ pro hæresi, vel eius contumacia, licet nõ habeatur, vt hic: tũ surgit præsumptio hæresis ẽ eum, ita vt possit indici purgatio, in qua si defecerit, & sic steterit per annum poterit, vt hæreticus cõdemnari per d. §. qui autem. Et dicit D. Car. q sic cõsuluerunt aduocati Florentini. quòd procedit si nullas defensiones allegat, secus si allegat impotentiã soluendi eo casu quo fuerat excõicatus, quia non solucbat. vel quid simile, tunc. n. probata legitima defensione cessat suspicio hæresis, quæ subest q̃n. nihil allegat, quia tunc vẽ stetisse in excõicatione, tanq̃ contẽptor ecclesiæ, arg. huius c. qd dicit esse vtile ẽ istos pertinaces. Ex hoc conclude q vbi potest allegari causa, pp q̃ quis mãsit in excõicatione quàm propter contemptum clauium non inducitur suspicio hæresis, alias sic. quod tene menti. Alex. de Ne.
c ¶ Et dicit Ho. idẽ dicẽdum de bãnito per regẽ, an vasalli interim non teneantur, vt ex collatione. hic finitur lex, incipiunt consuetudines regni. c. j. qd incipit, domino guerram mouente. Et dicit Host. q dictio, penitus, posita in tex. idẽ importat: quod ipso iure, vel ipso facto. & hoc sequuntur Doct. & idem dicit Ab. Si. in c. præced. circa fi. Alex. de Ne.
d ¶ Dic, vt supra dixi in add. quæ inc. hæc sunt verba Ho. sed hic Papa voluit ita seuere procedere contra istum, pro hoc tex. ibi, nobilitati parcere. Alex. de Ne.

¶ De pœnitentijs. & remissionibus. Tit. XXXVIII.

CONTINVATIO RVBRICAE.

¶ Suprà visum est de pœnis, quæ imponuntur in foro iudiciali, nunc competenti ordine subnectitur de his quæ imponuntur in foro pœnitentiali, verum, quia huiusmodi pœnę seu pœnitentiæ quandoque relaxantur per indulgentias, seu remissiones, ideò hic subijcit de remissionibus.

CAP. I.

a MANIFESTA. Breue est. & per alia verba pt sic summa ri. Pro manifesto pœnitentia publica imponi debet. h. dicit.
¶ No. ex tex. quòd ecclesia pt compellere peccatorem ad agen
b dum pœnitentiam, b & si peccatum est publicũ, publica debet esse satisfactio, vt cæteri metum habeant, & arceantur à similibus. text. est in capitu plurimos. lxxxij. dist. contra defendentes errorem proprium. vnde alibi dicit canon, publicè peccantem publicè puniendum. xlv. distinct. sed illud. Ex quo infertur quòd cum qua qualitate peccatum est productum ad esse, cum eadem per pœnitentiam abolendum est. vnde hoc e conuertitur, vt dicamus quòd peccata manifesta debent manifestè corrigi, occulta verò occulè. Et hoc vltimo casu intellige illud euangelicum. Si peccauerit in te frater tuus, vade, & corripere eum inter
c te, & ipsum solũ 2. q. 1. Si peccauerit. & not. in c. nouit. s. de iudi. c
¶ Sed opp. ẽ tex. hic tex. non vẽ facere ad rem. qa hic loquitur de purgatione, vt patet in fine, sol. non loquitur hic de purgatione innocentiæ, put ti. de purg. cano. sed intelligiẽ de purgatiõe culpæ q̃ fit per satisfactionẽ cõdignam. In glo. in fi. no. ergo ex glos. & ex iuribus all. in ea, q quædam pœnitentia est publica, non tñ solennis est publica, sed non omnis publica, est solennis. Solẽnis dicitur illa, de qua habetur. l. dist. in capite. & illa non imponitur, nisi p delicto enormi, & scandalizanti totam vrbem. xxj. q. vj. ca. fin. & not. in d. c. in capite. Publica verò est illa, quæ imponitur in publico, sine solẽnitate, de qua habetur in d. cap. in capite. & hæc imponitur, siue delictũ sit graue, siue leue, vt hic in glo. Nunquid autem publica, vel solennis sit indicenda clerico, dic melius. vt no. in ca. presbyter. xxvij. dist. bon. tex. cum glo. in c. quæsitum. j.
d eo. & dic vt ibi dicitur. e

ADDITIONES.

a ¶ Manifesta. Vide Dominic. in ca. fed illud. in fi. xlv. dist. post Lau. & Archi. ibi, de Bellenzinis.
b ¶ Pœnitentiam, cãs. pp quas ecclesia põt iniungere pœnitentiã publicam. & solennem, vide pulcherrimè p sanctũ Thomam in quarto Sen. dist. 14. q. 1. art. v. circa medium. de Bellenzinis.
c ¶ Idem colligit But. dicit. n. quod eædem qualitates requiruntur in actu purgando, & extinguendo, quæ requirũtur in ipso essentiando. Ex. quo infertur q eadem qualitas adesse potest in causa productiua, & extinctiua, & sic eadem qualitas põt esse in subiectis contrarijs. Dicit Spe in tit. de pœn. in fi. quod pro certo peccato occulto non est infligenda certa pœna, ne peccatum possit percipi per d. c. si peccauerit. 2. q. 1. & per quandam extrauagantem quã non habemus. Alex. de Ne
d ¶ Nunquid autem iste tex. intelligatur de delicto notorio, an verò procedat etiam in delicto notorio. D. Car. dicit quod hic accipitur delictum manifestum pro delicto notorio, & etiam pro publico, non tantum notorio. Alex. de Ne.

CAP. II.

QVI PRESBYTERVM. Ponit pœnitentiã occidentis presbyterum.
¶ Notãtur ex textibus pœnas separatas imponendas interfectoribus sacerdotum. Prima est, quia cõpelluntur agere pœnitentiã. xij. ann. Et ita q agetur ista pœnitentia per xij. annos secundum discretionem sacerdotis, vt puta ieiunando aliquibus diebus in septimana, vel peregrinando, vel aliud opus licitum, & pœnitentiam exercendo, ad hoc quod not. in c. accusasti. s. de accu. & in cap. proposuisti. & ca. presbyter. lxxxij. dist. Secunda pœna, qa
a debet priuari cingulo militiæ. Et põt iste tex. intelligi dupliciter, inquantũ dicit conuictus, &c. vt intelligatur cõuictus, si in foro contentioso, & tunc ecclesia priuauit eum militia. Ex quo no. q ratione delicti ecclesiastici põt ecclesia priuare laicum militia
b tẽporali. b Ex quo infero, q idem est de doctoratu, vt quis possit priua

ADDITIONES.

a ¶ Dixi in ca. 2. de sponsa. duo. & d. c. accusa. post Ab. Si. dic vt ibi. Alex. de Ne.
b ¶ Temporali. Ad idem textus in ca. nullus episcopus. xj. q. 1. in ca. præceptum. xxx. q. v. de Bellenzinis.

priuari doctoratu, vt non habeat aliam dignitatẽ. ar. in l.ij. § miles. ff. de his, qui no. infa. & in l. grammaticos C. de ꝓfess. lib. xij. & nimirum. nam rõne delicti ecclesia priuat quem imperio, & dignitate regali. xv. q. vj. alius. & in c. ad apostolicæ. de re iud. lib. vj. & in c. venerabilem ꝛ. de cle. ¶ Scdò põt intelligi. f. in foro pœnitentiali, vt intelligit In. & fm eum presbyter iniunget sibi pœnitentiam, vt debeat abstinere à militia, & iurendere pœnitẽtiæ. ar.
a xxxiij. q. ij. admonere, a & posset intelligi fm eum istud verbum largè pro quolibet negotio seculari, vt abstineat pro mercimonijs, & similibus ar. de pœ. di. j. qualitas. Tertia pœna, qa priuatur facultate contrahendi matrimonium, vt in pœnam sui vitæ duerat solitariã, & sic decedat sine sobole. Et aduerte, qa licet impo-
b nat hæc pœnitẽtia bnõ tñ tollit potestas iudicis secularis, quomi nus possit ꝓcedere ꝑ eum ar. in c. fœlicis. de pœ. libr. vj. & xxiij. q. v. sunt quædam, nec etiam tollitur potestas iudicis ecclesiastici quominus possit procedere iudicialiter in foro contentioso. & alijs grauioribus pœnis afficere. ar. in c. cum sit generale. de fo. compe. & in c. fœlicis. de pœ. lib. vj. & c. ad apostolicæ. de re iudi. eo. li. ¶ In gl. j. ibi, septennis pœnitentia. & dic hoc esse ordinariũ, cum sacerdos ex causa potest mitigare hanc pœnã, vt in c. Deus qui ꝑ eo. & in c. mensuram. de pœ. dist. j. imò posset esse tanta cõtritio peccatoris, vt fieret absolutio sine iniunctione alicuius pœnitentiæ exterioris, vt no. de conse. dist. 4. baptismi vicem. & d. c. mensuram. nam, & ipsa maxima contritio est maxima pœna. de
c pœ. dist. j. quem pœnitet. quod tene menti. c

ADDITIONES.

a §¶ But. autem saluat intellectum Hostien. & dicit quod cõuicto in foro iudiciali in foro pœnitentiali debet imponi pœnitentia. de qua in tex. Alex. de Ne.

b ¶Hæc pẽnitentia. Vide multa congesta per Fel. in ca. de his vers. v. limita. s. de accusationi. Seba. Sap.

c ¶Sed no. hic gl. fi. quæ ponit casus, in quibus meretur priuari potestate contrahendi matrimoniũ, qui etiam not. per gl. 33. qu. 2. de pœnitentib. alias inc. hoc quamquam. Gof. no. vltra casus numeratos per glo. addit casum in solenniter pẽnitente. 33. qu. 2. de his. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Peccatum non euitat ille, qui facit malum ad bonum finem, sed ei debet alleuiari pœnitentia.*
2 *Pœnitentia non est iniungenda illis, qui non possunt illam agere.*
3 *Imperatori omnes tenentur obedire dummodo huiusmodi obedientia non veniat contra libertatem ecclesiasticam, vel contra iustitiam, & suam propriã libertatem.*
4 *Clausula, vt sibi visum fuerit importat arbitrium boni viri.*
5 *Defendens se, si excessit modum in defendendo, venit puniendus.*

CAP. III.

a SIGNIFICAVIT. a Consideratis circunstantiis arbitraria pœnitentia indicenda est ei qui se defendendo modũ excessit. h. d. primo quæritur petitio. secundo prouisio, ibi, quoniam. ¶Casus literalis. Quidam nobilis, P. nomine, cũ Federicus imperator rediret ab vrbe Romana tempore quo habuit guerram cũ Alex denegauit ei, quoddam castrum vnde configit quod quatuor castra destructa fuerunt & multi homines interfecti, & alia multa mala commissa, dictus P. significauit hoc domino papæ petens super hoc prouideri animę suæ, vnde mandat archiepiscopo Mediolan. quatenus secundum quod sibi visum fuerit pœnitẽtiam eidem imponat considerans ꝙ pro libertate sua & ecclesię deuotione hoc fecit, vnde talem discretionem adhibeat vt tam ipse quàm alij timore pœnitentię à seruitio ecclesiæ non retardẽtur nec aliquod salutis periculum debeant formidare. Ber.

1 ¶†Not. j. ex tex. quod licet qs faciat malum propter bonum finem non tamen peccatum excusatur, tamen alleuiari debet pœ-
b nitentia, ex quo finis erat bonus: licet modũ excesserit. b Secũdò no. quod licitum est pugnare pro libertate propria etiam contra
2 principem. †Tertiò not. quod sacerdos non debet esse auarus in imponenda pœnitentia, talem enim imponere pœnitentiam debet qualem præsumat posse peccatorem peragere. nec debet peccatorem adducere ad periculum desperationis, & dicit Hostien. notabile verbũ in summa huius tit. ꝙ si peccator nõ valet agere pnam, quam imponit sacerdos. tñ contritus est de peccato suo ꝙ tunc debet sacerdos eum absoluere, cum leui pœnitentia, & etiam sine aliqua pna, si ille diceret se non posse agere pœnitentiam. Ratio, quia si non agit hic pœnitentiam, luet illa peccata in purgatorio. nã pœnitentia quæ peragitur hic, tollit peragendam in purgatorio. & si hic non perficit. perficietur ibi. xxv. dist. qualis. & ꝙ no. in c. 2. s. de rap. & 33. quæst. v. quid ergo. ¶†Oppo. ꝙ tex. & videtur ꝙ ex parte istius nobilis bellum fuit omnino iniustũ, quia resistebat imperatori cui quilibet obedire tenetur. vij. dist. quo iure. & in c. solitæ. de maio. & obe. est enim dns mundi. l. de precario. ff. ad l. Rho. de iac. & in l. bene à zenone. C. de quadri. præs. Sol. dicunt Host & Io. an. ꝙ iste licite resistebat imperatori ꝙ de uotione ecclesiæ. nam non tenetur quis obedire imperatori ꝛ ecclesiam, & contra iustitiam. xj. q. iij. Iulianus. & c. si dominus. nã
3 j. q. v. principes. & c. rerum. Item pugnabãt pro libertate sua, qa
c ralis. de re iud. c ¶ † Secundò quæro, quia hic papa d dicit istum
4 archiepm debere imponere pœnitentiam fm ꝙ sibi visum fuerit, d & c. nunquid posset ad voluntatem suam pniam imponere, dic quod non, sed debet facere sicut discretus vir. nam per hoc verbum, vt sibi visum fuerit, &c. non datur libera potestas, sed denotatur boni viri arbitrium, vt no. gloss. in c. ij. de corp. vitia. & Inn. in ca. cum inferior. de maio. & obe. Bar. in l. si leg. ff. de leg. j. & videtur tex. no. in l. fideic. ff. de fideic. lib. & hoc not. quia facit ad
e statuta. & ad multas alias dispositiones c. ¶ † In gloss. in ver. ecclesiæ deuotione, in fi. fortè enim secundum Host. interfecit quos conseruare tenetur, vel poterat, vel destruxit domos innocentium, vel condemnauit non damnificantes, nam in ipso conflictu rarò seruatur modus, licet ergo ageret rem licitam, tamen quia excessit modum debet pœnitentiam agere, &c, & in foro iudiciali punitur, qui se defendendo excessit modum. vt in c. olim. el j. de resti. spo. l. scientiam. §. qui cum aliter. ff. ad l. Aquil. & plenè nota. in l. j. C. vnde vi. & in d. c. olim. Item si iste non excessisset modum, adhuc propter remorsum conscientiæ quem habebat debebat sibi iniungi pœnitentia. ar. in ca. per tuas. el 2. ẽ. de si-
f mo. & quia bonarum mentium est timere culpam, vbi culpa minimè reperitur. 5. dist. ad eius verò. e

ADDITIONES.

a ¶Significauit. Hic est vna gl. quæ dicit quod appellatione vrbis, intelligitur de Roma, & appellatione apostoli, intelligitur de Paulo. & idem tex. & gl. in §. sed quoties. Insti. de iu. na. gen. & ci. quæ glo. etiam dicit, ꝙ appellatione sapientis, intelligitur de Catone. tex. est in c. cum omnes. de constitu.

b ¶Idem dicit But. colligit. n. ex tex. quod licet prætextu liciti non debeat committi illicitum. si tamen licita est causa impellens pœna delicti alleuiatur, & sic finis bonus alleuiat pœnam malè cõmissi. Alex. de Ne.

c ¶Ho. dicit quod potest defendere propriam libertatem contra principem, volentem illam sibi auferre sine causa, vt in ca. olim. de rest. spo. quod no. Alex. de Ne.

d ¶Papa. Vide Bar. in extrauag. ad reprimendum. in verbo, videbitur. cum allegatis per Fel. in c. j. vers. & si dicitur. ẽ. de constitutioni. Seb. Sap.

e ¶Idem dicit But. & remittit ad no. per Bar. in extrauag. ad reprimendam. in verbo, videbitur. Alex. de Ne.

f ¶Vide tex. no. 23. q. 5. excommunicatorum. vbi etiam bon. gl. dicit etiam si iste ex certa scientia deliquisset, tamen propter causas allegatas in tex. cum eo mitius est agẽdum. Sed quæro de intellectu verbi, reconciliari, positi in tex. Inn. exponit, j. in foro pœnitentiali absolui. Secundò quæro quid significãt hæc verba, absolutè. Inn. dicit quod sonant. id est denũtio te absolutum, quod non fieret, nisi peccator absolutionem peteret, vt ꝑ. eod. omnis. vel absolute, à pœna æterna, quæ commutatur in temporalem, pro hoc facit quod no. ꝑ. ca. proxi. in gl. 3. pro quo etiam allegat de pœn. dist. j. si peccatum. & remittit ad summam. eo. tit. sub rub. de remiss. 18. & ibi omnino vide Ho. ad hoc an ecclesia dicatur ligare, vel absoluere. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Indulgentiæ concessæ per non suum prælatum, non prosunt non subditis.*
2 *Pontes reficere, est actus pius, quod est notandum pro testamẽtis ad pias causas.*
3 *Confiteri nemo potest alij, quàm proprio sacerdoti, quia non est suus iudex, & si confiteatur, non potest ab eo, nec absolui, nec ligari.*
4 *Indulgentiæ concessæ per episcopum vnius diœcesis, an prosunt aliis alterius diœcesis.*
5 *Confiteri quis non põt peccata sua alieno sacerdoti, licet in eius parochia peccauerit.*
6 *Iurisdictio in pœnitentialibus non potest prorogari, sed in iudicialibus sic.*
7 *Peregrinis tutum est, quod habeant licentiã à proprio episcopo, ad hoc vt gaudeant indulgentiis, quæ reperiuntur in locis ad quæ habent peregrinari.*
8 *Indulgentiæ ad quid, & quando prosunt.*

CAP.

CAP. IIII.

1 QVOD AVTEM. † Indulgentiæ, a q̃ conceduntur per ꝓ-
a latos non subditis, non prosunt, nisi proprij iudices hoc cõcedant. h. d. In prima ponitur consultatio. In secunda responsio ibi, hoc volumus. ¶ Casus literalis. Quæsitum fuit à papa, vtrum remissiones quæ fiunt in dedicationibus ecclesiæ aut conferentium ad ædificationem pontium prosint alijs, quàm his qui subsunt illis qui has remissiones faciunt. R̃n. Pontifex, quòd cum à non suo iudice nullus ligari valeat, vel absolui, hmõi remissiones illis solummodo prosunt, quib. proprij iudices cõcesserunt. Ber. ¶ No. j. ex tex. duos casus in quib. licitè cõceduntur remissiones, seu indulgentiæ, videlicet ad dedicationes ecclesiarum, nam q̃n ecclesia quælibet consecratur, solet eps cõcrãs cõcedere certa
2 tpa indulgentiarum intrantibus illam ecclesiam, seu porrigẽtib aliquod auxilium, vel subsidium, vel quid simile. ¶ † Secundus casus pro ædificatione pontium. ex quo colligo quòd constructio, ac ędificatio pontium est actus pius. quòd intellige, quãdo Deus sit, seu efficitur in aliquo loco periculoso, vbi peregrini, & pauperes sæpe patiebantur mortis periculum in trasitu, pro hoc facit l. ad instructiones. C. de sacros. eccl. l. ad portius. C. de oper. publ. & idem dicendum in alijs actibus pijs, de quo in c. cum ex eo. & c. nostro. ꝑ. e. ti. ¶ Secundò no. quòd forus pœnitentialis in multis regulatur ad limites fori contentiosi, sicut enim in foro contentioso non põt quis absolui, vel ligari à non suo iudice. ita in foro pœnitentiali. ¶ Et ex hoc, & ex tex. no. quòd in foro pœnitentiali non põt etiã laicus ꝓrogare iurisdictionem non sui iudi
3 cis. ¶ † Et ex hoc infero, & ex ĝnalitate tex. ꝙ licet qs confiteãt proprio sacerdoti semel in anno, nõ tñ in alijs vicib. in eodẽ anno confiteri debet alieno sacerdoti sine licentia proprij sacerdotis, q̃a ab alieno iudice non põt qs solui, vel ligari, & sic intellige c. omnis. ꝑ. e. licet. n. quilibet sacerdos dum ordinatur recipiat potestatem ligandi, vel absoluendi, habet tñ illam in habitu, & non in actu, quia nisi habeat subditos, illam exercere non potest, vt dicit tex. 16. q. 1. c. vbicunque. §. ecce. facit in ar. l. obseruare. in fi. ff. de of. proconsl. & c. præsenti. de of. or. li. 6. & hoc tene, quia est de
4 mente Do. licet aliqui theologi teneant ꝯrium. † Item not. ꝙ in foro pœnitentiali non sortitur qs forũ ex actu cõmisso intra limites alienæ parochiæ, licet. n. intra parochiam alieni epi concedentis indulgentiã exerceam actum, pp quem non ceditur indul
5 gentia, non tñ pp hoc gaudeo indulgentia. † Item si delinquo intra limites alienæ parochiæ, non. n. per hoc teneor confiteri presbytero alienæ parochiæ, vt est gl. no. 16. q. 1. c. placuit. el j. dixi in c. j. de rapt. optimè facit iste tex. nam facit ex actu permisso, & meritorio, non subijcior iurisdictioni alterius in foro pœnitentię, for
6 tius nec in actu damnato, † Et ex hoc, & ex tex. etiam not. ꝙ non potest etiam laicus se subijcere iurisdictioni alterius, licet aliud sit in foro iudiciali, de quo in l. j. ff. de of. procon. & in c. Romana.
b de foro compe. lib. 6. & in c. per venerabilem. qui fil. sint legit. b
7 † Vltimò no. quòd indulgentiæ concessæ ab alienis epis. põt pro desse non subditis, si proprij iudices hoc concesserint, & ideò tutissimum est, & valdè expediens, vt volens peregrinari, & visitare loca pia habeat licentiam à proprio iudice, & gratiam pereipiendi de alienis indulgẽtijs. hoc tamen intelligo de indulgẽtijs concessis ab alio, quàm à papa, nã respectu papæ quilibet est subditus. c. cuncta per mundum. & c. per principalem. ꝙ qu. 3. vnde in gaudendis indulgentijs concessis per pap. non fit differentia inter subditos, & non subditos, nisi indulgẽtia esset restricta ad habitatores certi loci, quod communiter sic nõ cõceditur, sed ge-
8 neraliter. † In gloss. in ver. prosint. Ex hac gl. colliguntur quinque opi. circa effectum indulgentiarum. Prima quòd prosunt quò ad Deum, sed nõ quò ad ecclesiã, quia nihilominus tenetur hic pec
c cator agere pœnitẽtiam de peccato. c Hæc opi. dãnatur, quia minuit priuilegium concessum Petro. & ecclesiæ cui data fuit potestas ligãdi respectu cœli, & terræ. 24 quæst. 1. quodcũque. Item videtur tex. cõtra hãc opi. in c. cum ex eo. vbi dicitur quòd per indulgẽtiã satisfactio pœnitẽtialis eneruatur. Scda opi. vt prosint indulgẽtiæ quò ad pœnitẽtiam hic iniũctam ex superabundãti, & ad cautelã. Hæc opinimis vilificat claues ecclesiæ fm Io. And. & parùm prodessent indulgẽtiæ. Tertia opin. vt possint quò ad Deum, & quò ad ecclesiam, sed cõcedens onerat se ad satisfaciẽdum pro illo ieiunijs, & orationib. cõtra hãc opi. facit; quia concedẽs, hoc nõ intẽdit, imò quãdoque ita sunt modica merita cõcedẽtis, vt sibi soli nõ sufficiãt, vnde cõmunicare alij nõ intẽdit. Quarta opi est quòd valẽt in purgatorio respectu pœnitẽtiæ hic neglectæ. Sed hęc opi. remunerat negligẽtiam. Vltima opi. vt prosint etiam quò ad pœnitẽtiam hic iniũctam dummodo proprius sacerdos qui indulsit pœnitentiam hoc cõcedat, vt possit compẽsare pœnitẽtiam cũ indulgẽtia, alias secus. Hæc opi. nimis restringit ptãtem, & effectum indulgẽtiarum. Nã cum hæc indulgentia proficiscatur ex thesauro ecclesiæ, cuius potestatem dispensandi habet papa, debet prodesse quibus ipse papa concedit, vel a-
d lius prælatus ad hoc habens potestatem, vñ non est necessaria licentia sacerdotis licet sit cõsilium. vt habeatur licentia. d ¶ Vtra gl. datur, & alia opi. quæ vt cõis, q̃ sequitur Gof. Ho. & Io. and. &
e cõiter alij Do. ꝙ istæ indulgentiæ prosunt e prout verba sonant, & quò ad Deum, & quò ad pœnitentiam hic iniunctam, ꝙ hoc tex. in d. c. ex eo. ꝑ. e. Nã scire debes, ꝙ ex effusiõe sanguinis Christi, & multis meritis martyrũ, & aliorũ sanctorum constituitur thesaurus ecclesiæ cuius ptãtem habet vicarius Christi, & claudit, & aperit cui vult, & quãdo vult. oam minima gutta sanguinis Christi fuisset sufficiens ad redimendum totũ mũdũ. Itẽ martyres fuerunt hic puniti, vltra q̃ eorũ delicta meruerũt, vñ eorum merita remanserunt in ecclia vniuersali, qa sicut nullũ malũ impunitũ, ta nullũ bonum irremuneratũ. Ille ergo q̃ accedit indulgẽtiam, intẽdit cõicare illa bona irremunerata ꝓpẽsatiõe quadã. ¶ In hac ergo cõcatione, & ꝓpẽsatione nõ est necessaria pbyteri licentia. Cõsilũ tñ datur, vt qslibet agat hic pœnitẽtiã iniunctã, & has indulgentias sibi reseruet pro peccatis, de quibus nõ egit perfectam pœnitẽtiam. Si tamẽ vult hanc pœnitẽtiam hic iniunctam eneruare per has indulgẽtias, bene pt̃, dicebant tñ quidã, vt refert In, ꝙ sex requiruntur, vt indulgentiæ prosint. Primò requiritur ptãs in cõcedẽte. Secundò requiritur necessitas loci, seu
f psonæ, vt persona non possit pœnitẽtiã agere. Tertiò requiritur deuotio. Quartò status ipsius pœnitentis, vt sit cõtractus de peccato. Quintò requiritur discretio, vt tñ donet pro quãto nollet agere

ADDITIONES.

a ¶Indulgẽtiæ. Adde hic quæ in secunda opposcribit Anto. vbi ponit, vtrũ epi pñt cõcedere subditis suis indulgentiã extra propriã diœcesim, vt possint exercere, quæ sunt fori pœnitentialis, & vide gl. magnã in c. nup. de sen. excom & vide Pe. de Anch. in repe. ca. postulasti. in 3. opp. de fo. cõpe. vbi ponit, vtrum epi possint subditis cõcedere indulgẽtias pro opere in alterius diœcesi construendo, & si eps concedit indulgentias pro opere cõtruendo in alterius diœcesi, sine licentia illius episcopi an hæc indulgentia ꝓfit saltem subditis concedentis, vide Old. in consi. 83. Et an ille q̃ deceptus ifto errore credens indulgentiam veram quę non erat vera, tradidit eleemosynam consequat indulgentiam ac si fuisset vera. vide Old. in consi. lxxvj. Item an interdicti gaudeant beneficio indulgentiarum, vide Ioan. Cal. in tract. de eccl. interdic. in vj. membro. in lj. q.

b ¶Idem dicit But. colligit. n. ex text. quod forus pœnitentialis & eius potestas est improrogabilis, etiam quo ad laicos absque licentia proprij iudicis. Alex. de Ne.

c ¶Et vt intelligas primam op. glo. pone quod quis habuit annum indulgentiæ, nam tanto minus erit in purgatorio, quantum minus fuisset si per annum pœnituisset in vita. Alex. de Ne.

d ¶Sed Ioan. an. allegat aliam rationem. dicit. n. quod opera satisfactoria inquantum pœnalia valent ad solutionem debiti, etiam si minus faciat pro alio. sic etiam qs põt soluere inquantũ pœnalia valẽt ad solutionem debiti, etiam si minus faciant pro alio, sicut etiam quis põt soluere ꝓ alio ea q̃ non sunt in thesauro ecclesię non sunt determinata pro aliquo, sed cõiter sunt pro tota ecclesia, & allegat priuilegium. ad Collo. j. vbi dicit. impleo ea quæ desunt passioni Christi in carne mea pro corpore eius, quod est ecclesia cuius factus sum minister. Item constat quod ea quæ sunt communitatis, distribuuntur singulis de communitate secundũ arbitrium illius, qui præest multitudini. Papa ergo qui præest, & alij quibus concessum est dare indulgentias põt eas concedere ad effectum, vt prosint suis subditis, etiam sine confessoris licentia, qui eis vtatur. Alex. de Ne.

e ¶Prosunt. De indulgentia plenaria, quantum prosit Christianis, vide Fel. in c. ad liberandam. versi. item circa indulgentiam plenariam. ẽ. de Iudæis.

f ¶Alia fuit opi. Hug. Cat. ꝙ refert Host. in summa, de remiss. §. item. versic. q dicitur. vbi dicit esse credendum ꝙ per remissionem, qs omnino liberatur. si hoc importet remissio. vt si est concessa indulgentia septennis, & is cui iniuncta est pœnitentia septennis consequitur hanc indulgentiam. Non ob. si dicatur ꝙ ex hoc remanet peccatũ impunitũ, cũ tñ dicat scriptura ꝙ nullũ malũ remanebit impunitum, & nullũ bonũ irremuneratũ. Nam rñdetur ꝙ Christus mala nostra tulit, & minima gutta sanguinis sufficeret ad expiationem oĩm peccatorũ, & redẽptionem omniũ hominũ. qui nũquã fuerũt, vel esse porerũt cũ respectu dei mũdus sit nihil, gutta verò sanguinis Christi est pretiosissima, non solũ aũt guttã, sed totum sanguinẽ ꝓ peccatorib. Item martyres pro fide. & pro ecclesia sanguinem suum fuderunt, & vltra quã peccassent puniti fuerũt, & hæc effusio sanguinis Christi, & martyrum est thesaurus in scrinio ecclesiæ repositus, cuius claues habet ecclesia. vnde qñ vult põt scrinio aperire, & thesaurum cũ

Universidad de Deusto
Biblioteca

agere illam pœnitentiam iniunctam. Sextò requiritè iusta ipsius æstimatio, vt iustè æstimet quantitatem boni qd facturus est fm peritè. Iam sibi iniunctam, hæc oia non videnti mihi necessaria. Qui enim qñ eps ex sola interessentia in diuinis concedit xl. dies indulgentiarum, nam certè ibi non adest necessitas in psona nec iusta æstimatio, qa modicũ tps ibi occupat respectu xl. dierum. Item si teneat tñ donare pro quanto nollet pœnitentiam agere, esset potiùs quędam contumacia pœnę quàm aliqua gratiosa concessio. Item cum vt s. dixi hic communicantur bona irremunerata, ergo hoc peccatum respectu ipsius peccatoris, non est sufficienter punitum, sed intelligitur punitum virtute illius cõpensationis.

ADDITIONES.

Vult cõicare rem ssiones, & indulgentias faciendo, & sic peccatũ nõ remanet nec impunitum, qa punitum in filio Dei, & in martyrib. & in confessione illius pœnitentis. Consulit tñ Ho. in colloco, vers. illud. q is q tales remissiones acquisiuit non vtat ipsis in hac vita, sed reseruet eas in purgatorio, & in hac vita peragat pœnitentias sibi iniunctas, tñ quia nescit vtrùm sacerdos iniunxerit ei pœnitentiam quantam debuit, tum etiam, qa vix hodiè imponit p peccato mortali pœnitentia septẽnis, q debet imponi, & tamen qñq; in vno peccato mortali plura cõmittũtur, vt in fornicatione, missio nuntij, & similia. dicit tñ Ho. q si vult pœnitens pr se reseruare q has indulgentias, quod etiam placet Io. an. & Bar. & D. Car. secus dicit Io. an. in cõcatione meritorũ q̃ fiũt in congregatione clericorum, vt in ordinibus Cisterciensiũ, Prædicatorum, minorum, & similium qui concedunt literas suis de uotis per quas cõicant eis ordines, & alia bona q̃ faciunt, talis. n. cõcatio non reseuat à pœnitentiis iniũctis, qa isti nõ habent gñalem pt̃atem concedẽdi indulgentias, vt habẽt papa, & cpi. & similes, nec etiã cõicando merita modo ꝓdicto vtẽtes tali potestate, sed participant suffragia, & merita sua. *Alex. de Ne.*

SVMMARIVM.

1 *Confitenti, & non habenti propositum emendandi, an debeat iniungi pœnitentia, & ad quid.*
2 *Bonæ operationes factæ in peccato mortali ad quid prosunt.*
3 *Clericus existens in peccato mortali, an mereatur dum dicit horas canonicas.*

CAP. V.

a QVOD QVIDAM. Non est verè pœnitẽs qui peccandi animũ nõ deponit, tamen recipitur eius confessio. h. d. Vel sic. Non est respuẽda confessio nõ valentis abstinere à peccato, sed debet recipi, & sibi exhiberi prouidum cõsilium. h. d. primò ponitur consultatio. secundò responsio ibi consultationi.

¶ Casus literalis. Aliqui quando veniunt ad confessionem, & de criminibus suis petunt imponi pœnitentiam, tamen nolunt confiteri de omnibus, & dicunt se continere non posse. Quæritur quid de his sit agendum. Respon. pa. quod eorum confessio audienda est, & eis de criminibus alijs consilium impendendum, quia licet huiusmodi pœnitentia non sit vera. i. fructuosa quò ad vitam æternam, admitti tamen debet eorum confessio, & pœnitentia est eis indicenda. Ber. No. j. ex tex. quod regulariter perseuerans in peccato, non repellitur à confessione quandocunque, tamen contrà, vt in vsurario manifesto. vt in c. quãquam, de vsu. lib. vj. tamen in veritate licet Doct. excipiant illum casum non videtur mihi recta exceptio, quia ibi confessio, & absolutio denegantur. & hic tantum absolutio. nam admittere ad confessionem debet sacerdos quemlibet, quia fortè dicet se velle de cætero ab
b stinere, sed absolutionem non contritò, non faciet. b ¶ Secundò no. quod vera pœnitentia non est fructifera quo ad vitam æternã, quia quamdiu quis est in peccato est hostis, & inimicus Deo. iõ non potest mereri vitam æternã, nec agere perfectam pœnitẽ-
1 tiam. de pœ. dist. in c. sunt plures. † Tertiò no. pœnitentiam iniungendam, etiam non habenti propositum abstinendi à peccato, quia licet non prosit quo ad vitã æternam, ex quo non est in charitate, prodest tamen quo ad multa alia. de quibus in glo. j. & super ea dicam. Et no. quòd tali consulendum est, vt sæpe confiteatur, vt in fi. literę, quia ex frequenti confessione facilius resipiscit peccator. Sed quæro nunquid absolutio sit isti iniungenda. Do. & bene dicunt quod non, nam iste tex. dicit quod consilium est tali exhibendum, ergo non absolutio. Item deficiens in vno, factus est omnium reus. vt in c. deficat. j. de reg. iur. vnde nõ potest absolui ab vno cum nõ sit in charitate. In gl. j. ibi cum de alio crimine pœnitentiã egerit, & sic concluditur quod valet pœnitentia acta de vno peccato per existentẽ, & perseuerantem in alio peccato ꝓdest. cum de alio crimine pœnitentiam egerit, & sic concluditur quod valet pœnitentia acta in statu non gratiæ. & proderit adue-
niente statu gratiæ. Et licet hic simpliciter Doctores transeant cum glos. tamen Archi. de pœ. dist. 3. in fin. dicit communiter teneri, quod nec satisfactio, nec confessio valeat in statu non gratiæ, quia cum quis sit extra charitatem, & inimicus Dei, non potest dignè satisfacere, ideò concludit, quod adueniente gratia, debet iterum confiteri, & item satisfacere. Pura tamen quòd si non valeat in totum illa pœnitentia, minor tamen nunc imponetur, quia, vt sequitur in glo. bona acta in peccato mortali
2 aliqualiter prosunt. ¶ † Et in gl. no. glos. singulariter ex qua habes tres effectus c. bonorum, quæ quis agit in peccato morta-
c li. d Extra glos. adduntur etiam duo alij effectus, quia dæmon non habet tantum potestatem in peccatore aliquando bona operantem, sicut in corpus omnino subditum peccatis, & omni bono vacuum. vnde legitur in decalogo. & est tex. cum glos. de consec. dist. 4. cap postea signatur. dæmonem dixisse de iudęo, inueni vas vacuum sed signatum, quod propter illud bonum destitit à proposito nocendi. Item valent hæc bona quò ad assuefactionem, quia cum homo assuefacit se ad bonum de facili amittatur animi prauitas, & facilius perseuerat in bono, sicut econtrà de facili assuefactus ad malum, non potest peragere bonum. hinc scriptura dicit, facies meretricis facta ẽ tibi, &c.
3 ¶ † Et prædicta inducuntur ad quæstionem quotidianam, nunquid clericus existens in peccato mortali mereatur dicendo officium. Et concluso abbatis, & Ioan. an. est quod prodest dicere officium ad pœnam euitandam. nam vt patet ex prædictis, bona quæ quis egit in hoc seculo quandoque prosunt ad vitam æternam, quandoque quo ad pœnam euitandam. Nam si quis est in statu gratiæ. tunc bona prosunt quò ad vitam æternam, si extra gratiam, tunc quò ad pœnam euitandam. Aut ergo clericus dicit horas suas in statu gratiæ, & tunc prodest sibi quò ad vitam æternam. Aut est extra gratiam, & tũc prodest sibi quò ad pœnam euitandam, quia si non diceret officium, tunc puniretur, & idem dicit in omnib. alijs præceptis affirmatiuis, vt honora patrem, &c. dilige proximum, &c. Si enim quis adimplet hæc præcepta in statu gratiæ, prosunt ad vitam æternam promerẽdã-
e Si extra gratiam prosunt ad pœnam euitandam. e

ADDITIONES.

a ¶ Pro intellectu huius decr. vide omnino Pe. de Anch. in rep. regulæ peccati venia. in 3. 4. & 5. op. f. d maximè in 4. & omnino qd elegãtissimè scribit Sanctus Tho. in 4. Sen. dist. 20 q. 1. ar. 3. vbi cõcludit quod de vno peccato nõ potest quis satisfacere sine alio. Item vide Sanctum Tho. dist. 21. ar. 1. vbi cõcludit, quòd licet non possit remitti damnatio vnius peccati mortalis, alijs remanentibus: tamen pœnitentia nõ est ei deneganda. Et vide gl. in ver. de negetur. in cap. super eo. de raptu. & gl. magn. & plenam in c. sceleratior. vers. his authoritatibus. de pœn. dist. 3.

b ¶ Sed profecto Ab. Si. non bene respexit illũ tex. quia si bene respexisset non reprehenderet Do. Nam in d. ca. quãquam de vsur. in 6. prope fi. dicitur, Nullus interfit testamentis manifestorum vsurariorum, aut eos ad cõfessiones admittat siue eos absoluat, nisi de vsuris satisfecerint, vel de satisfaciendo idoneam recipiãt cautionem. & sic ille tex. prohibet vsurarium admitti ad confessionem, & absolui. vbi est text. op. pro Do. quicquid dicat *Ab. Si. Alex. de Ne.*

c ¶ Tres effectus. Vide omnino quæ hic latè notaui in tex. Et adde quod istos effectus in gl. cõnumeratos dicit esse in peccato mortali *Sanctus Tho.* in 4. Sen. dist. 15. q. 1. art. 3. vltra medium. sed hoc intelligit in satisfactionibus actuum interiorum, & nõ relinquẽtibus effectum suum in satisfactione, vt est ieiunium. quod relinquit affl ctionem corporis, & elemosyna, quę relinquit diminutionẽ patrimonij, quia tales satisfactiones in peccatis factæ nõ oportet quòd omnino iterentur: quia quãdoque ad illud, quod de eis manet per pœnitẽtiam Deo acceptæ sunt. Quod perpetuò tene menti. quia est valdè singularis limitatio, vel determinatio ad illam q. frequẽtissimã. *An pœnitẽtia iniuncta per sacerdotem in peccato mortali facta, prosit pœnitenti, an verò sit necessaria iteratio, in quo vidi q̃ plurimos cõfessores errare, ideò nunqrã exeat metem tuam ista peregrina decisio. Item an suffragia, quæ fiũt pro alio, per illum qui est in peccato mortali, prosint illi, pro quo fiũt, vide gl. in c. in gravib. & ibi no. 3. q. 7. Itẽ adde hic Dnic. in c. deinde. vers. & sic no. ar. quod ea, quæ geruntur. 26. dist. & vide quæ de hoc no. Dominic. 49. dist. in sum. circa prin.*

c ¶ Tres. Quid prosint bona opera existẽti in peccato mortali, vide Fel. in c. 3. in fi. s. de hæret. & post *Abb. ibi. Seb. Sap.*

d ¶ Idem dicit gl. de pœ. di. 3. nihil prodest. quæ est clarior quã ista lectura. *Alex. de Ne.*

e ¶ Tu referas latius hunc art. nam Abb. quærit an excusetur ille, qui in mortali peccato, vel in excommunicatione dixit horas

✲ suas

¶ ad quas etiam de necessitate tenetur. xcj. dist. clericus. de celebr. miss. ca. j. & c. dolentes, & Ab. per prædicta arguit quod sic. Nam si bona, quæ quis facit eo statu prosunt ad minus supplicium subeundum, vt dictum est, restat quod ex his liberatur, & pœnam euitat: alias si sic dicere non prodesset eidem non vitaret pœnam: sed augmentaret: quia sic dicendo peiorem esset ac si non diceret, quo casu si esset in bono statu mortaliter peccaret: ergo idem si in malo statu. Circa hoc tamen distinguit. Nam quædam sunt quæ obligant semper. & vt semper, vt sunt prohibitiones, vt non occides, non mœchaberis. &c. & in his declinãs, seu delinquens mortaliter peccat, cum sui natura sunt mala, de iureiur. & si Christus. versic. quædam. Quædam verò sunt quæ obligant semper sed non vt semper, vt affirmationes nomenclatorum. sicut. Honora patrem, & matrem, &c. & ista quandoque prosunt ad vitam æternam promerendam, & ad euitationem pœnæ, scilicet cum fuerit in bono statu: quandoque ad euitationem pœnæ tantum, scilicet cum fuerit in malo statu: quia tunc prosunt ad minus supplicium subeundum. Cum ergo existens in malo statu faciendo opera charitatis, ad quæ præcisè tenetur pœnam euitet, quam non faciendo incurreret, patet quod excommunicatus, vel existens in peccato mortali liberatur, dicendo horas canonicas à pœna, quam non dicendo incurreret. Item sicut ex certis causis excusat impotentia à præceptis affirmatiuis, sic & ab horis dicendis, de quo in cap. dolentes. de celebr. miss. sed in prohibitionibus nulla necessitas excusat: quia debemus potiùs omnia mala pati, quàm malo consentire, vt in c. sacris. quod met. cau. sed concludẽ dicta *Abb.* & Doctores. Primum, quod existens in peccato mortali, vel excommunicatus tenetur dicere horas canonicas, & hoc tenet gl. 28. dist. presbyterum. debet tamen priuatim dicere: non autem officiando ecclesiam, vt dicit illa gl. & quia tenetur dicere, sequitur quod dicendo ipsas liberatur à pœna, q̃ non dicẽdo incurreret. Secundum quod necessitas excusat ab horis dicẽdis, sicut. n. excusat necessitas à præceptis affirmatiuis, de quo in c. j. & c. dolentes. de celeb. missa. Tertium quòd præcepta obligant semper, sed non ad semper. sed prohibitiones obligãt semper, & ad semper. Circa hoc clarius loquitur Io. Cal. & Do. Car. in c. cũ ex iniuncto. §. licet autem. in 5. col. in ver. octaua est opi. Io Cal. & ibi dicunt esse sciendum, quòd inter obligationes præceptorum affirmatiuorum, & prohibitiones præceptorũ negatiuorũ multum refert. Nam prohibitiones obligant semper, & ad semper. 23. q. 5. si non licet: & hoc ideo: quia sunt de peccatis quæ sunt mala, nec possunt bene fieri, de iureiu. & si Christus. vers. quædã. & pro tanto dicitur quod quis potiùs debet omnia mala pati, quã malo consentire. 32. q. 5. ita ne. & quod met. cau. sacris. Sed præcepta affirmatiua, licet obligent semper: imò propter circunstantias interdum quis excusatur ab illorum obseruantia, vnde interdũ potest: imò debet dicere parentib. non noui vos. 93. dist. diaconi. Sed pro declaratione literæ quæro an sit dare casum à quo quis nõ possit abstinere. Nam tex. videtur innuere quod sic, ibi: abstinere non posse. sed cõtrarium est verum: quod peccatum est adeò voluntarium malum, vt non sit peccatum, nisi sit voluntarium 15. q. 1. c. 1. & 15. dist. de Iudæis. vnde intellige tex. quo ad fatuam opinionem pœnitentis: quia quandoque quo ad fatuam opi- pecca
toris, videtur sibi non posse à peccato, abstinere. quod tamen est falsum: quia à quocunque peccato quis ꝓt abstinere pro hoc vide tex. cum gl. 13. dist. verum. Secundò quæro quod consilium debeat exhibere sacerdos pœnitenti, asserenti se de certo peccato non posse abstinere. dic quòd debet exhibere consilium de missa singulis diebus audienda, vel de peregrinatione. & similib. Vltimò quæro de intellectu tex. ibi: crebrib. & salubrib. & c. Host. dicit qd litera hoc intendit, s. quod si iste frequenter cõfiteatur, & acquiescat monitis, & consilio discreti sacerdotis, per hoc paulatim ad contritionem inducitur per Dei & sacerdotis auxilium, & sic ad veram pœnitentiam peruenietur. & remittit ad summam, eo. tit. ¶. quæ inducunt homines. & hæc sufficiant. *Alex. de Ne.*

certis diebus in pane & aqua: hæc ergo pœnitentia à iure est approbata. ¶ Secundò not quod non valens adimplere pœnitentiam sibi iniunctam, potest illam commutare, & agere prout
2 potest. ¶ † Tertiò no. quod obligatus ad ieiunandum in pane,
a a & aqua, non potest vti alio cibo, nisi ex causa, sed quæro qua tex. loquitur hic in pœnitẽtia iniuncta, quid de ieiunio ad quod se obligauit ex voto. Idem est dicendum secundum Do. & bene propter carentiam panis, ꝓ possit vti alijs cibariis, etiamc arnibus, si alia cibaria desunt. Item si propter infirmitatem impedia-
3 tur, vt in ca consilium. s. de obse. ieiu. ¶ † Sed quæro, nunquid hanc commutationem possit quis propria authoritate sibi facere. In. quod non, nisi desit superior. Dicit tamen Ho. quod hoc casu, quo superior haberi non potest: debet posteà quam citius potest adire superiorem. ar. in c. venerabilem s. de el. & in c. cos. de sen. excom. li. vj.

SVMMARIVM.

Ieiunium, si est impositum alicui in pane, & aqua, potest adimpleri in aliis cibariis deficiente pane. nu. 2.
Ieiunium, siue votum an possit commutari sine superioris authoritate.

CAP. VI.

1 LICET. † Qui ex pœnitẽtia debet certa die in pane, & aqua ieiunare, potest deficiẽte pane alijs cibarijs. vt i. h. d. Primò ponit dictum. Secundò eius determinationem ibi, discretioni. &c. No. j. ex tex. sacerdotem posse iniungere pœnitentiam ieiunãdi

ADDITIO.

a ¶ In pane. Adde quod non potest talis, qui est obligatus ieiunare in pane, & aqua, vti aqua zucharata, secundum Bald. in ca. & si Christus. de iureiur. Item nunquid vti possit aqua salis vide in simili An. in c. non, vt apponeres. de bapt. & videtur quod non, per tex. in c. admonere. xxxiij. quæst. ij. vbi dicit tex. pane, & aqua, & sale. quia si non expressisset de sale. de eo non intelligeretur.

SVMMARIVM.

1 *Propter oppressionem filiorum, an imponatur pœnitentia publica, vel solennis.*
2 *Irregularitatem incurrit clericus, siue alter ex delicto commisso, etiam ex lata culpa.*
Lata culpa non æquiparatur dolo in pœnalibus
Negligentia affectata æquiparatur dolo.
3 *Irregularitas non incurritur ex delicto commisso ex sola culpa leuissima.*
4 *Occultum dicitur aliquid esse etiam quod aliquibus sit notum.*

CAP. VII.

QVAESITVM. Sacerdotes græci procurantes vel studiosè negligentes oppressionem filiorum suorum deponuntur, & si est publicum publicè punitur. h. d. Et sic. & melius, vt faciat ad ritu. Sacerdoti græco procuranti, vel studiosè negligenti oppressionem filiorum, non imponitur pœnitentia publica, sed debet abstinere ab altaris officio. & aliter in secreto agere pœnitẽtiam, sed si delictum est publicum, debet publicè agere pœnitentiam. h. d. Primò quæstio. secundò responsio. ibi, hinc.

¶ Casus literalis. Contigit quandoque quod sacerdotes græci quibus licitum est vti legitimo matrimonio opprimunt filios suos in lecto. Quæritur vtrum publica pœnitentia sit eis imponẽda pro filiis oppressis, si eam sibi petant iniungi. Respondet pap. quod si ipsis procurantibus, vel studiosè negligentibus filij oppressi reperiuntur, ab officio altaris debẽt perpetuò abstinere, & grauior pœnitentia est eis à laicis imponenda, non tamen publica, nisi in publicum id veniat, sed si ex incuria ipsorum mortui sunt in cunis, & illud est occultum, pœnitentia illis imponatur pro arbitrio sacerdotis, & ad terrorem aliorum ad tempus abstineat ab officio missæ. Ber.

1 ¶ † Not. j. arg. ex text. quod pœnitentia publica non debet impo-
a ni pro delicto oppressionis filiorum, nam isti sacerdotes postulabant sibi imponi quasi de iure non esset imponenda in tali casu. Conclude tamen quod aut delictum est graue, & scandalizans totam vrbem, & tunc laico imponitur pœnitentia publica, & solennis. In cap. in capite. I. dist. xxvj. q. vj. ca. fi. Aut est graue, sed nõ generat scandalum, & tunc aut est occultum, & non imponeretur pœnitentia, neque solennis, neque publica, licet sit clericus, vel laicus. vt d. c. in capite & dixi in ca. j. s. e. Aut est publicum, sed non est scandalosum. & tunc imponitur pœnitentia publica, sed
2 non solennis. vt d. c. fi. iuncto ca. s. e. ti. ¶ † Secundò no. sacerdotem ex lata culpa ad homicidium cõmissa, vnde quãtumcũque deli

ADDITIO.

a ¶ Pœnitentia publica. Vide secundum Tho. in 4. Sen. dist. 24. q. j. ar. v. circa fin. vbi dicit quod clerico non debet, nec potest imponi publica, & solennis pœnitentia pro peccato, quod commouet totam vrbem, sed publica non solennis prout est peregrinatio. per mundum cum baculo, bene potest indici clerico, etiam à sacerdote. Item adde hic glo. in c. si quis sacerdos. xx. q. j. & ca. cõfirmandum. 50. dist. de Bellentzinis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

delictum sit occultum, debet perpetuò abstinere ab altaris mi-
a nisterio, secus si est imponenda pœna a in foro contentioso, quia
lata culpa non sufficiat ad puniendum pœnam, l. Corne. de sicar.
sed requiritur dolus, vnde in hoc casu lata culpa non æquipara-
tur dolo, vt in l. j. C. de sicar. & l. j. lege. ff. eod. ti. quantum ergo ad
b irregularitatẽ, lata culpa bæquiparatur dolo, vt hic, quod tene mẽ
ti. nam studiosa negligentia dolo æquiparatur, & inducit irregu-
laritatem, & studiosa negligentia dicitur lata culpa, quia videtur
quodammodo affectare delictum ex tanta negligentia. Pone ex
emplum in parentibus collocantibus infantem trium mẽsium
c in medio eorum, qui posteà reperitur oppressus. c ¶ † Tertiò
3 no. quod leuissima culpa in homicidio non inducit irregularita-
tem, quod tene menti. & procedit tex. si sine actu, & sine alia pro
d curatione homicidium interuenit. d ¶ † Vltimò no. quod dici-
4 tur occultum id quod est aliquibus notum, pro hoc litera ibi, ad
terrorem aliorum, & c. debet ergo intelligi quod aliqui sciebant,
& tunc capitur occultum pro specie distincta à notorio, &c. ¶ In
gl. ost. in verbo. id in publicum, & c. in fin. no. gl. quia videtur ma-
gistra in hac materia, & ad hanc remissi in c. j. s. eo. cum quæritur
an solennem, seu publicam pœnitentiam debeat clericus agere.
& distingue, vt in gl. & habetur ibi locum hæc distinctio, nedum in cle
ricis græcis, sed etiam latinis, vnde tex. facit mentionem de græ-
e cis qui ipsi, & non latini communiter habent filios e, vt in cap.
cum o i. n. s. de cleri. coniuga.

ADDITIONES.

a ¶ Pœna. Adde hic quod notat glo. & In. in cap. sicut dignum, circa, fi. de homici. de Bellentinis.

b ¶ Lata culpa. Idẽ tenet Fel. in c. presbyterum. in j. no. s. de homi. Sebast. Sapia.

c ¶ Doct. communiter accipiunt studiosam negligentiam pro lata culpa. Sed D. Car. exponit illa verba, studiosè negligenti. i. ex pro posito nõ adhibentib. diligentiam. ad hoc vt filius opprimatur, sicut de illo, qui vult intelligere ad hoc vt excusetur si non agit ea quæ sunt bona, & ad quæ tenetur vt 27. dist. § fi & istud mihi magis placet, licet fortè Do. habuerint eundẽ sensum. Ale. de N.

d ¶ Do. communiter intelligunt istum tex. prout dicit Ab. Si. nam accipiunt verbum, incuria, positum in tex. pro culpa leuissima, sed D. Car. accipit hoc verbum pro negligentia, scilicet quæ cadit in culpam leuem, per cap. ex parte. de consue. & ꝙ ibi not. 3. glo. & credo hoc esse verius. Sed not. bene verba Ab. Si. quæ etiã sunt de mente Do. scilicet quod leuissima culpa commissa quò ad homicidium non contrahit irregularitatem, sed secundum D. Car. leuis culpa commissa quo ad homicidium non inducit irregularitatem. & hoc procedit quãdo sine tactu, & sine aliqua procuratione culpa fuit commissa. Nam si interuenit tactus, & propter ipsum etiam culpa leuissima homo fuerit occisus, vel mutilatus talis incurrit irregularitatem, vt glo sing. in ca. signifi casti s. de homic. vnde illam glo. limita per notata hic per Doct. & tene menti. Alex. de Ne.

e ¶ Sed quæro de duobus. Et primò, nunquid si sit publicũ infan
tem mortuum negligentia parentum habeat locum illud quod
dicit tex. in fi. Do. dicunt quod sic, dummodo non immineat scã-
dalum, nec de scandalo sit infamatus, vt in ca. ex literis. el j de ho
mic. Secũdò quæro quare tex. in prin. dicit, ꝙ infantes in lectis in
ueniuntur oppressi. sed posteà in ver. verum dicit quod in cunnis
inueniuntur mortui. Do dicunt quod ideo tex. facit hanc distin
ctionem, quia videtur maior culpa si parentes tenent filios tene
ros in lecto, quàm si in cunnis. imò à iure est prohibitum ipsos
tenere in lecto, vt in c. consuluisti. 2. q. v. & soler per ꝓstitutiones
synodales ꝓhiberi sub grauib. pœnis, ne infantes vsque ad certã
ætatem teneãtur in lectis. & hoc ideo quia ibi facilius opprimun
tur, dixi in c. fi. s. de his q filios occiderunt. & ibi vide. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Pœnitentia est iniungenda à sacerdote secũdum qualitatem peccatorum, & contritionem confitentis nu. 3.*
2 *Contritio peccatoris potest esse tanta, quod absolueretur absque pœnitentia exteriori.*
Confessores sunt eligendi illi, qui sunt sanctiores ad hoc, vt à Deo facilius exaudiantur.
Sacerdotes etiam criminosi conficiunt verum corpus Christi.
3 *Moderari verbum quid significet.*
4 *Sacerdos si imponit confesso pœnitentias minores solito, an ipse confessus sit tutus quò ad deum.*
Sacerdos potest pœnitentiam peccatori imponendam moderari, secundum arbitrium suum.
Pœna quæ potest imponi pro aliquo delicto, potest per ipsum iudicem moderari.
5 *Sacerdos etiam simplex potest absoluere ab homicidio, & adulterio, & alijs magnis criminibus, exceptis quibusdam paucis episcopo reseruatis.*
Sacerdotes quibus est diminuta potestas absoluendi per episcopum possunt recurrere ad superiorem.
6 *Sacerdos non debet imponere pœnitentiam non valenti ipsam agere, ne inducat ipsum in desperationem.*

CAP. VIII.

a DEVS QVI † a Sacerdos pœnitentiam arbitrari debet secũ
1 dum quantitatem excessus pœnitentis, & contritionem, &
alias circunstantias. hoc dicit quo ad ti. ¶ Casus literalis. Liuo
nienses de nouo erant conuersi ad fidem: nihilominus com-
mittebant aliquando excessus: quæsiuit episcopus Liuonien sis,
& quidam fratres, qui cum ipso erant qualiter esset eis pœni-
tentia imponenda. Respond. pap. quod cum pœnitentia non
tam secundum qualitatem excessus, quàm secundum pœniten
tis contritionem per discreti sacerdotis arbitrium sit mode-
randa pensata qualitate personarum super fornicatione, adul
terio, homicidio, & alijs criminibus consideratis circunstant ijs
omnibus, & præcipuè nouitate Liuonien sis ecclesiæ compe-
tens pœnitentia delinquentibus est imponenda: prout saluti
eorum viderint expedire, sequentes apostoli vestigia dicentis:
lac dedi vobis non escam, eos paulatim instruatis in fide, con
fessionis formam: & orationem dominicam, & symbolum il-
los solicitè edocentes, interim tamen sacramentum corporis
& sanguinis in consuetis festiuitatibus, & in mortis articulo tri
2 buant eisdem. Ber. † No. j. ex tex quod in pœna imponẽda multum
consideratur contritio confitentis. s. nam ipsa contritio est ma-
xima pars pœnitentiæ. Est enim quædam pœnitentia interior in
eo quod deflet, & dolet peccatum commisisse, & ideo dicit hic
a Host. & bene, quod tanta posset esse confitentis contritio, bquod
absoluetur absque satisfactione exteriori pœnitentiæ. Item
no. gl.

ADDITIONES.

a ¶ Pro intellectu huius dec. vide omnino qd elegantissimè scribit Spe. in suo aureo reperto. de pœ. & remis. §. fi. qui incipit, sciendũ est quod mensuram. & vide Dom. in c. omnes. circa fi. ver. & no. gl. 64. dist. Et de illo, qui ex certa scientia accedit ad eum, qui sibi leuiorem imponat pœnitentiam, vt mihi de facto cõtigit, an cõ sequatur fructum cõfessionis, vel pœnitentiæ. vide omnino Doc. in ca. si quis præpostera. in j. opp. 50. dist. Et adde qd illud, quod di
citur, pœnitentias esse arbitrarias, vt hic, &c. mensuram. de pœn. di j. & in c. tempora plenitudinis. 16. qu. 7. est verum à principio, qñ imponuntur seu posteaquam sunt impositæ, per eundem sa
cerdotẽ sine causa legitima mutari nõ possunt. Ad hoc est gl. no.
in c. quod super his in ver. impotens. de voto. q̃ ibi ad hoc no. d.
Ant. in fi. pro quo bñ facit tex. in l. acta. §. de ampliãda. ff. de re iu,
b ¶ Contritio. Posset esse tanta contritio pœnitentis, vel confiten-
tis, quod sacerdos poterit illum absoluere, absque iniũctione ali
qua satisfactionis. Et hoc idem tenet gl. in verb. doloris. in c. mẽ
suram. de pœn. di. j & gl. in verb. sine pœnitentia. ibi, vel partẽ, vel
totum. in c. fi is, qui. 23. q. 4. Sed contrarium apertè videtur dicere
tex. in c. nullus debitè. de pœn. di j qui dicit quod omnino requi
ritur aliqua, quantumcunq; sit modica satisfactio. Et hoc bene si
gna. Sed vide omnino gl. magistralem in d. c. nullus debitè. quæ
videtur cõcordare cum his quæ hic dicuntur, & responderet ad
tex. illum. Et adde hoc quod no. gl. & ibi Abb. in cap. super eo. de
rapt. & qd ipsemet Abb. scribit in c. j. de eo, qui mit. in pos. super
gl. in ver. licet voluntatem. & ibi videas in ver. & hæc procedũt.
& vide do. Abb. in c. 2. in fi. s. eo. Et vide An. in c. j. de eo, qui mit. in
pos. Et ad illud, quod dicit hic dom. Abb. post Ho. & vide. Arch. in
cap. de monachis. §. si ergo. 16. q. 1. vbi dicit se audiuisse à multis
theologis qui hoc melius sciunt, quàm Iuristæ, quod potest esse
tanta contritio peccatoris, qd absque alia satisfactione exteriori
in hoc seculo, & absque al qua liberalitate prælati, sine vlla pœ
na purgatorij habebit vitam æternam ꝓp maximam misericor
diam Creatoris. Et cũ hoc quod dicit hic Abb. cõcordat in ter
minis Dominic. in c. testmñ. 6. di. & all. d. c. mẽsuram. & idem dicit
in terminis Sanctus Th. in 4. Sen. d. 20. q. 1. circa fi. Sed in ꝓrium
est gl. in c. ad hoc verò. in ver. in baptismo. 32. di. Sed pro concor
dia prædictorũ vide omnino doctrinam valdè singularẽ in c. præ
ter. §. ad hoc verò. in fi 32. di. De hoc etiã vide per gl. in ca. omnis.
45. di. in c. omnino. per Cal. in rep. c. nostro. de pœn. & remis.

SVMMARIVM.

1 *Pœnitentia est iniungenda à sacerdote secũdum qualitatem peccatorum, & contritionem confitentis nu. 3.*
2 *Contritio peccatoris potest esse tanta, quod absolueretur absque pœnitentia exteriori.*
Confessores sunt eligendi illi, qui sunt sanctiores ad hoc, vt à Deo facilius exaudiantur.
Sacerdotes etiam criminosi conficiunt verum corpus Christi.
3 *Moderari verbum quid significet.*
4 *Sacerdos si imponit confesso pœnitentias minores solito, an ipse confessus sit tutus quò ad deum.*
Sacerdos potest pœnitentiam peccatori imponendam moderari, secundum arbitrium suum.
Pœna quæ potest imponi pro aliquo delicto, potest per ipsum iudicem moderari.
5 *Sacerdos etiam simplex potest absoluere ab homicidio, & adulterio, & alijs magnis criminibus, exceptis quibusdam paucis episcopo reseruatis.*
Sacerdotes quibus est diminuta potestas absoluendi per episcopum possunt recurrere ad superiorem.
6 *Sacerdos non debet imponere pœnitentiam non valenti ipsam agere, ne inducat ipsum in desperationem.*

no. glo. a de consc. di. 4. & baptismi vicem. nam hoc casu. & si non
sit pœnitentia exterior est tamen interior, quæ si admittitur lon
gè magis afficit hominem, quã exterior. Ex quo infero ꝙ non est
de necessitate vt ꝓ quolibet peccato mortali, agat qs septrẽnem
pœnitentiã, qa illud est ordinariũ, sed pòt esse tanta contritio. &
aliæ qualitates alienãtes delictum, vel nõ sit necesse ita longquam
pœnitẽtiam agere, ꝓ quo vide glo. no. de pœ. di. j. quem pœniter. in ver. facilius. & tenet idẽ quòd sacerdotes te
nentur orare pro pœnitente, non etiam propter hoc dicit quod
vtilius sit confiteri pluribus. qa quanto plurib. cõfitetur sua pec-
cata, tãto plures ad orandum pro se obligat. sed istã q. latiùs exa-
minat Host. in sum. e. ti. §. in quo tenet sacerdos. vers. Secundò te-
netur sacerdos. vbi dicit quòd sacerdos tenetur orare, & eleemo
synas impendere, & aliqua bona facere pro illo ꝙ sua peccata si
bi confessus est, & all. de pœn. dist. vj. q. vult confiteri. Dicit etiam
Ho. quod sacerdos in prin. missæ ante canonem consecrationis
debet orare pro viuis, qui sibi fuerunt confessi in primo. Memen
to. & post canonem debet ij. memẽto, orare pro mortuis qui sibi
fuerunt confessi. Dicit etiam ꝙ ad multa alia tenetur sacerdos
pœnitenti, quæ plenè vide per eum in præal. §. Alex. de Ne.

b videtur tex. xix. di. in prin. b & quod ibi no. ¶ † Secũdò no. ꝙ pœna
3 moderanda est per sacerdotem, sm arbitrium discreti viri. & põ
dera verbum moderãda, qa sonat in diminutionẽ, vt in c. fi. j. de
ver. sig. Diminuit ergo pœnitẽtiam ordinariam, secundũ arbitriũ
suũ, sed vt dixi requirit arbitriũ discreti sacerdotis. nõ ergo hoc di
4 mittitur suæ voluntatis arbitrio. ¶ † Et facit hoc ad quæstionem d
quotidianam. Sacerdos imponit pœnitẽtias minores debito, nũ
quid iste confessus sit tutus quò ad Deum. Et concludo quod si
nulla culpa reperit in cõfitente, vt qa probabiliter credebat eum e
peritum, & paratus erat recipere pœnitentiam, etiam maiorem
tũc sanis turus est, sed sacerdos indignè arbitrans se obligat quò
ad Deum. Si verò cõfessus fuerit in culpa, quia sciebat eum non
peritũ, & tunc nõ est tutus, peccatum tñ est dimissum. pœniten-
tiam cõdignam perficiet in purgatorio. vide gl. no. de pœn. dist. j.
in c. mẽsuram. Et ex hoc tex. no. in d. c. mẽsuram. collige qd pœni
tentiam arbitrari potest sacerdos nõ solum, qñ specifica pœnitẽ
tia iure nõ reperitur expressa, imò etiam, vbi canon expressè im-
ponit pœnitentiã. Nam reperiuntur ferè 46. canones pœnitentia
les imponentes specificas pœnitentias pro certis peccatis, quos
oẽs colligit Ho. in sum. e. ti. Pòt eñ sacerdos ab illis canonib. ex
causa dicere, & minorem pœnitentiam imponere. vt hic & in d.
c. mensuram. sicut dicimus in foro iudiciali iudicem posse pœnã
minuere iure expressam, l. hodie. & quod ibi no. ff. de pœ. & l. quid
ergo. §. pœna grauior. ff. de his, qui no. infa. & dixi in ca. licet s. de
5 pœnis. † No. 3. ibi, adulterio, homicidio, &c. iuncta suprascriptio-
ne, ibi enim scribitur episcopo, & fratrib. & sacerdotib. ꝙ sacer-
dos potest absoluere etiam de magnis criminib. etiam de homi-
c cidio, vt singulariter probatur hic. & sequuntur per hanc literã
cõiter Do. non ergo est necesse adire papam, vt vulgares dicũt,
nec etiam episcopum, sed etiã simplex sacerdos potest de his ab-
soluere, & regula est ꝙ exceptis quibusdã reseruatis epo, & pau
cis, de quib. per gl. in c. 2. de pœ. & remis. lib. 6. ab omnib. aliis pos-
sunt sacerdotes absoluere. Sed epi solent hodie per statuta sibi re
seruare multa, vt homicidiũ, & similia. in hoc attrendenda essent
illa statuta, & de iure hoc facere possunt, & arctãdo potestatem
sacerdotum sibi subiectorum, arctant per consequentiam pote
statem fratrũ mendicantium, quia fratres mendicantes non pñt
absoluere, nisi prout pñt presbyteri parochiales. vnde & non di-
rectè, indirectè tñ potest minui eorũ ptãs, vt dicit gl. no. in cle. du
dum de sepul. Ego tñ credẽ ꝙ vbi epi̇s multum opprimeret ptã
tem sacerdotum, maximè ex causa graui, non vrgente, ꝙ pñt sa-
cerdotes recurrere ad superiorem, cum videant eorum officium
valdè diminutum. facit de excel. præla. c. ad hæc. Not. 3. ibi, prout
faluri, &c. ꝙ sacerdos in imponenda pœnitentia debet id discerne
re qd tendit in salutem pœnitentis. vnde sm Ho & bene debet eũ
absoluere, etiam imponendo sibi pœnitẽtiam tñ vnius pater no-
6 ster. † Sit ergo valdè cautus sacerdos, vt si videat peccatorem nõ
d valentem agere pœnitentiam condignam, dvel qde facili non ex
plebit illam pœnitentiam, debet sibi imponere valdè leuẽ, ne ad-
ducat eum in desperationem. 26. q. 7. in c. alligant. non tñ per hoc
existimes, ꝙ sine pœnitentia dimittatur peccatum, quia si hic di-
gnè non agitur, perficietur in purgatorio. 25. dist. c. qualis. & 33. q.
5. c. quid ergo. Item no. tria quę debet scire quilibet Christianus,
vt est oratio dominic. s. pater noster. Item symbolum, i. Credo. &
c cõfessionem, pro hoc. de consc. dist. 4. c. nos ante omnia. e. Vltimò
no. ibi, in mortis articulo &cæ. pro consuetudine generali, vt in
mortis articulo exhibeatur corpus Christi.

ADDITIONES.

a ¶ Not. gl. ost. Illa loquitur de latrone, qui in cruce positus nullam
potuit facere satisfactionem exteriorem, nec potuit recipere
baptismum, tamen fuit exauditus, ar. ab infantibus.

b ¶ Sed ibi est glo. magna singularis, quæ dicit quod orationes ma-
lorum sacerdotum, ꝓsunt sicut bonorum his q nõ elegerũt sciẽ-
ter malos sacerdotes, vt haberent cõformes suis moribus, nam
talib. non prosunt, alij verò sic. quod no. Sed aduerte verba Abb.
Si. quæ videtur sentire quòd sacerdotes teneãtur orare pro pœni
tẽte, qui vbi est confessus sua peccata, hanc q mouet glo. de pœ.
di. j. quem pœniter. in ver. facilius. & tenet idẽ quòd sacerdotes te
nentur orare pro pœnitente, non etiam propter hoc dicit quod
vtilius sit confiteri pluribus. qa quanto plurib. cõfitetur sua pec-
cata, tãto plures ad orandum pro se obligat. sed istã q. latiùs exa-
minat Host. in sum. e. ti. §. in quo tenet sacerdos. vers. Secundò te-
netur sacerdos. vbi dicit quòd sacerdos tenetur orare, & eleemo
synas impendere, & aliqua bona facere pro illo ꝙ sua peccata si
bi confessus est, & all. de pœn. dist. vj. q. vult confiteri. Dicit etiam
Ho. quod sacerdos in prin. missæ ante canonem consecrationis
debet orare pro viuis, qui sibi fuerunt confessi in primo. Memen
to. & post canonem debet ij. memẽto, orare pro mortuis qui sibi
fuerunt confessi. Dicit etiam ꝙ ad multa alia tenetur sacerdos
pœnitenti, quæ plenè vide per eum in præal. §. Alex. de Ne.

c ¶ De homicidio. Aduerte quod illud procedit in homicidio sim
plici, secus est in homicidio qualificato, vt declarat Fel. in c. per
pendimus. in princ. j. de sent. excom. vide etiam Fel. in c. sicut di-
gnum. ver. & scias quod his casibus. s. de homi. Se. Se.

d ¶ Condignam. Ad hoc vide omnino in terminis quæ pulchrè
scribit Sanctus Tho. in 4. Sen. di. xx. q. j. art. ij. vltra med. um. vers.
ad tertium dicendum, quod sacerdos minorem. &c.

e ¶ Sed iste tex. solum dicit de duobus. scilicet, de oratione dñic.
& de symbolo. dicit. n. quòd leuantes de sacro fonte sunt fideius
sores apud Deum pro baptizato. & quod debẽt eum monere vt
seruet mandata Dei, & docere symbolum, & orationem domini
cam, quæ duo etiam ipsi paterni tenẽtur scire. Ad istum tex. ego
respondeo quod non debet intelligi quod quilibet Christianus
teneatur scire. Confiteor Deo. sed debet intelligi quod sacerdos
debet instruere pœnitentem in forma confessionis. primò confi
tendo vij. peccata mortalia principalia. Secũdò si decalogum est
transgressus cautè, & discretè de singulis quærendo prout expe-
dit. & non vltra. ita intelligit Host. istum tex. & remittit ad sum. e.
tit. §. qualiter sacerdos. etiam ita & intelligit D. Car. Sed quæro de
intellectu literæ ibi, lac dedi, dic lac est suaue, vnde significat suа-
uem, & leuem pœnitentiam. esca autem est dura, vnde significat
asperam pœnitentiam. & ita exponit hic D. Car. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Possessio sumitur aliquando pro tota substantia rei, puta proprietate.*
2 *Alius, quid significet.*
3 *Filius natus ex vxore alicuius in tantum præsumitur filius mariti, vt non credatur matri asserenti contrarium, etiam si prohibetur adulterium, vel fuerit natus in loco suspecto.*
4 *Filius cui mater dixerit ipsum non esse filium sui mariti, an debeat ei credere, adeò quod restituat bona alijs, qui erant successuri ab intestato.*
5 *Vxor quæ supposuit sibi partum alienum an, & quo casu teneatur illum renuelare marito.*
6 *Index, vel testis debet dicere veritatem, etiam quod per hoc esset venturum aliquod scandalum.*
7 *Vxor quæ supposuit sibi partum alienũ, qui successit suo marito, an teneatur in foro conscientiæ restituere illis, qui alias successuri erant ab intestato.*

CAP. IX

a OFFICII. ¶ Auditur mulieris confessio, quæ sibi partum a-
lienum supposuit, vel ꝓprium ex adulterio suscepit, nec il-
lud marito vult detegere. h. d. Primò consultatio. Secundò respõ
sio. ibi, quoniam. ¶ Casus literalis. Mulier quędam cum prolem
non haberet, nec speraret habere, timens ne viri possessio deuol
ueretur ad alios, succum quarundam herbarum potauit. & sic
venter eius intumuit, & grauidam se ostendens partum sibi sup-
posuit alienum. Illa timens maritum, qui prolem suam omnino
credit, non audet ei facinus reuelare. Mulier animę desiderans
prouidere, confessa fuit hoc Cardinali sancti Laurentij presbyte
ro in iudicio pœnitentię. Cardinalis significauit hoc do. pap. pe-
tens ab eo vtrum fraude ista durãte sit ei pœnitentia iniungen-
da. Respondet papa, quod sicut mulieri, quæ ignorante marito
de adul-

ADDITIO.

a ¶ Suppositit. Nota de crimine suppositi partus, quod de iure ci-
uili mulier potest perpetuò conueniri. Ita decidit notabiliter
Specu. in titul. de accu. §. j. in antepe. col. per istum tex. & per l. qui
falsam. §. j. ff. de falsis. vbi etiam dicit idem esse de muliere, quę ab
iecit partum in odium mariti, & sequitur Ioan. And. in additio.

de adulterio, plen̄ suscepit, quāuis illud viro non audeat cōfiteri non est pœnitentia deneganda, ita nec isti mulieri pœnitētia ē deneganda. & præcipuè si per alios intelligat alienos, ad quos timeat possessionē viri devolui, sed comperens sibi satisfactio est
1 iniungenda. Ber. ¶ † Noti. ex tex. quod verbum possessio, quandoque sumit pro tali substantia alicuius, sic & possessio qñque sumit pro proprietate rei, vt in cap. qm̄ frequenter. §. quòd super. vt
2 lit. nō cōtes. ¶ † Secundò no. ibi, ad alios, quòd hæc dictio, alius, a
a qñque denotat diuersitatem tatū. sed facit positionem eiusdem qualitatis cū pcedētibus, qñque denotat diuersitatem in substantia, & qualitate, vt in fine literæ ibi, intelligas alie-
b nosis &c. ¶ Tertiò no. quòd nō valenti sine periculo satisfacere
c de delicto non est pœnitentia deneganda. c ¶ Vltimò no. ex fine literæ, quòd sacerdos curatus est iudex competens in istis casib.
3 hic expressis. ¶ † In gl. ij. ibi, quia ei non crederet, &c. Not. bene gl. q ex quo quis est natus ex vxore alicuius in tantum præsumitur filius mariti fauore matrimonij, vt non credatur mari asserēti contrarium. Et idem cōiter tenent Legistæ in l. filium. all. glo. in l. si vicinis scientib. C. de nup. imò pius est quòd quādiu potuit gnāri ex marito, nunquam præsumitur ab alio generatus, etiam si probaretur adulterium eo tempore per mulierem commissum, quòd mulier peperit extra domum mariti, etiam in loco
d suspecto, vt in l. miles. §. defuncto. ff. de aduiter. & not. in dictis iuribus, dicit tamen Hosti. quòd non credens matri, habet fortem animum, quia ipsa melius scit, q̄ alius. & non est verisimile eam in hoc dicere mendacium. argum. capitu. afferte. de præsumptio.
4 ¶ † Vnde si mater derexit veritatem filio e & filius habet con-
e scientiam læsam ex dicto matris, debet credere, & omnia bona restituere, alias si faceret contra conscientiam ædificaret ad gehennam, vt in c. literas. de rest. spo. in c. per tuas de sīmo. Sed si nō habet conscientiā læsam, q̄a nullo modo vult credere matri, tūc nō tenetur ad restitutionem, & ita limita dictū Legistarum in iuribus præal. qui dicūt istum fuisse fatuum, qui ad assertionem re-
5 ginæ asserentis eum non esse filium regis ceßit regno. † In fi. glo. hæc gl. videtur sentire quod propter periculum excusetur hæc mulier. Sed gl. sequens sensit aliam solutionem multum duram, vt hæc pœnitentia non sit mulieri fructuosa durante fraude. Sed dic melius colligēdo dicta Do. maximè In. quòd aut nullum periculum est in reuelando veritatem, & verisimiliter crederetur mulieri, & tunc mulier peccat non reuelando, & durante fraude hæc pœnitentia nō est fructuosa, ita intelligatur gl. seq. Aut non credetur mulieri, nec habet probationes promptas, & tunc satis est q̄ pœniteat absque eo, q̄ detegat, q̄a ex quo videtur q̄ pbare non posset: debet tacere, ne potius inducat scādalum, quām aliā vtilitatem. ar. 2. q. vij. c. plerūque. Aut mulier habet probationes promptas, vel verisimiliter sibi credetur, sed subest periculū mortis in reuelando, & debet tunc potius tacere, q̄a in nō reuelando est periculum rerum, sed in reuelando est periculum animarū, & corporum, ideò mulier constituta inter hæc duo mala debet
6 eligere minus malum, & sic tacere, i 3. dist. in c. nerui. ¶ † † Sed contra hoc oppo. quia facilius scandalum nasci permittitur, quām veritas relinquatur. vt in c. qui scandalizauerit. j. de regu. iur. Sol. dicit In. quod illud procedit in teste qui habet iudicare, & dicere veritatem, quam propter scandalū non debet relinquere, sed ipsa mulier non est iudex, neque testis, imò esset denūtiatrix, vnde nō perit iustitia in non reuelādo. pœniteat ergo & satisfaciat de suo,
7 & sic erit tuta quo ad Deum. † Qualiter autem satisfacit, fdicunt
f D. quod debet de suo dare tantum venientibus ab intestato, vel illis, quos maritus verisimiliter instituisset, si non credidisset istū filium suum, & si dubiter, dispenset in pauperes. ar. in c. cum tu. de vsur. Si verò mulier non est potens ad satisfaciendum, tunc sal-
g tem pœniteat. g

ADDITIONES.

¶ Spe. Quod tene menti ad limitationem l. querela. C. de falsis. & eorum, quæ tradit Ioan. an. & do. Ab. in c. cum haberet. de eo, qui duxit in matri. quam pol. per adult. de Bellentzinis.

a ¶ Alius. De hac dictiõe Alius, vide latè Fel. in c. Sedes. ver. dictio. Alius. ś. de rescr. Alex. in c onsi. 34. inci. viso themate. in 1. vo. An. Sic. in consi. 7. inci. sapienter, ni fallor in 2. vo. Alex. in l. si fugitiui. in apostil. C. de seruis fugiti. An. Sicu. in consi. 23. inci. sapientissimus. in 2. vol. & in consi. 21. inci. præclari, & in consi. 29. inc. sapiēter. vol. 2. & in consi. 28. inci. scripsit bellissimè. in 1. vol. Seba. Sapi.
b ¶ But. autem colligit quod hæc dictio, alius, quandoque significat diuersitatem subesse tantum, quandoque subesse, & qualitatem, quandoque verò non diuersificat, quandoque implicat. & de hac dictione dic vt in c. sedes, ś. de rescr. & cap. deinde. xxvj. & Alex. de Ne.

c ¶ But. autem dicit quod vbi peccatum est occultum, & satisfieri non potest sine reuelatione, tunc peccatum est reuelandū. sed reuelatio est periculosa nolenti reuelare est pœnitentia indicenda, & alia competens satisfactio iniungenda. & istud est de mente Hostien. & Do. Dicit etiam Host. quod ideo hic imponitur pœnitentia, etiam facta satisfactione, quia hæc mulier non audebat detegere, vel non poterat probare fraudem nec plenè satisfacere. & hoc est de mente literæ, in verbo, satisfactio. ex qua colligit D. Car. quando de peccato non potest plenè satisfieri, sufficit competens satisfactio. & dicit quod debet esse talis, & tanta, ne se denudet. de pœn. dist. j. non tibi dico. Alex. de Ne.

d ¶ Idem dicit in ca. transmissæ. ś. qui fil. sint leg. & idem dicendū est in nato ex concubina presbyteri, vt præsumatur filius presbyteri. in gl. no. in c. Michael. ś. de fil. presb. dixi in d. c. ex trāsmissæ. Alex. de Ne.

e ¶ Veritatem filio, Si filius, cui mater dixit veritatem, credit se nō esse filium matris, cui successit, tenetur restituere bona illa alijs, qui erant successuri ab intestato. Sed rectius faciet, si deponat illam credulitatem. de Bellentz.

f ¶ Satisfaciat. De hac q. vide latissimè Pet. de Ancha. in repe. reg. peccatum. in 4. opp. prin. vers. sed quid dices. & per eundem in re. iur. frustra. in ij. q. prin. ver. iuxta prædicta, quæritur.

g ¶ Tu distingue plenius post Ioan. Cal. & D. Car. aliqua addendo de mente Do. Primus casus principalis est quando mulier est talis quæ potest marito sine periculo reuelare. Secundus verò casus principalis est quando ex reuelatione imminet periculum. Circa primum dic quod si mulier potest reuelare absq; periculo tenetur reuelare: alias non est tuta quo ad Deum, & si post reuelationem maritus sentiat illum retinere pro filio, mulier restituta quo ad Deum: quia maritus potest de suo disponere prout libet. vt l. in re mandata. C. mand. & c. de his. de sepul. quando autem dicatur mulier posse reuelare absque periculo, exemplificat Host. in sum. eodem titul. ś. quibus, & qualiter. vbi ponit istam materiam plenè in versicul. quid de muliere. & pluribus sequ. Sed aduerte licet Docto. non declarent, ego non credo quod mulier teneatur aliquo casu reuelare marito, vel alteri quando maritus sciebat illum esse filium genitum ex alio viro, & non esse, & quod hoc casu mulier non teneatur ad restitutionem: q̄a certus certiorari non debet, & scienti, & volēti non infertur dolus, vt in reg. eum qui certus. & in reg. sciēti. libro sexto. Quò ad secundum casum dic quod si est periculum in reuelādo non debet reuelare: quia cum ex vna parte scit damnum rerū, ex alia verò periculum corporum & animarū, scilicet si reuelat, cum vtrūque reuelare non posset, inter duo mala, minus malum, scilicet tacere eligi debet. & 13. di. nerui. &c. duo. Sed quid si non subest periculum in reuelando: tamen est verisimile quod ei non creditur, nunquid teneatur hoc casu mulier reuelare. Hostiē. in loco prealleg. videtur sentire quod non teneatur reuelare. idem tenet gloss. hic. Sed But. dicit quod non est verum: quia mulier debet facere quantum in se est vt satisfaciat. sed dicit gloss. posse procedere quando omnino esset certa quod sibi non crederetur, alias si omnino non est certa debet facere quod potest. Ex his decidit, quod debet facere mulier quæ marito non fuit ausa reuelare, vel nō reuelauit eo mortuo, & relicto hærede filio putatiuo. Nam aut filius putatiuus est talis quod mulieri hoc reuelāti credet, & eius consilio acquiescet, vt quia est homo spiritualis, simplex, & Deum timens, & tunc mater debet sibi reuelare, & eum inducere vt intret aliquam religionem mendicantium, vel quod ad remotas partes se trāsferat, & sic de hæreditate nihil attingit: & tunc mulier erit in tuto quo ad satisfactionem hæreditatis, quo ad Deum, nec filius tenebitur ad restitutionem earum rerum quæ vt bona fide interim percepit, vt in l. certum. C. de reivend. & in cap. grauis. de restit. spol. cum sim. Sed mulier tenebitur ad restitutionem si habet vnde, vt statim diceretur. Si verò filius non est talis, vt quia est periculum in reuelando, vel filius nō vult credere matri, & tunc aut mulier habet vnde possit satisfacere venientibus, vel aliis scriptis hæredibus, vel aliis quibus maritus verisimiliter reliquisset hæreditatem si non habuisset istum filium putatiuum, & istud tenet hic Innocen. & Hostien. in sum. eodem titulo, in loco prælleg. & hoc facere tenetur secundum valorem partis illius filij putatiui, & consumptorum. 14. quæst. sexta, si res. eis verò non existentibus debet dari pauperibus. de hom. sicut dignum. versi. eos. & de vsur. cum tu. Idem est dicendum quando dubitaretur cui maritus bona sua reliquisset si nō credidisset istum fore suum filium, secundum Innocent. & Hostien. & Doct. & hæc satisfactio debet fieri de consilio diœcesani, vel sui confessoris, vt hic in fine. Cautè autem debet fieri ne

✲ pecca

ne peccatum reueletur, & in periculum incidatur, de pœn. dist. j. non tibi dico. & fiet per sacerdotem, vel interpositam personā, quæ cautè sciat hoc facere, ś. sic dicendo, quædam persona tenetur vobis in tantum, ecce reddo vobis, accipiatis quod vestrum est. Host. in sum. eo. tit. in loco præal. Sed si non potest satisfacere mulier, tenetur tunc illa persona. Sed dicetur, quædam persona tenetur vobis in tantum pœnitet de peccato, vel pro salute animæ vestræ, vt ei remittatis, & dicit Hostien. vbi ś. sic intelligendū hoc, & remittit se ad no. in sum de vsur. §. quæ pœna. sub. §. alia à iudice. ver. quod si fœnerator partem pecuniæ, & seq. & præced. Sed dicit Host. quòd debet distingui, sicut distinguitur in sum. eo. tit. §. sed quæ forma seruanda est. ver. nunquid si is q̄ tenet restituere factus est nō soluendo. debet distingui, vtrum nihil possit soluere vel possit aliquid, sed non in totum, vel nō potest cō modè. Primo casu sufficit contritio, & propositum reddēdi quā do commodè poterit 14. q. 6. si res. & de solut. Odoardus. Secundo casu, quando potest in partem satisfacere, & tunc debet satisfacere pro ea parte, pro qua potest. Vltimò, quando potest satisfacere, sed nō commodè, tunc sacerdos debet ei dicere quòd emē dat statim, vel j certum tempus quicquid potest commodè emēdare, & de reliquo petat veniam humiliter, & deuotè, prout ś. dictum est, & si potest ipsam inuenire bene est, si verò non potest, tunc cum voluntate illius cui debeat satisfieri paulatim singulis mensib. vel annis, vel aliis temporib. emendet quod poterit, vel componat amicabiliter cum illo, cui debet satisfacere, soluēdo de suis reditib. moderatè, ita quòd vita sibi remaneat, quousque plenariè satisfecerit, & innuit Host. quòd vbi non possit hīi hęc compositio, quòd tunc teneatur restituere quicquid habet de bonis alterius, etiam vsque ad vnum denarium, vt sic omnia bona, quæ habet teneretur tradere, etiam si nihil penitus apud ipsum remaneret, vnde viueret. Sed considerare debet sacerdos qualiter debet se habere. dicit enim Host. q. Nam si forte. super hoc esset fama, vel is cui debet hoc aliquam malam suspicionē haberet de muliere propter quod fortè ad dominū terræ recurreret, & ipsam faceret poni ad torturam melius esset tacere, & tunc contritio sufficit mulieri. ar. 22. q. 5. nequis. dicit etiā quod sacerdos debet cauere ne hoc reuelet iudici cuicunque, vt in c. dilectus. ś. de exc. prælat. & hæc sufficiant quo ad istum arti. Sed quæro pro intellectu literæ in verbo, supponit, quomodo intelligatur, dic q̄ mulier, de qua in tex. adueniente tempore, quo parere debuisset si fuisset verè prægnans, supposuit filium alterius, fingens se illum peperisse. Vnde Hostien. dicit quod quando habetur talis suspicio, diligenter inspiciendus est venter, & partus custodiendus, vt tot. tit. ff. de ventre inspi. & per istum rex dicit Gofr. q̄ quandoque quis credit filium suum, qui non est, & dicit q̄ multi hoc errore per vxores decepti, alienos filios instituunt, vt proprios, quib. errore comperto denegantur hereditariæ actiones, vt in l. j. §. fi. ff. ad Carbo. & auferetur ab eis successio. ff. de iur. fis. l. auferetur. & de hære. insti. l. si parer. non applicatur. tamen fisco, quandiu sunt aliqui qui succedere possunt ex testamento, vt hic, & C. de hæ. institu. l. nec apud. Vnde B. Hiero. contra Iouinianum, bene est liber, quibus nec de matre erubescendum, nec de patre dubitandum est. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Abbatissa potest habere, & habet iurisdictionem fori contentiosi, non tamen potest confessiones audire, vel prædicare, nec benedicere.*
Fœmina ex speciali priuilegio potest habere iurisdictionem contentiosam.
Fœmina si de facto ordinaretur, non recipit characterem.
2 *Argumentum ab absurdo validum est in iure.*
3 *Differentiæ plures maris, & fœminæ, remissiuè.*

CAP. X.

a NOVA a ABBATISSA MONIALES benedicere, confessiones audire, & publicè prædicare non potest. h. d. Primò ponit excessus, quos secundò prohibet ibi, cum ergo. &c. Tertiò causam reddit ibi, quia licet, &c. Casus literalis. In quibusdam partibus abbatissæ moniales proprias benedicebant, & ipsarum confessiones audiebant, & euangelia legere, ac prædicare præsumebant. Ista noua, & inaudita peruenerūt ad notitiam do-

pa. vnde scribit hoc episcopis in quorum diœcesib. hæc fiebant, mandans eisdē, quatenus cum hoc sit absonum, & absurdum, ne de cętero hęc fiant firmiter inh bere procurent, quia licet beatissima virgo Maria dignior fuerit apostolis vniuersis, non tamen il
1 li, sed istis dominus claues regni cœlorum commisit. B. † Not. 1. ex tex. q̄ licet abbatissa possit habere iurisdictionem fori contentiosi, vt in c. dilecta. de excess. præla. & idem in alia muliere de iure speciali, vt in c. dilecti. de arbi. & quod ibi no. 12. q. 2. cum deuotissimam. iurisdictionem tamen fori pœnitentialis habere nō potest. Et est ratio diuersitatis, quia iurisdictio fori pœnitentialis procedit ex potestate clauium. & ordinum quorum mulier totaliter
b est incapax b adeò q̄ si de facto mulier ordinatur, non recipit characterem secundum communem opi. quod etiam tenet gl. in ca-
c diaconissa. 15. q. 2. c No. 2. ibi, publicè prædicare. &c. q̄ abbatissæ tantum inhibetur publica prædicatio. Potest ergo in secreto monere moniales suas dando bona exempla, & explanando sacram
d scripturam. d † Tertiò no. ibi, absonum, & absurdum, quod ad im
2 pugnationem alicuius sententiæ siue actus, sufficit probare absurditatem, quę inde sequitur, valet ergo argumentum ab absurdo.
e concor. c. in Genesi. ś. de ele. Quartò no. q̄ beata virgo e Maria fuit dignior, & excellentior omnib. apostolis. Item not. q̄ potestas li-
f gandi f & absoluendi non fuit tributa soli Petro, sed apostolis omnib. ad idem 21. distinct. in nouo, & in euangelio. Accipite spiritum sanctum, quorū remiseritis peccata, &c. Solus ergo Petrus
g habuit principatum, sed in potestate omnes fuerunt æquales. g
3 † In gl. 2. in fi. & multas differentias inter mares, & fœminas. not.
h Spec. in ti. de proc. in ti. de accusatio. in §. 1. h

ADDITIONES.

a ¶ Noua. Per istum tex. dicitur q̄ no. Archi. in c. si peccauerit. verno. q̄ non in correctione. 2. q. 1. vbi dicit, q̄ inter alia quæ requiruntur, vt quis corrigat alium requiritur vt corrigens sit maleus. quia fœmina propter eius inconstantiam, & varietatem, etiā ad hoc non admittitur, & alleg. c. forus. j. de ver. sign. Item quod castigatio publica non competat mulieri b. sed solum priuata, tenet Bea. Tho. 2. 2. q. 180. ar. 2. Item quando sacerdos dicit missam, an mulier possit ei respondere, & adiuuare ad missam celebrandam, vide Dominic. post Archi. in c. sedulò. 38. distin. vbi tenet q̄ non: ita dicens tenere Arch. in c. hoc quoque. de consec. distin. 1. Item ad prædicta adde gl. in verbo. bene dicit. in clemē. 1. de statu monacho.

b ¶ Ordinetur. Si mulier de facto ordinetur, non recipit characterem. Et idem apertè disputando concludit S. Tho. in 4. sen. dist. 25. quæst. 2. arti. 2. vbi etiam addit quòd mulier quantum ad animam potest esse melior multis viris, & dicit quòd donum prophetiæ in eis cadit. Item quòd mulier non suscipiat characterem ordinis, expressè firmat Archi. & Dominic. in ca. presbyter. 32. distinctione. Et ita dicunt tenere Gof. in Sum. de æta. & qual. ver. quid de muliere.

c ¶ Vnde hic Io. An. & D. Car. qui latè disputant, tamen idem concludunt. Alex. de Ne.

d ¶ Hostiens. dicit quòd licet ei priuatim in cap. monialib. sacram scripturam exponere, vel ad instructionem morum aliqua bona exempla, vel alia simplicia verba proponere. Alexander de Neuo.

e ¶ Beata vigo. Vide quod no. S. Tho. in 4. sen. dist. 6. art. 1. circa finē, vbi dicit q̄ in beata virgine fuit melior sanctificatio, quā in Ioāne Baptista, & in aliis, quia in ea fomes adeò debilitatus est, vel extinctus, vt ad peccatū veniale, nū quā inclinaretur, in aliis aūt sanctificationib. inclinantur ad peccatum veniale non autē ad mortale. Et dicit q̄ tam in Io. Baptista fuit expressa sanctificatio, quā in Hyeremia, cuius interiori sanctificatione quadam in notitiam hominum prodiit.

f ¶ Ligandi. De clauib. de quib. hic fit mentio, vide q̄ notaui post d. Abb. in c. tanta. de excess. præla.

g ¶ Dicit autem hic But. q̄ tantam potestatem habent simplices sacerdotes in peccatis remittendis, quantā habet papa, & dicit hoc dicere theologos. sed hoc intellige in peccatis à quib. simplices sacerdotes possunt absoluere, nā in peccatis à quib. non possunt absoluere nullam habent potestatem, & hoc tene menti. Alex. de Ne.

h ¶ Habetur etiā in multis. ff. de sta. ho. & in c. dilecta. de maio. & ob. & in c. dilecti. de arb. Alex. de Ne.

Universidad de Deusto

SVMMARIVM.

1 *Ciuitas si sit supposita interdicto an aliquo casu clerici ipsius, vel alij possint in loco sacro sepeliri, vel eucharistiam accipere, vel alia similia facere. nu. 2. 3. 9. & 10.*
4 *Campanarum pulsatio est prohibita in loco interdicto.*
5 *Ciuitas si sit interdicta an, & quomodo possint ibi celebrari diuina.*
6 *Legere, & cantare pronuntiatiue diuersa, & facit pro statutis.*
7 *Voluntas bona alicuius de accipiendo corpus Christi tantum operatur, ac si acciperet.*
8 *Mulier tempore appropinquantis partus, an possit petere, & accipere Corpus Christi si est in ciuitate interdicta, & sic an assimilatur morientibus.*

CAP. XI.

1 QVOD IN TE. †Tempore generalis interdicti conceditur pœnitentia, & viaticū morientib. hoc primò. Clerici qui seruauerunt interdictum possunt cum silētio in cœmiterio sepeliri: hoc secundò. *In* conuentualib. ecclesiis clerici bini vel trini possunt horas submissa voce dicere hoc tertiò. Cruce signatis, & peregrinis tempore interdicti pœnitentia concedi potest. hoc quartò. Et quatuor sunt partes, prout quatuor sunt dicta. secunda ibi, licet. tertia ibi, & in conuentualib. quarta ibi, recipientib. Casus literalis. Cōtingit aliquando ꝙ terra supponitur interdicto, & prohibentur diuina officia celebrari, baptisma paruulorum, & pœnitentia morientium, quæritur fuit à papa, vtrum tunc viaticum. i. Corpus domini dandum sit decedentib. Respond. pa. ꝙ in verbo illo, per ꝙ pœnitentia morientib. non negatur viaticum, etiā ꝙ vere pœnitentib. exhibetur. intelligi debet, vt nec ipsum decedētib. denegetur. Licet secundò dicit, ꝙ licet tempore generalis interdicti tam vnio quā ecclesiastica sepultura denegetur, tamen pa. ex gratia concedit, vt clerici decedentes, qui tamen interdictū seruarint in cœmiterio ecclesiæ sepeliantur, sine camparum pulsatione, cessantib. omnib. solenniratib. Tertiò dicit, ꝙ interdicti clerici in conuentualib. ecclesiis bini, & bini vel simul tres possunt dicere horas canonicas ianuis clausis, excōicatis, & interdictis exclusis, vt potius videātur legere, quā cātare, ita ꝙ exterius audiri nō possint, quia & quibusdam regularib. simile priuilegium à sede apostolica est concessum. *In* fin. dicit ꝙ recipientib. signum crucis pœnitentia si eam postulauerint non est deneganda, quod etiam
2 aliis peregrinis de gratia potest concedi. B. †No. 1. ex tex. ꝙ tempore interdicti pœnitentia conceditur morientib. duntaxat, hodie conceditur omnib. dum tamen non fuerint de causa interdicti, vel auxilium præbuerint, de quo dic, vt in c. fi de sen. exc. lib. 6. Sed quod hic dicitur de viatico hodie immutationem non recipit, benè tamen potest exhiberi decedentib. quia de viatico nulla mentio fit in d. c. fi. Stabimus ergo huic iuri antiquo. ar. in l. præcipimus. in fi. C. de app. nam viaticum non intelligitur propriè appellatione pœnitentiæ: imò sunt duo sacramēta separata. ideo pa. hic vtitur verbo, volumus, quia de iure non intelligebatur, & ius corrigens debet strictè intelligi ad hoc quod no. in c. cupientes.
a de ele. lib. 6. a †Secundò no. in ver. licet, ꝙ tempore interdicti non
3 pōt aliquis sepeliri in cœmiterio, intellige quādo quis vult sepeliri in loco interdicto, vel quando persona esset interdicta, sed si persona nō est interdicta, sed locus, tunc potest sepeliri in alio sacro nō iterdicto. de quo dic vt in c. si sententia. de sen. exc. lib. 6.
4 †No. 3. ibi, sine campanarum pulsatione, &c. pro generali consuetudine *fm* quā in exequiis hominum pulsantur campanæ, & videtur pulsatio de solennitate exequiarum. vnde prohibetur hoc tē
5 pore talis pulsatio. †Quar. ò no. in ver. & in conuentualib. ꝙ tpe interdicti nó possunt indistinctè in ecclesia celebrari diuina. sed hodie hoc recipit interpretationem per d. ca. fi. vbi statuitur, ꝙ in omnib. ecclesiis specificè interdictis, possunt clandestinè ianuis clausis celebrari diuina, & in quatuor festiuitatib. anni. de quib. ibi publicè possunt celebrari diuina, de quo dic vt ibi leg. & no.
6 †Quintò no. ibi legereb potius, quā cātare, ꝙ differentia est inter hæc, & facit ad statuta, qui ergo tenetur cantare officium, nō satisfacit dispositioni legendo, & cui permittitur legere non permittitur cantare. Vltimò in ver. recipientib. no. priuilegium cruce signatorum, & peregrinantium, sed hodie est ius commune: quia omnib. conceditur pœnitentia, vt dixi in primo no. & habetur in d. c. fi. In gl. ibi, siue tria. adde quartum, de quo in c. responso. j. de sen. exc. ꝙ est confirmatio in fronte, siue chrismatio. Et de materia interdicti, vide quod no. in c. non est. de spon. vbi plenè tractatur, quæ prohibentur, & quæ permittuntur tempore interdicti. Et in fi. gl. dic secundum Host ꝙ dicitur viaticum, cum rectè recipientes ducit ad viam salutis. facit 1. q. 1. interrogo. & quod ibi no. & 22. distin. præter. §. verum. In gl. fi. fin. ibi, sed hæc est necessitas. Sentit ergo glo. quòd istis cruce signatis vel peregrinis non concedit pœna, nisi periculo imminente, quod tñ inveritate est
c literam. ibi cum postulauerint & c. sed hodie circa hoc non est iustandū, quia in differenter oībus cōceditur pœnitentia. vt in d. c.
d fi. dEt in fi. gl. hęc opi. gl. est vera. et satis probatur in cap. fin. de
e sent. excom. li. 6. †Extra gl. pro declaratione c. circa primam part
7 tem, quid si sacerdos non habet hostiam consecratam, & necessitas infirmi postulat. dicit Inn. ꝙ sacerdos nunquam cōicet de pane. sed credat, & est sibi pro manducatione. iuxta illud, crede, & manducasti. de cons. di. 2. nunquid. Quidam. vt dñi de Rota intelligunt hoc dictum, quòd debet dicere infirmo esse hostiam consecratam, licet non sit, quia satis est ipsum hoc credere, quod dictum mihi non placet, nec fuit de mente Inn. nam induceret hominem in idolatriā. ꝑ c. de homine. & quod ibi no. de cele. miss. vbi tex. quodammodo expressus ꝑ hanc interpretationem. Vnde debet *Inn.* intelligi ꝙ dū infirmus decederet sine communione, ex quo non deficit per eum, tñ meretur, ac si verum corpus
8 christi assumpsisset. Secūdò† quæro, quid de mulierib, appropinquantib. partui, nunquid istæ dicantur decedere velle, vt tempore interdicti eis possit viaticum concedi. Io. *An.* refert alias in sacro sepe dubitatū sed sibi placet ꝙ non dicantur decedere, & sic non sit locus dispurationi huius c. Mihi placet, vt consideretur qualitas mulieris, & eius consuetudo sit, vbi verisimiliter dubitaretur de morte, tunc sit locus indulgentiæ huius c. alias secus. † Tertiò
9 quæro in vers. licet. nunquid clericis tpe interdicti sit exhibēda extrema vnctio. Do. cōiter quòd non. licet de facto quidam nō aduertant, nam hic ex duobus denegatis conceditur vnum dum taxat, videlicet sepultura. ergo aliud videtur esse negatum. arg. in c. ratione. de præsum. Quare autem potius conceditur viaticū, quàm sacra vnctio, cum vtrumque sit sacramentum. Sol. per ipsam vnctionem tunc deuenitur ad sacramētum, & sic in ipsa participatione cum infirmo tunc efficitur sacramentum, sed corpus Christi est antequam sacramētū exhibeatur, seu portetur ad infirmum. Item maior familiaritas cōtrahitur in extrema vnctione, vbi

ADDITIONES.

a ¶Pro hoc facit ꝙ verbum volumus inducit nouum ius, non autem declarationem antiqui, vt est gl. no. in cle. vn. de off. vic. in gl. fin. *Alex.* de Ne.
b ¶Legere. Legere primò quo modo capiatur, vide latè Fel. in gl. j. procœ. Gregoriano. vers. in ea gl. ibi. de teste, qui deponit se legisse, an probet. Seb. Sap.
c ¶*Io. An.* dicit ꝙ cruce signatus habet priuilegium pœnitentiæ, dūmodo non sit in mora. *In* aliis verò peregrinis dicit gl. procedit tamen ꝙ nō expedit quærere de qua remota peregrinatione debeat finis literæ intelligi, quare dicit peregri. i. pro quacunque peregrinatione, siue remota, siue propinqua habent priuilegium, de quo in tex. in fi. *Alex.* de Ne.
d ¶Idem dicit hic But. sed posset dici quòd etiam hodie operetur hoc priuilegium respectu viatici. Nam iste tex. vult, quòd appellatione pecuniæ comprehendatur viaticum quò ad casus hic expressos. Vnde hodie peregrinis & cruce signatis tempore interdicti debet exhiberi corpus Christi quod non debet concedi aliis sanis non decedentib. Sed gl. in c. fi. in verbo, admittantur. de sent. excom. in vj. videtur intelligere istum tex. ꝙ appellatione pecuniæ comprehendatur viaticum, quando pecunia debet dari decedentib. quia dicit non reperiri casum, in quo sanis cōcedatur viaticum tempore interdicti, & sic vult quòd illa verba, etiam viaticum intelligi volumus, reserantur tantum ad princ. huius c. & non ad sequentia. & ista opin. securior est, sed præcedens opi. fortè est verior. *Alex.* de Ne.
c ¶Sed non est verum ꝙ viaticum nō sit sacramentum necessitatis, & hoc tenuit gl. mag. vltra quę enumerat sacramenta voluntatis, & necessitatis in c. veniens. §. de transact. quæ glo. melius loquit. Et respondet. sc. quòd sit sacramentum necessitatis, vide gl. i. q. j. §. si ergo. & respondet h. c. Io. And. & communiter Doct. de quo etiam per Doct. in tit. de sacramentis non iter. *Alex.* de Ne.
f ¶Sed quid si sacerdos non potuit habere consecratum. *Inn.* dicit, sed credat & sibi erit pro manducatione, iuxta illud, crede, & manducasti, de consec. di. 2. fin. secunda, vt quid. Sed D. An. dicit qd *Innocen.* intendit dicere quod sacerdos non debet dare hostiam non consecratam, sed debent inducere volentem sumere communionem ad credendum quod in hostia panis verum corpus Christi conficiatur, & quod illud est verum sacramentum ecclesiæ, & hoc sufficiat perinde ac si verum corpus Christi sumpsisset. *Alex.* de Ne.

ne, vbi dicuntur multę orationes, quam in exhibitione corporis
10 christi. †Vltimò quæro nunquid illud priuilegium concessum clericis circa sepulturam, habeat locum in ecclesia specialiter in terdicta. Quidam ꝙ non, vt Inn. in c. fi. de excess. prælа. Host. ibi ꝑ, quia tantum valet generale, quò ad omnia quantū speciale quò ad quædam, l. si duo. ff. de admi. tu. Sicut ergo permittitur sepultura in interdicto generali, ita permitti debet in speciali. Ioan. And. tenet contrarium, quia iste tex. loquitur de generali interdicto, & certè mihi videtur quæstio satis dubia. nam pro hac opi. Io. *An.* facit iste tex. qui in duplici loco semper facit mentionē de generali interdicto, itē subest tunc ratio, quia nisi posset sepeliri in cœmiterio alicuius ecclesiæ, tunc oportet eum sepeliri extra cœmiterium in campis. Sed pro contraria opi. facit c. vt priuilegia. de priuile. in prin. item quia posito generali interdicto quælibet ecclesia censetur interdicta, valdè æquum esset dicere quòd in speciali interdicto possint clerici illius ecclesiæ ibidem sepeliri, sed alij non habeant in loco ecclesias non interdictas. ar. in d. c. vt priuilegia. item scias quòd licet tempore interdicti laicis de negetur sepultura ecclesiastica, tamen relaxato interdicto, illi, qui non fuerunt culpabiles, vel in quib. apparuerunt in morte signa contritionis, qui fuerunt sepulti extra cœmiterium, poterunt exhumari, & de nouo sepeliri in cœmiterio, ar. c. ā nobis. de
a sen. excom. & hoc tenet *Inn.* in d. c. fi. & Io. *An.* hic. a

ADDITIONES.

a ¶Circa hoc vide omnino gl. in cle. j. in verbo, eis quib. quæ inc. sed qui sunt hi. de sepult. quæ ēt tractat de mortuariis, an sint recipienda. Item tractat quid si fuit sepultus tpe interdicti, an post relaxationem interdicti sit exhumandus. vide omnino illam gl. Sed quæro an peccet sacerdos qui ī peccato existēs corpus Christi in necessitate tribuit alicui. In. & Doct. dicunt ꝙ non. Idem dicunt si talis sacerdos cā reuerētiæ illud tāgat, vt si inueniret corpus Christi in terra, quia non obstante ꝙ sit constitutus in peccato mortali debet illud leuare qđ est notandum. Secundò quæro quę est ratio ꝙ tpe interdicti prohibetur pulsatio campanarum, Doc. dicunt ꝙ ratio est, quia talis pulsatio est signum horarum, & diuinorum officiorum. de off. custo. c. 1. & 2. & per illas vocatur populus ad diuina. de homi. *Ioan.* vnde sublato signato, & principali debet deficere signū. ꝙ est accessorium, vt in ca. fi §. additicimus de sent. excō. in 6. Quæro tertio an clerici possint interesse diuinis officiis in extraneis ecclesiis tpe interdicti? Pet. in c. illud. de cler. excō. mi. & hic dicit ꝙ non, & dicit ꝙ ille tex. dum dicit de ecclesiis cōuentualib. & regularib. ecclesiis, debet suppleri. §. suis, quia solùm ī sepultura sunt priuilegiati. §. laicos, vt §. ver. proxi. & hanc opi. vī sequi D. Card. hic. Sed *But.* dicit ꝙ hæc opi. hodie non procedit per no. per Io. in c. fi. de sent. excō. in 6. in nouel. de quo dic, vt ibi. Et plures aliæ quęstiones possunt circa hoc formari, sed omnino vide But. in c. fi. §. de excess. prælat. incipiēdo à quæ inc. quid de muliere. vsque in fi. commenti. vide ēt in c. nō est. §. de sponsalib. Vltimò quò ad gl. vlt. dic ꝙ si ille qui vult satisfacere est principalis, recipiēdus est, & soluetur interdictum, sed si nullam cām dedit interdicto, tunc non est recipiendus ad satisfactionem, quia non peccauit, non tñ erit recipiendus in cœmiterio, qa hanc pœnam sustinet, nō pro se, sed pro alio, ideo nō est necessaria eius satisfactio quò ad ecclesiam. pro hoc de sent. excom. §. fīna, & c. vlt. §. illis. in fi. & istam distinctionem facit hic *Inn.* & Doc. communiter sequuntur, & hæc sufficiant in hoc. ca. *Alex.* de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Confessio pœnitentialis debet esse integra, nec sufficit quòd vni sacerdoti quis confiteatur certa peccata, & quædam alteri.*
2 *Confitens non debet delegere aliena peccata, nisi non posset dicere sine detectione aliorum.*
3 *Parochianus debet abstinere ab assumptione eucharistiæ ex consilio proprij sacerdotis, secus alieni.*
4 *Arcere, hoc verbum denotat violentiam, & facit pro statutis.*
5 *Parochianus non potest confiteri peccata sua alteri sacerdoti, nisi petita, & obtenta licentia à proprio non solum in confessione semel in anno, sed in omni alia confessione. nu. 6.*
7 *Secreta possunt reuelari pluribus modis, & quomodocunque sit reuelatum reuelans tenetur ac si verbaliter, & expresse reuelauerit.*
8 *Sacerdos debet deponi & in strictum carcerem detrudi, non solum si reuelauerit peccatorem, sed etiam peccatum.*
9 *Puer doli capax dicitur proximus septennio, vel post septennium.*
10 *Peccata venialia non indigent confessione speciali, nisi sint continuata, & redacta in consuetudinem, quia tunc conuertuntur in mortalia.*
11 *Sacerdos parochialis quando est amicus parochiani quid habet facere parochianis, si vult confiteri.*
12 *Sacerdos proprius quis dicatur ad hoc, vt quis possit ei peccata confiteri non, petita venia a presbytero parochiali.*
13 *Corpus Christi an debeat sumi in die paschatis, resurrectionis, an in die Iouis sancti.*
14 *Confiteri nemo potest alieno sacerdoti, quia non potest iurisdictio conscientialis prorogari, nisi in casu necessitatis. nu. 16.*
15 *Sacerdos parochialis, qui dedit licentiā parochiano suo, vt confiteatur cuicunque velit, an extendatur, vt etiam in paschate possit confessorem eligere.*
17 *Confiteri potest quis laico item non suo sacerdoti, vel illi, quem habet iusta cā suspectum, vel alias inhabili in casu necessitatis, vel quando habet in sacerdotem proprium imperium. 17.*
18 *Confessio pœnitentialis quo iure sit introducta.*
19 *Papa tenetur singulis annis confiteri peccata sua.*
20 *Confiteri an quis teneatur pluries in anno.*
21 *Indulgentia concessa verè pœnitentib. & confessis an prosit illis, qui sunt cōfessi semel in anno, & habent propositum confitendi.*
22 *Confessus semel in anno, si postea reincidat in peccata, & habeat propositum confitendi, & non confiteatur, an aliquo modo illa queatur.*
23 *Scholares, & similes personæ quæ non habent locum firmū, illum habent prorium sacerdotem in cuius parochia commorantur.*
24 *Sacerdos an teneatur reuelare peccatum, quod intendit committere ille qui sibi confessus, quando ex tali peccato resultat scandalum.*
25 *Testis medio iuramento tenetur dicere illud, quod fuit sibi dictū ab amico suo in secreto, etiam si fuerit sacerdos.*
26 *Sacerdos, qui reuelauit delictum alicuius, sed negat illud habuisse in cōfessione, delinquens vero dicat sibi dixisse in confessione, ipse sacerdos habet probare contrarium.*

CAP. XII.

a OMNIS a VTRIVSQVE. Famosum est, & multam allegabile, & quia habet multa dicta, communiter non summatur, sed possumus pro aliquali intellectu sic summare. Quilibet doli capax tenetur saltem semel in anno confiteri proprio sacerdoti, vel de eius licentia alteri, & eucharistię sacramentum ad minus in pascha recipere, & sacerdos reuelans confessionem depo

ADDITIO.

a ¶Omnis. *An* quis possit confiteri per scripturam, vide tex. in ca. quem pœnitet. de pœn. dis. 1. tex. & gl. & quod ibi notaui in c. quæsitis. 30. q. 5. quod no. *Abb.* in c. ā nobis, & ibi scripsi. qui ma. acc. possunt. *Item* pœnitet, etiam potest quis suscipere per procuratorem, vt dicit *Dominic.* c. in capite. in 2. no. per illum tex. 50. dist. & idem dicit gl. in reg. potest quis per alium. circa prin. lib. 6. & est tex. in c. quem pœnitet. in prin. de pœ. dist. 1. Et adde hic vnū, ꝙ proprius meus sacerdos existens in alieno territorio, potest mihi subditum absoluere de peccatis, etiam in alieno territorio commissis. Istud singulariter dicit *Imo.* in cle. dudum. de sepult. super gl. in ver. auditur. quod perpetuò tene menti, & idem ad literam dicit Archi. in c. placuit. circa prin. de pœ. dist. 6. An autem curatus possit præscribere vt audiat subditos alterius curati sine licentia, vide Ant. in c. conquerente. de offi. ord Ad quod optimè facit quod not. *Inn.* in c. super eo. de paroch. Sed nunquid sicut subditus non potest confiteri alij sacerdoti sine licentia presbyteri proprij parochialis, ita etiam si vnus iudæus habitās in parochia alicuius presbyteri velit baptizari, an possit recipere à quocunque presbytero sine licentia sui parochiani? & similiter de aliis baptizandis, videtur tex. & ibi gl. aperta ꝙ sic in c. nec numerus. 10 q. 3. sed ꝺriū ibi apertè tenet *Archi.* dicens quod iste ex quo vult baptizari ratione illius propositi, iā intelligatur esse de foro illius presbyteri, reprobata gl. & responderi potest ad illum tex. dum dicit, ab alio pro suavoluntate, &c. vt intelligatur quandocunque electus alterius presbyteri mutat in totum illam parochiam, vel aliud domicilium: vel fortè intelligitur, qū adest necessitas, vt ibi dicit Archid. Itē adde hic omnino sex casus, in quib. vnus curatus audit parochianos alterius sine licētia proprij curati, quos enumerat Arch. in c. placuit. de pœ. dist. 6. Itē adde hic Arch. de pœ. dist. 5. in sum. in fi. vbi dicit ꝙ papa non potest dispensare, vt quis differat cōfessionem vltra annum. Sed hoc fuit dictum Thomæ ad literam, in 3. sent. dist. 16. q. 3. art. 1. circa fin.

Universidad de Deusto
Biblioteca

deponendus est,& in monasteriū ad agendū perpetuā pniam detrudendus. Et tria sunt dicta principaliora, scilicet ibi, si qs. tertiū ibi, sacerdos. Casus literalis. Quærebat in principio gñali quoties vnusquisque fidelis in anno peccata sua confiteri debeat,& cui.& quo
1 tēpore anni eucharistiæ sacrū accipere,& rndet,vt in tex B.†Not. ibi omnia,& c.q confessio non debet fieri p partes. nā si quidā fiterur certa peccata vni presbytero, & aliqua alteri presbytero certè illa nō est pura confessio, quia Deus non nouit opus imperfectum,& nunquā fanauit aliquē, quin ex toto eum liberaret. de pœ. di. 4. in c. fuit plures. Nunqd aūt teneatur iterū gfiteri, quādo gfessus est quædam peccata alias suppressis: sunt opi. de quib. vide per gl. de pœ. di. . nō tibi dico alias, in §. seq. sed Arch. de pœ. dis. 3. c. fi. in fine, dicit cōter teneri q si fit alteri sacerdoti debet priora peccata iterum confiteri, quia prima gfessio nō valuit, tanquam non facta in statu gratiæ, & in charitate,& hoc tutius est tenere,
a & pro hoc, vt dixi facit iste tex. dū dicit omnia, a &c. non ergo sa
b tisfacit huic cōstitutioni, nec Deo, qui partem sibi retinuit b.†Se
2 cundò no. ibi, sua &c. q confitens non debet reuelare peccata aliena, sed tantum sua. & facit ꝺ mulieres impudicas reuelantes ēt participes,& hoc verum, nisi proprium peccatum non possit bene detegi absque participib. vt puta si rem illicitā egit cū matre, filia, vel sorore. nam istę circunstantię aggrauant peccatum, nec potest confiteri proprium peccatum nisi & confiteatur partici-
c pes. pro hoc de pœn. di. 5. in prin. & No. 3. ibi, ad minus in pascha, & c. q hodie de necessitate non est recipiendum pluties Corpus Christi in anno. nam ante hanc constitutionem tenebatur quisque ter in anno recipere Corpus Christi. videlicet in festo Paschæ, in Natiuitate Domini, & in festo Pentecostes, vt in c. & si non frequentius. de consc. di. 2. Relaxatum est ergo istud præceptum, & remansit solum in festo paschatis, ideò dicit ad minus, &c. q. d. bonum est pluries recipere. sed ad minus in festo paschatis. De religiosis verò respectu cōfessionis, & assumptionis eucharistię,
3 dic vt in cle. in agro. in §. Iam è. de stat. reg.† Quartò no. ibi. de proprij sacerdotis consilio. q non debet quis abstinere ab assumptio ne eucharistiæ ex consilio alieni sacerdotis licet propriis dunta xat quod multi, & malè non aduertunt. vt dicit Ioā. An. & bene.
4 †Quintò no. casum. in quo nō excōicatus arcetur ab ingressu ec clesiæ, & no. q dicitur arceatur. quod verbum denotat violentiā. Potest ergo arceri violenter, & si opus est potest ad hoc inuocare brachiū seculare, vt in c. de off. or. & 24. q. 5. administratores.
5 †Sextò no. in ver. si quis duo. requisita d vt quis possit confiteri
d alieno sacerdoti. Primum, vt subsit causa, nam sine causa peccat parochianus, quia verò contemneret proprium sacerdotem sine causa, & debet causa esse iusta, vt in litera. Secundum requisitum est, vt licentia postuletur, & obtineatur. non ergo sufficit petere,
6 nisi obtineatur.† Septimò no. q ab alieno e sacerdote quis nō ꝑt absolui vel ligari, & pondera. q litera loquitur gñaliter, vt nō solum semel in anno vult confiteri alieno, sed etiam si plures, semp debet obtineri licentia à proprio sacerdote. Octauò no. in ver. sacerdos. q sacerdos curatus dr medicus animarum, & more periti medici dēt adhibere diuersa experimēta aduersus peccatorē, & quātò anima est ptiosior corpore, sic medicus animarū ꝑstātior ē
f medico corporis. 12. q. 1 scipimus. f †Nonò not. in ver caueat. q
7 variis modis quis secretū, pdit: nō ergo refert an verbo, an signo, aut alio quouismodo prodat quis secretum, semper. n. dr quis, pdere, & tenetur pœna imposita pro expressione. g †No. vbi. & te
g ne semper menti tex. ibi, qui peccatum, &c. q sacerdos incurrit istam pœnam, de qua hic, non solum reuelando peccatorem, sed etiā peccatum in confessione sibi detectum: quod est ꝺ simplices asserentes peccatum impune posse reuelari. non peccatorem, sed minus bene loquuntur: nā ꝺrium probat hic i duob. locis. Primò ibi, qui peccatum, & c. vbi expressè, phibet de pctō. Secdò probat ꝑ locū à ꝑali in verbis præcedentib. nam tex. permittit in vno casu duntaxat. s. qñ prudentiori consilio, & tunc etiam dēt cauē reuelare. Item hoc probatur rōne: nā sacerdoti ita scit peccatum, sicut peccatorem, tanquā Dei minister: ergo nō dēt tanquā homo reuelare peccatum, qd nescit vt homo, sed vt Deus, vt prædixi, & ꝺ-

faciens

ADDITIONES.

a ¶Omnia. Nunquid autem quis teneat cōfiteri peccata venialia. vide Fel. referentem Gem. in c. i. ē. de consti. Seb. Sap.

b ¶De hoc etiā B. Tho. in 3. sen. dist. 2. vbi dicit q nō licet gfessiones diuidere, quia integraliter vni sacerdoti qs dēt gfiteri, de pœ. di. 5. c. i. vers. fi. & de pœ di. 3. sunt plures. Nā sicut in medicina corpali oportet q medicus nō solū vnū morbū cognoscat ꝺ quē medicinā dare dēt sed ēt rotā habitudinē ipsius infirmi, eoq vnus morbus ex adiectione alterius aggrauatur. & medicina, q̄ vni morbo competeret, alteri nocumētū ꝑstaret. Simile est in peccatis, quia vnum aggrauatur ex adiectione alterius, & illud quod esset conueniens medicina vni, alteri incentiuum prestaret. cum quando quę quis contrariis peccatis est infectus. & ideo dicit esse de necessitate cōfessionis q omnia peccata sua cōfiteatur, quæ in me moria habet, alioquin non est cōfessio, sed cōfessionis simulatio, sed si aliquod peccatum non habuit in memoria, & postea recordatur, sufficit q cōfitēs hoc peccat ūdicat explicitè, & quòd dicat quòd cum multa alia peccata confiteretur huius fuit oblitus. & sic B. Thomas vult q aut qs tacet peccatum ex verecundia, &
c tunc iterum tenetur confiteri, hoc tamen debet limitari prout dicit Ab. Si. sc. quando confitetur alteri sacerdoti, sed si confitet eidem, & tunc aut ex interuallo, ita q sacerdos non recordatur de prioribus peccatis quæ fuit confessus. & tunc iterū debet cōfiteri, quia illa prima confessio non valuit, sed si post modicum temporis cōficatur peccatum, sufficit quòd cōfiteatur illud peccatum, confitendo tamen quòd tacuit ipsum propter verecundiam, & hoc modo intelligo quod dicit Archi. & Ab. Si. & hoc tractatur per Host. in sum. eod. tit. §. qualis. vers. sic integra. Alex. de Ne.

c ¶Hosti hic in vers. sua. dicit q quasi dicat q se, & non aliū reue-
d lat, de pœn. di. 1. quantuis, nisi fortè in hæresi, vel si cognouisset matrem, filiam, vel sororem ꝺ naturam, vel aliud tale commiserit propter circunstantias quę aggrauant, necesse sit alium reuelare, de quo remittit Host. ad sum. eo. § qualis. & sub. §. discreta. & in §. teneatur. vers. sic caueat autem. & seq Alex. de Ne.

d ¶Requisita. Podera istud qd requirit tex. videlicet q prius sit data lnia, videtur ergo nō sufficere ratihabitio, Sed contra hoc est gl. in c. cum nos. de his, que fiūt à præla. in gl. magistra. circa fi. dd dicit, sacramentis. &c. Sed q in sacramentalibus habeat locum ratificatio, est tex. in c. j. x. q. 2. Nec obst. iste tex. quidt prius obtē ta licētia, quia ratificatio operatur, vt ex tunc tpe confessionis censeatur mandatum ꝓrerueniss̄e, vt est bonus tex. in l. licet. in fi. de iudic. Sed super hoc omnino vide Inn. in cle. i. §. volumus. su
per gl. in verbo. ante omnia. de fo. compe. vbi tenet post Pau. q in casu illius cle. non valet processus non petita licentia, etiam si
d superueniat ratificatio. & vide Ant. in c. cum consuetudinis. de 2-sue. vbi dicit q quando requiritur in actu consensus per viam licentiæ, non sufficit licentiā interuenire post actū. Cū quo cōcor. Bal. in l. j C. q admi. ad bono. pos. Sed vide omnino qd de isto passu i terminis huius decr. scripsi in meis recollectis. in c. cum vos circa finē. de his, quæ fiūt à præla. Vtrū confessio sit actus fidei, ponit Beatus Tho. in 2. 2. q. 3 art. j & in ea. q. ar. 2. ponit an confessio sit de necessitate salutis. Itē adde hic S. Tho. in 4. Sen. di. 12. q. 3. ar. v. circa medium. vbi dicit q institutio ecclesię, quòd saltem semel in anno reciperetur corpus Christi, fuit necessaria, quia cū in quotidiana pugna sumus, & vita spiritualis in nobis euanesceret, nisi aliquando vitæ cibum sumeremus. Itē multas quæstiones de pnia à Canonistis non tactas, vide omnino S. Tho. in 4. Sent. di. 16. q. 1. ar. 3. & 4. in omnib. articulis illarum q. Item an in
e casu necessitatis liceat confiteri peccata laico abecclesia præciso. vide gl. in c. pastoralis. §. j. & quod ibi multum, & latè per An. de off. or. Infinitas q. de pœnitentia & de effectibus eius, vide omnino per S. Tho. in 3. Sē. di. 14. quæ. 1. in omnib. articulis illarum quæstionum. dis. 5. q. 1. art. 1. 2. 4. & 5. Item vide multas quęstiones de isto sacro cōfessionis, quas scribit latè S. Tho. in 4. Sen. dis. 18. qu. 1. 2. & 3. in omnibus arti. illarum quæstionum, vel videbis noua ad materiam huius c. omnis vtriusque. quæ Canonistæ nun quam cogitauerunt. Item multas quæstiones de pœnitentia & aliis ad materiam huius decretalis, vide omnino per S. Tho. in 4. Sent. di. 12. in 1. 2. 3. & in omnib. art. illarum quæstionū. Quæ sunt consideranda in actu confessionis, & quę sunt de substantia eius. vide omnino S. Tho. in 4. Sen. dis. 18. q. 3. art. 2. circa medium. & art. 3. circa fi. & longè melius, & per Spe. in aureo suo reperto. in tit. de pœniten. & remis. Item adde hic S. Tho. in 4. Sen. distin. 18. quæ. 3. circa fi. vbi dicit quòd quantum ad confessiones, & pœnitentias subditorum, pœnitentiarius papæ principalior est quàm sacerdos parochialis, & sacerdos est principalior quàm suus coadiutor.

e ¶Ab alieno. Nunquid in foro contentioso valeat prorogatio facta in alienum sacerdotem per clericum, vel laicum sine cōsensu sui ep̄i, tradunt latè doc. in c. P. & G. ē. de off. delega. Sebast. Sapianus.

f ¶Vnde dicūt Doc. q sacerdos debet cauere, nō ante factum vel in facto, vel post factum deprehendatur in culpa. de æta. & qualitate ad aures. & de homi. tua. Alex. de Ne.

g ¶Et dicit quòd non debet peccatum aliquatenus manifestari etiam nec seriosè, nec ludendo. multis autem modis dicitur quis prodere vt no. xlvj. di. clericus. & 11. q. 3. nolite. Alex. de Ne.

faciens grauissimè peccat. vñ punit̄ tanquam hæreticus reuer-
a sus ad fidem, quia deponit̄. & ꝑpetuò detrudit̄ in monasterium, & si timeret de fuga posset detrudi in strictū carcerē, vt in c. vt fa
9 mæ j. de sen. excom. † In gl. j. ibi, cū est doli capax. & c. no. gl. iuncto tex. quòd doli capax dr esse cōstitutus in discretionis annis, & dr doli capax proximus septēnio, vel post septēnium saltem, tunc enim excedit infantē, & intrat pueritiā, in qua ætate peccata mul
ta committuntur, vt in c. i. & 2. §. de delic. pue. & dicit vt ibi. facit c. literas. & quod ibi no. de despon. impub. Dicit tamen Host. hic q tres sunt gradus annorum discretionis. primus. cū quis est doli
b capax, & hoc quo ad confessionem, & vt hic dr. secundus cum qs est pubes, & illa ætas requirit ad matrimoniū. & quò ad ingressū
c religionis. §. de despon. impub. c. 2. de reg. c. j. lib. 6. tertiò quò ad administranda bona. & tunc dr in discretionis annis posit 25. ff. de min. per totum. Diuerso ergo respectu consideratur ista discretio. Et aduerte, quia respectu confessionis bene obseruat hæc op. sed non respectu eucharistię, & forte obseruantia non est mala pp reuerentiam tanti sacramenti, vt sic tantū puberibus exhibeatur. Et in fi. glo. dic quòd hæc contraria loquuntur in infante non doli capace. In gl. inver. omnia. ibi, per orationē dominicā, item dimittuntur modis mu tis. de qb. per gl. in procemio Sexti
10 in ver. bñdictionē. † Et in fi. gl. vide tex. cum gl. in c. vsurarium. §. criminis. 25. di. q̄ dicit, q ista venialia etiam laico possumus confiteri, nec pro eis imponenda est pœnitentia, nam ideò dicuntur venialia, quia venia digna sunt, vide ēt gl. de pœni. dist. j. perfecta. quæ dicit, q peccata mortalia indigent gfessione specialj, venia haverò abolentur per generalem confessionem, q̄ facit sacerdos dicendo, confiteor Deo &c. Consiliū tñ huius gl. bonum est, vt quis ea gfiteatur, & hoc secundū Doc. præsertim si deducta sunt in cōsuetudinem, seu inueterata, quia dicit Aug. nullum est peccatum adeò veniale qd̄ non fiat mortale dum placet. i. cum assu-
11 mitur in cōsuetudinem, vt 25. dist. c. vnum. §. criminis. † In glo. in ver. proprio sacerdoti, ibi, nisi iste fuerit imperitus. Idem si subest alia legitima causa, vt quia est odiū inter istū confitentem. & proprium presbyterum, vel inter eum, & interparentes presbyteri, vel quia prius presbyter fuit particeps delicti, hoc tñ casu dicit Io. And. post Vin. hic & in c. j. de ordi. ab epo, q ꝑt confiteri si vult
d sacerdoti de participi, sed non necessitatur, vnde est iusta causa petendi licentiam, hoc dictum mihi placet in vero pœnitente, secus si eligit proprium, quia particeps fuit vt facilius absoluatur
e quò ad eum. ad hoc tex. cum gl. xlix. dist. in prin. e † Sed quære quis
12 dicat proprius sacerdos. sol. proprius appellari ꝑt presbyter parochialis. Item episcopus, & legatus in prouincia, & ipsius pœnitentiarius. Item vicarius generalis episcopi. ar. in l. cum prætor. ff. de iud. & archypresbyter ecclesię cathedralis, qui in hoc censetur vicarius episcopi. ff. de off. Arch. ca. officium, vnde ad quælibet istorum non petita alterius licentia, pōt quis recurrere, vide gl.
f in c. 2. eo. tit. li. 6. & de off. deleg. c. 2. eo. li. f † In gl. in ver. ad minus.
13 in pascha. Sed circa hoc dubitatur, nunquid sufficit recipere corpus Christi in die Iouis sancta, an de necessitate renetur quis recipere in die resurrectiōis dominicæ, vide magnam contentionem de hoc, inter valentes theologos prædicantes. nam quidā asserebant q de necessitate dēt recipi in die resurrectionis, quia illo die est pascha, & non in die Iouis sancta, quia illud erat pascha Iudæorum. Alij verò dicebant, q sufficit recipere in die Iouis sancta, quia tunc Christus facit pascha cum discipulis suis, & in illa contentione fuit consultus. Circa hoc dubium aduertendū q tex. hic ꝑt intelligi duob. modis. Primò capiendo pascha ꝓ solennitate paschali, & tunc satis est recipere in die Iouis sancta, maximè habito respectu quod illo die fuit institutum hoc sacramentum corporis Christi, sed quia ecclesia occupatur tunc in aliis officiis, non ꝑt facere solennitatem de corpore Christi, sed differt festum post octauam Pentecostes, vt in clem. si dominū. de relq. & vene. sanc. Secundò pōt intelligi in Pascha, id est in die resurrectionis, & tunc oportet de necessitate sumere illo die, & pro hoc, q̄ appellatione paschæ intelligimus de proprio paschate, & non de die Iouis sancta. ar. in §. quoties. in fi. de iure nat. Et sic concluderem, quòd in die resurrectionis recipi debeat corp̄s christi ad satisfaciendū huic c. & satis cautū est tunc recipere, vt euitentur opi. & pro hoc induco tex. in c. & si iudæos. §. de iudæ. vbi tex. loquitur propriè de die resurrectionis, tamen puto satisfactum constitutioni, si recipiatur in die Iouis sancta. q. vt dixi in hoc hr respectus ad solennitatem paschalē,
g & recipiens die Iouis sancta, hēt hūc respectū, & ꝑparat se ad se
14 stum. Item quia tunc institutum fuit hoc sacramentum, vt ē. di-
h xi. g† In gl. in ver. alieno. h sacerdoti. ibi executionem habenti. Nor. gl. sing. & idem voluit gloss. in clem. 1. de priuileg. Et ratio gloss. potest esse. quia eligendo alienum sacerdotem i vult prorogare suā iurisdictionem in eū, sed ex quo ille non habet execution̄em: ergo non pōt suam iurisdictionem exercere in istum: prorogare. nāde est q extēdere, vñ iudex prōgatus cognoscit iure proprio, non iure alieno, sed ex quo nō hēt iurisdictionē tractu

non

ADDITIONES.

a ¶Peccat. Aduerte q has pœnas euitat sacerdos, si dicit se habuisse licētiam reuelandi à confesso, & in hoc nō creditur ipsi sacerdoti. Ita no. Lapus allegatione 94. & Fel. in c. i. ē. de excē. Et an sacerdos de licentia confitentis possit reuelare confessionē. vide Fel. in c. Matthæus. in prin. ē. de simo. Seb. Sapi.

b ¶Idē quo ad baptismū, vt per se debeat rndere sacerdoti, de quo vide tex. in gl. quæ refert epistolam Aug. ad Renatū eum, vide tex. i c. paruuli. de consc. di. 3 & pondera bene hanc gl. quā Doc. sequūtur, quia ex ea habes. q si puer septēnis nō confitetur peccata sua semel in anno patitur pœnā istuis c. & si decedet non debet sepelliri in cœmiterio q no. Nam doli capacitas dicitur adesse post septennium completum, vt in d. c. de delictis pue. & d. c. paruuli. de consc. dist. 4. Alex. de Ne.

c ¶Iamē est differentia, quia in matrimonio malitia supplet ætatē, secus quo ad ingressum religionis. de quo vide glos. in cle. cos. in ver. ætate. de reg. & dixi in c. postulasti. de reg. §. vbi Doc. Al. de N.

d ¶Sacerdoti. adde h. c quod no. gl. in c. omnes 30. q. 1.

e ¶Idem si prius sacerdos est nimis simplex secundū Doc. Nam ista est iusta causa confitendi alieno sacerdoti, vt in c. placuit. de pœ. d. dist. 6. Sebastia Sap.

f ¶Et vide etiam alia gl. in cle. 1. de priui. & illa gl. est ꝓria glo. q̄ habetur in c. 2. eo. ti. in 6. sed dic vt per Doct. vbique. Sed aduerte q illud quod dicit Abb. Si. sunt verba Host. & Do. & quæ tamen dicunt q ꝓprio sacerdoti de hoc est facienda fides, alias posset isti q non confitetur sibi, nec de sua lnia infligere pœnā, de qua in tex. alias daretur via figmentis, quod non debet permitti. vt in c. quoniam. in fi. de diuor. Item redderetur illusorium hoc edictum, q̄ se non debet. Sed nunquid sacerdos cui parochianus alterius cōfitetur debet credere pœnitenti qui dicit se habuisse licentiam confitendi, dic q sic, de quo vide gl. in cle. 1. in ver. non habita. de priuil. Ale. de Ne.

g ¶Ego credo q in puncto iuris sit verior opi. q in die resurrectionis debet recipi corpus Christi, per rōnem, quā assignauit Ab. Si. q verba debent accipi in potiori significato, tamē c. & si iudæos. nō omnino, ꝑbat q in die resurrectionis dēat recipi, & nō in die Iouis sancta q ille tex. vtit verbo ꝓtingit, qd est verbū significās facti ꝓtingentiā, nō aūt importat necessitatē vel præceptum. Sed quia cōis ꝗsuetudo hēt q liceat recipere corpus Christi in die Iouis sancta & in tali die Papa cōicat Cardinalib. non est improbanda opi. illorum qui dicunt q licet recipere corpus Christi in die Iouis sancta, quia consuetudo est optima legū interpres. vt in l. si de interpretatione. & l. minimè. ff. de leg. Ego tñ in hoc considerarē. Nā aliqui sunt qui recipiūt Corpus Xpi in die Iouis sancta ex necessitate, vt sunt serui ancillæ mercenarij, & similes, quos oportet manere in domo in die resurrectionis ad custodiam domus, quia domini nolunt illa die relinquēre domum sine custodia, & isti sine dubio, licitè cōicant in die Iouis sancta. Aliqui sunt qui volūt recipere corpus Christi in die Iouis sancta: quia crediūt stare illis diebus in maiori deuotione, & ēt isti licitè recipiunt corpus Christi die Iouis sancta. ad hoc vt die Paschæ sint magis liberi, ad comedendum quæcunq; volunt, vel ad spatiādū cā solatij, & isti peccant ga bonis malè vtuntur. ad hoc e. cū ad monasterij. §. in refectorio. ē. de sta. mona. Sed dub ū est an laici recipiētes corpus Xpi debeant cōicare subvtraq; specie. D. Car. in prin. huius c. in nono notab. dicit q de consuetudine alij quām celebrantes non communicant recipiendo sanguinem. Nam sub vtraque specie Christus est totus integer, non est, n. corpus hominis humani sine anima & corpore, si est viuus, nec est sanguis sine corpore & anima, de quo in c. cum Matthæ. de celeb. mis. & sic qui communicat eu charistiæ communicat etiam sanguini, dicit tñ D. Car. q quidam hæretici de Bohemia nolunt prædictam consuetudinem: sed cōmunicant etiam prout est in specie vini, etiā si non sint celebrantes: sed laici. In quo dicit eos coercendos, & dicit q ꝑ est facta cōstitutio in concilio Constantien. pro ipsis tamen multum faciūt verba Euāgelij Io. & c. ē. de Iudæ. & si Iudæus. ibi, recipere corpus, & sanguinem Iesu Christi contingit. sed à constitutione eccle się non est recedendum, vt in c. i. de fun. tri. in 6. & de hoc plenius in
h c. ex parte. de celeb. mis. Ale. de Ne.

i ¶Alienatio. Adde hic consilium. Old. 230.

¶Sacerdotē. Parochianus cui data est lnia eligēdi sibi cōfessorē, nō ꝑt cōfiteri non curato. Et adde q idē d. Ab. reprobat cōem opinionem d. c. cle. 1. sup gl. in ver. ꝑalis. vbi opinio vide, & ibi etiam 10. de Imo.

nō ſt prorogari, q no. gā facit ad ꝓrogationem fiendam in foro cōtentioſo, & ideō gl. dicit de habente executionē, quia quilibet ſacerdos habet ordinē ſacerdotalē, & prātē ligandi, & abſoluēdi, ſed ī habitu rm, ſed cum habeat eccleſia curatum, recipit in actu. 16. qu. 1. c. vbicunque. § ecce. & intellige hoc dictū gl. quando ſimpliciter datur parochiano licētia eligendi ſibi confeſſionem, ſecʾ aūt ſi ipſe proprius ſacerdos cōmitteret vni, vt audiat confeſſionem ſui parochiani. tunc. n. non requiritur, q ille habeat executionem: quia tunc cognoſcit, vt delegatus, non vt ordinarius: ita volūt hic doct. & bene, & Pau. in cle. 1. qd no. pro ꝓſuetudine gña li, vt ſacerdos habēs parochiā amplā, poſſit in ſui auxiliū aduoca
15 re aliū ſacerdotē, ēt nō habētē curā i actu. † Et in fi. gl. no. hāc vlt. q quia quotidiana eſt, & fæpe de hoc interrogatus fui. & Hoſt. ſequebaf dictū gl. dicens, q ex generali licētia data à ſacerdote peccatori, vt poſſit ſibi eligere cʾſſorem, non cēſetur derogatum diſpoſitioni huius c. quominus ſemel in anno teneatur confiteri, ꝓprio ſacerdoti, quia intereſt proprij ſacerdotis audire cōfeſſionē ſui parochiani ſemel in anno, cum habeat ſibi exhibere euchariſtiam. Item alias non poteſt exequi pœnam huius c. vt arcere abī greſſu eccleſiæ non confitentem. ſed Io. An. dicit contrarium determinatū per extrauag. Io. vas electionis, &c & q deciſio gl pro cedit in aliis religioſis: non aūt in fratrib. prædicatorib. minoribus. carmelitis, heremitanis, quia iſti ſunt ſpecificè privilegiati, vt in cle. dudum. de ſepultu. & dic ſatis probari ibi per illum tex. vbi dʒ q illi fratres poſſunt liberè audire confeſſiones volētes ſibi confiteri, &c. non. n. poſſent liberè audire volētes. ſi requireret neceſſariò licentia proprij ſacerdotis. non. n. eſt libertas in actu vbi actʾ diſpoſitio dependet ab alieno arbitrio, vt no. in c. licet eps. de præben. lib. 6. & in d. c. de multa. ſ. de præb. & hoc tenet ibi gl. in d. cle.
a dudū. in ver. liberè. a & in gl. ſequ. quæ concludit, q c confeſſus iſtis
16 fratrib. non tenetur confiteri proprio ſacerdoti, vt ibi dʒ, & hanc op. teneas, & ſic cōiter practicatur. † In gl. in ver. obtineat. in fi. vel diſtingue ſm Hoſt. & bene, q aut neceſſitas eſt magna, adeò q nō ſubeſt tempus adeundi ſuperiorem. & tunc procedat prima opi. Dicit tn Ioan. q ſi tempore neceſſitatis adit alienum ſacerdotem:
b non poteſt ab eo abſolui: b quia non ſuus iudex: tū ꝓp contritio
c nem dimittitur ſibi peccatum ſicut dicimus de eo, qui confitetur
c laico tpe neceſſitatis. vt no. in c. paſtoralis. e de offi or. & patet ī
c. quem pœn t. de pœ. di. 1. Sed melius poteſt dici ſecundum eū
d q imò obtinebit abſolutionem, ex quo habet claues eccleſiæ. d & hoc puto verius. ar. in c. ſi ſacerdos, de pœ. di. 6. quid autem ſi neceſſitas vrget, & iſte non reperit alium confeſſorē, niſi illum, quē habet ex iuſta cauſa ſuſpectum. Dicit Ioan. q potiùs eligat mori ſine confeſſione, & ſoli deo confiteatur, nec eſt ſibi imputandum, ex quo non defuit per eum, & intelligе dictum Ioan. qñ non reperit aliquē etiam laicum. nam inſtante neceſſitate, etiam laico confitendum eſt, nō q ille habeat claues eccleſiæ, ſed propter ꝑtritio
e nē iſte eſt venia dignus, vt in d. c. quem pœnitet. e Subiicit tamen Ioan. q propter ſolā imperitiā ſacerdotis, nō debet dimittere quin confiteatur ei, quod dicit Hoſt. verum, ſi non ad hoc poteſt ſuam conſcientiam informare. Aduerte, quia intelligo Ioan. quando nō reperit alium ſacerdotem, vt tunc propter ſolam imperitiam nō admittat proprium, alias autem Ioan. nō bene diceret per tex. apertum in d. ca. ſi ſacerdos. ibi expreſsē fit mentio de imperitia pre-
17 prij ſacerdotis † Et prius probat iſte tex. à contrario ſenſu, q etiā ſi ne conſenſu proprij ſacerdotis imperiti poteſt adire alienum ſacerdotem, de quo ibi ſatis per Arch. ſed ſatis crederem illam literam reducendam ad terminos huius c. vt ſic vna litera ſuppleatur per aliam. vt ſit ſenſus, q debet obtinere licētiam ſi poteſt, vt hic,
f vel adeat alienum, f vt in d. c. ſi ſacerdos. In glo. ſi gl. ergo ſentit q hodie ſaltem imponitur iſta pœna, & hæc opin. videtur placere Io. An. & mihi ſatis placet, quia pœna antiqua confunditur in iſta, nam cum iſte incontinenti debeat detrudi in monaſterium, non poteſt agere aliam pœnitentiam peregrinando, ſicut dicebat tex. in illo c. ſacerdos. licet quidam velint vtranque pœnitentiam im-
18 poni. † Extra gloſ. pi. q declaratione totius materiæ, primò quæro
g quo iure fuit iſtituta cōfeſſio, g & an ſit de iure diuino, an humano? Et d hoc multę opi. ponūt de pę. di. 5. ī ſum. & ſupea. vbi gl. no. Nā quidam

ADDITIONES.

a ¶ Libere. Ego credo hoc non probari ex illa gl. quia relata ad tex. prout debet ferri, intelligitur qñ fuit licentia petita, de aut. & vſu pall. j. c. ex tuarum.

b ¶ Abſolui. Circa hoc vide glo. in c. inferior. 21 diſtin. & glo. in c. placuit. de pœn. diſt. 6. & in c. dudum. 2 de elect. & gl. no. in c. 16. q. 1. quæ gl. dicunt q confitens alieno ſacerdoti ſine licentia, non eſt abſolutus, nec quò ad Deū nec quò ad eccleſiam, ſicut papa non poteſt diſpenſare ſecundum quòd obligatur ex præcepto eccleſiæ videlicet, vt quis poſsit diutius confeſsionem differre, q̄ ab eccleſia inſtitutum ſit. Ita determinat Sanctus Thom. in 4. ſen. diſt. 17. q. 3. ar. 1. circa fi. Item adde hic, quòd licet ſacerdos, cui ego confiteor, ſciat peccatum meum, tamē ego teneor illud cōfiteri, quia licet ſciat, vt homo, neſcit, vt vicarius Chriſti. Ita determinat S. Tho. in 4. Sent. diſt. 17. q. 3. art. 2. añ me. Item adde q̄ ſubditus ex rationabili, & legitima cā petit licentiam confitendi à proprio ſacerdote, quia fortè eſt peregrinaturus, vel ali qua ſimili cā poteſt ille propria authoritate alij ſacerdoti, & etiam laico in neceſſitate confiteri, nec diceretur tranſgreſſor legis. ſm S. Tho. in 4. Sen. diſt. 17. q. 3 arti. 3. vltra medium. Et dicitur peccare ſacerdos, ſi non eſſet facilis ad præbendam licentiam cō fitendi alteri quia multi ſunt adeò infirmi, quòd potius ſine cō feſſione morerentur, quàm ſacerdoti confiterentur. Tamen illi, qui ſunt nimis ſoliciti inueſtigare conſcientias ſubditorum per confeſsionem, multis dānationis laqueos iniiciunt, & per q̄ñs ſibi ipſis. Item adde hoc S. Tho. in præal. diſ. 17. q. 3. ar. 4. vltra medium. vbi dicitur, quòd quando aliquis recordatur peccatorum, de qb. obligatus fuit, quando confitetur, non eſt neceſſarium q̄ in ſecunda cōfeſsione iſtorum, exprimatur ſpecialiter omnia peccata. de quib. prius confeſsus fuit, etiam ſi non confiteatur alij ſacerdoti, licet ſufficit quòd dicat, quòd tamē multa alia peccata confiterer, quorum oblitus eſt. Et ibi etiam dicit not. quòd ēt ſi ſacerdos non poſsit ab omnibus abſoluere, prout eſt de caſib. cōalibus, vel papalib. tamen tenetur ſibi confitens omnia confiteri, vt quantitatem totius culpę cognoſcat, & de illis, de quib. nō poteſt abſoluere, ad ſuperiorem remittat. Item vide ſan. Tho. in 4. Sen. diſ. 18. & ar. 3. vbi dicit q̄ in foro confeſsionis, nullus poteſt ſeipſum abſoluere, aut ſuperiorem, aut æqualem. Item adde quòd etiam alias, quām in paſchate, ſi quis vult confiteri, non poteſt confiteri ſine licentia proprij ſacerdotis. Ita determinat Abbas in c. quod autem. circa prin. ī. eo. quòd intellige, niſi immineret articulus neceſſitatis, quia tunc abſolui poteſt per quęcunque ſacerdotem, non ſolum à peccatis, ſed ēt ab excommunicatione, à quocunque ſit lata. Ita determinat S. Tho. in 4. Sen. diſt. xc. 1. ar. poſt medium. Item adde hic q̄ per generalem confeſsionem remittuntur peccata mortalia oblita. Sed ſi quis poſteà recordetur dēr iterum confiteri. Item quòd homo aliqua diſpenſatione, vel viſione humana nō poteſt abſolui à præcepto confeſsionis, firmat expreſsē S. Tho. in 4. Sen. diſt. 30. q. 3. ar. 1. vltra medium.

c ¶ In c. paſtoralis. vide ibi Fel. verſ. 2. declaratio, vbi ponit an confeſsio, quæ fit laico, ſit de conſi. an præcepto. Seba. Sapi.

d ¶ Hoc mihi placet licet D. Car. hic in §. ſi quis. in 4. q. dicit q̄ non poteſt abſoluere, quia non eſt ſuus iudex, & remittit ſe ad nota ta, in c. paſtoralis. § j. in 3. q. de offic. ord. nam ex quo in caſu neceſſitatis poteſt illū adire efficitur in illo arti. ex iuris permiſsione iudex ſuus & bene facit illud c. placuit. de pœn. di. 6. Alex. de Ne.

e ¶ Iſtud etiam eſt de mente Hoſt. & Doc. ſed Ab. Si nō refert verba Io. nam non refert quæ ſit iuſta cauſa potius decedendi ſine confeſsione, quàm confiteri proprio ſacerdoti ſuſpecto, ſed eſt mēs Inn. quòd ſi pœnitens timet periculum, vel graue peccatum, vel ſcandalum ex ſua confeſsione prouenire. quòd ſi ꝑt hoc malum euitare confitendo crimen abſque circumſtantiis, & tunc ſufficit confiteatur crimen in gñe abſque circumſtantiis, Aut confiteatur in gñe non ꝑt hoc malum euitare, tunc potius debet eligere mori ſine confeſsione, & Deo cōſiteri, ita. n. Deus ordinauit omnia opera ſua quòd nunquàm velit eis aliquod malum peruenire, nec eſt cauſa mali. Et hoc vltimum dictum eſt ſignandum, ſm D. Car. Hoſ. vt rò dī q̄ dēr confiteri cui poterit. vt in c. paſtoralis. § j. de of. or. al's ſoli Deo. vt dictum eſt, & cumipo trāſeunt Doc. & ſic volunt Doc. quòd confiteri dēat cui poterit. ſ. etiam laico. quib. vero deficientibus. ſoli Deo confiteatur. Alex. de Ne.

f ¶ Sed aduerte quia tex. & gl. in d. c. placuit. vī apertè innuere q̄ quando ſacerdos proprius eſt imperitus, parochianus abſq; inia poſſit adire alium ſacerdotem pitū. Sed Hug. Arch. & Io. de Fātu vīr dicere quòd aut ꝑt hʒ ſelniam à ꝓprio ſacerdote, & tenetur eam petere, qūo enim ſacerdos ꝓprius negat iniam concedere, tunc authoritate illius canonis hēt confiteri alieno ſacerdoti perito. Alex. de Ne.

g ¶ Cōfeſsio. Quo iure fuerit inſtituta cōfeſsio peccatorū. Et quòd ꝛfelsio ſit introducta à iure diuino ēt Beatus Tho. in 4. Sē. di. 17. circa mediū, & in c. ſi. ar. 2. circa med & diſt. 21. q. 3. ar. j. circa me. Et ſīr dicendum de pnīa, quia eſt inſtituta de iure diuino, quia Chriſtus dixit, Pœnitentiam agite. Ita determinat S. Thom. in 4. Sen. diſt. 22. q. 2. ar. 4. circa finem.

quidam dicunt quòd fuit inſtituta in paradiſo figuratiuè, dum deus indirectè compulit Adam ad confitendum peccatū. Alij q̄ ſub lege. Alij quòd in nouo teſtamento figuratiuè. dum xp̄s dixit leproſis, quos ſanauerat. ite, & oſtendite vos ſacerdotib. Alij quòd authoritate apoſtoli Iacobi dicentis, Confitemini alterutrū peccata veſtra, &c. Sed gl. bi tenet, quòd potius fuit inſtituta ex quadam generali traditione eccleſiæ. vnde græci non peccant non vtendo confeſsione, confitentur enim ſoli Deo in ſecreto, quia apud eos non emanauit hæc inſtitutio, ſicut in ſimili diximus in continentia, non peccant eorum ſacerdotes vtendo matrimonio, quia continentia eſt de iure poſitiuo, & ipſi non admiſerant illam inſtitutionem, vt in c. nicena. 31. diſt. & in c. cū olim. de cle. coniu. & multum mihi placet illa opi. quia non eſt aliqua authoritas aperta, quæ innuat Deum, ſeu Chriſtum aperè initi tuiſſe confeſsionem fiendam ſacerdoti. hodie tamen cum ſit generalis apud nos illa tradirio, peccaret mortaliter laicus nō vtō do confeſsione. xj. diſt. in his. & in hoc cap.

19 † Et ex his ſoluitur alia quæſtio, nunquid papa teneatur confi-
a teri, ita quòd cum liget conſtitutio huius c. Io. An. & hic. & latius in c. ſignificaſti. de fo compe. dicit quòd mens huius conſtitutio n s, liꝛat eum cum ipſe peccet, & debeat confiteri de peccato & ſubie tus, vt iuri diuino. Sed dic melius, vt prædixi quòd ex deciſione ꝓcedentis qōnis elicitur deciſio huius. Aut enim confeſsio eſt de iure diuino, & tunc indubiè papa tenetur confiteri. ar. 25. q. j. in c. ſunt quidam. ſed non ligatur verbis huius conſtitutionis, vt teneatur confiteri tpe hic deputato, vel petere ab alio licē tiam, cum ipſe non ſit alicui ſubiectus, & par in parē non habeat impetium. in c. innotuit. de cle. & forte hoc voluit Io. And. dum dicit quòd metus huius conſtitutionis eum ligat, quaſi non ipſa conſtitutio. Aut confeſsio eſt de iure poſitiuo etiam ex dicto Iacobi, & tunc papa non arctaretur, quia maiorem ptātem habet papa, quām habuit Iacobus. cum ille non fuerit papa, & eſto quod fuiſſet, tamen par in parem non hēr imperium, &c. Sed ex alio puto papam indubiè confiteri teneri, qa hęc confeſsio ſaltē eſt inducta ex generali eccleſiæ traditione, & concernit vniuerſalem ſtatum eccleſię contra quem papa non poteſt venire. cum ab oīb. ſummis pōtificib. ſicut ab aliis Chriſtianis latinis, hæc cō ſtitutio fuerit coīter recepta, ad hoc j. q. 7. c. & filia. & qđ no. in c. literas. de reſti. ſpo. 35. q. 1. in c. quæ ad perpetuā, & ideò dicit gl. in c. ſanè. 2. de offi. deleg. q̄ pa. poteſt ligari à ſacerdote, cui ſe ſubiiꝛit in confeſſione, & hoc ió, qa ille in hoc actu eſt eſt maior papa, cum ille ſit ſpecialis vicarius dei in illo actu, papa verò generalis. Item in illo actu non tenet locum papæ ſed cenſetur priuata perſona, quia licet papa ſit non tamen habet poteſtem peccandi. xl. diſt. in c. j. facit l. 3. ff. de offi præſi. vnde in c. dilecti. de exceſ. præla. & bene, dicunt Doc. papam non poſſe compellere ſacerdotē ad reuelandū, q̄ ſibi fuerat in pœnitentia detectum. quia in illo actu
b eſt maior papa. d † Et ex his inferē ad aliā q. nunquid ſufficiat con-
20 fiteri ſemel in anno. Et circa hoc ſunt variæ opi. qdam vt refert Inn. hic dicunt q̄ aut poſt confeſsionē nō reiterat quis peccatū, & hēt locū qđ hic dʒ ſemel in anno, qa nō dēt nimis in ſeipſo cō fidere, & bonarum mentium, &c. alias aūt quoties reiterat peccatum toties dēt cōfiteri. arg. de pœn. diſt. 1. in quacunq; hora. Hęc opi. mihi non placet, qa tex. præſupponit peccata, & multa, dum dicit oīa ſua peccata, &c. dum mandat inquiri de oīb. circunſtantiis. & dū punit ſacerdotē reuelantē peccatū. ergo tex. intelligi debet de reiterāte peccatum. Alij dicunt q̄ non tenetur confiteri, niſi ſemel in anno. ſed cautius eſt ſm Inn pluries confiteri, & cū his cōiter tranſeunt doct. Arc. de pœn. di. 5. in ſumma. refert duas
c opi. Nam frater Bonauentura, qui fuit cvalentiſſimus theologus dicebat iſtam literā intelligendam, q̄ imponat neceſſitatem nō differendi confeſsionem vltra annū. non aūt dat licentiam differendi. Alij verò dicunt q̄ iſtud ſit præceptum affirmatiuū de cu
ius natura eſt, vt obliget ſemper. ſed non ad ſemper, ſed loco, &
d tempore debito. drunc ſatis eſt confiteri ſemel in anno. Et hāc opi. dicit Arch. tenere Tho. & hæc opi. multum mihi placet, nam vt prædixi confeſsio apertè non videtur inſtituta de iure diuino, & q̄ſto q̄ fuerit de iure diuino eſt tamē præceptum affirmatiuū, ſicut eſt illud, honora patrē tuū, &c. vnde ſatis eſt illud adimplere tempore certo, & determinato per eccleſiā. ſed debet homo confiteri de peccato incontinenti poſt perpetrationem, & per talē contritionem cū propoſito confitendi tempore debito dimittitur peccatum, per capit. magna. de pœ. diſt. 1. & vide gloſſ.
21 not. ibi, in ſum. & ſuper §. primo. e † Et ex his poteſt inferri ad vnū
f notabile dictum quòd indulgentia conceſſa verè pœnitentibus & confeſsis proſit illis, qui fuerunt confeſſi ſemel in anno, & habent propoſitum confitendi, & contritionem de peccato præterito, nam iſti dicuntur verè pœnitentes, ex quo habent contritionem, & verè confeſſi: ex quo fuerunt confeſſi

ADDITIONES.

a ¶ Papa. An papa ligetur hoc canone, omnis vtriuſque ſexus. adde quod nota. D. Ant. in c. 1. de conſtit. adde q̄ ſi papa ſe ſubiiciat ſimplici ſacerdoti ab illo, cui ꝓfiterur, ligari poterit. Gl. no. in c. ſa. nè. el 2. de off dele. & c. nemo. 9 q. 3 pro qua facit c. nos, ſi incomperēter. 2. q. 7. Adde in hoc quod no. Spe. in aureo ſuo reperto. in tit de pœ & re. in fi. Vide etiam Hoſt. in Sum. de pœn. & remi. ſ. cui confiteri. Et adde hic Dominic. in c. uſtum in fi. di. 9. vbi dicit, q̄ licet papa non ligetur cum canone huius cap omnis vtriuſque. tamen eſt obligatus ex eius naturali æquitate, & ob hoc ſi non ſeruat eā peccat mortaliter. Et adde q̄ non credo papam teneri recipere corpus Chriſti in paſcha, per ca. quæ ſcripſit S. Tho. in 4. Sen. di. 9. q. 1. ar. 1. circa fi. vbi dicit q̄ ſuſceptio corporis Chriſti, de ſe nō eſt de neceſſitate ſalutis, ſed de ordinatione eccleſiæ homines obligantur ſm etiam ſtatutum corpus Chriſti ſemel in anno aſſumere. ītē q̄ papa ligetur cōſtitutione huius c. omnis. in fi. quò ad hoc, quia poteſt ſibi eligere confeſſorem, firmat idem Ab. Pa. in c. ſanè. el 2. in fi. de offi. deleg. de quo vide etiam per Ant. in d. c. ſignificaſti. de for. compe.

a ¶ Nunquid papa. Vide Fel. in c. 2. in 3. fallent. in fi. ſ. de conſtit & ibi ponit an papa poſſit diſpenſare q̄ quis ſine confeſſione poſſit ſalutari, vel q̄ quis differat tempus in hac decretali præfixum. Sebaſtia. Sap.

b ¶ Sed Bu. dicit q̄ nō credat papā ligari iſto iure ex neceſſitate, qa ſi non obſeruat non obligatur ad peccatum, ſed bene ligatur ex licentia æquitatis huius. nam æquitas iſtius conſtitutionis vt naturalis fuit ante hoc ius, & per hoc dicit q̄ credit eū obligatū, ſed non iſto iure, quia par in parem non habet imperiū, vt in c. innotuit. de elect. & in c. ſi de reſc. in 6. Nam papa eſt ſubiectus præcepto naturali, licet non ſit obligatus præcepto poſitiuo, vt in c. q̄ poſuit. de conſec. præb. niſi dicatur ius poſitiuum ſpec ficans naturale trahatur ad naturam iuris naturalis. Sed Bu. dicit q̄ primū eſt verius. Sed mihi magis placet opi. Ab. Si. per rones quas allegat & pro ſua opi. vide bona iura in c. quæ ad perpetuam. & in c. iunct. & in c. contra ſtatuta. & in c. omne quod. 15 q. 1. qui ſunt optimi tex. & ſingulares. Ale. de Ne.

c ¶ Qui fuit. Itam q. la. è examinando tenet S. Tho. 2. 2. Sent. diſ. 17. q 4. ar. 1. ex qua opi. optimè infertur. q̄ ſi ille qui fuit cōfeſsus illo anno in paſchate, moriatur poſtcà contritus ſine confeſſione erit in ſtatu ſaluationis, licet in tempore mortis habuerit copiam ſacerdotis pro confeſsione, dummodo hoc non omiſerit ex contemptu. Et hoc vī etiam de aperta mente Tho. in loco præal. quod tene menti, quia eſt aurea deciſio, cuius contrarium credidiſſem.

d ¶ De præcepto affirmatiuo, & negatiuo, dic vt dixi in c q̄ quidā. in magna add. ſ. eo. Ale. de Ne.

e ¶ Bu. ſe non firmat. ſed D. Car. tenet opi. quam tenet Ab. Sic. & hoc in prin. huius c. in 4. opp. & per hoc dicit q̄ ille qui obiit ī. an. quo fuit confeſsus etiam præſumitur contritus. ſi non apparet q̄ex, p poſito renuit confiteri. mouetur quia ſi non eſſet præceptum cōfitendi, ſaltē ſemel in anno, vt hic, ſufficeret ſola contritio. de illo aūt qui ſolitus eſt confiteri ſemel in anno præſumendū eſt. q̄ habuit propoſitum cōfitendi cōplero anno. & ſic quod deceſſerit ꝑ tritus, & de hoc vide per B. Tho. in 4. ſen. di. 15. vbi dicit q̄ quis tenetur ad contritionem, & ad propoſitum confitendi quādo pec cata memoriæ occurrunt, ſed cōfeſsionem actua'em nō tenetur, niſi vellet recipere euchariſtiam, ad quā nullus poſt peccatū mortale deber acceptari, niſi confeſſus ablata copia ſacerdotis, & neceſſitate vigente. Idem dicit ſi periculum mortis immineat aliàs non tenetur homo ad ſtatim confitēdum, quamuis periculoſum ſit differre. Alex. de Ne.

f ¶ Notabile. Sed vide omnino Cal in repetit. capitul. noſtro ī. eod. Et adde q̄ ille qui fuit confeſsus in paſchate, & intendit confiteri in futuro, gaudet beneficio indulgentiarum cōceſſarum verè pę nitentib. & confeſsis, dum tamen habeat contritionem, etiam abſque confeſsione. Sed vide Tho. in 4. ſen. di. 20, q. 1. art. 5. circa me. vbi dicit, q̄ indulgentia conceſſa in forma cōi, videlicet verè cōtritis, & cōfeſsis, non prodeſt exiſtentib. in peccato mortali. Si autem fieret communicatio per hunc modū, facio te participē mi niſteriorum totius eccleſiæ, vel vnius congregationis, vel vnius ſpecialis perſonæ, tunc dicit quod poſſet valere aliquid ad merēdum illi, qui eſt in peccato mortali. Bartholo. de Bellentzinis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

sti tempore determinato, & habet propositum confitẽdi. nã cõ
a tritio est illa, quæ multum operatur apud Deum aqualiter autem
instituta fuit ista confessio, vide gl. in c. de pœn. dist. 1. perfecta. nam
in ea reperiuntur tria ꝛria, & oppolita peccato. nam in peccato
adest imprudentia, operis perpetratio: & delectatio. cõfessio op-
ponitur imprudentiæ, contritioni, delectatio, pœnitentia, seu sa-
tisfactio operis perpetrationi, sicut in arte medicinæ contraria ꝛ
riis curantur, de pœ. dist. 1. §. 1. item adde & aliam rationem, quę for
tè vr obtinere primatum locum, & elici potest ex c. per venerabi
lem, qui filii sint legi. nam peccator maximè simplex nescit discer-
nere, & cognoscere qualitatẽ peccati nec distinguere inter leprã,
& lepram. vnde videmus multos peccare per ignorantiam & mi-
nus æstimare peccata, quàm sint, deò vtile, & quodam modo ne
cessarium est adire iudicem animarum, qui sciat discernere, & pę
22 nitentiã condignã iniũgere. c. † Ex prædictis in cõtro ad aliam qõ. no
tabilem, pone q aliquis confessus semel in anno commisit aliud
peccatum, de quo contritus est, & habet propositum confitendi
in reuolutione anni, sed posteà non cõfitetur, nũquid peccatum
dimissum per cõtritionẽ redeat an solũ peccet: quia nõ satisfecit
b cepto ecclesiæ. Inn. vr hic velle q nihil prodest pcedens cõtritio
vbi posteà non sequitur oris confessio, quali sentiat peccatũ fuis
se dimissum conditionaliter. Sed gl. plenissima aliud sentit. de pœ.
dist. 1. in prin. Satis putarem in hoc distinguendum, q aut confes-
sio est de iure diuino, & tũc peccatum intelligatur dimissum per
contritionem conditionaliter, aut est de iure humano, & tunc
cum peccatum iam adeò fuerit dimissum per solam contritio-
nem, vt in d. c. magna. vbi tex. no. & habebat iste propositum con
fitendi. si posteà non cõfitetur peccat mortaliter non parendo p-
23 ro, quis dicatur sacerdos scholarium, mercatorum, stipendiario
rum, & similium, cum isti nõ habeant in loco proprium domici-
lium. Quidam dicunt, vt refert Inn. q ille dr proprius sacerdos, in
cuius parochia habitarunt per annum. arg. 12. q. 1. in c. quæst. Alij
verò dicunt, q idem si non per annum. alij q debent habere li-
centiam à proprio sacerdote. Illa opin. plus mihi placet, & vr ma
gis cõis, q ille dicatur ꝓprius sacerdos in cuius parochia habitat
de præsenti. nec possunt commodè adire proprium sacerdotem.
ar. in c. fi. de parochiis. vide gl. quæ hoc tenet in cle. 1. de priui. ver.
c parochialis. c † Sed circa vltimam partem c. quæro, quidam fuit
24 confessus sacerdoti, q intendebat interficere Sempronium, vel a-
liud maleficium committere, & q non poterat abstinere. nũquid
sacerdos peccet reuelando. Inn. instat. & tãdem concludit q hoc
peccatum non dicitur detectum in pœnitentia, tũ quia peccatũ
est committendum, & nõ ꝓmissum. tũ quia non habet contritio-
nem. vñ sacerdos dẽr quã. ũ cautius põt reuelare, vt peccatũ impe
diatur, & tene hoc semper menti, q peccatum cõmissum, & non
committendum dr detegi in pœnitentia, quod intelligo qñ iste di
cit se omnino commissurũ. secus si pœniteret de voluntate prædi
d cta. nam tunc est peccatum cõmissum respectu voluntatis. d † Ex
25 his etiam infertur ad aliam q. pone vt quotidie contingit, q vn⁹
reuelat peccatum amico. & dicit hoc sibi dicere in pœnitentiam,
nunquid ille amicus vocatus in testem tenetur illud cõfiteri, vel
e si reuelat dicatur reuelare confessionem. Inn. e q non: tum qa ille
non est sacerdos. tũ qa non dixit sibi tanq̃ ministro Dei, cum peta
tur absolutio à peccato, sed sibi reuelauit tanquã amico. Si tamen
f ille amicus est sacerdos f dẽt omnino abstinere à reuelatione, ne
sit causa mali exempli, q intelligo, nisi producatur in testem. Et q
dixi de laico intelligo q laico nõ dicitur aliquid in pœnitentia ni
si assumatur loco sacerdotis in necessitate, & fiat ei vera cõfessio
g sicut sacerdoti. tunc enim debet reuelare etiam tanquam testis: a-
26 tas puniretur. g ¶ † Vltimò hic quæro, pone quòd confes-
sus

ADDITIONES.

a ¶ Idem tenet hic D. Car. in prin. c. & in 4. opp. vbi dicit q talis par
ticipat de indulgentijs q̃ conceduntur verè pœnitentib. & confes
sis, etiam si peccauerint post confessionem, dummodo intendat
confiteri secundum præceptum huius capituli. Alex. de Ne.
b ¶ Sed tu tene indistinctè opi. Inn. nã cũ Deus approbasse censeat
per constitutionem ecclesiæ dimittit peccatum per ꝛritionẽ dũmo-
do posteà confiteatur, & sic dimissio intelligitur facta condi-
tionaliter. l. dummodo posteà confiteatur. Alex. de Ne.
c ¶ But. idem sentit dr remittit se ad sum. Host. quem alleg. in præ-
al. cle. de priuil. in verbo, parochialis, de quo eum vide hic in §. si
quis autem. in 4. q. & istã opi. expressè firmat D. Card. in d. §. si quis
autem. q. 12. in fi. Cle. de Ne.
d ¶ Sed iure verba Inn. nã dicit q si aliqs confessus fuit sacerdoti q
vellet facere aliquod maleficium, dicens se dolere non posse resi
stere tentationib. Diaboli, vellet q sacerdos oret pro eo, poterit
sacerdos de præterita voluntate iniungere pœnitentiam, &
vocare illos, de qb. certum sit quòd possint prodesse & quanto
plus põt gñalius eis dicere q suadeat ipsi q abhoc pctõ desistat,
& si ñ pt inuenire viam impediendi, nisi expsse reuelet expsse re
uelabit, qa in hoc non fuit minister Dei, cum ille dixit se nõ pos
se cessare. nam tunc dr peccator, vt ministro Dei confiteri, ñ cõ
fiteꝛ, vt pœniteat. Hæc tñ ratio non placet Inn. quia sacerdos re-
cipit vr minister Dei, ẽt si pœnitens proponat in pctõ pmanere,
s. eo quòd quidam, & pro hoc vltimo inducunt Host. & Io. An.
de of. ord. sacerdos. de excess. prela. dilectus. Et hunc tex. in contra
rium adducunt quòd iste non dr confiteri, ex quo non confiteꝛ
pctũ commissum, sed committendum, de quo non põt pnia da
ri & quilibet tenet peccatum committendum impedire, de iur.
iur. quemadmodum, ad fi. de sen. excom. si verè. sed tenẽt primũ.
f. q non dẽr reuelare, quia iste perit pñiam p̃teritæ voluntatis, &
sic est vera confessio. vt in c. qđ qđã. s. eo. Ex quo infert illud qđ
dicit Ab. Sic. q quod potest vtraque opi. Inn. reduci ad concor-
diam, quia aut non dolet, nec petit pñiam p̃teritæ voluntatis, &
procedit prima opi. Inn. Aut dolet de præterita voluntate, & pe-
tit de ea pœnitentiam, & procedit 2. opi. Inn. & istud est de mente
Doct. Alex. de Ne.
c ¶ Inn. Istud dictum Inn. Abb. reputabat sin. c. qualiter. el j. de acc.
in fi. vbi etiam format q de illo qui iurauit non reuelare secretũ,
an possit, si in testem, pducatur. Et quòd etiam possit, tenet ipse
idem in c. fi. de testi. cogen. & in c. dilectus. de excel. prælato. & vi-
de, quod ibi notaui post eum, vbi circa istam materiam reuela-
tionis ponit pulchra. Sed contra hoc dictum vr facere gl. in c. re-
stimonium. de testi. vbi omnino videas Abb. & gl. j. c. j. de excel.
præla. & gl. fi. in fi. in c. nuper. de test. vide tamen gl. in ca. ipsi apo-
stoli. 2. q. 7. & ibi docto. & Ant. in c. lectæ. de renun. & quod not.
Io. And. in c. 1. de vsur. li. 6. super gl. 2. Sacerdos bñ põt reuelare de
consensu confitentis. Tex. est in c. significasti. de adu. Et de ista re
uelatione confessionis vide omnino q scribit Arch. in ca. sacer-
dos. de pœniten. dist. 6. Et de hoc an reuelatio possit fieri de con
sensu confitentis, & an præsumatur de eius consensu, si sacerdos
dicat. vide per Hostien. sum. de test. §. si possit. ver. sed quæro. Et
idem videtur concludere Ant. & Abbas in cap. testimonium. de
test. dum tractant illum articulum, an per sacerdotem, qui audi-
uit confessionem, probetur pœnitẽtia de delicto. Et pro hac par
te disputando apertissimè concludit sanctus Tho. in 4. Sen. dist. 21.
q. 3. art. 2. Item adde, quòd quemadmodum sacerdos tenetur ce
lare confessionem sibi factam, eodem modo, quãdo aliquis, qui
non est sacerdos, in necessitate audit confessionem alicuius, te-
ntur ce are. Ita determinat sanctus Thomas in tertio Sent. dist.
21. qu. 3. articulo primo, in fi. Et idem est de interprete, qui pro-
pter diuersitatem linguarum adhibetur in confessione, quia eo
dem modo debet celare, nisi peccator velit quòd ipse sciat ab
solute, & liberte, secundum Tho. in prealleg. distinctione xxj. que
stione tertia. articulo secundo, in fi. Item adde quòd si sacerdos,
cui aliquid fuit dictum in confessione, sciat hoc idem, licet aliter
præterquam in confessione, siue ante confessionem, hoc non
potest licite reuelare. ex quo sciebat etiam vt homo. quia licet
non possit in quantum scit. vt Deus, tamen potest hoc inquan
tum scit, vt homo. Ita determinant disputando Tho. in 4. Sen. dis.
21. q. 3. arti. 3.
f ¶ Sacerdos. An sacerdos, cui aliquid dictum fuit in pœnitentia,
non tamen in forma confessionis, si producitur in testẽ, an possit
testificari, vide Fel. in c. intimauit. ver. & istud dictum Inn. C. de
testi. Seb. Sapia.
g ¶ Sed nimis truncate loquitur, sed antequam sumam verba In
noc. die quòd in quantum primò dicitur quòd sacerdos non de
bet reuelare illud quod est dictum in confessione ei. hoc limita
tur tribus modis. Primus est quando pœnitens adducit sacerdo
tem in testem ad probandum se emendatum, vt in c. veniens. de
simo. quo casu si plures sunt confessi idem crimen debet solum
illum exprimere, qui ipsum inducit in testem, alias verò omnino
celare. sic loquitur s. de adult. significasti. Secundò fallit quando
pœnitens vadit suum crimen confitendo, & publicando, & hoc
dicit Host. & Doct. in c. j. de cler. per sal. promoto. Tertiò fallit se
cundum Inn. hic, quãdo confessor scit aliunde quàm ex cõfessio
ne, dicit tamen quòd ad hoc nũquam dẽt venire, nisi magna ne
cessitas, vel vtilitas, vel periculũ, vel scandalũ ad hoc cogat ne
fiat fraus. & cũ Inn. cõiter trãseunt Doct. & has tres limitationes
nota. Sed in quantum Abb. Si. dicit de laico cui est facta cõfessio
dic fm Inn. Host. & Doct. q q̃tum ad prohibitionem iste tex. ha
bet locũ, qa ẽt si producaꝛ in testẽ non dẽt crimẽ reuelare, nisi in
casib. in quibus sacerdos potest, vt suprà dictum est. & hoc etiam
sequitur D. Car. in §. caueant. in 5. quæstione. & pro hoc alle-
capitulũ dilectus. de excess prælat. vbi omnino vide, an sacerdos
teneat reuelare mandatum summi Pontificis. sed But. in d. §. ue

sus dicat sacerdotem reuelasse suam confessionem, sacerdos ve-
rò confitetur se dixisse delictum illius, sed negat se illud habuis-
se in confessione. circa hoc quidam dicunt sacerdotem illum
absoluendum, quia non est magis credendum illi, quàm sacer-
doti. Ho dicit, & multum mihi placet, quòd nisi sacerdos doceat
aliunde aliud habuisse, præsumendum est illud habuisse in con-
fessione. arg. vij. q. j. placuit. non tamen puniretur sacerdos pœ-
na ordinaria huius c. sed pœna arbitraria, quia apertè non con-
a uincitur de delicto.

ADDITIONES.

Caueant. in iij. q. dicit quòd credit dispositionem huius c. habere
locum quò ad prohibitionem, sed non quò ad pœnam, quia non
est ita proportionabilis laico, vnde laicus punietur pœna arbi-
traria, vt in c. de causis. de off. deleg. & istud originaliter fuit dic-
tum Host. quẽ sequitur Io. An. hic. & D. Car. hic in d. c. caueant.
in 4. q. Sed quantum ad principalem quæstionem accipe verba
Inn. Nam quærit quid si aliquis dicit peccatum suum alicui, non
vt pœniteat, sed vt consilium, & auxilium ab eo recipiat. Innocẽ.
d cit quòd non credit q dicatur vt ministro Dei. & q ex hoc nõ
dicatur confiteri, & si dicat q ei dicit in confessione, vel in pœ-
nitentia, vel vt ministro Dei. cum ab eo consilium animæ non
requirat. vnde rales quibus hoc dicitur bene iunt cogendi super
his ferre testimonium. & hoc est verum fm Host. & Ioan. And.
etiam si hoc dicit sacerdoti, ex quo non petit sibi iniungi pœni
tentiam vel se absolui, sed alia intentione hoc dicit, quæ est at-
tendenda. de ver. sig. intelligentia. dicunt tamen q sacerdoti ex-
pedit hoc celare ne fiat fraus huic edicto. de diuor. quanto. pos-
sec. n. quil. bet sacerdos reuelare confessionẽ, & dicere q nõ fuit
ei dictum in foro pœnitentiæ. & hoc etiam sequitur Do. Car. in
§. caueãt in 2. q. & Bu. in eo. §. in 3. q. Ego vero credo q iudex pos
set compellere sacerdotem ad testificãdum an tale quid sit dictũ
sibi requirendo ab eo consiliũ, & auxilium. nam ex hoc non in-
telligitur dictum in confessione cõpellitur ad testificãdum. ergo
quatenus in se est tenebit occultum. Sed iudex aliunde habẽs no
tiam si vult cogere ad testificandum potest. & ita cõcorda opi
niones. Alex. de Ne.

a ¶ But. hic in fi. commenti se remittit ad Spe. in ti. de proba. §. j. in fi.
Sed Spe. ibi istam quæstionem non determinat, sed refert verba
Vinc. de quib. j. dicam. Sed D. Car. hic in fi. cõmenti dicit q si de
peccato aliter non constabat, poterit ex coniecturis, vt quia cõ-
stat q ille fuit confessus sacerdoti per eos qui viderunt eũ in for
ma pœnitentis corã sacerdote, & saltem poterit veniri ad formẽ
ta fm no. in c. cum in cõtemplatione. de regu. iu. & istud mihi pla
ceꝛ, licet Doct. cõiter sequãtur opi. Host. Vnde dicit q aut de pec
cato aliunde q̃ ex sacerdote erant præsumptiones, vel coniectu-
ræ, & tunc non est præsumendum q dixerit in cõfessione: aut aliũ
de non erant præsumptiones, & tunc vr vera opi. D Car. Vel ve-
rius dic, q aut ad coniecturas est recurrendũ, & si est verisimile q
dixit in confessione, recurretur, & puniet pœna arbitraria sacer
dos fm opi. Host. Aut verisimilius est q extra cõfessionem intel-
lexit, & tunc est absoluendus. ad hoc c. qa verisimile. & c. literas.
de præsumpt. Qualiter autem probetur sacerdotem reuelasse vt
puniatur pœna, de qua in tex. Vinc. dicit q probatur per confes-
sionem sacerdotis factam corã plurib. etiam extraius, arg. de acc.
si constiterit. multò magis si confitetur in iudicio, vt de confes-
sis, per totum. Sed quò ad primum aduerte, quia Vinc. vult q ex
confessione sacerdotis extraiudiciali probetur reuelatio confes
sionis, videtur. n. mirum cum confessio extraiudicialis non pro-
beꝛ crimen, licet faciat indicium sufficiens ad torturam, l. capite
quinto. de adult. ff. ed dic q inducit delictum reuelationis, sicut
alibi inducit delictum gloriationis, vt in c. quã sit. de excess. prela.
quod no. Vlter. ùs quæro de aliis quæstionib. & non seruando or
dinem literæ, quia nec seruare possem. cum in fi. dicta Abb. Si. re
seruauerim. Et primò quæro quid si subditus percipit q eps de
peccato suo est certus, & venit ad ipsum, & in pœnitentia confi
tetur, vt correctionem cuadat, Hostien. dicit, q episcopus debet
esse cautus. Nam debet dicere q illud non recipit in pœnitentia,
cum sit publicè infamatus, dicit tamen q nõ debet absolutionẽ
denegare, quia ea non obstante poterit cõtra eum inquirere, &
punire, nisi dispensset. de quo dic, vt s. de scismat. c. 2. de biga. quia
circa. Sed si esset delictum occultum omnino, licet ipse sciret
debet recipere in pnitentia. quæstio 2. si tantum. & capi. placuit.
& dicit addẽdum qd ipse no. et ti §. in quo tenent sacerdos. j. resp.
Sed ego duro quòd eps indistinctè posset recipere in cõfessione,
etiã si delictũ sit manifestum, vel pœnitens sit infamatus. nec di-
citur reuelare cõfessionẽ si non reuelat ipsam, sed fundet suam
intentionem ex eo q extra confessionem audiuit, vt dicit hic In
noc. & dixi in præced. add. in iij. limitatione. nec absolutio in fo
ro pœnitẽtiali impedit accusationem vel inquisitionem. de quo
p gl. xxiij. q ij. admonere. & in c. de his. de accu. & quæstio hæc est
§. dictis respicit §. caueant. Sed quæro, & secundò quòd ad primũ
cap. quanta debet esse contritio. Innoc. dicit q peccator debet ni
ti, & orare pro magna contritione, sed si maiorem non potest
habere saltem doleat se peccasse, & hoc sufficit si propter hoc do
leat, quia Deum offendit, secus si ex alijs causis, & nõ exista do
leret fortè propter infamiam quam incurrit, vel amissionem ho
noris, hæc enim non est digna pœnitentia. Idi. vt constituerentur,
& reprobat Innocẽ. opin. quorundam, qui dixerunt quòd opor
tet peccatores tantum dolere, quod potius vellent omnem pœ
nam pati, quàm peccasse. sed hoc non est verum secundum In
nocẽ. nam licet quis debeat potius omnia mala pati, quàm ma
lo consentire. xxxij. quæsti. v. vane. & s. quod merus causa. sacris.
non tamẽ ad hanc comparationem deducitur vt eligat inter præ
dicta duo cum simul esse non possint, quia cum peccatum fa
ctum est iam præterijt. vnde contritio præsens non potest ada-
ptari veraciter cum eo quod factum est, vt dicit Hostiẽ. & Ioã.
And. & communiter Doct. hoc sequuntur. Sed superest dubium.
Quid de peccato futuro, nũquid tenetur quis potius velle subire
mortem quam peccare mortaliter si necessitas alterius facien
di subesset, Innoc. dicit quòd non tenetur pœnitẽtes esse illis cõ
stantiæ, vt credere teneatur q potius sustineret mortem quàm
peccaret, si necessitas alterius faciendi sibi incumberet, quia non
tenetur neque de præterito, neque de futuro, inter hæc eligere,
sed si esset præsens necessitas alterius eligendi debet eligere nõ
peccare. dicit tamen q est humilitas in talibus timere, sed nun-
quam de Dei misericordia desperare. debet enim credere quod
aut necessitas non veniet, vel Deus dabit cũ intentione proue
tum. Ad hoc Ioan. And. & Host. inducunt Augustiniceꝛ. Proij
ce te in Deum nec enim ita crudelis est, vt se subtrahat. & te ca
dere permittat. Ego allego primam Canonicam Petri Apostoli
in vlt. cap. vbi dicit omnem solicitudinem nostram proicientes
in Deum, quoniam ipsi cura est de nobis. & hæc verba Inno. se-
quuntur Doct. & Dom. Card. in princ. cap. in 3. q. & But. in § ca-
ueant. in vij. quæst. quę nor. Tertiò quæro qualis satisfactio pro
peccato requiratur. Inn. dicit quòd fit per solutionem pœnitẽtię
iniunctę pro peccato, de pœnit. quem pœnitet. fit etiam satisfa-
ctio p redemptionem, id est, per solutionem pecunię, vt no. j. eo.
quòd autem. Dicit etiam Inno. circa hanc satisfactionem, q ca-
nones non prefigunt de quolibet crimine certam pœnitentiam,
sed hoc relinquunt sacerdoti, plus enim valet apud Deum men-
sura doloris quàm temporis, & plus mortificatio vitiorum, quã
absentia ciborum, de pœn. dist. j. mensuram. & inquantum Inno.
dicit q pœnitẽtia relinquitur sacerdoti, id est arbitrio sacerdotis,
idem dicunt Host. & Ioan. And. & allegat s. eo. significauit. sed re-
stitutio malè acquisitorum, vel damnorum, seu iniuriarum irro-
gatarum omnino est faciẽda lęsis si reperiãtur, nec sacerdos po
test facere gratiam, quia non dimittitur peccatum, nisi restitua-
tur ablatum. de vsu. cum tu. & in reg. peccatum. li. vj. In aliis verò
potest arbitrari sacerdos considerata contritione per dictum c.
mensuram. & not. bene verba Host. & Ioa. An. inquantum dicũt
q quis tenetur in foro pœnitentię satisfacere de iniuria illi, quẽ
lęsit, & quòd sacerdos non potest facere gratiam. Ex quo infer-
tur q si aliquis imponit alicui infamiam non remittitur ei pec-
catum, nisi satisfaciat restituẽdo famam illi, quem infamauit, de
quo vide per Pet. de Anch. in reg. peccatũ. in vj. charta. Et de pri-
mo, scilicet de satisfactione iniurię irrogatę, vide Host. in summ.
de pę. §. quę quis. sub §. interfectoribus, & cui ista pœna debeat ap
plicari, vide in summa de sentẽ. excom. §. qualiter hęc absolutio.
sub §. secundum. ver. si cui. vbi tractat de æstimatione iniurię irro
gatę per quem fiat, & cui debeat applicari. De fama autẽ lęsa, siue
lacessita, vide Host. in summa. eo. tit. § quid de causationibus, ver.
obligantur etiam tales. & vide D. Pet. vbi suprà. Ex prędictis colli
ge septem conclusiones. Prima est quod restitutio malè ablato-
rum, vel damnorum, seu iniuriarum irrogatarum est facienda lę
sis si reperiantur, nec sacerdos potest facere gratiam, quia non
dimittitur peccatum nisi restituatur ablatum, de vsur. cum tu. &
in reg. peccatum. in vj. & istud est dictum Host. & Ioan. And. Secũ
da conclusio in his quibus alteri quàm Deo non est facienda re
stitutio, pœnitentia relinquitur arbitrio sacerdotis considerata
qualitate, & quantitate criminis, & dolore pœnitentis, & secun-
dum hoc plus, vel minus dimittet de pœnitentia. de pę. dist. j. quẽ
pœnitet. Tertia conclusio, sacerdos in satisfactione iniungen-
da debet exponere peccatori quantum deliquerit, & quàm ma-

Universidad de Deusto Biblioteca

gnam pœnitentiam mereatur sustinere. Quarta, si pœnitens vult sustinere pœnitentiam condignam, & sacerdos credit quòd ipsam faciet, imponat pœnitentiam condignam, & talis debet esse pœnitens, quia debet omnia ponere in arbitrio sacerdotis, nihil sibi reseruans, sed paratus eo iubente omnia facere quæcunque faceret pro euitanda morte corporis, quia vitam recuperat infinitam, de pœn. dist. v. considerer. Quinta conclusio, si peccator non est talis, vt quia non bene confidit de se, nec sacerdos etiam credit q̃ debeat pœnitentiam perficere, imponat sibi pœnitentiam, quantumcunque leuissimam, & iniungat quòd omnia bona quæ facier sint ei pro pœnitentia, & pro redemptione pœnarum, quas sustinere deberet, & adde singulare verbum Host. quod refert Abb. Si. ſ. eo. significauit in 3. no. quòd dixit q̃ si peccator non vult agere pœnitentiam, quam sibi imponit sacerdos, cum alias de peccato suo est contritus, debet sacerdos eum absoluere cum leui, imò sine aliqua pœnitentia, si ille diceret se non posse agere pœnitentiam, quia si non aget hic pœnitentiam, vt illa peccata in purgatorio. Sexta conclusio, sacerdos in absolutione pœnitentis non debet simpliciter, nec indiscretè absoluere, sed debet dicere quòd absoluit inquantum potest, & debet. nam debet dicere auctoritate, qua fungor, & inquantũ debeo, & valeo te absoluo, nam si simpliciter, & indiscretè absolueret, sicut faciunt quidam simplices, obligarent se pro pœnitente. Septima conclusio, credendum est Deum, qui omnia facit in pondere, numero, & mentura, multum sequi arbitrium sacerdotis, & hoc est intelligendum quando moderatè donat, vel cũ insta ratione, secus si errat in facto. vt quia non credit aliquos peccatores qui sunt, vel errant in iure aliquod peccatum modicum, quod est magnum ibi enim non sufficit pœnitentia iniuncta, sed circa hoc vide omnino glo. no. de pœnis, dist. j. mẽsuram. per quam limita Inno. hic, & Doct. & has conclusiones extraxi ex verbis Inn. excepta prima, quę est Host. & Ioan. And. & verba Inn. sequuntur Doct. & sequitur D. Car. in prin. ca. in vj. vij. & 8. q. & But. in § caueant in ix. q. Quartò quæro, an confessio possit fieri extra parochiam. Host. in summa, co. tit. § quibus. tenet q̃ sic, quia hæc est iurisdictionis voluntariæ, & talia possunt fieri etiam extra prouinciam, vt est tex. cum glo. in cap. nouit. de offic. lega. vbi etiam per Doct. maximè Abb. Si. in cap. fina. & in cap. cum contingat. de foro competen. Quintò quæro inquantum dicit, tex. quod solus debet peccata omnia sua gfiteri sacerdoti? Goff. Host. & Ioan. And. & communiter Doct. dicunt q̃ sic. non obstat cap quamuis. de pœn. dist. j. ad finem distinctionis, quia loquitur ex pessima consuetudine, & dicit Host. q̃ fuit introductum, vt solus confiteatur, quia liberius dicit peccata, quàm si aliquis esset præsens. Ad hoc de elect. quia propter. de testib. cap. 2. in 4. gloss. plus dicit Host. q̃ hoc non habet locum, etiam in delictis manifestis, quia licet pro illis imponenda sit pœnitentia manifesta ſ. eod. capi. j. non tamen pro illis facienda est manifesta confessio pœnitentialis, dicit tamen q̃ si pœnitentes volunt poterũt simul confiteri, vel facere manifestam confessionem, etiam in delictis occultis. de diuor. ex literis, vt ex multa contritione, vel vt interdum factum fuit in anno iubileo ex multitudine peregrinorum. Confessionem tamen iudicialem benetenetur quis facere de manifestis in publico, de accusa. si constiterit. gloriando verò quis non tenetur se prodere. de excess. præla. quam sit. maximè clericus, vt ibi. & hæc verba no. quia Ioan. And. cum eo transit, & cõmuniter Doct. & idem tenet Dom. Card. in princ. ca. in 2. oppo. & But. idem in v. quæst. Sextò quæro an quis possit confiteri per nuntium? Inn. dicit q̃ nec per nuntium, nec per scripturam, nisi subsit causa, de pœna. dist. j. quem pœnitet. Causa autem subest si pœnitens est surdus, vel mutus, vel alterius linguæ, vel sit æger. q̃ sine periculo loqui non potest, quibus casibus confitebitur per scripturam, vel per nuntium, vt dicit etiam Vinc q̃ si est simplex potest confiteri p̃ scripturam. xxx. q. v. qualis. de quo vide Card. in 4. oppos. & Bu. in septima quæst. scilicet in princ. ca. Septimò quæro an pœnitentia potest impleri per alium. Vin. dicit q̃ sic, si per alium est implebilis, alias non, de quo etiam per glo. lxxxij. distin. presbyter. & in cap. licet. ſ. de voto. Sed Bu. in princ. cap. in xj. quę. distinguit an pœnitentia afficiat personam, vel non. Nam si pœnitẽtia non afficiat p̃sonam, vt est dare eleemosynã, vele xpendere in redemptionẽ, & tunc potest impleri per alium, quia nõ refert an per alium faciat eam. Sed si personam afficit, vt est dicere orationes, vel ieiunia, vel peregrinari, & tamen non potest p alium impleri, nisi subsit iusta cã. & hoc probat iste tex. dum dicit q̃ peccator debet studere propriis iuribus implere pœnitentiam, & est rõ quia sacerdos vr̃ eius p̃sonam elegisse, vt p pœnitentiam retrahatur magis à peccato. ad hoc quod no. in c. presbyter. & in palle. ca. licet, & hæc distinctio est verissima. Vltimò scias q̃ Host. hic diffiniuit quid est cura, describit autem quòd cura est vigil, onerosa, ac solicita custodia animarum commissa alicui, vt curet ne pereant, sed saluentur. Item dicit q̃ competit ex lege. vel commissio ne canonica, aut consuetudine, seu præscriptione per legem canonicam non improbatam, & singula verba corroborat allegationibus, & interdum expositionibus, & ad expositionem verborum vigil, onerosa, & solicita custodia. alleg. de off. primicerij. cap. vno. de homici. pro humani. libr. vj. Commissa alicui, vt curet ne pereant, scilicet instruendo sibi commissos in fide, & in moribus, & in fugiendis vitiis, & exercendis virtutibus. x. quæst. j. placuit. de vita, & hon. cleric. vt quisque. ex quo sequitur q̃ si male, vel negligenter curet obligatur Deo, argum. de inut. stipu. § si quis alium. cum exinde teneatur reddere rationem officij, de offic. ordi. irrefragabili. j. resp. Item visitando, corrigendo, puniendo, sacramenta ecclesiastica exhibendo, de elect. dudum. versic. tandem. de transact. veniens j. respon. & in hac Decr. §. sacerdos. Caueant igitur vt semper habeat obligationem præ oculis, ne re periatur negligens dormiens. nam non dormitabit, neque dormiet qui custodit Israel. ideò Curato dicitur Prouer. vj. capit. defixisti apud extraneum manum tuam, illaqueatus es verbis oris tui, reipsum libera, discurre, festina, suscita amicum tuum ne dederis somnum oculis tuis, nec dormitent palpebrę tuæ, & de hoc vide text. de renuncia. nisi cum pridem. versicu. verum. & dicit Host. q̃ non debet omittere inuocare seculare brachium, quam uis peccatores si sine effusione sanguinis non possint coarctari, de homic. postulasti. quæ competit ex l. scripta, siue iure communi, vt in episcopis. de offic. ord. conquerente. & prelatis, qui p electionem creantur, & etiam rectorib. ecclesiarum parochialium, ex quo sunt auctoritate iudicis sui instituti. vt hic. & de cler. pegri. capitulo fina. de offic. archiepisco. cum satis. de offi. ord. si sacerdos. Dicit etiam Host. quòd hæc cura extẽditur ad omnes habitantes s̃ limites prædictorum, qua ratione etiam prouẽtus spirituales exinde prouenientes recipiunt in suos necessarios vsus conuertendos, de his quæ fi. à prælat. pastoralis. de paroch. super eo. nisi aliud habeat consuetudo, de decimis, cum sint. & capitul. ad Apostolicæ. Hi autem limites quantum ad parochias pro dispositione episcoporum extendi possunt ex causa. & restringi. de excess. prælat. sicut. de eccle. ædi. ad audientiam. el primo, quibus autem de hac cura teneantur prælati reddere rationẽ, leg. & no. de priuil. cum & plantare. §. in ecclesiis. & de præben. in Late ranẽ si. sequitur in diffinitione, vel commissione canonica, scilicet ab episcopo generaliter, & specialiter facta, sicut patet ī archidiacono, de offic. arch. capitul. j. & in archipresbytero, de offi. archipresby. cap. fin. vel officiali suo. de constit. capitulo 3. & in perpetuis vicariis ecclesiarum, de offic. vicar. ad hæc. & etiam ex causa ad tempus constitutis, de offi ordi. cum vos. de appella. peruenit. vel à papa per priuilegium generale, vel speciale. 22. dist. cap. 1. 25. dist. cap. 1. vel per compositionem ex certa scientia confirmatam. de transact. veniens, sequitur in diffinitione, aut consuetudine, vel præscriptione. & per hoc dicit q̃ Metropolitani in suo, & alieno & episcopi etiam in alienis diœcesib. & Abbates, & archidiaconi, & similes iura episcopalia, & parochialem curam, & ad hæc pertinentia, inquantum ista possunt in eis cadere, & per consuetudinem, & prescriptionem acquiruntur, & de cõsuetudine probatur de elect. dudum. el 2. versi tandem. de offi. ordi. quanto. & c. duo simul. & cap. irrefragabili. § excessus. de foro competẽ. licet, & capit. cum contingat. de præscriptione verò probatur de præscrip. ex transmissa. & cap. veniens. de relig. dom. constitutus. & capitulo cum venerabilis. & cap. cum dilectus. Aliqui tamen vt refert Host. dicunt quòd pro cõsuetudine non acquiritur cura, nisi sit per sedem Apostolicam approbata. Sed Hostiẽ. tenet primũ per dict. capitu. dudum. versicu. tandem. & per alia iura proximè allegata nec obstat 93. distinctio. illud. & 9 quæst. 2. cap. 1. & seq. quia illa loquuntur in aliis casibus, vt in eis patet sequitur in diffinitione per l. canonicam non improbatam. hoc ideò dicitur, quia consuetudo non proficit, nisi sit rationabilis, & præscripta, de consuetu. cap. fi. & iudicatur irrationabilis si ex ea limites fundantur, de deci. cum sit. vel si inde paratur graue præiudicium, eod. tit. suggestum. de consuetu. cum olim. de maioritate, & obedientia. cum inferior. Item secundum Hostien. quantum ad priuatam personam cura non potest ex consuetudine acquiri, puta si aliquis tanquam priuatæ personæ, & nomine ecclesiæ, vel beneficij vellet acquirere curam animarum, vnde non valet cõsuetudo, vt quis eligat sibi confessorem, vt no. in summa, eod. tit. § cui confitendum. sub § cui Imperator. sub primo respon. Dicit etiam Host. q̃ in prescriptione requiritur bona fides, & iustus titulus, alioquin per sedem Apostolicam reprobatur, de præscrip. si diligenti. de deci. dudum. sed tu vide optimum tex. in ca. j. de præ-

✻ script.

script. libr. vj. qui declarat, quando in præscriptione exigitur tẽpus. nam bona fides semper requiritur, vt in c. fi. de præscr. & cum his verbis Host. transit hic Io. And. & D. Car. in prin. ca. & xj. q. & Bu. similiter in princ. in ix. quæst. Sed de hac materia qualiter, & quot modis accipiatur cura, vide omnino Docto. in cap. cum satis. de off. arch. & in c. de multa. de præben. & in cap. dudum. el ij. de ele. sed tene menti hæc verba Host. quia sunt notabilia, & quotidie allegantur, & hæc sufficiãt in hac Decre. licet plurima possent adhuc dici. Alex. de Neuo.

SVMMARIVM.

1 *Medici vocati ad infirmos, debent ante omnia inducere ipsos ad confessionem sub præcepto peccati, nec valet consuetudo in contrarium. 7.*
2 *Verba imperatiua intelliguntur cum effectu.*
3 *Ieiunium improbatur, si ex eo timeatur infirmitas, vel mors.*
4 *Concesso vno, censentur concessa omnia per quæ deuenitur ad illud.*
5 *Verba futuri temporis non important actum fieri ipso iure, sed per sententiam.*
6 *Vendens animal morbosum, asserens tamen illud sanum, & dicit quòd non vult teneri, an excusetur.*

CAP. XIII.

1 CVM INFIRMITAS † *Medici vocati ad infirmos debẽt ante omnia inducere infirmum ad confessionem, nec quicquam persuadere pro salute corporis tendens in animarum periculum. hoc dicit. Diuiditur. Nam primò ponit vnam constitutionis causam. Secundò, cõstitutionem. Tertiò aliam causam. Quartò pœnam trãsgressionis. Quintò, quandã prohibitionem. secunda ibi præsenti. tertia ibi: hoc quidam. quarta ibi, si quis autem. quinta ibi, cæterum. No. j. ex tex. vnam causam ex qua quandoque prouenit infirmitas corporis, scilicet ipsum peccatum, & infirmitas animæ. Ex infirmitate ergo animæ quandoque sequitur infirmitas corporis: ideò vt precidatur radix infirmitatis corporis, debet quis incontinenti confiteri, vt sic cessante causa facilius cesset effectus. & dic, q̃ ex quinq; causis põt prouenire corporis infirmitas, vt dicit gl. super euangelio Matthæi. Prima est, vt iustus per patientiam in meritum crescat, vt legitur de Beato Iob, qui multas passiones corporis passus est, vt magis hoc sibi tenderet ad meritum. Secunda causa ad custodiam virtutis, ne virtus nimis superbiret, sicut in Paulo Apostolo, qui dixit dum infirmor, fortior sum, vt in c. nisi cũ pridem. de renun. Tertia causa, ad correctionem peccati, vt hic. Quarta causa vt manifestetur quãdoq; gloria Dei, vt in cœco quem Christus liberauit. Quinta causa ad initium pœnæ, vt sit initium pœnæ sicut in Herode. nam quandoque Deus in hoc seculo incipit punire peccatorem affligendo eum corporaliter, vt sit in hoc seculo initium pœnarum suarum. Ad prædicta, vide tex. 7. q. 1. in c. cum percussio. a Potest addi sexta causa, quæ non facit ad propositum nostrum. videlicet mala dispositio corporis, quæ prouenit ex aliquo accidẽti. † Secundò no. q̃ hæc verba, me neas, & inducas: debent intelligi cum effectu. nam vt colligitur per sequentia nõ sufficit medicis modicum monere, nisi effectualiter inducãt ad vocandum sacerdotem. b Tertiò no. q̃ sicut homo cõponitur ex anima, & corpore, ita pro salute vtriusque duo medici instituti sunt, vnus pro animabus, vt est sacerdos, alius pro corporib. vt est medicus corporalis. Ex quo infertur q̃ inquantũ anima est pretiosior corpore, intãtum sacerdos debet præhonorari respectu medici corporalis. Item no. q̃ quandoque ad constitutionem condendã cõcurrunt plurimæ causæ quarum vna est impulsiua, alia finalis. nã salus animarũ hic fuit causa finalis, impulsiua verò causa corporum, vnde cessante impulsiua nõ debet cessare cõstitutio. de quo in cap. post translationem. de renun. † Vltimò no. ex fi. literæ contra nolentes ieiunare, asserentes ieiunũ corpori nociuum, nam cum anima sit pretiosior corpore, magis est insistendũ pro salute animæ q̃ corporis. nam ad hoc principaliter ieiunium est institutum, vt castigetur corpus, iuxta illud Apostoli. Castigo corpus meũ, & in seruitutem redigo, ne cũ aliis prædicauerim ipse reprobus efficiar. quod intellige verũ, nisi verisimiliter pp complexionem hominis timeatur ex ieiunio, vel alia abstinentia infirmitas corporalis, seu mors. nã tunc potiùs peccaret q̃ mereretur. pro hoc tex. no. in ca. nõ mediocriter. de cõsec. dist. 5. facit c. cõuiuia. 44. dist. habenda est. n. cura corporis. vt sit prõptum ad exercitiũ virtutis, vt in dictis iuribus. Et potest iste tex. optimè allegari ad vnã causam generalẽ, ex qua papa habet potestatem in laicos. vi delicet, quando disponit ad finem salutis animarum, licet principaliter non disponat circa animas illorum quos intendit constringere, sicut hic. nam pro salute animarum ægrotantium papa hic disponit in medicos laicos. ¶ † Concesso ergo fine, videntur concessa omnia, per quæ deuenitur ad finem l. vj. ff. de iurisd. omnium iud. l. ad rem mobilem & l. ad legatum. ff. de procur. & in ea. prudentia. & in cap. præterea de off. de eg. quod bene notquia facit ad multa & maximè ad materiam tractatam per Bart. in l. ambitiosa. ff. de decr. ab ord. fa. vt quando conceditur aliquibus officialibus potestas prouidendi super abundantia, seu super pace, seu super statu ciuitatis, vt omnia extrinseca videãtur concessa, per quæ peruenitur ad expressè cõmissum, sicut econtra vno prohibito, omnia etiam remota intelliguntur prohibita. per quæ peruenitur ad illud. vt in ca. ad concupiscentiam. de constit. & l. oratio. ff. de spon. ¶ † In gl. in verba citatur. ibi, per sententiam. c Not. ex glo. q̃ per hoc verbum non fertur sententia ipso facto, c sed est ferenda per iudicem. nam est verbum futuri temporis. ergo requiritur sententia, iuxta theoricam glo. in regula, in pœnis. de regu. iu. libr. vj. & in cap. quisquis. electio & in l. in criminali. C. de iurisd. om. iud. ¶ † Et in gl. fi. Sed quæro, numquid per dissuetudinem sit sublatus effectus. Host. dicit eos peccare. & quòd consuetudo contraria non valet, & bene loquitur. nam consuetudo non præiudicat iuri, nisi sit rationalis. ¶ Sed ista consuetudo nõ habet in se aliquam rationem, imò ea prouenit mala. de quibus in text. ¶ In gloss. si. in fi. sed quæro quid intendat litera ibi, an omnia maneant, &c. Solu. dicit Host. q̃ antequam incipiant curam corporis, vel conueniant de salario, debent seruare quod hic dicitur, alias aũ possent repel i per exceptionẽ vel salarium solutum posset repeti, quod est cõtra c. vides. x. di. & contra l. non dubium. C. de legib. poiteà dicit. & bene q̃ cum ista pœna non sit iure expressa, non est imponenda, licet vtile fuisset eã imponere. nam text. iste solum ponit eos arcendos ab ingressu ecclesiæ. † Vltimò quæro circa fi. literæ quid si medicus dicat nõ consulo. sed tamen si haberetur talis mulier incantatrix de facili liberaretur. dicunt Doct. medicum non excusari, quia malitiosè. & in fraudem legis videtur hoc asserere, sicut dicimus in simili de vendente aliquod animal quod sit morbosum, sed asserit illud sanum. & dicit q̃ non voluit teneri. de quo in l. creditor. & in l. j. §. venditor. d

ADDITIONES.

2 ¶ Doctores. alleg. hunc versi. vt probet, vt damnet, vt expiet, vt mereatur, vt pateat Christi gloria, pœna datur. Alexand. de Neuo.
b ¶ Supple quòd alias medicus non debet se intromittere de cura, vt probant sequentia, vt dicit Host. & sequitur Io. An. Bu. & Car. Alex. de Ne.
c ¶ Ipso facto. Quomodo procedat hæc doctrina vide Iason. in lege secunda. in quinto nota. C. de iure emphyteut. & Fel. in ca. Rodulphus. suprà, de rescriptis. Sebastia. Sapia.
d ¶ De hoc vltimo vide per Ioan. And. in reg. cum. qui certus. vbi remittit ad Spec. Sed quæro qualiter debet satisfacere medicus transgressor huius constitutionis? Hosti. dicit q̃ dando pauperibus quicquid emolumenti idem percepit. & licet Doctor simpliciter referant Host. tamen D. Car. in x. not. dicit vltimum esse verius, scilicet q̃ pœna relinquatur arbitrio iudicis, & hoc mihi placet. quia vbi à iure pœna non est determinata relinquitur arbitrio iudicis. l. j. §. expilatores ff. de effract. & in c. de causis. de offic. deleg. & in l. j. ff. de iure deliberandi. Alexander de Neuo.

SVMMARIVM.

1 *Quæstores eleemosynarum non admittuntur sine literis papalibus, aut episcopi loci, quando petunt eleemosynas, tãquam missi ab Abbate ſancti Antonij, vel simili, secus si nomine proprio. 7.*
Quæstores eleemosynarum sancti Antonij si attentauerint aliquid contra eorum authoritatem, possunt puniri per episcopum loci.
4 *Indulgentiæ prosunt non solum quòd ad pœnas purgatorij, sed etiam quòd ad pœnitentiam hic iniunctam, adeò quòd non tenetur perficere pœnitentiam, quia habuit indulgentiam. 6.*
5 *Indulgentiæ vsque ad quantam quantitatem possunt concedi.*
Indulgentiæ non possunt concedi à prælato inferiore episcopo.
6 *Indulgentia, siue ieiunium si concedatur vsque ad annum, an ille annus sit vtilis an continuus.*
8 *Indulgentiæ concessa vltra quantitatem dierum permissam, corruit quatenus excedit numerus dierum. vide infra capitulo proxi.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

CAP. XIIII.

a CVM EX EO. a Eleemosynarum quæstores, siue Apostolicis, vel diœcesanorum literis admitti non debent nec cum proponūt vltra id, quod in ipsis literis continetur, hoc primò. Et debent esse modesti, & à locis, & expensis incongruis abstinere. hoc secundò. In dedicatione basilicæ vltra annum, etiam in anniuersario dedicationis, & in literis indulgentiarum concessis ab alio, quàm à papa vltra xl. dies remissio excedere non debet. hoc dicit. vsque ad fi. Et quatuor sunt partes principales. secunda ibi, formam. tertia ibi, qui autem. quarta ibi, ad hæc. ¶ † No. rex quòd isti quæstores eleemosynarum, vt sunt illi qui mittuntur ab istis præceptoribus sancti Antonij, siue sancti Sepulchri, siue aliorum hospitalium pro votis colligendis, & eleemosynis petendis non debent admitti ad petendum eleemosynas nomine illorum hospitalium, nisi habeant literas veras Apostolicas, siue episcopi diœcesani. & procedit hoc, quantumcunque sint exempti, vt in cle. ij. eod. titu. Et fuit hoc statutum propter eorum intemperantiam nimiam, nam multi mentiebantur se esse alios, quia falsò portabāt religionis, vel illius hospitalis habitum asserētes se esse fratres illorum locorum, vbi in veritate non erant, idrò debent priùs examinari à papa, vel ab ep̄o loci, secus die de alijs volentib petere eleemosynas pro seipsis. Isti enim non indigent literis, xlij. di. quicscamus. lxxxvj. di. ca. non satis. Sed isti quæstores, de quibus in tex. petebant vt dixi nomine hospitalium, & idcò oportet, vt approbentur prius esse tales. & maximè examinentur, ne religionis falsum habitum gestent. ¶ † Secundò no. q̄ isti quæstores non possunt prædicare, nec aliquid proponere petendo eleemosynas, nisi q̄ in literis cōtinetur & hoc fuit statutū, quia ipsi solebant proponere multas abusiones, & dicere multa mendacia, & maximè commutando vota, & absoluendo à pœna, & culpa: & hodie prouisum est q̄ non obstante quocunque priuilegio possunt excedēres in talibus per episcopum loci puniri, vt in d. cle. 2. eo ti. facit c. vt officium. §. compescendi. de hære. li. vj. b ¶ † Tertiò no q̄ eleemosynæ multum valent ad acquirendā 3 vitam æternam, de quo 13. q. 2. ca. animæ defunctorum. & de pœ. dist. in c. medicinam. ¶ Et no. ex hac forma literarum, & modum, & ordinem scribendi. nam primò ponitur exordium causa alliciendi, & prouocandi animos auditorum. secundò ponitur narc ratio, tertiò pœnæ conclusio. c ¶ Quartò no. in §. quę autem. quales debent esse isti quæstores eleemosynarum, debent enim esse modesti, & discreti, nec debēt hospitari in locis incongruis, nec portare falsæ religionis habitum. Si autē tales non sunt, nō tenetur eps̄ eos admittere, imò pōt eos punire tanquam excedentes in eius territorio, vt in cap. ex literis. §. de excess. præla. & in d. cle. 2. No. v. in §. ad hæc. q̄ indulgentia concedēda p̄ prælatum non debet esse indiscreta, seu superflua, sed moderata. Et dr̄ indiscreta q̄ non ponderata quātitate, seu qualitate causæ indistinctè cōceditur, debet cū concedi indulgētia, s̄m quantitatē & qualitatē 4 causæ. † No. 6. bi. pœnitētialis satisfactio eneruatur, &c. tex. optimè, p̄batem q̄ indulgentię prosunt nedū in purgatorio sed etiā quo ad pœnitētiam hic iniunctā. Si ergo tenetur q̄s ieiunare xl. diebus habita indulgentia xl. dierū non tenet ieiunare. & clarius adhuc probat hoc in litera. ibi de iniūctis pœnitētiis, &c. Cautus tñ est has indulgentias reseruare pro pœnitētiis illorū peccatorū, quas homo hic parcere non pōt, vt dixi in c. q̄d aūt. §. eo. & 5 materia. dic vt ibi plenè dictū fuit. † Septimò not. & tene menti d istum tex. quia quotidie pacticatur quānam indulgentiam d posſunt p̄lati ecclesiarū citra papā concedere. nā in ad. ficatione ecclesiæ dūtaxat possunt cōcedere annū. sed pro aliis quibuscūque causis, nō possunt cōcedere vltra xl. dies. & hoc aperè voluit litera in ver. hūc quoque dierū numerū, &c. vñ d. cit Inno. & Host. hic, dum dicūt q̄ qñ celebrat solet accedere annū, aliqñ annum, & xl. dies. intellige in papa, non aūt in alijs prælatis inferioribus, l. 3 alter. & minus bñ dictum Host. & Inno. retulerit d. Ant. Nā gl. Inn. & Io. An. est sup fine literæ ibi, in talibus moderantē, &c. quę loquit̄ de papa. & nō de alijs prælatis. nam de prælatis §. dixerat, & eis p̄ę fixerat terminum, & pro hoc facit text. ibi, dum in singulari dicit hunc quoque dierū numerum &c. ex quibus verbis satis patet q̄ non loquit̄ de anno. sed tantū de numero, dierum. & maximę. gaelatio debet fieri ad proxima, vt l. si ita stipulatus. ff. de ver. obl. & in c. inquisitioni. de app. Itē non est verisimile, q̄ in cōsecratione ecclesiæ nō posset accedere vltra annū, & q̄ ipse eps̄ celebrat, pōt, pariter cōcedere annum. Cōclude ergo, q̄ oēs prælati cuiuscunque dignitatis sint, nō possunt cōcedere indulgētias, nisi ꝓpt e hic dicit. & §. declarauit. e Et aduerte, q̄ licet hæc litera loquat in genere de prælatis, non tñ intelligas de inferioribus, sed de epis, & superioribus, quia inferiores prælati non p̄t concedere indulgentias, quia hæc est dignitas epalis. vt no. d. cit rex. in c. accedentibus. §. de excess. præla. f ¶ † Sed quæro an isti xl. dies, seu pauciores prout literis indulgentiarum cōtinetur sint vtiles. an vero cōtinui, & idem quærēdum de anno Host. circa hoc insta, & tāē concludit, q̄ dies debēt esse vtiles, annus verò est s̄m quod nūciatur in pœnitentia. & vult hic dicere q̄ si debet ieiunare in anno per xj. dies debet interpollatim, vt quia fortè quilibet septimana debet ieiunare semel, valet illa indulgentia xl. dierū ad tolendum oēs istos xl. dies. vnde non currunt quotidie, sed vtiles sunt. de anno verò sic intelligę, debet agere pœnitentiam p vnum annum, qualiscunque sit illa pœnitentia, puta ieiunando per annum semel in septimana, tollitur iste annus per hanc indulgētiam annualem, ita q̄ indulgentia anni, non diu datur per dies, g sed valet respectu anni integri, prout pœnitentia est annalis. g 7 ¶ † Viti

ADDITIONES.

a ¶ Cum ex eo. De materia huius capi. hic apertissimè scripsi in textu. & Gaspar. Cald. facit longam repe. in c. nostro. ī. eo. titu. de Bellenzinis.

b §• Dicit tamen Host. q̄ circa factum possunt proponere illud, quod faciat ad declarationem literarum: quia videntur illa commissa quæ sunt iuxta mandatum. vt in l. magis. §. illis. ff. de his qui sub tu. vel cur. sunt. & in l. iam crimen. §. in hac. ff. iudica. so. m. & in ca cum olim. el primo, in glo. quæ inci. ex hoc. de officio delega. & in c. in causis. de elect. Alex. de Ne.

c ¶ Sed quātum ad eleemosynā est tex. opt. in d. c. medicina quòd nulla est ita bona medicina ad delenda peccata, sicut eleemosyna. & allegat Lucam in 11. cap. vbi Docto. verum tamen quod superest date in eleemosynam, & ecce omnia munda sunt vobis. Vnde Thobias 4. c quomodo potueris, ita esto misericors. si multum tibi fuerit abundanter tribue: si exiguum tibi fuerit, etiā exiguum libenter tribue. Primum enim tibi thesaurisas bonum in die necessitatis quando eleemosyna ab omni peccato. & à morte liberat. & non patitur animas ire in tenebras, fiducia magna erit coram Deo summo omnib facientibus eam. & Thobiæ 12. c. Bona est omnino cum ieiunio. est & eleemosyna magis quàm thesauros condere, quoniam eleemosyna à morte liberat, & ipsa est quæ purgat peccata. & facit inuenire vitam æternam. vnde Eccle. 12. c. nō est ei bene qui assiduus est in malis. & eleemosynā non dāti, quoniam, & altissimus odio habet peccatores, & misertus est pœnitentib. Et dic quòd duplex est eleemosyna. s. temporalis. & spiritualis. & spiritualis dignior est quàm carnalis. vt in c. tria. & cap. seq. 45. dist. Alex. de Ne.

d ¶ Indulgentiam. Vtrùm episcopus locis exemptis suæ diœcesis possit concedere tales indulgētias, vide Ioā. de Imo. in cle. archiepiscopo. in fi. de priuile. de Bellenz.

e ¶ Verba Innocē. sic iacent. nam dicit quòd illud quod hic dicitur de Romano Pōtifice quòd cōsueuit obseruare hoc moderamē, procedit in indulgentiis, quas concedit pontibus, & aliis piis locis, sed quando celebrat, vel prædicat semper annum cōcedit. Alex. de Ne.

f ¶ Sed omnino vide Domi. in c. fi. eo. ti. in 6. qui recitat opiniones, sed idem concludit quod Abb. Si. hic. Sed quid de electo in episcopum, & confirmato nondum consecrato, qui nō est sacerdos, an possit indulgentias concedere, vt dixi in d. cap. accedentib. de excess. præla & per D. Pe. de Anch. & alios Doct. in cle. 2. eod. tit. de Alex. de Ne.

g ¶ Mihi placet hæc distinctio Inn. plures opi. refert. & Io. And. simpliciter referat, & etiam similiter Bu. de quo hic plenius per Doctia inter annos. & dies. & dicit q̄ indulgentia operatur id quod sonat, & q̄ tantùm remittitur de pœnitentia quantum verba sonant seu important, & remittit se ad id quod dixit s̄. eo. quod autem. in 8. & 9. q. sed per hoc non infringitur distinctio Host. quia Hosti. idē vult in effectu, s̄ quòd operetur tantùm remissio, quantum verba sonant. Nam quando dico q̄ remitto 40. dies de pœnitentia si tenebatur ieiunare per 40. dies in vno anno, omnes illi 40. dies erunt sublati, ita quòd amplius ieiunare nō tenebitur: quia verba hoc sonant, & si tenebatur ieiunare per annum, singula hebdomada per vnum diem, si concedatur indulgentia per annum, indulgentia operatur remissionem illius anni. sicut ieiunans prehendit Hosti. Alex. de Ne.

7 ¶ † Vltimò hic quæro pro declaratione huius c. nunquid sacerdos curatus teneatur in parochia sua recipere istos quæstores eleemosynarum. Conclude post Doct. quòd aut non habent literas Apostolicas, vel diœcesani, & non tenetur, nec debet eos recipere. & pro hoc tex. ibi, admitti prohibemus. &c. Aut habent literas, tunc si sunt veræ, & non suspectæ tenetur eos admittere: secus si sunt falsæ, vel suspectæ, quia tunc possunt consulere epm. & idem dic in episcopo quando isti deferunt literas Apostolicas. vñ episcopi tunc possunt literas illas examinare, ne sint falsæ. & ideò solent episcopi facere statutum, vt nulla litera Apostolica admittatur sine ipsius conscientia, & examinatione. Caueat tamen episcopus ne hoc faciat in fraudem, alias puniret, a vt in c. quanto. & c. dilecti. ī. de priuileg. a ¶ † In gl. fi. in fi. & huic 8 contrario hodie standum est per c. fi. eod. titu. libr. vj. vbi dispōnitur quòd indulgētia cōcessa à prælato vltra numerum hic taxatum est ipso iure nulla. & vide ibi gl. quæ disputat, nunquid excedendo hunc numerum corruat indulgentia in totum: an verò teneat vsque ad facultatem concessam. Et intellige quòd vsque ad concessum numerum conclusiuè tenet. Argu. in regula, vtile. de b reg. iur. lib. vj. & in l. fancimus. C. de don. b

ADDITIONES.

a §• Dic in quantum dicit q̄ episcopi possunt examinare literas Apostolicas quando quæstores auctoritate ipsorum volunt quę rere eleemosynas, dic quòd imò tenentur examinare diligenter, vt est tex. in clemen. secunda, eodem titu. & cape verba Hostiē. nam quærit: An si qu estores habent literas Apostolicas, vel diœcesani sint indistinctè dimittendi? & respondet quòd sic, dicēs q̄ sufficit altera de dictis literis propter alternatiuam, quæ est hic. allega. reg. in a ternatiuis. lib. 6. & hoc est verum si literæ nō sunt suspectæ, alias contra s̄. de fide instrumen. quod super his. quo casu curatus priusquam admittat tales consulat episcopum, de officio. arch. c. fi in fin. & per hoc vt dicit multi diœcesani habēt statutum quòd nulla litera apostolica recipiatur vel comprobetur in sua diœcesi. nisi ipsi primitus consulentur, sed dicit Hostiē. q̄ de hoc essent grauiter puniendi si id facerent in fraudem potestatis Apostolicæ, arg. de priui. dilecti. & c. quanto. quod not. contra prælatos qui prohibent in diœcesib. impetrātes Apostolicas admitti sine suis literis. sed quātum ad quęstores prohibitio habet causam honestam cum literæ eorum Apostolicæ debeant prius diligenter examinari per diœcesanos, vt in clem. 2. eod. tit. & dic quòd hodie non sufficerent solæ literæ Apostolicę, nisi appareat per literas diœcesani ipsas fuisse diligenter examinatas. & ipsos ad officium quæstoriæ admissos, vt est tex. in d. clem. & hæc sunt vera, nisi persona, & indulgentia esset nota, vt videre est in prædicatoribus, & minorib. vt in c. nimis. de excess. prælat. & in clemē. dudum. de sepul. nec requiritur alia licentia episcopi, nisi hæc interdixisset ex causa. de priuil. in his. & cap. tuarum. Nec obst. si diceretur quòd prædicatores & minores possunt prędicare, quod est contra c. omnis. §. si quis autem. s̄. eod. Sed Host. respondet q̄ aliud est in confessione, & aliud in prædicatione: per prædicationem enim non præiudicatur alicui, sed potius prouidetur saluti causarum. 95. dist. in. ecce. ff. de neg gest. soluendo. cum concor. in confessione verò posset in spiritualib. præiudicari, in d. § si quis autem. Itē licet isti sint priuilegiati in prædicatione, non sic super cōfessione, & in hoc inspicienda sunt priuilegia ipsorum, de priuileg porro. Quò ad prædicatores minores, dic vt in clem. dudū. de sepul. Sed quò ad quæstores hospitalis, & similes, nō possunt prædicare, nisi hoc sit ex priuilegio expresè cōcessum, vt hic, & in clem. 2. eodem tit. & in capit. vt officium. §. compescēdi. de hære. in 6. & vtrū in prædicare sit officium curæ animarum, vide gl. singu. in clementi prima. in verſiculo officia. de regul. Alexand. de Neuo.

b ¶ Idem tenet Ioann. Andr. in nouella. super d. gloss. & Cenzelius. Sed Ioan. Mona. & Do. Domi. ibi. & Gasp. Cal. in repet. c. nostro. ī. eod. tenent q̄ indulgentia concessa vltra numerum hic expressum, & taxatum sit ipso iure nulla. & mouetur Cal. per prælleg. cap. nostro. vbi dicitur: ita tamē quòd statutū generalis concilij non excedas. ergo videtur potestas limitata in tantùm quòd si excedunt non habent potestatem, & sic totum videtur factum ab eo, qui potestatem non habet, 1. qu. 7. Daybertum. & Do. Domi. dicit esse casum in d. capitu. eodem tit. in 6. vbi dicitur quòd indulgentiæ, quæ excedunt vires non obtinent, & dicit simpliciter, vires non obtinēt, non autem dicit in eo quòd excedūt, & sic in totum est ipso iure nulla. Pro hoc facit quod dicitur de sententia, scilicet si iudex habet potestatem iudicandi vsque ad x. fert sententiam in xx. nam sententia in nihilum valet, de quo vide per glos. in reg. ea quę fiunt à iudice, & ibi etiam per D. Pe. de Anch. lib. vj. & per gloss. & Bar. in l. fi. ff. de iurisdict. omnium iudicum. Non obst. l. fancimus C. de dona. quia ibi non datur defectus potestatis, quia donans seruata solēnitate posset omnia sua donare, sed concessio indulgentiæ depēdet à iurisdictione, & debet fieri cū causę cognitione, sed pōderata qualitate, & quantitate causę, sed quā um ad quæst. huius glos. dicit q̄ indulgētia plurium episcoporum consuetudinem ad consecrationem non excedit annum. Item dicit q̄ dato q̄ quilibet episcopus concedat annum, tamen subditus illius habebit annum tantùm, & sic reliqui subditi aliorum episcoporum annum tantùm: & idem dicit si ex parte omnium simul pronūtietur indulgentia: putat tamen q̄ si archiepiscopus, & episcopus simul conueniunt ad consecrationem ecclesiæ, & vterque det annum integrum, subditi episcopi habebunt biennium: alij de prouincia annum: & remittit se ad sum. de remiss. § quis posset. dicens hoc ibi iniungē dum. Sed Io. Andr hoc vltimum reprobat per hāc literam. quia sequeretur quòd si omnes alij episcopi prouincię cōuenirēt, & quilibet daret annum, & archiepiscopus annum, quilibet prouincialis haberet biennium contra mētem huius literæ. & istam opi. sequitur Gaspar. Cal. in repet. cap. seq. & Bu. hic in fi. commē ti. & idem tenet Io. And. & D. Domi in dicto cap. fi. eod. tit. in vj. Sed Archi. ibi tenet Ioannes & D. Car. hic in §. ad hæc in j. g. dicit se vidisse magnam altercationem, & q̄ variè scripserūt quàm plures Theologi, & Canonistæ. & dic q̄ Host. in summa, de remiss. §. quis possit, refert quosdam dicentes istum text. debere intelligi q̄ siue sit vnus episcopus siue plures indulgētia non debet excedere annum, vel xl. dies. sed quilibet potest hūc numerum cōdere, & sic totiens annus. vel xl. dies multiplicabuntur quot erunt episcopi indulgentiam concedentes, & dicunt inter prædicari eam esse consuetudinem, quæ est optima legum interpres. de consuet. cum dilectus, refert etiam quosdam dicere quòd circa annum restringitur hæc potestas non circa xl. dies. vnde si plures episcopi concedunt xl dies multiplicantur secundum numerum eorum, dum tamen simul non excedant annum, & s̄m istos illa verba, siue ab vno solo, siue à pluribus episcopis, determināt tantùm præcedentia non sequentia. arg. de app. inquisitioni. Sed Host. in dicto §. dicit q̄ hæc dicūtur de anno, & xl. dies contingat se, & sic clausula debet determinare etiam sequentia, vt d. cap. inquisitioni. Cōcludit tamen Host. in dicto §. tutius esse adhærere huic vltimæ opinioni, & potiùs restringere, quam laxare, sed hoc vltimum, vt s̄. dixi, reprobat hic Ioan. And. & in cap. fi. eodem tit. in vj. & in Spec. eodem tit. super rubr. Secunda fuit opinio, quam quidam tenuerūt, vt dicit in sua sum. in loco prælleg. scilicet q̄ multiplicetur annus per xl. dies iuxta pluralitatem dan i indulgentias, quæ opin. est consuetudine approbata, vt dicūt illi quos refert Hosti. Tertia est opin. quam dicit Host. ibidem tenendam esse tanquam tutiorem, scilicet quòd annus non multiplicetur ex pluralitate episcoporum, sed bene xl. dies, dum tamen simul collecti non excedant annum. Sed Ioan. An. & communiter Do. indistinctè tenent quòd nec annus, nec xl. dies ex pluralitate episcoporum multiplicentur & hæc videtur verior ad istum tex. Sed Dom. Card. in §. ad hæc. in prima q. dicit communem obseruantiam etiam Romanæ curiæ non sequi opinio. Ioa. And. & per hoc dicit q̄ licet eius intellectus sit verus, tamen ex quo non est receptus ei non est standum, vt in capit. primo. de Treu. & pace. & per hoc etiam dicit non esse inconueniens quòd à diuersis pro eodem actu detur multiplex indulgentia. & secundum hoc potest intelligi hic quòd cum dedicatur basilica non extendatur in dulgentia vltra annum, etiam si à pluribus episcopis dedicetur, id est, quòd non possint dare duos annos vel annum cum dimidio, vel quid simile, sed annum tantum, non tamen per hoc negatur annum posse multiplicari iuxta numerum episcoporum, & sufficit quòd restricta est indulgentia ad certum numerū scilicet anni, similiter si sunt plures episcopi pro alijs causis extra dedicationem ecclesiæ non possunt dare vltra xl. dies. sed non negatur quin ipsi xl. dies multiplicentur iuxta numerum episcoporum, & hoc præsuppositā potestate, vt si conueniant archiepiscopus, & episcopus circa subditos ipsius episcopi, & dant indulgentiam xl. dierum visitanti ecclesiam. vel si alieni episcopi hoc faciunt de licentia diœcesani, suprà eodem. quod autem. & dicit quòd ex quo semper sic fuit obseruatum maximè in Romana curia, etiam post tempora huius capitul. huic obseruantię stándum est, quia in beneficiis larga interpretatio facienda est, de verborum significatio. olim. Secundo quæro si conceditur indulgentia vel remissio danti denarium, vel visitanti ecclesiam tali die, & aliquis sępius dat, vel sępius visitat, an totiens consequatur indulgentiam? Vincen. hic dicit quod si hoc faciat dum durat tempus vel dies remissionis, quia non est concessa remissio solum propter denarium, vel iter, sed propter remissionem ec

Universidad de Deusto

cleſiæ, quia ſic remittendo ſe obligat orare pro illo. idem tenet Specu. eodem titul. verſicul. quid ſi eadem. vbi addit rationem, quia in beneficijs facienda eſt larga interpretatio, de verborum ſignificat. ca. olim. Bea. Thomas in quarto ſententia. diſtinct. xx. quæſt. 4. artic. ſecundo. diſtinguit, quòd aut indulgentia fit ſine alicuius temporis præfinitione, & tunc procedit dictum Vincent. & Specula. Aut conceditur ad tempus determinatum, vt vſque ad tale tempus, vel tali die, &c. & tunc pluries vadens, vel pluries viſi tans ſolum ſemel conſequitur indulgentiam. & iſtam partem tenuit Goffre. quia allegat capit. primum de fil. preſbyter. Sed Archi. in præall. allegat. ca. fin. eodem tit. in vj. tenet dictum Vincent. & Spec.. & cum eo ſimpliciter tranſit ibi Ioan. Andr. in nouel. & hæc opinio videtur eſſe communior. Tertiò quæro an dans indulgentiam, vel remiſſionem poſſit illa vti. Vincen. hic dicit quod non, per l. r. C. ne quis in ſua cauſa ius ſibi dicat. de baptiſmo, debitum. Sed Beatus Thom. in quarto ſententiarum, diſtinctio. xxv. ar. 4. tenet contrarium. Dicit enim quòd indulgẽtia dẽt dari ex aliqua cã ad hoc vt per indulgentiam prouocetur ad aliquem actum qui vergat in honorem Dei, & vtilitatem eccleſiæ. Prælatus autem cui cura vtilitatis eccleſiæ, & honoris diuini peragendi eſt commiſſa non habet cauſam, vt ſeipſum ad hoc prouocet, ideo non poteſt indulgentiam facere ſibi tantùm, ſi enim videretur poſſe impunè peccare ſed poteſt vti indulgentia, quam pro alijs concedit, vt quia ſubeſt cauſa alijs concedendi. & ſi dicatur concedere indulgentiam eſt iuriſdictionis, vt ſuprà eodem. quod autem. de excel. præla. accedens, & quòd nullus poteſt exercere iuriſdictionem in ſeipſum. Reſpondet beatus Thom. quòd illud eſt verum de actu iuriſdictionis, qui in ſe tantum exercetur, ſecus ſi in ſe, & in alios, ſicut ſacerdos Euchariſtia, quam aliis dat, etiam per ſe vti poteſt, ita epiſcopus poteſt ſibi acceptare ſuffragia eccleſiæ, quæ aliis participat, quorum effectus eſt remiſſio pœnę, & ſic etiam poteſt accipere indulgentias, quia iſtud accipere non fit per modum iuriſdictionis, & per hoc dicit quod licet quis nõ poſſit in ſe iuriſdictionem exercere, & ſic nec ſe excommunicare, tamen põt vti indulgentia ſua, quia hæc nõ fit per modum iuriſdictionis, ſed per modum cuiuſdam diſpẽſationis, quam quis poteſt facere ad ſeipſum. Sed Dom. Card. hic in fin. 3. quæſti. in §. ad hæc. dicit quod hæc quæſtio eſt valdè dubia, & quòd opinio Vincent. videtur ſibi verior, quia ſi concedens indulgentiã poſſet vti per ſe videretur ſeipſum abſoluere. dicit tamen quòd concedere indulgentias eſt iuriſdictionis voluntariæ, non autem cõtentioſę, vt dicit glo. j. infrà, capit. proximo. opinionem Vincent. tenet etiam Arch. in capitul. fina. eodem titu. in vj. & Ioan. And. hic. & ibi iſtud ſimpliciter recitat. Sed Gaſp. Cal. in repet. capit. ſequ. dicit quòd pater ſuus ſcilicet Ioan. Cal. approbat opin. Beati Thom. iplam ſequitur etiam Dom. Dominicus in capitu. fina. eodem titu. in vj. & dicit non obſtare capi. quod autem. §. eodem. vbi dicitur quòd niſi ſubditus ſit non gaudet indulgentia, & nemo ſibupſi poteſt eſſe ſubditus. Nam reſpondet quòd tanquam miniſter præparat indulgentiam, & tanquam ſubditus percipit indulgentiam ſimile in l. ſi conſul. ff. de adopt. vbi dicitur quod ſi iliuſiam liàs põt apud ſemetipſum emancipari, quia tanquam cõſul interponit auctoritatem, & tanquam priuatus emancipatur. Quartò quæro an indulgentia duret mortuo illo qui conceſſit, dic quòd ſic, vt in capit. fina. de offi. lega. Sed dubitatur, Pone epiſcopus Bononienſis conceſſit indulgentiam xl. dierum viſitanti eccleſiam ſuam, eius ſucceſſor eo mortuo ſimiliter dedit xl. dies de indulgentia, Ioan. And. in addi. Specu. in rubr. eodem titul. in vj. primò arguit quòd ſic, ſicut ſucceſſor epiſcopi qui dedit quinquageſimam, vel ſexageſimam illam dare poteſt. dum tamen ceſſet detrimentum eccleſiæ, de donat. paſtoralis. Sed contrarium determinat, quia per multiplicationem poſſet veniri contra iſtũ conſilium, ſcilicet quòd vnus actus prius haberet multas quadragenas, & ſic etiam intelligit capitul. final. eodem titul. in vj. Quintò quæro, quid ſi epiſcopus ſubſcribit remiſſionibus conceſſis illis qui benefecerint vt ſint participes omnium bonorũ, quæ fiunt in epiſcopatu? dicit Vincent. quòd hoc poteſt etiam inuitis epiſcopis illorum, qui fecerunt eleemoſynas hoſpitali, ſecus ſi vellet dare remiſſionem, puta xl. dies, &c. quia hoc non poſſet ſine conſenſu proprij epiſcopi. de quo in Specul. eodem ritu. verſicu. & verò. vbi vide, & quod nota. ſuprà eodem. quod autem, & cum his tranſit Dom. Card. in princip. capitul. in vltim. queſtione. Sextò quęro an reſtrictio conceſſionis indulgentiarum, quę fit per iſtum text. habeat locum in foro pœnitentiali, Innocen. dicit quòd non, verum in foro pœnitentiali põterunt concedere plures annos prout vult concedens, dum tamen diſcrete faciat. & hoc tenet Ioan. Andr. hic, & in capitu. fin. eodem titu. in vj. & Dom. Card. hic in §. ad hęc. in vltim. queſtion. & per hoc eſt vtile confiteri peccata ſua ſuo epiſcopo. Vltimò quæro an ſacerdos poſſit remittere pœnitentiam iniunctam per epiſcopum? Vincent. quòd non. Econtra ſit, de maioritate, & obedientia cum inferior. idem Spec. eodem titu. verſic. & nota. ſed ſi ſacerdos iniungit pœnitentiam epiſcopo, vel papæ, non poſſunt ſibi remittere. de pœniten. diſtinctio. v. capitulo primo. vltra medium, ibi ponat ſe, &c. nam ſubijciendo facti ſunt minores, dicto capit. cum inferior. de maioritate, & obedientia. & eſt bon. gloſſ. in capit. ſanè. de offic. delega. hoc dictum Vincen. ſequitur etiam Archid. Ioan. And. & D. Domi. in præalle. c. fi. eod. tit. in vj. & D. Card. in §. ad hæc. in 4. & v. q. & hæc ſufficiant in hoc cap. Alex. de Neuo.

SVMMARIVM.

1 *Archiepiſcopus quam, & quando habet iuriſdictionem in ſubditos ſuffraganeorum ſuorum.*
2 *Liberè, iſta dictio quid importat,*
3 *Legatus habet maiorem iuriſdictionem in prouincia, quàm archiepiſcopus. Legatus poteſt adire ſine appellatione per quemlibet de prouincia.*

CAP. XV.

NOSTRO. Archiepiſcopus intra prouinciã ſuam poteſt cõcedere indulgentias ſecundũ formam cõcilij generalis. hoc d. & ſequitur de ca. præcedenti. in fi. & ſecũda pars ibi, nos igitur. Caſus literalis. Quæſiuit quidam prælatus, vtrùm per ſuam prouinciam poſſit concedere remiſſionis literas generales. reſpondet Pa. q̃ hoc liberè poteſt, ita tamen q̃ ſtatutum generalis concilij, non excedat, quod eſt §. eo. cap proximo. Ber. †No. j. ex text. vnum caſum, in quo archiepiſcopus exercet iuriſdictionem voluntariam in ſubditos ſuffraganeorum ſuorum, videlicet concedendo literas indulgentiarum. Alius caſus eſt quãdo viſitat prouinciam. nam poteſt tũc audire confeſſiones illorum, & abſolutionem impartiri. de quo in ca. fin. de cenſi lib. 6. Adde etiam cauſam in cle. archiepiſcopo. de priuileg. & generaliter: quam poteſtatem habeat archiepiſcopus in ſubditos ſuffraganeorũ ſuorũ, dic vt le. & no. in c. paſtoralis. de offi. ord. † Secundò no. ibi licere, &c. q̃ in concedendis iſtis literis, per totam prouinciam non eſt neceſſe quod archiepiſcopus habeat concurſum ſuffraganeorũ ſuorum: quia tunc liberè non poſſet. Idem de hoc verbo liberè. no. in cap. licet epiſcopus. eo. tit. lib. 6. aliquid in cap. directè. de appel. & in clem. dudum. de ſepul. in gl. in ver. liberè. a Vltimò no. qd etiam archiepiſcopus non poteſt in concedendis indulgẽtiis excedere numerum contentum in inſtitutione generali, ſ. in cap. §. proximo. in fi. † In gl. 1. ibi, ſed voluntaria, & c. vult ergo gl. q̃ licet archiepiſcopus non poſſit exercere iuriſdictionẽ contentioſam in ſubditos ſuffraganeorum ſuorũ, voluntariam tamen poteſt, quòd ego intelligo in caſu huius ca. & in alijs caſib. à iure cõceſſis. ſed regulariter non poteſt. nam videmus ſpeciale eſſe tpe viſitationis, b vt poſſit audire confeſſiones ſubditorum ſuffraganeorum. alio ergo tempore nõ poteſt: facit qd legitur in ca. ad repri mendam. §. de offi. ord. † In ea. gl. ibi, & legatus c poteſt, &c. not. gl. & pro hoc facit iſte rex. qui loquitur generaliter, & põt adaptari ad legatum, ſicut ad archiepiſcopũ. imò fortiùs ad legatum, quia legatus habet maiorem iuriſdictionem in prouincia, q̃ archiepiſcopus, nã poteſt adire ſine appellatione, per quẽlibet de prouincia, quod non ſic eſt in archiepiſcopo, vt in capitulo 1. de offi. le. Itẽ cõcedere indulgẽtias eſt iuriſdictionis, & legatus habet amplam

ADDITIONES.

a ¶ Dic tamen q̃ verbum liberè. poſitum in reſcriptis Apoſtolicis quandoque nihil importat, ſed ad ornatum ponitur, vt dicit Ioã. And. in regu. cum quiſd. in mercuria. Alex. de Ne.

b ¶ Viſitationis Archiepiſcopus nõ poteſt ſine licentia audire cõfeſſiones ſubditorum ſuffraganeorũ ſuorum, quando nõ viſitat. Et idem dicit Io. And. in c. perpetuo. circa finem in nouel. de cenſib. lib. 6. Pro quo eſt gl. in ver. agant. in cap. Romana. de offi. ord. lib. 6. Sed ſuper hoc vide omnino Arch. in capitu. per ſingulas. q. quæſt. 3.

c ¶ Legatus. Legatus poteſt dare indulgentias in prouincia ſua. Et adde q̃ non poteſt excedere numerum. 40. dierum ſecundũ Spe. in tit. de elec. §. nunc ſupereſt. ver. ſm nunquid iure legationis. & Ant. in c. fi. de offi. lega.

plam iuriſdictionem in prouincia ſua, vt in capitulo primo. & ſecundo. de offi. leg. lib. vj. & vide quod dixi in cap. accedentibus. §. de exceſ. præla.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio ſpiritualis poteſt eligi ad libitum ſine licentia presbyteri parochialis, vel alterius ſuperioris, quando imminet neceſſitas maxima, ita quòd nõ poſſit haberi recurſus ad ſuperiorem.*
2 *Confeſſor poteſt eligi ad libitum per prælatos.*
3 *Prælati qui dicantur ſtrictè, vel largè.*
4 *Confeſſor, an poſſit eligi ille, qui non ſit ſuus presbyter parochialis, prætextu conſuetudinis.*
5 *Sacerdos, vel alius prælatus an poſſit in ſubditos alterius præſcribere curam animarum.*

CAP. XVI.

a NE PRO DILATIONE. a Epiſcopus, & alij de q̃bus in litera poſſunt ſine licentia ſuperiorum ſibi eligere prouidum confeſſorem. hoc dicit. ¶ Caſus literalis. Cum nullus poſſit ligari, vel abſolui, niſi à ſuo proprio prælato, & periculoſum ſit epiſcopis, & alijs ſuperiorib. & minoribus exemptis ſuos propter hoc prælatos adire, vel licentiam petere ab eiſdem. ne ergo pro dilatione pœnitentia periculum immineat animarum, permittit papa prædictis omnibus, vt etiam præter ſui ſuperioris licentiam prouidum, & diſcretum ſibi eli-
1 gant confeſſorem. Ber. † No j. ex tex. quòd diſtantia locorum nõ eſt cauſa ſufficiens, vt ſubditus poſſit ſibi eligere cõfeſſorem propria authoritate: nam hic opus fuit de priuilegio papæ, quod intellige niſi immineret neceſſitas maxima, ita quòd nõ poſſit haberi recurſus ad ſuperiorem, quia tunc poteſt quiſque ſibi eligere confeſſorem, vt in capitu. quem pœnitet. de pœni. diſt. j. & no.
2 in c. paſtoralis. de offi. ord. † No. 2. quòd de iure communi nullus prælatus quantumcunque maximus poteſt ſibi eligere confeſſorem. Ratio q̃ nemo poteſt ligari, vel abſolui, niſi à iudice ſuo, vt in cap. omnis vtriuſque. & in cap. quòd autem. §. e. ergo oportet quòd prælatus vadat ad ſuperiorẽ ſuum. de iure ergo epiſcopus debet confiteri archiepiſcopo, archiepiſcopus patriarchæ, patriarcha papæ. de quo pleniſſimè vide per Hoſtien. in ſumma huius titul. in §. cui confitendum. vbi generaliter proſequitur. cui ſit confitendum, ſed quia iſti prælati communiter habent ſuperiores nimis diſtantes fuit eis conceſſum priuilegium vnde hic. No. quòd prælatus exemptus. de iure communi tenebatur confiteri ſolo papæ, vel eius pœnitẽtiario, ratione prædicta, ſed ex priuilegio poteſt ſibi eligere confeſſorem. Et aduerte quòd Hoſtiponit no limitationem. & reſtrictionem ad iſtum tex. in ſum. in d. §. cui confitendum. ver. cui. Abbas. vbi dicit hoc habere locum
b in exemptos qui immediatè ſubeſt papæ. Secus ergo de iſtis exẽptis habentib. ſupra ſe aliquem ſuperiorem, vt priorem Abbatẽ, & generalem. nam iſti debent cõfiteri ſuperiori eorũ, vel habere ab eis licentiam cõfitendi aliis, quod ſatis mihi placet. nam ratio cõfeſſionis fuit, quia iſti nimis diſtabant à curia Romana. Item verbum exemptis, debet intelligi in lata ſignificatione, quando
3 ſubſunt papæ tantùm. † Vltimò no. q̃ exẽptus non prælatus gaudet hoc priuilegio. duo ergo requiruntur in iſtis ſuperioribus citra epiſcopos. vt prælati ſint, & vt exempti. & crederem q̃ verbũ prælatus capiatur hic largè, vt etiam cõprehendat rectores eccleſiarum parochialium qui largo modo dicuntur prælati. vt §. de cle. ægro. c. rua. & ibi tex. no. nam prælati ſtricto modo dicuntur, qui habent iuriſdictionem fori cõtentioſi. pro quo vide bonam gl. cum tex. in cap. 2. de iudic. & in clem. dudum. de ſepul. in ver. prælati. nam cum hoc caſu tractamus de fauore, & ſit beneficiũ principis nulli nocẽs, debet fieri largiſſima interpretatio. vt in c. olim. de verb. ſignifi. & in l. fi. ff. de conſtit. prin. Sed quæro, nũquid epiſcopus nõ exemptus valeat ſibi eligere confeſſorem, prout hic dicit. Docto. & bene quod probat litera ibi præter ſui ſuperioris licentiã, & c. Itẽ melius facit litera ibi, minoribus prælatis exemptis, vt ſic verbum exemptis ſolum referatur ad prælatos minores. & pro hoc facit, quia iſtud eſt principis beneficium. debet ergo latiſſimè interpretari, vt §. dixi. vt ſic illa qualitas exẽptionis nõ referatur ad omnia præcedẽtia, ſed ſolum qualificet prælatos
4 minores c tra epiſcopum. ¶ † Vltimò quæritur, nunquid vigore conſuetudinis poſſit quis ſibi eligere confeſſorem, ſicut vigore priuileg. j & dicendum quòd nõ, per tex. expreſſum in cap. 2. eod. titul. non poteſt ergo tantùm conſuetudo, ſicut priuilegium. facit quod in ſimili no. per Ioan. And. in cap. 2. de præben. libr. 6. & hoc in dubio procedit in ſubdito volente ſibi eligere confeſſo-

c rem prætextu conſuetudinis. c ¶ † Sed dubium eſt ex parte ſa-
5 cerdotis nunquid poſſit ſacerdos, ſeu alius prælatus præſcribere, in ſubditos alterius curam animarum. de quo per Hoſtien. & Io. And. in c. omnis vtriuſque. §. eod. & in c. conquerente. de offi. ord. Et concluſio eſt iſta, quòd aut eſt priuata perſona, ita quòd vnius præſcriberet nomine proprio, & non poteſt, aut nomine eccleſiæ ſuæ, vt quia alias habet curam, & valet præſcriptio. ar. in c. auditis. & c. olim. §. de præſcrip. & intellige quod valet præſcriptio dummodo habeat ſua concomitantia, nam cum ſit contra ius, oportet quòd habeat titulum, & bonam fidem, vel ſi non habet titulum, quòd tanti temporis, cuius memoria de contrario non exiſtit, vt in c. j. de præſcrip. lib. vj. ¶ In gl. fi. no. ex gl. quando dicatur ſacerdos prouidus confeſſor. debet enim ſcire, inueſtigare, & inquirere circunſtantias peccati. Item dic, extra gl. q̃ debet ſcire canones pœnitentiales, id eſt canones imponentes certas
d pœnitentias, quos Hoſt. colligit in ſum. huius ti. bnã alias nõ poſſet moderari pœnitentia cum à canonib. non ſit ſine cauſa recedendum. Adde etiam q̃ talis eligẽdus debet alias habere curam animarum. Item quod habeat alias poteſtatem ligandi, & ſoluendi in habitu, & in actu prout dixi in ca. omnis. §. eod. quod eſt no.

ADDITIONES.

a ¶ Ne pro dilatione. Pro intellectu huius decr. vide omnino latiſſimè, & elegantiſſimè, quæ ſcribit Spec. in tit. de pœn. & remi. §. vt autem ſcias, cui confitendum. & vide ſanctum Thom. in 4. Senten. diſt. in. xvij. quæſt. 3. arg. 3. in reſponſione ad tertiam. vbi dicit, q̃ quia prælato incumbit ſacramenta diſpensare quæ. niſi à mundis tractari non debent. non conceſſum eſt eis à iure, q̃ poſſint proprios ſibi eligere confeſſores, quam quantum ad hoc eis ſint ſuperiores, ſicut etiã vnus medicus ab alio curatur, non quantum eſt medicus, ſed inquantum eſt infirmus. Et adde hic gl. in c. ſanè. el 2. & quod ibi notaui. de off. deleg.

b ¶ In exempto. Numquid electus ab iſtis prælatis exemptis poſſit abſoluere à caſibus epiſcopo reſeruatis, vide Abb. in c. ſignifica ſti. §. de fo. compe. Seb. Sapia.

c ¶ Et arguit Abb. q̃ ſcholares non poſſunt ſibi eligere confeſſorem. Cui autem debet confiteri ſcholaris, dictum eſt. §. eo. omnis vtriuſque. Petr. verò arguit q̃ rectores capellarum, ſeu eccleſiarum, qui ſibi eligunt confeſſorem, quia epiſcopo, vel eius pœnitentiario, vel archipreſbytero ciuitatis debent confiteri, de offi. archip. c. pe. & cum ipſo tranſit Io. And. & communiter Doct. & ſatis probatur per iſtum tex. quia illud priuilegium ſolis prælatis exemptis conceditur. Alex. de Ne.

d ¶ Vide optimos tex. de hoc 38. diſtin. cap. nulli ſacerdotum. & ca. quæ ipſis. Alex. de Ne.

a ¶ De Sententia a excommunicationis. Tit. xxxix.

ADDITIO.

a ¶ De ſententia. Quatuor differentias inter ſententiam excommunicationis, & alias ſententias enumerat Arch. in c. nemo contemnat. circa prin. xj. q. 3. de Bellent.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatio lata ab homine non prouenit, niſi ratione contumaciæ, ratione verò prouenit ratione delicti.*
2 *Excommunicatio nõ dicitur ſpecie nec ſententia diffinitiua, nec interlocutoria.*
3 *Excommunicationis diffinitio.*
5 *Excommunicatio vnde dicatur.*

¶ CONTINVATIO RVBRICAE.

¶ Continuatur hæc rub. ad præcedentes hoc ordine, videlicet, ſuprà viſum eſt de pœnis, quæ imponunt̃ tam in foro contentioſo, quã pœnitentiali, verumtamen quia excõicatio eſt pœna delicti, cum fertur à iure, cum verò ab hoĩe, eſt pœna contumaciæ, me-
1 ritò poſt rubricas præcedentes ſubiicit iſta. ¶ † Ex hac cõi continuatione Doc. primò not. q̃ ab hoĩe non fertur excõicatio, niſi rõne contumaciæ, à iure verò ſolũ ratione delicti. & hoc voluit
a gl. xj. q. 3. epi. a Et intellige de cõtumacia, quæ conſiſtit, ſiue in nõ
2 veniendo, ſiue in nõ parẽdo, vt not. in cle. j. de do. & cõt. ¶ † Not.
b 2. extru. q̃ excõicatio põt dici ſnïa. b de quo Spe. de ſent. prola. in prin.

ADDITIO.

a ¶ Et idem dicit glo. in cap. nemo. eod. q. Alex. de Ne.

b ¶ Snïa. Verum ſnïa excõicationis ſit diffinitiua, vel interlocutoria, vide quod de hoc latiſſimè ſcripſi in meis recollectis in rub. de iud. de Bellen.

b ¶ Põt dici ſententia. An excõicatio dicatur ſententia, vide Dñic. in c. 2. de cõſti. li. vj. poſt alios. An dicatur interlocutoria vide tex. & ibi Abb. in ea. ſacro. §. eo. And. Barb.

Universidad de Deli

a prin. sed propriè, & strictè non potest dici sñia a diffinitiua, vel interlocutoria. diffinitiua nonqa non diffinit eam, imò petenti absolutionē nunquā denegatur audiẽtia, in c. ex parte el j ff. de ver. sig. nec etiam interlocutoria: ga interlocutoria dicit illa, quę profertur inter principium, & finē cautę à iudice, vt no. in cl. j. de sc. q. & fre. Sed excõicatio q̃nque ferē extra iudiciũ, vt in c. dilecto eo. ti. lib. vj. tñ propriè excõicatio est quędã censura ecclesiastica ar. in c. quærenti j. de ver. sig. vbi tex. an autem trahatur magis ad naturam interlocutoriæ quàm diffinitiuæ, tam in appellatione interponenda, quàm in alijs. no. in c. per tuas. j. eo. & c. ve-

b nerabilibus. eo ti. li. vj. & ad primum dictum vide quod no. Io. 3 And. in ca. vt animarum. de const. li. vi. ¶ † Quæro quid sit excõi-

c catio. c Summistæ: vt Gost. & Host. *cõiter* sic diffiniunt q̃ est à qualibet licita cõmunione, vel licito actu separatio, & ſm hanc diffinitionem tot sunt species excõicatiõis, quot sunt species cõmunionis. sed hæc diffinitio põt impugnari, quia non est conuertibilis cum diffinito suo, sicut debet esse omnis bona diffinitio: vt no. j. de sum. Tri. in rub. & ver gl. insti. de ob. in prin. & l. omnis. ff. de reg. iu. Item non euacuat naturam diffiniti. per genus, & substantiales differentias sicut debet facere quelibet bona diffinitio, nam diffinitio est substantiæ rei demonstratiõ facit l. j. ff. de dolo. & ideò dicimus, q̃ oĩs diffinitio in iure est periculosa: quia propter circunstantias negotij multũ variat factum: vnde difficile est diffinire ſm ius. vt l. oĩs diffinitio. ff. de re. iur. nam ſm diffinitionē præcedentem iudex secularis posset excõicare: quia posset priuare quē à cõmunione hominum. & tñ hoc præceptũ non est propriè excõicatio, sicut nos capimus. & ideò vt ponamus aliquas substãtiales differẽtias, possumus sic diffinire, q̃ excõicatio est cẽsura à canone, vel iudice ecclesiastico prolata priuans legitima cõmunione sacramentorũ, & q̃nque hominum. Et scias q̃ duæ sunt species excõicationis ſm materiam nostrã. Quædã est excõicatio maior, & illa priuat à participatione sacramentorum. & cõione hominũ, vt in c. à nobis j. e. Quædã est minor, & illa solum priuat à participatione sacramentorũ, non aũt à cõione fidelium, vt in c. si de cle. excõ mini. & cap. à nobis. de excc. Illa minor excõicatio ferē à iure. & ab hoĩe. A iure, vt plurimum ferē p participium cũ excõicato, vt in d. ca. si. Ab homine põt ferri pro quolibet peccato, siue pro contumacia, sed non est in vsu, quia cõiter iudices ferunt excõicationem maiorem. & de hoc etiam habetis 3. q. 4. Engelr. udã. appellatione ſñ excõicationis cum iu-

d dex dicit excõico illum, &c. intelligimus de maiori d excõicatio-

4 ne, vt in ca. pe. j. eo. ¶ † Vlterius quæro, qd operatur excõicatio & quare sic dicit. Sol. excõicatio dicit quasi extra cõionem positio, vt in c. cæterum. 24. q. 3. & q̃n appellatur anathema quod est idem qd̃ superna maledictio, vt in ca cum non ab homine. & qd̃ ibi no. de iud. Ad aliud quæritũ. s. qd operatur, dic q̃ aut excõicatio est iusta, aut iniusta, si est iusta quò ad Deum parum, vel nihil operat. quia quilibet peccans incontinẽti separat se à gratia Dei. xj. q. 3. illud. vñ dicit gl. 23. q. quodcũque. q̃ quò ad Deum ecclesia excõicando nullam vim potestatis exercet, sed solũ denuntiat, videlicet, quia declarat illum esse extra gratiam Dei. potest tamẽ dici q̃ quò ad Deũ operat hoc, quia ex contẽptu superuenienti magis est projectus à gratia Dei. Item quia diabolus habet maiorem potestatẽ in eo post excõicationem, quã ante, vnde excõ municato vtitur diabolus, velut quodam pecore, sicut rusticus vtitur iumento. de quo vide tex. cũ glo. in c. audi denique. xj. q. 3. & per Host. & Io. And. in c. ita quorundã. s. de ludę. item Angelus deputatus ad custodiã suam minus operatur in excõmunicato. Alij sunt effectus excõicationis quò ad homines. Nam priuat à communione hominum, & actibus legitimis, vt in ca. pia. de excep. li. vi. Item non valet amplius p se resurgere sicut põt quilibet peccator, sed oportet q̃ habeat absolutionem, vt in c. à nobis. ca. cum desideres. j. e. Si verò excõmũicatio est iniusta excommunicatus patienter tolerat, tunc quò ad Deum nihil operatur, qui nimo augeẽ meritum huius excommunicationis, vt in c. cum æterni. de re. iu. li. vj. & in d. c. illud. sed operatur quò ad homines, quia ante quam relaxerur excommunicatio debet vitari, vt in c. cum con-

e tingat. de offi. deleg. & ca. per tuas. j. eod. e

ADDITIO.

a ¶Dici sententia. Vide Fel. in rub. s. de sent. & re iud. excommunicatio est interlocutoria. Seb. Sap.

b ¶Sed glo 2. q. 1. ibi est sententia interlocutoria, sed debet intelligi quandiu fertur in iudicio. Alex. de Ne.

c ¶Excommunicatio. De hoc vide Cald. in rep. capi. cum excommunicato. xj. quæstio. 3. in q. quæ incip. primò quæro. & Cardi in repe. capitu. perpendimus. circa medium, versic. circa materiam. de senten. excommuni. & Dominici. capitu. cum medicinalis. in prin. & in fi. de sentent. excommuni. libr. vj. in verb. & scias quòd sunt species. Et quot sunt species excommunicationis, etiam de hoc vide Cal. in repe. d. cap. cum excommunicatio. xj. quæst. 4. in q. quæ incipit, quæro quot sunt. Et de hoc vide per Car. in repe. d. c. perpendimus. vltra med. versicu. item in summa. de sentent. excommunica.

d ¶ De maiori. Quid autem si quis capitulat quòd talis est excõmunicatus, ita quòd nullus potest ipsum alloqui, an dicatur sufficiẽter articulasse, & probasse de maiori excommunicatione, vide Fel. concludentem quòd sic in c. fina. in versi. addę etiam. s. de ele. Seb. Sap.

c §¶ De effectu maioris, & minoris excommunicationis, vide per Innocen. & Docto. maximè per D. Card. in capitulo primo. j. eo. vbi etiam ponit casus, in quibus vtraque excommunicatio incurritur, & Hostien. in summa eodem titulo. §. quis possit excommunicari. numerat xxx casus, in quibus à iure infligitur excommunicatio maior. Casus, in quibus infligitur excommunicatio per ius nouum, scilicet per constitutiones, quæ sunt in vj. vide per gloss. in capitulo eos eodem titu. in vj. Et casus, in quibus incurritur excommunicatio per ius nouissimum scilicet per constitutiones Clementinarum, vide per gloss. in clementi. prima. in gloss. quæ incip. est sciendum. infrà eodem titu. Alexander de Neuo.

SVMMARIVM.

1 *Percutiens clericum loco, vel causa correctionis non est excommunicatus, si verò percutiens sit impubes, & habeat animum iniuriandi absoluitur ab episcopo si est maior requiritur absolutio pa. e. 2.*

2 *Minor ætas non excusat in delictis sed alleuiat pœnam. 5. si est doli capax, alias secus.*

3 *Clerici adinuicem se percutientes incidunt in excommunicationem. 6.*

4 *Percutiens clericum ad hoc, vt incidat in excommunicationem requiruntur ea, de quibus hic.*

CAP. I.

1 SVPER EO † Impubes qui clericum percussit ab epõ absolui potest. Qui loco, vel causa disciplinæ percutit clericũ, etiam si sit maior, excõicatus non est, qui verò odio sic, & per papã absoluitur. h. d. & tres sunt partes. secunda ibi, nec clerici. tertia ibi cæterũ. Casus literalis. Quæsitũ fuit à papa, Si clerici intra minores annos constituti se adinuicẽ percusserint vtrũm sint ad sedem Apostolicam pro absolutione remittendi. Rñ. papa, si intra dictam ætatẽ clerici se adinuicẽ percusserint, siue vnus alterum, non sunt ad apo. sedem mittendi. ga ætas eos excusat. item nec clerici si sint plenæ ætatis, & aduicẽ se percusserint non ex odio, vel inuidia, sed ex hilaritate iocosa sint excõicati. Item nec magister si clericum causa disciplinæ, vel correctionis percusserit: quia non potest in ipsis violẽta manũ iniectio notari: secus verò si ex odio dicti clerici sese percusserint.

2 Tunc. n. ad sedem Apost. ire debẽt absoluendi. Ber. † No. j. ex tex.

a q̃ minor ætas non excusat, sed alleuiat delictum, a & intelige tex. de minorib. doli capacib. Nam isti incurrunt excõicationem percutiendo clericũ. sed non tenentur ire ad sedem Apostolicã pro absolutione, sed epus potest eos absoluere: vt in c. fi. j. eod. Et ex hoc tex habito respectu ad cap. si quis suadente. 17. q. 4. quod est fundamentum huius tituli potest intelligi, q̃ dispositio, seu statutum puniens generaliter cõmittentes certum delictum non habet in totũ locũ in minoribus. vel in eo, qui ex aliqua causa excusatur à totali delicto. Nam præall. g. cap. si quis suadente. loquitione ire ad sedem Apostolic. & tamen minor percutiẽs clericũ, licet incidat in excommunicationem, non tenetur ire ad sedem Apostolicam, sed hoc puto procedere ex benigna interpretatione ipsius iuris. sed de rigore iuris, vbi pena est ipso iure imposita minor incidet in illam pœnam. ad hoc quod not. Bart. in l. 2. de recepta. sed per iudicem in sententia poterat pœna alleuiari, vt dixi

3 in cap. 2. de delict. puer. † Secũdò no. q̃ non solùm incurrit quis excommunicationem, quãdo clericum percutit, ita quòd vnus est percussor alius percussus: sed etiam quãdo adinuicem se percutiunt.

ADDITIO.

a ¶Delictum. Vide quod no. in l. excipiuntur. ad Syllanian. Andr. Barb.

riunt. ita, q̃nõ potest apparere qs fuit aggressor, & quis aggressus, quia constat vtrũq; iecisse manum violẽtam in clericum.

4 † Tertiò no. ibi, cuitate iocosa, &c. q̃ ad incurrẽdum excommunicationem ca. si quis suadente. non sufficit solũ factum, sed requiritur animus iniuriandi. Item requiritur violentia, vt in fine literæ. Tria ergo regulariter requiruntur ad incurrendam illam excommunicationem. Primò requiritur factum, quod denotat verba illius canonis, ibi manus iniecerit, &c. Vnde si mandator iniici, sed nõ habuit effectum non est excommunicatus. Item si

a eleuauit manum, vt percuteret non tamen percussit. a Quid autẽ

b de spuente vel deturpante vestem clericib, dic vt no. in d. ca. si qs suadente. Secundò requiritur animus iniuriandi, quia si percu-

c tit iocosè, c non est excommunicatus, vt hic. & hoc etiam indi-

d cant verba illius canonis ibi, suadente diabolo. &c. Tertiò requiritur violentia, vt hic in fi. & in q. c. ibi manus violentas, &c. Quãdoque tamen non requirũtur omnia ista tria, nam sufficit factũ. Quandoque sine iniuria, vt in c. contingit. & in c. vniuersitatis. j. eo. Quandoque sufficit iniuria pro violentia, vt in c. nuper. j. eo. & rationem fallentiæ videbitis ibi. Quarò no. q̃ ratione disciplinæ excusatur magister ab iniectione manuum. ratio est, quia ca. si quis suadente. requirit dolum, vt patet ibi, si quis suadente diabolo, &c. Sed in magistro percutiente intuitu disciplinæ, nõ

5 potest notari dolus, ideò &c. † In gl. a in fi. dic soluendo, q̃ minoritas non excusat delictum, seu delinquentem quin teneatur si

c est doli capax, licet excusat quò ad minorem pœnam, vt in c. 2. de delic. puer. Nam pro iniectione manuum in clericum duæ pœnæ

f inferũtur, vna. quia incidit quis in excõicationem alia, quia pro absolutione tenetur ire ad Papam. minor ergo ætas excusat à secunda nõ à prima. non ergo ex toto excusatur delictum, sed alle-

g uiatur pœna. g. Et intellige tex. in impuberibus, doli tamen capacibus. nam infans non est doli capax, & non incideret in hanc excommunicationem, quia ad incurrendam hanc excommunicationem non sufficit solum factum, sed requiritur animus iniuriandi, vt s. dixi. sed infans non doli capax non potest iniuriam inferre, quia non habet animum discernendi. xv. q. j. illud. ff. de in-

6 iur. l illud. facit cle. si furiosus. de homi. † Oppo. primò de c. siverò. j. eo. vbi patet quod percutiens clericum repellendo violentiã non incidit in excommunicationem. ergo malè dicit hic tex. q̃ percutientes se adinuicem, incidunt in excõicationem, debet distingui inter inferentem iniuriam, vel volentiam repellentem. Sol. multiplex. Primò intelligitur tex. quando non apparet quis fuit aggressor, ex quo enim constat vtrunque manus violentas iniecisse temerarias vterq; ligatur. Contrarium loquitur de eo, quem constat percussisse violentiam repellendo. Secũdò potest intelligi iste tex. quando vnus percussit, sed non habebat animũ percutiẽdi, quo casu si percussus repercutit percussorem, incidit in excommunicationem, quia vocatur vindicta, non autem violentiæ repulsio, vt in l. si ex plagis. in §. tabernarius. ff. ad l. Aquil. in c. significasti. s. de homi. & quod ibi dixi. quod est notan.

ADDITIONES.

a ¶Hoc etiam dixit Hugo, & Arc. in d. c. si quis suadente. vbi dicit q̃ si quis volens percutere clericum vibrauerit baculum, vt percuteret sed non percussit non est excommunicatus idem tenet gl. de pœ. dist. j. si quis pulsatus. & quod no. gl. j. eo. si verò hoc dicit Io. An. in reg. in pœnis, in mercur. Alex. de Ne.

b ¶Deturpãre vestem clerici. Adde de hoc latè Guidonem Papæ in decis. clj. & ibi in apost. tam antiquis, q̃ nouis, vbi tangitur ista quæstio in terminis. §. Zach.

c ¶Iocosè. Idem dicit gl. in c. contingit. el. j. in versi. iniuriosa. circa fi. eo. tit. & gl. in ca. si quis suadente. xvij. q. 4. quæ etiã ponit alios casus, in quibus percutiẽs clericum, non est excommunicatus, quos vide per Inn. in c. veniens. j. eo. tit. & quod ibi notaui post

d cum. ¶Si tamen in ludo incideret odium ex verberatione incurrent excommunicationem, vt dicit *Inn.* & *Doct.* Alex. de Ne.

e ¶Ista sunt verba Goffr. & *Doct.* Alex. de Ne.

f ¶Minor ætas. Hoc tenet Bar. alij in l. j. C. si aduer. delictum. *Ang.* Aret. in tract. maleficiorum in ver. scienter. Bar. Veronen. in cons. 30. inci. regatij scholarium. circa fi. Raph. Cuman. in cons. xlv. Seb. Sap.

g ¶Sunt. n. aliqui casus, in quibus excommunicatus pro manuũ iniectione non tenetur ire ad curiam, & aliquos hic numerat *Inn.* & Host. in sum. eo. tit. § si quis possit excommunicari. sub §. Secunda regula ponit 11. casus. sed D. Car. hic, in fi. commenti, remittit se ad cap. cum illorum. s. eo. Alex. de Neuo.

SVMMARIVM.

1 *Monachi adinuicem se percutientes absoluuntur per eorum abbates, quibus deficientib. per episcopum loci, & idem in aliis religionib. 4. 5.*

2 *Monachorum correctio pertinet ad abbatem, vel ad episcopum eo negligente, aut deficiente.*

Abbas an, & quando possit quem absoluere ab excommunicatione.

Absolutio excommunicationis regulariter spectat ad episcopum.

CAP. II.

a MONACHI. a † Monachos se ad inuicẽ percutiẽtes absol-

1 uit abbas. idem in canonicis regularib. & abbatis discretione deficiente recurritur ad epm. h. d. Casus literalis. Quærebatur à quo sint absoluendi monachi, & canonici regulares, si se adinuicem percusserint. Consultus papa respondet q̃ monachi, & regulares canonici, si se ad inuicem percusserint non sunt ad apostolicam sedem mittendi. Sed per abbatem suum sunt absoluẽdi.

2 Et si abbas non sufficit diœcesanus epus est adhibendus. P. † Not. 1.

b ex tex. q̃ correctio b monachorum primo loco spectat ad abbatem, sed abbate deficiente recurritur ad epm. de quo tamen dic, vt plenè no. in c. quanto. de offic. ord. De quo plenissimè in reper. c. si

c quis contra clericum. de fo comp. c † Secũdò no. casum, in quo

3 abbas absoluit à sententia excõicationis lata à canone. d Sed cir

d ca hoc quæro de notabili qõne nũquid abbas possit generaliter absoluere monachos suos ab excõmunicatione à canone infi-cta. Multi religiosi, & malè seruant q̃ sic. sed contrarium est verũ. vnde facit regula. q̃ ab excõicatione lata à canone, nullus prælatus inferior citra episcopum absoluit, nisi in casib. iure permissis. hoc videtur probari in cle. 1. de priuil. facit c. religioso. eo. ti. lib. 6. vbi religiosus percutiens clericum secularem non absoluitur ab abbate, quia sumus extra casum concessum hic. Item absolutio à sententia excõicationis lata à canone concedi-tur duntaxat epis. vt in c. nuper. j. eo. secundum eõem intellectum. Nam ista ardua sibi soli reseruantur. arg. in c. fi. de of. archipresby. & in c. sicut vnire. de excess. præla. & iste casus fuit hic concessus: quia propter

3 munionem quæ parit contemptum de facili incidunt monachi in illud si quis suadente. ideo ne habeant materiam euagãdi concessum fuit hoc, vt ab eorum abbate possint absolui. Vnde iste ca-

e sus e non est trahendus in consequentiam, cum sumus in materia exorbitanti. arg. in regula. in argumentum de reg. iur. lib. 6. & in l. quod vero contra. ff. de legi. hoc verum. nisi esset talis abbas, vel superior habẽs iura episcopalia. ar. optimum ex no. gl. in cle. 1. de reb. eccl. non alie. & per Inn. in c. statuimus. de maio. & obe. hoc consuluit Fede cons. 14. quod tene menti. quia facit ad mul-

4 ta. † Secũdò ex his potest annecti qõ quid si monachi essent exẽpti, vel est casus, vbi abbas absoluere non potest, nunquid possit absolui ab epo, cum exerceatur hoc casu iurisdictio voluntaria, Fed. in consilius suis tenuit q̃ sic. ǒrium potest elici ex dictis Ioã. An. in regula. scienti, de regul. iur. in mercu. & contrarium tenuit in quadam disputatione, quæ incipit duo clericali ordine, &c. v-

5 bi plenissimè inuenies. † In gl. 1. ibi, dum tamen enormiter. Not.

f glos. quòd casus enormitatis semper intelligitur exceptus i in hac materia, quantumcunq; verba permissiua sint generalia, hoc dic, vt plenè leg. & no. in c. cum illorum. j. eo. & secundum istum casum exceptum potest intelligi iste text. in fin. dum dicit quòd

ADDITIONES.

a ¶Monachi. Pro intellectu huius decre. vide quę latissimè scribit Ray. in sum. de sen. præcep. d. f & exce. §. sequitur. de sent. excõi. in versic. sed quis potest absoluere irregulares.

b ¶Correctio. Nunquid requiratur consensus sui capituli, vide Ab. in c. ad nostram, in tertio no. in c. irreprehensibilis. in vlt. no. 3. de app. Seba. Sapi.

c ¶Sed melius dicit in c. cum contingat. eo. ti. Alex. de Ne.

d ¶Quid si monachus est in probatione, & sic adhuc non est professus, an habeat locum istud c. Inn. dubitat. Sed D. Car. & But. dicunt q̃ sic: per c. religioso. eo. ti. in 6. vbi dicitur q̃ percutiens talẽ est excommunicatus, sicut esset professus: ergo eo. modo in absolutione à sua excommunicatione debet haberi pro professo. Al. de Ne.

e ¶Iste casus. Quòd abbas non possit extra istum casum absoluere, vide Felin. idem firmantem in ca. postulasti. s. de rescriptis. Seba. Sapia.

f ¶Exceptus. Ponderatur tamen, quia tex. dicit, quocunque modo, siue leuiter, siue enormiter. And. Barb.

Universidad de Deusto

quòd abbatis discretio non sufficit, a &c. & idem dic, quando de hoc agit abbas: quia tunc recurrendum est ad episcopum, vt in c. quãto. de of. ordin. Extra gl. quæro pro declaratione literæ, quia text. loquitur quando monachi percusserunt se in claustro, quid si extra claustrum, dic q̃ idẽ, & fortiùs, quia maius est delictum cum committitur in claustro, vbi debet seruari silentium. Nam violatur immunitas claustri, pro hoc quod no. per Io. An. post Abb. in c. cum pro causa. ℣. eo. & facit tex. in c. pro causa. ℣. eo. Vbi aggrauatur factum illius, qui traxit alium verberando per claustrum.

ADDITIO.

a ¶Sed hoc est verum præsupposito q̃ episcopus posset claustralẽ absoluere pro enormi læsione excommunicatum, alias hoc casu non recurreretur ad eũm, sed ad papam, & sic non esset bona exceptio. Vtrum autem episcopus hoc casu posset absoluere, videbitis ℣. eo. peruenit. & c. cum illorum. *Alex. de Ne.*

SVMMARIVM.

1 *Officialis iniiciens manus in clericum incidit in excommunicationem. nu. 3. 6.*
Percutiens clericum ad defensam. 4. vel inuentum cum, propinqua non est ex commu. icatus. 5.
2 *Delictum commissum ratione officij alleuiatur, si delinquens excessit modum.*
6 *Clericus deprehensus in adulterio, vel alio crimine an, & quando ab extraneo possit capi.*
Officialis capiens clericum de nocte, & illum ducens ad curiam episcopi, non incurrit excommunicationem, vel si fecerit mandato episcopi. 7.
8 *Clericus asserens se verberatum ſverberans dicat se non putasse illum clericũ, vel casu fortuito feciſſe cui iſtorum incumbat onus probandi.*
Casus fortuitus non præsumitur, nisi probetur.
9 *Vxoris appellatione, an veniat sponsa in materia odiosa.*
Patris appellatione non veniunt alij ascendentes in odiosis.
Filiorum appellatione non veniunt nepotes in materia stricta.
10 *Adulteram, vel adulterum non est licitum occidere de iure canonico.*
11 *Clericum licitum est etiam interficere sine metu excommunicationis pro defensione personæ, vel rei propriæ, vel proximorum.*

CAP. III.

1 SI VERO. Ostiarius qui clericũ percussit non graviter ab episcopo absolui põt. hoc primò. †Officialis deliberatè iniiciens manum in clericum per papam absoluitur. hoc secundò. Qui repellendo vim vi clericum percussit excõicatus non est. hoc tertiò. Qui percutit clericum turpiter inuentum cũ propinqua vt in litera, & partes patent per §§. Casus literalis. Quæstio orta fuit apud dominum Papam de officiario alicuius potestatis clericum ratione officij percutiente à quo absoluẽdus, similiter, & de officiali vel clericus, seu laicus vim vi repellendo clericum aliquem percusserit, vel si aliquis in clericum cum vxore, matre, sorore, vel filia propria inuentũ manus violentas iniecerit, seu deprehensum in stupro, vel adulterio. vtrum ex hoc huiusmodi sunt excõmunicandi, vel ne. Et respondet papa, vt in tex. B. †Nota. ex tex. q̃ delictum commissum prætextu officij alleuiatur quando delinquẽs modum excessit. facit quod no. in c. olim. elẽt. de restit. spol. Nam videtur motus bono zelo & non suadente diabolo, sed quia excessit modum tenetur. sed alleuiatur delictum ratione principij
a liciti, ad hoc. c. significauit, ℣. de pœn. & remiſ. & quod ibi dixi. a Secundo no. ibi grauiter, &c. q̃ pro mediocri iniuria potest episcopus absoluere istum ostiarium. Nam tantum excipit iniuriam grauem, secus ergo in leui, vel mediocri. Nam exceptio firmat re
3 gulam in aliis. 32. q. 7. c. dominus. †Tertiò no. in §. officialis, q̃ officialis laicus iniiciens manum in clericum deliberatè nullo casu potest ab episcopo absolui, quia videt delictum nõ leue. cum nõ solùm inferat iniuriam, imò vsurpat sibi iurisdictionem in cleri-
4 cum. †Quartò nor. in vers. si verò, q̃ solum factum non sufficit ad incurrendum excommunicationem, sed requiritur animus iniuriandi, ideò percutiens clericum se defendendo excommunicatus non est, & intellige quando clericus volebat iterum percutere, secus autem si clericus percutiens destitit, quia tũc ipsum percuticns esset excommunicatus, quia hoc non esset repellere vio
b lentiam. sed exercere vindictam ad hoc c. olim. b 2. ℣. de resti. spo.
5 †Quintò no. in §. nec ille, casum in quo percutiens clericũ nõ est
c excommunicatus c: Et facit iste text. q̃ cõmittens delictũ iusto dolore motus aliquatenus excusandus est à peccato, & à pœna
d peccati. facit l. si adulterium. in §. imperatoris. d. ff. de adul. & vide
6 quod dixi in c. j. ℣. de iniu. †Vltimò no. q̃ non est licitũ extraneo, vel etiam propinquo hoc nõ expresso capere clericum in facinore, siue sit graue delictum, siue leue. quod intellige quando clericus desistit à delicto, secus videtur si delictum continuat, nec aliter arceri potest à delicto, vnde tenet hic *Inn.* q̃ si clericus non potest aliter compesci ab iniuria, nisi capiatur, & ligetur potest c ã iudex secularis impunè eum capere, & ligare, debet tamen eum restituere iudici suo, quàm citius potest. vide quod no. *Inn.* in c.
e vt famæ. ℣. eo. Ex hoc videtur inferendum eq̃ familia potestatis reperiens clericum de nocte, quia verisimiliter potest timere delictum committendum, cum non incurrat excommunicationẽ, si clericum capiat, & præsentet episcopo, quia nõ potest hic notari diabolica persuasio, cum hoc fiat ad obuiandum delicto, & præsumptio mala sit contra incedẽtes de nocte, iuxta illud, Qui malè agit odit lucem. in c. consuluit. de of. deleg. de quo plenius
7 dico in c. cum non ab homine. de iud. †In gl. vers. laico. in fi. &
f dic clarius q̃ clericus de mandato prælati sui, licitè potest capi p laicum, & per eum ad iudicem suum duci, vt in c. vt famę. ℣. eo. li.
g 6. sed verberari per laicum nõ debet etiam de mandato prælati sui, vt in ca. vniuersitatis. ℣. eo, aliàs vterque incideret in excom-
8 municationem. de quo dic, vt ibi no. †In gl. in ver. fortuitò. in fi. Sed quæro quis probabit, an fortuito, an deliberatè clericũ percussit, Docto. dicunt q̃ clericus probabit, tum quia clericus hoc asserendo est actor, & actor probare debet intẽrionem suam. 6. q. vlt. l. actor. C. de proba. tum quia quilibet præsumitur bonus, de præsumptionib. c. fi. nisi ex coniecturis iudex præsumeret cõtra laicum, & onus probandi in eũ transferret. Ego puto q̃ indistinctè onus probandi incumbat laico, saltem per iuramentũ, quia præsumptio est contra eum, ex quo constat de percussione, nec casus fortuitus præsumitur, sed qui eum allegat, probare debet, vt in c. vno. & quod ibi no. de cõmo. pro hoc tex. in c. seq. vbi iniiciens manum in clericũ nutrientẽ comã, tenetur probare saltẽ per iuramẽtum ignorasse illum esse clericũ. fortius ergo in casu huius

ADDITIONES.

a ¶Hoc dependet ab intellectu verbi, malignatus. quod exponit Inn. i. ad ira prouocatus, vel i. maligne agens, & ex odio. sed Inn. dicit q̃ non credit hoc vlti. *Alij* exponunt. i. quasi maligno animo, vel excedendo modum. D. Car. hic in prin. ca. dicit q̃ prima expositio magis conuenit literæ, ibi, prætextu officij. Item quia debet intelligi quando nõ deliberatè percussit. Nec ob. vers. officialis verò. & sic intelligitur quãdo ex ira motus officium excessit, non tamen deliberatè processit ad percutiendum clericũ. & istum intellectum videtur in hoc no. sentire *Ab. Si.* & iste tex. dũ loquitur de potestate intelligitur secundum Doct. tam de potestate ecclesiastica, quàm seculari, sicut generaliter dictum est, de maio. & obe. solitæ. Alex. de Ne.

b ¶Ista sunt verba Inn. quærentis quando dicatur, vim vi repellere. vbi dicitur q̃ si clericus percutiens laicum non intendit iterare percussionem, nec laicus de hoc dubitat, tunc si laicus percutiat clericum incidit in canonem, sed si clericus se pararet ad percutiendum, vel laicus probabiliter de hoc dubitat, nõ incidit in canonem. ff. ad l. aquil. l. scientiam. §. qui cum aliter. & l. sed & quæcunque. C. quando licc. vnic. ſi. iu. ſevindi. de sic. l. 2. & cum eo trã. sit Io. *And.* D. Car. & Butr. Alex. de Ne.

c ¶Excommunicatus. Adde hic *Imo.* in l. quid ergo. §. si hęres. de legat. 1. vbi dixit illum textum esse argu. quòd occidens clericum in facinore reperrum non incurrit excommunicationem, seu canonem latę sententiæ. de quo dicit Henricus in c. 3. de sen. excõ.

d ¶Imperatores. *Ibi* est optimus, & valde elegans tex. ad propositũ, & optimè facit quod scribit *Ant.* in cap. olim. el. primo. in fin. & quod ibi no. de restit. spol.

e ¶Inferendum. Familia potestatis potest capere clericum repertũ de nocte, & ducere eum ad episcopum absque alia excõmunicatione. Et adde quod scribitur per *Ant.* in repeti. regulę, ea quæ li. 6. latissimè scripsi post *Abb.* in cap. cum non ab homine. de iudi. & optimum textum in l. 1. C. de exhi. re. & ibi Bar.

f ¶In fine. Ponderatur textus iste iuncta glo. quòd quandoque ille, qui est inhabilis ex se, est inhabilis cum mandato superioris, vide Fel. vbi enumerat plures casus in cõtrarium in c. fi. ℣. de ord. Seb Sap.

g ¶Sed verberari. An autem clericus possit torqueri per laicos. vide Abbat. in cap. vniuersitatis. ℣. eod. & Petrum de *Ancharano. Anto.* & Abbas, in cap. vt famæ. ℣. eodem.

a huius c. a†In gl. in vers. matre. in fi. idem dicit Inn. de collateralibus, vt in eis nõ habeat locum ista permissio. Hostiẽ. dicit quòd id qd̃ dicitur de filia, lex videtur extendere ad neptem, & qd̃ dicitur de vxore, videtur extendere ad sponsam. in auth. vt licc. mat. & auiæ. §. quia verò. dicit tamen tutius esse tenere gl. Io. And. dicit posse distingui inter neptem ex filio, & neptem ex filia, vt primo casu procedat lex. arg. in liberos. ff. de sena. d. Ant. indistinctè sequitur gl. quæ mihi plus placet. Cum enim hæc materia sit odiosa ipsis clericis, & exorbitans à dispositione iuris non debet extendi, sed in propriis terminis intelligi deber. ar. opti. in l. pater. & quod ibi no. ff. de adul. vbi patri datur potestas interficiendi filiam adulteram deprehensam in adulterio, nec appellatione patris veniunt alij ascendentes. Item appellatione filiorum, non veniunt nepotes in materia stricta, maximè vbi non tractatur de fauore filiorum, vt hic, de quo no. in l. liberorum. de verb. sig. & in c. in quibusdam. ℣. de pœ. & vide gl. in cle. j. de baptiſ. & no. gl. qa
b facit ad multa. b†In glo. in versi. turpiter. ibi, illum occidere esſe
10 inuentum, &c. Hoc intelligo procedere de iure ciuili, non autẽ
c de iure canonico, d peccat enim maritus, seu pater interficiendo
d vxorem, vel filiam etiam deprehensam in adulterio, & pœnitentia grauis imponenda est, vt in c. inter hæc. & c. admonere. 33. q.
11 2 & vide bonam gl. in d. c. inter. †Extra gl. quæro clericus venit armatus ad bellum, & fecit insultum contra aliquem, & ibi fuit captus, & percussus. nunquid percutiens, siue capiens sit excommunicatus. Inn. dicit quòd percusso incumbit probatio, tum quia actor est. 6. q. vlt. actor. tum quia quilibet præsumitur bonus, de præsumpt. cap. fi. dicit tñ q̃ iudex ex circunstantiis verisimilibus attendet quid præsumat, quia si contra ostiarium esset multa præsumptio, sibi incumberet onus probandi. idem dicit Hostien. & remittit. ℣. eod. cum desideres. §. 2. & hæc dicta sequuntur Docto. ego dicerem q̃ aut exercendo officium percussit clericum, & tunc sit vera opi. *Inn.* quia ex quo illud commisit exercendo officium suum, non debet in eo præsumi dolus, vel culpa nisi probetur, vel ex circunstantiis aliud præsumatur, aut percussit non exercendo officium suum, & tunc puto q̃ incumbit probatio percutienti q̃ nõ fuerit in culpa, quia contra eum præsumitur, vt in l. si nõ conuitij. C. de iniur. & l. j. C. de sica. omni tamen casu tutum est deferri iuramentum percutienti ad omnem purgandam suspicionem, vt in c. seq. Alex. de Ne.

b ¶Sed in quantum gl. extendit istum tex. ad sponsam de præsenti, Doct. sequuntur gl. idem dicunt *Vinc. Goff.* & Doct. si nõ sit vxor, si tamen puratur vxor, & loco vxoris haberur. facit quod no. in c. plerunque. de dona. inter vi. & vxor. in gl. vlt. ascendentib. vel descendentib. illud quod tenet But. & Abb. *Si.* hic tenet etiam Do. Car. in §. nec ille. in 2. q. vbi dicit q̃ distinctio §. quia verò. in auth. vt liceat matri, & auię, procedit ad alium effectum, de quo ibi idẽ dicit, q̃ ibi fit mentio de liberis, & non de filiis, nomine autem liberorum veniunt omnes descendentes. ff. de verb. sig. l. liberum. de quo ibi per Bar. sed ipse remittit se ad c. 2. ℣. de verbor. signific. *Alex. de Ne.*

c ¶Illum occidere. Adde hic quod no. gl. in vers. poterat. in ca. nec aliquam. 27. q. 1. & quod ibi no *Ant.* & Abb. post alios, in c. veniẽs. el. 2. de spon. & vide eundem Abb in c. interfecisti. ℣. de homi. & dicit *Bal.* in apposti. post Gul. in l. imperator Adrianus. ff. de stat. ho. q̃ si ex statuto licitum est occidere adulterantẽ vxorem, licebit eã sic deprehensam occidere, licet prægnans sit. ibi etiam dicit Bar. circa prin. q̃ pater potest occidere filiam prægnantem in adulterio deprehensam. Item adde hic gl. in l. nec timorem. in ver. occidere. ff. quod me. cau. quæ dicit q̃ nõ licet marito interficere adulterum, nisi adulter sit vilis persona, sed patri licet quemcunque quandocunque interficere. Et allegat l. neque. ff. de adult. Et vide in hac materia bonum tex. in l. si quis in graui. §. si maritus. & ibi gl. in ver. ignoscitur. ff. ad Silla. Et adde hic Paul. de Castr. in l. si cũ dotem. §. transgrediamur. super gl. 2. ff. sol. ma. vbi dicit q̃ licet pater aliquando possit interficere filiam in adulterio deprehensam, tamen non potest hoc alteri demandare. ar. l. eum fundum §. quę situm. ff. de vi & vi ar ma. Item adde hic *Imol.* in l. quid ergo. §. si hęres. ff. de legat. 1. vbi dicit q̃ secundum canones peccat pater, & etiam maritus occidens deprehensam in adulterio. Et allegat ad hoc dictum capitulum admonere, & capitulum inter hæc. 33. q. 2. Item adde hic quòd his casib. quib licitum est marito interficere, hoc potest demandare licitè filijs suis, ita dicit Bar. sub dubio fortè, in l. non solum. §. si mandato. hoc caput allegando. ff. de iniur. sed pro eo allego tex. in l. Gracchus. C. de adult. Item an filio liceat interficere adulterantem matrem suam, vide *Salice.* in d. ſ. Gracchus, & ibi ponit an liceat adulterum repertum in domo fugarum, extra domum interficere. Item vide omnino S. Pho. in 4. sent. dist. 36. q. 2. arti. 2. circa medium. vbi concludit q̃ neque secundum leges ciuiles, neque secundũ leges conscientiæ licet marito propria authoritate interficere vxorem adulterantem, licet possit eam causa iusta accusare ad mortem in iudicio seculari. Et idem sentit S. Tho. in fi. de adultera filia, & dicit q̃ nullus paterfamilias potest in aliquem de sua familia infligere pœnam eorum pertem personam.

d ¶Canonico. Vide Io. de *Ana.* in c. interfecisti. ℣. de homici. vbi infert q̃ in terris ecclesiæ poterit decapitari, quod dicit esse mirabile Fel. ibi. Vide Ang. de Are. in tract. maleſi. in versicu. che me hai adulterato la mia dona. Seba. Sapi.

SVMMARIVM.

1 *Percutiens clericum ignoranter, quia fortè ille clericus non ibat in habitu, nõ est excommunicatus, nisi recusset iurare se ignorasse illum clericum.*
2 *Ignorantia probatur per iuramentum.*
Clericus nutriens comam non perdit priuilegium canonis, si quis suadente.
3 *Habitus facit præsumere quem esse qualis est habitus. 6.*
4 *Conscientia probatur per iuramentum.*
5 *Percutiens clericum debet ire pro absolutione ad sedem apostolicam nisi sit de personis.*
7 *Percutiens clericum credens laicum non incidit in excommunicationem.*

CAP. III.

a SI VERO. 2. † Qui percutit clericum ignorans probabiliter
1 eum clericum, excommunicatus non est, ignorantiam tamen probare debet per iuramentum. & si hoc prætare recusat, pro excom-

ADDITIO.

a ¶Si verò. Vide quod per istum tex. dicit Abbas, in c. 2. ℣. de consti. Sebastia. Sap.

excõicato haberi debet.h.d.Tres sunt partes.secũda ibi:vel si. tertia ibi,ab illo.Casus literalis.Si aliquis manus violentas iniecerit in clericum nutrientem comam,ignorãs q clericus fuerit,nõ erit excommunicatus,vel si de hoc dubium fuerit,& propria manu iurauerit q eum clericum ignorauerit,si autem iurare noluerit sicut ab excommunicato conuenit abstinere,donec de mandato summi pontificis absoluatur.quia constat eum manus violentas in clericum iniecisse.B.†No.1.ex text.q ex depositione tonsuræ clericus non perdit priuilegium canonis,si quis suadente.

2

3 †Secundò nota.q quis præsumitur talis,qualis est habitus quem

4 gestat.† Tertiò no.q vbi est dubium in dependentib.à conscientia

a alicuius,statur iuramento a illius.nam ignorantia aliter probari non posset.ad hoc no.solet allegari iste tex.facit c.nulli.de elect.lib.6.*No.*4 q vbi factum est in se illicitum præsumitur scientia,etiam in facto alieno.vnde præsumitur quis scire illum esse clericum,quem percutit.

5 ¶†Item vltimò not.q pro iniectione manuum violentarum in clericum tenetur laicus ire ad sedem apostolicam pro absolutio

6 ne.de quo in c.peruenit.j.eo.†In gl.1.ibi dum tamen ille clericus sit.hoc verum secundum *Inn.*& bene,nisi probabiliter credi disset eum non clericum, vt puta incedebat in habitu non congruenti clerico.& præsumebatur deferre tonsuram more quorũ

7 dam laicorum eam deferentium tempore æstiuo.In eadem glo. ibi:nisi postea certus efficiaris.Vult ergo gl.& bene q cooperta veritate non est excommunicatus qui percussit laicum,credens clericum percutere.& vide Feder.cons.13.vbi ampliat terminos

b quæstionis.Quid si percussi b Titium laicum communiter pro clerico habitum,& ante absolutionem,seu certificationem celebrationunquid incidam in irregularitatem, & concludit q non: nec excommunicatus sum.Requiritur.n.veritas clericatus ad incurrendam excommunicationem.vt in c.si quis suadente.17.q.4.sicut.n.simplex dimissio habitus clericalis non facit quem perdere priuilegiũ clericale:vt hic.ita nec simpliciter assumptio habitus non congruentis personæ facit c.ex par.5.de priuil.el 3.*Et* in si.gl.hanc opinio.Tancre.tenet Io.An.licet Host ꝯ.nam si error in sola qualitate sufficit ad vitandum excõicationem,vt hic, fortius quando concurrit error in qua itate,cum error est in persona,vt in terminis qõnis gl.quando credebam percutere Martinum laicum,& percussi Martinum clericum.Nec ob.lex eũ qui. alleg in gl.qui iniuria bene est illata isti,sed ad incurrendã excõicationem requiritur animus percutiẽdi clericum quod indicãt verba illius canonis,si quis suadẽte,dũ dicit si quis suadente,dicabo'o,&c.ex quo ignorabat eum clericum cessat dispositio illius c.facit c.vt animarum.de consti.lib.6.In gl.si.in fi.de hac materia,vide vt plenè dicam in c.perpendimus.j.eo. *Abbas.*

ADDITIONES.

a ¶*Iuramento.Hoc* est verum in foro animæ,secus in foro iudiciali.vt dicit gl.sing.fin d.Abb.in cle.1.in vers.habita.de priui.sed vide ad hoc quod no.Bal.in l.1.vltra mediũ C.ad Mace. & vide *Imol.* in cle.1.ver.iuxta prædicta.de consang.& affi.gl.& Arch.in c.proposuisti,74.dist.Et adde hic quod no.d.Ant.in c.cognoscentes.in fi.de consti.& quod ibi notaui.Et ad id quod dicit hic Ant.in 1.no.vide text.in c.significasti.el 1.de homi.gl.in ver ignorantem.in c.innotuit.de ele.in c.accedens.de cri.fal.gl.in c.2.de calum.& in c.accepimus.de æta.& qual.quã allegat *Ant.*in c.innotuit.tex. c.statutum §.cum verò de reser.lib.6.& in c.vt circa.de ele.co.lib. tex in c.pastoralis.de exce.& in c.præsentium.de testi.& gl.in cap. eos.in ver.scienter.& in ver.effectum de temp.ordi.lib.6.Vide gl. in l.1.in prin.in ver.hoc anno.ff.de itin.actuque priuat.& vide qd no.Ant.in c.fi in versicu.fallit etiam in casib.vbi j.dicit quædam pulchra in hac materia.*Et* inter cætera allega.not.dictum Gul.de Cun.in l.quæritur.ff.de stat.hom.Item vide omnino quod elegãter scribit Bar.in extrauagan.ad reprimendum.inversic.per denũtiationem.Item de ista probatione per proprium iuramentum, vide textum cum gl.in verbo.expensæ.in c.in primis.2.quæst.1. tex.in l.fi.C.de fid.instr.tex.in l.si quando.C.vnde vi.in ca.2.quod met.cau.& gl.in c.fi.4.q.3 & gl.in c.dilecti.circ.fi.de for.compe. gl.in l.fi §.in computatione.C.de iure deliber. An autẽ,& qñ lex, vel dispositio dicit debere stari iuro alicuius,possit probari ꝯriũ, vide per Ant.in c.ga propter.& quod ibi,late notaui post ipsum de probatio.Item adde hic text.sing in l.fi.de bon.auth.iud.pos. de cuius intellectu vide quod plenè notaui in d.c.proposuisti.

Item alium casum.in quo statur proprio iuramento partis, ponit tex.in d.cap.continebatur.de despon.impuber.Item adde hic Arch.in c.in primis.q.j.vbi dicit q ignorantia probatur per iuramentum,nisi ex aduerso probetur scientia.*Item* alium casum,in quo quis probat solo proprio iuramento,vide tex.in l. properãdum.ver.& si quidem.circa fi.C.de iud.text.cum gl.in ver.docuerit.in c.j.de ele.in vj & in c.constitutus.de procura. Item in quæstio.hic posita in terminis distingue omnino, vt per Dominic. post *Pau.*in d.c.eos.de tempo.ordina.lib.6.Et adde,q quando agitur de informatione conscientię alicuius dictovnius,vel famę credendum est.secundum *Ant.*in repe.c.peruenit.de censib. qui ad hoc alle.no.Compo.in c.j.de ele.li 6.Item q conscientia, seu animus alicuius probetur per proprium iuramentum.est text.in l.fi.C.de bon.auth.iu.pos.& in l.fi §.fi.cum multis aliis concor.ibi in gl.alleg.C.d iur. domi.impe.& vide gl.in c.cũ ab vno.in verb. electionem.vltra medi.de re iu.li 6.& omnino Domini.in c.eum qui.circa medi.quinquagesima distinctione.

b ¶Quid si percussi.Circa hoc vide tex.& gl.c.illud.16.q.6.Io.*An.* & Domini.in c.perpetuæ.de elec.li.6.& de.Ab. in c. nonnulli.de iud.& *Io.*And.in reg.cum quis in ius.in Mercur.*Abbas* in c.plerũque.de donat.& gl 34 q.2.in fi.summæ. vbi habetur de cognoscente coniugatam,quam credebat soluram.Et de q. hic posita in terminis,an percutiens clericum,quem credebat laicum, vel econtra.sit excommunicatus.vide gl in l.si quæ p calumniam. in fi.C.de epis & cle.& ibi dixi.& in l.fi C.de cri.expi.hæ & vide tex. & ibi glo.in l.scientiam.§.si seruum.ff.ad l.*Aquil.* gl.cum text.in l.si ignorans la j.Bar.in l.apud Labeonem §.si quis virgines.ff de iniuriis.Bal.in fi.C.si à non compe.iu.& vide gl.magnam.in fi. & ibi omnino Io.de Imo.in vers.vltimò quæritur.in cle.1.de cõsan. & affi.vbi dicitur q si eligentes eligunt indignum,quem credũt excommunicatum,& tamen re vera non est excommunicatus, tenet electio,nec peccant eligentes.Et dicit de hoc haberi satis per Inn.in c.dilectis.de app.Pro quo facit quod no Bar.in l.si arbiter.circa prin.ver.quæro quid econtrà.C.de sen.&interlo.om. iudi.Et de q.hic posita per gl.vide in terminis *Inn.*in l.qui pupillum.ff.de acquir.hære.vbi etiam post Bal.ponit aliam q. & facit ad hoc gl.in ver.approbatis.in c.vnico.de voto.li.6. & quod no. Ant.post *Io.*An.in c Ioan.de cleri.coniu.adde Bal.in c.j.qui. mo. feu.amit.vbi dicit q cognoscens ignorãter monialẽ, non punit de stupro monialis.Et idem dicit de vasallo insultante dũm ignoranter.quia non perdit feudum.*Item* facit ad hoc qđ dicit Ioan. Cal.j.de eccl.inter.in x.membro.in q.idem adde hic san. Tho.in 4 sen.di.ix.q.j.art. 3.vltra medium.vbi dicit,q si quis accedit ad suam,quam credebat non esse suã.& similiter ille,qui est iustus, credens se peccatorem accepit eucharistiam,electio sua est praua,& peccat,sed electio non est praua in eo,qui peccatum habet & nescit.Item pro pleno intellectu omnium supradictorum, vide omnino elegantem,& magistralem doctrinam,& meliorem de iure,quam super hoc tradit Bar.in l.diuus.j.ff.ad l.Cor.de sica. & vide omnino *Io.*And.in additio.Spe.super rub.de adul.

SVMMARIVM.

1 *Percutiens conuersum alicuius religionis excommunicatus est.*
Excommunicatus ob manus iniectionem in clericos à solo Papa absoluitur, nisi in articulo mortis.
2 *Clericorum appellationes,an veniunt canonici.*
3 *Monachorum appellationes in materia merè pœnali, & odiosa non veniunt conuersi,secus in materia simul,& fauorabili,& odiosa.*
4 *Conuersi alicuius religionis,qui propriè dicuntur,& an gaudeant beneficio si quis suadente.*

CAP. V.

1 NON DVBIVM.†Percutiens conuersum religiosum excõmunicatus est,nec ab alio quàm à Papa absoluitur, nisi in mortis articulo.hoc dicit.Casus literalis.Dicitur hic in isto cap. quicunque violentas manus in clericos,vel in canonicos,aut cuiuslibet religionis conuersos inuiciunt sententiam excommunicationis incurrunt,& à solo Papa possunt absolui,nisi in articu.

2 mortis.Bernard.Nota.1.ex tex.ar.†quòd appellatione clericorũ, non veniunt canonici.Contrarium tamen potest colligi ex isto cap.iuncto cap.si quis suadente.nam ibi nulla fit mentio de canonicis,sed bene de clericis.& tamen extenditur ad canonicos, vt hic.& quid iuris sit de hac quæstione,dico super rubrica de vita & honestate cleri.

¶Secundò no.q appellatione monachorum veniunt conuersi alicuius religionis.a nam in c.si quis suadẽte.fit mentio duntaxat de monachis,& tñ comprehenduntur conuersi. & videtur glos. pen.hic velle q hoc fit de extensione huius c.quod tñ mihi non placet.per tex.in princ.dum dicit non dubium,&c.& per tex.ibi, ex constituti.concilij,&c.quę verba clarè innuunt hoc esse de iure antiquo.& q hæc constitutio sit tantùm iuris antiqui declara

3 toria.†Sed tũc fortiter opponitur.nam cum ille canõ.si quis suadente.imponat pœnam debet strictè intelligi.& sic appellatione monachorum,nõ debent venire cõuersi,pro hoc cap.statutum. de elect.li.6.vbi in materia odiosa appellatiõe ecclesiæ parochialis,non venit ecclesia collegiata parochialis.propter qualitatem collegii,quæ est s. parochiam.Sol.credo posse dici, q ille canon

b si quis suadente.licet cõtineat odium, ex parte percutientium

c continet tñ fauoreme ex parte clericorum),& vbi in constitutio-

d ne concurrunt odium,& fauor,magis attendatur fauor d quàm odium.& pro hoc gl.no.in l.2.de in ius voc.Item istud est odiũ rationabile,quo casu non fit stricta interpretatio iuxta not. per Cy.in l.quicunque.C.de ser.fug.Item excommunicatio est medicinalis,&de facili obtinetur absolutio,vt in c.j.de sent.excom li. 6.vnde putarõ quòd in dispositione merè pœnali,&odiosa appel

4 latione monachorum non veniunt conuersi,per d.ca. statutum, nec econtra.†In gl.j.in fi.Tancre.j.eo.porro.dicit q retinens pro prium,non potest dici conuersus, licet in instrumento dicatur eum esse conuersum talis ecclesiæ.Host.distinguit & bene,q aut iste conuersus retinuit sibi aliquam proprietatem , & tunc non

c gaudet hoc priuilegio,aut dedicauit se,& sua,& incedit tonsuratus,vel mutauit habitum interessendo diuinis, & talis gaudet hoc priuilegio.ar.in ca.qui quis.xvij.q.4.& optimè,& facit capi. priuilegia.3.de priuil.vbi obiati non pienè gaudent priuilegio istorum,quibus se obtulerunt.& facit.cle.j de deci.*Abbas.*

ADDITIONES.

a ¶*Alicuius religionis.*Vide circa hoc aliqua subtilia, quæ scribit Aret in l.cum hæredes.§.item quæro.ff.de acquir.pos.Seb.Sap.

b ¶Percutientium.Vide quod habetur in c.cum tibi.j.eo.And Barba.tas.

c ¶Fauorẽ.Quando constitutio continet fauoré ex parte vnius,& odium ex parte alterius,sed odium est rationabile,tunc materia dicitur esse fauorabilis.& lata.Sed super hoc vide latè Bal.in d.l.2. C.de in ius vo.&adde Bal.in l.illud.C.de sacrosanctis eccl.vbi dicit.q vbicunque imponitur pœna,licet alias de sui natura materia sit fauorabilis,tunc dicitur materia odiosa,quod intellige verum,etiam quãruncunque pœna quæ imponitur,sit minima,vt dicit *Bal* in apost.in l.non distinguemus.in prin.ff.de arbit.per illum tex.*Et* de q.hic posita per do.Ab.vide in terminis per Dñi.in c.sciant cuncti.in fi.de elec.li.6.post gl.ibi in verbo.alios.Item vide Dñi.in c.pro humani.§ fi.de hom.li 6.vbi dicit q si est constitutio edita in fauorem animarum,licet sit pœnalis,est latè interpretranda.Et allegat etiam de hoc gl.in c.gñali.de elec. li. 6. & idem puncti qualiter,dicit do.*Ab.*post *Io.And.*in c.ex tenore.qui fil.sint leg.Item de qõne hic posita per *Abb.*vide tex.& ibi Iac.de Bel.in §.quia verò latiùs.el.1.in auth.de nó alie.& omnino *Abbas* post *Io.*And.in c.fi.de loc.*Bal.*in l.ab executione.C.quo.appel.non recip.& Bal.in l.fi C.de inter.matr.& per Iac.de Belu.in l.2.§. exercitum.ff.de iis.qui no.infa facit.l.qui exceptionem.in prin.& qđ ibi no.per Bar.ff.de condi.indeb.& vide in terminis,& Bar.& Paú. de Cast.in l.si quis nec causam.circa fi.prin.ff.si cert.pet. vbi per illum tex dicit attendi debere id,propter quod principaliter factum est statutũ.Et ad idẽ vide Paul.de Cast.in l.bona fides. circa fi.ff.depositi.& omnino plura bona vide in repe auditoris.in verbo Lex.Dñic.in c.si propter tua debita.de reser.li.6.*Item* per doctrinam Bar.in d.l.si quis nec causam,vide quatuor gl. videlicet gl. in l.2.C.de in ius voc.& in l.sed si hac.§.fi.ff.de in ius voc.& in c.si propter tua debita.de reser.li.6.& c.sciant cuncti.de elec.eod.lib.

d ¶ Fauor. Hoc intellige verum, qñ non apparet an principaliter constitutio sit facta propter fauorem , an verò propter odium, sed si appareat an principaliter constitutio sit facta propter alterum, illud est attendẽdum in tota dispositione,siue sit fauor, siue odium.Ad hoc allego Bar.in l.si quis nec causam. circa prin. ff.si cer.pet.

e ¶ Priuilegio.Vide ad hoc do.Ant.in c.dilecta.de ma.& obe.super gl.pen.vbi tenet quòd conuersus ecclesiæ secularis non gaudet hoc priuilegio.

SVMMARIVM.

1 *Mandans clericum percuti est excommunicatus sicut percutiens.*
2 *Mulieres cuiuscunque gradus, & generis sint sit percutiant clericos possunt absolui ab episcopo loci.*
3 *Vxor est in potestate patris, nisi quò ad debitum carnis.*
4 *Mandans dicitur verè committere delictum etiã in materia pœnali,& odiosa.*
5 *Filiusfamil.obligatur ex delicto,sicut illi qui sunt sui iuris.* (9.11.
6 *Excõicari potest homo mortuus,& operabitur quòd nõ sepelietur in sacro,vel sepultus dehumabitur.*
8 *Ratihabitio,in delictis quæ possunt per aliũ explicari,æquiparatur mãdato vt est homicidium secus si delicta nõ possunt per aliũ explicari,vt vitia carnis.*
9 *Mandans an debeat puniri tanquam principalis,tam de iure communi,quàm statutario,vide hic plenissimè.*
10 *Delictum factum lapide,vel sagitta dicitur propriè factum cum manib.*
11 *Procurator mandato domini opponẽs exceptiones prohibitas obligat dominũ ad pœnam.*
12 *Nullam pœnam habet ecclesia maiorem excommunicatione.*
13 *Statuta recipiunt interpretationem à iure communi.*
14 *Statutum puniens delictum intelligitur de delicto consummato.*
15 *Masculinum an concipiat femininũ ex interpretatione,an ex propria significatione.*

CAP. VI.

MVLIERES.*Mulieres* quæ inciderunt in canonem, si quis suadente,absoluuntur ab epõ *Item* in personis quę no sunt sui iuris,vel delicatæ.de quib.dubitatur q non possunt commo-

1 dè accedere ad curiam,& hoc vsque ad §.illi.Et ille §.h.d.† Mãdãs clericum percuti excõicatus est,sicut percutiens. *Et* tria sunt dicta.Secundum ibi,de his.Tertiũ ibi,illi.Casus literalis. Dicitur hic in primo responso,q si mulieres,& serui qui sui iuris nõ sunt manus in clericum violentas iniecerint ab epõ diœcesano possunt absolui.Secundò dicit q si aliqui ita delicati.& magnæ potentiæ fuerint,qui manus iniecerunt violentas in clericos, q laberem veni.endi ad sedem apost.sustinere non possunt.Quæritur quid iuris sit,respondet papa,q status personæ,& veritas negotij prius est intimanda Romano ponti.q fm eius consilium erit procedẽdum.Tertiò dicit aliqui non iniicunt violentas manus in clericum:sed alij de ipsorum mandato hoc faciunt,quæritur,an isti,q hoc mandant sint excõicati:respondet papa,q sint excõicati,& sunt ad apost.sedem mittendi,cum ille verè delinquat cuius mandato delictum committitur.B.†No.1.ar.ex istis dictione alia.quæ

2 a solet facere positionem eiusdem qualitatis a cum præcedentib. q iste tex.debet intelligi de mulieribus quæ non sunt sui iuris. Sed Ho.& *Io.*An.& *cõtra* Doct.dicunt indistinctè tenendum idem de omnib.mulieribus cuiuscunque status sint, q possint absolui ab epõ loci:quia periculosum est itinerare.& se immiscere cœtib.virorum,& hoc habet laudabilis cõsuetudo,quam papa scit,& tolerat.vnde saltem ratione cõsuetudinis,quæ dat iurisdictionem, vt 9 q.3.conquestus.de fo.comp.cum contingat,siue sint viduę, siue maritatę, siue virgines ab episcopo absolui possunt.quod no. Ex hoc.& ex tex not.q absolutio ab excõmunicatione canonis regulariter reseruatur episcopo,& non prælatis inferioribus. quod

3 dixi in c.2 §.eo.† An autem vxor dicatur sub potestate viri, vel patris,dic q patris.nisi quo ad debitum reddendum , vel operetur

b marito.de quo vide b tex.cum gl.in l.si vxor.C.de condi.infer.& l.sicut.ff.de ope.lib.33.q.fi.hæc imago.Secundò no.tex.pro personis delicatis,& non valentib.commodè ire ad curiam pro absolu

4 tione,vt possint ab episcopo absolui.†Vltimò no.q in iure pœnali,& odioso.faciens per alium,habetur pro faciente:licet verba iuris sint concepta in personam propriam:nam c si quis suadente.concipit verba in personam propriam,vt si quis suadente, &c.& ibi iniecerit manus,&c.tamen interpretatiũ mandans includitur in illam pœnam.Sed an hoc casu mãdans includatur ex interpretatione,an autem ex proprio intellectu verborum.no.Bar. in l.hæc verba ff.de adult.& in l.aut qui aliter.ff.quod vi, aut clã, & l.non solum.ff.de iniur.& l.sed si vnus.eo.ti. 1.j.aliquid dicam.

5 †Vltimò no.tex.sing.ibi,verè committat,& c.q mandans delictũ dicitur verè committere delictum,ex quo sequeretur q etiam in statuto mandans delictum committi comprehenderetur.hoc tamen non videtur indistinctè verum.vt j.subiiciam.In gl.in fi.Idem Inn.*Host.*contra Io.An.concordando distinguit,q aut filius existẽs i prãte tenet familiam de per se:puta vxorẽ,& liberos, tũc habet locum ista glo.aut est in familia paterna,& tunc procedit opi.*Host.*nam non debet iniqua conditio afferri patri per factum filij.d.Ant.videtur velle q aut filiusfa.non habet quid expendere in itinere,& tũc nõ tenet i.e.nam regula est,q quicquid acquirit, acquirit

ADDITIONES.

a ¶Qualitatis.*Vide* Ale.in apo.ad Bar.in l.si fugitiui. C.de ser.fugi. And.Sicu.in cons.7.incip.sapienter.ni fallor. & in cons.28.incip. scripsit bellissimè.in 1.vol.*Ale.*in cons.34.incip.viso themate.in 1.vol.quod est repetitum in consi.87.in 5.vol Seb Sap.

b ¶*Vide* gl.in c.quod Deo 33.q.5.& gl.in ver.si parentis.inst.ad Senatusc.Tertul.in prin.& gl.Bar.& alij in l.quia parentis. ff.sol.ma.

Universidad de Deusto
Biblioteca

acquiritur patri quo ad l. sum fructum: sed si habet quid expende
re, tunc secus. Sed hæc opi. mihi nō placet, quia nullam differen-
tiam poneret inter istum constitutum in potestate, & alium. nam
idem est in alio sui iuris non habente quid expendat, vt in c. quā
vis. j. eo. & tamen iste text. vo uit denotare quandam specialitatē
in hominib. suppositis alienæ potestati. nec placet indistinctè o.
pi. Io. An nam licet sit extrà familiam, tamen ex quo non est sui
iuris tenetur assistere, & obedire patri, & idem commoda patriæ
potestatis exhibere, vndeidem putarem in filio quod in seruo ex
6 benigna interpretatione. † Et per hoc soluitur qd opponi posset
a de l. tam ex contractib. ff. de iudi. vbi patet q de delicto a filiusfa-
mil. obligatur, sicut alius qui est sui iuris, & quod dixi procedit ex
benigna interpretatione, & concessione papæ: nam de iuris rigo
re omnes istæ personæ tenentur. Item non obstat alia iura, quia
excusant pueros tantùm, & non maiores, quia possunt intelligi
de illis, qui sunt sui iuris.

¶ In gl. 2. in fi. Hæc decisio gloss. mihi non placet: quoniam text.
indistincte dicit, quòd vbi personæ sunt delicatæ, vt nequeant su-
bire laborem eundi ad curiam q status personæ priùs debet in-
timari Romano pontifici, vnde pondero verbum, priùs, non de-
bet ergo antea absolui, quàm hoc intimetur Papæ. Fateor tamē,
q si interim imminet periculum mortis, tunc non vigore dispo
sitionis huius c. sed vigore aliorum iurium potest absolui recepta
cautione: prout dicitur in gloss In gloss fin. ibi, quia mandatum
morte extinguitur. Tancredus sentit oppositum: quoniam præsu
mitur decessisse in eadem. vt in ca. maiores de baptism. Do. Ant.
hic distinguit, q aut mandatarius erat certificatus de morte mā
datoris, & tunc sit vera opi gl. alias procedit opi. contraria. Puta
rem tamen, q vbi iste mandator in extremis recepisset pœniten
tiam, q tunc licet fuerit in culpa in non reuocando expressè, nō
tamen incidit in excommunicationem, cum in veritate manda-
tum non fuerit morte reuocatum. Aut iste non egit pœnitentiā,
& tunc etiam de rigore non esset excommunicatus, quia manda
tum reuocatur morte. Sed quando decessit in eo peccato, tenē-
tur de delicto alterius, sicut tenetur principalis in non reuocan-
7 do mandatum, vt in l. si mādassem. ff. manda. † Et si diceres quid
operabitur excommunicatio hoc casu, cum iste iam sit mortuus.
Sol. potest operari quò ad corpus, quia non sepelietur in cœmite
rio, vel si fuit sepultus per prius, inde exhumabitur, ar. inca sacris.
de sepul. nam per excommunicationem non solum inficitur ani
ma, sed etiam corpus: hinc est q etiam post mortem absoluitur
quis ab excommunicatione. vt in c. nobis. 2. j. eo. ☞ ex alibi dicit gl.
sing. q cōicando quis mortuo excommunicato incurrit excōi-
cationem. sicut si cōicaret vivo excōicato. ita dicit gl. sing. in c. ad
8 hæc. de priuileg. † Et in fi. gl. hodie de hac vltima q. dic, vt habes
tex. apertum in c. cum quis. eo. ti. libr. 6. Et aduerte, quia non om-
nia gesta nomine meo possum rata habere. nam quædam sunt q
possum per alium explicari: vt vulnera. homicidia, & similia. & in
istis ratihabitio trahitur retrò. vt in d. c. cum quis. & in l. 1. §. deie
cisse. ff. de vi, & vi arma. Quædam sunt quæ non possunt explica-
ri per alium, vt adulterium, & c. carnis delicta. & in istis nō habet
locum ratihabitio. vt dicit gl. & bene in d. c. quoties. & in c. sciāt
9 cuncti. de ele. lib. 6. & Cy. in l. non ideò minus. C. de accus. † Extra
gl. quæro de notabili, & quotidiana q. quæ venit ad declarationē
b huius materiæ. An mandans b delictum committi, debeat pu-
niri tāquam principalis, ita vt includatur sub dispositione iuris?
Et colligēdo multa sparsa in diuersis locis distingue sic. quòd aut
verba sunt scripta in rem, puta dicit ius siue statutum q pro ho-
micidio imponatur talis pœna, & tunc mandans includitur, quia
de homicidio tenetur, vt in c. 1. de cler. pug. in duel. & l. hæc ver-
ba. ff. de adu. & l. aut qui aliter. ff. quod vi aut clam. & vtrobique p
Bar. & Cy. in l. non ideò minus. præallega. Et hoc casu includitur
mandans ex propria significatione verborum. ideò hoc casu non
distinguo inter dispositionem iuris communis, & iuris municipa
lis. Aut verba sunt scripta in personam vt quia dicitur si quis cō-
miserit homicidium, puniatur tali pœna. tunc aut quis committit
delictum per instrumentum, q necessariò operatur necessitatē
facti. & tunc mandans includitur, siue sit dispositio iuris cōis
siue municipalis: quia ipse verè facit, quoniam actus attribuitur
principio. Exemplum in immittente sagittam, lanceam, vel lapi
dem, nam ipse verè facit, licet non tetigerit propriis manib. pro
hoc l. item La. §. 1. ff. ad leg. Aquil. Idem dic per omnia, vbi instru-
mentum, per quod cōmittitur delictum, operatur necessitate iu
ris. vt puta mandaui filio meo aliquid quod tenebatur explicare
vel seruo, vel procuratori, & tunc in veritate cum ego faciam, in
cludar sub dispositione, actus enim tribuitur mihi, ex quo instru
mento, per quod facio tenebatur parere, pro hoc tex. in l. 3. si pro
10 curator. ff. quod quisque iuris. ¶ † Et facit hoc ad quæstionem
quoniam statutum punit proponentem exceptionem contra
instrumētum guarentigiatum, mādaui procuratori, vt excepto
nem proponeret, nunquid ego mandans includar sub statuto, &
dicendum est quòd sic, quia procurator in hoc tenebatur obedi
re Domin. Aut instrumentum per quod explicatur delictum o-
peratur propria voluntate, non necessitate facti, vel iuris, puta
mandaui delictum committi, mandatarius non tenebatur mihi
obedire, sed nihilominus propria voluntate voluit mandatum
exequi, & tunc aut sumus in dispositione iuris communis, & mā
dator comprehenditur nō ex propria significatione verborum,
sed ex interpretatione iuris, quia ius interpretatur eum facere,
licet verè non faciat, parum enim refert, an quis propriis manī-
bus interimat, vel per alium, vt dicit tex. in l. prima. §. deiecisse. ff.
de vi, & vi ar. facit cap. cum ad sedem. & c. sæpe. de restitu. spoliat.
ad idem tex. in l. si quis id quod. ff. de iurisdictio. om. iudic. & in
l. si per alium. ff. ne quis eum qui in ius voca. & cap. sciant cuncti.
& quod ibi no. & regu. qui per alium. de reg. iur. li. 6. & c. i. §. de of
fic. delega. & dixi ex interpretatione includi. & non ex propria
significatione, quia mandator verè nō fecit, sed perinde est quo
11 ad pœnam, ac si fecisset. † Sed contra hæc facit multum iste tex.
in fi. dicens quòd is verè committit, cuius mandato, &c. vnde pō
derat verbum, verè, ergo nō per interpretationem, Bar. in l. sed si
vnus. ff. de iniur. respondet ad istum textum, quod procedit in
peccato, in quo magis ponderatur animus, quàm ipsum factum
quasi velit dicere quòd quò ad peccatum, is verè facit cuius mā
12 dato, &c. † Sed contra hoc dictum Bartoli facit, quia iste textus,
non loquitur de peccato, sed de pœna peccati, & excommunica
tionis pœna est maxima adeò quòd dicit canó nullam pœnam
maiorem ea ecclesiam habere. 24. q. 3. corripiātur. facit ca. sacro.
j. eo. Item quòd verè nō facit etiam de iure canonico. alleg. tex-
tum apertum in cap. vt famæ. j. eo. vbi ponitur verbum fictum, di
cendo quòd videtur facere cuius mandato, &c. Ad idem induco
tex. magis apertum in c. 2. de cle. pugna. in duel. vbi tex. loquitur
de eo, qui dedit pro se pugilem, qui aliam interfecerit. & di-
cit quòd non iste qui dedit pugilem, sed alius homicidium com
misit, tamen tenetur de homicidio, quia ex præcepto suo, &c. Idē
alibi tex. ponit ista, vt diuersa facere, vel mandare. vt in c. si quis
vxorem. l. dist. & in cap. sicut dignum de homi. Sed potest dici ad
istum textum, quòd facere verè dicitur quo ad peccatum, & pœ-
nam peccati, dum sumus in dispositione iuris communis, & ta-
mē reipsa verè non facit. Aut sumus in dispositione iuris muni
cipalis, vt qa statutū punit ꝓmittentē delictū, &c. & tunc quæstio
est dubia valde, & quotidiana. nā primò videt q includat māda-
c to, quia verè nō facit, sed ficte, & interpretatiuè, vt dixi. & statutūc
non

ADDITIONES.

a Delicto. Circa intellectum illius legis, tam ex contractibus. vide
Dec. in c. quia Gu. ☞. de iud Seb Sap.

b ¶ An mandans. vide multa per *Ang.* Aret. & Aug. Arimi. in tracta.
malefi. in vers. Sempronium mandatorem. Seba. Sap.

c ¶ Et statutum. *An* statutum quod loquitur de committente ma
leficium habeat locum in mandante. Et adde omnino Abbatē,
post Ioan. And. & quod notaui ibi in capitul. sicut dignum. de ho
mi. & vide quod scribit *Domin.* Abb post *Anton.* in capit. signifi
canuit, ☞. de iudic. & vide Bald. in l. peremptorias. versiculo quæro
quid si statutum loquens de bannito propter ho micidium, an
habeat locum in bannito, qui mandauit committi homicidiū,
& vide quę no. de hoc in capitulo inter dilectos. ☞. de fid. instru
ment. in prima addit. circa medium. Itē adde hic quod no. Paul.
de Castr. in l. si cum dotem. § transgrediamur. ff. soluto matrimo.
super gloss. 2. vbi dicit quòd si ex statuto vulneratus potest assu
mere moderatam vindictam de vulnerāte, prout Florentiæ, non
licebit hanc vindictam demādare alteri. ar. l. cum fundum. §. quæ
situm. ff. de vi, & vi armat. Scias tamē q in materia odiosa & pœ
nali interdum appellatione delinquentis comprehēduntur mā
dantes. tex. est in l. si quis id quod. ff. de iurisd. om. iud. Sed ad quę
stionem hic positam per Abb. vide tex. & ibi no. dicit tñ *Abb.* cir
ca princ. in c. 2. de cle. pug. in duel. & de quæst. posita. vide per *Io.*
de Imol. in l. Gallus. in §. & quid si tantum. ff. de li. & posthum. vbi
allegat quædam bona, & dicit quod de hoc habetur per Bar. in
l. si quis pro emptore. & ista sunt notabilia ad multa. de vsucap.
& vide de hoc per *Imo.* in cle. si qs suadē. c. de pœnis. & cū illo. d.
Paul. de Cast. in d. §. transgrediamur. de statuto permittente vindi
cā, &c. vt ☞ cordant Bal. in l. accusationis. C. quod met-causa. &
in c

nonvēdicat sibi locum in casu ficto. & interpretatio l. 3. §. hæcver
ba & qd ibi no. ff. de neg gest. & bo. tex. cum ibi not. in c. in no-
stras. §. de iniur. & qd no. *Io. And.* in reg. præsumitur. de reg. iur. li.
13 6. in mercu † In contrarium facit, quia statuta debent interpreta
ri secundum ius cōe. vt in c. cum dilectus de consue. no. Inn. in c.
causam quæ. §. de rescri. & *Bar.* in l. oēs populi. ff. de iustit. & iur. Sed
de iure cōi mandans includitur sub dispositione afficiente faciē
tem, vt ☞. dixi. ergo idem in dispositione statuti, maximè cum sta
tuta sint pars iuris ciuilis, qñ fiunt à populo. vt l. omnes populi.
præal. & j. dist. ius ciuile. Et per hāc rōnem vltimam tenuit Cyn.
in d. l. nō ideo minus. quod includatur mandator secundum Bar.
licet nó apertè, tacitè tñ sentit oppositum in d. l. sed si vnus. & l.
solum. eo. tit. pro hoc optimè facit qđ ipse no. in l. j. ff. de sica. vbi
14 dicit, † quòd statutum puniens delictum non habet locum, nisi
a delictum fuerit consummatum, licet in dispositione iuris delī-
ctum principiatum habeatur pro cōsummato, vt in l. si quis nō
dicam rapere. C. de sac. sanc. ecclesiis. Canonizata de pœnit
dist. j. cap. si quis. & in c. j. de eo, qui mit. in pos. & qđ ibi plenè no.
sed Bal. fatius attingit hanc materiam in repet. d. l. oēs populi. Et
breuiter conclude post eum, q statutum indulget, vt quia dicit
homicidę remittatur certa pars pœnæ, & tunc comprehendatur
mandator, & quia cessat odium, & fauor est ampliandus, vt in
reg. odia. de regu. iur. li. 6. aut statutum punit, & tūcaut prouidet
de pœna irregulari, vt quia mu'tū exorbitat à dispositione iuris,
& tunc non includitur mandator. habebit ergo locum tantum
in casu suo, pro hoc optimè facit tex. in simili. ca. statutum. de cle.
li. 6. & in c. cum in cunctis. de elec. iuncto ca. si compromissarius.
eo. tit. li. 6. facit quod no. Ioan. And. in reg. odia. in mertur. Aut
statutum prouidet de pœna regulari, vt qui non multùm exorbi
tat à dispositione iuris, vel pone aliud exemplum quotidianum,
vbi pœna iure expressa non est, statutum ponit pœnam, & loqui
tur de facientē. & tunc includetur mandator, quia hoc statutum,
non est exorbitans. Idèò recipit interpretationem sicut ius com
15 mune. † Et hoc in simili senserunt Doc. antiqui in l. quicunque.
C. de ser. fugi. in illa q. nunquid in statuto masculinum compre
b hendat fœmininum. d, sicut in dispensatione iuris communis. Et
communiter dicitur ibi per legistas, quòd vbi statutum continet
odium rationabile femininum comprehenditur sub masculino
ex interpretatione, & nō ex propria significatione verborum, de
quo plenè per Bar. in l. j. ff. de verb. sig. per *Archidiaconum* in ca.
si quis suadente. xvii. q. 4. ad omnia prędicta adde gl. sing. in cle. j.
c de vita. & hone. cler. quę dicit quòd vbi dispositio iuris punit
quem facientem personaliter, tunc faciens per alium, non tene
tur illa pœna, licet peccet, secus vbi non adderetur illud verbum
personaliter, &c.

ADDITIONES.

§ ☞ in c. j. §. si quis vero. el. j. ver. & hoc facit ad cōnem. de pa. iur. fir.
per gl. in d. l. cum fundum. & per tex. ad hoc elegantem in l. ser-
uus si hæredi. ff. de statu liberis. licet aliter dixerit Bald. in l. Grac
chus. C. de adult. & adde oīno hic Bal. in c. vnico §. si quis decес-
serit. si de feu. fue ☞ trouer. vbi de hoc articulo dat singulare, &
& nouum intellectū ad illud c. mulieres. per Canonistas nó cogi
tatō. & inter cætera dicit q qñ dr q faciat per se. non verificatur
vnq in illo, qui facit per alīū, & allegat. l. si ita fuerit. ff. de manumiss.
test. & idē dicit, si diceret persona pr. in cle. j. de vi, & ho. cle. Et de
cōne hic posita per do. *Ab.* vide per Bar. in l. non solū. § si manda
to. ff. de iniur. Bar. in l. si vt proponitur. de fideiuss. & in l. si qs mihi
bona. § sed qd si mandauit. ff. de acqren. hæred. & in d. l. sed & si
vnius. §. si seruus. ff. de iniur. De ista cō etiā in terminis vide *An.*
post gl. in l. si pr. ff. ne qd in frau. cre. vbi dicit q aut verba statuti
sunt scripta in personam, & tunc nō comprehenditur mandans,
aut nō, & secus. cum quo ad hāc concordat *Bal.* in §. interdum.
col. 2. in ver. qđ facit ad statutum. Instit. de obli. quæ ex del. Et de
illa q. vide per Cy. & *Bald.* & alios in l. non ideò minus. C. de accu.
& ibi omnino per Sal. & *Bal.* in l. si per alium. ff. ne quis eum, qui
in ius vo. vi exi. per Bal. & *Ang.* in l. j. §. si procurator. ff. quod quis
que iur. & per Bar. in l. quemadmodum. C. de agri. & censi. libr. xj.
Bar. in l. j. C. de ser. fug. & l. Gallus. § si is. de li. & posthu. & in l. j. §.
ne autē. de caducis toll. & in c. j. §. iniuria. in fi. versiculo quæro
statuto cauetur. de pa. iur. fir. & in extrauag. de pace Cōstan. Ioan.
de Imol. post Ang. in l. si quis seruum. §. prætor ait. ff. de acquir.
hære. Et vide omnino qā no. in hac lectu. in c. sicut dignum. Item
adde qđ illam gl. in d. l. cum fundum. allegat pro sing. Bar. in c. fi.
de calumnia. Et q in dispositione pœnali appellatione facientis
contingitur mandans, seu per alium faciens. est tex. in l. furtum. §.
sine autem. ff. arborum fur. cæsa. vide omnino Bal. in c. decæterō.
in versiculo sed pone circa gladij &c. de re iud. vbi alleg. pro sin
gulari Bal. in dicto cap. fin. & d. l. cum fundum. §. quæsitum. Item
quod vindicta de morte hominis alicui permissa nō possit alij de
legari, firmat Bal. in d. c. ad nostram. circa medium. de prob. & alle.
ibi gl. in d. l. cum fundum. quam dicit nó esse alibi, sed in ☞ rium fa
cit gl. in l. 1. C. vbi quis decur. quæ vult, q quemadmodum credi
tor accipere potest per se debitorem fugientē. vt l. ait prætor. §. ti
debitore. ff. quæ in fraud. cred eod modo capere potest per subdi
tum. pro quo bene facit tex. & quod no. ibi Bar. & Ang. in l. vsufru
ctuarius. ff. de no. ope. nunt.

a ¶ Delictum fuerit. *Hoc* dictum refert etiam Abb. in c. inter solici-
tudines. de purg. canoni. & vide omnino quæ ibi notaui, quæ om
nia adducas ad hoc propositū de quodam processu habito ꝓtra
quendam, qui mandauit cuidam alium occidere: qui factum non
consummauit, vide per *Ang.* in cōs. 14. & adde hic quod late scri
bit Dom. in c. sciant cuncti. de elec. lib. 6. Item mater am istam de
mandante committi delictum, vide latissimè per Sal. in l. nō ideo
minus. C. de acc. vbi ponit quā plurimas quæstiones in materia.
Item vide Inn. in c. ad audiendum. de homi. & q ibi post eum la-
tè notaui. & dicit tex. in d. l. non ideo minus. C. de accu. & in l. nō
solū. § si mādato. §. māda. q si mādat alicui aliquod delictū, nō to
lum tenetur mandans sed etiam mandatarius, quia ad hoc non
obligatur, licet suscepisset mandatum. vt l. si remunerādi. §. rei tur
pis. ff. mand. & §. is quoque. Iusti. mandati, sed contra hoc est text.
vrgentissimus. in l. 3. §. procu. ff. quod quisque iur. vbi dī q man-
dans solummodo tenetur non procurator. Sed solue q aut mā
datur aliquid, quod propriè est delictum, sed non habet effectum
de iure, & tunc loquitur. l. ideò minus. cum concor. Aut committi
tur aliquid, quod non est propriè delictum sed fortitur effectum
de iure, licet ex ea sequatur pœna: & tunc propriè loquitur text.
in d. l. 3. §. si procurator. Et ad hoc vide Bal. in l. 1. C. de sen. & in d.
l. non ideò minus. in 8. q & Bart. in d. l. sed & si vnius. §. si seruus. ff.
de iniu. & ibi vide *Ang.* qui tenet ☞ Bar. & dicit Ang. in d. §. si pro
curator. quod per illum tex. modo quo ☞ dixi loquitur d. l. non i-
deò minus. cum concordantiis.

b ¶ Fœminiū. de isto. art. *Ias.* in l. si idem cum eodē. ver. quarto præ
dicta regula. ff. de iurisdi. om. iud. vbi latè attingit quando mas-
culinum concipiat fœmininum. Seba. Sapi.

c ¶ Dispositio. Vide super hoc vltimo quod latè scripsi post d. Ab.
in d. cle. j. de vita & honest. cle. super illa gl. in verbo personaliter.
de Bellentz.

SVMMARIVM.

1 *Percutiens clericum quantuncunque occultè, requirit absolutionem a papa.*
2 *Delictum etiam occultum afficit delinquentem.*
3 *Absolutio ab excommunicatione, etiam in foro animæ non datur, nisi læso sa
tisfacto.*
4 *Absolutio ab excommunicatione non petitur per procuratorem nō habentem
speciale mandatum.*

CAP. VII.

1 PORRO. † Excōicatus pro iniectione manuum in clericum,
licet occultus absoluitur per solum papam. h. d. Casus litera-
lis. Si aliqui violentas manus iniiciunt in fratres suos, & pœniten
tia ducti non conuicti, sed priuatim postulant veniā: quia fortè
occulta fuit offensa monendi sunt, vt satisfaciant læsis, & pro ab
solutione apostolico conspectui se præsentent, sine quo absolui
non possunt. B. No. 1. ex tex. q percutiens clericū quantūcunque
occultè, incidit in excōicatiōē, & tenetur pro absolutione ire ad
2 sedem apostolicam. † Et ex hoc no. infero primo q dispositio iu
a ris a afficit delinquentem quantuncunque occultè, pro hoc vide
bonum tex. in cle. 1. de hæret. optimè probatur hic iuncto c. si qs
suadente. 17. q. 4. Secundò infero ex prædictis, & ex tex. q absolu
tio à sententia, excōicationis semper reseruari debet superiori, si
cut iura disponunt, etiam si petatur in foro animę, sic ergo absō
lutio ab excommunicatione fori pœnitentialis, vel contentio-
si regulariter non licet simplici sacerdoti, pro quo vide bonā gl.
in c. 2. de pœ. & remiss. lib. 6. ad quod pauci sacerdotes aduertunt.
3 † Secundò no. q absolutio in foro animę debet indulgeri, nisi cū
onere, vt satisfaciat læso, & si non satisfacit incidit in eandem ex
4 cōicationē, de quo vide bonum tex. in c. eos. §. 1. eo. ti. lib. 6. † Ter-
tiò not. ibi sine speciali mandato, & q q ad absoluendum excom
municatum pro iniectione manuum in clericum requiritur spe
ciale mandatum, quod intellige, nisi veniat accessorię ad man
datum: de quo in capitul. prudentiam. de offic. delegat. ¶ In
gl. j.

ADDITIO.

a ¶ Dispositio iuris. Ad hæc istum tex. cū multis aliis alle. gl. in cle.
1. in ver. eo ipso. de hæreti. Sebastia. Sap.

Universidad de Deusto
Biblioteca

gli. vel intelligẽ tex. de confraternitate generali qua ad invicem astringũtur omnes catholici: maximè clerici inter se. pro hoc facit c. Ioan. in prin. ℣. de regulari. nam omnes Christiani possunt appellari fratres, quia effecti sunt filij Dei per regenerationem factam in baptismate. vt in c. ad mensuram. 11. q. 3. quod tene mẽti.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicati non sunt vitandi à domesticis domus, secus ab aliis priuilegiatis etiam priuilegio papæ facto sine causa.*
Papa est supra ius, & potest sine causa contra ius dispensare, & etiam in totũ tollere, nisi ex hoc decoloraretur vniuersus status ecclesiæ. & nu. 4.
2 *Papa an possit tollere dispositionem canonis si quis suadente.*
3 *Excommunicatus tenetur vitare alium excommunicatum.*
4 *Papa participans cum excommunicato non incurrit excommunicationem.*

CAP. VIII.

NVLLI. Etiam priuilegiati tenentur vitare excõicatũ, & pro iniectione manuum in clericum excõicati sunt. h. d. Casus literalis. Aliqui sunt priuilegiati, quæritur an per priuilegium suũ excusantur quominus excõicatos vitare debeãt, & si clericos læserint, sicut excõicati debent vitari: respondet Papa ꝙ prætextu priuilegij non excusantur, quominus excõicatos vitare teneantur. B.
1 † No. 1. ex tex ꝙ quilibet tenetur vitare excõicatũ, quantuncunque sit priuilegiatus. Sed ℣ hoc, & contra tex. opp. de c. responso. & c. cum voluntate, & de c. quod in dubiis, & c. inter. co. ti. & 11. q. 3. c. quoniam multos. vbi patet ꝙ multi licitè cõmunicant excõicatis vigore priuilegij apostolici, vt filij, vxores, seruientes i domo: laboratores, & similes, de quib. ibi. Sol. dicunt Doct. ꝙ tex. iste in telligitur de priuilegio, non corpore iuris clauso, generali, vel speciali etiam sine causa concesso: ꝺ a loquuntur in priuilegio corpore iuris clauso. & no mirabiliter hoc dictum, ꝙ sine causa non valet priuilegium concessum per papam, vt quis non teneatur vitare excõicatos. nam cum papa sit supra ius, potest sine cã contra ius dispensare. & etiam in totum tollere, vt in ca. proposuit. de concess. præb. no. Inn. in c. cum ad monasterũ. de stat. reg. Sol credo posse dici saluãdo illud dictum cõe. ꝙ mihi placet quod ideò sine causa papa non potest hoc. quia esset annihilare, seu tollere
a vniuersalem statũ ecclesiæ a & generare scandalum in mentib. aliorum. hoc. n. papa facere non potest, vel si facit non est tolerandum, pro hoc 1. q. 7. c. & si illa. vide *Inn.* in ca. quanto. de ℊsuetudi.
2 & in c. inquisitionem ℣. eo. † Et ex hoc infertur ad aliam q̃onem, nũ
b quid papa possit tollere canonẽ, si quis suadente. b vt quis percutiens clericum nõ sit amplius excõicatus. Ab. tenuit hic. ꝙ sine cõcilio gñali hoc nõ põt. Sed Host. sentit oppositum. mihi placet dictum Abb. ꝙ pap nõ debet tollere sine cã. quia decoloraretur vniuersalis status ecclesiæ. qđ papa facere nõ põt, vel non est sustinendus. vt ℣. dixi. Secus vbi subest cã. ar. opt. in c. non deber. de cõsan. & affinitate. & ita cõcor. gl. in c. quæ ad perpetuã, & in c. sunt quidã. 5. q. 1. quæ multum variat. & disputat, nũquid papa possit tollere cõstitutionem cõcernentẽ vniuersalem statum ecclesiæ,
3 dico plenius in c. cũ ad monasterium. præall. eg. † Infertur etiã ad aliam q̃onem nunquid excõicatus teneatur vitare excõicatum.
c *cõiter* concluditur ꝙ sic, nã si priuilegiũ nõ defendit quominus teneatur vitare. multò fortius excõicatio. quia delictũ nõ debet pẽstare immunitatẽ, & excõicatus nõ solũ debet ab aliis vitari. sed
4 tenet ipse alios vitare. vt in c. illud. ℣. de cle. exc. mi. vbi de hoc. † In
d gl. i. in fi. no. glo. & tene eam menti, ꝙ Papa d cõicando cum excõicato, licet per prius nõ tollat excõicationem, non est excõicatus, hoc etiam tenet Io. de Lig. in cle. si summus. de sent. excõ. pro hoc, quia excõicatio, quæ ℊhitur ex participatione est de iure positiuo, quo papa non ligatur, vt in c. proposuit. de concess. præb. nãta est potestas papæ circa ius positiuum, vt si tollat constitutionem promulgantem excommunicationem, & vult eam haberi pro infecta, excommunicati vigore illius constitutionis nõ indigent absolutione. vt dicit gl. sing. in cle. i. de immu. eccles.

ADDITIONES.

a ¶ Statum ecclesiæ. Qñ papa possit disponere in concernentib. vniuersalem statum ecclesiæ, tradit Fel. in c. si quando. vers. dicta per istum tex ℣. de reser Seb. Sap.
b ¶ Suadente. De hoc vide per Car. in rep. c. perpendimus. in princi. ℣. eo. vbi sequitur opi. per Ab hic relatam mouetur per Io. Mona. in c. super eo. de hæreti li. 6. qđ decre. si quis suadente. est cõstitutio iuris positiui. super qđ est Papa & ꝙ possit Papa tollere canonem, si quis suadente. tenet etiam Io. And. in cap. degradato. sup gl. fi. de pœ. li. 6. & de ista quæsti. vide *Ant.* in c. cum ad monasterium. in fi. de stat. mona. vbi dicit ꝙ licet communiter teneatur, non tamen ipse credit ꝙ Papa hoc possit sed nõ est consulendus vt hoc faciat & ita dicit tenere Inno. in rubr. de consue. sed tu de hoc etiam vide per do. *Abb.* in disp. sua. quæ incipit episcopus. & quidam rector. *Ant.* in c. 4. de consuet. & quòd posset tollere tenet Domin. in c. in istis. vltra medium. 4. dist.
c ¶ Excõicatus. Et de hoc vide per gl. sing. in c. deuotam. xxviij. qu. j. Et vtrum excõicatus possit testificari ℣ alium excommunicatũ. & vide Spe. in tit. de test. §. j. ver. quid si omnes devniuersitate, & ꝙ hoc concludit tenet etiam Antonius in c. ex parte. de testi.
d ¶ Papa. Vtrum Papa cõicando excõicato incurrat excõicationẽ minorem, idem ꝙ non. tenet gl. in c. si inimicus. xciij. dist. & in c. quãto. xj. q. 3. de quo etiam per do *Abb.* ℣. eodem. cum desideres. circa prin. & vide Cal. in repe. ca. cum excõicato. xj. q. 3. cum si. in q. quæ inci. quæro quanto & vide text. & glossam in vers. participet. & ibi & Io. de Imo. in cle. si sumus. eo. tit. & tex. cum gl. magin fi. cap. & aliquando. eo. & ꝙ non incurrat, tenet Io. An. in c. ita tuimus. de sen. excom. li. 6.

SVMMARIVM.

1 *Diœcesis dicitur parochia episcoporum.*
2 *Appellatio à sententia excommunicationis, non admittitur quando notorium est incidisse in excommunicationem, alias secus.*
3 *Monachus stãs in studio, vel cuius prælatus abest, potest agere ex præsumpta voluntate, & licentia superioris.*
4 *Iniuria illata à clerico, parit actionem iniuriarum, & sibi, & ecclesiæ sine etiam habeat plures nec vnus in præiudicium alterius remittit.*
5 *Iniurians clericum conuenitur coram iudice ecclesiastico.*

CAP. IX.

PARROCHIANOS. Percutiẽs monachum, vel conuersum religiosum debet denuntiari excõicatus, & vitari donec
1 fuerit per Papam absolutus. h. d. † No. 1. ex tex. ꝙ omnes de diœcesi possunt dici parochiani prælatorum, seu eorum. cõcor. c. 1. ℣. de rapto. & c. apostolicę ℣. de dona. Secundò no. quòd incidens in sniam canonis, debet denuntiari publicè excõicatus, & hoc spectat ad officium prælatorum etiam nemine requirente, & debet talem facere vitari donec satisfecerit læso, & fuerit absolutus, nõ ergo debent prelati esse contenti simplici excommunicatione canonis, sed debent procedere ad publicationem, & facere talem euitari, excõicando alios, qui communicauerint secũ, vel alio modo. Viri. no. ꝙ etiam religiosis lęsis, & iniuriatis ante omnia satisfaciendum est. possunt ergo etiam religiosi agere ad satisfactionem iuriæ. de quo plenius. & qualis erit ista satisfactio dicam in c. tua nos ℣. eo. Sed quia hic dicitur in fi. literæ quòd incidens in hanc excommunicationem debet literis ordinarij se conferre ad curiam pro absolutione. Quid si iret sine talibus literis. Soluti. dicunt Doctor. quòd nihilominus absolueretur. ar. in ca. sacro. ℣. eo. & in c. cum pro causa. Sed tunc solet talis remitti absoluendus ad ordinarium loci, vt appareat an expresserit talem causam in absolutione. ar. in c. ex parte. de offi ordinarij. defecerunt ergo istæ literę ordinarij, vt appareat de veritate, & serie
2 facti propter quod incidit in excommunicationem. Sed opp. cõtra literam, † & videtur quòd possit appellari. ne fiat ista denuntiatio cum possit percutiens clericum prætendere excusationem, nam fortè eum percussit se defendendo, vel eum non cognoscendo, & sic in excommunicationem non incidisset, & pro hoc cap. peruenit. suprà de appe. vbi dicitur deferendum tali appellationi. Solutio, concordo sic, aut notoriè cõstat talem incidisse in excõicationem, & tunc habet locum ista litera, vt appellatio non habeat impedire vires denuntiantis, cũ per talem denuntiationem amplius non ligetur, pro hoc cap. proposuit. de appel. Quandoqueverò sic notoriè non constat, imò refricatur in dubium, vtrũ percusserit vel non, vel an ex causa cũ excusante, & tunc deferendum est appellationi, & ita loquitur contrarium. Item aduerte, quòd vbi notoriè non constat de tali excommunicatione, debet ordinarius ante denuntiationem facere citare illũ, quẽ denuntiare excommunicatũ intendit, quatenus defendat se ne denũtietur excõicatus. ꝙ hoc vide glo. notabilem in cle. pñti. de cẽsib. & in cle. 2. de pœnis. & debet iudex receptis probationib. denũtiare talẽ incidisse in canonẽ, & ab hac denuntiatione poterit appellari, nisi notoriè ꝙ ter de ℊrio, qa à sniis iudicibus delegatorũ non appellatur, tamen à sniis iudicis declarantis quẽ incidisse in pœnam legis appellari põt. pro hoc vide bonã gl. in c. cupientes. de elect. lib. 6. & facit c. cum sm leges. de hære. e. lib. 6. & quod
3 ibi not. ¶ † In gl. i. ibi, sed monachus non põt, &c. hoc limita verum, nisi monachus esset absens, puta in studio, vel pñs, & prælatus suus esset longè absens procuratore nõ dimisso. nã tunc posset agere monachus ex præsumpta voluntate, & licẽtia superioris sicut dicimus in filiofamilias. pro hoc l. si longius. ff. de iud. & in l. sed si vnius. in §. fi. ff. de iniur. facit quod no. in c. ex parte. ℣. de acc. & in c. periculosa. ne cle. vel monachi. lib. 6. vide gl. in c. nõ di
4 catis. 12. q. 1. ¶ † In ea. gl. ibi, secus in ecclesia seculari. Hoc intelligo verum sm Host. de actione competenti ipsi clerico. nam ꝑ tentem ecclesiæ põt ecclesia remittere. ex iniuria eĩ illata clerico seculari actio nascitur, & clerico, & ecclesiæ, vñ actionem cõpetentem clerico non põt ecclesia remittere, sed ꝑtentem sibi sic, ita econtra actionem competentem ecclesiæ, non põt clericus iniuriatus remittere, sed quatenus tangit personam ſam sic. ad hoc. e. cum desideres. &c. ℊtingit. ℣. e. & quod no. in ca. si is qui. 23. q. 4. & in c. Salonitanæ. 63. dist. Quid autẽ si clericus iniuriatus habet plures ecclesias, cui illarum competit actio iniuriarum, dicit Host. considerandum esse, an altera sit in commendam, & altera in titulũ vel an iniuria fuerit irrogata propter alteram tm. arg. in l. itẽ apud Labeonẽ §. ait prætor. de iniu. & c. relatũ. 2. ℣. de testa. Et conclude ꝙ ecclesia, vbi est intitulatus habet actionẽ. Si verò vtraque est in titulum, & si propter alteram tm iniuria est irrogata. Ili soli competit actio. Si verò propter vtrãque, vel similiter iniuria est irrogata, tunc competit actio vtriq; nam ex eadẽ iniuria põt actio cõpetere plurib personis, vt puta si iniuria infertur vxori alicuius, actio cõpetit sibi itẽ marito, itẽ patri. de quo in l. 1. & 2. ff. de iniu. cũ simili. In gl. ff. ibi. clerico aut seculari debet dari, &c. Hoc intelligo sm doc. & bñ in emenda q̃ fit rõne iniuriæ tangentis personã clerici, sed quatenus iniuria tangit ecclesiã emendabit ipsi ecclesiæ iniuriatæ, & si plures habet eccle-
5 sias. dic vt ℣. dixi. † Et in fine dic gl. procedere vbi nona percutere
2 tur clericus, nã ex percussione clerici cõmittitur sacrilegiũ, quo casu potest adiri iudex ecclesiasticus supra laicũ, vt in c. cũ sit generale. ℣. de fo. cõp. & c. ℊquis. 17. q. 4. Idẽ etiã putarẽ, vbi iniuria fieret clerico sine percussione: quia talis iniurians potest dici maledictor clerici ecclesiæ. pro hoc bonus text. in c. olim. ℣. de iniur. & pro hoc facit d. c. cum sit generale.

ADDITIO.

a ¶ Vbi non. Vide omnino gl. & ibi Arch. post Lau. in c. fi. 11. q. 3.

SVMMARIVM.

1 *Forma absolutionis ab excommunicatione canonis si quis suadente.*
2 *Conuersi alicuius ecclesiæ gaudent priuilegio canonis si quis suadente.*
3 *Delictum commissum inter homines communiter viuẽtes est minus punibile.*
4 *Percutiens clericum causa correctionis, non est excommunicatus.*

CAP. X.

EX TENORE. Ponitur forma præcepti qđ sub virtute iuramenti fieri debet illi qui pro violẽta manuũ iniectione in clericum excõicatus absoluitur. h. d. Et secunda pars ibi, mãdamus Casus literalis. Quidam canonicus B. nominè violentas manus iniecit in quendã subdiaconũ, quia fortè pro absolutione ad sedẽ apostolicam ire nõ poterat, archiepiscopus Ianuensis significauit hoc dño papę, mãdat eidẽ, quatenus iuramento prius recepto ab ipso B suo debeat stare mandato authoritate papæ ipsum absoluat. & sibi in virtute iuramenti præcipiat. ne de cætero in clericũ monachũ, vel alicuius religionis conuersum manus iniiciat violentas, nisi se defendendo. aut de mandato suorũ prælatorũ hoc fecerit, vel nisi superiorem habeat prælationis officium, aut magisterium, aut cum ipso in eadem ecclesia socius esse noscatur. Ber. † Nota. 1. ex tex. formam. & practicam adhibendã in absolutione ab excõicatione canonis. si quis suadente. sufficit. n. præstare iuratoriam cautionẽ de parendo mandatis ecclesiæ. & post absolutionẽ debet fieri præceptũ vt hic dicitur. Intelligo tñ ꝙ prius debet satisfieri læsis, si iniuria
1 est notoria. vt in c. ea noscitur. ℣. e. & no. *Io. An.* in c. ad hæc ℣. eo. ¶ Not. 2 modum præcipiendi ei, qui iurauit parere mandatis alicuius, vt præcipiatur sub virtute præstiti iuramenti. pro hoc ca.
2 breui. de iureiu. & c. veniẽs. & c quintauallis. eod. tit. † Tertiò no. ibi, alicuius religionis conuersum, &c. ꝙ conuersi alicuius religa gionis gaudent priuilegio canonis, si quis suadente. b & ferè om
b nia iura loquentia de conuertis, quòd gaudeant hoc priuilegio, loquuntur de religiosis conuersis. Quid autem in conuersis ecclesiæ secularis. dic vt dictum fuit in c. non dubium. ℣. eod. ¶ † Vltimò no. ꝙ delictum percussionis commissum inter homines simul viuentes aliquatur ratione societatis, & cõionis, quia communio est mater discordiæ. l. cum pater. §. dulcissimis. ff. de legat.
c 2. & ideò qui simul incidit in excõicationẽ non iurat ꝙ de cætero nõ percutiet socium, quia de facili fieret contrauentio, excõicatus tñ est percutiendo clericũ socium, sed non iurat ratione præ dicta. & de absolutione fienda in hoc casu, dic, vt no. in ca. qñ. ℣.
4 de vita. & honest. cle. ¶ † Vltimò quæro, qđ si moderatè qs percutiat clericum sibi seruientem causa correctionis. Doctores dicunt talem non esse excommunicatum, quia non iurat ratione præ dicta. & de absolutione fienda in hoc casu, dic, vt no. in ca. qñ. ℣.

Universidad de Deusto

in literis commissionis sit expressum de sufficienti cautione prestãda ab his quæ debent absolui,& mandato ecclesiæ debeat obedire.B.¶ † No.j.ex tex.in literis attendẽdũ stylũ curiæ , a & si
a ptermittitur literæ reddũtur suspectæ.vt in c.quam grauj. de crimi.fal.& in c.cãm.ℨ.de testi. ¶ † Sed opponitur ꝙ tex.nam videt ꝙ delegatus qui excõicauit posset absoluere , absque alio mandato.vt in ca.q̃rẽti.de off. del.Sol.debet tex intelligi q̃n delegati qui excõicauerunt erant mortui vel reuocati, vel excõicauerũt post suã diffinitiuam,& terminus erat lapsus, quibus casibus oportet recurrere ad aliũ pro absolutione.vt in d.cap.querenti.
4 ¶ † In gl.ſi.ibi,sola iuratoria sufficit.No.gl.sed intellige secundũ Io.An.q̃n cõstat de iniectione manuum notorie,nã si constaret deberet fieri absolutio,nisi prius fieret satisfactio,quod puto verũ, pro hoc c. proxi. nam excõicatus pro iniuria manifesta non absoluitur,nisi primò satisfaciat.vt c.ex parte.1.de verbo.signific.& in c.venerabilibus.de sent.exc.lib.6.& intellige quod sequitur in gl.secundum iura superiùs allegata.

ADDITIO.

a ¶ Stylum curiæ.Adde quod no.in apost.ad istum in c.quam graui.in apost.in versũ præsumuntur falsę nu.2.ℨ.de crim.falsi. Za-
a ¶ Stylum curiæ.Vide multa quæ cumulat Felinus in c.2.versic.stylus curiæ.ℨ.de rescriptis.Seb.Sapia.

SVMMARIVM.

1 *Percutiens clericum potest absolui a legato pa.*
2 *Excommunicatus per canonem si quis suadente potest in articulo mortis, à quocunque absolui,dummodo si reconualuerit vadat ad sedem apostolicam pro absolutione.*
3 *Iniurians tenetur in iuriato satisfacere de iniuria secundum qualitatem personæ iniuriatæ.*
4 *Actio iniuriarum expirat per lapsum anni.*
Absolui quis non potest ab excõmunicatione, nisi satisfaciat iniuriato, licet annus sit elapsus.
5 *Pauper excommunicatus,an teneatur ire pro absolutione ad papam.*

CAP. XIII.

FANOSCITVR.Excõicatus per canonẽ si quis suadente, si dies vel pauper sit per papam vel eius legatum absoluẽdus est,fallit in muliere,sene,infirmo,vel mutilato,qui per epm absolui possunt. h.d.Primo exceptionẽ ponit.secũdo regulã.ibi,alios. Tertio quandam determinationem,ibi.vero.Casus literalis. In principio huius decre.dr ꝙ eps potest absoluere mulieres,senes, & valetudinarios,seu mutilatos ab excõicatione ꝓpter violentã manuũ iniectionẽ in ecclesiasticã personã satisfactione præstita iuxta facultates ipsorũ,alij verò omnes pauperes,siue diuites ad apostolicã sedẽ,vel eius legatũ ꝓ absolutione sua se pntent,si verò tpe infirmitatis timore mortis à suo prælato fuerint absoluti iuramento præstito,iniungatur eisdẽ vt sanitate recepta ad romanam ecclesiam,vel eius legatum accedant mandatũ apostoli cũ recepturi.Ber.No.1.ex tex.quatuor casus,seu quatuor species personarũ,quæ non tenẽtur ꝓ absolutione ire ad papã.Et no.qa tex.de mulieribus loquitur indistinctè,& sic si mulier iuuenis vel
1 sui iuris diues,vel paup sit,nõ renetur pro hac absolutione ire ad papam,quia itineratio earũ periculosa est.† Secundò no. legatũ papæ posse absoluere ab excõicatione,etiã in casu eo non permisso.& de istis legatis,dic vt plenè legitur & no in c.pen.de offi.le.† Tertio not.ꝙ tẽpore mortis pòt excõicatus per canonem si quis suadẽte,absolui ab alio q̃ à papa,recuperata tñ sanitate tenetur ire ad papã,vel eius legatũ,alias reincidit ipso facto in eãdẽ excõicationem.vt in c.eos.e.tit.lib.6.Sed quæro qui dicantur destituti mẽbris.Sol. ꝓcedit tex.in istis claudis,cęcis,&aliis multifariè impeditis in membris,oẽs enim tales dicũtur miserabiles psonæ,& gaudent hoc priuilegio.Vltimò q̃ritur hic,dicit tex. ꝙ absoluti tpe necessitatis debẽt necessitate cessante adire papã, vel legatũ suscepturi mandatũ apostolicũ,&c.nunquid sufficiat dum legatus est in transitu.Inno.hic ponit duas opiniones. Qui dã dicunt ꝙ sic,sicut enim possunt absoluere,ita &hoc mandatũ iniungere.Alij ꝙ in trãsitu possunt absoluere propter periculũ mortis,& tunc accessoriũ iniungere mandatũ,sed mãdare principaliter non possunt,sed debet recurri ad legatũ proprium nõ ad transeuntem.Host.placet primum dictum,sed certè licet primum sit æquius,secundũ tñ est verius,secundũ Io. An.de quo p
3 Spe.in titu.de leg.§.dicamus.ver.sed tũc.¶ † In gl.in ver.iuxta facultates.in fin.Sed quærò,qualis erit ista satisfactio,duæ opi.ponuntur.p doc.vna q̃ versatur circa expensas,dãna,& interesse,& qa clericus nõ debet petere æstimationẽ iniuriæ,Sed pp dignitatem clericatus debet ignoscere.vt in l.si quis in hoc genus.C.de sac.san.ecc.Alij verò dicunt,quos seqtur Host ꝙ non sufficit isti iniuriato flectere genua,& petere veniã,imò tenetur satisfacere de iniuria illata,& æstimabitur iniuria secundum qualitatem, & quantitatẽ psonæ iniuriatæ, & iniuriæ , & emendabitur ipsi clerico.& ꝓ hoc bon.tex.in ca.olim.ℨ.de iniu. & hæc opi.est verior.
4 sed alia est æquior.¶ Itẽ aduerte, † qa licet actio iniuriarũ expirat per lapsum anni in l.si non quitij C.de iniur. tñ per viam exceptionis ꝙpellitur iniurians excõicatus satisfacere , etiam post annũ,qa non debet absolui,nisi primò satisfaciat,vt hic,quanquã ergo directè per viam actionis non possit post annum consequi
a iniuriatus æstimationẽ iniuriæ ꝙsequetur tñ eã indirectè , a quia alias non audiretur perẽs absolutionẽ,secundũ Host.& bene. &
5 hoc nota.¶ † In gl.in ver.pauperes.Io.An.dicit ꝙ pauper mẽdicãs alias potẽs ad eundũ tenetur ire ad curiã , si alias mendicando põt sibi prospicere,sicut in loco in quo manet.& hoc casu loquitur iste tex.Si verò est pauper nõ mendicans, nihil habẽs vnde viuat nisi ex artificio suo ꝙ exercere non põt in itinere,habet locum ℨrium,ex quo enim non est solitus mendicare,sed ex artificio suo viuere,non tenetur pro absolutione obtinenda mendicare.& ita loquitur contrarium quod no.imò plus dicit quòd si solitus mendicare è mendicitare prospiciebat sibi,& vxori , & itinerando non possit prospicere vxori , tunc non teneretur ire. quod satis mihi placet.

ADDITIO.

a ¶ Indirectè.De veritate huius vide Fel.in c.si autem.ℨ.de rescrip.

SVMMARIVM.

1 *Percutiens, vel interficiens clericum qui contempto clericali habitu enormitatibus se immiscet excõicatus non est,non tamẽ impunè interficit.& nu.8.*
Excommunicatus est vitandus ante denuntiationem.& num.3.& 4.quando certum est ipsum esse excommunicatum,secus si sciam solus.& nu.7.
2 *Iniurians clericum committitur coram iudice ecclesiastico.*
5 *Crimen etiam occultum afficit criminosum.*
6 *Clericus immiscens se enormitatib ipso iure perdit priuilegiũ canonis, si quis suadente*

CAP. XIIII.

CVMNONABHOMINE.Ante denuntiationem vitandus est excõicatus pro violenta manuum iniectione in cleri
1 cos,nisi sit occultus.h.d.primò. † Interficiens clericum qui con
a tempto clericali habitu se enormitatibus immiscuit excõicatus non est,hoc secundò.Et duo sunt dicta.Secũdum ibi.in articulo. Casus literalis.Aliquis est excõicatus pro violenta manuum iniectione:sed nondũ est denũtiatus.quæritur vtrùm ab alijs sit vitandus:respondet papa licet nondũ sit denuntiatus,debes tamẽ illum euitare,nisi fortè id tibi soli constet,in quo casu ipsum priuatim quãdiu ab ecclesia toleratur tantummodo debes,euitare, vt saltem rubore cõfusus pro latenti excessu satisfacere cõpellatur.Secundò quæritur,aliqui occidunt clericos, qui contempto habitu clericali enormitatib.se immiscebant.quæritur an occisores tñ clericorũ sint excõicati.rñ.pap.ꝙ in odiũ clericalis excessus,& in terrorẽ similium excõicationum snĩam nõ incurrunt? tamen pœnitentia aliquantulum asperior est illis imponenda,q̃
2 si in laicos talia cõmisissent.B.† No.j.ex tex.ibi,ꝙ sacrilegio, &c. ꝙ iniiciens manum violentã in clericum committit sacrilegiũ, & tanq̃ sacrilegus coerceri põt:& corã iudice ecclesiastico conueniri.17.qu.4.si quis deinceps.& c.q̃squis.& ℨ.de foro comp.cũ
3 sit generale.† Secundò no.ꝙ vitare tenemur excõicatos,nedum nominatim ab homine,sed etiam excõicatos à iure,licet adhuc per hominem denuntiati non sint excõicati.& hoc quando certum est illos esse excõicatos.† Tertiò no.ꝙ in publico non debemus vitare excõicatum à iure , quando excõicatio probari non
4 potest:vt quia alicui tantum hoc notum est.Et hanc puto rõnẽ huius literæ,ex quo.n.non possumus eum conuincere de excõicatione,nõ debemus vitare in publico cũ dedecore, vel infamia
5 sua.arg.6.q.2.in c.si tantum.& c.placuit.facit l.diffamari.C.de in gen.manu.† Quartò no.ibi,pro latenti excessu,&c. ꝙ canon pœnam ipso iure pro delicto inferens afficit delinquentẽ quantum cunque occultè.constitutio ergo fori conentiosi ligat crimino
6 sos quantumcunq; occultos.pro quo vide bonam gl.in cle.1.de hæret.† Not.in §.in articulo.secũdum veram lectura casum quo clericus sine alia admonitione perdit ipso facto priuilegiũ canonis,si quis suadente.videlicet quando contẽpto clericali habitu immiscet se enormitatibus:& hoc est notandum contra istos clericos , qui indebitè relicto habitu efficiuntur stipendarij.seu armigeri quantumcunque isti cognoscant,& notum sit alijs eos esse clericos,nõ habeant priuilegiũ immunitatis psonæ. Nam si non cognosceretur,tunc nõ esset dubiũ per c.si verò ℨ.e.Nec hoc esset in odium istorum clericorum,sed propter ꝓbandam ignorantiam percutientiũ.verus ergo intellectus huius ℨ.est, ꝙ licet sciant ipsos esse clericos,tñ propter hunc excessum exuti sunt priuilegio canonis,si quis suadente.sicut dicimus in clericis coniugatis:quia relicto habitu pariter perdunt priuilegium immunitatis personæ.Et aduerte.ꝙ iste tex nihil dicit de priuilegio fori.nũ quid ergo tales clerici capti in hmõi enormitatibus, possunt puniri per iudicẽ laicum.de quo dicam plenè in c.perpendimus.c.
7 ¶ † In gl.ſi.ibi.nisi solus.hoc sciam.Not.bene glo.nam Inn.in ca. ingressioni.ℨ.e.in quadam ad.visus est voluisse excõicatum à iure
a debere vitare,licitra denũtiationem q̃n notoriũ est illum in excõicationẽ incidisse,secus vbi non est notorium: sed multis patet. arg.2.q.1.multi.Sed certè illud dictum Innocentij vide ut ℨ istũ text.cum in principio gñaliter dicat excõicatum à iure vitandum absque alia denuntiatione.& excepit tñm vnum casum, q̃n scilicet vni soli hoc pateret.secus ergo si pluribus, licet non inducat notoriũ.nam exceptio firmat regulam.3 2.q.7.ca. dñs. vt ℨ dixi. Ratio huius exceptionis esse potest,quia ex quo solus scio , & si probare non possem debeo silere,alias de facili daretur materia
b infamandi b aliquem.Sed q̃n pluribus hoc notũ est audacter debeo eum euitare , etiam in publico cum possum eum conuincere.ar.in l.diffamari.C.de ingenuis ma.& melius in l.eum qui nocentem.ff.de iniu.Non ob.c.multi.1.q.1.quia loquitur de criminosis.quos nisi sint excõicati vitare non debeo.nõ aũt loquitur de excõicatis à iure.dicit tñ Inn.in præal.c.inquisitionis.ꝙ si quis in vna prouincia esset excõicatus notoriè , & in alia prouincia mihi soli pateret ꝙ debeo eũ vitare ibi etiam in publico,qd satis placet:qa nõ pòt iste dici ab ecclesia toleratus.pro quo facit qd no.gl.in c.ad nostram 3.de iureiu.& Inn.in c.tua.in fin. de coha. cle.& muli.In gl.in ver.minimè coercerentur.ibi perpendimus.
8 & ibi p'enissimè dicã.† In gl.ſi.Sed quæro nunquid ista pœna imponatur istis occisoribus clericorũ de necessitate Doc. videtur vel le hoc quòd ad cautelam tm̃,vt sic potius necessitate q̃ voluntate talia præsiliant puto aduertendũ,ꝙ aut ex parte occidentiũ bellum est iustũ,& tunc procedat dictum Doctorũ , vt ad cautelam imponatur hæc pœnitentia,aut bellum est iniustũ & tunc imponenda de necessitate. & hãc puto intellectũ c.nam licet pp hoc delictũ clerici perdant priuilegium immunitatis personæ nõ tñ per hoc sequitur ꝙ impunè licet tales clericos occidere.& tunc patet esse verum intellectũ huius c cum tex.præsupponat pœnitentiam imponendam,etiam pro occasione laicorum, quod est menti tenendum in perpetuum.

ADDITIONES.

a ¶ Vitari.An excommunicatus debeat euitari ante denuntiationem.vide quæ cumulat Felinus in c.Rodolphus.ℨ.de rescri.S.S.
b ¶ Infamandi.adde de hac materia Ro.cons.387.

SVMMARIVM.

1 *Infamatus de excommunicatione est vitandus donec se purgauerit.*
2 *Participans cum excommunicato incurrit excõicationem,etiam quòd sit participans episcopus,vel in alia dignitate constitutus.*
3 *Papa participans cum excommunicato, non incurrit aliquam excommunicationem,licet aliter peccet.*
4 *Iuramentum quod præstant absoluendi ab excommunicatione,an sit de substantia absolutionis.& nu 8.*
5 *Excommunicatus licet satisfecerit damnum passo,adhuc in diget absolutione.*
6 *Halitus pro excommunicato per solam famam est vitandus.*
7 *Absolutio ab excommunicatione,an possit peti per procuratorem.*

CAP. XV.

CVM DESIDERES.Ante absolutionem cõicandum nõ est excõicato licet iurauerit parere mandatis ecclesiæ vel cõ
1 posuerit cũ offenso.Vel sic,† Infamato de excõicatione cõ candũ non est,nisi se purget vel ad cautelam absoluatur,hoc dicit.& tria sunt dicta quæ patẽt per § Casus literalis.Primò talis qò hic ponitur,aliquis erat excõicatus,& iurauit stare mandatis ecclesiæ,episcopus ante absolutionem reddidit ei cõionem,quęritur vtrum sibi ab alijs sit cõmunicandum,& an eps ei cõicare debuerit,rñdet pap.ꝙ iuratoria cautio q̃ præstant excõicati potiùs ad cautelam ex consuetudine ecclesiæ introducta est q̃ ex rigore canonum,nec pp iurm debet quis dici absolutus,nisi absolutio fuerit subsecuta nec debet communioni restitui aliorum cũ constet ipsum excõicatum fuisse,& verum sit eum absolutum non esse, nec eps ei alij debent ei cõicare,nisi secundum formam ecclesiæ postea fuerit absolutus:qa qui excõicato cõicat est excõicatus. Secunda qõ talis,est publica fama est aliquem esse excõicatum propter violentam manuum iniectionẽ in clericũ, quæritur an pp famam illam debeat euitari,respondet papa ꝙ nec eps nec alij debent excõicare nisi de hoc ad arbitriũ episcopi se purgauerit vel saltem ad cautelam ante fuerit absolutus. Tertia quæstio est:a'iquis verberauit clericum,& ipso mediante verberator cum clerico est reconciliatus,quæritur an sit ei communicandum ab alijs,respondet papa quod licet ille talis clerico satisfecerit tamen ecclesiæ quam offendit non satisfecit,& nisi secũdum formam ecclesiæ fuerit absolutus non est ei ab alijs com-
2 municandum.Ber.¶ † Not.1.ex tex.ꝙ nemo a debet communi-
a care excommunicato ante absolutionem quantumcunque dignitatis existat.vnde etiam episcopus communicando cum excommunicato ante absolutionem incidit in excommunicationem:nam ius indifferenter excõmunicat participantes excom-
3 municato,cui omnes subijciuntur.vt in c.ſ. de const. ¶ † An autem papa communicando excommunicato incidat in excommunicationem.Gl.in c.nulli.ℨ.e. concludit ꝙ ratio non est manifesta , quia hoc vinculum excõmunicationis contrahitur à iure positiuo quo papa non ligatur:vt in ca.proposuit.de consel.præbend.dic tamen no.ad illam glos.ꝙ aliàs papa peccat ꝙ intellige q̃n non subest causa sibi communicandi.nam tunc papa non solum facit contra ius positiuum , sed etiam contra ius diuinum, quia vt habetur in euangelio qui non vult se corrigere,& excõmunicatur,propter hoc debet haberi velut Ethnicus,& publicanus. vnde papa cum sit subiectus legi diuinæ. 25.q.1. sunt quidam.peccat non habendo eum tanquam Publicanum , & inridelem.qualis autẽ sit excommunicatio, quæ contrahitur propter participium.dic vt in c.concubinæ.ſ.eo.vbi de hoc dicetur ¶ Secundò not.ꝙ episcopus non potest ex sua voluntate aliquem absoluere ab excommunicatione,& ideò licet velit per cõmunionem suam illi redditam eum haberi pro absoluto non potest.lecus est in papa,quia ipse non subiacet certæ formæ sed episcop⁹ subiicitur dispositioni iuris de quo in cle.si summus.eod.tit.
4 ¶ † Tertiò no.ꝙ iuramentum , ꝙ præstant hodie absoluendi ab excommunicatione.de quo in ca.ex tenore.ℨ.e.fuit introductũ ex quadam consuetudine ecclesiæ.Ex quo infer ꝙ iuramentum non est de substantia absolutionis de quo tamen dic , vt ſ. subiiciam cum glo.Quartò not.in §.secundæ quæstionis arg.op.prohis quæ dixi in c.ꝓceed.ꝙ vbi excommunicatio pluribus nota est debent scientes vitare excommunicatum citra omnem denuntiationem.nam si sola fama sufficit,fortius habetur certitu-
5 do.† No.in §.tertio,quod non sufficit excommunicato satisfacere de eo,pro quo fuit excommunicatus,nisi absolutionem consequatur.imo excommunicatus donec satisfecerit eget absolutione,de quo per gl.no.in cle.j.de decimis.Item no.ꝙ ex iniuria illata clerico nascuntur duæ actiones iniuriarum. vna competit ipsi clerico,quatenus iniuria tangit personam suam,alia cõpetit ecclesiæ cui iniuria infertur ex ꝓpria clerici,& remissio, seu cõpositio facta cum clerico non tollit actionem competentem ecclesiæ.& pro hoc text.ibi,ecclesię tamen,quam offendit , &c.Nã loqtur de ecclesia particulari cui satisfaciendũ est ꝓpter iniuriã illatam clerico.vt dixi in c.parochianos.ℨ.e.Et puto ꝙ etiam patri ipsius clerici competat actio iniuriarum per hoc ꝙ no.in ca-
6 per venerabilem.qui filij sint legi.cum clericatus nõ eximat à patria potestate.licet aliud senserit gl.in c.indecorũ.de æta.& qualised primũ verius,vt ꝓbatur in d.c.ꝙ venerabilẽ.per locũ à specia
b li.† In gl.in ver.2.publica famab.sed q̃ro q̃n iste vitandus.Inn.po-
b nit duas op.Quidã dicunt cũ defecerit in se purgando.Alij verò
c cum differt præstare purgationem.c.& hoc vt placere Inn.sed puto ineonti

ADDITIONES.

a ¶ Nemo.vide quod not.Io.Cal.in tract.de eccle.interdi.in 6.mẽbro prin.in 4.q.
b ¶ Si publica fama.Adde Bald.in c.primo.circa prin. versi.not.ꝙ excommunicatio.in tit.hic finitur lex.deinde incip. consuet.re. vbi dicit ꝙ per famam probatur excommunicatio donec ꝓbetur contrarium per aliam famam vel indicium , quia episcopus ei communicat,& ita dicit notari in nouella.in c.prudentiam.de offic.o del.& omnino adde hic quę latè scripsi post glo.in versi. sciuisti.in cap.cum contingat.de rescript.vbi singulariter ista declarat Barto.
b ¶ Si publica fama.De hac gl.facit mentionem Bald.in capit.1.in prin in tit.hic finitur lex.in vsi.feud.& Gemi.in ca.pro humani.§. fi.de homicidio.lib.6.Seb.Sap.
c ¶ Purgationem.Hanc tenet Dominicus in ca.pro humani.§.fin. de homi.lib.6.Et vide quod hoc no.gl.in c.dilectus.§.fi.in verbo. Faciendi.circa medium.de ord.cog.de Bellent.

Universidad de Navarra

to inconuenienti hunc vitandum eum infamia innalnit contra eum argumento illud de cle. excom. ministr. Nam tractatur hoc casu de modico præiudicio, & de fauore animæ: ideo fama hoc casu facit plenam probationem, & hoc videtur velle iste tex nam indistinctè dicit eum vitandum: nisi se purgauerit, & purgationem præstiterit. Non ergo reddenda est sibi communio, ante purgationem præstitam, vel absolutionem obtentam ad cautelam. ¶ In gl fi. ibi, vt scilicet iuramento præstito, &c. Dic quòd imo tex. loquitur de forma absolutionis tradita in c. à nobis. 2. in fi. j. eo. vt scilicet præstito iuramento de parendo mandatis a ecclesiæ introducatur postea in ecclesia cum psalmo pniali, oratione dominica, &c. vt ibi dicitur, nec opus est quòd alia sententia feratur super absolutione. ¶ † Ex his infertur ad quæstionẽ b nũ quid absolutio ab excommunicatione possit peti per procuratorem: Inn. dicit quod non: quia hæc forma requirit præsentiam personæ. fatetur tamen q; vbi subest iusta causa poterit procurator interuenire pro hoc. c. quanto. 2 q. v. sed Host. tenet q; indistinctè non potest interuenire procurator quo ad ecclesiam militantem: quia absolutio requirit confessionem, contritionem & introductionem in ecclesiam cum solennitate prædicta. & dictum glo. communiter tenetur. nam si valet excommunicatio, etiam non seruata debita forma fortius absolutio. Satis tamen mihi placet opi. Inn. vt vbi non subest causa compareat absoluẽdus: & pro hoc vide bo. gl. in d. c. quanto. & dicit Spec. in titul. de procur. §. 1. verſic. item opponitur q; in curia Romana hoc seruatur de quo etiam per Archi. in c. vt officium de hæret. li. 6. ¶ † Infertur etiam ex prædictis ad aliam quæstionem c quæ sequitur in glo. nunquid vacat absolutio iuramento non præstito. Quidam q; non, quos sequitur Host. nam cum sit de forma non valet absolutio forma non seruata. arg. ca. quia propter. de elec. Nõ obstante tex. dicens fuisse inductum hoc iuramentum ex consuetudine, quia hodie hæc consuetudo redacta est ad ius commune. Glo. hic concludit contrarium, & communiter tenetur opi. glo. nam vt dixi in præc. q. sicut tenet excommunicatio non seruata forma ita absolutio arg. de pe. dist. 1 in c. verbum, facit ca. venerabilibus, in § vbi autem. eod. tit. lib. vj. vbi patet quod absolutio iniusta tenet, quod no.

ADDITIO.

a ¶ De parendo. concordat. c. ad hoc. 2. de app. Sed interdum iuratur de parendo mandatis absoluendis, vt in c. cum in ecclesiis, de maio. & obe. Idem dixit gl. in c. ex tenore. & vide tex. in ca. nuper. in fi. de sen. excom. & in c. prudentiam. §. fin. de offi. delegati. & ibi Ant. dicit q; inter hæc non est differentia.

b ¶ Ad quæstionem. Vtrum absolutio ab excommunicatione possit impetrari per procuratorem, & adde gl. in ver. absens. in ca. de manifesta. 3 qu 1 vide Specula. in titu. de procura. §. rationc igitur fui. in ver. 16. in petenda absolutione. Et vide bonam glo. magn. in c. qui ad agendum. de procur. lib. 6 quæ dixit quòd absolutio ab excommunicatione, sicut legitimatio personæ non absurdè dici posset q; non possit impetrari per procuratorem. per tex. sing. in l. 2. C. de his qui ve. æra. imp quem tex. etiã ad hoc allegat gl. in regula potest quis per alium. lib. 6. & de quæstio. hic posita per do. Abb. vide omnino in terminis pulchrè per Archi. in ca. cum aliquis. 11. q. 3. vbi concludit idem quod Spe. in d. §. ratione igitur. & vide ꝛ. de quo per do. de Ro. dec. 405. alias 434. incip. si decanus. in ordine nouissimo.

c ¶ Aliam quæstionem. Vide circa hoc quæ scribit do. Ant. in cap. ab excommunicato. & quod ibi no. latè de rescrip. super gloss. in ver. difficultatem. & ibi not. aliqua ad materiam. Item adde q; sicut qui absoluitur ab excommunicatione debet præstare iuramentum, sic & ille, qui absoluitur à suspensione. tex. est in c. venerabilis. j. eo. Et probatur etiã in c. super eo. j. inducendo à speciali. & alibi non probatur hoc fm Io. And. & Abb. ibi. & vide Abbatem in c. quæstioni de appellat. o. in 1 not. Et adde q; illud quod dixi de suspensione, habet locum in suspensione hominis, secus in suspensione iuris. Ira singulariter dicit Arch. in ca. sacerdos. l. distinctione. Item de hoc an iuramentum sit de substantia in absolutione à sententia excommunicationis, vide eleganter & forte melius quàm alibi per Ant. in alio loco in d. c. ab excommunicato. de rescriptis. in versic. venio ad secundum. qui incipit, partes. Item adde q; cautio, quam præstat absoluendus ab excommunicatione, præstatur in relaxatione interdicti, vt dicunt d. de Ror. in antiquis dec. 202. Item q; in absolutione ab excommunicatione requiratur cautio iuramenti, tenet sanctus Thomas in 3. sent. di. 18. q. 2. artic. v. circa medium. De quo vide Andream in c. Odoardus. de soluti. Adde hic Bald. in l. si quis mihi bona. §. iussum. ff. de acquirenda hæredi. vbi dicit per illum tex. esse arg. quod non sufficit procuratori dari speciale mandatum ad petendum absolutionem ab excommunicatione, nisi specialiter exprimatur excommunicatio. & postea hæc relinquit Canonistis.

c ¶ Ad aliam Idem dicit Arch. 5. q. 4 an c. in loco. & alle. hic cap. veniens, & optimè facit quod not. Bart. in l. in hoc interdicto. ff. de itinere actúque priuato.

¶ Adde hic Bal. in auth interdicimus. C. de episc. & cle. vbi dicit quod petitio absolutionis à sententia excommunicationis potest peti per procuratorem. sed non ipsa absolutio, quia per procuratorem non ostendit se pœnitentem, nec in procuratorem potest seruari forma absolutionis, quæ fit per manus impositionem. Et allegat Host in c. per venerabilem. ver. requirit tur etiam an aliquis. qui filij sint legit. An autem præstatio formæ iuramenti possit fieri per procuratorem, vide Baldum in c. j. de iureiur. Et de quæstione hic posita, videlicet an solutio ab excommunicatione possit peti per procuratorẽ, vide Dominic. in c. eos in principio. post Archi. ibi de sent. excom. lib. 6. & per Bal. in c. imperatorum. ver. extra quæro de iuramen. calum. & facit quod not. Barto. in l. Gallus. § forsitan. de lib. & postu. vbi concludit, quod legitimatio potest peti per procuratorem. De quo etiam per Bartol. in l. post mortem. ff. de adopt.

d ¶ Excommunicatio. Adde tex. quem ad hoc ibi ponderat Antonius de But. in c. olim. s. de resc. Seb. Sap.

SVMMARIVM.

1 *Iniiciens manus violentas in clericum turbantem diuina officia non incurrit excommunicationem.*
2 *Monialis gaudet priuilegio c. uno. si quis suadente.*

CAP. XVI.

VENIENS. Sacerdos eiiciens regularem de ecclesia officia diuina perturbantẽ excõicatus non est. h. d. in j. conquestio. In ij. prouisio ibi. ideoque. Casus literalis. Quædã monialis dum sacerdos matutinum officiũ celebraret intrauit ecclesiam, & cepit ludere cum alio clerico præstando impedimentũ diuino officio, propter quod sacerdos aliquantulum commotus, vt diuinũ officium liberius celebraret manũ in eam apposuit, vt ipsam extra ecclesiam poneret. Sed cũ nollet exire in trahendo ipsam coegit tandem extra ecclesiam residere pp quod episcopus sacerdotem illum tanq; excõicatum vitabat, & faciebat ab aliis euitari, vnde ipse ad papam accedens factũ sibi exposuit, mandauit papa episcopo quatenus si res ita se habet ipsum non euitet cum non
1 sit excõicatus. Ber. † No. 1. ex tex. ibi commotus. &cę. q; iniiciens manum in clericũ seu religiosum turbantem diuina officia excõicatus non est, etiam si commotus hoc fecerit. commotio ergo ex iusta causa non operatur vinculũ excõicationis vbi subest
2 iusta causa manus iniiciendi. † Secũdo no. q; monialis gaudet priuilegio. c. si quis suadente. vbi sine iusta cã manus in eã iniicitur, vt in c. de monialib. j. eo. tit. Opp. contra tex. nam videtur sibi contrarius. nam primò dicit illũ sacerdotem iniecisse manum in monialem, vt eam extra ecclesiam poneret, & postea dicit q; compulit eam residere intra ecclesiam. Solutio duplex. nã vna littera habet extra ecclesiam, & tunc cessat contrariũ. Alia vero litera habet intra, & tunc intellige q; isti in hac ecclesia erãt canonici regulares, & moniales habẽtes diuersos choros: vnde sacerdos istã monialem ingressam chorũ virorũ extraxit, & duxit ad chorum proprium, & intra ecclesiã coegit eam residere. In gl. in fi. Alij vero intelligunt q; iste sacerdos erat ibi prior etiam monialium sicut seruat in ordine Sancti Marci. vnde ratione prælationis fuit excusatus. alij verò intelligunt indistinctè q; quantumcunq; nõ habeat iste prælationem excusatur ab iniectione manuũ ex quo turbatur. Ex hoc & ex tex. not. q; turbantes diuinum officium in ecclesia possunt de ea expelli sicut facientes tumultum in iudicio. de quo vide bonum tex. in c. in loco. 5. q. 4.

SVMMARIVM.

1 *Intellectus plures si possunt dari ad aliquem textum ille est dandus qui continet dubitationem.*
2 *Absolutio ab excommunicatione canonis. si quis suadẽte, an aliquo casu possit fieri per episcopum.*
3 *Iniuria leuis, mediocris, vel enormis quæ sit, statur arbitrio iudicis.*

Peruen-

CAP. XVII.

a PERVENIT. a Legitur multis modis, sed secundum cõmunem lec. h. d. Excõicati pro leui iniectione manuum in clericũ possunt per episcopum absolui. & est iste text. sing. sin hanc lect. ¶ Casus literalis. Aliqui leuem, & modicam iniuriam inferunt clericis propter quam sunt excõicati, vtrum accedere debent ad sedem apost. dominus papa committit arbitrio epi, vt videat an leuis sit iniuria vel non, si iniuria leuis fuerit eos absoluat, alias ad papam remittit eosdem. Ber. ¶ In gl. fi. Primam opi. tenuit Inno. hic, & pro hoc adducebant fam in fi. ibi, duximus committendam. quasi velit dicere hanc fuisse spalem commissionem. Sed alij cõiter sequuntur dictum gl. vt qa facit ius cõe quo ad oẽs nã si gtineret spalem indulgentiam cum non appareat cui loquatur & cuius sit priuilegium erit hæc decret. omnino superflua. pro hoc facit quod habetur in antiqua vbi scribebatur, quia iste deberet absoluere mulieres senes, &c. & postea subijciebatur de his absoluendis, &c. vt in litera. vnde sicut episcopus potest iure suo mulieres senes, & alias humõi absoluere, vt in c. ea noscitur s. e. ita & istos pro leui iniuria excommunicatos. & iste intellectus
1 tanquam benignior amplectendus est. ¶ † Et pro hoc facit q; vbi duo possunt elici intellectus debemus sequi illũ qui gtinet in sea liquam dubitationem, & de aliquo prouidet. l. q; labeo. ff. de carb. edic. & in l. i. ff. ad muni. facit c. cum in iure. de of. le. Item cõ suetudo quæ hoc in dubio multum est attendenda, & minimè sunt mutãda. & c. l. minime. & l. si de interpretatione. ff. de le. & in c. cum dilectus. de consue. Sed contra hunc intellectum facit casi vere. s. eo. vbi in casu spali eps absoluit qñ iniuria non est enormis ad idem c. qñ. s. de vi. & hone. cle. vbi hoc est priuilegiũ cle-
2 ricorũ cõiter viuentium. † Sol. dicit Io. And. & bñ distinguẽdum fore inter iniuriam leuẽ. mediocrem, & enormẽ, vt pro leui iniuria quilibet eps possit absoluere iure suo authoritate huius de cre. non aũt hoc licet regulariter inferiori prælato. nã hæc dec. dirigitur epo vt patet ib. fraternitati tuæ, &c. Inferior. n. ab epo non appellatur frater, sed filius, vt in c. quam grauis. de cri. fal. pro iniuria verò mediocri non põt eps absoluere, nisi priuilegiatos. vt hoc casu locum habeant ꝑdicta superius alle. & similia iura. pro iniuria vero enormi eps regulariter non absoluit, nisi in necessitate, & vbi specificè sibi cõmittitur. Sed quæro nũquid episcopus poterit absoluere laicos leuiter iniuriantes clericos. Cõiter tene
3 tur q; sic: qa iste tex. loquitur in distinctè, quod no. † Et quæ dicab tur iniuria leuis, mediocris, & quę enormis, recurrendum est ad arbitrium iudicis. arg. insti. de iniu. in § atrox. facit ca. cum illorũ.
c & quod ibi eno. j. eod.

ADDITIONES.

a ¶ Peruenit. Adde hic Lap. all. 177. vbi dicit quod eps potest absoluere excoicatum. quia dedit maxillam vni canonico ecclesiæ cathedralis: quia hæc non dicitur enormis iniuria. Item adde q; ftam absolutionem pro leui iniuria illata in persona clerici nõ pot facere inferior ab epo non imitante necessitate, nisi hoc sibi ab epo mandetur. Ita dicit Archidiaconus in c. si quis suadente. in fi. 17. q. 4 qui ita dicit tenere Inn. in ca. de cætero. de sen exc. ¶ Adde Cal. conf. 4. hoc tit. Lud. Roma sing. suis. vbi dicit hoc singulare.

a ¶ Peruenit. hũc textum cõtulit inter singularia Rom. in sing. de ci. inc. incidens in excõicationem. & vide Car. in cons. 43. incip. reuerendissime pater super suprascripto. Seb. Sap.

b ¶ Iniuria. Statur arbitrio iudicis quæ sit leuis vel grauis iniuria, sed tu de hoc in terminis istis vide omnino Spec. in tit. de ieno. §. nunc dicamus. versũ quæ autem dicatur atrox vel grauis. ¶ Adde Alex. cons. 112. 2. lib. Ioan. de Ana cons. 44.

c ¶ Et quod ibi in gl. in ver. membrum. & in ver. effusionem.

SVMMARIVM.

1 *Participans scienter cum excommunicato in diuinis officiis excommunicatus est, & per solum papam absoluitur.*
Excommunicatio maior & minor priuat à sacramentis.
Excommunicatio per participationem hodie non incurritur, nisi canonica monitione præmissa.

CAP. XVIII.

1 SIGNIFICAVIT. † Cõmunicans in diuinis excõicatis per papam: quia diuina celebrat excõicatus est excõicatione maiori. & per solum papam absoluendus. h. d. secundum vnum intellectum. Vel sic secundum alium. Clericus qui scienter, & spõte participat excõicato in diuinis officijs excommunicatus est maiori. & tantum absoluendus per papam. Casus literalis. Aliqui erant excõicati à papa pp suos excessus: quidã clerici eis sciẽter & sponte participauerunt, illis excommunicatis, & ipsos in officiis receperunt. quęritur à quo isti clerici sint absoluendi: respondet papa quod per ipsum tm̃ cum sint inuoluti eadem excommunicationis sna, qua & illi. Ber. ¶ In gl. in fi. Ex hac gl. colligun tur tres lect. ad tex. Prima lec vt loquatur de excõicatione minori quam regulariter incurrũt participantes excommunicato. vt in c. nuper. j. eo. & c. si celebr. de cle. excõi. min. & in cap. à nobis.
2 s. de excep. † & tunc ad tex. dum dicit eadem sententia. respondetur quod est eadem in genere, & quo ad quid. puta respectu priuationis sacramentorum, quia sicut excommunicatio maior priuat sacramentis, ita minor, vt in d. c. si celebrat. sed ꝫ hanc lect. facit quia text. referunt hic absolutionem papæ. quod non faceret si loqueretur de excõicatione minori in ca. nuper. j. eod. Et ideo forte glosse transit ad aliam lect. vt intelligatur text. de excõicato cum omnibus sibi participantib. nam tunc participantes inuoluuntur eadem excommunicatione. & ista lect. est vera in se, sed
3 dijnat ad tex. † & hodie nõ potest ferri talis excõicatio in participantes canonica monitione non præmissa. vt in c. statuimus. e. tit. lib. 6. Tertia lectura gl. vt loquuntur de participantib. excõicato in crimine pro quo fuit excommunicatus, & tunc oportet intelligere quod fuit aliquis excommunicatus à papa, qui celebrauerat diuina post suspensionem. quo casu participantes sibi in diuinis officijs cõicant excommunicato in crimine, & inuoluuntur eadem sententia. vt in c. si concubinæ. j. e. & ista lect. bona est & secundum eam primo summaui. sed aliquantulum diuinat ad istum tex. quod hic participauerunt in crimine. Quarta lectura datur extra gl. quæ videtur communis, vt intelligatur ca. de
a participantib. excõicato, & non in crimine. Sed ad hoc vt incurrant excõicationem maiorem requirntur a quinque quæ narrantur in tex. Primò q; participantes sint clerici. vt patet ibi. clericos. item q; scienter participauerint, vt patet ibi scienter. Item q; sponte. vt in text. ibi, & sponte. Quartò q; excommunicato à papa. vt patet ibi à nobis. Item & quinto. quod in diuinis officiis participauerint. vt patet ibi in officijs. Nam cum hęc decre. inducat seu contineat nouam excommunicationis speciem, debet intelligi propriè prout iacet interuenientibus omnibus de quibus in text. nam alias regulariter vt dixi ex participio cum excõmunicato tantum incurritur excõicatio minor. Sed ꝫ lect. facit quia iste tex. non videtur inducere nouam speciem excommunicationis. cum papa non videtur hic nouum ius velle edere. cũ respondeat ad consultationem, & postea dicit ad nos volumus, &c. & sic loquitur in casu alias decisõ à iure antiquo, sed illo iure non reperitur hæc species excommunicationis inducta. Item tex. iste loquitur de præterito, vt patet ibi, participauerunt. Sed si contineret ius nouum non extenderetur ad factum de præterito. vt in c. cognoscentes. & in c. si. de constitut. sed potest dici sustinendo cõmunem lect. quod forte hoc erat decisum aliqua constitutione antiqua, & ideo papa respondet hic per illa verba supradicta, & quia aliæ lecturæ de nihilo nobis seruirẽt. Ideo hæc amplectenda, & hactenus sic est intellecta hæc decre. & minimè sunt mutanda. &c.

ADDITIO.

a ¶ Requirũtur. Istam lect. ad istum tex. ad literã ponit & sequitur Archi. in c. si quis episcopus. 11. q. 3.

SVMMARIVM.

1 *Percutiens clericum etiam volentem incurrit excommunicationem.*
2 *Incendiarius an sit ipso facto excõmunicatus, & an possit absolui ab episcopo.*
3 *Absolutio ab excommunicatione quãtumcunque referuetur papæ, tamen in articulo mortis solet & potest fieri ab episcopo, per totum.*
4 *Absolutio ex excommunicatione reseruata papæ, an possit fieri per eius legatum. vide, j. §. proxi.*

CAP. XIX.

a TVA Excommunicatus pro iniectione manuum in clericũ vel incendiarius apost publicationem à solo papa absoluitur. primo decisa consultatio, secundo responsio. ibi, fraternitati. Casus literalis. Quæsitũ fuit à papa vtrum illi tm̃ ab ipso sint soluendi. qui manus violentas in clericos iniecerunt. respondet papa q; non solum qui violentas manus mittunt in clericos, sed etiã incendiarij si pro incendio sint excommunicati, postquã sunt per sententiã ecclesiæ publicati à sede apostolica sunt soluendi. Ber.
1 ¶ † In gl j. in fi. quasi velit dicere gl. q; quandoque sine violentia manus temeraria extenditur ad clericum, exemplum in percutiente clericum volentem, nam violentia sibi non refertur, vt in reg. scienti. lib. 6. & tamen percutiens incurrit excommunicationem

ADDITIO.

a ¶ Incendiarius. De pœna incendiariorum, vide tex gl. & omnino Sali. in l. data opera. C. qui acc. & notat. in ca pessima. 33. qõne. 8. & quando teneatur de incendio, vide Imo. in c. sicut dignum. de homi. & Ab. in c. si egressus. de iniur. Et de pœna incendiarij, vide elegantissimè Bar. in l. vn. de officio præfect. vigil.

Universidad de Deusto

tionem, quia temerè facit. vt in c. contingit. ĩ. eo. sed ꝙ hoc facit quia c. si quis suadente, requirit violentiam, ergo non debet extẽdi cum sit pœnalis. sed potest dici ꝙ licet non sit violentia respectu personæ illius clerici volentis, est tamen violentia respectu totius ordinis clericalis. nam collegium clericale in cuius fauorem principaliter illud priuilegium emanauit, non præsumitur consentire, vnde nõ potuit iste clericus renuntiare illi priuilegio, vt in c. si diligenti. de for. compe. & in ca. cum desideres. §. fi. eodem ¶ † In gl. fi. in fi, Conclude ergo mente gl. ꝙ aut qs incendit ecclesiam seu locum religiosum. & tunc excommunicatus est ipso facto, & ante publicationem ipsius excommunicationis poterit absolui ab eo loci, sed post publicationem nõ, quia papa reseruat sibi hanc absolutionem, vt hic. aut incendit alium locum, & tunc non est excommunicatus ipso facto sed ex communicandus post publicationem, & absolutio reseruatur papæ, de hac materia vide bonam glo. in c. cum deuotissimam. 12. q. 2. in ver. incendiarios. & gl. in c. omnes. 17. q. 4. tex. in c. canoni ca. 11. q. 2. & Hosti. in sum. de rap. & incen. §. & qua pœna. versic. sed ẽm canones. cum seq. ¶ † Et ex prædictis, & ex tex. not. duos casus in quibus absolutio ab excommunicatione reseruatur papæ. fallit in articulo mortis, vbi etiam incendiarius absolui põt à sacerdote. vt in c. in literis. de raptorib. ¶ † Sed extra gl. quæro nunquid legatus possit absoluere istos incendiarios post publicationem Et videtur ꝙ sic, ga legatus absoluit excommunicatum pro iniectione manuum in clericum, vt in ca. seq. ergo potest absoluere incendiarium, cum ista duo procedant hic à pari. Guil. tenuit contrarium, & communiter tenetur, nam licet ista parificẽtur quo ad difficultatem obtinendi absolutionem, non tamen sequitur ꝙ permissio facta in vno casu, extendatur ad alium, maximè quia in istis exorbitantibus non proceditur, seu non fit extensio & per maiorem rationis, vt in reg. in argumentum. de reg. iur. lib. 6. & in l. quod verò, ff. de legibus. solus ergo papa absoluere potest istos post publicationem, quod est nota.

SVMMARIVM.

1 *Legati de latere dicũtur ex eo, quia mittuntur de latere papæ ex eo quod sem per assistant lateri papæ.*
2 *Legati de latere non coguntur ostendere mãdatum in his, quæ veniunt iure legationis, in aliis verò secus.*
3 *Legatus de latere potest absoluere excommunicatos vigore canonis, si quis suadente, etiam de enormissima iniuria.*

CAP. XX.

ADEMINENTIAM. Legati de latere absoluere possunt excommunicatum pro iniectione manuum in clericos. h. d. Secunda pars ibi, super quo.

¶ Casus literalis. Quidam dubitauit vtrum illi sint pro absolutis habendi qui à cardinali lib. de lateræ papæ missis absoluuntur ab excommunicatione, quam incurrerunt pro iniectione violenta manuum in clericos, vel alias religiosas personas, cum ipsi cardinales nullum super hoc mandatum expressum ostendant. quæsiuit à papa quid iuris sit, & ipse respondet, ꝙ illos debet habere pro absolutis, ꝙ constiterit à talibus beneficium absolutionis ad
1 ceptos. Ber. † No. ex tex. ꝙ legatus Cardinalis dicitur legatus de latere, quia mittitur ex latere papæ. assistunt enim cardinales lateri papæ, quia ferè omnia consilia eorum explicat. hinc dicuntur le-
2 gati de latere. de quo in c. j. de of. leg. li. 6. † Secundo no. ibi mãdatum super hoc non ostẽdant, & c. ꝙ super his quæ veniũt iure legationis ex dispositione legis vel consuetudinis non est opus ꝙ legatus ostendat mandatum expressum. Transeunt etiam ista ex generali demandatione legationis, secus dic in his quæ non cõpetunt iure legationis, quia tunc oportet ꝙ probetur mandatum expressum. ar. hic per locum à speciali, & vide quod no. Ioa. An. in c. 1. de offi. legati. lib. 6. dixi plenè in c. quod super his. de fide inst.
3 † Sed quæro pro declaratione literæ nunquid isti legati possint absoluere excommunicatos pro enormi iniuria, & maximè pro interfectione clericorum seu mutilatione. Host. hic & communi
a ter docto. ꝙ sic, ga litera hic loquitur indistinctè, ar. patet ibi ec s habeas, & c. inde finita enim æquipollet vniuersali. vt not. in ca. vt circa. de electio. lib. 6. Et maximè hoc probatur secundum aliam literam quæ habet dictionem vniuersalem. vt omnis, & c. Sed idẽ Host. aliud sentit in c. pen. de officio leg. vbi dicit ꝙ pro enormi iniuria solus papa absoluit. cum quo ad legatum appellabat enormem iniuriam homicidium, & membri mutilationem, secus autem dicebat in effusiõe sanguinis etiam cum effractione ossis. & illã opin. Host. secutus est Spe. in tit. de legato. §. nunc dicamus. versi. quod etiam dixi, sed opin. Host. communiter hic approbatur. pro qua facit secundum Ioan. And. quia legatis datur hæc potestas absque aliqua exceptione, iura enim excipientia enormem iniuriam non loquuntur in legatis sed in inferioribus. Et hanc opi. tenet Arch. in c. 1. de of. leg. lib. 6. alle. c. eos. de sent. excom. cod. li. dum ibi dicitur à quibus sententijs, &c. Et sic videtur præsupponere quod pro qualibet iniuria potest delegatus absoluere, quidam tamen legati solent abstinere quando commissum fuit homicidium. alioqui verò indistinctè absoluunt. tamen prima opinio, vt indistinctè possint absoluere est benignior. pro qua facit c. quod translationem. ĩ. de of. le. & vide quod not. in d. c pen. ¶ In gl. fi. in fin. & de triplici specie legatorum, & eorum potestate, dic, vt in d. c pe. & in c. j. de off. leg. libr. 6. & plene per Spec. in tit. de leg. in §. nunc dicamus. Abbas.

ADDITIO.

a ¶ Indistinctè. hanc opinionem sequitur do. Abb. & ponderat ibi tex. in c. quamuis. ĵ. hoc ti. quam limita septem modis. vt hic per Feli. Seba. Sap.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicans non ligat sibi non subditos.*
2 *Canonem non potest tollere inferior a papa condendo statutum cõtrarium, sed bene potest adiuuare per appositionem nouæ pœnæ.*
3 *Excommunicatio fertur ipso iure per ista verba excommunicatus sit.*
4 *Statutum quantumcunque generale restringitur ad habiles, & subditos ratione potestatis statuentis.*
Statutum laicorum imponens pœnam proroganti iurisdictionem potestatis nõ extenditur ad clericos.
Verba quantumcunque generalia, siue statuentis, siue iudicis, vel cuiuscũque restringuntur ad habiles.
5 *Statutum, quòd non possint vendi immobilia in non subditos, non extenditur ad clericos non subditos.*
6 *Statutum certi loci apponens certam pœnam, an afficiat non subditos delinquentes in loco data scientia statuti.*
7 *Legatus antequam ingrediatur prouinciam non potest causas delegare, & idem in quolibet alio officiali.*
8 *Excommunicatio non solet ferri pro futuris culpis, tamen lata tenet.*
9 *Statutũ an liget non subditos delinquẽtes in loco statuti, & ignorãtes statutũ.*
10 *Ignorantia vel scientia præsumitur ex coniecturis, & probatur ipsa ignorãtia per iuramentum.*
11 *Subditus delinquens extra territorium statuentis an ligetur pœna statuti sui.*
12 *Statutum, vel sententia an habeat vires vltra tempus disponentis. S. statuentis, vel iudicantis.*
Statutum factum à capitulo sede vacante, durat etiam citato episcopo, nisi expressè reuocetur.

CAP. XXI.

a 1 ANOBIS. a † Generalis excõicatio nõ ligat, nisi subditos proferentis. h. d. Primo ponitur quæstio. Secundo solutio. ibi: ad quod. Casus literalis. Quidam eps tulit sniam excõicationis sub hac forma: quisquis furtum fecerit sit excõicatus. quæritur vtrũ hæc generalis sententia extendatur solum ad subditos excõicãtis. an ad omnes qui non sunt de iurisdictione illius. Ad hoc respondet papa ꝙ hac sententia non ligantur, nisi subditi excõicãtis, nisi forte plus contulerit maior, & largior authoritas delegã
2 tis. Bernard. † Nota primò, ex tex. inferiorem à papa posse per ista tutum suum factum iam à iure damnatum prohibere sub certa & noua pœna: licet ergo inferior non possit tollere canonem cõ dendo ꝓrium statutum, potest tamen canonem adiuuare per appositionem nouæ pœnæ. concord. cap. vt animarum. de constitu
3 tione. b. li. 6. & vide ꝙ no Io. And. in c. fi. de offi. archipresby. & gl. in cle. ne Romani. de electionib. † Secundò no. ꝙ per hæc verba,
b excõicatus sit, & c profertur excõicatio ipso iure. pro hoc vide gl. in cap. quicunque. de hæret. lib. 6. ꝙ not. licet aliud senserit gl.
4 in cap. 2. de foro compet. & vide quod ibi dixi. † Tertiò not. ꝙ generalia verba statuentis seu sententiam proferentis restringunt ad limites potestatis suæ, vt quanquã ex propria verborũ significatione apta sint etiã nõ subditos cõprehendere: tamen propter potestatis defectum verba quatumcunque generalia restringuntur vt non

ADDITIONES.

a ¶ Anobis. Dom. de Rota, decisione 326. in ordine nouissimo.
b ¶ Excõicatus sit. Vide Bald. in l. i. C. de secund. nupt. cum allegat. per Feli. in c. Rodulphus. versi. si excommunic. ĩ. de rescript. Seba. Sapia.

vt non comprehendant nisi subiectos. facit pro intellectu statutorum secularium, & maximè illius statuti quo cauetur quod declinans iurisdictionem potestatis incidat in certas pœnas, vt non extendatur in clericos iurisdictionem declinantes, quia clerici non sunt subditi, & statutum mensuratur secundum potestatem
5 statuentis. ¶ † Item dicendum est si statuto caueatur, vt venditio bonorum immobilium non fiat non subdito, vt non comprehendat clericos propter generale priuilegium. quod habent in acquirendo. de quo in c. fi. de immu. ecc. li. 6. fm Ioã. Andr. & per doc. in c. relatum. el. j. ĩ. de test. ¶ In glo. i. in fi. de hoc quis dicatur nominatim excõicatus seu interdictus, vide per In. & alios doct. in c. in literarum. de præbẽ. & an tales ꝛmittentes furtũ debeant vitari ante publicationẽ, dic, vt no. in cum non ab hoste. ĩ. e. ¶ In gl. 2. notat glo. solet eũ multum allegari, & comprehendẽdo gl. & materiam pertinentem ad eam videnda sunt quatuor. primo nunquid statutum certi loci apponens certam pœnam afficiat non subditos delinquentes in loco data scientia statuti. secundò dato ꝙ scientes ligentur quid de ignorantibus statutum. tertiò nunquid subditus statuentis delinquens extra territorium afficiatur pœna statuti. quartò, & vltimò, & nunquid statutum, seu sententia duret vltra statuentis tempus, seu sniam proferentis.
6 ¶ † Quò ad primum glos. concludit ꝙ non subditi a ligentur. Ex
a quo delinquunt in loco statuentis. Idem cõmuniter legistæ in l. cunctos populos. C. de summ. trini. & fid. catho. & optimè facit
7 c. quæ ad perpetuam. 8. stist. Inn. hic variè loquitur. ¶ † Et vt appareat dubium quæstionis pro contraria parte, ꝙ non subditus non ligetur adducitur talis ratio. nam tempore quo fit statutum statuens non habet iurisdictionem in actu in non subditos, ergo cum statutum assumat vires tempore promulgationis non est potens ad comprehendendum non subditos, cum antequam veniat casus iurisdictionem tribuens non possit iste suam iurisdictionem actualiter exercere. ar. optimum in c. 1. de of. or. li. 6. vbi paret ꝙ archiepus non põt officiales deputare in diœcesi sui suffraganei pro appellationib. interponendis ad eum: quia ex quo appellationes non sunt interpositæ non habet iurisdictionem actualem. ad idem l. obseruare. in fi. ff. de of. proconsuli. vbi proconsul ante quàm ingrediatur prouinciam non potest eam delegare, quia adhuc nõ habet actualiter iurisdictionẽ, licet habeat in habitu. facit etiam l. vsufruc. ff. de stip. ser. Conclude capiendo mentem eorum quæ tangit hic Inno. & quæ mihi plus placet ꝙ aut quærimus de statuto aut de snia, primo casu aut statutũ est aptum comprehendere subditos, & non subditos, vt in exemplis huius literæ. & tunc etiam non subditi delinquentes in territorio ligant. nam lex semper loquitur, vt l. Arriani. C. de hære. ideò incontinenti cũ subditus delinquit efficitur de iurisdictione statuentis, & ligatur statuto suo, aut statutum non potest comprehendere, nisi non subditos. vt quia dicit statutum archiepiscopi, quicunque archiepõrũ fecerit ante se crucem deferri, in prouincia mea sit excõicatus. & tunc fm Inn. non valet statutum: quia archieps non habeat archiepm aliquem in subditum, & sic hoc statutum non potest comprehẽdere, nisi nõ subditos. Host. hoc impugnat. arg. c. ex tuarum. de autho. & vsu pa. Item quia sequeretur fm opi Inn. quòd nõ possit fieri statutum cõtra peregrinos
b in loco delinquentes, articulus iste satis est dubius, & potest teneri hæc opi. Host. nam cum statutum habeat tractum ad futu-
c rum. & sic lex territorij referatur ad tempus habile, videtur statutum valere, cum dicatur iurisdictionẽ in territorio, aut fertur snia gnalis, & tũc potest habere locum ꝙ ĩ. d. xi. vt tũ extẽdatur ad subditos sententiantis respectu delicti cõmittẽdi: & põt esse differẽtia inter statutum, & sniam: ga snia assumit vires incõtinẽ ti in eũ ꝛquem fertur. vt habet ꝛprehendere tũ subditos. arg. in d. l. vsufructus. Sed secus in statuto cum habeat actum successiuũ, & inculum sumat tpe delicti, & in snia generali potest intelligi iste tex. vt nõ subditi delinquentes in loco sentẽtiandi nõ afficiãtur illa sentẽtia, & ita propriè videtur loqui iste tex. nam intellectus glosi, est indubitabilis in eo ꝙ intellexit tex. de nõ subditis delinquentibus extra territorium, nam hoc nulli debet esse dubium. intelligitur ergo in snia generali pro quo tex. ibi: pronuntiauerit, & c. & habetur i. lud notabilissimum dictum. vt non subditi postmodum delinquentes in territorio non incidant in pœ
8 nam snix. & hoc sentit hic Inno. in fi. † Sed cõtra prædicta facit c. Romani. in §. caueãt. eo. tit. lib. 6. vbi dicitur ꝙ snia excõicationis nõ potest ferri pro futuris culpis, nisi subsit aliqua cã de præsenti. Sol. licet ñ debeat talis sententia sic ferri, lata tamẽ tenet: & dic
9 hodie, vt no. in d. §. caueant. ¶ † Quò ad secundum dubium præ-
b suppositio quòd nõ subditi hic delinquẽtes ligentur statuto data scientia statuti: quid de ignorãtibus. Gl. no. hic. dicit quòd statutum punit factum, alàs damnatum punit, & ligat etiam ignorantes. Contrarium tenet Io. And. hic. vt in c. vt animarum. de cõstit. libr. 6. & videtur ibi text. pro eo. nam statutum ibi excommunicabat committentes furtum, & tamen non ligat ignorantes, quanquam enim factum sit damnatum, pœna tamen noua est. Bar. in d. l. cunctos populos. sentit idem ꝙ glo. hic, quam sequitur do. Ant. & ad c. animarum, respondet, ꝙ loquitur in sententia excommunicationis, quia non ligat nisi ratione contemptus, vt vbi datur ignorantia cessat contemptus, & pro hac opin. optimè facit l. vulgaris. in §. si quis ex. ff. de fur. vbi patet ꝙ si credens furari modicum, & furatus est multum ꝙ tenetur non habito respectu ad intentionem, & ignorantiam suam. & hæc opinio videtur verior de rigore iuris licet opi. And. sit æquior. non enim licitè potest allegari ignorantia cum sciret seu scire debebat factum esse damnatum, vbi aũt statutum puniter factum alias non damnatũ, tunc probabiliter ignorantes non ligãtur. vt 82. d isti.
10 propositi. & not. in d. l. cunctos populos. † Et ex coniecturis præsumitur ignorantia vel scientia, & in dubio recurritur ad iu-
11 ramentum ipsius delinquentis. ar. in c. si verò. ĩ. eo. titu. ¶ † Quò
c ad tertium dubium nunquid subditus d delinquens extra territo
d rium statuentis incidat in pœnam statuti. Inn. sentit hic qd sic. in contrarium est tex. in ca. vt animarum. Bart. in d. l. cunctos populos. distinguit ꝙ aut statuens expressè agebat ligare subditos delinquentes etiam extra territorium, & tunc ligantur subditi. Exemplũ dicit statutum quicũque miserit furtum vbicunque sit excõicetur. Aut statutũ est generale, & tunc restringitur ad territoriũ statuentis, sed multi moderniores legistæ in l. fi. ff. de iurisd. omniũ iud. tenent oppositũ, quod credo verius, vt nunquam delinquentes extra territoriũ afficiantur statuto per rõnem illius l. fi. & d. c. vt animatum. nam rõ illorũ iurium est, quia extra iurisdictionem iusdicenti nõ paretur impune. Item qa statutũ propriè est lex territorij, nec põt vires suas exercere extra territorium, qa videretur ibi legẽ dicere. & de hoc plenius dico in c. fi. de so co-
12 pet. † Quo ad vltimũ dubium nunquid statutum seu snia duret
e vltra tps disponentis. aclude ꝙ statutum cum sit lex quædã perpetuo durat nisi reuocetur expressè. vt est tex. in ca. fi. de offi. legvnde dicit Fede. in consiliis suis ꝙ si capitulum sede vacãte fecit statutum durat etiã creato epo, nisi expressè reuocetur per epm, qđ no. In snia dic cõcludendo notabiliter fm not. in l. fi. ff. de pœ. & in l. j. C. de postu. & in c. vnico. de maio. & obe. lib. 6. quod aut snia iniecit vinculum tpe proferentis, aut nõ, primo casu aut vin
f culum est momentaneum, & tũc durat etiam vltra tempus proferentis.

ADDITIONES.

a ¶ Subditi. Vtrum statuta loca ligent non subditos. vide Bal. in sua Margar. Inno. in versi. statutum in 1. q.
¶ Adde an statutum liget statuentes Lud. Ro consi. 455.
¶ Adde Math. in singulari suo. 145. incip. not. mirabile dictum. & Feli. in ca. ecclesia sanctæ Mariæ. in 1. conclu. 6. q. princ. ĩ. de constitutio Zacha.
b ¶ Non subditi. Vide Al. in consi. 14. in c. Alphonsus. in 5. vol. Mode. in l. j. C. de summa trin. & fid. cath. & in l. fi. vbi Paul. de Cast. ff. de iurisd. om. iud. Et nunqd delinquens in ista ciuitate, qui ex tali delicto sit excõicatus vigore statuti epi possit absolui à suo proprio epo, vide Abb. in c. graue. ad fi. ĩ. de præb. & quæ not. Ro. in sing. 461. incip. ratione delicti. & Abb. in c. j. ĩ. de rapto. Seb. Sap.
¶ Non subditi. Vide Anto. in ca. cognoscentes. de constitu.
c ¶ Ad tertium. Vide Ale. in consi. 111. incip. ponderatis verbis. in j. vol. & quæ no. Fel. in c. fi. ĩ. de so compe. Seb. Sap.
d ¶ Nunqd subditus. adde hic quę scribit Abb. in cap. 1. de raptorib. ver. sed circa hoc dubitatur. & vide Cald. in re. c. cum excõicato. in xj. q. & vide Do. Card. in rep. cap perpendimus. vltra medium. ver. item no. ꝙ statutũ. ĵ. e. ti. Et an possit fieri statutũ, qđ ꝛprehẽdat subditos extra territoriũ delinquentis, vide Bart. in l. prætor ait. in fi. ff. de incen. ru. & nau. & in l. Romanæ. C. de eunuchis. ne trãseant limites vel certos terminos. & in l. j. C. de ꝛmer. & merca. & vide Bar. in l. fi ff. de decr. ab or. fa. Et de qõne hic posita per d. Abb. post d. Ant. vide in terminis Bal. in fi. ff. de iurisd. om. iud. ꝙ Bar. in l. j. in 8. q. C. de sum. trinitate. per Bal. in l. mercatores. C. de commer. & merca. & Bal. in sua rep. le. si vacantia. C. de bo. vacan. lib. x. & vide omnino, quæ latè scripsi post Abb. in d. c. j.
¶ Adde videndum iate Fel. consi. 16.
e ¶ Statutũ. Vide d. Car. in rep. c. perpendimus. ĵ. eo. in fi. 2. chartæ. versi. item statuens. sequitur, & allegat ꝙ singulari istam gl. dum in fine loquitur de duratione statuti vel sententiæ post mortem. Et inquantum dicit de snia sub ꝛditione, vide Bal. in apos. in l. j. ff. de off. pcõsulis. vbi dat infinitas remissiões. de hoc vide ꝙ Spec. in tit. de leg. §. superest. in 2. col. ver. quid de sententia. de Belle.
f ¶ Vinculum. hæc cad. verba ponit idem d. Abb. Sic. in c. fi. de off. delegat. Sed circa hæc adde glo. in c. Salonitanæ. in fin. gl. magnę dist. & vide Archid. in c. fi quis de prouincia. 13. quæstio. 2. Et vide quæ notaui post d. Ant. in cap. ex literis. de constit. Et vide omnino in c. j. §. fi. in 3. col. ne sede vacante. lib. 6. de Bell.

Universidad de Deusto

ferentis exemplum in excõicatione vel publicatione bonorum vt in d.cap.vnico.vnde excõicatus per eṕm remanet excõicatus post mortem eṕi.c.pastoralis §.n.de offi ord. Aut habet cãm successorĩã. & tunc aut cum causæ cognitione sentẽtia fuit lata, & durat effectus sententiæ,vt in dict.l.1. aut sine causæ cognitione. tunc non durat vltra tẽs proferentis.& sic loquitur d.l.fin. & prædictis adde gl.in c.pe.de cle.non resi quæ notabiliter sentit licentiam expirare post tempus cõcedentis,& prædicta ꝓcedunt quo ad effectum ex sententia productum, sed respectu processus, vel effectus ꝓcedendi in futurũ sñia tollitur per remotionem sententiantis,quia pendebat in iurisdictione sua,& hoc casu procedat ista gl.¶ In gl.vltima ibi sententia quæ nulla est,&c.hoc arg. non colligitur ex tex.nam mens literæ est quod non subditi non ligantur nisi ex speciali authoritate superiorum fuerit isti cõcessum quòd etiam non subditi astringantur eius sententia secundum Ian.& bene.quod tene menti.Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Damnificans ecclesiam non solum tenetur ipsi ecclesiæ damnum resarcire. sed etiam eidem de iniuria satisfacere.*
2 *Rapiens bona ecclesiæ an sit ipso iure excommunicatus.*

CAP. XXII.

CONQVESTI. Qui cũ effractiõe spoliant ecclesias excõicati sunt & per papam nñ post denuntiationẽ absoluãtur. h.d. primo põitur regula.Secũdo iudicũ datio.ibi.qñ igr. Casus literalis.Canonici Regineñ.ꝙquesti sunt do.pap.ꝙ l.de mala ftœna, & quidã alij sequaces illius quasdã ecclesias Reginen.epatus violenter fregerunt spoliãtes easdẽ. Mãdat pa.quibusdã quatenus si ita est ꝓdictos sacrilegos excõicatos denuntient & faciant sicut excõicatos arctius euitari donec passis iniuriã agruè satisfaciãt,& cũ literis eorũ veritatem ꝓtinentibus ad apostolicã sedem accedãt.Ber.¶No.i.ex tex.ꝙ delicta grauia nõ sunt sine mulcta relinqueda. ¶ Irẽ nor.qđ inferens dãnũ ecclesijs tenetur nedum ad emendam damni,sed etiam ad satisfactionẽ de iniuria,quod no. ¶ Tertiò colligevnum casum in quo sacrilegus est excõicatus ipso facto & absolutio reseruatur soli papæ.¶ In glo.j in fi.ꝑclude ergo clarè,ꝙ aut quis rapit bona ecclesiæ sine incendio seu effractione,& tunc non est ipso iure excõicatus sed excõicandus etiam si essent res sacræ,vt calices.hoc probatur in ca.fi.ẽ de fur. vt ibi dixi.& facit c.conquestus.de foro competenti.aut ista rapina concurrit cum effractione, vt quia fregit ostia seu parietem ecclesiæ,& inde bona subtraxit, & tunc est excõmunicatus ipso facto.& ita loquitur hic Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Percutiens clericum,qui dimisso clericali habitu immiscet se enormitatibus non incurrit excommunicationem.*
2 *Clericus pro sua necessaria defensione potest assumere arma,& non perdit priuilegium canonis.si quis suadente.*
3 *Clericus dicitur se immiscere in enormitatibus, quando facit seditionem in populo.*
4 *Homicidium quò ad peccatum remittitur per simplicem sacerdotem.*
5 *Clericus immiscens se enormitatibus an perdat priuilegium fori & priuilegium canonis,si quis suadente.& nu.6.*
7 *Clerici buffones vel aliam artem ignominiosam exercentes,si illam exerceãt per annum,perdunt priuilegium clericale.*
8 *Tœnalia non extenduntur etiã ex maioritate rationis,puta quod pœna magna imponatur pro parua delicto ad quod homines sunt promptiores.*
9 *Bononiæ,si ministri iustitiæ non peccant exercendo officium suum.*
10 *Clericus delinquendo potest prorogare iurisdictionem sui iudicis,quam alias non posset sine eius licentia.*

CAP. XXIII.

PERPENDIMVS. Legitur varijs modis sed generaliter sic summari potest.† Percutiens vel etiam interficiens clericũ se dimisso clericali habitu seu is enormitatibus immiscentem nõ tenetur ire ꝓ absolutione ad sedem apostolicam. h.d. In prima parte ponitur ꝺsultatio.In secunda respõsio.ibi fraternitati, &c. ¶ Casus literalis.Quidã sacerdos nominabat se filiũ regis.& acceptis armis seditionẽ fecit & guerram,ꝓpter qđ comes quidam fecit illũ fustigari,qui postea de mandato eiusdẽ comitis fuit suspensus,quæritũ fuit vtrum occisores illius sint excõicati. Rñdet papa.ꝙ si sacerdos talis non excessit,& nõ propulsando, sed inferendo iniuriã fuit occisus non vt ꝓ intersectores illius sint excõicati.nã iudex pñam iniungat eis cõpetentem secundum merita psonarũ.Ber. ¶¶ Nor. 1.ꝙ pro iuria ꝓpulsanda põt clericus assumere arma ad sui defensionẽ, nec ex hoc perdit priuilegiũ canonis,si quis suadente.facit clem.si furiosus de homi. ¶ †Nor.2. ex hoc tex.iunctõ.c.cum non ab homine.ẽ.eo.ꝙ faciens seditionẽ in populo,& guerrã, dñ se immiscere sæuis enormitatibus. & clericus talia exercens ꝑdit priuilegiũ canonis,si ꝙs suadẽte diabolo. & in d.c.cum nõ ab homine. & hoc secundum vnam lect. 4 ¶ † Tertio no.ꝙ pro homicidio non tenetur quis ad papã pro absolutione à peccato , imo simplex sacerdos absoluere põt,cũ nõ reperiatur iste casus reseruatus eṕo.facit c.Deus qui & qđ ibi 5 dixi ẽ.de pe.& re. ¶ † Sed opp.ꝺ literam , nã videtur sibi ꝺria nec videtur pa.rectè rñdere ad ꝓsultationem.nam in ꝓsultatione,narratur ꝙ ille sacerdos mandato comitis fuit patibulo suspensus, & pa.rñdet ꝙ interfectores eius non tenẽtur ire ad sedẽ apostolicam pro absolutione,& sic nihil rñdet de comite.ſtẽ papa in rñdendo asserit illũ fuisse occisum.& tñ in ꝓsultatione dicit ꝙ expirauit patibulo traditus. Sol.vario modo potest intelligi ista litera.nam.vt dicit Ioñ.in decisa. hoc continebatur ꝙ quidam dicebant hunc sacerdotem in bello fuisse interfectum.& huic narrationi papa rẽdet præsupponendo eum occisum,& quòd interfectores non tenentur, &c.& secundum hoc cessat cõtrarium. Et hoc modo intelligendo non probatur ex litera ꝙ iste sacerdos perdiderit priuilegium fori sed tantum priuilegium canonis , si quis suadente. Sed secundum hunc intellectum hæc decretalis fuisset malè decisa.secundo modo potest intelligi, quòd pa. respondeat ad consultationem contẽtam in litera,nam comes põt dici interfector saltem interpretatiuè, quia is videtur facere cuius mãdato fit,vt in c.mulieres.& quod ibi plenè dixi, ẽ. eo.& dixit interfectores in plurali, habendo respectum ad obsequentes mandato comitis , & tunc hæc litera multum faceret quod iste sacerdos perdidisset priuilegium fori. Sed volens tenere contrarium posset respondere ꝙ hic non quærebatur vtrum comes poterat iudicare clericum,vel ne,sed tantum dubitabatur de excõicatione,nunquid pro absolutione teneretur ire ad curiam.& pa.rñ.ꝙ nõ,nã ex quo iste immiscuit se sæuis enormitatib.habitu dimisso,perdidit illud priuilegium canonis:sic.n. iudex mandando non incidit in excõicationem,sed alias peccauit:quia nõ pertinebat ad eum iudicare clericum & pro hoc tex.iste in fi.dũ mãdat istis pñam iniungi.Nã si ille fuisset effectus de foro seculari, pña non imponeretur istis cũ obtemperassent mandato iudicis iustè iudicantis.23.q.5.in c.cum minister.& ca.miles.& hæc consideratio multũ facit ẽ præcedẽtẽ intellectũ,vt ista lẽa nihil probet de priuilegio fori: mò ꝙ potiùs probet ẽrũ.& de hoc statim 5 latius subijciã. †In gl.2.in fi.ibi gl.soluit quod aut clericus solum dimittit habitũ, & tonsuram & non immiscendo se enormitatibus:& tunc nõ perdit priuilegiũ. Arg.c.si vero.el 2.eo. aut dimisso habitu.& tõsura immiscet se enormitatib.& perdit priuilegiũ. Idem videntur sentire Vin.Tan.& Philip.dicentes ꝙ ꝺria loquũtur in eo qui apostatat,nulli tamen iniuriatur,Istud vero c.dicit de eo qui apostatando alteri iniuriatur.Hosti.intelligit hoc c.in clerico qui ex prauitate seu iniquitate dimisit habitum,& tõsuram,& immiscuit se enormitatib.vt præliis,& aggressuris, & ibi deprehenditur talis.n.perdit priuilegia clericalia, vt videtur velle Hosti.quod iste talis perdat omnia priuilegia clericalia, vt sic possit per iudicem secularem puniri,vel potest intelligi ſm eum de incorrigibili.Io.And,dicit ꝙ quandiu clericus portat habitũ, & tonsuram,licet immisceat se enormitatib non perdit priuilegium fori nec canonis,si quis suadente.sed si assumptis armis im a misceat se enormitatibus,dimisso habitu perdit priuilegium canonis si quis suadente.& in ca.cum non ab homine.ẽ.eo.sed non b perdit priuilegium fori:vnde ſtatim debet restitui iudici ecclesiastico,nisi fuisset inuenerarus i huiusmodi aggressuris,seu enor- 7 m tatib.quo casu posset procedere opi.Hosti.ſm eũ. †Adducit in arg.c.vnic.de vi.& hon.cle.lib.6.vbi clerici goliardi, & buffones exercentes illam artem ignominiosam per annum perdunt omne priuilegium clericale.quasi innuat Ioã. And.ꝙ fortius debet clericus

ADDITIONES.

a ¶ Enormitatibus.Vtrum clericus immiscens se enormitatibus,& perseuerans,possit puniri per iudicem secularem,non præcedente monitione.& vide hoc dictum,per eundem Abb.in cap.ex parte.el 3 de priuil.& adde quod no.d.An.in c.fi.de vi.& ho.cleri.Et si vis clarè,& plenissimè videre veritatẽ difficilis est, & merè canonistalis passus,vide Pe.de Anc.in rep.reg.ea quæ.in xi.q princ. & per Card in repe huius c.circa fin.versꝰ vnde quęro. & vide de hoc per Alb.in 3 par.ſta.in x.causa.ante fi.illius par.q.42.

¶ Adde late videndum Carp.cons.6.j.lib.

b ¶ Non perdit. Posset hic merito dubitari quare facilius perdatur priuilegium canonis,si quis suadente.dic quia est inductum à iure positiuo,s.ab Inn. sed priuilegium fori est de iure diuino, vt est tex.in c.quanquam.de constit.libr.6.& in gl.c.fi imperat. 96.dist.& not.Inn.in c.2.de ma.& ob.& ideo difficilius perditur. Et aliam rationem subtilem reddit d.Car.in rep.huius c.in pri.

1 cer cus perd re hoc priuilegium quando din se exercuit in huiusmodi enormitatibus.vel secundum eum potest intelligi ꝙ ex post facto scitum fuit hunc fuisse clericum nec prius fuit excep tum.exponẽdo has varias solutiones videbatur dubitasse de primo intellectu qui absque dubio non probatur hic.nam tex. hic 8 loquitur non de inueterato.† Nec c.vnicum prẽal.debet extendi ad istum casum,quia cum sit pœnale non debet excedere casum proprium,de pœni.dif.j.in c.pœnę.nam quęque imponitur maior pœna pro minore delicto,quia homines sunt promptiores ad committendũ illud delictum ideo talis pœna nõ debet trahi ad consequentiam,vt plenè no.Io.An.in regula,odia.li.6.in merc. & maximè vbi pœna imponitur ipso facto,sicut in casu illius c. vnici.ar.l.aut facta.in fi.ff.de pœ.23.q.2.admonere.& c.latores quidam.vnicum adduco in contrarium per locum à speciali,nam certi sint casus in quibus clericus ipso facto ꝑdit priuilegium clericale,nec iste reperitur inter illos, ergo debemus ſtare regulę generali,vt clericus coram suo iudice ecclesiastico conueniatur quantuncunque deliquerit.ar.in c.nouimus ꝺ. de ver.ſig.&c.cum non ab homine.de iud.Item lec. Host.non probatur hic nam non respondetur hic de facto comitis vtrum iustè potuerit iudicare illum clericum,sed tñ respondetur de interfectoribus,& ẽt de eo.secundum aliam lect.sed non ad finem vtrum bene fecerit,sed vtrum incurrit excõicationem,& respon de,ur ſm vnum modum intelligendi quod non,quia hoc casu ꝑdidit iste priuilegium canonis,si quis suadente.vt in c.cum non 9 ab homine.ẽ.eo.sed nõ priuilegium fori.† Nam vt ẽ. dixi, si iste potuisset iudicari iuste seu licite à comite,non mandaretur eis imponi pñam:cum iste potuisset iuste suspendi cũ fecisset seditionem & guerrã,& commisisset crimen læsæ maiestatis,& pro hoc optimè facit c.si iudex laicus.ꝺ.e.ti.li.6.vbi tex.vult ꝙ clericus captus in maleficio dimisso habitu,& tonsura debet remitti ad iudicem ecclesiasticum si probat se clericum,& pondera verbum maleficium,seu malefactorem ibi positum,est.n.verbum generale aptum comprehendere delictum quantũcunque graue, facit c.cum non ab homine.de iud.vbi depositus pro suo delicto nõ perdit priuilegium fori,licet deprehendatur in alio maleficio ni si fecuta ĩcorrigibilitate,vt ibi dicatur.ad c.ex parte. de priui. dic vt ibi dixi.& ad ꝙ ꝺ.de apostata ẽt respondet,vt ibi no.nullum ergo ius expresse probat opi.Host.vel Io.An.ac ẽt sumus in pœnalib. & odiosis,vbi est fienda benigna interpretatio,& maximè in fauorem ordinis clericalis,& hãc opi.tenuit d.Car.hic.sed D.Pet. & Ant.di.putando tenuerunt ſm præcedentem opi.Io.And.Sed ꝺria opi.vt prius dixi plus mihi placet,& posset corroborari multis aliis rationibus,sed prædictæ sufficiant in cursu lectionum.In gl.3.in fi.Dic clarius,& melius ꝙ hic non perditur priuilegiũ ex renuntiatione clerici sed ex dispositione iuris pp delictum cleri 10 ci.† Simile in clerico qui expressè non potest prorogare iurisdictionem non sui iudicis,sine licentia proprij iudicis,vt in c.significasti.de for.com.& tamen ꝺhendo vel delinquendo subiicitur ex dispositione iuris iurisdictioni episcopi territorij absque alia licentia proprij iudicis,vt in c.postulasti.&in c.dilecti.de fo.cõp. 11 †In gl.fi in fi.sed considera quod ad cautelam hic non potuisset imponi,quia actus exercetur ad cautelam in facto dubio,vbi qs ꝑt ex actu demereri.Sed si iste sacerdos ex hoc facto perdidisset omne priuilegium clericale,nulli dubium est ꝙ licitè potuisset iudicari per comitem , nec comes seu sibi obtemperantes ẽt ad cautelam punirì deberent quinimo deberẽt præmiari,quia exercens iustitiam meretur iuxta illud Psalm.Beatus qui facit iustitiam omni tempore,&c.23.q.5.cũ minister.& c. miles. oportet ergo intelligere quod isti in veritate peccarũt,tamen quia clericus non perdiderat priuilegium fori,vt ẽ.dixi,tum quia nõ licet percutere clericum licet ipse propter delictum suum perdiderit priuilegiũ canonis,vt in c.cũ nõab homine.in fi.ẽ.eo.quẽmadmodum nõ licet percutere laicum,& peccat percutiens, licet non fit excommunicatus,quod no.bene.Nico.Abbas.

ADDITIO.

a ¶ Perdere hoc priuilegium. Adde ꝙ non perdit priuilegium,etiã si ter fit monitus.vt in simili no.d.Abb.in c.fi.super gl.in ver.cum facto.ẽ.de vit.& honest.cle.Vide tantum.Abb.contrarium sentiẽtem in c.in audientia.ꝺ.hoc.tit.Seb.Sap.

SVMMARIVM.

1 *Abbas faciens verberari monachum,ipse & verberans sunt excommunicati, nec ab soluentur nisi per romanum pontificem,intelligas quando facit percuti per laicum, s. ipse tamen abbas posset sine metu verberare.8.*
2 *Percutiens clericum de mandato iudicis ecclesiastici etiam causa disciplinæ, & mandans & mandatarius sunt excõicati,nec absoluentur nisi per papã.*
3 *Famulus non tenetur obedire domino in rebus illicitis,nec excusabitur de mãdato.*
Papæ non est obediendum in illicitis.
4 *Clericus etiam in sacris constitutus,licitè potest verberari causa disciplinæ.*
5 *Clerici non possunt,etiam de mandato iudicis ecclesiastici per laicos torqueri licet communiter contrarium seruetur.9.11.*
6 *Clericus non potest capi, & detrudi in carcerem per laicum siue metu excõicationis,nisi cum licentia sui iudicis.11.*
Executor ad iudicia tenetur exequi sententiam siue iustam,siue iniustam,secus in executione extraiudiciali.
7 *Sententia etiam iniusta est executioni mãdanda & imputetur non appellãti.*
8 *Mandatum iniustum non est executioni mandandum.*
9 *Prælatus excedens modum in corrigendo vel torquendo clericum incidit in excommunicationem.*
10 *Sententia etiam iusta non valet non seruato ordine iudiciario.*
11 *Ordo si non seruetur in aliquo actu,an reddat actum nullum.*
12 *Abbas an veniat appellatione monachorum.*
13 *Episcopus non ligat constitutione quam fecit.*
14 *Pro eodem facto excommunicari potest vnus & alter non.*

CAP. XXIIII.

1 VNIVERSITATIS † Abbas qui facit per alium monachum verberari ipse & verberãs sunt excõicati,& non absoluuntur nisi à pa.h.d.vel summa generalius & sic.† Iudex ecclesiasticus faciẽs percuti clericũ ꝓ laicũ,ẽt cã disciplinæ excõicatus est ipse,& verberãs,& ꝓ absolutione tenẽtur ire ad pa.h.d. In prima ponitur ꝺsultatio.In secũda respõsio.ibi nobis.Casus literalis.Quidã laicus existens in seruitio abbatis de mandato ipsius in clericũ monachum vel cõuersum manus iniecit temerarias,maximè vbi cã nõ fubest pp quam debeat verberari.quæritur vtrũ laicus ille incidat in excõicationem.Rñdet papa.ꝙ nisi abbas in propria persona hoc facit cã regularis disciplinę,ve si necessitas immineat ꝙ clericum,vel monachum hoc faciat,tã ille qui tales verberari facit,quã qui verberat est excõicatus,ẽt si cã subesset quare debeat 3 verberari.B.† No.1.ex tex.ꝙ obligatus ad seruitium alicuius non a tenetur illi obtemperare in illicitis,& à iure prohibitis, a & si obtemperando cõmittit rem illicitam,punitur mandato non obstãte,& idem est in seruo ꝙ plus est,nam in istis grauib.non excusa b tur etiam seruus obtemperans dño.l.ad ea. b ff.de re.iur.Ratio est quia ex quo Deus,vel princeps prohibet,nõ debet iste magis obedire domino suo,quàm Deo vel principi.hinc est quod cũ ad mandatum principis,nõ excusatur quis faciens ꝺ Deum,vt in ca. Iulianus,& c.si dominus,& c.qui resistit 11.q.3.quinimo ẽt papę obtemperandũ non est qñ ex eius mãdato aliquod malum,seu scandalum est futurũ vt no.dicit Ioñ.in c.inquisitioni.ꝺ.eo.nam pa.non habet authoritatẽ peccandi,& per ꝙsequens eius autho 4 ritas non excusat in peccatis.40.dist.c.1 † Secũdò not.ꝙ clericus seu religiosus causa disciplinæ licitè verberaẽ ẽt si sit in sacris ordinib.constitutus.pro hoc c.1.ẽ.de cal.& 45.qu.5.illi.& 45.dist.cum 5 beatus.& vide ibi glo bo.in fum.† Tertiò no.ibi,necessitas vrget. &c.vnam regulam quod prælatus inferior citra episcopum non potest sibi subiectum etiam causa disciplinę per alium verberare nisi necessitas vrgeat,& tunc non per laicũ,sed per clericum vel 6 monachum.† Et hanc literam adduco ad qõnem c quotidianam c nunquid clericus licite possit torqueri per laicos ad mandatũ sui iudicis.non reperio hanc qõnem expresse tactam:licet gl.videat tangere in c.presbyteri.el 1.5.q.6.dicens clericum debere torqueri coram epo suo,& non coram laico,sed posset intelligi illa gl.ꝙ non à laico ſ disponente & authorizante,secus in laico ministrãte & obtemperante mandato ecclesiastici iudicis , sicut videmus in simili:nam non potest laicus propria authoritate capere,& detrudere clericum sine pœna excommunicationis, vt in c.nuper. ꝺ.eo.& tamen ad mandatum iudicis ecclesiastici,licitè capit,& detrudit sine pœna.vt in c vt famæ.ꝺ.eo. & melius in c. si clericus. ꝺ.eo.ti.lib.6.Sed his non obstantib.puto contrarium.nam in tortura inferũtur verbera & cruciatus.nam pœna inferẽ,vt vi pœnæ dicat

ADDITIONES.

a ¶ Prohibitis. Vide tamen Bar.sentientem contrarium.in l.2. ff.de noxa.act.vbi vult ꝙ seruus interficiens vxorẽ dñi iussu dñi & metũ mortis,excusetur ab homicidio.Sed contrarium tenet Bal.in l.seruos.C.ad leg Iulia.de vi pub.Abb.in c.sacris.ẽ.quod me.caus. Seb.Sap.

b ¶ L.ad ea.Est optimus tex.in l.si mulier.§.si seruus.ff. rer.amo.

c ¶ Ad qõnem.Iudex ecclesiasticus nõ potest facere torqueri clericos per laicos,& vide omnino quod de hoc scribit Do. post gl. Arch.45.dist.in fum.& vide quod notaui post Ab.in c. vt famæ. ꝺ.eo.ti.& Dom.in c.1.ver.opp.qd imo vſ.45.di.neminem. ver.opponо,ꝙ imò clericus ea.di.& ꝙ non possit verberari per laicum vel conuersum,vide omnino Dom.post Archi.in d.fum.45.disti.

Universidad de Deusto

a dicat veritatem: a vt in prælleg. ca. illi qui. & in l. ff. de quæst. Sed per laicum nullo modo clericus verberari debet ẽt ad mandatũ iudicis ecclesiastici, vt hic, ergo, &c. & hoc procedit tenendo maxime opi. quæ no. in c. cum in contemplatione. j. de reg. iur. & in d. c. illi qui. q clericus non debet ita seuere verberari sicut laicus. sed debet subiici verberibus. vt sic cogatur dicere veritatem: nam non licet verberare clericum vbi constat de delicto præcedenti, ita q verbera inferantur in pœnam delicti commissi, fortius hoc fieri nõ debet vbi dubitatur de delicto, s. d solum ex quibusdam iudicijs infertur tortura, quæ sæpe innocentib. infertur. non ob. c. vt fame. quia aliud est in deprehẽsione & detrusione, aliud in verberatione, nam deprehensio, & detrusio in carcerem non potest explicari sine maximo dedecore ordinis clericalis. sed quãdoverbera inferuntur per laicum est magis ignominiosum, & aliquãdo exardescunt laici magis quã deberent in odium clericorũ. 2. q. 7. c. laicos. in fi. & pro hoc facit q no. in d. c. si clericos. in 5. glo. Cõiter tamen obseruatur ẽrium, & male, & hoc ideo qa hodie clerici torquentur vt laici. & talis modus torquendi non posset fieri per clericos, quia fere nemo in huiusmodi obtẽperaret nec sunt edocti in hac arte torquendi, sicut & laici. Sed de iure non puto
7 hæc fieri posse. †No gl. in fi. quasi innuat hæc glo. q executor ad
b iudicia tenetur sniam exequi siue sciat eam iustã siue iniustam. b secus in executore extraiudicialis: quia nõ debet quis obedire superiori, cum mandatum est iniustum, & differentia est inter actũ iudicialem & extraiudicialem, & ratio posset esse, quia sententia tenet licet sit iniusta, & imputandum est non appellanti, ideo exe cutor debet exequi, sed mandatum extraiudiciale iniustum, nullum habet vinculum, & intellige quãdo mandatum notorie est iniustum. Si autem dubitaretur de iustitia debet subditus potius
8 obedire. 23. q. 1. c. quid culpatur. †In gl. 2 ibi. sed abbas hoc facere potest. Dic quod ẽt debet, quia vt dicitur in litera non debet etiã ex causa peralium percutere clericũ vel monachũ, nisi necessitas vrgeret, & idem dic in prælatis inferioribus. citra eẽm eadem ratio ne, & eẽs potest etiam per se quando non reperit alium, vt no. in c. non liceat. alleg. in gl. & vide gl. 4 5. dist. in sum. In glo. in ver. fieri
9 iubeat. ibi incideret in canonem. †No. gl. quia ex hoc multi prę lati incidunt in sententiam illius canonis excedendo debitã cor rectionem in verberando, & idem puto in prælato faciente torqueri clericũ si modum torturæ excedat, licet in excõicationẽ. Ar. hic & i. c. olim. de rest. spo, vbi patet, q iniicies manũ in clericũ
10 causa defensionis tenetur si modũ excedat. †In gl. pe in fi. gl. non soluitur ẽrium. Sed tu dic q qñcũque aliquid prohibet attento solo effectu ita qd modus perueniendi ad effectũ non est de substantia, & tũc pcedit ẽrium gl. non. n. curamus de modo dũmodo habeamus effectũ. qñque modus est de substantia ita q non solũ hr respectus ad effectũ. & tũc non sufficit hr effectũ: exemplum in ordine iudiciario instituto ad effectũ habẽdi iustam sniam, nõ enim tenet snia quãtũcũque iusta ex cã nisi sit iusta: ẽr ordine iudiciario. vt in c. ecclesia. s. de consti. & quod ibi no. & s vt li. nõ contest. fere per totũ, & ita ad ppositũ correctio permittitur prælato in subditũ: seruato tamẽ debito modo, qa ppter progatiuã
2 ordinis clericalis non dẽt fieri percussio per laicũ. nã nulla dignitas secularis similis est sacerdotio. 96. di. c. duo sunt, & alibi appel
11 lantur Dij. vt in c. cũ ex iniuncto s. de hære. †In gl. fi. ibi, qui alias capi & corrigi non potest. hoc dictũ gl. non procedit vt est texr. apertus in ẽrium in c, si clericos. eo. ti. lib. 6. vbi dr qd licet clericꝰ incorrigibilis nõ sit, impune tñ capi põt & detrudi per laicũ de mandato prælati, & ideo solue aliter ẽrũ, qd aliud in captione tũe detrusione. vt ibi: qa nõ infertur tanta ignominia ordini cleri cali, aliud in verberatione. vt hic. de quo vide bo. gl. in d. c. si cle-
12 ricos. †Extra gl. opp. s. text. & vt q abbas possit absolui hoc casu p eẽm per c. monachi. s. eo. vbi dicitur q monachi percutientes se ad inuicem non tenentur ire pro absolutione ad sedem apostoli cam: sed appellatione monachorum venit abbas in materia fauorabili. vt i c. fi. de sim. ergo, & c. Sol. Spe in ti. de sent. prola. §. vt autem. vers. sed cum claustralis. & Vinc. j. eo stant cõtrario. dicit Io. An. eos non ponderasse bene istum tex. vbi absolutio reseruatur papæ. Ad cõtrarium respondet q vbi monachis prouidetur per manum abbatis, tunc appellatione monachorum non venit Ab. & ita loquitur iste tex. iũcto c. monachi s. eo. secus vbi prouidet per manum tertij. vt in casu c. fi. de sim. Ex quo infert q in casu c. religioso. eod. ti. lib. 6. Abbas poterit absolui per eẽm. Not. bene hanc theoricam Io. An. & idẽ voluerunt Tau. & Io. de Lig. in cle. at tendentes. de sta. re. Sed mihi non placet hæc theorica in terminis huius c. nam c. monachi dicit q vbi discretio abbatis non suffi cit, recurrendum est ad episcopum, & sic prouidetur per manum episcopi cessante discretione abbatis. Sed in isto casu cessat discretio abbatis cum ipse fuit percutiens. ergo recurrẽdum est ad episcopum, & sic appellatione monachorũ ibi veniet Abbas, &

ipsemet Io. An. faretur opi. ẽriam esse honestam. & ad istum tex. pt responderi, vt loquatur cum percussio est enormis, & satis videtur enormis cum sit facta per laicum de multis verberib. vel est speciale fm eum propter mixturam laici, vt sicut laicus tenetur ire ad curiam, ita & abbas. hoc dictum etiam nõ placet, q uia
13 abbas est priuilegiatus. vt in c. monachi, sed laicus nõ, nam & q eodem furto vnus potest esse excõicatus & alius non. † Exemplum in eõ ludente ad azardũ, cum subdito ẽ constitonem suã fulminantem excõicationem. nã hoc casu episcopus non est excõicatus, quia non ligatur propria cõstitutione, sed subditus sic, de quo per Io. An. in reg. cui licet. de reg. iu. li. 6. in Mer. simile etiam. 34. q. 2. c. in lectum. Abbas.

ADDITIONES.

a ¶Veritatem. Vide quomodo hoc procedat Io. de Ana. in c. j. s. de cle percusso. And. Sic. c. si constiterit s. de acc. Fel. in c. veniens. s. de testi. & in c. de hoc. primo. s. de simo. & in c. cum oporteat. s. de accusatio. & Marsi. Bono. in sing. lv. inc. aduertas ad vnum. S. S.

b ¶Siue sciat eam iustam. siue iniustam. Adde Spe. in tit. de execut. sen. in ver. item no. & sc. & ibi Bal. in apost. vbi etiam dicit quod non peccat exequendo talem sententiam. & idem Spe. in tit. de adul. §. 7. in fi. & Gem. in c. si homicidium. & seq. & l. qui malos & c. iudex. & ibi Arch. 23. q. 5. Zach.

SVMMARIVM.

1 *Percutiens clericum, qui dimisso habitu clericali portat arma est excommunicatus, nisi ille clericus tertio monitus non desisterit. & n. 2. 4. 5.*
3 *Apostata an perdat ipso facto priuilegia clericalia.*
4 *Clericus tertio monitus non desistens ab enormitatibus habetur pro degradato, intellige, vt j. nu. 8.*
6 *Lex ciuilis potest in argumentum allegari in decisionibus causarum spiritualium.*
7 *Talis quis præsumitur, qualis est habitus quem portat.*

CAP. XXV.

a IN AVDIENTIA. a† Clericus qui à prælato tertio monitus
1 arma militaria non deponit, pdit omne priuilegium clericale. vel generalius, & sic. Clericus, vt laicus incedens & tertio monitus non resipiscens perdit priuilegium clericale. h. d. primo consultatio. secundo resipõsio. ibi ad hæc. Casus literalis. Clerici aliqñ relicto habitu clericali assumũt arma militaria. quæritur vtrũ illi qui iniuriã corporalem talib. clericis inferunt sint excõicati, an ii clerici adhuc priuilegio gaudeãt clericali. Resp. q huiusmodi clerici si à prælatis suis tertiò cõmoniti noluerint arma militaria deponere de priuilegio clericorũ subsidiũ aliqd hr nõ dẽt, cũ frustrà legis imploret auxiliũ q in legẽ mittit, & lex secularium principum huic responso pstat opt. ar. quia dicitur quod matrona cuius pudicitia tentatur non poterit iniuriarum agere
2 si in veste meretricali fuerit deprehensa. B. †No j q clericus ex sola dimissione habitus clericalis, & delatione armorum militarium non perdit ipso facto priuilegium clericale. & sic percutiens talem clericum ante admonitionem excommunicatus est.
3 †Secundò no. quod clericus in apostasia deprehensus non perdit ipso facto priuilegium clericale, quòd clericus probatur in c. contingit. 2. j. eo. & ob hoc oportet restringere. ca. i s. de apostata. & ibi dixi. †Tertio no. casum notabilem. in quo clericus perdit omne priuilegium clericale quando. sc. viuit, vt laicus, & ter
4 tiò monitus per prælatum suum, non vult resipiscere. †Et quanquam tex. hic loquatur in clerico deferente arma militaria. idẽ dic aliter in honestè viuente, vt probatur in d. c. contingit. Relinquatur ergo iste iudici seculari. & pondera, quia per prius nulla fit degradatio nisi iuris authoritate. post ergo trinam monitionẽ habetur pro degradato. Si ergo trina monitio sufficit, vt clerici relinquant iudici seculari puniendi, fortius debet fieri traditio quãdo clericus committeret delictũ enormissimũ, de quo dic,
5 vt dixi in c. ad abolendã. de hæret. plenius in c. at si clerici. de ind.

†Quarto

ADDITIO.

a ¶Audientia. In tex. ibi, iniuriarum agere, &c. An aliquo casu cognoscens meretricem consanguineam suã puniri possit de adulterio vel incestu, vide per Sal. in l. qui adulteriũ. C. de adult. & ad de hic tex. in l. verum ff. de fur. Et an rapiens meretricem, puniatur de raptu, vide latè per Sal. in l. j. C. de raptu vir. Item adde hic q per istum tex. dicit gl. in c. in nonnullis. de iudæ. quòd meretrices debent portare signum.

¶Adde an cognoscens meretricem per vim, puniatur, Matth. Matthesil. in no. suis.

†Quartò no. q in causa spirituali potest lex ciuilis deduci in ar. & concor. c. auctoritate martini. de concess. præb. li. 6. Et no. q li-
7 citũ est deducere iura in ar. †Vit. no. in. q quis præsumitur talis qualis est habitus quẽ portat. ad hoc c. si iudex laicus. e. tit. lib. 6. &c. vt apostolicæ. de priui. e. li. & c. si verò. s. e. In gl. in ver. iniuriarum. in fi. ex hac solutione gl. tene & idem Fede. cons. xiij. & vide
8 quod plenius dixi in c. si vero. 2. s. e. †In gl. fi. ibi, sed ibi soluitur, &c. & die vt plene dixi in c. perpendimus. s. e. loquitur. n. iste tex. in clerico qui dimisso habitu & tonsura assumpsit arma militaria vel aliter seculariter vixit, non tamen immiscuit se enormitatibus. Talis enim non perdit priuilegium clericale ante trinã admonitionem, secus vbi immiscuisset se enormitatib. quia tunc etiã sine admonitione perdit priuilegium clericale, quod tamen intellige. vt dixi in d. c. perpendimus. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Legatus papæ potest absoluere ab excommunicatione lata vigore canonis, si quis suadente.*

CAP. XXVI.

QVOD DE HIS. Enumerat quædam impedimenta pp q excõicati propter iniectionem manũ in clericos absolnuntur ab eẽ, ita tamen vt cessante impedimento visitent pa. Vel summa aliter, & sic. Excõicatus pp iectionẽ manũ in clericũ impeditus ire ad curiam potest ab inferiore absolui, sed impedimento cessante tenetur curiam visitare suscepturus mandatũ apostolicũ. h. d. Et primo ponit regulam, secũdo casus exceptos. tertio quandã determinationem submittit. secũda ibi, nisi. tertia ibi, cæterũ. Casus literalis. Quærebatur à Papa vtrũ incidens in canonẽ latę sniæ aliter q per sedem apostolicam. vel eius legatũ absolutionẽ potest obtinere. Et respondetur qd non potest demptis ca
2 sib. qui ponũtur in litera. B. †Not. j. ex tex quòd in absoluendo ex cõicato pp iectionẽ manũ in clericũ legatus fungitur vice papæ & cũ iste tex. nõ distinguat inter iniuriã enormẽ & leuem seu mediocrẽ satis nobis innuit qd à qualibet iniuria legatus pt absoluere, & sic ẽt p homicidio poterit absolui per legatũ. nã di ctũ generale gñaliter debet intelligi. xix. di. c. si romanorũ. & dixi in c. ad eminendã. s. e. Secũdò no. vnã generalẽ limitationẽ ad c. si qs suadẽte. vt excõicatus vigore illius canonis teneatur ire ad curiam pro absolutione nisi sit legitimo impedimẽto detẽtus. & videtur legitimũ impedimentũ, si non põt subire laborem eundo ad curiã. Et ex hoc & ex tex. ibi, aut infirmitate, &c. no. q detẽtus infirmitate licet nõ sit in periculo mortis põt absolui ab inferiore, satis cũ est hunc teneri impedimento, vt nõ possit ire. Vltimo no. quod absolutus ab inferiore ex cã tali tenet cã cessante visitare ecclesiã romanã. Et intellige qd debet visitare. s. suscepturus mandatũ apostolicũ nõ aũt peteret iterũ absolutionẽ, sed narrabit papę qualiter pp impedimẽtũ obtinuit absolutionẽ ab inferiore, & qd pro satisfactione paratus est subire mandatũ apostolicũ, vt probat in c. ea noscitur. s. e. in fi. Sed si cessante impedimento non vadit ad curiã incontinenti reincidat in eandẽ excõicationẽ, vt in c. eos. e. ti. li. 6. Sed quæro quia tex. dicit ta es debere visitare ro. ecc. qui dintelligatur per ro. eccle. Dicũt doct. & bene q pa. nã vt prędixi papa habet istis iniungere mãdatum pro satisfactione, & ideo non sufficit visitare ecclesiã ro. capiendo ecclesiã materialiter, sed debet præsentare se papæ, nam vbi pa. ibi eccl. ro. 7. q. 1. c. scito. & c. ego enim. & quod ibi no. in fin s. de iureiu. vel ideo dicit eccl. ro. ad notandũ qd ẽt vacãte ecclesia non cessat officiũ pnarij, nam debet ire ad pnarium, vt in cle. ne Romani. de elc. Secũdò q ro quare excipit casum mortis & casum infirmitatis cũ cõstitutus in mortis periculo dicat infirmus. Sol. ideo. h. d. quia põt qs esse in periculo mortis absque tamen c infirmitate, vt qa est obsessus in aliqua arce. & tũc verisimiliter pt timere mortẽ, vel est in alio loco periculoso vbi exercetur pestifera ars sagittariorum, vel fortevult naufragare. Itẽ posset esse infirmus. & non in articulo mortis. & sic pp infirmitatem non posset visitare curiã. casus ergo isti sunt diuersi. iõ litera nõ supfluit. Ab.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus pluribus excommunicationibus, si in absolutione omnes nõ exprimat, habetur pro non absoluto.*
2 *Clericus percutiens alium clericum est excommunicatus.*
Priuilegiatus an vtatur priuilegio contra priuilegium.
3 *Pœna rotione iniuriæ debita potest per clericum iniuriatum peti.*
4 *Immunitas concessa ecclesiæ conseruetur etiam concessa claustro dictæ ecclesiæ.*
5 *Violans immunitatem ecclesiæ an incurrat excommunicationem.*
6 *Excommunicatus pluribus excommunicationibus, vel causis, an requirat plures absolutiones.*

CAP. XXVII.

1 CVM PRO CAVSA. †Excommunicatus ex plurib. causis si in absolutione omnes non expressit non habetur pro absoluto. Vel sic. Ligatus plurib. excommunicationib. licet ex eodem facto obtinens absolutionem expressa vna cã seu vna excõicatione, non habetur pro absoluto quòd ad aliam. h. d. Diuiditur. nã prima pars narrat casum. secunda dat iudicem ibi, discertioni. Casus literalis. Inter G. & F. archidiaconos cabilonensis ecclesiæ qõ vertebatur occasione cuiusdam excommunicationis propter quod procuratores eorum ad sedem apo. accesserunt, procurator G. al legauit q F. arch. in succentorem manus iniecit temere violentas & ipsum traxisset verberando per claustrũ. pp qd archiepus ob violentam iniectionem manuũ, & violationem immunitatis ecclesiæ fecit eũ excõicatum publicè denuntiari, sed cum ipse in absolutione sua quã obtinuerat à se. ap. alterã de prædictis causis nõ expresserit non debet haberi absolutus sed tanquã excõicatus p altera cuitari, vnde consultus pa. mandat iudicib. quatenus si eis constiterit dictũ F. archidiaconum pp duplicem cãm excõicatũ fuisse, & alterã tm expressisse in literis quas super absolutiõe sua impetrauit ipsum tanquam excõicatum compellant satisfacere ecclesiæ suæ pro altera. B. No. 1. ex tex. quem posse denũtiare excõicationẽ superiori, nã peccat remanendo in excõicatione vel ẽt potest implorare officium superioris. & sic vtroque modo põt intelligi iste tex. fm Inn. & in hac causa potest interuenire, procurator, quia non agit criminaliter vt paret in litera pro hoc c. super
1 his. s. de accu. & c. tuæ s. de proc. †Secundo no. quod clericus per cutiens clericũ est excõicatus. & sic priuilegiatus nõ vtitur priuilegio suo q priuilegiatum. Sed dic q in quantum clericus verbe-
a rat alium clericum ipse non est pariter priuilegiatus. a sed vbi in eadẽ cã & respectu eiusdem duo essent pariter priuilegiati, tunc priuilegia cessant & vtuntur dispositione iuris cõis. argu. optim. in c. fi. de ord. cog. & per Bar. in auth. quas actiones. C. de ss. san. ec.
2 †Tertiò no. qd ratione sacrilegij cõmissi in ecclesia potest agi p ecclesiã cui facta est iniuria ad satisfactionem pro hoc 18. q. 4. in c. quisquis. Et cum quæritur cui accedat satisfactio rõne sacrilegij
3 missi, dic q aut iniuria fuit illata ipsi clerico tm. & tunc cedit lucro clerici, vt in c. cũ desideres. s. e. & dixi i c. parochianos. s. e. Aut sacrilegium est commissum in loco, & tunc cedit lucro ipsius loci, & ita loquitur iste tex. & videbis gl. in c. sacrilegium. 17. q. 4. vbi habetur quor modis ẽmittatur sacrilegium, & per ibi no. decisio
a aliqua hic acta per Inno. †Vltimò no. q violans claustrũ alicuius
b ecclesiæ dicitur violare b immunitatem ipsius ecclesiæ, sed progreditur per 30. vel 40. passus, vt in c. sicut. 17. quæstion. 4. & ideo ipsum claustrum inhærens ecclesiæ gaudet immunitate ipsius ecclesiæ. ex quo infero q sicut non potest quis capi in ecclesia, ita nec in claustro ipsius ecclesiæ. Itẽ no. & potest ex litera colligi ar. pro & ẽ violans immunitatem ecclesiæ est excõicatus, pro hoc facit q iste archiepus fecit istum denuntiari excõicatum: ergo erat per prius excõicatus, quia denuntiatio non addit vinculũ, vt in c. pastoralis. de ap. In ẽrium facit quia papa mandat inquiri vtrũ fuerit excõicatus ob duplicem causam, non. n. mãdat simpliciter inquiri vtrum percussit simpliciter in claustro. nam vt dicit Inn. hic iste archiepus excommunicauit istum pro violatione claustri. Circa hoc tamen sunt opi. nã glo. 1. hic tenet q propter hoc non est quis excõicatus sed excõicandus. Host. sentit op. dicẽs q si vis infertur personæ ecclesiasticæ cum corpora sint pciosiora omnib. reb. 12. q. 1. præcipimus. facit l. in seruorum. ff. de pẽ. Io. An. & Inn. sequitur gl. nec placet Io. An dictũ Host. vt ex sola spoliatione ecclesiasticarum rerũ quis incurrat excõicationem ipso facto, qñ si ne effractione vel incendio ipsius ecclesiæ hoc cõtingeret. Conclude ergo q ex sola violatione immunitatis ecclesiæ quis non
c incurrit c excõicationem ipso facto: pro hoc facit ista litera, quia vt dixi pa. hic se non retulit simpliciter ad violationem ecclesiæ, sed mandauit inquiri vtrum ob duplicem cãm fuerit excõicatus. itẽ nec spoliãs ecclesiã ipso facto est excõicatus q hoc tex. sin. in c. fi. s. de fur. vbi rapiẽs ẽt sacra vasa, nõ est ipso facto excõicatus.

Sed si

ADDITIONES.

a ¶Priuilegiatus. Quando priuilegiatus possit vti priuilegio cõtra pariter priuilegiatum. vide Fel. in c. in præsentia. ver. sed aduerte diligenter. s. de probationib. Seba. Sapi.

b ¶Violare. Vide laso. in l. plerique. ver. 10. extende. ff. de in ius vo.

c ¶Non incurrit. No. an extrahens aliquem de ecclesia sit ipso facto excommunicatus. Ant. in c. conquestus. de for. compe. tenet quod sic. Abb. ibi contra per istũ tex. vide ibi & Ant. hic. An. Bar.

Universidad de Deusto

Sed si fit spoliatio cum effractione ostiorum ipsius ecclesiæ vel incendio, tunc bene ipso facto incurrit excommunicationem, & ita loquitur c. conquesti. & c. tua. ſ. eo. In gl. 1. dic quod incidit in minorem. tene menti gl. pro his quæ ſ. dixi licet aliud ibi videatur notare gl. 17. q. 4. c. quisquis. Sed dictum huius gl. sequitur collectarius in c. conquestus. de fo. comp. per c. nullus. & c. seq. 17. q. 4. & dic vt ſ. dixi. †In glo. fi. ibi. vbi sententia absolutionis. sufficit & no. bene a gl. & tene eam menti in practica quod excommunicatus plurib. excõicationib. non indiget necessario plurib. absolutionib. cd vnica absolutio pro omnib. sufficit. dũmodo exprimat seriem facti. & est ratio, nam secunda excõicatio non operat nisi effectum retinẽdi. nam per primã excõicationem erat extra ecclesiam. vnde ex quo satisfecit de omnib. satis est ipsum absolui, & reconciliari ecclesiæ pro omnib. & facit pro hoc tex. in ar. in c. officij. ĵ. eo. Et quo ad principalem qõnem gl. Inn. hic distinguit ꝙ aut plures fuerunt excõicationes, & non tenet absolutio pretensa ob vnam causam tm. Aut vnica fuit excõicatio, sed plures fuerunt excõicandi causæ, & tunc aut si expressisset oẽs causas non obtinuisset absolutionem nisi aliter satisfeciſſet. & tunc nõ est vtẽ absolutus, aut obtinuisset absolutionem, & erit absolutus. Sed concludo latius quod aut plures fuerunt excõicationes, au pluresq; causæ aut vnica fuit excõicatio ex plurahitate causarũ. Primo mẽbro si indeterminate, & generaliter fuit petita absolutio, & ita generaliter fuit impẽta. tũc prodeſt quò ad omnes excõicationes ar. in l. sub prætextu. C. de transa. item licet talis absolutio fieri non debeat, facta tamen tenet: sicut dicimus in excõcatione. nam & iniusta excõicatio tenet ex quo lata est per habẽtẽ potestatem, vt est tex. no. in c. venerabilib. §. vbi autẽ e. ti. lib. 6. Aut petitio absolutionis fuit restricta ad certã causam, sed absolutio generaliter dispensata, & tunc generalis absolutio restringitur ad cãm expressam tm: quia species pcedẽs restringit genus sequens. vt in c. fedes de reſcr. in cle. non poteſt. de proc. l. fi. ſ. cui dulcia. ff. de vino tri. & ole. leg. sicut dicimus ẽt in transactione vt generalis transactio sequẽs restringatur ad specialẽ petitionẽ præcedentem. vt. l. age cum Gem. & l. si de certa. C. de transa. & no. in c. 1. co. ti. Idẽ dic econuerso qñ petitio fuiſſet generalis sed superior in absolutione restringit se ad certam excõicationẽ: tunc. n. non operatur nisi respectu illius excõicationis, & qa semper attenditur species, & nõ genus, & maximẽ in casu nostro nã attendenda est mens absoluentis, per iura superius allegata. & qd in eis not. Secũdo mẽbro principali qñ vnica fuit excõicatio ob plures causas, aut quælibet ã de per se sufficiebat, & quælibet vt̃ considerata principaliter, & tunc non tenet absolutio nõ expressis omnib. causis. quia superior non intendit absoluere nisi ex cã expressa ar. opti. in c. officij. ĵ. eo. & in c ex par. de offi. or. Aut quælibet causa de p se non sufficit. & tunc si expressit causam sufficientẽ tenet absolutio, ar. in c. super literis. Aut omnes de per se non sufficiunt sed simul iunctæ sic. & tunc videntur omnes causæ pariter considerari. & tunc nõ teneret absolutio omnib. non expressis. possent considerari alia membra. sed non expedit prosequi. quia ex prædictis satis aperitur intellectus ad solutionem aliorum. Abb.

ADDITIONES.

a ¶ No. bene vide Car. in cle. grauis. q. 18. de sen. exc. Bal. in l. cũ duob. §. si plures. ff pro socio. Seb. Sap.

b ¶ Excõicatus, Verum excõicato aliquo plurib. excõicationib. sufficiat vnica absolutio de quo Bal. in l. fi. C. de nuptiis. & de hoc vide om. S. Tho. in 4. sen. di. 18. q. 2. ar. 5. circ. fi. vbi dicit ꝙ si quis erat excoicatus plurib. excõicationib. ab eodem iudice, & emanauit ab eodem simplex absolutio, intelligitur absoluere ab omnib. Si vero à diuersis erat excõicatus, tunc absolutus ab vno excõmunicatore, nõ intelligitur absolutus ab aliis, nisi ratificauerint, vel absoluerint. aut absolutionem denũciauerint. Et dicit, quod quis ita potest absolui ab vna excommunicatione, quod non sit absolutus ab alia. Item de hoc vide gl. in c. sunt plures. in ver. de omnibus. de pœn. dist 3 Et ꝙ sufficiat vna generalis pro omnibus. tenet Bal. in l. cum duob. §. si plures. in lectu. antiqua, per illum tex. ff. pro socio.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus potest absolui post mortem si in eo apparent signa contritionis. & eius hæres tenetur ad satisfaciendum, ante tamen quam absoluatur non est cum eo communicandum.*
2 *Ecclesia vniuersalis nunquam fallitur, particularis verò aliquando sic.*
3 *Papa omnia potest claue non errante.*
4 *Argumentum à cõtrario sensu non sumitur quãdo contrarium est in iure decisum.*
5 *Hæres non tenetur exonerare conscientiam defuncti non pœnitentis, alias secus. nu. 13.*
Laicus subiacet iurisdictioni ecclesiasticæ ratione peccati.
6 *An sit aliquo casu pro excommunicato orandum.*
7 *Nobilitas siue cingulum militiæ potest dari per principem etiã alicui mortuo.*
8 *Doctorari non potest quis post mortem.*
Dignitas quæ tribuitur personæ potest conferri in mortuum, sed non illa quæ consignatur vel tribuitur scientiæ.
Excommunicari an possit mortuus. nu. 11. & 12.
Baptizari an quis possit post mortem.
9 *Peccator in extremis constitutus vocans sacerdotem, si moriatur antequam sacerdos veniat, nõ oportet quòd amplius absoluat si apparebat eius cõtritio.*
10 *Confessio pœnitentialis facta laico in casu necessitatis valet propter signum contritionis, non quòd laicus habeat authoritatem absoluendi.*
11 *Absolutio ab excommunicatione, an possit fieri per laicum in casu necessitatis.*
12 *Illud dictum, quodcunque ligaueris super terram, &c. quomodo intelligitur.*

CAP. XXVIII.

a 1 ANOBIS a† Excõicatus in quo apparuerunt euidẽtia signa ꝓritionis absoluitur post mortem ab eo à quo viuens fuerat absoluendus, & ad satisfaciendum pro eo compellũtur hæredes. Vel summa aliter & sic. Excommunicato decedenti in excõmunicatione q̃ uncunq; excõtritus decesserit nõ est cõicãdũ ante absolutionem, nec ꝓ eo orandũ licet sit quò ad Deũ absolutus. Sed si constat ecclesiæ de cõtritione præcedenti absoluetur ẽt post mortẽ ab eo à quo viuens fuerat absoluẽdus, & hæredes eius compellũtur per ecclesiã ad satisfaciendũ pro eo. h. d. Duæ sunt partes principales. In prima ponitur bimembris qõ. In secũda solutio ibi. nos igitur Secunda subdiuiditur in 7. partes. Nam primò distinguit dup ex vinculum peccatoris secundò ex diffinitione solutionem qõnis infert ibi, vnde quantuncunque. tertio prouisionem annectit, ib, potest tamen. quarto soluit duo obstantia ibi, nec obstat. quinto subnectit, q̃dam determinationem ibi, vt añ. sexto tractat de forma absolutionis ibi, absolutiõis. septimò de satisfactione & compulsione hæredis ibi, hæredes. Casus literalis. Aliquis erat excommunicatus pro violenta manũ iniectione in clericum. Ipse uraurit stare mãdatis ecclesiæ, & quãtum in eo fuit volebat absolui nec penituerit quominus absolueretur, sed morte præuentus absolui non potuit. quæritur virũ iste, vel alius si quib. manifesta pniæ signa apparuerint debeat haberi ab ecclesia absolutus, & vti ꝓ talib. eleemosyna suscipienda, & à fidelibus sit orandũ? Rñ. pa. ꝙ iudicũ dei veritati q̃ nec fallit nec fallitur semper innititur, iudicium autem ecclesiæ aliquando sequitur opinionẽ q̃ sæpe fallit, & fallitur, vnde contingit aliqñ, vt qui ligatus est apud deũ, apud ecclesiam sit solutus, & q liber est apud deum apud ecclesiam ligatus, vnde quãtũcunque quis se iuramento astrinxerit mandato ecclesiæ parere. q̃ tuncunque pniæ signa præcesserint si morte præuentus absolutus non extitit q̃ uis apud Deum absolutus credatur. tñ apud ecclesiã, nõ est habendus absolutus tamẽ potest, & debet ei beneficio ecclesiæ subueniri, vt beneficium absolutionis impendatur defuncto ex quo de ipsius viuentis pnĩa p euidentia signa ꝓstiterit. nõ obquod dicitur ecclesia habet prãtem ligandi atque soluẽdi homines super terrã tanq̃ nõ possit soluere. & ligare sub terrã sepultos. nec illud ob cui fi cõicam' viuo nec mortuo cõicare debem'. cũ in certis casibus legitur ecclesiam ligasse mortuos, & soluisse. Vnde stat

ADDITIO.

a ¶ A nobis. Adde ꝙ ad probanda signa. de quib. in hoc tex. ſ. sufficit vnus testis. Ita dicit Raymundus in sum. de sepul. prope prin. & ita dicit tenere omnes Doct. in fi. & c. Adde omnino hic quod notant post d. Ant. in d. c. pastoralis. § j. Et adde ꝙ licet ab excommunicatione non possit absolui per laicum, tamen instante necessitate potest absolui per quemcunque sacerdotem sine licentia proprij sacerdotis ab excommunicatione cuiuscunque generis. & à quocunque sit lata. Ita determinat S. Tho. in 4. sen. distinx. q. j. ar. j. vltra medium. quod no. quia ampliat iura volentia ex cõcatum pro manuũ iniectione in articulo mortis posse absolui per inferiorem. An possit quis post mortem excõicari. vide Cal. in repe. c. cum excõicato. xj. q. 3. in vna quæstione quę incipiẽs quarto. Et adde ꝙ mortuus nõ põt ordinari nec ẽt est capax ordinũ, vt dr. dom. in c. si qs absciderit, vltra med. lv. di. ꝙ quo facit quod no. gl. in c. licitæ 32. q. 5. An cõicãs excõicato mortuo incurrat excõicationẽ, latissimè scripsi post d. ab. in c. ad hęc de priui. vbi gl. & doc. An pœnitẽs clericũ mortuum sit excõicatus, si apparet. q. in terminis. sed vt ꝙ nõ. qa priuilegiũ, quod hẽt noie characteris est principaliter impressum aĩæ. c. ex literarum. de apostat. sed anima tunc reperitur separata à corpore. ergo, &c. Cogita ꝙ nõ est verũ, ꝙ sit principaliter rõne characteris. fm. Aba. i. c. d mortalib. p illũ tex. ĵ. e. Sed tñ p hoc, qa priuilegiũ datũ clerico durat post mortẽ. c. qd in te. d pœ. & remiſ. debet interdictũ durare post mortẽ, vbi alicui interdicitur ingressus ecclesiæ.

Vnde statuit papa, vt illius mortui absolutio à sede apo. requiratur, q̃ dum viuebat ab eadem fuerit absoluendus. absolutione verò aliorum ex causa præmissa illis pa. indulgeret à quibus dũ viuerent fuerant absoluendi, absolutionis forma fiat cum psalmo pœnitentiali & oratione dominica & aliis pueris, & hæredes defuncti ad satisfaciendum pro ipso si monitione præmissa noluerint per dist. ec. compellãtur. B. No. j. ex tex. differentiam inter veritatem & opi. Nã veritas nec falli potest nec fallere, nunq̃ enim potest se habere ad falsum. Opinio verò pariter potest se habere
2 ad falsum & ad verum. † Secundò no. ꝙ quandoque ecclesia errat ligando non ligandum, vel absoluendo non absoluendum. hoc enim ideò procedit, quia ecclesia non potest iudicare de occultis sicut ipse deus, vt in c. vt nostrum. vt ecc. bene. Sed quandoq; sequitur opi. quæ quidem opinio quãdoque est falsa, ideò oportet ecclesiam nonnunquã errare, & intellige de ecclesia particulari, non autem vniuersali, quæ repte̅sentatur pro collectione fidelium. nam ecclesia vniuersalis errare non potest secundum Host. pro hoc. 24. q. j. c. à recta. Sed ego intelligerem istum text. in distinctè, quia eadem ratio est in ecclesia vniuersali, nam & con
5 cilium generale per quod præsentatur ecclesia vniuersalis bene posset errare excommunicando forte prelatum qui non erat ex communicandus ex causa latenti. nam & ipsa ecclesia vniuersalis etiam quandoque sequitur opinionem, quia non potest diu nare, & ad id quod dicitur quòd ecclesia vniuersalis errare non potest, respondeo, quòd non potest errare in fide seu in articulis fidei, nam pro hoc tantum orauit Christus ad patrem in euangelio. Ego pro te orau Petre, vt non deficiat fides tua. & in ca. maiores. & quod ibi no. ſ. de bapti. & ex prædictis potest solui ĝrium quòd formari potest. nam iudicium ecclesiæ debet se conforma re iudicio dei, vt d. c. vt nostrum. sicut ergo deus non iudicat quẽ iniustè, ita nec ecclesia. Sol. confirmare debet inquantum potest sed aliquando non potest, vt in occultis, quia Deus sequitur ve
3 ritatem, & veritas quandoque latet ecclesiam. † Tertiò not. & q̃ ligatio vel solutio prælati etiam papa. tenet quo ad Deũ claue non errante. vnde si errat nihil valet quò ad Deum, vt in c. cum æterni. de re iud. lib. 6. & de hoc vide bo. tex. cũ gl. 24. q. 1. in c. maner. & gl. op. in c. quodcunque. ea. causa & q. Illa ergo authoritas qđ cunque ligaueris super terram, &c. intelligitur dummodo iustè liget. Quartò no. ꝙ per solam cõtritionem ex toto soluit ecclesia excõicatum quo ad deum, ex quo nõ contemptus sed necessi
4 tas excludit absolutionem ecclesiæ. † Quintò not. & tene menti text. quod arg. à ĝrio non valet, vbi in iure reperitur contrarium expressum. colligitur hoc argu. ex litera in eo quod allegabatur ecclesiã nõ posse absoluere mortuum. ar. à ĝrio sumpto illius authoritatis quodcunque ligaueris super terram, &c. & pa. respondit illud contrarium non procedere. quia in certis casibus legit ligasse, & soluisse mortuos. Sextò no. ꝙ licet in articulo mortis possit excommunicatus absolui à simplici sacerdote, tamẽ post mortem, non absoluitur, nisi ab eo à quo viuens fuerat absoluendus, & est ratio, quia post mortẽ cessat necessitas. Septimò no. in § absolutiõis. formam absoluendi excõicatos. debet enim fieri cum psalmo pœnitentiali. Miserere mei deus. est enim vnus de 7. psalmis pœnitentialibus. Item cum oratione dominica, id
10 est, Pater noster. & dicitur oratio dominica, quia Christus eam
5 instituit, & docuit sic esse orandum. Vltimò no. ex fi. literę vnũ casum generalem, in quo ecclesia exercet iurisdictionem in laicos, videlicet compellendo hæredes ad satisfaciendum pro defuncto q̃ tuncunque defunctus expresse̅ non mandauerit satisfactionem, sufficit tamen eum fuisse cõtritum, nam tacitè videtur mandasse hæredibus, vt satisfaciant. vnde ratione peccati qđ committunt hęredes in non satisfaciendo, quia actus est pius, vt satisfiat animæ defuncti, ecclesia compellit hæredes etiam laicos. Host. tamen hic dicit idem si defunctus non fuit contritus, quia res transit ad hæredem cum onere suo, vt in c. ex literis. de pign. Et licet Doct. communiter transeant cum hoc dicto Host. tamẽ non puto verum dicere indistincte, primo enim ecclesia non debet se intromittere, ex quo desperatur de defuncto vnde nõ verisimiliter amplius pia causa, nam ex quo decessit in peccato mortali, ecclesia non impedit se amplius de illo. 13. q. 2. ca. pro obeuntib. 23. q. v. c. placuit. nec etiam de iure ciuili hoc est verum indistincte, & ideò concludit sic. Aut enim decessit ille contritus, & tunc ecclesia impedit, vt hic, quia actus est pius & defunctus potest dici miserabilis persona, ideò vt satisfaciat animæ eius ecclesia exercet hanc compulsionem, & hoc casu cõiter loquuntur iura canonica loquentia de compulsione heredum, vt in c. in literis. de rap. & in c. fi. de sepul. aut nõ fuit contritus, sed decessit in peccato, & tunc de delicto defuncti non tenẽtur hęredes ẽt de iure ciuili nisi quatenus ex delicto ad hæredẽ peruenit, vel nisi lis fuerit contestata cũ defuncto, vt in l. vnica. C. ex deli. defun. & vide
6 qđ plenè dico. in d. c. fi. de sepul. † In gl. 1. in fi. Idem ꝙ gl. tenẽt Inn. Host. & Vin. in c. sacris. ĵ. eo. vbi dicunt, ꝙ licet pro tali non sit recipienda oblatio, vt ibi, potest tñ oratio fieri ratione diuersitatis fm eum, quia oblatio fiet ecclesiæ quæ habet eum pro ligato ante absolutionem, vt hic, sed oratio fit Deo, qui habet eũ pro absoluto, ex quo decessit contritus. Sed hæc ratio non videtur necessario concludere. quia licet oratio fiat Deo. tamen sit per ecclesiam quæ cũ habeat eũ pro ligato non debet pro eo orare sicut nõ orat pro decedentib. in peccato mortali, vt in c. pro obeũtib. 12. q. 2. Sed satis puto in hoc dicendũ vt in simili no. per Inn. in c. 1. de reliqui. & vene. san. & in c. vnico. eod. ti. lib. 6. per gl. quod in secreto ꝙ illis quos viderũt habere signa ꝓtritionis poterit oratio fieri, sed in publico nõ. quia ad superiorẽ spectat iudicare an signa sint sufficientia. & hoc voluit Vin. vt in publico nõ sit orandum, & generaliter nunquid eleemosyna sit recipienda ab excõicato viuo, dicam in c. cum voluntate. ĵ. eo. † In gl. in ver. relaxatum. no.
7 bene rationem gl. quã infero ad solutionem multarum qõnũ. & primò. Nunquid post mortem possit qs ꝙ principẽ nobilitari seu recipere gradũ militię. & dic ꝙ sic. qa nobilitas est corporis prin
8 cipaliter, & hoc ẽt voluit Bar. in l. 1. C. de dig. lib. 12 † Item infero ad aliam qõnem, nunquid possit qs doctorari post mortem, & alias in facto fui de hoc interrogatus. & respondi, ꝙ credebã ꝙ nõ, quia dignitas doctoratus potius tribuitur virtute animæ quã corporis, cum approbetur tanquã idoneus ad docẽdũ alios, vt l. magistros. C. de profes. & medi. lib. 12 Generaliter ergo põt ex ratione gl. concludi ꝙ ea. quæ applicantur corpori possunt etiã exerceri post mortẽ: a seeus in his quæ applicantur animæ. Sed quo ad
a principalẽ q. gl. Ho. dicit ꝙ per excõicationẽ ligatur rũ anima alleg. c. si quis presbyterorum. de reb. eccl. non alie. Et rationem diuersitatis dicit esse, quia nullum subest scãdalũ vel periculum si post mortem non baptizatur, imo esset scãdalum si post mortem baptizaretur. Sed in excõicatione subesset scãdalum si nõ absolueretur post mortẽ. Hęc ratio videtur mihi multum superficialis. & repetit ipsum quare, vnde dicerẽ aliter ꝙ ideò non baptizatur post mortẽ. qa baptismus flaminis & sola ꝓtritio sufficit ad tollẽdum vinculum quo peccator ligatus est apud deũ, vt hic in tex. ideo nõ est opus ꝙ baptizet. p ecclesiã sed p absolutionẽ ab excõicatione tollitur vinculũ, & illud vinculũ quo ligatus est apud ecclesiã, non tollitur ex sola ꝓtritione. rõ qa ecclesia militans non iudicat de occultis. Itẽ hoc iductũ est ad terrorẽ aliorũ, & vt magis timeatur hæc cẽsura ecclesiastica. Itẽ sicut culpa præcedens p solennẽ sniam fuit dãnata, & ita ẽt recõciliatio debet fieri p solẽnẽ sniam: vt sic vnũquodq; vinculũ tollatur eo modo quo ligatũ fuit. vt in c. 1. ĵ. de reg. iu. & in l. nihil tã naturale. ff. eo. ti. & ꝙ hoc habes rõnẽ diuersitatis, quare apud Deũ sufficit sola ꝓtritio. & ũ
9 apud ecclesiã. † Et ex prædictis credo satis posse inferri ad solutionem qõnis quotidianæ. Quidã in certo peccato mortali cõstitutus in extremis vitæ petiit sacerdotẽ, sed pp necessitatẽ decessit absq; pnĩa, nunqd iste debeat absolui ab isto pãõ post mortẽ, & credo ꝙ non, qa hic nullũ vinculũ ĝctũ fuit p ecclesiã, sed tñ tenẽt vinculo peccati, à quo absolut' fuit p ꝓtritionẽ, vt in tex. d
10 pœn. dis. 1. in c. quẽ pœnitet. Cessant. n. hoc casu rõnes supius al-
le. ꝙ quo facit c. ex par. de sepul. † In glo. in ver. nõ potuerit. in fin. No. ſ. gl. ex quo habes ꝙ ẽt excõicatio põt à laico remitti in articulo mortis. Sed itellige hãc gl. prout est gl. no. & plenior in c. pastoralis. § præterea. de offi. ord. in ver præterquã in mortis. Et cõclude quod etiam in necessitate laicus absoluere non potest, qa non habet claues ecclesiæ. Sed talis confitens efficitur dignus venia propter contritionem, & deuotionem, ex quo fecit quantũ potuit. vt est tex. in c. quem pœnitet. de pœ. dist. 1. Ille tamen tex. non loquitur de excommunicatione, sed in aliis peccatis, & ideo no. bene istas duas gl. quæ extendunt illum tex. ad casum excommunicationis & erit magni effectus: quia hæres non compelletur amplius pro absolutione ire ad papam vel ad eum à quo defunctus viuens fuerat absoluendus. Sed dices quare post mortem non potest fieri absolutio à simplici sacerdote, sicut fieri potest in articulo mortis. Solu. necessitas post mortem non imminet sicut imminebat in articulo mortis, ideo absolutio reseruatur ei, q
11 viuentem absoluere potest. † In gl. in ver. mortuos. ibi, puta in hęresi, & ex hoc habes literam exemplificatam, dum dicit ꝙ ecclesia quandoque ligat mortuos. nam post mortem excõmunicat hæretic

ADDITIONES.

a ¶ Post mortem. Adde quod not. Bart. in l. Arethusa. ff. de statu hominum. vbi dicit ꝙ si princeps dicat, restituo omnes, ad quos præsentes literæ venerint, ꝙ mortui non intelliguntur restituit. Et multa ad hæc accumulat Marti. in l. qui sine. ff. de quæstio. Sebast. Sapi.

Universidad de Navarra Biblioteca

12 hæreticũ. vt in c. sanè, alle. in gl. & vide plenè. 24. q. 2. in sum. †Sed ꝫ hoc tex. opp. nã exemplis non est iudicandum, quia non quod factum est, sed quod fieri debeat inspiciendum est. vt in c. cũ causam. de elec. & in l. nemo C. de sen. Et ꝙ per ecclesiam non possit quis ligari vel absolui post mortem vltra au horitatẽ allegatam hic in tex. probatur per c. qualis. 25. dist. vbi dicitur quod qualis hinc. i. ex hoc seculo quis egreditur, talis apud Deũ repræsentatur. vnde si est damnatus amplius non est redemptio. Si est saluus nõ potest amplius per sniam papæ damnari, cum sit relictus Dei iudicio. ad idem c. tempus. 13. qu. 2. Sol. cõcludendo breuiter dicta Doct. dic ꝙ ecclesia ligat vel absoluit post mortẽ. s. quo ad nos vt nos habeamus illum pro absoluto, vel ligato, non. n. ligat, vel absoluit quo ad ecclesiam triumphantem, sed est quædã denuntiatio, vt quia denuntiat illũ ligatum, vel absolutũ, & ita propriè facit hic. nam primò ecclesia se informat de pœnitentia, & cõtritione, ex qua concluditur illum absolutum quo ad Deũ, absoluit ergo posteà quo ad nos, & denuntiat quo ad Deum & ideo alibi dicit gl. no. quod prælatus excõicando vel absoluendo nullam vim potestatis exercet quo ad Deũ. 24. q. 1. vel illa authoritas quodcũque ligaueris, &c. refertur ad ligantẽ, vt sit sensus quodcũq; ligaueris super terram. i. te existente super terram, quia post mortẽ transit potestas ad successorẽ, & vtrunque dictum verũ, sed prima
12 solutio notabilior videtur. †In gl. in ver. cæteris indulgemus in fi. Host. intellexit tex. propriè. vt sit indulgẽtia, quia casus iste ligãdi vel soluendi post mortẽ tanquam difficilis erat reseruandus soli papæ, quia est quodãmodo iustificare aliquẽ post mortẽ, qđ spectat ad solũ papam. vt in c. 1. de reli. & vene. san. In gl. in ver. formã. ibi, non est de substantia absolutionis, & hoc tenetur vt dixi. i. c. cum desideres. s. eo. Sed Host. qui tenet ꝫriam opi. nãdet multipliciter ad istum tex. primo, qa hoc contingit propter impossibilitatem factiquia non potest amplius iurare. vel secundo hoc c. loquitur non de vera absolutione, sed de quadã denũciatione quæ fit post mortem, vel fm eum & tertio hæredes compelluntur iurare, sed tene gl. Et in fi. gl. quidam dicunt ꝙ aut absolutor est præsens, & non exhumabitur de cœmiterio. aut est absens, & exhumabitur donec fuerit absolutus. quia interim sibi cõcaretur ꝙ nõ licet qđ satis mihi placet. nam ex quo ecclesia habet eũ pro liga
13 to antequã sequatur absolutio. ar. in c sacris de sepul. †In gl. fin. pœnituerit & contritus, &c. No. bene gl. & tene eã menti, quę satis apertè sentit hæredem non teneri ex delicto defuncti, si nihil ex delicto ad eum peruenit, nisi quando defunctus contritus decessit quia tunc tacitè videtur mandasse restitui fieri. nam quicunq; vult consequens, vult & omnia per quæ peruenitur ad illud. vtin c. ex par. & quod ibi no. de spon. in c. præterea. de off. deleg. & in l. ad rem mobilem. & in l. ad legatum. ff de procu. sed circa hoc plenè scribo in c. fi. de sepul. concludendo ꝙ in hoc nulla sit diuersitas inter ius canonicum, & ciuile, licet per gl. & doct. cõiter dicatur contrarium. & vide qđ dixi super tex. Abb.

SVMMARIVM.

1 *Detinens clericũ in vinculis est excõmunicatus, siue publicus siue priuatꝰ. 2.*
Excõicatus per participationem scienter non solet absolui, nisi à primo excõicatore, si vero ignoranter absolutus etiam per alium [illegible], vt nu. 8. 9.
3 *Carceratus non dicitur corporaliter lædi.*
4 *Participare cum excõicato dicitur ille qui dat auxilium, consilium, vel fauorem. & nu. 8. 9.*
5 *Excõicatus à lege potest à quocunque absolui nisi conditor legis reseruauerit sibi absolutionem.*
Ab excommunicatione maiori nullus citra ept scopum absoluitur regulariter.
7 *An, & quando quis tenetur ex consilio.*
10 *Excõicator participans in crimine cum excommunicato incidit in eandem excommunicationem.*
Excommunicari potest subditus extra territorium excommunicantis.
11 *Forum quis sortitur ratione delicti, vel contractus non tamen efficitur subditus illius loci, nec venit appellatione subditorum.*
12 *Delinquens debet satisfacere illi reipublicæ vbi deliquit.*

CAP. XXIX.

a 1 NVPER. a †Detinens clericum in custodia, vel in vinculis, sine læsione excõicatus est. hoc primò Communicans excõicato scienter in crimine excõmunicatus est, & nisi difficultas impediat absolui debet ab excommunicatore cum iuramento. Cõmunicans verò extra crimen reconciliari potest per simplicem sacerdotem sine iuramento. hoc dicit vsque ad fi. In prima parte ponitur consultatio. In secunda responsio. ibi, nos igitur, & vtraque potest subdiuidi, vt patet in tex. ¶ Casus literalis. Duæ proponuntur quæstiones. Prima talis est. Laici aliquando detinent clericos in custodia publica vel priuata, vel etiam detrudũt illos in vincula sine corporis læsione, quæritur, an isti laici sint excõmu-
b nicati, h Secunda quæstio est aliqui scienter communicãt excommunicatis nominatim, quæritur vtrum isti participantes possint ab excõicatiõe absolui à simplici sacerdote, vel ab epo, vel archiepiscopo. Ad primam quæstionem respondet papa quod nõ credit laicos pœnam excõicationis euadere ꝙuis nulla corporalis læsio fuerit subsecuta citra quã violentia sępius circa clericos perpetratur. In secunda quæstione distinguitur, vtrum ille qui notorie natim excommunicatis scienter communicat in crimine, communiter criminoso ei consilium impẽdendo auxilium vel fauorem aut alias in orationevel osculo aut orando aut comedẽdo. In primo casu cum talis communicet crimini, & participet criminoso, & ideò ratione criminis damnati in eum videtur delinquere qui damnauit ab excõmunicatore, vel eius superiore merito debet absolui. In secũdo verò casu à suo episcopo, vel à proprio sacerdote poterit absolutiõis beneficium obtinere, quamuis. n. tunc sit litigatus sententia canonis, & non iudicis, tamẽ quia cõditor canonis eius absolutionem sibi non retinuit aliis indulsisse videtur. Ille verò, qui participat criminoso cum iuramento ꝺber absolui, qui verò iuxta secundum modũ participat sine iuramẽto potest absolui In fine, dicit ꝙ si difficile sit ex aliqua iusta causa quod ipse absoluendus ab excommunicatore non possit accedere, concedit papa, vt præstita cautione secundum formam ecclesiæ ꝙ suo excommunicatori parebit, à suo absoluatur episcopo
2 vel proprio sacerdote. Ber. †No. i. ex tex. ꝙ detinens clericum in custodia publica vel priuata, & dic publica. i. in carcere publico, priuata. a. i. in carcere priuato, vt in domo propria quãtumcũque manus non iniecerit in personam, suam est excommunicatus. quia ex quo non potest liberè abire quo vult, violentia infertur personę. vnde in effectu manus iniecta est in eum, vnde c. si quis suadente. 11. q. 4. ponderat potius effectum violentię, ꝙ ipsum modum inferendi violentiam, & hanc puto fuisse rationem decidẽ
3 di hic, †Secundo no. ꝙ detentus in custodia seu vinculatus ex hoc solo non dicitur pati corporalem lęsionem. & est ratio, qualvinculatio vel districtio non fit ad pœnam, sed ad custodiam. l. aut damnum §. solent. ff. de pœnis. vnde consideratur quòd principaliter fit, vt in c. cum voluntate. j. e. & in l. verum. ff. d fur. & hoc
b est notandum pro statutis bfacientibus mentionem de læsione
c corporali. Tertiò no. quòd violentia potest esse sine violentia
c corporali, nam optimè detento in custodia potest prouideri de
4 necessariis, vnde ibi est violentia sine lęsiõe corporali. †Quartò not. quod dicitur quis communicare excommunicato in crimine siue impẽdat auxilium vel fauorem siue cõsilium. Et no. hoc expressum maximè iuncto tex. ibi, cum facientem & consentientem. & c. quòd præstans auxilium, consilium, vel fauorem tenet eadem pœna cum principali, de quo in l. is qui opem. ff. de furt. & in l. non solum. §. si mandato. ff. de iniur. & in cap. j. de offic. de legat. & in regula, nullus ex consi. de reg. iur. li. 6.

†Quinto

ADDITIONES.

a ¶ Nuper. Per istum tex. dicunt no. Arc. & Io. An. in c. fi. de censi. li. 6. & Arc. in c. per singulas. el. 2. 9 q. 3. ꝙ archiepiscopus nõ potest absoluere subditos suffraganeorum suorum, ligatos minori excõicatione, quia cum in hoc tex. in consultatione dictum esset de archiepo. &c. ibi ad intellectũ huius c. vide oĩo q̃ hic notauit in tex. Et addꝺ qd ille qꝺ excõicato volo loq tecũ, si vlteri⁹ non ꝓgredi ñ ꝺr locu⁹ cũ excõicato. Ita notãter determinat Dominus per illum tex. in c. quid est hoc. in 2. no. 50. distin.
a ¶ Nup. Limita, vt p Ab. i c. iq̃siriõi. in j. q. j. e. Et nũqd cõicãs excõicato maiori excõicatiõe peccet mortaliter an venialiter, vide Fel. i c. à nobis. s. d exce. Nũqd aũt cõicãs excõicato põ mortẽ ita icurrat excõicationẽ ac si cõicasset ivira. viꝺ Ab. i c. sacris. s. d sep. s. s.
b ¶ Pro statutis. Statutũ puniẽs iferẽtẽ læsionẽ corporalẽ, ñ hẽt locũ iꝺ tinẽte i custodia Et p hoc facit tex. i §. cęterũ. Inst. ad l. Aql. vbi tex. ꝺr qꝺ ille q̃ iclusit seruũ alienũ, ita vt fame necaretur teneꝛ vtili actiõe legis aqlie, licet nõ directa, sicut teneret si ꝓprio corpore occidisset. Sed in ꝓriũ ego pondero tex. in l. j. princ. ff. ad l. sed eximendi. vers. & si colonus. ff. ne quis eũ qui in ius voc. vbi pręficat quod quis vi exemerit eũdem ad iudicium, vel eum clausum in loco reperit quominus ire posset.
c ¶ In custodia. Vide tex. l. de pecoribus. C. ad leg. Aquil. Et ad hoc fa. quod no. Alb. in 3. par. sta. q 31. vbi ponit an dicatur tortus ille, qui fuit inclusus in camera, ñ ꝺato sibi cibo neque potu, adeo vt confessus p dictã pœnã dicere posset se fuisse ꝓfessũ metu tormẽtorũ. Ad ꝙ vide gl. in cle j. in ver. tormẽtis. de hære. Et ad ꝓbata faciũt q̃ scripsi post Abb. in c. prudentia §. sexta. de of. del. & vide Spe. in ti. de le. §. nũc ostẽdendũ. ver. 26. vbi ꝺr quod nullus potest absoluere excommunicatum à papa, nisi sibi plenè cõmittatur. ¶ Adde, vt per Cœpol. cons. 41.

5 †Quinto no. ibi, conditor canonis, &c. ꝙ ab excommunicatione lata à canone potest inferior absoluere si conditor canonis absolutionem sibi non reseruauit. & ad hoc quotidie allegatur iste tex. & habet locum nedum in canone papæ, sed etiam in ca-
a none seu statuto cuiuslibet episcopi seu prælati ecclesiastici, vt
b excommunicatus per statutum suum possit absolui à proprio sacerdote ex quo conditor canonis non reseruauit sibi absolu-
6 tionẽ, & hoc no. quia quotidie est in practica. †Et aduerte, quia
c quando excommunicatio est maior, nullus citra episcopum regulariter absoluit, pro hoc vide gl. in c. 2. de pœniten. & remissi. li. 6. vnde dictio, aliis, hic posita communiter dicitur ꝙ verificatur in episcopis & superioribus respectu excommunicationis maioris. hic tamen litera aperte hoc probat, quia suprà facta ꝺ mentio de simplici sacerdote. Sed pro communi intellectu facit cle. 1. de priui. vbi videtur hoc probari. Sextò not. ꝙ excommunicatio minor non relaxatur sine reconciliatione solenni licet nõ exigatur iuramentum. Vltimo no ꝙ in articulo necessitatis, seu etiam dato impedimẽto temporali simplex sacerdos absoluit à superioris excõmunicatione, recepto tamen iuro, vt in c. iteras-
7 †In gl. 2. ibi, vel de malo deteriorem fecerit, hæc allegatio, vt dicit Io. An. & bene est cõtra cõclusionem gl. nã si perstuadeo delictũ alias facturo, tunc de malo facio deteriorem. Si autem aliàs non erat facturus, tunc de bono facio malum. Si ergo non refert
d an fiat malus an deterior ex consilio meo ergo dictum gl. non procedit, dũ dicit quem teneri ex consilio, quando ille alias non erat facturus. Item non ꝓcedit finis gl. indistinctè ꝺum dicit quẽ nõ teneri ꝓsilio, nisi fuerit fraudulentũ, hoc enim locũ habet qñ ꝓsiliũ versatur circa ea quæ non cadunt in delictũ. & de hac materia die vt no. in regula nullus ex consi. io. de reg. iu. li. 6. vbi per Dy. & Io. An. & per Bar. in l. non solum. §. si mandato. ff. de iniuriis. & videtur dicere Io. An. in dicta regula, nullus, vt in maleficiis indistinctè quis teneatur ex consilio. Sed quo ad pœnæ ꝙtitatẽ fienda est illa differentia, an ille esset alias facturus vel nõ. vt primo casu mitius puniatur quã secũdo. pro quo optimè facit tex. in c sicut dignũ. in §. qui verò de homicidio. si verò versatur cõsilium circa ea, quæ non cadunt in delictum, & tunc cõiter dicitur ꝙ aut est fraudulentum, & tenetur cõsulens, vt in dicta regula nullus. aut non est fraudulentum, & tunc aut alias ille erat facturus, & nõ tenetur ꝓsulens, aut nõ erat facturus, & tenetur, per l. si remunerandi. in §. si tibi. ff. mand. & multũ innauit hæc opinio, sed in veritate non procedit, primò per illum text. nullus ex cõsilio. vbi regula ponit negatiuè, & excipitur tm̃ qñ fuit fraudulentum. Item consilium non obligat seu necessitat, & ideo apud semetipsum debebat experiri vtrum consiliũ esset sibi vtile. Nõ
8 ob §. si ribi. qui cõiter ad hoc allegatur, quia ille §. loquitur in mãdato non aũt in ꝓsilio, vt ẽt paret in rub. †In glo. in ver. communicet. in fi. doct. hic dicunt ꝙ quis dicitur cõicare criminoso in crimine, quãdo cõicat in eo crimine, pp qđ incurrit excõicationẽ, vt puta, quia ꝓsuluit circa verberationẽ clerici secus si cõsuluit, siue ꝓsilium impendit in alio crimine, pp qđ non incurrit excõicationẽ, quia tunc illud crimen non est damnatũ p sniam, ideò cessat tũc ratio literæ. Et ex hoc sentiũt doc. ꝙ consulẽdo crimẽ ante factum incidit in excommunicationem vna cum faciẽte. Sed aduerte, quia hoc exemplũ non videtur cõuenire huic literæ quæ loquitur de cõicante excõicato, & ideò intelligitur tex. propriè prout loquitur qũ post excõicationem cõico sibi in crimine dãnato, vt puta titius fuit excõicatus, quia tenebat vxorẽ alterius, & ego impẽdo sibi cõsiliũ seu auxiliũ, vel fauorem circa detentionẽ illius mulieris. tunc propriè communico excommunicato in crimine damnato nec sufficeret cõicatio in illo actu per quem incurrit excommunicatio, sed oportet ꝙ ille prius incidat in excommunicationem, vt no. in c. contingit. j. eo & vide gl. in cle. vnic. de consan. & affi. in ver. & moniales. & in cle. j. de reli. do posset tamen dici ꝙ ex alio capite quis incurrit excõmunicationem iuris, vt si consulo vel auxilium impendo circa verberationem clerici, nam faciẽtem & consentientem eum pari pœna ꝓstringere debet, vt in tex. & facit c. mulieres. & qđ ibi dixi s. c.

†In gl. in

ADDITIONES.

a ¶ Seu statuto. Adde tamen quod idẽ Abb. in c. graue vbi gl. videtur limitare hoc, nisi quando excommunicatio lata fuisset per vim sententiæ, quia tunc nullus præter quam ille, qui tulit sentẽtiam, vel superior ipsius poterit absoluere. Sed quando lata esset per statutum prouinciale, vel alterius episcopi, tunc proprius episcopus bene poterit ibi absoluere subditum vigore dicti statuti. Ita dicit ipse. Et idem qđ possit absoluere subditum suum excõicatum vigore statuti alicuius epi, tẽ ipse. tũ Ab. in c. 3. cir. fi. inst.
b Per statutum. Vide Abb. in cap. i. §. de rap. & in c. cum contingat. d ¶ Ex consilio meo. Quando quis teneatur ex consilio, vide latè per Fel. in c. sicut dignum. §. de homici. Seba. Sapia.

Universidad de Deusto

9 †In gl. ver. tunc erit absolutio: ibi & non sententia canonis. vult ergo hæc gl. q̃ cõicans excõmunicato in crimine, incidat in sententiam ho minis & non in sententiam canonis: & solum moue
a tur a gl. quia absolutio ab hac excõicatione non potest fieri nisi per excõicatorem, aut superiorem, vt in tex. sed si esset sententia canonis quilibet superior posset absoluere. vt in tex. sed doc. cõiter hic tenent oppositum, & melius, & q̃ ista sit sententia canonis. & non hominis probat tex. in ver. quãuis. in eo quod dicit q̃ sola participatione extra crimen non p̃trahitur minor excõicatio, & ponit dictionem implicatiuam per quam innuit q̃ etiã in præcedenti casu contrahitur excõicatio iuris & nõ hominis: nã si excõicatio minor cõtrahitur à iure, fortius excõicatio maior: & pro hoc faciunt omnia argumenta quæ formantur in gl. in vl
ti. part. nam cum sententia excõicationis esset lata contra certam personam non ligaret etiã personam de qua cogitatũ non fuit nisi ex iuris dispositione. Et ad motiũm gl. rñdeo q̃ ideò alius non potest absoluere, quia papa reseruauit hic absolutionem ex
cõicatori: quia videtur iste cõmunicans in crimine directè delinquisse in personam excõicatoris fauendo, & cõsulendo delictis à se damnatis. Et tenendo hanc sententiã, quæ vera est, insurgũt
10 quæstionum mu tarum decisiones †Nunquid communicando
b ipsi excõicato bin delicto ligatur sententia excõicationis, & dicendum q̃ sic, quia ista sententia est iuris. Secus diceretur si esset sententia hominis, quia seipsum ligare non posset. Item sequitur q̃ communicans excõicato in crimine etiam extra territorium excommunicatoris incidat in excõicationem, quia ista est sen-
11 tentia iuris cui totus orbis est territorium. †In ea gl. ibi largè ap
pellatur subditus, &c. tene menti gl. q̃ forensis ratione delicti nõ
c efficitur propriè subditus sed sortitur forum. c & idè dicit gl. no. in clc. vnica, de fo. cõp. quod est valde notandũ pro statutis & in aliis dispositionib. odiosis facientib mentionẽ de subditis. vt ap
pellatione subditorum in materia stricta non comprehendantur forenses delinquentes in territorio: & idem dic de ẽntib. eadẽ
12 ratione. †In ea gl. ibi, sed in sententia excõicationis secus est, hæc gl. non reddit bonã rationẽ diuersitatis, nam posset quæri qua ratione delicti ampliatur iurisdictio, cũ hoc sit odiosum. & non ratione indulgentiarũ quæ sunt fauorabiliores. Host circa hoc istat nec videtur sua ratio sufficiens: sed puto hanc esse veram rationem: nam ratione delicti ampliatur iurisdictio iudicis territorij authoritate iuris: vt delinquens cogatur ibi satisfacere reipublicę quã læsit delinquendo. ad hoc. c. i. de rap. & quod ibi dixi, sed ratione indulgentiarũ nulla subestratio ampliandi iurisdictionem
sui iudicis: imo confunderentur iurisdictiones, & eneruaretur pe nitentialis satisactio, quod esse non debet. vt in ca cum ex eo. de pœ. & remiss. In glos. in verb. non retinuit, ibi: non est in habitu. de hoc dic vt no. in c. dilectus. de temp. ord. per Inno. & plenè dixi in c. at si clerici. in §. de adulteriis. ẽ. de iud. Abb.

ADDITIONES.

a ¶ Mouetur. Sumitur tamen hæc vera ꝯclusio ex ista gl. q̃ excõicatum legitimè ſnia hominis ab vno ꝯpo proprius eps non potest absoluere. Et hæc bona gl. est in verbo, à canone. in ca. pe. de offic. deleg. cum dicit vel idem si huius, &c. Et vide Io. de Imo. post Gul. in d. cle. 1. de priui. super gl. in verbo, à sententiis. & vide gl. magnã pr pe fi. in c. inimicus. 11. q. 3. de Bellentz.

b ¶ Excõmunicato. De hoc vide gl. & Io. An. in c. statuimus. de sen. exc. lib. 6. Et idem quod dicit hic Abb. dicit Arch. in c. si is qui pest 11. q. 3. & ita dicit tenere Ray. in sum. de sen. exc. in § quæ sit pœna. sub §. pe. licet vt ipse refert contrarium tenuerit Goff. in sum. de sen. exc. § item quid sit tempus.

b ¶ Excommunicato. Vide Io. An. & Gem. in c. statuimus. de sentẽt. exc. in 6. Seb. Sap.

c Forum. vide Abb. in c. proposuisti. in 1. no. ẽ. de fo. compe. & Bal. l. omnes qui. §. verum. & §. apparitor. C. de epis. & cle. Sebast. Sapi.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum de parendo mandatis ecclesiæ non habet vim absolutionis.* 2.
2 *Cum excõicatis non est participandum, nisi sint actualiter absoluti nec sufficit quòd sint contriti.*
3 *Participans cum excõicato an incurrat maiorem, vel minorẽ excõicationẽ.* 4.
4 *Excommunicare aliquem cum suis participantib. quis possit.*

CAP. XXX.

a QVOD IN DVBIIS. a † Iuramentum excommunicati
1 de stando mandatis ecclesiæ non habet vim absolutionis, hoc primò. Excommunicato nullus communicare tenetur præter personas exceptas, aliàs communicans excommunicato incurrit minorem, & est excommunicandus minori, nisi ille esset excommunicatus cum participibus, quia tunc esset excommunicatus maiori. & tria sunt dicta quæ patent in tex. Casus litera lis. Aliquis erat excommunicatus iurauit stare mandato ecclesię, quæritur an sit ei communicandum antequam sit absolutus? Resp. papa q̃ non est ei communicandum, donec per ecclesiam fuerit absolutus, alioquin post iuramentum non esset absolutio necessaria. Secundò quæritur vtrùm aliquis scienter tenetur cõi care nominatim excommunicatis, Resp. papa q̃ nullus tenetur participare nominatim excommunicatis, nisi quædam personæ quæ per illud c. quoniam multos. specialiter excusant. c. illud est. xj. q. 3. c. quoniam multos. Tertiò dicitur quę pœna imponi debeat illis, qui participant nominatim excommunicatis Resp. q̃ illi scienter, vel præsumptuosè excommunicatis participant, præter personas in dicto canone annotatas sunt excommunicatio nis vinculo innodandi, nisi commoniti ab earum participatione desiterint, secus autem est de illis, qui scienter communicat ei, qui cum participib. suis est excommunicatus, tunc enim ipsi
a sententiam excommunicationis incurrunt. B †No. j. ex tex. regu lam quòd nõ est communicãdum excommunicato ante absolutionem quantuncunque sit contritus, & paratus satisfacere, & iurauerit parere mandatis ecclesiæ. Secundò no. q̃ communicãs excommunicato & monitus non desistens, est excommunicandus. Sed contra hoc opp. de c. præced. vbi dicitur q̃ cõicans excõ municato incontinenti incurrit excõicationem. Sol. contrariũ loquitur de excommunicatione maiori, hic loquitur de minori. nam appellatione excommunicationis, intelligimus de maio
3 ri. vt in c. pen. j. c. † Secundò opp. videtur q̃ tex. sit sibi contrarius. nam primo dicit q̃ communicans excommunicato est excommunicandus, & in ver. secus. dicit q̃ est excommunicatus. Sol. quandoque quis communicat excommunicato simpliciter. &
b tunc incurrit minoremb. sed est excommunicãdus maiori, si mo nitus non desistit. & ita intellige §. nullus. Quandoque quis com municat excommunicato cum participibus suis, tunc inuolut eadem sententia, vt loquitur vers. secus. Et hodie hæc sententia non potest ferri ab excommunicatore, vnde nullus citra papam potest hodie ferre hanc excõicationem, excommunico te cum omnibus participantibus tibi, vt in c. statuimus. e. tit. lib. 6. sed opus est q̃ participantes prius admoneantur q̃ excõicentur, vt ibi. tamen Abb. & Io. And. post eum restringunt multum illum text. intelligendo, quando quis excommunicat participantes excom municato à se, secus si excommunicat participantes excommu nicato ab alio, vt puta fert episcopus hanc sententiam excommunico omnes participantes excommunicato ab archiepiscopo, vel à papa, tunc enim hæc sententia tenet, licet sit forte iniusta. In gl. t. in fi. gl. non soluit, sed cõis sol. hæc est q̃ non licet excom municato tangere sacramenta in fauorem sui, sed in odium sic. nam iuramentum hic recipitur ante absolutionem vt obligetur
4 ad hoc, vt c. cum in ecclesiis. de maio. & obe & quod legitur, & no. in c. intelleximus. de iud. † In gl. fi. ibi. vbi participant in crimine. Volebat ergo Io. q̃ si excommunicatio esset lata sub illa forma, excommunico te cum omnibus participibus tuis, quòd tũc participantes in crimine duntaxat essent excommunicati maio ri excommunicatione, & ita intellexit c. præcedens, & minus bene, vt notandum fuit. Vnde conclude secundum doct. quat quis est excommunicatus cum participibus, & fautoribus suis, tunc siue participet quis in crimine, siue extra crimen incidit in eam dẽ excommunicationem, vt hic. Aut est excommunicatus cum participib tantum, & non cum fautoribus, & tunc aut quis com municat in crimine & incidit in maiorem, aut communicat in oratione, & excommunicatur minori. sic communiter dicunt hic doct. Sed hoc vltimum membrum non puto verum, & pro hoc adduco tex. in arg. in ca. statuimus. eo. tit. li. 6. vbi communi cans in osculo, seu comedendo dicitur particeps, seu participare excommunicato, vt includatur sub illa sententia excommuni co te cũ participib. tuis, & pro hoc ibi te tex. in ve. secus, vbi loqui tur indistinctè.

ADDITIONES.

a ¶ Quod participans excommunicato cum participibus suis, sit excom. nunicatus excommunicatione maiori, tenet Tho. in 3. Sen. dist. 18. q. 2. art. 4. vltra medium.

b ¶ Incurrit minorem. Adde gl. in c. intelleximus. ẽ. de iud. no. c. 24 de excep. quod tamen limitabis, vt per gl. c. cum desideres. ẽ. eo. quæ ponit casus in quibus sit licitũ impunè participare cum ex communicato. de quo Car. in cle. fi. in prin. e. tit. & Lu. Ro. in l. i. ff. de in ius vocan. Zach.

SVMMARIVM.

1 *Cum excommunicatis licitè participant familiares, & domestici.* 3. 5. 6.
2 *Interpretari ius dubium pertinet ad principem, & illa interpretatio facit fidem quò ad omnes, iudex verò potest etiam interpretari, sed sua interpretatio facit fidem tantum quò ad causam coram se vertentem.*

4 *Necessitas*

4 *Necessitas aliquando necessitat si subiecta materia non patiatur.*
5 *Marito repetenti vxorem, an possit opponi exceptio excommunicationis.*
Debitor non tenetur soluere excommunicato creditori adueniente die solutionis.

CAP. XXXI.

1 INTER ALIA. † Excommunicato communicare tenentur qui prius erant ei obligati ad obsequium familiare. Alij vero non tenẽtur de necessitate, licet interdum possint necessitate vrgente, hoc dicit. Primò ponit dubium, vnde fuit ortum. Secundò solutionẽ ibi, vt igitur. ¶ Casus literalis. Archiepiscopus Strigoñ. in decretali prædicta quæsiuit vtrum aliqui teneãtur participare excommunicatis. papa respondet q̃ nullus tenetur participare excommunicatis, nisi quædam personæ quæ per illud Greg. papæ. c. quoniam multos. specialiter excusantur. Ex hac responsione orta fuit occasio disputandi, quidam dicebant q̃ excõmunicato communicare tenentur personæ in prædicto c. nominatæ, præsertim qui prius, scilicet ante excommunicationem, ex debito eis communicare tenebantur. Alij dicebant q̃ prædictæ personæ licitè possunt excommunicatis communicare si velint, non tamen ad hoc teneri de necessitate, quæsiuit archiepiscopus qualiter decre. illa sit intelligenda, vt igitur vnde ius prodijt interpretatio quoque procedat, pa. sic respondet, quædam personæ in prædicto c. notatæ tenebantur ad obsequium illis in quos lata est excommunicatio ante prolationem ipsius excommunicationis, & post excommunicationem ad contrarium non tenentur beneficio canonicis id agente. vnde nõ sunt à priori obligatione solutæ, & ita per consequens tenentur illis ad communionem, sine qua obsequium exhibere non possunt. sed hoc nõ pertinet ad omnes personas in illo ca. annotatas. cũ mercatores peregrini. & viatores à communicatione talium debeant abstinere, nisi articulus necessitatis imminet secundum quòd ex fin. c. colligitur manifestè, sed ad illas solummodo quæ ipsis excommunicatis sunt astrictæ. sed non debẽt eis participare in criminibus pro quibus ipsi sunt excommunicati q̃ si facerent eadẽ sen-
2 tentia tenerentur. Ber. ¶ † No j. ex tex. quod ad eum spectat interpretatio, qui ius edidit, & intellige in interpretatione generali, vt faciat fidem, quo ad omnes: nã quilibet iudex, seu doctor potest ius interpretari: sed interpretatio iudicis non facit fidem, nisi quò ad causam vertentem coram se, de quo per Inno. in cap. cũ speciali. de app. l. vnica. C. de profess. qui in vrbe Constan. libr. 12. Vel intellige q̃ solus princeps potest interpretari quãdo ius est valdè dubium. ad hoc l. fin. C. de legi. & c. cum venissent. de iud. & de mult. plici interpretatione. vide bo. gl. in c. j. de postu. præla. in
3 vers. interpretatus. ¶ † Secundò no. quòd vxor, filij, mercenarij,
a seu famuli qui erant obligati ad obsequium familiare ante excõ municationem tenentur communicare, etiam post excommunicationem. Item no. quòd verbum de sui natura necessitatiuum
b quandoque non necessitat si subiecta materia hoc non patiatur. ad hoc 11. q. 3. rogo. & quod ibi not. 21. distin. in prin. vnde verbũ tenetur. de quo in c. præcedenti relatum ad c. quoniam multos. 11. q. 3. importat necessitatem respectu certarum personarum, & respectu aliarum non: quia materia de se non necessitat quo ad omnes. nam peregrini transeuntes per terram excommunicatorum non tenentur communicare excommunicatis, nisi velint, nec debent velle, nisi necessitentur. ¶ † Sed quæro nunquid ma-
4 ritus petens restitutionem coniugis possit excludi per exceptio tenetur sibi communicare. vt hic iuncto c. quoniam multos, ergo non potest repelli maritus prætextu excommunicationis. & hanc opinionem tenuit Hosti. in sum. de restit. spo. in §. quando faciendã. & Io. Cal. in c. fi. de or. cog. quòd licet vxor peccet, non cõmuni cando marito, tamen maritus excommunicatus, non potest eã petere in iudicio per ca. intelleximus. de iud. Sed iudex ex officio suo debet vxorem marito restituere propter periculum fornicationis. & hoc tene. & vide simile, nam non licet mihi spoliare communem carum, & si eum spolio pecco si non restituo. tamen excommunicatus non auditur petens restitutionem, vt not. per gl. & doct. in c. ex insinuatione. de proc. ¶ Quæro de quotidiana quæstione nunquid debitor adueniente die teneatur soluere excommunicato: an verò licitè possit differre solutionem. & circa hoc sunt opin. vt not. hic, & plenius in capit. veritatis. de dolo & contu. & vide bo. gl. in c. iuratos. 15. qu. 6. nam quidam dicũt in d. c. veritatis q̃ nõ. Inn. dicit quòd tenetur & idem abb. hic: ex quo enim remanet obl. ergo debet solui, vt hoc in simili dicitur in familiaribus obligatis ad obsequium ante excommunicationem, vt non obstante excommunicatione teneantur impendere obsequium debitum. in contrarium facit text. per locum à speciali. nam si speciale est in filijs, & mercenarijs, & similibus de quibus in hoc. c. & in præalle. ca. quoniam. ergo in aliis contrarium est quantumcunque duret obligatio. quia non teneor cõmunicare excommunicato, nec debeo incurrere periculum animæ ex facto suo. & idem cõcludit gl. in d. c. iuratos. q̃ debet fieri depositio in ædẽ sacram. & hæc opinio plus mihi placet. Abbas

ADDITIONES.

a ¶ Vxor filij. Innoc. hic quærit nunquid pater, vel dominus teneatur communicare filio, vel seruo vel liberto excõmunicato. & concludit q̃ non, imo communicando grauius peccat cæteris. idem tenuit gl. in c. quoniam multos. xj. q. 3. vbi ponit pulchram limitationem ad id quod quæritur, an filius teneatur communicare patri. & vir vxori excommunicatæ, dic q̃ non. gl. est in c. de filia. 27. quæstio. j. & vide Thom. in 4 sent. dist. 18. quæst. 2. artic. 2. circa medium vbi oĩno vide intellectum totius, huius decretalis.

b ¶ Non patitur. vide Fel. in c. nam concupiscentiam ver. secunda conclusio. ẽ. de constitutioni. Sebast. Sapia.

c ¶ Differre solutionem. Vide Io. An. in ca. fi. ẽ. de hæreti. Bald. in c. intelleximus. ẽ. de iud. & Abb. in c. veritatis ẽ. de dolo, & contu.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus si recipiat ordines sacros quando puniatur.* 2.
3 *Monachus excommunicatus quo casu possit per abbatem absolui.* 14.
Subditus qui certo casu potest dispensari per dominum, non intelligitur de casu, qui obuenit antequam esset subditus, nisi de hoc expressè caueatur 4.
Ingressus religionis non vitiatur si fiat per excommunicatum, idem de matrimonio.
5 *Delictum commissum in episcopum, vel abbatem semper dicitur enorme.*
6 *Clericus percutiens clericum à quo absoluatur.*
7 *Ignorantia non cadit in factum proprium nisi sit multum antiquum, & tunc non admittetur si illud factum antiquum esset notabile.*
8 *Membrum propriè quod dicatur.*
Membri mutilatio & truncatio differunt.
9 *Enormis iniuria quæ dicatur.*
Iniuria facta ẽ pugno in ouo, vnde multũ sanguinis exiuit nõ dicitur atrox.
11 *Iniuria facta clerico an sit leuis, vel enormis relinquitur arbitrio episcopi, vt si sit leuis ipse absoluet si verò enormis remittet ad papam.*
12 *Sanguinis effusio non dicitur, nisi ex vulnere processerit multum sanguinis.*
Prior si est in aliquo monasterio vel præpositus, quod non habeat abbatem, in omnibus fungitur loco abbatis.
15 *Confitenti creditur in foro pœnitentiali.*
Ignorantia præsumitur ex coniecturis.
16 *Abbas an possit absoluere monachum delinquentem extra claustrum.*

CAP. XXXII.

2 CVM ILLORVM. Si excõmunicatus pro manuum iniectione scienter recipit ordines si est clericus secularis deponẽ dus est, si regularis ab executione ordinis est suspensus, qui ignorans ius vel factum sic excommunicatus recipit ordines, si est clericus secularis dispensat cum eo solus papa. si regularis dispensat abbas si ignorantia est probabilis. & factum nõ est graue. h. d. In prima parte ponitur quæstio. In secunda responsio ibi circa quos Et ibi ponitur distinctio bimembris. Et primum prosequitur ibi, primos. Secundum ibi, qui si claustrales. & ibi primo tractat de talium absolutione, vsque ibi, si autem. & ibi. quæstionem principalẽ resolui. ¶ Casus literalis. Absolutio illorum qui violentas manus immittunt in clericos sedi apost. reseruatur exceptis quibusdam casibus, quidam tali excommunicatione ligati sententiam ecclesiasticam negligentes ordines suscipiũt. quæritur quid de his fieri debeat. In hac quæstione distinguit papa, quam distinctionem cum vnius cuiusque membri declaratione in tex. videre poteris. Ber. Not. j. ex text. regulam, q̃ incidentes in excommunicationem pro violenta manuum iniectione in clericum à solo papa absolutionem cõsequi possunt. & hæc regula originaliter habetur in c. si quis suadente. 17. q. 4. Fallit in multis casibus, qui his versibus comprehendũtur. Regula, mors, sexus, hostis

ADDITIO.

a ¶ Cum illorum. An interdictus possit ordinari, si ingreditur monasterium, vide Cal. in tract. de eccl. interdicto. in 2. mẽbro. q. 25. Et pro intellectu huius decre. vide quæ latè scribit Ray. in Sum. de sent. præcepti, diffinitionis, & excommunicationis. §. sequitur. & de sen. excom. vers. quid si tales existentes in excommunicatione fuerunt ordinati. & ver. immediatè seq. qui incipit item, quid si aliquis veniens ad monasteriũ, vbi dicit, q̃ si ingressus monasterium asserit se excommunicatum, monachi non debent eũ recipere, quod dictum refert, & sequitur Archi. in c. monasteriis. 19. q. 3. licet quidam alij contra, qui mouentur eo, quia talis communio est fauorabilis animæ excommunicati. per c. responso. & ca. cum voluntate. de sen. excom.
¶ Adde Fed. cons. 18.

Universidad de Deusto

hostis,puer, officialis. Deliciosus,inops,æger, senexque sodalis. ianitor astrictus,dubius causæ, leuis ictus, Debilis: absolui sine summa sede merentur. Atroces vero soli papæ retinentur. Et declara hos versus. Regula: vt §. eo. monachi. & hic in isto c. cum illorum Mors, vt §. cō dubium Sexus: vt §. eo. c. mulieres. Hostis. vt §. eo. de cæter. Puer. vt §. eo. c. j. & j. eo ca. quamuis. & c. fi. Officialis §. eo ca. 4. Deliciosus: in isto prius consulitur papa, vt in c. mulieres. §. fi §. eo. Inops. §. eod. c. quod de his. Æger, senexque: vt in d. c. de his Sodalis: vt in c. quoniã §. de vit. & ho. cler. ianitor. vt in c. §. eod. Astrictus potestati alterius: vt in c. mulieres §. eo. in c. relatũ. j. eo. Dubius, vt §. e. c. cum desideres, causæ iustæ ad non eundum, vt in c. quod de his §. eod. Leuis ictus, vt ca. perue nit, j. eo Debilis. vt in c. agnoscitur. eod. Atroces, vt in isto c. &c.

1 relatũ. & in c. canonica §. eo. ¶ † No. 2. pœnã clerici secularis recipiẽtis ordinem dum existit in excõmunicatio. debet enim deponi ab illo ordine, nec potest cum eo alius citra papam dispensare, & concludit hoc Io. & bene, q̃ non solum inferioribus est interdicta hæc potestas dispensandi, q̃ excommunicatio erat talis, q̃ eius absolutio reseruabatur papæ, prout loquitur iste tex. sed etiam si talis erat excõmunicatio quod ab ea poterat absoluere episcopus, nã per hoc non poterit dispensare, cum sic ordinato: quia effectus est irregularis, cũ quo nullus, citra papam dispensat: vt in c. 2. & 3. de cle. excommunica. min. & videtur probari in c. j. & 3. de eo, qui fur. o. d. rec. vbi patet quod cum recipiẽ

2 te ordinẽ post excõmunicationem solus papa dispensat. ¶ † Tertiò no. q̃ potestas dispensandi videtur maior quàm potestas absoluendi ab excõmunicatione. & vbi quis non potest absoluere; multominus potest dispensare, sed non conuertitur. nam licet quis possit absoluere, non tamen potest dispẽsare, quia concesso minori non videtur concessum id quod est maius, & pone

3 exemplũ in his, quæ dixi in primo notabili. ¶ † Quartò nota. in §. quid si claustrales q̃ abbas potest absoluere monachos suos ab excommunicatione inflicta pro violenta manuum iniectione in

3 clericos, si inciderint in excõmunicationem post ingressum religionis siue ante, dummodo excessus non sit enormis, & in hoc extenditur ca. monachi §. eod. vbi dabatur potestas, quãdo in monasterio inciderant in excõmunicationem. Et ex hoc, & ex text. nota q̃ habenti certo casu potestatem dispensandi cum subdito delinquente nõ intelligitur tributa potestas dispensandi cum eo, qui deliquit antequam esset subditus, nisi specificè hoc concedatur. vt hic, Et intellige q̃ abbas potest absoluere monachos ab ista excõmunicatione. de qua in tex. non autem à qualibet excõmunicatione canonis, quia non debemus attendere istum text. pront dixi in c. monachi §. eo. Sed iste casus concessus fuit, quia de facili propter communionem incidunt in hanc excommuni-

4 cationem. ¶ † Quintò no. & tene menti semper tex. q̃ excommunicatio non impedit ingressum religionis, vnde tenet ingressus, & professio excommunicatione non obstante. Si tamen incurrerit excommunicatio, id est nota esset, non deberet abbas illum recipere ante absolutionem. sed si recipitur tenet ingressus, sicut & matrimonium non impeditur per excommunicationẽ, vt in ca.

5 significasti. de eo, qui duxit in ma. quã pol. ¶ † Sextò not. q̃ excessus commissus in episcopum, vel abbatem semper dicitur enormis. & in extendentẽ manũ violentã in episcopũ est pœna perditionis omnium bonorũ. 17. qu. 4. si quis deinceps & vide quod habetur in l. si quis in hoc genus. cũ auth. sua C. de sac. san. eccle. ¶ Septimò not. casum in quo abbas dispensat cum irregulari.

6 ¶ † Octauò not. q̃ religiosus percutiens clericum secularem à solo papa absolui potest, sed hodie hoc recipit limitationem, quia in eo casu in quo secularis clericus percutiens clericũ secularem absolui potest ab episcopo, in eo casu religiosus percutiens secularem potest etiam ab episcopo absolui, vt in c. religiosos. e. ti. lib. 6. ¶ Nonò no. q̃ facilius dispensatur cũ regulari excedente ex iuris ignorãtia quã cum clerico seculari, nã cũ eo solus papa dis-

7 pensat in casu huius casus. sed cũ religioso dispensat abbas. ¶ † Vltimò no. & tene mẽti ex fi. literæ q̃ in facto antiquo etiã proprio

b præsumitur ignorantia, nisi factum fuerit arduum b & notabile, vel nisi faciens fuerit adultus & discretus, tunc enim non præsumitur ignorãtia facti vel iuris, facit quod no. Bar. in l. nõ fatetur. ff de confess. ¶ ¶ In gl. in verbo, religionis fauore. ibi, imo videtur quod de iure commun. & c gl. in hoc non bene dicit, quia casus iste absoluendi, scilicet à tali excommunicatione soli papæ est reseruatus, vt §. dixi. & ideò abbas absoluere non posset ex speciali indulgentia. nec ob. arg. g. nam licet satisfactio, & pœnitentia non sit iniungenda, tamen absolutio fieri non potest, nisi per habentem potestatem. pro hoc facit ca. à nobis. §. eo. vbi non suf-

8 ficit pœnitentia sine absolutione solenni. ¶ † In glo. in verb. membri. ibi, nec distinguendum inter membrum quasi velit dicere gl. q̃ siue sit membrũ principalius, siue aliud, semper habet locum dispositio huius c. vt solus papa dispenser. Sed Hostie. hic quærit,

c quid si vngula modicũ lædatur nunquid pro absolutione c debẽt adire papam: Respondet q̃ non. arg. in c. fi. de cor. v. ti Sed postea recedit ab hac sol. dicendo q̃ illud c. potest procedere in dispensatione, istud in absolutione Sed finaliter cõcludit, vna cũ Imo. q̃ ista relinquantur iudicis arbitrio. Sed multum miror de hoc dicto Host. quia videtur sentire q̃ vngula sit membrum, & q̃ læsio quantumcunque modica in membro appelletur mutilatio membri: & magis miror de doct. sequentibus eum qui communiter referunt eum, & transeunt cum eo. sed tu dic melius q̃ mẽbrum propriè est pars corporis habẽs officium separatum, & distinctum ab alijs partibus corporis: vt manus ad palpandum, pedes ad ambulandum, oculus ad videndum. &c. ideò digitus stricto modo est membrum: quia non habet officium separatum, & distinctum, sed est officium membri, vt in l. idẽ Offilius. ff. de æedific. & in l. non sunt liberi. ff de sta. ho. sicut dicimus in domo q̃ stricto modo camera, coquina, & similia loca dicũtur partes domus, sed largo modo quilibet lapis est vel potest dici pars domus. Et hæc vera sunt nisi aliud appareat de mente statuentis: vt no. Bar. & bene in l. 2. ff. de publi. iud. ¶ Ad propositum ergo vn

d gula d non est membrum, quinimo nec digitus sed in casu huius c. quia papa intendit notare enormen excessum, satis puto quod incisio digiti esset casus enormis. paret in alijs exemplis hic positis in tex. sed in vngula debet considerari modus, & qualitas læsionis secundũ quod dicetur enormis, vel non. Item dic q̃ proprie mutilatio membri est quando impeditur officium membri. puta in tibia percussus nõ valet ambulare, & liberè mouere pedem. iste dicitur membro mutilatus. vt probatur in d. l. idem Offilius. & not. Bar. in d. l. 2. in fi. Item scias q̃ differentia est inter trũcationem membri, & mutilationem. & vt diuersa ponuntur in cle. si furiosus. de hom. & quodliber istorum inducit irregularita-

e tem sicut homicidium, vt in d. c. e. si furiosus. & truncatio, q̃prièdicitur totalis membri abscisio seu diminutio. mutilatio verò quãmembrum extoto nõ abscinditur, sed ex percussione impeditur

9 eius officiũ. & hoc no. † Et in fi. gl. tene mẽti hùc fi. gl. q̃ excessus notorius dicitur enormis, ratione notorietatis, nã percussus in platea, vel theatro, vel in eccl'sia dicitur atrociter iniuriatus. insti. de iniur. §. atrox. Et ideò tene menti, q̃ eps ex talib. iniurijs notorijs absoluere nõ pot: quia non potest dici leuis, ex quo est no-

10 toria, vt in d. §. atrox. & hic. † In gl. in verbo sanguinis. No. j. ex gl. q̃ non semper effusio sanguinis est enormis percussio. nã quandoque multum sanguinis procedit ex leui percussione. puta, percussio est facta in naso, nã de facili exit multum sanguinis. Consideremus ergo mentẽ tex. & non corticem. j. q. j. c. marchioni, sicut posset esse enormis læsio sine effusione sanguinis. vt no. in c.

11 vnico. de consecr. eccl. vel alta. lib. 9. † Secundò no. ex gl. ibi putaf epi. & abbatis q̃ in arbitranda qualitate & quantitate iniuriæ læsionis non est necesse recurrere ad papam, sed episcopus, vel abbas arbitrari poterit, quia ex quo eis cõceditur certis casibus absolutio, ipsi possunt cognoscere an eorum sit iurisdictio. argu. in c. super l'teris. de reser. & in l. si quis ex aliena. ff. de iud. sed caueãt

12 si bine dicãt leuẽ vbi est enormis. † Vltimò no. ex gl. significationem huius verbi effusio. denotat enim abundantiam, & ideò vbi requiritur effusio sanguinis, oportet quòd inde processerit mul-

g tum sanguinis g & hoc no. quia facit ad multa. ¶ † In glo. in ver-

13 per abbatem. ibi & ad regulares canonicos extenditur, &c. Conclude q̃ si prior est in monasterio loco abbatis, vt qa monasterium non habet abbatem, sed priorem. vt in multis locis, tùc habet locum iste text. Idem si appelletur alio nomine, vt præpositus. Nam

ADDITIONES.

a ¶ In clericos. Quid autem in alijs excommunicationib. vide Fe. de Sen. in cons. 14 quem refert Fel. in c. postulasti. de rescript.

b ¶ Arduũ. Et istum tex. ad hoc alle. Ant. c. ab excõicatione. de resc.

c ¶ Absolutione. Miror q̃ Abb hic nõ ponderet istam gl. in verbo membra. si singulariter vult, quòd sterur arbitrio iudicis quis dicatur enormis excessus. Et est summè notanda ad ea quæ notat Bart. in l. Ieuia. ff. de accus. & in l. non solum. §. mandato. ver. circa secũdum. ff. de iniur. & plenè scripsi in meo repertorio. in verbo delictum. de Bel' et tz. nis.

d ¶ Vngula. Vide Barto. in l. non sunt liberi ff. de stat. ho. Angel. de Are. vbi latè August. Arimi. in tra. maleficiorum. in verbo membrum. Fel. in c. ego. in prin. §. de iureiurand.

e ¶ Inducit irregularitatem sicut homicidium. Adde quod not. in apostil. ad istũ in c. de diacono. nu. 7. in apostil. in ver. vel membri detruncatio §. qui cle. vel vou. Zacharias.

f ¶ Qualitatem. Vide ad hæc quæ scribit eleganter Lapus alleg. 76.

g ¶ Multum sanguinis. Adde Ang. Aret. in suo tract. malefi. in verbo, sanguinis. gl. 16. qu. j. c reuertimini. & 42. dist. c. sæpe. & ibi Arch. & Lanfr. de Fano. in l. vni quorum. ff. de pigno. Zacharias.

tus. Nã isti priores, & prælati habẽtur loco abbatũ. arg. in c. fin. §. de sta. reg. & pro hoc facit iste tex. ibi eorum prælatus, &c. vbi vtitur verbo generali. secus dicit in prioribus claustralibus habẽtibus abbatẽ supra se in eodem monasterio, quia illi non possunt absoluere, sed recurrendũ est ad abbatẽ, vt hic, & in c. monachi. §. eo. Et in fi. gl. Host. tenet contrarium in rẽplarijs, quia ex quo in eis nõ expressum est, nõ debet hoc priuilegiũ extẽdi. de quo dic: vt dicetur in c. canonica. j. eo. ¶ In gl. in ver. passus. in ti. Hosti. di-

a cit q̃ hæc nõ est sufficiens responsio. nam præsumendũ est papã fuisse motũ ex aliqua ratione. Ipse verò dicit q̃ ideò abbas monachi percussi vocatur in absolutionẽ, quia pro iniuria illata deberet fieri satisfactio monasterio monachi percussi etiã in pecunia. vt in c. parochianos. & quod ibi no. §. eo. sed cum monachus percutiẽs non habet propriũ vnde satisfaciat nec debet teneri monasteriũ ex delicto suo, statutũ fuit in cõpensationem iniuriæ q̃ abbas monachi percussi vocetur. & intellige Host. q̃ absolutio fiet per propriũ abbatẽ solũ, sed si alius abbas verberauit per cussorẽ in satisfactione. d. Ant dicit q̃ quicquid dicat Host. vterque abbas vocatur hic ad absoluendũ, & dicit, & ideò oportet q̃ absolutio fiat per vtrũque vel vnus vices suas cõmittẽt alteri-

ro tñ Host. mihi placet, quia nõ video aliã rationẽ. Quare alienus abbas vocetur in absolutionẽ non subiecti. ¶ In gl. in verbo pro mereri, in fine. Et hæc ratio gl. procedebat olim quando monachi nõ erãt clerici, vt habetur 16. q. j. c. generaliter. sed hodie cõmuniter sunt clerici, ideò statutũ est id quod habeẽ in c. religio-

14 so. eo. tit. li. 6. & dic, vt ibi. ¶ † In gl. in verbo. d spẽsare in fi. Et intelligit Inn. q̃ dispẽsare põt qñ irregularitas fuit contracta ante ingressum religionis. Host. & cõmuniter doct. intelligũt indistinctè: quia iste tex. sic loquitur. Sed dicit Host. q̃ iste casus nõ extẽdendus ad alios casus. quasi, velit dicere q̃ licet abbas hoc casu dispensẽt cum monacho irregulari, nõ tñ poterit dispensare in alijs casibus, nisi hoc sit iure expressum, quod mihi placet. arg. eo

15 re cõmuni exorbitant. de reg. iu. lib. 6. † In gl. fi. in fi. Host. soluit, & bene q̃ in foro pœnitentiali bene creditur cõfitenti. & ita loquitur contrariũ, sed hic nos loquimur in foro contentioso vbi ignorantia, vel scientia præsumitur ex coniecturis, pro hoc quia hic loquimur in dispensatione quæ fit causa cognita, & in foro

16 iudiciali: vt no. in c. 2. de schismaticis. ¶ † Extra glo. quæro quid si religiosus percussit religiosum extra claustrum, nunquid possit per abbatem absolui. Host. tenet q̃ non: sed debet absolui ab episcopo, & si sunt sub diuersis episcopis debẽt conueniri episcopi illorum episcopatuũ, vel vnus cõmittere alteri prout de abbatibus dicitur in §. si verò. & per tex. in c. monachi. §. eo & §. quid si claustrales. huius ca. vbi dicitur q̃ in claustro, secus si extra claustrũ: nam tũc violatur iurisdictio episcopi, & ordo ecclesiasticus confundicur si sua iurisdictio vnicuique episcopo non seruetur. xi q. j. peruenit Abb. & cõmuniter doct. tenent contrarium. nã in §. si verò nihil dicitur de claustro. Itẽ ex quo monasteriũ non est exemptum de territorio episcopi dicitur: tñ pro percussione ibi facta absoluit abbas. Itẽ & fortius abbas absoluit excõmunicatũ ante ingressum religionis. ergo fortius post ingressum Item & vltimò cũ tex. indulgeat absolutionem abbati qñ religiosus vnius claustri iniecit manũ, & impossibile sit, vt eadẽ percussio fiat in diuersis claustris: ergo apertè patet q̃ pro percussione facta etiã extra claustrum abbas absoluere potest. & ideò ad iura facientia mentionẽ de claustro supplendum est maximè, in hoc tñ dubio dicit Io. And. fecisse q̃nque seruari q̃ eps cõmisit abbati. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Moniales excommunicatæ absoluuntur per episcopum loci, §. etiam quòd excessus sit enormis.*
2 *Moniales gaudent priuilegio canonis si quis suadente.*
Clericorum appellatione venit omnis persona in totum translata in obsequiũ diuinum.
3 *Monachorum appellatione veniunt moniales.*
Conuersi gaudent priuilegio religiosorum.
4 *Monasterium exemptum dicitur esse in diœcesi episcopi.*
5 *Fratres, vel sorores S. Francisci, an si sint excõmunicati absoluantur ab episcopo, vel eorum generali.*

CAP. XXXIII.

1 DE MONIALIBVS. † Moniales excõicatas pro iniectione manuum absoluit episcopus. h. d. vel aliter, & sic. Monialis percutiens monialem, seu cõuersam, vel clericum secularem incidit in excõicationem, & ab episcopo loci absoluit poterit. h. d. Primò ponitur consultatio. Secundò responsio ibi: super quo. ¶ Casus literalis. Quæsitum fuit à domino papa de monialibus per quẽ sit eis beneficium absolutionis impẽdendum, si vel in se inuicem vel cõuersas suas, aut clericos etiã manus iniecerint temere violentas. & respondet papa vt huiusmodi per

2 ¶ † No. j. ex tex. monialẽ vel conuersam gaudere priuilegio canonis, si quis suadẽte. 17. q. 4. Ex quo infero q̃ illud priuilegium nõ cõpetit solũ charactere clericali insignitis cũ moniales non habeant ordines, vel conuerse, & tñ gaudent hoc priuilegio. Infertur ergo q̃ illud est priuilegiũ ecclesiasticarũ personarũ quæ in totũ translatæ sunt in Deum. ad hoc 17. q. 4. quisquis, & not.

a in c. nõ dubiũ. §. eo. Et ex hoc etiã infero q̃ verbũ, clericus a quãdoque sumitur largissimè, vt cõprehendatur ecclesiastica persona in totũ translata in obsequium diuinũ. nam ca. si quis suadente. non facit mentionem nisi de clerico vel monacho, vel potest colligi, & aliud quod appellatione monachorũ veniunt moniales b, vt sic malculinũ cõcipiat fœmininum. vt dicto c. si quis suadẽte. iũcto c. mulieres. §. eo. & in l. si ita fuerit. ff. de leg. 2. & in l. j ff. de ver. sig. ¶ † Secundò no. q̃ cõuersæ monasterij non dicuntur propriè moniales, gaudent tñ in hoc, priuilegio monialiũ. c.

c 4 ¶ † Tertiò no. episcopũ posse absoluere indistinctè moniales, nec papa reseruat sibi casum enormitatis, ex quo posset inferri, q̃ quantumcunque excessus sit enormis episcopus absoluere potest. ne habeãt moniales materiam immiscendi se inuerecundè cetibus virorum, nã non debẽt exire claustrum monasterij, vt in c. vnico, de stat. reg. lib. 6. vnde in monialibus nõ excipit, sicut in

5 monachis. in c. præcedenti. & in c. monachis §. eod. ¶ † In glos. ibi. tam exemptas. no. gl. & hanc gl. sequitur Vincẽ, j. eod. in c. canonica, & communiter doct. hic, & facit clem, attendentes. de sta. reg. & c. vnicum. eo. ti. lib. 6. pro hoc quia tex. hic loquitur indistinctè, vt absolutio possit fieri per episcopum in cuius diœcesi monasteriũ sirum est. nam & monasteriũ exemptum dicitur in diœcesi episcopi, vt in c. graue. §. de offi. ord. tene ergo sequentẽ solu. glo. vt authoritate huius ca. episcopus possit absoluere oẽs.

6 ¶ † Sed dubiũ imminet quid in istis fororibus sancti Francisci. & aliorũ mendicantiũ cum habeãt generalẽ supra se abbatẽ, quasi episcopalem, super eas, nunquid possint ab illo absolui, & videtur q̃ sic per ea quæ no. in cle. j. de reb. eccle. non alien. in glo. per Imo. in c. 2. de transactio. Sed fortè contrariũ esset dicendũ, quia hoc tantũ indultũ fuit episcopis ob reuerentiã ordinis episcopalis, ergo non licet inferioribus hoc attentare, quod tamen est satis dubitabile. Abbas.

ADDITIONES.

a ¶ Clericus. Vide latè quid veniat appellatione clericorum, per Fel. in c. tua nos. in primo no. §. de iureiu. aliquid in c. non dubiũ. in 2. nor. §. hoc tit. Sebast. Sapia.

b ¶ Veniunt moniales. Adde, q̃ licet moniales veniãt appellatione monachorũ, vt hic, non tñ veniunt sorores sanctæ Claræ appellatione fratrum sancti Francisci. Ita no. Bald. in l. quicunque. C. de ser. fug. Pau. de Lea. in clemen. j. de elect. & Alex. consi. 126. vol. 1. Zacharias.

c ¶ Priuilegio monialium. Adde quod not. in apo. ad istum in cap. ex tenore. in apostil. in vers. alicuius religionis. nu. 2. §. c. tit. Zach.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatio superueniens non impedit quin cum tali excommunicato participemus in contractu cum eo inito, qui non potest sine communicatione explicari.*
2 *A debitore excommunicato licitè exigitur. 4.*
5 *Cum hæretico non licitè contrahimus, quia omnis hæreticus est excommunicatus.*
6 *Subditi dicuntur largo modo familiares.*
7 *Excommunicatum an teneamur vitare cum damno nostro. 10.*
Peccatum non debemus committere vt vitemus damnum.
8 *Contractus initur cum excommunicato.*
Contractus prohibitus sub certa pœna si fiat, valet sed pœna committitur.
9 *Excommunicatus an possit sibi acquirere spiritualia, vel aliter conferre.*
10 *Cum excommunicatis debemus vitare communionem omnino voluntariam.*
Excommunicatum debemus vitare quòd ad sua commoda.
Societas cum excommunicato an teneat.

CAP. XXXIIII.

1 SI VERE. † Si locanti operam personalem soluisti pretium, vel partẽ, & postea fuit excõicatus, vel etiã prius, sed ignorabas, si ad satisfaciendũ non potest induci in opera sic locata, sibi poteris cõmunicare. h. d. vel breuius & sic, Contractus etiã q̃ sine cõmunione explicari non potest non dissoluitur seu impeditur per excõmunicationẽ superueniẽtem in eũ, qui tenetur aliquid præstare non excõmunicato. hoc dicit. & primò ponit permissionẽ, quam secũdo probat tribus rationibus. prima ibi, cũ enim. secunda ibi, est autẽ. tertia ibi, præterea. ¶ Casus literalis. Quidam cruce signati cõuenerunt cum Venetis, vt ipsi Veneri ducerent eos nauigio suo, vsque in terram Sarracenorum pro certa mercede, maiore parte iam recepta, Veneti fuerunt excommunicati: isti cruce signati dubitabant vtrum deberent transire in naubus

Universidad de Deusto

illorū cum illi essent excōmunicati. Quæsitū fuit à papa quid facere deberent cum ipsi Veneti nollēt eis restituere mercedē receptam. Respondet pap. crucesignatis q si Veneti volunt absolui: nec tarisfacere sibi de mercede, permittat illis, vt cū ipsis trāseāt vsque in terrā Sarracenorū secundum quod cum ipsis conuenerunt cōmunicantes illis, cum dolore cordis, & sub spe veniæ quia cum maiorem partem mercedis receperint, nec eam velint restituere: nec possint ad hoc compelli, locrum de sua malitia reportarēt: & isti ex eorum pœnitētia damnū, & ab excōmunicatis possit peti, & exigi quod debetur. & in iure cauetur q si quis trāsit per terrā hæreticorum, aut excōmunicatorū necessaria emere poterit ab eisdē. Præterea si paterfamilias domus excōmunicatus sit, eius familia excusatur à participatione ipsius. & dux Venetorum tanquā dominus nauium, nisi sit excōmunicatus, ipsius excommunicatio istos non cōtinget tanquam familiam ipsius domini, dum in nauibus eius fuerint, excusabiles erunt apud Deum, si in illis cōmunicauerint ipsi, in quibus eorum cōmunionem non po
a terunt euitare. Ber. ¶ † Not. j. ex tex. q ab excommunicato potest licitè sine pœna excōmunicationis debitum exigi, & recipi: quia excōmunicatio non debet excōmunicato commodum afferre.
3 ¶ † Secundò not. q excōmunicatio superueniēs in familiarem conductitium non impedit quo minus liberè possimus vti eius
4 obsequio. ¶ † Tertiò no q licet exercitiū obligationis impedia tur ex parte excōmunicati in eius commodum, vt in c. intellexi mus. ſ. de iud secus in exercitio obligationis ex parte nō excom
5 municati. ¶ † Quartò not. q non est licitū cōmunicare hæretico, tum propter hæresim, tum quia quilibet hæreticus excommu
6 nicatus, vt in ca. excōmunicamus. supra de hære. ¶ † Quintò. not. q existēs in loco alicui subiecto, largo modo potest dici de eius
a familia. a ¶ Vltimò no. q habens necessitatē communicandi, cum excōmunicato debet inquantū potest vitare quis cōmunionem.
7 ¶ † Et nota q non tenetur quis vitare excōmunicatū cū dāno, etiā temporalium rerum, quod intellige respectu obligationis præcedentis, nam cōmittere malum, nō debet, vt euitet dānum. vt in c. sacris. ſ. quod me. cau. ¶ In glo. j. ibi, cum hoc papa permittat. & aduerte quia text. potest intelligi dupliciter, primo vt sit hæc permissio iuris. & hoc voluit hic Inno, in versi. permittimus. Idē Host. intelligendo q contractus fuit initus ante excōmunicationē, vel post, sed illi ignorabāt. alias tenet q ipse cui est permissio specialis. & continet indulgentiam, & quod de iure hoc c.
8 procedat, patet in exemplis positis in eod. ¶ † Et generaliter hoc quæri potest, nunquid teneat contractus initus cū excōmunicato Host. hic multum instat, & conclusio sua est, q aut contractus fuit initus tempore excōmunicationis, & sciēter, & tūc cōtractus initus qui nō potest iniri sine cōmunione. Si ergo prohibente iure, vel lege humana, contractus initus est nullus, fortius prohibente. l. diuina & apostolica. C. de legibus. l. non dubiū. 14. dist. c. vides. Si verò cōtrahens cum excōmunicato ignorabat eum ex cōmunicatū tunc concludit q cōtractus tenēt ad cōmodū non excōmunicati, sed in fauorē excōmunicati est nullus. Innoc. hic & cōmuniter moderniores tenent oppositum dicentes contractum validū, & pro hoc iste tex. qui loquitur indistinctè. Item cō tractus est de iure gentiū, excōmunicatio verò de iure positiuo. Itē cōmunio non prohibetur in odiū contractus quo casu procedit opi. Host, sed in odiū ipsius excommunicati, & ideò virtus cōtractus nō debet impediri pro hoc, quia cōmunio cū excommunicato non prohibetur simpliciter, sed sub certa pœna, & ideò satis est pœna committatur. & hoc argu. sufficeret tenendo opi. Cy. in l. non dubiū. C. de legi. de quo tamen Bar. in l. prætor. ff. de noui ope. nun. sed vt dixi comunio non prohibetur propter contractum & de hac materia. vide quod no. in c. veritatis. de do.
9 lo, & cōtuma. ¶ † Sed circa hoc quæritur quid de spiritualibus. Host. tenet hic q nō potest excōmunicatus acquirere sibi spiritualia nec alteri valet conferre. ad hoc c. proposuisti. & c. postulasti. ſ. de cleri. excōmuni. mini. Io. Cal. disputauit q collatio beneficij facta ab excommunicato tolerato valet ratione publici officij. arg. in ca. ad probandum. de reiud. & in l. Barbarius. ff. de offi. præto. Conclude sic, q aut excommunicatus erat notorius, & tunc non valet collatio. nec potest alium excōmunicare, nec alia gesta sustinentur ratione publici officij, vt in d. c. ad probandum. aut erat toleratus, & tunc collatio alteri facta, vel gesta ratione publici officij valent præter quam in excommunicatione: quia cum sit extra ecclesiam non potest alium euicere, sed excommunicatio sustinetur donec hoc fuerit patefactum. 24. quæstio. j. in princ. vbi gl. Si vero aliqua egerit ratione priuati officij circa illa spiritualia nō valet, vnde electio facta per excōmunicatū occultū non tenet. vt in ca. cū dilectus. & quod no. ibi Inno. de consuet. vide in his quæ non geruntur ratione publici officij non est differentia inter occultū, & publicū. vt no. Inn. in d. ca cum dilectus. & Io. And. in c. j. de reſcriptis. lib. 6. quod not. An autem collatio ordinū ab excommunicato occulto facta valeat quò ad executionē. dic, vt no. in c per tuas. 2. de simo. & in c. de. fi. de qui rece-
10 or. ab episcopo qui renū. epis. ¶ † In gl. in verſic. excōmunicatorū. ibi, diuidere societatē. Et idem Inno. & Host. in c. nuper. ſ. eo. vbi plus dicunt q etiā in eadem domo, vel camera possunt essē cum excommunicato, ex quo ibi sum pro factis meis: nō enim dicor ibi cōmunicare: sed potiùs vti iure meo à quo sine damno resilire non possum. debeo tamen vitare cōmunionem omnino voluntariā, & facere secum in lecto, vel prādere in eadē mensa. non obstant iura alle. in cōtrariū quæ infra in fi. gl. subijciuntur: quia illa procedūt ex superabundanti iustitia: vel delitias debeo omittere propter superuenientiā excōmunicati. sed ius meum dimittere non teneor: pro hoc textus, dum dicit q ab excommunicato potest exigi, & recipi quod debetur, fortius ego possum vti iure meo præsentia excōmunicati non obstante. & circa societatem distinguit hic Host. q aut societas fuit contracta ante excommunicationē aut post. Primo casu licitè possum vti. arg. hic. Secūdò casu aut ego contraxi societatem aut successi in ius alterius. Primo casu non debeo vti illa societate: quia deliqui contrahendo secum. Secundo casu sic: quia ego non sum in culpa. & societas habuit orig nē ante excommunicationem: licet ego succesſerim in ius alterius tēpore excommunicationis. & intelligo omnia prædicta q non debeo abstinere à societate quando damnum mihi contingeret, secus si damnum contingeret excommunicato, quia nō teneor sibi communicare in fauorem suum, arg. eorū quæ not. in c. nos sanctorum. 15. q. 6. & in c. veritatis. de dolo & contu. tene menti. Abbas.

ADDITIO.

a ¶ Potest dici de eius familia. Adde Spe. in tit. de teste. ſ. j. ver. item excipitur, q est domesticus. cum q. seq. doct. in c. in literis. ſ. de testi. & Gemi. in c. sicut. de verb. sign. lib. 6. Zacha.

SVMMARIVM.

1 *Clericus incorrigibilis potest licitè per prælatum incarcerari.*
2 *Laici an capere possint clericos ex voluntate episcopi sine metu excommunicationis. 4.*
3 *Fuga quando timetur potest huiusmodi suspectus in carcere mancipari.*
4 *Carcer est inuentus etiam ad pœnam de iure canonico.*
5 *Clericus non potest capi de commissione illius, qui non habet iurisdictionē in eum in criminalibus, licet in ciuilibus sic, & capiens non excusatur.*
6 *Qui prælati habeant iurisdictionem in clericos.*
7 *Clericus suspectus de fuga potest capi per quemcunque sine metu excommunicationis, tam in causa ciuili, quam criminali. 9.*
8 *Clericus non potest torqueri per laicum etiam ex consensu prælati sui.*
9 *Clericus etiam incorrigibilis, nisi sit depositus, vel traditus curiæ seculari nō potest per laicum distringi.*

CAP. XXXV.

a 1 VT FAMAE. a † Potest prælatus, & debet clericum subiectū incorrigibilem incarcerare. h. d primo laici citra metum excōicationis de prælatorū licentia capere possunt clericos, & ad iudicium ducere. secunda pars ibi, laici. Casus literalis. Aliquando clerici grauiter excedunt, nec possunt ad agendam pœnitētiam in monasterijs tutè deputari, sed oportunitate capta inde aufugiūt, & priorib. scelerib. se immiscent. Quæsiuit Lugdun. epūs, vtrū possunt ab ipso, vel alijs prælatis arctæ custodiæ mancipari. Rñ. papa q cū prælati excessus teneantur corrigere clericorū, & publicæ vtilitatis interſit, ne crimina remaneant impunita, & illi clerici fiunt deteriores, debent illos sub arcta custodia detinere postq̄ de crimine fuerūt canonicè condēnati. Scdò quæsitū fuit vtrū laici incidāt in excōicationē si clericos in magnis scelerib. comprehēdant cū eos ad iudices trahere nō possunt, nisi in eos manus iniecerint violentas. Rñ. pa. q citra excōicationē possunt capere clericos, & ad iudiciū trahere, si oporteat etiā violenter, dum tū illud faciant de mandato suorū prælatorum. cū hoc nō ipse, sed illi quorum authoritate hoc faciant facere videātur, & non amplius laicorum violentia se extendat, quàm exigat defen
2 sio clericorum. Ber. † Not. j. ex tex. ibi grauiter excedētes, quòd q grauibus delictis clericus pōt deponi, & in arcta custodia mancipari, quando veritimiliter timetur de fuga si detruderetur in monasteriū. & ex hoc, & ex tex. no. q vbi cessat talis timor, nō debet clericus

ADDITIO.

a ¶ Vt famæ. Pro intellectu huius decre. vide glo. & Arch. 45. dist. in sum. & Bal. in l. si qua per calumniā. C. de epūs, & cleri. An aliquo casu laicus licite possit torquere clericū. vide Dominic in c. ante omnia in fi. 35. dist. vide quod scripsi post Abba. ſ. eo. vniuersitatis. & vide omnino Domi. post Arch. in c. de his. el. 2. in gl. ver. si in fi. gl. 50. dist.

clericus pro grauibus delictis in carcere deputari, sed tantum in monasterium ad agendum pœnitentiam mitti. vt in c. tuæ. de pœnis. Carcer enim non debet deputari, nisi pro grauissimis delictis. vt in c. pe. de hære. & c. nouimus. j. de ver. sig. vide Inno. in c.
3 qualiter. 2. de accu. ¶ † Secundò no. ibi canonicè cōdemnati sub arcta custodia detineri, &c. q clericus potest carcerari in pœnam delicti, seu vt agat ibi pœnitentiam de delicto, vnde de iure canonico carcer deputari potest etiam ad pœnam. vt in c. quamuis.
4 de pœnis. lib. 6. ¶ † Tertiò no. in ſ. laici. q familia potestatis impunè capit clericum authoritate prælati. nam non videtur famili
5 a hoc facere. sed iple prælatus mandans. vt in tex. ¶ † Quartò no. q duo requiruntur ad hoc. vt clericus licitè possit capi authoritate prælati. Primò q clericus sit illi prælato subiectus. Secundò q ad illum prælatum spectet corrigere clericum criminotum. quasi velit dicere tex. q nō sufficit prælatum habere iurisdictionem in ciuilibus. Ex quo infertur q rector vniuersitatis cum ad eum non spectet corrigere criminosum clericum non potest impune mandare clericum scholarem capi: nec familia capiens tunc esset excusata. ¶ Quintò no. ibi, facere videantur, &c. quòd mandans non dicitur verè facere sed fictè, & interpretatiuè. & hunc tex. allegaui in c. mulieres. ſ. eo. & dic. vt ibi not. ¶ Vltimò contra capientes clericos etiam in casu licito, vt si inferunt violentiam vltra quàm expediat incidant in excommunicationem.
6 ¶ † Sed pro declaratione text. & prædictorū quæro qui sunt isti prælati ad quos spectat correctio clericorum? Dicit Inno. q sunt episcopi. qui habent ordinariam iurisdictionem in clericos. xj. q. j. de persona. & in c. at si clerici. de iud. cum simil. Item in alijs prælatis habentib. iurisdictionem hanc in clericos, vt sunt abbates in monachos suos. 18. q. 2. Abbates. Idem puto in alijs prælatis inferior. b. habentib. iurisdictionem etiam de iure, vt in c. irrefragabili. in ſ. excessus. de off. ord. & in c. dilecti. de app. & refert Inno. hic quoſdam tenere q quilibet iudex, etiam laicus, vel sociusclericianon iudex possit capere clericū criminosum, ne fugiat, non
a vt retineat: sed vt præsentet iudici suo, sicut dicitur in defensore ciuitatis. qui capit criminosum quem corrigere nō potest, vt iudici presentet. vt in auth. de defen. ciuita. ſ. nos igitur. Host. tenet ſ. rium, dicens q vbi ius non est expressum non licet inijcere manus in clericum. hanc mām plenè explico in c. cū non ab homine de iudicijs. Et ibi teneo q ibi ista captura fit ad bonum finem, quod euitatur excōicatio. ca. si quis suadente diabolo. Sed si capio clericum criminosum, ne fugiat non video re facere suadente diabolo, sed suadente Deo. & bono publico. cū publicæ vtilitatis interſit. vt crimina puniantur. vt in tex. Idem vt dixi in familia potestatis capiente inuentū de nocte cum sit præsumptio fraudis: quia qui malè agit odit lucē. vt in c. consuluit. de offi. deleg. familia. n. videtur capere, vt impediat delictum committēdū, & omittens obuiare facinori peccat. vt in c. dilecto eo. tit. lib. 6. idē puto in capiente clericum debitorem suū fugientem: quia hic cessat dolus, & suasio diabolica. Ad hoc Iait prætor. la grande. ſ. debitorem. ff. de his quæ in frau. cre. & vide Bart. in l. ſi quis in seruitute. ff. de fur. ibi tamen loquitur de clerico capiente clericū, sed idem putarem in laico rationib. prædictis. Et vide per Bal. in l. ſi qua per
7 calum. C. de episc. & cle. † In gl. in ver. violenter. ibi intelligendum est de incorrigibili. Dic melius q quantumcunque clericus sit in corrigibilis: tū impunè capi potest de mādato prælati, vt est tex. in c. clericos. eo. ti. lib. 6. Et ad ꝓrium dic q loquitur in verberatione. hic verò in captione, & detrusione. vt no. in d. c. ſi clericos. &
8 dixi in c. vniuersitatis. alle. in gl. of. 1. Et attende. quia reperio hic. d. Ant. & Petr. de Ancha. tenere istam opi. q̄ dixi in d. c. vniuersitatis. q clericus non potest torqueri per laicū, etiam de mandato
b prælati, sicut nec verberari, b & ita refert d. Ant. se cōsuluisse, licet contrarium fuerit de facto seruatū, & ita habet cōis obseruantia,
9 & malè. † In gl. in versi. mādato. ibi, incorrigibiles. & traditos curiæ, &c Not. ex gl. quòd q̄ clericus sit incorrigibilis, nisi sit traditus curiæ seculari non potest per secularem distringi, quod intelligen. nisi præcesserit depositio, vt in c. cum non ab homine. de iudi. vel nisi capiatur incorrigibilis, vt restituaē prælato proprio, vt dictum est, tene menti. Abbas.

ADDITIONES.

a ¶ Socius clerici. Vtrum laicus, vel inferior clericus possit capere clericum delinquētem ne fugiat, vt eum ducat ad suum iudicē. & de hoc vide Bar. in ſ. fi. torū. Inſt. de obl. quæ ex deli. & Per. de Anch. in repe. regulæ ea quæ. in 20. q. prin. & latissimè Domini. in c. si quis diaconus. 50. distin. & plenissimè scripsi post ipsum Abb. Pan. in c. cum non ab homine. supra de iudicijs. de Bellenz.
¶ Adde Lapum allegatione. 120.
a ¶ Clerici. Vide Ange. de Aret. in tract. maleficiorum in ver. caput à sparalis amputetur. ver. quid autem si est clericus. cum alle. per Marsil. in l. vnius. ſ. cognitarum. ff. de quæstioni. Sebast. Sapia.
b ¶ Nec verberari. Quando clericus possit torqueri. Vide Andr. Sicu. in c. si constiterit. ſ. de accu. cum allegat. per Marsil. in l. maritus. ff. de quæst.

SVMMARIVM.

1 *Percutiens clericum, etiam volentem incidit in excommunicationem. intellige vt i frà nu. 5.*
2 *Iniuria an fiat volenti.*
3 *Excommunicatio canonis incurritur per solam manuum iniectionem absque violentia.*
4 *Renuntiare nemo potest priuilegio inducto principaliter in fauorem publicū, licet sit consequentia in fauorem priuatum.*
6 *Clericus seipsum vulnerans, vel percutiens, incidit in excommunicationem.*
7 *Clericus patiens se percuti, esi etiam excommunicandus.*
8 *Percutiēs clericum, an incurrat tot excōmunicationes quot percussiones dat.*
9 *Pro iniuria illata clerico, an possit agere ecclesia.*
10 *Actio iniuriarum est duplex, alia ciuilis, alia criminalis.*
11 *Episcopus non potest remittere iniuriam competentem ecclesiæ.*
12 *Clericus coniugatus, vel bigamus, vel incorrigibilis, vel tertiò monitus vel excommunicatus, vel hereticus, vel depositus, an gaudeat priuilegio canonis, si quis suadente diabolo.*

CAP. XXXVI.

a 1 CONTINGIT. a † Excōmunicatus est qui in clericū etiā volentē manus iniecerit violētas etiā si hoc faciat in satisfactionē præcedentis iniuriæ, & est casus notabilis. Communis diuisio. secunda ibi. nos autē. ¶ Casus literalis. Consuetudo est in archiepiscopatu Bracharensi q si quis in illo loco aliquē offendat corpus suum supponit sponte. 30. vel pluribus percussionibus. aut paucioribus percussionibus fustium. clerici eandem consuetudinē obseruabant si clericus alium clericū offendebat, aut etiā laicū in satisfactionem iniuriæ, quæsiuit episcopus Bracharensis. vtrum huiusmodi percussores clericorum incidunt in excōmunicationem. Respon. papa q huiusmodi manus iniectio. & si non violenta, iniuriosa tā videtur, cum ille canon nō tam in fauorē clerici ordinati, quàm in fauorem ordinis clericalis fuerit promulgatus. & ideò mandat papa. vt illud de cætero prohibeat attētari. vnde sequit quod tales sunt excōmunicati. & quòd si qs clericus post huiusmodi prohibitionē sponte se subiecerit excōmunicatur, ita tamen q clerici satisfaciant iniuriā passo sine iniuria ordinis clericalis. Ber. No. primò ex tex q offendens potest se subijcire iudicio offensi pro satisfactione. per hoc ca. quintauallis. & ca. veniens de iureiurand. quod est restringendum, quando subijcit se arbitrio & iudicio alterius, tanquā arbitrio boni viri, non autē potest facere illū arbitrum, seu iudicem in facto suo, vt in l. pe. ff. de arb. & l. vnica. C. ne quis in sua causa. & not. in d. cap.
2 quintauallis. ¶ † Et restringo etiam prædicta ad text. quando per
b satisfactionē non ingeritur vulneratio. bnam nemo est dominus membrorū suorum. vt le. liber homo. ff. ad legem Aquili. & hoc patet in clerico. Sed potest intelligi quando pro satisfactione leuiter possit castigari, alias autem non valeret consuetudo. quod
3 etiā tenet Bar. in l. j. ſ. vsque adeo. ff. de iniur. & alleg. hoc c. ¶ † Secūdò not. q ad incurrendū excommunicationē canonis si quis suadente. sufficit iniuriosa manus absque violentia. pro hoc cap.
4 super. ſ. eo. ¶ † Tertiò no. q vbi priuilegium est indultū principaliter in fauorem collegij seu in fauorem publicum licet communiter concernat fauorē priuatarū personarū, non potest priuata persona illi priuilegio renuntiare. concor. c. si diligēti. de foro cōpe. secus dic. vbi priuilegiū principaliter concernit fauorē priuatarum personarū, sed in consequentiā fauorem publicum, vt in c. dilecti. de foro competenti. vbi bonus tex. in ea. si contingat. &
5 quod ibi not. de iureiur. ¶ † Quartò not. q percutiens clericum etiam volentem ex quo non facit iocosè, sed animo vlciscendi & sæuiendi non euitat excommunicationem, quia clericus con
6 fentire nō potest cum iniuria fiat toti collegio clericali. ¶ † Ex
c quo infertur q clericus percutiens etiam seipsum incidit in excommuni

ADDITIONES.

a ¶ Contingit. Adde hic omnino quod not. Bal. Inſt. de iniur. in fin. & Bar. in l. j. ſ. vsque adeò. ff. de iniur. & Ang. in l. quamuis. ff. de in ius vocan. vbi ponit an quis possit percutere me volentem.
b ¶ Vulneratio. Et ideò dicit S. Thom. in 2-2. q. 65. artic. j. q priuata persona etiam mihi volēti non pōt abscindere membrū sanum.
c ¶ Clericus. Vtrum clericus percutiens seipsum sit excommunicatus. de hoc vide Dominic. in c. de vita & ho. cle. lib. 6. Et q sit excōmunicatus tenet Inno. in l. ſi vero. ſ. de viro. ff. soluto matri. Et facit q not. Bar. in l. j. ſ. vsque adeo. ff. de iureiur. in le. qui rei. ſ. si quis autē. ff. de bo. co. qui ante sen. sibi mor. consci. Sed q nō sit excommunicatus, facit tex. in l. sed si damnum. ſ. fi ipse seruus. ff.

Universidad de Deusto Biblioteca

communicationem ex quo hoc facit iratо animo sicut sæpe faciunt illi qui tedio vitæ vel alia concupiscentia ducti seipsos interficiunt seu vulnerant. q̃ communiter tenetur hic per Doct. & facit text. in c. si non licet. 33. qõ. 5. & ita etiam de iure ciuili punitur ille, qui seipsum vulnerat. vt not. in d. §. vsque. ¶ † Item nota ibi, excommunicetur. q̃ clericus sponte patiens verbera non est excommunicatus ipso facto sed excommunicandus. Sed contra hoc opp. nam cõmunicans criminoso in crimine propter quod incurrit excommunicationem est excommunicatus ipso facto. vt no. in c. nuper. §. eo. Sed iste clericus cõmunicat isti percutienti eum in hoc crimine damnato, ergo incurrit eãdem excommunicationem cum ipso. Multipliciter soluitur per *Io. Andr.* Et primò q̃ iste potest excusari ratione consuetudinis, & quod fiebat ratione satisfactionis, & non, vt communicaret in crimine. Secundò ad incurrendam illam excommunicationem ratione participij, requiritur quòd quis communicet excommunicato in crimine, sed ante percussionem non est adhuc percutiens excommunicatus, ergo non communicat excommunicato, quãquam ergo mandans, vel cooperans ante factum incurrat excommunicationem ipso facto, vt in c. mulieres. §. eo. hoc non contingit ratione participij, sed ligatur tanquam principalis. Et facit hæc ratio pro his quæ dixi in c. nuper. §. eo. & pro hoc gloss. in clem. vnica. de consangui. & affi. in ver. moniales. Ista tñ sol. potest impugnari secundũ eum, & bene potest post primam percussionẽ si inferatur secunda. nam post primam incidit in excommunicationem, ergo in secunda communicauit excommunicato in crimine. ¶ † Et an tot excommunicationes incurrat percutiens, quot fuerunt verbera. vide per Io. And. in regula, delictũ. de regu. iur. li. 6. in Merc. vbi cõcludit q̃ nõ, quia habentur pro vno facto, ex quo vno impetu inferuntur, a& probat c. si quis suadente. 17. q. 4. quod tamẽ limita prout ipse ibi no. & elegantissimè no. Bar. in l. nunquam. ff. de priuatis delictis & si nos teneremus q̃ incurrant excommunicationes habito respectu ad omnes percussiones eodem impetu inflictas, tunc non diceretur iste communicare excommunicato, nisi post factum complerum. Vltima solu. est q̃ aliud est participare cum excõmunicato in crimine aliud submittere se misericordiæ alicuius cum possit cogitare illum remissurum cum debeat quis facile parcere prostratis. ¶ † In gl. j. ibi, iniuria ista dicitur fieri ecclesiæ. Not. bene gl. ex hoc enim sentit ecclesiam posse agere actione iniuriarum pro iniuria illata clerico. quod etiam expressius tenet glo. in c. parochianos. §. eod. quod etiam sequuntur quidam hic, vt refert *Inno.* sed refert ipse alios tenere contrarium. & videtur plus sibi placere, vt nisi fiat iniuria clerico in odium ecclesiæ quòd non possit agere ecclesia actione iniuriarum, sicut quando iniuria fit liberæ personæ nobis seruienti. non enim possumus agere actione iniuriarum, nisi fit ad iniuriam nostram. vt in l. item apud Labeonem. §. pen. ff. de iniu. & hanc opin. tenet Barto. in l. j §. vsque. ff. eod. Fatetur tamen *Inn.* ecclesiam posse agere ad satisfactionem actionibus publicis, seu authoritate canonis. vt 2. q. j. in primis. 17 q. 4. in ca. si contumax. & in ca. quisquis. sed Host dicit non curandum de istis subtilitatibus Inn. satis enim est ecclesiam posse agere nec curandũ de nomine actionis. §. de iudic. c. dilecti. ¶ † Sed dic melius q̃ in veritate etiam est differentia inter vnum modum agendi & aliũ, nam si potest ecclesia agere actione iniuriarum, tunc potest agere ciuiliter & lucrari pecuniam in satisfactionem iniuriæ, secus autem vbi ageret actione publica, puta criminaliter, quia tunc pœna applicaretur fisco. insti. de iniur. §. in summa. Sed mihi placet opi. vt ecclesia possit agere actione iniuriarum, sicut agit maritus pro iniuria illata vxori, & pro iniuria illata filio agit pater. nam propter nimiam coniunctionem quæ est inter clericum, & ecclesiam iniuria non potest fieri clerico quominus tangat ecclesiã, sicut dicitur in iniuria illata vxori, vel filio. l. j. in fi. & le. eum qui nocentem. in fin. ff. de iniur. pro hoc tex. hic in duplici loco, primò ibi tamen iniuriosa videtur, &c. & ibi, sine iniuria clericali, &c. quæ verba clarè innuunt q̃ iniuria infertur ecclesiæ licet iniurians non faciat in odium ecclesiæ. nam hic iste faciebat pro satisfactione iniuriæ. & non in odium ecclesiæ. Ad idem bonus text. in c. si §. de pœnis. vbi episcopus egit ciuiliter pro presbytero interfecto. & medietas pœnæ applicatur ecclesiæ cui præfuit defunctus. alia medietas applicatur episcopo. secundum vnã lect. ad idem facit tex. in c. cum desideres. in fi. & quod ibi dixi. §. eod.

11 ¶ † In eadem gloss. ibi, non est in bonis nostris, intellige quò ad transmissionem in hæredem, qui a actio iniuriarũ non transmittitur in hæredem ante litem contest. vt in l. iniuriarum. alle. in gl. quasi ex hoc velit arguere gl. q̃ episcopus remittendo iniuriam non videtur alienare bona ecclesiæ. sed glo. j. tenet contrarium concludendo q̃ solus episcopus non possit remittere actionem iniuriarum competentem ecclesiæ. quod not. idẽ doct. hic. & gl. 23. q. 4. in c. si is qui. & eadẽ causa. q. 5. in ca. excõmunicatorum. In c contrarium tamen facit c quod no. Fede. consil. 9. vbi dicit solum d episcopum d posse repudiare legatum, vel hæreditatem delatam ecclesiæ sine alia solennitate, quia non dicitur ex hoc alienare sed non acquirere. pro hoc l. magis. in §. si fundus ff. de rebus eorum. & gl. 16. q. 6. in ca. illud. §. fi. Sed volens cõcordare hæc dicta posset dicere q̃ aliud sit in repudiatione legati, seu hæreditatis, quia illa posset obesse propter grauamina annexa, & ideò hoc posset episcopus solus propter administrationem, quam habet. arg. insti. de aut. tut. in §. tutor. *Aliud* in remissione actionis iniuriæ, quia remittendo incontinenti facit conditionem ecclesiæ de

12 teriorẽ. arg. in c. si is qui. 23. q. 4. ¶ † In gl. in vers. ordinati. ibi si sit clericus coniugatus. Conclude sic totam glos. q̃ clericus nõ coniugatus in quocunque ordine constitutus gaudet hoc priuilegio canonis, si quis suadente. dummodo non immisceat se enormitatibus, vel sit priuatus priuilegio clericali propter trinã monitionẽ. vt in c. cũ nõ ab homine. & in c. in audientia. §. eo. pro hoc c. si quis suadente. præall. & c. §. eo. Si verò est coniugatus, & tunc aut incedit in habitu, & tonsura, & gaudet hoc priuilegio. alias secus, vt est expressum hodie in c. vnico de cleri. coniuga. li. 6. hoc verum, nisi sit bigamus. quia in nullo gaudet priuilegio

c ecclesiastico. vt in ca. vnico de biga. lib. 6. Si verò clericus est depositus, e & tunc aut est degradatus actualiter, & perdit hoc priuilegium, & omne aliud ecclesiasticum. vt in ca. degradatio. de pœn. lib. 6. in fin. & quod ibi no. Aut est depositus verbaliter. & si est incorrigibilis perdit omne priuilegium, vt in c. cum non ab homine. §. de iudici. Si verò est corrigibilis gaudet hoc priuilegio. arg. in c. degradatio, in fi. de pœn. lib. 6. quia per degradationem actualem exuitur omni priuilegio. ergo prius non perdidit. aut clericus est hæreticus, & perdit omne priuilegium, hoc tenet Inno. in ca. si verò. supra eo. pro hoc quia hæreticus perdit omne priuilegium, vt in c. excõmunicamus. §. de hæret. Aut est excommunicatus, & communiter tenetur q̃ gaudet hoc priuilegio, quod etiam voluit *Inno.* in d. c. si vere. & glo. 17. q. 4. in c. si quis deinceps. & 23. q. 5. c. excommunicatorum. & per *Ioã. And.* in regula, delictum, libro sexto, in mercõ. nam hoc priuilegium competit nõ fauore proprio, sed ordinis clericalis, hoc probatur aperte in

ADDITIONES.

❋ de pecu. vbi tex. dicit licet ẽt seruis naturaliter in corpus suum fæuire. & q̃ clericus percutiẽs seipsum sit excõicatus. in terminis tener Domi. in c. si quis ascẽderit. in 2. notabili. 55. dist. & in ca. qui partẽ. in 4. no. ea. dist. & dicit q̃ de hoc ponit Arch. in c. si nõ licet. 23. q. 5. & Io. And. in c. j. de vita, & hone. cleri. lib. 6. Sed ad tex. in l. sed si damnũ. rñde vt per Ant. in c. ex parte. el 2. de corpore vitiatis. Itẽ ad prædicta optimè facit qd̃ not. Io. And. in additio. *Spec.* tit. de pœnis. §. j. in prin. ver. sed quæro. vbi ponit de statuto imponẽte pœnam percutiẽti, vt habeat locum in percutiẽte seipsum, & ibi Io. *And.* refert Richar. Malũ, dicere se vidisse istam quæstionem de facto Paduę in quodam doctore qui seipsum interfecit, & fuit punitus pœna statuti, qd̃ ipse credit malè factũ. Et ppè adducit *Bal.* in l. j. ad fi. C. de ser. fugitiuis. q̃ licet statutũ permittat bannitum impunè occidi, tñ nõ licebat bannito seipsum occidere. Statutũ. qd̃ loquitur de faciente sanguinẽ alicui in palatio, nõ habet locũ in chirurgo phlebotomãte, quia extraxit sanguinẽ volẽti ex legitima cã, ſm Iac. Gul. & *Ang.* in l. quãuis. ff. de in ius vocã. & idẽ dicit Bar. in l. nõ dubiũ. in 3. col. C. de legib. & in l. nunq̃ C. de agricolis, & cẽsitis lib. xj. & in l. omnes populi. in 3. q. prin. & ibi etiã Bal. de iusti. & iure. & Bal in l. decuriones. in gl. C. de infamib. & in l. Gracchus. per illũ textum. C. de adulter. & in auth. ingressi. in 2. col. C. de sacrosan. ecclesijs. & Io. de Ligna. in repe. c. cũ statut. de constit. in 6. prin. quæsito in 3. opp. Et ad hoc optima gl. in c. vnico. in verbo sanguinis. in prin. de consec. eccle. vel altar. libro 6. de Bellentz.

a ¶ Inferũtur. Vide ad hæc quæ no. Ias. in l. cum qui. §. in popularib. versi. nunquid autem delicta. ff. de iureiur. Seba. Sapia.

b ¶ Eccl'am. Vtrũ ec. Pa agere possit actione iniuriarũ p iniuria facta clerico, vel eã remittere. j. & vide qd̃ scripsi. §. e. parochianos.

c ¶ Facit. Licet solus eps possit repudiare legatũ, vel hæreditatem delatam ecclesiæ nõ potest tamen sine capitulo remittere iniuriam factam ecclesiæ. Et de hoc vltimo vide Bal. in c. j. in princ. in vsib. feud. quæ feuda poss. vbi dicit quod solus prælatus potest remittere propriam iniuriam, sed communẽ nõ põt sine capitulo.

d ¶ Episcopum. Adde an. legatum factum ecclesiæ prælatus repudiare possit, vide *Lud. Roma.* cons. 82. Per. de *Anc.* cons. 167.

d ¶ Solum episcopum. Vide *Ias.* in l. si cõstante. ff. solut. matri. & in l. j. C. de pact. Sebast. Sapia.

e ¶ Depositus. Vide qd̃ hic plenissimè scripsi post glossam de hoc de Bellentz.

aperte in c. j. & c. de monialibus. §. eo. vbi si duo clerici, vel moniales percutiunt se ad nuicem incidunt in excommunicationem: & tamen percutiens secundò percussit excommunicatum: quia ille primo verberauerat, & nihilominus incidit in excommunicationem. *Abbas.*

SVMMARIVM.

1 *Infideles sunt incapaces excommunicationis.*
Infidelis percutiens clericum non est excommunicatus, sed aliter punitur.
2 *Seruus non debet obedire domino contra præcepta ecclesiæ.*

CAP. XXXVII.

RELATVM. Seruus excõmunicatus pro iniectione manuũ in clericum, tenetur pro absolutione ire ad sedem apostolicã. Sed si ex hoc dominus qui non fuit in culpa graue damnum patiatur, vel seruus hoc fecit in eius fraudẽ, absolui potest ab epũco postquam læsio non fuit enormis. h. d. Communis diuisio. secũda ibi: quo circa. ¶ Casus literalis. Serui propter iniectionem manuum in clericos in excommunicationem incidunt. Domini sui allegant q̃ nolunt carere seruis suis, & ita non curant venire ad sedẽ apostolicam absoluẽdi eludentes canonicam disciplinam: signi ficatũ est hoc domino papæ. Vnde mandat archiepiscopo Lugdunensi quatenus compellet eos venire ad sedem apost. absoluendos cum potius Deo, quã homini sit deferendum: nisi serui illi hoc faciant in fraudem, vt se subtrahant ab obsequio dominorum, aut ipsi domini propter eorum absentiam grauiter lędentur sine culpa sua, & tũc in vtroque casu ab ipso archiepiscopo ex indulgentia papæ poterunt absolui, & in recompensationem laboris, alias eis satisfactio iniungatur dũmodo non sittã enormis excessus. vt pp vitandum scandalum, & tollendum exẽplum huiusmodi serui ad seruum seruorum Dei venire debeant

1 absoluendi. Ber. † Not. j. ex tex. q̃ etiam serui sunt capaces excõicationis, & q̃ quantumcunque eorum velle dependeat à voluntate domini. nihilominus ratione peccati possunt astringi per ecclesiam, & intellige hoc in seruis christianis, nam si essent infideles non essent capaces excõicationis. vt in c. gaudemus. de diuor. sed tunc aliter compelluntur clericis satisfacere, vt in c. postulasti. de Iudæ. Et ex hoc & ex tex. not. q̃ sicut liberi laici sortiuntur forum ecclesiæ ratione delicti ecclesiastici, ita & serui. Item not. q̃ vbi iniuria illata per seruum est enormis nullo casu potest absolui ab inferiori à papa: pro mediocri ergo iniuria potest seruus

2 absolui ab epõ in casib. hic expressis. † Not. ibi, cum plus sit Deo quàm homini deferendum, &c. ar. q̃ seruus non tenetur obedire dño contra præcepta ecclesiæ seu Dei, & q̃ magis debet obedire canonib. in concernentib. peccatum quàm ipsi domino, pro hoc 11. q. 3. c. Iulianus. & c. si dominus. Vltimò potest colligi q̃ quando pp aliquam causam excusatur quis ab itineratione ad papã: tunc inferior absoluens debet in recõpenfationem laboris, quẽ subijffet in itinere aliã satisfactionẽ iniungere. In gl. inver. in vtro libet. ibi, sed nõ credo. & hoc communiter tenetur, quia ex ꝓria opinione nimis detraheretur canoni, si quis suadente. nam & si hoc casu priuetur mulier viro suo sine culpa sua, non tamen sine causa, vt lit. non contest. c. quoniam. in §. finautem. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicare an quis hodie indistinctè aliquem cum omnib. fautoribus, & participibus suis possit.*

CAP. XXXVIII.

SACRIS. Excommunicatus pp participationem cum excõicato licet cum postea impugnet, ex hoc pro solo pro absoluto non est habendus. h. d. Casus literalis. *Aliqui* sunt excõicati cũ omnib. fautorib. & participib. suis, aliquis spõte communicauit talib. tandem ad corrediens de mandato ecclesiæ illos excõicatos, quos prius fouerat expugnauit, an iste debeat haberi absolutus. Rñdet papa q̃ non est habendus absolutus, nisi gratiam absolutionis perceperit, & si succumbat in huiusmodi bello, nõ sunt oblationes huiusmodi recipiendæ pro illo nec oblationes Deo porrigendæ, nisi cũ de ipsius viuentis pœnitentia per euidentia signa constiterit, nisi fuerit absolutus ſm tenorem constitutionis

1 ipsius Inn. ber. † No. j. ex tex. q̃ quandoque quis excõicatur cum omnibus fautoribus, & participibus suis. Sed an hæc forma indistinctè possit hodie seruari, dic vt in d. c. statuimus. eo. ti. libr. 6. & vide quod dixi in c. quod in dubijs. §. eo. Secundò no. q̃ excõmunicatus licitè pugnat in bello iusto. Tertiò no. ibi, de mandato ecclesiæ, &c. quòd ecclesia potest indicere bellum, & pugnam contra excommunicatos, & inobedientes facit 23. qu. 8. in c. igitur. & c. omni timore. ¶ Quartò no. q̃ pro decedente in excommunicatione, non sunt recipiendæ oblationes, nec orãdum est. de quo vide quod dixi in c. à nobis. §. eo. Sed opp. contra literam ex quo enim iste expugnat illos excommunicatos satis apparebat de contritione istius. maximè. cum hoc fecerit de mandato ecclesiæ. ergo non oportet q̃ cõstet de contritione per alia signa, cuius cõtrarium innuit tex. in fi. Sol. possibile est q̃ ex aliqua causa intrinseca, & non propter cõtritionem illos expugnabat. ideo oportet quòd aliter constet de contritione ipsius. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus non præsumitur absolutus nisi probetur.* 2.
3 *Literæ alicuius faciunt fidem in pertinentibus ad officium mittentis illas.*
4 *Confitenti creditur in foro pœnitentiali sed non in foro iudiciali.*
5 *Cardinali asserenti aliquid in præiudicium tertij non creditur.*
Cardinali asserenti rem sibi commissam viuæ vocis oraculo, an credatur.

CAP. XXXIX.

1 SICVT NOBIS. † Excõmunicatus si dicit se absolutum, nõ creditur nisi probet. h. d. vel sic. Semel excommunicatus debet vitari semper. vt excommunicatus, nisi legitimè probet se fuisse absolutum. In prima ponitur decisa consultatio. In secunda responsio. ibi, fraternitati. ¶ Casus literalis. Aliqui excommunicãtur à suo iudice, illi accedunt ad curiam dñi papæ, redeuntes dicũr se absolutos nec ostendũt literas suæ absolutionis. Quæ fuit episcopus. *Afuntiñ.* vtrum debeat illos habere pro absolutis. Respond. pa. q̃ nisi super absolutione sua literas apostolicas, vel illius cui vices suas in hac parte committit reportauerint: aut alio modo legitimè cõstiterit de absolutione ipsorum tãquam excõ

2 municatos sicut prius faciat cuitari. Ber. ¶ † Not. j. ex tex. q̃ semel excõmunicatus semper præsumitur excõmunicatus nisi de ab

a solutione doceat, ad hoc regula semel malus. ade reg. iur. lib. 6. & quod not. ibi bonus tex. ĩ c. proposuit. de cle. excõmuni. ¶ Secundò no. q̃ absolutio ab excõicatione est *p* banda p testes, vel alio mõ legitimo, & ideo obtinẽs absolutionẽ sit cautus, vt in futurũ possit probare absolutionẽ, & vide quod dixi in d. ca. proposuit. ¶ Vltimò not. quod ad officium episcopi pertinet excommunicatum facere vitari. Sed quæro quis est iste cui papa in hoc committit vices suas, Docto dicunt posse tex. intelligi in pœnitentia-

3 rio papæ. † Et ex hoc tex. not. Abb. q̃ literæ pœnitentiarij faciunt fidem in pertinentibus ad officium sum. q̃ tene menti.

4 ¶ † In gl. j. in fi. glo. aperte non respondet ad contrariũ, sed dic q̃ loquitur in foro animæ, vbi creditur confitenti. quia ibi non tractatur nisi de præiudicio suo. vt in ca. significasti. & q̃ ibi not. §. de homi. Sed secus in foro iudiciali vbi tractatur de præiudicio alio

5 rum. ¶ † In gl. fi. ibi, nobilissimus. vbi creditur cardinali & alij honestissimæ personæ asserenti se legatum. Sed gl. hic respondet q̃ ibi nulli fiebat præiudicium. Et ex hac sol. no. singulariter q̃ non

b creditur cardinali asserenti aliquid in præiudicium alterius. b Et

c ideo. si cardinalis c dicat papam sibi commisisse aliquid oraculo viuæ vocis

ADDITIONES.

a ¶ Semel malus. Aduerte tamen q̃ illa reg. semel malus. nõ procedit. quando quis per trienniũ vixit laudabiliter, vt probat text. in auth. de mona. in prin. & no. Ioan. de Imo. in c. cum deputati. §. de iudiciis. Sebast. Sapia.

b ¶ Præiudicium alterius. Vide multa allegata per Ias. in repe. l. admonendi. versic. adde etiam quod dicit Cardinalis. ff. de iureiur. Sebast. Sapia.

c ¶ Cardinalis. Non statur dicto vnius Cardinalis in præiudicium alterius. Et pro hoc facit tex. in c. licet ex quadam. de test. qui dicit q̃ vni testi nõ creditur etiã si sit præsul. & tex. in c. cũ à nobis. de testibus. qualiscunque fuerit authoritatis. Et papa non posset statuere, q̃ vni crederetur in præiudiciũ alterius. per tex. fin. ca. iudicas. 3. q. 9. quia hic esset cõtra ius diuinũ. In ore duorũ vel triũ, &c. Adde tñ q̃ statur dicto Cardinalis de actis & processu causę corã eo vẽtilatę, si super hoc nulla appareat scriptura. *Illud* singdicit Spe. in tit. de leg. §. sequitur, circa fin. quod refert, & sequitur Anton. in ca. quoniam contra. de proba. & idem tenet etiam ipse Spec. in tit. de teste. §. j. versi. fed quod dixi. Et adde, quod licet regulariter non stetur dicto solius Cardinalis, tñ statur dicto papę de eo q̃ gessit dũ erat Cardinalis. tex. est optimus in c. quęrelam, circa prin. de elect. Ad idẽ est tex. in cle. j. de reli. & ve. sanctorum. versi. intelleximus autem olim. Et adde Bal. in l. iurisiurandi. C. de testi. vbi dicit quod doct. dicũt stari dicto Cardinalis, quod intellige verum in sibi commissis per papã. Et quod dixi §. stari dicto Cardinalis, de actis coram eo factis, tenet Spec. in tit. de teste. §. j. versi. sed quod dixi. Et adde quod creditur dicto solius episcopi deponentis in quæstione quę versatur in foro seculari coram iudice laico. Istud singulariter, & mirabiliter dicit Inno. c. nuper. de testib. dicẽs de hoc lore casum. xj. q. 1. in ca. omnes. Quod dictum dicit Abb. in d. c. nuper. se alibi legisse. Et ad illud, q̃ dixi stari debere dicto papę de eo q̃ gessit dũ erat Cardinalis. *Adde* ad idem

Universidad de Deusto
Biblioteca

viuæ vocis tendens in præiudicium alterius non crederetur sibi, nisi aliter probaret. de quo vide quod no. in c. quod super his. de fide instr. tene menti istā gl. quæ notabiliter limitat illud c. nobilissimus. & facit l. unica. C. de man. prin. tene menti. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus ab episcopo appellans ad archiepiscopum, an & quando debeat ad excommunicantem remitti pro absolutione. & nu. 5. 8. & 10.*
2 *Appellatio ab excommunicatione operatur effectum sententiæ suspensiuum, & alium iurisdictionis deuolutiuum. & nu. 9.*
3 *Excommunicatus dicens excommunicationem nullam auditur etiam ante ab solutionem, si vero dicat iniustam non auditur nisi primò absoluatur, tunc poterit agere de iniustitia. & nu. 4. & 7.*
Excommunicatus iniustè si est negligens petendo absolutionem, ligatur ex cõtemptu quo ad Deum.
5 *Iudex appellationis non habet iurisdictionem in causa principali nisi post iustificatam appellationem. & nu. 10.*
6 *Appellatio notoriè iniusta nõ deuoluit causam ad iudicẽ ad quem. & nu. 10.*
Excommunicatus an & quando possit appellare ab excommunicatione.
7 *Excommunicatio an & quando sit ipso iure nulla. vide hic plenè.*
8 *Sententia etiam iniusta transit in rem iudicatam, ex eo, quia habet præsumptionem iniustitiæ pro se.*
9 *Sententia notoriè iniusta nunquam transit in rem iudicatam.*
Præsumptio cedit notorietati.
Excommunicato asserenti se excommunicatũ post appellationẽ, an credatur.
Absolutio ab excommunicatione non debet fieri nisi citatio illo ad cuius instãtiam est facta excommunicatio, & nisi periculum sit in mora.

CAP. XL.

a 1 PER TVAS. a ¶ † Si excõmunicatus ab episcopo metropolitanum appellat ab eo absolui potest, metropolitanus tũ volens suo suffraganeo deferre, potest illũ sibi remittere absoluendũ, & tenetur etiã remittere qñ ppter manifestum excessum fuit excõmunicatus. & ante absolutionẽ nõ auditur volens ꝓbare se iniustè excõmunicatũ, secus si ꝓbare vult sententiã esse nullã. h. d. vsque ad finẽ. Diuiditur. nã in prima parte ponitur falsa opi. In secunda allegatio pro archiepiscopo. In tertia allegatur contra ipsum. In quarta soluit distinguendo. secũda ibi verũ. tertia ibi in Sardicẽsi. quarta ibi, nos. ¶ Casus literalis. Episcopus. Altisiodorẽ. excõmunicauit, archipræsbyterum suũ archipræsbyter, ad Senonensẽm archiepiscopũ accedens obtulit cautionẽ stãdi iuri petens absolui. archiepiscopus volens episcopo deferre ipsum, monuit, vt eũ absolueret. & quia eũ absoluere noluit archiepiscopus ipsum absoluit, quẽ episcopus nõ habebat absolutũ, dicẽs quod eius absolutio ad archiepiscopũ non pertinebat. vnde archiepiscopus quæsiuit à pa. quid in similibus sit tenendũ. Super hoc respõdet pa. vt clare, & distinctè in litera videre poteris. Ber.

2 b ¶ † Not. j. ex text. quod licet appellatio ab excommunicatione excõmunicationẽ nõ suspẽdat, vt hic & in ca. pastoralis. s. de appel. causam tñ defert ad superiorẽ. appellatio ergo principaliter operatur duos effectus. vnũ sententiæ suspensiuum. aliũ iurisdictionis deuolutiuũ. nã suspẽdi regulariter effectũ sententiæ, vt in c. venientes. de iureiu. & iurisdictionẽ defert superiori, sed cũ appellatur ab excõmunicatione nõ operatur nisi secundũ effectũ, quia iurisdictio defertur superiori. sed primũ nõ operatur per ea quæ plenè no. in d. ca. pastoralis. de app. ex quo infertur ꝓ ab excõmunicatione appellari potest. licet op. falsa posita in princ. ca.

3 haberet contrariũ. ¶ † Secundò not. duas regulas ad quas quotidie allegatur iste tex. Prima ꝓ dicẽs excõmunicationẽ esse nullã auditur licet non petat absolutionẽ purè. vel ad cautelam. Secunda regula ꝓ dicẽs excõmunicationẽ iniustã non auditur volens

c probare eius iniustitiã. enisi ante omnia perat absolutionem. Et hoc, quia excõmunicatio iniusta liget saltẽ quo ad ecclesiã militantẽ. & sic omni casu est impendenda absolutio frustrà expectaretur euẽtus causæ cuius nullus esset effectus, vt in c. cum contingat. de offi. dele. sed qñ proponitur nulla. tũc effectus est maximus quia si probatur nulla, non est necessaria absolutio. Et ex prædictis infertur, ꝓ non solum in duobus casibus hic expressis auditur volẽs probare sententiã nullã, non petita aliqua absolutione, sed etiam in omnibus casibus vbi allegatur nullitas. vnde isti duo casus ponũtur hic gratia exẽpli. nõ ergo restringunt regulã, & eius rationẽ. ad hoc c. j. & quod ibi no. s. ne cle. vel mo. & ꝓ nor. per glo. in l. j. C. de cõ. inde. nã eadẽ est ratio in aliis casibus vbi allegatur nullitas. & hoc senserunt doct. hic & clarius in c. so

4 let. eo. tit. lib. 6 in nouel. ¶ † Tertio no. ꝓ excommunicatus videtur cõtemnere excõmunicationẽ non petendo absolutionẽ quãtumcunque proponat eã iniustã. ad idẽ c. fin. de pœ. & ꝓ ibi dixi

d no. bene tex. quia quotidie allegatur quod contemnẽs d excommunicationẽ iniustã ligatur tunc ex suo contemptu. & intellige ꝓ ligatur quò ad Deũ, quia contemnit claues ecclesiæ. nam per prius erat ligatus quo ad homines. xj. q. 3. ca. j. & ideo excõmunicatus quantũcũque iniustè debet petere, quã citò potest, absolutionem, & litigare postmodum super iniustitia, & si diceres ex quo per prius obtinet absolutionẽ ad quid amplius disputatur de eius iustitia, vel iniustitia? dic, vt dicit gl. fi. in c. cũ cõtingat. de

5 off. dele. ¶ † Quartò not. ꝓ archiepiscopus potest absoluere excõmunicatũ à suffraganeo suo. nec tenetur illũ remittere ad suffraganeũ excõmunicatorẽ nisi velit sibi deferre. & hoc nisi excõmunicatio sit euidenter iusta, quia tunc tenetur necessariò illum

6 remittere. ¶ † Sed cõtra prædicta, & cõtra text. opponitur nã iudex appellationis nõ habet iurisdictionem in principali nisi post iustificationẽ appellationis, vt in c. vt debitus. s. de appellat. ergo archiepiscopus non potest per prius absoluere cum eius iurisdictio nõ sit adhuc fundata super principali. Solutio, quidã intelligũt tanquam archiepiscopus absoluat debet prius præmittere causæ cognitionem super iustitia, & veritate appellationis, sed certe iste tex. videtur innuere ꝓtrariũ cũ dicat ante lit. ingressum, &c. alij aliter dicebãt. Io. And. remittit ad no. in c. venerabilibus. eo. tit. lib. 6. super gl. pen. & ibi videtur velle hãc cõtentionem hodie esse sopitã per illud c. sed clare nõ absoluit. & ideò dic melius ponẽdo tria mẽbra ꝓ aut cõstat, excõmunicationẽ esse notoriè iniustã, & tũc fundata est iurisdictio archiepiscopi. vnde ante oĩa debet absoluere nec debet remittere etiam ex vrbanitate, quia tunc faceret iniuriã excõmunicato. ar. in c. accepta. de appel. aut cõstat excõicationẽ esse iniustã, tunc nõ debet absoluere, sed debet oĩno remittere, quia appellatio notoriè iniusta nõ deuoluit causam, aut est dubiũ de iustitia vel iniustitia, & tunc siue absolutio petatur putè, siue ad cautelam, debet prius archiepiscopus ad quẽ appellauit examinare saltẽ summari è: quia appellatũ fuit ex legitima causa, & anteq̃ constet sibi de veritate causæ poterit hũc absoluere recepta cautione. nã in hoc dubio fundata est eius iurisdictio super appellatione, absolutio aũt venit accessoriè: qa nõ debet remanere ligatus, ex quo omnino absoluendus est. & hoc casu procedit iste tex. hæc videntur probari in d. c. venerabi lib. in §. sanè. & duob. §§. seq. & in fi. illius. c. vide ibi glo. pen. & de

7 hoc aliquid j. super gl. † Sed q̃ hanc literã videtur multa iura militare quæ dicunt excõicatũ posse appellare, & appõnem prose qui quantũcunque iaceat in excõicatione: quia ille qui appellat se defendit aduersus stimulũ sniæ quæ transiret in rẽ indicatã. nisi appellaretur, sed reus quantuncunque excõicatus audiendus est in defensione sua: ergo, &c. hæc probantur in c. intelleximus. de iud. & c. dilecti. & c. dilecto. & c. significauerũt. c. fi. de exce. cũ multis fi. Solutio. Breuiter cõclude ꝓ aut quis appellat ab excõi

e catione, e q̃ dicit iniustam, & sic legitimũ est super iustitia, vel in iustitia excõicationis, & habet locũ iste tex. quia ex quo fatetur se ligatum, licet iniustè, debet ante omnia petere absolutionem præstita cautione, cũ nullus sit effectus huius dilationis. quando que quis excõicatus appellat super alio articulo. & tũc cum nõ fatetur se excommunicatum, non est necesse quòd petat absolutionem

ADDITIONES.

✻ est textus in cle. j. dereliq. & vener. sanct. Et vide oĩno not. per d. Ant. & ꝓ ibi latè addidi. in c. super his. de fin. instru. vbi plene habetur, qñ credat dicto, vel literis Cardinalis. Et ꝓ non debeat dicto eius solius credi facit tex. in l. iurisiurandi. §. vnius. quãtunc ũque præsulis. C. de restib. & tex. in c. ĩ testes §. vnius 4. q. 3. & ad hoc facit gl. fi. ver. quorundã fratrũ in c. cum olim. el j. de priuil. quę dicit ꝓ dictum Cardinalis testis non iurati non plenè probat. & illam gl. ibi appellat sin. Abb. An autem dicto vnius Cardinalis asserentis rem sibi comissam viuæ vocis oraculo, vide Alex. consi. 106. ver. & de omissione. in 2. vol. & d. Petr. Phi. Cor. in cons. 249. inci. videtur in 3. lj. Et an & qñ credatur dicto vnius Cardinalis, vide latissimè d. Fran. de Curte in sua aurea repeti leg. admonendi. in versi. secundus casus. ff. de iureiur. Æneas Falconius.

a ¶ Per tuas. Ad intellectũ huius decretalis vide quod scripsi post d. Abbatem in c. sacro. in prin. s. eo. tit. de Bellentz.

b ¶ Excõicatione. Sententia excõicationis licet non suspendatur per appellationem sequentem habet tñ effectum deuolutiuum. Et idem dicit Abbas j. eo. c. in pen. col. super gl. 2. de Bellentz.

c ¶ Eius iniustitiã. Quid autem si notoriè sit iniusta vide Abb. in c. ab excõicato. de reser. Felinus in c. inter cæteras. ver. octaua declaratio. s. de re iud. & in c. quoniam. ver. fallit tertio. s. de proba. Sebastia. Sapianus.

d ¶ Cõtemnẽs. Vide abb. in c. postulasti. s. de homici. gl. in c. nemo. 11. q. 3. Sebast. Sapia.

e ¶ Excõicatione. Vtrũ excõicatus admittatur ad prosequendã appellationẽ, si prius non petit se absolui ab excõicatione. & vide oĩno d. Ant. in c. significauerũt. in versi. nec doct. de sent. excõ de. s. de excep. Et hoc nota qd limitat elegãs dictũ Calderini in c. ab excõicato. de reser. qd refert, & sequitur Ant. in c. j. de reser. lib. 6

lutionem, imò si opponeretur sibi de excõmunicatione potest ipse replicare quòd de hoc non est disputãdum quia tenet locũ rei, nã alio ꝛpe potuit disputari super nullitate vel iniustitia, tunc

8 enim non impugnatur excommunicatio. † In gl. j. in fi. dic melius, ꝙ aut excõ catio fuit lata per eũm ad instãtiam alterius subditi & non potest archiepus se impedire nisi cã deferatur ad eum per appellationem, qa nõ est iudex subditorũ eũ nisi per appellatio nẽ, vt in c. pastoralis. de of. or. Aut eũs excõicauit ex officio suo, tũc põt archiepus se impedire, ita distinguit text. in c. venerabilib.

9 c. ti. li. 6. in pri. dic vt ibi plenius hñ. † In gl. 2. in fi dic ergo ꝙ quali tercunque allegatio posita in prin intelligatur falsitatem ꝛtinere. nam si intelligitur illa opi. ꝙ excõicatus non potest appellare quia ab ecclesia separatus, hoc falsum est, quia appellãdo tenet locum rei, vt s. dixi. & reo quãtumcunque criminoso excõicato non denegatur copia defensionis, vt in c. cum inter. de exce. Aut intelligatur illa opi. ꝙ non poterit appellare, qa appellatio non suspendit excommunicationẽ. & etiã est falsa, quia licet non operetur hoc casu effectum suspensiuũ, potest tamen operari effectum deuolutiuum, vt hic in d. c. venerabilibus. in gl. 2. in ver. Sar dicẽsi. ibi nisi ĩ duobus casibus dic melius, vt s. dixi ꝙ isti duo casus ponuntur gratia exempli. vnde idem est vbicunque excommunicatio dr nulla, vt audiatur etiam non petens prius absolutionem, quia absolutio non est necessaria vbi excommunicatio est nulla. ad hoc c. ad dissoluendum. de despon. impu. & l. decẽ. ff. de ver. obliga. priuatio enim præsupponit habitum, vt ibi. & sic absolutio præsupponit vinculum, vt in c. venerabilem. de elect.

10 † Et in fi. gl. vide similem gl. in c. si ceps fortè. xj. q. 3. & distingue latius, q̃ hic, vt ibi no. ꝙ aut ab eõ fuit appellatum ad archiepiscopum aut non. Primò casu, aut euidenter constat appellationẽ esse nullam & debet necessario fieri remissio, vt hic in fi. tex. & in d. c. venerabilibus. aut constat appellationem esse iustam, & tunc non debet fieri remissio etiam ex vrbanitate, quia fieret iniuria excommunicato, vt in d. ca. venerabilibus. in §. sanè. & sequenti. aut dubitatur de iustitia vel iniustitia, & tunc ante absolutionem siue petatur ad cautelã, siue non, debet ꝛtare de legitimitate appellationis apparenter & summarie, tunc est in optione sua, an velit remittere an absoluere. & ita intelligitur iste tex. & satis probatur in d. c. venerabilibus. Secundò membro, quãdo nõ fuit appellatum, aut excõicatio fuit lata ad instãtiam alterius subditi, & tunc ñ potest archieps se intromittere ex quo nõ fuit appellatum, vt in d. c. venerabilibus. in prin. aut fuit lata excommunica-

11 tio ex officio episcopi. & tunc habet locum dist. gl. † In gl. inver.

a intolerabilem in fi. Conclude, dicit gl. & Doct. hic aliqua addendo ꝙ aut sententia excommunicationis continet in se peccatũ manifestum, vt puta quia excommunicatus, quia nõ facit furtum, vel quia facit eleemosynam, vel quid simile. & excommunicatio est nulla. tex. est hodie clarus in c. venerabilibus. in §. vltimo. eod. ti. li. 6. aut excommunicatio ꝛtinet in se alium errorem, & tunc aut ꝙ ius ꝙ id de quo agitur, & non tenet. 2. q. 6. c. ei qui appellat. §. item si sententia. aut ꝙ ius, sed non ꝙ id de quo agitur, & tenẽt quidam ꝙ hoc casu valet sententia. Sed fortè posset dici hoc oppositũ ex quo fundauit se super causa falsa ad hoc c. p tuas. q fil. sint legit. Aut continet errorem iuris, & facti. & tunc aut iniustitia est notoria, quia causa est impossibilis, vt puta excommunicatur infans, quia stuprauit virginẽ, & tunc sententia est nulla, vt no. in c. romana. in §. vniuersitatem. c. ti. li. 6. Aut causa non est impossibilis sed notoriè iniusta. & tunc aut error est expressus in sententia, & putarẽ sententiã nullam. pro hoc l. j. ff. quę sentẽ fine appel. re. & quod no. Inn. in c. cum Bertold. de re iud. Aut non est expressus error in sentẽtia sed aliunde extrinsecus constat de iniustitia, vt puta excommunicatur Titius. quia spoliauit Sempronium, & notoriè constat ꝙ iste non spoliauit sed alius, & tũc

b gl. videtur hic dubitare, & etiã Io. And. Sed cõcluderem ꝙ sentẽtiab excommunicationis teneat. & hoc vt magis teneatur. pro hoc tex. hic requires errorem parenter expressum. & tex. in d. ca. venerabilibus. in fi. & idem tenuit ibi Arch. sed alias sententia iudicatur nulla. pro hoc tex. iũcta gl. in cle. pastoralis. de re iud. in ver. non habeat. tenet Inn. c. fraternitatis. de frig. videtur bo. tex.

12 in c. inter cæteras. de re iud. pro hoc adduco rationẽ. † nam sententia iniusta transit in rem iudicatam propter præsumptionem. quia præsumptio est quòd diligenter iudex exercuit officiũ suũ. vt expresse vult tex. s. de re iu. in c. causam. & in cap. in præsentia. de renuntia. Sed vbi constat notoriè de iniustitia cessat præsumptio iustitiæ, quia præsumptio cedit notorietati. 8. dist. veritate manifestata. nec est præsumptio quòd ius in se valde æquum velit approbare notoriã iniustitiã, & ea quæ sunt notoria habentẽ pro expressis. facit. c. euidẽtia. s. de acc. nam & ꝓfessio partis confitentis iniustitiam sententiæ inducit retractationem. vt no. Inn. in c. quia plerique. de immuni. eccle. & fortius est notorietas.

13 † Ingloss. in ver. ad cautelam. in fi. sed circa hoc dubitatur, nun quid indistinctè sit credendũ petenti literas absolutorias si dicat excommunicationem latam post appellationem. Concludo post doct. hic in d. c. solet. de sent. exc. lib. 6. præmittendo ꝙ vbi absolutio fienda est, citari debet prius aduersarius ad cuius instantiam lata fuit excommunicatio, vel ipse iudex eã tulit ex officio, vt no. in c. qua fronte. de ap. & 11. q. 3. in c. cum excommunicet. & satis innuit tex. in c. solet. præall. & hoc verum, nisi periculum sit in mora tunc enim non vocato aduersario poterit fieri absolutio præstita sufficienti cautione de parendo mandatis ecclesiæ. ar. in c. ex par. j. ĩ. de verb. sign. si autem aduersarius cõpare, tunc aduerte ad modum opponendi. aut. n. dicit excõicationem latã pro manifesta offensa. & debet sibi dari terminus ad hoc probandum. vt in d. c. soler. Aut dicit appellationem fuisse frustratoriam. & cum non constet excõicationem præcessisse ex legitima causa licet non appareat de veritate causæ fiet absolutio præstita cautione saltẽ iuratoria, & postmodũ inquiretur de veritate causæ pro hoc d. c. venerabilib. in fi. & in gl. pe. Aut aduersarius proponit nullam appellationem interuenisse saltẽ intra tempus legitimum, & tunc ante omnia debet cõstare ꝙ appellatũ fuit ante excõicationẽ, & post absolutionem inquiretur deveritate, vt in d. c. vener. b lib. in fi. & quãquã tex. hic dicat ꝙ sedes apostolica consueuit absoluere ad cautelam. Idem dicendum de iudicib. inferiorib. vt in d. c. solet. & c. venerabilib. & de hac absolutione ad cautelã vide planè per Io. An. in d. c. solet.

ADDITIONES.

a ¶ Intolerabilẽ. Vide omnino quod de hoc latissimè scribit An. in c. ab excommunicato. ver. quartò casu de rescrip.

b ¶ Quod sententia. Vide Fel. latè. in c. inter cæteros. s. de re iu. & in d. c. quoniam contra. de probatio. Seba. Sapi.

SVMMARIVM.

1 *Excõicatus salutatus per literas papæ non per hoc est absolutus nisi ex conieturis apparet papam aliud voluisse. 3. 4.*
2 *Cum excommunicato non debemus etiam cum literis participare.*
Papa communicando cum excommunicatis non incurrit excommunicationẽ licet malè faciat cum eis participando.

CAP. XLI.

1 SI ALIQVANDO † Si papa suis literis excõmunicatũ salutet non per hoc eũ absoluit. h. d. Primò ponit dictũ. Secundò cãm reddit ibi, cum per ignorantiam. Casus literalis. Contingit aliqñ ꝙ papa excommunicat aliquos, postmodum literas suas mittat cum salutationis eloquio, quæritur an per hoc sint absoluti. Resp. quòd non credit propter hoc excõicationis sententiam relaxatam, cum per ignorantiam aut etiam per occupationem nimiã,

2 vel surreptionem huiusmodi literæ impetrentur. B. † No. 1. ex tex. ꝙ excommunicati nõ sunt salutandi etiam per literas. nam papa hic vr se excusare ꝙ per ignorantiam hæ literæ q̃nque destinant

3 ad excõicatum. † No. 2. ꝙ pap. non potest seruata forma ecclesiæ absoluere excõicatum: nam tex. h. d. ꝙ per ignorantiam q̃nque emanant hæ literæ ergo & si ex certa scientia, & papa per hoc intenderet absoluere valeret absolutio vt hodie clarè probatur in

4 cle. si summus. eo. ti. † In gl. 1. ibi & hoc constet. & dic ꝙ non dicitur cõstare nisi hoc exprimatur, vnde oportet ꝙ dicat ꝙ per hoc vult cum absoluere, & hodie probatur in cle. si summus. cod. ti. & per hoc vide gl. in cle. 1. de immu. eccle. quæ dicit ꝙ si papa reuo-

a cat aliquam constitutionem a, & vult eam haberi pro in fecta ex communicati vigore illius constitutionis, non indigent absolutione. maxima. n. est pa. potestas circa ius positiuum, vt ibi not. &

5 probatur in c. propo fuit. de concess. præb. † Et in fi. gl. no. gl. quod pa. non incidit in excommunicationem cõmunicando cũ excõicato. & idem no. gl. in c. si inimicus. 11. 2. dist. & in c. nulli. s. eo. male tamen facit si cõicando. vt no. in d. c. nulli. & ibi dixi & ideo papa seruat qd cũ excõicati ambasiatores petũt audiẽtiã facit eos priꝰ absolui. & explicata ambasiata reducit eos in pristinam excõicationem. Sed extra gl. quæro, nunquid possumus optare excõicato salutem animæ & corporis. doct. ꝙ sic & orare per eo, sicut ecclesia in die Parasceues orat pro hæreticis. tñ sunt excõicati. vt in c. excõicamus. s. de hære. hoc intelligendum excõicati viuũt. Sed pro decedentib. in excõicatione nõ est orandum. vt in c. à nobis. & in c. sacris. s. eo.

ADDITIO.

a ¶ Constitutionem. Vide quæ dixi in c. ad petitionem. de accusat. And. Barb.

SVMMARIVM.

1 *Excõicatus plurib. excõicationib. siue ab vno, siue à plurib. prælatis, oportet qd ab omnib. absoluatur.*
2 *Excommunicatio lata ab homine non fertur, nisi per contumaciam.*
3 *Forum quis potest habere in plurib. locis.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

4 Absolutio excommunicationis surreptitia non prodest excommunicato.
5 Excoicatus plurib. excõicationib quomodo potest vna vice ab omnib. absolui, siue sit ab vno, siue à plurib. prælatis excommunicatus.
Excommunicatus ab vno prælato non potest ab alio absolui, nisi cõmiserit vices suas alteri ff. eo. c sacro. in v. no.

CAP. XLII.

1 OFFICII. †Excõicatus à plurib. prælatis non est cõioni restituendus si ab vno tñ absoluitur. vel aliter & sic. Excõicat⁹ à plurib. prælatis ob plures cãs nõ est cõioni restituendus, licet de vna causa velit satisfacere, & si impetrat absolutio, tacitis aliis causis, nõ valet absolutio. h. d. & secunda pars ibi, super hoc. Casus literalis. Aliquis habens plures prælatos, ius in ipsum habentes excõicatur ab illis propter plures excessus, randè de vno excessu satisfacere vult vni prælatorũ, quæritur vtrũ debeat absolui de excessu, de quo satisfacere vult eidẽ, & cũ de alio nõ satisfecerit alij, vtrum absolutus valeat nuntiari. Rñder papa ꝙ supprimenti veritatem absolutio surreptitia nõ prodest: & cũ ꝑlatus veritatem intelexerit absolutionem exhibere non debet, non vt rñdere ad qõnem, sed potest dici rñsum esse. dũ dicit absolutio surreptitia nõ prodest ꝙ absolui debeat, sed non prodest quo ad effectũ. nisi ab alia fuerit absolutus. B. No. 1. ex tex. ꝙ multiplicatis excessib. põt multiplicari vinculum excõicationis. pro hoc c. ita quorundã. ſ. de iudæis. & in c. cũ pro causa. ſ. eo. Ex quo infertur ꝙ propter ex
2 cessum, seu delictum quis potest excõicari ab homine †Quod vr̃ ℊ gl. in c. epi. 11. q. 3. quæ dicit excõicationem non esse ferendam ab homine, nisi ratione cõtumaciæ. & probatur in c. sacro. ff. e. Sed tu intellige tex. ꝙ dẽt excõicari propter excessum. i. propter contumaciam insurgẽtem ex excessu seu delicto, vt quia citatus, vt satisfaciat pro delicto negligit satisfacere. vt no. in c. ex par. ff. de
3 ver. sig. †No. ꝙ plures prælati possunt habere iurisdictionẽ in personã vnius clerici, & eum excõicare. finge. n ꝙ clericus habeat beneficia in diuersis diœcesib. vel in vna diœcesi hẽt beneficium, & in alia patrimonium, seu domiciliũ, vt c. postulasti. de fo. cõpe.
4 vel in vna habet domiciliũ. in alia deliquit. vt in ca. 1. de ra. †Tertiò not. ꝙ absolutio ab excõicatione per surreptionem obtenta non prodest excõicato. de quo dic vt plenè dixi in c. cum pro cã.
5 ſ. eo. †In gl. i. ibi vna absolutione, &c. No. gl. vsque ad fi. ex qua habes tres practicas absoluendi illũ, qui plurib. excõicationib. ligatus est: prima practica est, vt per vnicã absolutionẽ tollantur oẽs, & intellige istã gl. dupliciter. Primò si idẽ ꝑlatus excõicauit subiectum pluries propter multiplices causas. tunc ipse solus potest vnica absolutione oẽs excõicationes tollere. Secundò potest intelligi, qñ diuisi prælati excõicauerunt, vt in litera, & tunc põt fieri vnica absolutio. f. si omnes conueniant simul. nam vnus prælatus non põt absoluere ab excõicatione lata per aliũ ꝑlatũ. vt in c. pastoralis. de of. ord. §. præterea. Secunda practica est, vt vnus committat alteri vices suas, & hæc est bona, & multum frequentata. Tertia practica est, vt quilibet seperatim absoluat ab excõicatione sua. & licet vtaturverbo absoluo, non per hoc censetur restitutus communioni, quia restringitur ad causam subiectam. argu. in l. age. & in l. si de certa. C. de transac. *Abbas.*

SVMMARIVM.

1 *Chrisma potest cõcedi tẽpore quo ciuitas est interdicta, quemadmodum potest baptisma concedi. 5.*
2 *Excommunicati vel interdicti licitè possunt intrare ecclesias ad audiendas prædicationes.*
3 *Cum excommunicato licitè participamus ad eius correctionem.*
4 *Excõicari possunt simul, & semel omnes ciues vnius ciuitatis dummodo sint capaces excommunicationis.*

CAP. XLIII.

a RESPONSIO. a Excõicatis & interdictis prædicari potest
1 licitè verbũ Dei. hoc primò. † Tempore generalis interdicti ꝙ cedi potest baptismus, chrismatio in fronte & pœnitentia moriẽtiũ. h. d. secundò. Et sunt partes principales. secunda ibi, præterea. Casus literalis. Quæsiuit episcopus ferrarienſis à domi. pap. an cũ ciues ferrarienses excommunicationis, & interdicti sententiis sint ligati liceat ei viros, & mulieres semel in hebdomada, vel in mẽse apud aliquam ecclesiam conuocare, quib. verbum Dei prædicet, & eosdem ad correctionem inducat, quo respondet papa ꝙ sine scrupulo conscientiæ hoc facere poterit cum viderit expedire, dummodo contra formam interdicti nullum eis officium diuinum celebretur. Secundo quæsiuit idem episcopus vtrum tempore interdicti cum diuina officia sint tunc interdicta præter baptisma paruulorum, & pœnitentia morientium, liceat pueros baptizatos confirmare in fronte Respondet pa. ꝙ sicut possent baptizari, ita possunt etiam ab episcopo in frontib. sacro chris-
2 mare deliniri. B †No. j ex tex. vnum casum in quo excommunicatus licitè intrat ecclesiam, videlicet vt audiat verbum dei, & hoc permittitur, vt inducatur facilius ad correctionem. Nunqd autem extra hunc casum possit excommunicatus ingredi in ecclesiam. Bar. Brix. in c. qui studet. j. q. tenet ꝙ sic, dummodo non
b intret causa audiendi diuina. d Alij ꝑ quod mihi plus placet, & ꝙ hoc tex. 25. d. perlectis. & 21. d. clericos. & no. j. e nuper. & ideo
3 intelligo hunc casum esse specialem. †Secundò no. ꝙ licitè participatur cum excommunicato, quãdo participiũ tedit ad eius correctionem. quod clarius habetur in c. cum volũtate. j. e. Tertiò no. ibi, cum videris expedire, &c. quod nõ solũ semel in hebdomada sed etiam cum prælato visum fuerit possunt excommu
4 nicati vocari ad ecclesiam, vt audiant verbũ dei. †Quartò no. ꝙ omnes ciues vnius ciuitatis pariter, & simul excommunicari possunt, & intelligo ꝙ excommunicatio feratur in personas capaces. nam in vniuersitatem nõ debet ferri excõmunicatio, nec etiam in incapaces, vt sunt infantes. de quo in c. romana. §. in vni
5 uersitatem. c. ti. li. 6. †. Quintò no. in §. prꝫterea. tria sacramenta cõcessa tempore interdicti generalis. Primum est baptismus, & licet hic dicatur de paruulis, idem est de adultis. vt in c. quoniam. e. tit. libr. 6. Secundum est pœnitentia morientium, hodie etiam viuis datur pœnitentia tempore interdicti. vt in c. fi. e. ti. li. 6. sed corpus christi non conceditur nisi morientibus, vt ibi no. Tertium sacramentum est, chrismatio in fronte, & licet hoc dicat de pueris, idem in adultis, vt dixi in d. c. quoniam Quid autem de matrimonio, & in ordinibus. dic, vt no. in c. non est. ſ. de spon.

ADDITIONES.

a ¶Responsio. *An* autem ad hanc prędicationẽ possit pulsari cãpana. vide Io. Cal. in tract. de eccl. interdi. in 6. membro prin. in 4. q.
b ¶Diuina. hanc opi. sequuntur *Ant.* & Io. de *Imo.* in c. 1. ſ. de vi. & hone. cleri. Seb. Sap.

SVMMARIVM.

1 *Maritus & vxor non tenentur adinuicem ad debitum reddendam si sciunt alii quod impedimentum matrimonij.*
2 *Testis deponens per verbum credo, non facit plenam fidem.*
3 *Papæ non est obediendum contra legem conscientiæ, vel contra legem positiuam. 5.*
4 *Conscientia temeraria an sit aliquo casu.*

CAP. XLIIII.

1 INQVISITIONI. †Si coniux scit pro certo impedimentũ matrimonij, nõ debet reddere debitum, sed potius excõicatio nem pati. Si autem hoc credit ex causa probabili, & discreta tũc potest reddere debitum, non autem exigere. sed si ex leui, & temeraria causa deposita conscientia potest reddere. & exigere. h. d. Diuiditur, nam primò casum de quo quæritꝫ distinguit. Et primum membrum prosequitur ibi, in primo. Circa secundum distinguit ibi, in secundo. Et tertium membrum prosequitur ibi, verum. Casus literalis. duo sunt coniuges vir, & vxor, alter dicit ꝙ impedimentum est inter eos, ita quòd non possunt carnaliter commisceri sine peccato, quęritur qd iuris sit. Papa dicit esse distinguendum vtrum alter coniugum sciat impedimentum coniugij pro certo propter quòd non potest carnale commercium sine mortali peccato exercere quamuis illud probare nõ possit, aut non sciat pro certo, sed credit. *In* primo casu debet potius ex communicationem sustinere quàm per carnale commercium mortale peccatum operari. *In* secundo casu distinguitur vtrum habeat conscientiam huius ex credulitate leui, & temeraria, an probabili, & discreta Si ex leui, & temeraria credulitate huiusmodi conscientiam habeat ad consilium sui pasteris potest non solum reddere, sed etiam exigere debitum coniugale. Verum cũ ex probabili & discreta quamuis non euidenti, & manifesta, de bitum quidem reddere potest sed postulare non debet, ne in alterutro, vel contra legẽ coniugij, vel contra iudicium cõsciẽtiæ committat offensam. B. N. 1. ex tex. quòd aliud est scire, aliud est credere. nam scięntia habet se ad certum, & credulitas ad incertũ, & quandoque pꝫtinet in se falsum. Secundò no. quòd multi sunt gradus credulitatis nam quãdoque quis credit ex probabili cõ
2 iectura, quãdoque ex temeraria præsumptione. †Et ex prædictis infero, quòd si testis dicat se credere per hoc non facit plenam fidem, quia credulitas differt à certa scientia de quo per Bart. in l. à diuo. ff. de re iudicat. dico in cap. si. eo. tit.

¶ †Tertiò

†Tertiò no. ꝙ cõtra legem conscientiæ non est obediendũ superiori etiam papæ Duplex est enim lex, quædam est priuata seu ꝑ
a scientiæ. equædam est publica. vt 19. q. 2. duę. Priuata est potẽtior publica. hinc dicimus ꝙ q ꝙ spiritu dei agũtur ñ sunt sub lege, sci
4 licet publica. vt ſ c. licet. §. de regula. †Quartò no. ꝙ contra conscientiam temerariam nõ debet aliquid quis operari, sed debet eam primò deponere ad cõsilium prælati. ad hoc c. per tuas. 2. de
5 simo. †Sed circa prædicta quæro de notabili quęstione b nũquid
b sit obediendũ prælato, vel papæ iniustè aliquid mandanti. Solu. notabiliter dicit hic *Inn.* in addi. ꝙ si prælatus inferior mandat mihi aliquid iniustũ etiam si non sit peccatum, puta vt dem sibi libros meos, ñ debeo sibi obedire, & si me excõmunicat debeo accedere ad superiorẽ ad relaxationem huius iniusti præcepti, nec cõsulens tali excommunicato in hoc facto incidit in excommunicationem, quia nõ participat in crimine, cum illud non sit crimen. quod singulariter no. pro limitatione c. nuper. ſ. e. Aut papa qui non habet superiorem præcipit iniustum, & tunc si sapit hæresim non est sibi obediendum, vt c. si papa. xl. dist. Si verò non sapit hæresim, & tunc in spiritualib. & ecclesiasticis est sibi obediendum, ex quo præceptum non continet in se peccatum, licet in se videatur durum. xix. di. in memoriam. Idẽ in ecclesiasti cis personis, nisi ex præcepto papæ vehementer præsumatur statum ecclesiæ perturbare, vel aliqua mala futura, quia tunc non est sibi obediendum. *Et* no. singulariter hoc dictum. nam multũ allegabatur in fauorem cardinalium, qui recesserunt à Gregorio & Benedicto. & reuocabatur ab eis sub pœna excommunicationis. nam dicebatur quod non tenebantur obedire, quia fuisset impeditum concilium & vnitas ecclesiæ. & sic ex tali præcepto mala præsumebãtur futura, vel status ecclesię perturbari. Si verò mãdat alicui seculari sibi nõ subiecto ratione ecclesię, causæ vel personæ. & mandat sibi circa tẽporalia non est sib obediendum, vt puta mãdat papa sine aliqua causa alicui laico, vt det sibi bona sua, nõ enim tenetur sibi obedire, quia non est sibi subiectus, nec ratione causæ, nec ratione personæ in temporalibus, secus si mãdaret aliquod spirituale, vel ecclesiasticum. & ex his dictis habes declaratam materiam totius c. & gl.

ADDITIONES.

a ¶Conscientiæ. Et quid sit ꝙ scientia. vide Bal. in c. cum cãm. ſ. de test. vbi dicit, ꝙ conscientia idem est quod bonus vir. *Alibi* dicit idem Bal. in ru. ſ. de iud. ꝙ ꝑscientia est mens sibi ipsi cõscia, & est
5 flos intellectus vel ꝙ scięntia est mentis qualitas seipsam diiudicãs, vide Bal. aliter diffiniẽtem in c. nisi cum pridem ſ. de renun. & aliter in l. & si vtiliter. in 2. no. C. ff. de fideic. & aliter in l. fi. §. fi. §. sed si qs. C. communia de lega. & in auth. ad hęc. C. de vsu. ver. sed hic dubitat primò, &c. quotuplex sit ꝙ scientia ponit idẽ Bal. in l. fi. C. de pœna iu. qui ma. iu. & de ꝙ scientia vide tex. quem ibi no. Bal. in l. militis. C. de relig. & sump. fu. & in hac materia ꝙ scientiæ vide vnam reg. quam tradit idem Bal. secundũ beatũ Tho. de aquino in auth. ingressi C. de sa. sanct. ec. & in l. pen. §. illo. C. de ser. hæ. ist. tit. & in hac mat. ꝙ scientiæ vide *Ang.* de *Ar.* in §. sed istæ. inst. it. de ac in fi. vbi no. dicit ꝙ si aliquid committitur conscientiæ alicuius, ꝙ eius determinationi stari debet, & ab ea appellari non poterit. alleg. gl. quam reputat no. in c. statutum. §. assessorẽ. de resc. potest tamen. secundum eundem *Ang.* supplicari. alle. gl. quam reputat fi. i cle. j. de iure pat. cum aliis, de quibus ibi per eum & vide omnino in hac materia ꝙ scientiæ multa egregia, & quotidiana, quę tradit i d. §. sed iste. tal. de mayno. vide quod no. idem Panor. in c. vidua. in 2. no. de reg.
¶ Adde an appellari possit de ꝙmissis conscientiæ alicuius, Ro. cons. 161. 444. & quid fit conscientia per Io. de Anan. consi. 34.
b ¶ Quæstione. *Vide* Car. Alex. in c. testium. 6. dist. *Abbas.* in c. sacris. ſ. quod met. caus. & in c. non magno ſ. ne cleri. vel mona. Et quãdo non sit papæ obediendum, vide *Fel.* in c. sedes. ſ. de resc. Abb. in c. cum teneamus. ſ. de præb. Seb. Sap.

SVMMARIVM.

1 *Clericus qui dimisit habitum, & tonsuram non perdit priuilegium clericale post trinam monitionem. 3. 4. quæ debet fieri per ipsum diœcesanum.*
2 *Clerici quomodo debeant cognosci à laicis.*
3 *Apostata an perdat priuilegium clericale.*
4 *Citatio siue monitio vnica non sufficit pro tribus, quando ius requirit tertiam monitionem ad pœnam incurrendam.*

CAP. XLV.

1 CONTINGIT. †Clericus qui in tonsura nec in vestimentis, nec negotiorũ qualitate de clericatu ꝙquam ostendit, tertiò monitus se nõ emẽdat, pdit priuilegium clericale. vel sic. Per dimissionem habitus & tõsuræ non perdit clericus ante tri nam monitionem priuilegiũ clericale. *In* prima ponitur comitis querela. *In* secunda prouisio ibi: verum. Casus literalis Comes Flandre. significauit d. papæ ꝙ in diœcesi ep scopi sui erant qdã ꝙ nec in tonsura, nec in forma vestimentorũ: nec in qualitate negotiorum aliquid de clerico ostendebant, sed vt pœnam possent ali quando euitare se pro clericis exhibebant, cum super excessib. ꝙ ueniebantur circumcisis criminib. allegãtes forte priuilegiũ, qui ipso facto antea negauerant clericatum. Super hoc scribit diœce sano epo dicens ꝙ priuilegiũ meretur amittere qui permissa sibi abutitur potestate, & frustra implorat legis auxiliũ qui ꝓmittit in legem. vũ mandat eidem vt si tales tertio à te cõmoniti seipsos ꝙ
2 tempserint emẽdare nõ habebunt priuilegium clericale. B. †No. 1. tria ex quib. debet cognosci, & discerni clericus à laico. Primò à modo tonsuræ. Secundò in forma vestimentorũ. Tertiò in qualitate negotiorũ. De tonsura, & qualis debeat esse. & quare clerici portent. vide tex. 12. q. 1. c. duo sunt genera. & bo. gl. in cle. 1. de vi. & ho. cle. de forma verò vestimentorũ, vide tex. in c. clerici. de vi. & hon. cle. & vide bo. gl. in cle. 2. de vi. & hon. cler. Et ex hoc, & ex tex. no. ꝙ etiam clerici seculares habent certam formam vestimẽtorum, tñ ꝙ in veritate iuris nõ cauetur expresse, sed tñ quidã colores sunt eis interdicti, & cauetur vt portent vestes vsq; ad talos. vt in d. c. clerici. illam formã non legimus. de quo no. vt in iurib. prælleg. De qualitate negotiorũ dic vt habetur in c. fi. de vi. & hon. cler. & ſ. ne cle. vel mona. c. 1. & 2. vide tex. cũ gl. 36. di. peruenit. †Secũdò no. ꝙ ex solo delicto apostasiæ, clericus etiã in mi
3 norib. non perdit priuilegium clericale, etiã si deprehendat in delicto. quod colligitur satis expresse hic: adhuc, & expressius in c. si iudex laicus. eo. ti. lib. 6. & per hoc oportet restringere. c. 1. de apo
4 sta. prout ibi dixi. †Tertiò no. ꝙ ad hoc, vt clericus perdat priuilegium ratione apostasiæ debet tertio moneri, vt resipiscat. Vñ no.
a ibi tertiò Nõ ergo sufficit vnica monitio a pro omnib. ex quò ad pœnã incurrendã ius requirit tertiam monitionem, iuxta theoricã gl. in cle. 1. de vi. & ho. c. & per *Io. An.* in c. ex tuæ. de cle. non resi. Et ex hoc etiam no. & ex tex. vnum modũ indirectè deponẽdi clericos in apostasia degẽtes. nã si tertio moniti nõ reassumũt habitũ ipso facto perdunt omne priuilegiũ clericale. nec requiri
5 tur alia degradatio sed incõtinẽti efficiũtur, de foro seculari. †Vlti. no. ibi, à te ꝓmoniti ꝙ hæc admonitio non potest fieri per iudicẽ secularẽ neq; per quẽcunq; sed debet fieri per diœcesanũ, vt patet in prin. c. ibi. in diœcesi tua. &c. & clericin c. in audientia. ſ. eo. vbi loquitur de ꝓlatis, & per illam decretalem dicidem in ad monitione cuiuscũq; prælati habentis ẽpalem iurisdictionem in clericum, pro hoc quod in simili dicit gl. no. in c. 1. de reb. ecc. nõ a ie. *Inn.* in c. de transa. In gl. in vers. tertio, ibi, &c. perpendimus. & dic pꝫtenè vt ibi dixi nam potest dici ꝙ illa iura in ꝓriũ allegata loquuntur de priuilegio personæ. & quando immiscent se enormitatib. dic tamen plenius vt dixi in ca. perpendimus. In ea gl. ibi nec debent gaudere priuilegio, & c. hoc est verum, quando clerici coniugati non deferunt habitum, & tonsuram alias gaudent priuilegio in duob. & dic vt habetur hodie in c. vnico. de cle ricis coniug. lib. 6.

ADDITIO.

a ¶Monitio. *Hoc* est verũ, nisi fieret monitio in synodo, quia tunc sufficit vnica citatio sicut in peremptoria. vt dicit Anto. in c. 2. ne clerici vel monachi.
¶ Adde quod notarii in apostil. ad Lanfr. de Oria. in c. quoniam ꝑ falsam. §. statutum. ver. citationes. nu. 7. ibi in apost. Bene. Vadi. ver. vlterius quæro. ſ. de probat. Zacha.
¶ Monitio. Vide ad hæc: quæ copiosè scribit Fel. in c. cõsuluit. ver. in ea gl. ſ. de off. deleg.

CAP. XLVI.

a IN PRAESENTIA. a Ab excõmunicati denuntiatione repellitur qui non præmonuit. & excommunicauit. h. d. ponit dictum rationem suadens ibi, cum super.
¶ Casus literalis. Quidam canonici obiiciebant contra decanũ suum in odium denuntiationis excommunicationem, ipse excipiendo proponebat contra ipsos ꝙ non erant audiendi, cum super hoc ipsum nõ ꝓmonuerint, nec ab eis fuerit impeditus neq; ipsi prop

ADDITIO.

a In præsentia. vide quod no. Io. Cal. in tract. de eccle interdict. in 6 membro prin. 4. q.

Universidad de Deusto

ipsi propter hoc eum duxerint euitandũ, sed episcopus in mensa, & canonici communicauerunt etiam in diuinis. quæritur an sint audiendi ꝫ ipsum decanum, & respondet papa ꝙ nõ, propter præ dicta. B. No. i. ex tex. ꝙ etiam in denuntiatione excommunicati re quiritur admonitio præcedens: sicut ergo in denuntiatione alio rum criminũ seu defectuũ requiritur admonitio præcedens: vt i c. nouit de iu. & in c. cum dilecti. de accu. ita & in denũtiatione ex cõicati. In gl. 1. ibi: secus est vbi denuntiatus, & est vera lect. huius c. nam ille qui denũtiat quodãmodo agit. vnde nõ improbat qd semel approbauit. 32. q. 5. horrendus. nam præsumitur venire ad denuntiandum cum bono zelo. Sed si recipiens molestatur non potest se defendere quocũque modo, vt in regula nullus. de reg. iur. li. 6. & in c. inter. de excep. tio. Legitur hoc ca. & aliis modis sed non oportet instare: quia aliæ lecturæ præter istam diuinant.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus est permittens dolosè clericum percuti, cum poterat prohibere, & non prohibuit. 6. 7.*
2 *Opinio euidenter falsa potest appellari temeritas, & præsumptio quædam.*
3 *Consentiens cum faciente an pari pœna puniatur, & quis dicatur consentire.*
4 *Opem dicitur præstare qui potest delictο obuiare, & non obuiat.*
8 *Qui potest obuiare scandalo, non obuiat, an præsumatur in dolo. Dolus non præsumitur nisi probetur, & probatur per coniecturas. Obuiare an quis teneatur iniuriæ inferendæ proximo. vide remissiuè.*

CAP. XLVI.

1 QVANTAE. †Legitur duob. mod. in glo. & tertiò modo extra glo. Et ſm primum modum. h. d. Excõcatus est qui licet permittens clericum percuti si prohibere potest. Sed ſm aliũ intellectum. h. d. excommunicatus est permittens clericum percuti si ratione officij potest prohibere, & nõ prohibuit. Secũdum tertium, & veram le. h. d. Excõicatus est dolosè permittens clericũ percuti, ex quo poterat ꝓhibere, & nõ prohibuit. Præmittit culpã quã sc̃dò aggrauat ibi: ne aũt. Tertiò aggrauationem declarat ibi: eos. Casus literalis. Quidã dicebant ꝙ illi solũ erãt excõicati q̃ manu violẽtas mittebãt in rectores eccl'arũ, siue clericos. Cõsult' papa dicit ꝙ magnæ ꝓsumptionis existit manus iniicere violentas in rectores eccl'asiarum, & ꝙ authoritas apostolica non solũ punit authores huius sceleris sed etiã oẽs facientes, & 2 sentiẽtes pari pœna cõdemnat, interpretans eos fauere delinquentib. qui
2 manifesto facinori desinũt obuiare. B. †No. 1. ex tex ibi ꝓsumptio, & c ꝙ opi. in iure falsa euidenter põt appellari ꝓsumptio, & teme-
3 re tas. †Scdò no. ꝙ etiam vbi pœna imponitur ipso iure fac. ẽtes, &
a 2 entientes pari pœna a plectuntur, & hoc est potius ex interpretatione, & ideo hoc non haberet locum in statuto vbi fictus & interpretatiuus intellectus locum nõ habet. vt in l. 3. ff. de nego. ge.
4 & in c. in nostra. ℨ. de iniur. †Tertiò no. quòd volens obuiare delicto, & non obuiat præsumitur fauere delinquenti, sed hoc est ex iuris interpretatione. vt in tex. de quo tamen per Bar. in l. is qui opem. ff. de fur. & in l. non solum § si mandato. ff. de iniu. aliquid te-
5 tigi in c. mulieres ℨ. eo. †In gl. 1. ibi inuenies ea. not. glo. sing. pro statutis punientib. consentientes certo facinori. vt dicantur illi consentientes, qui cooperantur ad delictum saltem præstãdo authoritatem, secus videtur in eo, qui tãtum adhibuit præsentiam non authorizabilem, nec cooperatiuam, etiam si poterat obuiare, & non obuiauit, tamen tex. hic in fin. videtur innuere contrarium quantum ad materiam nostram. nam iste tex. non intendit punire authoritatem præstantes sed non obuiantes cum possunt.
6 vnde dic, vt dicetur in gl. seq. †In gl. 2. in fi. ex hac gl. colliguntur
b illæ duæ lecturæ secundum quas primo loco summaui. Primò b quòd quilibet qui potest obuiare ne clericus percutiatur, & non obuiat incurrit excommunicationem, & fuit glo. Io. antiqui glo. Alia lectura ponitur per alios, quos sequitur glo. nostra vt intelligatur in habente iurisdictionem, seu potestatem in verberante quia iste propriè potest & debet obuiare, secus in alio pura socio
7 non habente hanc potestatem. †Extra gl. ponitur alia lect. per Innoc. & alios doct. seq. vt litera intelligatur generaliter in non habente potestatem seu iurisdictionem dummodo dolosè patiantur, secus si non dolosè, sed ex negligentia. vel quia non vult se immiscere rumoribus. aliorum, tunc incidit in excommunicationem. nam ad incurrẽdam excommunicationem canonis si quis suadente, requiritur dolus, vt patet ex illis verbis suadente diabolo, &c. vbi ergo cessat dolus non habet locum illa dispositio. facit in simili l. pe. C. de adul. & l. j. C. de sica. & hæc lect. mihi placet. & pro hoc adduco tex. ibi, fauere, interpretans, &c. ergo istud ius intẽdit laqueare nõ simpliciter negligentẽ, vel pro suo commodo, sed se retrahentem scilicet pro tacito suo fauore, qđ
8 no. †Sed dubito nunquid præsumitur dolus eo ipso ꝙ fuit præ-
c sens, & potuit obuiare & nõ obuiauit, & primò videtur quod sic per l. quoties. in §. qui dolo. ff. de prob. vbi patet ꝙ qui dolum allegat probare debet. & concor. c. 2. de renun. li. 6. In contrarium videtur ista litera quæ videtur interpretari dolum, & fauorẽ eo ipso quod nõ obuiat, & potest obuiare, & hanc partem tenerem. Ratio, quia ꝓsumptio est contra non obuiantem, & dolus ꝓbat̃ per coniecturas, oportet ego, vt iste purget has coniecturas. Ex prædictis no. quod c. si quis suadente. est largissimè interpretandum fauore religionis, & regulariter nunqd quis teneatur obuiare iniurię inferendæ proximo. dic vt no. in c. dilecto. e. ti. li. 6.

ADDITIONES.

a ¶Pari pœna. vide Bar. Vero in cons. j. inc. magnificè. & in cons. 2. inc. super casu. & Fel. late in c. ſicut dignum ℨ. de hom.
b ¶Primo. Adde hic Bar. in l. j. §. sed in eo. ff. ad Sil. vbi dicit ꝙ si quis occidit alium, me ꝓsente, & non adiuuante, non teneor. ar. gl. in c. culpa caret. de reg. iur. Sed Pau. de Castro in l. fi. C. de his, qui. vt indi. hoc limitat, nisi esset subditus illius, qui interficitur, quia tunc tenebor, sicut etiam teneter, si essem filius, aut vasallus. Itẽ adde hic Bar. in d. l. j. §. occisorum. ff. ad Sil. a. Itẽ adde hic omnino quod scribit pulchrè Bar. in d. l. culpa caret. & Flo. in l. ait. ff. ad le gem Aquil. & ad de quod no. Abb. in c. j. in quibus. super glo. i. de pen. Item vide omnino quod no. Spe. in tit. de lega. §. iuxta propositionis. ver. ꝙ si potui hominem defendere. & vide tex. in ca. ſicut dignum. §. illi etiam. de homi. Item vide Arch. in c. negligere. 2. q. 7 vbi dicit ꝙ quicquid dicunt alij, est præceptum quò ad omnes, ꝙ quilibet teneatur propulsare iniuriam. pro quo dicit expressè facere. c. dilecto. & ver. quo quidem. de sen. exc. libr. 6. & prædicta omnia eleganter declarat vt per Bar. in l. verum. ff. deparri. & adde ꝙ quando aliquis teneatur prohibere aliquem facientem certum actum, non solum tenetur prohibere ꝙille actus nõ fiat, sed etiam debet adhibere custodiam, & diligentiam, ne ille actus fiat. ad hoc est casus no. in l. locationis. ff. loca. & sentit glo. in ver. interest. cir. prin. in l. si quis ita promiserit. §. eadem. l. ego. ff. de ver. ob. Item ad prædicta. vide quod no. Bar. in l. metum 2. §. sed licet. ff. quod me. cau. vbi dicit ibi esse casum de hac quæstio. & vide Bal. in l. nullus. vers. item est arg. contra potestatem. C. de iust. tri.
c Quod non. Et pondera, quia si ego iui cum aggressore ꝓsumor in dolo, vt no. c. cum contingit. de cle. percu. & Bal. in l. si quis nõ dicam rapere. C. de epi. & cler. Si verò reperio me quando clericus offenditur procedit dubium doctorum. And. Bar.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicari nemo potest nisi competenti monitione præmissa, & causa rationabili, & manifesta. 2. 4.*
3 *Excommunicatio non fertur hodie sine scriptura.*
4 *Excommunicare non potest prælatus aliquem ex causa ipsi soli prælato nota.*
5 *Sententia excommunicationis potius æquiparatur interlocutoriæ quam diffinitiuæ.*
6 *Excommunicatus non solum potest conqueri per viam appellationis sed etiã per viam querelæ.*
7 *Excommunicatio est pœna grauissima.*
8 *Iudex a quo potest omnia facere quæ tendunt in faciliorem exitum appellationis.*
9 *Excommunicatio an teneat non præmissa monitione.*
10 *Episcopus, vel alius prælatus, cui interdicitur ingressus ecclesiæ non per hoc perdit iurisdictionalia.*
11 *Excommunicatus, an sit remittendus pro absolutione ad excommunicatorem.*
12 *Excommunicatio si est iniusta non requiritur aliqua absolutio, sed reuocatio tantum.*
13 *Constat, illud verbum prolatum ab aliquo præsupponit habere notitiam illorum quæ necessario antecedunt.*
14 *Excommunicator potest cognoscere de iustitia, vel iniustitia excommunicationis etiam parte absente.*
15 *Iudex ad quem an, & quo casu debeat citare iudicem à quo ad defendendum sententiam, quam tulit.*
16 *Expensæ siue damna, quo casu remittantur iuramento damnum passi.*
17 *Sententia lata contra prælatum an possit mandari executioni contra ecclesiam.*
18 *Appellatio ab excommunicatione ad quid prosit.*

Sacro

CAP. XLVII.

1 SACRO. a †Prælatus excõicate non debet subditum nisi cõ
a petenti monitione præmissa, & ex causa manifesta, & rationabili, & ℨ facienti imponit pœna hic expressa. Itẽ punit subditus, q falsõ ꝙ queritur se excommunicatum iniustè, & subicit quid iuris si prælatus dicens se errasse vult excommunicatum absoluere, & aduersarius appellat. ne absoluatur. hoc dicit. & tria sunt di
8 cta, secũdum ibi, verum tertiũ ibi, si verò. Casus literalis. Quia prę lati eccleſiarum erant faciles ad excommunicandum, voles concilium generale ℨ ipsos adhibere medellã, statuit ne quis in aliquem excommunicationis sententiã promulgare præsumat, ni si ꝙ petenti monitiõe præmissa, & præsentibus ꝓnis idoneis per quas possit probari monitio si necesse fuerit, & si ℨ præsumptũ fuerit, ẽt si iusta fuerit excõicatiõis sꝑnia, ingressum eccleſiæ per mensem vnum sibi nouerit interdictũ, alia nihilominus pœna
9 mulctandus si visum fuerit expedire. Secundò dicit ꝙ si etiam ad
d monitio legitima præcesſit, prælatus caueat diligenter ne aliquẽ excommunicet absque manifesta, & rationabili causa, quod si fecerit, & humiliter requisitus non curauerit reuocare processum absque grauamine, grauatus deponat apud superiorem de iniusta excommunicatione quærelam, & superior si absque periculo moræ potest, ad excommunicatorem illum absoluendum remittat intra terminum competentẽ, alioquin superior ipsum ab soluat cautiõe sufficienti recepta, quo absoluto de iniusta excõ municatione cognoscat. q̃ si iniusta fuit ea, & iterit, excommunicator ꝙ idem patur ad interesse, alias nihilominus puniendus arbitrio, superioris, si culpæ qualitas postulauerit, cum non leuis sit culpa tantam pœnam infligere iniustè, nisi forsitan ex causa probabili errauerit, maximè si laudabilis opinionis existat. Sed si contra excommunicationis sententiam, nihil rationabile probatum fuerit à ꝙ querente. & ipse simili modo ad interesse condem
10 netur, vel alias secundum superioris arbitrium, nisi forsan & ipsum probabilis error excuſet, & super eo, pro quo fuit excommunicatus cautione recepta satisfacere compellatur, vel in pristinam reducatur sententiam vsque ad satisfactionem condignã. Tertiò dicit ꝙ si iudex suum cognoscẽs errorem paratus sit talem reuocare sententiam, & ille, pro quo lata fuit apellet, ne absque satisfactione reuocet illam appellationem non deferat in hac parte, nisi talis sit error de quo merito valeat dubitari. & tũc
c sufficienti cautione recepta ꝙ coram illo iuri parebit ad quem extitit appellatũ, vel coram delegato ab ipso excommunicatum absoluat, & sic pœnam euitabit. prædictam caueat tamen omni no, ne malitiosè in alterius præiudicium metiatur errorẽ si pœ-
2 nam canonicam voluerit euitare B. †No. j. ex tex. ibi, nisi competenti admonitione, &c. ꝙ sicut in aliis sententiis requiritur citatio precedens, vt in c. ſsuluit. de off. delega. l. de vnoquoque. ff. de re iud. ita & in sententia excommunicationis requiritur ad-
b monitio ꝓcedens, sed differentia est, quia in aliis sentẽtiis fit citatio, vt veniat ad sententiam audiendam, sed in sentẽtia excõ municationis fit admonitio, vt se corrigat. & quę dicatur com petens admonitio. dic vt habetur in ca. ꝓstitutionem. &c. statui-
3 mus. e. ti. li. 6. †Secũdò no. ꝙ admonitio potest fieri sine scriptura. ideo requiritur hic præsentia personarum, sed ipsa excommu nicatio non debet hodie ferri sine scriptura, alias iudex ferẽs in
4 cidit in pœnã vt hodie habetur in c. j. e. ti. li. 6 †. Tertiò no. tria requisita vt iuste feratur excommunicatio. Primò, vt præcedat cõ petens monitio. Secũdò vt causa sit rationabilis. Tertiò ꝙ sit ma nifesta ex causa. ergo soli prælato nota non debet ferri excõmu
5 nicatio, vt in c. ſi tantũ. & in c. placuit. 6. q. 2. †Quartò no. ꝙ sicut iudex potest reuocare suam interlocutoriam male latam ita ex communicator potest reuocare suam excommunicationem in iustè latam non obstante contradictione partis aduersę. Ex quo infero ꝙ excommunicationis sententia potius attrahitur ad na
c turam interlocutoriæ quàm diffinitiuæ, nam diffinitiuam iudex reuocare non potest, sed interlocutoriã sic. vt plene no. in ca. cũ cessante de ap. & in l. quod iussit. ff. de re iu. & in l. 3. C. sen. rescin. non pos. Ex quo infero etiam ad aliud quòd appellans ab excõ municatione tenetur exprimere causam sicut appellãs ab interlocutoria, seu grauamine. quod sentit Inn. in c. per tuas. ℨ. c. & Io. An. in c. venerabilibus. e. ti. li. 6. quod tenementi.
¶ Quintò not. ibi, per se, vel per alium quod absolutio ab excommunicatione potest fieri per alium, & facit pro communi practica secundum quam prælati committuat inferioribus hanc
6 absolutionem. †Sextò no. quòd non solum per viam appellationis, sed etiam per viã querelæ potest quis cõqueri de iniusta excommunicatione & causam iniustitiæ ad superiorem deducere, quod tñ intelligo, prout distiguit tex. in prin. in c. venerabilibus.
7 prælallega. ¶ †Septimo no. quia maxima pœna est excommunicatio. nam inter homines esse, & hominũ carere cõmercio nõ est sine grauissima pœna. sed in contrarium facit. c. cum medicinalis. eo. ti. lib. 6. vbi excommunicatio est medicina. Sed dic concordã dò quod parenti est medicinalis. sed respectu iniustæ excommunicationis est pœna. pœna. n. est vbi non meretur excommunica
8 ri, vel vbi non vellet parere, de quo in d. c. 1. †Vlti. no. iudicẽ à quo posse absoluere excommunicatum non obstãte appellatione, etiam legitima. Et ratio potest esse duplex, prima propter periculum moræ, ne decedat in excommunicatione, vt hic dicit gl. alia & notabilior, quia iudex, ad quem hoc debet facere recepta cautione, ergo iudex à quo hoc potest, quia omnia tendentia in faciliorem exitum causæ appellationis sibi permittuntur. vt no. in c. fi. de ma. contract. ℨ interd. ec. & in c. qua fronte ℨ. de app. & in c.
9 cum teneamur. eo. ti. †In gl. 2. in fi. non intelligas gl. quod indistin-
d ctè non tenet excommunicatio sine monitione, aliàs esset contraria sibi ipsi. sed restringe ad casum c. statuimus. alleg. in cl. quãdo fertur excõicatio contra participantes excommunicato ab excommunicatore, & ita loquitur c. statuimus. tunc. n. requiritur monitio, ne multi illa quærentur, & ad hoc ille casus restringitur. vt no. ibi Io. An. qñ fertur contra participantes excommunicato ab alio: tunc tenet sententia, sine admonitione tenet gl. in c. 1. de excess. prel. & 2. q. 1. in sum & in c. Romana. eo. ti. lib. 6. ver. iniust'. In gl. 3. ibi, quod magis placet, & hæc opi. hodie probatur in c. venerabilib. in §. vlt. e. ti. li. 6. Et in fi. gl. hæc gl. no. bene ñdet ad vnũ contrarium, sed ad primũ nõ. Sed solue post Gof. qđ licet ambo i cipiant priuari simul tamen naturaliter. i. ex ordine intellectus ꝓcedat excõicatio nam interdicitur ingressus eccleſiæ propter excõicationem præcedentem. In gl. 3. in fi. no. bene glo. quia multũ allegabilis in practica, & plurimos effectus habet. vt patet in ea.
10 quia in omnib. bene dicit. †In gl. in ver. interdictum. in fi. no. bene
e fi. gl. ꝙ is cui interdicitur ingressus ecclesiæ non perdit potestatem exercendi iurisdictionalia. pro hoc facit c. fin. de cle. exc. mi. vbi patet quod excommunicatus minori, licet sit participatione sacramentorũ priuatus, non tamen perdit iurisdictionalia. ad idẽ c. is cui. eo. tit. lib. 6. & hanc opi. gl. sequitur Inn. dicit tamen ꝙ iste excommu

ADDITIONES.

a ¶Sacro. An & qñ sententia excõicationis lata ℨ prohibitionem iuris vel hominis sit nulla, vel teneat, vel sit retractãda: vide multũm eleganter Dom. post Io. An. in c. Romana. §. pen. de offi. ordi. libr. 9.
a ¶Sacro. vide circa materiam huius decr. quatuordecim conclusiones, quas ponit Fel. in c. cum Romana. ℨ. de app. Seb. Sap.
b ¶Admonitio. An ista admonitio requiratur ad reinducẽdum in excõicationẽ, vide latè d. de Rot. dec. 382. in ordi. nouiſſi. post Io. Mona. & doct. in c. eos. de sen. exc. lib. 6. Et adde omnino hic Lap. alleg. 73. vbi no. & valdè eleganter examinat intellectũ huius dec. in prin. & eam multipliciter limitat, & adde ꝙ non sufficit ꝙ ista monitio fiat ad domũ, sed dẽt fieri personaliter. ita not. determinat Ant. in c. si aduersus. de eo, qui mit. i. poſſ. post Imo. ibi. de quo etiam an sufficiat, ꝙ ista monitio fiat per edictũ, eleganter per d. de Ro. d. ci. 352. circ. fi. in or. nouiſ. Aduerte tamen ꝙ qñ quis reinducitur in excõicationem, non est necessaria monitio personalis, sed sufficit ꝙ aliter moneatur ita eleganter volunt d. de Ro. de ci. 382. in or. nouiſ. & allegant Inn. in d. c. fi aduersus.
¶Naturam. De ho vide latiùs per eundem. Abb. super rub. huius titu.
c ¶Ad naturam tenet Car. in c. perpendimus. 14. ver. quæro. dixi. ꝙ excõmunicatio ℨ hoc ti. cũ allegatis per Fel. in rub. ℨ. de re iud. xver. excommunicatio est in interlocutoria. Seba. Sapi.
d ¶Non tenet. Limita dupliciter. vt per Dom. in c. 1. de offi. delega. lib. 6. & vtrum sententia excommunic. lata nulla præmissa monitione valeat, de hoc vide Anto. in c. ab excommunicato. de reſcr. & Abb. post Host. in c. illud. de cleri. excom. mi. & ita limita vt per Inn. ſing. in c. 1. de excel. præla. & ibi no. & per do. Abb. in c. reprehensibilis. de app. & limita fin. vt per Inn. in c. venerabili. in princ. pe. col. de cenſi. & per Do. in c. dilecti. de sent. exc. lib. 6. & quod ibi no de hoc vide d. de Ro. in anti. deciſi. 352. & in ordi. nouiſſi. deci. 86. Item vide omnino Lap. allega. 13.
e ¶Ingressus. Credo ꝙ gl. i. circ. fin. in c. ab excommunicato. de re ſcrip. malè loquitur. per id quod no. post gl. & do. Anto. in c. fi. de ordi. ab epiſc. qui renun. epiſcopatui.

Universidad de Deusto

excommunicator excommunicatū per se absoluet. sed per alium
11 introduceret illi in ecclesiā. pro hoc c. suffraganei. ℨ. de elect. †Ex prædictis conclude ꝙ omni casu debet excommunicatus remittiad excōicatorē suum absoluendus, quod intellige, qñ dubitat de iustitia, vel iniustitia sententiæ, si aūt ꝙstaret eam iniustā non debet eum remittere sed absoluere. vt in d. c. venerabilib. & dixi ī
12 c. per tuas. ℨ. eod. †In gl. in ver. absque grauamine ibi, nec iurare.
a no. gl. ꝙ vbi est iniusta excōicatio fit reuocatio absque iuro. a Secus in casu dubij, & ita intellige verbum alioquin, & hanc opi. sequitur Host. dicens, ꝙ qñ est iniusta non fit propriè absolutio, sed quędam reuocatio. & pro hoc facit iste tex. qui semper vtiturver
13 bo reuocationis, qñ præsupponit iniustitiā snīæ. ꝙ not. †In gl. in ver. cōstiterit. ibi excōicatore præsente. Not. pro significato huius verbi, constitit, nam tacitè præsupponit citationem partis aduersæ, quia non potest aliter constare, & itē no. gl. in cle. præsenti. de
14 censi. & in cle. 2. de pœ. †In eād. gl. ibi de ap. c. interposita. no. hāc gl. quia extendit casum c. interposita, ad snīam excōicationis, vt absente aduersario, seu excōicatore per ꝓtumaciā possit superior altera parte præsente cognoscere de iustitia, vel iniustitia excōi-
15 cationis. †Et in fi. gl. no. ex fi. gl. ꝙ vbi agitur de retractione snīæ & non ad infligendam pœnā ipū iudici non est necesse ipsum iudicem vocari, sed intelligo glo. i. qñ excōicatio, vel alia sententia est lata ad instantiam alterius, quia tunc defendere snīam princi paliter ad eū spectat, & non ad iudicem. licet iudex possit assistere si velit. Sed vbi iudex ex officio suo tulisset snīam, tūc cum teneat locum partis semper citari debet, vt vī probari in c. venerabilib. §. secus. & seq. eo. ti. lib. 6. & facit c. cum ab ecclesiarum. & c. ad re
16 primēdam. de off. or. †In gl. in ver. ad interesse ibi declarabit suo iuro. No. gl. singulariter. ex qua habes casum vbi expēsæ factæ extra iudicium & dāna inde secuta probantur iuro damnum passi, cuius ǧrium tenet gl. in c. dilecti. de for. comp. sed intellige istā gl.
b qñ excōicatus conuenitur ex dolo suo. nam vbi ex dolo tuo b sum passus damnum, tunc statur iuro meo, & ita loquuntur iura alleg. in gl. quinimo plus volunt quidam, vt hic refert Inn. ꝙ hoc casu habet locū iurm in litem, vt non solum veniat damnum ſm verum valorem rerum, sed etiam ſm affectionem istius. ar. l. 2. l.
17 videamus. ff. de in lit. iu, alij ℨ, & satis pōt teneri opi. gl. tanquā te- nētis mediū inter rigorē, & æquitatē. †Et in fi. gl. no. 1. ex fi. gl. ꝙ snīa lata ℨ prælatum non debet mandari executioni in bonis ecclesiæ, qñ prælatus conuenitur ex delicto, vel ex ℨctu suo, ꝙ hoc ꝙ no. in c. de multa. ℨ. de præb. & plenè dico. in c. peruenit. de fide inſ. & quantum ad art. glo. conclude post doc. hic ꝙ aut pp excōi cationem iustam electio sua non fuit confirmata, vel no fuit ad eptus beneficiū cōferendū si habet potestatē. ar. op. c. pastoralis. d iurepa. aut non habet hanc potestatē, & tunc pōt puniri arbitrio iudicis. Si verò excōicatio fuit lata post appellationem, tunc tene tur cōfirmator, si est soluendo, quia propter hoc nō debuit cassā re electionē. & in supplementum agitur ℨ excōicatorē. ar. in l. 3.
18 ff. de eo per quē fac. er. & vide qūo ista spiritualia æstimantur per gl. in c. coram. ℨ. de off. deleg. †In gl. in ver. satisfacere. ibi nec pro dest. nec est necessaria appellatio. hęc gl. non bene dicit, ga imò appellatio ꝓdesset in multis. Primò, vt deuoluat eam ad superiorem, qñ superior est talis, qui non pōt cognoscere citra appellatiōem. Exēplū in archiepo, respectu subditorū sui suffraganei, vt apertè probatur etiam in casu excōicationis in di. c. venerabilib. in prin. Vnde si excōicatus non appellat intra decēnium nō pōt amplius deducere cām ad illium superiorē sed habet necesse pete re absolutionem ab excōicatore. sed si excōicator noluerit absol uere oblata factisfact one poterit ex nouo grauamine appellare ad superiorem. vt no. in d. c. ad reprimendā. Secundò prodest appellatio ab excōicatione, & est magni effectus, quia si nō appellat transit in rem iudicatam respectu illius actus pro quo lata fuit ex communicatio. Vnde si fuit excōicatus propter contumaciā, & non appellauit intra decennium non potest amplùs negare contumaciam sed si vult absolui, oportetvt primò satisfaciat, ad hoc quod no. in d. c. venerabilib. & d. c. ad reprimendā sed respectu vin culi non transit in rem iudicatam, & hoc casu tantū procedit gl. quia in quantum excōicatus peter absolui est audiendus. vt in c. fi. de pœ. quia ex quo reconciliatur Deo, ergo & ecclesię, vt ℨ. co. à nobis.

ADDITIONES.

a ¶Iuramento. Vide de hoc doc. in c. ab excommunicato. super gl. 3. ℨ. de rescr. Seba. Sapia.

b ¶Dolo tuo. Vide Ro. Dec. 317. inc. vtrum damna appellātis. Ioa. Ana. in excommunicamus. §. moneantur. el j. de hære. S. S.

SVMMARIVM.

1 *Heretici omnes, & cum eis quomodocunque participātes sunt excōmunicati.*
2 *Statuta contra libertatem ecclesiasticam quando dicantur.*
3 *Constitutio papæ ligat incontinenti quando est publicata in curia romana, nec requiritur quod publicetur alibi.*

CAP. XLVIII.

a NOVERIT. †2Excommunicat hæreticos, & quosdam vio
1 latores ecclesiasticæ libertatis. h. d. & secunda pars principa lis ibi, necnō. Casus literalis. *In* ca. isto excommunicat omnes hęreticos vtriusque sexus quocunque nomine cēseantur & fau tores & defensores eo rū, & receptatores, & illos q de cętero ser uari fecerint statuta edita, vel ꝙsuetudines introductas ǧ ecclesia sticā libertatem, nisi ea deleri fecerint intra duos mēses de libris suis post publicationem huius sententiæ. Itē excommunicat sta tutarios, & scriptores statutorum ipsorum, nec non potestates, ꝙsules, rectores, & ꝙsiliarios locorum, vbi de cætero huiusmodi statuta, & ꝙsuetudines editæ fuerint, vel seruatæ, & illos qui se cundum ea præsumpserint iudicare & scribere iudicata. Ber. No. j. ex tex. sex species personarum quæ ipso iure incurrunt excommunicationem. Primò, omnes hæretici, fautores, receptatores, & defensores eorum. Secundò, quicūque fecerit seruari statuta, vel consuetudines contra ecclesiasticam libertatē. Tertiò, statutarij & scriptores statutorum ǧ ecclesiasticam libertatem. Quar tò, potestates, consules, rectores, & ꝙsiliarij locorum, vbi hæc sta tuta edita fuerint. Quintò, quicunque iudicant secundū hæc sta tuta. Sextò. qui iudicata redigunt in publicā formā. Secundò pō derat tex. ibi fecerint amoueri, &c. Ex quo infertur, ꝙ isti non
b euitant excommunicationem blicet in fine statutorum ponant statutum, ꝙ si qua essent statuta edita ǧ ecclesiasticam libertatē habeantur pro non scriptis, vt cōiter solet fieri, ꝙ hoc em nō es
c set satisfactum huic ca. nec auth. cassa & irrita. C. de sacr. eccl. exi gitur enim ꝙ hæc statuta deleant de libris, ita no. Bar. in d. auth;
2 †Sed quęro q statuta dicantur ǧ ecclesiasticam libertatem. Inn.
d ǧcludit hic ꝙ sunt illa quæ veniunt ǧ priuilegia concessa eccle się vniuersali, vel à deo, vel à papa, vel ab imperatore, secus si pri uilegiū ǧcessum esset ecclesiæ particulari, & cum hac ǧclusione transeunt doct. nostri. Sed Bar. in d. auth. cassa. Iarius tangit hanc materiā ponendo hanc ǧclusionem ꝙ vbicunque per statutum
e clerici efficiunt timidiorese & laici audaciores ad nocendum, qd tunc dicūtur ǧ ecclesiasticā libertatē. exemplum est statutum lai corum ꝙ quicunq; interfecerint laicum puniant grauiter, inter ficiens verò clericum puniatur, pura in x. florenis, vel in alia mi tiori pœn. pro hoc. l. j. §. quæ onerādæ. ff. qua. re. ac. nō dat. hoc dictū mihi placet, & ꝓ hoc adduco c. graue, ℨ. e. inducendo, vt ibi
3 dicā. sunt ergo simul iungēdę istæ duę theoricæ. †In gl. in ver. in tra duos mēses. ibi à tpe publicationis ex hoc dicto gl. inferē ꝙ hodie ñ expectat lapsus istorum duorū mensiū, nisi ab olim hęc ꝙstitutio fuerit probata, licet quidā dicūt, ꝙ isti duo menses cur rūt à tēpore publicationis specialiter fiędæ in qualibet ꝓuincia, ga ignorās nō est ꝑtumax. & ꝓ ꝙsequens non incidit in excōica tionem. xj. q 3. c. certum. Sed dictum gl. plus placet. Io. And.

& hoc

ADDITIONES.

a ¶Nouerit. nūquid dispositio huius decretalis habeat locum in his, qui inceperunt statuere ǧ libertatem ecclesiæ, non tū perfe cerunt nec intra duos menses amoueri fecerunt, vide Bar. in suis apost. inc. his. ℨ. de ver. sig.

b ¶Excommunicationem. Vbicunque ad euitandam pœnam requiritur statutum, vel scriptum deleri, non sufficit ꝙ cassetur verbo, nisi etiam deleatur facto. & ex hoc etiam declaratur textu. in cle. 1. in ver. deleuerint. de vsu. sed tu in contrarium vide Bart. in l. nihil. ff. de adi. le. & in l. emptor. §. Lucius. in fi. ff. de pact. sup quo vide quod scripsi post Ab. ℨ. ti. 1. c. in his. vbi notanter saluo hanc contrarietatem.

c ¶Nec aut. Faciat tex. in auth. cassa. & ibi Sal. C. de sacro. eccl. And. Barb.

d ¶Ecclesiasticam. Quæ propriè dicantur statuta contra libertatē ecclesię, de quo vide rex. in ca. 2 circa fi. de verb. signi. li. 6.

e ¶Timidiores, quando dicitur statutum ǧ libertatē ecclesiæ, vide gl. no. in §. vniuersali enim. in vers. de genere. in auth. de non eli. 2. nub. tex. c. 1. de priuil. libr. 6. vbi dicitur contra libertatem ecclesiæ, quando tolletur exceptio clericorum. An. Barb.

& hoc credo verius, nam ǧstitutio papæ non est necessario publicanda in qualibet prouincia, quia satis est quod publicetur in curia Romana, vt no. in data li. 6. & ibi. in nouella per Io. And. & maximè hoc procedit cum hæc ǧstitutio sit redacta in corpus iu ris. quare nemo præsumitur hoc ignorare ǧcluditur ergo ꝙ sta tutarij, & alij de quib. in tex. sunt excōicati ipso facto. Sed succes fores eorum excōicati nō sunt si q̄ primū sciuerint fecerūt hæc statuta deleri de libris, debet tamen dari aliquod tempus, quia non incōtinenti post scientiam tenentur currere. ar. in l. ratum. & in l. quod dicimus. ff. de solu.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegia non extenduntur ex identitate rationis.*
2 *Rector almę sapientiæ nouæ meæ, alumnæ, vel consules mercatorum ciuitatis Perusij qui ibi præsunt, an habeant iurisdictionem in scholares extra sapientiæ domum delinquentes.*
3 *Laicus ex permissu papæ potest excommunicare. sed non ex permissu episcopi.*

CAP. XLIX.

a CANONICA. a Statutum de regularibus excōicatis pro inie ctione manuum absoluendis p suos prelatos ad hospitalarios extenditur, vt ipsorū prior eos absoluat, vel aliter, & sic, Fratres hospitalis Hierosolymirani excommunicati pro iniectione manuū in clericum, seu confratrem absolui possunt per eorum priorem, nisi excessus fuerit difficilis, & enormis. h. d. Et dividit. nam primò ponit canonem antiquum. secūdò illū prorogat. ibi nos. Casus literalis. Statuit Alex. ꝙ monachi, & canonici regula res quocunque modo se percusserint per abbatem suum absoluantur, cuius statutum ponit. ℨ. c. c. 2. & c. cum illorum. Constitu tionē illam extend t papa Bonon. ad hospitalarios hierosolymitanos, vt per priorem suum qui sacerdos debet esse in eodē casu tributus eiusdem ordinis absolutionis beneficium impēdatur, nisi forsan maioris esset prouidētia requirenda. B. No. j. ex text. ꝙ vbi percussio est enormis regulariter tenet ire ad sed. aposto
1 cam, ꝙ absolutione. non ergo absoluit abbas, vel episcopus.
2 †No. 2. ꝙ per simi litudinem rois nō debet extendi ius priuilegia tiuum, nisi extensio fiat p habētem potestatem. Et per hoc con cludit Host ꝙ remplarij non gaudent hoc priuilegio, quia licet ius commune debeat extēdi per identitatē rationis, secus est in iure priuilegiatiuo. facit regula, in argu. de reg. iu. li. 6. & l. ꝙ con
2 tra ff. de leg. sed gl. tenuerit ǧrium in c cum illorum. ℨ. eod. † Sed quæro qd si isti percutiant te extra claustrum? dicit Host. ꝙ non possent absolui per abbatem seu priorē. vnde ad tex. supplet quā do in claustro. Sed tene ǧrium per ea, q̄ dixi in d. c. cum illorum.
3 & facit tex. vbi non reperitur aliquid de claustro. †In glo. in ver. presbyter. in fi. dic tamen ꝙ pa. posset dare potestatem laico excō municandi, sed episcopus non gl. in c. præter. §. verum. 32. di. & in c. bene quidem. xcvj. dis. nam hoc est iurisdictionis, & non ordi nis. & vide quod no. gl. in c. pertenuit. 25. di. &c. Abb.

ADDITIONES.

a Vide quod no. Raymun. in sum. de sent. præce. diffi. & exc. §. sequi tur. de sen. exc. vers. item nunquid templarij.

SVMMARIVM.

1 *Suspensi, & excommunicati non sunt ad soluendi, nisi primo præstito iuramento de parēdo mādatis ecclesiæ vide in fi. ac. proximo. in 2. notabi. & ꝓ totū.*
2 *Pro scandalo vitando receditur aliquando à iure rigoroso.*
3 *Tolle dicimus quod de iure possumus, de iure scilicet communi non extraordinario.*

CAP. L.

SVPER EO. si ā Excōicatus, vel suspensus absolui ñ dēt nisi per prius iuro præstito sine scandalo iurm haberi nō potest poterit fieri absolutio p manualē ꝓmissionem. h. d. Cōis diuisio. ibi, poterit. Casus literalis. Monachi græci, & hęremitæ pp ir
ob edictam suspendebātur, & excōicabantur, sīnō mādatum ec clesiæ redire nolebāt nisi per manualem promissionem. Consul tus pa. an essent recipiendi sine iuro, rādet ꝙ si ñ possunt induci ad prestādum iurm, secundum formam ecclesiæ recipiantur hac vice cū manuali promissione, cū interdum seueritati cōsideratis locorum, & temporum qualitatibus sit aliquid detrahendum. B.
1 †No. j. ex tex. ꝙ nec excōicati nec suspensi absoluēdi sunt absque iuro de parēdo mandatis eccl̄æ. & no. in ētū dixi de suspensione,
2 quia ñ ꝓbat nisi hic & c. seq. †Secundò no ꝙ pp scādalū ge uran
a dū, qñque recedit à iure rigoroso. Sed q̄o nūqd hoc c. ponat ius cōe. Host dicit ꝙ ponit ius cōe sumēdo contrarium sentum, qa d iure cōi ñ debet fieri absolutio, sine iuro. pro hoc tex. ibi, hac vi ce, sed certè dici ꝑ qd ponit i° cōe. l. qñ scādalū subest, vt tūc eo casu posset fieri absolutio sine tali iuro, nā papa hic rādet adcō sultationē ergo ē ius cōe, vt no. ī c. pe. de tēpo. ord. Item induco text. ibi poteris, & c. nā id dicimur posse ꝙ de iure possum°. 22. q. 2. c. faciat homo. & ꝙ fit premediū extraordinariu dr fieri ñ pos-
fe. vt no. Inn. in c. pastoralis. de caus. pos. & ꝓprie. In gl. 2. in si Host inducit istū tex. pro ǧria opi. nā si speciale est hoc casu vbi imm net scandalū, ergo regulariter non valet absolutio, sine iuramēto, sed tu tene quod dixi in c. cum desideres. ℨ. eo & communiter ap probatur dictum gl.

ADDITIO.

a ¶Scandalum. Multa quæ fiunt ratione scandali euitandi. q̄ alias non fierent, cumulat Fel. hic, & latius in c. nihil cum scādalo. ℨ. de prescrip. Seb. Sap.

CAP. LI.

VENERABILI. Cum de virib. snīæ dubitat pōt quis absolui ad cautelā iuro præstito. h. d. Casus literalis. Archiep's Turon. tulit snīam suspensionis in epm Cœnoman. propter quam suspē sionem epūs, & procurator archiepi accesserunt ad ad præsentiam d. pa. ipse verò auditis allegationib. partium sententiam ipsam re laxauit ad cautelam præstito iura. ab epo præsente procuratore Arch. ꝙ parebit mandato archiepi si constiterit ipsum culpabilē extitisse super eo pro quo fuit suspensus. B. No. ex tex. archiepm sibi suffraganeum epm posse suspendere ꝑ etiam ipsum excōica re, & alia pœna arbitraria punire, dūmodo non sit tale delictum, quod exposcat depositionem & pro hoc 10. qu. 3. quia cognoui mus. & in c. sacro. ℨ. eo. & ꝙ ibi no. & in c. vt litigāntes. de offi. ordi. lib. 6. & c. 1. eo. ti. & lib. Secudò no. ꝙ snīa suspensionis non est re laxanda sine iuro. concor. tex. in c. præcedenti. Vti. no. ꝙ absolutio ad cautelam nō est imponenda sine iuro, & vide quod dixi in c. per tuas. ℨ. eo. & quod plenè no. in c. solet. eo. libr. 6. Sed quæro ad quid fit ista absolutio ad cautellam, ex quo non erat excommunicatus, sed suspensus. Sol. vt possit cōicare, & interesse sacramentis, & negotiis ecclesiæ, non autem fit vt possit agere, quia suspen sio non tollit facultatem agendi, sicut excōicatio, ſm Inn. qd no. In gl. ibi: hoc fit propter dubium, & declara hoc, vt plenè dixi ī c. per tuas. ℨ. eo. & in fi. gl. & dixit hoc Io. An. ꝙ hic alibi nō repe
a ritur. ſ. ꝙ in absolutione a à suspensione præstetur iurm, sed cer tè imò reperitur, nam probatur ℨ c. proximo.

ADDITIO.

a ¶Absolutione. *In* absolutione à suspensione præstatur iurm, sicut in absolutione ab excōicatione, quod est verum in suspensione hominis: secus in suspensione iuris, vt no. dicit Arch. d. in c. sacer dores. 50. dist. item quod in absolutione à suspensione debeat p stari iuramentū sicut in absolutione ab excōicatione tenet. Arc. in c. nomen. circa fi. 2. q. 1. & circa id, quod dixi de differentia iter suspensionem iuris vel hominis, vide Inno. hic. & in c. sicut. de co ha. cle & mo. & etiam ibi in d. c. sicut. d. Abb. Dominic. in d. c. sacer dores. l. di. Arc. in c. præter. §. ad hoc. 32. di. & ibi Dom. vide Arc. in c. qui merito. 11. q. 3.

SVMMARIVM.

1 *Statuta condere est quid quod potest delegari.*
2 *Contumaciæ pœna potest esse vt interdicatur colonis ne respondeant dominis de fructib. vel ne colant agros contumacis.*
Cautio de non offendendo potest peti ab illo qui semel offendit.
3 *Delinquens potest cogi vt caueat de in futurum consimile delictum cōmittat.*
4 *Statuentes contra libertatem ecclesiasticam sunt ipso iure priuati feudis eccle clesiasticis.*
5 *Mandatum generale non extenditur ad actus iniquos.*
Excommunicatus à iure potest iterum excommunicari ab homine.
6 *Vasallus si litigat cum domino, & factum est notorium potest ipse dominus ej se iudex secus si factum non est notorium.*

CAP. LII.

GRAVEM. Excommunicantur officiales locorum in quib. sunt statuta contra ecclesiasticam libertatem: nisi ea deleri, & sta tutarij feudis ecclesiæ sunt priuati. h. d. prima pars ponit querelā. secunda dat iudices ibi ideoque. Casus literalis. Quidam ciues Pi sani deputati à ptāte ac populo ad statuta ciuitatis edēda, fecerūt duo statuta ǧ ecclesiasticā libertatē & in derogationē apost. sed. primū vidēlicet ꝙ si quis clericus, vel laicus ǧ quēcūq; laicū Pisa ni districtus ad iudicem ecclesiasticū literas apostolicas impetra ret in mille solidis condemnaretur, nisi renuntiauerit literis neq; reditus possessionum suarum redderentur eidem, nec agri ipsorū excolerentur, sed banno potius subiaceant potestatis. Itē statue rūt vt clerici suis sumptib. quodda castrū Pisanorū facerēt custo diri, qui non fecerint potestas contra eos procedere teneatur. Su per his conquestus fuit archiepiscopus Pisanus domino papæ. vn de mandat episcopo Senen. quatenus in consiliarios, & officia les ciuitatis pisanę excommunicationis sententiā proferat nisi

statuta ipsa

Universidad de Deusto

statuta ipsa de capitularib. suis fecerint amoueri, & caueri idoneè ꝙ de cætero, & similia nõ attentent. sed cũ idem statutarij multa de bonis eccl'asticis dicantur habere in feudũ denuntiet illos
1 huiusmodi feudis fore priuatos. B. †No. 1. ex tex. ibi ꝙ quidã ciues
a deputati, &c. ꝙ potestas legis ꝑdendę est delegabilis, a & facit iste text. pro cõsuetudine Tusciæ & Lõbardiæ vbi cõiter deputantur aliqui ciues ad statuta edenda: de quo per Bar. in l. omnes populi ff. de iust. & iur. †Secundò no. vnã nouã pœnã contumaciæ vt possit interdici inquilinis, & colonis quarenus nõ rũdeant dominis
3 possessionum de redditib. Item ꝙ nemo audeat colere agros seu possessiones illius contumacis †Itẽ no. ꝙ ꝑ delinquentem potest procedi, vt caueat ne in futurum ꝑsimile delictũ cõmittat: & erit ista cautio fideiussoria, vel pignoratitia pœna apposita. ar. in c. literas. de ꝓsum. & facit iste tex. in ar. ꝙ inimicus meus, qui me semel offendit possit cogi. & d. stringi ad prestandum cautionẽ idoneã,
4 ne me offendat in futurũ. †Vlt. no. ꝙ facientes statuta ꝑ libertatẽ ecclesiasticam sunt iure absque alia priuatione feudis ecclesiasticis priuari. vnde solum hic mãdatur denuntiatio. In gl. pe. ibi. hic loquitur de istis consiliariis, &c. & hoc sol. vł placere Inn. & pro hoc, quia ciues isti non fecerũt ista statuta, sed dederunt potestatẽ aliis, vt facerent statuta, & sub mandato generali nonvenit iniquum statutũ. pro hoc c. 1. de in re iu. lib. 6. hanc tamen sol. intelligo qñ successores ignorabant illa statuta ibidem contineri: nam data scientia & tempore cõpetẽti ad faciendã illa deleri, nisi deleuerunt ipso facto sunt excõicati. vt in c. nouerint. & quod ibi dixi.
5 ſ. eo & satis potest teneri vlt. sol. gl. †nam excõicatus à iure põt excõicari ab homine ad maiorẽ terrorẽ. & vt multiplicato vinculo excõicationis obtineatur absolutio cũ maiori difficultate. vt in c. ita quorũdam. de iudæ. & in c. cũ pro causa. ſ. e. & qd ibi di
6 xi. †In gl. fi. sed ꝑ gl. & rex. facit. quia vbi est contentio inter dñm & vasallum iudices sunt pares curiæ. vt in ſ. præterea. alle. in gl. & no. in c. cæterum. de iud. olim Host. vbi factum est notoriũ põt ipse dñs procedere, quia tunc cessat suspicio, pro hoc quod no. In no. in c. ex par. ꝺ verb. sig. sol. aliter. sed possumus sic dicere ꝙm quantum istud delictum tangit ecclesiam: papa potest exercere iurisdictionem nedum in bonis feud. lib. sed etiam in bonis propriis ipsorum delinquentium. vt in c. felicis. de pœnis. li. 6. & in ca. ita quorundam. de iud.

ADDITIO.

a ¶Delegabilis. Vide ſ. quib. in 1. const. Codicis. And. Barb.

SVMMARIVM.

1 *Participans cum excõicatis in tendentib. ad salutẽ animæ non est excõicatus, licet imponat alia verba.*
2 *Percutiẽs clericum zelo charitatis, vel consanguinitatis & multis alijs casib. hic positis non est excommunicatus.*
3 *Propositum & mens multum attenditur in delictis.*
4 *Participare cum bannito, non dicitur ille qui procurat, vt inducat ipsum ad satisfactionem.*
5 *Eleemosyna in casu necessitatis potest recipi ab excõicato intellige, vt ꝺ. n. 7.*
6 *Præsertim ista dictio quomodo sumatur.*
7 *Decimæ debentur à iudæis excommunicatis.*
8 *Patria potestas non soluitur per sacros ordines, nisi per episcopatum. Patria potestas non curatur in spiritualib.*

CAP. LIII.

a CVM VOLVNTATE. a †Alloquens excommunicatum in tẽ
1 dentib. ad salutem animæ etiam si alia verba interponat excõmunicatus nõ est, hoc primò. Prædicatores præsertim qui alias sustentari non possunt ab excõicatis, & detinentib. bona aliena eleemosynã recipere possunt. hoc secundò. Tertiò ponit quosdã casus in quib. percutiens clericum excõicatus nõ est, & tres sunt partes, vt patet per ſ secunda ibi, prædicatores. tertia ibi, si qui vero. Casus literalis. In 1. respon. dicitur ꝙ si aliquis participat excõicatis in his, quæ ad salutem, vel correctionem eorũ pertinent in locutione licet alia verba incidenter interponat, vt apud eos magis proficiat non est excõicatus. Secundò dicitur ꝙ prædicatores dum prædicant excõicatis, & aliis detentoribus alienarũ rerũ & audiunt confessiones eorum licitè possunt recipere ab eis eleemosynas cum ipsi quasi gerant causam, vel curam eorũ ad quos
2 ipsi pertinere noscuntur, præcipuè si aliàs in loco illo nõ possunt sustentationem habere. †Tertiò dicitur ꝙ clericus ratione officij qd in ecclesia obtinet, & alij clerici seniores zelo deuotionis põt percutere pueros, vel adolescentes statutos in minoribus ordinib. turbãtes diuinum officium nec incurrunt excõicationẽ. Itẽ magistri, & prælati subditos, & schołares suos causa correctionis leuiter possunt percutere sine pœna excommunicationis, & idem dicendum de his, qui aliquos de familia sua, vel propinquos inferiorum graduum simili modo corrigunt. vt eos cohibeat à vitiis, & bonis moribus informent in omnibus præmissis casibus excommunicationis sententiam non incurrunt, cum huiusmodi participatio & correctio bono animo, & non diabolo instigãte fiat. B. †No. j. ex tex. ꝙ in distinguendo maleficio attẽdi debet propositum, & mens delinquentis. Vnde si quis accipit rem alterius non intendens furari non committit furtum propter intentionem, quam habet. vt no. in c. cum dilecti. ſ. de accusa. in l. inter
3 omnes. ſ. recẽè. ff. de furt. ad idem quod habetur in l. verum. & l.
4 qui iniurię ff. e. †Secundò no. casum ſpecialem, & notabilem in quo communicans excommunicato in locutione non incurrit excommunicationem, quando hoc facit, vt eum inducat ad satis
b factionem vel ad salutem animæ, & sic facit ista litera ꝙ statuto cauetur ꝙ participans cum bannito incurrat certam pœnam, ꝙ ille qui participat, vt eum possit inducere ad satisfactionem nõ
5 incurrit hanc pœnam. †Tertiò no. in ſ prædicatores, &c. ꝙ cessante necessitate non est licitum recipere eleemosynas ab excõmunicato, vel à detentoribus rerũ alienarum. Quartò no. ꝙ audiẽs confessionem alicuius licitè recipit aliquid à pœnitente, ẽt si illud subiaceat restitutioni. Vlt. no. plures casus, in quib. iniiciens manum in clericum non incurrit excommunicationem. & maximè no. casum in propinquo seu patrefamilias. vt eis ꝓmittatur
6 leuis correctio circa clericos inferiores. †In gl. inverſ. præsertim ibi. potest exponi pro maximè, Inn. dicit ꝙ ꝓpitur pro tũc, quia non debet recipere eleemosynam à talibus, nisi quando aliter sustentari non potest. Sed Inn. & gl. habent eundem sensum, sed dictio, præsertim, secũdum intellectum gl. refertur ad verbum prædicatores, vt sit sensus ꝙ tempore necessitatis omnes possunt recipere eleemosynam ab excommunicatis, maximè prædicatores, sed secundũ intellectum Inn. dictio, præsertim, refertur ad illud verbum sustẽrationem, & tunc est sensus ꝙ tunc tantũ licitũ est recipere eleemosynam ab istis, quando aliter non possunt isti
7 sustentari. †Sed hic generaliter quæro nũquid licitum est recipere absolutionem ab excommunicato vsurario sicut eleemosynam. Ioan. ꝙ non, pro hoc ca. à nobis. ſ. e. & c. quia in omnibus ſ. e. de vſu. Ratio diuersitatis est, quia eleemosyna recipitur in secreto, oblatio recipitur ī publico. vnde ne ecclesia videat fauere excommunicatis & detentoribus rerum alienarum non debet recipere ab eis oblationem, sed decimas prædiales licitè ab eis recipit, nam & à iudeis tales decimę recipiuntur, vt in ca. de ter-
8 ris. de deci. †In gl. fi. bi liberati sunt à patria potestate. vult ergo gl. quòd quilibet facer ordo liberet à patria potestate. & idem tenet gl. in c. indecorum. de æta. & qual. Sed contrarium tenent ibi Inn. & Host. illud verius, nam dictum gl. non probatur iure, sed potius probatur contrarium per locum à ſpeciali, nam si speciac le est in episcopatu, cvt liberetur à patria potestate, & istud propter sublimem dignitatem episcopatus, vt in c. pervenerabilem. qui fi. sint legi. & in auth. sed dignitas episcopalis. C. de epi. & cle. ergo in contrarium est ius commune. nõ ob. ar. gl. quia facer ordo liberat à dominica seruitute, quia indecẽs esset, vt quis sit seruus, & in sacro ordine constitutus. sed non sic est indecens, vt qs sit clericus, & in patria potestate, fatendum tamen est quòd in spiritualibus filius clericus, non est sub potestate patris, vnde si habet beneficium potest agere, & conueniri sine consensu partis, vt in ca. si annum. de iud. li. 6. Item quò ad percussionem facer ordo liberat à patria potestate. vt probatur hic à contrario sensu, & hoc, vt deferatur ordini sacro, licet quidam antiqui dixerunt patrem non incurrere excommunicationem, si correctionis causa percutit clericum in sacris constitutũ, quia non potest in eo notari voluntaria. Sed credo gl. melius dicere, quia satis est temeraria ratione sacri ordinis. pro hoc c. vniuersitatis. ſ. e vbi prælatus incidit in excommunicationem, si correctionis causa facit percuti clericum per laicum, quia reperitur ibi temeritas, & sic non violentia.

ADDITIONES.

a ¶Cum voluntate. Iste tex. facit contra id quod no. Bar. in l. quisquis. per illum tex. C. ad legem Iul. maiest. vbi dicit, quòd ille, qui procurauit cum communi ꝙ bannitus rediret ad ciuitatem, dicitur ei præstare auxilium, & incurrit pœnam statuti punientis præstare auxilium, & incurrit pœnam statuti punientis præstantem auxilium bannitis.
b ¶Satisfactionem. idem dicit S. Tho. in 4. sen. di. 17. q. 2. arti. 4. circa medium.
c ¶Speciale est in episcopatu. Adde ꝙ notani in apo. ad istum. in c. constitutus. in aposti. in vers. dignitas episcopalis. num. 3. ſ. de restitutione in integrum. Zach.

SVM

SVMMARIVM.

1 *Concubina clerici potest excommunicari.*
2 *Participans cum excommunicato in crimine post latam sententiam incurrit maiorem excommunicationem.*
3 *Cõcubinus secum concubina excommunicata an incidat in excommunicationem.*

CAP. LIIII.

a SI CONCVBINAE. a ¶ Communicans excommunicato in crimine damnato incidit in excommunicationem maiorem. hoc dicit. ¶ Casus literalis. Publicæ concubinæ clericorũ, quia nolebant ab eis recedere excommunicatæ fuerunt, clerici concubinarij post latam sententiam carnaliter ad eas habuerunt accessum. Quæritur vtrum isti eadem sententia sint ligati. rñ. pa. quòd eadem sententia innodantur, quia participant in
1 eo. crimine criminosis. B. ¶ † Nor. ex text. concubinam clerici propter delictum concubinatus posse excommunicari per ecclesiam quantuncunque laica sit. fortitur enim forum ecclesiæ
b ratione delicti. b. peccat enim in ecclesiam adhærendo turpiter clerico: & ideo potest puniri per ecclesiam, pro hoc vide tex.
2 eum glo. xxxij. di. eos. & xv. q. vlti. cum multæ. ¶ † Secundò no. ibi post latam sententiam. quòd communicans alicui in crimine propter quòd incurrit excommunicationem non est excommunicatus, si communio adhibetur añ sententiam latam, duo ergo requiruntur, vt quis incidat in excommunicationem maiorem. primò quòd communicet post latam sententiam, secundò
3 quòd in crimine damnato. ¶ † Et ex hoc deciditur qã. pone mulierem excommunicatam pp concubinam clerici nunquid laicus cognoscens hanc mulierem excommunicatã carnaliter incidat in excõicationem, & dicendum ꝙ non, quia non communicat in crimine damnato, secus si fuisset mulier excõicata generaliter pp delictũ fornicationis. quia tũc quilibet incurret excõicationem maiorẽ, quia cõicaret in crimine damnato. quod voluit Io. And. hic, & bene, & satis probatur per istum tex. & per c. nuper. & quod ibi no. ſ. eo. quod tene menti.

ADDITIONES.

a ¶ Si concubinę. Vide S. Tho. in 4 sen di. 43. q. 2. ar. 4. vltra medium. vbi dicit ꝙ communicans in crimine excommunicato est excõicatus excommunicatione maiori.
b ¶ Ratione delicti. Vide Ro. in sing. 2 58 incip. licet vxor. & Ias. in l. cum quædam puella. in prin. ff. de iur. om. iud. & Pe. de Anch. in consi. 192. inci. magnifice, & illustris. Seba. Sapia.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus, vel prælatus excõmunicatus minori, non perdit ea quæ sunt iuris.*

CAP. LV.

a DVOBVS. a Excõicatus minori excõicatione potest absoluere excõicatum, vt sic comprehendendo potius mẽtem, ꝙ verba. Excõicatus minori potest ab excõcatione aliquẽ absoluere. h. d. Casus. Iſalis. Duob. fuit collata p ãs vt ab excõicatione minori. si eã incurrãt, & vicissim se absoluãt, vterq; incidit in hmõi sniam. quęritur vtrũ ista prãs eis collata expiret. Rñ. pap. ppea nõ expirare quominus alter alium absoluat, tñ ꝺicunt quidã, ꝙ alter alĩ absoluere nõ põt. nisi alio nõ suspenso fuerit absolutus. Ber. In gl. j. ibi vel dic ꝙ alter alterum pt absoluere, &cæ. & hanc lec quæ sequitur tene menti. nam dicit Host. & bene tenendo prima lec. gl. ꝙ nõ esset aliqd spãle in excõicatione minori, nam per maiorem excõicationem nõ tollitur prãs in habitu, sed tñ
1 in actu, vt in c. ad ꝓbandum. de re iud. †Cum ergo iste tex. voluerit notare spãlitatẽ in minori excõicatione, dicendũ est ꝙ excõicatus minori habet ptãre absoluẽdi habitu, & actu, quia per hoc non immiscet se sacramentis passiuè, sed exerceret iurisdictionẽ, quia priuatus non est per excõicationem minorem. vt in c. si celebrat. de cleri. excommuni. mi. & ista vera lectu.

ADDITIO.

a ¶ Duob. Iste tex. facit in arg. ad q ꝙ si statutum dicit, ꝙ bannitus possit impunè occidi à quolibet de ciuitate, ꝙ si contingit aliũ de ciuitate banniri, licet ipse bannitus. poterit impunè alium bãnitum ab illa ciuitate occidere. de quo scripsi latè in trac. meo de bãnitis. Idem iste tex. facit in arg. ad q. ꝙ ponit Bar. in l. Romanus Apulus ꝙ est l. pe. ff. de rut. & cu. da. ab his. vbi dicit, ꝙ si duo fuerint capti de nocte & ducti ad potestatem. vnus ex captis poterit promittere de repræsentando alterum, & alter alterum.

SVMMARIVM.

1 *Eucharistia potest confici tempore interdicti & ciuitatis pro infirmis.*

CAP. LVI.

a Permittimus. a Permittit ministris ecclesiarum semel in hebdomada celebrare tempore interdicti concurrentibus his quæ exprimuntur in text. sed hodie hoc. c. seruit de nihilo quia hodie permittitur singulis clericis ianuis clausis excommunicatis & interdictis exclusis, vt habetur in c. fi ſ adijcimus. & ſ. seq. eo tit. li. vj. h. d. ¶ Casus literalis. Permittit papa rectoribus ecclesiarum, quòd tempore interdicti semel in septimana causa conficiendi corpus dñi. ad opus infirmorum quòd decedentib. in præsentia tpe interdicti non negatur quòd pñt missarum solennia celebrare submissa voce exclusis excommunicatis, & interdictis non pulsatis campanis, & ianuis clausis. Ber. ¶ No. j. ex tex. ibi. quòd solennia missarum &c. quòd pulsatio campanarum, & cantus missę non sunt de solennitate missæ. peraguntur ergo solennia missarum, licet alta voce non fiat celebratio, quod no. pro dispositionibus facientib. mentionem de solennitatibus missarum ¶ Secundò no. quòd licitè conficitur corpus Christi, vt custodiatur pro infirmis. pro hoc cap. j. de custo. euch. Et dicit Host. sacerdotem non debere custodire eucharistiam vltra vnam septimanam, ne putrefiat, sed si infirmi illa septimana non indigent debet sacerdos consumere, an equam cũ noua quam conficit, & alteram innouatam reseruare, pro hoc facit tex. iste qui permittebat semel in hebdomada celebrare. quasi vltra vnam hebdomadam non debet reseruari, sed singulis se-
1 ptimanis debet illud recenseri. ¶ † Vltimò no. ꝙ tempore interdicti corpus Christi conceditur morientib. quod etiam probatur c. quod in te. de pœ. & remiſ. & c. fi. eo. ti. lib. vj.

ADDITIO.

a ¶ Permittimus. Vide Io. Cal. in trac. de ecc. interdi. in ij. membro. & vide quod no. d. Abb. post glo. in c. non est. de spon. Item circa istam pulsationem campanarũ, vide Ioa. Ca. in tract. prædicto. in vj. membro. in 4. q. cum quinque sequentibus.

SVMMARIVM.

1 *Legatus papæ potest absoluere à sententia canonis, si quis suadente.*
2 *Senectus potest dici infirmitas.*
3 *Excommunicatus an possit absolui ab inferiori episcopo.*

CAP. LVII.

QVAMVIS. Satisfaciens clerico quem verberauerit, non potest pp hoc ab epo absolui, nisi in certis casib. hic expressis. h. d. & secunda pars. ibi. ¶ Casus literalis. Si aliquis incidens in excommunicationẽ propter violentã manuum iniectionem in clericum satisfecerit iniuriam passo non tñ potest aliter quàm per se. apo. vel eius legatum beneficium absolutionis obtinere, nisi in quibusdam casibus qui in ipsa litera continentur. Sed qui busdam de prædictis, qui videlicet temporali laborat impedimẽto excepti pueris præcipiendum est sub debito iuramenti vt im pedimento cessante ad apo. se. accedant, mãdatum apostolicum
1 susceperunt. Ber. †Not. j. ex tex. ibi, vel eius legatum. &c. ꝙ legatus papæ absoluit à sententia canonis, si qs suadente. & cum hic non distinguat inter iniuriam mediocrem, & enormem, tenendũ est legatum posse absoluere indifferenter. de quo tñ dic vt dixi ca. ad
2 eminentiam ſ. eo. †Secundò no. ꝙ senex indistinctè excusatur ab accessu ad sedem apo. quia licet sit potens ad eundum, tñ in itine
3 re põt sibi periculum imminere. †Sed quæro nunquid excõmu-
a nicatus a ex alia causa q̃ propter iniectionem manuum possit absolui ab inferiori in casib. hic expressis. Doc. cõiter hic dicunt ꝙ non, sed speciale est in excommunicatione pp iniectionem ma-
b nuum. & hoc verum nisi in articulo b mortis, qd est valde notandum, & quotidianum in practica. nam permissio ista tantum reperitur in excommunicatione illius canonis, si quis suadente.

ADDITIONES.

a ¶ Excommunicatus. Si quis incidit in excõicationẽ propter aliã causam, quàm propter iniectionem manuum in clericum, nõ potest absolui per inferiorem à papa in casibus in hac decretali positis, præterquam in casu de articulo mortis. Sed contra istud dictum videtur rex. in ca. quod de his ſ. eo. qui loquitur generaliter de excommunicato, & tamen absolui poterit in istis casibus, vt dicit ibi tex. contra hoc etiam similiter facit textus in ca. ea noscitur. ſ. eo. Nec obstat iste text. qui dicit ꝙ satisfacit vel quibus intulit iniuriam aliter quàm pro iniectione manuum in clericum. Sed vide omnino Inno. in cap. de cætero. de Bellentzinis.
b ¶ Articulo mortis. Quia tunc licet sit excõicatus pp aliam cãm q̃ ppter iniectionem manuum violentam. tamen. ex quo est in ar. mortis, inferior eum poterit absoluere, vt est tex. & glo. ibi apertissima in verb. Mortis. in c. pastoralis ſ. j. de off. or. & c. cum fundamenta. ſ. contemptores. de elect. li. vj. Quod amplia oĩno vt no. post do. Ab. in c. à nobis. el 2. in 3. ſ. eod. titu. de Bellentzinis.

1 *Excommunicatio in dubio intelligitur de maiori.*
2 *Excommunicatio maior, & minor quomodo differunt.*

Universidad de Deusto Biblioteca

3 *Excommunicatio dicitur potius medicina, quàm pœna.*
4 *Verba intelliguntur prolata secundum consuetudinem loci.*

CAP. LVIII.

2 SIQVEM. † Excommunicatio simpliciter lata intelligitur
1 de maiori. h.d est tex.no.& quotidie allegatur.h.d. ¶ Casus literalis. Si aliquis sub hac forma verum dixerit excommunico illum vel similia verba prorulerit: dicendum est non solum minori excommunicatione quæ à perceptione sacramentorum se parat ligatum esse. verum etiam maiori quæ à fidelium excludit
2 communione. Bern. ¶ † No.j. ex tex. effectum maioris, & minoris excommunicationis. nam minor tantum priuat à participatione sacramentorum: quod intellige, vt plenè dixi in ca. fi. de cle. ex-excom. mi. Excommunicatio verò maior priuat nedum à participatione sacramentorum, sed communione fidelium.

3 ¶ † Sed op. contra literam, & videtur quod appellatione excommunicationis debet intelligi de minori, quia in pœnis mitior est interpretatio facienda: & in regula in pœnis. & in regula, odia. de re iudi. lib. vj. interpretatione. ff. de pœ. Solu. contrarium procedit in pœnis corporalibus. & pecuniarijs: sed excommunicatio non est propriè pœna sed animę medicina, vt in ca. cum medicinalis. eod. ti. li. vj. vñ eo ipso quod excommunicatus vult satisfacere, obtinet absolutionem. vt in d. cap. cum medicinalis. & ij. q. j. multi. Item in concernentibus periculum animæ tutior interpretatio facienda est, vt in c. inuenio. §. de spon. sed cum excõicatus potuerit intelligere ita de maiori, sicut de minori tutius est interpretari quòd intellexit de maiori: quia hoc casu
4 nullũ subest periculũ. ¶ † Item & tertio verba debẽt intelligi secũ dum consuetudinem. vt in c. ex literis. §. de spõ. I. Labeo. ff. de supe. leg. sed communiter appellatione excõicationis intelligimus de maiori. & ideo debet generaliter intelligi de maiori & non de minori, vt hic probatur.

ADDITIONES.

a ¶ Si quem. Pro intellectu huius decre. vide In. in c. j de loca. & qd no. Ioan. de ana. in c. de sagi. & oĩno Cal. in repe. c. cum excõicato. xj. q. 3. in qõ. quæ inc effectus vero. & in alia qõ. quæ inci. quæro quot sunt. Et adde hic Arch. in c. præsenti. v. q. 2. vbi dicit, ꝙ triplex est genus excõicationis. s. vna quę repellit à cõione sacramẽ torum, est lata à canone, vel ab homine per sententiam, & hæc est excommunicatio minor. alia est maior, quæ repellit à communione fidelium, nõ cunctorum, sed aliquorũ, vt est tex. & glo. d. c. præsenti. & in ca placuit. 18. distin. Et dic ꝙ iudæi excõicantur hoc gñe excõicationis. vt in ca. post miserabilẽ. de vsur. cũ simili. Tertium genus est qñ repellit cõione cunctorum, & dicit has tres species ponere Gof. in c. à nobis. de excep. Et adde hic tex. cũ glo. in versũ. speciẽ. in ca. pia. de excep. li. vj. & vide glo. in c. debẽt. xi. q. 3. Et de duplici excommunicatione, scilicet maiori. vide gl. in c. Engeltrudam. 3. q. 4. & sanctus Tho. in 4. sent. dist. xviij. quęst. 2 ar. 4. circa med. Et de duplici gñe excõicationis vide oĩno sanctum Tho. in præa. dist. q. 2. art. 1 añ med. Itẽ dubitatur hic si iudex dicat suspendo te, de qua suspensione sit intelligẽdum. cum multa sint gña suspensionum, q̃ enumerat glo. ord. in vers. nõ quam cle. cupientes. de pœ. in cle. j. § cæterum. in versũ suspẽsionis. de priui. vbi dicit ꝙ erit suspensus ab officio. Vin. in cap. quanto. de magi. quẽ refert Ioa. de Lig. in cap. latores. de cle. excom. min. dicit, ꝙ erit suspensus ab officio, & beneficio. Sed de hoc vide latius per doct. in ca. cum dilectus. super glo. ma. de cõsuet. Et casum in quo papa simpliciter vtitur hoc verbo, suspendo te, habes in ca. cum bonæ. de æta. & quali. & ibi est tex. rectè intuenti ꝙ suspensus intelligitur ab officio, & bñficio. Item adde omnino quod no. Dñi. in c. j. § j. in fi. quod me. cau. li. vj. Et ꝙ suspensus simpliciter intelligatur suspensus ab officio, est casus apertus in c. vt clericorum versũ. si quis igitur. de vit. & hone. cle. Item aduerte. quia contra istum tex. aperte videtur casus in ca. pia in versũ. si speciẽ, de excep. lib. vj. quia frustra ibi exigeretur specificatio, si appellatione excõicationis intelligeretur de maiori. Et pro solut. one dicas ꝙ quando excõicatio simpliciter ꝓfertur à iudice, vel superiore intelligitur de maiori excommunicatione, quia est melior medicina corrigenda peccato. q̃ minor excõmunicatio. Ita loqtur iste tex. Sed q̃ opponitur per reum ꝓ actorẽ ꝓ viã exceptionis, ꝙ ibi cessat rõ medicinę, quia illa opponit solũ ad finem repellendi, merito non intelligitur de maiori, sed est necessaria specificatio. Et ita intelligitur text. in d. ca. pia. Et hanc solu. post ca reperi in lect. Dominic. in c. pia. super glo. in versũ. speciem. quam prius non videram.

a ¶ Si quẽ. Quæ sit ratio huius decisionis, vide Feli. in c. dilectę. §. de excep. Nunquid aũt excipiẽs de excõicatione habeat specificare de qua intelligat, vide Fel. in c. fi. §. de exce. Seb. Sapia.
b ¶ Medicina. facit quod habetur in ca. quærenti. ĩ. c. ti. And. Barb.
b ¶ Medicinæ. Hanc rationem reprobat Ioan. de Imol. in capi. j. §. de loca. Sebasti. Sapi.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium indultum ratione minoris ætatis, non extinguitur licet minor per uenerit ad maiorem ætatem 3.*
2 *Pœna delicto imponitur habito respectu ad tempus delicti non ad tempus sententiæ.*
3 *Testificari an possit pubes de his quæ vidit in pupillari ętate.*

CAP. XLI.

PVERIS. Pueri excõicati pro iniectione manuum in clericũ
1 ab episcopo absolui possunt, etiam si añ absolutionem effecti sunt puberes. hoc dicit. vel generalius, & sic. ¶ † Beneficium indultum ratione minoris ætatis postquam cœpit habere locum non extinguitur licet mimor peruenit ad maiorem ætatem. hoc dicit. & secunda pars ibi. & cum propter. ¶ Casus literalis. Aliqui pueri intra quartumdecimum annum constituti violentas manus mittunt in clericum: facti sunt maiores añ absolutionem quęritur à quo debeant absolui. rñ. pap. quòd siue ante, siue post pubertatem postulent, se absolui dicœcesanus eps eos absolue e potest. cum propter defectum ætatis in qua commissus fuit ex-
2 cessus rigor ecclesiæ sit mansuetudine temperandus Ber. ¶ † No. j. ex tex. pœnam imponendam pro delicto habito respectu ad tps
a delicti, a & non ad tempus sententiæ. concor. l. j. ff. de pœ. Item nor. quòd beneficium semel indultum minori, ex quo incœpit habere locũ non extinguitur p̃ superuenientiam maioris ætatis.
3 ¶ † Et facit hęc lra ad. q. nunquid impubes factus b pubes possit
b testificari de his quæ vidit in pupillari ætate Hostien. dicit istam literam facere ꝙ ũ. sed in veritate ex litera potest sumi. ar. in cõtrarium: quia incidens in excõicationem in minori ætate, semp reputatur minor, respectu beneficij absolutionis obtinendæ: sed quò ad q. concludendo veritatem dic, ꝙ quidã sunt actus in quibus requiritur maior ætas tpe quo actus exerceretur, vt in testõ, & tunc nõ sufficit, vt superueniat maior ętas ad testm. ff. de testa. l. qua ætate. Quidã sunt actus in quib. hoc non requiritur, qd est regulare: & tunc satis est ꝙ sit idoneus tempore quo perhibuit testimoniũ, & hoc voluit gl. in c. relatũ. 37. dist. & gl. iur. ciuilis. in l. 3. §. lege Iulia. ff. de testib. & sequitur Io. An. in c. ex parte. de cor. vitia. & ad hãc di. debet reduci gl. in c. cum nobis. §. de præscripti. quæ sentit oppositum huius quod dixi.

ADDITIONES.

a ¶ Delicti. Not. ꝙ pœna imponitur ſm tempus delicti. Et sic facit quod si quis post delictũ efficitur furiosus qd punitur per istum tex. & d. l. j. Contrariũ tenet Bal. in l. furiosum. C. qui test fa. pos. Vide ibi Lud Rom. qui tenet cum Bal. per d. l. j. And. Barba.
b ¶ Impubes. Vtrum impubes factus pubes testificari possit, de his quæ vidit in pupillari ætate. De quo etiam per gl. in § testes. Inst. de testa. & gl. in c. testes. 4 q. & ibi oĩno Ioã. de Fan. & plenissimè per gl. Spe. in ti. de teste. § opponit. ver. nunquid pubes factus. Et licet gl. in hoc videantur contrariæ illa mihi videtur veritas quam sentit gl. l. testium. § l. Iulia. in ver. impubes. ff. de test. qđ aut testificatur super actu, qui requirit testes ad solennitatem non poterit testificari: prout esse in testamento. Si verò est actus, qui requirit testes ad probationem veritatis: & tunc admittitur. De hoc per gl. in c. cum itaque. de consec. dist. 4. Et ad hoc facit optimè ꝙ licet non stetur dicto solius cardinalis in præiudicium alicuius, vt dicit gl. no. in c. sicut. §. eo. tamen statur dicto papæ de eo, quòd asserit factum antequã esset papa. Ad hoc opt. tex. in c. querelam. in prin. de elec. in c. cum ex literis. de in inte. resti. & in capit. j. de re libro 6. & in cap. ad apostolicæ. in prin. de re iud. libro 6. Et de q. hic tacta per Ab. vide per gl. in ver. pætatẽ. in c. placuit. de cõsec. dist. 4. Et ad hoc facit quod no. Io. And. in addi. Spe. in ti. de teste. § j. sed nunquid secus, maximè potest testificari de his, quæ vidit antequam fieret cęcus. Quod dictum etiam intelligo in his, quę sunt percepta solo sensu visus. Et de quæstione hic posita p Ab. vide omnino latè Io. de Imo. in d. l. ad testium. § cõditionem. circa fi. per gl. & per Bar. in 1 notionem. § instrumẽtorum. ff. de ver. sig. quæ ponit, an liber possit testificari de eo quod vidit in seruitute. Item ad hoc faciũt quæ latè notaui post Ant. in c. licet cãm. de prob. & plenissimè notaui post Ab in cle. j. de of. dele. ĩ q. an in teste inspiciatur tps iuramenti, an tps depositionis. Et ꝙ considranda habilitate testis, inspiciatur tempus depositionis, tenere videtur Spe. in tit. de teste. § nunc videndũ. versũ. 2. & in vers. reus quoq;. & vide Arch. in c. cõstitutus. 3. q. 5. vbi sequitur dictũ Spe. in tit. de testi. § opponitur. versũ. quid si testiũ erat. Et cum illa glo. d. l. ad testiũ. § conditionẽ ff. de testa. videtur cõcordare Bal. in ca. in nomine domini. versũ. sed quid si ille, qui heri. de testibus. Item adde Bar. in l. j. §. si seruus. ff. de quæstio. Item de hoc quòd tẽpus

☞ inſpiciatur

☞ inspiciatur in teste vel notario, vide omnino per Pau. de Cast. in l. j. circa medium. C. de testi. Et quòd pupillus possit testificari de his quæ vidit in pupillari ętate, tenet Hostien. in Sum. de testi. § quis possit esse testis. versicu. sed vide quòd pupillus factus pubes. Et vide omnino ad prædicta quod latè scribit dominus Nel lus de Florentia in tractatu suo, in prima parte vltimi temporis, in xvij. qõ. Item de isto articulo, quod tempus inspici debeat circa habilitatem testis, vide omnino elegantèr per Bal. in ca. j. in ti. quot testes sint necessarij ad proban. no. ingra. & Bald. in c. super eo. el j. circa medi. de test. Et de quæstione hic posita per Abb. in terminis vide melius quàm alibi, per Domi. in c. regula. iij. distinctione. & omnino Bar. in l. j. ad fi. C. de testamen.

¶ De verborum significatione. Tit. xl.

CONTINVATIO RVBRICAE.

¶ Supra visum est de diuersis constitutionibus circa iudices, iudicia, clericos, matrimonia, & crimina, veruntamen: quia in eis, & alijs dispositionib. dubitari potest de significatu verborum, ideò in fi. operis annectit hanc rubricam.

SVMMARIVM.

1 *Nunc, ista dictio non semper denotat tempus instans.*
2 *Noua non dicitur res, nisi sit tota noua, nec sufficit quod aliqua sit noua.*

CAP. I.

IN NOVALE. Exponit hic Hyeronimus verbũ nouale qđ scribitur. Oseæ x. c. & potest sic summari. nouale est terra nouiter ad culturã redacta. h. d. † Not. j. ex tex ꝙ dictio nunc, non semp
1 denotat tps instans, nam hic refertur ad id, qđ nouiter factũ est. licet non tpe instanti. † Et circa hoc quæro, pone ꝙ ager pro maiori parte fuit redactus nouiter ad culturam, sed aliqua pars remansit inculta nunquid dicetur illa terra noualis de hoc ꝙ non, ar. huius tex. nã ager dicitur noualis nõ habito respectu ad totũ vel ad maiorem partẽ. ar. in c. quod in dubijs. de consc. ecc. vel alta & de significationib. verbi nouale dic vt pl enè dicetur in c. qđ
a pro nouale. infra eod. a

ADDITIO

a ¶ Vide gl. in c. relatum. 37. dist. & quæ notaui. Facit in simili. quod dicit gl. in minoribus. C. de his, quib. vt indig. And. Barb.

SVMMARIVM.

1 *Partis appellatione veniunt omnes ascendentes in lata significatione non autem propria significatione. 3. 4.*
2 *Communis vsus loquendi præfertur propriæ significationi verborum.*
3 *Filij appellatione in lata significatione veniunt omnes descendentes, in stricta autem secus. 4.*

CAP. II.

a NAM. ET REX. a † Appellatione patris veniũt in lata signi
1 ficatione oẽs ascendentes. h. d. In prima ponuntur verba Danielis. In secunda verba Hier. exponentis illa secũda ibi. proauus, & vide historiã. de consec. dist. j. in c. vestimenta. alias incipit vasa. Casus literalis in Dan. Nabuchodonosor appellatur pater eius dam, qui tñ non pater fuit. exponit hic Hier. quare dicatur pater hic: pater appellatur proauus more scripturæ quæ & auos, & oẽs superiores patres appellat. Bern. No. j. ex tex. ꝙ dictio. i. est ex
2 positiua præcedentium. † No. secundò ibi, more scripturæ, ꝙ de interpretatione verborum debemus recurrere ad communem
b vsum loquendi: sive tra statur de interpretatione legis communis, sive alterius dispositionis. nam vsus loquendi præfertur pro
c priæ significationi verborum. vnde debemus intelligere verba non secundum proprietatem ipsorum, sed secundũ communem intellectum, & modum loquendi. vt l. non aliter. ff. de leg. 3. & in l. Labeo ff. de sup. leg. & hoc habet locũ etiam in statutis, vt not. Bar. in l. omnes populi. ff. de iust. & iur. & dixi. §. in proœ. huius li.
3 ¶ † No. tertiò ex eo. verbo quòd de propria significatione huius verbi, pater, non est quòd comprehẽdat auum, & proauum, sed ipsum genitorem tñ. nam tex. hic dicit ꝙ more, seu consuetudine scripturę veniunt alij ascendentes. ergo non ex propria significatione verborum, & sic etiam dicemus de filio. nã appellatio-
d ne filij, in lata significatione veniunt nepotes, & alij descendentes: vt in l. liberorum. in fin. ff. de verb. sign. sed strictè ille dicitur filius, qui natus est ex marito. & vxore, vt in l. filium. ff. de his, qui
e sunt sui vel alieni iur plene. per Bar. in d. l. liberorum. et aliquid dixi in cap. 1. de pœ. vbi per Hosti. & vide gloss. de hoc in clem. j. de bap.
4 † In gl. ibi. secunda ibi vltra veto maiores appellantur, sed contra hoc facit text. in l. 4. ff. de in ius vocan. vbi dicit quòd appellatio-
f ne parentis f veniunt omnes ascendentes, & descendentes in infinitum. facit. l. iusta interpretatione. ff. de ver. sig. vnde & in diuersis locis scripturæ, Adam appellatur parens noster. & tamen non est tritauus, sed vlterior sic, etiam Christus dicitur filius Dauid. & non fuit trinepos, sed inferior, vnde exemplum gl. videtur contra eius dictum: Sol. dic quòd dictum gl. procedit. secundum significationem verborum. vt in §. parentes. alleg. in gl. sed ex benigna interpretatione. & consuetudine scripturæ omnes ascendentes in infinitum dicuntur parentes: vt hic in tex. & vide gl. in d. l. iiij. ff. de in ius voc.

ADDITIONES.

a ¶ Nam & tex. Nam appellatione nepotis intelligitur pronepos. Vide per gl. & Bar. in l. Gallus. §. instituens. de liberis, & posthumis. in quo Bar. tenet quod sic. in l. cui eorum §. affinitatis. ff. de postulan. vbi etiam per illum text. dicit quòd appellatione nurus venit pronurus. Et ibi dicit quòd appellatione auiæ venit pro auia. de Bellentinis.
b ¶ Vsum loquendi. Vide quæ cumulat Fel. in glo. j. proœmij huius li. Moder. in rubrica. ff. de op. no. nun. Sebastia. Sapia.
c ¶ Significationi. Vide Aut. s. in proœ. Bar. in l. Labeo. de supe. leg. Antonius Barba.
d ¶ In lata. Adde hic Arc. in c. episcopus qui filios. xij. q. ij. vbi dicit quòd appellatione nepotum intelliguntur omnes descendentes, vsque ad septimum gradum. Et vide tex. in l. cui eorum §. affinitates. ff. de postulando.
d In lata. Vide alleg. in l. qui se patris. C. vnde lib. & in consilio xxj. in j. vol. & Paul. de Cast. consilio. xcvij. in 2. parte. Seb. Sap.
e ¶ Liberorum. vide tamen Bar. in l. liberos. ff. de senato. vbi dicit ꝙ priuilegium concessum alicui, & eius liberis. non extenditur vltra pronepotem.
f ¶ Parentis. Vide Bart. in l. sic euenier ff. de adul. Et adde omnino quod plenè scribit Per. de Anch. in repet. cap. canonum. in v. qu. circa medium. illius quæst. de const. & vide gl. in vers. matre. in c. si verè. el 1. de sen. excom. Aduerte tamen, ꝙ vbi tractamus de odio, appellatione matris non continetur amita, vel auia. Ad hoc est text. no. quem põderat ibi Bar. in l. lege Iulia. in prin. ff. de rit. nup. Sed in contrarium est tex. in l. 4. ff. de in ius voc. hic alleg. Sed ibi ponit ꝙ est odium rationabile. Itẽ scias, ꝙ licet sit differẽtia inter verbum filij, & verbum liberi, vt no. gl. in cle. præsenti. de bapt. & est tex. in §. si quis filiabus. insti. qui test. dari tut. po. tñ si ista verba proferunt à testatore homine grosso, ꝓpter cõmunem vsum loquendi, nõ est differẽtia an dicat, do tutorẽ filiis, vel liberis meis, ita dicit Bar. in l. si quis filiabus. ff. de test. tut. Item de ista interpretatione per communem vsum loquendi contra propriam significationem vocabuli. vide In. in c. olim. circa medium gl. magistrę. de verb. sig. Et de isto articulo quid operetur communis vsus loquendi, & quanto tempore inducatur, & an attendi debeat in statutis. vide pleniſſimè per Bar. in l. Labeo. de supel. lega. Et de isto communi vsu loquendi vide in statutis omnino quod amplè, & eleganter scripsit Ant. in proœ. Greg. & in Lanniculus amittitur. ff. de verborum significatione.

SVMMARIVM.

1 *Vnigenitus quis dicatur.*

CAP. III.

NAM ET EGO. Nõ dicitur natus qui statim decessit. h. d. nã prima parte ponuntur verba Salomonis. in secunda, verba Hye. exponentis illa ibi, quare.
¶ Casus literalis. Salomon protulit hæc verba, nam & ego vnigenitus fui coram matre mea, & tamen alium habuit frater qui præcessit ipsum, exponit hic Hyer. quare vocat se vnigenitum, scilicet quia ille primus mox natus sine nomine, quasi non fuisset, vita decesserit. & ita dicitur non fuisse. & ideo primogenitum se
1 vocauit. Ber. ¶ † No. j. ex tex, propriam significationem huius ver-
a bi vnigenitus. nam propriè dicitur vnigenitus ille, qui non habet alium fratrẽ vel si habuit incontinenti natus decessit. sed hoc vltimo casu improprię dr vnigenitus. ¶ Not. quod quò ad effectũ non dicitur fuisse id quod non perseuerauit, & ex hoc habes modum excusandi repugnantiam aliquatum scripturarũ. In gl. in ver. vterinum. ibi, qui ex eodẽ vtero &c. expone ex eadẽ matre tãtũ. si verò sint nati ex eodẽ patre dicunt fratres ꝓsanguinei, qa ex eodẽ ꝓcesserunt sanguine, & differẽtia est quo ad multa inter fratres vterinos, & consanguineos. vnde frater vterinus non potest

ADDITIO.

a ¶ Vnigenitus. Quis dicatur vnigenitus, vel primogenitus, quis autẽ dicatur supremus, ponit Iurisconsultus in l. ex duobus. in prin. ff. de vulg. & pup.

Universidad de Deusto Biblioteca

test rumpere testamentum fratris etiam instituta vili persona hę. rede. secus in fratre consanguineo. vt in l. fratres C. de inof. test. tamen hodie sunt op. nunquid sit sublata ista differentia per aut. de hæred. quæ ab intest. defe.

SVMMARIVM.

1 *Antequam, ista dictio non semper implicat.*
2 *Dictiones negantes actum certo tempore, non ponunt actum alio tempore. Testis dictum antequam aliquid fieret si illud non apparet factum, non redditur falsum.*

CAP. IIII.

a QVOD DICITVR. a † Dictio antequam, non semper im
1 plicat. h. d. & primò ponuntur verba Hyero. exponentis ibi non sequitur. ¶ Casus literalis. In euangelio Matt. sunt verba an tequam conuenirent. ex hoc verbo volebant arguere à contrario quòd postea conuenirent Maria, & Ioseph, dicit Hyer. non tamen sequitur quod postea conuenirent, sed scriptura ostendit,
2 quòd nunquam conuenerunt. Ber. ¶ † No. j. ex tex. quòd dictiones negantes actum certo tempore non ponunt implicatiuè actum alio tempore: & sic facto negatiuo, non ponitur aliquid in esse. & hoc valet multum in saluandis dictis testium: vt puta: dicit testis antequam Tius veniret ad prandium Tilius suus percussit Sempronium, probat quòd Titius non venit ad domum illa die:
b nunquid testimonium b sit falsum, & dicendum quòd non: quia satis est quòd non venerit tempore percussionis. vnde ex facto negatiuo non sequitur necessaria aliqua affirmatio.

ADDITIONES.

a ¶ Quod dicitur. Ego dicebam per istum text. q̃ si probatur & aliquis dixit. Nolo prandere antequum interficiam Sempronium, licet postea Sepronius appareat interfectus, nō p̃sumitur ille cū interfecisse, nisi aliud doceatur. & hoc per istū tex de Bellēzinis.
b ¶ Testimonium. Si testes dicunt, quòd Titius percussit Sempronium antequam iret domum ad prandendum, nō vitiatur dictū, licet probetur Titium illa die non iuisse domum, de Bellen.
b ¶ Testimonium. Idem tenet Ias. in l. j. in ver. si vltra. ff. de offi. eius. nisi in vno casu, de quo ibi per eum vide Ab. in ca. scribā. ad fi. de præsum. & in c. literas. nu. 3. eo. ti. Aeneas de Falco.

SVMMARIVM.

1 *Primogenitus quis dicatur.*
2 *Donec ista dictio, non semper implicat, quando sequeretur aliquid absonum.*
3 *Communis vsus loquendi habet etiam locum in interpretatione scripturæ sacræ.*
4 *Brauium si dandum est primo venienti ad talem locum, dabitur si nemo venerit, nisi vnus.*

CAP. V.

a IOSEPH. a † Primogenitus dicitur qui primò nascitur etiam
1 si nullus b sequatur eum h. d. & primò ponuntur verba euāgel. j.
b secundò verba Hyer. exponentis illa: ex hoc loco. ¶ Casus literalis. In eo. Matheo dicitur, Ioseph non cognouit donec peperit filium suum primogenitum ex hac authoritate quidam plenissimè suspicabātur Mariam alios filios habuisse, dicit Hyer. mos est diuinarum scripturarum, vt primogenitus vocetur non solum
2 primo natus, sed quem nulli fratres sequuntur. ¶ † No. j. ex textibi donec. q̃ ista dictio, semper implicat. nam si implicaret sequetur, q̃ Ioseph. cognouerit Mariam post nativitatem christi, qd est falsum, quia bea. Maria virgo semper mansit. Not. ergo quòd vbi resultaret aliquis absonus intellectus dictio donec, nūquam implicat.
3 † Secundo no. ibi. cum mos q̃ in expositionibus scripturarū c
c debemus recurrere ad communem consuetudinem intelligendi.
4 ¶ † Tertiò potest intelligi, & reduci ista litera ad q. datur brauiū d
d primò venienti ad talem locum, nemo venit nisi vnus, nunquid ille debeat habere, & dicendum q̃ sic. sicut dicitur primogenitus non solum ille, quem alij fratres sequuntur, sed etiam ille, qui primo natus fuit. & nemo secutus, ita dicitur primò venisse ille, quē nemo secutus est.

ADDITIONES.

a ¶ Ioseph. Vide omnino Bald. & Sal. in l. si quis priori. §. talem verò. C. de iec. nup. Et adde q̃ materiam primogenituræ reassumpsit post do. Ant. in c. licet de voto. de Bellent.
b ¶ Nullus. Pro hoc bene facit l. ex duobus. in prin. de vulg. & pu. & vide tex in l. qui duos. in princ. ff. de reb. dub.
c ¶ In expositionibus. Hoc etiam procedit in expositione diuinę scripturæ. vt per Ab. in c. maiores in princ. in octauo not. ſ. de bapti. referr dominus meus Rochus Curtius in repe. c. fi. versi. secū da conclusio. ſ. de consuet.
d ¶ Brauium. Not. ad quæstionem de brauio quando non venit nisi vnus de currentibus. ¶ Si verò puer non venit, sed equus tantum an debeat habere: vide Bar. in l. j. §. item acquirimus per seruum. ff. de acquir. poss. & ibi Lud. Rom. qui concludit quòd debeat habere brauium. licet venerit sine rogario. Si verum duo simul currunt, & applicantur brauio eo. tempore, nulli debetur secundum Inn. in d. c. indicante. de testa. sed Bal. in l. ex duobus. in prin. ff. de vul. & pup. per illum tex. dicit quòd debet diuidi per medium, Et dicit de hoc plenè Iac. de Are. & Cy. in j. constit. Digestorum. Et si currēs ad brauiū cadit de equo, & iterum reascendit, & viriliter insistat, prior sibi non obest, vt dicit gloss. in ca. ille rex. de pœni. dis. iij. Et quando simul applicuerunt ad brauium, concludit quòd iterum recurretur. De quo vide latè Ab. in j. parte statu. qō. cxxij. quæ inci. prædicta etiam faciunt ad qō. Et de ista qō. vide omnino pulchrè, & latè. & Bald. in d. j. constit. Digestorum. in col. versic. item pone quòd consuetudo est quòd qui primo peruenit. vbi ponit vtrum dato quòd illi duo, qui primo applicuerunt, debeant currere, vtrum equi debeant iterum currere. & de illa q. qō equus venit sine puero, an debeat habere brauium. vide Bartol. in l. j. §. quæsitum. ff. de aqua quoti. & æsti. Bal. in l. si duobus. §. j. ff. quemad. te. ape. Et adde quòd quando duo simul applicuerūt ad brauium. Bald. in l. hoc articulo. ff. de hęre. inst. Cyn. in add. in l. qui filiabus. §. j. ff. de leg. j. & per Dñi. in c. duobus. de resc. lib. vj. Et ista faciunt ad qō. si statutum dat certū præmium primo intranti castrum, puta c. ducatos. an si duo simul, & eodem tempore intrent castrum vterque eorum habere debeat c. de quo latè per Barto. in l. hoc articulo. ff. de hære. inst. & per Io. de Imo. post Ant. in cle. & si principalis. ibi plenissimè notaui de rescri. Et ad illam q. de duob. similiter applicantib. ad brauium, vel simul intrantib. castrum, q̃ neutri debeatur. alleopti. tex. in l. si fuerit. in prin. ff. de reb. du.

SVMMARIVM.

1 *Verbæ non considerantur quando habetur intentio proferentis.*
2 *Verba intelligenda sunt secundum mentem proferentis. vide tex. ſ. eo. cap. præterea.*

CAP. VI.

a INTELLIGENTIA. a † Breue est, & pōt sic summari. Verba
1 sunt intelligenda non fm qd sonant, sed fm mentē proferētis. Casus literalis. Cum aliquis audit aliqua verba cōsiderare debet cām dicendi, & non ipsam significationē verborū tantum, quia verba deseruiunt intētioni, & nō intentio verbis: verba. n. sunt in
2 uenta, vt per ea intentionē suā quis exprimat. † No. j. ex tex. q̃ verba deseruiunt intētioni, & non eō nam verba data sunt, vt quis proferat cogitationes suas in notitiā alterius. 22. q. 2. c. 15. autē. ex quo ergo habemus intentionem nō debemus curare de verbis, & hoc voluit dicere tex. pro hoc c. 2. requiris. ſ. de app.

ADDITIO.

a ¶ Intelligentia. Mens est attendēda quod est verum q̃n apparet de mente, vt dicit gl. j. ff. eo. Alias attenditur propria significatio vocabuli à qua tñ significatione receditur, etiā in statutis pp cōem vsum loquendi, vt dicit Ab. in c. nā & rex. ſ. eo. Similiter in interpretatione dicti testis receditur à propria significatione vocabuli pp cōem vsum loquendi, vt dicit Ias. in c. cum clamor. in fin. de test. Ad qd vide not. in c. ex literis. el j de sponsa. Receditur etiā à propria significatione vocabuli per interpretationē extensiuā pp honestatē. Tex. est no. cū gl. in ver. finitam. in l. quinq; § prætor ait. ff. de in ius voc. Receditur à proprio significato verborū pp cōem vsum loquendi. Et ideò dixit Ange. in aut. de nō eli secun. nu. §. cū igitur. q̃ licet castitas sit cum ppria vxore, vt in c. Nicen. 31. dist. tamen si maritus legat vxori si castè, & honestè vixerit, si nubit secundo non habebit legata. quia communis vsus loquē di non intelligit castitatem illo modo. An tamen ibi teneat contrarium. Et ad illud qd dixi de dicto testis potius debere attendi communem vsum loquendi, q̃ propriā significationē vocabuli. adde qd dicit Ant. in repe. c. vestra. de coha. cle. & mu. Idem etiā tenet Bald. in l. Lucius. ff. de his qui no. infa. & Spe. in titu. de teste. §. nunc tractandum. ver. hoc quoque notandum est. vbi dicit q̃ si testis deponit per verbum possidere, intelligitur, i detinere, quia communis vsus loquendi hominū, capit verbum possidere, qd ē verbū iur. pro verbo detinere, qd est facti Et idem dicit Bart. in l. stipulata. §. hac quoque. de ver. obli. & Ant. in ca. cum ad sedem. de resti. spo. & in c. licet cām. de prob. & in cap. cum causam. el j. de test. vbi oīo vide quæ notaui. De extraneo intellectu, vide Bald. in extrauag. de pace Constan. in ver. pactiones. alias in verbo fin. vbi dicit quòd dicitur ille extraneus intellectus, qui nō cōsonat aurib. vulgi. Et dicit Bal. in l. omnes populi. ī prin. eo. de iust. & iu. Quod si dicat statutū quòd verba intelligantur ad literam, in el

✻ ligan

ligantur ad literam, intelligitur prout vulgo exponitur. Et idem dicit Bal. in l. de quibus. in pe. charta. ff. de le. & in l. data opera. in ver. charta. C. qui accusare. Sed alijs verbis fuit loquutus in hoc Bal. in l. ij. C. de patrib. qui filios distraxerunt. de Bellentz.

SVMMARIVM.

1 *Testes non dicuntur singulares, si in facto concordent, licet in serie facti aliquantisper discrepent.*
2 *Testes inducti ad probanda formalia verba, non sufficit quòd dicant æquipollentia.*
3 *Testes deponentes vnum, præmeditatúmque sermonem, an faciant fidem vel si fuerit scriptum, talis testis dixit in omnibus, prout talis.*

CAP. VII.

NIHIL OBSTAT Diuersitas verborum, non vitiat si idē in substātia concludatur. h. d. vel sic, non vitiatur factum vario modo narratū vbi idē in substātiali cōcludatur. hoc dicit. Casus literalis. Euangelistæ diuerso modo narrauerunt passionem dñi, dicit Ang. q̃ nihil nocet narrandi diuersitas, vbi eadem dicū
1 tur. quia quilibet euangelistarum narrauit eo ordine, quo Deus voluit. Ber. ¶ † No. j. ex tex. pro testib. a deponentib. super eo. facto,
a q̃ licet vario modo factum b recitant, ex quo in substantia conue
b niunt non debent dici contrarij ¶ † Ex hoc intellige qñ testes ad
2 ducuntur ad probandum substantiam facti, secus autem vbi habe
c rent p̃bare verba materialia, c & formalia ab aliquo prolata. vnde fuit hæc q. in facto. Quidam dixit se hæredem Sempronij, & articulauit Sempronium dixisse in extremo vitæ, facio hæredem meum, & ad hoc probandū induxit testes, vnus testis dicit Sempronium dixisse facio te hæredem meum, & alius testis dixit illū dixisse instituo te hæredem meum. pronūtiatum fuit testes esse ꝑ
ros. nā licet in substantia idem dicerent, tñ ex quo erant proban
d da verba materialia, dtunc diuersitas narrandi habuit obstare. Restringe ergo illum tex. q̃ tunc non obstat diuersitas narrandi, qñ substant a fact i subijcitur probationi duntaxat, & non verba ma
3 terialia. † Item adducitur tex. ad aliam q. Notarius e seu iudex re
e cipit primum testem, & seriatim seu extensè scripsit dictum suū postmodū audito secūdo scripsit sic, tal. s testis per omnia depo fuit, vt primus. & idē facit de tertio, & quarto, &c. nunqd talia testimonia p̃bēt. primo facit istic text. q̃ sic, ex quo in substātia idē dicunt. In ꝑtū facit, quia testes reddunt suspecti. si proferūt vnū, & eundē meditatū sermonē, vt in l. 3. post prin. ff. de test. Hoſt. dicit q̃ quidam iudices, seu notarij ex pigritia, seu desidia sic scribunt dicta testium. & malè hoc esset corrigendū, quia ex modo loquendi multum pōt comprehendi falsitas, sed vbi est talis consuetudo dicit se non audere illa testimonia reprobare, sed debemus intelligere q̃ idē dixit per oīa in substantia, licet secus in mo
d narrandi, dicit tamē tutius, vt extensè dicta testiū scribantur,
f & sentit d. An. q̃ hoc sit necesse. f & q̃ hæc testimonia nō probāt, quasi protulerint vnum, & eundem sermonem. & hoc dictū videtur verius, sed primum æquius.

ADDITIONES.

a ¶ Pro testib. Vide Alex. in l. j. §. fi. ff. de verb. ob. in fi. Alex. in cons. 45. inci. abundè per celebertimos in 2. vol. in cons. 153. inci. visis. in 5 vol. 2. & penul & in cons. 150. eo. vol. Fel. in ca. licet quadam. ver. ex istis. ſ. de testi. Seba. Sapia.
b ¶ Factum. Hoc idem dicit gl. in ver. veritas. in c. dudum. de cōuer. coniug. & idem dicit Bal. in apost. in l. 3. ff. de test.
c ¶ Materialia. Sic dico me hæredem ex eo, q̃ testator in termino extremo vitæ dixit, te hæredem facio. ad hoc probandū induco duos testes, quorū alter dicit testatorem dixisse te hæredē facio, alius dicit dixisse, te hæredē instituo, isti testes non probāt, licet īm c. cū in eccl. de eā poss. & ꝑprie. q̃ sequitur Ant. in c. qñ in plerisque. de of. or. in 4. not. quæ dicit q̃ si testes dicunt idem in substantia, sed discordant in causa dicti probat eorum testimoniū, qd videtur facere cōtra hoc dictū. Sed vide in terminis de hac q. per Ant. in ca. cum ecclesiæ. de causa poss. & proprie. & gl. in ver. veritas. & in c. dudum. de conuer. coniug.
d ¶ Materialia. Pro hac opi. vide in simili penitus q. Bal. in c. memoriæ. el j. de elec. in 8. col. vbi omnino videas.
e ¶ Notarius. An probet dictum testis scriptū à notario, q̃ deponit prout Titius depositum fuit, vide An. in c. 2. de reg. Et an valeat sententia, si iudex dicat, put talis iudicauit, vide p. do. An. in c. cōstitutus. & in c. cum venerabilis. & ibi no. de relig. do. Et circa id quod dicit de depositione testis, dicit Bald. in extrauag. de pace Constan. in ver. hæc sunt nomina. quòd si notarius scribit quod Titius deposuit idem qd Caius, qui primo deposuerat. quòd valeat dictū. Sed ꝯrium tenet Spe. in titu. de teste. §. nunc tractandum. in ver. cautionem. quod oportet. vbi dicit quòd curia non admittit tale dictum. arg. l. j. §. fi. C. de vete iur. enucle. Et dicit quòd clemēs papa 4. non admittebat tale testimonium. Et vide Bald. in l. fin. §. in refutatorijs. C. de appella. vbi dicit quòd notarius meliùs facit si scribit dictum extensē. Ad idem vide Bal. in l. non rectè. in fin. de fideiuss. Et de teste, qui dicit depono prout talis deposuit. etiam vide Bal. in l. testium. in fi. prin. ff. de testib. vbi dicit quod debeat notarij qui scribunt, ponere primum dictum testis, posteà de alijs, qui dixerunt. alij dixerunt idem quod primus dicit, vt not. extra de ver. signifi. nihil per Ioan. And. hæc sunt formalia verba ibi, de quo etiam vide Bal. in l. iij. in fi. prin. ff. de testi. & per Bal. in c. literas. de præsump.
f ¶ Sit necesse. Nota pro isto dicto d. Ant. vide Bald. in c. bone. de elec. consului apud Montem Pollitianum. Vide Bald. in l. cum antiquitas. de test. & Imo. in consi. xix. vbi aliter loquitur. Andr. Barba.

CAP. VIII.

PRAETEREA. Sensum non verba considerare debemus. hoc dicit. ¶ Casus literalis. Gregorius scribebat cuidam amico aliquando, quia fortè malè interpretabatur dicta sua, scribit ei Greg. dicens si epistolam meam prolixam ad interpretandum te recipere contigerit, rogo non verbum ex verbo transferas, sed sensum ex sensu. nam aliquando dum proprietas verborum attenditur, sensus veritatis amittitur. Ber. ¶ Nota. j. ex tex. quòd non semper iudicandum est secundum proprietatem verborum,
a imò debemus attendere ad sensum, a & mentem loquentis. nam ex quo habemus intentionem per coniecturas non debet inspici proprietas verborum. pro hoc faciunt quæ dixi in c. intelligē
b tia. supra eodem. b

ADDITIONES.

a ¶ Ad sensum. Quomodo hoc procedat, vide Alex. & Moder. in l. quidam cum filium. ff. de ver. obli. & in l. 3. C. de lib. præter. & do. Georg. Nat. in repe. clem. sæpe. in princ. in j. not. de versi. sign. Sebastia. Sapia.
b Intelligentia. Quādo attendi debeat sensus, seu mens, & non verba legis, vide omnino Pe. de Anc. in rep. c. canonū versi. circa tertium. versi. circa istam mentē. & ver. seq. de ꝯstitut. Et p̃ isto text. in c. commissa. de ele. li. vj. & bo. text. in l. 3. cum ꝑcor. al. eg. in glo. C. de lib. præte. Inquit tñ eleganter Iurisconsultus in l. j. §. si is hoc nautam. ff. de exer. q̃ in re dubia melius est verbis edicti seruire. Vide tñ Ange. in l. 3. §. parentes. & per gloss. ibi. ff. de in ius voc. q̃ causa honestatis seruandæ verba possunt intelligi ꝯ proprium significatum vocabuli.

SVMMARIVM.

1 *Præpositus quis propriè dicatur.*
2 *Argumentum ab etymologia vocabuli quando valeat.*
3 *Communis vsus loquendi præfertur propriæ significationi.*

CAP. IX.

1 QVAMVIS. † Dicit quis, ppriè sit præpositus a. h. d. ¶ Casus
a literalis. Hoc nomē ppositus generale nomen est ad omnes qui præsunt, vsus tñ obtinuit eos præpositos vocari qui quandā
2 curam prioratus super alios gerunt. Bern. ¶ † Not. j. ex tex. ibi rite vocentur, q̃ argu. ab etymologia vocabuli est in iure validum, & ritè sit expositio, fm etymologiam, pro hoc c. cum fm apostolum. de præben. ſ. & xxj. dist. cleros. quod intellige, nisi diffinitio cōtradicat, nam semper standum est diffinitioni, quia diffinitio enunciat substantiam diffiniti, per genus, & substantiales differentias, quod nō facit etymologia. pro hoc l. j. ff. de testi. & quod ibi
3 not. & dico etiam plene in ca. j. de iud. ¶ † Not. secundò ibi, vsus tamen, &c. q̃ vsus loquendi præfertur propriè significationi verborum & etymologię vocabuli.

ADDITIO.

a ¶ Præpositus. Adde hic q̃ interdum laicus appellatur præpositus. text. est in c. ex parte. el. j. & ibi glo. infrà eod. tit. & vide etiam quod de hoc notat Domini. in cap. perlectis. xxv. disti.

SVMMARIVM.

1 *Forus quando est masculini generis, vel neutri, quid significes.*
2 *Argumentum ex legibus, quomodo sit sumendum.*
3 *Testimonium fœminæ non est ita validum sicut virorum.*
4 *Fœmina potest esse testis in codicillis.*

CAP. X.

FORVS EST. Non recipit cōgruam summationem. Casus literalis. Primò Isidorus ostendit quid sit forus, & vnde dicatur. Secundò ostendit ex quibus constet. constat cum

Universidad de Deusto
Biblioteca

a causa,lege.& iudicio ostendendo, quare dicatur causa a quæ dū præponitur causa ēt cum discutitur iudicium, dum finitur dicitur iustitia: & vnde dicatur iudicium,& iustitia. Tertiò dicit quid sit negocium ex eo quòd ſ. dixit materia. & origo negotij ostendit quod sit negotium, & vnde dicatur lis. dicit in super causa aut argumento aut probationibus constat: & ostendit qualiter, ¶ Postquam ostendit quid sit negotium: dicit Isidorus quòd in omni negotio quatuor personæ sunt requirendæ: iudex, accusator, reus, & testes. tres ostendendo. vnde dicatur iudex, & vnde dicatur accusator reus, & testis. ¶ Vltr. dicit quòd in teste tria sunt requirenda conditio natura, & vita. conditio, vtrum sit seruus, vel liber. natura si sit mulier, vel vir a si innocens, vel integer, & actu ostendendo causam quare ista tria considerantur in teste. Ber.

1 ¶ † Not. j. ex text. quòd forus cum est masculini generis denotat locum, vbi iudicium exercetur, & habet significationes. vt no. ſ. de foro compe. in rub. fed in iure, cum est generis masculini communiter capitur. vt ſ. Quando autem est generis neutri, tunc forū denotat territorium iudicis, in quo habet potestatē terrendi, & animaduertendi in sceleratos homines. l. pupillus. §. territorium. ff. eo. & quod ibi not. vnde quotidie dicimus iste non est de foro tuo i. de territorio tuo. Quandoque verò denotat locum, vbi fiunt nundinæ vnde dicitur forum re-

b rum venalium. Secundò no. quòd vocabulum b quandoque assumit sibi nomen à materia: quandoque à causa efficienti sicut dicimus hic de foro, & no. quòd valet. ar. ab etymologia vocabuli, de quo aliquid dixit in cap. præcedenti, & plenè incapit. de iud.

2 ¶ † No. iij. quòd arg. cōstit in sola inuestigatione intellectus. & facit ꝙ inducentes text. apertum per viam argumenti. nā vbi text. est expressus in materia ad q̄ allegatur, non debet dici argumentum in tali tex. imo debet dicere, vt est tex. in tali loco, sed tunc debet dici argu. quando subtiliter, & assutè adducitur tex. ad ꝓbandum id ad ꝙ inducitur vel per locum à speciali, vel per locum à simili: vel à sufficiēti partiū enumeratione, vel alio modo, vnde loa. An. videtur reprehendere gl in c. j. ſ. de pac. vbi glo. dicit ibi esse argu. ꝙ ex nudo pacto datur actio, dicit enim ibi, imò expressum & nō in arg. item not. ꝙ ꝓbatio propriè dicitur quæ consistit in facto,

3 puta in testibus, vel instrumentis. ¶ † No. ꝙ fœmina non est tātæ fidei, sicut masculus, vñ pōt optimè adduci iste tex. in arg. ꝙ in ca-

c sibus in quibus fœmina cadmittitur, non facit tantam fidem, sicut masculus, & ideo si duo sunt viri ex vna parte, & duæ mulieres pro contraria parte præferendum est testimonium virorum nam dicitur mulier non à sexu, sed à mollitie mentis, ita & vir nō à sexu sed à constantia, & virtute animi, ita inquit tex. in c. propo suisti. §. sed illud Ambrosij. 32. q. vij. Vltimò no. ar. ex ſ. literæ ꝙ homo vnius nationis. ex quo notus est potest ferre testimonium ꝓ hominē alterius nationis nā hic ꝓsideratur vita, & nō natio. satis ergo est ꝙ sit bonæ vitæ & habeat alias qualitates à iure requisitas, nec est curandū vnde originem duxit. pro hoc c. cū deputati. ſ. de iudic. nam & inter omnes homines mundi est cognatio quę dam, quia omnes descēderūt ex vno parēte, & viro probo totus

4 mundus est patria, ad hoc quod leg. & no. in l. vt vim. ff. de iust. & iur. ¶ † In gl. in verbo, non fœmina. in fi. & in l. qui testamento. in

d § mulier. ff. de testa. & ibi quærit Accur nunquid admittitur mulier in codicillo. & concludit quòd sic d ꝙ not. ga non reperitur prohibita. de quo vide per Spec. in tit. de teste. §. j. ver. item quod

e est mulier. e & seq. tene menti.

ADDITIONES.

a ¶ Causa. Quando dicat causa, & qñ lis ponitur glo. variè exponē do in l. j. in ver. litibus. ff. de testi. & glo. & bal. in l. causas. C. de transac. etiam de hoc vide omnino per Archi. xi. q. j. in sum. vbi dicit, ꝙ causa dicitur ante lite gre. Et vide de hoc Ange. in consi. 203. vel cexiij. Et quomodo sumatur verbū lis, vide omnino post gl. in ca. j. §. j. de procu. lib. vj. & vide tex. & quod ibi notaui post Ab. in ca. ex parte. el. 2. j. co. tit. & tex. & glo. ibi, & Bart in l. postq̄ liti. C. de pac. Et de hoc vide oīno qd scribunt d. de Ro. deci. 293 ſm or dinem meum nouiſ. Et de verb. lis. vide oīno gl. in l. properandū. §. fi. vers. nihilominus. C. de iudi. Et de verbo cā. qd importet. vide oīno Dñic. in c. si duo. §. fi. circa mediū. de proc. lib. vj. & gl. 2. in l. j. ff. sol. ma. in hoc c. dū tex. allegat versum Vergilij. in 7. Aen. Limes erat positus. & idem allegat versum. Vergilij in 4. Aen. Varium, & mutabile. &c. Adde ꝙ licet allegare scripturas authorū, & qñ tales scripturæ ꝓbent vide magistraliter Bar. in l. legata. Pau. de Ca. in d. l. fin. ff. si cer. pe. & vide tex. insti. de emp. & ven. §. item pretiū. & l. j. ff. de contrah. emp. & est tex. cum gl. in l. rantum. in fi. de rer. diui. & Domini. in ca. turbat. xxxvij. dist.

b ¶ Vocabulum. itē quia in hoc text. fit mentio quid sit iudicium, vide Arch. in ca. sicut 2 q. j. vbi dicit ꝙ iudicium appellatur interdū quicquid sententiam præcedit. Alias donationem significat. de cons. di. ij. timorem. Alibi discretionem. iij. q. vij. infamis. §. tria. Et de hoc vide op. gl. in § j. inst. qui. non est permis. fa. te. & plenè per ipsum Pan. in rub. ſ. de iu. & vide quæ ibi noraui.

c ¶ Fœmina. His casibus, quibus mulieres admittuntur ad testificādum, & pari numero testium creditur potius testimonio virorū, quàm mulierem. Et idem punctualiter dicit Bal. in l. fin. per illum tex. de fi. instr. Quod credo verum, nisi masculi deponerent pro actore, & mulieres pro reo: arg. gl. in c. clerici. lxxxj. di. quàm all. pro sing. do. Ab. in c. ex literis. de prob. & pro dicto do. Abb. facit optimè l. j. ff. de sena. & idem dicit Spe. in titul. de teste. §. postquā. ver. porro.

c ¶ Femina. Limita hoc Bellentz. hic, quando testimonium fœmi narum tenderet in fauorem rei, & testimonium virorum in fauorem actoris per gl. sing. in c. clerici. lxxxj. dist. sequitur Marsi. in l. vnius. in § in ea causa. de quæstio. Et in quib. causis mulier admittatur ad testificandum, vide late Feli. in ca. quoniam ſ. de testi. Sebasti. Sapia.

d ¶ Et concludit quòd sic. Et idem tenet gl. in l. fi. C. de codicil. Et cum ea tenent ibi omnes, excepto Ful. per duo lenia, & ipsemet dicit ꝙ ita cōiter tenetur post gl. Adde tū ꝙ mulier potest esse testis in testō inter liberos. gl. no. in authē. quòd sine. C. de testa. & idem tenet Bar. in l. hac consultissima. §. ex imperfecto. C. de testa. Et adde quòd licet mulier possit esse testis in publico instrō. tamen eius testimonium non adminiculatur fidem nisi scripturę priuatæ. tex. est in l. scripturas. in fi. dum dicit trium virorum, quē ibi ponderat Bal. C. qui po. in pig ha. Aduerte tū quia ꝓtra illam ponderationem Bal. viderur facere doctrina gl. in ver. præsidentes. in cle. j. ad fi. de reſcri. quā ibi multum no. d. Ant. & Inn. ꝙ qñ lex, vel statutum vtitur aliquo termino rōne frequentioris vſus, vel aliquam persona, quia frequentius in ea accidat, nō per hoc intelligitur excludere alias personas. Et ita debet limitari regula, quæ dicit ꝙ vnius inclusio, alterius est exclusio. c. nonne ſ. de præsumpt. Ita ergo dicimus quòd illa l. scripturas. primò facit mentionem de viris rōne frequentioris vſus. Et nunquid mulier possit esse testis pro marito: vide plene Spe. in tit. de teste. § j. ver. sed quid de vxore. & quòd notaui post Ant. in c. super eo. el 2. in ver. quæro an mulier. de test. Et adde quòd licet regulariter non possit esse testis in testō, vt dicit hic gl. periura in ea alleg. tū poterit esse testis ad pias causas. Ita concludit Ange. consi. 23. Itē de hoc an. & quando mulier possit esse testis in testamento, vt dicit hic gl. & iura in ea alle. vide Ant. in c. quoniam aliqua. de testib. Item adde ꝙ mulier non admittitur ad testificandum in causa feudali. tex. in c. j. in fi. in versi. præter fœminas. & ibi Bald. in ti. qui testes sint necessad proban. no. inuest. Item adde hic ꝙ de hac qu. not. Spe. in ti. de teste. §. j. versi. item ꝙ est talis, cum quo. Item de prædicta quæstione, an mulier possit esse testis i dispositione ad pias causas, vide Bal. in l. j. de sacrosan. eccl. vbi tenet qd sic. Et de hoc vide Ro. in repe. auth. similiter. versū. 16. C. ad l. Fal. vbi omninovi de. Item de isto ar. videlicet, an mulier possit esse testis in causa ciuili, vel criminali. vide omnino per Host. in sum. de testib. §. quis possit esse testis in codicillis. Quid autē in hermaphrodito, an admittatur in qualibet causa ad testificandum, sicut masculus, dic inspiciendum esse sexum, in quo magis incalescit, & ſm eum iudicandū. Tex. est in l. repetundarū. §. j. ff. de test. & 4. q. 3. c. si testes. qd sit hermaphroditus, & facit tex. in l. quæritur. ff. de sta. ho. Sed tu dic ꝙ debet stari dicto hermaphroditi, in quo sexu magis incalescit. ſm Guli. de Cug. in d. l. quæritur. quem refert d. Ant. in c. fi. de confeſſ. Quid autem si in vtroque sexu æqualiter prevaleat. Potest dici vt singulariter dicit Host. in dicto §. quis possit esse testis. vers. quid de hermaphrodito. Quid si vtitur vtriusq; membri officio ꝙ hoc contingit in villa sua. ſ. Secusiæ. & dicit ꝙ debet fieri, vt fecit epūs Taurinen. diœcesanus suus, videlicet ꝙ hermaphroditū eligat, hoc dicat, & iuret decætero alio sexu nō vti. Sed quātum ad ordines dicas. ꝙ ita data paritate, debet potius reputari fœmina, & sic non potest promoueri, vt dicit Arch. post gl. in d. §. hermaphroditus. 4. q. 3. Itē an sit verum indistinctè ꝙ mulier admittatur ad testificandum de iure ciuili, vltra alios plenè tradit Fran. de Are. in d. c. quoniam aliqua. de testib.

e ¶ Mulier. De hoc art. vide omnino per Ioā. de Imo. in l. qui testib. §. vlt. ff. de testibus. de Bellentz.

SVMMARIVM.

1 *Scriptura non requiritur ad essentiam, nisi contra conuenerit inter partes.*

CAP. XI.

a PACTVM. a Dicit quid sit pactū, & vnde dicatur, & tex. iuris ciuilis aliter diffinit in l. j. ff. de pact. cuius diffinitionem vide hic in gloſſ. fin. ¶ Casus literalis. Pactum dicitur inter partes scriptura conueniens legibus, moribus probata, & dicitur pactum quasi pace factum. Ber. ¶ No. j. ex tex. quòd pactum est plurium, non ergo consistit ex parte vnius tantum. vnde pollicitatio est ex parte vnius, quando quis aliquid promittit absque facto aduersarij. Pactum verò est plurium, vt quando adinuicem conuenit super aliquo negotio. & dicitur pactum ex pace: quia communiter homines ex contentione veniunt ad pactum quo mediante initur pax. ¶ Secundò no. quòd valet pactum contra leges vel contra bonos mores: vt in ca. fi. de pact. & in l. pacta quæ con-

1 tra. C. de pac. ¶ † In glo. j. ibi, ibi etiam sine scriptura: vult ergo, & bene quòd valet pactum. etiam si non interuenerit scriptura, & pro hoc est tex. in l. pactum. C. de pac. & in l. contrahitur. ff. de pig. & hoc intellige verum, nisi partes conuenerint: vt inde fiat scriptura: quia tunc non valet, nisi inde fiat scriptura: vt in l. contractus. C. de fide instru.

ADDITIO.

a ¶ Pactum. Vide d. Ant. in c. qualiter. ſ. de pac.

CAP. XII.

a IVS DICTVM. a Hic Isidorus ponit etymologiam iuris prout habetur in tex. vnde scias quòd hic non diffinitur ius prout est generale nomen, sed prout applicatur ad certam rem, vt quando dicitur habeo ius in tali re, tunc enim dicitur ius à iure possidendi. & ita intellige istum tex. sed capiendo ius generaliter. ius dicitur à iustitia, & est ars boni, & æqui. vt l. j. ff. de iusti. & iur. vide glo. fi. super rub. de re. iu. lib. vj & istud generale nomen habet multas species sub se. nam quoddam est ius gentium, &c. & hoc prosequere, vt habetur in decretis. j. dist. ius. cū c. seq. Casus literalis. Ostendit hic Isidorus vnde dicatur ius, ſ. à iure possidendi. hoc no. iure possidetur ꝙ iustè, & hoc iustè qd bene: quod aūt male possidetur alienum est. male autē possidet qui vel suis malè vtitur, vel vsurpat aliena. Ber. No. j. ex tex. ꝙ duobus modis male possidemus. Primò habito respectu ad iniustam cām possidendi. & tūc dicimur malè possidere, quia detinemus alienum. Secò habito respectu ad ipsam rem q̄ tractamus, nam si non tractemus rē, vt debemus dicimur malè possidere, & quodammodo alienum. nam si aurus non expedit quando debet dici malè possidere, & quodammodo detinet alienum, i. alijs debitum. pro hoc 47. dist. ca. sicut hic.

ADDITIO.

a ¶ Ius dictum. Item vtrū ius sit subiectū iustitiæ, vide B. Tho. in 2. 2 q. 57. art. 1. & ibi in alijs art. eiusdem qu. ponit de differentijs inter alia iura. & dicit gl. magi. in fi. in ca. vt constitueretur. j. dist. qd ius media strata incedit inter regem, & dispensationē. Et vide tex. & gl. in c. ius naturale. j. dist. & ibi Arch. dicit ꝙ æquitas est iustitia cū misericordia temperata. Item multas elegantes quæst. vide per B. Th. in 2. 2. q. 59. per totam q. Item de iustitia vide qd scribit Domin. in c pro humani. §. j. de homi. li. 6. & B. Tho. in 2. q. 66. per totam q. & q. 62. art. j. & in 4. sen. dist. 16. q. 1. ar. 1. 2. 3. & 4.

SVMMARIVM.

1 *Obligationes quæ fiant, quæ propriè dicantur, de quib. reb. & à quib. debeant fieri, & quando debent fieri. 2.*

CAP. XIII.

CAVSA. Quicquid fidelis offert ecclesię oblationis nōie cōtinetur, & à secularib. posſi ieri non debet h. d. Primò decisse narrat factū. Secundò diffinit ibi cæterum. Casus literalis. Quærebatur de decimis, primitijs, & oblationib. in eorū bonis dicerentur esse, quid appellentur oblationes. Rñ. pa. ꝙ decimæ, primitiæ, & oblationes cōnumerantur in solis bonis ecclesiarum, oblationes verò dicuntur quæcunq; de proprijs, & licitis reb. offerunē ecclesiæ à fidelib. Et quicunq; per secularē eas obtinet potestatē proculdubio ꝓ eum, & sanctorū patrū mitritur sanctiones, & qui

1 accepit, & qui tradit raptor, & sacrilegus iudicatur. Ber. † No. j. ex tex. tria requiri vt propriè dicatur oblatio. Primò ex parte offerētis requiritur ꝙ sit Christianus, qa ab infidelibus ecclesia propriè nō recipit oblationē, sed a fumationē oblationis pro interesse, vt in c. quanto. ſ. de vſu. & qd ibi dixi. Secò requiritur à parte eius cui offertur ꝙ sit ecclesia. si. n. datur priuatæ personæ non dicitur oblatio, sed propriè donatio. Tertiò acquiritur ex parte rei oblatæ ꝙ sit inde acquisita, nā ex illicitè acquisitis nō dēt ecclesia recipere oblationē, vt in c. quia in omnib. ſ. de vſu. & in c. ex transmissa. de decī. & vide ibi bo. gl. & quod ibi notat. 14. q. 5. in sum.

2 ¶ † Item no. quòd oblatio a dicitur quicquid offertur ecclesiæ,

a nec sit differentia an in morte an in vita. facit c. de his. ſ. de sepul. vel an consistat in rebus mobilibus, vel immobilibus. xij. quæst. j. videntes. & hoc largo modo sumpto vocabulo secundū Hostien. & bene, sed strictè habito respectu præsertim ad communem vſum loquendi dicitur oblatio quòd offertur sacerdoti in missa, & hæc oblatio est debita secundum Hostien. in præcipuis festiuitatibus. alle. ca. vt dominicis. ſ. de paro. quod ca. hoc probat, sed tene bene menti hoc dictum Hostien. vult enim parochianos teneri ex debito ad faciendum oblationes in præcipuis festiuitatibus vt in dominicis diebus, & alijs præcipuis festis, & pro hoc facit tex. de conse. di. j. omnis christianus. & in dubio hoc dictum Hostien. admitterem vbi sacerdos indigeret, alias autem hoc relinquerem consuetudini, nam non reperio expresse iure cautum quòd ex necessitate talibus diebus fiant oblationes. Et ex omnibus prędictis inferri potest quòd in materia stricta, & odiosa nomine oblationum tantum veniunt quæ offeruntur sacerdoti in missa, & non extra, secus est in materia fauorabili, & larga, quia tunc capiemus generaliter. vt suprà dixi. ¶ In glo. ij. in fin. no. j. ex glo. de vario significatu huius verbi, ecclesia, nam quandoque capitur pro muris ipsius ecclesiæ quandoque pro vniuersitate ecclesiæ, vt prælato, & capitulo, & varia significata huius verbi vide per glo. pleniorem in ca. fin. ne prælati. vi. suas. ¶ Secundò not. ex vlt. opi. glo. quæ etiam placet In. in ca. cum super. de cau. & poſ. & proprie. vbi per eum, ꝙ bona dedicata ecclesiæ sunt dei. & pro hoc facit bo. tex. in ca. cum ex eo. de ele. lib. vj. dum text. ibi dicit de patrimonio Iesu Christi. & facit c. nulli. i. 2. q. 2. ¶ Tertio no. ex hac gl. ibi. vſum quarum rerum, &c. ꝙ ex bonis ecclesiæ clerici debent habere solum vſum, de quo vide gl. in præsenti. de of. or. li. vj. plenè dico in rep. c. cum esses. de testa. vbi videas.

ADDITIO.

a ¶ Quòd oblatio. Quid veniat appellatione oblationis, latius attingit Abbas in c. cum inter vos. in vlt. not. j. hoc tit.

SVMMARIVM.

1 *Quasi, ista dictio de natura sui diminuit, licet aliquando sit veritatis expressiua.*

2 *Bissextus quando venit, duo dies computantur in vno. 4. Oblatio sacra. a quibus est danda. & quot sufficiant. Annus de quot diebus intelligitur.*

CAP. XIIII.

a QVAESIVIT. a Solus sacerdos potest sacramentum extremæ vnctionis infirmo cōferre. hoc primò. In anno bissextili seruari debet loci cōsuetudo circa diem sancti Mathię festandū, dum tamen vigilia continetur festo. & secunda pars ibi. festum. ¶ Casus literalis. Quæsitum fuit à papa, vtrum sacerdos vno tantum clerico præsente infirmum debet vngere. secundò fuit quæsitum quando festum beati Mathiæ in anno bissextili venerit, vtrum debet obseruari, vt inter vigiliam & festum alia dies interponatur. respo pa. ꝙ sacerdos vno clerico præsente etiam solus, si necesse fuerit potest vngere infirmū. de festo beati Mathiæ apostolli dicit Gre. pa. ꝙ vigilia secundum ecclesiasticam consuetudinem præcedat ipsum festum. ita videlicet ꝙ nō pro bissexto, nec alio modo inter vigiliam, & solennitatem alius dies interueniat in quo vtique vigiliæ ieiunium celebretur, nisi veneret die dominica, & ipsum festū siue fiat in die præcedēti. f. bissextili. siue in sequenti qui duo dies pro vno reputantur nullus error est, sed vt consuetudo ecclesiæ seruetur, Ber. No. j. ex tex. ꝙ vigilia beati Mathiæ est in precepto quoad ieiunium. licet enim non fuerit de numero duodenario in vita episcopi. fuit tamen postea electus per sortem inspiratione diuina precedente, & assumptus in locū Iudæ traditoris qui laqueo se suspenderat. pro hoc ca. consilium. de obser. ieiu. & quod no glo. in ca. vnico. de rcli. & vene. san. li. 9. Ex quo infertur ꝙ surrogatus debet sapere naturam eius, cuius

1 loco surrogatur. facit ca. ecclesi. vt sit. pen. † Secundò no. ꝙ dictio

b quasi. b diminuit quādoque rē sed impropriè est veritatis expressiua, iuxta illud tu ange, quasi vnigenitū à patre. &c. de quo in ca.

2 prout. de do. & contu. † Not. 3. ꝙ in anno bissextili duo dies cōputantur pro vno, & hoc per rationem quę redditur in gl. pe. ¶ Vltimò

ADDITIONES.

a ¶ Quę fuit. Per istum tex. dum dicit infirmum vngere, deciditur quęstio an ex, qui sit damnatus ad mortē sit dāda extrema vnctio. Et concludit. ꝙ nō. quia hoc sacramentū non datur, nisi infirmis. Et aperiè Dñic. in cap. super eo. de hęre. li. vj. & Io. de Imo. in cle. j. de priuile. & vide quod ibi notaui. de Bellentzinis.

b ¶ Dictio, quasi. No. de dictione quasi. & vide gl. in ca. put. de dolo, & qtu. & q̄ dixi de cā poſſ. ca. cum ecclesia. An. Barba.

Universidad de Deusto

timò potest colligi quòd dies aliqua, non est interponenda inter festum, & vigiliam. & si quis bene inspexerit semper ita potest seruari festum sancti Matthiæ, vt nunquam vigilia contingat in dominica in anno bissextili: nam si festum est in die dominica tunc vigilia potest celebrari die sabbati. si verò festum venit in die lunæ tunc vigilia potest celebrari illa die, & sequenti festum: sed dictum tex. potest procedere in anno bissextili † In gl. fin. ff. Ho. videtur intelligere text. indistinctè vt etiam cessante ne
a cessitate vnus solus sufficiat, & sm cum plurale resoluitur in singulare: sicut in simili. l. demonstratio. §. fi. de cond. & demō. & quod no. in c. vt priuilegia. de priuil. vbi secundum Ia. intelligitur distributiuè. & dicit Io. an. in quibusdam locis seruari, vt Paduæ quòd plures clerici conueniunt: sed vnus agit vno modo: & alij respondent, credo satis posse dici quòd dictum apostoli sit consilium. nam nullius est habere plures. iuxta illud euangelij. vbi duo, vel tres congregati fuerint in nomine meo ibi sum. &c. & facilius exaudiuntur plures, quàm vnus. de pœ. di. iij. c. oret. sed non
4 est necessarium, vt hic. † In gl. pe. in fi. no. gl. quia quotidie allegatur, & maxime no. theoricam quam sentit. in fi. vt in odiosis intelligatur annus de cccl xv. diebus. licet illo anno contingat bissex-
b tus b secus in fauorabilibus: quia tunc duo dies computabuntur pro vno in tex. & ita vult respondere gloss. ad l. 4. ff. de sta. hib. de quo s. appositum erat, & non solucrat. & habes confirmatem gl. & magis claram in c. si propter. de reser. li. vj. sed gl. iuris ciuilis in l. ij. ff. de diuer. & temp. præscri. proposuit in hoc multas opi. & interæteras posuit opin. Ego, quæ placet ibi Bartol. & in l. bissextus. ff. de verb. sign. qui distinguit an terminus statuatur per numerum annorum
c vel mensium. & tunc duo dies computantur pro vno si bissextus tunc accidat. sed si terminus statuatur per numerū dierum non computantur pro vno, quia in veritate plures dies sunt, & satis placet. cōiungendo istas opi. possumus dicere, quan terminus statuitur per numerū dierum puta quòd seruiat, vel stet suspensus per xl. dies. & tūc tam in fauorabilibus, quā odiosis nō cōputabuntur pro vno die. aut terminus statuitur per numerum annorum, vel mensium. & tunc opin. gl. nostrarum videtur benignior, vt distinguamus inter fauorabile, & odiosum. maxime per istam l. 4. de statu. li. quæ loquitur indistinctè, licet Barto. dicat quòd non loquitur de anno bissexti. sed hæc responsio diuinat cum ille tex loquitur generaliter.

ADDITIONES.

a ¶Vnus solus. An in vnctione extrema sufficiat vnus sacerdos. Et adde quod circa istam vnctionem extremam plenè scribit Ioan. de Imo. in cle. j. de priui. glo. in ca. presbyteros. §. prohibitio verò. versi. oleo verò sanctificato. xcv. dist. & vide tex. in ea. dist. in capi. illud autem vbi referuntur illa verba Ioan. apostoli per quæ videtur necessarij plures presbyteri.

b ¶Bissextus. Vide circa hoc quòd scribit Ab. in c. quærenti. de offi. de le. circa fi. Item vide quòd not. Dūnic. in c. tenere circa fi. in versi. not. quod annus. xxxj. dist. & vide gl. magistrā in l. 3. §. minorē. in verb. si bissexto. ff. de min. quæ optimè declarat istum bissextum quō fiat. Et vide Bar. in d. §. minorem. vbi dicit quòd in dilatione annales bissextiles computantur pro vno die, secus in dilatione dierum.

c ¶Annorum. Vide de hoc glo. in c. nullus. & ibi latè. & eleganter Dūn. circa fin. lv. distin. vbi omnino vide. Et in omnibus terminis, seu declarationib. isti dies bissextiles, qui alias appellantur irregulares computentur pro vno die, vide opti. tex. in l. duo. ff. de diuer. & temp. præscr. & in d. l. 2. in §. minorem. hic alle. in glo.

SVMMARIVM.

1 *Sententia potest fieri per verba quæ æquipollēt verbo absoluo, vel cōdēno. 2.*
2 *Interpretatio sententiæ debet declarari diffinitiuè, & partibus præsentibus quando fit iudicialiter secus extrairudicialiter.*

CAP. XV.

a IN HIS. a Per verbū statuo & præcipio diffinitiva sententia ferri potest. h. d. & secunda pars ibi, attendentes. Casus literalis. Inter magistrum, & conuersos sancti Simpliciani coram archiepō Mediolanensi super eodem hospitali cō vertebatur, archiepiscopus tulit sententiam sub hac forma verborū. statuo, & præcipio quòd ita fiat, quia non fuit vsus his verbis talē partem cōdemno, vel absoluo, dicebatur quòd talis sententia non tenebat. Quæstio super hoc delata est ad papam, vnde ipse cōsiderans quòd hoc verbum statuo, rē perfectā significat. Itē sm Greg quòd præcipitur imperat, & quòd imperatur necesse est fieri. aliqñ si non fiat pœnam habet. & non debet qs cōsiderare verba. sed voluntatem procuratoris vtriusque partibus præsentibus, interpretatur. & diffinit quòd sententia prædicta
1 perpetuā obtineat firmitatē. Ber. ¶ † No. j ex tex. sententiā diffiniti
b nā valere, licet iudex nō exprimat verbum cōdēno, vel absoluo satis enim est quòd cōdemnet, vel absoluat per verba æquipollentia & ex hoc aperitur intellectus iuris dicentis sniam debere contineri cōdēnationem, vel absolutionē, vt intelligatur de cōdēnatione, vel absolutione in effectu, non aūt quo ad verba tm̄. Secundò no. quòd verba statuo, vel præcipio important necessitatem pro hoc xiij. q. j. c. quod præcipitur. Item no. quòd verbum statuo, non solum potest applicari ad statutū vel ad legem municipalem, sed etiam ad diffinitiuam sententiam, & hoc intelligo qñ materia subiecta hoc patitur, vt quia post conteationem in iudicio factam, & alijs
2 ritè agitatis iudex dicit statuo in hunc modum &c † Item not. quòd etiam in sententijs non debemus attendere nudam proprietatem, & corticem verborum, sed potiùs mentem, & voluntatem
3 iudicis proferentis † Vltimò no. ibi diffinimus, quòd etiam cum quæstio est de interpretatione sententiæ, debet ferri diffinitiua sententia partibus præsentibus, & hoc tene menti. quod

ADDITIONES. intel-

a ¶ In his. Quæro lex punit statuentes contra libertatem ecclesiæ. vt no. in c. nouit. & in c. grauem. de sen. excom. habebit nec locū pœna in his, quæ cœperunt statuere, sed nō perfecerūt, nec tamē reuocauerunt intra duos menses prout exigit constitutio. Videtur quòd sic, per tex. in l. si quis id quod §. dum proponitur. ff. de iurisdi. om. iu. Contrarium dico per istum tex. in iure cano. sing. qui dicit, quòd verbū statuo, rem perfectā signat, & est opti. tex. quòd qñ aliquid debet fieri certo mō, sufficit per æqu pollens. Ad idem est tex. in l. iure. C. de instit. & substit. in l. fi. C. de do quæ sub mo. & in l. nominatim. de li. & posth. & in § Insti. de exhær. li. & bona glo. inc. cōstitutionē. de sen. excō. li. vj. & quod no. Bal. in l. cos. § si aut. C. de ap. vbi dicitur quòd sufficit appellanti ab interlocutoria prosequi aliam cām, quæ expressam, dūmō sit eiusdem effectus. Et adde quòd hoc in tm̄ est verum quòd illud, quòd est æqu pollēs, nō intelligitur excessum p dictionem taxatiuam, vt pulchre resoluit Pau. de ca. in cō. i. 296. Sed tu prædicta limita, nisi ille modus esset de forma, quia nō sufficit, tunc fieri per æquipollens. Ita sing. dicit Bal. in l. j. de li. & posth. quē refert, & sequitur Pe. de Anc. in repe. c. canonum in 6. prin. quæsti. o. versi. quæro si statuto cauetur quòd in instrō debeat apponi nomē pñs. vt Gallus Pressus, nō valebit instrm, nisi apponatur nomen partis. Ad quod vide quòd apostillani in tex. in cle. appellanti. de ap. ītē pro illo dicto Bal. in d. l. j. facit, quia licet exemplatum authoritate iudicis æquipolleat originali instrō edito à notario publico. vt in c. fi. de fi. in itr. tamē si statutū diceret, quòd instrm scriptum manu publici notarij de ȝcto rogati habeat executionem paratam, non habet locum in instrō exemplato authoritate iudicis, quia non est scriptum manu notarij de ȝcto rogati. Glo. est no. quā ad hoc ibi ponderat Bar. in probatorias. C. de diuer. of. li. 12. Item quòd in statutis sufficiat quid fieri per æquipollēs, allego quod eleganter no. Bar. in l. nihil. ff. de adi. leg. vbi per illū tex. dicit quòd si statutum disponit quòd camerlengus teneantur cancellare debita de quib. eis plenariè fuerit satisfactum. dicuntur parere statuto, si scripturæ sibi fuisse satisfactum, licet non cancellant postā libri. Et idem dicas si cancellatio esset facta verbo tm̄. vt dicit Bart. in l. emptor. § Lucius in fi. ff. de pa. Sed in ȝrium optime vide Bar. in auth. cassa circa fi. C. de sacrosan. eccl. & Ab. in c. noueritis. circa prin. de sen. excom. Sed so uo hic subtilit quòd Bar. in auth. cassa. loquitur in statuto ȝ libertatem ecclesiæ in quo ex mente legis est quòd cancelletur de facto, nec sufficiat contraria posta. ad hoc, vt nunq̄ appareat illud statutum ȝ libertatem fuisse editū. Sed in casu Bart. in d. l. nihil. sufficit cōtraria posta: quia statutum vult ibi cācellari debitum, vt appareat fuisse solutū, vel liberationem esse factā quod æquè apparebit per ȝriam postā. Et istā subtilem solutionē seu diuersitatis rōnem dixit mihi dñs meus Frā. de Are. cum de hoc sibi opposuissem. Quomodo aūt fiat cācellatio, declarat gl. in l. si quis voluntatem. circa prin. in vers. inducta. C. de solu. Io iuri tamen præstatione nō sufficit quid fieri per æq pollēs. text. est in l. qui per salutem. ff. de iureiur. Sed contra dicit Bald. in d. l. j. ff. de lib. & post s. alle. optimè facit qd no. dñs. in c. nec captandæ. circa prin. vers. no. q illud est. de concess. præb. lib. 6. vbi omnino vide Maria. in repe. c. qualiter, & qñ. in 2. q. 11. prin. de acc. Item ȝ illud dictū Bal. in d. l. j. adducto in contrarium fortē tex. in l. ubemus. C. de rest. vbi lex illa expressa requiritur pro forma & valebitare testamenti, quòd testator proprio nomine debeat nuncupare nomina hæredum, & tamen in gl. approbata per omnes tenet quòd sufficeret si notarius coram testatore nūcuparet. ecce quòd ibi lex requirit formam, & sufficit impleri per æquipollens.

b ¶ Cōdemno. Vide Bal. in l. præses. C. de sen. & interlo. om. iu. ver. & no. q illa lex. vbi dicitur quòd sniam debeat continere condemnationem, vel absolutionem, &c. non habet locum in quatuor casib. Primus est, vbi petitur in integrum restitutio. in l. j. C. vt si ab hæreditio. Secundus est, vbi petitur sententia declarari nulla, vt l. si constat. ff. de app. Tertius est vbi petit cōfirmatio electionis. vt c. fi. de elec. li. 6. Quartus est, vbicunque quis nō habetur propriè aduersarius. Item adde hic quòd in sententia, quam profert iudex appellationis, debet esse verbū condemno, vel absoluo. Vide glo. & omnino Bar. latè in l. cos. in prin. in vers. iudicum. C. de app. Item

✻ adde

a intellige de interpretatione a quæ fit iudicialiter, secus si extrajudicialiter, vt in c. seq. vbi plane per Inn.

ADDITIONES.

✻ adde hic quòd si snia ȝ ineat cōdemnationē, vel absolutionem pōt ferri duob. verbis, secundū Bal. in l. fi. C. com. vel epis. quò ad hoc allegat tex. in l. defendēte ff. de auth. tuto. Sed ad hoc vide tex. in l. fi. in fi. ff. de pba. Adde hic gl. in c. illa. de accu. Qđ sententia potest ferri duob. verbis tantum. est tex. in l. pater filio. ff. de procur. An autem iudex possit pnuntiare diffinitiuè p verbū. Si videtur nobis, non exprimendo aliter cōdemno, vel absoluo, vide tex. quòd sic, in l. qd tñ. §. si arbiter. ff. de arbit. & d. Ant. in c. præterea requisiti. de app. & quòd valeat, est casus in l. diui fratres. ff. de libe. cau. §. pe. de Bellentzinis.

a ¶ Interpretatione, &c. Vide omnino latè Domini. in c. j. §. fi. in fi. de ver. sign. li. 6.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegia, siue beneficia principis latissimè interpretantur. 3. 7.*
2 *Interpretatio referiptorum, vel priuilegiorum, vel sententiæ, quando fit audebeat citari pars cuius interest.*
3 *Priuilegium principis an, & quando sit latissimè interpretandum. 7.*
4 *Clericus, qui est in seruitio episcopi, vel papæ reputatur pro residente. vide Inpra in primo no.*
Priuilegium contra ius cōmune est latissimè interpretandum quando verba priuilegij hoc patiuntur.
5 *Priuilegium indultum contra statutum, vel contra consuetudinem, quod tamen sit iuri conforme, est latissimè interpretandum. vide infra ca. cum tibi. in opp.*
6 *Distributiones quotidianæ non dantur residentib. sed interessentib. diuinis.*
7 *Priuilegium, rescriptum, & beneficium, quid sint, & quo interpretantur.*

CAP. XVI.

1 OLIM. † Verba priuilegiorū sunt interptāda latissime. h. d. vel iuc. Bñficiū pricipis latissimè interptari dēt. prīo ponit man
ralis. Dūs pa. mādauit cap. Paduano quatenus magistro G. cano nico Paduano pbēdā q̄ñ residētib. de cōi ȝfertur, sicut vni ex aliis residētib. & bñficia manualia ȝferrēt, q̄ si canonici hoc nō facerēt patriarcha Gradēn. super hoc executor eos ad hoc app. cet. cōpelleret. Canonici mādatum apost. malitiosè aliter quàm debebant interpretātes d cebant non diem tenebantur ad hoc eum ipse non resideret ex eo qđ dicit vni de residentib. sed ip se residebat, vnde ipsi non tenebantur. vnde patriarcha petiit benignè à dño papa qualiter mandatum suum esset intelligendū. Rñ. pa. q cū bñficia principis latissimè sint interpretanda inuenit cap. Paduano præbendam, quæ tm̄ residentib. in victu, & vestitu, & ȝfertur de cōi dicto magistro G. plenè ȝferendā, sicut vni ex aliis residentib. malitiosa interpretatione reiecta. Ber. No. j. ex tex. q principis benefic um appellari potest priuilegium alicui ȝcessum etiam pro executione iuris cōis. & hoc procedit intelligēdo
a q iste canonicus erat in seruitio papæ, vel epi, vt dicitur in gl. † Secundò collige papā posse interpretari suū priuilegium extra iudicium, & in absentia partium. & circa hoc vide hic no. q Inn. q
distinguit inter modificationem, & interpretationem. nam modificatio est, cum aliqđ detrahitur priuilegio, & hoc dēt fieri præsentibus, vt in c. super. de decim. posset tñ papa etiā in absentia partium hanc modificationē facere. Interpretatio verò, si sit iudicialiter, debent partes vocari, vt s. c. pxi. si verò, vt extrajudicialiter tunc in principem nō est necessaria vocatio partium, vt hic, sed iudex inferior debet seruare ordinē iudiciarium, alias non tenet
3 qđ ipse facit. arg. in l. de vno quoq; ff. de re iu. & 3. q. ix. caueant. † In gl. j. ibi, quia papa sic voluit sed ȝ hanc lec. vltimā facit, quia
a si priuilegium erat ȝ ius cōe debebat strictissimè interpretari. ga omnis recessus à iure cōi est odiosus, vt in c. j. & ij. de fil. presby. li. 6. & in c. q dilecto. de ȝban. & affi. & ideò, vt clarius habeas mate
4 riam huius. c. ȝclude q tres intellectus possunt dari istic. † Primus est q priuilegium erat conforme iuri cōi, vt quia erat in seruitio cōi vel papæ, & sic debebat reputari residens, & ideo longissima interpretatio fienda erat. Secundus intellectus q papa voluit prouidere ȝ ius cōe, & tunc per ȝriū dic q priuilegium ȝ ius cōe debet strictissimè interpretari qā verba hoc patiūtur, secus vbi ȝstat de intentione principis, vt hic ȝstabat. nam ex quo mādabat illi prouideri sicut vni ex aliis residentib. ergo voluit illū haberi pro residente quo ad omnia. Et ex hoc & ex tex. singulariter not. quòd priuilegium contra ius commune debet latissimè interpretari. vbi verba hoc patiuntur. Tertius intellectus extra gl. quam sentit hic Io. an. And. q iste canonicus erat præsens. pro quo facit text. ibi, sicut vni ex aliis, &c. Sed propter aliquod statutum particulare, vel consuetudinem, non poterat recipere

præbendam quæ ȝsistebat in victu, & vestitu. & ad hoc impetrauit priuilegium quod erat conforme iuri cōi, licet contra statu
5 tum, vel consuetudinem. † Et ex hoc tertio intellectu no. q priuilegium indultum contra statutum, vel cōsuetudinem conforme tamen iuri cōi est latissimè interpretandum, & idem no. in c. cum tibi. j. eo. & pro intellectu literæ vide quod no. gl. pe. de cle. non re
6 si. c. 1. lib. 6. † In gl. 2. ibi qui intersunt diuinis. intellige ergo glo. q manualia beneficia hic appellātur distributiones quotidianæ, sed non bñdicit. quo ad tex. nostrū, ga distributiões quotidianę non dantur residentib. tantum, sed interessentib. diuinis. vt in c. vnico, de cler. non resi. lib. 6. & pap. mandauit prouideri isti, sicut vni ex residentib. & ideò potes intelligere hunc text. q olim in ecclesia Paduana non erant præbēdæ distinctę, sicut hodie, sed ex omnibus reditib. certa portio dabatur cuilibet canonicorū pro vestimētis, & victu. & illa appellabantur præbenda. Item quoliber die dabatur cuilibet canonicorū tot libræ panis, & tot mensuræ vini, & certi denarij pro victu. & ista appellantur manualia beneficia, seu præbendæ pro victu. & fortè vtra ista erant distributiones quo
7 tidianæ pro interessentib. diuinis. † In gl. fi. in fi. hęc gl. intrat q. an
b beneficium principis sit largissimè interpretādum, b sed non dat aliquam bonam theoricam. nota tamen eam in quātum dicit q rescripta ad lites debent strictè interpretari. no. etiam eam in quātum in fi. dicit q beneficiū principis tendens in alterius lęsionem non debet largissimè interpretari. & concor. Inn. in c. cum dilecti. de dona. & pro hoc alle. bo. tex. in c. super eos. de off. deleg. & in l. 2. §. si quis à principe. ff. ne quid in loco publ. & concludendo clarè dicta Doc & materiam scias quod vbi in iure specificè fit mē
c tio de beneficio principis. c Item de priuilegio d, & de rescripto
d tam ad lites, quàm ad beneficia, beneficium potest latè sumi, &
e tunc est benevola e actio gaudium tribuens capienti. in lib. feud. in ti. quib. cau. bene. amit. in c. 1. & no. in d. c. ad aures. §. de pœ. & tūc si generaliter sumptum comprehendit in se priuilegium, item & rescriptum, quia semper princeps facit gratiam, vt in ca. fedes. de reseri. non. n. tenetur dare rescriptum, cui subiecti habeant iudices ordinarios. Quandoque verò hoc verbum beneficium, sumitur strictè, & transit in speciem, & tunc propriè dicitur beneficiū liberalitas quędam, seu gratia concessa sine alterius præiudicio, per ius cōe. vt qñ princeps ȝcedit aliqua iura, ad se spectātia. illud ppriè dicitur beneficium, & non priuilegium, & illud debet largissimè interpretari, quia tantum præiudicatur concedenti. & in hac specie intellige iura quæ dicunt q beneficia principis debēt
f largissimè interpretari, priuilegium f verò est quoddam benefi-

ADDITIONES.

a ¶ Priuilegium. Circa interpretationem priuilegij, vide quæ cumulat Fel. in c. causam quæ. ver. interpretatio priuilegij. §. de resc. fac. in l. pe. ff. de consti. principum. Seb. Sapi.

b ¶ Sit largissimè interpretandum. Adde tu, quī vis facere vt priuilegium q vis à principe impetrare, recipiat largissimā interpretationem per Tho. Ferr. in suo tract. caute. 29. incip. dum Venetiis vna vice pranderem.

c ¶ Principis. De illis terrenis, quid sit beneficium, vel rescriptum, vi de Bar. in l. pe. ff. de consti. prin. & vide Ang. in cons. 233. vbi dicit q immunitas cōcessa forensib. anteq̄ veniat, dī beneficium. sed postquam venerit, dicitur priuilegium, vide Bal. in l. pe. ff. de cōsti. prin. vbi dicit q omnis concessio principis dī esse priuilegiū eo ipso. q discrepat à iure cōi, per illū tex. Et vide Bal. in c. 1. §. inuesti tura. prope fi. in ri. de no. tor. fi. vbi dicit q quælibet gratia principis potest appellari priuilegium. Ita dicit notari in nouel. in hoc c. olim. de ver. sig.

d ¶ Priuilegio. Quid est bñficiū, vide Pe. de Anc. in regula, bñficiū. cir. prin. lib. 6. vbi et ponit hāc diffinitionē, & Io. de Im. in cle. si plures. de pbē. & vide eundē Ab. in c. ad aures. s. de pœ. Et de hac met diffinitione ponit Bal. in l. pe. in prin. ff. de consti. prin.

e ¶ Benevola. Vide Fel. in rub. s. de resc. vel circa diffinitionem. & q interpretationem recipiant rescripta, latè tradit Fel. d. c. cām quæ interpretatio rescripti. s. de reseri. Seb. Sap.

f ¶ Priuilegium. Quid est priuilegiū adde hic Bal. in l. fi. C. de re iudi. versi. dicas. vbi dicit q omne priuilegium est rescriptū, sed non ȝ uertitur. & alle. l. probatorias. C. de diuer. offi. lib. 12. Itē adde q habemus alia duo vocabula, seu alios duos terminos s. dispensatio. & mandatum. Dispensatio est, qñ aliquid iuris ex cā relaxatur. Ita loquitur l. 1. cir. prin. ff. de va. mi. & tex. no. in l. ex facto. in prin. ff. d vulg. & pup. quæ cū habeat vim priuilegij etiā strictè interpretat d. l. ex facto. vbi no. do. Can. omnes in c. 1. de fil. pby. in 6. & in ca. quod dilecto. de consan. & affi. Inn. in c. dudum. de cle. Pa. in c. at si clerici. §. de adulteriis. de iud. Mandatum verò est propriè qñ dat ad exequendam gratiā papæ, vel principis, & sic quando aliquis deputatur executor gratiæ, vel beneficij, capit. eam te. de rescrip.

Universidad de Deusto

neficiū ꝫ ius: & dicitur priuilegium, quasi priuata lex, qui est ꝫ lege cōem. & appellatur beneficiū quod tribuit gaudiū ei cui accidit, & tale priuilegiū debet largissimè interpretari, sed inquātū præiudicat tertio, vel iuri cōi debet strictè interpretari, vt in c. quod dilecto. præall. & in c. 1. & 2. de fi. pref. lib. 6. & vide bo. gl. in c. ordinari. lib. 6. & quod no. gl. in c. fi. de transla. epis. & in hoc priuilegio nō habēt locū illa iura quæ dicunt būficia principis lar
a gissimè interpretāda, nisi modo p dicto. rescriptum a verò est būficiū fm ius qa datur ad iuris obseruantiā nec tenebitur princeps cōcedere. vt s. dixi. ideò potest appellari beneficium largo modo sed si datur ad lites debet strictè interpretari, qa præiudicat ordinariæ potestati. Item est odiosum quia datur materia litigādi & vexādialium. Idē dic ī rescripto ad beneficia. nā est ambitiosum, & præiudicat ordinariæ potestati. ideò fit strictissima interpretatio, vt in c. quamuis. de preb. lib. 6. hoc no. quia in hac compilatione non ita clarè examinatur hæc materia, sicut hic. adde quæ dixi s. in gl. & tene menti.

ADDITIO.

a ¶Rescriptum. Et vide gl. in vers. noscatur. cir. fi in c. 1. de consti. in 6 ex quo colligit Do. differentiam inter rescriptum, & priuilegiū quia rescriptum est ius commune, priuilegium verò contra ius.

SVMMARIVM.

1 *Generale interdictum dicitur etiam si sit emanatum in vna villa.*
2 *Sententia excommunicationis est latè interpretanda.*

CAP. XVII.

a CVM IN PARTIBVS. a Generale dr interdictū, qfertur nedū in prouinciam, sed etiā in villā vel castrū. h. d. Cōis diuisio, secunda ibi. cum autē. Casus literalis. In regno Portugaliæ diuersa loca supponebātur alqū interdicto, qdā habētes priuilegiū vt licear eis celebrare diuina ianuis clausis excōicatis, & interdictis. cum gnale interdictū terræ fuerit, asse erāt se nō teneri participare interdicto dicētes interdictum gnale solummodo esse, cū regnum, vel prouincia tota subiicitur interdicto. Eps Colubren. consuluit pap. qñ gnale, vel particulare dici debeat interdictum. Rñ. pap. cum in priuilegiis eorum de regno, vel prouincia nihil dicat, p hoc verbum terræ nō solum regnum, vel prouincia intelligit, sed ēt villa, vel castrum, vt ēt in illis locum habeat qp de gnali dr
1 interdicto. B. † No. 1. ex tex. quod particulare interdictum dr qñ vna ecclesia, vel plures ecclesiæ specificè, & non sub noīe vniuersitatis interdicunt. Gnale verò est qñ vniuersitas vnius loci interdicitur, siue locus sit paruus siue magnus, vt est villa, vel castrum, & est rō. qa si in villa nō esset, nisi vna ecclesia tā apta est habere plures ecclesias. vñ ptinet in se vniuersitatē, & no. qa facit ad multa, & maximè ad ꝫstitutionem Bonifacij, vbi cauet qp p pecunia rio deb. to nō dēt ferri interdictum gnale p ordinarium vel delegatum, sine speciali licētia papæ. Itē no. quod noīe terræ cōprehēditur regnū. Itē ciuitas. Itē castrum, vel villa. Op. ꝫ tex. de c. fin. de sen. exc. lib. 6. vbi absq; priuilegio clerici possunt submissa voce celebrare. tpe gnalis interdicti. ergo nō est opꝰ priuilegio, de quo hic. Sol. illud ꝓcedit hodie de iure nouo, sed hoc olim nō licebat, ideò impetrabat priuilegium. de quo hic. In gl. fi in fi. vel dic fm Host. quod interdictum nō est odiosum cum ad correctionē ani
2 marum infligitur. vt in c. pen. de sen. exc. quod no. † Ex quo habes quod sententia interdic. nō debet strictè interpretari. sed largè, qa venit ad correctionē animæ, & securior interpretatio fienda est in concernentib. periculum animæ. vide bonam gl. in c. vnico. de scruti.

SVMMARIVM.

1 *Clericorum appellatione veniunt canonici. 3. 4. 5.*
2 *Consuetudo quod clerici possint disponere de bonis acquisitis intuitu ecclesiæ valet.*

CAP. XVIII.

1 CVM TIBI. Verbū † clericorū ēt canonicos ꝫprehēdit. h. d. vel aliter fm intellectum abbatis. Priuilegium ꝫ consuetudinem iuri cōi obuiantē largè est interpretādum, & fm hunc intellectū est casus no. & pone sic casum fm hunc intellectum. In quibusdā partib. Frāciæ erat consuetudo qp propinqui succederent clericis intestatis in bonis etiā acquisitis intuitu ecclesiæ. Cōtra hanc cōsuetudinē papa cōcessit priuilegium cuidam ep̄o, qp ordinatio rerum clericorum ab intestato decedentium esset in sua dispositione, dubitabatur an appellatione clericorum venirent canonici,
2 & respondetur qp sic, vt in litera. † No. 1. ex tex. præcedentem intellectum qp valet consuetudo, vt clerici possint disponere de bonis acquisitis intuitu ecclesiæ, & propinqui succedunt eis ab intestato in huiusmodi rebus, & tene hoc menti. & faciunt no. in
3 c. præsenti. de offi ordi. li. 6. † Secundò no. qp verbum clericum. in priuilegio prolatum etiam comprehendit canonicos. Sed contra oppo. de c. cedens. & qp ibi no. s. de rescri. vt non veniant maiores expressis minoribus etiam secuta clausula generali. sed canonici ecclesiarum cathedralium sunt honorabiliores aliis, cū faciunt vnum corpus cum episcopo, vt in c. nouit. & ca. quanto. de his, quę fiunt à præla. ergo verbum clericorum debet cōprehendere simplices clericos, & non canonicos. Sol. dicunt Hostiē. & Io. And. qp contrarium procedit in rescrip. ad lites quæ sunt restringenda, sed hic nos loquimur in priuilegio fauorabiliori, & vt dixi secundū illam lectu. Abb. istud priuilegiū erat conforme
4 iuri communi, licet contra statutum, vel consuetudinem. † Not. sing. & tene semper menti. nam sentiunt doc. ex prædictis qp in materia stricta appellatione clericorum nō veniūt canonici, sed
a simplices clericia tantum. quod mihi placet. & idem teneo, de vita. & ho. cleri. super rubrica. latius tracto, sed in materia larga veniunt omnes etiam episcopi, vt patet in rubro de vi. & ho. clericis. nam ibi in rubro dicitur de clericis generaliter, & in nigro tractatur etiā de episcopis. In gl. 1. ibi prior expositio melior est. nā secundum vltimam lect. gl. non erat opus impetrare priuilegiū, nisi dicatur qp episcopꝰ ex illis bonis volebat soluere debita sua.
5 In † gl. fi ibi, largissimè sumitur, & notatur hoc dictū gl. fi. & tene menti, vult enim qp verbum clericorum non comprehendat canonicos, nisi ex largissima interpretatione. ergo vbi cessat hęc interpretatio largissima non comprehendit canonicos, vt s. dixi. & in fi. gl. fo. vt ibi no. in gl. vlt.

ADDITIO.

a ¶Clerici. Vide quæ no. in c. cleros. 21. dist. vbi late. & do. Car. in c. bonæ de postu. præla. text. in c. cum per exceptionem. de priui. li. 6. Fed. de Se. consi. lxx. Lud. Ro in l. 3. ff de verb sign. And. Barb.
a ¶Clerici. Vide Fel. in c. non dubium. in 2. no. s. de sen. excom. Seb. Sapia.

SVMMARIVM.

1 *Clerici an & quando teneantur præstare iuramentum obedientiæ prælatis.*
2 *Episcopus, & capitulum faciunt magnam coniunctionem inter eos. Canonicis sunt obligati clerici vt vniuersis non vt singulis.*
3 *Clericus cui magis astringatur episcopo an capitulo. Clericus subiectus duobus prælatis contraria iubentibus cui habet primo obedire.*
4 *Iuramentum generaliter præstitum debet restringi quantum potest, vt amicus obliget iurantem.*

CAP. XIX.

a CVM CLERICI. a Iurās obedire plato ecclesiæ, nō clero diœcesano, sed capitulo ecclesiæ cathedralis obedire tenetur. hoc dicit. Communis diuisio. secunda ibi, nos igitur. Casus literalis. Clerici placentini iuramentum præstant episcopo Placētino sub hac forma verborum, ego talis ab hac hora in antea fidelis ero, & obediens Placētinæ ecclesiæ & domino meo episcopo Placentino. Capitulum Placentinum cōsuluit dominum papā. ratiōe vocabulū istud ecclesiæ Placentinæ intelligi debeat clerus totius diœcesis, an cap. tantū ecclesię cathedralis. Respondet quòd per vocabulum illud non debet intelligi totius diœcesis clerus, sed capitulū intelligat ecclesiæ cathedralis, illē tamen qui præstat hmōi iuramentum ep̄o tanquā capiti principaliter obliga

ADDITIONES.

a ¶Censeræ. Vide quod sing. dicit Card. in c. cum ab ecclesiarum de of. or. & ad le hic Arch. in c. denique Goffredus circa me. 6. q. 3. vbi dicit qp aliud est cēsura ecclesiastica, quæ consistit circa spiritualē pœnā. vt in hoc c. & aliud est seueritas canonica, quę cōsistit circa pœnam tēporalem. vt in c. in quibusdā de pœ. & aliud est ecclesiastica animaduersio, quæ cōsistit circa degradationem & curiæ seculari fiat traditionem. vt in c. nouimus. de ver. sig. Et ita dicit no. Ho. in d. c. in quibusdam. de pœ. Item addꝰ cautio, quæ requiritur in absolutione à sententia excommunicationis, requirit eriā in relaxatione interdicti, fm do. de s. o. in antiqs decr. c. j. Item quid contineatur appellatione ecclesiasticæ censuræ vide oīno p dō. ī c. per humanū. § j. de hom. li. 6. vbi etiā ponit quid continetur appellatione ecclesiasticæ animaduersionis.

1 obligat. Ber. † No j. ex tex clericos teneri ad p̄standū iurm obedientiæ ep̄o, & cap. qđ intellige in clericis habētibus curam, vt in ca. nullus. de iurei. & 23. di. quāquā. Idē in non habētibus curā, si hoc habet cōsuetudo fm ius qp no. ex consuetudine. ergo induci p̄t, vt quilibet clericus diœcesis teneat p̄stare iurm obedientiæ prælato,
2 & cap. † Secūdò no. & tene mēte, qp tāta est cōiunctio inter ep̄m, & capitulū qp etiam in obedientia p̄stāda faciunt vnū corpus, & ex iuramento obligari debet clericus ad obediendū ep̄o, tanquam capiti, & canonicis tāquā membris, non tñ intelligas qp cuilibet canonicorū iste sit obligatus sed obligat eis vt vniuersitati, ita qp singulis non tenetur astrictus. vide tex cum gl. in c. irrefragabili.
3 §. excessus. de off. or. & 22. q. 2. qui manumittit. & qđ ibi notat † Vltimò no. qp in obligatione iuramenti nō attēdit ordo scripturæ seu prolationis ipsorū verborū, sed qualitas personarum. vñ licet hic p̄feratur ecclesia placētina ī forma iuramēti, tñ ep̄o obligat̄ p prius iurans tanq̄ capiti. Sed ti quærat̄ ad quid ponderat̄ istud qp episcopo tenet̄ tanq̄ capiti. Sol. dicūt do. & bene qp si ep̄s & ca
a pitulū mādāt cōtraria, tūc iste prius tenet̄ obedire episcopo ex quo sibi, vt obligat̄, p hoc quod In. in c. cum iamdudum. de præb. vbi gnaliter ponit quæstionē in subiecto duob. prælati postmodū cōtraria mandantib. ista sunt notabilia quę ex tex. colligi possūt. Et prædicta vera in hoc iuramento circa spiritualia, qa habet ea ab episcopo, & capitulo, sed si haberet à capitulo, tunc iurat casu ab episcopo, tūc iurat episcopo. In gl 2. in fi. not j gl. de variis significationib. huius verbi ecclesia, & vide aliam in c. causa. s. co.
4 & aliam magis plenam in c. fi. ne præla. vi suas. † Secundò not. ex ea. iuncto tex. quod iuramentum generaliter præstitum debet restringi quantum potest, vt minus obliget iurantem, nam vbi tractatur de obligatione est fienda interpretatio stricta. facit c. nostrā. ei 1. de iure. & c. 1. eo. li. 6. & l. quicquid astringendæ. ff. de verb. oblig.

ADDITIO.

a ¶Obedire episcopo. Vide quod habetur in c. si duobus. de ap. & c. si episcopus. 18. di. And. Barb.

SVMMARIVM.

1 *Censura ecclesiastica est excommunicatio, suspensio, & interdictum, non autem depositionem continet, vel degradationem. 5.*
2 *Excommunicatio suspensio & interdictum in nullis procedunt à pari.*
3 *Pœna quando est posita in electione iudicis debet iudex eligere illam, quæ magis timetur.*
4 *Clausula compescendo contradictores per censuram ecclesiasticam à quibus poni possit, & quid operetur. 9.*

CAP. XX.

1 QVAERENTI. † A pellatione ecclesiasticæ cēsuræ a cōprehēdit excōmunicatio, suspēsio & interdictū. h. d. Cōis diuisio. secūda ibi, respōdemus. Casus literalis. In literis apostoli cis frequēter ponit ista clausula p cen. eccl. qñ q d per clausulā illā dēt intelligi. Respōdet qp pcā nō solū interdicti, sed etiam suspensionis, & excōmunicationis sententia valet intelligi, nisi iudex
2 discretus rerū, & psonarū circūstantiis indagatis ferat quā magis viderit expedire. Ber. † No 1. ex tex. quod excōmunicatio, suspēsio, & interdictū, in multis ꝓcedū à pari facit casus cui de sen.
3 censuræ. † Secundò no. qđ cū optio dat̄ iudici ponendi diuersas fi. s. vt lit. non conte. & licet à principio debeat eligere vnam vt hic. pōt tñ postmodū ꝓcedere ad alias si hoc meruerit, ꝓteritas
4 cōtumaciæ, vt in d. c. quoniā. in fi. † Sed quæro quotidie in literis delegatoriis, in fine ponitur ista clausula compescendo contradictores per censuram ecclesiasticā. nūquid iudex delegatus possit apponere aliam pœnam in iure expressam, dic quod sic. & si non est expressa potest apponere pœnā arbitrariam. ar. in c. de causis. de of. dele. & l. vna ff. si quis ius di. non obtem. & hoc non virtute clausulæ, sed virtute de egationis. nam cum hæc clausula apponitur ad ampliandum potestatem delegati non debet operari restrictionem. ar. in c. fi. j. c. & hoc dictum no. Ex quo colligi potest iudicem datum cum hac clausula posse compellere, & punire contumacem per impositionem mulctæ, vel alterius pœnæ, vnde non astringatur ad excecendum iustam censuram, nisi inquantum velit. dico etiā quod hæc clausula apponitur in literis ex superabundanti, seu vt magis delegatus timeatur, quia si non exprimeretur potest tamen delegatus virtute simplicis delegationis excōmunicare, suspēdere, & interdicere. hoc patet expresse in c. j. & c. ex literis. de of. dele. facit l. a. ff. de iurisd. omni. iudi-
5 cum. † In gl. 1. ibi, arg. contra. Aduerte quia contrarium non respicit præcedentia in gl. sed respicit tex. sed soluēdo dic post Host. quod verbū cēsura, nō cōprehendit in se depositionē vel degrationem, quia illæ pœnæ sunt multum odiosę, & istæ de quib. in tex. sunt fauorabiles, & in animarū medicinā inductæ. vnde faciemus strictā interpretationem maximè, quia fm cōem consuetudinem ecclesiæ ferè semper cōtumaces ꝓsecuntur remediis, de
6 quib. hic. † In ead. gl. ibi, & cum quid incertum. ista particula gl. non continuatur ad præcedens ꝫrium, sed ac principium gl. & ponit casum in eo, quid fideiussserat pro obligato ad dandū Titium, vel ad soluendum mille, & dicitur quod si iste fideiussor redemit Titium. & soluit creditori, potest agere actione mandati, licet ex presse hoc non esset mandatū. quod si fortè velit dicere gl. quod sub clausula generali per censurā ecclesiasticam, & c. comprehenduntur omnes istæ pœnæ. vt possit iudex illam attentare, quā magis viderit expedire, & certè illa. si quis pro eo. all. in gl. facit multum à remotis.

ADDITIO.

a ¶Censuræ. Quid autem veniat appellatione districtionis ecclesiasticæ vide Ab. in c. pro illorū. in 5. no. s. de præb. & in c. nūtios. de decimis. do. in c. 1. de of. deleg. Et quid veniat appellatione canonicæ seueritatis. no. Ab. c. cum clerici. s. de pac. And. Sicul. in c. præterea. 2. de of. dele. Quid autem veniat appellatione disciplinę ecclesiasticę. vide Ab. in c. 1. s. de pact. Et quid veniat appellatiōe pœnæ canonicæ. vide doc. in c. 2. s. ne præla. vices suas. Seb. Sapi.

SVMMARIVM.

1 *Noualia quæ dicantur.*
2 *Priuilegium quod ex post facto incipit esse nocium. an sit reuocandum.*

CAP. XXI.

1 QVID PER NOVALE. † In priuilegiis de decimis noualiū non soluendis, illud appellatur nouale, de cuius cultura nō est memoria, quod priùs nullū, vel modicū fructū afferebat. h. d. Primò ponitur qō. secdò rāsio. ibi licet. in qua primò ponit duas opi. secundò soluit ibi, nos. tertiò moderatur ibi sed nec de quolibet. Casus literalis. Religiosi quidā habebāt indulgētiā vt de noualib. suis decimas non soluat. Quæritum fuit à pa. quid intelligi debet per vocabulum nouale: quidā dixerunt qp nouale est terra q̄ anno cessat. alij dixerunt qp nouale fit ex sylua quæ arboribus extirpatis ad culturam redigitur. & vtraq; interpretatio ex legib. civilib. habetur. Papa tñ dicit qđ illa fuit intentio antecessorū suorū cū indulgentiam pius locis de noualib. cōcesserunt, qp nouale sit terra de nouo ad cultū redacta, de qua nō extat memoria qp cultа fuisset. verū tamen nō credit pap. de quo quolibet tali nouali ī dulgentiā fuisse concessam, nisi de illo solumodo, de quo religiosus locus decimā pōt sine graui detrimēto parochialis ecclesiæ detinere, cum sæpe de tali loco inculto parochialis ecclesia magnos percipit rationedecimarū prouētus. B. Not. 1. ex ord. literæ bonam practicam, & stylum decidendi qōnes dubias, vt ponantur opinio, q̄ videntur aduersari, postmodum verò ponatur vera opi. & exclusio decidentis, & sic seruatur hodie in ꝫsiliis, & in decisionib. qōnum quæ disputantur. Secundò no. nō semper dubiū decidendum fm ius ciuile, licet ius canonicū non reperiatur in ꝫrio, ex quo decisio iuris ciuilis mēti principis, seu papæ coadaptari nō pōt, nam antequam emanaret hoc c. non habemus ꝫriā de cisione de iure cano. sed lex ciuilis non poterat ꝓmodè adaptari ad intētionē ꝓcedentis priuilegiū super decimis noualiū. nā si caperemus nouale fm ius ciuile, fere omnes agri essent nouales cū cōiter cessent per annum, & sic multū præiudicaret ecclesię parochiali, & hoc dictū nota pro limitatione regulæ vulgaris, vt ius ciuile semper obseruetur, vbi nō est ius canonicū in ꝫrio. vt in c. 1. de no. ope. nū. & quod ibi dixi. No. 3. tria requisita ad hoc qpriuilegium de decimis noualiū nō soluēdis habeat locum, primò requiritur qp terra nouiter sit redacta ad culturam, secundò quòd non extet memoria qp aliquando fuerit culta. tertiò quòd ecclesia parochialis nullum, vel modicum percipiebat fructum priùs ex tali terra. nam quandoque ex sylua inculta ecclesia parochialis nomine decimarum percipit magnam vtilitatem,

Universidad de Deusto

tatem, vt quia fortè arbores incidũtur, & venduntur, vel qd simile. Intentio ergo concedentis priuilegium est afferre modicũ p iudiciũ ecclesiæ parochiali. In gl. in ver. de nouo. ibi. sed hoc non est verũ. Sed gl. non reddit hic rõnem, quare recedamus à suprad dictis generalib. interpretationib. & capimus hic nouale, ita extra neo modo. sed dic vt s. dixi, & sit propter intẽtionẽ cõcedentis priuilegium. vt dr in litera. nã si verbũ nouale apprehenderet ita largo modo, sicut in præcedentibus casib. de facili oẽs ecclesiæ parochiales perderent oẽs decimas: nã in multis locis omnes terræ cessant per annũ, vt postmodũ producant vberiores fructus. Itẽ priuilegiũ tẽdens ad iudicium alterius debet strictè intelligi. vt plenè dixi in c. olim. s. eo. ideò nõ debet hic fieri larga interpretatio. † In gl. fi. ifi. no. bene dictũ gl. nã facit ad multas qõnes: sepè. n. à principio priuilegiũ modicè lædit, sed ex post facto incipit esse valdè nociuum. in terminis nostris, pone exẽplũ scm Host. de Castro inculto ecclesia parochialis nullum percipiebat fructũ: quia hoĩes inde recesserant, sed priuilegiati totũ territorium redegerũt ad culturã, venerunt postea homines ad ibi habitãdum, & ecclesia antiqua reparatur, quæ nullã decimã percipit: certè licet à principio hoc priuilegium modicè læderet, tunc nũc multũ lędit, vnde iubueniendũ esset ecclesiæ per princ. pẽ. dicit tñ Io. And. q principis erit examinatio, qñ dicat enormiter lædi, & an debeat reuocari priuilegium per no. in c. suggestum s. de deci. vbi plenè no. an priuilegiũ reuocetur ipso iure si incipiat valdè esse nociuũ. Illud tñ verũ est, vt saltem p principẽ reuocetur, qa nõ debet vni consulere cũ graui præiudicio alterius, vt hic in h. literæ, & facit l. 2. §. si quis à principe ff. ne quid in loco pub. Ex p̃dictis potest ẽt i
a ferri ad priuilegiũ mendicãtium, vt possint audire cõfessiones a quorumcũque, quodvalde nociuum est hodie ecclesiis parochialib. nam hodie omnes ferè concurrunt ad fratres relictis presbyteris propriis, vnde prouidendum esset per principem ecclesiis parochialib. reuocãdo istud priuilegiũ tam graue, & præiudiciale eis. Sed ad quem pertinet onus probãdi, dic ad priuilegiatos, qui dicũr esse per noualia, quia ecclesia parochialis, vel eps habet tũ datam intẽtionem suam de iure communi in sua diœcesi, vel parochia.

ADDITIO.

a ¶ Confessiones. Vide capi. cum ad hoc. de cleri. non resi. Andr Barbat.

SVMMARIVM.

1 *Matrix ecclesia aliquando intelligitur de Romana, aliquãdo de cathedrali, vide per totum.*

CAP. XXII.

a 1 VENERABILI. † Per matricẽ ecclesiam cathedralis ecclesia intelligit nõ Romana. h. d. a vel aliter, & sic. Si ecclesia subiecta eṗo vnitur alteri, vel gubernanda ṗmittitur saluo iure matricis ecclesiæ, per matricem ecclesiã intelligitur cathedralis nõ Romana h. d. In prima ponitur eṗi querela. In secũda dat iudices ibi. id. oq;. Casus literalis. Fratres S. Crucis monasterij de Argariis nu per receperũt sub protectione sua quod consueuerat Colubrie si. eṗo iura eṗalia exhiberi tandemqu dã de canonicis suis sine tuo consensu ibi facto priore occasione cuiusdam priuilegij à T. papa veritate tacita impetrati: saluo iure matricis ecclesiæ, occasione huius verbi, saluo iure matricis ecclesiæ, dictus prior nolebat Colubrieñ. eṗo de iurib. eṗalib. rñdere, nec obedientiam exhibere, dicens q per matricem ecclesiam intelligit Romanã ecclesiã, & non cathedralem, vñ eps conquestus fuit dño papæ. mandat pap. quibusdã, quatenus si aliud non occurrerit ṗpter qd dictus prior non debeat diœcesano eṗo rñdere, compellat dictũ priorem ad præstandam obedientiam dicto eṗo: & de aliis respondere sicut prædecessores ipsius prædecessorib. ipsius episcopi responderũt, non ob. priuilegio in præiudicium Colubr. ecclesiæ per surreptionem obtento: quia per vocabulum matricem ecclesiam, cathe-
2 dralis intelligitur, non Romana. B. † No. 1. ex tex. q cathedralis ec
b clesia dicitur matrix b & non Romana tantum. Sed contra hoc oppo. de c. vnico. de scrutinio. vbi ecclesia vniuersalis dicitur matrix. ad idem cle. 1. de senten. excom. iuncta glo. & ex transmissa. de renun. vbi quælibet ecclesia baptismalis est maior in loco, & licet non sit cathedralis appellatur matrix. Solu. dico quòd hoc non est indistinctè verum, vt per matricem ecclesiam intelligamus semper cathedralem, habet enim varias significationes, & ideò debet intelligi secũdum subiectam materiam, sed in casu huius capitu. & regulariter in priuilegiis, vbi conceditur aliquid ecclesiæ inferiori, saluo iure matricis ecclesiæ: tunc intelligitur de cathedrali, qa ecclesiæ inferiores tenentur ecclesię cathedrali & non aliis, vt no. in capitu. dilectus. de capel. mo. & ita intelligi debet iste text. Et vide bo. glo. in c. d. clem. 1. de excom.

ADDITIONES.

a ¶ Hoc dicit. Et ponderat verbum positum in isto tex. in verbo protectione. vide Bar. in prima const. Digest. & quæ ibi notaui. And. Barb.

b ¶ Ecclesia dicitur matrix. Vide do. Ant. in c. ex parte. de rescriptis. And. Barb.

SVMMARIVM.

1 *Confessus coram vno iudice, potest repeti ab alio iudice super eodem crimine.*
2 *Excommunicatus an, & quando possit absolui absque eo, quod satisfecerit parti, adeò quòd possit absolui præstita tantùm cautione. 6.*
3 *Excommunicatio fertur propter contumaciam. & peccatum inobedientiæ. Inobedientia est peccatum mortale.*
4 *Citatio iuratoria recipitur, quando alia haberi non potest. 6.*
5 *Excommunicari non debet quis, nisi præmissis legitimis citationibus.*
7 *Confessio prætextu erroris non potest reuocari post diffinitiuam, sed bene post præceptum iudicis factum de soluendo, nisi præceptum esset factum cum causæ cognitione.*
Præceptum iudicis non habet vim diffinitiuæ.
Præceptum quomodo dicatur fieri cum causæ cognitione.
8 *Confessio non facit notorium. siue rem manifestam, quando contra ipsam aliquid opponitur.*
Præceptum iudicis cum clausula iustificatoria neminem grauat, & resoluitur in simplicem citationem parte comparente, & petente reuocari.

CAP. XXIII.

a EX PARTE. 2 Excõmunicatus, vel interdictus pro contumacia, vel offensa dubia absoluitur cautione præstita de stando iuri. si verò fuerit excõmunicatus, vel interdictus pro manifesta offensa, tunc prius debet satisfacere antequam absoluatur, & dicitur manifesta, de qua constat per confessionem, vel probationem legitimam, vel rei euidentiam. hoc dicit cũ seq. c. In prima ponitur querela comitissæ. In secunda, iudices instruit, secunda ibi, ad intelligendam. Casus literalis. Officialis comitissę Blesensis cepit quendam latronem, & iustitia fuit inde facta, post factã iustitiam latro ille fuit per capitulum Carnotẽse requisitus, quia dicebat eum in terra ipsius captum fuisse, officialis comitissæ dicebat eum captũ fuisse in terra comitissæ, & super hoc cautionẽ obtulit de parendo iuri, sed capitulum nihilominus terram comitissæ supponi interdicto fecit, eo q relaxare noluit, nisi prius ei solueretur emenda occasione priuilegij sui, in quo cõtinetur q nemini liceat excõmunicatis, vel nominatim interdictis pro ecclesia carnotensi absque cõgrua satisfactione absolutionem indulgere. Sed quia comitissa absolutionem obtinere nequiuit appellauit ad metropolitanum, qui posteà dubitauit sup clausula priuilegij, vnde quæsiuit à papa interpretationem illius clausulæ priuilegij Carnotensis. Dominus papa, corã quo prædicta, & alia proposita fuerunt, dicit distinguendum esse ad intelligendum clausulam illam, vtrum in aliquo sententia lata sit pro contumacia tantùm, quia citatus noluit stare iuri, vel etiam pro offensa, quia iussus noluit maleficium emẽdare. In primo casu sufficit, vt sententia relaxetur, si prius sufficiens cautio stándi iuri præbeatur. In secundò verò casu si offensa est manifesta, non credit papa satisfieri congruè, vt relaxetur sententia, nisi prius sufficiẽs
1 prę̃stetur emenda, Ber. † No j. ex tex. iudicem territorij ṗosse re-
b perere malefactorem captum in territorio suo per alienum iudicem, nã violatur eius territorium, ex tali captura, & idem dic in eṗo qñ clericus suus capitur per iudicem laicum, vt possit ex officio illum repetere. pro hoc c. si iudex laicus. de sen. exc. lib. 6. facit tex. cum ibi no. per Innoc. in cap. dilectis. s. de appel. Et not. quòd si malefactor captus restitui non potest, agi potest ad satisfactionem violati territorij, prout hic agebatur secundum vnum intellectum. Secundò nota iudicem posse fulminare excommunicationem, siue interdictum pro defensione iurium suo rũ, fertur enim excommunicatio quandoque tanquam à parte extra

ADDITIONES.

a ¶ Ex parte. Vide do de Ro. dec. 59 secundum ordinẽ meũ nouissimum, & vide gl. fi. & ibi Archi. in c. de presbyterorum. 18. q. 4.

b ¶ Territorij. Et ita ad hoc istum tex. ponderat Bar. in l. si cui. §. fi. ff. de accu. & sequitur Abb. in c. inter alia. s. de immu eccl. Sebast. Sapia.

extrajudiciariter, sicut enim potest quis se defendere gladio materiali, ita & ṗirituali, vt in capit. d lecto. & quod ibi not. de sent. excl. li. 6. & per Inn. in c. venerabili. de censi. & probatur hic secũdũ vnum modũ intelligendi. Tertiò no q capitulũ. potest de iure speciali habere iurisdictionem, etiam tẽporalem in certo lo-
2 co. † Vltimò no. tres regulas, ad quas quotidie allegetur iste tex. Prima est, quando excommunicatus pro contumacia debet absolui præstita cautione, nec tenetur satisfacere, antequã absoluatur, sed per iura noua, ista regula debet limitari, sine restringi, quando contumacia fuit dubia. Si verò contumacia est mani
a festa, non debet absolui præstita satisfactione. cavt puta restitutis expensis. tex. est in c. venerabilibus, §. secus. de sen. exc. lib. 6. & sic possunt esse duæ regulæ. Alia est q excommunicatus pro offen
la dubia absolui potest præstita cautiõe competẽti, nec tenetur litigare, nec satisfacere, nisi prius absoluatur. Vltima regula est,
b q excommunicatus pro offensa manifesta, non debet absolui, b nisi prius satisfaciat, nec sufficit præstare cautionẽ de satisfacien
c do. hãc regulam limita, vbi satisfactio cõsistit in exercitio actus temporalis, secus si consistit in exercitio actus spiritualis, q tunc debet ante absolui, quàm satisfaciat. ne excommunicatus attentet actum spiritualem. Exemplum. excommunicantur canonici, quia de mandato papę nolunt recipere quẽ in canonicũ receṗione iuris, certè isti prius debent absolui cum cautione, quàm satisfacere, quia si prius satisfacerẽt reperiretur satisfactio facta ab excommunicato, quod esse nõ debet. quod voluit Inn. in cap. pro illorum. de prẽb. & Host. hic, Et qualis debet esse ista cautio, dicam cum gl. in ver. sufficiẽs. & iste tex. semper allegatur in iudi
3 ciis, in istis regulis capris in iure nouo. † In gl. in ver. pro cõtumacia ibi, bene habet locum hæc distinctio, &c. licet gl. habeat bonum intellectum, non tñ formaliter eneruat contrarium, quod fiebat in prin. gl. videlicet nullum excõicari debere, nisi pro mortali. & tñ aliter corrigi non potest. Sed rñde formalius saluando distinctionem tex. q cum quis excõicatur pro contumacia, vt quia citatus noluit comparere, satis dicitur excõicari pro mortali, & satis dicitur incorrigibilis, ex quo non vult parere, nec purgare ṗtumaciam suam. nam inobediens superiori suo peccat mortaliter, vt in c. 2. de ma. & obe. & grauissimum est peccatum inobedientiæ. 8. q. 1. sciendum. & c. illud. de ma. & obe. & alibi dicit gl. sing. q quælibet cõtumacia est excõicatione digna, & q tanto est maior, quanto ex minori resurgit. xcvj. d. c. duo sunt. Si verò quis excõicatur pro offensa, tunc etiam dicitur excommunicari pro mortali, nec vult se corrigere. nam tex. debet intelligi q excommunicatur pro offensa, id est, pro contumacia quæ resultat ex offensa, nam primò citatur, vt satisfaciat, & si non vult satisfacere excõmunicatur, & pro hoc tex. ibi iussus noluit emẽdare maleficium, &c. nam ab hoĩe nunquam fertur excommunicatio pro delicto tm̃, vt no. gl. in c. episco. 3. & satis patet in casacro. s. de sen. excõi. sed delictum quãdoque est causa mediata excommunicationis ferendæ. In ea. gl. ibi solet prius timeri. &c. vult ergo gl. q istud priuilegium fuit concessum ad cautelã, sed aduertendum q istud priuilegium habebat principaliter duo capitula. Primum q capit. posset excommunicare, vel interdicere pro offensa propria, & in hoc cõtinebat gratiam. Secundum capitulum erat, q nemo auderet absolvere excommunicatum, vel interdictum, nisi congrua satisfactione præmissa, & in hoc cõ tinebat id quod ius commune, & in hoc vltimo bene dicit glo. In ea. gl. ibi peruenerit ad pinguiorẽ fortunam. hoc intellige, ni-
non potestcuriæ soluere, debet fieri commutatio in pœnam cor
4 voc. † Et in fi. gl. tene menti finem gl. & placet mihi q si non po-
d test aliam cautionem præstare recipiatur in iuratoria. d Et no. gl. in alio, quòd extenditur auth. generaliter. & c. pe. præal. in glo. ad
e vel fideiussoriam & relevatur præstando iuratoriam, & si nõ po test fideiussores, vel pignus præstare.

5 † In gl. in ver. citatus. in fi. dic q vna citatio constituit quem cõ tumacem, vt possit condemnari parti in expensis & ita loquunt iura in contrarium allega. Sed ad hoc, vt iudex possit procedere ad excommunicationẽ requiruntur aliæ duæ citationes, vel vna peremptoria pro omnibus, vt in prin. gl. & hodie vide bo. text.
6 cum gl. in c. constitutionem s. de sen. exc. lib. 6. † In gl. in ver. sufficiens. ibi pignora, vel fideiussores. no glo. quòd excommunica
f tus pro interesse alterius, seu ad instantiam alterius, non debet absolui quantumcunque dubia sit contumacia, vel offensa, nisi
g præstet cautionem pignoratitiam, vel fideiussoriam. & de hoc videgl. no. & magis claram in c. qua fronte. s. de appel. & ibi plenè dico. & hanc opinio. teneo indistinctẽ. licet Host. dicat aduertendo tres casus. Primus, quando quis excommunicatur pro nuda contumacia, tunc secundum eũ sufficit cautio iuratoria, quod mihi non placet per istum textum, requirentem cautionem sufficientem per capi. qua fronte. s. allega. & ibi gloss. Secundus casus quando fuit excommunicatus pro purgatione contumaciæ. id est quia noluit satisfacere. & tunc præstanda est fideiussoria, vel pignoratitia cautio, si offensa est dubia. & in hoc bene dicit.

ADDITIONES.

a ¶ Satisfactione. Facit quod habetur in l. sancimus. C. de iud. And. Barb.

b ¶ Absolui. Hoc mihi videtur directò esse contra dictum §. secus. vbi tex. dicit, nisi primò super satisfactione expensarum destando iudicio ecclesiæ, cautione præstita. per illum text. videtur destrui doctrina huius literæ, ad quam quotidie recurrimus. cogita. Sed dic q vbi fuit excõicatus pro manifesta contumacia, non autem pro manifesta offensa.

c ¶ Hanc regulam. Limita aliis duob. mod. vt per Abb. in ca. fi. in 3. no. s. de seq. pos. & fruct. Seb. Sap.

d ¶ Iuratoria. Propter impotẽtiam præstãdi cautionẽ pignoratitiã, vel fideiussoriã statur iuratoriæ cautioni, & illa sufficit. Adde gl. fi. & doc. in l. 1. ff. qui satisda. cog. Ista cõclusio fallit singulariter i periuro, qui perdit beneficium iuratoriæ cautionis, & per ipsum Pan. in c. qua frõte. in fi. s. de app. & Bal. Taut. & quib. in primis ver bis, per illum text. C. de bo. author. iud. pos. Sed ò procedit. qñ impotentia satisdandi procedit propter paupertatẽ, tunc bene stare tur eius iuratoriæ cautioni. Secus si impotentia processerit propter malos mores. Ita notant Canonistæ in d. c. qua fronte. Bal. in auth. cui relictum. C. de indi. vid. tol. Flo. in l. 4. C. de vsufr. Tertiò limita, & hanc bene no. vt non procedat, qñ satisdatio est præstãda de necessitate, & substantia actus, vt est in vsufructuario. ad hoc, vt faciant fructus suos. tñ iuratoria cautio nõ sufficeret. Ita limitat Lud. Ro. in l. 2. in prin. ff. so. ma & idem in cons. 339. incip. circa primum propositæ cõsultationis articulum, &c. in vltimo dubio. Quartò limita quo ad impediendũ. vel releuandum sequestrum, quia licet dato fideiussore sequestrũ releuet. l. fideiussor. §. fin. q satisd. cog. tñ cum ille, q quem est imperatum sequestrũ, nõ possit dare fideiussorẽ, tunc nõ sufficeret eius iuratoria cautio ad relevãdum sequestrũ, fm Ant. Pa. & Imo. in c. 2. de seq. pos. & fru. Spe. in eo. ti. de seque. pos. & fru. §. 1. in ver. sed pone. tenet Ale. in d. §. 2. Et facit, & hæc erit quinta fallẽtia, q vbicunq; potest esse ṗsultũ alio remedio, quàm per iuratoriam cautionẽ, tunc iuratoria cautio nõ sufficit. Ita not. fin. Inn. & Mod. in l. filiusf. §. diui. per illũ tex. ff. de leg. 1. Bal. in l. fi. per illum tex. in 2. & 3. no. C. de or. cog. Paul. de Cast. in l. si constante. §. quoties. ff. so. ma. Sextò fallit, in eo, qui spõte se obligauit ad satisdandũ in casu, in quo nõ tenebatur fideiussores dare, q tunc si sit impotens, non statur eius iuratoriæ cautioni, q est sibi impurãdum. l. si fideiuss. §. si necessaria. in ver. sinautem. ibi, quia ipse sibi, & c. & ibi ad hoc no. Pau. de Ca. ff. q satisd. cog. Septimò fallit in officiis ministrandis. Hinc est, q si tutor nõ possit dare fideiussores, non statur eius iuratoriæ cautioni, sed repellitur. tex. est no. in l. 2. C. de tut. vel cu. qui non satisd. Et ita limitat Bal. in l. 3. C. de vsur. & fru. leg. Quod limita, vt per Bal. in l. legitimos. in 2. & 3. nota. ff. de leg. tut. Octauò procedit dicta cõclusio in causis ciuilib. secus in criminalib. in quib. si ingeritur pœna sanguinis, nulla admittitur fideiussio: sinautem pœna pecuniaria, si nõ potest satisdare, mittit ad carceres. l. i. & l. si qs rerũ. ff. de custo. reo. fm Bal. Pau. de Ca. & d. Ale. de Imo. in d. l. 1. duas alias fallẽtias vltra p̃dictas ponit gl. or. in d. c. qua fronte. in fi. & ibi Canonistæ, & per illum hic in gl. seq. in ver. sufficiens.

e ¶ Iuratoriam. Quã cautionẽ, vel satisfactionem teneatur præstare qui absoluitur ab excommunicatione, adde gl. pe. in c. accusatio. 2. q. 7. in gl. in ver. emenda. in c. solet. de sen. exc. lib. 6 quod no. do. Ant. in c. pro illorum. de prẽb. & vide Abb. Sic. in c. 1. de iud. super gl. in ver. donec. & eundem pulchrè in c. qua fronte. de app. Et ad de vnã sing. limitationem ad hanc deere. quam ponit Goff. in c. in literis. de rapto. vt refert Ab. circ. fi. Item adde hic gl. in ver. satisfactum in c. ex literis. de offi. deleg.

f ¶ Ad instantiam. Vide de hac materia latissimè per ca. cũ contingat. s. de offi deleg. Seba. Sapi.

Universidad de Deusto

dicit.pro hoc tex. in fi ibi competens. Tertius casus quando fuit
a excommunicatus a pro offensa solius Dei: ita q non vertitur in
teresse hominis, vt quia perseuerabat in alio peccato, vel quia bla
sphemabat, & tũc satis est pgteratur, nisi alias ecclesia per ipsum
fuisset illusa, vel quia sæpe promisit abstinere, & non abstinuit, &
runc compellatur prius satisfacere. ar. in c. significauit. de offi. or.
mihi placet hoc vltimo casu, q absoluatur præstito iuso de stan-
do mandatis ecclesiæ iuxta formã c. ex tenore. & c. cũ desideres.
de sen. exc. †In gl. fi. ibi, allegare errorem suum. not. ex hac prima
7 solutione vnum dictũ valdè notabile, q licet confessio prætextu
erroris, non possit reuocari post sententiam diffinitiuam, vt in c.
fi de confes. & l. error. C. de iur. & fac. ig. tñ reuocari potest p̃
ceptum factum per iudicẽ de satisfaciendo post cõfessionem an-
te lit. contest. non habet vim diffinitiuæ, & hoc etiã voluit nota-
b biliter Bar. in l. non fatetur. b ff. de confes. qd limita, nisi præceptũ
fuisset factum cum causæ cognitione, vt puta, qa fuisset datus ter
minus ad allegandum, quare pfessio nõ deberet mandari execu-
8 tioni. arg. in l. pe. ff. co. †Idẽ no. ex hac prima solutione, qa cõfessio
non facit rem manifestã si allegatur aliquid ad obfuscandũ dictã
pfessionẽ. pro hoc tex. optimus in c. cũ dilecti. de accu. Tertiò no.
sequentem solutionem gl. tene menti perpetuò, qa probat practi
cã recitandi hod ernã maximè in curia Romana, vt ante citatio-
nem rei, & anteq̃ pfiet iudici de delicto, vel debito possit per suas
literas præcipere absenti, vt satisfaciat vel pareat: aliàs excõicat
eum. Ex hoc, n. præcepto ante causæ cognitionem facto non põt
dicere reus se grauatũ, ex quo iudex iustificauit præceptũ, nã pro
pter illam iustificationẽ, vt cõpareat resoluitur præceptũ in sim-
plicẽ citationẽ, si vult cõparere. fuit adinuenta hæc pro faciliori
exitu iudiciorũ, & pro hoc facit tex. iũcta gl. in l. de pupillo. §. me
minisse. ff. de no. ope. nun. dico latius in c. 1. de cau. pos. & prop. Ex
tra gl. opp. contra tex. nam ex quo iste latro fuerat interemptus p
iudicem, non poterat amplius peti. l. si homo. de ver. ob. ergo fru-
statoria erat petitio cap. Sol. multiplex fm Doct. primò, q hic
petebat latro. i. emẽda latronis. fortè. n. erat seruus, & petebatur
emẽda territorij violati, vel fortè adhuc nõ erat mortuus, sed sen
tentialiter condemnatus, possunt & aliæ solutiones dari, sed istæ
sufficiant. Sed quomodo hic capitulum fuit iudex in causa sua, vi
de hic Inn. & gl. in c. cum venissent. de iud. & ibi dico.

ADDITIONES.

a ¶Excõicatus. Quãdo quis fuit excõicatus pro offensa solius Dei
sufficit cautio nuda in absolutione. Et idẽ tenet d. Ant. post Host.
in c. 1. quod me. cau. de Bellentz.

b ¶Non fatetur. Et aliquid in l. 1. de confessio. & idem Bar. & Raph.
Fulg. in d. l. error. hic alle. per istum. alij non tangunt ibi excepto
Bal. 4. q. qui in aliquo tenet cũ Bar. ibi, vt ibi per eum. Et idem tenet
Ant. de Bu. alle. hũc tex. in c. fi. §. de confes. Et ibidẽ sequitur in spe
cie limitationem Bar. in d. l. nõ fatetur quod refert hic Pan. quam
limitationem no. quia est valdè sing. tñ fundamentum quo mo-
uetur Bar. & Doct. videtur vrgere ad oppositũ, quia semper cen-
setur executio, & non sententia. Secundò limitat idẽ Ant. in d c.
fi. nisi post terminum x. dierum, facta esset executio actui, tũc nõ
possit amplius error allegari. Et vide etiam omnino eundem Ant.
in d. c. fi. vbi tenet q prædicta regula vt prætextu erroris possit cõ
fessio vsque ad sententiam reuocari, habeat etiam locum in con
fessione facta, puta si statutum disponit, q contumax habeatur p
confesso, & conuicto. Et allegat de hoc gl. no. in l. quoniam. ff. de
his, qui no. infa. Et idem tenet Io. An. ibi, & alij Canonistæ sequũ
tur. & Io. An. in addi. Spe. in tit. de posi. super § Idem. Includit Bald.
in d. l. error. circ. fi. Dicit tamen q nõ procederet, si statutũ, vltra
loqueretur, & disponeret q contumax habeatur pro confesso, &
conuicto, nil possit apponere vltra, & ideo oportet bene videre
verba statuti. Et idem tenet Bal. in l. iubemus. § sanè. C. de sac. san.
eccles. & in l. ita demũ. C. de procu. & Ang. in d. l. vbi pondera text.
in op. in l. 2. C. qui test. fa. pos. & in l. fi. §. iussus. ff. de appel.

SVMMARIVM.

1 *Manifestum dicitur illud, quod constat per confessionem, vel legitimam probationem, vel facti euidentiam.*
Manifestum, & notorium quomodo differant. 4.
2 *Manifestum in debito quomodo sumatur.*
Verba, & vocabula recipiunt interpretationem secũdũ subiectam materiam.
Notorium dicitur illud quod fit in iudicio.
Notorium inducitur per probationes in iudicio factas, tamen post conclusionem in causa.
3 *Post conclusionem in causa, non possunt amplius probationes reprobari.*
Notorium aliquo casu potest obfuscari.
Notorium iuris potest reprobari per contrarium notorium.
4 *Pro sententia iudicis præsumitur si non fuerit appellatum.*

CAP. XXIII.

1 CVM OLIM. †Summatum est ẽ. e. c. proxi. vbi summa sic. Ma
nifestum dr q pfessionem, vel probationem legitimã seu
euidentiam rei cõstat. h. d. Communis diuisio, secunda ibi, quia
verò. Casus literalis. In prædicta decreta. dr, si offensa est manife-
sta, non debet qs absolui, nisi præstet prius emenda. Super verbo
illo manifesta, non debet qs absolui. orta est contentio, dicunt
canonici, q illa offensa dr manifesta q̃ sibi, & non aliis manife-
sta vt. Ex parte comitissæ dicebat, q ad eorum arbitrium esset stã
dũ. qa semper dicerẽt offensam manifestã. super hoc scribit pap.
comitissæ dicẽs. dum cãm soluimus, nondum dicimur ligauisse,
propter qd dicebant canonici Carno. offensam illam manifestã,
non quæ iudici, nec quæ alij, sed quæ sibi tm̃ manifesta vt. sed pa
pa dicit illã offensam manifestam, quę vel per pfessionem, vel p
bationẽ legitimè nota fuerit, aut euidẽtia facti, quæ nulla possit
tergiuersatione celari. B Et dubium huius decr. emanauit ex rñ
2 sione papæ ẽ. e. proxi. †No. j. ex tex. q manifestum quãdoque ca-
a pitur pro notorio, ita q nõ est species distincta à notorio. & ita
capitur hic, sed propriè manifestũ, prout est species distincta à no
torio dicitur illud, q probari potest, licet non constet per confes
sionẽ, vel probationem, aut euidentiam rei, vt no. in c. vestra. de
coha. cler. & mu. & 3. q. 5. qa suspecti. vbi autẽ in dispositione sit
simpliciter mẽtio de manifesto, an debeat intelligi de manifesto
pprièprout est species distincta à notorio, an pro notorio, pu-
to considerandum materiam subiectam, nam oĩa vocabula reci
piũt interpretationem fm materiam subiectam, vt no. in c. rogo.
11. qu. 3. in cle. exiui. de ver. sig. & quod dixi in ca. venerabilis. ẽ.
eo. & debet attendi multũ vsus loquẽdi in loco. ar. in c. quamuis.
ẽ. e. in dubio autem caperetur propriè, ad hoc l. nõ aliter. ff. de le.
5 3. & c. fi. e. †Secundò no. q probatio in iure facta reddit rem no
toriam, ad hoc quotidie allegatur iste tex. non solum ergo sentẽ
tia facit rem notoriam, vt in c. fi. de coha. cle. & mu. sed etiam pro
batio. Sol. do. de Rota hoc limitant dec. 430. quãdo est in causa
conclusum, ita q amplius non põt aliquid obiici q̃ probationẽ,
alias autẽ cum probatio possit reprobari, non potest dici noto
ria, sed puto saluãdo istum tex posse dici quod probatio in iure
b facta reddit rem notoriam, qua quicquid fit in iudicio dicitur
noto

ADDITIONES.

a ¶A notorio. Vide Bal. in consi. 397. inci. ad euidentiam. in 6. par
te. vbi tradit q manifestum capitur dupliciter, vt ibi per eum. Et
idem Bal. in cons. 359. inci. visa dicta petitione. in 3. parte, vbi di-
cit q manifestum potest dici, & deprehendi pluribus modis, vt
ibi per eum. Idem dicit Bar. Veroñ. in cõsi. lix. inci. Paulus Faber.
Et subiicit q̃ propriè dicitur manifestum, quod probatione nõ
indiget. Seb. Sap.

b ¶In iudicio. Acta iudicij faciunt notoriũ, postquam est conclu-
sum in causa fm Abba. in c. inter monasterium in fi. de re iud. &
Lud. Ro. in suis sing. in litera C. notabili. quod incip. exceptio di
latoria. Et fuit ratio dicti fm Io. And. in c. cum dilectus. de ord. co.
vbi dicit q dilatoria exceptio superueniens non potest opponi,
post conclusionem in causa. Adde q pro dicto dominorum de
Ro. hic alle. bo gl. in ver. liquere. in c. significauerũt. de testi. quæ
dicit q tũc dicitur plenè liquere, qñ est conclusum in causa. Et
eam ibi sequitur Anto. quem omnino vide. Pro illo etiam dicto
vide Antonium in c. laudabilem. in fi. vt lit. penden. sed ibi meli⁹
habetur per Abb. qui propriè alle. Dominos de Rot. ẽ. relatos &
adde Ange. in l. 2. in fi. C. de tempo. appe. vbi dicit q acta iudicij
faciunt notorium. Et alle. Inn. in d. c. ex insinuatione. de appe. Ité
vide Bar. in l. fi. de pub. iud. vbi dicit, q illud dicitur euidẽs, quod
constat ex actis Et de q̃. hic posita, vide Ant. in c. ab excommu
nic. de rescrip. & melius q̃ alibi per Do. Ant. in repetit. ca. vestra.
vers. venio ad exempla. de cohabitatio. cleri. & mu. & vide quod
no. Ant. in c. fi. circa prin. de tempo. or. & in c. pastoralis. de cau-
sa possessi. & propri. Et q acta faciant notoriũ, est casus in c. cum
olim. de causa pos. & propri. dum tex. dicit, quoniam per attesta
tiones nobis constitit euidenter. Et vide de hoc Ant. in d. ca. signi
ficauerunt. de testib.

b ¶In iudicio. Quomodo hoc procedat q acta iudicij faciant no-
toriam, vide Felinum limitantem in c. cũ olim. ẽ. de re iu. post
Abb ibi, & Ias. in l. eius, qui in prouincia. vers. tertiò principali. r
pondera. ff. si cer. pe.

notorium. vt no. in c. de excc. & per Inn. in c. ex insinuatione. de
app. & c. per tuas. de testi. sed non facit rem illã, sup qua est indu
cta probatio notoriã. nisi postquã in cã cõclusum est. ita q nihil
potest obiici ad obfuscandum notorietatẽ. nam & notoriũ quã
doq; põt obfuscari ex accusatione aliqua. vt no. per gl. in ca. i. de
of. dele. li. 6. & p hoc tex. hic in fi. ibi nulla tergiuersatione celari,
&c. põt etiam saluando tex. dici q loqtur indistinctè, & aliter rñ
deri ad dictum dñorum de Rota, q eo ipso, q probatio est facta,
reddit notoriam præsumptionẽ iuris, qa non præsumitur reuo-
catio, seu pbatio, qa non presumuntur, sed ista notorietas est cõ
mutabilis vsq; ad pclusionem in cã. hoc apertè probatur hic in
eo, q tex. dicit q p cõfessionem res efficitur notoria, quæ tñ põt
reuocari, & excusari, vsque ad snïam, vt in ca. cum dilecti. ẽ. de ac
cu. & c. fi. de confes. & l. error. C. e. ti. ad idem tex. cum gl. in d. ca. i.
4 de off. dele. li. 6. †In gl. in ver. non quę iud. ibi, secus est in manife
sto, no. gl. q notorium, seu manifestũ consistit in facto, non autẽ
in opinione iudicis. Host. dicit arbitrio iudicis standum, coram
quo agitur, donec fuerit appellatũ. & si iniquè arbitratus est re-
uocabitur factum suum. Sed saluando gl. dic, q licet præsumatur
pro iudice, q rectè iudicauerit, & dixerit manifestum, si nõ fue
rit appellatum, tñ veritate inspecta, non põt dici manifestum, nisi
prout dicitur in tex. & in glo. fi. dum arguit q per sententiam fa
ctum est manifestum, teneas menti.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegiorum verba habent latam significationem, quod intellige, vt in nume. 2.*
3 *Electus in abbatem, debet per episcopum loci confirmari.*
4 *Electio de necessitate restricta ad certam personam, est nulla, secus si ad incertam de certis.*
5 *Religiosus professus in vno monasterio. si postea ẽgrediatur aliud, oportet quod iterum ibi profiteatur.*
6 *Priuilegium quantumcunque contra ius commune, non debet ita stricte interpretari, vt nihil addat iuri communi.*
7 *Priuilegium dicitur, quasi priuans legem communem.*
8 *Electio, quando est facienda de certo gremio, intelligitur, & inquantum ibi reperiatur persona idonea.*
9 *Præscriptio, vel consuetudo inducitur ex solo cursu tẽporis, cum tacito consensu illius, contra quem præiudicatur.*
10 *Consuetudo non inducitur per actus merè facultatis.*
Non cogitur quis ire ad molendinum alterius, ex eo, quòd multo tẽpore fuerit, secus si iuit de necessitate, etiam quòd extraiudicialiter fuerit domino molẽdini obtemperatum. 11.
12 *Præscriptio largo modo potest appellari consuetudo. vide infra c. proxi. nu. 9.*
13 *Consuetudo non requiritur quòd sit obtenta in contradictorio iudicio.*
14 *Instrumentum notarij mortui exemplatum, an & quando facit fidem.*
Instrumentum quando exemplatur debet citari pars cuius interest.
15 *Volo, volueris. ista verba important liberam voluntatem fræno tamen rationis submissam.*
16 *Priuilegium datum alicui loco, si ille locus sit destructus, & postea reuiuiscat vel reficiatur, an remaneat validum huiusmodi priuilegium.*
17 *Priuilegium, an tollatur cessante causa priuilegij.*
18 *Priuilegium non tollitur per non vsum necessarium. secus voluntarium.*
19 *Delictum sine negligentia prælati an noceat ecclesiæ.*
20 *Dictio, iuxta, & secundum, æquipollent.*
Argumentum arguentium sufficit quòd replicetur quòd ad substantiam, nec requiritur replicatio de verbo ad verbum.

CAP. 24 XX ~~XX~~ 4

1 ABBATE. a †Verba priuilegiorum largã habent significa-
a tionem. vnde verbũ fm, & iuxta. in eis positum causatiuè te
netur, non cõditionaliter. & ita cõiter summaẽ sed hæc summa-
rio vr nimis gñalis & nõ est vera indistinctè iudicio meo, quod
priuilegium in quantum pręiudicat alteri, seu iuri cõi, nõ debet
largè, sed strictè intelligi, vt dixi in c. olim. ẽ. e. & ideo põt sic sum
2 mari. †Verba priuilegiorum debent sic intelligi, vt aliquid affe-
rant, & non remaneat ambiguitas, & ideo verba fm, & iuxta, vi-
dentur appolita causatiuè, & non conditionaliter. h. d. Prima
pars narrat factum. Secunda diffinit ibi his igitur prima subdivi-
ditur. Nam in prima ponitur petitio pro parte electi. In secun-
da ibi, cæterum. petitio, & responsio contra electum. In tertia ibi
ad hoc. responsio pro electo. In quarta ibi, contra quod. responsio
contra electũ. Casus literalis. Vacante monasterio Sancti Syl-
uani monachi e egerunt quendam de gremio suo in abbatẽ. Cõ
firmationem electionis suæ petierunt à Molinensi epo. Sed
monachis sancti Bertini se opponentibus ex aduerso, eps illam
electionem noluit confirmare, pter qd partes ad dñm papam
habuerunt recursum, coram quo procurator Sancti Syluani ele-
ctionem præfatã canonicè factã petiit pfirmari. sed procurator
S. Bertini proposuit ex aduerso, q tam de consuetudine appro ba
ta, quàm de speciali priuilegio Romani pontificis, electio mona
sterij S. Syluani debet fieri de monasterio S. Bertini. vnde huius-
modi electio erat non immerito reprobanda contra consuetudi
nem, & priuilegia sc. apo. attentata, & monachi Alciatẽ. debebãt
de iure compelli. vt de monasterio S. Bertini personam idoneam
sibi eligerent in abbatem. lite pte. & testib. receptis à papa depo si
tionib. testium diligenter inspectis determinat prout in litera. B.
3 †No. 1. ex tex. q electus in abbatem, debet recipere consecratio-
nem ab epo loci, si eam obtinere potest. pro hoc vide tex. cũ glo.
18. q. 2. c. 7. facit c. sicut. de simo. Sed nõ not. q electio attentata pp
suetudinem, vel priuilegia ecclesiæ est reprobanda, & sic videtur,
q non sit nulla ipso iure. de quo tamen dic, vt no. in c. considera
mus. de ele. Tertiò no. cõsuetudinem posse induci, vt vniuersitas
b eligat sibi rectorem de alia vniuersitate. b †Ex quo infero q hoc
4 non tollit libertatem eligendi. c nam non valet consuetudo, per
c quã tollitur libertas eligendi. vt in c. cum terra. de elect. facit c. vbi
periculum. §. cæterum. de elect. lib. 6. Tunc ergo tollitur libertas
cum præcisè compelluntur eligere vnum. & tũc dicerem electio
nem esse nullam. secus si compellũtur eligere vnum de certo ge
nere personarum. nam tunc non tollitur libertas, quia si tolleret,
non valeret consuetudo, vt dixi ẽ. & pro hoc facit quod dico in
5 c. licet. de ele. †No. q pfessus in vno monasterio intrãdo aliud mo
nasterium ad hoc, vt dicatur monachus illi⁹ monasterij, oportet
6 q iterum ibi profiteatur, sicut facit iste, de quo hic in tex. †Item
not. q

ADDITIONES.

a ¶Abbate. Iste text. inquantum loquitur de dictione fm ea, quæ
non facit hic conditionẽ, sicut facit dictio. si, inducitur per Paul.
de Ca. in l. si testm̃. in prin. C. de insti. & substi. sub condi. fac. Adde
ad quæstionem, quid operentur ista verba, quæ cõsueuerunt ap-
poni in priuilegiis, vel inuestituris de feudo, & emphyteusi, vide-
licet, concedimus hanc rem secundum q antecessores tui habue
runt, vel secundum q consueuit concedi. De quo dic, vt ibi per
eum. vbi ad hoc etiam alleg. Cy. in l. secundũ. quæ est l. 4. C. de con
trah. & q mitt. sti pu. Bar. post Cy. in l. eũ qui. §. Iulianus. de cõsti. pe.
& in l. admonendi. post princ. de iureiu. Et bene facit quod no. Ol
dra. in cons. 236. & vide Bal. in l. fi. C. de epis. & cle. Et formã libelli
peto secundum quod antecessores, tui, &c. vide per gl. in l. 2. ff.
de doli excep. Et q verbũ. Secundum, non inducat conditionẽ,
est tex. in d. l. eum qui. § Iulianus. ẽ. de consti. pec. de quo vide Bar.
in d. l. fi testamentum. C. de insti. & substi. Et licet ipse Pau. non di
cat, tamen idem expresè determinat ante eum Ange. ibi in d. l. ii
testamẽtum. quæ est l. pe. in lec. Flo. & alij non tangunt. Similiter
facit iste tex. ad q. in qua idem Pau. de Cast. refert quod habuit de
facto consulere in d. l. admonendi. de episco. qui concessit in feu
dum, vel in emphyteusim ius ecclesiæ decimandi, & percipiendi
quoscunque reditus præsertim fœni, prout antecessores sui soli
ti erant percipere. dato quòd antecessores nihil vnquam de fœno
perceperint, istud tamen licitè percipere poterit, non curãdo de
illa qualitate adiecta per dictionem fm. Facit etiam ad pulchram
decisionem, si iudex in snïa condemnauerit. puta rusticum ad sol
uendum omni anno decem saccos frumenti, fm q antecessores
sui faciebant, dato q non appareat, q antecessores sui aliquid vn
quam soluerint de frumento. tamen nõ vitiabitur sententia, imò
rusticus tenebitur soluere, quia illa dictio secundũ, nullam confes
sionem facit, per istum tex. & per tex. in d. l. si testamentũ. vbi Frã
cis. Tigrini. Pau. de Cast. & do. Ale. ita tenent. & Gul. de Cu. & Bar.
in d. §. Iulianus. per illum tex. & idem tenet Io. An. in addi. Spec. in
ti. de feu. iuxta prin. Ale. de Imo. in cons. 86. in c. quoniam abũdè.
& Ias. de Mayn. in §. præiudicialis. in fin. Ias. de actioni. Et vide hic
quæstionem feudalem, per dictionem sicut. per Old. cons. 121. in-
ci. ad 1. q. in secundo dubio. Et de hac dictione, secundum, dic ple
nius, vt per Bar. in extra. ad reprimendum. in ver. prout. Bal. in d. l.
si testamentum. in 2. no. cum concor. ẽ. alleg.

b ¶Vniuersitate. Ad hoc est tex. in c. cum dilectus. de consuetudi. &
tex. in c. tua. in verbo, Assumatur. de ipsa. quam ibi notat Host. &
doct. de his, quæ fiunt à prælat. de Bellentz.

c ¶Eligendi. Etiam ita dicas, si dicat consuetudo, q nõ eligatur de
ista, vel illa vniuersitate, vt in simili habetur in l. cum ita. ff. de cõd.
& demon. And. Barb.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a no.q priuilegium a etiã iuri cõmuni derogatiuum,vel alteri prę-
iudicatiuum,non debet ita strictè intelligi vt parũ,vel nihil ope-
retur,sed debet intelligi,vt aliquid inducat,& potius valeat,quã
pereat.concor.c.in his.s.de priui.& hoc etiam valdè not pro his
quæ dixi in c.olim.s.eo.No.q priuilegium propriè dicitur illud,
quod præiudicatur,vel communi.vnde dicitur priuilegium, quasi
priuans legem communem.3.di.priuilegia,& dicitur lex priua-
ta,qui non facit ius,quoad omnes,sed tantum quo ad illum cui
7 concessum est priuilegium.Item not.q obligatus ad eligendum
decano gremio in dubio intelligitur obligatus,si, & inquantũ
ibi reperitur persona idonea.Item no.q super deducto in libello
per modum causæ potest ferri diffinitiua si partes super illo dis-
putant principaliter,& probationes inducunt. nam in principio
litteræ nõ petebatur,vt pronuntiaretur super iure eligendi:sed tã-
tum erat contentio super electione iam facta.sed quia partes su-
per iure eligẽdi inceperunt principaliter disputare,ideò papa dif
finit super illo deducto in modum causæ,& similis decisio est in
c.cum ecclesia Sutrina.de caus.pos.& proprie. vbi plenè per Inn.
8 †In gl.i.in fi.gl non soluit formaliter contrarium licet dicat veri
tatem.Sed respondendo formaliter dic.q ex solo cursu tempo-
ris,non tollitur,nec inducitur ius,sed cotinuato,vel præscriptio
inducitur ex solo cursu temporis.cum tacito consensu illius,cui
præiudicatur,& authoritate iuris.vnde in consuetudine,seu præ
scriptione inducta,non est solus cursus temporis. sed etiam ta-
citus consensus illius,contra quem inducitur consuetudo circa
ius eligendi,& an sit consuetudo,vel præscriptio,& an requira
tur titulus,dic vt no.in c.cum ecclesia Sutrina de cau.pos.& pro-
prie.& quod no.Io.An.in c.3.de consuetu.lib.6.In glo.in ver.Alicia-
9 rem.monachi.in fi.†No.bene gl.ex qua colligo q per actus merè
10 facultatis,etiam multo tẽpore continuatos non† introducitur
b consuetudo seu aliqua seruitus.et quia non apparet per hunc a-
ctum.q voluerim præiudicare iuri meo cum vtar iure mihi con
cesso de quo plenè per Cy.in l.2.C.quæ sit long.consuet.per Inno.
c in c.bonæ.s.de post.prælat.& idcò si accessisti ad molendinum Ti
tij multo tempore non proprer hoc est inducta consuetudo vt te
neanris in futurum ire nisi re probante ille fuerit vtires, tunc si
obtemperas inducitur consuetudo,quia tũc apparet q ille intel
ligitur vti iure suo.& tunc facis actum non gratuitum.sed merè
seruitutis,& ita inducebatur hic illa prohibitio q illa electio nõ
11 admitteretur.†Et no.ibi.iuncto text.satis esse illam prohibitionẽ
fieri ex raindicia iter.& obtemperatum fuisse,licet pro bono pa
cis sic diffiniant,nihilominus inducitur consuetudo.text.est hic,
& nescio a ibi.In gl.in verſ.iuxta.ibi.de præſc.audiuis,dicit glo. q
distinctiuè possunt allegari præscriptio,& priuilegium,sed puta
non propter cõtradictionem.& vide de hoc gl.in regula, nullus
12 p.urib.de reg.iur.lib.6.†Et inquantum glo.dicit q non allegabat
hic præscriptio,sed consuetudo:non bene dicit,quia ista erat po-
tius præscriptio quam cõsuetudo ex quo derogabat iuri alteri?,
licet largo sumpto vocabulo præscriptio possit appellari consue
tudo.& ita capitur hic.de quo per Io.And.in c.3.de consue.lib.6.
& quo ad contrarium gl.dic q quo ad creandum ius,nõ possunt
concurrere præscriptio.& consuetudo,quia quod meum est ex
vna causa,& cled bene potest concurrere consuetudo cum priui
legio ad confirmationem ipsius:quia probat vsum priuilegio.& &
deber intelligi priuilegium secundum consuetudinem.vt in c.cũ
d lectus.s.de consue.Item si aliquo modo posset infringi priuile
g.um remanet cõsuetudo.text.est in d.c.cum dilectus.& ideo cau
13 tum est articulari de consuetudine & priui.†In gl.in ver.contra
dictorio iudicio.in fi.concludit ergo gl.q de necessitate requiri
tur ad validitatem consuetudinis q obtenta fuerit in contradi-
d ctorio iudicio,sed hoc communiter reprobatur d & maximè per
istum text.nam ista consuetudo de qua in text.non fuit obtenta in
contradictorio iudicio sed parte reclamante extra iudicium tan
tum.Item si concluditur gl esse veram sequeretur q rarò,aut nũ
quam induceretur consuetudo,quia non posset habere initium,
quia iudex nunquam iudicaret secundum consuetudinem non,
ex quo fuit obtenta in iudicio.Item contrarium probatur ratio
ne ad inducendam consuetudinem sufficit consensus populi sal
tem tacitè.l.de quib.ff.de leg.& i.dist.consuetudo.sed consensus
populi potest haberi nedum in actu iudiciali,sed etiam extraiu-
diciali ergo,&c.Conclude ergo q licet fuerit obtenta in contra
dictorio iudicio,& sit vnus modus probandi consuetudinem, nõ
tamen requiritur semper necessario ad introducẽdam consuetu-
14 dinem quòd sit obtentia in contradictorio iudicio. †In g.off.in
versi.fiat fides,in fi.no.gl.& maximè in tertia opi.& distingue re
ducendo opi.ad concordiam q aut instrumentum est priuatum,
tunc in dubio non facit fidem de alio instrumento.ad hoc ca.1.
& 2.de fide instrumentor.Aut est publicum,& tunc aut non est
insertus totus tenor per solum tabellionẽ,& non facit fidem
etiam si fuissent plures alij tabelliones,vt est tex.in aut.si quis in
aliquo documento.C.de eden.& s.de fid.instr.in c.fi. & est ratio,
quia notarius non potest conficere instrm nisi de eo quod perce
pit sensu corporeo,sed cũ ipse non fuerit contentus in primo
instrumento,nec fuerit de illo rogatus.ergo non potest conficere
instrumentũ.& si diceres ipsum vidisse illud instrumentum,rñ
deo q licet viderit,tñ per hoc non infertur q esset sine falsitate.
nam poterat esse vitiosum,& falsum,& hæc vitia comprehendũ
tur iudicio intellectus.non sensu corporeo,& hoc iudicare non
spectat ad notarium sed ad iudicẽ,vt in d.c.fi.Si verò esset exem-
platum authoritate iudicis,tũc facit fidem dum tamẽ sit vocata
pars cuius interest,vel si non interest alicuius spaliter fiat gene-
rale edictum,vt quicunque putauerit sua interesse compareat ad
contradicendum sm Host.hic & bene.& idem Inn.in c.significa-
uit.& c.Albericus.de testi.nam si testes nõ recipiuntur non ci
tata parte,vt in c.2.de testi.fortius nec instrumenta exemplari
debent,facta aũt exemplatione ita solenniter non est amplius
necesse,p ducere originale nisi aduersarius vellet illud reproba-
re de falso.tunc enim procedit illud quod dicitur hic,in h.glo.&
15 idem Inn.qd no.quia extẽdit l.fi.C.de fid.instr.†In gl.inver.per
sonam.ibi.cuicunq;voluerit.No.gl.iuncto fine de significato hu
ius verbi.per hoc enim non videtur dari potestas contra ius cõ
e munc.dic tamen quod verbum,volo, non significat arbitrium
boni

ADDITIONES.

a ¶Priuilegium.Idem no.Abb.per illũ tex.in l.prætereà.s.de præ-
ben.Seb.Sap.

b ¶Seruitus.Per pactum merè facultatis longo tpe continuatum
non inducitur seruitus.Et adde Inn.in c.cum in ecclesia.de cau.
pos.& proprie & quod no.idem Ab.in c.qd translationem. de
offi.legati.de Bellenzi.

c ¶Molendinum.Idem concludit Ias. multa adducens in repe.l.
quominus versic.tertiò principaliter.ff.de flumi.& Bar.Veron.in
tracta.feroi verb.præd.ca.ij.sub tit.de furno.& la.è Dominic. &
Iac.de sancto Geor.in sua inuestitura feudali:in verb.& cum mo
lendinis.Seba.Sapia.

¶Idem tenet ipse Ab.Panor.in cap.fin.in versi.6. requiritur.s.de
consue.

d ¶Reprobatur.Vide i Iustrem dñm & affinem meum Rochũ Cur.
in rep.c.fi consi.17.in 6.n.prin.s.de consuet. vbi latè quomodo
probetur consuetudo.Seb.Sap.

c ¶Verbum Verbum volo,denotat liberam voluntatem iure non
coactam.Vide plenè per Ant in c.1.de consti.

¶Et idem tenet do.Ant.hic,& ita probat tex.valde no.in l.Attilicinus ff de ser.ru.pred.quem alle.gl.ista no.& facit ad priuile-
gium Genuensium,qui tandiu impetrauerunt priuilegium doctorandi,vt quãuis steterunt per decennũ q neminem doctora
uerint,nõ perdiderunt eorũ priuilegũ,quia nõ fuerũt in aliqua
culpa.qa non potuerunt vti.ex quo nõ apparuit aliquis doctorã
dus.Contra eos tñ facit,quia imo vt fuisse culpa,& negligentia,
quia potuerunt impetrato priuilegio statuere q ciues sui nõ pos
sent alibi doctorari sub certa pœna prout nunc fecerunt.Et simi
liter per illam gl.vt Bar.in l.j.ff.de nundi.non dicat verum de
priuilegio doctorãdi,q habent Aretini q ipsum perdiderint,qa
steterunt per decennium q neminem doctorauerũt.quia ex quo
stetit p ipsos non fuerunt in aliqua culpa,vel mora.Confirmo p
illud,quod scribit idem Abb.Pa.in c.ad audientiam.in vers. sed
iuxta prædicta quæro de no.q.&c s de resc.vbi tenet q vasallus
non præscribit libertatem aduersus dominum qui eius seruitio
vsus non est,eo quia non occurrit casus,in quo effet opus eius
seruitio etiam si staret per mille annos.Et ita no.Io.And.in add.
Spe.in tit.de feudo.super rub & aliquid per Io.de imo.in d.c.ad
audientiam.Et ad hoc facit quod volunt Bal.Aog.& Flo.in l.hęc
autem iura.in prin.ff.de ser.vrb prædiorum.vbi notant q si domi
nus stetit per centum annos,q vasallo non imposuerit onus vel
seruitiũ,vel ciuitas castro sibi subiecto,per hoc nõ præscribitur,
&c.per l.in filiis.C.de decu.li.x.& quod no.Inn.in c.cũ dilectus.
de ca.mo.& Cyn in l.j.in 6 q.C.de ser.& aqua.Corroboro etiam
dictum gl.Pan.& Ant hic per illud quòd dicit Inn.in d.c.cum di
lectus.de capellis mo.in gl.sua,quæ incipit,ex eo.vbi dicit q si
aliqua persona,vel ecclesia ita se habuit per plures ann.q nunquã
potuit iurisdictionem exercere propter hoc non amittit episco-
pus ius iurisdictionale,quod in ea habebat.facit bene glo.in cle.
pe.de fo.compe.& glo in c.plerunque.s. de re.Corroboro etiã
per aliud,quod vult Io.And.in cap.1.cannes.vbi alij canonistæ,
de cleri.coniu.vbi dicit quod non vsus non tollit legẽ.quando
homic

boni viri,sed liberam voluntatem.vt in l.fideicommis.§.quan-
quam.ff.de leg.iij.sed non denotat tantam libertatem,vt aliquid
fiat contra ius commune quod notandum est pro libertate quę
quotidie datur arbitris,& arbitratoribus per hoc verbum, vt vo
26 lueris. ¶ † In gl.fi.ibi perditur priuilegium, hoc verum secun-
dum In.nisi postea reædificetur: quia tunc monasterium reædifi
catũ recuperat priuilegium.ar.c.quia diligentia.decle.hoc dictũ
intellige verum nisi fuisset destructũ authoritate superioris:quia
tunc ex toto perditur priuilegium.vt in c.ij.& quod ibi no.de o-
pe.no.nun.tunc enim quanquam reædificetur,non recuperatur
priuilegium: quia actio semel extincta non reuiuiscit.de conse.
di.4.quæris.item dicit Inn.quod si priuilegium est datum ordini
destructo ordine tollitur priuilegium.Si verò datur monasterio
seu possessionibus monasterij destructo ordine non tollitur pri-
17 uilegium.¶ † In ea gl.ibi nec adhuc credo.No.gl.ex qua potest
colligi quod aut ex toto cessat causa de præsenti,sed non spes in
futurum, & tunc remanet priuilegium: ita in proposito,licet de
præsenti nullus ibi reperiatur idoneus,tamen spes est quod in fu
turum erit aliquis idoneus,& ideò ex toto non perditur priuile-
18 gium.& hoc bene no.¶ † In ea.gl.ibi:quia non possunt vti.No.
a ex hac particula quod vsus priuilegiis voluntarius a tollit pri-
uilegium,sed non vsus necessarius non: quia ex quo non potue-
10 runt vti priuilegio, non sunt in mora vel in culpa. ¶ † Et in
fi.gl Io an.remittit hoc ad no.in ca.ij.de ord.cognitio.& in regu
la,delictum. de reg. iur.li. vj. vbi datur theorica quod delictum
solius prælati,non nocet ecclesiæ.secus si totius ecclesiæ,quasi p
hoc sentiat q si omnes de ecclesia fuerint in culpa,tũc præiudi-
cat ecclesiæ.& apertius tenet do.Ant.secus si prælatus duntaxat
fuerit in culpa.Et ex hoc no.qd negligẽtia solius prælati in adim
b plendo conditionem non præiudicat b ecclesiæ.secus si ex negli-
gentia prælati,& capituli,pro hoc q no.in c.verũ.de condi.appo
si.& hoc vltimũ no.quia quotidie accidit.nam quotidie donan-
tur siue relinquuntur possessiones ecclesiæ sub certo modo,sine
conditione,quia negligentia solius prælati non nocet ecclesiæ.
20 †Extra gl.opp s tex.nam in priuilegio paschalis erat verbũ iux-
ta,& papa postmodũ seu pars allegans inducebat verbũ,sm.Sol.
vt dicit.Io.An.& bene qd verbũ, sm æquipollet verbo iuxta. &
hoc factũ est ad responsum illorũ, qui nõ sunt contenti mente,
sed requirũt verborũ corticem.& facit s illos qui volũt eorũ ar
gumenta replicari de verbo ad verbũ.nã satis est replicare mẽti,
vt hic & in l.scire leges.ff.de legi.& c.intelligẽtia.& c. preterea.s.e.

ADDITIONES.

✻ homines non sunt vnde illa lege, quia casus nunq accidit. Vn-
de si à mille annis citra non est natus aliquis hermaphroditus,p
hoc non tollitur lex loquens de eis. Corroboro etiam per vnũ.
quod de repræsaliis dixit Aog in cons.192.quod si repręsalię fue
runt inductæ à Genuensib.s Florentinos,& elapsũ fuerunt centũ
anni,in quib.non fuerint executi,qd propter hoc non esset præ-
scriptum ipsis.Vltimò facit id,qd dicit pulchrè Bal.in l.in filijs.C.
de decu.lib.x.in versi.tertiam partem,&c.& idem no.Barr.in l.cũ
scimus.circa med.C.de agri.& cens.li xj.& Lud.Ro.in ru.ff.de ar-
bit.& Bal.in l.imperium.ff de iurisd.om.iudicum.cum alijs infini
tis concor.all.per Alex.Imo.in d.Lin filijs.in addi.ad Bar.

a ¶Voluntarius.Qualiter hoc procedat,vide late per Iaso.in l.pen.
versi.3,principaliter quærunt.ff.de consti.principum.Seba.Sapia.
¶Non præiudicat.Vide Abbatem in c.j.de dolo,& contu.vbi ple
nè Lap.all.63.And.Barb.

b ¶Præiudicat.Vide Fel.in c.verum.versi.est dummodo.s.de foro
compe.Seba.Sapia.

SVMMARIVM.

1 *Vectigalia non possunt imponi nisi per papam imperatorem,regem, & per cõ
suetudinem de cuius initio non sit memoria.6.*
2 *Reseruata principum in signum supremæ potestatis possunt præscribi spacio
de cuius initio non sit memoria in contrarium.*
Ius legiferandi potest præscribi per inferiorem à principe.
3 *Concilium generale habet illam potestatem quam habet papa.*
4 *Miserabiles personæ vt viduæ,& pupilli sunt sub protectione ecclesiastica,&
conueniunt laicos coram iudice ecclesiastico,licet causa in se sit prophana.*
5 *Iuramentum ob edientiæ præstitum alicui intelligitur quod obediret in his quæ
spectant ad officium illius qui recipit tale iuramentum.*
7 *Rusticus qui recipit pretium ab aliquo viatore vt tutè illum ducat an peccet.*
8 *Emere vel vendere alicui soli, adeo quod alteri non liceat non est licitum.*
9 *Consuetudo non requirit titulum.*
10 *Pro pace rupta potest conuenire laicus coram iudice ecclesiastico.*

CAP. XXVI.

SVPER QVIBVSDAM.Dicit qui dicuntur hęretici ma-
nifesti.secundo quæ sint pedagia,guidagia, & salinaria inter-
dicta.tertiò dr qñ intelligitur præceptum factum laico quod de
se conquerentib.in ecclesiastico foro respondeat.h.d.Et tria sunt
dicta.sm ibi:præterea.tertium ibi cum autem. ¶ Calus literalis.
Quidam legatus apost.se.exercens legationis officium in parti-
bus tholosanis fecit quædam mandata comiti tholosano, vide-
licet,vt manifestos hæreticos expugnaret,& qd pedagia, salina-
ria,& guidagia nõ exigeret & de cõquerentib.ad arbitriũ ipsius,
vel alterius legati seu iudicis ordinarij vel delegati iustitiam ex-
hiberet.Comes Tholosanus petijt à papa,qui dicerẽtur hęretici
manifesti,& quæ dicãtur pedagia.guidagia, & salinaria interdicta,
& qualiter tertium capitulum sit intelligendum.Ad primum rñ
det papa q illi dicuntur hæretici manifesti,qui s fidem catholicã
publicè prædicant, aut profitentur, seu defendunt errorem, qui
coram prælatis suis conuicti sunt de hæresi, vel confessi, vel ab
eis per sententiam condemnati de hæretica prauitate quorum
bona propria confiscantur, & ipsi s n leges puniuntur. Ad sm
mandatum rñdet quòd illa pedagia, & salinaria dicuntur ei in-
terdicta quæ non apparent imperatorum,vel regum,vel Latera
nẽ.concilij authoritate concessa,vel quæ non apparent introdu-
cta ex antiqua consuetudine à rempore cuius non exrat me-
moria.Tertium mandatum,s,vt de se conquerentibus sm arbi-
trium ipsius legati,vel alterius,vel ordinarij, vel delegati iustitiã
exhiberet. hoc sic intelligendum est, vt videlicet in omni causa
quæ ratione personarum,vel rerum ad ecclesiasticum forum per
tinet & super omnibus capitulis quæ pro pace seruanda statuta
sunt per ipsum legatum,vel authoritate apostolica statuenda.Itẽ
viduis,pupillis,orphanis.& personis miserabilibus.in omnib.his
tenetur in iudicio ecclesiastico respondere.B.¶No.j.ex tex.q ma
nifestum quandoque capitur pro notorio,vt hic,& c.cum olim.
s eo.Et not.multos modos inducendi notorium & potest sumi
argu.ex rex.q manifeste dicitur ignatus qui publicè proponit,&
defendit errorem,facit ad materiam c.si fortè.de elect.lib.vj.Item
no.q per probationem ante sniam factam dr notorium quod in
1 tellige,vt dixi in cap.cum olim.præalleg.¶ †Not.in §.præterea.q
pedagia.& ista alia vectigalia,non debent imponi, nisi quatuor
modis,de quibus in tex.primò per concessionẽ imperatorum.se
cundò regis.tertiò lateranẽ.concilij.quarto vigore consuetudi
nis de cuius initio non est memoria, & sic nota vnum casum in
quo ad inducendam consuetudinẽ non sufficit.xxx.vel xl.anno-
rum tempus sed tẽpus de cuius initij memoria in contrariũ nõ
exrat.Ratio,quia ista sunt reseruata soli principi in signum spe-
2 cialis priuilegij.†Et ex hoc not.vnũ semper tenendum mẽti nec
a legi alibi ita clare quod reseruata a principi in signum specialis
priuilegij possunt acquiri cõsuetudine tanti tẽporis de cuius ini-
tij memoria in contrium non exrat.Ex quo infero q domini inferio
res & ciuitates possunt præscribere potestatẽ legitimandi spu-
rios.Itẽ restituendę famæ creanditabelliones & similia quæ sunt
reseruata principi,si subest tantũ tempus,de quo tex.Glo.tamen
in c.vnico.de cle.egro.lib.vj prope principium. sentit oppositũ.
Sed certe istud dictum mihi placet intelligendo de cõsuetudine
præscripta. Et limitat hoc secundum vnum notabile dictum
Barto.in l.si publicanus.in §.vltim.ff.de public. vbi dicit tantum
tempus requiri quando præscribitur contra principẽ. secus si s
priuatum qui acquisiuit ista priuilegio vel consuetudine, qa tũc
non requiritur tantum tẽpus,sed sufficit tempus.x.ann.cũ tit.vel

xxx.

ADDITIO.

a ¶Reseruata Item dicit ipse Abbas Pan.per istum textum in cap.
fin.circa fin.in ver.secundò requiritur.in fin.s.de consue.& ibidẽ
Antonius & Imo.quæ sunt ista,quæ sunt reseruata principi enu
merat Baldus in l.rescripta.C.si s ius vel vtilitatem publ.vbi etiã
recitat quæ sunt reseruata papæ.& Bald.in l.j.C.de iur.au.annu.Et
adde Bal.in titu.quæ sint regalia,in vsi.feu.in cap.j.vbi per istum
tex.dicit q præscriptio tanti temporis,cuius initij memoria non
sit in contrium æquiparatur priuilegio concesso à principe ex certa
scientia.facit l.hoc iure.§.ductus aquæ.in ver.iur.constituti. ff.de
aqua quoti.& æstiua.

a ¶Reseruata.vide latè de hac materia per Ioan.Fran.Bald.in trac.
præscriptionum.secunda parte quintę partis principalis ver.ter-
tia est quæstio.

Universidad de Deusto
Biblioteca

xxx. sine titulo, sicut dicimus in vsufructu præscribendo. l. fi. C. de præscr. long. temp. & pro hoc ad loco in simili gl. no. in c. ad audiẽ
3 tiam. §. de præscrip & in cap. dilectus. de cap. mona. † No. tex. singulariter ibi: vel Laterañ. Conci. &c. quòd concilium generale habet iura principis pro hoc facit quia in concilio generali præest papa. Vñ dicit Io. An. hic & bene quòd iste tex. non excludit concessionem solius papæ. nam & si concilium habet hanc potestatem, ergo & papa: quia concilia recipiunt potestatem, & robur à papa: de quo dicit vt in c. significasti. de elec. & vide gl. in c. Anastatius. xix. dist. ¶ † No. in §. cum autem. quòd miserabiles personæ, vt istę de quibus in tex. & consimiles possunt conuenire laicum, coram iudice ecclesiastico, etiam si causa de se sit ecclesiastica. & est casus specialis, in quo actor non sequitur forum rei. Ratio est: quia omnes istæ personæ miserabiles sunt sub protectione ecclesię. lxxxvij. di. per totum. & in c. significantib. §. de of. dele-
5 ¶ † Item no. q̃ mandatũ generale restringitur ſm potestatẽ mandantis, & ex hoc arguo q̃ ſi iuraui stare mandatis tuis seu tibi obedire sicut iuratur rectori: q̃ intelligi dẽt de his qui spectãt ad officium rectoris. facit c. j. de iureiurando. libr. vj. & ca. veniens, &c.
6 quintauallis. §. eo ti. ¶ † Vltimò hic quæro nunquid reges acitra
a imperatorem pñt ista pedagia seu guidagia imponere. Hostien. quòd non sed solus imperator pt. Ex tex. ibi: vel regnum. intelligunt quidam de rege Romanorum q̃ est electus in imperatorem & adhuc non coronatus. Et per hoc dicebant quidam quòd ex sola electione acquirit̃ electo potestas administrandi. de quo vide gl. in cle. Romani. de iureiur. & pro dicto Host. facit text. in l. vectigalia. ff. de publica. hodie tñ salte de facto oẽs reges, & ciuitates Italiæ & qd peius est oẽs castellani imponunt ista pedagia.
b quod fieri non debet b. ¶ † Sed dubitari posset de guidagio. nam
7 guidagium est, q̃ſ aliquid datur, vt tutè ducatur per terram alterius, nunquid peccat rusticus aliquid recipiẽdo, vt tutè transeuntem ducat? Io. An. hic & bñ. q̃ nó, qa iste locat operas suas, intelligatur ergo tex. de eo qui tenetur ad hoc, nã domini ciuitatum,
c & territorij tenentur territorñ suum custodire securè. vñ ipſi non debent recipere ptium, secus in aliis locantib. operas suas. ar-
8 gu. opt. in l. metum. in §. licet. ff. quod me. cau. ¶ † In gl. in ver. pedagia, ibi, quæ dantur pro sale, Sed glo. hoc non declarat. Inn. intelligit q̃ſ aliquid datur principi, vt permittat emere, vel vendere sal. Hostien. dicit quod salinaria sunt domus in quib. domini terrarum faciunt poni sal. & vendi, & emi à præpositis illius officij, ita q̃ alijs non licear, ista enim sunt prohibita, quia videñ monopolia, id est conuẽticula & licita, & prohibita, quia non debet alicui licere, vt ipse solus emat vel vendat. vt l. vnica. C. de mono. In gl. in ver. imperatorum. ibi, sed non ciuitas, sed hodie vt dicit Io. An. & videmus de facto post factam pacem constantiæ ea quæ ciuitates Italiæ recepernnt merum, & mixtum imperium vsurpauerunt sibi de facto ius imponendi ista vectigalia. In gl. in ver. nõ extat. ibi priuilegium induxit, hoc verum quod consuetudo tãti tẽporis habet vim tituli q̃ſ datur capacitas possidẽdi alias secus, & vide singulariter per Ioan. And. in c. 2. de præb. lib. vj. in nouel.
9 ¶ † In ea. gl. ibi titulum allegare. Conclude quod in propria consuetudine non requiritur titulus, sed q̃ſque consuetudo capitur pro præscriptione. & tunc secus. vide text. cum bona gl. in ca.
3. de cõsue. lib. vj. & omnino ibi per Io. An. in nouel. & in c. fi. §. de
10 consuetudine. c. ¶ † In glo. in ver. personarum ibi, p̃ pace seruanda. Nam glo. iuncto tex. singulariter dicit quòd laicus ratione pacis fractæ potest conueniri coram iudice ecclesiastico. & quòd quilibet laicus teneatur seruare statuta edita, vel edenda per legatũ seu papam super pace seruanda. nam in fractione pacis læditur charitas, & ipse Christus, qui inter cætera in extremo vitæ omnibus pacem reliquit dicendo, Pacẽ meam do vobis, pacem meã relinquo vobis. Ad idem c. j. & 2. de pac. ibi, pax seruetur, &c.

ADDITIONES.

a ¶ Reges. Ad quem spectet imponere pedagia, vide Imo. in clemẽ. ti. possunt. super ver. pedagia. de censi. Et vtrum liceat fraudare pedagia, vel gabellas in foro conscientiæ ponit pet. de Anch. in regula, possessor. lib. vj. & per Baldum in l. 2. in fin C. de in. au. annu. & q̃ pedagia vel guidagia præscribat vide omnino latè Bald. in tit. quæ sint regalia, & vide Bal. in l cum proponas. C. de naut. fœ. & Bal. in l. 2. C. noua vec. imponi non poſſ. & Bar. eleganter in l. ſi publicanus. §. in omnib. vectigalibus. ff. de publi.

b ¶ Fieri non debet. Pondera. quia imo videtur quòd reges imponere possunt pedagia. primo per text. in capitulo penulti. de iudic. coniuncto dicto Bart. in capitulo primo, in titulo quæ sint regalia, & per capitulum innouamus. de censibus. & per Bal. in l cum proponas. C. de nauti. fœn. And. Barb.

c ¶ Secutus. Vide Bald. in l. fin. C. de capi. vbi dicit quòd si fiat robaria prope castrum, obtinens castrum tenetur succurrere. Et dicit Bald. in capitulo primo conuenticulam. de pace iur. fir. quòd qui exigit pedagia tenetur facere quòd itinera sint secura. Sebast. Sapia.

SVMMARIVM.

1 *Opinio à pluribus approbata, in dubio est sequenda.*
2 *Clericus degradatus incontinenti perdit priuilegium clericale, & statim efficitur de curia seculari.*
3 *De gradatio pro quibus delictis possit fieri. §. 6.*
4 *Carcer vbi detruduntur aliqui non debet esse ita durus quòd verisimile sit quòd vi carceris aliquis ibi moriatur.*
5 *Pœna irrogans mortem non reperitur de iure canonico. Irregularitatem incurrit prælatus qui facit clericos carceratos mori in carceribus propter extenuationem victus.*
7 *Clericus quando traditur curiæ seculari, puta quia degradatus, debet ecclesia expressè prohibere ne puniat ipsum pœna sanguinis. nu. 3. 8. 9.*

CAP. XXVII.

a NOVIMVS. a Clericus traditur seculari, quia degradatur seculari potestate præsente cui denuntiatur, vt in suum forum illum recipiat. hoc dicit. vsque ad §. de illo. Ille vero §. non facit ad titulum, & ponit gratiam secundum quosdã. Dividitur, nam primò præmittit quæstionem iuris, quam soluit ibi. cum enim. deinde ad casum facti respondet ibi pro illo. Casus literalis. Epũs parisiensis de mandato papæ fecit capi quẽdam falsarium literarum apostolicæ sedis consulens papam, quid de ipso falsario sit agendũ, anteq̃ papa ad quæstionem rñdeat vult exponere verbũ illud, q̃ in antiquis canonib. & in decretali sua q̃ falsarios continetur, vt delicet vt clericus per ecclesiasticum iudicem degradatus seculari tradatur curię puniendus, q̃ expositionem vide in tex. ibi. cũ. n. Vltimò rñdet ad quæstionem mandans, vt falsarium illũ quẽ epũs de mandato suo capi fecit in perpetuũ carcerem ad agendam pœnitentiam includat pane doloris, & aqua angustiæ sustentandũ,
1 vt commissa ficat, & fienda iterũ non committat. † Not. j. ex tex. q̃ in dubio vt sequenda opinio à plurib. approbata, posset tñ colligi ex tex. cũ papa non sequatur hic hanc opi. plurium dictum tñ verũ est, nisi illa cõis opinio sit euidenter falsa ſm Ioan. And. in c. j. §. de cõsti. & optimè facit tex in l. j. C. de veter. iur. enu-
2 cle. † Secundò not. q̃ per degradationẽ actualẽ clericus incontinẽti perdit priuilegium clericale. & efficitur de foro seculari. ad idé c. degradatio. in fi. de pœ. lib. 6. secus est in depositione verbali, vt
3 patet in c. cum non ab homine. §. de iudic. & c. dictũ. 81. dist. † Tertiò not. tex. valde singularem probantẽ q̃ pro delicto valde graui, & pernicioso exemplo fieri deberet degradatio actualis. Et videtur apertè ista litera reprobare communẽ theoricam gl. dicẽtiũ specialẽ in trib. crimin. ib. vt clericus tradatur curiæ seculari, sed in alijs requiritur incorrigibilitas, vt not. in ca. ad abolendã.
b de hære. nã hæc litera videtur innuere. & dare regulam, b vt citra incorrigibilitatẽ possit fieri traditio pro delicto valde graui, & dãnoso, & vide qd plenè dico in c. at si clerici. & ca. cũ nõ ab homine. de iudi. No. ibi efficaciter q̃ ecclesia debet intercedere non fictè, sed verè pro eo, quem tradit curiæ seculari, vt non imponat
c pœnam mortis. ¶ Not. ibi, in perpetuum carcerem, c quòd ecclesia

ADDITIONES.

a ¶ Nouimus. Sed vtrũ iudex secularis possit punire clericũ absq; aliquo alio processu, ex quo fuit per iudicem ecclesiasticum degradatus, & curiæ seculari traditus. Hugon. & Lau. tenent q̃ sic. in cap. statuimus. xj. q. j. Sed Arch. ibi de hoc videtur valdè dubitare. & dicit se de hoc dicturũ in c. administratores. 33. q. 5. Item an clericus degradatus statim efficiatur de foro seculari, vide elegantem doctrinam, quam super hoc tradit d. Ant. in c. at si clerici. §. de adult. in 2. de iud. Sed ad id quod supra scripsi de nouo processu, vide quod plenissimè scripsi post Dom. Ant. in ca. in 6. char. de offi. ord. de Bellentz.

b ¶ Regulã. Adde hic q̃ eo ipso, q̃ clericus damnatus ad carceres fugit de carcerib. dicitur esse incorrigibilis. Ad hoc audiui singulariter allegari Petrũ de Anc. in c. vt cõmissæ. de hære. li. 6. Sed tu vide Do. Abb. in c. à nobis. in fi. §. de apostatis. de Bellentzinis.

c ¶ Carceré. Sed vtrũ clericus, qui detruditur in perpetuũ carcerẽ prius debeat deponi, hic est noua quæstio: quam ponit dom. Abb. in cap. excommunicatus. el 2. de hæret. de Bellentzinis

clesia habet pœnam perpetui carceris, & q̃ ista detrusio sit ad agendum pœnitentiam. Item quod non debet imponi nisi pro grauissimo delicto, de quo vide Inno. in c. qualiter, & quando. el
4 ij. de accu. ¶ † Vltimo no. ibi sustentandum a &c. quod carcer nõ
a debet esse adeò arctus, & durus, vt verisimile sit quòd vi carceris clericus extinguatur intra paucos dies sicut faciunt plerique prælati, & male. vnde sic facientes non euitant irregularitatem
b sequuta morte b vt dicit Ioan. de Lig. & bene in cle. j. de pœni. & remiſ. licet enim propter duritatem carceris, & tenuitatem ciborum vita sit attenuanda, non tamen taliter quominus possit sustentari. vnde tex. hic apertissimè dicit quòd debet sustentari pane doloris &c. Ex quo etiam collige quòd panis, & aqua debet administrari intruso in tanta quantitate, vt verisimiliter ex his natura possit sustentari. Ad idem vide text. optimum in ca. ad audientiam. §. de crimine fal. vbi tex. notabiliter dicit nullam pœnam imponendam per ecclesiam, per quam possit incurrere
5 quis verisimiliter periculum mortis. ¶ † In gloſſ. in ver. seculari. ibi, penitus incorrigibilis. & gloſſ. multum restringit hanc literam, & maximè in quantum litera loquitur de falsario, quod secundum eã speciale est in eo vt nõ requirat incorrigibilitas, per cap. ad falsariorum. de crimine falsi. vnde tene quod dixi §. in no. Et ad c. cum nõ ab homine. & similia, respondet quod loquuntur in crimine non ita grauissimo, vt puta in periurio, vel in homicidio simplici, sed in alio delicto grauissimo puta in homicidio qualificato, vt quia clericus interfecit patrem & matrem, vel prodidit patriam, & inde sequuta est maxima strages hominum, vel quid simile, tunc debet tradi incontinenti curiæ seculari nõ expectata incorrigibilitate. & ita videtur probare ista litera. qd plenè dico in d. cap. at si clerici. & in d. cap. cum non ab homine.
6 † In eadem glo. ibi si quis sacerdotum. vbi dicitur quod clericus coniurans seu conspirans contra episcopum proprium debet tradi curiæ seculari, & not. quod sequitur hic in gl. vt canõ ille intelligatur de incorrigibili. Host. tamen dicit quòd primus intellectus est verior, licet alius benignior, sed communiter tenetur iste intellectus vltimus, de quo in gl. & plenè not. in d. ca. cum non ab homine. ¶ † In gl. in ver. à plurib. ibi expresè tradatur. dicunt tamen
7 quidam quòd non debet fieri traditio realis ne videatur ecclesia consentire effusioni sanguinis. quinimo dicit Abb. quòd nec etiã verbaliter debet tradi, sed certè ista litera vult vt saltem prælatus denuntiet iudici seculari, vt recipiat eum in suum forum. & vide
8 hodie formam in d. c. degradatio. de pœnis. lib. 6. † In gl. in ver. in tercedere. ibi. non per excommunicationem. vnde dicit Abb. q̃ prælatus monebit iudicem secularem ad pietatem dicẽdo quòd ille est imago Dei, & reducet sibi ad memoriam multos qui post delicta atrocia egerunt pœnitentiã, vt in Petro apostolo, qui negauit Christum, & postea meruit principatũ inter apostolos, & in Magdalena, & in simili ib. sed Host. dicit q̃ quicquid dicatur, ad hoc fit ista traditio, vt puniatur morte, & solet communiter dici q̃ ista intercessio est potiùs vocalis, & colorata quã effectualis. Sed certe isti non bene dicunt, & videntur dicere ꝺ̃ istum tex. dicentẽ efficaciter intercedenda esse, & sic non fictè. Nec obst. si dicatur, ad quid ergo traditur cũ ipsa ecclesia possit eum punire pœna minori. rñdeo q̃ cum delictum est ita atrocissimũ ecclesia non vult amplius retinere in foro suo, & ipse punitur per degradationẽ, vt cæteri clerici merũ habeant. post degradationem verò nõ est amplius de foro ecclesiastico, & sic imponere pœnam non spectat ampliùs ad ecclesiã, ideò intercederet apud iudicẽ propriũ,
9 & ita intellige istam mãm. † Et ex hoc, & ex tex. not. q̃ prælatus, & quælibet alia persona ecclesiastica licite intercedit pro homine quantumcunque facinoroso, vt non puniatur pœna mortis.

ADDITIONES.

a ¶ Sustentandum Prælatus extenuãs adeo vitam clerici, vt ex defectu ciborũ cogatur expirare, efficitur irregularis. Et adde q̃ no. in c. ad audiẽtiam. de cri. fal. per Abb. & qd ibi late notaui per eũ. Adde hic quod si aliquis iniustè cõdemnatur, vt fame moriatur non peccat, si cibũ sibi occultè ministratũ sumat, imò non sumere, est se ipsum occidere, ita determinat B. Tho. in 4. Sent. qu. 19. art. vlt. Simile dicit S. Tho. in 4. Sent. dist. 38. q. 1. art. 3. circa me. q̃ non peccat, qui pp aliquod opus virtutis se mortis periculo exponit. pro quo bene facit tex. in ca. ex parte. lo. 7. de sepult. Et de iure ciuili non videtur, q̃ quis possit condemnari ad perpetuos carceres, seu ad perpetua vincula, per tex. in l. incredibile. C. de pœnis. de Bellentzi.

b ¶ Sequuta morte. Adde tamen q̃ talis carceratio, morti æquiparatur, vt tradit Bal. in c. j. §. neque. in ti. quæ fuerit prima causa beneficiamit. Sebast. Sapia.

1 *Missus in possessionem causa rei seruandæ non tenetur restituere reo etiam parato satisfacere possessionem. si talis missus est absens ex causa necessaria. Missus in possessionem debet citari antequam cogatur restituere possessionem.*
2 *Priuilegium tendens in præiudicium tertij debet strictè intelligi vt minus lædat tertium. 4.*
3 *Primum decretum reuocatur si passus missionem offert cautionem iudici, vel in eius defectum personis idoneis.*
4 *Præscriptio si interrumpitur, an postea pro ea finienda reintegrantur tempora quibus iuste possedit.*

CAP. XXVIII.

DILECTI. Si papa indulget reo qui propter absentiam a-
ꝺoris possessionem recuperare non potest quòd elapsus anni non noceat. intelligitur hęc indulgentia secundum ius cõmune. hoc dicit. In prima parte recitat tenorem indulgentiæ In secunda declarat illam ibi, authoritate. ¶ Casus literalis. Archiepiscopus Turonensis habebat controuersiam cum Venetis, & & procuratorem ipsorum super ecclesijs sancti Marci de Tyro, tempore Innocentij ad petitionem archiepiscopi causa commissa fuit quibuſdam iudicibus. Veneti citati legitime non venerunt. vnde propter contumaciam ipsorum archiepiscopus missus fuit in possessionem illius ecclesiæ causa rei seruandæ. tandem archiepiscopo ex causa necessaria absente, Iacobus procurator Venetorum voluit recuperare possessionem, & stare iuris. sed quia archiepiscopus absens erat ex causa necessaria eam habere non potuit, vnde papa indulsit illi procuratori, vt lapsus anni non obstaret quominus post annũ recuperaret possessionẽ. archiepiscopus postea hoc intelligens dubitauit an per talẽ indulgentiam possit ille recuperare possessionẽ ecclesiæ quandocunque etiam post annum cum simpliciter in ipsa indulgentia diceretur quòd de cætero ei lapsus non obstaret quo minus possessionẽ recuperaret. vnde ipse significauit do. papæ q̃ tempore indulgentiæ impetratæ tantum tempus effluxerat q̃ sufficiebat ei ob verã possessionem ſm concilij generale, scilicet annus, vnde timebat archiepiscopus quòd indulgentia præcluderet ei viam ad veram possessionem, & si fortè ipsum tẽpus ante prædictã concessionẽ non effluxerat, quare quæsiuit à papa interpretationem illius indulgentiæ. respondet papa q̃ nõ fuit intẽtio sua ius auferre q̃ ei cõperebat ex possessione, quam habuit ante absentiam, vel etiam post reuersionem ipsius, & sibi imputet pars aduersa si negligens fuerit in sua iustitia prosequẽda. siue ante, siue post reditum archiepiscopi, quia cessante impedimento absentiæ ipsius archiepiscopi conueniendi ipsum habuit facultatem. Ber. ¶ † Not. j ex tex. ex principio literæ q̃ possessio non debet restitui reo etiam parato satisfacere si missus in possessionem est absens ex causa necessaria, q̃ tene menti. Ex quo infertur & aliud notabile dictum, q̃ ad restituendum possessionẽ tradi tam causa contumaciæ debet missus citari. nam eius interest, vt sit præsens cum habeat recipere fideiussorem de iudicio sisti, & sic posset obiicere de indignitate fideiussoris, vel q̃ tempus lapsum est, vel quid simile. & hoc tenent communiter hic ꝺ. & satis innuit. & probat ista litera.
2 ¶ † Item not. q̃ indulgentia tendens in præiudicium tertij debet intelligi strictè, vt minus præiudicet tertio quàm possit. quod plene dixi in cap. olim. §. eod. Sed hic quæro, nunquid sit aliud remedium citra impetrationem indulgentiæ, vt lapsus anni non noceat propter absentiã aduersarij. do. & bene dicunt quòd sic.
3 ¶ † Quia potest offerri cautio cum effectu ipsi iudici, & in defectum iudicis potest præstari personis idoneis. vt in ca. pastoralis. §. præterea. de offic. ord. facit ca. j. & 2. de eo qui mit. in pos. Quid ergo operabitur ista indulgentia, dicetur cum glo.
¶ In glo. in versi. indulsimus. ibi, parum, vel nihil, &c. Vel dic melius secundum doct. q̃ indulgentia operabitur, quia sine oblatione cautionis impediebatur cursus anni: nam si indulgentia hic non interessisset, debuisset iste præstare cautionem iudici, & satisfacere de expensis. vt in d. cap. pastoralis. in §. præterea. sed propter indulgentiam iste seruatur indemnis.
4 ¶ † In glo. in ver. ex futura. in fi. vult ergo glo. q̃ tempus absentiæ tantum subducitur de medio. sed tempus præcedens remanet firmum, & hanc opi. sequuntur Viñ. Host. Inn. Goff. & Phil. contrarium sentiunt dicentes quòd sicut pro cautione interrumpitur præscriptio, & requiritur integer annus. ita & per indulgentiam. Ioan. An. reducit ad concordiam, quod aut interuenit cautionis oblatio, & interrumpitur præscriptio, & habet locum secunda opin. Aut solum interuenit indulgentia & habet locum opi. glo. & hęc distinctio mihi placet, quia hęc indulgentia cum sit contra legem & ius commune, & citra cautionem seruatur indemnis debet strictè intelligi, vt minus lædat aduersarium absentem quàm possit.

Universidad de Deusto

SVMMARIVM.

1 *Ius percipiendi oblationes interius ecclesia, quomodo, & quanto tempore præscribatur.*
2 *Limites siue confinia non possunt præscribi, sed benè quæ sunt intra confinia.*
3 *Oblationum appellatione quid veniat.*
4 *Præscribens iurisdictionem, si in loco exercuit aliquos actus tacitè extenditur ad alios actus in genere.*
5 *Oblationes alicuius ecclesiæ debitę alicui ex præscriptione, non faciunt quod ille teneatur ad onus fabricę illius ecclesiæ.*

CAP. XXIX.

CVM INTER VOS oblationis nomine continetur quicquid offertur ecclesiæ quocunque modo in missa vel extra, & in ecclesia, vel extra, h.d. Primò ponitur qō prima, & eius decisio per Innocent. Secundò ponitur secunda quæstio, & decisio per eundem Inn ponitur. tertiò ponitur tertia quæstio, & decisio per Honorium secunda ibi, verum. tertia ibi. ac capellam. Casus literalis. Inter priorem, & clericos sancti Ioan. & Pauli tudertini ex vna parte, & abbatem sancti Petri de monte spoletanæ diœcesis ex altera super tertia parte oblationum capellæ sancti Hilarij pertinentis ad dictum Abb quæstio vertebatur, receptis probationibus quæstione illa probatum fuit ex parte prioris, & clericorum sancti Ioā & Pau. quòd per xl. annos, & amplius tertiam partem oblationum prædictæ capellæ ipsi receperunt, & ꝙ prior commiserit clericis institutis per abbatem de monte cō uentus sui eandem tertiam colligendam propter quod Inno. papa adiudicauit ipsam tertiam ecclesię sancti Ioannis & Pauli, statuens, vt priori liceret per eosdē clericos tertiam illam colligere sicut fuerat consuetū. Postmodū verò sacerdos prædictæ capellæ asserebat oblationum nomine nō contineri ea quæ ipsi capellæ in festiuitate omnium sanctorum mittuntur, & portantur ad illa, & quædam alia de quibus omnibus tertiā illam priori denegat exhibere de aliis nomine tertiæ persoluendæ pro rata partis contingentis priorem retinere volebat ad expensas necessarias faciendas ipsi capellæ reficiendæ. Item Inno. de omnibus supradictis integrè persolui voluit, & mandauit tertiā portionem. Ad hoc tertiò dicebant capellani dictæ capellę ꝙ decimę, primitię, vel ea quę offeruntur sacerdotibus prō missis mortuorum & quędam alia quę sequuntur non continebantur nomine oblationū. vnde de illis nolebant priori tertiam partem soluere. Super his causa delata fuit ad honorium. Ipse verò auditis, & intellectis prędictis omnibus statuit, vt per clericum prioris in eadem capella instituendum de omnibus prędictis, & aliis oblationibus quocunque titulo ad capellam illam peruenerint sine aliqua diminutione integrè tertia portio priori, & clericis prędictis persoluatur.

1 Ber ¶ †Not.j.ex tex.ꝙ ius percipiendi tertiam quotam oblationum in ecclesia alterius est prescriptibile per alium clericum, in hac tamen prescriptione requiritur titulus cum sit contra ius cō mune. vel tantum tempus de cuius initio memoria non extitit.
2 vt in ca.j.de prescri.li.vj ¶ †Ex hoc etiam no.ꝙ licet limites prescribi nō possint, tamen ea quę comperunt intra limites prescriptibilia fuit, de quo in c.fi. de parochijs.

¶ Not 4.ꝙ habens ius percipiendi certam quotam oblationis in ecclesia alterius, debet eam recipere secundum consuetudinē antiquam, vel mittendo propriū nuntium, vel recipiendo à clericis ibidem instituendis. ¶ †Vltimo not.ꝙ nomine oblationum
3 a solum veniunt ea quę offeruntur in missa, sed etiam extra missam, & non solum, & sem bona mobilia, sed etiam immobilia, & pondera. ꝙ etiā decimę, & primitię veniunt nomine oblationū. Sed contra prędicta & tex.in fi.fortiter oppo.de no.per Hosti. & Ioan. An.in c.causam. S. eo.vbi dicunt ꝙ strictè sumendo oblationem veniunt nomine oblationis ea tantum quę offeruntur in missa. & ita etiā habet commūnis vsus loquendi. ergo cum hic sumus in materia odiosa, scilicet rā prescriptione debemus strictè capere. vt est tex. optimus in simili in c.cum contingat. de decim. & maxime non debent venire decimę, & primitię nomine oblationum, quia ista sunt diuersa, & tanquam diuersa ponuntur in tu. de decī & oblatio. Item hoc patet ex diuersitate vocabulorū, si enim essent idem non haberent diuersa vocabula, vt dicit text. in simili in lege si idem. C. de condit. Item in prescriptione tantum prescribitur quantum possidetur, nec prescribitur extenditur vltra possessum, vt est text. not. in d cap. cum contingat. facit regula fine possessione. de reg iur. lib. vj sed iste possessor nunquam percepit partem primitiarum vel decimarum, ergo non debebat extendi ista prescriptio ad iura non possessa. Contrarium videtur difficillimum nec tactum per doctos. sed potest solui duobus modis. primo vt intelligatur de tertia parte quę olim debebatur episcopo ex omnibus reditibus ecclesiæ inferioris. vt x.q.3.c vnico. & plenè dico in c.requisisti. de rest. erat ergo iste prior surrogatus in locum episcopi. sicut ergo episcopus debebat de omnibus habere tertiam partem, ita & iste surrogatus. Ista sol. aliquā tulum diuinat, ideò pone secundam quæ videtur melior, vt intelligatur quòd prior per tempus xl. ann. perceperat indifferenter tertiam partem omnium oblationum, & sic præscribebat tertiam partem oblationum non capiendo oblationem strictè, sed largo modo. videlicet alia de quibus postea fuit orta controuersia non peruenirent intra aliud tempus, tamen ex quo præscripsit tertiam partem oblationum generaliter debet tradi tertia pars etiam eorum quæ non fuerobueniunt. Cape optimum simile in c.cum in tua diœcesi. de deci. ¶ † Et aliud exemplum in eo
4 b qui intendens præscribere b generaliter iurisdictionem in loco, exercuit certos actus iurisdictionales. nam certè ex istis actibus cum intentione præscribit vniuersam iurisdictionem, vt no. In.in ca. dilectus. de capel. mona. alias autem in materia odiosa, & restringibili capiendo obligationem strictè dic, vt dixi in dict. cap. causam. ¶ † In gl. in versi. necessarias. in fi. no. gl. iuncto tex. quòd
5 præscribens in ecclesia certam quotam reddituum debet eam integraliter habere, nec tenetur pro rata ad onus fabricæ illius ecclesiæ. Innoc. videtur sentire oppositum dicens istum tex. intelligendum de expensis factis in curia vel extra pro pascendis clericis, secus in onere fabricæ. sed do. Ant. sequitur glos. quæ etiam mihi plus placet, quia tex loquitur indistinctè, & alia pars potest deputari pro fabrica. ¶ Sed extra g os. op. contra tex. nam pro his quæ relinquūtur pro anniuersario, vel ad cultum diuinū non deberur quarta vt in c.fi. de testā. So. multiplex, sed vera est ꝙ contrarium loquitur de portione quæ debetur ecclesiæ parochiali de relictis factis per parochianum suum alteri ecclesiæ. sed hoc loquitur in certa quota præscripta quæ debet integraliter exhibere fm præscriptionem. hoc casu illa oblata non sunt priui legiata, nec priuilegium debet extēdi per simil. tudinem rationis vt dixi in c.canonica. S. de sent. excom.

ADDITIONES.

a ¶ Nomine oblationū. Adde Inn. in c. de quarta S. de præscript. & in rub S. de paroc. & ibi Host. & hoc Flo. latè in l. statuæ. ff. de vsufruct. & Gemi in c. sane. 24. q. 2. aliquid tangitur per Alex. in l. si qs posthumos. in prin. ff de libe. & posthu. Zacharias.
b ¶ Præscribere. Adde hic quod not. Abb. in c. cum ex iniuncto. de hæreticis.

SVMMARIVM.

1 *Lis dicitur mota cum fuerit contestata. vide infra nu. 3.*
2 *Capitulum an possit agere pro rebus suis absque authoritate episcopi.*

CAP. XXX.

1 EXPARTE †Lis dicitur mota cū fuerit contestata. hoc intē dit. In prima parte querela q̄ secundò diffinit ibi, nos igitur. Casus literalis. Inter episcopū Aretinum, & F. & B. Bertrandi qui fortè patroni erant monasterij pro quo litigabant ex vna parte, & canonicos Aretinos ex altera super quodam molendino de caliano, & quibusdam alijs articulis quæstio vertebatur, dū monasterium vellet reædificare molendinum prædictum canonici per iactum lapilli denunciauerunt ei nouum opus posteà remissa denunciationis facta fuit per canonicos. vel intellige ꝙ tēpus intra quod canonici debebāt agere lapsum fuit, & sic monachi. ædificauerunt. Tandem canonici cœperunt agere contra monasterium lit. contest. inter partes. destructū fuit à canonicis latēter quicquid ædificatū fuerat post iactum lapilli, super his quæstio delata est ad Inn. Ipse auditis causæ meritis diffinitiuam sententiam protulit, in qua continebatur ne canonici impedīāt quominus monasterium ipsum præfatum molendinū de caliano reædificare valeat in eo statu in quo erat tempore motæ litis. canonici Aretini sententiam ipsam reuocare volebant dicentes capitulū illud referendū esse ad tps quo lapillus in denuntiatione noui operis iactus fuit. Eps F. & B. dicebant illud esse intelligendū de tpe, quo inter partes litis cōtestatio facta fuit, & sic petiuerūt illi qualiter capitulū illud esset intelligendū. do. pa. considerata sententia illa interpretatur illud quod in præfato capitulo dicitur tempore litis motæ referendū esse ad tēpus quo litis contestatio
2 facta fuit. B. †No. ex tex. canonicos posse agere in iudicio nomine canoniæ ipsorum, nam canonia habet quædā iura separata à singulis præbendis: & pondera ꝙ nō interuenit hic cōsensus episcopi. Ex quo etiam infero capitulum posse agere pro rebus suis, absque authoritate episcopi, ꝙ tñ limita. vt not. in c. edoceri. de resc.

res. S. de in. cām q̄. Not. ꝙ qñ litigium est cum vniuersitate verba sniē referri pñt ad ipsam vniuersitatem, vt patet ibi, nec canonia
3 ipsa, &c. † Vlti. id ad ꝙ quotidie allegatur iste tex. quòd lis, a di-
a citur mota cū sit cōtestata. b & licet cōiter alleget simꝑ hoc
b dictū: tñ ego puto ꝙ pt hoc verbū lis, verificari tā in contentione iudiciali, q̄ extraiudiciali: p hoc alle. tex. bo. I c. forus. S. e. vbi ponitur etymologia huius verbi lis. nā dicit à cōtentione, quæ erat inter disceptantes de limitib. agrorum: q̄ quidem contentio pōt esse iudicialis, & extraiudicialis. vñ intelligam de iudiciali secundum subiectam materiam. nam & si text. iste in fi. pondere tur simpliciter non dicit quòd semper lis dicitur mota cum est contestata: imò dicit quòd considerata eadem sententia, &c. & sic habito respectu ad subiectam materiam, nam de modico vt nihilo ꝓuidisset ista sniā, si illud verbum lis, fuisset relatum ad tps iactus lapilli: quia tūc parum, vel nihil erat ędificatum. In gl. ij. in fi. Sed cōtra hunc intellectū glo. fortiter facit: qñ si denunciatio fuerat remissa per denuntiantem, vel denuntians non probauerat de iure suo intra tres menses licitū est denuntiato ædificare vsque ad sniam, q̄ pendente lite non debet ꝓhiberi possessor vt possessione sua. S. vt li. pē. p totū. Sol. dicit d. Anto. quòd forte cui fuit fcta denunciatio nō erat in possessione illius loci, Sed certè ista sol. mihi nō placet, quia ex quo ædificauit post denunciationem, nec aduersarius fuit prosecutus ius suum intra tres menses, acquisiuit possessionem. ar. in l. j. §. in operis. ff de nouę. nun. Et ideo solue & aliter hic ꝙ non quærebatur nec apparet quare papa sic pronunciauit, fortè tñ fuit motus ex aliquibus iuribus partium, sed tñ quęrebat qualiter debet intelligi capitulum sniæ faciens mentionem de mentione litis. Secūdo potest solui ꝙ tpe contestatę litis iste eps seu monachi ædificauerunt quantum poterant de iure consuetudinario, sed fuit postea opus destructum latenter, ideo papa in sniа restringit se ad tps litis cōtestatæ vt possunt isti ædificare ad eum statum in quo erant tpe contest. lit. quia vltra non licebat fm consuetudinem loci, & ideo de materia denunciationis dicendum est vt habetur in locis suis de no. ope. nun. In gl. fi. & ibi, de appell. significauit. & de hoc dic. vt ibi plenè not. In ca. gl. ibi sufficit citatio. dic, vt no. in c. gratum. & c. licet. de offi. deleg.

ADDITIONES.

a ¶ Quod lis. Vide Feli. in c. super qōnū. col. pe. in glo. in versi. litis exordium. S. de off. dele. & inc. super literis. ver. limita primo. S. de rescrip. & late Geor. Natam in repe. clementinę sæpe. de verb. sig. Sebast. Sapia.
b ¶ Contestata. Quo tempore dicatur mota lis, quod facit ad statutum prohibens moueri lit. & quando dicatur mota lis, vel discordia, etiam per actum extraiudicialem. Et dicitur mota cōtroversia etiam ante lit. conte. gl. est in c. ij. de res. in inte. in gloss. finc. rca med. & est gl. in l. vnica in ver. inchoatam. C. de plus peti. in l. iudicium soluitur. ff. de iudicijs. dicitur autem fieri postulatio per actum citeriorem à lite contes. tex. est in dic. le. & ibi Baldus formans vnam quæstionem in terminis de statuto prohibente postulari. & quando quis promittit non petere, vel non mouere quæstionem, & de omnibus S. dictis. & alijs multis vide Bar. in l. amplius. ver. & ideo, vt ibi liqueat ista materia. ff. rē ra. hab. & dicitur inchoata lis, quando est lis, conteſt. tex. est iuncta gl. in ver. inchoata. in d. l. j. C. de plus pe. sed gloss. in l. j. ff. de testā. in ver. litibus. dicit quod lis est ante litem contest. & post. Adde ꝙ per litis contestationem, & post, dicitur esse inchoata lis. tex. est cum gl. in ver. non sit. in auth. qui semel, C. qūo & quando iud. Et ad de ꝙ ille, qui promisit non mouere litem, non dicitur mouere litem, quādo mouet qōem de possessione, sed solum quando mouet de proprietate. Ita dicit gloss. not. in ver. litigiose. in cap. j. de consti. vti. vel inuti. & gloſ. ij. in c. qui annos. x q. j. sed gl. in ver. cō misimus. in c. causam. el. ij de testi. dicit quòd res dicitur esse litigiosa, quando est delegata. Et quod S. dixi, rem deductam in iudicium per lit. conte. adde quòd idem dicit text. cum glo. in ver. deducere. in l. nam & nocere. ff. de pac. & gloss. in l. fi is qui romæ. ff. de iudi. & quod dixi de controuersia, adde Ange. in auth. de litig. §. omnem. in fi. per illū tex. vbi dicit ꝙ dicitur mota quæstio, etiam ante lit. conte. incipit enim per citationem, non expectata lit. cont. Et adde omnino hic gl. & doc. in l. causas. C. de trā sac. Adde hic Arch. in c. placuit. el j xj. q. vbi dicit, quòd si quis ꝓmisit pœnam. si amplius petat potest petere ante lit. conteſt. sed post lit. conteſt. non. Sed gloss. ibi videtur dicere ꝙ per oblationem libelli quis dicatur petere, dicit etiam ibi Arch. qñ quis promisit pœnam, si quæstionem faceret, cōmittitur pœna qualitercunque petatur, vel molestetur. Item ꝙ quis dicatur petere solū per lit. conteſt. tenet Bar. in l. quamuis. ff. de in ius vo. & qui committit a iquem non trahere ad iudicium. dicitur traxisse solū per lit. conteſt. & non ante hoc dicit glo. j. in c. innolita xj. q. j. & glo. ij in ver. perdant. & est in c. fi diligenti. de foro compe. relata ad
tex. Et quando quis ꝓmittit non mouere querelā, non dicitur mouere, nisi lit. conte. hoc dicit Arch. in c. si eps forte. xj. q. 3. & gl. super verbo quærimoniā. l. si intra. C. de nō nu. pec. Item de mota quando solū ē lis ꝓte. gl. est in l. 4. ff. de reg. Et ad idē qrimonia dicitur ante litē cōte. gl. in l. 3. C. fi. regū. ad qd vide tex. cum gl. in l. j. C. de præscri. lo. tēpo. & vide oīno Ang. circa prin. Et an dicat res litigiosa ante lit. conte. vide plenè Ang in auth. de libgio. in princ. vbi alle. tex. in cle. 2. vt lit. pe. & de illo. q̄ promisit non petere, vel n mouere qōnē, vide per gl. in l. qui fide. ff. de transac. Et ꝙ dicatur res litigiosa, etiā ante litē cōtestatā, tenet gl. in ver. litigatibus. in j. vt lit. pe. li. vj. Ang I. d. auth. de lit. & quando qs promisit aliū nō vexare, quando dicat vexare, vide gl. inveibo vexare. & Imol. post Paul. in cle. j. de resci. Et q ꝓmisit non vocare in ius solū offerendo libellū, dicitur illū vocare. Text. est in libertus aduersus. ff. de in ius vo. Et qñ dicatur mota cā, vel cōtrouersia vel lis, vide per gl. & Bar. in l. causas, vel lites. C. de transac. & an dicat mota controuersia, quando solū molestatur super possessione, vel sup dñio, vide gl. in l. à diuo Pio. §. si super rebus. in ver. controuersia fiat. ff. de re iudic. Et ista oīa supradicta corde commenda, quia istis verbis sæpe vtitur papa in c. exposita. de arbitris. & tamen eam. do. nisi nō declarāt. Et adde ꝙ querimonia non dicitur nisi per actū, qui stat post oblatū libellū. tex est in §. pōt. in ver. is aūt. in ver. libellū porrigat ei, & hoc in querimonia adducat. xvj. q. 3. & de illo, qui ꝓmisit sub pœna nō conuenire, an per mon. tio nē extra iudicialem dicatur conuenire, vide Abbatē in c. 2. circa princi. de accusa. Item adde hic Arch. in § i ergo. 17. q. j. vbi dicit ꝙ nō dicitur vocare in ius nisi demū lit. conte. qa vocare est cum effectu. l. quamuis. de in ius voc. Sed tu ꝓ intellectu totius istius materiæ vide oīno An. plenissimè i d. c. in diligenti. de foro cōp. vbi reassumit oīa dicta Bar. I. amplius nō peti. ff rē rat. hab. ꝙ qs dicatur agere demū li. cōte. est tex. cum gl. I. l. ex duobus reis stipulādi. ff. de duo. re. Itē per quē actū dicatur qs occupare causam, vel negotiū, vide tex. & gl. in ver. per li. ꝓte. in c. si duo. de ꝓcu. li. vj. & tex. & ibi Bar. in l. si pluribus. de le. j. tex. & gl. & do. in l. si Titius Seius. ff de ver. ob. Itē adde ꝙ ille, qui promisit non mouere qōnē sup re, nō solū dr mouere ꝓ trouersia, si molestat super ꝓprietate rei, sed etiam si super possessione vsufructus vel alio iure ipsius. tex. est quem ibi ad hoc not. Ang. in l. stipulatio ista §. si qs forte. de verb. obl. Sed S. Ang. inquātū dicit, ꝙ molestando super possessione dicitur moueri ꝓ trouersia super re. vide tex. cum glos. & ibi Bar. in l. rō. in prin. ff. de act. emp. & bene facit l. si duo §. j. ff. vti pos. vbi dicitur ꝙ aliud est res, aliud est possessio. Ad idem vide Bal. in l. j. in fine. C. de pericu. & commo. rei vendi. Idē quando verbum petere importat litis ꝓtestat. vide Bartolum in lege si decē. circa prin. ff. de verbo. obli. & in d. l. amplius non peti. Barto. in l. si libertus. ff. de in re patr. & in l. si titia hęredis, per illum tex. de condi. & demon. & pulchrè Bar. in l. j. C. de lit. conteſt. in auth. habita. C. ne fil. pro patre, & in l. 2. §. illud. C. de temp. app. & ibi etiam de verbo, Postulauerit. & plenè per Sali. in l. si quis maior. C. de transact. per Bar. in l. 2. C. quo. & quando iu. & in l. fi. C. de bonis auth. iudi. poss. Et de prædictis verbis vide omnino Bar. inl. si quis maior. Item adde, quòd quis dicitur mouere controuersiā nō solum in iudicio, sed extra, & etiā resistendo, vt dicit gl. not. in l. lucius. §. tres hæredes. in versicu. mouerit. ff. ad Treb. quam allegat & sequitur Bal. in c. audi. de rest. spo. item adde hic d. An. in quodam suo ꝙsi. ꝙ incipit, Iesu Christi & matris eius. vbi dicit ꝙ ille, qui iurat nullam facere ꝓtrouersiam, & si super facto dicitur egisse excluderetur ob remedii. Et ita dr ꝙ pluries ꝓsuluit Bar. vt not. in l. sciendum. ff. de ver. obli. & in auth sacramenta puberū. C. si aduer. vē. lrē ꝙ qs dicatur petere demū lite ꝓtestata, tenet gl. in d. l. vinū. ff. si cer. pe. & ꝙ dicatur iudiciū tunc demum & qñ lis ꝓte. tex. est in l. is qui se obtulit. ff. de rei vē. tex. ēt I fi. cū gl. videtur probare ꝙ lis dicatur peragi lite ꝓtest. & est glo. expressa in ver. agitur. in l. hominē certum. ff. man. & gl. in l. si posteà. in ver. egi. quam ad hoc ibi no. Bal. ff. de peculio. Sebast. Sapia.

CAP. XXXI.

EX PARTE. Constitutio legati de soluendo tertiam mortuariorum episcopo intelligi debet de his mortuarijs in quibus de communi debet. h. d. Communis diuisio. secunda ibi, cum igitur. ¶ Casus literalis. Episcopus Albinen. apost. se legatus in partibus romanæ facit quandam constitutionem super legatis defunctorum, vt patriarcha Constantinopolitanus tertiam haberet portionem de his quæ legantur à decedentibus. & quidam alius cardinalis dum ibidem legatione sedis apo. fungeretur constitutionem illam innouauit, patriarcha occasione illius constitutionis à prælatis vniuersitatis francigenarum. & ab ecclesijs suis de quibusdam quæ sibi i decedentibus legabantur tertiam exegit portionem, de quibusdam vt dicebant tertia illa deduci non debebat, super his delata est quæsti. ad papam. Idem verò

Universidad de Deusto Biblioteca

intellecta intentione ipsorum cardinaliũ super ipsa constitutione rescribit prælatis prędictis. Cum ergo do.papa ex interpretatione cardinaliũ acceperit ꝙ ipsi non intellexerũt,vt de his quę in ornamentis ecclesiasticis,vel ad fabricã ecclesię, aut ad luminaria ecclesię,& de his quę pro anniuersario septimo,tricesimo ac vigesimo faciendis,vel de his,quæ specialiter legantur rectoribus ecclesiarum,nisi fortè Ro.eccl.id fiat vt à quocunque legãtur aliqua debeat solui portio ecclesiæ cathedrali, ipse eorũ interpretationem ratam habet, & firmã, & secundum interpretationem eorum constitutionẽ præfatã præcipit obseruari prohibendo expresse ne fraudulẽter aliquid fiat in prędicium ec-
1 clesiæ cathedralis,Ber.¶† Not.j.ex tex. ibi innouauit-quòd successor in officio potest idẽ statuere ꝙ prędecessor. nec propter
a hoc tollitur prima cõstitutio a & quid habet tunc operari secunda.ex quo dicit illud quod prima.vt not.Bar.in l.j.ff. ad leg.Fal. quia saltẽ datur noua facultas agẽdi ex secunda constitutione. nã secunda cõstitutio nunquã tollit primam nisi specialiter careatur vel nisi sit prorsus contraria,vt in c.j. de constitu. lib.vj.l.
2 quoties.ff.de actionib.& oblig.¶† Secundo not.quod statutũ generaliter loquẽs in materia iuris recipit exẽptiones,& limitationes,vt sic minus lædat ius commune,quã possit,& in hoc iste tex,est valde not.vt quantumcunque statutum loquatur generaliter debet stricte intelligi vt minus præiudicet tertio in iure
3 cõmuni quàm possit.¶† Sed contra prædicta & contra tex.oppo.de.c.si papa.de priui.li.vj.vbi dicitur,quod verba debẽt aliqd operari.Sed interpretando istud statutum prout Papa hic facit
b nihil operabitur cum hoc sit de iureb cõmuni.ad idẽ facit quod no.Bar.in l.4.in §.prætor ait.ff.de dam.infe.vbi dicit quod si statuto cauetur ꝙ citatio possit fieri ad personã vel ad domũ sufficiat si fiat ad domum licet persona possit reperiri, & hoc vt aliquid addat statutum ad ius cõe.nã si intelligeretur quod citatio priùs debet fieri ad personã,si potest reperiri tũc de nihilo seruiret statutũ.cũ hoc sit de iure.sic apertè vult Bar. quod statutũ loquens in materia iuris debet intelligi,vt aliquid addat ad ius
c cõe.c.Solutio,placet dictum Bar.nec est contra hunc tex.Sed ad illum tex.assigno duas rationes decidendi. Prima ratio ꝙ statutum hic etiã secũdum istã interpretationem aliquid addebat ad ius cõe,quia de iure cõi quota quæ debetur episcopo est incerta & relicta cõsuetudine.vt in c. certificari. de sepul, sed ꝙstitutio hic taxabat illã quotam reducendo eã ad tertia:ex quo ergo statutũ operabatur,istud non debebat ita tale intelligi in alia parte,vt iniustè præiudicaret tertio,vel magis derogaret iuri communi.Et secundum istum intellectũ no.ꝙ vbicunque statutũ deuians à iure loquitur generaliter & debet restringi quãtũ potest vt minus lædat ius cõe & tatis est ꝙ aliquid operetur. sed in exẽ
4 plo Bar.nisi faceremus illã interpretationẽ,nihil de nouo induceret statutũ.¶† Secunda rõ decidẽdi posset esse,qa statutũ hoc generaliter intelligendo priuasset ecclesiã iure suo indebitè.Sed statutum nunquã debet ita intelligi vt resultet talis absonus & iniquus intellectus.pro hoc tex.optimus in l. 2. C. de noxali. & not.Bar.in l.oẽs populi.ff.de iusti.& iure.Et ex hoc not.quod statutum generaliter loquens recipit interpretationem restrictiuã,
5 ne tertius puniatur seu priuetur iure suo indebitè. ¶ † Si autem statutũ per omnia loquitur secundum ius cõe, ita qd nõ potest intelligi vt aliquid addat,tunc quid operetur tale statutum videtur quod nihil sed sit ius cõe quod sentit glos.in cap.j.de constitu.lib.vj.sed dic quod operatur.quia dat nouã actionem.nam poterit agi etiam vigore statuti:vt dicit Bar.in d.l.j.ad leg.Falcidi.sicut quandoque prætor decernit id quod ius ciuile,& potest agi de iure ciuili,vel iure prætorio.de quo not.in c.j.§.de rescri.
6 ¶ † In gl.in ver.interpretatione. ibi,interpretatur suam constitutionẽ:sentit ergo gl.ꝙ legatus potest suam constitutionem interpretari cum oritur dubietas,sed hoc nõ est verum indistinctè sed procedit,si adhuc durat eius potestas.nam si est functus legatione hoc facere non potest.ar.in c.in literis.de offi. delegati, & in l.iudex.ff.de re iudic.vnde si bene ponderetur text.hic papa ratificauit illã interpretationem legatorum alias non valuisset il-
7 la interpretatio, vt dicit hic Ioan.An.& bene.¶ †Et facit ad qõ
d nem nunquid statuarij deputati à populo possint interpretari statuta per se edita si oriatur aliqua dubitatio. & Ioan. And.hic, & Bar.& communiter Legistæ in l.omnes populi.ff.de iusti.&iur. concludunt ꝙ non,ex quo functi sunt eorum officio.Nec obst.si dicaꝰ,ꝙ eius est interpretari cuius est condere, quia in veritate non videtur ille condidisse statuta sed populus qui dedit authoritatem,quia is dicitur facere cuius authoritate fit.vt in c.si diligenti.de præsc.&ideo recurrẽdum est ad populũ seu concilium gñale.intelligo ꝙ debet recurri ad populum seu conciliũ qñ interpretatio est valde dubia.secus si est clara, & iuri consona,quia tunc iudex coram quo vertitur qõ poterit interpretari statutũ. sicut dicimus in l.cõmuni,& in priuilegio principis.vt no.Inn.in c.cũ spãli.de ap.& Bar.in d.l.oẽs populi.ff.de iust.& iur.& gl.in c.cum venissent.de iud.facit l.benignius.ff.de le.& l.fi.de const. prin.& l.vnica.C.de profess.q in vrbe constan. li. xij. vbi datur interiori-
8 bus potestas interpretandi.† An autem iudex possit interpretari e sententiam suam vide plenè per Bar.post glo.in l.ab executore.ff.de appella.nam si est delegatus non potest per cap.in literis, prælleg.si est ordinarius.& inferior etiam non potest,sed si habet merum imperium tunc potest,vt in d.l.ab executore.vbi text not.& ita debet interpretari, vt non corrigat seu mutet sed declaret tantum,quod tene menti.

ADDITIONES.

a ¶ Nec propter hoc tollitur prima constitutio, Adde pro verificatione huius dicti Gemi.in c.j.nu.19.ibi limitatiuè & effusè per Cessum in apost.in versi.alias.de consti.lib.vj.Card.in prooe. cle. §.vniuersitatis.nu.12.ibi etiam in aposti.eiusdem Cell. in versic. constitutio.Zacharias.

b ¶Hoc sit de iure.De statuto disponẽte idem,quòd ius cõmune, an intelligi debeat vt aliquid operetur,vide latè An.in c.j. de postu,& do.Abb.in c.pastoralis.de appel.

c ¶ Ius cõe.Vide omnino Felinũ in c.solitæ.versiculo inquantum gl.& doc.ſ.de maio.& obed.vbi multa ponit, quid operetur statutũ quod idẽ disponit qd ius cõe, de quo etiam vide quod no. Gemi.in c.si gratiosè.de rescrip.libro vj.Sebast.Sapia.

d ¶ Statuarij.Vtrum illi, quib. data est ptãs edendi statuta possint postquã fecerunt ea interpretari.Et vtrum Antiani, qui fecerũt statuta possint ea interpretari.& quid de eorum successoribus,vide latè per Io.de imo.in l.ex facto.in princi. ff. de vul. & pup. & Bal.in l.j.colla.j.ff.de const.prin. vbi dicit ꝙ statutarij remoti ab officio non possunt interpretari,& qd de eorũ successoribus, q non possunt interpretari, nec condere statuta, & adde ꝙ si data est potestas alicui interpretandi statuta,non posset facere interpretationem additiuam secundũ d.Ant.in c.super qõnũ, in prin. de officio deleg.pro quo est bo.tex. in ca.cum dilecti.de accusa. ad quod vide in prima parte statu.q.xxiij.Item vide Bal. in c.j.in titulo qui suc.tenentur.vbi dicit ꝙ prælatus deposito officio nihil potest declarare super præcedentibus contractib. & allegat Io.and.ita tenere in isto casu ex parte.

e ¶ Interpretari. An & qñ iudex possit interpretari sententiam suam,de hoc vide gl.in §.ex his.xj.quæstio.j.plene per Bal. in l.ea quæ,C.commj.vel epistol.& in l.inter stipulantem.§ j.de ver.obl. Et concludit Bal.vbi ſ. quòd potest facere interpretationem neminem lędentem.Vide de hoc per gl.in ver.corrigendi.in l.ij.C. de sen.ex bre.reci.& Ange.limitat illam glo.& vide Bald.in c.j.in fin.de re iud.& omnino latè Bar.in l. ab executore. in prin. ff.de appellat.

SVMMARIVM.

1 *Fructus beneficiorum quæ sunt vacatura licitè impetrantur ab episcopo ad tempus pro debitis ecclesiæ soluendis.*
2 *Ius percipiendi fructus,ad tempus de beneficijs vacaturis pro debitis ecclesiæ soluendis à quo concedi potest.*
3 *Beneficiorum appellatione veniunt etiam maiora beneficia, puta episcopatus,& similia.*
4 *Priuilegium si est fauorabile,est large interpretandum,secus si tendit in præiudicium tertij.*
5 *Indefinita an æquipolleat vniuersali.*

CAP. XXXII.

a TVA NOBIS. a *In* priuilegio de percipiendis fructibus beneficiorum appellatio bñficiorum maiora beneficia comprehendit.ita communiter summatur. ¶ Sed ego adderem ad summarium quando priuilegium est concessum ꝙpo pro honesta,& fauorabili cã,qa ita loquitur tex.vt ℣.dicam.Communis diuisio, secunda ibi,nos.¶ Casus literalis. Epꝰ ruleñ. grauatus erat onere debitorum,impetrauit à dño papa,vt fructus beneficiorum quę in dioceesi sua vacare contingeret propter debita reuelãda per biennium retineret. Quidam indulgentiam illam malitiosè restringere

ADDITIO.

a ¶ Tua nobis. Adde hic Archi. in c.frater noster. xvj. q. 1.circa finem.vbi dicit ꝙ hñs gratiam secundũ formam huius decretua nobis.non poterit vti sua gratia contra illum,qui expectabat beneficiũ vacaturũ antequam sibi concederetur priuilegiũ secundũ formam huius Decret.& ita dicit tenere *Vin.* in hac decre. ꝙ est sing. menti tenendum pro limitatione huius tex. & ibi dicit *Arch.* ꝙ hic non obstat c.si tibi concesso.de præben.li.vj.quia nihil facit ad propositum.Et hanc dicit esse rationem,quia secunda gratia præiudicat primæ. nisi de ea faciat mentionem.Idem etiam punctualiter dicit Domini. in c.ſ propter tua debita. de rescrip.libro vj. vbi allegabat dictum Vin.in hoc cap. tua nobis.

stringere molientes asserunt præbendas & maiora beneficia bñficiorũ nomine minime cõtineri:eps significauit hoc domino papæ.& ipse respondet qd in hoc casu generali nomine benefi-
1 ciorum præbendæ ac alia beneficia continentur. Ber. ¶ † No. primò ex tex.vnam iustam & licitam causam concedendi fructus beneficiorum ad tẽpus,videlicet pro soluendis debitis ecclesiæ cathedralis seu episcopi obligati nomine ecclesiæ.An autem episcopus cũ capitulo possit hoc statutũ facere. dic vt not. in c.propter tua debita.de reser.li.6.vbi etiam no. nunquid lega-
2 tus possit hoc indulgere. ¶ † Secundò no. ꝙ verbum beneficiũ
a latè sumptum comprehendit etiam beneficia a maiora quod etiã probatur in reg.j.de reg.iu.li.6.cum ibi no.vnde ibi verificatur etiam in episcopatibus & archiepiscopatibus dum dicit, beneficium ecclesiasticum non potest sine institutione canonica
3 licitè retineri. ¶ † Sed oppo. quòd non debeat hic latè sumi:sed strictè:quia hic tractatur de præiudicio beneficiorum vacantium:& est contra ius commune:ergo debet fieri stricta interpretatio:vt in c.quòd dilecto.de consangui. & affi. dixi in ca.cum olim.ſ.de priui.Sed quando verbum beneficium,strictè sumitur non comprehendit beneficia maiora,vt est tex.in capitu.cum in illis.de præb.lib.vj.facit ca.fi.eo.ti in antiquis.Sol. cõtrarium videtur difficile.Ioa. And.hoc videtur intelligere duobus modis.Primò quòd ideò hic fit larga interpretatio, quia nõ tractatur de graui præiudicio priuati.sed certe ista sol. non videtur indistinctè vera,quia multum præiudicatur beneficio si fructus
4 absorbentur per duos annos.¶ † Secunda sol. quòd hic tractatur de interpretatione priuilegij principis. hæc etiam sol. non est bona,quia quando priuilegium principis est iuri derogatiuum vel absorbet ius alterius debet strictè interpretari,vt dixi in c.olim.ſ.eod. & ideo, vt dixi in princ.debet intelligi iste tex. quando concessio fuit facta episcopo pro debitis soluendis.hęc est enim causa honestissima, vt filij subueniant parenti. & ideò materia ista cum sit fauorabilis in se non debet restringi,sed ampliari,& sic intelligo tex.ibi.in hoc casu &c.scilicet.vbi ex honesta,& fauorabili causa indulgentia facta est episcopo. secus autẽ dicerem vbi indulgentia fieret tertio.ar.eorum quæ no.Io.mo-
5 in d.c.si propter.de reser.in vj.†In gl.fi.ibi,ab omni munere.vult ergo dicere quod indefinita non semper æquipollet vniuersali. q.d.quod aliud est quando conceditur indulgentia super omnibus beneficijs,& aliud quando super beneficijs,sed tu dic melius de hac materia,an,& quando indefinita ꝙuipollet vniuersali ꝙ no.in d.c.vt citra.de ele.li.vj.hic enim fit interpretatio larga.propter rationem prædictam.

ADDITIO.

a ¶ Beneficia.adde tex.magis clarum, vel proprie in casu huius c. appellatione beneficij venit beneficium curatum.in c.si tibi concesso.de præb.li.vj.& an appellatione beneficij contineatur præbenda.vide pulchrè Ant.post alios in d.cap.fi.de præb.& in terminis huius Decre. quid contineatur appellatione beneficiorum vide omnino late per Domini. in ca.si propter tua debita. de rescr.li.vj.& no.Dominic.in c.fi.in fi.de off.vica.li.vj.

a ¶ Beneficia.Quid veniat appellatio.beneficij, vide latè per Felinum in c.postulasti.vers.vide ad gl.ibi.ſ.de rescr.Seb.Sap.

SVMMARIVM.

1 *Moderatio,hoc verbum continet & denotat diminutionem non augmentũ.*
2 *Numerus canonicorum solet minui si facultates ecclesiæ sunt adeo diminutę vt canonici non possint commodè viuere.*
3 *Habens potestatem minuendi in causa diminutionis reditum, non videtur habere potestatem augendi in causa augmentationis reditum.*
4 *Fructus ecclesiæ si super excrescunt debent conuerti in vtilitatem ecclesiæ donec de eis aliter fuerit dispositum.*
5 *Delegatio non extenditur vltra casum expressum.*
Numerus canonicorum an possit per ipsum episcopum minui vel augeri.

CAP. XXX.

1 TRANSMISSAE.† Verbum moderationis a diminutio-
a nem continet non augmentum.hoc dicit. Communis diuisio.secundaibi, quo circa. ¶ Casus literalis.Episcopus & capitulum Xantonen.significauit do.papæ quod quadragenarius numerus in eorum ecclesia constitutus non potest obseruari eo quia facultates ecclesiæ non sufficiebant, vnde petebant,quatemus numerum canonicorũ secundum facultates ecclesiæ do. pa. moderare vellet,mandauit pa. quibusdam vt canonicorum & præbendarum numerum secundum facultates ecclesiæ moderarentur, statuentes eundem numerum obseruari. Ipsi verò inuenerunt facultates ecclesiæ à tempore statuti numeri adeo excreuisse quod sine diminutione prębendarum maior ibi dem numerus poterat ordinari,vnde petebant à domino pa. an per verbum moderationis,quod in literis papæ positũ erat.eundem numerum augmentare deberent, vel minuere. mandat pa. quatenus si antiquæ præbendæ non sunt diminutæ cum moderatio ibi locum non habeat,numerum præbendarum & canonicorum dimittant instatu in quo ipsum inuenerunt.augmentum conuertentes in vtilitatem ipsius ecclesiæ donec pa.super hoc a-
2 liter duxerit disponendum.Ber.¶† No.primò ex rex.vnam causam legitimam minuendi numerum canonicorum & prębendarum quando post statutum numerum facultates ecclesiæ adeo diminutæ sunt vt canonici instituti non possint commodè viuere.¶Secundò no.quod superexcrescẽtia reddituum non frangit numerũ canonicorum ipso facto.&in hoc est iste tex.no. de quo
3 plenè no.in c.cum M.de consti.& dic vt ibi no.† Tertiò no.quod cui datur potestas minuendi in causa diminutionis reditũ,non videtur data potestas augmentandi in causa augmentationis.Ex quo collige ꝙ potestas delegata,est strictè interpretanda,&non
4 extendẽda vltra casum expressum.† Vltimò no.quid fiendum est de redditionibus superexcrescentibus. debent enim conuerti in vtilitatem ecclesiæ donec aliud fuerit dispositum.Sed quæro qd comprehendatur hic appellatione ecclesiæ.Io.And.ponit duplicem expositionem,primo vt intelligatur episcopus.c.cum clerici.ſ.e secundo intelligit vt debeat conuerti in pias causas,nam quicquid superest necessitatibus ecclesiarum debet conuerti in
5 pias causas seu expendi.xij.q.j.in ca.quia Et hæc expositio licet bona sit in sentamen text.videtur velle concernere vtilitatẽ istius ecclesię.vnde poterit conuerti in fabricam vel poterunt emi possessiones,vt post modum possit habere ampliores reditus.arg.in c.videntes.xij.q.j.†In gl.in ver.excreuisse.ibi,vtrum possent augere numerum.Et an episcopus cum capitulo possit augere, vel minuere numerum, vel creare,vel supprimere dignitate,dic vt plenè no.in c.cum accessissent.ſ.de consti.In gl pe.in fi. sed sol
b ue quod vbi constat de mente recedimus à proprietate verborũ ita loquuntur contraria: alias autem inhæremus significationi verborum.ita loquitur iste text.ad idem l.non aliter.ff.de lega.3. ¶In gl.fi in fi.nam videtur recedere ab eo quod ſ. dixi, concludo ergo quod qualitercunque reditus sint augmentati conuerti debent in vtilitatem ecclesiæ,& potest intelligi de redditibus communibus vltra prębendas. Reditus vero prębendarum non debent de facili minui,fateor tamen quod si prębendæ erunt multum augmentatæ quod superior posset augmentare numerum prębendarum.de quo tamen dicendum,vt plenè no.in c.cum M. præal.Nec ob.contrarium supra formatum in gl.quia ex quo superexcrescentia prouenit ex reditib.ecclesiæ non est curandum qualitercunque prouenerit.ar.opt.12.q.1.in c.fi.

ADDITIONES.

a ¶Moderationis.De isto verbo,vide gl.& ibi Dñi.in c.cupientes. de ele.in vj.& tex.& doc.in c.inquisitionis.de acc.An.Ba.
¶Adde gl.in c.fi.ℑ.e.ti.& Car.in cl.2.de magist.vbi alle.præal.c.fi. ℑ.& ibi Abb.gl.& do.Zacharias.

b ¶ Expressum. Adde quod no.in c.quærenti.n.4.in apo.in ver.vt magis iudex delegatus timeatur.ſ.e.per quæ limitabis hoc dictũ quia indistinctè non est verum.Zacharias.

De regulis iuris. Tit.XLI.

CONTINVATIO RVBRICAE.

¶ Continuatio rubricæ sumi potest ex gl.super rub.huius tit. in vj.ver.continualiter.& sic.Supra vidimus multa iura specialia,verum quia ex iuribus specialibus omnes casus occurrentes decidi non possunt,congruum fuit in fine operis subiucere aliquas regulas generales,ideò sequitur rubrica,de reg.iuris.

SVMMARIVM.

1 *Rerum appellatione veniunt etiam incorporalia.*
2 *Contractus,qui consensu contrahuntur,contrario consensu dissoluntur,nisi illi contractus transierint in sacramenta spiritualia,& matrimonium & similia.3.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

4 *Contractus appellatione an veniat contractus matrimonij.*
5 *Ad perdendam possessionem an requiratur necessario animus, & corpus sicut in acquirenda.*

CAP. I.

OMNIS. Non potest breuius summari, & pone casum in c. 2. de spon. ¶ Casus literalis. Omnis res, idest omnis obligatio temporalis per quascunque causas contrahitur per easdē dissoluitur, huiusmodi enim obligationes temporales siue cōtractus consensu contrahuntur & dissensu dissoluuntur. secus in spiritualib. obligationib. quæ consensu contrahuntur, sed dissensu nō
1 dissoluuntur, vt sacramenta ecclesia. Bern. ¶†No. primò ex text iuncta gl. q̄ appellatione rerum comprehendi etiam possunt in.
a corporalia, a vnde hic cōprehenditur contractus, & omnis obligatio. de quo vide quod no. in c. ij de reb. eccl. non ali. li. vj. & in l. mouentium. ff de verb. sign. ¶ No. 2. quòd contractus dicitur nasci tempore consensus, & dicitur dissoluicum contrarius dissen-
2 sus interuenit. ¶ †In glos. j. ibi: omnis obligatio siue contractus. exemplum in stipulatione, quæ consensu dissoluitur & contrario consensu dissoluitur, vt in l. si vnus. §. pactus. ff. de pact. Idem in contractu emptionis & venditionis, nam contrahitur ex solo d
consensu & re existente integra dissoluitur contrario consensu, vt in l. j. C. q̄n liceat ab emp. discedere. Sed si interuenerit traditio rei post venditionem, oportet quòd etiam interueniat rei tradi-
3 tio alias non dissoluitur, vt in d. l. j. ¶† In ea gl. ibi fallit hæc regula in matrimonio: & rationem fallentię quare matrimonium nō dissoluitur contrario consensu vide per gl. in c. quapropter. xxij. q. nam matrimonium est maximum sacramentum, vt in c. debitum. de biga, quia ex quo semel contractum est eius dissolutio
4 est in potestate hominum. ¶† In ea gl. ibi. in baptismo ratio autē istorum casuum est, quia non potest propriè interuenire contrarius actus, sicut dicimus in virginitate quæ semel amissa amplius recuperari non potest. 32. q. v. si Paulus. & idem in omnib. in quibus character spiritualis imprimitur.

5 ¶† Et in fi. gl. de hoc an inperdenda possessione sufficiat solus animus. vide per glos. in l. tertia. §. in amittenda. ff. de acquirend. poss. & communiter tenetur quod sic, siue sit naturalis siue ciuilis, vnde ratio quare facilius possessio amittitur, quàm acquiratur est, quia ad acquirendum requiritur animus & corpus, sed in perdendo sufficit solus animus. & ad l. quemadmodum. all. in gl. quæ dicit quod requiritur vtrunque in perdēdo. respondeo qd si incipitur à corpore, tunc requiritur vtrunque, quia solum corpus sine animo non sufficit, sed si incipitur ab animo nō sufficit solus animus. Item fallit hæc regula in casibus not. in c. cum inferior. de ma. & obe. nam in multis casibus potest quis ligare, non tamen absoluere. tene menti.

2 bonum reduci non possunt. Bern. ¶† No. j ex text. quod verba euangelij adduci possunt ad decisionem causarū quamplurimo multi canones extracti sunt ex authoritatibus noui & veteris testa-
3 menti, vt dicit text. in cap. qualiter ij, de accus. ¶† Item not principium pro misericordia exhibēda & in dubijs melius est repre-
a hendi de misericordia, a quàm de seueritate. xxvj qu. vltim. allegāt. debet tū misericordia immiscери cum seueritate, quia homo non debet esse nec multum misericors, nec inutum seuerus, sed debet iudex in iudicando habere præ oculis misericordiam & seueritatem. vide tex. cum gl. in c. p. disciplinam. xlv. dis-
4 ¶† No. de hac dictione &c. quę abbreuiatur è scripta compre-
c hendit aliqua vltra præcedentia, & comprehendit id quod est solitum sequi. & idem est dicere &c. quod & j de quo per Bar. in l. Gallus. ff. de liber. & posthu. secus si non esset abreuiatè
5 scripta. quia tunc capitur prout verbum sonat. ¶† Item no. quod facta dubia quæ possunt referri ad peccatum & non peccatum debemus semper interpretari in bonā partem & vt cuitemur pec-
catum pro hoc vide gl. in cap. absit. xj. q. iij. text. in capitu. in serie pœnis. xcvj. dist. vbi ponuntur verba imperatoris dicentis, quod si videret clericum amplexantem mulierem, præsumeret, quòd causa benedicendi, hoc tamen dictum intellige, quando pro parte sinistra præsumptio nō est vehemētior, quę potest colligi ex
consuetudine & qualitate personarum, quia tunc faceremus interpretationem in deteriorem partem. vt in cap. j. de cler. non resid. & xcvj. dist. in c. clericus. & in c. cum in iuuentute. supra, de
6 purg. cano. & ho. tex. in c. ij. xxiij. di. ¶ Vltimò no. quod in maleficiis non præsumitur bonus animus. concor. c. j. de præsumptio. Item quòd sicut arbor bona vel mala cognoscitur ex fructibus, ita & homo an sit bonus vel malus cognoscitur ex operibus, vn
de in euangelio, Ex fructibus eorum cognoscetis eos. Et nota, quòd in certis non est locus coniecturis, & ad hoc sol. tallegari iste tex. ¶† In gl. ij. in fi. hæc gl. exponit tex. tripliciter. sed pos-
7 sunt omnes iungi simul, quod aut sumus in cōtractibus seu priuilegiis, & tunc in dubio debemus interpretari rem vt potius valeat, & tunc illa pars dicitur melior. Aut tunc tractamus de re odiosa, puta in pœnis imponendis, & tunc debet interpretari in
meliorem partem, id est, benigniorem. quia odia debent restringi, vt in regul. odia. & in regul. iur. libro sexto. Aut sumus in cor-
cernentibus periculum animarum, & tunc debet interpretari in meliorem. idest, in securiorem. quia illa est melior quę secu-
rior. vide bo. gl. in c. vnico. de seruati.

ADDITIO.

a ¶ Incorporalia. Adde Bar. in l. rei. ff. e. ti. Bal. in l. ex legato. in 3. opp. C de leg. & in ru. C. e. ti. de ver. sig. & plenissime per Bar. in l. Quintus. § argento. ver. quæro, aliquis donauit. de auro & argen. leg. istum & do. in c. fi. s. de præscr. & Alex. cons. 185. vo. 2. Zacharias.

SVMMARIVM.

1 *In dubijs semper fieri debet interpretatio quæ tendat in maiorem partem. & nu. 2. 6. 7.*
2 *Euangelij verba possunt allegari ad decisionem causarum.*
3 *Iudex debet habere præoculis & misericordiam & seueritatem simul, & non vnum sine alio.*
4 *Cætera, ista dictio abbreuiate scripta comprehendit aliqua vltra præcedētia.*
5 *Peccatum quando aliquid potest in dubio esse, & non esse semper debemus interpretari quod non sit peccatum, vt videmus illud. & nu. 7. Clericus si reperiatur amplecti mulierem, an præsumatur facere causa dilectionis.*
6 *In maleficijs non præsumitur bonus animus.*

REG. II.

a ESTOTE a †Dubia in meliorem partem interpretari debēt.
1 hoc dicit. Et primò ponuntur verba euangelij. Secundò verba Bedæ exponētis. secunda ibi, hoc loco. ¶ Casus literalis. Estote c
misericordes, & nolite iudicare & non iudicabimini. Et ponit hic Beda particulam istam huius auctoritatis, nolite iudicare, & cæt. dicit Beda nihil aliud nobis præcipitur, nisi vt ea quæ dubia sunt quo animo fiant in meliorem partem interpretemur, quod autem scriptum est, ex fructibus eorum cognoscetis eos, de manifestis dicitur, quia illa non possunt bono animo fieri, vt stuprum, blasphemię & similia, de quibus cum certum sit illa esse mala nobis, permissum est iudicare, & ideò ad

ADDITIONES.

a ¶ Estote. An dubia sint interpretanda in meliorem partem vide Sanct. Thom. in ij. ij. q. lix. articu. iij. in fi. vbi dicit, quod de quolibet est præsumendum bonum nisi appareat contrarium, dummodo nō vergat in periculum alterius, quia tunc est adhibenda cautela. vt non de facili vnicuique credatur, secundum illud Ioan. 4. Nolite credere omni spiritui. Itē vide omnino quòd no. Dūn. in c. j. vers. no. istā gl. quia vbi qs arctat. de iu. cal. li. vj. Item vide omnino quod scribit Sa. Tho. in iiij. sent. di. xvj. q. j ar. v. circa fin. vbi dicit, quod sic oportet præsumere de quolibet bonum, sed illud ad quod tenetur, quo prætermisso peccat, quia bonum credere debemus. malum non, nisi cōstet nobis de malitia eius. item quod hic dicitur præsumi in bonam partem limita, nisi id quod geritur, de natura sui sit malum, licet aliquo casu possit esse bonum. ad hoc alleg. glos. in cap. cùm ab omni. de vita & honestate clerico. secundò limita, nisi ex communi contingentia ille actus consueuit exerceri in malum. vt in cap. primo, de cleri. non resident.

b ¶ Misericordia. Et maximè in principibus. quia nihil tam peculiare, seu promptum esse debet maiestati imperiali, quàm humanitas & misericordia, per quam sola Dei seruatur imitatio. dixit text. in l. fin. in fin. C. de donat. inter virum & vxor. nam ita credimus Dei beneuolentiam, & circa genus humanum nimiam clementiam quantum nostræ naturæ possibile est imitari, quæ quotidianis hominum peccatis ignoscere dignatur pœnitentiam suscipere nostram, & ad meliorem statum deducere, ita eleganter dicit imperator Iusti. in l. imperialis. circa princ. C. de nu. & ibi gl. iij. alleg. concord.

c ¶ Abbreuiata vide Fel. in c. cum P. rabellio. vers. septimò quæritur. sup. de fid instr. Seb. Sap.
¶ Per Bar. & An. in cap. de multa. de voto. & quod ibi not. latissi.
¶ Adde Lanf. de ori. in c. quoniam contra falsam. in princ. nu. 12. & ibi in apo. Be. Va. & Cessi, in ver. dictio. &c. suprà, de proba. Ge. in c. j § in cæteris. & ibi in apost. Celli. eo. versi. de cle. coniugat. & Bald. cons. lxij. vol. 5.

d ¶ Sinistra. Idem sentit Abb. in c. j. suprà. de cler. non resident. vide Alex. cons. 127. incip. visa inquisitione. in 4. volum.

1 *Men*

SVMMARIVM.

1 *Mendacium non debet quis dicere ad hoc vt proximus euitet iniuriam suā.*
2 *Peccatum etiam minimum non debet quis committere, vt euitetur maius.*

REG. III.

a QVI SCANDALIZAVERIT. Propter scādalū euitādū a veritas nō è omittē. la. h. d. Diuidit. Nā primo ponūt verba euāgelica. Sdò verba Bedæ exponē. is ibi, vt illius. Casus literalis. Pone casum per ca. xj. q. i. inter verba laudāriū. & no. quod in os intrat non coinq̄nat hominē, sed quod ex ore ꝓcedit. Audito hoc verbo scādalizati sunt Iudæi, cum hoc dictum fuisset, dominus respondet, sinite eos, cœci sunt & duces cœcorū. & ideo dicit Beda, vtilius scandalum nasci permittitur quàm veritas relinquatur, non enim propter scādalum debet homo peccare mor-
1 taliter. Ber. †No. 1. ex tex. quod propter scandalum deuitandum,
b non debet quis cōmittere malū. & ideò non debet quis dicere mendacium, etiam ad finem, vt proximus euitet iniuriam suam.
2 22. q. 2. in ca. ne quis. nec debet quis committere †malum, quan-
c tumcunque paruum, vt proximus euitet malum, & scandalū, de quo vide gl. 14. di. in summa. vbi examinatur iste articulus. & de clara istum tex. prout habetur in ca. 2. de noui ope. nuntia.

ADDITIONES.

a ¶ Veritas. Multa de inuestigatione veritatis ponit Lucas de penna. inl quoties. C. de nauf. l. 12. & quod iste tex. debeat intelligi in iudice, voluit Ab. in c. officij. s. de pœni. & remis. S. S.

b ¶ Scāda'ū. Interdū propter scandalum populi, ille qui non debet statim puniri, punit. Tex est i l pen. ff. ad leg. Corn de sicar. Aliqñ contingit totum oppositum, vt no Io. an. in c. inquisitores. in fi. de hęr. li. 6 adde hic gl. in c. nisi cum pridē. §. pro graui. de renū. & gl. in c. 2. de tempo. ord. & tex. in c. nihil cum scandalo. de præscri. Et quid sit scandalum, ponit beatus Tho. in 2. 2. q. 53. art. 1. & in ea. q. art. 2. 3. & 4. ponit an scandalum sit peccatum veniale vel mortale. & in ea. q. art. pe. j. & vlt. ponit. quod non, propter scandalū. Item vide plurimas quæstiones in materia scandali, quas ponit Tho. in 2. sen dist. 38. q. 2. art. 2. 3. & 4. vbi ponit quę sit conueniēs diffinitio scandali, & vtrum sit peccatum, & vtrū sit speciale peccatum, & vtrum si semper peccatum mortale, & vtrum scandalum sit passivum tantum pusillorum. & vtrum perfectis cōperat scandalum, & vtrum soli perfecti possunt scandalizari, & vtrum propter scādalum sint dimittēda aliqua. Item vide omnino quæ scripsi in tex. in c. 2. de no. oper. nuntia. & limita istum tex. vt Domi. in c. 1. ante medium ver. gl. & c. 48. dist.

c ¶ In summa. Vide quod no. Pe. de ancha. gl & do. in c. nō magno. ne cle. vel mona. de Bellentz.

SVMMARIVM.

1 *Necessitas non subiacet legi, & peccatum commissum tempore necessitatis nō est punibile.*
2 *Peccatum non dicitur, si non est voluntarium.*
Votum non dicitur rumpi, si rumpitur propter necessitatem.

REG. IIII.

QVOD NON EST. Propter necessitatem illicitum efficitur licitū. Primò ponit dictū. Secundò exēpla, ibi, nā. Casus literalis. Dicit Beda super Marcū, q̄ nō est licitū in lege, facit necessitas licitum. qa necessitas non subiacet legi. qđ probat authoritate veteris legis secūdum q̄ præceptū est Sabbatū custodiri. & tū Machabei sine culpa sua pugnabāt in sabbato propter necessitā. & sic & hodie si quis ægrotus iciunium fregerit reus voti nō
1 habetur. Ber. †Not. 1. ex tex. quod necessitas a excusat à peccato,
a ratio est qa peccatum est voluntariū alias nō est peccatū. xv. q. 1. in prin. sed necessitas est contraria voluntati, ergo necessitas excludit peccatum, alias autem punitur quis sine culpa, quod esse
2 non debet, vt in c. 2. de const. †Secundò no. quod in voto intelligitur tacita conditio, si potero, ideo non dicitur fractor voti qui propter necessitatem illud deserit.

ADDITIONES.

a Necessitas. De triplici necessitate vide pulcherrime p Tho. in 4. sē. di. 7. q. 1. art. j vltra mediū. & vulgo solet allegari iste tex. qd necessitas nō habet legē. Et adde vltra ꝓcor. all. hic in gl. tex. in ca. 1. de despon. impu. & in c. 1. & de pig. & in c. licet. de feriis. vbi est text. nunquid sit licitū die festo piscari p victu. & in regula. quod qs. in 6. & propterea dixit gl. no. q̄ reputat singularis in ver. mortis. in c. pastoralis. de off. or. quod in casu necessitatis licitū est laico ꝓfiteri, & absoluere, sicut & sacerdos. Sed habes gl. ꝓsociā. 23. q. j. in cap cœpit. super verbo, præciperet. imo dubitant do. quid si cōfessor esset Iudæus, & dicunt idē propter necessitatē, & ideo dicimus q̄ necessitas facit aliquid probabile, q̄ alias nō esset. vt hic, & in l. qui potuerunt. ff. de ma. test. Hinc videmus, q̄ ex necessitate qs admittitur in testem, qui alias nō admitteretur. c. 1. cū ibi no. ꝛ. de test. co. l. consensu. C. de repu. & vide Sal. in l. ea quidē. in materia famæ. in v. q. C. qui ac. non pos. hinc est q̄ statur dicto vnius testis, qñ in ciuitate nō ꝑt reperiri, nisi vnus. quia necessitas facit licitum q̄ alias nō erat. tex. est no. in §. aūt. in aut. de non ali. & ibi vide Ang. & do. in l. 1. §. 1. ff. de ver. ob. Hinc etiā q̄ vbicūque actus debet celebrari ex forma statuti in certo loco, alias alibi celebratus non valet, tū vbi non potest haberi copia illius loci partium, tunc si celebretur in alio loco, valet & tenet contractus. ita per septem principalia media egregiè consuluit Lud Rom. in cōsil. 433. incipit ad primum q̄ sufficiat publicatio, quod ista faciūt an sit licitum Doctoribus facere consilia dieb. feriatis in casu necessitatis. puta pro forensi, qui habet necesse recedere, & cōis cōclusio est q̄ nō. nisi in casu magnæ necessitatis, & tunc debet doctor pecuniam quam habet pro consilio dare pauperib. vt per Io. An. & alios in c. 1. de fer. Et adde hic gl. no. in l. pro hærede. in ver. maximè futuram. ff. de acq. hær. quam ibidem no. Bar. q̄ vult ex causa maximè necessitatis q̄ operæ incertæ transeant ad extraneos, quæ alias non transirēt. Et gñaliter, qui permittrant ex causa necessitatis. vide g. plenā 22. q. 4. c. sicut. in ver. famæ. & gl. & do ī c. quæreiam. de iureiu. nō tū propter necessitatē delicta ꝑmittitur. l. palā. §. non est ignoscendū. ff. de ri. nup. quod facit an ꝓpter necessitatē licitū sit furari. De quo in c. 3. de fur. & rex. cū gl. in c. discipulos. de conse di. 5. & c. sicut. 47. di. p gl & Do. in l. 2. §. cū in ea. ff. ad legem Rhod. de iac. vbi est gl. q̄ tpe necessitatis, oia sūt cōia. Et ibi vide no. Ang. ponentē, an licitū sit armigeris, quando sunt in bello, deprędari pro victu, per Canonistas. in ca. 1. de emp. & vend. & dicta faciunt ad id quod no. Bal. in aut. de iuncto. C. ad tertu. q̄ pauperes quorum industria sit necessaria ad eorū alimenta & victum, non debēt concurrere ad onus impositę collectæ, & idem etiam dicit Bal. in l. etiam. C. de execu. rei iu. quod tene mēti. dixit tamen alibi idem Bal. in l. iubemus nullam nauē. in princ. C. de sac. san. ecc quod priuileg. um exemptionis non potest tempore magnæ necessitatis. Item quia hoc hic in fi. dicit, q̄ propter necessitatem pater potest vendere filium, &c. Adde tamen q̄ tępore necessitatis nō potest dominus vendere rem subditi sui, nec in casu necessitatis potest vasallus compelli præstare collectas, aut angarias. ita Bal. in l. pe. C de bo. quæ lib. aduerte tamen, quia Bal. ibi non loquitur in casu magnæ necessitatis, sed necessitatis simpliciter.

a ¶ Necessitas. de triplici necessitate vide pulcherrimè per S. Tho. in 4. sen. di. 7, q. 1. ar. 1. vltra medium. de Bellentz.

SVMMARIVM.

1 *Obligatio non inducitur ex illicitè gestis.*
2 *Subditi habent præsumptionem pro eis quod quicquid faciant pro domino, faciant coacti.*

REG. V.

1 QVOD LATENTER. †Illicitè factū obligationem non inducit. h. d. Casus literalis. Illa quæ fiunt latenter siue clam aut ꝑ vim, siue alias illicitè firmitatem habere non debent, quia ꝗ ius. & æquitatem fiunt. B. Io gl. 1. in fi. quid autem si prælatus allegat cōsuetudinem in seruitio recepto, de quo non extat memoria in ꝛ. rium. d. cunt Doc. quod aut probatur quod sponte seruitium fuit ꝑstitum & valet consuetudo, vt in c. super quibusdam. ꝛ. ti. prox. & 18. q. 2. in c. seruitium. & c. eleuterius. Aut probatur quod ꝑ vim, &
2 tunc non valet: vt hic: &c. quia cognouimus. alle. gl. †In dubio vero præsumendum est pro subditis. ar. c. super hoc. de rebus. & l. cū de indebito. ff. de prob.

SVMMARIVM.

2 *Torturæ non debet inferri non præcedentibus indicijs.*
2 *Tortura non debet dari cum veritas potest aliunde haberi, vel si non sint indicia sufficientia.*
3 *Copia indiciorum tortura est danda reo pœnitenti.*
Ab absentia iudicis de torquendo aliquem, potest appellari.
4 *Tortura debet esse moderata adeò quod tortus reseruetur incolumis vel ad innocentiam, vel ad supplicium.*
5 *Torqueri potest quis tam pro causa ciuili quàm criminali, intellige in vtroque casu. vt infrà nu. 9.*
6 *Torqueri non possunt doctores nec alij positi in dignitate, vide infrà nu. 9. Clerici an possint torqueri.*

Torturæ

Universidad de Deusto
Biblioteca

Turturæ quædam genera.
7 *Confessio facta in tortura nō præiudicat nisi fuerit ratificata extra locum tor turæ.*
8 *Tortura semel data non potest amplius repeti sine nouis indiciis.*
9 *Testis an & quo casu possit torqueri pro veritate habenda.*
10 *Personæ quæ non possunt torqueri.*
11 *Seruus an & quando possit torqueri pro facto domini.*

REG. VI.

1 CVM IN CONTEMPLATIONE.†Breue est sed summa sic.Tormenta indiciis nō precedētib.inferenda non sunt. h.d.Casus literalis. Indices à principio causæ non debent à tormentis incipere,nisi primo aliquæ præsumptiones precedant.B. No.1.ex tex.quod iudex non potest à principio alia præsumptione non habita torquere accusatum sine accusatore vel teste. Itē no quod tormentum dicitur quæstio. Et pro intellectu materiæ primo quæritur quid est quæstio.Sol.quæstio est veritatis indagatio per tormentum.& potest appellari quæstio à quærēdo,qa iudex per tormentum inquirit veritatem,& tormentum dici-
2 tur quasi torquens mentem à torqueo torques.† Secundò quæri
a tur,quando procedendum sit ad tormentum.a Sol.dicit *Io.An.* & cōiter doc.quòd duo requiruntur.Primo quod veritas aliter haberi non possit,nam tormentum infertur causa inuestigandi veritatem & in subsidium.vt l.diuus pius.ff.de quæ.5.quæst.in calli.vbi bonus tex.cum gl.Secūdò requiritur q̄ præcedant aliqua indicia,siue præsumptiones,vel semiplenę probatiōes. nam sine indiciis non est inferēda qō vt hic.& in l.ex libero.ff.de quæstio.
b Et quæ indicia b sufficiant potest dari certa doctrina:sed reliquē dum est iudicis arbitrio,vnus tamen testis est sufficiens secundū omnes,de quo est gl.in l.3.C.ad l.Iul.ma.q̄ procedit nisi alia ratio
3 suadeat in contrarium.† Nunquid autem reo petenti dilationem purgandi indicia,fiat danda ante torturam.licet Do.hic non tāgat.dic tñ q̄ sic,nā & sic propria confessio excusari potest,vt in c. cum dilecti.de accusa.ita & fortius indicia aliunde prouenientia habent dispositionem iuris q̄ a iudice interloquente de tortura adhibenda,appellari potest.vt in l.2.ff.de app.rec.& 2.q.6 non solent.n ver.an e sententiam & hoc quia iudex grauare posset,&
4 post torturam grauamen releuari non posset.† Tertiò quæro qua
c lis debet esse tortura.Sol debet esse moderata vnde debet iudex anima fuerte ad indicia.I.ē ad qualitatem personę an sit fortis in retinendo an ne.& finaliter debet torqueri,vt tortum sc.ruet in columē innocentiæ vel supplicio,vt sic si deliquit,possit pati supplicium debitum,si verò est innocens,nō patiat defectum corporis.vt l.quęstionis.ff.de quæstio Quartò quæro.pro qua causa tortura possit inferri.So.tam in ciuili quàm in criminali patet. ff.de quæst quasi per totum.in præal.c.illi.de ciuili in c.1.§.de depositi-
5 o.† Quinto quæro,qui homines sint torquendi.Sol.tres sunt q̄ditiones hominum,quidam sunt liberi,quidam statu liberi quidā
d serui.Liberorum quidam constituti sunt in dignitate, d vel militia,& isti regulariter nō debent torqueri,nisi in certis criminibus vt in crimine læsæ maiestatis,& productionis,&c.vt l.milit.C.de
e quęstio.Et ex hoc dicunt quidam,q̄ clericus e regulariter nō est torquendus,quia est miles cœlestis militiæ.vt in c.1.de cle.ægro.alij contra per c.si constiterit.de acc.& per d.c.1.de depositio.& de materia vide per gl.in præal.c.illi.& 15.q.6 in fum.Communis conclusio Do.& gl.est quod clerici etiam presbyteri,si sunt suspecti possunt ex causa torqueri.Abbas tamē dixit notabile verbū in
f d.c.3.non reperitur clericos esse torquendos,nisi sint infames, f vt in d.c.1 quod no.Cōiter tamen tenetur.q̄ tortura nō debet esse
6 †ita seuera in clericis,sicut in laicis:vnde nō debent supponi
g aculeis,vel fideculis.g seu virgis,seu corrigiatis,pro hoc bo.text.
7 23.q.5.c.1.in fi.† Sextò quæro de effectu turturæ,nunquid valeat confessio in tortura facta.cōiter distinguitur,an iste perseueret i confessione,vel non:si non perseuerat non præiudicat, quia videtur fecisse metu tormentorum.vt l.1.de quæstio.& 15.q.6.in c.1.&
31.q.2.lotharius.Si verò perseuerat,tunc sibi præiudicat. & dicitur perseuerare quando confitetur iterum ratificando priorem confessionem extra locum tormentorum:ita quòd non videat ista tormenta,alias videtur facere timore tormentorum,ita voluit hic *Io.An.* & Bart.in præal.l.1.de quæst.quod no. nam est cō
8 tra iudices,qui incontinenti in loco,vbi est tormentum faciunt ratificari confessionem.† Septimò quæritur,nunquid quæstio semel habita possit reiterari pro eodem facto:communiter distinguitur,q̄ aut oriuntur bona indicia,puta reperitur iste in mendacio,vel alia indicia aliunde superueniunt,& tunc potest repeti quæstio,aut nulla indicia de nouo superueniunt & nō debent repeti.vt l.repeti.l.vnius.ff.de quæstionib.
9 ¶ Et ex prædictis possunt decidi multæ quæstiones,sed quia supra feci mentionem de triplici cōditione personarum, videlicet de liberis,de seruis,& de statuliberis,& tantùm dixi de liberis constitutis in militia vel dignitate,dic prosequendo quod si nō sunt constituti in militia,vel dignitate aut torquentur in seipsos, id est,vt dicant veritatem in facto proprio,& in ciuilibus non torquentur,in criminalib.verò torqueri possunt concurrentibus illis duob.de quib.§.scilicet,quòd veritas aliter haberi non possit, & quod præcesserint iudicia.
10† Si verò torqueretur in alios,vt testis qui torqueretur in facto alterius,& tunc si est vilis torquetur tam in ciuili,quam in criminali.2.quæstion.1 in primis.quod tamen procedit in subsidium, quando

ADDITIONES.

a ¶Tormentum *Adde* quod quando est delegata causa per hæc verba districtè perquiras,vel statutum diceret illa verba,poterit procedi ad torturam his casibus quibus alia nō posset lege,hoc dicit no.Bal.in l.3.C.ad l.Iul.maiesta.*Bar.*de Bellentz.
b ¶*Indicia.* Et adde quod fama sola non facit indicium sufficiens ad torturam.secundum *Io.An.*in addi.Spec.in ti.de prob §. videdum.ver xiij.quem refert Ant.in c.3.loco.de probat.& in cap.veniens.el.j.in v.col.& ibi late notaui.de testibus. Et de hoc quale indiciū requiratur,vide per Bal.in apostilla.in l.3.ff.de testib.plenè per Bar.in l.fin.ff.de q.late per Sal.in l.fi.in vlt char.C. de qu. vbi plura pulchra ponit de istis indiciis.Et adde quod vbicūque offensus exculpauit reum,nunquam potest reus torqueri, etiā præcedentib legitimis indiciis.*Bal.*sin.in l j C.cōia de leg. & de materia hic posita per *Abbatē* vide multa sin.scripta per d.Bart. de bellen.in c.de cærero.de test.*Item* an fama iuncta cum dicto syndici positi ad denuntianda maleficia,faciat indiciū ad torturam,dic quod sic,secundum *Bar.*consi.suo, quod inci.domino patri de burg.
c ¶Esse moderata.Adde quod si iudex vtitur inusitatis tormentis, & immoderatis,ita quod tortus moriatur,ipse debet decapitari, vt notat Bal.in l.j.C.de eme.seruo.& *Ang.*in l.nemo carcerem. C.de exac.tribu.li.x.& & Fran.Brunus in trac.de indiciis, & tortura.Seb.Sap.
d In dignitate. *Adde* quod quemadmodum Doc.non debet torqueri,vt est tex.in l milites C.de q coniuncta l.aduocati,C.de aduo.diuer.iu.eodem modo ille,qui desiit exercere aduocationis officium,in memoriam pristinæ dignitatis.ita determinat Bar. in l.j per illū tex.C.de aduo.di.iud.quod tene mēti.& facit quod no in c.si qui episcopi.in gl.mag.& quod ibi scripsi xcij distin.& facit rex.in l.fi.de decu.vbi plura de tortura,quæ ponit Bal. in c. at si clerici.de iud.adde hic q̄ illud quod dicitur quodviles personæ debēt torqueri antequam examinentur,intelligitur q̄ debet eis terror tormentorū incuti,qa fortè poterūt ligari ad chordā non aūt poterunt torqri,cū nō delinquerint.ita no.dicit Bal. in repe.l.cūctos populos.ver.secdò opp.Itē adde q̄ sicut ante litis cōtestationem,non pōt recipi testes cōtra aliquē,vt §.lit.nō conte.per totū,ita lite nō conte.nō debet aliqs torqueri in præiudicium alicuius accusari.ita dicit *Bar.*in l.si qs adulterium.in prin. ff.de adul.sed cōtra illud dictū Bal.in d.l.cunctos populos, videt tenere Arc.in c.illi,qui.circa fi.v.q.v, vbi dicit q̄ testes suspecti verberib.subiiciuntur & tormētis.Sed cautēdū est,ne adeò graviter torqueant̄,q̄ periculum vitæ immineat,vel membrorum, vt in c.sniam,ne cleri.vel mona.& ita dicit no.In.in hoc c.cū in cōtemplatione.& quando testes sint torquendi,vide omnino Bar. in l.j.§.i causa.ver.q qstioni.ff.de quæstio.& omnino latissimè Mari.in repe.c.qualiter,& quando.in xcv.q.6.q.prin.de accu. & per Bar.eleganter in l.ex libero.ff.de quæst.
e ¶Clericus.Vide per gl.præallegatam.vbi etiam vide omnino per *Arch.*& ad hoc vide tex.in c.presbyteri.el.j.& quod ibi no.Arch. v.q.6.de Bellen.
f ¶Infames.Quod clerici possint torqueri quando sunt infames, tenet And.sicu.in c.si constiterit.§.de accu.Fel.in ea. vniuersitatis.§.de senten.excom.& in c.veniens.§.de consti.& in cap.cum oporteat.§.de ac.in c.de hoc.ver.secundò limita.§.desimo.Marsi. Bono.in sing.iv.inci.aduertas ad vnum.Seb.Sap.
f ¶Infames.Similiter dicas quod ad torquendum hominem, qui est bonæ famæ,non sufficiunt indicia,alias legitima ad torturā secundum *Ang.*in l.milites.C.de quæstio.
g ¶*Aculeis*,vel fideculis.Vide de isto tormēto per fideculas rex. cum gl.in c.fi.quod incipit nullus.6.q.1.quare autem tortura debet esse moderata,maximè in clericos,vide d.An.in c.2.de depositō.& quod ibi notaui.de Bellentz.

quando aliter veritas haberi non pōt.arg.ff.aut.de test.§.3.& d. l.diuus.si verò nō est vilis,& tunc si testis non vacillat,nō debet torqueri,alias secus,vt in d.l.ex libero.Hæc fallunt primo in minore 14.annis.quia non debet torqueri,licet veritas ab eo serula,vel corrigia haberi nō possit,& elici,vt in l.j.§.impuberes ff.ad Syllan.& in d.l.ex libero.§.j.Item senex decrepitæ ætatis nō debet torqueri.vt l.3.ad filia.Item mulier prægnans,vt l. prægnantis.ff.de pœ.Si verò sunt statu liberi,& tunc idem dicendum q̄ in liberis,vt est tex.in l statuliber.ff.de quęstio.& statu liberi dicunt illi,quorum libertas est redacta in certum tps,vel sub certa conditione,vt si relinquit libertas seruo post decennium,vel sub certa conditione,interim antequā impleat cōditio,vel veniat tps di-
11 cit statuliber.de quo in l.j.ff.de statu liberis † In seruis vero concludo q̄ aut torquentē extraneū,aut dñm absentem,vel præsentē,vel præteritum.Primo casu torqueri possunt in subsidium tñ,aut contra dominum.& tunc aut super facto communi domini,& serui,& torqueri possunt,vt in l.quicunque.C. de ser.fugit.Aut in facto extraneo.& tunc regulariter seruus non debet torqueri contra dominum præsentem,vel præteritum. Fallit in quibusdam criminibus,vt in crimine læsę maiestatis, adulterij, &c.de quo dicendum,vt in l.j.§.si seruus.ff.de quæst.

REG. VII.

QVAE.Sacrilegus est offendēs rem vel personam ecclesiasticā.Casus literalis.Quicquid cōmittitur,seu delinquit in reb.Deo sacratis & eīs iniuste & iniq; agitur,& pro sacrilegio reputat.qa sacra ab aliquo violari non debent.Bern.No.iuncta gl. 2.quod omnia bona ecclesiarum largo modo possunt dici sacra ta,quia oblata sunt ecclesiæ pro sacris.Et propriè quando committitur sacrilegium,& de pœna sacrilegij vide bo.tex.17.q.4.ca. sacrilegium.& c.quisquis.per *In.*in cap.cum pro causa.§.de sent. excom.

REG. VIII

QVI EX TIMORE.Qui facit aliter,q̄ debet facere, non dicit.h.d.Casus literalis.Dicit Aug.qui ex timore facit illud qđ non facit aliter facit q̄ debeat,qa libenti animo ea facere deberet,& ideò iam non dicit facere,& sic ex tali obedientia non meretur.Ber. Nota primo ex rex.qđ non est considerandum solū factum sed animus facientis.& maximè quò ad Deū,quia respicit non q̄ fit,sed quo animo,vt est tex.cum gl.in c.j.de coll.de tegēda.& 85.di.c.non satis.& 14.q.5 in c.si quid inueniſti. In gl. j.ibi bonus tex.est,vnde in sacra scriptura. Qui timet Deum faciet bona.& alibi,*Initium sapientiæ timor domini.In* gl.fi.ibi,nō sit imputandum.dicit Host.hoc verum in totum,non tamen ex cusatur à totali culpa.ar.c.sacris.q̄ met-causa.10.*An.*dicit concordādo & bene qđ aut ex præcepto iudicis & excusatur in totum,& ita loquitur gl.aut ex timore priuati.& procedat dictum Host.

REG. IX.

DEFLEAT.Committens vnum peccatum reus est omniū quo ad vitam æternam.h.d.Casus literalis. Peccator cū peccat merito flere debet,quia offendens in vno factus est omnium reus,quia propter illud vnum damnabitur.Ber.

SVMMARIVM.

1 *Ignorantia in facto alieno non excusat illum, qui ex officio sibi iniuncto tenebatur perquirere.*
2 *Pastor tenetur ad emendam ouium,quas comedit lupus,quia tenetur ad custodiam.*
3 *Negligentia,vel ignorantia in prælato imputatur culpæ.*

REG. X.

QVAMVIS. *Ignorātia* pastoris nō excusat cū si lupus oues rapiat.h.d.quo ad literam.vel aliter,quò ad mysticum, & moralem intellectum.*Ignorantia* non excusat prælatum in pecatis subditorum.h.d.Casus literalis.Pastor,siue prælatus curam debet habere de ouib.suis,& ideò si lupus comedit.& pastor nesciat,nullam habebit apud Deum excusationem per negligentiā
1 suam.Ber.No.1.ex tex.q̄ ignorantia in facto alieno non excusat qñ tenetur quis indagare & diligenter custodire,& precauere.q̄
2 hoc quod no.inc.inno.ult.§.de ele †No.2.pastorē teneri pro oui
a bus comestis à lupo a: quia tenē ad custodiam,& ideò si nō adhibuit diligentiam quam debuit,non est sine culpa.Idem in prælato qui acceptando prælaturam obligauit se ad custodiā subiectorum.vnde prælatus b dicitur pastor.quia debet pascere subiectos verbo doctrinæ.& diabolus dicitur hic lupus: quia semper nititur decipere homines,& habet multos modos nocēdi.16.q. 2.c.vlis.

ADDITIONES.

a ¶A lupo. Adde Bal.in l.si seruus.& ibi bonū tex.C.de fur. & Spe. in ti.de act.seu peti.§.3.vers.item no.q̄ si.in fi. Zacha.
b ¶Vnde prælatus.Et quando prælatus debeat complacere subditis suis:vide hic Ant.& Dominic.in c.quod ad nos.ver.opp.& pone.47.dis.
¶Adde plenè per Car.in cle.in plerisque.circ.prin.de elect.

SVMMARIVM.

1 *Consuetudo Romanæ ecclesiæ in quib.casib.sit ab omnib.seruanda.*
2 *Homagium quid sit,& vnde dicatur,& pro quib.reb.præstetur.*

REG. XI.

INDIGNVM.Pro spiritualib.homagium nō præstatur.h.d. Casus literalis.Dicitur hic quod pro spiritu lib.obtinendis nul lus compelli debet homagium,siue fidelitatem facere,cū hoc in dignum sit,& à consuetudine Romanæ eccles.alienum, & ideò
1 ab aliis ecclesiis est prohibendum.B.†No.ex text.ibi.à Romanæ ecclesiæ.&c.quod consuetudo Romanæ ecclesiæ sequenda est,hoc intelligo,prout no.gl.in c.1 de sum.tri.lib.6.& in c.nolite.11.di.nā si decernit quod licitū,vel disponit circa articulos fidei, illud est sequendum q̄ tenet Romana eccles.*In* aliis verò non tenetur se qui cōsuetudinē Romanæ ecclesiæ sed quælibet ecclesia seruare debet cōsuetudinem suam,vt in c.certificari.de sepul.& in c.de trina.de consec.di.4.† Vlti.no.q̄ homagium nō præstatur in spiritua
2 lib.sed iuramentum obedientiæ sic.vt in c.quanquam.23.disti. &
a c nullus.de iureiu.Quę autem sit ratio diuersitatis inter hæc iura, & concludo iurm fide itatis,quod dicitur homagium propriè a cernit temporalia.& per hoc iuramentum.iurans,quasi efficitur homo illius,cui iurat,& eius vasallus.Vnde dicitur homagium, a
b quasi hominis ligium,b quia ligatur,& obligatur illi,cui iurat,& efficitur homo illius:ideo in spiritualib.hoc interuenire non debet,ne videantur hæc spiritualia vendita,quasi prælatus acquirat hāc vtilitatem,& nouum hominem pro spiritualib.ab eo collatis.de quo iuramento.dic vt no.gl.in cle.pastoralis.§.rursus.de reiud.Et quid continet in se hoc iuramentum,vide tex.22.q.5.c.de forma.Iuramentum verò obedientiæ concernit spiritualia,& pertinentia ad officium prælati,& licita duntaxat,& hoc habet in sedatio spiritualium.quia subditus debet obedire prælato, ad quā obedientiam Christus nos perducat. Amen.

ADDITIONES.

a ¶Homagium.Vnde dicatur homagium,vide Io.*An.*in ti.de feu. §.quoniam.in vers.& nota quod homagium.
¶*Adde* de hoc.s.vnde dicatur homagium, & quotuplex sit,Spe. in ti.præal.& in ver.secundo quæritur,& ver.primò autem.& ibi Bal.in apost.in vers.homagi.& istum in c.si diligenti.nu.1.&ibi posui in apost.in vers.sunt diuersa.de simo.
b ¶Ligium.Aduertendum est quod reperitur homagium non ligium.vt no.Spec.in ti.de feud.§.quoniam super homagij.vers.& no.& latè declarat Iac.de San.Georgio in trac. de homagio.vbi quid sit homagium ligium,& quid homagium non ligium. Seba.Sapia.

FINIS.

SERIES CHARTARVM.

a b c d e f g h i k l m n o p q r s t v x y z. A B C D E F G H I K L M N O. Omnes sunt quaterniones,præter O.qui est ternio.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ABBATIS PANORMITANI
COMMENTARIA, IN
Clementinas epistolas, & earum glossas:

Quæ Typographorum incuria, vel dolosa alicuius solertia, vt hæc sibi in futurum ascriberet, pene intercíderant,

Nunc recens infinitis propè erroribus & mendis purgata.

PROEMIVM.

1 *Iuris appellatione quid veniat, vt cum aliquid secundum ius decidi mandatur, sciamus de quo intelligatur.*
2 *Machinatio quid sit.*
3 *Papa vnde dicatur.*
4 *Proeliuis, quid significet.*
5 *Obrepere, quid sit.*
6 *Sors sumitur multipliciter, & quot modis.*
7 *Constitutiones quando incipiant ligare, siue dispensatiuæ, siue declaratiuæ, siue priuilegiatiuæ sint.*
8 *Priuilegij purè concessi, & in vim constitutionis concessi, differentia quæ sit in tempore effectus consequendi.*
9 *Papæ pontificatus à quo tempore incipiat.*

1 APpellatione iuris venit † ciuile, canonicum & synodale, seu municipale. not. gl. in proœ. clem. in verb. iuris. secus in naturali vel diuino, vt ibi. quod intelligo, vbi materia subiecta non patitur, seu sequeretur absurdum, aliàs secus, vt in cap. humanum genus. dist. 1. ¶ Faciunt prædicta ad quæstionem, quando causa mandatur decidi secundum ius, vt non solum intelligatur de communi, sed etiam de municipali, & de consuetudine. Nam & consuetudo est ius. 1. dist. c. consuetudo. de hac tamen quæstione vide quod latè scripsi in c. quintauallis. de iureiu. & super rubr. de consuet. † Machinatio, idem quod astutum
2 ingenium, & sonat in malam partem. vide gl. in proœmio cle.
3 in ver. machinationis. ¶ †Papa dicitur à papè, quod est interiectio admirantis: & idem est quod admirabilis, sed secundum etymologiam dicitur papa, quasi pater pauperum. gl. in eodem
4 proœm. in verb. papa. ¶ †Procliuis idem est, quod præceps seu promptus. facilis vel inclinabilis. vide hic glo. in proœm. super
5 verb. procliius. ¶ †Obrepere idem est, quod latenter subintra-
6 re. vide hic gl. in verb. obrepit. † Verbum sortis sumitur multipliciter. Quandoque pro fortuna, vel euentu. Quandoque pro sortilegio. Quandoque pro capitali. Quandoque pro parte vel
7 portione. gloss. in eodem proœmio in verbo, sortis. † Quando incipiunt ligare constitutiones, siue sint dispositiuæ, siue decla-
8 ratoriæ, siue priuilegiatiuæ. †& an sit differentia in tempore effectus consequendi, inter priuilegium purè concessum, & priuilegium concessum per viam constitutionis. vide bonam gl. in proœm. antedicto in verb. de cætero. prope fin. & inter cætera notabiliter videtur velle, vt ad iniiciendum vinculum non sufficiat constitutionis principem, si postmodum illa occultatur, sed est necesse vt fiat copia in communi. quod intellige nisi aliud appareat ex verbis constitutionis, vt puta, quia mandatur, quòd statim debeant obseruari, vt ex eadem gl. colligitur.
9 ¶ †Pontificatus papæ incipit à tempore benedictionis, consecrationis, & coronationis: prius enim dicitur electus. gloss. in d. proœm. in verb. pontificatus.

¶ De summa Trinitate. Rub.

CAP. I.

1 *Clementinarum rubricæ non sunt continuandæ.*
2 *Christus tempore conceptionis homo perfectus fuit, eique anima rationalis statim infusa. & quare.*
3 *Anima vt infundatur, oportet quod fœtus recipiat suam dilatationẽ & extensionem membrorum, quod per 40. dies in masculo expectatur, in fœmina per 80.*
4 *Christus passibile corpus assumpsit, & qua passibilitate. & quare.*
5 *Christus ad saluandas gentes quare humanam carnem assumere voluit, & non prius, nec tardius.*
6 *Christus Dei filius quare de Maria, & non de alia virgine voluit incarnari.*
7 *Christus quare mortem crucis elegit, & non aliam passionem.*
8 *Euangelistæ quare diuersimode figurantur.*
9 *Anima rationalis & intellectiua informat corpus humanum, non tamen per omnia se habet sicut aliæ formæ, & quare.*
10 *Resurrectio nostrorum corporum ad quid fiet, & quare.*
11 *Pertinax quis propriè dicatur.*
12 *Gratia informans, & virtutes, qualiter paruulis non sentientibus infundatur.*
13 *Virtutes vnde dicantur, & quot sint theologicæ.*
14 *Virtutes morales quæ sint, & an per baptismum infundantur, an vero postmodum per hominem acquirantur.*

1 EIdei. † Quòd Rubricæ clementinarum non sunt cõtinuãdæ, sicut nec rubricę Sexti, vide gl.
2 supra rub. de sum. tri. † Quòd statim tempore conceptionis Christus fuit perfectus homo, & fuit anima rationalis infusa: quia incongruum fuisset, filium Dei corpus assumpsisse non formatum. gl. in ver. vnitas, allegatur Aristo. in primo physicorum. frustra fit per plura, quod potest fieri per pauciora. † In aliis autem non infunditur anima
3 statim, cum fit conceptio, sed oportet prius, quòd fœtus recipiat suam dilatationem & extensionem membrorum, vt sic disponatur ad animam recipiendam, & dicitur, quòd in fœmina expectatur per 80. dies à conceptione embrionis, in masculo per 40. vide gl. in clem. j. de sum. Tri. in vers. vnitas. & in decr.
4 5. di. §. 1. ¶ †Corpus Christi erat passibile, vnde poterat pati frigus, calorem, famem, sitim, & omnes alias pœnalitates humanas, præter ignorantiam, & peccatum. & si non fuisset in cruce mortuus, ad vltimum senio decessisset. vide gl. in clem. de sum. Tri. in ver. passibile. & ibi etiam redditur ratio, quare voluit as-
5 sumere corpus passibile. ¶ †Quare Christus tempore incarnationis voluit assumere carnem humanam ad saluandas gentes, & non voluit assumere prius vel tardius, glo. in clem. 1. de sum.
6 Tri. in ver. ex tempore. ¶ †Quare de Maria, & non de alia virgine voluit filius Dei incarnari. vide gl. d. cle. 1. de sum. Tri. in ver. virginali. quæ reddit tres rationes. Prima, quòd ex superbissima. s. Eua natus est morbus, sic per contrarium ex humillima debuit inchoari medicina, & B. Maria humillima fuit, vnde in psalmo: Quia respexit humilitatem ancillæ suæ. Secunda, quia ad summam humilitatem filius Dei voluit incarnari, sic summè humile eligere debuit, in qua & à qua deberet tanta humilitas inchoari. Item vt refert quædam historia, beata Maria fuit prima quæ virginitatem Deo obtulit, &c. & ibi cauetur etiam in eadem gloss. quare beata Virgo consensit in coniugium Io-
7 seph. ¶ †Quare Christus mortem crucis elegit, & non aliam passionem, vide quatuor rationes, quas ponit gl. in d. cle. 1. de
8 sum. Tri. in ver. cruci. ¶ †Quare Euangelistæ figurantur diuersimode. vide glo. in dicta clemen. 1. in ver Io. And. quæ post beatum Grego. dicit Matheum per hominem figurari: quia suum Euangelium incæpit ab humana ratione. Marcus vero per leonem figuratur, quia incæpit per clamorem in deserto. Lucas per vitulum, quia à sacrificio. Ioannes autem per aquilam: quia
9 incæpit à diuinitate Christi, vt ibi. ¶ †Quare anima rationalis & intellectiua informat corpus humanum, non tamen per omnia se habet, sicut aliæ formæ Nam anima habet per se substantiam sine corpore: & illud esse, in quo subsistit, communicat materiæ corporis: ex qua materia & anima intellectiua fit vnum ita quòd illud esse, quod est totius compositi, est etiam ipsius animæ: quod non est in aliis formis, quæ non sunt per se
10 sine aliqua substantia subsistentes: & propter prædictą anima humana remanet in suo esse distracto corpore, non autem aliæ formæ. vide latissimè per dictam gloss. clem. 1. in verbo, intellectiuæ. † Et ibidem etiam habetur: ad quid resurgent corpora nostra. Nam fiet resurrectio, quia anima non habet sine corpo-

re perfectam beatitudinem & requiem. quod est, cum appetat
vniri corpori cum ex eo & anima fiat vnum compositum. & i-
1 1 ibidem habetur de anima sensitiua & vegetatiua. ¶ †Quis dica-
tur propriè pertinax, & quid pertinacia. glos. hoc enunciat in d.
1 2 cle. 1. in verb. pertinaciter. ¶ †Qualiter paruulis non sentienti-
bus infundantur per baptismum virtutes & gratia informans.
& huiusmodi opinione antiquorum vide per glo. in d. clem. 1.
1 3 in ver. opiniones. ¶ †Quòd per baptismum infunduntur virtu-
tes theologicæ, quæ sunt tres, fides, spes, & charitas. & dicuntur
virtutes, quasi virum tuentes, & perseruantes à vitiis. c. illa ani-
1 4 ma. & cleq. de pœ. dist. 2. †An autem virtutes morales infun-
dantur per baptismum vt prudentia, temperantia, fortitudo, iu
stitia, & similes. An verò postmodum acquirantur per homi-
nem, sunt opiniones inter theologos & qualis & qualiter gra-
tia infunditur in baptismate, vide ad prædicta gl. in d. clem. 1. in
verb. virtutes. cum seq.

¶ De rescriptis. Rub.

CAP. I.

1 *Dispositio pœnalis extenditur propter identitatem rationis, verisimiliter etiam & indubitanter præsumptam.*
2 *Constitutio etiam pœnalis loquens de religiosis habet locum in clericis secularib. vbi subest eadem ratio non solum expressa sed indubitanter etiam præsumpta.*
3 *Iudices ordinarij citra Papam & legatum possunt citare & causam committere vltra vnam dietam.*
4 *Iudex, qui posset ratione suspicionis recusari agente administratore ecclesiæ immediato, poterit recusari agente superiore mediato de iuribus ipsius ecclesiæ inferioris.*
5 *Priores, etiam obedientiarij, possunt agere pro suis prioratibus durante eorum administratione.*
6 *Missio in possessionem fieri non debet ob vnius contumaciam, quando eiusdem rei defensio pluribus competit, imo omnes sunt citandi.*
7 *Ecclesiæ & alia loca quando, & quomodo possint fieri de mensa prælati, vel capituli, & tunc non semper habent speciales gubernatores.*

1 ABbates. †Quòd dispositio pœnalis extendatur propter identitatem rationis, vide bo. gl. in hac cle. in ver. præsidentes. Et aduerte, quia colligitur ex ista gl. hoc procedere, licet ratio non sit in text. sed verisimiliter & indubitanter præsumpta. Nam hic in text. non exprimitur ratio, sed gl. j. illam ibidem præsumit. & q̃ loquatur in constitutione vel dispositione pœnali, patet, quia ibi in pœnam inducitur retractatio processus, & condemnatio ad expensas, & interesse, ad quod tex. iuncta gl. no. in verb. processus. de im. cc. c. decet. lib. 6. & probatur tex. no. in c. dispendia. de resc. c. lib. in fi. plenè dico in c. 2. de const. in antiq. Et vide ad
2 materiam, quod dixi post gl. in cle. j. j. de elect. † Quòd constitutio loquens de religiosis etiam pœnalis habet locum in clericis secularibus, vbi subest eadem ratio, licet non expressa, sed indubitanter præsumpta, est gl. in d. clem. j. in verb. presidentes. in fi. Et videtur gl. in contrarium. de sup. neg. præl. cle. j. in verb. regulares. Sed vide quod ibi dixi. in hac tamen materia extensionis Io. An. fuit sibi multum contrarius in gl. suis, & specificè notabo contrarietatem vbi cadet, & vide per eum in d. c. dispendia. in nouella. vbi voluit, quòd haberet locum dispositio per identitatem rationis, sed non pœna. sed aliter sensit in cle. 1. j. de elect. vbi dicam. & in c. in fidei fauorem. de hær. lib. 6. & in
3 c. constitutionem. de reg. li. 6. in mercu. †Quòd in ordinariis citra papam & legatum non habet locum prouisio ca. statutum. de resc. lib. 6. quod est valde not. possunt ergo isti citare seu causam committere vltra vnam dietam, quod videtur probari. in c. vt litigantes. & c. cum episcopus. de offi. ord. lib. 6. Sed aliqui, doct. antiqui, cum quibus videntur transire doct. mode. tenent oppositum, in c. sanè. de for. compe. sed primum ibi tenui, licet non essem memor huius gl. & ibi latius videndum pro prædicta conclusione gl. in d. cle. 1. in ver. legatorum. † Quòd iudex.
4 qui posset ratione suspicionis recusari agente administratore ecclesiæ immediato, poterit recusari agente superiore mediato de iuribus ipsius ecclesiæ inferioris. gl. in d. cle. 1. in verb. coram quibus. ¶ †Quòd priores etiam obedientiarij qui scilicet
5 ad nutũ superioris possunt reuocari, valent agere pro suis prioratibus, quamdiu durat eorum administratio, & idem in ipsis superioris. vide text. cum gl. in d. cle. 1. in ver. liceret. ¶ Vbi pluribus eiusdem rei competit defensio licet insolidum, nõ debet propter contumaciam vnius fieri missio in possessionem, sed oportet quòd omnes citentur, gl. no. in d. clem. 1. in ver. liceret.
6 dixi plenius in c. cum deputati. de iudi. in addi. ¶ †Quòd loca, quæ sunt de mensa, non semper habent speciales gubernatores. vide gl. in d. clem. 1. in vers. haberent. plenius per gl. in clem. 1. de excess. præla. vbi etiam habetur quando ecclesiæ etiam dicuntur de mensa. & quo iure possunt effici de mensa prælati, vel capitu. Quòd idem est dicere, non valeat ipso iure, quod sine ope exceptionis. gl. 1. in d. clem. 1. in fi. in ver. ipso iure.

CAP. II.

1 *Episcopus potest in ciuitate plures habere officiales, æquales, & insolidum.*
2 *Qualitas ad actum requisita non est necesse vt duret, si solum exigitur in principio actus.*
3 *Nomen proprium & dignitatis si exprimatur, an videatur contemplata persona, vel dignitas.*
4 *Officiales episcopi multiplici nomine autumãtur, quæ possint esse delegati Papæ.*
5 *Collegium debet de iure communi eligere sibi prælatum immediatum, secus de consuetudine.*
9 *Prior ecclesiæ conuentualis, licet sit remouibilis ad nutum, dicitur habere dignitatem, secus si sit claustralis, & quare.*
7 *Vicarius episcopi an possit remoueri ad nutum ipsius episcopi, & an morte vel excommunicatione iurisdictio vicarij cesset.*
8 *Monachus simplex an possit esse vicarius episcopi, vel coadiutor alterius prælati.*
9 *Vicarius episcopi, vel prior conuentualis an possit deputari conseruator per Rõmanum pontificem.*
10 *Vicarij episcopi dignitas vnde esse dicatur.*
11 *Foraneus officialis episcopi quis dicatur; nam ab eo ad episcopum appellatur, secus à generali.*
12 *Ex certa scientia principem quando aliquid fecisse dicitur, cum id testibus probari non possit.*
13 *Legatus quem delegatum facere non potest, etiam ex certa scientia.*

1 ET si principalis. † Quòd episcopus potest habere in ciuitate plures officiales, æquales, & insolidum. Item quòd vnus sit
2 tus Papę & alij non. vide gloss. 2. iuncto isto tex. ¶ †Si causa delegatur vicario episcopi expresso nomine proprio, non desinit esse delegatus, licet remoueatur à vicariatu. saris enim est, quòd commissionis tempore erat vicarius. Idem nota. in canonico per gloss. notabilem in capit. statutum. §. 1. eod. tit. lib. 6. in verbo, canonici. Et ex vtraque gl. tenemenți, non esse necesse qualitatem requisitam ad actum durare, si solum exigitur in principio actus. Nam capitu. statutum. solum requirit, quòd commissio fiat habenti dignitatem vel canonicatum: saris est ergo, vt
3 sio fiat habenti dignitatem vel canonicatum: saris est ergo, vt tempore cõmissionis subsit illa qualitas, ad hoc quod no. Bart. in l. ex facto. ff. de vul. & pup. & l. præcipimus. C. de ap. ¶ †Quid autem si exprimatur simul nomen proprium & appellatiuum, vt quia dicitur, Antonio vicario episcopi Senen. an videatur contẽplata dignitas vel persona: dic plenè vt dixi in c. quoniam
4 Abbas. de of. del. ¶ †De multiplici nomine officialis episcopi, vide bo. gl. d. cle. & si principalis. in ver. officialis. Et ibidẽ ẽt no. q̃ vicarius episcopi in spiritualibus quia alias officialis non est, non p̃t esse delegatus papæ. ¶ Officialis seu vicarius archidiaco in, vel alterius prælati inferioris ab episcopo, non põt esse delegatus Papæ, vel ipsius legati. Secus tamẽ est in officiali capituli sede vacante, vel in vicario electi in episcopum & confirmati nondum consecrati. gl. in d. cle. & si principalis. in ver. episcopi,
5 ¶ †Potest consuetudine introduci, vt in prioratu conuentuali constituatur per superiorem, & non per electionem collegii, prior obedientiarius, qui possit ad libitum superioris remoueri. Nec dicitur talis prior claustralis, cum præsit in monasterio tanquam abbas, ex quo ille locus non habet abbatem specialem & habet administrationem omnium bonorum durante officio tanquam abbas, sic intellige gl. in cle. 2. de rescri. in ver. per electionem. dixi de consuetudine, quia de iure communi debet collegium sibi eligere prælatum immediatum, vt ca. 1.
6 de ele. facit quòd leg. & no. in c. 2. de sta. reg. ¶ †Quòd prior ecclesiæ conuentualis dicetur habere dignitatem, licet sic remouibilis ad nutum superioris. Secus dicendum in priore claustrali, & dicitur claustralis, quia constituitur tantum, vt præsit claustro. habet. n. in eodem monasterio abbatem s. s. e. ad quem pertinet immediatè cura totius monasterij. sic intellige gl. in d. cl. & si principalis. in ves. per elect. iuncta alia gl. in vers. claustralis. Et idem in sacrista, custode, vel camerario monasterij vt not. in gl. proxi. alle. ¶ Quod ad esse dignitatis non requirit necessario, vt quis debeat ibi esse perpetuus: sed satis est quòd potest esse perpetuus. ideo dicitur, quòd vicarius episcopi, & prior conuentualis obedientiarius, habent dignitatem. vide gloss. iuncto
7 tex. in d. cle. & si principalis. in vers. per electionem. ¶ †An vicarius episcopi possit remoueri ad nutum ipsius episcopi. vide gl. s. al. quę tenet quòd sic. & dic quòd mortuo eo, qui dedit vicariũ cessat officium vicarij: si autem excommunicatur seu suspenditur, manet etiam suspensa iurisdictio vicarij. vide gloss.
8 si. in cle. vlt. de proc. ¶ †Ad simplex monachus possit esse vicarius

rius episcopi, vel esse adiutor alicuius prælati: vide remissiones, quas ponit gl. in d. c. cle. & si principalis. in ver. per electionem.
9 in fi. & per Io. de Lig. ibidem, & in cle. & si principalis. ¶ †An vicarius episcopi, vel prior conuentualis, possit deputari conseruator per Romanum pontificem? vide per gl. in d. cle. & si principalis. vers. delegatus. & ibidem habetur, vnde dicatur esse dignitas vicarij. Et dicit quòd descẽdit ex dignitate episcopi iure connexionis, & per hoc videtur inclinare, vt possit esse conser-
10 uator, de priore certum est, quòd non, vt ibi, &c. † Officialis foraneus episcopi non habet ordinariam, sed delegatam iurisdictionem: & ab eo appellatur ad episcopum: & dicitur officialis foraneus, qui constituitur in aliqua parte diœce. & ibidem gerit vices episcopi. Nec talis constituit vnum consistorium cum episcopo, sed suus vicarius generalis, quem tenet in ciuitate vide bo. gl. in d. cle. in ver. foraneo. secus dic in vicario principali, qui facit vnum consistorium cum episcopo, ille enim habet ordinariam, nec ab eo appellatur ad episcopum. vide glo. in c. Romana. de app. lib. 6. in ver. generaliter. & in c. licet. de of. vic. li. 6.
11 & 25. di. c. perlectis. per In. in c. suam. de of. vic. ¶ †Quòd prior claustralis seu simplex religiosus potest deputari delegatus per Papam ex certa scientia, hoc not. gl. in d. cle. in vers. Obseruari.
12 † Et not. sing. ex illa glos. quòd tunc princeps dicitur facere ex certa scientia, cum hoc exprimit, nõ ergo potest probari per testes. quod tenet Bald. in capitu. 1. per quos fiat inuesti. in vsibus feu. in contrarium tamen vide per D. de. Rot. dec. 331. Et ad materiam, vide bo. gl. in cle. 1. de iudi. ver. ex certa scientia. hoc intelligo, nisi ex verbis rescripti seu priuilegii possit apparere ex certa scientia scribentis, tunc enim non est necesse, vt apponatur specificè illa clausula, ex certa scientia. ita no, voluit In. in c. præsenti. quod hodie incipit, statutum. e. ti. lib. 6. fa. quod not.
13 Io. An. in c. nonnulli. e. ti. vbi satis hoc idẽ sentit. ¶ †Legatus autem papæ non potest etiam ex certa scientia delegatum facere religiosum simplicem, vel alium non habentem qualitatem requisitam in d. c. statutum. vt not. glos. fi. in d. cle. & si principalis.

CAP. III.

1 *Auditor cameræ, aliquæ auditores, an habeant ordinariam, vel delegatam iurisdictionem.*
2 *Beneficium largo modo sumptum comprehendit dignitatem.*
3 *Dignitatum appellatione quid veniat.*
4 *Beneficium an sit meum, aliud est, & aliud, an sit mihi debitum, huius dicti vide exempla.*
5 *Iudex si aliquid ex officio facere potest, & non faciat, non potest ab eo appellari.*

1 AVditor. † An auditor cameræ, vel contradictarum, seu alij auditores, habeant ordinariam vel delegatam iurisdictionem, sunt opiniones. vi-
2 de gl. 1. in hac ead. cle. ¶ †Quòd beneficium largo modo sumptum comprehendit etiam dignitatem, vide gl. in ista cle. audit or. vers. de beneficio. vide tamen in materia glo. nota. in c. 2. de præb. lib. 6. vers. dignitatum quæ dicit, quod appellatione dignitatum non venit ẽpatus, quia episcopatus non est dignitas, sed dignitatum culmen. vt ca. venerabilis. de præb. q̃ intelligo. nisi materia sit larga. arg. in c. 1. & 2. 22. dist. vnde & papatus potest
4 dici dignitas vt in c. 1. 40. di. † Differentia est, an beneficium sit meum. an mihi debitum, & eodem modo, an habeant ius in beneficio, an ad beneficium: post enim prouisionem mihi factam & acceptatam, seu collationem, beneficium dicitur meum, & per cõsequens habeo ius in beneficio. Ante verò collationem seu prouisionem si habeo aliquod ius ad aliud beneficium obtinendum, dicitur mihi debitum, & habeo ius ad beneficium vide gl. cum iuribus allegatis in ea. in d. clem. auditor. ver. debi-
5 tum. † Si datur facultas seu potestas iudici aliquid faciendi, non per hoc compellitur illud facere, si non vult. vide glo. in d. cle. auditor. in vers. poterit. ¶ Ex qua argue, quòd si iudex non vult facere id, quòd ex officio facere potest non potest ab eo appellari quòd apertius tenet Spec. intit. de offi. iu. §. impedit. & sentiunt In. & alij doct. in c. exceptionem. de excep.

CAP. IIII.

1 *Litigans super certo beneficio, si beneficium aliud receperit, quando dicatur primo renunciare.*
2 *Beneficium simplex requirens continuam residentiam si quis reciperet, an faceret expirare gratiam beneficii curati, etiam si recepto renunciaret, vel prius protestaretur.*

1 GRatiæ. † Quòd litigans super certo beneficio videtur illi renuntiare, si recipit secũdum quod cum alio, super quo litigat, non potest de iure tenere, dummodo pacificè fuerit possessionem adeptus, vel per eum steterit quominus nancisc atur. vide gl. in cle. gratiæ. in vers. renuntiare. iuncta gl. in ver. pacificè ¶ †Quòd is, qui consequitur
2 beneficium simplex requirens continuam residentiam, videtur renuntiare gratiæ, vigore cuius debebatur sibi beneficium curatum vel dignitas, ac si recepisset beneficium cum cura vel dignitate. vide gl. in d. cle. gratiæ. in ver. beneficium Ex quo infertur vnum sing. quòd secundum beneficium sine cura requirens continuam residentiam, facit vacare primum curatum, vel simplex requirens residentiam vel dignitatem, seu personatum vel officium, quasi à pari debeat in hoc iudicari ratione impotentiæ simul tenendi beneficium curatum, & non curatum requirens perpetuam residẽtiam. quòd multum valet ad extendendum c. de multa, de præb. nam si tale beneficium facit expirare gratiam, eodem modo debet iudicare vacationem primi, cùm eadem & fortior sit ratio in adepto, quàm in adipiscendo. Nec prodest, si dicatur hoc hic procedere ratione renunciationis præsumptæ ex iuris præsumptione, seu dispositione, quia vt hic dicitur in gl. non valeret protestatio quia esset contraria facto. & sic videtur, quòd hic inducitur priuatio ratione impotentiæ simul retinendi illa beneficia. in hoc tamen sunt opiniones, & plenè examinaui in c. fi. de cle. non resi. vide etiam per Fe. cons. 115. ¶ Licet quis velit dimittere secundum beneficium, vigore cuius vacauit primum, non tamen per hoc recuperat primum, quia ius semel extinctum non reuiuiscit: potest tamen de nouo, vel noua collatione illud consequi dimittendo secundum. vide gl. pe. & vlt. in clem. gratiæ. de resc.

CAP. V.

1 *Dispositio loquens de beneficio nouiter creato non habet locum in beneficio prius extincto & nunc renouato.*
2 *Actor suam intentionem pleuè probans debet obtinere, licet reus per exceptionis probationem reddiderit illam dubiam.*
3 *Beneficium existens tempore datæ literarum impetratarum ad beneficium vacaturum, potest in præiudicium impetrantis supprimi seu extingui.*
4 *Beneficium cum cura si conferri mandatur, potest prouideri de beneficio cui collata fuit cura.*
5 *Canonicus potest vigore canoniæ petere præbendam creatam post eius receptionem.*

1 LIteras. ¶ † Quòd dispositio loquens de beneficio nouiter creato, non habet locum in beneficio prius extincto & nunc renouato, tener glo. in clem.
2 fina. in verb. creatum. quidam tamen ibi contrà, si prorsus erat extinctum. & dic vt ibi not. ¶ †Actor suam intentionem plenè probãs debet obtinere, licet reus per exceptionem & ipsius probationem reddat illam dubiam: imputandum est enim ei ideo, quòd suam exceptionem clarè & plenè non probauit. vide gl. no. in cle. fi. de resc. in ver. creasum. in ver. sed quid si dubitatur. & videtur probari in c. in præsentia, de prob. & vide omnino quod ibi scripsi & per Bar. in l. nõ solum. in §. sed vt probari. ff. de nou. ope. nunc. ¶ †Quòd beneficium existens tempore
3 datæ literarum impetratarum ad beneficium vacaturum, potest in præiudicium impetrantis supprimi seu extingui. hoc mirabiliter sensit gl. fi. in cle. vlt. de resc. in verb. nec videtur ponderandum tempus datæ. Quidam tamen ibi tenent oppositum, sed posset sic distingui, quòd aut beneficium existebat tempore datæ, nõdum tamen vacabat, & tunc illud ante vacationem poterat supprimi per vnionem, vel ordinationem episcopi & capituli. nec habet de quo conqueratur expectans, cum ante vacationem non habebat ius in illo, nec ad illud beneficium quia gratia refertur ad beneficium vacaturum, sed istud non vacabat propter ordinationem factam & suppressionem tempore quo non vacabat: & sic intelligo & saluo illam glossam, quam in hoc repuro singularem, facit clementina secunda, de reb. ecc. non al. Aut benefi cium vacauit post datam, vel tempore datæ, & tunc non puto quòd aliquis citra papam possit in præiudicium alterius expectantis supprimere tale benefiicium si saltem gratia est concessa secundum stylum hodiernum. per cle. vnic. de concess. præb. & sic procedit opi. Lap. qui voluit te-
4 nere contra illam gloss. ¶ †Si mandatur conferri beneficium cum cura seu spectans ad collationem episcopi potest prouideri de bñficio cui fuit collata cura post datam literarum. Idem de illo, quod pertinuit ad episcopum post datam: quoniam in his spectatur tempus collationis, & non datæ. vide gloss. fi. in dicta clem. fina. de rescrip. ¶ †Quòd canonicus potest vigore canoniæ petere præbendam creatam post receptionem suam, vide gloss. in dicta clementi. fina. in fine.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶De electione. Rub.

CAP. I.

1 *Dispositio loquens de hominibus & religiosis habet locum in fœminis, & monialibus.*
2 *Constitutio loquens de fœminis non extenditur ad masculos.*
3 *Prælati appellatione venit habens officium, à quo potest remoueri ad nutum.*
4 *Coloris diuersitas quo casu inducit diuersitatem habitus.*
5 *Color vbi non est de habitu, quibus casibus possint religiosi vti colore, vt placet.*
6 *Eligi prohibitus an possit postulari.*
7 *Cuius an possit postulari in prælatum religiosum.*
8 *Constitutio odiosa seu pœnalis an possit extendi nedum ex ratione expressa, sed etiam ex tacita subintellecta.*
9 *Religiosus an possit eligi in prælatum ecclesiæ secularis, & cuius.*
10 *Clerici seculares, licet certæ formæ & colores sint sibi prohibiti, non dicuntur tamen habere certum habitum nec respectu coloris, nec formæ.*

1 VM Romani. †Dispositio loquens de omnibus & religiosis, habet locum in fœminis & monialib. ratio primi, quia homo est communis generis. ratio secundi, quia masculinũ concipit fœmininum. gl. hoc tenet in cle. 1. in ver. homines. in prin. seeus dic in dispositione loquente de monialibus, illa enim non extenditur ad monachos: quia fœmininum non concipit ma-
2 sculinum. †Et idem eadem ratione dicendum in constitutione loquente de abbatissis, vt non extendatur ad Abbates. vt est
3 gl. no. in clem. attendentes. de sta. reg. in verb. cecidisse. ¶†Appellatione prælati venit habens officium, à quo etiam potest remoueri ad nutum vt est prior, minister, custos, vide gl. in cle.
4 1. in ver. prælatum. facit tex. in c. 1. de æta. & qual. ¶†Quod diuersitas coloris duntaxat non inducit diuersitatem habitus, ni-
5 si color ex dispositione regulæ esset de habitu. †Item quòd vbi color nouus est habitu, possunt religiosi seruata forma habitus vti colore, vt placet. not. gl. ver. vel habitus. quod intelligo, dumtamen color sit honestus. ar c. clerici. de vi. ho. cler. Item limito dummodo omnes in eodem monasterio saltem in superiori habitu se conforment in colore, ne videatur inter eos di-
6 uersitas. ar. in c. Deus qui. de vi. & ho. cle. †An prohibitus eligi, possit postulari. gl. in ver. eligatur. quòd sic. & no. in eo quod dicit. religiosum posse postulari in prælatum alterius religionis, vel habitus, licet non posset eligi: & hoc ideo, quia talis non prohibetur eligi propter crimen, sed propter diuersitatem religionis, vel habitus. †An autem laicus possit postulari in prælatum religiosum. vide nota. in c. cum monasterium. de elect. & de materia generaliter, an prohibitus eligi possit postulari. vide plenè no. in c. fi. de postu. præl. ¶Item no. ex eadem gl. talem posse solum à papa postulari. Ratio, quia nullus citra papam potest dispensare contra concilij constitutionem, qualis fuit illa
7 cle. 1. Et in hoc no. illam gl. sic intellectam. & idem videtur vel le gl. in c. cum dilecti. de elect. facit tex. in c. dilectus de præben.
8 plenè examino in c. at si clerici. §. de adulteriis. de iud. ¶†Quod constitutio odiosa seu pœnalis debet extendi per similitudinem rationis ratione expressa notat ead. gl. in versi. eligatur. Et aduerte, quia solet allegari hæc gl. quòd talis extensio fieri non debet, nisi quãdo ratio est expressa. sed certe hoc specificè non requirit hæc gl. sed allegat rationem ibi expressam: idem igitur dicendum, vbi est tacita & subintellecta, quia taciti & expressi non est differentia, vt in l. cum quid. ff. si cert. pet. etiam in ratione constitutionis. vt in reg. fi. de re. iur. li. 6. & in l. non dubium. C. de legib. Et quòd hoc fuerit de mente Io. Andr. patet in glo. sua, in clem. 1. §. de rescrip. vbi dixi. ad idem vide bo. tex. in l. 2. §. quid si curatores. & in vers. quid ergo si non sunt. ff. ad Treb. & in l. libertum §. senatus. ff. de rit. nup. & l. fin. 1. resp. ff. qui pe. tu. per Bar. in l. si constante. ff. sol. mat. in 8. & 9. q. in l. 2. §. 1. ff. de his qui not. infa. per Bald. in l. maximum vitium. C. de lib. præ. & in l. scire. §. sufficit. ff. de excu. tu. vide etiam de materia pro, & contra, per gl. in c. in fidei fauorem. de hære. li. 6. & in c. constitutionem, de regul. e. lib. & in regula, odia. in Merc. & in c. j. de temp. ord. libr. 6. per d. Ant. in d. c. fi. de consue. & in multis aliis locis tractatur. sed ista occurrunt mihi de præsenti absque alia libro-
9 rum reuolutione. ¶†An possit religiosus eligi in prælatum ecclesiæ secularis collegiatæ non episcopalis. vide per gl. in verb. secularis & videtur post multa inclinare in partẽ affirmatiuam.
10 †Et ex ead. gl. not. quòd clerici seculares non dicuntur habere certum habitum, nec respectu coloris, nec respectu formæ, licet sint eis certi colores, & certæ formæ prohibiti. largo tamen modo dicitur habitus clericalis conueniens, & clericis non prohibitus, quod not. Item ex eadem gl. no. quòd habitus certus discernitur ratione formæ aut ratione coloris. si ergo non astringitur quis ad portandum vestes sub certa forma, vel colore, non potest dici, quòd habeat certum habitum, licet certæ formæ sint sibi prohibitæ, vel colores. quòd tene mẽti, quia facit ad multa. vide ad prædictam gl. no. 21. q. 4. in qua summa tractat. an clerici possunt vti vestibus pretiosis, maximè sericis, secundum consuetudinem regionis, & quid dezindato.

CAP. II.

1 *Concilium generale licet regulariter non possit tollere vel corrigere constitutionem Papæ, quibus tamen casibus id possit, vide.*
2 *Inferior iurisdictionem habens an possit iuuare legem superioris apponendo, vel augendo pœnam.*
3 *Cardinales quòd faciant collegium, non debet censeri iure singulorum, licet singulariter sint in eorum titulis collocati.*
4 *Constitutio superioris septem modis, & quibus, tangi dicatur.*
5 *Constitutionem qui non potest tollere, non valet circa illam dispensare.*
6 *Dispensationis diffinitio.*
7 *Vicariatus ecclesiæ vniuersalis solum Petro & successoribus apostolis fuit datus, nec transit ad alium sede vacante, nec mortuo eo ecclesia est sine pastore.*
8 *Vicaria, sede etiam vacante, non transit ad concilium generale.*
9 *Cardinales possunt in actu electionis ordinare, quòd nominatus à pluribus numero sit Papa, non expectato consensu duarum partium.*
10 *Cardinales mortuo Papa cardinalem creare non possunt, sed tantum quæ pertinent ad certum collegium.*
11 *Camerarij papæ officium quale sit.*
12 *Cardinalis vnus solet esse maior pœnitentiarius, officio tamen in conclaui vti non potest.*
13 *Cardinalium quod maior pars fecit, valet, nisi aliud iure caueatur.*
14 *Facta vbi plura iunguntur in eadem dispositione, qualitas posita vni non qualificat aliud, licet ambo facta eodem regulentur verbo.*
15 *Camerarius Papæ, auditor cameræ, & matiscallus quam iurisdictionem habeant.*
16 *Inquisitor hæreticæ prauitatis delegatam, non ordinariam habet iurisdictionem, officium tamen mortuo Papa non expirat.*
17 *Concorditer, vnanimiter, & nemine discrepante, idem significant.*
18 *Dispositum in morte naturali, habet locum in ciuili, ex identitate rationis.*
19 *Territorium, districtus, & diœcesis, quid proprie significent.*
20 *Cardinalibus mortuis, vel de conclaui exeuntibus præter vnum, apud illum omnibus solum remanet ius eligendi Papam.*
21 *Citatus ad curiam auctoritate Papæ tenetur nihilominus ire vel mittere etiam mortuo Papa, sicut prius.*

1 E Romani. ¶†Quod cõcilium generale non possit tollere, seu corrigere, vel alter violare constitutionem Papæ, etiam sede apostolica vacante: gl. est, quam reputo sing. in ver. inferiorem, in fi. quod limito, nisi in his in quibus concilium est supra papam. & hoc profecto fuit de mente illius gl. relatæ ad tex. exclusit enim consilium tanquam inferius, & vt habens potestatem à Papa. secus ergo vbi est super ius, & potestatem habet à Deo, quod quando contingat, vide quod leg. & no. in c. Anastasius. 19. dist. & in c. si papa, 40. di. plenissimè dixi in quadam mea
2 disputation. in qua tractaui de potestate cõcilij & papæ. †Nunquid inferior habens iurisdictionem possit iuuare legem superioris, apponendo, vel agendo pœnam? dic quòd sic not. glo. in
3 ver. tolli probatur in c. vt animarum. §. 1. de cõst. in 6. ¶†Quod cardinales faciunt cœtum seu collegium, nec debent censeri iure singulorum, licet singulariter sint in eorum titulis collocati, vide bo. gl. in ver. certum. facit quod not. In. in c. cum te. de re iu. vbi prosequitur, an collegium cardinalium possit restitue
4 re famæ. ¶†Not. septem modos quibus, aut per quos constitutio superioris possit tangi, quorum quilibet prohibetur regulariter subdito. Primus modus est modificare, secundus corrigere, tertius mutare, quartus quicquam ei detrahere, quintus aliquid addere, sextus dispensar e quolibet circa ipsam, seu aliquam eius partem, septimus illi renunciare, glos. iuncto text. in
5 verbo, modificare, †Ex qua not. quòd regulariter is, qui non potest constitutionem tollere, non valet circa illam dispensare. ita arguit, si bene consideretur textus iste iuncto principio, cum ver. opinionem. & probatur ratione: quia per dispensatio nem vulneratur constitutio quo ad illam causam. 22. q. 4. c. dis-
6 plicet. †Et vide bonam glo. quæ ponit diffinitionem dispensationis. 1. q. 7. c. requiritis. §. nisi rigor. quando ergo inferior dispensat, hoc facit ex potestate sibi specialiter permissa. vt in c. dilectus. de tempo. ord. & in c. at si clerici. in §. de adul. de iudi. hic tamen posset notari, quòd stricto modo aliud est tollere constitutionem, aliud circa illam dispensare, quia tex. in hac cle. ne Romani. posuit illa vt diuersa, & hoc voluit gl. notanda in ver. dispensari. & dic, quòd tollere est in totum eneruare: dispensare verò quo ad certum casum relaxare.
7 ¶†Quod vicarius ecclesiæ vniuersalis solum Petro & successoribus apostolis fuit datus, nec transit in aliũ: sede apostolica vacante

vacante, nec propterea mortuo vel cedẽte Papa grex fidelium est sine pastore, vel ecclesia sine sponso. quia sponsus rector & pastor, est Christus, & caput ecclesiæ, quæ est ipsius corpus. hoc
8 ponit gl. no. in ver. consonam. †Ex qua not. argue, quòd etiam ad cõcilium generale non transit vicaria sede vacante, & sic non poterit cõcilium exercere potestatem spectãtem ad Papam. De cætu vero cardinalium est dubiũ per tex. d. cle. ne Romani. vide tamen, quod dixi in disput. quam super hac materia feci. & ad primum dictum facit c. ita dominus. 19. dist. & c. hæc est fides. 24. q. 1. In contrarium facit c. quodcunque ligaueris. ead. cau. &
9 q. gl. tamen ibi facit pro prima opi. cogita. †Cardinales possunt in actu electionis statuere, seu ordinare quòd nominatus à pluribus numero, sit Papa, non expectato consensu duarum partium. gl. in verb. reprobamus. & idem ibi Pau. quod tamen dixit hoc non posse fieri vno ex cardinalib. contradicente. arg. l. Sabinus. ff. com. di. facit quod no. dict. in c. scriptum. de elect. & pro
10 primo vide gl. no. in c. sicut. ver. præter. de elect. lib. 6. ¶†Quod cardinales non possunt creare cardinalem etiam mortuo Papa. gl. in ver. potestatis. Ex qua infertur iuncto tex. quòd creare cardinalem spectat ad solum Papam. Ea, quæ spectãt ad collegium cardinalium sine Papa, possunt exerceri sede vacante, non obst. constitutione illius clem. ne Romani. gl. in verbo, Pertinentis.
11 ¶†Ad officium camerarij Papæ pertinet temporalia pauperibus erogare: & hodie est magnum officium, & iurisdictionem exercet circa omnes debentes cameræ apostolicæ, & auditorem habet ad hoc, quem poterit habere etiam sede vacante. vi-
12 de gl. in ver. camerarium. ¶†Cardinalis solet esse maior pœnitentiarius, tempore tamen inclusionis in conclaui maior pœnitentiarius si est cardinalis, non potest vti officio, si tamen nol let in clausura manere, etiam personaliter vtitur officio, vt in
13 verbo, maiorem. & ibi glo. ¶†In pertinentibus ad cœtum seu collegium Cardinaliũ valet quòd fit à maiori parte ipsorum, nisi aliud iure caueatur. gl. in verbo, cœtus. & ex ea. gl. not. iun-
14 cto text. †quòd vbi plura facta iunguntur in eadem dispositio ne, qualitas apposita inter aliqua vnius facti, non qualificat aliud factum, licet ambo facta regantur eodem verbo. quod bene no. facit ad not. per Bart. in l. talis scriptura. de leg. 1. & l. prætor. ff. de vi bo. rap. vide etiam quod dixi in c. secundò requiris.
15 de app. ¶†An camerarius papæ auditor cameræ, & mariscallus habeant ordinariam iurisdictionem, vel delegatam, vide gl. in
16 ver. expirare. †Ex qua no. in fi. quòd inquisitor hæreticæ prauitatis habet delegatam, & non ordinariam: & speciale est, q̃ officium ipsius non expirat etiã mortuo papa. de quo vide quod
17 leg. & no. in c. ne aliqui. & c. pe hoc. de hær. lib. 6. †Quando aliquid debet fieri à pluribus collegialiter, & concorditer, oportet quòd nullus illorum discrepert. ex quo nota. significatum huius aduerbij, concorditer. Idem est ergo fieri concorditer, q̃ vnanimiter, & nemine discrepante. vide gl. & tenebis menti in verbo, Concorditer. Idem no. gl. in c. cupientes. e. ti. li. 6. & videtur probari in c. quorundam. eodem tit. li. 6. quod plenè dixi in
18 c. non potest. de re iu. vbi gl. videtur innuere contrarium. †Ex identitate rationis dispositum in morte naturali, habet locum in morte ciuili. vide gl. in ver. Moriente. leg. & not. in l. Deo nobis. C. de epis. & cler. vide quod not. in c. cum sis. de conuer. coniug. sic limita quod not. gl. 16. q. j. c. placuit. quæ dicit mortem ciuilem non æquiparari naturali, nisi in casibus iure expressis.
19 †Territorium, & districtus, propriè sumpta, differunt à diœcesi. Nam districtus seu territorium est, in quo quis habet iurisdictionem licet sit alterius diœcesis. vide glo. in ver. diœcesim. facit. l. pupillus §. territorium. ff. de ver. si. Quandoque tamen põnitur pro diœce. vt dicta cle. ne Romani. & vide glo. in ver. hoc
20 casu. †Quòd mortuis, vel exeuntibus de conclaui omnib. Cardinalib. præter vnum, apud illum solũ remanet ius eligendi papam, sicut seruatur in aliis collegiis. quod bene not. & tene diligenter menti. vide gl. in ver. omnes. ¶Quòd si omnes Cardinales recedunt de loco, vbi esset fienda electio papæ, vide glos. in ver. diœcesim. in fin. & in ver. compellat. ¶Et ibidem habetur, quid si aliqui Cardinales nolunt intrare in conclaui timentes
21 iustum metum mortis. †Citatus ad curiam auctoritate papæ tenetur nihilominus ire, vel etiam mittere mortuo papa, sicut prius, not. gl. in ver. Quacunque causa. per text. §. fi. huius clem.

CAP. III.

1 *Intimatio appellationis vel alterius scripturæ quando fit: eius expensis dari debet, cuius nomine fit intimatio.*
2 *Intimatio debet fieri ad domum solitæ.*
3 *Intimatio alicuius actus vbi requiritur, quo casu sufficit scientia eiusdem actus intimandi, & quibus.*

1 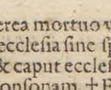Causam. ¶†Cùm intimatur appellatio in causa electionis, postulationis, vel prouisionis interposita, debet dari tenor appellationis expensis ipsius appellantis. no. gl. in verb. porrecto. & idem videtur dicendum in aliis casibus, in quibus fienda est alicui intimatio. argu. illius cle. in fi. præall. gl. simile in libello, cuius copia traditur expensis ipsius actoris, & no. sin. vtrunque dictum. Circa primum quidam tenuerunt ibi contrarium dicentes, quòd lectio seu perlectio bene fit expensis ipsius intimantis, copia verò fit expensis appellati. Ego dico quòd si tex. ille bene ponderetur in verb. porrecto. hoc intendit: quia aut volens appellationem interpositam intimare non curat illius tenorem perlegi facere in præsentia ipsius appellati, & tunc tenetur illi dare copiam ex pensis suis, argu. in c. appellatio. de app. lib. 6. Aut facit sibi illam perlegi, & tunc satis est, quòd illi copiam transcribendi faciat sub forma publica. Quo ad secundum de libello, vide aliam gl.
2 in cle. sæpe. de ver. sig. in ver. pronuntiatio, quæ idem tenet. sed vide Bar. in l. j. ff. de eden. & quod scripsi in c. j. de li. ob. †Intimatio, vel citatio debet fieri ad domum, in qua quis communiter habitare consuenit, & dicitur illa in qua plus, quàm alibi habitauit, licet vltra dimidium anni ibi non habitauerit: & si æqualiter habitauit in duobus locis, poterit in quolibet illorum loco
* rum fieri intimatio, seu citatio. vide tex. iuncta gl. in ver. cõiter. & de materia vide Bart. in l. 4. §. prætor ait. ff. de dam. infe. & quod scripsi in c. causam. de do. & cont. Paul. tamen in dicta cle. dicit, quòd gl. procedit quando pariter in vtroque loco habitabat. Si verò tempore intimationis habitabat in alio loco, tunc ibi de-
3 bet fieri intimatio. †Vbicunque requiritur alicuius actus intimatio, etiam cum solennitate, sufficit scientia seu notitia certa plena illius actus intimandi: non ergo requiritur necessariò intimatio data notitia. vide bo. text. iuncta gl. in ver. Certa. in d. clem. causam. quod intellige quando intimatio est fienda ad finem simplicis notitiæ habendæ, vt in casu dictæ cle. secus si requiritur etiam ad alium effectum. puta, vt veniat ad defendendum denuntiantem. de quo no. Dy. in reg. eum qui. lib. 6. & per Bar. in l. emptor. C. de euict. per Can. in c. fin. de emp. & ven. Vel dic, quòd aut requiritur non solum intimatio, sed etiam requisitio ad aliquid faciendum: & tunc non sufficiat notitia sine intimatione. & ita loquitur c. fi. de emp. & vend. & hoc voluit gl. fi. hic in prin. quam bene no. & requiritur sola intimatio & sufficit notitia sine intimatione, vt hic:

CAP. IIII.

1 *Confessio vel probatio illius valet, qui cum ex aliquo defectu admitti non debebat, fuit de facto admissus.*
2 *Confessio facta in processu nullo, valet.*

1 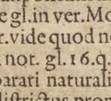Onstitutionem. ¶†Si is, qui non debet admitti ad probandum ex defectu aliquo fuit de facto admissus, valet confessio seu probatio aliàs legitimè facta. vide bo. tex. in d. cle. iuncta gl.
2 pe. †Et facit quod no. Inn. in c. fi. de rest. spo. vbi sing. dicit valere confessionem factam in processu nullo. & ibi tex.

CAP. V.

1 *Constitutio papalis si aliquod sacramentum conferri prohibet, si contra fiat non impeditur character.*

1 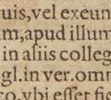Nplerisque. ¶†Licet constitutio papalis prohibeat consecrationem vel ordinem, vel aliud sacramentum certo casu conferri, & dicernat irritum contra factum, non per hoc si contra fiat impeditur character, & ipsius impediatur executio. not. gl. in verb. vel aliquod, vide quod no. in c. quanto. de consue.

CAP. VI.

1 *Voces absentium non vocandorum, quæ pro non discordantibus habeantur.*

1 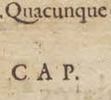Vod circa. ¶†De vocibus absentium non vocandorum, vel vocandorum, qui venire noluerint, aut expresè renunciauerunt, non debet haberi ratio, etiam in casu quo requiritur plena concordia omnium de collegio. Et idem de illis, qui certo respectu vocem non habent, vt sunt in collegio marium non constituti in sacris ordinibus, vel in monast eriis non professi monachi. vnde etiam considerato mero facto non habentur isti pro discordantibus. vide bo. gl. in ver. Quæ in facto. circa fi. & bene no.

Universidad de Deusto

CAP. VII.

1 *Quota litis an possit ex consuetudine deberi pro munere iudicandi.*
2 *Consuetudo semel à iure damnata, an possit iterum introduci.*
3 *Iurisdictio episcopalis licet sede vacante deuoluatur ad certas personas ex priuilegio, consuetudine vel statuto: non tamen per hoc deuoluitur iurisdictionis emolumentum.*

1 STatutum. ¶†An ex consuetudine possit deberi pro munere iudicandi quota litis. vide gl. cum suis remissionibus in ver. ex iurisdictione.
2 ¶†Verum consuetudo semel à iure damnata possit iterum introduci, vide gl. no. & semper menti tenendam, in ver. consuetudine. in fi. quæ sentit, quòd sic. & pro illa gl. optimè potest adduci ratio c. non debet. in prin. de consangui. & aff. recipit enim mutationem secundum diuersitatem temporis. facit. 4. dist. c. erit autem lex. Contrarium videntur sentire Paul. & Io. de Lig. in clem. 2. de reb. ec. non al. & Bar. in l. omnes populi. ff. de iu. & iu. & in l. de quibus. ff. de legi. & vide per Io. An. in add. Spec. de instru. edi. §. compendiosæ. versi. sed nunquid de consuetudi. per Bal. in c. 1. de. capi. Corra. in vsib. feu. vbi dicit, quòd aut consuetudo habebat id, quod ius commune, & potest iterum præscribi, alʼs secus. quia primo casu est potius iuris obseruantia, quàm consuetudo iuxta no. in c. 1. de constit. vide tamen quod plenè
3 dixi in c. 2. de prob. †Quòd licet sede vacante deuoluatur iurisdictio episcopalis ad certas & singulares personas ratione ipsarum dignitatum ex priuilegio, consuetudine, vel statuto, non tamen per hoc deuoluitur ipsius iurisdictionis emolumentum, nisi specificè hoc habeat consuetudo. quod nota. quia facit ad multa. de quo videtur hic tex. iuncta gloss. in ver. emolumento. nec venit emolumentum ratione accessorij, tum quia hoc est priuilegium in alterius præiudicium: ideo restringendum. tum propter rationem notatam hic in gl. 1.

CAP VIII.

1 *Prouisio, dictio, quæ in se comprehendat.*
2 *Species quando adiungitur generi, tunc genus comprehendit omnes species, præter expressam.*
3 *Electio an comprehendatur sub verbo prouisionis.*
4 *Religioso non potest dari licentia consentiendi electioni, vel prouisioni, si quam contingeret de eo fieri, & quare. 7.*
5 *Ex vigore licentiæ generalis non potest consentire electioni, etiam prius de eo factæ ipso ignorante: & quare.*
6 *Abbas ne maleficiat, quibus casibus absoluere possit monachum, vt aliud intret monasterium.*

1 COncessa. ¶†Verbum prouisio, est satis latum, & comprehendit in se nominationem, postulationem, præsentationē, & collationem. vide gl. in ver. prouisioni. Et idem dic de electione pari ratione. sed gl. hic non fecit mentionem de electione, quia text. hic ad maiorem declarationem de ea fecerat specialem mentionem.
2 †Nam quando species adiungitur generi, tunc genus comprehendit omnes species præter expressam. ad hoc quod le. & no.
3 in c. 1. de const. †Vel dic melius quòd electio non comprehenditur sub verbo prouisionis. text. est in c. cum in illis. 1. resp. de præb. li. 6. & ibi gl. super ver. electionem. & hoc in materia stricta. in materia verò larga tene, quod prius dixi, arg. hic, & ex no.
4 in d. c. cum in illis. ¶†Non potest dari religioso licentia consentiendi electioni, vel prouisioni, si quam contingeret de eo fieri, etiam in certa ecclesia: & hoc propter vitium ambitionis exprimendum, vt not. gl. in verb. si quam. Oportet quòd prius vocentur, & postea licentia concedatur, sic intellige c. si religiosus. de elect. libr. 6. ¶†Quòd vigore licentiæ generalis non potest religiosus consentire electioni etiam prius de eo factæ ipso ignorāte. Ratio, quia talis licentia non subsistit viribus: vi
6 de text. iuncta gl. in verbo, nullus. †Malè facit abbas absoluens monachum, vt possit intrare aliud monasterium, nisi illud habeat paratum, & constet quòd illum recipere velit: tamen valet, si hoc facit vide glo. in verbo, firmitatis. †Secus tamen est, quando dat licentiam, vt possit consentire prouisioni de eo factæ, vt in dicta cle. fin. quia tunc non valet talis licentia, vt ibi. & hoc, quia maior tūc notatur ambitio. In clericis tamen secularibus bene valeret talis licentia: quia maior notatur ambitio in professio. vide gl. in verbo, præall. & no. eam.

¶De renunciatione. Rub.

CAP. I.

1 *Reuocatio procuratoris facta post petitam cedendi licentiam, nondum tamen obtentam, quando teneat, & quando non.*
2 *Procurator vnus vel plures, clericus vel laicus, insolidum vel coniunctim, constitui potest ad cedendum beneficio, etiam si sit pontificalis dignitas.*
3 *Reuocatio procuratoris an & quando valeat, re non integra, & absque eius certioratione.*
4 *Renunciatio beneficij an possit fieri in manibus collatorum, vel confirmandorum.*
5 *Reuocatio mandati generalis ad cedendum, cui debeat intimari.*

1 CVm illusio. ¶†Tenet reuocatio procuratoris facta post petitam licentiam cedendi nondum obtentam, si reuocationis notitia peruenit ad procuratorem, vel ad superiorem: secus dic, si iam erat
2 obtenta licentia. vide gl. in ver. cedendum. ¶†Quòd ad cedendum beneficio, etiam si sit pontificalis dignitas, potest constitui vnus procurator vel plures. Item clericus, vel laicus: & si plures constituuntur, non est vis an insolidum an coniunctim. vide gl. in ver. procuratorem. & no. eam, quatenus dicit de laico.
3 ¶†Si quis per iustum metum constituit procuratorem ad cedēdum, potest illum etiam ignorantem reuocare, tenebit́que reuocatio, licet reuocationis notitia non peruenerit ante renuntiationem ad ipsum procuratorem, vel ad superiorem. vide text. iuncta gl. in ver. sponte. ¶An & quando valeat procuratoris reuocatio absque ipsius certioratione. vide plures opiniones positas in gl. in ver. tentat. & vide quod dixi in c. ex parte. de
4 cani. de resc. ¶†An in manibus collatorum vel confirmatorum possit fieri renuntiatio beneficij. vide glo. in ver. manibus. quæ primò dicit, quòd sic, licet iste non sit episcopus. ponit opi. In. quæ *communiter* videtur teneri, quòd renuntiatio debet fieri in manibus illius, qui potest inuitum destituere. Et tene menti hanc opinionem, vide quod plenè dixi in repet. c. si quis con-
5 tra clericum. de foro comp. ¶†Si mandatum de cedendo erit generale, puta ad cedendum in manibus eius, qui recipere de iure potest, cui debet tunc fieri reuocationis intimatio? dic quod procuratoribus, vel omnibus, qui de iure possent talem cessionem recipere. vide gl. in ver. facienda.

¶De supplen. neg. præl. Rub.

CAP. I.

1 *Ius nouum, vel priuilegiorum derogatium dissonens de regularib. non extenditur ad clericos seculares, licet in vtrisque eadem sit ratio.*
2 *Collatio beneficij ad ecclesiam inferiorem pertinens, per eius negligentiam non ad diœcesanum loci, sed ad prælatum capituli deuoluitur.*
3 *Eligere vel præsentare debentium ex negligentia deuoluitur potestas ad confirmantem.*
4 *Beneficij licet ex consuetudine non collatio, sed commissio fieret, talis tamen commissio vltra tempus Lateran. concily prætermissa deuoluitur ad superiorem.*
5 *Prioratus, si in ecclesia est principalis prælatura: & ei per viam electionis prouidetur, trium mensium tempus datur ad eligendum, iuxta cap. ne pro defectu. de electione.*
6 *Exemptio prælati habenti ius conferendi non impedit deuolutionem collationis ad diœcesanum in beneficiis non exemptis.*
7 *Potestas conferendi an deuoluatur ratione negligentiæ in beneficiis exemptis, quæ auctoritate Papæ diœcesanus habet conferre, & ad quem.*
8 *Executor si notoriè indigno confert, an collatio teneat, vel ad quem deuoluatur.*
9 *Conferre indigno, & nulli conferre, quibus casibus parificentur, & quilibet non.*
10 *Beneficia solita conferri clericis secularibus, non possunt conferri regularibus, nisi sint curata.*
11 *Patronus ecclesiæ curatæ potest præsentare ita religiosum, sicut secularem, dummodo non præsentet eum vt claustralem.*
12 *Succedens in potestate conferendi ratione negligentiæ, vel delicti, debet conferre talibus personis, quibus primus tenebatur.*
13 *Pensiones nouæ imponi, & veteres augeri possunt. per episcopum ex causa, non per habentem potestatem conferendi.*
14 *Beneficia quæ propriè de mensa prælati, vel capituli esse, & an vacare dicantur.*
15 *Institutus in ecclesia vt claustralis, debet habere socium, secus si tanquam quilibet clericus.*
16 *Monachus, cui episcopus contulit prioratum propter negligentiam abbatis, non desinit esse claustralis & obedientiarius.*
17 *Manualia, quæ sunt de mensa, vacant per mortem vel reuocationem illorum, qui illis præsident.*

1 Via regulares. ¶†Ius nouum vel priuilegiorum derogatium dissonens de regularibus non extenditur ad clericos seculares, licet in vtrisq; eadem sit ratio. vide gl. & tene eam menti super verbo, regulares. sed in contrarium videtur gl. in cle. 1. §. de rese

§. de resc. in verbo præsidentes, vbi dixi: concordando potest dici dupliciter. primò istud procedit in dispositione iuris noui, vel in iure derogante priuilegio, quæ debent restringi nec extendi etiam ex similitudine rationis. iuxta no. per Bart. in auth. quas actiones. C. de sacrosc. eccl. facit. l. præcipimus. in fi. C. de ap. vel secundò dicas, quòd contra regulares specificè sit dispositum. quia ipsi frequenter in his excedebant, vt dicitur in litera. ideo non debet odium ad alios extendi. quia in his non ita de facili committebant, voluit in simili Io. And. in reg. odia, in 6.
2 ¶†Si beneficij collatio pertinet ad capitulū ecclesiæ collegiatæ inferioris citra cathedralem, per ipsius negligentiam in non conferendo deuoluitur collatio non ad diœcesanum loci, sed ad prælatum loci seu capituli, gl. est notabilis in verbo prælati. Et not. illam glo. quia nescio alibi, ex qua infertur, quòd sicut à capitulo ecclesiæ cathedralis fit deuolutio ad episcopum, vt in c. 2. de concess. præb. & in cle. si de beneficio. c. tit. ita dicendum in inferioribus collegiis, vt deuolutio primò fiat ad prælatum immediatum. In contrarium facit, quia isti inferiores habent collationem de iure speciali, ideo debet fieri deuolutio ad episcopum, ad quem de iure communi pertinet collatio: quia res de facili redit ad naturam suam. facit c. cum contingat. de decima. 3 5. dist. c. ab exordio. Primum tamen dictum est valde æquum propter coniunctionem, quæ est inter prælatum & suum capitulum. Et idem eadem ratione dixerunt quidam econtra, vt de prælato inferiori fiat deuolutio primò ad capitulum, & postea ad diœcesanum. & text. illius cle. quia regulares. intelligunt qñ prælatus habebat conferre de consensu sui capituli. quo casu in dubio fit deuolutio ad episcopum propter negligētiam vtriusque, & hoc tenuit ibi Paul. tamen in contrarium vide hic not. per doct. & pro dicto gl. & Pau. all. tex. opt. in cle. ne in agro. ver.
3 abbates. de stat. regu. ¶†Ex negligentia debentium eligere vel præsentare deuoluitur potestas ad confirmantem vel instituentem, siue sit diœcesanus, siue sit alius. gl. est sing. hic in verbo, dispositionem. ex qua no. quòd potestas non deuoluitur ad episcopum, nisi ad eum spectet potestas confirmandi: vel instituendi. ad hoc bene facit in argumentum, c. si vero. de iurepa. quod
4 not. ¶†Quòd licet in certis beneficiis secundum loci consuetudinem non fiat collatio, sed commissio: nihilominus si talis commissio non fit infra tempus Lateranen. concilij, deuoluitur potestas ad superiorem. gl. est nota. in verbo, committere. quod intellige quando ex tali commissione constituitur specialis administrator. vt in fin. præmissa quidam tamen intellexerunt hic, quòd idem sit committere, quod conferre. vnde text. in princ. ponit desiunctam inter committere & conferre.
5 & hoc forte verius. ¶†Si prioratus est principalis prælatura in ecclesia regulari collegiata, & ei per viam electionis prouidetur, habet locum in eod. c. ne pro defectu. de elect. vt detur tempus trium mensium ad eligendum. vide gl. in verbo, Lateranen
6 si. ¶†Exceptio prælati habentis ius conferendi non impedit deuolutionem collationis ad diœcesanum in beneficiis non exemptis ratione negligentiæ in non conferendo. vide bo. gl.
7 in ver. sua. in prin. ¶†An deuoluatur potestas conferendi ratione negligentiæ in beneficiis exemptis, quæ auctoritate Papæ diœcesanus habet conferre iuxta dispositionem huius cle. & si deuoluitur, ad quem fiat deuolutio, vide de vtraque quæstione in eadem gl. quæ tandem videtur sentire, quòd non habet locum in talibus deuolutio: quia habentibus conferre auctoritate papæ non currit tempus, vt in executorib. datis ad beneficia. no. gl. in cle. si de beneficio. de præb. Et præsupposito quòd fiat
8 deuolutio, recurrent ad papam, non ad inferiorem. ¶†Quid autem si executor confert notoriè indigno, an teneat collatio, & si non tenet, an deuoluatur potestas ad papam, an verò remaneat apud ordinarium, apud quem prius consistebat. vide pulchrè per In. in c. inter dilectos. de excess. præl. An potestas conferēdi deuoluatur ad diœcesanum in beneficis exemptis, si collatio fuit facta indigno, sicut obseruatur cum collatio negligitur, vide gl. in ver. negligentiam. quæ concludit quòd non. hæc clem. potius nouum, & præiudicat priuilegiis exemptionis.
9 †Ex hoc nota, q̄ in iure restringibis non parificantur conferre indigno, & nulli conferre, secus in iure non restringibili, cum paria sint nullum prælatum habere, vel indignum, vt in c. 2. de transl. epis. & pro primo vide Innoc. in c. cum nostris. de concess.
10 præb. vbi inter hæc duo ponit diuersitatem. ¶†In beneficiis solitis conferri secularibus clericis non possunt religiosi habentes præsentationem seu collationem præsentare regularem, seu conferre regulari, si illud beneficium non est curatum, vel illum volunt præsentare, vel claustralem, vide gl. in ver. secularibus. Ex qua nota, quòd tanquam clericum secularem possunt præsentare religiosum, si beneficium est curatum: & dicuntur præsentare vt claustralem, quando volunt posse eum remouere ad libitum, vt tunc remaneat claustralis, sicut prius. Secus ergo quando isti præsentant vel conferunt vt penitus absoluatur ab obedientia monasterij, & sit perpetuus rector illius ecclesię.
11 †Ex quo etiam nota, quòd patronus ecclesiæ curatæ potest præsentare ita religiosum, sicut secularem dummodo non præsentet eum, vt claustralem. de quo vide quod plene not. in cap.
12 quod Dei timorem. de statu. reg. & hoc tene menti. ¶†Succedens in potestate conferendi ratione negligentiæ vel delicti, non potest liberè conferre, cui vult. sed cum succedit in ius illius, debet vti eodem iure, quo ille: & sic debet conferre talib. personis, quibus primus tenebatur conferre. vide text. notabilem, quem semper tenebis menti hic, iuncta gl. in verb. religio-
13 sis, cum seq. & idem tenet Paul. de Liaz. ¶†Ex causa possunt ec clesiæ pensiones nouæ imponi, & veteres augeri per episcopum, tamen non per habentem potestatem conferendi. vide
14 gl. in ver. imponant. ¶†Beneficia de mensa non dicuntur vacare, vide gl. in ver. de mensa. iuncto text. Sed tu hoc limita, prout dicit gl. not. ī. de excess. præl. cle. 1. in verbo, ad mensam. in fi. & ibi optimè not. quæ bñficia vel bona dicantur propriè de men
15 sa prælati, vel capituli. ¶†Institutus in ecclesia vt claustralis, debet habere socium, secus si habet rectoriam tanquam quilibet clericus secularis. vide gl. in verb. reuocari. & meliorem de stat.
16 reg. cle. ne in agro. §. ad hæc. †Quòd non desinit esse claustralis & obedientiarius monachus, cui episcopus contulit prioratum propter negligētiam abbatis, quia nec plus nec aliter confert supplens quam negligens. vnde sicut si ipse abbas contulisset, potest illum reuocare ad libitum: ita nunc licet episcopus supplendo illius negligentiam contulerit. vide gl. & tene eam menti in verbo reuocari. dicunt tamen hic quidam quòd talis, qui sine causa reuocatur potest implorare superioris officium. de quo vide quod hic not. & in c. insinuante. qui cle. vel vo. &
17 per Io. An. in c. cum singula. de præb. li. 6. in nouella. ¶†Quod manualia, quæ non sunt de mensa, vacant per mortem vel reuocationem ipsorum, qui illis præsident. vide in gl. prox. alle. iuncto text.

¶De ætate & qualitate. Rub.

CAP. I.

1 *Cardinalis nullus est, qui saltem non sit diaconus.*
2 *Conuersi laici, cum non sint in sacris, an sint excluſi à capitulo.*
3 *Canonicus si non vult promoueri ad sacros, necessitate ecclesiæ vergente potest canonicatu priuari.*
4 *Constitutio respicit præterita respectu actus futuri pendentis à iam gestis de præterito.*
5 *Prepensus, vnde dicatur.*
6 *Canonicus non constitutus in sacris quæ perdat, quæque obtineat, & super quæ non possit secum dispensari.*
7 *Canonicus non in sacris si de facto admittitur in capitulo, an electio vel alius actus corruat.*
8 *Canonicus ante ætatem legitimam promotus ad sacros, an habeat vocem in capitulo.*
9 *Canonicus si non est in sacris tempore vacationis ecclesiæ, tempore autem electionis de ea fiendæ reperitur in sacris, an possit interesse tali electioni.*
10 *In sacris si nullus de capitulo reperitur, & imminent negotia, per quem expediri debeant.*
11 *Prælati electio si imminet, nec aliquis de capitulo est in sacris, quæ partes sint superioris.*
12 *Annexio sacramentorum, dignitatum, vel beneficiorum quotuplex fit, quo iure & ordine fieri possit, & quæ amittantur, nisi fiat, vsque ad fi.*
13 *Dispensatio, cum sit stricti iuris, non extenditur ad casum separabilem, & quare.*
14 *Prælatus negligens promoueri ad ordinem dignitati suæ annexum, an priuetur voce in eadem ecclesia.*
15 *Capituli appellatione an veniat prælatus.*
16 *Canonicus non constitutus in sacris, licet sit excluſus à voce capituli, omnia tamen alia obtinet, quæ ex voce capituli non proueniunt.*
17 *Capellania vel alteri certum ordinem annexum habenti, an quis priuetur iuxta huius clem. pœnas, si illum ordinem prætermiserit.*
18 *Canonico renuenti promoueri ad ordinem annexum si dimidia distributionum subtrahatur, & alia non sufficiat ad sustentationem, an ei remittetur.*
19 *Dimidia distributionum renuentibus ordinem annexum subtracta, quibus veniat applicanda.*

1 Thi qui. ¶†Quòd inter cardinales nullus est, qui saltem non sit diaconus, not. primam glossam. ¶†An conuersi laici
2 sint virtute huius clem. excluſi à capitulo, cum non sint in sacris, vt text. iste requirit? dic quòd si omnes in collegio sunt tales, certum est quòd non excluduntur, cum text. iste loquatur de his qui mancipian

Universidad de Deusto

tur diuinis officiis, alias sequeretur quòd moniales non haberent vocem in earum capitulo ad hoc vide gl.in verbo,mancipati.& gl.pe.& vlt.in c.ex eo.de elect. lib.6.si autem aliqui sunt clerici aliqui conuersi laici,dicit hæc eadem glo. quòd in conuersis laicis nihil hic immutatur per hanc cõstitutionem:quia, vt s.dixi,ista clem.loquitur de mancipatis diuinis officiis, quales,sunt conuersi laici.ideo dicit hæc gl.in eis stándum ei,quod not.in d. ca. ex eo.Sed aduerte quia ibi solum dicitur tales non debere interesse electioni vnà cum clericis. de aliis verò actib. nihil dicit.sed tu omnino vide per Fed.consilio.206.&per Spe. in tit.de iudic.o.versi.quid de conuersis.& per Io.An.post Ae gyd.in c.1.de proc.aliquid per Inn. in c.2.de consti. & quod tales non sunt de capitulo,facit in arg.c.& si Christus.de iu.iu.iuncta subscriptione cum simili.vide tamen in locis præall.¶ Non astitutus in sacris potest habere vocem in aliqua ecclesia collegiata clericorũ vel religiosorum,dummõ nõ habeat rõe canonic,sed habeat alio iure,puta ꝓsuetudine,statuto,vel priuilegio.
9 gl.in verb.mancipati. in fi.& tene eam menti. ¶ †Si canonicus non vult promoueri ad sacros,necessitate ecclesiæ vrgente potest canonicatu priuari.vide glo. in verbo, in posterum.Ex qua iuncto text.ac iuncta gl.in verbo, Annexi. no. quòd canonicatus de iure communi non habet annexum certum ordinem sacrum, exigente tamen vtilitate seu necessitate ecclesiæ potest moueri per superiorem, vt faciat se promoueri ad ordinem necessarium. quod si renuerit facere sine legitima causa, poterit priuari.&c. Vide de materia quod no.in c.licet canon. de elect. li.6.in gl.antep.quæ est not.plenè distinguens, an & quando ex
4 non ꝓmotione ad ordines possit quis priuari bñficio.¶ †Constitutio respicit præterita respectu actus futuri pendentis à iam habitis seu gestis de præterito.vide bo. gl. & tene menti in verbo,in posterum in fi.pro cuius concordantia & limitatione vide aliam bo.gl. in cle. 1.de testa.in verbo,deputatus.¶ †Propensius deriuatur à propere,vel prope,quod idem est, quod velociter,vel festinè,not.gl.in verbo,propensius.¶ †Canonicus in sacris non constitutus solum perdit vocẽ in capitulo,& alia quæ veniunt ex voce, stallum vero in choro retinet præbendamq;, & dominium obtinere potest, sicut alius canonicus in sacris constitutus,dummodo consuetudo sibi nõ obuiet. Delegatus à papa dari potest,& cætera facere, sicut quilibet alius canonicus.quæ verò dependent à voce capituli,vide bonam gl.in verbo,in capitulo.& hoc facit ad ea quæ suprà dixi,videlicet quod canonicatus non habet ordinem sacrum annexum à iure communi, sed, canonici debent promoueri secundum vtilitatem & necessitatem ecclesiæ. Canonicus non in sacris admitti non potest, etiam si hoc ab aliis canonicis sibi concedatur, ad actus capitulares.etiam ad actum electionis,nec etiam ipsi possunt super hoc dispensare.vide bonam gl.in verbo,concedatur. Et no. ex eadem gl.quòd per hæc verba,nullo modo,&c. interdicitur dispensatio inferiori citra papam.ad idem vide gl.in verbo, nul
7 lo modo.†Quid autem si de facto talis admittitur in capitulo, an electio,vel alius actus corruat,dic,quòd non. de quo per Io.
8 An.in regula,quod alicui,in mercu.li.6.¶ †An canonicus promotus ad sacros ante ætatem legitimam debeat, seu possit habere vocem in capitulo, durante minore ætate.vide glos.no.in verb.constitutus.in pr.quæ tenet.q; non. & vide in simili aliam gl.in c.ei cui.de præb.li.6.quæ concludit, quòd promotus ante ætatem legitimam non possit consequi beneficium requirens illum ordinem ante ætatem legitimam susceptum tene menti vtranque gl.ad multa.& vide ad idem gl.2.prope fi.ĩ.c.c. generalem.in verbo,obseruantiam.Paul.tamen ibi tenet cõtrarium, & forte hoc casu verius,quia hic non requiritur ordinis executio,vt habeat vocem,nec est ipso iure suspensus, sed suspendendus.
9 †Si canonicus non est in sacris tempore vacationis ecclesiæ,tempore autem electionis fiendæ reperitur in sacris, an debeat seu possit electioni interesse.vide gl.in verbo,constitutus. quòd sic.quia debemus in hoc considerare habilitatem tempore electionis fiendæ.& bene loquitur. & vltra in ca alle.adduco bo.tex. c.ei cui.de præb.li.6.Idem dic secundum eand.gl.si tempore vacationis non erat canonicus, sed tẽpore electionis fiendæ sic.Si canonicus in sacris nõ existens tempore vacationis ecclesiæ vult promoueri ad sacros in quatuor temporib.occurrẽtib.infra terminum iuris ad eligendum,an canonici teneantur illum expectare. gl.in verb.constitutus.q; non, parimodo secundum eam non tenentur expectare excommunicatum qui se vult facere absolui,vel absentem in loco,in quo vocandus non erat, dicentem velle redire: imputandum est enim sibi.non est enim habilis tempore electionis,cum virtus capitularis sit pœnes habiles, possunt illi qñ volunt,infra terminum iuris ad electionem procedere.pro hoc quod legitur & not. in c.cum no-
10 bis.de elect.& in c.vni. ne sede vac.li.6.in prin. ¶ †Quid si nullus de capitulo est in sacris,& imminent negocia,quæ debebãt expediri per prælatum & capitulum? dic quòd solus prælatus expediet.ar.illius c.vnici.ne sede vacan.quod tene menti.& no. gl.in verbo,constitutus.præall.Ex quo collige, quòd tota potestas consistit penes prælatum, quando nullum habet in colle-
11 gio aliàs non habilem ad vocem dandam. † Quid si imminet electio prælati,& nullus de capitulo est in sacris. dic quod superior debet expectare per totum terminum iuris, quòd cùm ipse vtatur iure deuoluto debet expectare per totum tempus præfixum capitulo.vide bon.gl.in dicto verbo, constitutus.in
12 fin.¶ †Quòd certi ordines sacri,vel non sacri, certis dignitatibus,vel personalibus,vel officiis,vel beneficiis de iure communi,vel primæua institutione beneficij,seu antiqua consuetudine,vel statuto,possunt esse annexi.Et aduerte q; annexio potest esse duplex,seu dupliciter facta, quando enim annectitur ita,vt talis dignitas seu beneficium non possit conferri,nisi constituto in tali ordine,quo casu non potest quis illud beneficium obtinere, licet habeat ætatem ad illum ordinem, & velit se ad aliud facere promoueri. Sed oportet, quòd prius sit promotus. pone exemplum in eligendo in episcopum,qui debet esse promotus in subdiaconum ad minus, vt in c.accepimus.de æta.& quali. Item pone exemplum in commenda ecclesiæ parochialis,quę non potest fieri nisi sacerdoti,vt in c.nemo deinceps.de elect.lib.6. & vide bo.gl.in clem.vna.ĩ.ti.prox.in verb.promouendis. Quandoque fit annexio,vt obtinens illud beneficium, puta, debet esse sacerdos, seu sit præbenda sacerdotali, & tunc non requiritur, quòd sit tempore electionis,vel prouisionis sacerdos, sed satis est quòd habeat ætatem legitimam, & velit se facere ꝓmoueri,vt probatur in ver.[ille] vero,qui sic dẽt intelligi in c.cum in cunctis.§.inferiora.de elect.iuncto c.i.de æta.& qual.& melius in c.2.de inst.libr.6.& in c.si pro clericis pauperibus.eo.lib. hæc videntur de mente gl.huius cle.in verb.annexi.iuncta gl.præcedenti,& seq.post prin.quam bene no. Considerandа igitur sunt verba annexionis, ex quibus poterit deprehendi, an ordo requiratur tempore prouisionis, an sufficiat q; superueniat. ¶ Quòd obtinens beneficium vigore literarum papalium, non obstante quòd non habeat ordinem illi beneficio annexum, non per hoc eximitur à pœna huius cle. in §.illi. nisi aliud habeat litera gl.in verbo,annexi Papę.in fi.ex quo no.
13 †quòd dispensatio cum sit stricti iuris, non extenditur ad casum ſeparabilem, ex quo sine illo potest dispensatio suum effectum operari.vide gl.in c.quia in tantum.de præb.& quod dixi
14 in c.at si clerici. §.de adulteriis.de iud. ¶ †An prælatus,habens dignitatem in ecclesia collegiata,negligens promoueri ad ordinem illi dignitati annexum, priuetur voce in eadem ecclesia, sicut priuatur canonicus, vel habens dignitatem inferiorem, personatum,vel officium in eadem ecclesia.vide bo.gl.in verb. in eisdem. quæ tandem videtur concludere quòd non. & vide
15 ipsius rationem.ex qua not.† quòd appellatione capituli non venit prælatus & capitulum sint diuersi,vt patet de his quæ fi.à præl.sine consen.cap.in rub & nig.nisi forte ex fortissima significatione verbi, quæ debet fieri in iure pœnali, seu nouo, iuris antiqui correctiuo. quod sing.not. quia ad hoc quotidie alleg.
¶ Item ex ead.gl.not.quòd licet prælatus & capitulum faciant vnum corpus,seu vnam ecclesiam,non tamen includitur præ-
16 latus sub appellatione capituli.¶ †Canonicus non constitutus in sacris, licet absque alia annexione sacrorum ordinum sit exclusus à voce capituli, distributionem tamen obtinet, & fructus præbendæ,ac reliqua quæ non proueniunt ex voce capituli.Si autem ordo sacer sit annexus præbendæ, tunc si non est in sacris perdit vocẽ,sed distributiones nõ: si tamen infra annum nõ fecerit se promoueri ad ordinem annexũ, perdit dimidiam distributionum, nec habet vocem in capitulo, licet aliàs sit in sacris,ex quo non habet sacrum ordinem requisitum.pura dia-
17 conatum.vide hic tex.iuncta glo.in ver.Ex tunc. ¶ †An pœna huius cle.in §.illi vero.locum habeat in capellania, vel altari habente certum ordinem annexum? vide glo. in ver. distributionem.quæ sentit quòd sic,quatenus potest in eo locum sibi vendicare, pura respectu distributionum: sed ego in hoc dubito, cum ille § prouideat solum,in habente dignitatẽ, personatum, offiñ.vel præbendã.ergo ñ deberet hñe locũ in capellania,vel altari,seu alio bñficio extra ꝑdicta,cũ sit ius nouũ & pœnale.cogita tñ ex ea.gl.q; in insłõe capellaniæ seu altaris ꝑt ꝓuideri,vt ca-
18 pellanus teneatur officiare ecclesiã in oĩb.horis. † Si canonico renũcẽti ꝓmoueri ad ordinẽ annexũ subtrahatur dimidia distributionũ, ꝓut hic dr in §.illi.& alia dimidia nõ sufficiat sibi ad sustẽtionem an dẽat fieri illa subtractio? vide gl. in ver.dimidiam. q̃ dicit q; sic, cũ deficiat ꝓ eo.tũc cessat hęc pœna,cũ fuerit pro-
19 motus,q̃d placet licet alij al'r dicãt.de quo hoc ꝑ doc.† Cui añt accrescat hæc dimidia, vide in ea.gl.q̃ dicit,q; canonicis interes-

sentibus

sentibus,nisi aliud habeat consuetudo, seu ordinatio ecclesiæ. Alij vt Guil.dicunt,q; remanebũt penes ecclesiam cui facta est iniuria propter absentiam vel negligentiam in non recipiendo ordinem annexum,& in eo non deseruiendo. sed tu considera verba ordinationis,seu statuti.aut enim habet consuetudo seu statutũ,vt inter canonicos interessentes diuinis distribuantur, puta 10.& tunc sit vera opi.gl.aut habet vt quilibet interessenti dentur quatuor,& tunc pars aliorum remanet in priori statu. & sit vera opi.Gul.& fertur quòd hoc tandem tenuit Io.An.in quibusdam apostillis,quas postea fecit ad glo.

CAP. II.

1 *Temporum interstitia in ordinandis hodie non seruantur.*
2 *Ordinari vt quis possit ante ætatem in hac cle. præfixam, an per cõtrariam consuetudinem possit derogari.*
3 *Consuetudo non præiudicat iuri positiuo, nisi sit rationabilis.* (pitulo.)
4 *Promotus ante legitimã ætatem ad subdiaconatum an habere debeat vocẽ in ca-*
5 *Decernimus inducit ius nouum,nec est antiqui iuris declaratorium.*
6 *In 18.anno quem esse debere,aliud est,& aliud est dicere,quem esse seu esse debere 18.annorum.*
7 *In,dictio quando iungitur ablatiuo,significat intrinsecè: sed quando accusatiuo, tunc significat extrinsecè.*
8 *Ordinans à collatione ordinum,ordinatus vero ab executione illius ordinis suspẽditur,si ante legitimam ætatem fuit promotus.*
9 *Episcopus an possit dispensare super ætate ordinandorum.*
10 *Aetas quæ requiratur in minoribus ordinibus.*

1 Generalem.¶ †Hodie nõ obseruanrur in ordinãdis temporum interstitia, vnde laicus in carnispriuio,resurrectionis festo ꝑbyter esse põt. vide gl.2.post prin.& dicunt tẽporũ interstitia,id est interualla q̃ olim mãdabantur per antiquos canones. debebat.n.qs certo tpe probari in vno ordine,ante q̃ promoueret ad
2 maiorẽ,de qbus.77.di.in c.2.& c.non monachus.cũ si. ¶ †An ꝑ desuetudinẽ,siue ꝓriã consuetudinẽ possit derogari dispositioni huius cle.vt ante ætatẽ hic præfixam ordinari quis possit? & vr primò q; sic.Nam sicut respectu antiquorum canonũ super ætate disponentiũ ponderatur hic generalis obseruantia in ꝓrium,ita dicendum eadem ratione respectu huius cle.quo ad consuetudinem,quæ nouiter possit induci:nam talis consuetudo hodie est in multis locis inducta.& pro hoc facit hic glo.2. post medium,dum dicit,q; ante hãc decr.potuisset promoueri ante ætatem secundum canones antiquos requisitam,quasi antiqua iura forent per desuetudinem sublata. Sed in cõtrarium facit iste tex.in eo,q; non declarat iuribus antiquis esse derogatum per ꝓriam cõsuetudinem,vt no.in cle.proxi.ad idem facit
3 hoc verbum,decernimus.iuncta gl.† Præterea consuetudo nõ præiudicat iuri positiuo, nisi sit rationabilis,vt in c.fi.de cõsuc. Sed non vr rationabile,vt ante ætatem hic expressam quis promoueatur,maxime respectu sacerdotalis ordinis,cum ante 25. annum nõ dicatur quis in virili ætate:vt in l.1.ff.de mino.vnde durum esset sibi committere tantum ministerium, cum nulla dignitas secularis similis sit sacerdotio.96.dist.c.duo sunt.& in seculari dignitate administranda requiritur ætas 25.annorum, vt in l.ad rem publicam.ff.de munc.& hono.no.in c.cũ in cunctis.in gl.de ele.ad idem facit ratio.c.vel nõ est compos.de tẽp. ord.& pondera,quia iste textus non distinguit inter laicos,clericos,seculares,& religiosos,sic omnes à pari iudicantur in obseruantia huius cle.qd ergo legitur,& notatur in c.monachus. 77.dist.hodie non obseruatur,quod no.præsertim,quia vbi nõ disponitur super interstitiis temporum non ita subtiliter in religiosis sicut in secularibus clericis obseruãtur,& interstitia solum obseruabantur ad mores comprobandos,quod in religio
4 sis supplebat religionis deuotio,&asperitas.† An promotus ad subdiaconatum ante ætatem legitimã habere debeat vocem in capitulo.gl.2.hic sentit q; nõ,& clarius.ĩ.in ver. diaconatus.
5 in cle.supra proxima,vbi dixi.Paulus tamen ibi contra.¶ †Verbum decernimus.inducit ius nouum,nõ est ergo antiqui iuris declaratorium.vide hic gl.in ver.decernimus.vide tñ quod scripsi in c.decernimus.de iud.& quod in simili de verbo cõsemus.
6 no.gl.in cle.vnic.de cõcessio.præb.in verb.censemus.¶ †Aliud importat,si dicitur quem esse debere in 18.anno.& aliud dicitur quem esse,seu esse debere 18.annorum.nam primo casu satis est ad illorum verborum verificationem,q; quis 18.annum inchoauerit.in secundo vero casu annus debet esse completus, gl.no.in ver.decimooctauo.& idem dic in alio annorũ numero.ad quod vide textus,iuncta glo.in ca.subdiaconus. decimaseptima distinctio.Item dic secus esse,si diceretur,cũ peruenerit in 18.anno,vel ad 18.annum,quia tunc annus debet esse cõpletus,vt in l.non putabam,& quod ibi no.doc.ff.de condit.&
7 demonstratio.&datur ibi ratio differentiæ †quia qñ dictio,in, iungitur ablatiuo,significat intrinsecè,ideo sufficit,q; sit in illo anno constitutus:sed qñ iungitur cum accusatiuo,tunc significat extrinsecè.vnde debet esse extra illũ annũ.iuxta illũ versum In campo curro,si sis,bene dicis,&c.& hoc no.& vide plene in
8 præall.l.non putabã.¶ † Quid si quis sit promotus ante ætatẽ hic cõstitutam? gl.penul.dicit,q; ordinans à collatione ordinũ, ordinatus vero suspenditur ab executione illius ordinis vsq; ad ætatem legitimam,per ca.vel non est compos.de temp.ord. tu vide c.subdiaconus.77.dist. vbi dicitur q; ordinatus ad sacrum ordinem ante ætatem legitimã debet deponi,&si vis hoc tenere:potes respondere ad ca.vel non est compos.q; papa non ponit ibi casum faciendo in aliis ius de nouo. sed voluit forte ita mitè procedere cum illo,qui fuit ante pubertatem ordinatus. & sic ratione teneræ ætatis, forte sic fuit cum illo processum. hinc est,q; ibi fit suspensio in pœnam,& iniuriam ordinatoris, & non ordinati.sed illud capitulum,si subdiaconus.disponit de pœna in odiũ ordinati.ergo non est recedendũ à iure antiquo.
9 ar.l.præcipimus.in fi.C.de ap.cogita. ¶ †Vtrũ episcopus possit dispensare super ætate ordinandorum? glo.hic in verb.anno. in fi.q; non.& tene eam semper menti.facit c.dilectus. de tempo.
10 or.& quod dixi in c.at si clerici.§.de adulteriis.de iud.¶ †Quæ ætas requiritur in minoribus ordinibus,vide hic gl.fi.quam renebis menti,quæ dicit quòd maior infantia.& sic post 7.annũ potest quis promoueri ad minores ordines.pro hoc dicit gl. in c.si eo tempore.de rescr.li.6.quòd maior septennio potest habere beneficia sine cura ex quo potest ordinari. de hoc tamen vltimo vide quod dixi in c.super inordinata.de præben. & vide ad vtrunque dictum tex.iuncta gl.1.in ca.de his.28.dist.

¶De officio vicarij. Rubr.

CAP. I.

1 *Curæ animarum appellatione quid veniat.*
2 *Vicaria perpetua ecclesiæ curatæ venit appellatione beneficij curati.*
3 *Commenda ecclesiæ curatæ quare non possit fieri nisi actualiter sacerdoti, & vicaria sicut & rectoria concedantur etiam non sacerdoti.*
4 *Beneficium seu vicariam perpetuam obtinens cum cura,potest infra annum compelli,vt fiat sacerdos,non obstante pœna ipso iure apposita per lapsum anni.*
5 *Rectoris appellatione non venit vicarius perpetuus in constitutione pœnali.*
6 *Episcopus an dispensare possit cum vicario perpetuo ecclesiæ curatæ, vt ratione studij intra septennium non teneatur promoueri ad sacerdotium.*
7 *In materia dispensationis fit extensio per identitatem rationis.*
8 *Constitutio disponens super obtinentibus ecclesias,comprehendit vicarios.*
9 *Episcopus non potest dispensare cum assumendo in rectorem,vel vicarium ecclesiæ curatæ.*
10 *Vicariorum duplex est species,adeo vt dispositio super vicarijs perpetuis non habeat locum in temporalibus.*
11 *Dispositio super ecclesiis parochialibus non vendicat sibi locum super non parochialibus.*
12 *Volo,in dispositione positum,nouum ius inducit,non autem declarat antiquum.*

1 Væ de ecclesiis.† Appellatione curæ animarum venit cura nedũ in foro pœnitentiali,sed etiã in foro contentioso.vide gl.in ver.curam.per Inn.in c.dudum.2.de elem.& no.ex ead.gl.iuncto tex.q; habens curam animarum licet in foro contentioso ratione beneficij ecclesiastici tenetur esse sacerdos,siue habeat illã vt rector,siue vt ppetuus vicarius.
2 ¶ †Quòd extrauagans Ioannis, quæ incipit,execrabilis.habet locum in vicariis perpetuis.vide gl.in verbo amittendis.&not. ex eadem glo.q; appellatione beneficij curati venit vicaria per-
3 petua ecclesiæ curatæ.† Licet cõmẽda ecclesiæ curatæ nõ possit fieri nisi ei,qui actualiter sit sacerdos.vt in c.nemo deinceps. de electio.li.6.vicaria tñ sicut rectoria potest cõcedi non sacerdoti,dummodo sit talis,qui possit effici sacerdos.no.gl.verb.in promouẽdis.diuersitatis ratio põt esse iudicio meo, quia sæpe in fraudem fiebat commenda,non propter curã,sed ꝓpter fructus recipiendos.Item quia cum cõmenda duret modico tẽpore,vt d.c.nemo deinceps.oportet q; fiat penes idoneum de præsenti,sed cum rectoria vel vicaria durent toto tẽpore vitę instituti satis est q; de proximo possit in sacerdotem promoueri:habetur eñ pro sacerdote,ex quo in breui ꝑeratur promotio.l.fi. de test.mili.Et no.ex hac gl.iuncto illo ca.nemo.q; vbi requiritur q; collatio,siue commenda fiat sacerdoti,oportet q; tẽpore collationis,seu commẽdæ sit sacerdos nec sufficit, vt possit de ꝓximo promoueri,pro hoc,qa qualitas posita in aliqua oratio ne refertur ad tẽpus verbi,ad qd refertur.vide qd dixi in cle. 2.
4 de rescr.¶ †Quòd obtinẽs bñficium,seu vicariam perpetuam cũ cura potest infra annũ cõpelli,vt fiat sacerdos non obstante pœna ipso iure apposita per lapsum anni.vide bo.gl.in verb.promouendis.in fi.& c.licet canon.de ele.li.6.in gl.antepe.in prin. ex quibus no.q; per cõstitutionem apponentem pœnã ipso iure non tollitur constitutio,quæ mandat pœnã per iudicẽ impo-

ni

Universidad de Deusto Biblioteca

ni civius quàm faciat alia constitutio posterior, facit l. quotiēs. ff. de actio. & oblig. ¶ †Appellatione rectoris non venit vicari⁹ perpetuus in constitutione pœnali, aperte hoc sentit gl. in ver. sacerdotium. in eo q̄ dicit opi. Arch. corrigi per istum tex. in eo q̄ tenebat illud c. licet canon. non habere locum in vicario perpetuo, cū loqueretur de rectore: non enim dicit, q̄ reprobatur, sed q̄ corrigitur, quasi hoc sit ius nouum & idem sentit hic gl. fi. & facit pro hoc titulorum diuersitas. itē c. extirpandæ. §. qui
6 vero. de præb. ¶ †Vtrum episcopus possit dispēsare cū vicario perpetuo ecclesię curatæ, vt ratione studij nō teneatur promoueri infra tēpus ad sacerdotium, iuxta c. cum ex eo. vide bo. gl. super verb. sacerdotium. quæ tandē concludit q̄ sic tum quia ratio permissionis expressa in d.c. cum ex eo est cōmunis rectori & vicario. tum quia illud c. loquitur de his qui obtinēt
7 ecclesias, quæ verba includunt vicarios sicut rectores. †Et ex illis rationibus singulariter collige, q̄ in materia dispensationis fit extensio per identitatem rationis, quod tenebis semper mēti, & vide quod dixi in c. at si clerici. in §. de adulteriis. de iudi.
8 ¶ †Secundò not. q̄ constitutio disponens super obtinentibus ecclesias cōprehendit etiam vicarios, & sic vicarius perpetuus dī obtinere ecclesiam. Item no. ex eadem gl. quia vicarius non potest dare vicarium vide quod no. in c. clericos. de offic. vica.
9 †Quòd episcopus non potest in ętate dispensare cum assumendo in rectorem, vel vicarium ecclesiæ curatæ. gl. in verb. ætate.
10 †Quòd vicariorum quidam sunt perpetui, quidam tēporales: perpetui verò dicuntur, qui assumuntur, vt habetur in c. extirpandæ. §. qui vero. de præb. & vt no. gl. in ca. ad hæc. de offi. vica. vide gl. in ver. perpetuis. Ex qua etiam no. q̄ dispositio super vi-
11 cariis perpetuis non habet locum in tēporalibus. †Dispositio super ecclesiis parochialibus non vendicat sibi locum super ecclesiis curatis non parochialibus, vide gl. super ver: parochialiū. ex qua no. q̄ ad esse ecclesiæ curatæ non requiritur, quòd habeat parochiam, q̄n quis dicitur habere animarum curam. vide bonam gl. in cle. dudum. infra de sepul. in ver. impendant. vide omnino per Inno. in c. non satis. de offi. Arch. & c. dudum. il 2. de elec. per Host. in c. omnis. de pœ. & remissionib. per Pau. in cle. vna. de baptis. Item no. ex glo. pen. q̄ perpetua vicaria habet locū in ecclesiis parochialibus annexis duntaxat, & non in sim-
12 pliciter curatis. vide tamen hic per Pau. ¶ †Verbum, volo. nouum ius inducit, non autem declarat antiquum. vide bon. glo. in ver. volumus prope medium. Idem not. gl. in fi. in cle. vna. de rerum permu. quandoque tamen non importat ius nouum, vt in c. ex ratione. de appel. vide tamen quod ibi no.

¶De offi. & po. iudi. dele. Rub.

CAP. VNICVM.

1 *Iudex, nudus minister seu examinator quando quis efficiatur, qui testium receptio ni deputatur.*
2 *Examinatio testium nuda potest fieri diebus feriatis.*
3 *Testium receptio non debet committi in causa criminali.*
4 *Executor deputatus ad prouidendum de beneficio cum clausula, an, & quibus ca sibi tenebatur assumere partes iudicis, & quibus non.*
5 *Conditio in rescripto apposita, si vera non est, non tenet prouisio, nec excommuni catio inde lata.*
6 *In rescripto si exprimitur id, quod tacitè inerat, non facit mandatum cōditionale.*
7 *Delegans, qui prius cognouit plenè de iure partium, si alteram in possessionem inducī mandat talis est merus executor, & nullam debet admittere exceptionē.*
8 *Executor, vbi aliqua nō est expressa clausula, pōt iudicis partes assumere, & quare.*
9 *In commissione prouisionis fiendæ licet tacitè illa clausula, si persona est idonea, intelligatur, tamen mandatum non facit conditionale.*
10 *Executor ad beneficia, quibus casibus merus omnino executor esse dicatur.*
11 *Executor ad beneficia quibus enumeratis casibus debeat iudicis partes assumere.*
12 *Executor ad beneficia an appelletur iudex.*
13 *Executor an possit, vel non, iudicis partes assumere, & an teneatur exceptiones admittere, vbi elegit viam meri executoris.*
14 *Natura negocij alterari non debet per ea verba, quæ possunt referri ad extraiudicialem institutionem.*
15 *Executor debet eum citare, de cuius præiudicio agitur, & vide exempla.*
16 *Executio vbi mandatur, quibus casibus ille debeat audiri, qui aliquod prætendit præiudicium etiam extrinsecum.*
17 *Executori, si tertius, non principalis, se opponat pro publico interesse, an sit ab eo audiendus.*
18 *Delegatus inferior à principe an possit committere nudum ministerium, seu articu culum non iurisdictionalem.*

1 IVdices. †Deputatus super receptione testium, quandoque efficitur iudex, quādoque nudus minister, seu examinator. Iudex enim efficitur quando habet citare testes, examinare articulos, & alia ad hunc actum requisita explere: ita quòd iste articulus sibi simpliciter committitur. Nudus autem minister est quando testibus prius iuratis, & examinatis articulis, & interrogatoriis, &c. committitur examinatio. vide glo. 2. quæ est notabilis. Ex qua etiam no. q̄ cum efficitur iudex, potest commiss. punire te stem coram eo vacillantem, seu aliter aures ipsius offendentē.
2 †Item no. ex eadem, q̄ nuda examinatio potest fieri diebus feriatis, & in hoc sequitur istam glo. Bart. in l. 1. §. nunciatio. ff. de
3 no. ope. nuncia. sed tu dic, tu dixi in ca. 1. de feriis. ¶ †Quòd receptio testium non debet committi in causa criminali. vide gl. in verb. ciuili. cum multis cōcordantiis. Duæ negationes equivalent vni affirmationi. gl. in ver. necnon. ¶ Quod executores ad beneficia conferenda dicuntur habere delegatam. vide gl. in
4 verb. executores. & in ca. si super gratia. e. tit. lib. 6. ¶ †Nunquid executor deputatus ad prouidendum, cum clausula purè, tenea tur assumere partem iudicis, & procedere causa cognita, vocatis quorum interest: & an teneat prouisio facta per commissārium, clausula in rescripto inserta non purificata, saltem re ipsa. vide & tene mēti gl. in ver. repererint. quæ in effectu ponit tres opi. quæ extra habentur ex dictis Inn. in c. fi. de præsum. Prima est q̄ siue sit scriptū sine clausula, siue cum clausula sonante in monitionem, siue conditionem, nunquam tenetur executor assumere partes iudicis, sed potest procedere extraiudicialiter, vt merus executor: potest tamen si vult iudicialiter procedere, quantumcunque nulla clausula in mandato sit inserta, quia saltem subintelligitur clausula, si est idoneus, nisi sit nudum ministerium illi commissum. quod declara, vt infrà dicam: prouisio tamen facta clausula non purificata, saltē re ipsa est nulla, si clausula sonabat ibi in conditionem, nec tenet excōmunicatio lata vigore talis prouisionis. secus si erat clausula sapiens monitionem, puta quia exprimebatur q̄d tacitè inerat, vt puta si est idoneus: tunc. n. tenet prouisio & excommunicatio inde lata, licet sit iniusta. ¶ Secunda opi. est, q̄ aut clausula sapit monitionem, & non tenetur assumere partes iudicis aut sapit cōditionē puta si de tali vico est oriundus. vel si est doctor in theologia, & tunc aut ex prouisione læditur seu tollitur ius alterius, puta illius ad quē spectat beneficij collatio vt quia papa mandat prouideri Titio, si est doctor, de beneficio spectante ad collationem episcopi Tornacen. & tenetur assumere partes iudicis cognoscēdo de clausula vocato illo, cuius interest. Aut non læditur ius alterius & tunc tenet prouisio cognitione, non præmissa: quia hoc casu non sunt propriè partes, prouisio tū est nulla, si forma non est seruata. ¶ Tertia opi. ad sensum recitando gl. est, q̄ siue clausula sapiat monitionē siue conditionem, nō tenetur examinator assumere partes iudicis: q̄a actus collationis de se extraiudicialis est: & hoc verum nisi tria cōcurrant. primò, q̄ clausula sapiat cōditionem. secundò, q̄ apponatur per verba sapientia conditionem. puta si tibi cōstiterit. Tertio q̄ alteri ex prouisione generetur præiudicium. his. n. tribus concurrentibus tenetur procedere parte vocata, & causa cognita aliàs non teneretur & hāc tertiam opi. vī hæc glo. in fi. approbare. Sed tu vide Inn. in c. pro posuit. de conce. præ. vbi posuit in hac materia duas opi. & vnā apertè firmat. s. q̄ nunquam executor deputatus simpliciter potest assumere partes iudicis, nec tenetur audire opponentē, nisi opponeret de rescripti surreptione. & facit quod no. Inn. in c. ad dissoluendū. de despo. impu. vbi etiā tractat de hac materia. Sed Host. in d.c. propositū, tenet oppositum q̄ imo tenetur audire partes opponentes, quantumcunque simpliciter sibi fuerit rescriptum, vide de hac materia per eūdem Inn. in c. de cætero. de re iu. & in c. inter dilectos. de excess. præl. & etiam in c. 1. de concess. præb. lib. 6. & in c. cum olim. il 2. de priui. omnibus his locis tractat hanc materiam, & vide quod no. Bal. in l. 2. C. q̄n̄ prouo. nō est necess. cuius dicta recitaui in c. 1. de re iud. in vlt. q. Et hāc materiā executorum ad beneficia pleniſſimè & clarius cæteris expediui in c. fi. de p̄sump. vbi videas. & q̄n̄ per ea, quæ ibi in cōclusione materiæ dixi plenius declaratur hæc gl. ideo illā cōclusionem hic inseram. dico. n. vt mihi visum fuit ex multis cōcludere, q̄ quidā sunt casus, in quibus clarū est, q̄ executor talis nō pōt iudicis partes assumere: quidā verò sunt, in quibus tenet, remanēt aliqua dubia, in quibus dicā, q̄d mihi tunc, & nūc visum est. ¶ Primus casus est q̄n delegans nō habebat iurisdictionē. nō enim potuit committere, q̄d non habebat. 1. q. 7. c. daibertū. & in c. quod autē. de iurepa. q̄d sensit Inn. in d.c. fi. de præsum. post prin. ex quo infero, q̄ isti inferiores habētes de iure speciali collationē sine iurisdictione, nō possunt per se, nec per suos cōmissārios iudicis partes assumere: sed extraiudicialiter ad eorum in

ista in prima solutione, seu prima opi. dum dicit executorem posse si vult, assumere partes iudicis, dummodo cōmittens iurisdictionem habuerit. & in hoc no. istam gl. sic intellectam, & vide quod dixi in ca. sollicite. & seq. de rest. spo. licet in cōtrariū
5 faciat q̄d no. Io. An. in ca. publicato. de elec. †Item no. ex prima illa opi. vbi dixi, q̄ si conditio apposita in rescripto nō est vera, non tenet prouisio, nec excommunicatio inde lata, q̄ excommunicatio ob causam in rescripto non comprehēsam est ipso iure nulla, quod est diligenter notandum. & hunc puto verum
6 casum c. fi. de præb. & vide quæ ibi dixi. ¶ †Item not. ex eadem prima opin. q̄ si exprimitur in rescripto id, quod tacite inerat, non facit mandatū conditionale. ad idem, c. significasti. de elec. sed tu omnino vide de hoc, quod dixi in c. cum dilecta. & in ca.
7 ex insinuatione. de resc. ¶ †Secundus casus, q̄n̄ superior delegans prius cognouit plene de iure partium, etiā respectu executionis fiendæ, & simpliciter mandat, vt conferat, & inducat in possessionem, talis enim est merus executor, & nullā exceptionem debet admittere. l. executorē. & l. si vt proponis. C. de exec. rei iud. no. in l. à diuo Pio. ff. de re iu. & in d.c. de cætero. c. tit. hoc est iudicio meo, quod voluit ista gl. in prima opin. dicere in eo,
8 quod etiam dicit, † q̄ vbi nō est aliqua clausula expressa, potest executor assumere si vult, partes iudicis. cum subintelligatur clausula, si persona sit idonea, nisi fuerit commissum nudū ministerium. Intelligo enim nudum ministerium cōmitti modo
9 prædicto. †Et no. etiā ex gl. q̄ in commissione prouisionis fiendæ intelligitur tacitè illa clausula, si persona est idonea, non tñ hoc facit mandatū cōditionale. vnde tenet collatio fm istā gl. licet persona non sit idonea. Sed tu limita, vt no. Inn. in ca. inter dilectos. de excessibus præla. & plenius dixi in d.c. fi. de præsum.
10 & in ca. 1. de re iud. in vlt. q. vbi omnino vide. ¶ †Tertius casus superior prouidet seu prouideri mandat alicui ex certa scientia, remouendo apertè omnes exceptiones, & reseruando sibi cognitionem. ar. c. ex parte. de officio deleg. & per Hōst. in d. ca. de cætero. & in hoc diligenter animaduertenda est forma mandati. ar. de priuile. c. porro. in his casibus & similibus si qui possunt occurrere, executor est omnino merus: quia non habet mixturam iurisdictionis & in istis executoribus non habet locum gl.
11 no. in c. pastoralis. §. qui vero. de officio deleg. quæ inter cætera dicit, q̄ executor datus ad beneficia est mixtus. †Casus autem, in quibus debet assumere partes iudicis, sunt isti. Primus si in literis mādatur, vt citet aduersarium, vel apponitur illa clausula, vocatis vocandis, & c. vt dixi in d.c. fi. & bene facit ca. exhibita. cū ibi no. de iud. Secūdus casus, q̄n̄ vult dare possessionem, quā alius obtinet: debet enim illum vocare, quantuncunque simpliciter scribatur: quia non est intentionis principis, vt quis removeatur à possessione sine causæ cognitione. l. fi. C. si per vim vel alio modo. & 3. q. 9. c. caueant. & c. omnia. & tenet Inn. in ca. 1. de concess. præb. li. 6. & in ca. cum olim. 2. de priuile. & Io. An. in Spe. in tit. de causa pos. & proprie. §. fi. in addi. magna. & optimè facit ca. licet episcopus. de præben. li. 6. sic respectu possessionis existentis apud tertium non potest executor esse merus, sic limita istā gl. Tertius casus, si executor fuit datus cum clausula, quæ venit purificāda ex facto tertij, de cuius præiudicio agitur: tunc enim vī tacitè mandata cognitio, quia causarum merita partium assertione pandūtur. vt in c. tum ex literis. de in integ. rest. & d. l. fi. C. si per vim vel alio modo. Et hoc est, quod voluit notantet Io. An. in dicta addi. puta si papa mandat, q̄ si cōstiterit Titium tenere plura curata cōtra extrauagantem execrabilis. quòd tunc commissarius conferat vnam ex illis impetranti. Quartus casus est, q̄n̄ executor datur ad compellendum ordinarium collatorem, vt conferat. debet enim eum monere & citare, vt cōferat: & si ille opponit exceptiones legitimas, audiendus est, vt casus cum ibi no. in c. accepimus. de ætat. & quali. & in ca. capitulum. & in c. constitutus. de rescr. non enim debet quis impugnati, & defensio non audiri, ꝛ ca. inter. de excep. In his enim & similibus casibus executor dī mixtus, quia habet cū executione iuncta mixtam iurisdictionem: quia ex quo superior non cognouit de iure executionis fiendæ, vī suo commissario etiam iurisdictionem dedisse, vt in c. ex literis. de offic. deleg. & in d.c.
12 accepimus. & 2 5. q. 2. c. & si non cognitio. †Non autē appellatur iste iudex, quia iurisdictio datur accessoriè ad ministerium exercendum, q̄d de sui natura est extraiudiciale, nec deputatur inter personas p̄tendentes: sed quia accessoriè habet iurisdictionem ratione prædicta tractatur eius materia in tit. de officio de leg. ad denotandum, q̄ habet iurisdictionem delegatam, vt no. gl. in c. super eo. de officio deleg. & in ca. tibi qui. de rescr. li. 6. Et ex his declaratur gl. in ca. pastoralis. quæ dicit, hunc executorē
13 esse mixtum: & habes fundamentum huius materiæ. ¶ †Extra prædictos casus remanet dubietas, an executor possit assumere vel nō, partes iudicis: & an teneatur exceptiones admittere, vbi elegit viā meri executoris. Et in hac dubitatione cōcluderē, q̄ est in optione ipsius, an velit procedere iudicialiter, etiā si fuit datus simpliciter: quia succedit loco delegantis, vt hic dī in prima opi. si autem vult procedere extraiudicialiter, dico q̄ etiam potest: quia cum actus de sui natura sit extraiudicialis, potest à principio ꝓcedere, vt vult, sicut ille, qui habet duas vias, potest à principio eligere quam vult. vt in c. vt quis duas de elect. li. 6. & no. in simili, in c. quintauallis. de iureiu. quod dico procedere etiam si sit apposita clausula sonans in conditionē per verbū, si
14 constiterit. †quia, cum hæc verba possint referri ad extraiudicialem institutionem, vt d.c. cum contingat. non debet per verba hæc alterari natura negocij. nā si teneretur à principio citare, esset potius iudex, q̄ executor nec curo de extrinseco alteri⁹ præiudicio, puta quia ad episcopum pertinebat collatio illius beneficij, quod sub conditione mandabatur per papam conferri, quia sicut superior potuisset se extra iudiciū informare, vt rū is pro quo mandat, sit de tali loco vel magister, & c. sic poterit
15 & iste. †Sed vbi ageretur de iure alterius, tunc bñ fateor, vt suprà dixi, vt ille sit vocandus: puta si diceretur in literis, si ꝓstiterit episcopum fuisse negligentē in conferendo, & c. vel si constiterit, q̄ talis teneat duas ecclesias curatas. nam hoc casu tacitè vī mandata cognitio, quia causarum merita, & c. vt ꝛ. dixi. & cū hoc temperamento intelligerem & limitarem vlt. opin. huius
16 gl. †Si autem comparet is, qui prætēdebat aliquod præiudiciū etiam extrinsecum, fateor q̄ debet audiri: & tunc debet assumere partes iudicis. d. c. accepimus & ca. cum adeo. ꝛ. de rescr. & ca. si q̄n̄. cum multis. & probatur ratione. nam ex quo superior nō cognouit de iure executionis, vī huc mandasse suo cōmissario. vt d. l. à diuo Pio. & d. l. & si non cognitio. C. si ꝛ ius vel vti. pub. canonizata. 2 5. q. 2. & vī probari in d. c. fi. de præsump. in fi. & sic debet temperari prima opi. hic posita in gl. & dictum Compo. in c capitulum. de rescr. vī enim in hoc habere iurisdictionem mixtam, vt vbi expediat, etiam assumat cognitionem. quod satis vī expedire vbi quis pro suo præiudicio se opponit. ar. optimum in d. c. ex parte. 2. de officio dele. & ca. super eo. e. tit. & l. 2.
17 §. si quis à principe. ff. ne quis in loco pub. †Sed dubium est, q̄d si opponit se non ex præiudicio priuato sed publico, vt quia cō paret tertius, & dicit Titium non esse idoneū, nunquid debeat audiri? & hoc casu forte potest procedere dictum Compost. in d. c. capitulum. & Inno. in ca. proposuit. de concess. præb. q̄ non teneatur illum audire, cum sit executor extraiudicialis. agat autem postea per viam denūciationis, vel accusationis, sicut nec cōmittens tenebatur admittere. vt no. Inn. in c. ad dissoluendū. de despon. impu. contrarium tū puto verius. licet enim fatear ordinarium hoc posse, secustn̄ dico in delegato: q̄a in dubio de bemus credere ordinarium voluisse, q̄ indigno non fieret prouisio beneficij. ar. l. si procur. ff. de condit. indeb. & maximè quā do expressit illam clausulam, si est idoneus. Item sicut in cōfirmatione admittitur excipiens pro interesse publico opponens ꝛ electum, vt in ca. super his. de accus. Ita & in prouisionis actu, cum collatio habeat vim electionis & cōfirmationis, iuxta no. in c. cum olim. de causa pos. & proprie. & præsumendum q̄ superior potī⁹ voluerit à principio occurrere, quàm post causam vulneratam remedium quærere. iuxta ꝓsilium. l. fi. C. in qui. cau. in integ. rest. nō est ne. Et per hoc multipliciter limitatur, & declaratur hæc gl. & multa alia ad materiā pertinentia: prosequere, vt dixi in d. c. fi. de præsum. ¶ Quòd delegatus inferior à principe potest committere nudum ministerium, seu articulum non iurisdictionalem. vide gl. fi. & hoc limita cap. cum causam. de appel. & l. à iudice. C. de iud. Ego pro dicto glo. allego tex. secundùm intellectum vnum, quem videtur insequi Inno. in ca. cum Bertoldus. de re iudica. & vide quod plenè ibi dixi.

¶De officio ordinarij. Rubr.

CAP. I.

1 *Ecclesia quando diffamari dicatur.*
2 *Homo quando diffamari dicatur.*
3 *Correctio clericorum ad solum episcopum pertinet de iure communi.*
4 *Insolentia quid sit.*

1 TClericorum. ¶ †Ecclesia dī diffamari, q̄n̄ de ipsa malèprædicatur seu homines obloquuntur, seu vilificatur seu dehonestatur, vide gl. in ver. diffamatur. †& idē potest dici
2 de homine diffamato. vide plenè de infamia seu fama p. Bar. in l. de minore. §. tormenta. ff. de qu. no. in c. cum oporteat. & c. qualiter & q̄n̄. de accu. ¶ †Quòd ad solum episcopum pertinet de iure communi correctio clericorum, potest tñ spectare ad inferiorem de iure speciali. vide hic tex. cum gl. super verb. episcopis. vide tu quod plenissimè dixi in ca. cum contingat. de foro

4 comp.vbi dixi de iurisdictione inferiorum prælatorum. ¶†In solentia idem est, quod morum inconuenientia, fatuitas, vel superbia, aut prauus vsus, quasi contra solitum & debitum naturæ cursum, vide gl.in verb.Insolentiis.

CAP. II.

1 *Collatio facta per legatum motu proprio, non facta mentione de aliis beneficiis, quæ obtinet prouisus, valet.*
2 *Mentio beneficij obtenti quando, & qualiter fieri debeat.*
3 *Beneficium spirituale quomodo cognoscatur.*
4 *Collatio beneficiorum per quæcunque ordinarium facta, licet habiti beneficij mentio non fuerit expressa, valet: secus in Papa & eius legato, & quære, & nu. 6.*
5 *Conferendorum beneficiorum potestas non venit ex mero officio legationis, secus in legato cardinali.*

1 ET si ab apostolicæ. ¶†An collatio facta per legatū motu proprio, non facta mentione de aliis beneficiis, quæ obtinet prouisus, valeat: vide gl.in verb.Facta.quæ ponit opin.contrarias.& videtur sibi placere opin.affirmatiua.pro qua ego allego bonum tex.in arg.in cle.si Romanus.de præb.iuncto.ca.si
2 motu proprio.eo.tit.li.6.¶†Quòd de beneficio obtēto debet fieri mentio specialis, non autem sufficit generalis.gl.in ver.specialis.Qualiter autem sit fienda mentio de beneficio obtento,
3 & quomodo cognoscatur beneficium †spirituale. vide plenè per Io.An.& Cal.in c.in nostra.de rescr.& omnino per dom.de Rot.dec.105.& 272.& in priori decisione habetur, quid operatur, motus proprius. vide etiam ad primum quod dixi in ca. ad
4 aures.de rescr.¶†Quòd valeat collatio beneficiorum per quēcunque ordinarium facta, licet non fuerit mentio habita de beneficio obtento.& idē in delegatis ab eis.fallit in papa,& ipsius legato. vide hic tex.iuncta gl.in ver.quibuslibet.& in ver.Habētibus. ¶ Quæ autem sit diuersitatis ratio inter legatos & alios ordinarios. vide hic gl.in ver.Nolumus.quam no.in eo quòd dicit, q legati non sunt ordinarij collatores,& quòd ipsorum collatio tanquam extraordinaria. & superinducta & collatoribus ordinariis præiudicans, est restringēda ordinariorum verò collatio & naturalis & fauorabilis, est ampliāda. Aduerte ne erres. nam videtur ista gl.prima fronte contra.c.2.de offi.le.lib.6.vbi
5 dicitur, quòd legati papæ habēt ordinariam potestatem. † Sed dic, quòd licet potestas legati respectu iurisdictionis sit ordinaria, vt in contrario: tamē respectu collationis beneficiorum est extraordinaria, quia ex proprio officio legationis nō venit potestas conferendi. hinc est, quòd legati non cardinales, hanc potestatem nō habent, sed cardinales legati hoc habent ex speciali priuilegio, vt probatur in c.1.de offi.leg.lib.6. Præterea ratio diuersitatis per gl.posita mihi non placet. Nam papa est generalis ordinarius, etiam respectu collationis beneficiorum. vt in c.2.de præb.lib.6.& tamen ipsius collatio non valet, de beneficio obtento non habita mentione. vt in ca.si motu proprio.de præb. lib.6.quod non contingit ex odio vel extraordinaria po-
6 testate, per ca.ad honorem.de auth.& vsu.pal.†puto ergo hanc diuersitatem esse fundatam propter ignorantiam, quam de beneficiis obtentis papa & legatus ipsius præsumuntur habere. arg.ca.1.de const.li.6.in aliis autem inferioribus ordinariis præsumitur scientia propter præsentiam, conuersationem & visitationē, meritò in illis non cadit surreptio ar.l.idem Vlpianus. ff.de excu.tu.& in c.quosdam.& c.quanto.de præsump.

¶De procuratoribus. Rub.

CAP. I.

1 *Procurator per literas constituentis priuatas constitui potest, & quomodo tales literæ probentur.*
2 *Recipienti epistolam aut aliam scripturam publicam, vel priuatā, in qua aliquod præiudiciale continetur, quando id præiudicet.*
3 *Tacens in præiudicialibus licet regulariter non habeatur pro consentiente, secus tamen si vltra taciturnitatem interuenit aliquis actus tacitè approbatiuus eorum, quæ geruntur.*
4 *Procurator etiam absens constitutus, tenetur dominum defendere, nec sufficit soluere, si pro eo dominus cauit de iudicatō solūdo, alias non.*
5 *Extra iudicium quibus casibus quis possit præcisè ad factum compelli.*

1 INstrumento. ¶†Quòd procurator pōt cōstitui etiā per literas priuatas q stituentis, vide hic tex.iuncta gl.2. & intellige, dūmodo constet, q sint literæ ipsius constituētis, seu ipsius mandantis, per sigillum priuatū cōstituentis vel per testes sic intellige istum tex.iuncta gl.ar.in l.1.ff. de procur.in prin.& quòd no.in c.2.de fi.instr.& vide bo. tex.in
2 l.si procurator.ff.de procur.¶†Recipiens epistolam seu literā, in qua continetur aliquid præiudiciale ipsi recipienti, an faciat sibi præiudicium, videtur enim recipiendo consentire contentis in ipsa epistola, seu instrumento publico, vel priuato.& hoc quando recipit sciens q in illa epistola seu instrumento continetur, secus si ignorabat. hoc no. probatur in tex. iūcta gl. super ver.scienter.& super ver.Ascensum. Dic tamen si scienter recipit, debet, si non vult consentire, illico protestari in constrariū, aliàs videtur consentire. ad hoc no. tex.in l.si filiusfamilias.ff.ad
3 mace. vī de mente Bar.in l.quo enim.ff.rem ra.ha. Sic distingue quod ipse idem no.in l.cum tabernā.§.idem quæsiit.ff.de pign. & in l.Titius Seio.ff.de consti.pe.& procur.ff.rem ra.ha.& hæc bene not.†Item no.ex hoc tex.& præalle.gl.in ver.assensum. q licet in præiudicialibus seu rebus onerosis tacens nō habeatur pro consentiente, imo pro contradicente, vt l. filiusfamilias.§. inuitus.ff.de procur. secus tamē vbi vltra taciturnitatem interuenit aliquis actus tacitè approbatiuus eorum, quæ geruntur, vt est receptio literarum: facit opt.c.ex ore.de his quæ fin.à ma.
4 parte ca.& quod no.Bar.in d.l.quo enim.†no.& rene mēti tex. istum, quia singularis est in eo, quod probat, q si dominus constituit procuratorem etiam absentem,& pro eo absente cauet de iudicato soluendo, cogitur præcisè procurator qui semel consensit expresè vel tacitè, dominum in iudicio defendere, nec sufficit soluere.& vide tex.de iure ciuili, non ita clarum in l.filiusfamilias.in §.fi.ff.eo. secus autem si dominus talem cautionem pro suo procuratore non exposuit. de quo vide latius
5 hic per gl.in verb.cogi.†& est casus hic, in quo quis precisè cōpellitur ad factum regulariter contrà, quia sufficit soluere inter esse, vt in l.si quis ab alio.ff.de re iud.& plenè no.de materia in l. stipulationes non diuiduntur.ff.de verb.obl. vbi no.an extra iudicium quis possit ad factum compelli precisè ad agendū, vel defendendum aliquid not.in ista gl.sed plenius per gl.not.in l. sed & hæ.ff.eo.tit.in verb.accipere iudicium.

CAP.

1 *Procuratorium ad proponendum vel opponendum crimina & defectus contra electionem, licet requirat speciale mandatum, non tamen necesse est, crimina specificari.*
2 *Procuratorium non requirit speciale mandatum ad opponendum contra eligentes, vel formam electionis, secus, contra personam electi.*
3 *Pœna c.1.de elect.in 6. habet locum, siue causa contra electum sit in curia per appellationem, siue coram ordinario.*
4 *In procuratorio si post aliquorum casuum enumerationem subiicitur clausula generalis, an veniant sub tali generalitate casus etiam maiores expressis, & qui veniant. & qui non.*
5 *Ecclesia non restituitur ad proponendum crimina, vel defectus, quæ infra terminum sibi præfixum neglexit proponere.*

1 NOn potest. ¶†Quòd quamquam in procuratorio ad proponendum, vel opponendum crimina, vel defectus contra electionem, requiratur speciale mandatum non tamē est necesse, vt ipsa crimina vel defectus specificentur in ipso procuratorio, vt est hic textus iuncta gl.in ver.in mandatis.limita hoc secūdum
2 capitulum procura.de electio.li.6.vbi omnino vide. ¶†Quòd ad opponendum crimina vel defectus cōtra eligentes, vel prouidentes, vel ad opponendum contra formam electionis, non requiritur speciale mandatum, licet secus sit respectu opponēdi contra personam electi.gl.in ver.in personam. ¶†Quod pœna c.primi.de elect.lib.6.in fi. habet locum, siue causa contra electum sit in curia per appellationem, siue coram alio superio-
4 re extra curiam.ar.hic, voluit hoc gl.in ver.electi. ¶† Si in procuratorio subiicitur clausula generalis post enumerationem aliquorum casuum, veniunt sub generalitate casus etiam maiores expressis, nisi sint grauiores rātione periculi: puta, quia cō tinent diminutionem status ipsius constituentis, vt quia obligarent eum ad pœnam in casu quo procurator succumberet. de hoc est gl.nō.& semper menti tenenda in verb. grauiora. & pro hac gl.vide aliam gl. no.in c.procur.de elect.li.6.& in c.fin. de procur.eo.li.in verb.speciale. videtur tamen illa glo.contrariari huic, dum dicit, quòd sub illa clausula generali non veniāt longe maiora expressis. vt contrahere matrimonia, & similia. ideo alij dixerunt, quòd vbi non exprimitur aliquis casus requirens speciale mandatum, sed talis qui aliàs veniret sub mādato generali, q tunc clausula generalis sequens non restringitur ad similia expressis, cum omnes casus venirent sub generalitate verborum, ex quo non requirunt mandatum speciale. & hoc casu procedit dictum Inno.in c.sedes de rescr.& gl.hic. Aut exprimitur casus requirens speciale mandatu, & tunc non veniūt sub clausula gñali maiora expressis, licet non contineat periculum constituentis, & hoc casu procedit iste text. & hoc vī vo-
luisse

huisse do.An.in d.c.sedes gl. tamē hic sensit primum intellectū, sed pro intellectu do.An. facit tex.hic, qui ponit vt diuisa, grauiora, & maiora, vt vtraque non veniant sub clausula generali. est enim odiosum q comprehendantur isti casus speciales.d.c. qui ad agendum.& l.illud.& l.patri.ff.de mino. meritò debet in comprehensione illorum fieri stricta interpretatio, vt non veniant maiora expressis vide tamen quod no.in d.c.sedes. & hic
3 per doct. ¶† Ecclesia non restituitur ad proponendū crimina, vel defectus, quæ infra terminum sibi præfixum neglexit proponere. vide gl.in simili, infra tit.proximo cle.vna.in gl.2. ¶ Quòd si procurator habens mandatum iurandi in animam domini deierat sine culpa constituentis, non obligatur iste constituens ad periurium.gl.fi.quam notabis.

CAP. III.

1 *Religiosorum appellatione qui veniant, & qui non veniant.*
2 *Religiosi appellatione non venit prælatus in materia non pariter proportionali.*
3 *Monachorum appellatione an veniat prælatus.*
4 *Prælatus potest esse procurator alterius prælati, vtilitate monasterij suadente.*
5 *Contra religiosum alterius negocia procurantes potest etiam post litem contest. excipi de non licentia sui prælati, licet secus sit in milite.*
6 *Iudicium cum pupillo & seruo non valet, & de eorum defectu potest quandocunque excidi.*
7 *Religiosus vbicunque per se potest esse in iudicio sine licentia superioris, potest etiam procuratorem sine eius licentia constituere.*
8 *Religiosus non potest esse procurator alterius, nec testamenti executor sine licētia superioris.*
9 *Procuratoris officium exercere inhabilis, an reputari debeat inhabilis etiam ad substituendum, quamuis habeat mandatum.*
10 *Frater ordinis minorum licet executor testamenti esse non possit, pauperum tamen, in quos fiat distributio, electores deputari potest.*
11 *Religiosus non potest etiam simplex nuncius constitui ad constituendum procuratorem sine licentia abbatis.*

1 RElIgiosus. ¶†Appellatione religiosi comprehēditur quilibet religiosus professus, cuiuscunque religionis sit. vide gl.1.& tene eam menti. Et intelligo de eo, qui profitetur tria substantilia cuiuslibet religionis approbatæ. de quibus in ca.ad monasterium.in fi.de sta.reg. talis dicitur strictè religiosus: secus vī in his, qui aliquid profitentur, sed nō ista tria, cum tales strictè nō dicantur religiosi. vide ad hoc quod no.gl.in cle.1.de reli.do.& in cle.pe.de sent.exc.& quod dixi in rubrica de regu. & transl.ad
2 reli. ¶†Item no.ex hac gl.prima, q appellatione religiosi non venit prælatus, sed simplex religiosus claustralis. quod intelligo in materia nō pariter proportionabili. ar.op.in cle.1.de re.eccl. nō alie.& in cle.1.de priui.in prin.& 12.q.1.c.duo sunt genera.
3 †An autem appellatione monachorum veniat prælatus. vide
4 quod legitur & no.in ca.fi.de sim.†Item no.ex eadem gl. q prelatus potest esse procurator alterius prælati sine alicuius licentia. vide gl.plenior & not.in c.de præsentium.16.q.1. quod intelligo vtilitate monasterij suadente. ar.in c.2.de postu.& quod
5 no.in c.cum l.& A.de sen.& re iud. ¶†Quòd contra religiosos procurantes alterius negocia sine sui prælati licentia potest excipi etiam post litem contestatam, licet secus sit in milite. vide
6 gl.& tene mēti in ver.suscipere. Et † idem dic in quolibet alio, qui non potest esse in iudicio pro se, vel alio, vt in pupillo.& seruo, vt no.Bar.in l.filiusfamilias.§.veterani.ff.de procur.vbi dicit etiam iudicium cum talibus non valere, quia non habuit sua
7 substātialia.& vide quod dixi in c.in nostra.de procu. ¶†Quòd vbicūque religiosus potest per se esse in iudicio sine superioris licentia, potest etiam procuratorem sine sui superioris licentia constituere, vide bonam gl.super ver.cōstituere.& originaliter
8 fuit dictum Inno.in c.cum l.& A.de re iudic. ¶†Quòd religiosus non potest sine sui superioris licentia procurator esse, nec alium substituere, licet ad hoc habeat mandatum: quia frangeretur abdicatio propriæ voluntatis. vide,& tene menti tex. istū iuncta gl.in verſ.substituere.& facit, quòd sicut religiosus non potest esse executor testamenti sine licētia sui superioris, vt in c.2.de testa.li.6.ita nec recipere potestatem alium substituēdi.
9 q tenet hic Pau.& facit ad multa alia similia. ¶†An inhabilis ad procurationis officium exercendum, reputari debeat inhabilis etiam ad substituendum. vide hic bonam gl. in verb.commissum. quæ distinguit tres inhabilitatis species. & tene illam mēti. vide quod no.in c.post cessionem de prob.& vult ista gl. in effectu, q aliquis sit prorsus inhabilis ad procuratoris officiū suscipiendum pone exemplum in muliere, vt in l.alienam.C.de procura.& in pupillo, vt in ca.qui generaliter.de procura.lib.6. de quo tamen vide quod dixi post doctor.in ca.non minus.de.eo.
tit.& tunc sicut est inhabilis ad procuratoris officium suscipiēdum, ita ad substituendum, licet ad hoc habeat mandatū.& dic rationem esse, ga hoc casu radicatur officium in personā suam, quod postea altari committit,& sic non exercet nudum ministerium: sed si est inhabilis, tale mandatum recipere non potest. Aut non est prorsus inhabilis, sed solū propter auctoritatis defectum, exemplum in religioso, qui non est inhabilis. sed quia non habet propriam voluntatem, non potest suscipere procurationis officium.& meritò nec potest substituere ratione prædicta, quia prius radicaretur officium in personam suam. Sed in terecedente superioris auctoritate potest, vt hic. Aut non est inhabilis nisi per exceptionem exemplum in milite,& in clerico seculari, vt l.ita demū.C.de procura.& quod no.in ca. in nostra. de procura.& hoc casu potest substituere, quia officium iam est radicatum in personā suam, nec est elisum per exceptionis confictum, meritò potest aliū substituere. Facit ad prædicta in arg. bonum.c.iudex.de officio dele.li.6. sed tu limita hanc glossam, vt notanter limitat Bart.in l.1.§.per eum.& se.ff.de acq.pos. vbi dicit, prædicta procedere, qñ quis cōstituitur procurator,& datur sibi simplex mandatum substituendi: sed si constituitur simplex nuncius ad constituendum procuratorē pro absente, tunc inhabilitas ipsius nuncij non obstat, quia exercet hoc casu nudum ministerium, sicut patet in seruo, qui sibi nō potest acquirere possessionem, sed domino suo, quia hoc casu sufficit purū factum cum animo acquirendi. nuncius hic simpliciter exponit iudicium domini absentis. facit quod le.& no.in l.cū pater. §.hæreditatis.de leg.2.& quod ibi eleganter no.Bar.qui per illū
10 tex.dicit, †q licet frater minor non possit esse executor testamenti. per cle.exiui.de ver.signifi. potest tamen deputari, vt eligat pauperes, in quos fit distributio. & vide ibi plenè per eum.
11 †ego tñ puto q religiosus etiā simplex nuncius nō potest cōstitui ad q stituendum procuratorē sine licentia abbatis adeo, q etiam literam recipere non potest, vt in c.nō dicatis.12.q.1.

CAP. IIII.

1 *Procurator à prælato, rectore, vel quocunque alio beneficiato constitutus pro ecclesia, vel beneficio, reuocatur ipso facto morte constituentis, etiā re nō integra.*
2 *Res integra in iudiciis, & negociis, quando dicatur.*
3 *Procuratorem quibus casibus daret post mortem constituentium.*
4 *Abbate mortuo, conuentus an possit agere de iuribus pertinentibus ad solum abbatem, & de iuribus communibus.*
5 *Prælati nomine, quo casu contineatur capitulum.*
6 *Prælato translato, deposito, vel alias à prælatura remoto, de quibus iuribus capitulum agere possit.*
7 *Procurator prælati, si eo mortuo aliqua egit, an successor prælatus ea ratificare possit.*
8 *Vicarij officium expirat mortuo eo, qui dedit vicarium: eo verò excommunicato, suspenditur officium.*
9 *Procurator eius, qui postea excommunicatur, interim non potest agere.*
10 *Prælato, qui compromisit, mortuo, expirat compromissum.*

1 PRocuratorem. ¶†Not.istum tex. quia singularis est in materia sua, q procurator constitutus à prælato, rectore, vel quocūque alio beneficiato pro ecclesia sua, vel beneficio, reuocatur ipso facto per mortem constituentis, etiam re non exi
2 stente integra. †& no.gl.in ver.pro ecclesia. q in iudiciis res dicitur integra ante litem contestatam, in negociis autem, anteq̄ fiant præparamenta ad negocium promouendum, vide tamen aliam gl.Inst.it.manda.§.item si adhuc. & quod legitur & nota-
3 tur maximè per Inno.in c.in causis.de elect.†vide tamen gl.super ver.reuocari. quæ discutit intellectum huius cle.& tandem sequendo Archi. facit tria membra quòd aut procurator constituitur à prælato & capitulo in causa cōmuni, aut in cā principaliter capituli, aut in cā prælati tātum. puta quia bona prælati & capituli sunt diserета: seu diuisa. In primis duobus casibus non habet locum iste text. imo durat procuratorium: limitat tñ gl.q istis duobus casibus procurator vacante sede non p cedit in causis, quæ illa vacante tractari non possunt, sed instituto prelato p cedit ex veteri procuratorio. In tertio vero casu habe
4 bit locum hæc cle.†& no.bene p clusionem gl. nam vī limitare dictū Inn.in c.cum dilectus.de p sue.iuncto eo quod ipse not.in c.2.de in integ.rest. cuius dicta refert. hic glo.vt mortuo abbate nō possit hic conuentus agere de iuribus pertinentibus ad solū abbatē, nec etiam de iuribus cōmunibus, qñ talia sunt, quæ sede vacante tractari non possunt.& vide de his, quæ dixi in c.fin. ne sede vac.& in c.edoceri.de rescr. Et idem quod gl.ista, vī sentire Pau.de Leaz. addit tñ vnum dictum, quod mihi placet, dicens q si prelatus fuit principalis in constituendo, siue solus, siue cum consensu, siue consilio capituli, semper habet locū hæc
consti-

Universidad de

5 Constitutio.ar.eo.tit.ca.fi.†vnde in terminis huius cle.nomine Prælati continetur capitulū.7.q.1.c.scire. & dicit hoc placuisse compilatoribus:secus si capitulum principaliter cōstituit procuratorem cum auctoritate prælati.vel si constituitur æqualiter à prælato & capitulo in causa ecclesiæ,vt in c.vnico. ne sed.
6 vac.li.6.¶†An autem hæc cl.habeat in locū prælato translato, deposito, vel aliàs à prælatura remoto,vide per do. de Ro.dec. 354.vbi concludunt,q̄ sic,licet enim loquatur in prelato mortuo.procedit tamē in mortuo ciuiliter,quia per omnia eadem est ratio,vt no.in c.cum sis.de conuer.coniu.& in l.Deo nobis.
7 C.de epif.& cle.†& ibi etiam dicunt, quid si ante dispositionē huius cl.aliqua egit mortuo prælato tanquam procurator, an successor possit illa ratificare ? & tandem concludunt q̄ sic,si prælatus mortuus constituit illum procuratorē tanquam prælatus.licet enim expressit nomen proprium , quia videtur iste egisse nomine prælaturæ,ideo possunt ratificari.ar.in l. licet.ff.
8 de iud.& vide latius in decisione prædicta. ¶†Quòd mortuo eo,qui dedit vicarium expirat officium vicarij:si autē non moritur,sed excommunicatur,suspenditur vicarij officium:vt hic iuncto ca.1.de officio vica.lib.6.vide gl.& tene illam menti su-
9 per verb.Contestata. ¶†Quòd si prælatus,qui procuratorem constituit,excommunicatur , non potest eius procurator agere,ar.in d.c.1.de officio vica.li.6.& hic vide gl.fi.quæ hoc sentit
10 in medio,quam tene menti.¶†Quòd mortuo prælato,qui cō promisit,expirat compromissum.vide gl.fin.in fi.& quod not. in ca.fi.de arb.

¶ De restit.in integ. Rubrica.

CAP. I.

1 *Ecclesia aduersus lapsum temporis restituitur intra quadriennium,quantum fuit tempus læsionis.*
2 *Tempus restitutionis in integrum est duplex,ad quod scilicet fit restitutio,& infra quod petitur,& fit restitutio,an autē sit vniforme,vel varietur,vide.& 7.*
3 *Restitutionem in integrum si maior petat aduersus lapsum temporis , an semper quadriennium sit sibi dandum.*
4 *Restitutionem in integrum quòd quis infra vnam diem petere debeat,si in die tantum fuit læsus,intelligitur modico tempore ad preparandum.*
5 *Tempus,ad quod datur restitutio,est vniforme cum iure canonico , & ciuili , vt scilicet fiat restitutio pro tempore læsionis.*
6 *Restitutio in integrum quelibet peti & terminari debet infra quadriennium,& hoc est vniforme cum vtroque iure.*
8 *Ius dubium declaratur à consuetudine, & fortius à iure canonico.*
9 *Prælatus etiam sine speciali mandato potest petere restitutionem in integrum nomine ecclesiæ.*
10 *Personæ ecclesiasticæ si læduntur in suis iuribus nō audiūtur petēdo rest.in integ.*
11 *Capitulum si læditur in suis iuribus,restituitur in integrum.*
12 *Personæ si principaliter læduntur,& in consequentiam ecclesia,an,& quibus detur restitutio.*
13 *Ecclesiæ an competat restitutio contra præscriptionem 40.annorum.*
14 *Restitutio inducta post quadriennium an teneat.*
15 *Tempus omne dicitur continuum nisi contrarium in lege sit cautum.*
16 *Tempus,ad hoc vt vtile currat,tria requiruntur,quæ vide.*
17 *Ecclesia si non probauit in peremptorio,propter quod passa est sententiam,quādo incipit currere quadriennium,an à fine termini,an à die sententiæ.*

1 A Ecclesia.¶†Primò tene menti istū tex. quia singularis est in materia sua, quatenus dicit quòd etiam aduersus lapsum temporis restituitur ecclesia infra quadriennium, etiā si minus quadriennio tempus læsionis existat, restituitur tamen ad tantum tempus,quantum fuit tempus læsionis.&in hoc multum
2 gl.magna laborat hic.†Et ex ea & ex tex. collige duas diuersitates temporis.est enim tempus ad quod fit restitutio,& tempus infra quod scilicet petitur,&fit restitutio.tempus autem ad qd̄ non est vniforme sed variatur secundum quātitatem læsionis. & in hoc nulla dubitatio,vt hic.& idem de iure ciuili,cum maior ex iusta causa restituitur aduersus lapsum tēporis, vt est tex. in l.sed si & per prætorem.§.quotiēs.ff.ex quibus cau.ma.Tempus enim infra quod debet fieri restitutio , olim non erat bene clarum:quia videbatur quibusdam quòd deberet variari secundum quantitatem læsionis , vt si læsio fuit per quadriennium, tunc infra quadriennium deber peti in integrū restitutio,si autem fuerit minoris temporis tunc dicebatur quòd nō deberet dari integrum quadriennium,sed solum tantum tempus ad restitutionē petendam,quantum fuit tempus lęsionis,de hac materia plenè no.in l.fi.ff.ex qui.cau.ma.& in d.§.quotiens. Hodie autem ad hanc concertationē euitandam emanauit dispositio huius cle.quæ declarat dandum esse quadriennium , licèt læsio fuerit minoris temporis.& sic tēpus infra quod , est vniforme: datur enim semper quadriennium , & hoc indubitatum hodie
3 in ecclesia,vt hic:&in hoc est iste tex.singularis,vt predixi.†sed remanet dubium , an idem sit in maiori petenti restitutionem aduersus lapsum tēporis.Io.An.in gl.magna hic sentit q̄ sic. & vī hoc habere pro indubitato per istum tex.& nititur respondere ad motiua aliorum.Sed tu vide Bar.in l.ab hostibus. §.sed qd simpliciter.ff.ex qui.cau.ma.in ver.venio ad tertium. vbi ꝓcludit ꝑium per istum tex.dicens istum tex.ponere specialitatem in ecclesia.in aliis autem remanet secundum eum opi.glossatorum iuris ciuilis &sequētium,quam ego suprà retuli.datur igitur hic quadriennium fauore ecclesiæ.& vide ibi latius per Bar. ſm quem licèt debeat peti infra tantum tempus,quantum fuit tempus læsionis,terminari tñ debet infra quadriennium,vt ibi
4 notatur.¶†Nō obstat secundum eum inconueniens gl. quod gl.hic inducit , q̄ infra vnā diem habeat quis petere in integrū restitutionē,si in die duntaxat quis fuit læsus:quia debet intelligi secundum eum,q̄ infra vnam diem,scilicet subducto quodā modico tempore,quod datur ad præparandum se.vt no. in d.§. sed q̄ simpliciter.vide Bal.in l.fi.C.de tem.in inte.rest.vbi trāsit cū Bart.Bar.tñ ibi dixit,q̄ canonistæ aliter dicunt hic.& credit
5 eos bene dicere.†Concludo igitur istum tex.cum gl.magna,& materia sua sic,q̄ duplex est tempus scilicet tēpus ad quod scili cet datur restitutio,& istud est vniforme ſm vtrunque ius,vt ꝫ. dixi:fit enim restitutio ad tempus læsionis,vt hic.& in d.§.quo-
6 tiens.†Secundum tempus est infra quod,& istud duplex est.nā quoddam est quod datur ad postulandum & terminandum, & illud etiā est vniforme secundū vtrunque ius.debet enim quælibet restitutio peti & terminari infra quadriennium ,vt hic in verbo,finiri.&in l.fi.C.de tempo.in integ.restitutio.Quoddam autem est tempus,infra quod debet proponi , & tunc aduerte. Aut petitur restitutio aduersus ꝓtractum,vel quasi vel aduersus sententiam,&datur secundum omnes quadriennium.vt in d.l. fi.C.de temp.in integ.rest.& in c.1.& 2.co.tit.li.6. Aut aduersus lapsum tēporis,puta in decendio , quod datur ad appellandum vel in præscriptione,vt si quis fuit absens causa rei publicæ per mensem tantum,& tūc in ecclesia est clarum , vt sit vniforme, scilicet quadrienniū vt hic:in aliovero ab ecclesia,sunt opinio. vt suprà dixi.opinio,Bar.vī ęqua prima fronte:vt tempus negligentiæ sequens cessante impedimēto absorbeat tempus impedimenti.Sed opinio gl.nostræ forte verior est:quia,ex quo quadriennium datur indistinctè ad postulandum& terminandum, non debet esse vis qūcunque proponatur,ex quo inter vtrunq; tempus nō excedit quadriennium.Præterea ex quo in priuato non habemus in hoc ius clarum , immo de iure ciuili variæ sunt opi.vt patet ex illa gl.& de iure canonico est clarum in ecclesia.Idem ergo dicamus in aliis consimilis rationis,cum tex. non fundat se hic super fauore ecclesię.facit quod in simili no.
8 in c.Raynaldus.de testa.† Præterea si ius dubium declaratur ex consuetudine,vt in c.cum dilectus.de ꝙsue.& l.si de interpretatione.ff.de le.fortius in dubio recurrendū est ad ius canonicū, quod est maioris auctoritatis,q̄ consuetudo.& hæc nota , quia
9 canonistę satis leuiter se solēt expedire.¶†Quòd prælatus etiā sine speciali mandato potest petere restitutionem in integrum nomine ecclesiæ.gl.2.hic quam bene no.extendit enim c.edoceri.de resc.vt prælatus possit agere pro iure ecclesiæ,& in casibus in qbus requiritur aliàs speciale mādatum. l. illud.ff. de mi.
10 cū simil.¶†Quòd si personæ ecclesiasticæ læduntur in suis iuribus,nō audiuntur petendo in integ.rest.vide gl.2.& tene mē-
11 ti.† Quid autem si læditur capitulum in suis iuribus. vide per Inn.in c.fi.de præb.vbi tenet in fi.sui apparatus,capitulum restituendum.quod no.& idem dic in quolibet loco pio : vt no.Io. An.in c.2.e.tit.li.6.facit opt.l.omnia priuilegia.& quod ibi no.
12 Bar.C.de epis.&cler.†Quid autē si principaliter læduntur personæ,& in consequentiam ecclesia,vide quod no.Io.An. in ca.
13 veniens.de transac.¶†An ꝫ præscriptionem 40. annorum cōpetat ecclesiæ restitutio,vide gl.in ver.lapsum temporis. in fin. quæ vī dubitare,& potius inclinat in partem negatiuam remittens ad ca.auditis.de præscr.vbi plenè no. & vide quod ibi dixi.
14 †An teneat restitutio indulta post quadriennium. vide glo.in ver.finiri.quæ vī dubitare & inclinare in partem negatiuam.&
15 & tene gl.menti,quia nescio similē in iure canonico. ¶†Quā do tempus dicatur continuum,& qñ vtile.vide bonam glo. in ver.continuum.& adde gl.iuris ciuilis super rubr.ff.de diuer. & tempo.prescr.quæ dicit,q̄ regulariter omnia tempora sunt cōtinua,nisi inueniatur in lege contrarium cautum,& facit quod
16 no Io. An.in ca.super eo.de app.†dic etiam , vt ad hoc tempus vtile currat,tria sunt necessaria,videlicet quòd habeat experiēdi potestatem per se vel alium. Item quòd habeat facultatem conueniendi reum per se,vel alium respondentem. Item quòd ius reddendi copiam,vt no.gl.in l.1.super verb.agendi.ff. de di-
17 uer.& tempo.præscr.& in §.rursus inst.de act.¶†Si ecclesia nō probauit in peremptorio,propter quod sententia fuit ꝓta eam lata,qñ incipit currere quadriennium restitutionis petendæ an à fine

à fine termini,an à die sententiæ.vide gl.in verbo,à tempore læsionis,cui plus videtur placere,quòd à tēpore sententiæ quàm à fine termini.

LIBER SECVNDVS.

¶ De iudiciis. Rub.

CAP. I.

1 *Iudicium per primam citationem confirmatur & perpetuatur , & præuenitur iurisdictio.*
2 *Citatio an necesse sit vt perueniat ad partem , vel sufficiat q̄ emanauerit à iudice.*
3 *Clausula,quæcunque persona, &c.in dispositione etiam odiosa,posita , includit quemlibet personam quacunque dignitate ecclesiastica,vel mundana præfulgentem:etiam Imperiali & Regali.*
4 *Papa ex certa scientia potest citare hominem quantuncunque remotum.*
5 *Papa potest per edictum citare remotum,quamuis de æquitate facere non debeat.*
6 *Dies iouis septimanæ sanctæ,& dies Ascensionis computantur inter dies solennes.*
7 *Iudex inferior Papa non potest regulariter citare per edictum.*
8 *Commissarius per edictum citare non potest per mandatum à Papa de citando factum,nisi specialiter & ex certa scientia mandet.*
9 *Ex certa scientia illud fieri dicitur,quod non fit per ignorantiam,vel per errorē: vnde talis clausula non requiritur in dispositione principis.*
10 *Citatio de iure communi debet fieri personaliter ad domum , & requirendi sunt amici,ordine successiuo.*
11 *Mandare,& iubere parificantur in dispositione Principis.*
12 *Ecclesia maior appellatur ecclesia matrix.*
13 *Citatio personalis quemadmodum constituit verum contumacem , ita citatio per edictum in casibus huius clem.*
14 *Præsertim,in dispositione odiosa stat pro,maximè,& non pro tantum.*
15 *Citatio per edictum an fieri possit contra impedientem ne citatio ad eum perueniat,nisi Papa hoc ex certa scientia mandauerit.& nu.16.*

1 D Vdum.¶†Etiam per primā citationem confirmatur iudicium & perpetuatur , & præuenitur iurisdictio,vide gl.in cle.1.in ver.citatio nes.Item dic quo ad litis pendentiam inducendam, de quo vide gl.in cle.2.vt lite pendente.in ver.& ad partem.&
2 ibi no.†An & quando sit necesse vt citatio perueniat ad partē, vel sufficiat,quòd à iudice emanauerit,& vide etiam quod no.
3 in c.proposuisti.de for.compet. ¶†Quòd hæc verba,quæcunque persona,& cætera,in dispositione etiam odiosa posita , includunt quamlibet personam cuiuscunque sit status , dignitatis,vel præeminentiæ ecclesiasticæ,vel mundanæ etiā si imperiali vel regali præfulgeat dignitate.vide text.in d.cle.1.iuncta
4 gl.in ver.quibuscunque.¶†Papa potest citare ex certa scientia hominem quantuncunque remotum,cū sit vicarius illius cuius est terra,&plenitudo eius.tex.iuncta gl.in ver.vndecunque.
5 in d.cle.1.†Et quòd plus est probatur ibidem,quòd potest citare taliter etiam per edictum ad instar edictorum in albo prętoris propositorū.de æquitate tamen hoc regulariter facere non debet.vt in d. cle.cōiungendo principium cum ver. quia verū.
6 † Dies iouis septimanæ sanctæ , & dies ascensionis computantur inter dies solennes.vide tex.iuncta gl.in verb.solennes.in d.
7 cle.1.¶†Iudex inferior papa regulariter non potest citare per
8 edictū.vide gl.iuncto textu in verbo,papa.in eadem cle.¶†Per generale mandatum de citando à papa factum non potest cōmissarius citare per edictum:sed requiritur,quòd papa specialiter & ex certa scientia hoc mandet.vide glo.iuncto tex.in dicta
9 cle.1.in ver.specialiter.¶†Quòd illud dicitur fieri ex certa scientia , quod non fit per ignorantiam,vel per errorem.ex quo singulariter infertur non esse necesse,vt hæc clausula exprimatur in dispositione.satis est enim quòd appareat de certa scientia dispōnentis.quod clarius tenet Inno.in c.præsenti.quod hodie incipit,statutum.de resc.li.6.vide glo.in hac cle.1.in verbo ex certa scientia.& tene istam menti & latius dixi in cle.& si prin-
10 cipalis.ꝫ.de resc.vbi vide.¶†De iure communi citatio debet fieri personaliter,vel ad domum,& requirendi sunt amici.vide gl.in hac cle.in verb.ex certa scientia.in fi.& intellige vt primò fiat personaliter,si fieri potest,vt no.in ca.causam quæ.de dolo & contumac.& in l.4.§.ait.ff.de damno infect.& an necessariò requirendi sunt amici quando persona haberi non potest,sunt opiniones.de quo dic vt plenius dixi in d.c.causam. vbi vide in
11 lect.¶†In dispositione principis mandare,& iubere,parifican
12 tur.vide gl.in ver.mandante.in eadem cle.1.¶†Ecclesia maior appellatur ecclesia matrix in loco, licet non sit cathedralis:exēplum in oppido,seu villa,vide gl.iuncto tex.in versi.maioris.&
13 cle.1.de sen.exc.¶†Quod quemadmodum citatio personalis constituit verum contumacem,ita citatio per edictum in casi-
14 bus huiusmodi cle.primæ.vide gl.in ver.ꝑsonaliter.¶†Quòd dictio,præsertim,etiam in constitutione odiosa & restringibili stat pro,maximè,& non pro tantum.vide hic tex.iuncta gl.in
15 verb.restringimus.& tene menti.¶†Quòd etiam contra impedientem ne citati possit, vel contra cum ante domiciliū tutò adiri non potest,non debet fieri citatio per edictum,nisi papa ex certa scienria committens citationis modum æstimet talem impedire,vel eius domicilium tutò adiri non posse.hoc apertè voluit gl,relata ad tex.in d.cle.1.in verb.non possunt.Sed aduerte.quia meo iudicio multum in contrarium facit tex.in c.quoniam frequenter.§.porro.iuncta gl.in verb.siue quòd impedit.vt lite non contesta.vbi videtur probari , quòd contra se occultantem , vel impedientem , ne citatio ad eum perueniri posset potest quilibet iudex procedere citatione per edictum facta.& facit quod not.Inno.in cap.ad petitionem. de accusa-
16 tio.¶†Idem videtur dicendum de illo,propter cuius metum,vel potentiam citari non potest ad locum domicilij.ar.in cle.causam.§.verum.de elec.lib.6.adde bo.tex.in cle.1.de fo.cōpe.post prin.ergo videtur,quòd ista cle.temperata,vt hodie habetur,nihil noui iuducat.Potest dici,quòd ista cle.loquitur de citatione in curia Romana per edictum de homine quantuncunque remoto,vt in casibus hic expressis , papa ex certa scientia mandante,habeat talis citatio vim citationis personalis;alij autem iudices sine licentia papæ non possunt ita à remotis citare, sed procedere.prout no.in iuribus alle.pro contrariis.

CAP. II.

1 *Rector hospitalis dicitur habere officium.*
2 *Monachatus an sit officium.*
3 *Officium quid sit.*
4 *Canonicatus appellatione venit canonicatus etiam regularis.*
5 *De ecclesia cum agitur vt de proprietate,illa quæstio non dicitur beneficialis.*
6 *Beneficialis causa non dicitur cum agitur ad remotionem à beneficio propter crimen:secus,si propter fœdus matrimonij spirituale.*
7 *Decimalis causa quæ dicatur.*
8 *Decimas fructuum prædiorum non soluentes quomodo sint compellendi,vt euitentur litigia.*
9 *Vsuraria quæstio quando dicatur,& quando non.*
10 *Vsuræ an possint repeti coram iudice seculari,an vero coram ecclesiastico tantū.*
11 *Vsuraria quæstio non solum quando agitur,sed etiam si petitur relaxari iuramentum de eis soluendis,procedi potest simpliciter & de plano.*
12 *Iudici quando aliqua facultas datur,non tenetur illam exercere ex partium petitione,sed ad beneplacitum suum.*
13 *Ordo iudiciarius in dubio debet seruari.*
14 *Constitutio faciens mentionem de præsentibus & futuris,quando extendatur ad pendentia.*

1 D Ispendiosam.¶†Rector hospitalis dicitur habere officium vnde appella-
2 tione officiorū veniūt hospitalia vide bo.gl.in ver.beneficiis.in prin.in hac cle.dispendiosam.¶ Monachatus est officium,vnde dispositio loquens de officio comprehendit etiam monachatū.vide gl.præall.in ver.beneficiis.egò dubito an hoc dictum sit verum,tum quia monachatus potius est quoddam votum,quàm officiū , vt no.per doct.in cle. 2.de resc.tum quia officium non capitur hic ita largè.nam officium , & canonicatus,ponuntur hic in tex.vt diuersa: & tamen canonicus habet
3 maiorem potestatē , quàm monachus.† quare puto quòd hic capiatur officium prout diffinitur per Arch.in c.1.de consuet. lib.6.videlicet,quòd est administratio rerum ecclesiasticarum sine iurisdictione:& ponitur hoc vltimum , vt differat à dignitate.exemplum in officio sacristæ,vel custodis & similis : sed si ageretur de monachatu ecclesiæ cathedralis,posset tunc in eo hæc decre.habere locum:quia talis monachus potest appellari canonicus,vt est tex.no.iuncta gl.in c.2.58.di.equitatem tamē habet dictum huiusmodi gl.vt sicut cum agitur de iure canonicatus , obseruatur ista cle. ita cū agitur de iure monachatus,
4 consimili ratione.¶†Appellatione canonicatus,venit canonicatus etiā regularis.vide gl.præal.in ver.beneficiis.in hac cle.di-
5 spendiosam.¶†Cum agitur de ecclesia,vt de proprietate , non est quæstio illa beneficialis : & ideo appellatione causæ beneficialis,non venit talis causa,secus si fieret mentio de causa eccle siarum,est enim causa ecclesiæ,licet non sit beneficialis.vide d.
6 gl.in ver.beneficiis.¶†Non dicitur causa beneficialis.cum agitur ad remotionem à beneficio propter crimen: secus si agitur ad remotionem,quia negatur fœdus matrimonij spirituale.vide glo.præalle.in verbo,beneficiis:ego ad hoc allego tex. optimum in simili.in ca.1.vt lite non contestata. ¶ Quòd dispositio cle.dispendiosam,est correctiua & exorbitans,ideo non est extendenda:vide gl.in verbo,Decimis.in fine. quæ notabiliter facit ad id,quod ꝫ.dixi , vt ad monachatum nō extendendatur.
7 ¶†Causa dicitur decimalis non solum cum agitur contra obligatum ad solutionem decimarum , sed etiam cum agitur inter duas ecclesias super ipsarum decimarum proprietate. vide

glo.præal.in verb.decimis.quam no. ex qua infertur quòd in vtroque casu sit locus prouisioni huius cle.¶†Potest generalis excommunicatio ferri contra non soluentes decimas fructuũ prædiorum,quæ habentur in parochia,& postea non soluentes potest ecclesia petere denuntiare.vide bo.gl.in verb.premoniti.& est hæc bona practica ad cuitandum litigia & contra pertinaces potest inuocari auxilium brachij secularis.vt not.in gl.
9 seq.inci.coerceri.& est bo.tex.in c.postulasti.al.in ea.¶†Quæstio dicitur vsuraria,cum actor deducit illam vt vsurariam licet reus neget,secus,si actor simpliciter petit debitum & reus dicat illud vsurarium,& stat in meris terminis exceptionis,si autem excipit,& petit contractum declarari vsurarium,dicitur tunc quæstio vsuraria,& habet locum ista cle.dispendiosam.vide gl.in verb.vsuris.& no.eam quia facit ad cognoscẽdum generaliter qualitatem iudicij cum est contentio inter actorem
10 & reum.¶†An coram iudice seculari possint vsuræ repeti,an vero coram ecclesiastico duntaxat,vide gl.in verb.vsuris.quæ ponit opiniones:& videtur tandem inclinare,quòd coram iudice ecclesiastico tantum tu verò vide,quod plenissimè dixi in
11 c.cum sit generale.de foro comp.¶†Non solum cum agitur quæstio vsuraria principaliter,sed etiam si petitur relaxari iuramentum de eis soluẽdis,procedi potest simpliciter & de plano,
12 &c.no.gl.in verb.tangentibus.¶†In casibus hic expressis est in iudicis facultate seruare iudiciarium ordinem,vel non,etiã partibus inuitis.gl.in verb.valeat. Ex qua nota,quòd quando datur in aliquo iudici facultas,non tenetur iudex illam exercere partium petitione,sed ad beneplacitum suum.vide quæ dixi
13 in c.exceptione.de excep.¶†Vbicunque dubitatur,an cõstitutiõ ista locum habeat consulitur iudici vt seruet ordinem iudi-
14 ciarium:quia hæc pars tutior est,vide gl.in ver.valeat.¶†Constitutio seu dispositio faciens mentionem de futuris & præsentibus,non extenditur ad pendentia per appellationem,no.gl.fi. hoc verum,nisi constitutio seu dispositio daret modum procedendi tm,tunc enim etiã si nõ fieret mentio de psentibus,nihilominus psti tutio de sui natura respiceret pendẽtia quo ad fienda,vt no.hic ead.gl.fi.& idem no.in c.licet canon.de elect.lib.6.

¶ De foro competenti. Rubrica.

CAP. I.

1 *Inferiores episcopis de suis sedibus expulsi nequeunt contentiosam exercere iurisdictionem eis competentem in alienis diœcesibus.*
2 *Priuilegium concessum episcopis,an & quando dicatur concessum electis & confirmatis.*
3 *Dimidia licet contineatur nomine partis,attamen quando adiicitur hoc verbum, al qua,tunc verificatur in qualibet particula.*
4 *Priuilegium episcopo,vt aliquid in sua diœcesi possit, vbi conceditur,illud potest explicare in loco exempto suæ diœcesis.*
5 *Exempti sunt subditi ordinariorum in multis casibus.*
6 *Episcopi non possunt reddere ius,nisi in locis insignibus,& quare.*
7 *Priuilegium concessum expulsis habet locum in venientibus ad propria loca non admissis.*
8 *Procuratorem constituere quis non cogitur in causis arduis,etiam si conuenitur occasione suæ culpæ contra ecclesiam & episcopum commissæ.*
9 *Citatio quo casu die feriata fiat,dum populus conuenit ad diuina.*
10 *Episcopus non potest regulariter exercere iurisdictionem in aliena diœcesi inter suos subditos inuitos,etiam de licentia episcopo loci:& quando possit.*
11 *Subditorum episcopi appellatione veniunt nedum clerici,sed etiam laici.*
12 *Episcopus an possit cognoscere in aliena diœcesi,extraneo agente contra subditum suum.*
13 *Subditorum appellatione non veniunt illi,qui fortiuntur forum ratione delicti, vel contractus,sed ratione domicilij tantum,licet secus large.*
14 *Iurisdictio quot modis sumatur.*
15 *Diœcesanorum appellatione qui veniant.*
16 *Vicarius ex generali officialem non potest dare extraneo licentiam exercendi iurisdictionem inter subditos ipsius volentis exercere.*
17 *Licentiam vbi quis petere,& non consequi tenetur,potest procedere absque requisitione licentiæ,si eius præsentiam habere non potest.*
18 *Episcopus delinquens,in diœcesi aliena,potest per episcopum diœcesum puniri.*
19 *Episcopus diœcesanus occasione contractus vel rei,potest exercere iurisdictionem in alium episcopum.*

1 VAmuis.¶†Inferiores episcopis de suis sedibus expulsi nequeunt exercere iurisdictionem contentiosam eis competentem in alienis diœcesib. Quod est dicere,q̃ ista cle.1.non habet cum in inferiorib rælatis,cum ponat indulgentiam
2 episcopis concessam.no.hic gl.in ver.Episcopis.¶†Electus in episcopum & confirmatus,licet nondum consecratus gaudet priuilegio huius cle.no.ponit hic gl.in verb. Episcopis. Ex qua singulariter no.quòd priuilegium cõcessum episcopis,videtur indultum etiam electis,& confirmatis:aduerte,quia contrariũ vr velle gl.in cle.2.de cel.miss.in verb.pontificum. quæ concludit,quòd priuilegium concessum pontificibus.non videtur indultum electis & confirmatis.adhuc.n. ante consecrationem non possunt dici pontifices seu episcopi,vt in c.tua. de his quæ fi.à præla.& clarius in c.inter corporalia.de transl. epis. sed concordando potest dici q̃ aut sumus in casu,in quo eadẽ prorsus est ratio in electis confirmatis,quæ est in consecratis,& tũc dispositio etiam priuilegiatiua loquens de episcopis,seu pontificibus,habet locum etiam in electis & confirmatis tãtum,vt hic,
6 & videtur tex.bonus,in cap.inter corporalia.in 2.col.de transl. episc.datur.n.hic ista indulgentia in fauorem episcopalis iurisdictionis,quæ ita competit electis & confirmatis,sicut consecratus.ar.in c.transmissam.de elec.secus vbi non cõcurrit prorsus eadem ratio:puta quia ad decorem dignitatis episcopalis ali quid indulgetur episcopis,certè non extenditur istud priuilegium ad electos,& confirmatos tantum cum ipsi nondum habeant dignitatem episcopalẽ.d.c.2.de transla.episc.& sic loqua
3 tur gl.contraria,& hic no.¶†Quanquam nomine partis contineatur dimidia attamen quãdo additur hoc verbum,aliqua, tunc verificatur in qualibet particula,&restringitur eius significatum per illud verbum adiectum.ad hoc vide bo.gl.in ver.aut
4 earum parte.& tene illam menti.¶†Exemptus locus dicitur esse in diœcesi episcopi,& pars ipsius.vide tu ad hoc bonũ tex. cum ibi notatis in c.graue.de offi.or.& sic videtur,quòd si conceditur episcopo priuilegium,vt aliquid possit in diœcesi sua facere,quòd illud poterit explicare in loco exempto suæ diœcesis.vide hic tex.iuncta gl.in verb.aut earum parte.post principium.†Exempti sunt quo ad aliqua subditi ordinariorum locorum,in quibus degunt.vide gl.præal.super verb.aut earum parte.in fi.& vide multos casus in quibus exempti sunt subditi ordinariis in cle.2.de pœ.& remi.in fi.iuncta gl.& per gl. in cle.
5 2.de sep.in verb. instante.Et vide tex in d.cle.2.de pœ.& remiss. & de testa.c.1.de sta.re.c.2.de rel.do.c.2.de iurep.c.1.q̃que nõ punit,sed iuris pœnam duplicat.vt in cle.1.de priu.quandoq; nõ punit sed absoluit.de sepul.c.1.quandoque circa loca dat solũ iurisdictionem.de sup.neg.præl.ca.vno.de sepul.c.2.generalius datur iurisdictio contra eos.de sepul.c.1.lib.6.¶ In expulsione episcopi de propria sede iniuria irrogatur ecclesiæ suæ, quam potest ipsemet hac ratione vindicare,vide tex. singularem hic
6 in ver.ne iniuria.iuncta gl.in verb.ecclesiis.¶†Episcopi nõ possunt reddere ius nisi in locis insignibus,in quibus.s.possit haberi peritorum copia.& intelligo,quando causa talis est,quæ ad sui discussionẽ peritis viris indigeat.ad hoc facit optimè in ar. iste tex.post prin.in vers. Locis insignibus. nam si talem locum debent eligere in aliena diœcesi fortius hoc debẽt facere in propria.& pro hoc gl.in c.cum episcopus.in verbo,loco de offi.q̃. li.6.vbi gl.supplet honesto.s.nõ.n.est honestum tractare causas arduas in locis non insignibus,&hoc singulariter no.ad limitationẽ dicti c.cum episcopus. & ad extensionem c.statutum. in
7 prin.de resc.li.6.& facit gl.in ver.moram traxerint.¶†Priuilegium concessum expulsis,seu spoliatis habet locum nõ solum in his qui realiter,dum possident,fuerunt expulsi,sed etiam in illis qui venientes ad propria loca nõ admittuntur.vide hic gl.
8 in verb. expulsores.&quod no.gl.in c.olim.1.de rest.spo.¶†In causis arduis non cogitur quis procuratorem constituere, etiã si conueniatur occasione suæ culpæ etiam contra ecclesiam,& episcopum commissæ.vide tex.iuncta gl.in ver.fautoribus.quã
9 no.†Vide hic casum specialẽ,in quo fit citatio die feriata, etiã dum populus conuenit ad diuina.& vide gl.in ver.festiuis.&ratio specialitatis ponitur in litera ista,vt scilicet facilius talis citatio quæ fit per edictum,possit peruenire ad notitiam citati.Ex hoc posset dici,idem dicendum vbicunque expediret talem citationem fieri etiam in aliis causis.& pro hoc vide gl.in cle.cau sam in fi.de elec.in verb.solẽniter volumus.& adde hic gl. quæ
10 hic sequitur super ver.ad diuina.¶†Nõ potest episcopus de iure communi regulariter exercere iurisdictionem in aliena diœcesi inter suos subditos inuitos etiam de licentia episcopi loci, sed consentientibus subditis,& de licẽtia episcopi loci sic.vide hic gl.in ver. indulgemus.& idem no.gl.in c.vt litigãtes.de off.
11 or.lib.6.quod not.¶†Appellatione subditorum episcopi veniunt nedũ clerici,sed etiam laici.sunt enim subditi quo ad spectantia ad forum ecclesiasticum.vide hic tex.iuncta gl.in verb. subditos.ego allego tibi tex.satis apertum in c.irrefragabili. in principio.de off.or.& no.q̃ hoc procedit etiam in dispositione exorbitanti,& per q̃s equẽs restringibili qualis est ista dispositio,
12 vt no.gl.statim all.¶†An autem in casu huius cle.primæ possit eps cognoscere in aliena diœcesi exneo agente q̃ subditũ suũ. gl.hic præal.in ver.subditos.cõcludit q̃ non quia tex.dat indulgẽtiam cognoscendi inter subditos,& sic oportet q̃ ambo sint subditi.Ex qua gl.no.quòd actor extraneus litigando coram alio iu-

no iudice per illum actum litigij,non efficitur subditus,hoc mihi placet,sed principale dictum est satis durum,cum ratio dispendij propter defectũ iustitiæ hic allegata pariter militet cõtra extraneos,qui volunt conuenire subditos expulsi,sicut con
13 tra ipsos subditos.litera tamen ad corticem facit pro gl.¶†Appellatione subditorum non veniunt illi,qui fortiuntur forum ratione delicti,vel contractus,sed subditi ratione domicilij. vide gl.not.in ver.subditis.in fi.largè tamen dicuntur omnes subditi,de quo vide bon.gl.in c. nuper. de sent.exc. & est quinta in ordine,& facit tex.iuncta gl.in c.à nobis.il j.co.ti.in materia ergo restringibili appellatione subditorum non veniunt hi, qui fortiuntur forum ratione delicti,vel contractus,vt hic.secus in
14 materia non restringibili,vt in d.c.à nobis.& hic no.¶†Quam quam iurisdictio sumatur,quandoque vt genus,quandoque vt species,iuxta plenè not.per Bar.in l.imperium.ff.de iur.om.iud. attamen quando adiicitur verbum,omnimoda,sumitur vt genus,vt comprehendat sub se omnem speciem iurisdictionis, vt merum & mistum imperium,& simplicem iurisdictionem, & tam ecclesiasticam quàm secularem.vide bo.gl.in verb.om-
15 nimodam.¶†Appẽone diœcesanorum veniunt omnes habẽtes iurisdictionem epalem,vel quasi in loco illo,vide gl.in ver. diœcesanis.in prin.Et no.illam singu. quatenus dicit,vel quasi. vult enim per illud,in ver.& sequentia,q̃ non solum veniunt episcopi, sed etiam inferiores habentes in illo loco iurisdictionem quasi episcopalem.i.competentem episcopis, dummodo habeãt illam in loco exclusis episcopis,vt sin.vult hic gl. quam nescio alibi.Nam in aliis locis voluit gl.vt solum venirent episcopi.vt not.in cle.1.de iu.patr.in ver.diœcesanis.& in cle.1. in prin.de vi.& hon.cle.sed limita illas gl.secundum istam.habentes ergo iurisdictionem quasi episcopalem in loco exclusis episcopis possunt dici diœcesani illorum locorum,& no. singu.q̃ etiam possunt dici ordinarij,vt not.gl.in c.ordinarij.de offi.ord.
16 li.6.& aliæ gl.superius all.¶†Vicarius episcopi ex generali officialatu non potest dare extraneo licentiam exercendi iurisdictionem,etiam inter subditos ipsius volentis exercere. vide gl. in ver.diœcesanis.Non ergo potest vicarius quæ episcopus.vnde in his,quæ non consistunt in iustitia ministranda,sed potius in gratia impendenda,adeundus est episcopus,& non vicarius & facit quod not.in c.si episcopus.in 1.gl.de pœ.& remi.li.6.& hoc intellige,cum episcopus est in diœcesi,vel circa illam.si autem est longè absens sentit ista gl.q̃ potest haberi recursus ad vicarium.quod ego intelligo in casu huius c.secus puto vbi mera gratia est facienda.arg.opti.c.fi.de offi.vic.li.6.& in c. statutum.
17 de præb.c.li.¶†Vbicunque quis habet petere alicuius licentiã in aliquo actu,& non tenetur eam consequi,sed solummodo petere,si non potest habere præsentiam illius,potest procedere absque requisitione licentiæ,& dicitur non posse habere præsentiam,si est longe absens.vide glo.præal.in ver.diœcesanis.& optimè facit per locum à simili.c.vnic.in fi.ne se.va.lib.6. & fa-
18 ciũt hæc ad ea,quæ habẽtur in c.licet.de reg.¶†Episcopus delinquens in diœcesi alterius episcopi,potest per episcopũ diœ-
19 cesanum puniri.vide hic gl.in ver. procedant.¶†Idem dic ratione consimili,vt occasione contractus,vel rei,possit episcopus diœcesanus exercere iurisdictionem in alium episcopum. & vide ad hoc quod dixi in c.sane.de fo.compe.

¶ De causa poss.& proprie. Rubr.

CAP. I.

1 *Causæ beneficialis appellatione comprehẽditur quælibet quæstio,siue sit de maiori,siue de minori beneficio,dummodo agatur respectu tituli, secus si de ecclesia.*
2 *Petitorium suspendere,& intentare possessorium non licet in quacunque appellatione,etiam beneficiali,nisi ea deuoluatur ad Papam.*
3 *Actor an possit suspendere possessoriũ,& intentare petitorium,sicut potest econuerso.*
4 *Agens possessorio recuperandæ in causa beneficiali,an teneatur probare titulum, seu iustificare possessionem ex titulo.*

1 CAusa.¶†Appellatione causæ beneficialis comprehenditur quælibet quæstio,siue sit de beneficio maiori,siue minori dummodo agatur de beneficio respectu tituli,secus si agatur de ecclesia,vt de proprietate.vide hic gl.super verbo,beneficiali.& quod not. in cle.di-
2 spendiosam.s.de iu.†In causa appellationis iudicialis,vel extraiudicialis,siue sit appellatum ante sententiam,vel post, non licet regulariter suspendere petitoriũ,& intentare possessorium, etiam si sit causa beneficialis. Fallit cum causa beneficialis per appellationem deuoluitur ad Papam,vt hic voluit gl.in verbo,
3 per appellationẽ.¶†An in causa principali possit actor suspendere possessorium,& intentare petitorium,sicut potest econuerso.vide gl.hic in verbo,spoliantis,quæ tamen apertè non firmat.videtur tamen inclinare,q̃ hoc non liceat.de quo latius
4 no.in c.pastoralis.de cau.pos.& propr.¶†An agens possessorio recuperandæ in causa beneficiali teneatur probare titulum seu iustificare possessionem ex tit.vide hic gl. n. quæ quotidie allegatur apertè,tamen nõ firmat aliquam partium videtur tamen magis inclinare,q̃ licet non teneatur strictè probare titulum, debet tamen iustificare possessionem ex titulo.de quo vide tu, quod latè dixi in c.in literis.de rest.spo.

¶ De dolo & contumacia. Rubrica.

CAP. I.

1 *Si ante sententiam qui appellauit,iterum post eam latam appellet, non videtur priori appellationi renuntiare.*
2 *In optione appellantis etiam à diffinitiua est,prosequi primam vel secundam,nisi alio impedimento canonico impediatur,& qui effectus huius appellationis sit.*
3 *Appellatio ab interlocutoria quatuor modis dicitur manifestè friuola,quorum quilibet excludit à facultate denuo appellandi.*
4 *Contumax quis dicatur verus,fictus,euidens,& manifestus.*
5 *Contumax verus in non veniendo,non appellat,fortius nec euidens,seu manifestus,fictus autem modo prædicto appellat.*
6 *Iudex à quo,& iudex ad quem,qualiter se habere debent,cum contumax prætensus appellat.*
7 *Appellatio consistit in actu positiuo: contumacia, quæ resultat ex non parendo, consistit in actu neglecto.*
8 *Contumax in non parendo quære appellet,& contumax in non comparendo non.*

1 SIante.¶†Si is,qui appellauit ante sentẽtiam,appellet iterum à sentẽtia diffinitiua cõtra re lata,nõ per hoc renuntiat appellationi prius interpositæ. vide hic glo.super verbo,appellare.¶Sed dices,ad quid valet appellatio secundò interposita à diffinitiua? quia si pronuntiabitur,q̃ fuit bene appellatũ ante sententiam, reuocabitur sententia diffinitiua per modum nullitatis, vel attentati,vt in c.non solum.de appel.li.6.Et si apparere potest, q̃ malè fuerit appellatum,apparet illum primo cõtumacem fuisse,& sic nil reuocabitur.solummodo dic, vt no.in glos.magna
2 prope finẽ,in ver.sed secundum hoc.†Ex cuius solutione bene not. q̃ iterum appellans à diffinitiua non cogit prosequi primam interpositam ante sententiam,sed potest prosequi secundam, potest.n. esse multum vtile,prosequi potius secundam, quam primam:fortè.n.fuit interposita ad iudicem magis gratum appellanti.Itẽ potest esse,q̃ tempore prosecutionis secundæ est lapsum tempus primæ prosequendæ,&c.vt in gl.conclu de ergo,q̃ est in optione appellantis etiam à diffinitiua,prosequi primam,vel secundam,nisi alio impedimento canonico excludatur,vt hic in fi.literæ.& si prosequẽdo secundam,excipiatur de nullitate primę,& per cõsequens de contumacia post appellationem,poterit replicare appellans de iusta appellatione de qua iudex incidenter cognoscet ad effectum,an sit admit
3 tenda secunda vel non,vt in fi.gl. magnæ,quam not.¶†No.ex gl.magna in prin. quatuor modos,per quos quælibet appellatio ab interlocutoria dicitur manifestè friuola,& quilibet illorum modorũ excludit à facultate denuo appellandi. & no. sin. quartum modum,quem nescio alibi nisi hic,videlicet q̃ si iudex,ad quem,pronuntiat causam expressam in appellatione fore falsam.& non appelletur,dicitur appellans manifestè contumax,nisi compareat,quasi tacẽdo,videatur acquieuisse illi pronuntiationi.& intelligo,q̃n index pronuntiauit hoc in præsentia appellantis.nam si ad hoc illum citauit,non tenetur compa
4 rere.ar.in c.si à iudice.de app.li.6.†Secundo no.principaliter ex gl.magna quis dicatur verus contumax,fictus,euidens,& manifestus.in hoc.n.ponit gl.ista multas opiniones,tandem approbat opinionem magis cõem,vt verus contumax dicatur,quẽ citatio apprehẽdit,nisi doceat de legitimo impedimento,& idẽ dicit in fi.gl.in citato à iure,vt talis etiam dicatur verus contumax,nisi doceat de impedimento.quia fortius cadit vera contumacia in citato per ius commune,quod ignorare non licuit, quam in citato à iudice.& in hoc no.fi.gl.fin.&vide ad vtrunq; dictum quod no.in c.causam.de do.& contu. in gl.pe. Euidens seu manifestus contumax est,qui nuncio citanti respondit se nolle venire,sed an hoc sufficiat dicere extra iudiciũ,vide text. sing.iuncta gl.in c.venerabilibus.§.fecus.de sent.exc.li.6. Fictus vero contumax,quẽ citatio non apprehendit,vt puta quia fuit citatus ad domum,nec comparuit in termino prefixo,quod limitat gl.nisi iudicialiter probari possit,q̃ citatio ad eius notitiã peruenit.tunc.n.satis potest dici verus cõtumax, nisi probet de
5 legitimo impedimento,quæ not.& satis placent.¶†Tertiò ex

eadem gl. magna no. q verus contumax in non veniendo, non appellat. fortius nec cuidens seu manifestus, fictus autem modo prædicto appellat. †No. tamē in hoc nouum & sing. dictum gl. qualiter iudex à quo, & iudex ad quem debent se habere, cū contumax prætensus appellat. Nam iudex à quo, si scit illū euidentem, vel verum contumacem, appellationi nō deferet, sed in causa vel executione procedet. Iudex verò ad quem, appellationem recipiet, & prius de hac præiudiciali cognoscet, an. s. potuerit appellare. Et si causa cognita inuenerit illū manifestum vel euidentem contumacem vel verum, siue non inuentum, qui tamen postea citatum se nouit, nec apparet ipsius iustum impedimentum, pronuntiabit appellationem non deuoluere, & in appellationis causa nó procedet, si verò apparebit de contrario, pronuntiabit appellationem deuoluere. Sed aduerte diligenter, quia gl. ista expresse non respōdet ad contrariū, quod formauit de isto tex. in prin. sui. Nam cum tex. iste requirat appellationem debere esse manifestè friuolam, vt appellationem secundam excludat. apparet q contumacia debet esse manifesta ad exclusionem appellationis, non autem videtur sufficere vera. Sed dic saluando conclusionem gl. s. factam, q tex. loquitur non in nuda contumacia in non veniendo, sed in illa quæ surgit ex appellationis interpositione. Nā potest esse q appellatio in se non sit omnino iusta, & tamen posset aliquod probabile dubiū appellantis excusare à contumacia vt sentit gl. prope si. Item potest dici, q quādo est manifestè friuola, nullo modo admittitur appellatio, nec per iudicem à quo, nec per iudicem ad quem. & sic intelligatur tex. sed si non est manifestè friuola, iudex illam admittet ad effectum, s. cognoscendi, si oppositum fuerit, an fuerit verus contumax, vel non, vt puta quia nō habuit iustā causam appellandi. nec aliqua probabilis causa illū à contumacia excusat. vel dic quando quis recedit à iudice per appellationem, & appellatio in veritate non tenet, aut habuit probabilem causam appellandi, & illa excusat à vera contumacia, & per consequens admittitur ad appellandū. arg. in c. sacro. de sent. exc. aut non habuit probabilem causam appellandi, & tunc sua appellatio non potest esse manifestè friuola, & habet tunc locum finis huius tex. & ideo tex. iste requirit, q sit manifestè friuola, & solutio fortè melior. † & diuersitatis ratio est, quia appellatio cōsistit in actu positiuo, nō sic cōtumacia quæ resultat, ex non comparendo, quia consistit in actu neglecto.

8 ¶†Vlt. not. ex gl. ista magna post principium, quare contumax in non parendo, appellat, secus in contumace in non comparendo. & dic vt in ea. & ex his habes summatam & notatā istam gl. quæ difficilis solet reputari.

¶Vt lite pendente nil innouetur. Rubr.

CAP. I.

1 *Electione sola ad ecclesiam facta, non desinit ecclesia vacare, sed per confirmationem sui secutam sic.*
2 *Beneficia confirmati in curia ad dignitatem, cuius adeptio facit illa vacare, non facit illa vacare in curia.*
3 *Beneficia electi in episcopum, & in curia consecrati non vacant in curia, & per consequens non possunt illo consentiente conferri.*
4 *Beneficia, quorum possessionem tempore consecrationis habebat episcopus, vacant in curia, in qua fuit consecratus.*
5 *Consecratus consentire non dicitur, licet sciat Papam sua priora beneficia contulisse, etiam si fuisset præsens in actu collationis.*
6 *Beneficium in curia per procuratorem renuntiatum, vacat in curia, & quare.*

1 SI duobus. ¶†Per solam electionē factam ad ecclesiam vacantem nō desinit ecclesia vacare, sed per cōfirmationem subsecutam sic. Ex quo infertur, q si electus nō confirmatus moritur in curia, ecclesia, in qua facta est electio, non vacat in curia, secus si ibi moriatur electus confir-
2 matus. vide gl. in ver. collato. in prin. ¶†Beneficia cōfirmati in curia ad dignitatem, cuius adeptio facit illa vacare, non facit illa vacare in curia, quia per simplicem prouisionem vel collationem, non vacant priora, sed per prouisionem & possessionis adeptionem: vel ex quo stet per eum, quominus illam habeat, vt in c. licet episcopus. de præb. li. 6. & c. cōmissa. de elec. co. li. & per consequens non possunt vacare in curia, vbi fuit facta tantum collatio, vel prouisio, quod procedit secūdum opi. gl. etiā si procurator suus, existente eo in curia, apprehēdisset possessionem in partibus. vacant. n. extra curiam, vbi apprehenditur possessio, cū fingatur esse, vbi est procurator suus: secus si amicus, vel negociorum gestor apprehendisset illam possessionē, tunc enim vacarēt, in curia, in qua iste habuit illud ratum. quia tunc fingitur possessionem apprehendere, hæc omnia voluit gl. pre-
3 all. in ver. collato. ¶†Beneficia electi in episcopum & in curia consecrati non vacant in curia, & per consequēs non possunt illo cōsentiente cōferri: quia per electionem, & confirmationē, seu prouisionem, & consecrationem, non vacant priora beneficia. sed requiritur q apprehendatur possessio. de quo dicēdum,
4 vt habetur in c. cum in cunctis. de elec. §. cum vero. †Sed si consecrationis tempore habebat possessionem, tunc illico vacant in curia, in qua fuit cōsecratus. vide hic gl. in ver. collato. pre pe-
5 fi. & tene eam menti. quia malè seruatur. †Et dic, q non dicitur cōsecratus cōsentire, licet sciat Papam illa sua priora beneficia contulisse, etiā si fuisset præsens in actu collationis, per ea quæ not. Io. An. in reg. 15 qui tacet. in mercu. & quia in præiudicialib. tacens non habetur pro cōsentiente. vt no. Inn. in c. in genesi. de electio. & gl. in reg. 15 qui tacet, præl. Item quia videtur tacuisse ob reuerentiam Papæ. ad hoc quod le. & no. in l. j. §. quæ oneran-
6 dæ. ff. quarum rerum ac. non da. †Beneficium resignatum in curia per procuratorē, vacat in curia, quia ibi fingitur mori, quo ad illud beneficiū, vbi fit renūtiatio. vide gl. præl. ī ver. collato.

CAP. II.

1 *Innouata post citationem lite pendente, revocanda sunt in pristinum statum ex mero iudicis officio: secus lite non pendente, quia tunc libellus, & litis contest. requiruntur.*
2 *Possessor quando dicatur aliquid innouare, & quando non.*
3 *Litis pendentia quando incipiat, & quando desinat.*
4 *Competens, seu idoneus, iudex qui dicatur.*
5 *Priuilegia & rescripta impediuntur per causæ solam commissionem, licet non sit secuta citatio.*
6 *Citationem, quo ad iurisdictionem perpetuādam, sufficit emanasse à iudice, tamen, quo ad litis pendentiam, oportet quòd peruenerit ad partem.*
7 *Litis pendentia vt inducatur, copia libelli debet inseri in citatione.*

7 1 CVm lite pendente. ¶†Innouata lite pēdēte post. s. citationē de qua hic, revocanda sunt in pristinum statum sine libello & contestatione litis, ex puro & mero iudicis officio, secus, vbi quis prætendit se spoliatum lite nō pendente. quia tūc ad cōsequendam restitutionem offertur libellus & lis cōtestatur, & in hoc differunt. vide hic gl. primam, & diuersitatis ratio potest esse, quia in priori casu læditur non solum pars, sed iudex
2 contemnitur. in secundo verò tantum pars, ideo in priori casu magis exuberat iudicis officium. ¶†Non dicitur possessor aliquid innouare, si lite pendente vtitur sua possessione, vt prius, sed bene fieret innouatio, si ipse possessor priuaretur possessione sua, vel alienaretur res litigiosa, vel super causa impetraretur priuilegium, tacita litis pendentia. vide gl. super verb. innouari.
3 ¶†Pendentia litis incipit, prout habetur hic in tex. definit autem per sententiam, à qua non est appellatum, vel aliter, vt le-
4 & no. in c. j. de lit. cōt. li. 6. vide hic gl. in verb. postquam. ¶†Cōpetens seu idoneus iudex dicitur, qui habet in causa iurisdictionem cū exercitio, dato q illa iurisdictio possit exceptione elidi, siue exceptio contingat personam, siue iurisdictionem. valet. n. vtroq; casu processus, si non excipiatur, merito ante exceptionem dicitur competens, seu idoneus. & in hoc no. gl. istam
5 sing. quia potest facere ad multa cum sæpè fiat mentio de iudice competenti. ¶†Per solam causæ commissionem, licet non sit secuta citatio, priuilegia & rescripra impediūtur. vide gl. hic
6 in ver. citatio. ¶†Quanquā quo ad iurisdictionem perpetuandam sufficiat citationem emanasse à iudice, licet non peruenerit ad partem, tamen quo ad inducendum litis pendentiā, opor-
7 tet, q peruenerit ad partem, vt hic. vide gl. & ad partem. ¶†Nobonum consilium gl. vltimæ, vt ad inducendum litis pendentiā, inseratur in citatione copia libelli, vt pars citata posset plenè instrui, super quibus sit in iudicio conuenienda.

¶De sequestratione possessionis & fructuum. Rub.

CAP. I.

1 *Sententia, si contra possessorem fertur, non tamen pro petitore, & ideo nō est locum sequestrationi.*
2 *Sententia diffinitiua quid sit, & quid interlocutoria.*
3 *Sententia oportet, quòd sit lata contra possessorem, & pro petitore super beneficio, vt locus sit dispositionis huius Clem.*
4 *Sententia diffinitiua fertur super possessorio.*
5 *Sententia lata per auditores curiæ, dicitur lata apud sedem apostolicam, & ab ea ad Papam appellatur.*
6 *A sententia Papæ non appellatur.*
7 *Sententia vna satis est, quòd feratur in curia, licet primo fuerit sententiatum in partibus.*
8 *Fructus nedum beneficij, sed ipsum beneficium quo casu sequestrentur, & iura beneficij, & beneficiati exerceat sequester.*
9 *Possessum quòd aliquid sit per triennium, vbi requiritur, oportet quòd triēnium sit consummatum.*
10 *Ut is motio facit desinere pacificam possessionem.*

1 1 *Sequestrari beneficium debet apud illum, qui est in ordine, quem beneficium ipsum requirit.*
1 2 *Custos beneficij potest, nisi specificè ei prohibeatur, conuertere reditus superextantes in emptione prædiorum ipsius beneficij.*
1 3 *Dispositio continens verba generalia excommunicationis comprehendit episcopos, licet de eis specialis non fiat mentio.*
1 4 *Sequester quando fructus restituere teneatur, & quando eorum æstimatio sufficiat.*
1 5 *Clausula, nullatenus absoluatur, an impediat validitatem absolutionis per ordinarium factæ.*
1 6 *Exceptio nullitatis aduersus sententiam vbicunque tollitur, non videtur sublata illa, per quam negatur iurisdictio asserti iudicis.*

1 AD compescendas. ¶†Si fertur sententia contra possessorem, non tamē pro petitore: quia non agit dicens beneficiū esse suum, vel sibi debitum, sed ad alium effectum, puta ad priuationē, non est locus sequestrationi. de qua hic vide gl. in verb. contra possessorem. est. n. hæc dispositio re-
2 stringenda ad terminos literę. ¶†Tex. iste locum habet in sententia diffinitiua, nō autem in interlocutoria, dicitur autē diffinitiua, quę principalē quęstionem diffinit. Interlocutoria est, quæ inter principium & finem causæ fertur super his, quæ incidunt vel emergūt. & no. bene istas diffinitiones, quas ponit hic
3 gl. j. in ver. diffinitiua. quæ quotidie solet allegari. ¶†Ad hoc vt sit locus dispositioni huius cle. oportet q sententia sit lata contra possessorem, & pro petitore super beneficio, si autem fertur super alia quęstione personali, vel reali, secus est, puta quia dicit petitori, beneficiū esse obligatum ad annuum cēsum, vel recto rem ad aliquod seruitium teneri, vel quid simile. vide hic gl. in
4 ver. beneficio. ¶†Etiā cum agitur possessorio, fertur sententia diffinitiua, est tex. hic apertus, & quotidie allegatur, maximè iū
5 cta gl. super ver. possessorio. ¶†Sententia lata per auditores curiæ dicitur lata apud sedem apostolicam, & ab auditoribus curiæ appellatur, s. ad Papam, de his est tex. hic iuncta gl. in ver. pro
6 mulgata. †Et intelligo de auditoribus quibuscunque deputatis per Papam in causa illa. Nam si ferretur sententia per Papā, non esset locus huic constitutioni, quia nō fieret sequestratio, sed ipsa sententia mandaretur executioni, cùm à sententia Papę
7 nō appellet, vt in c. cuncta per mundū. 9. q. 3. †Et satis est, q vna sententia feratur in curia, licet primò fuerit sententiatū in par-
8 tibus, vt no. hoc in eadem gl. præal. ¶†No. hic iuncta gl. in ver. beneficium. casum singularem, quem nescio alibi ita clarum in quo sequestrātur nedum fructus beneficij, sed ipsum beneficiū, & iura beneficij, & beneficiati exercet sequester, etiam si benecium sit curatum vt hic. & pondera gl. in eo, quod dicit, sequestrum possidere. & tamē loquitur iste tex. in sequestratione necessaria, quæ. s. fit per iudicem auctoritate iuris, contra not. in c.
9 1. de sequestra. & c. examinata. de iud. & dic vt ibi. ¶†Vbicūq; requiritur, quod aliquid fuerit possessum seu habitum triēnio, oportet q totum triennium sit consummatū, non autem sufficit annum tertium fuisse inchoatū, vel maiori parte illius tertij anni fuisse illud possessum, vel habitū, hoc voluit gl. hic in ver. triennio. quam no. quia facit ad multa, q vbi requiritur annorum etiam numerus, oportet totum tempus requisitum esse completum, nec annus vltimus inchoatus habetur pro cōpleto. & vide quod no. Arch. in c. si annum. de iud. li. 6. & quod no. gl. in cle. generalem. s. de æta. & quali. & quod ibi dixi. & in l. rē publicam. ff. de mu. & ho. & gl. in c. cum in cunctis. de electio. in
10 gl. in ver. exegerit. ¶†Post litem motam super re possessa non dicitur possessor pacificè possidere, motio ergo litis facit desinere pacificā possessionem. Vide hic gl. in ver. antea. & adde ad materiam tex. iuncta gl. not. in ver. pacificam. in c. commissam, de elect. lib. 6. ¶Aequum est in casu huius elemen. sequestrare beneficium apud illum, qui est in ordine quem beneficium ipsum requirit. ita dicit gl. hic in versi. idoneā. Pau. putat, q imò
12 necessariū est per literam istam, quæ dicit q sequester debet habere plenā & debitam curam, & hoc puto verius. & idem puto dicendum vbicunq; beneficium apud aliquem sequestratur. & pro hoc allego in simili bonū tex. in c. ex ratione. de æta. & qua-
12 li. in ver. & clericis idoneis. ¶†Habens custodiā alicuius beneficij potest, si sibi specificè à iure, vel à superiore non interdicitur, conuertere redditus superextātes in emptionē prædiorum beneficij, vel aliàs in ipsius vtilitatē. vide gl. super ver. restituat. in casu autem huius cle. non potest: quia hic limitatur potestas.
13 ¶†Dispositio cōtinens verba generalia excōicationis, sententiam cōprehendit etiā in episcopos, licet de eis nō fiat mentio specialis. vide gl. super ver. si quis. & idem no. in c. quia periculo
14 sum. de sent. exc. ¶†Satis est habenti rem sequestratam, quod restituat ipsos fructus, si extant, vel ipsorum æstimationem, si nō extant. hoc voluit hic gl. in ver. fructibus. quod indubiè procedit, quando fructus non poterant conseruari, quia tunc illos vendere debet, & pretium apud se retinere. vt in l. quemadmodū. aliàs, litibus. C. de agr. & censi. li. 11. si autem poterant conseruari, non videtur, quod sit licitum sequestro illos vēdere. de
15 quo tamen dic vt nota. in l. præall. ¶†An per verba, nullatenus absoluatur. impediatur validitas absolutionis per ordinarium
16 factæ. vide hic gl. in ver. nullatenus. ¶†Vbicunq; tollitur exceptio nullitatis aduersus sententiam, nō videtur illa sublata, per quam negatur iurisdictio asserti iudicis. oportet ergo q cōstet de sententia, vbi allegatur, & per consequens de iurisdictione proferentis. Et ex quo constat de iurisdictione & pronuntiatione, alias nullitas opponi non potest. vide hic gl. sing. quę quotidie allegatur in verbo, non obstante. In contrarium tamen facit gl. in cle. 1. de reg. iur. & vide quod ibi dica m.

¶De probationibus. Rubr.

CAP. I.

1 *Verbis narratiuis alicuius citra Papam non creditur, etiam si sit legatus.*
2 *Verba narratiua rescriptorum Papalium, an & quando faciant fidem, & quam. & nu. 4.*
3 *Clausula, volumus fidem plenariam adhiberi, an & quibus casibus admittat probationem in contrarium.*

1 PIteris. ¶†Verbis narratiuis alicuius citra Papam non creditur regulariter, etiam si nuncius sit legatus, & de reseruatione per eum facta velit fidem facere. vide gl. in ver. reseruasse. & dic, vt plenè no. in
2 c. polt cessionem. de proba. & in c. super his. de fide inst. ¶†Circa verba narratiua rescriptorum Papalium, an & quando faciat fidē & quam, & distingue, vt colligitur ex gl. fecisse narramus. q aut super illis non fundatur intentio Papæ, & tunc non probant: & habet tunc locum. c. si Papa. de priui. li. 6. & paret exemplum ibi in gl. 2. aut fundatur, vt puta quia Papa confert beneficium, q dicit suæ collationi prius reseruasse, vel in curia vacasse per mortem beneficiati, & tunc aut illa verba narratiua sunt super facto alieno, & faciunt fidem, sed admittitur probatio in contrarium exemplum secūdo loco supra positum. poterit. n. quis probare illum beneficiatum decessisse extra curiam, nam in facto alieno de facili Papa posset errare. Aut sunt de facto proprio, vt in primo exemplo, & tunc faciunt adeo fidē, vt non
* admittatur probatio in contrarium secundum gl. & cō in tel-
3 lectum. †& hoc per illa verba, fidem plenariam, &c. posita in tex. & hic no. sing. istum tex. iuncta gl. q hæc verba volumus fidem plenariam adhiberi. important vt non admittatur probatio in contrarium. Et limita hoc verbum secundum gl. vt non admittatur probatio in contrarium, talis. s. quæ faceret Papam mentiri. secus si adiuuaret probantem stantem narrationi Papæ, exemplum, Papa dicit beneficium certum contulisse per renuntiationem factam in manibus suis, alius vult probare q beneficium non pertinebat ad renuntiantem, per hoc enim nō
4 perimitur narratio Papæ, cum vtrunque esse possit. †Ego limitarem secundum & tertium membrum ad ea, quæ cōsistunt in plena dispositione Papæ, vt in exemplis narratis in litera, & in similib. & fortè non sine ministerio dixit tex. vel alia similia, secus puto in aliis non dependentibus à plena dispositione Papæ narrantis, quid enim si Papa donat vni comitatum alicuius dicens, illum comitem sibi illum donasse, vel in manibus suis illū liberè resignasse? dicemus ne talia verba narratiua facere plenā fidē? certè dicerem, quod non, maximè in præiudicium laici non suppositi suæ iurisdictioni. faciunt no. per Inn. in c. inquisitioni. de sen. exc. Item qa de iure diuino nō fit fides de aliquo minori testimonio duobus. 2. q. 4. §. 1. Et idem putarem, vbi Papa per sua verba narratiua vellet, quem suo iure priuare, quem priuare non posset, nisi probata culpa. exemplum in priuatione vasalli. in c. vno. de feudo sine cul. non amit. col. 10. cum si.

¶De testibus. Rubrica.

CAP. I.

1 *Christiani producti in testes contra iudæos possunt per exceptionem criminis à testimonio repelli.*
2 *Iudæi non compescuntur regulariter per ecclesiam, sed per iudices seculares, casus tamen exceptos vide remiss.*
3 *Iudæos non possunt principes priuilegiare in his, quæ sunt opprobriosa fidei.*
4 *Exhortatio quid, & quomodo reguletur.*
5 *Consilium reuerentiæ obligat, secus in consilio perfectionis.*
6 *Consilium reuerentiæ quid sit, & consilium perfectionis. & nu. 7.*

1 CVm iudæi. ¶†Christiani producti in testes cōtra iudæos possunt per exceptionē criminis à testimonio repelli, quia licet iudæi sint, nō tamen debet legitima exceptio eis subtrahi, vide gl. in hac cle.
2 1. in ver. Christianos. †Iudæi nō compescuntur regulariter per ecclesiam. sed per iudices seculares, in casibus tamen de eis iudicat ecclesia. vide hic gl. in ver. principium. & casus in quibus ex-

Universidad de Deusto
Biblioteca

clesia iudicat de Iudæis colligit gl.in c.iudæi.2.de iudæ. & videtu quod no.In.c.quod super his.de voto. vide gl.1. de re iud.
3 ¶†Nõ possunt principes priuilegiare iudæos vel sarracenos in his,quæ sunt opprobriosa fidei.vide tex.hic iuncta gl.præalleg.
4 in ver.principum.in fi.†Exhortatio est quoddam consiliũ, vn-
5 de regulatur ad instar consilij.† Consilium autem reuerentiæ obligat,secus in consilio perfectionis.vide hic gl.in ver.exorta
6 mur.& gl.pleniorem in c.ad aures.de æta.& quali.†Et dic.q̃ potest dici consilium reuerentiæ,quando materia ex se est necessitatiua,ideo illi est obediendum,vel princeps vtitur verbo consultiuo propter reuerentiam illius,cui scribit, & sic dupliciter
7 potest sic appellari.†Consilium perfectionis est quando materia de se non necessitat,sed disponit,& intendit hominem, cui consuluit,inducere ad maiorẽ perfectionẽ,vt magis mereatur.

CAP. II.

1 *Publicatio attestationum impedit testes super eisdem vel directè contrariis produci,quando receptio & depositio illorum tenuit,aliàs secus.*
2 *Testes quando adhuc produci possint,publicatis etiam attestationibus.*
3 *Contrarietatem indirectam licet probare per testes,publicatione aliorum non obstante,si opponitur falsitas eum corruptione.*
4 *Dispositio huius cle.cessat parte consentiente.*
5 *Capitulis super veteribus quando liceat producere testes in causa appellationis.*

1 ESTibus. ¶†Publicatio attestationum impedit testes super eisdem vel directè cõtrariis
produci,quando receptio illorum testium seu depositio tenuit aliàs secus.vide hic tex.iuncta gl.in ver. ritè.¶†Si at-
2 testationum publicatio est indiscretè facta, puta inscia vel inuita parte,supple,ex causa rationabili contradicente, non impedit,quominus pars,si testificata non vidit,adhuc testes produ-
3 cere possit.vide gl.in ver.publicatis. † Indirectã cõtrarietatem licet probare per testes,publicatione aliorum testium non obstante,si opponitur falsitas cum corruptione.vide gl.præalle.in ver.directè.& rationem vide per no.in c.fraternitatis.eo.tit.vbi
4 explicatur plenius materia huius cle.¶†Parte aduersa consentiente cessat dispositio huius cle.no.gl.in ver.producere.quam
5 no.quia nescio gl.alibi.¶†Super veteribus capitulis nullo modo probabilib.vel probatis aliter,quàm per testes, puta per instrumenta,licet producere testes in causa appellationis.quibus casibus non habet locum hæc cle.sed procedit l.per hanc.C.de tem.ap.vide hic gl.pen.

¶De iureiurando. Rubr.

CAP. I.

1 *Papa est Christi vicarius,& non Petri,quia vicarius vicarium dare non potest.*
2 *A per,& apex,qua differentia notentur.*
3 *Discordia quid significet.*
4 *Pacem reformare inter Christianos,ad Papam,& alios prælatos spectat.*
5 *Instrumentum vt valeat,debet tabellio de eo esse rogatus.*
6 *Dispositio facta per verbum quisquam,includit etiam Romanum Pontificem.*
7 *Forma.secundum quam constituendi sunt nuntij Romanorum regis petentis approbationem,& coronationem ab ecclesia,vel à Papa.*
8 *Diadema,corona,& sertum,quomodo differant.*
9 *Examinatio personæ promouendæ quando sit necessaria,& quando non.*
10 *Liber pontificalis est approbatus ab ecclesia.*
11 *Imperator non debet appellari ex sola electione in Imperatorem ab ecclesia etiam recepta,nisi coronetur.*
12 *Pactum,& pollicitatio quomodo differant.*
13 *Antidotum,multiplicis significationis est.*
14 *Imperator licet fidelitatis iuramentum præstet Romano pontifici,subditi tamen Imperatoris de temporali dominio ecclesiæ non sunt.*
15 *Imperator coronatur triplici corona,de qua materia,à quibus,& in quibus locis,vide remiss.*
16 *Electus in Imperatorem nondum coronatus an possit priuilegia concedere,& aliter iura imperij exercere.*
17 *Electis duobus in discordia,vterque administrat omnem imperij iurisdictionem, donec altera electio per Papam fuerit approbata.*
18 *Donatio per Constantinum ecclesiæ Romanæ facta an valuerit,& an possit per successorem reuocari.*
19 *Rex Romanorum ante coronationem non vtitur bulla,vel sigillo.*
20 *Arehiuus quid significet.*
21 *Imperator triplex iuramentum præstat Papæ tribus diuersis locis.*

1 ROmani. ¶†Papa est Christi vicarius, & si alicubi reperitur q̃ est Petri vicarius,illa est
impropria locutio,vel exponitur idem, gerit vicariam,quam gessit Petrus.vicarius enim non dat vicarium.de offi.vica.c.clericos.hoc voluit gl. hic in ver. vicarium.
2 ¶†Differentia inter apes apis,& apex apicis.vide hic gl. in ver.
3 apicem.¶†Discordia significat diuersitatem cordium.gl. hic
4 in ver.discordia.¶†Ad Papam spectat reformare pacem inter
5 Christianos.Itẽ &ad alios prelatos.gl.hic in ver.pace.¶†Quod tabellio debet esse rogatus de confectione instrumenti.tex.hic iuncta gl.in ver.requisitis.& vide quod no.in c.1.de fide instru.
6 ¶†Dispositio facta per verbum,quisquam.includit etiam Romanum pontificem. vide hic tex.iuncta gloss. in ver.cuiquam.
7 †Formam,secundum quam constituendi sunt nuntij Romanorum regis petentis approbationem, & coronationem ab ecclesia,seu à Papa,vide hic in ver.dictus nanque Henricus.iuncta
8 gl.in ver.exponendi.¶†Differentiam inter diadema, coronã,
9 & sertum.vide gl.hic in ver.diadema. ¶†Nõ est necessaria personæ examinatio,cũ de ea plena habetur notitia.secus, si habetur non plena, sed aliqualis notitia: tunc enim non debet sine examinatione promoueri vide tex. hic iuncta gl.in ver.aliqua-
10 lem.¶†Liber pontificalis est approbatus ab ecclesia. vide hic
11 gl.in ver.pontificali.¶†Electus in Imperatorem non debet appellari ex sola electione Imperator,etiã si sit approbatus ab ecclesia,& eius electio recepta, sed assumit nomen Imperatoris post coronationem & consecrationem quas recipit à Papa,vel ab alio de eius mandato,vide tex.hic in ver.Henricus.iuncta gl.
12 j.ver.futurus. ¶†Differentiam inter pactum, & pollicitationem vide hic per gl.1.in ver.polliceor.& est tex.in l.3.quem gl. alleg.Dum Papa alium Papam ducit in testem, vide hic glo.in
13 ver.Bonifacius.¶†Pro multiplici significatu huius verbi,anti
14 dotum.vide hic tex.iuncta gl.in versi.antidotum.¶†Licet imperator præstet fidelitatis iuramentum Romano pontifici,nõ per hoc sequitur,q̃ subditi imperatoris sint de tẽporali domi-
15 nio ecclesiæ,vide hic tex.iũcta gl.in ver.existere.¶†Quod Imperator coronatur triplici corona,de qua autem materia, & à
16 quibus,& in quibus locis.vide glo.in ver.vestigiis.†An electus in Imperatorem nondum coronatus possit concedere priuilegia,seu aliter exercere iura imperij.vide gl.hic in ver.Reges Ro
17 manos.†Et inter cætera not.sing.illam gl.quatenus dicit,q̃ de antiqua consuetudine approbata per tolerantiam Papæ habet, q̃ electis duobus in discordia,vterq; administrat,vt rex, & omnem imperii iurisdictionem exercet,donec per Papam alterius electio fuerit approbata, vel reprobata. fortius ergo dic vnicũ
18 posse administrare ex sola electione.¶†An donatio facta per Cõstantinum ecclesiæ Romanæ valuerit,& an possit per successorem reuocari,vide gl.in ver.Constantinum.quæ tandem cõclu dit per hunc tex.& c.fundamenta.de elect.li.6.eam tenuisse,&
19 irreuocabilem esse.†Ante coronationẽ Rex Romanorum nõ vtitur bulla,sed sigillo,sed post coronationẽ vtit bulla, & q̃q;
20 aurea,vide tex.hic iuncta gl.pe.quę incipit,aurea.¶†Archiuus est librorum,seu scripturarum locus,& deriuatur ab archa.vide gl.fi.hic alibi iste locus appellatur gazofilatiũ,vt in c. cum cau-
21 sam.iuncta gl.1.de proba.†Vltimo collige ex tex. & glo.1.formam trium iuramentorum quæ Papæ præstat Imperator.Primum tempore suæ approbationis.Secundum cum ingreditur in Italiam in ipso ingressu.Tertium tempore coronationis.

¶De exceptio. Rubrica.

CAP. I.

1 *Excommunicationis exceptio opponi potest dilatorie & peremptorie, & quomodo in vtroque casu.*
2 *Excommunicationis exceptio potest opponi in qualibet litis parte.*
3 *Terminus an præfigi possit ad proponendum omnes peremptorias.*
4 *Terminus præfixus ad dilatorias proponendas,intelligitur peremptorius.*

1 EXcommunicationis. ¶†Excommunicationis exceptio opponi potest dilatoriè,& peremptoriè: primo
casu potest opponi in qualibet parte litis tam contra actorem quàm eius procuratorem,seu iudicem, non obstante lapsu termini præfixi ad proponendum omnes exceptiones dilatorias,& declinatorias.hoc voluit tex.hic iuncta gl.in ver.di-
2 latoriè.¶†Quod procedit,vt.s.possit opponi in qualibet parte litis etiam si fuisset præfixus specificè terminus ad excommunicationem proponendam,& hoc voluit not.gl.pen.hic in fin. quàm tenebis menti.peremptoriè nõ potest opponi,cùm proponitur ad litem perimendam, puta contra petentem beneficium oppono,q̃ tempore collationis vel electionis suæ erat excommunicatus,& sic non valuit collatio,vel electio,& hoc casu non habet locum iste tex.quia non opponitur talis exceptio inter dilatorias,sed opponetur loco & tempore peremptoria-
3 rum.¶†An autem possit præfigi terminus ad proponendum omnes peremptorias,vide gl.in ver.dilatorias.vide tu gl.in cle. sæpe.de ver.sig.in ver.partes.quæ quærit an iudex possit statuere ter

re terminum peremptorium ad exhibendum omnia, quibus partes sunt in iudicio vsuræ, & dic vt ibi.& vide q̃ no. doc.in c.
4 cum dilectus.de fide instr.vbi plenè scripsi.¶†Terminus præfixus ad proponendas dilatorias intelligitur peremptorius, licet non exprimatur.vide gl.in ver.peremptorio.quam not.& facit l.fi.ff.de ferijs.

¶De re iudicata. Rubrica.

CAP. I.

1 *Executio fieri debet,antequam agatur de nullitate sententiarum, quod etiam habet locu in causa criminali,cuius executio postmodum retractari potest.*
2 *Executio vt fieri possit priusquam de nullitate agatur tres requiruntur super eodem articulo.7.*
3 *Sententiæ tres interlocutoriæ sufficiunt,vt prius executio fiat, quam de nullitate ipsarum agatur.*
4 *Sententia verificatur tam in diffinitiua,quam in interlocutoria,vbi subest eadem ratio.*
5 *Executio in ciuili fieri non debet antequam de nullitate agatur, si talis executio esset irretractabilis.*
6 *Executio si desit vel in minima parte eius,quod pronuntiatum est,non potest agi de nullitate.*
8 *Executio trium sententiarum non impeditur,quamuis qui vult de earum de nullitate agere,reportauerit,bene per eum appellatum.*
9 *Exceptio nullitatis vbi remota est,quo casu & remoueatur illa,per quam negatur iudicis iurisdictio.*

1 T calumniis. ¶†Etiam in causa criminali locum habet dispositio huis cle.1.vt fiat executio antequam agatur de nullitate sententiarũ, & vide hic no.gl.in ver. quamuis.sed intellige secũdum Pau.hic, in tali causa criminali,cuius executio potest postmodum retractari. puta quia condemnatio fuit pecuniaria,secus si non posset retractari,quia tunc debet prius discuti de nullitate,aliàs frustra postea discuteretur.quod est de mente huius
2 tex.in ver.donec.iuncta gl.super eodem verbo.†Non habet locum dispositio huius cle.nisi tres sententiæ ferantur super eodem articulo,& successiuè,vide hic glo.in ver.res. placet mihi quod dicit de eodẽ articulo,quia si super diuersis articulis,cessat ratio calumniæ,super qua se fundat iste tex.sed quatenus requirit,q̃ successiuè fuerint latæ,nõ placet.tex.enim iste solum requirit,vt tres sententiæ sint cõtra aliquẽ latæ,vnde licet aliàs pars habuit aliquam intermediam pro se, tamẽ ex quo tres habuit cõtra se,hoc sufficit ad hoc, vt sit locus huic dispositioni.
3 ¶†Dispositio primæ partis huius cle.locũ habet etiam si tres sententiæ fuerint interlocutoriæ,cum tex.iste in 1.par. loquatur simpliciter de sententiis,& nõ adiicit diffinitiuis,sicut facit
4 in §.similiter.hoc voluit gl.hic in ver.sentẽtias.†Ex qua sin.no. q̃ verbũ,sententia.verificatur tam in diffinitiua,quàm interlocutoria,cuius ratio not.glo.in c.cum olim.de testi.vide quod ibi dixi.Item motiuum gl.posset impugnari per l.quis filiabus. ff.de leg.1.vbi habetur, q̃ si in aliqua parte testamenti est facta commemoratio de posthumis,tunc appellatione filiarum,veniunt etiam posthumæ, ita dicamus hic,q̃ cum in §.similiter, specificè faciat mentionẽ de diffinitiuis, nec apparet ratio quare magis requiratur,q̃ sint diffinitiuæ in 2.respõso,quàm in primo,intelligamus ergo primum respõsum etiam in diffinitiuis, maximè cum verba sint capienda in potiori significatu.vt in §. quotiens.Insti.de iure na.gen.& ci. & facit quod no.gl 16.q.1. c.placuit.cogita.tamen.Vel potest dici saluando gl.dicti c.cum olim.& istam,q̃ in odiosis habeat locum illa gl.sed in aliis procedit,gl.ista, vbi tamen subest eadem ratio in diffinitiua & interlocutoria.Habens tres sententias contra se non potest agere de nullitate ipsarum,antequã dictæ sententiæ executioni mandentur,etiam si victor petat executionem illarum. potest ergo victor ante executionem repellere agẽtem de nullitate per viã exceptionis.volens ergo agere de sententiarum nullitate ante executionem factã,offerat se vltro executioni,& sententiis pareat,quantum in se est.vide glo.in versic.admittatur,quam no.
5 ¶†Post executionem trium sententiarum potest victus agere de nullitate illarum,& si in causa nullitatis obtinebit,reuocabitur executio.hoc voluit gl.in ver.donec,quam no.Ex qua infertur,q̃ etiam in ciuili non debet fieri executio, antequam agatur de nullitate,si talis executio esset irretractabilis, cũ frustra
6 postea ageretur.q̃ est contra mentem huius tit.¶†Etiam si desit executio in minima parte eius quod pronuntiatum est,non potest agi de nullitate in casu huius cle. vide gl.in ver. plenarie. Ex qua infertur q̃ non resarcitis expensis,super quibus facta est
7 etiam condemnatio,non debet admitti volens agere.¶†Not. quod iste.§.similiter.non habet locum nisi quando tres sententiæ successiuè contra aliquem latæ fuerũt.hoc voluit gl.in versicu.fuerint. & idem dixit gl.ſ.allega. quo ad 1.responsum. sed ego non video,quare hoc gl.requirat?cum tex. de hoc nullam mentionem faciat,vnde puto sufficere supra,quod tres sententiæ latæ fuerint cõtra aliquem,licet aliqua medio tempore fuerit lata pro victo,& hoc ratione præsumptæ calũniæ.vt in prin.
8 literæ.¶†Tex.iste in versi.similiter.procedit etiam, si appellatio interposita ab aliqua interlocutoriarum sit finita in fauorẽ ipsius volentis nunc agere de nullitate,vt quia fuit pronuntiatum bene per eum appellatum.tamen ante istam pronuntiationem reportauit diffinitiuam per eundem iudicem contra se,& sic cum aliis sententiis habet tres diffinitiuas contra se hoc voluit gl.hic in ver.pendere. mouetur ad hoc dicẽdum per tex. in 1.responso,vbi remouetur exceptio nullitatis ad finem impediendi executionem sententiæ. at iste in casu prædicto allegat nullitatem,quia ex quo fuit pronuntiatum eum bene appellasse,constat iudicẽ,à quo fuit appellatum,diffinitiuam ferre non
9 potuisse.†Et no.sing.hanc rationẽ gl.per hanc enim sentit aperte,quod vbi remouetur exceptio nullitatis, videt remota etiã illa,per quam negatur iudicis iurisdictio, quod videtur contra gl.in cle.vna,supra de sequest.poss.& fruc. & ideo multi tenent in hoc illam gl.& istam non admittunt,vt no. hic & in d.clem. vnica.posset iudicio meo dici,quod de æquitate gl.ista sustineri posset.vt dicamus quod vbi tres sententiæ latæ sunt super eodem articulo contra aliquẽ, tunc nulla nullitatis exceptio admittitur,etiam si resultat iurisdictionis defectꝰ, & hoc propter præsumptionem,quæ resultat ex trium sententiarum prolatione,super qua præsumptione tex.iste fundatur. & hoc casu procedat tex.iuncta gl.præall.Sed vbi vnica sententia lata tollitur nullitatis exceptione,non intelligitur de illa,quæ resultat ex iurisdictionis defectu,quo casu procedat gl.cõtraria,sed de rigore procedit gl.cõtraria indistinctè ista reprobata per rationem, quam ponit illa gl.quia non potest dici sententia illa, quæ lata est à iudice non suo, sed iste tex. fundat se super prolatione triũ sententiarum,quæ in casu nostro nõ concurrunt, ex quo is qui tulit vnam ex illis,non habebat iurisdictionem, ergo cessat dispositio huius tex.Nam vt dicit Bart.in l. 1.ff.quod vi aut clam, vbicunq; statutum fundat se super aliqua qualitate,potest semper opponi exceptio,per quam remouetur illa qualitas,& dixi plenè in c.item cum quis.de rest.spo. & facit tex.iuncta gl. in c. notificasti.33.q.5.quomodocunque statutum remoueat omnem exceptionem.vt in d.l.1.not.præterea tex.ita remouet exceptionẽ in casu illiꝰ cle.vnicæ sicut in casu istius sicut ergo ibi admittitur nullitatis exceptio respectu iudicis,ita & in casu isto debet admitti.Item facit not.dictum Bal.in l.vna.C.ne liceat in vna eademq; causa.vbi dicit,q̃ exceptio nullitatis notoriæ bene admittitur in casu huius cle.quia tunc cessat præsumptio calumnię,super qua iste tex.se fundat,vt patet in prin.Ita dicendũ quando notoriè constat vnam ex illis sententiis nõ tenuisse.vt est in casu nostro,quando tempore petitæ executionis reperitur pronuntiatum pro victo in causa appellationis ab interlocutoria.Et si diceres,nonne & quando appellatio ab illorũ iudicum altero pendet,& de hoc opponitur,disceptatur de nullitate ex iurisdictionis defectu? quia si appellatio fuerit legitima, constat illico fuisse iurisdictionem iudicis suspensam,& an fuerit,vel non,pendet ex futuro euentu,vt in c. non solum iuncto c.si à iudice.de appel li.6.& tamen hoc casu non obstat talis oppositio ad impediendum executionem,vt in hoc tex.2.respon so.Respõdeo,quod licet cõtrarium videatur vrgere, potest tamen sic responderi,q̃ gl.in cle.vna, de seque. loquitur quando negatur prorsus proferẽtem habuisse iurisdictionem,sed in casu huius §.similiter,nõ negabatur,imo dicitur,q̃ erat iudex,sed quod fuerat à sua interlocutoria seu grauamine appellatum,& per aliam partem negatur appellationem fuisse legitimam, & ex quo iudex appellationi nõ detulit,sed advlteriora processit, præsumitur magis pro iudice,quàm pro parte,arg. in c.nisi, de præb.& c.ad audientiam.de præscr.ideo talis oppositio pendentiæ appellationis nõ eneruat præsumptionem trium sententiarum,maximè cùm sententia diffinitiua illius,à cuius interlocutoria dicitur appellatum, concordat aliorum iudicum sententiis.secus autem quando tempore oppositionis fuit pronũtiatum pro appellante,quia tunc cessat omnis præsumptio,& cõstat de iurisdictionis defectu, & per consequens de nullitate vnius,& hoc no.pro hoc facit quod not.hic in gl.pe.quam vide.

CAP. II.

1 *Ecclesia non compellit regulariter iudæos.*
2 *Imponitur quandoque pro valde.*
3 *Iudex in facto notorio procedens debet prius illud factum pronũtiare notorium.*
4 *Librę signum,quem sol ingreditur in mens. Septembris,sic appellatur,quia tunc dies & noctes æquantur.*
5 *Causa in sententia non est exprimenda,& quare.*
6 *Citatio,si fit ad locũ notorie non tutũ,sine etiam appellatione nõ arctat citatum.*
7 *Adhuc dum,ponitur pro valde.*

Universidad de Deusto

8 *Consistorium vnde dicatur.*
9 *Iuramentum non est seruandum si sine periculo mortis seruari non potest.*
10 *Morti se qui offerre potest propter iniustitiam auertendum, sicut Ambrosius, & Augustinus fecerunt.*
11 *Ius commune fundat intentionem Imperatoris in toto orbe, episcoporum vero in eorum diœcesibus.*
12 *Remissio criminosi ad locum delicti, an ex vrbanitate, an ex necessitate fiat, & an sine causæ cognitione.*
13 *Homoligium, & vasallaticum, qui sit & quomodo fiat.*
14 *Forum quia sortitur ratione originis tam proprie, quam paterne & auite.*
15 *Sententia non valet ex cuius tenore euidens deprehenditur iniquitas.*
16 *Imperator potest ratione criminis absoluere omnes vasallos à fidelitate, qua tenentur criminoso.*
17 *Iusiurandum non perditur per donationem, vel confiscationem iudicis secularis.*

1 PAstoralis. ¶† Quod regulariter ecclesia non cōpellit iudæos, vide hic gl. iuncto tex. in ver. christiani. & quod nouum fuit in cle. j. ǯ. de testi. † Quod dictio, in, quandoque ponitur provalde,
2 vt inuigilare. i. valde vigilare. gl. in ver. inuigilare. ¶† Vtile consilium est, vt in facto notorio iudex procedens declaret prius illud factum esse notorium sicut fecit hic Imperator, vt nō possit refricari in dubium de validitate ꝓcessus. vide gl. hic in ver.
3 declarato. & facit ad materiam quod no. In. in c. tua. in fi. de coha. cle. ¶† In mense Septembris sol ingreditur signum Libræ,
4 & sic appellatur, quia tunc dies & noctes æquantur. gl. in verb. libramini. & ponit etiam illa gl. q̄d sit librare, & hoc sit pro iu-
5 nenib. vt sciant allegare gl. ad sciendum æquinoctium. ¶† Ex causa in sententia inserta, facile deprehenditur ipsius sententiæ iniquitas, ideò datur consilium, vt causa in sententia non expri-
6 matur. vide gl. in ver. causis. iuncto tex. ¶† Si citatio fit ad locū notorie non tutum, non solum potest exceptione non opposita appellari, sed etiam sine appellatione, talis citatio nō arctat citatum. & sic non est opus appellare. vide hic tex. iuncta gl. no.
7 in verb. notorio. & tene illam menti. ¶† Admodum, ponitur
8 pro valde, vide gl. in ver. admodum. ¶† Consistorium dicitur
9 à consisto consistis. vide gl. in ver. consistorij. ¶† Si captiuus ad pœnam vel periculum mortis relaxatur cum iuramento suo de redeundo ad carcerem certa die, si mors erat iniuriosa, redire non tenetur, aliàs tenetur, gl. est sing. hic in verb. per violentiam. & tene semper menti, & probatur iure, quod iuramētum non est seruandum, si sine periculo mortis seruari non potest.
22. q. 2. §. fi. no. in c. si vero. de iureiur. & an sit peccatum fugere carcerem hostis, vide gl. c. iusgentium. 1. di. & de materia vide
10 quod plenius no. Bald. in l. adoptio. C. de adop. ¶† Quis potest se offerre ad mortem per iniustitiam inferendam ex multæ patientiæ, merito sicut fecit Ambrosius. vide gl. in ver. offerre. &
11 idem fecit B. Thomas de Aquino. ¶† Ius commune fundat in tentionem Imperatoris in toto orbe sicut intentionem epis-
12 coporum in eorum diœcesibus. gl. in ver. districtum. ¶† An remissio criminosi ad locum delicti fiat ex vrbanitate, an ex necessitate. Item an petens talem remissionem possit animaduertere in iudicem, si non remittit, & an iudex sub quo degit, teneatur illū remittere sine aliquali causæ cognitione. vide d. his tribus q. bo. gl. hic in ver. de more. quæ quotidie all. ¶† Et circa j. q. videtur tenere, quod talis remissio fit ex necessitate. vbi delictum fuit grauc. ¶† In secunda vero concludit, quod nolens remittere debet puniri per iudicem, suum non autem per petentem remissionē, nisi sit aliàs iudex suus. In tertia videtur inclinare in partem, vt remissionem præcedat aliqualis cognitio, ne remissus sine causa legitima infametur. tu vide ad materiā plenè per Cal. in c. j. de rap. & ibidem per alios. dixi plenè in c. fi.
13 de for. comp. ¶† Differentiam inter homoligium & vasallaticum seu fidelitatem, vide hic in ver. homoligius, vbi gl. concludit, quod homoligium fit actori, vel regi nullius alterius fidelitate salua, & præstans iuramentum dicitur homoligius, quasi ligatus vel legalitatem seruans. Vasallaticum vel fidelitas fit seruata saltem Imperatoris fidelitate, seu auctoritate. & ideo concludit gl. quod quis non potest esse ligius duorum, sed bene potest esse ligius vnius & vasallus alterius, vt hic in tex. de isto ligio habetur vel vasallus plurium, vt in lib. feud. in l. impe-
14 rialem. & no. hanc gl. ¶† No. quod ratione originis quis sortitur forum, facit tex. hic iuncta gl. in ver. originem. tu tam de origine propria, quàm paterna, vel auita. vide per Bar. in l. assump-
15 tio. ff. ad munic. ¶† Non valet sententia ex cuius tenore deprehenditur euidens iniquitas. vide hic bon. gl. in verb. non ha-
16 beat. & vide q̄ plenè dixi, in c. quoniam. de prob. ¶† Potest Imperator absoluere ratione criminis omnes vasallos à fidelitate, qua tenentur criminoso, vt hic si habet iurisdictionem in cau-
17 sa. vide gl. super ver. fidelitate. † Quod per donationem vel confiscationem iudicis secularis nō perdit quis iuspatronatus. hoc ar. colligit. in ver. subiecte. vide latius per gl. in c. filiis. 16. q. 7. & in c. satis peruersum. 56. dist. & distingue vt ibi.

¶De appellationibus. Rub.

CAP. I.

1 *Appellatio valet coram maiori parte plurium iudicum, siue sint ordinarij, siue delegati, siue ad causas, siue ad gratias executores, siue arbitri iuris sint, & in quacunque appellatione.*
2 *Appellare licet quis possit à pluribus iudicibus separatim, tamen non ab vno, sed ab omnibus appellari debet.*
3 *Appellari à solo iudice potest, quando ex pluribus ille solus processit.*
4 *Appellandum est in præsentia iudicis, si haberi potest, aliàs corā honestis personis.*
5 *Clausula in fine posita concernit omnia præcedentia.*
6 *Appellatio non est necessariò interponenda in præsentia appellati, sed sibi est postea intimanda, & quomodo. 7.*
8 *Appellari licet possit separatim coram pluribus iudicibus ipsi tamen conuenire debent ad deferendum. vel non. seu ad præfixionem termini.*

1 SIà iudicibus. ¶† Dispositio huius cle. primò locum habet siue iudices, à quibus est appellandum, sint ordinarij, siue delegati, siue
2 sint ad causas, siue executores ad gratias, siue sint arbitri iuris, vide gl. j. ¶ Item siue sit appellandum in iudicio, siue extra, siue à sententia, siue à grauamine, vide hic gl. 2. ¶† Licet qs possit appellare à plurib. iudicib. separatim iuxta formam hic
3 contentam, tñ cum appellat, non debet ab vno sed ab omnib. appellare: quia ex quo omnes pariter procedunt, non potest vnus solus grauare, vide gl. in ver. simul. ꝓpe fi. † Si autem vnus solus ex pluribus processit, tunc ab illo solo poterit appellari,
4 vt habetur in ea. gl. ¶† In præsentia iudicis est appellandum, & si sint plures, & non possunt haberi omnes vel maior pars, etiā separatim tunc præmissa protestatione appelletur coram illis, vel illo, qui haberi potest. Et si nemo haberi potest, appelletur coram iudice ad quem. si eius præsentia haberi potest. 2. q. 6. biduum. aliàs coram honestis personis. vide hic gl. in ver. coram.
5 iuncta gl. in ver. maiori. † Tam appellatio quam apostolorum petitio potest separatim coram iudicibus fieri. vide glos. hic in verbo, appellare. Ex qua no. q̄ qualitas in fine posita concernit omnia præcedentia. de quo no. per Bar. in l. prætor. ff. vi bo. rap.
6 ¶† Appellatio nō est necessariò interponēda in præsentia appellati, sed sibi ignorāti est postea intimatio fienda, secus si scit
7 pellatum fuisse, vide hic text. iuncta gl. in verb. ignoranti. † Sed an ista intimatio sit fienda, quando talis est appellatio, quę ipso facto non deuoluit causam, vt appellatus, ire teneatur nisi ritе-
* tur. vide hic per doct. & in cle. causam. de elect. & *communiter* tenetur, q̄ non. In contrarium tamen facit quod no. hic gl. fi. quę
8 videtur sentire hoc vltimum, cogita. ¶† Licet coram pluribus iudicibus possit separatim appellari, ipsi tamen iudices debent postea simul conuenire ad deferendum, vel non, seu ad præfixionem termini. gl. hic in ver. præfixionis.

CAP. II.

1 *Terminus 30. dierum ad petendum apostolos, à quo tempore incipiat currere.*
2 *Decernimus, inducit ius nouum.*
3 *Apostoli, quomodo aliter vocentur, quid sint, vnde dicantur, & de quadruplici eorum specie, vide remiss.*
4 *Apostoli dantur, vt iudex ad quem instruatur.*
5 *Appellans, qui petiit apostolos, an teneatur iterum comparere, si iudex alium dederit terminum.*
6 *Terminus statutus à iudice an, & quibus casibus possit præueniri à parte.*
7 *Apostoli cuius expensis sint tradendi.*
8 *Libellum actor suis expensis debet offerre reo.*
9 *Appellans non tenetur amplius comparere coram iudice à quo apostolos petiit.*
10 *Apostolos petenti si iudex dari obtulit infra terminum iuris, potest petentem tenere impeditum per totum terminum.*
11 *Appellans, & iudex, quib. casib. in materia appellationis puniatur, & qua pœna.*

1 VAmuis. ¶† Tps 30. dierum ad apostolos petendum & tradendum à iure præfixū currit à tpe sñæ, vel ab eo tpe, quo incipit currere decendium appellationis interponendæ, i. à tempore sententiæ latæ,
2 vide hic gl. 3. & plenius per gl. & Io. An. in nouel. in c. ab eo. c. ti. ¶† Verbum, decernimus. inducit ius nouum, vide gl. in verb.
3 decernimus. & no. eam pro his quę no. in c. decernimus. de iud. vbi aliqui scripserunt ꝑrium, sed primum ibi tenuit. ¶† Apostoli, qui petuntur in causa appellationis, interdum vocantur epistolæ, interdum literis dimissorię. & quid sint apostoli, vnde dicantur, & de quadruplici ipsorum specie, & eorum formis, vide in Spe. e. ti. 4. parte. ver. sequitur. & gl. in c. cordi. e. ti. li. 6. in
4 ver. petat apostolos. & vide gl. hic in ver. apostoli. ¶† Et dantur apostoli, vt instruat iudex ad quem, vt dicit gl. ver. nec petatur.

¶† An

5 ¶† An appellans, qui semel petiit apostolos & denuo in termino sibi per iudicem præfixo petiit, teneatur iterum & tertiò comparere, & petere, si iudex præfixit, secunda vice alium terminum infra tamen terminum iuris. vide bo. gl. hic in ver. vide
6 tur. quæ videtur determinare, quòd vltra secūdam vicem non tenetur appellans pro hac causa comparere: dicit tamen tutius esse, vt iterum in termino prorogato compareat, ex quo est infra terminum iuris. ¶† No. bene gl. in ver. infra dictum. ex qua habes quòd si terminus certus præfigitur ad recipiendum apostolos, seu ad comparendum, vel aliquid in iudicio faciendum, non potest terminus præueniri. Sed si terminus præfigitur sub hac incertitudine, scilicet infra terminum iuris, seu infra termi
num 20. dierum, satis est quòd infra terminum id fiat quando-
cunque, dum tamen congruo loco & tempore. Et no. ex ea. gl. aliud esse, si iudex ad recipiendum apostolos statuat terminum iuris, aliud si dicat, infra terminum iuris. nam primo casu non
7 potest comparere ante vltimum diem termini iuris, in secundo verò quandocunque, modo tamen prædicto. ¶† Cuius expensis sunt apostoli tradendi, an appellantis, an iudicis. vide bo
nam gl. in verb. oblatos. quæ videtur velle quòd de mente iuris est, vt ipsorum datio sit gratuita: sed contrarium dicit seruari, vt scilicet detur expensis appellantis, quod dicit æquitatem ha
8 bere, saltem in delegatis. † dicit etiam incidenter, quòd actor debet suis expensis offerre libellum reo, de quo vide latius per gl. in cle. sæpe. ǯ. de ver. sig. in ver. pronuntiatio. & credo etiam
9 super alio ver. ibi quæras. dixi in c. 1. de li. ob. ¶† Si iudex, à quo instanter petuntur apostoli per appellantem, nihil respondet, non tenetur amplius appellans corā iudice comparere, quem-
admodum contingit, quando respondit se daturum nullo ter-
10 omino assinato. vide text. cum gl. in ver. aut si. ¶† Si iudex dicit se velle apostolos dare infra terminum iuris, infra quem postea appellans comparuit, & petiit, non tamen iudex illico dare tenetur, sed potest tenere impeditum appellantem per to-
11 tum terminū iuris. vide hic tex. iuncta gl. in ver. vel infra. ¶† Nota ex tex. iuncta glo. vlt. quatuor casus contra appellantem, & quinque contra iudicem in materia petitionis & exhibitionis apostolorum, pœna verò contrarium facientis in appellante est, quia videtur suæ appellationi renunciasse, in iudice verò, nullitas processus. & dic vt in gl.

CAP. III.

1 *Dies, in qua interponitur appellatio, non computatur in termino ad prosequendum præfixo.*
2 *A, iuncta numero dierum excludit illam diem, cui iungitur.*
3 *Appellatur extra iudicium tantum, à futuro grauamine, & tempus anni à die solum illati grauaminis currit.*
4 *Anno elapso, qui ad prosequendum, & finiendum appellationem, tam iudicialem, quam extraiudicialem datur vtraque remanet deserta, cessante impedimento.*

1 SIcut. ¶† Dies, in qua interponitur appellatio, non computatur in termino anni ad prosequen-
2 dum & finiendum præfixi, gl. hic in ver. à die. † Ex qua etiam nota quòd dictio, a, coniuncta numero dierum excludit illam diem, cui adiūgitur, exemplum hic in litera a, tali die, &c.
3 si. no. in c. statutum. de præb. li. 6. † A futuro grauamine appellatur extra iudicium duntaxat, & tūc tempus anni currit non à die interpositionis ipsius, sed à die illati grauaminis, vide tex.
4 hic iuncta gl. à futuro. Et not. sing. duo ex hac litera. † Primum quòd sicut datur annus in appellatiōe iudiciali. & ex causa bien
nium, ita in extraiudiciali. Item, quòd tempus anni datur ad prosequendum & finiendum in vtraque appellatione. Et quod cessante impedimento, vtraque appellatio per lapsum anni re
manet deserta. ¶ Et circa impedimentum vide hic gl. pe. & dic lat ius. vt no. in c. ex ratione. de ap.

CAP. IIII.

1 *Tempus appellationi præfixum vt non currat, pariūm conuentione impeditur.*
2 *Mortalitas vel alia pestis an excuset à comparitione iudiciali.*
3 *Appellationis prosequendæ tempora vt non currant, non sufficit tacitus appellantis & appellati consensus.*
4 *Appellationis in causa vt procedatur, quibus casibus possit iudex supplere, non obstante partium conuentione.*

1 VAndiu. ¶† Possunt appellans & appellatus con
uenire, vt tempore mortalitatis, seu alte
rius pestis imminentis, non currant tempora appella-
2 tioni præfixa. vide tex. hic iuncta gl. in ver. vel alias. † Ex qua gl. singulariter no. quod cessante conuentione, mortalitas. vel a
lia pestis non excusat à comparitione iudiciali, & prosecutione appellationis, & per consequens citatus ad locum mortalitatis tenetur comparere si vult euitare contumaciam, contrarium sentit Bar. in l. de ætate. ff. ad Trebell. vbi vide, & latius te-
3 tigi post gl. in c. cum dilectus. de do. & cont. vbi de hoc. ¶† Tacitus consensus appellantis, & appellati, non sufficit, vt appellationis prosequendæ tempora non currant: vt puta si simul ad domicilium redeant. requiritur enim expressus consensus. vt
5 hic in tex. iuncta gl. in ver. expresse. ¶† In matrimonio spiritua
li, & carnali, & in aliis causis, quæ celeritatem desiderant, potest iudex supplere, vt procedatur in causa appellationis non obstante partium dispositione in contrarium, vide hic glo. in ver. imminere. quam no. quatenus generaliter dicit. de causis celeritatem &c.

CAP. V.

1 *Appellans ab interlocutoria vel grauamine non potest causas nominatim in appellatione non expressas prosequi.*
2 *Notorietas non releuat ab onere proponendi, licet releuet ab onere probandi. cuius termini intelligentiam & exempla vide latè.*
3 *Appellatio ab interlocutoria licet non possit nisi ex deductis causis iustificari, secus tamen in diffinitiua, quæ ex nouis etiam causis iustificari potest.*

1 APpellanti. † Appellās ab interlocutoria vel gra-
uamine nō potest causas nominatim
in appellatione non expressas prosequi, ēt si sint notoriæ. & no. sing. hoc vlt. & rationem gl. dum dicit rōem esse, quia notorietas nō releuat ab onere ꝓponēndi, licet releuet ab onere
2 ꝓbādi. vt dicit hic gl. in ver. aliàs. † Ex qua no. q̄ hñs cām seu exceptionem q̄tuncunque notoriam tenetur illam exprimere, si vult ex illa iuuari, licet illam sic propositam probare non tenea
tur, quia notoria non indigent probatione, hoc intelligo in eo qui est præsens in iudicio, sicut contingit in appellante: sed absens citatus, cui notoriè competit exceptio declinatoria, vel a
lia contra partem, non tenetur comparere, nec aliter proponere, si non vult: quia talis citatio tanquam temeraria non habet arctare citatum. exemplum patet in citato ad locum notoriè nō tutum, vt dixi post gl. in cle. pasto. ǯ. ti. prox. & vide quod no. Inn. in c. 2. de dila. facit. l non videtur. ff. de iudi. sed quando est præsens, & non proponit, videtur illi tacite renunciare. sed absens non comparendo videtur illam tacitè proponere. & in
3 hoc cogita. ¶† Licet appellatio ab interlocutoria non possit iustificari nisi ex causis deductis in ipsa appellatione, secus tamen est in appellatione à diffinitiua. illa enim potest iustificari ex nouis causis. vide hic glo. in ver. nec processus. quam not. fu canonista, sed text. est expressus de hoc vltimo in l. scio. ff. eo facit quod legitur & not. in c. cum Ioannes. de fi. instr. Duo requiruntur appellationem ab interlocutoria iustificandum videlicet quod grauamen præcessit appellationem. vt hic, & quod grauam fuerēit expressum in ipsa appellatione, vt hic in secundo responso. vide gl. in ver. ex nouis.

CAP. VI.

1 *Appellatio, quæ ab initio non tenuit, non conualescit, appellante & appellato simul, vel appellato tantum eam prosequente, & de ratione vide num. 2.*
2 *Appellatus post appellationis desertionem appellantis negligentia an possit prosequi vt pronuntietur male appellatum, & suam transiuisse in rem iudicatam.*
4 *Sententia nulla qua tamen fuit appellatum, non transit in rem iudicatam licet appellatio d. seruatur.*

1 SI appellation. † Appellatio, quæ à principio non tenuit, vt puta, quia interposita tertio, vel post x. dies non conualescit, licet ap
pellans, & appellatus simul prosequatur ipsam, vel ap
pellatus tantum, vide gl. hic in ver. desertam. idem si post renun
2 ciationem fiat per eos prosecutio. ¶† Quare non valet sententia lata à iudice appellationis, vtroque. s. appellāte & appellato prosequente, si appellatio erat deserta. vide gl. mag. prope med. quæ reddit rationem hanc, videlicet lapsus temporis prosecutionis fiendæ ratificat sententiam, & facit perinde ac si non fuis
set appellatum, sententia ergo postea lata, quæ reperitur à suo non iudice lata, meritò non valet. & vide circa hoc quod dixi
3 in c. quoniam. de prob. ¶† Nūquid post appellationis desertionem per negligentiā appellantis possit appellatus prosequi petendo pronunciari malè appellatum, & sententiam transiuisse in rem iudic. facit text. in ar. q̄ sic, inquantum dicit appellatum prosequi, hæc sententia nihilominus non minus censetur transiuisse in rem iud. & vide hic gl. mag. in ver. sit huius ratio. quæ hoc sentit. videtur tamen in fine dubitare, nunquid illa duo simul accumulari possint, mihi tamen plus placet, q̄ non possit, sed satis est q̄ pronuntietur super desertione & transitu in rem
4 iudicatam. ¶† Sententia nulla, à qua tamen fuit appellatum, non transiit in rem iud. licet appellatio deseratur. vide gl. fi.

CAP. VII.

1 *Appellationem locus est, si iudex exceptionem non recipit, vel ad vlteriora procedit.*
2 *Sententia super peremptoria an ita ferri possit, vt in ea exprimatur, quod obstet, & an habeat tunc vim diffinitiua.*

Universidad de Deusto Biblioteca

1 VMa repulsione. ¶† Si iudex exceptionem non recipit,vel ad
2 vlteriora procedit, videtur illam repellere ita, quòd appellationi locus est, vide glo. 2. †Ex cuius fine etiam collige, quòd sententia lata per exceptoria non est diffinitiua,sed interlocutoria, dicit tamen illa glos. in fi. q sententia lata super peremptoria,quæ obstet,habet vim diffinitiuæ. quàm no. dic tamen, quòd non est necesse sic pronunciare,cum pronunciandum sit super principali.vt in c.1.de or.cog.

LIBER TERTIVS.

¶De vita & honestate cler. Rub.

CAP. I.

1 Diœcesanorũ appellatione an veniant ordinarij,qui in loco habent iurisdictionẽ.
2 Per verba generalia constitutionis,qua præcipitur ordinariis locorum,vt in aliquo procedant contra clericos,non videtur data potestas super exemptos nisi de eis fiat specialis mentio, vide
3 Constitutio super certis criminib. pœnam inferens non habet locum super aliis delictis etiam grauioribus.
4 Tabernas carnifices,& macellarij,vnde dicantur.
5 Constitutio fundata super aliquibus qualitatibus eis vel earum altera cessante, cessat & ipsa.
6 Qui per aliam facit,per se facere videtur,etiam ad incurrendam pœnam.
7 Clerici vt priuari possint priuilegio clericali ab ordinariis, specialiter nominib. expressis sunt monendi,non generaliter.
8 Nominatim,dictio quid importet.
9 Peremptorium vnum non sufficit, quando iura ad pœnam incurrendam exigunt, vt quis tertio,seu tribus edictis moneatur.

1 DIœcesanis. ¶† Appellatiobe diœcesanorum non veniunt inferiores ordinarij, licet in loco iurisdictionem habeant, sed tantum episcopi, vide gl. 1.in fi.Aduerte, quia in contrarium videtur gl.in cle. vnica.de fo.comp.quàm ibi not.& saluando istam potest dici dupliciter.Primo quòd ista gl.procedit in habentib.ordinariam,non tamen quasi episcopalem:secus in habentib.quasi episcopalem, quo casu procedit illa gl.& facit quod no.gl.in cle.1.de reb.ec. non al. in ver.proprij.Vel sic,aut in loco sunt ordinarij inferiores epis habentes quasi episcopalem iurisdictionem in ipso loco exclusis episcopis,& habeat locum glo.contraria, quæ ita loquitur.aut habent,sed non exclusis episcopis,quia concurrunt cum eis in iurisdictionis exercitio. & procedat gl.ista quia ex quo est in loco etiam episcopus, debet verba sumere in suo proprio & potiori significatu.& hæc plus placet. Nec obstat ratio huius glo. quòd hoc sit ius nouum.nam & tex.in d.cle. vnic.de fo. comp. ponit ius nouum,& est priuilegiatum quod plus est etiam in alterius præiudicium. Item tenendo contrarium remanerent in loco illo excessus incorrecti,quod non est dicendum,cum pu-
2 blicæ vtilitatis sit,&c.de sent.exc.c.vt famæ.& hæc not. ¶† Per verba generalia constitutionis, qua præcipitur ordinariis locorum,vt in aliquo procedant contra clericos, non videtur data potestas super exemptos nisi de eis fiat specialis mentio, vide
3 gl.in ver.clericos. ¶† Constitutio emanans super certis criminibus pœnam pro illis inferens,non habet locum cum aliis delictis etiam grauiorib. vide gl.super ver.macellariorum.& potest esse ratio, quia constitutio comprehendit qnandoque certa delicta, quia homines sunt promptiores ad illa committenda.3 3.q.2.c.admonere.& c.lator.& l. aut facta.in fine. ff.de pœ.
4 ¶† Vnde dr taberna,vñ carnifices & vñ macellarij, vide gl.hic in ver.tabernariorum.& verb.macellariorum.& ver.carnificũ.
5 ¶† Vbicunque qstitutio fundatur super aliquib. qualitatib.eis vel earum altera cessante,cessat constitutio.Glo. hic in ver.publice & personaliter. præsupposito etiam quòd illis cessantib. non cessat prorsus peccatum: constitutio tñ illa cessat. ¶ Constitutio puniens facientem certum quid personaliter non habet locum in eo qui per alium facit,licet in faciente per alium non cesset peccatum.vide gl.hic no.in ver. publice & perſona-
6 liter.Ex †qua collige,quòd qui per alium facit per se facere videtur etiam ad incurrendam pœnam,vt in c.mulieres. de sent. exc. hoc verum nisi cõstitutio requirat quòd personaliter fiat. ¶No.quod ad incurrendam pœnam huius constitutionis non sufficit quod admonitio fiat in genere, sed oportet quod specifice nominibus delinquentium expressis fiat monitio de qua
7 hic,vide gl.in ver.nominatim.†Ex qua primo collige arg.opt. quod cum ordinarius intendit procedere contra clericos incedentes sine habitu, vel cum armis, ad priuationem priuilegij clericalis nisi desistant,non debet clericos monere generaliter
8 sed specialiter ipsorum nominib. expressis.& tene menti.†Secundo not.quid importat verbum,nominatim, & vide per In.
9 in c.in Lateranensi. de præb. ¶†Vbicunque ad pœnam incurrendam iura exigunt, vt aliquis tertio seu tribus edictis moneatur,nõ sufficit vnum peremptorium.vide hic gl.not. super ver. tertio. & sic est casus,in quo vnum peremptorium nõ æquiualet tribus edictis,& vide quod not.in ca. ex tuæ.de cle.non resid.vbi dixi latius.

CAP. II.

1 Clericorum appellatione veniunt clerici primæ tonsuræ tantum, quamuis materia sit pœnalis,
2 Vestes rubeæ & virides licet clericis sint prohibitæ, in eis tamen non habet locum pœna in aliis vestibus expressa.
3 Indefinita æquipollet vniuersalibus,etiam in pœnalibus.
4 Pœna vbi imponitur eo ipso,neque monitio, neque sententia,est necessaria ad illam pœnam incurrendam.
5 Suspensus à fuorum beneficiorum fructibus,si eos percipiat,non incurrit irregularitatem,neque beneficiis priuatur.
6 Fructus,à quibus clericus est suspensus cui accrescant.
7 Inhabilitationis ad beneficia pœnam potest imponere episcopus aut legatus tam clerico quàm laico,in perpetuum,& ad tempus.
8 Clericus in minoribus, secularibus vestibus & sine tonsura incedens,etiam monitus,non incurrit priuationem priuilegij clericalis.
9 Tonsura,clerica,& corona,qualiter sint diuersi,quid significent,& quib.dentur.
10 Religiosus habitũ sub habitu clericorũ secularium portans an incurrat apostasiam.
11 Infula,& pilleus,quid significent.
12 Ora,& hora quid designent.
13 Talaris,vestis clericalis,qualis esse debeat.
14 Monachus quando & quam eleemosynam facere potest,& quando non.
15 Pœna in constitutione apposita,an intelligatur repetita in fine,qui alteri constitutioni additur.

1 VOniam. ¶† Appellatione clericorum veniũt
2 clerici etiam primæ tonsuræ tãtum quamquam materia sit pœnalis.vide hic gl. in ver. clericus.¶† Licet vestes rubeæ & virides sint clerici prohibitæ, in eis tamen non habet locum ista constitutio,sed in
3 vestibus hic expressis tantum.vide gl.in ver.partita.in fi.¶† Indefinita æquipolet vniuersali, etiam in pœnalibus. & eadem ratio est in omnibus in genere comprehensis.vide glo. iuncto
4 tex.in verbo, beneficiorum ¶† Vbi pœna imponitur eo ipso, non est necessaria monitio, neque sententia ad pœnam illam
5 incurrendam,vide gl.in verb. eo ipso.¶† Si suspensus à beneficiorum suorum fructibus,suspensionem non seruat fructus recipiendo , non per hoc incurrit priuationem bñficiorum suorum,aut irregularitatem,fructus tamen sic perceptos restituere tenetur,vide gl. in ver. suspensus. †Cui autem sint tales fru-
6 ctus restituendi, seu cui accrescant tempore suspensionis bene
7 ficiati,dic vt in ead.gl.quam no.& tene menti.¶† Ex causa potest episcopus aut legatus imponere pœnam inhabilitationis ad beneficiatam clerico qàm laico in perpetuum , & ad tem-
8 pus.vide gl.in ver.inhabilis.quam no. ¶† Constitutus in minoribus secularibus vestibus vtens sine tonsura, non incurrit hanc priuationis pœnam priuilegij clericalis , licet præcesserit contra cum monitio.vide hic tex.iuncta gl.in ver. & tonsuram. Ego fateor quòd contra talem in minoribus constitutum non est huic constitutioni locus , sed an episcopus possit ex suo offi cio contra talem procedere ad reassumptionem habitus sub pœna perditionis priuilegii clericalis : vide text. cum ibi no.in
9 c.contingit.2.de sen.exc.¶† De tonsura,clerica & corona,qua liter sint diuersa,& quid significent,vide bo.gl.in ver.& tonsuram. post princ. Et in ea.gl. habes , quòd conuersi non portant clericam ex parte superiori, sed tonsuram sic ex parte inferiori vsque ad aures.Item quod monachi debent portare maiorem
10 clericam quàm clerici seculares. †De religioso portante habitum sub habitu clericorum secularium, an incurrat apostasiam, vide gl.in ver.extrinseci.vide tu plenius per Io.de Lig.in c.Deus
11 qui.c.ti.vbi dixi. ¶† Pro significato infulæ & pilei , vide hic gl.
12 super ver.infulã. ¶ † Ora sine spiratione designat finem vel extremitatem rerum præcipue regionum vestium.cum aspiratione vero designat tempus vt hora tertiæ. vide glo. in ver. oram.
13 ¶† Vestis superior clericorum debet esse talaris.i.vsque ad talos longa. vide gl.in ver. videatur quam not. in eo quòd dicit superior,non ergo debet esse ita breuis,vt vestis inferior videa-
14 tur. vt hic. ¶ † Monachus administratione carens, eleemosynam facere non potest, nisi sit in studio , vel peregrinatione de licentia abbatis. tunc.n. moderatam eleemosynam facere potest.vide hic bo.gl.in verb.conuertendũ.& quod no.gl.12.q.1.
15 nõ dicatis.†Pœna in aliqua qstõe apposita nõ intellr repetita in fine q additur ad pstõem præcedentẽ, et si eodem tpe fiat adiectio.vide gl.fin.hic in ver.sanctioni. sed in ꝓrium all.tibi gl.Ber. in c.de multa.in fi.de præb.i ver.in eadem.& vide qd ibi scripsi.

CAP

¶De præben.& dignit. Rub.

CAP. I.

1 Prouisio facta de beneficio vel dignitate motu proprio valet,licet de cura illi annexa non fiat mentio.
2 Motus proprius non firmat contra intentionem scribentis,nec supplet qualitates intrinsecas beneficij.
3 Gratia facta de beneficio,de cura non habita mentione,nõ extenditur ad curatum, licet in fine addatur illa clausula,Quòd animarum cura si illi imminet,nullatenus negligatur.
4 Gratia impetrãs ad beneficium curatum,vel non,an teneatur,& quibus casibus, facere mentionem nedum de beneficio,quod obtinet,sed etiam de cura illius.
5 Gratiam impetrans an teneatur facere mentionem de qualitatibis beneficij habiti de cura,ordine illi annexo & quantitate reddituum.
6 Gratiæ necessariæ si non in eius confectione,sed in executione ipsius ad conseruationẽ indemnitatis beneficij ponatur,per talẽ expressionẽ non validatur gratia.
7 Dispositio loquens de dignitatibus habet locum etiam in beneficiis.
8 Generale verbum adiectum alicui speciei,licet illam speciem ampliet,aliam tamen speciem non includit.
9 Si mandetur prouideri alicui de dignitate vacante,vel vacatura,an veniat dignitas,cui prouidetur per electionem.
10 Prouideri alicui de aliqua dignitate si mandatur in ecclesia,vbi vnica tantum & principalis dignitas est,an illa debeatur.
11 Prouideri alicui de aliquo beneficio si in ecclesia mandatur,vbi vnum tantum sit, de illo prouideri non potest,& quare.

1 SI per dignitatem. ¶† Valet prouisio facta de dignitate,vel beneficio motu proprio,licet de cura illi annexa nulla fiat mentio.vide gl.in ista cle.in ver.mandatum.iuncto tex.in ver.illi vel alteri.Sed aduerte tu diligenter,quia tex.quẽ allegat gl.hic, nõ probat.nam clementi.si romanus.loquitur cum non fit mẽtio de cura beneficij prius habiti,nõ autem loquitur de beneficio nunc motu proprio concesso.nam de cura beneficij cõcessi vr, quòd omnino sit habenda mentio,quia non est de intentione papæ prouidere de beneficio curato , nisi de cura fiat specialis
2 mentio,vt probatur in c.cum in illis.de præb.lib.6.†Motus autem proprius non firmat ꝓtra intentionem scribentis, nec supplet qualitates intrinsecas beneficij,de quouide omnino in c.si motu proprio.co.tit.li.6.vbi Io.An.si bene recolo, videtur sentire contrarium eius,quod hic sensit in gl.ista.¶† Gratia facta de beneficio,de cura mehtione non habita , non extenditur ad curatum , licet in fine addatur illa clausula , q animarum cura si illi imminet nullatenus negligatur,vide hic gl.in ver.dispensantes.& per hoc declarat istum tex.procedere etiam in casu,in quo non fit dispensatio super pluribus retinendis,sed simpliciter fit gratia de beneficio obtinendo quod no.& pro hoc facit ratio posita in fine huius clementi.quæ pariter militat in vtro-
4 que casu.† An impetrans gratiam ad beneficium curatum, vel non,teneatur facere mentionem nedũ de beneficio , quod obtinet,sed etiam de cura illi annexa.Et aduerte ad vnũ casum indubitabilem.habenda est enim mentio curæ beneficij quod nouiter impetratur, quia papa nõ intendit prouidere de beneficio curato nisi de cura illi annexa mentionem faciat,vt in ca.
5 cum in illis.eo.tit.li.6.†Sed dubium est,an de qualitatibus beneficij habiti sit faciẽda mentio,vt de cura.ordine illi annexo,
6 & quantitate reddituũ †& profecto iste tex.in j.responso multum strictè facit,vt de cura sit facienda mentio.glo.hic in verb. vel alteri. multum latè hoc disputat ponendo tres lecturas ad istum tex.¶ Prima est quod de illis mentionem facere nõ tenetur,& hanc firmat in fine.& nota hoc singulariter , & ad istum tex.respondet,quod non valet dispensatio , vt vtrunque possit retinere:sed si vult dimittere primum,& tenere secundum potest,& fortius hoc procedit secundum gl.quando nullã dispensationem impetrauit , sed solum impetrauit beneficium curatum,faciens mentionem de beneficio,quod obtinebat,non tamen de cura illi annexa.¶ Secũda lectura est,vt hoc nouum inducat hæc cle.vt etiam qualitas curæ beneficij imminẽs, quod habet impetrans,exprimenda sit in impetratione. ¶ Tertia lectura,quod aut quis simpliciter impetrat beneficium,& nõ tenetur facere de cura beneficij habiti mentionem:aut impetrat etiam dispensationem , vt primum possit cum secundo impetrato obtinere,& tunc mixtura dispensationis & gratiæ prouisionis in eadem litera concessarumvitiet vtranque.hoc tamen non placet gl.per regulam,vtile per inutile.de reg.iur.lib.6.ego alle.tex.singularem in ca.si eo tempore.de rescr.li.6.vbi probatur , quod si in eadem litera continetur duplex gratia in quarũ altera fit commissa surreptio , non vitiatur vtraque gratia per hanc mixturam,sed tantũ illa surreptitia.& nota singulare hoc dictum gl.Et circa principale dictum vide quod plenè scripsi in cap.ad aures.de rescrip.vbi plenè scripsi,an,& quando sit fienda mentio de qualitatib.beneficiorum habitorum & obtinendorum:& multum facit ille tex.vt etiam illo iure debeat impetra
6 tor exprimere nomẽ dignitatis.¶† Si necessaria ad vtilitatem gratiæ non ponantur in confectione ipsius gratiæ,sed in executione ipsius ad conseruationem indemnitatis beneficij, per talem expressionem non validatur gratia,licet ponantur illa verba in litera gratiæ.vide hic tex.quem nescio alibi in primo responso,in fi.& clarius in secundo responso,in fi.iuncta gl.in ver. cura.¶ Dispositio huius clementi.loquẽtis de dignitatibus,habet locum etiam in beneficiis , quibus prouidetur per electionem:& idem quo ad ca.cum in illis.de præb.lib.6. est dicendũ.
7 vide gl.in ver.De dignitate.¶† Verbum generale adiectum alicui speciei licet illam speciem ampliet , aliam tamen speciem nõ includit,maximè in materia restringibili : exemplum patet hic in tex.in ver.quamuis dispositionem.nã istud verbum , dispositio, nõ includit electionẽ, licet sit ei adiectũ istud verbum
8 generale.quamuis,&c.& vide hic gl.in ver.quamuis.¶† Et no. ex eadem glo.q regulariter in iure indefinita æquippollet vniuersali.¶† An si mandetur prouideri simpliciter de dignitate vacãte vel vacatura,veniat dignitas,cui prouidetur per electionem,vide gl.præal.in ver.quamuis.quæ videtur dubitare,inclinat tamen in partem affirmatiuam,quam nõ.& pro ea facit ca.
10 odilectus.de offi.le.¶† An si mandatur alicui prouideri de dignitate in aliqua ecclesia , & ibidem non est nisi vna & principalis dignitas,vtrum illa debeatur.vide hic gl.no.in ver.incerta.quæ arguit,& ponit opiniones contrarias,& videtur in fine inclina-
11 re in partem negatiuam.apertè tamen non firmat.¶† Si mandatur alicui prouideri de aliquo beneficio in ecclesia, & ibi nõ sit nisi vnicum,de illo prouideri nõ poterit,quia illud relatiuũ aliquo,supponit diuersitatem beneficiorum& sic nõ potest verificari in loco,vbi est tãtum vnicum beneficium.vide hic bonam gl.in ver.incerta.quã no.quia facit ad multa in ratione sui.

CAP. II.

1 Hospitalia non veniunt in prouisione clericorũ per literas beneficiales.& nu.6.
2 Motus proprius non ampliat gratiam,& vim verborum.
3 Motus proprij efficacia,quanta sit.vide remissiue.
4 Monasteria habent officia hospitaliorum,quæ tamen non veniunt sub literis beneficialibus.
5 Ecclesiæ,decimæ,& alia iura spiritualia quibus hospitalibus,& quomodo accedere possint.
7 Legatus etiam de latere non confert hospitale in titulum,etiam si habet ecclesiam annexam,nec confert ecclesiam ad præsentationem laici patroni pertinentem.
8 Papa confert hospitale,& ecclesiam spectantem ad præsentationem laici patroni, si de hoc in eius literis fiat mentio,cum omnes aliæ probationes non sufficiant.

1 PEr literas. ¶† Sicut nõ veniunt hospitalia in literis directis super ꝓuisione clericorum,ita nec in literis confectis super reseruatione fructuum beneficiorum.vide hic tex.iuncta gl.in ver.super prouisione.& rationem literæ,& huius gl.vide hic per glo. in ver.eleemosynariis.quia scilicet cum loca ista sint deputata ad certum vsum,ad alium vsum sine licentia papæ conuerti nõ debent , infra de relig.dom.cle.2.non ergo veniunt sub literis beneficialibus.Et idem dic de fabricis eadem ratione,secundũ
2 gl.proxime allegatam in fine sui.¶† Motus proprius non ampliat gratiam,vel vim verborum,licet excludat surreptionem eius pro quo scribitur,vide gl.no.hic in ver.directas.per quam rationem gl.hic concludit,tex.istum habere locum,& si motu
3 proprio literæ emanassent , quod bene not.† & vide quod de efficacia motus proprij no.Io.An.in ca.si motu proprio. eo.tit.
4 li.6.& quod dicam infra eo.c.si Romanus.¶† Multa monasteria habent officia hospitaliorum,vt eleemosynarij,&c. quæ non veniunt sub literis beneficiorum. vide glo. in verb.eleemosynariis.†Ecclesiæ decimæ,& alia iura spiritualia , possunt
5 accedere hospitalibus religiosis,id est auctoritate episcopi ædificatis , ita quòd venient iure accessorij & ipsa hospitalia sunt principalia:& tales ecclesiæ non debent in titulum cõferri,sed sequuntur naturam hospitalium. secus autem si hospitalia ipsis ecclesiis accederent,quia tunc ecclesiæ sunt principales , & disponuntur,sicut aliæ ecclesiæ , & hospitalia veniunt iure accessorij.Si vero hospitale & ecclesia sunt annexa ita,quòd neutrum est principale,habet adhuc locum ista clem.vt talis ecclesia non comprehendatur in literis beneficiorum. Idem si nescitur quid sit principale,quia impetrans debet fundare intentionem suam:vide de omnibus istis text.hic iuncta glo.not.in
6 verb.ecclesias.quam not.¶† Verbum decernimus inducit ius ouum. vide hic gl.in ver.decernimus.etiam in casib.in quibus hospitalia possunt in titulum conferri de quibus in clem.2. de relig.dom.in ver.nisi in fundatione non veniunt in literis beneficiorum nisi de hospitalibus fiat specialis mentio,vide hic bo.

glo.

gio.in ver.prouideri.¶†Legatus etiam de latere non confert hospitale in titulum,etiam si habet ecclesiam annexam, nec etiam conferre potest ecclesiam spectatem ad præsentationem laici patroni:papa autem vtrunque conferre potest dum tamē hoc exprimat.vide hic tex.in fi.iuncta gl.in ver.apostolicis.quā bene no.Et aduerte,quia non sufficit mentio generalis,vt puta de quibuscunque beneficiis,dignitatibus,officiis, &c. vide hic gl.fi.Nec sufficit probare intentionem papæ,cp voluit de talibus hospitalibus prouidere,per testes, vel aliam probationem: sed oportet,cp in literis apostolicis de hoc fiat mētio, vide hic tex. iuncta gl.in ver.literis.quæ colligit in hoc casum specialem, in quo approbandum intentionem papæ etiam in gratia facta requiritur litera apostolica non autem sufficiunt testimonia.sed tu vide,qa ex stylo curiæ nō potest fieri probatio per testes,sed tantum per literas.vt plenè not.per Arch.& Io.An. in procem. 6.vide quod plenius dixi in cle.& si principalis.de rescriptis.

CAP. III.

1 *Beneficia plura quo casu per receptionem alterius vacent.*
2 *Dispensatio super duobus beneficiis specifice nominatis,non extenditur ad aliud comprehensorum alteri simile,secus si dispensatio generaliter fit.*
3 *Beneficium curatum non vacat per adeptionem secundi simplicis cui ecclesia curata annexa est.*

1 SI plures.¶†Si habenti plura beneficia curata,etiā ex dispensatione legitima cōfertur aliud consimile,ad quod nō extenditur dispensatio,non valet collatio istius vltimi,& priora nihilominus vacant ipso facto,nec secundi beneficij adipiscitur possessionem, secus si per eum sterit quominus possessionem consequeretur, tunc enim non vacant priora.Nec obstat c.licet episcopus.eod.tit.lib.6.& c.commissa.de elect.eo.li.vbi paria iudicantur, quòd quis recipiat possessionem secundi,vel per eum stet quominus eam cōsequatur:illa enim procedunt quando tenet collatio vltimi,secus vbi non tenuit,quia humanitas iustæ pœnitudinis non est deneganda,forte enim pœnitet ideo cessat à perceptione possessionis.& vide de prædictis gl.hic in ver.vacare.maximè in fi. & eam no.& inducitur nullitas collationis secundi,per ca.ordinarij.in fi.de offi.or.li.6.& fortius dic collationem secundi esse nullam,si prouisus iniustè tenebat plura curata cum tunc sit inhabilis ad aliud beneficium consequendum.vt in dicta decreta ordinarij.in fi.& hodie clarius per extrauagantem execrabilis, de qua hic in gl.fi.¶Et quod suprà dictum est de pluribus beneficiis curatis idem dic in habente plures dignitates,vel personatus,vel alterum cum altero,cum eadem sit ratio,vide hic gl.in
2 ver.dignitates.¶†Dispensatio super duobus beneficiis curatis specificè in dispositione cōprehensis,non extenditur ad vnum ex illis.& ad aliud,quod postea consequitur:imo eoipso cp adipiscitur aliud consimile,vacant omnia priora.vide hic tex.iuncta gl.magna.Si autē dispensatio fit generaliter,vt possit tenere duo beneficia incompassibilia.intelligitur de duob⁹ quæ aliàs canonicè conferentur vide bo.gl.hic præalle.& tex.singularē. in c.nō potest.de præb.li.6.Quod in casu, quo per adeptionem secundi non vacat primum curatum,puta quia consequitur qs beneficium simplex,etiam si ei est annexa ecclesia curata,vt in c.super eo.tit.li.6.vel in casu c.si tibi concessio.eo.tit. & lib.nec etiam vacant plura priora beneficia curata,quæ obtinebat propuisus ex dispensatione,vide hic tex.iuncta gl.in ver.sicut.

CAP. IIII.

3 *Motus proprius Papæ validat gratiam contra vitium surreptionis. & quid de alia inualiditate.*
4 *Beneficij collatio motu proprio facta non indiget dispensatione si alias de iure retinere non poterat.*

1 SI Romanus.†Motus proprius validat gratiā contra vitium surreptionis, aliā autem inhabilitatem illius pro quo scribitur,non tollit,nisi aliud exprimatur,& si illa inhabilitas surgat ex detentione plurium beneficiorū incompassibilium.vide de hoc gl.no.in ver.validant.qua ut tene menti.Et maximè in eo,quod certum operetur effectum,scilicet de quo suprà,nec aliū opera bitur præter intentionem scribentis. Et adde hic aliam gl.quæ habetur s.eo.cle.2.in ver.directas.quæ dicit,cp motus proprius non ampliat gratiā,vel vim verborum.licet excludat surreptionem.& de hoc plenius per Ioan.An.in c.si motu proprio.e.tit. li.6.& Ioan.Cal.in ca.in nostra.de resc.& per do.de Ro.in corū decisionibus.dic tamen,cp gratia motu proprio facta recipit in dubio pinguiorem interpretationem,quàm si fuisset ad instantiam alterius facta,vt est tex.singularis in c.si pluribuse. tit.li.6.
2 ¶†Gratia seu collatio beneficij motu proprio facta alicui beficia obtinenti non inducit dispensationem,vt simul illa retine re possit,si alias de iure retinere non poterat,sed solum surreptionem excludit.vide hic tex.iuncta gl.fi.quemadmodum nec illorum beneficiorum mentio dispensationem inducit, vt est tex.notabilis in ca.non potest.de præb.lib.6.

CAP. V.

1 *Semestre tempus præfixum ordinariis ad conferenda beneficia, non currit executori quo minus conferre possit.*
2 *Executor,cui mandatur vt prouideat de beneficio spectante ad collationem certi episcopi,de illo prouidere non potest,quod tempore prouisionis deuolutum est ad alterius collationem,licet tempore datæ pertinuit ad priorem episcopum.*
3 *Executor,cui mandatur prouideri de beneficio spectante ad collationem episcopi, an possit prouidere de eo,cuius electio est deuoluta ad ipsum episcopum per negligentiam inferioris,confirmatio vero spectat ad eum iure proprio.*
4 *Executor papæ potest prouidere de beneficio ad papā deuoluto negligentia illius, in præiudicium cuius papa mandauit prouideri ,secus de deuoluto ex alterius negligentia,vel cessante deuolutione.*
5 *Legatus papæ potest prouidere de benefiiis deuolutis ad papam , in illis tamen, quæ in mandato continentur,executor papæ præfertur ipsi legato.*
6 *Interpretatio licet fiat stricta in beneficialibus , contra tamen concedentem fit larga.*
7 *Executor prouidet de beneficiis ad papam deuolutis per negligentiam illius, in cuius præiudicium scribitur,si originaliter ad eum spectabant: sed quid ,si per negligentiam inferioris ad ipsum essent deuoluta,& finaliter ad papam.*

1 SI de beneficio.¶†Negligētia executoris in non conferendo beneficium, etiam post sex menses à tempore vacationis, non obstat ei quominus possit de nouo conferre.& sic tempus semestre præfixum aliis ordinariis ad conferendum
2 non currit executori.vide hic gl.no.in ver.episcopi.quod limita,vt in ea no.¶†Si mandatur executori,vt prouideat de beneficio spectante ad collationem certi episcopi,non potest executor de illo prouidere,quod prouisionis tempore deuolutū est ad alterius collationem.licet tempore datæ pertineret ad collationem illius episcopi.vide hic gl.in ver.existit.¶†An,si mandatur prouideri de beneficio spectante ad collationē episcopi,
3 possit prouideri de beneficio, cuius electio est deuoluta ad ipsum episcopum per negligētiam inferioris,institutio vero seu confirmatio spectat ad eum iure proprio.vide hic gl.in ver.capituli.quæ videtur dubitare, quia electio non includebatur in literis,per cle.primam,supra eodem.& in hanc partem videtur inclinare.ego dubito,quia tempore prouisionis spectat ad collationem episcopi,cum possit ipse episcopus procedere per viā collationis,licet diuerso iure electio & confirmatio ad ipsum pertineat,vt no.in c.vt circa.de elect.li.6. sed cogita circa hoc.
4 ¶†Executor à papa deputatus potest prouidere de beneficio ad ipsum papam deuoluto ex negligētia illius,in præiudicium cuius papa mandabat prouisionem fieri.secus si fuit deuolutio facta ex alterius negligentia.Item prouidere non potest executor de beneficio spectante ad collationem papæ cessante.deuolutione,vt sunt beneficia in curia vacantia.vide hic glo.bonam
5 iuncto tex.in ver.siue ad nos.†Item no.ex eadem gl.cp legatus papę potest prouidere de beneficiis deuolutis ad papam.in illis tamē executor papæ præfertur ipsi legato propter speciale mā-
6 datum quo ad ea quæ cōpetunt ipsi executori.quod no.¶†Licet in beneficialibus fiat aliàs stricta interpretatio,vt in ca.quāuis.de præb.lib.6.tamen contra ipsum concedentem fit larga.
7 vide hic bonam gl.in verb.siue ad nos.prope fin. ¶†Executor prouidet de beneficiis deuolutis ad papam per negligentiam illius:in cuius præiudicium scribebatur,si originaliter beneficiū spectabat ad illius collationem:secus,si per negligentiam sui inferioris ad ipsum erat deuolutum,& finaliter ad papam.hoc voluit gl.in ver.episcopi.Ego autem dubito an hoc dictum sit verū,cum satis sit cp saltem tempore datæ spectaret ad illius in cuius præiudicium scribitur,collatiouem,licet per alterius negligentiam.arg.eius quod hic no.super gl.existit.cogita.

CAP. VI.

1 *Rescripto papæ si cui de dignitate prouideri mandatur,an possit prouideri illi de dignitate habente præbendam annexam,*
2 *Dignitatem,quæ nullam habeat præbendam si cui conferri rescribitur , an de habente annexam præbendam prouideri ei possit.*
3 *Canonicatum habens.& ius ad præbendam.ac ad dignitatem,quam duceret acceptandam,si vnam sine dignitate vacantem noluit,simul totum habere velle protestans,iusta causa est ad negligentiam excludendam.*
4 *Præbendam ex gratia apostolica expectans non potest acceptare præbendam dignitati annexam.secus si dignitatem expectaret.*
5 *Præbendæ adeptione in eadem ecclesia vacat ipso iure prima,quam etiam alias legitimè adipiscetur.*

6 *Episcopus non potest dispensare,vt quis duos canonicatus habeat in eadem ecclesia,licet possit dispensare in canonia,& personatu,vel officio.*

1 SIiuxta.¶†Si mandatur prouideri per rescriptū Papæ alicui de dignitate,an prouideri illi possit de dignitate habente præbendam annexā? vide bonā gl.in hac cle.in ver.mandati. quæ videtur in hoc dubitare.& primò dicit,cp egeret declaratione; in fin.ve rò sentit, cp debeatur. sed loquitur,cum mādatur prouideri de
2 dignitate aliàs habente præbendam à capitulo.†Quid autem si mādatur prouideri illi de dignitate, quæ nullam habet præbendam?gl.non aperit,sed idem ego puto eadem ratione, nam nec in præcedenti casu posset prouideri de tali dignitate, si in rescripto saltem per viam accessorij non comprehenderetur præben
3 da annexa.ad idem etiam facit c.super.e.ti.lib.6. ¶†Si habens canonicatum,& ius ad præbendam primò vacantem, & ad dignitatem quam duceret acceptandam,præbēdam,quę sine dignitate vacauit,noluit,protestans,quòd hoc faciebat,quia omnes dignitates ecclesię præbendas habent annexas,& totum simul consequi volebat,satis esset iusta causa ad negligētiam excludendam.vide hic gl.in ver.acceptandam. quam no.pro limi
4 tatione,capit.si clericis.eo.ti.li.6.¶†Expectans præbendam ex gratia apostolica, non potest acceptare præbendam,dignitati annexam;quia dignitas,quę est principalis,non est debita;secus si expectat dignitatem, tunc enim potest illam acceptare, licet præbenda sit ei annexa.vide tex.hic iuncta gl.in ver.annexa. &
5 not.ipsius rationem. ¶††Per adeptionem præbendæ in eadem ecclesia vacat ipso iure prima,etiam si secunda sit annexa dignitati, quam aliàs legitimè adipiscitur.tex.singularis est hic, iun-
6 cta gl.pen.¶†Non potest episcopus dispensare, vt quis habeat duos canonicatus in eadem ecclesia licèt possit dispensare in canonia & personatu,vel officio vide hic gl.fi.& plenè in c.literas.de concess.præbend.ego dixi plenissimè,in ca. cum iam dudum,de præbend. ego dixi plenissimè,in cap.cum iam dudum, de præbend.

¶De concess.præb. Rub.

CAP. I.

1 *Examinatorum super promouendi sufficientia deputatorum relationibus creditur,& qualiter fiat ista examinatio.*
2 *Executor ad beneficia sub conditione,si repererit illum esse vitæ laudabilis, &c. deputatus,de existenti conditione,vt constet,quomodo se habere debeat.*
3 *Dispositio conditionalis cum clausula per verba de præsenti, puta decernentes ex nunc,&c.non operatur effectum suum,nisi post conditionis euentum.*
4 *Ex nunc,ista verba in aliqua dispositione apposita exponuntur, vt valeat ex tūc.*
5 *Decretum Papæ affectiuum,vel irritatiuum,afficit & ignorantes.*
6 *Gratiam habens conditionalem ad beneficium obtinendum, an præferatur secundo pure impetranti,vel sub conditione,quæ prius fuit purificata,maxime si ista secunda impetratio fuit in forma gratiæ.*
7 *Gratiis duabus pendentibus in eadem ecclesia super consimili beneficio,quarum prima est sub conditione nondum purificata,sed in forma huius cle.secūda verò est purificata,& talis,quæ afficit manus ordinarij,cuius tale beneficium esse debeat.*
8 *Censemus,istud verbum quibus modis capiatur, & quando inducat ius nouum, & quando non.*
9 *Constitutionis ratio quando est antiqua,tunc constitutio ipsa extenditur etiam ad præterita.*
10 *Gratiam habens expectatiuam eum beneficio acceptandi infra mensem,&c.an possit beneficium vacans acceptare post mensem.*
11 *Gratiam habens,vt sibi prouideatur de beneficio,quod infra mensem duxerit acceptandum,non potest acceptare beneficium vacaturum.sed vacans solum.*
12 *Gratiam habens ad beneficium,potest acceptare beneficium vacans, etiam si vacabat tempore gratiæ.*
13 *Vacans,ista dictio potest referri & ad præsens tempus,& ad futurum.*
14 *Gratiam habens,vt prouideatur sibi cum beneficio acceptandi potest acceptare sine executionis præsentia,quamuis cautius sit cum illius præsentia.*
15 *Gratiam habens cum beneficio acceptandi,potest acceptionis actum per procuratorem explicare, & quomodo id exequetur.*
16 *Beneficij locus si caret habitatoribus,debet attendi notitia vacationis apud locū vicinorum.*
17 *Terminus mensis qui hodie communiter præfigitur hic habentibus gratiam expectatiuam,currit etiam illis,qui non sunt in culpa,& quomodo,& quare.*

1 CVm ei,quem.¶†Creditur relationibus examinatorum per superiorē deputatorum super promouendi sufficientia.& fit ista examinatio in forma pauperum,quomodo legant, cantent.&con-
2 struant.vide hic gl.in verbo,Reputamus. †Vtile consilium est, vt executor deputatus ad prouidendum iub conditione,si reperit illū esse vitę laudabilis,&c.super sufficientia pronunciet,vel cp facta mentione de illa inhibeat,vel saltem suam potestatem insinuet,aliàs non facile conditionem extare cōstabit. vide gl.
3 in ver.extet.¶†Dispositio conditionalis cum clausula decreti affectiua p verba de præsenti,puta,decernentes ex nūc.&c. non
4 operaē effectū suum,nisi post conditionis euētum.¶†Ex illa verba ex nunc,exponuntur cū suppletione,videlicet ex nūc,valeat
5 vt ex tunc;vide tex.hic iuncta gl.in ver.ex nunc.¶††Decretū Papæ afficiens,seu affectiuū,vel irritatiuum,afficit & ignorantes.
6 vide tex.hic iuncta gl.in ver.attentati.¶†An habēs gratiam ad bñficium obtinendum cōditionalem præferatur secundo impetranti purè,vel sub conditione,cuius gratia fuit prius purificata p additionis euentū, maximè si ipsa secunda impetratio sit in forma gratiæ.vide bo. gl.hic in ver.executorē. quæ hoc examinat,& videt satis dubitare,tandem cōcludendo dicit , æquū fore,cp si conditio primi impetrantis extitit ante collationē facta secundo,debet præferri ipse primus impetrās tempore tranti,siue habeat formam gratię,siue pauperum, siue sua gratia sit pura siue sub additione,q̄ prius extitit , q̄ conditio primi? & pro hac conclusione optimè facit tex.hic in ver. Antequam existet,&c.& hoc dicit verum,qñ conditio primi dependet ex rei existentia,vel ex voluntate ipsius,cuius facta est gratia;& in istis casib.procedat iste tex.secus autem si conditio gratiæ primi dependet ex alterius arbitrio, tunc enim præfertur secūdus purè impetrans,ex quo sua gratia præcessit existentiam conditionis primæ alteri factæ,per c.si pro te.de reser.li.6. vbi bonus tex.isto enim casu gratia illa prima est multum tenuis , & nihil valet alio,ex cuius arbitrio pēdet recusante,dicto c. si pro te.& hæc no.vide tamen tu in hoc vltimo casu tex.in d.c.si pro te.loquit enim qñ secundus impetrans fuerat receptus in canonicū antequā gratia primi esset purificata p cōditionis existentiam. sed dubiū mihi facit quid si re existente integra purificet gratia primi,q̄ pēdebat ex alieno arbitrio,an debeat præferri secūdus, q purè obtinuit gratiam pendente cōditione primi impetran-
7 tis?pondera tex.dicti capit.si pro te.¶†Si pendentib.duab.gratiis in eadē ecclesia sup simili beneficio,quarum prima est sub additione nondū purificata,sed in forma huius cle.in 1.parte.secunda vero est purificata & talis,q̄ afficit manus ordinarij , ipse ordinarius beneficium vacans contulit tertio, demū extantæ additione primi executor secundi illud beneficium gratulit eidē secundo,postquā collationem executor primi contulit primo quæriē cuius sit dictū beneficium?vide gl.præall.in ver. Executorem.in versi.Sed fingas.quę concludit,cp est primi impetrantis. Nam si collatio ordinarij fuerit impedita per gratiam secūdi,quæ erat pura & affectiua,collatio secundi nō valuit; qa fuit facta,postquam gratia primi fuit purificata.& sic ꝫ hunc tex.in ver.Antequam extet.à contrario sensu. & per consequens primus est potior,qui vincit ordinarium non ex persona sua,cum
8 tūc sua gratia non esset purificata,sed ex persona secūdi.¶†Verbū,censemus,ex se videtur inducere ius nouum,si tamen ratio constitutionis est antiqua,non causat tunc ius nouum,nec omnino resistit etymologia vocabuli,quia secundum deriuatores ponitur pro iussu,deliberatione,æstimatione,& prolatione sententię.vide hic bonam gl.in ver.Censemus. Ex qua etiam not.
9 quòd † quando constitutionis ratio est antiqua, extenditur
10 tunc constitutio etiam ad præterita.quòd bene not.¶†An habens gratiam expectatiuam cum beneficio acceptandi infra mensem,&c. possit beneficium vacās acceptare post mensem, vide hic plenè per gl.super verbo,Infra mensem. in versicu.Sed quæritur.quę tandem dicit,se credere,quòd si clausula reseruationis, & potestas executoris adiungitur beneficio vacaturo, quod acceptabit impetrans infra mēsem,vt ponitur hic in tex. & in forma hodie in curia Romana solita,quòd non possit.per expectantem acceptari,vel ei tale beneficium vigore illius gratiæ conferri.Secus si reseruatio est diuisa à spatio temporis, vt puta,si dicatur, beneficium,quod in tali loco vacauerit, quod duxerit acceptandum,tibi conferendū collationis nostræ præsentibus reseruamus,Inhibentes,ne infra mensem postquam tibi de vacatione constiterit, aliquis de illo præsumat quacunq; auctoritate disponere &c.vel per sisa verba.quod no.& vide latius hic in gl.hæc omnia videtur gl.limitare,nisi Papa ,puidisset de canonicatu,& circa p̄bendam dedisset beneficium acceptandi infra mensem,tunc enim licet reseruatio & executoris potestas adiungatur præbendę infra mensem acceptādę,& hac ratione non possit executor prouidere post mensem, quia tū canonicus est poterit executor ex vi canonicatus si nullus ibidē expectat, etiam post mensem illi impetranti & canonico de illa præbenda prouidere.Nec ob.c.si clericus.de præb.li.6.vbi in tali casu data negligentia recurritur ad ordinariū, quia ibi expirauerat in totū potestas executoris cū esset restricta ad primā vacaturā,sed in terminis nostris durat , saltē quo ad aliā vacaturā, quā infra mēsem acceptabit; quare ratione canonicat⁹ poterit nūc executor ꝫferre illā vacātē nulli debitā.cogita tū,qa passius

Universidad de Deusto

1 1 est satis dubius. ¶†Habẽs gratiam vt sibi ꝓuideatur de beneficio, quod infra mẽtem à vacationis notitia duxerit acceptãdũ non poteſt acceptare bñficium vacaturum, ſed vacans duntaxat, nã illa verba à vacationis notitia non patiuntur qđ vacaturum acceptet; ſecus, qñ ſit gratia vt ei ꝓuideatur de beneficio, quod duxerit acceptandum: tunc enim poteſt acceptare primum incertũ, quod vacabit, vel vlterius. de quo tamen dicendum. vt habetur in cap. ne captande. de conceſ. præb. li. 6. & vide
1 2 de vtroque dicto gl. hic in ver. notitia. †Ex qua etiam not. qđ habẽs gratiam ẽm primam formam põt acceptare beneficium
1 3 vacãs, ẽt ſi vacabat tempore gratię. †quia id vacabit, qđ vacãs reperitur, vnde illud ver. vacãs, põt ad vtrunque tẽpus, ſcilicet
1 4 præſens, & futurũ adaptari. quod bene no. ¶†Habens gratiam, vt prouideatur ſibi cum beneficio acceptandi, põt acceptare ſine executoris præſentia. vide bo. gl. hic in ver. executorẽ. conſultius tamen eſt, vt fiat in preſentia executoris. vt ſic euitetur
1 5 opinio contraria de qua in fine huius gl. ¶†Habens gratiam cum beneficio acceptãdi poteſt acceptationis actũ per procuratorẽ explicare, qui gđẽ ꝓcurator petẽdo bñficiũ ſibi ꝓferri p executorẽ vel illud ab executore recipiẽdo, videtur illud ſatis acceptare, ſicut hic diſponitur in ipſo principali. vide hic bonã
1 6 gl. in ver. Præſenti. ¶†Si locus beneficij caret habitatorib. debet attẽdi notitia vacationis apud locum viciniorem. vide hic gl. in ver. loco. quam nota in ſimili materia. Satis tamen eſt, qđ vacationis notitia ſit in eccleſia, vbi eſt beneficium, licet non ſit in illo loco eccleſiæ, puta in oppido, ſeu caſtro in quo conſiſtit illa eccleſia, ſic voluit hic gl. in ver. Vel eccleſia. quod intelli
1 7 go quando eccleſia habet habitatores per ſtatim dicta. ¶†Terminus menſis qui hodie communiter pręfigitur habentibus gratiam exactiuam currit etiam illis, qui non ſunt in culpa, vt puta quia erãt ita diſtantes à loco beneficij, quod veriſimiliter vacationis notitiam habere non potuerunt, ita tamen qđ per ſe; vel per alium vacationis notitiam habere potuerint, alias ſecus, vt ſatis colligitur hic in fine literę iuncta gl. pe. coniungendo principium cum fine. Et hoc eſt ſpeciale hic ſecundum glo. vt talis rigor obſeruetur, per rationẽ, quæ in litera exprimitur. Secus autem eſt in aliis caſibus, in quibus requiritur notitia alicuius facti non enim imputatur ei, qui non fuit in culpa. & vide latius per gl. præalle. quam bene notabis.

¶ De rebus eccle. non alie. Rub.

CAP. I.

1 *Conſtitutio quandoque quo ad pœnam dicitur non iuris editoria, quæ non trahitur ad præterita.*
2 *Conſtitutio edita contra religioſos etiam in materia concernente pariter clericos ſeculares, non extenditur ad ipſos clericos.*
3 *Conſtitutio edita contra religioſos, an includat religioſos translatos ad eccleſias ſeculares.*
4 *Redditus differunt à fructibus, & quomodo.*
5 *Pœnalis conſtitutio licet ſit reſtringenda, quibus tamen caſibus indefinita non æquipolleat vniverſali.*
6 *Conceſſio facta alicui ad eius vitam, quibus caſibus dicatur perpetua.*
7 *Abbates habentes eccleſias pleno iure ſibi ſubiectas, præſtare poſſunt auctoritatem alienationibus rerum illarum eccleſiarum loco eiſdem oportunarum.*
8 *Prælati inferiores habentes eccleſias ſeu ſubditos pleno iure ſubiectos, quæ iura epiſcopalia poſſint in illis exercere.*
9 *Exemptorum prælatus proprius eſt Papa.*
10 *Abbates immediatè epiſcopis ſubiecti non alienant ſine ipſorum conſenſu, & auctoritate.*
11 *Pœna ſimpliciter apposita, etiamſi ſit ſuſpenſionis ab officio, intelligitur perpetua.*
12 *Alienare, obligare, vel vendere prohibitus, poteſt locare ad modicum tempus, contra Accurſii opin.*
13 *Prælatus poteſt ad modicum tempus locare, vel fructus vendere ſine ſuperioris vel proprii capituli auctoritate, & conſenſu.*

MOnaſteriorum. ¶†Cõſtitutio quandoque quo ad pœnam duntaxat dicit noui iuris editoria, vide gl. ĩ ver. prohibemus. ex qua infertur, ꝙ licet materia conſtitutionis ſit antiqua, tñ ex quo pœna de nouo addit nõ debet ad ꝓterita extẽdi. facit ad no. s. in
2 proœ. & in c. 2. de ꝓſt. & in c. fi. e. ti. ¶†Conſtitutio edita ꝑ religioſos etiã in mã concernente pariter clericos ſeculares non extenditur ad ipſos clericos ſeculares. gl. notabilis eſt in ver. religioſus. ſed vide gl. ꝑriam in cle. 1. de reſcri. & qđ ibi dixi. huic tñ gl. ꝓcordat gl. in cle. 1. de ſup. ne pla. & in cle. 1. ĩ. de deci. in fi. de
3 priuile. ¶†An ꝓſtitutio edita ꝑ religioſos. includat religioſos tranſlatos ad eccleſias ſeculares, vide hic gl. in ver. cuiuis. in fine q̃ vr̃ velle, ꝙ non, qñ ex tenore cõſtitutionis põt ꝓprehendi, qđ iuriſlator voluerit ꝓſulere monaſterio, ſeu adminiſtrationi religioſæ, ſicut colligit hic ĩ pricipio, ſecus puto, vbi ꝓſtitutiõis cã ꝓcernit pſonas religioſorũ, quocũq; ſe vertant. & ad hoc uid gl. in cle. 1. de dec. inſpiciat ergo ꝓſtitutionis cã, & ſi ñ eſt expreſſa cõiecturet nãlis rõ ipſius ꝓſtitutionis iuxta no. per Cy. in l. non
4 dubiũ. C. de legi, ¶†Redditus differũt à fructib. vide hic gl. iun
5 cto tex. in ver. redditus. & qđ no. in c. paſtoralis, & dec. ¶†Nota hic gl. ĩ ver. poſſeſſiones q̃ tex. expõit. i. certas vel oẽs. Ex qua iuncto tex. ſingulariter no. qđ licet ꝓſtitutio pœnalis ſit reſtringenda, & indefinita æquipolleat vniverſali. preſertim ad pœnã euitandam, tamen qñ ſurgat abſonus intellectus ſeu cõſtitutio redderet parui effectus, indefinita non æquipollet vl'i, etiã quo ad pœnam vitandam. vt hic ſingulariter probatur in tex. inver. poſſeſſiones. iuncta gl. ſi enim tex. intelligeretur gñaliter ĩ alienante poſſeſſiones. i. omnes poſſeſſiones monaſterij, raro aut nunquã hæc ꝓſtitutio haberet effectum. & hanc puto rõnẽ qua
6 re gl. expoſuit. i. certas, vel oẽs, & hoc eſt notandũ. ¶†Conceſſio facta alicui ad eius vitã duratura, põt dici ꝑpetua. vide hic gl. in ver. ad eius. ſed declara, vt habes gl. pleniorẽ, 10. q. 2. c. per
7 petua. ¶†Nota ex gl. ſuper ver. proprij. ꝙ abbates habentes eccleſias pleno iure ſibi ſubiectas, pſtare poſſunt auctoritatẽ alienationib. rerũ illarũ eccleſiarũ loco eꝑorũ. Et idẽ dic de aliis platis inferiorib. habentib. iuriſdõnẽ eꝑalẽ vel quaſi, cadẽ rõne.
8 & facit quod dixi poſt gl. in cle. 1. s. de vita & hone. cle. †Et ex hoc ẽt no. qđ prelati inferiores habentes eccleſias ſeu ſubditos pleno iure ſubiectos, poſſunt in illis exercere oĩa iura epiſcopalia, q̃ tñ ſint iuriſdictionis, & nõ ordinis epiſcopalis, qa illa non poſſunt acquiri nõ habenti illũ ordinem eꝑalem, vt in c. quãto. de ꝓſue. & vide ad primũ, qđ plenè dixi. in c. ſignificaſti. de foro
9 ꝓpe. †Item nota qđ proprius prælatus exemptorum eſt Papa.
10 & intellige de exẽptis immediatè Papę ſubiectis. †Itẽ qđ abbates immediatè eꝑis ſubiecti non alienãt ſine cõſenſu & auctoritate ipſorum. de quo vide tex. in c. abbatib. 12. q̃. 2. &c. in vẽdi
11 tionib. 17. qõ. 4. ¶†Pœna ſimpliciter appoſita, ẽt ſi ſit ſuſpẽſionis ab offi. intelligitur perpetua. vide gl. hic in ver. Pœna. & dic
12 vt plenè no. in c. ex literis. de conſtitutio. ¶†Prohibitus alienare, obligare, vel vẽdere, põt locare, & hoc verum ad modicum tempus, licet Accur. dixerit, ꝙ poteſt locare ad centum, ſeu mille annos, ꝙ iure non probatur, vide hic tex. iuncta gl. notabili in
13 ver. locationis. ¶†Poteſt prælatus ad tempus modicũ locare, vel fructus vẽdere, ſine ſui ſuperioris, vel proprij capituli auctoritate, & conſenſu. vide hic tex. in fine iuncta gl. notabili in ver.
14 Modicum. ¶†Modicũ tps dr̃ infra decenniũ vide hic bonã gl. in ver. Modicum. & tene eam menti, cum allegationibus ſuis.

CAP. II.

1 *Abbates licet habeant eccleſias pleno iure ſubiectas, illas tamen vnire, vel vnam alteri ſubiicere, non poſſunt, & quare.*
2 *Eccleſiarum vniendarum, vel vnius alteri ſubiiciendæ ius an præſcribi poſſit per inferiores epiſcopo.*
3 *Eccleſia vna non poteſt alteri vniri, ſeu ſubiici, vel loco religioſo donari per epiſcopum ſine ſui capituli conſenſu, qui eſt impreſcriptibilis.*
4 *Grauia omnia debent cum conſenſu capituli per epiſcopum expediri.*
5 *Eccleſia licet rectore eius non vocato poſſit per epiſcopum vniri, vnio tamen de ea ſine prælato fieri non poteſt, & de diuerſitatis ratione.*
6 *Eccleſia inferior vacans ſicut vniri alteri per epiſcopum, defenſore non dato, poteſt ſic & eccleſia cathedralis vacans per Papam alteri epiſcopatui vniri.*
7 *Vnio ſicut, ita & diſſolutio ſede vacante an fieri poſſit.*
8 *Eccleſia vacans quare defenſore non dato vniri poteſt, & non ſic eius bona alienari.*
9 *Eccleſia vacante an epiſcopus cum capitulo poſſit aliqua ſtatuere in præiudicium ipſius vacantis ita vt rector futurus teneatur illa obſeruare.*
10 *Epiſcopus ſicut eccleſiam menſæ ſuę, vel capituli vnire non poteſt, ita & fortius non poteſt vnire menſæ communi.*
11 *Decimam antiquam, quam habet in feudum, non poteſt laicus donare epiſcopo, capitulo autem ſic, & quare.*
12 *Dignitas non firmata per Papam an poſſit de eccleſia cathedrali tolli per epiſcopum & capitulum.*
13 *Eccleſiaſticares vt alienetur, quibus caſibus auctoritas epiſcopi etiam cum conſenſu capituli non ſufficit, non ad archiepiſcopum, ſed ad Papam recurritur.*
14 *Eccleſia ſicut præbenda, & eccleſiæ cathedrali per epiſcopum cum capitulo vniri poteſt, quare & non ipſi capitulo.*
15 *Epiſcopus abundans an poſſit aliqua de bonis ſuæ menſæ donare ipſi capitulo.*
16 *Diſpoſitio damnans conſuetudinem extenditur ad præterita, & quare.*
17 *Conſtitutio damnans conſuetudinem perverba generalia, omnem conſuetudinem, cuius etiam memoria non ſit, damnare videtur.*

1 SIvna. ¶†Licet abbates habeant eccleſias pleno iure ſubiectas illas tamen vnire, vel unam alteri ſubiicere, non poſſunt, hęc enim ſunt epiſcopalia, & ſic per ſolum epiſcopum explicanda. uide hic gl. notabilẽ in verb.
2 epiſcopum. ego de hoc dubito, per ea quæ not. per gl. in clem. s. prox. in verb. proprij. & quod ibi dixi. † An autem per inferiorem epiſcopo poſſit præſcribi hæc facultas vniendi, vide per
3 glo. in cle. ne in agro. de ſtatu reg. §. ad hæc. ¶†Vna eccleſia non poteſt

poteſt alteri vniri, ſeu ſubiici, vel loco religioſo donari p epiſcopum ſine ſui capituli conſenſu, & talis conſenſus eſt p epiſcopũ impreſcriptibilis. vide hic tex. in fine iuncta gl. notabili ſup ver.
4 Conſentiente. †Et idẽ dic quo ad facultatem alienandi bona
5 eccleſiæ ſuæ eadem ratione. & ſatis ſenſit hic gl. in fine. & dic ꝙ omnia grauia debent cũ conſenſu capituli per epiſcopum expediri. vt not. Inn. in c. edoceri. de reſcri. ¶†Licet eccleſia poſſit alteri p epiſcopum vniri, etiam rectore ipſius eccleſiæ non vocato, vt hic, tamen ſine ꝓſenſu illius prelati, cui illa eccleſia ſubeſt, vnio fieri non poteſt. vide gl. bonam ſuper ver. rector. Et diuerſitatis ratio inter rectorem & prælatũ põt ſumi ex his, quæ habentur in gl. ſequen. ſuper ver. Vocatus. Nã rectori nullum fa
6 cit preiudicium vnio, quia ſortitur effectũ poſt mortẽ ipſius, vt ĩ c. ꝓſultationib. de dona. ſed prelato ſuperiori generaret præ
7 iudicium ſaltem in poteſtate prouidendi. ¶†Sicut eccleſia inferior vacans vniri põt alteri per eꝑm defenſore aliter nõ dato, ſic & eccleſia cathedralis vacãs põt per papã alteri eꝑatui vniri, 16. q. 1. c. & tpis. vide hic gl. in ver. vacabat. †quę ẽt incidẽter tractat, an ſicut vnio, ita & diſſolutio vnionis fieri poſſit ſedeuacãte. & ſentit ꝙ ſic, quo ad eccleſiã inferiorẽ, ſed quo ad eꝑalem dubitat, per c. 1. ne ſede vacã. & vſ concludere quo ad illam, ꝙ non, ego idem dicerem quo ad eccleſiam inferiorẽ quo ad eccleſiã, ſibi vnitam, vt illa ab ea diſſolui non poſſit ea vacãte defenſore non dato, quia talis diſſolutio pertinet ad alienationẽ, q̃ fieri non põt defenſore non dato. vt in c. 1. e. ti. li. 6. ſed vbi duę
8 eccleſiæ non eſſent vnitæ principaliter, poſſet ꝓcedere opinio huius gl. quia tunc ex nulla parte ſequitur alienatio. ¶†Quare aũt põt vna eccleſia vacans alteri vniri etiã defenſore nõ dato, & n õſic ipſius aliqua bona alienari, vide hic gl. ſequentẽ in ver.
9 defẽſor. ¶†An eccleſia vacãte poſſit eꝑs cũ capitulo aliqua ſtatuere in præiudicium ipſius eccleſiæ vacantis, ita vt rector futurus teneatur illa obſeruare, vide hic gl. prælle. in ver. defenſor. quæ refert opiniones, & videtur tandem inclinare, ꝙ ſic; ad tẽpus tñ, & ex cã, ſed non quo ad perpetuũ ꝓiudiciũ, ſupple defenſore non dato, quaſi ſit quædã ſpecies alienationis iurium ipſi⁹
10 eccleſiæ, qđ not. ¶†Sicut non poteſt eꝑs eccleſiã vnire menſæ ſuæ, vel capituli, ita & fortius non põt illã vnire menſæ ꝓmuni quia tunc vterq; diſponeret & auctorizaret in facto proprio, vi
11 de hic gl. ver. menſæ ſuæ. ¶†Nõ põt laic⁹ donare decimã antiquam, quam habet in feudũ, epiſcopo loci, qa auctorizaret in facto proprio, ſed capitulo donare põt cum auctoritate epiſcopi, qa hoc caſu non requirit ꝓſenſus capituli, & ſic non auctori-
12 zat in facto ꝓprio, vide hic gl. ꝓall. in ver. menſæ ſuæ. ¶†Dignitas non ꝓfirmata per Papam põt de eccleſia cathedrali tolli per eꝑm & capitulũ ſi bona nõ ſunt illis cõia, ſecus ſi ſunt cõia, hoc fuit dictum Hoſt. vt refert hic gl. in ver. Menſæ. ſed gl. nõ firmat
13 dic tu de hac materia. vt no. in c. cum acceſſiſſent. de cõſti. ¶†In caſib. in quib. in alienatione rei eccleſiaſticę non ſufficit auctoritas epi, etiam cum ſui capituli conſenſu, vt puta, qa ambo vel alter auctorizaret in facto proprio, dẽt ad validitatẽ alienationis recurri ad Papam non autem ad archiepiſcopum, qa nõ eſt iſte de caſibus, in quib. archiepiſcopus impedit ſe in dioœceſib. ſuorum ſuffraganeorum. vide hic gl. notabilem. in verb. Menſæ.
14 in fine, & eã tene menti. ¶†Quare eccleſia põt vniri prębendæ canonici etiam eccleſiæ cathedrali per epiſcopum cum conſenſu capituli, & non ipſi capitulo? vide hic gl. in ver. ipſi. in fi. quæ reddit rationem quia in ſecundo caſu capitulũ auctorizaret in facto proprio, non autem ſic in priori. Et no. ex hac ratione, qđ
15 capitulum conſentiendo alienationi dicit auctorizare. ¶†An epiſcopus abundãs poſſit aliqua de bonis ſuę mẽſæ donare ipſi capitulo, vide hic gl. in ver. eccleſiam. quæ notabiliter cõcludit ꝙ ſic, quia non eſt proprię alienatio, cum remaneat in dominio eccleſiæ, ita ꝙ etiam iuramentum de non alienando non obſtaret tali donationi, quod ſingulariter nota, dicit tñ tutius eſſe, vt
16 fiat cum ſuperioris auctoritate. ¶†Diſpoſitio damnans cõſuetudinem extenditur ad præterita, quia conſuetudo notat tem-
17 pus præcedens. vide hic gl. notabilẽ inver. decernimus. ¶†Cõſtitutio damnans cõſuetudinem pverba generalia, puta quãuis cõſuetudinem, etiã illam, cuius initij nõ eſt memoria, vide hic gl. fin. quam not. Item dic de verbis ſimilibus, puta conſuetudinem quantocunque tempore obſeruatam, &c. vide tex. iuncta gl. in ver. Quantocunque. de conſue. li. 6. ex quo videtur ſecus dicendum, ſi ſimpliciter damnatur conſuetudo, vt non intelligatur de illa tanti temporis, cuius initij memoria nõ exiſtit, ſic in ſimili dicimus in preſcriptione, ꝙ damnata preſcriptione nõ intelligit̃ damnata omnis præſcriptio. vt in c. 1 de præſcrip. lib. 6.

¶ De rerum permutatione. Rub.

CAP. I

1 *Permutatio facta in fraudem expectantium non præiudicat ipſi expectantibus.*
2 *Hoſpitalia & alia loca quibus caſibus in beneficium conferuntur, poſſunt etiam cum aliis beneficiis permutari.*
3 *Beneficium non poteſt permutari niſi cum alio beneficio.*
4 *Renuncianti ex cauſa permutationis licitum eſt talem cauſam exprimere in ipſo actu, & de utilitate talis expreſſionis.*
5 *Permutationis tractatus poteſt licite præcedere inter permutare volentes ſua beneficia.*
6 *Permutare beneficia volentibus epiſcopus ſolus poteſt auctoritatem præſtare.*
7 *Permutationi beneficiorum capitulum ſede vacante auctoritatem præſtare poteſt, & quibus non.*
8 *In præiudicium renunciantium permutationis cauſa, non valet collatio alteri facta, nec electio, ſeu præſentatio.*

1 NE conceſsione. ¶†Permutatio facti in fraudem expectantium non pręiudicat ipſis expectãtibus, nec etiam habet locum iſte tex. quin aliis, quàm permutare volentibus poſſint illa beneficia permutata conferri, ceſſat enim hoc raſu ratio huius literæ.
2 vide hic tex. iuncta gl. in verb. vtentibus. quam no. ¶†Hoſpitalia & alia loca ſimilia in illis caſibus, quibus in beneficium conferũtur, poſſunt cum aliis beneficiis permutari, & alia loca, quę ſic conferuntur, veniunt appellatione beneficiorum, ſecus vbi non conferuntur in titulum, tunc enim non poſſunt cum beneficiis permutari, nec veniunt appellatione beneficiorum. vide
3 hic tex. iuncta gl. in ver. beneficia. Et no. fin. gl. quatenus dicit, ꝙ
4 beneficium non poteſt permutari niſi cũ alio beneficio. ¶†Ergo licitum eſt ex cauſa permutationis renuncianti in renuncia tionis actu exprimere, quod renunciat permutationis cauſa, & dato quod hoc non exprimatur ſatis eſt ad gaudendum beneficio huius cle. quod conſtet ex coniecturis vel prius actis. vide
5 gl. in ver. ex cauſa. & nota. ¶†Interuolentes ſua beneficia permutare poteſt licitè pręcedere permutationis tractatus; permutatio tamen expeditur ſuperioris officio, vide tex. iuncta gl. no-
6 tabili in ver. volentib. ¶†Permutare ſeu permutationib. actoritatem pręſtare, pertinet ad epiſcopum duntaxat, licet beneficiorũ collatiovel electio pertineat ad inferiores, ipſi tamen inferiores, quorum eſt conferre vel eligere habent conſentire. vide hic
7 boanm gl. in ver. Conferantur. ¶†Capitulum ſede vacante permutationi auctoritatem præſtare poteſt, & hoc niſi in illis beneficiis, quorum collatio, ſeu præſentatio vel electio pertinet ad ſolum epiſcopũ, quia cum in illis nõ ſuccedat capitulum directè. vt in capitu. vno. ne ſede vacan. li. 6. ergo nec indirectè per viam permutationis ſe impedire poteſt, vide gl. præall. in verb.
8 Conferantur. quanquam bene nota. ¶†In præiudicium renunciantium permutationis cauſa, non valet collatio alteri facta nec electio, ſeu præſentatio, vide gl. proxi. allega.

¶ De teſtam. & vltimis. voluntatib. Rubrica.

CAP. I.

1 *Conſtitutio quomodo & quando concernat futura negotia, quo ad actus gerendos.*
2 *Voluntas codicillaris dicitur vltima voluntas.*
3 *Religioſi clauſtrales, qui præfecti ſunt eccleſiis ſecularibus tãquam ſeculares eiuſdem non ſunt, & quare.*
4 *Conſtitutio loquens, de religioſis non comprehendit religioſos eccleſiis ſecularib. præfectos.*
5 *Religioſi non clauſtrales, niſi alias exempti ſint rationem legato Papæ, vel ſuo ſuperiori reddere compelluntur.*
6 *Licentia ſuperioris tacita non ſufficit in caſibus, in quibus tenetur ſubditus petere licentiam, & obtinere.*
7 *Licentiam ſuſcipiendi executionis officium quod ſuperior dedit poteſt illam reuocare.*
8 *Conſtitutio loquens de religioſis exemptis in præiudicium exemptionis, non habet locum in clericis ſeculoribus, licet eadem ſit ratio in vtriſque.*
9 *Ratio executionis ſuſceptæ, de qua in hac cle. quibus reddenda ſit.*
10 *Executor teſtamentarius an teneatur reddere rationem, ſi teſtator ab onere reddẽdi eum liberauerit.*
11 *Executor teſtamentarius quibus caſibus teneatur rationem reddere ordinario etiam non petenti.*
12 *Pœna vbi in iure non eſt expreſſa iudici eſt arbitraria.*

1 REligioſis. ¶†No. ex gl. ĵ. ſi huius cle. ĵ. in ver. deputatis. qđ ꝓſtõ cencernit ꝓterita negotia quo ad actus gerendos in futurũ, & hoc qñ actꝰ futuri sũt ſeparabiles ab actib. de ꝓterito, ſi aũr nõ sũt ſeparabiles, non regulanť ab ea ꝓſtitutione, ſed relin-
2 quuntur diſpoſioni antiqui iuris qđ no. ſing. ¶†Etiam volũtas
3 codicillaris dr̃ vltima volũtas. vid hic gl. ĩ ver. Cuiuſlibet ¶†Tex iſte locũ ſibi vẽdicat ĩ religioſis clauſtralib. dũtaxat vid hic gl. ĩ ver. Quod vtiq;. & idẽ no. gl. in c. fi. e. ti. li. 6. quaſi velit gl. dicere, ꝙ ad religioſos nõ clauſtrales, quales ſunt religioſi, q̃ pfecti ſunt eccleſiis ſecularib. tanquam ſeculares locum non habet conſtitutio iſta; iſti enim non ſunt clauſtrales, cum nullam amplius,

habeant

habeāt communionē cum monasterio. 16.q.1.c.ne pro cuiuslibet.& vide bonam gl.j.de sta.mo.cle.1.§.ad hæc.in ver.ad clau
strum. in istis enim sic prefectis non habet locum ratio literæ
4 illius c.fi.nec istius cum non subsint abbatibus.†Ex quo nota, ꝙ constitutio loquens de religiosis non comprehendit religiosos ecclesiis secularibus prefectos.de quo tamen vide, quod di
5 xi in cle.1.de reb.eccl.non alie.†Et in istis,in quib.nō vendicat sibi locum hęc constitutio,habebit locum finis gl.2.vt scilicet reddant rationem papæ legato.vel suo superiori; nō.n.compellentur reddere rationem ordinariis locorum, si exempti sunt, cum ipsorum exemptioni non derogetur per istam constitu-
6 tionem ratione prædicta.¶††Non sufficit tacita superioris licētia in casib.in quib.tenetur subditus petere licentiam, & obtinere.vide gl.in ver.obtēta.¶†† Superior,qui dedit licentiam religioso suscipiendi executionis officium, potest illam reuocare,etiam re non integra.vide hic bonam gl.in ver. obtēta. quā
8 bene notabis in similibus questionib.¶††No.ex gl.in ver.Tales ꝙ constitutio loquens de religiosis exemptis in prejudicium exemptionis non habet locum in clericis secularibus, licet in vtriusque eadem reperiatur ratio.Idem ego puto si constitutio non veniat in præiudicium exemptionis,sed alias sit restringibilis,facit quod dixi post gl.in cle.1.de rebus eccl.non alienan. & in cle.1.de rescrip.Ex his infert gl.ista,ꝙ ista constitutio non habet locum in clericis secularibus exemptis;& dic ꝙ in eis seruabitur finis gl.2.præall.vt isti reddant rationem Papæ, aut legato,aut eorum superiori; & loquitur hic ꝫ gl.de exemptis,qa in clericis secularib. nō exēptis nō est dubium quin teneantur reddere rationem locorum ordinariis,cum illis subsint. 11.q.
9 1.c.de persona.¶††Ratio ista,de qua in tex.non solum reddenda est episcopis locorum,sed etiam ordinariis inferioribus habentibus iurisdictionem episcopalem in illis locis,cum text. hic faciat mentionem de ordinariis,&non de diœcesanis,vide
10 hic gl.in ver.Locorum ordinariis.¶††An executor testamentarius teneatur reddere rationem, si testator eum liberauit ab onere rationis reddendæ.gl.hic in ver.reddere rationem.remit
11 tit ad no.in c.Ioannes.e.ti.in antiquis. ¶††Executor testamentarius,de quo hic,tenetur reddere rationem ordinario loci, e-
12 tiam non petenti.vide hic gl.in ver.exigere.¶††Si constitutio mandat imponi pœnam debitam,& illa non reperitur in iure expressa, venit imponenda pœna arbitraria.vide tex.hic iuncta gl.in verb.Debita.Ex qua nota,quòd pœna est arbitraria,vbi in iure expressa non est.

¶De sepulturis. Rubrica.

CAP. I.

1 *Verba generalia constitutionis ecclesiastice in materia sibi subiecta comprehendunt clericos,& laicos,& etiam mulieres.*
2 *Clauium pluralitatis materiam vide remiss.*
3 *Excommunicationis pœnam ab ista cle.inflictam non incurrunt sepelientes in cāpis excommunicatos,vsurarios,& interdictos.*
4 *Excommunicatis post mortem etiam non est communicandum.*
5 *Interdicti tempore quamuis possint diuine celebrari alta voce in quatuor festis anni,non tamen licet tunc mortuos in cœmeterio sepelire,vel sacramenta prohibita ministrare.*
6 *Excommunicati minori decedentes non debent in cœmeterio sepeliri, quòd si de facto sepeliantur,pœnis non est locus.*
7 *Excommunicationis publicitas potest esse duplex.& quomodo.*
8 *Interdictus non nominatim potest in cœmeterio sepeliri,dummodo locus non sit interdictus.*
9 *Excommunicati nominatim qui dicantur.*
10 *Vsurarij manifesti quibus casibus possint sepeliri in cœmeterio.*
11 *Pœnam sepelientium in cœmeterio sepeliri prohibitos,vt quis incurrat requiritur scientia sepelientis.*
12 *Pœna sepelientium in cœmeterio prohibito sepeliri, quos liget etiam non sepelientes.*
13 *Sepelientes vnum hominem,in quo existunt omnes qualitates prohibentes sepulturam ecclesiasticam,an vnam tantum, an plures incurrant excommunicationes.*
14 *Sepelientes interdictos cœmeterio sepeliri,an teneantur satisfacere illis,quib. vsuræ erant restituendæ.& aliis damnum & violentiam passis.*
15 *Vsurarij manifesti,publice excommunicati, & interdicti sepulti in cœmeterio sint exhumandi, si eorum ossa ab aliis lignoscuntur.*
16 *Sepulti tempore interdicti an debeant exhumari.*
17 *Pœnitens,qui propter interdictum loci non fuit in cœmeterio sepultus,debet relaxato interdicto in cœmeterio sepeliri.*
18 *Priuilegiati subiiciuntur ordinario loci,quo ad quatuor casus in hac clem. contentos.*
19 *Verba generalia & derogatoria sufficiunt ad derogationem priuilegiorum.*

EOs.¶††Verba generalia constitutionis ecclesiasticæ in materia sibi subiecta comprehendūt
1 clericos & laicos, & etiam mulieres vide gl. in hac
2 cle.1.in fi.j. gl. ¶ ††Prō pluralitate clauium no.text.
3 hic iuncta gl.2.¶††Non est locus pœnis huius cle.si excōmunicati,vsurarij vel interdicti sepeliuntur in campis.vide gl.hic in
4 ver.cœmeteriis.†Ecōicatis tñ non debet ctiam post mortem cōicari,alias cōicans incidit in excōicationem.vide gl. singula rē,in c.ad hæc.de priuile.facit tex.in c.à nobis. 2.de sent.excom mu.& vide qd no.p docto.in d.c.ad hæc.& ad ibi notata remit
5 tit hic gl.in ver.publicæ.in fine.¶††Quamquam tempore interdicti possint celebrari diuina alta voce in quatuor festis anni, de quib.in c.fi. de sent.exc.li.6. non tñ licet in illis mortuos in cemeterio sepelire,vel sacramēta alias interdicta administrare.
6 vide bonā gl.in ver.à iure.¶††Excōmunicati minori in illa decedentes non debent in ecclesia,vel cœmeterio sepeliri: si tamen de facto sepeliantur,nō est locus pœnis huius cle. vide gl.
7 hic in ver.excōmunicatos.& nota eam.¶††Publicitas excommunicationis pōt dici dupliciter. Primò respectu notorietatis iuris,vt qa iudex aliquē excommunicauit in banco pśentib.of ficialib.suis,& partib.vel altera ꝑtumaciter absente,& hoc cāsu ꝓcedat gl.in c.exceptionem.de exceptio.Secundò respectu notorietas facti, vt puta, qa fuit lata præsentib.tot hominib. qui sufficiunt ad notorium facti inducendum licet postea non interceſſerit denunciatio,& isto modo capitur hic secundum gl. notabilem in ver.publicæ.& hoc tenet gl. ex mente iuris. non enim est verisimile,ꝙ ius voluerit punire probabiliter ignorātem qd posset ꝛtingere,si caperet hic publicitas modo primo; & hoc singulariter nota ad alias materias,& iura facientia mentionem de publico excommunicato, vt si ius ꝙsideret publicitatē, seu notorietatem ad presumendā scientiam aliorū, tunc sumatur secundo modo,aliās primo modo, puta qa statutū dicit ꝙ publicè excōicatus pseuerās in excōicatione per sex menses, sit ipso facto priuatus oībus beneficiis suis:satis cū dē publicè excōicatus,ex quo in iudicio: qa publicitas hic nō regritur in odiū aliorū,sed ipsius perseuerātis in excōicatione, & sic reduco ad concordiā istas duas gl. præall.& tene bene mēti eas
8 sic ꝙcordatas.¶††Interdictus non nominatim potest in cemeterio sepeliri,dūmodo locus interdictus nō sit ita,videt hic ex tex.colligere gl.sup ver. nominatim.sed certe, & iudicio meo hoc nō colligit ex isto tex.sed solum colligit, ꝙ in nō nominatim interdicto non est locus huic pœnæ,non tñ sequitur, qa licitè possit in cœmeterio sepeliri;simile in excōmunicato non publicè,in quo nō est locus huic pœnæ,& tñ licitè nō sepelit vt supra dixi,ꝙ aūt licitè nō sepeliatur in cemeterio, si ꝓstat ꝙ sit interdictus,licet nō nominatim,facit tex.in c.is cui.de sent.ex-
9 com.li.6.†Qui aūt dicant nominatim interdicti.vide p doc.in
10 c.in lateranen.ū.de prēb.¶††Vsurarij manifesti nō debēt sepeliri in cemeterio,nisi in vita mandauerint vsuras restitui, & cautio saltē p eorū hēdes post mortē de illis restituendis ptēt nec sufficit heredū cautio,nisi ī vita sua mādauerint vsuras restitui. vide in gl.in ver.manifestos.nec p pœnā huius cle.sublata cēsu-
11 tur prouisio pœnalis.c.qa in oīb.de vsu.sed ꝓcurrūt,vt dicit finis gl.ꝓall.¶††Ad incurrendā pœnā huius cle.requirit scientia sepelientis,secus si ignorabat illū excōicatū vsurariū,&c.vide tex.
12 iuncta gl.īver.scienter.¶††Quō iste tex.excōicat sepelientes i cemeteriis tpe interdicti in casib. à iure nō pmissis, vel excōicatos publicè,vl nolatim interdictos,vl vsurarios manifestos.dubitat an ista pœnā incurrāt hi dūtaxat,q taliū cadauera humo, seu tumulo ꝓdunt,cū isti dicant ꝓprie sepelirecian vero ēt portātes ad sepulturam,qui tñ nō sepeliūt.Itē comitates funus.Itē fodientes, fabricantes, vel aperientes sepulchrum. Itē prælati, clerici,vel ministri ecclesiarū,in quarū cœmeteriis sepeliunt q id nō ꝓhibent,vel patiunt.Itē qd de his clericis vellaicis, q portant cruces,cereos,& similia.gl.hic in ver.sepelire.multū dubitat,& nō immeritò. videt tñ in fine velle, ꝙ absurdū esset dicere primos duntaxat ligari,cum posset esse hæc constitutio ludibrio,cū talis traditio nudæ sepulturę posset fieri per vilē hominem,q non curaret de excommunicatione.nō tñ aperit an omnes ꝓdicti ligentur:cū periculosum sit ex vnius hominis sepultura tot homines ligāri;sed dicit,ꝙ ista magis indigēt principis declaratione,ꝙ glosantis opinione.Ego puto,ꝙ clerici faciētes officiū sepulturæ satis ligētur.Nā tales dñr tradere sepulturæ in materia nostra,etiā quo ad pœnam incurrendam, vt probari videtur in c.quia in omnib.in fin.de vsu.vbi dicit tex.ꝙ qui tradiderit manifestū vsurariū eccl'siasticę sepulturę, ab officii sui maneat executiōe suspēsus.certū ē.n.ꝙ illa pena suspēsiōis ab offō est ꝓportionabilis ipsis clericis tñ,nō illis laicis vilib.q solent corpus tumulare.Et puto, ꝙ omnes auctorizantes & cooperātes ad sepulturā,incidant in pœnā huius cle.ar.eorū q̄ leguntur

& not.

13 & no.in ca.i.de offic.dele. ¶††An sepeliens vnum hominem, in quo concurrunt omnes istæ qualitates, de quibusin text.vt quia est publice excōmunicatus,nominatim interdictus,& manifestus vsurarius,& tempore interdicti,incurrat vnam excommunicationem tantum, an quadruplicem, cum quælibet istarum qualitatum concurrens in vno sufficiat ad pœnam incurrendam.vide hic gl.in ver.subiacere. quæ remittit ad notata in quæstione Gualterij, & hodie est super regula, delictum.de reiur.li.6.in nouella.& vide tu in simili quæstione gl.in c.virginibus.27.q.1.& per Bar.in l.2.ff.de priua.deli.& in l.senatus.de ac
14 cusa.¶††An sepelientes publicè excommunicatos,vel nominatim interdictos,vel manifestos vsurarios,seu quoscunque tempore interdicti, teneantur satisfacere illis quibus vsuræ erant restituendæ,seu illis ad quorum instantiam fuerunt excommunicati,vel latum erat interdictum,& c.vide gl.hic in ver. Eis quib. quæ in principio sui sentit ꝙ sic,& no.gl. quę satis placet. facit c.quia in omnib.in fine.de vsu.& c.quāquam.e.ti.li.6.in §.cæterum.vers.ipse tamen.Item tenentur ipsi sepeliētes ad satisfaciēdum his clericis, quibus violentiam intulerunt in actu sepultu
rę,vt in eadem gl.subiicitur,hæc probantur per tex.istū genera
15 liter disponentem super satisfactione iniurię.¶††An manifesti vsurarij,vel excommunicati, seu interdicti sepulti in cœmiterio debeant exhumari.gl. præalle.in ver.Eis quibus. prope medium,ꝙ sic.si eorum ossa possunt ab aliis decerni. quod no.contra vsurarios.Et pondera bene finem huius cle.tollit enim priuilegia exemptionis omnia circa concernentia materiam hic
16 contentam.†Quid autem de sepultis tpe interdicti, qui tamē non erant interdicti gl.præall.videtur dubitare.concludit tamē ꝙ saltem post relaxatum interdictum non debent exhumari.si-
17 milis gl.est in c.si ciuitas.de sen. exc.li.6.¶††An pœnitēs, qui sepultus non fuit in cemeterio,propter interdictum loci,debeat relaxato interdicto in cœmeterio sepeliri. gl. s.alle. scilicet in verbo.Eis quibus.concludit quòd sic,quia cessat causa,&c. Et an licitè ab eo mortuaria recipiātur,concludit etiam quòd sic,
18 de quo dic,vt plenius habetur in gl.¶††Etiam priuilegiati contra decre.primam.de priui.li.6.subiiciuntur loci ordinario quo ad quatuor casus hic contentos vide gl. in verb. Priuilegio. & optimè probat tex.in ver.nullo &c.¶Quòd etiam verba generalia & derogatoria sufficiūt ad derogationem priuilegiorum, vide tex.hic iuncta gl.fi.quā nota,& vide alium tex.in cle. proxi.in ver.nos etenim. vbi bonus tex.posset tamen priuilegium habere taliaverba derogatoria,vt opus foret in derogatione facere maiorem expressionem, de quo vide quod scripsi in c. cū instantia.de censi.&per Federic.in opere consiliorum suorum.

CAP II.

1 *Concilia generalia fieri quare non expediat priuilegiatis & exemptis.*
2 *Cathedra,solium,tribunal,& sedes,quid significent.*
3 *Alueus quid significet.*
4 *Torrens,& flumen,quid sint,& quomodo differant.*
5 *Grauius quod est,debet prius expediri.*
6 *Vepres quid designent.*
7 *Anfractus quid sint.*
8 *Antistites qui sint,& vnde dicantur.*
9 *Zizania quid sit.*
10 *Periculum vnde dicatur.*
11 *Prælati qui sint.*
13 *Prælatorum appellatione non comprehenduntur rectores ecclesiarum,siue curati.*
13 *Vicarius debet gaudere prærogatiua illius,cuius vices gerit.*
14 *Studium generale constituitur ex priuilegio,vel consuetudine tanti temporis,cuius non sit memoria.*
15 *Prædicandi facultas non competit fratribus de iure communi,sed prælatis,& curatis solum.*
16 *Vicarij perpetui vel temporales ab episcopo dati possunt fratribus dare licentiam prædicandi in ecclesiis,in quibus sunt vicarij.*
17 *Priores conuentuales prædicatorum, & guardiani minorum non habent optionem pro eligendis confessoribus,sed ad prælatos eorum maiores hoc pertinet.*
18 *Confessionem sacerdos prius audire debet,secundo pœnitentiam imponere, tertio absolutionem facere,qui ordo an sit de substantia,nu.20.*
19 *Sacerdos ante peractam pœnitentiam potest celebrare cum proposito peragendi.*
21 *Sacerdotes deputando ad audiendas confessiones debēt sex habere qualitates,alias à prælatis admitti non debent.*
22 *Prælatus, vt de negligentia,aut militia conuincatur,non sufficit vnica monitio.*
23 *Præsentatio personarum vbicunque requiritur, debet fieri corporaliter, nec aliter sufficit.*
24 *Prædicare,& confessiones audire,licet sint de cura animarum,non propter hoc dicuntur isti fratres curati, & qui veri sint.*
25 *Non electus ad officium,si confessiones audiuerit, confessus est absolutus quo ad Deum.*
26 *Confessor electus ad certam diœcesam,ipse extra locum,vel alienæ diœcesis veniēs audire non potest.*
27 *Fratrum confessiones audire volentium numerus qualiter taxari debeat.*
28 *Licentiam fratribus super confessionibus audiendis concessam non potest episcopus sine causa reuocare.*
29 *Episcopus potest ex causa fratres sibi præsentatos pro confessionibus audiendis refutare,cum scilicet non habeant qualitates requisitas.*
30 *Religiosi an valeant fratribus ad confessiones laicorum deputatis sua confiteri peccata.*
31 *Fratribus ad confessionem laicorum deputatis an clerici vel laici confiteri possint sine parochi licentia.*
32 *Libere,ista dictio importat,vt non exigatur alterius licentia.*
33 *Confessus fratribus ad confessiones deputatis,an teneatur proprio sacerdoti confiteri?*
34 *Fratres ad confessiones deputati an possit in casibus episcopo reseruatis absoluere confitentes.*
35 *Episcopi an possint sibi reseruare alios casus præter expressos in hac cle.*
36 *Episcopi & alij superiores possunt ex speciali gratia concedere aliis absolutionem casuum sibi à iure,vel ab homine reseruatorum.*
37 *Ecclesiæ populum non habentes,non habent de iure communi sepulturam.*
38 *Quarta parocho debita,ex quib.relictis,& à quibus sibi debeatur.& nu. 41.*
39 *Quarta non debetur ex collatis per executorem ad aliquos vsus priuilegiatos ac si ipse testator reliquisset.*
40 *Funeralia quæ dicantur.*
42 *Quarta debetur,si testator legatum soluit in vita.*
43 *Quarta debetur,licet testator petat sepeliri in ecclesia fratrum cum eorū habitu.*
44 *Quarta an debeatur de relictis singularibus fratribus ad ipsorū commoditatem.*
45 *Prædicatores & minores ad quartam relictorum per illos, qui apud eos sepulti non sunt,minime debetur.*
46 *Parochi possunt quartam relictorum fratribus vendicare,& inhibere hæredibus, ne soluant.*
47 *Quarta ecclesiæ parochiali adeo integra debetur, vt propter obuentiones, quas habuit parochus ipse,non possit minui.*
48 *Priuilegium siue gratia apostolica valet,de qua constat, licet scriptura super ea non fuerit confecta.*
49 *Lex noua non extenditur ad causam perdentem,vel deficam, etiam si ad præterita refertur.*

1 DVdum.¶†Quod ñ expedit priuilegiatis,& exēptis fieri cōcilia generalia; quia sæpe per illa derogatur eorum priuilegiis vide hic gl.in verb. in
2 dante.quæ etiam colligit multas cle.inquibus fuit in conciliis derogatum priuilegiis.¶†Cathedra est nomē græcum,& de significatu ipsius.ac etiā de solio,& tribunali, & sede,vide hic gl.
3 in ver.cathedram.¶†Alueus dicitur ventre fluuiorem,& ponitur hic pro curia Romana. Item dicitur vas factum admodum
4 aluei fluuij,vide hic tex.iuncta gl.in ver. alueum. ¶†Torrens dicitur fluuius,vel aqua veniēs cum impetu,&c.vide gl. in ver. torrēs.vide tex. in l.j.in prin.ff.de flumi.publi.vbi dicitur,quod fluminum quædam sunt perennia,quædam torrentia, perenne est quod semper fluit,torrens quod hyeme non semper.Et subiicit ibi tex. quod si flumen perenne aliqua æstate exaruit, non ideo minus perēne est. Et ita per contrarium dicendum est in
5 torrente,vt ibi dicit gl.& hæc vltima no. ¶††Habens ad multa intendere,ad id,quod grauius est debet manum apponere.vide
6 hic tex.iuncta gl.in verb.instantius. ¶††Vepres dicuntur spine,
7 que lacerant carnes & vestes.vide hic gl.in ver.vepribus.¶††An fractus dicuntur viæ plenę diuerticulis circunfluctionibus & ruinis;sic dicti quia vndique frangunt.vide hic glo.in verb. An-
8 fractibus.¶††Antistites solent dici episcopi, quasi ante alios stātes,vide hic gl.in verbo Antistites. Abstine te à lite, & minues peccata. Ecclesiasti.28.c.& vide hic gl.in verbo, Actibus.& pulchrum text.hic contra dissensiones, & scandala,in ver.Scimus, etiam contra quærentes vindictam,& linguam dolosam, vide
9 plene & pulchre in dicto cap.28. Ecclesiastici. ¶†De zizania vide gl.hic in verbo, Zizaniæ, est enim herba peruersa, scilicet lolium, & quandoque ponitur pro sorde omnium segetum.
10 ¶††Periculum dicitur à pereo peris.vide gl. in verbo,Periculis.
11 ¶††Prælati appellantur, habentes iurisdictionem, siue de iure communi,siue ex consuetudine. vide hic gl.in ver.prælati. iun-
12 cto tex.& glo.in verbo superior. ¶††Appellatione prælatorum non comprehenduntur rectores ecclesiarum siue curati. vide hic tex.iuncta gl.in verbo,prælati quod est verum stricte, secus largo sumpto vocabulo,vide tex.in cap.tua. de cleri. ægrotan.
13 ¶††Vicarius exercens vices sui superioris debet gaudere prærogatiua ipsius superioris,vide hic tex.iuncta glo.in verbo, præ-
14 lati.in fine,quam nota,sed vide hic per docto. ¶††Studium generale constituitur ex priuilegio, vel consuetudine tanti temporis,de cuius initio non est memoria;vide hic gloss.notabi.in
15 ver. generalibus.& tene eam menti. ¶†† De iure communi fra

tribus

tribus non competit facultas prædicandi, sed solum prælatis, & curatis, istis autem fratrib. datur hic ista potestas ex speciali priuilegio. & in certis locis, ideo quilibet locus est eis interdictus, qui non reperitur eis permissus. vide hic bonam gl. in ver. eccle
16 siis. in fi. ¶†Vicarij perpetui, vel temporales dati ab episcopo in casu licito possunt dare licentiam fratrib. prędicandi in eccle siis, in quib. sunt vicarij: vide hic gl. in ver. facerdotib. Ex qua etiã no. ꝙ cura spectat ad vicarios. Item ꝙ in pertinentib. ad curam, id possunt isti vicarij, quod ipsi principales rectores. ¶ Quanquã fratres isti mendicantes non habeant loca in certa diœcesi, possunt tamen ad illam deputare certos fratres pro audiendis ibidem confessionib. seruando tamẽ quod hic dicitur in tex. vide
17 hic tex. iuncta gl. in ver. non habentur. No. †ex tex. in §. statuimus. iuncta gl. in ver. Custodies. ꝙ priores conuentu tales prædicatorum, & guardiam minorum non possunt etiam optionem facere apud prelatos pro fratrib. eligendis, vt liceat eis confessiones audire, &c. sed hoc pertinet ad prælatos eorum maiores, de quib. in prælega. §. statuimus. & no. illum text. pro diuersita te nominum, prelatorum inter prædicatores, & minores. Item aduerte, ꝙ licet vicarij priorum prouincialiũ, & custodes possint se conferre ad præsentiam prælatorum pro obtinenda licentia pro fratribus eligendis, non tamen possunt ipsi fratres ipsos eligere, sed electio pertinet ad magistrum seu generalem prouincialem & ministros? & intelligo, ꝙ quilibet illorũ possit
18 in ordine suo. ad hoc gl. in ver. Ministri. iuncto tex. ¶†Prius dẽt sacerdos audire confessionem, secundo imponere pœnitentiã, tertio absolutionem facere? nec dẽt istum ordinem perturbare, vt sic absolutionem præcedat cordis contritio, oris confessio, & operis satisfactio saltem affectu. vide hic tex. iuncta gl. in ver. Audire. Ex cuius fine nota, ꝙ ante peractam pœnitentiam
19 iniunctã tñ fieri põt absolutio. †Et per q̃s infertur ꝙ instante cã põt sacerdos ante peractam pœnitentiam sibi iniunctam celebrare, dẽt tamẽ propositũ habere peragendi post celebrationem; qd vt tenere In. in c. omnis. de pœniten. & remissio. & per
20 gl. in c. de his. 50. dist. ¶†Quid autem si sacerdos non seruat ordinem in principio positum, vt puta quia absoluit ante iniunctã pœnitentiam? vid hic per doct. & tenent plerique ꝙ iste or-
21 do non sit de substantia. ¶†Nota ex §. statuimus. in ver. ac dein de. iuncta gl. in ver. probatas. sex qualitates requisitas in istis fratrib. eligẽdis, & deputandis ad confessiones audiendas, debẽt. n. esse sufficientes, idoneæ vitæ probatę discreti, modesti atque periti. Et si tales nõ sunt, possunt per prelatos non admitti, & alij debent subrogari; sed si sine cã plati nollent admittere, succedit papæ licentia, vt hic in tex. in ver. Quod si forte. & clarius per gl. in ver. Quendam. & in versic. subrogari. & no. ꝙ non requiritur in hoc per prelatũ causæ cognitio. vt hic in gl. in ver. nollẽt.
22 ¶†Quid autem si prælatus petita licentia expresse ipsam non dat, nec denegat, sed negligit, vel malitiose differt? vide hic bonam gl. in ver. recusauerit. quę ꝯcludit, ꝙ post trinam monitionem, vel requisitionem habebit locum priuilegium istud eis cõcessum. in ver. Si vero. Et nota singulariter hanc gl. ad multa similia, & maxime ad probandum, ꝙ qñ inferior habet conuincere superiorem de negligẽtia, non sufficit vnica requisitio, sed requirit tertia. all. ca. 1. de supplen. neglig. prela. quod bene facit. & nota ꝓ intellectu & extensione illius ca. secus dic. qñ pars requirit partem & fortius si superior minorem. & vide bonam gl.
23 q̃ sic debet intelligi in cle. 1. de hære. in ver. requisierint. iuncta gl. & tex. in c. si episcopus. 18. dist. †Vbicunq; requiritur personarum p̃sentatio, debet fieri corporaliter, & non per literas, seu procuratorem; q̃ p̃sens dicitur qui prębeẽ sensib. corporis; & ideo isti fratres electi pro confessionib. audiendis debent corporaliter præsentari prælatis locorum de quo vide hic tex. iuncta gl. notabili in ver. Præsentari. & tene eam menti. Ex quo infero, ꝙ ecclesię patronus debet instituendum corporaliter præsentare habenti instituere, ipse tamẽ patronus põt illum præsentare per procuratorẽ suum, vel p literas. vt est tex. no. in c. ea noscitur. de his quæ fi. à prela. & in cle. j. de excess. præl. in ver. Et iudicib. vbi etiã clare hoc vltimum probatur, quia præsentari debet instituendus, & nõ patronus. ipse enim habet præsentare, & institutionem petere, in c. vno. de iure patronatus. li. 6. &c. vlt. c.
24 ti. in antiquis. ¶†Quod licet p̃dicare, & cõfessiones audire sint de cura animarũ nõ propter hoc dicuntur isti fratres curati, seu habere animarum curam ratio qua ipsi nõ sunt adstricti ad executionẽ, vel exercitium istorũ actuũ, nec fideles sunt adstricti, vt his ad eos recurrãt. hoc singulariter voluit hic gl. in ver. impendant. Ex qua no. plura. Primò, ꝙ etiam p exercitiũ aliquorũ actuum pertinentiũ ad curam, dr quis habere curam animarũ, dũmodo iste talis ex necessitate habeat illos actus exercere, & alibi de necessitate habeant ad eũ recurrere, alias secus. facit ad illam quæstionem, an ecclesia habens solũ fontẽ ad baptizandũ dicatur habere curã animarum. de quo vide quod no. in cle. vnica, de bapti. Sc̃do no. ꝙ isti fratres non tenent p̃dicare, nec cõfessiones audire, si nolunt. Itẽ puto ad tertium hic eis cõcessum. s. quo ad sepulturã vt non teneant admittere aliquẽ ad sepulturã, cũ tex. hic eos non adstringat, sed det facultatẽ, vt ꝓbatur hic in ver. huiusmodi. & in ver. valeant. & nõ ꝙquid potestati com
25 mittit iuris necessitati subiicitur. l. non quicquid. ff. de iud. & c. ꝓsuluit. de of. deleg. & l. sępe. ff. de of. præsi. ¶†Si aliquis ex fratrib. nõ electus ad hoc officiũ confessiones audiendi, se ingerit bona fide, talis ꝓfessus absolutus est quo ad Deũ. Et idẽ in eo, qui fuit confessor electus ad certam ciuitatem, vel diœcesim extra quã ꝓsistit tpe confessionis. vide hic bonam gl. in ver. auditure.
26 & tene mẽti. †Itẽ puto ꝙ isti sic electi ad certam ciuitatẽ & diœcesim nõ valeant etiã illic ꝓsistentes absoluere hoĩes aliundeve nientes, nisi in casib. in quib. possent curati illorũ locorũ: cũ isti fratres non recipiant maiorem potestatẽ, q̃ habeant curati, vt ꝓbatur hic in ver. Prohibemus. pro hoc quia isti petunt licentiam à ꝑlatis locorũ, qui non habent in tales peregrinos regulariter potestatem, etiã respectu peccatorũ ꝓmissorum in ipsorũ diœcesi, vt est gl. singularis 16. q. 1. c. placuit. hæc tñ sanè intelligas, secundũ quod no. gl. singularis in cle. j. de priui. & p Inn. &
27 alios in c. omnis. de pœni. & remiss. ¶†Quia numerus istorum fratrũ voluentiũ audire ꝓfessiones debet taxari secundũ quantitatẽ cleri, & populi illius loci, vt hic in ver. numerus. ex quo gl. hic in ver. Exigit. notanter colligit numerum præsidẽtium deputari debere secundũ subiectorũ quantitatẽ, vbi deputari contingit. Quid si episcopus loci ꝛtendit cum fratrib. super numero, quia episcopus dicit sufficere minorem numerum, glo s. hic præall. in verb. exigat. concludit episcopum debere recipere numerũ, de quo sibi videt. de reliquis dicit recurrendũ ad arbitriũ boni viri. i. iudicis. arg. in l. ꝛtinuus. ff. de ver. obl. sed gl. nõ declarat, quis erit iste iudex. Ego puto ꝙ poterunt fratres adire metropolitanum qui est iudex ipsius episcopi. argu. bonum in ca. nullus. cũ ibi no. de iure patro. vel ꝛmuni consensu poterunt eligere arbitros. arg. xj. q. 1. c. si clericus. Et nota diligẽter quod supra dixi de vniuersitate clerici, & populi. vt secundum ipsorũ paucitatẽ vel multitudinẽ fratres ꝛstituantur. ex hoc enim tex. infert manifeste, qd etiam clerici possunt isti fratrib. cõfiteri,
28 qd not. ¶†Quod licentiam concessam istis fratrib. super cõfessionib. audiendis non potest episcopus sine causa reuocare. vi-
29 de gl. super ver. concessit. ¶†Quod episcopus põt ex cã omnes fratres sibi p̃sentatos ꝓ ꝓfessionib. audiẽdis refutare, puta quia omnes præsentat sunt indigni non habentes qualitates hic requisitas, de quib. supra. hoc voluit gl. hic in ver. Quam quam. Et ex ratione gl. no. ꝙ dictio quisquã, tanquam indemnita equipolet vniuersali. vide ad materiam qd no. Bar. in l. hoc articulo. ff.
30 de hære. inst. ¶†An religiosi valeant istis fratrib. sic deputatis cõfiteri peccata sua, vide hic gl. no. in ver. volentũ, q̃ sub dubio forte dicit, ꝙ tales hic non includunt, qui secundũ suorum ordinum statuta suis prelatis confiteri debent. aliqui doc. hic tenent ꝯrium, ideo videas hic no. alij dicunt, tutius esse, vt confiteantur istis cum licentia suorum ꝑlatorum. Ego credo, ꝙ illi, qui nõ possunt ꝓfiteri, sacerdotib. curatis, nec istis poterunt cõfiteri cũ isti fratres non habeant maiorem potestatem. q̃ habeãt curati, vt hic in ver. per huiusmodi. de clericis autem secularib.
31 clarum est, quia istis poterunt confiteri, vt supra dixi, & probatur hoc in ver. numerus. ¶†An istis fratribus sic electis, & deputatis possint clerici, vel laici confiteri sine suorum sacerdotum parochialium licentia. gl. notabiliter hic in ver. libere. colligit,
32 quod sic, per verbum istud, libere. †Ex quo not. quod istud verbum, libere. importat, vt non exigatur alterius licentia, vt not. in c. de multa. de præbend. & in c. licet episcopus. eodem ti. li. 6. aliqui hic contra. satis mihi placet dictum gl. cum isti fratres in hoc equiparentur curatis, vt in prealleg. verbo, Per huiusmodi.
33 ¶†Nunquid confessus istis fratribus deputatis ad actum confessionis teneatur etiam proprio sacerdoti confiteri? gl. hic in verbo, Impartiri. concludit, quòd non, & no. gl. quæ satis mihi
34 placet, & eam sequitur Pau. ¶†An in casibus episcopo reseruatis, de quibus no. in c. si episcopus. de pœn. & remiss. lib. 6. & plenius per Host. in summa, eodem tit. §. cui confitendum. possint isti fratres absoluere sibi confitens vide hic gl. in verb. concessa quæ concludit, quòd non, per istum tex. in præal. ver. per huiusmodi. quia non habent ptãtem, maiorẽ q̃ habeant curati. †Sed
35 eadem gl. refricat in dubium, an possit eps de nouo. f. post hanc cle. reseruare sibi aliquos casus, in quibus non possint illi fratres absoluere? & vt tandẽ concludere, ꝙ sic; quia decurtando potestatem curatorum sibi subiectorum, per q̃s decurtat istorum potestas, q̃ commensuratur ad illam; & vide tu oĩno ad mãm qd no. maxime p Bal. in l. oĩa priuilegia. C. de epis. & cle. & te-
36 ne menti istã gl. ad sil'es qõnes in rõne sui. ¶†Pnt episcopi & superiores

periores concedere istis fratrib. ex speciali gratia, casus sibi reseruatos à iure, vel ab homine, hoc voluit text. in verb. nisi forsan.
37 & clarius gl. in ver. prælati. ¶†Ecclesiæ populum non habentes non hnt de iure cõi sepulturam: vnde isti fratres hoc hnt ex
38 priuilegio spãli, vide hic gl. in ver. sepulturã. quam no. ¶†Quarta debetur rectori parochiæ non solum de his, quæ directè relinquuntur fratrib. à parochiano alterius in ipsorum ecclesiam sepulto, sed etiam si detur eis aliquid ab executore dato seu deputato ad certam summam suo arbitrio distribuendam, vel si sibi aliquid fuit legatum distribuẽdum, & ipse distribuit in eosdem fratres. hoc voluit hic gl. in ver. obuentionib. & no. suam rationem. tu etiam videas bo. tex. cum ibi not. in l. vnum ex familia. ff. de le. 2. vbi patet ꝙ illud ꝙ fit ab executore, factum vr
39 ab ipso defuncto, qui illum deputauit. †Et ex hoc & ex ratione glo. collige ꝙ ex collatis per executorem sic generaliter deputatum ad aliquos vsus priuilegiatos non debetur quarta, ac si ipse testator reliquisset, de quib. in c. fi. de testa. illud c. fi. non hẽt locũ quo ad istos fratres, vt ỹ. patebit. Idem dicit præal. gl. ꝙ in primò casu, si testator mandat executori, vt ipse det, seu a-
40 liquid permittat ipsis fratrib. ¶†Illa dñr funeralia, quæ cum funere deferuntur, vide hic gl. in ver. funeralib. Idem dic fm doct. hic, quo ad effectum, vt debeatur quarta de his, quæ occasione funeris obueniunt per istum tex. in ver. verum. qui generaliter
41 loquitur. ¶†De candelis quæ dantur ipsis fratrib. ad manus, & de relictis pro missis dicendis, debetur quarta presbytero parochiali, vide gl. in ver. funeralib. post principium. ¶ Constitutio ista est veteris iuris correctoria, cũ debeatur quarta vigore eius ẽt de relictis priuilegiatis, ỹ. c. fi. de testa. ideo est restringenda, & ad alios quam prædicatores & minores non extendenda. vi-
42 de hic gl. in ver. de iure. ¶†Si testator legatum soluit in vita, ni hilominus debetur quarta, vide hic gl. in ver. datis. & satis hoc
43 probat tex. in ver. necnon. ¶†Quamquam testator petat sepeliri in ecclesia fratrum cum ipsorum habitu nihilominus debetur quarta. Idem si trãsiret in egritudine ꝛstitutus, de qua decederet. vide gl. in ver. decesserit. †An ex relicto facto singularib.
44 fratrib. seu eis dato in infirmitate, de qua decessit testator, debeatur, quarta ecclesiæ parochiali? & intellige, vt sit dubium, de relicto facto singularib. fratrib. ad ipsorum commoditates, puta emptiones librorum, vel vestium. vide hic gl. not. in verb. indirecte. quæ concludit, ꝙ sic: quia in effectu acquiritur conuentui, sicut per monachum monasterio: & no. bene rationem gl. & maior ad hoc est dubitatio, quando relictum fieret à consanguineis ipsorum fratrum, maximè parentib. de qua q. vide hic satis latè per Io. de Lign. & per Old. in suis all. & Fed. de Sen. in suis cons. & satisfacit tex. iste pro opi. gl. quam vr sequi Ioan.
45 de Lig. & Fed. licet Old. ỹ. ¶†Prædicatores & minores ad quartam relictorum per illos, qui apud eos sepulti nõ sunt, minime tenentur, nisi in fraudem alibi sepultura electa fuerit, quod ex coniecturis poterit iudicari. vide gl. & tene eam menti in verb. quartam. puto etiam quod de relictis & donatis per alibi sepultos, vel sepeliendos, occasione tamen in ecclesia eorum sepultorum forte parentum, filiorum, vel ꝓsanguineorum debeatur quarta: quia oĩa ista proueniunt occasione sepulturæ, ob quam debetur hæc quarta, vt satis colligitur hic in ver. verum. & in c. 1. e. ti. in antiq. tex. tñ iste in d. ver. verum. vr resistere, iõ diligenter cogita: primum tñ hẽt æquitatem, & vide not. hic per doc.
46 ¶†Rectores eccl'iarum parochialiũ pnt quartam relictorum fratrib. vẽdicare, & inhibere hæredib. vel per fideicommissum grauatis, ne illa fratrib. soluãt, maximè cum hnt eos suspectos.
47 hoc ita voluit gl. no. in ver. largiri, quam no. ¶†Quarta debita ecclesiæ parochiali adeo integre debetur, vt diminui non dẽat pp obuentiones, quas habuit parochialis sacerdos in missa funeris dicta apud suam ecclesiam, anteq̃ funus portetur ad fratres, hæc fuit opi. Io. Mo. hic qui ẽt dixit funus prius portãdum ad eccl'iam parochialẽ, vt ibi dicatur missa; & recipiat vltimum vale. maxime si hoc hẽt cõsuetudo, & hæc oĩa recitat gl. in ver. integre. quam no. diligẽter, licet fratres possint ad quartam exhibẽdã ecclesiæ parochiali coerceri pp exemptionem, tñ non pnt per ordinarios locorum compelli, de quo clerus satis con
48 queritur vide gl. in ver. coerceri. quã no. ¶†Valet priuilegium vel gratia apostolica, de qua cõstat, licet scriptura super ea confecta non sit, vide hic gl. sing. superver. verbo. & satis probatur in tex. in ver. nos. Aduertendum tñ, quia gl. loquitur de gratia, de qua constat, tex. tñ hic non vtitur istis verbis, vnde dico, ꝙ gratia in se valet, licet de ea non constet, nisi forte ipsi, cui fuit facta: ad hoc vide p Bal. in l. humanum. C. de ll. sed dubium est, nunquid possit illa vti in aliorum præiudicium, non facta de illa fide, præsertim per scripturam: & certum est quod fides fienda est, quia alias non creditur asserenti, vt in c. cum iure. de off. del. sed dubiũ est, an possit a'r ꝓbari q̃ per literas apostolicas, de quo vide ꝙ no. Arc. in proœ. 6. vide & in d. l. humanum. per Bal. & per d. de Ro. in suis decis. n. 332. & vide quod dixi in cle. 2. de resc. & tene semper menti istum tex. iuncta gl. vt in conscientia satis sit tutus, qui habuit gratiam a papa, licet scriptura inde facta non sit. Idem dic de statuto papæ, vt sing. probatur per c. 1. de ren. li. 6. & vide per Io. An. in reg. nemo ad impossibile. de re. iu. li. 6. in mer. ¶ Licet hic tollatur pactum, non tñ intelligitur sublatum pactum snĩa confirmatum, & idem dic in similibus,
49 ꝙ no. vide gl. in ver. pacta. †Ex cuius fi. not. ꝙ noua lex non extenditur ad causam pendentem, vel decisam etiam si ad præterita referatur.

¶De decimis. Rub.

CAP. I.

1 *Dispositio concepta contra religiosos non habet locum in clericis secularibus, vel laicis excedentibus contra illam, secus in religioso translato. 2.*
3 *Cõstitutio edita cõtra religiosos includit ẽt fœminas in materia proportionabili.*
4 *Constitutio concernens fauorẽ ecclesiarum non extenditur ad priuatas personas.*
5 *Priuilegium concessum de non soluendis decimis de nutrimentis animalium, quæ animalia comprehendat.*
6 *Famuli seu familiares religiosorum tenentur soluere decimas animalium, licet ipsi, quibus seruiunt, sint exempti: secus si essent monasterio donati.*
7 *Armentum, & grex. quomodo differant, eorumq; decimæ quo, & cui debeantur.*
8 *Priuilegiati de non soluendis decimis de nutrimentis animalium, admiscentes alia animalia an perdant priuilegium in suis.*
9 *Priuilegium de non soluendis decimis laborum, & de nutrimentis animalium, an extendatur ad terras, & animalia, quæ alias excolendæ, & nutriendæ, & nutrienda traduntur.*
10 *Coloni censuales, vel partiarij priuilegiatorum an & quibus casibus gaudeant dominorum priuilegio.*
11 *Pœnæ decimas non soluentibus inflictæ quibus casibus procedant.*
12 *Contumacia pariter, vel superioris, vt contineatur, an vnica requisitio sufficiat.*
13 *Constitutio suspendens quem ab officio, an intelligatur de officio à diuinis, an verò de temporali.*
14 *Suspensus, donec satisfecerit, non indiget absolutione, requiritur tamen declaratio super ipsa satisfactione: secus in sic excommunicato.*
15 *Dispositio super certo casu contrà priuilegiatos, apposita in fine clausulæ priuilegiis non obstantibus quibuscunque, &c. non tollit priuilegia, nisi quæ ipsi dispositioni obstare possent.*
16 *Oblatus plenè monasterio, vel ecclesiæ seculari quis dicatur.*

1 Religiosi. ¶†Clem. ista disponens ỹ religiosos nõ vendicat sibi locum in clericis secularib. vel laicis, licet similia huic expressa committant, hoc gl. voluit j. hic. Ex qua no. ꝙ dispositio cõcepta ỹ religiosos, nõ habet locum in clericis secu
2 larib. vel laicis excedentib. ỹ illam dispositionem. † In religioso autem trãslato ad ecclesiam seculurem dicit hæc gl. dispositionem locum habere, quod bene no. vide tñ in hoc quod dixi
3 in cle. j. de reb. ec. nõ al. & in cle. j. de resc. ¶†Constitutio edita ỹ religiosos includit ẽt fœminas religiosas. vide hic gl. in ver. quicunque. intellige in materia eis proportionabili, quia masculi-
4 num, &c. vide gl. in cle. attẽdentes. j. de sta. reg. ¶†Constitutio ꝑcernens fauorem ecclesiarum, nõ extenditur ad priuatas personas idem ius, ꝙ ecclesiæ, prætendẽtes. vide hic gl. in ver. eccle
5 siis. † Priuilegium ꝑcessum de non soluendis decimis de nutrimentis animalium, intelligitur de animalib. quæ ipsi priuilegia
6 ti nutriunt per se, vel alios, vide hic gl. in ver. animalib. ¶†Familiares religiosorum tenentur ad decimas ẽt animalium, licet ipsi religiosi, quib. ipsi seruiunt, sint à præstatione decimarũ exẽpti, nisi ipsi familiares sint plenè oblati, vt puta qa donauerunt se & sua monasterio, vide hic tex. maximè in fi. iuncta gl. in ver.
7 familiarium. ¶†Verbum grex, strictè sumptũ differt ab armento, ꝙ est maiorũ animalium, vt equorum, & bouum, grex, verò minorum, vt porcorum, caprarum, & ouium, largè tñ sumptum sumitur pro maiorib. & minorib. q̃ gregatim pascuntur, vide hic gl. in ver. gregibus. Et cui debeantur decimæ de fructu gregis. gl. remittit ad not. 13. q. 1. §. 2. & c. ad apostolicæ. de deci.
8 ¶†An priuilegiati super decimis nõ soluendis de nutrimentis animalium admiscẽtes aliena animalia suis debeãt perdere priuilegium ẽt in suis? vide hic gl. in ver. immiscẽtium. quæ vr tenere, ꝙ nõ q̃ no. ad similes q. ¶†Sicut priuilegium de decimis laborum nõ soluendis nõ extenditur ad terras, q̃ aliis excolẽdę tradũtur, ita priuilegium de nutrimentis animalium nõ extenditur ad aĩalia, quæ traduntur aliis nutrienda: vide hic tex. iũcta gl. in ver. tenenda. & intellige qñ tenentur per alios, non tñ expensis ipsorum priuilegiatorum: nam si ipsorum expensis: ipsi viderentur illa nutrire, ad hoc ꝙ leg. & no. in c. ex parte. & c. dilecti. de deci. & c. licet. & de hoc vide quod hic no. in glo. seq. in ver. excolendas. quæ satis benè tractat istum articulum, concludens, ꝙ tunc dicuntur isti priuilegiati suis sumptibus colere, cum pro cultura tradunt, dato ꝙ nihil ex prædio proueniat: se-

Universidad de Deusto Biblioteca

cus si sunt coloni censuales, vel partiarij: quia isti submittunt se
10 fortunæ. ¶†An coloni cēsuales, vel partiarij priuilegiatorum simpl'r super decimis nō soluendis teneantur ad decimas. vide bon.gl.præall.in verb. excolendas. quæ concludit ponderanda verba priuilegii. Si.n.priuilegium eximit eorum terras ab hoc onere, tunc coloni colentes illas participant illi priuilegio. Si vero eximit personas, tunc licet illi de sua parte non soluat, coloni tñ non exempti de sua soluent: quod bene nota ad similia.
11 ¶†Religiosi decimas non soluentes non incurrūt pœnas hic contentas, in quib. aūt casib. procedunt pœnæ hic statutę, vide
12 bonam gl. in ver. prohibuerint. ¶†Vbicunq; requiritur requisitio ꝫ parem, vel inferiorem ad conuincendum eius contumaciam, sufficit vnica, hoc colligitur ex hoc tex. iuncta gl. in verb. factam. vide quod latius dixi, supra de sepul. clemen. dudum.
13 ¶†An constitutio, vel dispositio suspendens simpl'r quem ab officio debeat intelligi de officio à diuinis, an verò de temporali, puta quia est sacrista, camerarius, &c. vide hic bon.gl. in ver.
14 officiis, quam no. vide hic latius per doc. ¶†Suspensus donec satisfecerit non indiget absolutione intercedente satisfactione. requiritur tñ declaratio super satisfactione: secus in sic excōicato, dēt.n. indistincte absolui. vide gl. in verb. donec. quam
15 sp̄ menti tenebis. ¶†Dispositio concepta cetro casu ꝫ priuilegiatos, apposita cl'a in fine dispōnis, videlicet priuilegiis nō obstantib. quibuscunq;, &c. non tollit indifferēter priuilegia quo ad omnia, sed solum quo ad ea, quæ prædictæ dispositioni obuiare possent. hoc voluit gl. hic in ver. quibuscunq;. ¶Non dr
16 †quis plenè oblatus nisi donauerit se & sua ecclesiæ, & cum effactu, ideſt cum non sit appositum aliquod pactum, vel conditio, quæ habeat ipsius oblationem tenere in suspenso, vide hic tex. in fi. iūcta gl. pe. & vlt. & de his oblatis tā monasterio, quam ecclesiæ seculari, vide bo. & no. gl. in c. vt lex continētiæ. 27. q. j.

CAP. II.

1 *Decimæ fructuum beneficiorum non debentur indistincte, & semper Papæ, sed solent imponi à Papa ex causa, & ad tempus.*
2 *Hospitalis, & huiusmodi loca pia an includantur in dispositione de decimis beneficiorum loquente.*
3 *Fabricæ ecclesiarum an veniant sub decimis beneficiorum.*
4 *Prioratus, grangiæ, & pensiones an veniant in dispositione decimarum beneficiorum.*
5 *Distributiones quotidianæ, & oblationes minutæ an subiaceāt oneri decimarum.*
6 *Capellæ & beneficia altarium an in dispositione de decimis beneficiorum intelligantur.*
7 *Decimas fructuum beneficiorum potest papa ad tempus & ex causa concedere principi, vel alteri.*
8 *Decimas quando Papa sibi, vel aliis indicit soluendas, debentur secundum taxationem consuetam, & monetam currentem: secus si papa aliud exprimat.*
9 *Decimæ solutio quomodo fieri debeat, quando beneficia sunt taxata, & quādo nō.*
10 *Expensæ quæ, & quibus casibus sint deducendæ ante decimarum solutionem.*
11 *Papa si de beneficio alicui prouideri mandat vsque ad certam summam certæ monetæ, inspicienda est taxatio decimæ in partib. olim seruata, licet plus, vel minus in veritate percipiatur.*
12 *Papa si simpliciter mandat alicui prouideri de beneficio vsque ad certam summam, an verus valor, an verò communis taxatio inspiciatur.*
13 *Beneficium certæ summæ ad certam monetam si conferri mandatur, & illa moneta non currit in illis partibus, quomodo satisfiet mandato.*
14 *Decimæ solutio, non de ipsis rebus, sed in pecunia numerata fieri debet.*
15 *Monetæ si plures in loco currunt, potest beneficiatus, de qua vult, soluere decimā.*
16 *Libri, calices, & alia ornamenta diuinis officiis deputatæ quamuis capi non possint pro solutione decimæ, secus tamen est in aliis libris, atque iocalibus.*
17 *Decimam beneficiorum non soluentes an per secularem potestatem constringi possint.*

1 **I beneficiorum.** ¶†Decimæ bñficiorum ideſt fructuum ipsorū bñficiorum non dēntur indistinctè & sp̄ ipsi papæ, sed ipsas solet papa imponere sibi, vel aliis, soluendas ex cā, & ad tp̄s, vide
2 hic gl. j. in pr. & gl. in ver. tp̄s. ¶†Circa istā decimam beneficiorum gl. j. hic quærit de quinque quæstionib. ¶Primò, an includantur hospitalia, & huiusmodi loca pia. ¶†Secundò, quid de
4 fabricis ecclesiarum. ¶†Tertiò de his qui hñt prioratus, grangias pensiones, &c. ¶†Quartò de quotidianis distributionib.
6 & de minutis oblationib. ¶†Quintò de capellanis & bñficiis
7 altarium: & dic de eis, vt hic in præall. gl. habetur. ¶†Potest papa istas dicimas ad tp̄s, & ex cā cuiuis cōcedere, vt principi, vel alteri: & in regno Frāciæ sæpe casus iste practicatur. vide hic gl.
8 in ver. cuius. ¶†Dispositio huius cle. hēt locum cum papa simpl'r imponit huiusmodi decimas sibi, vel alij soluendas, vt tūc. debeantur fm taxationem decimæ in illis partib. consuetam, & ad monetam currentem: sed si aliquod certum exprimat papa in cōcessione, illud seruabitur. vide hic gl. iuncto tex. in ver.
9 simpl'r. ¶†Vbi bñficia sunt taxata in cōi æstimatione prouentuum, fiet solutio decimæ fm illam æstimationem in prouentib. consecutam, vt si taxatum sit beneficium in cētum soluaa x. licet plus colligat quam centum, vel minus: vbi autem nullest taxatio tunc ratione decimæ plus vel minus soluit beneficiatus, fm q̄ plus, vel minus singulis annis recipit, soluendo, sveram decimam oīum reddituum beneficij. vide hic gl. in ver.
10 taxationem. † Et aduerte quia hoc casu debēt deduci expensæ factæ pro fructib. percipiendis, & sine quib. fructus haberi non poterant, licet secus sit in cōib. decimis, quas quisque soluere dēt ex prædiis suis, vt in c. cum sint homines. e. ti. & hoc voluit
11 no. hæc gl. s̄. all. quam vide. ¶†Si papa mandat alicui prouideri de beneficio vsq; ad certam summam certæ monetæ fm taxationem decimæ, hēt locum quod hic dr, vt inspiciatur illarum partium consuetudo in taxatione decimæ, i. vt prouideatur de beneficio illius valoris expressi fm taxationem decimæ, quæ solet esse in partib. licet plus, vel minus singulis annis in veritate percipiatur: dēt.n. attendi æstimatio, quæ hr̄ in cōi. hoc voluit gl. hic in ver. consuetam. Sed aduerte, quia gl. loquitur q̄n papa in rescripto se restringit ad certam summam fm taxatio-
12 nem decimæ. † Quid si simp̄r mādaret alicui prouideri de beneficio vsque ad certam summam. an dēat attendi verus valor, ideſt quod in veritate singulis annis percipitur: an vero cōis taxatio ibi solita? certè, si quæstio ista referatur ad text. idē erit dicendum, ēt cum simp̄r scribitur: quia in tex. non fit mētio de aliqua taxatione, sed loquitur cū simp̄r fit concessio decimæ, & tñ deciditur eam deberi fm æstimationem solitam: in beneficio tñ in titulum concessio forte aliud esset dicendum, cum debeat fieri stricta interpretatio, vt in c. quamuis. de præb. li. 6. & ideo deberet attendi verus valor: & hanc quæstionem, si bene reminiscor, expressè tangunt dñi de Rota, & credo tetigisse
14 in c. ad aures. de resc. ¶†Quid aūt si mandatur conferri beneficium certæ summæ ad certum monatam, & illa moneta non currit in illis partib. vide hic gl. in ver. consuetam. prope finem, quæ no. dicit, q̄ fiet comparatio monetæ ibi currētis ad illam, quæ in literis exprimitur iuxta pondus & cōsuetudinem cambij, quæ cōiter esse solet, & non iuxta casualem charistiam, vel veritatem, quæ pp cām accideret: quæ verba diligenter nota
14 ad similes quæstiones. ¶† Solutio decimæ beneficiorum dēt fieri non in ipsis rebus, sed in pecunia numerata, vide gl. in ver.
15 moneta. iuncto tex. ¶†Si plures monetæ currunt in loco, pōt beficiatus soluere decimam de qua moneta vult, dummodo il la cōiter currat: electio ergo est soluentis, vide bo. gl. in ver. currentem. & valet ad alias quæstiones. & vide gl. fin. in c. 2. de ma
16 le, & de mā plene per Bar. in l. creditor. ff. de sol. & in c. olim. de censi. & in c. quanto. de iu. iu. ¶†Quamquam libri, calices & alia ornamenta diuinis officiis deputata capi non possint pro solutione decimæ: alij tñ libri, atque iocalia aliis vsib. deputata capi poterunt, & distrahi. vide hic tex. à ꝫrio iuncta gl. in ver. depu
17 tata. ¶†An non soluentes decimam beneficiorum, prout tenentur, possint constringi per secularem ptātem, vide gl. fi. hic, nisi contemnat censuram ecclesiasticam.

¶De regularibus & translatis ad religionem. Rub.

CAP. I.

1 *Dispositio indistinctè loquens comprehendit omnes, etiam qui aliàs distinctione aliqua dignoscuntur.*
2 *Constitutio de masculis loquens etiam pœnalis habet locum in fœminis.*
3 *Transiens de vno ordine ad alium, quibus casibus vocem in capitulo amittat, & ad dignitates inhabilis fiat.*
4 *Transiens de ordine mendicantium ad non mendicantes, an aliqua officia habere possit, & qualia.*
5 *Transiens de ordine mendicantium ad non mendicantes auctoritate etiam sedis apostolicæ, non euitat pœnas huius elem.*
6 *Transiens de ordine mendicantium ad non mendicantes assumi non potest ad officium prædicandi.*
7 *Vicarius licet vicarium substituere non possit, ex causa tamen potest ad modicum tempus ponere alium loco sui.*
8 *Decretum irritans quibus casibus non operatur effectum suum indistincte.*
9 *Constitutio concilij, seu Papæ licet aliquid inhibeat cum clausula, quolibet priuilegio non obstante, non tamen per hoc ligatur potestas Papæ, vel successoris, quominus possit concedere priuilegium in contrarium.*
10 *Papa etiam cum concilio non potest imponere legem Papæ.*

1 **T professores.** †Dispositio huius cle. habet locum etiam in illis, qui fecerunt professionem infra 15. annum suæ ætatis, vel alias j. probationis annum in monasterio mendicantium, cū litera ista loquatur indistinctè in principio sui, de quo
2 vide hic per gl. j. post prin. ¶†Constitutio istius cle. j. locum habet etiam in fœminis ordinum mendicantium si transiuerunt
3 ad non mendicantes. vide hic gl. in ver. quolibet. ¶†Si mendicans transit ad alium ordinem mendicantem, vel non mendicans

cans transit ad mendicantem, seu non mendicantem, non habet locum hæc constitutio solum ergo hēt locū in vno de quatuor casib. s. cum mendicans transit ad ordinem non mendicatium. vide hic tex. iuncta gl. in ver. non mendicantium. ¶Si qs de ordine mendicantium transiuit añ hāc constitutionem ad ordinem non mendicantium, licet ibi obtineret tēpore huius modi constitutionis prioratū, vel aliq̄ administrationem, non tñ habere debuit post hāc constitutionem vocem in c. nisi forte fuisset in illo ordine principalis prælatus: hoc voluit glo. fm
4 vnum intellectum in cle. j. præal. in verb. inibi. ¶†An is qui de ordine mendicantium transiuit post hāc cōstitutionem ad ordinem non mendicantium possit habere aliqua officia ibidē, quæ non sunt subiecta ecclesiasticæ regulæ, sed consistunt in facto, vt officium œconomatus, &c. vide gl. super verb. officia. in principio, quæ vr̄ dubitare: nā de primis officiis nō est dubium q̄ ad illa ēt extra monasterium assumi non possit, vt in §. prio-
5 ratus. †& no. q̄ procedit iste tex. ēt si auctoritate sedis apostoli
6 ēt transiuit, vt patet in text. †Transiens de ordine mendicantium ad ordinem non mendicantiū non p̄t assumi ad officium ēt prædicandi vide hic gl. notabilem, in verb. officia. Et nota ex ipsius ratione, q̄ prædicare est officium curæ: competit. n. de iure communi solis curatis, de quo vide text. cū gl. in cle. dudum.
7 de sepul. ¶†Licet vicarius substituere aliū non possit in vicaria ex cā tñ ad modicum tēpus p̄t alium ponere loco sui. vide glo. hic & tene menti in verb. locum illorum. & plenius per Archi. in c. perlectis. 25. dist. & aliquid per gl. in cle. unica. de offi. uica.
8 ¶†Decretum irritans non operatur effectum suum indistinctè: illa. n. cadūt in decretum, quæ sunt retractabilia. sunt. n. quædam de officio curæ, quæ nō p̄nt cadere in decretum, quia non sunt retractabilia ut baptizare, eucharistiam dare, & his similia. Idem est in his, quæ consistunt in facto. & nequeunt non fuisse sicut prædicare, castaldia, & similia. uide gl. in uer. irritum. & tene menti. ¶†Licet constitutio concilij, seu papæ cum approbatione concilij aliquid inhibeat cum cl'a, quouis priuilegio
9 non obstante, non tñ per hoc ligatur potestas papæ, uel successoris quominus possit concedere priuilegium in p̄riū. uide hic
10 gl. not. in uer. priuilegio. quam singul'r nota. †Ex qua habes q̄ papa ēt cum concilio non potest imponere legem papæ. & vr̄ probari in c. cum in cunctis, iuncto c. innotuit. de elec. quod tamen limita, ut no. Spe. in ti. de legat. sub rubrica. de dispen. in §. tunc breuiter. prope fi.

CAP. II.

1 *Habitus assumptio, vel delatio, an, & quando tacitam inducat professionem.*
2 *Habitus delatio patenter distincti, vt in colore, scissura, vel forma, quantocunque tempore non inducit professionem.*
3 *Habitus delatio, quo professi. nouitij, & vitam communem cum eis gerentes vtuntur, non inducit professionem. in eo, qui in pupillari ætate illum assumpsit, quocunque tempore def. ratur in religione.*
4 *Habitus delatio extra religionem quantocunque tpe non inducit professionem.*
5 *Habitus etiam indistincti delatio inducit intra annum post pubertatem professionem tacitam.*
6 *Habitus distincti latenter, puta per benedictionem, delatio inducit per annum professionem in monasterio, in quo delatus est.*
7 *Habitus professorum assumptio inducit professionem in genere, si triduo perseuerauit.*
8 *Professio tacitè vel expressè fienda exigit in masculo annum 14. in fœmina vero 12. nec sufficit malitia ad supplendam ætatem.*
9 *Annus per quem causatur tacita professio, debet esse completus.*
10 *Per, ista dictio denotat perfectionem.*
11 *Habitus nouitiorum delatio per annum tacitam inducit professionem, si post pubertatis annos quis portauerit.*

1 **E Os qui,** †an & qñ assumptio, uel delatio habitus inducat professionem tacitam. uide hic plenissime per gl. 2. quæ ex qua collige aliquas conclu-
2 siones, quia pp causarū varietatē vr̄ iuuenibus intricata. ¶†Prima conclusio, delatio habitus patenter distincti, vt in colore, scissura, vel forma quantocunque tempore non inducit professionem. hoc probatur hic in fine literæ. iuncta gl. sed maximè
3 in fi. ¶†Secunda cōclusio, delatio habitus indistinctissimi per modum de quo in c. j. e. ti. li. 6. vt quia non solum professi, & nouitij illo vtuntur. sed ēt gerentes vitam cōem cum eis, non inducit professionē in eo qui in pupillari. ætate illum assumpsit, quantocunque tempore deferatur: vt probatur in d. c. j. eo. ti. li. 6. nec hodie corrigitur per istum tex. vt no. hic gl. super ver. portauerit. secus autem in eo, qui illum assumpsit in pubertate. inducit enim in eo tacitam professionem post annum, vt proba-
4 tur in d. c. j. §. qui vero. ¶†Tertia conclusio, delatio habitus extra religionem q̄ntocunque tempore non inducit profession em. hoc voluit tacitè iste tex. in ver. in aliqua religione, &c. assumpto per contrarium, & expressius tenet hic gl. in ver. in ali-
5 qua. quam sing. no. & facit c. vt clerici. de reg. ¶†Quarta conclusio, delatio habitus indistincti, vt est ille, quo vtuntur pariter nouitij & conuersi, inducit j. annum post pubertatem pro-
6 fessionem tacitam, vt in c. j. e. ti. li. 6. ¶†Quinta conclusio delatio habitus distincti latenter, puta per benedictionem inducit per annum professionem in illo monasterio, in quo habitus
7 fuit delatus. hæc conclus. probatur sing. per istū tex. ¶†Assumptio habitus professorū inducit professionem in genere, si datur perseuerantia tridui: de quo tñ dicendum, vt habetur in ca. constitutionum. e. ti. li. 6. in fi. ētiam si talis habitus latenter distinguatur ab habitu professorum, vt probatur in d. c. j. in fi. nec in hoc ille tex. mutatur per istum text. quia loquitur in alio casu, ad quem litera ista restringitur. vt no. hic in gl. magna in ver. hodie verò, quo ad hunc casum, &c. Et ex prædictis & ex gl. ista
8 mag. in verb. ex his. no. triplicem habitum nouitiorum distinctum, & hoc dupliciter, vt s. dixi, & patet hic in text. indistinctum, & indistinctissimum. ¶†Ad professionem faciendam tacitè vel expressè requiritur pubertas, ita q̄ masculus debet esse
14. annorum: fœmina vero 12. nec sufficit ad istum effectum q̄ prudentia vel malitia suppleat ætatem. hoc voluit hic glo. in ver. ætate. quam no. Ex qua habes vnam differentiam inter professionem, & matrimonium carnale: nā in illo malitia supplet ætatem. vt in c. puberes. de despon. impub. ¶Tex. iste locum habet etiam in fratrib. mendicantibus, vide hic gl. in ver. religio-
9 ne. ¶†Annus, per quem causatur tacita professio cum delatione habitus nouitiorum indistinctè, vel latenter distinctè, debet
10 esse completus. vide hic gl. in ver. per annum. †Ex quo no. q̄ ista dictio, per, denotat perfectionem anni. facit l. vrbana. §. per-
11 noctare. ff. de ver. sig. ¶†Per delationem habitus nouitiorum tempore annali inducitur tacita professio, dummodo post discretionis annos quis talem habitum portauerit, nec habet obstare q̄ illum assumpsit ante pubertatem. vide hic gl. in ver. portauerint. & vide tex. in c. j. e. ti. li. 6.

¶De statu monachorum. Rub.

CAP. I.

1 *Monachorum habitus nigrido quare fuerit inuenta.*
2 *Lectisternium quid designet.*
3 *Vestis superior monachorum habitui proxima debet esse nigri, bruni, vel albi coloris.*
4 *Regula vnde dicatur.*
5 *Regnum vnde dicatur.*
6 *Monachi vnum, plures ve botones in veste proxima habitui portare non debent.*
7 *Sericum omne prohibitum est monachis pro foderaturis etiam vestium.*
2 *Consuetudo excusat monachos, si meliori panno vtuntur in vno monasterio seu prouincia, quam in alia.*
9 *Abbas, prior, vel alius præsidens, quibus casibus tenentur portare flocum, cucullam, aut scapulare.* 10.
11 *Monachi non possunt vti scapulari sine cappa, nisi cum induuntur ad seruiendum in diuinis.*
12 *Cucula, flocus, capa, & rotondellus quid sint.*
13 *Fideles non arctantur regulariter ad cōfitendum. & corpus Christi assumendum, nisi singulis annis: monachi vero singulis mensibus.*
14 *Nouitiorum appellatione qui veniant.*
15 *Venationi, vel aucupationi non debent religiosi personaliter intendere, etiam si in eis habeant reditus.*
16 *Monasterio vacante, vel abbate suspenso, beneficiorum collatio ad quem deuoluatur.*
17 *Monachis cuiuscunque habitus & canonicis regularibus prohibitum est accedere ad curiam principum secularium absque speciali prælatorum licentia.*
18 *Abusiones xij. claustri, & xij. seculi, vide remiss.*
19 *Monachi, & canonici regulares intrantes curias principum animo damnificando monasterium, vel prælatum, incurrunt excommunicationem ex solo etiam accessu.*
20 *Monachi tenentes arma intra septa monasterij sine abbatis licentia sunt ipso facto excommunicati.*
21 *Armorum appellatione quid veniat, tam iure communi, quàm stricte.*
22 *Arma iu stricta significatione restringuntur ad maiora secundum subiectam materiam.*
23 *Dispositio loquens simpliciter de monachis habet locum in omnibus tam nigris, quam albis, & reliquis.*
24 *Prior vt habeat in prioratu duos monachos, si redditus non sufficiant, non est necesse.*
25 *Prioratus non sufficiens priori & socio potest vniri per ordinarium loci.*
26 *Abbates an possint vnire propria auctoritate ecclesiæ pleno iure sibi subiectas.*
27 *Abbates an possint præscribere potestatem vniendi ecclesias, & beneficia sibi subiectas.*
28 *Monachos non posse habitare sine socio in capella, in quo monacho habeat locum, & in quo non.*
29 *Clericus secularis habens ecclesiam debet habere clericum in minoribus, à quo adiuuetur in diuinis.*

Universidad de Navarra Biblioteca de Humanidades

30 *Prioratum conuentualem non potest monachus obtinere nisi vigesimumquintum annum attigerit, & quid in non conuentuali curato, & non curato, & numero* 31.

32 *Prior ecclesiæ conuentualis, qui non facit se infra annum in sacerdotem promoueri, priuatur ipso facto.*

33 *Monachus eum ordinem non professus non potest præfici alicui prioratui regulari, vel administrationi.*

34 *Professus perfectus non debet stare in monasterio principali, sed in suo prioratu, sed administratione tenetur residere.*

35 *Monachus nedum simplex, sed etiam prior non potest se ad studium conferre sine suj abbatis licentia.*

36 *Monachus si vltra iuris debitum grauatur à superiore suo, potest ad superiorem superioris supplicare, vel appellare.*

37 *Abbate negligente officium suum explere, etiam vt monachi in primitiuis scientiis instruantur, episcopus aut eorrigere eum, aut supplere debet.*

1 NE in agro. †Nigredo habitus monachorum insignum mortificationis carnis, & vitiorum, fuit inuentus: sed vtinam hodie deficientibus meritis nō significet meritorum & virtutum obfuscationem. vide hic gl. in ver. sacro. Constō istius cle. hēt locum in monachis nigris duntaxat, saluo quod not. ꝯ. in §. sane, & §. quia vero. cum §. se. Et potuit esse rō, quia alij monachi cōiter habent corpus & caput maius vt Cistercienſis, Camaldulenſes, & his ſimiles. quo capite carent nigri monachi: aduerte, quia in ꝯrium faci tex. post princ. ibi, nigri, bruni, vel alibi coloris, &c. & sic aperte vī comprehendere monachos ēt albos & facit quod ꝯ. not. in gl. in ver. albi. cogita. Vel dic sequēdo gl. q̄ tex. loquitur non de ipso habitu, sed veste proxima ipsi habitui, vt est tunica, quasi innuat, q̄ monachi nigri dēt portare vestem proximam habitui de nigro, bruno, vel albo colore, vt colligi vī ex principio iuncto verb. status. vel loquitur de superiori veste proxima habitui. i. scapulari. & tunc stat primum dictum. & pro hoc dicto optimè facit hic tex. in ver. si etiam. clare loquitur de superiori
2 veste. ¶†Lectisternium componitur à lecto ſterno & ponitur pro lecto ſtrato & parato & omni ipsius paramento. vide hic
3 verbo, lectisterniis. ¶† Vestis superior monachorum habitui proxima debet esse nigri, bruni, vel albi coloris iuxta morem apud eos seruari solitum in regione, qua degunt. Et dicitur habitus flocus, cuculla, vel scapulare. Et notab. cum isti tres colores permittantur hic, alij omnes videntur prohibiti, quod multi non ponderant: quòd ergò dicit regula, quòd de colore non causentur monachi, non intendit quòd omnibus coloribus possint vti. sed quòd non causentur inter colores permissos. dicendo quòd iste sit sanctior, & pulchrior, vel melior. hæc vol uit hic text. post princ. in verb. ſtatuimus. iuncta gl. in ver. habitui. & ver. albi. Et not. ex tex. & gl. quòd si alij omnes colores præter istos tres prohibent monachis, viste habitui proxima fortius videtur prohibiti quo ad ipsum habitum prin
4 cipalem, & hoc aperte sentit præal. gl. in ver. albi. ¶†Regio, regionis, dicitur à rego, regis: & est patria, quàm rex regit, & habet diminutiuum, regula: quasi parua regio. vide hic gl. in ver.
5 regione. †Pugnum dicitur clausa manus compunctione digitorum, & dicitur à pugno, qui enim vult pugnare ſtringit pugnum. hoc ponit gl. in ver. pugnum. Monachi non debent porta
6 re vnum, vel duos botones seu plures in veste †proxima habitui. vt hic in ver. sic etiam ipsa vestis, &c. iuncta gl. in verb. quomodolibet. Et aduerte, quia respectu vestis superioris, hoc est cucullæ, vel floci hoc est indubitatum: sed quo ad tunicam potest dubitari, sed idem puto dicendum, cum illa portentur frequenter sub scapulari & sic est habitui proxima. Et arguendo à speciali videtur, quòd in aliis vestimentis inferioribus non sit
7 eis prohibitum portare botones. ¶†Appellatione cendati venit omne sericum, vide hic gl. in ver. cendatum. & no. ex illa gl. iuncto tex. in verb. in vestibus. quòd nil de serico debent monachi portarein vestibus pro foderaturis. ¶ Quod monasterium dicitur habere certum numerum monachorum quando talem numerum habet incluſo etiam prelato. vide hic tex. in ver. rursus. iuncta gloſſ. in verbo, duodecim monachorum. quam
8 notab. quia facit ad multa. † Septum dicitur à sepio sepis. & idem est, quòd clauſula. vide gloſſ. in verbo, septa. Consuetudo excusat monachos, si melio ri panno vtuntur in vno monasterio, seu in vna prouincia, quam in alia: vide textum in verbo, rursus. iuncta gloſſ. notabili in verbo, consuetudo quam gloſſ. intelligo, dummodo nimium non excedatur regularis modeſtia in qualitate panni. arg. huius text. post princ. si etiam.
9 ¶†In monasterio in quo fuerit ꝯgregatio 12. monachorum, aut s. abbas, prior, vel alius præſidens intra ſepta monasterij portare debet flocum: in aliis autem monaſteriis, vbi non est tanta congregatio cucullam: cū vero abbates priores aut alios præſidentes, & monachos extra monaſteria proficiſci contigerit, flocum, cucullam, aut cappam clauſam habeant. & subtus cappam, si eam portauerunt cucullam deferant, aut si maluerint, ſcapulare. Et aduerte, quia licet ſub cappa ſit portādum ſaltem ſcapulare, ſub floco, vel cuculla, non quaſi illa ſint habitus, ſed
10 non cappa. ¶†Et dicitur cappa à capite, ſiue à capio capis, quia totum capit hominem, non tamen habet caputium appenſum, ſicut cuculla, vel flocus: ideo portatur ſub illa ſcapulare: rotundelli tamen, qui nunc ſunt in vſu nō ſunt propriè cappæ. hæc voluit tex. iſte in ver. rurſus. cum ſeq. iuncta gl. not. in verb. cappam. quam no. hæc procedunt regulariter. Sed cum ad ſeruiendum in diuinis officiis albis vel ſacris veſtibus induentur, aut cum occupabuntur in operib, vti eis liceat ſcapulari. vt hic in verſ. ſeq. inc. cum autem ad ſeruiendum. & vide gl. in verb. al-
11 bis. ¶†Ex quo text. no. quòd ſecundum diſpoſitionem huius cle. monachi non poſſunt vti ſcapulari ſine cappa, niſi cum induuntur ad ſeruiendum in diuinis officiis albis aut veſtibus ſacris, ſeu cum occupantur in operib. ſed debent portare veſtes,
12 prout s. dictum eſt. †Et aduerte, quia nomine cucullæ venit habitus longus & amplus manichas non habens: nomine verò floci intelligitur habitus habens longas & amplas manichas, vt hic habetur in ver. verum. de cappa non habetur hic propria ſignificatio. gl. tamen s. all. ponit eam vt diſtincta à retundello, & nō declarat differentiam, puto q̄ de mēte gl. rotundellus dicatur mantellus longus, apertus tamen ante, ſicut multi ſolent vti hodie: cappa vero eſt mantellus rotundus cooperiens to-
13 tum hominem non apertus, ſicut vtūtur hodie prælati. ¶†Licet fideles non arcentur regulariter ad confitendum, & ad corpus Chriſti ſumendum, niſi ſingulis annis: monachi tamen tenentur ſingulis menſib. prout hic in ver. ſane. ꝯtinetur. de quo etiam in ver. ſingulis. Et an hoc comprehendat etiam alios monachos non nigros, gl. præall. videtur dubitare, videtur tamen
14 concludere honeſtum eſſe, quòd ſic. ¶†Appellatione nouitio rum veniunt non ſolum nouitij non profeſſi, ſed etiam profeſſi nouiter recepti non bene inſtructi in obſeruantia regulari, ſeu diuinis officiis: hoc voluit hic gloſ. in verb. nouitiis. & iſtis nouitiis debet deputari fidelis inſtructor, & c. vt hic in ver. nouitiis. ¶No. differentiam inter venationem, & aucupationem. venatio fit ad beſtias, & aucupario ad aues, inde aucupator auium captor, vide hic tex. in §. porro. iuncta gl. in verb. venationibus. ¶Canes ad cuſtodiam apti poſſunt licite teneri intra monaſterij ſepta, ſecus de canibus & auibus venaticis, & c. vide tex. in d.
15 §. porro. iuncta gl. in ver. venaticos. ¶†Not. quòd religioſi non debēt intendere perſonaliter venationi vel aucupationi, etiam ſi in his habeant redditus. vide tex. in d. §. porro. in ver. perſonalem. quem not. maxime in fin. ſui. vbi habetur quid dicendum
16 in clericis ſecularibus. ¶†Monaſterio vacante vel alias abbate ſuſpenſo, beneficiorum collatio ad abbatem pertinens non deuoluitur ad priorem clauſtralem; & capitulum monaſterij, ſed debet obſeruari quod habetur in c. vno. ne ſe. va. li. 6. vnde caſus hic contentus eſt ſpecialis, & ad alios, caſus non extendendus. vide hic bo. gl. in ver. ſi quis autem. in fi. in verb. vt præmittitur. quam no. bene. ¶Iuſtis & bonis obſeruantia regularis eſt ſuaue iugum quibus eſt clauſtrium quaſi aqua piſcibus. 16. q. j. c. j. placuit 2. Aliis eſt carcer. de ſen. exc. c. vt famæ. & ad vtrunque. 28. di. de his no. vide tex. in §. quia vero. iuncta gl. in ver. ſuaui. Et dicitur iungum à iungo iungis, & ſic ſolet vocari inſtrumentum
17 quo boues iunguntur. vt no. hic in gl. ſeq. in ver. iugo. ¶†Conſtitutio iſta in §. quia vero ligat monachos cuiuſcunque habitus & canonicos regulares, ne accedant ad curiam principum ſecularium abſque ſpeciali prælatorum ſuorum licentia, &c. Nec mirum cum liget etiam canonicos regulares. hoc voluit gl. in ver. canonici. Et hoc ſpecialiter dixit gl. hic: quia s. voluit conſtitutionem iſtam non extendi regulariter niſi ad monachos nigros propter verba poſita in principio, ſed dic vt s. dixi latius. ¶ Monachi adminiſtrationem habentes poſſunt impune ire ad curiam principum, cum ſepe eos ire oporteat propter cauſas ſuarum adminiſtrationum. vide hic tex. iuncta gl. in ver.
18 non habentes. ¶†Duodecim abuſiones clauſtri, & 12. abuſio-
19 nes ſeculi vide no. hic per gl. in ver. curias, & no. illam. ¶†Monachi cuiuſcunque habitus & canonici regulares intrantes curiam principum animo damnificandi monaſterium, aut prælatum, incidunt ipſo facto in ſententiam excommunicationis, ſiue habuerint à prælato licentiam eundi, ſiue non. Item ſiue damnificauerint ſiue non, ſufficit enim animus cum acceſſu:
20 vide hic text. iuncta gl. in ver. ipſo facto. ¶†Monachi tenentes arma intra ſepta monaſterij ſine licētia abbatum ſuorum ſunt ipſo fcō excōicati. tex. vnic⁹ eſt hic. in §. qa vero. p̄fatę quoq; Et no. qa punit tenentes. Si ergo monachi veniūt de foris ad clauſtrum cū armis nō aīo tenendi in clauſtro, nō ligātur: nec ēt ex ſimplici

21 ſimplici delatione. hoc voluit hic gl. in ver. tenentes. ¶†Quid venit appellatione armorum tam in communi q̄ ſtrictè. vide hic gl. in ver. arma. quā no. præcipuè quo ad duo. Primò, quatenus dicit, q̄ ſtrictè arma dīr quib. defendimur? tela. quib. impugnamus. Inſt. de pu. iub. §. itē lex Cornelia. Secundò in eo, quod dicit, q̄ licet armorum appellatio fuſtes, & lapides comprehendat, & omne, quod manu & arcu mittit, vt in prædi. §. item lex. putat tn̄ gl. q̄ auctor non ſic latè hoc intellexerit, ſed ſolū maio
22 ra, vt loricas, cliepos, lanceas, &c. ¶†Ex qua ſing. not. q̄ armorum appellatio non capitur hic largè indifferenter. ſed fm ſub-
23 iectam materiam reſtringitur ad maiora, &c. ¶†Quotiens diſpoſitio loquitur ſimpl'r de monachis, habet locum in omnib. tam nigris, q̄ albis, & reliquis, vide text. in §. ad hæc. iuncta gl. in verb. monachi. quam no. Ideo concluuit q̄ iſte §. ad hæc. habet locum in omnib. monachis, vt non habitent ſinguli in admini
24 ſtrationib. ſeu prioratibus, & c. vt in tex. ¶†Non eſt neceſſe, vt prior habeat in prioratu duos ſocios, ſi redditus non ſufficiunt, ſed ſatis eſt, q̄ habeat vnum. vide hic gl. in §. ad hæc. in ver. duobus. Si autem non ſufficiunt priori & ſocio prouidebitur, vt in
25 litera habetur. ¶†Prioratus non ſufficiens priori & ſocio, poterit vniri per ordinarium loci officiis monaſterij ad quod pertinet, puta eleemoſynariæ, ſacriſteæ, cellariæ, & ſimilib. vide hic tex. no. in §. ad hæc. iūcta gl. in ver. officiis & dic, vt latius in tex. continetur, & in gl. in ver. aſſenſu. vbi habetur, an debeat inter-
26 uenire conſenſus abbatis, & capituli eccleſiæ cathedralis. †Quod abbates non p̄nt propria auctoritate vnire eccleſias ēt pleno iure ſibi ſubiectas gl. eſt hic ſing. in ver. ordinarios. Ego dubito eo caſu quo eſſent pleno iure ſubiectæ. nam tunc poteſt in illis exercere epōalia iuriſdictionalia vt no. gl. ſing. in cle. 1. de reb. ec. non al. & facit quod plenè dixi in c. ſignificaſti. de ſo. comp.
27 in lectura. ¶†An autē abbates poſſint præſcribere ptātē vnien di eccleſias, ſeu beneficia ſibi ſubiecta, ſeu ſpectātia ad collationem ſuam, vide hic gl. in ver. ordinarios. poſt pr. quæ ponit opiniones, & finaliter concludit, & bene, q̄ ſic: quia hoc eſt dignitatis & iuriſdictionis, non autem ordinis: ad hoc c. accedentib. de exceſ. præl. & quod ibi no. in gl. & in c. literas. de reſt. ſpol. requiritur, tn̄ titulus, cum ſit ꝯ ius, niſi ſit tāti temporis, de cuius
28 initio, & c. vt in gl. quam not. ¶†Iura dicentia q̄ monachi non debent ſingulariter habitare in capellis, ſed debet ad minus habere quilibet vnum ſocium, cum quo poſſit aliquam ſtabilitatem clauſtri ſeruare, debet intelligi in monachis clauſtralibus, qui p̄nt ad libitum abbatis ad clauſtrum reuocari, ſecus aūt in monachis ſeu canonicis perpetuò inſtitutis ad aliquam eccleſiam curatam: quia cum tales nullam habeant amplius cū monaſterio communionem. 16. q. 1. c. ne pro cuiuſlibet. non tenetur talis habere ſocium ſui ordinis. nec abbas illi ſocium dare tenetur, ex quo non eſt amplius ſub eius cura: vide hic gl. nota.
29 in ver. ad clauſtrum. quam tene menti, quia quotidie eſt in practica. ¶†Clericus ſecularis habens eccleſiam debet habere ſeruitorem, puta clericum in minorib. qui eum adiuuet in diuinis. nō autem tenetur habere ſocium, ſicut monachus clauſtralis: vnde talis locus ſufficere potuit presbytero & ſeruitori, qui
30 non ſufficiat duob. monachis. vide hic bo. gl. in verb. ſeruitutis. ꝯiuncto tex. ¶†Prioratum conuentualem nō p̄t monachus obtinere niſi 25. annum attigerit. & dr̄ conuentualis in quo ſunt plures collegialiter non vt ſinguli. vt eſt hic text. in §. cæterum. iuncta gl. in ver. conuentuales. Prioratum autem non conuentualem habentem tn̄ curam animarum, ſi cura ipſa non per ſe, ſed per presbyterum ſecularem exercecatur, p̄t monachus habere, poſtquam peregerit 20. annum, & nō prius. Sed ſi cura exerceri debeat per priorem, debet attigiſſe 25. annum. de hoc eſt
31 tex. hic, in §. cæterum. iuncta gl. no. in ver. & ſi. dicit tn̄ prædicta gl. q̄ licet ita conditionaliter videatur loqui. text. non tn̄ vī de mente vt clauſtralis exerceat curam per ſe. ca. 1. de cap. mo. dic tu hoc dictum procedere mero iure cōi inſpecto, tn̄ ex conſuetudine p̄t clauſtralis curā per ſe exercere, vt no. volunt hic doc.
32 & dixi in d. c. 1. de cap. mo. ¶†Quid aūt ſi prioratus nō eſt conuentualis, nec habet curam animarum. tex. aūt glo. non aperit hic, ſed tu dic vt plenè ſcripſi in c. ſuper inordinata. de præb. c. q̄quam. c. licet canon. de elē. lib. 6. locum non habeat in eccleſiis collegiatis, & aſſumptis ad ipſarum regimen, vt e. ti. c. ſtatutum.
33 li. 6. ¶†In priorib. tn̄ conuentualib. & religioſis, & ipſorū priorib. locum habet, vt probatur hic in §. ad hæc. & vide gl. in ver. iſtos. priuatur enim ipſo facto prior ēt eccleſiæ conuentualis, qui non facit ſe infra annum in ſacerdotem promoueri. vt hic.
34 ¶†Non profeſſus ordinem monachalem non poteſt præfici alicui prioratui regulari ſeu adminiſtrationi alicuius monaſterij †Et profeſſus præfectus non debet ſtare in monaſterio principali, ſed in ipſo prioratu ſeu adminiſtratiōe tenetur facere reſidentiam quacunque conſuetudine non obſtante, niſi ſtudiorum, vel alias rationabili cauſa ab hmōi reſidentia excuſetur,
35 stex. eſt hic ſing. in §. ſanè priorat⁹. †Et nō. ex illo. q̄ nedum ſimplex monachus p̄t de ſui abbatis licentia ad ſtudium ſe conferre vt in c. 2. ne cler. vel mo. li. 6. ſed ēt prior, qui alias tenetur ad reſidentiam, vt hic. & idem dic de abbate. A quo aūt abbas debeat habere licentiam vide per Io. An. in d. c. 2. & in §. ad amplia tionem. hic prope fin. vbi ponit q̄ locum habet in quibuſlibet monachis. & hoc pp verſ. quilibet. in tex. poſitum, hoc voluit gl. in ver. quilibet. tenetur ergo quilibet monachorum ſe facere promoueri ad omnes ſacros ordines: admonitionem ſui abbatis, & c. vt in litera. Et profecto mihi ſatis placet. vt iſte tex. in totum ſibi vendicet locum in oīb. monachis cuiuſcunq; habitus: tum quia eadem eſt ratio in oībus, nec verba bene ponderata reſiſtunt: tum quia nō video, quare in parte habeat locū in oīb. & in parte nō. Et facit quod no. gl. in cle. j. §. de reſc. & quod
36 ibi dixi. ¶†Si monach⁹ vltra iuris debitū à ſuperiore ſuo grauatur, p̄t ex legitima cā ad ſuperiorem ſuperioris ſupplicare, vel appellare, ad inſtar ſerui ſupplicantis ꝯ dominū. C. de preci. imp.
37 of. l. 1. de ap. c. de priore. hoc voluit gl. in ver. ligitima. ¶†Si abbas non conſtituit magiſtrum in monaſterio, vt monachos inſtruat in primitiuis ſcientiis, ltūa cā nō ſubſiſtente, debet eps illum ad hoc cogere, vel ipſe illum conſtituere. hoc voluit gl. hic in ver. facultates. Ex qua not. q̄ abbate negligente explere officium ſuum, debet eps ſupplere mō prædicto. & facit quod leg. & no. in c. quanto. de of. ord. & de hoc dic vt ibi generaliter leg. & no.

CAP. II.

1 *Celebris vnde dicatur.*
2 *Monalium monaſteria, quomodo, quando, & per quos viſitari debeant.*
3 *Viſitatores impedientes, niſi monti reſipiſcant, excommunicationem ipſo facto incurrunt.* 25.
4 *Exemptorum monaſteriorum quot ſint ſpecies, & à quibus viſitentur.*
5 *Monialium monaſteria vbi ſubſunt aliis monaſteriis monialium, quando, & per quos viſitari debeant.*
6 *Monaſteria ſingulis annis viſitari, quomodo intelligatur.*
7 *Monaſteria an viſitari poſſint pluries, quàm ſemel in anno, & quando, & in quibus habeat locum.*
8 *Monialium monaſteria prælati non viſitantes ſingulis annis peccant.*
9 *Capitula, ſuper quibus viſitatores monaſterium inquirunt, quomodo ſint formanda.*
10 *Abbatiſſa, abbas monialium, & monachorum appellatione includuntur.*
11 *Moniales an poſſint nutrire comam.*
12 *Moniales etiam exemptæ tenentur ad procurationem, quando viſitantur.*
13 *Conſtitutio noua prouidens in certis caſib. extenditur ad caſus ſimiles expreſſis.*
14 *Abbatiſſæ quæ neceſſario benedicendæ ſint, & quæ, & quando non.*
15 *Conſuetudo legitimo tempore firmata, an & quando à contraria obſeruantia vincitur, & liget.*
16 *Benedictio abbatiſſæ eſt ſimplex, & quare, & quid hoc importet.*
17 *Benedictio abbatiſſæ minus eſt, quam abbatis, & quibus diebus vtraque benedictio dari debeat.*
18 *Benedictio abbatis, & abbatiſſæ an iterabilis ſit.*
19 *Abbatiſſa non poteſt eligi quæ corrupta ſit, & à Papa talis promota benedici non debet.*
20 *Abbas non faciens ſe intra annum benedici, an cadat à iure ſuo, ſiue abbatiſſa.*
21 *Diſpoſitum in abbatibus & monachis habet locum in abbatiſſis & monialibus in his, quæ congruere poſſunt, ſi cus econtrà.*
22 *Clauſula, ſit contentus talis re, quid importet.*
23 *Eccleſia tam cathedralis, q̄ alia inferior ſuæ diœceſis, poteſt dici ipſius epiſcopi.*
24 *Epiſcopo moniales viſitanti licet certus numerus perſonarum ſit ſtatutus, non tamen per hoc procurandorum numerus ſtatutus intelligitur reſtrictus.*

1 ATtendentes. †Celebris dr̄ à celo & ponitur pro ſancto pro ſolenni, pro feſtio, p̄ frequentato, vide gl. hic in ver. celebri. †Singula
2 monialium monaſteria debēt ſingulis annis p ordinarios viſitari nō exempta, ꝓpria exempta vero quæ ſedi apoſtolicæ, immediate ſubſunt auctoritate apoſtolica. exempta vero alia, per eos, quiſubſunt, tex. eſt hic ſing. iuncta gl. in ver. ordinariis, Et impedientes ipſos viſitatores, niſi moniri reſipiſcant, excōicationis ſnīam ipſo facto incurrūt vt hic in fi. ſing. & optimè probatur.
4 ¶†Monaſteriorū duæ ſunt ſpecies. Aliqua ſunt ita exempta, q̄ non recognoſcunt ſuperiorem niſi papam. Aliqua ſunt exempta, quia ſunt de ordine exemptorū, ſicut monaſteria ordinum Ciſtertien. Camaldulentium, & ſimilia. Iſta vltima non viſitat nec corrigit ordinarius loci, ſed abbas, vel prior, cui ſubſunt: priora vero, quæ immediatè ſubſunt papæ viſitantur auctoritate apoſtolica per ordinarium loci: & ſic ordinarius loci in hoc eſt delegat⁹ papæ, per illa verba, auctoritate apoſtolica. hoc voluit tex. hic iuncta gl. in ver. alia. & iuncto tex. in c. cum aliquib.
5 de reſc. li. 6. ¶†Sed dubium eſt, quid ſi monaſteria monialium ſubſunt aliis monaſteriis monialiū? dubium facit, quia maior

Universidad de Deusto

prælata non potest exire clausuram,vt in c.vnico.eo.tit.li.6.& per consequens non debet posse per se visitare,& sic loci ordinarius deberet supplere.Arch.hoc tractat in d.c.vnico.&tenet, q illa maior prælata per se visitare non potest,sed,cum sit iustè impedita,visitabit per alium. 10.q.1.c.episcopum.facit de off. ord.c.ſi episcopus,li.6.& secundum hoc cessabit ibi officium
6 ordinarij secundum gl.hic præal.in ver.alia.prope med.†Quo modo intelligitur, q annis singulis monasteria visitentur, an sufficit q in fine vnius anni,& in principio secundi.vide hic gl. in ver.annis singulis.quæ remittit ad notata in c.in singulis.in
7 primis,de statu regu.¶†An monasteria possint visitari pluries quã semel in anno,vide hic gl.in ver.annis singulis.quæ dicit, q sic. per not.in c.mandamus. de offi.archi. & in c. cum venerabilis. de censi.& hoc dicit indubitatum in non exemptis. Idẽ tamẽ putat in exemptis,cum hæc litera huic dicto non cõtradicat.
8 & hoc not.¶†Peccant prælati non visitantes monasteria monialium singulis annis,cum eis hoc præcipiatur hic per verbũ, debeant. q importat necessitatem,licet aliquando sapiat honestatem,sed illud est speciale.& sic intelligitur c.1.de despõ.impu.Ex hoc sing.no.istam gl.quæ quotidie solet allegari, q verbum , debet.ex proprio significatu importat necessitatem. &
9 idem Bar.in l.creditores.C.de pig.vbi plenius per eum.¶†Capitula,super quibus inquirunt visitatores monasteriorum,formauit Guli.in Spe.de inquisi.§.nunc tractemus.ver.licet autẽ.
10 ad quem remittit hic gl.in ver.impeudant.vbi vide.¶†Quod appellatione monialiũ includitur abbatissa,gl.hic in ver. moniales.allcg.c.fi.de simo.vbi appellatione monachorum inclu
11 ditur Abbas.sed dic,vt ibi plenius not.†An moniales possint nutrire comam,an vero teneantur sibi crines præcidere , vide hic bo.gl.in ver.& cornutis.quæ primò per copulã tex.arguit, q sic.quia tex.prohibet comas cornutas,secus ergo si nõ sunt cornutæ.& hanc opi.tenuit Lau.20.q.4.c.2.quia clericis & nõ monialib.prohibentur comæ,glossator dicit,q apud nos moniales communiter tondentur.& hoc putat plus monialibus expedire,vt deformato capite Deo viuant potius quã crines poliendo humani generis hosti deseruiãt,& hoc mihi plus placet.arg.rationis tex.c.duo sunt genera.12.q.1.& vide quod di-
12 xi in c.clerici.de vita & ho.clerico. ¶†Moniales etiam exemptæ,quæ visitantur per ordinarium auctoritate huius cõsti.tenentur ad procurationem licet in tex.hic non dicatur,venit.n. procuratio tanquã annexa visitationi,vide hic bo.gl.in verbo,
13 alia. ¶†Ordinarij possunt coercere moniales etiã exẽptas nõ solum vt desinant ab his,quæ exprimuntur hic, sed etiam à similib.arg.c.translato.de constitu. Ex quo nota, q constitutio noua prouidens in certis casib.extenditur ad casus similes.facit optimè quod no.gl.in l.i.C.de cond.indeb. & tex.in c.cum
14 dilecta.de confirmatio.vtili.¶†Nõ omnes abbatissæ necessariò benedictæ sunt,sed illæ duntaxat,quæ præficiuntur monasteriis,in quibus abbatissæ benedici solitæ sunt. Si autẽ aliquæ fuerint benedictæ,aliquæ non,tunc si de more seruato per 40. annos patere posset,ille seruandus est,licet prius vel postea seruatum sit cõtrariũ.arg.de præb.c.cum de beneficio.lib.6.vide tex.iuncta gl.in l.nemo.§.temporalis.ff.de reg.iur.& quod no.
15 Io.And.in c.fi.de consue.†Consuetudo.n. iam firmata debito tempore nõ variatur.licet postea,vel prius cõtrarium sit seruatum,nisi tanto tempore postea cõtrarium fuerit seruatum, q legitimè sit inducta cõtraria cõsuetudo,vt ibi notatur. & hoc not.voluit gl.hic,vbi autem negatiua vel affirmatiua tanti tẽporis probari non potest,cessat pœna hic apposita super benedictione percipiẽda,quasi ex varia obseruatione videatur illud voluntarium.hoc not.vult gl.in verb.solitæ.Et ex hoc vltimo
16 nota, q varia obseruantia alicuius actus non ligat ad obseruantiam,ex quo non est inducta cõsuetudo per spacium legitimi temporis.¶†Benedictio abbatissæ est simplex , nõ autem est mixta inter simplicem & ordinatoriam,sicut benedictio abbatis,quod patet ex eo,quia abbas benedictus monachos benedicit,de supplenda negligẽ.prælato.c.1.& confert minores ordines.de æta.& quali.c.cum contingat.& 59.dist.c.1. quæ abbatissa ex fragilitate sexus non facit.de pœ.& remiss.c.nona.cũ
17 si.¶†Et sic minus habet benedictio abbatissæ, quàm abbatis. Ex hoc infertur, q licèt benedictio abbatis, à quo pendet ordinandi potestas,his diebus dari debeat,quibus dandus est ordo, secundum Host.qui dicit hoc tutius in d.c.cum contingat. de æta.& quali.de benedictione tamen abbatissæ à qua prædicta potestas non dependet,nõ videtur dubium,quin quolibet die dari possit,& satis est illi,vel suis dependentiis certum tempus non esse præfixum hæc not.voluit hic gl.in ver.benedici.& de hac benedictione abbatis,vide quod not.in d.c.cũ cõtingat.& in c.tuam.nam aliqui voluerunt eam esse omnino simplicem, sed ex priuilegio competit abbati benedictio,vt possit mino-

* res ordines conferre, non autem ex vi benedictionis. *cõiter* tamen tenetur, q hic not.in gl.& fortè propter prædicta,quia benedictio abbatissæ est simplex.Nõ necessitatur quælibet abbatissa ad eam suscipiendam,sed si consuetudo monasterij dunta
18 xat hoc habet.†An autẽ ista benedictio sit iterabilis , vide hic in gl.præal.quæ sentit, q iterari nõ debet,ad instar benedictio-
19 nis nuptiarũ,&c.¶†Corrupta non potest eligi in abbatissam, si tamen promoueretur per habentem potestatem , puta per Papam,non debet benedici.vt in c.iuuenculas.20.q.1.hoc no. gl.hic in verbo rationabilis.Et pro hoc quod dixi de Papa,vide
20 quod in simili no.gl.in cle.1.de elec.¶†An abbas non faciens se benedici infra annũ cedat à iure suo,sicut de abbatissa cauetur hic?Solut.gl.hic in ver.cecidisse.not.dicit, q non,quia hoc non exprimitur in eis,sed solũ in abbatissis.licet enim masculinum comprehendat fœmininum,non tamen econtra.vtl.si ita scriptum.ff.de leg.2.hæc gl.præal.quam not.sing.quia facit
21 ad multa.Et primò nota eam,quo ad principale dictũ.†Secũdò, q dispositũ in abbatibus & monachis habet locum in abbatissis & monialib.in his,quæ eis congruere possunt,secus econtra,vide tamen quod no.in l.2.seu finali.C.de ind.vidu.tollen.
22 ¶†Quòd ista verba sit quis cõtentus tali comitiua seu tali re, &c.intelliguntur negatiuæ,vt vltra non habeat, & hoc innuit
23 verbum,contentus. ita no.gl.in vẽr.duobus.quã no.¶†Quòd tam ecclesia cathedralis,quã alia inferior suæ diœcesis possit dici ipsius episcopi,vide hic tex.iuncta gl in ver.suæ.quam no.
24 ¶†Licet in ista cle.præfigatur episcopo seu ordinario certus numerus personarum in visitatione monialium , non tamen per hoc intelligitur restrictus numerus procurandorum statuus in c.cum apostolus.de censi.litera autem ista debet intelligi de numero intromittendorum in c.tẽpore visitationis.hoc
25 voluit not.hic gl. in ver. contentos. ¶†Non est locus pœnæ excommunicationis hic positæ contra impedientes volentes visitare monasteria monialium,nisi præcedat monitio, vt desistant ab illato impedimento : hoc voluit gl. in ver.impedire. quæ etiam quærit,an requiratur monitio specialis, an vero sufficiat generalis,& non firmat.

¶De religiosis domibus. Rubr.

CAP. I.

1 *Ordines beati Francisci tres sunt.*
2 *Primus ordo beati Francisci est masculorum,qui omnia religionis substantialia profitentur.*
3 *Secundus ordo Beati Francisci est monialium sanctæ Claræ, quæ licet omnia profiteantur,habent tamen proprium in communi.*
4 *Tertius ordo Beati Francisci est masculis & fœminis communis promittentib. tantum obedientiam,& non regulam,sed quendam modum viuendi habere dicuntur.*
5 *Religionis tria substantialia non profitentes,non propriè regulares, neque strictè religiosi dicuntur.*
6 *Prædicare non licet fœminis,nec laicis maribus,nec clericis non curatis,vel priuilegiatis.*
7 *Prædicare an possint fœminæ,& laici masculi ex commissione habentium curã.*
8 *Humilitas quid sit vnde dicatur,& de tribus eius gradibus.*

1 2 Vm de quibus.†Tres sunt ordines Beati Frãcisci.†Primus masculorum,qui profitentur omnia substãtialia religionis cuiusiubet,& iste est strictissimus , de quo in cle.exiui.de
3 verb.sig.†Secundus est S.Claræ sororum,quæ etiam proficentur illa substantialia,sed differunt à primo.quia istæ habẽt proprium in communi,quod non habet primus ordo minorum.
4 †Tertius est ordo masculis & fœminis cõmunis,in quo existẽtes promittunt obedientiam,& habent quandam regulã non propriè quo ad tria substantialia,sed quendam modum viuendi per sedem apostolicam approbatum.Et hoc voluit gl.hic in ver.obedientiam.quę solet quotidie allegari.Sed tu vide aliam pleniorem in cle.cum ex eo.ff.de sent.exc. quæ inter cætera dicit, q iste tertius est pro viuentibus in coniugio,tamen secundum modum viuendi eis datum abstinent certis diebus qualibet septimana à toro.†Et no.ex prædictis, q nõ profitẽtes tria
5 substantialia non dicuntur propriè, habere regulam,sed quendam modum viuendi,& per consequens nõ dicuntur propriè regulares,nec etiam propriè & strictè religiosi,vt no.super rubrica,de regula.& hoc tene menti.¶†Nedum fœminis & laicis maribus prædicare non licet, sed nec etiam clericis qui nõ
6 sunt curati,vel priuilegiati,arg.in c.cum ex iniuncto.de hæreti. iuncta cle.dudũ.de sepul.vide hic gl.in ver.prædicent. & quod
7 no.gl.in cle.1.de regula.vbi aliquid tetigi.†An autem laici masculi & fœminæ possint prædicare ex commissione habẽtium
8 curam,vide quod no.gl.in c.adiicimus.16.q.1.¶†Quid sit humilitas & vnde dicatur,& de tribus humilitatis gradibus,vide hic

hic bonam gl.in verbo,humilitatis.

CAP. II.

1 *Occupatores & vsurpatores rerum ecclesiarum, & hospitalium possunt super illorum repetitione conueniri coram ecclesiastico,& qua actione.*
2 *Hospitalium rectores vltra victum & vestitum non possunt redditus & fructus in vsus suos conuertere.*
3 *Papa solus quomodo & quando possit alterare vsum eorum, quæ per fideles locis ecclesiasticis & religiosis donata sunt.*
4 *Hospitalia religiosa ad alium,quàm ad ordinarium pertinere non possunt , nisi fundator de consensu ipsius ordinarij hoc statuerit , vel consuetudine legitimè præscripta fuerit inductum.& nu. 5.*
6 *Consuetudo vt inducatur contra ius alterius, requiritur titulus , qui tamen potius præscriptio est.*
7 *Episcopi licet possint aliqua iura remittere ecclesiis vel hospitalibus, visitationem tamen & correctionem à se abdicare nequeunt.*
8 *Hospitali præsidentis negligentiam episcopus supplere potest,& quibus mediis de tali negligentia constet.*
9 *Iniungo & opottet,ista verba sumpsiunt præceptum.*
10 *Hospitalibus præfici possunt,non tamen in titulum,nedum clerici seculares , sed etiam laici filios vel vxores habentes,nisi sint suspecti de dilapidatione.*
11 *Hospitalium rectores quales esse debeant, alias eorum electio est ipso iure nulla. nu.12.*
13 *Hospitalibus religiosi præfici non possunt, & quare.*
14 *Hospitalibus monasterio subiectis qui præfici debeant.*
15 *Hospitalia vt clericis secularibus in titulum conferantur,consuetudo non valet, nisi in duobus casibus.*
16 *Hospitalia rectorib. an in perpetuum,an quandiu placuerit,committi possint.*
17 *Rectores hospitalium ad instar tutorum & curatorum quæ præstare teneantur.*
18 *Tutores & curatores qualia iuramenta præstent.*
20 *Inuentarium non solum de rebus mobilibus,sed etiam immobilibus debet confici.*
21 *Rectore hospitalium an teneantur reddere rationem etiam non petitam.*
22 *Prouisio facta clericis de hospitalibus in beneficium est ipso iure nulla.*
23 *Hospitalia militarium ordinum & aliorum religiosorum à quibus sint exempta:& à quibus non.*
24 *Consuetudine in hospitalibus si qua introducta fuerint, seruari debent, & ea cessante reguntur sub parochia,in qua sita sunt.*
25 *Hospitale vt sit religiosum & perpetuum,altaréque & cœmeterium habeat,requiritur auctoritas episcopi.*
26 *Hospitale sine auctoritate episcopi ædificatum,religiosum non est.imo potest rectorem quandocunque pœnitere.*

1 Via contingit.†Occupatores & vsurpatores bonorum ecclesiarũ seu hospitalium possunt super illorum repetitione corã iudice ecclesiastico conueniri. hoc voluit gl. hic super ver.excutere.allegat c.cum sit generale.de fo.comp.& vide tu latius de materia & qua actione sit agendum coram iudice ecclesiastico cum laici sint rei,& in c.ſi clericus laicum.de fo.comp.&
2 in d.c.cum sit.†Hospitalium rectores non possunt vltra victũ & vestitum fructus & redditus conuertere in vsus proprios etiam si fructus sint à solo separati,vide hic tex.iuncta gl. in ver.
3 vsus suos.†Solus Papa potest alterare vsum eorum quæ per fideles locis ecclesiasticis,& religiosis donata sunt.tex.est hic val de not.qui quotidie allegatur iũcta gl.in ver.non ad aliũ.quod intellige si ad alium vsum illa bona conuerti possunt.si autem conuerti nequeunt.vide quod le.& no.in c.nos quidem.de testa.& hic per do&.& per Io.de Ligna.post Bart. super cle.exiui
4 de paradiso.¶†Hospitalia religiosa pertinere ad alium quàm ad ordinariũ non possunt,licèt fundator aliud statuerit in fundatione,sed oportet, q hoc statuatur per ordinariũ de cõsensu patroni.& idẽ dic de aliis onerib.hospitali annectendis.& hoc apertè sentit gl.hic in ver.apposito.alleg.bo.tex.in c.cum dilectus.de consuet.& alia allega.in ea,& vide quod in illis iuribus
5 nota.¶†Hospitalia possunt pertinere ad alium quàm ad ordinarium loci,ex consuetudine legitimè præscripta, si fuit obseruata spacio 40.anno.cum titulo,nisi sit tãti temporis de cuius
6 initio,&c.vide hic gl.in ver.legitimè.Et ex ea no. q †ad cõsuetudinem inducendam contra ius requiritur titulus. Sed tu dic melius quod hic nõ loquitur tex.de cõsuetudine propriè sumta,sed impropriè quæ potius est præscriptio , cum per eam detrahatur iuri ordinarij,& applicetur speciali personæ, simile in c.nõ est.de cõsuetu.li.6.iuncta gl.& vide omnino q ibi de hoc
7 not.per Io.An.¶†Licet episcopi possint aliqua personalia iura remittere vel conferre ecclesiis,vel hospitalibus,visitationẽ tamen & correctionem à se abdicare non possunt, vide hic gl. in ver.sedis apostolicæ.& dic,vt plenè leg.& not. in c. cum venerabilis.de censi.vbi per Io.An.sed not.gl.respectu hospitaliũ.
8 ¶†Ordinarius loci supplet negligentiã præsidentis hospitali etiam exempto.& constare potest de negligentia ex facto notorio,de censi.c.Romana.§.notoria. vel per assignationem termini ad hoc præfixi,& elapsi.facit q in simili nota. in c. ex parte asten.de concess.præb.hoc notat gl.hic in ver.negligentia.iũ
9 cto tex.†Verbum,iniũgo,sapit præceptum,vi de gl.hic in ver. iniũgimus.Idem dic de verbo oportet,vt in l.3.C. de iureiu. &
10 per Bar.in l.admonendi.ff.eo. ti. ¶†Hospitalibus præfici possunt,non tamẽ in titulum,clerici seculares, vt innuitur satis in tex.in ver.vt autem præmissa.in prin.ipsius.§.ad idem. 8.q.2.c. quidam.laicis etiam eorum administratio deputari poterit,licet rector habeat curam pauperum,& familiæ hospitalis extra potestatem clauium.d.c.quidam. Et in prima editione huius concilij fuerat prohibitum , ne laicis habentibus filios. vel vxores,ex quibus possent verisimiliter filios procreare, talia loca conferrentur, q postea fuit sublatum, vt no. dicit gl. hic , in ver.secularibus.in fi.Ex quo infertur, q etiã talibus laicis hospitalia conferri possunt,quod credo verum: nisi sit verisimile q per filios vel vxores bona hospitalium dilapidarentur. ar. in c.
11 de syracusanæ.28.dist.¶†Nota tamen hic sing.text.in ver. sed eorum.quales debent esse rectores hospitalium , debent enim esse viri prouidi idonei & boni testimonij, qui sciant,velint & valeant loca ipsa,bona eorum ac eorum iura vtiliter regere,& eorum prouentus &redditus in personarum vsum miserabiliũ fideliter dispensare,& quod in vsus alios bona prædicta cõuertere præsumptio verisimiliter non existat.& no.sing.hæc vltima verba,probatur enim quod supra dixi, quod talibus suspectis non debent talia hospitalia conferri q expressius tenet gl.
12 in ver.iuramenta.in fi.†Et aduerte ad aliud singulare, quod si non de talibus personis fuerit facta prouisio,est ipso iure nulla, vt hic in dicto verbo,vt autem in fi.incta gl.in verbo attẽta-
13 tum.†Religiosi autẽ talibus hospitalibus præfici nõ possunt, nisi habeant curam animarum,quæ consistit in potestate clauium,quia religiosus non potest extra monasterium intitulari,nisi propter curã.de reg.c.super eo.& hic no.gl. præal. quam
14 tene menti.¶†Quid autem si hospitalia talia sint monasterio subiecta.vide per Fed.in consiliis suis & tetigi in c.quod Dei ti
15 morem.seu,in c.cum ad monasterium.de statu regu. †Nõ valet consuetudo vt hospitalia conferantur clericis secularibus in titulum,tex.sing.est hic in ver.vt autem præmissa. iuncta gl. in ver.reprobamus.in duobus tamen casibus cõtentis in d.ver. vt autem.possunt in titulum cõferri.Primus est, cum in illorũ fundatione fuit hoc statutum.Secundus cum per electionem prouidetur hospitali de rectore,tũc tamen electio est per supe-
16 riorẽ cõfirmanda vt no.gl.hic in ver.electionem.¶†Quomodo autem dicatur in titulum conferri vide gl. hic in ver. committatur ¶An ista hospitalia committantur rectoribus in perpetuum.i.ad vitam ipsorum rectorum,an verò ad tẽpus.ſ.quãdiu placuerit committenti.vide hic bo.in verb.committatus. quæ ponit opiniones.nam quidã vt Inn.q ad tempus ad instar tutorum,& curatorum,& ideo prohibetur hic ne conferãtur in beneficium , quia beneficia de sui natura sunt perpetua. 55. dist.c.præcepta.Glossator dicit,quod hanc lect.non recepit cõsuetudo,& q hodie,sicut olim,instituuntur perpetui rectores in talibus locis,vide per Io.de Lig.qui dicit,quod ex causis leuibus possunt tales remoueri,& latius per eũ hic.†Rectores hospitalium ad instar tutorum & curatorum iuramentum præstare & de locorum ipsorum bonis inuentaria cõficere,& his quibus subsunt loca huiusmodi,vel deputandis ab eis, annis singulis de administratione sua tenẽtur reddere rationem vt est tex.
18 hic not.in versi.vt autem.in fi.¶†Qualia autẽ iuramenta præ-
19 stant tutores & curatores,vide hic in ver.tutorum. ¶†An rectores hospitalium teneantur satisfare, vide per gl. hic in ver. iuramentum.quæ concludit,quod non ad instar tutorum,qui ex inquisitione dantur.Et si tales essent suspecti , nõ debent eis
20 hospitalia conferri,vt hic in tex.& gl.præal.¶†Non solum de bonis mobilibus,sed etiam immobilibus, debet inuentarium confici,vide in Spe.de instru.edi.§.fi.ad quem gl.hic se remittit
21 in ver.inuentaria. ¶†An isti rectores hospitalium teneantur reddere rationem etiam non petitam,vide hic bo.gl.in verbo, annis singulis.quæ concludit,satis esse, q requisiti rationẽ reddant,quam gl.bene no.iuncto text. ad similes quæstiones cum quis arctatur per statutum reddere annis singulis rationem. Et aduerte, quia hanc rationem non tenentur reddere orphanis seu pauperibus,sed ordinariis quibus subsunt vt in tex.& in gl.
22 in ver.reddere.¶†Prouisio facta clericis secularibus de hospitalibus in beneficium duobus casibus hic exceptis est ipso iure nulla.Idem si fit non in beneficiũ personis non habentib. qualitates hic in tex ꝑtẽras quas ſ.retuli.ad hoc vide tex.hic in ver.
23 vt autẽ.iũ.gl.in ver.attentatorũ.hæc no.¶†Quod hic cauetur de suppletione ordinariorũ,& quod hospitalia non conferantur in titulum,de iuramento præstando rectoribus & rationc reddenda,& inuentario cõficiendo,locum non habet in hospitalibus militariũ ordinum.& aliorum religiosorum,debet tamen

mẽ in eis obseruari, quod hic dicitur in §. præmissa. vide hic gl.
24 in ver. præmissa. ¶†Hospitalia, quæ consueuerunt ab antiquo habere altare vel altaria, & cœmeterium, vel presbyteros celebrantes, & sacramẽta ecclesiastica pauperibus ministrantes, de fendi debent, & conseruari in illa antiqua cõsuetudine, cessante autem antiqua consuetudine, tunc hospitalia, & ipsorum familiæ, & pauperes inibi degentes, sunt de parochia ecclesiæ in qua sita sunt, ita ꝙ parochiales rectores de iure communi ministrabunt sacramenta. vide hic tex. no. in fi. iuncta gl. in verbo,
25 parochiales. ¶†An hospitale possit erigi & ædificari sine auctoritate episcopi, vide hic bo. gl. in ver. altare. quæ concludit, ꝙ ad hoc vt sit religiosum, & perpetuum, requiritur auctoritas episcopi præsertim vt habeat altare vel altaria, & cœmeteriũ, & aliquod ius parochiale. Si enim interessit episcopi auctoritas, tunc cum sit religiosum, vt in c. ad hæc. & in c. quia. de reli. do. poterit concedi per episcopum altare. cœmeterium, & ius parochiale. ar. in c. 2. 5. de præb. in cle. de iure autem communi
26 ista non competunt hospitali. †Si autem nõ interessit auctoritas episcopi, tunc nõ est religiosum nec perpetuum sed est in libera facultate ædificantis: potest enim quilibet domũ suam vel partem domus ad hospitalitatem pauperum disponere, & pœnitere quandocunque, & vide de hoc no. per Inn. in c. inter dilectos. de dona. & facit c. vnicuique fidelium. de conse. dist. 1.

¶De iure patronatus. Rubr.

CAP. I.

1 *Diœcesanorum appellatione licet regulariter in materia noua non veniant inferiores prælati, limita tamen dupliciter vt per Abb.*
2 *Præsentandi ius habentes vt præsentato, congruam fructuum portionem assignet iuxta dispositionem huius cle. in quibus præsentatibus habeat locum, & in quibus non.*
3 *Electionis alicuius actus perditio potest dici pœna.*
4 *Clausula, conscientiam tuam oneramus, licet operetur, vt de iustitia vel iniustitia commissæ causæ quæstio referri non possit, nec commissarius appellationi deferre teneatur, superior tamen ad quem, emendabit male factum.*

1 VConstitutio. †Appellatione diœcesanorum in materia noua nõ veniunt inferiores prælati, licet habeant ordinariam, vide hic gl. in verb. diœcesanis. quæ quotidie solet allega. similis gl. est in cle. 1. de vit. & ho. cler. sed tu limita omnino, vt dixi in cle. 1. de for. comp. & si aliquid per legem viuam, aut mortuã. sub certa forma siue clausula decreti irritantis mandatur alias habenti potestatem, transgressio præcepti non vitiat actum, secus si sit non habenti potestatem, sed ex nouo mandato illam recipit, ita sing. voluit hic gl. in verb. inhibentes. ¶Et primum distinctionis membrum probatur in c. dilectus. 2. de præb. & c. si soli. de concess. præb. li. 6. ¶Secundum probatur in d. c. si soli. & c. cum dilecta. de rescr. & c. venerabili. de off. del. hoc verum, nisi prohibitio habeat perpetuam prohibitionis causam, vt in l, non dubium. C. de legi. & 10. dist. c. vides. & hoc voluit præal. gl. in fi. sui, quam not. multum. & de hoc vltimo vide quod no.
2 gl. in c. tua. de spon. duo. ¶†Dispositio cle. istius locum non habet in quibuslibet religiosis & clericis habentibus ius præsentandi duntaxat, quia rector non partem, sed omnes prouentus haberet, sed locum obtinet in habentibus præsentationẽ vna cum dominio temporalium, vt in §. sane. satis innuitur, & hic
3 voluit gl. in ver. ius præsentãdi. ¶†Perditio electionis alicuius actus potest dici pœna illi, qui talem optionem perdit, hoc innuit iste tex. iuncta gl. in ver. in pœnam. & hoc not. habes enim vnum modum, per quem dispositio potest dici pœnalis. Idem dic in reiteratione actus in odium agentis inducta, vt est text. iuncta gl. in c. cognoscentes. de constit. & in c. decet. de immu
4 nitate cleri. li. 6. ¶†Vbicunq; super aliquo acta oneratur per superiorem conscientia commissarij, non potest de iustitia vel iniustitia actus referri sibi quæstio, & si appellaretur, non tenetur commissarius appellationi deferre, vt est gl. not. in ver. & oneramus. & idem not. gl. in c. statutum. §. assessorem. de rescr. li. 6. vnum tamen sing. addit gl. hic, ꝙ licet appellatio isto casu non deferat, seu deuoluat causam ad superiorem, nec suspendat potestatem commissarij, ex quo suæ conscientiæ relictum est superior, tamen ad quem est appellatum, emendabit quod male factum est. ar. c. pastoralis. de electio. & sic appellatio est omnino frustratoria hoc casu, & habes modum singularem impugnandi processum iniustum illius, cuius conscientiæ negotiũ commissum fuit. Et nescio alibi istam gl.

CAP. II.

1 *Patronus ita efficitur is, qui aliquid possuit ad dotem ecclesiæ, sicut qui plus contulit.*
2 *Patroni vnius vocem vnam habentis hæres vocem vnam habebit, & duorum hæres duas, & sic de similibus.*
3 *Patronus an habeat præsentare clericum, sicut præsentare rectorem.*
4 *Patroni plures possunt inter se conuenire de præsentando rectorem alternis vicibus.*
5 *Libere, hæc dictio excludit alterius consensum, & siue vacet ecclesia, siue non.*
6 *Patroni plurium ecclesiarum possunt inter se iura illa diuidere, vt scilicet, vnus sit patronus in vna, alius in alia, secus in patronatu libertorum, & quare.*
7 *Episcopi consensus non requiritur in permutatione iuris patronatus, licet secus sit in donatione fienda in seculari persona.*
8 *Patronus potest præsentare nedum plures successiuè, sed etiam simul, optio tamẽ eligendi episcopi est.*
9 *Patronus plures præsentando non potest magis pro vno instare, quàm pro alio, secus tamen si ratione ecclesiæ præsentaret.*
10 *Patronus plures potest præsentare alternatiuè, licèt electio alternatiuè fieri non possit.*
11 *Plures, ista dictio, licèt ad minus comprehendat duos, potest tamen quoscunque comprehendere, in quibus sit eadem ratio.*

1 DLures. †Is, q̃ ad dotem ecclesiæ aliquid posuit, ita patronus effici videtur, sicut ille, qui plus contulit, ita dicit gl. magna hic, & principaliter posuit gl. not. 63. dist. c. 1. puto tamen, ꝙ pinguior sit vox illius, qui plus contulit, sicut in simili dicit gl. in pluribus hæredibus vnius patroni ex inæqualibus partibus, vt pinguior
2 sit illius vox, qui plus habet in hæreditatem. quod not. ¶†Heres vnius patroni habentis vnam vocem habebit vnam vocẽ, si autem est hæres duorum habentium duas voces, habebit pariter duas voces, & sic de similibus, vide hic per gl. magnã iuncto tex. ¶†An patronus habeat præsentare clericum, sicut præ-
3 sentat rectorem, vide hic gl. in ver. rectoris. quæ sentit, ꝙ sic, licet dicat de hoc esse opiniones in c. postulasti. eod. ti. vbi vide.
4 †Plures patroni possunt inter se libere conuenire de præsentã-
5 do rectorem alternis vicibus, vt est hic text. singu. †Et per hoc verbum liberè, positum in textu arguit hic gl. not. in ver. libere. quod hoc fieri poterit sine superioris auctoritate. Item siue vacat ecclesia tempore cõuentionis, siue non. Et hæc nota pro intellectu huius verbi liberè, vt excludat alterius consensum, & solennitates. idem no. in c. licet episcopus. de præb. li. 6. & in
6 c. de multa. eo. ti. ¶†Patroni plurium ecclesiarum inter se possunt illa iura diuidere, vt s. vnus sit patronus in vna, alius in alia licet secus sit in patronatu libertorũ, talis. n. patronatus inter patronos diuidi non potest, licet alimentorum præstationes diuidere possint. ff. famil. ercis. l. quædam. & ff. de adimen. leg. l. 3. Et hoc ideo, quia fortius est iuspatronatus libertorũ, quàm ecclesiarum. Vnde illud non alienatur istud sic, illud transit in suos etiam non hæredes, ff. de iu. pat. l. filij. istud non. hæc not. voluit hic gl. præal. in ver. libere. & vide quod not. de prædictis in c. 1. & c. cum secundum, de iure patro. Et pro priori dicto facit, quia sicut permutatur patronatus cum patronatu, vt no. in d. c. cùm secundum. ita pars patronatus vnius ecclesiæ cũ parte quam habet compatronus in alia, vt quod iuris est de toto, &c. & hoc voluit præal. gl. in fi. quam not. Et pro his omnibus
7 facit iste tex. in 2. parte. ¶†Et aduerte, quia in permutatione non requiritur consensus episcopi, licet secus sit in donatione fienda in seculari persona. & pro hoc c. 1. eo. ti. lib. 6. & vide hic bo. gl. in ver. relicti. quam nota, & satisfacit iste tex. in argumẽtum in 2. par. iuncta gl. in ver. libere. ¶†Patronus potest hodie
8 præsentare nedum plures successiuè, sed etiam simul optio tã-
9 eligendi vnum ex illis datur episcopo, †nec potest patronus magis instare pro vno, quam pro alio. vide tex. sing. iuncta gl. in ver. præsentare. & hoc intellige in patrono laico, vel in clerico præsentante iuri patrimonij, secus si præsentatur ratione ecclesiæ, tunc enim non admittitur in eo talis variatio, vide hic gl.
10 præal. in fi. iuncto tex. in c. cum autẽ. e. tit. ¶†Potest patronus plures præsentare alternatiue licet electio alternatiue fieri nõ possit, vt in c. 2. de electio. li. 6. vide gl. hic in verbo, præsentare.
11 ¶†Dictio, plures, licet ad minus comprehendat duos, vt in regula, pluralis, de reg. iu. li. 6. potest tamen comprehẽdere quotcunque, in quibus sit eadem ratio. vt not. hic dicit gl. in verbo, plures. tam in principio c. quam in fi. de dictione plurium, vide bo. tex. in c. christianos. 34. dist. comprehẽdit enim ex proprio significatu vltra duos, &c. dic vt ibi.

¶De censibus, procurationibus, & exactionibus. Rubr.

CAP I.

1 *Constitutio noua loquens de religiosis non vendicat sibi locum in aliis, licet eadem sit ratio.*
2 *Episcopalibus iuribus qui est obnoxius, tenetur etiam ad procurationem.*
3 *Concilium Viennen. in quo fuerunt editæ plures clementinæ, non durauit nisi per sex menses.*
4 *Priuilegium ecclesiis concessum potest Papa tollere, seu decurtare.*

CVM

1 VM sit. †Cõstitutio noua loquẽs de religiosis nõ vendicat sibi locum in aliis, supple licet sit eadem rõ. ga aliàs nõ foret dubiũ, vide hic gl. in ver. religio-
2 sis: q̃ no. sed vide tu gl. & ꝙ ibi dixi in cle. 1. de resci. ¶†Quj ex parte tenetur ad iura episcopalia, tenetur etiam ad procurationem, vide hic tex. in ar. iuncta gl. in ver. episcopalia. sed vide
3 tex. in c. conquerente. de offi. ord. ¶†No. ꝙ conciliũ Viẽnẽn. in quo fuerunt editæ plurimæ ex istis clementinis, nõ durauit nisi per sex menses, & parũ vltra, vide hic gl. in ver. In posterũ. ¶Potest Papa priuilegium ecclesiis cõcessum tollere seu decurtare, vt hic in fi. iun. gl. fi. vide tñ, qd legiẽ & no. in c. nulli. de sent. exc.

CAP. II.

1 *Visitatio sicut per compositionem tolli non potest, ita nec procuratio.*
2 *Compositio facta super modo procurandi, vel modo procurandorum, valet.*
3 *Pastoralis boni est tondere pecus, non deglutire.*
4 *Fragmentorum appellatione quæ veniant.*
5 *Prælatus procurationem ex debito recipiens an possit pauperibus erogare fragmenta, quæ tam in mensa sua, quam familiarium suorum colliguntur.*

1 ADnostrum. †Non valet compositio per quã tollitur procuratio debita visitantis sicut. n. visitatio per ꝓpositionem tolli non potest, ita nec ipsa procuratio visitationi annexa. ar. in ca. cũ ex officij. de
2 præscrip. †Sed compositio facta super modo procurandi, vel numero procurandorũ bene valet, & hoc modo potest intelligi tex. iste, hoc voluit gl. notabilis hic super ver. compositiones.
3 quam nota. ¶†Boni pastoris est tondere pecus, non deglutire, hoc rescripsit quidã sapientissimus Iberus suadentib. præsidib. quincias onerari tributo, vide hic gl. supradictã. In ꝓriũ tñ facit tex. iuncta gl. in c. constitutionem. de regula. li. 6. gl. tñ in cle. ne in agro. de statu. reg. facit pro & contra. ¶Pro Italicorũ prouerbio vide hic gl. in ver. gratiose. quæ dicit non respiciendũ dentẽ equi donati, & facit qd in simili hr̃ in l. ad res donatas. ff. de ædi-
4 edic. ¶†Appellatione fragmentorum non veniunt ea, quæ integra remanserunt in mensa, dicuntur enim fragmenta à frãgo frangis, & sic comprehẽdit ea, quæ fracta sunt, vide hic bonã gl.
5 in ver. fragmẽta. ¶†Prælatus procurationem recipiens ex debito potest pauperib. erogare fragmenta, quæ tã in mensa ꝓpria, q̃ familiarium suorũ colliguntur. Si autem procurator gratiose qa nõ declinat ad locum pro visitationis officio exercendo, est dubiũ nũquid hoc idem possit. gl. tamen sub dubio forte, vr̃ tenere, ꝙ idem sit, quod in præcedenti cãsu, quasi fragmenta ipsa videatur esse largita, hoc voluit gl. notabilis hic super ver. fragmenta. Ex quo videtur idem dicendum in priuatis familiariter & gratiosè receptis ex idẽtitate rationis. Sed ego dubito tã in prælatis, q̃ id priuatis: quia recipiens gratiosè ad prandium, vr̃ velle solum donare quod recepti consumere possunt per se, nõ autem omnia quæ apponuntur ante eos, complura soleant causa honoris opponi, quàm sint necessaria ad comestionẽ; vnde durum vr̃, ꝙ innitatus seu gratiosè receptus possit dare pauperibus fragmenta quæ supersunt, cum vxor, quæ videtur domina domus, non possit dare eleemosynam de rebus mariti inuito marito, vt no. hic in ca. admonere. 33. q. 2.

CAP. III.

1 *Iubeo, hoc verbum est præceptiuum, & obligat ad peccatum.*
2 *Vectigalia etiam laici soluere non debent pro rebus, quas ad vsum proprium deferunt, & in multis aliis casibus.*
3 *Vectigalia soluere tenentur clerici pro rebus, quas deferri faciunt causa negociandi*
4 *Publicanos inter, & deferrentem rem ecclesiæ, si contentio oriatur super illis rebus, vel personis ecclesiasticis, quibus casibus iuramento deferentium sit standum.*
5 *Vectigalia recipientes à clericis sponte soluentibus non incidunt in pœnas, de quibus hic.*
6 *Italia tota quare interdicta sit, & quare clerici in ea celebrantes sint irregulares.*
7 *Iudex non debet declarare quem incidisse in pœnam constitutionis, illo prius non vocato.*
8 *Appellare quamuis à pœna legis non liceat, à sententia tamen declarantis quem incidisse, appellatur.*
9 *Citatus sub pœna vt compareat certa die, potest si non comparuit declarari contumax, & absque alia citatione efficitur pœna.*
10 *Contumax verus qui dicatur.*
11 *Citatio facta non præsumitur, ex quo de ea in actis non apparet.*
12 *Notorium id dicitur, quod constat ex actis.*
13 *Publicanum superior declarare potest in pœnam incidisse, etiam non conquerente eo, qui exactus soluit.*
14 *Restituere vbicunque quis aliquid tenetur, non sufficit cauere de restituendo.*

1 PRæsenti. †Verbũ, iubeo, est præceptiuũ, & obligat ex præcepto, vide gl. hic verb. iubemus. Et per ꝓns infertur, ꝙ prælati non obseruãtes huius clementinæ dispositionẽ, peccãt mortaliter, vt in
2 c. quod præcipitur. 14. q. 1. iuncto. c. 2. de maiori. & obedi. ¶†Etiã laici soluere nõ debẽt vectigalia ꝓ reb. quas ad vsum propriũ deferunt, vt l. vniuersi. C. de vectiga. & cõmi. & vid gl. ĩ ver. proprij. dic tamen ꝙ in fauorem laicorum non sunt pœnæ hic adiectæ, & in ca. quamquã. de censi. li. 6. proditæ, sed in fauorẽ clericorum & ecclesiarũ tantũ, vt hic & in d. c. quamquã. Et multos alios casus, in quib. vectigalia non soluuntur, vide per no. in
3 l. 4. ff. de publ. ad qua gl. hic se remittit. ¶†Ecclesia & clerici tenentur soluere vectigalia pro rebus quas deferunt seu deferri faciunt causa negociandi. videtur hic text. à contrario. & in c. quãquam. de censi. li. 6. & bo. gl. hic in ver. non negotiandi. vide
4 tñ per Fed. de Se. in opere consiliorũ suorũ. ¶†Si inter clericũ deferentẽ ꝓpria vel ecclesiæ, & leuatorem prædagij est contentio vt quia ille negat eũ clericum, vel dicit res deferri negociationis causa, quia graue esset iudicem semper adire pro fide huius rei facienda, debet huius contentio committi iuramẽto deferentium, vel suorum nunciorũ, si qualitas personarum nõ dissuadeat, vel nisi de contrario fides hr̃ in promptu, facit ca. fin. de iurei. & qd met. cau. ca. vlti. & quo ad personam videtur sufficere, si sit in habitu & tonsura clericali, per decre. si iudex. de sent. exc. li. 6. hoc vlut gl. no. hic in ver. non negociandi. Ex prædictis nota singulariter casum, in quo stat iuramento partis absq; alia
5 probatione & hoc propter difficultatem probandi. ¶†Recipientes vectigalia à clericis sponte soluentibus non incidunt in pœnas, de quib. hic, & in cap. quanquam. e. ti. li. 6. per tex. ibi, exigunt vel extorquent. & hoc voluit hic gl. in verbo. extorquent. Quod forsan tota Italia interdicta est, quia in ipsis ciuitatib. exiguntur vectigalia à clericis & ecclesiis s̃ dispositionẽ istius cle. & d. c. quamquã. e. ti. li. 6. hoc voluit gl. hic in ver. interdicti. quã singulariter no. Et p consequens etiã infero ꝙ oẽs clerici palam celebrantes in dictis ciuitatibus sic interdictis sunt irregulares,
7 per cap is qui. de sent. exc. li. 6. ¶†Nõ debet iudex quẽ declarare incidisse in pœnam constitutionis, illo prius non vocato vt. s. habeat facultatem se defendendi, si vellet negare se in pœnam incidisse, vide hic tex. iuncta glo. in verb. constiterit. & consi-
8 milis gl. est in cle. 2. de pœnis, in ver. constiterit. †Et scias, ꝙ licet alias à pœna legis licitum non sit appellare, vt in c. qa. de appella. tamen à sententia iudicis declarante quem incidisse in pœnam legis appellari potest, quia illa est sententia hominis, & nõ legis, vt dicit gl. notabilis in c. cupientes. §. ꝙ si per 20. de ele. lib. 6. Et ꝙ requiratur declaratio, antequam tiat legis executio, est tex. notabilis in c. cum secundum leges. de hæret. li. 6 & per. Bar. in l. eius delatorem. ff. de iure fis. hæc puto vera nisi constare possit iudici saltem præsumptione legitima illum incidisse in pœnã, vt puta, quia citatus sub pœna, vt compareat certa die, non comparuit, nam presumitur contumax, & illico poterit iudex eo non comparente in termino declarare illum contumacem, & pœna contumacię efficere absque alia citatione, licet ille possit se defendendo allegare causam probabilem quare comparere non potuit hæc probantur in cap. certum 11. q. 3. & in c. 1. de iud. & c. querelam. de procura. & optimè facit quod no. Bar. in l. si finita. §. Iulianus ff. de dam. infec. vbi dicit non valuisse punitionem contumacis ꝓ iudicem factam, quia in actis non cõsta-
10 bat illum fuisse citatũ, cũ nũcius nondũ fecisset relationẽ. †Nã dr̃ contumax verus, qui apprehensus per citationem in termino præfixo non comparuit, vt no. in cle. vnica de dolo & cont.
11 in gl. vbi plenè dixi. †Et ex quo in actis non apparet de comparitione præsumitur non facta, iuxta ea, quæ leguntur & no. in c.
12 qũ ꝙ. de probatio. †Et id, quod constat ex actis, dr̃ notorium vt in c. cum olim. de ver. sig. facit l. pœn. C. de sent. quæ sine certa quant. facit ad prędicta cap. olim. de re iudi. cum ibi no. & quod
13 no. Bar. in l. 1. ff. si cer. pet. & hæc no. †Etiã non conquerente eo qui exactus soluit vectigal potest superior vocato exactore procedere ad declarationem pœnarum hic contentarum, vide gl.
14 hic in verb. Cõstiterit. ¶†Vbicunq; quis tenet aliquid restituere, nõ sufficit cauere de restituẽdo vide hic gl. in ver. restituerit.

¶De celebratione missarum. Rub.

CAP. I.

1 *Clerici non beneficiati in minoribus tantum constituti non obligantur ad horas canonicas.*
2 *Missa non est de septem horis canonicis, quæ ex necessitate per clericos psalli debẽt quolibet die.*
3 *Episcopus non peccat, non audiendo missam quolibet die, & quare.*
4 *Missa quamuis non sit de horis canonicis, distributiones tamen promissis constitui solent.*
5 *Temporum duorum extra habenda est secundum Pythagoram, mane, scilicet & vesperę, eorum videlicet quæ acturi sumus, & eorum quæ gessimus.*
6 *Chorum excusandi causæ rationabiles, quæ sint ante finem officij.*
7 *Missas laici audientes exire non debent ante finem & benedictionem sacerdotis, diebus s. illicet dominicis & solennibus.*

Clerici

Universidad de Sevilla Biblioteca

8 *Chorea vnde dicatur.*
9 *Vasa, vestimenta, & cætera ornamenta ad diuini cultum necessaria, debẽt esse pretiosa pensatis ecclesiarum facultatibus.*
10 *Diœcesani non se intromittunt de iurisdictione minorum prælatorum, nisi in casu negligentiæ.*
11 *Canonicæ horæ psalli, & pulsari debent debitis horis in ecclesiis Cathedralibus, & collegiatis, in aliis autem ecclesiis sufficit, quod officia diuina debitè dicantur licet non cantentur.*

1 RAuti. ¶†Quòd clerici non beneficiati non obligãtur ad horas canonicas. ar. hic ī ver. Ecclesiarũ ministri. & vide hic gl. in ver. Ministri. qđ intellige de constitutis in minorib. ordinib. de quo plenè s. in c. 1. de celebra. missarum. ¶†Missa non est de septem horis canonicis, q̃ ex necessitate per clericos psalli, seu dici debent quolibet die. vt in c. 1. cum ibi not. de celeb. miss. quod patet etiam ex eo, quia etiam episcopi de honestate inuitantur ad illas dicendas vel audiendas, de priui. c. fi. li. 6. hoc ponit gl. hic in ver. canonicas. quã
3 singu. no. præsertim ad intellectum prꝛall. c. fi. vt de honestiate non autem de necessitate, teneatur episcopus quolibet die missam audire, vel dicere, & per consequens non peccat episcopus quolibet die missam non audiendo. ad hoc quod habetur 4. di. c. in istis. §. hæc & si legibus. & per Inno. in c. 1. de vi. & hone. cle. nisi ex contemptu hoc faceret. ad hoc gl. no. in c. quis autẽ. 10. di. quæ dicit non seruantem legem ex consilio loquentẽ, non peccare, nisi hoc facit ex contemptu, quod no. fortius ergo idẽ dicendum in prælatis inferioribus, vt non peccent missam non
4 audiendo quolibet die. † Et quamquam missa non sit de horis canonicis, folent tamen pro missis vt pro horis canonicis distributiones instituí. vt no. prꝛall. gl. hic alleg. j. de reliq. & venerat.
5 san. cle. 1. ¶†Secundum Pythagoram duorum t[illegible]orum cura habenda est, scilicet mane & vespere, eorum quę aucturi sumus & eorum quę gessimus, notat hic Glo. prꝛall. in ver. canonicas. in fi. De omni verbo ocioso reddituri sumus in die iudicij rationem, vide hic gl. in ver. vana. tex. est no. Hiero. in c. pen. 22. q. vlt.
6 quem vide, quia etiam pulchra alia dicit. ¶†Rationabilis causa exeundi chorum ante finem officij est, si spiritus esset nimis fatigatus & recreationis causa. ¶Item si infirmitas, vel iusta occupatio superueniret vide hic tex. iuncta gl. in ver. rationabili. quam no. iuncto tex. & vide latius no. in c. dolentes. & eo. titu.
7 ¶†Etiam laici missas audientes ante fin. & benedictionem sacerdotis exire non debent. de consecra. di. 1. ca. missas. no. hic gl. in ver. exeundo. quod intellige quando ex præcepto missa auditur, vt puta diebus dominicis vel solennibus. & ita loquitur d. c. missas. cum sequenti, aliàs secus, quia cum tunc omittendo non peccat, fortius idem dicendum si exit ante fin. vt no. in ca. quis. 10. di. Seneca ad Luciliũ epistola. 18. festiuis. maxime diebus animo imperandum est, vt tunc à voluptatib. solus abstineat, cum in illis omnis turba procubuerit, vide hic gl. in ver. vi
8 giliis. ¶†Chorea dicitur à choro, quia chorizantes in suis Iudicris cantilenis, & saltibus, quodammodo tenent chorum, vide
9 hic gl. in ver. choreas. ¶†Vasa, vestimenta, & cætera ornamenta ad diuinum cultum necessaria non debent esse nimis vilis precij seu æstimationis, sed decentia pensatis ecclesiarum facultatibus, vide hic tex. in §. in multis iuncta gl. in verb. indecentibus.
10 ¶†De iurisdictione minorum prælatorum diœcesani non se intromittunt, nisi in casu negligentiæ, & sic non concurrunt cum illis, vide hic bo. tex. in §. ne igitur iuncta gl. no. in verb. inualescant. quam diligenter no. & vide quod no. in c quanto, &
11 cap. vt ab ecclesiarum. de offi. ord. † In ecclesiis cathedralibus & collegiatis debent debitis horis pulsari & psalli horæ canonicæ. In aliis autem ecclesiis non collegiatis debet conuenienter & debitè celebrari officium diuinum diurnum, pariter & nocturnum, quasi dicere velit, quòd in ecclesiis nõ est opus, quòd officium cantetur, sed quòd debitè aliàs dicatur, vide ad prædicta hic tex. in ver. Ne igitur. iuncta gl. in ver. In aliis.

1 DIgnum. ¶†Appellatione pontificium nõ veniũt electi in episcopos & confirmati, nisi etiã sint cõsecrati etiam in concessione priuilegiorum vide hic tex. iuncta gl. no. in ver. pontificium. contrarium videtur sen
2 tire gl. no. in cle. 1. de fo. compe. in ver. Episcopis. dic concordando, vt ibi dixi. ¶†Religiosi domestici commensales Cardinalium, & episcoporum licet valeant ipsis cardinalibus & episcopis in diuinis officiis se coaptare, non tamen in aliis, intellige cõ
3 tra eorum regulam. vide hic tex. iũcta gl. in ver. Officiis. ¶†Religiosus prælatus ecclesiæ secularis debet illam regere secundũ officium clericale, non autem monachale, & sic coaptat se in diuinis officiis illi ecclesiæ, ad quam translatus. est vide hic bonã gl. in ver. licitæ. quæ allegat multas alias concordantias, & optimè pro hoc dicto facit ratio c. illa. 12. di. Ad quamlibet ecclesiã accesseris, eius ꝙsuetudinẽ serua, si nõ vis esse cuiquã scãdalum
4 nec quẽquã tibi. vt ibi latius hꝛ. ¶†Clericus domesticus ꝙmensalis alicuius prælati non potest in diuinis officiis se illi coaptare, fallit fauore Cardinalium & episcoporum, cum ex speciali indulgentia hoc illius concedatur; secus ergo de iure communi vt hic in fin. literæ, iuncta gl. in ver. indulgemus. † Priuilegiũ
5 autem vni concessum non debet ad alias personas trahi vt in c. sane. de priuile. & c. petisti. 7. q. 1.

¶De baptismo & eius effectu. Rubric.

1 *Aula dicitur sala, vel ꝙspaciosum habitaculum communiter quatuor habens alas.*
2 *Princeps quis dicatur, maxime in priuilegio principibus tributo, & vnde dicatur largè, scilicet sumpto vocabulo.*
3 *Princeps strictè sumptus quis dicatur.*
4 *Argumentũ valet ab ordine literæ adeo, vt primò nominatus censeatur dignior.*
5 *Dux, Marchio, Comes, Capitaneus, & vasallus, quis dicatur.*
6 *Principatus nec large, nec strictè sumptus, quis dicatur.*
7 *Verba in priuilegiis, statutis, & similibus dispositionib. non strictè capiuntur, sed debet ex probabilibus coniecturis considerari tacita mens disponentis.*
8 *Tyrannus non includitur in dispositione loquente de principe, & quomodo Tyrannus à principe dignoscatur.*
9 *Liberorum appellatione veniunt filij, nepotes, & descendentes ab eis.*
10 *Filiorum appellatione regulariter non comprehenduntur nepotes, quibus tamen casibus comprehendantur, & naturales non legitimi.*

1 RAesenti. ¶†Aula dicitur sala vel ꝙspaciosum habitaculum cõmuniter quatuor habens alas. vide hic gl. in ver. aulis. qđ no. ad ttatuta. ¶† Quis
2 dicatur princeps maximè in priuilegio principib. tributo, & vnde dicatur, vide hic gl. no. & satisplenam in verb. regnum. quę in effectu dicit quatuor, primò quòd potest sumi largè & tunc ponitur pro quolibet habente dominium seu dominationem populi, & sic quilibet habens aliquem baroniam potest dici princeps, & probatur hoc ex etymologia vocabuli, dꝛ enim princeps à præ, & capio, quasi primum capiens locum seu dignitatem vt probatur in simili in ca. quamuis. de ver. signi. vbi dicitur quòd largè secundum etymologiam vocabuli quilibet qui præest, potest dici præpositus, &c. vt ibi, hinc est, quòd Deus appellatur princeps. Isaie 9. ibi: Deus fortis pater futuri seculi, princeps pacis. Interdum angelus de se dicens Iosue 9. Ego sum princeps exercitus. Interdum Papa. de consec. di. 1. c. corpora. Interdum episcopi. de maio. & obe. c. si qs, vel alij iudices ecclesiastici. 17. q. 4. c. diffiniuit. Itẽ Imperator, de re iud. c. ad apostolicæ, in prin. Item alius principalis populo. de maio. & obe. ca. omnes principes. Itẽ apes & grues dicuntur habere principẽ.
3 7. q. 1. c. in apib. ¶† Secundò principaliter potest sumi strictè prout est principatus quædam dignitas secularis sic vocata, vt principatus Archaiæ, & Salerni, & Tarenti, & his simil. & sic sumitur in ca. fundamenta. §. vt ergo. de ele. li. 6. loquens enim de Imperatore Rege, & principe, submittit de Marchione Duce, Comite, & Barone, vel alio nobili potentatu, per quod videtur ex ordine literæ, quòd princeps maior sit prædictis Marchione
4 Duce, & similib. † & no ex hac parte gl. quòd valeat argumentum ab ordine literæ, vt primò nominatus censeatur dignior, & vide aliam bonam gl. in cap. quorundam. de elect. lib. 6. & ex illa litera sumpto hoc ar. potest notari, quòd Marchio sit dig
5 nior Duce, cum nominetur ante Ducem. † sed tu vide tex. in li. feu. titu. quis dicatur Dux, Marchio, comes, capitaneus, vel vasallus, ibi tam in rubro, quàm in nigro præponitur Marchioni Dux. & ibi habetur, qui dicantur tales, & per gl. in d. cap. fundamenta, in verb. Marchio. & vide etiam ibi glo. in verbo: prin
6 ceps. & in hoc cogita. ¶†Redeo ad glo. istam, quæ tertiò principaliter dicit, quòd potest sumi principatus, nec ita strictè, vt supra, pro notabili potentatu, meritò comparando regiæ dignitati, facit prælleg. decret. fundamenta in fin. & hoc modo

CAP. II.

1 *Pontificum appellatione non veniunt electi in episcopos & confirmati, nisi etiam sint consecrati, etiam in concessione priuilegiorum.*
2 *Religiosi domestici commensales Cardinalium & Episcoporum, licet valeant ipsis Card. & episcopis in diuinis officiis se coaptare, non tamen in aliis contra eorũ regulam.*
3 *Religiosus prælatus ecclesiæ secularis debet illam regere secundum officium clericale, non autem monachale.*
4 *Clericus domesticus alicuius prælati non potest se in diuinis officiis coaptare, nisi cardinalibus & episcopis, quibus hoc simpliciter indultum est.*
5 *Priuilegium vni concessum non debet ad alias personas trahi.*

modo putat gl. nostra capi in isto tex. quasi dicat, non esse verisimile ꝙ capiatur hic ita largè, vt veniat quilibet habens aliq̃ baroniam, cum nimis laxaretur hęc litera, nec videtur de ipsius intentione, cum post reges submisit de principibus, vnde verisimile est, quòd voluit comprehendere magnos principes regibus fore equiparandos, nec etiam est verisimile, quòd voluerit strictè intelligere, vt solum comprehendat habentes dignitatẽ principatus, vt sic excludantur alij magni Duces, Marchiones, & Comites, qui meritò ex magno potentatu possunt principibus æquiparari, habuit ergo tex. respectum ad magnum potentatum & ex his hẽs hanc gl. declaratam vsque ad ver. tyrannos. Ex qua sing. not. quòd in priuilegio contra ius concesso non ea piuntur verba ita strictè, vt capi possunt, sed debet ex probabili
8 bus coniecturis considerari tacita mens disponẽtis. & idem ego puto in statutis, & similibus dispositionibus. ar. huius literæ iuncta gl. g̃ singulariter no. ¶†Quarto hic gl. quærit, an principes tyranni includantur in dispositione huius cle. & singulariter dicit, quòd non, quia tales non merentur dici principes, nã vt habetur Isaiæ 12. Princeps ea, quæ sunt digna principi, cogita. & vt ait Greg. Tyra vnus est, qui in re publica non iure principatur. Et philosophus. 5. Politicorum. Cum princeps tendat ad bonum commune, tyrannis ad proprium, ergo non est princeps. & hæc singu. no. quia faciunt ad multa, & plenissimè de ty
9 ranno, vide per Bar. in tractatu, de tyranno. ¶†Quamquam appellatione liberorum veniant filij, nepotes, & descendentes ab
10 eis, vt l. liberorum. ff. de verbo. signi. † appellatione tamen filiorum regulariter non comprehenduntur nepotes. ita not. dicit hic gl. in ver. liberi. allega. Insti. qui da. tut. posi. in fin. & no. in hoc vlti. gl. idem no. gl. iuris ciuilis in l. filij. ff. de ver. sign. sed de materia vide tu latius per Bar. in l. liberorum. prꝛall. dicit tamẽ gl. prꝛall. quòd casualiter comprehenduntur nepotes, intelligendo tamen descendentes ex filiis masculis, ff. de sena. l. liberos. & de pœnis. ca. vbicunque. li. 6. quod no. An autem appellatione filiorum veniũt filij, seu nepotes ex filiis naturales non legitimi. gl. prꝛall. disputat, & tandem videtur per iura allegata pro & cõtra ponere hanc theoricam, quòd quo ad parentum reuerentiã bene habetur ratio naturalium tantum, sed quo ad commodũ liberorum vel honores non, per l. cum legitimę. & quod ibi no. ff. de sta. ho. & not. bene hanc gl. & vide ad materiam quod no. Bar. in l. prouinciales. ff. de ver. sig. & l. fi. C. de ind. vidu. & quod dixi in c. fi. de pœnis.

¶De reliquiis & veneratione sanctorum. Rubr.

CAP. I.

1 *Sic" regnum Vrbanus Papa 4. contulit Carolo fratri Regis Franciæ, quod potuit iuste facere, cum sit de patrimonio beati Petri. vt in c. ad*
2 *apostolicæ. de re iu. li. 6.* ¶†† *Multa in sacramento corporis & sanguinis Christi mirabilia denotantur.* ¶*Primo enim de nota tur mirabilis productio, quia de cœlo nobis productum est, & ad vocem sacerdotis ꝙaperiuntur cœli, & c. de consecratione. di.*
3 *2. c. qđ est sanguis.* ¶†*Secundò notaꝛ mirabilis multiplicatio, quia quotidie conficitur, nec ꝙsumitur. de consecra. dist. 2. c. in*
4 *Christo semel, & ca. qui mãducant. 2.* ¶†*Tertio denotatur mirabilis ministratio: quia quo ad effectum, ita per malos sicut ꝙ banos ministratur. 1. q. 1. c. inter catholicam. & capit. seq. vs-*
5 *que ad §. sed obiicitur. de ꝙsecra. dist. 2. c. vtrum.* ¶†*Quarto notatur mirabilis ꝙfortatio, quia fulcit animę nostræ substantiã, & quotidie accipiendus est iste panis, vt quotidie prosit. de cõsecra. dis. 2. c. non iste panis. & qui de eo manducat, in æternum non deficit. ea. dist. c. Christus panis est. & qui contemnit vel negligit hunc panem sumere, debilitatur, & cadit à virtutibus. de*
6 *consecra. dist. 2. c. si quod. & c. si quis in tract.* ¶†*Quintò denotatur mirabilis mundicia, quia nisi dignè & à dignis sumaꝛ, pro pinat mortis iudicium. de consecra. dist. 2. c. qui scelerate, & c. timorem. & cum bucella, quam Christus dedit Iudæ, introiuit*
7 *diabolus in eum. de consecra. di. 2. c. esca.* ¶†*Sextò denotaꝛ mirabilis translatio, qa ẽt prece iniusti fit transsubstantiatio virtu*
8 *te. s. verbi, non merito sacerdotis, 1. q. 1. c. cum scriptura.* ¶†*Septimò denotatur mirabilis transmissio, quia transmittitur etiã ad defunctos non summè malos nec summè bonos, 13. q. 2. c. non ęstimemus. & c. animæ. Quędam alia miranda ex subsequẽtib. collige, hæc post theologos ponit hic no. gl. in ver. Mirabile. quę etiam ponit figuras horum mirabilium, narrat Seneca li. 1. de beneficiis, ꝙ cum Socrati cæteri discipuli pulchra offer rent dona. Esch res pauper eius discipulus seipsum solum obtu lit, dicens: Cæteri autem pauca dederunt quia meliora retinerũt & c. vt ibi pulchrè habeꝛ, & vide hic gl. in ver. Datore. & fa-*
9 *cit ad ꝙpositũ huius tex. in ver. Singularis. & ad mirãda† liberalitas vbi donator venit in donũ, & datũ est idẽ penitus cũ dato re q̃ larga & ꝙdiga largitas, cum tribuit qs seipsum, & c. quẽ tex.*
10 *ono.* ¶†*Quod idem opus meritorium laudabilius est in vouente, vel professo, quàm in alio, ita secundum theologos dicit gl. no. hic in ver. seipsum. Ex quo infertur, ꝙ is qui vouit ieiunare, puta die veneris, magis meretur quàm is, qui tali die ieiunat si-*
11 *ne voto. † Item ꝙ professus seruando continentiam laudabilior est, q̃ is qui illam sine voto seruat, & sic de similibus. Et hãc conclusionem gl. post theologos probat triplici modo. Primò sic; vouere, est opus latrię quæ prꝛcipua virtus est inter morales, opus autem nobilioris virtutis est melius & magis meritorium, latria autem est cultus & seruitus, quę soli Deo debeꝛ, de*
12 *ꝙsecratione dist. 3. c. venerabiles.* ¶†*Secundo probatur sic, Vouens non solũ quo ad actum, sed ẽt quo ad potestatem, subiicit se Deo, vt de cętero aliud agere non possit; ergo plus dat, & per consequens magis meretur. probatur per similitudinem, qui dat fructũ, & arborem, magis dat; quàm qui dat solũ fructum. Tertio confirmatur, sic per votum immobiliter voluntas firmatur in bonum. Ad perfectionẽ autem virtutis pertinet aliquid agere ex voluntate firmata in bono, vt pater per Philosophum 2. Ethicorum. Et August. Fœlix necessitas quæ ad ma-*
13 *iora compellit. ergo magis meritoriũ, & hæc no.* † *Olim antiqui nõ habuerũt nisi 10. menses vsq; ad tẽpus Iulij Cæsaris, & Numæ Pompilij, hic mensis Nouembris sic fuit dictus: qa erat nonus mensis inchoando à Martio, vt inchoabant antiqui, demum distinctio & correctio annorum facta fuit & secundum cursum solis redeuntis in fine anni ad eundem punctum additi fuerunt duo menses in principio anni. s. Ianuarius & Februari".*
14 *&† propter horas sex, q̃ supererant, oportuit singulis quatuor annis addi diẽ bisextilem, de quo dicendũ, vt no. in c. q̃ fuit, de ver. sign. & tũc tpis Iulius vocabaꝛ Quintilis, & Augustus Sextilis, q postea à Iulio & Augusto denominati fuerũt, vel ꝙpter ipsorũ ortum, vel ꝙpter rẽ prosperè gestam. hæc gl. nota. hic in*
15 *ver. certam diem. quam bene no.* ¶†*Nullum animal ita odorẽ hominis sentit, sicut anser. vnde Isidorus etymolog. Gallorum*

2 *Orandi modus requirit humilitatem corporis cordis deuotionem, attentionem, & breuiloquium.*
27 *Oratio, & sacrificium missæ est faciendum versus orientem.*
28 *Orationis effectus multos vide.*
29 *Indulgentiæ quia vere pœnitẽtibus & confessis dantur, licet id difficile sit, amare tamen interpretari non debet.*
30 *Indulgentiis, vt quis gaudeat, in ecclesia, & non in alio loco, orandum est.*

1 SI dominum. ¶†Vrbanus Papa 4. natione Gallicus regnum Siciliæ ꝙ Manfredum contulit Carolo fratri regis Franciæ, vt patet in chronicis. ita no. hic gl. in ver. Vrbano. & dic, ꝙ potuit hoc est iusta causa facere, cum sit de patrimonio beati Petri. vt in c. ad
2 apostolicæ. de re iu. li. 6. ¶†† Multa in sacramento corporis & sanguinis Christi mirabilia denotantur. ¶Primo enim de nota tur mirabilis productio, quia de cœlo nobis productum est, & ad vocem sacerdotis ꝙaperiuntur cœli, & c. de consecratione. di.
3 2. c. qđ est sanguis. ¶†Secundò notaꝛ mirabilis multiplicatio, quia quotidie conficitur, nec ꝙsumitur. de consecra. dist. 2. c. in
4 Christo semel, & ca. qui mãducant. 2. ¶†Tertio denotatur mirabilis ministratio: quia quo ad effectum, ita per malos sicut ꝙ banos ministratur. 1. q. 1. c. inter catholicam. & capit. seq. vs-
5 que ad §. sed obiicitur. de ꝙsecra. dist. 2. c. vtrum. ¶†Quarto notatur mirabilis ꝙfortatio, quia fulcit animę nostræ substantiã, & quotidie accipiendus est iste panis, vt quotidie prosit. de cõsecra. dis. 2. c. non iste panis. & qui de eo manducat, in æternum non deficit. ea. dist. c. Christus panis est. & qui contemnit vel negligit hunc panem sumere, debilitatur, & cadit à virtutibus. de
6 consecra. dist. 2. c. si quod. & c. si quis in tract. ¶†Quintò denotatur mirabilis mundicia, quia nisi dignè & à dignis sumaꝛ, pro pinat mortis iudicium. de consecra. dist. 2. c. qui scelerate, & c. timorem. & cum bucella, quam Christus dedit Iudæ, introiuit
7 diabolus in eum. de consecra. di. 2. c. esca. ¶†Sextò denotaꝛ mirabilis translatio, qa ẽt prece iniusti fit transsubstantiatio virtu
8 te. s. verbi, non merito sacerdotis, 1. q. 1. c. cum scriptura. ¶†Septimò denotatur mirabilis transmissio, quia transmittitur etiã ad defunctos non summè malos nec summè bonos, 13. q. 2. c. non ęstimemus. & c. animæ. Quędam alia miranda ex subsequẽtib. collige, hæc post theologos ponit hic no. gl. in ver. Mirabile. quę etiam ponit figuras horum mirabilium, narrat Seneca li. 1. de beneficiis, ꝙ cum Socrati cæteri discipuli pulchra offer rent dona. Esch res pauper eius discipulus seipsum solum obtu lit, dicens: Cæteri autem pauca dederunt quia meliora retinerũt & c. vt ibi pulchrè habeꝛ, & vide hic gl. in ver. Datore. & fa-
9 cit ad ꝙpositũ huius tex. in ver. Singularis. & ad mirãda† liberalitas vbi donator venit in donũ, & datũ est idẽ penitus cũ dato re q̃ larga & ꝙdiga largitas, cum tribuit qs seipsum, & c. quẽ tex.
10 ono. ¶†Quod idem opus meritorium laudabilius est in vouente, vel professo, quàm in alio, ita secundum theologos dicit gl. no. hic in ver. seipsum. Ex quo infertur, ꝙ is qui vouit ieiunare, puta die veneris, magis meretur quàm is, qui tali die ieiunat si-
11 ne voto. † Item ꝙ professus seruando continentiam laudabilior est, q̃ is qui illam sine voto seruat, & sic de similibus. Et hãc conclusionem gl. post theologos probat triplici modo. Primò sic; vouere, est opus latrię quæ prꝛcipua virtus est inter morales, opus autem nobilioris virtutis est melius & magis meritorium, latria autem est cultus & seruitus, quę soli Deo debeꝛ, de
12 ꝙsecratione dist. 3. c. venerabiles. ¶†Secundo probatur sic, Vouens non solũ quo ad actum, sed ẽt quo ad potestatem, subiicit se Deo, vt de cętero aliud agere non possit; ergo plus dat, & per consequens magis meretur. probatur per similitudinem, qui dat fructũ, & arborem, magis dat; quàm qui dat solũ fructum. Tertio confirmatur, sic per votum immobiliter voluntas firmatur in bonum. Ad perfectionẽ autem virtutis pertinet aliquid agere ex voluntate firmata in bono, vt pater per Philosophum 2. Ethicorum. Et August. Fœlix necessitas quæ ad ma-
13 iora compellit. ergo magis meritoriũ, & hæc no. † Olim antiqui nõ habuerũt nisi 10. menses vsq; ad tẽpus Iulij Cæsaris, & Numæ Pompilij, hic mensis Nouembris sic fuit dictus: qa erat nonus mensis inchoando à Martio, vt inchoabant antiqui, demum distinctio & correctio annorum facta fuit & secundum cursum solis redeuntis in fine anni ad eundem punctum additi fuerunt duo menses in principio anni. s. Ianuarius & Februari".
14 &† propter horas sex, q̃ supererant, oportuit singulis quatuor annis addi diẽ bisextilem, de quo dicendũ, vt no. in c. q̃ fuit, de ver. sign. & tũc tpis Iulius vocabaꝛ Quintilis, & Augustus Sextilis, q postea à Iulio & Augusto denominati fuerũt, vel ꝙpter ipsorũ ortum, vel ꝙpter rẽ prosperè gestam. hæc gl. nota. hic in
15 ver. certam diem. quam bene no. ¶†Nullum animal ita odorẽ hominis sentit, sicut anser. vnde Isidorus etymolog. Gallorum

assensus in capitolio anseris clangore,deprehẽsus est, & sic Romanã debẽt cedere anseribꝰ à quib. fuerunt defensi, ne ab hostibus caperent. Italici tñ in festo omnium sactorum anseres deuorant propter festum, vide hic gl.in verbo,omnium sanctorũ.
16 ¶†Si ꝙs asserit habuisse ex reuelatione diuina aliquid,sibi non
17 credit, nisi aliter probet,ad hoc ca.cum ex iniũcto tex. ¶†Improprie feria sumit ꝓ festo, cum omnẽ diem vocemus feriam, vel à fando, ꝙ
qualibet die fabatur Deus. Gene. primo, vel ꝙ singulis dieb. fari
possumus in diuinis vel humanis, simile de ver. significe. forus.
18 vide hic gl.in ver. feriam. & qd no. sup. rubrica de feriis. ¶†Pẽtecoste dicitur à pente, quod est quinquies, & coste decem ꝙ
quinq; decies dies sunt inter festum Resurrectionis & Penteco
19 stes. vide hic gl. in verb. Pentecostes. ¶†Hymni sunt cantica laudis, sicut Treni cantica lamentationis, vide hic gl.in verb.
20 hymnos. & per Ioan. And. in c. non minus. de immu. eccl. ¶†Iubilare idem est qd cantare voce quadam ꝓfusa præ gaudio, vnde dicũt quidam, qd iubilus est gaudium quod verbis explicari
non põt, nec tamen penitus reticeri, vide hic gl.ĩ ver. iubilet. & de ver. plaudere, vide hic gl.in ver. Plaudat. quod idem est quod
21 manus iungere. ¶†Circa orationem videas hic gl. sing. & plenam, quæ materiam per modum summæ tractat ponendo 10. quæstiones. Primaqd sit oratio. Secunda vnde dicatur. Tertia q̃ sit eius diuisio. Quarta qualiter sit porrigẽda. Quinta à quo. Sexta ad quem. Septima ad quid. Octaua qualiter. Nona vbi. Decima quis sit eius effectus. Et per ordinem poteris hic videre formaliter in gl. Colligam tñ quædam dicta, quæ mihi inter cæte-
22 ra notãda videbuntur. ¶†Et primò no. ex ea post theologos, ꝙ sancti orationes nostras cognoscunt, quia vnusquisq; beatus in essentia Dei videt quãtũ perfectio beatitudinis requirit: hoc autẽ requirit ad perfectionẽ beatitudinis vt homo habeat quic quid velit, nec velit aliquid inordinatũ, sed recta volũtate quilibet cognoscere vult quæ ad eum pertinent; ergo & sancti, cũ eis nulla rectitudo desit hoc volunt; oportet ergo, ꝙ vota omnium orationes, & defensiones in ver. cognoscant. nam ad eorum gloriam pertinet, ꝙ auxilium egentib. præbeant ad salutẽ, sic enim Dei cooperatores efficiuntur. & si dicatur, solus Deus est cognitor cordium, de si mo. c. tua. in fi. cum concordantiis, sed oratio ꝙsistit in corde, ergo & cæte. Respondetur, ꝙ cordiũ cogitationes solus Deus nouit per se ipsum, sed alij tñ cognoscere possunt, quantũ eis reuelatur. nõ alio modo; fatẽdum ergo, ꝙ orationes, quas ad sanctos verbo. vel corde dirigim⁹ Deo, manifestẽ cognoscunt. hæc gl. præall. sub q. 4. & vide ad materiam tex. Aug. in c. fatendum. 13. q. 2. qui generaliter tractat, an
23 mortui sciant quæ fiunt in hoc seculo. ¶†An exaudiat Deus peccatores orantes? aliqui, ꝙ sic, ... q. 1 c. ipsi. In ꝫrium facit c. si quis inquit. ver. ad hoc omnia. & c. sacrosancta. e. q. Sol. dicit gl. præall. post Thomam sub 5. q. ꝙ si peccator petit aliquid inquãtum peccator. i. fm desiderium peccati, non auditur à Deo ex misericordia sed quandoque à Deo exauditur ad vindictam, vt permittatur magis irruere in peccatum; vnde secundum Aug. Deus quædam negat propicius: quæ cõcedit iratus. sed si peccatoris oratio procedit ex desiderio bonæ naturæ, Deus exaudit, non quasi ex iustitia, quia talis non meretꝰ, sed ex pura misericordia, si tamen alia in oratione concurrunt, de quib. infra, & in di-
24 ctis gl. sub 7. q. ¶†Ex his conclude cautum & expediẽs vt semper eligas sacerdotem meliorem & sanctiorẽ: quia oratio porrigenda est per bene dispositum, ꝓtritum, & pœnitentem; nam si is, qui displicet, ad intercedendum mittitur, & c. 3. q. 7. c. iudicet. & cap. in grauibus. & 48. dist. §. 1. ibi ẽt no. an orationes malorum prosint his, pro quibus orant, vide etiã quod habetur 1.
25 q. 1. c. ipsi sacerdotes. ¶†An liceat in oratione aliquid petere in specie, & nunquid liceat petere temporalia? Ad primum licet Valerius li. 7. c. 2. referat Socratẽ, quasi quoddã. humanæ sapiẽtiæ terrestre oraculũ: Nihil vltra petendum à aliis immortalib. arbitrari, quàm vt bona tribuerẽt. tñ vt inquit gl. ꝑall. in 6. q. patet ex oratione dominica, ꝙ etiam aliquid determinatiue petere possumus, vnde Augũ. ad Probam, dicit, quòd demum id licet orare, quod licet desiderare, dicens, quòd oratio Dominica ostẽdit etiam temporalia à Deo peti posse, dũ dicit, Panem nostrum quotidianũ, & c. vnde tenẽt theologi, ꝙ teporalia à Deo orando petere possumus, nõ vt constituamus in illis spem, sed vt fiant adminicula beatitudinis consequendæ vt deseruiant ad
26 sustentationem vitæ corporalis exercendæ, ad actus virtuosos. facit 1. q. 3. c. si quis obiecerit. & hæc no. ¶†Modus ọrãdi requirit humiliratẽ corporis, cordis deuotionẽ, attẽtionẽ & breuilo quium de primo Eccles. 35. ibi: Oratio humilitatis penetrat nubes. de secundo ait Aug. Quid prodest strepitus labiorum, si mutum est cor. de tertio patet de cõsc. di. 5. c. nunquã. in prin. & Cyprianus: Nil aliud cogitet aliqs q̃ id solũ qd precatur. de 2se.
dist. 1. c. qui autem. & dicit Greg. illam orationem: Deus non audit, cui ille, qui orat non attendit. dicunt tamen Theologi hoc intelligendum, quando attentio nullo modo coniungitur. nõ enim requiritur quòd attentio, semper maneat in oratione per actus essentiam. vnde Psalm. 22. Cor meum dereliquit me. satis est enim, quòd maneat per virtutem, quod est, qñ cum bona in tẽtione quis ad orationem accedit; & si in prosecutione meus ad aliud rapiatur, semper enim primæ virtus permanet nisi tãta sit vacatio, ꝙ attentio oĩno depereat, & hæc no. quæ vide hic latius per gl. in 7. q. de quarto habeẽ Matth. 6. Cum orauerit nolite multum loqui, &c. facit de consec. dist. 5. c. non mediociter. Nec tamen putes secundum gl. ꝑall breuiloquium esse de necessitate orationis. Nam oratio nõ solum secundum suam causam, quæ est desideriũ charitatis, sed etiam in seipsa potest esse diuturna; nã & de Christo legimus, quòd pnoctauit orãdo. Lucæ. 6. ¶Item dicitur, ꝙ prolixius orauit, Lucæ. 22. Item dicitur, Lucæ 18. in princ. Oportet semper orare, & non deficere. facit
27 77. dist. c. nosse. ibi: Orationibus pernoctãtes instetimus. sed ga, vt dicit Aug. ad Probam: Multum loqui in orando, est rem necessariam superfluis agere verbis, cum plerũque hic negotium plus gemitib. quam sermonibus agatur, ideo monemur ad breuiloquium. nam vt dicunt sancti: Frequens esse debet, & breuis oratio, ne immorantibus vobis aliud cordi vestro ingerat inimicus. & hoc no. bene. ¶†Videtur q̃busdam, ꝙ oratio debeat
28 fieri ad Orientem, sed eum Deus sit vbique, ad omnem partem possumus eum orare: æquè tamẽ oramus, & sacrificium missæ facimus versus Oriẽtem. de hoc. 11. di. c. ecclesiarum. & vide de hoc articulo bonum tex. & hic per gl. præall. sub 11. q. ¶†De orationis effectu vide plura hic per gl. præall. in vlt. q. quæ inter cætera dicit, ꝙ orationis effectum sumus in Italia nuper experti quando enim cum versib. illis: Exurgat Deus, &c. cœpit ecclesia orare, perempti, extenuari & exterminari sunt quasi subito qui cẽsura ecclesiastica & armis bellicis iam dudum morari nõ poterant. bene facit 32. dist. c. vlt. vbi dicitur ꝙ orante Moyse populus vincebat, vincebatur cum dimittebat. & Imperator Theodosius Senior suis orationib. miraculosam victoriam cõtra Eugenium & Arbogestem obtinuit, quorum exercitus iacula vehementissimus ventus extorquebat in ipsos, & cacula partis Theodosij cum maiori fortitudine vltra mensuram humani ictus impingebatur in illos. & longe latius dic, vt habetur in præall. vlti. q. & in remissionib. in ea cõtentis. & inter alia no. vnum dictum Bern. in li. meditationum: Ex duob. vnum inDubitanter sperare debemus, aut dabit nobis quod petimus, aut qd nouit esse nobis vtilius. Itẽ nota, dictũ Hiero. super Matth.
17. ibi. ſHoc genus demoniorum non eiicitur nisi in oratione & ieiunio. vbi sic dicit: Nõ sanat oculum, quod sanat calcaneũ, ieiunio sanantur pestes corporis, oratione verò sanantur pestes
29 mentis. ¶†Nota, gl. hic in ver. cõfessis nam in eo quòd tex. dat indulgentias verè pœnitentibus, & confessis, diffidendo quòd aliquis sit verè pœnitens & confessus, dicit hæc verba: Quis est hic & laudabimus eum. Eccles. 41. has ergo remissiones, quib. pauci participant, amarè interpretari non decet nec expedit. vt
30 odixi de pœnit. & remissio. c. quòd autem. ¶†Ad hoc vt quis gaudeat indulgentiis in isto tex. concessis, non sufficit interesse horis extra ecclesiam, etiam si dicantur in priuato oratorio cũ tex. bis faciat mentionem de ecclesia. vide hic gl. prope finem, in ver. ecclesia.

¶De immunitate ecclesiarum. Rub.

CAP. I.

1 *Papa potest suam, vel sui prædecessoris constitutionem reuocare, & illam habere pro infecta.*
2 *Excommunicatus ex viribus constitutionis reuocatæ, quæ habita est pro infecta absolutione non indiget.*

1 VOniam. ¶†Papa potest suam vel sui prædecessoris constitutionem reuocare, & illam habere pro infecta vt est hic tex. in ver. nos. & per hunc tex. putat hic gl. in ver. pro infectis. quæ re-
2 putatur singularis. †Quòd excommunicatus ex viribus constitutionis reuocatæ, quæ habita est pro infecta, prout hic contingit, absolutione non indiget: Ex hoc etiam dicit perpendendũ quanta est Papæ potestas circa illa quæ sunt simpliciter de iure positiuo, quia illa reuocare potest, vt ex tunc. & tene sempermenti istam gl.

LIBER QVARTVS.

¶De consanguinitate & affinitate. Rub.

CAP. I.

1 *Monialis, religiosus, & clericus in sacris, impunè contrahunt matrimonium, si cum Papæ dispensatione hoc faciunt.*

2 Ignorantia

2 *Ignorantia iuris non excusat, quominus attentans factum excommunicat nonis pœnã damnatum, incidat in ipsam excommunicationem.*
3 *Constitutio excommunicans scienter contrahentem matrimonium, solus sciens, altero in probabili ignorantia existente, incidit in excommunicationem.*
4 *Constitutio puniens scienter contrahentem non ligat eum, qui ignoranter contraxit, licet post factum certificatus, permanserit in contractu.*
5 *Matrimonium metu in constantem virum cadente contrahentes in casibus prohibitis, non incidunt in excommunicationem, quia matrimonium est nullum ex defectu consensus.*
6 *Publicæ honestatis iustitia non oritur ex matrimonio per metum contracto.*
7 *Constitutio pœnam ipso facto imponens contra exercentem aliquid, quod de iure tenere potest, non habet locum pœna, si actus aliquo facto non tenuit.*
8 *Matrimonio inter aliquos prohibito, videntur prohibita etiam sponsalia, pœna tamen apposita contrahenti matrimonium, non extenditur ad contrahentem. sponsalia.*
9 *Religiosorum appellatione etiam in materia pœnali veniunt omnes tacitè & expressè professi, etiam si non obligantur religioni in specie, sed in genere tantum.*
10 *Communicans alicui in eo actu, pro quo excommunicationem tunc incurrit, an incidat cum illo in excommunicationem.*
11 *Pœna apposita vni ex correlatiuis, an videatur apposita alteri, licet de altero nihil dicatur in constitutione.*
12 *Statutum puniens vendentem granum in ciuitate, videtur punire etiam emptorem, quia sunt correlatiui.*
13 *Dubitationis causa quæ dicuntur, iuris dispositionem non immutant.*

1 IOs. ¶†Monialis, religiosus, & clericus in sacris, impune contrahunt matrimonia, si cum papæ dispensatione hoc faciunt, & euitant etiam culpam. vide hic gl. 1. in fi. sed illam intellige vt no. in c. cum ad monasterium. de sta. reg. per doc. & per Io. An. in regu.
2 semel Deo dicatum. in mer. ¶†Ignorãtia iuris nõ excusat, quo minus attentans factũ damnatum & prohibitum sub excommunicationis pœna, incidat in ipsam excommunicationem. ar. reg. ignorantia. de re. iu. li. 6. & hoc voluit gl. hic in ver. scienter. & hoc puto verum nisi sit ius dubium de quo etiam Iurisperiti merito dubitarent. arg. in l. regula. ff. de iu. & fa. ig. iuncto
3 c. 2. de consti. li. 6. ¶†Si constitutio excommunicat, seu aliter punit cõtrahentes matrimonium, vel quid simile & vnus contrahentium scienter contrauenit, reliquis vero existentibus in ignorantia probabili, solus sciens incidit in excommunicationem seu pœnam. 34. q. 2. c. in lectum. firmat gl. hic in ver. scienter. post princ. ¶†Si constitutio punit scienter contrahentem,
4 non ligat eum, qui ignorãter cõtraxit, licet post factum certificatus permanserit in contractu. vide hic gl. no. in verb. scienter. in ver. sed quid si contraxit. concordat glo. no. in c. decreuit. de
5 hæ. li. 6. in fin. †Contrahentes matrimonium per metum in virum constantem cadentem in casibus hic prohibitis non incidunt in excommunicationem: quia matrimonium est nullum ex defectu consensus. per cap. cum locum. de sponsa. hoc voluit in effectu gl. hic super ver. matrimonialiter. quam sing. no. quia clare vult, quòd matrimonium per metum contractum sit ipso iure nullum. & vide quod plenius dixi in dict. c. cum locum.
6 † Secundò singu. ex eadem not. quòd ex tali matrimonio per metum contracto non oritur publicæ honestatis iustitia. alle. c. vnicum, de spon. li. 6. quasi deficiat hoc casu consensus. & hic
7 habet locum ille text. † Item collige subtiliter tertium, quòd vbi ius imponit pœnam ipso facto contra exercentem aliquid, quod de iure tenere potest non habet locum pœna, si actus a-
8 liquo facto non tenuit. ¶†Prohibito inter aliquos matrimonio, videntur prohibita etiam sponsalia, per l. oratio. ff. de spon. pœna tamen apposita contrahenti matrimonium, non extenditur ad contrahentem sponsalia: quia pœna non debet extendi. hoc voluit sing. gl. hic in verb. matrimonialiter. post sui medium. & facit quod in fim. no. Io. An. in c. dispendia. de rescri. li. 6. sed in contrarium facit gl. no. in c. 1. de postula. prælato. in fi. & vide quod ibi dixi. & hæc tene menti in materia extensio-
9 nis. ¶† Appellatione religiosorum etiam in materia pœnali veniunt omnes tacitè & expressè professi religionem aliquam approbatam, etiam si nõ obligati sint illi religioni in specie, sed religioni in genere. exemplum in c. non solum. & c. seq. de reg. lib. 7. hoc no. voluit gl. hic in verb. religiosos. quam not. & vide
10 quod dixi in cle. i. de reli. do. ¶†An communicans alicui in eo actu pro quo excommunicationem tũc incurrit, incidat cum illo in excommunicationem. vide hic gl. in verb. & moniales. quæ primò per istum tex. arguit quòd non, quia primò excommunicat contrahentem matrimonium cum moniali, & postea excommunicat specificè ipsam monialem contrahentem, ergo nõ incurrebat excommunicationem contrahendo cum illo, qui incurrit excommunicationem propter contractum matrimonium. de hoc tamen gl. remittit ad no. in c. contingit j. de sent. exc. vbi de hoc satis plenè. ¶Secundò dicit, quòd volens tenere contrarium, posset ad text. istum respondere, quòd voluit punire seu excommunicare monialem eo casu, quo cõtrahens cum ea non foret excommunicatus: puta quia ignorabat illam esse monialem. dic tamen quòd hoc nimis restringit dictum de q. principali, vt not. in d. c. contingit. & text. iste satis
11 bene facit pro dicto priori. ¶†An pœna apposita vni ex correlatiuis videatur apposita alteri, licet de altero nihil dicatur in constitutione, seu dispositione. glos. hic non tangit, sed iudicio meo iste text. plurimum facit, ꝙ non. Nam si contrarium esset verum, non fuisset necessitas specificè excommunicare ipsas moniales: satis enim erat excommunicasse contrahentes cum eis. sed in contrarium facit tex. in l. vna. C. de cupressis. lib. 10. & quod ibi no. per Bar. & per eundem in l. 2. seu fi. C. de indi. vidu.
12 vbi firmat istud contrarium. vnde per tex. illius l. vnicæ. † dicit quòd si statutum punit vendentem granum in ciuitate, videtur punire etiam emptorem, quia isti sunt correlatiui: non e-
13 nim potest esse venditor sine emptore. ¶†Ad istum tex. posset responderi quod hic expressit de monialibus causa dubitationis tollendæ, cum istud dictum non sit sine dubio, & ea quæ dubitationis causa dicuntur, iuris dispositionem non immutant. l. qui mutuam. ff. mand.

LIBER QVINTVS.

¶De magistris.

CAP. I.

1 *Perpeti, idem est quòd valde pati.*
2 *Per liberum arbitrium nemo potest saluari, sed oportet quòd gratia Dei infundatur.*
3 *Gratia Dei est duplex, videlicet operans, & cooperans de vtriusque effectu.*
4 *Possessiones an duæ sint differentes specie, an vna diuersificata per accidentia.*
5 *Admodum, idem est quod valde.*
6 *Bononia vnde dicta sit, & à quo tempore, & Imperatore habuit studium.*
7 *Iudæi non habent specialem linguam in vulgari, nam ea euanuit.*

1 INter. ¶†Perpeti est infinitum huius verbi perpetior, & ponitur pro diu tolerare, vel valde pati: quandoque autem, cum iungitur cum verbo cura, ponitur pro perpetua, con
2 tinua, & assidua, &c. vide hic gl. in ver. perpeti. ¶†Mediante gratia Dei cognoscit homo quid agendum, vitandumve sit, si adiuuat ad bonum faciendum, de consecra. dist. 4. c. gratia. & in tribus vltimis capitulis eiusdem dist. & præsertim vide tu vltra gl. hic bo. tex. cum gl. in d. c. fin. vbi colligitur quòd per liberum arbitrium nemo potest saluari, sed oportet quòd gratia Dei infundatur. & scias quòd circa i-
3 stam gratiam duplex reperitur opinio. ¶†Nam quidam dicũt, quòd hæc gratia est duplex, videlicet operans, & cooperans. Prima præparat hominis voluntatem, vt velit bonum. Secunda adiuuat ne illa voluntas ad bonum frustretur. Alij vero dicunt, ꝙ vnica est gratia operãs & cooperãs, sed per diuersos effectus distinguitur: in verbo gratia enim, quæ parat hominis volũtatẽ ad bonum, non sit ociosa, vt augeatur, & aucta perficiatur, coad
4 iuuat ne frustra velit sed producat ad opus. † similis altercatio est inter legistas, an sint duæ possessiones differentes specie, an vna tantum diuersificata per accidentia, de qua satis per glo. & Bar. in l. 1. ff. de acqui posse. & Dy. in regula sine possessione. de reg. iu. li. 6. hæc in effectu voluit gl. in verb. cooperante. & vide de hac gratia. quod no. Ioan. Andr. in c. gratia. de commoda. &
5 hæc not. ¶†Admodum idem est, quod valde, vt hic iuncta gl. in ver. admodum. & concor cle. Romani. ver. non itaque, & de
6 iureiuran. ¶†Bononia dicitur quasi bona super omnia, vel bonorum notitia, nimis amabilis, hoc voluit gl. hic in verbo, bononiensi. & vide ad idem quod no. gl. iuris ciuilis in l. vnica. C. de profe. qui in vrbe Const. li. 12. & subiungit gl. hic quòd Bononia habuit studium à Teodosio Imperatore currentibus annis domini 452. vnde studium Bononiense est longe vetustius quàm studium Romanæ curiæ, quod habuit priuilegium tem
7 pore Inn. 4. vt in decre. 2. de pri. li. 6. ¶†Iudæi non habent specialem linguam in vulgari. euanuit. n. ipsorum lingua vulgaris vide gl. in verbo, hebraice.

CAP. II.

1 *Doctoratus & magistratus ponuntur vt diuersa.*
2 *Doctores dicuntur in iure canonico, vel ciuili, in theologia dicuntur magistri, & & idem in artibus.*
3 *Magister vnde dicatur.*
4 *Doctoratus honorem quis sine peccato in qualibet scientia, si sit dignus, postulat, indigno*

Universidad de Deusto

indigno autem est peccatum præsumptionis.

5 *Doctoratus est honor, merito debet inter alios honorari.*

6 *Doctoratus insignia quæ sint apud extras nationes, & quæ apud nos, quæ tamen non sunt de substantia doctoratus.*

7 *Doctoratus honorem cancellarius studij solo verbo tribuit post examinationem per doctores factam, qui testes peritiæ illius, non autem iudices sunt.*

8 *Scientiæ imperfectum sicut aliquando supplet perfectio charitatis, ita nonnunq; imperfectum scientiæ in scholarib. doctorandis supplet perfectio expensarum.*

9 *Doctorandus non debet in suo doctoratus expendere vltra 500. libras Bonon. alias incidit in periurium.*

10 *Examinis privati expense factæ à doctorando non includuntur in summa taxata in doctoratu.*

11 *Examinis privati appellatione non comprehenditur doctoratus tanquam pars eius, quod facit ad statuta.*

12 *Cancellarius studij si incidit in suspensionis pœnam ad sex menses, quia non detulit iuramentum, prout cautur, & durante semestri iterum incidat in eandem pœnam secundum semestre incipit currere immediatè à tempore secundi excessus. fallit si actus fuerit nullus.*

13 *Cācellario studij suspēso à collatione doctorat⁹ an teneat ipsa doctoratus collatio.*

14 *Character non imprimitur per doctoratum.*

15 *Doctoratus honorem quis habeat conferre, & an consuetudine immemoriali studium publicum possit haberi.*

16 *Doctoratum an aliqui conferre possint de iure communi.*

17 *Doctorandi potestas ad quem pertineat, suspenso, vel mortuo eo, ad quem in illo loco pertinebat.*

18 *Suspenso officiali illius, ad quem spectat dare licentiam seu doctoratum, an sit suspensus ipse principalis.*

19 *Ex delicto commisso per vicarium in officio mandato non venit puniendus principalis committens.*

1 2 CVm sit. ¶†Not. q̄ doctoratus & magistratus pō-
nuntur hic in tex. vt diuersa, & dicūt qui-
dam, vt refert hic gl. in ver. doctoratus. †Quòd doctō-
res de iure can. vel ciuili dn̄r in Teologia: non autem
dn̄r magistri, & idem in artib. & dicit hic gl. præall. q̄ hoc apud
Italicos non recipitur, sed vltramontani cōiter vocant magi-
stros. nec ſm glo. debet alicui hæc denominatio fore molesta,
cum Christus sic à discipulis vocari voluit. Io. 13. quod ipse acce
ptabat. Io. 12. dicēs: Vos vocatis me magister & domine, & bē-
3 ne dicitis, sum etenim. † Et dn̄ magister quasi maior in statio-
ne: sicut minister, quasi minor ibidem. dr ēt à monendo vel à
monstrando. & de his remittit hic gl. ad Host. in sum. c. ti. §. 1. vi
de tu de hoc vltimo tex. in l. quib. p̄cipua. ff. de ver. sig. vbi pro-
batur maximè iuncta gl. q̄ hoc verbum magister, conuenit e-
4 tiā oīb. cuiuslibet disciplinæ præceptorib. & ibi latius. ¶†Do-
ctoratus honorem quis sine peccato in qualibet scientia, si sit
dignus, postulat: quia per hoc petit opportunitatem cōicandi
quod habet, quod est laudabile & ad charitatem pertinens. fa-
cit 8. q. 1. c. in scripturis. indigno autem est peccatum præsum-
ptionis. de quo per Arch. 48. di. §. 1. & hoc ponit hic glo. no. in
5 ver. honorē. & no. ex hoc, & ex text. †quod doctoratus est ho-
nor. & sic per doctoratum consequitur quis honorem, meritò
debet inter alios honorari. facit quod le. & no. in l. ad personas
egregias. ff. de iu. iu. & pōdera, q̄ nō appellatur dignitas. de quo
vī Bart. dubitasse, & plene per eū in l. ex eo. ff. de test. mi. aliquid
in prooe. C. & in l. fi. C. de iud. vide tex. in c. quanto. de magist. &
6 quod ibi dixi. ¶†Insignia doctoratus apud aliquos sunt cathe
dra & biretum, apud alios vero liber, annullus, osculum, supple
& biretum: vide hic text. iuncta gl. in ver. Insignia. dic tn̄ quod
ista insignia, non sunt de substantia doctoratus. ad hoc l. magi-
stros. & in l. sicut. C. de profess. & medi. lib. 10. sed sicut calcaria
deaurata & ensis dari solent militib. in signum militiæ, ita præ-
7 di cta doctoribus in signum doctoratus. † Cācellarius enim lo-
co principis tribuit hodie doctoratus honorē solo verbo post
examinationem factam per doctores. qui sunt testes peritiæ il-
lius non autem iudices seu superiores. vt no. per Bart. in prooe.
ff. facit d. l. magistros. & vide ad materiam quod plenè scripsi in
8 c. proposuisti. de prob. †Sicut q̄nque imperfectū scientiæ sup-
plet perfectio charitas. de renun. c. nisi. §. pro defectu. sic q̄nque
imperfectum scientiæ supplet perfectio expensarum. vide hic
gl. in ver. excedūt. & arbitror quod gl. loquatur hic derisiue no.
tando quosdam scholast. cos minus eruditos petentes hūc ho-
norem, qui cum largitare suptuum conantur supplere & tege-
9 re defectū literaturæ. ¶†Non debet quis in suo doctoratu vel
magistratu vltra quingentas libras Bononinorum paruorum
expendere, quæ faciunt ducentos & quinquaginta florenos de
camera. & in hoc plerique nobiles excedunt, sed caueant à per-
iurio, cum iurent non excedere summam hic taxatam, scilicet
trium milium Turonensium argentorum, qui faciunt ſm mo
netam nostram summam prædictam. de quo vide gl. hic in ver.
10 argentorum. ¶†Dic tn̄ quod expēsæ priuati examinis in sum
ma prædicta non includuntur. vt not. gl. in ver. doctoratum. Ex
11 qua iuncto tex. no. †quod appellatione doctoratus non com-
prehenditur examen priuatum, etiam ante quam pars doctora
tus. quod no. quia facit ad statuta mentionem facientia de do-
ctoratu. vnde si statuto cauetur, vt quis. puta rector, debeat gra
tis doctorari, non includitur examen. facit quod de hac mate-
12 ria no. Bar. in l. vna. C. de athl. li. 10. ¶†Si catu aliquo cancella-
rius studij incidit in suspensionis pœnam ad sex menses, quia
non detulit iurm, prout hic cauetur, & durāte semestri iterum
incidit in eandem pœnam, ſm semestre incipit currere imme-
diatè à tempore secundi excessus, non autem expectabitur fi-
nis primi semestris hoc voluit no. gl. hic in ver. sequētes. quam
no. quia facit ad multas similes q. & plenius de hoc not. per Io.
An. in c. cum in cunctis. de elect. Aduerte, hæc q. satis procedit
in casu, quo doctoratus collatio tenuit secunda vice: quia tunc
indubitanter incidit in pœnam. sed dubium est, quid si non te-
nuit, puta quia fuit habita à notoriè suspenso, vt infra subiicie-
tur, nunquid incidat iterum in pœnam, ex quo actus fuit nul-
lus? quia verum est dicere, quod non contulit doctoratum, &
facit gl. no. in cle. vna. §. de consan. & af. quod no. sicut non inci-
dunt in pœnam ꝫhentes mrimonim per metum cum consan-
13 guinea, & c. qui mrimoniū non tenuit. cogita bene. ¶†An can
cellario suspenso à collatione doctoratus teneat ipsa doctora-
tus collatio. vide hic gl. in ver. sequenti. quæ concludēdo distin
guit, q̄ aut suspēsio est occulta, & tenet. ar. in c. ad probandum.
de re iu. aut est publica & tunc secus vt in d. ca. ad probandum.
non. n. in hoc in primitur character, meritò inducitur ex toto
nullitas vigore suspensionis: & sic oportebit q̄ iterum talis do
14 ctoretur. †& nota bene q̄ per doctoratū non imprimitur cha-
racter. est. n. ſm gl. præall. quæ dā auctorizatio & declaratio que
declarat illum dignum ad officium doctrinæ, & dat auctorita-
tem vt doceat, quæ verba not. diligenter. habes. n. ex his diffini-
tionem doctoratus & puto quod non imprimitur character. s.
stricte & propriè. sicut per collationem ordinum: sed largo mo
dō pōt dici quod imprimatur ad instar militis armatæ militiæ,
vt probatur de milite in c. quod quida. j. q. j. prope fi. & doctores
15 sunt quasi milites. l. aduocari. C. de adu. di. iu. ¶†Quis hēt con-
ferre honorem doctoratus seu magisterii, vide hic bon. gl. scili-
cet fi. quæ dicit, quod aliqui conferunt auctoritate apostolica,
ponit exemplum in archidiacono Bononien. aliqui de consue
tudine & no. hoc dictum q̄ ius conferendi doctoratum potest
consuetudine quæri simul. no. in cl. dudum. de sepul. per glo. in
ver. generalib. quæ dicit q̄ studium generale potest ex consue-
tudine haberi. & no. sing. illam gl. & istam, & intelligo de con-
suetudine tanti temporis, de cuius initio memoria non exisiit,
cum istud sit de reseruatis principi: & ad talia iura præscriben-
da requiritur perfectum tempus, vt in c. super quibusdā. de ver.
16 sig. & facit quod no. gl. prox. all. in d. cle. dudum. ¶†Item & ter
tio dicit ista gl. secundum Hosti. quod aliqui conferunt docto-
ratum de iure cōi, vt ēps cum capitulo. all. c. quia. de magist. di-
cit tn̄ ista gl. quod illud c. parum facit, maximè ponderata decr.
2. c. ti. & sic tacitè sentit gl. quod istud non competit ēpo de iu
re cōi, licet hoc nō firmet. ego tn̄ firmo per tex. in l. magistros.
C. de profe. & me. li. 11. & facit quod no. Bar. in l. vna. C. de athle
tis. li. 10. & in d. l. magistros. & per eundem Bar. in prooe. ff. vete
17 ris. ¶†Ad quem deuoluitur potestas doctorandi, suspenso, vel
mortuo eo, ad quem hæc potestas in loco illo pertinet. Sol. di-
cit præall. gl. fi. hic quod si hæc potestas competebat ex priuile
gio apostolico, tunc potestas deuoluitur ad papam. arg. c. quia
diuersitatem. de concess. præb. ego all. quod in simili leg. & not.
in c. verum. de fo. comp. & videndum est quod ibi dixi. Et idem
est ſm gl. vbi Arch. vel alius conferret de consuetudine, vel de
iure, quia superior supplere t, ſm glo. all. c. 2. 1. resp. e. ti. Aduerte,
quia hæc gl. non clare loquitur, nam dum primo dicit, idem es
se, cum ex cōsuetudine, &c. vī sentire, q̄ potestas etiam hoc ca-
su deuoluitur ad papā, sicut. dixerat in præcedenti casu, sed cum
postea all. c. 2. e. ti. sentit, quod quilibet superior suspensi ēt ēps
posset succedere. ego puto quod si ista potestas competit soli
principi, quod sp deuoluitur ad principem siue inferiori com-
petat ex priuilegio siue de consuetudine nisi aliud hēat priuile
gium. arg. in c. irrefragabili. §. cæterum, & q̄ ibi no. de of. or. & in
18 c. 1. de sup. ne. prælli. 6. & quod ibi no. ¶†An suspenso officiali
illius ad quem spectat dare licentiam seu doctoratum, sit sus-
pensus ipse principalis cum deliquerit ipse officialis in ipso offi
cio exercendo, vt in casu huius cle. gl. fi. præall. in fin. sui dicit, q̄
non nisi ipse principalis ratum illud factum damnatum habuit
19 set, ar. c. si compromissarius. de elect. li. 6. †Ex qua no. q̄ ex deli-
cto ꝫmissio vicariū seu commissarium officio cōmisso non
venit puniendus principalis committens, nisi delictum ratum
hab-

habuerit. vide ad idem gl. in c. hoc etiam. 2. q. 6. & in l. 3. ff. quod quisque iu. limita tamen materiam secundum no. per Bar. in l. j. ti. de pub. & dixi in c. 2. de rest. spo.

¶De iudæis & sarracenis. Rub.

CAP. I.

1 *Habitare seorsum, & habitare permixtim, quomodo intelligatur. 3.*

2 *Sarraceni non prohibentur permixtim habitare cum Christianis.*

4 *Comedere cum infidelibus an licitum sit Christianis.*

5 *Sarraceni habent duo genera sacerdotum, qui isti sint, vbi habitent, & quomodo inter se dignoscatur.*

6 *Sarraceni non vtuntur campanis, quamuis eas commendent, habent tamen in qualibet mesquita vnum ministrum vltra sacerdotem, qui supplet campanarum defectum, & quomodo.*

7 *Sarraceni Mahumetum non Deum. sed Dei nuncium dicunt.*

8 *Sarraceni omnes in scutis portant in eorum lingua hæc verba, Non est alius victor. nisi Deus.*

9 *Sarraceni in quinque horis dici, in aurora, in tertiis, in vesperis, in completorio, & crepusculo noctis, faciunt certas genuflexiones, sicut nos de sero facimus ad laudem virginis.*

10 *Mesquitam sarraceni, Iudei synagogam, Nos ecclesiam vocamus.*

11 *Sarraceni intrant mesquitam nudis & lotis pedibus, & cum certa deuotione: fœmine tamen ibi cum maribus non conueniunt.*

12 *Machometus fuit nutritus à quodam clerico nobili Romano, qui cum tempore Bonifacij pape 4. quedam petita impetrare non potuisset, apostatauit à fide.*

13 *Sarracenos coercere spectat ad principes seculares, in quorum dominio sunt cum non sint creaturæ ecclesiasticæ.*

1 ¶Edit. ¶†Sarraceni christianis subiecti q̄nq; habitāt
seorsum à christianis, q̄nque verò permixtim.
dicūtur aūt habitare seorsum, cum totā, vnam terram
seu villam tenent sub principe christiano, vel habent vnam ex-
tremitatem terræ, vel parochię. Permixtim vero dn̄r habitere,
cum in qualibet parte ciuitatis cohabitant christianis, & quod
libet istorū fertur esse in Aragonia & diuersis terris Hispaniæ.
de hoc est tex. hic iuncta gl. in verb. seorsum. & in verb. permix-
2 tim. † Ex quib. nota q̄ sarraceni non prohibentur permixtim
3 habitare cum christianis. ¶†Item nota q̄ dn̄ quis habitare seor
sum, cum habitat vnam extremitatem terræ, vel parochiæ per
se & no. pro significaru istorum verborum, seorsum, & permix
4 tim. ¶†An autem sit licitum cum infidelibus comedere. vide
5 bo. gl. in c. ad mensam. 11. q. 3. ¶†Sarraceni hñt duo genera sa-
cerdotum. Quidam enim sunt vxorati, & manent in mesquitis,
ita q̄ quælibet mesquita habet vnum de istis sacerdotibus, &
vnum ministrum. Quidam verò nō sunt vxorati, & relinquunt
mundū, & sunt à primis etiam in habitu diuersi, sicut apud nos
religiosi distinguuntur à clericis secularibus. vide hic gl. in ver.
6 Zabazala. ¶†Sarraceni non vtuntur cāpanis, eas tn̄ commen-
dant, sed nolunt habere, ne videantur imitari christianos, qui in
eis habendis præuenerunt. quælibet tn̄ mesquita seu ipsorum
templum habet vltra sacerdotem vnum ministrū qui supplet
campanarum defectum. nam in quinque horis ascendit turrim
mesquitæ, & incitat populum alta voce obturatis cum digitis
auribus, vt vox fortius resonet, & veniant ad orationem facien
dam in releuationem peccatorum suorum. Item in sua lingua
dicit verba hoc sonātia: Nil aliud posse nisi Deus & Machome-
7 tus eius nuncius. †Ex quo not. q̄ sarraceni non dn̄t Deum Ma-
chometum, sed Dei nuncium. & de hoc & aliis verbis vide hic
8 gl. præal. in ver. Zabazala. †Omnes milites sarraceni portant in
scutis suis in eorum lingua hæc verba: Non est alius victor nisi
Deus. Ex quo no. q̄ sarraceni hñt milites. hoc ponit gl. s̄. proxi.
9 all. ¶†In quinque horis dici. videlicet in aurora, in tertiis, in ve
speris, in completorio, & crepulculo noctis, sarraceni faciunt
certas genuflexiones sicut de sero nos facimus ad laudē Virgi-
nis, hoc voluit gl. præal. in ver. Zabazala. Ex qua no. q̄ genib. fle-
10 xis debemus de sero dicere, Aue Maria, &c. ¶†Quod nos voca
mus basilicam. vel ecclesiam, sarraceni vocant mesquitam, iu-
dæi synagogam. vide hic gl. in ver. mesquitis. quam no. pro dif-
ferentia tn̄ inter basilicam, & ecclesiam stricte sumendo, vide
11 tex. cum gl. in c. 1. de rel. do. ¶†Sarraceni intrant mesquitā seu
templum nudis & lotis pedib. & cum certa deuotione, & fer-
tur ab aliquibus, q̄ fœminę ibi no■ conueniunt cum maribus.
12 vide hic gl. in verb. conueniunt. † Machometus fuit nutritus à
quodam clerico nobili Romano, qui cum tempore Bonifacij
Papæ 4. quædam petita impetrare nō potuisset, apostatauit à fi-
de & nutriuit illum cum quadam columba alba, quæ accipie-
bat grana de aure ipsius ita, q̄ quando volebat Machometus,
columba ponebat in publico os ad aures eius. & sic dicebat, q̄
spiritus sanctus alloquebatur, & instruebat illū, & ille postmo-
dum dedit legem sarracenis. vide hic gl. in ver. Machometum.
13 ¶†Coercere sarracenos spectat ad principes seculares, in quo-
rum dominio sunt. cum enim non sint creaturæ ecclesiæ, illos
ecclesia non coercet. de diuor. cap. gaudemus. ita no. dicit gl. fi.
quam no. & de iudæ. vide tex. cum gl. in c. postul. de iudæ. & no.
bene rationem huius gl.

¶De hæreticis. Rub.

CAP. I.

1 *Mæta vnde dicatur, & est finis termini, agri, & cuiuscunque rei.*

2 *Indago quid sit.*

3 *Capere, & carcerare differunt. quod nota pro statutis.*

4 *Arrestare personam aliquam, & eam capere, differunt.*

5 *Inquisitori, sine episcopo quæ permissa sint exercere contra inquirendum.*

6 *Inquisitor hæreticæ prauitatis quæ non possit exercere contra inquisitos sine episcopo loci.*

7 *Inquisitor hæreticæ prauitatis & episcopus, an possit vnus sine alio ferre sententiam absolutoriam.*

8 *Ieiunia, quæ solent indici inquisitis ad veritatem eruendam, an sint tormenta, vt prohibitus tormentare, sit prohibitus talia ieiunia indicere.*

9 *Ecclesia dicitur vacare ad hoc, vt capitulum exercere possit iurisdictionalia.*

10 *Capitulum an visitare possit sede vacante.*

11 *Capitulum est necessarius, non voluntarius administrator.*

12 *Requisitio extraiudicialis vbicunque à iure requiritur etiam in parem, sufficit vnica requisitio.*

13 *Delegatus inferior à principe licet non possit extraneo committere vices suas, sceus tamen est, si vult committere collegæ in illo officio.*

14 *Par in parem licet non habeat imperium, potest tamen cum requirere ad effectum constituendi illum in mora.*

15 *Carcer hæreticalis debet habere duos custodes vnum ab episcopo, alterum ab inquisitore deputandos diuersum clauem habentes, neque de vno custode possunt episcopus & inquisitor conuenire.*

16 *Custodes hæreticalis carceris, & alij ministri sub qua forma iuramentum præstare teneantur.*

17 *Custodes hæreticalis carceris non possunt officium alteri subdelegare.*

18 *Iuramentum corporale vbi requiritur, non sufficit sola præsentia, sed requiritur tactura, & an sufficiat tangere quamlibet scripturam. 19.*

20 *Prohibitus alicui loqui in secreto sine certæ personæ præsentia, non prohibetur illi loqui de non secretis sine illius præsentia.*

21 *Religiosi in sacris constituti possunt officium tabellionatus in causa hæresis exercere, ergo in aliis actibus prohibentur. 22.*

23 *Notarius assumptus ad officium in quo notariatum exercere debet, non debet iurare de illo fideliter exercendo, cum iuramentum in creatione præstitum sufficere debeat.*

24 *Constitutio militantis ecclesiæ ligat delinquentem quantumcunque occulte delinquat.*

25 *Episcopus an & quibus casibus possit subditum absoluere à sententia suspensionis, & excommunicationis à canone promulgata.*

26 *Inferior ab ep scopo potest in mortis articulo absoluere in casu papæ reseruato, satisfactione tamen præmissa, si tempus patiatur.*

1 MVltorum. ¶†Meta dr̄ à metior, meritis,
& est finis termini, vel agri, vel
2 cuiuscunq; rei, vide hic gl. in ver. metas. ¶†Inda-
go, quasi indagatio, inq̄sitio, vel inuestigatio, de
iu. iu. c. quanto. post pr. vide hic gl. in ver. Indago.
3 ¶†Capere, & carcerare, differunt inter se. sæpe etenim capitur
qui non carceratur, de sen. exc. c. si clericos. vide hic text. iuncta
gl. in ver. capere. statutum ergo puniens carcerantem, non ex-
4 tenditur ad capientem. quod no. ¶†Vtum arrestare personam
aliq̄ vel eam capere, differant. vide hic tex. iuncta gl. in ver. cape
re. quæ vī sentire, q̄ non. ponit. n. ista duo pro vno, dum nume-
rat quinq; permissa inquisitori siue ēpo, & e contra. & de arresta
tione nullam facit per se mentionem. vt patet in gl. sequentib
ꝫrium sentit Stepha. & credit q̄ melius. dicit. n. q̄ arrestatio fit
sine manuum iniectione, puta per præceptum ne domum, vel
alium locum exeat. & in hoc differt à captione, & nota bene
pro arrestanda persona. practicatur enim quotidie in curia Ro-
5 mana. ¶†Not. ex text. & gl. & his, quæ proximè dixi, quinque
vel sex permissa inquisitori siue episcopo, & ecōtra, & tria pro-
hibita vni sine altero. primum est citare, secundum arrestare,
tertium capere, quartum tutæ custodiæ mancipare, quintum
ponere in compedib. vel manicis ferreis. & in quo differāt com
pedes, & manicæ. vide hic gl. in ver. manicis. sextum inquirere
contra illos, de quib. pro hmōi negotio secundum Deum & iu
6 stitiam viderit expedire. ¶†Primum vero prohibitum alteri si
ne altero est duro carceri mancipare, qui magis ad pœnam, q̄
ad custodiam inuentus videatur. ¶Ex quo singulariter nota, q̄
ambo simul possunt condemnare ad durum seu arctum carce-
rem ad pœnam luendam. alibi dicitur, q̄ hoc potest fieri ad pe-
nitentiam peragendam, ita loquitur tex. c. quamuis. de pœ. li. 6.
sed hic dicitur de pœna, q̄ no. quia facit ad multa. Sedm est tor
ment is subiicere. Tertium ad sentētiam ꝫ talis inquisitos pro-

cedere

Universidad de Navarra Biblioteca

7 cedere. † An autem pro eis possit vnus sine altero sniam absolutoriam ferre? vide hic bo.gl.in ver.contra eos.quàm no.quæ concludit q̃ sic. Ex qua sing.no. q̃ si alias iudici inhibetur ferre in certo casu sententiam ꝑ aliquem, non intelligitur prohibitus ferre sententiam absolutoriã pro illo, & intellige q̃ ista tria non possunt alter sine reliquo, nisi post lapsum 8.dierum à tpe
8 requisitionis alterius, & c.vt in litera plenius dr. ¶ † An ieiunia, quæ solent indici inquisitis ad veritatem eruendã, sint tormenta, vt sic prohibitus tormentare, nequeat talia ieiunia indicere. vide hic bo.gl.in ver.tormentis. quæ concludit, q̃ sic, quod probat primo per l.item apud. §. quæstionem. ff. de iniur. vbi hr, q̃ quæstionis verbo intelligimus tormenta corporis, dolores, & malam mansionem. secundò probat per etymologiam verbi, dr.n. tormentum, quasi torquens mẽtem, ex quo no. q̃ ieiunia
9 pnt indici pro tormentis. ¶ † Ecclesia dr vacare quo ad hoc, vt capl'm exerceat iurisdictionalia, ẽt qñ alicui sit ꝓpositum de epatu, qui nõdum hẽt literas super prouisione, quia prouisus nõ pt ante extractionem lrarum iurisdõnem exercere, vt in extrauaganti Bonifacij iniunctæ hoc voluit gl.hic in verb.sede vacãte.
10 quam no. ¶ † An capitulum possit visitare sedevacãte. vide hic gl.no.in ver.capituli. quæ ponit opi. ꝺ̃rias, & tandem seruando opi.distinguit. q̃ visitationem gñalem ciuitatis & diœcesis fa-
11 cere nõ pt. † & hoc casu ꝓcederet opi.Io.Mo.qui inter cætera all.pro hac parte vnam no.rationem, videlicet quia capitulum est necessarius nõ voluntarius administrator: ergo non poterit quod administrationi necessariæ nõ incumbit. & no.sing.hanc rõem: quia facit ad multos cõsimiles casus. nam vt no.dicit gl. hic materia ista, vt in quib.capitulũ succedit sede vacante. eget in multis articulis declaratione: visitationem autẽ spalem vel inquisitionem ꝺ̃ certas personas, vel loca pt capitulum facere, & procedat hoc casu ꝺ̃ria opi. quia talis visitatio seu inquisitio
12 est necessaria. & hoc bene no. ¶ † Vbicunque à iure requiritur requisitio extraiudicialis ẽt in parem sufficit vna requisitio, vide hic bo.gl.in ver.requisierint. idem vbi superior habet requirere inferiorem, vt no.gl.in ver.si eps. 18.dist. secus vr, vbi inferior habet requirere superiorem, & cum in mora cõstituere, vt
13 c.i.de sup.neg.præl. & vide quod ibi no. ¶ † Quòd licet delegatus inferioris à principe nõ possit extraneo committere vices suas, vt l.à iudice. C. de iud. & c. cum cã. de app. secus tñ vr cum committere vult collegæ in illo officio. hoc vltimum vr probare tex. hic in ver. verum. Et sentit apertè Pau. de Lea. hic amplius vr sing. probare iste tex. q̃ ista commissio pt fieri collegæ in officio, ẽt in cã criminali. de quo vide latius hic per Doc. vide tñ glo. hic in ver. per literas. quæ apertè non tangit dubium, videtur tñ sentire ꝺ̃rium, sed primũ apertè probatur per istum
14 tex. ¶ † Licet par in parem non habeat potestatem, & per ꝑns ipsum citare non possit, pt tñ eum requirere ad effectum consiruendi illum in mora. vide hic gl.præal. in ver. requisierit. vide bo:gl.in c.cum causa. de of.del. & per In. in c.cum nobis. de
15 elec. ¶ † Carcer hæreticalis debet habere duos custodes quorum vnus per epm loci, reliquus vero per inquisitorem deputãdus est: quilibet eorum dẽt hre clauem carceris ab alia diuersam. nec pnt eps & inquisitor de vno custode tenendo conue-
16 nire. vide hic tex. in §. sane. iuncta gl. in ver. † duos. & vide iuri formam præstandam per ipsos ministros in d.§. sane. & no. q̃ istis custodib. prouidendum est de salario per ipsos iudices, qui
17 eos deputant, vt hic in §. sanè. ¶ † Electus & deputatus ad custodiam carceris nõ pt officium alteri subdelegare, cum sibi mandetur ministeriũ sine iurisdõne, in quo vr electa industria personæ. vide hic tex.iun.gl.no.in ver.subdelegare. in §. sane. in fin.
18 nisi sibi specialiter permittatur. vt hic. ¶ † Vbicunq; exigitur corporale iur'm, non sufficit sola præsentia, sed requiritur tactu
19 ra. † An aũt sufficit tangere quãlibet scripturam? dic q̃ in iuris, quæ deferuntur à iure, vel à iudice, seu parte, ex necessitate requiritur tactura euangeliorum. vt in ea. hortamur. 4.q.9. & c.fi. de iur.cal. in aliis autem sufficit tangere quemlibet librum, seu quamlibet scripturam, vt interpretatur Italiæ consuetudo. vbi aũt simpl'r exigitur iur'm, & non fit mentio de tactura corporali, satis est iurare sine tactura. vr tñ q̃ plus obliget iurm corporale q̃ simplex. arg. 11.q.3.c.ꝺ̃ro. vide ad oña prædicta aliam bo. gl. hic no. super ver. iurabunt. alias tacta. quæ prædicta voluit in effectu, q̃ not. semper. & adde ad prædicta aliam bon. gl. in c. vt
20 circa. de elec. li. 6. quæ vult, q̃ vbi dispositio aliqua pro solennitate actus exigit iurm cum tactura, non est illi satisfactũ, si fuit præstitum iurm sine tactura, vide etiam ad materiam. 22.q.j. in
21 fi.m. ¶ † Prohibitus alicui loqui in secreto sine certæ personæ præsentia, non prohibetur illi loqui non de secretis sine illius
22 præsentia. vide hic gl. in ver. secrete. ¶ † Constituti in sacris religiosi possunt off'i in tabellionatus i ca hæresis exercere. vide gl. hic in verb. notarij. all. text. apertum in c. officium. §. ad conscribendas. de hære. lib. 6. & ex illo tex. † & hac gl. no. in ver. per locum à speciali. q̃ regulariter religiosi & constituti in sacris nequeunt tabellionatus officiũ exercere. vide ad materiam quod
23 not. in ca. sicut te. ne clc. vel mo. ¶ † Notarius assumptus ad aliquod offm, in quo notariatum exercere dẽt, non tenetur iura re de illo fideliter exercẽdo, cum sufficere dẽat primum iurm in creatione præstitum, de resc. ad audientiam. vide hic tex. per
24 locum à spali in §. notarij. iuncta gl. in ver. iurabunt. ¶ † Constitutio militantis ecclesiæ ligat delinquentem, quantuncunq; occultè delinquat. licet de tali nominatim non iudicet, sed habeat eum pro soluto, donec de vinculo constiterit. vide hic gl.
25 no. in ver. coipso. ¶ † A snia suspensionis à canone promulgata no pt eps subditum absoluere, si talis snia hẽt certum tempus determinatũ: secus si simpl'r fuit lata, nisi superior absol'onem sibi reseruasset. & sic idem in suspensione, quod in excõicatiõe, vbi suspensio non est lata ad certum tps, vide hic gl. sing. in ver.
26 excõicationis. ¶ † In mortis articulo pt inferior absoluere ĩ ca su papæ reseruato satisdatiõe tñ præmissa. vt hic in fi. lræ. q̃ tñ limita, vt hic no. in gl. & tunc videlicet, si peccator satisfacere pt, & satisfacere vult cum effectu, & tps satisfaciendi patitur. alias sufficit præstare cautionem de tam satisfaciendo. & not. gl. istam in pr. quæ apertè sentit, q̃ vbicunq; absolutio reseruatur papæ debet intelligi, nisi in mortis articulo. ille.n. casus semper excipitur, sm gl. hic in princ. pro hoc facit, quia in necessitate prodest confiteri etiam laico. vt in c. quem pœnitet. de pœ. di. 1. no. gl. in c. pastoralis. §. præterea. de of. or. & hoc nõ.

CAP. II.

1 *Constitutio si contineat verbum, ex nunc, incipit ligare à tempore publicattonis, non expectato duorum mensium lapsu, qui aliàs regulariter præfiguntur, quod intellige, vt contra factum non valeat, non autem vt ignorantes obligentur ad culpam.*

2 *Ex nunc, deinceps, & similia, faciunt apparere de mente principis, qui velit suam constitutionem illico ligare.*

3 *Inquisitores hæreticæ prauitatis debent attigisse 40. an. etiam si deputentur per prælatos prouinciales, vel ministros alios, vel episcopos.*

4 *Inquisitores hæreticæ prauitatis si de facto minores ætatis 40. ann, fuerint deputati, an talis commissio valeat.*

5 *Dispositio si aliquid prohibet non apposito decreto irritante, an actus in contrarium gestus teneat.*

6 *Inquisitor hæreticæ prauitatis potest nedum citationes, sed sententiarum prolationes committere, & ad totam causam, & vicarium seu substitutum dare.*

7 *Delegatus principis potest delegare causam etiam criminalem.*

8 *Delegatus ad vniuersitatem causarum potest nedum vnam causam delegare, sed etiam substitutum ad illam vniuersitatem deputare, retenta sibi potestate reuocandi.*

9 *Constituio permittens aliqua fieri, non videtur negare de reliquis in materia permissa, & indifferenti. secus in negatiua.*

10 *Inquisitor hæreticæ prauitatis & episcopus licet non valeant illicitis modis prætextu officij exigere pecunias, pœnas tamen pecuniarias fisco applican. imponere & exigere possunt.*

11 *Pecunia si prohibetur illicitè exigi, pecunia capitur largè, licet constitutio sit pœnalis.*

12 *Ecclesiarum bona licet capi aut confiscari non debeant ob delictum clericorum, bona tamen ipsorum ex iusta causa capi & confiscari non prohibentur.*

13 *Ecclesiarum bona vbi capi prohibentur, non autem propria clericorum, non possunt capi bona, quæ monachus acquisiuit intuitu personæ.*

14 *Ecclesia dicitur habere fiscum, cui bona confiscanda acquiruntur.*

15 *Inquisitor licet possit ex causa remoueri ab officio & corrigi à suo prælato, facta tamen virtute officij non potest alterare, sed recurrendum est ad Papam, à quo dependet immediate inquisitorum iurisdictio.*

1 NOlentes. ¶ † Si in constitutione apponitur verbum ex nunc, incipit ipsa constõ ligare à tpe ipsius publicationis, nõ expectato duorum mensium lapsu, qui aliàs regulariter præfiguntur: q̃ intellige quo ad hoc, vt ꝺ̃factum non valeat, non aũt quo ad hoc q̃ ꝺ̃facientes hoc ignorantes obligati ad culpam sint. vide hic gl.
2 no. q̃ sp tenebis menti in ver. ex tunc. † ex qua hẽs q̃ ex quo apparet de mente principis per verbum, ex nũc, vel consil'e, q̃ velit suam constõnem illico ligare, actus in ꝺ̃rium gestus ẽt ab ignorante est nullus, & ꝺ̃faciens illico obligatur ad culpam, nisi ꝑbabil'r ignorauerit. tacitè. n. excusatur à culpa, sed actus remanet nullus. & pro hoc facit, quia decretum irritans ligat ẽt ignorantes, quo ad actus nullitatem, vt in c. dudum. de præb. li. 6. & in cle. eum qui. de concess. præb. & no. ex gl. præall. q̃ idem est dicere ex nunc, q̃ deinceps. & vide de dictione, ex nunc. gl. in c.
3 quàm sit. & c. cupientes. in ver. ex nũc. de ele. li. 6. ¶ † Inquisitores hæreticæ prauitatis dẽnt attigisse 40. annum ẽt si deputentur per prælatos prouinciales, vel ministros eorum ordinum, qui bus deputatio talium à sede apostolica est commissa. idem de deputandis

deputandis per epm, vel sede vacante per capitulũ. vide hic tex.
4 in 1.rñ. iuncta gl. super ver. committi. ¶ † Quid autem si ꝺ̃ fiat, nunquid teneat cõmisso. vide gl. præal. quæ arguit pro & ꝺ̃. videtur tñ concludere q̃ cõmittentes transgredientes hoc statutum sunt puniendi, de quo remittit ad gl. in c. gñali. de ele. li. 6. & q̃ licet hic nõ apponat decretũ irritãs, vr tñ q̃ nõ valeat cõmissio, adducit, tñ pro & ꝺ̃. de ele. c. licet canõ. li. 6. & qa ibi no.
5 in gl. 2. quã vide & not. sing. illã gl. & istam, † ad sciendum gña liter, qñ aliquid prohibetur nõ appositio decreto irritãte, an actus in ꝺ̃rium gestus teneat, & vide ad materiam gl. pleniorem in regula, quæ ꝺ̃ ius fiunt. de re. iu. li. 6. & 10. di. c. vides. & de spõ.
6 duo. c. fi. ¶ † Inquisitor hæreticæ prauitatis potest nedum citationes & sniarum prolationes cõmittere, vt hr, in c. vt cõmissi. de hær. li. 6. sed ẽt ad totam causam põt dare gñalem commissarium quem appellamus vicariũ, seu substitutũ, vt hic. & ꝺ̃. cle. prox. nec obst. d. c. vt commissi. quod solũ permittit de duob⁹, quia affirmatiuè, non autem negatiuè. hoc voluit gl. hic in ver.
7 ipsorum. quã no. sing. ad tria. † Primò q̃ delegatus principis po
8 test subdelegare cãm etiam criminalem. † Sc̃do q̃ delegatus ad vniuersitatem cãrum põt nedum vnam cãm delegare, sed ẽt substitutum gñalem ad illam vniuersitatem causarum deputa
9 re retenta sibi prãte reuocandi. † Tertiò q̃ licet constitutio permittat aliqua fieri, non tamen vr negare de reliquis, ex quo loquitur affirmatiuè, quod ego intelligo verum in materia permissiua, secus si materia esset negatiua, per no. in c. 2. de transl. epis. & hic in gl. idẽ puto si materia esset indifferens, per rõnem hic positam. nam ex ꝓstõne permissiua non infertur negatiua
10 in aliis, & sic potest intelligi ista gl. bene no. ¶ † Licet eps, seu inquisitor hæreticæ prauitatis, nõ valeat exigere prætextu officij illicitis modis pecunias, pœnas tamen pecuniarias applicãdas fisco nõ prohibetur imponere & exigere, argum. in l. illicitas. ff. de of. presi. & probatur hic satis à ꝺ̃rio maximè, in ver. nec
11 sciẽter. vide hic gl. in ver. illicitis. & in ver. ecclesiarum. ¶ † Cũ pecunia prohibetur illicitè exigi, verbum pecunia, capitur largè prout habetur. 1.q.3. per totum. licet constitutio sit pœna-
12 lis. vide hic tex. iuncta gl. in ver. pecuniam. † Licet bona ecclesiarum non debeant capi seu confiscari ob delictum clericorũ, vt hic in text. bona tamen propria ipsorum clericorum capi & confiscari ex iusta causa non prohibentur. vide hic text. iuncta
13 gl. in ver. ecclesiarum. ¶ † Vbicunque prohibentur capi bona ecclesiarum, & non propria clericorum nõ possunt capi bona, quæ monachus acquisiuit intuitu personæ, licet illa acquisierit dũ præesset administrationi ecclesiæ seculari. quia illa sunt
14 ecclesiæ, & non personæ acquisita. vt in c. vno. 18.q.1. ¶ † Ecclesia etiam dicitur habere fiscum, cui bona confiscanda acquiruntur. vide hic tex. opt. iuncta gl. in ver. ecclesiæ. & per gl. in c.
15 quia diuersitatem. de concess. præb. ¶ † Licet prẽlatus inquisitoris, vt puta prouincialis, possit ex causa illum ab officio amouere, vt hic patet, iurisdictio tamẽ inquisitoris non ab ipso prẽlato, sed à papa immediatè dependet: solus autem actus cõmittendi vel remouendi pẽdet penes illum, vt patet in priuilegijs officij. ex quo sequitur quòd iste superior, qui potest amouere & corrigere amotũ, non potest corrigere vel alterare facta per illum virtute officij, sed recurrendũ est ad papã, à quo habetur immediate iurisdictio. vide hic glos. in ver. amouere. & pro hoc vltimo vide bo. tex. & quod ibi no. in c. per hoc. de hær. li. 6.

CAP. III.

1 *Secta est habitus animorum & propositum in malum circa falsam disciplinam: & vnde dicatur.*

2 *Ioan. Andr. studuit in sacra pagina.*

3 *Nemo in hac vita potest esse impeccabilis, & contrarium dicere, est hæreticum, secundum Dei potentiam absolutam.*

4 *Virgo beata, & Io. apostolus miraculosè in hac vita peccare non poterant ex speciali priuilegio diuinitus eis concesso.*

5 *Charitas in quibusdam est perfecta, sed perfectissima in hac vita haberi non potest, & contrarium dicere, est hæreticum.*

6 *Finiti ad infinitum nunquam est fienda æquiparatio.*

7 *Perfectionis quocunque gradu quis nõ absoluitur à ieiuniis, vel aliis ecclesiæ præceptis.*

8 *Apostoli non ieiunabant in præsentia Christi, & quare.*

9 *Homo in quocunque perfectionis statu sit debet semper orare, vt diuina virtute perseueret, ad quam perfectionem virtus propria non sufficit.*

10 *Sensualitas est vis animæ appetens desiderabilia corpori, & refutans nociua, & hanc dicimus animam sensitiuam.*

11 *Natura multas nobis dedit blandicias, quas plerunque virtus cohibet.*

12 *Ecclesia vna dicitur, quia in vniuersali ecclesia est vnum caput supremũ, cui omnes de ecclesia obedire tenentur, scilicet papa.*

13 *Ecclesia militans quomodo diuinitus sit exemplata ab ecclesia triumphanti.*

14 *Vbi spiritus domini, ibi libertas quomodo intelligatur.*

15 *Homo mortalem vitam agens per Dei etiam potentiam absolutam non videtur posse obtinere omnem gradum perfectionis beatificæ.*

16 *Beatitudo essentialis, quæ consistit in perfecta visione dominicæ essentiæ specialã priuilegio Moysi, & Paulo fuit concessa tanquam futuris doctoribus gentiũ.*

17 *Virtutum moralium duo sunt genera, nam quædam sunt modificatiuæ, & aliæ purgatoriæ passionum in sensualitate hominis insurgentium, quæ sunt beatorã tantum.*

18 *Osculum mulieris ex causa libidinosa est peccatum mortale, etiam si natura ad hoc inclinet, & dicere contrarium est hæreticum.*

19 *Fornicatio simplex est peccatum mortale, quantuncunque natura ad illam inclinet. & contrarium dicere, est hæreticum.*

20 *Peccatum mortale dicitur dupliciter. vno modo secundum suam speciem, & tunc potest non esse peccatum, alio modo ex inordinata & mala causa, & semper est mortale.*

21 *Consensus deliberatus in actu peccati mortalis non solum est mortale. sed etiam in delectationem ei annexam.*

22 *Eucharistiam sumere quantuncunque perfecti tenẽtur nedum ecclesiæ, sed etiam Christi præcepto.*

23 *Notarius assumptus ad officium, in quo notariatũ exercere debet, non debet iurare de illo fideliter exercẽdo, cũ iramentũ in creatione præstitũ sufficere debeat.*

24 *Constitutio militantis ecclesiæ ligat delinquẽtẽ quãtuncunq; occultè delinquat.*

25 *Episcopus an & quibus casibus possit subditum absoluere à sententia suspensionis, & excommunicationis à canone promulgata.*

26 *Inferior ab episcopo potest in mortis articulo absoluere in casu papæ reseruato satisfactione præmissa, si tempus patiatur.*

1 A Dnostrum. † Secta per cap. scripta, dr à seco se cas, vel à sequor sequeris. & proprie est habitus aïorum & propositum in malum circa falsam disciplinam inde tales dicunt se cti & diuisi ab vnitate fidei & ecclesiæ; interdũ sumitur in bonam partem. C. de pac. l. fi. in fi. per p. verò scripta de signat clausuram. vt in cle. ne in agro. post princi. de stat. regu. vide hic bo. gl.
2 in versi. septa. ¶ † Quod Io. An. studuit in sacra pagina, non tñ
3 multum, vide hic gl. in ver. 1. videlicet. ¶ † Nemo in hac vita potest fm legem cõem esse impeccabilis & ꝺ̃rium dicere, est hæreticum. secus est fm Dei potentiam absolutam, & hoc priuilegiũ credit beatæ virgini esse traditũ. in alio aũt sæculo per beatificam Dei visionẽ efficit quis impeccabilis, & hoc cõiter datur beatis, hoc voluit gl. hic in ver. Impeccabilis. † tu vide tex.
4 pro primo & secũdo dicto in c. 2. de ꝓse. di. 4. & ibi gl. not. dicit, q̃ beata virgo & Io. apostolus miraculos è peccare in hac vita
5 non poterant ex spali priuilegio diuinitus eis cõcesso. ¶ † Charitas in quibusdam est perfecta, sed pfectissima in hac vita habere nõ põt; & ꝺ̃rium dicere, est hæreticum. vide hic tex. iuncta gl.
6 in ver. non valebit. ¶ † Et quantuncunque quis efficiatur pfectus, nõ posset peruenire ad perfectionem Christi, quia nũquã est fienda æquatio finiti ad infinitum, vt hic in tex. iuncta gl. in
7 ver. perfectio. ¶ † Per nullum perfectionis gradũ quis absoluit à præcepto ieiunij, vel aliis præceptis ecclesiæ, vnde semper manet obedientia inferiorum ad superioriores quantuscunque enim quis sit perfectus, semper suo superiori obedire tenetur. hinc Paulus apostolus licet perfectissimus, per ieiunia & corporalia exercitia castigabat corpus suũ dicẽs. castigo corpus meũ,
8 &c. † apostoli autẽ non ieiunabant in psentia Christi, quia cũ adhuc essent in becilles in corporali præsentia Christi, magis erant fouendi dulcedine quàm exercendi austeritate ieiunij, secundum Io. Chrys. hoc voluit in effectu gl. hic in ver. sed q̃ ieiu
9 nare. ¶ † Quantuncunque homo in statu huius seculi perfect⁹ sit debet semper orare, vt diuina virtute perseueret in illa perfectione ad quam pseuerantiam propria virtus nõ sufficit; vnde omnib. viatorib. quantuncunque perfectis dicere incumbit ex Dei pcepto. Matth. 6. Et ne nos inducas in tentationem. & reliqua contenta in oratione dominica. hoc dicit Aug. in li. de per
10 seuerantia. & gl. hic in ver. orare. & satis innuit hic tex. ¶ † Sensualitas est vis animæ appetens desiderabilia corpori & refutãs nociua. & hanc dicimus animã sensitiuam. de quavide supra de
11 sum. tri. c. 1. 2. respõso. ¶ † Ea, quæ voluntas sibi vendicat honestè, plerunque negamus admittere, dedit nobis multas natura blandicias quas plerunque virtus cohabitet. & Ouidius epistolarum. Est virtus placitis abstinuisse bonis. vide gl. in ver. pla-
12 cet. ¶ † Ideo ecclesia vna dicitur, qa in vniuersali ecclesia est vnum caput supremum, cui omnes de ecclesia obedire tenen-
13 tur, scilicet papa, & hoc statuente omniũ conditore. † ecclesia enim militans est diuinitus exẽplata ab ecclesia triũphante, vt in auctoritatib. hic in gl. positis. vnde sicut in ecclesia triũphanti est vnus princeps supremus, cuius obedientiæ tota ecclesia p fectissimè est subiecta, s. Deus, necessariò sequit, q̃ toti ecclesiæ militanti vnus debet præesse, s. papa, cuius præceptis oẽs obedire tenentur. & est hoc de necessitate salutis vt in extrauaganti Bonifacij vnam sanctam. & fortius obedire tenẽtur hi qui sunt perfecti. 22.q.2.c.ne quis hæc. & similia vide per gl. valde not.

Universidad de Deusto Biblioteca

in ver.ecclesiæ.& aduerte quia glos.dicit,papam esse caput ecclesiæ.alibi dicit Christus est caput,papa autem vicarius Christi,de quo vide gl.in clem.romani.d el.i ver.ñ ꝓsonã. & ille verior,stricte sumẽdo caput.Itẽ no. gl. pal.ad aliud ꝙ papæ tenetur obedire tota ecclesia militans, & sic nõ tantum singulares
14 personæ de ecclesia.¶ †Not.intellectum ad illã auctoritatem: vbi spiritꝰ domini,ibi liberta.intelligitur enim de libertate à seruitute peccati,non à seruitute qua viri quantuncunque perfecti sunt adstricti prælatis ecclesiæ,vel secularibus principibꝰ.nã seruitus qua homo subiicitur homini ad corpus pertinet, non ad animam quæ manet libera,licet ergo in hoc seculo per gratiam à defectibus animæ liberemur,non tamen à defectib.corporis.quod patet per epistolam ad Romanos 7. Filij ergo Dei per gratiam licet sũt liberi à spirituali seruitute peccati,non tamen à corporali,qua ecclesiasticis seu temporalibus dñis sunt adstricti de his vide hic no.in ver. Libertas.vide ad materiã istã
15 per Inn.in c.pastoralis.de of.or. ¶ †Quòd homo mortalẽ vitam agens ẽt per Dei potentiam absolutam nõ videt posse obtinere omnem gradum perfectionis beatificæ loquẽdo de beatitudine accidentali.Ratio,quia ad aliis perfectionis beatitudinem pertinet perfecta impassibilitas & glorificatio,quę in hoc seculo haberi non possunt & etiam secundum legẽ cõmunẽ, qua Deus beatificat hominem,nullus potest eleuari ad Dei essentiæ visionem,nisi totaliter moriatur,vel nisi sic abstrahatur à sensibus corporis.ꝙ nesciat an sit in corpore,vel extra corpꝰ,
16 sicut accidit Paulo.† Item per Dei potẽtiam absolutam& ipsius speciale priuilegium posset quis finalem beatitudinem cõsequi fm omnẽ gradum beatificæ perfectionis & hoc quantũ ad essentialem beatitudinẽ quæ ꝓsistit in perfecta visione dñicæ essentiæ,& fm quosdã in perfecta Dei dilectione & fruitione ad hoc inducitur illud Aug.in li.de videndo Deum,ad Pauli nũ dicentis ꝙ Moyses ex Dei speciali priuilegio adhuc mortalem vitã agẽs Deum per essentiam vidit,tanꝙ futurus iudæorũ doctor.vñ Num.12.palam,& non penigmata,vidit Deum, & facie ad faciem locutus est ei.& 7.q.1.c.Moyses.vbi de hoc. Et Paulus idem priuilegium habuit,tanꝙ futurus doctor gentiũ. vñ dicit secundæ ad Corin.12.se raptum in paradisum Dei, ex quo inferẽ Deum per suam potentiam absolutam posse oẽm perfectionẽ beatificæ visionis & fruitionis puræ creaturæ possibilem eidem cõicare.Perfecta beatitudo consistit in videndo Deum,per essentiã illam:tñ nulla creatura videre põt,nisi Deo
17 faciente.& iõ sine gratia diuina nemo põt puenire ad beatitudinem.vide hic glo.in ver.quinto.¶ †Duo sunt gña moralium virtutum,quædam.n.sunt modificatiuæ passionum insurgẽtium in sensualitate hominis, vel actionum occurrentiũ homini,sicut temperãtia modificat delectationem in cibis & fortitudo terrores,& sic de aliis.Et istæ dicunt purgatorię quia sunt hominum nondum purgatorum à passionum insultibus. & per consequens non summè perfectorum , sed ad id toto conatu tendentium.Aliæ vero sunt non regulantes passiones sensualitatis,sed solum tenentes animam hominis in Deo & summa perfectione,vt per temperantiam terrenas concupiscẽtias ignoret per fortitudinem passiones nesciat,per prudentiam solis diuinis intendat.Et hæ virtutes dicũtur animi purgati, quia sunt solum totaliter purgatorum à passionum molestiis,quod solũ est beatorum , vel pauciſſimorũ in hac vita perfectorum. Item quòd perfecti perfectione necessaria ad salutẽ non licentiant à se virtutes,etiam in actu,imo se exercent in actib. virtu-
18 tum moraliũ.vide d his lõge pleni? hic per gl.in ver.6.¶ †Mulieris osculum ex causa libidinosa est peccatum mortale,etiam si natura ad hoc inclinet,& dicere contrariũ,est hæreticum.vi-
19 de hic text.in versi.Septimo.†Et idem dicendum quo ad actũ carnalẽ vt in eo.versicu.Et sic habes expresse quòd simplex fornicatio est peccatum mortale, quantuncũque natura ad illam inclinet.& contrarium dicere,est hæreticum. & vide etiam gl. in ver.septimo.& sequenti & facit 32.quæstio.4.capit.meretri-
20 ces.& ex prælleg.text.& glos.super ver.septimo.¶ †Nota ꝙ peccatũ mortale dicitur dupliciter. Vno modo secundum suã speciem,vt furtum adulterium,periurium,& similia. de iureiuran.ca.& si Christus ver.quædam.& hoc modo, oscula, tactus vel amplexus,nõ sunt mortalia , cũ possint absque libidine fieri,vel ex consuetudine regionis,vel propter pacẽ vel aliam necessariam & rationabilem causam.Alio modo dicitur mortale procedens ex inordinata & mala causa sicut dare eleemosy-
21 nam pauperi,vt inducatur in hæresim.† Itẽ not. ex eadem gl. ꝙ non solum deliberatus cõsensus in actu peccati mortalis est mortale,sed etiam in delectationẽ ei annexã secundũ Augu.& alios theologos,& per consequẽs consensus deliberatus i actu luxuriæ,& delectatiõis ei annexæ,ẽ mortale.Ex quo concludi tur ꝙ oscula libidinosa,amplexus,& tactus, quæ nunt propter huiusmodi delectationem sunt mortalia,nec mirum , cũ illud idem dicatur de libidinoso aspectu.32.quæstio.5.c.nec solo.&
22 c.sequenti.¶ †Sed non solum per præceptum ecclesiæ.de pœniten.& remissio.capitu.omnis. sed etiã per præceptũ Christi, oẽs quantũcunq; perfecti tenentur determinato tẽpore sumere corpus Christi.Ioan.6. nisi mãducaueritis carnem filij homi-
23 ni.& biberitis sang.& c.vide hic gl.in ver.octauo.†Ex qua colligę,ꝙ etiam laici tenẽtur de iure diuino sumere corpus Christi.Sed an sufficiat illo iure diuino ipsis laicis sumere spiritualiter,vide tex.cum glos.in ca.credere.de consec.dist.2.nã põt illa auctoritas Io.intelligi de spirituali mãducatione.vt Aug.apertè sentit in dicto c.credere.& Hyro.in cap.dupliciter.ea. distin.
24 ¶ †Propago propagis est vitis extẽsa sub terra.Itẽ alicuiꝰ ꝓgenies vel prosapia.reperitur etiã propago propagas quod respicit producentẽ &c.vide hic gl.in versi.propagentur.

¶ De homicidio. Rubrica.

CAP. I.

1 *Furore quamdiu quis laborat continuo,vel per interualla,& pupillus pati,posſunt iniuriam.sed non facere,quia quadrupedi,vel tegulæ æquiparantur.*
2 *Furiosus sicut nõ testatur,ita nec religionem profitetur,nec baptismum recipit, nec irregularitatem incurrit.*
3 *Dormiẽs offendendo aliquẽ,an& quib.casib.sit in culpa,peccet,& puniri possit.*
4 *Irregularitatem non euitat,qui cum fugiendo potest euitare mortem,mutilat seu occidit aggressorem.*
5 *Pœnam ad euitandam an quis fugere teneatur.*
6 *Mutilatio quoad irregularitatem contrahendam æquiparatur homicidio.*
7 *Mutilatio quid sit.*
8 *Occiderit an quis ad sui defensionem si dubitatur,dicto occisoris non standum in foro contentioso,& quid in pœnitentiali.*
9 *Occidens aliquem ad defensionem filij fratris,seu alterius cuiuscunque pro vita illi saluanda,quæ aliter saluari non poterat,efficitur irregularis.*
10 *Occidere pro sua defensione quis potest sine metu irregularitatis aggressorem suum nedum tenendo arma,sed etiam vibrando contra eum.*

1 Furiosus.† Quãdiu ꝙs laborat furore continuo,vel ꝓ interualla,pati potest in iuriã,sed nõ facere & ꝙ per eũ fit perinde habet,ac si casu aliquo accidisset sine facto ꝓsonæ, nec tenet aquilia,si dãnum dederit,sed est perinde,ac si quadrupes feciſſet, vel regula cecidisset.ff.ad l.aquil.l.& si quæcunqs.& idẽ dicẽdũ in infante.& reddit lex rationẽ,quia alterũ excusat innocentia consilij,alterum fati infelicitas,satis.n.suo furore punit, ff.ad l.
2 põpe.de parri.l.pe.† sicut ergo furiosus nõ testat, C.qui test.fa. poss.l.furiosum.nec religionẽ profitet.17.q.1.c. Gõsaldus,nec matrimoniũ cõtrahit.de spõ.c.dilectꝰ.nec baptizat, de hoc 1.q. 1.c.ecce.nec baptismũ recipit nisi in casu,de bap.c.maiores.ita nec occidendo irregularitẽ incurrit vt hic. hæc oĩa colligit hic
3 gl.1.cũ suis allegationib.† & aduerte quia de dormiente nihil dicit extra casum positũ i tex.sed ego puto idẽ in omnib.prædictis in infante,& furioso.cũ ratione æquiparationis hic factæ, arg.l ñ pñt.ff.de leg.& ca.cũ dilecta,de confir.vti.tum quia dormiẽs dat operã rei licitæ,& in nulla culpa reperitur, cũ inquitati non cõsenserit:sed tu cogita,quid si iste erat solitus qñq; nocere dormiendo,& de hoc erat aduisatus,nũquid erat in culpa, i eo,ꝙ nõ aduisatum fecit ignorantẽ,qui secũ voluit dormire? cogita,quia nõ videt sine culpa,arg.eius quod dicimꝰ in ebrietate,ꝙ si assidua sit est peccatũ mortale.25.dist.§.alias ea demũ. & in eo.qui debet aduisare transeuntes per viã, cum aliquid ex
4 alto iactat. 50.dist.c.1.¶ †Si quis fugiendo seu clamando põt euitare mortẽ propriã non euitat irregularitatẽ si suũ mutilat seu occidit aggressorem,vide hic tex.iuncta glos.inverbo.non valens.& sic not.casum,in quo tenetur quis fugere,s. ad euitandum irregularitatẽ,qui contrahitur læpe sine culpa, & ex me-
5 rito,vt in iudice. 51.dist.c.1.† Sed an ad euitandã pœnã teneat fugere si possit,variæ fuerunt opi.de quib.in l.1. C. vñ vi.& ibi tenet Bar.ꝙ non tenetur fugere,ibivide quod dixi in c.olim. il
6 1.de restitutio.spolia.¶ †Mutilatio quo ad irregularitatẽ contrahendã,æquiparat homicidio.& est tex. hic iuncta gl. in verbo.mutilet.& 55.di.cap.si euangelica.† & dic ꝙ mutilatio est detrũcatio alicuiꝰ membri,iuxta ea quæ dixi in ca.1.q cle.vel vo.
7 & ibi not.ꝙ si membrũ est debilitatũ,sed non detruncatum,& multi concludunt,ꝙ tunc nõ contrahitur irregularitas.& facit ꝓ hac opi.1.quæſ.1.c.sicut vigeri.& quod not.Inno.cap.ad audiẽtiam.de homici.vbi not,dicit ꝙ in dubio debemus euitare
8 irregularitatẽ.¶ †Si dubitabat,an quis aliũ occiderit ad sui defensionem,nõ dẽt stari in foro contẽtioso dicto ipsius occisoris,sed per circũstãtias occurrentes iudicari oportebit, licèt in foro penitẽtiali credat hoc asserẽti. de homi.c.significasti.hoc not.dicit hic gl.in verbo,non valẽs.dictũ tu, ꝙ in dubio præsumitur contra occisorem,qui rem illicitam in se exercuit, vnde dicenti se occidisse ad sui defensionem incumbit onus probandi,

bandi,ꝙ fecerit ad sui defensionem,& capitur confessio in illa parte,quæ facit ꝓ tra se,& reiicit ratione prædictæ præsumptionis,quatenus facit ꝓ se.ita no.voluit Bar.in l.Aurelius. §.idem quę.iit.ff.de lib.leg.vide per Io.Andre.in mercur.facit quod in
9 simili nota.in capitu.cum venissent.de Institution. & ibi dixi. † Occidens aliquẽ ad defensionẽ filij,fratris seu alterius cuiuscunque etiã pro vita illius saluanda,quæ aliter saluari non põt, efficitur irregularis,euitatur.n.irregularitas solum quando occidit ad sui defensionẽ,mortẽ aliter vitare non valens. vide hic tex.iuncta.gl.in verb.suum.euitatur tñ in primo casu excommunicatio,quia non præcedit in illo diabolica suasio, quæ reqritur ad excommunicationem capitu.si quis suadente.incurrẽ dam:sed irregularitas causatur sine culpa etiã, ex merito, vt in
10 iudice,& hoc voluit glos.præallega.quã not.¶ †Pro defensio ne propria põt quis etiam sine metu irregularitatis suũ aggressorem occidere,vel mutilare nedũ tenendo ensem seu gladiũ contra aggressorem,sed etiam vibrando contra illum,vide hic glo.fin.quam tene menti.

¶ De vsuris. Rubrica.

CAP. I.

1 *Mutuo recipiens pecuniam quamuis naturaliter mutuanti obligetur ad antidora,& sic ad mutuandum ei similem quantitatem,non potest tamen id deduci in pactum,alias esset vsura.*
2 *Statutum,vt quis teneatur ad antidora,non valet.*
3 *Constitutio antiqui iuris declaratoria non extenditur ad præterita quo ad pœnã, quæ de nouo imponitur.*
4 *Argumentum ex statuto à contrario sensu non sumitur contra dispositionem iuris communis.*
5 *Clausula sententiam excommunicationis incurrant, facit vt in contrafacientem feratur incontinenti excommunicatio.*
6 *Codicis appellatione venit quilibet liber,licèt sit speciale nomen vnius libris iuris ciuilis.*
7 *Rationis editio qualiter diuersis actionibus petatur.*
8 *Librum rationum quando quis confiteri teneatur,& quid si non confecit.*
9 *Vsurarius vel eius hæres quando rationum librum edere teneatur.*
10 *Libris vsurariorum creditur,quatenus faciunt contra eos,non autem pro eis.*
11 *Libris priuatis non creditur,nisi contra confitentem.*
12 *Vsurarius an possit præcisè compelli ad librum rationum edendum, & quibus remedijs.*
13 *Excommunicatio est mucro episcopalis,qua nulla est maior pœna in ecclesia.*
14 *Iudeus super vsuris potest compelli ad edendum rationum librum,etiam per cẽsuram indirectè.*
15 *Dispositio super materia tam christianis,quàm iudæis proportionabili,extendi tur ad iudeos,licèt nulla de eis fiat expressa mentio.*
16 *Librorum edendorum prouisio contra vsurarios edita, extenditur ad ipsorum hæredes in materia proportionabili.*
17 *Vsurarius vel eius hæres si dicant,se librum non habere, vel perdidisse, eorum assertioni etiam cum iuramento non creditur, hæredi tamen bonæ vitæ fama comitante statur cum iuramento.*
18 *Hæreticus quis sit,& tam largè,quam stricte.*
19 *Iudæi asserentes vsuram non esse peccatum non ex hoc incidunt in hæresim vt per ecclesiam puniri possint,nisi inter Christianos talia dogmatizarent.*

1 Ex graui.† Quamquam recipiẽs pecuniam mutuo sit naturaliter obligatus mutuãti ad antidora.& sic ad mutuandum aliam similẽ quãtitatem illi mutuãti, nõ tñ potest hoc deduci in pactum,esset.n.vsura,quia mutuãs nullam spem dẽt habere alicu
2 ius lucri.de vsuris.c.consuluit.† nec valeret statutũ hoc dictãs, etiã si disponeret,vt repetens vsuras in foro ecclesiastico tenea tur tanta quantitatẽ mutuare ipsi mutuanti.vide hic gl.in ver.
3 oneræ.¶ †Constitutio iuris antiqui declaratoria non extendi tur ad præterita quo ad pœnã quæ de nouo imponitur, sed solũ ad futura,vide glo.in verbo.de cętero.& per doc. in c.cũ tu.
4 eo.tit.& in c.fi.de consti.¶ †Statutũ disponens,ꝙ nemo recipiat vltra duos denarios pro libra in mẽse,nõ videt cõcedere & permittere ꝙ in illa vel minori quantitate possit fieri exactio, & per ꝓsequens statuentes nõ incidunt in excommunicationẽ hic ꝓtẽtam,vide hic gl.in verbo,decetero.ex qua gl.not. singulariter,ꝙ ex statuto non sumitur argũ à contrario sensu,cõtra dispositionẽ iuris cõmunis,de quo vide not.in c. publicato.de
5 ele.in auth.cassa.C.de sacrosc.ec.† Quod ꝓ ista verba. snĩam ex cõmunicationis incurrãt,fertur excõicatio incontinenti sine tpis interuallo in contrafaciẽtes,vide hic gl.in verbo,incurrãt. ¶ Appellatione codicis venit qlibet liber,licèt si spãle nomen
6 cuiusdã libri iuris ciuilis,vide hic gl.in verbo,codices.¶ ſt Qua licet autem petatur rationis redditio, vide hic bonam glo. sup verbo,Rationum.ex qua collige hanc distinctionẽ, quòd aut petitur ab eo,ꝙ illas cõfecit ratione publici officij,aut tãquam priuatus,primo casu petitur per edictũ de edẽdo.l.si quis ex argentariis.ff.de eden.cũ materia sua,secundo casu aut petitur ratione contractus ꝓcedẽtis,ex cuius natura erat vt ille.à quo petitur,deberet conficere librũ rationũ,& tunc petitur ratio seu liber rationũ per speciales actiones,vt à tutore,per actionẽ tutelæ,à socio actione ꝓ socio,à mãdatario,actione mandati, ꝙ tacitè vi in ꝑctu mandatũ,vt librũ rationũ conficiat,de quo vide qd le.& no.in l.qdã.ff.de eden.& l.1.ff.de tut.& rõ.dist.& ibi
8 no.¶ †Quid si nõ confecit librũ rõnũ. aut nõ petit ratione ꝓtractus ꝓcedentis inter eos,& tũc regulariter qs non cogit suas rõnes edere,fallit si eis ipse vtatur, vel si petunt à priuilegiato,
9 vt,à fisco,ff.de edẽ.l.3.† Item fallit in casu nouiter hic edito,s. in odium vsuriæ prauitatis. tenetur enim vsurarius seu eius hæres edere librum suarum rationum ex ista noua prouisione,ante istam vero non tenebatur edere,qa sua iura & rationes priuatas vltra casus prædictos non tenetur quis edere. hoc voluit gl.no.præal.hic.ex qua no. ꝙ in hoc vltimo tex. iste ponit casum nouiter priuilegiatum,ego hoc intelligo in eo vsurario qui in occulto compręstabat,& scribebat,quia tuncvꝫ scripsisse solum ad sui instructionem , sed si compręstabat publicè, & indifferẽter.ac etiam publicè tenebat librum, in quo scribebat rationem de mutuatis & receptis,tunc tenetur edere mero iure cõi nec in hoc ista clem.poneret casum specialem, quia reciendo mutuum videtur mandare vt scripturã inde conficiat, ex quo publicè tenebat librum,arg.eorum quæ no.in d.l. quædam.puto tamen,ꝙ iste tex.loquatur in casu præcedenti,& sic, ꝙ ponat casum specialem,vt colligitur ex §.ceterum. i verbo,
10 sic occultè ineunt& dolosè.&c.quam no.¶ †Libris vsurario rũ creditur,quatenus faciunt contra eos,non autem pro eis.C. de prob.l.exemplo.& l.instrumẽta,& l.rationes.hoc voluit hic
11 gl.in verbo, rationum.in fi.† & per iura,quæ allegat,idem dic in omnibus aliis libris priuatis,vide quod le.& no.in l procula. ff.de probationib.& per Bar.in l.Aurelius.§.idem quæritur. ff. de
12 li.le.¶ ſt An vsurarius potest præcisè cõpelli ad librum rationum edendum,gl.hic in verbo,censura.concludit,ꝙ non, vult enim,ꝙ solum possit compelli ipse vel hæres per censuram ecclesiasticam,non vt violenter intretur in domum sham, vel vt fragatur eius archa.Ego dubito an hoc sit verum , nam ex quo tenetur edere ex æquitate hic posita,videtur, ꝙ quibuscunque modis aliàs licitis possit fieri compulsio,argumento eorũ quę notat glos.in capitu.tuæ.vt lite non contestata, de censura au-
13 tem text.hic fecit mentionem. † quia excõmunicatio est mucro episcopalis,& nulla ĩ ecclesia est alia pœna maiori.16.quæstione 2.capitu.visis,& in capitulo corripiantur. nam vbi ecclesia exercet cẽsuram,fundatur in illa iurisdictio ecclesiastica.iuxta notata in capitulo,cum sit generale,vbi dixi,de foro compe
14 tenti.¶ †Etiam iudæus super vsuris conuentus potest ad edendum librũ rationum compelli per censuram indirectè, arg.eodem tit.c.post miserabilem.vide hic glo.præallega. super verb.
15 cẽsura † ex qua no.ꝙ vbicũq; materia est proportionabilis, tã christianis quàm iudæis, licèt in dispositione nulla fiat expressa mentio de iudæis nihilominus extenditur ad iudæos, licet cõpulsio fieri mandetur per cẽsuram ecclesiasticam, quia quo ad iudæos exercebitur indirectè vt satis not.colligitur ex hoc tex.
16 iuncta glos.præallegat.quod not.¶ ſi Prouisio ista de libris edendis contra vsurarios extenditur etiã ad ipsorum hæredes,vide glos.super.verbo.ipsos.Ex qua no.quòd prouisio concepta contra vsurarios extenditur etiam ad hæredes si materia est eis
17 pariter proportionabilis.¶ ſt Si vsurarius vꝫ hæres dicat,se nõ habere librum,vel perdidisse,suæ assertioni ẽt cum iuramento non creditur,sed oportet,ꝙ probet amissionem,hæredi tamen bonæ vitæ fama comitante ſtatur cũ iuramento,vide hic glos. in verbo compellendo.& no.eam, quia facit ad multa similia.
18 ¶ † Hæreticus est non solum de articulis fidei , vel sacramentis ecclesiæ male sentiens, de hæreti.c.ad abolendã,in prin. sed ẽt qui peruersum habet dogma,vel falsas seu nouas opi.gignit vel sequitur.24.q.2.c inter hæresim. & vide de hoc tex. hic in fi.iuncta gl.in verbo,hæreticum.quod no.nam dicens vsuram nõ esse peccatũ,nõ per hoc aliquid sinistri sentit contra articulos fidei,vel sacramẽta ecclesiæ,sed est contra doctrinam eccle siæ,eo.ti.c.3.& c.cum tu.in fi.& tamen iudicatur hæreticus, vt hic,& generaliter qui dicantur hæretici strictè, vel largè, vide
19 plenè per glo.in c.hęresis.§.quia vero.24.q.3.¶ †Iudæi asserẽtes vsuram nõ esse peccatum,nõ ex hoc incidunt in hæresim, vt sic possint per ecclesiã puniri,qa hæresis sonat in diuisionẽ, sed iudæi nunquã fuerunt in vnitate ecclesiæ,nã & ipsi peccãt directè in articulis fidei,& tamen quia tolerantur ab ecclesia, non hoc puniuntur,ex quo nota,quòd crimen hæresis non ꝓpriè cadit in iudæos,seu paganos,si tamen talia dogmatizarẽt inter christiano,possent ꝑ ecclesiam compesci,sicut coercentur in casibus nota.in capitulo iudæi , de iudic. hæc voluit hic glos.præallega.in verbo,hæreticum.in fin.quam not.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Abbas super quinto Clementinarum.

¶ De excessibus prælatorum. Rubr.

CAP. I.

1 *Constitutio faciens mentionem de episcopis superioribus, appellatione superiorem comprehendit archiepiscopos, & patriarchas.*
2 *Cardinales, an sint superiores episcopis.*
3 *Cardinales in dispositione irritabili, vel pœneli non comprehenduntur sub quancunque verborum generalitate, nisi de eis fiat specialis mentio.*
4 *Prælati facientes capi clericos seu religiosos exemptos in casib. eis à iure non concessis, & sic iniuriose excommunicati.*
5 *Episcopos non potest prohibere subditos, ne missas religiosorum audiant.*
6 *Religiosi populum non habentes non debent celebrare missas publicas 1. hora tertiarum cum populi concursu.*
7 *Clausula, pro libito voluntatis, &c. non restringit dispositionem ad voluntatem rationis freno subiectam, sed ad libertatem liberam & absolutam.*
8 *Prælati facientes capi appellantes ab eis, debent puniri.*
9 *Appellationi non deferentium materiam, vide remissiue.*
10 *Prælatus non potest interdicere ecclesias exemptas,*
11 *Episcopus potest ab exemptis, eorumque subditis, subsidium charitatiuum moderatum tamen, exigere.*
12 *Tabellioni prælatus non potest inhibere, ne conficiat instrumentum de his de quibus rogatur. (bedientiæ.*
13 *Exempti non tenentur præstare ordinariis locorum iuramenta fidelitatis, & o-*
14 *Præsentandi ius habens ad beneficium, potest præsentationem per literas facere, quamuis præsentatus teneatur se conspectui exhibere.*
15 *Præsentans & præsentatus potest agere ad remotionem illius, quem spreto patrono episcopus instituit.*
16 *Bona quæ dicitur esse de mensa prælatorum, capitulorum, aliorum dignitatum, (feratur. & præbendarum.*
17 *Ecclesia vna quibus modis possit alteri ecclesiæ vniri, & quod iure ex vnione con*
18 *Beneficiorũ diœcesis appellatione veniunt beneficia exẽpta in ecclesia cõstituta.*

1 Requens. † Nota, q̃ constitutio faciens mẽtionẽ de episcopis & superioribus appellatione superiorũ cõprehẽdit archiepiscopos & patriarchas. hoc voluit hic glo. in ver. superiores.
2 quam no. † Ex qua ego infero duo, quatenus non facit mentionem de cardinalibus, q̃ aut gl. sentit, q̃ cardinales nõ sint superiores episcopis, quod clarius voluit gl. 2. q. 7. c. quamquã. q̃ dicit patere per illũ text. q̃ quilibet episcopus sit maior presbytero cardinali, de quo tñ dicẽdum, vt not. Host. in c. ecclesia. 2.
3 & p alios doc. de ele. † Aut gl. voluit, q̃ in dispositione restringibili cardinales non cõprehendũtur sub generalitate verborũ, sed oportet, q̃ de eis fiat mentio specialis, & hoc videt velle. Io. An. post Io. Mo. in c. ad succidẽdas. de schisma. li. 6. vbi dicũt, q̃ per verba quantumcunq; generalia canonis pœnã irrogantia nõ includũt cardinales, nisi de eis fiat mẽtio specialis, licet per talia verba includantur episcopi, & narrat ibi Io. mo. sic fuisse in facto obtentũ. quia maior est ratio in cardinalib. q̃ in episcopis, quia quãto sunt viciniores papæ tãto minus p̃sumit̃ pœnam inferri ab ipso. & est rõ fm eum quia cardinales vere sunt patricii scripti in diademate principis, Insti. q. mo. ius. pa. po. fol. §. filiusfa. & sunt pars corporis ipsius. 6. q. 1. c. si qs. C. ad l. iul. munic. est. l. q̃s. & sunt specialius fratres principis, & plus aliis priuilegiati. de offi. leg. c. officij. lib. 6. & cap. q̃ trasiationem in antiquis, & vide quod not. per Io. An in c. quia periculosum. de sent.
4 exc. lib. 6. † Prælati facientes capi clericos seu religiosos exemptos in casib. eis à iure non ꝙcessis, & sic iniuriosè, sunt excommunicati. ar. de sent. excom. c. vniuersitatis. hoc voluit gl. hic, & bene intellecta ad text. istum relata in verbo, capiunt. quod not.
5 ¶ † No. q̃ episcopus nõ potest prohibere subditos ne missas religiosorum audiant, vt hic tex. innuit primo resp. quod tñ intelligit hic gl. in ver. audiant. vt sine parochialium ecclesiarum p̃iudicio hoc liceat, quod intelligit, vt leg. & no. in c. 2. de parochi.
6 † dic tamen, q̃ religiosi populum non habentes nõ debẽt missas publicas celebrare. & dic publicas, quæ celebrantur hora tertiarum cũ populi concursu, vt. 1 6. q. 1. c. interdicimus. & in c. A-
7 gapitus. iuncta gl. 1. & quod ibi not. doct. ¶ † No. significatum horũ verborum. pro libito voluntatis, &c. quæ sæpe ponuntur in compromissis, & aliis dispositionib. per quæ datur facultas aliquid faciendi pro voluntatis libito, non est. n. restringibilis ad voluntatẽ rõnis freno subiectam, sed ad voluntatem liberã & absolutam, quod ꝓbat verbũ, libito, quod deriuatur à verbo, libet, quod sapit liberã voluntatẽ, de quo per Bar. in extraug. ad reprim. & in l. alio. ff. de ali. & ci. leg. hoc probat tex. hic in 1. col. in fi. ibi, absque causa rationali pro libito voluntatis &c. quod
8 not. † No. q̃ prælati facientes capi appellantes ab eis debent pu-
9 niri, vt hic in secundo respõso iuncta gl. in ver. mancipari. † & dic de materia ñ deferẽtiũ appellationi, vt plenè dixi 7. c. de prio-
10 re. de app. ¶ † Nõ põt prælatus interdicere ecclesias exẽptas,
11 vide hic gl. in ver. interdicunt. ¶ † No. q̃ episcopus põt ab exẽptis, eorumq; subditis subsidiũ charitatiuũ, moderatũ tamen, exigere, vt not. probat hic tex. in §. nonnulli. & vide hic in ver. in exigendo. cũ se. & pro hoc facit, quia episcopus in multis est ordinarius exemptorũ, vt not. in cle. 1. de fo. comp. & in cle. 2. de pœ. & rem. vnde propter curam, quam habet de eis, põt me
12 ritò exigere charitatiuum subsidium. ¶ † Non potest platus tabellioni inhibere, ne conficiat instrumentum de his, de quibus rogat̃, præsertim cũ notarius teneatur ex debito iuramenti, vide hic tex. in ver. tabellionis. iuncta gl. in verbo, conficiant
13 ¶ † Exempti non tenentur præstare ordinariis locorum iuramenta fidelitatis & obedientiæ, nec etiam in eorũ literis quas ipsis ordinariis secũdum casum exigentiã scribunt, obedientiã ponere in principio salutationis tenentur, vt puta dicendo, salutẽ & obedientiã debitam & deuotã, vel per verba similia, nõ exẽpti verò satis est, q̃ à principio obedientiam ꝓ̃ miserunt, de primò ibi vide. tex. in c. cum olim. 2. de priuile. in fi. de secundò & terriò, & etiã de primò, vide tex. in ver. in causis. iuncta gl. in ver. obedientiã. quam no. & prohoc vltimo facit tex. in c. Dei.
14 de simo. ¶ † Nõt. q̃ habens ius præsentandi ad beneficiũ põt præsentationẽ per literas facere, non ergo tenetur se personaliter conferre ad institutionẽ, vide tex. in prædicto ver. in causis. iuncta gl. in ver. literarum. concor. c. ea noscitur. de his quæ fi. à præla. secus dic respectu præsentandi, nam ille debet exhiberi conspectui instituentis, aliàs non dicitur p̃sentatus, vt instituẽs possit perscrutari de illius idoneitate, de quo vide gl. in cle. du-
15 dum. de sepul. vbi dixi. ¶ † Ad remotionem illius, quem spreto patrono episcopus instituit, p̃t agere p̃tans præsentatus. i. patronus habens ius præsentandi, & ille, quem ipse patronus ad beneficium legitimè præsentauit, vi in cap. decernimus. 16. q. 7. de iure pa. c. ex literis. & de re iudi. c. cum Bertoldus. vide hic
16 gl. in ver. indignas. ¶ † Quæ bona dicuntur esse de mensa prælatorum, seu capitulorum, vel aliarum dignitatum, seu præbendarum, dic, q̃ aut quæritur de bonis ꝓphanis, aut de beneficiis, seu ecclesiis, primo casu illa bona dicũtur esse de mensa, in quibus ecclesia, seu collegium, vel dignitas, seu præbenda, habet directum, & vtile dominiũ. si autẽ ecclesia habet directũ dñium, sed alius vtile, sicut sunt feuda, non p̃t dici de mensa, cum ali⁹ fructus ꝙcipiat, & pro tanto illorum ad ecclesiam reuersorum permittitur noua infeudatio, de feu. c. 2. Secundo casu cum q̃-
17 ritur de beneficiis seu ecclesiis ad mensam spectañ. dicẽdũ est, q̃ illæ seu illa dicuntur de mensa prælati, seu collegij, &c. quorum fructus pertinent ad eam ecclesiam seu collegiũ, cui facta
17 est annexio, ita q̃ põt illos conuertere in proprios vsus † hoc tñ intellige cum limitatione, quam ponit Inno. in c. pastoralis, de priuil. & idẽ dicendum de dispositione ipsius ecclesiæ vnitæ, de quibus rogat̃, præsertim cũ notarius teneatur ex debito iuramenti, vide hic tex. in ver. tabellionis. iuncta gl. in verbo, conficiant
13 ¶ † Exempti non tenentur præstare ordinariis locorum iuramenta fidelitatis & obedientiæ, nec etiam in eorũ literis quas ipsis ordinariis secũdum casum exigentiã scribunt, obedientiã ponere in principio salutationis tenentur, vt puta dicendo, salutẽ & obedientiã debitam & deuotã, vel per verba similia, nõ exẽpti verò satis est, q̃ à principio obedientiam ꝓ̃ miserunt, de primò ibi vide. tex. in c. cum olim. 2. de priuile. in fi. de secundò & terriò, & etiã de primò, vide tex. in ver. in causis. iuncta gl. in ver. obedientiã. quam no. & prohoc vltimo facit tex. in c. Dei.
14 de simo. ¶ † Nõt. q̃ habens ius præsentandi ad beneficiũ põt præsentationẽ per literas facere, non ergo tenetur se personaliter conferre ad institutionẽ, vide tex. in prædicto ver. in causis. iuncta gl. in ver. literarum. concor. c. ea noscitur. de his quæ fi. à præla. secus dic respectu præsentandi, nam ille debet exhiberi conspectui instituentis, aliàs non dicitur p̃sentatus, vt instituẽs possit perscrutari de illius idoneitate, de quo vide gl. in cle. du-
15 dum. de sepul. vbi dixi. ¶ † Ad remotionem illius, quem spreto patrono episcopus instituit, p̃t agere p̃tans præsentatus. i. patronus habens ius præsentandi, & ille, quem ipse patronus ad beneficium legitimè præsentauit, vi in cap. decernimus. 16. q. 7. de iure pa. c. ex literis. & de re iudi. c. cum Bertoldus. vide hic
16 gl. in ver. indignas. ¶ † Quæ bona dicuntur esse de mensa prælatorum, seu capitulorum, vel aliarum dignitatum, seu præbendarum, dic, q̃ aut quæritur de bonis ꝓphanis, aut de beneficiis, seu ecclesiis, primo casu illa bona dicũtur esse de mensa, in quibus ecclesia, seu collegium, vel dignitas, seu præbenda, habet directum, & vtile dominiũ. si autẽ ecclesia habet directũ dñium, sed alius vtile, sicut sunt feuda, non p̃t dici de mensa, cum ali⁹ fructus ꝙcipiat, & pro tanto illorum ad ecclesiam reuersorum permittitur noua infeudatio, de feu. c. 2. Secundo casu cum q̃-
17 ritur de beneficiis seu ecclesiis ad mensam spectañ. dicẽdũ est, q̃ illæ seu illa dicuntur de mensa prælati, seu collegij, &c. quorum fructus pertinent ad eam ecclesiam seu collegiũ, cui facta
17 est annexio, ita q̃ põt illos conuertere in proprios vsus † hoc tñ intellige cum limitatione, quam ponit Inno. in c. pastoralis, de priuil. & idẽ dicendum de dispositione ipsius ecclesiæ vnitæ, de quo plene not. in d. c. vt super. Io. And. in mer. & intellige quod dixi de vicario pro libito in tali ecclesia vnita ponendo, vel de-
18 stituendo, q̃ ecclesia est pleno iure subiecta ei, cui annectitur, ẽt si sit curata, vt in d. ver. q. dã. ẽt si. n. ecclesia spectans ad mensam p̃lati vel collegij ñ est pleno iure subiecta, sed recipit superioris institutionẽ quo ad regimen ecclesiæ, vel saltem populi, & tunc dẽt ibidẽ poni vicari⁹ perpetuus instituendus per ordinariũ loci ad p̃sentationẽ illius habentis ecclesiã vnitã, vt in c. extirpandæ. § qui vero. de pb. & ideo dẽt p̃sideran modus & forma ꝙcessionis, seu incorporationis, nec tñ putes, q̃ ecclesia, q̃ pleno iure est alicui subiecta pp hoc dicat̃ esse de mensa illius, licet. n. p̃textu talis subiectionis habeat ius instituendi, & substi-
18 tuendi. & ẽt visitandi quo ad temporalia. ñ põt tñ fructus illius ad sui vtilitatẽ quertere, nisi illã habeat in mẽsam, vel in suos vsus quertandã, de sup. neg. prala. cle. 1. de his omnib. vide hic gl. valde not. super ver. ad mensam. & per Inn. in d. c. vt super. de re.
18 ec. nõ alie. ¶ † Appellatione beneficiorũ diœcesis veniunt ẽt beneficia exempta, in diœcesi q̃finẽtia, nã licet sint exẽpta, sunt tñ i diœcesi, vt in c. graue. de of. or. hoc ꝓcedũt ẽt in priuilegiis ꝙcessis ordinario d̃ percipiẽdis fructib. primi anni bñficiorũ vacã tiũ in fauorem eccle, sed hoc non ꝓcedit in bñficiis spectãtia ad exemptos aliàs non exempta, vide hic tex. in. § ꝑterea. iuncta

glo.

gl. no. in ver. anni. secus quo ad primum casum, si fieret mentio de beneficiis subiectis. vt in ea. gl. præal. & vide quod dc. & no. in c. pro illorum de præb.

¶ De priuilegiis & excessibus priuilegiatorum. Rub.

CAP. I.

1 *Clerici seculares administrantes sacramenta clericis vel laicis sine licentia diœcesani, non incidunt in excommunicationem indictam religiosis.*
2 *Religiosorum appellatione non veniunt clerici seculares in dispositioni pœnali.*
3 *Eucharistia vnde dicatur.*
4 *Matrimonium solennizare, quid sit.*
5 *Religioso asserenti se habuisse licentiam à suo sacerdote recipiendi sacramenta, an sit credendum, à quibus, & in quibus sacramentis.*
6 *Scholares, mercenarij, & his similes censentur de parochia, in qua pro tempore habitant, quo ad sacramenta.*
7 *Parochiæ vnius vt quis iuribus subiiciatur, non requiritur animus perpetuo standi, vel domicilium constituendi.*
8 *Prouisus de ecclesia parochiali, licet adhuc presbyter non sit, potest suo parochiano dare licentiam, vt ab alio presbytero sacramenta recipiat.*
9 *Vicarius seu alius locum tenens in ecclesia parochiali potest dare parochiano licentiam recipiendi sacramenta ab alio parocho.*
10 *Episcopus an possit dare licentiam recipiendi sacramẽta ab alio, quam à suo presbytero.*
11 *Vicarius seu officialis episcopi non debet se impedire de spiritualibus in foro conscientiæ.*
12 *Religiosus ad hoc vt possit conferre sacramenta parochiano alterius sacerdotis, quæ requirantur.*
13 *Verbum generale, quod potest habere multos intellectus, aliter debet interpretari ante factum. & aliter post factum, vt tunc scilicet euitetur pœna.*
14 *Religiosi quæ sacramenta, & qua cautione non prohibentur conferre populo monasterio non subdito.*
15 *Pœnitentiæ sacramentum non potest, etiam cum licentia proprij sacerdotis recipi à religioso, seu presbytero non habente curam licet secus sit in aliis sacramẽtis.*
16 *Iurisdictio non habentibus subditos in quib. casib. possit actu per alios prorogari.*
17 *Constitutio pœnalis concernens certos casus sine causæ expressione, non debet extendi ad alios casus similes, vel maiores.*
18 *Constitutio vbi non habet causam insertam, debemus coniecturare causam illius, & si non potest naturaliter nisi vna reddi, tunc ad illius limites debet constitutio extendi.*
19 *Religiosus subditum alterius ab excommunicatione à canone indicta absoluens quamuis incidat in pœnam huius cle. secus tamen si absoluit ab excommunicatione lata ab homine.*
20 *Sententiæ appellatione, facta ibidem mentione de absolutione, venit sententia excommunicationis, suspensionis, & interdicti, etiam in materia pœnali.*
21 *Religiosus incurrit sententiam excommunicationis absoluendo à sententia canonicis, vel statuti, etiam si absoluat religiosum.*
22 *Ordinarius loci potest facere religiosum quemcunque exemptum denunciari excommunicatum, postquam sibi constiterit eum incidisse in excommunicationem.*
23 *Prædicatores religiosi peccant graviter, & puniri debent, qui nominatim, vel per circumlocutiones vim proprij nominis habentes detrahunt prælatis ecclesiarum.*
24 *Episcopis competit male ablatorum incertorum dispensatio.*
25 *Male ablatorum subtractio, seu clandestina restitutio, vel alia non canonica dispositio, videtur tendere in præiudicium episcoporum.*
26 *Religiosi quantumcunque exempti, & priuilegiati super confessionibus audiendis, non valent absoluere in casibus sedi apost. vel episcopis reseruatis, etiam à simplici peccato seu culpa.*
27 *Religiosus nunquam religiosum, nec socium absoluere potest in casibus reseruatis sedibus.*
28 *Religiosi habentes potestatem trahendi vltra duas dietas cum clausula, non obstantibus, &c. non possunt conuenire ad plura loca, & multum remota.*
29 *Infirmitas, & senectus, est causa probabilis dispensandi cum aliquo super pœna delicti.*
30 *Interpellatio vt quem in mora cõstituat, præsertim ad pœnam, oportet quod fiat per eum cuius interest.*
31 *Suspensionis pœna à iure simpliciter imposita, intelligitur in dubio de suspensione ab officio, & quando ab administratione, distingue.*
32 *Hospitale non curatum vt pateat per suos presbyteros familiaribus, domesticis, etiam pauperibus suis sacramenta conferre solus Papa per totum orbem, & episcopus in sua diœcesi priuilegium concedere possunt.*
33 *Consuetudine an introduci possit, vt hospitalium sacerdotes familiaribus suis & pauperibus illi adpetentibus sacramenta ministrare possint.*

1 Religiosi. † Clerici seculares administrãtes sacramenta, de quib. hic in text. clericis vel laicis sine licentia proprij diœcesani non incidunt in excommunicationem sicut religiosi hoc casu inuo-
2 luuntur, vide hic tex. in cle. 1. iuncta gl. 1. † ex qua no. q̃ in dispositione pœnali, appellatione religiosorum non veniunt clerici seculares, licet dispositionis ratio videatur prima frõte in verisque pariter militare. An autem veniant religiosi ad ecclesias seculares transiati. Gl. 1. hic dicit esse dubium, remittens ad no. in
3 in cle. 1. de deci. & vide quod ibi dixi. ¶ † Eucharistia dicitur ab eo, quod est bonum, & charis quod est gratia, quasi bona gratia, ita dicit hic gl. in ver. eucharistiæ. remittens ad not. in cle. vna. de reliqui. & ven. sanc. sed tu vide tex. Greg. in c. multi. 1. q. 1.
4 prope medium, qui ita, vt ŝ. exponit. ¶ † Solennizare matrimonium est ipsum matrimonium solenniter benedicere, vide hic
5 gl. in ver. Solennizare. † Nunquid sit à religioso seu alio clerico credendum assertioni alterius parochiani, qui dicit se habuisse licentiam à suo sacerdote recipiendi sacramenta seu certum sacramentum ab ipso religioso seu clerico, vide hic bo. gl. in ver. non habita. quæ post multa concludit, q̃ sic, quod tamen videtur ex sui ratione restringere ad sacramentum pœnitentiæ quia in foro pœnitentiali est confitenti credendum, quia ibi solum agitur de periculo animæ suæ, vnde nõ præsumitur immemor suæ salutis. de hom. c. significasti. il 2. & 1. q. 7. c. fancimus secus in sacramento ordinis, & similibus. & hanc gl. bene no. & maximè quatenus dicit aliud esse in sacramento ordinis: quia illud confertur non tantum propter se, sed propter alios, ideo dicitur sacramentum dignitatis. 1. q. 1. c. sacramentum. §. sicut ergo, & no. hoc vltimum, & vide plenius in c. denique. 4. dist. vbi bonus tex. cum gl. no. quæ dicit per illum tex. quod quilibet ordo ecclesiasticus dicitur dignitas siue honor. & ex hoc infert clericos non esse priuatas personas, cum illæ solæ dicantur priuatæ
6 personæ, quæ non habent dignitates. 24. q. 1. ca. qui contra pacem, quod est no. ¶ † Scholares, mercenarij, & his similes, censentur quo ad sacramenta, de illa parochia, in qua pro tempore
7 habitant, hoc voluit no. gl. hic in ver. parochialis. † Ex qua no. quod quo ad iura parochialia non requiritur, quod quis moretur in parochia animo perpetuò ibi standi, vel domicilium ibi dem constituendi. sed satis est, quod ibidem ad tempus moretur remotus à sua parochia. quo intelligo quando tanta est à propria parochia distantia, quod ad illam commodè pro sacramentorum susceptione accedere non valet. ar. opti. in c. is qui. & c. fi. de sepul. li. 6. est tamen valde rutum, q̃ accedens ad partes remotas animo non transferendi domicilium, habeat licentiam quo ad sacramenta recipienda à parochiali presbytero. de
8 quo vide quod no. in c. omnis. de pœn. & rem. ¶ † Prouisus de ecclesia parochiali, licet adhuc presbyter non sit potest suo parochiano dare licentiam, vt ab alio presbytero sacramenta recipiat, licet ergo ipse non valeat illa sacramenta ministrare, potest tamen dare licentiam ab aliis recipiendi & hoc ideo, quia. primum est ordinis, quem ipse non habet: secundum est iurisdictionis, quam habet ex prouisione ecclesiæ, ar. in simili in c.
9 suffraganeis. de ele. quod no. ad similes q. hoc voluit in effectu gl. hic in ver. presbyteri. † hanc etiam licentiam potest dare vicarius seu locumtenens in ecclesia ipsa parochiali, vt in ead. gl.
10 odicitur. ¶ † Nũquid episcopus valeat dare licentiam alicui suo subdito recipiendi sacramenta, præsertim de quibus hic ab alio quàm à suo presbytero? vide hic bo. gl. in ver. presbyteri. quæ videtur dubitare propter text. istum, qui videtur requirere licentiam presbyteri parochialis. In contrarium facit, quia tota diœcesis est ipsius episcopi parochia, vt in c. apostolicæ. in pr. de dona. & quilibet de diœcesi potest pro sacramentis recurrere ad proprium presbyterum, episcopum, & archipresbyterum ecclesiæ cathedralis qui in hoc censetur vicarius episcopi, vt in c.
3 . de of. archipre. Concludit tamen, q̃ si ecclesia parochialis vacat, tũc sufficit licentia episcopi, & idem videtur sentire de archipresbytero ecclesiæ cathedralis: sed si ecclesia non vacat, tunc ante factum consuluit abstineri, vt ex licentia episcopi vel archipresbyteri ciuitatensis hoc nõ fiat licet ab illis talia sacramenta recipi possint, vt ŝ. dictum est, sed. post factum putat illum excusari à pœna, qui hoc fecit de auctoritate epi. idem puto si de auctoritate archipresbyteri ciuitatens, qui in hoc est vicarius epi vt ŝ. dixi. & no. sing. prædicta. an ergo factũ tutum est vt pro licentia habẽda recurratur ad propriũ presbyterum
11 rdunt axat. ¶ † Itẽ no. q̃ vicarius seu officialis epi non dẽt se impedire in istis spũalib. in his. n. censetur vicarius epi à iure ꝙstitutus archipresbyter ciuitatensis: officialis aũt epi hẽt iurisdictio
12 nem in foro contẽtioso, vt c. licet. de of. vica. li. 6. quæ no. † Ad hoc vt religiosus valeat ꝙferre parochiano seu parochianis alterius secerdotis sacramenta. de quibus in tex. siue metu pœna in tex, ꝙtentæ, cautum est, vt habeatur spãlis licentia à presbytero proprio tam de sacris ꝙferendis q̃ de ipso religioso ꝙferente, & parochianis, qui sacra illa sunt percepturi, vt sic illa spãlitas referatur ad sacra, ad ꝙferentem, & recipientem: attñ post factum non vr incidisse in pœnam hanc, si fuit facta spãlis mentio de parochianis, cum licentia ꝙferendi datur religioso vel de religioso, cum licentia fuit data parochiano. ita no. dicit hic gl. su-
13 per ver. speciali. Ex † quo bñ no. quòd verbum generale, quod ꝑ potest habere multos intellectus, aliter debet interpretari ante

factum,& aliter post factum, & post factum debemus recipere
14illum intellectum, per quem pœna vitatur. †Secundò no. ex
text. & gl. q religiosi si non prohibentur conferre sacramenta
populo monasterio non subdito, dummò habeant licentiam
specialem à sacerdote,cui ille populus est commissus.&ponde
ra,q possunt conferre ista tria, de quibus in tex.s.extremam vn
ctionem, eucharistiam,& matrimonia solennizare.1. solenni-
ter benedicere,quę solent in publico fieri.puto tamen,q si vo-
luut omnia licitè facere, debent habere licentiam proprij præ-
lati ipsius religiosi.ar.in c. 2.de testa.li. 6. & 12.q.1.c.nolo. & c.
non dicatis. si tamen eam non habuerint, non incurrunt pœ-
nam, de qua hic quia illa est imposita solum ex defectu licen-
tiæ proprij sacerdotis, & pœna non debet excedere casum.de
pœnit.dist.1.c.pœnæ. & in c.statutum. de ele. li.6. An autem à
religioso possit cum sñia prædicta recipi sacramentum pñæ?
15dic vt in sequenti notula dicetur. ¶†Licet sacramenta, de qb.
hic, valeant à religioso et curam non habente recipi cum sñia
proprij sacerdotis,secus tñ vł in sacramẽto pœnitentię.pña.n.
non potest recipi et cum sñia proprij sacerdotis à religioso seu
presbytero non hñte curã,ita dicit hic gl.no.super ver.spãli.in
fi.all.no.in c.omnis.de pœ.& rem.vbi idem tenet gl.ex quo in-
fertur,q si datur parochianofacultas eligẽdi sibi confessorem,
q non poterit eligere religiosum, vel presbyterum secularem,
non habentem aãrum curam actu. idem vł velle Paul. de Liaz.
hic. distinguit tñ q aut sacerdos proprius committit extraneo
sacerdoti, vt audiat confessionem subditi sui, & tunc non est
vis,an habeat curam,vel non, quia hoc facit non iure proprio,
sed tanq̃ delegatus,& sic gerit vices proprij sacerdotis,quia de-
legatus fungitur vice delegantis, vt in c.sanc. de of.dele. & in l.
1.ff. de offi. cius cui man.est iu.aut proprius sacerdos dat licen-
tiam parochiano suo, vt possit sibi eligere confessorem, & tũc
procedat dictum huius glos. fm eum: quia tunc cum iste eli-
gendus per parochianum non sit delegatus proprii sacerdotis,
oportet quod per viam prorogationis parochianus se illi subii
ciat:sed cum ille non habeat per se curam,non potest fieri pro-
rogatio,quia consensus priuatorum non potest eum facere iu-
dicem qui nulli præst iurisdictioni,vt dicit c.significasti.de fo.
comp.& in l.priuatorum.C.de iu.om.iu.& ita cõiter solẽt tran
16sire doc. †Sed ego nouissimè reperi. Host. in sum. in ti. de pœ.
& remi. §. cui. tenentem ꝓrium. dicit.n.ex quo sacerdos habet
potestatem clauium. hãc.n.potestatem ligãdi & soluendi rece-
pit in sua ordinatione,vt in §.ecce,sufficienter,iuncto text.c.ex
auctoritate.& sc.16.q.1. exercitium autem non habet ex defe-
ctu subiectorum, vñ ex quo legitimè aliquis illi se subiicitur,
potest suam in illum potestatem exercere, & hoc mihi nouissi
mè placuit : nam iura in ꝓrium allegata loquuntur de non ha-
bente prorsus iurisdictionem, secus autem in eo qui habet il-
lam habitu, nec exercitium est interdictum, nisi in subiecto-
rum defectu.ad hoc adduco quod leg. & no.in l.1.ff. de iud.vbi
patet,q istorum iurisdictio non habentium subditos actu non
17potest per alios prorogari. ¶†Religiosus exercens sacramen-
tum pœnitentię in non subditũ,vel baptisimi,vel aliud hic non
expressum,non incurrit pœnam excõicationis hic promulga-
tam, licet hoc fecerit sine licentia speciali proprij sacerdotis.
quia tex.hic apponit pœnam respectu istorum trium,videlicet
eucharistiæ,extremæ vnctionis,& matrimonij: ad alia ergo sa-
cramenta iste text. quo ad pœnam in eo contentam extendi
non debet.hoc ita no.dicit gl.in ver. speciali.in fi. sui quam no.
in materia extensionis,ex qua notare potes,q constitutio pœ-
nalis concernens certos casus sine causæ expressione, non de-
bet extendi ad alios casus similes, vel maiores, nam maior de-
beret esse prohibitio in sacramento pœnitentiæ, vel baptisimi,
18quam eucharistię,vel solennizationis matrimonii.†Posset ta-
men dictum gl. in dubium refricari, quia vbi constitutio non
habet cãm insertam, debemus coniecturare rationem illius,&
si non potest naturaliter nisi vna reddi,tunc ad illius limites de
bet constitutio extendi, vt no.Cy. in l. non dubium.C. de legi.
sed non ꝑt reddi maior ratio in istis tribus,de quib.in tex.q̃ in a-
liis,nisi forte velles dicere,q religiosi magis excedebant in istis
trib.quam in aliis,ideo fuit in istis acrius prouidendum,vt in si
mili no.in c.admonere.iuncto c.lator.33.q.2. & vide ad mate-
16riam huius extensionis,quod dicam in sequenti gl.¶†Quis-
q̃ religiosus alterius subditum ab excõicatione à canone, vel
statutis,promulgata absoluens incidat excõicationem hic pro
mulgatam, secus tñ si absoluit ab excõicatione lata ab homi
ne,quia casus iste non est hic in tex. expressus. ar.c. statutum.de
ele.li.6.ita no.dicit gl.in ver.à canone.quod no in mã extensio-
nis ad ea,quæ dixi in præcedenti notula, forte.n.in hoc casu illi
20religiosi non excedebant. ¶†Appellatione suæ facta mentio
ne de absolutione venit sñia excõicationis, suspensionis, & in
terdicti,et in dispositione pœnali,vt hic iuncta gl.in ver.à sñis.
qđ no.licet ergo noĩe sñæ simpl'r ,platæ intelligatur de distin-
tiua,vt no.in c.cum olim.de test.secus vł,cum et sit mentio de
12absolutiõe vt hic,&itellige qñ necessaria est absolutio.¶†No.
q religiosus incurrit sñam excõicationis absoluendo à sñia ca
nonis,vel statuti,et si absoluat religiosum, vel ꝑsociũ, vide hic
tex. iuncta gl.no. super ver.q̃q̃. & no.ex ead.gl. q religiosi ꝑpre
22henduntur subverbis gñalibus,et in materia pœnali.¶†No.q
in casu huius cle. p̃t loci ordinarius facere religiosum q̃tũcun-
que exemptum denunciari excõicatum postq̃ sibi constiterit
eum incidisse in excõicationẽ de qua hic, & tñ ꝑstare sibi non
poterit illum incidisse,nisi faciat illum citari, vt not.in cle.2.de
pœ.in ver. ꝑsiterit.& in cle.p̃ti.de cens. & vtrobique gl.quare
puto q quo ad hanc denunciationem faciendam poterit ordi-
narius facere citari, quia concesso consequenti, vł antecedens
concessum vt in c.cum.M.de ꝑsti.& c.prudentiam, & c.præte-
rea.de of.del.vel poterit sibi ꝑstare per informationem extraiu
23dicialem,de qua in c.cum contingat.de resc.¶†Peccant grauì
ter prædicatores religiosi,& puniri debent, prout hic dr̃,qui in
eorum prædicationibus ecclesiarum prælatis detrahũt, quod
intelligit,hic gl.no.sup ver. detrahant. cum nominatim detra-
hunt,aut p circumlocutionem, quæ vicem hẽt propriꝝ nomi-
nis alias in genere bñ licet prædicatori tangere prælatorum vi-
cia.iuxta illud euangelicum sup Moysi,&c.Caueant tñ vt et in
generali locutiõe linguã refrenent, ga qui in ꝑsideratè loqtur,
24sentiet mala,vide hic gl.no.sup ver.detrahant.q̃ no.bñ.¶†Epi
scopis ꝑtit malè ablatorum incertorum dispẽsatio, vide hic
25gl.in ver.in aliorum. ex qua iuncto tex. not. †ꝙ subtractio seu
clandestina vsurpatio, vel alia nõ canonica dispositio malè a-
blatorum incertorum vł tẽdere in eorũ præiudiciũ, & volẽs
pœnitere dẽt illa epis restituere, de hac tñ materia vide quod
26no. doct.in c.2. de test.li. 6.¶†Nota hic expressum,q religiosi
q̃tũcunq; exẽpti, & priuilegiati sup ꝓfessionib.audiendis, non
valẽt absoluere in casib.sedis apostolicę,vel epis reseruatis.et à
simplici peccato, seu culpa: & ꝙ facientes peccant grauissimè,
& debẽt puniri, ꝓut hic dr̃, vide hic gl.sup ver.absoluere. iũcto
27tex.¶†Et aduerte,quia nec religiosum,nec socium p̃t in illis
28casib.reseruatis absoluere.†q probat hic text.in ver.q̃q̃.iuncta
29gl.§.all. in ver. quamquam. ¶†Qu̇amquam religiosi habeant
aliquos conseruatores, quibus est data potestas trahendi vltra
duas dietas,cum clausula,non obstantibus, &c.non tamen pos
sunt aliquos conuenire ad plura loca,& præsertim multum re-
sunt aliquos conuenire ad plura loca,& præsertim multum re-
mota,vide hic tex.iuncta gl.in ver.remota.¶†Not.q infirmi-
29mota,vide hic tex.iuncta gl.in ver.remota.¶†Not.q infirmi-
tas vel senectus est causa probabiliter dispensandi cum aliquo
super pœna delicti,vide hic gl.iuncto text. in verb. necessitate.
30¶†Ad hoc vt interpellatio constituat aliquem in mora præ-
sertim ad pœnam iuris incurrendam, oportet, q fiat per illum
31cuius interest,vide hic glo.super ver.requisiti.¶†Si suspensio-
nis pœna à iure simpliciter imponitur,intelligitur in dubio de
suspensione ab officio,an autem illa includat suspensionem ab
administratione, debet distingui, de quo vide hic bo.gl.in ver.
32suspensionis.& no. bene hanc gl. ¶†Solus papa potest conce-
dere generale priuilegium totum orbem respiciens,vt hospita
le non curatum valeat per suos presbyteros familiarib.suis, do
mesticis personis, & pauperib.in hospitali habitantibus, sacra-
menta conferre.de iure.n.hospitale cum suis est sub cura paro-
chialis ecclesiæ, eps ãt p̃t tale priuilegium in sua diœcesi ex eã
ꝓcedere.de reli.do.c.ꝑstitutus,cũ ibi notaris. idẽ dicẽdũ in ꝓcef
sione altaris viatici. vt no.in c.in his. de priui. vide de hoc hic gl.
33sup ver.apostolica.¶†An possit ꝙuetudine introduci,vt sacer
dotes hospitaliũ possint suis familiarib,& pauperib.in hospita-
li degentib. sacra ministrare sicut p̃t priuilegiũ hoc inducere,
vide hic gl.in ver.ministrare.q̃ est finalis, & primò sentit,q sic,
p cle.quia ꝓtingit.ĩ fi.de reli.do.postea sentit ꝓrium dicẽs,q illa
cle.hoc ñ ꝓbat. posset ergo priuilegiũ hoc casu, qđ ñ p̃t facere
ꝙsuetudo.& no.hoc vł.ar.c.2.de pœ.& remi.li.6.illud tñ c.loq-
tur,cũ singularis ꝑsona vult ꝑscribere, vt possit sibi eligere ꝓfes
sorẽ,qđ fieri ñ p̃t,vt ibi,&idẽ vł dicẽdũ,qñ ꝑsbyter noĩe ꝙprio
vult ꝑscribere curã aãrũ.vt no.ĩ c.q̃rẽtede.of.or. sed nos loq-
mur cũ sacerdos hospitalis præscribit noĩe hospitalis, & vł q
possit,đ quo vid qd no.p doc.ĩ d.c.q̃rẽte. & vł casꝰ ĩ c. ex trãs-
missa.de præsc.

CAP. II.

1 *Archiepiscopus trãsiens p locũ suæ prouinciæ exẽptũ p̃t populũ benedicere solenniter.*
2 *Episcopus per loca exempta suæ diœcesis potest populum solenniter benedicere. & quinque alia facere præter crucis delationem. (sibi concessis.*
3 *Archiepiscopus locis suæ prouinciæ exẽptis celebrãs i pontificalib.põt vti pallio dicto*
4 *Archiepiscopus,& episcopus an & quibus casibus possint in prouincia seu diœcesis alienis celebrare,vel prædicere.*
5 *Episcopi an, quando & qualiter in locis mendicantium possint celebrare, & iurisdictionalia exercere.*

Arch

1 ARchiepiscopo.†Archiepiscopus transiens
ptum suæ prouinciæ,potest ibidem benedicere popu
lum, etiam solenniter per illa verba,sit nomen domini benedi
2 ctum.†& idem in episcopo quo ad loca exempta suæ diœce-
sis.vide hic gl.super verb.benedicta.& not.ex tex. quinq; quæ
potest facere archiepiscopus in locis exemptis suæ prouincię,
3 & eps in eisdem locis suæ diœcesis præter crucis delationẽ,quæ
non pertinet episcopo.¶†Archiepiscopus celebrans in ponti
ficalibus in locis exẽptis suæ prouinciæ potest vti pallio, quia
illud est ornamentum põtificale archiepiscopi, dummodo eo
4 vtatur diebus sibi concessis,& vide gl.quam not.in ver.ponti-
ficalibus.¶†An archiepiscopus seu episcopus possit in ponti
ficalibus in aliena prouincia seu diœcesi celebrare, vel prædi-
care.vide hic gl.not.in ver.pontificalibus.quæ ponit Innoc.&
Host.opin. contrarias,& tandẽ concordando distinguit,q aut
vellet põtificalibus vti sine iurisdictionis exercitio,vt puta mis
sam celebrando:& potest etiam sine licentia diœcesani, & idẽ
prædicãdo nisi specialiter prohibeatur, aut vult vti cum iuris-
5 dictionis exercitio,vt ordinando,vel chrismando, & non po-
test sine diœcesani licentia.6.q.2.per totum, sed cum licentia
hoc poterunt,sine tamen vsu pallii, quæ verba diligenter no-
ta.Ex quibus habes an,& quando, & qualiter in locis mendi-
cãtium possunt episcopi celebrare,& alia hic posita exercere.

¶De pœnis. Rubrica.

CAP I.

1 *Pontificis appellationem etiam in materia pœnali venit episcopus etiã qui renun-tiauit loco,& non ordini.*
2 *Pontificum appellatione non veniunt electi etiam confirmati.*
3 *Pontifices dici non possunt nondum consecrati.*
4 *Defendendo se qui percutit,non dicitur temerè,vel suadente diabolo percutere.*
5 *Episcopum qui se defendendo percutit,vel etiam interficit,non incidit in pœnas huius c.si qui suadente.*
6 *Mandans certum delictum,vel illud faciens,si in aliqua dispositione puniatur, an & quibus casibus pœna incurratur etiam non secuto effectu.*
7 *Ratum habenti factum ab alio vbi imponitur pœna,intelligitur, quod illud fa-ctum sit eius contemplatione.*
8 *Socij proprie dicuntur communicantes inuicem lucra & pericula.*
9 *Collega proprie dicitur in officio.*
Comes in itinere.
Consors in præmio.
Sodalis in mensa,vel sede.
10 *Socium nõ ita proprie iuristæ sumunt,vnde socium etiam in crimine,& ecclesia dicimus,& in multis aliis actibus,vt ibi.*
11 *Socius criminis qui large,& qui stricte dicatur.*
12 *Socius criminis in materia odiosa,& pœnali quis dicatur. vide p pulchas dist.*
13 *Consilium vel fauorem præstans,vt aliquis pontifex capiatur,vel temere percu tiatur,vel banniatur,punitur sicut principaliter committens.*
14 *Consilium vel fauorem præstantis appellatione in materia pœnali comprehen-ditur q ni nudum consilium vel fauorem præstitit,& nu.15.*
16 *Fautoris appellatione etiam in materia pœnali includitur is,qui fauorem præsti tit criminoso non nedum ante,sed etiam post delictum.*
17 *Defensoris appellatione in materia etiã delicti is venit qui criminosum defendit etiam post delictum,nisi aliud non adiiciatur.*
18 *Defensor quot modis dicatur,& etiam diuersimode puniatur & nu.21.*
19 *Iniuriam proximo inferentem licet ille prius nocuerit, licet repellere.*
20 *Iniuriam inferre non dicitur,qui vult capere,vt ad iudicem ducat.*
22 *Inhabilis ad beneficia obtinenda retentis obtentis,non potest etiam permutare sua,vt alia obtineat.*
23 *Excommunicari candelis accensis si quis mandatur, debet suppleri, & extinctis, & pedibus conculcatis.*
24 *Crassantibus multis,quomodo verba hæc exponantur.*
25 *Papa non solum,sed etiam episcopi omnes possunt dici sanctissimi,& quare.*
26 *Episcopalis dignitatis ad commendationem vide multa,& an filij,an patres de-beant vocari episcopi.*
27 *Absolutus in articulo mortis in casib.Papæ reseruatis qui superuixit, tenetur quàm citius poterit,se Papæ præsentare,alias incidit in eãdem excõicationem.*
28 *Clausula,quàm citius,& similes alię,intelliguntur,cessante impedimento,de quo non asserentis dicto,sed iudicis arbitrio statur.*
29 *Excõicationẽ an quis inciderit,vel reinciderit,vbi potest probabiliter dubitari, nõ debet iudex illũ denũciare,nisi præmissa citatione & summaria cognitione.*

1 SI qui suadente.†Appellatione pontificis
etiam in materia pœnali
comprehenditur episcopus etiam qui renuntiauit
loco,& non ordini.Sed aduerte,quia gl.videtur põ
derare tex.in eo,q ponit verbum generale.quamuis,&c. & sic
videtur,q tunc veniat talis põtifex,quãdo annectitur aliquod
verbum generale,secus videtur si simpliciter fit mentio de põ
tifice,debent.n.verba capi in potiori significatu, & sic intelli-
gantur de pontifice,qui non renuntiat nec loco nec ordini,vi-
2 de gl.hic in ver.quemuis pontificem.¶†Appellatione ponti-
ficum non veniunt electi etiam confirmati ex quo nõ sunt cõ
secrati,adhuc enim non possunt dici pontifices.i. episcopi se-
3 cundum gl.in ver.quemuis põtificem.†Ex qua no.q nõdum
consecrati,neque pontifices dici possunt,idem no.gl.in cle.di
gnum.de cele.miss.contrarium no.gl.in cle.vnica. de fo. cõp.
4 sed tu distingue vt ibi dixi.¶†Non dicitur temere percutere,
qui percutit se defendẽdo,nec suadente diabolo, vide hic tex.
5 in prin.iuncta gl.super ver.vel temere.†ex quo not.q si quis se
defendendo,percutit, vel etiam interfecit eꝑm, nõ incidit in
6 pœnas hic contentas.¶†Mandans eꝑm capi,percuti, occidi,
vel banniri,maleficio non secuto,non incidit ex solo manda-
to in pœnas hic contentas,quia verba sunt cum effectu intelli
genda.nec est verisimile,q ex solo mãdato tot pœnis mandãs
inuoluere tur.ita no.dicit gl.in ver.mandauerit.licet in princi-
pio senserit ꝓrium per illa verba tex.vel hoc mãduerit.sed gl.
ex ponit hic.i.percussiones,captiones,vel banna iam facta, &
secundum hãc expositionem est sing.not.q si in aliqua dispo-
sitione punitur faciens certum delictum, vel illud mãdans,de-
bet intelligi de mandato cum effectu.s.delicto secuto, saltem
qñ pœna pro delicto imposita est magna,de quo ego multum
dubito,quia sæpe punitur qs ex solo mandato, etiã delicto nõ
secuto,vt homines arceantur ab illo,vt probatur in c. pro hu-
mani.de homi.li.6.licet pœna illa sit ista lõge grauior.ad idem
facit c.quicunq;. de sent.exc.li. 6.vnde forte prima pars huius
gl.est verior,vt ex solo mãdato mandans incidat in pœnas hic
ꝓtentas,vt à mãdato timore pœnæ abstinẽtes facile cõpeſcan
tur ab hoc nephandissimo delicto.¶Itẽ quia si litera intelligè-
retur de mandante delicto secuto, nulla vel modica esset dubi
7 tatio.d.c.mulieres.de sen.exc.li.6.¶†Vbicunq; imponitur pœ
na ratũ habẽti factum ab alio,debet intelligi,q illud sit eius cõ
tẽplatione factum:quia alias nõ cadit ratihabitio, & verba de-
8 bent proprie intelligi, vide hic gl.super ver. ratam. ¶†Socius
proprie fm deriuatores dicitur propter periculi vel operis so-
cietatem vel dicitur socius à sequor sequeris, vnde socius pro-
prie dicitur in periculo,& sic dicuntur socii,qui causa quæstus
ineũt alicuius operis societatem ff.& C.pro soc.per totũ, cõi-
9 cantes inuicem lucra & pericula, vt ibidem. ¶†Collega dicit
in officio,vnde talis nõ ꝓprie dicit socius,comes in itinere,cõ
sors in præmio,sodalis in mensa vel in sede, iuristæ tñ non su-
munt ita strictè,nec etiam cõmunis vsus loquẽdi,vnde etiam
10 in crimine dicimus socium.22.q.4.c.si ad peccatum.¶†Item
in ecclesia.de of.dele.c.cũ R.de sen.exc.c. ex tenore. c.in ordi-
ne.de ꝓfessis.c.1. in fi.In via.de voto.c 2.In ꝙngio.22.q.2.c.cũ
11 societas.In lucro.de sepul.c.1.¶†Itẽ de socio criminis,de quo
ad propositum vide tex.in c.cum ſm leges.de hæreticis.lib.6.
vbi appellat ꝑsors,& alibi dicit canõ,q quis tribus sociatur ma
lis modis ꝙmittendo,fauendo,& nõ corripiendo.23.q.4.c.ita
planè.hinc dicitur q nõ caret scrupulo societatis occultæ,qui
manifesto facinori desinit obuiare.23.q.3.c.q potest.strictè tñ
is dicitur socius crimine,qui aliquid cooperatur ad actum per
22 cussionis captionis,vel banni.¶†Ex quo sing.nota,q in mate
ria pœnali & odiosa is dicitur socius criminis, qui coopera-
tus ad actum criminis,nõ autem ꝓhenditur is, qui tñ fauo
rem præstitit,vel non corripuit.& not.q qñque in delinquen-
do sunt quasi plures socij,quorũ nullus est principalior, & ta-
les includuntur sub agentibus:qñq; vnus est principalis, alter
cooperans,& talis dr̃ socius in crimine in mã stricta,& ita capi
tur hic,vt patet,quia per se tex.facit mentionem de agentibus
de socio,& de his q dant fauorẽ,vel ꝑsilium,vel scienter defen
sant delinquentes,vel dant mandatum,seu ratum habent deli-
ctum ꝙmissum,isti ergo stricte non dicuntur socii,cum ponan
tur,vt diuersa,etiã in materia delicti,ad hoc l.fi.§.idem codicil
lus.C.de lega.& de prædictis vide hic bo.gl.in verb.defensaue-
13 rit.In 1.par.sui,quã no ¶†Not.ex principio tex.casum,in quo
præstans ꝑsilium,vel fauorẽ ad delictũ punitur sicut ipse prin-
cipaliter ꝙmittens,videlicet cũ quis præstat cõsiliũ vel fauorẽ,
vt qs põtifex capiatur,vel iniuriosè seu temerè percutiat̃, seu
14 bãniatur.†Sed aduerte,qa in hac materia pœnali appellatione
præstãtis ꝑsiliũ,vel fauorẽ nõ ꝓhenditur q nudũ cõsiliũ vel
nudũ fauorẽ p̃stitit.tex.est no.in c.fœlicis.in prin.iũcto.§.illud.
de pœnis.li.6.dr̃ nudũ ꝑsiliũ vel fauor,qñ nil adiicit ad delictũ,
de quo vide gl. no.ĩ d.§.illud,& hic in ver.defensauerit.cir. me.
debet talis ꝑsulẽs vel fouens alias puniri fm modũ culꝑæ,vt in
d.§.illud.quæ sing.not.& de fautore & defensore vide qđ dicã
15 in notula sequenti.†Et aduerte:qa licet gl. hic præal. videatur
velle,vt simplex ꝑsulẽs, vel simplex fautor nõ ꝓhendat̃ hic
ꝓp verbũ in his positũ in principio literæ,qđ vł velle,q cõsiliũ
vel fautor detur circa delictum ꝙmittendum.attamen ego pu
to,q etiam sine illo ver.tales.nuda cõsulentes,& fauentes non

Universidad de Deusto Biblioteca

comprehendētur appellatione consulentis, vel fauentis, licet aliàs essent puniendi, iuxta modum culpæ, per ea quæ habētur
16 in d.c.fœlicis. in prin.iuncto illo §.illud.¶†Appellatione fautoris etiam in materia pœnali venit is qui fauorem præstitit criminoso nedum ante delictum, sed etiam post, nisi apponatur in dispositione aliquod verbum, per quod appareat, q̄ tantum intendat includere illum, qui præstitit fauorem ad delictū committendum, vt in prin.ibi.aut cōsilium in his dederit, vel fauorē, & c.ita not.voluit hic gl.in ver.defensauerit. vltra med. secus vt prædixi si simpliciter fit mentio de fautore seu fauente, vt in c.excommunicamus.§.credētes. de hæret.li.6.& idem
17 dic in defensore, vt appellatione †defensoris in materia delicti alio non adiecto veniat etiam ille, qui defendit criminosum,
18 etiam post delictum.†Aduerte tamen sing.circa istum defensorem, nam quidam est defensos.i.auctorizator delicti, & tali grauius punitur, quàm agēs, 11.q.3.c.qui consentit. & 24.q.3. c.qui aliorum. quidam est defensor post delictum, vt puta impediendo nec criminosus perueniat ad manus iudicis, vel ne fiat in eum executio, & talis comprehenditur appellatione de sensoris in c.fœlicis. de pœnis li.6 quandoq; quis defendit criminosum post delictum, ne lædatur à priuato, etiam ab offenso, vel eius consanguineis volētibus de eo sumere vindictam, & talis defensor non comprehenditur in materia pœnali appellatione defensoris, quia non deliquit tunc illum defendendo, cum illa sit iniuria, ad quā etiā propulsandam à socio quis
19 tenetur, de sen.exc.c.dilecto.li.6.ita not.dicit hic glo.in ver. defensauerit.in fi.sui, quam sing.no.†Ex quo collige, q̄ quis debet repellere iniuriam inferendam proximo, etiam si ille prius nocuit, quia vindicta non est licita, sed est relinquenda iudici.
20 †puto tamen, q̄ si aduersarius vellet illum capere, vt ad iudicē ducat, quia timetur de fuga, iuxta l.nullus. C. de iudæ.& no. in l.ait prætor.§.si debitorem.ff.de his quæ in frau.cre.q̄ illū tunc defendens incideret in pœnam, quia ista est illicita defensio.
21 †de eo autem, qui defendit in iudicio patrocinādo, an veniat appellatione defensoris. vide quod no.Io. And. post Host.in c.
22 proposuit.de cle.exc.mi.¶†No.hic casum in §.à feudis.iuncta gl.in ver obtinēda.in quo quis redditur inhabilis ad beneficia obtinenda, non tamen priuatur obtentis, & hoc est, quia isti filij puniuntur non ex proprio, sed ex delicto paterno, & nota, q̄ inhabilis ad beneficia obtinenda retentis obtentis, non potest de nouo obtinere beneficia, etiam per viam permutationis. ita vult hic gl.nor.super verb.obtinenda. Si mandatur aliquis ex-
23 communicari †candelis accensis, debet suppleri, & extinctis, & pedibus conculcatis, per c.debēt 11.q.3.quia vnum ius suppletur per aliud, vide hic gl.in ver.accensis.¶Proh dolor, est interiectio dolētis, cum aliquis in dolore loquitur, aliqui dicūt,
24 q̄ sunt duæ partes, & duobus accentibus debent regi.¶†Nota expositionem illorum verborum, multis crassantibus, & c.i. multis gradientibus, vide gl.cum concor.hic in ver.crassantib.
25 ¶†No.ex ver.episcopi enim, & c.q̄ non solum Papa, sed etiam omnes episcopi, possunt dici sanctissimi, & gl.hic in ver.sanctissime.allega.pro concor.quod habetur in Auth.de san.episc.collatio.9 in rubro & nigro, & dicuntur sanctissimi quia gerunt vices Dei, qui est sanctus sanctorum. Itē propter officium sanctum, quod gerunt & ea in quibus versantur, nec mirum cum aliàs omnes clerici sunt appell ati dij, & maximè episcopi, vt in
26 c.cum ex iniuncto.de hæreti.& 12.q.1.c.sacerdotibus.¶†No. ex eodem ver.episcopi enim, & c.multa ad commendationem dignitatis episcopalis, dicūtur enim episcopi sanctissimi Christi legati, spirituales patres, fratres & coepiscopi Papæ, & colūnæ ecclesiæ. Ex quo not.q̄ episcopi non debent dici semper filij, cum sint spirituales patres, & columnæ ecclesiæ: dic tamen, q̄ certo respectu possunt dici filij ecclesiæ, & certo respectu etiam patres, sicut Papa. de quo vide bo.rex.in c.quorum vices.
27 69.dist.¶†Absolutus in articulo mortis in casibus Papæ reseruatis, qui superuixit, tenetur cessante periculo si conspectui apostolico presentare quàm citius commodè poterit, aliàs incidit in eandem excommunicationis sententiam, vt hic, & in
28 c.eos.de sent.exc.lib.6.†vbi dicitur quàm citius opportunitatem habuerit. tunc dicitur opportunitatem habuisse, & commodè potuisse, quando cessante impedimento, & modico tēpore sibi indulto, quo sibi de necessariis prouidere potuit, apostolicæ sedis conspectui se nō præsentauit arg.in l.ab hostibus. §.fi.ff.ex quib. cau.maior.& hoc voluit gl.hic in ver. commode.in principio, quam not.ad similes quæstiones, q̄n quis tenetur aliquid facere q̄ citius cōmodè poterit, cessante impedimento: debet.n.indulgeri sibi aliqd tpis ad parandū sibi necessaria, etiā impedimento cessante, & de hoc an cessauerit impedimētū vel ne, & an habuerit ꝓpetentē terminū ad ponendū necessaria, vel ne, & per q̄ns an inciderit in candē excōicationē vel nō, iudex habebit arbitrari, nō.n.credetur ei, q̄ dicitur excōicatus. quia licet in foro animæ credatur cōfitenti, vt in c. significasti. de homic.secus in foro iudiciali secundum eandem gl. quam in hoc sing.not.quæ etiā singulariter subiicit, q̄ iudex non debet denūtiare illum incidisse in excommunicationem nisi eo vocato viderit per cōiecturas illum fuisse morosum cognitione super hoc præmissa summaria, arg.in clc.2.eod.tit. in fi.iun-
29 cta gl.in ver.constiterit.¶†Vbicunque potest probabiliter dubitari, an quis in excommunicationem inciderit, vel reinciderit, nō debet iudex illū denuntiare, nisi eo vocato præmissa luminaria cognitione sibi constiterit saltem per cōiecturas probabiles, illum in excommunicationem incidisse vel reincidisse. vide hic gl.not.in ver.commode.in fi.ad idem vide gl.in cle. præsenti.de censi.super ver.constiterit.& ỹ.cle.sequenti in fi.super ver.constiterit.secus dic si de excommunicatione constat, vt quia ipsemet iudex illum excommunicauit, tunc enim ad denuntiationis actum non debet de necessitate vocari. vt in c. pastoralis.de app.qa p dennūtiationē amplī nō ligatur, vt ibi.

CAP. II.

1 *Constitutio etiam pœnalis contra obtinentes dominium temporale, extenditur etiam ad personas ecclesiasticas dominium temporale obtinentes.*
2 *Constitutio de clericis disponens non extenditur ad laicos.*
3 *Dispositio priuans beneficiis obtentis, non videtur inhabilitare ad obtinenda, nec econtra.*
4 *Dispositio concepta in odium potestatis secularis non extenditur ad ecclesiasticam, licet illud fiat, propter quod fuisset locus pœne seculari.*
5 *Secularis clericum capiens, licet non animo iniuriandi, sed ne citatus vadat ad curiam Rom. incidit in excommunicationem.*
6 *Procurans suam captionem ne citatus ipse vadat ad curiam Rom. incidit non solum in pœnā huius cl. sed contra eum proceditur tanquam contra contumacē.*
7 *Resignatio beneficiorum per intrusum in carceribus facta ad istum effectum, est ipso iure nulla.*
8 *Resignatio beneficiorum per metum facta aliter quàm per incarcerationem, non est ipso iure nulla, licet possit peti rescissio.*
9 *Excommunicatus quis denuntiari non debet, nisi prius vocetur, secus quando clarissimè de excommunicatione constaret.*

1 MVltorum. ¶†Constitutio etiā pœnalis dispo nens ꝓ obtinētes dominium temporale certis casib.extenditur etiam ad personas ecclesiasticas dñium temporale obtinentes, vide gl. hic in verb.
2 dñium.iuncto tex.qui hoc satis probare vī.¶††Cōstitutio pœnalis de clericis disponens, non extēditur ad laicos, licet in eis videatur eadē ratio. vide hic text.iūcta gl.in vēr.ecclesiasticos.
3 facit c.si sententia.de sen.ex.li.6.¶††Q̄ inquā lex imponat pri uationis omniū beneficiorū obtērorū pœnā, nō per hoc vī in habilitare ad obtinēda. vide hic gl.no.in ver.obtentis. Idem dic in casu quærso. inhabilitatus.n.circa obtinenda, nō censetur priuatus obtentis in cle.si qui suadente, ſ.e. iuncta gl. in ver.obtinenda.¶†Dispositio ꝙcepta in odium potestatis secularis nō
4 extēditur ad potestatem ecclesiasticam, licet illud idem faciat quod potestate seculari faciente fuisset locus pœnæ. vide hic
5 tex.iuncta gl.ver.seculari.¶†Secularis capiens clericum, licet nō animo sibi iniuriam faciēdi, sed ne citatus vadat ad curiam Rom.incidit in excōicationem: quia manus sua sæua, & iniuriosa est sedi apostolicæ, & toti ordini clericali. arg.in c.contingit.ỹ.de sent.exc.vi.de hic gl.in ver.seculari, & idem dic in simi-
6 libus casib.arg.præal.c.contingit.¶†Procurans suam captionē ne citatus ipse vadat ad curiam Rom. incidit non solum in pœnam hic ꝙtentam, sed cum de hoc constiterit ꝓ ipsum proceditur tanquam contra contumacem. vide hic gl.in ver.procurant.quam not.& videtur probari quasi in simili.b.terminis. in c.quoniam frequenter, post prin.vt li. non contest. cum l.2.
7 ff.fū quis cau.¶†Resignatio beneficiorum facta per intrusum in carcere ad istum effectum resignationis consequendum est ipso iure nulla, etiam quo ad renuntiantem. quamquam à resignantium ipsorum prælatis recepta vel rata habita sit. vide hic
8 bo.& sing.tex.iuncta gl.in ver.nullus.& in ver. receptæ.†& ex eod.tex.& gl.no.per locum à speciali q̄ resignatio beneficiorū per metum facta aliter q̄ per incarcerationē, non est ipso iure nulla, licet possit peti rescissio propter metū, ad hoc quod le.& no.in c.abbas. quod me.cau.facit ad prædicta. l. qui in carcere.
9 ff.eo.ti.¶††Vbicunque mandatur denuntiari quis excōicatus, vel quid simile, si iudici sic & sic constiterit, debet prius pars vocari in processu fiendo, vt iudici ꝓstet, quia causarum merita partiū assertione panduntur. in c.cum ex literis. de in integ.rest.& l.fi.C. si per vim vel alio modo. vide hic gl.in ver. constiterit.& similis gl.est in cle.ꝓsenti. de censib.& ex ꝓdictis & tex.isto & d. c.ꝓsenti.not.q̄ non dēt qs denūtiari excoicat⁹, nisi prius vocet̄ qd intelligo q̄n pōt in dubium reuocari an qs sit excōicatus seu q̄n clarissimè de excommunicatione constat; tūc.n. nō est opus

opus quòd vocetur, quia per denunciationem amplius non ligatur. ar.in c.reprehensibili.& c.pastoralis.2.resp.de appe.

CAP. III.

1 *Constitutio disponens contra mendicantes non includit alios religiosos non mendicantes.*
2 *Constitutio disponens in genere contra religiosos comprehendit mendicantes & non mendicantes.*
3 *Constitutio contra religiosos generaliter lata non includit clericos seculares.*
4 *Religiosi correctio spectat primò ad suum prælatum.*
5 *Suspensionis species sunt multiplices.*
6 *Ecclesia habet iurisdictionem supra illos, qui viuunt sub quadam specie religionis, licet etiam reprobatæ.*
7 *Suspensus ab officio, an etiam sit suspensus à beneficio, & vide per pulchras distinctiones.*
8 *Excommunicato simpliciter an debeant ecclesiastici redditus subtrahi.*

1 QVpientes. ¶†Constitutio disponens contra mē dicantes nō includit alios religiosos non mendicantes. vide hic tex.iuncta. gl. in ver. mendi-
2 cantibus.†secus si constitutio disponit contra religiosos in genere, tunc comprehenduntur mendicantes & non mendican-
3 tes. vide hic gl.in ver.religiosos.†ex qua etiam not. quòd licet comprehendantur religiosi indifferenter, non tamen includuntur clerici seculares. de quo vide quod dixi in cle.1.de resc.& in
4 cle.religiosi.de decim.¶††Religiosi correctio primò spectat ad suū prælatū, vide hic tex.iuncta gl.in ver.faciunt.& vide de hoc
5 quod plenè no.in c.quāto.de off.ord.¶††No.multiplices suspēsionis species. per gl.hic valde no.& plenam in ver.suspensi. & per illas varietates potest dici, q̄ quot sunt actus liciti, tot possunt esse ab illis suspēsiones nil enim obstat, quin ex aliqua causa possit quis suspendi ab actu alias licito & legitimo in eius pœnam ex illarum similitudine, quæ hic in præfata gl. numerātur. & no.inter cæteras species gl. in eo quòd suspenditur status canonicorum alamanię. de ele.c.indemnitatibus.§.pen.li.6.& cle. attendentes.§.illas quoque. de sta.reg. Aduerte quia illa iura nō dicunt, quòd istarum status sit in suspenso, sed solum Papa certis casibus de illis disponens protestatus est quòd per illa decreta erga eas edita non intendat earum statum, regulam, seu ordinem approbare.& gl.ibi no.super verbo approbare.in dicta cle. attendentes. quòd dicit imo illarum status reprobari videtur, allegat c.pernicioſam. 18.q.2.quam bene not. & bene facit ille
6 tex.in c.pernicioſam. No.etiam singulariter ex prædictis iurib. quòd ecclesia habet iurisdictionem supra illos, qui viuunt sub specie quadam religionis, seu clericali, licet eorum status nō sit
7 per ipsam ecclesiā approbatus, imo potius reprobatus. ¶†An suspensus ab officio sit per consequentiam suspensus à beneficio, seu debeat sibi beneficium subtrahi. vide hic gl.valde no.q̄ quotidie allegatur in ver.suspensi.vltra medium in ver. Et quia supra posui. quæ ponit diuersas opinio. & tandem approbat tres vltimas, & dicit eas coniungendas; aliter non declarat, sed mihi videtur, q̄ gl.mens sit hæc in coniungendo illas tres vltimas opinio. q̄ aut quis est à iure suspensus ab officio, & censetur suspē sus etiam à beneficio; hoc videtur probari in c.præter. 32.di.aut ab homine, & tunc aut in sententia exprimitur, & serua sententiam, aut simpliciter fit de officio mentio, & nō apparet de mē te proferentis an voluerit, vel non comprehēdere beneficium; & tunc aut fertur suspensio propter crimen, seu aliam grauem causam, & censetur suspensus etiam à beneficio. de purga. cano. c.inter. aut fuit suspensus propter infamiam, seu scandalum, vel aliam leuem causam; & tunc talis suspensio non extenditur ad beneficium. arg.2.q.5.c.presbyter si. & c.2.de purga.can. quia sine magna causa beneficium subtrahi nō debet. 27.q.7.c.inuentum. Si tamen hoc casu suspensus contemneret suspensionem, seu esset in mora absolutionem petendi, debet eidem beneficiū
8 subtrahi. vt in c.cum bonæ. de ætate & qualitate, facit. c.fi. de ele. & c.vnicum.§.cum vero. ne sede vaca. li.6.& hæc no.†Quid autem de excōmunicato simpliciter, an debeant sibi redditus ecclesiastici subtrahi vide bonum tex.in c.pastoralis. in fine, de appellation. & vide omnino quę ibi dixi in lectura mea post gl.

¶De pœn.& remis. Rub.

CAP. I.

1 *Damnatis ad mortem non est pœnitentia deneganda, nec sacra communio nec tandem sepultura.*
3 *Corpora damnatorum ad mortem de loco iustitiæ non sunt auferenda sine principis licentia.*
4 *Princeps debet se facilem exhibere in licentia auferendorum à loco iustitiæ auferendo rum indulgenda.*
4 *Princeps non debet damnatis ad mortem denegare ecclesiastica sacramenta.*

1 CVm secundum. ¶†Damnatis ad mortem nō est pœnitētia denegada, nec sacra cōmunio, nec tandē ecclesiastica sepultu-
2 ra.†non tamē sine principis licentia sunt eorum corpora de loco iustitiæ auferenda. vide hic gl.in ver.pœnitentia. quę tamen probatur per iura in ea allegata, videlicet per istum tex.& c. fin.
3 13.q.2.&l.1.& 2.ff.de cada.pu.†Princeps tamen debet facilem se in hac licentia concedenda exhibere, vt in iuribus proximè
4 allegatis.†non debet tamen princeps ecclesiastica sacramenta denegare. vt in hac clem.

CAP. II.

1 *Eleemosynas per mendacia quæstuantes subiiciuntur locorum ordinariis, non obstantibus eorum priuilegiis.*
2 *Absolutio à pœna & culpa. quid sit, quib. per quos, & propter quod conferatur.*
3 *Ecclesia est illa, quæ principaliter recipit ligandi & soluendi potestatem.*
4 *Ecclesia representatur per sacrum concilium legitimè congregatum.*
5 *Quecunque ligaueritis super terram, &c. verba illa fuerunt per Christum dicta omnibus apostolis simul collectis.*

1 ABusionibus. ¶†No.hic tex. no.in multis proui dentem contra istos quęstores qui multa mendaciter proponunt, & in eorum excessibus subiiciuntur locorum ordinariis eorum priuilo. non obstante.
2 ¶†Nota quòd absolutio à pœna & culpa sic vulgariter dicta, est illa plenissima peccatorum remissio, quæ conceditur cruce signatis pro subsidio vltramarino. de qua plenè no. per doctor. in ca.ad liberandum. de iudæis. vide hic gl.iuncto tex. in verb. à pœna & culpa & no.bene eam in fin. quatenus dicit quòd Papa concedit. ego intelligo quòd gl.intendat excludere alios prælatos inferiores. per ca.cum ex eo.in fin. de pœniten. & remissio. non autem concilium vniuersale. nam arbitror, quòd concilium vniuersale possit tales remissiones facere, cum repræsentet totam ecclesiam, per ea quæ no. Inn. in c.quid autem. eo.tit.
3 & alibi hunc articulum plenè examinaui. †ecclesia enim est illa, quæ principaliter recipit ligandi & soluendi potestatem. vt dicit Hieronymus in cap.omnibus. & Aug.in ca. quodcunque.
4 & Cyprianus in c.loquitur. 24.q.1. †quæ repræsentatur per sacrum concilium legitimè congregatum: †& omnibus apostolis simul collectis fuit per Christū dictū. Quæcunq; ligaueritis
5 super terram, erunt ligata in cœlo; & quæcunque solueritis super terram, erunt soluta in cœlo. Matthei. 18. c. adduxi ibi multa alia.

¶De senten.excom. Rubr.

CAP. I.

1 *Religiosorum appellatione veniunt tam mendicantes quàm non mendicantes, clerici tamen seculares minimè, etiam si apponatur verb. quicunque.*
2 *Religiosi qui proprie sint, quæque profiteantur.*
3 *Ecclesia matrix quare sic dicatur.*
4 *Ecclesiæ matricis appellatione intelligitur in dubio de cathedrali, ratione autem adiunctii, vel subiectæ materiæ de alia principali.*
5 *Excommunicationem incurrunt religiosi non seruantes interdictum, quod vident illius loci matricem ecclesiam o' seruare, quamuis illa eis subsit.*
6 *Matricis ecclesiæ appellatione venit ipsa materialis ecclesia.*
7 *Seruari illud non dicitur, quod aliqui seruant, aliqui non.*
8 *Interdictum quod metropolis ecclesia seruat, religiosi, qui non sunt de illa diœcesi, seruare non tenentur.*
9 *Ciuitas cum diœcesi habet suam cathedram episcopalem.*
10 *Argumentum à contrario sensu cessat, vbi illius argumenti contrarium reperitur in iure.*
11 *Contrariorum eadem est disciplina, vbi verba & mens non resistunt, alias secus.*
12 *Obseruare aliquid is dicitur, qui abstinet ab illo animo obseruandi, secus si non illo animo.*
13 *Interdictum, quod ecclesia matrix obseruat, religiosi tenentur seruare, quamuis ex aliqua iusta cuius prætendatur nullum.*
14 *Excommunicationem expressè, & tacite, quibus casibus Papæ reseruatis quis incurrat, vide hic enumeratos.*

1 EX frequentibus. ¶†Appellatione religioso rum quoruncūque veniūt religiosi ram mendicātes q̄ non mendicantes: clerici autem seculares minimè comprehenduntur. vide gl. super verbo, religiosi. iuncto text. sed tu idem dic, si non ponatur illud vniuersale, quicunque. nam appellatione religiosorum simpliciter ve-

Universidad de Deusto

Abbas super quinto Clementinarum.

ter veniunt omnes religiosi tam mendicantes quàm nō mēdicantes.vt est gl.in clemen cupientes.supra de pœnis in ver. religiosos.vbi dixi.† religiosi.n.propriè sunt omnes,qui tria substā
2 tialia cuiuslibet religionis profitentur. vt not.super rubrica de regula gl.in ver.obedientiam.& in cl. 1.de relig.domi.& glo. in
3 versi.3.cle.pen.j.e.ti. ¶†Appellatione matrices ecclesiæ venit maior ecclesia & baptismalis in loco, licet non sit cathedralis, quæ ideo dicitur matrix:quia sicut mater generat,sic illa baptizando regenerat.ita videtur hic tex.iuncta gl.in ver. matricem.
4 †Sed tu aduerte,quia hoc dictum non est simpliciter verū, hic q vbi fit simpliciter mentio de ecclesia matrice, intelligitur in dubio de ecclesia cathedrali.tex.est in cap.venerabilis.de ver.significc. sed vbi non potest ratione alicuius adiuncti vel ratione subiectæ materiæ intelligi de cathedrali, tunc habet locū quod hic dicitur in gl.vt illa dicatur matrix ecclesia,quæ in loco illo est maior & baptismalis.si autem in illo loco nulla est principalior vt puta,qa in illa villa vel castro omnes ecclesiæ sunt æquales & quælibet baptizat suos parochianos,vel ecclesia principalis,& baptismalis est in alia villa,tūc nulla in illo loco dicitur esse matrix nec pōt habere tūc locum quod hic dicitur,vt voluit gl.ista in fi.quā no.ad multa similia.& secundum prędicta intelligitur c.ex transmissa.de præscript.& de transact.c. præterea. &
5 c.1.de præscri.cum similib.¶†Habet locum ista cle.vt religiosi incidant in excommunicationem, si non seruant interdictū quod vident illius loci matricem ecclesiam obseruare, etiam si illa ecclesia matrix subsit illis religiosis quo ad presentationem vel collationem,vel q sit ipsorum vicaria,quia tex.iste indistincte loquitur disponens,q religiosi tenentur seruare interdictū, quod vident matricem ecclesiam illius loci obseruare.ita dicit
6 no.hic gl.in ver.matricem.quod no.quia facit ad multa. ¶†Appellatione ecclesiæ matricis seu cathedralis hic non comprehe duntur episcopus & clerici seu capitulū,sed capitur ecclesia pro ipsa materiali ecclesia si enim obseruatur interdictū in ipsa ecclesia tenentē religiosi illud obseruare secus si nō obseruatur,vel aliqui seruant aliqui non; quia verum est dicere, q in ipsa eccle
7 sia non seruatur.†& no.hoc vltimum q nō dicitur ecclesia seruare,si aliqui seruant,aliqui non;& hoc habet locum quo ad pęnam istius cle.q cum sit odiosa debet ad propriū casum restringi:sed quo ad pœnam irregularitatis incurrendæ seruā antiqua iura.& de his j.dicetur.hoc voluit hic gl.super d.ver.matricem.
8 ¶†Si ecclesia metropolis seruat interdictum,non tenētur religiosi,qui non sunt de illa diœcesi,ad illius interdicti obseruantiā vigore istius cle.quia iste tex.loquitur de ecclesia cathedrali vel matrice illius loci;sed certum est, q ecclesia metropolitica non est cathedralis,vel matrix,nisi respectu suæ diœcesis nō autem respectu suæ prouinciæ, sed quælibet est cathedralis respectu totius.†Ciuitas enim cum diœcesi habet suam cathedram
9 episcopalem.vt in c.in illis.80.dist.hoc voluit hic prædl gl sup
10 ver. matricem.quam no.†Argumētum à 3rio sensu cessat,vbi illius argumenti 3rium reperitur in iure.no.hic gl.in ver.obseruare.remittens pro materia ad no.in c.publicati.de ele.vide per Bar.in l.omnes populi.ff.de iust.& iure.& per Bal.in l. conuenticula.C.de sacrosc.eccles.& pro dicto gl.alleg.tex. in c.à nobis.2. de sent.exc. aliquid de materia in c.cum apostolica. de his quæ
11 fiunt à prela.†Contrariorum eadem est disciplina,vbi verba & mens non resistunt aliàs.secus.vide hic bonam gl. super prædl. ver.obseruare. 10.colligitur hic, quia text. mandat vt religiosi debeant obseruare interdictum, quod cathedralem seu matricem ecclesiam loci viderint obseruare nunquid si vident illam ecclesiam matricem interdictum non obseruare,debeant in nō obseruando se illi conformare,& dicit gl.no.q non, quia licet regulariter cōtrariorum eadē sit disciplina.de iure.c.intellecto. hoc est verum nisi verba aut mens resistant;non enim est verisimile,q tex.iste voluerit,quòd clericorum matricis ecclesiæ excessus det religiosis materiam delinquendi. de priuileg. c. petistis.conformabunt ergo se in casu hic expresso scilicet in obser
12 uando,quia nullum subest peccatum; non autem in non obser uando,ne detur materia violādi iustum interdictum. †Is dicitur aliquid obseruare,quando abstinet ab illo animo obseruandi,secus si abstinet non illo animo.vide hic gl.in ver.obseruare.
13 in fi.& facit.l.2.ff.de cond.& demonst.† Religiosi tenentur obseruare interdictum,quod matrix ecclesia obseruat, etiā si propter appellationem prius interpositam prætendatur nullū, vel ex alia iusta causa;non enim debēt ipsi de illius validitate disputare, sed solum ad obseruantiam illius tenentur ex quo matrix ecclesia obseruat.vide hic tex.iuncta gl.verbo, appellationibus.
14 ¶†Quinquaginta casus quorum 16.sunt reseruati Papæ,quib. qs ipso iure excōmunicationē incurrit expresse, & duos tacitè pet constitutiones cle. inductos vide hic enumeratos per gl.in ver.Excommunicationis. Hosti.autem in summa c.ti.§.4.in pr. colligit 30.tales casus veteris iuris. vide 32. editos seu indictos per constitutionem.6.li.quos enumerat gl.in c.eos qui.e.ti.li.6. Religiosi non seruantes interdictum, quod vident, seu sciunt matricem ecclesiam obseruare,incidunt in pœnam excommunicationis ipso facto per istam constitutionem, & quandoque incidunt etiam in alias pœnas editas contra non seruātes interdictum,quandoque in illas,& non istam,quandoque in nullam incidunt.de quo distingue,vt habetur hic in gl. in ver. subiacere.Pro consilio habendo vide multas auctoritates hic in gl. super ver.comprobatur.& tex.in c.de quibus 20.dist.

Nobilium & dominorum temporalium appellatione veniunt episcopi & alij ecclesiarum prælati,etiam in materia pœnali.

Dominium temporale habentium appellatione veniunt episcopi,& alij clerici dominium temporale habentes,licet materia sit pœnalis.

Interdicti mentio in iure simpliciter habita,locum sibi vendicat in quolibet interdicto siue latum ab homine,siue à iure.

Interdicto locum subiectum sciens,an illud seruare teneatur denunciatione à iudice priùs non facta.

Excommunicatus an debeat à scientibus euitari ante denunciationem.

Interdictorum,vel excommunicationis prætextu clerici à diuinis cessare, vel quē euitare non tenentur,nisi sit facta per iudicem declaratio.

Interdictum non licet soluere nec in capellis,nec in ecclesiis insignibus.

Vocationi præconis non obediens magis contemnit, quàm qui campanæ non obedit.

Excommunicati,vel interdicti publicè,debent de ecclesiis,dum missarum solennia celebrantur,instantibus præsertim celebrantibus exire.

Excommunicatum occultum qui scit esse in ecclesia,cautè,si poterit,exibit,sed si sine scandalo,non debet exire.

Peccator quilibet etiam excommunicatus potest intrare ecclesiam causa orandi.

Excommunicatus publice si non vult exire ecclesiam tempore diuini officij debet sacerdos dimittere officium missę.licet hoc sit cum populi scandalo.

Compulsio multiplex est:scilicet realis,personalis,directa,& indirecta.

Dispositio pœnalis disponens super missarum celebratione seu interessentia, non extenditur ad alia diuina officia.

Sacerdotis monitio generalis, vt excommunicati & interdicti exeant de ecclesia tempore diuinorum,sufficit,ne ipse sacerdos incurrat excommunicationem.

Interdicti vel excommunicati debēt à celebrantibus nominatim moneri, vt exeāt ecclesiam,ad hoc vt in nouam incidant excommunicationem,quæ sedi Apost.reseruatur.

Monitio generali sufficit,vbi non additur nominatim, & quæ dicatur nominatim monitio.

CAP. II.

1 Rauis. ¶†Appellatione nobilium & dominorum temporalium veniunt etiam episcopi & alij ecclesiarum prælati,si alias sunt nobiles,& habēt dominium tēporalem etiam in materia pœnali.vide hic tex. in prin. iuncta gl.no.super ver.temporales.vide ad idem clem.multorū.
2 de pœnis.in prin.iuncta gl.in ver.Dominium.vbi ,pbat, q appellatione habentium dñium tpale veniunt etiam episcopi & alij clerici dominium temporale obtinentes, licet materia sit
3 pœnalis quæ not.† Iura loquentia de locis interdicto suppositis,seu simpliciter de interdicto locum sibi vendicant in quolibet interdicto,siue sit latū ab homine,siue à iure. vide hic text.
4 post prin.iuncta gl.in ver.suppositis.†An sciens locum suppositum interdicto ab homine, vel à iure denunciatione prius per iudicem non facta,illud seruare teneatur.vide hic tex.iuncta gl. no.in ver.suppositis.quæ hoc dubium prosequitur,& cōcludit, quòd sic;satis enim est locum esse interdicto.licet non sit publicatum.facit ca.cum non ab homine.& quod ibi no.ē.e.& ca.cū non desideres.1.resp.in fi.qui enim sciuit, certiorari nō debuit, de reg.iur. c.eum qui.li.6.& idem tenet Arch.in c.is qui.e.ti.lib. 6.quod verum intelligit,nisi factum esset occultum.6.q. 2.c. si
5 tantum.& prædicta decreta.cum non ab homine. †Et de excōmunicato an debeat vitari ante denunciationem,idem est dicē dum, quod supra de interdicto dictum est. vide quod dicam j.
6 post gl.in notula,quæ incipit.publicè excommunicati.†Expediret tamen secundum gl.per constitutionem prouidere, clericos non teneri ad obseruantiam interdictorum latorum à iure, nisi prius fiat illorum declaratio.sim. de hæreti.cap.cum secundum,li.6.& facit cle.præsenti.de censi.quæ no.multum.& aduerte, quia hoc vltimum hodie statuum fuit in concilio Basiliensi.in 20.sessione in §.ad euitandum scandala.non solum in interdicto,sed etiam in excommunicatione, vt non teneatur quis alium euitare in diuinis,vel extra prętextu excommunicationis aut suspensionis, aut interdictum obseruare nisi sit facta per iudicem declaratio,nisi cōstiterit quē in excōmunicatione ita.vt
7 nulla possit tergiuersatione celari & cæt. vide ibi plenius. †Nō licet soluere interdictum nec in capellis,nec in ecclesiis insignibus;grauius tamē est illud soluere in ecclesiis insignib.quàm in capellis.

8 capellis.vide hic tex.iuncta gl.in ver.capellis.†In vocatione ad licita maior deprehenditur contemptus, cum fit ipsa vocatio per præconem, quam per campanam, quia licet vox præconis paucis quandoque innotescat,vt in Aut.de lit.§.omnes.& hoc respectu fortior videtur vocatio per campanam,quàm præconem, attamen, quia præco loquitur & edictum ponit ex parte mandantis.ideo maior est contemptus.ita not. dicit hic glo.in ver.præconia.quam no.præsertim ad id quod dicit, fortiorem esse vocationem,quæ fit per campanam quam per præconem, licet maior contemptus deprehendatur in voce præconis. & per rationem gl. puto quod in vocatione licita magis contemnit in non veniendo qui fuit vocatus voce præconis,quam per campanam:quia præco loquitur ex parte mandātis, quod not.
9 †Publicè excōmunicati vel interdicti debēt de ecclesiis, dum in ipsis missarum celebrantur solennia, instantibus præsertim celebrantibus exire.si autem sunt occulti,non debemus eos vi
10 tare in publico.6.q.2.ca.2.de sent.exc.c. cum non ab homine. †vñ dicit Ray.in sum.huius ti.§.item. quod ille qui scit occultum excommunicatum esse in ecclesia cautè si poterit,exibit: si autem id non possit sine scandalo non debet exire, per iura prædicta.ne sit proditor.2q.1.c.si peccauerit.vide hic tex.cum gl.in ver.publicè.& ad materiam per Arch.& Io. An. in c.episcoporum.de priuil. li.6. & adde hodie illud decretum concilij Basiliē.de quo ś.feci mentionem.sed diligenter pondera tex.istum in eo,quod ponderatur, quod inter missarum solennia isti excommunicati excludebantur de ecclesia. facit optimè
11 pro opi.gl.no.in c.qui studet.1.q.1. †vbi dicit Bart. Brix. Tan. dixisse & sibi sæpe respondisse, quod peccator quilibet etiam excommunicatus potest intrare ecclesiam causa orandi, dum modo non interfit diuinis officiis,cum prohibitum non inue-
12 niatur: quod singu. not. ¶†Si publice excommunicatus non vult exire ecclesiam tempore diuini officij, debet sacerdos dimittere officium missæ, licet hoc cedat in cleri & populi scandalum,vt clare innuit iste tex.in ver.nonnulli. quod verum dicit hic gl.super ver.in expleta.nisi iam sacerdos incepisset canonem missæ.de quo remittit ad no.per se in c.nuper. de sen. exc. & facit 7.q.1.illud.& c.nihil.& quod no. 11.q.4.c.sicut apostolo-
13 li.¶†Multiplex est compulsio,videlicet realis personalis directa,& indirecta:vt si res alicuius occupatur, q sanguinei grauantur in rebus,vel personis.facit de elect.c.faciant cuncti.& c.quicunque.li.6.& omnes isti modi veniunt,vbi fit mentio de qua
14 libet compulsione,vide gl.in ver.quomodolibet. ¶†Dispositio pœnalis disponens super missarum celebratione seu interessentia,non extenditur ad alia diuina officia.vide hic tex.iun-
15 cta glo.in verb.missarum.¶†Monitio generalis,vt omnes excommunicati & interdicti exeant de ecclesia tempore celebrationis diuinorum, sufficit ad hoc, vt præcipientes, vt exeant, non incurrant excommunicationem,de qua hic in fi.cuius absolutio reseruatur sedi apost.sed quo ad ipsos interdictos seu excommunicatos,vt in talem excommunicationem incidant requiritur monitio specialis, videlicet vt nominatim fiat à celebrantib.& hoc innuit tex.qui dum loquitur de ipsis præcipientib.facit mentionem de nominatione simpliciter, sed dū postea loquitur de ipsis interdictis & excommunicatis,vt incidant in excōicationem,cuius absolutio reseruatur sedi apost.requiritur vt nominatim moneantur. hæc voluit gl. hic super verb.
16 nominatim.†Ex quo sing.no.& nescio alibi q si interdicti vel excōicati monentur nominatim à celebrantib.vt exeant eccle siam,& non exeunt incidunt in nouam excōicatiōem auctori tate huius cōstitutionis prolatam.& ista absolutio soli sedi apostolicæ reseruatur & sic excōicatus potest iterum excōicari: vt
17 ēt colligit hic glo.fin.†& no.quod ś.de mentione dictum est, quod vbi requiritur monitio,& non additur nominatim, sufficit monitio gñalis. & quæ dicatur nominatim monitio, vide in c.cōstitutionem.e.ti.li. 6.in ver. nominatim. quam no. & per In.in c.in Lateranen. de præb.

CAP. III.

Beatus Franciscus tres ordines instituit.

Ordo primus Beati Francisci est arctissimus,& caret proprio.

Ordo secundus Beati Francisci est sanctæ Clarę, in quo licet arctissimo, sorores tamen habent in communi proprium.

Ordo tertius Beati Francisci est maximum & fœminarum in coniugio etiam viuentium & proprium in singulari habentium.

Regulares,seu regulam habere non dicuntur, sed potius quendam modum viuendi,qui tria substantialia non professentur.

Fratres & sorores appellari possunt illi de tertio ordine, licet proprie non sint regulares aut religiosi.

Fratres & sorores de tertio ordine sancti Francisci appellantur continentes,licet viuant in coniugio,& quare.

Viuentes in coniugio quantumcunq; honestissime, non dicuntur seruare continentiam,licet castitatem sic.

Constitutio pœnalis puniens delinquentem in ecclesia sua non extenditur ad delinquentem in ecclesia aliena.

Exempti,qui inciderunt in excommunicationem propter delictū in loco exempto commissum,nō possunt ab ordinario loci sine speciali Papæ permissione absolui.

Papa est ordinarius exemptorum.

Clericus non potest iurisdictioni alterius se subiicere, etiam in foro animæ, sine consensu sui ordinarij.

1 Vm ex eo. ¶†Tres ordines beatus Frāciscus
2 instituit. † Primus est fratrum minorum qui est arctissimus, & caret proprio ēt in cōi,
3 &de isto satis hr in ti.prox.clemen.exiui.†Secundus fuit S.Clarę, qui differt à primo, quia ordo ille etiam fœminis arctissimus habet tñ proprium in communi.†Est & tertius prouiuen
4 tib.in coniugio maribus & fœminis adinuentus,& hunc ordinem tertium professi habent proprium etiā in singulari,& potius est modus viuendi quàm propriè dicatur regula.est tamen approbatus per papam Nicolaum tertium,ita no.dicit hic glo. in ver.tertio.& est quasi similis gl.in ver. obedientiam. in cle.1.
5 de relig.domi. †ex qua gl.no. quod qui nō profitentur illa tria substantialia regulę,de quib.in c.cum ad monasterium.nō dñr propriè regulares seu habere regulā, sed potius quendam mo-
6 dum viuendi.†Itē no.ex isto tex.& gl.q tales pñt appellari fratres & sorores,& de tertio ordine,licet proprie ñ sint regulares
7 aut religiosi.†Itē no. ex isto tex. in ver.ptinētes. q isti frates & sorores de tertio ordine S. Francisci appellantur ptinentes seu de pnia.dicit tñ hic gl.in ver.ptinētes.q nō promittūt isti continētiam, imo viuunt in coniugio, tñ śm modum viuendi eis datum certis dieb.qualibet septimana abstinent à toro,sicut & septimana vicis suę abstinebāt sacerdotes veteris testamēti.28.
8 di.c.plurimos.qđ no.†Ex quo collige q viuētes ī ꝓiugio quantuncunque honestissimè, non dñr seruare continentiam. licet etiam certis dieb. abstineant à toro : castitatem aūt seruare dñr per c.nicena.31.di.& vide quod leg. & no. in l.vna.C.si sec.sup. &ad tex.istum dic,q nō dicit q seruant cōtinentiam,sed quod nuncupantur continentes supple vulgariter propter continentiam quam seruant in certis diebus qualibet septimana,& pœnitentiā quam agūt.&ad prædicta vide bo.tex.in c.significauit.
9 de conuer.coniu. ¶†Constitutio pœnalis puniens delinqnentem in ecclesia sua nō extenditur ad delinquēte in ecclesia aliena.hoc voluit gl.in ver.suis ecclesiis.quam no.in materia exte-
10 sionis. ¶†Exempti,qui inciderunt in excōicationem propter delictum in loco exempto commissum, non possunt ab ordinario loci sine speciali papæ permissiōe absolui.vide hic gl. val de no.super ver. auctoritate apostolica. quam sp tenebis mēti.& vī prima fronte per istum text. in fi. probari. aduerte quia Fede.de Senis suo cons.14. tenet contrariū per c.luminoso.18. q.2.& reg.q ob gratiam. de re. iu.li.6. & plenius ibi prosequtur, cuius dicta ponit &sequitur Io.de Lig.licet non nominet Fed. in cle.ne in agro.de statu re.Io.An.in reg. scienti de re. iu.li.6.in mec.tenet j.partē, quam etiam sequitur d.Ant.in c.significasti. de fo.comp.& ibi ego plene hunc ar. examinaui,& 2cluſi cum opi.huius gl. quod non per hunc text. nam huic facile iudicio meo respōderi posset videlicet quod iō papa hic dixit ordinariū debere in hac absolutione fungi auctoritate apostolica: qa hæc absolutio erat prius per verba præcedētia romano pōtifici reseruata,merito ēt si nō fuissent exempti,nō poterant à loci ordinario propria auctoritate absolui, per c.nuper.de sen.ex.
11 ¶†si.in c.vno.de cle.æg.li.6.& in c.irrefragabili. de of.or. †sed vera ratio huius opi. videtur, quia papa est ordinarius exemptorum.vt no.gl.in c.auctoritate.de priui.li.6.& in c.nulla.94.dist.
12 †cui quidem priuilegio non potest clericus iurisdictioni alterius se subiicere, ēt in foro animæ.vt in ca. omnis vtriusque sexus.de pœ.& remi.& præal.c.significasti.& vide plenius ibi per me vbi satis vltra alios hunc articulum examinaui.

CAP. IIII.

Papa siut excōicato participādo ipsum nō absoluit,ita nec aliquem euitādo ipsum (excōicat.

C.inimicus.93.dist.qualiter intelligi debeat.

Papa cum excommunicato scienter participando non ligatur minori excommunicatione,qua alij participantes ligantur.

Excommunicato literas scienter scribens in minorē incidit excommunicationem.

Excommunicato scienter nuncium mittens in excommunicationem incidit.

Papa potest per quencunque actum absoluere excommunicatum,dummodo absoluere intendat.

Inferiores à Papa non debent absoluere nisi in forma ecclesiæ.

Papa licet aliquem vocet,siue tractet sub nomine alicuius dignitatis,non per hoc censetur illi quicquam noui iuris tribuere.

Episcopus licet missam audiat, vel procurationem accipiat à male ordinato, non per hoc videtur secum dispensare,dato quòd sit coſus in quo possit.

Si sum

Universidad de Austral

1 SI summus. ¶†Sicut Papa participando cum excommunicato ipsum non absoluit, nisi aliud appareat de eius mente, vt hic, nec aliquem euitando ipsum excommunicat: vnde non incurrit in minorem excommunicationem, si quis communicat seu participat illi, quem papa cuitat vt c. si inimicus. 93. dist.
2 vbi dicitur, †q̄ debemus cuitare illum, cui papa pro suis actib. non communicat. debet intelligi, quando euitat & cuitare præcipit. ita no. dicit hic gl. 1. quam not. & vide quod no. Doc. in c. cum olim. de priu. ¶†Papa participando cum excommunicato etiam scienter non ligatur minori excommunicatione, qua
3 alij participantes ligantur, ita dicit hic gl. in verb. participet. &
4 no. in c. nulli. e. ti. ¶†Scribens literas excommunicato scienter incidit in excommunicationem minorem, quia per hoc videtur secum participare, vt innuit hic tex. in ver. participet. & clarius hoc tenet hic gl. in ver. literas. idem & clarius tenet gl. 3. in
5 c. constitutione. c. ti. li. 6. †dicens. idem in mittendo nuncium, quia ipse videtur loqui nuncium mittendo, vel literas, alle. l. licet. ff. de consti. pecu. ¶†Papa potest aliquem ab excommunicatione absoluere per quemcunque actum, dummodo hoc, s.
7 absoluere intendat. secus in inferioribus, †non enim debent ipsi absoluere nisi in forma ecclesiæ, vt in c. cum desideres. de
8 sent. exc. & vide quod ibi no. ¶†Not. hic tex. & clarius ex gl. in ver. tractat. quòd siue papa vocet, siue tractet aliquem sub nomine alicuius dignitatis, puta quia cum vocat alios eiusdem dignitatis, vocat & hunc, non per hoc censetur illum in illa dignitate approbare, aut quicquam noui iuris illi tribuere, & sic etiam per actum positiuum & exteriorem cōgruentem illi dignitati non videtur ei ius nouū tribuere in illa dignitate. quod
9 est no. †& per hoc dicit no. hic gl. in ver. approbare. quòd licet episcopus missam audiat, vel procurationem accipiat à male ordinato vel instituto, quod per hoc non videtur secum dispensare, dato quod iit casus, in quo dispensare possit. all. no. per Io. in c. veniens. de fi. presby. vide quod plene no. in c. 2. de schimati. & quod no. Bar. in l. Barbarius. ff. de of. præt.

¶De verborum significatione. Rub.

CAP. I.

1 *Simpliciter aliquid fieri, quid sit.*
2 *Clausula simpliciter, de plano, sine strepitu, & figura iudicij, si requiritur in aliqua dispositione à iure communi exhorbitanti, & in commissione causæ tota non apponitur, locum non habet dispositio.*
3 *Constitutio exorbitans à iure communi, non est extra suos terminos dilatanda.*
4 *Sine figura, hæc verba si apponantur in commissione, videntur per ea tolli substantialia iudicij.*
5 *Clausula, simpliciter, de plano, sine strepitu & figura, si in commissione aliqua ponatur cum vna tantum copula in fine, operatur vt in præcedentibus censeatur repetita.*
6 *Copula, quando in aliqua dispositione ponuntur plura diuersa, non est vis, an repetatur inter illa, an vero vna copula in vltimo ponatur.*
7 *Copula, & facit copulatum vnire principaliter, secus in dictione, cum, quæ denotat accessum.*
8 *Papa solus potest in commissione causæ tollere substantialia iudicij, etiam mandando vt procedatur simpliciter, & de plano, &c.*
9 *Constitutio de sui natura est perpetua, licet in ea non exprimatur, vt in perpetuum sit valitura.*
10 *Constitutio aliud est, aliud sanctio: nam constitutio est cum pœna. Sanctio est sine pœna.*
11 *Libellus an sit de substantia iudicij ita, vt aliter iudicium non valeat.*
12 *Offerri, huius verbi vide proprium significatum.*
13 *Libellus quibus casibus omitti potest tacite, & expresse, & quibus casibus non.*
14 *Fauori suo quilibet renunciare potest.*
15 *Libellus ne tradatur in scriptis, reus renunciare potest tacite, & expresse.*
16 *Libellus de necessitate nō exigitur, vbi nūdatur procedi simpliciter & de plano.*
17 *Causa quælibet regulariter est plenaria, nisi aliud specialiter cauetur in iure, vel principis mandato.*
18 *Figura est alicuius rei apparens forma. Facies est in qua rei substantia figitur.*
19 *Clausula simpliciter, de plano, &c. quid per singula verba denotatur.*
20 *Inducię deliberatoriæ an sint de forma iudicij, etiam vbi proceditur simpliciter & de plano.*
21 *Iudex potest recusari in induciis deliberatoriis.*
22 *Recusatio iudicis sapit defensionem.*
23 *Recusandi iudicis facultas an possit per principem tolli.*
24 *Causæ summariæ multæ sunt, in quibus iure non cauetur, quod in eis procedatur simpliciter & de plano, in ideo in illis requiratur libellus, vel litis contestatio.*
25 *De plano, istud verbum includit quòd possit procedi tempore feriarum in fauorem hominum introductarum.*
26 *In causis summariis an possit indifferenter procedi tempore feriarum.*
27 *Feriarum tres sunt species, & quomodo differant. Feriæ quædam sunt ob hominum necessitates introductæ, vt vindemiarum, messium, & quæ de partium consensu in causis plenariis remitti possunt in summariis etiam proceditur inuitis partibus.*
28 *Feriæ quæ sunt introductæ in honorem Dei, & sanctorum eius, quarum tempore etiam parcib. consentientibus nec in plenariis, nec in summariis procedi potest.*
29 *Feriæ quædam sunt repentinæ, ideo dictæ, quia repente ex contingenti principis coronatione, aduentu, vel alia re prospere gesta oriuntur, nec eis partes renunciant.*
30 *Sententia an possit executioni mandari tempore feriarum in honorem Dei, principis, & ob hominum necessitates introductarum.*
31 *Feriæ in honorem Dei fuerunt à iure certæ & sine hominis ministerio introductæ, secus in aliis.*
32 *Iudex datus, vt procedat summarie, & c. non tenetur, sed potest procedere tempore feriarum ob necessitates hominum introductarum.*
33 *Iudex datus cum clausula, simpliciter & de plano, &c. si videt ex processu feriarum tempore agitando partem lædi, debet supersedere. & quare.*
34 *Iudicis arbitrio commissum, si prætermittatur, pars læsa potest appellare, secus si iudicis voluntati vel potestati committatur.*
35 *Arbiter an possit procedere tempore ob necessitates hominum feriato.*
36 *Iudex debet elaborare in omnibus causis, & præsertim in summariis, vt litem, quam possit, breuiorem faciat, & quibus mediis hoc consequi possit.*
37 *Exceptiones legitimæ per clausulam, summarie, de plano, &c. non intelliguntur sublatæ.*
38 *Testium multitudinem debet iudex magis refrenare in causis summariis, quàm in aliis.*
39 *Arbitri potestate alicui iudici quantuncunque data, non intelligitur data potestas condemnandi pro libito, seu tollendi partis iustitiam, vel legitimam defensionem.*
40 *Actorum quæ in iudicio aguntur, quædam sunt acta causæ seu litis, quædam acta iudicij, & quæ ista, & illa sint.*
41 *Citatio nunquam intelligitur remissa, quia sapit defensionem.*
42 *Citatio vnica tam in principio, quam in fine ad sententiam sufficit in summariis, in aliis requiritur trina, vel vnica peremptoria.*
43 *Iuramentum calumniæ si tacite omittatur, & in causis summariis, non vitiatur iudicium.*
44 *Petitionem fieri, & apud acta describi, triplicem fauorem continet, iudicis scilicet, actoris, & rei. Sententiam suam iudex debet partium petitioni conformare. ibid.*
45 *Positiones & articulos actor formare debet ex petitione sua, ex qua etiam cauebit ne sibi obsit exceptio ex alia causa.*
46 *Petitio actoris expedit reo, vt deliberare possit, an cedat: vel contendat, suasque defensiones formet, vel ex inaptitudine absoluatur.*
47 *Libelli oblatio actoris expensis reo fieri debet.*
48 *Conuentus in causa summaria, an possit actorem reconuenire super causa, quæ sui natura sit plenaria.*
49 *Conuentio & reconuentio simul tractandæ, & vna sententia terminanda sunt, & ideo ambæ debent esse eiusdem naturæ.*
50 *Causa si committitur appellatione remota, reconuentio debet etiam expediri appella remota.*
51 *Rescriptum si motu proprio tollit substantialia iudicij in causa conuentionis, plana cognitio videtur etiam remissa in causa reconuentionis.*
52 *Reconuentio vsque ad quem actum fieri possit, an ante, an post litis contest. vel vsque ad conclusionem in causa.*
53 *Reconuentio rei, vt cum conuentione actoris simul tractetur & finiatur, debet fieri in conuentionis exordio.*
54 *Petitio an verbo, an scriptis fienda sit, est in optione actoris in summariis causis, in actis tamen continuo inferenda est.*
55 *Libelli exemplum triplex faciunt cauti aduocati & procuratores actoris, & ad quid, & quibus danda sint, vide. (& quare.*
56 *Positiones vtile est semper formare, licet pars aduersa neget contenta in libello,*
57 *Positionum vsus hic approbatus incœpit à tempore Gregorij 9.*
58 *Positiones possunt fieri tam in causis summariis, quam plenariis.*
59 *Iudex, qui procedit sine figura, & c. potest etiam inuita, altera parte assignare terminum ad ponendum & articulandum simul. secus inuita vtroque parte.*
60 *Terminus vnus & idem potest assignari actori & reo ad probandum, seu ad producendum omnia testimonia causæ, in causis in quibus sine figura proceditur.*
61 *Reum probare defensiones suas, nisi prius actoris intentio sit fundata, fatuum est in causis plenariis.*
62 *Terminum peremptorium potest iudex statuere partibus post litem contestatam ad exhibendum omnia, quibus in causa ipsæ partes sint vsuræ.*
63 *Terminus in causis etiam summariis nō potest dari ad ponendum, articulandum, & probandum, nec diuersi termini in eadem schedula ad prædicta, & quare.*
64 *Responsitione ad positiones, pars relenatur in magna parte à probatione articulorum, ideo ante talem procurationem non debet arctari ad probandum.*
65 *Termino dato ad producendum testes probatorios vel reprobatorios, licet producere instrumenta.*
66 *Terminus ad producendum testes probatorios, vel reprobatorios datur etiam in causis summariis.*
67 *Termino dato ad producendum instrumenta, an liceat super producere testes.*
68 *Termino dato & elapso ad producendum instrumenta, an audiatur volens illa producere, & quibus casibus.*

69 *Iudex*

69 *Iudex potest tam in summariis, quàm in plenariis ex officio ad instantiam tamen partium ipsas partes interrogare, vbicunque æquitas suadet.*
70 *Iudex interrogare potest partes in summariis, etiam post conclusum in causa, ad partis instantiam, & æquitate suadente.*
71 *Citatio non in genere, sed in specie ad audientiam suam fieri debet, vt sua valeat.*
72 *Citatio vnica etiam non peremptoria sufficit in summariis ad sententiam audiendam, secus in aliis, in quibus trina vel peremptoria vna requiritur.*
73 *Sententia est in scriptis & per iudicē ferenda tā in summariis, quam in plenariis.*
74 *Sententiam iudex sedendo ferre debet in plenariis, in summariis autem et stando.*
75 *Conclusio in causis non est necessaria in summariis, quia iudex potest ferre sententiam conclusione non facta, in plenariis secus.*
76 *Conclusio in causa duplici modo fieri potest, per partes scilicet, & per iudicem.*
77 *Ordo iudiciarius si in toto, vel in parte seruatur partibus contradicentibus non tenet processus in causis, in quib. nō datur procedi simpliciter & de plano, &c.*
78 *Processus non valet, si vna tantum pars contradiceret, ne ordo iudiciarius seruetur in causis summaria.*
79 *Ordinem iudiciarium si de consensu partium iudex in causis summaria cepit seruare, an teneatur partibus postea contradicentibus illum non seruare.*
80 *Præiudicans sibi in vno actu, nō impeditur quominus in reliquis, in eadem etiam causa contradicere possit.*
81 *Ordine iudiciario de partium consensu non seruato licet in causis summariis iudicium valeat, si eius tamen est in plenariis, & vide de ratione.*

1 SAepe. ¶†Simpliciter idem est, q̄ sine plica, vel inuolutione, vide gl. in verb. simpliciter. & vide
2 de ver. simplex. in c. 1. de sum. Tri. ¶†Si in commissione causæ nō ponūtur omnia ista verba, simpliciter, & de plano, sine strepitu, & figura iudicij. sed aliquod verbum vel aliqua ex eis, non habet, quo ad oēm sui partem, locum hæc constitutio:
3 ita dicit hic gl. in ver. & figura. †quia cum hæc constitutio exhorbitet à iure cōi. nō est extra suos terminos dilatāda, vt i reg. quæ à iure. de re. iu. li. 6. & præsertim hoc procedit habito respū q̄ inter hęc verba, ponitur copula, & ter repetitur ad denotādū
4 hæc esse diuersa. ¶†Si in cōmissione apponitur solum verbum, sine figura, vūr per istud tolli substantialia iudicij, ita dicit gl. li-
5 cet sub dubio, in ver. & figura. ¶†Si in cōmissione ista quatuor simpliciter, & c. cū vna copula in fi. dūtaxat vt puta simpliciter de plano sine strepitu & figura. dic, q̄ idem dicendum vt in tex. & vltima copula censetur in præcedentibus repetita, ita no. dicit hic gl. in ver. & figura. all. de app. c. secundò requiris. & ff. de
6, hære. instit. l. cum in testamento. §. 1. †Ex quo not. q̄ cum in aliqua dispositione ponuntur plura diuersa, non est vis an copula repetatur inter illa, an verò vna copula ī vltimo ponatur, nam illa intelligitur repetita, & sic paria sunt, repetatur copula expresse, an intelligatur repetita, quæ in vltimo apponitur, vt hic
7 in ista gl. iuncto tex. in pr. †& vide de ista copulatiua gl. in c. que relam. de sim. quæ dicit, q̄ copula facit copulatum venire principaliter, secus in dictione, cum, nam illa denotat accessum, vt
8 ibi no. ¶†Solus papa potest in commissione causæ tollere substantialia iudicij, etiam mandando vt procedatur simpliciter, & de plano, &c. vide hic gl. in ver. mandamus. & plenius per gl. in c. fi. de hæ. sed vide tu tex. in c. fi. de transac. & quod ibi no. per
9 Mod. ¶†Constitutio de sui natura est perpetua, licet in ea non exprimatur, vt in perpetuum sit valitura, vide hic gl. in verb. in
10 perpetuum valitura. & adde tex. in c. fi. de of. leg. †Aliud est constitutio, aliud sanctio, ista enim cle. est potius constitutio q̄ sanctio, ita dicit gl. in ver. constitutione. remittit pro differentia ipsarū ad no. 3. dist. in summa, vbi dicitur, q̄ sanctio est statutum cum pœna, constitutio sine pœna: dic tamen, q̄ sæpe istis voca
11 bulis vtimus promiscuè. ¶†An libellus sit de substantia iudicij ita vt aliter iudicium nō valeat, vide de hoc gl. plenissimam in ver. necessario. pro cuius declaratione eam diuido in quinq; partes. ¶Nam primò arguit ex tex. per locum à spāli, libellum esse in causis plenariis de substantia iudicij, quia si necessariò non exigitur in istis causis in quibus proceditur simpliciter & de plano, vt hic, ergo in aliis est de substantia offerendus. Secundò ponit in materia sex opin. Tertiò sextam approbat eam ampliando. Quartò ꝺ illam opi. sextā approbatam per eam opponit de isto text. & soluit. Quintò, ppe finē vnā tacitā quæstionē
12 annectit. ¶†Ex gl. prīo no. ppriū significatū huius verbi, offerri, illud. n. ppriè dr offerri, qd nō petēti exhibeē seu offertur, de
13 rest. spol. c. literas. in fi. †Secundò ex ea. gl. no. in mā principali sex opi. Prima, q̄ libellus est de substātia iudicorum, & sic non potest remitti nec tacitè nec expresse. ad hoc principaliter inducitur. c. j. de lib. obl. & c. offeratur. 3. q. 3. Secunda opi. est huic contraria, q̄ libellus non sit de substantia iudiciorum. ad hanc inducitur principaliter. 9. q. 1. si quis cum clerico. de do. & cōt. c. prout. Tertia opi. q̄ potest tacite omitti. Quarta, quia etiam expresse remitti potest. Quinta opin. q̄ si libellus petitur & offertur, non tenet processus, licet possit expresse remitti. all. pro hoc vltimo. C. de epis. & cle. auth. generaliter. in fi. & C. de priu.
schol. l. quotiens. li. 12. in fi. non tamen tacitè potest omitti secundum tenentes hanc opi. all. aut. offeratur. C. de lit. cont. & l. prolatam. C. de sent. & interl. si vero petitur & non offertur, nō valet processus, cum nulla remissio interuenerit: si verò offertur, sed non petitur, nec recipitur oblatus, tunc valet processus,
14 quia fauore rei videtur inducta oblatio. †& quilibet renuntiat suo fauori. C. de pact. l. si quis in conscribendo. videtur autem
15 tem expresse renunciare oblatū libellū non recipiendo. † Sexta opin. est, q̄ reus renuntiare potest ne libellus tradatur in scriptis, & hoc casu etiā tacitè potest remissio fieri, sed ne vllo modo tradatur, renuntiare nō potest tacitè vel expresse. all. ff. com. di. l. vt fundus. ff. de pœ. l. si præses. & hāc 6. opi. amplectitur glos sator dicens, se dicere solitum, q̄ petitio est de substantia, sed si fiat in modum petitionis apud acta, nō in modum libelli, & super ea lis ꝓtestetur, dicit tenere processum, quia satis menti iuri satisfactum est, ar. hic in ver. verum. parte vero petente necesse est petitionem offerri in modum libelli. per iura superius all. & hanc opin. not. & vide quod plenius dixi in c. j. de lib. obl. præal.
16 ¶†Vbi mandatur procedi simpliciter, & de plano, &c. libellus ex necessitate non exigitur, nec offertur, sponte tamen potest offerri, & recipi, nec ex hoc iudicium est irritum. solum prouidet tex. vt de necessitate non exigatur libellus, nec litis contest. fiat, nec alia forma iudicij de necessitate seruetur, præterquam in istis, quæ hic exprimuntur, vide hic gl. in verb. non exigat. &
17 clarius probatur ī. in fi. tex. & ibi plenius in gl. †& dic per istum tex. arguēdo per locum à speciali, q̄ quælibet causa regulariter est plenaria: & sic debet in ea omnis iudiciarius ordo obseruari, nisi aliud specialiter cauetur in iure, vel principis mandato: de quo vide bo. gl. in l. iudices. C. de iud. l. iudices. C. de iud. & quod
18 no. in c. j. de li. obl. ¶†Figura est alicuius rei apparens forma, vt faciens in qua rei substantia figitur, de cele. mis. c. cum Marthæ. ver. ex eo. ideo per verbum sine figura, tollitur omnis forma, & figura iudiciorum. præter quam in his exceptis. hæc tamen quę hic exprimūtur, potius respiciunt figurā facti vel causæ, quàm
19 iudicij. ita no. dicit hic gl. in ver. non exigat. †nam eorum, quæ in iudicio aguntur, quædam sunt acta causæ, quædam acta litis. de quo latius dicetur ī. dicūt tamen quidam, vt refert gl. præal. q̄ per verbū, de plano tollitur libelli oblatio, vide de hoc quod seq. & no. in c. dilecti. de iud. & longe de omnibus istis simpli r de plano, & c. per Bart. in extrau. ad repri. vbi omnino videas ad de-
20 claratione istius cle. ¶†An deliberatoriæ induciæ sint de substātia iudicij, etiam vbi proceditur simpliciter & de plano, &c. & loquor de illis, quæ hār in aut. offeratur, canonizata. 3. q. 3. c. offeratur. vide hic gl. not. in ver. litis contestatio. quæ in effectu concludit, q̄ in iudiciis plenariis istæ deliberatoriæ sunt de substantia, si petantur, de quo per glo. 2. q. 2. in sum. possunt tamen arctari à iudice ex causa, non tamen penitus denegari. possunt etiam remitti tacitè & expresse. ar. l. j. ff. de fer. & vide de hoc vltimo bo. gl. iuncto tex. in c. vxor fœlicis. 18. q. 4. In iudiciis verò summariis est maius dubium, quia de illis nil cauetur hic, præsertim cum non fiat in eis litis contest. ergo non est necessaria deliberatio. sed contrarium concludit hic gl. & bene, iuratur enim in istis causis de calumnia, vt hic, ergo habet necesse deli-
21 berare. ¶†Præterea in istis etiam causis potest reus iudicem recusare, cū omnis legitima defensio hic reseruetur, & iudex potest magis grauare in istis quàm in aliis, vnde absurdum foret,
22 q̄ inducię deliberatoriæ denegarētur. †& hæc no. & tene mē-
23 ti qd. quatenus dicit, q̄ recusatio iudicis sapit defensionem. †facit ad illud, an per principem possit tolli facultas iudicem recusandi. vide quod le. & no. per gl. & doc. in c. ad hæc. de recu. & c.
24 ex parte. de of. del. †Quia multæ sunt causæ summariæ, in quibus iure non cauetur, q̄ in eis sit procedendum simpliciter & de plano, & c. dubitatur an ī eis requiratur libellus vel litis conte. vide plene in Spe. prima parte, de of. iud. §. fi. ver. inter alia. ad quem locum remittit hic gl. in ver. non postulet. & quod no. in c. j. de libel. ob. & no. ex hac gl. q̄ in causis summariis non habet locū indistincte dispositio huius cl. nā tex. iste prouidet his cau
25 sis, in qb. mandatur procedi simpli r & de plano, & c. ¶†Per verbum de plano, includitur, q̄ possit procedi tpe feriarū fauorem hoīum introductarū, quasi plane in domo nō sedēdo pro tribunali. ita no. dicit hic gl. quam not. primò pro etymologia istius verbi de plano, secundò tene eam mēti, quod in istis causis nō requiritur iudex sedere pro tribunali, sed pt eas expedire stando in domo, & ad hoc facit ille tex. in ver. sententiam. vbi dr, q̄ iudex in istis causis potest ferre sententiam ēt diffinitiuam stās, vel sedens. fortius ergo in aliis actis causæ pt stare, cùm maior grauitas requiratur in sententiæ prolatione. ar. c. fi. de re iu. lib. 6. cum
26 ibi notatis. ¶†An tempore feriarum possit indifferenter in causis saltem istis summariis procedi, vide hic text. iuncta gl. in ver. ob necessitates. & in effectu distingue tres feriarum species.

27 ¶†Quædam

Universidad de Salamanca

27 ¶†Quædam sunt feriæ ob necessitates hominum introductę, vt vindemiarum, & messium, & in istis est differentia inter causas plenarias & summarias: in primis procedi ñ potest, nisi partibus consentientibus ad eo, ꝙ præter appellationem sententia esset nulla inuita parte lata vel absente. ff. de fer. l. 2. leg. & no. in c. fi. de feri. in istis non summariis potest etiam inuitis partibus
28 in istis feriis ꝓcedi, vt est hodie tex. clarus hic. †Quædam sunt feriæ introductæ in honorem Dei & sanctorum, & in istis non est dria inter causas plenarias & summarias: nam etiam partib. consentientibus non potest istarum tempore procedi, vt hic à
29 ꝓrio, & in c. fi. de fer. †Quædam sunt feriæ, quæ appellantur repentinæ, introductæ, scilicet repente, ſm occurrentiam. vt propter principis coronationem, vel aliam rem prosperè gestam, & in istis etiam ſm gl. istam non est differentia inter istas causas respectu processus iudicialis: satis enim est ꝙ non reperiantur remissæ etiam in istis summariis, vt hic patet. & pro hoc facit quia istæ à solo principe induci pũt. nec eis partes renunciant. l. à nullo. C. de fer. de quo in spec. de fer. §. fi. in pr. & in hoc not. i-
30 ostam gl. † An autem sententia possit in istis & superioribus feriis executioni mandari. dic vt plenè dixi in c. fi. de iu. & de ma-
31 teria in d. c. fi. de fer. ¶†Item aduerte, ꝙ licet feriæ introductæ in honorem Dei & sanctorum, sint certæ, & à iure sine hominis ministerio inductæ, vt in c. fi. de fer. & de conse. dist. 3. c. 1. ferie autem ob necessitates hominum introductæ, licèt sint à iure introductæ, vt hic, & iuribus præall. non tamen sine hominis ministerio, quia ius non determinat tempus istarum feriarum pp varietatem locorum, quibus citius vel tardius vina vel blada colliguntur, & sic citius vel tardius prædictæ feriæ inducuntur, ff. de fer. l. p̃sides. no. in d. c. fi. ita no. dicit hic gl. in ver. à iure.
32 repentinæ autem regulariter inducũtur ab homine. ſm occurrentiam. ¶†An iudex datus, vt procedat summariè, &c. teneatur procedere tempore feriarum introductarum ob necessitates hominum, vide hic gl. in ver. valeat. quæ dicit & bene, ꝙ iudex velet hoc tempore procedere, vt hic, non tamen tenetur, nam istud permittitur facultati & potestati iudicis, & non quicquid committitur iudicis voluntati, iuris necessitati submittitur. ff. de iu. l. non quicquid. & de of. del. c. consuluit. & not. hoc
33 dictum, quia facit ad multa similia. †Ex quo infert ista gl. ꝙ si iudex datus ſm prædictam formam, de qua hic, videt partem lædi ex processu hoc tempore agitando, ꝙ supersedere debet, habet. n. iudex considerare. vtilitates partium, de rescrip. c. statu
34 tum. §. insuper. li. 6. †& no. diligenter hoc dictum. puto tamen, ꝙ si iudex vellet hoc tempore procedere vtilitate partium non considerata, ꝙ non posset pars, de cuius damno agitur, appellare, quia istud non committitur iudicis arbitrio, quo casu posset appellari, si male arbitratur, vt in c. 1. de dila. iuncta gl. & per gl. in c. super his. de acc. sed committitur iudicis voluntati, seu potestati, quo casu non p̃t appellari, quia iudex vtitur potestate sibi à iure inducta. arg. c. consuluit. de of. dele. & in c. qui peccat.
23. q. 4. & in l. sæpe. ff. de offi. præsi. nam & si appellare non p̃t in his, quæ iudicis conscientiæ comittuntur, vt no. in c. statutum. §. assessorẽ. de resc. li. 6. fortius in his quæ iudicis potestati subii-
35 ciuntur. †An aũt arbiter possit procedere tempore feriato ob necessitates hominum, vide in Spe. ti. de fer. in fi. in ver. sed nun-
36 quid. & per gl. hic in ver. valent. in fi. ¶†Iudex debet elab orare in omnibus causis, & præsertim in summariis, vt litem quanto poterit breuiorem faciat, exceptiones, appl'ones, & dilationes frustratorias repellendo partium, & procuratorum contentiones & iurgia, testiumq; superfluam multitudinem refrenãdo: vnde tex. hic nõ ponit in hoc aliquod speciale in istis causis, sed permaxime debet hoc agere in istis, vide hic text. iun. gl. in ver. amputet. Et hæc ſ. scripta vñr tolli per ver. sine strepitu. nam talia per clamorem & tumultum solent iudicij examen ostrepere, & perturbare, & dicit hic gl. in verb. exceptiones. quam not.
37 ¶†Exceptiones aũt ltĩmæ per hanc constitutionem non tollũtur, nec etiam appellationes, vt hic in gl. super ver. dilatorias.
38 ¶†In causis summariis magis, q̃ in aliis, debet iudex retringere & refrenare testium multitudinem, & hoc voluit ista consti-
39 tio, vide hic gl. in ver. multitudinem. ¶†Per dationem arbitrij alicui iudici seu præsidenti datam, nõ intelligitur data potestas condemnandi pro libito, seu tollendi partis iustitiam, vel legitimam defensionem, sed solum illa potestas refertur ad ea quæ solẽnitatem iudicij respiciunt: nam si iustitia partis & legitima defensio nõ p̃t etiam per ipsum principem tolli, vt in cle. pastoralis. de re iu. & not. per Bar. in l. filiusfa. ff. de don. multo fortius hoc non venit in gñali p̃tate alicui data. ad hoc ꝙ le. & no. in l. si
40 qñ. C. de inof. test. & in d. l. filius. fac. re. in gñali, de reg. iu. li. 6. vide de hoc gl. in ver. defensiones. qui not. & tenebis menti. †Ex qua etiam no. ꝙ eorum, quæ in iudicio aguntur, quædam sunt acta causæ seu litis, quædam acta iudicij: ea enim quæ respiciunt ipsum factum vt cõfessiones, & attestationes, & similia, dicuntur propriè acta causæ, ea autem, quæ respiciuntur figuram, & solennitates iudicij, vt citationes, & satisdationes, & similia, dicunt acta iudicij, de quo per Innoc. & alios in c. causam. de test.
41 † Citatio tamen non intelligitur remissa, quia sapit defensionem. fit enim vt quis valeat se defendere, ad hoc d. cle. pastora-
42 lis. & per Bar. in d. l. si quando, & hic in ver. citationem. ¶†In istis causis summariis sufficit vnica citatio tam in principio q̃ in fi. ad snĩam ferendam, aliàs aũt requiritur in pr. trina citatio vel vnica peremptoria, & idem ad snĩam audiendam, vide hic tex. in ver. citationem. iuncta gl. super eo. ver. & j̃. in ver. snĩam. iuncta gl. in ver. non peremptorie. & eas not. cum iurib. in eis all. &
43 & vide quod plenè dixi in c. in nomine. de testi. ¶†Si iurm calumniæ tacitè omittitur, ẽt in causis summariis, non vitiatur iudicium, ar. in c. 1. de iu. cal. li. 6. vide hic gl. in ver. non excludi.
44 ¶†Petitionem fieri, & apud acta describi, triplicem fauorem continet, s. iudicis, vt suam snĩam petitioni conformare valeat.
45 †Item actoris, ne frustra fatigetur, & vt videat super quo positiones & articulos formet, & vt sibi ex alia causa agenti nõ ob-
46 stet exceptio rei iudicatæ. †Item expedit reo, vt deliberare possit, an velit cedere, vel contendere, suasque defensiones formare, & vt ex inptitudine absoluatur ab instantia, & absolutus in principali non possit iterum conueniri, ita no. dicit hic glos. in. ver. pronunciatio. per hunc tex. & alia iura in ea all. refert tamen quosdam dicere, ꝙ oblatio libelli solum continet fauorem rei, quod tñ glo. non fatetur, nisi velis intelligere de illa oblatione,
47 quæ fit expensis actoris. †Ex qua singulariter not. ꝙ cum libellus reo offertur, debet expẽsis actori fedi. & pro hoc facit, quia iura mandant libellum reo debere offerri, vt auth. offeratur, canonizata. 3. q. 3. ca. offeratur. & oblatio fit ẽt non petenti, vt s. dictum fuit in notula an libellus in hoc tñ standũ est curiæ con-
48 suetudini. de quo vide quod dixi in c. 1. de lib. obl. ¶†An reus conuentus in causa summaria possit actorem reconuenire iuper causa, quæ sui natura ẽ plenaria? Solutio illud certum est, ꝙ etiam in summariis causis locum habet reconuentio. vt probatur hic in §. verum. in verb. petere voluerit. & in l. fed & hæ §. non solum. ff. de procurat. fm vnam lecturam, sed dubium est, vnnquid habeat locum reconuentio in causa dissimilis naturæ, vt quia conuentio est summaria, & reconuentio desiderat plenam cognitionem, quo casu gl. hic not. in ver. voluerit. po-
49 nit tres opiniones. ¶†Prima est quòd non, & ideo glosa ista in princ. restringit text. ad reconuentionem, talis causæ, quæ exigit summariam cognitionem, quia cum istæ causæ conuentionis & reconuentionis debeant simul tractari, & vna finẽ terminari, vt in c. 2. de or. cogni. non possent istæ duæ disparis naturæ simul sine alterius præiudicio tractari, & hanc opi. tenuerunt In. & Host. in c. 1. de mu. peti. & facit in simili. l. fi. C. de post
50 & l. fi. C. de comp. cum similib. †Secunda opi. est huic q̃ria per dictam. l. sed & hæ. §. non solum. ſm alium intellectum vbi procurator conueniens in causa damni infecti, quæ exigit celeritatem potest in alia causa reconueniri, & de hoc ibi in gl. pro hac opi. & q̃ primam videtur text. in c. fi. de mu. pe. vbi dr, ꝙ si causa committitur appellatione remota, ꝙ causa reconuentionis debet expediri etiam appellatione remota, & sic vr, ꝙ causa reconuentionis dẽt tractari sicut causa conuentionis, & per q̃s cessa bit ratio In. & Host. sed dicit gl. ꝙ volens tenere primam opi. pos
51 set dicere, ꝙ aliud est per rescriptum id tolli, quod respicit fauorem partium, vt appellare & tunc sicut illud nõ licet reo in conuentionis, ita nec licebit actori in reconuentionis causa, vt in d. c. 2. aliud est tolli substantialia iudicij per rescriptum, & tunc restringitur ad casum conuentionis expressum, facit tl'a quæ à
52 iure cõi. de re. iu. li. 6. ¶†Tertia op. principalis est, ꝙ aut ordinarius, vel delegatus cognoscit de cã, in qua de sui nã summariè ꝓceditur, & tũc sit locus primæ op. In. & sequaciũ, vt qualitas cãe recõuentionẽ impediat, vt no. in d. c. 1. aut delegatus virtute cõmissionis in cã, in qua alias plena cognitio requirebatur, summariè cognoscit. & tunc subdistinguitur, aut papa proprio motu tollit substantialia, & tunc idẽ quo s. aut ad petitionem impetrantis, & tunc ar. prædictæ decret. 2. l. fi. C. de fructib. & li. exp. videatur esse remissa plena cognitio ẽt in reconuentione, & sic cessabit illud obstaculum Inn. de quo s. & hæc est op. glo. hic pro qua inducit hac literam quæ generaliter loquens dicit si quid petere voluerit & c. & ad subdistinctionem inducit. c. si
53 motu proprio. de præb. li. 6. quod est bene not. & vide latissime
54 de materia per me. in d. c. 1. ¶†Vsq; ad quem actum potest fieri p ipsum reũ recõuentio. vide hic per gl. in ver. exordio. q̃ not. tñ arguit per istum tex. q̃ op. In. & sequac. in c. 1. de mu. pet. quæ habet, ꝙ vsq; ad ꝙclusionem potest fieri reconuentio, & concludit per istum tex. in ver. in ipso litis exordio, &c. approbido aliam opi. q̃ habet, ꝙ añ litem cõtest. vel statim post eam, sit facienda

53 cienda. †Dicit tamen, ꝙ licet reus quandoque conuenire possit actorem durante iudicio, non tamen illa conuentio vim reconuentionis habebit, vt. s. simul cum conuentione actoris tractetur. & finiatur, vt de or. cog. c. 2. in fi. nisi fiat in litis exordio, vt hic, quod est bene not. & vide ad materiã, quod plene dixi in
54 d. c. 1. de mu. peti. ¶†Quod dic dicitur, petitionem verbo, aut scriptis fiendam esse in actis, tamen continuo inferendam, &c. quæro an sit hic in optione actoris? gl. hic in ver. siue verbo. dicit, quòd sic: eligat ergo ipse, an scriptis, an verbo, petitionem porrigat. & si verbo, tunc ex suo ore scribetur per notarium a-
55 pud acta. ¶†Cauti aduocati & procuratores actoris faciunt triplicari libellum, vnum dant notario, qui scribit acta, alium reo, tertium sibi retinent ad finem vt melius & rectius positiones
56 & articulos formen, vide glo. in verbo formari. ¶†Licet pars neget contenta in libello seu petitione, & positiones non fiant nisi super contentis in libello, vtile tamen est formare positiones, quia forte aduersa pars confitebitur aliquid in specie, quod subiicitur necessitati probandi, vide gl. super verbo, confessio-
57 nes. ¶†Vsus positionum hic approbatus incepit à tempore Gregorij noni, nam prius depositionib. nihil habuimus expressum, sed per ipsum Gregorium habemus, ẽ. de elec. cle. dudum. 2. de litis contesta. c. vno. vide glo. hic, & tene eam menti super
58 verb. longeuus. ¶†Positiones possunt fieri tam in causis summariis, quàm plenariis, & fortius in plenariis, vide hic in gl. ver. obseruari & facit, c. 1. & 2. de confessis. li. 6. & vide quod in eis
59 no. per gl. vbi plene de materia istarum positionum. ¶†Iudex, qui procedit sine figura, &c. potest etiam inuita altera parte assignare terminum ad ponendum simul & articulandum, sed vtraque parte inuita non potest ad istos duos actus simul terminum præfigere etiam in summa causa, vt hic: fortius ergo nec in plenaria, vide hic gl. in ver. de partium. Concludendo ergo istam gl. cum seq. dic, quòd vtraque parte nolente hunc terminum ad istos duos actus simul dari, non est differentia inter plenarias & summarias causas idem vtraque volente, quinimo solus ponens potest & solet quandoque simul ista duo coniungere. s. articulos & positiones, dicendo ponit. si negetur probare intendit, &c. inuito autem volente positiones facere est differentia, nam in summariis potest iudex simul terminum istum statuere, vt hic in ver. & quia. secus autem in plenariis, vr à con-
60 trario. ¶†In causis, in quibus sine figura proceditur, potest vnus & idem terminus dari actori & reo ad probandum seu producendum omnia munimenta causæ. 1. omnia quib. causa munitur, vt ex tex. hic in ver. & quia. iuncta gl. in verb. munimenta.
61 †in aliis autem causis dicitur fatuum esse, quòd reus probet defensiones suas, nisi prius intentio actoris sit fundata, vt no. in c. de testibus. vbi de hoc. dicit tñ Spe. in ti. de instr. edi. §. nunc di
62 camus. sæpe obtinuisse† quòd post litem contestatam & post iuramentum de calumnia iudex statuere possit partibus terminum peremptorium ad exhibendum omnia, quibus in causa sunt vsuræ, all. ff. de eden. l. j. §. edẽda. & quod ibi no. dicit tamen, quòd quibusdam videtur hoc durum, cum id liceat in aliis causis vsque ad conclusionem in causa, vt in c. cum dilectus. de fid. inst. & dicunt, quòd licet iudex id possit, non tamen debet, ff. de iudi. c. non quicquid. 9. q. 1. c. aliud. & ita transit hic gl. præalleg.
63 quam no. ¶†Non potest etiam in causis summariis dari idem terminus ad ponendum, articulandum, & probandum, sed per se debet dari ad ponendum & articulandum, & per se ad probandum, vt apertè probat tex. hic in verb. & quia. quinimo nec debet dari ad prædicta eodem tempore terminus duplex, vt si dicat iudex, do tibi terminum 10. dierum ad ponendum & articulandum, & ex tunc do tibi alios 10. vel mensem ad producendum omnia munimenta: quia non est congruum, parti statui terminum ad probandum priusquam sciat in quibus releuetur per confessionem partis, & quos articulos probare teneatur, nec, quòd simul dentur duo termini ad diuersa quæ succedere veniunt explicanda. sed post dationem articulorum debet præfigi terminus ad probandum, ita no. voluit hic gl. in ver. post da
64 tionem. †quod ego intelligo habita etiam prius cõfessione ad uersæ partis super positionibus, quia alias non posset iudex rectè moderare terminum ad probandum antequam sciat, qui articuli veniant probandi: nam licet simul produxerit articulos & positiones, possibile tamen est, quòd per responsionem ad positiones pars releuabitur in magna parte à probatione articulorum, aliqui tamen tenent quòd ad vtrunque actum possit iudex simul duos terminos dare, pro quo facit iste tex. secundum vnam punctuationem. sed primus intellectus seu op. magis pla
65 cet huic gl. & æquior & iustior est, & ideo tenenda. ¶†Pendente termino seu data remissione pro testibus producendis probatoriis, vel reprobatoriis, licet producere instrumenta, tex. est
66 hic iuncta glos. in ver. pro testibus. †ex qua etiam not. quòd etiam in causa summaria datur remissio pro testibus producendis tam probatoriis quàm reprobatoriis, vt hic. & in c. præsen-
67 tium. de testi. li. 6. vbi probatur idem in cã spoliationis. ¶†An autem dato termino ad producendum instrumenta, liceat semper producere testes, glo. sequens remittit ad no. c. peruenit. de
68 testi. cog. ¶†An post terminum datum & elapsum ad producendum instrumenta, audiatur volens illa producere, text. hic in ver. eo saluo. innuit, quòd non, nam dato termino & elapso ad producendum omnia munimenta, non licet producere instrumenta nisi pendente remissione pro testibus producendis gl. hic in verb. non obstante. quam no. ponit super quæstio. tres opi. Prima, quòd vlterius non audiatur. ar. in l. diff. mari. C. de in ge. & ma. & l. mancipiorum. ff. de opi. leg. Secunda opi. est huic contraria videlicet, quòd vsque ad conclusionem in causa, termini lapsu non obstante, licet instrumenta producere, vt in. c. cum dilectus de fi de instr. ¶Tertia opi. magis æqua est, an per lapsum termini ius aduersarij sit læsum ve quia perierunt probationes, per quas potuisset instrumenta illa in termino reprobare, si tunc producta fuissent, & non audiatur: aut ius aduersarij non est læsum, & tunc auditur, ex quo res est integra. ar. d. l. mancipiorum. in c. si tibi absenti. de præben. li. 6. & no. hanc tertiam opi. puto tamen quòd in istis causis summariis dato termini ad producendum omnia munimenta causæ eo lapso non poterunt produci instrumenta per tex. hic in verbo, eo lapso. in quo solum excipitur vnus casus. videlicet pendente termino seu remissione super testibus producendis: vbi ergo non fit remissio pro testibus producendis, terminus datus & elapsus obstat ne vlterius intra produci possint. vt innuit etiam hic ista gl. in prin. nam exceptio firmat regulam in casu non excepto,
69 vt in c. dominus. 3 2. quæst. 7. †iudex potest tam in summariis quàm plenariis ex officio ad instantia partium ipsas partes interrogare, vbicunque equitas suadebit, per text. istum & c. iudi-
70 cantem 30. q. 5. & l. vbicunque. ff. de inter. acti. †In summariis tamen videtur speciale, vt etiam post cõclusionem in causa possit etiam ad partis instantiam interrogationes facere equitate suadente, vide hic text. iuncta glo. not. in verbo, interrogabit.
71 ¶†Nõ arctat citatio in genere facta ad sententiæ validitatem, sed oportet exprimi, quòd veniat ad sententiam audiendam, & hoc fortius & in plenariis vide hic text. in verb. sententiam.
72 iuncta gl. in ver. ad id. ¶†In causis summariis sufficit vnica citatio etiam non peremptoria ad sententiam audiendam. ¶In aliis autem causis requiritur, quòd præcedãt tres citationes, aut vnica peremptoria, pro primo vide text. hic in verb. sententiam. pro secundo est gl. hic in ver. non peremptorie. quàm no. alleg. no. in c. illicita. 24. q. 3. de offi. del. c. consuluit. & in c. ad petitio-
73 nem. de ac. †Sententia est in scripturis ferenda, & per ipsum iudicem, licet causa sit summaria, ita, quòd in istis duobus conueniunt causæ summariæ cum plenariis, vide hic tex. in verb. sen-
74 tentia. iuncta gl. in ver. in scriptis. †& rationem decidendi vide hic in glo. in summariis tamen potest iudex sententiam ferre stando, vel sedendo, prout magis sibi placuerit, vt hic, secus in aliis. vt in c. fi. & quod ibi no. de re iu. li. 6. & videtur illa solennitas de sedendo tolli per illud verbum, de plano. vt not. in d. glo.
75 ¶†In causis summariis non est necessaria conclusio. vnde potest iudex ferre sententiam conclusione non facta. text. not. est hic per quem arguit hic gl. in ver. conclusionem. quòd in aliis causis in quib. requiritur iudiciorum figura, necessaria sit conclusio. & sic non valebit sententia conclusione prius non facta: de qua conclusione habetur, de proc. c. auditis. de cau. poss. & prop. c. pastoralis. cum si. all. in gl. refert tamen eadem gl. quòd quibusdam locis in foro seculari conclusio non solet fieri, in ec clesiasticis autem fit per ipsas partes, aut ipsarum altera inuita, ex quo sufficientes dilationes datæ essent & elapsæ, pronuncia-
76 ret iudex conclusum in causa, quod not. †ex qua habes duplicem modum concludendi in causa. aut scilicet per ipsas partes. aut per iudicem etiam partibus inuitis, aut earum altera. Et satis placet per istam literam arguẽdo per locum à speciali, quòd cessante consuetudine contraria, sit nulla sententia lata conclusione prius non facta, nisi in summariis, vt hic. & vide de mate-
77 ria in Spe de renun. & conclu. in prin. ¶†Si in causis, in quibus mandatur procedi simpliciter & de plano, &c. seruatur ordo iudiciarius in toto, vel in parte partibus contradicentibus, non tenet processus, tex. est hic à contrario sensu, & sentit hic glo. in ver. non contradicentibus. secus dicit gl. si partes expresse non contradicerent: sufficit enim tacitus consensus non reclamantis ex quo no. casum, in quo tacens habetur pro non contradi-
78 cente, sed consentiente. † Quid autem si altera pars tantum contradiceret, vide hic gl. in ver. partibus. quam no. & licet ponat op. contrarias, videtur tamen sentire, quòd idem sit, scilicet vt processus non valeat. vt litera ista intelligatur, cum subaudito. vel earum altera, Ec. & hoc probat litera, si resoluatur non contradictio in consensu, vt si dixissent consentientibus partibus

bus, habet hoc certè æquitatem. & fortè litera locuta est in genere habens respectum ad pluralitatem iudiciorum, iuxta not. in c. vt priuilegia. de priui. debet enim iudex seruare formam sibi traditam. & illam non transgredi, nisi ambæ partes de quarum fauore agitur, consentiant, non enim videtur sufficere alterius consensus ad formam per superiorem datam transgrediendam. ad quod legitur & no. in c. prudentiam, & c. fin. de off.
79 del. & no. hanc rationem. ¶†Si de consensu partium iudex cæpit in causa summaria seruare ordinem iudiciarium nunquid teneatur partibus postea contradicentibus illum non seruare & procedere, prout hic dicitur. vide glo. in verbo, partibus. quæ arguit pro & contra, & tandem distinguit, quòd aut partes expresse consenserunt vt iudex procederet iuris ordine seruato, & iudice illo inuito amplius pœnitere non possunt. quia vna via electa contraria videtur exclusa. ar. in c. vt quis duas. de elec. li. 6. aut expresse non consenserunt, sed non contradixerunt, & tunc licet non contradixerint quo ad certos actus, possunt ta-
80 men in aliis contradicere: † quia actus iudiciorum sunt per se separati & distincti. vnde licet sibi præiudicauerint quo ad aliquos actus, non tamen quo ad reliquos idem facere tenentur. & pro hoc iste tex. in fi. ibi in toto vel in parte. & hoc not. quia facit ad multa similia. vt si in vno actu quis comparuit ad locum non tutum, non sequitur quin in aliis possit locum determinare, & idem in similibus. & vide quod not. in c. dilectus. de
81 rescript. ¶†Quamquam in causis summarias valeat iudicium seruato de partium consensu ordine iudiciario, vt hic in fin. secus tamen si in plenariis non seruatur ordo iuris etiam de partium consensu licet expresso. & est diuersitatis ratio, quia in primo casu res redit ad naturam suam, quia omnis causa est plenaria. vt not. in l. iudices. C. de iu. sed in secundo casu fit contra ius. cui partes renunciare non possunt, cum ordo iudiciarius sit statutus in fauorem publicum, quod tamen intellige iuxta no. per gl. no. in c. fi. de re iu. lib. 6. in ver. conuenit. & per hoc in c. de causis. de of. del. & vide de prædictis gl. hic fi. quam tene menti.

COMMENTARIORVM
D. Abb. Pan. in V. libros Clementinarum.
FINIS.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca